Bundel - (PS) Provinciale Staten van 8 mei 2026

Agenda bijlagen

Attendering Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026 aanvang 09:30 uur Statenzaal
Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026 aanvang 09:30 uur Statenzaal
2e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026 aanvang 09:30 uur Statenzaal
3e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026 aanvang 09:30 uur Statenzaal
4e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026 aanvang 09:30 uur Statenzaal
5e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026 aanvang 09:30 uur Statenzaal
Spreektijdenoverzicht Provinciale Staten 8-5-2026
Vastgestelde notulen Provinciale Staten vergadering van 8-5-2026

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda
Behandelvoorstel:
Provinciale Staten wordt gevraagd om de agenda voor de Statenvergadering van 8-5-2026 ongewijzigd vast te stellen.

2 Afscheid Statenlid, installatie nieuw Statenlid en nieuw Burgercommissielid
Verzoek om ontslag lid Provinciale Staten, e-mail van Statenlid M.T.P. Jenneskens van 7-4-2026 (PS DOC-00910298

3 Spreekrecht externen
Iedere externe heeft het recht om in te spreken over een geagendeerd onderwerp dat te maken heeft met provinciaal beleid. Een persoon die wil inspreken meldt dit uiterlijk 24 uur voor aanvang van de Statenvergadering bij de Griffie. Voor meer informatie, zie de bijgevoegde spelregels.
Er hebben zich twee insprekers gemeld te weten:
De heer Sprangers namens Stichting Natuurlijk Geuldal;
De heer Ramaker namens Coöperatie Duurzaam Maasgouw CDM
Beide insprekers hebben zich gemeld om in te spreken voor agendapunt G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638) .
Spreekrecht externen (versie 27-9-2023)
Inspreektekst Stichting Natuurlijk Geuldal
Inspreekteskt Coöperatie Duurzaam Maasgouw CDM

4 Vragenuur
N.v.t.

5 Notulen
Behandelvoorstel:
Provinciale Staten wordt gevraagd de notulen van de Statenvergaderingen van 19-3-2026 en 20-3-2026 ongewijzigd vast te stellen.
Conceptnotulen Provinciale Staten vergadering van 19 maart 2026
Conceptnotulen Provinciale Staten vergadering van 20 maart 2026

6 Voorraadagenda
Behandelvoorstel:
Provinciale Staten wordt voorgesteld de voorraadagenda gewijzigd vast te stellen.
Gewijzigde voorraadagenda PS, versie 7-5-2026
Voorraadagenda PS, versie 30-3-2026

7 HAMERSTUKKEN

8 BEHANDELSTUKKEN

8.1 P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg, 26-03-2026 (PS DOC-00905040)

De Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) heeft onderzocht hoe de Provincie Limburg de transitie naar een circulaire economie vormgeeft en welke kansen en uitdagingen hierbij spelen. In het onderzoek is gekeken naar de ambitie van de provincie, de huidige stand van zaken en het vermogen om effectief te sturen op resultaten. Hierbij is speciale aandacht besteed aan de rol van Limburg in het realiseren van duurzame en maatschappelijke doelen.
De ZRK heeft diverse aanbevelingen in het rapport opgenomen gericht aan GS evenals aan PS. Het voorliggend voorstel vraagt om deze aanbevelingen over te nemen.
Zoals gebruikelijk is Provinciale Staten in de gelegenheid gesteld om schriftelijke vragen te stellen aan GS en de ZRK. Er zijn geen schriftelijke vragen ingediend.
Het Statenvoorstel is behandeld in de Statencommissie ESA van 10 april 2026. De commissie heeft besloten om het voorstel als behandelstuk door te geleiden naar de PS-vergadering van 8 mei 2026.
Voorgesteld besluit:
Provinciale Staten wordt gevraagd:
1. de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) aan Provinciale Staten inzake het betrekken van de conclusies en bevindingen van het rapport bij de beleidskeuzes die belangrijk zijn voor circulaire economie over te nemen;
2. Gedeputeerde Staten te verzoeken de aanbevelingen die aan hen zijn gericht over te nemen en Provinciale Staten te informeren over de planning en voortgang hiervan.

P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg, 26-03-2026 (PS DOC-00905040)
Concept deelverslag P-26-001 Statenvoorstel van de SC ESA nav het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg, SC ESA 10-4-2026
ZRK-rapport Circulaire economie Limburg - Handout, e-mail ZRK van 21-01-2026 (PS DOC-00877767)
ZRK-rapport Circulaire economie Limburg - Bestuurlijke rapportage, e-mail ZRK van 21-01-2026 (PS DOC-00877770)
ZRK-rapport Circulaire economie Limburg - Rapport van Bevindingen, e-mail ZRK van 21-01-2026 (PS DOC-00877769)
2e deel Beantwoording technische vragen inzake ZRK circulariteit 6 mei 2026 - PvdD
Mededeling portefeuillehouder inzake overnemen aanbevelingen Rapport circulaire economie van de Zuidelijke Rekenkamer, brief gedeputeerde Satijn van 5-5-2026 (GS DOC-00914541)
Stemuitslag P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg
P-26-001 BESLUIT

8.2 G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, brief GS van 17-3-2026 (GS DOC-00898268)

Mede in relatie tot het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie', en naar aanleiding van motie 3135 'Einstein Telescope in Limburg: kansen benutten voor innovatie' en motie 3236 'Limburg voor de Einstein Telescope', hebben Gedeputeerde Staten een voorstel uitgewerkt voor de doorontwikkeling van de ETpathfinder tot Europees R&D-centrum: het ET Low Frequency Center (ET-LFC).
Dit ET-LFC zet een volgende stap in de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen rondom de Einstein Telescope en gaat zich richten op het ontwikkelen en testen van de noodzakelijke sleuteltechnologieën die nodig zijn om de Einstein Telescope te kunnen realiseren. Het ET-LFC zal deze technologieën op ware grootte kunnen testen en heeft daarin een unieke internationale positie. Met de Europese partners van het Einstein Telescope-project worden afspraken gemaakt over de vestiging van dit wetenschappelijke centrum in Maastricht, ongeacht waar straks de Einstein Telescope gerealiseerd gaat worden. Het ET-LFC blijft dus van waarde en is in dat opzicht een 'no-regret'-investering. De doorontwikkeling richting ET-LFC is een belangrijke stap om de positie van Limburg en de omliggende grensregio te versterken binnen het project Einstein Telescope.
Het Statenvoorstel is behandeld in de Statencommissie ESA van 10 april 2026. De commissie heeft besloten om het voorstel als behandelstuk door te geleiden naar de PS-vergadering van 8 mei 2026.
Voorgesteld besluit:
Provinciale Staten wordt gevraagd:
een bedrag van € 4 miljoen beschikbaar te stellen vanuit het begrotingsresultaat 2026, waarvan de middelen als volgt gefaseerd worden ingezet vanuit de egalisatiereserve meerjarige projectsubsidies:
a) € 1.541.700 in 2026;
b) € 1.820.000 in 2027;
c) € 638.000 in 2028;
Deze middelen worden in de vorm van een incidentele subsidie toegekend aan de Universiteit Maastricht ten behoeve van het ontwerpen en ontwikkelen van het Einstein Telescope Low Frequency Center (ET-LFC);
de 8ste begrotingswijziging 2026 vast te stellen.

G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, brief GS van 17-3-2026 (GS DOC-00898268)
Concept deelverslag G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, SC ESA 10-4-2026

Mededeling portefeuillehouder inzake middelen van het Rijk voor de uitbreiding van de ETpathfinder, brief gedeputeerde Satijn van 24-4-2026 (GS DOC-00917544)
Stemuitslag G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, brief GS van 17-3-2026 (GS DOC-00898268)
G-26-007 BESLUIT

8.3 G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638)

De actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) uit 2021 ligt ter behandeling voor. De basis van de actualisatie zijn de maatschappelijke keuzevraagstukken, zoals geschetst in de regionale ontwerpende onderzoeken die op basis van de POVI2021 zijn uitgevoerd en het Ruimtelijk Voorstel aan het Rijk. De POVI wordt, zoals voorgeschreven in de Omgevingswet, opgeleverd en vastgesteld in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De link naar de POVI in de Planviewer is te vinden in het Gewijzigde Statenvoorstel. In de eerste versie van het Statenvoorstel stond een verkeerde link, deze is gecorrigeerd in de gewijzigde versie. Voor het overige zijn geen wijzigingen doorgevoerd.
Het Statenvoorstel is behandeld in de Statencommissie LEO van 17 april 2026. De commissie heeft besloten om het voorstel als behandelstuk door te geleiden naar de PS-vergadering van 8 mei 2026.
Voorgesteld besluit
Provinciale Staten wordt gevraagd:
in te stemmen met de bestuurlijke standpunten t.a.v. de ingediende zienswijzen zoals geformuleerd in de Nota van Zienswijzen;
de digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 vast te stellen met inachtneming van de in de Nota van Zienswijzen voorgestelde wijzigingen;
de Omgevingsvisie Limburg 2021 in te trekken;
Gedeputeerde Staten op te dragen de verdere afhandeling en publicatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 te verzorgen.

GEWIJZIGD G-26-009 Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 24-3-2026 (GS DOC-00903638)
Mededeling portefeuillehouder inzake toezeggingen Cie LEO 17 april 2026 , brief gedeputeerde Theuns van 29-4-2026 (GS DOC-00918594)
Concept deelverslag G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, SC LEO 17-4-2025
G-26-009 Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 24-3-2026 (GS DOC-00903638)
Bijlage 1. Besluit Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026
Bijlage 2. SERVICEPRODUCT Concept besluit POVI (met renvooi ten opzichte van ontwerp
Bijlage 3. GEWIJZIGDE Nota van Zienswijze.
Bijlage 3. Nota van Zienswijzen
Bijlage 4. Toelichting Plan MER met bijbehorende stukken
Huisvesting arbeidsmigranten op bedrijventerreinen, e-mail Kafra Housing van 14-4-2026 (PS DOC-00913804)
Toelichtende brief Regio Noord Limburg op agendapunt POVI 17 april, e-mail Voorzitter Regio-overleg Ruimte en Wonen van 15-4-2026 (PS DOC-00913835)
Zienswijze LWV inzake voorgenomen beleidslijn huisvesting internationale werknemers (POVI 2026), e-mail Limburgse Werkgeversvereniging van 15-4-2026 (PS DOC-00913877)
POVI '25, e-mail Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg van 16-4-2026 (PS DOC-00914246)
BBB Technische vragen 17 april 2026
CDA Technische vragen 17 april 2026
PvdA Technische vragen 17 april 2026
PvdD Technische vragen 17 april 2026
20260417brief aan PS en GS inzake debat in de commissie LEO mbt de POVI
20250704Zienswijze met betrekking tot ontwerp POVI
Beantwoording technische vragen inzake verwevingsgebieden 23 april 2026 - BBB
Beantwoording technische vragen inzake POVI en ZRK circulariteit 30 april 2026 - PvdD
Dringend verzoek tot herziening Nota van Zienswijzen POVI - Onvolledige belangenafweging en beroep op controlerende taak, e-mail burger van 1-5-2026 (PS DOC-00919744)
Voorstel voor aanpassing van de POVI, e-mail burger van 4-5-2026 (PS DOC-00919945)
Brandbrief vergadering 8 mei 2026 inzake POVI, email Molenstichting Limburg van 6-5-2026 (PS DOC-00921565)
Inbreng Regioteam Energietransitie negatief advies amendement 4x tiphoogte, e-mail Regioteam Energietransitie van 7-5-2026 (PS DOC-00921943)
Stemuitslag G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026

G-26-009 BESLUIT

9 Moties vreemd aan de orde van de dag

10 Sluiting

From: Meurs, Yvonne
Sent: Wed, 29 Apr 2026 11:35:36 +0200
To: Meurs, Yvonne
Subject: FW: Attendering Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal

Bericht voor:	**Leden Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Directie**
Betreft:	**Attendering Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal**

Geachte lezer,

De conceptagenda voor de Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026 is gepubliceerd.

Tijdens de Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, wordt er voor de aanwezigen een warme lunchmaaltijd verzorgd in het Statenrestaurant.

Afmelden
Kunt u niet aanwezig zijn bij deze Provinciale Statenvergadering, geef dit dan tijdig aan via de Griffie t.a.v. Statenadviseur Marion Palstring.

Met vriendelijke groet,

E.G.M. Roemer
Voorzitter van Provinciale Staten

From: Meurs, Yvonne
Sent: Thu, 30 Apr 2026 15:39:19 +0200
To: Meurs, Yvonne
Subject: Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal

Bericht voor:	**Leden Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Directie**
Betreft:	**Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal**

Geachte lezer,

Onderstaand de wijziging(en)/aanvulling(en) in de agenda van Provinciale Staten op 8-5-2026:

Toegevoegde bijlagen bij agendapunt:		
9.3	G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638)	• Mededeling portefeuillehouder inzake toezeggingen Cie LEO 17 april 2026 , brief gedeputeerde Theuns van 29-4-2026 (GS DOC-00918594) • Beantwoording technische vragen inzake verwevingsgebieden 23 april 2026 - BBB

Afmelden
Kunt u niet aanwezig zijn bij deze Provinciale Statenvergadering, geef dit dan tijdig aan bij via de Griffie t.a.v. Statenadviseur Marion Palstring.

Met vriendelijke groet,

E.G.M. Roemer
Voorzitter van Provinciale Staten

From: Meurs, Yvonne
Sent: Fri, 1 May 2026 15:54:50 +0200
To: Meurs, Yvonne
Subject: 2e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal

Bericht voor: **Leden Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Directie**
Betreft: **2e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal**

Geachte lezer,

Onderstaand de wijziging(en)/aanvulling(en) in de agenda van Provinciale Staten op 8-5-2026:

Toegevoegde bijlagen bij agendapunt:		
9.3	G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638)	• Beantwoording technische vragen inzake POVI en circulariteit 30 april 2026 - PvdD

Afmelden
Kunt u niet aanwezig zijn bij deze Provinciale Statenvergadering, geef dit dan tijdig aan via de Griffie t.a.v. Statenadviseur Marion Palstring.

Met vriendelijke groet,

E.G.M. Roemer
Voorzitter van Provinciale Staten

From: Meurs, Yvonne
Sent: Mon, 4 May 2026 15:58:03 +0200
To: Meurs, Yvonne
Subject: 3e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal

Bericht voor: **Leden Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Directie**
Betreft: **3e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal**

Geachte lezer,

Onderstaand de wijziging(en)/aanvulling(en) in de agenda van Provinciale Staten op 8-5-2026:

Toegevoegde bijlagen bij agendapunt:		
9.3	G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638)	• Dringend verzoek tot herziening Nota van Zienswijzen POVI - Onvolledige belangenafweging en beroep op controlerende taak, e-mail burger van 1-5-2026 (PS DOC-00919744) en • Voorstel voor aanpassing van de POVI, e-mail burger van 4-5-2026 (PS DOC-00919945).

Afmelden
Kunt u niet aanwezig zijn bij deze Provinciale Statenvergadering, geef dit dan tijdig aan via de Griffie t.a.v. Statenadviseur Marion Palstring.

Met vriendelijke groet,

E.G.M. Roemer
Voorzitter van Provinciale Staten

From: Meurs, Yvonne
Sent: Wed, 6 May 2026 16:32:50 +0200
To: Meurs, Yvonne
Subject: 4e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal

Bericht voor: **Leden Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Directie**
Betreft: **4e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal**

Geachte lezer,

Onderstaand de wijziging(en)/aanvulling(en) in de agenda van Provinciale Staten op 8-5-2026:

Toegevoegde bijlagen bij agendapunt:		
8.3	G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638)	• 2e deel Beantwoording technische vragen inzake POVI en ZRK circulariteit 6 mei 2026 - PvdD • Brandbrief vergadering 8 mei 2026 inzake POVI, email Molenstichting Limburg van 6-5-2026 (PS DOC-00921565)

Afmelden
Kunt u niet aanwezig zijn bij deze Provinciale Statenvergadering, geef dit dan tijdig aan via de Griffie t.a.v. Statenadviseur Marion Palstring.

Met vriendelijke groet,

E.G.M. Roemer
Voorzitter van Provinciale Staten

From: Meurs, Yvonne
Sent: Thu, 7 May 2026 15:14:27 +0200
To: Meurs, Yvonne
Subject: 5e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal

Bericht voor: **Leden Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Directie**
Betreft: **5e Nazending Provinciale Statenvergadering op 8-5-2026, aanvang 09:30 uur Statenzaal**

Geachte lezer,

Onderstaand de wijziging(en)/aanvulling(en) in de agenda van Provinciale Staten op 8-5-2026:

Toegevoegde bijlagen bij agendapunt:		
3	Spreekrecht externen	Er hebben zich twee nieuwe insprekers gemeld, te weten: • De heer Sprangers namens Stichting Natuurlijk Geuldal; • De heer Ramaker namens Coöperatie Duurzaam Maasgouw CDM
6	Voorraadagenda	• Gewijzigde voorraadagenda PS, versie 7-5-2026
8.1	P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg	• 2e deel Beantwoording technische vragen inzake ZRK circulariteit 6 mei 2026 - PvdD • Mededeling portefeuillehouder inzake overnemen aanbevelingen Rapport circulaire economie van de Zuidelijke Rekenkamer, brief gedeputeerde Satijn van 5-5-2026 (GS DOC-00914541).
8.3	G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026	• Inbreng Regioteam Energietransitie negatief advies amendement 4x tiphoogte, e-mail Regioteam Energietransitie van 7-5-2026 (PS DOC-00921943)

Afmelden

Kunt u niet aanwezig zijn bij deze Provinciale Statenvergadering, geef dit dan tijdig aan via de Griffie t.a.v. Statenadviseur Marion Palstring.

Met vriendelijke groet,

E.G.M. Roemer
Voorzitter van Provinciale Staten

provincie Limburg | Limburgs Parlement

TIJDENOVERZICHT PROVINCIALE STATENVERGADERING **8-5-2026**

Agendapunt	Titel	Totale behandeltijd per agendapunt	Begintijd	Eindtijd
	Lunch	01:00 (uur:min)		
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	00:05 (uur:min)	09:30	09:35
2	Afscheid Statenlid, installatie nieuw Statenlid en nieuw Burgercommissielid	00:30 (uur:min)	09:35	10:05
3	Spreekrecht externen	00:20 (uur:min)	10:05	10:25
4	Vragenuur	00:00 (uur:min)	10:25	10:25
5	Notulen	00:02 (uur:min)	10:25	10:27
6	Voorraadagenda	00:02 (uur:min)	10:27	10:29
7	**Hamerstukken**			
8	**Behandelstukken**			
8.1	P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg, 26-03-2026 (PS DOC-00905040)	01:20 (uur:min)	10:29	11:49
8.2	G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, brief GS van 17-3-2026 (GS DOC-00898268)	00:50 (uur:min)	11:49	12:39
8.3	G-26-009 Gewijzigde Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638)	02:04 (uur:min)	12:39	14:43
9	Moties vreemd aan de orde van de dag	00:10 (uur:min)	14:43	14:53
10	Sluiting	00:05 (uur:min)	14:53	14:58

Aanvangstijd	**09:30 uur**
Eindtijd zonder lunch	**14:58 uur**
Eindtijd met lunch	**15:58 uur**

* De spreektijden zijn exclusief de interrupties

8.1	P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg, 26-03-2026 (PS DOC-00905040)		
		Statenlid	**Aangevraagde tijd**
1	VVD	-	00:00 (uur:min)
2	D66	Stocks	00:05 (uur:min)
3	BBB	-	00:00 (uur:min)
4	JA21	Blijlevens	00:05 (uur:min)
5	SP	Smeets	00:05 (uur:min)
6	PvdA	-	00:00 (uur:min)
7	GroenLinks	Sol	00:03 (uur:min)
8	CDA	Hanegraaff	00:05 (uur:min)
9	Horizon	-	00:00 (uur:min)
10	PVV	Hastenrath	00:05 (uur:min)
11	Partij voor de Dieren	Boven	00:05 (uur:min)
12	oos limburg	-	00:00 (uur:min)
13	LOKAAL-LIMBURG	Franssen	00:03 (uur:min)
14	Forum voor Democratie	-	00:00 (uur:min)
15	50PLUS	Fischer	00:04 (uur:min)
		Spreektijd PS 1ste termijn	00:40 (uur:min)
		Spreektijd GS 1ste termijn	00:20 (uur:min)
		Totaal 2de termijn	00:20 (uur:min)
		Totale behandeltijd	01:20 (uur:min)

- de richtlijn is max. 5min. Spreektijd per fractie in de eerste termijn van PS en op volgorde van aanmelding
- de spreektijd van GS in de eerste termijn betreft 1/2 van die van PS in de eerste termijn
- de spreektijd in de tweede termijn is 1/3 van de spreektijd (PS en GS gezamenlijk in de eerste termijn)

* De spreektijden zijn exclusief de interrupties

8.2	**G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, brief GS van 17-3-2026 (GS DOC-00898268)**		
	Partij	**Statenlid**	**Aangevraagde tijd**
1	VVD	Bloi	00:03 (uur:min)
2	D66	-	00:00 (uur:min)
3	BBB	Zeedzen	00:05 (uur:min)
4	JA21	-	00:00 (uur:min)
5	SP	Smeets	00:05 (uur:min)
6	PvdA	-	00:00 (uur:min)
7	GroenLinks	-	00:00 (uur:min)
8	CDA	Hanegraaff	00:05 (uur:min)
9	Horizon	-	00:00 (uur:min)
10	PVV	-	00:00 (uur:min)
11	Partij voor de Dieren	-	00:00 (uur:min)
12	oos limburg	-	00:00 (uur:min)
13	LOKAAL-LIMBURG	Franssen	00:03 (uur:min)
14	Forum voor Democratie	-	00:00 (uur:min)
15	50PLUS	Fischer	00:04 (uur:min)
		Spreektijd PS 1ste termijn	00:25 (uur:min)
		Spreektijd GS 1ste termijn	00:12 (uur:min)
		Totaal 2de termijn	00:12 (uur:min)
		Totale behandeltijd	00:50 (uur:min)

- de richtlijn is max. 5min. Spreektijd per fractie in de eerste termijn van PS en op volgorde van aanmelding
- de spreektijd van GS in de eerste termijn betreft 1/2 van die van PS in de eerste termijn
- de spreektijd in de tweede termijn is 1/3 van de spreektijd (PS en GS gezamenlijk in de eerste termijn)

* De spreektijden zijn exclusief de interrupties

8.3	**G-26-009 Gewijzigde Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638)**		
	Partij	**Statenlid**	**Aangevraagde tijd**
1	VVD	Nijskens	00:05 (uur:min)
2	D66	Wesseling	00:05 (uur:min)
3	BBB	Van der Pol	00:05 (uur:min)
4	JA21	Schyns	00:03 (uur:min)
5	SP	Wolters Gregório	00:05 (uur:min)
6	PvdA	Schuuring	00:05 (uur:min)
7	GroenLinks	Mertens	00:05 (uur:min)
8	CDA	Waajen-Crins	00:05 (uur:min)
9	Horizon	Loomans	00:05 (uur:min)
10	PVV	-	00:00 (uur:min)
11	Partij voor de Dieren	Boven	00:05 (uur:min)
12	oos limburg	-	00:00 (uur:min)
13	LOKAAL-LIMBURG	Franssen	00:05 (uur:min)
14	Forum voor Democratie	Driessen	00:05 (uur:min)
15	50PLUS	Fischer	00:04 (uur:min)
		Spreektijd PS 1ste termijn	01:02 (uur:min)
		Spreektijd GS 1ste termijn	00:31 (uur:min)
		Totaal 2de termijn	00:31 (uur:min)
		Totale behandeltijd	02:04 (uur:min)

- de richtlijn is max. 5min. Spreektijd per fractie in de eerste termijn van PS en op volgorde van aanmelding
- de spreektijd van GS in de eerste termijn betreft 1/2 van die van PS in de eerste termijn
- de spreektijd in de tweede termijn is 1/3 van de spreektijd (PS en GS gezamenlijk in de eerste termijn)

provincie limburg | Limburgs Parlement

Notulen
Statenvergadering
van 8 mei 2026

Inhoud

1	**Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda**	**6**
2	**Afscheid Statenlid, installatie nieuw Statenlid en nieuw burgercommissielid**	**6**
3	**Spreekrecht externen**	**9**
4	**Vragenuur**	**11**
5	**Notulen**	**11**
6	**Voorraadagenda**	**11**
7	**HAMERSTUKKEN**	**11**
8	**BEHANDELSTUKKEN**	**11**
8.1	**P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg, 26-03-2026 (PS DOC-00905040)**	**11**
8.2	**G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, brief GS van 17-03-2026 (GS DOC-00898268)**	**18**
8.3	**G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 07-04-2026 (GS DOC-00903638)**	**27**
9	**Moties vreemd aan de orde van de dag**	**93**
10	**Sluiting**	**96**

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 8 mei 2026

Voorzitter
Roemer, E.G.M.

Statengriffier
Pregled, mr. A.O.J.

Leden	**Partij**
Aanwezig	
Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Blijlevens, R.P.	JA21
Bloi MA, J.M.	VVD
Bommel, C.P.G. van	BBB
Bosch, M. Th.	PVV
Boven, mevrouw I.	Partij voor de Dieren
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Fischer, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Franssen, R.F.R.P.	BBB
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Goossen, I.J.G.	BBB
Hanegraaff, dr. M.C.	CDA
Hendrikx, J.J.P.	VVD
Hermans, L.J.	PVV
Hoks, F.J.R.	PVV
Huizing, J.	BBB
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Kuiper, mevrouw L.Y.M.	SP
Loomans, ir. P.J.M.	Horizon
Maillé, S.	VVD
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Mülders, M.T.G.	GroenLinks
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Peters, A.C.P.	LOKAAL-LIMBURG
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Queisen, A.G.M.	BBB
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.	BBB
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Schyns MSc, P.F.M.	JA21
Smeets, mevrouw C.A.H.	SP
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks
Stocks M.H.D.	D66
Vaessen, L.A.P.	D66

Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.	CDA
Wesseling, mevrouw A.	D66
Wetemans, C.C.M.	oos limburg
Wolters, mevrouw L.C.C.M.	PvdA
Wolters Gregório, J.	SP
Zeedzen, D.	BBB

Het college van Gedeputeerde Staten
Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Faassen, L.
Kuntzelaers, J.J.M.
Satijn, S.H.M.
Theuns, M.L.M

Afwezig

IJpelaar, W.A.J.	CDA
Megens, B.J.M.H.	PVV

Overige aanwezigen
Agendapunt 2
De heer N. Meulenberg

Agendapunt 3
De heer Ramaker, namens de Coöperatie Duurzaam Maasgouw
De heer Sprangers, namens de Stichting Natuurlijk Geuldal

Notulist
Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Ik open de vergadering en ik wil u allen verzoeken, indien dat mogelijk is, om even te gaan staan. Op 16 april is oud-Statenlid, de heer Boy Goossens, overleden, kort na het overlijden van zijn echtgenote op 4 april. De heer Goossens was in de periode 1974-1978 lid van Provinciale Staten namens het CDA. De heer Goossens is 83 jaar geworden. Hij woonde in Schinveld en was vele jaren actief in de lokale politiek in Schinveld en later Onderbanken. In 1982 heeft hij de partij Schinveld ’82, later Lijst Goossens, opgericht, die zich inzette voor de belangen van zijn dorp. De heer Goossens is daarnaast een aantal perioden wethouder geweest. Wij spreken onze grote erkentelijkheid uit voor zijn inzet. Wij condoleren de familie met dit verlies en wensen hun vanaf deze plek heel veel sterkte. Wij zullen een moment van stilte houden om de heer Goossens te herdenken. [stilte] Dank u wel. Ik heet u allen hartelijk welkom bij de Statenvergadering van vandaag. Ik heb voor vandaag afmeldingen ontvangen van de zijde van Provinciale Staten van de heer Megens van de PVV en de heer IJpelaar van het CDA. De heer Goossen van de BBB is vanaf 13.00 uur aanwezig. Ik heet ook iedereen op de publieke tribune en thuis hartelijk welkom bij deze vergadering, alsmede ook de vertegenwoordiging van de pers. Fijn dat u er ook vandaag weer bent. In verband met agendapunt 2 zal ook een fotograaf op de vloer aanwezig zijn. U snapt allemaal dat dat te maken heeft met het afscheid en de benoeming van Statenleden. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist. De griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat hieraan is voldaan. Er zijn twee moties vreemd op tijd ingediend, dus zodra wij dadelijk de agenda vaststellen, hebben wij twee moties vreemd. Mocht er hoofdelijk worden gestemd, dan heeft het lot bepaald dat wij beginnen bij de heer Vaessen. Er is een conceptagenda verstuurd. Ik kijk even of wij die kunnen vaststellen. Dat is het geval.

2 Afscheid Statenlid, installatie nieuw Statenlid en nieuw burgercommissielid

De voorzitter: Dan gaan wij nu over tot het nemen van afscheid van mevrouw Jenneskens als Statenlid. Daarna is er de installatie van een nieuw Statenlid, maar uiteraard ga ik eerst even mevrouw Jenneskens toespreken. Ja, Marlou! Elf jaar geleden, een Limburgs jubileum lang, om het maar zo te zeggen, kwam je als frisse wervelwind het Gouvernement binnenwaaien, toen nog met je diploma als bestuursadviseur van GS vers op zak, gedreven en enthousiast. Dat werd al heel snel voor iedereen duidelijk. Je viel op. Drie jaar later stond je zelf al op de lijst van de Provinciale Statenverkiezingen. Niet als lijstduwer onderaan, wat eigenlijk eerst het plan was. Nee, gelijk op plek 2. Dat was een plek waarmee je na die verkiezing van 2019 meteen doordringt tot het hart van het Gouvernement, hier, deze Statenzaal. Een jaar later werd je met je 28 jaar al fractievoorzitter, de jongste van dat moment. Maar je passie en aandacht voor de politiek stonden eigenlijk al in de sterren geschreven. Je begon je maidenspeech hier immers met het verhaal dat je geboren bent op een historische politieke dag, de dag waarop hier in het Gouvernement Europese leiders de onderhandelingen openden voor het verdrag van Maastricht. Dat je met hart en ziel aan de politieke stoel bent verknocht, bleek ook bij je laatste optreden in deze zaal. Je moest moeite doen om het droog te houden. Niet vreemd natuurlijk. Zeven jaar lang was deze politieke arena zo’n beetje je tweede huis. Het waren ook zeven jaren waarin je je bijdragen vaak verrijkte met leerzame bespiegelingen, geïnspireerd door filosofen, andere politici en misschien wel de allergrootste leermeester: de geschiedenis. Maar nog belangrijker, in die zeven jaren zag iedereen je groeien, in je handigheid en in het politieke spel, maar ook in de scherpte van je analyses en in je kennis van zaken. Limburg heeft daar zichtbaar garen bij gesponnen. Het Limburg dat jou, zoals je zelf vaak zegt, je wortels gaf en vleugels geeft, laat jij op jouw beurt ook weer een stukje beter achter. Je mag oprecht trots zijn op wat je voor je geliefde provincie hebt bereikt. De veertig groene schoolpleinen, een betere verdeling van middelen voor sport en cultuur en de mooie afsluiter, jouw inbreng in het Brightlands Future Fund. Het zijn slechts drie voorbeelden van jouw gepassioneerde inzet voor alles wat Limburg nodig heeft voor een glanzende toekomst. Van uitstekend onderwijs tot de Einstein Telescope, van talentontwikkeling op elk mogelijk niveau tot serieus sportbeleid. En vooral, waar jouw hart misschien wel het hardst voor klopt, het creëren van gelijke kansen voor kinderen. Net zo goed wees jij het Limburgs dialect de weg naar deze Statenzaal, met vele collega’s. Al twee keer kon iedereen hier met een

debat in het plat spreken in de taal van zijn of haar hart. Ja, ook dat heb je samen met collega's hier voor elkaar gekregen. Maar na dat ene Limburgse jubileum vond je het tijd voor de bestorming van een andere politieke arena, niet die in Den Haag, maar als kersverse lijsttrekker van je partij in je eigen Maastricht. Misschien heb je iets van het campagnevoeren opgepikt toen je als jong politiek talent in de Verenigde Staten was, bij de verkiezingsstrijd tussen Donald Trump en Hilary Clinton, waarbij je dat allemaal op de voet hebt gevolgd. Zeker is het dat je het bij de eerste verkiezingen in Maastricht gewoon goed gedaan hebt. Als nieuwkomer behaalde je de meeste voorkeursstemmen en leidde je je partij naar een overwinning. Nu lijk je mogelijk een van de zwaarste politieke functies te gaan vervullen. We volgen het allemaal en we wachten rustig af tot jullie er klaar mee zijn, maar mocht dat lukken, dan is het er wel eentje waarbij de otoriteitetoeker je elk jaar de waarheid gaat vertellen. Wees daarop voorbereid. In een interview las ik dat je je ooit afvroeg of je het wel kon, de politiek in gaan, en of niet iemand anders geschikter zou zijn. Inmiddels heb je volgens mij zelf dat antwoord al overtuigend gegeven: ja, je kunt het en ja, je bent er zeer geschikt voor. Al kies je nu voor het hoofdstedelijke huis van de democratie, dit sluit helemaal niet uit dat je over een tig aantal Limburgse jubilea hier nog een keer terugkomt, wie weet wel zelfs op mijn stoel. Marlou, je sloot je laatste officiële bijdrage in deze Statenzaal af met de woorden 'wees lief voor Limburg en aardig voor elkaar'. Eerlijk gezegd, je bent daar in al die jaren zelf het voorbeeld voor geweest. Je combineerde scherpte in het debat met respect voor je collega's. Je hield altijd oog voor de menselijke kant van het beleid. Je hebt laten zien dat je met gedrevenheid en vriendelijkheid het verschil kunt maken, niet alleen in het politieke spel, maar vooral in Limburg zelf. Het is misschien wel het mooiste wat je na zeven jaar achterlaat: laten zien dat je stevig kunt zijn op de inhoud zonder de ander uit het oog te verliezen. Met die houding – daar ben ik van overtuigd – ga je ook in Maastricht iets heel waardevols brengen. Dus blijf vooral wie je bent, lief voor Limburg en aardig voor elkaar. Wij nemen deze woorden ter harte, maar we gaan je wel missen. Beste Marlou, ook namens heel Limburg ongelooflijk veel dank. Ik schors de vergadering voor vijf minuten en wil je vragen om naar voren te komen, met dan ook natuurlijk – dat wist je natuurlijk ook allang, dat dat eraan zat te komen – ons streekproductenpakketje.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u vragen uw plaatsen weer in te nemen? Dames en heren, voordat wij verdergaan met de installatie van een nieuw Statenlid wil ik nog wel twee heuglijke feiten met u delen. De eerste is natuurlijk dat wij ongelooflijk blij zijn dat mevrouw Fischer weer aanwezig is bij onze Statenvergadering. De heer Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Voorzitter, dat onderstrepen we natuurlijk allemaal van harte, maar ik denk dat ik ook namens de Staten spreek als ik kan zeggen dat we ook blij zijn dat u er weer bent om de Statenvergadering te leiden.

De voorzitter: Dank je wel. Dank je wel. Ik kon het niet laten, mijnheer Vaessen, maar ik heb de vorige vergadering natuurlijk vanuit huis helemaal gevolgd. Ja, ja, ja, ja. Foei, foei, foei, foei. Maar ik kan constateren dat ik met een gerust hart ook wel een keer weg kan blijven. Dat verandert niets aan de manier waarop u met elkaar omgaat. U heeft het voortreffelijk voorgezeten. Dank daarvoor. U kent inmiddels de traditie: als je het lef hebt om op een Statendag jarig te zijn, dan krijg je een eervolle vermelding. Hij zit al nee te schudden. Mijnheer Wolters Gregório, van harte gefeliciteerd met uw verjaardag.
Dan gaan we naar het tweede deel van agendapunt 2, de installatie van een nieuw Statenlid. Vanwege het afscheid van mevrouw Jenneskens zal een nieuw Statenlid toetreden tot Provinciale Staten. Volgens het proces-verbaal van het Centraal Stembureau van de verkiezingen van Provinciale Staten is dat de heer Stocks. Ter voldoening van hetgeen gesteld in het Reglement van Orde voor vergaderingen van Provinciale Staten, is een commissie van drie leden ingesteld voor het onderzoek van de geloofsbrieven van het nieuwe Statenlid. De commissieleden zijn de heer Franssen – hij is tevens voorzitter – mevrouw Jetten en de heer Maillé. Voor het onderzoek van de geloofsbrieven zijn overeenkomstig het bepaalde in het Reglement van Orde voor vergaderingen van Provinciale Staten, overlegd een opgave van alle beklede openbare

betrekkingen en een gewaarmerkt afschrift uit de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens, waaruit de huidige woonplaats, geboortedatum en plaats, alsmede het Nederlanderschap en het niet uitgesloten zijn van kiesrecht blijken. Ik wil verzoeken aan de heer Franssen, de voorzitter van de Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven, vanaf het spreekgestoelte verslag uit te brengen over de gedane onderzoeken.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. De Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven heeft de geloofsbrieven onderzocht van de heer Stocks. De commissie heeft de geloofsbrieven in goede orde bevonden. De heer Stocks is door de voorzitter van het Centraal Stembureau op 8 april 2026 benoemd tot Statenlid. Deze benoeming is op 22 april 2026 door hem aangenomen. De heer Stocks heeft de verklaring openbare betrekkingen aangereikt. Vervolgens heeft de commissie aan de hand van een uittreksel uit de basisregistratie persoonsgegevens vastgesteld dat hij voldoet aan alle in de Provinciewet gestelde eisen. Er is niets gebleken van met het lidmaatschap van Provinciale Staten onverenigbare betrekkingen. De commissie adviseert Provinciale Staten dan ook om de heer Stocks toe te laten tot Provinciale Staten.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen, en dank aan de leden van de Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven voor de verrichte werkzaamheden. Overeenkomstig het verslag van de Commissie voor Onderzoek van de Geloofsbrieven constateer ik dat er geen wettelijke beletselen zijn om het kandidaat-Statenlid toe te laten. Derhalve verzoek ik de bodes het kandidaat-Statenlid te begeleiden naar de interruptiemicrofoon, zodat we de vaststelling kunnen gaan doen. De heer Stocks heeft aangegeven de verklaring en belofte af te leggen. ‘Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.’

De heer Stocks (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De voorzitter: Dan wil ik u bij deze van harte feliciteren met deze prachtige functie.

De heer Stocks (D66): Dank u wel.

De voorzitter: Ik verzoek de bode om u even tijdelijk naar uw nieuwe plaats te begeleiden. De felicitaties doen we dadelijk, na de beëdiging van het burgercommissielid. Dan gaan we over tot de installatie van een nieuw burgercommissielid. Dat is de heer Meulenberg voor de fractie van D66. Ik verzoek de bodes om het nieuw te installeren burgercommissielid naar de interruptiemicrofoon te begeleiden. Aan de orde is de beëdiging of het afleggen van de verklaring en belofte overeenkomstig artikel 14 van de Provinciewet. Daartoe leggen alle nieuw te benoemen burgercommissieleden in handen van de voorzitter de in artikel 14 van de Provinciewet voorgeschreven eed respectievelijk verklaring en belofte af. De heer Meulenberg heeft aangegeven de verklaring en belofte af te leggen. Ik zal ook deze tekst weer vanuit de zaal voorlezen. ‘Ik verklaar dat ik, om tot burgercommissielid benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgercommissielid naar eer en geweten zal vervullen.’

De heer Meulenberg (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De voorzitter: Dan mag ik nu ook u als eerste feliciteren met deze prachtige benoeming en wil ik u heel veel succes en plezier wensen. Ik schors de vergadering. Ik wil de heer Stocks vragen om ook naar voren te komen, om u allen in de gelegenheid te stellen beide heren te feliciteren.

[SCHORSING]

3 Spreekrecht externen

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 3, het spreekrecht externen. Er hebben zich twee insprekers gemeld voor de vergadering van vandaag. Voor agendapunt 8.3, het Statenvoorstel Provinciale Omgevingsvisie, hebben zich aangemeld de heer Sprangers namens de Stichting Natuurlijk Geuldal en de heer Ramaker namens de Coöperatie Duurzaam Maasgouw. Alle inspreekverzoeken voldoen aan de criteria, zoals daaraan gesteld in het Reglement van Orde. Iedere inspreker krijgt maximaal vijf minuten het woord. Ik zeg daarbij: u kunt de tijd mee zien lopen, dus u kunt het zelf in de gaten houden. Dat is wel zo plezierig, want dan hoef ik u niet af te breken. Dan nodig ik als eerste uit de heer Sprangers om in te spreken via het spreekgestoelte. Ik vraag de bodes om de inspreker te begeleiden. Welkom, mijnheer Sprangers. Aan u het woord.

De heer Sprangers: Dank u. Ik spreek namens Stichting Natuurlijk Geuldal, SNG. Zij streeft naar behoud en verbetering van natuur, landschap en leefomgeving in het Nationaal Landschap Zuid- Limburg. 1, over de landbouwzones. SNG wil graag dat er meer gewicht wordt toegekend aan de onderbouwde groenblauwe landbouwzones. Dit indien de onderliggende kaarten aangeven dat een gebied onderdeel uitmaakt van een ecologische verbindingszone, of een zoekgebied daarvoor, om te voorkomen dat politiek wensdenken ermee aan de haal gaat. 2, over water. SNG vindt dat alle grondwateronttrekkingen vergund moeten zijn. Dit is een voorwaarde om de juiste beleidsmaatregelen te kunnen nemen in tijden van droogte. Ten aanzien van verbeterd bodembeheer om waterinfiltratie te verhogen ontbreken hier meetbare doelen, hoe met welke maatregelen deze doelen bereikt gaan worden en wat de stappen zijn als de doelen niet behaald worden. SNG wil dat dit alsnog opgenomen wordt, anders blijft het een lege huls. 3, over natuur. In de POVI staat: ‘We continueren de ruimtelijke bescherming van natuur in de Omgevingsverordening, ook buiten het Natuurnetwerk Limburg.’ Echter, in dezelfde verordening is helemaal niets opgenomen over de controle en de handhaving van de Basiskwaliteit Natuur. Een groot gemis. SNG vraagt u om een aanvulling. 4, over toerisme. In het hoofdstuk over verblijfsrecreatie wordt volledig voorbijgegaan aan de steeds vaker optredende toeristische overbelasting. Toeristische ondernemers spreken dit uit en Visit Zuid-Limburg waarschuwt voor Venetiaanse toestanden die de leefbaarheid en verkeersleefbaarheid voor de bewoners en gasten ernstige schade toebrengen, en daarmee ook aan het toeristisch verdienmodel. Om van schade aan natuur en landschap nog maar niet te spreken. Onder de hoofdlijnen moet dan ook worden toegevoegd: 'Uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen in de vrijetijdseconomie is een goede en gezonde leefomgeving voor onze gasten en inwoners. Nieuwe plannen worden getoetst op de mate waarin zij bijdragen aan het behouden en versterken ervan.' Ofwel: inzet op kwaliteit en niet op kwantiteit. 5, over MAA. De POVI stelt dat MAA van bijzondere betekenis is voor de provincie. SNG beaamt dit. Er is immers geen ander bedrijf dat al zo lang illegaal opereert, zoveel verlies maakt, zoveel vervuilt, zoveel herrie produceert en zoveel gezondheidsschade creëert als MAA. De POVI stelt dat een van de belangrijkste prioriteiten het verminderen van geluidshinder is, maar volgens de CRO is het aantal nachtvluchten het voorbije jaar bijna en het aantal vluchten met de grote herrieschopper B747 méér dan verdubbeld. De POVI stelt dat MAA bijdraagt aan de vrijetijdseconomie in Limburg, maar diverse rapporten tonen aan dat groei van MAA juist een directe bedreiging vormt voor de vrijetijdseconomie in Limburg. Het potentieel verlies daarvan wordt geschat op minstens € 50 miljoen, per jaar! Dat is driemaal de netto-omzet van MAA. De POVI stelt dat een speerpunt de ontwikkeling van e-Aviation is, maar e-Aviation komt volgens het businessplan niet in plaats van maar boven op de huidige praktijk. Van transitie van MAA is dus geen sprake. Kortom, er leven nogal wat fantasieën over MAA bij de Provincie. Misschien kan het lezen van het sprookje ‘De kleren van de keizer’ een licht doen opgaan. Ik sluit af met een vraag. Door het stikstofslot komt de broodnodige woningbouw in

het gedrang, de economie tot stilstand en blijven de PAS-melders in de kou staan. Desondanks blijft de Provincie jaarlijks vele miljoenen euro's belastinggeld steken in de zesde stikstofuitstoter van Limburg, MAA, zonder dat er sprake is van enige serieuze onderbouwing. Kunt u dit de Limburgers uitleggen? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sprangers. Keurig binnen de tijd. U heeft nog tien seconden over. Dat heeft u knap gedaan. Ik kijk even of er vanuit de zaal een vraag voor u is. Dat is niet het geval. Dan wil ik u bedanken voor uw bijdrage. Als tweede nodig ik de heer Ramaker uit om in te spreken via het spreekgestoelte en net zo goed als mijnheer Sprangers te letten op de vijf minuten die daarvoor staan. Welkom, mijnheer Ramaker. Aan u het woord.

De heer Ramaker: Dank u wel. Geachte Statenleden, mijn naam is Hans Ramaker en ik ben hier als voorzitter van de Coöperatie Duurzaam Maasgouw, maar ik weet zeker dat ik spreek namens alle energiecoöperaties in Midden-Limburg, waarmee wij overigens heel intensief samenwerken. De energiebehoefte in Nederland groeit en zal de komende jaren alleen maar toenemen. De energie die we nodig hebben komt nog voor een belangrijk deel uit het buitenland, voor ongeveer 80%, maar het aandeel van zelf opgewekte duurzame energie stijgt. Helaas stijgt ook de behoefte aan energie. Daarnaast speelt dat energie bij voorkeur wordt geleverd in de vorm van elektriciteit. De omschakeling van fossiele energiebronnen naar lokaal opgewekte duurzame energie heeft grote voordelen. Het vermindert de aanslag op natuur en klimaat, en het verlaagt de afhankelijkheid van het buitenland. Dat is vandaag de dag niet onbelangrijk. De vier energiecoöperaties in Midden-Limburg streven naar het lokaal opwekken van energie voor lokale afnemers. Daarmee vermijden we netcongestie en transportverliezen, en – denken we – verhogen we ook de energiezekerheid. De duurzame bronnen die wij willen gebruiken zijn zon en wind. Helemaal zonder fossiele energie kunnen we niet, omdat deze bronnen, zon en wind, wisselvallig zijn. Apart genomen zijn ze wisselvallig en iets minder wisselvallig zijn ze als we ze combineren, want ze zijn complementair. Voor zonne-energie denken we vooral aan zon op dak. Er zijn nog heel veel daken en muren zonder zonnepanelen, in Midden-Limburg, maar waarschijnlijk ook in andere delen van de provincie. Maar we zien vooral toekomst in windenergie. Eén grote windmolen levert net zoveel energie op als 30.000 zonnepanelen. Dat wil overigens niet zeggen dat we ons blindstaren op windenergie. Wij staan open voor alle vormen van duurzame energieopwekking en -gebruik. Maar op dit moment zijn wind en zon de belangrijkste duurzame bronnen. Er is veel weerstand tegen windenergie. ‘Zet die dingen toch op zee’, zeggen mensen. Maar de mensen die dat zeggen vergeten wel dat het aan land brengen van zeewindenergie heel wat techniek vraagt en heel lange aanvoerlijnen. Wij geloven dat windmolens op land nodig zijn, ter aanvulling, maar vooral omdat zij dicht bij de afnemer opereren. Dat betekent korte lijnen, minder energieverlies en toegesneden op de lokale behoefte. De weerstand tegen windmolens op land betreft vooral het aanzicht en het geluid. U weet ongetwijfeld dat er landelijke regels gelden voor het bouwen van windmolens. Daar houden we ons uiteraard aan. Maar er zijn mensen die deze normen willen aanscherpen door het verhogen van de afstandsnorm, van 2 maal de tiphoogte bij een grote molen, dat wil zeggen 500 meter, tot 4 maal de tiphoogte, dus 1 kilometer. Als dat zou gebeuren wordt windenergie in Limburg nagenoeg onmogelijk. Wat belangrijker is: die afstandsnorm helpt niet. Afstandsnormen zijn wel eenvoudig te begrijpen, maar garanderen geen bescherming. Overlast in de vorm van geluidshinder of slagschaduw wordt bepaald door meer dan afstand, bijvoorbeeld ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, de cumulatie van andere geluidsbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, het milieueffect van geluid bijvoorbeeld zal bij dezelfde afstand van project tot project verschillen. Dus dan heb je niet zoveel aan die afstandsnorm. Dan is de volgende vraag … Ik zie dat ik tegen het einde van mijn tijd aanloop, dus ik sla dat maar over. Ik zal even kijken wat ik nog per se wil zeggen. Limburg loopt op dit moment niet heel erg voorop in de energietransitie. Ik zou met klem willen vragen om meer steun te geven aan energiecoöperaties die aan deze energietransitie hun bijdrage willen leveren. Wij hebben u hard nodig en ik ben ervan overtuigd dat u ons ook nodig heeft. Vier seconden.

De voorzitter: Ja, voortreffelijk. Vier seconden. Voortreffelijk gedaan, mijnheer Ramaker. Ik kijk even of er vanuit de zaal nog een vraag voor u is. Dat is het geval, van de heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter, en dank u, mijnheer Ramaker, voor uw inbreng. Er zijn een heel aantal dingen waar wij hierover van gedachten zouden kunnen gaan wisselen, maar ik denk dat dat de rest van de ochtend wel in gebruik gaat nemen, dus dat ga ik niet doen. Maar ik hoor u spreken over afstandsnormen van twee tot vier. Dat zegt u in uw betoog.

De heer Ramaker: Vier keer de tiphoogte, ja.

De heer Huizing (BBB): Tiphoogte, ja. Klopt. Mag ik u vragen; in de POVI die nu voorligt, is er sprake van een afstandsnorm van 350 meter. Dat is bij een windturbine met een tiphoogte van 280 meter ongeveer 1,2 of 1,3. Wat vindt u daarvan, dat dat gehanteerd wordt bij het bepalen van de zoekgebieden?

De voorzitter: De heer Ramaker.

De heer Ramaker: Ik vind daar niets van, eerlijk gezegd. Wij kunnen met wat er in de POVI staat heel goed leven. Maar het aanscherpen van normen – dat heb ik ook net gezegd – levert niet veel winst op. Dus waarom zouden we dat dan doen? Er zijn genoeg andere middelen om te bereiken dat de windmolens voldoen aan de milieueisen.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Huizing (BBB): Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ramaker, voor uw bijdrage vandaag. Ik vraag de bode om u terug te begeleiden naar de publieke tribune. Dank u wel.

4 Vragenuur
5 Notulen

De voorzitter: Daarmee zijn wij aangekomen bij agendapunt 5, want voor het vragenuur is er geen aanmelding geweest. De notulen. Ik kan mij voorstellen dat u de notulen ongewijzigd wenst vast te stellen. Dat is het geval. Dan is conform besloten.

6 Voorraadagenda

De voorzitter: Er is een voorraadagenda. Ik neem aan dat we die ook ongewijzigd kunnen vaststellen. Dat is het geval.

7 HAMERSTUKKEN

De voorzitter: Er zijn geen hamerstukken.

8 BEHANDELSTUKKEN

8.1 P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg, 26-03-2026 (PS DOC-00905040)

De voorzitter: Daarmee komen wij bij de behandelstukken. Dat zijn er vandaag, naast de moties vreemd, drie. Om te beginnen 8.1. Dat is het Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer inzake Circulaire Economie Limburg van 26 maart 2026. Dames en heren, we krijgen hier nu echt wel iets bijzonders. In je eerste vergadering bij het

eerste echte agendapunt dat we bespreken als eerste spreker je maidenspeech mogen doen. Ik denk dat het een unicum is. Ik heb het niet helemaal nagezocht, maar ik vermoed dat het een unicum is. Ik geef met ongelooflijk veel liefde en plezier het woord aan de heer Stocks namens de fractie van D66.

De heer Stocks (D66): Ja, dank u, voorzitter. Ik weet inderdaad ook niet of het een unicum is. Misschien toch een keer nazoeken. Voorzitter, het is voor mij een grote eer om hier vandaag direct na mijn installatie als Statenlid mijn maidenspeech te mogen houden. Ik kijk er enorm naar uit om de komende periode aan de slag te gaan voor Limburg. Ik zal dat altijd doen vanuit een perspectief dat dicht bij mezelf ligt, dat van de ondernemer. De afgelopen tien jaar heb ik gewerkt als ondernemer en eigenaar van een horecazaak. Inmiddels is die onderneming verkocht, maar de ervaringen die ik in die periode heb opgedaan neem ik iedere dag mee. Zoals een echte D66'er betaamt, deed ik dat ook nog eens over de grens in Duitsland. Dat brengt uitdagingen met zich mee: verschillen in regels, systemen en verwachtingen. Maar het leert je ook iets fundamenteels over ondernemerschap. Ondernemers zijn namelijk gewend om met uitdagingen om te gaan. Sterker nog, ondernemers zijn vaak op hun best wanneer iets ingewikkeld is. Ze denken creatief, zien kansen waar anderen vooral problemen zien en durven risico's te nemen om vooruitgang mogelijk te maken. Juist die mentaliteit hebben we hard nodig in een transitie naar een circulaire economie. Want als we eerlijk zijn, voorzitter: circulariteit vraagt niet alleen om beleid en monitoring, maar vooral om innovatie, lef en uitvoering. Er zijn ondernemers die nieuwe verdienmodellen ontwikkelen, reststromen opnieuw benutten en laten zien wat duurzaamheid en economische groei hand in hand kunnen gaan. Daarom mogen we als Provincie ook ambitieuzer zijn, want Limburg heeft alles in huis om hierin voorop te lopen: een sterke maakindustrie, innovatieve ondernemers en een unieke internationale positie. Maar dan moeten we wel durven versnellen. Precies daarom is het goed dat we vandaag dit debat voeren. D66 kan zich goed vinden in de analyse van de Zuidelijke Rekenkamer. De ambitie richting een circulaire economie is helder, maar wat vandaag vooral duidelijk is, is dat Limburg nog achterloopt en dat een inhaalslag nodig is. Dat beeld werd niet alleen in de commissie bevestigd door het College zelf, maar zien we ook breder terug. Limburgse bedrijven die vooroplopen op duurzaamheid hebben het moeilijk om te concurreren, terwijl we tegelijkertijd zeggen dat circulariteit de toekomst is. Dat wringt. Voor D66 is dat dan ook het kantelpunt. Het feit dat Limburg achterloopt laat zien dat dit dossier inmiddels verdergaat dan alleen ambitie of monitoring, zoals aangegeven in de mededeling portefeuillehouder. Graag hierop een reflectie. Natuurlijk moeten doelen en voortgang scherper in beeld komen, maar uiteindelijk draait het om concrete keuzes, prioriteiten en uitvoering, want beter uitleggen hoe het gaat, gaat de doelen op zichzelf niet dichterbij brengen. Voorzitter, in de commissie hebben we nadrukkelijk gevraagd hoe we van analyse naar actie komen. We zijn blij dat de Gedeputeerde daar een belangrijke stap in de goede richting aan D66 heeft toegezegd, om te komen tot een Impulsaanpak Circulaire Economie. Voor D66 is dat een cruciale stap, maar die impulsaanpak moet dan wel meer zijn dan een herhaling van wat er al ligt of een aanscherping van monitoring en verantwoording alleen. Wat ons betreft moet die impulsaanpak drie dingen doen. Ten eerste, zorgen voor concrete sturing in keuzes. In welke sectoren liggen de meeste onbenutte kansen en hoe gaan we daar werkelijk versnelling realiseren? Ten tweede, zorgen voor uitvoeringskracht. Hoe zorgen we ervoor dat we nu wel voldoende instrumenten hebben om echt tempo te maken? En ten derde, zorgen voor samenhang met economisch beleid. Circulariteit is geen los thema, maar raakt direct aan onze economie, innovatie en strategische positie. Dan moet het ook volwaardig onderdeel zijn van ons economisch beleid en de keuzes die we daarin maken. Voorzitter, daarbij willen wij ook nadrukkelijk het perspectief van de ondernemers benoemen. Als bedrijven die investeren in circulariteit het moeilijk hebben om overeind te blijven, dan is het niet alleen een marktprobleem, maar ook een signaal dat ons beleid nog onvoldoende ondersteunend is. Tot slot, we steunen het overnemen van de aanbevelingen, maar voor D66 is dit nadrukkelijk geen eindpunt, maar het begin van een volgende fase, een fase waarin de Provincie ook echte keuzes durft te maken om de achterstand in te lopen. Wij willen als Provinciale Staten daar goed bij betrokken worden, zodat we niet alleen kunnen volgen, maar ook kunnen sturen. Voorzitter, voor D66 is dit het moment om van ambitie naar actie te gaan. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Ik weet niet hoe anderen het zien, maar het lijkt net alsof u al jaren hier aanwezig bent. Het ging erg vlot. Mijn complimenten en dank daarvoor. En gefeliciteerd. Dan geef ik nu het woord aan de heer Blijlevens namens de fractie van JA21. Ik constateer dat de heer Blijlevens niet aanwezig is in de zaal? Dan gaan we naar mevrouw Smeets namens de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, allereerst wil de SP de Zuidelijke Rekenkamer bedanken voor wederom een zeer waardevol rapport. De heer Stocks willen we natuurlijk feliciteren met zijn persoonlijke maidenspeech. Dit rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over circulaire economie houdt ons een belangrijke spiegel voor, want achter termen als circulariteit en grondstoffenbeleid schuilt een veel grotere vraag. Wat voor een provincie willen wij zijn? Limburg heeft namelijk alles in huis om voorop te lopen in de circulaire economie. Wij hebben innovatieve ondernemers, sterke kennisinstellingen en een krachtige maakindustrie, maar ambitie alleen is niet genoeg. Ambitie vraagt om richting, samenhang en bestuurlijke daadkracht. Juist daarom is het rapport van de Rekenkamer waardevol. Het laat zien dat de ambities van de Provincie groot zijn, maar dat de uitvoering sterker en concreter moet worden georganiseerd. Doelen zijn nog onvoldoende meetbaar, monitoring kan beter en de samenhang tussen beleidsterreinen ontbreekt soms nog. Voor onze fractie is dat geen reden om op de rem te trappen, maar juist een oproep om scherper te sturen en beter inzicht te creëren. Want circulaire economie gaat niet alleen over afval of hergebruik. Het gaat over de economische weerbaarheid, innovatie, nieuwe banen en minder afhankelijkheid van schaarse grondstoffen. Voorzitter, daarom vinden wij de toezeggingen die de Gedeputeerde heeft gedaan in de commissie ook heel belangrijk. Deze toezeggingen moeten ervoor zorgen dat Provinciale Staten beter zicht krijgen op de voortgang van het circulaire beleid, de effecten van investeringen en de resultaten die daadwerkelijk worden bereikt. Voor onze fractie moeten deze toezeggingen leiden tot een duidelijke en transparante monitoringsstructuur, heldere indicatoren voor maatschappelijke en economische effecten en periodieke terugkoppelingen aan Provinciale Staten over de voortgang, knelpunten en kansen. Voorzitter, de circulaire economie biedt Limburg enorme kansen, kansen voor innovatie, innovatieve bedrijventerreinen, duurzame bouw, regionale samenwerking en een toekomstbestendige economie. Maar die kansen vragen wel om consistent beleid en de bereidheid om verder te kijken dan de korte termijn. De Rekenkamer geeft ons daarin een duidelijke boodschap mee, want zonder heldere doelen, samenhang en inzicht in de resultaten blijft circulariteit nou eenmaal vrijblijvend. Onze fractie wil daarom niet alleen praten over ambities, maar vooral sturen op uitvoering en resultaten. Wij zullen de opvolgingen van de aanbevelingen en de uitvoering van de toezeggingen dan ook kritisch blijven volgen. Dank u wel. Wij zijn een groot voorstel van de aanbevelingen en van het overnemen ook van de aanbevelingen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan geeft ik het woord aan de heer Sol namens de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u wel. Het schijnt tegenwoordig de norm te zijn om ingewikkelde onderwerpen in één minuut te behandelen. Dat gaat mij niet lukken, maar ik ga wel proberen om in drie minuten iets over circulariteit te vertellen. Want ingewikkeld is het. We hanteren vaak de beeldspraak over simultaan schaken, maar ik denk eigenlijk dat circulaire economie een combinatie is van simultaan schaken, simultaan GO spelen, simultaan geocachen in de buitenwereld en tegelijkertijd ook nog in een online game actief zijn. Want het gaat over economie, het gaat over innovatie en het gaat ook over regelgeving. Gaat dat snel genoeg wat GroenLinks betreft? Nee. Maar dat zal u ook niet verbazen, denk ik. De ZRK geeft aan dat het ook lastig is om grip te krijgen op de voortgang van die transitie naar circulariteit. Is het altijd duurzaam? Nee, ook niet. De discussie over de bodemassen en Beaumix geven bijvoorbeeld ook aan dat circulariteit en duurzaamheid niet altijd hetzelfde zijn. Er zijn partijen in de markt die zeggen: afval bestaat niet. Dat kun je vinden, maar er bestaan in ieder geval wel ongewenste materiaalstromen. Zo zal ik het dan maar even noemen. Dat gezegd hebbende zijn we wel blij met de steun van GS, de steun op de aanbevelingen van de ZRK, de toezeggingen die zijn gedaan in de commissie en ook de mededeling portefeuillehouder van afgelopen dinsdag. Zoals ook al door eerdere sprekers is aangegeven: ik denk dat we daar alleen maar blij mee kunnen zijn en dat dat in ieder geval aangeeft dat we ten minste op de goede weg zijn. We hebben

daarom ook geen moties of amendementen op dit Statenvoorstel, wat natuurlijk niet wegneemt dat we wel degelijk ambitie hebben. Ik refereer ook aan mijn bijdrage over het economisch beleidskader. Maar ik zie dat er een vraag is.

De voorzitter: De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Ik werd even getriggerd door het woordje ‘Beaumix’ dat u noemde. We zijn samen op bezoek geweest in Born. Ik vond u toen redelijk optimistisch. Volgens mij proefde ik ook wel wat positieve dingen daaromtrent. Is dat nog steeds zo of heb ik me daarin vergist?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Dank voor de vraag. Ik denk dat u zich wel een beetje vergist heeft, maar misschien komt dat omdat ik heel vaak noodzakelijk optimistisch ben, want anders ga je alleen maar zitten huilen en dat helpt ook niet.

De voorzitter: De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Sorry, voorzitter. Ik realiseer me nou dat we eigenlijk niet over dat soort dingen moeten praten nu. Het gaat over het rapport. Of mag dat toch?

De voorzitter: Ja, dit is volgens mij wel een onderwerp dat ook in het rapport genoemd staat. Anders had ik wel ingegrepen. De heer Sol, gaat u verder.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Dus die ambitie is er wel. Maar het eind van het liedje is wat ons betreft … Ik haak eigenlijk ook aan bij wat de heer Stocks en mevrouw Smeets ook al gezegd hebben. Ik denk dat het vooral heel belangrijk is dat we datgene wat we als ambitie hebben geformuleerd ook daadwerkelijk voor elkaar gaan krijgen. De heer Stocks noemde het: van ambitie naar actie. Ik had hier op mijn spiekbriefje staan: niet praten, maar doen. Uiteindelijk komt dat allemaal op hetzelfde neer. Dus laten we daar ook vooral heel veel energie in gaan steken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hanegraaff namens de fractie van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Voorzitter, ik zal het kort houden. Voor ons was dat in eerste instantie een hamerstuk. Maar goed, toen de kans er kwam, wou ik toch eventjes kort reflecteren. Met name wil ik ook de ZRK bedanken. Dit was een uitstekend rapport. Het was wel een raar rapport. Ik heb het ook al in de commissie gezegd. Het is een rapport dat ik echt goed in elkaar vond steken, maar uiteindelijk heb ik er weinig van geleerd. Dat komt met name doordat we toch te weinig monitoren op dit onderwerp. Daar wou ik toch wel een commentaar van maken. Laat ik bij het begin beginnen. Dit rapport bevestigt voor ons vooral één punt. Dat is dat we beter moeten monitoren wat onze publieke investeringen uiteindelijk concreet opleveren. Het CDA steunt de ambitie rond circulariteit. Dat is duidelijk. Niet alleen vanuit verduurzaming – maar ook zeker wel vanuit verduurzaming – maar ook als economisch toekomstperspectief. Het is een ingewikkelde puzzel die we moeten leggen om te verduurzamen, maar daar past circulariteit als geen ander in. Maar we vinden wel dat als we honderden miljoenen investeren – dat hebben we inmiddels wel zo ongeveer gedaan op dit onderwerp – we uiteindelijk wel beter moeten weten wat het ook oplevert. Laten we dus vooral van dit rapport leren: juist bij grote strategische investeringen moeten vooraf scherpere doelstellingen worden geformuleerd en moet beter worden bijgehouden wat beleid uiteindelijk oplevert. Dat helpt niet alleen ons bij de democratische controle, maar het helpt uiteraard ook voor de inhoud, om het beter en effectief te maken. Dus zou de Gedeputeerde nog kort kunnen reflecteren op hoe wij in de toekomst ook op dit onderwerp nog beter geïnformeerd gaan worden, maar ook op wat we hier uiteindelijk van geleerd

hebben? Ik snap het. De heer Sol zei het terecht: dit is een complex onderwerp. Dus ik begrijp ergens nog wel dat het moeilijk was om hier goede data over te vinden. Maar er zijn meer dingen die moeilijk zijn. Dus wat hebben we hier nou van geleerd om ervoor te zorgen dat we in de toekomst, ook al is het ingewikkeld, toch beter data kunnen vinden over wat er met onze investeringen gebeurt? Daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hanegraaff. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Hastenrath namens de fractie van de PVV.

Mevrouw Jiménez-Hastenrath (PVV): Dank je wel, voorzitter. De ambitie om Limburg in 2050 volledig circulair te laten zijn, is zonder meer lovenswaardig. Het laat zien dat er bestuurlijke wil is om vooruit te kijken en daadwerkelijk te veranderen. Het geeft ook de erkenning dat deze transitie risico's met zich meebrengt en dat publiek geld soms nodig is om innovatie op gang te brengen, maar dit moet wel behoedzaam gebeuren. Het jaar 2050 klinkt natuurlijk wel indrukwekkend, maar zonder concrete tussenstappen en meetbare mijlpalen ontbreekt het aan stuurinformatie. Zonder die informatie wordt het voor ons als PS bijzonder lastig om onze controlerende rol uit te voeren. Hoe beoordeel je voortgang als er geen duidelijke meetlat is? De Rekenkamer heeft dat niet voor niets scherp aangestipt. Experimenteren is prima. Sterker nog, het is noodzakelijk in een transitie als deze. Maar experimenten zonder vooraf vastgestelde doelen, zonder meetbare criteria en zonder transparante evaluaties zijn geen investeringen. Voorzitter, dat zijn gokjes met publiek geld. Laten we eerlijk zijn, de uitspraak 'we nemen af en toe risico's' mag nooit en te nimmer een dekmantel worden voor een gebrek aan toetsing. Publieke middelen moeten katalyserend werken, richtinggevend zijn en opschaling mogelijk maken. Burgers mogen niet opdraaien voor mislukkingen, maar dat vraagt wel om volledige transparantie. Daar zit precies de kern van onze zorg. Zonder heldere definities, duidelijke indicatoren en betrouwbare data blijft deze ambitie vooral grootspraak. We weten nog onvoldoende wat we precies meten, wanneer we succesvol zijn en welke instrumenten daadwerkelijk effect hebben. Als je dat niet weet, kun je ook niet bijsturen. Voorzitter, ook over de inzet vanuit Brussel wil ik helder zijn. Het is goed dat daar structureel aandacht voor is, maar laten we onszelf niks wijsmaken. Lobbypower alleen verandert geen regels. Steeds vaker worden randvoorwaarden en belemmeringen immers op Europees niveau bepaald. Voorzitter, ik rond af. Wij erkennen de ambitie en de inzet, maar zolang de instrumenten voor sturing, meting en verantwoording ontbreken, blijft onze houding kritisch. Niet uit onwil, maar uit verantwoordelijkheid richting de Limburger. Bij deze blijft onze steun gepaard gaan met scepsis. Zoals wij in de commissievergadering al hebben aangegeven, kunnen wij ons goed vinden in de aanbevelingen van de ZRK. Ze pushen op een betere informatievoorziening richting PS. Dat kan ik echt wel waarderen. We hopen dat het College de aanbevelingen ook ter harte neemt en we kijken uit naar de informatie over de planning en de voortgang hiervan. Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hastenrath. Dan geef ik het woord aan mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. We hebben in de commissie uitgebreid gesproken over dit onderwerp. Een van de punten die wij opvallend vonden in dat gesprek is dat het toch heel erg ging over abstracte doelstellingen die we nog moesten bereiken. Wij hadden het idee dat er nog niet voldoende concreet gebeurde. Uiteindelijk moet je daarnaartoe. Daarom hadden wij een motie opgesteld. Daar hebben wij wat technische vragen over gesteld. Daaruit concludeerden wij nog steeds dat onze motie toegevoegde waarde zou hebben, maar gisteren bleek dat het toch al gebeurde. Daar wil ik het over hebben. Dat was een positieve verrassing. Wat ik daarover zou willen zeggen is dat het toch wel heel erg lastig is vanuit de positie waarin wij zitten om goed overzicht te krijgen over wat er gebeurt en dat we misschien eens met elkaar moeten bespreken hoe we dat zeker voor dit onderwerp kunnen verbeteren. Dat is alles wat ik wilde zeggen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik het woord aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. LOKAAL-LIMBURG spreekt zijn dank uit voor het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer. Sowieso is LOKAAL-LIMBURG altijd een voorstander geweest van circulariteit. Limburg loopt nog achter, maar als je achterloopt, biedt dit natuurlijk ook kansen. Het draait om betere keuzes. Laten we dit goed monitoren. Maak daarom volwaardige, duidelijke, meetbare criteria, ingebed in de economie, door middel van onder andere innovatie, maar dat betekent ook werkgelegenheid. Laten we gezamenlijk de mouwen opstropen en actie ondernemen, zodat er meer resultaten behaald worden. Vandaar dat LOKAAL-LIMBURG dit Statenvoorstel kan ondersteunen en zal ondersteunen, net als de aanbevelingen van de ZRK.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Met belangstelling heeft 50PLUS het ZRK-rapport gelezen. Toch moet het ons van het hart dat dit rapport voor ons weinig nieuws onder de zon heeft gebracht. De kritiek die in het rapport wordt verwoord, is niet nieuw, maar is al vele malen ingebracht. Te vage formuleringen en niet-meetbare indicatoren, zeker op dit gebied, maar ook op veel andere gebieden. Alle Rekenkamerrapporten beginnen in dit kader op elkaar te lijken, met ook weer dezelfde reactie van het College. Het is dan ook het uitgangspunt van 50PLUS dat je voordat je besluiten neemt ook goed moet weten hoe je de effecten van die maatregelen wil meten. Nu lijkt het te zeer dat een keuze gemaakt wordt uit idealisme, zonder dat gekeken wordt of het inderdaad realistisch is. Laat het duidelijk zijn dat 50PLUS wel degelijk het belang van circulariteit inziet, maar we leven wel in een economische realiteit, zoals ook uitgebreid beschreven is in het rapport. We moeten wel concurrerend blijven. Ten aanzien van de Rekenkamer wil 50PLUS toch weer de kritiek geven dat het bestuurlijk rapport wel een waardeoordeel geeft dat iets beter kan, maar niet aangeeft op welke wijze dit zou moeten geschieden. Bijvoorbeeld op pagina 3 staat: ‘Kan explicieter maken. Kan haar rol verder versterken. Is maar beperkt duidelijk.’ Dit lijkt op een leraar die aangeeft aan zijn leerling dat hij de volgende keer minder fouten moet maken, maar niet aangeeft op welke manier hij dat kan bereiken. Dan nog een opmerkelijke notitie in dit kader. Op pagina 25 staat vermeld dat wij vinden dat de inspanningen van het meten en het monitoren in verhouding moeten staan tot de opbrengst ervan en niet disproportioneel mogen zijn voor de indiener. Wat wil de Rekenkamer hiermee zeggen? Betekent dit dat de indiener ook inzichtelijk moet kunnen maken op welke manier de effecten van een plan gemeten kunnen worden en dat de Provincie dit ook in de besluitvorming moet meenemen? Met andere woorden, is de onduidelijkheid omtrent meetbaarheid van effecten een reden van afwijzing van een maatregel? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn alsnog het woord aan mijnheer Blijlevens namens de fractie van JA21. We zullen maar zeggen, we zijn in een goede bui vandaag.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik zal u de details besparen, maar ik was circulair bezig. Voorzitter, Circulaire Economie Limburg is een onderwerp waar ik mij in de vorige periode intensief voor heb mogen inzetten. In 2020 heeft dat geleid tot het eerste Limburgse beleidsstuk op dit gebied, en tot, met een knipoog en dank aan de PvdA, een verbeterde versie dankzij hun waardevolle inbreng. Zoals ook in de commissie is benoemd vindt JA21 dat de circulaire economie een belangrijk middel moet zijn, maar geen doel op zich. Dat sluit aan bij de aanbeveling A5 uit het rapport van de ZRK. Doelstellingen van 30% hier en 50% daar. In Nederland leggen we onszelf op veel terreinen te ambitieuze percentages op, wat ons betreft, die niet altijd haalbaar zijn. Daarmee zeggen wij als JA21 niet dat we tegen deze ontwikkeling zijn. Integendeel. Maar wij kiezen voor een meer realistische benadering. Met dank aan de ZRK stellen wij ook vast dat we zonder deze opgelegde druk mogelijk dit rapport niet nodig hadden gehad. Nieuwe ontwikkelingen gaan met vallen en opstaan. Dat beseffen wij goed. Tegelijkertijd mag dat geen excuus zijn om je achter te verschuilen. We spreken hier over de circulaire economie in Limburg. Dat betekent niet dat we de mondiale uitdagingen moeten negeren, maar wel dat we wellicht scherper kunnen kiezen waar we

lokaal het verschil kunnen maken. Door ons te richten op concrete projecten die minder afhankelijk zijn van brede abstracte doelstellingen blijven we praktisch bezig en verminderen we wellicht de druk van al die percentages. Het rapport geeft samen met het beleidsstuk hopelijk meer duidelijkheid over de richting. Daarmee kan het College wat ons betreft het gaspedaal verder intrappen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Blijlevens. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van uw Staten en geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Namens het College van GS wil ik ook mijnheer Stocks van harte feliciteren met zijn maidenspeech. Ik heb met uw collega in de commissie … Niet alleen met uw collega, maar met de hele commissie, voorzitter, kijken wij terug op een bijzonder rijk debat als het gaat over dit onderwerp. Statenbreed zien wij dat men dit onderwerp net als GS enorm belangrijk vindt. We hebben met elkaar ook uitgewisseld hoe belangrijk het is dat de ZRK hier de vinger op de zere plek legt daar waar het gaat om de stand van zaken tot nu toe. Ik denk dat als je kijkt in de tijd, met een tweede bestuursperiode, met dank aan JA21, waarbij we dit onderwerp ook specifiek onderdeel laten uitmaken van onze beleidskaders, dit ook een goed moment is om met elkaar dat gesprek te voeren. In die tijd, relatief kort als je het bekijkt vanuit het perspectief van alles wat er om ons heen gebeurt zes jaar lang, zijn we druk bezig om die circulaire economie echt als actief beleidskader te ontwikkelen en bij bedrijven en onze economie in te brengen. Daarom vind ik het ook een goed moment om met elkaar te constateren dat we nog niet op alle punten tegemoetkomen aan de wensen van de Staten, maar ook niet aan onze eigen wensen. Daar hebben we uitvoerig bij stilgestaan in de commissie. We zien ook, als je heel monotoon kijkt vanuit Limburg zelf, dat de Limburgse economie … Dat weten we natuurlijk allang. We leven in een provincie met heel veel grenzen. Grensoverschrijdend werken is onderdeel van ons DNA, zou ik bijna willen zeggen. Maar we zien wel dat we wel afhankelijk zijn, ook voor het bereiken van de doelen die we met elkaar hebben vastgesteld. Dat noopt dus tot verfijning. Daar heeft uw partij ook toe opgeroepen in de commissie. Daar hebben we ook een toezegging op gedaan. Dat gaan we met elkaar verder uitwerken. Voorzitter, we hebben ook de concrete toezegging gedaan dat we daar ook mee terugkomen. Ik denk dat al de onderdelen die u benoemt in uw maidenspeech daar onderdeel van uit gaan maken. Dus daar komen we later op terug. Dank voor uw inbreng, mijnheer Stocks, en veel succes met uw werkzaamheden als Statenlid hier in de Provincie Limburg. We hebben natuurlijk ook gezien, voorzitter, en besproken in de commissie – ik heb er overigens weinig behoefte aan, ik denk uw Staten ook niet, om die hele commissievergadering hier te gaan herhalen – dat we ook als Provincie Limburg met dank aan deze Staten continu werken aan ons instrumentarium om die economie verder te stimuleren. Dat hebben we recentelijk ook gezien met het Brightlands Future Fund, maar ook met de Sprintregeling, waar circulariteit ook weer onderdeel van uitmaakt. Ik heb ook in die commissie gezegd: die circulariteit komt bij ieder werkbezoek dat we afleggen aan de orde, naast duurzaamheid. Dus ook die circulariteit is enorm belangrijk. We zien ook dat bedrijven daar steeds meer mee bezig zijn. Maar levert je dat perfecte plaatjes op, zoals u en ik dat waarschijnlijk zouden willen, samen met mevrouw Smeets? Nog niet. Maar daar moeten we met elkaar het gesprek over blijven voeren. Het is ook goed dat we elkaar daar scherp op houden. Dat geldt ook voor de heer Hanegraaff, die ook zei: goh, als we nou toch kijken naar die meetbaarheid, die meetfunctie of die controlerende functie vanuit de Staten, wat gaan we er dan aan doen om dat te verscherpen? Ook daar hebben we in de commissie bij stilgestaan. We hebben ons natuurlijk gebogen over het instrumentarium dat wordt aangereikt ook door allerlei landelijke partijen. We doen ook heel veel samen met andere Provincies rondom dit thema. Daarbij zien we dat dat niet helemaal perfect loopt. Dat hebben we ook teruggegeven aan het IPO. We gaan samen met hen praten over de manier waarop we dat samen, met elkaar, verder kunnen ontwikkelen. Dat klinkt heel erg bureaucratisch wel, maar we hebben natuurlijk de oproep ook van D66 om daar wat scherper op te sturen, of in ieder geval in deze periode nog met u wat sterker dat stuur in handen te nemen. We willen in ieder geval in IPO-verband doorwerken aan een betere meetbaarheid, met name op de toekomst gericht. Maar als het gaat om de Provincie Limburg en de ambities die we hier hebben, willen we dat wel gaan verankeren via de aanpak zoals die is toegezegd in de Statenvergadering. We hebben uiteraard ook met het CBS gesproken en ook daar het Rekenkamerrapport teruggelegd. De Rekenkamer heeft in het bestuurlijke

gesprek dat ik met de Rekenkamer daarover heb gevoerd een heel scherpe analyse op tafel gelegd, die we ook terug hebben gelegd bij het CBS. Feitelijk heeft de Rekenkamer uitstekend werk verricht. Ze hebben die CBS-cijfers eigenlijk verder ontleed – ik zou niet willen zeggen 'ontmanteld', maar het leek er wel een beetje op – door toch te komen met scherpere analyses, die het CBS overigens in dank heeft ontvangen. Het CBS werkt daar verder aan. Dus uw oproep om dat verder met elkaar te verscherpen is gehoord. Daar zijn we druk mee bezig. Ook dat is in de commissie besproken. Mevrouw Boven was positief verrast naar aanleiding van de uitwisseling die wij gisteren met elkaar hebben gehad. Ik vind het ook fijn, mevrouw Boven, dat we dit soort gesprekken met elkaar kunnen voeren. Dus niet alleen in commissieverband, maar ook dat we buiten deze zaal met elkaar kunnen spreken over dit belangrijke onderwerp en over hoe we elkaar daar in de toekomst hopelijk blijvend positief over kunnen verrassen. Maar in uw bijdrage legt u extra nadruk op het feit dat we in ieder geval in die rapportage nog veel met elkaar te doen hebben, zodat u niet meer verrast bent, maar u het gewoon kunt lezen vanuit de rol en de positie die u heeft. Daarmee heeft u dit College en deze Gedeputeerde aan uw zijde. Laat dat helder zijn. Dan 50PLUS. Mevrouw Fischer, fijn dat u er bent. Ik ken de inhoud van uw betoog heel goed, want dat is ook in de commissie met elkaar gewisseld. Ik moet wel zeggen, voorzitter, dat ik het wat ongemakkelijk vind om hier vragen te beantwoorden namens de Rekenkamer als het gaat over: wat bedoelt de Rekenkamer nou precies met dat rapport? Daar zal ik me niet toe verhouden. Maar u weet, in ieder geval ook het burgercommissielid met wie ik gesproken heb in de commissie, precies hoe wij hierin zitten. Mocht dat tot verdere vragen leiden, dan kunnen we daar ook buiten deze vergaderzaal nog met elkaar over wisselen. Tot slot, voorzitter: we zijn enorm blij als College met het gesprek dat we hebben gehad in commissieverband. Volgens mij streven deze Provincie en het parlement, met al haar ideologische achtergronden, niet over de ambities die we hebben rondom circulaire economie … Weet dat het College aan de zijde van uw Staten staat. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan kijk ik of er behoefte is bij uw Staten aan een tweede termijn. De heer Stocks, is er behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. De heer Blijlevens? Dat is niet het geval. Mevrouw Smeets? Nee. De heer Sol? Nee. De heer Hanegraaff, heeft u behoefte aan een tweede termijn? Niet. Mevrouw Hastenrath? Nee. Mevrouw Boven? Niet. Mijnheer Franssen, heeft u behoefte aan een tweede termijn? Niet. Tot slot, mevrouw Fischer, heeft u behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. Daarmee sluiten we de beraadslaging over dit agendapunt. Dan gaan we over tot stemming. Ik wil uw fracties verzoeken om even te kijken of iedereen aanwezig is die zou moeten stemmen. Zo niet, dan verzoek ik u om even wat actie te ondernemen, zodat we daar niet te lang op hoeven te wachten. Ik mis nog een aantal mensen bij de fractie van de PVV. Ik neem aan dat die niet al te ver weg zijn. Ze worden gehaald. De heer Loomans mis ik nog. Dan wacht ik nog een enkel ogenblik en anders stemmen we gewoon met degenen die netjes aanwezig zijn. We gaan over tot de stemming. Als mijnheer Loomans op tijd binnen is om het knopje in te drukken zijn we met 44, anders met 43. Aan de orde is het Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer inzake Circulaire Economie Limburg d.d. 26 maart 2026. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het voorstel is unaniem aangenomen.

8.2 G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, brief GS van 17-03-2026 (GS DOC-00898268)

De voorzitter: Aan de orde is agendapunt G-26-007, het Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre en de brief van GS van 17 maart 2026. Wellicht kunt u in een van de schorsingen, pauzes of lunches aangeven wat u zou hebben gestemd. Ik kijk even. Ik geef als eerste het woord aan de heer Bloi namens de fractie van de VVD.

De heer Bloi (VVD): Voorzitter, hoe vaak krijg je als Provinciale Staten de kans om mee te bouwen aan een project dat economisch zo ver vooruitkijkt, om tegelijkertijd wetenschappelijk zo ver terug in de tijd te kijken? Dat is precies wat de Einstein Telescope ons biedt. Diep onder het Zuid-Limburgse landschap, onder onze heuvels, beekdalen en vakwerkdorpen bouwen we straks aan een instrument waarmee we miljarden jaren

terug in de tijd kunnen kijken: een telescoop die niet naar boven kijkt, maar naar het diepste, binnenste van ons universum. Maar dit project gaat over meer dan wetenschap alleen. Het gaat over de toekomst van Limburg, onze economie, onze kennisinstellingen, onze ondernemers en vooral onze inwoners. Limburg wacht daarbij niet af. Onze regio loopt nu al vooruit met de ETpathfinder in Maastricht en de ET-CRISTAL in Luik testen we vandaag al technologie van morgen. Met het Einstein Telescope Low Frequency Centre zetten we opnieuw een belangrijke stap vooruit. Innovaties die daarbij ontstaan, reiken veel verder dan alleen de Einstein Telescope. Technologieën vinden nu al hun weg naar de verschillende sectoren. Zo wordt een materiaal dat in Luik werd ontwikkeld voor de telescoop inmiddels toegepast in de Tandheelkunde. Dus als u na uw volgende tandartsbezoek sterren ziet, weet u waarom. Voorzitter, de Einstein Telescope is een kans van wereldformaat voor Limburg en de Euregio Maas-Rijn. Dit project biedt enorme kansen voor onze ondernemers, innovatie en werkgelegenheid. Maar laten we vooral ook de Limburger centraal blijven zetten, want dit project vraagt niet alleen om topwetenschappers, maar juist ook om vakmensen, om technici, lassers, installateurs, bouwers en operators, mensen die hier wonen, werken en een toekomst willen opbouwen. Zonder hun kennis en vakmanschap blijft iedere telescoop theorie. Juist daarom moeten we richting het Rijk blijven benadrukken dat de opbrengst van dit project ook daadwerkelijk in onze regio terechtkomt. Niet alleen in kennis, maar ook in werkgelegenheid, opleidingen en kansen voor Limburgse ondernemers en gezinnen. Daarbij hoort ook het wegnemen van obstakels die er nog te veel zijn in een grensregio als de onze. Voorzitter, tot slot. Dit is geen project dat Limburg overkomt. Dit is een project waarin Limburg vooroploopt. Innovatievermogen ontstaat hier langs de Maas vandaag. Die kans mogen we niet laten gaan. Het Rijk heeft zijn financiële bijdrage al bevestigd voor het ETLFC. Wat de VVD betreft laten wij vandaag zien dat Limburg die ambitie deelt. Daarom stemmen wij volmondig in met dit voorstel, to boldly go where no man has gone before.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Bloi. Dan geef ik nu het woord aan de heer Zeedzen namens de fractie van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Voorzitter, laat ik beginnen met te zeggen dat de BBB de ambitie rond de Einstein Telescope en het Low Frequency Centre ondersteunt. We zien de kansen die hier liggen, voor innovatie, voor kennisontwikkeling, voor werkgelegenheid en voor de positie van Limburg als regio die ertoe doet. Zeker in Zuid-Limburg, waar onze bestaande economische motoren onder druk staan, is het belangrijk dat we vooruitkijken. We zien dat de industrie onder druk staat door hoge energiekosten, regelgeving en onzekerheid. Als daar beweging in komt, raakt dat niet alleen grote bedrijven, maar ook het hele ecosysteem eromheen, van toeleveranciers tot vakmensen en de lokale economie. Juist daarom moeten we investeren in nieuwe kennisintensieve bedrijvigheid. Het ETLFC kan daarin een belangrijke bouwsteen zijn, mits we het goed doen. Voorzitter, vandaag ligt er een voorstel voor om € 4 miljoen te investeren in de ontwerpfase van het ETLFC, een stap die volgens GS nodig is om het momentum te houden, om partners aan te trekken en om onze positie in het bid te versterken. Het wordt gepresenteerd als een no regret-investering, omdat het centrum in Maastricht van waarde blijft, ongeacht waar uiteindelijk de Einstein Telescope zal landen. Tegelijkertijd zien we dat het Rijk inmiddels € 25 miljoen extra beschikbaar stelt voor de Einstein Telescope en de verdere ontwikkeling van de ETpatfhinder. Dat is een belangrijk signaal. Het laat zien dat dit project breder wordt gedragen. Voorzitter, maar juist omdat dit project groter wordt, moeten wij als Provinciale Staten ook onze rol goed pakken. In de commissie zijn terechte vragen gesteld, over partners, over vervolginvesteringen en over het uiteindelijke rendement voor Limburg. Dat brengt mij bij het eerste punt. De BBB wil dat deze investering ook daadwerkelijk landt in concrete kansen voor onze regio, voor bedrijven, voor het mkb, voor vakmensen, voor studenten en voor werkgelegenheid. Daarom de vraag aan GS: hoe gaat het College concreet borgen dat deze investering leidt tot opdrachten, economische spin-off en werkgelegenheid in Limburg zelf en het niet alleen een wetenschappelijke ontwikkeling blijkt te zijn? Voorzitter, een tweede punt betreft de balans in dit project. We investeren nu aan de voorkant. We zien beweging vanuit het Rijk. Dat is hartstikke goed. Maar tegelijkertijd zijn nog niet alle bedragen van andere partners zeker en liggen vervolginvesteringen nog open. Dat is op zich niet ongebruikelijk bij dit soort projecten, maar het vraagt wel om scherpte. Daarom de vraag: hoe kijkt het College naar de verhouding

tussen de provinciale investering en de nog onzekere bijdrage van andere partners en wanneer is er het moment dat we die balans tegen het licht moeten houden? Voorzitter, dan het derde punt. Dat is voor de BBB het belangrijkste punt. Grote projecten brengen kansen met zich mee, maar hebben ook impact, impact op de omgeving, op onze inwoners, op onze ondernemers, op de leefomgeving en op het landschap. Dat is geen reden om het niet te doen, maar het is wel een reden om daar van het begin af aan bewust mee om te gaan. Niet achteraf, niet als het speelt, maar vooraf. Daarom de vraag aan GS: hoe worden mogelijke ook negatieve effecten op inwoners, leefomgeving en landschap nu al meegenomen in de verdere uitwerking van het project? Voorzitter, precies vanuit die gedachte willen wij ook een volgende stap zetten. Niet vandaag in de vorm van een motie al, maar waarschijnlijk richting de voorjaarsnota. We willen dat wel laten landen. De BBB zal daar een voorstel doen om te verkennen hoe wij bij dit soort grote ontwikkelingen en specifiek rond de Einstein Telescope beter kunnen omgaan met maatschappelijke impact. Denk daarbij aan een instrument zoals een Samenlevingsfonds Einstein Telescope, een fonds dat helpt effecten vroegtijdig in beeld te brengen, problemen te voorkomen waar dat kan en waar nodig te compenseren of te versterken. Niet als rem op ontwikkeling, maar als voorwaarde voor draagvlak en succes. Voorzitter, tot slot. De Einstein Telescope kan een enorme kans zijn voor Limburg, maar de echte vraag is niet alleen of we meedoen. De vraag is: hoe zorgen wij nu dat Limburg er beter van wordt, voor onze economie, onze bedrijven, onze inwoners en het landschap dat onze provincie zo uniek maakt? Voor de BBB zijn deze zaken onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Smeets namens de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, soms zijn er projecten die veel groter zijn dan alleen een gebouw, een onderzoekscentrum of een subsidieaanvraag: projecten die iets zeggen over hoe we naar de toekomst kijken. Voor de SP hoort daar het Einstein Telescope Low Frequency Centre bij. De echte vraag voor vandaag is niet alleen of we investeren in wetenschap. De vraag is: durven we als regio te geloven in onze eigen kracht? Zuid-Limburg heeft namelijk alles in huis om een voortrekkersrol te spelen in de technologie- en kennisontwikkeling van de toekomst. We liggen midden in Europa. We hebben sterke onderwijs- en kennisinstellingen. We hebben vakmensen, innovatieve bedrijven en een geschiedenis van mensen die altijd opnieuw hebben moeten bouwen aan een nieuwe economie. Van de mijnen naar chemie, van industrie naar technologie: Limburg weet wat transitie betekent. Juist daarom kan dit project meer zijn dan een wetenschappelijk experiment diep onder de grond. Het kan de motor worden voor een nieuwe generatie werkgelegenheid, technische innovatie en internationale samenwerking. Voorzitter, de wereld verandert snel. Europa ontdekt steeds meer dat afhankelijkheid kwetsbaar maakt, afhankelijkheid van energie, van grondstoffen, maar ook van kennis en technologie. Daarom is het belangrijk dat we investeren in eigen onderzoek, eigen innovatie en eigen talent. Niet om mee te doen aan de prestigecompetentie, maar omdat regio’s die niet investeren in kennis uiteindelijk afhankelijk worden van regio’s die dat wel doen. Laat Zuid-Limburg nu precies een regio zijn die te lang te horen heeft gekregen wat niet mogelijk zou zijn. De SP wil juist kijken naar wat hier wel kan ontstaan: hoogwaardige banen voor technici en engineers, kansen voor mbo-, hbo- en wo-studenten, samenwerking tussen onderwijs en regionale bedrijven en nieuwe economische activiteit die hier blijft in plaats van wegtrekt naar de Randstad of het buitenland. We zien dat ook het Rijk met een nieuwe bijdrage van € 25 miljoen die meerwaarde erkent. Maar, voorzitter, voor de SP gaat het uiteindelijk om meer dan economische groei alleen. De echte opbrengst moet brede welvaart zijn. Dat betekent goed werk met zekerheid en perspectief, kansen voor jongeren om in Limburg te blijven wonen en werken, investering in onderwijs en vakmanschap, een sterke regionale economie die niet afhankelijk is van één sector en een samenleving waarin vooruitgang niet alleen zichtbaar is in cijfers, maar ook voelbaar in het dagelijks leven van mensen. Want wat heb je aan technologische vooruitgang als inwoners daar zelf niets van merken? Daarom vinden wij het belangrijk dat de opbrengsten van dit project niet alleen terechtkomen bij grote kennisinstellingen of internationale bedrijven, maar juist ook landen bij Limburgse ondernemers, werknemers, studenten en inwoners. Voorzitter, enthousiasme ontslaat ons niet van verantwoordelijkheid. Publiek geld moet publieke waarde opleveren. Dat betekent dat inwoners in

Provinciale Staten moeten kunnen volgen wat er gebeurt, welke keuzes worden gemaakt en welke investeringen nog volgen. Transparantie en democratische controle zijn geen bijzaak bij grote projecten. Ze zijn een voorwaarde voor draagvlak. Want uiteindelijk moet het niet alleen een succes worden voor de wetenschap. Het moet een succes worden voor Limburg, voor Zuid-Limburg. Als wij deze kans verstandig benutten, kan het Einstein Telescope Low Frequency Centre bijdrage aan een nieuw hoofdstuk voor Zuid-Limburg, een regio die niet alleen economisch sterker wordt, maar waar ook de brede welvaart groeit. Dat is precies de toekomst waar wij als SP in willen investeren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan geef ik het woord aan de heer Hanegraaff namens de fractie van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Voorzitter, ik heb in de commissievergadering al aangegeven dat ik als persoon het project zelfs als het helemaal niets zou opleveren nog steeds zou steunen, want is er een mooier project te verzinnen dan een onderzoek naar het ontstaan van het heelal? Gelukkig komt die afweging hier niet ter sprake, want het is ook nog eens een ongeëvenaarde economische kans die ons dit biedt. Het is dan ook geen verrassing dat wij dit voorstel van harte steunen. Wat het CDA betreft is dit precies het type investering dat Limburg nodig heeft, een investering in kennis, innovatie en economisch verdienvermogen op de lange termijn. Het momentum is er nu ook echt. Het is een kabinet dat innovatie serieus neemt. Zie ook de € 25 miljoen – het werd al eerder aangehaald – die extra wordt vrijgemaakt voor dit project vanuit Den Haag. We hebben een verantwoordelijke minister die een warm hart heeft voor Limburg en het binnenhalen van de Einstein Telescope. Tel daarbij op dat het nieuwe gezicht van het project ook nog eens een CDA-achtergrond heeft. Jongens, wat kan er nog misgaan? Voorzitter, de Einstein Telescope kan voor Limburg worden wat ASML voor Brainport is geweest: een vliegwiel van een compleet innovatie-ecosysteem. Daarom blijven wij ook hameren op een grotere visie. Van Eindhoven tot Zuid-Limburg moet een krachtige Europese Quantum Valley ontstaan. Ik heb het al eerder genoemd. Ik doel op een corridor waar de universiteiten, bedrijven, start-ups en kennisinstellingen samen nieuwe technologie ontwikkelen en vermarkten. Juist daarom is deze investering belangrijk. Niet afwachten, maar zelf investeren om andere partijen mee te krijgen. We zien eigenlijk al dat het werkt. Zo bouw je economische kracht op. Wat het CDA betreft vol het gas erop dus de komende tijd. Wel geven we nog twee korte punten mee aan GS. Ten eerste, blijf maximaal inzetten op die verbinding met Brainport, het nationale technologiebeleid en ook onze omringende regio's in zowel België als Duitsland. De kracht zit juist in de koppeling tussen Zuid-Limburg, Eindhoven, kennisinstellingen, hightechindustrie en het buitenland. Ten tweede – dat is ook al eerder genoemd – zorg dat het Limburgse mkb en het onderwijs ook direct kunnen aanhaken. Uiteindelijk moeten deze investeringen niet alleen leiden tot topwetenschap. Ze moeten ook leiden tot banen, start-ups, opleidingen en blijvende economische dynamiek in onze regio. Kortom, wij steunen dit van harte en wij zijn heel blij met de stappen die GS heeft gezet op dit vlak.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hanegraaff. Dan geef ik het woord aan de heer Peters namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dank je wel, voorzitter. Ik loop wat ongemakkelijk, omdat ik wat problemen heb lichamelijk. Maar ik vond het toch interessant om vooral over dit punt eens even naar het spreekgestoelte te komen. Er waren slechts twee mensen die vonden dat het op de agenda moest staan en ik zie nu dat een hele serie het een bespreekstuk vindt. Laat ik het zo zeggen: ik had tegen de fractievoorzitter gezegd: van mij hoeft het geen bespreekstuk meer te zijn. Wij hadden het ook aangevraagd. Maar omdat de BBB vond dat het een bespreekstuk was, konden wij niet achterblijven. Mijn collega links van mij zei: het is gebruikelijk dat als je het niet zelf op de agenda hebt gezet, je er niet over praat. Maar nu naar het punt toe. Wij zijn het met alle slimme mensen die hier in de Staten zitten – het zijn allemaal slimme mensen – eens. Wij zijn ook volmondig voor dit plan. Maar laten we nou dit College en met name de portefeuillehouder vooral niet voor de voeten lopen. Hier ligt een stuk waarin ik alle vertrouwen heb, naar aanleiding waarvan zij stappen moeten maken. We zijn het er allemaal over eens. En toch hebben we 21

pagina's notulen gekregen over dit stuk. 21 pagina's! Ik houd mijn hart vast voor het volgende stuk dat er komt, want er ligt al zo'n pak amendementen. Dan denk ik: waar zijn we hier in dit huis nou echt mee bezig? We zijn het er allemaal mee eens. Vervolgens hebben we allemaal een mooi verhaal. Ik kan dat delen. Ik heb het drie keer gelezen. Ik dacht: wat hebben we toch slimme mensen daar zitten. Uiteindelijk heb ik maar één probleem en dat is: waarom moeten we constant weer nieuwe dingen herhalen? Daar komt de Gedeputeerde die daar verantwoordelijk voor is net aan. Ik heb daar alle vertrouwen in. Hij is niet van mijn kleur. Het is ook niet mijn club. Niemand daar trouwens. Maar ik heb het vertrouwen erin dat het College dat met verve gaat doen. Dus jongens, houd het binnen. Dan ga ik de woorden van de heer Sol noemen, die daarstraks zei: niet praten, maar doen! Dat heb ik even geciteerd. Is hij al weg, mijnheer Sol? O. Kijk eens, zelfs ik citeer jou. Dus niet praten, maar doen. Dat zou mijn oproep zijn. Mijnheer Hanegraaff, ik heb ook u w stuk gelezen gisteravond. Drie keer. Dat vond ik een van de beste stukken uit de notulen. Voordat u mij vragen gaat stellen: ik ben niet die slimme persoon, ik zeg alleen: geef die mensen de ruimte. Jullie hebben hen gekozen. Het is nota bene iemand van jullie. Geef hun de ruimte om stappen te maken, zodat we kunnen komen tot wat we allemaal graag willen. Dat zou mijn oproep zijn. En stop eens met drie of vier rondes te praten over iets wat we allemaal al weten. Wij gaan ervoor. Ik zou bijna zeggen: welke vraag u mij ook stelt, ik heb er geen antwoord op. Dat zeg ik u nu al.

De voorzitter: Ja, nou ben ik wel heel erg benieuwd. Mijnheer Hanegraaff.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Denk nou niet dat ik Einstein ben, hè?

De heer Hanegraaff (CDA): Ik wou niet eens heel kritisch zijn. Misschien nu. Nee, nee, nee. Ik wil het gewoon uitleggen. U spreekt ons aan. Tenminste, de heer Peters spreekt ons aan: waarom moeten we hierover praten? Een bekende marketinguitspraak is dat herhaling toch ook benadrukt wat we hier in dit huis belangrijk vinden. Dus de reden dat wij hier allemaal nog graag ons zegje over willen doen … Ik had het eigenlijk ook niet als bespreekstuk aangemeld. Maar als ik dan de kans krijg, dan wil ik gewoon nog even benadrukken hoe ongelooflijk belangrijk wij als CDA dit vinden. Ik denk dat dat ook naar de buitenwereld gewoon een krachtig signaal is, dat wij dat vinden, dus dat potentiële investeerders of misschien wel mensen die straks de beslissing moeten nemen over waar die Einstein Telescope landt … Dan is het toch belangrijk dat zij beseffen dat in ieder geval de Provincie en alle partijen die daaraan gelieerd zijn dat van harte steunen. Dan is soms de kracht van de herhaling dat die boodschap wat beter overkomt. Dat is de reden.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): En wat is nu de vraag?

De heer Hanegraaff (CDA): Nee, u vroeg eigenlijk aan ons: waarom is dit allemaal nodig? De vraag is: bent u het ermee eens dat herhaling soms …

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dan herhaal ik wat de voorzitter normaal altijd zegt: wat is nu de vraag? Maar waar het om gaat; ik begrijp het allemaal. Luister, ik loop lang zat mee. Je moet een aap geen klimmen leren. Ik loop lang genoeg mee in de politiek. Ik begrijp dat je je hier wil profileren. Ik begrijp ook jonge mensen. Maar af en toe denk ik: als we dadelijk unaniem zeggen dat we achter dit plan staan, unaniem, dan heeft iedereen in Limburg ook in de gaten dat we achter dit geweldige plan staan. Dus ik zou bijna zeggen: volmondig ja.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): U verdraaide mijn woorden. U zei: ik snap dat mensen zich willen profileren. Dat is niet wat ik zei. Het gaat me niet om profileren. Het gaat me niet om mij. Waar het om gaat, is dat de buitenwereld hoort hoe belangrijk wij dit hier in de Staten met zijn allen vinden.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Neemt u mij niet kwalijk dat ik het profileren noem.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel, mijnheer Hanegraaff. Dan geef ik het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voor alle partijen is het duidelijk dat we alle inspanningen doen om de Einstein Telescope binnen te halen. Dat geldt ook voor 50PLUS. In het conceptverslag van de commissie ESA van 10 april 2026 lezen we: 'Iedereen is erg positief en zonder kritiek.' Door omstandigheden waren wij niet aanwezig bij deze vergadering. We hebben straks toch een paar vragen. Maar dat ontslaat ons niet van de plicht om kritisch te kijken naar het Statenvoorstel. Weer constateert 50PLUS dat er inhoudelijke stukken zijn die onder geheimhouding ter inzage liggen. Het begint erop te lijken dat bij belangrijke onderwerpen steeds meer geheime stukken ter inzage liggen. Dat is jammer, want zo zijn die niet inzichtelijk voor onze burgercommissieleden. Wij blijven het herhalen en 50PLUS hoopt dat de commissie Versterking Positie Provinciale Staten dit ook oppakt, want de burgercommissieleden hebben deskundigheid zat in hun tas zitten. Daar willen wij graag gebruik van maken, ook in de gesprekken vooraf. Voor de goede orde, dit is geen statement van het College, want de keuze ligt tenslotte bij PS zelf. Ten aanzien van het no regret-project willen we toch enkele kritische vragen stellen. Vindt het College het een taak van de Provincie om wetenschappelijk onderzoek te gaan voorfinancieren? Waarom worden deze middelen niet vrijgemaakt door de academische instituties? Waarom wordt gekozen voor een subsidie? Deze financiële middelen zijn toch voor een voorstudie voor het latere besluit? Is overwogen om deze financiering te doen in de vorm van een lening, omdat zo de kosten weer terugkomen? Dit alles is een voorbode voor de kapitaalinvestering van ongeveer € 52 miljoen. Er is een gat van € 23 miljoen. De vraag van mij is: gaat Gedeputeerde Satijn als een soort van influencer fondsen werven zonder heldere risicoanalyse? Kan hier meer duidelijkheid over worden gegeven, want echte concrete toezeggingen kan 50PLUS niet teruglezen in het Statenvoorstel. Voorzitter, dit Statenvoorstel wordt gezien als een no-regretinvestering, maar hoe kwantificeren we de revenuen die deze investering gaat opleveren? Kan het concreet en meetbaar gemaakt worden, zodat we niet over een tijdje weer een rapport van de Zuidelijke Rekenkamer krijgen dat hierop wijst? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw Staten en geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ook dit onderwerp is uitvoerig in de commissie besproken en ook hier constateert GS breed dat er veel enthousiasme bij uw Staten is voor dit project. Het is een afgeleide investering natuurlijk van de Einstein Telescope zelf, een belangrijk proces en project waar we met zijn allen in zaten toen we dit met elkaar bespraken. Toen heeft het College ook toegelicht dat rondom de ontwikkeling naar de toekomst toe, ook in het kader van de lobby rondom dit onderwerp, er een aantal stappen aan zaten te komen die ondertussen concreet gemaakt zijn. Dat is de benoeming van de nieuwe Envoy, de heer Knapen. Ik zei toen al tegen de heer Hanegraaff dat hij niet teleurgesteld zou worden door de kandidaat. Dat is ondertussen bevestigd door de ministerraad. Ook het Rijk vond – daarmee moeten we toch niet onderschatten, voorzitter, de rol van dit parlement – het enorm belangrijk dat Limburg op dit moment dit voorstel aan het behandelen was, waardoor zij ook in de ministerraad met veel overtuiging en vertrouwen die € 25 miljoen konden toevoegen. Dat was op het moment dat wij elkaar spraken in de commissie nog lang niet zeker, omdat men ook natuurlijk keek naar: wat zou deze investering gaan betekenen voor het totale project? Ik heb ook in de commissie gezegd: die € 25 miljoen dekt natuurlijk niet de totale € 52 miljoen. Dat is ook helder. Het Nikhef gaat nu echter met deze mogelijke twee besluiten, in ieder geval een besluit van de ministerraad en hopelijk ook een besluit vandaag, ook op pad om bij de andere landen te gaan navragen of zij bereid zijn om hier een bijdrage aan te leveren. Dat ziet er overigens positief uit. Dat is wel een wetenschappelijk traject, zeg ik erbij. Dus even in het kader van verwachtingen rondom influencers en reizende Gedeputeerden langs allerlei landen: dat is echt een tijk die wel belegd is op rijksniveau, maar ook vanuit de wetenschappelijke insteek en daar is het Nikhef aan zet. Dus ik kan u geruststellen: we reizen veel, mevrouw Fischer, naar Brussel en Den Haag, om samen met u het goede te

doen voor Limburg, maar als het gaat over de inzet voor dit project, zal dat met name ook op rijksniveau en vanuit wetenschappelijk perspectief gaan plaatsvinden, omdat daar natuurlijk ook de directe behoefte ligt om dit centrum te gaan openen hier in Maastricht. Voorzitter, er is een aantal vragen gesteld. Een aantal van deze vragen is al behandeld in de commissie, maar het is goed dat we die hier nog een keer plenair hier met elkaar markeren. Dat gaat ook over: wat betekent dit nu uiteindelijk voor Limburg? Met de heer Zeedzen heb ik een goed gesprek gehad in de commissie. Hij heeft daar ook wijze woorden over gesproken en heeft gezegd: 'Het is natuurlijk belangrijk dat Limburg, even los van de wetenschappelijke relevantie van dit proces, daar ook haar vruchten van kan plukken.' Dat zien we ook. We hebben daar ook al in de commissie over gesproken. Los van het ET Low Frequency Centre, maar ook in het kader van de verdere investeringen naar de toekomst toe rondom het project Einstein Telescope, lopen een hele hoop bedrijven, ook uit Limburg, warm. Zij zijn ook al betrokken bij de onderzoeken om te komen tot de nieuwe technologie die daar gebruikt moet worden. We zien dat onderwijsinstituten zich opwerpen. We zien dat verbindingen over de grenzen heen heel stevig zijn gelegd door dit project. Dus we zien zeker heel concrete spin-off op dit moment al voor Limburg en zeker als dit zich gaat manifesteren naar de toekomst toe. Als dit centrum zich verder gaat ontwikkelen, zal dat nog meer zo zijn. Dus ook de suggestie over mogelijke onzekerheid rond de definitieve financiering naar de toekomst toe; daar zijn we optimistisch over, zeker omdat het Rijk nu die € 25 miljoen vrij snel heeft toegezegd. Ik kan me niet heugen dat het Rijk zo snel heeft geacteerd na een inzet vanuit de Provincie Limburg als nu. Wat ons betreft mag dit opvolging krijgen, ook op dossiers van mijn collega's. Dus voor die onzekerheid zijn we niet zo beducht. Mocht uw Staten er anders over denken, dan hoor ik dat graag in de tweede termijn. We zien in ieder geval dat we met de mogelijke investering van het parlement hier vandaag en de rijksbijdrage forse stappen vooruit maken. Terecht vraagt de heer Zeedzen ook: als we het even lostrekken van het ET Low Frequency Centre, maar we gaan kijken naar de ontwikkelingen van de Einstein Telescope zelf – het zijn twee aparte projecten, maar ze worden hier natuurlijk in één adem genoemd – betekent dat een inzet, niet alleen vanuit de Provincie, maar vanuit alle initiatiefnemers uit de omgeving. We moeten ervoor zorgen dat we in ieder geval geen draagvlak verliezen, maar ook duidelijkheid verkrijgen naar de toekomst toe …

De voorzitter: Na deze verrassende interruptie, kunt u verdergaan met uw betoog.

Gedeputeerde Satijn: We moeten er in ieder geval voor zorgen dat we … De heer Zeedzen zegt natuurlijk, zeker als het gaat over dit soort grote investeringen, dit soort grote ontwikkelingen, die natuurlijk ook een ondergronds karakter krijgen, die in ieder geval beelden oproepen dat er een hele hoop dingen gebeuren in een landschappelijk gebied … Daar moet draagvlak voor zijn, draagvlak voor blijven, maar daar moeten we elkaar ook goed op blijven informeren. Dat is echt een onderwerp dat ook bij het projectteam ligt van de Einstein Telescope zelf. U heeft zelf aangekondigd dat u hier later mogelijk nog met een motie over komt. Laten we die dan op dat moment ook met elkaar bespreken en laten we ook de mogelijke effecten daarvan hier bespreken, voorzitter. Maar het is zeker een zeer relevant onderwerp als het gaat over de realisatie van de Einstein Telescope zelf. Wat scherpe vragen van mevrouw Fischer. Wat is nou precies de rol van de Provincie als het gaat om financiering van wetenschappelijk onderzoek? In de basis is het natuurlijk geen taak van de Provincie om wetenschappelijk onderzoek te financieren of cofinancieren. We hebben er wel de goede gewoonte van gemaakt dat daar waar we dat willen initiëren, we dat wel vaker met elkaar gaan doen, ook om grotere belangen, maar ook grotere onderwerpen die onderdeel uitmaken van ons beleid, wel verder te stimuleren. Dus het is geen ongebruikelijke stap. Maar wat wij hiermee wel gedaan hebben – en je ziet de eerste effecten feitelijk al ontstaan – is dat wij een stap willen zetten waardoor anderen ook mee gaan stappen. Dat heeft het Rijk in dezen ook gedaan. Ook het Nikhef heeft aangegeven dat ze het enorm belangrijk vinden om ook de financiering bij de andere partners, zoals ik die zojuist al noemde, te gaan initiëren. Dan een wat technische vraag. Waarom is gekozen voor een subsidie? Die vraag snap ik heel goed. Zoals u ziet in het Statenvoorstel kiezen we voor een onderwerp om een ontwerpteam te gaan samenstellen. Vandaar dat het belangrijk is dat we gaan werken met een subsidie. De uitnodiging om te gaan acteren als een influencer heb ik al beantwoord, voorzitter. Dat heb ik in mijn algemene inleiding al kenbaar gemaakt. We zijn overigens wel, mogelijk anders dan de fractie van 50PLUS, ervan overtuigd dat

dit een no regret-maatregel is, omdat we ook wel zien dat het in aanloop naar de Einstein Telescope zelf echt wel weer zorgt voor de eerste stappen, dat partijen toch gaan meedoen, ook bijvoorbeeld in de ontwerpfase van het project. Dus omdat die ontwerpers er komen, hebben ook bedrijven die mogelijk al geïnteresseerd waren in de realisatie van de Einstein Telescope zich al gemeld voor dit team, wat nog geselecteerd moet gaan worden. We zien ook een sterke verbinding nu ontstaan met een aantal campussen, die zeggen dat ze vanuit hun inzet al kennis willen aanleveren, maar ook handen willen aanleveren. Het was misschien niet helemaal de bedoeling van mevrouw Fischer om te zeggen dat het geen no-regretmaatregel is, maar wij zijn er wel van overtuigd dat het echt meerdere resultaten heeft, nogmaals, die ook gekoppeld zijn aan de diverse beleidskaders zoals die hier door uw Staten zijn vastgesteld, voorzitter. Dus alles bij elkaar opgeteld: we snappen de vragen rondom de relevantie van deze investering heel goed. We zijn blij, voorzitter, met de positieve grondhouding van uw Staten op dit moment om te komen tot een besluit hierover en zijn uiteraard ook blij – met complimenten aan het Rijk – dat zij zo snel nadat we dit initiatief hebben genomen met elkaar, al zijn gekomen met een concrete toezegging en ook echt werk maken van die lobby van de Einstein Telescope. Dat kunnen we, nogmaals, niet alleen. We zijn er allemaal een groot voorstander van, voorzitter. Ik breng in herinnering het positieve en vruchtbare bezoek aan CERN met uw Staten. Ik denk dat we ook met deze stap vandaag die positieve stap voorwaarts, die door iedereen hier benoemd is … De heer Peters zei op geheel zijn eigen wijze ‘We moeten niet lullen, maar poetsen.’ Dat zeg ik dan even in eigen woorden. Ik denk dat we daar vandaag met een positief besluit van uw Staten een volgende stap ik kunnen zetten. Ik dank u, voorzitter, voor de tijd.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Ik kijk even of er vanuit uw Staten behoefte is aan een tweede termijn. De heer Bloi? Dat is niet het geval. De heer Zeedzen, een tweede termijn? Nee. Mevrouw Smeets? Ja, ga uw gang.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank, voorzitter. Ik wil de Gedeputeerde eigenlijk nog twee vragen stellen. De eerste is of hij misschien iets meer zou kunnen zeggen over de houding van het mkb ten opzichte van dit initiatief en ook de kansen die er zijn voor het mkb. En ten tweede, hij kondigt groot nieuws aan vandaag. Kunt u al iets meer zeggen over dat grote nieuws? Even ter verheldering, volgens mij zou u net dat de ministerraad al had genomen en dat er wellicht nog een besluit zou volgen vandaag. Dat heeft u toch niet zo gezegd? Jammer! Jammer, jammer.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan kijk ik even naar de heer Hanegraaff. Niet. De heer Peters? Mevrouw Fischer? Ja, ga uw gang.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Nog één vraag. Wij dachten eigenlijk: waarom kan die financiering niet in de vorm van subsidie, zodat we later geld terugkrijgen? Maar komt dat doordat verschillende landen meedoen en moet dan iedereen op een gelijke manier meedoen of bestaat er nog de mogelijkheid: België doet dit, wij doen dat en Duitsland doet weer wat anders. Uiteindelijk moet dit natuurlijk wel samenkomen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Mogelijk dat u in het feestgedruis van de heer Wolters Gregório iets gehoord heeft wat ik blijkbaar niet heb willen zeggen. Misschien heb ik het wel gezegd, maar het was in ieder geval niet zo bedoeld. Je weet maar nooit of de ministerraad met grote besluiten komt. Dat horen we vanmiddag met elkaar. Maar laten we in ieder geval de ministerraad vandaag zelf even verrassen met een positief besluit hier, zou ik willen zeggen. Maar ik ben niet op de hoogte van verdere besluiten, zeker niet over dit onderwerp. Maar goed, wie weet wat de dag kan brengen. Excuus als het tot verwarring geleid heeft. De positie van het mkb is zeer belangrijk. Laat ik dat even markeren hier, voorzitter. Daar wordt ook echt actief op ingezet, ook door onszelf, ook met onze werkbezoeken en alles wat we met elkaar doen. Op de MKB Bedrijvendag zal dat ook weer een onderwerp zijn. Daarnaast heeft u wellicht ook het stuk gezien in het Financieele Dagblad rondom de ontwikkeling van innovatie in deze regio. Dan zie je ook dat

een aantal mkb'ers heel dicht betrokken is bij de ontwikkeling van de Einstein Telescope. Wat ons betreft kunnen het er niet genoeg zijn die daar een rol in gaan pakken en ook hun toekomstig bedrijfsmodel op aanpassen. Nogmaals, dat zou een heel grote kans bieden voor een hele hoop bedrijven in deze regio. Dat is ook door een aantal andere sprekers gezegd. De typering van onze maakindustrie is uitermate geschikt voor dit project, zou ik willen zeggen. We blijven ook als provinciaal bestuur samen met u dit onder de aandacht brengen van alle mkb-bedrijven in Limburg, maar ook daarbuiten. Laten we eerlijk zijn. We zijn laatst ook even op bezoek geweest in Tongeren bijvoorbeeld, vlak over de grens, waar een familiebedrijf zich aan het ontwikkelen is op een aantal onderwerpen en ook een aantal technologieën die waarschijnlijk ook gebruikt gaan worden bij dit project. Dus wat dat betreft zien wij alleen maar veel meer interesse ontstaan. Het LIOF heeft daar ook een heel belangrijke rol in. Zij is daar ook vanuit haar positie en haar opdracht druk mee bezig. Dus het is een terecht punt dat ons eigen mkb daar uiteraard ook vol mee aan de slag gaat.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter. Niet zozeer een vraag, maar wel een compliment aan de Gedeputeerde. In dit geval zijn het ontzettend mooie kansen, die ook benut worden. En het is ook fijn dat het mkb daar ook een grote rol in speelt. Ik hoop inderdaad op goed nieuws vandaag, samen met u. U heeft het nu aangekondigd. We gaan het zien. Dat bent u met me eens, toch? Dat is nog een vraag, voorzitter.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Als het grote nieuws is de stemuitslag van uw Staten, dan ben ik zeer benieuwd, voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik had nog de vraag openstaan van mevrouw Fischer. We hebben bewust nu gekozen voor een subsidie, omdat het gaat om een ontwerpteam. Het is wat ons betreft geen revolverende inzet of zo. Als we gaan kijken naar de bijdrage van de Provincie Limburg sec op dit onderwerp voor het ontwerpteam – die vraag hebben we eigenlijk ook gekregen vanuit het Nikhef: wil de Provincie Limburg een eerste stap zetten om dat ontwerpteam te gaan samenstellen? – dan is die € 4 miljoen daar echt voor bedoeld. Dat is ook de begroting die men ons heeft voorgehouden. De € 25 miljoen die daarbovenop is gekomen van het Rijk bijvoorbeeld kan weer op andere manieren worden aangewend. Maar als het gaat over de specifieke opdracht, die feitelijk wordt verleend ook vanuit de Provincie naar de Universiteit Maastricht en het Nikhef, dan is dat de opdracht om het ontwerpteam te gaan inrichten. Daar is een subsidie de beste oplossing voor vanuit dit huis. Dus daar moet u de reden zoeken waarom dat een subsidie is. Niet dat er naar allerlei andere financieringsconstructies wordt gezocht. Daar waar het over het vervolg gaat, bijvoorbeeld de realisatie van het centrum zelf dat hier in Maastricht gaat komen, waar ook de huidige ETpathfinder staat, kunnen andere financieringsinstrumenten worden aangewend. Maar zoals we ook in de commissie hebben besproken – ik realiseer me, daar was u niet bij betrokken als partij – zal die investering ook ten laste komen van andere investeerders en niet zozeer van de Provincie Limburg. Maar u heeft al gezien dat het Rijk € 25 miljoen al heeft bijgedragen. Voorzitter, tot zover de beantwoording van uw parlement in de tweede termijn. Ja.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan komen wij bij de besluitvorming, oftewel de stemming. Een compliment aan uw Staten. Iedereen is al meteen aanwezig, zeg ik met een knipoog naar mijnheer Loomans. We gaan over tot … O, ik ben iets te enthousiast. Ik zie nu dat de heer Queisen nog niet binnen is. Wellicht gaat dat in een paar seconden gebeuren. Ah, kijk. Hij stond al klaar in de coulissen. Aan de orde is de stemming over agendapunt G-26-009, het gewijzigde Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde … Nee, dat is hij helemaal niet. G-26-007, het Statenvoorstel inzake Einstein Telescope

Low Frequency Centre en de brief van GS van 17 maart 2026. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Ook dit voorstel is unaniem door uw Staten aangenomen. Dames en heren, ik schors de vergadering voor vijf minuten voor een sanitaire pauze voor een aantal mensen. Over vijf minuten start het debat over de Provinciale Omgevingsvisie. De vergadering is voor vijf minuten geschorst.

[SCHORSING]

8.3 G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 07-04-2026 (GS DOC-00903638)

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen, zodat wij verder kunnen gaan met de vergadering? Dank u wel. Fijn dat bijna iedereen daar gehoor aan gegeven heeft. Ik wil nog net niet meteen beginnen met naming en shaming. Maar ik ben bang dat ik daar toch richting één Gedeputeerde aan moet geloven, of dat hij daaraan moet geloven. We gaan beginnen, mijnheer Kuntzelaers. Ik dacht het niet. Daar kan ik iets over zeggen, maar laat ik dat maar niet doen. Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt G-26-009, het gewijzigde Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 en de brief van GS van 7 april jongstleden. Als eerste geef ik het woord aan de heer Nijskens namens de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik was door iemand gebeld om te vragen of we tien minuten per man kregen. Ik zei: nee, ik denk dat het gewoon beperkt is tot vijf. Dat is ook zo. Voorzitter, vandaag staat de POVI op de agenda. Als ik op de grond een 9 teken en u staat tegenover mij, dan zegt u: het is een 6. We kunnen het stevig volhouden. Je ziet het in een polariserend debat steeds vaker. Maar als u naast me komt staan, dan kunnen we discussiëren: is het een 9, is het een mooie 9 of is het een lelijke 9? Zo is het denk ik bij de POVI ook gebeurd. Het is een langjarig proces geweest. Natuurlijk, de start, het coalitieakkoord, de beleidskaders. Die moesten allemaal vertaald worden in het stuk dat nu voorligt. Natuurlijk worden dan vanuit de politiek diverse wensen toegevoegd. Er was een zienswijzeprocedure met extreem veel zienswijzen. Maar juist de beantwoording van de zienswijzen en het resultaat van die beantwoording, al of niet leidend tot veranderende teksten, laat zien wat de filosofie achter de POVI daadwerkelijk was. Vanuit positiviteit, vanuit vertrouwen in het werk dat geleverd is, hebben wij als VVD de POVI gelezen. We zien daar een heel sterk verhaal. We zien een worsteling tussen alle belangen die in Limburg spelen en we zien ook een worsteling in hoe dat vertaald moet worden, hoe bepaalde gebieden beschermd worden en hoe bepaalde gebieden veel meer ruimte krijgen. Het is denk ik de eerste POVI of de eerste Provinciale Omgevingsvisie in dit land waar een heel groot deel van het landbouwgebied benoemd is als primair landbouwgebied en een beschermde status heeft. Wij als VVD vinden dat prima. Het is ook een uitvloeisel uit coalitiebesprekingen. Onze partners hebben er natuurlijk ook hard voor geknokt om dat te realiseren. Het staat er stevig en mooi in. Zo ook de overgang tussen stad en platteland, zal ik het maar noemen, de verwevingsgebieden, waarin toch de huidige functie het primaat heeft en waarbij juist gemeenten die zoeken naar kansen, uitbreidingen en veranderingen van functies in dat verwevingsgebied aan de slag moeten. Zij krijgen niet zomaar een ja. Ze moeten aan de slag om aan te tonen dat wat ze willen kan, nodig is en landt op de plek waar het nodig is.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik heb een vraagje aan de heer Nijskens. U sprak zonet over primair landbouwgebied. U zei: er is wat zekerheid. Maar wij constateren, het voorliggende document lezende, dat zeker in Zuid-Limburg primair landbouwgebied afgenomen is, kleiner wordt. Dus vanuit onze gedachte spreken we het gedachtegoed uit: vreemd dat de VVD ermee akkoord gaat dat in Zuid-Limburg primair landbouwgebied geminimaliseerd wordt. Hoe staat u hier tegenover?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Lijnrecht. Ik zal dat uitleggen. Het huidige buitengebied heeft in feite dezelfde juridische bescherming als het toekomstige verwevingsgebied. Juist het primaire landbouwgebied is nieuw. Dat is het uitvergroten van een stuk buitengebied waar juist de landbouw beschermd wordt. Dus het is niet zo dat het primaire landbouwgebied kleiner wordt in Zuid-Limburg. Het komt er. Het was er niet. Dat is ook een stukje interpretatieverschil tussen mensen die vanuit angst de visie lezen en mensen die vanuit positiviteit de visie lezen. Dus ik deel helemaal niet wat u stelt.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dan wil ik toch nog een aanvullende vraag stellen. Met name in Zuid-Limburg is dit gebied wel kleiner geworden, onder de druk van verwevingsgebieden en van de groenblauwe landbouwzone. Hoe verklaart u dat dan? Het is gewoon aantoonbaar en staat in het document.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, nee, nogmaals, het wordt een definitiekwestie. We hadden geen primair landbouwgebied. We hadden een buitengebied. We hadden een groenblauwe mantel. We hadden natuurgebieden. Nu hebben we een primair landbouwgebied. Uiteraard, als je de structuur van Zuid-Limburg bekijkt, waar de kernen verspreid liggen over heel Zuid-Limburg en daardoor ook relatief dicht bij elkaar, dan blijft er natuurlijk weinig grote vlakke ruimte over om het primaire landbouwgebied nog groter te maken. Als een gemeente niet kan aantonen dat de invulling die zij wil in het verwevingsgebied noodzakelijk, nodig en verantwoord is, dan komt die er niet en dan blijft de functie landbouw die er ligt gewoon in stand. Het heeft alleen niet de bescherming van primair landbouwgebied. Dat is met name *het* uitgangspunt van de zonering in deze Omgevingsvisie.

De voorzitter: Tot slot de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): U verwoordt het probleem. U heeft het over de motiveringsplicht, maar zelfs in die gebieden wordt de motiveringsplicht verzwaard. Dus de agrariërs worden op een aantal punten geminimaliseerd. Hoe kijkt u dan naar de aanvullende zwaardere motivatieplicht?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): De zwaardere motivatieplicht geldt natuurlijk ook voor de landbouw als zij iets wil buiten het primaire landbouwgebied. Dat is op zich ook logisch. We voeren hier het debat juist over: hoe gaan we de ruimte die Limburg heeft invullen, zodat de goede dingen op de goede plek landen? Het is natuurlijk logisch dat bescherming van de landbouw in het primaire landbouwgebied niet automatisch leidt tot een vrij speelveld buiten het primaire landbouwgebied. Dat zijn de keuzes die juist voorliggen. Ik weet ook niet of u concreet een idee heeft wat dan aangepast zou moeten worden.

De voorzitter: Niet vraag en wedervraag.

De heer Nijskens (VVD): Sorry, ik zal geen vraag stellen.

De voorzitter: Anders kost het de heer Franssen meteen een nieuwe interruptie en dan bent u daar verantwoordelijk voor. Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Nijskens (VVD): Ik denk dat mijnheer Franssen evengoed nog wel interrupties overhoudt. Maar als het belangrijk genoeg is, dan is het belangrijk genoeg. Voorzitter, dan zijn er natuurlijk een aantal punten die uitgelicht worden of uitvergroot worden. Dat gaat met name over een aantal punten waarover wij

volksvertegenwoordiger benaderd worden door belangengroepen en belanghebbenden. Een aantal punten. De huisvesting van arbeidsmigranten is langsgekomen. We weten allemaal dat als we de getallen uit de toekomstvisie realiseren, er veel woningen bij moeten worden gebouwd. Die worden niet bijgebouwd op industrieterreinen. Industrieterreinen of bedrijventerreinen zijn er natuurlijk primair voor bedrijvigheid. We zien nu natuurlijk ook dat er arbeidsmigranten gehuisvest worden. Dat gebeurt ook goed. Dat gebeurt netjes. Dat gebeurt via regelgeving. Het ligt na motivering ook op een juiste plek. Dan kan het natuurlijk niet zo zijn dat dadelijk massaal gewoond wordt op bedrijventerreinen en dat we er dan achter komen dat we te weinig bedrijventerreinen hebben. Dus wat betreft arbeidsmigratie moeten we zoeken naar de balans tussen waar het kan en waar het niet kan. Daar waar het kan en als gemeenten het willen, kunnen we gewoon het gesprek met zowel de initiatiefnemer als de Provincie aangaan. Een ander punt dat langskomt, landt ook in ons eigen amendement en gaat over waterveiligheid. We hebben natuurlijk allemaal nog de overstroming van 2021, die extreem was, op het netvlies, maar ook de oudere overstromingen, in 1993/1995, waarbij huizen tot aan de bovenste keukenkastjes onder water liepen. Nieuw gebouwde huizen. Dat heeft de VVD genoopt tot het maken van een amendement om zoveel mogelijk te voorkomen dat nieuwe woningen in de problemen komen of dat mensen die daar argeloos gaan wonen met die problematiek geconfronteerd worden. Er is natuurlijk best een groot spanningsveld tussen gemeenten die willen bouwen en burgers die willen wonen, noem het allemaal maar op, maar het kan niet zo zijn dat wij onveilige situaties mogelijk gaan maken, waarvan nu al bekend is dat het onveilige situaties zouden kunnen zijn. Dan zal ik het dictum voorlezen. Bij het kopiëren zijn de kleuren weggevallen, dus ik heb mijn medewerker gauw gevraagd om toch wat kleurtjes te geven. We hadden ervoor gekozen om voor de duidelijkheid de volledige tekst op te nemen met in het geel de toevoegingen. Waar het dan om gaat is het volgende. Woonfuncties in H5 worden sterk afgeraden. Dat is alleen mogelijk wanneer deze waterveilig kunnen worden uitgevoerd. Dat is een aanscherping op dat het alleen maar mogelijk is, enzovoort. Wij vragen ook aan gemeenten om te motiveren dat de betreffende woonfuncties op het beschermingsniveau van 1 tot 100 te brengen zijn. Dat klinkt cryptisch. Ik zal proberen het te omschrijven. Stel dat de woonfunctie op de eerste verdieping plaatsvindt en de begane grond gebruikt wordt voor een garage, carport, noem het maar op, dan kunnen mensen op de eerste verdieping en hoger veilig wonen. Uiteraard blijft dan het punt staan: ze moeten wel zelfredzaam zijn op het moment dat er op de begane grond water dreigt te komen. Dan is er het volgende punt dat we graag willen toevoegen via dit amendement. Als er sprake is van ligging in de nabijheid van een beek of in een overstromingsgevoelig beekdal, dan mag die ontwikkeling ook geen nadelige effecten hebben op de waterafvoerende en waterbergende functies van het beeksysteem. Je kunt natuurlijk op zich veilig bouwen door bijvoorbeeld ineens een grote dijk ergens neer te leggen waar ze stroomopwaarts last van krijgen of waar je met waterdoorvoer stroomafwaarts ineens heel veel water toevoegt. Dat kan natuurlijk ook niet de bedoeling zijn. Als volgende punt: de regels voor het bouwen in waterveiligheidszone H5 moeten een stevigere plek in de Omgevingsverordening krijgen. Dat geldt ook voor de functies van H2 tot en met H4, waarbij een extra instructieregel opgenomen moet worden in de vorm van motivatieplicht in de verordening. Daarmee denken we dat we eigenlijk ook alle belangen gehoord hebben, niet alleen de zorgen vanuit het waterschap, maar ook vanuit gemeenten en eventueel mensen die willen bouwen, zodat we een beetje een evenwicht neer hebben kunnen leggen. Ik zie dat ik nog 22 seconden heb, dus ik sluit het hierbij af. Mogelijk vul ik het in de tweede termijn of bij de interrupties aan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik het woord aan mevrouw Wesseling namens de fractie van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Voorzitter, we hebben vandaag een van de belangrijkste documenten die we als Provincie kunnen vaststellen op tafel liggen: onze Provinciale Omgevingsvisie. Dit is een visie die gaat over de vraag hoe Limburg er in de toekomst uitziet, want ruimte is schaars. We hebben maar één Limburg. Tegelijkertijd hebben we enorme ambities. We willen woningen bouwen, onze economie versterken, natuur herstellen, verduurzamen, landbouw toekomstbestendig maken en onze leefomgeving gezond houden. Juist daarom moeten we keuzes maken, want niet alles kan overal. Maar als we slim keuzes maken, kunnen we bouwen aan een Limburg dat groen en duurzaam is, met een innovatieve economie, met sterke dorpen en

steden, een goede bereikbaarheid en een provincie waar iedereen fijn kan wonen en kan genieten van onze natuur. D66 ziet de POVI dan ook niet als een eindpunt, maar als een richtinggevend kompas voor de toekomst van Limburg. Afgelopen vrijdag kregen mijn vriend en ik de sleutel van ons koophuis in Baarlo, het dorp waar we allebei zijn opgegroeid. We zijn ontzettend blij en dankbaar dat we deze stap hebben kunnen zetten, maar eerlijk is eerlijk, voor heel veel jongeren is dat vandaag de dag helemaal geen vanzelfsprekendheid meer. Dit gaat ook over kansen op gelijkheid op de woningmarkt. Recent onderzoek van ABN Amro laat zien dat vooral mensen die al een koopwoning hebben profiteren van de huidige woningmarkt, maar starters en jonge huurders houden juist steeds minder over. Juist jonge singles vallen in de huidige woningmarkt tussen de wal en het schip, want als je single bent en een modaal startersinkomen hebt, ligt je leencapaciteit rond de € 200.000 en heb je dus te weinig leencapaciteit voor een reguliere woning. Als we willen voorkomen dat een hele generatie buitenspel komt te staan, moeten we dan ook gaan bouwen voor deze groep, niet alleen gezinswoningen, maar ook betaalbare compacte woningen, waarmee jonge mensen überhaupt kunnen instappen op de woningmarkt. Met name in dorpen worden op dit moment nauwelijks kleine appartementen gebouwd, terwijl heel veel jonge singles al hartstikke blij zouden zijn met een appartement met maar één slaapkamer, zodat ze in ieder geval kunnen starten op de woningmarkt. Daarom dient D66 de motie ‘Bouwen voor singles’ in. Dan zal ik even het dictum voorlezen. ‘Verzoekt het College van Gedeputeerde Staten in aanloop naar de actualisatie van de Woondeal actief in te zetten op het vergroten van het aanbod van kleine, betaalbare woningen ook voor alleenstaande jongeren met een modaal inkomen, passend bij hun leencapaciteit (circa € 200.000) / Hierbij met woningbouwregio’s afspraken te maken over een evenwichtigere woningprogrammering, met nadrukkelijke aandacht voor deze doelgroep, zowel in stedelijke gebieden als in dorpen / Te verkennen welke instrumenten (zoals volkshuisvestingsprogramma’s, bestuurlijke afspraken, subsidieregelingen of versnellingstafels) kunnen bijdragen aan realisatie van dit segment / Provinciale Staten hierover te informeren voorafgaand aan of bij de vaststelling van de geactualiseerde Woondeal eind Q1 2027.’ Voorzitter, dan netcongestie. Een grote ruimtelijke uitdaging van deze tijd is netcongestie, want we lopen inmiddels overal tegen de grenzen van ons elektriciteitsnet aan. Terwijl we werken aan de uitbreiding van het net, groeit tegelijkertijd de druk verder door, met gevolgen voor woningbouw, verduurzaming en onze economie. Maar er zijn ook kansen die we nu nog onvoldoende benutten. Netbeheerders weten waar grote knelpunten op het net zitten. Juist op die plekken kunnen we met slimme vormen van energieopslag helpen om het net te ontlasten. Grootschalige batterijopslag ontwikkelt zich snel en in provincies zoals Flevoland wordt hier al volop op ingezet als onderdeel van de oplossing voor netcongestie. D66 wil dat Limburg daar ook actief op inzet, niet alleen in woorden, maar ook ruimtelijk. Daarom dienen wij het amendement ‘Strategische locaties energieopslag’ in, waarmee strategische locaties voor energieopslag ook expliciet onderdeel worden van de POVI en uiteindelijk ook worden vertaald naar kaartlagen bij een volgende wijziging van de Omgevingsverordening. Daar zal ik ook het dictum van voorlezen. ‘Besluiten: aan de tekst in de POVI op pagina 102, paragraaf 9.4.1, toe te voegen: De Provincie zet in op een toekomstbestendig energiesysteem door actief te sturen op de ruimtelijke inpassing van energie-infrastructuur middels grootschalige energieopslag. Daarbij worden strategische locaties voor grootschalige energieopslag in beeld gebracht, met prioriteit voor gebieden waar netcongestie optreedt en waar koppeling met duurzame opwek en gebruik mogelijk is. / En bij de eerstvolgende wijzigingsverordening na september 2026 kaartlagen op te nemen voor energieopslag, zoals ook voor zon en wind gedaan wordt.’ Voorzitter, dan de gezonde leefomgeving. Tijdens de commissiebehandeling hebben we ook uitgebreid gesproken over de overgangsgebieden en de vraag welke regels daar uiteindelijk gaan gelden ter bescherming van mens en natuur. Daarbij werd ook duidelijk dat veel nog nader moet worden uitgewerkt in gebiedsgerichte processen en onderzoeken. D66 begrijpt dat het College dat zorgvuldig wil doen en per gebied een afweging wil maken, maar juist daarom is het belangrijk om vooraf helder te zijn over het uitgangspunt dat we daarbij hanteren. Voor D66 is dat uitgangspunt een gezonde leefomgeving. In onze POVI kijken we naar de effecten van de ruimte op onze gezondheid. D66 wil ook die ambities terugzien in de regels die we later gaan vastleggen. Daarom dient D66 de motie ‘Gezonde leefomgeving als uitgangspunt bij gebiedsgerichte uitwerking’ in. Dan zal ik weer het dictum voorlezen. Het dictum is iets anders dan het eerdere dictum dat daarstraks is rondgedeeld. ‘Verzoekt het college van Gedeputeerde Staten Provinciale Staten inzicht te geven in de wijze waarop het uitgangspunt gezonde

leefomgeving, zoals verwoord in de POVI, wordt meegenomen en uitgewerkt in de gebiedsgerichte aanpakken.’ Tot slot, vervoer en internationale bereikbaarheid. D66 gelooft sterk in goed grensoverschrijdend openbaar vervoer. Goede internationale treinverbindingen maken Limburg beter bereikbaar, versterken onze economie en vormen een duurzaam alternatief voor korte afstandsvluchten. In de POVI staat terecht dat we Limburg beter willen aanhaken op internationale HSL-netwerken, via steden als Luik, Brussel, Antwerpen, Aken en Düsseldorf. D66 vindt dat we in de POVI die verder vooruitkijkt de ambitie mogen uitstralen om meer Limburgers rechtstreeks aan te sluiten op HSL-stations over de grens. Juist met het oog op de nieuwe ov-concessie liggen er kansen om vanaf meer Limburgse stations rechtstreeks het Europese HSL-netwerk te bereiken. Daarom dienen we het amendement ‘Ambitie internationale spoorverbindingen’ in.

De voorzitter: Voordat u dat gaat voorlezen, is er een vraag van de heer Wetering.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, voorzitter, een vraag over de grootschalige energieopslag, de motie of het amendement.

Mevrouw Wesseling (D66): Een amendement.

De heer Wetemans (oos limburg): Waarom kiest u voor grootschalige plekken voor energieopslag en niet voor gedecentraliseerde plekken die dichter bij de vraag liggen bijvoorbeeld?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank u wel, voorzitter. Die kleinschalige buurtbatterijen; dat gebeurt nu ook al. Maar we zien juist ook dat met verschillende innovaties er nu ook al kansen zijn om aan nog grootschaligere batterijopslag te doen. Wat dat betekent, is dat je nog meer marge hebt in hoeveel energie je in zo’n batterij kan opslaan. Doordat die doelgroep die er gebruik van maakt vervolgens groter wordt, is het ook weer efficiënter in het kader van de energie die je enerzijds daaraan kan leveren en anderzijds die je daaruit af kan nemen.

De voorzitter: Mijnheer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Het is me niet helemaal duidelijk. Je zou denken: als je inderdaad decentrale energieopslag hebt; het is dichter bij de gebruiker en het is ook dichter bij degene die de energie levert voor de energieopslag. Het is mij nog niet helemaal duidelijk. Men zou de kleinere decentrale energieopslag eventueel wat groter kunnen maken, waardoor misschien ook energie-efficiëntie optreedt.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik zal het nog een keer proberen uit te leggen. Je hebt bijvoorbeeld ook thuisbatterijen op dit moment. Die hebben dan een bepaalde capaciteit. Op het moment dat de zon heel erg schijnt, dan laadt die thuisbatterij zich op. Die is dan relatief snel vol. Omdat het een kleinere batterij is, kan het ook wel weer zo zijn dat hij op een sneller moment leeg raakt. Hoe groter je die batterij maakt, hoe meer energie daarin kan worden opgeslagen en hoe groter ook die dempende werking kan zijn op het moment dat heel veel mensen energie willen afnemen. Dus dat zorgt er eigenlijk voor dat hoe groter die batterij is, hoe meer je de wispelturigheid van sommige duurzame energiebronnen ook kan tegengaan en juist kan oplossen. Daarom zien we juist ook die kansen in die grootschalige energieopslag.

De voorzitter: Tot slot.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, misschien is het niet helemaal duidelijk. Met kleinschalige energieopslag bedoel ik niet de thuisbatterijen, maar grotere opslagen in eventuele energiehubs die toch wat grotere gemeenschappen, dorpen bijvoorbeeld, voorzien van energie, waar ook energie opgeslagen wordt. Bedoelt u met grotere energieopslag dat soort opslagen of de thuisbatterijen?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Met grotere energieopslag bedoel ik groter dan het formaat buurtbatterij. Het is dus zo dat hoe groter een bepaalde batterij is, hoe meer energie die op kan slaan, hoe beter die ook de schokken van bijvoorbeeld zon- en windenergie kan opvangen en hoe meer huishoudens daarvan kunnen profiteren.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, ik had ook nog een vraag over die grootschalige opslag. Bent u bereid om in het amendement iets op te nemen over het aanjagen van innovatie op dit gebied?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ook D66 is groot voorstander van innovatie op het gebied van batterijopslag en we willen dat ook heel erg aanmoedigen. Het is ook wat we bijvoorbeeld bij het Brightlands Future Fund hebben ingebracht, dat juist ook die innovaties daar heel erg nodig zijn. Je ziet ook al dat er heel veel innovaties spelen. Met dit amendement hebben we eigenlijk met name proberen te regelen dat we ruimtelijk gaan kijken: wat zijn nou de strategische punten waar je eventueel die batterijopslag neer zou willen zetten? Dus dat is nog een andere stap dan: welk soort batterij ga je dan uiteindelijk neerzetten en welke innovaties gebruik je daarbij? Via andere instrumenten, zoals zo'n Brightlands Future Fund, maar ook via het LIOF … Die zijn al heel erg druk bezig met het aanjagen van die innovaties rondom batterijopslag. Dus ik zou dat denk ik toch twee verschillende paden willen houden, ook al moedig ik de ontwikkeling heel erg aan dat juist bij die uiteindelijke kaartlagen die al ontwikkeld gaan worden, waar die strategische locaties uit gaan blijken, je met die innovaties ook weer aan de slag gaat.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, aanvullend misschien. Het is natuurlijk specifiek een ruimtevraag die u voorlegt. Maar als je bijvoorbeeld … Er zijn voldoende zonneparken die relatief, als ze wat groter zijn, hoog van de grond zijn. Daar passen enorm veel batterijen onder. Heeft u een idee wat je nodig hebt aan ruimte, kijkende naar wat dit amendement oproept? Ik zou het zo niet weten.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Nee, dat hebben wij op dit moment ook nog niet in beeld. Juist daarom dienen we dit amendement in, waarmee we eigenlijk het College ook op pad sturen om te kijken: wat zijn nou die strategische locaties, hoeveel ruimte heb je nodig om hiermee aan de slag te gaan en hoeveel energie wil je waar opslaan? Maar dat is wel iets wat je niet zomaar even leuk aanwijst op de kaart, maar wat je echt goed moet bekijken. Dat is dus ook het hele idee van dit amendement.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik denk dat als je inderdaad die ruimte vindt direct bij de windmolen of bij het zonnepark, dat dat op zich wel meevalt, dat ruimtebeslag, maar wij steunen de gedachte en volgens mij dienen we het amendement ook mee in, dus dat komt goed.

De voorzitter: Dank u wel. Er is nog een vraag van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik las het amendement over de gezonde leefomgeving bij de overgangsgebieden. Ik ben eigenlijk aan het puzzelen. Het LOS ging over vergunningverlening lostrekken. Een gezonde leefomgeving vinden we allemaal belangrijk. Maar hoe ziet u die gezonde leefomgeving in relatie tot de overgangsgebieden Natura 2000? Wilt u dan in de overgangsgebieden extra woningen gaan plaatsen? Hoe moet ik dat zien?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Het is geen amendement. Het is een motie. Uiteindelijk is die ook weer gewijzigd qua dictum. Net toen ik vertrok was hij volgens mij nog niet uitgedeeld. Dus die is nu wel iets gewijzigd. Het idee is eigenlijk gewoon: we hebben allerlei ambities als Provincie als het gaat om de gezonde leefomgeving. Volgens mij staan die in de POVI ook best wel mooi en duidelijk verwoord. Toen hadden we tijdens de commissiebehandeling een discussie met het College: wat betekent dat nou qua zones en overgangszones, wat doen we daar nou concreet? Toen kwam die mededeling portefeuillehouder. Die zei eigenlijk: ja, we moeten ook nog best wel een aantal dingen gaan uitwerken in die gebiedsprocessen. Er is dus nog geen klip-en-klaar antwoord op, op hoe dat zich uiteindelijk ook gaat doorvertalen. Dat vragen wij nu. Ons zou het heel erg helpen om goed inzichtelijk te krijgen hoe die uitgangspunten die in onze POVI staan verwoord uiteindelijk tot uitwerking komen in die gebiedsprocessen. Om dat inzicht vragen we nu met deze motie.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Even ter verduidelijking: die overgangsgebieden zijn er natuurlijk echt voor de ondersteuning van de Natura 2000-gebieden. Nou rijd ik af en toe door de Peel. Als ik daar in de overgangsgebieden rijd, zie ik misschien hier en daar één boerderijtje, vaak helemaal niks meer. Het is een best wel verlaten niemandsland. Hoe ziet u die gezonde leefomgeving? Voor de recreatie dan? Dat ze daar minder stikstof … Ik ben aan het zoeken. Helpt u me.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik denk dat je in het voorbeeld dat mevrouw Van der Pol noemt inderdaad zou kunnen constateren: hier is er geen probleem, hier is een prima overgangszone. Tijdens de commissiebehandeling constateerden we dat je soms ook bijvoorbeeld vanuit primair landbouwgebied wel een directe begrenzing kan hebben aan bijvoorbeeld een woningbouwgebied. Daarbij was het de vraag: zit daar dan ook nog een soort van semi-overgangsgebied tussen? Hoe werkt dat nu eigenlijk? Dat inzicht ontbreekt nu nog, om dat bredere plaatje te hebben. Wat we dus met deze motie ook vragen is enkel dat inzicht: hoe waarborgen we dat het ook wel dan vervolgens een gezonde plek is om inderdaad die huizen te hebben staan?

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, de laatste. U hebt het over ‘primair landbouwgebied aan een woningbouwgebied’. Meestal ligt daar een verwevingszone onder. Herkent u dat?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja. In zo’n verwevingsgebied kunnen dan ook wel weer woningen staan. Dus daar gaat het volgens mij om.

De voorzitter: Het is niet helemaal duidelijk. Misschien kunt u uw vraag nog even iets duidelijker maken.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, ik wil hem toch nog even verduidelijken. Een verwevingsgebied en overgangsgebied zijn twee verschillende termen. Ik wil het heel even uitleggen. In het buitengebied wordt het primaire landbouwgebied aangewezen. Dan hebben we natuurgebied. Tussen primair landbouwgebied en natuurgebied kan de groenblauwe mantel als overgangszone liggen. Aan de kant van de stad en de dorpen ligt het verwevingsgebied. Dat zijn compleet andere gebieden. Dus ik ben nog echt aan het zoeken: heeft u het over het verwevingsgebied of over het overgangsgebied?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik denk beide. Wat wij heel erg met deze motie proberen op te roepen, is dat het voor ons nog niet duidelijk is of je vervolgens uiteindelijk altijd die gezonde leefomgeving hebt, omdat er ook nog nadere dingen worden uitgewerkt. U noemt hier een voorbeeld. Dat inzicht zouden wij graag voor al die gebieden hebben. Wij roepen het College dan ook op: maak voor ons nou eens inzichtelijk hoe in die verwevingsgebieden bijvoorbeeld wordt uitgegaan van de gezonde leefomgeving, maar ook breder. Dus het spitst zich ook niet toe op één gebied in die zin.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog. U heeft nog een kleine halve minuut.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik was volgens mij gebleven bij het voorlezen van het amendement. ‘Ambitie internationale spoorwegen.’ ‘Besluiten: de tekst in de POVI op pagina 15, paragraaf 2.4.6, aan te passen. Er staat nu: We willen optimaal aanhaken bij de buitenlandse netten en HSL-stations van Luik, Brussel, Antwerpen, Aken en Düsseldorf. Goede verbindingen met internationale HSL-stations dragen bij aan het beperken van vliegen op afstanden tot 750 kilometer. Het is belangrijk om te zorgen voor grensoverschrijdende afstemming van de technische, administratieve en juridische systemen. Dat stukje tekst willen wij vervangen door: We willen optimaal aanhaken bij buitenlandse netten en HSL-stations van Luik, Brussel, Antwerpen, Aken en Düsseldorf. Daarbij zetten we in op het beter benutten en stapsgewijs versterken van bestaande en potentiële grensoverschrijdende spoorcorridors, zodat vanuit meerdere Limburgse intercitystations een goede en waar mogelijk directe aansluiting op het internationale netwerk kan ontstaan. Goede verbindingen met internationale HSL-stations dragen bij aan het beperken van vliegen op afstanden tot 750 kilometer. Het is belangrijk om te zorgen voor grensoverschrijdende afstemming van technische, administratieve en juridische systemen, zodat deze verbindingen in de praktijk gerealiseerd en doorontwikkeld kunnen worden.’ Tot slot, voorzitter. De keuzes die we vandaag maken, bepalen mede hoe Limburg er over tien, twintig of dertig jaar uitziet. Laten we die keuzes dus verstandig maken, voor een provincie die duurzaam, bereikbaar, gezond en leefbaar blijft, voor huidige en voor toekomstige generaties. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wesseling. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van der Pol namens de fractie van de BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Voorzitter, vandaag spreken we over de Provinciale Omgevingsvisie. Het is geen klein voorstel. Met alle bijlagen bij elkaar gaat dit over meer dan 2.000 pagina’s. Voor inwoners is dit bijna niet meer te volgen. En eerlijk gezegd, zoals we net al een beetje proefden, is dit ook voor ons als Statenleden best wel een uitdaging. Dit roept vragen op, maar daarmee ook zorgen. Over die nieuwe zoneringen: wat betekent wat nou precies en wat stellen we vandaag vast? Wat betekent dit voor de toekomst van Limburg? Wat betekent dit ook voor onze voedselvoorziening? Die zorgen leven niet alleen bij onze inwoners. Er zijn ook vele zienswijzen en reacties van belangenbehartigers. Maar ook wij, onze fractie, de BBB-fractie, hebben deze zorgen. Voorzitter, voor de BBB is één punt om randvoorwaardelijk in te stemmen met deze POVI dat onteigening voor natuurdoelen blijvend moet worden uitgesloten. Dat staat in

deze visie goed opgenomen. Voor de BBB hoort daar ook bij dat vergunningen voor landbouwbedrijven niet ingetrokken mogen worden voor natuurdoelen, want als een ondernemer geen mogelijkheid meer heeft om zijn bedrijf uit te oefenen, dan heeft deze onderneming geen enkele toekomst meer. Daarom vragen wij ook de Gedeputeerde om dit mee te nemen, vast te leggen, in de verordening. Maar tegelijkertijd willen wij als fractie ook graag vooruitkijken. Voedselzekerheid en voedselautonomie zijn van strategisch belang. Juist in een wereld met steeds meer onzekerheden. Daarom zien wij ook wel positieve punten, mooie punten in deze POVI. Zoals mijnheer Nijskens net al aangaf: in het buitengebied wordt nu een gebied vastgelegd als primair landbouwgebied. Voor het eerst krijgt de landbouw daar echt voorrang op andere functies. Voedselproductie staat in dit gebied centraal. Dat vinden wij als BBB een goede keuze. In het verwevingsgebied, tussen het stedelijk gebied en het landbouwgebied, komen er uiteindelijk de regels van het huidige buitengebied. De belangen tussen wonen, ondernemen, landbouw en bedrijvigheid zijn hierin gelijkwaardig. In de groenblauwe landbouwzone, die ook al in de POVI staat, zien we ook een verbetering: niet langer één algemeen beleid voor vergunningverlening, generiek voor de hele zone, maar meer maatwerkmogelijkheden per gebied. Maar naast alle mooie elementen zien wij toch ook andere zorgpunten. We zien grote druk op de ruimte: rond stedelijk gebied een verwevingsgebied van 500 meter, rondom landelijke kernen een verwevingsgebied van 100 meter. Dan vragen wij ons af: wat is nou precies stedelijk gebied en wat is een landelijke kern? Waarom zijn Gronsveld, Stein en Urmond stedelijke gebieden, terwijl Horst aan de Maas een landelijke kern is? Vooral in Zuid-Limburg, in het Heuvelland, leiden dit soort grote zoneringen tot grote druk op de ruimte en dat baart ons zorgen. Om daar ook ruimte te behouden voor de landbouw en een toekomstperspectief voor deze ondernemers, dienen we daarom de motie in ‘Zuinig op de ruimte; stenen in de stad en niet daarbuiten’. Dan wil ik daarvan graag het dictum voorlezen. ‘Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om bij de eerstvolgende herijking van de POVI de kaartlaag ‘stedelijke gebied’ te actualiseren / Hierbij expliciet in gesprek te gaan met gemeenten over begrenzingen en interpretatie van stedelijke gebieden en verwevingszones / Als uitgangspunt te hanteren dat, gezien de veelheid aan ruimtelijke opgaven, terughoudend wordt omgegaan met verdere uitbreiding van het stedelijk gebied.’ Daarnaast, voorzitter, zien wij ook een stapeling van regels vanuit verschillende overheden. Dat maakt situaties in de praktijk soms heel moeilijk werkbaar: ondernemers die vastlopen in een oerwoud van regels, wat uiteindelijk resulteert in stagnatie van bedrijfsontwikkeling. Dat kan voor ons niet. Daarom dienen wij het volgende amendement in. ‘Zorgvuldige uitwerking bij samenloop van opgaven.’ Nou is het een vrij lang dictum. Dat moet ik helemaal voorlezen? Oké. Daar gaan we eens rustig aan mee beginnen. ‘Besluiten: in het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen: En met inachtneming dat in hoofdstuk 2, paragraaf 2.3.5, Ambitie zonering natuur en landbouw, onderstaande aanvullende passage na de laatste alinea wordt toegevoegd: Bij de uitwerking van deze Omgevingsvisie beoordeelt de provincie per gebied welke opgaven daar feitelijk aan de orde zijn, welk doel daarmee moet worden bereikt en welke gevolgen dat heeft voor het bestaande gebruik en eventuele ontwikkelmogelijkheden. Daarbij kijkt de Provincie in ieder geval naar de noodzaak van een maatregel, de uitvoerbaarheid daarvan en de aanwezigheid van minder belastende alternatieven. Voor het geval landelijke regels of normen rechtstreeks van toepassing of leidend zijn, vormen deze het uitgangspunt. Aanvullende provinciale maatregelen worden in dat geval alleen ingezet indien gemotiveerd is dat zij, gelet op gebiedsspecifieke omstandigheden en de gevolgen voor het betrokken gebied, nodig zijn voor het bereiken van de provinciale doelen. Indien aanvullende lokale maatregelen van toepassing zijn, zal de Provincie deze meenemen in haar afwegingen. Wanneer landelijke regels of normen ontbreken, kiest de Provincie voor de maatregel of combinatie van maatregelen die noodzakelijk zijn om provinciale doelen te bereiken, waarbij in de afweging expliciet de mate van extra beperking voor het betrokken gebied wordt meegenomen. De Provincie werkt dit per gebied uit op basis van de feitelijke situatie ter plaatse en motiveert daarbij duidelijk welke maatregelen nodig zijn, waarom daarvoor is gekozen en waarom minder ingrijpende alternatieven niet volstaan.’ Dan ga ik door naar het amendement ‘Haalbaarheid en betaalbaarheid’. Daar vragen we het volgende. ‘Besluiten: in het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg aan beslispunt 2 toe te voegen: En met inachtneming dat in hoofdstuk 5, paragraaf 5.3.6, Instrumentarium natuur, onderstaande alinea als laatste alinea wordt toegevoegd …’

De voorzitter: Had u een vraag over het vorige amendement? Of over deze? De vorige. Dan geef ik nu even het woord om over het vorige amendement een vraag te stellen.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel. Ja, mevrouw Van der Pol was snel. Ik had een vraag over de tekst: 'Wanneer landelijke regels of normen ontbreken, kiest de Provincie voor de maatregel of combinatie van maatregelen die noodzakelijk zijn om provinciale doelen te bereiken, waarbij in de afweging expliciet de mate van extra beperking voor het betrokken gebied wordt meegenomen.' Kunt u dat verduidelijken? 'De mate van extra beperkingen voor het betrokken gebied.' Over wie of wat hebben we het dan?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): We zien uiteindelijk vaak dat er maatregelen vanuit de overheid komen. We zien maatregelen vanuit de gemeenten. Provincies nemen maatregelen. Uiteindelijk vindt dat natuurlijk allemaal op 1 m^2 plaats, of in het gebied, zoals je het wilt noemen. Door die stapeling van maatregelen zien we vaak onwerkbare situaties ontstaan. Als ik hem in de hele breedte pak; ik hoor bijvoorbeeld best wel regelmatig dierhouders die in het kader van het Convenant Dierenwelzijn meer ruimte moeten geven aan dieren. Aan de andere kant zegt de gemeente: ja, maar wij willen een bouwblok op maat. En aan de andere kant zegt de Provincie ook weer: ja, maar wij hebben de natuurbescherming en daar de emissies van. Uiteindelijk komt een ondernemer klem te zitten tussen alle overheden en uiteindelijk is het ook: waar moet hij aan voldoen? Wij vragen eigenlijk met dit amendement: kijk daar nou eens goed naar en kijk of alles integraal klopt uiteindelijk. Kan een ondernemer hiermee nog uit de voeten, met alle doelen en alle maatregelen, met alles wat wij hier bedenken? Is dat nog werkbaar? Ga daarover in gesprek met elkaar, weeg dat af en ga daarmee vooruit.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Op welke manier moeten we dan als overheid de behoeften van de inwoners volgens u meenemen? Ik hoor u praten over ondernemers, dat er rekening gehouden moet worden met ondernemers. Maar er wonen ook mensen in die gebieden. Hoe moeten die meegenomen worden?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): De inwoners worden meegenomen in de milieuwetgeving. Daar zitten natuurlijk de WHO-normen in. Daar wordt op getoetst volgens mij.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Hoor ik u dan zeggen dat u … Nee, u wilt dat wij als provinciale overheid … Ik ben even aan het zoeken. Ik probeer namelijk duidelijk te krijgen wat mevrouw Van der Pol nu eigenlijk wil zeggen met dit amendement en voor wie dit amendement … Daarom dat ik de vraag stel over de ondernemers. U zegt nu: ja, de Wereldgezondheidsorganisatie … Dus u erkent wel dat er milieuregels zijn. Uiteraard. En u wilt wel dat die toegepast worden. Maar u wilt dus niet dat wij als … Moet ik hem dan zo vragen? U wilt niet dat wij als provinciale overheid dan strengere milieuregels opleggen, oftewel: geen koppen op landelijke maatregelen? Moet ik hem zo interpreteren?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nee. Wij streven naar werkbaar beleid, wat in de praktijk werkbaar is. Als het werkbaar is als ergens een stap harder wordt gezet, dan moeten we kijken: wil de ondernemer dat, past dat

en kan dat? Als daar gewoon een goed verhaal achter zit, kan je daar altijd naar kijken. Maar je moet wel eerst kijken: past dat en kan dat?

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder. U was begonnen met het voorlezen van een dictum.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dat gaat over het amendement ‘Haalbaarheid en betaalbaarheid’. ‘‘Besluiten: in het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg aan beslispunt 2 toe te voegen: En met inachtneming dat in hoofdstuk 5, paragraaf 5.3.6, Instrumentarium natuur, onderstaande alinea als laatste alinea wordt toegevoegd: Bij het opnemen van maatregelen in de groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied voor het behalen van doelen wordt rekening gehouden met de haalbaarheid en betaalbaarheid, inclusief de financiële gevolgen voor betrokkenen, en met reële termijnen waarbinnen sectoren zich kunnen aanpassen, waarbij wordt gestreefd naar een evenwichtige verdeling van lasten, en waar aan de orde, gebruik wordt gemaakt van wettelijk beschikbaar instrumentarium, zoals nadeelcompensatie.’ Tot zover. Wij delen ook de zorgen van vele Limburgers over de nabijheid van de windturbines. Bij het vaststellen van de zoekgebieden in deze POVI wordt een afstandsnorm van circa 1,3 keer de tiphoogte gebruikt. Dat is veel minder dan de meest recente inzichten en daarmee onverantwoord. Daarom dienen wij het amendement over de toepassing van de ruimere afstandsnormen in. Bij deze dat dictum. Het is amendement ‘Afstandsnorm voor windturbines’. ‘Besluiten: in het gewijzigd Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen: En met inachtneming dat in hoofdstuk 9, paragraaf 9.5.4, Windenergie, onderstaande tekst na de vijfde alinea wordt toegevoegd: Bij de ruimtelijke afweging voor de plaatsing van windturbines wordt uitgegaan van een minimale afstand tot gevoelige functies van ten minste 4 maal de tiphoogte van de betreffende windturbines. / En dat op basis van bovenstaande minimale afstand de kaarten voor de ‘Zoekgebieden windturbines’ en ‘Ontwikkeling van windturbines niet-uitgesloten’ worden aangepast.’ Met betrekking tot de toepassing van zon-PV: de in december 2024 nog aangepaste provinciale verordening met strikte beperkingen voor zon op landbouwgrond is volgens ons duidelijk genoeg. Nieuwe zoekgebieden zorgen voor onrust en verwachtingen die we volgens de BBB niet moeten willen. Daarom een amendement om deze kaartlaag in zijn geheel te verwijderen. Dat is amendement ‘Zoekgebieden grootschalige zon-PV op landbouwgrond niet nodig’. ‘Besluiten: in het gewijzigd Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen: En met inachtneming dat de kaartlagen en zonering ‘Zoekgebied grootschalig zon-PV’ en ‘Zoekgebieden zon met extra inspanning’ vervallen en verwijderd worden, inclusief de bijbehorende legenda-aanduidingen; En de onderstaande passage uit hoofdstuk 9.5.5, Zonne-energie, ‘We nemen zoekgebieden grootschalige zon-PV op waar we kansen zien voor deze grootschalige opwek. Projecten binnen deze zoekgebieden dienen te voldoen aan de voorwaarden van de voorkeursvolgorde zon, zoals hierboven beschreven. Bij initiatieven in de zoekgebieden gaan we een actieve rol vervullen. We werken onze rol en de voorwaarden waaronder wij hieraan meewerken nader uit’ te vervangen door ‘We gaan uit van wensgebieden als gebieden waar gemeenten en initiatiefnemers bij voorkeur een project willen laten landen. Dit kunnen alle gebieden in Limburg zijn die niet expliciet zijn uitgesloten. Projecten zullen worden getoetst aan paragraaf 13.4 uit de Omgevingsverordening en bij voorkeur in gebieden zoals benoemd in motie 3012.’ / En voor het overige: in de POVI zal het woord zoekgebied worden vervangen door wensgebied.’

De voorzitter: Daar is een vraag over van mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, voorzitter. Ik ben bij dit amendement heel even zoekende. D66 is ook groot voorstander van zonne-energie en daar vooral veel op inzetten voor onze eigen strategische onafhankelijke energievoorziening. Wat dit amendement nu doet, is dat het de zoekgebieden weghaalt en eigenlijk alles wat niet is uitgesloten een wensgebied maakt. Dat interpreteer ik dan – tenminste, als ik dan op de uitvoerende stoel van bijvoorbeeld zo’n RES-regio zou zitten – als: o, wat fijn, we hebben heel veel gebieden erbij waar we nu ook aan de slag kunnen gaan met zonne-energie. Maar iets in mij zegt dat dat niet de intentie is van

dit amendement. Dus kan mevrouw Van der Pol iets meer duiden wat nu de intentie is en wat uiteindelijk het verwachte effect van dit amendement is?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Uiteindelijk zijn wij ontiegelijk blij met hoe het in de verordening staat op dit moment, ook dus met de kaartlaag die er niet is. Daarom dit amendement om de kaartlaagzoekgebieden uit de visie te halen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, misschien een verduidelijkende vraag. Misschien is dat ook iets om bij de Gedeputeerde dadelijk duidelijk te krijgen. Volgens mij wordt nu gewoon 90% van onze provincie een wensgebied voor zonne-energie. Alleen die uitsluitingsgebieden blijven nog over als: daar komt in ieder geval geen zonne-energie. Begrijp ik het dan goed?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Uiteindelijk zeg je nou: elk gebied kan in aanmerking komen voor zonnepanelen, met uitzondering van de uitsluitingsgebieden, dus zoals het nu in de verordening staat. Dan ga je de strikte zonneladder volgen. Dan is dat klaar. Wat je nu eigenlijk ziet door het kaartzoekgebied; dan lijkt het net dat sommige plekken uiteindelijk gewoon zeggen: o, daar willen wij … Wij gaan daar actief op zoek naar zonnepanelenvelden. Ik zie ongeveer 40 hectare om mijn dorp ingetekend. Dan denk ik: ja, dat kan toch niet de bedoeling zijn, dat mensen fijn in de bossen gaan wandelen en op de zonnepanelen uitkijken? Dat lijkt mij niet heel aantrekkelijk.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dus als ik het goed begrijp: een zoekgebied is gevoelsmatig iets meer alsof je er heel actief naar op zoek gaat, terwijl bij een wensgebied nog steeds alle deuren openstaan, maar dan krijgt het beestje een andere naam en wordt het gebied dan eigenlijk toch uitgebreid. Begrijp ik dat goed?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Uiteindelijk zeg je bij de term zoekgebied actief: wij gaan zoeken. Bij het wensgebied zeg je: het initiatief kan daar landen. Dat heeft wel een heel andere intonatie en kent een andere beeldvorming dan ‘op zoek gaan naar’.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Tot slot, voedselautonomie begint met ruimte, ruimte voor boeren om te ondernemen. Daar vragen wij vandaag om zeer verstandig mee om te gaan. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van der Pol. Dan geef ik nu het woord aan de heer Schyns namens de fractie van JA21.

De heer Schyns (JA21): Geachte voorzitter, vandaag stellen we de Provinciale Omgevingsvisie 2026 vast, een document dat bepaalt hoe en waar de komende tien jaar gebouwd, geboerd en geproduceerd mag worden, inclusief waar energie wordt opgewekt. Dat laatste, energie, is dan ook meteen het belangrijkste van ons tijdperk. Niet alleen al om de 1.400 zienswijzen en de discussie in de LEO-commissie van 17 april, maar ook omdat de toenemende vraag naar energie zo exponentieel zal groeien dat velen het cumulerende

effect van de toenemende digitalisatie en energiebehoefte van kunstmatige intelligentie niet overzien. Toch wil ik eigenlijk beginnen met het complimenteren van het College. Er is veel werk verzet in dit actualisatieproces. De uitvoering van motie 3035, het voorkomen van gedwongen onteigening voor natuurcompensatie, is een belangrijke stap voorwaarts. Ook de introductie van het nieuwe primaire landbouwgebied en de erkenning van zorgen uit de ruim 1.400 zienswijzen en de commissievergadering getuigen van een serieuze aanpak. Daarnaast waarderen wij de aandacht voor de waterstofketen Ravenstein-Chemelot en de erkenning van netcongestie als reëel probleem. Dat zijn concrete punten waar GS vooruitgang boekt. Maar voorzitter, juist op het gebied van energie schiet deze POVI tekort. Het RES-doel van 2,5 terawattuur duurzame elektriciteit in 2030 blijft leidend. Dat is een enorme ambitie, die vooral via wind en zon moet worden gerealiseerd. Wind op land. De zoekgebieden blijven gewoon in de POVI staan. In de LEO-commissie heeft het College dat nogmaals expliciet bevestigd, terwijl Limburg een van de windluwste provincies van Nederland is, de opbrengst per turbine laag ligt en de landschappelijke impact enorm is. Dit is onzes inziens geen realistische energiepolitiek, maar een ideologie. Willen wij echt energieproblemen oplossen of ideologieën nastreven? Zon op land krijgt eveneens ruimtelijk voortgang terwijl we weten dat dat schaarse grond opeist, die ook nodig is voor woningbouw, landbouw en bedrijvigheid. U voelt het vast weer aankomen in mijn pleidooi, maar SMR's, kleine kerncentrales worden in paragraaf 9.5.3 slechts genoemd als mogelijke aanvulling en regelbare baseload. Er is geen ruimtelijke reservering, geen prioriteit en geen concrete uitwerking. Dit terwijl we juist regelbare, betrouwbare energie nodig hebben. Binnen twee decennia zullen wij mijlenver achterliggen op andere landen door een tekort aan energie. De economische impact hiervan is zo groot dat economieën uitdoven als een nachtkaars. Waar vroeger steden ontplooiden naast rivieren, zullen nu landen gaan floreren rondom betrouwbare energiebronnen. Momenteel draait 10% van de hele wereld al op nucleaire energie. Dit zal toenemen in de komende vier jaar naar 18%, maar wij steken onze kop in het zand. Netcongestie is al realiteit in Limburg. Verdere elektrificering, emissieloos rijden en de uitbreiding van wind en zon zonder voldoende regelbare capaciteit zorgen voor problemen bij industrie, mobiliteit en huishoudens. De waterstofketen Ravenstein-Chemelot wordt wel genoemd, maar blijft volledig afhankelijk van onzekere import, ombouw van bestaande leidingen en een verbinding met België. Dit is wishful thinking. Kortom, deze POVI kiest bewust voor intermitterende bronnen wind en zon, met lage rendementen en hoge ruimtelijke druk, terwijl bewezen regelbare technologie zoals SMR's op de lange baan wordt geschoven. Dat is mijns inziens geen energiebeleid, maar de manier waarop er in Brussel en Den Haag nagedacht wordt. Dezelfde eenzijdige afweging zien we bij landbouw en wonen. Natuur weegt zwaarder dan economie en perspectief voor boeren. In de commissie hebben de LLTB en andere insprekers terecht gewaarschuwd voor perspectiefverlies en de stallendeadline 2030. Al met al is het natuurlijk makkelijker om tegen de burgers te zeggen: het komt wel goed. Laten we een paar molens neerzetten en een paar zonnepanelen en u bent in orde. De energiebehoeftetoename is dit decennium al 50% hoger dan het vorige decennium, volgens het Internationale Energie Agentschap. Dit zal zo exponentieel toenemen dat we nu actie moeten ondernemen, voor echte betrouwbare en betaalbare energie. Dat is niet het populaire antwoord, maar wel het echte verhaal. Voorzitter, ik sluit af. Leiderschap is ook elkaar de waarheid vertellen als het nieuws niet goed is. Laten we niet pas de dijken verhogen nadat de overstroming plaatsvindt. Laten we niet pas noodpakketten aanschaffen nadat de oorlog uitbreekt. En laten we niet pas beginnen met kernenergie nadat we zonder stroom zitten. Het is geen kwestie van of we het nodig hebben, maar van wanneer we met zijn allen wakker worden. De onvermijdelijke oplossing is kernenergie, of het nou leuk is of niet.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. JA21 heeft het over: er moeten nu oplossingen komen en we moeten nu een stabiele energiebron hebben. Zon op land of überhaupt zonne-energie en windenergie doen dat niet. SMR's zijn volgens JA21 dan de oplossing. Maar volgens mij duurt het enkele jaren voordat dit gerealiseerd zou kunnen zijn. We zien nu de prijzen nog steeds de pan uit rijzen. Juist dan is het toch heel erg belangrijk dat we een eigen energievoorziening hebben waar we al op kunnen leunen? Dan weten we

toch dat het de komende jaren niet gaat lukken om die SMR's te realiseren, ook al trekt JA21 daar behoorlijk aan in deze provincie?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja, wij zijn een groot voorstander van zonne-energie op daken bijvoorbeeld, maar als de zon niet genoeg schijnt of als de wind niet genoeg waait, dan kunnen we het misschien nu nog wel goed genoeg managen, maar over twee decennia totaal niet meer. Ik denk dat mensen zich niet realiseren wat voor <onverstaanbaar> die energiebehoefte neemt. Nu zie je misschien nog niet hoeveel het straks is, maar het zou mij niks verbazen als dat vertienvoudigt, dat het in Nederland zo toeneemt dat we naast alle problematiek rond de netcongestie puur en alleen de behoefte niet kunnen stillen. Dat kun je zien in digitalisatie. Dat kun je zien in de toenemende energie door AI. Ook al is het misschien niet de pleister die je nu plakt, regeren is vooruitzien en dan moet je over twintig jaar kunnen denken dat we nu juist een stap hebben genomen die voorbarig leek, maar die achteraf precies bleek te passen in het plaatje dat nodig was.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank, voorzitter. Volgens mij kunnen D66 en JA21 elkaar hier voor een deel ook vinden. De zon schijnt niet altijd en het waait ook niet altijd, dus er moeten oplossingen voor komen. Dat heeft wat D66 ook voor elkaar heeft proberen te krijgen met het amendement over energieopslag. Maar ook betekent het dat we gewoon een gezonde energiemix moeten krijgen, dat we verder moeten kijken dan naar één energiebron, dat we verder moeten kijken dan naar afhankelijk zijn van gas in het buitenland, maar ook dat we verder moeten kijken dan naar alleen maar inzetten op kernenergie. Hoe ziet JA21 dat dan? Is JA21 ergens wel voorstander van die gezonde energiemix, waar zeker ook zon en wind een plek in hebben?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Zeker. Sterker nog, ik denk dat wij elkaar ook kunnen vinden in de locatiebehoefte met betrekking tot batterijen. Ik denk dat we daar op dezelfde lijn liggen. Ik denk dat wij ons ook realiseren dat we een gezonde mix nodig hebben, maar wat onzes inziens gezond is, ligt misschien voor jullie in een radicale visie, maar wij denken dat dat broodnodig is. Dus waar andere mensen denken dat wij misschien vergaand zijn, zien wij dat als een baseline om te waarborgen dat die energiebron betrouwbaar is, maar ook betaalbaar.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dan ben ik nu wel even benieuwd: wat is dan nu die ambitieuze visie van JA21 en hoe krijgt die gezonde energiemix met ook zon en wind daarin een plek?

De voorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik zou zeggen: laten we de ruimte geven aan mensen die zonnepanelen op daken willen leggen, die daar gebruik van willen maken. Laten we de netcongestie oplossen door daar nu acuut op te acteren en laten we nu beginnen met het organiseren van kernenergie, zodat wij straks allemaal betrouwbare en betaalbare energie hebben.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft ook een amendement aangekondigd. Sterker nog, het amendement is al rondgedeeld. Dus dan mag u nog even het dictum voorlezen.

De heer Schyns (JA21): Dit is onderhand de derde of vierde gewijzigde versie van dezelfde message, maar de vraag is eigenlijk of de Provincie Limburg zich maximaal zal inzetten ten behoeve van rijksonderzoek naar locaties voor SMR's. Dat was 'm. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schyns. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório namens de fractie van de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Goedemorgen of goedemiddag inmiddels, voorzitter, beste collega's, gasten, pers en mensen achter de livestream. Vandaag op deze doodnormale dag spreken we definitief over onze Provinciale Omgevingsvisie 2026. Als eerste, grote complimenten aan alle ambtenaren die van alle onderwerpen, feiten en meningen chocola hebben weten te maken. Chapeau. Provinciale politici, gemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en vooral Limburgers hebben hun inbreng gegeven, kritiek en lof geuit. Het is een ingewikkeld proces en een complex document over wat we als Provincie op welke plek met onze ruimte willen doen. Op de ene plek komen er heldere restricties om doelen te halen, terwijl er op de andere plek ruimte is voor maatwerk en samenwerking om meer mogelijk te maken. Wellicht kan de Gedeputeerde zo meteen toelichten hoe we als Provincie stimuleren het gesprek in de samenleving levendig te houden. Het proces rondom dit stuk was lang, uitgebreid en ging met vallen en opstaan, maar het resultaat is dat de meeste Limburgers hiermee goed uit de voeten kunnen. Ik zeg expres 'de meeste Limburgers', want bijvoorbeeld een Van Gool, Puts of Gillis brengen tenslotte niets voor de toekomst van onze samenleving. Ik heb het dan over de toekomst van onze samenleving, waar we met het coalitieakkoord en de beleidskaders goed aan begonnen zijn en waar we aan de hand van deze POVI de komende jaren hard aan moeten blijven werken. Een thuis voor elke inwoner is een van de thema's waaraan we hard moeten werken, voorzitter. De vragen zijn dan: waar gaan onze coöperaties, corporaties en ontwikkelaars dat doen, welke doelgroepen moeten de komende jaren extra aandacht krijgen en hoe nemen we arbeidsmigranten of gastarbeiders fatsoenlijk op in onze samenleving? Van Limburgers profiteren door huisjes te melken of ze goedkoop weg te stoppen op een bedrijventerrein, zijn oude praktijken van een kapot systeem waarmee we moeten breken. Om een hechte samenleving te krijgen, moeten we ook de groep arbeidsmigranten zo snel mogelijk een plek in onze wijken bieden, zoals we dat voor autochtone Limburgers tenslotte ook willen doen. Gelukkig staat dat ook al zo beschreven. Meer bouwen zal zeker moeten, voor diverse doelgroepen, maar voor elk huishouden betaalbaar. De weg daarnaartoe is volgens ons een einde aan grondspeculatie en bijvoorbeeld een provinciaal woningbouwbedrijf, zodat de verdienprikkel eraf gaat en onze volkshuisvesting weer betaalbaar wordt.

De voorzitter: De heer Nijskens heeft een vraag voor u.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Ik werd even getriggerd. Ik vond het een beetje negatieve uiting, hoe u spreekt over huisvesting van arbeidsmigranten. We kennen de misstanden, maar we kennen ook de goede voorbeelden. U gooit ze eigenlijk allemaal op één hoop. Bent u er zelf gaan kijken? U noemde ook namen. Heel bijzonder dat u dat doet. Waarom doet u dat?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik snap de vraag van de heer Nijskens. Ik doe het om twee redenen. Eén, ik ben gaan kijken, zoals denk ik een heleboel mensen in deze zaal. Op sommige plekken zij n de omstandigheden onmenselijk. Op andere locaties zijn ze richting acceptabel aan het gaan. Maar er zijn inmiddels heel veel rapporten verschenen over hoe we met de huisvesting van alle inwoners om horen te gaan, dus ook van arbeidsmigranten, gastarbeiders of internationale werknemers, zoals ze tegenwoordig genoemd worden. Niet iedereen werkt mee aan die goede toekomstvisie daarvoor. Daarom benoem ik een aantal namen ook expliciet, omdat ik vind dat wij als volksvertegenwoordiging de verplichting hebben, als we toch aan die toekomstvisie willen werken en zorg willen dragen voor al onze inwoners, dat we daar partijen bij zoeken die datzelfde doel nastreven op de eerste plaats. Dus dat.

De voorzitter: Voordat ik u het woord geef, ik deel wel wat de heer Nijskens zegt. Als mensen hier niet in de zaal zijn en zich niet kunnen verdedigen, mogen we wel de voorbeelden noemen, zoals die eruitzien en zoals u ze constateert, maar we moeten zeer zorgvuldig zijn met het noemen van mensen bij naam. Dus graag terughoudendheid daarin. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, ik vind het jammer dat u het nu wel zegt, omdat ik een interruptie pleeg. Ik had anders u willen aanspreken en u willen vragen daar toch zorgvuldiger mee om te gaan. Wij zijn niet voor misstanden. Wij zijn voor goede huisvesting voor iedereen die voor ons actief is en zelfs ook voor mensen die minder actief zijn. U zet mensen weg die problemen proberen op te lossen. Die verdienen daar evengoed geld aan. Wij hebben daar geen moeite mee. Dus ik maak er gewoon een punt van dat ik het niet correct vind. Misstanden mag u benoemen. Daar gaan we ook nooit mee akkoord. Maar waar het goed tot heel goed gaat, mag ook gezegd worden.

De voorzitter: Ik moet constateren; de hand in eigen boezem. Dat had scherper gemoeten. Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Wolters Gregório (SP): Van mijn kant is het ook de bedoeling aan te geven niet zozeer welke personen niet bijdragen aan een functionerend systeem, maar welke voorbeelden. De volgende keer zal ik de heer Nijskens daar iets meer in tegemoetkomen. Nu moet ik even spieken waar ik gebleven ben. Ja. Ik wilde zeggen: wonen is een recht, voorzitter. Door slim aan inbreiding of een straatje erbij te doen, krijgen we de komende jaren samen met onze gemeenten een heleboel voor elkaar. Dan een passage waar de vandaag jubilerende Sir David Attenborough voorzichtig positief van zal worden, denk ik. Onze natuur beschermen en versterken pakken we op voor de Natura 2000-gebieden en het NNL. Over de gebieden eromheen laten we de samenleving het overleg voeren en een plan trekken om daar waar het kan een stap extra te zetten. Maar ook in ons stedelijk gebied is er genoeg vergroening voor elkaar te krijgen, tegen hittestress en voor een goede waterberging. Die waterberging of ruimte voor hoog water blijft een aandachtspunt voor ons als politiek. Ook hierop kwamen vele zienswijzen binnen, die de risico’s voor huishoudens aan de Maas, Roer en Geul benadrukken. Zomaar bouwen in gebieden waar Limburgers een verhoogd risico lopen, vinden wij geen goed idee en daarom zullen we het amendement van de heer Nijskens dan ook steunen. Mijn kameraad Smeets had het vanmorgen ook al over de vraag: welke economie willen we in onze provincie hebben? Ook dat staat al redelijk in de POVI. We geven aan dat de ruimte voor logistieke dozen bereikt is en we eerst de bestaande bedrijventerreinen gaan vullen met toekomstig mkb voordat er extra hectares aan worden opgeofferd. Naast deze industrie moeten we ook oog hebben voor een behapbare toeristische sector in Limburg, want naast dat er zeker kansen liggen om op te pakken, moeten we de verstening en overlast ook aanpakken. Hopelijk horen we daar later dit jaar meer over vanuit het College. Na de commissiebehandeling van deze POVI zijn we ook blij met de houding van het College om de invulling van het gebied Klaver 7 vooral aan de gemeente Horst aan de Maas over te laten. Vanuit subsidiariteit en het versterken van het Limburgs mkb lijkt ons dat een zeer verstandige koers. Zoals de heer Blijlevens deze ochtend al zijn eigen congestie oploste, moeten we als Provincie met de netbeheerder de netcongestie oplossen, want dankzij de oranje gek die de Verenigde Staten bestuurt, gaat de prijs voor gas en benzine door het dak en moeten we nog sneller meer zelfvoorzienend worden voor onze energie. Opwekking, opslag en verbruik in harmonie, zodat het zo min mogelijk ruimte inneemt en onze huishoudens en bedrijvigheid maximaal ontlast en ondersteunt. Het collectieve probleem moeten we collectief oplossen en niet blijven individualiseren. Dan is mijn tijd voorbij, maar ik heb nog twee zinnen. Er zal altijd een discussie zijn over welke vorm van energieopwekking de meest wenselijke is, maar we zullen uiteindelijk toch met de mix aan de slag moeten. Dat kan met onze nieuwe POVI dan ook. De samenwerking met onze gemeenten en coöperaties, zoals die van de heer Ramaker, juichen we dan ook van harte toe. Tot slot, voorzitter, snap ik heel goed dat er ook nu nog zorgen kunnen leven, maar wij lezen als SP het document en een heel aantal amendementen vooral als een mooi richtinggevend handvat, waarmee onze samenleving verbeterd wordt en wordt klaargestoomd voor de toekomst. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schuuring namens de fractie van de PvdA.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Deze POVI was een monsterklus, las ik gisteren al op 1Limburg. 2.447 pagina's aan stukken heb ik van de heer Loomans begrepen in de commissie en ruim 1.400 reacties van inwoners, ondernemers en medeoverheden. Het ging niet zonder slag of stoot, dit proces. Daarom wil ik, los van al mijn opmerkingen, beginnen met het bedanken van iedereen die hier ook in deze organisatie gewoon keihard aan heeft gewerkt de afgelopen tijd. Er zijn weinig provinciale beleidsstukken waar zo lang aan wordt gewerkt als deze. Dat kan ook eigenlijk niet anders. Integraal werken is noodzakelijk, maar als we voor alle plannen misschien wel twee keer de oppervlakte van Limburg nodig hebben, moeten er keuzes gemaakt worden. Die zijn niet altijd prettig. Heel eerlijk, deze POVI had er anders uitgezien als de PvdA hem alleen had kunnen schrijven. Wij zijn wel voorstander van een nieuwe zonering. Deze past beter bij de actuele situatie en houdt ook op meer plekken rekening voor de doelen voor natuur, water en gezondheid. We zien bijvoorbeeld dat de groenblauwe landbouwzone flink is vergroot, maar doordat die anders is opgebouwd, ligt die nu niet meer overal tegen het natuurnetwerk aan. We zien de begrijpelijke wens om maatwerk te kunnen leveren, maar zien ook dat dit leidt tot motiveringsvereisten en 'nee, tenzij's', ook op plekken waar duidelijkere keuzes, bijvoorbeeld om natuur te beschermen en te herstellen, wat ons betreft op hun plaats zouden zijn. Wij zijn blij dat de Provincie er met deze POVI voor kiest om de regie te pakken in de energietransitie en steviger bij te dragen aan het behalen van de doelstellingen uit de regionale energiestrategieën, vanuit klimaatdoelen, maar ook omdat de huidige geopolitieke situatie grote gevolgen heeft voor onze energierekening. Dat laat zien hoe belangrijk het is om een strategisch onafhankelijke eigen energievoorziening te hebben. De zon schijnt niet altijd, de wind waait niet altijd, maar we hebben de afgelopen jaren gezien dat gas en olie ook niet altijd stromen. Maar wat ons betreft zou dat gebeuren zonder SMR, die we niet alleen niet realistisch achten, maar ook onwenselijk in onze provincie. We hebben er echter voor gekozen om hier geen amendement op in te dienen, omdat we het belang van ons energiesysteem zo groot vinden dat we op dit moment geen enkele energiebron formeel uit kunnen sluiten. We zien dat de Integrale Aanpak Arbeidsmigranten een plek in deze POVI heeft gekregen, onder andere gebaseerd op een motie die mijn collega, mevrouw Berghorst, heeft ingediend. Daar zijn we erg blij mee. We zien ook dat de Provincie het beleid voor woningbouw sterker verankert, gebaseerd op alles wat de afgelopen jaren al is ingezet. Ook dat vinden we positief, maar we zien tegelijkertijd ook de zorgen van gemeenten, die echt serieus hebben aangegeven dat de huidige uitwerking van de POVI hen verplicht tot het opstellen van onnodige extra onderbouwingen in beleid, die leiden tot vertraging in plaats van versnelling. Op beide onderwerpen zijn dus nog verder overleg en extra afspraken nodig. We zijn dan ook blij dat Gedeputeerde Theuns al eerder heeft aangegeven ook in het proces richting de verordening dit gesprek continu te blijven voeren. De POVI onderstreept het belang van robuustere Natura 2000-gebieden en zet in op de systematische aanpak om de natuur te verbeteren. Maar we maken ons wel nog zorgen over de overgangsgebieden van kwetsbare Natura 2000-gebieden. Ze staan op de kaart, maar de regels voor die overgangsgebieden zijn uit deze versie van de POVI gehaald en worden nu later in gebiedsprocessen bepaald. Wij staan achter de werkwijze van die gebiedsprocessen als onderdeel van het Limburgs Offensief Stikstof. We zien hoe belangrijk deze processen zijn, maar ook dat we hier tijd voor moeten nemen. Op dit moment lopen er 6 gebiedsprocessen, terwijl we 21 kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben. Er zijn dus veel gebieden waar we gewoon voorlopig niet aan toe kunnen komen. Dat is de reden dat wij een motie hebben voorbereid. Ik zal daar nu ook het dictum voor voorlezen. 'Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om te inventariseren of er voor de overgangsgebieden waar geen gebiedsproces loopt of gepland staat in de tussentijd no regret-maatregelen genomen kunnen worden om de impact van stikstof en hydrologische drukfactoren te verminderen voordat de gebiedsprocessen volgens het LOS opstarten / Provinciale Staten hierover te informeren voor het einde van het jaar.' Wat betreft water gaat het twee kanten op. Aan de ene kant is er meer aandacht voor hoogwaterbescherming, droogte en waterkwaliteit, maar wat ons betreft hadden we verder kunnen gaan als het gaat om bijvoorbeeld beekdalen en onttrekkingen. We zien dat er aandacht is voor waterveiligheid.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): U had het over no regret-maatregelen in overgangsgebieden. We zitten natuurlijk al zes jaar lang met stikstofproblemen en alles. Eigenlijk vroeg ik me een beetje af: over welke no regret-maatregelen heeft u het en zouden die misschien al niet zijn genomen? Ik ben even zoekende.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Misschien wel, hè? We vragen om te inventariseren wat er nog mogelijk is. Ik heb dat ook bewust opengelaten, omdat ik benieuwd ben wat daaruit komt en ik ook niet het gevoel heb dat ik dat totaal overzie op dit moment. Maar ik kan me bijvoorbeeld voorstellen dat in de inzet van agrarisch natuurbeheer op bepaalde plekken een intensivering plaats kan vinden. Er is ook eerder gesproken over bijvoorbeeld pilots rondom gewasbeschermingsmiddelen die misschien daar plaats zouden kunnen vinden. Dat zijn een paar voorbeelden. Maar nogmaals, we hebben het bewust open opgeschreven, om ook te kijken wat er wellicht nog meer mogelijk is.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol, dat was het? Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik moet heel even kijken waar ik gebleven was, voorzitter. O ja, de hoogwaterbescherming. We zien ook daarin een verbetering in deze POVI, maar wij delen wel de zorgen die ook de VVD al heeft uitgesproken over de hoogrisicogebieden, de H5-gebieden. Wij steunen daarom ook het amendement dat hierop is ingediend. Kortom, alles bij elkaar opgeteld, al deze onderwerpen integraal afwegen is ingewikkeld, ook voor onze partij. We kunnen vandaag nog een aantal zaken verbeteren, maar alles wikkend en wegend komen wij voorlopig toch echt tot de conclusie dat deze POVI een verbetering is ten opzichte van de vorige. De PvdA kan daarom met alle mitsen en maren instemmen. Uiteindelijk is alles wat we hier doen onderdeel van een heel lang proces, op de lange termijn. Dan is het aan ons en aan al onze opvolgers om na deze stap verdere stappen in de goede richting te blijven zetten.

De voorzitter: Wat een timing! Dank u wel, mevrouw Schuuring. Voordat ik mevrouw Mertens het woord geef, heb ik even een punt van orde voor u. Het is 12.55 uur. We zoeken naar het juiste moment voor een schorsing voor de lunch. Ik kan mij voorstellen dat ik mevrouw Mertens dadelijk het woord geven, dat we daarna lunchpauze houden en dat ik na de lunchpauze verderga met mevrouw Waajen van het CDA. Het andere voorstel is: we maken het hele blok af en we gaan pas lunchen als we klaar zijn. Het voorstel was: ik geef het woord aan mevrouw Mertens en dan gaan we eten. Ik kijk even of u daarmee in kunt stemmen. Ja, daar kunt u allemaal mee instemmen? Dan geef ik tot slot voor de lunch het woord aan mevrouw Mertens namens de fractie van GroenLinks. Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, ik wil een aanvullend verzoek richten aan u. Ik ga ervan uit dat u ongeveer een uurtje uittrekt voor de lunch. Maar namens onze fractie, en ik heb zonet ook met andere fractievoorzitters gesproken en dat geldt ook voor hen, zouden we het op prijs stellen dat we minimaal nog een half uur extra tijd verkrijgen om alle amendementen, moties en dergelijke grondig te bestuderen.

De voorzitter: Zeker bij het agendapunt waar we het nu over hebben; alle begrip hiervoor. Ik heb dat verzoek van meerdere fracties gekregen. Dadelijk is het lunch. Ik hoop dat we in drie kwartier kunnen lunchen. Volgens mij moet dat lukken. Ik zal ook zorgen voor een korte schorsing voor de tijd die u nodig heeft na de eerste termijn van uw Staten. Sowieso, aan het einde krijgt u alle gelegenheid om alle moties en amendementen die dan op tafel liggen nog binnen uw fracties te kunnen bespreken. Dus ik zal zo ruim mogelijk voldoen aan de wensen van uw fracties. Maar de inwendige mens en de keuken zit ook te wachten: wanneer mogen we de boel neerzetten? De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Mag ik dan vragen om die schorsing niet na de eerste termijn van de Staten te doen, maar na de eerste termijn van het College, zodat we ook die bevindingen mee kunnen nemen?

De voorzitter: Zeker. Maar dat is afhankelijk van of de Gedeputeerde nog even wat tijd nodig heeft. Dat is niet het geval, dus dan zal dat waarschijnlijk wel zo gaan gebeuren. Mevrouw Mertens, aan u het woord.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, net zoals mijn collega Schuuring wil ook ik eerst een woord van dank richten aan al diegenen die hebben meegewerkt aan de Omgevingsvisie, aan iedereen die de moed heeft genomen om een zienswijze in te dienen, om in te spreken of contact met ons te hebben over de POVI gedurende het afgelopen jaar. Dank je wel. Het was een interessant en leerzaam traject. Voorzitter, de Omgevingsvisie is een van de zes kerninstrumenten van de Omgevingswet. Het is het instrument dat we gebruiken om beleid vast te leggen dat betrekking heeft op het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. In de Omgevingsvisie moet rekening worden gehouden met een aantal beginselen: het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantasting bij de bouw bij de bron moeten worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Die beginselen vinden hun oorsprong in het milieurecht, maar omdat de Omgevingsvisie een zodanig grote reikwijdte heeft, krijgen zij ook een ruimere strekking. Als overheid hebben we de nodige beleidsruimte bij de invulling van die beginselen. In de praktijk betekent dit dat de politieke samenstelling van het bestuursorgaan de invulling van die beleidsruimte bepaalt. Zo hadden we dus als GroenLinks die beleidsruimte op een aantal onderwerpen anders ingevuld. Ik kan gezien de tijd, de vijf minuten die ik heb, helaas niet stilstaan bij alle onderwerpen waarbij dat het geval is. Veel daarvan hebben wij ook al besproken of ingebracht in de commissievergadering van 17 april. Daarom licht ik er hier een drietal uit. Laat ik beginnen bij natuur, de Natura 2000-gebieden. Wat GroenLinks betreft had de bescherming van de Natura 2000-gebieden met veel meer voorzorg en veel preventiever aangepakt kunnen worden. Dan heb ik het over de keuze om in de overgangsgebieden rond de Natura 2000-gebieden voorlopig nog geen specifieke maatregelen te willen opleggen en te wachten op de gebiedsprocessen. Als we namelijk nu wel zouden kiezen voor het opnemen van bepaalde maatregelen in die overgangsgebieden, dan zouden we er ook zekerder van zijn dat de kwaliteit van die Natura 2000-gebieden erop vooruitgaat. De Ecologische Autoriteit stelt ook dat veel natuur niet meer kan wachten tot alle informatie verwerkt is. Van veel maatregelen kan nu al onderbouwd worden dat ze nodig zijn. GroenLinks is tevreden met het feit dat de natuurdoelanalyses maatgevend zijn voor datgene wat er in en rond de Natura 2000-gebieden moet gebeuren, maar als je dan bijvoorbeeld kijkt naar de natuurdoelanalyse van het Bunder- en het Elslooërbos, dan schrijft de Ecologische Autoriteit daarover – ik citeer een klein stukje: ‘Er ontbreekt concretisering van nog te nemen maatregelen. De belangrijkste maatregel voor het Bunder- en het Elslooërbos, het beperken van nitraatbelasting in het grondwater, is niet uitgewerkt of geconcretiseerd.’ Geborgde daling, voorzitter, van de stikstofdepositie is noodzakelijk om vergunningverlening weer op gang te krijgen. Als we nu geen beleid durven te maken voor een betere bescherming van de natuur en we moeten wachten op de uitkomsten van de gebiedsprocessen, dan ontstaat dat gevaar wel. We weten namelijk niet hoe vlot die gebiedsprocessen lopen en wanneer ze concrete resultaten opleveren. Geborgde vergunningverlening is niet mogelijk vanaf 2027 als gebiedsprocessen pas later dan 2027 resultaat opleveren.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik hoor u spreken over de NDA en zo, stikstofreductie, het Bunderbos. Dus u bent ervan overtuigd dat als wij hier in Limburg goede maatregelen nemen, wij onder de kritische depositiewaarde gaan komen van de stikstofbelasting?

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): U moet die vraag even specifieker maken.

Mevrouw Van der Pol (BBB): U zegt gewoon: ‘We hebben natuurlijk de NDA’s en we streven ernaar met de stikstofbelasting onder een bepaalde waarde te komen.’ Volgens mij gaat dat over de kritische depositiewaarde. Ik zie daar heel veel berekeningen van uiteindelijk. U zegt: we moeten nu maatregelen nemen, want dan kunnen we die stikstofoverbelasting aanpakken. Mijn vraag is dus: u stelt, met een vraagteken: als wij voldoende maatregelen hier in Limburg nemen, dan kunnen we in het Bunder- en Elslooërbos onder de kritische depositiewaarde komen van dat natuurstukje.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Mevrouw Van der Pol focust zich alleen maar op de kritische depositiewaarde, maar voor alle Natura 2000-gebieden geldt natuurlijk dat er heel veel drukfactoren zijn. De natuurdoelanalyses gaan over allerlei drukfactoren. Ik vertrouw er inderdaad op dat wanneer de Ecologische Autoriteit naar de natuurdoelanalyses gekeken heeft en daar kritiek op heeft geleverd, dat die kritiek ook gefundeerd is en ook wetenschappelijk onderbouwd is, dat het ons daarmee ook helpt. Als we die kritiek ter harte nemen en er ook wat mee doen inderdaad, en inderdaad al snel maatregelen nemen, verwacht ik dat op die manier de Natura 2000-gebieden daar inderdaad baat bij hebben en dat het dus inderdaad beter is om nu gewoon al maatregelen te nemen. We hadden maatregelen al vele jaren eerder moeten nemen. Maar omdat we iedere keer maatregelen blijven uitstellen, wordt dat pakket van maatregelen die we moeten nemen steeds groter, groter en groter. Dus we kunnen het wel blijven uitstellen, maar daar schieten we allemaal niks mee op. Vandaar mijn oproep.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik hoor dat het zo snel mogelijk moet en zo. Maar Limburg grenst bijvoorbeeld voor heel grote stukken aan Duitsland, België en andere gebieden. Eigenlijk horen we best wel regelmatig: als we heel Limburg gaan leegvegen met alle stikstofemissies en dat soort dingen, dan kunnen we nog steeds niet voldoen aan de kritische depositiewaarde. Dat ontslaat ons natuurlijk niet ervan om naar de natuur om te kijken, maar aan de andere kant hebben we wel een reëel plan nodig en niet wensdenken, om eerlijk te zijn. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nu kan ik die vraag op een aantal manieren interpreteren. Ik interpreteer hem zo dat mevrouw Van der Pol mij verwijt aan wensdenken te doen. Volgens mij doen we helemaal niet aan wensdenken. In allerlei rapporten staat dat het slecht gaat met de natuur. Allerlei analyses, ook de natuurdoelanalyses en ook de analyses van de Ecologische Autoriteit, wijzen ons er telkens maar op: het gaat niet goed met de natuur, we moeten meer doen. Dus dit is geen wensdenken. Dit is realistisch denken.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik verwijt u helemaal niet dat u aan wensdenken doet, omdat u stelt dat het slecht gaat met de natuur. Dat laat ik in het midden, hoe goed of hoe slecht het gaat met de natuur. Maar zijn de maatregelen die u wilt nemen realistisch in combinatie met de doelen die u stelt of zijn de doelen dusdanig buitensporig bijna, waardoor met de te nemen maatregelen die doelen niet behaald worden, waardoor er te weinig draagvlak is om die maatregelen uit te voeren?

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Voorzitter, volgens mij zijn de doelen het op orde brengen van de Natura 2000-gebieden, de NNN-gebieden en het omlaag brengen van allerlei drukfactoren. Die doelen zijn niet onrealistisch. Die doelen moeten we zo snel mogelijk halen. Volgens mij geeft u dat zelf ook regelmatig toe. Maar inderdaad, over de snelheid waarmee dat zou moeten gebeuren verschillen wij van opvatting. Wij zeggen: liever vandaag dan morgen.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft al … Dan wordt het een nieuwe interruptie en u heeft er al drie … Ja … Gaat u verder.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel. Voorzitter, ik had het over de gebiedsprocessen. Om meer grip te krijgen op de gebiedsprocessen dient GroenLinks een motie in die vraagt om een jaarlijkse rapportage van die gebiedsprocessen in het kader van het LOS aan ons voor te leggen. Voorzitter, dan kom ik bij het volgende onderwerp. Dat is het onderwerp landbouw. Wat GroenLinks betreft mogen wij de biologische landbouw wat meer stimuleren door middel van deze POVI. Op die manier kunnen wij immers milieuaantastingen aanpakken bij de bron. Volgens het nationaal actieplan voor de groei van de biologische productie en consumptie, dat in 2022 werd aangeboden door de minister van LNV ligt er een ambitie voor de biologische landbouw in Nederland om te groeien naar 15% biologisch landbouwareaal in 2030. Daar zijn we in Limburg nog lang niet. Het percentage blijft voorlopig steken op 4%. Er is dus werk aan de winkel. Omdat we als GroenLinks van mening zijn dat we als overheid een belangrijke rol hierin kunnen nemen om die biologische landbouw te stimuleren, stellen we voor om maatregelen te nemen op het vlak van het pachtbeleid en om het pachtbeleid voor nieuwe pachtcontracten in de groenblauwe landbouwzone aan te scherpen. Voorzitter, bovendien moet biologische landbouw ook haar plaats krijgen in het primaire landbouwgebied. De biologische boer die nu de POVI leest vraagt zich af of hij of zij alleen nog maar welkom is in de groenblauwe landbouwzone. Dat is wat ons betreft niet het geval en daarom dienen we daartoe ook een amendement in. Dan kom ik bij het laatste onderwerp. Dat is het onderwerp water. We zijn tevreden met het feit dat de doelen van de Kaderrichtlijn Water expliciet zijn verbonden aan ruimtelijke keuzes in de Provinciale Omgevingsvisie, waaronder het beperken van intensieve landbouw rondom kwetsbare waterlichamen. Dat is een belangrijke stap richting schoon en ecologisch gezond water. GroenLinks waardeert het ook dat het principe water en bodem sturend expliciet is vastgelegd in de POVI. Maar water en bodem sturend moet ook zichtbaar en consequent worden doorvertaald naar de uitvoering en concrete ruimtelijke keuzes. Dan pas handel je preventief op basis van het voorzorgsbeginsel. We zijn dan ook blij dat onder andere ook de VVD het amendement indienen over bouwen in hoogwatergebieden. Voorzitter, ik zie dat mijn tijd erop zit. Ik moet de dicta nog voorlezen. Ik merk dat ik ze op mijn plek heb laten liggen.

De voorzitter: Mijnheer Sol kennende …

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank je wel. Dan heb ik hier amendement 218. Daar begin ik mee. ‘Besluiten als volgt: in het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen: En met in achtneming daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende tekst aangepast: paragraaf 5.3.5, de volgende tekst ‘Aansluitend bij het behoud en herstel van de natuur in Limburg zullen we bij het verpachten van onze eigen gronden waar passend randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur- en water(beheer). Daarmee kunnen we grondgebruikers betrekken bij en medeverantwoordelijk maken voor het beheer van onze natuur en ons water. Wij stimuleren met ons pachtbeleid regeneratieve, natuurinclusieve en biologische landbouw’ te wijzigen in ‘Wij scherpen ons pachtbeleid voor nieuwe pachtcontracten in de Groenblauwe Landbouwzone aan. Hier stimuleren we regeneratieve, natuurinclusieve en biologische landbouw. Daar waar dit bijdraagt aan natuur-en waterdoelen staan we het gebruik van niet-biologische gewasbeschermingsmiddelen in principe niet toe.’’ Dan heb ik hier amendement 219. ‘Besluiten dat: in het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen: En met in achtneming daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende tekst aangepast, de volgende tekst uit paragraaf 11.3.3 ‘Het primaire

landbouwgebied betreft ons hoogproductief gebied, gericht op de primaire agrarische productie. We streven we hier naar hoogproductief emissiearm agrarisch grondgebruik. Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm' te wijzigen in 'In het primaire landbouwgebied is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme land- en tuinbouw te laten ontwikkelen. Bedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. Hier is ook ruimte voor de transitie naar andere vormen van duurzame land- en tuinbouw, zoals biologisch, bio-based bouwmaterialen en plantaardige eiwitten.'' Dan heb ik de motie 'Grip op gebiedsprocessen'. 'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten PS uiterlijk begin Q3 2026 te informeren over de uitgangspunten voor het inrichten van een gebiedsproces, zijnde kaders, partijen, planning / Een rapportage te ontwikkelen waarmee PS jaarlijks wordt geïnformeerd over de stand van zaken van deze gebiedsprocessen en deze vanaf 2027 aan te bieden.' Dan had ik nog de laatste motie. Die heb ik helaas nog niet kunnen toelichten, maar dat zal ik in de tweede termijn misschien nog doen. 'Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten te onderzoeken of deelname aan het initiatief 'Werklandschappen van de toekomst' ook iets is voor de Provincie Limburg om zich bij aan te sluiten en de uitkomst van dit onderzoek terug te koppelen aan PS.' Dat was 'm. Dank u wel en smakelijk eten.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Mertens. Daarmee komen wij inderdaad toe aan de lunchpauze. Ik schors daarvoor de vergadering en ik stel voor dat wij om 14.00 uur weer verdergaan met de vergadering. De vergadering is geschorst tot 14.00 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Het is 14.00 uur.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Ja, dat is goed. Dames en heren, als u uw plaatsen in wilt nemen. Mevrouw Waajen staat al klaar voor haar betoog in eerste termijn. Dank u wel. Ik heropen de vergadering. We zijn halverwege, ongeveer, de eerste termijn van uw Staten inzake het voorstel vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie en ik geef het woord aan mevrouw Waajen namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Zoals meerdere sprekers voor mij al hebben gezegd, de voorliggende POVI is een proces van jaren samenwerking geweest. En ook ik wil aansluiten bij de dankwoorden van eerdere sprekers. Dankwoorden aan eenieder die zienswijzen hebben ingediend, die met ons aan de voorkant gesprekken hebben gevoerd, maar vooral aan het ambtelijk apparaat dat dit proces echt heel goed heeft begeleid en er kei- en keihard voor heeft gewerkt. Een heel dikke dank u wel. Voorzitter, voor ons ligt de provinciale omgevingsvisie. Dat is een visie die richting geeft aan de belangrijkste opgaven van deze tijd: economie, klimaat, water, woning, energie, landbouw en leefbaarheid. Het is nadrukkelijk een visie en een visie is geen verordening of vergunning. Juist daarom kijken wij met veel aandacht uit naar de vertaling in de omgevingsverordening in het najaar en daar zullen wij kritisch toetsen hoe deze visie is vertaald. Als we alle opgaven in Limburg een plek willen geven, dan hebben we simpelweg te weinig ruimte, en juist het verdelen van schaarste is een kerntaak van ons openbaar bestuur. Dat vraagt keuzes, prioriteiten en duidelijkheid. Voor het CDA is het daarbij belangrijk dat inwoners, gemeenten en ondernemers zich in deze visie herkennen. Hier mag iets. Hier kan ontwikkeling. Hier is toekomst. We beseffen goed dat een document als dit nooit iedereen volledig tevreden zal stellen. De vraag is daarom of deze POVI, gegeven alle opgaven waar we in Limburg voor staan, een evenwichtige koers biedt. Voor onze fractie, voorzitter, is dat het geval. Met name de keuzes rondom de belangrijkste opgaven landbouw en demografie vinden wij in balans. Voor het CDA staan leefbaarheid en ontwikkelruimte centraal in zowel stad als platteland. Tegelijkertijd zien we dat veel impact van deze visie juist op het platteland terechtkomt. Het is dan ook logisch dat juist daar het debat het scherpst gevoerd wordt. De POVI gaat echter niet alleen over ruimte, maar ook over hoe wij samen besturen, Provincie en gemeenten. Voor onze fractie is het

subsidiariteitsbeginsel daarbij leidend. Beslissingen moeten zo dicht mogelijk bij inwoners en ondernemers worden genomen. Gemeenten kennen hun omgeving het beste en kunnen maatwerk leveren. Daarom vinden wij dat de Provincie duidelijke kaders moet stellen, maar gemeenten daarbinnen voldoende ruimte moet geven. Dit geldt bijvoorbeeld bij de beoordeling van ontwikkeling in een leegstaand agrarisch vastgoed of andere initiatieven in het buitengebied. Wij pleiten ervoor niet te star provinciaal te toetsen en leefbaarheid nadrukkelijk mee te nemen als wegingscriterium. Wat ons betreft zou de ‘nee, tenzij’-regeling verruimd moeten worden. In de primaire landbouwzone moeten ook andere economische activiteiten, zorg of wonen kunnen landen zolang deze de primaire sector niet of minimaal beperken. De Gedeputeerde heeft in de commissie toegezegd leefbaarheid mee te nemen richting de verordening en dat waarderen wij. Landbouwtransitie. Voorzitter, als we spreken over landbouw, spreken we over veel meer dan alleen over de primaire sector. Het gaat over voedselzekerheid, economie, innovatie, familiebedrijven, landschap en leefbaarheid. De POVI spreekt waarderend over de landbouwsector en dat onderschrijven wij volledig. Boeren zijn cruciaal voor onze samenleving. Het draait bovendien niet alleen om boerenbedrijven zelf, maar ook om de hele keten eromheen: toeleveranciers, techniekbedrijven, maakindustrie en innovatie. Van elk boerenbedrijf leven nog vele andere gezinnen mee. Daarom steunen wij nadrukkelijk de keuze voor een primaire landbouwzone. Daarmee ontstaat ontwikkelperspectief voor boeren die willen doorgaan en voor jongeren die een bedrijf willen overnemen. In deze zone geldt terecht: landbouw first. Zeker nu Europa minder afhankelijk wil worden van landen buiten Europa en voedselzekerheid opnieuw een strategisch vraagstuk is geworden, moeten wij onze vruchtbare landbouwgronden beschermen en benutten. Tegelijkertijd vinden wij dat gemeenten voldoende ruimte moeten houden om gemotiveerd af te wijken wanneer leefbaarheid daarom vraagt. Juist in het buitengebied bestaan al generaties lang combinaties van functies: woningen, zorg, kleinschalige bedrijvigheid en agrarische activiteiten naast elkaar. Ook bij vrijkomend agrarisch vastgoed moet leefbaarheid een belangrijke afweging blijven. Niet iedere ontwikkeling hoeft te worden tegengehouden wanneer deze juist bijdraagt aan een vitaal platteland. Daarnaast willen we benadrukken dat boeren ook een belangrijke rol spelen in het natuur- en landschapsbeheer. Daarom moeten boeren ook in verwevingsgebieden en groenblauwe zones voldoende ruimte houden. En als we spreken over de toekomst van de tuinbouw in Noord- en Midden-Limburg, moeten we ook durven spreken over innovatie en geothermie. Het is goed dat deze POVI daar ruimte voor biedt. Wonen. Voorzitter, ook bij wonen moeten we oppassen dat we dorpsuitbreiding niet onnodig moeilijk maken door generieke voorzichtigheid. Bouwen voor de eigen gemeenschap blijft een legitiem lokaal belang. Richting de verordening zullen wij daarom scherp kijken of we niet te veel van bovenaf regelen. Energie. De energietransitie vraagt regie. Daar zijn we het mee eens. Door de geopolitieke ontwikkelingen van de afgelopen jaren weten we hoe kwetsbaar afhankelijkheid in energievoorziening kan zijn. De energietransitie is noodzakelijk. De Provincie moet richting geven waar energieopwekking wel en niet kan, maar gemeenten en inwoners moeten nadrukkelijk betrokken blijven bij de concrete invulling. Draagvlak is geen sluitstuk, maar een voorwaarde voor succes. Voorzitter, de POVI 2026 is voor onze fractie een noodzakelijke stap vooruit. Nu komt het aan op de uitvoering, met vertrouwen in gemeenten en samenleving, met oog voor leefbaarheid en met ruimte voor de ontwikkeling. Niet alles hoeft provinciaal te worden opgelost, maar wat wij provinciaal doen, moeten we zorgvuldig, uitlegbaar en in balans doen. En dan komt nu de laatste zin, want ik voel de druk van deze kant. Zo bouwen we samen aan een Limburg dat grenzen kent, maar ook ruimte blijft bieden aan initiatief, ontwikkeling en gemeenschap. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Waajen. Ik geef nu het woord aan de heer Loomans namens de fractie van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter, de omgevingsvisie die wij vandaag bespreken, is ongetwijfeld een van de belangrijkste onderwerpen waar wij in deze Statenperiode een besluit over moeten nemen. Per slot van rekening zijn de kaders die in de visie worden omschreven en worden uitgewerkt in de omgevingsverordening bepalend voor hoe Limburg er in de toekomst uit gaat zien, over wat in Limburg kan en niet kan. De omgevingsvisie is een lijvig document waarin vrijwel alle beleidsterreinen aan bod komen. Dat vraagt om een grondige bestudering en het is daarom jammer dat we dit tussen de soep en de

aardappels door moeten behandelen. En ook nu, in deze Statenvergadering, kunnen we met vijf minuten spreektijd per fractie geen recht doen aan de complexiteit van deze visie. Ik vind het daarom minder zinvol om in mijn bijdrage in te gaan op allerlei details en ik zal me dan ook beperken tot de grote lijnen. Hoewel deze omgevingsvisie bij meerdere onderwerpen verduidelijkt en aangescherpt is, blijkt het op grote lijnen toch meer van hetzelfde: de economie is leidend en moet toch vooral blijven groeien. Helaas dringt de realisatie dat oneindige groei op een eindige planeet of een eindig stukje Limburg niet tot de visie door. Ondanks de verduidelijkingen en aanscherpingen roept de visie ook allerlei nieuwe vragen op. De crux zit hem daarbij niet zozeer in wat er bij onderwerpen beschreven wordt, maar met name bij wat er allemaal onvermeld blijft. En daarmee bedoel ik dat veel van de doelen niet goed toets- en/of meetbaar zijn en er in de meeste gevallen geen kaders gegeven worden om bij conflicterende belangen een afweging te maken. Als deze omissies worden meegenomen naar de omgevingsverordening, dan zullen ook daar allerlei gaten en geitenpaardjes in te vinden zijn. Ik verwacht dan ook dat, als vandaag wordt ingestemd met deze omgevingsvisie, dat we binnen enkele jaren in dit huis een ontwikkeling te bespreken krijgen waarvan PS aangeven dat ze er niet blij mee zijn en het niet willen goedkeuren. De reactie van GS zal dan zijn dat ze er ook niet blij mee zijn, maar helaas, de omgevingsverordening geeft wel de ruimte en daarom kunnen ze het niet tegenhouden. Voorzitter, ik sprak al even over de toekomst en laat ik daarom eens met meer afstand kijken naar wat ik verwacht dat de langetermijneffecten zijn van deze omgevingsvisie Met andere woorden: Wat betekent dit voor de toekomst van mijn kinderen en al die andere Limburgse kinderen? Sinds begin jaren negentig verbruiken we wereldwijd meer natuurlijke hulpbronnen en grondstoffen dan de aarde in één jaar kan vernieuwen. We putten de aarde uit en schuiven de gevolgen daarvan door naar de toekomst, naar onze kinderen. Om het consumptiepatroon van Nederland te kunnen handhaven – en ik verwacht dat dat voor Limburg niet anders zal zijn – hebben we op dit moment ongeveer drie aardes nodig. En we hebben er helaas maar één. Dat is niet vol te houden en de gevolgen daarvan voor de leefbaarheid van de aarde zullen we steeds duidelijker gaan ondervinden. En dan heb ik het dus over voortschrijdende klimaatverandering, verschraling van de biodiversiteit, uitputting van grondstoffen, toename van milieuvervuiling en onzeker wordende voedselvoorziening. Als hierdoor de leefbaarheid gaat schuren, zal dit internationaal steeds vaker leiden tot politieke instabiliteit, machtspolitiek, oorlogen en vluchtelingen. En zelfs als dit alleen op andere continenten gebeurt, zal dit ook voor ons in Limburg niet zonder gevolgen zijn. Sla de krant er maar op na. Wat gaat deze omgevingsvisie dan betekenen voor de toekomst van mijn kinderen? Gaan we binnen de grenzen van wat wij kunnen beïnvloeden op ons kleine stukje aarde ertoe bijdragen dat die toekomst veiliger wordt? Gaat deze visie er bijvoorbeeld toe bijdragen dat we in Limburg in het komende decennium een significante verschuiving gaan zien naar een manier van leven die beter binnen de grenzen van de aarde valt? Ik betwijfel dat ten zeerste. Ik zou dan ook het liefst zien dat deze omgevingsvisie teruggaat naar de tekentafel en dat er een update komt waaruit de urgentie spreekt om Limburg ook op lange termijn leefbaar te houden. Dat er een omgevingsvisie komt die wél de visie heeft om de toekomst van mijn kinderen veilig te maken. En daar ik verwacht dat dit niet gaat gebeuren, trek ik mijn conclusie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loomans. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): In de provincie Limburg leven ruim 1,1 miljoen mensen en daarnaast, ongezien, nog zo'n 15 miljoen dieren in de intensieve veehouderij. In 2024 waren er op enig moment 13 miljoen kippen, 1,5 miljoen varkens en 100.000 koeien in deze provincie. Het is schrijnend dat het verbeteren van het welzijn van deze dieren slechts in enkele zinnen binnen de voorliggende POVI wordt afgedaan. Het enige wat erover wordt gezegd, is dat het meer ruimte kost. Voorzitter, volgens de wet moeten dieren die buiten gehouden worden bescherming krijgen tegen slechte weeromstandigheden. Praktisch gezien betekent dit het creëren van schuil- en schaduwplekken. Veel gemeenten hebben echter bestemmingsplannen die het bouwen hiervan beperken of zelfs helemaal verbieden. Zou de Gedeputeerde kunnen nagaan hoe we uit deze patstelling kunnen komen, zodat deze dieren wel de broodnodige schaduw kan worden gegeven? Voorzitter, ook het beschermen van het NNL is voor ons erg belangrijk. Daarom dienen wij daar vandaag een motie over in waarin wij Gedeputeerde Staten verzoeken om een onderzoek in

te stellen naar aard en omvang van externe drukfactoren in NNL-gebieden die niet grenzen aan de groenblauwe landbouwzone, de effecten daarvan en hoe die te mitigeren, daarover aan Provinciale Staten te rapporteren en in de toelichting op artikel 7.4 tot 7.10 van de omgevingsverordening op te nemen dat de daarin opgenomen motiveringsverplichting met betrekking tot aangrenzende NNL inhoudt een beschrijving van de afzonderlijke effecten en de mitigerende maatregelen rekening houdend met lokaal aanwezige wezenlijke kenmerken en waarden. In mijn tweede termijn zal ik de motie verder toelichten. Voorzitter, wat betreft de Natura 2000-gebieden is het wachten op de uitkomsten van de gebiedsprocessen die daarbij ook nog eens niet gebiedsdekkend zijn. Voor de Partij voor de Dieren is het te weinig en te laat gezien de staat van de Limburgse Natura 2000-gebieden. En dan voorzitter: schoon water. Het is van levensbelang, niet alleen voor mensen, maar ook voor flora en fauna en daarmee voor het in stand houden van de biodiversiteit. Voldoende en schoon water is door klimaatverandering en uitspoeling van nutriënten, pesticiden en andere vervuilende stoffen een steeds groter vraagstuk. Deze POVI onderkent dit en spreekt de intentie uit de drukfactoren aan te pakken, maar in de afweging tussen water en andere belangen wordt aan deze opgave geen prioriteit gegeven. Er is slechts een motiveringsplicht die beperkt is tot de groenblauwe landbouwzone. De waterkringloop c.q. het natuurlijke watersysteem, zorgt ervoor dat nutriënten en milieuvreemde stoffen overal terechtkomen en het waterniveau bij onttrekking ook leidt tot lagere waterpeilen in andere gebieden. Deze mechanismen gelden evengoed buiten de groenblauwe landbouwzone en buiten het waterbeschermingsgebied. Ook de natuur en de biodiversiteit buiten het NNL zijn noodzakelijk voor de lange termijn. Waarom kiezen GS niet voor aanvullende maatregelen in het primaire landbouwgebied en de overgangsgebieden? Het optreden van negatieve effecten zouden we toch minimaal moeten zien te voorkomen. Voorzitter, het primaire landbouwgebied zet in op hoogproductieve landbouw. Dit is nogal een verbloemende term om zoveel mogelijk dieren bij elkaar te zetten en daar zo snel mogelijk zo veel mogelijk te produceren. Voor de Partij voor de Dieren is dat een onacceptabele richting. Zelfs vanuit productiviteit kun je anders redeneren.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Zou hoogproductieve landbouw ook wat anders kunnen zijn dan dieren? Of is dat de link die uit de tekst blijkt? Ik versta wat anders dan wat uw definitie is van hoogproductieve landbouw, vandaar de vraag.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, ik pak een deel van hoogproductieve landbouw, omdat dat het deel is dat me het meeste stoort in dit verhaal.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dus hoogproductieve landbouw kan ook land- en tuinbouw gewoon in kassencomplexen meerlagensysteem zijn?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, alleen daar zeg ik hier niks over.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dus eigenlijk is de tekst die u opnoemt een beetje beperkt.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, volgens mij zijn we ons hier allemaal aan het beperken als we het hebben over deze POVI. Dus ik zou niet weten hoe ik alles aan de orde zou kunnen stellen, want ook daar heb ik wel iets over te melden, maar dat past echt niet in de vijf minuten.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): De productie van vlees is immers zeer inefficiënt. Een varken eet bijvoorbeeld zeventien keer de calorieën die hij later als vlees oplevert. Het produceren van plantaardige calorieën is daarentegen veel efficiënter. Voorzitter, door te praten over efficiëntie, vlees, stikstof, mest of nutriënten lijken we te vergeten dat we het in feite hebben over 15 miljoen levende wezens in de Limburgse vee-industrie. Hierdoor lijkt het een technisch en afstandelijk probleem dat we met technische hoogstandjes kunnen beperken. De Partij voor de Dieren ziet een andere, dierwaardiger oplossing, namelijk het aantal dieren in de vee-industrie drastisch terugbrengen. Mest, stikstof en nutriëntenoverschotten verdwijnen daarmee als sneeuw voor de zon. Landbouwgrond die nu voor ongeveer 70% gebruikt wordt voor het verbouwen van veevoer komt vrij voor biologische teelten, voor extensivering van de vee-industrie en van omschakeling naar directe menselijke consumptie. En voor degenen die zich nu zorgen maken over wat dat voor zijn of haar vleesconsumptie in slechte tijden beteken: Nederlanders eten nu ongeveer de helft van de eigen vleesproductie, laat staan als we gezond en dus meer plantaardig gingen eten zoals de Gezondheidsraad en het Voedingscentrum adviseren. En wat de Partij voor de Dieren als het grootste voordeel ziet, is dat met de afbouw van de vee-industrie minder veedieren hoeven te lijden. En voorzitter, dat is tenslotte al sinds de oprichting van de Partij voor de Dieren een van onze belangrijkste kernpunten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Te snel.

De voorzitter: U had ook iets langer stilgestaan. Dus daar kwam het door. Ik geef woord aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Laat ik de journalisten ook eens even een complimentje geven. Complimenten voor het krantenartikel hedenochtend van Paul Bots. Hij gaf naar mijn mening een goed beeld van waarover wij hier vandaag spreken. Want we hebben ook weleens kritiek op de krant, maar de omgekeerde wereld mag er ook natuurlijk zijn. Voorzitter, dit proces ging niet zonder slag of stoot, maar waardering voor de opstellers. In dit document, <onverstaanbaar> en voor de inwoners, is dit nog wel voor ons allemaal te overzien, vragen wij ons af. Zeker als wij zelf het document zouden hebben opgesteld, zou het er waarschijnlijk heel anders hebben uitgezien namens het gedachtegoed van LOKAAL-LIMBURG. Maar ja, dat even terzijde. Veel insprekers en een ongekend aantal zienswijzen op tal van onderwerpen, welke voor de meeste inwoners een ver-van-mijn-bed-document is, maar waar de kans aanwezig is dat we nu of in de toekomst hiermee geconfronteerd worden. Mensen van vlees en bloed, met zorgen, met emotie. Vaak ervaren inwoners dat er over hen heen gewalst wordt. De impact van bijvoorbeeld windturbines is groot en dat voelen mensen in hun dagelijks leven. Dadelijk, in mijn betoog, zal ik daar nog op terugkomen. We zullen een aantal amendementen indienen en ons de vraag blijven stellen: Is dit voldoende duidelijk voor de inwoners? Daarnaast richten wij ons op bevolkingsgroei, maar constateren gelijktijdig dat in Limburg in 2023 de werkzame beroepsbevolking het sterkst vergrijst. Bijna een op de drie werkenden is in Nederland 55-plusser. Dat betekent dat Limburg voor jongeren niet aantrekkelijk is. Onze vraag is eigenlijk:op welke manier wordt daar rekening mee gehouden in deze POVI? En op welke manier gaan we nu echt onze jongeren behouden? De gemeenten spreken grote zorgen uit dat het Limburgs beleid via deze POVI niet aansluit op het regionale en lokale beleid. Gemeenten zijn nog steeds regisseur van de leefomgeving, maken afwegingen dichtbij inwoners en vertalen kaders van de Provincie naar concrete plannen. Onze vraag is: Kunnen deze plannen belemmerend werken voor de gemeenten? De introductie van een zone primair landbouwgebied lijkt op zich een mooie basis voor de voedselproductie en voedselzekerheid, maar met name in Zuid-Limburg is dit gebied veel kleiner geworden onder druk van verwevingsgebieden en van de groenblauwe landbouwzone. Daarbij is er ook sprake van stapeling van regels. Wordt de agrarische sector in Limburg wel voldoende ruimte gegeven? Want ondernemers willen

voor hun gebied een perspectief en geen zwaardere motivatieplicht. Is Gedeputeerde het met ons eens dat door de veelheid aan zones, kaartlagen, gebiedspaspoorten en eventuele verzwaarde motiveringsverplichtingen het voor veel ondernemers niet meer te overzien is? LOKAAL-LIMBURG heeft een amendement opgesteld met de titel 'Een goede verhuizing naar primair landbouw' dat regelt dat de verplaatsing van landbouwbedrijven uit de groenblauwe landbouwzone naar primair landbouw niet enkel naar bestaande gebieden, maar ook naar nieuwe gebieden binnen de zone mogelijk is. En ik wil even een aanvulling met u delen: bij 220 en 221 hebben wij nog een aanvulling gemaakt, die zult u dadelijk nog verkrijgen, maar ik ga ervan uit dat de hoofdinsteek van deze amendementen wel aan u allen wel duidelijk is. Voorts hebben we een amendement 'Maatwerk voor de agrarische sector bij instandhouding landschap', waarbij nadrukkelijk de positie van de agrarische sector voor wat betreft landschapsbeheer en instandhouding beter in de POVI verankerd wordt door maatwerk te geven en medewerking te verlenen. LOKAAL-LIMBURG uit al jaren haar zorgen over de hoorbare geluidsoverlast, maar vooral over de gevolgen van infrasoon geluid.

De voorzitter: Mijnheer Franssen, bij het vorige punt had mevrouw Wesseling nog een vraag voor u.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank voorzitter. Nee, want de heer Franssen nam aan dat de intentie van de amendementen duidelijk was en dat was het eigenlijk niet. En dan gaat het om amendement 221 om iets toe te voegen aan hoofdstuk X, paragraaf X en wat er dan wordt toegevoegd is een ‘ja, mits’-houding en geen ‘nee, tenzij’-houding. Maar ons was niet duidelijk ten opzichte van wat.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, de ‘ja, mits’-houding ten opzichte van de gemeenten die een bepaald voorstel doen naar de Provincie. Dus nu krijg je in feite de omgekeerde redenatie. Kijk, op het moment dat de onderbouwing van het voorstel van een gemeente naar de Provincie gevraagd wordt, dan ligt die motiveringsplicht bij de gemeente. En in het document dat nu voorligt, is het net omgekeerd en ligt het bij de Provincie. Dat wordt ermee bedoeld.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, want ik snap het nog steeds niet helemaal. Gaat dit over elk voorstel dat een gemeente zou doen? Moet een ja worden, tenzij iets anders?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nee, we hebben hier voorgesteld een amendement maatwerk voor de agrarische sector bij instandhouding landschap.

Mevrouw Wesseling (D66): En bij instandhouding landschap zou dan gelden dat elk voorstel dat de gemeente ook doet voor de instandhouding van landschap, dat we daar een 'ja' op reageren. Dat is het idee?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, en dan – helemaal met u eens en ik vind het ook een goede vraag – draaien we het om. Dan zal de Provincie dus in feite moeten motiveren waarom ze het afwijst. En nu ligt de motiveringsgrond waarom een gemeente het wil, bij de gemeente. En wij zijn van oordeel dus dat andersom moet en kan. En een achterliggende gedachte is ook dat de gemeenten heel kort bij de inwoners staan, maar daarnaast vaak niet de capaciteit hebben. En bij de Provincie is er veel meer capaciteit om te motiveren waarom zij bijvoorbeeld iets niet gaat doen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, het is mij nog steeds niet helemaal duidelijk, dus ik hoop ook dat het College misschien bij de appreciaties wat meer duidelijkheid kan bieden. Want hier staat ook 'bij de hantering van zonering in kaartlagen, gebiedspaspoorten en motiveringsvereisten gaan we rekening houden met de positie van agrariërs'. Op welke manier wilt u met het amendement dat we daar rekening mee houden? Ik zie van alles staan, maar het is me niet helemaal duidelijk wat u nu wil bereiken.

De voorzitter: De heer Franssen

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, wij willen natuurlijk ook de belangen van de agrariërs in dezen laten meewegen. En de agrariërs zullen in eerste instantie, wanneer bijvoorbeeld een verplaatsing van hun bedrijf plaatsvindt, met de gemeente in overleg gaan en vervolgens zal de gemeente dus in feite met de Provincie overleg dienen te hebben. Op het moment dat de gemeente met de agrariër akkoord is, dan zou je kunnen denken: oké, dan kan die agrariër verder, bijvoorbeeld met de verplaatsing van zijn bedrijf. Nu draait de Provincie het om en nu zegt de Provincie in feite naar de gemeente toe: ja, motiveren jullie het maar waarom jullie dat willen. Dus je draait het … Snapt u wat de intentie is?

De voorzitter: Geen tegenvragen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Oh, sorry. Dus in feite verleggen wij het ‘<onverstaanbaar> verleggen wij in onze gedachtegang vanuit de gemeente en niet vanuit de Provincie. En de Provincie in dit voorstel draait het dus om. Dus de gemeente zal moeten motiveren waarom. Wij zeggen: Nou luister, laat de Provincie dan maar naar het voorstel van de gemeente motiveren waarom het niet zou kunnen. Dat is eigenlijk de gedachtegang.

De voorzitter: Helder, gaat u verder.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dus wij werken eigenlijk van beneden naar boven.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Eerst luisteren naar de inwoners, dan de gemeente, dan de Provincie. En in dit document staat het net andersom. Goed, voorzitter, goede interruptie en we gaan met volle vaart door, als u het goed vindt. Tevens komen wij met een amendement 'Anders omgaan met zoekgebieden windturbines', waarin wij een aantal aanscherpingen willen laten landen voor de veiligheid en de gezondheid van onze Limburgers. Voorts lijkt het alsof organisaties bezig zijn om fauna-elementen van vervlogen tijden in het dichtbevolkte Nederland terug te plaatsen. Dit echter met nul faunabeheer en een blanco cheque voor de kosten voor lagere overheden. Bijvoorbeeld de bever is voor iedereen, maar de schade voor derden. Ook dienen we hier een amendement voor in. Als laatste, voorzitter, pleiten wij voor een centraal meldpunt voor inwoners, gemeenten en ondernemers, waar men met deze POVI tegenaan loopt, dit te registreren en Provinciale Staten periodiek een overzicht hiervan te verstrekken. Wij vinden dat wel interessant, voorzitter. En waarom? Wij krijgen als Statenleden natuurlijk geregeld brieven. We komen in contact met inwoners. Maar we zien dus niet al de gegevens/problemen wat op ambtelijk niveau bij gemeenten terechtkomt, wat bij de Provincie terechtkomt. En een gedeelten wordt in feite al gefilterd. En je hebt die actieve mensen die wel een keer een heel mooie brief schrijven aan dit College of aan een gemeentebestuur, noem maar op, maar heel veel mensen weten bijvoorbeeld niet bij de gemeente dat de bevoegdheid eigenlijk bij de raad ligt. Dus ze vergeten eigenlijk zo'n brief naar de raad te sturen. En dan wordt er nadien gezegd: Ja maar we hebben een brief geschreven en jullie hebben er niets mee gedaan. Hier gegarandeerd, als deze POVI, beste voorzitter, wordt aangenomen, zullen er – natuurlijk, je kunt het niet voor iedereen goed doen; er is veel werk verricht – nog hindernissen in de praktijk naar voren komen.

En die hindernissen, daar worden wij graag over ingelicht. En vandaar dat wij dit voorstel doen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. U moet de dicta van de amendementen nog even voorlezen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik begin, voorzitter, met het gewijzigde – dat zal waarschijnlijk al doorgegeven zijn en door de fractiemedewerker rondgestuurd zijn – amendement: 'De volgende tekst toe te voegen aan hoofdstuk 5, paragraaf 5.3.4: Bij de zonering primair landbouwgebied houden we nadrukkelijk en zoveel mogelijk rekening met de positie van agrariërs en stellen we de mogelijkheden voor agrariërs centraal. Op het moment dat de agrarische ondernemer moet of wil verhuizen – bijvoorbeeld vanuit de groenblauwe landbouwzone – naar primair landbouwgebied, gaan we voor maatwerk. Daarmee wordt bedoeld dat als VAB's/bestaande gebieden echt niet geschikt zijn dat er mogelijkheden gezocht moeten worden in nieuwe gebieden binnen primair landbouwgebied', dat was, voorzitter, 220 gewijzigd voorstel. Dan amendement 221: 'De volgende tekst toe te voegen aan hoofdstuk 9, paragraaf 9.5.4. Bij de hantering van de zonering, kaartlagen, gebiedspaspoorten en motiveringsvereisten houden we nadrukkelijk rekening met de positie van agrariërs. Daarmee wordt primair bedoeld de rol die de agrarische sector heeft voor de instandhouding van ons landschap. Verder de uitwerking die de sector heeft op de leefbaarheid, het toerisme en de economie. Er wordt een ‘ja, mits’-houding aangenomen door de Provincie en geen ‘nee, tenzij’-houding, maar vooral maatwerkoplossingen. Bovendien moeten agrarische ondernemers in voldoende mate kunnen anticiperen op wijzigingen.'. Amendement 222, even kijken: 'De volgende tekst toe te voegen aan hoofdstuk 9, paragraaf 9.5.4. Gemeenten die al een relatief grote bijdrage aan hernieuwbare energie en bijbehorende opoffering van leefbaarheid en landschap hebben gedaan in de vorm van windenergie worden geen nieuwe windturbines opgedrongen middels projectbesluiten. Zeker niet als deze daarbij ook nog eens weinig ruimte hebben, dichtbevolkt zijn en over weinig groene buffers beschikken. Wij zijn zeer voorzichtig met nieuwe windparken, zeker gezien de RES-regio Noord-Limburg al aan de doelstellingen voldoet voor 2030 en er ook nog sprake van netwerkcongestie is. Voorkeur voor windenergie op en bij bedrijventerreinen geldt alleen dan wanneer deze bedrijventerreinen niet direct aan woongebieden grenzen. We houden verder ook nadrukkelijk rekening met stapelingseffecten voor inwoners. Dat wil zeggen dat als er in een gebied al een belasting aanwezig is voor industrieterreinen, railterminals, infrastructurele belasting we zeer terughoudend zijn met windtribunes. Op de plekken waar thans windparken zijn, is het te zijner tijd, aan het einde van de levensduur niet vanzelfsprekend dat hier weer een nieuw windpark vergund en opgebouwd zal worden. Dat hangt af van de lokale en provinciale energiemix te zijner tijd, netwerkcongestie en technische alternatieven.'. Dan ga ik naar puntje 2. Ik sla twee alinea's over. 'Deze bepalingen controleerbaar te laten doorwerken als richtinggevend kader bij het situeren van industriële windturbines en door te laten werken in de omgevingsverordening.'. Als laatste, voorzitter, amendement 223: 'De volgende tekst toe te voegen aan hoofdstuk 5, paragraaf 5.3.2 Faunabeheer en soortenbescherming. Het herintroduceren en uitzetten van fauna zoals de bever is iets wat onze Provincie zelf niet in de hand heeft, maar waar ze de gevolgen wel van merkt. Limburg ziet er heel anders uit dan 200 jaar geleden. Sommige soorten die in aanmerking komen voor herintroductie zijn niet of moeilijk meer verenigbaar met ons ruimtebeslag, onze veiligheid, waterregulering en leefbaarheid. We mogen er niet zonder meer van uitgaan dat een herintroduceringssoort zich uitsluitend in de daarvoor bedachte leefgebieden zal ophouden. We gaan samen met andere provincies indringend het gesprek aan met organisaties en stichtingen, zoals stichting ARK Rewilding. Organisaties die plannen hebben om fauna van vroeger te herintroduceren, mogen dat niet meer doen louter vanuit hun ideaalbeeld en zonder daaraan faunenbeheer en kostverantwoordelijkheid te koppelen. Dat introduceren vereist een verantwoordelijkheid die ook het Rijk moet nemen en we sturen erop aan dat het Rijk ook deze stichtingen nadrukkelijker gaat monitoren. Dat is de boodschap die we uitdragen.'. Dankjewel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Allereerst amendement 222, dat gaat over zoekgebieden windturbines. Nog los van de inhoud, maar de tekst zoals hij hier staat, zo ga je die toch niet opnemen in een POVI? Gewoon de zinsbouw. We gaan toch nooit opnemen 'Op de plekken waar thans windparken zijn, is het te zijner tijd, na het einde van de levensduur niet vanzelfsprekend dat hier een nieuw windpark wordt vergund'? Er ligt een bestemming op. Een initiatiefnemer sloopt zijn molen en duwt een nieuwe vergunning binnen het bestemmingsplan of het omgevingsplan dat er ligt. We gaan toch niet in de omgevingsvisie opnemen dat dat niet kan?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, het verbaast mij, maar ik vind het wel een goede vraag die u stelt. Je kunt natuurlijk altijd een bestemming op een perceel leggen of op een grondgebied, maar je kunt ook afspreken binnen de vergunning dat de vergunning wordt verleend voor bijvoorbeeld tien jaar of twintig jaar. En op het moment dat je het erover eens bent dat de ontwikkelaar wil ontwikkelen, maar hij stemt in met bijvoorbeeld twintig jaar een windpark ergens en vervolgens betekent dat na twintig jaar dat hij ermee instemt: als de twintig jaar voorbij zijn, dan is dus ook in feite het windpark weg en dan wordt de bestemming veranderd. Dus dan komt er geen nieuw windpark. Dat is allemaal mogelijk en dat kun je vastleggen. En dat kun je nu al uitspreken.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, ik ben het eens met de heer Franssen dat je dat kunt uitspreken, maar mijn opmerking is dat u hier de tekst van de POVI verandert met een concreet tekstvoorstel. Ik ben ook heel benieuwd naar de appreciatie van het College, maar volgens mij kan het gewoon niet wat hier staat. Je zou hooguit een motie kunnen indienen en zeggen dat wij uitspreken dat we in de toekomst niet vanzelfsprekend windparken willen vervangen. Dat is iets anders dan daadwerkelijk een-op-een een tekst veranderen in een POVI. Eigenlijk hetzelfde probleem heeft mijn fractie ook met hoe u de herintroductie van soorten formuleert. Inhoudelijk ben ik het daarmee eens. En daar hebben we in het verleden ook, toen het speelde bij de otter, ons daar sterk voor ingezet, juist verwijzend naar de bever. Maar de tekst zoals u die formuleert: je kunt toch niet verwachten dat wij instemmen met dat tekstvoorstel zoals het is geformuleerd? En de heer Peters heeft regelmatig aangehaald: deel de amendementen vroegtijdig en wij zien het nu op onze desk. We hebben niet eens de kans gekregen om een ander tekstvoorstel aan u voor te leggen. Dat vind ik jammer.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Laat ik op de laatste opmerking even terugkomen, mijnheer Nijskens. Zoals u weet, heb ik vanochtend in het Presidium medegedeeld en mijn excuses aangeboden voor het feit dat wij iets later zijn met het indienen van de amendementen, door omstandigheden. Gisteravond om 00.30 uur heb ik deze amendementen nog naar de Griffie gestuurd, door omstandigheden. Dan vind ik het niet zo kosjer van u dat u mij op dit moment dat verwijt maakt. Ik heb dat nadrukkelijk in het Presidium aangegeven. Op het moment dat de amendementen rondgaan, is het u of mij om even in contact te treden gezamenlijk. Ik ben degene… En als ik had geweten wat u nu naar voren brengt – en dat wil ik nog steeds – dan wil ik graag met u even in dialoog gaan, buiten deze zaal om, en kijken of we op een gefundeerde, opbouwende manier misschien wel samen tot een gedragen voorstel komen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, op het voorstel van die windturbines stemmen wij toch tegen. Daar kan ik ook geen formulering bedenken. Ook bij het voorstel van de ‘ja mits’ – het debat dat u net had met mevrouw Wesseling – daar geldt eigenlijk hetzelfde voor. Want de hele POVI is er juist op geschreven wat wij vanuit provinciale belangen acceptabel, nodig of vanuit wet moeten. Wil een gemeente iets anders, is die

gemeente aan zet. Wil een initiatief iets anders, is die initiatiefnemer aan het zet. Het kan niet zo zijn dat de Provincie dadelijk als een soort supergemeente de initiatieven van initiatiefnemers van een ‘ja, mits’ gaat voorzien. Ons werk stopt bij het provinciale belang. Dus ook dat amendement, in mijn beleving – ik ben heel benieuwd naar de appreciatie – moet je technisch gewoon niet willen. En u kunt het wel in het Presidium hebben gezegd. Ik was er toevallig afwezig omdat ik een probleem had thuis met de waterleiding, want ook dat gebeurt op vrijdagochtend. Maar dat is geen… Ik snap uw problematiek, maar dat is geen rechtvaardigheid om hier een tekst neer te leggen die niet kan en dan verwachten dat wij daar voorstemmen. Dat vind ik zo jammer. Ook van uw inzet.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank voor uw opmerking. En ik snap dat u in feite zegt: wij kunnen daar niet mee instemmen vanuit het gedachtegoed dat we hier geen centrale overheid zijn en noem maar op. Daar kun je een mening samen over hebben en die mening dien je van elkaar te respecteren. Ik snap uw gedachtegoed heel goed, want u volgt de lijn van het Rijk, Provincie, gemeente. Wat wij in feite zeggen in dit voorstel: Oké, luister wat meer naar de gemeenten en verdedig je dan. Dus we draaien het in feite om. Daar kun je de discussie over voeren. En dat vind ik ook goed, dat we hier gezamenlijk die discussie voeren. En ik waardeer ook dat u zegt: Nou wij werken van boven naar beneden. Maar u weet dat LOKAAL-LIMBURG van beneden naar boven werkt. Dus daar hebben we gewoon een andere kijk op.

De voorzitter: Tot slot de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik denk dat het er al misschien te veel zijn, maar dat maakt niet uit. Het fundamentele… Ik denk juist als een gemeente aanklopt: ik heb hier een initiatiefnemer die wil dat, wij willen dat graag motiveren, hoe moet ik het aanpakken dat ze hier een welwillend oor krijgen? Maar dat moet je niet in een omgevingsvisie opschrijven, want dat betekent dat de Provincie dat bij ieder geval moet doen. En dat is eigenlijk het inhoudelijke bezwaar tegen zoals u het formuleert. En waarom het op dit moment komt en op deze manier? Ja, dat is gelopen zoals het gelopen is. Maar ik wil er eigenlijk in feite al mijn excuses voor aanbieden waarom wij die alle drie niet gaan steunen.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik zal u misschien met iets blij kunnen maken. We hebben nog even in de fractie het een en ander overlegd en de kans is groot dat hetgeen waar u over spreekt (nee en ja en mits) dat wij daar nog een wijziging in aanbrengen en er is ondertussen met de heer Theuns contact geweest en hij heeft gezegd: 'Mits jullie dat willen doen, dan kan ik het oordeel Staten laten'. Dus laat u nog even verrassen.

De voorzitter: Ik ben nu al verrast. U ook?

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik ben ook heel benieuwd. Laat ik het zo formuleren. Ik heb dus ook het idee hier dat van boven naar beneden extreem veel werk is verricht om de amendementen op papier te krijgen. Dus daar heeft u ook recht op.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel mijnheer Franssen ook voor het voorlezen van de dicta. Dan geef ik nu het woord aan de heer Driessen namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter, ik hoop dat sommigen van jullie nog wat interrupties in de achterzak hebben. Veel dankwoorden vandaag en ik wil eigenlijk ook een woord van dank uitspreken aan de coalitie, want bij de coalitie regende het amendementen en dat betekent meestal dat de coalitie het dualisme heel hoog in het vaandel heeft staan. Of wat anders. Dan, over de POVI. En ik wil

graag ons commissielid, de heer Scholten, bedanken. Wij stemmen nooit onze bijdrages af van tevoren voordat we… Dan ga ik naar de Staten en mijn collega naar de commissie. Maar naar mijn bescheiden mening was dat een extreem goede bijdrage over onze visie op dit document, dus waarvoor hulde. En daar ontspon zich een vreemd gesprek, want ons werd gevraagd wat wij daar dan überhaupt deden als we tegen de zonering van een POVI waren. En dat raakt aan een soort denken, aan een soort visie waar het schuurt, denk ik, met een hoop andere partijen hier. En waar mijn collega aan refereerde is dat deze POVI, op de manier zoals die er ligt, niet zozeer een visiedocument is – waar wij vorige keer, in het vorige debat, nog zeer voor gepleit hebben, trouwens, om meer visiedebatten te hebben en daar ook visiedocumenten uit voort te laten vloeien – maar dat deze POVI toch meer leest als een soort instructiehandleiding, niet alleen voor gemeenten. En daar zit ook een beetje onze vrees, dat deze POVI meer te lezen valt als een instructiehandleiding, niet alleen voor gemeenten en waterschappen – dus voor lagere bestuurslagen – maar misschien wel enger nog voor Statenleden, volksvertegenwoordigers na ons. Wij hebben hier nog een jaar en in deze POVI zie ik toch ook op heel veel plekken terug dat toch al een voorschot is genomen op hoe dan zo'n ontwerpbesluit eruit moet gaan zien of zo'n verordening eruit moet gaan zien. En zo'n handvest is een beetje wat ons tegen de borst stuit. En ook die zonering in een Provincie die legt eigenlijk voor jaren en jaren vast hoe willen we dat het eruit ziet en dat haalt eigenlijk de dynamiek en de beweging uit een samenleving. En dat is hetgeen waar wij voor gepleit hebben. Ik probeer even op een klein stukje in te gaan op de inhoud van de POVI. Ik ga hem niet helemaal doorwerken, want zo veel tijd krijg ik hier nooit. Als ik naar die POVI zelf kijk, naar de inhoud van de POVI en ik ga naast ambtsgenoot Nijskens staan, dan zie ik toch met veel pijn en moeite een lelijke zes. De windmolens, de zonneparken, het zit er eigenlijk allemaal al in, waar ik, denk ik, geen vriend en vijand mee zal verrassen dat we daar toch heel erg tegen zijn, maar ik wil daarnaast… Ik krijg een interruptie.

De voorzitter: Daar heeft u zelf om gevraagd. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, de interruptie gaat even terug naar een vorig stukje tekst, waarin u een uitspraak doet over zonering. Ik vraag mij gewoon even af of u dan ook tegen het feit bent dat we bedrijventerreinen hebben gezoneerd en dan zeker in relatie met hetgeen u straks gaat indienen.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, absoluut goede vraag. Nee. Kijk, het is belangrijk dat we enigszins een bestemmingsplan hebben of in ieder geval een gebiedsplan hebben voor zaken die we ergens willen doen. Echter een complete provincie inschalen en indelen en daar mitsen, maren en voorwaarden aan hangen, dat gaat ons duidelijk te ver. En we hebben dan ook de vrees dat daar in een later stadium, pak hem beet twee, drie, vier vijf jaar, ook heel moeilijk vanaf te komen is en dat we dus onszelf begraven in een bureaucratie waarvan we over drie jaar zelf zeggen: misschien niet heel handig.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Vervolgvraag. Blijf ik toch nog een keer vragen of u ertegen bent dat wij al in het verleden een stedelijk gebied hadden afgebakend, een bedrijventerrein en een buitengebied.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou, ik ben daar niet zozeer tegen. Dat probeerde ik in mijn vorige beantwoording ook te vervatten. Maar waar ik wel tegen ben, is dat dat – en we hebben recent het voorbeeld Venlo gezien bijvoorbeeld, waar huisvesting voor arbeidsmigranten werd gevraagd, toch gegeven – een heel moeizaam, moeilijk proces wordt om daar überhaupt nog wat aan te kunnen doen. En daar is eigenlijk deze POVI ook van doordrenkt en waar we dus de vrees van hebben, dat we – dankzij zo'n POVI

en dankzij dadelijk die verordening die eraan zit te komen – onszelf de handen gebonden hebben voor over vijf jaar om überhaupt een keer een ander besluit te nemen of daar enige ruimte kan zitten om daar maatwerk toe te passen of een enigszins andere wenselijke oplossing. Ik kom daar zo op terug met wonen.

De voorzitter: Mevrouw Waajen tot slot.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel. Dan vraag ik u nog of u nu, terugkijkend naar het eerder instellen van de zoneringen stedelijk gebied en bedrijventerreinen en buitengebied, daar spijt van heeft en welke ontwikkelingen we dan dit jaar of vorig jaar niet hebben kunnen laten landen omdat we die zonering ooit jaren geleden hebben ingesteld.

De voorzitter: Mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ik noemde net een specifiek punt, dat we dus zien dat die huisvesting bij bedrijventerreinen op verschillende manieren werkt, maar dat we daar dus ook tegen moeilijkheden aanlopen bij het aanpassen van het bestemmingsplan. Het bestemmingsplan mag eigenlijk niet. Verschillende partijen en instituties zijn daar geïrriteerd over, en misschien ook wel terecht, want dat ligt inderdaad vast in bestemmingsplannen en in zoneringen en dat is eigenlijk waar we met zo'n hele POVI nog een keer naartoe gaan. Als wij dan over drie jaar zeggen: Luister, de situatie is veranderd, de wereld is veranderd, de maatschappij is veranderd, we willen hier heel graag een andere keuze maken. De betrokken partijen zijn het in principe eens. Dan krijgt men op zo'n stuk heel veel feedback van onder andere de media, of van inwoners, of van belangengroepen van: Luister, jullie hebben drie jaar geleden dit opgeschreven. En dat is waar onze vrees zit in die uitgebreide zonering.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft al drie keer ... U kunt nog een interruptie doen. Nee, oké. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter. Ja, met onze provinciale omgevingsvisie maken we natuurlijk keuzes in ons ruimtelijke beleid, omdat we zo graag aan de slag willen met die woningbouw, met dat natuurherstel, met onze eigen energievoorziening en met dat echte perspectief voor onze agrariërs en dat vergt keuzes. En ik hoor nu eigenlijk Forum zeggen van: joh, die keuzes, die vinden wij niet leuk om te maken als Provincie, dat moeten we vooral niet doen. Wat zou Forum dan wel willen dat de provinciale omgevingsvisie is? Of zou die er überhaupt niet moeten zijn en moeten wij als Provincie geen ruimtelijke keuzes maken?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou, wij zeggen niet dat we de keuzes niet moeten maken. Wij zeggen dat de keuzes te rigide zijn, dus dat de afbakening te strak is, dat alles gedaan is, dat er te weinig ruimte is voor verandering. Want aan die keuzes hangen namelijk ook weer heel veel labels vast. Wat mag niet? Wat mag wel? Wat mag eventueel? En zoals ik bij de vorige beantwoording ook zei: daar zit onze vrees dat we daarin onszelf ingraven en dat we vervolgens met een veranderende wereld te maken krijgen, met een veranderende maatschappij, met wellicht meer instroom van arbeidsmigranten of vluchtelingen – ik kom zo terug op arbeidsmigranten – dan dat we überhaupt voorzien hadden en dat we dan met zijn allen nog een keer gaan denken dat we daar misschien meer ruimte voor hadden moeten hebben en dat we dan tegen een zoneringsprobleem aanlopen, want dat is niet zomaar bureaucratisch gezien opgelost.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dus die angst zit hem dan vooral in dat wij als Provincie niet onszelf zouden kunnen bedenken en zouden kunnen komen tot een herziening van die provinciale omgevingsvisie? Hoe moet ik dat zien?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, enigszins dat wij het als Provincie lastig vinden. Want we merken in dit huis ook heel vaak dat er verwezen wordt: nou, jullie hebben dat vastgesteld vijf jaar geleden, dus leef er maar mee. Dat er partijen zijn hier, of überhaupt individuele Statenleden die daar moeite mee gaan hebben. Maar ook dat lagere bestuurslagen – en dan kom ik op mijn stuk over subsidiariteit terecht – moeite gaan hebben met het indienen van een andere zienswijze, dat die moeite hebben met maatwerkregels waar wij van bovenaf – en daar zit dus een mooi subsidiariteitsbeginsel in de Omgevingswet – hebben bedacht hoe wij vinden dat wij onze provincie als lappendeken moeten indelen. En dat is dus tweeledig. Eens inderdaad: een deel van wat u mij probeert aan te wrijven, dat klopt. Maar het andere deel is ook dat de andere bestuurslagen dat ook hebben en voor hen is het nog lastiger om daar een voet tussen de deur te krijgen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, nee. Ik ben een beetje aan het nadenken hoe het er dan zou uitzien als wij veel meer ruimte zouden laten in zo'n provinciale omgevingsvisie en minder keuzes en maatregelen zouden maken. Maar dan ben ik toch bang dat, bijvoorbeeld als het gaat om woningbouw, dat allemaal niet van de grond zou komen om8dat je eigenlijk heel veel ruimte biedt om maar gewoon te laten ontstaan wat op een plek wil ontstaan. Deelt Forum die angst dan een beetje, dat eigenlijk het soort van leidt tot besluiteloosheid omdat je veel minder de provincie kan vormgeven zoals we dat met zijn allen belangrijk vinden?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou, laten ontstaan wat daar wil ontstaan, heb ik helemaal geen angst voor. Dat klinkt mij eigenlijk wel als muziek in de oren. Daarnaast ben ik niet bang dat woningbouw niet plaatsvindt omdat wij hier in de Provincie vinden dat we woningbouw niet moeten doen of dat we dat zelf in de weg staan. Ik ben bang dat woningbouw niet plaatsvindt vanwege het stikstofslot dat we hebben. En andere zaken trouwens. Dus dat zijn niet twee van mijn angsten die ik daarvoor heb. Die deel ik niet met u.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, twee onderdelen wilde ik er even uitlichten en dan kijk ik even in welke volgorde ik het ga doen. Ja, het bewonen van bedrijventerreinen. Nou, we hebben partijen in de provincie – en ik geloof dat we daar ook al een brief van ontvangen hebben – die de bewoning van parken, van grootschalige bouw voor woningen van gastarbeiders aanbieden en we benoemen in de POVI expliciet dat we dat niet willen. Dan hebben we in Limburg een heel groot probleem, want we hebben in Limburg 82.000 arbeidsmigranten. Laat dat even op jullie inwerken. Dat is 10% van de inwoners van deze provincie en dan heb ik nog niet eens over de werknemers in deze provincie. En die werken allemaal bij bedrijven en dan kunnen we allemaal denken: dat zijn kassen en dat zijn landbouwerijen et cetera, et cetera. En we hebben het hier heel vaak over vestigingsklimaat. Die werken ook tegenwoordig in grote logistieke hallen, hoogopgeleide banen op middenmanagementfuncties. Als wij die mensen niet kunnen huisvesten, vertrekken ze, want wij kunnen daar geen Nederlandse mensen voor vinden, of in ieder geval die bedrijven niet. U kunt daar langsgaan. U kunt een keer hier het huis uit stappen en daar gaan kijken bij die grote bedrijven. Vragen: hebben jullie een personeelstekort? Ja, als we die buitenlanders niet hadden, moeten de deuren dicht. Die mensen moeten ook gehuisvest worden. Als dat groot gebeurt op een bedrijventerrein …

En ik raad u aan om bij deze mensen een keer langs te gaan en inderdaad ook te vragen of ze daar meer tevreden mee zijn. Want het alternatief is namelijk verkamering in steden, waarin de omstandigheden moeilijker te controleren zijn, moeilijker te handhaven zijn, moeilijker toezicht te houden omdat het allemaal individueel is, waardoor we een nog groter probleem gaan hebben. Ik zou zeggen: Haal dat eruit. Haal de <onverstaanbaar> eruit. Zorg dat het bedrijfsleven in Limburg geen probleem krijgt, maar ook dat de arbeidsmigranten een duidelijke plek hebben waar ze kunnen zitten, zodat wij hem duidelijk kunnen controleren, zodat wij ook weten dat de omstandigheden goed zijn. En zorg dat ze niet ergens verkameren of nog in Duitsland gaan zitten, dat kan ook. Ik lees het dictum aan het einde voor, want ik moet heel snel door naar subsidiariteit, zie ik. In lijn met de vragen die ik kreeg, vinden wij het dus ook belangrijk. En waar wij het ook over hebben]: die zonering in de POVI is al vrij heftig en we vinden dus ook dat dit erg lijkt op een handvest of een instructie voor komende Statenleden, maar ook voor gemeenten. En daarom hebben we ook nog het amendement voor subsidiariteit ingediend. En ik ga daar nu het dictum van voorlezen en dat luidt: 'In het ontwerpbesluit G-26-009 Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen: En met inachtneming daarvan wordt aan de Provinciale Omgevingsvisie de volgende alinea toegevoegd: '16.6 Subsidiariteit. Bij het vertalen van ambities in deze POVI naar definitieve en concrete instructieregels wordt terughoudendheid betracht en ruimte gelaten voor lokaal maatwerk tenzij sprake is van aantoonbaar provinciaal of bovenlokaal belang. Dit teneinde de subsidiariteit voor andere bestuurslagen te borgen, gemeenten en waterschappen verdedigbare afwijkruimte te verschaffen en juridisering te voorkomen. En gaan over tot de orde van de dag.' Ik heb nog een interruptie op deze.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Driessen, ik raak een beetje in de war van de twee wijzigingen die u wilt aanbrengen. Want enerzijds pleit u voor subsidiariteitsbeginsel dat gemeenten ruimte moeten krijgen om te doen wat zij vinden dat ze moeten doen. En aan de andere kant zegt u dat wij ons als Provincie wel moeten bemoeien met dat het toegestaan is om grootschalig arbeidsmigrantenhuisvesting toe te staan op bedrijventerreinen. Dus u zegt enerzijds dat gemeenten zelf ruimte moeten hebben en aan de andere kant zegt u dat wij dat stukje wel van boven moeten regelen. Kunt u mij daar nog wat duidelijkheid in geven? Want het lijken twee andere richtingen.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nee, dat is toch keisimpel? Wij sluiten niet uit, dus de gemeente kan vervolgens zeggen … Kijk de gemeente is ook nog steeds verantwoordelijk voor wat daar gebeurt, dus die moet nog steeds een vergunning verlenen. Dus wij moeten het gewoon … En dat is volgens mij het andere dictum, dat wij het in ieder geval niet belemmeren als Provincie.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Nee, u heeft…

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Sorry, dat was mijn passie voor het onderwerp. U heeft erin staan: wij ondersteunen daarmee degenen die in die huisvesting willen voorzien. Tenminste, zo interpreteer ik het. En het woord ondersteunen staat er letterlijk in.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ik lees even met u mee hoor. Kwetsbare functies zoals verblijf … Zullen we dit even na de andere doen? Na dit dictum? Want dan kan ik hier even wat over zeggen. Of niet? Gaan we het andersom doen?

De voorzitter: Lijkt me prima, dan kom ik …

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja? Anders gaan mijn twee dicta door elkaar heenlopen namelijk.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ik wilde bij het vorige dictum nog even kort zeggen dat ik het wel heel erg waardeer hoe GS ook een handreiking doen en proberen mee te denken. Daar was het om even een klein een stuk in een ander hoofdstuk te zetten bij de instrumenten. Wij hebben er alleen voor gekozen, omdat we het stukje over subsidiariteit zo belangrijk vonden en eigenlijk overkoepelend over de hele POVI, om hem toch aan hoofdstuk 16 toe te voegen, maar toch enorm dank voor de handreiking. Dan ga ik even over tot het volgende dictum en dan zal ik ook eventjes de toelichting aan mevrouw Waajen geven. Die luidt, even kijken: 'Besluiten in het ontwerpbesluit G-26-009 Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie' … Nee, dit is de verkeerde. Heb ik ze even omgedraaid: 'Besluiten in het ontwerpbesluit G-26-009 Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg aan het beslispunt 2 toe te voegen: en met inachtneming daarvan wordt aan de Provinciale Omgevingsvisie de volgende tekst aangepast: Ingediend in de vergadering Provinciale Staten van 8 mei 2026: De tekst in paragraaf 12.4.4.3.3 ‘Functiemenging op bedrijventerreinen’ als volgt aan te passen: 'Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie en logies en tijdelijk wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast et cetera te schrappen en te vervangen door de alinea: ‘Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen toe te staan op de bedrijventerreinen mits er sprake is van kwalitatief hoogwaardige en professioneel beheerde huisvesting. De Provincie ondersteunt daarmee de gemeenten bij het realiseren van voldoende, betaalbare en kwalitatief goede huisvesting voor arbeidsmigranten conform de uitgangspunten van de *Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027: Waardig Wonen en Werken*, alsmede het rapport *Geen tweederangsburgers*.' En om even terug te komen op uw vraag, mevrouw Waajen, op die manier ondersteunen wij gemeenten dus en we staan het toe dat het daar gebeurt, dus we leggen het gemeenten niet op. We willen het niet voorschrijven dat ze het moeten doen, maar dat het kan. En nu kunnen we zeggen: luister deze … Ik heb nog vier seconden, dus dat ga ik heel snel doen. Nu kunnen we zeggen dat deze eigenlijk in een verordening moet komen. Die moeten bij de verordening komen. Dat kunnen we doen, maar we hebben inmiddels al een hele hoop bedrijven die dat soort faciliteiten faciliteren in bedrijfsvorm. Als wij nu als Provincie gaan zeggen: nou wacht nog maar even op de omgevingsvisie, dan is er geen een ondernemer die in de tussentijd nog gaat investeren in die woningen en dan creëren we precies waar we bang voor waren en dat zijn erbarmelijke omstandigheden voor arbeidsmigranten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Ik kijk nog even naar mevrouw Waajen. Voldoende voor u? Dank u wel. Tot slot in de eerste termijn geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Vragen en antwoorden zijn in grote mate gesteld en gegeven. De vraag is echter of er voldoende zekerheid bestaat over de haalbaarheid en ook over de rechtszekerheid voor inwoners lijkt er nog geen duidelijkheid te zijn. Ik las dat er zo'n 1.450 zienswijzen zijn en dit onderstreept toch wel hoe groot de maatschappelijke impact is. We missen duidelijkheid over de impact van het stikstofslot en energiecongestie op de mogelijkheden van realisatie van de punten van deze POVI. Mocht hier nu wel duidelijkheid over zijn, dan horen wij dat uiteraard graag. Voor 50PLUS is het duidelijk dat het voor senioren, boeren en andere inwoners duidelijk moet worden wat wel en wat niet kan. We gaan ervan uit dat het College nu antwoord kan geven op deze vraag. Het is natuurlijk vooral belangrijk om te weten wat echt niet kan. Hier moet ook aan de keukentafel over gesproken kunnen worden en de

vertaling van de visie naar haalbare uitvoering en bescherming van de leefbaarheid. Door onzekerheid kunnen vergissingen ontstaan. Klopt het dat we het hier over een richtlijn hebben en dat we hier ook zo mee om moeten gaan? En dat mensen met een goede motivatie en argumentatie projecten toch passend kunnen maken binnen deze POVI? Wij senioren kunnen met <onverstaanbaar> omgaan, maar we hadden liever zoveel mogelijk zekerheid, ook al weten we dat er altijd iets kan gebeuren waardoor dingen anders gaan of anders moeten gaan. In dit licht snap ik dat het Gedeputeerde Theuns zegt dat er onzekerheid is. Het kan immers verkeren en dat wist Bredero al in de oudheid en wij weten dat nu ook. We moeten wel de vinger aan de pols houden en als de hartslag minder wordt, dan is 50PLUS daar en moeten PS graag zo snel mogelijk in worden gekend. Het is een hele opgave om het hele stuk te lezen. Dat is me dan, eerlijk gezegd, ook niet gelukt. Maar graag willen we onze bewondering uitspreken voor de ambtelijke organisatie die aan dit project gewerkt heeft. Ik geef het hen te doen. Voorzitter, we leven in een onzekere wereld waarin de richting waar we naartoe gaan iedere dag kan veranderen. Hoe flexibel is deze POVI om zich aan deze volatiele omgeving aan te passen? Graag een reflectie van de Gedeputeerde hierop. Vooralsnog ziet 50PLUS deze POVI als een raamwerk, een startpunt voor de toekomst en dit zorgt ervoor dat alle kikkers op dit moment in de kruiwagen kunnen blijven, als een goed compromis, een combinatie van de politieke linkse en rechtse standpunten. En dan kom je mooi uit met een middenpartij en dat is 50PLUS. Maar gezien de vele amendementen zou ik toch eigenlijk graag willen weten, in de tweede termijn, van de collega-fracties of ze de POVI afkeuren als er geen werk gemaakt wordt van en niks positiefs komt uit al die amendementen. En dat is eigenlijk heel belangrijk. Dat vind ik gewoon leuk om te horen. Sorry. We zullen ons standpunt zeker mee laten bepalen in de appreciatie en de argumentatie van het College in deze zin. Dat was het. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Daarmee zijn we aan het einde van de termijn van uw Staten, de eerste termijn. Ik kijk even naar de Gedeputeerde of die meteen kan beantwoorden. Dat is het geval. Dan is het woord aan Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel voorzitter. Normaal gesproken werk ik altijd alleen maar vanaf papier, maar dat wordt inmiddels een hele opgave, moet ik zeggen, bij dit agendapunt. Voorzitter, ik wil ook beginnen met een woord van dank. Allereerst, het is al een aantal keren gezegd en ik neem die complimenten namens de ambtelijke organisatie heel graag in ontvangst, maar ik denk dat ik de complimenten die zijn uitgedeeld zelf ook net zo goed en ook namens het hele College wil maken. Want het is ongelooflijk wat er in dit huis, maar zeg ik overigens ook bij al die andere organisaties die de afgelopen jaren meegewerkt hebben, gereageerd hebben, meegedacht hebben, ook kritiek geleverd hebben – en dat is ook allemaal hartstikke goed – maar die wil ik een heel groot compliment maken over hoe dit stuk tot stand is gekomen. Dat heeft bloed, zweet, tranen en vooral heel veel uren gekost en daarvoor in ieder geval ook mijn grote waardering. Ook mijn waardering voor – ik heb dat in de commissie al gezegd, ik herhaal het hier nog een keer – de wijze waarop u als Staten ook in de afgelopen jaren dit onderwerp, dit traject tot zich heeft genomen. We hebben daar samen, en u zeker ook, in deeltijd heel veel uren ingestopt via de werkgroep Omgevingsvisie waar we u zo veel mogelijk hebben meegenomen, maar ook in aanloop naar deze politieke vergaderingen. Waarbij ook mijn waardering voor zowat alle fracties die ook met hun amendementen en hun zorgen en hun ideeën richting het College en vooral ook richting de ambtelijke organisatie zijn gekomen. En daarmee hebben we in ieder geval geprobeerd om zo veel mogelijk recht te doen aan alle gevoelens en alle aandachtspunten die hier bij de volksvertegenwoordiging leven. En dat moet ook, want bij dit stuk – en de heer Nijskens zei het eigenlijk – is het onmogelijk voor alle partijen vanuit hun eigen perspectief een tien te scoren. En als ik het helemaal zelf had mogen schrijven, dan had het er ook anders uitgezien. Maar ik zou zeggen: het is maar goed dat het er niet zo uitziet, want dit is een stuk dat zo in de kern de kerntaken van de Provincie raakt. De ruimtelijke ordening is onze wettelijke taak. En dan moet dat stuk ook een afspiegeling zijn van al die verschillende meningen, al die verschillende voorkeuren en al die verschillende opvattingen die er leven in onze samenleving en via u ook hier in de volksvertegenwoordiging en zo in het beleid tot uitdrukking zouden moeten komen. En wij als College zijn echt van mening dat het gelukt is om het best mogelijke compromis hier vandaag aan u voor te leggen ter

besluitvorming. Natuurlijk heeft u daar ook nog ideeën en opvattingen over en ik zal die ook als zodanig namens het College appreciëren. Dat even ter introductie. Ik zal het vergelijkbaar doen als bij de commissievergadering, om het even zo veel als mogelijk per onderwerp te behandelen zodat het nog enigszins een coherent en te volgen verhaal voor u blijft. En dan begin ik even met toch een aantal dingen nog over het proces. Ik heb er zelf net al even een reflectie op gegeven, maar er zijn ook wat vragen over gesteld, bijvoorbeeld door de heer Wolters Gregório. Overigens proficiat nog een keer met uw verjaardag vandaag. What a day to have your birthday, zou ik zeggen. Maar u vroeg, en ook de fractie van de PvdA vroeg daar naar: Hoe zorgen we nu dat het gesprek over dit document ook na vandaag levendig blijft en dat we ook met de samenleving daarover in contact blijven? En ik zou willen zeggen, dat dat gesprek eigenlijk nooit is gestopt. We zijn als College op dit moment bezig met de voorbereiding van onze omgevingsverordening, maar juist ook in dit stuk staan een hele hoop zaken waar we continu ook met buiten over in gesprek zijn. Het is al over de gebiedsprocessen gegaan. Het is al over de woningmarkt gegaan. Maar het is ook onze taak – en daar hebben we natuurlijk niet alleen onze participatieverordening voor – om veel naar buiten te gaan en continu met die samenleving in gesprek te zijn. En bij de diverse onderwerpen mag u ons daar natuurlijk op toetsen of we dat op de goede manier hebben gedaan. En ik zou zeggen dat dat gesprek in ieder geval wat ons betreft helemaal nooit stopt. Ook nog even over het proces en de behandeling daarvan een aantal dingen die de heer Loomans namens de fractie Horizon daarover zei en hij noemde dat 'tussen de soep en de aardappelen' en over de spreektijd. Ja, wij gaan niet over uw spreektijd, daar gaat u uiteraard zelf over. Ik hoop echt oprecht dat dit voor niemand voelt als tussen de soep en de aardappelen als ik zie welke tijd en moeite, niet alleen wij, maar uzelf ook via werkgroepen, via informerende sessies hier de afgelopen tijd in hebben gestoken. En daar hebben wij en ik denk ook uzelf… En u zou zichzelf, denk ik, tekort doen door dat tussen de soep en de aardappelen te noemen, maar dat is in ieder geval een reflectie vanuit mijzelf. Ook nog meer aan de algemene kant, de heer Driessen, zojuist nog in zijn betoog, die zei: Ja, het ziet er eigenlijk uit als een soort handvest, te rigide. En dat zijn dan even mijn woorden, maar het haalt eigenlijk alle dynamiek uit een samenleving. En wij maken deze visie, wij vullen onze taak op het gebied van ruimtelijke ordening in, nu via de visie die voor ons bindend is en later via de verordening die daadwerkelijk een juridische doorwerking heeft, omdat wij zien dat de dynamiek juist uit heel veel van die opgaven is. Omdat we zien dat we eigenlijk sinds 2010 landelijk, provinciaal, maar ook gemeentelijk onze taken op het gebied van ruimtelijke ordening te veel los hebben gelaten en ondertussen niet gestopt zijn met het maken van beleid, met het formuleren van doelstellingen. Maar ondertussen niet meer de optelsom daarvan hebben gemaakt, waardoor, en u refereerde zelf, volgens mij, ook aan het stikstofslot en zo zijn er nog wel een aantal andere onderwerpen waar we nu op slot komen, waar de dynamiek eruit gaat, juist omdat we geen keuzes maken, juist omdat de overheid niet duidelijk is over wat er op plekken wel en wat er op plekken niet nog kan. Dus ik zou zeggen: juist als u op zoek bent naar die dynamiek in de samenleving dan is het ook nodig dat een overheid duidelijk is en haar wettelijke taken invult over waar ruimte is voor dingen en ook, helaas, waar soms minder ruimte of geen ruimte is voor dingen. Dat is in ieder geval zoals wij daarnaar kijken. Dus ik deel dat er dynamiek nodig is in de samenleving. Ik deel dat dat niet te rigide moet zijn. En tegelijkertijd moeten wij onze wettelijke taak invullen. Wat de heer Driessen daar voor oordeel aan verbond. Hij zei net: een lelijke zes. Ik heb ooit een keer geleerd dat je daar toch mee overgaat. Dus dat zullen we straks bij de stemming dan van hem zien. Dan, voorzitter, even iets over de zonering. Ik heb over het algemeen, en ook een aantal partijen heel expliciet niet, steun ervaren bij het principe van zonering. En ik merk dat overigens ook in de zienswijzen die zeer kritisch zijn natuurlijk op sommige punten – dat zal ik als eerste onderkennen – dat ook uit alle hoeken waar men kritiek daarop uit, dat er in ieder geval wel het idee is dat we juist aan die ruimtelijke ordening moeten doen. En daar is zonering, denk ik, een uitwerking van en ook een gevolg van. En is daarmee – de vraag van mevrouw Fischer – alles dan nu opgelost, netcongestie, stikstof? Nee, zeker niet. Bieden we daarmee meer duidelijkheid dan we tot op heden hebben gedaan? Ja, absoluut. En dat was ook de vraag die Provinciale Staten in de vorige periode aan het vorige College van GS hebben gesteld bij de Omgevingsvisie 2021, namelijk: heel mooie verhalen, heel mooi boekje. Overigens ook heel veel uren en werk ingestoken, dus ik bedoel dat zeker niet cynisch. Maar uiteindelijk, omdat je het niet vertaalt in ruimtelijke consequenties en kaartmateriaal uiteindelijk ook niet duidelijk genoeg. En ik denk dat we daar nu een flinke slag hebben

geslagen. En toch ook nog een laatste poging, in ieder geval in de richting van de heer Loomans, want ik hoorde ook zijn oordeel daarover – dat respecteer ik overigens ook goed – vanuit zijn partijpolitieke standpunt. Maar uiteindelijk hoop ik dat we hier met elkaar steeds kleine stapjes vooruit zetten richting het goede. En dan hoop ik in ieder geval dat we straks, aan het einde van dit debat, met elkaar kunnen concluderen dat deze omgevingsvisie veel meer duidelijkheid biedt, veel meer perspectief biedt juist ook voor de zorgen die de heer Loomans, denk ik, terecht adresseerde dan de visie die we op dit moment hebben en die die duidelijkheid niet biedt. Dat even als wat algemene overwegingen bij zonering. Dan even specifiek, voorzitter, over het primair landbouwgebied. En ik deel ook wat mevrouw Van der Pol daarover zei. Dit is de eerste provinciale omgevingsvisie, niet alleen in deze Provincie, maar überhaupt binnen Nederland van alle provincies die wij hebben, die juist ook de positie van de landbouw beschermt door middel van de instelling van het primaire landbouwgebied. En dat is, denk ik uniek, en dat is, denk ik, ook nodig gelet op het feit dat in de afgelopen tientallen jaren juist ook vaak de landbouw het kind van de rekening is bij alle ruimteclaims die we logischerwijs ook met elkaar hebben. En ik deel ook de analyse die de heer Nijskens daarop maakte. Het is niet zo dat we een primair landbouwgebied hebben en dat dat kleiner is geworden. Wij hadden in de oude POVI, of hebben eigenlijk nu nog in de vigerende POVI, het buitengebied en daarin kan als je het, volgens mij, maar enigszins motiveert, al heel erg veel. En hier zijn we juist duidelijk over dat we op sommige plekken die landbouw goed willen beschermen. En dat is ook de reden dat we deze keuze hebben gemaakt en daar staan we ook helemaal achter. En betekent dat dan dat dat alleen maar hoogproductieve en heel intensieve landbouw mag zijn? Nee, zeker niet. En dat was ook de vraag die mevrouw Mertens daarover stelde. Ook biologische landbouw is natuurlijk in die zone welkom. Het hoeft niet allemaal alleen maar hoogintensief te zijn, maar je wil wel dat er ruimte blijft voor de landbouw om daar te kunnen produceren. En dat brengt me meteen bij de appreciatie van het amendement daarop van GroenLinks, amendement 219: 'Primair landbouwgebied' voor alle vormen van landbouw. Die kunnen wij oordeel Staten geven, omdat die wat ons betreft gewoon verduidelijkt wat het College al bedoelde, namelijk er is ruimte voor alle vormen van landbouw, intensief, extensief, hoog innovatief, minder hoog innovatief ook in dat primaire landbouwgebied. Dus wat ons betreft een verduidelijking van hetgeen het College reeds bedoelde en daarmee oordeel Staten. Ook over het primair landbouwgebied is veel gesproken over de ‘nee, tenzij’ door een aantal partijen. En ik onderschrijf nog een keer – en mevrouw Waajen refereerde aan de toezegging die ik daarop heb gedaan – **het aspect leefbaarheid daarin in ieder geval voor het College een belangrijke rol speelt, en dat zullen we ook als zodanig meenemen bij het verder opstellen van de omgevingsverordening die nu ter visie ligt**. Verder zijn daar ook opmerkingen over gemaakt en amendementen op ingediend door de fractie van LOKAAL-LIMBURG, de heer Franssen. En dat brengt mij bij de appreciatie van amendement 220: 'Een goede verhuizing naar primair landbouwgebied' en dan ga ik die even in mijn administratie erbij pakken. Dat is eigenlijk een punt dat ook in de commissie door een van de insprekers al werd aangehaald, door de heer Verhoijsen, als ik het mij goed herinner. Waarin er wat verwarring ontstond of er in de huidige POVI en in de ontwerpverordening zoals die ter inzage ligt dan altijd uitgegaan moet worden van verhuizing vanuit een zone, bijvoorbeeld in de buurt van natuur, naar het primair landbouwgebied en moet dat dan richting een VAB? Dat is wat het College betreft nadrukkelijk niet het geval. Maar het feit dat daarover veel vragen leven. Het feit dat het vanmorgen, volgens mij, ook nog in een krantenartikel van een van de mensen op die tribune stond, waarin nog steeds dat beeld leeft. Ik heb het in de commissie al een keer gezegd, maar wat ons betreft is dit amendement een verduidelijking dat nieuwvestiging ook mogelijk blijft, maar dat het natuurlijk wel een getrapte afweging is dat je eerst zo veel mogelijk gebruik kan maken van bestaande locaties, van VAB's, en daarna blijft zeker ook nieuwvestiging op – zoals in de commissie werd gezegd – maagdelijke gronden, wat ons betreft, zeker een optie. Dus amendement 220 dat is, wat ons betreft, in ieder geval oordeel Staten. Dat brengt me dan ook meteen bij amendement 221, wederom van de heer Franssen. En dan kijk ik even of ik de goede formulering daarvoor bij mij heb.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

Gedeputeerde Theuns: Ik heb hier in ieder geval nog de ongewijzigde versie waar nog de zin in staat: 'Er wordt een ‘ja, mits’-houding aangenomen door de Provincie en geen ‘nee, tenzij’-houding. De wijziging is in omloop, begrijp ik in ieder geval uit de handgebaren van de heer Franssen. Ik heb in ieder geval met u daarover ook contact gehad – zeg ik in de richting van de heer Franssen – dat als dit amendement zo zou worden ingediend, de versie die ik hier voor mij heb, dan zouden we hem als College ontraden, omdat dat nu net raakt aan de kern van wat wij in ieder geval niet willen, namelijk dat wij als Provincie moeten motiveren waarom iets niet zou kunnen, terwijl wij juist dat primaire landbouwgebied en de bescherming daarvan een provinciaal belang vinden. Wij vinden echter wel – en dat is ook in lijn met de toezegging die ik in de richting van het CDA heb gedaan en ook het betoog dat de heer Franssen houdt – dat er ruimte moet zijn voor dat maatwerk. Ik heb een nog niet de aangepaste versie voor me, maar als die in lijn is met hetgeen de heer Franssen tegen mij gezegd heeft, dan kan ik hem wellicht oordeel Staten geven.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, als ik even mag. Blij dat ik als fractievoorzitter van LOKAAL-LIMBURG met de Deputé hierover contact heb gehad. De aanpassingen zoals de Deputé het verwoordde, hebben wij verwoord in het gewijzigde amendement. En dan ben ik blij dat de Deputé dan in zijn beantwoording aangeeft dat het oordeel Staten wordt.

De voorzitter: Dank u wel. Hij komt eraan zodra hij er is. Dan zullen we ook zorgen dat de Gedeputeerde hem meteen heeft en kan hij er wellicht in zijn eerste termijn nog even naar kijken of dat voldoende aangepast is.

Gedeputeerde Theuns: Dat is goed, voorzitter, als dat in de eerste termijn is en anders zal ik het in de tweede termijn nog een keer bevestigen als ook de rest van de Staten kennis heeft kunnen nemen van de gewijzigde tekst. Dat over het primair landbouwgebied en een aantal amendementen daarop. Dat brengt me bij een aantal dingen die zijn gezegd, voorzitter, over het verwevingsgebied. En nogmaals: ik denk dat de heer Nijskens een goede duiding heeft gegeven van hoe dat in de oude POVI zat en hoe dat in de nieuwe POVI wordt. En er zijn toch vanuit aandachtspunten vanuit verschillende fracties en zeker vanuit de BBB-fractie zijn daar een motie en een amendement op ingediend en die zal ik ook even appreciëren. Te beginnen bij motie nummer 3296: 'Zuinig op de ruimte; stenen in de stad, niet daarbuiten'. Ook wat het College betreft, gaat inbreiding bij nieuwe stedelijke functies boven uitbreiding. En ik deel in ieder geval ook de probleemanalyse die in de motie staat, namelijk dat je soms vraagtekens kunt zetten bij wanneer iets nu als stedelijk gebied op kaart staat, wanneer iets als landelijke kern op kaart staat. Dat hebben wij niet nu in deze POVI helemaal nieuw verzonnen. Dat staat soms al tientallen jaren zo op kaart. Maar daardoor kun je, in de loop der jaren, daar heel verschillende definities aan hangen. We hebben ook al in de richting van gemeenten aangegeven dat wij daar ook met gemeenten het gesprek over willen aangaan. En ik zie deze motie ook als een bekrachtiging daarvan, in ieder geval vanuit de Staten, om daarover expliciet en ook voor de volgende omgevingsverordening, niet zijnde die van september maar die daarna, om daar ook uitsluitsel over te geven. En wat het College betreft, heeft deze motie dan ook het oordeel Staten. Ook is er een gewijzigd amendement 215 – en ik neem hem er even bij – die gaat over: 'De zorgvuldige uitwerking …'.

De voorzitter: Voordat u daarop ingaat, is er nog een vraag van mevrouw Mertens.

Gedeputeerde Theuns: Ja.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Sorry voorzitter, dank u wel. Wat u eigenlijk zegt bij motie 3296: dat waren we eigenlijk al van plan om te doen. Toch? Dat is in feite wat u zegt?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik zeg niet dat we dat op deze manier helemaal direct van plan waren om te doen. Hier staat ook dat we dat nog een keer voor de volgende wijzigingsverordening moeten doen. Dus ik zie dat als een opdracht van de Staten om dat ook echt daadwerkelijk te gaan doen, want dat is natuurlijk iets wat vaak al tientallen jaren bestaat. Maar ik denk dat dit wel een goede exercitie is om te doen. En dat daar zeker bij een kaderstellend document als de POVI, helemaal niks mis mee is als u daar als Staten een opdracht geeft aan het College om dat op die wijze in te vullen. Dat geeft duidelijkheid, ook voor het College en voor de ambtelijke organisatie. Dus ik kan onderschrijven dat het nodig is en dat hiermee de urgentie om het te doen vergroot wordt.

De voorzitter: Gaat u verder?

Gedeputeerde Theuns: Ik was gebleven, voorzitter, bij de appreciatie van het gewijzigde amendement 215, wederom van de fractie van de BBB. En wij hebben als College natuurlijk ook even heel goed gekeken wat hier precies staat en er was daarstraks ook even een interruptiedebat met de indiener van het amendement over wat hier nu precies staat. Laat ik vooropstellen: wij kunnen het amendement oordeel Staten geven, omdat wij het belangrijk vinden dat wij als overheid, als provinciale overheid, ons continu bewust moeten zijn van de stapeling van alle verschillende regelgevingen die vanuit alle goede bedoelingen en ook soms vanuit de wettelijke taken toch op dezelfde vierkante meter landt. En ik heb daar gisteren nog een goed voorbeeld van gehad met een aantal ondernemers die hier op bezoek waren, agrarische ondernemers die een zestal locaties hebben in het midden Limburgse en die bezig zijn om met een aantal van die locaties te stoppen, om met een aantal van die locaties juist door te gaan en daar meer ruimte nodig hebben, bijvoorbeeld voor dierenwelzijn, waar mevrouw Boven ook aan refereerde. En als je alleen op de individuele casus zou kijken of je dan bijvoorbeeld een bouwblok moet vergroten, dan zou je misschien tot de conclusie komen dat je dat niet moet doen, terwijl het nu juist in het kader van de grotere opgave – en in dit geval, ik noem even het voorbeeld van meerdere locaties – en je dat integraal bekijkt, gaat het er hier enorm op vooruit. En die blik, continu het kijken of we dingen aan het stapelen zijn of we juist ook dingen kunnen combineren door meer dan het bovenwettelijke te doen. Want soms kun je op een plek meer dan alleen maar het wettelijke doen, juist ook in het belang van de opgave. Ik vind dat dat een overweging is die in ieder geval altijd bij een provinciale overheid zou moeten horen bij het uitvoeren van haar wettelijke taken. Ik denk dat dit een explicitering daarvan is in de POVI. Wat het College betreft, kan dat dus ook het oordeel Staten krijgen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, de Gedeputeerde beantwoordt dit amendement nu vanuit de blik van de agrarische ondernemer, maar het speelt natuurlijk breder. Want het kan ook op sommige plekken tegen die agrarische ondernemer werken als doelstapeling van andere belangen leidt tot andere keuzes. Hoe borgt u dat? Of zegt u: we bakenen het echt specifiek af voor agrarische ondernemers?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Het staat in de paragraaf over het realiseren van ambities voor natuur en landbouw. Daar wordt het amendement toegevoegd. Dus het zal inderdaad vooral op … Dus soms toch vaak, in ieder geval, in het openbaar tegengestelde belangen, terwijl ze volgens mij soms ook juist heel complementair aan elkaar kunnen zijn, dat aan elkaar zijn en het ook gewoon op het moment – inderdaad, daar heeft u gelijk in – dat dat niet zo is en dat je soms ook keuzes maakt die, juist vanuit het belang van het beschermen van de natuur – wat ook een wettelijke taak van de Provincie is – die beperking kunnen zijn voor de landbouw. Maar dan vind ik wel dat dat een keuze is die je met je volle verstand maakt en niet door het zonder meer stapelen van verschillende doelen. Volgens mij hoeft de conclusie ook niet te zijn dat het altijd in het voordeel is van de landbouw. Zo apprecieer ik het zeker niet. Maar dat het wel uiteindelijk een bewuste keuze is waarom je een bepaalde maatregel neemt en waarom je een bepaalde doelstelling voor laat gaan op de ander.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

Gedeputeerde Theuns: Zorgvuldig bestuur, inderdaad. En je zou kunnen zeggen dat we dat als Provincie toch überhaupt moeten doen, maar als ik dan kijk naar de 200 pagina's van deze POVI en alles wat we sowieso al zouden moeten doen, dan zouden er, denk ik, heel wat pagina's ook weer uit kunnen. Kortom: oordeel Staten. Voorzitter, dan ook iets over de groenblauwe landbouwzone, voorheen de groenblauwe mantel, maar ook stevig in deze POVI herijkt. En ook daar eens met de constatering van mevrouw Van der Pol dat daar niet langer één generiek beleid, één generieke motiveringsplicht geldt straks als de verordening is aangenomen, maar dat we daar juist ook meer maatwerk … En daardoor lijkt het wellicht dat er meer regels bijkomen, maar uiteindelijk wordt het veel duidelijker voor de ondernemers in het gebied. Dat is in ieder geval de insteek die het College heeft gekozen. En er zijn toch vanuit verschillende partijen nog vragen over gesteld en ook amendementen op ingediend. En dan begin ik weer bij de fractie van de BBB, amendement 217: 'Haalbaarheid en betaalbaarheid'. De constatering van het College is dat de betreffende zin eigenlijk zo goed als letterlijk in het LOS staat, het programma dat door het College is vastgesteld en ook zo goed als letterlijk in de POVI staat, zij het dan bij de paragraaf die over het LOS gaat. Maar het amendement vraagt om dit toe te voegen aan hoofdstuk 5.3.6, namelijk het instrumentarium Natuur. Wat het College betreft, is dat volledig in lijn met hetgeen in uw eigen beleidskader staat, dus wij vinden het geen enkel bezwaar dat op die plek neer te zetten. En dat is een verduidelijking, denk ik, van hetgeen al in uw beleidskaders staat om dat ook in de POVI op te nemen. En wat het College betreft dus oordeel Staten voor dit amendement. Dan over de gebiedsprocessen waar mevrouw Schuuring een vraag over stelde, of in ieder geval een constatering dat de PvdA achter de werkwijze van de gebiedsprocessen staat, maar dat daarbij nog een aantal vragen leven. Daar heeft zij een motie over ingediend. Dat is motie nummer 3294. En ik heb die zelf ook even goed moeten lezen toen die werd ingediend, van: wat staat er precies? Want je zou er de indruk uit kunnen krijgen dat we nu toch opeens extra regels gaan opnemen voor die overgangsgebieden voordat die gebiedsprocessen zijn verlopen. Maar uiteindelijk is onze conclusie dat dat hier niet staat. En anders hoor ik dat in ieder geval graag. Maar hier staat dat daar waar we geen gebiedsproces doorlopen, dat we in de tussentijd no regret-maatregelen nemen. En er staat in het LOS, zoals dat ook door GS is vastgesteld, dat buiten de focusgebieden zoals die in het LOS zijn aangewezen het niet is dat we helemaal niks doen. We hebben daar als College gewoon een basisinzet, daar waar het gaat om onze wettelijke taak op het gebied van natuur, natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer, hydrologische maatregelen. En dat doen we natuurlijk gewoon en dat kunnen we ook niet laten, want dat is onze wettelijke taak. En de motie roept in ieder geval op om die basisinzet in beeld te brengen en Provinciale Staten daarover voor het einde van het jaar te informeren. En vanuit die appreciatie… Er wordt hier namelijk niet gevraagd om iets extra's te gaan doen, maar om de wettelijke basis in te zetten, wat wij gewoon doen, om die in beeld te brengen. Vanuit die blik – en nogmaals: als dat verkeerd gelezen is, hoor ik het graag, voorzitter – is de appreciatie wat ons betreft oordeel Staten.

De voorzitter: Ik zie volgens mij mevrouw Schuuring knikken dat het zo juist geïnterpreteerd is. Laten we daar gewoon duidelijkheid over hebben, anders is het achteraf onduidelijk.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Ja, het is misschien goed om dat inderdaad dan maar even expliciet te maken ook. Ja, dat klopt.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, ik kan het heel lang maken, maar wij lezen dit op dezelfde manier. Zo heb ik het ook opgeschreven, dus eens.

De voorzitter: Maar fijn om dat even goed met elkaar vast te stellen. Gaat u verder, Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat zijn de beste interrupties om te krijgen, voorzitter. Dan, ook op het gebied van gebiedsprocessen een motie vanuit de fractie van GroenLinks – mevrouw Mertens heeft die ingediend – over 'Grip op gebiedsprocessen', nummer 3295. En ik weet dat eerder het College in ieder geval heeft aangegeven, dat we over het LOS rapporteren via de P&C-cyclus, maar we hebben er in het College goed over gesproken. En als we ook op het programma onder de Omgevingswet dat over water gaat daar een voortgangsrapportage over maken … Ik denk ook, als je luistert naar deze vergadering, een aantal andere vergaderingen, hoeveel belangstelling er is – en dan maakt het, denk ik, niet zo veel uit wat je politieke kleur is – is, volgens mij, iedereen vanuit zijn perspectief benieuwd wat er nu precies gebeurt in het LOS in die gebiedsprocessen. Wat het College betreft is het in ieder geval prima om daar eens per jaar – en ik zeg u ook echt eens per jaar, want vaker is gewoon niet haalbaar, ook niet qua ambtelijke capaciteit – een rapportage over opstellen. Dus deze motie krijgt wat ons betreft dan ook oordeel Staten. Voorzitter, dan om het blokje zonering in ieder geval mee te eindigen, kom ik nog op individuele onderwerpen. De heer Driessen heeft ook nog een amendement ingediend over subsidiariteit en dat is amendement 212. En ik moet zeggen dat dat een onderwerp is dat mij zelf ook nauw aan het hart gaat en dat is ook een van de redenen dat we subsidiariteit bij de basisuitgangspunten in deze POVI, waar die voorheen niet instond, in hebben gezet. Ik ben daarover ook nog met de heer Driessen in contact geweest. Ik moet zeggen: om het toe te voegen aan paragraaf 16.6, wat niet direct onze voorkeur zou hebben, daar kan ik best mee leven, maar de reden waarom ik het amendement in deze vorm toch helaas moet ontraden, is omdat het amendement eindigt met de zin '… gemeenten en waterschappen verdedigbare afwijkruimte te verschaffen en juridisering te voorkomen.'. Dat valt moeilijk te rijmen met het principe van wat een POVI is en wat uiteindelijk een verordening die daaruit voortvloeit, is. Dus om iets op te schrijven over subsidiariteit en hoe je daarmee omgaat, daar wil het College een heel eind in meegaan. Daar hebben we zelf ook een heel aantal dingen over opgeschreven. Maar deze laatste zin, dat voelt eigenlijk als een soort escape om op momenten dat het even beter uitkomt vanuit subsidiariteit, dan maar de hele POVI of de hele verordening terzijde te schuiven. Zo kunnen we het in ieder geval lezen en zo zouden wij het niet willen lezen. Ik vraag me ook af of de heer Driessen het zo bedoeld heeft, maar dat horen we dan wel in de tweede termijn. Maar op deze manier wordt het amendement ontraden. Voorzitter dan ook over de individuele onderwerpen. Dan blijven we toch nog even bij de landbouw, want daarover zijn nog een aantal vragen gesteld en wederom amendementen op ingediend. En dan pak ik eerst even amendement 218, wederom van mevrouw Mertens. Het amendement 'Ruimte voor biologische landbouw'. En daarover heb ik goed met collega Demollin, die over het pachtbeleid gaat, afgestemd. En ik zou daar bij willen zeggen dat wij dat amendement oordeel Staten kunnen geven, omdat voor een gedeelte wij dit als College al doen. Wij werken binnen ons pachtbeleid met verschillende standaarden, zoals bijvoorbeeld de goudstandaard, waardoor ondernemers die biologisch werken in het puntensysteem eigenlijk ook al zo goed scoren dat je daar als reguliere agrarische ondernemer eigenlijk al bijna niet meer overheen kan. Dus in die zin werken wij al zeer stimulerend. Er staat: Daar waar dit bijdraagt aan natuurdoelen, staan we sommige middelengebruik niet toe. Ja, daar waar dit bijdraagt, zullen we natuurlijk gemotiveerd kijken waar we dat soort middelengebruik aan de voorkant, via de uitgifte van de pacht, niet toestaan. Maar dat is iets anders dan dat het een soort generieke bepaling zou zijn dat het niet meer mag. Maar dat dat niet erin staat, is in ieder geval wat ons betreft als College, dat wij het ook lezen. Wij zetten hier geen kop op landelijk beleid. Dit is gewoon een invulling van onze wettelijke taak, het halen van de wettelijke doelen en daarmee kan het amendement oordeel Staten krijgen. Ook op het gebied van landbouw een vraag van mevrouw Boven van de Partij voor de Dieren over dierenwelzijn. Een onderwerp dat haar en haar partij aan het hart gaat. Dat is ons zeer duidelijk. U heeft gewoon een heel concrete vraag: **zou Gedeputeerde na kunnen gaan hoe dat precies zit met wettelijke taken op het gebied van dierenwelzijn in relatie tot gemeentelijk beleid?** Ik weet niet of er een taak voor de Provincie is weggelegd, maar uw vraag was: Kunt u het nagaan? **Ja, dat wil ik zeker nagaan. Dus dat zeg ik u bij dezen toe**. Daar ga ik u niet meer vandaag het antwoord op kunnen geven, maar **daar komen wij op een later moment schriftelijk bij u op terug**. Voorzitter, dan het onderwerp wonen.

De voorzitter: Ik denk dat mevrouw Boven nog graag iets van een termijn wil hebben. Kun je iets specifieker zijn wanneer die beantwoording ongeveer te verwachten is?

Gedeputeerde Theuns: Voor de zomer, voorzitter. Dan het onderwerp wonen en ook een aantal dingen over verstedelijking. Dan zou ik willen zeggen: allereerst proficiat aan mevrouw Wesseling met haar koophuis. Fijn dat dat gelukt is met haar partner. En dan meteen ook de appreciatie van haar motie, die dus in ieder geval niet meer over haarzelf gaat gelet op het feit dat ze met een partner een woning heeft kunnen bemachtigen. Maar de motie gaat over 'Bouwen voor singles' en daar kan ik heel kort over zijn, voorzitter. Wat ons betreft kan die het oordeel Staten te krijgen. Wij werken natuurlijk al voor de doelgroep jongeren en starters. Dat is voor ons een belangrijk aandachtspunt. Maar inderdaad, wat ook in de motie staat, wij gaan later dit jaar de Woondeal herijken. Het is niet alleen aan de Provincie wat daarin komt te staan. Dat is ook aan de 31 gemeenten en aan het Rijk. Maar u geeft hier in ieder geval een duidelijke opdracht aan het College en het College kan die opdracht onderschrijven. Dus wat ons betreft oordeel Staten. 3297, motie 'Bouwen voor singles'. Dan voorzitter, een aantal partijen en de heer Wolters Gregório noemden het: wonen is een recht. Ik onderschrijf dat volledig. En daarmee toch ook even iets over de zorg die mevrouw Schuuring daarover uitte: Brengt dit nu een vertraging of brengt dit een versnelling, deze POVI? Wat ons betreft brengt het een versnelling. Als dit een vertraging zou brengen, dan had ik het voorstel hier zelf in ieder geval nooit op deze wijze ingebracht. Wat niet wil zeggen … En we hebben natuurlijk de commissie goed gehoord, de wethouders daar ook goed over gehoord. Hoe zorgen we dat de intenties waarmee zaken op papier zijn gezet, in de praktijk daadwerkelijk zo uit gaan pakken? En laat ik zeggen: hier staat niet alleen een portefeuillehouder POVI, maar ook een portefeuillehouder Wonen die zeer gemotiveerd is om ook de doelstellingen die u als Staten en die het College zichzelf gesteld hebben op het gebied van wonen en op het gebied van de versnelling, om die tot realisatie te kunnen brengen. De heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG vroeg in dat kader: hoe gaan wij nu zorgen dat we onze jongeren daadwerkelijk kunnen behouden? En ook in deze POVI kiest het College hier duidelijk koers. Op het gebied van demografie – waar wij nu eenmaal niet een natuurlijke demografische aanwas hebben binnen het Limburgse – is onze constatering dat wij mensen nodig hebben om onze basisvoorzieningen in het Limburgse op peil te houden. En dat wij dus het provinciaal woonbehoefteonderzoek, met daarin een aantal scenario's, dan ook kiezen voor wat dan heet het WLO-Hoog-scenario. En dat moeten natuurlijk geen luchtkastelen zijn, maar die mensen moeten ook uiteindelijk ergens kunnen werken. En dat is niet alleen in de sectoren – ik kom dadelijk nog op het onderwerp arbeidsmigranten – die mensen dan meteen in hun hoofd hebben. We werken juist als College in de volle breedte aan vele economische proposities waar deze mensen straks hun geld moeten kunnen verdienen Vooral collega Satijn kijk ik dan natuurlijk aan. Als ik kijk waar die mee bezig is: u heeft vanochtend over de Einstein Telescope gesproken, defensie-industrie, alles wat er gebeurt rondom VDL, de Metec in Zuid-Limburg, de maakindustrie in Midden-Limburg. Vanuit dit huis worden er echt honderden miljoenen geïnvesteerd om te zorgen dat wij ook in de toekomst hier voor iedereen op alle niveaus werk hebben. En juist ook om te zorgen dat die jongeren, waar de heer Franssen het over had, niet alleen in deze provincie kunnen komen wonen, maar hier uiteindelijk ook hun geld kunnen verdienen en hier tot hun oude dag kunnen blijven wonen. Dat even als reflectie op zijn vraag. Hij vroeg ook: kan deze POVI dan op onderdelen voor gemeenten met woningbouwambities belemmerend werken? Het eerlijke antwoord daarop is: ja. Het is natuurlijk niet alleen maar dat alles kan, maar dat is nu net ook de kern van de POVI dat je soms ook duidelijk bent over dingen die niet kunnen. Maar het antwoord is: ja, in sommige gevallen zal het zeker belemmerend werken, maar het biedt, denk ik, meer kansen dan dat er belemmeringen zijn. Dan ook over wonen, maar dan maak ik wel het stapje naar het onderwerp wonen speciaal voor de doelgroep arbeidsmigranten. En daar heb ik ook een aantal partijen en zeker ook de fractie van Forum die daarover amendement 213 heeft ingediend en daar zou ik toch even het een en ander over willen zeggen. Want ik weet dat daar ook richting al uw Statenfracties veel signalen zijn gekomen vanuit partijen die daar ook in de buitenwereld met goede intenties – zeg ik er even bij – mee bijdragen aan een oplossing. En het College onderschrijft en maakt ook echt een koerswijzing ten opzichte van de huidige POVI waarin wij eigenlijk al zeggen – in uw huidige POVI, uw huidige verordening – dat wonen op bedrijventerreinen niet mogelijk is. En uiteindelijk, als stip op de horizon, zegt het College ook dat wij niet moeten willen dat mensen wonen op

bedrijventerreinen, dat mensen wonen op een bedrijventerrein pal onder een windmolen, waar u zelf, volgens mij, als Staten ook nogal iets van vindt. Op die amendementen kom ik zo meteen nog even terug. Maar een bedrijventerrein is in de kern natuurlijk niet bedoeld om permanent te wonen. Een bedrijventerrein is om te kunnen ondernemen en in deze POVI staan ook een hoop dingen, dat ook die ruimte schaars is en dat we die heel hard nodig hebben. Uiteindelijk zien wij als College ook dat er een enorm probleem is op het gebied van de huisvesting van arbeidsmigranten, dat er in Venlo situaties zijn en in andere delen van de provincie waar mensen onder de brug slapen, waar mensen in het buitengebied slapen, omdat ze geen onderdak hebben. Dat vinden we juist ook mensonterende situaties en daar willen we ook iets aan doen, maar wel op een verantwoorde wijze. Dus wat wij in deze POVI en in deze verordening voorstellen, is dat wij niet die stip op de horizon willen verliezen, namelijk niet mensen permanent laten wonen op bedrijventerreinen, maar dat wij samen met gemeenten die hier hard mee aan de slag zijn, die wel bezig zijn om de huisvesting in die wijken, die je niet van vandaag op morgen regelt … En als je nu alleen maar zegt dat mensen altijd in de wijk moeten gaan wonen – ben ik met een aantal van de sprekers net eens – maak je het probleem alleen maar groter op de korte termijn. Maar we moeten wel aan die stip op de horizon werken. En we hebben hier letterlijk in deze POVI opgeschreven dat, als gemeenten werken aan die huisvesting op de lange termijn, als we die aantallen van die arbeidsmigranten ook overnemen in onze woningbouwprogrammering, dan willen wij op de korte termijn meewerken aan grootschalige huisvestingslocaties op plekken waar je eigenlijk niet permanent wil wonen, zoals bijvoorbeeld op bedrijventerreinen, maar dan wel op die verantwoorde wijze. En dat doen we ook samen natuurlijk met de gemeenten in met name Noord en Midden-Limburg waar dit onderwerp speelt. Vanuit die optiek zal ik amendement 213 van de heer Driessen, waar eigenlijk letterlijk instaat dat we wonen permanent moeten toestaan, ontraden.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter, de toelichting van de Gedeputeerde gehoord hebbende, is de Gedeputeerde het me eens dat – en de Gedeputeerde is ook Gedeputeerde Wonen namelijk – dat een – en het zullen ze niet alle 80.000 zijn, onze arbeidsmigranten, maar zeg dat het de helft of misschien zelfs een kwart ervan is – het realiseren van 25.000 of 30.000 nieuwe woonplekken in de kernen een opgave is waar we misschien over tien jaar nog niet mee klaar zijn als we dat extra op ons bordje erbij nemen? En dat daarnaast deze shortstaymensen niet de leefsfeer vergroten? Als iemand daar een periode van een half jaar woont bijvoorbeeld en een half jaar later woont er weer iemand een half jaar, dat die mensen geen hechting hebben met een wijk, met een woonkern, met plekken? En dat het dus ook voor de mensen die daar wel permanent gaan wonen geen goede oplossing is?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik ga een heel eind mee in de probleemanalyse die de heer Driessen op tafel legt, voorzitter, want wij hebben namelijk cijfers. Er zijn inderdaad ruim 80.000 arbeidsmigranten – als ik het even uit mijn hoofd zeg – in alleen al Noord en Midden-Limburg. Maar we hebben ook cijfers, een Decisio-rapport, waar instaat dat twee derde van die mensen die aanvankelijk als shortstay naar Nederland komen, uiteindelijk gewoon besluiten om Limburger van begeerte te worden, om hier te blijven. En ik hoop dat de heer Driessen het dan ook met mij eens is, dat voor die mensen die hier aanvankelijk naartoe komen, dat dat dan geen perspectief is om altijd maar op een bedrijventerrein te blijven wonen. Hebben we dat probleem dan op die korte termijn opgelost? Nee, die woningbouwopgave is dus enorm. En wat wij vragen in deze POVI en ook in de verordening, is aan die gemeenten… Gezien de grootte van deze opgave, gelet op de enorme aantallen – de tienduizenden waar het om gaat – moeten wij voor de komende decennia deze aantallen gaan vertalen in onze woningbouwprogrammering. En hebben we dat van vandaag op morgen opgelost? Nee, zeker niet. En dat is ook precies de reden dat we in de verordening opnemen dat we op de korte termijn iets zullen moeten met grootschalige huisvestingslocaties voor shortstayverblijf op plekken waar je op de lange termijn niet permanent wil wonen. En dat is echt de draai die wij maken, juist ook naar

aanleiding van het zienswijzenproces, de richting die gemeenten daarin kiezen. En dat komt, denk ik, ook tegemoet aan de zorgen die de heer Driessen net in zijn interruptie uit, voorzitter.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ik denk dat wij hier eigenlijk in ideologie over denken, voorzitter, die niet zo gek veel bij elkaar vandaan zit, maar wel in hoe we de tekst lezen. Want zoals het er nu staat namelijk, zeggen we dat we dat niet toestaan. En die paragraaf loopt eigenlijk toe naar allerlei aspecten, waarom niet. En wat wij eigenlijk als vervanging willen, is dat we kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie en tijdelijk wonen – die staan nu nog tussen haakjes – toestaan. Ik zou daar ook best van willen maken: tijdelijk wonen toestaan. Want ik ben het ook met de Gedeputeerde eens. Het is fantastisch dat iemand hier naartoe komt en zegt: Ik werk hier en ik ken echt veel van deze mensen die bij dit soort bedrijven werken, dus ik vind Limburg fantastisch, ik wil hier graag wonen. Dat die mensen niet op een park gaan wonen of zoiets dergelijks, dat is niet de bedoeling. Daar tegenover staat ook dat die shortstay daar wel een oplossing voor is, ook dat het een wijk niet beter maakt. Maar zeker dit soort mensen waarover de Gedeputeerde het heeft, die daadwerkelijk in Limburg zich willen vestigen, hier een gezin willen stichten, hier mee willen doen aan die samenleving, de taal willen leren, dat het voor die mensen juist veel beter is om in een wijk te gaan wonen. Daar zijn we het totaal mee eens. Maar zoals het nu in de POVI staat, of in dat stuk alinea 4.4.3.3 staat gewoon dat het niet is toegestaan. En waar wij naartoe willen is dat we het wel toestaan. Hoe we dat verder uitwerken, kunnen we gezamenlijk later bekijken in een omgevingsverordening. Maar het lijkt mij niet handig voor degenen die dit grootschalig faciliteren, om alvast te zeggen: nou hier zetten we lekker neer 'niet' en dan kijken we later wel of we dat even repareren. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij hebben hier staan 'wonen niet toegestaan', dat klopt. Alleen, als u even ergens anders in datzelfde hoofdstuk kijkt, schrijven wij op – en volgens mij de vrij letterlijke tekst, want ik heb hem inmiddels een heel aantal keren gezien – dat de Provincie bereid is om shortstayverblijf niet langer als uitsluitend wonen te zien. En dat is juist ook in lijn met wat gemeenten willen, namelijk dat wij helemaal geen woonfuncties op bedrijventerreinen willen. Dat willen gemeenten zelf ook niet. Maar de argumentatie van gemeenten is nou net, als we het dan toch over subsidiariteit hebben: zie dat niet langer als regulier wonen omdat het gaat om shortstayverblijf, creëer eigenlijk een andere categorie. En als Provincie schrijven we in de POVI wel op dat we dat graag willen doen en daarmee maken we dus het verblijven voor de korte termijn expliciet wel mogelijk onder een aantal voorwaarden. Maar dat is iets anders dan generiek zeggen dat alle woonbestemmingen daarmee dan zouden moeten worden toegestaan, want dat is namelijk wat het beoogde amendement van de heer Driessen mogelijk zou maken. Dus ik ben het met u eens dat je die ruimte moet geven, dat je niet hard op moet schrijven dat het niet kan, maar dat gaat niet over wonen. Dat gaat juist over dat shortstayverblijf van die shortstayarbeidsmigrant. Dat onderscheid moeten we wel blijven maken tussen verblijf en tussen wonen.

De voorzitter: De heer Driessen, tot slot.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou, dan zitten we daar inderdaad redelijk op één lijn. Wij hebben ook vooral gemikt op tijdelijk wonen. Ik zou dan als voorstel willen doen dat we in het amendement, in onze aanpassing, gewoon duidelijk zeggen dat we '(tijdelijk)' weghalen en daarvan maken: 'tijdelijk wonen toestaan' in plaats van 'tijdelijk wonen niet toestaan' zoals het er nu staat. Dank u wel.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, als u over tekst af wil stemmen altijd toe bereid, dat weet u ook, maar tegelijkertijd zou ik u de tekst voor willen houden die er nu al instaat, die door gemeenten ook gekend is en

die, volgens mij, precies regelt wat u graag zou willen. Dus wat mij betreft zo meteen in een schorsing kunnen we daar wel even… We zoeken ondertussen de paragraaf even op en dan zullen we u dat toe laten komen, dan kunt u uw eigen oordeel vellen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Voorzitter, dan heb ik wonen en wonen arbeidsmigranten denk ik gehad. Dat brengt me bij het onderwerp water. En daar hebben we een amendement, als verwacht na de commissievergadering, op van de heer Nijskens en dat is het gewijzigde amendement 211: 'Waterveilig bouwen in waterveiligheidszone H5'. En wat het College betreft, is dit een prima aanscherping van hetgeen wij willen. Want daar wil ik toch ook even over zeggen dat het af en toe lijkt alsof de Provincie zou staan voor het mogelijk maken van woningbouw en het Waterschap staat voor de veiligheid van de inwoners en ik wil nog een keer zeggen dat dat pertinent niet zo is. Wij staan juist voor die veiligheid van onze inwoners en wij staan juist voor het probleem naar de toekomst toe niet groter maken dan het op dit moment vaak al is. Maar dat betekent wel dat je dus altijd met elkaar een gesprek moet kunnen voeren over hoe je het dan veiliger maakt en dat je niet in een verordening iets zegt waarmee eigenlijk dat gesprek aan de voorkant, door een juridische regel, wordt doodgeslagen. En wat het amendement van de heer Nijskens eigenlijk doet, is juist ook een extra motiveringsplicht opnemen over hoe je kunt zorgen dat woonfuncties ook voldoen aan die ideale beschermingsnorm van die 1 op 100?, of waarom ze niet kunnen voldoen. En dat is wat het College betreft prima. En dat geldt overigens ook voor het opnemen van de instructieregel ten aanzien van de H2-H4 waar ook vanuit een motiveringsplicht vanuit de gemeenten daar op een positieve wijze aandacht voor wordt gevraagd. Dus amendement 211 voor het College oordeel Staten. En dat werd, volgens mij, door een aantal andere fracties nog onderschreven. Dan, voorzitter, kom ik bij het onderwerp natuur. Daar zijn ook nog een aantal vragen over gesteld en is ook een motie op ingediend. En dan begin ik even bij het betoog mevrouw Van der Pol die het had over onteigening, maar ook over het intrekken van vergunningen. En laat ik duidelijk zijn: voor dit College is onteigening voor natuurdoelen een absolute no-go. En niet alleen voor dit College, dat is ook voor uw Staten zo. Het staat in het coalitieakkoord. Dat staat ook in uw eigen beleidskader. En dat geldt ook voor een beleid waarbij je actief onherroepelijke vergunningen zou gaan intrekken. En daar is veel over te doen in den lande. En het College, dit College, heeft op geen enkele wijze de intentie om onherroepelijke vergunningen … En voor mijzelf raakt dat aan de principes van wat ik vind wat nog kan binnen algemene beginselen van behoorlijk bestuur in een rechtsstaat. Dat je actief onherroepelijke vergunningen zou gaan intrekken, kan wat dit College betreft niet aan de orde zijn, is ook niet aan de orde. Wat niet wil zeggen dat er op dit moment natuurlijk wel intrekkingsverzoeken worden ingediend door bezwaarmakers in het hele land, overigens niet alleen in deze provincie. Dit College zal zich daar altijd tot aan de hoogste rechter tegen verzetten. En als uiteindelijk bij de hoogste rechter de rechter daar een ander oordeel over velt, ook dan leven wij wel nog steeds in een rechtsstaat en zal het College zich bij dat allerhoogste oordeel neerleggen. Maar laat ik duidelijk zijn: vanuit ons is er geen enkele intentie om die richting proactief op te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Kunt u kijken of u dit kan verankeren in de verordening? Want ik vind het heel fijn dat dit voor dit College geldt, maar dit College stopt, als het goed is, in maart 2027.

De voorzitter: Dan bent u heel snel met uw onderhandelingen, maar dat terzijde. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Als een vergunning onherroepelijk is, dan vraag ik me … Ik zit gewoon even hardop na te denken hoe je dan in een verordening moet verankeren dat je die niet in gaat trekken, want dan is het geen onherroepelijke vergunning meer. Dan suggereer je dat die überhaupt niet onherroepelijk is. Dus laat ik zeggen: ik wil mevrouw Van der Pol **toezeggen dat wij op dit punt expliciet richting het opstellen van de definitieve omgevingsverordening ook even, want dat is juridisch ook en dat wil ik even goed 100%**

zeker checken hoe dit dan zit, of je daar überhaupt iets over in een verordening kunt opnemen of waarom we dat gemotiveerd niet doen omdat het niet nodig is. Maar dan staat het duidelijk op papier en dan kunt u daar bij de vaststelling van de verordening in september zelf kennis van nemen en uw oordeel over vellen. Dus wat mij betreft, zeg ik u dat toe voor het proces van de verordening in september. Maar dit is in ieder geval hoe het College daarin zit en dat kan maar beter duidelijk zijn.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ja. Ik heb ook een motie specifiek op het onderwerp natuur van mevrouw Boven. Dat is motie nummer 3293: 'Externe effecten op het NNL'. En wij hebben daar in de commissie het debat over gevoerd. Het College heeft nog een mededeling portefeuillehouder daarover gestuurd. En laat ik er een aantal dingen over zeggen. Wij kiezen voor het opnemen van een motiveringsplicht in de groenblauwe landbouwzone ten aanzien van het Natuurnetwerk Limburg en inderdaad de constatering in de commissie – en het staat ook in de mededeling portefeuillehouder – was dat er ook snippers NNL zijn die niet in de groenblauwe landbouwzone liggen. Heeft het College dan in deze visie daar, vanuit de regelgeving, zelf nog extra zones of extra externe werking op gezet? En het antwoord is: nee. En dat willen wij ook niet. In ieder geval is dat de koers van het College. Dat wil niet zeggen dat wij ook voor die snippers NNL een wettelijke taak hebben vanuit het Besluit kwaliteit leefomgeving om de natuur daar te beschermen en om de natuur daar in stand te houden of daar waar het nog niet is ingericht om die percelen in te richten. En ik kan me wel voorstellen de vragen die eigenlijk uitgaan van deze motie, namelijk: Hoe denkt het College te voldoen aan zijn wettelijke taken, gelet op het feit dat daar dan geen extra zone omheen ligt? En de motie even heel concreet, dictumpunten 1 en 2 vragen om in beeld te brengen richting het proces van de verordening hoe het College dan invulling geeft aan die wettelijke taken, zonder dat er extra regels daarvoor in bijvoorbeeld het primair landbouwgebied worden opgelegd. En daar wil het College u graag over informeren. En ik zie het derde dictumpunt eigenlijk als een verduidelijking van hetgeen wij nu al in de POVI hebben staan en om dat richting de verordening mee te nemen, kan wat het College betreft prima. Dus motie 3293 is wat ons betreft oordeel Staten. Dat brengt me, voorzitter, bij het onderwerp over economie. Daar is ook nog een motie over ingediend door mevrouw Jetten. Dat is 3292 als ik mij niet vergis. Die heb ik niet bij me, maar ik weet uit mijn hoofd dat het in ieder geval oordeel Staten is. Sorry, door mevrouw Mertens is die ingediend, ik zei mevrouw Jetten. Maar die motie krijgt wat het College betreft oordeel Staten. Ik geef daar wel de winstwaarschuwing bij dat we dat graag willen onderzoeken, maar het is natuurlijk wel van belang dat gemeenten daar dan ook in meedoen en zeker collega Satijn zal daarover met hen het gesprek aangaan.

De voorzitter: U bedoelde, voor de zekerheid, 3292 van mevrouw Mertens?

Gedeputeerde Theuns: Ja, motie 3292: 'Maak bedrijventerreinen groener' van mevrouw Mertens. Voorzitter, dan het onderwerp – en dat worden iets meer punten – energie, want daar is veel over gezegd en er zijn ook veel voorstellen en moties op ingediend. En ik ben blij in ieder geval om vanuit een heel aantal fracties, P van de A, SP, CDA en nog een aantal andere te horen dat het College kiest voor regie. En wij vinden dat zelf ook de juiste keuze omdat wij staan voor ons coalitieakkoord, omdat wij staan voor onze beleidskaders, uw beleidskaders en voor de RES-doelen die daarin beschreven staan en omdat wij zien dat die niet zonder meer in elke regio gehaald kunnen worden. En dat zorgt ervoor dat wij ook regie moeten nemen en u heeft daar zelf ook nog een aantal ideeën bij. Zoals bijvoorbeeld mevrouw Wesseling die daarover het gewijzigde amendement nummer 224 heeft ingediend over 'Strategische locaties energieopslag', waar ook de door de heer Nijskens gewenste toevoeging van het woord 'innovatieve' instaat. Het feit dat gevraagd wordt om dit niet nu in deze POVI al direct te regelen en ook niet in de aankomende verordening, maar om daar de tijd voor te nemen en dat richting een volgende verordening in beeld te brengen, zorgt ervoor dat deze wat het College betreft in ieder geval oordeel Staten kan krijgen. Dan, voorzitter, kom ik bij een tweetal moties, of amendementen moet ik zeggen, die zijn ingediend op het gebied van windenergie. En dan begin ik bij het gewijzigde amendement 214 van de BBB-fractie over de tiphoogte als afstandsnorm voor windturbines. We hebben daar ook in de commissie over gesproken. Ik heb daar ook

namens het College toen al over gezegd dat voor het College, ondanks dat in de overweging staat dat wij uitgaan van 1,25 keer de tiphoogte, niet de tiphoogte het uitgangspunt is. Wij weten dat er landelijk gesprekken lopen over het hanteren van afstandsnormen en als die er komen zullen wij die natuurlijk ook in Limburg vertalen. Maar tot die tijd, want we hebben geen landelijke afstandsnormen, heeft het College ervoor gekozen om zowel uitsluitingsgebieden te definiëren. Die staan nu al in uw huidige Omgevingsvisie en verordening. Dat heeft onder andere bijvoorbeeld met de Einstein-telescoop en het belang daarvan te maken. Hebben we daarnaast nog een aantal beperkingengebieden ingesteld waar wij echt niet die kansen voor windenergie zien. Ook omdat het soms gewoon te kort is bij bebouwde leefomgeving waarbij voor die 350 meter is gekozen. Dat heeft niks met de tiphoogte te maken. En dan blijft een aantal andere gebieden over waar het, wat ons betreft, in theorie zou kunnen ware het niet dat je in al die gebieden als initiatiefnemer – en die initiatiefnemer kan ook de Provincie zijn – per initiatief een plan-MER maakt. En in die plan-MER zal er ook aandacht zijn voor alle aspecten die relevant zijn. En dan gaat het dus ook over natuur. Dan gaat het ook over gezondheid. Dan gaat het ook over geluid en over welzijn van onze inwoners in den brede. En als uit die planMER'ren blijkt dat je niet anderhalf, niet twee, niet vier, maar zes keer de tiphoogte aan moet houden, dan is dat het uitgangspunt voor het betreffende initiatief. Maar wat het College betreft zouden wij niet voor het nu opnemen van een algemene afstandsnorm in uw POVI en verordening zijn en dat amendement moet het College dus ontraden. Dat brengt me bij amendement, ook op windenergie, 222 van de heer Franssen. Het amendement 'Anders omgaan met zoekgebieden windturbines'. En die moet ik om andere redenen ontraden. Ik zal er een aantal geven. Want hier staat namelijk een aantal dingen in die niet in lijn zijn met zoals wij als College onze opgave en zoals wij ook uw beleidskader <onverstaanbaar> interpreteren. Hier staat 'worden geen nieuwe windturbines opgedrongen' – ik zou liever over vergunnen spreken in ieder geval – 'middels projectbesluiten'. Wij vinden nu net een uitgangspunt van regie dat het College uiteindelijk de mogelijkheid heeft om projectbesluiten te kunnen nemen. En natuurlijk doen we dat in samenspraak met gemeenten, heeft een gemeente daarbij wettelijk ook nog eens adviesrecht, consulteren we daarbij ook nog een keer Provinciale Staten. Maar alleen al dat wij geen projectbesluiten op het gebied van wind zouden nemen, is genoeg reden om het amendement te ontraden. Maar er staat nog een heel aantal andere dingen in de voorgestelde tekst voor de POVI, namelijk: 'We zijn zeer voorzichtig met nieuwe windparken …'. Dat kan op plekken zo zijn, maar dat hoeft, wat ons betreft, niet overal. Hier staat ook een basisveiligheidszone van 600 meter. Ik heb net over afstandsnormen al iets anders gezegd. En zo kan ik een heel rijtje argumenten uiteenzetten waarom dit amendement voor het College in ieder geval geen goed idee is en daarom ontraden wij dit amendement. We blijven nog even bij energie, voorzitter, maar dan gaan we van wind naar zon en dan kom ik bij het amendement 'Zoekgebieden grootschalige zon PV op landbouwgrond niet nodig'. En ook die heb ik goed moeten lezen wat er staat. Wat het College betreft, staan in ieder geval fier overeind wat in het coalitieakkoord, in het beleidskader en ook in de POVI staat, namelijk dat we zeer terughoudend zijn met zon op landbouwgrond, maar dat we dat niet uitsluiten en dat we daarover een aantal dingen in de verordening hebben opgenomen. In de huidige POVI heeft het College ervoor gekozen om een niet tot op de meter begrensde, maar een indicatieve kaartlaag, namelijk de zoekgebieden, op te nemen als een soort basisvoorziening richting mensen die bezig zijn met het nemen van initiatieven op het gebied van zon op land, om een aantal van de dingen die juist in de strikte 'nee, tenzij' staan, zoals bijvoorbeeld het feit dat het bij moet dragen aan de netcongestie, dat het dicht bij het bebouwd gebied moet liggen, al als een eerste service een schifting te maken en duidelijk aan te geven waar wij denken dat je dan uitkomt. Als ik het amendement lees, zoals het hier staat, zegt het amendement: ja dat kan feitelijk elke plek in Limburg zijn. Feitelijk bij elke plek die niet expliciet is uitgesloten, geef je de mogelijkheid aan initiatiefnemers om dat te doen. Brengt dat de RES-doelstellingen dichterbij? Nee. Brengt dat ze verder weg? Ook nee. Wat dat betreft, moet ik zeggen, is het aan uw Staten om daarover een beslissing te nemen. Wat ons betreft kan dat daarom ook het oordeel Staten krijgen, amendement 216 van mevrouw Van der Pol. Voorzitter, dan gaan we tot slot naar de inbreng van de heer Schyns. Die zei ook nog wat over zon op land. Volgens mij zijn constateringen daar zijn we het ook mee eens dat je daar terughoudend mee moet zijn. Daarom ook de strikte 'nee, tenzij'. Maar hij had met name ook een betoog op het gebied van kernenergie en specifiek de SMR's. En ik heb hier nog niet de tekst van, ik denk de tweede gewijzigde versie voor me.

De voorzitter: Eerst maar even de vraag van mevrouw Mertens doen? Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Het gaat over amendement 216, want wij waren een beetje vertwijfeld achtergelaten. Want in het amendement gaat het over wensgebieden en wensgebieden bestaan juridisch gezien niet. Dus dan vroegen wij ons af waar dat dan eigenlijk over gaat. Dus: Waar gaat dat over, die wensgebieden? En hoezo kan dat dan oordeel Staten krijgen? Want hoe moet dat dan landen in de POVI?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: In de POVI bestaat iets als u het beslist. En laat ik zeggen: het veranderen van de term zoekgebied naar wensgebied verandert uiteindelijk niks aan de mogelijkheden om juridisch wel of iets niet te kunnen, wat het College betreft. Dus wij hebben gewoon strikt getoetst of het iets verandert aan het dichterbij brengen van de RES-doelstellingen, of het iets verandert aan het toepassen van de strikte ‘nee, tenzij’. Dat is allemaal niet het geval. Feitelijk wordt hiermee de ene kaartlaag eruit gehaald, namelijk de zoekgebieden voor zon op land, en voeg je een nieuwe kaartlaag toe, zij het wensgebieden. En dat is dan een groter gebied dan de huidige zoekgebieden. Als dat de politieke wens hier is en die raakt niet aan de kern van de doelstellingen die het College heeft met de POVI en uzelf heeft met het beleid, kan die wat ons betreft oordeel Staten krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, voor de volledigheid zou in dit amendement dan toch ook nog een definitie moeten staan over wat we als wensgebied beschouwen? Of wordt dan puur ook de definitie van zoekgebied… Wordt zoekgebied dan überhaupt geschrapt uit de hele POVI en vervangen door wensgebied?

Gedeputeerde Theuns: Dat is wat het amendement voorstelt, dus de definitie. In het amendement staat iets als: 'We gaan uit van wensgebieden, als gebieden waar gemeenten en initiatiefnemers bij voorkeur een project willen laten landen.'. Hun wens, vertaal ik dan maar even in mijn woorden: dit kunnen alle gebieden in Limburg zijn die niet expliciet zijn uitgesloten. Daarmee geeft het ook een geografische begrenzing van wat dat gebied is. En het amendement zegt dat voor het overige in de POVI het woord zoekgebied zal worden vervangen door wensgebieden. Daarmee wordt ook in de POVI duidelijk omschreven wat dan een wensgebied is en wat een wensgebied niet is.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, voorzitter. Kan de Gedeputeerde mij uitleggen wat volgens hem de definitie is van wens en wat de definitie is van zoek?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, voorzitter, het wordt een beetje semantisch dan. Maar ik zou willen zeggen: de definitie is zoals het dan in de POVI staat. En wat ik daar zelf voor ideeën bij heb en de een heeft misschien een heel ander idee bij het losse woord wens of het losse woord wat zoeken betekent, maar uiteindelijk is bepalend voor hoe wij als GS ons werk doen wat straks in uw POVI staat. En over de zoekgebieden staat nu opgenomen welke rol wij daar als Provincie nemen, wat daar ruimtelijk gezien de mogelijkheden zijn. En uiteindelijk wordt dat dan vervangen door wensgebied. En dat is de definitie waar wij als College ons werk mee zullen doen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Voorzitter, ik was bij de heer Schyns en zijn tweede gewijzigde amendement: 'Locatieonderzoek SMR', nummer 226. En ik ben blij dat de heer Schyns het amendement heeft aangepast, want de eerste versie impliceert dat wij als Provincie Limburg hierin zelf onderzoek zouden kunnen doen, terwijl dat nadrukkelijk een taak is die voorbehouden is aan het Rijk. Maar met dit dictum kan het College prima leven en wat ons betreft krijgt die dan ook het oordeel Staten. Voorzitter, ik kom redelijk richting het einde en ik zie dat ik een aantal dingen niet in mijn lijstje heb gezet, maar dat maakt niet uit. Ik kom bij het onderwerp gezondheid en een gezonde leefomgeving. En mevrouw Wesseling heeft daarover een motie ingediend, namelijk motie 3298: gezonde leefomgeving als uitgangspunt bij gebiedsgerichte uitwerking. Ik zou wel nog in haar richting mee willen geven dat de titel van de motie een andere is dan wat er met het dictum bedoeld wordt, maar laat ik moties appreciëren op het dictum. Wat ons betreft is het prima om de Staten te informeren over hoe wij een gezonde leefomgeving meenemen in de gebiedsprocessen. Dat is wat mij betreft geen vreemd verzoek en daar kunnen we invulling aan geven. De titel van de motie suggereert dat gezondheid het uitgangspunt is bij de gebiedsprocessen. Dat is voor ons College, zeg ik dan al meteen erbij, niet zo. Het uitgangspunt bij de gebiedsprocessen is geborgd natuurherstel en zorgen dat we houdbare vergunningen kunnen verlenen. Dat zijn de twee belangrijkste uitgangspunten bij de gebiedsprocessen van het LOS. En natuurlijk, we hebben een algemeen uitgangspunt in de POVI over gezondheid en dat zullen we ook als zodanig meenemen. En hoe we dat dan doen, daar zullen we de Staten over informeren. En wat dat betreft, vanuit die appreciatie, zeg ik dan oordeel Staten.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, geeft de Gedeputeerde daarmee het advies om de titel aan te passen? Want dat kan mogelijk wel een eigen leven gaan leiden.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik mag geen adviezen meer geven van uw voorzitter, maar ik apprecieer het dictum en het dictum is prima, maar ik hoor al iemand roepen dat ze de titel gaat aanpassen.

De voorzitter: En we horen wat uw advies is.

Gedeputeerde Theuns: En u zou mijn reactie in ieder geval eens zodanig ook kunnen interpreteren, maar dat mag natuurlijk niet van de strenge voorzitter. Dan blijven we wel nog even bij D66. Dan gaan we naar het onderwerp mobiliteit en specifiek spoor en dan kom ik bij amendement 225: 'Ambitie internationale spoorverbindingen POVI'. En wat ons betreft kan ik er kort over zijn. Wat het College betreft is dat het oordeel Staten, want dat is een nog verdere verduidelijking/aanscherping van de koers die we beleidsmatig en collega Kuntzelaers voorop toch al inzetten. Dus die krijgt van ons de appreciatie oordeel Staten. En dan zie ik dat ik aan het einde van mijn lijstje ben, maar niet aan het einde van mijn stapeltje. Dus dan ga ik nu even kijken wat ik nog vergeten ben, voorzitter. En dat is in ieder geval – maar misschien heb ik die toch al genoemd – amendement 219 van mevrouw Mertens. Had ik die al geapprecieerd? Het amendement inzake primair landbouwgebied. Dat heb ik al geapprecieerd. Dan kom ik bij gewijzigd amendement 220. Die was ik dan even vergeten met excuus voor de heer Franssen. Nee, die heb ik wel al geapprecieerd, denk ik. Ja, die heeft oordeel Staten. Ja sorry, voorzitter. De administratie is…

De voorzitter: Volgens onze administratie ontbreekt alleen nog 223, maar dat kan natuurlijk ook aan ons liggen.

Gedeputeerde Theuns: Nee, die heb ik hier ook voor me. Dan is dat de laatste.

De voorzitter: En we hebben eventueel voor u ook het gewijzigde amendement 221, die u nog niet had aan het begin van uw betoog.

Gedeputeerde Theuns: Als u me die dan nog even geeft, dan pak ik die dadelijk nog mee, maar dan doe ik eerst even de appreciatie van de heer Franssen, nummer 223. Ik moet hem ontraden, maar ik zeg wel – ook in de richting van de heer Franssen, maar dat is dan wellicht iets voor de tweede termijn – dat wij ons wel kunnen vinden in de strekking van wat wij denken dat hij bedoelt met het amendement. De gedachte achter het amendement is prima, maar hier staat een aantal dingen die, wat ons betreft in ieder geval, zodanig geformuleerd zijn dat we op ontraden uitkomen. Dan gaat het bijvoorbeeld over het feit dat het hier lijkt alsof de Provincie hier helemaal geen rol in heeft, alsof dit ligt bij individuele organisaties, terwijl juist de Provincie af en toe op dit gebied ook een vergunning moet verlenen. Dus ik zou eigenlijk in de richting van de heer Franssen willen zeggen, wellicht kunnen we even afstemmen. U heeft zelf in het verleden… Of in ieder geval in de Natuurvisie 2016, zoals die is vastgesteld, staan er ook al een aantal dingen hierover. Ik denk als we tot een aangepaste formulering zouden kunnen komen, die de gedachte van het amendement in stand laat, kunnen we nog wel op oordeel Staten uitkomen. In de huidige vorm moet ik hem ontraden, maar dat is dan, denk ik, iets voor de tweede termijn, voorzitter. En dan check ik nog even, ook van de heer Franssen, het gewijzigde amendement 221 en dat is, denk ik, inmiddels ook rondgedeeld. Dus ik hoop dat eenieder daar kennis van heeft kunnen nemen. En ik zie inderdaad dat de zin over de ‘ja-mits’ is doorgestreept en dat daar is toegevoegd: 'Wij zetten waar mogelijk in op …'. En met die toevoeging kan dit amendement, wat het College betreft, oordeel van Staten krijgen. Voorzitter, dan kom ik aan het einde van mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Uitgebreid, maar ik zie nog een vraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, nog een laatste over amendement 221. Klopt de paragraaf wel? Want het is de paragraaf van het LOS en ik begrijp dan de toevoeging van deze lap tekst aan die paragraaf niet. Misschien dat u nog even kunt kijken.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wellicht dat het nog beter is om deze toe te voegen aan de paragraaf over primair landbouwgebied. Ik was nog niet zo ver in de gauwigheid dat ik uit mijn hoofd wist welke 5.3.4 was. Dan moet ik nog beter op de POVI studeren. Maar daar krijg ik dan nog even naar. Dan kom ik daar in de tweede termijn op terug. Maar de strekking van het amendement, de tekst, die is wat het College betreft zeker oordeel Staten en over de plek zullen we dan nog even bezien of dit de beste plek is of dat er nog een betere plek is.

De voorzitter: Het gaat letterlijk om de letterlijke tekst zoals die er staat, dus het is heel goed als daar goed naar gekeken wordt. En niet de strekking. Zeker niet bij amendementen.

Gedeputeerde Theuns: Maar ook op deze plek zou hij oordeel Staten kunnen krijgen, dus de appreciatie blijft oordeel Staten. En we kijken of het paragraafnummer nog beter zou kunnen. De appreciatie verandert niet.

De voorzitter: Helder. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn. Er werd straks gevraagd – ik weet niet meer precies door wie – om nu even een moment van schorsing in te bouwen ter voorbereiding op de tweede termijn van uw Staten. Is die behoefte er nog steeds? En zo ja: Hoe lang wenst u daarvoor de tijd te hebben? Kan iemand mij een suggestie geven? Wat dacht u van een kwartier? Twintig minuten?

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Maak me los. Ik schors de vergadering tot 16.30 uur. Vergadering geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de tweede termijn van uw Staten over de Provinciale Omgevingsvisie en als eerste geef ik het woord aan de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Mijn eerste termijn begon ik met de getekende negen. En de heer Driessen van Forum vond het een magere zes. Ik heb ook sommigen al horen zeggen: vijfenhalf. Maar ik hou het toch bij die negen. En niet omdat ik het met iedere inhoudelijke keus eens ben, maar juist voor het uiteindelijke resultaat van een moeizaam proces, ook hoe wij met de collega's onderling eigenlijk, ja onderhandelen wil ik het niet noemen, maar wel de gesprekken hebben gevoerd om op één lijn te komen om teksten te formuleren die haalbaar zijn. Ze hebben bijna allemaal geen betaalbaarheidseffect, dus was in ieder geval al een stukje makkelijker. Ik zal een aantal dingen aanhalen en deels is dat een herhaling. We hebben natuurlijk in de Omgevingsvisie het provinciale belang benoemd. En het provinciale belang hebben wij vooraf zelf hier in deze Provinciale Staten volledig gedefinieerd in wat dat is. Wat niet provinciaal belang is, is het belang van iemand anders. En er was ook een debat met LOKAAL-LIMBURG. Dat gaan wij niet voor die ander invullen; laat dat vooral die ander invullen. En de handreiking van de Provincie is: daar waar het het provinciale belang niet raakt, kunt u sowieso vrij uw keuzes maken. Wij toetsen uiteraard wel. En daar waar het provinciaal belang geraakt wordt, wordt gekeken wat wel en wat niet mogelijk is. En ik denk dat dat een prachtige formulering is van hoe wij in Limburg moeten samenwerken om ons verder te brengen. En dat betekent uiteraard bij een beperkte ruimte dat niet alles overal kan. En ik denk dat er hier echt een gewogen afweging ligt van alle ruimtelijke wensen, doelen en ambities die er in Limburg leven. En ook dank aan LOKAAL-LIMBURG voor de motie SMR. In de coalitie hebben we daar heel duidelijke afspraken over gemaakt. En zoals de formulering nu gedaan is, willen wij die ook graag steunen. Want wij denken oprecht dat kernenergie gewoon noodzakelijk is, om zowel de economie maar ook het leven in Limburg verder te brengen en op gang te houden. We zien nu natuurlijk al dat met name fossiele energie nog altijd 70% tot 80% uitmaakt van de totale energiemix. Bij elektriciteit zien we het alleen op zonnige of winderige dagen dat we met duurzaam uit de voeten kunnen, want de rest van de tijd lukt dat niet. Dus wij denken oprecht: de SMR kan daarin echt een oplossing bieden om ons op gang en vooruit te brengen. Voorzitter, ik ga niet de hele lijst met moties en amendementen af. Eens kijken of ik er een paar uit kan lichten. Maar de tijd is om, zie ik. Dus u zult het bij de stemming merken, en een enkele stemverklaring zullen wij doen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Ik geef het woord aan mevrouw Wesseling, namens D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Allereerst dank aan de Gedeputeerde voor alle antwoorden, en ook de appreciaties. Wij twijfelen nog over een aantal amendementen en moties. We hebben daar ook nog een aantal vragen over, richting het College. Allereerst over het amendement Zorgvuldige uitwerking bij samenloop van opgaven. Want dit amendement vraagt in eerste instantie om de lokale, provinciale of landelijke doelen altijd voorop te laten staan, en vraagt om een expliciete afweging te maken waarom minder ingrijpende alternatieven niet volstaan bij de uitvoering van beleid. En het College gaf deze oordeel Staten. Maar in welke mate gaan wij nu als Provincie voor de meest vergaande maatregelen voor het bereiken van doelen die we ook met minder vergaande maatregelen kunnen bereiken? Lossen we normaal dan dingen op met moeilijke maatregelen die we ook met makkelijke maatregelen hadden kunnen doen? En ook heeft D66 nog een vraag over het amendement 'Haalbaar en betaalbaar'. Waar aan de orde, gaan we gebruikmaken van wettelijk beschikbare instrumenten, zoals nadeelcompensatie. En het College geeft ook aan dit amendement oordeel Staten en verwees dat dit ook in het LOS staat. Maar ons was nog niet helemaal duidelijk wat we hier concreet gaan doen. Welke wettelijke instrumenten gaan we dan wanneer inzetten? En wat heeft daarover dan ook exact in het LOS gestaan? En doen we dat altijd, of alleen wanneer het College het dan dus aan de orde beschouwt? Maken we nu heel veel onhaalbaar en onbetaalbaar beleid? Of wat gaan we nu eigenlijk concreet anders doen als dit amendement wordt aangenomen? Dan hebben we nog een vraag over amendement 'Zoekgebieden zon-PV', want voor D66 is nog niet helemaal duidelijk wat dit

amendement nu concreet doet. Want de intentie van de indiener is om eigenlijk minder actief op zoek te gaan naar zon op land. En daarvoor willen ze ‘zoekgebieden’ vervangen door het woord ‘wensgebieden’. En de wensgebieden worden ook uitgebreid tot alles in Limburg behalve de uitzonderingsgebieden. En wat is dan volgens het College eigenlijk het effect van die uitvoering van dit amendement? Zal dit ertoe leiden dat we juist heel veel meer gebieden gaan verkennen? Want in dit tweede geval zou D66 ook hier voor zijn. Maar eigenlijk is dit het omgekeerde van wat het amendement ook beoogt als je naar de titel hiervan kijkt. En GS gaf ook aan van: het gaat de RES-doelen ook niet zozeer dichterbij brengen. Maar waarom dan niet, als we zoveel meer potentiële gebieden hebben waar we zon op land kunnen gaan zetten? Dus graag toch nog even die verduidelijkingsslag van het College. En D66 twijfelt ook nog over de motie 3296: Stenen in de stad en niet daarbuiten. Want ook wij zijn idealiter voor het bouwen van huizen binnen de bestaande kernen en hebben hier ook een voorkeur voor ten opzichte van het Straatje Erbij. Maar de woningnood is ook nog steeds heel erg hoog. En indien het Straatje Erbij nodig is omdat binnen de kern niet kan, dan is D66 daar ook voor. Dus wij vroegen ons af in hoeverre deze motie ook de kansen beperkt van het Straatje Erbij wanneer het wel nodig is? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wesseling. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van der Pol, namens de BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Even een paar opmerkingen. Ik hoorde de vraag over de wensgebieden en daarbij wou ik nog benadrukken: in de overwegingen van het amendement staat wensgebied gedefinieerd als gebied waar een initiatiefnemer bij voorkeur een initiatief wil laten landen, dus daar de wens heeft. Wat wij uit het werkveld eigenlijk opgemerkt hebben gekregen, is dat niet alle zienswijzen nog een reactie hebben gekregen vanuit de Provincie, of dat nog komt of dat ze zich moeten melden. De zienswijzeperiode van de Omgevingsverordening loopt tot en met 13 mei. Dat is vrij kort. Misschien dat de Gedeputeerde daar even zijn visie op kan laten schijnen. En we kregen fijn het overzichtje van de moties en amendementen. En we zien één gele van onze fractie en die gaan wij niet indienen. Dus, bij deze.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van der Pol. Dan geef ik het woord aan de heer Schyns, namens JA21. Niet? De heer Wolters Gregório? Ja.

De heer Wolters Gregório (SP): Yes, drie minuten. Dank, voorzitter. Ik zal nu even reageren op onder andere bijdragen van mijn collega’s en op GS. En als eerste zijn wij als SP juist wel blij met het feit dat er keuzes gemaakt worden, aan de ene kant om dingen mogelijk te maken en op andere plekken om begrenzingen aan te geven. En door die aanpak zijn wij dan ook tegen amendement 223, om op de dag van de POVI-behandeling zo’n onduidelijk verwoorde beleidswijziging op te nemen. Dat kan onzes inziens veel beter na een commissiebehandeling in LEO. ‘De Limburgers heten u welkom’, dat lezen mensen op onze toegangsborden. Maar dan is dat welkom niet een container delen met een vreemde of ijsberen in een achterkamertje van tien vierkante meter, naar de mening van mijn partij. Politiek en ondernemers zijn al jaren te laat met alle inwoners van onze provincie een fatsoenlijke plek in de samenleving geven. En daarom moeten wij dat met deze POVI verbeteren. Containertorens bouwen op bedrijventerreinen is niets meer dan een lucratieve pleister plakken, terwijl Limburg behoefte heeft aan een systeemverandering. Die verandering is dat we hechte gemeenschappen bouwen waarin Limburgers van alle rangen en standen door elkaar en naast elkaar wonen en waar arbeidscontract en huurcontract gescheiden zijn. Alleen op die manier bouwen we aan een Limburg zonder tweederangsburgers. En daarom stemmen wij tegen het amendement van Forum voor Democratie. En de eerste stapjes naar verbetering nú ontslaat ons niet van de verantwoordelijkheid om de komende jaren nieuwe keuzes te gaan maken om voldoende gezonde natuur, voedsel en drinkwater, voldoende toekomstbestendige banen en voldoende betaalbare woningen te hebben, en ook te zorgen dat vervuiling naar een minimum of zelfs een nulpunt gaat. Werken aan een energiemix van nu, met zon, wind, warmte, groen gas en energieopslag is een uitstekend plan in deze POVI. Mochten er nieuwe duurzame, collectieve en betaalbare alternatieven komen het komend decennium, dan zullen we dat in een volgende POVI wel toevoegen. Wat de SP betreft is de kaart met zoekgebieden zon op land

duidelijker voor onze inwoners en potentiële initiatiefnemers van projecten, maar als vervolgens amendement 216 toch weer heel de provincie gelijktrekt als zoek- of wensgebied, en dat staat ons energiebeleid niet in de weg, dan zullen we daarin meegegaan. Op de SMR's niet, want die bevoegdheid ligt bij het Rijk, die we tenslotte niet in de weg zitten als Provincie. En als armere of minder geschoolde landen nu bijna ofwel helemaal op zon, wind en warmtebronnen draaien, dan moet ons als Limburg dat toch ook lukken? Als we maar willen. Kortom, wij zijn als SP trots op onze inzet en de behaalde resultaten. Nu begint het werk om woorden om te zetten in daden en verandering en verbetering te omarmen. We zijn erbij en blijven ons inzetten voor een nog mooier Limburg. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schuuring, van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Het afwegen, wat ik in mijn eerste termijn vanuit mijn partij heb geprobeerd toe te lichten, is iets wat ik bij best veel partijen in deze Staten gehoord heb in de eerste termijn. En ik denk dat het ook logisch is, als we ervan uitgaan dat deze POVI een afweging is van alles wat we hier moeten doen, en met alle partijen die hier in dit huis, maar ook buiten, actief zijn. Dat is een gesprek dat doorgaat, waar wij de komende tijd nog mee bezig zullen zijn richting de verordening, maar ook zeker daarna, maar ook op ontzettend veel andere tafels en in andere debatten. Als het gaat om de amendementen die zijn ingediend: er zijn er een aantal – en dat is misschien goed om even te benadrukken – die, denk ik, ook heel goed aansluiten op mijn eerdere betoog en die wij dus ook mee indienen. Dat gaat onder andere over het amendement van D66 over de locaties voor energieopslag, de internationale spoorverbindingen, het amendement over bouwen in H5-zones, van de VVD, en het amendement van GroenLinks over het aanjagen van biologische landbouw. Er zijn ook een aantal amendementen die wij echt zien als een aanvulling op de huidige POVI, om sommige dingen misschien net even iets duidelijker aan te zetten. Dat gaat onder andere over een aantal amendementen van de BBB: 215, 216 en 217. En die kunnen wij dan ook steunen. Dat geldt niet voor het amendement over afstandnormen op windmolens. En ook overige amendementen zullen wij niet steunen. Ik ben blij dat de vragen over mijn motie net al even zijn opgehelderd. Volgens mij heb ik dan alles gehad voor nu. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Mertens, namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Dank aan het College voor de positieve appreciatie van onze amendementen. Ik heb nog een vraag waar ik in eerste termijn door de tijd niet aan toekwam, dus die ga ik nog even stellen. Die is dus nog nieuw. Want naar aanleiding van de antwoorden op onze vragen tijdens de commissievergadering over natuurcompensatie bent u daar schriftelijk op teruggekomen. En dat ging over de begrenzing van het NNL. En daar schreef u onder andere: per saldo is sprake van afname van areaal. Om dat te herstellen voegt het College in zo'n geval bij de jaarlijkse herziening van het natuurbeheerplan een even groot oppervlak toe aan de begrenzing van NNL. Deze beantwoording geeft eigenlijk al veel meer duidelijkheid dan dat wij ooit hebben gehad. Dus dank daarvoor. Maar de vraag is of het College ons ook meer getalsmatig inzicht zou kunnen geven, dus op basis van wijzigingen die zijn doorgevoerd in het natuurbeheerplan. Ik snap dat dat niet nu kan, maar eventueel met een mededeling portefeuillehouder ergens komende termijn. Voorzitter, ik had ook nog een vraag over het gewijzigd amendement 215. Het is ons niet duidelijk welke positieve bijdrage dit amendement nog aan de POVI heeft, en het verzoek aan de Gedeputeerde om dat toch nogmaals toe te lichten. En de zorg zit hem dan met name ook in het feit dat er staat 'extra beperking voor het betrokken gebied', en de discussie die ik daarover heb gehad met mevrouw Van der Pol, waar de discussie ook ging tussen het afwegen van belangen en waarbij de belangen van boeren, ondernemers in de bewoordingen van mevrouw Van der Pol toch wel in sterke mate naar voren kwamen. En mijn vraag is dan eigenlijk ook of de Gedeputeerde dat ook zo ziet. Voorzitter, concluderend voor GroenLinks: artikel 21 van de Grondwet verplicht ons als overheid om te zorgen voor een schoon leefmilieu. De Omgevingswet geeft uitvoering aan die grondwettelijke taak. En daarom ook dat de milieubeginselen waar ik in de eerste termijn naar verwees, leidend zijn voor ons, want die zijn een uitvloeisel van die grondwettelijke zorgplicht voor het leefmilieu. Wat GroenLinks betreft is de nu

voorliggende POVI een klein stapje in de goede richting, maar er is nog veel werk te verzetten. Wat GroenLinks betreft kan er nog preventiever en met meer voorzorg beleid, en dus ook strengere en vooruitstrevendere regels neergelegd worden. Want het gaat nog steeds niet goed. Er is nog steeds sprake van klimaatverandering, de biodiversiteit gaat erop achteruit en water en bodem moeten en kunnen veel schoner. Problemen pak je aan bij de bron en zo vroeg mogelijk. Als GroenLinks vrezen we niet meer regels, en overheidshandelen vrezen we ook niet, als het uiteindelijk haar inwoners en de leefomgeving ten goede komt.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Mertens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Waajen – u stond al klaar – namens het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik sluit namens de CDA-fractie heel graag aan bij de negen van mijnheer Nijskens, en ook voor deze POVI dan. Wij zijn blij dat deze POVI er ligt. Ik sluit ook aan bij de woorden van mevrouw Schuuring, die aangaf: het is een gesprek wat nog doorgaat. De komende weken, zeker richting die verordening hebben we nog veel gesprekken te voeren, en te kijken hoe de tekst van deze POVI vanuit de visie vertaald gaat worden in de verordening. Dat weten we natuurlijk deels, maar we gaan er goed naar kijken of daar dan ook voldoende tevreden mee zijn. Zoals eerder gezegd, er zijn stevige keuzes nodig om ontwikkelingen vlot te trekken. De huidige geldende POVI geeft die duidelijkheid niet. Het is onze wettelijke taak, ook daar is al door een aantal partijen iets over gezegd. En de keuzes zijn voor onze fractie in balans. Ik ga ook niet alle moties en amendementen hier behandelen. Ik wil alleen aangeven dat in grote lijnen wij ons kunnen vinden in de appreciaties van het College. We zijn wel blij dat de nieuwvestiging, de onduidelijkheid over nieuwvestiging als een bedrijf, als een economische ontwikkeling niet in een vrijkomende agrarische bebouwing kan landen, dat nieuwvestiging mogelijk is, we zijn blij dat die duidelijkheid nog een keer bevestigd is. En ook met de bevestiging dat in een primair landbouwgebied natuurlijk ook biologische landbouw een plek kan hebben. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Waajen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans, namens de fractie van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja dank u wel, voorzitter. De eerste termijn heb ik het een en ander gezegd over mijn visie op de Omgevingsvisie en wat ik eigenlijk zou verwachten dat ik daarin aantref. En in mijn ogen is op de gebieden die ik belangrijk vind dat de Visie te weinig visie bevat, om het zo maar te zeggen. Ik zou verwachten dat er veel meer naar de lange termijn wordt gekeken en dat het College veel meer de ambities beschrijft van hoe zij willen dat in de toekomst Limburg eruitziet en welke prioriteiten ze willen stellen. Dat dan de invulling daarvan in de Omgevingsverordening een andere is, begrijp ik heel goed. Ik begrijp heel goed dat je niet alle ambities in één korte periode kan realiseren. Maar ik zou wel graag een betere beschrijving daarvan – no joke intended – aan de horizon willen zien. Dus daarom zal ik vandaag ook strenger zijn voor de Omgevingsvisie dan uiteindelijk, verwacht ik, voor de verordening. En dan, de hele waslijst aan moties en amendementen laat ik ook even weg. Maar ik zou nog wel willen toevoegen dat als ik kijk naar energie, dat wij vandaag de dag merken en zien dat de beschikbaarheid van allerlei vormen van energie niet meer vanzelfsprekend is en dat ook de prijsontwikkeling onvoorspelbaar geworden is. En daarom lijkt het mij extra belangrijk dat wij meer in gaan zetten op lokale productie van duurzame energie. En het lijkt mij daarom ook niet verstandig dat wij allerlei nieuwe beperkingen gaan opleggen om zoekgebieden en mogelijkheden kleiner te maken. Dus ik zou er heel erg voor willen waken dat we, rekening houdend met alle zaken die wij al heel belangrijk vinden, niet verder gaan proberen de mogelijkheden die al zo beperkt zijn nóg weer kleiner te gaan maken. Dus daarom zal ik op een aantal van deze moties ook tegenstemmen. Dank u wel, dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loomans. Dan geef ik het woord aan mevrouw Boven, namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik zou nog een motivatie geven voor onze motie. Alleen heeft de Gedeputeerde dat al zo mooi samengevat dat ik daar eigenlijk alleen maar bij kan aansluiten. En wat hij zei, is dat in elk geval het eerste stuk van het dictum bedoeld is om duidelijk te krijgen hoe de wettelijke verplichting tot bescherming van het NNL wordt vormgegeven zonder motiveringsverplichting. En daar heb ik één kleine aanvulling bij. Want de Gedeputeerde gaf aan dat het over snippers NNL ging, en daar heb ik ook een discussie met de ambtenaren over gehad, en die waren daar niet zo duidelijk over. Dus het zou ook nog wel eens meer kunnen zijn dan snippers. En ik hoop dat dat ook meegenomen wordt in die eerste vraag. En verder wil ik bedanken voor de toezegging over de schaduw voor de dieren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Net zoals wij in de eerste termijn al vermeldden spreken wij onze grote waardering uit voor hetgeen hier toch gezamenlijk tot stand komt. Ook de duidelijke beantwoording in de eerste termijn naar aanleiding van ons betoog en de vragen die de heer Theuns naar ons uitsprak, maar ook de prettige, opbouwende samenwerking even met de ambtenaren en de heer Theuns inzake onze moties en amendementen. Even naar de heer Nijskens toe van de VVD. Dank ook voor de opbouwende opmerking dat wij nog een getalletje verkeerd hadden ingevuld. De heer Theuns zal dadelijk mededelen wat het zal zijn. Ik weet het ondertussen, maar ik zeg het nog even niet. Maar het wordt wel gewijzigd. Voorts ben ik blij dat ik toch van redelijk veel collega-Statenfracties verneem dat de moties die wij of in oorspronkelijke vorm of in gewijzigde vorm aan u aanbieden, ondersteund gaan worden. En wij hopen dan ook dat de POVI voor de toekomst en de uitwerking naar de inwoners een duidelijk signaal maar ook succes is en wordt. En mocht er nou iets zijn … Want op de laatste opmerking in de eerste termijn is de heer Theuns misschien vergeten te antwoorden, waar wij een suggestie doen. Maar laat ik het anders verwoorden, als er nog iets is bij de Limburgers ten aanzien van de POVI, dan kunnen ze altijd bij LOKAAL-LIMBURG terecht.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Ik geef het woord aan de heer Driessen, namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Gezien de beperkte tijd in tweede termijn ga ik me eigenlijk volledig richten op ons amendement ‘Bewoning bedrijventerreinen’. De Gedeputeerde en ik hebben een kort onderhoud gehad in de schorsing en toen zijn we inderdaad tot de conclusie gekomen dat er in hoofdstuk 10, punt 5.1 nog een keer staat: voor shortstay willen we maatwerk toepassen om daar te realiseren waar het niet anders kan. En wat ons betreft is dat nogal in strijd met het hoofdstuk 12, punt 4.4.3.3., waarin staat: tijdelijk wonen willen we niet toestaan. Dan kunnen we wel een discussie voeren, van: shortstay, is dat nou tijdelijk wonen? Maar ja, dat is gewoon Engels voor kort verblijven. Dan kun je er nog ‘kort bliven’ van maken in het Limburgs, maar dat verandert niet waar we het eigenlijk over hebben, dus mensen die hier gewoon tijdelijk verblijven. Laten we die normen gelijkstellen en in allebei die paragrafen hetzelfde opnemen. Want we komen anders in het probleem, en hier komt echt een heel reëel probleem, maar dat in 2026 het kabinet <onverstaanbaar> voornemens is om shortstay te gaan definiëren tot: maximaal dertig dagen en in sommige uitzonderingen een seizoen. En ik kan de hele Staten hier beloven: als dat zo is gaan wij in Limburg een heel groot probleem krijgen, want het zijn niet alleen tuinders of akkers of asperges of waar gastarbeiders uit dit soort plekken nog werken. Het zijn ook de enorm grote logistieke bedrijven die hier zitten, waar ook Nederlanders werken maar waar ook op sommige plekken 60% à 70% arbeidsmigranten op dat soort plekken aan de bak is. Die vervolgens allemaal gaan drukken op onze woningmarkt. En dan kunnen we wel wonen behandelen als een soort geïsoleerd stukje moraalethiek, door te zeggen: nou, iedereen moet in goede omstandigheden wonen, waar ik het overigens mee eens ben. Maar als we het op die manier geïsoleerd bekijken en niet in oplossingen denken, dan gaan we voorbij aan de complexiteit van het probleem dat de vestiging van arbeidsmigranten ook raakt aan economie, maar ook

een enorme druk legt op de al bedrukte woningmarkt. Want probeer maar eens die mensen allemaal in de normale woningmarkt erbij te krijgen. We hebben simpelweg in Limburg, en ook in de rest van Nederland, die luxe niet om ons dat te permitteren. Daar willen wij namelijk een lans voor breken. En de gevolgen die daaruit voortvloeien, zijn groter dan alleen een klein stukje luxe bij wonen, wil ik bij sommige mensen zeggen. Daarbij blijft trouwens alles altijd een vrije keuze, richting de SP. Tot zover, voorzitter. Nou, een klein stukje nog. Wij zijn bereid om dan in ons amendement waar dat eerste stuk staat: kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen – 'tijdelijk' staat hier tussen haakjes – om de haakjes weg te laten en heel simpel te spreken over 'tijdelijk wonen'. Vooral omdat shortstay straks door het kabinet gedefinieerd wordt als: dertig dagen verblijven. Daar gaan we een heel groot probleem door krijgen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Dan geef ik tot slot het woord in de tweede termijn aan mevrouw Fischer, namens 50PLUS.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Eventjes een opmerking ten aanzien van de motie en twee amendementen. Amendement 215, daar staat: 'Voor het geval landelijke regels of normen rechtstreeks van toepassing of leidend zijn, vormen deze het uitgangspunt.' Naar onze mening hoort dit een randvoorwaarde te zijn. Hier kan naar onze mening toch geen uitzondering gemaakt worden. Ik zou het fijn vinden als de Gedeputeerde daar even een reactie op gaf. Dan ten aanzien van het amendement 225: we kunnen ons heel goed vinden in dit amendement, maar willen opmerken dat de kortste verbinding tussen Antwerpen en Maastricht via Hasselt loopt. En we verwijzen graag naar het debat in De Remise. En dan, ten aanzien van motie 3297: we onderschrijven dat er voor singles gebouwd moet worden. Maar vergeet niet dat vele ouderen die er alleen voor staan ook alleen in een huis zouden willen wonen. En als voor ouderen nou ook gebouwd wordt, zodat dat allemaal een doorschuifsysteem kan worden, dan is er ook voor de jeugd en voor de jongeren gelegenheid om een huis te huren of te kopen. Dus dan maken de ouderen plaats voor de jongeren. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Dan geef ik nu – als dat direct kan, tenminste – het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dank, voorzitter. U maakte me aan het schrikken, ik wist niet dat ik al aan de beurt was. Maar dank in ieder geval ook aan de Staten voor de vragen ook in tweede termijn, en ook nog voor de fijne samenwerking wederom bij het aanpassen van nog een aantal amendementen, waardoor ik nog even op de appreciaties van een aantal terug zal komen. Er zijn ook nog wat vragen gesteld, en dan ga ik gewoon weer even dezelfde blokjes af, misschien te beginnen met de vragen van mevrouw Van der Pol. Een aantal zaken nog over het proces waar we op dit moment in zitten. En ze had eigenlijk twee vragen. Namelijk één over de zienswijzen die nu voorliggen, die uw Staten ook gaan vaststellen: zijn alle zienswijzen ook behandeld? Want dezelfde signalen die mevrouw Van der Pol heeft gekregen, hebben wij ook gekregen. En na een check zijn we erachter gekomen dat wel alle zienswijzen op één na, en die is inmiddels ook hersteld, alle zienswijzen beantwoord zijn, maar dat niet overal de volgnummers die mensen zelf krijgen, dan ook altijd bij die beantwoording zijn opgenomen. U moet dat zo zien: er zijn heel veel mensen die over dezelfde onderwerpen vragen hebben gesteld. Dan zie je dus ook veel volgnummers terug bij die beantwoording. En in een aantal gevallen is daar niet het volgnummer bij gezet in de Nota van Zienswijzen. Dat is en wordt hersteld. Dus iedereen wordt daar ook netjes over geïnformeerd. En alle zienswijzen zijn dus ook uiteindelijk meegenomen in de besluitvorming. Dus de signalen die u heeft gekregen kloppen, die hebben wij ook gekregen. En dat is inmiddels ook hersteld. U vroeg ook over een reflectie – en ook die signalen zijn bij ons College gekomen – over de zienswijzeperiode van de verordening. Dus niet wat nu voorligt, maar die ligt natuurlijk tot volgende week vrijdag, tot 13 mei, ter inzage. En daarover hebben we natuurlijk ook vragen gekregen, van: hoe matcht dat dan met …? Laat ik daar twee dingen over zeggen: we hebben bewust ervoor gekozen om de verordening uiteindelijk zo kort mogelijk op de visie te behandelen, zodat je niet dadelijk langer dan nodig is – en het is nog steeds een aantal maanden – een bijgestelde POVI hebt maar

nog steeds een oude verordening, en je kunt niet alvast toch even in de geest van de nieuwe POVI gaan handelen. De verordening blijft van kracht – en dat zal dus nu gedurende de zomerperiode zijn – totdat u een nieuwe vaststelt. En die periode willen wij niet langer maken dan nodig. Tegelijkertijd zullen mensen zich afvragen: komen dan uit die vergadering vandaag in Provinciale Staten nog zaken die ik moet verwerken, en heb ik daar dan de tijd voor? Want ik wijs u erop, en daar wijzen wij iedereen op, iedereen heeft gewoon wettelijk gezien ook altijd het recht om een pro forma zienswijze in te dienen, waarmee je in ieder geval twee weken extra de tijd krijgt. We zijn ook wettelijk verplicht om dat mensen te geven. Dat hebben wij ook naar de buitenwereld herhaald. We hebben ook richting de agrarische adviesbureaus, die veel individuele ondernemers bijstaan met hun zienswijze, ook het aanbod gedaan dat zij niet voor al die individuele ondernemers een losse pro forma hoeven in te dienen. Dat kunnen zij collectief doen voor alle mensen waar zij een zienswijze voor in willen dienen. Dat bespaart hun ook een heleboel werk, en ons overigens ook. Dus die signalen bereiken ons en wij doen er alles aan om dat zo goed mogelijk voor mensen te doen. Tegelijkertijd, de tijdsperiodes zijn soms kort. Het is een drukke tijd, met name ook voor agrarische ondernemers. Daar zijn we ons goed van bewust. Maar we doen alles wat binnen onze macht ligt om daar zoveel mogelijk comfort te geven. Dan nog een aantal vragen over amendementen die ook over het onderwerp ‘zonering’ gingen. En dat zijn zowel D66 als GroenLinks als ook 50PLUS zojuist nog, die vragen stelden over amendement 215, het gewijzigde amendement 215 moet ik dan zeggen, over ‘Zorgvuldige uitwerking bij samenloop van opgaven’. En de vragen, eigenlijk zowel van mevrouw Wesseling alsook van mevrouw Mertens waren: wat draagt dit amendement nu eigenlijk bij? Wat betekent eigenlijk: de minste beperkingen voor het betrokken gebied? Wat het College betreft draagt dit amendement bij, en geeft het ook een verduidelijking, over hoe wij omgaan met daar waar er vanuit de verschillende overheden wettelijke doelen en soms ook bovenwettelijke doelen gestapeld worden. En ik ben ook zeer blij dat ook agendapunt – daar vroeg mevrouw Fischer naar – dat het derde dictumpunt … Nee, het … Even kijken. Nou, ik zal even het nummer … Maar in ieder geval, dat erin staat dat landelijk beleid uiteindelijk altijd, of wettelijke dingen, ook het uitgangspunt zijn. Want dat bekrachtigt ook wat wij ook in ons coalitieakkoord hebben staan, namelijk: wij houden ons aan de wettelijke opgaven. Maar er zijn veel situaties – ik heb daarstraks met een voorbeeld geïllustreerd – waarin je gewoon ruimte hebt om zaken met elkaar af te wegen. En ja, dan kun je zeggen: wat is de minste beperking voor het betrokken gebied? Ik hoorde mevrouw Mertens daarnaar vragen. En ik ben blij ook dat daar staat ‘het gebied’, en niet: of terreinbeheerders, of de agrarisch ondernemer. Omdat je uiteindelijk met elkaar moet bepalen wie er door het nemen van maatregelen beperkt wordt in zijn grondgebruik. En dat kan de agrarisch ondernemer zijn die bijvoorbeeld, omdat hij naast een natuurgebied ligt en er een maatregel wordt opgenomen, niet meer alle middelen kan gebruiken, dat die minder dagen per jaar het land op kan omdat er vernat wordt, ik noem maar iets. Maar het kan ook een terreinbeheerder zijn die, omdat er bepaald middelengebruik wordt toegestaan, uiteindelijk moeilijkheden ervaart bij het realiseren van zijn of haar doelstellingen. En die weging, welke beperkingen treden er allemaal op door het nemen van bepaalde maatregelen, om daar juist ook in deze algemene paragraaf ‘hoe gaan wij om met zonering, hoe gaan wij om met doelstapeling’, te verduidelijken, en het College dus via uw visie bindend voor te leggen dat wij dat expliciet moeten maken bij die afweging en niet zonder meer doelen met elkaar stapelen, dat is wat mij betreft en ons betreft de toegevoegde waarde van dit amendement. En dan gaat het dus niet alleen over individuele belangen, maar juist ook over de belangen in het hele gebied, natuur en landbouw en alles wat daarbij hoort.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja dank, voorzitter. Wat de Gedeputeerde zegt klinkt natuurlijk heel sympathiek en wij kunnen ons er ook in vinden dat de doelen voorop moeten staan en dat we dan de route moeten kiezen die het minst ingrijpend is. Maar het voelt ook wel een beetje als een open deur. Dus onze vraag was ook wel heel concreet: wanneer kiezen wij nu de oplossing die het meest ingrijpend is terwijl we hetzelfde doel hadden kunnen bereiken met een minder ingrijpende maatregel? Dus, is het vooral een amendement, bedoeld ter verduidelijking van wat we altijd beogen? Of wat gaan we hier nu concreet anders doen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Het legt in onze ogen … We hebben het daar ook over gehad, over de toezegging die ik in de commissie heb gedaan in de richting van zowel het CDA, volgens mij, als de BBB, waarbij wij nu in de overgangsgebieden bijvoorbeeld in de POVI heel expliciet hebben staan: wij zullen pas extra regels opnemen daar waar er een goed gebiedsproces doorlopen is en er een goede impactanalyse is gemaakt, landbouweffectrapportage en dergelijke. Ik heb dat toegezegd voor ook dingen die er gebeuren in het verwevingsgebied. En dat staat niet formeel in de POVI. En ik begrijp ook, een aantal mensen zei dat daarstraks: deze Gedeputeerde, wie weet hoe lang die er nog zit, er kan altijd een volgende komen en dan kunnen we toch beter dat wat het College zegt te doen vastleggen in de visie die uiteindelijk voor elk College hierna bindend is totdat de visie wordt aangepast. En ik ben het met u eens, voor een deel zou je kunnen zeggen: ja, maar dat is toch logisch? Maar ik zou u mee willen geven: lees ook in de visie de algemene hoofdstukken, hoofdstuk 1, hoofdstuk 2, waarin er veel staat over onze rol en taakopvatting en hoe wij dat zien. En dan kun je bij heel veel meer zinnen zeggen: ja, dat is toch een open deur? Maar het is niet zomaar een open deur. Uiteindelijk heeft een College, heeft een Gedeputeerde, hebben de Staten zoveel ruimte als in het beleid wordt geboden. En als dus in het beleid wordt gezegd: wij nemen geen maatregelen zonder dat vooraf de impact duidelijk is, dat we hebben gekeken na doelstapeling van soms wettelijke, soms bovenwettelijke doelen, dan is dat daarmee een kader dat misschien … Wij vinden dat misschien logisch met elkaar, morgen zit er wellicht een bestuur dat dat minder logisch vindt en zegt: we moeten alles bij machte doen en dan gaan we daarna wel kijken wat de impact is. Dat zou zomaar kunnen. Dat is niet onze intentie, maar daarom zijn wij ook positief over dit amendement.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik heb ook, overigens ook van mevrouw Wesseling, vragen gekregen over het amendement ‘Haalbaarheid en betaalbaarheid’, amendement 217, wederom van mevrouw Van der Pol. En ook daar was de vraag van mevrouw Wesseling: wat verandert dit nou precies? En gaat het College hier dan opeens bepalen wanneer nadeelcompensatie aan de orde is? Om maar even met dat laatste te beginnen: nee, absoluut niet. Nadeelcompensatie is iets wat bij wet geregeld is en het is niet aan een College om te bepalen waar we dat gaan inzetten of niet. Dus nadeelcompensatie is bij wet geregeld. En zoals het er hier staat: ‘…en waar aan de orde, gebruik wordt gemaakt van wettelijk beschikbare instrumenten, zoals nadeelcompensatie’, dat is dus ook de juiste formulering, omdat dat niet is wanneer het College dat leuk of minder leuk vindt. En ja, wat voegt dit toe? Ik heb daarstraks al gezegd dat deze passage die in het LOS staat, en die nu ook al in de POVI staat bij de paragraaf over overgangsgebieden, met dit amendement wordt toegevoegd aan de paragraaf die over het hele natuurinstrumentarium gaat. En daarmee komt dat wat u zelf al een aantal keren ook in uw beleidskader heeft opgeschreven over haalbaarheid en betaalbaarheid, komt daarmee ook in de algemene paragraaf over het instrumentarium bij ons natuurbeleid te staan. Dus dat is conform uw eigen beleid. Dat voegt aan uw beleid niks toe, maar het voegt wel iets toe wat nu nog niet in de POVI staat vanuit uw beleid. Dus wat ons betreft voegt het dat toe, en daarmee is het oordeel Staten. Dan ten aanzien van verwevingsgebied. Nee, ik blijf nog even bij meer algemeen: zonering, amendement 221, van de heer Franssen, Raimond Franssen van LOKAAL-LIMBURG. En daar hebben we inderdaad even contact over gehad. Daar is een loze zin in het tweede gewijzigde amendement geschrapt – de zin: ‘verder de uitwerking die de sector heeft op leefbaarheid, het toerisme en de economie’, viel een beetje in het niet. Dus die is eruit gehaald. En inderdaad, het juiste, of in ieder geval het beste hoofdstuknummer, namelijk 11 en dan paragraaf 11.1.1, en dat gaat over het hoofdstuk Landbouw, en dan de paragraaf over provinciale belangen, wat ons betreft hoort die tekst daar het beste thuis. De heer Franssen heeft dat zo in zijn tweede gewijzigde amendement 221 opgenomen en daarmee is de appreciatie oordeel Staten. Voorzitter, dan ben ik bij het onderwerp wonen nog even. De vraag van mevrouw Wesseling wederom, over motie 3296. Dat is ook een motie wederom van mevrouw Van der Pol ‘Zuinig op de ruimte, stenen in de stad en niet daarbuiten. En mevrouw Wesseling vroeg concreet: belemmert dit dan het Straatje Erbij? Het antwoord is: nee. Dit gaat erover dat we met elkaar beslissen waar we precies op de kaart stedelijk gebied

willen zetten. En wat is de facto een landelijke kern? En dat we daar heldere grenzen met elkaar voor bepalen. En als wij tot de conclusie komen dat bijvoorbeeld in Zuid-Limburg gebieden die nu op de kaart staan als stedelijk gebied, maar de facto eigenlijk beter op de kaart zouden kunnen staan als landelijke kernen, dan heeft dat uiteindelijk natuurlijk wel consequenties voor de mogelijke uitbreidingsruimte die je daar hebt. Maar dan is dat een gevolg van een, wat ons betreft, juiste ruimtelijke afweging. En zorgt dat dus niet, zoals u het formuleert, voor een beperking, maar is dat gewoon een betere ruimtelijke afweging die je dan ook met elkaar maakt. Dan nog bij wonen: het gewijzigde amendement van de heer Driessen, over amendement 213. Ondanks dat we het volgens mij in de kern best wel eens zijn met elkaar, net ook in het intermezzo in de schorsing, gaan wij hier denk ik, in ieder geval op het amendement en de appreciatie, niet nader tot elkaar komen. Want wij blijven echt van mening dat verblijven – en dat blijven we niet van mening, dat is gewoon zo – in de definitie iets anders is dan wonen of tijdelijk wonen. Het zijn gewoon ook juridische begrippen die ook in een bestemming staan en die wil je niet met elkaar gaan vermengen. De geste die de heer Driessen deed om het ‘tijdelijk’ tussen haakjes, om de haakjes weg te halen, daarmee maak je eigenlijk nog een tussencategorie. Dus in ieder geval de appreciatie van dat amendement laten wij op ontraden staan. En ik wijs u ook nog een keer op de mogelijkheden die ook nu al in de POVI staan, om expliciet op bedrijventerreinen en aan de randen daarvan, en ook aan de randen van stedelijk gebied of daarbuiten, om maatwerk toe te passen. Maar dat is iets anders dan wat het amendement nu voorstelt, namelijk het algemeen mogelijk maken van wonen op bedrijventerreinen, waar het College dus geen voorstander van is. Overigens, net als onze medeoverheden die met diezelfde opgaven te maken hebben.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, dan heb ik nog één vraag openstaan. Die heb ik volgens mij net ook in mijn bijdrage benoemd. Ziet u dat hetzelfde als ons dat in die 2026-definitie van shortstay we dan vastzitten aan meestal dertig dagen en bij hoge uitzondering één seizoen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik heb gehoord wat de heer Driessen heeft gezegd over landelijke ontwikkelingen daarover. Wij hebben in onze POVI en ook in de verordening staan: wij willen met gemeenten bestuursafspraken maken – die dan uiteindelijk via de verordening ook leidend zijn voor ons allen, dus ook voor de Provincie, ook voor gemeenten – waarin we gezamenlijk bepalen wat de definities moeten zijn. En ik kan u zeggen: op dit moment gaat de definitiekwestie ‘wat is shortstay’ veel meer over: is dat drie maanden? Is dat zes maanden? Is dat een jaar? Onze oproep richting gemeenten, is … Wij hebben daar ideeën bij, wij gaan in de basis uit van die drie maanden. Wij moeten het wel met gemeenten erover eens zijn: wat is dan shortstay. Maar dat is net de inzet die we hebben met die bestuursafspraken. Als daar landelijk dingen in gebeuren, moeten wij bekijken wat dat betekent voor het realisme van ons beleid. Dit is hoe wij in ieder geval als College daarin zitten. En het gaat ons er juist nu om, om al die verschillende definitiekwesties die er heersen, om daar duidelijkheid over te scheppen in bestuursafspraken met de betreffende gemeente.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja dank u wel, voorzitter. Ja, ik begon niet met juridische termen, in ieder geval. Maar dan hebben we wel een probleem, als er twee verschillende termen in een POVI staan, dus ‘shortstay’ en ‘kort tijdelijk verblijf’, was het geloof ik, of ‘tijdelijk wonen’? Ik weet het zelf ook niet meer. Tijdelijk wonen, sorry. En vervolgens blijkt dat shortstay landelijk gedefinieerd wordt als: dertig dagen, dan gaan we op dat moment meteen wel een probleem hebben met onze POVI. En vervolgens ook als we daar een Omgevingsverordening op gaan maken. Dan kunnen we zeggen: nou, we maken daar afspraken over. Maar dan hebben we dus wel een probleem met deze tekst.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Toch niet. Want uiteindelijk, als in de verordening, in de visie staat: wij definiëren dat zoals we dat met elkaar afspreken in de bestuursafspraken, dan is dat leidend. En dat men dan landelijk ook een definitie daarvan heeft, dan is overigens nog de vraag of ons landelijk wordt opgelegd om in al ons beleid ook die definitie over te nemen, dan hebben we misschien met iets anders te maken. Maar uiteindelijk bepaalt u zelf wat de definitie is. Daarstraks ging het over zoekgebieden versus wensgebieden. U bepaalt als Provinciale Staten zelf welke definities u hanteert bij het formuleren van bepaalde begrippen. En wij willen dat dus in die bestuursafspraken gezamenlijk met gemeenten doen, dus dat ook daar geen licht tussen zit.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, in de POL-viewer staat achter shortstay: een jaar. Als je op de i drukt wat shortstay is, daar staat: een jaar.

Gedeputeerde Theuns: Zei ik drie maanden?

De heer Nijskens (VVD): Ja.

Gedeputeerde Theuns: U moet uitgaan van wat in de POVI staat zou ik zeggen, mijnheer Nijskens. Scherp.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik was gebleven bij het onderwerp natuur. En mevrouw Mertens had daarover nog enkele vragen, ook naar aanleiding van de mededeling portefeuillehouder. En ik ben blij in ieder geval, dat een aantal zaken die zij vroeg waar we in de commissie niet helemaal uitkwamen, via de mededeling hebben kunnen ophelderen. En u wordt over die getalsmatige zaken normaal gesproken geïnformeerd bij het natuurbeheerplan. Maar ik zeg u bij deze namens Gedeputeerde Faassen toe dat wij u middels een mededeling portefeuillehouder apart nog een keer zullen informeren over wat er ook de afgelopen jaren daarin voor mutaties hebben plaatsgevonden. En dat bij het eerstvolgende natuurbeheerplan we even expliciet bij dit stuk stil zullen staan in de oplegger of mededeling, of wat dan ook, wat daarbij hoort. Dus dat zeg ik u bij deze toe. En dan kunt u daar zelf ook kennis van nemen. En dan had ik nog de vraag van mevrouw Boven, over haar motie 3293. Ja, ik gebruikte inderdaad het woord ‘snippers’. Maar ik erken dat het gaat over al het Natuurnetwerk dat buiten de groenblauwe landbouwzone ligt. Ja, ik noemde dat dan snippers, maar ik sluit inderdaad ook niet uit dat dat op plekken meer zal zijn dan wat zij in ieder geval als een snipper definieert. Dus dat gaat over dat hele Natuurnetwerk buiten groenblauwe landbouwzone. Dan voorzitter, bij het laatste inhoudelijke onderwerp, dat is: energie. Daar heb ik nog één technisch gewijzigde appreciatie. Dat gaat over amendement 216 van mevrouw Van der Pol, over zon op land. Dat gaat niet over de inhoudelijke tekst, maar dit gaat wederom over ... De laatste alinea, namelijk de toegevoegde tekst, daar staat: ‘Projecten zullen worden getoetst aan paragraaf 13.4 uit de Omgevingsverordening.’ Ik wijs de indiener er even op via deze weg, dat dat zou moeten zijn: artikel 13.4. Dat klinkt als een technisch of taalkundig iets, maar omdat het juist over een verordeningstekst gaat zou ik in ieder geval willen vragen om dat aan te passen. En dan blijft het oordeel ongewijzigd, namelijk: oordeel Staten. En daarvan was de vraag van mevrouw Wesseling: wat is nou precies de impact hiervan? De impact van dit amendement, en ik ga het nog een keer proberen uit te leggen is: wij hebben een strikte ‘nee, tenzij’, en die passen wij toe. En in de POVI zoals die voorlag, hadden wij zelf – nogmaals, als een service naar mensen die bezig zijn met initiatieven op het gebied van zon op land – hadden wij zoekgebieden in beeld gebracht waar wij denken als College en ambtelijke organisatie: als je die strikte ‘nee, tenzij’ toepast, wat dan de meest kansrijke gebieden zijn. Als je die kaartlaag schrapt en zegt: dit kan de facto elke plek in Limburg zijn die niet expliciet is uitgesloten, dan worden daarmee alle andere plekken die niet expliciet zijn uitgesloten initieel zoekgebied, en na het aannemen van het amendement waarin staat: we maken daar wensgebieden van. Uiteindelijk

betekent dat dus dat initiatiefnemers in heel Limburg die niet in een plek zitten die expliciet is uitgesloten, zich hier kunnen melden en dan uiteindelijk nog steeds aan hetzelfde strikte ‘nee, tenzij’ moeten voldoen en een motivering daarop moeten maken hoe zij denken dat het kan voldoen aan die strikte ‘nee, tenzij’, en dat het pas áls het daaraan voldoet ook goedkeuring krijgt van dit College. De facto haal je die kaartlaag er daarmee uit, maar heb je dus nog steeds breed ruimte om met initiatieven te komen, die weliswaar moeten voldoen aan de heel strikte ‘nee, tenzij’. Ik hoop dat ik het daarmee nog een keer duidelijk heb uitgelegd. En nogmaals, het brengt doelen niet dichterbij en het brengt ze niet verder weg. En dat is uiteindelijk voor ons College ook doorslaggevend, want daar staan wij natuurlijk ook hard voor de doelen zoals we die met elkaar hebben afgesproken, alsook voor de strikte ‘nee, tenzij’ die in uw eigen beleid staat. Ja voorzitter, volgens mij heb ik alle inhoudelijke vragen daarmee beantwoord. Ja, ik hoorde nog goed wat de heer Loomans in ieder geval ook zei. En het is ook goed dat hij met strenge blik in ieder geval nog naar deze POVI kijkt. En ik heb een aantal partijen toch iets horen zeggen over cijfers. Ik heb een aantal mensen iets horen zeggen over kleine of grotere stapjes in de goede richting. Maar ik denk dat we hier nu het slotstuk hebben, in ieder geval voor wat de POVI betreft, van iets waar we tweeënhalf jaar geleden aan begonnen zijn, wat veel werk heeft gekost, waar heel veel betrokkenheid bij is geweest en waar ook veel betrokkenheid vanuit uw Staten is geweest. En ik denk, als de appreciaties ook door uw Staten zal worden overgenomen zijn veel fracties, denk ik, ook nog in de gelegenheid om zelf accenten daarbinnen te zetten. En dat is ook hartstikke goed. En laat ik zeggen, u gaat er uiteindelijk natuurlijk zelf over, maar ik hoop dat we samen met elkaar ook uiteindelijk blij zijn, met alles wat er momenteel speelt in de wereld, dat we in deze Provincie toch kleine stapjes met elkaar verder boeken. En ik gun Limburg uiteindelijk daarin, met alle verdeeldheid die er op onderwerpen toch al is, gun ik Limburg een breed gedragen POVI. En voor mij is dat geen kwestie van coalitie versus oppositie. Nogmaals, ik gun Limburg een zo breed mogelijk gedragen Omgevingsvisie, waar voor iedereen wat in zit en waar voor iedereen ook wat in zit wat ie zou veranderen als ie het helemaal zelf voor het zeggen had. Ik zou zeggen, vel uiteindelijk uw eigen oordeel. Maar wij hebben in ieder geval, denk ik, ons best gedaan om er iets goeds neer te leggen. En daar ben ik ook trots op. En daar zou ik mee wil afsluiten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Mertens had nog een vraag aan u.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, ik denk dat ik de appreciatie van amendement 223 gemist heb, want dat was het tweede gewijzigde amendement van de fractie LOKAAL-LIMBURG. Daar staat namelijk: ‘….én er draagvlak is in de streek.’ En ik zat mij af te vragen hoe er draagvlak in de streek georganiseerd moet worden of waar dat uit kan blijken.

Gedeputeerde Theuns: Inderdaad, dat is het gewijzigde amendement. Ja, en ik wijs u even erop dat de ‘ tekst die de heer Franssen nu heeft opgenomen, letterlijk uit de Natuurvisie 2016 komt, die destijds ook zo is vastgesteld. Dus daarom krijgt deze wat ons betreft oordeel Staten. Ja, en draagvlak in de streek, nogmaals, dat is net als bij het andere amendement, dat gaat niet alleen over de terreinbeheerders, dat gaat ook niet alleen over agrarische ondernemers, bijvoorbeeld. Je zult uiteindelijk dus aan moeten tonen: hoe heb je hier gewerkt aan draagvlak. Het woord ‘draagvlak’ kennen we ook nog van andere dossiers in deze POVI, ontgrindingen en ontgrondingen, om maar eens even een voorbeeld te noemen. Ja, daar kun je altijd met elkaar over van gedachten wisselen: wanneer heeft iets draagvlak, wanneer heb je voldoende aan participatie gedaan? Maar door het in ieder geval expliciet als criterium op te nemen, zul je er dus iets over moeten vermelden hoe het dan zit met dat draagvlak bij al die verschillende gebruikers van het gebied. En ik zeg nog een keer: dat is dus niet eenzijdig. Dat gaat breed over iedereen die daarmee te maken krijgt. Omdat het een tekst is die uit de Natuurvisie ook komt, krijgt hij wat ons betreft oordeel Staten. Die appreciatie had u nog tegoed.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dus ik moet hem zo opvatten dat draagvlak, dus het organiseren van draagvlak is zoals in het algeheel in de POVI daar waar gesproken wordt over: er moet draagvlak zijn. Dus het goede voorbeeld wat u zelf geeft, van de grindwinning. Daar weet ik inderdaad hoe daar dat dan georganiseerd moet worden. Dat er dan op die manier sprake is van al dan niet draagvlak.

Gedeputeerde Theuns: Via u voorzitter, sorry.

De voorzitter: Ga uw gang.

Gedeputeerde Theuns: U heeft er zelf ook een aantal zaken in uw eigen participatiebeleid bijvoorbeeld over opgeschreven. En draagvlak wordt ook nog wel eens verward met dat iedereen het er unaniem over eens moet zijn. Ik denk dat dat een nobel streven is, maar dat zal in de praktijk natuurlijk nooit gebeuren. Maar je moet wel werken aan zo breed mogelijk draagvlak, en daar in ieder geval ook een motivatie over opnemen hoe dat dan precies zit in het gebied. En daarbij kun je natuurlijk niet selectief bepaalde mensen of belangen of wat dan ook, vergeten. Dus inderdaad, in lijn met hoe wij draagvlak ook zien bij andere onderwerpen.

De voorzitter: Voldoende? Ja. Dank u wel, Gedeputeerde. Dames en heren, daarmee zijn we aan het eind van de beraadslaging, en zoals eerder vandaag al aangegeven, is er behoefte om per fractie even te kunnen overleggen om nog eens goed alle moties en amendementen door te nemen. Ik kijk even of op basis van hetgeen er allemaal al gezegd is er een indicatie is hoelang u ongeveer wenst nodig te hebben. Vijftien minuten? U heeft graag behoefte aan vijftien minuten. Ik schors de vergadering. Het is nu een paar minuten voor 17:30 uur. Ik schors de vergadering tot 17:45 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u vragen uw zetels in te nemen. Dames en heren ... Menigeen, ook op de publieke tribune, zal denken: wat is er toch allemaal aan de hand en vanwaar al die commotie? Ik ga proberen het uit te leggen, en vervolgens ook uit te leggen wat de consequenties, mogelijk, in theorie, zouden kunnen zijn. Wij zijn hier zo dadelijk met 44 aanwezigen. Dat betekent dat, als wij dadelijk gaan stemmen over amendementen, het voorstel en de moties, bij een van die voorstellen, of meerdere, de uitslag 22-22 is, en dan staken de stemmen. Alleen, bij een amendement dat aangenomen wordt, heeft het direct consequenties op het hoofdvoorstel, het voorstel van de POVI. Dat betekent dat zodra de stemmen bij een van de amendementen staken, we direct de volledige stemming staken, want er kan daarna niet meer verder worden gestemd over het hele onderwerp. De amendementen waarover is gestemd, blijven bestaan, die zijn in wezen aangenomen. En dan gaan we bij de eerstvolgende nieuwe vergadering verder met de stemming over de motie of het amendement, daar gaat het over, het amendement, waar de stemmen op staakten, en vervolgens gaan we het rijtje verder afwerken. Gebeurt het dan weer, dan weet u de consequentie. Dan gaan we weer een nieuwe vergadering uitschrijven of een eerstvolgende vergadering, of u moet zorgen dat u er allemaal bent, dan zijn we met een oneven aantal en dan kan het niet. Het feit dat we nu met 44 zijn, betekent dat het wel kan, dus we gaan zo dadelijk stemmen over alle amendementen, dan stemmen we over het gewijzigd Statenvoorstel, daarna stemmen we over de moties. Als er geen staking van stemmen is, dan is er niks aan de hand.

De heer Hanegraaff (CDA): Eentje moet weg.

De voorzitter: Dat zijn jouw woorden. U snapt wel dat deze voorzitter daar geen uitspraak over doet. Wij gaan over tot stemming. Mocht het zo zijn, dames en heren, dan weet u alvast dat als er ergens stemmen staken, het Presidium bij elkaar wordt geroepen na afloop van de vergadering en dan zal er voor maandagavond een vergadering worden uitgeschreven.

Griffier Pregled: We hebben nu 43 mensen. Iedereen moet op zijn plek gaan zitten.

De voorzitter: Nu zijn het er weer 42. Dames en heren, we gaan beginnen. Aan de orde is agendapunt 8. Wat zeg ik, 9, 8.3. We beginnen met de amendementen horende bij het ‘Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026’. Ik loop daar gestaag met u doorheen. Allereerst het ‘2e Gewijzigd Amendement 211 Nijskens c.s. inzake waterveilig bouwen in waterveiligheidszone H5.’ De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is unaniem aangenomen.
Gewijzigd Amendement 212 Driessen inzake waarborgen subsidiariteit. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is verworpen met 8 voor en 36 tegen.
Gewijzigd Amendement 213 Driessen inzake bewoning bedrijventerreinen. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is verworpen met 3 voor en 41 tegen.
2e Gewijzigd Amendement 214 Van der Pol c.s. inzake afstandsnorm voor windturbines. De stemming is geopend. Nog eentje. Kijkt u even op de bordjes. Ja. De stemming is gesloten. Het voorstel is verworpen met 19 voor en 25 tegen.
Gewijzigd Amendement 215 Van der Pol inzake Zorgvuldige uitwerking bij samenloop van opgaven. De stemming is geopend. Excuus, een stemverklaring van mevrouw Boven. Dank u wel.

Griffier Pregled: De stemming is nog niet geopend, dat moet je even zeggen.

De voorzitter: De stemming is nog niet geopend, dus je kunt nog niet drukken.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik doe een stemverklaring voor 215, 216 en 217, dat bespaart tijd. De reden is dat ik niet goed kan overzien, niet goed begrijp wat de motie of het amendement zegt en dat ik daarom niet voor ga stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de stemming nu geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 38 voor en 6 tegen.
2e Gewijzigd Amendement 216 Van der Pol inzake Zoekgebieden grootschalige zon PV op landbouwgrond niet nodig. Een stemverklaring van mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Wij denken dat dit extra onduidelijkheid gaat geven voor initiatiefnemers en daarom zullen wij tegen dit amendement stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 34 voor en 10 tegen.
Amendement 217 Van der Pol inzake Haalbaarheid en betaalbaarheid. De stemming is geopend. Nog eentje. De stemming is gesloten. Dit amendement is aangenomen met 38 voor en 6 tegen.
Gewijzigd Amendement 218 Mertens c.s. inzake Ruimte voor biologische landbouw. Een stemverklaring van de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ruimte voor biologische landbouw zal natuurlijk de toekomst worden. En we hebben zonet begrepen van Deputé Kuntzelaers dat er straks een actieplan gaat komen om de biologische landbouw verder vaart te geven, en vandaar dat wij in dezen het voordeel van de twijfelen geven, dus zullen we ‘ja’ stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 23 voor en 21 tegen.
Amendement 219 Mertens c.s. inzake Primair landbouwgebied. De stemming is geopend. Nog één. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 26 voor en 18 tegen.

Gewijzigd Amendement 220 Franssen inzake een goede verhuizing naar primair landbouw. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 30 voor en 14 tegen.
2e Gewijzigd Amendement 221 Franssen inzake Maatwerk voor agrarische sector bij instandhouding landschap. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 24 stemmen voor en 20 stemmen tegen.
Amendement 222 Franssen inzake Anders omgaan met zoekgebieden windturbines. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is verworpen met 9 voor en 35 tegen.
2e Gewijzigd Amendement 223 Franssen inzake Herintroductie fauna-elementen bezint eert ge begint!. Een stemverklaring van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Wij vinden dat in dit amendement de afweging ontbreekt waarom soorten worden geherintroduceerd. Dat is omdat het vaak inheemse soorten zijn, die daarmee ook de biodiversiteit in een bepaald gebied versterken.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is geopend. Nog eentje. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 28 voor en 16 tegen.
Gewijzigd Amendement 224 Wesseling c.s. inzake Strategische locaties energieopslag. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 29 voor en 15 tegen.
Gewijzigd Amendement 225 Wesseling c.s. inzake Ambitie internationale spoorverbindingen POVI. De stemming is geopend. Nog één? Ja. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 39 voor en 5 tegen.
Tot slot bij de amendementen, bij u staat nog 'gewijzigd', maar het is formeel het '2e Gewijzigd Amendement 226 Schyns inzake Locatieonderzoek SMR'. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het amendement is aangenomen met 31 voor en 13 stemmen tegen.
Komen wij bij 'G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026'. Een stemverklaring van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. De Provinciale Omgevingsvisie Limburg stapelt ambities zonder duidelijk aanhaalbare keuzes te maken. Dat zorgt voor onzekerheden bij boeren, ondernemers en inwoners, terwijl de effecten op natuur, energie en economie onvoldoende onderbouwd zijn. Daarnaast legt de visie extra druk op de landbouw en dreigt het landschap aangetast te worden door grootschalige energieprojecten. Er ontbreekt een realistische aanpak van netcongestie en migratie. Belangrijke beslissingen worden bovendien vooruitgeschoven, waardoor de gevolgen pas later zichtbaar worden. Dat vinden wij onverantwoord en onduidelijk voor de inwoners van Limburg, daarom stemmen wij tegen.

De voorzitter: Oké. Wij gaan over naar de stemming. De stemming is geopend. Nog twee stemmen. Kijk even op de kastjes. De stemming is gesloten. Het Statenvoorstel is aangenomen met 35 voor en 9 stemmen tegen.
Dan gaan we naar de moties. Allereerst de '2e Gewijzigde Motie 3292 Mertens c.s. inzake maak bedrijventerreinen groener.' De stemming is geopend. Nog twee. Kijkt nog even op de kastjes. De stemming is gesloten en de motie is aangenomen met 35 voor en 9 tegen.
Gewijzigde Motie 3293 Boven c.s. inzake Externe effecten op het NNL. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 25 voor en 19 tegen.
Gewijzigde Motie 3294 Schuuring c.s. inzake Overgangsgebieden kwetsbare Natura2000 gebieden. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 25 stemmen voor en 19 tegen. Motie 3295 Mertens c.s. inzake Grip op gebiedsprocessen. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 26 voor en 18 tegen.
Gewijzigde Motie 3296 Van der Pol inzake Zuinig op de ruimte; stenen in de stad niet daarbuiten. De stemming is geopend. Nog twee. Even op het kastje kijken. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 34 voor en 9 tegen. Ik mis er één, sorry.

Griffier Pregled: Nee, maar hij is al gesloten.

De voorzitter: En dan? Ik kan de stemming niet terugdraaien, dus er is één persoon die te laat heeft gestemd. Het spijt me. Het maakt overigens geen verschil voor de uitslag. Dat is dan weer een mooie. Volgens mij had ik me net vergist bij deze, maar de motie, en daar staat volgens mij niet '2e' bij, ik had me net vergist, de '2e Gewijzigde Motie 3298 Wesseling inzake gezonde leefomgeving. De stemming ... Wat zo'n ongeluk allemaal doet, hè. Motie 3297 Wesseling c.s. inzake bouwen voor singles. De stemming is geopend. Nog eentje. Kijk even op de kastjes. Ik mis nog één stem. Yes. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 43 voor en 1 tegen.
Tot slot de '2e Gewijzigde Motie 3298 Wesseling inzake gezonde leefomgeving'. De stemming is geopend. Ik mis nog één stem. Kijk even op de kastjes. Ja, daar is ie. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 23 stemmen voor en 21 stemmen tegen. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit agendapunt, dames en heren. En alvorens we naar de moties vreemd gaan, hecht ik er waarde aan om te zeggen, hetgeen velen van u ook al hebben gezegd, dat er ongelooflijk hard is gewerkt aan dit voorstel door heel veel mensen, heel veel mensen hier in huis, heel veel bestuurders, heel veel Statenleden, maar ook heel veel gemeenten, heel veel instellingen, heel veel personen. We hebben er heel lang veel aandacht aan besteed. Ook vandaag is er op een voortreffelijke manier met elkaar over gesproken. En iedereen die erbij betrokken is geweest, maar zeker ook in de voorbereiding, wil ik een ongelooflijk compliment geven en heel erg danken voor al het werk wat er is verricht.

9 Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Wij gaan over naar agendapunt 9, 'Moties vreemd aan de orde van de dag'. We hebben er twee. Als eerste: '2e Gewijzigde Motie vreemd 3299 Mülders c.s. inzake verkenning inzet Limburgs (streektaal) in omroepberichten openbaar vervoer.' Ik geef het woord aan de heer Mülders.

De heer Mülders (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, wat mooi, maar ook fijn om het vandaag weer een keer in de plenaire zaal te hebben over de Limburgse taal. Helaas niet in het dialect, maar wie weet snel weer en je weet nooit wat de toekomst brengt onderweg naar deel 3. Voorzitter, een paar maanden geleden zat ik in de trein van Roermond naar Venlo en echt iedereen sprak dialect met elkaar. Zelfs de conducteur begon de reizigers te bejegenen in het Limburgs. Maar bij ieder station dat we gingen passeren, sprak de stem op de band, van een voormalig L1-presentatrice, in Algemeen Beschaafd Nederlands over welk station we aandeden en of we links of rechts moesten uitstappen. Dat zette GroenLinks aan het denken. Vandaar ook de volgende motie. Voorzitter, deze motie vraagt om een verkenning, een verkenning om de haalbaarheid te onderzoeken van het Limburgs dialect in omroepberichten in het openbaar vervoer, bijvoorbeeld bij het arriveren van de Maaslijn in 'Remunj', maar ook in 'Kirchroa' of 'Mestreech'. Mevrouw Kuiper gaf aan dat het ook leuk is voor toeristen. Voorzitter, deze verkenning ligt in het verlengde van waar men momenteel mee bezig is met betrekking tot de Limburgse taal: het Limburgs dialect in de kinderopvang, we spraken er in januari ook al over tijdens een werkbezoek van het Statencomité voor de Limburgse Taal, het keuzevak op het VISTA college voor de mensen thuis, dat is een mbo-opleidingsinstituut waar je ook het keuzevak 'Limburgs als kracht in je beroep' hebt. Het Limburgs Museum versterkt de positie van de Limburgse taal actief met het project 'Limburgse taal, Van ós Vur iederieën', met verhalen van lokale dialecten zoals het Roermonds, Maastrichts en Baarloos. En jawel, voorzitter, ook Pinkpop is ermee bezig. De Venlose Herfshane Band opent op 19 juni Pinkpop in het Limburgs dialect. Dit alles, voorzitter, vraagt nu, wat GroenLinks betreft, om een verkenning met betrekking tot de mogelijke inzet van de Limburgse taal in het openbaar vervoer. Daarom dient GroenLinks, ook mede namens de leden Vaessen, Kuiper, Absil, Peters, Wolters, Queisen, Wetemans, Driessen en mevrouw Boven, de volgende motie in, waar ik nu het dictum van zal voorlezen. De '2e Gewijzigde Motie vreemd 3299 Mülders c.s. inzake verkenning inzet Limburgs (streektaal) in omroepberichten openbaar vervoer.'
'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten:

1. in overleg te treden met concessiehouders en andere betrokken partijen om de mogelijkheden te verkennen voor het aanvullend gebruik van het Limburgs in omroepberichten in het openbaar vervoer;
2. daarbij expliciet de haalbaarheid te onderzoeken van het gebruik van streekgebonden dialectvarianten per regio of gemeente;
3. de financiële, technische en juridische consequenties, alsmede de effecten op begrijpelijkheid, toegankelijkheid en inclusiviteit, in kaart te brengen;
4. Provinciale Staten uiterlijk in Q1 2027 te informeren over de uitkomsten van deze verkenning en eventuele vervolgstappen.'

En gaat over tot de orde van de dag.'
Dank u wel. En volgens mij is het hierachter heel erg gezellig, zo te beluisteren.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Mülders. Ik heb ook zo'n vermoeden. Ik geef het woord aan Gedeputeerde Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, een motie die oproept om iets meer in onze eigen taal te gaan communiceren, in dit geval in het bijzonder in het openbaar vervoer. Passend in een lijn waarin de Provincie steeds meer aandacht vraagt voor de taal die wij hier spreken, denk ik dat vanuit ons als Gedeputeerde Staten er maar één antwoord kan klinken en dat willen we graag met u verkennen. In het afgelopen jaar heb ik nog gesprekken gevoerd, ook met Arriva. De voormalige CEO voor Nederland kwam uit Friesland en daar had Arriva bijvoorbeeld al de Friese taal als neventaal in het openbaar vervoer geïmplementeerd. Dat kan dus gewoon. Dus ik denk dat een onderzoek voortvarend opgepakt kan worden, dat we heel goed in beeld kunnen brengen, met Arriva samen, wat daar de mogelijkheden zijn. En op die manier zou ik zeggen: oordeel Staten en kunnen we in principe het Limburgs op een gemakkelijke manier, naast het Nederlands, uiteraard, in het openbaar vervoer introduceren. Dat lijkt me geen probleem. Oordeel Staten.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er vragen zijn vanuit de zaal aan de indiener of het College? Dat is niet het geval. Dan gaan we over tot stemming over de '2e Gewijzigde Motie vreemd 3299 Mülders c.s. inzake verkenning inzet Limburgs (streektaal) in omroepberichten openbaar vervoer.' De stemming is geopend. Ik mis nog twee stemmen. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 42 stemmen voor en 2 stemmen tegen. Dan komen we bij de '3e Gewijzigde Motie vreemd 3300 Smeets inzake Behoudt voldoende examenlocaties CBR Zuid-Limburg.' Dames en heren, nog heel even. Dank u. Ik geef daarvoor het woord aan mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Op 17 april vroeg de SP al, middels een rondvraag bij de commissie LEO, nadat we aanwezig waren geweest bij een protest van ondernemers, rijschoolhouders uit Zuid-Limburg, die samen met examenkandidaten, vaak jongeren, geconfronteerd zijn met een besluit van het CBR betreft centralisatie naar één locatie, namelijk in Geleen, waarmee ook de locaties Urmond, Kerkrade en Maastricht worden gesloten voor de praktijkexamens ... En overigens worden ook de theorie-examens van Venlo naar Roermond gecentraliseerd. De Gedeputeerde gaf toen aan dat het een onwenselijke situatie is en ook de burgemeesters van Maastricht, Heerlen en Kerkrade hebben in een brief aan de minister van IenW gevraagd om een heroverweging. Het CBR heeft met haar besluit onvoldoende rekening gehouden met de effecten op de betaalbaarheid van deze examens in een regio waar inwoners het sociaal-economisch al moeilijk hebben. Maar het CBR heeft ook geen MKBA uitgevoerd op de effecten voor rijschoolhouders zelf of de bereikbaarheid. En daarom zijn wij van mening dat een second opinion, waarin de effecten worden onderzocht, noodzakelijk is. Gesprekken met rijschoolhouders en de Woo-stukken hebben ertoe geleid dat wij het nodig vinden om middels een motie een oproep te doen. En deze motie wordt niet alleen namens de SP ingediend, maar ook namens veel andere partijen in deze zaal, waarvoor heel veel dank. En dan zal ik nu even het dictum voorlezen. Dat bestaat uit twee onderdelen. Allereerst een oproep van onszelf als Provinciale Staten.

'Provinciale Staten spreken uit dat sluiting van de locaties Maastricht en Kerkrade onwenselijk is door de nadelige effecten op de bereikbaarheid van voorzieningen in Zuid-Limburg, de kosten voor de examenkandidaten en de effecten op de bedrijfsvoering van rijschoolhouders.'
Dat is het eerste deel. En dan het tweede deel.
'En roepen Gedeputeerde Staten op om:

1. Om bij bovenstaande bij de verantwoordelijk Minister van I&W kenbaar te maken en in gesprek te gaan over het behouden van de locaties Maastricht en Kerkrade om de nadelige gevolgen voor ondernemers en kandidaten te voorkomen;
2. Hierin samen met de gemeenten die het raakt op te trekken;
3. Provinciale Staten en de betrokken gemeenten zo snel mogelijk te informeren over de uitkomsten van dit gesprek.

En gaat over tot de orde van de dag.'
Dat was de motie, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dank. Dank aan mevrouw Smeets voor het indienen van deze motie, want u heeft het volledig correct weergeven. 17 april jongstleden hebben we er al over gesproken, waren we het ook snel eens over de noodzaak om tot actie te komen. We betreuren, net als u, de situatie die is ontstaan in Limburg. Wij vinden ook echt dat de bereikbaarheid van voorzieningen echt aanleiding geeft tot grote zorgen en zeker als dat ook nog eens een keer niet alleen tot onbereikbaarheid leidt, maar ook tot een kostenstijging voor zowel de eindexamenkandidaten, maar ook voor de ondernemers zelf. Die signalen hebben we ook gekregen vanuit de regio, vanuit de gemeenten, dus wat dat betreft zijn we het volledig met elkaar eens. **Het College, voorzitter, kan ook komen tot oordeel Staten, waarbij wij toezeggen dat we de zorgen actief agenderen, overbrengen aan de minister, en uw Provinciale Staten zo spoedig mogelijk gaan informeren over de uitkomst van het gesprek, maar niet zonder dat we ook samen hebben opgetrokken met de gemeenten die het aangaat.** Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Kortom, oordeel Staten. Ja. Ik kijk even of er een vraag is? Aan de indiener of het college?

De heer Van Bijnen (PVV): Aan het College.

De voorzitter: College. De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank, voorzitter. Stel, de motie wordt aangenomen, want dat moeten we dadelijk nog zien, natuurlijk, wat heeft u voor een termijn in gedachten? Zeg maar, wanneer vinden die gesprekken plaats en wanneer kan de terugkoppeling worden verwacht?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, ik heb geapprecieerd dat we dat zo spoedig mogelijk zullen doen. Dat hangt natuurlijk niet zozeer af van mijn agenda, maar ook wel van die van de minister, maar ik stel voor dat we elkaar in ieder geval binnen zes weken zullen informeren over de uitkomst van die gesprekken.

De voorzitter: Dank u wel. Andere vragen? Niet aan de orde. Dank u wel, Gedeputeerde. Dan brengen wij de '3e Gewijzigde Motie vreemd 3300 Smeets inzake Behoudt voldoende examenlocaties CBR Zuid-Limburg' in stemming. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 43 stemmen voor en 1 stem tegen.

10 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, daarmee zijn wij aan het einde gekomen van deze vergadering. Toch nog wat commotie, zo links en rechts. Ik wil u allen ongelofelijk danken voor een wat langere zit dan soms wel eens gebruikelijk is, maar het was het ook meer dan waard. Daarvoor is denk ik ook een extra dank je wel op zijn plaats voor iedereen die ook hier de vergadering is blijven bijwonen, zoals de pers, dank u wel daarvoor, maar vooral ook onze bodes en de ondersteunende teams van de techniek en Griffie. Dank voor al jullie inzet. Ik sluit de vergadering. De nazit vindt plaats in de Grote Staat. De vergadering is gesloten.

(Einde van de vergadering om 18.30 uur)

De notulen van de vergadering van 8 mei 2026 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 19 juni 2026.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter

Maastricht, 1 april 2026

Geachte voorzitter, beste Emile,

Met deze brief verzoek ik u mij per vandaag ontslag te verlenen als lid van Provinciale Staten van Limburg. Ik word vanavond geïnstalleerd als raadslid van de gemeente Maastricht, een functie die zich -wat mijn partij betreft- niet laat combineren met het lidmaatschap van ons Limburgs Parlement.

Ik ga met plezier en overtuiging aan de slag voor mijn stad, maar neem met een beetje pijn in het hart afscheid van ons Gouvernement.

Limburg is een provincie van kansen. Die heeft dit huis mij ook zelf gegeven: eerst in mijn allereerste baan, daarna in deze politieke rol. Ik heb het altijd als mijn opdracht gezien om te zorgen dat die kansen er ook komen waar ze voor veel kinderen in onze provincie nog niet vanzelfsprekend zijn en er blijven voor de volgende generatie Limburgers. Daar is nog veel te doen, maar zijn samen ook dingen in beweging gezet.

De afgelopen zeven jaar waren niet de makkelijkste of meest eenvoudige in het Limburgs Parlement. En de politiek heeft zich daarin zowel van haar slechtste als mooiste kant laten zien. Maar uiteindelijk is samen altijd de weg vooruit weer gevonden. En telt voor mij uiteindelijk vooral ‘het resultaat op straat’. Ik zie dan bijvoorbeeld groene schoolpleinen en sterkere musea. En hoop, op mijn manier, niet alleen geluid maar ook een klein beetje verschil te hebben gemaakt.

Als ik terugkijk, blijft mij vooral iets bij wat mensen van buiten misschien minder zullen zien. Namelijk dat politiek mensenwerk is. En dat het naast veel vergaderen ook bijvoorbeeld de Venloop samen was. De afgelopen zeven jaar heb ik met collega’s net zoveel moties als emoties uitgewisseld en mooie maar ook moeilijke momenten met elkaar gedeeld. Ik ga persoonlijk vooral mensen missen maar hoop dat die menselijkheid naar en met elkaar blijft.

En, als ik dan nog één wens mag doen, dat ook vaker in het Limburgs, juist in de politieke arena te horen is. Omdat we elkaar juist in onze eigen taal het beste lijken te verstaan.

Limburg is de allermooiste provincie van Nederland. Ik vond het een eer om haar volksvertegenwoordiger te mogen zijn. Ik dank de kiezer voor het vertrouwen, mijn fractie voor het oprechte plezier, de collega’s, het College en u als voorzitter in het bijzonder voor de samenwerking en onze geweldige griffie, bodes en de ambtelijke organisatie, zonder wie niets van alles ooit was gelukt.

Zoals ik de kans ooit zelf kreeg, geef ik het stokje door aan de volgende generatie: met plezier en vertrouwen.

Wees lief voor Limburg en blijf aardig voor elkaar.

Marlou Jenneskens

provincie limburg | Limburgs Parlement

Spreekrecht

Burgers, belangenorganisaties, overheidsorganisaties en bedrijven kunnen tijdens een Commissievergadering of Provinciale Statenvergadering inspreken over een onderwerp dat op de agenda staat.

Spelregels aangaande het spreekrecht

- Spreekrecht geldt alleen voor een onderwerp dat op de agenda staat.
- Bij een Statenvergadering spreken de sprekers na de opening van de vergadering. Voor alle sprekers samen is er maximaal dertig minuten beschikbaar.
- Bij een Statencommissie spreken de sprekers direct voor de behandeling van het betreffende agendapunt. Voor alle sprekers samen is er maximaal dertig minuten beschikbaar.
- De voorzitter bepaalt de spreektijd per spreker. Meestal krijgt een spreker maximaal vijf minuten tijd.
- Er vindt geen discussie plaats tussen de spreker en Statenleden. Statenleden kunnen de spreker achteraf wel een vraag stellen om verduidelijking van zijn of haar standpunt.
- Onderwerpen en stukken op de lijst ingekomen stukken voor een Statencommissie gelden niet als onderwerpen die op de agenda staan. Alleen als een stuk van deze lijst als bespreekstuk op de agenda staat, kan hierop spreektijd worden aangevraagd.

Over sommige onderwerpen kunt u niet spreken, namelijk:

In een Statencommissie:

- Op een vraag geagendeerd onder het agendapunt rondvraag.
- Over een onderwerp waarover u ook al in een andere vergadering van een commissie of Statenvergadering heeft ingesproken.

In een Statenvergadering:

- Over een besluit van de Provincie waartegen bezwaar, beroep of administratief beroep kan of kon worden ingesteld.
- Over benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen.
- Over een aangelegenheid waarover u een klacht kunt of kon indienen volgens artikel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht (een ieder heeft het recht om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan).
- Over een onderwerp in een Statenvergadering waarover u ook al in een vergadering van een Statencommissie heeft gesproken. Het is niet mogelijk om zowel op eigen titel als namens een organisatie het woord te voeren.
- Over de Jaarstukken, Voorjaarsnota, Programmabegroting en Najaarsnota.

Sprekers krijgen meestal het woord op volgorde van aanmelding. De voorzitter kan van deze volgorde afwijken als dit nodig is voor de vergaderorde.

Het inspreken gebeurt niet anoniem en vindt plaats in een openbare vergadering. Uw naam wordt genoemd zowel tijdens het inspreken als in de notulen van de vergadering.

Indien u van het spreekrecht gebruik wilt maken, geef dit dan uiterlijk 24 uur vóór aanvang van de Statenvergadering of Statencommissievergadering door aan de Griffie.

Heeft u nog vragen? Neem gerust contact op met het secretariaat van de Griffie: (043) 389 78 39 of via het contactformulier.

ALLEEN HET GESPROKEN WOORD GELDT

Inspreektekst POVI van dhr. Sprangers

namens Stichting Natuurlijk Geuldal

Vrijdag 8 mei 2026

Ik spreek namens Stichting Natuurlijk Geuldal, SNG, die streeft naar behoud en verbetering van natuur, landschap en leefomgeving in het Nationaal Landschap Zuid- Limburg

1/ **Over de landbouwzones:**

SNG wil graag dat er meer gewicht wordt toegekend aan de onder-bouwde groen blauwe landbouwzones, indien de onderliggende kaarten aangeven dat een gebied onderdeel uitmaakt van een ecologische verbindingszone, of een zoekgebied daarvoor. Dit om te voorkomen dat politiek wensdenken ermee aan de haal gaat.

2/ Over water

SNG vindt dat alle grondwateronttrekkingen vergund moeten worden. Dit is essentieel voor een noodzakelijk inzicht en maakt het uitvoeren van de juiste beleidsmaatregel in tijden van droogte mogelijk.

T.a.v. verbeterd bodembeheer om waterinfiltratie te verhogen ontbreken hier: meetbare doelen, hoe met welke maatregelen deze doelen bereikt gaan worden, en wat de stappen zijn als de doelstellingen niet behaald worden. SNG wil dat dit alsnog opgenomen wordt. Anders blijft dit een lege huls.

3/ Over natuur:

In de POVI staat: “We continueren de ruimtelijke bescherming van natuur in de omgevingsverordening, ook buiten het Natuurnetwerk Limburg.”
Echter, in de omgevingsverordening is helemaal niets opgenomen over de controle en handhaving van de Basis Kwaliteit Natuur. Een groot gemis; SNG vraagt u om een aanvulling.

4/ Over toerisme
In het hoofdstuk over verblijfsrecreatie wordt volledig voorbij gegaan aan de steeds vaker optredende toeristische overbelasting. Ook toeristische ondernemers spreken dit uit, en Visit Zuid-limburg waarschuwt voor “Venetiaanse toestanden” die de leefbaarheid en verkeersleefbaarheid voor de bewoners en gasten ernstige schade toebrengen. En daarmee ook aan het toeristisch verdienmodel. Om van schade aan natuur en landschap nog maar niet te spreken.

Volgens SNG moet onder de hoofdlijnen dan ook worden toegevoegd:
'Uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen in de vrijetijds-economie is een goede en gezonde leefomgeving voor onze gasten en inwoners. Nieuwe plannen worden getoetst op de mate waarin zij bijdragen aan het behouden en versterken ervan.'
Dus: inzetten op kwaliteit en niet op kwantiteit.

5/ Over MAA:

● de POVI stelt dat MAA van bijzondere betekenis is voor de provincie… .

SNG beaamt dit. Er bestaat namelijk geen ander bedrijf dat al zolang illegaal opereert, zoveel verlies maakt, zoveel vervuilt, zoveel herrie produceert en zoveel gezondheidsschade creëert als MAA.

● de POVI stelt dat een van de belangrijkste prioriteiten het verminderen van geluidshinder is… ,

maar volgens de CRO is het aantal nachtvluchten het voorbije jaar bijna verdubbeld en het aantal vluchten met de grote herrieschopper B747 méér dan verdubbeld.

● de POVI stelt dat MAA bijdraagt aan de vrijetijdseconomie in Limburg… ,

maar diverse rapporten tonen aan dat groei van MAA juist een directe bedreiging vormt voor de vrijetijdseconomie in Limburg. Het potentieel verlies wordt geschat op minstens € 50 miljoen…, per jaar!

Dat is driemaal de netto-omzet van MAA.

● de POVI stelt dat een speerpunt de ontwikkeling van eAviation is..,

maar eAviation komt volgens het businessplan niet in plaats van maar BOVENOP de huidige praktijk. Van transitie van MAA is geheel geen sprake…. .

Kortom: er leven nogal wat fantasieën over MAA bij de provincie… .

Tot slot een prangende vraag:

• door het stikstofslot komt de broodnodige woningbouw in het gedrang, de economie tot stilstand en blijven PAS-melders in de kou staan.

Desondanks blijft de provincie jaarlijks miljoenen euro's belastinggeld steken in de 6de stikstofuitstoter van Limburg, MAA, zonder dat er sprake is van enige serieuze economische onderbouwing.

Kunt u dit de Limburgers eens uitleggen?

ALLEEN HET GESPROKEN WOORD GELDT

SPREEKTEKST PROVINCIALE STATENVERGADERING LIMBURG 8 MEI

Duurzame energie op land is nodig – maak dat mogelijk

Mijn naam is Hans Ramaker en ik ben hier als voorzitter van de Coöperatie Duurzaam Maasgouw, maar ik weet zeker dat ik spreek namens alle energiecoöperaties in Midden-Limburg waarmee wij intensief samenwerken.

De energiebehoefte in Nederland groeit en zal de komende jaren alleen maar toenemen. De energie die we nodig hebben komt nog voor een belangrijk deel uit het buitenland (80%), maar het aandeel van zelf opgewekte (duurzame) energie stijgt. Daarnaast speelt dat energie bij voorkeur wordt geleverd in de vorm van elektriciteit. De omschakeling van fossiele energiebronnen naar lokaal opgewekte duurzame energie heeft grote voordelen. Het vermindert de aanslag op natuur en klimaat, en het verlaagt de afhankelijkheid van het buitenland.

De 4 energiecoöperaties in Midden-Limburg streven naar lokaal opwekken van energie voor lokale afnemers. Daarmee vermijden we netcongestieproblemen en transportverliezen. En – denken we – verhogen we de energiezekerheid. De duurzame bronnen die wij willen gebruiken zijn zon en wind. Helemaal zonder fossiele energie kunnen we niet, omdat deze bronnen wisselvallig zijn, apart genomen, en iets minder in combinatie. Voor zonne-energie denken we vooral aan zon op dak. Er zijn nog heel veel daken en muren zonder zonnepanelen. Maar we zien vooral toekomst in windenergie. Eén grote windmolen levert net zoveel energie als 30.000 panelen.

Dat wil overigens niet zeggen dat we ons blindstaren op windenergie. Wij staan open voor alle vormen van duurzame energieopwekking en -gebruik. Maar op dit moment zijn zon en wind de belangrijkste duurzame bronnen.

Er is veel weerstand tegen windenergie. Zet die dingen op zee, zeggen veel mensen. Maar die vergeten dat het aan land brengen van zeewind-energie heel wat techniek vraagt en heel lange aanvoerlijnen. Wij geloven dat er – daarnaast – windmolens op land

nodig zijn. Ter aanvulling. Maar vooral omdat zij dicht bij de afnemer opereren. Dus met korte lijnen, minder energieverlies en toegesneden op de lokale behoefte.

De weerstand tegen windmolens op land betreft vooral het aanzicht en het geluid. U weet ongetwijfeld dat er landelijke regels gelden voor het bouwen van windmolens. Daar houden we ons uiteraard aan. Maar er zijn mensen die deze normen willen aanscherpen, door het verhogen van de afstandsnorm, van tweemaal de tiphoogte (bij een grote molen 2 x 250 m) tot 4 x de tiphoogte, dus 1 km. Als dat zou gebeuren wordt windenergie in Limburg nagenoeg onmogelijk.

Wat belangrijker is: het helpt niet. Afstandsnormen zijn eenvoudig te begrijpen, maar garanderen geen bescherming. Overlast in de vorm van geluidshinder of slagschaduw wordt bepaald door meer dan afstand, bijvoorbeeld ook door heet type turbine, het aantal turbines in een project, de cumulatie met andere geluidsbronnen en omgevingsfactoren. Met andere woorden zal het milieueffect (geluid etc.) bij dezelfde afstand van project tot project verschillen.

Dan is de volgende vraag of de alternatieve energiebronnen die nodig zullen zijn willen we de transitie maken, meer huizen bouwen, meer data verwerken enzovoort, minder hinderlijk zullen zijn. Zelfs als we grote windmolens zouden vervangen door een serie kleine windmolens van zeg 100 m tiphoogte wordt de hinder niet minder, eerder groter.

Een brede coalitie van provincies en gemeenten, netbeheerders, boeren, bedrijven van groot tot klein, de bouwsector en de opweksector hebben daarom gepleit niet in te gaan op de wens tot een ruimere afstandsnorm. Zij bepleiten vast te houden aan milieunormen. Die bieden bescherming aan bewoners, houden rekening met lokale omstandigheden en stimuleren ook innovatie. Bijvoorbeeld het ontwikkelen van stillere turbines.

Afstandsnormen leiden tot veel kleine turbines. Milieunormen dagen uit tot het ontwikkelen van betere turbines.

Wij – de energie coöperaties – zien voldoende aanknopingspunten in de omgevingsvisie die voorligt. Het enge dat wij u vragen is meer steun bij het ontwikkelen van projecten. U zult ons nodig hebben voor het opzetten van de energiegemeenschappen van lokale bewoners en bedrijven.

provincie limburg | Limburgs Parlement

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 19 maart 2026

Inhoud

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda 6

2 Vragenuur 6

3 Notulen 6

4 Voorraadagenda 6

5 BEHANDELSTUKKEN 7

5.1 G-26-001 Statenvoorstel inzake aanpassen voorwaarden en zekerheidsstelling Mijnwater, brief GS van 27-01-2026 (GS DOC-00877999) 7

6 Schorsing 18

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 19 maart 2026

Vicevoorzitter
Vaessen, L.A.P.

Statengriffier
Pregled, mr. A.O.J.

Leden	**Partij**
Aanwezig	
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Blijlevens, R.P.	JA21
Bloi MA, J.M.	VVD
Bosch, M. Th.	PVV
Boven, mevrouw I.	Partij voor de Dieren
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Franssen, R.F.R.P.	BBB
Hendrikx, J.J.P.	VVD
Hoks, F.J.R.	PVV
Huizing, J.	BBB
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Maillé, S.	VVD
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mülders, M.T.G.	GroenLinks
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Queisen, A.G.M.	BBB
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.	BBB
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Schyns MSc, P.F.M.	JA21
Smeets, mevrouw C.A.H.	SP
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks
Vaessen, L.A.P.	D66
Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.	CDA
Wesseling, mevrouw A.	D66
Wetemans, C.C.M.	oos limburg
Wolters, mevrouw L.C.C.M.	PvdA
Zeedzen, D.	BBB

Het college van Gedeputeerde Staten
Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Faassen, L.
Satijn, S.H.M.

Leden afwezig	Partij
Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Bommel, C.P.G. van	BBB
Fischer, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Goossen, I.J.G.	BBB
Hanegraaff, dr. M.C.	CDA
Hermans, L.J.	PVV
IJpelaar, W.A.J.	CDA
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Kuiper, mevrouw L.Y.M.	SP
Loomans, ir. P.J.M.	Horizon
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Peters, A.C.P.	LOKAAL-LIMBURG
Schyns MSc, P.F.M.	JA21
Wolters Gregório, J.	SP

Het college van Gedeputeerde Staten afwezig
Kuntzelaers, J.J.M.
Theuns, M.L.M

Notulist
Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De vicevoorzitter: Dames en heren, goedenavond. Mag ik u allemaal verzoeken om uw plekken in te nemen? Goed, dames en heren. Ik heet u allen van harte welkom bij deze Statenvergadering. Ik wil beginnen met een mededeling. Zoals u ongetwijfeld al weet, heeft onze Gouverneur met zijn chauffeur onlangs een ongeluk gehad. Hij heeft meer hersteltijd nodig en is even iets minder zichtbaar aanwezig. Hij is wel aanwezig, maar iets minder zichtbaar. Dat maakt dat ik als vicevoorzitter u vandaag en morgen mee door de vergadering zal nemen. Ongetwijfeld mag ik namens u allen alle betrokkenen alle beterschap wensen. *[geroffel]* Voor vanavond zijn afmeldingen ontvangen van PS-zijde van de heer Wolters Gregório, de heer Loomans, de heer Hermans, mevrouw Fischer, mevrouw Jetten en mevrouw Mertens. Dan een woord van welkom aan de bezoekers op de publieke tribune, de aanwezige pers en iedereen die deze vergadering op een andere manier volgt. Van de vergadering worden beeld- en geluidopnames gemaakt. Wij zijn natuurlijk ook via de webstream te volgen. Bij de opening van de Statenvergadering vandaag, met doorloop morgen, is een quorum vereist. De griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat daaraan is voldaan. We starten deze Statenvergadering vanavond met de beraadslagingen over het Statenvoorstel inzake aanpassen voorwaarden en zekerheidsstelling Mijnwater. Na afloop van de beraadslagingen wordt de vergadering geschorst tot morgenochtend 09.30 uur. Dan vindt morgenochtend de besluitvorming plaats over het Statenvoorstel inzake aanpassen voorwaarden en zekerheidsstelling Mijnwater. Daarna gaan we verder met de overige agendapunten. Conform het Reglement van Orde worden moties vreemd aan de orde van de dag uiterlijk ingediend bij de vaststelling van de agenda van de Statenvergadering. Als u er nog wenst in te dienen, dan moet dat dus nu. We hebben er op dit moment vijf ontvangen. Indien een verzoek tot hoofdelijke stemming wordt ingediend, dient door middel van loting bepaald te zijn bij welke persoon op de presentielijst ik de stemming zal starten. Daarom trek ik nu een nummer. De hoofdelijke stemming zal beginnen bij mevrouw Smeets. Voor zowel PS als GS geldt dat u de eerste en tweede termijn vanaf het spreekgestoelte kunt doen. Interrupties van Statenleden gaan via de microfoons bij de interruptietafel. U heeft vijf keer de mogelijkheid tot een interruptie en per interruptie is het mogelijk om maximaal twee keer een vervolgvraag te stellen. Dan komen we aan bij de vaststelling van de conceptagenda. Tot nu toe, zoals zojuist gezegd, zijn vijf moties vreemd aan de orde van de dag ingediend. Er ligt een gewijzigde conceptagenda van de Statenvergadering voor. Het agendapunt spreekrecht externen is verplaatst naar de vergadering van morgen, omdat dan ook het agendapunt waarbij het is aangevraagd aan de orde is. Daarnaast is de installatie van een nieuw burgercommissielid ook toegevoegd aan de agenda van 20 maart. Kunt u instemmen met de vaststelling van deze agenda? Ik constateer dat u daarmee kunt instemmen. Dan is deze daarbij vastgesteld.

2 Vragenuur

De vicevoorzitter: We gaan naar het vragenuur. Het vragenuur is niet van toepassing.

3 Notulen

De vicevoorzitter: Dan gaan we naar de notulen. We vragen u om de notulen van de Statenvergadering van 6 februari 2026 ongewijzigd vast te stellen. Kunnen we dat doen? Dat is het geval. Dan zijn deze vastgesteld.

4 Voorraadagenda

De vicevoorzitter: Dan komen we bij de voorraadagenda. U wordt voorgesteld om de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Dat kunnen wij zo doen. Dan is dat vastgesteld.

5 BEHANDELSTUKKEN

5.1 G-26-001 Statenvoorstel inzake aanpassen voorwaarden en zekerheidsstelling Mijnwater, brief GS van 27-01-2026 (GS DOC-00877999)

De vicevoorzitter: Dan komen wij aan bij de behandelstukken van deze vergadering. We gaan beginnen met het Statenvoorstel G-26-001 inzake aanpassen voorwaarden en zekerheidsstelling Mijnwater, met de brief van GS van 27 januari 2026. Conform het spreektijdenoverzicht geef ik daarvoor als eerste het woord aan de heer Zeedzen voor de fractie van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Dank je wel, voorzitter. Ik wil eerst iedereen feliciteren die gisteren bij de gemeenteraadsverkiezingen succesvol is geweest. Dat zijn gelukkig heel veel mensen. Helaas moeten we waarschijnlijk ook afscheid gaan nemen van sommige mensen. Dat vinden we minder leuk, maar het is jullie zeer gegund. Dan Mijnwater. Voorzitter, laat ik beginnen met te zeggen waar BBB voor staat. Wij zijn voor een overheid die investeert in de toekomst van Limburg, maar die ook zorgvuldig omgaat met publiek geld en oog houdt voor de gevolgen voor de Limburgers. Vanuit die lijn zeggen wij ook: de BBB ziet het belang van warmtenetten en van Mijnwater. Een lokale, duurzame warmtevoorziening is belangrijk, voor Limburg en voor onze energiezekerheid, zeker in deze tijd van geopolitieke onzekerheden. Tegelijkertijd moeten we eerlijk blijven over wat hier vandaag voorligt. Dit voorstel gaat niet alleen over ambitie, maar ook over extra financiële verplichtingen voor de Provincie, aangepaste voorwaarden, een garantstelling van € 4,25 miljoen en extra stortingen in de risicoreserve. Dat komt boven op de financiële betrokkenheid die de Provincie al heeft in deze constructie. De Zuidelijke Rekenkamer heeft eerder niet voor niets gezegd dat de Provincie bij dit soort projecten vaak een grote rol pakt vanuit maatschappelijk belang, terwijl risico's niet altijd scherp begrensd zijn en duidelijke exitstrategieën ontbreken. Voor de BBB zijn daarom een aantal zaken doorslaggevend. We hebben deze ook reeds benoemd in de wensen en bedenkingen, die op zeer brede steun van de commissie mochten rekenen. Allereerst, stuur op echte maatschappelijke waarde, niet alleen op WEQ's of op groei, maar juist ook op zaken als: wat is nou de echte gerealiseerde CO_2-reductie? Zeker ook op leveringszekerheid en betaalbaarheid. Voorzitter, die betaalbaarheid is voor ons echt een kernpunt. Huishoudens die op Mijnwater worden aangesloten hebben in de praktijk meestal geen vrije keuze. Zij kunnen buiten hun eigen invloed worden geconfronteerd met stijgende kosten. Dan vinden wij ook dat een expliciete doelstelling moet zijn om betaalbaarheid op peil te houden of te verbeteren. Wij horen hierop graag een reflectie van het College. Voorzitter, als Mijnwater moeilijk concurrerend kan zijn in de markt, omdat de kosten voor de verdere ontwikkeling van de infrastructuur en faciliteiten vooral bij Mijnwater zelf terechtkomen, dan raakt dat direct aan de houdbaarheid van het model. Hoe beoordeelt GS dat, juist ook in relatie tot de betaalbaarheid voor huishoudens en het risico voor de Provincie? Daarnaast vragen wij GS om te schetsen wat op dit moment de totale risico-exposure van de Provincie in dit dossier inmiddels is en in welk geval de garantstelling concreet zou kunnen worden aangesproken. Voor de Limburgers thuis gaat het namelijk niet over technische constructies of bestuurlijke termen. Het gaat over de vraag of de overheid zorgvuldig met haar geld omgaat, grip houdt op risico's en inwoners niet opzadelt met oplopende kosten waar zij zelf nauwelijks invloed op hebben. Voorzitter, de BBB zal voor dit voorstel stemmen, omdat wij het belang van Mijnwater en de energietransitie erkennen. Maar die steun is voor ons wel verbonden aan een duidelijke boodschap en een verwachting richting GS: scherper sturen op betaalbaarheid, maatschappelijke meerwaarde en risicobeheersing. Als inwoners geen echte keuzevrijheid hebben, dan heeft de overheid extra plicht om betaalbaarheid te borgen. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Zeedzen. Dan geef ik het woord aan mevrouw Wolters van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, vandaag spreken wij over Mijnwater BV. Laat ik namens de Partij van de Arbeid direct helder zijn: wij steunen dit voorstel. Sterker nog, wij zien dit als noodzakelijk. Voor de Partij van de Arbeid staat één uitgangspunt centraal: energie is geen luxeproduct,

maar een basisvoorziening. Iedereen moet kunnen rekenen op betaalbare, betrouwbare en schone energie. Juist daarom vinden wij het van groot belang dat we investeren in onafhankelijke en duurzame energiebronnen en een energie-infrastructuur voor Limburg en haar inwoners. Voor ons is Mijnwater dan ook geen klassiek financieel dossier. We kijken niet primair alleen naar rendement in euro's, maar ook naar maatschappelijk rendement. Daarom steunen wij ook de wensen en bedenkingen van onze collega-partijen die al in de commissie zijn ingediend. Dit is voor ons een instrument om ervoor te zorgen dat Limburg toegang heeft tot haar eigen energiebronnen, maar waarbij betaalbaarheid vooropstaat. Voorzitter, mijn voorganger benoemde het ook al: de actualiteit onderstreept de urgentie. Gebeurtenissen van de afgelopen weken en de forse stijging van de olie- en gasprijzen laten opnieuw zien hoe kwetsbaar we zijn wanneer we afhankelijk blijven van externe energiebronnen. Dit raakt direct de portemonnee van inwoners, maar ook de bestaanszekerheid van gezinnen. Initiatieven zoals Mijnwater bieden daarom een kans om die afhankelijkheid te verkleinen en tegelijkertijd te investeren in een duurzame toekomst. Het is een concreet voorbeeld van hoe regionale kracht kan bijdragen aan nationale en zelfs internationale opgaven. Voor de Partij van de Arbeid is het helder: we moeten vooruit. We moeten niet blijven hangen in de vraag wat het ons op korte termijn kost, maar kijken wat het ons op lange termijn brengt, voor onze inwoners en voor ons klimaat. Schone energie is voor iedereen een opdracht en met dit voorstel zetten we daar een belangrijke stap in. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Wolters. Dan is nu het woord aan mevrouw Depondt voor de fractie van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, er is in deze zaal al veel gesproken over Mijnwater. De invalshoeken waren en blijven ook divers. Moeten wij als Provincie daar een rol in hebben en houden, oftewel, is er hier sprake van algemeen belang? Zo ja, is dat dan iets voor ons als overheid of voor een rijksoverheid? Is er überhaupt een klimaatprobleem waar Mijnwater aan kan bijdragen? Is Mijnwater voor ons gewoon een commerciële investering die we met een leuk rendement en weinig risico moeten terugverdienen? Het antwoord op deze en wellicht ook andere vragen verschilt per politieke partij. Daarmee verschilt ook de wijze waarop iedereen in deze zaal tegen Mijnwater en het voorstel aankijkt. Als CDA vinden wij in elk geval dat de overheid een belangrijke rol moet nemen en houden in energie-infrastructuur en daar waar infra en leveringsbron onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, zoals bij Mijnwater, dus ook in de levering. Dat was in de basis de politieke keuze die bij de Splitsingswet in Nederland is gemaakt, waardoor netbeheerders als Enexis nog steeds overheids-nv's zijn. Het is nu ook vastgelegd in de nieuwe Warmtewet, die vereist dat er sprake is van meer dan 50% overheidseigendom. Over de vraag of dat dan de Provincie of het Rijk moet zijn, zijn we eerlijk gezegd nog niet uit. Maar bij Mijnwater vinden we dat niet meer zo relevant, want we zijn al eigenaar. Dan is het wat ons betreft ook 'wenn schon, denn schon'. Dan maken we er wat ons betreft ook gewoon het beste van. Voorzitter, wij denken dat Mijnwater een bijdrage kan leveren aan de omslag naar schone energie, opdat onze aarde minder wordt belast. Daar komt – helaas, zou ik zeggen – bij de geopolitieke situatie die ons dwingt om serieus naar Europese, landelijke en regionale onafhankelijkheid te streven van andere mogendheden voor wat betreft minstens onze primaire levensbehoeften, zoals veiligheid, voedsel, water en energie. Mijn collega's zeiden het ook al. Als CDA vinden wij dan ook dat we daar als Limburg daar waar mogelijk ons steentje aan moeten bijdragen. Mijnwater is bij uitstek een instrument om volledig onafhankelijk van wie dan ook warmte aan burgers en bedrijven te kunnen leveren. Die warmte komt namelijk uit onze eigen bodem en niet van bedrijven die mogelijk weer een keer vertrekken of, erger nog, van hun buitenlandse eigenaren al dan niet onder druk van landelijke machthebbers opdracht krijgen te stoppen met warmtelevering als instrument in een politiek spel. Alleen al daarom moeten we Mijnwater snel tot ontwikkeling brengen. Voorzitter, dan het geld. Natuurlijk is het fijn als we alle doelen die ik net noemde kunnen realiseren zonder dat het ons een cent kost. Dan kijken we vooral naar de korte termijn. Bij een net dat een levensduur heeft van ik schat zo'n vijftig jaar kijken we eigenlijk alleen maar naar de eerste tien jaar. Dan moeten we toch echt rendement hebben, anders hebben we een probleem. Er wordt dan een businesscase opgemaakt die ertoe leidt dat de vastrechtkosten voor Mijnwater zo ongeveer het dubbele zijn van de concurrent gas. Daar kun je dan een heel

meerjarenperspectief met verhouding tussen vaste en variabele kosten aan hangen, wat uitkomt op budgetneutraliteit, maar daar kijkt een consument niet naar. Die wil weten wat zijn aansluiting en levering van energie nu kost. Dat zet hij af tegen alternatieven die er nu zijn. Dan verliest Mijnwater, omdat het vastrecht zo hoog is. Zo bijten we continu in onze eigen staart: te weinig aansluitingen omdat het vastrecht te hoog is, maar wel blijven vasthouden aan die businesscase, om die vervolgens niet te halen en weer terug te moeten naar de aandeelhouder, met alle gedoe van dien. We zijn daarom blij met de toezegging van de Gedeputeerde in de commissie om bij de voorbereiding van het integraal warmtebedrijf serieus te kijken naar een optie van een businesscase op de levensduur van het Mijnwaternet, waarbij de vastrechtkosten vanaf nu maximaal de vastrechtkosten van de gasaansluiting zijn of breder, de kosten voor de consument die concurrerend zijn met die van alternatieven. Dat zou weleens een flinke boost kunnen geven aan het aantal aansluitingen, waardoor een mogelijke subsidie voor aanleg aan de voorkant snel terugverdiend zou kunnen worden. Zo niet, dan kunnen we vanuit algemeen belang in dit huis altijd afwegen of we dat in het belang van de overgang naar duurzame energie en Europese onafhankelijkheid niet gewoon moeten doen, want de Trumps, Poetins, Netanyahu's en Khameneis van deze wereld zullen helaas blijven bestaan. Voorzitter, dat allemaal gezegd hebbende, stemmen wij in met het voorstel om Mijnwater nu de ruimte te geven om door te gaan.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. Het woord is aan de heer Blijlevens voor de fractie van JA21.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. JA21 is geen voorstander van Mijnwater als verwarmingssysteem en eigenlijk helemaal niet van dure warmtenetten, zoals die nu bestaan en nog worden uitgerold in Nederland. Hoge tarieven voor gebruikers. Gedwongen aansluitingen. Infrastructuur. Dit zijn een aantal redenen waarom wij dat niet zo'n goed idee vinden. Wat dit voorstel betreft is JA21 tegen het versoepelen van de voorwaarden van het Mijnwaterproject. Er zijn in 2023 duidelijke afspraken gemaakt bij de toenmalige lening. De afgesproken voorwaarden zijn en waren er niet voor niets. Wat nu voorligt is feitelijk het openbreken van die afspraken, ogenschijnlijk omdat het project anders niet van de grond komt. Dat vindt JA21 principieel onjuist. Hoe denkt u dat dit overkomt bij de Limburgse belastingbetaler? Voorzitter, als een project alleen kan doorgaan door telkens de spelregels aan te passen, dan is het wat JA21 betreft gerechtvaardigd om je af te vragen of het project überhaupt wel levensvatbaar is, zeker als de businesscase nog steeds afhankelijk is van veel te veel aannames, zoals over groei en aansluitingen. JA21 houdt niet van aannames. Voorzitter, de informatiesessie was informatief, maar heeft JA21 niet voldoende vertrouwen gegeven om het gevraagde wat ons betreft te rechtvaardigen. We missen harde garanties, met name op betaalbaarheid en zekerheid met betrekking tot risicoafdekking.

De vicevoorzitter: Ik heb voor u een interruptie van mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, ik hoorde JA21 zeggen: wij zien niks in Mijnwater. U noemt een heleboel redenen waarom u dat vindt. De vraag aan u is: welk alternatief ziet u dan in de levering van warmte aan onze burgers, die niet afkomstig is van gebieden waar iemand maar ergens aan een knop hoeft te draaien of iets anders hoeft te doen en we krijgen het niet meer? Hoe ziet u dan het alternatief?

De vicevoorzitter: De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Volgens mij is Mijnwater een alternatief. Bij mij in Aalbeek hebben we dat niet en mijn huis is toch warm. Dus ik snap de vraag niet helemaal wat dat betreft.

De vicevoorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Warmte komt niet zomaar uit de lucht vallen. Warmte in een woning komt ergens vandaan. Een groot deel van de warmte in Nederland komt van aardgas, olie en anderszins

aan fossiele brandstoffen gerelateerde bronnen die zeker na de sluiting in Groningen bijna allemaal buiten Europa liggen en daarmee onderdeel worden van een geopolitiek risico, dat we dat niet krijgen. We zien het inderdaad in de actualiteit de laatste dagen. De vraag is hoelang dat nog duurt. Dus als die warmte niet meer geleverd kan worden en Mijnwater vindt u ook niks, hoe denkt u dan dat wij de woningen in Nederland warm krijgen en houden?

De vicevoorzitter: De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Volgens mij kent u ons standpunt wel met betrekking tot die putten die vol liggen met beton in Groningen. Dat is één. En u doet aannames over bijvoorbeeld de geopolitieke situatie, maar die kan als we Trump mogen geloven over een week ook anders zijn.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Helaas moet ik u daarin bijvallen.

De heer Blijlevens (JA21): Laten we daar maar weg blijven. Maar nogmaals, hoeveel plaatsen hebben warmtenetten in Nederland? Wij zien dat als een alternatief. We kunnen heel Nederland toch ook niet volleggen met warmtenetten. Dus wij vinden dat er genoeg andere bronnen zijn, die betaalbaarder zijn, meer zekerheid geven enzovoorts, enzovoorts.

De vicevoorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik hoorde u feitelijk alleen de aardgasbel in Groningen noemen als alternatieve bron.

De vicevoorzitter: De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Een SMR. Noem het allemaal maar op. U kent ons standpunt daarover. Wij denken dat er voldoende alternatieven zijn.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Even kijken. Ik had volgens mij al gezegd: wij missen de harde garanties op betaalbaarheid en zekerheid met betrekking tot risicoafdekking. JA21 staat voor zorgvuldig omgaan met belastinggeld. Heel belangrijk zijn keuzevrijheid voor inwoners en realistische energieoplossingen. Dit voorstel voldoet daar volgens ons niet aan. Daarom zal JA21 hoogstwaarschijnlijk dit voorstel niet steunen. Tot zover.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Blijlevens. Dan is het woord aan mevrouw Smeets voor de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, zoals u ziet is mijn hele fractie aanwezig vanavond. Voorzitter, ook van mijn zijde: ontzettend gefeliciteerd aan alle winnaars. Mevrouw Jenneskens natuurlijk als het gaat over Maastricht. Maar ik weet dat we eigenlijk ook stiekem allemaal heel erg uitkijken naar het weekend en dat we vervolgens met goede moed aan de slag gaan de komende tijd. Voordat we daaraan beginnen, voorzitter, hebben we in deze zaal vandaag en morgen nog een aantal belangrijke besluiten te nemen. Voorzitter, wie de afgelopen dagen aan de pomp stond kan het merken. De olieprijzen gingen door het dak. € 2,55 voor een liter, zag ik vandaag. Dit allemaal door geopolitieke instabiliteit. O, mijnheer Megens.

De vicevoorzitter: Mijnheer Megens, een interruptie.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor: als u aan de pomp staat, ziet u dat de prijzen omhoog zijn gegaan. Hoe gaat Mijnwater de prijzen aan de pomp omlaag brengen?

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dat vind ik een topvraag van u. Er is denk ik niet een-op-een een relatie te leggen, maar het draagt zeker wel bij aan het verbeteren van de prijzen en het tegengaan van energiearmoede in Parkstad.

De vicevoorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Dat was geen antwoord op de vraag. Ik vroeg: wat doet het met de prijzen aan de pomp als we Mijnwater er dadelijk doorheen loodsen met die € 40 miljoen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Volgens mij heb ik gezegd dat er niet heel direct een relatie is, maar dat het wel een heel goed initiatief is om energiearmoede tegen te gaan en ook de prijzen laag te houden in Parkstad, dus voor Limburg.

De vicevoorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Dus we kunnen concluderen dat Mijnwater niet bijdraagt aan de prijzen aan de pomp en dat het dus ook niet bijdraagt aan waar we hier mee bezig zijn?

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Nee, dat vind ik een onjuiste constatering, mijnheer Megens.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Smeets (SP): Ik verzeker u, het gaat de komende tijd alleen nog maar erger worden. Dat is precies wat wij als SP tegen willen gaan, ook in deze Provincie. Vindt de Gedeputeerde dat Mijnwater daaraan bijdraagt? Misschien kunnen we het even vragen aan de Gedeputeerde. De SP vindt het hoognodig dat innovaties zoals Mijnwater in de collectieve energiemix zitten. Zij kunnen de onafhankelijkheid van onze Provincie vergroten. Mijnwater heeft de afgelopen jaren misschien tegenslag gekend, maar het kind met het badwater weggooien is voor de SP absoluut geen optie. Wat ons betreft kunnen Mijnwater en andere warmtenetten in onze Provincie juist dé perfecte opmaat zijn naar een warmtebedrijf dat van ons allemaal is, dichtbij en weer in handen van de overheid, zodat we minder afhankelijk zijn van de grillen van het geopolitieke toneel. Ik ben heel benieuwd hoe de Gedeputeerde daarnaar kijkt. Ik zou graag een reflectie daarop horen. De SP vindt het scenario waarin we nu voorwaarden voor de lening aanpassen, wat feitelijk GS meer sturing geeft op Mijnwater, nodig. Daarom zijn die aanvullende voorwaarden onzes inziens de juiste manier om Mijnwater te kunnen doorontwikkelen. We hebben met twee wensen ook aangegeven dat het voor ons van belang is om inzicht te hebben in de trekkingen die worden gedaan in het kader van de lening en deze te rapporteren in de rapportages en P&C-documenten. Daarnaast hebben we ook aangegeven dat het wenselijk is om op basis van de aanvullende voorwaarden over de ontwikkeling van het aantal aansluitingen binnen het masterplan te rapporteren, net als over de reden waarom daarvan wordt afgeweken, als dat het geval is. Het opbouwen van een aanvullende risicoreserve is daarmee procedureel en ook conform SiS 3.0 alleen maar wenselijk. Ten aanzien van de garantstelling kan ik alleen maar zeggen: we gaan voor de opdracht om aanvullende middelen te vinden. Die zijn gevonden met de JTM-subsidie. Wij snappen dat Enexis daarmee als niet-aandeelhouder van Mijnwater Energy vraagt om een garantstelling bij

de aandeelhouder. Wij gaan ervan uit dat met voorwaarden op onder andere extra expertise bij Mijnwater ten aanzien van de subsidie dit slechts een papieren werkelijkheid is en dat er überhaupt gebruik moet worden gemaakt van de garantstelling. Voorzitter, afrondend. Voor de SP is het helder: wij kiezen voor publieke grip op onze energie, voor innovatie die mensen vooruithelpt in plaats van achterlaat en voor oplossingen die ons minder afhankelijk maken van een wereld die steeds onvoorspelbaarder wordt. Mijnwater is voor ons geen risico dat we moeten vermijden, maar een kans die we verstandig moeten benutten, met duidelijke voorwaarden, met transparantie en met de overtuiging dat energie geen speelbal van de markt is, maar een basisvoorziening voor iedereen. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan is het woord aan de heer Sol voor de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank, voorzitter. Ook van mijn kant felicitaties aan iedereen hier en ook aan mensen die hier niet zijn, die woensdagavond een mooie uitslag hebben behaald. Mijnwater. Het is eigenlijk heel wrang. Ik was er in februari 2023 nog niet bij, maar ik heb even de notulen van de vergadering toen het ging over de lening van € 40 miljoen teruggelezen. Toen ging het eigenlijk ook al heel erg over die geopolitieke onrust. Daar zitten we nog steeds in, weer en misschien nog wel erger. Dat betekent ook dat wat ons betreft die afhankelijkheid van die fossiele verslaving zo snel mogelijk zal moeten stoppen. Als je kijkt naar de energievraag in de gebouwde omgeving en de beperkte capaciteit op het stroomnet, dan is een warmtenet gewoon een heel goede, voorstelbare optie. GroenLinks houdt daar ook aan vast. Dat is geen geloof. Dat is gewoon rekenwerk en heel rationele keuzes maken. Als het gaat over aannames en dan in één zin ook SMR's noemen, dan denk ik ook: dat zou mijn richting niet zijn. Ik zou een vergelijking willen maken met het stroomnet. We praten nu over investeringen in een warmtenet, die we nodig vinden. Ik heb eens even teruggezocht hoe het eigenlijk zat met onze investeringen in het stroomnet. Die zijn sinds de jaren zeventig gewoon naar beneden gekukeld. Dat deden we niet meer. We dachten: ach, het hoeft niet zo nodig, het kan wel. Uiteindelijk zitten we nu met het gigantische probleem van die netcongestie. Dus ik wil maar zeggen: investeren en vooruitdenken is ook gewoon superbelangrijk als het gaat over je energievoorziening. Betekent dat dat we ons geen zorgen maken? Nee, we maken ons wel zorgen. We hebben het hier en in commissies natuurlijk vaak genoeg gehad over Mijnwater en het LEF. Die zorgen zijn er natuurlijk wel. Als ik kijk naar het voorstel, dan valt mij ook op dat het eigenlijk een onnodig complex voorstel is. Eigenlijk vraagt het voorstel te besluiten over drie dingen. Het gaat over de garantstelling voor Enpuls en de dotatie aan de risicoreserve. We wilden heel graag dat Enpuls extern geld binnenhaalde. Dat zou eigenlijk gewoon een hamerstukje kunnen zijn geweest. We praten over vertraging in een infrastructuurproject, in de wetenschap dat die Wet collectieve warmte, die gruwelijk belangrijk is om die markt voor warmtenetten ook goed te reguleren en warmte betaalbaar te houden, enorm vertraagd is geweest. Dat ligt ook voor een deel gewoon aan externe oorzaken. Wat mij wel opvalt is dat we het herbeoordelen van de risico's van Mijnwater in dit stuk er een beetje bij doen, terwijl ik nog steeds het gevoel heb: het was veel logischer geweest om dat binnen het kader van de P&C-cyclus gewoon als jaarlijkse herbeoordeling van risico's in verbonden partijen mee te nemen. Dan houd je dat denk ik ook een beetje zuiver, los van de discussie over hoe we nu met die lening om moeten gaan. Ten slotte over die lening zelf. Het is voor mij nog steeds niet helemaal duidelijk in welke mate die wijzigingen van die voorwaarden nou bedoeld zijn voor het opvangen van de vertraging die er gewoon is in de realisatie van Mijnwater, met daarbij doorlopende exploitatiekosten, of voor het versterken of verbeteren van de organisatie Mijnwater. Ik lees ook opmerkingen over het versterken van de bestuursstructuur en nieuwe investeringen. Dus ik zou de Gedeputeerde willen vragen te proberen daar nog een keer een toelichting op te geven. Ten slotte als afrondende opmerking, dat geldt eigenlijk voor wat ons betreft alle verbonden partijen: het financiële rendement is geen doel op zichzelf. Uiteindelijk gaat het wat GroenLinks betreft om het maatschappelijke rendement. Ook in dat licht zullen we dus ook de doteringen aan Mijnwater blijven beoordelen. Dank.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Sol. Dan is het woord aan de heer Hendrikx voor de fractie van de VVD.

De heer Hendrikx (VVD): Voorzitter, warmtenet Mijnwater lijkt soms op een oude dieseltrein. U kent het beeld wel: een oude dieseltrein die langzaam, heel langzaam op gang komt. Het schudt, het rookt, het gaat nog niet hard, maar als hij eenmaal rijdt, dan komt er een kracht vrij en dan is hij bijna niet meer te stoppen. Zo voelt de ontwikkeling van het warmtenet Mijnwater voor veel inwoners in gemeenten ook. Het begint traag. Het kost tijd, overleg en techniek. Niemand ziet meteen snelheid. Maar als het warmtenet eenmaal draait, dan ziet de VVD veel voordelen. Waarom is het tempo van die trein zo belangrijk? De VVD vindt het essentieel dat Nederland steeds energie-onafhankelijker wordt, door woningen minder te verwarmen met geïmporteerd gas. Warmtenetten in Limburg kunnen het elektriciteitsnet verlichten, waardoor minder kostbare uitbreidingen nodig zijn. Daarmee dalen de totale maatschappelijke kosten van de energietransitie. Dit Statenvoorstel vraagt aan de Staten of we bijzonderheden of opmerkingen willen meegeven aan het College over twee punten. Enexis vraagt of de Provincie wil helpen door een soort garantie te geven, zodat Mijnwater subsidie kan krijgen en vooruit kan. Anders zouden we moeten wachten op een definitieve vaststelling van een subsidie uit Europa. In het kader van tempo maken ziet de VVD-fractie dat als een goed voorstel. In 2023 heeft PS akkoord gegeven voor een lening van € 40 miljoen, met bepaalde voorwaarden. Drie jaar later wil Mijnwater daadwerkelijk gaan investeren. De voorwaarden passen nu niet meer bij die ontwikkeling. Ook dit voorstel draagt bij aan het maken van tempo en kan daarom op steun rekenen van de VVD. Wel is de VVD benieuwd hoe de Gedeputeerde aankijkt tegen de vraag waarom we niet vanaf moment één die verruimde voorwaarden hebben toegepast. Was de versnelling dan niet nog eerder op gang gekomen? We snappen dat niemand in deze zaal een glazen bol heeft, maar zijn wel benieuwd naar de reflectie op deze vraag. Publiek of privaat eigenaarschap. Dit is een discussie die ook landelijk gevoerd wordt als het gaat om warmtenetten. De VVD vindt het in ieder geval belangrijk dat voldoende prikkels voor warmtebedrijven ingebouwd worden, zodat ze tegen de laagste tarieven blijven opereren. Naast betaalbaarheid is draagvlak onder inwoners en bedrijven cruciaal. Recent onderzoek van RVO laat zien dat bij een derde van de warmtenetinitiatieven bewoners betrokken zijn, vooral bij kleinere. De VVD begrijpt dat het hier om wensen en bedenkingen gaat, financieel bekeken, maar de VVD zal in de voorstellen die onze kant op gaan komen ten aanzien van warmtenetten extra voor de betrokkenheid van inwoners en bedrijven hebben. De vergelijking met de dieseltrein gaat natuurlijk alleen over het tempo, niet over de energiebron. Als we nu blijven duwen, blijft die locomotief rijden en dan brengen die warmtenetten ons precies waar we naartoe willen: minder afhankelijk van het buitenland, lagere kosten voor inwoners en een duurzame toekomst.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Hendrikx. Dan is het woord aan de heer Megens voor de fractie van de PVV.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Vandaag wordt aan Provinciale Staten gevraagd om boven op de miljoenen nog eens € 4,85 miljoen te reserveren in de risicoreserve voor het Mijnwaterproject. Dan heb ik het nog niet eens over de garantstelling aan Enexis. Het betekent wel dat wij als Provincie bewust geld opzijzetten, omdat we rekening houden met tegenvallers in de toekomst. Hoe kan het zijn dat we blijven investeren in projecten waar de risico’s nog steeds zo groot zijn. Voorzitter, als we terugkijken in de stukken en naar de behandeling in de commissie, dan zien we dat de financiële onzekerheid nog altijd aanwezig is en we verder bouwen op aannames. Het College geeft aan dat die € 40 miljoen nodig is om het project te laten slagen. Maar tegelijkertijd zien we dat de voorwaarden waaronder dat geld beschikbaar is gesteld worden aangepast. Het College zegt: de voorwaarden worden strenger. Maar voorzitter, als je kijkt naar de was/wordt-lijst, dan zie je iets anders. Voorheen lag de nadruk op rendement, kasstromen en financiële zekerheid. Nu verschuift dat naar aantal aansluitingen, maatschappelijke doelen en een verwachting met betrekking tot de groei. Dat is niet strenger, maar dat is fundamenteel anders en vooral minder hard financieel. De PVV vindt dat een zorgelijke ontwikkeling, want als een project niet voldoet aan de oorspronkelijke financiële voorwaarden, dan moet je niet de voorwaarden aanpassen, maar het project opnieuw beoordelen. Voorzitter, in de commissie gaf Gedeputeerde Van Caldenberg ook aan dat hij geen behoefte heeft om garanties te geven aan de PVV. Dat hoeft ook niet, maar geef ten minste garantie aan de Limburgse burger. Als het College zelf geen garanties wil of kan geven, waarom zouden wij dan miljoenen

aan risico's accepteren? De PVV ziet dat veel Statenfracties dit project blijven steunen. Daar hoort dan wel een eerlijke vraag bij: hoelang gaan we hiermee door? Zelfs lokale politici van partijen in dit huis die voorstander zijn, vragen zich af waar we hier in huis mee bezig zijn. Voorzitter, hoe vaak gaan we nog voorwaarden aanpassen, extra geld reserveren en hopen dat het uiteindelijk goed komt? We zien een project dat al jaren bestaat. We zien dat uitbreiding naar andere gemeenten nog steeds beperkt is. En we zien dat het succes afhankelijk blijft van groei. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Megens. Dan sluiten we daarmee de eerste termijn van de Staten en gaan we naar de eerste termijn van het College. Daarvoor is het woord aan Gedeputeerde Van Caldenberg.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dank u wel. Uw Staten heeft met elkaar en met het College uitgebreid in de commissievergadering van gedachten gewisseld. Het College vond die discussie in de commissie zeer prettig en heeft ook voor het toekomstperspectief van Mijnwater een duidelijke richting van uw Staten kunnen ontleden. Het College wil u daarvoor danken. Dan begin ik bij de eerste spreker. Dat was de heer Zeedzen van de BBB. Die gaf eigenlijk aan dat hij het belang van warmtenetten ziet en dat hij tegelijkertijd ook het belang ziet van het stellen van goede financiële voorwaarden en kaders. Hij gaf daarbij aan dat hij in de commissievergadering een aantal wensen en bedenkingen had ingebracht. Die heeft hij in deze termijn nog een keer op tafel gelegd. Hij gaf aan dat hij, als het College die wensen en bedenkingen verwerkt in de besluitvorming, kan instemmen met het voorstel. Voorzitter, daarvoor zou ik de heer Zeedzen willen danken. Ik denk dat we met de wensen en bedenkingen zoals de heer Zeedzen die heeft ingebracht, bijvoorbeeld over leveringszekerheid en betaalbaarheid, prima uit de voeten kunnen. We zullen u op het moment dat we daadwerkelijk overgaan ook daarover informeren. Voorzitter, dan mevrouw Wolters van de Partij van de Arbeid. Zij had volgens mij geen vragen, maar zij sprak nadrukkelijk uit dat energie uiteindelijk een basisvoorziening is. Ze benoemde – dat vond ik eigenlijk wel heel mooi – dat Mijnwater een voorbeeld is waarbij regionale kracht uiteindelijk een bijdrage kan leveren aan een nationale en zelfs internationale opgave. Zo ziet u maar weer wat voor moois er in deze provincie allemaal van de grond komt. Dan, daarop voortbordurend, het betoog van mevrouw Depondt-Olivers, dat voortborduurt op haar bijdrage in de commissie. Ze geeft hier nadrukkelijk ook aan: wenn schon, denn schon. Ze wijst daarbij ook een richting aan voor de toekomst. Ik ben verheugd om te zien dat de internationale ontwikkelingen en de energieonafhankelijkheid van ons land, van onze Provincie, ook bij het CDA hoog in het vaandel staan. Dat ben ik eigenlijk niet anders gewend, zeg ik er dan ook maar bij. Dat is een slogan die al een tijdje teruggaat volgens mij in deze zaal. Dan ben ik bij de heer Blijlevens van JA21. Die had geen vragen, maar die liet op het laatst nog een klein beetje ruimte om toch nog overtuigd te kunnen worden. Ik ga toch proberen of dat kan. De heer Blijlevens heeft vanuit de ideologie van zijn partij – dat is denk ik alleen maar te respecteren – een aantal bedenkingen bij het instrument van warmtenetten. Die discussie ga ik op dit moment niet met hem voeren, want dat heeft volgens mij niet zo heel veel zin. Maar dat is natuurlijk niet de situatie waar we nu staan, dat we vandaag gaan besluiten: gaan we starten met een warmtenet? Deze Staten heeft al een aantal malen besloten om in een warmtenet van Mijnwater te investeren en om daarin te gaan zitten. De heer Blijlevens gaf aan: de kosten voor de belastingbetaler zijn heel relevant. Dat gaat hem na aan het hart. Dat snapt het College. Wij komen met dit voorstel. Daar zitten risico's aan en dat gaat mogelijk geld kosten. Dat zou zomaar kunnen. Dat hoeft niet erg te zijn overigens. Maar de afweging die het College heeft gemaakt op basis van de situatie van vandaag, is: ja, maar wat is nou precies het alternatief? Als het alternatief is dat we in een beheerscenario gaan zitten, dan betekent dat dat er een businesscase is die onrendabel is, die wel doordraait, waarvan de kosten uiteindelijk ook voor rekening van dit huis komen. Uiteindelijk zijn we daar dus niet mee geholpen. Wat dat alternatief betekent, is dat we dan geen nieuwe aansluitingen meer gaan realiseren. Daarmee verbetert die businesscase niet, terwijl er wel op basis van de wet een verplichting is om uiteindelijk die warmte te blijven doorleveren. Dus het is ook niet zo dat we daar vandaag zomaar mee kunnen stoppen. Voorzitter, het is een poging in de richting van de heer Blijlevens om de verantwoordelijkheid die hoort bij het uitvoeren van eerder genomen besluiten … We moeten kijken of we daar een aantal stappen in kunnen nemen. Dat doet niks af aan zijn positie over warmtenetten, maar we gaan zien of hij overtuigd is.

De vicevoorzitter: Dat gaan we inderdaad zien. De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): We hebben nog een hele nacht, gelukkig. U heeft in ieder geval goed geluisterd. Dat heb ik ook. U krijgt morgen een antwoord van mij. Bedankt voor uw toelichting.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dit doet me echt goed. Dat toont maar aan dat op het moment dat we hier met elkaar de discussie voeren, er in ieder geval de bereidheid is om, ondanks dat er ingewikkelde standpunten zijn aan de voorkant, te kijken: kunnen we heroverwegen om dat te doen? Daar hoeft u nu nog geen antwoord op te geven, maar deze houding kan ik alleen maar waarderen. Ik wens de heer Blijlevens samen met zijn collega's een prettige nacht toe.

De heer Blijlevens (JA21): Tot morgen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Tot morgen.

De vicevoorzitter: Vervolgt u de beantwoording.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dan ben ik volgens mij aanbeland bij mevrouw Smeets van de SP. Die vroeg aan het College of de Gedeputeerde vindt dat Mijnwater bijdraagt aan energiearmoede. Mijnwater wordt in ieder geval gerealiseerd in een gebied waar er sprake is van veel energiearmoede, maar waar Mijnwater in ieder geval aan bijdraagt, is aan energieonafhankelijkheid. Als we dit realiseren draagt Mijnwater ook bij aan leveringszekerheid. Daar ben ik van overtuigd. De afhankelijkheid van het buitenland en een aantal regimes hebben we langs zien komen. Maar we krijgen ook niet gegarandeerd dat wij van die alternatieven de komende tijd gebruik kunnen blijven maken. Voorzitter, kunnen we hiermee zeggen dat energiearmoede daarmee is opgelost? Nee, dat kunnen we niet zeggen, maar op dit moment is het ook huilen aan de pomp, zou ik zeggen. Dan ben ik bij de heer Sol van GroenLinks. Hij is ook hartstochtelijk voorstander van warmtenetten. Hij heeft wel één vraag, namelijk in welke mate een wijziging van voorwaarden nodig is door het oplopen van vertraging dan wel voor de investering, de wijziging en het versterken van de organisatie van Mijnwater die nodig is. Daarop vroeg hij een toelichting. Voorzitter, een deel van deze aanpassing is nodig om ervoor te zorgen dat het niet verder vertraagt. Het aanpassen van de voorwaarden is nodig om de trekkingen uit die eerdere € 40 miljoen, die uw Staten heeft gevoteerd in 2023, te kunnen doen en is dus ook primair bestemd voor investeringen. Mijnwater staat dus nu ook klaar om die investeringen te doen. Maar daarvoor hebben we wel dit besluit nodig, want anders gaat het College voorbij de bevoegdheid die het College heeft. Daarom stellen wij u de vraag die vandaag voorligt. Ja, dan had hij nog een reflectie op hygiëne in de P&C-cyclus. Ik snap die overweging van de heer Sol eigenlijk ook wel, maar dat zou betekenen dat we die vraag, die in zoverre losstaat, op een later moment aan uw Staten hadden medegedeeld. Ik moet u ook eerlijk zeggen dat ik er wel voorstander van ben om u te informeren op het moment dat het aan de orde is en niet later. Ik denk dat dat zo goed mogelijk … Dan heeft u ook een integraal beeld van hoe het ervoor staat als u een afweging maakt. Het andere zou zijn geweest dat we het u niet verteld hadden en dat u dan gezegd had: waarom heeft u het niet eerder gezegd? Maar ik begrijp de overwegingen van de heer Sol. Als hij de tweede variant liever heeft, dan willen we dat als College misschien wel overwegen, maar we zullen hem dat dan wel aan de voorkant even vragen. Voorzitter, dan ben ik bij de heer Hendrikx. Die had een mooie metafoor over een dieseltrein. Ja. Ik denk dat dat ook wel mooi symboliseert welke transitie we doormaken, van fossiele brandstof naar duurzame energie. Ja, dat kost tijd en daar hebben we de nodige tijd voor nodig, maar het is om heel veel redenen noodzakelijk: financieel, geopolitiek, maar ook voor ons klimaat. De heer Hendrikx vroeg: als we vanaf moment één naar een aanpassing van de voorwaarden hadden gekeken, zou het tempo dan niet meteen op gang zijn gebracht? Ja, dat is achteraf natuurlijk altijd een wetenschap: hadden we het toen wat soepeler gedaan, dan hadden we nu misschien niet het voorstel hoeven voorleggen en dan hadden we iets kunnen doen. Tot op dit moment heeft Mijnwater met het eerdere mandaat kunnen doorfunctioneren tot waar we nu staan. De

voorwaarden die we destijds gesteld hebben, hebben ook gewerkt, omdat nu blijkt dat we dit resultaat nu hebben, waar we nu staan. Dat zou je ook kunnen zeggen. Vanuit het oogpunt van controle van uw Staten heeft u voorstellen en komen we bij u terug. Uiteindelijk – dat hoor ik ook heel breed in deze zaal – staat die maatschappelijke doelstelling voorop. De voorwaarden van destijds waren meer financieel van aard. Dat wil overigens niet zeggen dat we minder streng zijn geworden. We zijn op dit moment denk ik nog scherper op de bal gaan zitten, maar wel scherper op de bal gaan zitten omtrent het realiseren uiteindelijk van Mijnwater en het succes daarvan. Voorzitter, dan ben ik bij de heer Megens. Hoe kan het zijn dat we blijven investeren in projecten waarvan de risico's zo hoog zijn? Dit gaat niet over een nieuwe investering. Dit gaat hoogstens over verstandig financieel beleid, namelijk nu geld reserveren voor risico's die mogelijk in de toekomst gaan ontstaan. Dat is sowieso verstandig financieel beleid, om geen risico's te nemen zonder dat je daar reserveringen voor doet. Maar als het gaat over energie en onze energievoorziening, dan zitten ongeveer aan alle ontwikkelingen, aan alle projecten, heel grote risico's. En toch hebben we energie nodig en toch is het dus heel verstandig om te zorgen dat we daarin blijven investeren, om te zorgen dat onze bedrijven blijven doordraaien, om ervoor te kunnen zorgen dat onze huishoudens warmte hebben en ook om ervoor te kunnen zorgen dat we niet afhankelijk zijn van – ik weet even niet meer precies wie dat zei, volgens mij mevrouw Depondt – iemand in het buitenland die zomaar opeens de kraan kan dichtdraaien, want dan hebben we echt maatschappelijk meteen een ontwrichtend probleem en daar zitten we niet op te wachten. De PVV vroeg ook nog: hoelang gaan we hier dan mee door? Hij gaf aan: de Gedeputeerde had er in de commissie geen behoefte aan om garanties aan de heer Megens te geven. Ik heb daar nog eens over nagedacht. De Gedeputeerde kan één garantie geven. Als u gaat voor het alternatief dat in het voorstel staat, is het zo dat de belastingbetaler meer geld kwijt is dan als u het voorstel aanneemt. Dat is de garantie die ik u kan geven. Voorzitter, tot zover in de eerste termijn.

De vicevoorzitter: Dat levert toch nog een interruptie op van de heer Megens. Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoorde het gaan over de belastingbetaler. Het project gaat vooral over de gemeenten Heerlen, Kerkrade en nog een paar. Wat heeft die Noord- en Midden-Limburgse belastingbetaler aan het project Mijnwater?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou ja, in ieder geval het leerpotentieel van hoe je een vijfde generatie warmtenet kunt uitrollen, zodat je op het moment dat je dat soort projecten ook in Noord- en Midden-Limburg moet doen, je tegen minder aanloopproblemen aanloopt. Maar laat ik ook iets zeggen over hoe wij in ons land uiteindelijk de energievoorziening die er nu ligt hebben gerealiseerd. Die is niet gerealiseerd omdat iedereen alleen maar in zijn eigen belang aan het denken was. Die is er gekomen omdat we met zijn allen vonden dat het energienet een voorziening was van ons allemaal. Om dat aan te leggen hebben we ervoor gezorgd dat dat er overal kwam. In de meest verre uithoeken op het platteland en in de steden hebben we ervoor gezorgd. Die kosten hebben we allemaal gedragen, met elkaar, collectief. Als het gaat over de kosten van Mijnwater; ja, er zijn natuurlijk ook allerlei projecten in het noorden en in het midden van onze provincie, of hier in Maastricht. Uiteindelijk dragen we die kosten met zijn allen. Dus ik ben er heel trots op dat de Limburgers en ook de Nederlanders als het gaat over onze energievoorziening in het verleden vooruitstrevend zijn geweest en hebben gezegd te investeren in het energienetwerk dat we hier nu hebben liggen. Ik hoop dat we dat in de toekomst ook nog gaan hebben.

De vicevoorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoorde de Gedeputeerde spreken over de 'energievoorziening overal'. Mooi. Dit gaat alleen over Mijnwater, dus echt over een expliciet gebied. Ik hoorde u zeggen: in Noord- en Midden-Limburg hebben we ook projecten. Kunnen die projecten bij u dan

ook rekenen op steun en eventuele bijdrages zoals we die bij het project Mijnwater zien? Dan voorzie ik hier toch een heel groot probleem. Bent u dat met me eens?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik zal nog een voorbeeld geven. Het aanleggen van warmtenetten reduceert de behoefte aan elektrificatie. Dat betekent dat op het moment dat we dan wat minder 380 kV-verbindingen kunnen aanleggen of we leggen wat minder energie-infrastructuur aan – warmtenetten hebben vaak de maatschappelijk laagste kosten – dat ook voor die inwoners van Midden- en Noord-Limburg scheelt, net als voor de inwoners van Zuid-Limburg, mijnheer Megens. Ja, als er warmtenetten zijn in de rest van deze provincie, waarbij we positieve kansen zijn, zullen we daar als College met heel veel interesse naar kijken.

De vicevoorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Dan zou ik graag van het College een overzicht ontvangen: wat als iedere gemeente zo'n warmtenet heeft als Mijnwater, wat zijn dan de totale kosten voor de hele provincie? Dat mag schriftelijk, hoeft niet nu, maar dan zou ik daar graag een overzicht van zien: wat zou dit de hele provincie kosten, voor iedere gemeente?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, maar de rolopvatting van de Provincie in ieder dossier zullen we bekijken als dat aan de orde is. Het is niet zomaar à priori dat we nu in één keer zo'n kostenraming op tafel gaan leggen, omdat er verschillende stadia zijn van ontwikkeling, maar ook gewoon simpelweg omdat het ook zomaar kan zijn dat in zo'n gebied een andere oplossing dan een warmenet de maatschappelijk laagste kosten heeft. We gaan ook niet als College zomaar overal instappen.

De vicevoorzitter: Dan de heer Hendrikx.

De heer Hendrikx (VVD): Ja, ik hoorde de Gedeputeerde een voorbeeld noemen: bij een warmtenet hoeven we misschien minder 380 kV-stations of -lijnen aan te leggen. Ik hoop toch dat dit meer een theoretische gedachtelijn was, maar dat we toch vanuit de Provincie en-en doen.

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, we moeten en-en en veel meer doen. Laten we wel wezen, als we aan de vraag naar warmte en de vraag naar elektriciteit, die uiteindelijk de beweging weg maakt van fossiele energie, willen voldoen, dan moeten we een vier keer zo stevig energienetwerk hebben. Dat is nog wel even een tijdje doorinvesteren. We zitten vol op de 380 kV Maasbracht-Graetheide. We zitten vol op de 380 kV naar Schoonbron. We zitten vol op de aansluitingen, ook in de rest van onze provincie naar station Boxmeer. Daar trekken we samen met collega Theuns en collega Satijn keihard aan, om dat voor elkaar te krijgen. Maar omdat die opgave zo groot is, kan het ook helpen dat een warmtenet iets van die opgave reduceert. Dat is de stip op de horizon die we hebben. Voorzitter, dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank aan de Gedeputeerde voor de eerste termijn van het College. Dan kijk ik naar Provinciale Staten of er behoefte is aan spreektijd in de tweede termijn. De heer Zeedzen. Dat is niet het geval. Mevrouw Wolters. Niet. Mevrouw Depondt. De heer Blijlevens. Mevrouw Smeets. De heer Sol. Dan is het woord aan de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank, voorzitter. Het kan heel kort. Ik hoorde de Gedeputeerde zeggen dat in ieder geval het geld wel primair beschikbaar blijft voor investeringen. Ik denk dat dat belangrijk is. Uiteindelijk gaat het daar ook in hoge mate om. Het tweede is: ik wil hier ook niet als een P&C-purist – ik weet niet of dat woord bestaat – te boek staan. Het allitereert in ieder geval wel leuk. Maar ik denk dat mijn vraag vooral als reden had dat er nu wat mogelijke onduidelijkheid is over de mate waarin de dotatie aan de risicoreserve nu zuiver het gevolg is van vertraging of het gevolg mede ook van het veranderen van de leningvoorwaarden. Laten we daar nu niet op vrijdagavond heel ver over de diepte induiken. Ik kan prima leven met het voorstel nu. Daar wou ik het bij laten. Dank u.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Sol. Dan kijk ik verder. De heer Hendrikx, een tweede termijn? Nee. De heer Megens? Dat is niet het geval. Dan was dat ook al de tweede termijn van de Staten. Ik heb niet echt meer vragen gehoord voor het College. Ik kijk ook naar de heer Sol. Nou, dan kunnen we stellen dat het College dan voor dit moment ook klaar is.

6 Schorsing

De vicevoorzitter: Dan sluiten we de beraadslaging en dank ik u allen voor uw inbreng. Zoals uitgelegd stemmen wij morgen over het Statenvoorstel. Dan schors ik nu de Statenvergadering tot morgenochtend 09.30 uur. Wel thuis en tot morgen.

[SCHORSING]

(De vergadering werd geschorst om 19.03 uur)

De notulen van de vergadering van 19 maart 2026 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 8 mei 2026.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter

provincie limburg | Limburgs Parlement

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 20 maart 2026

Inhoud

7 Heropening, mededelingen voorzitter en stemmen 6

8 Installatie nieuw burgercommissielid 6

9 Spreekrecht externen 6

10 HAMERSTUKKEN 8
10.1 G-26-003 Statenvoorstel inzake overhevelen middelen uit de Programmareserve 'Regio Deal (5e en 6e tranche)' naar de Programmabegroting 2026 – II (GS DOC-00878709) 8
10.2 G-26-002 Statenvoorstel inzake vaststelling geactualiseerd meerjaren-onderhoudsplan, voorziening groot onderhoud en exploitatiebudgetten provinciale gebouwen periode 2026-2033, brief GS van 03-02-2026 (GS DOC-00879756) 8

11 BEHANDELSTUKKEN 9
11.1 GEWIJZIGD G-26-004 Statenvoorstel inzake Participatieverordening 2026 Provincie Limburg en visie beleidsparticipatie en uitdaagrecht, brief GS van 03-02-2026 (GS DOC-00862984) 9
11.2 GEWIJZIGD G-25-034 Statenvoorstel inzake Toekomstvisie Limburg 2050, brief GS van 13-03-2026 (GGS DOC-00900246) 19
11.3 GEWIJZIGD G-26-005 Statenvoorstel inzake het kenbaar maken van wensen en bedenkingen inzake leningaanvraag Toverland Holding BV, brief GS van 10-2-2026 ... 56
11.4 GEWIJZIGD G-26-006 Statenvoorstel inzake Brightlands Future Fund, brief GS van 18-3-2026 64

12 Moties vreemd aan de orde van de dag 98

13 Sluiting 107

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 20 maart 2026

Vicevoorzitter
Vaessen, L.A.P.

Statengriffier
Pregled, mr. A.O.J.

Leden	**Partij**
Aanwezig	
Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Blijlevens, R.P.	JA21
Bloi MA, J.M.	VVD
Bommel, C.P.G. van	BBB
Bosch, M. Th.	PVV
Boven, mevrouw I.	Partij voor de Dieren
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Franssen, R.F.R.P.	BBB
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Goossen, I.J.G.	BBB
Hanegraaff, dr. M.C.	CDA
Hendrikx, J.J.P.	VVD
Hoks, F.J.R.	PVV
Huizing, J.	BBB
IJpelaar, W.A.J.	CDA
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Loomans, ir. P.J.M.	Horizon
Maillé, S.	VVD
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Mülders, M.T.G.	GroenLinks
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Peters, A.C.P.	LOKAAL-LIMBURG
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Queisen, A.G.M.	BBB
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.	BBB
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Schyns MSc, P.F.M.	JA21
Smeets, mevrouw C.A.H.	SP
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks
Vaessen, L.A.P.	D66
Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.	CDA

Wesseling, mevrouw A.	D66
Wetemans, C.C.M.	oos limburg
Wolters, mevrouw L.C.C.M.	PvdA
Wolters Gregório, J.	SP
Zeedzen, D.	BBB

Het college van Gedeputeerde Staten
Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Faassen, L.
Kuntzelaers, J.J.M.
Satijn, S.H.M.
Theuns, M.L.M

Afwezig

Fischer, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Hermans, L.J.	PVV
Kuiper, mevrouw L.Y.M.	SP

Overige aanwezigen
Agendapunt 11.4
De heer Coenen, namens de Limburgse Werkgevers Vereniging

Notulist
Het Notuleercentrum

7 Heropening, mededelingen voorzitter en stemmen

De vicevoorzitter: Als alle fracties even kunnen even kunnen kijken of alle mensen die zij van hun eigen fractie verwachten er ook zijn, dan is dat ook prettig. Wilt u die mensen anders verzoeken om te komen, want we gaan zo meteen met een stemming beginnen. Dan is het prettig dat iedereen die gaat stemmen vandaag er ook is. Goed, dames en heren. Dan heropen ik de vergadering en heet ik u allen van harte welkom. Voor vandaag hebben wij afmeldingen ontvangen van PS-zijde van de heer Hermans en mevrouw Fischer. Zoals gisteren toegelicht starten we met de besluitvorming over het Statenvoorstel inzake aanpassen voorwaarden en zekerheidsstelling Mijnwater. Dat is G-26-001, Statenvoorstel inzake aanpassen voorwaarden en zekerheidsstelling Mijnwater, brief van GS van 27 januari 2026. Aan de orde is de besluitvorming over het agendapunt 7.1. Kijk, dan wachten we nog even tot mevrouw Smeets zit. Dan gaan wij de stemming over agendapunt 7.1 openen. De stemming is geopend. Kijkt u even op uw kastje? Nog 2. Ja. Dan is de stemming gesloten en is het voorstel aangenomen met 34 stemmen voor en 8 stemmen tegen.

8 Installatie nieuw burgercommissielid

De vicevoorzitter: Dan komen we aan bij het volgende agendapunt, de installatie van een nieuw burgercommissielid. Wij zijn aangekomen bij de installatie van een nieuw burgercommissielid. Dat is de heer Hennissen voor de fractie van D66. Ik verzoek de bodes het nieuw te installeren Burgercommissielid naar de interruptiemicrofoon te begeleiden. Aan de orde is het afleggen van de eed of de verklaring en belofte overeenkomstig artikel 14 van de Provinciewet. Daartoe leggen alle nieuw te benoemen Statenleden en burgercommissieleden in handen van de voorzitter de in artikel 14 van de Provinciewet voorgeschreven eed respectievelijk verklaring en belofte af. De heer Hennissen heeft aangegeven de verklaring en belofte af te leggen. Ik zal zo meteen de tekst van de verklaring en belofte voorlezen bij de interruptiemicrofoon. U heeft alle stukken al getekend, mijnheer Hennissen, dus dan kunnen we meteen beginnen. Ik lees de verklaring en belofte voor en u antwoordt dan met: ‘Dat verklaar en beloof ik.’ ‘Ik verklaar dat ik, om tot burgercommissielid benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgercommissielid naar eer en geweten zal vervullen.’

De heer Hennissen (D66): Dat verklaar en beloof ik.

De vicevoorzitter: Dan feliciteer ik u met uw installatie tot burgercommissielid. Ik schors de vergadering voor vijf minuten, zodat u ook allemaal even de kans heeft om te feliciteren.

[SCHORSING]

9 Spreekrecht externen

De vicevoorzitter: Collega’s, mag ik u verzoeken uw plaatsen weer in te nemen? Dank u wel. Dan heropen ik de vergadering. Dan komen we bij agendapunt 9, het spreekrecht externen. Er heeft zich één inspreker gemeld voor de vergadering van vandaag, voor agendapunt 11.4, het Statenvoorstel Brightlands Future Fund. De inspreker is de heer Coenen namens de Limburgse Werkgevers Vereniging. Het inspreekverzoek voldoet aan de criteria zoals daaraan gesteld in het Reglement van Orde. De inspreker krijgt maximaal vijf minuten het woord. Ik nodig de heer Coenen uit om in te spreken via het spreekgestoelte en vraag de bodes om de inspreker te begeleiden. Mijnheer Coenen, u krijgt maximaal vijf minuten het woord. Blijft u na het inspreken nog even staan, want daarna krijgen de Statenleden het woord om eventueel verhelderende vragen aan u te stellen. Die zijn niet bedoeld om een discussie te voeren, maar wel voor verhelderende antwoorden, mocht daar behoefte aan zijn. Het woord is aan de heer Coenen.

De heer Coenen: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter en leden van Provinciale Staten. Namens de Limburgse Werkgevers Vereniging spreken wij vandaag in op het Brightlands Future Fund. Als LWV vertegenwoordigen wij ruim 1.200 bedrijven in heel Limburg, waarvan ongeveer 70% mkb. Met ongeveer 260.000 werknemers is dat ongeveer 50% van de Limburgse arbeidsmarkt. Wij doen de oproep om het Brightlands Future Fund te steunen, niet omdat we denken dat Limburg een zwakke regio is, maar juist omdat we denken dat Limburg een sterke regio is, een regio waar de kracht nu beter georganiseerd, maar vooral ook gefinancierd moet kunnen worden. Limburg heeft Europa veel te bieden. Rond Chemelot bouwen we aan sterke proposities rond chemie en materialen, in Maastricht groeit het ecosysteem rond de gezondheid, biomedische technologie, voeding en ook AI en in Noord- en Midden-Limburg staat een krachtige en internationaal concurrerende maakindustrie. Tel daarbij de euregionale ligging op – Limburg heeft 75% landsgrens – dan zijn wij letterlijk een poort naar Europa. Voor ondernemers betekent dat toegang tot internationale markten, talent en kennisnetwerken over de grenzen heen en juist dat maakt Limburg economisch relevant voor Nederland. Maar sterke proposities alleen zijn niet genoeg. Als we willen dat innovatie hier ontstaat, opschaalt en ook echt banen oplevert, dan moet het systeem daaromheen kloppen en dan moet Limburg minder versnipperd opereren en veel meer met één economische agenda werken. Dat is precies waar wij als LWV al langer voor staan: meer focus, meer uitvoeringskracht, meer gezamenlijke positionering en vooral meer hefboom op investeringen. Het Brightlands Future Fund, of zoals liefkozend al genoemd het BFF, heb ik net gehoord, past precies in die beweging. De Provincie werkt aan dat fonds van € 100 miljoen, bedoeld als aanvulling op het bestaande financieringslandschap en gericht op de vroege fase en valorisatie tot groei en opschaling. Het is in die vroege doorgroeifase van innovatieve bedrijven dat het risico hoog is en de terugverdientijd lang. Private investeerders stappen daarom vaak pas later in, als een deel van het risico weggenomen is. Juist daar heeft de overheid een rol. Niet om de markt te vervangen, maar juist om die markt in beweging te brengen. Publiek kapitaal is daarin de hefboom. Het maakt investeringen mogelijk die anders niet plaats zouden vinden. Het trekt vervolgens aanvullend privaat, nationaal en ook internationaal kapitaal aan. Laat ik daar heel duidelijk in zijn: dat is precies de fase waarin de markt het niet alleen oplost. Bij innovatieve bedrijven zijn zoals gezegd de risico's hoog, de terugverdientijd lang en de zekerheden beperkt. Daar vragen wij echt een rol van de overheid. Dat is precies ook hoe Nederland landelijk georganiseerd is: publiek kapitaal als hefboom om private, institutionele en Europese middelen aan te trekken. Dat is nodig, want het landelijke ondernemersklimaat staat verder onder druk. Onze recente ondernemerspeiling landelijk en provinciaal laat zien dat 76% van de ondernemers in Nederland het ondernemingsklimaat ziet verslechtering. Bijna 1 op de 3 ondernemers wil niet meer in Nederland investeren en bijna 1 op de 5 overweegt deels te vertrekken. In zo'n klimaat is het aan de overheid en de bedrijven om samen te zorgen dat hier wel de ruimte ontstaat om te investeren, te innoveren en te groeien. Limburg dreigt bovendien, als we niks doen, structureel achterop te raken in verdienvermogen. Ondernemers in Limburg opereren in een financieel klimaat dat aantoonbaar minder gunstig is dan in andere innovatieve regio's in Nederland. De cijfers liegen er niet om. Limburg genereert 5 of 6% van het Nederlands BBP, maar ontvangt slechts 3,7% van alle venture-capitalinvesteringen. Het jaarlijkse tekort zit ergens tussen de € 300 en 400 miljoen. Dat betekent dus ook dat veelbelovende start-ups, scale-ups en mkb-bedrijven onvoldoende financiering vinden om op te schalen. Voorzitter, het gaat dus niet alleen over het fonds, maar het gaat eigenlijk over de vraag of wij het structurele verdienvermogen van Limburg willen versterken. Daar geeft het Brightlands Future Fund de noodzakelijke kapitaalbasis voor. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank voor uw inbreng. Dan kijk ik even naar de zaal of er vragen voor u zijn. Ja. Mijnheer Van Bijnen, dat mag bij de interruptiemicrofoon.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank aan de inspreker. Een mooi verhaal. Ik hoor u een aantal dingen zeggen. U maakt zich ook zorgen. Die zorgen hebben wij ook. De bedrijven zijn aan het besluiten om zich niet in Nederland te willen vestigen. U geeft een percentage bedrijven dat dreigt weg te gaan of te stoppen. Hoe ziet u het voor zich? Dit investeringsfonds biedt geld, omdat het kapitaal niet vanuit de reguliere markt komt. U zegt: die boost kan helpen. Wat denkt u? Waarom vertrekken die bedrijven uit

Nederland? Dat is één. Waarom vertrekken ze en waarom willen ze zich hier niet vestigen? Wat denkt u dat er nog meer moet gebeuren zodat die bedrijven zich hier wel willen vestigen, zonder dat wij alleen maar met geld komen om te investeren? Wat zou dan nog gedaan moeten worden?

De vicevoorzitter: Mijnheer Coenen.

De heer Coenen: Nou ja, laat ik het heel eenvoudig zeggen: je moet de randvoorwaarden voor het vestigingsklimaat op orde hebben. Dat begint met de arbeidsmarkt en talent. Dat begint ook met energie en infrastructuur. Maar dat begint absoluut ook met financieringskracht. Je zult in al die drie moeten investeren. Ik denk dat dit een belangrijke eerste stap is om juist op dat investeringskrachtstuk een heel goede stap te zetten als Provincie. Natuurlijk moet je ook aan die andere twee werken.

De vicevoorzitter: Mijnheer Van Bijnen, een vervolgvraag.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, een vervolgvraag inderdaad. Hoe denkt u zelf over de wet- en regelgeving die we hier hebben in Nederland en ook in Limburg dus? Hoe draagt die eraan bij dat bedrijven willen vertrekken en zouden we daar ook niet iets aan moeten doen?

De vicevoorzitter: Mijnheer Coenen.

De heer Coenen: Laat ik daar heel duidelijk over zijn: wij pleiten al langer voor wat wij noemen een level playing field met de landen om ons heen. Ik zei het net, Limburg heeft 75% landsgrens, dus wij voelen nog veel meer de druk vanuit Duitsland en België als het gaat om bijvoorbeeld energiebeprijzingen. Ja, die regels moeten anders, maar dat is niet alleen zo in dit huis, maar dat is ook in het huis in Den Haag. Daar pleiten wij al langer voor.

De heer Van Bijnen (PVV): Dan zijn we het daar gelukkig over eens. Ik denk dat dat ook de eerste oplossing zou moeten zijn voordat we met geld gaan smijten, maar dat is mijn mening. Dat is geen vraag. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Van Bijnen. Zijn er andere vragen uit de zaal? Dat is niet het geval. Dan dank ik de heer Coenen voor zijn inbreng en verzoek ik de bodes hem terug te brengen naar de publieke tribune.

10 HAMERSTUKKEN

10.1 G-26-003 Statenvoorstel inzake overhevelen middelen uit de Programmareserve ‘Regio Deal (5e en 6e tranche)’ naar de Programmabegroting 2026 – II (GS DOC-00878709)

De vicevoorzitter: Dan komen wij aan bij agendapunt 10, de hamerstukken. Allereerst 10.1, G-26-003, het Statenvoorstel inzake overhevelen middelen uit de Programmareserve ‘Regio Deal (5e en 6e tranche)’ naar de Programmabegroting 2026 – II. Ik constateer dat besluit G-26-003 met algemene stemmen wordt aanvaard.

10.2 G-26-002 Statenvoorstel inzake vaststelling geactualiseerd meerjarenonderhoudsplan, voorziening groot onderhoud en exploitatiebudgetten provinciale gebouwen periode 2026-2033, brief GS van 03-02-2026 (GS DOC-00879756)

De vicevoorzitter: Dan 10.2, G-26-002 het Statenvoorstel inzake vaststelling geactualiseerd meerjarenonderhoudsplan, voorziening groot onderhoud en exploitatiebudgetten provinciale gebouwen

periode 2026-2033, met de brief van GS van 3 februari 2026. Ik constateer dat het besluit G-26-002 ook met algemene stemmen wordt aanvaard.

11 BEHANDELSTUKKEN

11.1 GEWIJZIGD G-26-004 Statenvoorstel inzake Participatieverordening 2026 Provincie Limburg en visie beleidsparticipatie en uitdaagrecht, brief GS van 03-02-2026 (GS DOC-00862984)

De vicevoorzitter: Dan komen wij aan bij agendapunt 11, de behandelstukken. We starten met de behandeling van het stuk gewijzigd G-26-004, het Statenvoorstel inzake Participatieverordening 2026 Provincie Limburg en visie beleidsparticipatie en uitdaagrecht, met de brief GS van 3 februari 2026. Conform het spreektijdenoverzicht geef ik als eerste graag het woord aan mevrouw Schoolmeesters voor de fractie van de BBB.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Dank u wel, voorzitter. Vandaag staat de participatieverordening op de agenda. Ik denk niet dat bij dit agendapunt onze inwoners massaal afstemmen op onze livestream. Dat zou eigenlijk wel moeten. Het Right to Challenge, het uitdaagrecht, zou wellicht wat meer kijkers opleveren, want het is een spannende term en het klinkt even interessant als beangstigend voor onze inwoners, maar ook voor onze overheid. In werkelijkheid gaat het over iets heel fundamenteels: durven wij onze inwoners weer te vertrouwen als mede-eigenaar van hun leefomgeving en vertrouwen inwoners de overheid genoeg om deze krachtmetingen aan te gaan? Als BBB-fractie zitten wij aan heel veel keukentafels, bij inwoners, ondernemers en verenigingen en horen we over geweldige initiatieven. Maar we horen ook over plannen die blijven liggen, over ondernemers die willen maar niet kunnen en over gemeenschappen die bruisen, maar de energie langzaam zien weglekken. De oorzaak? Niet een gebrek aan inzet. Nee, in tegendeel. Het is een woud aan regels, waar je zonder kaart, kompas of kapmes niet meer doorheen komt. Dan zeggen we: u mag ons uitdagen. We zeggen: praat en doe mee. We zeggen: meldt u zich maar bij dit loket. Maar voorzitter, laten we eerlijk zijn: dat voelt voor veel mensen niet als een uitnodiging, maar als een hindernisbaan of zelfs als iets dat de overheid als een opgelegde verplichting afvinkt. Wanneer inwoners en ondernemers worden uitgenodigd, worden geattendeerd en geïnspireerd, ontstaan mooie dingen. Niet omdat het moet van bovenaf, maar omdat ze zelf voelen: hier wonen wij, hier werken wij, hier zijn wij geworteld, dit moeten wij samen doen. Voorzitter, dat is maatschappelijke meerwaarde. Juist die initiatieven, die vanuit de gebiedsprocessen ontstaan, de dorpscorporaties of de buurtinitiatieven, lopen het vaakst vast, niet op motivatie, maar op regels. Dan vragen wij ons van diezelfde inwoners, diezelfde mensen, om te participeren of om ons zelfs uit te dagen. Voorzitter, dat kan alleen werken als het fundament op orde is. Dat betekent dat we als overheid een andere rol zullen moeten pakken. Niet erboven hangen, maar naast onze inwoners en naast onze ondernemers staan. Hoe? Door regels te ontvlechten in plaats van toe te voegen. Door ruimte te maken voor maatwerk. Door ondernemers niet te blokkeren, maar te helpen vernieuwen. En door gemeenschappen niet te controleren, maar te vertrouwen. Als we dit serieus nemen, dan vraagt dat iets van ons. Minder systeem, meer samenleving. Minder regels, meer vertrouwen. En communiceren. Helder communiceren. Open, herkenbaar en begrijpelijk. Hoe zorgt de Gedeputeerde ervoor dat de overheid haar inwoners weer meer vertrouwt en de inwoners weer meer vertrouwen krijgen in de overheid? Als dat in balans is, dan ontstaat er iets moois. Dan komt er ruimte om uit te dagen en energie om actief mee te doen. Dat is volgens de BBB onze grootste troef in dit overigens prima Statenvoorstel. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Schoolmeesters. Dan is het woord aan de heer Driessen voor de fractie van Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, goedemorgen. Een mooi onderwerp om even positief mee te beginnen deze dag. We zijn zeker niet tegen het voorstel op participatie dat hier ligt. Ik wil ook een klein woord van dank uitspreken naar de vorige partij, de BBB. Ik denk dat het uit de koker van de BBB komt. Dit was een van de punten van de BBB. Zoals ook de BBB denderend binnenkwam deze

periode, met leuke, mooie nieuwe ideeën, ook op participatie, hadden wij die de jaren daarvoor ook. Daaruit kwam de referendumverordening. Nu is er dan vanuit de BBB het uitdaagrecht. Hoewel wij ook daar heel erg voor zijn – het is een heel mooi initiatief – wil ik mijn spreektijd hier benutten om toch ook een aantal waarschuwende woorden te spreken. Ondanks dat we al tijden te maken hebben met een dalende opkomst bij verkiezingen, een dalend vertrouwen in de politiek en een steeds meer ontevreden wordende burger, moeten we niet vergeten dat onze referendumverordening zo succesvol is in het niet houden van een referendum dat het nog nooit heeft plaatsgevonden. Dat is het gevaar. Het gevaar schuilt hem in het feit dat we nieuwe zaken optuigen om maar te proberen deze burger te activeren en deze burger minder ontevreden te maken over ons eigen beleid. Maar onze ervaring leerde de afgelopen jaren, met een draak van een referendumverordening, dat het heel lastig is om dit ook daadwerkelijk in de praktijk te brengen. Dus een waarschuwing ook aan dit College: probeer als wij vandaag een participatieverordening vaststellen – die kans is heel groot – waarin een uitdaagrecht zit, ook daadwerkelijk de burger in staat te stellen om dit te gaan doen. Dat zit in een stukje informatievoorziening. Dat zit in een stukje wegnemen van bureaucratische barrières. Dat zit in een stukje voorlichting: hoe werkt het precies? Dat zit hem ook in de haalbaarheid van het instrument. De haalbaarheid van het instrument is bijvoorbeeld: zien burgers door de bomen het bos wel? Is de uitkomst een zekerheid? Heeft de burger überhaupt het idee dat dit soort participatiemiddelen ook daadwerkelijk bijdragen aan het functioneren van deze democratie en dat het daadwerkelijk zoden aan de dijk zet? Door het hele land, ook in gemeenten, hebben we weer gehoord dat we dorpsraden en overleggen willen in kernen en dat soort zaken. Maar steevast als men met de burger spreekt – ongetwijfeld zult u allen dat de afgelopen weken dan niet maanden al gedaan hebben – hoort men: de overheid luistert niet. Dus wij hebben een heel groot probleem als lokale, maar hier ook regionale overheid. We worden nog steeds gezien als een overheid die niet luistert, hoeveel participatiemiddelen wij daar ook tegenaan gooien. Dus een dringende oproep aan dit College: het is mooi dat wij een nieuwe participatieverordening vaststellen waarin een uitdaagrecht zit, maar ik zou het College echt op het hart willen drukken: ga ook kijken hoe we dit bij de burger brengen en hoe we dit ook daadwerkelijk tot uitvoer brengen, want hoe meer van dit soort participatievormen we maken die niet gebruikt worden, hoe meer het als een loze belofte overkomt. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Driessen. Dan is het woord aan mevrouw Smeets voor de fractie van de SP. Mijnheer Schyns heeft aangegeven in de eerste termijn geen tijd nodig te hebben. Dan wordt het de heer Wolters voor de fractie van de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, het is misschien niet waar iedereen op had gehoopt, maar we hebben gewisseld bij dit onderwerp. Dus het is niet mevrouw Smeets, maar mijnheer Wolters waar u het mee moet doen. Dank, voorzitter. Participatie: geen lege huls, maar een nieuwe manier van werken, waarbij de Provincie en de gemeente de handen ineenslaan. De SP-fractie vindt het mooi om te zien dat het College bezig is met het geven van invulling aan de volwaardige participatie van onze inwoners. Participatie, het actief betrekken van onze inwoners bij het vormen van beleid, is niet alleen een wettelijke verplichting, maar het zorgt er ook voor dat binnen de samenleving draagvlak ontstaat voor nieuw beleid, het versterkt het vertrouwen in de politiek en zorgt ook voor beleid dat beter aansluit op de noden van onze huishoudens en het mkb. Maar, dat gebeurt alleen als we voorkomen dat die participatie enkel een papieren werkelijkheid blijft. De SP wil dat we ervoor gaan zorgen dat het uitdaagrecht niet alleen op papier staat om een vinkje te kunnen zetten, maar ook daadwerkelijk in de praktijk wordt toegepast. Ook is het bij de flexibele benadering, waar het College voor kiest, belangrijk dat duidelijk wordt voor inwoners aan welke criteria moet worden voldaan en willekeur wordt voorkomen. Inwoners moeten weten waar ze aan toe zijn, anders zal de motivatie om daadwerkelijk deel te nemen aan het proces laag zijn en schieten we onszelf in onze voet. In de commissievergadering over dit voorstel sprak mijn collega al over het belang van het betrekken van de afgehaakte Limburgers. Vandaag wil ik dit nog eens benadrukken. De Provincie moet dus, zoals de SP wekelijks doet, ook fysiek naar de inwoners toe om ervoor te zorgen dat meedoen en meedenken mogelijk worden voor alle Limburgers, niet alleen voor inwoners die de weg naar het Provinciehuis al goed kennen. Op deze manier kunnen we ervoor zorgen dat Limburgers niet alleen eens in de vier jaar naar de stembus

mogen, maar doorlopend gehoord worden en kunnen deelnemen aan het beleidsvormingsproces van onze Provincie. Daar zijn we als SP voor onze inwoners zeer content mee. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Wolters. Dan is nu het woord aan de heer Bloi voor de fractie van de VVD.

De heer Bloi (VVD): Ja, voorzitter, dank je wel. Zo'n twee jaar geleden stonden we hier en stelden we het beleidskader 'Provincie midden in de samenleving' vast. In het beleidskader spraken we een ambitie uit, namelijk die van een responsieve overheid. Als instrument van de responsieve overheid dachten we aan een participatieverordening. Die verordening hebben we in twee commissievergaderingen uitgebreid besproken. Dat ga ik hier niet herhalen. Als VVD hebben we toen aangegeven dat we erop moeten letten dat we niet alleen de usual supsects weer aan tafel krijgen, maar ook die Limburger die we nu nog niet zien. En we hebben aangegeven dat wij wel geloven dat de maatschappij hier in Limburg klaar is voor deze participatieverordening, maar dat het de vraag is of wij dat als overheid zelf zijn. Maar goed, daar hebben we het over gehad. Dat ga ik niet nog eens herhalen. Maar na de vaststelling van de participatieverordening vandaag begint een nieuw traject. Dit traject is een traject van cultuurverandering bij ons als overheid. We zullen tegen dingen aanlopen. We zullen fouten maken. Misschien moeten we ook fouten durven maken als overheid om te leren. Dat wat we leren moeten we ook implementeren in ons toekomstige beleid en ook in de voortgang van deze participatieverordening. Pas dan, als we leren, groeit ook het vertrouwen vanuit die overheid richting die burger, richting de burger die zelf verantwoordelijkheid wil nemen voor zijn deel van dat stukje Limburg en dit ook een stukje mooier wil maken. Dan wordt ook die burger hier in Limburg een echte burger die gelijkwaardig met de overheid meedenkt, in plaats van dat het maar een stakeholder is. Dat vraagt ook aan ons als overheid dat we klaar zijn voor de uitdagingen die we op ons af zien komen de komende jaren. Tot slot, voorzitter, draagt dat weer bij aan de ambitie die we hier twee jaar geleden hebben uitgesproken om een echte responsieve overheid in Limburg te worden. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Bloi. Dan is het woord aan mevrouw Hastenrath voor de fractie van de PVV.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank je wel, voorzitter. Met de participatieverordening introduceren we het uitdaagrecht. Dat is een instrument waarbij inwoners of maatschappelijke organisaties provinciale taken kunnen overnemen of anders uitvoeren. Dat kan waardevolle initiatieven opleveren, maar laten we wel helder zijn: het gaat hier niet alleen om participatie. Het kan ook gaan om uitvoering van provinciale taken, de inzet van provinciale middelen en de inzet van ambtelijke ondersteuning en capaciteiten. Juist daarom is transparantie richting Provinciale Staten essentieel. Provinciale Staten hebben immers een duidelijke rol, waaronder het stellen van kaders en controleren. Dat behoort tot onze kerntaken. Natuurlijk ligt ook het budgetrecht in onze handen. Het amendement dat wij vandaag indienen is eigenlijk heel eenvoudig, voorzitter. We vragen het College om jaarlijks inzicht te geven in initiatieven die via het uitdaagrecht plaatsvinden en daarbij per initiatief kort te rapporteren over de aard en omvang van het initiatief, de toegepaste beoordelingscriteria en de financiële gevolgen en inzet van provinciale middelen. Voorzitter, het amendement is dus geen poging om het uitdaagrecht te beperken. Integendeel. Het is bedoeld om ervoor te zorgen dat Provinciale Staten kunnen volgen hoe dit nieuwe instrument werkt in de praktijk. Dit biedt tevens ook kansen. Je bekijkt het niet globaal, maar per individu. Dit kan helpen om de initiatieven beter te kunnen begrijpen en te kunnen ondersteunen en het gehele instrument in te zetten op de juiste manier. Algemene rapportages geven vaak een totaalbeeld. Om te kunnen beoordelen of criteria goed worden toegepast, moet je het ook per initiatief kunnen bekijken. Zo zouden wij als Provinciale Staten ook op een juiste manier onze controlerende taak kunnen uitvoeren. Als we het uitdaagrecht invoeren, laten we er dan ook voor zorgen dat Provinciale Staten kunnen zien hoe het werkt, niet alleen dat het bestaat. Ik heb nog een vraag aan de Gedeputeerde. Tijdens de commissievergadering afgelopen december, toen dit dossier al een keer op tafel lag, gaf de Gedeputeerde aan dat ze de budgetten niet direct delegeren, maar de hand op de zaken houden. Wanneer een beleidsvorming een extra stap vergt, dan moeten we capaciteiten in zetten. Maar hoe, dat wist

mevrouw Demollin toentertijd nog niet. Ze wilde wel bekijken hoe ze dit aspect zou kunnen meenemen naar de toekomst. Ik vraag me af of de Gedeputeerde hier al over heeft nagedacht en wat haar reflectie daarop zou zijn. Tot zover mijn eerste termijn, voorzitter.

De vicevoorzitter: Mevrouw Jiménez, wilt u het amendement in de eerste termijn indienen? Dan moet ik u vragen om even het dictum voor te lezen.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ja. Het dictum luidt dan ook: ‘Besluiten dat aan het gewijzigde ontwerpbesluit G-26-004 het volgende beslispunt wordt toegevoegd: dat Gedeputeerde Staten Provinciale Staten jaarlijks informeren over initiatieven die plaatsvinden in het kader van het uitdaagrecht, waarbij in deze rapportage per initiatief inzicht wordt gegeven in de aard en omvang van het initiatief, de toegepaste beoordelingscriteria, de financiële gevolgen en de eventuele inzet van provinciale middelen en capaciteiten / En gaan over tot de orde van de dag.’

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Jiménez Hastenrath. Dan is amendement 209 ingediend en gaan we naar de eerste termijn van LOKAAL-LIMBURG. Dat is de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Goedemorgen. Even op adem komen na drukke, maar succesvolle weken. Nu sta ik hier, staan wij allen hier, met deze nieuwe verordening, maar ook een nieuwe uitdaging. Het uitdaagrecht en participatie. Wat wij onder meer constateerden in de verkiezingen was dat de burger eigenlijk zei: in Den Haag doen ze niet veel. Provincie, daar weet je het niet zo zeker van. De gemeenten staan wat dichter bij de burger. Daarvoor willen we gaan stemmen. Als dat de bedoeling is van deze verordening, dat wij de burger meer gelegenheid geven om weer betrokken te raken, dan zeggen wij als LOKAAL-LIMBURG: jo! Dat moeten we hebben. Dat vertrouwen dient terug te komen en daar zullen we op alle mogelijke manieren en op alle mogelijke terreinen gezamenlijk aan moeten werken. Als we dan ook constateren dat bij de gemeentelijke verkiezingen iets meer dan 50% van de burgers is gaan stemmen, dan is dat een teken dat er eigenlijk in de breedte iets aan de hand is, toch? Als we dat gat in de breedte kunnen opvullen, dan denk ik: dan is deze verordening met het uitdaagrecht een goede aanvulling. Er staan in het document voldoende mogelijkheden om daar een nadere invulling aan te geven, maar in die nadere invulling zien wij nogal wat leemtes, leegtes. Maar je kunt het van de andere kant benaderen: er zijn ook mogelijkheden. Alles wat nieuw is … Nou, er zal ook een keertje wat misgaan. Laten we heel eerlijk zijn. Maar als we dat constateren, laten we dan wel op tijd geïnformeerd worden, zodat we gezamenlijk bij kunnen sturen. Dat vinden wij als LOKAAL-LIMBURG heel belangrijk: informatie op het moment dat geconstateerd wordt: jongens, we hebben eigenlijk een probleem. Wat zien wij? Vaak doen bestuurders net het omgekeerde. Als er een probleem is, dan wordt het zo lang mogelijk onder de tafel gehouden om het probleem maar klein te houden. Eigenlijk is dat net het moment waar de burger het vertrouwen verliest. Als er geen informatie is en wij niet op tijd kunnen bijsturen, dan zullen we die trend die gaande is in Nederland … Het vertrouwen van de burger, participatie … We kunnen nog meer verordeningen verzinnen, maar dan zal het alleen maar devalueren. Dus onze oproep is eigenlijk met het uitdaagrecht: we geven het vertrouwen. We geloven er wel in dat het mogelijk is. We zijn altijd een voorstander van participatie. Maar daarnaast vragen wij: licht ons op tijd in, zeker bij een verordening die nader ingevuld dient te worden. Wij gaan ervan uit dat die nadere invulling ook een stukje ervaring is. Door middel van die ervaring … Als er dan een terugkoppeling komt, een tijdige terugkoppeling, dan begrijpen wij het en zullen we de zaak ook ondersteunen. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Franssen. O, er is nog een interruptie van de heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde de heer Franssen zeggen dat als er iets misgaat bestuurders het liever onder de pet houden dan dat ze er open over communiceren. Hebt u daar een voorbeeld van, van toen dat hier in deze periode in dit huis gebeurd is?

De vicevoorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik denk dat ik het verwoord heb … Ik vind het trouwens een heel goede vraag. Ik denk dat ik het verwoord heb in algemene zin. Daarmee bedoel ik: op alle niveaus. Ik bedoelde niet concreet hier in dit huis. Dan moet ik even gaan zoeken, maar daar heb ik me ook niet op voorbereid eerlijk gezegd. Maar mijn betoog was in algemene zin: het vertrouwen van die burger, de burger erbij betrekken. Maar ik constateer wel in algemene zin … U ziet weleens in de gemeenten en links en rechts op andere niveaus dat moties worden ingediend en dat dan gezegd wordt: wij constateren dat … Dan wordt een invulling gegeven, dat de informatieplicht niet voldoende is geweest. U komt geloof ik uit de gemeente Gulpen. Ik kan me herinneren dat daar nogal wat moties zijn langsgegaan de afgelopen periode in verband met een bepaald zwembad. Ik denk dat u wel genoeg voorbeelden op dat punt heeft.

De vicevoorzitter: Er is een vervolgvraag van de heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Ja, voorzitter, ik stel ook niet vast hier dat dingen onder het tapijt geveegd worden of zo. Dat doet u zelf. Ik daag u uit om met voorbeelden te komen. Het is overigens sinds 25 jaar de gemeente Gulpen-Wittem. Ik vind het jammer dat u zelf geen concrete voorbeelden heeft. Kom dan ook niet met: er worden dingen onder het tapijt geveegd. Dat soort uitspraken draagt eraan bij dat het vertrouwen van diezelfde burger steeds lager wordt.

De vicevoorzitter: Mijnheer Franssen, dat was natuurlijk geen vraag, maar u mag wel reageren.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Heeft u wel naar mijn woordvoering geluisterd? Ik heb de zorgen uitgesproken, hè? Ik heb de zorg uitgesproken dat wat wij nu gaan doen … Als in de toekomst zou blijken dat een probleem geconstateerd wordt, moeten we tijdig geïnformeerd worden. Dat heb ik gevraagd en uitgesproken, niet meer en niet minder. Toen heb ik ook bewust even naar onze Deputé gekeken. Ik zag haar echt begrijpend knikken. Toen dacht ik: dan hoef ik het niet verder uit te leggen.

De vicevoorzitter: Dan nog een interruptie van mevrouw Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Als ik de heer Franssen goed begrijp is het eigenlijk wel in het partijbelang dat u goed wordt geïnformeerd over lopende zaken en dat een jaarlijks evaluatiemoment eigenlijk wel wenselijk is. Kan ik er dan van uitgaan dat u mijn amendement gaat steunen? Dat geef ik dan ook even terug aan de heer Bloi. Daar doelt de heer Franssen op. Zo kunnen wij ook nog sturing geven als er iets misgaat, wat wij dan eerder kunnen zien als we met 47 man ernaar kijken dan wanneer alleen de ambtenaren meekijken. Hoe meer ogen, hoe meer meningen er komen.

De vicevoorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ik heb vanochtend uw amendement doorgenomen. Als u mijn betoog goed beluisterd heeft, dan zie je dat daar een bepaalde overeenkomst is, dus tussen mijn betoog en uw amendement. Mijn oproep aan de Deputé zonet in de woordvoerding komt deels overeen met dat wat u in uw amendement heeft verwoord. Maar onze fractie bestaat niet alleen uit de heer Franssen die hier de woordvoering doet, maar ook uit de heer Peters. We hebben ook nog een aantal mensen die ons ondersteunen. Hen noemen we hier fractiemedewerkers. Dus op het moment dat ik hier ja of nee ga zeggen …U moet nog een uurtje wachten. Dan hebben we overleg gepleegd en dan hoort u of wij in de volle breedte links of rechts uw zaak kunnen ondersteunen of niet. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Franssen. Dan sluiten we daarmee de eerste termijn van Provinciale Staten en gaan we naar de eerste termijn van het College. Daarvoor is het woord aan Gedeputeerde Demollin.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Voorzitter, ik wil uw Staten bedanken voor de vragen vandaag, maar zeker ook voor alle vragen en ook de dialoog die we hebben gehad tijdens de twee commissievergaderingen. Die waren heel waardevol voor dit belangrijke document. Alle suggesties en verbeterpunten zijn opgenomen in het thans voorliggende document, zowel in de visie als in de verordening. Voorzitter, de centrale boodschap van de Wet versterking participatie op decentraal niveau, op grond waarvan wij dit voorstel vandaag aan u voorleggen, is dat we als overheid beter naar de burgers moeten luisteren. Dat is de centrale boodschap van deze wet. We hebben daarom twee keer met uw commissie overlegd over hoe we dat in het belang van alle Limburgers het beste zouden kunnen doen. Dat ligt thans in deze visie en deze participatie voor. Om deze reden hebben we ook, ook door de dialoog, ervoor gezorgd dat als er participatie of uitdaagrecht aan de orde is, we allereerst het gesprek aangaan met deze burger om heel goed vanuit de Provincie uit te leggen aan welke wet- en regelgeving wij gebonden zijn. We moeten hierbij ook heel goed afpellen wat nou eigenlijk het verzoek, de vraag of de behoefte van deze burger of deze organisatie is. Ik denk ook dat de op 1 november 2025 aangestelde provinciale contactpersoon hier een belangrijke rol in gaat vervullen, om mensen die zich melden naar de juiste plek te krijgen. Misschien denken die mensen: nou kom ik met een initiatief en weet ik niet waar ik moet zijn. Om mensen niet alleen bij een initiatief inspraak te geven, maar om er ook voor te zorgen dat ze participeren niet alleen bij beleid, maar ook bij uitvoering en evaluatie, ligt deze participatievisie en -verordening voor. De inspraakverordening wordt dan ook na vaststelling van deze verordening ingetrokken. Nogmaals, we hebben de verplichting om als Provincie te leren hoe we hiermee om kunnen gaan, hoe we dit beter kunnen doen: luisteren naar de burgers. Met andere woorden, invulling geven aan die responsieve overheid. Met betrekking tot participatie is dit voor ons een leerproces. Dat heb ik in de commissie ook heel eerlijk gezegd. Het beleid van de Provincie staat vaak minder dicht bij inwoners – dat is ook een belangrijk punt om te begrijpen – dan het beleid van de gemeente. Voorzitter, na deze algemene aspecten wil ik graag ingaan op de specifieke vragen die ik van de partijen, van uw Statenleden, heb gekregen. Voorzitter, er is een duidelijke term gebruikt in de bijdrage van mevrouw Schoolmeesters. Ze had het over een hindernisbaan. Ik kan me absoluut voorstellen dat een inwoner dat zo ervaart. Maar daarvoor is het nou net belangrijk om achter de maatschappelijke meerwaarde van een initiatief van een burger of een organisatie die zich meldt te komen. Daarom is het belangrijk om allereerst het gesprek aan te gaan. Er is gesproken over regels. Het is zo dat wij een overheid zijn. We zijn een publieke instelling. Ik heb het in de commissie ook gezegd: als privaat persoon mag je alles doen tenzij in de wet is geregeld dat je iets niet mag doen of iets moet doen. Je mag niet door rood rijden en je moet belasting betalen. Wij als publieke instelling mogen niks doen, tenzij in de wet is vastgelegd dat we iets mogen doen of moeten doen. Dat maakt dat wij als overheid heel streng gebonden zijn aan die regels. Dat is iets wat we goed moeten communiceren met mensen die zich hier melden, zodat ze het begrijpen. Overigens ben ik met dat thema vermindering van regeldruk ook heel actief aan de slag. Ook daar wordt er rekening mee gehouden: als uit die gesprekken zaken komen waar er meteen een linkje is, van ‘dit heeft te maken met vermindering van de regeldruk’, zal ik dat daar ook in meenemen. Maar helder communiceren is belangrijk. We gaan ook een participatieplan maken. Dus op het moment dat er een nieuw beleidsstuk komt, wordt er een participatieplan bij gemaakt en wordt gekeken: hoe gaan wij in dit specifieke stuk rekening houden met participatie? Dan heb ik de vragen van Forum voor Democratie, voorzitter. Eigenlijk is het gewoon een heel belangrijk advies aan mij: let nou op wat je doet. Ik ben het helemaal met de heer Driessen eens: dit is geen sinecure. Dat heb ik ook in de commissie gezegd. Dat realiseren we ons allemaal. Goed communiceren, maar zeker ook evalueren, is ontzettend belangrijk in dit traject. Voorzitter, de SP heeft opgeroepen ervoor te zorgen dat het geen papieren werkelijkheid wordt. In de commissie heeft ook een partij aangegeven: zorg niet dat dit iets wordt waarbij je een nieuwe paarse krokodil introduceert. Natuurlijk is het zo dat deze participatieverordening, dat wat erin staat en dat wat de Provincie moet gaan doen, impact gaat hebben op de interne organisatie. Dat realiseren we ons. Dat is ook een leerproces waar we mee aan de slag moeten en wat we op dit moment ook aan het oppakken zijn. Ook dat is iets wat mensen die werken aan beleid, uitvoering of evaluatie tussen de oren moeten gaan krijgen, dat ze dit onderwerp ook mee moeten gaan nemen. Maar daar zullen we op letten. U sprak over afhakers. Nou ja, dat is iets wat mij ook heel erg aan het hart gaat, voorzitter. Afhakers. Ik vind dat ook bijzonder jammer. Tegelijkertijd zie ik …

Mijnheer Franssen van LOKAAL-LIMBURG had het er ook over, over dat vertrouwen … Vertrouwen gaat te paard vaak en komt te voet. Dit is een heel moeilijk onderwerp. Als ik kijk naar de initiatieven die we ontplooien op dat vlak, maar zeker ook als concreet voorbeeld wat onze Gouverneur nu doet met de democratietafels, zijn we daar als College wel heel druk mee bezig, om ervoor te zorgen dat we dat vertrouwen zo optimaal mogelijk proberen terug te winnen. We gaan althans het gesprek en de dialoog aan. Voorzitter, de VVD vroeg: hoe gaan we dat intern bij de Provincie doen? Daar heb ik net bij de beantwoording van de vragen van de heer Wolters ook antwoord op gegeven. We gaan dat ook zelf intern goed evalueren, maar ook voor ons is dat een leerproces. Dat realiseren we ons. Dan heb ik de vragen van de PVV. De PVV geeft duidelijk aan: ben transparant naar ons. Ook wij vinden het belangrijk om dat vertrouwen van die burger te krijgen. Neem die burger mee. Ik zie een enorme sympathie, maar ook een enorm enthousiasme van de PVV naar alles wat met die participatie te maken heeft. Dat merkte ik in de commissiebehandelingen ook al. Ook hier wordt gevraagd: wat zijn de gevolgen van die extra inzet van capaciteit? Ik heb dat al aangegeven: ook wij moeten leren. We moeten dat breed in de organisatie gaan implementeren, maar moeten ook naar de leereffecten kijken en kijken wat dat voor de interne organisatie betekent. Dan ga ik even in op het amendement dat de PVV heeft ingediend met nummer 209. Ik vind het een heel sympathiek amendement. Ik heb het in de commissie ook toegezegd. Ik kan die toezegging ook nog eens herhalen. Maar omdat ik het een heel sympathiek amendement vind, wat een bijdrage levert aan er daadwerkelijk voor zorgen dat we dit goed op poten zetten, wil ik dit amendement oordeel Staten over en laat ik het aan uw Staten over hoe zij dit amendement beoordelen. Dan heb ik nog de oproep, ook van LOKAAL-LIMBURG, van: probeer toch zo veel als mogelijk dat vertrouwen terug te winnen. Daar ben ik al op ingegaan, op hoe we daarmee bezig zijn. ‘En informeer Provinciale Staten tijdig.’ Ook dat is iets waarvan ik denk: dat zal ook een leerproces zijn. Op het moment dat wij op de manier waarop we op dit moment de evaluatie hebben ingericht bij u terugkomen en uw Staten constateren dat u beter of sneller geïnformeerd wil worden, dan zou het mijn voorstel zijn bij de eerste evaluatie waar we mee komen, of een mededeling portefeuillehouder, dan de dialoog te laten ontstaan over hoe we het beter kunnen doen en hoe u sneller geïnformeerd zou willen worden. Dat is de beantwoording, voorzitter. Dank je wel.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Demollin. Er zijn vragen van PS per interruptie. Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Voorzitter, dank voor de beantwoording. Het laatste dat mevrouw Demollin zegt over het amendement … In mijn ogen heeft u dat ook min of meer in dezelfde bewoordingen toegezegd. Ik herinner mij ook dat u zei: als het al in de beleidskaders staat, dan hoeft dat ook niet apart gemandateerd te worden aan PS, want dan is het eigenlijk als het ware al aan GS overgedragen en is het aan GS om te beoordelen of de burger het recht om te challengen heeft in dat specifieke geval. Ik zou graag van u de toezegging hebben, zodat wij als PS dat ook kunnen volgen, dat uit dat overzicht dat ook blijkt. Dus waar hebben wij als PS al beleidskeuzes aan u gemandateerd en waar blijken het initiatieven te zijn … Ik hoop dat er vele komen. Ik denk dat we iets te optimistisch zijn, eerlijk gezegd. Maar dit zodat wij daar ook inzicht in kunnen krijgen.

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Die toezegging kan ik geven. **We kunnen een overzicht maken van hoe dat gaat. Waar zit het initiatief bij de Staten en waar heeft de Staten dat al doorgegeven, gemandateerd aan GS. Dat overzicht kunnen we maken en aanleveren.**

Mevrouw Absil (CDA): Dank je wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Dan was dat de eerste termijn van Gedeputeerde Staten. Dan kijken we naar de collega’s om te zien of er behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Schoolmeesters. Dat is niet het geval. De heer Driessen. Niet. De heer Schyns. Ook niet. Mevrouw Smeets. Mijnheer Wolters Gregório moet ik zeggen. Dan is het woord aan de heer Wolters Gregório namens de fractie van de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Nog even heel kort om mijn collega's in de zaal gerust te stellen. Als Provincie luisteren naar onze inwoners, hen als eerste aan zet laten en samen met hen overleggen over hoe een proces is verlopen en we het volgende proces kunnen verbeteren. Zo werkt dat binnen een huishouden en binnen een vereniging immers ook, om gezamenlijk tot een goed resultaat te komen. Ons voorstel is om bij de bekendmaking van dit beleid niet alleen via mails of sociale media kenbaar te maken aan iedereen wat we hier op poten hebben gezet en waar we vandaag voor gaan stemmen, maar om met gemeenten ook de wijken in te trekken, juist om die afgehaakte mensen en mensen die het vertrouwen in de politiek kwijt zijn als eerste te betrekken en als eerste te laten kennismaken met dit initiatief.

De vicevoorzitter: Dat levert een interruptie op van mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, voorzitter. Ik ben enigszins verrast. In de commissie hebben wij ook uitgebreid gesproken over de maatschappelijke organisaties die in hoofdstuk 5 genoemd worden. Volgens mij hadden we toen de consensus in de commissie dat het juist niet aan ons is om weer voorop te gaan roepen, maar wilden we juist die organisaties die al met onze inwoners bezig zijn stimuleren om dat uitdaagrecht op te pakken of op tal van andere manieren, waarbij zij al participeren … Sterker nog, eigenlijk zijn wij de overheid die dan met hen participeert. Of zij nu een gemeenschapsaccommodatie runnen, een festival organiseren … Dus ik zou juist namens het CDA willen zeggen: laten wij niet het podium pakken, maar laat de organisaties het podium pakken. Ik hoor graag uw reflectie daarop.

De vicevoorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Het is nog vroeg, voorzitter, dus tijd voor reflectie heb ik wel. Nee, dan heeft u denk ik mijn woorden anders geïnterpreteerd dan ik ze bedoel. Als ik spreek over dat wij naar mensen toe gaan om ze te informeren en te overtuigen om meer mee te gaan doen, dan spreek ik uiteraard niet alleen over de provinciale organisatie, maar ook over alle samenwerkingspartners die wij daarvoor inzetten. Ja.

De vicevoorzitter: Dank u wel.

De heer Wolters Gregório (SP): Dan heb ik als laatste alleen nog een reactie op het amendement, amendement 209 van mevrouw Hastenrath. Daar kunnen wij waarschijnlijk mee instemmen, aangezien een goede terugkoppeling en evaluatie van belang zijn bij nieuw beleid of bij een nieuw instrument, zoals in dit Statenvoorstel wordt geopperd.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Wolters Gregório. Dan kijk ik verder. De heer Bloi voor de tweede termijn? Dan is het woord aan de heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Ik wil eigenlijk alleen antwoord geven op de vraag van de PVV wat de VVD gaat doen. Ik heb inmiddels een participatietraject in mijn fractie opgestart wat het amendement betreft. Voor nu zijn we matig positief, maar ik denk dat het wel goed komt.

De vicevoorzitter: Goed. Dank u wel, mijnheer Bloi. Dan mevrouw Jiménez Hastenrath in de tweede termijn voor de PVV.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ja, dank, voorzitter. Eigenlijk wil ik terugkoppelen dat het amendement in die zin niet overbodig is, zoals anderen hier in deze zaal beweren. Ik sta eigenlijk liever aan de veilige kant. Als ik ergens voor stem, wil ik ook zwart-op-wit iets hebben waar ik altijd op terug kan grijpen als het nodig is. Vandaar dat dit amendement ook gewoon in stemming gaat.

De vicevoorzitter: Nog een interruptie van mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het amendement heb ik gelezen. Wij staan daar best wel sympathiek tegenover. Maar waar ik me een beetje zorgen over maak: de Gedeputeerde heeft in de commissie toegezegd om ook initiatieven die het niet zouden halen, vanwege bepaalde redenen, met ons te communiceren. Dat zie ik niet in dit amendement terug. Dat maakt dat de toezegging van de Gedeputeerde groter is dan dit amendement nu bewerkstelligt. Daar maak ik me een klein beetje zorgen om en daar wil ik graag een reflectie van de PVV op.

De vicevoorzitter: Mevrouw Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel. Dat wil ik in ieder geval ook erin hebben. Dus van het beginproces tot het einde of tot het oneindige: alles moet meegenomen worden, die het niet halen … Je krijgt hier zo'n beetje de situatie van de kat van Schrödinger. Je hebt een doos. Je zet de kat erin, wacht een paar dagen en kijkt of hij nog leeft of dat hij dood is. Maar dat zie je pas als je erin kijkt, dus … Ja.

De vicevoorzitter: Mevrouw Wolters, een vervolgvraag.

Mevrouw Wolters (PvdA): Ja, ik onderschrijf dat, maar ik worstel ermee dat dit in de bewoording van uw amendement niet zo beschreven staat. Het gaat over initiatieven die plaatsvinden in het kader van het uitdaagrecht en daarmee lees ik dus dat het expliciet alleen gaat over initiatieven die toegelaten worden, waar iets mee gedaan zal worden. Dat is waar ik een beetje over struikel op dit moment.

De vicevoorzitter: Mevrouw Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Nee, maar die zorg kan ik wegnemen. Van het begin tot het eind. Je moet alle stappen meenemen, of het het nou gaat halen of niet. Het hoort bij het hele proces. Ik neem aan dat de Gedeputeerde daar ook wel in meegaat en daaraan denkt als de evaluatie op tafel ligt.

De vicevoorzitter: Dat zien we dan dadelijk misschien in de tweede termijn van het College. Dank. Dan zijn we aangekomen bij de heer Franssen. Hebt u behoefte aan een tweede termijn? Ja, een tweede termijn voor de heer Franssen voor LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Het amendement. Dat kwam in de eerste termijn ook ter sprake. We hebben goed geluisterd wat de Deputé daarop antwoordde. Eigenlijk schuurt dat niet. Er was een toezegging indirect. Er was vergelijkingsmateriaal met uw amendement. Wij zullen het amendement gaan steunen in dezen. Maar er is iets anders, voorzitter. We hebben het hier over participatie en vertrouwen van de burger. Maar wij als Provincie … Er zijn ook verlengstukken waar wij deelnemingen in hebben. Pak bijvoorbeeld het waterschap, een uitvoeringsorganisatie. Hoe ervaren die mensen of onze mensen zo'n organisatie? Pak WML. Wij zijn daar toezichthouder. Ik vraag aan Deputé Theuns nu … Wij horen graag als LOKAAL-LIMBURG: we zijn de grootste aandeelhouder van WML. Hoeveel rechtszaken heeft WML de afgelopen drie jaren moeten voeren met de inwoners? Die participatie bij die andere organisaties … Daar zijn er lekkages. Dat werkt niet. Dus wij willen wel positief hier iets deponeren, maar de organisaties erachter zullen ook eventueel positief hierin mee moeten gaan. Ik noem twee voorbeelden vanuit de praktijk. Ik noem alleen de organisaties. Ik kan de dossiers toelichten, waar het ongenoegen van de burgers zit. Dat is mijn oproep namens LOKAAL-LIMBURG. Ik hoor graag het antwoord van de heer Theuns. Ik kan nog een voorbeeldje noemen. Er worden schaderegelingen ingediend. Het duurt een jaar en dan hoor je nog niets. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Mijnheer Franssen, volgens mij levert het nog een interruptie op van de heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Ja, voorzitter, ik ben even zoekende wat het betoog – wat waarschijnlijk terecht is in zekere zin – te maken heeft met de discussie over de participatieverordening.

De vicevoorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Participatie doe je in de breedte. Kijk, wij willen wel iets als Provincie en we zetten iets op papier, we proberen de burgers gezamenlijk een positief beeld te geven en erbij te betrekken … Positief allemaal. Maar de burgers in Limburg worden met meer organisaties geconfronteerd. Ik benoem enkele organisaties waarvan wij denken: daar kan ook eens naar gekeken worden.

De vicevoorzitter: De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Ik snap het, maar ik snap nog altijd niet de link met dit agendapunt.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Wat beschouwt u als participatie? Ik als burger beschouw participatie in feite als dat ik mag deelnemen of mag meedenken, van welke aard dan ook. Misschien heeft u een andere interpretatie hiervan. Ik bedoel: onze burger wordt altijd betrokken met maatschappelijke hindernissen. Als we gezamenlijk door middel van participatie hindernissen kunnen oplossen op welk niveau dan ook, dan denk ik: dan maken wij een verbeterslag.

De vicevoorzitter: Een vervolgvraag.

De heer Bloi (VVD): Dat ben ik helemaal met u eens, maar die discussie hebben we ook in de commissie gehad. Ik zou u willen uitnodigen: kom de volgende keer gewoon in de commissie zitten.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat vind ik geen prettige opmerking, mijnheer Bloi. Wij zijn afgevaardigde in de commissie. De verslagen neem ik goed door. Maar het is aan mij hier als woordvoerder van onze fractie om de woordvoering te doen zoals wij het op dit moment belangrijk vinden. Ik kan het balletje ook terugspelen naar u. Waar was u in die en die commissie? Tot dat niveau wil ik me niet verlagen.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Laat u daar maar samen een kop koffie bij smaken, zou ik zeggen. We gaan naar het College voor de beantwoording in de tweede termijn. Het woord is aan Gedeputeerde Demollin.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Dingen samen doen is ook altijd best wel spannend, hè? Er is altijd een chemie tussen mensen. Ook in dit traject, als het gaat over participatie, zullen er dingen gebeuren waar we nu nog niet aan denken. Ik wil even ingaan, voorzitter, op de vraag van de PVV, ook met betrekking tot de toezegging die ik eerder in de commissie heb gedaan met betrekking tot de evaluatie. Wij gaan dit vanuit integraliteit bekijken. Dus wij gaan niet vanuit het College twee separate parallelle verantwoordingen doen of evaluaties doen, maar vanuit integraliteit kijken we naar de evaluatie die we gaan inzetten. Dan de vraag, voorzitter, van LOKAAL-LIMBURG met betrekking tot de deelnemingen. Het is inderdaad zo dat wij als Provincie aandeelhouder zijn, samen met de 31 gemeenten, in WML. WML is als deelneming niet verplicht om op grond van de participatieverordening op decentraal niveau een participatieverordening op te stellen. Het waterschap is dat wel. We hebben de vraag van de heer Franssen goed gehoord. Mijn voorstel is, voorzitter, dat we daar met schriftelijke antwoorden op een technische manier op terugkomen. Dank je wel.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Demollin. Dan ga ik naar de besluitvorming. Ja. Ik wil eerst iedereen vragen om zijn plaats in te nemen. Als er nog mensen de zaal in moeten komen van verschillende fracties, haal ze er vooral bij. We moeten even in beeld hebben met hoeveel mensen we gaan stemmen. Dan gaan

wij nu echt naar de besluitvorming. Ik meende zojuist te signaleren dat ook nog stemverklaringen zouden worden uitgebracht? Dat klopt niet. Er zijn geen stemverklaringen. Dan gaan we naar de stemming over G-26-004 Statenvoorstel. We beginnen met de stemming over amendement 209. De stemming over amendement 209 van mevrouw Jiménez Hastenrath is nu geopend. Dan is de stemming gesloten. Het amendement is met algemene stemmen aangenomen. *[geroffel]* Dan gaan wij verder met de stemming over het geamendeerde Statenvoorstel G-26-004 inzake de Participatieverordening 2026 Provincie Limburg en visie beleidsparticipatie en uitdaagrecht, met de brief van GS van 3 februari 2026. Dan wordt de stemming geopend. Nog 1. Kijkt u even op uw kastje. Ja. De stemming is gesloten. Ook dit voorstel is aangenomen met algemene stemmen. *[geroffel]*

11.2 GEWIJZIGD G-25-034 Statenvoorstel inzake Toekomstvisie Limburg 2050, brief GS van 13-03-2026 (GGS DOC-00900246)

De vicevoorzitter: Dan komen we aan bij het volgende agendapunt, agendapunt 11.2, het gewijzigd Statenvoorstel G-25-034 inzake Toekomstvisie Limburg 2050, met de brief van GS van 13 maart 2026. Conform het spreektijdenoverzicht geef ik als eerste graag het woord aan mevrouw Van der Pol voor de fractie van de BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Voorzitter, allereerst wil de BBB-fractie het College bedanken voor het vele werk wat voor deze visie is verricht. Een visie maken voor de lange termijn is geen eenvoudige opgave. Het is goed dat na is gedacht over waar Limburg in de toekomst wil staan, maar laat ik ook duidelijk zijn: dit is een visie van het College. Als wij hem moeten schrijven, zou er wat anders staan. Een visie is pas sterk als deze geworteld is in de realiteit van Limburg, in onze dorpen, in onze bedrijven en ook in onze agrarische sector. Juist daar heeft de BBB kanttekeningen bij. Voorzitter, in de toekomstvisie wordt verwezen naar een scenarioverkenning van het Planbureau voor de Leefomgeving. Daaruit blijkt dat ongeveer 30% van de landbouwgronden extensief beheerd zou moeten worden om doelen te bereiken. Het College neemt dit uitgangspunt over. Maar laten we er ook even bij stilstaan wat hier eigenlijk staat. 30% van de landbouwgronden. Dat is geen detail. Dat is geen kleine aanpassing. Dat is een ingrijpende verandering voor het Limburgse platteland. Tegelijkertijd lezen we in deze visie dat Limburgers, Limburgse agrariërs, voedsel zouden moeten produceren voor de Europese markt. De BBB-fractie vraagt zich af: hoe realistisch is dat? Kan je het produceren voor een Europese markt combineren met het extensiveren van bijna een derde van de landbouwgronden? En wat betekent dit voor de productiecapaciteit? Wat betekent dit voor de verdienvermogens van de agrariërs? En wat betekent dit voor de leefbaarheid van het Limburgse buitengebied? Als de agrarische bedrijven verdwijnen, verdwijnt namelijk ook meer dan alleen de productie. Dan verdwijnen banen, gezinnen en economische activiteiten uit onze dorpen. Voor de BBB-fractie geldt daarom heel duidelijk: zonder boeren geen voedsel en zonder boeren ook geen platteland. Daarom vragen wij ons als fractie af: zijn de gevolgen goed onderzocht? Is bijvoorbeeld een landbouweffectrapportage opgesteld, zoals in hete coalitieakkoord ook staat afgesproken? En zo ja, kunnen wij die als Staten ook betrekken op de verdere besluitvorming? Voorzitter, dan de economie. In de toekomstvisie ligt heel veel nadruk op start-ups en scale-ups. Laat daar geen misverstand over bestaan: innovatie en nieuwe bedrijvigheid zijn belangrijk voor Limburg. Maar als we praten over de toekomst van Limburg, moeten we niet alleen kijken naar wat nieuw is. We moeten ook versterken wat we al hebben. De toekomst van Limburg begint niet bij plannen op papier, maar bij mensen en bedrijven die Limburg elke dag draaiende houden. Limburg heeft een grote groep gevestigde ondernemingen, die soms al tientallen jaren, soms generaties lang, bijdragen aan onze economie. Samen vormen zij de ruggengraat van onze economie. Het zijn deze bedrijven die de stageplaatsen bieden aan de jongeren en banen creëren in onze regio, die lokale verenigingen ondersteunen en bijdrage aan de leefbaarheid. Daarom zegt de BBB ook: een sterke economie bouw je niet alleen met start-ups, maar ook met bedrijven die Limburg al decennia draaiende houden. Toch krijgen deze bedrijven in deze toekomstvisie weinig aandacht. De BBB-fractie vindt dit een gemiste kans, want ook deze ondernemers staan voor grote uitdagingen: hoge energiekosten, personeelstekorten, internationale concurrentie en de druk om te verduurzamen. Daarom is het de vraag aan het College: hoe

gaat de Provincie deze bestaande bedrijven ondersteunen, om ook in 2030, 2040 of 2050 succesvol in Limburg te kunnen blijven ondernemen, en ervoor zorgen dat ze blijven investeren en produceren? Wij willen graag dat het nadrukkelijker wordt meegenomen in de visie. Om dat te onderstrepen hebben wij een motie opgesteld. Tenminste, mijnheer Zeedzen heeft dat gedaan. Ik wil graag het dictum even voorlezen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Van der Pol, dan zeg ik daar meteen bij dat aangezien u het dictum voorleest, we dan ook uw naam onder de motie gaan zetten. Dat is helaas noodzakelijk. Bij begrotingen en dergelijke kan dat wel. Dan spreekt de fractievoorzitter en dan komt er een andere naam onder. Dat kan. Maar in dit geval moet het zo zijn dat de motie wordt ingediend, dus ook op papier wordt ingediend, door de persoon die hem ook opleest.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Laat ik het dictum voorlezen.

De vicevoorzitter: Leest u het dictum voor.

Mevrouw Van der Pol (BBB): ‘Bij de verdere uitwerking van het economisch perspectief expliciet aandacht …’

De heer Zeedzen (BBB): Mag ik een punt van orde inbrengen? De verordening is daar niet duidelijk in. Dat wil ik stellen. Dan wil ik ook dat die verordening zo snel mogelijk aangepast wordt, want ik vind dit regeldruk die nergens op slaat.

De vicevoorzitter: Ja, dit is zoals het nu geregeld is. We zullen het meenemen en bespreken in het Presidium. Daar komt de verordening altijd ter sprake. Dan gaan we nu wel verder met het dictum, opgelezen door mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik zal heel even opnieuw beginnen. ‘Verzoeken het College van GS om: bij een verdere uitwerking van het economisch perspectief expliciet aandacht te besteden aan de rol van bedrijven en sectoren die reeds aantoonbaar bijdragen aan innovatie, werkgelegenheid en economische ontwikkeling in Limburg / Bestaande voor Limburg belangrijke bedrijvigheid een prominentere en expliciete plek te geven in de verdere uitwerking en toepassing van de Toekomstvisie Limburg 2050 / Te bepalen wat nodig is om deze bedrijvigheid richting 2050 te versterken en te laten doorgroeien en dit te vertalen in een gerichte aanpak / Bij economische beleidsinstrumenten niet alleen te sturen op financiële ondersteuning, maar ook op het versterken van het economische ecosysteem door kennisdeling en samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen te stimuleren en regionale innovatieclusters te versterken / Daarnaast te investeren in sterke randvoorwaarden voor innovatie en ondernemerschap, waaronder goede fysieke en digitale infrastructuurmaatregelen om talent te behouden, aan te trekken en op te leiden / Deze motie te betrekken bij de economische visie die in 2026 aan PS wordt voorgelegd / Provinciale Staten hierover periodiek en in samenhang te informeren als onderdeel van de P&C-cyclus.’

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nog een heel klein stukje, als het mag.

De vicevoorzitter: Ja. Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Oké. Tot slot wensen wij het College succes met de verdere uitwerking van het traject en de gesprekken die nog gevoerd mogen worden in Limburg, want de toekomst van Limburg maak je niet alleen op papier. Die maak je samen met de mensen die hier wonen, werken en ook ondernemen.

De vicevoorzitter: Dan heeft mevrouw Mertens nog een vraag voor u. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik heb de motie van de BBB gelezen. Ik ben benieuwd waarom de BBB er expliciet voor kiest om alleen ondernemers te benoemen die voor uitdagingen staan.

De vicevoorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Wij kiezen niet alleen naar de ondernemers, maar wij kijken naar de visie. Zoals ik eerder heb benoemd in mijn bijdrage: we hebben het heel veel over start-ups, scale-ups, dat soort dingen, terwijl je juist die bestaande bedrijvigheid, de bedrijven die er nu zijn, waar mijnheer Coenen vanochtend ook al van zei dat ze er steeds vaker voor kiezen om niet te investeren in Nederland … We willen ook kijken: waarom investeren ze niet? Geef ze een reden om wel te investeren hier in Limburg. Zorg dat ze hier blijven. We kunnen allemaal nieuwe economieën aantrekken, maar als je het bestaande over de grens laat verdwijnen, dan ben je het paard achter de wagen aan het spannen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Dat was niet zozeer waar ik naar op zoek ben. Dat begrijp ik, wat u zegt. Maar mijn vraag is vooral waarom u de focus legt op de bedrijven? U had ook kunnen … Als ik bijvoorbeeld kijk naar wat er in het dictum staat, dan kunnen we een aantal woorden met ‘bedrijven’ ook vervangen door ‘mensen’ of ‘de samenleving’. Ik vraag me af waarom u ervoor kiest om bedrijven weer een grotere stem te geven in de toekomstvisie dan de samenleving. Ik had eigenlijk verwacht dat u meer daarvoor zou kiezen.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nee, het is geen stem geven aan. Wij willen graag dat het College werk maakt van het positioneren van de bedrijvigheid, de economie. Als de economie goed draait, als de economische omstandigheden goed zijn, als de inflatie onder controle is, dan gaat het meestal ook beter met de samenleving. Het is een onderdeel. Het een sluit het ander niet uit. Het staat ook niet tegenover elkaar.

De vicevoorzitter: Een laatste vervolgvraag.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja. Mag ik dan specifieker vragen wat u bijvoorbeeld graag zou wensen van het College om met deze motie te doen? Is het dan de bedoeling dat het College echt de nadruk gaat leggen op het uitnodigen van allerlei bedrijven om input te geven? Is dat waar u naar op zoek bent? Gaat dit echt puur en alleen maar om het kijken naar de toekomst, of alvast een voorzetje gegeven kan worden voor toekomstige beleidsstukken?

De vicevoorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik wil dat het College of wij willen graag dat het College nadrukkelijk in de economische visie en ook in de Toekomstvisie 2050 in beeld brengt hoe zij ervoor gaan zorgen dat het voor bestaande bedrijven, die op dit moment dus eigenlijk ervoor kiezen om buiten Limburg te investeren, weer aantrekkelijk wordt om hier te gaan investeren, zodat ze uiteindelijk in 2050 voldoen aan het beeld dat wij hebben van de economie die wij graag willen zien.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Dank, mevrouw Van der Pol. Dan gaan wij naar de heer Driessen voor de inbreng van de fractie van Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter. Toen ik het stuk las was ik enigszins verbaasd en geschrokken. Het is een zeer lijvig stuk over de Toekomstvisie 2050 voor Limburg. Nou zijn wij als FVD helemaal niet tegen het praten over grote ideeën en vergezichten, maar de timing heeft ons wel enigszins verbaasd. Dit College en deze samenstelling van Provinciale Staten zit in haar herfst, zo niet bijna winter van haar periode. Dit soort documenten is toch vaak wat interessanter om aan het begin van onze periode te bespreken. Misschien niet eens interessanter, maar ook eerlijker. Dan beginnen we aan een periode en leggen we elkaar uit: waar gaan we naartoe en hoe zien wij dit allemaal voor ons? Nu hebben we toch zo'n korte twaalf maanden nog over en proberen we daar nog even een lange toekomstvisie aan te breien. Daarnaast is het in het democratische proces ook wel in een heel vreemd format gegoten. Voor ons ligt een Toekomstvisie 2050. Ik draai hier helaas nu een tijdje mee. Dat is niet leuk, hoor. Dan zien we toch dat dit soort stukken vaak tot verwarring leidt. We hebben hier een visiedocument, waarmee GS de wereld ingaat en zegt: luister, dit is onze visie. Maar zo gauw we hier een debat over gaan voeren, krijgen we te horen: ja, maar het is alleen maar kennisnemen van dit visiedocument en verder niets meer. Daar kun je eigenlijk niet tegen zijn. Maar dat is een beetje het probleem. Over een jaar, over acht maanden of over drie jaar krijgen we in één keer een verwijzing naar dit stuk, want 'ja, dat hebben we afgesproken in dat visiedocument'. Ja, doe het er maar mee. Dat is de democratische gang waar ik mee worstel. We zijn wel blij trouwens dat we het over grote ideeën gaan hebben. We zijn minder blij met hoe dit visiedocument eruitziet. Het is natuurlijk totaal niet het onze. Dat hadden jullie ook wel begrepen. Daar zal ik even een kort stukje over toelichten. Wat vinden wij lastig? Immigratie bijvoorbeeld. Dat wordt gewoon aangegeven als gegeven. Dat zijn keuzes die we kunnen maken. Er staat weinig in over onze eigen identiteit, maar het is heel veel 'Limburg midden in Europa'. Wij kunnen ook gewoon als eigen regio kiezen. We merken dat namelijk ook in onze Staten. We zitten op die tweesprong. Zijn we nou Limburgers die echt willen gaan voor zo'n eigen taal, zo'n eigen identiteit, zo'n eigen plek of zijn we toch meer over onze grenzen aan het kijken en zijn we niet gewoon een simpel kruispunt in Europa? Wat ons betreft is het dat eerste. Zonder al te veel te tornen aan de visie die er ligt – dan kan ik over meer dan 200 pagina's nog wel een heel stuk uitweiden over wat we allemaal niet willen – zal ik jullie trakteren op een klein stukje 'Forum voor Democratie'-Limburg in 2050. In 2050 zien wij een Limburg dat zichzelf weer kent, een provincie waar gemeenschappen hecht zijn en waar dorpen leven en steden bruisen zonder dat ze hun ziel zijn verloren aan bijvoorbeeld Europa. Een landschap waarin het glooiende Heuvelland, de Maas en de dorpskernen niet zijn opgeofferd aan grootschalige experimenten, maar met zorg zijn doorgegeven aan volgende generaties. We zien een Limburg dat niet afhankelijk is, maar krachtig geworteld in eigen kunnen, waar economie en innovatie hand in hand gaan met traditie en vakmanschap, zoals we dat al jaren kennen, waar jonge gezinnen blijven, omdat er ruimte is om te wonen, te werken en een toekomst op te bouwen. In 2050 is Limburg geen speelbal van internationale krachten, maar een regio met eigen regie, een plek waar verbondenheid, vrijheid en verantwoordelijkheid centraal staan, waar vooruitgang niet betekent dat we loslaten wie we zijn, maar juist dat we versterken wat ons al eeuwenlang draagt. En misschien, heel misschien, heeft Limburg in 2050 wel een iets meer autonome status. Heel misschien hebben we dan een referendum en heel misschien kunnen we die eigen identiteit een stukje beter uitdragen, omdat we een klein stukje meer onafhankelijk zijn van Nederland. Dank je wel.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Driessen. Dan is het woord aan mevrouw Berghorst voor de fractie van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, we kijken vandaag 25 jaar vooruit, maar ik wil beginnen met 25 jaar terugkijken in de tijd. Op 20 maart 2001 was ik net 17 jaar en ging ik naar de middelbare school. Het zal u niet verbazen, maar ik was voorzitter van de leerlingenraad, geschiedenis en maatschappijleer waren mijn favoriete vakken, mijn halfbroertje Guido was net geboren, mijn zusje van 14 en ik deelden één mobiele telefoon en Shaggy voerde de Nationale Top40 aan met het nummer 'It wasn't me'. Voor iedereen die deze oorwurm de rest van de dag in de oren heeft: mijn excuses. George W. Bush was net gekozen tot president van de Verenigde Staten en bij ons in de kantine op de middelbare school was daar veel kritiek op. Maar goed. Het was onrustig in het Midden-Oosten. De laatste linkse premier van Nederland, Wim Kok, gaf leiding aan een sociaalliberale coalitie bestaande uit PvdA, VVD en D66. Om nog heel even in verkiezingssferen te

blijven: collega's, het kan dus wel. Knappe koppen hadden de millenniumbug net voorkomen. We zaten midden in de nasleep van de .com-crisis. Thema's als klimaatverandering en duurzaamheid kwamen langzaam op de politieke agenda. In Limburg stelde de politiek in 2001 het provinciale omgevingsplan vast, toevallig. Het was bezig met voorbereidende onderzoeken naar de Buitenring, de Oost- en Westbaandiscussie op MAA was net afgerond en de Provincie deed, toevallig, onderzoek naar de toekomst van het vliegveld. De Provincie was er ook mee bezig de transitie van industrie naar kenniseconomie te maken. Als je 25 jaar terugkijkt in de tijd, dan kom je tot de conclusie dat er veel is veranderd. Met name de technologische ontwikkelingen zijn groot geweest de afgelopen 25 jaar. Maar tegelijkertijd zijn veel thema's van toen ook nu nog steeds heel actueel. Hadden onze voorgangers in 2001 een Toekomstvisie Limburg 2025 vastgesteld, dan was die toekomstvisie op 11 september 2001 in één klap volstrekt achterhaald. De terroristische aanslag op de Twin Towers in New York veranderde de samenleving en de wereld fundamenteel. Het enige wat je echt met zekerheid over de toekomst kunt zeggen, is dat die toekomst per definitie onzeker is. Met die bril kijkt de Partij van de Arbeid ook naar de Toekomstvisie 2050. De toekomst is onzeker en daarmee is deze toekomstvisie vooral een beschrijving van mogelijke, wenselijke en onwenselijke ontwikkelingen binnen vijf onderwerpen. Dat is niet onbelangrijk, voorzitter. Als er eind jaren negentig niet massaal wereldwijd fors geïnvesteerd was in het voorkomen van die millenniumbug, dan hadden we wellicht wel een wereldwijde crisis gehad op 1 januari 2000. Het is dus een instrument dat ons kan helpen met het maken van keuzes. Of, zoals het College het zelf beschreef, een richtinggevend document over ons toekomstig beleid. Wie deze toekomstvisie leest, moet concluderen dat we moeten anticiperen op een Limburgse samenleving die gaat veranderen door technologische, ruimtelijke en demografische ontwikkelingen. Uit de beschrijving bij verschillende thema's blijkt dat een grote verantwoordelijkheid wordt neergelegd bij gemeenschappen. Maar tegelijkertijd staat in deze toekomstvisie ook dat onze gemeenschappen steeds meer onder druk staan, dat sociale verbanden verzwakken en dat individualisering toeneemt in een wereld met een groeiende kloof tussen arm en rijk, die steeds meer digitaal opereert. Feit is dat in Limburg de samenleving te maken heeft met grote sociaal-maatschappelijke achterstanden die zonder interventie van generatie op generatie worden overgedragen. Feit is dat we met steeds minder mensen werk moeten verzetten. Feit is dat onze gemeenschappen op het platteland steeds meer onder druk staan. Voorzitter, dat roept de vraag op of en hoe onze mensen en gemeenschappen deze ingrijpende veranderingen kunnen dragen. De PvdA vindt het een gemis dat die vraag niet aan bod komt in onze toekomstvisie, juist omdat dit document richtinggevend gaat zijn voor toekomstig beleid. Het aanpakken van sociaal-maatschappelijke achterstanden, het versterken van de beroepsbevolking en het behouden van gemeenschapszin zijn randvoorwaardelijk voor de toekomst van Limburg, waarin elke Limburger telt en waaraan elke Limburger kan meedoen. Gelukkig is deze toekomstvisie nog niet af. Dit document gaat als basis dienen voor een gesprek met de samenleving. Wij verwachten dat de vraag of de samenleving deze veranderingen kan dragen ook daar zal terugkomen. Daarom, voorzitter, dient de Partij van de Arbeid vandaag een motie in. Ik zal het dictum voorlezen. Ik ben net binnen de tijd. Gelukkig. 'Verzoeken het College om: aan de Toekomstvisie 2050 een analyse toe te voegen die ingaat op de vraag of en hoe onze mensen en gemeenschappen, en daarmee onze samenleving, de verwachte ingrijpende veranderingen kunnen dragen op basis van de principes van brede welvaart / In deze analyse nadrukkelijk aandacht te hebben voor de verscheidenheid van de Limburgse samenleving, sociaal-maatschappelijke achterstanden, de uitdagingen van de beroepsbevolking en gemeenschappen in de stad en op het platteland / Deze analyse op te stellen parallel aan het gesprek met de samenleving en bestuurlijke samenwerkingspartners en dit gesprek te gebruiken om de analyse te voeden / In de jaarstukken een dekkingsvoorstel op te nemen voor het opstellen van deze analyse / En gaan over tot de orde van de dag.' Dat was het.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Berghorst. Misschien komen er interrupties. Ja? Een interruptie van de heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde mevrouw Berghorst zeggen dat we dit document tot 2050 mee moeten nemen. Op dit moment zit er een College waar u in zit. Na deze periode volgen nog zes andere Colleges. Gaat u ervan uit dat dit College zes periodes blijft zitten?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dat zou heel mooi zijn en wat mij betreft mag er nog wat meer rood en groen in, maar ja, goed, dat is aan de kiezer, mijnheer Hoks.

De vicevoorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Verwacht u dan ook dat een nieuw College, dat bijvoorbeeld over twaalf maanden gekozen wordt, misschien het hele document heel anders gaat gebruiken?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik denk dat een nieuw College en een nieuwe Staten dit document mooi kunnen gebruiken als basis voor het beleid dat zij gaan inrichten, maar het is aan de politieke partijen welke keuzes zij daarin maken. Deze toekomstvisie maakt daar geen keuzes in. Dit is geen beleidsstuk. Het is een toekomstvisie.

De vicevoorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ja, tot slot. De wereld verandert. Daar kom ik straks ook op in mijn bijdrage. Ik denk dat wij hier met een toekomstvisie gaan werken die al volgend jaar compleet anders kan zijn. Tot zover, voorzitter.

De vicevoorzitter: Ik dank mijnheer Hoks. We moeten even schorsen voor de interruptie van de heer Nijskens, want de livestream doet het op dit moment niet. Ik schors de vergadering voor drie minuten.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: … kort toelichten, het gaat over een externe factor. De camera's in deze zaal werken wel, en dat kunnen wij hierachter ook zien, maar daar waar de boel moet worden doorgezet richting web, daar werkt het nu niet. Wat wel werkt, en dat kunnen mensen extern ook gewoon gebruiken, is de link naar de audio. Dus het geluid loopt wel door. En daarom wilde ik ook heropenen en doorgaan, en niet blijven wachten tot er ook beeld was. Er wordt ondertussen wel aan gewerkt om ook dat beeld weer terug te krijgen. Dan gaan we naar de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Ik moet even nadenken waar ook alweer de interruptie over ging, maar het ging over de motie van de PvdA. En daar heeft u in het eerste dictumpunt staan dat die analyse op basis van de principes van de brede welvaart moet plaatsvinden. Nou vragen wij ons af: de brede welvaart heeft natuurlijk meerdere principes. Heeft u daar een prioriteit aan de diverse principes? Want daar zit nogal wat een verschil in, en zeker als ik u ideologisch bekijk en als ik onze partij ideologisch bekijk.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik geef daar geen prioriteit aan. Dus wat mij betreft, het leerstuk brede welvaart, breed bezien, zou ik willen meenemen als basis voor die analyse. Waarbij voor de Partij van de Arbeid bijvoorbeeld wel belangrijk is dat we niet een gemiddelde nemen van de gemiddelde Limburger en of het gemiddeld met de Limburger goed gaat. Maar dat nuanceer ik ook in het tweede bullet in dat dictum, hè. Het is belangrijk dat we die verscheidenheid van de Limburgse inwoners goed meenemen daarin. En ik noem altijd het voorbeeld van Lodewijk Asscher, die laatst in de krant zei: als iemand met een bijstandsuitkering en Elon Musk samen een biertje drinken op een terras, dan zijn ze allebei gemiddeld miljardair. Maar dat wil niet zeggen dat het met beiden ook even goed gaat. En daar gaat het mij om. Dus we

moeten niet naar gemiddelden kijken, maar we moeten naar die verscheidenheid kijken, en dán het leerstuk van brede welvaart toepassen.

De vicevoorzitter: Een vervolgvraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank voor het antwoord. U laat denk ik wel een kans lopen. Want als je naar de monitor kijkt, scoren we met name op de hardere zaken in de Brede Welvaartsmonitor juist heel goed als Nederland. En net op die dingen die wat softer zijn, scoren we minder. Dus misschien dat u uw antwoord nog kunt bijstellen, maar dat hoeft van mij niet. Dan heeft u opgenomen in de jaarstukken: een dekkingsvoorstel opnemen voor het opstellen van de analyse. Wat mág het van u kosten?

De vicevoorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, dat is een goede vraag, want het is best wel ingewikkeld, hè. En ik denk dat we vooral moeten kijken… Wat ik begrijp, is dat die Toekomstvisie, die vijf verschillende thema's, dat heeft ook wat gekost. En laten we met elkaar afspreken dat de kosten niet de kosten voor die individuele thema's overstijgen.

De vicevoorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dan zal ik die vraag dadelijk aan het College verbijzonderen. Dan als laatste: kijk, wij vinden wel als we die motie gaan steunen, het mag geen excuus zijn tot stilstand. Wij willen vooruitgang halen. Dus wij vinden ook dat mensen vooruit moeten kunnen komen via hun werk, via ondernemerschap, en via eigen verantwoordelijkheid. Hoe ziet u dat?

De vicevoorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik denk dat deze motie niet leidt tot stilstand. Ik denk dat deze motie juist kan gaan bijdragen aan het mogelijk maken dat meer Limburgers vooruit kunnen komen op de wijze die u beschrijft. Want feit is, mijnheer Nijskens, dat heel veel Limburgers niet vooruit kunnen komen op de wijze die u beschrijft. En die Limburgers, daar hebben we juist in deze motie aandacht voor. Omdat dat ook de Limburgers zijn die op basis van deze Toekomstvisie een klein beetje ondersneeuwen. Dus ik denk dat wij het met elkaar eens zijn dat je dat mogelijk moet maken voor alle Limburgers.

De vicevoorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, eigenlijk is het dan de vierde. Maar dan leidt die analyse eerder tot acties op die punten die wij belangrijk vinden, tot ingrepen. Maar ik zal er dadelijk in mijn termijn op terugkomen.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan is het woord aan de heer Hanegraaff, voor de fractie van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja voorzitter, ik had vandaag ook het liefst gewoon echt over de inhoud gepraat. Ik doe niets liever dan over langetermijnperspectieven te praten, en ik zou het fantastisch vinden om dat samen met de Staten te doen. Maar dat is niet de status van dit stuk. Ik ga er wel straks iets over zeggen, maar laat ik eerst met mijn bijdrage beginnen. Voorzitter, een van mijn favoriete politiek filosofen is Edmund Burke. En die heeft ooit de uitspraak gedaan, en ik parafraseer, dat de samenleving niet uitsluitend een contract is tussen de levenden, maar ook met de doden uit het verleden en degenen die nog geboren moeten worden. Met deze uitspraak maakte hij duidelijk dat individuen in een samenleving de verantwoordelijkheid hebben om instituties, tradities en waarden die zij van hun voorouders ontvangen, zorgvuldig te beheren, en natuurlijk ook dan zorgvuldig door te geven aan de toekomst, aan de volgende

generatie. Volgens Burke was dit overigens niet een bijzaak, maar dit was de essentie van de politiek. Voorzitter, ik ga nu twee punten geven waarvan ik denk dat Burke heel erg blij zou zijn met dit stuk, en één punt waar hij misschien wat kritischer op zou zijn. Het eerste stuk waar hij blij mee zou zijn, is dat dit stuk dit wel ademt. Er wordt een goede poging gedaan om de wortels van de Limburgse samenleving op een aantal vlakken te doorgronden, in kaart te brengen en vervolgens eigenlijk een toekomstvisie te laten worden. Dus daarvoor hulde. Het tweede punt waar hij het mee eens zou zijn, is: het verleden, het heden en de toekomst, die behoren ons in deze zaal natuurlijk niet toe. Wij zijn slechts een van de vele stemmen die Limburg definiëren, en slechts passanten van een samenleving die meer is dan de som der delen. Wij zijn dan ook verheugd, en ik denk dat Burke dat ook was, dat het document dat we vandaag vaststellen geen eindpunt is maar een startpunt. Het is een uitnodiging voor een gesprek met de samenleving. En we zijn dan ook blij dat de Gouverneur, en ik neem aan ook de Gedeputeerde – en dat is dan ook meteen mijn eerste vraag – Limburg in zullen trekken om het geluid van Limburg op te halen, zodat we samen kunnen werken aan een toekomst die is verbonden met ons rijke verleden. Dan een puntje waar Burke waarschijnlijk wat kritischer op zou zijn. Het stuk dat nu voor ons ligt, focust zich – en hoe belangrijk ook – op een aantal elementen die Burke misschien wat ondergeschikt zou vinden. Dus het is enorm belangrijk dat een samenleving over de economie <onverstaanbaar>[01:57:10], over de infrastructuur, over mobiliteit. Maar we moeten ook constateren dat gebouwen, geld of een treinverbinding niet definiëren wat Limburg is. Een samenleving wordt vooral verbonden door waarden, door tradities en een gemeenschappelijke cultuur. En we vinden dat dit toch beperkt terugkomt in het stuk. Kan GS aangeven op welke manier juist deze essentiële bouwstenen van de Limburgse toekomst hun weg weten te vinden in dit stuk of haar opvolgers? Dan nog twee vragen, en die gaan meer over het proces. De CDA-fractie is echt heel erg benieuwd hoe de komende periode eruit gaat zien. We gaan gesprekken voeren, of GS gaat gesprekken voeren, de Gouverneur gaat gesprekken voeren, maar wat gaan we dan doen vervolgens met die informatie? Komt daar op een gegeven moment dan een nieuw rapport, waar wij dan als Staten weer over gaan praten? En ik nodig ook echt GS uit om een plan te ontwikkelen dat we dat doen. Ik heb al een aantal mensen hierover vragen horen stellen. Maar uiteindelijk is dat toch de essentie van waar wij mee bezig zijn, hier. Wij willen een betere toekomst voor Limburg. Iedereen heeft daar andere ideeën over, en ik denk dat we daar met z'n allen over moeten praten. Dus ik denk dat het mooi zou zijn als er uiteindelijk een stuk komt waar we informatie hebben opgehaald uit de samenleving, informatie uit de Staten, ook echt een debat. En dat het een nieuw stuk is, waar we vervolgens weer een gesprek over kunnen voeren. En wat daar dan met volgende coalities en dergelijke gaat gebeuren, dat is aan hen. Maar dan hebben wij in ieder geval onze stempel op de toekomst gedrukt. Het derde punt, en dat is misschien wel het meest belangrijke voor ons: er staat een hele lijst met moties in de inleiding waar dit stuk op gebaseerd is. Maar voor de CDA-fractie zijn die moties eigenlijk… Bijna niet een van die moties is afgedaan, met dit stuk. En dat is ook omdat de status van het stuk geen visie is, terwijl er wel om heel veel visie werd gevraagd. Dus de vraag is eigenlijk heel simpel: zou de Gedeputeerde de lijst van moties gewoon eens even na kunnen gaan, en zeggen: wanneer kunnen wij daar nou uiteindelijk dan wél een uitkomst van verwachten? Ik zal mijn eigen moties dan eventjes heel kort benoemen. De eerste is: de economische visie. We zijn het erover eens dat dit niet een economische visie is, dus er moet nog een economische visie komen – waar ik ook graag over in debat zou gaan. Maar ook bijvoorbeeld de economische-effectenrapportage wordt erin genoemd als aanleiding. Maar dit is geen antwoord, dit is geen economische-effectenrapportage, natuurlijk. Mijn vraag toen was expliciet: ik wil dat bij majeure beslissingen er een economische-effectenrapportage wordt gedaan. Dus wat zijn de effecten van dit beleid op de economie van de toekomst? Dus ook graag daar een reactie, zodat ik enigszins een beeld heb van wanneer we eigenlijk de rest van de moties kunnen verwachten. Daar laat ik het bij. En ik heb het perfect getimed, zie ik.

De vicevoorzitter: Dat klopt. Dank u wel, mijnheer Hanegraaff. Maar er komt wel nog een interruptie voor u – dan krijgt u toch wat extra spreektijd – van de heer Driessen. Mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, daar draag ik graag aan bij. Vooral voorzitter, als het een discussie betreft omtrent Edmund Burke – geweldige keuze, echt fantastische keuze, maar ook

complimenten voor uw lezing vanuit het perspectief van Burke. Ik wil er natuurlijk wel wat op toevoegen. Want over het algemeen echt een uitstekend gekozen persoon, die eigenlijk het conservatisme weer wat interessant heeft gemaakt na de Verlichting, en ook de enige die sterk kritiek uitte op die Verlichting. Hoe zou Edmund Burke onze punten in dit stuk beoordelen als het gaat om het waarborgen van die traditie, bijvoorbeeld in het opgaan in Europa? Het kijken naar de <onverstaanbaar>[02:00:41]. Ik had daar zelf al een stukje in mijn bijdrage. En hoe zou hij kijken naar het als een onvoldongen feit zien dat de immigratie in Limburg waarschijnlijk wel tot een punt komt dat er een enorme verschuiving van cultuur plaatsvindt?

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Dat vind ik een heel interessante vraag. Moeilijk om daar in een korte zin antwoord op te geven, maar ik zal een poging doen. Ik denk dat je daar twee dingen uit elkaar moet trekken. Je hebt het vraagstuk van Europa. Ik denk dat Edmund Burke an sich daar geen problemen mee heeft op het moment dat, laten we zeggen de culturele waarden van Europa niet een bedreiging vormen voor de culturele waarden die wij hier in Limburg zouden hebben. Dus voor Burke is het van belang dat je een samenleving hebt waar de identiteit, de gezamenlijke identiteit eigenlijk hetgeen is waar je als meeste zuinig op moet zijn. Op het moment dat daar een bedreiging van buitenaf komt, of van binnenuit – het kan eigenlijk twee kanten uit – dan is dat iets waarvan Burke zegt: daar moet je heel erg voorzichtig mee zijn. Het probleem is, als je dan kijkt naar Europa, zie ik niet zozeer hoe, laten we zeggen de Europese waarden die er op dit moment zijn echt een bedreiging zijn voor de Limburgse of de Nederlandse identiteit, omdat ik vooral constateer dat Nederland heel erg leidend is geweest in de waarden die Europa heeft ontwikkeld. Als je puur kijkt naar het verleden, dan zijn juist de CDA-waarden en de dominante CDA-politici altijd degenen geweest die de Europese Unie vorm hebben gegeven in de waarden die er zijn. Dus ik zie daar an sich niet echt een discrepantie tussen. Tweede punt, als het gaat om migratie: migratie kan zeker een bedreiging zijn voor waarden, dat ga ik niet ontkennen. Het punt is alleen: hoe sterker de samenleving is, hoe beter je bestand bent tegen de waarden die migranten met zich meenemen. Dus ik denk dat Burke zou zeggen: je moet als eerste ervoor zorgen dat je een supersterke dominante Limburgse identiteit hebt, waar mensen zich in kunnen verbinden. En ik zie die heel erg sterk in Limburg. En dan is er ruimte voor migranten, omdat – en dat is natuurlijk ook iets wat Burke zegt – op dat moment is het zo dat die migranten die hier komen ook die cultuur willen overnemen, omdat zij ook zien: de waarde van die cultuur die daar speelt. Dus als ik kijk naar de kritieken die er zijn, ik vind, en daar geef ik u volkomen gelijk in: daar is te weinig aandacht voor in dit stuk. En dat is ook een van de vragen die ik heb gesteld. Maar het is niet iets waar ik me direct zorgen over maak. Maar het is wel iets waar we zorgvuldig naar moeten blijven kijken, van: is dat het geval of niet? Ik hoop dat dat uw antwoord een beetje…

De vicevoorzitter: Dat gaan we zien. Een vervolgvraag van de heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou ja, dat komt best wel dicht in de buurt. En als we het over eenzelfde denker hebben, waar we allebei wel wat in zien, dan is dat natuurlijk ook niet vreemd. Ook een belangrijk concept van Burke en een uitspraak van hem: ‘To make us love our country, our country must be lovely.’ Dus oftewel, het kunnen vertalen naar deze provincie ook dat ik een bruggetje maak naar mijn eigen bijdrage. U zei het zelf al: als wij een plek willen waar een cultuur bestand moet zijn tegen gevaar of veranderingen van buitenaf, dan moet die cultuur zelf sterk genoeg zijn of die identiteit zelf sterk genoeg zijn. En ik ben het daar eigenlijk volledig mee eens. Dus ik denk ook dat we een goede brug kunnen slaan hier, naar de Limburgse identiteit. Hoe beter dat we die uitdragen, hoe beter dat we die neerzetten, hoe beter we daartegen bestand zijn. We mogen – en daar verschillen we misschien net iets van mening – ook die gevaren niet uit het oog verliezen, vooral omdat hier net over de grens toch net een iets andere cultuur heerst dan in ons mooie Limburg. Maar verder een topbijdrage. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik denk inderdaad wel dat, we zijn het misschien eens over de analyse, maar over, laten we zeggen het principiële punt dat de identiteit van een gemeenschap eigenlijk leidend moet zijn in vele beslissingen die je neemt, daar zijn we het volledig over eens. Dus, dank daarvoor.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Hanegraaff. Dan is het woord aan mevrouw Wesseling, voor de fractie van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Voorzitter, iets meer dan 25 jaar geleden werd ik geboren. En daarmee behoor ik tot de generatie die in 2050 midden in het leven staat. En de wereld waarin ik opgroeide zag er al heel anders uit dan die van mijn ouders. En als we vooruit kijken weten we één ding zeker: de wereld wordt in 2050 wéér totaal anders. En in de commissie hebben we uitgebreid gesproken over het stuk, en heb ik namens D66 uitgebreid geschetst hoe de Toekomstvisie er wat ons betreft uit zou moeten zien. D66 zou dan kiezen voor een ambitieuze, gedurfde en inspirerende Toekomstvisie, die een beeld schetst van hoe Limburg in 2050 eruit kán zien. En verschillende partijen zien uiteraard verschillende toekomsten voor Limburg voor zich. En dat heeft er ook toe geleid dat PS de Toekomstvisie niet langer vaststelt, maar ter kennisgeving aanneemt. En wat betekent dit besluit voor het College wanneer zij ook op pad gaan met deze Toekomstvisie? Graag een reflectie hierop. Want D66 herkent zich in grote lijnen van de Toekomstvisie: een innovatieve economie, sterke internationale verbindingen, een duurzame energievoorziening en een gezonde leefomgeving. Maar wat ons betreft missen we wel ook nog één belangrijk perspectief, en dat is het sociale perspectief. Want een Toekomstvisie gaat niet alleen over ruimte, economie en infrastructuur, maar ook over mensen, over de vraag hoe Limburg er in 2050 uitziet voor de Limburgers die hier wonen, werken en opgroeien. En voor D66 hoort daar een provincie bij waar iedereen gelijke kansen krijgt. Een Limburg waarin diversiteit en inclusie vanzelfsprekend zijn, en waar iedereen zichzelf kan zijn. En een Limburg waarin we niet alleen investeren in stenen en infrastructuur, maar ook in brede welvaart. En daarom vinden wij het belangrijk dat het sociaal perspectief sterker wordt meegenomen in de verdere uitwerking van de Toekomstvisie, en dienen wij de motie van PvdA ook graag mee in. Tot zo ver.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Wesseling. Dan is het woord aan de heer Schyns, voor de fractie van JA21.

De heer Schyns (JA21): Voorzitter, “Gouverner, c’est prévoir”, zei Émile de Girardin, oftewel: regeren is vooruitzien. Effectief bestuur vereist langetermijnvisie. Nu liggen mijn politieke visies ver van die van Girardin, maar hier had hij het bij het juiste eind. Het grootste verschil tussen succesvolle en niet-succesvolle sociaaleconomische regio’s is uiteindelijk terug te brengen tot maar één ding: het prioriteren van morgen boven vandaag. En dat klinkt heel simpel, maar de essentie van een succesvolle maatschappij is impulsie verwisselen voor langetermijnvisies. Iets wat ik al jaren mis bij de meeste partijen in ons politieke landschap. Derhalve ben ik erg te spreken over een document dat al begint met: 2050. Laat ik daarom beginnen met te zeggen dat het goed is dat er wordt nagedacht over de toekomst van Limburg. De opgaven waar we voor staan richting 2050 zijn groot: woningbouw, energievoorziening, mobiliteit, economie en het behoud van ons landschap. Maar tegelijkertijd moeten we ook eerlijk zijn over het document dat vandaag voorligt. Het is een nice-to-have-visie. Maar inhoudelijk hebben wij als Staten hier weinig richting aan gegeven. We stellen iets vast ter kennisgeving, maar eigenlijk is het een apolitiek document. We classificeren dit als een Limburgs kompas, en niet meer dan dat. We zullen het derhalve ook niet meer belasten met meer woorden dan nodig is. Derhalve concludeer ik: voor JA21 is dit nadrukkelijk geen kaderstellend document. En dat wil ik gezegd hebben, zodat er niet later teruggegrepen kan worden hierop. Het is een denkdocument, een hulpmiddel. En dat betekent ook dat de echte keuzes nog gemaakt moeten worden. Want regeren is vooruitzien, maar daar moeten we dan wel echte keuzes bij maken. Keuzes over waar we bouwen, keuzes over hoe we omgaan met energie, keuzes over onze economie en ons landschap. En misschien het belangrijkste: keuzes over hoe we Limburg geen Wallonië gaan maken. En die keuzes horen hier thuis in Provinciale Staten, bij concrete voorstellen waar wij als volksvertegenwoordiger daadwerkelijk over besluiten. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Schyns. Dat levert een interruptie op van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Nee, bedankt voor de bijdrage, daar kon ik me goed in vinden. Ik vroeg me een beetje af over de vorm dan, hoe JA21 dat ziet. Want er zijn twee manieren. Je kan zeggen: dit stuk ligt er nu, en we gaan dan bij specifieke beleidskaders natuurlijk echt pas vastleggen wat het dan betekent. Dus dat is één mogelijkheid. Het risico daarvan is natuurlijk wel dat dit wel een eigen status gaat krijgen, op een gegeven moment. Forum voor Democratie sprak daar eigenlijk ook over. Over vijf jaar weet niemand meer wat de status van dit rapport was, en gaat dat dan toch een soort van leidend document zijn. Dus zou JA21 daar ook voor zijn, om toch in de komende tijd er nog eens met deze Staten een goed gesprek over te hebben wat wij nou als toekomstvisie zien? Dat toch op een bepaalde manier vast te leggen. Zodat we in ieder geval, ook al is het aan het einde van onze periode, maar dat we in ieder geval echt met trots kunnen zeggen: hé, dit is wat onze Staten in 2026 ziet. En dan kan de volgende Staten daar prima andere ideeën over hebben, maar dan hebben we het in ieder geval achtergelaten op een manier dat wij zeggen: daar kunnen wij met zijn allen een soort van punt achter zetten. Hoe kijkt JA21 daar tegenaan?

De vicevoorzitter: Mijnheer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja, daar zijn we een groot voorstander van. De vraag is echter alleen: als je een document maakt waar geen concrete gewichten aan hangen – laat ik het maar zo stellen – wat de meerwaarde dan is voor een volgende vier jaar, waar misschien andere mensen aan het roer zitten. Dus ik ben daar een groot voorstander van, maar ik zou er dan wel een bepaalde verbinding aan willen leggen, zodat het niet alleen maar in het kastje komt te liggen, laat ik het maar zo stellen.

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Nee, maar daar ben ik het juist mee eens. Waar ik wel behoefte aan voel, waar onze fractie heel erg behoefte aan voelt, is om dát gesprek juist te voeren, over die gewichten: waar leggen we nou de nadruk? Waar zitten die moeilijke politieke keuzes? Bijvoorbeeld, in de scenario's staan wel degelijk echte politieke keuzes, harde keuzes die je moet maken: "als je *dit* wilt, kan je *dat* niet doen". Dat soort gesprekken denk ik dat wel goed is als we die een keer hier zouden voeren. En volgens mij voldoet dat dan aan wat u ook bedoelt, via de voorzitter.

De vicevoorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja, eens. Ja, zeker.

De vicevoorzitter: Goed. Dan nog een interruptie van mevrouw Mertens, en daarna van de heer Driessen.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja dank u wel, voorzitter. De heer Hanegraaff zijn interruptie gaf me de mogelijkheid om even na te denken of ik deze interruptie wilde plegen. Maar het feit dat ik hier sta, wil zeggen dat ik hem ga doen. Ik was toch wel heel erg geïnteresseerd in uw opmerking over: we willen niet worden zoals Wallonië. Die triggerde mij toch. Dus wat is er in hemelsnaam mis met Wallonië?

De vicevoorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja, ik ben eigenlijk heel blij dat deze vraag gesteld wordt, want het geeft mij dus tijd om hier wat meer over te zeggen. Ik denk dat we allemaal weten dat er in België, en u zeker denk ik, een verschil is tussen Vlaanderen en Wallonië. En het grootste verschil daartussen, en dat is een retorische vraag, ik weet niet of u dat weet, is: werkgelegenheid. En werkgelegenheid is allesbepalend uiteindelijk, naar een sociaaleconomisch florerende regio. En het risico van Limburg is dat alle werkgelegenheid verdwijnt naar de Randstad, en dat wij dan hier eigenlijk totaal achterlopen op die Randstad. En dat is wat eigenlijk,

denk ik, de grootste uitdaging is voor Limburg, dat we voorkomen dat wij net zoals Wallonië eigenlijk in een tweelandenstelsel komen. Dat is denk ik het belangrijkste.

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Flabbergasted, sorry voorzitter. Ik heb hiervoor geen vervolgvraag, maar het is me helder waar de heer Schyns inderdaad zijn gedachten naartoe gaan nu.

De vicevoorzitter: Goed. De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, de heer Schyns heeft met zijn bijdrage mij inspiratie opgeleverd. Die zal ik dan maar vervatten in een vraag. Wat zou de heer Schyns vinden van, in navolging van uw pleidooi dat het belangrijk is om het over die vergezichten te hebben: als wij nu eens een motie aan onszelf schrijven om ieder jaar een debat in te plannen op het moment dat het rustig is, waar we met de Staten onderling spreken over de visie voor Limburg voor over dertig jaar. En dan niet met GS, maar met PS.

De vicevoorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Dit lijkt mij een uitstekend plan. Ja.

De vicevoorzitter: Goed. Mevrouw Boven, ook nog een interruptie voor u.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. De discussie over Wallonië roept bij mij ook wat vragen op. En ik kom niet uit Wallonië, maar ik kom uit Groningen. En ondanks de discussie hierover dat de culturen veel op elkaar lijken, er zitten wel degelijk verschillen tussen Groningen en Limburg. En een van de dingen is, dat het lijkt alsof in Limburg er een angst is om te klein te zijn. Groningers hebben dat nooit, die zijn trots op wat ze hebben. En u heeft het hier over de angst dat alle werkgelegenheid naar het westen zou gaan. En ik vraag me af: waar is die angst op gebaseerd? Ik zie dat helemaal niet hier gebeuren. We hebben zoveel om trots op te zijn. En waarom leidt die angst tot dit soort uitspraken?

De vicevoorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Voorzitter, ik heb zeker geen angst. Dit zijn de feiten die dit uitwijzen. De statistieken liegen er niet om. En ik denk dat het heel erg schadelijk is als we dan hier gaan doen alsof het angstig is en ontkennen waar we feitelijk in zitten. Als wij niet actie ondernemen in Limburg, dan is die werkgelegenheid er straks helemaal niet meer zoals die zou moeten zijn. En dan loop je dus achter. Dus ik denk dat het heel belangrijk is dat die realisatie er komt, als die er nog niet is.

De vicevoorzitter: Mevrouw Boven, een vervolgvraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het is geen vraag, het was een opmerking. Volgens mij zei u zelf angst, maar…

De vicevoorzitter: Dank. De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik hoor geen vraag. Maar dan wil ik me toch nog wenden tot mijn lieve Statenleden, want ik vind het toch wel heel belangrijk dat realisatie er is, want ik heb me hier al een tijdje in verdiept, dat als wij met zijn allen niet zorgen dat de werkgelegenheid hier blijft bestaan, dat de mensen uiteindelijk ook niet meer de rekeningen kunnen betalen, en dat Limburg leegvloeit. En de vergrijzing neemt

toe, en we moeten de jeugd hier naartoe trekken. Want we hebben een prachtige provincie, en we hebben een mooie cultuur en we hebben mooie landschappen. En juist dat wil ik koesteren.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Schyns. Dan gaan wij naar de heer Wolters Gregório; mevrouw Smeets voor de fractie van de SP. Ja, dat is een mooie ruil.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, wij doen vandaag graag de stoelendans, voorzitter. Voorzitter, we hebben vandaag hier veel filosofen gehoord in dit huis, maar laat de SP vooral proberen om juist het verhaal van de Limburgers als inspiratie te zien voor de toekomst. En even om terug te komen op het debat van zojuist: Limburg levert een cruciale bijdrage aan de nationale economie. Wat er niet goed gaat, is dat Den Haag dat niet inziet en de investeringen in onze regio wegblijven. Dat is wat er misgaat. Als we spreken over Limburg in 2050, dan helpt het dat deze visie niet één toekomst schetst maar mogelijke richtingen verkent. Dat is waardevol, want het laat zien dat de toekomst geen vaststaand gegeven is, maar vaak het resultaat is van keuzes. Maar laten we daar ook eerlijk over zijn: deze scenario's gebeuren niet vanzelf. Ze komen tot stand door keuzes die wij hier maken. We draaien als politici in dit huis mee aan knoppen die bepalen welke kant Limburg op gaat. En dat doen we misschien niet altijd alleen ten goede. Want keuzes hebben effecten – of dat nu een effect is op de mens, op de natuur, op de woningmarkt, op mobiliteit, ons energiesysteem of onze economie. Een voorbeeld daarvan is de uitspraak in de Visie 2050: op plekken waar geen intercitystation in de buurt is staat de bereikbaarheid van arbeid onder druk. Dat zagen we recentelijk ook bij het werkbezoek aan Medlands, in Heerlen. Die vragen om betrouwbare buslijnen en het verbreden van de rotonde, zodat er betere verkeerscirculatie is, wat cruciaal is voor medewerkers om op het werk te komen en Medlands als sterke logistiek partner in de regio te laten draaien. Dat werk dat zij daar doen is dan weer cruciaal voor de bestaanszekerheid van inwoners, in een toch al sociaaleconomisch kwetsbare regio. En die medewerkers hebben baat bij betaalbare woningen, waarbij ze niet twee derde van hun salaris aan huur of hypotheek hoeven te spenderen, maar ook in onze economie, en hun tijd in het bouwen van een sterke gemeenschap kunnen investeren. Kortom, alles hangt met elkaar samen. En wat in deze visie opvalt, is dat er veel gesproken wordt over economie, ruimte, mobiliteit en systemen. Maar te weinig over de vraag: kan onze samenleving en de Limburgers deze toekomst eigenlijk wel dragen? We weten dat gemeenschappen onder druk staan, ongelijkheid toeneemt, en steeds meer verantwoordelijkheid bij inwoners wordt neergelegd. Maar zonder sterke samenleving is geen enkele visie houdbaar, en daarom zeggen wij: elke Limburger moet kunnen meedoen. En onze sociale inhaalrace in gebieden waar dat nodig is, om te voorkomen dat we problemen doorgeven aan de toekomstige generaties. En daarom dienen wij dan ook de motie van de Partij van de Arbeid, De samenleving is de toekomst, mee in. Want je kunt simpelweg geen toekomst bouwen zonder inzicht in de draagkracht van onze mensen. Voorzitter, we zijn ook niet overal verantwoordelijk voor. Maar net zoals bijvoorbeeld bij de intercity Heerlen-Aachen-verbinding zijn deze wel cruciaal voor de toekomst van Limburg en onze aanhaking bijvoorbeeld op de Euregio. Niet ondergeschikt, mijnheer Hanegraaff. Ook op energie zien we dat grote keuzes nodig zijn. De vraag is niet alleen hoe we energie opwekken, maar vooral: wie heeft daar zeggenschap over. En als SP kiezen wij voor energie als collectieve voorziening, om onze strategische autonomie te versterken, publieke regie en ruimte voor lokale initiatieven. Want energie moet niet alleen duurzaam zijn, maar ook eerlijk. En dan de economie. De veranderingen die op ons afkomen zijn groot: werk verandert, sectoren veranderen. En niet iedereen profiteert automatisch mee. En daarom zeggen wij: economie moet bijdragen aan bestaanszekerheid én brede welvaart. Dat betekent wat ons betreft: investeren in mensen, en investeren in scholing en zekerheid. Maar zeker ook investeren in innovatie, maar nooit zonder publiek zeggenschap. Want als wij investeren moet de samenleving mede-eigenaar zijn van de toekomst. Ook wij vinden dat deze visie nog te weinig antwoord geeft op onze motie en de visie op onze economie. Daar hebben we ook uitgebreid met elkaar over gesproken. Voorzitter, deze visie laat boven alles zien dat onze keuze ertoe doet. We bepalen mee of Limburg socialer wordt of ongelijker, sterker wordt of kwetsbaarder. Wij kiezen als SP voor een Limburg waar iedereen meetelt, waar gemeenschappen sterk zijn en waar collectieve belangen voorop staan. Voorzitter, deze Toekomstvisie die hier voorligt is niet van ons. Ze is van Limburg. Van de mensen die straks moeten leven met de keuzes die wij hier maken. Dus laten we haar niet hier houden, maar terugbrengen

waar ze hoort: bij onze Limburgers. We kijken dan ook ontzettend uit naar het samen vorm en inhoud geven aan de gesprekken over onze toekomst. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan is het woord aan mevrouw Mertens, voor de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, Patti Smith, die zingt: “I was dreaming in my dreaming of an aspect bright and fair. And my sleeping, it was broken. But my dream, it lingered near.” Het College, voorzitter, heeft een eigen droom, een heel boekwerk, een Toekomstvisie 2050 opgesteld. En dat op zich verdient, nogmaals, een compliment. Maar als GroenLinks hadden we toch een wat andere droom gehad. We hadden bovendien het proces hier naartoe ook anders aangepakt, en het resultaat – de droom, de Toekomstvisie – was ook anders geweest. Als we als GroenLinks een aantal bureaus in de arm hadden kunnen nemen om toekomstscenario’s voor Limburg uit te werken en een visie voor Limburg in 2050 op te schrijven, dan hadden we ook een ander vertrekpunt gekozen, namelijk: hoe ziet die wereld eruit als er aan de randvoorwaarden om te kunnen leven op deze planeet is voldaan, natuur ten volle beschermd, waterkwaliteit op orde, en klimaatverandering gestopt. We hadden ook laten optekenen wat ‘we’, de samenleving, daarvoor nu en in de komende jaren nog moeten doen en laten. Wat de ruimtelijke en menselijke uitdagingen daarvan zijn. En hoe je met de verdeling van de lusten en de lasten van de aanpak van klimaatverandering omgaat. En of we Limburg weerbaar, veerkrachtig of zelfredzaam maken in de aanpak van die klimaatverandering. Doe je dat eerlijk door om te kijken naar elkaar? Of is de visie: ieder voor zich?

De vicevoorzitter: Een interruptie van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Voorzitter, als ik die toekomstvisie lees, dan zit er een achterliggend rapport achter: PBL-rapport, Landbouw- en Natuurverkenning. En er wordt gekeken in dat rapport hoe we aan de drie VHR-doelen, KRW-doelen en klimaatdoelen kunnen voldoen. En ik vraag me eigenlijk af … Want ik hoor van u: er is onvoldoende aandacht voor het klimaat. Maar volgens mij is de hele Toekomstvisie op basis van dit rapport – hoe kunnen we aan die doelen voldoen, hoe kunnen we daar invulling aan geven – opgebouwd. Dus wat ontbreekt er volgens u?

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Wat er ontbreekt is enerzijds: de volledige extremen waren interessant geweest om daarnaar te kijken, van: wat als we niets doen aan klimaatverandering, wat betekent dat dan ruimtelijk gezien en voor de samenleving? Wat als we het ten volle aanpakken? Wat als we ergens in het midden blijven zitten? Maar ook: hoe pakken we dat aan? En waar leggen we dan de lusten en de lasten? Doen we dat allemaal samen? Doen we dat allemaal individualistisch? Gaan we daar als overheid volledig voor staan? Wij hadden dat een heel interessante uitwerking gevonden. En als u dan naar het Planbureau voor de Leefomgeving verwijst – dat was namelijk ook een van de suggesties van het Planbureau voor de Leefomgeving in dit najaar geweest, in aanloop naar de verkiezingen dit najaar, van: kabinet, ga eens een keer aan de slag met onder andere de aanpak van klimaatverandering, hoe we dat in de samenleving neerleggen. En daar is dat op gebaseerd.

De vicevoorzitter: Vervolgvraag van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Toekomstvisie 2050 is gebaseerd op de klimaatdoelen, op de VHR-doelen, KRW-doelen. Er zijn scenario’s: Europolis, Natuurrijk, allemaal van dat soort dingen. En dan zegt u: ja, maar dan had ik liever nog drie andere scenario’s of vier andere scenario’s. En naast de scenario’s wil ik dan ook nog graag lezen hoe we de scenario’s verder gaan uitwerken?

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nee. Wij hadden veel liever gezien dat de nadruk en de uitwerking van het klimaat, dat dat nog veel meer in die scenario's tot uitdrukking … Dat is voor ons nu niet het geval. Dat missen wij, als een stelling van: dit is de randvoorwaarde om te kunnen overleven. Dus klimaatverandering aanpakken, dat moeten we nu ten volle gaan doen. En wat betekent dat dan enerzijds voor de maatregelen die we zóuden kunnen nemen? (Want het is een visie, het is niet iets wat vastgesteld wordt.) En wat betekent het voor de samenleving in de aanpak?

De vicevoorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dus met andere woorden, het PBL-rapport Natuur en Landbouw, de balansafweging om de klimaatdoelstellingen te bereiken, vindt u onvoldoende, begrijp ik.

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Daar kan ik geen antwoord op geven, want ik heb dat rapport van het PBL niet gelezen.

De vicevoorzitter: Een interruptie van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Een beetje aansluitend op de vorige vraag, want ik was een beetje verrast door dit commentaar. Want als je kijkt naar dit scenario Natuurlijk Limburg, een van de vier scenario's … Het is niet een van de vijfentwintig, het is een van de vier. Dus dat is behoorlijke aandacht die er besteed wordt. Nou, toen ik het las, toen vond ik dat vrij extreem. Dus mijn vraag is dan: in hoeverre is daar dan niet voldoende rekening mee … Want stel dat we dat scenario zouden volgen, we gaan een discussie voeren en GroenLinks zou zeggen "dat scenario willen we volgen": ik denk dat daar weinig in staat waarvan u zou denken: dan moeten we nóg … Tenminste, ik mag hopen dat het niet nog veel extremer is dan wat er in dat stuk staat. Daarnaast is het toch ook de taak van een politiek om toch ook enigszins iedereen te bedienen? Dus ik denk dat de mensen die die toekomst graag zien heel erg goed bediend zijn met dat scenario. De VVD en het CDA gedeeltelijk wordt bediend bijvoorbeeld met een ander scenario, en andere partijen weer met andere scenario's. Dus ik snap de kritiek niet. Had u één rapport wat alleen maar dat groen uitgewerkte scenario is? En hoe is dat dan eerlijk ten opzichte van andere partijen?

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik snap vanuit het oogpunt van het CDA, dat scenario waar u van zegt: dat zou dan het GroenLinks-scenario zijn. Dat had inderdaad voor ons nog wel wat extremer uitgewerkt kunnen zijn. Dat zou nog net wat prikkelender geweest zijn, van: o ja, dat zou inderdaad het extreme zijn waar we naartoe zouden kunnen werken. Maar, ja, als we uiteindelijk als een eenheid naar elkaars meningen luisteren, dan zal dat dat niet worden. Dat snap ik natuurlijk ook wel. Dus ja, dat klopt wat u zegt, dat is dan voor ons nog … Natuurlijk Limburg heet het hè, is nog een mildere variant van wat het eventueel … Een mildere variant van wat misschien nog wel zou uitgerekend kunnen worden.

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik schrik er gewoon een beetje van. Want dan denk ik: dat is een scenario wat uitgewerkt is, wat ver, ver gaat voorbij hetgeen wat we in Parijs Klimaatakkoord hebben afgesproken, wat we in Europa – waar we ver voorlopen op de rest van de wereld – al doen aan klimaat. En volgens GroenLinks is dat zelfs nog maar gematigd? Daar schrik ik wel een klein beetje van, als ik heel eerlijk ben.

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Sorry, ik werd even afgeleid, volgens mij door een livestream. En nu ben ik ook weer van mijn à propos gebracht. Nee, Natuurlijk Limburg, volgens mij is dat nog niet zo extreem. En volgens mij kán dat dus nog wel een tikkeltje meer. Voor ons zit daar toch nog vooral een soort van middenweg in.

De vicevoorzitter: Vervolgt u.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja. Voorzitter, onze blik in de toekomst zou gericht zijn op de vraag hoe we de welvaart in Limburg eerlijk kunnen verdelen. Hoe een rechtvaardig, solidair Limburg er in 2050 uitziet. En het is wat GroenLinks betreft dan ook een gemiste kans dat deze zaken niet verder zijn uitgewerkt. Maar goed, dat was het inhoudelijke deel. Nu ligt er een visie van het College. Wat is, nogmaals, die status van die visie? Gedeputeerde Theuns zei al in de commissievergadering dat het, en ik citeer, een stuk is dat je erbij pakt op het moment dat je keuzes gaat maken. Dat het een richtinggevend document is. Het is een datafundament, een normatieve synthese van hoe het College vanuit het coalitieakkoord daarnaar kijkt. Maar het College is niet kaderstellend. Dat zijn Provinciale Staten. Kunt u dan ook toezeggen dat dit document niet de kaders stelt voor toekomstige voorstellen van het College? U vraagt nu aan Provinciale Staten om kennis te nemen van de visie. En aan de hand van deze visie wil het College het gesprek aangaan met de samenleving. Gaat het College dan kenbaar maken dat dit de visie van het College is? Want deze visie, nogmaals, wordt niet vastgesteld door PS. En met wie wil het College in gesprek gaan? Hoe worden jongeren betrokken? Als het aan GroenLinks ligt, praten we niet óver jongeren en hun toekomst, maar mét jongeren. GroenLinks heeft een tijdje geleden het idee geopperd voor een jongerencollege. En was het niet ideaal geweest als jongeren input hadden kunnen leveren voor de Toekomstvisie? Dan hadden we niet alleen maar over hen gesproken, maar hadden zij er ook daadwerkelijk een stem in gehad. In het Jongerenparticipatieplan is aangegeven dat we in het eerste kwartaal van 2026 geïnformeerd zouden worden over de verkenning naar de wens voor een jongerencollege. Voorzitter, we horen daarom ook graag hoe het daarmee staat. Want als we echt menen wat we zeggen over jongerenparticipatie, dan is dit wel het moment om woorden om te zetten in daden, en jongeren daadwerkelijk een rol te geven in het gesprek over de Toekomstvisie van Limburg. Voorzitter, ik sluit af met Patti Smith. Want zij zingt: “I believe everything we dream can come to pass through our union. We can turn the world around, we can turn the earth’s revolution. We have the power, people have the power. The power to dream, to rule, to wrestle the world from fools. It’s decreed the people rule.”

De vicevoorzitter: En dat levert nog een interruptie op van de heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ja, dromen zijn bedrog, maar als ik wakker word zingen wij nog. Een droom met een einddatum, dat is een doel. En een doel kun je opdelen in een plan. En een plan kan je in stappen zetten, en stappen kan je naar acties uitvoeren. En mijn vraag is voorzitter, wat zijn de acties die GroenLinks wil doen om de werkgelegenheid in Limburg te verbeteren?

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

De heer Schyns (JA21): Met het oog op 2050 dan, hè.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Met het oog op 2050. Sorry, als groene woordvoerder zit ik vooral op de klimaatverandering, dat heeft u gehoord. Nee, maar even serieus. Dat inderdaad, wij moeten ervoor zorgen dat Limburg klimaatbestendig is. Dat we een gezonde wereld hebben om in te leven. En dat het interessant blijft dan ook op die manier, om bedrijven hier in Limburg te houden. Dus we hebben enerzijds mensen nodig, ja. En we hebben bedrijven nodig. Maar het moet voor die bedrijven ook interessant zijn om hier te blijven. En dan moeten die ook weten dat wij een klimaatbestendige economie hebben. En dat we dus ook

bijvoorbeeld investeringen doen in de industrieterreinen, waar mensen bijvoorbeeld ook … Want dan heb ik het weer over mensen, en niet zozeer over die bedrijven. Maar die mensen die er werken, dat die dan ook bijvoorbeeld in een klimaatbestendige omgeving kunnen werken. En bijvoorbeeld ook dat die bedrijven niet altijd maatregelen moeten nemen, zélf maatregelen moeten nemen om ervoor te zorgen dat hun bedrijventerrein onder water komt te staan, dat er bijvoorbeeld genoeg bomen zijn voor die werknemers om in een … Want dat blijkt ook uit onderzoek: dat de temperaturen op bedrijventerreinen zodanig omhoog kunnen lopen dat het niet interessant is voor mensen om daar te werken. Dat die mensen lijden aan hittestress. Dus dat zijn onder andere zaken waarvan wij zeggen: gaan we daar nu eens mee aan de slag.

De vicevoorzitter: De heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Ik constateer dat GroenLinks bomen wil planten op bedrijventerreinen, en daarmee werkgelegenheid wil verbeteren? Dat volg ik niet helemaal. Kunt u dat even toelichten, hoe u de werkgelegenheid in Limburg wil verbeteren door bomen te planten op bedrijventerreinen?

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Daar slaat u hem natuurlijk wel heel erg plat mee. Ik heb gezegd dat wij onze arbeidsomstandigheden interessant moeten maken. Dus de omstandigheden waaronder mensen kunnen werken, dat het ook interessant is voor mensen om hier in Limburg te werken. En dat het interessant is om te investeren. Want dat heb ik ook gezegd: we moeten ervoor zorgen dat we onze provincie klimaatbestendig maken. Dat het … Stop, punt. Ik hou het hier even bij, voorzitter.

De vicevoorzitter: De heer Schyns. Dank. Een interruptie van de heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja voorzitter, mevrouw Mertens reageerde, hoe zal ik het zeggen, nogal gepikeerd toen de heer Schyns zei dat Limburg geen Wallonië moet worden. Eerste vraag is: waarom reageerde u hoe u reageert? En de tweede vraag is: bent u het eens met de verklaring van de heer Schyns?

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ik vind zelf Wallonië een heel mooi deel van België. Dus daarom, daarop was ik aangeslagen. En ik zie ook dat er heel veel geïnvesteerd wordt in Wallonië. En dat Wallonië ook een heel mooi deel is van België dat aan zichzelf werkt. Dus daarom was ik nogal kritisch, inderdaad.

De vicevoorzitter: Vervolgvraag van de heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, en was u het eens met de verklaring van de heer Schyns? Dat Wallonië toch achterblijft qua werkgelegenheid met bijvoorbeeld Vlaanderen?

De vicevoorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Om de discussie niet naar België te trekken, maar … Want ik zat achteraf nog te denken: wat heeft de heer Schyns nu precies gezegd? Want ik was op dat moment nogal flabbergasted. Ik dacht: hoezo begint hij nu opeens over een tweestatenstelsel – Limburg en de rest van Nederland? Maar wat ik misschien wel begrijp uit zijn woorden, is: we moeten er inderdaad voor zorgen dat we investeren in Limburg, om ervoor te zorgen dat de werkloosheid niet toeneemt. Maar dat is voor iedere arme regio zo. We willen niet dat dit een arme regio wordt. Maar volgens mij doen we hier in Limburg al heel veel om ervoor te zorgen dat dat niet gebeurt.

De vicevoorzitter: De heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja eigenlijk, mijn vraag was heel simpel, van: bent u het eens met de verklaring die de heer Schyns gaf aan zijn woorden?

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nee.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Mertens. Dan geef ik het woord aan de heer Loomans, voor de fractie van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter, zoals u waarschijnlijk weet ben ik er een groot voorstander van dat we ons in de politiek wat minder met de waan van de dag bezighouden, en meer naar de langetermijngevolgen van onze besluiten kijken. Ik heb dan ook veel waardering voor het team dat de Toekomstvisie Limburg 2050 heeft opgesteld. Het vraagt best wel wat moed om de kristallen bol op te poetsen en te proberen in de toekomst te kijken, de nek uit te steken en trends en ontwikkelingen te duiden. En het is daarna natuurlijk weinig verrassend dat iedereen daar iets van vindt, en deze Toekomstvisie tot veel discussie leidt. Om te illustreren hoe lastig het is om 25 jaar in de toekomst te kijken, neem ik u in navolging van de PvdA graag even 25 jaar mee terug in de tijd naar 20 maart 2001. Want wie had toen durven voorspellen dat gebeurtenissen als 11 september, de kredietcrisis, de Arabische lente, Fukushima, de coronapandemie en oorlog in Europa op ons pad zouden komen. En wie had kunnen bedenken dat smartphones, navigatiesystemen, sociale media en de opkomst van AI onze levens zou veranderen. En dan zijn er nog de gemiste kansen, de problemen die we 25 jaar geleden al aan zagen komen en met doortastend beleid hadden kunnen voorkomen of mitigeren. Zoals bijvoorbeeld de steeds vaker optredende weersextremen door klimaatverandering, de uitholling van onze ecosystemen, de milieuvervuiling, en uitputting van grondstoffen door het geloof in oneindige economische groei op een eindige planeet, netcongestie, en de vele miljoenen vluchtelingen als gevolg van onnodige oorlogen. Dit laat zien hoe onvoorspelbaar onze toekomst is, en hoe wij ook hier in Limburg een speelbal zijn van geopolitieke ontwikkelingen. Tegelijkertijd moeten we ons daar niet door laten ontmoedigen, want het is ook niet waar dat alles ons maar gaat overkomen zonder dat we invloed hebben op onze toekomst. De sleutelvraag die ik in het stuk tegenkwam, en die wij moeten proberen te beantwoorden, lijkt mij: wat voor Limburg willen wij zijn in 2050? En daar kan ik aan toevoegen: welke keuzes moeten wij wanneer maken om daar dan te komen? Aangezien iedere keuze tot consequenties leidt, waar we ook mee moeten leven, vraagt dat om een grondige afweging van alternatieven. Ondanks mijn waardering voor deze Toekomstvisie kan ik het toch niet laten om een paar kritische opmerkingen te maken. Er ligt namelijk rijksbeleid om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben, die CO_2-neutraal is en volledig duurzaam. Het is zelfs de bedoeling om vrijwel geen aardgas of fossiele brandstoffen meer te gebruiken. Consequentie daarvan is dat onze samenleving volledig gaat veranderen, een systeemverandering. En dat zie ik nog niet echt terug in die toekomstvisie. Naar mijn mening worden er daarvoor toch te veel bestaande werkwijzen geëxtrapoleerd naar de toekomst toe. Ook lijken de basisvoorwaarden voor de Limburgse samenleving onderbelicht. Per slot van rekening hebben we het hele jaar door voldoende drinkwater nodig, kunnen we zonder een gezonde bodem en ecosysteem het voedsel dat we nodig hebben niet produceren, en zullen we ons tijdig moeten voorbereiden op het omgaan met nog ergere weersextremen. Voorzitter, ik ben blij te lezen in de stukken dat GS en PS deze Toekomstvisie in de komende tijd breed gaan bespreken met de Limburgers. Betrek daar vooral ook onze jeugd bij. Want het is per slot van rekening vooral ook hun toekomst waar we het over hebben. Dit proces zal ongetwijfeld leiden tot duizenden visies, vragen, dilemma's en beslispunten. En ik ben ervan overtuigd dat we de contouren van dat Limburg dat we in Limburg 2050 willen zijn, steeds beter gaan zien. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dan krijgt u nog een interruptie van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik heb een vraag over die systeemverandering. Want u heeft, neem ik aan, geluisterd naar mijn inbreng: ik heb Edmund Burke aangehaald. Het hele idee waarom Edmund Burke zegt

dat die systeemverandering of die heel snelle, grote veranderingen niet wenselijk zijn, is omdat je dan zo'n situatie krijgt als de Franse Revolutie. Je moet de maatschappij meekrijgen voor die systeemveranderingen. Ik zie niet dat er in deze maatschappij voldoende steun is om die grote systeemveranderingen die Horizon zou willen doorvoeren, ook door te voeren. Dus is het dan wel verstandig, zou het dan wel verstandig zijn om in een visiestuk dat toch te beschrijven, op het moment dat je weet dat dat tot grote problemen gaat leiden, maatschappelijk gezien?

De vicevoorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ik denk dat de vraag op een gegeven moment is: gaat het schip de wal keren, of gaan we op een gegeven moment zorgen dat het schip de wal niet raakt? Met andere woorden, als wij alles blijven doen zoals we dat altijd gedaan hebben, denk ik dat wij vanzelf tegen bepaalde grenzen aan gaan lopen, die crisissen veroorzaken, waardoor we zullen moeten reageren. Het alternatief is zelf om van tevoren de maatregelen te voorkomen, zodat die crisissen minder ingrijpend worden. Kijk bijvoorbeeld naar die hele situatie rondom zeldzame aardmetalen, die op dit moment aan alle kanten schuren. We kunnen het ons laten overkomen, of we kunnen van tevoren gaan anticiperen op toekomstige tekorten, en kijken of wij daar dan minder last van kunnen hebben. En soms is het zo dat je een crisis nodig hebt om een grote omslag te kunnen maken. Ik denk dat het onvoorspelbaar is hoe snel bepaalde veranderingen zullen gaan. En ik ben het met u eens dat het heel fraai zou zijn als je op een gegeven moment de hele samenleving mee zou kunnen nemen in de verandering. Maar een aantal veranderingen zullen gewoon door omstandigheden worden afgedwongen, ben ik bang.

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, maar dat vind ik wel heel makkelijk. Sowieso vind ik het voorbeeld dat u noemt geen systeemverandering, als het gaat om aardmetalen. Dat is gewoon een strategische keuze die je moet maken; dat past prima in dit soort plannen. Nee, maar mijn punt is: je ziet als veranderingen, dit soort grote systeemveranderingen te snel genomen worden dat je ontzettende onrust krijgt in de samenleving, met als gevolg – en daar is de geschiedenis heel rijk in – dat je enorm ongewenste effecten kan krijgen. Dus ja, denk aan de Franse Revolutie. Het is flauw om te noemen, maar omdat ik Burke natuurlijk heb gebruikt: dat was zijn analyse. Dus het ging veel en veel te snel. Ook al waren de doelen goed, laat dat duidelijk zijn. Vrijheid, gelijkheid, broederschap zijn waarden die ons nu nog steeds heel erg dierbaar zijn. Maar de manier waarop het op dat moment is ingevoerd leidde wel tot een revolutie, en uiteindelijk een van de grootste oorlogen die we ooit in Europa hebben gehad. Dus nogmaals mijn vraag: als ik kijk naar Europa, de dingen die u wilt daar zijn we keihard mee bezig, daar wordt keihard aan gewerkt. Maar het gaat op een manier dat de samenleving nog net aan kan haken en daarin mee kan gaan. Ik ben bang dat al zouden wij het doen zoals Horizon dat voorstelt, dat we dan juist een tegengesteld effect gaan krijgen. Dat mensen dan juist zeggen: "Ja, zoek het lekker uit. Als het deze grote effecten gaat hebben op de samenleving, doen we helemaal niks meer." Dus ik zou misschien mee willen geven om erover na te denken. En misschien kunnen we daar eens over praten: is dit wel de meest verstandige route, om te zeggen: we gaan voor een systeemverandering? Of is het misschien: we moeten zorgen dat we de doelen die wij hebben, op een wat meer graduele manier proberen te bereiken, zodat we die samenleving wel elke keer meekrijgen.

De vicevoorzitter: Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ik denk dat wat de heer Hanegraaff zegt, is een heel interessante discussie. Wat ik heb geciteerd, is rijksbeleid. Dus misschien dat de heer Hanegraaff in zijn volgende functie op de juiste plek is om die discussie aan te gaan over dat rijksbeleid. En dat hij hem misschien wat minder met mij moet voeren. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Loomans. Dan is het woord aan de heer Nijskens, voor de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de discussie gaat eigenlijk best wel heel aardig hoe die gevoerd wordt, van hoe de ideologische verschillen en hoe ook mensen naar dit stuk kijken. En die worsteling kon je ook al zien in de commissiebehandeling. En vrij snel werd ook al besloten om het stuk niet eens vast te stellen, maar alleen voor kennisgeving aan te nemen. Ik zal even twee zinnen citeren uit het stuk, en daarna zal ik daar iets over zeggen. Bij Wonen staat bijvoorbeeld: “In 2050 is Limburg een provincie waar mensen hun leven lang thuis zijn.” En bij Landelijk Gebied staat – en die is dacht ik ook al aangehaald door de BBB: “Om de doelen voor natuur, waterkwaliteit en klimaat te realiseren heeft circa 33% van de agrarische gronden een primair landschapsbeherende functie gekregen.” Dat zijn twee nogal heel verschillende citaten. Maar het zijn twee citaten waar je alleen al bijna een dag over kunt spreken, van: wat is dat voor visie, als je dat opschrijft? Niet iedereen is per se aan zijn huis of aan zijn thuis gebonden. We hebben heel veel verschillende mensen; ook in Limburg hebben we heel veel verschillende mensen. Ook daar kun je een heel filosofische discussie over houden. Maar die “33% van de agrarische gronden heeft een primair landschapsbeherende functie”, dat is natuurlijk een heel heftige. Ik ben ook heel benieuwd hoe GS op die vragen van de BBB gaat reageren. We hebben net ook de discussie gehoord, dat vond ik ook wel een leuke, van de heer Loomans en de heer Hanegraaff. Toen kwamen de aardmetalen langs. De aardmetalen, het gebrek eraan is niet zozeer dat ze er niet zijn, maar het gaat erom: hoe kun je ze uit de grond halen. En China is zo slim geweest om die techniek te perfectioneren. En als ik dan hoor – maar mijnheer Loomans is er niet – dat we daarnaar moeten kijken, en dat betekent dus dat we daadwerkelijk miljoenen kuubs grond uit de grond gaan graven om daar kleine kilo’s zeldzame aardmetalen uit te destilleren, wat dat voor impact heeft op ons landschap. Voorzitter, veel van de discussie die hier gevoerd wordt denk ik dat veel meer thuishoort in onze Omgevingsvisie. Want wat heb ik eraan om te weten dat in 2050 onze samenleving het sociaal kan dragen, die analyse erop. Wat heb ik eraan of ik in 2050 weet dat – de inbreng van de SP van mevrouw Smeets – dat mensen mee kunnen doen en de rekeningen kunnen blijven betalen. Dat is morgen van belang, misschien vandaag al. En zo waren er eigenlijk heel veel inbrengen van mijn voorgangers. Dat past veel meer bij de Omgevingsvisie dan bij een Toekomstvisie, die ook gepresenteerd is als een stip op de horizon waar we misschien naartoe gaan. En het is misschien zelfs een beetje hoogdravend om onze opvolgers, al dan niet dat sommigen er dan ook gewoon nog bij zijn, dit stuk meegeven als een richtinggevend document. Zouden wij zo’n document hebben geaccepteerd als wij dat mee hadden gekregen? Of zouden wij het ook maar gewoon ter kennisgeving hebben aangenomen, en vervolgens onze eigen visie hebben gemaakt voor de toekomst?

De vicevoorzitter: Een interruptie van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja dank, voorzitter. Is mijnheer Nijskens het met mij eens dat alles wat wij hier vaststellen – bijvoorbeeld de POVI, of nieuwe beleidskaders dadelijk – dat dat allemaal bijdraagt aan de koers van die toekomst?

De vicevoorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Zeker, dat ben ik zeker met u eens. Maar we hebben volgens mij u zelfs ook al een keer horen zeggen, van: wij regeren over ons graf. Maar wij regeren bijna bij ieder voorstel over ons graf. En niet zozeer de doden waar de heer Hanegraaff naar verwees, maar het politieke graf. Dus ja, ieder besluit wat wij nemen is ook voor de toekomst. Alleen, ik hoop eigenlijk dat u het met mij eens bent, ik steun een deel van uw opmerking, maar ik wil daar niet mee wachten tot 2050. En ik denk dat dat voor de praktische politiek van zoals wij liberalen erin staan, wij willen het eigenlijk morgen al geregeld hebben. We willen niet over tien jaar of over vijfentwintig jaar vergezichten. Ik vind het ook een gebrek aan vele regeerakkoorden, die maatregelen in gang zetten om… Niet naar u toe. Die maatregelen in gang zetten die effect hebben in 2035. En vandaag was de benzine 2 euro boven de 30.

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja voorzitter, ik vind het heel fijn dat u dat zegt. Want wij hadden heel graag gezien dat het energiesysteem van vandaag, dat daar ook al de juiste keuzes over waren gemaakt twintig jaar geleden toen de VVD toch echt in kabinetten zat. Dus dat was toch wel heel fijn geweest als dat goed gegaan was. Dus alle keuzes die wij maken, ook hier in dit huis, hebben uiteindelijk een effect op die toekomst. En als het gaat over de betaalbaarheid, dan willen wij net als u ook daar vandaag aan werken, en niet pas morgen.

De vicevoorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dat is mooi dat u die opmerking eigenlijk deelt. We kunnen natuurlijk heel veel beleidskeuzes uit het verleden gaan meenemen in de zoveelste analyse. En met name mijn partij heeft toch op vele momenten de nek uitgestoken voor een stuk energietransitie, waar wij ook op afgerekend zijn. Soms zelfs voor gek zijn verklaard. En die stappen zijn wel gezet. Dus of u nou net die opmerking bij mij moet neerleggen, weet ik ook niet of het terecht is.

De vicevoorzitter: Een vervolgvraag van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Had u dan niet gewild, en liever gezien dat er in het verleden keuzes waren gemaakt die een heel ander effect hadden gehad op bijvoorbeeld het energiesysteem van nu?

De vicevoorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Zeker. Maar twintig jaar geleden had ook niemand dat voorzien. En zo kunnen we ook heel veel dingen nu niet voorzien. We kunnen het wellicht verwachten, we kunnen het hopen, maar of we het voorzien weet ik ook niet. En daarom ben ik het ook eigenlijk heel erg eens met de heer Hanegraaff, dat hij het heeft over geleidelijkheid. Als wij goed draaiende installaties, ook goed draaiende stallen, gaan slopen om een belangrijk langetermijndoel binnen bereik te halen, waarmee wij dus publiek geld steken in de sloop van goed draaiende zaken, dat vind ik niet slim. Als je besluit: die zaken komen geen nieuwe meer bij, punt, daar kan ik wel mee leven. Maar om het af te breken, iets wat goed is, dat begrijp ik niet. Zorg juist dat die goed draaiende kolencentrales, veestallen, dat die rendement opleveren en dat je dat rendement goed belast, en dat je met die belasting wél voor de toekomst investeringen doet die bijdragen aan de toekomst. Doe geen nieuwe investeringen die die toekomst verder weg brengen. Dat is dan mijn kijk.

De vicevoorzitter: Dank. Een interruptie van mevrouw Berghorst, en daarna van de heer Hoks.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, want ik werd heel erg blij van de bijdrage van de heer Nijskens toen hij zei: wat heb ik aan een analyse over de sociale effecten van deze Toekomstvisie, het moet nú beter worden? Ik deel dat heel erg met de heer Nijskens. Ik denk dat wij heel erg allebei dat ongeduld voelen dat we die achterstanden, die sociaal-maatschappelijke achterstanden in de samenleving niet pas in 2050 opgelost moeten hebben, maar eigenlijk liever gisteren. Deelt de heer Nijskens die mening?

De vicevoorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Deels deel ik die mening. Maar de weg om daar te komen verschillen wij waarschijnlijk wel in opvatting. En dat heb ik dan natuurlijk ook bij mijn vragen bij uw motie ingediend. Ik durf het bijna niet uit te spreken, maar ik doe het toch: met pamperen krijg je een baby niet zindelijk. Dus geef de mensen een net, dan kunnen ze vissen vangen. Maar als je ze iedere dag een nieuwe vis geeft, dan lossen ze het niet op. En ik denk ook dat dat een beetje in het verhaal van JA21 terugkwam.

De vicevoorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik deel dat wel, dat het goed is om in de ontwikkeling van mensen te investeren, om ze in staat te stellen om mee te doen in de samenleving. En volgens mij is dat ook al jaren de kern van het beleid van de Provincie Limburg. Kunnen we hier dan afspreken, mijnheer Nijskens, u en ik, dat wij samen bij de Voorjaarsnota een motie maken waarin we het College de opdracht geven om de financiering van de sociale agenda structureel te borgen in onze begroting?

De vicevoorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, daar moet ik natuurlijk sowieso nog over nadenken. Ik sta hier niet alleen, hè. Ik sta hier ook met een fractie. Afhankelijk van de richting waar u naartoe wilt: kijk, we blijven dat geld eraan besteden. En puur met de financiële bril zeg ik: iets wat je blijft doen, moet je structureel verankeren. Hebben we in de afgelopen begroting ook gedaan. Dus heel voorzichtig: ja, waarom niet.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Tot slot, dan drink ik daar binnenkort graag een kopje koffie met u over.

De heer Nijskens (VVD): Koffie is altijd goed.

De vicevoorzitter: Dank. De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij heb ik de heer Nijskens net horen zeggen dat hij spijt heeft van sommige keuzes die gemaakt zijn in het verleden, met betrekking tot de energietransitie. Zou de heer Nijskens mij kunnen zeggen om welke keuzes dat gaat, bijvoorbeeld?

De vicevoorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nee, ik heb niet gezegd dat ik spijt had van keuzes die gemaakt zijn. Ik heb gezegd dat keuzes die mijn partij heeft durven maken in de energietransitie, ons verweten is bij opvolgende verkiezingen. Dat is iets anders. Als ik de vergunning had gekregen, had ik windmolens gehad. Dus, nee.

De vicevoorzitter: De heer Schyns nog, per interruptie.

De heer Schyns (JA21): Ja voorzitter, ik kan me heel erg vinden in de woorden van de heer Nijskens: met pamperen maak je een baby niet zindelijk. Met subsidiëren creëer je geen eigen redzaamheid. En mijn vraag aan de heer Nijskens is: wat vindt de VVD de grootste uitdagingen voor Limburg, als het gaat om de visie 2050 op de economische achterstand van onze provincie? En om dat te mitigeren?

De vicevoorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Er komt bijna een definitie-kwestie: wat is die economische achterstand van Limburg? Ik denk dat de verschillen economisch tussen mensen best groot zijn. Misschien groter tussen mensen dan tussen provincies. En wat die economische voorsprong van andere regio's die regio voor een individu oplevert is vaak een veel duurdere woning, veel drukte en heisa om zich heen. En ik denk dat we al een flinke opgave hebben als we de mensen die nu aan het werk zijn klaarmaken voor de banen van de toekomst, dat we bereid zijn om ruimte te scheppen voor mensen van buiten Nederland, de arbeidsmigranten, om het gebrek aan personeel te vullen, waardoor voor iedereen de welvaart op peil blijft. Ik denk dat dat een uitdaging is. Want we zien nu dat partijen die tegen azc's zijn, die winnen de verkiezingen in sommige plaatsen. Terwijl mijn opvatting is: zet ze niet in een azc, maar zet ze aan het werk. En die dat niet wil, stuur ze terug. En dat vind ik een veel belangrijkere, in mijn visie, om zoiets aan te

pakken. Maar we doen heel spastisch erover: nee, als we ze een werkvergunning geven, dan zijn we eraan vast. Nee, geef ze geen werkvergunning, dan kun je ze iedere maand eten en onderdak betalen. Dus ja, dat vind ik dan heel raar. En volgens mij zet je dan die mensen ook in hun waarde dat ze kunnen bijdragen. En die niet bijdraagt, daar moet je een gesprek mee voeren. Dus ja, ik weet niet of dit echt een antwoord is op uw vraag, maar ik denk dat onze economische achterstand eigenlijk niet zo groot is als dat u nu in uw vraag suggereert. Waar ziet u die achterstand? Maar ik mag eigenlijk geen vraag terug stellen.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, dank voor de interrupties. Het is altijd wel heel aardig om zo in gesprek te blijven. En nu terugkomend op de visie ... Ik had net het grapje gemaakt richting mevrouw van de Partij voor de Dieren, mevrouw Boven: de visie is eigenlijk vlees noch vis, dus het is een vegetarische visie. Ja, en dat gaat wel heel erg ver, hè. Dus voorzitter, concluderend, uiteraard willen wij kennisnemen van de visie. En ik ben heel benieuwd naar de antwoorden die u geeft. En ik vraag mij af of de gevraagde analyses die nu voorliggen, of dat zelfs voldoende is. En als laatste, dat is nog een beetje een inhoudelijke vraag naar aanleiding van ook mijn discussie met mevrouw Berghorst: wat heeft het werk tot nog toe gekost? Want dat zou een relatie moeten hebben met wat de sociale analyse zou mogen kosten. En een tweede vraag – ik heb die in de commissie ook gesteld: hoe zijn de teksten op papier gekomen in de vorm zoals ze op papier zijn gekomen? Want als u ze ter vaststelling had voorgelegd, dan denk ik dat u tientallen amendementen had moeten verwachten.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Nijskens. Dan is het woord aan mevrouw Boven, voor de fractie van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Vandaag spreken we over de Toekomstvisie Limburg 2050. Een visie die bedoeld is om richting te geven aan de keuzes die wij de komende decennia maken, te beginnen met vandaag. Nu handelen naar een langetermijnvisie vinden wij als Partij voor de Dieren fundamenteel en heel belangrijk. Maar de opzet van deze visie heeft één fundamenteel probleem: de fysieke realiteit van klimaatverandering en de mogelijke ecologische instorting vormt niet de basis van deze visie. Het IPCC stelt al jaren dat klimaatverandering de overkoepelende factor is die alle andere maatschappelijke uitdagingen beïnvloedt – van economie tot gezondheid, van landbouw tot veiligheid. Ook in Nederland is dit bevestigd door het Planbureau voor de Leefomgeving, het KNMI, de Deltacommissaris en de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur. Allemaal zeggen ze hetzelfde: water, bodem, biodiversiteit en klimaat vormen de fysieke grenzen waarbinnen beleid moet worden gemaakt. We hebben het hier dus niet over een partijpolitiek standpunt of een ideologie. Het is de wetenschappelijke consensus: ecologische grenzen zijn harde grenzen, en klimaat is een systeemvoorwaarde. Deze visie van GS over de toekomst 2050 behandelt ze echter als zachte aandachtspunten. Deze visie begint bij wat Limburg wíl, en niet bij wat Limburg kan dragen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, eigenlijk val ik bijna in herhaling. Het PBL-rapport, Landbouw en Natuur, de verkenning en het halen van de doelen, heeft u die wel gelezen? Want ik begreep dat GroenLinks hem niet had gelezen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik heb de samenvatting gelezen.

De vicevoorzitter: Vervolgvraag, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Wat was het uitgangspunt van het rapport? Of anders wil ik hem wel mededelen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het uitgangspunt waar het ons om gaat, is over dat de afspraken die gemaakt zijn voor 2050, dat de klimaatverandering binnen de 1,5 en 2°C blijft, dat die leidend zijn voor onze toekomst.

De vicevoorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): En zijn die in het klimaatrapport, in het rapport van het PBL opgenomen in de klimaatdoelen? Of zijn deze ambitieuzer dan de klimaatdoelen waar Nederland zich aan gecommitteerd heeft?

De vicevoorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee, het punt is: u wilt een discussie over het PBL-rapport. En ik wil een discussie over de Toekomstvisie. En in de Toekomstvisie staat, en dat is ook bevestigd, dat wij klimaatneutraal willen zijn in 2050. Dus daar heb ik het nu over.

De vicevoorzitter: Mevrouw Van der Pol, het was uw derde vervolgvraag. Dus als u nog een nieuwe vraag heeft, wordt het een volgende interruptie.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Uiteindelijk, die Toekomstvisie, uiteindelijk de gegevens die daarin staan, die zijn op basis van dat rapport, dat PBL-rapport opgesteld. Dus ik hoef helemaal geen discussie over het PBL-rapport. Het PBL-rapport is een uitgangspunt van deze visie. Dus eigenlijk ben ik meer op zoek wat u nog meer wilt dan het PBL-rapport. En op basis waarvan u dat wilt.

De vicevoorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het PBL-rapport waarschuwt expliciet voor klimaatrisico's en ecologische instorting en harde planetaire grenzen. Maar dit staat niet expliciet opgenomen in de Toekomstvisie. Dus dan kan je wel zeggen dat je de PBL als basis hebt gebruikt, maar als je dat niet hebt vertaald naar een scenario of naar alle scenario's, dan kun je wel zeggen dat je het erop gebaseerd hebt maar dan heb je dat selectief gedaan.

De vicevoorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Maar er wordt letterlijk naar verwezen. De getallen die ik heb kunnen verifiëren zijn een-op-een te herleiden naar het PBL-rapport. Als we kijken naar reductieopgaves, naar van alles wat daar in het rapport staat, zie ik rechtstreeks: het PBL-rapport van oktober 2025 Landbouw- en Natuurverkenning. Ik zie de klimaatdoelen, de VHR- en de KRW-doelen. En daarop is eigenlijk de hele Toekomstvisie gebouwd. En nog steeds hoor ik eigenlijk niet wat u nou nog meer extra wilt.

De vicevoorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Van der Pol (BBB): We krijgen dezelfde discussie als net. De doelstellingen, die zijn overgenomen, die staan er inderdaad in. Maar we zien niet hoe dat verwerkt is in de scenario's. Er wordt niet expliciet naar verwezen. Dan is het: "we gaan het bereiken". Terwijl de consequenties die het realiseren van die doelen heeft, niet vertaald zijn in de Toekomstvisie.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog, mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Volgens mij had ik deze zin nog niet gezegd: deze visie begint bij wat Limburg wil, niet bij wat Limburg kan dragen. De Toekomstvisie erkent wel dat Limburg richting 2050 te maken krijgt met toenemende droogte, hitte, overstromingsrisico's, druk op biodiversiteit en een grote behoefte aan bufferruimte, maar dat herkent nergens dat als we als mensheid op dezelfde voet verdergaan Limburg richting 2050 te maken krijgt met structurele waterstress, extreme hittegolven, verlies van bodemvruchtbaarheid, afname van biodiversiteit. En dat deze factoren de economie, mobiliteit, energie, wonen en zorg enorm beïnvloeden, en ook zullen begrenzen. De Toekomstvisie benadrukt ingrepen die nu nodig zijn om risico's te beperken, en voor te bereiden op de toekomst. Dat is adaptatie. Maar de basis is niet dat we moeten werken aan het terugdringen van uitstoot, het verminderen van energie- en materiaalgebruik, het afbouwen van vervuilende industrie, of het herstellen van ecosystemen als structurele maatregelen. Voorzitter, de Partij voor de Dieren wil het expliciet benoemen: de reden dat klimaat en ecologie niet centraal staan is niet dat de feiten onduidelijk zijn, maar dat de feiten ongemakkelijk zijn. De opgave is groot, ze is complex, ze is politiek onpopulair. Ze vraagt om keuzes die pijn doen. En dus gebeurt er wat psychologen al decennia beschrijven: we verkleinen het probleem, we schuiven het vooruit, we hopen dat technologie het oplost. De Partij voor de Dieren heeft daarom een motie opgesteld om meer recht te doen aan het belang van klimaat in deze Toekomstvisie. De Partij voor de Dieren dient daarom samen met GroenLinks, Horizon, de SP, de PvdA en D66 de volgende motie in: in aanvulling op de Toekomstvisie 2050 een kwalitatieve analyse uit te voeren naar de effecten van klimaatverandering in de provincie Limburg richting 2050, en naar welke mogelijke eigenstandige beleidsbeslissingen door de Provincie kunnen worden genomen om in 2050 klimaatneutraal te zijn. In de gesprekken met de samenleving en in de werksessies met Provinciale Staten actief input voor bovengenoemde aanvulling op te halen. En deze analyse toe te voegen als bijlage bij de Toekomstvisie 2050. Dank u, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. Dan is het woord aan de heer Hoks, voor de fractie van de PVV.

De heer Hoks (PVV): Voorzitter, iedereen begon vandaag met citaten en quotes van filosofen. Dan kan ik natuurlijk niet achterblijven. "Ik had liever metselaars gehad die stomdronken waren, want dan hadden ze een muur gemetseld zoals ik dat had gewenst," aldus Anton Pieck, een van de oprichters van de Efteling en vooral bekend van het Sprookjesbos. Maar nu even serieuzer. In 2050 hoop ik 57 jaar te worden, ben ik nog altijd werkzaam en betrokken in onze samenleving, en hopelijk nog velen met mij in deze zaal. Maar hoe ziet de toekomst in 2050 eruit? Wie zal het zeggen. Deze Toekomstvisie doet een poging om de mogelijke problemen in kaart te brengen en waar we tegenaan kunnen lopen, en mogelijke oplossingen. Een soort glazen bol. Ik denk dat ik in de commissie duidelijk ben geweest: er staan verschillende zaken in waar wij ons als PVV niet in kunnen vinden. Voorbeelden als: als we niks zouden doen, dan krimpen we tot 800.000 inwoners. En migratie zou de oplossing zijn. Maar migratie kan toch geen doel op zich zijn? En zo hebben we eigenlijk nog wel meer vragen. Denk bijvoorbeeld aan de betaalbaarheid van woningen. Dat is nu al een probleem, en zal in 2050 alleen nog maar groter worden. De kans op vliegende auto's acht ik groter dan dat elke Limburger een passende betaalbare woning heeft. Ook de andere thema's, zoals landelijk gebied, voorkomen dat landbouwgebied structureel verdwijnt door natuur- of wateropgaven, of economie, het beschermen van de maakindustrie, en misschien wel de belangrijkste opgave: energie, met het stijgende energieverbruik en de problemen rond netcongestie. Kortom, meer vragen dan antwoorden. Maar tijdens dezelfde commissievergadering kwam naar voren dat onze vragen grotendeels niet beantwoord werden. Dan moeten we in de toekomst met elkaar in gesprek, werd er gezegd. Hoe moeten we met elkaar hierover in gesprek gaan terwijl dit stuk nul-komma-nul waarde heeft? Want we stellen dit niet vast, maar het gaat wel gebruikt worden om met anderen in gesprek te gaan. Wat neemt het College nog mee van de opmerkingen, vragen en moties en de verschillende fracties die vandaag daar nog stellen en indienen? Maar ik zie een interruptie voorbijkomen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Mijnheer Hoks, u zegt dat we moeten investeren in onze maakindustrie. Hoe ziet mijnheer Hoks dat dan precies voor zich?

De vicevoorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Nou, dat is het probleem wat ons gaat komen, in de toekomst. Je hebt voorzien hoe de economie op dit moment erbij loopt, hier in Limburg. Dus ik denk dat het een belangrijke keuze is om mee te nemen naar de toekomst. En nu even voor de nieuwe Collegeperiode kunnen we daarover in gesprek met elkaar.

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Vindt u dat wij daar een rol in hebben als Provincie?

De vicevoorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dat zou zeker een mogelijkheid kunnen zijn.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Wat de PVV nu rest, is eigenlijk maar één vraag: het gewijzigde voorstel roept op om de Toekomstvisie ter kennisgeving aan te nemen, en daar vanuit GS het gesprek aan te gaan met de samenleving, en daarnaast een werksessie met PS te organiseren. Die laatste twee lijken mij overigens sowieso een bevoegdheid van GS. Maar kunnen wij wel tegenstemmen als wij iets ter kennisgeving hebben van documenten die GS ons heeft gestuurd? Als GS naar ons iets toestuurt, bijvoorbeeld een mededeling portefeuillehouder, dan houden we deze ook ter kennisgeving aan. Dan kunnen we daar toch ook niet tegenstemmen?

De vicevoorzitter: Een interruptie van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): U noemt het een document met nul-komma-nul waarde. Ik ben dan toch benieuwd hoe de PVV dit proces liever had gezien. Want er is onderzoek gedaan door een bureau. Daar is heel veel data verzameld. Daar is iets uit gekomen, dus daar is een soort van conclusie uit getrokken. Wat had dan de PVV liever gewild? Dat we dat gewoon hadden vastgesteld als zijnde de toekomstvisie, waar we nul-komma-nul input dan op hebben gehad? Of is het eigenlijk niet volkomen natuurlijk dat als jij zo'n rapport hebt, dat je dan vervolgens in gesprek gaat om te kijken wat mensen daarvan vinden, waaronder PS? En dat staat ook duidelijk in het stuk, dat dat gaat gebeuren. Dus waar zit dan die enorme frustratie over dat proces? Dat begrijp ik gewoon niet helemaal. Dus geef dan even aan hoe het volgens u dan wel had gemoeten, of volgens de PVV.

De vicevoorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. Dit stuk, de kaders zijn leidend, dat is ook al tijdens de commissie gezegd. Maar dit stuk heeft geen toetsingskader, het is niet juridisch, en we stellen die dus vast. Dus het is eigenlijk gewoon een document dat wij krijgen, op basis van de visie van GS over hun eigen coalitieakkoord. En dat is het. Dus inderdaad, ik had graag wat meer input kunnen zien. Daarom heb ik ook de vraag gesteld in de vorm van – u heeft ook samen met anderen die moties ondertekend, vragen gesteld – ik ben benieuwd hoe GS hiermee omgaat, en of ze dat nog meenemen in deze Toekomstvisie.

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Maar dan stelt u eigenlijk voor wat GS, volgens mij, van plan is. Dus dat vind ik dan een beetje een rare kritiek om dan te geven. Want dan doen ze dus precies wat het plan is. Want er staat in dat zij met de Staten in gesprek gaan, er staat in dat zij gaan spreken met de Limburger. Dus in hoeverre wijkt dat dan af van hetgeen u nu voorstelt? Ik zie het verschil gewoon niet.

De vicevoorzitter: Mijnheer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ze gaan inderdaad in gesprek, maar dat gaat gebeuren nadat we dit hebben vastgesteld. Misschien was het belangrijk om eerst met de samenleving in gesprek te gaan. Dan ook met ons, PS, en daar onze input te vragen. En niet eerst al veel met de stukken komen.

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff, de laatste vervolgvraag.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik constateer dat het vooral een timingprobleem is, om het zo maar te zeggen. Niet zozeer een procesprobleem. Want het proces gaat precies gebeuren zoals de VVD dat dus idealiter zou willen. Maar het is een timing: u had het liever eerder gezien, dat deze Toekomstvisie er eerder was. Daar komt het eigenlijk op neer. Maar dat vind ik toch een iets minder scherpe kritiek dan die u eerst uitte.

De vicevoorzitter: De heer Hoks. Nou, de heer Hoks had daar geen reactie op. Dan gaan we voor een interruptie naar mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dank u, voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Hoks. Want ik begrijp dat u worstelt met de beslispunten. Dat u zegt: waarom moeten wij iets besluiten om ter kennisgeving aan te nemen? We nemen het toch ter kennisgeving aan? Oké, de opdracht aan het College om in gesprek te gaan met de samenleving, dat GS zichzelf die opdracht… Ik begrijp dat wel. Maar hoe had de PVV hier nou gestaan – dat is een gewetensvraag voor u – hoe had de PVV hier nou gestaan als dit College had gezegd: dit is onze Toekomstvisie, u heeft hier helemaal niks meer over te zeggen, wij gaan met de inwoner praten en daarna komen we pas bij u terug, Provinciale Staten. Wat was uw reactie dan geweest?

De vicevoorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Daar kan ik heel simpel over zijn: ik denk dat wij als PS het hoogste orgaan zijn. Alles hoort te gaan, wij beslissen hier in deze zaal wat er zou moeten gebeuren. Wij krijgen nu ook een Toekomstvisie, die wordt aan ons voorgelegd. Ik ben benieuwd of daar nog dingen aan veranderd gaan worden. Nogmaals, u heeft ook moties ingediend. Dus ik ben benieuwd op de reactie daarvan. Aan de hand daarvan gaan we dan kijken wat er mogelijk is. En dat zou ook de situatie moeten zijn.

De vicevoorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, dus even vrij vertaald: als het College gewoon was doorgedenderd met deze Toekomstvisie, Provinciale Staten volstrekt links had laten liggen, en pas met een helemaal afgeronde visie naar ons toe was gekomen, dan had u gezegd: waarom bent u niet eerder bij ons gekomen om het in ieder geval over de richting te hebben en over de vorm? Is dat een correcte samenvatting?

De vicevoorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ik mis nog altijd eigenlijk een beetje de input vanuit ons. Want de visie was al samengesteld. U heeft ook alle documenten gezien. Ik mis nog altijd de mogelijkheid om daar iets aan te kunnen veranderen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Is dat dan niet nu op dit moment uw kans?

De vicevoorzitter: De heer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Volgens mij maken we hier geen beleid. We maken hier alleen een visie.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ik was klaar, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Hoks. Dan is het woord aan de heer Franssen, voor de fractie van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, voorzitter. Laat ik allereerst een woord van dank uitspreken aan de ambtenaren die deze visie, en wij noemen het eigenlijk de dromen, zoals zij het hebben gedeponeerd, op papier hebben gezet. En ik denk, als een aantal andere personen dit document hadden samengesteld dan was het waarschijnlijk ook iets anders qua inhoud geweest. Want natuurlijk, een visie is een toekomstperspectief. En je kunt het ook verwoorden als een positieve droom. Dromen, zeggen wij altijd, die zijn positief, en je kijkt ook positief vooruit. Maar dit document is ook ter kennisname. En dat betekent voor ons ook: het is geen beleid wat doorslaggevend is. Maar onze zorg zit er dan wederom in: als straks de media, en ongeacht hoe dit debat verloopt, iets posten, laat ik het zo zeggen, dan kan het bij de inwoner weer overkomen dat wij iets hebben vastgelegd wat eigenlijk binnen 25 jaar gerealiseerd zou moeten zijn of gaat komen. Daar spreken wij bezorgdheid over uit, want die burger heeft niet vaak in de gaten dat het een visie is. Als wij dan kijken naar het inhoudelijk gedeelte – de perspectieven worden benoemd – dan is er in onze droom natuurlijk wel iets aan de hand. En onze droom is niet over 25 jaar, maar wij zijn wat meer realistisch. En gisternacht had ik een droom, en die droom was helemaal niet zo positief. Want op een gegeven moment, toen dacht ik: o, de brandstofprijzen zijn hier aan het stijgen, met 20%. Ik had die droom dat dat schip ergens vastlag, en dat die agrariër op een gegeven moment 45% meer moest betalen voor zijn kunstmest. En toen dacht ik bij mezelf: goh, als die boeren – want het wordt nog erger – als die boeren straks die kunstmest niet meer over die landbouwgrond kunnen uitzaaien, dan krijgen we maar de helft van het graan. En vervolgens betekent dat dat wij waarschijnlijk over een jaar of anderhalf jaar geen brood meer hebben. En dan, wat gaat er dan gebeuren? En toen schrok ik wakker. Toen was ik weer in de realiteit. Maar mijn bezorgdheid blijft. En daar wil ik het even bij laten.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Franssen. Dan zijn we daarmee aan het einde van de eerste termijn van de Staten. En dan gaan wij naar de eerste termijn van het College. En daarvoor is het woord aan Gedeputeerde Theuns. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik weet niet hoelang die reactie gaat duren, maar het is nu 12.50 uur.

De vicevoorzitter: De spreektijd voor het College is maximaal 30 minuten. En mijn voorstel is om dan ook de eerste termijn van het College in elk geval nu te laten plaatsvinden. En na de eerste termijn te lunchen.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik zou nu eigenlijk graag willen lunchen.

De vicevoorzitter: De lunch staat ook niet klaar, dus dat gaat ook nu niet. Dus mijnheer Theuns, die gaat in volle vaart, zodat uw honger zo om kwart over gestild kan worden. Doet uw best.

Gedeputeerde Theuns: Dank u, voorzitter. Als de Staten mij niet te veel interrumperen, dan ga ik dat zeker redden. Dus ik zou zeggen, als u graag wil lunchen: opdracht aan uzelf. Voorzitter, dank aan de Staten voor alle mooie betogen die ik heb gehoord. Overigens ook een oprechte dank voor alle complimenten die zijn uitgedeeld voor het team dat dit op papier heeft gezet. En namens het College kan ik zeggen dat ik die complimenten ook van harte wil onderstrepen. Dus ook mooi dat u dat in uw betogen terug laat komen. Laat ik dan toch even beginnen met het scherp positioneren van het stuk dat vandaag hier voorligt. Want uit de vragen van nu in de Staten, en dat kwam ook al in de commissievergadering aan bod, dat daar – en dat begrijp ik ook – dat daar best wel wat vragen over leven, van: wat stellen wij hier nou precies vast? Stellen we hier überhaupt iets vast? En het is belangrijk om dat met elkaar helder te hebben, wat we hier doen. En dit is geen voorstel dat een eindbesluit is over concrete maatregelen. Dit beslist niet over concrete projecten, ook niet over concrete investeringen. Dit voorstel is geen dichtgetimmerd plan, waarin al keuzes zijn gemaakt, vast worden gelegd. En het is evenmin een document dat helemaal op zichzelf staat. Wat er vandaag wel voorligt, is een stuk waar u als Staten kennis van neemt om ons denken en handelen te kunnen structureren. Een document dat ordening aanbrengt in complexe opgaven die we hebben. En dat helpt om het gesprek te structureren, en dat helpt om richting te geven aan keuzes die we de komende periode, maar zeker ook in de periodes daarna, met elkaar zullen gaan maken. Met dit stuk maken we expliciet welke opgaven we met elkaar zien, hoe die zich tot elkaar verhouden en welke uitgangspunten we daarbij hanteren. We brengen focus aan: wat vinden we belangrijk, waar leggen we accenten, en langs welke lijnen willen we met elkaar verder werken. En daarmee creëren we een stuk duidelijkheid – niet alleen voor uw Staten en voor ons als College, maar zeker ook voor de buitenwereld: voor collega-overheden, voor maatschappelijke partners en voor alle andere betrokken Limburgers. Want die duidelijkheid, die is wat ons betreft nodig. Zonder een kader dat ons denken kan helpen structureren, blijft het risico bestaan dat we langs elkaar heen praten, dat verwachtingen uiteenlopen en dat besluitvorming in latere fases uiteindelijk onnodig ingewikkeld wordt. En dit Limburgs Kompas voor 2050, of het Limburgs Kompas wat in uw document staat, heeft vier overkoepelende prioriteiten benoemd over alle thema's heen. Namelijk, gemeenschappen met eigenaarschap, het landschap als een kern van Limburg, dynamische stedelijke gebieden, en Limburg als kruispunt in Europa. En wat dat dan precies betekent, daar ging het in de debatten tussen uw Statenleden ook al even over, hoe we dat precies dan met elkaar gaan invullen, óf we dat met elkaar willen invullen, dat ligt open. Want ik wil benadrukken dat het stuk nadrukkelijk geen eindpunt is. En ik heb het ook in de commissie al gezegd: dit stuk is een beginpunt. Want na deze behandeling start wat ons betreft de volgende fase, en gaat het over het verder concretiseren van opgaven, het uitwerken van maatregelen, het daadwerkelijk maken van keuzes, en het wegen van al die verschillende belangen. En dat zijn momenten waarop uw Staten bij uitstek opnieuw in stelling worden gebracht, en ook in die positie zijn. Want het kwam ook al langs: u gaat er uiteindelijk over. U stelt vandaag dus niet de uitkomst vast, maar u stelt spelregels vast en de richting waarlangs we die uitkomsten met elkaar tot stand willen laten komen. En natuurlijk kunt u daarbij nog aanvullende behoeftes op tafel leggen – voor informatie die u mist, die u nodig heeft om in een latere fase dan onderbouwd keuzes te kunnen maken. En daar zijn ook een aantal moties over ingediend, en daar zal ik zo meteen ook even bij de inbreng per fractie op terugkomen. Voorzitter, dus als u dit stuk op die manier leest – als een denkkader, als een instrument om focus en samenhang aan te brengen, en als startpunt voor verdere uitwerking – dan hoop ik dat in ieder geval de vragen die gaan over: wat is nou precies de positionering van dit stuk, dat ik die daarmee hopelijk voor een deel heb kunnen wegnemen. Dat brengt me dan ook bij de inhoudelijke vragen die in de eerste termijn door uw Staten zijn gesteld. En ik loop ze even langs, en dan begin ik bij de inbreng van mevrouw Van der Pol. Die een heleboel vragen stelde, of ook een aantal vragen meer hier in het algemeen aan de zaal stelde, denk ik, van: hoe zien wij dat. Ik begrijp ook de visie van de BBB, net als die van andere. Elke partij zou er anders uitzien als je dat in je eentje op papier zet. Maar de essentie is dat je dit nou net vanuit een zo breed mogelijk gedragen perspectief op papier zet. En u vroeg nog specifiek: zijn dan de effecten met een landbouweffectrapportage

onderzocht? Dat is hier niet gedaan, omdat we geen keuzes maken. En uiteindelijk, als je keuzes wil maken, dat is het moment waarop je dan ook concrete effecten op die landbouw in beeld zou kunnen brengen. Want dit document heeft nog helemaal niet het abstractieniveau om zo diep te kunnen graven. Het ging ook over die 30% extensief. En mijnheer Nijskens liet dat ook nog terugkomen, die 35.000 hectare met een landschapsbeherende functie. Maar er staat ook iets in over dat we juist naar meer hectares met een veel intensiever gebruik toe willen. Intensiveren om te kunnen extensiveren. En hoe je dat dan precies doet, wat daarvan de ruimtelijke impact is, dat moet je met elkaar uiteindelijk in beleidskeuzes vastleggen. Maar dit document schetst een richting. En je ziet eigenlijk dat ook het debat in de Staten dan nu daarover ontstaat: vinden we dat een juiste wenselijke richting? Willen we eigenlijk wel zoveel extensiveren? En hoeveel moet je dan intensiveren? Wat betekent dat voor onze voedselproductie, voor onze zelfvoorzienendheid – waar de heer Franssen zijn zorgen ook over uitte. Dat zijn precies de vragen. En je ziet dus ook dat dit document heel veel basis biedt om dat waardevolle gesprek met elkaar te kunnen voeren. Mevrouw Van der Pol had ook een motie, dat is nummer 3289, als ik me niet vergis: Innovatie groeit niet vanzelf. En ook die motie vind ik mooi eigenlijk dat die tot stand komt, en dat u zelf aangeeft: het College schetst hier een aantal richtingen, maar wij vinden eigenlijk dat voor bestaande bedrijvigheid, in uw ogen in ieder geval, te weinig aandacht is. En we weten dat collega Satijn nog werkt aan een economische visie, die volgens mij tweede kwartaal van dit jaar in ieder geval nog richting uw Staten ook komt. En het College in ieder geval, ziet dit dan ook als een oproep om binnen dat verhaal ook meer aandacht te hebben voor bestaande bedrijvigheid. Dus die motie kan wat betreft het College ook oordeel Staten krijgen. Dan de heer Driessen, die wat zorgen uitte over dat het College in haar nadagen nog even een visie op tafel zou leggen. Ja, ik zou hem gelijk geven als dit een visie was die gaat over één punt op de horizon waar het in onze ogen naartoe zou moeten bewegen. Dit gaat juist over een aantal mogelijke toekomstige keuzes die je daarin zou kunnen maken. En ja, er zitten ook vijf deelvisies bij vanuit het perspectief van het College, maar het biedt veel meer dan alleen maar dat. Dus ik denk dat het juist heel waardevol is dat we dat in deze fase van onze periode op tafel leggen. Dat brengt me bij de vragen van mevrouw Berghorst, van de Partij van de Arbeid. En die reflecteerde op 25 jaar terug. Ik zat even te denken, tijdens haar inbreng: toen zat ik zelf in groep 4, in de laatste voorbereidingen voor mijn eerste heilige communie. Dat is de fase waar ik toen zelf in zat. En de heer Hoks zei vervolgens in een interruptie: blijft dit College nog zes periodes zitten, dán ben ik 57 jaar oud. Als het aan het huidige kabinet ligt, kan ik dan nog minimaal vier periodes blijven zitten denk ik, en dan moet ik echt met pensioen. Nee, alle gekheid op een stokje. Een prachtig betoog van mevrouw Berghorst denk ik, dat aangeeft dat enerzijds uitdagingen niet veranderen, en tegelijkertijd de wereld waarin je dat doet wel soms in heel hoog tempo, en op momenten dat je dat helemaal niet verwacht wel ingrijpend en soms ook blijvend verandert. En ze diende een motie in, wat geen verrassing is denk ik, na de behandeling in de commissie: motie 3288, De samenleving is de toekomst. En dat zien wij als College in ieder geval ook als een motie die vraagt: College, op het moment dat wij keuzes willen maken, missen wij eigenlijk nog een aantal perspectieven. En breng die dan nader in beeld, zonder dat we het proces helemaal on hold gaan zetten. Daar zat een beetje mijn zorg in de commissie, maar ik denk, deze motie komt niet alleen aan uw zorgen tegemoet, maar een gevoel wat volgens mij breed in de Staten leeft. En dat zien wij in ieder geval als heel waardevolle aanvullingen op de Toekomstvisie. Ook die motie krijgt wat ons betreft oordeel Staten. Dat brengt me bij de heer Hanegraaff van het CDA, met een betoog dat mij ook zeer aansprak. En hij had de concrete vraag: maar hoe trekken we dan dadelijk Limburg in? En waar trekken we dan precies Limburg mee in? En dat – en dat is ook het voorstel nu – willen we juist ook samen met uw Staten vormgeven. Er staat dat wij een werksessie organiseren. En natuurlijk gaan we daar niet als College blanco in. Wij zullen daar ook voorbereid vanuit de ambtelijke organisatie iets op tafel leggen, een proces. Maar wij willen dat juist samen met uw Staten vormgeven: met wat voor boodschap gaan we dan naar buiten, wat voor vragen gaan we stellen, wie willen we betrekken? Wilt u dan – wat eigenlijk in het betoog van de heer Hoks terugkwam – wil je achteraf betrokken worden? Wil je tijdens het proces betrokken worden? Dat zijn vragen waar niet wij alleen een antwoord op geven als College, maar dat moet u als Staten ook vooral doen. Dus wat ons betreft komt dat terug in een voorstel in die werksessie. En die werksessie, daar geeft u nou net opdracht voor met dit Statenvoorstel. U vroeg ook naar de afhandeling van individuele moties. Ik deel uw opvatting dat een heel deel van die moties daarmee niet is afgedaan. Moties worden ook überhaupt niet met een Statenvoorstel afgedaan, maar pas nadat uw

Staten dat op de voortgangslijsten hebben besloten. Dus ik stel voor om, want het voert wat mij betreft te ver om ze nu allemaal individueel langs te lopen, maar ik zeg u toe dat het College een mededeling portefeuillehouder zal sturen, waarin we per motie een duiding zullen geven wat wat ons betreft, wat het antwoord is wat TV 2050 geeft op die motie, en of er daarmee nog iets openstaat of niet. En dat komt uiteraard ook terug dan weer op de voortgangslijsten die uw Staten uiteindelijk vaststellen. Dus ik hoop dat daarmee uw vraag beantwoord is. En dat geeft mij ook de gelegenheid om dat ook met de collega's af te stemmen, omdat dat natuurlijke moties zijn die breed gaan over het hele College en niet alleen binnen mijn eigen portefeuille.

De vicevoorzitter: Gedeputeerde Theuns, mag ik u vragen op welke termijn de Staten die mededeling mogen verwachten?

Gedeputeerde Theuns: Wat zullen we eens … Een maand? Een maand.

De vicevoorzitter: Een maand. Dan is die toezegging ook met een heldere termijn. Dank u wel.

Nr. 9820
Gedeputeerde Theuns zegt toe om voor het mei-reces 2026 een mededeling portefeuillehouder te sturen waarin de voortgang en/of afwikkeling van de moties omtrent Toekomstvisie Limburg 2050 worden toegelicht.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Dank, voorzitter. Dat brengt me bij de inbreng van mevrouw Wesseling, van D66. Ook die vroeg om een reflectie op hoe het College nou precies hiermee de boer op gaat. Ik hoop eigenlijk dat ik dat net ook in mijn antwoorden op de heer Hanegraaff en mijn algemene introductie, iets over heb gezegd. Dat brengt me bij de heer Schyns, JA21. Die zei: wat ons betreft is dit geen kaderstellend document. Dat wou hij gezegd hebben. Nou, ik hoop dat u gehoord heeft dat ook ik zeg: dit is ook wat ons betreft geen kaderstellend document, maar het geeft wel richting in je denken, in je handelen. En natuurlijk kunnen er later keuzes voorliggen die misschien al eens hierin hebben gestaan. Dat wil niet zeggen dat u dan alleen nog ja of ja kunt zeggen omdat u al kaders heeft vastgesteld. Dat is iets anders. Maar het zou raar zijn als er helemaal niks meer uit het document later een keer terugkomt, want dan hebben we het immers helemaal voor niks opgesteld. Ik werd toch een beetje getriggerd over het debat waar het ging over Groningen en de trots, en Limburg, en Wallonië, en dergelijke. Maar laat ik dan zeggen dat hier in ieder geval een heel trotse Gedeputeerde en Limburger staat. En ik denk, wij zijn geen Groningen, wij zijn geen Wallonië. Dit document schetst hoe wij precies tussen drie heel grote metropolen in liggen, waar de krimpgedachte die soms stevig heeft gewoed in deze provincie … Maar achteraf is het altijd een onterecht schrikbeeld gebleven. Dus wat dat betreft denk ik dat er legio kansen liggen voor deze regio, en is alleen de vraag hoe we dat met elkaar gaan verzilveren. Mevrouw Smeets van de SP, die had een sterk betoog over wat er in haar ogen en die van haar partij in ieder geval nodig is, in die samenleving. Dus ik moet wel zeggen: ik was eigenlijk van al uw betogen wel gecharmeerd, omdat iedereen er eigenlijk zijn politieke ziel en zaligheid in legt. En het is juist mooi dat je op die manier ook in deze zaal met elkaar debatteert. En ik denk dat we dat soms misschien nog wel te weinig doen. Uw oproep voor een sterke samenleving wordt denk ik ook onderstreept met de motie van mevrouw Berghorst waar uw naam onder staat, en die het College dus ook onderstreept. Dan mevrouw Mertens, van GroenLinks. Ik was toch even getriggerd inderdaad, door haar analyse over de scenario's die misschien dan niet extreem genoeg zijn. Ik zou u er toch, via de voorzitter, dan op willen wijzen dat het PBL zelf dat landelijke scenario "het GroenLinks-scenario" noemt. Maar ik snap, met misschien een aanstaande fusie in het vooruitzicht dat je misschien iets extremere standpunten inneemt, om uiteindelijk uit te komen daar waar je uit wil komen. Ik weet niet of dat dan de gedachte erachter is, maar het is in ieder geval het scenario waar u van zou moeten dromen, met termen als: duurzaamheid en circulariteit zijn de norm. Het plantaardig dieet wordt breed omarmd. Natura

2000-gebieden breiden uit. En natuurgebieden zijn verdubbeld in hectares. Het kan misschien nog extremer, maar ik zie er zelf niet veel meer mogelijkheden toe. Maar wellicht moeten we dat op een ander moment dan met elkaar bediscussiëren. U vroeg ook nog: met wie gaan we dan spreken? En welke status heeft het College daar? Daar heb ik net, denk ik, ook antwoord op gegeven. En u vroeg: was het niet beter geweest als jongeren vooraf betrokken waren? En dan zou ik toch willen zeggen: de ambtelijke mensen hebben tweehonderd straatgesprekken gevoerd voordat dit document tot stand kwam. En hebben daarbij juist niet een afspiegeling van de samenleving geïnterviewd, maar juist ook jonge mensen op straat aangesproken. Omdat over het algemeen genomen toch jonge mensen meer van de toekomst mee gaan maken dan mensen die al wat meer op leeftijd zijn. Dus juist ook jongeren zijn heel nadrukkelijk aan de voorkant, door middel van straatgesprekken, betrokken. En die zullen we ook blijven betrekken, want dat vinden wij als College ook zeer waardevol. Dat brengt me bij de heer Loomans van Horizon, die ook nog even expliciet zijn waardering uitsprak voor het team. Waarvoor dank aan u. En u had het ook nog over wat er allemaal in 25 jaar kan veranderen. Maar er gebeuren natuurlijk ook heel positieve dingen. We hebben tussen de 30% en 40% stikstofuitstoot gereduceerd, in de afgelopen 25 jaar. We zijn van 2% à 3% duurzame-energiegebruik naar bijna 20% duurzame-energiegebruik. En ons water is vele malen schoner geworden. En zijn we er dan? Nee, zeker niet. Er valt nog veel te dromen, en ook nog veel te halen. Maar met elkaar gaan we ook gewoon de goede richting op. Dus ik denk, in het verlengde van uw betoog dat er nog veel werk is, maar dat we ook al veel mooie dingen doen. Dat brengt me bij de heer Nijskens, van de VVD. De vraag over de 35.000 hectare, die heb ik denk ik net beantwoord. U vroeg ook van: wat heeft het werk tot nu toe gekost? En dat vind ik altijd van die vragen, daar kun je natuurlijk wel een antwoord op geven. Er is een Europese aanbesteding geweest voor de bureaus die we hebben ingestuurd, maar er zitten natuurlijk ook vele ambtelijke uren in waar je niet kan zeggen: iemand heeft precies zoveel tijd eraan besteed. Er zit hier in ieder geval zeker voor tonnen werk in. Maar van de andere kant, dit is ook gewoon ons dagdagelijkse werk. En dat is het werk van het College, en dat is het werk van de ambtelijke organisatie, die hier dag op dag … Natuurlijk kost dat allemaal geld, maar dat is uiteindelijk ook de taak van deze organisatie, om beleid te maken, om projecten uit te voeren, en ook om dit project uiteindelijk op te leveren. U vraagt: hoe zijn die teksten nou daadwerkelijk op papier gekomen? In de commissie vroeg u daar ook al naar. Ik kan u zeggen: dat gaat niet anders dan met andere teksten in dit huis. En als het over het College-breed gaat: het gaat ook bij de provinciale Omgevingsvisie zo. Er worden teksten gemaakt, in eerste instantie natuurlijk door het ambtelijk apparaat. En die worden daarna door het College besproken. Dus we hebben met collega's meerdere keren GS-breed samengezeten, hier in Maastricht, in Brussel, en daar hebben we gesproken over teksten, over dingen die je dan aanstaan als College, dingen die je minder aanstaan. En op basis daarvan komt dan het ambtelijk apparaat ook weer terug. En dat gaat met name dus ook over het deel van die vijf thematische visies, want dat is daadwerkelijk een synthese van de Foto en de Scenario's die veel meer een technisch stuk zijn. En waar ik kan zeggen dat er eigenlijk nauwelijks iets veranderd is naar aanleiding van inbreng van het College. Dus dat is het deel waar daadwerkelijk ook vanuit het bestuur gestuurd is.

De vicevoorzitter: Dan de heer Nijskens, bij interruptie.

De heer Nijskens (VVD): Ja, het ging even terug over financiën. Ik had die vraag gesteld, omdat mevrouw Berghorst in mijn interruptie daarop inging over wat zo'n analyse mag kosten. En daar verwees zij eigenlijk naar de kosten tot nog toe. En u heeft net wel de motie positief geapprecieerd, of in ieder geval oordeel Staten gegeven. En er komt nog een motie over een analyse. Maar kunt u dan ook iets zeggen hoeveel het College bereid is om aan die analyses aanvullend te besteden? En wat we dan ook krijgen?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: U weet, het College apprecieert in principe geen moties positief die een ongedekte cheque achterlaten. Ik denk, en daar heb ik het natuurlijk ook met de ambtenaren over gehad, we hoeven niet een vergelijkbare inspanning te doen als wat we tot nu toe voor dit document hebben gedaan om die moties uit te kunnen voeren. Ik ga proberen dat zoveel mogelijk gewoon binnen ons bestaand takenpakket

te doen. En als dat leidt tot een beperkte aanvullende financiële claim, zullen we dat via de Voorjaarsnota, na ook afstemming binnen het College, doen. Maar laat ik zeggen, ik ga proberen dit gewoon zoveel mogelijk als regulier werk … En wat ook al voorzien was als aanvullend werk naar aanleiding van deze visie, gaan we dat proberen te doen. En anders beslissen uw Staten daarover, en komt dat in de reguliere P&C-cyclus terug. Maar u kunt niet nog een keer een vergelijkbare financiële claim als wat het financiële project heeft gekost, nu verwachten. Dat lijkt mij niet nodig.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Dat brengt me bij het betoog van mevrouw Boven. En misschien dan even meteen haar motie 3290, over de kwalitatieve analyse van het klimaat. En overigens, dank aan mevrouw Boven dat ze een eerdere versie van de motie heeft aangepast. Want dat leek alsof we een soort milieueffectrapportage moeten gaan maken op de visie. Dat is helemaal niet haar bedoeling. En dat kunnen wij ook helemaal niet uitvoeren. Wij zijn als Provincie Limburg ook geen PBL, wij zijn ook geen KNMI. Dus dat soort studies kunnen wij niet maken. Maar wat hier in de motie staat, is dat wij in aanvulling op dat werk wat we al gedaan hebben, dat het werk wat er ook al ligt vanuit die verschillende planbureaus en vanuit het KNMI – wat overigens ook scenario's zijn die we hanteren – kunnen wij wel een kwalitatieve analyse maken, van: wat is nou de impact waar we ons dan volgens die rapporten mogelijk op moeten voorbereiden. En wat zouden wij zelf kunnen doen, wat ligt er binnen onze macht aan beleidskeuzes om daarin nog een enige mate van invloed op uit te kunnen oefenen, of niet. Daar kunnen wij een kwalitatieve analyse over opleveren. Dus die motie krijgt wat ons betreft oordeel Staten. Dan de inbreng van de PVV, de heer Hoks. Die eigenlijk maar één vraag stelde, zei hij volgens mij letterlijk, namelijk: waar stemmen wij eigenlijk mee in? Die bal zou ik dan toch eigenlijk ook een beetje terug willen kaatsen. Want GS was namelijk eerst voornemens om überhaupt dit document niet, in ieder geval niet in een besluitvormende vorm richting de Staten te brengen. Vervolgens zijn het de Staten zelf geweest die zeiden: wij willen dit document vaststellen. En het College heeft daar ook uiteraard begrijpend op gereageerd, en gezegd: dat lijkt ons dan ook logisch, dat u daar zelf bij aan het stuur zit. En als u dat wil, dan gaan wij dat faciliteren. In de commissievergadering bleek vervolgens dat dat dan toch voor volgens mij alle fracties – volgens mij was er niemand die zei: wij willen dit vaststellen – een brug te ver was. En ook daarin hebben we als College weer een handreiking gedaan, om te kijken hoe we u wel in positie krijgen, zonder dat iemand het discomfort hoeft te hebben dat dit buiten als zijn of haar visie wordt uitgelegd. Er is een procesvoorstel besproken, ook met PS, om het zo te doen. GS voert dat uit. Als u deze vragen nu stelt, dan denk ik dat dat vooral vragen aan uzelf zijn. Dat brengt me bij de laatste inbreng, namelijk die van de heer Franssen. En ook aan hem een dank voor zijn dankwoord richting de ambtenaren. Toen hij begon over verkeerde dromen, naar aanleiding van afgelopen woensdag, dacht ik eerst dat het over de verkiezingsuitslagen ging. Maar hij had een veel serieuzere oproep daarover ook. Want ik denk dat wat hij schetst, dat dat misschien angstbeelden zijn die helemaal niet zo ver weg hoeven te zijn. Maar ik denk wel dat juist door dit soort documenten vast te stellen, je met elkaar op het moment dat er iets gebeurt, wel zo goed als mogelijk voorbereid bent en niet helemaal verrast hoeft te zijn. En natuurlijk kan er dan toch morgen weer iets gebeuren in deze wereld waar we wel allemaal door verrast zijn. Maar we hebben dan in ieder geval met elkaar iets in handen gehad wat richting geeft om na te denken over de toekomst. En daar is dit document, denk ik, zeer waardevol voor nu en ook in volgende periodes. Ik denk voorzitter, dat ik daarmee tegemoet ben gekomen aan de wens van de Staten om vroeg te lunchen, want dat was het einde van mijn inbreng.

De vicevoorzitter: Fantastisch. Dank u wel, Gedeputeerde Theuns. Maar er komt toch nog een interruptie.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Niet heel lang. Ik had een vraag gesteld over het jongerencollege, wat de status daarvan was. Maar ik begreep …

Gedeputeerde Theuns: Ik moet u het antwoord schuldig blijven. Maar misschien kan ik daar in tweede termijn even op terugkomen, dan wel via de collega. Maar laat mij daar in de tweede termijn even op terugkomen.

De vicevoorzitter: Dank u wel dan, mijnheer Theuns. Wij gaan schorsen tot 14.00 uur, voor de lunch.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: Goed, dan heropen ik de vergadering voor de tweede termijn van Provinciale Staten over agendapunt. 11.2, het Statenvoorstel inzake Toekomstvisie Limburg 2050, en daarvoor kijk ik eerst naar mevrouw Van der Pol namens de fractie van BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): O, jammer. Ik wil ze wel overnemen, die elf minuten. Heel even kort. Ik werd nog even getriggerd door de bijdrage van mevrouw Berghorst van de PvdA, waarin ze aanhaalde dat 25 jaar terug in 2001 de omgang van de industrie naar de kenniseconomie ging. En uiteindelijk ben ik bang dat we qua industriebedrijvigheid op een gegeven moment zelfs tegen een kritische ondergrens gaan aanlopen, dus wat dat betreft ook de motie om daar duidelijk die zorgen te adresseren. De motie van de PvdA inzake de zorgen om de samenleving, welke effecten ze hebben, en ook vooral op het platteland, die delen we, dus die motie willen we heel graag mee indienen. Ik hoorde de Gedeputeerde begrijpelijk zeggen: de landbouweffectrapportage doen we niet omdat we geen beslissingen nemen. Mogen we dan wel bij de provinciale omgevingsverordening of in dat kader ergens iets verwachten in die vorm? Ik ben benieuwd wat de reactie van het College daarop is.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Dan de heer Driessen voor de tweede termijn. Dan is het woord aan de heer Driessen van de fractie van Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Vier minuten, ja? We hebben hem weer. Goed, we hebben, denk ik, een intensief debat gezien over uiteenlopende onderwerpen, want dat kan natuurlijk als je het over een toekomstvisie hebt. We hebben ook gezien dat de behoefte daar aardig groot in is en dat het ook ruimte biedt om het over iets bredere zaken te hebben en over een iets langere termijnvisie dan we normaal gesproken op één stuk doen. En de aanleiding van de bijdrage van JA21 heeft er eigenlijk voor gezorgd dat we dat ook in een motie willen gieten. Ik zal het dictum even voorlezen, die is volgens mij ook al ingediend, en die is gericht aan onze Staten zelf. We roepen namelijk Provinciale Staten op om tweemaal per bestuursperiode een provinciaal visiedebat te organiseren binnen de Provinciale Staten van Limburg, waarin Statenleden met elkaar in debat gaan over de toekomst van Limburg op de lange termijn, circa dertig jaar, en dit debat zodanig vorm te geven dat er ruimte is voor vrije gedachtewisseling, vergezichten en reflectie. Wat ons betreft draagt zo'n debat namelijk bij aan het begrijpen van elkaar en het ook kunnen inzien van elkaars gedachten waar nou al dat kleine beleid toe leidt wat we hier maken. Want vaak zijn we in één onderwerp gevangen op een Statenstuk, en ligt daar ook meteen besluitvorming onder. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat we dat hierbij doen. En we hebben ook eruit gelaten hoe we die invulling precies gaan doen, juist om het feit dat we verschillende gremia hebben die we daarvoor in kunnen zetten, bijvoorbeeld een agendacommissie of een commissie Versterking positie Statenleden. Dat was het, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Dan is het woord is aan mevrouw Berghorst voor de fractie van de Partij van de Arbeid. Nee? Geen woordvoering in de tweede termijn. Dan gaan we naar de heer. Hanegraaff voor de fractie van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik zal het kort houden. Bedankt voor de beantwoording. Wat ons betreft is dat uitstekend wat er allemaal gaat gebeuren. Ik vroeg me alleen nog af: hoe wordt dat nu precies georganiseerd? Zijn wij zelf daar zelf voor verantwoordelijk of gaat GS met een voorstel komen hoe we dan

als Staten eigenlijk in stelling worden gebracht of mee worden genomen in dit proces? Als het gaat om de moties, dan steunen wij die van harte. Zeer goede moties van de BBB en ook de Partij van de Arbeid. Het sloot ook heel erg aan bij mijn oproep om wat breder te kijken dan alleen maar steen en verbindingen en dergelijke, dus dank daarvoor. Nu ook de motie van Forum voor Democratie gehoord hebbende, denk ik dat onze fractie dat steunt. Ik vind het eigenlijk een heel goed idee, ook omdat ik merkte tijdens de debatten die we de afgelopen twee weken hebben gevoerd, zowel in de commissie als hier, de heer Nijskens verwees er ook al naar, dat ik het prettige discussies vindt dat het je eigen gedachten soms ook ordent en je meer begrip voor elkaar krijgt en, niet onbelangrijk, dat we ons ook altijd realiseren dat al het beleid dat we hier maken uiteindelijk wel een politieke keuze is en ideologisch gedreven. En daar met elkaar over in gesprek gaan, vind ik eigenlijk wel een fantastisch idee. Hoe dat precies vorm krijgt, dat laat ik aan anderen over, maar het idee zelf vind ik echt uitstekend.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Hanegraaff. Dan kijk ik naar mevrouw Wesseling. Behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. De heer Schyns? Nee, mevrouw Smeets? Dan is het woord aan mevrouw Smeets namens de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, we hebben hier vandaag veel gezegd over de toekomst van Limburg, maar we zijn ook nog lang niet uitgesproken met elkaar. We gaan natuurlijk nog in gesprek met de inwoners van Limburg. En ik ga even in op de moties. De motie 'Kwalitatieve analyse klimaat in aanvulling op Toekomstvisie 2050' zullen wij mee indienen. Dat geldt ook voor de motie 'Limburg 2050 – innovatie groeit niet vanzelf' van de BBB, omdat wij grote waarde hechten aan een sterke economie, zolang die er ook is voor de werkende klasse, die die economie natuurlijk ook draaiende houdt. En ik vind het idee van de heer Driessen interessant, maar ik zou het onderdeel willen maken van het proces wat we nog met GS gaan hebben om ook het traject verder uit te werken. Wij vinden dat ieder stuk op dit moment ruimte biedt, ook voor het gesprek, ook als het ideologisch verschilt, dus wij weten nog niet zeker of we deze steunen.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Smeets. Dan kijken we verder. Mevrouw Mertens? Geen tweede termijn. De heer Loomans? Ook niet. De heer Nijskens? Dan is het woord aan de heer Nijskens voor de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. In de eerste termijn, en ook in de beantwoording door GS, is nogal wat op die analyses geduid. Ik had GS gevraagd, of de Gedeputeerde, van welke analyses ontbreken er verder nog. Ik stel die vraag dan nog maar een keer, want daar is nog geen antwoord op gekomen. Dan kom ik ook wel direct bij de moties die over die analyses gaan, die gaan wij steunen, met uitdrukkelijk wel de opmerking dat wij hiermee geen kaders vaststellen en ook geen beleid accorderen, en dat wij uiteraard de uitkomsten van die analyses tot ons nemen en naar hoe wij de uitkomsten vinden, zullen handelen. Dus wij steunen analyses. Je kunt, in mijn beleving, nooit tegen een analyse zijn. Ook dank aan Forum voor Democratie voor die motie. Die gaan wij ook heel graag steunen, want ik vind het altijd mooi om eigenlijk dit soort inhoudelijke debatten en vergezichten te bespreken. Dus eigenlijk heel erg dank voor die motie en die gaan wij steunen. En daar wou ik het bij laten.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan kijken we verder. Mevrouw Boven, behoefte aan een tweede termijn? Nee. De heer Hoks? De heer Franssen? Ook niet. Dan zijn we daarmee aan het einde van de tweede termijn van Provinciale Staten. Dan gaan we naar het College voor de beantwoording in de tweede termijn. Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter. Ik loop even de vragen langs. Mevrouw Van der Pol vroeg nog naar de landbouweffectrapportage en of die dan wel in het kader van de POVI in de verordening wordt opgesteld. En ik heb nog even de tekst in het coalitieakkoord erbij gezocht. Daar staat: 'Voor alle maatregelen in de gebiedsplannen, wordt naast een inschatting van de impact op natuur of de hydrologische situatie ook een landbouweffectrapportage gemaakt.' Einde citaat. Dus die landbouweffectrapportage komt

er, maar op het moment dat de gebiedsplannen worden besproken en uiteindelijk vastgesteld. En de POVI is niet het gebiedsplan en de verordening ook niet. We doen daar indicatief die zones van die overgangsgebieden Natura 2000. Maar die begrenzing en welke maatregelen, die leg je vast in de gebiedsplannen, en dat gebeurt niet in de POVI of in de verordening, dus daar zit geen aparte landbouweffectrapportage bij. Wel uiteraard een milieueffectrapportage, die ook verplicht is in het kader van de Omgevingswet, maar die heeft u al lang zien komen. De motie van de heer Driessen is volgens mij een motie gericht aan uw Staten, dus die zal het College dan ook niet appreciëren. Dat is aan uzelf. Ik zou wel willen opmerken dat het u, volgens mij, vrij staat om ook bij bijvoorbeeld een begrotings- en voorjaarsdebat het niet alleen over die begroting, maar over vergezichten te hebben, maar dat is meer een gedachte vanuit mijzelf, daar hoeft u niks mee te doen. De heer Hanegraaff stelde de checkvraag: wie is in de lead voor dat proces? GS zal daartoe een voorstel doen aan PS, dus dat hoeft u niet zelf te organiseren. U wordt daarin door het College bediend. De heer Nijskens vroeg nog naar welke analyses er verder nog ontbreken. Volgens mij zou je een oneindige lijst kunnen bedenken van dingen die je nog meer zou kunnen analyseren. Ik had het net ook even met de ambtelijke ondersteuning erover, wat mij zelf ook zeker puzzelt. Het buitenland, bijvoorbeeld. Wat gebeurt er nou echt aan de andere kant van de grens? Welke ontwikkelingen staan daar allemaal te gebeuren? En we zitten daar natuurlijk, ook bestuurlijk komen we daar, ambtelijk komen we daar, maar begrijpen we echt wat er aan die kant van de grens gebeurt, wat er daar allemaal aan beleid en plannen wordt ontwikkeld of hoe daar de dynamiek in elkaar zit? Ook daar zou je, volgens mij, nog een heel stuk op kunnen verdiepen. Dat is nu niet per se de opdracht, maar ik kan nog tal van onderwerpen bedenken waar we op zouden kunnen verdiepen, en dat kunt u ook. En ik zou zeggen: deel die ook met ons, want ook door de moties van vandaag verrijken we, volgens mij, alleen maar de kennis die voor ons allemaal beschikbaar is om keuzes te kunnen maken. En dan had ik van mevrouw Mertens nog de vraag openstaan over het Jongerenparticipatieplan en specifiek het Jongerencollege. **En ik heb even met collega Demollin overlegd, en ik kan u namens haar toezeggen dat er voor 1 mei een mededeling portefeuillehouder volgt met überhaupt een update op de voortgang van het brede Jongerenparticipatieplan, waaronder dus ook dit actiepunt wat daarin staat genoemd, dus daar wordt u over geïnformeerd.** Dan had ik, volgens mij, geen vragen meer openstaan, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde Theuns. Dan gaan wij naar de besluitvorming, en dan is allereerst aan de orde de besluitvorming over het gewijzigde statenvoorstel G25-0 ... Nou, sommige mensen moeten worden opgeroepen om te komen stemmen. Doe dat snel. Ik lees alvast even af wat we gaan besluiten: 'GEWIJZIGD G-25-034 Statenvoorstel inzake Toekomstvisie Limburg 2050, brief GS van 13-3-2026'. En dan gaan we zo meteen ook nog stemverklaringen horen, zie ik. Dan ga ik eerst naar de heer Hoks voor een stemverklaring.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Wij willen er geen kennis van nemen, dus wij zullen tegen het voorstel stemmen.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Hoks. Een stemverklaring van mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. GroenLinks, we hebben het al gezegd: het is niet onze visie en we missen ook bepaalde onderdelen. Maar we willen er ook niet tegen stemmen, omdat we dan een stem zouden geven tegen het voorstel om het gesprek aan te gaan met maatschappelijke organisaties, met partneroverheden, met de samenleving. Dat willen we juist wel ondersteunen, dus in die zin moet u ook onze voorstem interpreteren.

De vicevoorzitter: Een stemverklaring van mevrouw Boven. Als u die niet te snel doet, dan kunnen er nog snel wat collega's gaan zitten.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Ik wilde als stemverklaring zeggen dat de keuzes, die toch voor een deel in deze visie zitten, niet van ons zijn, maar dat we het heel belangrijk vinden dat we ook naar de lange termijn kijken, want dat is uiteindelijk waarvoor we hier zitten. Ik zal voor stemmen.

De vicevoorzitter: Een stemverklaring van de heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Onze stemverklaring is het tegenovergestelde van Partij voor de Dieren. Wij stemmen tegen. We vinden de exercitie wel heel leuk en goed gedaan, maar het is niet onze toekomstvisie.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Dan gaan wij naar de stemming. Dan wachten we even tot u ook zit. En dan is de stemming over het gewijzigde Statenvoorstel G-25-034 geopend. Kijkt u even op uw kastjes. Nog één.

Griffier Pregled: We zijn er.

De vicevoorzitter: Zijn we er?

Griffier Pregled: Ja, 42 hebben we er.

De vicevoorzitter: Oké, dan is de stemming gesloten. Dan is het voorstel aangenomen met 35 stemmen voor en 7 stemmen tegen. Dan gaan we verder met de besluitvorming over de moties. Allereerst de besluitvorming over de gewijzigde motie 3288. Dat is de motie 'De samenleving is de toekomst'. Zijn daarbij stemverklaringen? Dat is niet het geval. Dan wordt de stemming over motie 3288 geopend. Nog vier. Kijkt u even op uw stemkastje. Nog twee. Dan zijn we er. Dan is de stemming gesloten en is de motie aangenomen met 33 stemmen voor en 8 stemmen tegen. En dan is de stemming over de tweede gewijzigde motie 3289 aan de orde, de motie 'Limburg 2050 - innovatie groeit niet vanzelf'. Zijn er weer stemverklaringen? Een stemverklaring van mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. GroenLinks zal tegen deze motie stemmen, want deze motie zorgt voor een verenging van het stuk dat voorligt en een verenging van de uitwerking van het stuk naar alleen maar economie en bedrijven.

De vicevoorzitter: Ook een stemverklaring van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Deze motie vraagt om een uitwerking die veel specifieker is dan deze toekomstvisie, maar op één aspect, dus ik zal ook tegen stemmen.

De vicevoorzitter: Als er dan geen verdere stemverklaringen zijn, dan gaan we de stemming voor motie 3289 openen. De stemming is geopend. En de stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 36 stemmen voor en 6 stemmen tegen. Dan is de besluitvorming over motie 3290 aan de orde, 'Kwalitatieve analyse klimaat in aanvulling op Toekomstvisie 2050'. Zijn daarbij stemverklaringen? Dat is niet het geval. Dan gaan we de stemming openen. De stemming over motie 3290 is geopend. En de stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 25 stemmen voor en 17 stemmen tegen. Dan is de besluitvorming over motie 3291 aan de orde, de motie 'Limburgs visie debat'. Zijn daarover stemverklaringen? Dat is niet het geval. Dan gaan we de motie in stemming brengen. Dan is de stemming voor motie 3291 geopend. Nog twee, denk ik. Nog twee stemmen. Kijkt u even op uw kastje. We missen nog twee stemmen.

Griffier Pregled: Even allemaal op het kastje kijken.

De vicevoorzitter: Even allemaal op het stemkastje kijken.

Griffier Pregled: Twee mensen hebben nog niet gestemd.

De vicevoorzitter: Ja, de stemming is gesloten en het voorstel is aangenomen, of de motie is aangenomen met 40 stemmen voor en 2 stemmen tegen.

11.3 GEWIJZIGD G-26-005 Statenvoorstel inzake het kenbaar maken van wensen en bedenkingen inzake leningaanvraag Toverland Holding BV, brief GS van 10-2-2026

De vicevoorzitter: En dan gaan wij naar het volgende agendapunt, agendapunt 11.3, de beraadslaging over: 'GEWIJZIGD G-26-005 Statenvoorstel inzake het kenbaar maken van wensen en bedenkingen inzake leningaanvraag Toverland Holding BV, brief GS van 10-2-2026'. En conform met het spreektijdenoverzicht geef ik als eerste graag het woord aan de heer Zeedzen namens de fractie van BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Voorzitter, laat ik de spanning gelijk wegnemen: BBB benadert dit voorstel positief. Toverland is uitgegroeid tot een sterke economische speler en een belangrijke trekker voor Limburg. Het draagt bij aan werkgelegenheid, toerisme en het verdienvermogen van de regio. Maar we spreken hier wel over € 20 miljoen publiek geld en dus moeten we als Provinciale Staten steeds scherp zijn, wanneer doen we dit wel en wanneer niet. Voor BBB zit de rechtvaardiging in drie punten. Ten eerste, het regionale belang. Toverland is geen lokaal initiatief, maar een bovenregionale trekker met brede economische spin-off in Limburg. Ten tweede, de ontwikkelfase. De stap van dagrecreatie naar deels meerdaags toerisme vergroot de economische waarde aanzienlijk, maar verandert ook het risicoprofiel. Ten derde, de financieringsstructuur. Voorzitter, voor de banken is dit in de basis een goede businesscase. Het grootste deel, circa € 78 miljoen, wordt ook gewoon door de markt gefinancierd. Dat is een duidelijk teken. Maar het laatste deel van € 20 miljoen zit hem vooral in één specifiek risico: de gelijktijdigheid van de financiering. Zonder deze € 20 miljoen gaat de investering wel door, is ons verteld, maar met vertraging, met meer fasering en met een langere terugverdientijd. Wat de Provincie hier doet, is het project dus niet alleen mogelijk maken, maar het momentum borgen en het rendement versnellen. Deze hefboomfunctie is precies waar voor BBB de meerwaarde zit. Daarnaast kijken we uiteraard naar 'what's in it for Limburg'. Allereerst, snellere economische impact qua bezoekers, bestedingen en werkgelegenheid. Daarnaast, meer verwachte bestedingen per bezoekers en meer impuls voor horeca, verblijfsrecreatie en het mkb. En misschien wel het belangrijkste: met € 20 miljoen publiek geld maken we een investering van bijna € 100 miljoen effectiever en we versnellen daarmee de rendabiliteit, niet alleen voor Toverland, maar ook voor Limburg. Voorzitter, we investeren hier niet in achtbanen, maar in euro's die in Limburg rondjes moeten blijven draaien. Tegelijkertijd moeten we realistisch blijven over potentiële risico's. De Provincie neemt hier niet het basisrisico over, maar wel het meest gevoelige deel van de financiering. Voor BBB is het dan essentieel dat de lening marktconform is, risico's goed zijn afgedekt en voorwaarden helder zijn. Voor zover wij kunnen beoordelen, zijn deze elementen zorgvuldig meegenomen in het Statenvoorstel en de onderliggende stukken. Dat geeft vertrouwen, maar vraagt ook om blijvende alertheid van onze controlerende rol. Voorzitter, dit is geen open-einde-investering. Het gaat om een lening, een eenmalige, afgebakende inzet voor middelen. De Provincie is hier geen bank, maar fungeert als tijdelijke overbrugger van een specifiek marktrisico, namelijk de gelijktijdigheid die nodig is om het maximale rendement te realiseren. Voorzitter, alles afwegende komt BBB tot de volgende conclusie: wij zullen voor dit voorstel stemmen, omdat het economisch perspectief voor Limburg sterk is, de markt het grootste deel van de financiering draagt, en daarmee ook het risico, de Provincie zorgt voor versnelling en effectiviteit én de randvoorwaarden in het voorstel op orde lijken, maar wel met nadruk op realisme, doelmatigheid en blijvende alertheid. Voorzitter, afsluitende wil ik de PVV ook bedanken voor het introduceren van, voor mij, een nieuwe term vandaag, namelijk Schrödingers kat. Ik had er nog nooit van gehoord, maar in tegenstelling tot die kat weten we bij dit voorstel gelukkig wel wat er in de doos zit. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Zeedzen. Dan is het woord aan de heer Driessen voor de fractie van Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Nou, van de stukken die wij vandaag behandelen, vond ik dit misschien wel een van de vreemdste, des te meer omdat we het in de discussie met Gedeputeerde Staten nog wel eens hebben gehad over het investeren van ons geld in plaats van subsidiëren en de Gedeputeerde Staten dan toch vaak terugkomt met: we zijn niet heel erg aan het bankieren met het geld van de Limburger. En hier lijkt toch het hoge rentepercentage een rol te spelen. Want, zo niet, dan is de vraag: waarom doen we het dan wel? Wat maakt een kantoorgebouw voor een attractiepark nou interessant voor Limburg om te doen? En ik begrijp dan daarom ook onder andere de vorige spreker niet. Kijk, het is een investering die niet in die zin rendeert omdat het niet in de exploitatie zit van de betreffende organisatie. Natuurlijk zijn er twee bezwaren die wij hiertegen hebben, want een lening van € 20 miljoen aan een attractiepark is in eerste instantie niet waar maatschappelijk geld voor bedoeld is, en ik denk dat ik niet verder heel ver uit hoef te weiden waarom. En het is dan ook zeer de vraag of we het moeten doen voor louter en alleen het hoge rentepercentage. En ons tweede bezwaar gaat eigenlijk over dat begrip 'marktfalen', want dat horen we van GS-zijde heel vaak. En technisch faalt hier de markt en de bank, dus ook de financierder, om dat deel te financieren. Het is niet een exploitatiedeel van de organisatie, en daar zit ook precies dat risico in. Daar zit ook de fundamentele vraag in of we hiermee investeren in iets dat draait in onze provincie of in de huisvesting van kantoorbanen, en dat tweede is toch wat ons betreft in ieder geval ideologisch gezien een wat lastigere vraagstelling dan het investeren in een draaiende organisatie. Als ik mij goed meen te herinneren, zijn dit soort stukken ook wel eens eerder naar voren gekomen in deze Provincie, en daar waren ook sommige partijen, die ons nu dit voorstel doen toekomen, fel tegen, dus ik ben ook heel erg benieuwd naar die bijdrage. Dank u wel voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Dan is het woord aan de heer Blijlevens voor de fractie van JA21.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. Vandaag spreken we over het voornemen om een marktconforme lening van € 20 miljoen aan Toverland te verstrekken. De kern is helder, er ligt een positieve businesscase, maar de markt financiert deze niet volledig, en dat is precies de situatie waarvoor ons beleid 'Sturing in Samenwerking' bedoeld is. Wat dit voorstel sterk maakt, is de stapeling van effecten. We investeren niet alleen in een bedrijf, maar in een bredere regionale economie. De uitbreiding van Toverland vergroot de aantrekkingskracht van Limburg als bestemming, trekt meer bezoekers en zorgt ervoor dat zij langer blijven. Die groei werkt door in werkgelegenheid, niet alleen binnen het park zelf, maar juist ook bij toeleveranciers, horeca, verblijfsaccommodaties en vervoersbedrijven. Het is een keteneffect dat verder reikt dan Toverland alleen. Daarnaast zorgt de ontwikkeling richting een resort voor een stabieler bezoekerspatroon. Minder pieken en dalen, minder afhankelijkheid van seizoenen en daarmee een constantere economische bijdrage gedurende het hele jaar, het lijkt wel een sprookje. Voorzitter, ook financieel is het voorstel solide. De Provincie ontvangt een prima rente, passend bij het risico. De lening wordt naar verwachting binnen tien jaar terugontvangen en is grotendeels gedekt door zekerheden. Alles afwegend past dit volgens JA21 prima binnen ons beleid en levert het een aantoonbare economische waarde op voor Limburg. Wij zijn dan ook voorstander van dit voorstel. Tot zover.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Blijlevens. Dan is het woord aan de heer Wolters Gregório voor de fractie van de SP, tenzij hij dit keer ook mevrouw Smeets ... Nee, toch niet. Nee, goed.

De heer Wolters Gregório (SP): Twee keer.

De vicevoorzitter: Is genoeg.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Twee keer was voldoende voor vandaag. Toverland, nog een voorbeeld van het falen van marktwerking, en deze keer in de financiële sector, waar een goede onderneming toch een gedeeltelijke financiering bij de overheid moet gaan halen. Wat een

misser. Over vergelijkbare casussen in het verleden waren we iets minder positief, maar na een zorgvuldige afweging gaan we nu € 20 miljoen lenen met een forse rente om het plan toch volgens de tijdsplanning mogelijk te kunnen maken. Dat is goed voor de werkgelegenheid, de besteding bij het mkb in de regio en onze bankrekening. Daarover wil ik wel nog aan GS vragen of we wat we aan het rentebedrag overhouden bij dergelijke leningen in de toekomst, niet aan specifieke doelen kunnen besteden, omdat het nu in de algemene pot terug gaat vloeien? Hoe kijkt GS daar tegenaan en hoe geven we dat vervolgens dan samen vorm, is mijn vraag? Waar we wel nog extra aandacht aan willen besteden, is de onrust die er nog altijd onder omwonenden is over de impact van alle activiteiten op het terrein. En ik weet dat dat in de gemeenteraad al ter sprake is gekomen bij de vaststelling van de plannen. Maar toch, als we dan toch zo'n financiële investering gaan doen in een betrouwbare partner, dan was het ook mooi geweest als we er de volgende keren dan een paragraaf bij krijgen, juist over die maatschappelijke onrust die er dan nog is, en over hoe wij of de onderneming of de desbetreffende gemeenteraad die dan weg gaan nemen voor mens en natuur. Tot zover, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dan is er nog een interruptie van de heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, dank u wel. Ik denk dat de heer Wolters Gregório inderdaad door had ...

De heer Wolters Gregório (SP): Ja.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dat was uw partij, inderdaad, die de vorige keer heel erg tegen dit soort voorstellen was. Eigenlijk was het exact hetzelfde voorstel, misschien wel een andere fase van het bedrijf. Ik heb toch niet heel goed gehoord wat er veranderd is. Ik hoor in één keer een SP die het heeft over rendement op investeringen, en Ik ben echt benieuwd: wat is er hier gebeurd?

De vicevoorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. U heeft mij half goed gehoord. In het verleden was het inderdaad een andere fase waarin we ons er heel druk over hebben gemaakt of overheidsbemoeienis hier wel op zijn plaats is. Maar zeker gezien het tijdspad wat er nu ligt, zouden we het zonde vinden als wij het obstakel gaan zijn als Provincie en de lening niet gaan verstrekken, waardoor er een aantal dingen vertragen en waarschijnlijk ook de werkgelegenheid en de extra bestedingen in het mkb langer op zich gaan laten wachten. Dus dat is voor ons de grootste doorslag geweest. Wat betreft de impact op de omgeving vinden we het nog steeds zonde dat als eerste het College van de desbetreffende gemeenteraad en de gemeenteraad zich daar niet druk over hebben gemaakt. Maar goed, dat station zijn wij hier in de Staten gepasseerd. Sterker nog, daar besluiten we vandaag niet over. Dus in een korte notendop is dat de analyse dan.

De vicevoorzitter: Een vervolgvraag van mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, we kunnen, denk ik, wel concluderen dat ook zonder de kapitaalinjectie van de Provincie, of in ieder geval de lening van de Provincie, de doorontwikkeling van Toverland ook plaats had gevonden, vooral het exploitatiedeel. Dus ik vraag me dan wel af: is dat dan zo belangrijk om dat op deze manier te doen en om dan een kapitalistisch bedrijf te helpen aan een lening? Is dat de nieuwe weg van de SP?

De vicevoorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dat is het nu niet en dat zal het ook niet worden, of ieder geval niet zolang ik hier nog zit. We zien dat dit een familiebedrijf is dat al jarenlang op een duurzame manier wordt gerund,

ook met oog voor personeel en in beperkte mate ook voor de omgeving. Daar willen wij best wel onze medewerking aan verlenen. Dus als we kijken naar de nog veel grotere jongens die minder omkijken naar contractvormen voor de arbeiders die er werken of minder oog hebben voor de omgeving, dan staan we er iets anders in, maar ik denk dat het in dit geval wel op zijn plaats is om hier medewerking aan te verlenen.

De vicevoorzitter: De heer Driessen, laatste vervolgvraag.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dan wil ik alleen concluderen dat ik blij ben met deze nieuwe positie van de SP en dat we misschien de volgende keer elkaar kunnen vinden in investeringen in bedrijven. Dank u wel.

De heer Wolters Gregório (SP): Wie weet komen er nog meer momenten in de toekomst.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Wolters Gregório. Dan gaan we naar de heer Sol voor de eerste termijn van de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank, voorzitter. Allereerst, er staat hier een heel trotse ouder die vanochtend te horen kreeg dat zijn dochter met voorkeurstemmen is herkozen in de gemeenteraad in Tilburg. En ik mocht dat even publiek maken, dus die gelegenheid wou ik graag gebruiken. Dus dank voor de felicitaties. Terug naar Toverland, want daar moeten we het ook over hebben. Ik heb er eerder voor gepleit om dit te behandelen na behandeling van SiS 4.0. Ik ga die discussie niet nog een keer doen, maar ik vind nog steeds dat daar goeie argumenten voor waren, al was het maar omdat we dan een discussie kunnen voeren zonder het expliciet over de casus Toverland te moeten hebben, want ik denk dat dat gewoon de discussie wel waard is. Ik wil het in mijn bijdrage hebben over twee zaken: marktfalen en rolzuiverheid. En ik denk dat ik de heer Driessen niet teleur ga stellen, want eigenlijk ben ik het in grote lijnen met hem eens als het gaat over marktfalen. Het is een beetje het duizend-dingen-doekje aan het worden, wat we gebruiken om bedrijven in nood tegemoet te komen. Maar de vraag is: faalt de markt hier? De leisure-markt in ieder geval zeker niet, die faalt verre van, die groeit. Is er een publiek evident maatschappelijk belang om te investeren in Toverland? Wij zien het niet. Wat er eigenlijk aan de hand is, is dat financiers niet de volle mep willen betalen. Dat is ook voor een deel het gevolg van keuzes die Toverland zelf maakt voor een bepaalde huisbankier, voor het wel of niet willen afstaan van een deel van het eigenaarschap in het bedrijf. En dat is aan de ondernemer, daar wil ik ook helemaal niks aan afdoen, maar het is ook duidelijk dat die keuzes consequenties hebben en voor ons, voor GroenLinks, is het niet vanzelfsprekend dat de Provincie dan vervolgens moet opdraaien voor de consequenties van die keuzes. Een tweede aspect is rolzuiverheid, want de Provincie is niet alleen geen bankier, maar wij zijn ook vergunningverlener voor een heleboel zaken en wij geven opdracht voor toezicht en handhaving. Nou heb ik de Gedeputeerde ook in de commissie nadrukkelijk horen zeggen van publiek belang gaat altijd boven privaat belang. En ik wil ook helemaal niet suggereren dat er aanwijzingen zijn of dat ik redenen zou hebben om daaraan te twijfelen, maar wij zijn daar toch wel een tikje principiëler in. Wij vinden dat je ook de schijn dat daar vermenging zou kunnen ontstaan, niet op je zou moeten vestigen. En dat zou ook niet hoeven, of in ieder geval niet moeten hoeven, omdat we een heel scala hebben aan verbonden partijen die in opdracht van ons, en vaak ook met een stukje zeggenschap van ons, er ook zijn om de economische structuurversterking in Limburg te realiseren. En als de conclusie is dat die partijen niet in staat zijn om de gewenste financiering te verlenen, bijvoorbeeld omdat het bedrag te hoog is, dan zou het dus wat ons betreft eerder voor de hand liggen om de oplossing daar te zoeken, in plaats van als Provincie dan maar zelf voor bankier te gaan spelen. Dus wat ons betreft is dat eigenlijk ook structureel een veel betere oplossing dan ons toch een beetje als een soort Dragons' Den te gedragen die luisteren naar een voortreffelijke presentatie. Daar doe ik ook niks aan af. Daar heb ik de heer Gelissen ook, of de familie Gelissen, mee gecomplimenteerd, maar uiteindelijk is dat niet de manier om te oordelen over geld, wat in ieder geval ook niet van onszelf is, maar wat publiek geld is, wel of niet in het bedrijf te steken. Dus wat ons betreft is dit geen goed plan. Dank u, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u, mijnheer Sol. Dan is het woord aan mevrouw Boven voor de fractie van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. De Partij voor de Dieren vindt het vanzelfsprekend dat bij het aangaan van een lening ook provinciaal beleid wordt meegewogen, beleid voor milieu- en natuurbescherming, in dit geval, waarvoor de Provincie een duidelijke eigen verantwoordelijkheid heeft, en dat is in dit geval onvoldoende gedaan. Zo is onze eigen Limburgse omgevingsverordening in feite omzeild. Uit de toelichting op het bestemmingsplan blijkt namelijk dat de Provincie enkele jaren geleden een stuk uit het Natuurnetwerk Nederland heeft gehaald om het plan mogelijk te maken. Door het ontbreken van externe werking voor het Natuurnetwerk Limburg in de omgevingsverordening hoeft daardoor formeel niet te worden getoetst aan de effecten van projecten buiten de NNN op het NNL zelf. Dat is hier relevant, want het terrein van Toverland grenst voor ongeveer twee derde direct aan de NNL. Provinciaal beleid, in opdracht van de Provincie, is om het NNL tot stand te brengen. In het ecologisch onderzoek bij het bestemmingsplan is becijferd dat alle provinciale drempelwaarden voor geluidsverstoring in de NNL worden overschreden. Hetzelfde geldt voor lichtverstoring. Ook deze waarden worden overschreden en er zijn geen maatregelen in de bestemmingsplanvoorschriften opgenomen om deze overschrijding weg te nemen. Ook is de realisatie van dit plan een bron van stikstofuitstoot voor de al zwaar overbelaste Peelgebieden. Daarbovenop wordt toegestaan om dertig keer per jaar vuurwerkshows te houden. Elke vuurwerkshow betekent voor de natuur en de omwonenden fijnstof, ZZS'en, lawaai en lichtverstoring. Zowel voor het NNL als de bewoners in de omgeving is dit een slecht plan. De Partij voor de Dieren is bijzonder teleurgesteld dat zowel GS alsook deze Staten in zo'n grote meerderheid voor deze lening zijn en tegen alle omwonenden zo duidelijk zeggen: GS en PS gaan alleen voor economische groei, ongeacht de effecten op de omwonenden en de NNL. Dat de bescherming van het NNL en de huidige omgevingsverordening tekortschiet, is door het passeren van dit plan, ondanks significante effecten op de NNN, voor ons in elk geval duidelijk geworden. Daarnaast, voorzitter, heeft de Partij voor de Dieren nog andere redenen om deze lening niet te wensen. De Provincie treedt hier op als investeerder. Het betreft immers een achtergestelde lening ten opzichte van de veel grotere banklening. Hiermee neemt de Provincie een groot belang in een onderneming. Het is geen belang, maar goed. De provinciale belangen, zoals een gezonde leefomgeving voor haar inwoners en natuurherstel, kunnen in tegenspraak komen met de financiële belangen van de Provincie. De Partij voor de Dieren vindt dat de Provincie zichzelf niet in deze mogelijke tegengestelde rollen moet brengen. En ten slotte, voorzitter, daarbij wil ik aansluiten bij opmerkingen van de heer Driessen en de heer Sol, het argument marktfalen en innovatie, waaronder deze lening wordt ingezet. Voor de Partij voor de Dieren worden deze begrippen veel te ruim ingezet. Een bank wil Toverland kennelijk € 80 miljoen lenen, maar niet meer. Dat is een teken dat de markt goed heeft gefunctioneerd. Een bank is omgeven door risicomanagement, deels op wettelijke voorwaarden, ontstaan na de bankencrisis in 2008. Voorzitter, voor de Partij voor de Dieren is het onaanvaardbaar dat deze lening wordt verstrekt. En dan kom je bij het feit dat wij die lening niet hoeven goed te keuren. Dus naar enig overleg denk ik dat dit een lange stemverklaring is, en de Partij voor de Dieren zal tegen de risicovorming stemmen om daarmee duidelijk te maken dat we tegen het aangaan van deze lening zijn.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Boven. En dan is het woord aan de heer Franssen namens de fractie van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn voldoende overtuigd tijdens de commissievergaderingen en er is ook aangetoond door de insprekers waarom de financiering van de Provincie nodig is in het totale plaatje. Ook staat het voor LOKAAL-LIMBURG vast dat Toverland een betrouwbare partner is. Dat blijkt uit het terugbetalen van eerdere leningen. Zelfs tijdens en na de covid hield het familiebedrijf stand. De doorontwikkeling van Toverland zorgt ook voor een spin-off buiten Toverland. Immers, behalve dagrecreatie komt er nu voor een deel ook verblijfsrecreatie, waardoor mensen hun centjes in een wijdere omtrek gaan uitgeven. Dat raakt een grotere cirkel en ook toeleveranciers van de onderneming plukken de vruchten, al met al een mooie ontwikkeling. We hebben, in relatie tot drukke dagen

in Toverland, in de commissie ook uitdrukkelijk naar de verkeerssituatie gevraagd van de N277 en het onderliggende wegennet. We danken het College voor de bijdrage, en ook hier toont Toverland zich een coöperatieve en betrouwbare partner. We gaan ervan uit dat als er knelpunten komen, dat we daar ook een hoofdstuk in het IPML tegenmoet mogen zien. Hocus pocus is een toverspreuk. Met de hocus pocus-spreuk zijn er middelen gevonden In de toverkast, en die middelen zullen worden gebruikt om ze later weer terug te vinden in de toverkist. Met deze spreuk hopen wij alle knelpunten te kunnen omtoveren in oplossingen, zoals de knelpunten in het verkeer rondom Toverland. Laten wij zorgen dat Toverland, net als alle andere publiekstrekkers, betoverend mooi en aantrekkelijk blijft. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. En u bent bovendien sowieso al helemaal van de heer Peters, die hier op papier stond, omgetoverd in de heer Franssen. Dit was de eerste termijn van de Provinciale Staten. Voor beantwoording van het College is het woord aan de Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dank. Dank ook aan de Statenfracties voor hun terugkoppeling hier vandaag over dit voorstel. Dat hebben we uiteraard goed gehoord. Ik moet zeggen, buitengewoon consequente beelden, ook vanuit de commissievergadering. Ik denk dat we hier met elkaar kunnen stellen, en dat zal zo meteen moeten blijken, dat er draagvlak is voor het voorstel van GS richting Toverland. En ik wil daar graag nog een paar zaken aan toevoegen, als dat mag, voorzitter? Uiteraard horen wij goed wat ook de kritische fracties hier vandaag melden aan ons. Dat is goed gehoord. Ik ben het eens, ook met de heer Sol, dat we het ook snel met elkaar moeten gaan hebben, overigens ook met de andere fracties, maar dat is in commissieverband al besproken, over dat SiS 3.0 en 4.0, dat we daar snel opvolging aan moeten geven, zodat we in ieder geval de principiële discussie over sturing en samenwerking achter ons kunnen laten en naar aanleiding van het nieuwe kader verder als Staten en als College kunnen handelen. Dus dat is ook goed gehoord. Toch even wat nuance, als dat kan, dank u wel, mijnheer de bode, rondom waarom het College dit ook doet, naast alle redenen die al zijn opgesomd en ook zijn benoemd. En dan verwijs ik toch ook even terug naar de informatiesessie die ook, laat ik maar zeggen, de eigenaren van Toverland hebben gegeven aan de Staten. Een belangrijk deel van de lening zal ook worden gebruikt om te investeren in Limburgse bedrijven, als ik het zo mag zeggen. Zij gaan ook bestellingen plegen voor de uitbreiding van het park bij Limburgse leveranciers. Dat is toch niet een onbelangrijk argument, zeker niet in deze tijd, waarin we ook regelmatig hier in uw parlement horen hoe belangrijk het ook is om ons Limburgse bedrijfsleven goed aan te haken bij al datgene wat we hier doen. Dat wilde ik uw Staten toch niet helemaal onthouden, voorzitter. Ik heb een aantal vragen gehoord, ook van de heer Wolters Gregório. Dat gaat met name om zijn zorg dat hij zegt van hoe zit het nou met die opbrengsten van die rente, die meer dan goede rente die is afgesproken op de lening. Maar ik ga het denk ik een beetje afronden, want ik zie mevrouw Boven die voor ons staat.

De vicevoorzitter: En dan gaan we haar het woord geven om u een vraag te stellen. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Bij de presentatie van Toverland heeft de eigenaar van Toverland ook gesproken over de effecten van de, zeg maar, structurele werkgelegenheid, en daar voegde hij aan ... En dat staat ook in de onderbouwing voor het geven van deze lening. Maar de eigenaar gaf zelf aan dat de hoeveelheid structurele werkgelegenheid in de omgeving beperkt zou zijn, omdat zij uiteraard proberen om die mensen zoveel mogelijk binnen te houden. En dat geeft u nu niet aan, maar dat betekent dat de effecten voor de omgeving van Toverland en de werkgelegenheid veel minder zijn. Bent u dat met mij eens dat hij dat heeft gezegd?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik moet eerlijk zeggen, ik heb vaak met de eigenaren rond de tafel gezeten, daar waar het gaat om de werkgelegenheidspositie van het park, waarin ze hebben gezegd: wij trekken een bepaald type werknemer aan. En naar aanleiding van de investering zullen dat een bepaald aantal mensen

zijn die uiteindelijk tewerkgesteld worden, maar het gaat wel over een langere periode. Dus voordat die mensen uiteindelijk aangetrokken worden en in de onderneming actief zijn, daar gaat wel een periode overheen tot alles is gerealiseerd. Ik weet niet of dat een antwoord is op uw vraag, maar ...

De vicevoorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee, voorzitter, dat bedoelde ik niet. In de onderbouwing over Toverland staat dat het ook effecten heeft op de recreatie in de omgeving, en dat was net wat hij zei dat ze daar niet zoveel van verwachten. Dus dat heeft u wel in uw stuk geschreven, terwijl hij in de presentatie zei dat dat maar heel beperkt zou zijn.

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Wij zien dat inderdaad iets anders. Gelet op het feit dat je natuurlijk ook mensen met een verblijfsdoel aantrekt, want de verblijfsrecreatie is feitelijk wel wat toevoegt aan het park, mensen kunnen er blijven slapen, zien we dat er ook op zich kansen zijn dat een breder palet aan bedrijven toeleveren of diensten verlenen aan Toverland. Daar zien we wel dat de kansen groter zijn dan dat zij wellicht zelf inschatten. Ik heb diezelfde passage niet gehoord in die informatiebijeenkomst, maar dat is wel onze overtuiging. Dat hebben we continu met hen gedeeld. Ik heb een andere vraag: is dit toevallig uw oplader die hier ligt?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dat moet altijd weer gebeuren.

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde vervolgt zijn beantwoording.

Gedeputeerde Satijn: Ik heb hem hier niet getoverd. Hij lag hier echt hoor, dus ... Maar ik was de vraag aan beantwoorden, voorzitter, als dat mag, via ...

De vicevoorzitter: Ja. Van de heer Wolters Gregório, inderdaad.

Gedeputeerde Satijn: Van de heer Wolters Gregório, ja. Excuseer, ik zat even naar u te kijken of ik toestemming kreeg om te spreken. Rondom de renteopbrengsten, het is een goede gewoonte in dit huis dat die bedragen terugvloeien naar de algemene middelen of de algemene reserve, zoals we die tegenwoordig hebben, en het is ook een goede gewoonte dat u daar zelf over gaat hoe u die besteedt. En het is ook een goede gewoonte dat als wij gesprekken voeren in een controlecommissie, voorzitter, die overigens niet politiek is, en de Staten daar aangeven dat zij daar ook echt zelf, laat ik zeggen, initiatieven toe willen ontplooien, dat we dat ook vooral bij de Staten laten en daar als GS iets minder creatief mee omgaan, zoals we dat wellicht in het verleden hebben gedaan. De opmerking die u maakte over de, ja, u noemde dat de maatschappelijke onrust, maar in ieder geval de omgeving, daar hebben we het ook even in commissie met elkaar over gehad. U weet dat er een werkgroep geformeerd gaat worden, ook vanuit gemeentehuizen. **Wat ik wel belangrijk vind, en ik ga daar ook een toezegging op doen, ondertussen wordt er een afspraak gemaakt, ook tussen de gemeenten en ons, om het ook nog even over deze casus te hebben, dat ik dat daar nog een keer meeneem en ook benadruk dat daar in dit parlement, in ieder geval ook vanuit uw huis, voorzitter, belang aan wordt gehecht, dus dat ik dat dan ook meeneem in dat gesprek, voorzitter.** En dan ben ik door de vragen heen. Dank u voor de tijd.

De vicevoorzitter: Dank. Er komt nog een interruptie van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank, voorzitter. Vindt de Gedeputeerde niet, net als wij, dat idealiter eigenlijk een steun als deze via een van de bestaande fondsen of verbonden partijen gerealiseerd zal moeten worden in plaats van rechtstreeks vanuit de Provincie?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat had mogelijk gekund, maar als u het heeft over bijvoorbeeld een participatiefonds van het LIOF, ik noem maar even een voorbeeld, dan zou dat, denk ik, indruisen tegen de beginwaarden van een familiebedrijf als dit, want het is een familiebedrijf, om eigendom te gaan delen. Dus je loopt al heel snel tegen allerlei principiële bezwaren aan, mogelijk van de aanvraag, wat niet automatisch betekent dat wij dan gelijk met elkaar het gesprek zouden moeten gaan voeren. Maar ik kan me zomaar voorstellen, in de puur hypothetische situatie dat dat aan de orde zou zijn, of in de mogelijkheid zoals u dat zelf schetst, dat er langs allerlei wegen en langs allerlei voorschriften, en mogelijk ook statuten van al die fondsen en mogelijk verbonden partijen, daar mogelijke bezwaren voor zouden zijn om dit te gaan doen. Dus, ja, het zou kunnen. B, ik zou me ook kunnen voorstellen dat daar ook in die hele context bezwaren zouden zijn om dat te doen.

De vicevoorzitter: Een vervolgvraag van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dan inderdaad een vervolgvraag, want die bezwaren zijn een gevolg van het feit dat een participatie van het LIOF ook daadwerkelijk betekent dat het LIOF ook een belang neemt in het bedrijf, maar het zou ook heel goed kunnen dat we in een discussie over SiS 4.0 in zijn algemeenheid tot de conclusie komen dat er wellicht ook andere fondsen en structuren nodig zijn waarin dat geen randvoorwaarde hoeft te zijn. Mag ik zo'n voorstel tegemoetzien?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: U mag altijd zo'n voorstel met ons delen, en dan zullen we daarop antwoorden. Daar zijn we altijd toe bereid.

De vicevoorzitter: Goed, dan gaan we kijken of er behoefte is aan een tweede termijn vanuit Provinciale Staten. De heer Zeedzen? Nee. De heer Driessen? De heer Blijlevens? De heer Wolters Gregório? De heer Sol? Mevrouw Boven? De heer Franssen? Ook niet het geval. Dan hebben wij ook geen tweede termijn van het College, en gaan we over tot besluitvorming.

Griffier Pregled: Even oproepen. Niet iedereen is er.

De vicevoorzitter: En dus is het de bedoeling dat iedereen weer naar zijn plek terugkeert.

Griffier Pregled: Iedereen is er weer.

De vicevoorzitter: Goed, dan is aan de orde de stemming over het gewijzigde Statenvoorstel G-26-005 inzake het kenbaar maken van wensen en bedenkingen inzake leningaanvraag Toverland Holding BV, brief GS van 10-2-2026. De stemming is geopend. Zijn we er?

Griffier Pregled: Hoeveel zijn er? 42.

De vicevoorzitter: Nog één?

Griffier Pregled: Ja.

De vicevoorzitter: Nog één stem. 41, dan is de stemming gesloten. De stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen met 34 stemmen voor en 7 stemmen tegen.

11.4 GEWIJZIGD G-26-006 Statenvoorstel inzake Brightlands Future Fund, brief GS van 18-3-2026

De vicevoorzitter: En dan is aan het volgende agendapunt aan de orde, agendapunt 11.3. Dat is het gewijzigde Statenvoorstel G-26 ... Nee, verkeerd. Het is 11.4, het gewijzigde Statenvoorstel G-26-006 inzake Brightlands Future Fund, brief GS van 18-3-2026. En conform het spreektijdenoverzicht geef ik hier ook als eerste het woord aan de heer Zeedzen namens de fractie van BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Voorzitter, laat ik beginnen met het volgende: de analyse die onder dit voorstel ligt, herkennen wij. Limburg heeft een structureel tekort aan groeikapitaal. Ondernemers met goede ideeën en innovatieve plannen kunnen nu vaak niet doorgroeien in onze eigen Provincie en dat raakt direct aan ons vestigingsklimaat, onze werkgelegenheid en onze economische toekomst. Dus ja, er ligt hier een reëel probleem. En ja, het is logisch dat wij als Provincie kijken naar instrumenten om dat gat te verkleinen. Maar, voorzitter, precies omdat het hier gaat om een investering van € 100 miljoen aan publiek geld moeten wij het niet alleen hebben over ambitie, maar vooral ook over discipline, scherpte en grip. En laat ik daar helder over zijn: veel van die scherpte is inmiddels, mede dankzij deze Staten, goed verankerd in het gewijzigde ontwerpbesluit en de breed gedragen wensen en bedenkingen. Dat is winst. Er liggen nu duidelijke randvoorwaarden over het risicoprofiel voor eventuele co-investeerders, het voorkomen van mission creep en het beter positioneren van Provinciale Staten in de informatievoorziening en evaluatie. Voorzitter, maar op het punt van het benutten van lessen uit eerdere fondsen zit voor ons nog een belangrijk aandachtspunt. We hebben in Limburg ervaring opgedaan, onder andere met het Limburgs Energie Fonds. Daar zijn waardevolle lessen geleerd over risicorendementsverhoudingen, governance en tegenkracht en de manier waarop de Provincie uiteindelijk toch veel risico naar zich toetrekt. Onze oproep aan Gedeputeerde Staten is dan ook helder: zorg dat deze lessen niet alleen benoemd worden, maar daadwerkelijk worden verankerd in de uitvoering en de uitwerking van de governance. Dit betekent concreet een duidelijke rolverdeling en tegenkracht in het fondsbeheer, scherpte op wanneer er wel of niet wordt geïnvesteerd en het voorkomen dat de Provincie impliciet de achtervang wordt.

De vicevoorzitter: En de heer Van Bijnen heeft een vraag voor u.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja. Dank u wel, voorzitter. Dat triggert mij toch inderdaad dat u het heeft over die lessen die we hebben geleerd Heel goed, u heeft het over het Limburgs Energie Fonds en dan vraag ik me af, zeg maar, is dat al afgerond, het Limburgs Energie Fonds? Hebben we daar al concreet helder wat daar is misgegaan, wat er nog uitkomt, en welke lessen heeft u daaruit getrokken? Daar ben ik wel benieuwd naar.

De vicevoorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Volgens mij heb ik ze net nog benoemd, onderweg, toen u hiernaartoe aan het lopen was. Dat is namelijk een duidelijke rolverdeling en tegenkracht in het fondsbeheer. Dat is echt voor ons een les die we daaruit moeten trekken: scherpte op wanneer er wel en niet wordt geïnvesteerd en het voorkomen dat wij de achtervang worden. En zijn dit de enige aandachtspunten? Nee, vast niet. En ik ben het met u eens, die evaluatie loopt nog, maar als we er nu niet voor zorgen dat die evaluatie een rol gaat spelen in de uitwerking van dit project, dan zijn we straks te laat.

De vicevoorzitter: Een vervolgvraag van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Kijk, dat laatste ben ik met u eens, maar bij het LEF weten we nog niet half hoe het ervoor staat, wat daar nog allemaal uitkomt. Dus u kunt wel zeggen we trekken daar de lessen uit, we hebben de evaluatie gehad ... Dat gaat echt nog allemaal komen en dat zal u waarschijnlijk nog gaan verbazen wat er nog allemaal uitkomt. En eigenlijk is mijn vraag: op het moment dat u weet dat dat nog allemaal loopt, dat er nog heel veel zaken uit gaan komen die u nu nog niet weet, nu u hier staat, waarom

wilt u dan toch vandaag de dag weer in een investeringsfonds stappen, € 100 miljoen gebruiken van het gemeenschapsgeld van de Limburgse bevolking, met in het stuk weer zo'n waslijst aan risico's? Waarom durft u dan nu toch, ondanks dat u niet weet wat er nog allemaal aankomt, dat risico te nemen?

De vicevoorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Als reactie daarop: ik denk dat u het ook niet weet. En we kunnen uitgaan van het slechtste of we kunnen ervan uitgaan dat dit fonds ... Wat ons betreft is dit een ander fonds dan het LEF. En daarmee wil ik niet zeggen dat wat er in het LEF is gebeurd allemaal slecht is. Dat zijn aandachtspunten. En ik weet dat er best wel fervente voorstanders zijn. Ik ben daar ook redelijk kritisch op. En ik wil die punten meewegen, maar ik zie dit als een ander fonds met een andere doelstelling. En ja, we moeten die punten meenemen, maar ik vind het niet opportuun om nu te wachten op die uitslag en daarmee eigenlijk achterop te lopen op die versnellingsslag voor de Limburgse economie.

De vicevoorzitter: Laatste vervolgvraag.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, de laatste dan, voorzitter, als u het mij toestaat, inderdaad? Kan ik dan concluderen dat de BBB het risico wil nemen met € 100 miljoen gemeenschapsgeld, terwijl u weet dat er risico's zitten in dit fonds. En dat risico aanvaardt u dan, dus u wilt gokken met het geld van de gemeenschap?

De heer Zeedzen (BBB): Nee, we gaan ...

De vicevoorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Via de voorzitter, we gaan niet gokken met € 100 miljoen van de Limburger. Wij hebben heel belangrijke en heel duidelijke randvoorwaarden gesteld. Wat ons betreft is dit geen gok, maar is dit een goed onderbouwde keuze.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog.

De heer Zeedzen (BBB): Ja. Voorzitter, en als we het dan toch hebben over lessons learned, dan moeten we ook wel concluderen dat het traject naar dit Statenvoorstel op zijn zachtst gezegd niet optimaal is verlopen. Een informatiesessie die op laatste moment werd ingepland, een werksessie met veel goede bedoelingen die toch niet helemaal de verwachtingen konden waarmaken, het heeft vooral heel veel geduld en goede wil van de fracties gevraagd om dit stuk vandaag toch nog te kunnen agenderen, maar ook van ons ambtelijk apparaat, dat hier keihard aan heeft gewerkt onder stoom en kokend water. We roepen GS dan ook uitdrukkelijk op om hier lering uit te trekken. Voorzitter, een ander punt dat wij willen benadrukken, betreft de indicatoren en KPI’s. Het is goed dat die nu globaal zijn opgenomen, maar wij vinden dat ze nog aangescherpt moeten worden, niet om er een afrekenmodel van te maken, dat is natuurlijk niet onze insteek, maar wel om wederzijdse verwachtingen helder te maken. Wat mag de Provincie verwachten van dit fonds? Wanneer is het succesvol en wanneer moeten we bijsturen? Zonder die scherpte lopen we het risico dat we achteraf constateren dat doelen anders zijn uitgepakt dan vooraf bedoeld, zonder dat we daar tijdig op hebben kunnen sturen. Voorzitter, we zien daarnaast ook de behoefte tot een duidelijke kruisbestuiving met andere provinciale trajecten, zoals de eerder besproken 'Toekomstvisie 2050' en 'Talent Charter', want de opgave waar we voor staan is niet alleen een financieringsvraagstuk. Het gaat ook over beschikbaar talent, want waar gaan we anders al die nieuwe arbeidskrachten vandaan halen die hier in de prognose zitten? Innovatiekracht, want zonder innovatie geen gezonde groei, en de structurele ontwikkeling van onze economie, alleen als we die problematiek in samenhang, dus in integraliteit, benaderen, kunnen we ook het maximale rendement bereiken. Dat vraagt dat dit fonds niet op zichzelf staat, maar onderdeel is van een bredere economische strategie. BBB is dus niet tegen investeren, in tegendeel, maar we zijn wel voor

verstandig investeren. Dat betekent leren uit het verleden, duidelijke verwachtingen vooraf en blijvende grip tijdens de uitvoering. Met de aanscherpte wensen en bedenkingen ligt er nu een beter voorstel dan waarmee we begonnen, maar de echte toets komt nog: de uitvoering. Wij zullen dit fonds dan ook kritisch blijven volgen, niet om dwars te liggen, maar om ervoor te zorgen dat het doet wat het moet doen voor Limburg. Dank je wel.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Zeedzen. Dan is het woord aan de heer Driessen voor de fractie van Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde eigenlijk mijn spreektijd niet meer doen, maar gehorende het debatje tussen de BBB en de PVV wil je toch weer graag wat dingen zeggen. In vergelijking tot het vorige voorstel vinden we deze investering een iets minder domme keuze. Maar waar we wel een ander probleem en oorzaak zien waar we tegenaan lopen, we hebben het hier in deze Provincie heel vaak gehad over het vestigingsklimaat dat we hebben. En u hoeft maar Chemelot op te lopen en daar gesprekken te voeren met de bedrijven die daar zitten, niet eens met de bedrijven die er zitten, misschien de bedrijven die er niet meer zitten, om te weten dat het vestigingsklimaat niet al te best is. En de partijen die de afgelopen tijd of gesloten of vertrokken zijn, zullen niet de laatste zijn. Ieder ondernemer op dat soort plekken zal u vertellen: het is geen pretje om aan deze regels te voldoen. Het is elders beter toeven. Daar zijn tal van oorzaken debet aan, en dat is bij de meeste partners waar u dan binnenloopt niet de financiering. Dat gezegd hebbende, is € 100 miljoen ook heel veel geld. Dat is heel veel geld van onze belastingbetaler. En ik hoop dat mijn collega of ambtsgenoot, in ieder geval, van de PVV, daar zo slimme dingen over gaat zeggen, dus ik ga daar niet al te veel over uitweiden, maar wij zijn ook van mening dat de randvoorwaarden en de kaders voor het vestigen van bedrijven in deze provincie eerst op orde moeten zijn, want het is niet zo dat wij een vestigingsklimaat moeten lijmen met een bak met geld die we op hebben gehaald bij de gewone burger. Ik zie dat er een interruptie komt.

De vicevoorzitter: Er is inderdaad een interruptie van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ik was al even bang dat ik het wederom eens zou zijn met Forum voor Democratie, dus dat voelde wat ongemakkelijk. Nee, maar u bracht het vestigingsklimaat rond Chemelot ter sprake. Toevallig hebben wij een paar weken geleden daar een politiek café over georganiseerd om ook met Chemelot te praten over wat nou voor hun belangrijke randvoorwaarden zijn, en dan gaat het over continuïteit in beleid, dan gaat het over het niet in Europa ter discussie stellen van de ETS-systematiek, omdat dat juist de first movers, de mensen die innovatief bezig zijn, de bedrijven die wel degelijk willen groeien in groene groei en circulariteit, in de weg zit, dan gaat het over enorm hoge nettarieven voor elektriciteitsaansluitingen die in Nederland uiteindelijk gewoon door de gebruikers worden betaald en niet door de overheid. Hoewel je daar ook over zou kunnen discussiëren, maar ja, de overheid investeert liever € 100 miljard in vier kerncentrales. Dus daar gaat het over. Komt u wel eens op Chemelot? Praat u ook met de bedrijven daar?

De vicevoorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ik ben wel heel blij dat we het niet eens zijn, mijnheer Sol, anders had een van ons met pensioen gemoeten. Ja, zeker. En sterker nog, veel van de mensen die daar werken op de bestuurslagen zijn oud-studiegenoten en vrienden van mij, en die zitten op plekken waarin het nu nog heel goed lijkt te gaan. Als je nu bijvoorbeeld bezig bent met het hoogwaardig produceren van stikstof, die op bepaalde plekken ook echt gevraagd wordt, in een productieproces, bijvoorbeeld, dat mag niet omdat wij heel stomme regels hebben over dat stikstofproductie ook bijtelt bij het totaal wat we hebben, terwijl het daar totaal niet over gaat. En dat is dus beleid dat belemmert en dat zijn gedegen redenen voor zo'n soort bedrijven, die eigenlijk een vrij hoogwaardig productieproces hebben, om te denken van laat ik maar eens even vertrekken naar, als je geluk hebt, in uw opzicht, Oost-Europa en anders nog buiten

Europa. En dat is het risico wat we lopen door letterlijk dat soort verstikkende regelgeving. Daarnaast hebben we ook nog eens een keer, om nog verder in te gaan op uw vraag, een probleem dat er een oneerlijke concurrentie is. Kijk, als we een bedrijf hebben dat heel goed is in het opstellen van rapporten over hoe groen ze wel niet bezig zijn, of dat nou op Chemelot is, waarbij ik dan nog wel durf te betwisten of dat zo is of niet, en een bedrijf dat dat niet kan, dan zal het bedrijf dat dat niet kan het altijd afleggen, want die rapporten worden door de overheid gelezen en daar wordt de subsidie op gebaseerd.

De vicevoorzitter: Een vervolgvraag van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Mijn vraag ging niet zozeer over subsidiëring, maar vooral over waar ondernemers over klagen. En natuurlijk, er zijn onhandige regels, dat wil ik zeker niet ontkennen, daar moeten we ook vooral naar blijven kijken, maar als het bijvoorbeeld gaat over stikstofproblematiek, dan is dat ook toch vooral opnieuw het gevolg van het niet willen maken van politieke keuzes, en ik hoop dat u dat met mij eens kunt zijn.

De vicevoorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik wil best concluderen dat de heer Sol en ik, als we het voor het zeggen hebben, allebei het stikstofslot opgelost krijgen, maar wel op een andere manier.

De vicevoorzitter: Dan nog een vraag van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik wil toch een poging wagen om de heer Driessen te overtuigen om voor dit fonds te stemmen, omdat ik groot fan ben. Kijk, ik snap de analyse die de heer Driessen maakt als het gaat om Chemelot. Ik denk inderdaad niet dat het probleem bij Chemelot zit, een gebrek aan investeringen. Ik deel volledig de mening dat het probleem met Chemelot de regelgeving is en de verstikkende regelgeving die daar is. Ik ben ook blij dat dit kabinet daar oplossingen voor aan het vinden is. Maar Chemelot is natuurlijk niet de enige onderneming in Limburg. En er liggen heel dikke rapporten, waaronder het Draghi-rapport, waaronder het Wennink-rapport, en ik kan me niet voorstellen dat de heer Driessen die rapporten niet onderschrijft, waarin financiering voor bepaalde start-ups wel degelijk als een van de grote problemen wordt benoemd. Dus ik vraag me af ... Ik snap de analyse als het gaat om Chemelot, maar ik neem toch aan dat de heer Driessen wel wat verder kijkt dan alleen maar ondernemers die daar zitten. Ik hoop dat u ook wat vriendjes heeft op andere terreinen en daar ook wel eens mee praat en dat die wel degelijk problemen hebben met financiering.

De vicevoorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik kan de heer Hanegraaff geruststellen. Ik ben nog niet pertinent tegen dit stuk. Maar ik ben het met u eens. Het gaat iets verder dan alleen Chemelot. Ik durf er ook de andere campussen wel bij te betrekken. Maar het feit dat in Limburg start-ups, en zelfs de skill-ups hebben moeite met nieuw kapitaal aantrekken, moeite hebben, zit hem ten eerste wel echt in regelgeving. Maar ten tweede gaan we er nog wel meer last van hebben hoor, ook bijvoorbeeld in onze kapitaalmarkt in Nederland die vastloopt, onzekerheid over hoe het kapitaal beweegt in ons land, dus dat kan nog allemaal veel erger worden. En ik denk dat het niet altijd heel ongezond is om daar de kapitaalmarkt zijn werk te laten doen. Het neemt niet weg dat we ook in onze Brightlands-concepten mooie start-ups hebben gezien waar veel uit is gekomen. Dus dat is ook een beetje de overweging die ik aan het zoeken ben. € 100 miljoen is enorm veel geld en ik vraag mij daar dan ook af wat het rendement daarvan is. Dan heb ik in dit geval niet eens specifiek over het financiële rendement wat we daar eventueel uithalen, dat zal er waarschijnlijk nagenoeg niet zijn, maar dan bedoel ik ook rendement in de zin van innovatie in Limburg en hoogwaardige banen die we eventueel kunnen creëren. Want uiteindelijk zijn we deze campussen begonnen om natuurlijk een arbeidsgat op te vangen, om te kijken wat kunnen we nou in een Limburg na de

grootschalige productie. De mijnen zijn weg, Nedcar heeft het moeilijk. We zijn allemaal op zoek naar hoe gaan we nou in godsnaam onze banenmarkt opnieuw invullen, en ik denk dat dat in ieder geval daarin een goede rol kan spelen.

De vicevoorzitter: Mijnheer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Oké, dit antwoord vind ik in ieder geval wat genuanceerder en beter. Kijk, en ik denk dat ik dan de heer Driessen wel gerust kan stellen, want het Draghi-rapport ligt bij iedere Eurocommissaris bovenaan op het bureau, en het Wennink-rapport ligt bij elke minister hier in Nederland bovenaan op het bureau, en daar staan echt al die zaken in die u ook noemt, de kapitaalmarkt, de regelgeving. Er staat niet alleen: er moeten meer investeringen komen. Al deze punten staan daar en daar wordt hard aan gewerkt. De Europese regelgeving heeft al op een bepaald aantal vlakken de regeldruk enorm verminderd, heeft echt op een aantal cruciale vlakken ervoor gezorgd dat er weer meer mogelijk is voor bedrijven. Ze zijn ook aan het werken aan die kapitaalmarkt, en dan is dit één puzzelstukje wat daar, volgens mij, naadloos in past. Dus, nogmaals, ik hoop dus dat de heer Driessen gewoon voorstemt.

De vicevoorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Een korte reflectie daarop. Mijn zorg ligt hem ook minder in we gaan dit stukje financieren. Het gaat ook voornamelijk over start-ups, maar het gevaar wat we zien, schuilt toch vaak wel in de fases daarna en daar weer na, dus de middellange en lange termijn. We zien dat ook bij de bedrijven nu. Veel van die bedrijven die we hebben op de Brightlands Campus, die zitten daar een tijdje, die zijn een start-up, dat is succesvol, we hebben daar geld voor beschikbaar, dat kunnen we doen, en vervolgens krijgen we toch het schrijnende nieuws dat ze of vertrekken of de deuren sluiten. Dus mijn zorg zit voornamelijk aan het einde van het traject, niet zozeer aan het begin van het traject. Het is allemaal mooi dat wij dat in Limburg doen, daar komen ook goede geluiden uit, maar dan moeten we ook wel zorgen dat we die kansen verzilveren op het moment dat ze rendement gaan opleveren in verschillende vormen, dus zowel rendement in kapitaal gaan opleveren, maar ook rendement op de arbeidsmarkt gaan opleveren, als in een langdurige organisatie waarin mensen zich thuis voelen en gemeenschappelijk kunnen werken, zodat ze ook in deze regio blijven.

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Stel, wij investeren nu als overheid met het BFF-fonds in de onderneming, welke zekerheden verwacht u dan terug van de onderneming aan de Provincie?

De vicevoorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Zo dat vind ik echt een heel goede vraag. Daar ga ik op terugkomen in de tweede termijn.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, dank u wel voorzitter, dat was eigenlijk mijn bijdrage. Ik ben heel blij met mijn ambtsgenoten die mij extra tijd gunnen.

De vicevoorzitter: Dank mijnheer Driessen. Het woord is aan mevrouw Berghorst namens de fractie van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de PvdA denkt dat het goed is om blijvend en structureel te investeren in het versterken van onze economie en onze beroepsbevolking. Niet omdat wij

graag gave bedrijven naar Limburg halen. Niet om een paar ondernemers een dikke boterham te laten verdienen en niet om als Provincie flink rendement te pakken op onze investeringen. Maar omdat een sterke economie kansen biedt voor de Limburgers van morgen en een belangrijke randvoorwaarde is voor de welvaart en het welzijn van onze samenleving. En voorzitter, onze economie verandert razendsnel. Robotisering en AI gaan onze logistieke sector veranderen. Verduurzaming maakt onze industrie minder vervuilend, broodnodig in een wereld die gebukt gaat onder klimaatverandering. We moeten de Limburgse economie draaien met steeds minder mensen. Innovatie, bijvoorbeeld in de zorg, gaat ervoor zorgen dat ook mijn generatie nog goede zorg kan gebruiken in Limburg. En de mogelijke komst van de Einstein-telescoop naar de euregio zou kansen bieden voor de opkomst van een heel nieuwe economische sector in Limburg, die niet alleen banen oplevert binnen die sector, maar die er ook voor gaat zorgen dat er een zeer positieve economische spin-off gaat zijn in andere belangrijke sectoren zoals horeca en toerisme. Die veranderende economie biedt dus kansen voor de Limburgse samenleving, maar alleen als je als Provincie Limburg ook durft te investeren in het verzilveren van die kansen. De economie van de toekomst komt er niet zomaar, collega's. De PvdA was en is daarom positief over het voornemen om een investeringsfonds op te richten waarmee we onze economie versterken en die kansen verzilveren. Maar, voorzitter, je kunt positief zijn over een voornemen en toch niet blij worden van het Statenvoorstel waarin dat voornemen wordt uitgewerkt. En juist als je iets heel graag wil, dan moet je ook kritisch durven zijn op die uitwerking en dat geldt in het bijzonder voor coalitiepartijen. Dat is een dure verantwoordelijkheid die wij als coalitiepartijen met elkaar moeten dragen. Het Statenvoorstel dat in de commissie is besproken, was puur financieel-technisch ingestoken, maar voorzitter, wij zijn geen bank en wij zijn ook geen private investeerder. Wij zijn een overheid en het geld waarmee wij investeren dat is van de Limburgse samenleving en dus moet het niet alleen financieel, maar ook maatschappelijk renderen. Het ontbrak aan een strategisch kader, aan duidelijke KPI's om mee te sturen en aan uitsluitingscriteria. We troffen een boel financieel-technische redenen aan waarom we aan dit fonds zouden moeten beginnen, maar nergens werd duidelijk welke maatschappelijke doelen we nastreven met dit fonds. Voor de PvdA was het belangrijk om dat te repareren. Daar was onze inzet in de commissie op gericht. En het Statenvoorstel dat er nu ligt, dat ziet er beter uit. Wel heb ik nog een vraag over de lijsten met uitsluitingscriteria. Ik ben blij dat we daarin teruglezen dat we bijvoorbeeld niet gaan investeren in bedrijven die zich niet aan de arbeidswetgeving of milieuwetgeving houden. Maar wat gebeurt er nu als we al geïnvesteerd hebben en we zo ineens verrast worden met een bedrijf dat op de vingers getikt wordt door de Arbeidsinspectie bijvoorbeeld of door onze eigen ODZL? Wat gebeurt er dan? Vorderen we die lening dan terug? Wie gaat dat dan doen? Wie is daarvoor verantwoordelijk? Waar spreken we dat dan af? Voor de Partij van de Arbeid een belangrijke vraag, want die uitsluitingscriteria zijn geen knip voor de neus waard als we ze wel opschrijven, maar niet handhaven. Tot slot, voorzitter. Er ligt nu een voorstel dat een voldoende haalt, maar het proces om te komen tot dit voorstel verdient absoluut niet de schoonheidsprijs. En ik zou GS willen meegeven om dat proces met elkaar goed te evalueren.

De vicevoorzitter: Dank mevrouw Berghorst. Dan is het woord aan de heer Hanegraaff voor de fractie van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, voorzitter. Ik heb eigenlijk voor dit onderwerp helemaal geen spiekbriefje nodig. Ik heb het mee voor de zekerheid dat ik niks vergeet, maar dit komt recht uit het hart. Dit voorstel is echt een voorstel dat onze fractie echt met volle overtuiging steunt. Het is wat mij betreft het hoogtepunt van deze Collegeperiode, omdat – en ik heb het ook al tijdens de commissie gezegd – we echt in Europa, wat mij betreft, op een kantelpunt staan. En ik ben niet enige die dat denkt, dat denkt vrijwel elke econoom. Dat staat voluit in het Draghi-rapport en ook in Nederland in het Wennink-rapport: het gaat niet goed met Europa. Ik zal het nog maar een keer herhalen. Ik heb het voorbeeld ook genoemd. Als je kijkt naar kritische technologieën in de wereld – het stond twee maanden geleden nog in het meest toonaangevende wetenschappelijk tijdschrift Nature – dan zie je eigenlijk dat Europa op geen enkel vlak meer meedoet. En was het nu maar zo dat we dan nog op de tweede plaats ergens stonden. Doen we ook niet. Derde plaats dan? Nee, daar worden we zelfs voorbijgestreefd door India, Zuid-Korea en Japan. Met andere woorden: er is een inhaalslag nodig. Ik zie – misschien al een voorschot op de vraag die gaat komen – dat Europa dat

kantelpunt al aan het maken is. Er is ontzettend veel beleid ontwikkeld. Het Draghi-rapport is helemaal omarmd. Daar ben ik blij mee. En er komt ontzettend veel beleid aan dat onze concurrentiepositie moet gaan verstevigen, maar er ontbreekt nog wat. En dat is geld. Investeringen om ervoor te zorgen dat die kritische innovaties ook daadwerkelijk omgeturnd worden in florerende bedrijven.

De vicevoorzitter: En dan komt de vraag van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde dit stuk nog even horen voordat ik de vraag ging stellen aan de heer Hanegraaff. Zeer interessant wat u allemaal roept. Ik vond het debatje net, tussen u en de heer Driessen, ook interessant. U kent mijn standpunt. Dat zal ik dadelijk ook nog uitdragen. Maar toch mijn vraag. U geeft net al die rapporten aan. Brussel, Europa staan op een kantelpunt. Men is bezig. Ze zijn erover na aan het denken of er ligt al wetgeving die nog uitgevoerd gaat worden. De ministers hebben al die rapporten liggen. Die gaan daar keihard mee aan de slag, zegt u. Dat zou top zijn. Dat zou helemaal top zijn, zeg ik vanuit mijn kant. Maar op het moment dat we weten dat het zo dramatisch is, dus we zijn op een kantelpunt, men gaat dus beleid veranderen – want dat is eigenlijk wat er nodig is: is het dan niet veel wenselijker om te zorgen dat je de juiste voorwaarden hebt geschept vanuit Brussel of vanuit ons eigen land, vanuit al die ministers en dan met die boost te komen van geld? Want dat geld dat nu geïnvesteerd wordt, dat gaat nog volgens de oude criteria. De wet- en regelgeving die er nu ligt voor die bedrijven, die wordt nu gehanteerd. Want zolang er niks is veranderd, kunnen we niet nu al teren op die € 100 miljoen vanuit het investeringsfonds op wat komen gaat, tenzij dat is vastgelegd. Maar volgens mij is dat niet zo. Dus ik vraag me echt af waarom het CDA van mening is dat dat geld er nu moet komen en niet pas op het moment dat je goede voorwaarden hebt geschept, die eraan zitten te komen. En dat hopen wij ook als PVV, kan ik u vertellen.

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik vind dat een zeer relevante vraag. En ik heb ook al in het eerdere debat gezegd: absoluut, ik ben het er helemaal mee eens. Investeren is niet het enige wat er moet gebeuren. Er moet gewoon veel meer gebeuren. Alleen wij verschillen blijkbaar van mening, het CDA en de PVV-fractie, over hoeveel ook op die andere terreinen er eigenlijk al gebeurd is. Ik constateer dat er in de wetgeving, als het gaat om Europese wetgeving, al heel veel aan het gebeuren is. Ik zie dat er met de Nederlandse plannen die er liggen, ontzettend veel staat te gebeuren. Dus dat is aan de ene kant. Ik heb daar vertrouwen in dat dat gebeurt. Dat is één. Ten tweede. Kijk, het is niet of en of. Het is niet zo dat het hele plaatje per se in elkaar moet sluiten om daadwerkelijk nog innovatie te creëren. Het is niet zo dat wij in de afgelopen tien jaar nul innovaties hebben gepleegd in Nederland. Dat slaat ook nergens op. Er zijn hartstikke veel mooie bedrijven omhoog gekomen die nog steeds ervoor zorgen dat Nederland welvarend is op dit moment. Mijn punt is alleen: als je dus optimaal – dat ben ik met u eens – gaat zorgen dat al die borden een bepaalde richting uitgaan, wil dat niet zeggen dat als we op één bord de juiste richting gaan zetten, dat daar niks mee gebeurt. Dat leidt dan nog steeds tot innovatie en dat leidt nog steeds tot welvaartverbreding en dat leidt nog steeds tot bedrijven die gaan bijdragen aan onze welvaart. Dus ik zie het niet als een puzzel die helemaal in elkaar moet voordat je kunt beginnen. Nee, je kunt al beginnen met investeren en dat gaat leiden ... Alleen in hoeverre dat de optimale resultaten behaalt of, laten we zeggen, één klein stapje daaronder, dat zou te maken kunnen hebben met de rest van de situatie. Maar nogmaals: ook daar ben ik er 100% van overtuigd dat we daarmee al in een veel betere situatie zitten dan we twee jaar geleden zaten. En dan verwijs ik … Met alle respect, maar economisch beleid komt toch met name uit Europa en daar zijn enorm grote stappen gezet in de afgelopen tijd. Dus ik zie die verbetering al. Dus ik begrijp uw bezorgdheid en ik waardeer het dat u op deze manier het debat voert. Maar zoals ik eerder al zei: ik deel gewoon niet de analyse die u heeft, dus ik zie wel dat er dingen gebeuren. En niet alleen maar in de toekomst: er zijn al dingen gebeurd.

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Alleen nog even een reactie daarop hoor, geen vraag. Maar dan begrijp ik het goed wat u zegt. Dus u gaat ervan uit – als u dat kunt bevestigen – dat met de investering van dit geld er nu toch al een hoop gedaan kan worden, omdat er al een hoop veranderd is, maar u wilt niet wachten op de rest van de verandering die eraan komt, maar u wilt nu al gaan beginnen. Dat kan ik goed concluderen? Oké, dank u wel.

De vicevoorzitter: Dan is er nog een vraag van de heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, dank u wel voorzitter. Ik probeer ook een beetje te kijken of we elkaar kunnen begrijpen. Dat is een beetje het eerste punt. Kan, via u voorzitter, de heer Hanegraaff duiden welke specifieke maatregelen en beleidswijzigingen hij denkt dat Europa's economische pad gaat kantelen?

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Nou ja, kijk, de afgelopen maanden zijn er enorme pakketten door gegaan om de regeldruk voor bedrijven te veranderen. Dus dat is, denk ik, het allerbelangrijkste wat er is. Dus minder rapportageverplichtingen als het gaat om due diligence. Veel minder verplichtingen voor bedrijven om dat te doen. Het makkelijker maken om de kapitaalmarkt weer enigszins op gang te brengen. Ook – niet alle partijen zullen er blij mee zijn – toch een versoepeling van de Green Deal, dus dat er toch mogelijkheden zijn om bepaalde vlakken daarmee te investeren. Zo zijn er eigenlijk tal van maatregelen genomen, die ik zie gebeuren en waarvan ik denk dat dat goed is, want dat betekent dat investeerders hier ook wat makkelijker kunnen blijven. Dus ja, het zijn er velen, maar dit is een enkeling daarvan.

De vicevoorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter, ik ben het daarmee eens. Het is fijn dat we de regelgeving versoepelen, maar mijns inziens loopt Europa tegen een aantal andere dingen aan. We hebben heel onaantrekkelijke werknemers bijvoorbeeld – dat is ook een beetje een probleem in Europa – en dat is een politieke afweging. We willen dat? We hebben onaantrekkelijke werknemers omdat we duur zijn en lui. Heel simpel. Andere continenten werken harder en werken goedkoper. Dat is een beetje waar we tegenaan lopen. Kunnen we leuk vinden, kunnen we niet leuk vinden, maar dat is een politieke keuze. Anderzijds hebben we in Europa ook bedacht dat we inderdaad heel veel regels hebben omtrent – ik noem maar iets – privacy. Dat zit AI in de weg. En regels omtrent milieu. Die zitten autofabrikanten in de weg. Ik noem maar iets. Regels omtrent het kopen ... We zijn in Europa ook heel goed in het niet inkopen van bepaalde grondstoffen van bepaalde landen, omdat we het politiek niet met ze eens zijn waardoor een andere industrie niet goed op gang komt. Bent u het dan wel met me eens dat de regelgeving die we aan het versoepelen zijn – waar ik overigens ook echt blij mee ben, begrijp me niet verkeerd – maar een klein onderdeel is van ons economisch probleem waar we tegenaan lopen, om niet in een groot historisch openluchtmuseum te belanden?

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, je kunt er op twee manieren naar kijken. Ik zie het eerder als een uiting van echt een structurele verandering hoe er in Europa wordt gekeken naar dit probleem. Dus je kunt zeggen dat het nog niet voldoende is en dat er nog meer moet gebeuren, maar dit is een beetje zoals we in – laten we zeggen – 2010 een overgang maakten. Wat waren de buzzwoorden in Europa? Dat waren duurzaamheid en mensenrechten. En alles wat je deed, als je dat woordje eraan plakte, was het goed en gingen ze er iets mee doen. Dat is veranderd. In Europa zijn dat de buzzwoorden niet meer. De buzzwoorden zijn: strategische autonomie en competitiviteit. Ik weet uit onderzoek dat als dat de dominante vorm is zoals mensen naar problemen kijken, dat zich op een gegeven moment gaat vertalen in allerlei uitkomsten en

regelgeving die er vanuit Europa komt. Dus vanuit die bril ben ik gewoon positief dat dit een begin is en dat Europa nu bereid is om, als het ware, de stappen te zetten die zij denken dat het nodig is om weer competitief te worden en strategisch autonoom. En zeker met de problemen die we nu hebben met Iran, met energievoorzieningen: je ziet gewoon dat we in een andere wereld leven. En die realiteit is zeker doorgedrongen in Europa. Ik weet dat u kritisch bent. Uw partij is kritisch op Europa. Maar ik denk dat het Europa van de komende tien jaar zelfs de goedkeuring van Forum voor Democratie zou kunnen krijgen. Maar goed, daar spreken we over tien jaar over.

De vicevoorzitter: Mijnheer Driesen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, een korte reflectie. Europa altijd, mijnheer Hanegraaff, de EU minder. Maar ik ben wel eens met u. Ik ben in ieder geval verheugd met uw positivisme in dit thema. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank. En mijnheer Hanegraaff was al het einde van zijn betoog, dacht ik. Nee?

De heer Hanegraaff (CDA): Nee, ik heb ook nog wat vragen. Alleen mijn iPad was uitgegaan. Goed. Het doel van dit fonds, wat ons betreft, en daar heb ik dan wat vragen over … Ik heb het ook al tijdens de commissie gezegd en ik zal de vergelijking nog een keer trekken: we hebben op dit moment in Europa en ook in Limburg voldoende Audi's, we hebben voldoende Volvo's en voldoende Peugeots, maar we hebben te weinig Ferrari's, we hebben te weinig Lamborghini's en zeker te weinig Bugatti's. Het is voor een economie cruciaal dat we deze wel krijgen. Niet alleen. Ik bedoel: als een Bugatti op elke hoek van de straat stond, was het ook niet meer bijzonder, maar we hebben er wel een aantal nodig in de samenleving. Dus het staat nu absoluut in het doel van het rapport, maar ik zou het graag in de notulen willen hebben van deze vergadering: Kan de Gedeputeerde nog eens één keer heel helder zeggen dat het doel van dit fonds echt die brede welvaart is, gericht op het creëren van die hoog-innovatieve bedrijven? Want ik denk dat we dat echt nodig hebben. Er zijn genoeg andere maatschappelijke doelen. Die vind ik ook heel belangrijk en daar wil ik niks aan afdoen, maar daar hebben we al genoeg andere potjes voor opgetuigd. Ik zou zeggen: laten we nu eens een pot hebben die echt gericht is op het versterken van de economie. Tweede – en dat heeft met de KPI's te maken – die is hier eigenlijk sterk aan gerelateerd. Een van de conclusies van het Draghi-rapport is dat de EU niet in staat is om de productiviteit te verhogen door middel van innovatie en 'ze' – en ik citeer uit het rapport – 'gedwongen zal zijn haar sociale model en welzijn te verlagen'. Volgens mij is dat niet wat wij allemaal willen. Dus eigenlijk zijn alle dingen die wij willen ook wel een luxepositie geweest, omdat we het ons konden veroorloven. En een van de grootste doelen die wij in Europa hebben, is dus ook het verhogen van die arbeidsproductiviteit. Dus kan de Gedeputeerde ook nog eens toezeggen dat de arbeidsproductiviteitsverhoging van de bedrijven echt een van de primaire doelen is van dit fonds? De laatste. En dat is misschien meer een vraag waar de Gedeputeerde straks even over mag filosoferen. Ik daag hem daar toch een beetje toe uit. Ik hoop dat hij nog 25 jaar mag leven, maar ik ga ervan uit, dus u zult het einde van dit fonds nog wel meemaken. Nou, laten we er even van uitgaan. U zit op zaterdagochtend met uw krantje, sigaartje – ik weet het niet – nou 's ochtends misschien wat te vroegen voor een whisky, maar goed: u zit daar. Wat zou dan de krantenkop moeten zijn als de evaluatie in PS voorkomt? Wat zou dan volgens u de evaluatie moeten zijn dat u zegt: Fantastisch, dit is exact wat ik voor ogen had. Ik hoop dat u daar wat breder op reflecteert dan drie woorden van een kop. Tot zover. Dank u.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Hanegraaff. Dan is het woord voor een van de laatste keren aan mevrouw Jenneskens namens de fractie van D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Yes. Voorzitter, welk Limburg willen wij zijn? Ik ben vaak met die vraag begonnen en mijn, waarschijnlijk, laatste inbreng in Provinciale Staten begin ik er ook mee. Want welk Limburg willen wij zijn, maar ook welk Limburg kunnen wij zijn? En willen wij echt blijven toekijken hoe kennis, talent en kapitaal onze regio verlaten of zetten wij een stap vooruit? Wij zijn een provincie met een

van de sterkste kennisclusters van Europa, met campussen waar de geneesmiddelen van morgen worden ontwikkeld, waar wetenschappers werken aan een telescoop die de zwaartekrachtsgolven van het heelal meet en toch trekt Limburg slechts 3,7% van het Nederlandse venture capital aan, terwijl we 6% van het nationale bnp vertegenwoordigen. Dat betekent letterlijk elk jaar opnieuw een financieringsgat van € 300 tot € 400 miljoen. En de markt vult dat niet, niet vanzelf. Want als de markt dat had gekund of gewild, dan had ze het al gedaan. Maar voorzitter, voor ik over de inhoud spreek – waar ik heel enthousiast over ben – wil ik ook even iets zeggen over hoe wij hier vandaag staan. Want de vraag mag soms ook zijn: welke politiek en welk bestuur willen wij hier met elkaar zijn? En dan kijk ik naar een gewijzigd Statenvoorstel dat fundamenteel herzien is na de commissievergadering, met nieuwe beslispunten, gewijzigde governance, een aanvullende werksessie en net zelfs de vraag om een vrij fundamentele toezegging. Voorzitter, Limburg heeft daar iets te veel rekenkameronderzoeken voor gehad, wat D66 betreft, en we moeten die lessen over informatievoorziening, maar ook over die sturing in die samenwerking, wat D66 betreft, veel serieuzer nemen. En ik snap procesmatig de opmerking die collega Berghorst net maakte, dat er veel werk in zit van heel veel mensen, ook vanuit de BBB, maar dat werk hadden we op een andere manier moeten doen en niet buiten de Staten- en commissievergadering, maar in een ordentelijk proces. Voorzitter, dat gezegd hebbende: dit besluit is het goede besluit, want Draghi zegt het en Wennink zegt het: Europa loopt structureel achter. Publiek kapitaal is de onmisbare hefboom voor private investeringen. En zonder gerichte interventie ontwikkelen kennis en bedrijvigheid zich elders. Voor Nederland is de komende tien jaar € 48 tot € 59 miljard extra nodig om de economie toekomstbestendig te maken en voor Limburg vertaalt dat zich naar honderden miljoenen per jaar. Daar waar de markt het niet vanzelf oplost, is het goed dat wij dit doen en we zijn heel blij met dit fonds als resultaat van ook een aantal wensen van D66 en moties. Een Evergreen-fonds van minimaal 25 jaar, dat is geen subsidie die verdampt, maar revolverend kapitaal dat hopelijk keer op keer voor Limburg zal werken, met een multiplier van minimaal 3,5, meer dan 580 bedrijven, meer dan 21.000 banen. En voorzitter, dit is een fonds voor onze campussen, voor ons Chemelot en voor onze Einstein-telescoop, maar belangrijker nog ook voor ons mkb dat nu vastloopt tussen idee en opschaling en dat is het Limburg waar ik hier altijd voor heb willen staan. Voorzitter, dan benoem ik toch ook kort de zorgen: de juridische haalbaarheid van het LIOF als fondsbeheerder, de btw-structuur die de fondskosten verder kan doen oplopen. En toch even reflecterend ook: wij hebben eerder zelf bijgedragen aan een bezuiniging op de uitvoeringskracht van het LIOF, terwijl we diezelfde organisatie nu vragen een fonds van € 100 miljoen te beheren. Die spanning is er en die is reëel. Wij verwachten dat het College dit in de uitwerking oplost en dat het, als dit problemen oplevert, terugkomt bij PS. Voorzitter, ik begon met een vraag. Ik sluit af met een overtuiging: Limburg heeft alles in huis en ik sluit mijn periode – ik dacht dat ik dit kon zonder te huilen – in dit huis af met ontzettend veel trots op een Provincie die altijd als het ingewikkeld wordt, een stapje vooruitzet. Daar is dit fonds, wat mij betreft, een heel mooi voorbeeld van en daarmee zet ik met vertrouwen mijn stapje terug. Voorzitter, voordat ik voor de allerlaatste keer 'tot zover' zeg: dank je wel aan alle collega's in deze zaal voor de ongelofelijke samenwerking, aan het College en onze fantastische Griffie, de ambtelijke organisatie, onze allerliefste bodes en iedereen die ik nu vergeet: heb lef, wees lief voor Limburg en blijf aardig voor elkaar. Tot zover.

De vicevoorzitter: Er is een vraag van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Ik wilde eigenlijk vragen of u ons gaat missen. Wij u in ieder geval wel.

Mevrouw Jenneskens (D66): Heel erg, mijnheer Van Bijnen.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. We gaan naar de heer Blijlevens voor de fractie van JA21.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik vroeg me al af: ben je nou verkouden of ga je ons echt … En dat laatste gaf me wel … Ik denk: ze is niet verkouden. Voorzitter, ik heb al veel goede dingen over

het stuk gehoord van mijn collega's hier in de zaal vandaag. Dus ik hou het iets korter. JA21 is een partij van en voor ondernemers, groot en klein. En als we dit stuk samenvatten, dan concluderen wij dat we over het inhoudelijke zeer positief zijn, maar dat de weg naar de Statenzaal van dit stuk niet de schoonheidsprijs verdient. JA21 is geen oppositie, geen coalitie, maar vandaag een beetje politie. Die geven bekeuringen. Dat gaan we niet doen vandaag. Maar een stichtend vingertje of een waarschuwinkje richting het College is wel op zijn plaats als we het over de weg naar deze zaal hebben. Daar wil ik het bij laten voor nu, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank mijnheer Blijlevens. Dan gaan we naar mevrouw Smeets voor de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja wel echt oprecht. Dank voorzitter. Aan mevrouw Jenneskens wil ik zeggen: politiek is altijd persoonlijk. Dank u wel en heel veel succes. Mooi. Goed, ook even ademen. De SP is de afgelopen jaren zeer kritisch geweest op fondsen en deelnemingen, omdat we miljoenen, soms wel honderden, belastinggeld op afstand zetten waar wij vervolgens maar slechts beperkt controle over hebben. En daarom zijn wij bevlogen op het aanscherpen van die controle door de aandeelhouder, maar ook zelf als PS. En we hebben daarin nog lessen te leren met elkaar over hoe we dat doen. Maar één ding vinden we daarin cruciaal: neem PS stapsgewijs mee in dit soort projecten – het zijn majeure beslissingen – om uiteindelijk teleurstelling en frustratie te voorkomen met elkaar. En het oprichten van dit fonds is ongunstig getimed, dat geven wij zeker toe, zeker in relatie tot het LEF, maar het markeert wellicht ook een begin van een meer volwassen, beter geborgde manier om publieke middelen in te zetten voor innovatieve en economische versterking. Ik zie je komen, dus ik wacht.

De vicevoorzitter: We wachten gewoon even. Daar is mijnheer Van Bijnen. Een vraag.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Lief dat je even wacht. Eigenlijk voor u dezelfde vraag. U benoemt het eigenlijk zelf al. Vanuit het LEF natuurlijk, wat daar allemaal nog uit gaat komen: we weten nog niet half wat daar voor een ellende uitkomt. Waarom stapt u als SP nu toch in een nieuw investeringsfonds met € 100 miljoen gemeenschapsgeld? En waarom neemt u nu toch die risico's allemaal in dat fonds, terwijl we weten hoe slecht het is afgelopen met het LEF?

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Fijn dat u die vraag stelt, maar eigenlijk komt die vraag nog een beetje vroeg, want daar gaat mijn hele betoog nog over. En ik denk heel belangrijk om te vragen aan de Gedeputeerde is: hoe zijn de lessen – want dat was mijn volgende vraag – nu precies meegenomen die we tot nu toe hebben geleerd van dat LEF? En ik wacht heel erg op die evaluatie ook van het LEF, maar ik vind hem niet richtinggevend, omdat wij zelf hier in PS al lessen hebben getrokken de afgelopen tijd. Dus ik vind dat we ook al op een andere manier met elkaar vorm en inhoud geven aan het BFF.

De vicevoorzitter: Mijnheer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, ik snap uw antwoord. Zeker omdat u zegt dat we al lessen hebben getrokken. Dat heb ik ook teruggezien in het gewijzigde voorstel, dat inderdaad een aantal van de lessen, die we ook zeker moeten nemen, daarin staan. Daar ben ik ook wel blij mee, los van het feit dat we tegen het stuk, tegen het voorstel zijn. Maar u heeft, als het goed is, ook gezien dat, ondanks alles wat u nog extra heeft ingekaderd – wat u met zijn allen heel mooi heeft gedaan om er toch nog wat dingen in te fietsen die het dan waarschijnlijk wat draaglijker maken – er nog steeds een hele hoop risico's blijven schuilen in dit investeringsfonds met € 100 miljoen gemeenschapsgeld. En dan is mijn vraag: wil de SP al die risico's wel aanvaarden met dit fonds?

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank voorzitter. Een investeringsfonds zoals dit of een deelneming waarin de markt niet doet wat die doet, daar zijn wij niet pertinent tegen. Maar het moet wel zo zijn dat de risico's te overzien zijn en daarom hebben wij, denk ik, in dit stuk, zeker ook in de commissie, met elkaar echt een aantal controlemomenten ingebouwd waarin wij die op risico's kunnen sturen.

De vicevoorzitter: Mijnheer Van Bijnen dan nog een keer.

De heer Van Bijnen (PVV): Mijn vraag was eigenlijk of de SP bereid is de risico's die overblijven na al die dingen die u heeft ingekaderd, in dit fonds dan wel te accepteren met € 100 miljoen gemeenschapsgeld? Gaat u die risico's accepteren? U zegt dat u controlemomenten heeft, maar op het moment dat u straks hier die € 100 miljoen bekrachtigt, ligt het niet meer in uw handen en dan kunt u nog af en toe een keer een rapportagetje zien, maar het is uit handen. Dat is hetzelfde met het LEF, hetzelfde met dit fonds. Het is straks uit handen. U kunt niet straks nog een keer gaan sturen. Dat geld wordt allemaal uitgezet via externen en daar komt u helemaal niet meer bij. Dus het is niet zo dat u nog kunt ingrijpen. Die momenten komen er écht niet meer. Dus wilt u als SP dat risico nemen?

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, we zijn bereid om dat risico te nemen, omdat wij zien dat we over twee jaar een evaluatiemoment hebben waarop wij ook weer opnieuw met elkaar de afweging kunnen maken of wij het nog waard vinden om te investeren in dit fonds. Vinden wij dat die risico's voldoende geborgd zijn? En daarom zeggen wij ja.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Smeets (SP): Mijn vraag aan de Gedeputeerde heb ik zojuist in de interruptie van mijnheer Van Bijnen gesteld, maar misschien kunnen GS nog duiden welke lessen zij nu precies wel hebben meegenomen. En in aanloop naar vandaag hebben we de tijd genomen om het toekomstfonds echt te leren kennen, maar ook inhoudelijk en op controle bij te sturen. Dat we moeten investeren in onze economie lijkt niemand in deze zaal niet te onderschrijven, maar of dit het juiste instrument is daarvoor, daar lijkt nog niet iedereen van overtuigd. De SP ziet dat zeker wel zitten, maar onder heel duidelijke voorwaarden die wij ook in de commissie hebben gedeeld en waar nodig hebben gerepareerd, met complimenten aan GS omdat wij overduidelijk gehoord zijn. Wij zien dit ook terug en verwerkt in het Statenvoorstel. Wij gaven namelijk vijf randvoorwaardelijkheden mee, op inhoud, maar ook op controle. De fondsdoelstelling, de doelen en de KPI's, financiën, governance en controle. Zo ziet de SP veel van wat wij hebben aangegeven, verwerkt terug in dit voorstel. Allereerst staat bijvoorbeeld de statutaire fondsdoelstelling nu heel helder en duidelijk geformuleerd en gaat het niet meer alleen maar over innovatie en economie, maar gaat het ook over het versterken van de brede welvaart in onze regio. En ten tweede: voor ons is niet altijd financieel rendement leidend, maar de maatschappelijke impact des te meer. De KPI's zijn in dit voorstel niet alleen meer economisch en financieel, maar ook maatschappelijk, zoals bijvoorbeeld kwalitatieve arbeid, arbeidsproductiviteit, euregionale waardecreatie en de bijdrage aan brede welvaart die als indicator hier zijn meegenomen. Wij vinden die uitwerking cruciaal en ik verwacht eigenlijk ook dat de Gedeputeerde kan toezeggen dat het beloofde informerende stuk over de fondsdocumentatie niet alleen aan ons wordt toegezonden als informerend stuk, maar ook wordt geagendeerd in de commissie, zodat wij kunnen zien wat er nu precies gebeurd is met die KPI's en de onderliggende indicatoren. Als derde hebben wij gezegd: duidelijk onderscheid tussen sectoren waarin het fonds mag investeren en in welke niet. Wij zijn tevreden met de toevoeging, bijvoorbeeld de zorg die hier heel expliciet in is opgenomen. Dan de vierde: evaluatie en bijsturing is veel explicieter met een eerste bijsturingsmoment, zoals ik net al zei, in 2028, wat na vaststelling van het nieuwe beleidskader economie komt. Mochten we daar dingen veranderen op doelstelling kunnen we dat dus ook in dit fonds, waarbij het ook mogelijk is te heroverwegen op governance en financiën. Dan de governance. We hebben duidelijk wensen voor de governance waarbij we in het voorstel terugzien dat een

aparte RvC instellen voor het fonds als mogelijkheid wordt meegenomen in de fondsdocumenten. We hebben gevraagd om aandacht en informatie over de inbesteding aan LIOF, maar ook de btw-lekkage van 21%. Die laatste vraag heb ik hier nergens beantwoord gezien. Misschien kunt u daar nog even op ingaan. En kan de Gedeputeerde daarnaast garanderen dat binnen de RvC van het LIOF op zijn minst – mochten zij inderdaad de partner worden waarmee we dit gaan uitvoeren – een lid wordt aangesteld met voldoende kennis over Evergreen-fondsen van deze omvang? En dan de controle. Wij hebben gevraagd om een heldere rapportage, liefst in de vorm van een IPML-achtige structuur, waarin gerapporteerd wordt over de fondsperformance, maar ook waarin risico's worden gerapporteerd. We hebben dat ook nog als expliciete wens opgenomen. We hebben daarnaast ook gevraagd in de eerste twee jaar op basis van de kwartaalrapportages aan de aandeelhouder niet twee keer, maar vier keer een aandeelhoudersvergadering te organiseren. En de vraag aan de Gedeputeerden is: bent u van plan om dat te gaan doen of wilt u graag bij de twee blijven? Dan de financiën. Dat GS op basis van de commissie voorstellen om dit fonds niet met € 15 miljoen per jaar een kapitaalinjectie te geven, maar direct tot € 40 miljoen op te bouwen voor de komende twee jaar, vinden wij wenselijk om voldoende continuïteit te creëren. Wat de SP betreft kan dit een werkbaar instrument zijn om te investeren in onze economie, maar we zullen wel boven op dit fonds blijven zitten, zowel op de maatschappelijke impact als op de risico's die worden genomen.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan is het woord aan de heer Sol voor de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Voorzitter, dank. Over SiS 4.0 hebben we al genoeg gezegd voor vandaag, dus daar ga ik verder niet op terugkomen. Ik heb bij mijn vorige woordvoering ook iets gezegd over marktfalen en daar wil ik nog wel wat uitgebreider bij stilstaan. Ik heb met belangstelling de interrupties gevolgd als het gaat over de kapitaalmarkt, de rapporten van Draghi en van Wennink en eigenlijk is daar iets heel geks aan de hand. In Nederland staat alleen al € 600 miljard op spaarrekeningen. Dat is eigenlijk dood geld. Daar doen we niks mee. En dat is best heel vreemd. De Belastingdienst, op instigatie van de Rijksoverheid, gaat de voordelen voor groen beleggen opheffen. Ik zie een interruptie aankomen.

De vicevoorzitter: Ja, en voordat ik het woord geef aan de heer Hanegraaff zou ik de collega's willen vragen of we wat meer rust in de zaal kunnen bewaren, want ik moet af en toe vanaf hier zelfs moeite doen om de spreker goed te blijven volgen. De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik vind dat echt een fantastisch voorbeeld, over die investeringsfondsen. Daar ben ik het helemaal mee eens. Maar waar halen wij het geld vandaan? Gaan we dat lenen? Of staat dat ook niks te doen op een spaarrekening?

De vicevoorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Nou, mijn stelling is dat er heel veel geld is, maar dat we door allerlei maatregelen en voorwaarden onvoldoende in staat zijn om dat geld vrij te maken, om dat actief te maken. En een van de voorbeelden daarvan is belastingwetgeving waarin we dus bijvoorbeeld mensen die groen beleggen afstraffen door de voordelen die dat in het verleden had op te heffen. Tegelijkertijd zie ik dat de Fed in de Verenigde Staten nu alle Basel-regelgeving opzijschuift. Terwijl ik denk dat die bankencrisis in 2008 toch wel echt daar vandaan kwam. Dus we moeten daar een goede middenweg bewandelen, maar ik denk dat we heel veel kunnen doen door andere keuzes te maken rondom regelgeving en daarmee ook veel meer kapitaal kunnen vrijmaken.

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Helemaal eens, maar we staan hier in het huis, in het parlement van de Provincie Limburg, waar we een bank hebben waar ontzettend veel geld op staat met exact hetzelfde als

waar u net kritiek op heeft over de investeringsfondsen, en dan gaan wij precies doen wat u vraagt, namelijk: wij gaan het dusdanig inrichten dat het geïnvesteerd wordt in de economie. Precies wat GroenLinks eigenlijk net aangeeft. Dus mijn vraag nogmaals is – ik ben het helemaal eens met al die andere analyses: hoe is dit dan anders dan de regels aanpassen om die investeringen van investeringsfondsen los te krijgen?

De vicevoorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Nou, dank. U loopt een beetje vooruit op mijn conclusie, maar die wil ik dan nu wel vast formuleren, want GroenLinks is van harte bereid om te investeren in circulariteit en duurzame groei en we accepteren ook dat daar risico's bij horen, maar we hebben wel problemen met de vorm waarin dat nu gebeurt. En dat zal ik straks nog wat verder toelichten. Oké? Dan pak ik de draad weer op. Want buiten discussies over kapitaalmarkt en hoe je uiteindelijk beschikbaar kapitaal kunt faciliteren om beschikbaar te komen, hadden we vanochtend ook wat interessante discussies over werkgelegenheid en in de prospectus van het LIOF over het BFF wordt een enorme groei in werkgelegenheid voorzien. De interessante vraag is natuurlijk of die arbeidskracht er ook daadwerkelijk is. De grap is overigens dat, als je kijkt naar werkgelegenheid, circulariteit en duurzame groei, je ziet dat juist circulaire bedrijven over het algemeen meer arbeidskracht vragen dan lineaire bedrijven. Dus waarschijnlijk gaan we alleen al door de omwenteling naar een circulaire economie ook een groter beroep doen op de arbeidsmarkt. Of dat gaat lukken, is dan nog een heel andere vraag. Er is ook nog iets anders aan de hand als het gaat over marktfalen, want we investeren best veel in het opzetten van bedrijven, in start-ups, in scale-ups, maar we hebben ook gezien – en we zien dat met name ook bij bedrijven die uit het LEF zijn gefinancierd – dat die uiteindelijk toch, na enige tijd, omkukelen. En dat is niet omdat het slechte bedrijven zijn of dat hun processen niet op orde zijn, maar dat is omdat we uiteindelijk onvoldoende in staat zijn om marktcondities te scheppen waarin die bedrijven ook daadwerkelijk kunnen overleven. Als je kijkt naar circulaire kunststoffen, dan willen we wel investeren, maar het kost heel veel moeite om bijvoorbeeld te spreken over bijmengverplichtingen of het daadwerkelijk blokkeren van import van producten die gebaseerd zijn op fossiele grondstoffen. Het is een brede blik – dat ben ik absoluut eens met de heer Hanengraaf – maar ik vind hem wel belangrijk, omdat het ook een beetje nuanceert hoeveel succes een Brightlands Fonds wel of niet zou kunnen hebben. Door collega's is al heel veel gezegd over het proces, dus dat hoef ik hier allemaal niet te herhalen. In het gewijzigde Statenvoorstel zijn nu in ieder geval iets beter uitgewerkt een aantal randvoorwaarden, maar ik mis er nog wel één, tenzij ik hem in alle lastminute wijzigingen heb gemist – dat zou zomaar kunnen – en dat is het volgende. Als we de multiplier op onze investeringen zo belangrijk vinden, dan zou het eigenlijk, wat ons betreft, ook voor de hand hebben gelegen om te zeggen dat je dan dus ook moet eisen dat Provincie alleen cofinanciert op voldoende extern geld. Ik lees dat niet terug. Misschien is dat wel een achterliggend doel. Misschien gaat dat nog uitgewerkt worden. Maar in ieder geval mis ik het. En ik wil ook iets zeggen over de structuur. Want als we al het rapport van Panteia uit 2018 mogen doortrekken naar nu en constateren dat we vooral behoefte hebben aan groeifinanciering, aan wat grotere investeringen en als we tegelijkertijd constateren dat er ook fondsen zijn – want die bestaan al voor start-ups en scale-ups – dan is het toch wat raar om, op basis van die één-fondsstrategie, er nu een nieuwe structuur naast te zetten. Als er witte vlekken zijn, zou onze voorkeur hebben om te zeggen: kijk dan naar die witte vlekken, los die op en ga niet een nieuwe structuur daarnaast zetten en houd dan dus ook een fonds echt voor groei-investeringen. Dat maakt, denk ik, ook de analyse en het management een stuk overzichtelijker. En tenslotte: we gaan opnieuw een entiteit inrichten waar de Provincie in ieder geval initieel 100% aandeelhouder is en ook dat vinden wij, in het kader van discussie over verbonden partijen die we nog gaan voeren, geen goede zaak. Dus concluderend: we willen best investeren, maar niet in deze vorm.

De vicevoorzitter: U krijgt nog een vraag van de heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. De vraag die mij toch nog steeds bekruipt is waarom GroenLinks nu tegen dit voorstel is. Want ze geven aan niet tegen investeren te zijn. Ik hoor heel veel dingen over de techniek. Ik hoor veel dingen over de fiscaliteit, over landelijke wetgeving die zou moeten

worden aangepast. Daar kunnen we met elkaar een discussie over voeren, maar vanuit de rol hoe wij hier met elkaar zitten, onze invloedsfeer: Wat zou GroenLinks daarbinnen willen veranderen aan het stuk waardoor het toch wel binnen de filosofie past?

De vicevoorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Dank voor de vraag. Ik heb daar ook al een paar dingen over gezegd. Ik denk dat wij niet geloven in die één-fondsstrategie. Dat we ook nadrukkelijk zouden willen investeren op groeifinanciering, op als randvoorwaarde ook cofinancieren. En dat zijn allemaal dingen die we in dit voorstel nog onvoldoende terugvinden.

De vicevoorzitter: Mijnheer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Dan blijft bij mij toch de vraag overeind staan wat inhoudelijk dan mist, want ik hoor cofinanciering. Ziet de heer Sol dit dan niet als een vorm van cofinanciering?

De vicevoorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Het gaat er niet om wat de heer Sol hiervan vindt. Het gaat erom wat er in het Statenvoorstel staat en wat er straks uiteindelijk ook in het fondsenplan komt te staan.

De vicevoorzitter: De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ja, tot slot voorzitter. Ik heb de heer Sol ook horen zeggen in de commissie dat GroenLinks misschien geen voorstander is van een één-fondsstrategie en dat kleinere fondsen misschien meer wenselijk zijn. Maar waar ziet de heer Sol die meerwaarde van meerdere versnipperende fondsen dan in? Is niet juist de kracht van dit fonds dat je juist een grotere groep kunt bedienen bij één fonds?

De vicevoorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dat zou misschien kunnen als er sprake was van een groene wei, maar die is er niet, want er zijn al de nodige fondsen.

De vicevoorzitter: Tot zover de eerste termijn van de heer Sol. Dan gaan wij naar de heer Loomans voor de fractie Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Voorzitter. Het is jammer dat we in dit huis de term klimaat meestal tegenkomen in de context van het investerings- en vestigingsklimaat, terwijl de impact van het veranderende klimaat veel ingrijpender zal zijn voor onze Limburgse toekomst dan een paar bedrijven meer of minder. Maar laat ik het positief benaderen en vaststellen dat innovatiekracht en technologische vooruitgang ook nodig zijn om onze huidige en toekomstige maatschappelijke uitdagingen op te lossen, zoals klimaatverandering, energietransitie en circulariteit. Ik heb dan ook geen moeite met een Statenvoorstel voor het versterken van de Limburgse innovatiekracht en technologische vooruitgang, om daarmee mede vorm te geven aan onze toekomstige economie. Per slot van rekening doen we dat als Provincie al langjarig met onze investeringen in de Brightlands-campussen en de ambitie om de Einstein-telescoop naar onze regio te halen. En toch kijk ik met dubbele gevoelens naar het Statenvoorstel voor het Brightlands Future Fund. Misschien omdat ik in de afgelopen jaren wat fondsenmoe geworden ben, omdat veel van onze goed bedoelde fondsen uiteindelijk toch minder resultaat opleverden dan afhankelijk werd verwacht. En ik vind ook dat er in dit huis wel erg vaak gebruik wordt gemaakt van de term marktfalen. Als een start-up te maken heeft met hoge investeringen, lange ontwikkeltijden, lange terugverdientijden en constateert dat het aantrekken van financiering daardoor lastig is, is dat dan marktfalen? En moeten we dan steeds als

Provincie die risico's dan maar gaan dragen? Ik zou daar toch graag veel voorzichtiger in zijn. Voor mij is de grote vraag hoe we er als Provincie voor kunnen zorgen dat veelbelovende start-ups en scale-ups zich niet alleen in Limburg vestigen, maar daar ook blijven als ze zich doorontwikkelen. En daarbij vraag ik me af hoe succesvol de tot nu toe gevolgde strategie om te investeren in deze bedrijven op langere termijn, nu feitelijk geweest is. In de afgelopen jaren hebben we gezien dat veel start-ups in de circulaire economie over de kop gegaan zijn en wekelijks lezen we in de media weer nieuwe namen van bedrijven die de deuren sluiten. Dus kan de Gedeputeerde toelichten in hoeveel start-ups en scale-ups we bijvoorbeeld sinds 2010 geïnvesteerd hebben, hoeveel er daarvan weer uit beeld zijn verdwenen en hoeveel van de succesvolle bedrijven nu uiteindelijk in Limburg zijn gebleven? En als we dan toch € 100 miljoen willen inzetten om innovatie en technologische ontwikkeling te versterken, kunnen we dan niet beter op een andere manier inzetten dan het Statenvoorstel aangeeft? Bijvoorbeeld door niet in de bedrijven, maar in het Limburgse ecosysteem te investeren, waardoor het voor bedrijven niet alleen aantrekkelijk is om zich hier te vestigen, maar vooral ook om hier te blijven. En in dat kader lijkt mij het investeren van € 20 miljoen in onder andere gedeelde onderzoeksfaciliteiten een prima plan. En maakt dan ook al die ondersteunende diensten op de campus, zoals bijvoorbeeld die incubators, gratis of goedkoop, mochten ze dat nog niet zijn. Daarnaast kan er, volgens mij, geen innovatief ecosysteem bestaan zonder de beschikbaarheid van voldoende en gekwalificeerd personeel. Geen enkel bedrijf zal zich hier vestigen als er geen geschikt personeel te vinden is. En wanneer dat personeel alleen geïmporteerd kan worden uit Verweggistan is de binding met de regio minimaal en lijkt mij de kans dat een bedrijf na de scale-up weer uit Limburg verdwijnt, heel reëel. Wat dat betreft hebben we in Limburg al jaren te maken met een tekort aan technisch geschoold personeel en hebben we daarnaast te maken met een braindrain, omdat startende hbo'ers en wo'ers na hun studie niet naar Limburg terugkeren. Het lijkt mij een soort kip-ei-situatie. Gaan de hoger opgeleiden weg omdat de banen er niet zijn? Of zijn de banen er niet omdat er niet voldoende geschikt personeel te vinden is? Je zou verwachten dat de Limburgse euregio met de Brightlands-campussen, de UM, de Hightech Campus Eindhoven, de RWTH en misschien ook nog de Einstein-telescoop met alle daarvoor benodigde sleuteltechnologieën, voldoende voedingsbodem zouden moeten bieden voor samenwerking en uitwisseling van personeel. Mijn indruk is dat dat nog niet echt van de grond komt. Moeten we daar dan niet eens extra in investeren? Het lijkt mij in ieder geval de moeite waard om uit te zoeken wat we in Limburg moeten doen om deze regio aantrekkelijk te maken voor bedrijven én gekwalificeerd personeel. Voorzitter, ik ben niet tegen investeren in innovatie en technologieontwikkeling, maar tegelijkertijd ben ik geen fan van de keuzes die in dit Statenvoorstel worden voorgesteld. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank mijnheer Loomans. Dan is het woord aan de heer Maillé voor de fractie van de VVD.

De heer Maillé (VVD): Dank u wel, voorzitter. Het vestigingsklimaat staat onder druk. Daar zijn we het mijns inziens in deze Staten roerend met elkaar over eens. Met tal van moties hebben wij als PS het College al op pad gestuurd om een actieplan uit te werken voor het Limburgse vestigingsklimaat en zich maximaal in te spannen voor het behoud en de verduurzaming van de maak- en chemische industrie in Limburg. Voorzitter, ik ben een optimist, maar als het gaat om het behoud van de maakindustrie, dan is de wedstrijd simpelweg nog niet gewonnen. We moeten in actie komen en onder meer concreet met het instrumentarium dat we vandaag met elkaar bespreken: het Brightlands Future Fund, ook wel BFF. En wat de VVD betreft, is het een stap in de goede richting. Als we naar Limburg kijken dan zien we nu dat er op het gebied van bedrijvigheid een financieringstekort is van € 300 tot € 400 miljoen. Als we vandaag met het stuk instemmen dan stellen we simpel gezegd een revolverend fonds in waarin we € 100 miljoen storten om hier iets aan te doen. Voorzitter, dat is een voorstel dat hardgrondig op de instemming van de VVD kan rekenen. En waarom is dat dan zo'n goed idee? Dat antwoord zal ik geven langs de lijn van drie pijlers die ik zal labelen als: de mogelijkheid om in Limburg volwassen te worden, het brengen van balans in economische bedrijvigheid en beschikbare arbeid en het bevorderen van brede welvaart. Om maar met die eerste te beginnen: de mogelijkheid om in Limburg volwassen te worden. Nu zien we dat door het ontbreken van de financiële randvoorwaarden veel bedrijven Limburg nog links laten liggen, of erger nog: in de doorgroeifase van idee

naar praktijk wegtrekken uit Limburg. Met het fonds zorgen we ervoor dat we deze bedrijven juist wel aan Limburg kunnen binden en ook zorgen we ervoor dat we bijdragen aan het bieden van een balans tussen enerzijds de economische groei en anderzijds de beschikbare arbeid. Door het investeren in innovatie en het vergroten van de arbeidsproductiviteit zorgen we ervoor dat we een sterk economische regio blijven, maar ook dat we in de toekomst het werk kunnen blijven doen met minder mensen. Voorzitter, dit alles maakt dat we werken aan een steviger vestigingsklimaat. Een steviger vestigingsklimaat ontstaat, wat de VVD betreft, dan ook door vandaag deze stap te zetten en daarmee creëren we, wat ons betreft, brede welvaart. En brede welvaart ontstaat, wat ons betreft, ook bij de beschikbaarheid van een mooie passende baan. Voorzitter, tot slot, en dan ga ik afronden. Als Provincie kiezen we ervoor niet om langs de zijlijn te blijven staan, maar juist om actief te investeren in onze economische toekomst. Dat is een houding die we precies nu nodig hebben: actief, met oog op de toekomst. En daar stemmen wij als VVD dan ook voor.

De vicevoorzitter: Dank mijnheer Maillé. Dan is het woord aan mevrouw Boven namens de fractie van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u voorzitter. Deze PS-vergadering zijn meerdere voorstellen aan de orde geweest die een lange doorwerking hebben in de tijd. Ook in dit voorstel voor het Brightlands Future Fund legt Provinciale Staten zich in principe tot 2050 vast. Onze visie op de toekomst is belangrijk voor hoe de Partij voor de Dieren dit fonds ziet. De Partij voor de Dieren ziet een toekomst waarbij de economie binnen de draagkracht van de aarde valt. Innovatie kan daarbij helpen of is misschien zelfs randvoorwaardelijk. Het stimuleren van innovaties die bijdragen aan klimaatadaptatie en mitigatie en die zorgen voor het terugbrengen van een ecologisch evenwicht, zouden wij dan ook kunnen steunen. Dit voorstel gaat echter over het inrichten van een instrument. Het waarom van dit instrument is nauwelijks uitgewerkt. De motivatie is dat er in Limburg relatief te weinig geïnvesteerd wordt – een afwijking van een gemiddelde – en dat de Provincie daarom moet zorgen dat we voldoen aan het gemiddelde investeringspercentage. De aanname om dit fonds in te richten, is blijkbaar dat er onvoldoende investeringsgeld in de markt is. En deze aanname wil ik ter discussie stellen. Volgens mij is er voldoende investeringsgeld beschikbaar. De oorzaak van minder investeringen ligt waarschijnlijk in hele andere factoren. Allicht zijn er in andere provincies net iets meer innovatieve of minder risicovolle start-ups of zijn ze beter in het opschalen van start-ups. Zoals het LIOF al aangaf, wordt meer geïnvesteerd rondom Eindhoven, Wageningen en Enschede. Allemaal plaatsen met technische universiteiten en veel kennis. Voldoende personeel kunnen vinden of personeel met de juiste kwalificaties, zou ook heel goed een van de oorzaken kunnen zijn waarom er minder geïnvesteerd wordt in Limburg. Wat ons betreft moeten eerst deze oorzaken uitgezocht worden en op die uitkomsten zouden we maatregelen moeten nemen op marktniveau. Dan wat de maatschappelijke kaders betreft, die twee weken terug nog niet in het voorstel zaten en nu via een korte middagsessie met Provinciale Staten zijn toegevoegd. Onder tijdsdruk, snel en in een beperkte samenstelling wezenlijke kaders toevoegen, leidt in het algemeen tot onzorgvuldigheid. Waarom is dit voorstel niet gewoon teruggetrokken om de maatschappelijke doelen en de kaders op een zorgvuldige manier uit te werken? Tenslotte, voorzitter: de Provincie heeft ook een ander fonds, het LEF. Dit fonds heeft zich niet zo ontwikkeld als bedoeld. De evaluatie hierover hebben PS nog niet ontvangen. Principiële vraagstukken zoals: Kunnen de maatschappelijke doelen en kaders voor zo'n lange periode vooraf wel worden vastgesteld? Hebben we en kunnen we als Provincie de risico's wel voldoende inschatten? Geeft een fondsstructuur met enkel een aandeelhoudersrol voor GS wel voldoende flexibiliteit en mogelijkheden om bij te sturen als de omstandigheden veranderen? En hoe kunnen we beoordelen of het fonds goed functioneert als de Provincie zelf onvoldoende kennis heeft van investeringsmanagement? Deze vragen kennen we nog niet. En gezien al mijn opmerkingen, denk ik, dat het duidelijk zal zijn dat ik tegen dit voorstel zal stemmen. Dank u voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank mevrouw Boven. Dan is het woord aan de heer Van Bijnen voor de fractie van de PVV.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank voorzitter. Het Brightlands Future Fund is uitvoerig besproken in de commissie. Er wordt € 100 miljoen gevraagd voor dit investeringsfonds, welke een boost zou moeten geven aan de Limburgse economie. Dat dit voorstel er nu ligt, net nu we weten dat het er met het Limburgse Energie Fonds slecht voorstaat en we besloten hebben deze af te bouwen, verbaast ons enorm. We weten niet wat ons nog te wachten staat, maar je duikt alweer in een nieuw investeringsfonds met vele risico's. Wat de PVV betreft is dit onverantwoord bestuurlijk optreden. Er wordt, wat de PVV betreft, de laatste jaren al veel te veel afgeboekt van de Algemene Reserve. Dit is geld van de hele Limburgse bevolking, waar we zorgvuldig mee om moeten gaan. Dat het voorstel op de website al beklonken lijkt en we als Provinciale Staten enkel nog wat wensen en bedenkingen moeten inbrengen, heeft ons ook enorm verbaasd. Wat ons betreft moet er door GS gekeken gaan worden naar de juiste communicatie nadat GS besluiten nemen. Dit zou voor ons als PVV in de toekomst voor alle besluiten gelden. We horen dan ook graag hoe GS hier tegenover staan en verzoeken GS dus in de toekomst, nadat ze besluiten nemen, deze ook op een juiste manier te communiceren op de provinciale website of op social media en dan fatsoenlijk te vertellen wat de rol van Provinciale Staten nog is. Daar hoor ik graag een reactie op. Het Statenvoorstel had sowieso in tweeën geknipt moeten worden, waarbij er één voorstel is waarbij Provinciale Staten eerst het budget goedkeuren. Het wensen en bedenkingenvoorstel kon dan, nadat eventueel het budget was toegekend, behandeld worden. Tevens nog een vraag aan GS, want er lag ook nog een ZRK-rapport met wat aanbevelingen voor dit stuk. We hebben het gewijzigde stuk natuurlijk gezien. Er is er een aantal van overgenomen, maar eigenlijk is de vraag aan GS: Zijn al die aanbevelingen overgenomen in dit stuk of niet? En dan voorzitter, de belangrijkste reden: de rotte fundering. De rotte fundering die al deze tonnen geld niet kan dragen, want wet- en regelgeving landelijk en Europees maken het voor veel bedrijven en zeker voor de chemische industrie, steeds lastiger om door te groeien of te innoveren. Landelijk en Europees gezien zouden we als Nederland moeten inzetten op een vestigingsklimaat in een grensregio waarbij wet- en regelgeving moeten worden rechtgetrokken met minimaal onze buurlanden. Daar zou de nieuwe regering meteen de focus op moeten leggen om de Nederlandse economie te redden. Echter Limburg heeft in de grensregio hier uiteraard meer last van dan het noorden van het land.

De vicevoorzitter: Interruptie van de heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik hoor de heer Van Bijnen veel dingen zeggen waar ik het mee eens ben. Natuurlijk moet er wat gebeuren op landelijk en op Europees niveau aan wat wij in deze Staten al de verstikkende regelgeving hebben genoemd. Maar het een laat het ander toch niet onverlet? We zien toch naast die verstikkende regelgeving dat er ook een financieringsbehoefte is? Dat tonen die rapporten die onder dit Statenvoorstel liggen toch ook gewoon aan? Is de heer Van Bijnen het daar dan niet met mij over eens?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dat is helemaal correct wat u zegt, dat het ontbreekt aan die financieringsbehoefte. Dat is zeker waar. Waar het ons om gaat, is dat dat niet hoeft met gemeenschapsgeld vanuit hier. Die financieringsbehoefte is er. Die kunnen ze nergens vanuit de reguliere markt krijgen. Omdat er te veel risico's achter schuilen, wordt hij niet vanuit de reguliere markt gefinancierd. En daarom schort het daaraan en dus vinden wij het veel te risicovol om dan als Provincie te zeggen: o ja, de reguliere financieringsmarkt – daar is net ook al over gesproken – die pakt het niet op, dan gaan wij het als Provincie wel met gemeenschapsgeld doen. Wij willen niet als PVV, nadat we nu weten wat er met het LEF is gebeurd, weer enorme risico's gaan nemen met dit geld. Daar zit voor ons het grote bezwaar in. En het andere stuk dat ik net heb genoemd, die rotte fundering, daar bent u het gelukkig misschien deels mee eens. Niet de bewoording, maar dat is ook nog het tweede grote probleem. Die twee maken dat wij als PVV nu, op dit moment, dit fonds echt niet kunnen steunen. Op het moment dat de hele voorwaarden er misschien anders bijliggen, was het misschien een heel goed idee geweest, maar dit komt én veel te vroeg na de

ellende van het LEF. En twee is de fundering rot en kunnen we daar echt geld inpompen, maar geld is niet voor alles de oplossing.

De vicevoorzitter: Vervolgvraag van mijnheer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ja, dank u wel voorzitter. Ik begrijp wat de heer Van Bijnen zegt over de Europese en nationale wet- en regelgeving. Ik begrijp nu dus ook – dat constateer ik – dat de heer Van Bijnen vindt dat wij, ondanks dat die financieringsbehoefte bestaat, als Provincie daar niet voor aan de lat zouden moeten staan. Maar wat vindt de heer Van Bijnen, vanuit zijn rolopvatting vanuit Provinciale Staten, dan wel wat wij zouden kunnen doen? Of is het louter wijzen naar Den Haag, louter wijzen naar Brussel en constateren dat het is zoals het is?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Nou, ik wil zeker niet alleen maar wijzen. Ik zeg alleen dat het grootste probleem ligt in de wet- en regelgeving. Juist het creëren van een vestigingsklimaat door je voorwaarden goed te scheppen, dat dat het grootste probleem is. En ja, daar staan wij helaas niet alleen voor aan de lat. De wet- en regelgeving die we zelf hebben, als we daar iets in zouden kunnen versoepelen qua aanvragen en zo, moet dat ook zeker bijdragen aan een goed vestigingsklimaat, maar dat is wel de hoofdreden om te zeggen dat we dit nu niet met gemeenschapsgeld zouden moeten doen. En het tweede is: we hebben dit al een keer gedaan. En iedereen kan zeggen dat het heel iets anders is. Het Limburgs Energie Fonds was ook een investeringsfonds dat naar ons inzien totaal mislukt is. Dus waarom zouden we nu, op dit moment, weer diezelfde risico's gaan aanvaarden als destijds? En we weten nog niet eens wat daar nog voor bak ellende uitkomt. Dan denk ik dat we onszelf een beetje voorbijlopen in de zin van dat het heel moedig is dat men dit wil, want ook wij zijn voor een goede economie in Limburg, een goed vestigingsklimaat in Limburg creëren. Alleen komt dit… De timing is gewoon niet goed. Er wordt net gezegd: er wordt aan gewerkt door de ministers, de rapporten liggen er, Brussel is wakker geworden want in het westen zijn we zo mak als een lammetje. Nou, iedereen wordt wakker. Wacht dan ook tot men echt wakker is geworden en die wet- en regelgeving er doorheen is en pomp dan het geld erin. En dan gaat het samen en dan kan het goed komen.

De vicevoorzitter: Een interruptie nog van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank voorzitter. Ik hoor de heer Van Bijnen opnieuw – dat is niet voor het eerst – spreken over wet- en regelgeving. En er heeft zich vorig jaar een in het oog vallend voorbeeld voorgedaan, want in Europa is het verbod op het produceren van auto's met verbrandingsmotoren per 2035 losgelaten. U hoeft mij niet te geloven, maar ik ben er zelf wel van overtuigd dat met name de Chinese industrie een sprongetje in de lucht maakte toen de EU dat besloot. Laat ik het in een vraag gieten. Zou u niet liever over een BMW i8 spreken dan een Ferrari of een Bugatti?

De vicevoorzitter: Mijnheer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ik spreek graag over een BMW inderdaad, maar dat heeft andere redenen.

De vicevoorzitter: De heer Sol? Nee? Prima. Dan is er nog een vraag van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank u voorzitter. Mijnheer Van Bijnen, u heeft het net al goed begrepen toen ik het aan mijnheer Hoks vroeg. Ik heb gehoord dat u voor de maakindustrie bent en dat u zeker ook de arbeidsplaatsen die daar zijn heel graag wilt behouden. Maar u schetst ook een situatie waarin we misschien nog heel lang moeten wachten op allerlei Europese regelgeving. Maar ik ben heel benieuwd wat nu de inhoudelijke reden is dat de PVV zegt: 'Ik wil hier nu niet in meegaan.'? Want dat lijkt vooral procedureel en financieel te zijn op dit moment. Dus ik vraag me af wat het precies is.

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Nou, eerste reactie daarop. Als we de heer Hanegraaff moeten geloven dan gaat het heel snel gebeuren, dus dan hoeven we niet zo heel lang te wachten. Dus dan zou ik ook zeggen, met alles wat net is gezegd: dan zouden we dit stuk ook nog kunnen vooruitschuiven, de juiste voorwaarden scheppen en wachten tot alles er ligt. Want de ministers zijn er druk mee aan de slag. Brussel is wakker geworden. Dus het zou niet lang meer gaan duren, volgens de heer Hanegraaff. Daar gaan we het dadelijk over hebben, denk ik. Dus dat is één. Dan denk ik dat we daar heus nog wel op kunnen wachten. Twee is de ellende van het LEF. Wij staan hier voor de Limburger. Het is gemeenschapsgeld van de Limburger, dus ons grootste bezwaar zit hem erin dat wij niet nu… We waren destijds ook al kritisch op het LEF en wij vinden het niet leuk om te zeggen: kijk, wij hadden gelijk, maar het LEF is totaal mislukt. Daar mag u anders over oordelen, maar daar zijn we heel veel geld aan kwijtgeraakt. Dat risico willen we niet weer gaan nemen met gemeenschapsgeld van Limburg. Dus dat is sowieso al punt twee waarom we faliekant tegen dit fonds zijn op dit moment. En dan drie, ik heb het net al gezegd. Als het aan de heer Hanegraaff ligt, duurt het niet meer lang, maar de voorwaarden zijn niet goed nu en niet alles is met geld op te lossen. Dus laten we eerst de juiste voorwaarden neerleggen en dan terugkomen en dan kunnen we dan bekijken of dit fonds nut gaat hebben. Want we zijn zeker voor een goede economie, voor de maakindustrie. Daar had u een mooi debat met de heer Hoks over. Alleen ook wat de heer Hoks zei: zeker kan de Provincie daar een rol in hebben. En de heer Hoks doelde ook op het moment dat de juiste voorwaarden zijn geschept, dan kan de Provincie daar een rol in hebben.

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, een vervolgvraag inderdaad. Had mijnheer Van Bijnen het fonds inhoudelijk anders vormgegeven? Want ik heb dat in de commissie en ook in de sessie die we net hebben gehad – waar u overigens niet bij was – niet teruggehoord.

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Nee, ik was bewust niet bij de sessie omdat we niet zitten te wachten op dit fonds op dit moment, dus dan voel ik ook niet dat ik daar een bijdrage hoef te leveren, als reden waarom ik daar niet was. En zeker niet op dit moment, dus ik hoef inhoudelijk nu niks te veranderen aan dat fonds met de redenen die ik u nu vertel. De timing voor dit fonds is slecht. Ik zeg niet dat het hele idee van zo'n fonds slecht is. Dus ik wil u best tegemoet komen en ook richting GS: het is niet slecht als we gaan investeren in onze economie, maar de timing is niet juist en de voorwaarden zijn nog niet fatsoenlijk geschept. Er zijn net nog een aantal kritische sprekers geweest die echt meer inhoudelijk, op het stuk waar u op doelt, zaten. Daar ontbreekt ook heel veel aan. Dus er zijn echt heel veel zaken niet op orde waardoor je zou kunnen zeggen dat we dit besluit uitstellen, we wachten tot de juiste voorwaarden zijn geschept en gaan er dan mee aan de slag.

De vicevoorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, wat wilt u dan dat wij in de tussentijd doen? We hebben toch echt de rol en ook de verplichting om onze economie te versterken als Provincie Limburg, zeker voor de mensen die hier werken. Wat vindt u dan dat we in de tussentijd moeten doen?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Wat we in de tussentijd moeten doen? Kijk, er gebeurt natuurlijk al een hoop. In de tussentijd gaan we ten eerste met spanning afwachten op wat al die ministers daar in Den Haag gaan

doen met al die rapporten die ze daar hebben liggen en wat Brussel gaat doen. En vervolgens hebben we hier natuurlijk ook nog een aantal… We hebben het LIOF nog steeds. Het is niet zo dat we hier in dit huis op dit moment niks hebben voor die ondernemer, voor die start-up en noem het maar op. Dat hebben we in huis, dus het is niet zo dat er helemaal niets gebeurt op dit moment. Dat hebben we ook kunnen horen in de sessies die er zijn geweest. Er gebeurt al een hoop. Dit zou alleen een extra ondersteuning gaan zijn voor de tekorten die worden benoemd. Wij ontkennen ook niet dat die tekorten er zijn. Alleen die tekorten moet je aanvullen op het moment dat je de juiste voorwaarden hebt geschept om het aantrekkelijk te maken voor die bedrijven. En op het moment dat dat gebeurt dan kunt u ons weer aanspreken, dan kunt u ons vinden en kunnen we dan om tafel gaan zitten om de plannen te maken. Maar niet op dit moment met een rotte fundering.

De vicevoorzitter: Een vraag van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, bedankt voor dit betoog. Ik kan het heel erg waarderen dat de heer Van Bijnen probeert inhoudelijk dit debat te voeren. Daar spreek ik echt mijn respect voor uit. Ik denk dat het ook een goed debat daardoor is, dat elke partij kan zeggen waar ze precies staat. Ik heb twee punten. Ten eerste: de evaluatie van LEF vind ik wel wat cru, want als je puur kijkt naar de doelstelling van het LEF, dan was dat CO_2-reductie. En als je kijkt naar hoeveel CO_2 het gereduceerd heeft, dan is dat helemaal niet slecht. Je kunt natuurlijk kritiek hebben op het feit dat het op het einde niet meer revolverend was, maar als we puur kijken naar het doel is het toch eigenlijk helemaal niet zo problematisch geweest. Dus als je dat dan vertaalt naar het BFF en dan zou op het einde, over 25 jaar, de conclusie zijn: we hebben wel fantastische innovatieve bedrijven, maar we zijn misschien op het einde niet volledig revolverend geweest, dan ben ik eigenlijk nog hartstikke tevreden. Ik denk eigenlijk ook dat dan ook de PVV hartstikke tevreden is. Dus ik vind die vergelijking een beetje mank gaan.

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): En de vraag is?

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, bent u het daar mee eens, natuurlijk.

De heer Van Bijnen (PVV): Nee, daar zijn we het niet mee eens. En ja, voor ons was dat LEF, zeg maar, en dat hele gedoe met de CO_2-reductie natuurlijk niet het ultieme doel. Dat kunt u zich ook wel voorstellen met de standpunten van mijn partij. Dus ik kan u daar niet in vinden dat dat voor ons, zeg maar … Dat wij de slingers hebben opgehangen, de ballonnen hebben opgelaten. Nee, absoluut niet.

De vicevoorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Nee, maar dat was de vraag niet, of u het niet eens bent met de doelstelling. De vraag was of u het eens bent dat die doelstelling eigenlijk wel gehaald is. En als je dus die logica vertaalt naar BFF dan zouden we eigenlijk tevreden moeten zijn als het presteert zoals het LEF, namelijk misschien niet revolverend aan het eind, maar het heeft fantastisch gescoord als het gaat om innovatie en kritische innovatie. Namelijk de doelen van het rapport waarmee de werkgelegenheid fantastisch is, waarmee we arbeidsproductiviteit hebben verhoogd, waardoor we wellicht minder migranten naar Limburg hoeven te halen, waardoor we minder afhankelijk zijn van een bepaalde industrie waar de PVV an sich niet zo'n grote fan van is. Dus dan is dat toch eigenlijk prima als het presteert zoals het LEF?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Nee, voor ons is de prestatie van het LEF inderdaad het ontbreken van die revolverendheid. En op het moment dat die revolverendheid goed was geweest … Want daar zijn te veel

investeringen gedaan richting bedrijven die echt alleen maar verlies op verlies op verlies maken, waarbij er vervolgens, zeg maar, wel innovaties zijn uitgekomen die hartstikke mooi zijn, maar geen Limburger een hamburger wil eten van € 250.000, en verlies draait. Misschien hebben ze heel veel bijgedragen aan de CO_2-reductie. Nee, daar worden wij niet gelukkig van. Dat die revolverendheid achterbleef is voor ons gewoon genoeg reden om te zeggen dat dat is mislukt. En daarom willen wij ook niet nu het risico nemen met dat investeringsfonds. We hebben de vorige keer het debat daarover gevoerd, hè. U geeft net zelf aan dat ministers ermee bezig zijn, Brussel is wakker aan het worden, iedereen is wakker aan het worden. Want we zijn aan het dalen qua ranglijst in de economieën. Nou ja, daarom moeten we echt, ja, het klinkt misschien stom, daarop wachten. En dan komen we met die boost aan geld. Want geld alleen is niet de oplossing, maar eerst de juiste voorwaarden scheppen. Dan dat geld voor de investering, zodat de bedrijven ook denken, van dit is een geweldige omgeving. Nederland, Limburg, daar willen wij zijn, daar waar het door wet- en regelgeving gewoon veel soepeler wordt op verschillende gebieden. En niet alleen maar voor de chemische industrie maar voor iedereen zou dat dan soepeler moeten worden. En dat is echt de enige reden ... of de redenen**,** waarom wij nu zeggen: nu niet op dit moment.

De vicevoorzitter: Laatste vervolgvraag, ja.

De heer Hanegraaff (CDA): Nou, ja, even daarop voortbordurend dan, kijk, ik snap die vraag. U heeft mij die vraag gesteld, ja, welke regels zijn er dan aangepast dat het investeringsklimaat verbeterd is. En dan heb ik er een aantal genoemd. Kijk, waar wij uiteindelijk van mening verschillen als partijen, is volgens mij de staat van hoe het er in Nederland nu voorstaat. Is het nou een rot fundament of is het inmiddels weer een beter fundament, of zelfs een goed fundament. Ik denk dat we al die grote stappen hebben gezet, waardoor we klaar zijn om die investeringen weer te gaan maken. Dus ik wil toch ook vragen aan de PVV, de heer Van Bijnen, van welke specifieke regels moeten er dan nu ingevoerd worden voordat de heer Van Bijnen bereid is om wel zo'n investeringsfonds te steunen. En dan even met name ook gericht op de brede innovatie. Want u heeft het dan over Chemelot en u heeft het over de energieprijzen. Ja, de CO2-tax is al afgeschaft. Als het gaat om ... De energieprijs is één tak, maar er zijn natuurlijk vele, vele andere innovaties waarin die regelgeving al wel is aangepast en ik zeg, daar kunnen we prima in investeren. Dus welke specifieke regels zijn dan zo belangrijk voor de PVV dat, als die niet worden afgeschaft, elke stuiver die wij nu investeren in innovatie eigenlijk weggegooid geld is?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Leuke discussie weer, want u wordt gevraagd naar wat er is aangepast aan wet- en regelgeving, waarom het nu goedmaakt die kunt u niet specifiek benoemen. Ja, net heb ik er een aantal gehoord. Twee stuks. U vraagt mij nu welke zijn er een belemmering? Dat was precies ook het stuk waar ik op dit moment eigenlijk in mijn betoog aan toe was om te benoemen. Nee, ik som ze kort globaal op. En ik heb hele lijsten liggen, het gaat toch gelukkig niet van mijn tijd af. Dus ik wil ze toch wel even allemaal langzaam nagaan om aan te geven wat problematisch is voor het vestigingsklimaat in Nederland. Maar ook dus in Limburg. Zeker in de grensregio. Dus ik wil best wel een aantal dingen met u doorlopen als de voorzitter dat toestaat. Als u een minuut of tien heeft. Ja, dat ...

De vicevoorzitter: Nou ja, er zijn ook nog wel wat vragen van collega's, dus ik stel voor dat u wel reageert, maar dat u dat wel een beetje compact houdt dat dat geen tien minuten gaan worden.

De heer Van Bijnen (PVV): Oké, want het is best wel een lange lijst. Dus ja, we kunnen er ook nog een keer zo over praten. Maar ik zal er een aantal even kort benoemen of ze globaal houden, dan wil ik daar wel graag nog een keer met de heer Hanegraaff over verder sparren. Misschien kan hij nog wat regelen her en der. Maar goed, ik ga ze wel even kort opnoemen wat dan echt met name, zeg maar, de grootste problemen zijn, in ieder geval. Dat zit hem echt in de milieu- en stikstofwetgeving, uiteraard, wat ervoor zorgt dat er geen vergunningen worden verleend. En dan hebben we natuurlijk nog de Omgevingswet met alle lokale en

nationale regels, bijvoorbeeld lozingsvergunningen die afgegeven moeten worden. We hebben te maken met netcongestie. We hebben te maken met verschraalde wetgeving. De inkomstenbelasting in Nederland is ook niet zo heel erg denderend. Plus, er zijn een aantal regels afgeschaft die het ook minder aantrekkelijk maken voor ondernemers. Dan hebben we nog de arbeidswetgeving die er is. Vooral met de regels voor tijdelijke contracten, wat heel expliciet ook in dit fonds is meegenomen, dat men zich daaraan moet houden. Men moet zich aan de wet houden, maar die is te streng. Dan hebben we voor de chemische industrie de REACH-verordening, dat is een EU-kader waarbij registratie van chemische stoffen boven de ton moeten worden vastgelegd. Dat kost heel veel rompslomp om dat te doen. Dan hebben we nog de PFAS-restricties van de EWG-chemicaliën. Het verbod daarop. En dan hebben we nog de CSRD, het rapporteren over impact op mens en milieu. Dat moet ook nog, met name voor de chemische industrie, opgemaakt worden, wat een hele administratieve last is voor die ondernemingen. Dan hebben we nog een COP-verordening, waarbij indeling etiketnummer en verpakking, de classificatie van de chemische stoffen naar voren komt. Dan hebben we uiteraard nog de algemene energie- en klimaatwetgeving die er is. Los van de ellende die we al hebben met onze hoge energiekosten.

De vicevoorzitter: Ik denk dat wij het zo ongeveer beginnen te vatten, mijnheer Van Bijnen. En dat u en de heer Hanegraaff er dan ook een mooie boom over op kunnen zetten nadat we deze beraadslaging gesloten hebben. Dan ga ik graag naar de vraag van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Bedankt voor de lijst. Daar zitten punten in die heel duidelijk zijn, waar ook geen speld tussen te krijgen is. Maar die lijst gehoord hebbende, wat is voor u het doorslaggevende? Is dat de evaluatie van het LEF of de punten uit uw lijst?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Voor ons zijn eigenlijk twee punten doorslaggevend. Het LEF, dat heb ik ook net aangegeven, daaruit is gebleken dat dat daar totaal niet goed is gegaan. We weten nog niet wat de risico's zijn, hoeveel er daar nog wordt afgewaardeerd. Wat ons dat nog gaat kosten. Dat is 1. Dat was allemaal geld van de Limburgse bevolking. En 2. Dat is het stuk dat ik net opnoemde en ik was lekker op dreef. Dus ik had eigenlijk nog een aantal minuten te gaan. Dat doe ik nog wel een keer apart met de heer Hanegraaff, als hij daarvoor openstaat. Maar het is echt ... Wij zijn heel goed in dit land en in dit huis en in Brussel om steeds meer regels te verzinnen, waardoor het steeds ingewikkelder wordt. Niet alleen maar voor de bedrijven om het zo te zeggen. Het wordt voor gewone burgers ook steeds ingewikkelder. We raken verstrikt in onze eigen wet- en regelgeving. We weten het straks zelf allemaal niet meer. En op de ene regel komt weer een uitzondering of daar komt alweer een nieuwe wet op. We zijn totaal gek geworden op dat gebied. En op het moment dat je dat niet eerst versoepelt, en gaat kijken van nou wat zou nu helpen om onze economie weer die boost te geven, ja, dan raken we alleen maar verder verstrikt in die wet- en regelgeving. Maar ik hoop echt dat de heer Hanegraaff gelijk heeft en dat alles eraan zit te komen. Daar moeten we ook echt niet te lang op wachten. Maar dat zijn echt gewoon de twee dingen met elkaar waardoor dit gewoon nu geen goed idee is.

De vicevoorzitter: Vervolgvraag van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, die evaluatie hebben we hier grotendeels in de hand. En ik heb geen idee hoelang dat zou duren. Mocht dat het enige punt zijn, dan zou ik zeggen van nou, dat is nog te overzien. Maar uw tweede lijst ... Ja, we hebben vanmorgen de toekomstvisie 2050 besproken. Ik hoop dat dat binnen die tijd lukt. Is dan het antwoord van de PVV naar die ondernemers, die start-ups, die skill-ups, die zitten te wachten op dit plan van wacht even tot 2050, het komt allemaal goed?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Wij zeggen zeker niet van wacht tot 2050. Dat zeker niet. Dat willen we zeker niet hier uitdragen. Wij willen uitdragen, en dat komt straks ook nog, dat men de juiste voorwaarden moet scheppen en dan komen we met de investering. En dat is ook straks de oproep aan GS, niet dat GS daarover gaat. Maar GS kan wel haar contacten inzetten en met de ministers in gesprek gaan over hoe snel die wet- en regelgeving, die eraan zit te komen, er daadwerkelijk ook is. Ik denk dat dat wel lukt via de heer Satijn, dat hij dat in Den Haag gaat navragen. En op het moment dat daar duidelijkheid in komt, dan kunnen we misschien de timing wat beter stellen. En dat is denk ik het cruciale punt dat nu het belangrijkste is, los van het feit dat we echt nog niet weten wat het LEF ons allemaal gaat kosten.

De vicevoorzitter: Nog een vervolgvraag van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dit allemaal gehoord hebbende, zegt u eigenlijk dat we tot die tijd, en we weten niet tot hoelang dat is, zetten wij de Limburgse economie even on hold en zegt u alsnog tegen die ondernemers van, ja, sorry, wij gaan nu even niks doen, want dat is onze rol in dezen.

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Wij zeggen zeker niet van we zetten de Limburgse economie on hold. Wij zeggen nu op dit moment geen Limburgs gemeenschapsgeld in dit investeringsfonds. De reguliere marktfinanciering is er. Op het moment dat dat te risicovol is, nou, dan krijgen ze daar geen financiering voor, dan heeft dat ook een heel goede reden, want de financiers zien hun geld dan niet meer terug. Dus dat is ook eigenlijk logisch. Als je een heel goed idee hebt krijg je het gewoon vanuit de reguliere markt gefinancierd. Dus dat is helemaal geen probleem**,** dus het kan gewoon doorgaan, plus de bestaande routes die er via dit huis en andere huizen al bestaan. Zoals bijvoorbeeld een LIOF, dat dan gewoon verder kan bouwen aan een mooie economie in Limburg. Dus het komt helemaal niet tot stilstand. Maar deze boost, zeg maar, heeft gewoon een totaal foute timing.

De vicevoorzitter: Laatste vervolgvraag, mijnheer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, ik concludeer dat de heer Van Bijnen SiS niet zo goed gelezen heeft. Want wij hebben het over marktfalen waar we in zitten. En u heeft het over bedrijven die gewoon een financieel <onverstaanbaar> [07:08:01] in de huidige normale markt. Dus daar hebben we al een verschil van zienswijze in. En ik concludeer toch dat u zegt we duwen niet op die pauzeknop, maar ik zie u geen alternatief geven wat we dan wel gaan doen, behalve wachten.

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, wat ik bedoelde met dat marktfalen ... Op het moment dat jij een goed idee hebt, krijg je een financiering. En op het moment dat daar vertrouwen in zit, in die businesscase, krijg je een financiering. Op een moment dat je die niet krijgt, betekent dat ook waarschijnlijk dat er iets mis is met jouw businesscase en dat de bankiers hun geld dan gaan verliezen. Dus inderdaad, nou ja, dat noemt u dan marktfalen, maar u wilt dat opvangen door zelf met gemeenschapsgeld nog meer risico's te aanvaarden. En het geld eigenlijk over de balk te gooien. En dat gaan wij als PVV niet doen. En als u daar wel voor kiest, dan moet u dat zelf weten.

De vicevoorzitter: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, waar was ik gebleven? Want ik zie door de bomen het bos niet meer. Zoveel regels als hier liggen en wetten. Ik weet het niet meer. Maar goed, even kijken, tussen de wetten door. Hier ben ik gebleven. Ja, steeds meer bedrijven willen vertrekken uit Nederland of willen zich hier helemaal niet meer vestigen, vanwege de hoge energiekosten, regelgeving, stikstof, verduurzaming. Met name ook de

verduurzaming die verplicht wordt voor sommige bedrijven. Strenge milieuregelgeving. Eigenlijk heb ik ze net al allemaal opgesomd, om het zo te zeggen. Ik heb nog wel 1 minuut 26 over zie ik. Ja, toch nog steeds, heerlijk. Maar ik zal afronden, want ik denk dat het punt duidelijk is. Wij zullen als PVV dit Statenvoorstel zeker niet steunen, maar verwachten van GS dat ze in gesprek gaan met de verantwoordelijke ministers en in het gesprek voorgaande zaken bespreekbaar te maken om vervolgens een fatsoenlijk vestigingsklimaat te gaan creëren voor Nederland en voor Limburg. En dan terug te komen met een heel mooi voorstel waar we als PVV dan zeker naar zullen kijken.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Van Bijnen. Dan gaan wij naar de beantwoording door het College van GS. En daarvoor is het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dank u wel. Dank ook wederom aan uw Staten voor een zeer goed debat over het BFF. Dat hadden we ook al in de commissie. Dat geeft ook de betrokkenheid van deze Staten aan bij een zo belangrijk stuk zoals het er ligt. Maar ook gelet op de bijdragen van diverse fracties wil ik ook graag stil blijven staan, voorzitter, bij het proces, want dat was ook een onderdeel van een hele hoop fracties. We staan hier vandaag met een aangepast voorstel. We hebben daar in de commissie ook heel uitvoerig bij stilgestaan. Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat dit voorstel gerijpt wordt naar een voorstel waar alle fracties uiteindelijk een goed gevoel bij krijgen. En dan ontkom je ook als GS-lid, als je dit onder je hoede hebt, toch niet helemaal aan het gevoel dat dat met heel veel bijdragen vanuit de Staten, en zoals terecht ook gezegd van het ambtelijk apparaat, tot het stuk zoals dat nu voorligt is gekomen. Wat je niet ontslaat om daar eens even goed naar te kijken. En dan kom je tot de conclusie dat de opmerkingen vanuit de Staten, zowel als in de commissie daarvoor, terecht zijn dat dit soort Statenvoorstellen, met deze impact, met deze langdurigheid, een betere voorbereiding nodig hebben dan we gedaan hebben. Dus daarvoor erkentelijkheid, ook vanuit het College naar de Staten toe om toch in gezamenlijkheid te komen tot vandaag en die kritiek. En ik zag de heer Blijlevens heel indringend naar mij kijken toen hij het had over de politie. Ik moest ook gelijk denken, ik ben een beelddenker, politie op je hielen. Dus die boodschap is niet alleen door de blik van de heer Blijlevens, maar door de bijdragen van u allen, heel duidelijk overgekomen bij het College. En ook dank daarvoor. Want zoals één van de coalitiepartijen ook zei, zelfs al ben je vanuit de coalitie voorstander van een voorstel als dit, het vraagt gewoon een kritische houding. En dat hebben we ook zo gevoeld. En nogmaals, als College zijn we in ieder geval blij dat we vandaag staan met een opgewerkt voorstel met bijdragen van heel veel mensen uit deze zaal, voorzitter. Laat ik dat zeggen.
Maar ook nog een aantal vragen. Ondanks dat we daar natuurlijk in de commissie heel uitgebreid bij stil zijn blijven staan. De heer Zeedzen gaf ook aan om de evaluatie van het LEF mee te nemen in de verdere uitwerking. We weten allemaal dat er in Q2 een evaluatie wordt gedeeld met de Staten over de lessons learned aangaande het LEF. Dat is een toezegging die destijds ook gedaan is door GS. **En wij zullen er ook voor zorgen, en dat is een toezegging voorzitter, dat wij dat document separaat op een onderdeel nog toevoegen: hoe die lessons learned zijn verwerkt in het BFF.** En ook voor de helderheid van de Staten, mocht er vandaag een positief besluit zijn, dan is dat fonds er niet morgen, dat duurt best wel een behoorlijke tijd voordat dat fonds gerealiseerd wordt. En hebben we dus ook de tijd, als die onderzoeken lopen, ook die lessons learned mee te nemen.
Mevrouw Berghorst had een heel terechte vraag als het gaat over die uitsluitingscriteria. Met name, stel dat we toch een project, een bedrijf, gefinancierd hebben en vervolgens gebeuren daar in de looptijd toch dingen die we liever niet zien met elkaar. We hebben al met elkaar in de commissie uitgesproken dat het publieke belang gaat boven het private belang. Daar ontstaat geen misverstand voor ons beiden over. Maar wel wat er gebeurt als er tijdens die looptijd iets gebeurt. Want dat kun je vooraf niet voorzien. Nou, laat ik daar helder over zijn, wij zullen zo'n contractbreuk, voorzitter, expliciet vastleggen in de financieringsdocumentatie. Met als gevolg dat de lening bij niet-naleving opeisbaar kan worden gesteld. En dat geldt ook voor het niet voldoen aan betalingsverplichtingen. Met andere woorden, als er iets gebeurt in dat traject waar wij met zijn allen, als ik het zo mag zeggen, hier niet blij van zouden worden, dan wordt daar op gehandeld en dan wordt die investering, wat ons betreft, ingetrokken. En daarmee heb je niet alleen in de looptijd een controlemechanisme, maar ook aan de voorkant, als je met elkaar zo'n financiering gaat

bespreken, dat je klip en klaar duidelijk maakt waar men aan moet voldoen. En zo niet, dan kent men de consequenties. En we zullen erop toezien dat die ook worden nageleefd.

De heer Hanegraaff had een vrij indringend betoog en vroeg ook om een reflectie over 25 jaar, daar kom ik zo meteen op terug. Dat het doel van het fonds brede welvaart zou moeten zijn of brede welvaart creëren, en met name ook door het investeren in hoog-innovatieve bedrijven en daardoor ook arbeidsproductiviteit. Wat ons betreft is dat absoluut het geval. Het zal zich echt gaan richten op het versterken van het vestigingsklimaat. Door innovatieve ondernemingen te stimuleren en te financieren. En daarmee aan de brede welvaart in Limburg, maar ook in de Euregio. We hebben gezegd dat het wat zachter is qua grenzen. Ook gelet op een aantal projecten die al benoemd zijn door uw collega's hier. En wat ons betreft wordt dat absoluut de inzet. En ook het verhogen van de arbeidsproductiviteit is één van die primaire doelen van die focus. En daarom hebben we het ook specifiek opgenomen in de KPI's, want dat sluit ook weer aan bij de wens van mevrouw Berghorst om te kijken naar hoog-innovatieve oplossingen, of bijvoorbeeld in de zorg waar ze ook een separate motie over heeft ingediend en waar we binnenkort als College ook even terugkomen op hoe we dat willen gaan invullen. Dus daar is het antwoord volmondig 'ja' op.
Dan toch die evaluatie over 25 jaar. Zonder sigaar en schommelstoel wat mij betreft, maar gewoon vitaal met een bakje yoghurt met rood fruit. Dan zou wat ons betreft, en wellicht wel tijdens een gezellige reünie van deze Staten, mag ik misschien voorstellen, die evaluatie over 25 jaar moeten laten zien dat het fonds heeft bijgedragen aan een sterk en duurzaam innovatiesysteem hier in Limburg. Met groei van bedrijvigheid, werkgelegenheid en investeringen in Limburg. En daarbij gaat het niet, en ik herhaal, niet om individuele successen. Ook belangrijk. Ook die Bugatti is uiteindelijk belangrijk. Want die Bugatti zorgt er ook weer voor dat we andere investeringen kunnen doen. En daardoor een structurele economische versterking heeft plaatsgevonden en dat we gezamenlijk kunnen concluderen dat de publieke middelen doelmatig zijn ingezet. En als dat beeld er ligt, voorzitter, dan denk ik dat we tegen elkaar kunnen zeggen: dan heeft het fonds gedaan wat we ermee hebben beoogd. En wellicht dat we dan met elkaar zeggen: Hanegraaff had toch gelijk.
De SP had een vrij indringende vraag ook over de lessons learned. Nogmaals, wij vinden dat ook heel belangrijk. Wij realiseren ons heel goed, als je het zo wilt bekijken, dat je natuurlijk opereert in de slipstream van een fonds waar in ieder geval wat op- en aanmerkingen over zijn door deze Staten. Wat de Staten ook heel erg belangrijk vinden, is dat we die lessen meenemen. We weten dat de evaluatie nog niet is uitgevoerd, maar we weten natuurlijk wel, ook door de gesprekken die we hier met elkaar gehad hebben, wat u daarin belangrijk vindt. Want dat heeft u al uitgesproken. En dat hebben we ook nadrukkelijk mee willen nemen in het voorstel. Dat geldt onder andere rondom de verhoogde risicoreserve van 20%. Wat een behoorlijk bedrag is als je kijkt naar het toch te investeren bedrag. Een duidelijke governance, al dan niet na de gesprekken die we met elkaar gehad hebben, om dat nog verder te expliciteren. Periodieke rapportages, vierjaarlijkse evaluaties en robuust fondsbeheer met duidelijke aansluiting op de provinciale doelen. Dus ik denk met elkaar, als je gaat kijken naar het aangepaste Statenvoorstel, dat wij heel veel zaken hebben meegenomen die wellicht ook expliciet zijn uitgesproken in de behandeling rondom het LEF. Maar ook heel erg expliciet naar elkaar hebben uitgesproken dat het belangrijk is dat we ook in dit Statenvoorstel die positie van de Staten verankeren en daar hebben we ook op willen toezien. En wat ons betreft staat dat in ieder geval voldoende in het stuk.
Een heel ander verhaal is natuurlijk de btw-lekkage, 21%. Ja, dat is een wat taaier onderwerp om nu helemaal laten uit te bannen, als ik het zo mag zeggen, voorzitter. Dat hangt echt wel samen met die juridische en fiscale structuur van het fonds en de wijze waarop beheer en dienstverlening worden gerealiseerd. U weet, daar zijn wij druk mee bezig. Wat ons betreft gaan we het zo inrichten, voorzitter, dat dat zo optimaal mogelijk wordt ingericht. Kunnen we het daarmee helemaal voorkomen? Dat weten we op dit moment niet. Maar laten we met elkaar afspreken dat ik u daarover bericht als we de finale structuur hebben vastgesteld. En dat we dan ook de consequenties kunnen overzien. Een belangrijke andere vraag van mevrouw Smeets hangt samen met de governance**,** en dat ging met name over de positie van een RvC, al dan niet een RvC op fondsniveau. Die willen we wel statutair gaan inrichten, als ik het zo mag zeggen. In ieder geval dat we de mogelijkheid hebben om dat te creëren. We hebben een aantal leden in de RvC zitten

die heel veel ervaring hebben met de toepassing van dit soort fondsen. Initieel, en dat zie je hier ook in het Statenvoorstel staan, is ons beeld dat we dat onderbrengen bij de RvC van het LIOF. Maar ik wil er nog even sterk over nadenken of we daar toch niet een aparte structuur voor gaan inrichten. Maar daar komen we bij u op terug als we wat verder in het proces zijn. Nogmaals, dat fonds is er niet morgen. En er gaan echt wel wat weken, maanden overheen voordat we zover zijn. **En ik beloof u, voorzitter, en voor zover dat het een toezegging mag zijn, dat we uw Staten uiteraard dichtbij houden en daar periodiek over zullen informeren.**

De heer Sol had een betoog wat ons bekend voorkwam en dat bedoel ik positief, want hij is altijd heel consequent in zijn bijdragen. Dus wat dat betreft een herkenbaar beeld. Hij had wel een vraag daar waar het ging over de eisen, en dat was met name ook gericht op de multiplieer die in het stuk staat, eisen dat de Provincie alleen cofinanciert bij voldoende investeringen. Nou, het fonds hanteert in ieder geval als uitgangspunt dat provinciale middelen aanvullend zijn op private investeringen en niet vervangend en daarbij wordt wel heel sterk gestuurd op het aantrekken van cofinanciering waar dat mogelijk en passend is. Daarbij willen we wel de vrijheidsgraad hanteren dat dat soms niet kan of niet mogelijk is. Maar toch willen we kijken of dat dan een uitgangspunt kan zijn waar we in ieder geval voor het grootste deel aan kunnen tegemoetkomen. Maar we weten dat zeker in de vroege fases, dat erkent u ook, dat privaat kapitaal niet altijd beschikbaar is.

Dan kom ik bij Horizon uit, de heer Loomans. En hij schetst eigenlijk een situatie waar we in de praktijk al best vaak tegenaan lopen. Dat hebben we in de commissie ook vrij uitvoerig met elkaar besproken en hij heeft dat ook terecht geschetst. Een aantal van uw Statenleden, ook in de commissie overigens, ook hier, hebben natuurlijk al met elkaar een financieringsinstrumentarium opgetuigd. En toch zijn we, ook op de campussen, bij de werkbezoeken die we daar mogen afleggen, in situaties terechtgekomen dat we toch zien dat bedrijven, die succesvol via de start-ups en skill-ups financiering van de Limburgse fondsen zijn gelopen, bij een vervolgaanvraag... vervolgaanspraken voor dat kapitaal, niet meer passen binnen het instrumentarium wat wij dan hebben. Of wat op dat moment beschikbaar is in de markt. En dat is precies de situatie waar u het volgens mij, voorzitter, ook over heeft. Dat Is dat dan het risico ontstaat dat zo'n partij zegt: oké, Limburg dank je wel, ik ben door twee cycli heen gelopen in de Provincie. En voor mijn derde cyclus moet ik kapitaal gaan aanwenden vanuit de markt, maar waar kan ik dat nou het beste doen? Ik zie dat dat in Limburg wat ingewikkelder is. En ik zie dat dat bijvoorbeeld in een andere regio wel kan. Zegt u het maar, Provincie Limburg. Wilt u dat we hier blijven of wilt u dat we vertrekken? Dat is natuurlijk een onwenselijke situatie. Dat wenst u ook niet. Zeker niet bij uw betrokkenheid bij de Brightlands-campussen. En dat is wel een situatie waar we tegenaan lopen. En juist dit fonds is er, wat ons betreft, voor bedoeld, dat we die bedrijven, dat soort type-bedrijven en dat soort aanvragen wel kunnen laten doorlopen en daarmee ook de bedrijven voor Limburg behouden. We hebben helaas gezien, en die praktijkvoorbeelden zijn er al, die hebben we ook voor een deel in de commissie besproken en die kan ik u ook wel separaat aanreiken voor zover u daar behoefte aan heeft, dat er bedrijven echt vertrokken zijn omdat ze niet meer binnen het financieringskader passen dat we hier in Limburg hebben. En dat is doodzonde. Want al datgene waar wij, u en wij als GS, ons voor inspannen met die campussen, namelijk kansen creëren voor Limburg op innovatie, maar ook om bedrijven te behouden die we hier graag willen behouden en die ook echt een antwoord geven op de maatschappelijke opgave die wij met elkaar hier bepaald en vastgesteld hebben, die dan naar een andere regio vertrekken. Om de simpele reden dat daar de kapitaalstructuur net even iets beter is, of voorhanden is, en hier niet. En dat is precies datgene wat u feitelijk in mijn ogen, als ik u goed beluister, hebt geschetst. En wat we met dit fonds gaan voorkomen, althans proberen te voorkomen. U stelde ook terecht de vraag of ik u een beeld kan geven hoeveel bedrijven dat nou precies zijn geweest. Nou, ik heb u gezegd, die voorbeelden kennen we. Het exacte aantal ken ik niet. **Maar ik zeg u toe dat ik dat even voor u naga en u separaat die lijst doe toekomen als u daar prijs op stelt.** En dat doet u, want daar heeft u een vraag over gesteld. Maar feitelijk hebben we het over die situatie, een onwenselijke situatie, die u niet wilt en wij ook niet.

En u heeft natuurlijk ook gelijk als u zegt van: kunnen we het niet beter in het ecosysteem investeren in plaats van bedrijven? Ja, wat ons betreft, dat ecosysteem dat zijn we dagelijks sowieso al met elkaar aan het doen, daar waar het gaat om de opgaves. En wat ons betreft is het ook niet zozeer een of, of-discussie maar

een en,en-discussie. Dus dit fonds zal waarschijnlijk, althans niet waarschijnlijk, wat ons betreft zeker een bijdrage gaan leveren om dat ecosysteem verder te voeden en daarom Limburg als Brightlands aantrekkelijker te maken voor bedrijven hier in de toekomst.
Even zien, dan kom ik bij de PVV uit. Ja, u had, mijnheer Van Bijnen, nog een vraag gesteld die u bij twee andere gelegenheden ook al had gesteld en waar we ook antwoord op hebben gegeven. Dat ging over de communicatie van GS naar PS. Nou, ik kan u wel zeggen, we zijn het nog eens nagegaan. Ik denk dat onze beelden daarover verschillen. Maar te allen tijde als u ons vraagt om dat serieus te nemen dan doen wij dat. Dus dat nemen we ook met ons mee.
Het ZRK-rapport, daar had u ook een vraag over gesteld, dat was met aanbevelingen die allemaal zijn overgenomen in het stuk, maar refereert u waarschijnlijk aan twee rapporten**,** Grip op Investeringen en het rapport Financiële Bindingen. Dat zijn er twee die relevant zijn voor dit stuk. Die hebben zorgvuldig intern opvolging gekregen en in lijn met de openbare GS-reactie op deze rapporten zijn die aanbevelingen ook overgenomen. En daarmee ook van toepassing op dit voorstel. En ook geïncorporeerd in de totstandkoming van dit voorstel, voorzitter.
En dan dank ik u voor uw tijd. En sluit de beantwoording in de eerste termijn.

De vicevoorzitter: En dan gaan we naar de... Dank u wel, mijnheer de Gedeputeerde. Dan gaan wij naar de tweede termijn van Provinciale Staten. Allereerst naar de heer Zeedzen voor de fractie BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, voorzitter, ik kan het kort houden. Ik wil het College, de Gedeputeerde in deze, bedanken voor zijn toezeggingen die gedaan zijn en ook voor zijn reflectie op het proces hiernaartoe, dat waardeer ik erg. En laten we er met z'n allen inderdaad in dit huis voor zorgen dat we dit soort situaties voorkomen, want dat brengt ons allemaal in een netelige positie. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Zeedzen. De heer Driessen, voor de fractie van Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. De laatste termijn van de dag. Ik zal die opdragen aan de SP. Want die was ik nog een antwoord verschuldigd. Ten eerste zijn we wel tot de conclusie gekomen, even over het stuk, dat het wel goed is dat we dat doen. Ik vind trouwens ook dat er goede debatten zijn gevoerd, zowel op dit stuk als op de andere stukken. Misschien moeten we dit vaker doen. En dan terug naar het andere, de SP, wat uw vraag was. En dat is echt wel een fundamentele vraag en een goede vraag omdat ik hem ook moeilijk vind omdat wij als vrij rechtse partij natuurlijk het inherent lastig vinden als een overheid een bedrijf subsidieert, investeert, et cetera. Wat het ook een inherente en lastige vraag maakt. Want het is natuurlijk wel de realiteit dat wij bedrijven helpen. En de vraag was van wat wilt u er dan voor terug? En mijn antwoord is eigenlijk dat als wij aandeelhouder worden niet. Dan krijgen we gewoon dezelfde rechten en plichten als iedere aandeelhouder. Dus dan mogen we daar misschien in een aandeelhoudersvergadering iets over zeggen en dat is dan de normale structuur. Bij de subsidievraag wordt het natuurlijk een stuk lastiger, want dan geven we geld voor nou, gewoon zomaar. En dan is het natuurlijk bij een individuele casus wel denkbaar dat er voorwaarden aan kunnen zitten. Maar dat zou zomaar ook bij een lening zo kunnen zijn die we verstrekken, ik noem maar iets. Goede vraag en dat is een echt goede overpeinzing, denk ik, om eens een keer mee te nemen. Dat tot zover, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Driessen. Dan mevrouw Berghorst, behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. De heer Hanegraaff? Mevrouw Jenneskens? De heer Blijlevens? Mevrouw Smeets? Dan is het woord aan mevrouw Smeets, van de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik wilde de Gedeputeerde allereerst bedanken dat hij zo goed naar de SP heeft geluisterd, hier in de commissie en ook in de Staten. En dat wij echt heel veel versterking terugzien in dit stuk. Dus daar ben ik heel erg dankbaar voor. Wij vinden die uitwerking van de maatschappelijk KPI's, en ik heb daar net een vraag over gesteld en u bent daar niet op ingegaan, cruciaal. En wij vragen dan ook echt van hoe gaat u nu die indicatoren daarin verder uitwerken? Dus ik zou daar

graag van u nog antwoord op willen hebben. U zegt terecht dat het wel even duurt voordat we het fonds echt hebben opgericht. Er zijn ook nog wat onduidelijkheden zoals of inbesteding überhaupt mogelijk is, hoe die btw-lekkage eruitziet. Wanneer verwacht de Gedeputeerde nu dat het fonds daadwerkelijk is opgericht? Misschien heeft hij een indicatie die hij met ons kan delen. En in het stuk, want dat kan ook mijnheer van de PVV overtuigen, Van Bijnen, ik moest even nadenken, sorry... In het stuk staat ook dat u ons een informerend stuk doet toekomen over de verdere uitwerking van de fondsdocumentatie. En ik heb daarbij in de eerste termijn gevraagd of u deze ook zou willen agenderen, of u zou willen overwegen deze te agenderen, in de commissie omdat dat toch weer een belangrijk moment is om te bespreken. En ik weet dat wij natuurlijk als Statenleden altijd dit soort informerende stukken mogen agenderen. Maar wellicht is daar in dit geval toch net even een toereikende hand, zeg maar, van GS nodig. Dus ik hoor daar graag nog even uw reflectie op. Dat was het. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan gaan we naar mijnheer Sol? Geen behoefte aan een tweede termijn. De heer Loomans. Dan is het woord aan de heer Loomans voor de fractie Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel. Ja, ik zat nog even na te denken over de woorden van de heer Satijn. En misschien had ik het ook meteen als vraag kunnen stellen. Maar hij schetste eigenlijk een beeld dat een bedrijf dat op een gegeven moment van een start-up naar skill-up, naar misschien een productiefase gaat, als belangrijkste argument blijkbaar kijkt naar de plek waar ze financiering kunnen krijgen. En ik vraag mij af of dat nou werkelijk in de situatie van deze bedrijven zo is. Per slot van rekening begin je ergens op een plek, je bouwt je netwerk op, je bouwt je kennisinfrastructuur op, je neemt je personeel aan. En op een moment dat je dan naar een volgende fase gaat, 500 kilometer of 1.000 kilometer verderop, laat je dan al die mensen weer vallen? Ga je dan bij wijze van spreken totaal weer opnieuw beginnen op een andere plek omdat je daar net iets meer geld krijgt? En als dat werkelijk de situatie is waarom zou ik dan überhaupt investeren in een ecosysteem? Want blijkbaar komen die bedrijven alleen maar op de plek te zitten waar ze het meeste geld kunnen binnenhalen. Dus dan kom ik weer terug bij zo'n soort kip-ei-situatie, waarbij mijn gevoel het tegenovergestelde zou zijn van wat de heer Satijn zegt, van zorg ervoor dat de omstandigheden hier zo goed zijn dat het bedrijf knettergek zou zijn als ze ergens anders naar toe gaan. Nou ja, goed, u begrijpt wat ik bedoel. Ik zie wel heel veel ja-knikken.

De vicevoorzitter: Dan krijgen we een interruptie van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB) Ja, ik ga het antwoord van de heer Satijn uiteraard niet invullen. Maar lijkt het u misschien ook een mogelijkheid dat bedrijven, start-ups, aan de voorkant onderzoek doen, voor ze zich vestigen, naar het vestigingsklimaat en dan niet meer hoeven te verhuizen?

De heer Loomans (Horizon): Zeker. Maar ik denk dat als je op een gegeven moment ... Laten we het voorbeeld pakken ... Ik ben een start-up en ik kom op Chemelot. Ik kom daar in de community, ik kom daar in het hele systeem. Ik bouw mijn netwerk op, ik bouw mijn kennis op, mijn contacten, de mensen die mij verder helpen. Als ik daarin succesvol ben en ik heb medewerkers gevonden, waarom zou ik dan op een gegeven moment willen verkassen naar 1.000 kilometer verderop, bij wijze van spreken. Alleen maar omdat daar misschien iemand zit met een grotere geldbuidel**.**

De heer Zeedzen (BBB): Dat was exact de kern van mijn eerste vraag. Ik verwacht dat, als je een goed bedrijfsplan hebt, je dit soort onderzoek aan de voorkant doet. Waar laat ik mijn bedrijf nu landen zodat ik niet straks geconfronteerd wordt met die verhuizing. Is dat een plaatje, is dat een provincie, een gemeente, waar ik wellicht die financiële middelen kan aanwenden die ik over zes maanden, twee jaar, vijf jaar, nodig heb. Ik zeg niet dat dat bij alle bedrijven zo gebeurt, maar ik vind het iets te kort door de bocht om te stellen dat iedereen dan maar gaat verhuizen vanwege het geld. Dus geen vraag. Maar misschien kunt u vertellen of u het daarmee eens bent of niet.

De vicevoorzitter: Nou, mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Nou ja, het suggereert een beetje dat alsof blijkbaar het BFF-fonds straks het enige fonds is wat voor die financiering zou kunnen zorgen. En ik neem toch aan dat er veel meer geldverstrekkers zijn die op een gegeven moment een start-up, die naar een skill-up-fase gaat, van financiering zouden kunnen voorzien.

De heer Zeedzen (BBB): Volgens mij praten we dan met elkaar door. Want dat is totaal niet het antwoord...

De heer Loomans (Horizon): Dan mag de scheidsrechter straks antwoord geven.

De heer Zeedzen (BBB): Nee, heel concreet. U stelt van bedrijven hebben zich ergens gevestigd. Even los van het BFF. Ik bedoel het heeft er wel invloed op, maar u zegt dat bedrijven zich dan ergens hebben gevestigd, en komen er dan na twee jaar achter van ik heb nu een bedrijf opgestart, ik wil naar de volgende fase gaan, ik wil versnellen, ik wil vergroten. Maar dat kan hier niet, want het kapitaal is hier niet aanwezig. Dan is mijn vraag van verwacht u niet van zo'n bedrijf dat ze zich aan de voorkant hebben ingelezen of marktonderzoek hebben gedaan, moet ik dat bedrijf hier wel starten? Of moet ik dat op een andere plek doen omdat daar in de toekomst de voorwaarden beter zijn?

De vicevoorzitter: Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ik vind het moeilijk in te schatten, want ik denk dat het toch ook echt te maken heeft met wat voor soort bedrijf het is. Wat is hun proces en wat is hun product en meer van dat soort dingen. En ik ben het met u eens dat je van tevoren je huiswerk doet. Maar of in de huidige wereld vandaag de dag dat huiswerk heel lang standhoudt weet ik niet.

De vicevoorzitter: Dank. Dan gaan wij naar de heer Maillé voor een tweede termijn? Nee, geen behoefte aan. Mevrouw Boven? Geen tweede termijn. De heer Van Bijnen? Een tweede termijn van de heer Van Bijnen. Mijnheer Van Bijnen aan u het woord.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. De rest van de vier minuten wil ik nog spenderen aan de rest van de wet- en regelgeving opnoemen, waar ik net niet aan was toegekomen. Dus als u er klaar voor bent, dan gaan we dat even doen. Nee, flauwekul, ga ik u niet aandoen. Ik wil wel van GS nog even horen... U gaf antwoord dat u daar serieus mee aan de slag gaat. Dat stuk waarin we aangeven wat ons gestoord heeft in de informatievoorziening. En ik hoor graag hoe hij dit wil gaan doen in dit huis, want het heeft ons echt serieus gestoord dat daar iets staat wat niet correct is richting Provinciale Staten. Dus ik hoor graag wel hoe dit in dit huis ingeregeld gaat worden, want het is wel echt een serieuze oproep en niet even voor het lolletje. Maar dat komt straks ook nog een keer ter sprake, zoals u heeft gezien. Dus we willen daar wel een serieus antwoord op, bij deze. En verder rest mij eigenlijk nog even iets te zeggen, misschien een voorbeeld, over een bedrijf dat laatst failliet is gegaan. In februari is Vynova, de PVC-fabriek, failliet gegaan. Vandaag verschijnt weer een nieuwsartikel in de krant, ze hebben wel een heel mooie prijs, de EcoVadis-prijs die zich helemaal richt op zorg voor het milieu, arbeids- en mensenrechten, daar voldoen ze helemaal goed aan, duurzame inkopen, daar zijn ze winnaar in, gouden plak voor dit bedrijf, wat helaas wel failliet is, waarvan nu op dit moment 83 medewerkers de dupe zijn. En dit is precies één van de redenen, die ik net schets, dat onze hele fundering in het land rot is.

De vicevoorzitter: Dank u mijnheer Van Bijnen. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde. U wilde nog even interrumperen? Mijnheer Van Bijnen, bent u bereid om even een vraag te beantwoorden van de heer Sol? Nou, mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Heeft u ook gelezen dat die 83 medewerkers ontzettend boos zijn op Vynova omdat ze in de kou zijn gezet, geen ontslagpremie meekrijgen**.** En vervolgens uit de krant moeten lezen dat datzelfde bedrijf inderdaad een gouden prijs krijgt voor goed werkgeverschap?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Uiteraard. Ja, zeker. Zeker gelezen en dat is eigenlijk schandalig.

De vicevoorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Wat is er nu schandalig? Van die 83 medewerkers?

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV); Nee, zeker niet. Maar dit is eigenlijk precies, zeg maar ... Je ziet zo'n bedrijf gaat hier failliet omdat ze zeggen dat ze niet meer aan de voorwaarden kunnen voldoen van het sociale plan. Vervolgens internationaal, hun vestigingen in andere landen die draaien nog. Daar moet de overheid ook wel gaan bijspringen. Maar in Nederland gaat men failliet en moet men vertrekken en die 83 medewerkers zijn vervolgens hier de dupe van. En dit is wat ik net probeer te zeggen, waarbij ik het heb over die rotte fundering. Op het moment dat er voorwaarden werden geschapen waardoor dat bedrijf niet aan, weet ik wat voor voorwaarden allemaal moet gaan voldoen... Want ze hebben daar heel veel in geïnvesteerd om waarschijnlijk die voorwaarden te schetsen. Daar krijgen ze nu een gouden plak voor, maar uiteindelijk gaan ze failliet. Dus op een moment dat de voorwaarden beter geschapen waren, het bedrijf zich niet aan heel veel rare en achterlijke regels had moeten houden, had het bedrijf nog gewoon kunnen bestaan. Hadden 83 medewerkers nog een baan gehad. Dat probeer ik te zeggen.

De vicevoorzitter: Laatste vervolgvraag voor de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Het is geen vraag. Wat u rotte fundering noemt, noem ik gewoon rot werkgeverschap.

De vicevoorzitter: En dan is er nog een vraag van de heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): In mijn bijdrage van gisteren heb ik het gehad over het feit dat JA21 zo weinig mogelijk aannames doet. En ik vind het verschrikkelijk voor die medewerkers van dat bedrijf. Maar wij... Er was hier een korte discussie over het krijgen van een prijs op het gebied van duurzaamheid. En ik zie de relatie tot het failliet gaan niet.

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Blijlevens (JA21): Overigens hoeft u mij daar niet op te antwoorden. Het is puur iets wat ik vind.

De vicevoorzitter: Als het geen vraag is...Nog even? Dan mag u dat doen.

De heer Van Bijnen (PVV): Maar ik ga er toch op antwoorden. Ik ben niet voor niets teruggelopen. Dus ik heb nog weer een drietal minuten om de wetgeving op te noemen waardoor dit bedrijf failliet is gegaan, noem maar op. Nee, even zonder gekkigheid. Nou de discussie, die net ontstond over de werknemers, kwam door een vraag die mij werd gesteld. De prijs, die ik net aanhaalde heeft er alles wel mee te maken. Wat ik zeg, wij zijn heel erg bezig met ‘kijk hoe duurzaam wij zijn’. ‘Kijk hoe goed wij zorgen voor onze wet- en regelgeving’, noem maar op. Duurzame inkopen, daar krijgen we prijzen voor. Maar vervolgens trekt het bedrijf het ook niet. En u kunt mij nu gaan vertellen, als u zegt van nou, dit bedrijf is om die en die reden

failliet gegaan … Dan mag u dat gerust vertellen. Maar men krijgt nu een prijs omdat men helemaal de focus daarop heeft gelegd. Vervolgens is men failliet en in het buitenland is men nog wel actief. En dat is wat ik probeerde te zeggen, dat in Nederland ons vestigingsklimaat echt rot is. De rotte fundering. Het ene na het andere bedrijf valt om en dit is niet het enige voorbeeld. Er zijn er nog veel meer die u zelf ook allemaal kent. En dit is weer één van de bedrijven die omvalt. En er zullen er nog meer volgen als wij niet ingrijpen op de juiste wet- en regelgeving, dat we hier een fatsoenlijk vestigingsklimaat scheppen.

De vicevoorzitter: De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Wellicht moet u het woordje 'vervolgens' niet gebruiken. Want ik zie het verband niet tussen het krijgen van een prijs voor duurzaamheid en goed werkgeverschap, wat ze wellicht gedaan hebben, anders hadden ze die prijs niet gekregen. En het feit dat ze failliet gaan om een reden die wij hier vooralsnog, ik niet, en u waarschijnlijk ook niet, misschien iemand wel, niet kennen. Dus ik vind het een beetje een moeilijke. Daar wil ik het overigens nu wel bij laten.

De heer Van Bijnen (PVV): Dan laten we het erbij. Dan ga ik het daar ook zo bij laten, inderdaad. Nou, er was in ieder geval geld tekort voor het sociale plan, heeft u ook kunnen lezen, waar men aan moest voldoen. Dat kon men niet meer. Dus dat heeft echt wel in ieder geval te maken met regelgeving. Tot zover. Nee, toch niet.

De vicevoorzitter: Kijk, de heer Loomans is ook blij dat u terug bent, dus die wil ook nog graag even een vraag stellen.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik kan het als chemicus toch niet laten dat ik net, bij overbodige regelgeving, de heer Van Bijnen hoorde praten over REACH. Want REACH is een Europese wet die bedrijven verplicht, tot op het moment dat ze meer dan € 100.000 van een totaal nieuwe stof op de markt gaan brengen, onderzoek te moeten gaan doen of dat materiaal misschien giftig, kankerverwekkend is of misschien schadelijk is voor ongeboren kinderen en meer van dat soort dingen. En u vindt dat overbodig? Met andere woorden die fabrikanten moeten dat dan maar gewoon lekker gaan produceren en dan een aantal jaren later komen we er wel achter of het gevaarlijk is of niet.

De vicevoorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): U bent wel een heel klein beetje aan de late kant, moet ik zeggen. Want die interruptie had ik graag in mijn eerste termijn dan gehad. Dat wil ik er even bijzeggen. Want nu wordt het mosterd na de maaltijd. Ik zat bijna op mijn stoel. Maar nee is mijn antwoord. Alleen wat ik u wil zeggen is dat het een opstapeling van is. De opstapeling van, want ik was net eigenlijk nog niet klaar met de hele lijst. En er zitten vast heel goede dingen bij. Maar het stapelen van en de voorwaarden waar bedrijven zich aan moeten houden zijn er heel veel bij elkaar. En ik zeg niet dat ze allemaal in één keer, dat heeft u mij niet horen zeggen, geschrapt moeten worden, de prullenbak in, geen regels meer en laten we gaan. Dat heb ik ook niet gezegd, hè. Alleen het wordt gewoon te veel voor bedrijven. Dus de REACH die u noemt, als chemicus, helemaal geweldig. U bent een beetje te laat. In eerste termijn was een leukere discussie geweest. Maar ja, die is niet helemaal overbodig, dat zeg ik ook niet, maar er is te veel bij elkaar aan wet- en regelgeving in dit land waardoor het helemaal niet meer aantrekkelijk wordt voor de bedrijven om zich hier te vestigen.

De vicevoorzitter: Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Dan kan ik het toch niet laten om te zeggen mosterd na de maaltijd dat klopt. Maar wie weet wat er allemaal aan rare stoffen in die mosterd zit die u graag wil eten. Dus ik zou maar heel voorzichtig zijn, als ik u was, als ik de REACH-regels heb afgeschaft.

De heer Van Bijnen (PVV): Nou, dan zal ik bij deze zeggen dat ik heel voorzichtig ga zijn met de mosterd die ik ga eten. En dan tot zover, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Bijnen. Wij gaan naar de tweede termijn van het College. En dan is het woord aan de Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank, voorzitter. Met een aantal vragen nog vanuit de SP. De uitwerking van de maatschappelijke KPI's en hoe we die indicatoren verder gaan uitwerken. In de commissie heb ik ook al toegelicht ... Dat was het feit dat er een extern onderzoek wordt uitgevoerd door de Rebel Group rondom de rapportage. Want dat was ook een heel duidelijke vraag vanuit de Staten destijds, en dat is ook uit de commissie gekomen, van hoe gaan we nou ervoor zorgen dat we ook een soort van uniforme projectrapportage gaan krijgen over de deelnemingen. Nou de Rebel Group gaat dat uitvoeren. Dat is ook weer een uitvloeisel van de discussie rondom het LEF, als ik het zo mag stellen, voorzitter. Daarin zullen we ook de KPI-structuur meenemen. En waar we vooral heel erg op gespeend zijn, ook als College, en dat gaan we overigens met u bespreken, dat het ook echt meetbare indicatoren zijn die zowel economische als maatschappelijke impact kunnen laten zien. Dus dat we in een aantal indicatoren juist dat beeld kunnen oproepen waar u ook graag als Staten over geïnformeerd wilt worden. Dus dat is wat in dat proces plaatsvindt. **Dat is een onderdeel van de toezegging die er wordt uitgevoerd.**
U stelde ook de vraag van ja, het duurt even voordat het fonds wordt opgericht. Wanneer kunnen we daar voor het eerst concreet zicht op krijgen? Op basis van de ervaring met eerdere fondsen zal dat ongeveer rond het najaar zijn. Maar voor het najaar komen we nog een aantal keren bij u terug met een aantal zaken zodat we zorgvuldig met elkaar kunnen beoordelen hoe dat proces verloopt.
Ik heb er geen enkel bezwaar tegen, voorzitter, om de Staten informerend het stuk te doen toekomen over de fondsdocumentatie. Uiteraard gaat u over een eigen agenda. We kunnen het actief aanbieden, dat wil ik best doen. En anders kunt u dat natuurlijk altijd zelf agenderen. Daar bent u als Staten toe gerechtigd, zou ik willen zeggen.
Als we toch even kijken naar de een-op-een met de heer Loomans van Horizon. Natuurlijk is het zo dat als bedrijven zich gaan vestigen, dat ze een analyse vooraf maken, zoals de meeste. Dat geldt niet altijd voor start-ups. Die worden ook gewoon vaak geboren in de kraamkamer van de Brightlands-campussen, zoals we dat ook graag met elkaar zien. Maar het gebeurt zeker, en nogmaals die voorbeelden zijn er en die wil ik ook best een-op-een met u delen, dat men toch besluit, ondanks dat men hier opgegroeid is in het ecosysteem en het warme gezin van Brightlands, om toch naar een andere regio te gaan. Dan gaat het dus voornamelijk ook om de kapitaalstructuur, maar andere regio's bieden dan ook bijvoorbeeld subsidies om dan gewoon ook inderdaad het hele, ik zou willen zeggen, het hele bedrijf te verplaatsen. En allerlei aantrekkelijke voorwaarden. Dus nogmaals u heeft gelijk dat je er altijd voor moet zorgen dat je een goed aanbod hebt als regio. Voor zover dat niet een start-up betreft die al in je kraamkamer geboren wordt, en dan nog. Maar we zien ook echt voorbeelden van bedrijven die hier wel groot worden, zou ik bijna willen zeggen, en toch de keuze maken omdat we juist die volgende stap in die financiering niet kunnen zetten, om dan naar een andere regio te gaan. Dus u heeft volstrekt gelijk als u zegt van: je moet dat zo goed mogelijk met elkaar inrichten. Wat ons betreft, zo goed mogelijk, daar hoort dit fonds bij. En mogelijk dat dat na vandaag ook zo is. En mogelijk ook niet. Maar dan zullen we daar met elkaar in de toekomst het gesprek over voeren hoe we dat wel kunnen creëren. Want nogmaals, deze innovatieve bedrijven die daar ontstaan, zijn ons zeer dierbaar en niet alleen omdat ze hier gesticht worden, voorzitter, maar ook omdat ze, zoals de heer Hanegraaff dat zei, ook echt een onderdeel gaan uitmaken van die duurzame innovatieve toekomst van Limburg. Niet alleen nu, in de komende 10 ... maar ook de komende 25 jaar, voorzitter.

De vicevoorzitter: Een interruptie van de heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, misschien een verhelderende vraag. Want u zegt: het kan inderdaad zo zijn dat bedrijven, dus zeg maar, weggelokt worden met betere financiering op een andere plek. Gebeurt dat

door andere overheden? Of werken banken op verschillende locaties verschillend met verschillende regelgeving?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: We zien het de laatste jaren wat minder omdat er vanuit de Rijksoverheid ook actief beleid op gestuurd wordt. Maar helaas moet ik hier zeggen dat dat ook gebeurt door andere overheden. En ik hoef niet uit te leggen dat dat, als je het hebt over overheden onderling, ja, best wel eens een discussie heeft opgeleverd. Over hoe we dat met elkaar aan het doen zijn in Nederland. En nogmaals, de Rijksoverheid heeft dat ook wel ter harte genomen en probeert er ook wel een rol in te spelen om dat te sturen zover dat kan. Maar zeker, dat gebeurt ook door andere overheden. En niet zozeer door de kapitaalverstrekkende bedrijven. Dus een bank heeft op zich niet zoveel voorkeur daar waar het gaat of je nou in Limburg of in Groningen gaat zitten. Die zal zeker naar het ecosysteem kijken waar je inzit. En daar mogelijk wel wat wensen, dan wel voorwaarden, voor heeft. Maar we zagen dat met name dat dat overheidsgestuurde instanties waren die daar een rol in speelden.

De vicevoorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Zou ik het ook nog om kunnen draaien? Dat als overheden eens wat minder aan die bedrijven gaan trekken, dat de kans dat ze blijven zitten waar ze zaten groter is?

De vicevoorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, als we dan een afspraak zouden kunnen maken die voor iedereen zou gelden, dan zou dat een mogelijke oplossing zijn. Alleen dat is niet de realiteit. Dat is een soort van wensdenken waarvan wij hier tegen elkaar zouden kunnen zeggen dat dat in een perfecte wereld fantastisch zou zijn. Alleen die perfecte wereld, mijnheer Loomans, bestaat helaas niet. Die bestaat niet hoe graag u en ik dat wellicht zouden willen, voor zover dat überhaupt van toepassing is, zeg ik tegen een chemicus, voorzitter. Tot slot, de PVV, de heer Van Bijnen die zegt van: hoe gaat u nu aan de slag met de informatievoorziening? En hij voegde daar, en hij is een slimme politicus ben ik achter gekomen, ook aan toe dat we het met zijn standpunt, of dat van zijn partij, eens waren in de eerdere commissie. Nee, dat zijn we niet. We denken echt anders over de casus die hier voorligt. Maar wat ik probeerde aan te geven, we nemen ieder signaal serieus. Ieder Statenlid dat zich hier bij ons meldt, al dan niet in deze zaal, en zegt van joh, ik denk dat er dingen met elkaar beter kunnen, daar luisteren we serieus naar. En dat is wat ik heb geprobeerd te beantwoorden in de eerste termijn. En dat gaat ook om standaardformuleringen die we consequent zullen hanteren als het gaat om de staat van de besluitvormingen. Maar nogmaals, de casus die u ook in de commissie aanstipte, inhoudelijk zijn we het daar niet over eens met uw partij, laat ik het maar even zo zeggen. Maar uw signaal is wel helder en dat nemen we mee terug. En voorzitter, daar wil ik het graag bij laten. Maar niet nadat ik ook even de aandacht wil schenken aan mevrouw Jenneskens. Alleen is die niet in de zaal, dus dat doe ik dan wel even een-op-een. Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, Gedeputeerde Satijn. Dan ga ik iedereen verzoeken om de eigen plek in te nemen. Ook de mensen die nog niet in de zaal zijn verzoeken we om snel naar de zaal te komen, zodat we dadelijk over kunnen gaan tot stemming. Is er behoefte aan een schorsing? Dan moet dat even iemand vragen. Wij gaan snel zitten en tellen. Gelukkig, de voorzitter VPPS is ook geland. En dan hebben we nou toch echt een beraadslaging gesloten. En gaan wij over tot stemming over het gewijzigd Statenvoorstel G-26-006 inzake Brightlands Future Fund. De brief van GS van 18 maart 2026. En de stemming is geopend. Kijkt u even op uw stemkastjes. Nog één. En dan is de stemming gesloten. Het voorstel is aangenomen, met 30 stemmen voor en 11 stemmen tegen. En dan zijn we ... De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dan wil ik bij deze vijf minuten schorsing aanvragen, voordat we beginnen met de moties vreemd.

De vicevoorzitter: Dat is prima. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

[SCHORSING]

12 Moties vreemd aan de orde van de dag

De vicevoorzitter: Dan heropen ik de vergadering en komen we aan bij agendapunt 12, de moties vreemd aan de orde van de dag. De volgorde van de behandeling is de volgorde zoals de moties genummerd zijn. Ze worden een voor een behandeld. Ze worden ook direct per motie in stemming gebracht. Er zijn vijf moties vreemd aan de orde van de dag ingediend. Ik geef eerst het woord aan Statenlid Jetten voor de toelichting op haar motie. Dit is de tweede gewijzigde motie vreemd 3283. Tijdens de toelichting kunt u niet interrumperen. Na de toelichting en indiening door mevrouw Jetten is eerst het woord aan het College voor een reactie. Vervolgens hebben de fracties de mogelijkheid om één vraag te stellen, dan wel aan de indiener, dan wel aan het College. Het woord is aan mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ja, sigarettenfilters zijn qua aantal de grootste vorm van vervuiling. Zelfs als 90% op de juiste manier wordt afgevoerd komen er nog miljarden als zwerfafval terecht. Daarom is een internationale bronaanpak nodig. In dat kader is er nu het initiatief om een internationale oproep tot een verbod op sigarettenfilters te ondersteunen. Dertig Nederlandse gemeenten, waaronder ook Venlo, Mook en Middelaar en Horst aan de Maas, hebben dit al getekend. Maar het is natuurlijk veel krachtiger als heel veel gemeenten en partijen meedoen. Daarom vragen we met deze motie aan de Provincie Limburg om de oproep ook te tekenen. Dit past ook bij de bronaanpak tegen zwerfafval richting de Maas. Deze motie wordt mede ingediend door de Partij voor de Dieren, de Partij van de Arbeid, D66, Horizon en de SP. Dan lees ik nu het dictum voor. ‘De internationale oproep voor een bronaanpak van vervuilende plastic sigarettenfilters te ondertekenen via het platform No (Plastic) Filter / Deze oproep actief onder de aandacht van gemeenten te brengen via bestaande regionale samenwerkingsstructuren / De Staten voor het zomerreces te informeren over de gedane ondertekening en de uitkomst van de gesprekken met gemeenten.’ Uitvoering van deze motie brengt geen financiële verplichtingen met zich mee, dus het kost ons geen brood. Wat deze oproep doet is het terugdringen van zwerfvuil. Daarmee komen minder microplastics en schadelijke stoffen in onze bodem en ons water. Dan wil ik nog zeggen dat zowel vandaag als morgen langs de Maas de Maas Clean-up loopt. Dat is een initiatief dat ooit in Limburg begonnen is, een prachtig initiatief waarbij duizenden Limburgse vrijwilligers helpen om zwerfafval langs de Maas op te ruimen. Met deze motie steken wij hun ook een hart onder de riem. Tot zover, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Jetten. Dan is het woord aan het College van GS. Dat is aan Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kan er heel kort over zijn. Of iemand wil roken, moet die persoon natuurlijk zelf weten. Het is natuurlijk niet zo gezond voor je, maar goed. Peuken horen in ieder geval niet in het milieu. Wat dat betreft past de oproep van deze actie prima in het beleid dat wij als Provincie ook voeren daar waar het ook gaat om een schone Maas en een aantal andere acties. Dit kost verder ook geen geld voor ons als Provincie. Het is voor ons ook vrij makkelijk om deze actie in de reguliere wateroverleggen, die ik zelf ook met gemeenten heb, onder de aandacht te brengen bij de Limburgse gemeenten die dit nog niet ondertekend hebben. Een aantal hebben dit wel al gedaan. Wat ons betreft kan deze motie oordeel Staten krijgen.

De vicevoorzitter: Dank, Gedeputeerde Theuns. Zijn er vragen aan mevrouw Jetten of aan de heer Theuns vanuit de Staten? Ja, mevrouw Schoolmeesters. Dat mag aan de interruptiemicrofoon. Uw vraag is bedoeld voor? Voor mevrouw Jetten. Dan komt mevrouw Jetten naar het spreekgestoelte. Mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, een sympathieke motie uiteraard. Er vloeit geen bloed uit. Het kost allemaal niks. Wij zijn eventjes benieuwd naar het principe. Die plastic filtertjes … Ik heb het eventjes moeten checken. Ik zie ze niet zoveel. Ik hoor van andere mensen wel: kijk maar eens goed op straat, je ziet ze overal. Ik ga zeker nu opletten. Maar ik begrijp dat het de filtertjes zijn in sigaretten die je draait. Niet in pakjes sigaretten. Is dat de goedkope variant van de pakjes sigaretten?

De vicevoorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel. Het is beide. Het zijn de pakjes sigaretten en het zijn de filters die je zelf draait. Dus het is beide.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Beide. Omdat ik eigenlijk … Als ex-roker is dat een beetje gek, maar ik wist het gewoon helemaal niet. Ik heb het even opgezocht. Het blijkt inderdaad een heel vervuilend product te zijn, maar even vervuilend als het afvalwater dat uit huishoudelijke wasmachines komt bij het wassen van synthetische stoffen. Dat geeft nagenoeg een even grote vervuiling als die plastic filters. Het punt van mijn betoog is eigenlijk: hoe sympathiek we de motie ook vinden, er zijn tal van producten die een enorme vervuiling achterlaten. Je kan een protocol onderschrijven … Eerst gingen we een ontmoedigingsbeleid …

De vicevoorzitter: Mevrouw Schoolmeesters, dit is een heel mooie stemverklaring, maar dat is niet de ene vraag die u kon stellen.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): De vraag is: waarom alleen die sigarettenpeuken?

De vicevoorzitter: Die heeft u al gesteld, die ene vraag. Uw vragen zijn op.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): O … Dus ik heb er nou geen meer.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Mag ik daar toch op reageren, voorzitter?

De vicevoorzitter: Nee, dat gaan we niet doen. We gaan geen debatjes doen met die ene vraag.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nee, het is heel mooi. Waarom alleen sigarettenpeuken als je …

De vicevoorzitter: Mevrouw Jetten, dat gaan we echt niet doen. Het was één vraag. Ik houd u gewoon aan uw eigen regels. Ik heb het Reglement van Orde niet verzonnen. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, ik heb ook een vraag voor mevrouw Jetten. Waarom alleen sigarettenpeuken?

De vicevoorzitter: Heel leuk. Mevrouw Jetten.

De heer Nijskens (VVD): Nee, ik wilde die ook echt stellen, dus …

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, waarom alleen de sigarettenpeuken? Laten we eerlijk zijn, al het afval moet de wereld uit. Juist als je kijkt naar het afval, het zwerfafval en ook bij de opruiming van de Maas Clean-up, zie je heel veel afval. Wat juist zo sterk is bij die Maas Clean-up is dat ze daar ook afvaloeveronderzoekers hebben opgeleid die kijken wat voor afval er ligt en of het te herleiden is tot de bron.

Anders ben je alleen maar aan het dweilen met de kraan open, maar je moet ook de vervuiling aanpakken. Dan ga je naar die bron. Dat doe je niet met een opgeheven vingertje, maar dat doe je van: hé, ben je je ervan bewust dat wij jouw afval vinden? Hoe kunnen we dit samen oplossen? Die sigarettenpeuken zijn zo klein. Dat blijft een probleem. En waar moet je naartoe voor die bron? Het liefst, eerlijk is eerlijk, zou ik al het afval uit het wereld helpen, maar je moet het doen met kleine stapjes. Dit is een heel mooi begin.

De vicevoorzitter: Goed. Als er verder geen vragen zijn, dan gaan wij deze motie in stemming brengen. Zijn er dan stemverklaringen? Kijk. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Wij gaan voor de motie stemmen. Mijn stemverklaring: ik vind het jammer dat het alleen voor de peuken geldt. Ik ben zelf ieder jaar in de weer om afval dat de Maas achterlaat op te ruimen. Gelukkig is het steeds minder plastic, maar toch had ik liever gehad dat veel breder ingezet werd dan alleen op de peuken.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Nijskens. Een stemverklaring van mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, wij gaan tegen stemmen. Niet omdat we ertegen zijn, maar omdat we tegen de betutteling zijn.

De vicevoorzitter: Dank, mevrouw Schoolmeesters. Als er verder geen stemverklaringen zijn, dan gaan wij de tweede gewijzigde motie vreemd 3283 in stemming brengen. Dan is de stemming nu geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 23 stemmen voor en 18 stemmen tegen. Dan zijn we toe aan de volgende motie vreemd. Dat is motie vreemd 3284 van mevrouw Koopman. Dan is het woord aan mevrouw Koopman om de motie toe te lichten.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Deze motie gaat niet over een school of een dorp, maar over het ondersteunen van burgerinitiatieven en het versterken van leefbaarheid in dorpen overal in Limburg. Het is een kans voor de provincie om te verbinden en kleine kernen sterker te maken. In veel Limburgse dorpen zien we dat inwoners zelf initiatief nemen om voorzieningen te behouden of opnieuw op te bouwen. Dat laat zien hoeveel betrokkenheid er is bij de eigen leefomgeving. Sterke dorpsvoorzieningen dragen bij aan leefbaarheid, de sociale samenhang en het aantrekkelijk houden van dorpen voor jonge gezinnen. In Schin op Geul zien we zo'n initiatief: ouders die zich inzetten voor onderwijs in hun eigen dorp. Hoewel de realisatie daarvan nu niet mogelijk bleek door landelijke normen, laat het wel zien hoeveel draagvlak er is voor voorzieningen dicht bij huis. Deze motie vraagt geen nieuwe regeling of geld, maar alleen om te verkennen hoe we initiatieven uit kernen beter kunnen verbinden met bestaande voorzieningen. Met deze motie vragen wij het College niet om een school op te richten, maar om haar rol als verbinder te benutten en samen met betrokken partijen te verkennen hoe dit soort initiatieven gekoppeld kunnen worden aan bredere dorpsvoorzieningen. Zo ondersteunen we de kracht van onze dorpen en kleine kernen. Dank u wel. Vervolgens het dictum. 'Verzoeken het College van GS om samen met het ouderinitiatief uit Schin op Geul, de gemeente Valkenburg aan de Geul en relevante partners als pilot te verkennen of en hoe dit initiatief kan worden verbonden aan bredere dorpsvoorzieningen in het dorp / Daarbij te bezien hoe bestaande provinciale inzet op leefbare kernen en voorzieningen in dorpen kan bijdragen aan dergelijke initiatieven / Provinciale Staten hierover te informeren in Q4 2026.' Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Koopman. Dan is het woord aan het College van GS. Het woord is aan Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoorde mevrouw Koopman zeggen: deze motie gaat niet over één initiatief, maar over iets breders. Sinds wij als College moties niet meer naar eigen invulling mogen interpreteren … Dan lees ik het dictum en dan constateer ik toch: dit gaat wel over één initiatief. Er staat nog iets in het tweede punt van het dictum ook, maar toch. Ik wil er een aantal dingen over zeggen. De

gedachte hierachter snappen wij en die vind ik ook sympathiek. Tegelijkertijd, als ik kijk naar onderwijs en nationale wetgeving die op dat vlak een rol speelt natuurlijk in het minimumaantal leerlingen dat je bijvoorbeeld nodig hebt om een school op te richten daar waar er nog geen is … Daar gaan wij als Provincie niet over. Daar gaan wij ook geen rol inspelen. Daar kunnen wij ook geen rol in spelen. Dit wil niet zeggen dat daar waar zo'n vraagstuk speelt … Ik noem bijvoorbeeld Griendtsveen. Ik weet niet of mensen de documentaire 'Dorp zonder school' hebben gezien. Eind 2024 is die gelanceerd. Ik mocht zelf bij de lancering van die documentaire of de première aanwezig zijn. Een aantal ouders in het kleine dorp Griendtsveen hebben zich ingezet voor het behoud van de basisschool die daar nu nog is. Als die zou verdwijnen, zou die daar nooit meer terugkomen. Wij als Provincie kunnen met onze leefbaarheidsaanpak, als er bijvoorbeeld een vraag speelt rondom huisvesting of het opwaarderen van een bestaande locatie, daar een rol in spelen. Dat zou dan ook een financiële rol kunnen zijn via die leefbaarheidsaanpak. Uiteraard willen we daarover met iedereen die een dergelijke vraag heeft in gesprek. **Dus ik wil best toezeggen dat we in ieder geval vanuit dit huis in gesprek gaan met deze initiatiefnemers om te kijken of er een dergelijke vraag is.** Dan kunnen we als Provincie op dat vlak best een rol spelen. Maar wij gaan als Provincie geen rol spelen daar waar het gaat om het verbinden richting bijvoorbeeld een ministerie van Onderwijs over bijvoorbeeld het wel of niet op kunnen richten van een school, landelijke wetgeving. Dat zijn allemaal zeer relevante thema's, maar er ligt geen taak en geen rol voor ons als Provincie. Dus de motie zoals die voorligt moeten wij ontraden.

De vicevoorzitter: Mevrouw Koopman zelf. U heeft een vraag voor de Gedeputeerde. Dan kan de Gedeputeerde meteen terugwandelen. U was iets te snel. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, ook voor uw uitleg. Inderdaad, de rol van de Provincie is niet om een school op te richten, maar uw toezegging, waarbij u aangeeft dat u in gesprek wilt gaan, is echt de kern denk ik om deze mensen verder te helpen. Ik neem deze toezegging heel graag aan. Daarbij wil ik deze motie dan aanhouden.

De vicevoorzitter: Dan is motie vreemd 3284 hierbij aangehouden. Dan gaan wij verder naar motie vreemd 3285. Dat is een motie die wordt toegelicht en ingediend door de heer Franssen van de fractie van de BBB. Dan is het woord aan de heer Franssen.

De heer Franssen (BBB): Voorzitter, we hebben wetten horen langskomen. We hebben regelgeving horen langskomen. We hebben Europa horen langskomen. We hebben ambities horen langskomen. Natuurherstel. Biodiversiteit. Maar laten we eerlijk zijn, als we de wet niet naleven blijft het allemaal bij mooie woorden. Invasieve uitheemse soorten richten aantoonbaar schade aan in Limburg, aan onze natuur en onze ecosystemen en uiteindelijk indirect ook aan onze samenleving. Europa is er helder over. Bij uitheemse invasieve soorten moet je snel handelen zonder onnodige vertraging. Toch zien we in de praktijk dat we wachten, wachten omdat beleid wordt gemaakt, regels worden gemaakt en afspraken worden gemaakt die juist de uitvoering vertragen, met als gevolg een grotere populatie, zwaarder noodzakelijk ingrijpen en uiteindelijk meer dierenleed. Daarnaast is er vaak onherstelbare schade aan de inheemse biodiversiteit, met hierdoor hogere maatschappelijke kosten voor herstelmaatregelen. Voorzitter, dat is exact wat deze motie wil doorbreken. Wij vragen niets nieuws. Wij vragen simpelweg: voer de wet uit zoals die bedoeld is. Zorg voor tijdig, effectief ingrijpen. Haal belemmeringen weg die dit vertragen. Werk met duidelijke humane protocollen, maar zorg er daarnaast voor dat de uitvoerders in het veld niet belemmerd worden, maar juist optimaal worden gefaciliteerd om hun werkzaamheden doeltreffend en volgens de geldende kaders uit te voeren. Goed natuurbeleid is niet alleen maar heel ambitieus, maar ook consequent. Door tijdig en juist te handelen voorkom je erger voor dier en natuur. Verder is het een goed gebruik om ons als Staten geïnformeerd te houden over de bereikte resultaten. Voorzitter, deze motie gaat over het nemen van verantwoordelijkheden, ook als het niet gemakkelijk voelt. Voor onze natuur, voor de Limburgse biodiversiteit, voor het dierenwelzijn en voor het naleven van de afspraken die we als lidstaten zijn aangegaan. Ik lees nu het dictum voor. Deze motie is mede-ingediend door oos limburg, mijnheer

Wetemans. Het dictum luidt: ‘Bij Unilijst-soorten, waarvoor artikel 17 van de Verordening (EU) 1143/2014 aan de orde is, de uitvoering als zodanig te organiseren dat maatregelen tijdig en effectief kunnen plaatsvinden, overeenkomstig de verplichtingen uit de verordening, indien nodig door het faciliteren van de juiste toestemmingen voor wettelijk toegestane middelen en methoden voor een brede inzet in het veld / De Faunabeheereenheid te vragen om een coördinerende en adviserende rol op zich te nemen bij de aanpak van artikel-17-soorten en, in afstemming met partijen betrokken bij de bestrijding van de exoten, uitvoeringsprotocollen vast te stellen of te actualiseren die: wettelijk toegestane humane vang- en dodingsmethoden waarborgen, onnodig lijden voorkomen, in lijn zijn met de verordening en de knelpunten in de uitvoering in beeld brengen / Uiterlijk in Q4 2026 PS te informeren over de uitvoering van bovenstaande punten.’ Dank u, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank, mijnheer Franssen. Dan het College van Gedeputeerde Staten. Het woord is aan Gedeputeerde Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter. De titel van de motie is natuurlijk duidelijk. Limburg verdient het naleven van de wet. Ja, daar mag ik van uitgaan. Daarom staan we hier. Volgens mij is dat de primaire opgave die we hebben. Dus dat staat buiten kijf. Hartelijk dank voor het onder de aandacht brengen van dit belangrijke onderwerp. U bent daar zelf ook echt mee begaan. Ik begrijp ook waarom. U hebt dat ook duidelijk uitgelegd. Ik begrijp ook de strekking van de motie en waardeer de zorgvuldige afweging – die hebt u echt gemaakt – die daaruit naar voren is gekomen. Op dit moment kan ik de motie echter niet ondersteunen, omdat we de punten die erin worden genoemd meenemen in de evaluatie waar we mee bezig zijn met de wasberenaanpak, die begin mei van dit jaar zal plaatsvinden. Deze evaluatie biedt ons dan ook inzicht in het gevoerde beleid. Mocht dat niet goed zijn of mochten we de wet beter kunnen implementeren, want dat is waar u eigenlijk op doelt, dat we dat beter in beeld moeten hebben … Mocht dat niet het geval zijn, moeten we dat beter uitvoeren en moeten we de behaalde resultaten op een geschikt moment bepalen en opvolgen in het vervolgbeleid dat er komt. **Ik wil u dan ook toezeggen dat ik u uiterlijk in Q4 of zo nodig eerder ga informeren over de uitvoering en het vervolg van dit wasberenbeleid.** Dus ik vraag u met de toezegging die ik doe om deze motie terug te nemen. Ik zeg u toe dat ik u informeer. Dat is eigenlijk mijn appreciatie.

De vicevoorzitter: De heer Franssen, een vraag aan de Gedeputeerde.

De heer Franssen (BBB): Voorzitter, dank u. De Gedeputeerde zei: we gaan een evaluatie houden en daar kijken we wat mogelijk is en waar we eventueel moeten uitbreiden of bijsturen. Als we in de loop van de geschiedenis als het ware kijken naar diverse soorten, dan zien we dat er ook diverse keren evaluaties geweest zijn. Heel frappant, de laatste is op 12 2025 … Ik heb hier een artikel uitgeprint van Vroege Vogels van de VARA. Er zijn al evaluaties geweest. Maar goed, ik wil u oproepen ondanks alles: ga voortvarend te werk, zorg dat wij een beleid krijgen dat aan de wet voldoet en geef onze uitvoerders daar de ruimte voor binnen de toegestane kaders die we hebben. Met uw toezegging over Q4 2026, eventueel eerder, wil ik inderdaad deze motie dan terugtrekken. Dank u, voorzitter.

Gedeputeerde Faassen: Dank, indiener. Ik weet niet of het dan nodig is om daar nog een keer op te reageren, maar ik kan toezeggen dat ik mijn best wil doen om dit te gaan doen en dat we sowieso binnen de kaders van de wet acteren. Daar waar we eventueel bij moeten sturen … Ook bezien de wet die er voorligt, dat we die goed interpreteren. Ik zeg toe dat we dat gaan doen. Dank daarvoor.

De vicevoorzitter: Even verhelderend, mijnheer Franssen: was het intrekken of aanhouden? Intrekken. Dan is de gewijzigde motie vreemd 3285 ingetrokken. De motie is ingetrokken. Dan hoeven we er ook geen vragen meer over te stellen, want hij gaat niet meer in stemming komen. Die vraag kunt u altijd straks nog aan de heer Franssen stellen, maar niet meer in het debat. Wij gaan naar de behandeling van de gewijzigde

motie vreemd 3286, de motie ‘Raad van State, maak vaart!’. Die wordt toegelicht door de heer Huizing van de fractie van de BBB.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, deze motie vreemd gaat over de realisatie van grote, maar ook kleinere infrastructuurprojecten in opdracht van de Provincie, maar soms ook in gedeeld opdrachtgeverschap van Provincie met gemeenten en Rijk. Het beheer en de beheersing van dit soort projecten is in bekwame handen van het ambtelijk apparaat in dit gebouw en PS wordt periodiek op de hoogte gesteld middels de IPML-rapportage, waarvan we binnenkort alweer de twaalfde versie tegemoet kunnen zien. We kunnen wel zeggen dat mede door het aannemen van de motie en het uitvoeren van de motie ‘Infra in Control’ van collega IJpelaar we de afgelopen jaren in control zijn voor wat betreft onze infraprojecten. Ware het niet dat we met grote regelmaat geconfronteerd worden met grote vertragingen in tijd, die weer resulteren in kostenoverschrijdingen omdat burgers en ondernemers om zeer uiteenlopende redenen bezwaar en beroep aantekenen en de zaak uiteindelijk bij de Raad van State terechtkomt. Doorlooptijden en daarmee vertragingen van zo’n vier jaar zijn geen uitzondering. Naast het feit dat hiermee de beoogde doelstellingen van de infraverbeteringen, zoals met name verkeersveiligheid ernstig worden vertraagd, resulteert dit ook in ernstige kostenoverschrijdingen. Bij projecten van samen meerdere honderden miljoenen euro’s met een gemiddelde kostenstijging van 5% over de afgelopen vijf of zes jaar, spreken we over serieuze kostenverhogingen per jaar van tientallen miljoenen. Vandaar dus de wens om te komen tot kortere doorlooptijden in de rechtspraak, met name bij de Raad van State, waar een groot deel van de doorlooptijd – weet ik uit ervaring – bepaald wordt door wachttijd. Het ligt gewoon op een stapel. Bij de voorbereiding van deze motie hebben we ons laten inlichten. Het is niet mogelijk de Raad van State hier direct op aan te spreken. Dat willen we ook niet. Maar hier moeten we het kabinet op aanspreken. Zo is dat ook in mijn motie vermeld. We willen nadrukkelijk ook aangeven dat we ons niet inhoudelijk met de rechtsgang willen bemoeien, maar alleen het thema doorlooptijd aan de orde gesteld willen hebben. De lengte van de doorlooptijd is niet alleen terug te voeren op de snelheid en waarschijnlijk de capaciteit van de Raad van State, maar daar ligt complexe problematiek aan ten grondslag. Die zou ook misschien wel naar aanleiding van deze motie nader onderzocht mogen worden. Maar dat ligt ook elders om aan te pakken. Om wetgeving gaat het bijvoorbeeld in dit huis niet. We vinden de problematiek serieus genoeg om GS op te roepen om dit aan te kaarten bij het kabinet. Om dit mogelijk nog extra kracht bij te zetten hebben we deze motie ook voorgelegd aan onze collega’s in andere Provincies, zodat eventueel ook via het IPO dit via meerdere kanalen aanhangig gemaakt kan worden. We willen GS niet alleen op pad sturen met een vraag, maar ook een aanbod. Wanneer – dat zou zeer wel mogelijk kunnen zijn – de vertragingen mede zijn terug te voeren op capaciteit, dan zou de Provincie bijvoorbeeld een aanbod kunnen doen om via de Universiteit Maastricht te werken aan extra geschoolde juristen. Dat was eigenlijk het verhaal achter mijn motie. Dan wil ik nu het dictum voorlezen. Ik gaf al aan: we zijn ons bewust van de complexiteit van het onderwerp. Het gaat niet alleen om capaciteit. Dus onderzoek daarnaar zou zeer wel aan de orde zijn. Dat wou ik nog even expliciet vermeld hebben. Dan kom ik op het dictum. ‘Wij roepen het College van Gedeputeerde Staten op om deze problematiek bij het kabinet aanhangig te maken en erop aan te dringen dat gewerkt wordt aan oplossingen in de vorm van kortere doorlooptijden / In samenspraak met de Provincies waar deze problematiek tevens aanhangig is gemaakt dit in IPO-verband ook voor een oplossing aan het kabinet voor te leggen / Vanuit Limburg bereid te zijn mee te denken met het vinden van oplossingen, bijvoorbeeld in de vorm van scholing van extra juristen / De resultaten uiterlijk in Q3 2026 aan PS terug te koppelen.’ Deze motie is medeondertekend door de heer Wetemans van oos limburg. Tot zover, voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Huizing. Dan is het woord aan het College, aan Gedeputeerde Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Beste Staten. De heer Huizing bracht zojuist een dilemma naar voren dat iedereen die in ieder geval infrastructuur doet bij jullie meerdere malen al voorbij heeft horen komen, namelijk de vertraging die we zien ontstaan, onder andere door de doorlooptijd bij de Raad van State. Het was voor het College dan ook geen verrassing dat er een keer een signaal uit de Staten

zou komen dat die tijd en die duur best lang zijn en ook veel kosten met zich meebrengen hier in dit huis. Het gaat echt over vele miljoenen die wij kwijt zijn in indexatie door de langere doorlooptijden die we op dit moment met elkaar hebben. Om dat signaal naar Den Haag toe te brengen … Inderdaad, zoals de heer Huizing het formuleerde: we gaan niet richting de Raad van State zeggen: werk eens even door. Al is het maar omdat we binnenkort een aantal zittingen hebben en we dat niet negatief op ons willen hebben afstralen. Maar we kloppen met name aan bij het kabinet. Zij gaan over de capaciteit daar, de mogelijkheden die ze daar hebben en de eventuele additionele middelen en het onderzoek dat je moet doen om die versnelling te realiseren. Dus dat is de plek waar we het signaal namens u willen neerleggen. Dat betekent ook dat we deze motie oordeel Staten gaan geven. We gaan met veel plezier voor u naar Den Haag om de dilemma's die wij tegenkomen hier in ons dagelijks werk uit te leggen. Meedenken kan op alle dossiers, dus ook op capaciteit. We willen met iedereen meedenken, maar van het hele dictum is dat wel het punt waarvan ik zeg: meedenken kan. Mocht er ooit een vraag uit voortkomen, dan kom ik in alle vrolijkheid naar u terug. Maar voor nu gaat het met name over het signaal richting Den Haag: pak het aan! Dat gaan wij meenemen als College. Dus voor ons is het oordeel Staten.

De vicevoorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde Kuntzelaers. Ik kijk eerst even of de heer Huizing nog een vraag heeft voor de Gedeputeerde. Dat is niet het geval. Dan mevrouw Berghorst. Die heeft een vraag aan de indiener, aan de heer Huizing. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, een sympathieke motie natuurlijk. Maar ik heb een vraag over de derde bullet van het dictum. Daarin en ook net in uw bijdrage, bij de indiening, wekt u de indruk dat u vindt dat de Provincie moet gaan zorgen dat we meer juristen gaan opleiden. Dan denk ik onmiddellijk: o, dus u wilt dat de Provincie rechtenopleidingen gaat subsidiëren voor mensen die dat graag willen. Ik denk niet dat dat uw bedoeling is, maar ik zou wel graag willen weten welke oplossingsrichtingen u dan voor u ziet.

De vicevoorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Fijn dat u mijn motie zo zorgvuldig leest. Ik wil even op dat derde punt ingaan, misschien ook taalkundig. Ik zeg daar vanuit Limburg bereid te zijn mee te denken met het vinden – het vinden – van oplossingen. Dat kost nog geen geld. Daar had ik een punt kunnen zetten. Dan staat het er zoals het is en dan was u ongetwijfeld voor geweest. Een voorbeeld. In de vorm van extra scholing. Daar had ook kunnen gaan, een theoretisch voorbeeld, het vinden van huisvesting. Dat hoeft ook nog geen geld te kosten. Dan zeggen we: jullie zouden daar in dat pand kunnen gaan zitten. Dus zo moet u het zien. Wij willen helpen vanuit Limburg met oplossingen, maar zeker niet het betalen van die oplossingen. Als het gaat om het scholen van juristen zou het bijvoorbeeld kunnen zijn dat we in gesprek gaan met de universiteit. Ik weet dat ze een uitstekende opleiding hebben voor bestuursjuristen. Ik heb er zelf één gebruikt bij een zaak bij de Raad van State. Dus ja, daar zou je mee in dialoog kunnen gaan: kunnen jullie misschien mensen stimuleren of in dialoog brengen met de Raad van State om daar hun carrière voort te zetten? Zo zie ik dat en niet anders.

De vicevoorzitter: Dan komt er nog een vraag van de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, mijn vraag gaat eigenlijk ook over hetzelfde punt, de derde bullet. Daar zien we de extra juristen staan. Bedoelt u dat die extra juristen hier uit huis moeten komen of dat u ze extra aan wil trekken? Wij zijn altijd vrij kritisch als het gaat om het uitdijen van de organisatie, hoe goed de ambtenaren hier ook allemaal hun werk doen. We moeten daar wel kritisch naar kijken.

De vicevoorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, ik ken uw positie daarin. Mijnheer Megens, het is zeker niet de bedoeling om deze organisatie te laten uitdijen. Het zal hooguit zo kunnen zijn dat als de Raad van State of degene die daarover gaat tot de conclusie komt dat er meer juristen nodig zijn, wellicht, dat hun verantwoordelijkheid is en niet die van ons.

De vicevoorzitter: Dank. Nog een vraag van de heer Bloi?

De heer Bloi (VVD): Het is niet echt een vraag. Hier wordt het IPO genoemd. Ik heb met het andere AV-lid IPO gesproken. Los van of de motie nu wordt aangenomen of niet, nemen we het ook gewoon mee.

De vicevoorzitter: De heer Bloi geeft aan dat de AV-leden IPO van deze Provincie het ook meenemen.

De heer Huizing (BBB): Dank u daarvoor. Dank u. Tot zover. Dank u.

De vicevoorzitter: Tot zover. Dan gaan wij over tot besluitvorming. Zijn er stemverklaringen? Dat is niet het geval. Dan gaan wij de gewijzigde motie vreemd 3286 in stemming brengen. De stemming is geopend. Nog 1 stem. Kijkt u even op uw kastje. Ja. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 33 stemmen voor en 8 tegen. We gaan gauw naar de volgende motie vreemd. We gaan naar motie vreemd 3287. Deze motie wordt toegelicht door de heer Megens van de fractie van de PVV.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Een van de belangrijkste taken van Provinciale Staten is het controleren van Gedeputeerde Staten. Maar die taak kunnen wij alleen uitvoeren wanneer wij tijdig, volledig en zorgvuldig worden geïnformeerd. Precies daar gaat het vaak mis hier in huis. Te vaak krijgen we onvolledige antwoorden. Te vaak wordt om vragen heen geantwoord. Te vaak moeten Statenleden belangrijke informatie onder geheimhouding gaan bekijken. Voorzitter, dit is geen incident meer, maar het wordt meer een patroon. Dat patroon ondermijnt het werk van Provinciale Staten. Democratische controle werkt alleen als het College open en transparant is richting Provinciale Staten. Wanneer informatie ontbreekt wordt controle onmogelijk. Daarom dienen wij deze motie van afkeuring in. Niet omdat oppositie voeren een doel is, maar omdat wij GS moeten kunnen controleren. Provinciale Staten is geen toeschouwer van het bestuur. Wanneer informatie structureel tekortschiet moeten we daar een duidelijk signaal over geven. Daarom een eenvoudige vraag aan het College. Is het College bereid vandaag te erkennen dat de informatievoorziening aan Provinciale Staten tekortschiet en dat dit moet verbeteren? Of vindt het College dat de huidige manier van informeren voldoende is? Dank u wel, voorzitter.

De vicevoorzitter: Leest u het dictum van de motie even voor.

De heer Megens (PVV): Ja. Ik was hem bijna vergeten. Het dictum van de motie luidt: ‘Spreekt uit dat Provinciale Staten het afkeurt dat Gedeputeerde Staten structureel tekortschiet in hun informatieplicht / En gaan over tot de orde van de dag.’

De vicevoorzitter: Blijft u heel even staan. U doet een oproep aan Provinciale Staten en niet aan het College op die manier. Dat betekent dat de behandelvolgorde wat anders is dan bij de andere moties vreemd en dat we eerste de Statenfracties de mogelijkheid geven om bij de interruptiemicrofoon één interruptie te doen. Dat mag een vraag zijn aan de indiener. Dat mag ook een opmerking zijn. Maar het is er wel maar één. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, volgens mij is het te doen gebruikelijk om als je zo’n bold statement maakt, dat er in ieder geval een heel concrete aanleiding zou moeten zijn. Nu hoor ik eigenlijk alleen maar algemeenheden. Ik moet eerlijk zeggen dat mijn fractie … Kijk, we zijn het niet altijd eens met wat het College van GS ons stuurt, maar de geschetste werkelijkheid waarin het allemaal onvoldoende is, waarin bewust dingen zouden worden achtergehouden, daar herken ik mij echt totaal niet in. Mijn vraag

eigenlijk aan de heer Megens en de PVV is: als u meent het nodig te vinden om een dergelijke motie in te dienen, waar doelt u dan zo concreet op dat vandaag de aanleiding is om zo'n zwaar middel in te zetten?

De vicevoorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had die vraag wel verwacht. Die had ik ook netjes voorbereid. Het gaat hier over de verwijzing naar de schriftelijke vragen. Er wordt vaak geantwoord: zie vraag 3. Zie vraag 4. Dan wordt nog geen antwoord gegeven op de vragen. Dat is zeer storend, als je het ons vraagt. Dan hebben we het over informatie. Als je informatie vraagt die vlak voor vergaderingen pas binnenkomt, is dat ook zeer storend. Dan hebben we informatiesessies, recent, die gepland worden tijdens de commissievergaderingen of vlak voor commissievergaderingen, die over dezelfde onderwerpen gaan. Dat is toch eigenlijk wel een fout, een opstapeling van wat er in het verleden al is geweest, waarvan wij nu hebben gezegd: nu gaat het te ver en nu moeten we een keer gaan ingrijpen.

De vicevoorzitter: Ook in uw laatste vergadering moet u het hiermee doen. Als er verder geen vragen vanuit de Statenfracties waren … Wel? De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Over dat laatste, over informatiesessies plannen net voor vergaderingen of wat dan ook; we hebben een agendacommissie. Misschien zou je dan de motie tegen de agendacommissie moeten indienen en niet tegen het College.

De heer Megens (PVV): Nee, nee. Het College gaat over wanneer ze informatiesessies geven, niet de agendacommissie.

De vicevoorzitter: Die gaat de voorzitter van de agendacommissie natuurlijk niet pakken, mijnheer Bloi. Dat snapt u wel. Goed. Als er verder geen vragen of opmerkingen vanuit de Staten zijn, dan is het woord aan het College van Gedeputeerde Staten. Dan is het woord aan Gedeputeerde Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter, dank u wel. Volgens mij was de vraag met name aan PS gesteld, maar wij als College vinden daar misschien ook wat van. Ik kan u meedelen dat wij ons niet in dit beeld herkennen, op geen enkele wijze. Wij ontraden dan ook de motie. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank, Gedeputeerde Faassen. Dan gaan wij over tot besluitvorming. Zijn er stemverklaringen? Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wij dachten eerst: het is schieten met een kanon op een mug, maar eigenlijk slaat deze motie eerder als een tang op een varken. Dus wij zullen tegen stemmen.

De vicevoorzitter: Andere stemverklaringen? De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. In het Presidium hebben we het wel vaker gehad over dingen die de revue zijn gepasseerd. Die zijn inmiddels al opgelost. Dus ik zie de meerwaarde van de motie niet in en daarom stemmen we tegen.

De vicevoorzitter: Een stemverklaring van de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Een stemverklaring. Vorige week is dit blijkbaar in VPPS ook besproken, dat het toch schort aan de informatievoorziening. Dus ik hoop dat het College zich dit toch echt aan gaat trekken.

De vicevoorzitter: Dan gaan wij over tot stemming. We openen de stemming over de motie vreemd 3287. De voorzitter zal dit keer zelf ook opletten. Ja. De stemming is geopend. Nog een paar stemmen. Kijkt u even op uw stemkastjes. De stemming is gesloten. Deze motie is verworpen met 35 stemmen tegen en 6 stemmen voor.

13 Sluiting

De vicevoorzitter: Daarmee, dames en heren, hebben wij ook het laatste agendapunt nu aan de orde. Dat is de sluiting van deze vergadering. Ik dank u allen voor uw inbreng. Een aantal collega's heeft gerefereerd aan het goede debat over de verschillende onderwerpen. Dat deel ik heel erg. Wij gaan de vergadering sluiten. Wij zien elkaar weer op vrijdag 8 mei om 09.30 uur. De nazit vindt plaats in de Grote Staat. De vergadering is gesloten.

(Einde van de vergadering om 18.15 uur)

De notulen van de vergadering van 20 maart 2026 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 8 mei 2026.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter

provincie Limburg | Limburgs Parlement

Gewijzigde voorraadagenda

				2026						2027	
Dossier nr.	**Titel**	**Gremium**	**Portefeuillehouder**	**W 25**	**W 26**	**W 39**	**W 45**	**W 46**	**W 50**	**1-1-2027**	**Opmerkingen**
1682	Statenvoorstel Jaarstukken 2025	Controlecommissie (CC)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 18-06-2026							
1360	Statenvoorstel opheffen status groot project spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)	PS 19-06-2026							
1650	Gewijzigd G-25-024 Statenvoorstel inzake Financiële verordening 2026, brief GS van 16-12-2025 (GS DOC-00860467)	Controlecommissie (CC)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 19-06-2026							
1656	GEWIJZIGD G-25-001 Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 19-06-2026							
1686	Statenvoorstel Verstedelijkingsbudget Limburg Centraal	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)	PS 19-06-2026							
1732	Statenvoorstel Beginselbesluit Grondverwerving N273 Kom Neer	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)	PS 19-06-2026							
1770	Statenvoorstel afwegingskader gereserveerde middelen VDL Nedcar	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 19-06-2026							
1771	Statenvoorstel Verduurzamingsfonds Maatsdchappelijk Vastgoed	Economie en Samenleving (ESA)	Caldenberg van, M. (Marc)	PS 19-06-2026							Planning volgt medio mei
1778	Statenvoorstel aanvraag extra middelen Maasprojecten Oeffelt en Lob van Gennep	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)	PS 19-06-2026							Nieuw voorstel
1779	Statenvoorstel Verduurzaming Chemelot Multi Modale Corridor Haven Stein	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)	PS 19-06-2026							Nieuw voorstel
1781	G-26-011 Statenvoorstel inzake Euregionale kennis, onderwijs en arbeidsmarktontwikkeling, brief GS van 21-4-2026 (GS DOC-00914665)	Economie en Samenleving (ESA)	Demollin-Schneiders, I	PS 19-06-2026							Nieuw voorstel
1684	Statenvoorstel Voorjaarsnota 2026	Provinciale Staten (PS)	Satijn, S.H.M. (Stephan)		PS 26-06-2026						
1259	Statenvoorstel Ontwikkel- en Samenwerkingsstrategie van de Oostflank Brunssum	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)			PS 25-09-2026					
1515	Statenvoorstel voor de vaststelling van een aangescherpte Omgevingsverordening	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)			PS 25-09-2026					
1719	Statenvoorstel Strategisch Kader Risicomanagement (IRM)	Controlecommissie (CC)	Satijn, S.H.M. (Stephan)			PS 25-09-2026					
1725	Statenvoorstel Onteigeningsbesluit N595 Wittemer Allee	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)			PS 25-09-2026					
1729	Statenvoorstel Groen Gas	Leefomgeving (LEO)	Caldenberg van, M. (Marc)			PS 25-09-2026					Verplaatst (was PS 19-6)
1730	Statenvoorstel Oprichting PEM entiteiten	Leefomgeving (LEO)	Caldenberg van, M. (Marc)			PS 25-09-2026					Verplaatst (was PS 19-6)
1733	Statenvoorstel Kredietbesluit N280 Leudal	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)			PS 25-09-2026					
1734	Statenvoorstel Nieuw Krediet Startersregeling	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)			PS 25-09-2026					
1760	Statenvoorstel Woonfonds	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)			PS 25-09-2026					
1782	Statenvoorstel verordening systematisch toezicht informatie Limburg	Economie en Samenleving (ESA)	Demollin-Schneiders, E.A.M.B. (Elianne)			PS 25-09-2026					Nieuw voorstel
1679	Statenvoorstel inzake Programmabegroting 2027	Provinciale Staten (PS)	Satijn, S.H.M. (Stephan)				PS 06-11-2026				
1680	Statenvoorstel inzake najaarsnota 2026	Provinciale Staten (PS)	Satijn, S.H.M. (Stephan)				PS 06-11-2026				
1623	Statenvoorstel Gemeenschappelijke regeling NDFF, Nationale Databank Flora en Fauna (formele juridische besluitvorming)	Leefomgeving (LEO)	Faassen, L.A.L. (Leon)					PS 13-11-2026			
1641	Statenvoorstel wensen en bedenkingen omtrent beëindigen provinciale deelneming IBA Parkstad BV	Economie en Samenleving (ESA)	Theuns, M.L.M. (Michael)					PS 13-11-2026			
1722	Statenvoorstel Legesverordening 2027	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)					PS 13-11-2026			
1735	Statenvoorstel Grondwaterheffingsverordening 2027	Leefomgeving (LEO)	Satijn, S.H.M. (Stephan)					PS 13-11-2026			
1772	Statenvoorstel ZLSM (Zuid-Limburgse Stoom Maatschappij)	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)					PS 13-11-2026			
280	Statenvoorstel Provinciaal Inpassings Plan (PIP) Proefdraaiplaats Maastricht Aachen Airport (MAA)	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)						PS 11-12-2026		
1474	Statenvoorstel Ruimte voor Ruimte beheer BV	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)						PS 11-12-2026		
1703	Controleprotocol accountant (incl. speerpunten)	Controlecommissie (CC)	Satijn, S.H.M. (Stephan)						PS 11-12-2026		
1736	Statenvoorstel Kredietbesluit en Beginselbesluit N276 Echt-Susteren / aansluiting Pissumerweg	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)						PS 11-12-2026		
1749	Statenvoorstel Branding Limburg	Economie en Samenleving (ESA)	Roemer, E.G.M. (Emile)						PS 11-12-2026		
1750	Statenvoorstel Structureel financieel borgen van de Sociale Agenda binnen de provinciale begroting	Economie en Samenleving (ESA)	Caldenberg van, M. (Marc)						PS 11-12-2026		

Dossier nr.	Titel	Gremium	Portefeuillehouder	W 25	W 26	W 39	W 45	W 46	W 50	1-1-2027	Opmerkingen
1761	Statenvoorstel Nota en uitgangspunten nieuwe OV-Concessie	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)						PS 11-12-2026		
1773	Statenvoorstel Scholingsfonds en Talent Charter 2035	Economie en Samenleving (ESA)	Demollin-Schneiders, E.A.M.B. (Elianne)						PS 11-12-2026		
1752	Statenvoorstel vaststelling en publicatie tenderregeling Culturele Infrastructuur 2029-2032	Economie en Samenleving (ESA)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)							PS 01-01-2027	

provincie Limburg | Limburgs Parlement

Voorraadagenda				2026						2027	
Dossier nr.	**Titel**	**Gremium**	**Portefeuillehouder**	**W 25**	**W 26**	**W 39**	**W 45**	**W 46**	**W 50**	**1-1-2027**	**Opmerkingen**
1682	Statenvoorstel Jaarstukken 2025	Controlecommissie (CC)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 18-06-2026							
1360	Statenvoorstel opheffen status groot project spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)	PS 19-06-2026							
1650	Gewijzigd G-25-024 Statenvoorstel inzake Financiële verordening 2026, brief GS van 16-12-2025 (GS DOC-00860467)	Controlecommissie (CC)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 19-06-2026							
1656	GEWIJZIGD G-25-001 Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 19-06-2026							
1686	Statenvoorstel Verstedelijkingsbudget Limburg Centraal	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)	PS 19-06-2026							
1732	Statenvoorstel Beginselbesluit Grondverwerving N273 Kom Neer	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)	PS 19-06-2026							
1770	Statenvoorstel afwegingskader gereserveerde middelen VDL Nedcar	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)	PS 19-06-2026							
1771	Statenvoorstel Verduurzamingsfonds Maatsdchappelijk Vastgoed	Economie en Samenleving (ESA)	Caldenberg van, M. (Marc)	PS 19-06-2026							
1684	Statenvoorstel Voorjaarsnota 2026	Provinciale Staten (PS)	Satijn, S.H.M. (Stephan)		PS 26-06-2026						
1259	Statenvoorstel Ontwikkel- en Samenwerkingsstrategie van de Oostflank Brunssum	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)			PS 25-09-2026					
1515	Statenvoorstel voor de vaststelling van een aangescherpte Omgevingsverordening	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)			PS 25-09-2026					
1719	Statenvoorstel Strategisch Kader Risicomanagement (IRM)	Controlecommissie (CC)	Satijn, S.H.M. (Stephan)			PS 25-09-2026					
1725	Statenvoorstel Onteigeningsbesluit N595 Wittemer Allee	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)			PS 25-09-2026					
1729	Statenvoorstel Groen Gas	Leefomgeving (LEO)	Caldenberg van, M. (Marc)			PS 25-09-2026					Verplaatst (was PS 19-6)
1730	Statenvoorstel Oprichting PEM entiteiten	Leefomgeving (LEO)	Caldenberg van, M. (Marc)			PS 25-09-2026					Verplaatst (was PS 19-6)
1733	Statenvoorstel Kredietbesluit N280 Leudal	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)			PS 25-09-2026					
1734	Statenvoorstel Nieuw Krediet Startersregeling	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)			PS 25-09-2026					
1760	Statenvoorstel Woonfonds	Leefomgeving (LEO)	Theuns, M.L.M. (Michael)			PS 25-09-2026					
1679	Statenvoorstel inzake Programmabegroting 2027	Provinciale Staten (PS)	Satijn, S.H.M. (Stephan)				PS 06-11-2026				
1680	Statenvoorstel inzake najaarsnota 2026	Provinciale Staten (PS)	Satijn, S.H.M. (Stephan)				PS 06-11-2026				
1623	Statenvoorstel Gemeenschappelijke regeling NDFF, Nationale Databank Flora en Fauna (formele juridische besluitvorming)	Leefomgeving (LEO)	Faassen, L.A.L. (Leon)					PS 13-11-2026			
1641	Statenvoorstel wensen en bedenkingen omtrent beëindigen provinciale deelneming IBA Parkstad BV	Economie en Samenleving (ESA)	Theuns, M.L.M. (Michael)					PS 13-11-2026			
1722	Statenvoorstel Legesverordening 2027	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)					PS 13-11-2026			
1735	Statenvoorstel Grondwaterheffingsverordening 2027	Leefomgeving (LEO)	Satijn, S.H.M. (Stephan)					PS 13-11-2026			
1772	Statenvoorstel ZLSM (Zuid-Limburgse Stoom Maatschappij)	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)					PS 13-11-2026			
280	Statenvoorstel Provinciaal Inpassings Plan (PIP) Proefdraaiplaats Maastricht Aachen Airport (MAA)	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)						PS 11-12-2026		
1474	Statenvoorstel Ruimte voor Ruimte beheer BV	Economie en Samenleving (ESA)	Satijn, S.H.M. (Stephan)						PS 11-12-2026		
1703	Controleprotocol accountant (incl. speerpunten)	Controlecommissie (CC)	Satijn, S.H.M. (Stephan)						PS 11-12-2026		
1736	Statenvoorstel Kredietbesluit en Beginselbesluit N276 Echt-Susteren / aansluiting Pissumerweg	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)						PS 11-12-2026		
1749	Statenvoorstel Branding Limburg	Economie en Samenleving (ESA)	Roemer, E.G.M. (Emile)						PS 11-12-2026		
1750	Statenvoorstel Structureel financieel borgen van de Sociale Agenda binnen de provinciale begroting	Economie en Samenleving (ESA)	Caldenberg van, M. (Marc)						PS 11-12-2026		
1761	Statenvoorstel Nota en uitgangspunten nieuwe OV-Concessie	Leefomgeving (LEO)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)						PS 11-12-2026		
1773	Statenvoorstel Scholingsfonds en Talent Charter 2035	Economie en Samenleving (ESA)	Demollin-Schneiders, E.A.M.B. (Elianne)						PS 11-12-2026		
1752	Statenvoorstel vaststelling en publicatie tenderregeling Culturele Infrastructuur 2029-2032	Economie en Samenleving (ESA)	Kuntzelaers, J.J.M. (Jasper)							PS 01-01-2027	

provincie Limburg | Limburgs Parlement

Statenvoorstel

Griffie

Onderwerp	P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg.
Datum	22-01-2026
P-nummer	P-26-001

Onderwerp
Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg.

Samenvatting
De rekenkamer constateert dat de overgang naar een circulaire economie in Limburg zich nog in een vroege ontwikkelfase bevindt. De provincie heeft een duidelijke ambitie geformuleerd – in 2050 volledig circulair – maar beschikt nog niet over voldoende houvast om effectief te kunnen sturen op voortgang en resultaten. Definities, indicatoren en data zijn nog in ontwikkeling, waardoor zicht op de daadwerkelijke voortgang beperkt is.

De urgentie om stappen te zetten is groot. De circulaire transitie raakt aan uiteenlopende maatschappelijke opgaven, zoals klimaat, milieu, leveringszekerheid en economische veerkracht. Tegelijkertijd lijken de doelstellingen voor 2030, zowel nationaal als provinciaal, nog uit zicht. De omslag naar een circulaire economie vraagt om het overwinnen van belemmeringen, langdurige inzet en samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen.

Voor Limburg liggen er ook economische kansen. Een circulaire economie kan bijdragen aan innovatie, werkgelegenheid en het toekomstbestendig maken van het regionale bedrijfsleven. Om die kansen te verzilveren is meer beleidsmatige richting nodig. Circulariteit is geen doel op zich, maar een middel om bredere maatschappelijke doelen te realiseren. De rekenkamer ziet daarbij ruimte voor de provincie om duidelijker te maken met welk doel en op welke manier zij inzet op circulariteit, en hoe deze inzet bijdraagt aan deze bredere maatschappelijke doelen. Pas wanneer die samenhang explicieter wordt gemaakt, kan de provincie haar inspanningen effectiever richten en beter beoordelen wat deze opleveren voor de samenleving.

Voorstel
1. De aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) aan Provinciale Staten inzake het betrekken van de conclusies en bevindingen van het rapport bij de beleidskeuzes die belangrijk zijn voor circulaire economie over te nemen;
2. Gedeputeerde Staten te verzoeken de aanbevelingen die aan hen zijn gericht over te nemen en Provinciale Staten te informeren over de planning en voortgang hiervan.

Aanleiding en bestuurlijke context
De provincie Limburg wil in 2050 een circulaire samenleving realiseren en streeft naar 50% minder grondstoffengebruik in 2030, in lijn met nationale en Europese doelen. Ondanks deze ambities en het ondertekenen van het Nationaal Grondstoffenakkoord, laat het Planbureau voor de Leefomgeving zien dat Nederland niet op koers ligt en dat circulaire initiatieven, zoals recyclingbedrijven, onder druk staan, ook in Limburg. Deze zorgelijke ontwikkelingen zijn – samen met de wens van Provinciale Staten - voor de Zuidelijke Rekenkamer aanleiding om de voortgang van de circulaire transitie in Limburg te onderzoeken, met speciale aandacht voor de economische impact en de rol van de provincie.

Bevoegdheid
De Provincie Limburg en de Provincie Noord-Brabant hebben op grond van artikel 79a Provinciewet een gemeenschappelijke rekenkamer ingesteld. Deze onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur. Op verzoek van Provinciale Staten kan de rekenkamer een onderzoek instellen (art. 183 Provinciewet).

Met haar onderzoek voedt de Zuidelijke Rekenkamer de leden van de Provinciale Staten met extra kennis en kunnen Statenleden hun kaderstellende en controlerende rol beter invullen.

Beoogd resultaat
In haar rapport over de circulaire economie Limburg trekt de ZRK een aantal conclusies en doet op basis daarvan aanbevelingen aan zowel PS als GS.

I. **Aanbevelingen aan PS**
<u>Circulaire economie aan begin van transitie</u>
- A4 Vraag GS bij voortgangsinformatie over de circulaire economie om in te gaan op de stappen die – met andere partijen – zijn gezet in het beter en meer eenduidig meten van de voortgang.

<u>Provincie actief, op aspecten verbetering mogelijk</u>
- A11 Toets bij vaststelling van de omgevingsvisie en de omgevingsverordening in hoeverre circulaire economie daarin adequaat is meegenomen.

II. **Aanbevelingen aan GS**
<u>Circulaire economie aan begin van transitie</u>
- A1 Zet in de huidige fase van de transitie in op een lerende aanpak, gericht op samenwerking met andere overheden, kennisinstellingen en bedrijven, en zorg dat ook de ervaringen en belemmeringen uit de praktijk nadrukkelijk worden meegenomen.
- A2 Blijf in IPO-verband inzetten op verbetering van monitoring van regionale circulaire economie, met aandacht voor heldere definities en een uniforme set indicatoren. Verken daarbij ook alternatieve manieren om resultaten in beeld te krijgen.
- A3 Wees terughoudend in het trekken van conclusies over de voortgang zolang de kwaliteit van de data beperkt is en communiceer de beperkingen en onzekerheden expliciet richting PS.

<u>Keuzes maken en doelen stellen</u>
- A5 Positioneer circulaire economie meer als middel dan als einddoel en verbind het nadrukkelijk met de gewenste maatschappelijke doelen zoals bijvoorbeeld klimaat, milieu, bedrijvigheid en innovatie, en leveringszekerheid en geef expliciet aan op welke manier circulaire economie hieraan bijdraagt

en wat belangrijke aandachtspunten zijn.
- A6 Werk de provinciale doelen en beoogde resultaten voor circulaire economie concreter uit en denk na over meetbare indicatoren en tussendoelen, zodat voortgang en effect beter kunnen worden gevolgd.

Provincie actief, op aspecten verbetering mogelijk
- A7 Zorg voor meer onderlinge afstemming tussen de provinciale instrumenten en maak inzichtelijk hoe ieder instrument bijdraagt aan de maatschappelijke doelen van de circulaire economie.
- A8 Maak de bijdrage van financiële instrumenten aan circulaire doelen inzichtelijk en bevorder samenwerking en kennisuitwisseling tussen investeringsfondsen op dit punt.
- A9 Versterk de structurele borging van circulaire ambities in beleid, richtlijnen en interne procedures voor inkoop, zodat circulariteit systematisch wordt meegenomen bij aanbestedingen en besluitvorming.
- A10 Maak circulaire economie nadrukkelijker onderdeel van VTH- en ruimtelijk beleid, zodat deze instrumenten bijdragen aan de uitvoering van de provinciale koers voor circulariteit.

Argumenten
Op grond van het uitgevoerde onderzoek geeft de rekenkamer Provinciale Staten (PS) en Gedeputeerde Staten (GS) de volgende bestuurlijke hoofdpunten mee:
- De provincie bevindt zich nog in een lerende fase van de circulaire transitie. De opgave is complex en hangt af van veel factoren zoals productie, consumptie, regelgeving en marktwerking. Het ontbreken van betrouwbare data beperkt de mogelijkheid om voortgang te meten. Voor de omgang met deze onzekerheden is een leerproces nodig. Dit leerproces gaat over inzichten in de complexiteit van de circulaire transitie en hoe daarin te interveniëren. De rekenkamer vindt dat GS explicietere afspraken met PS kan maken over de inrichting van dit leerproces.
- Voor effectieve sturing is meer inzicht nodig in de positionering van circulariteit binnen de bredere maatschappelijke opgaven zoals bijvoorbeeld klimaat, milieu, innovatie en leveringszekerheid. De provincie kan explicieter maken hoe de inzet op circulaire economie daaraan bijdraagt, welke prioriteiten en afwegingen daarbij zijn en worden gemaakt, en hoe dit richting geeft aan haar sturing.
- De provincie levert een actieve bijdrage, maar kan haar rol verder versterken. De huidige inzet via programma's, financiering en netwerkvorming sluit aan bij haar mogelijkheden, maar de onderlinge samenhang van die inzet is maar beperkt duidelijk. Verbetering is verder mogelijk in de koppelinmet VTH- en ruimtelijk beleid en in het borgen van circulariteit binnen de eigen organisatie, met name op inkoop.

De aanbevelingen beogen de kaderstellende en controlerende rol van PS te verbeteren. De onderbouwing van de conclusies en aanbevelingen is te vinden in het bestuurlijk rapport en het rapport van bevindingen. In de bestuurlijke reactie (opgenomen in het rapport) geven GS aan zich te herkennen in de bestuurlijke hoofdpunten en zien het als een aanmoediging om de ingezette koers door te zetten en de provinciale rol in de circulaire economie verder te versterken. GS nemen de gedane aanbevelingen over en plaatsen daarbij enkele opmerkingen.

Risico's en kanttekeningen
N.v.t.

Financiën
N.v.t.

Communicatie
Op 22 januari 2026 heeft de ZRK het rapport via de Griffie naar de leden van PS van Limburg gestuurd. Communicatie over de besluitvorming gebeurt op de gebruikelijke wijze.

Vervolg
Na besluitvorming door PS dienen PS en GS opvolging te geven aan de aanbevelingen. Monitoring hiervan door PS geschiedt via de periodieke overzichten van aanbevelingen.

Bijlage(n)
N.v.t.

provincie limburg

ONTWERPBESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: P-26-001

Onderwerp: Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg

Provinciale Staten van Limburg;
gezien het voorstel van de commissie Economie en Samenleving van 10 april 2026

besluiten:

1. De aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) aan Provinciale Staten inzake het betrekken van de conclusies en bevindingen van het rapport bij de beleidskeuzes die belangrijk zijn voor circulaire economie over te nemen;
2. Gedeputeerde Staten te verzoeken de aanbevelingen die aan hen zijn gericht over te nemen en Provinciale Staten te informeren over de planning en voortgang hiervan.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 08 mei 2026.

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

provincie Limburg | Limburgs Parlement

Concept deelverslag van het verhandelde in de Statencommissie Economie en Samenleving (ESA)

van 10-4-2026
betreffende Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg

Statenkenmerk	P-26-001	Maastricht	10-4-2026

De voorzitter: Wij behandelen het Statenvoorstel van uw commissie naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg. Want de Zuidelijke Rekenkamer heeft onderzocht hoe de Provincie Limburg de transitie naar een circulaire economie vormgeeft en welke kansen en uitdagingen hierbij spelen. De Zuidelijke Rekenkamer heeft diverse aanbevelingen in het rapport opgenomen, gericht aan zowel GS als aan PS. Het voorliggende voorstel vraagt om deze aanbevelingen over te nemen. We behandelen dit Statenvoorstel in twee termijnen, met een maximale spreektijd per fractie in eerste termijn van drie minuten. En dan begin ik deze keer aan de andere kant en dan kijk ik naar de heer Jacobs van Forum voor Democratie.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Wat fijn dat ik meteen mag beginnen; normaal moet ik altijd heel lang wachten. Ja goed, wat moeten we eigenlijk met dit stuk. Want je vraagt je af, ja goed … Blijkbaar weten we niet waar we zitten, op het gebied van circulaire economie. En ik had gevraagd aan de Gedeputeerde of – want ik weet het niet, ons Statenlid weet het ook niet – maar zou u nu eens in één zin kunnen uitleggen wat circulaire economie betekent? Want volgens mij, als we in 2050 circulair moeten zijn, wat gaat dat betekenen? Dus dan hebben we niemand meer nodig, denk ik, die grondstoffen delft, want we zijn 100% circulair. Dat zou weer heel goed zijn voor de arbeidsmarkt, want al die mensen die nu grondstoffen delven kunnen we voor andere zaken gaan gebruiken. Maar gewoon even in Jip en Janneketaal. Want in 2030 moeten we 50% circulair zijn, in 2050 100%. Maar wat is dat dan nu? Gewoon heel simpel, misschien in drie zinnen: wat is circulair zijn in 2050? Hoe ziet de wereld er dan uit? Dat is even de vraag die ik heb. Ja goed, dit is een stuk waarvan je zegt: we weten niet waar we op sturen. Tenminste, dat is de conclusie van de Rekenkamer. En dan is de vraag waar we dan precies op sturen, als we eigenlijk niks hebben gemeten, niet kunnen meten. Waar sturen we dan op? Want 2030 is toch al best dichtbij. Ik vraag me dan ook af: als we 2030 50% circulair moeten zijn, hoeveel zijn we dan nu op dit moment circulair? Is dat bekend? Zijn we 20% circulair? Zijn we 30% circulair? Ik heb geen enkel idee. Dan is de vraag: die circulaire economie, ik heb eens begrepen van een wethouder in Heerlen dat een circulaire economie ons miljoenen gaat opleveren. Ik heb eerder het gevoel dat het heel veel geld gaat kosten, ook voor een ondernemer. Want hoe gaat dat in zijn werk? Moet die met een rapport of iets dergelijks komen hoeveel procent die circulair is aan het bouwen? Ik kan me er eigenlijk helemaal niks bij voorstellen. Dus vandaar ook die eerste vraag die ik stelde: wat is nu precies dat circulair bouwen? Daar hou ik het even in de eerste termijn bij.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Beckers van JA21.

De heer Beckers (JA21): Ja voorzitter, het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer bevestigt wat we al zagen: de circulaire transitie in Limburg zit nog in een vroege fase. De monitoring is complex, de data zijn

beperkt, en nationaal liggen we niet op koers. De Rekenkamer noemt ook expliciet dat circulaire bedrijven in Limburg, zoals plasticrecyclers, onder druk staan en failliet gaan. Wij staan positief tegenover circulariteit. We zien het als een kans voor innovatie, efficiënter grondstoffengebruik en een sterke regionale economie, mits het rendabel is en daadwerkelijk bijdraagt aan banen en welvaart. Circulariteit moet een middel zijn en geen doel op zich, precies zoals de Rekenkamer in aanbeveling A5 benadrukt. Onze grootste aandacht gaat uit naar aanbeveling A10 en de rol van het VTH. De Rekenkamer constateert dat de inzet van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor circulariteit nog in de beginfase zit. Via het IPO hebben alle Provincies de bouwstenenvisie Circulaire Economie en VTH afgesproken met een duidelijk basisniveau dat in 2026 op orde moet zijn, gevolgd door een faciliterend niveau. En als ik dan in het Provinciale Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027 kijk, daar staat echter dat VTH moet worden ingezet om gewenste ontwikkelingen af te kunnen dwingen en ongewenste ontwikkelingen af te kunnen remmen. Dat gaat onzes inziens iets verder dan de IPO-afspraken, die vooral faciliteren en signaleren voor ogen hebben. Kunt u dat verder voor ons duiden? Wij vinden dat de Provincie hier scherp op moet blijven. De inzet van VTH voor circulariteit mag wat ons betreft niet leiden tot extra verplichtingen of vertragingen in vergunningverlening. VTH is een instrument om regels na te leven, niet om de markt te forceren. Laten we de lerende aanpak van aanbeveling A1 serieus nemen. Samen met ondernemers de praktijkbelemmeringen in kaart brengen en de markt faciliteren, in plaats van forceren. Stimuleer waar het rendabel loont, zonder extra ambtelijke lagen via VTH. Daar wil ik het bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van den Beucken, van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Bedankt voor het onderzoek. Een mooi rapport ligt er voor. Buiten de bevindingen en aanbevelingen willen we natuurlijk opmerken dat het rapport ook altijd weer nuttig is om de kennis weer eens wat op te frissen, zoals die R-ladder weer of simpelweg de feitenkennis dat 13% van het afval slechts van huishoudens komt of het feit dat circulariteit ook in conflict kan komen met andere duurzaamheidsdoelstellingen. Dus het rapport leest prettig, moet ik zeggen. En voor de conclusies en aanbevelingen zien we de vertrouwde structuur. Dat de monitoring van de voortgang van de circulaire economie vooralsnog niet goed gedaan kan worden, is niet fijn maar wel enigszins te begrijpen gezien de complexiteit van hindernissen. Het concreet zijn van provinciale doelen, daar kan wel wat meer aan gedaan worden, en de maatschappelijke doelen moeten meer in beeld. En dan zitten we natuurlijk nog met gebrekkige gegevensvorming, waarvoor de eerder veronderstelde scherpe daling van het grondstoffenverbruik tussen 2019 en 2020 helemaal niet heeft plaatsgevonden. En we dachten dat we er al waren, maar het gaat natuurlijk niet lukken zo om die 50% reductie te behalen. En een van de aanbevelingen, A3, sluit hierop aan. We zien toch wel een heel nare lijst van belemmeringen op bladzijde 28, en dat maakt het ook niet eenvoudiger. Daar is nog een grote wereld te winnen. En misschien zijn een aantal van deze belemmeringen op zichzelf kwalitatief of kwantitatief mee te nemen als monitoringsonderdelen. Graag een reactie daarop van het College. Het is een positieve bevinding dat het beleid op hoofdlijnen aansluit op de belemmeringen, voor zover onder de Limburgse invloedssfeer. Want dat is natuurlijk ook de vraag: hebben we er invloed op? Die belemmeringen ziet LOKAAL-LIMBURG in ieder geval steevast als het centrale thema, overal en altijd. De twee heldere aanbevelingen aan PS zelf omarmen wij. De aanbeveling richting GS, die kan LOKAAL-LIMBURG goed volgen. We realiseren ons echter ook dat sommige van deze richtingen best een heel lastige klus kan zijn, bijvoorbeeld A5, A6 en A7, en natuurlijk ook A10, dat gaat over de VTH. We hebben het al eens

gehad over goed voorbeeld geven, zoals we dat ook bij inkoop doen: circulair. Kansen liggen er ook, wat ons betreft, bij het activeren van gemeenten en het lokaal uitdragen van goede voorbeelden. En we zouden ook graag wat meer focus leggen op activiteiten van onze inwoners zelf. Een prachtig voorbeeld, en dat is in mijn eigen woonplaats, is de zogenaamde Rommelroute, waar spulletjes in een braderie-achtige en een verbindende omgeving een nieuwe eigenaar krijgen en ook een nieuw leven. En dat is dan meteen R3 op de circulaire ladder: Hergebruik. Dat moeten we via de gemeenten eigenlijk zien te ondersteunen, net zoals bijvoorbeeld het Repair Café, ook zo'n lokale aangelegenheid – dat is dan op die ladder: R4, 'Repair' noemen we dat dan. Dus we verzoeken eens de uitdaging aan te gaan hoe we die inwoners warm kunnen maken voor dit soort dingen, samen met de gemeenten. En natuurlijk vooral ook een oproep aan het fantastische, veelbelovende kabinet dat er nu gaat komen, de wet- en regelgeving eens op orde te maken en mee te gaan bewegen met ons, zodat die circulaire uitrol beter mogelijk gemaakt kan worden. Want we hebben al uitdagingen genoeg, zoals beschreven in de belemmeringen. Ik ben benieuwd naar uw uitleg van die drie zinnen van: wat betekent circulair? Laten we maar eens beginnen dat het het tegenovergestelde is van lineair. Voorzitter, tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Hendrikx, van de VVD.

De heer Hendrikx (VVD): Ja, dank u wel. Een 71 pagina's tellend rapport van bevindingen van de Zuidelijke Rekenkamer. Als bestuurskundige kijk ik toch altijd met enig respect naar deze rapporten. Een knap staaltje beleidsonderzoek en beleidsanalyse. Taai leeswerk, maar onmisbaar voor wie echt wil begrijpen waar beleid schuurt. Daarom dank ik de Rekenkamer voor het werk en het rapport. Want circulaire economie is belangrijk, voor een grotere leveringszekerheid van grondstoffen, een schoner milieu en leefomgeving, maar bovenal een toekomstbestendige en weerbare economie, een sterk bedrijfsleven. Het rapport laat zien dat de Rekenkamer het belang van circulaire economie ook terugleest in het Limburgs beleid en terugziet in de provinciale instrumenten. Dat is goed nieuws. Krijgt circulaire economie dan een rapportcijfer 8 of 9 van de Rekenkamer? Nee, dat niet. In de fase van de transitie naar een circulaire economie, waar Nederland en Limburg op dit moment vol op inzetten, vallen er altijd zaken te verbeteren. Al helemaal als je met een kritische, ietwat beleidstechnische bril naar dit vraagstuk kijkt. De VVD moedigt Gedeputeerde Staten aan om deze aanbevelingen ter harte te nemen, en is blij dat ook in de bestuurlijke reactie het terug te lezen is. Ik ben benieuwd welk rapportcijfer de Gedeputeerde het provinciaal beleid en de provinciale inzet van instrumenten zou geven op basis van dit onderzoek. Daarnaast wil ik even stilstaan bij de rode draad van het rapport. Het monitoren van de economische indicatoren van de circulaire economie kent tot op heden veel beperkingen. Het richt zich voornamelijk op de traditionele circulaire activiteiten, en daarmee geven ze een ietwat vertekend beeld. Ik ben nog niet zo lang geleden bij een fantastisch Limburgs bedrijf geweest: Nedlin. Zij bieden industriële wasoplossingen voor de sectoren zorg, horeca en industrie aan, een supermoderne wasserij. Sinds de ingebruikname van hun eigen waterzuiveringsinstallatie loopt het waterverbruik terug – ook een van die manieren die op die ladder terug te zien zijn. Een mooi voorbeeld, en er zijn er zo zoveel in Limburg. En dit soort Limburgse bedrijven komen in dit rapport en in deze cijfers niet bovendrijven, en dat is jammer. Daaruit durf ik te stellen dat de werkelijke economische impact van circulaire economie in Limburg hoger kan liggen dan de cijfers aangeven. Meten is weten. Daarom kan de oproep van de Rekenkamer om de ontwikkelingen op het gebied van circulaire economie beter meetbaar te maken, op steun van de VVD rekenen. Wel moeten we uitkijken dat we niet het zoveelste vinkje op diverse lijstjes creëren. Dat zorgt ook voor vertraging, regeldruk en kosten, wat uiteindelijk remmend in plaats van versnellend werkt. Meten is weten, maar ook

tot op zekere hoogte. Veel van de veranderingen, ook in de circulaire sector, zijn maar beperkt toe te schrijven tot overheidsbeleid. Zo zien we dat ook bij de energietransitie terug, waar impact op de portemonnee voor een versnelling zorgt bij inwoners en bedrijven, en geen idealistische dromen voor een schonere wereld. Dat wat we hebben gemeten in dit onderzoek kent dus zijn beperkingen. Maar ik las ook in het rapport terug dat we soms iets helemaal niet weten. 39% van de afvalverwerking, daar weten we niet van hoe die wordt verwerkt. Kan de Gedeputeerde aangeven hoe dit kan en waarom de Provincie dit niet inzichtelijk heeft? Is dat beeld op zijn minst niet wenselijk? Dank u wel.

De voorzitter: Ja. Dan ga ik u toch moeten vragen inderdaad om af te ronden en anders heeft u nog de mogelijkheid voor een tweede termijn. Mijnheer Hanegraaff, van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Drie minuten, ik ga kijken hoe ver ik kom. CDA steunt de doelstelling tot circulariteit uiteraard. Allereerst vanwege klimaatoverwegingen, maar natuurlijk ook vanuit economische kansen voor de lange termijn. En als je kijkt naar hoe de wereld zich beweegt, is enige strategische autonomie ook heel belangrijk. We zijn ook blij dat ZRK de voortgang van de investeringen heeft onderzocht. En het is een uitstekend rapport geworden, complimenten daarvoor. Maar – en dit is toch wel een beetje de paradox van dit rapport – het is een uitstekend rapport, maar ik weet eigenlijk niet heel veel meer dan voordat ik aan het lezen van dit rapport begonnen was. Socrates gaf weliswaar aan dat meer weten vaak het besef geeft dat je dan eigenlijk niks weet, maar dat is hier niet het geval. Het probleem hier is dat we niet meten, dat we onvoldoende meten, soms verkeerd meten, of eigenlijk te laat zijn gaan meten. En ik zat er wel over na te denken. En dat is toch eigenlijk wel gek, voorzitter. We hebben over de afgelopen jaren zo'n € 250 miljoen geïnvesteerd in circulariteit en in die projecten, maar we hebben eigenlijk geen idee wat we hiermee bereikt hebben. Of het daadwerkelijk tot reductie van stikstof heeft geleid of van CO_2, de economische waarde die het vertegenwoordigt en of dat enige innovatie is voor de toekomst. Of überhaupt economische rentabiliteit in de toekomst mogelijk is, als ik denk aan de vele start-ups die failliet zijn gegaan. En hoe meer ik daarover nadenk, hoe gekker ik het vind. En dit is niet alleen kritiek op GS, maar dat is ook een kritiek op ons als Staten, want wij hebben dat ook te weinig afgedwongen, blijkbaar. Kan je je voorstellen dat dit in het bedrijfsleven gebeurt? Je gaat speelgoedvliegtuigjes ontwikkelen, vervolgens ga je helemaal niet meer kijken ernaar of er eigenlijk wel interesse voor is, of het ooit verkocht wordt, of het bedrijf er iets aan verdiend heeft, hoe het zich verhoudt ten opzichte van andere producten. Dat klinkt absurd, maar het is hier toch wel gebeurd. En daar is vast een goede uitleg voor, en ik nodig Gedeputeerde Staten dan uit om daarop te reflecteren, van: waarom hebben we dit ZRK eigenlijk nodig om dit besef te hebben dat we eigenlijk heel weinig meten? Ik vraag me dat oprecht af. Eigenlijk, we praten nu naar GS, maar het is een bredere vraag eigenlijk voor de Provincie. Want op zich is dit toch een heel logische, dat we dit soort vragen die ZRK nu onderzoekt en de conclusies die die trekt, dat we die eerder hadden getrokken. Dan ga ik toch ook wel op basis van de ervaring dan vragen aan de Gedeputeerde, van: waar staan we nu eigenlijk? Dus wat heeft dat nou precies opgeleverd al die investeringen, op die drie kenmerken, dus: CO_2-reductie, circulariteit en vooral ook de economische toegevoegde waarde? Zit daar nou echt een verdienmodel in voor de toekomst? En dan ook de vraag toch: gelooft de Gedeputeerde dan nog in circulariteit echt als businessmodel? Is dit nu echt iets waar wij in de toekomst competitief mee kunnen zijn en waar we ons geld mee kunnen verdienen? Want zo is het natuurlijk wel uiteindelijk verkocht. Dan een vraag over de circulariteit als doel en als middel, een terecht kritiekpunt van de ZRK. Waarom is hier eigenlijk zo weinig aandacht voor geweest? Wordt de vraag wel eens gesteld of investeringen in circulariteit de meest effectieve manier is

om verduurzaming te realiseren of economische groei te krijgen? En wat is de conclusie van deze overweging? Waarom zijn we blijven investeren in circulariteit, terwijl we toch ook zien dat het ontzettend moeilijk is? We gaan de doelstellingen omtrent circulariteit waarschijnlijk niet halen – dat stond ook in het rapport. Wat zijn hier de consequenties van? Gaan we weer zo'n heel vervelende organisatie die dan rechtszaken kan gaan aanspannen en dan krijgen wij weer het probleem dat we een aantal dingen niet kunnen doen. Is hierover nagedacht? Zijn hier analyses voor? En tot slot, wat heeft GS hier nou eigenlijk van geleerd? Want de reacties waren hier en daar toch wel wat mager. Ik zou toch wel een iets bredere, abstracte analyse van dit rapport willen. Gaan we iets anders doen? Gaan we de rol anders invullen? Gaan we meer aan de touwtjes trekken, als het gaat om circulariteit? Of gaan we juist wat meer afstand nemen, omdat de grootste investeringen zijn gedaan? Kan GS ons hierin meenemen?

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Zeedzen, van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel. Ook ik wil de Rekenkamer bedanken voor het uitvoerige en duidelijke rapport, en ik sluit mij aan bij de vorige spreker. Het is jammer dat we dit rapport nodig hebben om zelf ook getriggerd te worden, dus mea culpa. Dus we zien een hoop ambitie, maar we missen nog grip op uitvoering, resultaten en effecten. En precies daar zit voor ons ook de crux. Circulaire economie moet geen los beleidslabel zijn of een apart spoor naast de rest van ons werk. Voor BBB geldt: geen succesvolle circulariteit zonder integraliteit. Als we dit onderwerp serieus nemen, dan moet het integraal onderdeel zijn van al onze processen: van inkoop en subsidies tot vergunningverlening, economie en gebiedsontwikkeling. Anders blijft het versnipperd en onvoldoende effectief. Voor BBB begint het nuchter, bij grondstoffenefficiëntie, minder verspilling, slimmer en minder afhankelijk van buitenlandse ketens. Dat is niet alleen duurzaam, maar ook gewoon verstandig economisch beleid, zeker in deze tijden van geopolitieke spanningen. Maar voorzitter, beleid is pas echt efficiënt als het ook doelmatig is. Dus: wat kost het ons? Wat vraagt het van de organisatie? En wat levert het dan concreet op? En is dat in balans? De Rekenkamer laat zien dat juist dat inzicht nog onvoldoende aanwezig is. Daarom mijn eerste vraag: hoe gaat GS borgen dat circulaire economie integraal wordt toegepast, en aantoonbaar doelmatig is in middelen, capaciteit en uitvoering? De Provincie moet ook zelf het goede voorbeeld geven. Inkoop wordt terecht genoemd als krachtig instrument, maar de borging is nog onvoldoende. Daar ligt wat BBB betreft een concrete kans, juist ook om lokale producten en Limburgse bedrijven te versterken. Daarom mijn tweede vraag: hoe gaat GS circulaire inkoop concreet en meetbaar maken, zodat dit ook daadwerkelijk effectief en kostendoelmatig is en onze regionale economie versterkt? Voorzitter, tot slot een harde randvoorwaarde: geen extra regeldruk. Niet voor ondernemers, niet voor bedrijven en zeker niet voor de agrarische sector. Circulariteit mag niet doorslaan in extra formulieren en verplichtingen. Laat ik het scherp zeggen. Als ondernemers straks meer moeten registreren dan realiseren, dan zijn we geen circulaire economie aan het bouwen maar bureaucratie aan het recyclen. Daarom mijn derde vraag aan GS: hoe borgt GS dat dit beleid geen extra regeldruk oplevert? En hoe wordt dat transparant gemaakt, wat de impact is voor inwoners, ondernemers en hun leefomgeving? Voorzitter, BBB ziet de kansen van circulaire economie, maar dan wel op z'n Limburgs, namelijk nuchter en uitvoerbaar. Integraal georganiseerd, doelmatig uitgevoerd en met zichtbaar effect voor onze inwoners en economie. Dus geen papieren ambitie, maar beleid dat werkt. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Smeets, van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Allereerst willen wij de ZRK natuurlijk zeer bedanken voor dit rapport. Het geeft veel meer inzicht, ook in wat circulariteit is en wat onze rol daarin is. En ik ben heel erg blij dat wij bij de vaststelling van het Beleidskader Toekomstbestendige Economie het daarvóór vastgestelde Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie hebben opgevraagd bij GS. Want wij zien daarin namelijk dat GS al best wel wat actiepunten had destijds, die hier ook wel weer terugkomen. Jammer dan dat we wel moeten constateren dat sommige van die actiepunten – zoals MVOI, het actieplan daarvan – nog steeds niet gerealiseerd zijn. Dat roept de vraag op of de Gedeputeerde kan laten zien wat wij nu al allemaal hebben bereikt op circulariteit, ook op basis van dat uitvoeringsprogramma en de acties die daarin zijn opgenomen. Dan naar het rapport, voorzitter. Een circulaire economie klinkt superlogisch, en noodzakelijk zelfs. Maar dit rapport van de Zuidelijke Rekenkamer laat zien dat de werkelijkheid veel weerbarstiger is dan dat wij denken. En wij vragen dan ook aan de Gedeputeerde hoe hij kijkt naar de situatie waarin we de doelen van 2030 en 2050 naar alle waarschijnlijkheid niet halen. Misschien wel de belangrijkste vraag voor het debat van vandaag, is: waar willen we nou met circulariteit echt naartoe? En hoe maken we die ambitie concreet en meetbaar? Want zonder richting, zonder keuzes en zonder zicht op resultaat blijft circulariteit een goed verhaal, maar geen effectieve verandering. En circulariteit is voor ons geen doel op zich, maar een middel voor een duurzame economie. En dat betekent: minder afhankelijkheid, minder verspilling, maar vooral meer grip. Grip op grondstoffen, op prijzen, en op de vraag: wie profiteert? En dat betekent voor de SP dat we kiezen voor brede welvaart, niet voor mooie woorden maar voor lagere kosten, minder verspilling en een gezondere leefomgeving voor iedereen. Kiezen voor regie, want zonder duidelijke doelen, zonder meetbare resultaten en zonder sturing blijft circulariteit vrijblijvend. Kiezen voor een eerlijke economie waarin de vervuiler betaalt, en circulaire oplossingen niet langer het onderspit delven tegen goedkope, vervuilende productie. En kiezen voor werk en regio, voor goede banen, sterke lokale ketens, en een economie die mensen dient in plaats van andersom. En kiezen voor verantwoordelijkheid, want publiek geld vraagt om publieke resultaten. Geen beloften, maar bewijs. Voorzitter, de vraag is niet óf we circulair willen worden, de vraag is: durven wij het ook echt anders te doen? En gaat het ons vooral lukken? Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Sol van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Ook mijn dank aan de ZRK voor het rapport, wat denk ik inderdaad beleidsmatig goed is. Tegelijkertijd ben ik ook wel heel blij dat ik toevallig ook gewoon nog coördinator ben van een Repair Café bij ons in het dorp, waar we met 30 vrijwilligers elke maand weer actief met die R-ladder in de weer zijn. Want het heeft wel een beetje de neiging om wat abstract te blijven, en dat zie ik ook wel terug in de aanbevelingen. Die circulariteit is essentieel voor die toekomstvaste economie, voor die onafhankelijkheid en die zekerheid waar we allemaal naar streven. Maar mijn belangrijkste constatering is eigenlijk dat er toch best wel veel contrast zit tussen de mededeling portefeuillehouder die we van u gehad hebben vorig jaar augustus over de stand van de circulaire economie en de bevindingen nu van de ZRK. En die zitten voor een deel in een heranalyse van cijfers die tot andere uitkomsten leiden. Maar ook voor een belangrijk deel – en die 39% is ook al door een aantal collega's aangehaald – in het gegeven dat we ook eigenlijk gewoon nog heel veel niet weten. En ik ben eigenlijk op zoek naar hoe het College concrete stappen denkt te gaan zetten om aan die onzekerheden te kunnen gaan werken, zodat we inderdaad uit die mist kunnen komen en zeker weten dat we inderdaad op de goede dingen sturen. En ik zou dat willen concretiseren, enerzijds aan de hand

van de vraag van: hoe gaan we uitzoeken waar die 39% van die afvalstromen dan daadwerkelijk blijft? Maar ook heel concreet de vier thema's die GS heeft benoemd als specifieke aandachtsgebieden in die circulaire economie, hoe gaan we daar nu uiteindelijk heel concrete afspraken maken met die sectoren? Voor een deel binnen de chemie, als het gaat over Chemelot, zie ik daar heel duidelijke invulling voor, met de transitiekoers, met de inzet op biogrondstoffen, enzovoorts. Maar als het gaat over bijvoorbeeld de sector bouwen, maar ook voedsel en zeker ook voor de maakindustrie, heb ik eigenlijk nog heel weinig beeld van wat we nu uiteindelijk aan concrete afspraken moeten en kunnen gaan maken met de sectoren om die circulariteit in te vullen. En wat daar denk ik ook een rol bij speelt, is dat ook nu in het advies van de ZRK bijvoorbeeld en ook door GS, heel vaak wordt gerefereerd aan die CEL4LIFE, het nieuwe initiatief in de Brightlands campussen. Maar er bestond al zoiets als shiftLimburg, dat uiteindelijk ook heel erg over circulariteit ging, en dat partijen met elkaar in verbinding bracht. Dat bestaat nog steeds. Mij is nog niet helemaal duidelijk wat daar de gedachtegang achter is. Dus mijn concrete vraag is vooral aan het College: wat kunnen we nu echt gaan doen om uit deze mist te geraken? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Boven, van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Laat ik ook beginnen met de Zuidelijke Rekenkamer te bedanken voor hun rapport, dat veel inzichten en informatie geeft over circulariteit en de stand van zaken in onze provincie. De Partij voor de Dieren vindt circulariteit een belangrijk middel om de economie binnen de draagkracht van de aarde te krijgen. Dat is namelijk nodig om geen voorschot te nemen op de toekomst van de generaties die na ons komen. De uitkomsten van dit ZRK-onderzoek waren in dit opzicht nogal teleurstellend. Circulariteit staat bij de Provincie nog in de kinderschoenen en er lijkt geen focus of groot belang gehecht te worden aan het realiseren van de gestelde doelen met betrekking tot circulariteit. En ook hoe de Provincie concreet kan bijdragen aan circulariteit blijkt een ingewikkeld vraagstuk. Maar een belangrijke manier waarop de Provincie wel concreet en direct de circulaire economie kan versnellen en versterken, is: circulair inkopen. En GS neemt de aanbeveling A9 van de Zuidelijke Rekenkamer daarvoor over. Onze vragen daarbij zijn wanneer het actieplan MVO gereed zal zijn en 'wanneer zal circulariteit systematisch worden meegenomen bij de aanbestedingen?' GS verwijst voor circulariteit naar ruimtelijke maatregelen in de POVI, dezelfde POVI die deze periode ook voorligt. Kan GS ons verduidelijken welke ruimtelijke maatregelen die zijn opgenomen in de POVI en Omgevingsverordening bijdragen aan circulariteit en op welke wijze deze maatregelen dat beogen te doen? Als voorbeeld, of misschien is dat de enige maatregel, zegt GS in haar reactie op de aanbevelingen, en ik quote: 'dat een aantal bedrijventerreinen als provinciaal belangrijk zijn, omdat ze vanuit de beschikbare milieuruimte essentieel zijn voor circulaire economie.' Wat de Partij voor de Dieren betreft zetten we in op de opbouw van circulaire economie en tegelijkertijd op de afbouw van het huidige lineaire systeem. Dit is overigens ook een conclusie van de Randstedelijke Rekenkamer in hun rapport over circulaire economie. Want circulaire economie vervangt toch juist de bestaande lineaire economie? Waarom moet je dan een ruimte reserveren? Wordt deze beschikbare milieuruimte dan exclusief gereserveerd voor circulaire bedrijven? En beschouwen we afvalverwerking, met een heel lage R-waarde, dan als circulair bedrijf? En wat levert het precies op voor circulariteit in Limburg wanneer een aantal bedrijventerreinen door de Provincie als belangrijk worden gekwalificeerd? Het is ons niet duidelijk, dus graag horen wij van de Gedeputeerde wat hiervan de bedoeling is. De Partij voor de Dieren vindt het heel jammer dat de Provincie geen concrete, praktische initiatieven neemt om bij te dragen aan

circulariteit. En dat uit dit rapport blijkt dat de Provincie vooral inzet op R-strategieën met een lage circulaire waarde, terwijl de strategieën die hoog op de R-ladder staan – zoals Refuse, Rethink, Reuse, oftewel: weiger, herbedenk en verminder – weinig aandacht in het beleid van de Provincie krijgen. En wat had ik een geluk dat deze zin zo ontzettend lang was toen de bel ging. Mag ik de volgende zin ook nog noemen? Want dan heb ik het onderwerp afgesloten, wat dat betreft.

De voorzitter: Is dat nog een vraag die u graag wilt …

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee, dat is een korte opmerking.

De voorzitter: Een heel, heel korte.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Graag. Ja, het is een vraag. Graag horen we of de Gedeputeerde van plan is om in de toekomst meer in te zetten op de strategieën bovenaan de R-ladder.

De voorzitter: Mooi, dank u wel. De heer Hanegraaff heeft daar nog een vraag over.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, een korte vraag. Gezien ook de conclusies van het rapport, dus dat de start-ups, scale-ups, laten we zeggen de projecten die er zijn, ook hoger op die R-ladder, het toch echt heel erg moeilijk hebben. Dus dat het economisch misschien helemaal niet rendabel is. En dan gaan we toch een probleem hebben, op een gegeven moment. Want energie is al heel erg duur. Als je het met circulariteit moet gaan doen, dan wordt het nog heel veel duurder. Zegt de Partij van de Dieren: ongeacht de kosten, doen? Of is er toch ook nog wel enig besef van het feit dat het ook wel uiteindelijk betaald moet worden?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het is Partij *voor* de Dieren. Maar u maakt hem wel heel zwart-wit. Maar, ja inderdaad, ik vind dat we naar een circulaire economie toe moeten om heel veel verschillende redenen. En de belangrijkste is voor ons: een op de pof leven op de toekomst. En ik denk dat dat nog veel duurder is. En als je dat soort effecten ook meeneemt in je economische afweging, dan zou er wel eens heel iets anders uit kunnen komen dan puur, sec de afweging op bedrijfsniveau.

De voorzitter: De heer Jacobs heeft ook nog een vraag.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Ja even, als ik daarop mag voortborduren. Want u heeft het altijd over de toekomst, de volgende generatie. Maar hoe staat u dan ertegenover als de volgende generatie dit gewoon niet meer kan betalen omdat alles veel te duur wordt, mede door de circulaire economie? Want ik kan me best voorstellen dat die circulaire economie duurder is dan de lineaire economie, zo zal ik hem maar noemen. Maar hoe ziet u dat dan?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou weet u, omgekeerd is het zo dat als wij niet circulair worden, dan zijn er helemaal geen grondstoffen meer voor onze toekomstige generatie, waarmee zij al die dingen kunnen kopen zoals smartphones en dat soort zaken. Dus het is maar vanuit welk perspectief je naar dit vraagstuk kijkt. En ja, ik vind inderdaad dat de omschakeling naar een meer toekomstgerichte economie geld mag kosten. En ik ben ervan overtuigd dat als je de goede voorwaarden stelt aan die economie, dat het ook mogelijk is. En dat wij misschien wat minder spullen zullen hebben in de toekomst, ook dat vind ik geen probleem.

De voorzitter: De heer Sol heeft ook nog een vraag voor u.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Misschien bent u wel wat te somber. Bent u bekend met het voorbeeld – dat gaat dan weliswaar over energie – dat op dit moment Spanje veel minder last heeft van gestegen energieprijzen, juist omdat ze zo heel veel meer duurzame opwek hebben dan andere landen in Europa?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, ik ben even een beetje verbaasd over … Want volgens mij is circulariteit iets anders dan duurzaamheid. Maar die twee gaan ook heel vaak hand in hand samen. En daar zit denk ik … Dat het economisch nu voor bedrijven niet rendabel is, wil niet zeggen dat ook in de toekomst die effecten gaan optreden die hier zo met angst worden neergezet. En ik denk dat het voorbeeld dat u geeft vanuit GroenLinks aangeeft dat je soms gewoon een weg op moet gaan omdat je niet helemaal kan voorzien hoe die toekomst eruit ziet, want het is onmogelijk om dat uit te rekenen. En eerlijk gezegd, dat vind ik ook uit dit rapport blijken: we zijn niet in staat om in die complexiteit helemaal aan te geven wat de toekomst gaat brengen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Hennissen, van D66.

De heer Hennissen (D66): Dank u wel, voorzitter. D66 kan zich goed vinden in de analyse en aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer, dus waarvoor ook dank. De transitie naar de circulaire economie is noodzakelijk en biedt kansen voor Limburg, zowel op het gebied van duurzaamheid als onze economie. En wat dit rapport vooral duidelijk maakt voor ons, is dat we nog erg aan het begin staan van de transitie, terwijl de ambitie wel helder is, maar in de praktijk is het toch weerbarstig en vraagt dit om een gerichte en ook lerende aanpak. Tegelijkertijd willen wij ook benadrukken dat alleen beter inzicht in monitoring niet voldoende gaat zijn. En de volgende stap onzes inziens zou dan ook moeten zijn dat we de transitie concreter gaan maken en ook gaan vertalen naar uitvoering. Zeker met die concrete aanspraken in het achterhoofd. Er zijn bepaalde afspraken: in 2030 50%, 2050 volledig circulair. Goed, bij de haalbaarheid hiervan worden ook vraagtekens gezet. Dus enkel meten is niet genoeg, en ik denk dat wij door moeten naar een concretere uitvoering. Goed, over de indicatoren zijn al wat vragen gesteld. Maar kan de Gedeputeerde toelichten welke stappen gezet gaan worden om tot betere en meer eenduidige indicatoren te komen? Maar ook: hoe gaat GS er dadelijk voor zorgen dat het niet alleen bij meten blijft, maar dat we ook daadwerkelijk toegaan naar concretere beleidskeuzes en acties? En hoe gaat het College hiermee om? Daarnaast is circulaire economie niet iets op zichzelf. Dat raakt natuurlijk aan meerdere maatschappelijke opgaven, zoals klimaat, economie, leveringszekerheid ook. De

Rekenkamer geeft aan dat deze samenhang nog onvoldoende, onduidelijk is. En onze vraag aan GS is eigenlijk: hoe kan die circulaire economie sterker gepositioneerd worden als middel binnen het bredere economische en duurzaamheidsbeleid van de Provincie? Hoe helpt dat ook om keuzes scherper te maken in waar we als Provincie voor staan? En daarbij vinden we het ook belangrijk om realistisch te blijven, want circulariteit is onzes inziens essentieel, maar het moet wel uitvoerbaar en betaalbaar blijven, ook voor ondernemers. Hoe bewaakt GS die balans? En dan als we nog concreet ingaan op de doelen: de Rekenkamer stelt eigenlijk dat de doelen en de beoogde resultaten nog onvoldoende concreet zijn. Voor D66 is dat een heel belangrijk punt, juist omdat het nodig is om ook de voortgang te kunnen bewaken: waar werken we nu eigenlijk naartoe. Dus welke stappen ziet GS om de doelen concreter te maken en beter inzichtelijk te maken, zodat wij ook onze rol daarin als kaderstellend en controlerend beter kunnen uitvoeren? En daar hadden we ook nog wat concrete voorstellen voor. Zou GS misschien met een concreet actiepunt kunnen komen: hoe gaan we nou naar die circulariteit toe? Welke instrumenten gaan we daarvoor inzetten? En waar leggen we de prioriteit? En kan GS ook toezeggen om bij de totstandkoming van nieuw Beleidskader Economie expliciet een paragraaf Circulaire Economie op te nemen, zodat dat meer een integraal geheel wordt? En kan GS toelichten welke rol bestaande instrumenten, zoals bijvoorbeeld het Brightlands Future Fund, hierin kunnen spelen? En of de circulaire economie nadrukkelijker daarin kan worden meegenomen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Berghorst, van de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, dank u wel. Dank aan de Zuidelijke Rekenkamer voor dit uitstekende en uitvoerige rapport. En er is ook al heel veel over gezegd, dus ik ga vooral mij richten op een aantal aanbevelingen. Er is een aantal aanbevelingen gedaan en het College zegt daarvan dat ze die overneemt. En dat stemt positief, dat is fijn. En ik licht er graag even een aantal aanbevelingen uit, te beginnen aanbeveling A1. Die vraagt om een lerende aanpak, gericht op de samenwerking met andere overheden, kennisinstellingen en bedrijven. Aanbeveling A5, de circulaire economie als middel in plaats van einddoel. Aanbeveling A7, zorg voor onderlinge afstemming tussen provinciale instrumenten, en maak inzichtelijk hoe ieder instrument bijdraagt aan de maatschappelijke doelen van de circulaire economie. En aanbeveling A10, een circulaire economie als nadrukkelijker onderdeel van VTH en ruimtelijk beleid. En voor al deze vier aanbevelingen heb ik eigenlijk dezelfde vraag. Fijn dat het College deze aanbevelingen overneemt. Kan het College concreet maken hoe deze aanbevelingen opgevolgd gaan worden, en op welke termijn?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Loomans, van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja dank u wel, voorzitter. Ook mijn dank voor het ZRK-rapport. De nieuwe wereldwijde werkelijkheid zoals die zich in de afgelopen weken heeft geopenbaard, laat zien dat we er in Europa verstandig aan doen om onze afhankelijkheid van grondstoffen en energie van buiten Europa te verminderen. Het streven naar een circulaire economie kan hier substantieel aan bijdragen. En ongeacht of een 100% circulaire economie in 2050 nu wel of niet realiseerbaar is, als we onszelf geen ambitieuze doelen stellen gaan we er ook nooit komen. Ook in Limburg willen we ons steentje bijdragen aan die circulaire economie, en de ZRK heeft onderzocht of het Provinciaal beleid ook tot daadwerkelijke vooruitgang leidt. Helaas maakt dit rapport duidelijk dat de ontwikkelingen niet erg opschieten, dat de overgang naar die circulaire economie zich nog in een vroege ontwikkelfase bevindt, en dat de

doelstelling van 50% circulair in 2030 uit zicht is. De ZRK geeft vervolgens een aantal aanbevelingen voor PS en GS, die ongetwijfeld overgenomen zullen worden, maar die naar mijn mening zo algemeen omschreven zijn dat ik mij afvraag of die nu echt tot een versnelling gaan leiden die zo hard nodig is. Dus wat nu? En daarom heb ik voor GS een aantal vragen. Gaat GS nog steeds uit van de doelstelling dat we in 2030 het gebruik van de primaire abiotische grondstoffen ten opzichte van 2016 met 50% gereduceerd hebben? En zo ja, wat gaat het College dan doen om de achterstand in te halen? En zo nee, welk doel streven we dan wel na? Het ZRK-rapport vermeldt dat provinciale doelen onvoldoende concreet zijn uitgewerkt. En daarnaast zijn de data, zoals al eerder gezegd, met betrekking tot circulariteit beperkt en onzeker, waardoor voortgang onvoldoende meetbaar is. Als voorbeeld, het is ook al eerder genoemd, die 39% van het Limburgs afval, waarvan onbekend is hoe het wordt verwerkt. Dat lijkt me toch een substantiële hoeveelheid, dus hoe is het mogelijk dat we dat niet weten? Dus wat gaat GS concreet doen om hier verandering in te brengen? En wanneer wordt PS nader geïnformeerd over de vervolgstappen? Nu al?

De voorzitter: Drie minuten gaan snel om.

De heer Loomans (Horizon): Is er een tweede termijn, of …?

De voorzitter: Er is een korte tweede termijn van één minuut straks, ja.

De heer Loomans (Horizon): Dan komt mijn derde vraag wel bij de …

De voorzitter: Ja? Dank u wel. Dan geef ik tot slot graag het woord aan mevrouw Jiménez Hastenrath, van de fractie van de PVV.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. De kracht van herhaling, noem ik het maar. Laat ik beginnen met iets positiefs. De bevindingen van de Rekenkamer zijn helder, eerlijk, en misschien nog wel belangrijker: bruikbaar. Ze leggen precies de vinger op de zere plek: de circulaire economie in Limburg is geen voldongen feit, maar een ambitie in aanbouw. En daar is op zich niets mis mee, zolang we maar eerlijk zijn over waar we staan. Een stip op de horizon zetten voor 2050 is mooi, maar zonder routekaart, zonder duidelijke definities en zonder meetbare indicatoren blijft het vooral een stip. De Rekenkamer constateert terecht dat het ontbreekt aan houvast. We weten nog onvoldoende wat we precies meten, hoe we dat meten en wat succes eigenlijk betekent. Dat maakt sturen, controleren en onze taak als Provinciale Staten nog lastiger. En als je niet kunt meten, kun je ook niet weten of het beleid werkt. Dan blijft het bij mooie woorden en stevige ambities, maar zonder tastbaar resultaat. Tegelijkertijd wordt er wel een groot beroep gedaan op inzet, middelen en indirect op de Limburgse samenleving. Er wordt gesproken over experimenteren, risico’s nemen en belemmeringen doorbreken. Dat klinkt daadkrachtig, maar de vraag die mijn fractie dan stelt is ook simpel: wie draagt uiteindelijk de kosten van deze experimenten? En hoelang houden we dat vol? Voorzitter, soms lijkt het alsof we een ingewikkelde puzzel proberen te leggen, zonder te weten hoe het eindplaatje eruitziet, maar wel alvast de rekening krijgen voor de ontbrekende stukjes. En dan zeggen we tegen de Limburgers: geen zorgen, we zijn nog aan het experimenteren. Dat is een lastig verhaal om uit te leggen aan de mensen die gewoon willen weten waar het geld naartoe gaat. Daar komt bij dat de vergelijking met landelijke cijfers, zoals het materiaalgebruik tijdens en na de coronaperiode, weinig overtuigend is. In 2020 lag de wereld stil, in 2022

kwam alles weer langzaam op gang. Dat als maatstaf te nemen voor structurele vooruitgang is op zijn zachtst gezegd discutabel. Of om het luchtig te zeggen: als ik na een week bankhangen één keer naar de sportschool ga, ben ik nog geen topsporter. Wat mijn fractie betreft zit de kern van het probleem in de positionering van circulariteit. Terecht zegt de Rekenkamer: het is geen doel op zich, maar een middel. Maar een middel waarvoor precies? Welke maatschappelijke doelen worden hier geprioriteerd: klimaat, economische groei, leveringszekerheid? En hoe wegen we die tegen elkaar af? Daar ligt een duidelijke opdracht voor GS, niet alleen om ambities uit te spreken, maar om keuzes te maken, richting te geven en transparant te zijn over de voortgang. Want pas als die samenhang duidelijk is, kunnen wij als Staten onze controlerende rol goed vervullen. Voorzitter, ik wil afsluiten met te benadrukken dat wij de aanbeveling van de Rekenkamer in grote lijnen ondersteunen. Integendeel, we zien ze als een noodzakelijke stap richting beter en transparanter beleid. Meer duidelijkheid in doelen, meer inzicht in resultaten, en vooral meer grip voor ons als controlerend orgaan. Want uiteindelijk gaat het niet om mooie plannen op papier, maar om wat het ook daadwerkelijk oplevert voor de Limburgse samenleving. En dat is waar wij hier met elkaar verantwoordelijk zijn. Tot zover mijn termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen we aan bij de beantwoording van Gedeputeerde Staten. En Gedeputeerde heeft daarvoor wederom 22 minuten. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dank. Ook vanuit onze kant, maar dat hadden we volgens mij al in de brief kenbaar gemaakt, dank aan de Rekenkamer. We hebben ook, moet ik zeggen, bijzonder goede gesprekken gehad met de Rekenkamer over het rapport dat voorligt, in de bestuurlijke reflectie, maar ook daarna. Omdat wat voorligt, even los van de aandachtspunten die geformuleerd worden, voor iedereen wel een meetmoment in de tijd is, want wat we hier zien is dat we als Provincie met een heel duidelijke ambitie komen om de economie meer circulair te maken dan die nu is. En daar heeft u uw beeld bij gegeven vandaag, hoe u daarnaar kijkt, en soms met wat partij-ideologische kenmerken. Maar vaak ook toch met te onderstrepen dat het toch wel belangrijk is dat we deze beweging blijven maken met elkaar. En dat is ook de overtuiging van het College, laat dat helder zijn. Ik ben enorm voor het verder stimuleren van de circulaire economie, laat ik dat voorop stellen. Dat is ook een vraag van uw Staten. Dus blijven wij hierop inzetten? Zonder meer. Alleen, we zien ook hoe enorm gevoelig we zijn als Provincie Limburg voor zaken die we niet kunnen beïnvloeden, hoe ambitieus we hier ook met elkaar zijn, hoe eens we het ook met elkaar hier zijn in deze kamer, en soms ook oneens over een aantal thema's, hier zie je hoe het zich ook wel een beetje wreekt. Ik heb het niet over de meetmethode. Daar hebben we op gereageerd zoals we erop gereageerd hebben. En er is veel over te zeggen, maar uiteindelijk gaat het er denk ik, als we hier met elkaar zitten als volksvertegenwoordigers, ook om welk effect we met elkaar willen bereiken. Hoe gaan we uitleggen naar onze achterban dat we daadwerkelijk met de goede zaken bezig zijn? Hoe kunnen we uitleggen dat we bezig zijn om die circulaire economie meer vorm en inhoud te geven? Daar zie je ook wel hoe enorm kwetsbaar je bent, als Provincie. En ik heb dat vooral gezien toen – dat is alweer enige tijd geleden – ik op bezoek ging bij die ondernemingen die met heel goede businessmodellen, met heel innovatieve ideeën bezig waren, maar kapotgeconcurreerd werden door de markt. En niet alleen door onze eigen markt, maar door vooral de buitenlandse markt. En dan zie je gewoon jonge ondernemers, en ook wat minder jonge ondernemers, die een droom in duigen valt. En daarmee ook een beetje onze droom, waar wij als Provincie hard aan werken met elkaar, beleid voor maken, soms iets te veel papieren verschuiven, maar vooral zien bij die ondernemer zelf dat het daar gewoon niet lukt. En dat hebben we in het klein gezien, bij ondernemers. Dat is overigens niet klein voor

hun, laat dat duidelijk zien. Dat is heel groot voor hun, vaak met hun hele hebben en houwen zitten ze erin. En we zien het natuurlijk ook in het groot, daar waar het gaat om Chemelot bijvoorbeeld, ook een van de inzetten die u, Provinciale Staten, met name doet. Deze week was ik in Brussel, ik zat bij de Europese Commissie, en daar ging het precies over dit onderwerp. Daar staan we niet alleen in, laat dat helder zijn. Iedereen ziet op dit moment dat het enorm ingewikkeld is om die circulaire economie goed op gang te brengen. En dat heeft met heel veel dingen te maken, maar vooral ook met onze eigen autonomie, met name ook de positie van de EU. Ga ik het nu allemaal wegpraten van deze tafel? Helemaal niet, want ik ga zo antwoord geven op alle vragen, voorzitter. Maar ik geef wel aan: dit is een worsteling die we met elkaar moeten maken, in een wereld waarin de invloedssfeer van het buitenland veel groter is dan onze eigen invloedssfeer zoals we deze kennen in deze kamer. En ik vind dat best kwetsbaar. Maar het is ook wel een goed moment … Ik had net even een *entre nous* met uw voorzitter, die zei: eigenlijk zou het alleen over de aandachtspunten van de Rekenkamer moeten gaan, en het debat wordt wat breder gevoerd. En eigenlijk ben ik daar wel blij mee, dat we dat debat nu wat breder kunnen voeren. Want dat geeft ons ook richting, dat geeft ons ook houvast op de wijze waarop u nu kijkt naar deze toch heel cruciale ontwikkeling in de samenleving. Want dat vind ik het. Ik vind gewoon dat we die beweging naar die circulaire economie moeten blijven maken met elkaar. En niet ons moeten overgeven omdat de wereld zo is zoals die is. Ik ben u zeer dankbaar voor uw beelden, uw kritische vragen erover, maar ook hoop ik in ieder geval in de tweede termijn ook te horen of u daar ook nog wat opmerkingen kunt plaatsen naar ons toe die ons ook nog aansporen. Niet dat dat per se nodig is, maar vanuit uw perspectief. Want u praat ook met ondernemers. Wij praten heel vaak met ondernemers, ook hier in Limburg, en zien dat die wel degelijk bezig zijn met het thema duurzaamheid en circulariteit, maar dat het ook voor hen onmogelijk is op dit moment om daar een ontwikkeling in te maken, omdat het gewoon slecht gaat met de zaak, of het gaat over een stukje wet- en regelgeving, of het gaat over een stukje beprijzing. En we weten dat op dit moment de situatie in Nederland en in Limburg niet ideaal is om die kanteling te maken van lineair naar circulair. Maar we blijven er wel op inzetten. Dan denkt u misschien: die Satijn, die is een beetje eigenwijs. Ik laat dat oordeel aan u over, maar ik vind wel dat we hier met elkaar een opgave hebben. Omdat ik ook echt, en het College ook echt gelooft in die omzet naar circulaire economie. Laat ik dat voorop stellen voorzitter, dat is hoe we daarnaar kijken. En dan ga ik over tot de beantwoording van de vragen, want die heb ik sowieso te beantwoorden in de 22 minuten.

De voorzitter: Maar er zijn eerst nog wat vragen. Uw betoog heeft vragen opgeroepen. Ik weet niet wie van u tweeën eerder was, maar ik ga de heer Hanegraaff als eerste de vraag laten stellen.

De heer Hanegraaff (CDA): Nee, bedankt voor de beantwoording. Ik deel natuurlijk die onzekerheid, en ik ben ook helemaal geen expert op het gebied van circulariteit en wat de beste manier is om straks strategisch autonoom te worden. Ik kijk puur ook meer vanuit een economische hoek. Dus ik vraag mij af, u bent dan bij de Commissie geweest: hoe wordt daar op dit moment over circulariteit gepraat, in het bredere plaatje van verduurzaming? Dus ik ben er heilig van overtuigd: we moeten verduurzamen, al is het alleen maar voor de strategische autonomie. Het moet gebeuren. Maar je kan een euro maar één keer uitgeven. Dus om nou zo snel mogelijk strategisch autonoom te worden, dan zou ik puur als een leek zeggen: dan investeer je eerst in hernieuwbare energie, en zorgt ervoor dat, weet ik veel, kerncentrales, windmolens, de hele reutemeteut … En circulariteit zie ik toch meer als iets wat je langzaam blijft ontwikkelen in de hoop dat je dan op de heel lange termijn ook volledig circulair wordt, zeg ik puur als leek, hè. Dus hoe wordt daar binnen de Commissie over gedacht? Is dit ook de lijn die u

gehoord heeft, die de Gedeputeerde gehoord heeft? Of zitten ze daar nog, wel heel breed eigenlijk, heel erg alle poten evenveel aandacht te geven?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: De Commissie zit daar heel actief en overtuigd in. En wat zij zien, en dat hebben we met zijn allen gezien de afgelopen weken ook weer, met allerlei verkeerde voorbeelden in de wereld, daar waar het gaat om de ontwikkeling van energieprijzen bijvoorbeeld. De Commissie ziet in dat de positie van Europa, van de EU, enorm kwetsbaar is geworden en wil nu echt, daar waar ze het kunnen, met hun eigen wetgeving tot de actiestand overgaan. Daarom hebben ze ook heel breed geconsulteerd deze week. En daar zat zowel de industrie bij als wij als regio. Wij zaten daar als regio bij, als vertegenwoordiger van alle regio's in de EU. Willen ze echt weten wat er nodig is. En ze zeggen ook heel duidelijk: jullie zijn aan zet. Niet zozeer dat ze dat van zich af duwen, maar dat wij input kunnen leveren op datgene wat wij nu zien. Dus dat wat wij hier vandaag met elkaar signaleren hebben we daar overgebracht, van: dat is hoe het beleefd wordt. Dit is het directe gevaar wat ontstaan is in de regio's, dus ook in de provincie Limburg, als we op de manier blijven doorgaan zoals we nu doorgaan in de EU. Als het beleid blijft zoals het nu is, met een kapotgeconcurreerde industrie, die voor een groot deel datgene wat mevrouw Boven en ik heel graag willen, dat die economie van lineair naar meer circulair gaat, dat gewoon niet kunnen opbrengen omdat ze verlies draaien op dit moment, omdat ze gewoon overleven om te kunnen blijven bestaan. Dan hebben we het ook over de basisindustrie, bijvoorbeeld. En blij, nogmaals, met de inzet ook van dit parlement onder aanvoering van mevrouw Smeets om te komen tot de redding van die basisindustrie, bij wijze van spreken. Maar zo nauw hangt het met elkaar samen en is daarmee ook weer een direct gevaar voor een deel van de welvaart in de regio's. Dat hebben wij daar klip en klaar duidelijk gemaakt en daar staan ze heel erg voor open. De top van de Europese Commissie zat daarbij en die hebben ook heel erg uitgedrukt dat ze dat belangrijk vinden. Dus om even uw vraag direct te beantwoorden: ze nemen dat heel serieus. Ze nemen het heel serieus.

De voorzitter: De heer Jacobs.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Ja, dank u wel. Ik vond het een helder verhaal dat u vertelde, maar ik snap het niet helemaal. Ik ben ook geen econoom. Maar in principe, op het moment dat je inzet op circulaire economie en iemand van buitenaf, een land van buitenaf, doet dat niet – de circulaire economie kan op dit moment niet concurreren met de lineaire economie – hoe kun je dat dan … Want dan haal je de hele globalisering die is ontstaan weg. Want dan zul je echt schotten moeten gaan plaatsen tussen landen. Want wil je dat concurrerend maken, zul je oftewel met importheffingen moeten gaan tellen of je moet subsidiëren. Anders kun je toch nooit als eiland overgaan op een circulaire economie, terwijl de rest van de wereld gewoon op een lineaire economie blijft hangen? Dan zijn we hier toch een utopisch verhaal met elkaar aan het vertellen? Of zie ik dat verkeerd, als niet-econoom?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik druk me wat minder sterk uit qua woorden dan u dat doet, maar op dit moment is er natuurlijk sprake van een scheefgroei daar waar het gaat tussen de continenten en tussen de industrieën in de wereld. Dus het beeld dat u schetst, dat is op dit moment aan de hand. En daarom is het

op dit moment voor Europese, maar vooral ook voor Nederlandse industrie heel lastig om die verandering in te zetten, hoewel ze dat heel graag willen. En dat heeft alles te maken met de positie van: kun je het financieren of niet, en ben je in staat om binnen een bepaalde periode die transitie te kunnen doormaken? Dus het beeld dat u schetst, dat er sprake is van een globaal level playing field, dat is er gewoon niet. Dus er is geen eerlijke concurrentie op dit moment. En dat is precies het betoog dat ik, althans onderdeel van het betoog dat ik in het begin hield. We hadden best een heel aantal heel innovatieve ondernemers in Limburg daar waar het ging om plastic recycling. Ze zijn gewoon ten onder gegaan omdat andere landen, andere continenten heel goedkoop plastic aan het dumpen zijn hier in de EU, of in Nederland, hoe u het wil bekijken. Ze gaan er gewoon aan ten onder en dan maken andere bedrijven een rationele keuze. Ze willen gewoon de laagste prijs betalen, en dat is dan niet voor mooi, hoogwaardig, innovatief gerecycled plastic, maar ze kiezen voor het gedumpte plastic, vanuit China in dit geval. En in die wereld, heel even kort geschetst, daar leven we op dit moment in. Daar zijn we nu met zijn allen een beetje wakker van aan het worden. In ieder geval, deze Staten zijn heel erg wakker. Maar bij de EU, heb ik zojuist gezegd, zijn ze dat ondertussen ook. Maar dat is wel de situatie waar we in zitten. En daar hebben we ook last van met ons beleid – zo eerlijk moeten we ook zijn. De transitie die wij heel graag willen inzetten in Limburg, heeft daar ook last van. Want wij hebben ook last van diezelfde concurrentiebeperkende inzet vanuit andere continenten. Dat is gewoon echt een feit.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja voorzitter, ik ben blij dat wij allemaal hier zien dat wij onszelf eigenlijk de afgelopen jaren, decennia, echt hebben verpatst aan het buitenland, zowel nationaal als internationaal. En de vraag die ik aan de Gedeputeerde wil stellen is toch: wat zijn nou uw eisen geweest bij de Europese Commissie? Wat heeft u daar op tafel gelegd?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, het was geen gesprek waar we eisen op tafel hebben gelegd. Ze zijn met ons het gesprek aangegaan: wat vinden de regio's belangrijk? En dat hebben wij onderstreept. En alles wat ik zojuist gezegd heb, kunt u daarin terugvinden. Dat is gewoon minder wet- en regelgeving die deze transitie in de weg staat. Dus maak het ook voor bedrijven en voor instellingen veel interessanter, veel laagdrempeliger, veel kostenvriendelijker om deze transitie met elkaar te maken. Maar jaag hem ondertussen ook aan. Maar doe dat niet met beperkende maatregelen, maar doe dat met aanjagende maatregelen. En wat we natuurlijk in Europa hebben gezien de afgelopen jaren, is dat er heel veel meer regels zijn gekomen, waardoor die beperking opliep en waardoor ook de concurrentiepositie van de EU als zodanig schade heeft opgelopen ten opzichte van andere landen. Met de overtuiging die wij hier met elkaar hebben, en die we ook in Nederland hebben en misschien ook wel in West-Europa hebben – en ook daar zie je wel wat verschillen, ook binnen de EU overigens – hebben zij niet te maken gehad en konden daarmee een andere positie innemen. En daar hebben we echt met zijn allen last van.

De voorzitter: Een vervolgvraag van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, toch nog een kleine vervolgvraag. Want is het dan niet zo dat we er juist voor moeten kiezen, ook op nationale schaal en op Europese schaal, dat we eigenlijk de vervuilende industrie

toch veroordelen, in die zin dat dat niet bijdraagt aan een circulaire economie waar we toch met zijn allen naartoe willen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik weet niet zo heel erg goed wat u dan bedoelt met veroordelen van de industrie. Want die industrie is ervan overtuigd dat het anders moet. Alleen kunnen zij niet anders. Of ze kunnen de keuze niet maken, of ze kunnen niet financieren. Dat is de overtuiging die ik heb gezien bij de Commissie, die hebben ze daar uitgesproken. En dan moet ik ze maar even op hun woord geloven, net zoals ze mij op mijn woord moeten geloven. Maar dus, die veroordeling gaat me iets te ver. We moeten ze gewoon in de gelegenheid stellen om die beweging te kunnen maken. En dat is precies wat we ook proberen te bewerkstelligen, ook naar aanleiding van uw motie, in het nieuwe clusterplan rondom Chemelot dat op dit moment druk wordt uitontwikkeld. En dat is niet veroordelen. Want u heeft ze ook niet veroordeeld in de motie, als Staten, u heeft ze opgeroepen tot. Ons opgeroepen tot, maar ook de industrie. En als je dat gesprek met elkaar aangaat, en je schept ook de voorwaarden dat dat kan, dan zie ik ze dat doen. Alleen, die situatie is er nog niet. Ik wil toch overgaan tot het beantwoorden van de vragen.

De voorzitter: Ik wou net zeggen: gezien de tijd … Ja.

Gedeputeerde Satijn: Ja nee, u zit al streng naar me te kijken. En dan ga ik alleen de vragen beantwoorden die in het betoog niet aan de orde zijn geweest. Circulaire economie betekent wat mij betreft in ieder geval dat we grondstoffen zo efficiënt mogelijk gebruiken door producten en materialen te hergebruiken, repareren en recyclen, zodat afval wordt voorkomen en de waarde van het geheel behouden blijft. Dat is even mijn theorie, drie zinnen. U stelt nog de vraag: hoe circulair zijn we nu, uitgedrukt in percentages? Nou, je ziet dat Limburg gelijkloopt met Nederland. Dat zit zo in de range van 5%. Dus de weg die we voor ons hebben liggen is nog heel lang. Maar ik heb in mijn betoog hopelijk uitgelegd dat we daar in ieder geval met elkaar nog wat uitdagingen hebben. U stelt ook de vraag: gaat een circulaire economie een ondernemer geld kosten? Het hangt een beetje af van wat je bedoelt met: gaat het hem geld kosten. Op dit moment is het niet aantrekkelijk om dat te doen. Dat proberen we wel te doen; we hebben daar een aantal stimuleringsmaatregelen voor. Maar je ziet ook dat bedrijven echt zeggen: ik wil liever op dit moment overleven dan dat ik extra ga investeren in iets waarvan ik de uitkomst op dit moment niet weet, althans waar het gaat over de bedrijfsresultaten. Dus daar hebben we echt ook nog met elkaar werk te doen. Dan heeft u gezegd: het Uitvoeringsprogramma van de Provincie inzake VTH gaat verder dan het IPO. Wat ons betreft is dat niet zo, want wat ons betreft gaat het Uitvoeringsprogramma niet verder dan de Bouwstenenvisie.
Wat de Omgevingsdienst wel doet, is toetsen van een aantal activiteiten rondom afvalstromen en geldende wet- in de regelgeving. En we zijn wel met de Omgevingsdienst is gesprek, of beter gezegd een traject gestart, om hun daar verder in te laten ontwikkelen. Dus ze maken wel stappen, maar wat ons betreft is het niet conform de stelling zoals u die heeft ingenomen c.q. aan ons gevraagd heeft. Dan kom ik bij LOKAAL-LIMBURG uit: de reactie van het College op de belemmeringen op pagina 28. Ik heb dat feitelijk zojuist al in mijn betoog aangegeven. We zien, samen met de Rekenkamer, dat er echt wel sprake is van belemmeringen, regelgeving, marktwerking, internationale concurrentie. Maar we proberen toch – en dat is dan wel even in de overtuiging die we met elkaar hier hebben – om buiten die heel

kritische ontwikkelingen om ons heen toch stappen met elkaar te maken. Dus daar waar het kan proberen we dat wel te doen. Dus ook als die volgende ondernemer zich hier in Limburg aandient die toch die stap wil maken, dan gaan we toch kijken of we dat kunnen doen, ondanks dat we weten dat het een ingewikkelde markt is. Dus feitelijk kunt u aan ons vragen dat we realistisch zijn en misschien ook wel een beetje pragmatisch. Maar toch blijven we geloven in de doelstelling om samen met elkaar die eerste stap te zetten naar die circulaire economie. De opmerking die u maakte over de gemeenten ondersteunen, neem ik heel serieus. Daar gaan we ook nog een actie op zetten. Zeker ook nu we nieuwe gemeentebesturen krijgen denk ik dat het een mooi moment is om dit daar stevig onder de aandacht te brengen. En niet alleen met de gemeentebesturen zelf, want dan zitten we weer op bestuurlijk niveau, maar dat wij samen met hen in gesprek gaan: hoe kunnen we hun lokale initiatieven verder ondersteunen.

De voorzitter: De heer Van den Beucken heeft daar nog een vraag over.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dat laatste doet mij uiteraard heel veel deugd om te horen, ik vind dat zo'n wezenlijke, ik vind dat zo'n belangrijke. Is dat niet iets wat je als een toezegging moet kunnen noteren, zo meteen?

Gedeputeerde Satijn: Ik ga daar eens even goed over nadenken. Ik kom daar in tweede termijn op terug, voorzitter. Ik kom even bij de VVD uit. De Rekenkamer stelt dat de daling in grondstoffenverbruik vooral komt door de … Ja, de gesignaleerde daling van circa 90% is wat ons betreft grotendeels het gevolg van administratieve, methodologische effecten in de data en geen daadwerkelijke structurele afname. Dat is het beeld zoals wij dat hebben. En dat beeld is inmiddels ook bevestigd door een nadere analyse, ook mede op ons verzoek, van het CBS. Dan kom ik uit bij het CDA. Ik heb denk ik een aantal van die zaken al in mijn brede betoog beantwoord. U zegt: is circulariteit het meest voor de hand liggende model, ook richting duurzaamheid? Nogmaals, in de gesprekken die wij hebben met ondernemers – en we komen vaak bij ondernemers over de vloer – is het altijd een thema, ze zijn er altijd mee bezig, op de een of andere manier. Maar leggen ook uit waarom ze het wel of niet kunnen doen of in welke stappen ze dat gaan doen. Dus het is niet iets wat nog echt tussen de oren moet komen van de meeste ondernemers. We brengen het wel iedere keer op, omdat het onderdeel is van ons beleid, zowel verduurzaming als circulariteit. Maar ze geven ook vaak hun praktische bezwaren aan waarom ze er niet aan toekomen of deels aan toekomen. Dus hopelijk is dat een beetje een duiding op uw vraag. Wat zijn de consequenties van het niet halen van doelstellingen? Dat lijkt me evident. Dan zijn we niet geslaagd in onze missie om het meer te laten ontwikkelen dan nu kan, bij wijze van spreken. Dan heb je een eerlijk gesprek met elkaar te voeren. Maar daarom vind ik het ook heel belangrijk om de context heel duidelijk te schetsen. Maar ook heel duidelijk aan te geven: we maken daar waar we kunnen ondernemers ook echt bewust van de realistische maar ook pragmatische stappen die ze wél kunnen nemen. Dus we blijven dat wel aanmoedigen en aanjagen.

De voorzitter: De heer Hanegraaff heeft daar nog een vraag over.

De heer Hanegraaff (CDA): Natuurlijk, je haalt je ambitie niet, dat is vervelend. Maar er zijn vervelendere dingen dan je ambitie niet halen, en dat is als weer een natuurclub een rechtszaak gaat aanspannen en alles weer plat ligt Dus dit staat volgens mij gewoon in de Klimaatwet, dus dat is juridisch vastgelegd. Dus

ik vraag meer echt naar: wordt er nu al onderzocht van, stel, je haalt dit soort doelstellingen niet, gaan we daar weer juridische consequenties aan verbinden? Bijvoorbeeld dat bedrijven verplicht worden om met recycling en dergelijke te werken? Wat ze misschien helemaal niet kunnen en dat ze daardoor failliet gaan. Dus wordt daar al naar gekeken? En zo nee, graag doen.

Gedeputeerde Satijn: We hebben dat wel bekeken. Wat ons betreft, de analyse die wij hebben gemaakt zijn dat richtinggevende cijfers en geen verplichtende cijfers. En is het ons beeld niet dat dit kan worden gehouden tegen ondernemingen of andere instellingen, die zich hier mogelijk toe hebben gecommitteerd in een negatieve zin zoals u dat schetst. Dat is ons beeld op dit moment. Dan ga ik naar de BBB: hoe gaat GS borgen dat circulariteit integraal en doelmatig wordt toegepast? We doen dat nadrukkelijk door dat te verankeren in onze instrumenten. En dat zijn ook interne instrumenten, daar waar het gaat om inkoop- en subsidieverordeningen, et cetera, maar ook in het ruimtelijk beleid. En wat natuurlijk ook een opgave is: dat we dat ook intern integraal laten wegen. Dus wat ons betreft wordt dat ook een onderdeel van onze besluitvormingscyclus intern. Dat ziet u dan iets minder snel dan dat wij dat zien. Maar dat is een duidelijke inzet die we hier intern doen. En dat is ook op sommige onderdelen al onderdeel van de diverse aanbestedingen die lopen vanuit dit huis. Dus dat wordt ook al geïmplementeerd. De circulaire inkoop. Ja, in het MVOI actieplan … at is nu in concept vastgesteld door circulaire inkoop verder vormgegeven voor de eigen organisatie. Dat willen we ook eerst even beproeven hoe dat gaat, om ook – we hebben het hier net even over de markt gehad – te bezien hoe dat valt. **En daar kunnen we ook prima t.z.t. even over berichten, want dat is ook wel de behoefte die u heeft uitgesproken. Dus dat is de tweede toezegging die we gaan doen, naast de toezegging aan de heer Van den Beucken, dat wij in ieder geval ook de Staten laten weten hoe dat interne proces verloopt, en wat de reacties vanuit de markt erop zijn.** Dat we ook een beeld kunnen vormen hoe realistisch dat is, en hoe ver we die implementatie ook vorm kunnen geven met ons eigen interne beleid. En daarmee wil ik ook bevestigen dat dat wat ons betreft niet moet leiden tot extra regeldruk, in ieder geval vanuit dit huis, naar ondernemers. Want dat was uw volgende vraag, dus die kan ik bevestigend beantwoorden.

De voorzitter: Ik wil u nog vragen wat de termijn is van de toezeggingen.

Gedeputeerde Satijn: Dan kijk ik even naar rechts, want dat actieplan wordt ook nog verder ontwikkeld. Wat is de termijn?

Griffie: De verwachting is dat we dat in het tweede kwartaal zouden moeten kunnen, de MVOI.

Gedeputeerde Satijn: Dus **voor het begin van het derde kwartaal** krijgt u daar een brief over van het College. Dank u wel. Wat wij belangrijk vinden voorzitter, en dat is eigenlijk de na-opmerking bij de toezegging aan de heer Zeedzen, is dat we ook met deze informatie dan ook terug willen keren, niet alleen naar u maar ook naar de maatschappij, maar ook naar de ondernemers zelf. We hebben overigens daar ook heel nadrukkelijk gesprekken over met vertegenwoordigende partijen als MKB Limburg en LWV, die dat ook heel belangrijk vinden. Maar ook daar zie je eigenlijk dezelfde reflectie die ik ook een beetje in het groot heb gedaan zojuist, over de EU. Dat klinkt altijd wel heel groot. Maar daar zie je ook dat ondernemers het toch nog wel heel ingewikkeld vinden tot op zekere hoogte, om bepaalde zaken te implementeren terwijl ze niet zeker weten wat voor een effect dat heeft op hun bedrijfshuishouding dan wel de bedrijfsresultaten. Maar ik zeg u wel toe dat we onderdeel van die brief dan ook maken hoe dat

dan geland is bij de ondernemers. Ik kom bij mevrouw Smeets uit, de vraag over MVOI heb ik al beantwoord. Wat hebben we tot nu toe gerealiseerd ten aanzien van het uitvoeringsprogramma? De eerste resultaten zijn wel zichtbaar, onder andere bij circulaire inkoop en samenwerking met partners. Maar we zien ook wel dat het hier en daar nog wel wat lerend vermogen nodig heeft, zowel van onszelf als ook van de partijen in het veld. Dus wat dat betreft is het toch wel een beleidskader in ontwikkeling. Dat wisten we ook wel toen wij hiermee begonnen, aan het begin van deze bestuursperiode. We wilden ook nadrukkelijk doorzetten, omdat we ook echt die overtuiging hebben dat die circulaire economie er ook wat ons betreft moet komen. Dat kan ik niet vaak genoeg herhalen, voorzitter. Dus wat dat betreft blijft dat kansen benutten binnen de mogelijkheden die er zijn, zou ik willen zeggen. Zo realistisch moeten we zijn. En dat geldt ook voor het niet behalen van die doelen. Ik denk dat de heer Hanegraaff dat zojuist al zei, dat is dan in die zin zuur. Maar ik wil in ieder geval dat als wij hier in 2027 het einde hebben aan deze bestuursperiode, dat we tegen elkaar kunnen zeggen dat we er alles uitgehaald hebben wat erin zit. Nogmaals, een aantal ontwikkelingen is ook nog gaande, dus ik heb al vaak genoeg, denk ik, naar een aantal moties van deze Staten verwezen. Het is een beleidskader dat in ontwikkeling is, maar wel taai is, gelet op de marktomstandigheden en dus ook de bereidwilligheid van partijen om daarin mee te bewegen. Maar nogmaals, dat blijven we wel doen. Maar we hebben er in ieder geval eind van deze bestuursperiode met elkaar echt de maat in te nemen. Dan kom ik bij de heer Sol uit. Die ging wat verder in op de vier aandachtsgebieden.

De voorzitter: Mevrouw Smeets heeft toch nog een vraag voor u.

Mevrouw Smeets (SP): Ja voorzitter, ik was nog even aan het afwachten, maar de heer Sol vermeldde de factsheet van 2025, met de status van de circulaire economie. En ik zou het heel prettig en wenselijk vinden als de Gedeputeerde kan toezeggen dat we die ook voor 2026 krijgen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat kan. En misschien dat ik dan – want dat was ook de vraag van de heer Sol – **wat verder kan expliciteren waar we dan staan. Dan is dat de derde toezegging** die ik daarop doe. Dan hoef ik die vraag niet meer te beantwoorden, dan gaan we ook efficiënt om met de tijd. Dan is dat een toezegging aan mevrouw Smeets of de heer Sol? Gaan we daar ruzie over krijgen, of…

De heer Sol (GroenLinks): Daar gaan wij geen ruzie over krijgen.

Gedeputeerde Satijn: Dan krijgen wij dat ook niet, vrees ik. Dat is een toezegging aan mevrouw Smeets. Dan kom ik bij de Partij voor de Dieren. Zojuist is al beantwoord: eind Q2, 2026 is het actieplan MVOI afgerond. Dan wordt wat ons betreft ook circulariteit systematisch meegenomen, in de aanbesteding. Ik heb zojuist al in mijn antwoord op de heer Zeedzen aangegeven hoe we dat willen aanpakken en hoe we dat willen terugrapporteren aan u. Welke ruimtelijke maatregelen zijn opgenomen in de POVI en hoe die bijdragen aan circulariteit. Aanwijzen van bedrijventerreinen van provinciaal belang in de POVI en in het verlengde daarvan instructieregels opnemen voor planologische bescherming, daarin kunnen we dat met elkaar dus doen. Dus we kunnen ook echt – feitelijk gaat u dat vaststellen – kun je via die instrumenten natuurlijk ook inzetten op circulariteit, milieuruimte die er is in ruimtelijke zin. Dus u heeft daar zelf ook een rol in als u de POVI vaststelt, welke maatregelen u erin opneemt, via de instructieregels rondom

bijvoorbeeld bedrijventerreinen. Wordt milieuruimte exclusief gereserveerd via nog vast te stellen instructieregels? Het is niet mogelijk exclusief de milieuruimte te claimen. Er bestaat ook nog zoiets als overgangsrecht voor gevestigde bedrijven. Wel geven die instructieregels gemeenten handvatten om toekomstig gebruik van de milieuruimte te optimaliseren. Dat is het antwoord op de vraag die u stelde, rondom die instructieregels rondom bedrijventerreinen. U heeft ook gevraagd: kunt u niet meer inzetten op initiatieven bovenaan de R-ladder? Hier gaan we wel nadrukkelijk op sturen. Een soort provinciaal hergebruik en levensduurverlenging. Wat wij wel zien als we naar de hele keten kijken: dat je de inzet over de hele keten moet blijven inzetten en niet alleen op de hoogste regionen van de R-ladder. Dus ja, daar kunnen we meer nadruk op vestigen, bij wijze van spreken. Maar de inzet op de hele keten is wat ons betreft nog steeds nodig, wil je daar uiteindelijk effecten van circulaire economie in het geheel kunnen blijven zien. Maar uw vraag wordt dus positief beantwoord.

De voorzitter: U heeft nog vijf minuten.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Dan kom ik bij de heer Hennissen uit. Kan GS toelichten welke stappen gezet worden om tot betere en meer eenduidige indicatoren te komen? Ja, dat was eigenlijk ook het goede gesprek dat wij hadden met de Rekenkamer zelf. Ze hebben een haarscherpe analyse gemaakt van de indicatoren, daar waren we ook heel erg blij mee. Ze hadden ook een aantal cijfers van CBS redelijk goed uit elkaar getrokken om te bezien of dat een doelmatige rapportage was of niet. We zijn daar ook nog over in gesprek met het IPO en met CBS zelf. Ze hadden een heel terechte analyse gemaakt. Dus ja, we gaan gebruikmaken van de gesprekken die we nu hebben met CBS, om die cijfers verder te verscherpen, nogmaals, als conclusie van de terechte opmerking van de Rekenkamer. We hopen daar zo snel mogelijk op terug te kunnen komen. Maar we zaten ook in dat bestuurlijke gesprek echt met elkaar af te vinken, van: hoe kunnen wij nu ervoor zorgen dat we het wel op de goede manier doen. Daar hadden we niet allebei een pasklaar antwoord op, maar dat gaan we wel inzetten. U vraagt ook: wanneer blijft het niet alleen bij woorden, maar gaan we ook over tot daden? Dat spreekt mij zeer aan. We weten wel in deze bestuursperiode dat die indicatoren natuurlijk wel heel belangrijk zijn voor de Staten, natuurlijk om het beleid gewoon te kunnen volgen. Dus wij vinden die meetbaarheid wel heel belangrijk. Daar heeft de Rekenkamer ook een heel duidelijk advies op uitgebracht. Maar uiteindelijk heeft u gelijk: het moet ook blijken door acties in het veld, en niet een soort van papieren exercitie worden die we hier met elkaar doen en daarmee stellen we elkaar tevreden. Ik denk dat we tevreden moeten zijn als we een duidelijke meting kunnen opleveren. Maar ook dat we kunnen zien dat we in onze maatschappij, daar waar we hier met elkaar voor zitten, ook echt de effecten van het beleid terug zien komen. Circulaire economie is een belangrijke pijler in het economisch beleidskader, net zo goed als verduurzaming dat is. En ik zei ook: dat gaat vaak ook hand in hand. Dus ook als wij naar projecten kijken met het bedrijfsleven of met instellingen, zijn die allebei enorm belangrijk. Dus wat dat betreft is daar weinig onderscheid in, wat ons betreft. En ik heb u zojuist ook al, althans tegen uw Staten, althans tegen de commissie, gezegd: het is ook iedere keer een thema als wij met ondernemers het gesprek voeren. Ook als wij op werkbezoek gaan, wat we vrij frequent doen. Ik was ook deze week nog in Sittard-Geleen bij een cateraar, bij wijze van spreken – ik weet niet of ik dat mag zeggen van haar, maar goed, maar even mijn categorie – en daar heb je ook hier gesprekken over, ook over verduurzaming, maar ook over hergebruik, voedselverspilling, dat soort zaken. En daar hebben echt ondernemers heel goede voorbeelden van. Dus het wordt altijd ter sprake gebracht. En ik vind op zich uw vraag om met een actieplan te komen wel een heel sportieve, eerlijk gezegd. En daarom wil ik ook even deze commissie afwachten voorzitter, voordat ik

tot een vierde toezegging overga. Want het is ook een vorm van een … Niet een herijking van je beleid, want daar gaat u zelf over. Maar het gesprek dat we hierover hebben met elkaar, vond ik wel noodzakelijk. Vandaar dat ik ook ben begonnen met mijn inleiding over het gesprek dat we nu bij de EU hebben gehad. Niet dat we tot grootse wijzigingen over willen gaan, maar soms moet je ook pragmatisch met elkaar kunnen zijn. Dus dat actieplan vind ik helemaal niet zo'n verkeerde inzet, maar ik moet er nog even over nadenken hoe we dat gaan doen zonder dat we natuurlijk de formele rol van u als beleids- en kaderstellend gaan doorkruisen. Maar daar komen we vast en zeker wel uit, is mijn beeld.

De voorzitter: Mevrouw Smeets heeft er een vraag over.

Mevrouw Smeets (SP): Maar volgens mij heeft u al een actieplan uitgewerkt, Gedeputeerde. Want u heeft namelijk een Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027, Op weg naar 2030. Dus ik zou zeggen, bespaar u de moeite en richt u vooral op het uitvoeren van alles wat al in dat uitvoeringsprogramma is opgenomen.

De voorzitter: Dat was geen vraag, maar eerder een suggestie.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik zal erover nadenken dan voorzitter, over de suggestie. BFF, Brightlands Future Fund in relatie tot circulaire … Ja, honderd procent. Dus als daar initiatieven uit voortkomen die daarin gefinancierd kunnen worden – als het fonds er is, het is er nog niet, er is slechts een beginbesluit genomen door deze Staten – dan is dat zeker een van de gebieden waar we op kunnen faciliteren. U vraagt of wij al voor de komende bestuursperiode kunnen toezeggen dat er een nieuw beleidskader komt. Laat ik daar heel conservatief in zijn: laten we dat nu aan de volgende Staten en het volgende College overlaten. Maar ik snap uw verzoek tot continuering. U heeft ook dit College horen zeggen hoe belangrijk we dit vinden en die boodschap geven we wel heel graag door aan een volgend College. Maar daar zullen eerst nieuwe verkiezingen voor nodig zijn. Dus dat is mijn antwoord daarop. De vraag van mevrouw Berghorst: kan het College concreet maken hoe de aanbevelingen opgevolgd worden en op welke termijn? Ik heb daar zojuist al een aantal antwoorden op gegeven, wat mij betreft liever gisteren dan vandaag. We zijn met een aantal aanbevelingen ook bezig. Daar waren ook mijn antwoorden aan mevrouw Boven op van toepassing, daar waar het gaat om het ruimtelijk gedeelte. Dat zit wat meer bij de POVI, daar gaat u zelf nog over in gesprek met elkaar. Maar wat mij betreft, de aanbevelingen waar we het hier met elkaar over hebben die kunnen leiden tot een verscherping al dan niet van een bestaand uitvoeringskader – voorzichtig zijn – wil ik zo snel mogelijk nemen. En ik heb zojuist al een aantal termijnen doorgegeven. Dus ik zou eigenlijk eind Q2 dit jaar u een brief willen sturen waarin we dat allemaal meenemen, omdat ik ook denk dat we dan nog met de mogelijke aanscherpingen, al dan niet van het uitvoeringskader, echt nog een aantal zaken in beweging kunnen zetten. Ik kom uit bij de heer Loomans van partij Horizon. Die had een aantal vragen gesteld over de reductie van 50%. Daar ben ik al even op ingegaan. Wat ons betreft lopen we daar niet goed op, als ik het zo mag zeggen. Dat heb ik zojuist al aangegeven. En we blijven bij de analyse van de heer Hanegraaff: doel missen is dan één ding, maar laten we er alles uithalen wat er nog in zit. U had nog gevraagd naar de verbetering van de afvalcijfers. Wij gaan de dataverzameling verbeteren, in samenwerking met CBS, IPO en andere partners. Dat is feitelijk ook een deel van de aanbeveling, dus daar komen we ook snel op terug. Dus daar zijn we druk mee in gesprek, ook naar aanleiding van ons bestuurlijk reflectiegesprek met de Rekenkamer. En dan kom ik bij mevrouw Jiménez Hastenrath uit, van de PVV. Betaalt de burger de

rekening van dit experimenteren? Nou, wat ons betreft niet. We zetten publieke middelen gericht in om de transitie op gang te brengen, maar dat betekent ook dat je af en toe risico's moeten nemen. Dus niet alles lukt. Maar we zien gelukkig wel dat, en dat heb ik denk ik al drie keer in de beantwoording gezegd, dat de overtuiging bij ondernemers en bij inwoners van deze provincie rondom duurzaamheid en circulariteit er wel degelijk is, maar dat het soms ook ligt aan de omstandigheden waarom je dat wel of niet kunt doen, voorzitter. En daarmee sluit ik deze eerste termijn af.

De voorzitter: Dank u wel. En mevrouw Boven had nog een vraag voor u. En mevrouw Jiménez Hastenrath ook nog, dan? Ja. Dan geef ik mevrouw Jiménez Hastenrath eerst het woord.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ja dank, voorzitter. Mijn vraag is eigenlijk of er al een lobby bestaat ook naar Brussel toe. Want zij zijn uiteindelijk wel diegenen die deze ondernemers de belemmeringen opleggen. En ik vind dat zij er dan ook wel een beetje hun steentje aan bij kunnen dragen. Misschien dat de Gedeputeerde daarop kan reflecteren.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, er is een heel actieve lobby. Zoals ik al eerder zei, ik zat er deze week. En dat kwam ook voort vanuit de betrokkenheid van dit huis bij een samenstelling van groepen, van regio's. Dus eigenlijk van provincies en regio's in het hele Europese achterland. Dus alle lidstaten, daarvan de regio's en provincies. Daar zijn wij lid van. Een van de sturende en oprichtende leden. We hebben een heel brede achterban, en we worden ook heel serieus genomen door de Europese Commissie. Dat was ook de reden waarom we uitgenodigd werden. Dat is de meest recente activiteiten rondom die lobby, maar we zijn er permanent lid van. En we weten ook dat ook de industrie zelf natuurlijk heel sterk vertegenwoordigd is in Brussel, maar ook de landen en ook de belanghebbenden, de vertegenwoordigende partijen. Dus ja, dat is een heel belangrijke die u noemt. Daar zijn we ook heel druk mee. Want we weten dat – en u schetst dat terecht – een aantal van die maatregelen ook echt in Brussel genomen worden. En daar vandaan ook de uitnodiging die we deze week gehad hebben. En daar stond men zeer in een ontvangststand om de observaties vanuit deze provincie te horen. En die hebben we daar met veel nadruk neergelegd.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Ik heb even wat nagedacht over de inleiding, over het grotere probleem over de markt en de concurrentie en de globalisering. En wat mij lijkt, is dat dus voor een groot gedeelte van de industrie van toepassing, vooral op de …

De voorzitter: Ik ga heel even ingrijpen. Gezien de tijd, want ik wou graag uiterlijk 13:00 uur schorsen, zodat u nog kunt gaan lunchen: is het een vraag die betrekking heeft op aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer? Of is het meer een globalere discussie – die ik u van harte gun, maar misschien dat u die dan toch moet … Inderdaad, ofwel bij de lunch, of een keer moet agenderen in deze commissie om het over circulaire economie te hebben. Want ik heb de commissie al ruim de mogelijkheid gegeven om al uw inbreng te doen. Maar de brede discussie zou ik nu toch willen parkeren, zodat we het gewoon sec nog over het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer kunnen hebben.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het was een vraag waar ik op zoek was naar een randvoorwaarde voor de tweede termijn. Maar wij gaan er eventjes in de pauze misschien over praten. Dan kunnen we kijken hoe ik dat meeneem.

De voorzitter: Dat lijkt mij een heel goed plan. Dan zijn wij nu aangekomen bij de tweede termijn van uw commissie. Maar daar is de vraag of u behoefte heeft aan … Ik weet dat de heer Loomans, u had nog een vraag willen stellen. En de heer Hendrikx had u ook nog één vraag willen stellen. En u ook nog. Ik moet heel even nadenken wat nu het beste is om te doen. Want er zijn twee opties. Ofwel gaan we nu door en dan doet u nog een tweede termijn, maar dan komen we krap met de lunch. Of we schorsen nu even, zodat u de maag kunt gaan vullen en daarna de discussie verder kunt … Dus ik leg … De tweede optie? De tweede optie, dan. Dan gaan wij nu even schorsen. En dan zien wij elkaar om 13:30 uur. Dan heeft u ruim de tijd om te lunchen. Tot zo.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, we gaan weer verder. We waren aangekomen bij de tweede termijn van de behandeling van het Statenvoorstel van het ZRK-rapport over de circulaire economie. Ik zie dat de heer Jacobs er niet is, dus dan beginnen we deze tweede termijn met de heer Beckers van JA21.

De heer Beckers (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, er was een flinke discussie in de eerste termijn over circulariteit, maar laten we even teruggaan naar het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer, met name naar de aanbeveling rondom de inkoop en aanbesteding, want daarin wordt juist duidelijk dat circulariteit geen doel op zich moet zijn en dat circulair ook niet in alle gevallen automatisch beter is. Want stel nu dat we een provinciale weg opnieuw gaan inrichten of renoveren en we stellen een eis dat een aannemer zoveel procent circulaire bouwstoffen moet gaan gebruiken en ze gebruiken bijvoorbeeld Beaumix onder een N-weg, want Beaumix is ook een circulair product, dan weet ik zeker dat er heel wat partijen hier zijn die op hun hoofd gaan staan dat het allemaal niet mag en allemaal niet kan. Om maar even aan te geven dat er toch een spanningsveld is. Want het feit dat iets circulair is, betekent niet automatisch dat het ook de beste oplossing is en dat staat ook in het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer: niet financieel, niet technisch en niet in uitvoering. Dus daar moeten we ook voor waken. En dat wilde ik nog even meegeven in de tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van den Beucken van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel. Ja, dat van die Beaumix vond ik nou precies een heel mooi voorbeeld, omdat in het rekenkamerrapport expliciet is aangegeven dat dingen ook haaks op elkaar kunnen staan. Nou, dat is een treffend voorbeeld, even los van inhoud. Ondanks al die belemmeringen die we gezien hebben, is het goed dat we toch blijven inzetten op circulariteit, maar dan denk ik ook vooral aan duurzaamheid in de brede zin als het gaat om klimaatadaptatie maar ook zeker bij de energietransitie. Niet alleen om onze aardbol zelf maar ook om veel minder afhankelijk te zijn van andere landen en zeker van schurkenstaten. Dat is een constatering. Ja, heel veel belemmeringen hebben we gezien. Ik heb er twaalf geteld in het stuk, die benoemd zijn – allemaal heel valide – maar ik zie nog wel een dertiende. En dat is namelijk het volgende. Ik zie dat in mijn eigen gemeente, in Venlo,

men daar een ambitie heeft om van 102.000 naar 125.000 door te groeien. Iedere regio wil meer, meer, meer, groter, groter, kenniswerkers aantrekken. We willen groeien en we stevenen zeker nog een keer af op 20 miljoen inwoners. Dat is, volgens mij, ook een factor die je mee moet nemen: steeds meer mensen die op zich al slecht afstand kunnen doen van spulletjes, zoals ook al gezegd werd door de Partij voor de Dieren. Dus in die zin is dat, denk ik, een dertiende factor die je absoluut moet meenemen. Dat had er eigenlijk in moeten staan.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hendrikx van de VVD.

De heer Hendrikx (VVD): Ik had inderdaad nog een extra alineaatje bij de eerste termijn, maar die moest ik bewaren voor de tweede. Maar hartstikke mooi. Eigenlijk is die al meegenomen door collega's. Ik wilde een punt maken van het maatschappelijk verantwoord opdracht geven en inkopen, het MVOI, en het actieplan, maar daar is zojuist al een toezegging op gedaan. Dus dat is hartstikke mooi. Daar zijn wij ook als VVD heel blij mee en we zien ook graag dat actieplan dan tegemoet. Ja, en ook nog een vraag uit de eerste termijn die open is blijven staan vanuit onze kant. Ik dacht dat de Gedeputeerde daar misschien mee wilde eindigen, want ik vroeg naar een rapportcijfer en hoe hij kijkt naar het rapport van de Rekenkamer en wat voor rapportcijfer hij nu zou geven. En ik begrijp natuurlijk – dat heb ik in onze bijdrage ook verteld – dat we op een rijdende trein zitten. Het is geen Cito-toets. Het is geen eindtoets. Dus laten we het vooral een tussentijdse toets noemen. Wat voor cijfer zou je nu de tussentijdse toets geven?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ook van onze kant bedankt voor de uitgebreide en de heldere beantwoording. Nog één vraag. Ik zou toch graag willen dat … Er is al een antwoord op gegeven, maar ik zou toch graag nog één keer de Gedeputeerde willen uitdagen. Hoe ziet u nou die economische toegevoegde waarden? Zijn er bijvoorbeeld nu bedrijven in Limburg waarvan we zeggen dat ze echt innovatief zijn als het gaat om circulariteit en waar we echt grote kansen zien dat we daar straks onze boterham mee kunnen verdienen? Of is dat er gewoon op dit moment nog niet? Het hoeft niet per se een probleem te zijn. Het is alleen voor het CDA wel van belang in de bredere afweging. Is dit nu echt iets waar we economisch ook echt iets aan gaan hebben of doen we dit echt alleen maar … En dat kan ook een argument zijn, zoals mevrouw Boven zegt: we doen het voor de planeet. Maar ik zou graag in die afweging wel daar iets meer helderheid over willen hebben. Hoe kijkt de Gedeputeerde daartegenaan?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zeedzen van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, ik kan het kort houden. Het meeste is al gezegd. Ik sluit me wel aan bij eerdere sprekers. Circulaire economie moet niet een doelstelling op zichzelf zijn, maar we moeten eigenlijk gaan reverse … [3:39:11] van: wat wil ik hier nu eigenlijk mee bereiken? En als die doelstelling, als het duidelijk is dat dit het instrument is of een van de instrumenten waar we het mee gaan bereiken, dan kunnen we ook die urgentie naar de buitenwereld, denk ik, een stuk duidelijker maken. Dankjewel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, ik ben heel blij dat de Gedeputeerde heeft gereflecteerd op het behalen van de doelstellingen 2030-2050 en dat hij ook een toezegging heeft gedaan. De laatste toezegging om nadrukkelijker te maken wat er nu precies is gebeurd met de acties zou ik eigenlijk heel graag nog iets explicieter willen proberen te maken, waarbij ik zou willen vragen op de Gedeputeerde de acties uit het uitvoeringsprogramma en de stand van zaken van die acties wil opnemen in die rapportage Q3 in 2026. Dat zou helpen voor ons.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, misschien voor de helderheid even koppelen aan de aanbevelingen van de ZRK. Aanbeveling 3: wees terughoudend in het trekken van conclusies. Ik mis toch nog wel een reflectie van de Gedeputeerde op de mededeling portefeuillehouder van augustus vorig jaar, waarin toch een wat ander beeld werd geschetst over hoever we zijn, mede op basis van wellicht foute data of allicht foute data, maar toch. De aanscherping van aanbeveling 4 is door mijn buurvrouw ook net benoemd. Ik zou inderdaad heel graag wat feitelijker, wat concreter een actualisatie eigenlijk – misschien moet ik het zo noemen – willen zien van het uitvoeringsprogramma, omdat we weten dat sommige dingen lukken en sommige dingen niet zo goed lukken en ook daarvan moeten we leren, inderdaad. En ik veronderstel dat bij aanbeveling 5 over doel of middel … Wat ik eigenlijk mis, wat ik misschien graag zou zien, is een soort gevoeligheidsanalyse per thema van: waar zitten nu specifiek voor Limburg onze grootste pijnpunten? En wellicht is dat een goede aanvulling. Daar wilde ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u voorzitter. Ik pak ook even het laatste stuk van wat ik eerder had willen zeggen. Een van de aanbevelingen van de rekenkamer is een lerende aanpak. En wat de Partij voor de Dieren betreft kunnen we ook leren van anderen en in dit geval van de provincie Friesland. Friesland is wereldwijd koploper op het gebied van circulariteit met het hergebruik van materialen van 10,6%. Een van de pijlers waarop Friesland dit succes heeft gebouwd, is biobased bouwen, waarbij overheid, ondernemers en kennisinstellingen de handen ineen hebben geslagen om onder andere de vezelhennepdeal op te zetten. Met dit initiatief versterkt Friesland niet alleen zijn circulaire economie, maar versnelt ook de hoognodige transitie in de bouw en de landbouw. Dit rapport is abstract en hoog-over en ik vind het ook heel fijn als er ergens concreet iets gebeurt. Mijn vraag was of GS het voortouw kunnen nemen om een initiatief op te zetten dat leidt tot vergelijkbare resultaten als in Friesland.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Hennissen van D66.

De heer Hennissen (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde bij de beantwoording in de eerste termijn de Gedeputeerde zeggen: we willen alles op alles zetten om de doelen te halen. Ik denk dat dat ook heel mooi is. Tegelijkertijd zien we in dit rapport ook dat we nu wat achterlopen. En goed, dat hoorde ik mijn collega's ook zeggen, misschien moeten we het uitvoeringskader dat nu tot 2027 loopt wat actualiseren Onzes inziens heeft dat toch nog wel een extra zetje in de rug nodig, dus om toch nog eens te vragen voor de toezegging om aan de slag te gaan met – en dat noemen ze dan, daar hebben we het dan even

met de fractie over – een impulsaanpak circulaire economie om te kijken hoe we dat nu actualiseren en hoe we daarmee aan de slag kunnen, om die toezegging concreet te maken.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst van de PvdA, geen tweede termijn. De heer Loomans van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel. En ik had nog één vraag openstaan vanuit de eerste termijn. Als wij in Limburg erin geloven dat afval grondstof is, dan heeft dat consequenties voor regelgeving met betrekking tot het transport van allerlei stoffen, dus VTH. Per slot van rekening wordt het dan onduidelijk of een transporteur een grondstof of afval vervoert. Het ZRK-rapport vermeldt dat ook de ODZL hier een grotere rol moet nemen om een doelmatig en veilig omgaan met deze materialen te monitoren. De ODZL geeft echter aan dat hij onvoldoende geïnformeerd is over de aandachtspunten en doelstellingen die hij daarbij moet hanteren. Nu heb ik er alle begrip voor dat de ODZL op dit moment bezig is met het uitgroeien tot een robuuste organisatie, maar het zou jammer zijn als GS pas nadat dit doel gerealiseerd is, gaat nadenken over die aandachtspunten en doelstellingen. En ik zou het dan ook verstandig vinden als GS de toezegging doet dat deze uiterlijk Q4 van dit jaar bekend zijn en gecommuniceerd met ODZL en PS. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. En tot slot mevrouw Jiménez Hastenrath van de PVV.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank voorzitter. Ik heb eigenlijk alleen nog een kort vraagje. De Gedeputeerde had straks aangegeven dat er stimuleringsmaatregelen zijn om het aantrekkelijker te maken. Kunt u hier toevallig een voorbeeld van geven?

De voorzitter: Dank u wel. Dat was overigens niet het einde van uw termijn, mocht u het belletje gehoord hebben. Dat was het einde van de tweede termijn van uw commissie en dan geef ik weer graag het woord aan de Gedeputeerde die uw vragen nog kan beantwoorden.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank u wel. Voorzitter, een aantal korte vragen. Het is de laatste termijn, dus ik wil nogmaals uw commissie bedanken voor het goede gesprek dat we hier vandaag al gehad hebben. Dat helpt ons ook echt in de verdere verscherping naar de toekomst toe. Daar kom ik zo meteen nog even op terug. De vraag van de heer Van den Beucken rondom de afwikkeling [3:45:40] circulaire bouwmaterialen en de keuze van de te gebruiken grondstoffen.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

Gedeputeerde Satijn: Nee, uw buurman had geen vraag. Dat was een opmerking. Wel keurig van u hoor. Dus voor zover we als Provincie aan de lat staan, maken we een integrale afweging tussen milieu, veiligheid, gezondheid en maatschappelijke acceptatie. Er zitten natuurlijk innovaties in – die heeft u zojuist benoemd – die mogelijk gebruikt kunnen worden, maar ook tot een maatschappelijk debat leiden en dat proberen we zo veel mogelijk te voorkomen. Dus wij zijn wel scherp in de keuze die we maken qua materiaal dat we gaan gebruiken erin. En gelet op dat voorbeeld dat u noemde, zien we dat dat mogelijk wel kan en mag, maar toch leidt tot een discussie die je niet wilt. En als Provincie letten we daar wel scherp op, laat ik daar helder in zijn. Daar waar het gaat om projecten die wij uitvoeren, dan kom ik

natuurlijk bij het hoogtepunt van de dag: de heer Hendrikx die vraagt of het College zichzelf een rapportcijfer wil geven. Nou, ik geef nooit rapportcijfers, tenminste niet met een microfoon voor me en dat ga ik zeker niet aan het College zelf doen. Volgens mij is het in de verhouding ook keurig dat u ons controleert en u ons vertelt wat u van ons vindt en wij blijven bescheiden bij de taak die u ons opdraagt en die proberen we zo goed mogelijk uit te voeren, dus laat ik me niet verleiden tot het geven van rapportcijfers. Dat geldt ook voor de Rekenkamer. Toch even de zuiverheid zoals we hier zitten: de Rekenkamer is een college dat u adviseert en niet ons. En u controleert ons ook met name naar aanleiding van de aanbevelingen en dan past het ons niet om daar een cijfer aan te koppelen. Nogmaals: dat is tussen u en de Rekenkamer. Maar sportief bedoeld, daar ga ik van uit. En dan de heer Hanegraaff die nog vroeg: zie je al wel bedrijven die wel via de circulaire economiepoot in staat zijn om succesvol te zijn? Die zijn er zeker. Ik heb dat toevallig in mijn lunchdate met mevrouw Boven, en daarbij aangehaakt de heer Loomans ook, een bedrijf genoemd Nedlin. Volgens mij is dat ook al eerder genoemd door een van uw collega's. Ga daar echt eens een keer kijken, dan zie je wat zij doen om processen heel slim te organiseren, maar ook zo circulair mogelijk zeg ik er wel bij. Want we hebben ook even het gesprek gehad met elkaar dat het soms ook gewoon niet kan omdat de technologie nog niet beschikbaar is. Maar als je gaat kijken hoever zij zijn in het circulaire gedachtegoed, zeer aanbevelingswaardig. En we hebben natuurlijk ook net gezien dat Regu een heel mooie subsidie heeft gekregen van het Rijk. Dat was ook het antwoord op mevrouw Jiménez. Er zijn echt wel stimuleringsmaatregelen waardoor bedrijven zich ook wel aangetrokken voelen om in deze regio te gaan investeren in circulaire bedrijvigheid. Dus daarmee u in ieder geval een richting te geven waar u mogelijk op werkbezoek zou kunnen gaan. Zeer aan te bevelen. Ik ben er zelf ook geweest. Een mooi bedrijf, een familiebedrijf ook, dus wat dat betreft: een echt Limburgs familiebedrijf dat helemaal in circulaire bedrijfsprocessen zit. **Ik kan mij goed vinden, voorzitter, in het verzoek tot uitbreiding van de toezegging van mevrouw Smeets**. De vraag van de heer Sol: **de gevoeligheidsanalyse gaan we meenemen in de voortgangsrapportage**, als u het goed vindt. Dan kunnen we daar ook wat uitgebreider bij stil blijven staan. U vroeg ook om de actualisatie van het uitvoeringsprogramma. Dat vond ik een beetje wegkapen voor de heer Hennissen, eerlijk gezegd, want die vroeg dat ook een beetje.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Dus ik ga een toezegging doen aan de heer Hennissen en aan de heer Sol.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

Gedeputeerde Satijn: Nee, maar ik snap heel goed. Dat was naar aanleiding van de discussie. De heer Hennissen die zei: we noemen het een impulsaanpak. Ik denk dat we het daar met elkaar over gehad hebben, dat we ook dit moment kunnen gebruiken. En mevrouw Smeets zei heel terecht van: je hebt al een uitvoeringskader en dat gaan we niet allemaal zitten te herevalueren hier en te herontwikkelen. Daar heeft ze natuurlijk ook een punt mee. Dat gaan we gewoon keurig uitvoeren. Dat doen we ook met een project als CEL4LIFE waarin we echt op Europees niveau heel hoog scoren. Maar dat is een project dat nog in ontwikkeling is, dus daar kunnen we nog niet concrete resultaten van laten zien. Wel een heel mooi project dat we als Provincie Limburg hebben binnengehaald. Dat moet ik hier ook wel zeggen. Dank aan de persoon, die naast me zit overigens, die dat met hart en ziel heeft getrokken en nog steeds trekt overigens. Maar ik denk wel dat het een goede zaak is **dat we in ieder geval gaan kijken of we dat wat**

verder kunnen verscherpen. Dus ik ga wel met u mee en **die toezegging** – mijnheer Hennis is een snelle leerling ben ik achter gekomen – **die doe ik graag** om daarmee ook hopelijk de heer Sol tevreden te stellen. Mevrouw Boven kwam met **het voorbeeld van Friesland**. Ik ken het voorbeeld niet, eerlijk gezegd. **Ik ga daar wel even naar kijken**. Ik vind het een serieus voorbeeld. Wij doen natuurlijk ook een aantal zaken heel goed. Ik noemde net al CEL4LIFE. Maar nogmaals: u komt met een concreet voorbeeld. Dus ik ga dat wel bekijken. Dus als u het goed vindt, **kom ik daar op een later moment bij u op terug**. Dan kom ik bij de vraag van de heer Loomans uit. We hebben ondertussen al een opdracht gegeven aan de ODZ. Ik heb ook in de beantwoording van de eerste termijn al genoemd dat we ODZL in een traject rondom circulaire economie al meenemen. Dus het is niet iets wat nog gaat gebeuren of zo, het gebeurt al. Ik zou zeggen: laten we dat heel even afwachten. Het is niet dat ik u geen toezegging gun hoor, maar ik kom er graag een keer bij u op terug. Dat zou best wel rond de termijn zijn die u zegt, maar laat ik het ook gewoon meenemen in de voortgangsrapportage. Dan staat het daarin vernoemd waar ODZL al een leertraject rondom circulaire economie wordt meegenomen en ook op het gebied waar u dat voorbeeld net noemde. En mevrouw Jiménez: stimuleringsmaatregelen, ja dat is zo. We hebben ook een aantal subsidietrajecten gehad rondom circulair, maar ook – zoals ik zojuist al noemde – rondom Regu. Dat is een landelijke regeling waar zij gebruik van maken om circulaire bedrijfsprocessen verder te ontwikkelen en ook bedrijvigheid te ontwikkelen en dus ook zich te vestigen, in dit geval, op Chemelot. En dat past natuurlijk ook heel mooi binnen de inzet van deze Staten om Chemelot te verduurzamen en dus ook een duurzaam circulair bedrijf op Chemelot aan te trekken dat zich daar verder gaat ontwikkelen, hopelijk. De finale beslissing moeten zij nog nemen, maar de subsidie is wel toegekend vanuit Rijksniveau. Dat was het, voorzitter, wat mij betreft.

De voorzitter: Dank u wel. En dan was ik samen met de griffier aan het kijken naar de toezeggingen die er gedaan zijn, want dat zijn er een aantal geweest. En dan moet u mij waarschijnlijk nog heel even corrigeren als wij die niet helemaal correct hebben genoteerd. Maar u heeft een **toezegging gedaan over het betrekken van de gemeenten**. Kunt u daar nog concreet aangeven waarin u gemeenten gaat betrekken en wat de termijn is van de toezegging?

Gedeputeerde Satijn: Ja, dat gaan we **binnen vier weken doen**, want we vinden het belangrijk dat, nu de formaties spelen op gemeentelijk niveau, dat we daar als provinciale overheid een – een instructie klinkt heel zwaar, maar in ieder geval – **een aanbeveling doen om binnen de gemeentelijke processen maar ook met de partners over te gaan tot het verder stimuleren van circulaire initiatieven**. Dat was de toezegging. En dat doen we binnen vier weken. Ik zal een brief duren naar de gemeentelijke colleges om daar die wensen herkenbaar te maken van uw Staten.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan hebben wij ook nog de **toezegging de Staten te informeren over het MVOI-actieplan in Q2. De toezegging een actualisatie van het uitvoeringsprogramma te delen met de Staten met daarin feitelijk en concreet omschreven welke acties uit het uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd, ook in Q2**. Dan een **toezegging over de impulsaanpak circulaire economie**. En dan weet u genoeg? Dat is namelijk heel vaag: impulsaanpak circulaire economie. Dus de vraag is vooral: Kunt u die nog wat concreter maken en een termijn eraan verbinden?

Gedeputeerde Satijn: Een verscherping aan de hand van het Statendebat rondom circulaire economie.

De voorzitter: Ja.

De heer Hennissen (D66): En wanneer is dat? Wanneer is het Statendebat?

De voorzitter: Via uw voorzitter alstublieft.

Gedeputeerde Satijn: Via dit commissiedebat, u heeft gelijk, het is geen Staten-, maar een commissiedebat. Aan de hand van dit commissiedebat **einde Q2**.

De voorzitter: Dank u wel. En dan waren ze dat volgens mij hè? Ja. Ik kijk nog heel even. Ik zie niemand hard nee schudden, dan ga ik er daarmee vanuit dat we ze dan allemaal hebben. Ja, mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, de Gedeputeerde heeft het niet echt toegezegd, maar wel gezegd dat hij het zou doen. Namelijk dat **hij een reactie zou geven op alle aanbevelingen en met een brief zou komen op hoe die aanbevelingen opgevolgd gaan worden**. Ik heb niet om een toezegging gevraagd, maar misschien is het wel verstandig om hem als toezegging te noteren zodat we in ieder geval de Gedeputeerde eraan herinneren dat hij dat heeft toegezegd.

Gedeputeerde Satijn: Vindt u dat nou nodig?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Bij deze Gedeputeerde vind ik dat nodig, ja.

Gedeputeerde Satijn: Binnen vier weken sturen wij u dan een brief.

De voorzitter: Binnen vier weken krijgt u daarover een brief. Ja? Oké, dank u wel. Dat waren de toezeggingen. Dan kijk ik even naar uw commissie. Is dit voorstel behandelrijp? Mocht u vinden dat dat niet het geval is, steekt u nu uw handen op. U vindt het voorstel behandelrijp. En dan de vraag of het een hamerstuk of een bespreekstuk is. Voor diegene voor wie het een hamerstuk is: graag de handen. Ik zie nog een aantal mensen die het graag als bespreekstuk willen doorgeleiden. Dat zijn de fracties van de SP, GroenLinks, Partij voor de Dieren, D66 ook? Ja. En PVV, JA21 en LOKAAL-LIMBURG. En de VVD? Nee, de VVD stak de hand zojuist op bij het …

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Ja, precies. En de BBB heb ik zojuist niet gezien. Hamerstuk, oké. Dan staat dat genoteerd en dan kunnen wij dit agendapunt afronden. En dan schors ik heel even, want u krijgt een nieuwe voorzitter. Fijne middag nog.

T9828 Gedeputeerde Satijn zegt toe dat binnen vier weken een brief aan de gemeenten zal worden verzonden, waarin wordt aanbevolen de circulaire economie verder te stimuleren.

T9829 Gedeputeerde Satijn zegt toe uiterlijk in Q2 de Staten te informeren over het MVOI actieplan.

T9830 Gedeputeerde Satijn zegt toe een actualisatie van het uitvoeringsprogramma te delen met de Staten met daarin feitelijk en concreet omschreven welke acties uit het uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd.

T9831 Gedeputeerde Satijn zegt toe dat, naar aanleiding van het gevoerde commissiedebat, een verscherping zal worden aangebracht in de impulsaanpak circulaire economie en dat de Staten hierover uiterlijk aan het einde van Q2 zullen worden geïnformeerd.

T9832 Gedeputeerde Satijn zegt toe binnen vier weken een mededeling portefeuillehouder te sturen met een reactie op de aanbevelingen van de ZRK, inclusief een toelichting op de wijze waarop deze aanbevelingen zullen worden opgevolgd.

De commissiegriffier, De voorzitter,

Weesepoel Nijenhuis

Circulaire economie Limburg
Hand-out

ZUIDELIJKE REKENKAMER

Wat is circulaire economie?

Een circulaire economie richt zich op het **verminderen van grondstofgebruik**. Dit gebeurt via strategieën zoals hergebruik, reparatie, recycling en verminderd gebruik van producten.

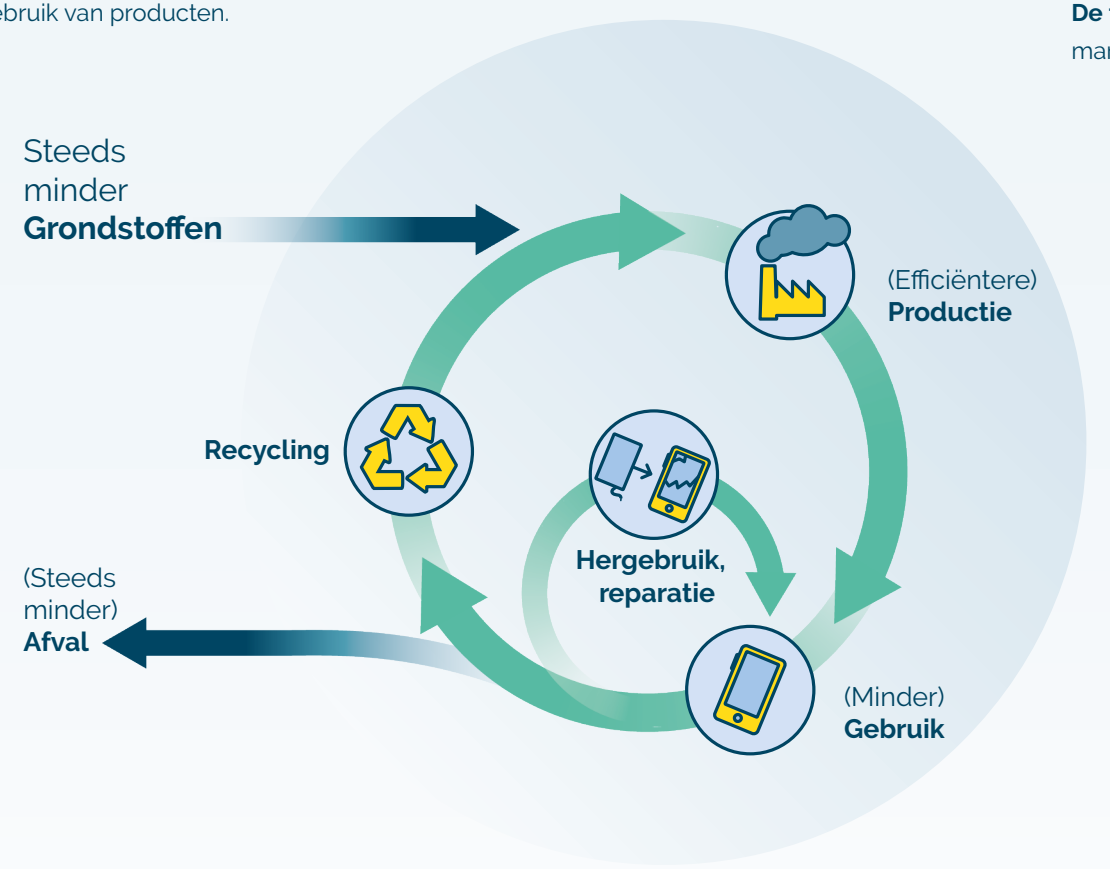

Waarom is een circulaire economie van belang?

Een circulaire economie **kan van belang zijn voor milieu en economie**. Het kan bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, milieuvervuiling en leveringsrisico's van grondstoffen. Ook kan de circulaire transitie kansen bieden om de Limburgse economie te versterken.

De transitie in Limburg

De transitie naar een circulaire economie bevindt zich in een vroege en kwetsbare fase, zowel in Nederland als in Limburg. **De transitie is complex** door afhankelijkheden van gedrag, markt, regelgeving en internationale ketens.

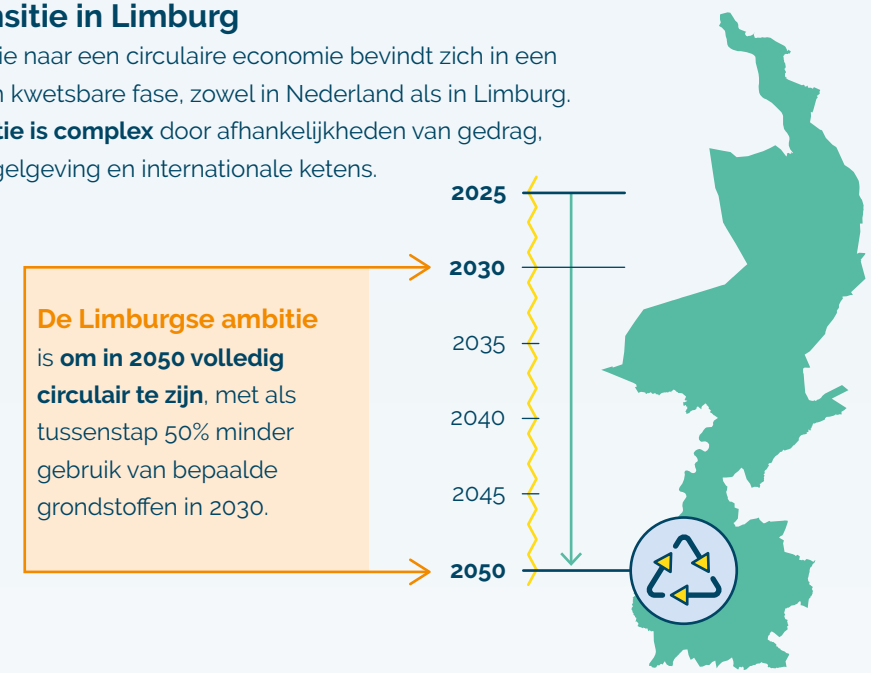

De Limburgse ambitie is **om in 2050 volledig circulair te zijn**, met als tussenstap 50% minder gebruik van bepaalde grondstoffen in 2030.

Provinciale rol

De provincie kan op verschillende manieren bijdragen aan de circulaire transitie:

Faciliterende en coördinerende activiteiten
Zoals onderzoek, informatievoorziening, verbinden van netwerken.

Financiering van bedrijven
Door middel van investeringen en subsidies circulaire bedrijvigheid stimuleren.

Inkoop
Inkopen van circulaire producten en diensten door provincie zelf.

Ruimtelijke ordening
Fysieke ruimte scheppen voor circulaire bedrijvigheid.

VTH
Door ondersteuning, normstelling, toezicht en handhaving circulaire bedrijvigheid mogelijk maken en bevorderen.

Conclusies en aanbevelingen

De circulaire economie raakt aan veel verschillende maatschappelijke opgaven, maar de provincie maakt nog **onvoldoende expliciet** welke van deze opgaven zij hierin wil **prioriteren.**

Huidige provinciale **doelen zijn onvoldoende concreet uitgewerkt.**

Aanbevelingen van de Rekenkamer

Plannen

- Positioneer circulariteit meer als middel voor maatschappelijke doelen.
- Maak provinciale doelen concreter en beter meetbaar.

Doen

- Kies voor lerende aanpak en benut praktijkervaringen.
- Verbind instrumenten en borg circulariteit beter in inkoop, VTH en ruimtelijk beleid.

Controleren

- Ga door met verbeteren monitoring en datakwaliteit.
- Communiceer onzekerheden expliciet richting PS.
- Maak bijdragen aan circulaire doelen beter inzichtelijk.

De provincie **zet zich actief** in voor de circulaire economie, met veel activiteiten en substantiële investeringen.

De provincie heeft te maken met een transitie waarin veel belemmeringen buiten haar invloed liggen, waardoor **experimenteren en ervaring opdoen essentieel** zijn.

De borging van **circulaire inkoop** en de structurele verankering van circulariteit in **VTH en ruimtelijke sturing zijn nog onvoldoende.**

Data zijn over het algemeen **beperkt en onzeker**. Wat maakt het moeilijk om de voortgang van de circulaire transitie te beoordelen.

De circulaire **bijdragen van investeringen** worden niet structureel gemonitord.

Het blijft **onduidelijk in hoeverre** de provincie daadwerkelijk **voortgang boekt** doordat doelen niet meetbaar zijn geformuleerd.

ZUIDELIJKE REKENKAMER

Circulaire Economie

Provincie Limburg

Bestuurlijk Rapport

Januari 2026

ZUIDELIJKE REKENKAMER

Inhoudsopgave

1 Bestuurlijke hoofdpunten 3
2 Circulaire economie aan begin van transitie 5
3 Keuzes maken en doelen stellen 12
4 Provincie actief, op aspecten verbetering mogelijk 16
5 Bestuurlijke reactie GS en nawoord rekenkamer 23

1 Bestuurlijke hoofdpunten

De rekenkamer constateert dat de overgang naar een circulaire economie in Limburg zich nog in een vroege ontwikkelfase bevindt. De provincie heeft een duidelijke ambitie geformuleerd – in 2050 volledig circulair – maar beschikt nog niet over voldoende houvast om effectief te kunnen sturen op voortgang en resultaten. Definities, indicatoren en data zijn nog in ontwikkeling, waardoor zicht op de daadwerkelijke voortgang beperkt is.

De urgentie om stappen te zetten is groot. De circulaire transitie raakt aan uiteenlopende maatschappelijke opgaven, zoals klimaat, milieu, leveringszekerheid en economische veerkracht. Tegelijkertijd lijken de doelstellingen voor 2030, zowel nationaal als provinciaal, nog uit zicht. De omslag naar een circulaire economie vraagt om het overwinnen van belemmeringen, langdurige inzet en samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen.

Voor Limburg liggen er ook economische kansen. Een circulaire economie kan bijdragen aan innovatie, werkgelegenheid en het toekomstbestendig maken van het regionale bedrijfsleven. Om die kansen te verzilveren is meer beleidsmatige richting nodig. Circulariteit is geen doel op zich, maar een middel om bredere maatschappelijke doelen te realiseren. De rekenkamer ziet daarbij ruimte voor de provincie om duidelijker te maken met welk doel en op welke manier zij inzet op circulariteit, en hoe deze inzet bijdraagt aan deze bredere maatschappelijke doelen. Pas wanneer die samenhang explicieter wordt gemaakt, kan de provincie haar inspanningen effectiever richten en beter beoordelen wat deze opleveren voor de samenleving.

Op grond van het uitgevoerde onderzoek geeft de rekenkamer Provinciale Staten (PS) en Gedeputeerde Staten (GS) de volgende bestuurlijke hoofdpunten mee:

- De provincie bevindt zich nog in een lerende fase van de circulaire transitie. De opgave is complex en hangt af van veel factoren zoals productie, consumptie, regelgeving en marktwerking. Het ontbreken van betrouwbare data beperkt de mogelijkheid om voortgang te meten. Voor de omgang met deze onzekerheden is een leerproces nodig. Dit leerproces gaat over inzichten in de complexiteit van de circulaire transitie en hoe daarin te interveniëren. De rekenkamer vindt dat GS explicietere afspraken met PS kan maken over de inrichting van dit leerproces.
- Voor effectieve sturing is meer inzicht nodig in de positionering van circulariteit binnen de bredere maatschappelijke opgaven zoals bijvoorbeeld klimaat, milieu, innovatie en leveringszekerheid. De provincie kan explicieter maken hoe de inzet op circulaire economie daaraan bijdraagt, welke prioriteiten en afwegingen daarbij zijn en worden gemaakt, en hoe dit richting geeft aan haar sturing.
- De provincie levert een actieve bijdrage, maar kan haar rol verder versterken. De huidige inzet via programma's, financiering en netwerkvorming sluit aan bij haar mogelijkheden, maar de onderlinge samenhang van die inzet is maar beperkt duidelijk. Verbetering is verder mogelijk in de koppeling met VTH- en ruimtelijk beleid en in het borgen van circulariteit binnen de eigen organisatie, met name op inkoop.

In de volgende hoofdstukken worden de bestuurlijke hoofdpunten nader toegelicht en voorzien van conclusies, aanbevelingen en een onderbouwing daarvan. In het rapport van bevindingen staan meer achtergrond, details en feitelijke bevindingen beschreven. De conclusies zijn de resultante van analyse en interpretatie van de feitelijke bevindingen, waarbij de feitelijke bevindingen zoveel als mogelijk zijn afgezet tegen de onderzoeksvragen en normen uit het normenkader van de rekenkamer.

2 Circulaire economie aan begin van transitie

2.1 Conclusies

C1	De circulaire transitie bevindt zich in de praktijk nog steeds in de beginfase en kent een hoge mate van complexiteit.
C2	De circulaire economie blijkt in de praktijk kwetsbaar en kent vele belemmeringen, ook in Limburg. Veel van deze belemmeringen liggen buiten de directe invloedssfeer van de provincie.
C3	Door de beperkte kwaliteit en beschikbaarheid van data is het moeilijk om grip te krijgen op de voortgang van de circulaire economie. Daardoor is terughoudendheid bij het beoordelen daarvan op zijn plaats. GS zijn zich bewust van deze beperkingen, maar zouden die nog explicieter richting PS kunnen duiden.

2.2 Onderbouwing conclusies

2.2.1 Beginfase van een complexe transitie

Het begrip circulaire economie is inmiddels breed ingeburgerd. Niet alleen beleidsmakers en adviseurs, maar ook ondernemers, werknemers en consumenten weten steeds beter wat het inhoudt. Onder consumenten groeit de bereidheid om voor circulaire alternatieven te kiezen, mits die betaalbaar zijn, en ook onder ondernemers neemt het draagvlak toe. Tegelijkertijd bevindt de circulaire transitie zich nog in een vroege fase. Landelijk blijft het materiaalgebruik hoog en neemt het slechts langzaam af. In 2022 lag het zelfs weer boven het niveau van 2020. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) concludeerde daarbij dat de circulaire economie nog te weinig prioriteit krijgt van de overheid.

In een circulaire economie staat het kritisch omgaan met grondstoffen centraal: materialen worden langer in de keten gehouden, hergebruikt of hoogwaardig verwerkt, zodat hun waarde behouden blijft en milieuschade wordt beperkt. Daarmee breekt het circulaire model fundamenteel met de lineaire werkwijze van *winnen–gebruiken–weggooien*, die nog altijd het grootste deel van onze economie kenmerkt.

Circulaire economie omvat een breed scala aan strategieën: van het voorkomen van grondstoffengebruik tot het herbestemmen of terugwinnen van materialen. In tabel 1.1 (de R-ladder) is zichtbaar dat de hoogste vormen van circulariteit (R0 – R3) juist gericht zijn op minder gebruik en langere levensduur, terwijl recycling (R8) behoort tot de lagere, meer eindfasegerichte strategieën in de keten. Dit maakt circulaire economie niet alleen technologisch, maar (vooral) ook gedragsmatig en economisch complex: het vraagt andere ontwerpprincipes, nieuwe markten en gewijzigde consumptiepatronen. Bovendien kan vooruitgang op het ene vlak — zoals succesvol recyclen van materialen — spanning veroorzaken met hogere doelen, zoals het voorkomen van grondstoffengebruik. Wanneer recycling goed werkt, kan dat de prikkel om producten zo te ontwerpen dat er minder materiaal nodig is, juist verminderen.

Tabel 1. Beschrijving van de verschillende R-strategieën.

Doel	Strategie	Beschrijving
Slim gebruik en productie	R0 - Refuse (Weiger)	Maak het product overbodig door de functie te laten vallen of door een radicaal ander product aan te bieden met dezelfde functie.
	R1 – Rethink (Herbedenk)	Maak het gebruik van het product intensiever (bijv. productdelen, multifunctioneel product).
	R2 – Reduce (Verminder)	Verhoog de efficiëntie in de productie of het gebruik van het product door minder natuurlijke hulpbronnen en materialen te verbruiken.
Verleng de levensduur van het product en zijn onderdelen	R3 – Reuse (Hergebruik)	Hergebruik een functioneel afgedankt product door een andere consument.
	R4 – Repair (Repareer)	Repareer en onderhoud een defect product om de oorspronkelijke functie te herstellen.
	R5 – Refurbish (Opknappen)	Herstel en werk een oud product bij om het te moderniseren.
	R6 – Remanufacture (Herfabriceren)	Gebruik het product of onderdelen in een nieuw product met dezelfde functie.
	R7 – Repurpose (Herbestemmen)	Gebruik het product of onderdelen in een nieuw product met een andere functie.
Nuttige toepassing van materialen	R8 – Recycle (Recyclen)	Verwerk de materialen om dezelfde (hoge) of een lagere (lage) kwaliteit te verkrijgen.
	R9 – Recover (Terugwinnen)	Verbrand materialen om energie terug te winnen.

Bron: Kupfer, Robert & Schilling, Levin & Spitzer, Sebastian & Zichner, Marco & Gude, Maik. (2022). Neutral lightweight engineering: a holistic approach towards sustainability driven engineering. Discover Sustainability.

2.2.2 Belemmeringen in de transitie en de beperkte provinciale invloed

Veel bedrijven erkennen de noodzaak van een omslag naar circulaire economie, maar de praktijk blijkt weerbarstig. Circulaire productieprocessen vergen structurele aanpassingen die soms pas op langere termijn renderen, en vragen vaak om kennis, capaciteit en investeringen die niet altijd beschikbaar zijn. Bedrijven moeten hun productontwerp en productieprocessen aanpassen, nieuwe toeleveringsketens opbouwen en soms overstappen op andere materialen of dienstenmodellen. Dat vergt tijd, expertise en vaak ook aanzienlijke financiële risico's. Bovendien wordt de Limburgse economie beïnvloed door een internationale context van mondiale grondstoffenmarkten en uiteenlopende regels. Wat in het ene land verplicht is, kan ergens anders niet gelden, waardoor prijs- en concurrentieverschillen ontstaan die circulaire initiatieven minder rendabel maken.

Een bekend voorbeeld van de kwetsbaarheid van de circulaire economie zijn de plasticrecyclingbedrijven die de afgelopen jaren in Nederland op grote schaal failliet zijn gegaan[1], waaronder *Stiphout Plastics* uit Montfort. Deze bedrijven stonden symbool voor de ambities van de circulaire economie, maar bleken gevoelig voor schommelingen in grondstofprijzen, hoge energie- en transportkosten en concurrentie met nieuw plastic. Ook het Limburgse bedrijf *Black Bear Carbon*, dat met innovatieve technologie carbon

[1] Zie bijvoorbeeld https://www.limburger.nl/economie/zonder-regels-en-taksen-blijven-de-plasticrecyclers-vechten-tegen-de-bierkaai/86441138.html

black[2] uit oude autobanden wilde terugwinnen, moest zijn activiteiten beëindigen nadat grootschalige opschaling financieel en organisatorisch niet haalbaar bleek. Uit gesprekken met de rekenkamer komt naar voren dat verschillende circulaire initiatieven zich in een vergelijkbare, kwetsbare fase bevinden. Zij hebben moeite om hun bedrijfsmodel op te schalen: hun markten zijn beperkt, de marges dun en het vinden van investeerders is lastig. In de gesprekken met de rekenkamer werden vooral knelpunten genoemd op het gebied van wet- en regelgeving, het onvoldoende beprijzen van milieuschade, de beperkte markt, gebrekkige ketensamenwerking en de moeilijkheid van opschaling.

Veel belemmeringen waar circulaire ondernemers mee te maken hebben, bevinden zich buiten de directe invloedssfeer van de provincie. Een belangrijk deel hangt samen met nationale of Europese regelgeving, zoals afvaldefinities, vergunningseisen en fiscale prikkels. Ook de werking van internationale markten speelt mee: nieuwe producten, die vanuit de hele wereld kunnen worden geleverd, zijn vaak goedkoper dan circulaire alternatieven, mede door lage grondstofprijzen en het ontbreken van milieukosten in de prijs.

Figuur 1. Doelen, beoogde resultaten, instrumenten en belemmeringen voor circulaire economie.

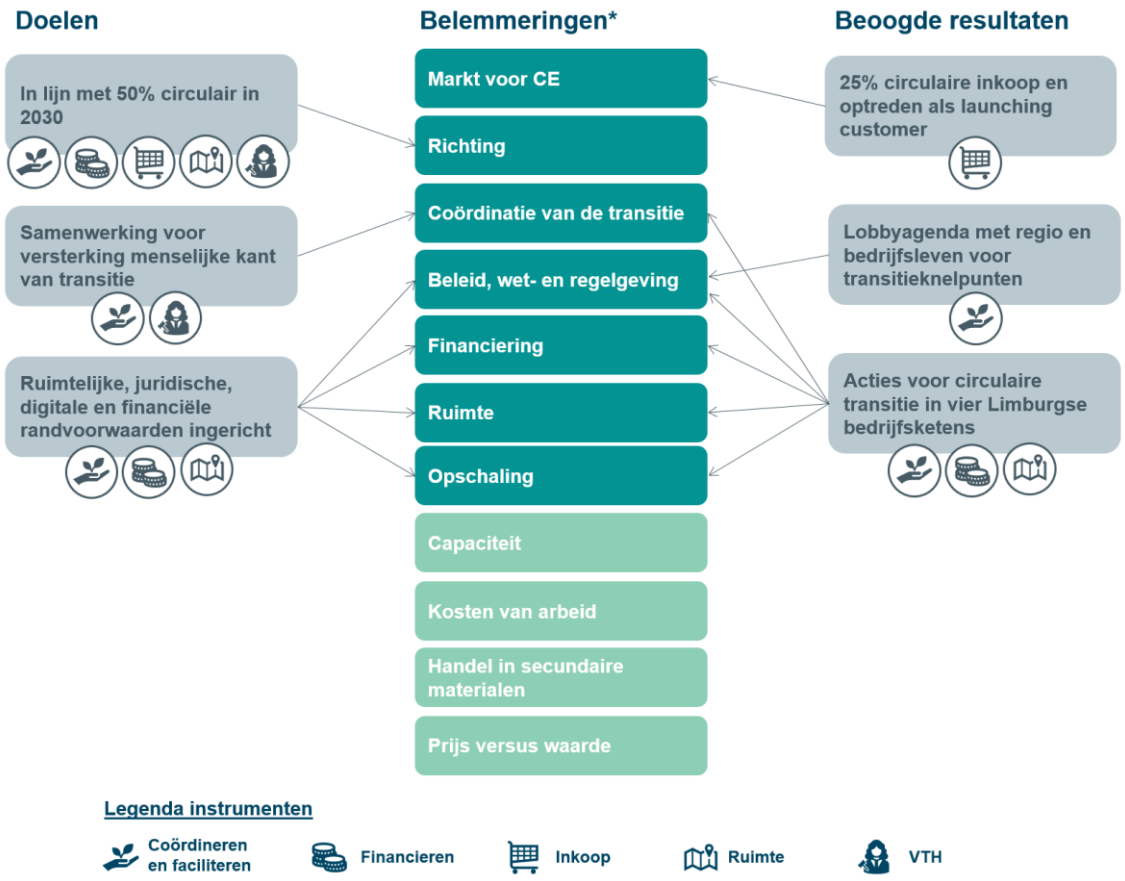

** Doelen, beoogde resultaten en bijbehorende instrumenten sluiten aan bij donkergroene belemmeringen niet bij lichtgroene belemmeringen*

[2] Carbon Black (zwartsel) wordt vooral gebruikt als vulmiddel en pigment in rubber, verf, inkt, schoensmeer.

In figuur 1 is weergegeven hoe de provincie haar inzet koppelt aan de verschillende knelpunten in de transitie. Daarbij is gekeken in hoeverre de doelen, beoogde resultaten en gebruikte instrumenten – zoals opgenomen in het beleidskader *Werken aan een toekomstbestendige economie* en het uitvoeringsprogramma – aansluiten op de obstakels die ondernemers en ketenpartners ervaren. De analyse laat zien dat de provincie actief is op alle terreinen waar zij direct invloed op kan uitoefenen. Daarnaast zijn er factoren waar zij minder of slechts indirecte invloed op heeft, zoals nationale en Europese regelgeving, fiscale prikkels, loonkosten, marktdynamiek en de handel in secundaire materialen. Dit neemt niet weg dat de provincie daar, in IPO-verband en met andere betrokken partijen, via agendering en lobby invloed op kan proberen uit te oefenen.

2.2.3 Beperkte kwaliteit en beschikbaarheid van data

De provincie Limburg beschikt nog niet over een stabiele en betrouwbare gegevensbasis om goed te kunnen volgen hoe de circulaire economie zich ontwikkelt. Dat maakt het lastig om vast te stellen in welke mate de provincie haar doelen realiseert en of zij op koers ligt om de gewenste resultaten te behalen. De provincie is hiermee geen uitzondering. Circulaire economie bevindt zich nog aan het begin van de transitie, definities en indicatoren zijn nog in ontwikkeling en voortgang is soms lastig vast te stellen. Het monitoren van circulariteit op provinciaal niveau is bovendien methodologisch extra uitdagend. Veel data zijn afgeleid van landelijke cijfers en gebaseerd op aannames over herkomst en bestemming van materiaalstromen. Bovendien bewegen goederen- en afvalstromen zich over provincie- en landsgrenzen heen, waardoor niet altijd duidelijk is waar de milieuwinst of -last daadwerkelijk plaatsvindt. De provincie is zich bewust van de uitdagingen en werkt samen met het Interprovinciaal Overleg (IPO) aan een meer uniforme monitoringsaanpak.

De beperkingen van de huidige gegevensbasis werden duidelijk zichtbaar in een recente provinciale factsheet Circulaire Economie, waaruit figuur 2 hieronder is afgeleid. Daaruit lijkt een heel sterke daling naar voren te komen, met name tussen 2019 en 2020, van abiotisch[3] grondstoffengebruik in Limburg. Hierdoor lijkt het zelfs alsof Limburg de provinciale doelstelling van 50% reductie van primaire abiotische grondstoffen in 2030 heeft gerealiseerd. Navraag bij het CBS leert echter dat tot 2019 grote stromen aardolieproducten administratief aan Limburg zijn toegerekend, omdat deze daarheen stromen en deels worden opgeslagen, terwijl de uiteindelijke bestemming buiten de provincie ligt. Vanaf 2019 zijn deze stromen niet langer aan Limburg toegeschreven, wat de sterke daling in het grondstoffengebruik verklaart. Deze administratieve wijziging betekent dat er geen betrouwbaar beeld wordt weergegeven van de ontwikkeling van het grondstoffengebruik sinds 2015. Door de administratieve trendbreuk in 2019 is op basis van deze data niet goed vast te stellen in hoeverre sprake is van een daadwerkelijke reductie.

[3] Abiotische grondstoffen zijn niet-organische materialen die rechtstreeks uit de natuur worden gewonnen, zoals metalen, mineralen en fossiele grondstoffen (olie, gas, steenkool). Ze onderscheiden zich van biotische grondstoffen, die van biologische oorsprong zijn, zoals hout of landbouwproducten.

Figuur 2. Voortgang van reductie in abiotische grondstoffengebruik in Limburg: inclusief vloeibare aardolieproducten (links) en exclusief vloeibare aardolieproducten (rechts).

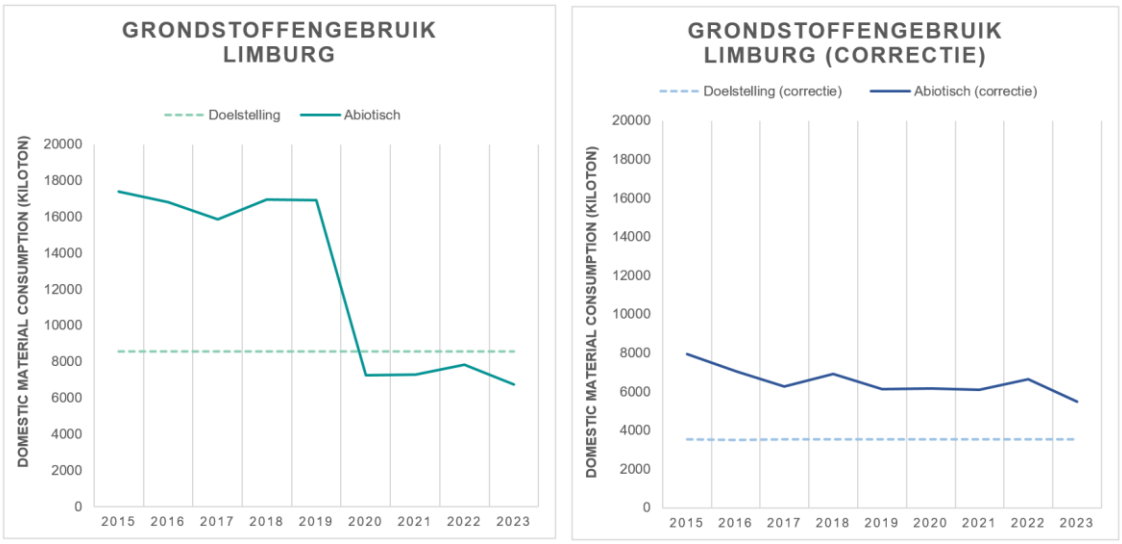

Bron: Bewerking door de Zuidelijke Rekenkamer van figuur uit Factsheet Circulaire Economie Limburg 2025[4]

Om toch een indicatie van de trend te verkrijgen, heeft de rekenkamer de data gecorrigeerd door vloeibare aardolieproducten volledig buiten beschouwing te laten. Daaruit blijkt dan dat het grondstoffengebruik in werkelijkheid veel minder sterk is gedaald en dat de provinciale doelstelling van 50% reductie nog niet in zicht is. Maar deze ‘correctie’ biedt natuurlijk slechts een indicatief beeld. Door vloeibare aardolieproducten buiten beschouwing te laten verdwijnt een relevante abiotische stroom uit de analyse.

Het CBS heeft tegen de rekenkamer aangeven dat binnenkort wordt gestart met een project om provinciale goederenstromenschattingen te actualiseren (verslagjaar 2024) en te consolideren. Daarbij worden verbeteringen in de brondata en de rekenmethode meegenomen voor de gehele jaarreeks vanaf 2015. Ook de schatting van het gebruik van aardolieproducten in Limburg zal door dat project worden verbeterd. Volgens de huidige planning rondt het CBS dit project af in april 2026.

2.2.3.1 Economische impact lastig meetbaar

Beperkingen in de gegevens gelden ook voor de economische effecten van circulariteit. Op basis van de huidige gegevens blijft onduidelijk hoe de circulaire doelen zich vertalen naar economische effecten. De beschikbare cijfers laten zien dat circulaire activiteiten naar schatting ongeveer 3 tot 5 procent van de Limburgse economie uitmaken: gemeten naar het *aantal* bedrijven, het *arbeidsvolume* (in voltijdsequivalenten) en de *toegevoegde waarde*. Dit aandeel sluit aan bij het landelijke beeld.

[4] Exacte datapunten kunnen daardoor licht afwijken.

Figuur 3. De impact van de circulaire economie op de Limburgse economie in de jaren 2020-2023.

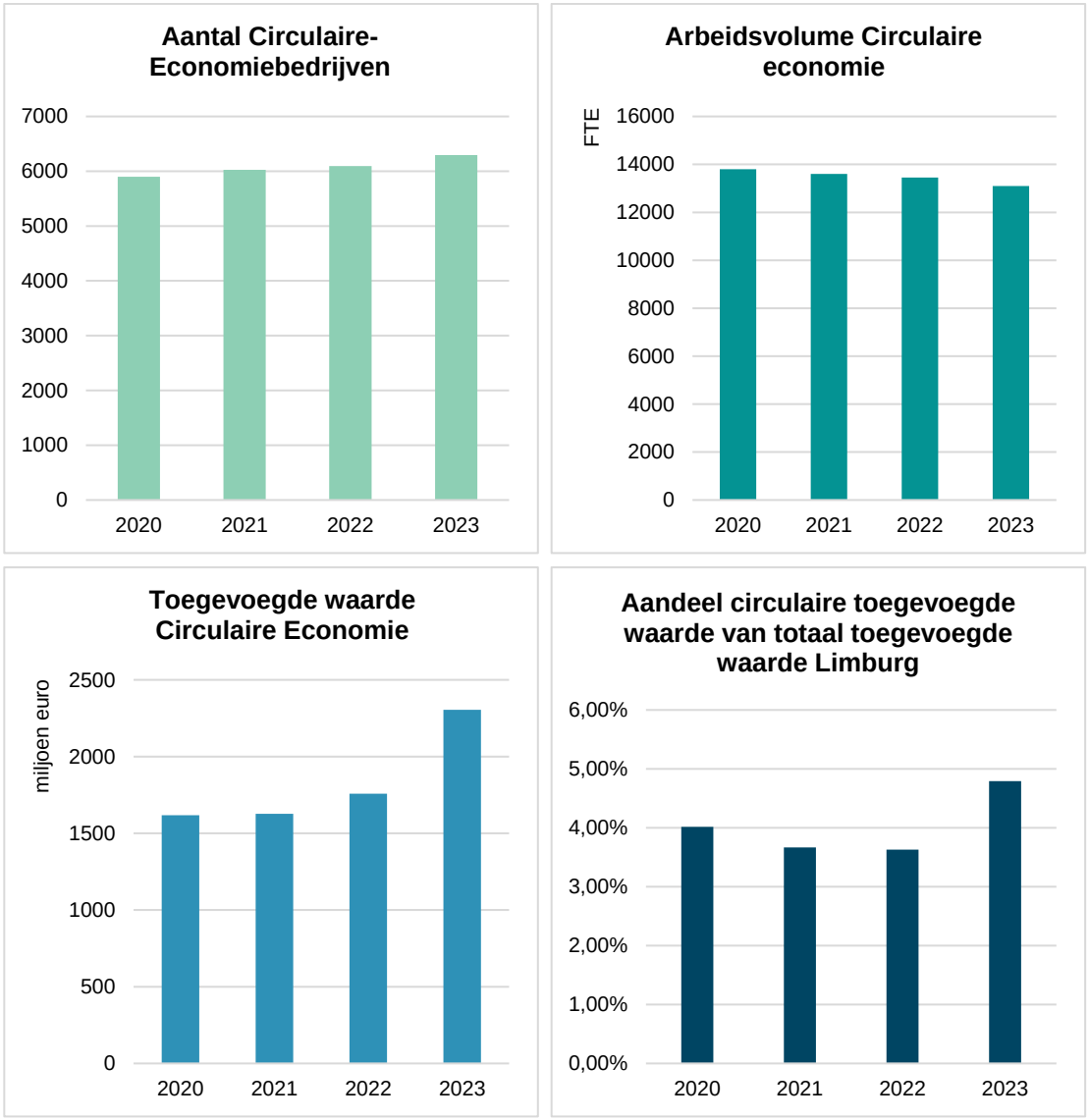

Bron: Bewerking van Factsheet indicatoren circulaire economie in Limburg 2023 en Toegevoegde waarde data van CBS

De rekenkamer plaatst echter belangrijke kanttekeningen bij deze cijfers. De afbakening van circulaire activiteiten is complex en niet altijd eenduidig, waardoor slechts een deel van de werkelijkheid wordt meegenomen in de statistieken. De huidige CBS-methode richt zich vooral op traditionele circulaire activiteiten zoals recycling, afvalinzameling en reparatie, maar laat innovatieve vormen van circulariteit – zoals modulair productontwerp, biobased productie of circulaire diensten – grotendeels buiten beschouwing. Hierdoor ontstaat een onvolledig beeld van de feitelijke omvang en groei van de circulaire economie in Limburg. Het is aannemelijk dat de werkelijke economische impact groter is dan nu zichtbaar wordt, maar dat deze nog niet goed meetbaar is.

2.3 Aanbevelingen

2.3.1 Aanbevelingen aan GS

A1	Zet in de huidige fase van de transitie in op een lerende aanpak, gericht op samenwerking met andere overheden, kennisinstellingen en bedrijven, en zorg dat ook de ervaringen en belemmeringen uit de praktijk nadrukkelijk worden meegenomen.
A2	Blijf in IPO-verband inzetten op verbetering van monitoring van regionale circulaire economie, met aandacht voor heldere definities en een uniforme set indicatoren. Verken daarbij ook alternatieve manieren om resultaten in beeld te krijgen.
A3	Wees terughoudend in het trekken van conclusies over de voortgang zolang de kwaliteit van de data beperkt is en communiceer de beperkingen en onzekerheden expliciet richting PS.

2.3.2 Aanbeveling aan PS

A4	Vraag GS bij voortgangsinformatie over de circulaire economie om in te gaan op de stappen die – met andere partijen – zijn gezet in het beter en meer eenduidig meten van de voortgang.

3 Keuzes maken en doelen stellen

3.1 Conclusies

C4	De circulaire economie maakt deel uit van de bredere transitie naar een toekomstbestendige economie en brede welvaart. De provincie koppelt circulariteit aan deze bredere maatschappelijke doelen, maar de precieze positie en samenhang vragen om nadere verduidelijking.
C5	De provinciale doelen en beoogde resultaten zijn vaak onvoldoende concreet uitgewerkt, waardoor het onduidelijk is hoe de voortgang kan worden vastgesteld.

3.2 Onderbouwing conclusies

3.2.1 Circulaire economie en de bijdrage aan maatschappelijke opgaven

3.2.1.1 Brede afweging nodig bij provinciaal beleid

Het is van belang dat de provincie niet alleen kijkt naar de directe bijdrage van circulaire maatregelen, maar ook naar hun bredere maatschappelijke effecten. Circulariteit raakt aan uiteenlopende doelen – van klimaat en milieu tot economie en leefomgeving – en kan zowel positieve als negatieve neveneffecten hebben. In de praktijk vindt zo'n brede afweging nu vooral plaats binnen de provinciale investeringsfondsen, waar duurzaamheid expliciet onderdeel is van de beoordelingscriteria. Bij andere beleidsinstrumenten, zoals subsidies, aanbestedingen en inkoopbeleid, gebeurt dit minder systematisch. Een meer integrale benadering zou helpen om de bijdrage van circulaire economie aan maatschappelijke opgaven beter zichtbaar én beter afgewogen te maken.

Circulaire economie raakt aan een breed spectrum van beleidsdoelen en maatschappelijke opgaven (zie figuur 4 hieronder): het terugdringen van broeikasgasuitstoot, het beperken van biodiversiteitsverlies, het verminderen van milieuvervuiling en het vergroten van de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen. Daarmee overlapt het met beleidsterreinen als klimaat, milieu, energie en economie, die elk hun eigen instrumenten, belangen en verantwoordelijken kennen. Binnen die gelaagde context moet de provincie haar rol bepalen, wat bestuurlijk vraagt om afstemming, prioritering en duidelijke keuzes.

De provincie Limburg sluit in haar beleid aan bij de definitie van het PBL: *"Een circulaire economie is gericht op het langer in de productieketen houden van grondstoffen, met als doel een optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen, met de hoogste waarde voor de economie en de minste schade voor het milieu."* Daarmee positioneert Limburg circulariteit als zowel een economisch als een ecologisch vraagstuk. De provincie ziet kansen voor innovatie en werkgelegenheid, én mogelijkheden om de milieudruk en afhankelijkheid van schaarse grondstoffen te verminderen. De circulaire economie vervangt het bestaande beleid voor klimaat, milieu en energie niet, maar vormt een aanvullende strategie die deze beleidsterreinen ondersteunt.

Figuur 4. Circulaire economie en de bijdrage aan maatschappelijke doelen

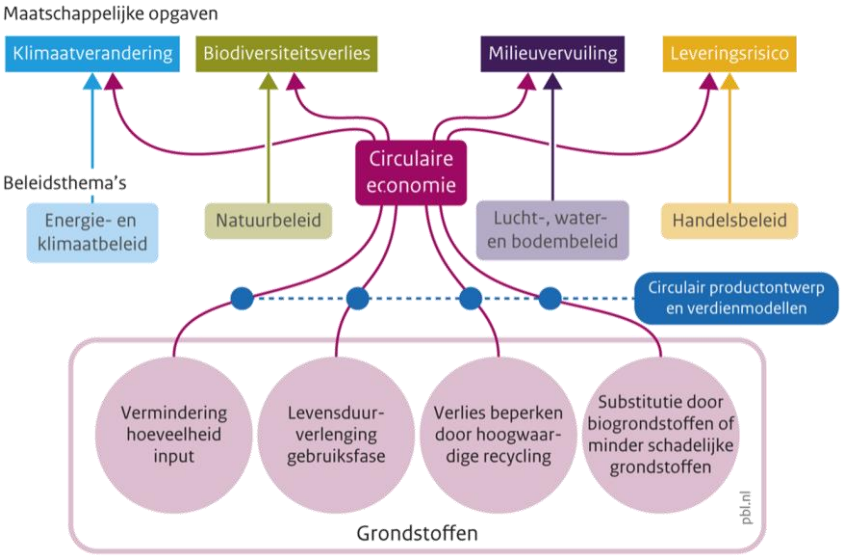

Bron: PBL

3.2.1.2 Circulariteit als *middel* voor bredere doelen

Circulariteit en duurzaamheid zijn termen die soms door elkaar worden gebruikt, maar niet hetzelfde betekenen. Hoewel circulariteit vaak bijdraagt aan duurzaamheid, hoeft circulariteit niet per se duurzaam te zijn. Sommige circulaire oplossingen kunnen zelfs ongewenste bijeffecten hebben: energie-intensieve recyclingprocessen kunnen leiden tot hogere CO_2-uitstoot; hergebruik van materialen kan risico's opleveren voor water- of bodemkwaliteit; circulaire productieprocessen kunnen gepaard gaan met slechte arbeidsomstandigheden in internationale ketens en circulaire diensten zijn niet altijd voor iedereen betaalbaar of toegankelijk. Omgekeerd kunnen duurzame transities, zoals de energietransitie, juist leiden tot een grotere vraag naar grondstoffen. Dit betekent dat de provincie voortdurend keuzes moet maken tussen ecologische, economische en sociale waarden en daarin helderheid moet bieden over haar prioriteiten.

Circulariteit kan in beleid op twee manieren worden ingezet. Enerzijds als zelfstandig doel, zoals halvering van grondstoffengebruik of het streven naar volledige circulariteit. Anderzijds als onderdeel van een bredere strategie om bij te dragen aan maatschappelijke doelen. Wanneer circulariteit te absoluut als doel wordt gepresenteerd, ontstaat het risico dat beleid zich vernauwt tot het optimaliseren van materiaalstromen, zonder zicht op bredere effecten. Maatregelen om meer te recyclen of hergebruiken zijn niet altijd goed voor het milieu, en het is belangrijk onderscheid te maken tussen materialen die veel of weinig invloed hebben op mens en natuur.

In het provinciale beleid wordt circulaire economie hoofdzakelijk als doel gepresenteerd. Hoewel in de definitie zowel milieu als economie worden genoemd, ontbreekt een duidelijke koppeling met de bredere maatschappelijke doelen, zoals bijvoorbeeld het tegengaan van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies, versterken van innovatie en de concurrentiepositie van Limburgse bedrijvigheid, en

het scheppen van een toekomstbestendige leefomgeving. Voor de provincie betekent dit dat keuzes nodig zijn: welke maatschappelijke waarden wil Limburg via circulariteit versterken, en op welke grondstofstromen moet dan primair worden ingezet? Zonder deze focus blijft onduidelijk in hoeverre de ingezette maatregelen daadwerkelijk bijdragen aan bredere transities en opgaven.

3.2.2 Doelen geven richting, maar zijn niet concreet uitgewerkt

De provincie Limburg heeft in het beleidskader *Werken aan een Toekomstbestendige Economie* drie overkoepelende doelen en drie beoogde resultaten voor de circulaire economie vastgesteld. De doelen zijn:

1. Het vergroten van de circulariteit van de Limburgse economie in 2027, in lijn met de nationale ambitie om in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen met 50% te reduceren;
2. Het versterken van de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid;
3. Het inrichten van ruimtelijke, juridische, digitale en financiële randvoorwaarden om kansrijke initiatieven op te schalen.

De provincie koppelt het eerste doel aan de landelijke ambitie, maar interpreteert dit als een procesdoel: in 2027 moeten de belangrijkste activiteiten zijn uitgevoerd die bijdragen aan het nationale reductiedoel in 2030. Daardoor is niet vastgelegd wat in 2027 concreet bereikt moet zijn of hoe dat wordt gemeten.

Dat geldt ook voor de drie beoogde resultaten:

1. Het stimuleren van initiatieven in vier prioritaire ketens (chemie, bouw, biomassa en maakindustrie);
2. Het realiseren van 25% circulaire inkoop en optreden als *'launching customer';*
3. Het samen met regio en bedrijfsleven opstellen van een lobbyagenda voor knelpunten op rijks- en EU-niveau.

Hoewel deze doelen en resultaten richting geven, ontbreken concrete indicatoren of een meetkader. Zo is bijvoorbeeld onduidelijk of het percentage circulaire inkoop betrekking heeft op het aantal projecten of de financiële omvang. De provincie rapporteert vooral over uitgevoerde activiteiten, zoals pilots, samenwerkingen en kennisontwikkeling en minder over de feitelijke effecten op milieu, economie en samenleving. Daardoor is niet goed vast te stellen in hoeverre de provincie op koers ligt om haar circulaire ambities te realiseren.
Het belang van concretere doelstellingen die moeten leiden tot een beter zicht op de voortgang in circulariteit neemt wanneer de investeringen daarin toenemen. De financiële inzet van de provincie via investeringsfondsen en subsidies is op dit moment omvangrijk (zie paragraaf 4.2.2 hierna). In 2019 stelde de Zuidelijke Rekenkamer daarnaast vast dat leningen aan verbonden partijen het sterkste groeide in de categorie "duurzaamheid, klimaat, CO_2-reductie en economische ontwikkeling"[5]. Indien deze trend ook van toepassing is op het onderdeel circulariteit en zich afgelopen jaren heeft voortgezet, neemt het belang van zicht op resultaat ook toe.

[5] Zie https://zuidelijkerekenkamer.nl/publicaties/handreiking-financiele-bindingen-provincie-limburg-2/

3.3 Aanbevelingen

3.3.1 Aanbevelingen aan GS

A5	Positioneer circulaire economie meer als middel dan als einddoel en verbind het nadrukkelijk met de gewenste maatschappelijke doelen zoals bijvoorbeeld klimaat, milieu, bedrijvigheid en innovatie, en leveringszekerheid en geef expliciet aan op welke manier circulaire economie hieraan bijdraagt en wat belangrijke aandachtspunten zijn.
A6	Werk de provinciale doelen en beoogde resultaten voor circulaire economie concreter uit en denk na over meetbare indicatoren en tussendoelen, zodat voortgang en effect beter kunnen worden gevolgd.

4 Provincie actief, op aspecten verbetering mogelijk

4.1 Conclusies

C6	De provincie zet actief in op de circulaire economie, vanuit een faciliterende en coördinerende rol. Dit past bij de fase waarin de circulaire economie zich bevindt en de rol van de provincie daarin.
C7	De provincie ondersteunt de circulaire economie met substantiële investeringen, via fondsen en subsidies. De bijdrage van deze inzet aan circulaire resultaten wordt echter niet systematisch gemonitord.
C8	De provincie heeft duidelijke ambities voor circulaire inkoop en besteedt hier in de uitvoering steeds meer aandacht aan, maar de borging in beleid en processen is beperkt.
C9	De provinciale inzet op VTH bevindt zich nog onder het landelijk beoogde basisniveau. De provincie werkt aan verdere verankering van circulariteit in VTH- en ruimtelijk beleid, maar dit bevindt zich nog in de beginfase en vraagt om meer concrete vertaling naar beleid en uitvoering.

4.2 Onderbouwing conclusies

4.2.1 Faciliterende en coördinerende rol van de provincie

De provincie vervult een actieve rol in de circulaire transitie door samenwerking, kennisdeling en netwerkvorming te stimuleren. De rekenkamer constateert dat de provincie met deze activiteiten een brede en actieve rol speelt in de circulaire economie, passend bij haar faciliterende en coördinerende positie. De nadruk ligt niet op directe sturing, maar op het verbinden van overheden, kennisinstellingen en bedrijven, het delen van kennis en het beïnvloeden (lobbyen) van beleid op nationaal en Europees niveau. Kansen liggen vooral in het verder activeren van gemeenten en het zichtbaarder uitdragen van succesvolle Limburgse voorbeelden, om zo de beweging naar circulariteit breder te verankeren.

De opbouw van netwerken is een belangrijk onderdeel van de provinciale inzet. Limburg participeert actief in landelijke, Euregionale en internationale netwerken, en werkt aan ketensamenwerking in prioritaire sectoren als chemie, bouw, biomassa en maakindustrie. Een recent voorbeeld is de Europese projectaanvraag CEL4LIFE, waarin de provincie als coördinator en co-financier optreedt. Met dit project (totale investering van circa € 11,6 miljoen) wil Limburg samen met verschillende partners ketensamenwerking versterken, circulaire innovatie stimuleren en bestuurlijke belemmeringen wegnemen.

De provincie speelt ook een duidelijke rol in de ontwikkeling van circulaire ecosystemen. Zij is aandeelhouder en financier van de *Brightlands*-campussen, waar bedrijven, kennisinstellingen en overheden samenwerken aan innovaties die bijdragen aan circulariteit. Binnen de *Chemelot Circular Hub* ondersteunt de provincie bijvoorbeeld onderzoek en pilotprojecten rond hergebruik van materialen en duurzame chemische processen. Vanuit haar lobbypositie in Den Haag en Brussel vraagt Limburg daarbij nadrukkelijk aandacht voor de verduurzaming van Chemelot als nationaal en Europees belang.

Naast deze strategische inzet ondersteunt de provincie het mkb via LIOF, dat met provinciale middelen bedrijven begeleidt bij circulaire innovaties en ketenprojecten. De samenwerking tussen provincie en LIOF vult elkaar goed aan: de provincie richt zich op de strategische kaders en de grootschalige ecosystemen, terwijl LIOF de bedrijven in de praktijk ondersteunt en kennis deelt via workshops, vouchers en netwerkbijeenkomsten.

Ook op het terrein van kennisdeling en bewustwording is de provincie actief. Zij stimuleert onderwijsinnovatie en investeert samen met partners in de ontwikkeling van circulaire vaardigheden. Daarnaast worden via de Brightlands-campussen en provinciale programma's kennis en *best practices* gedeeld met bedrijven en overheden. Intern worden medewerkers betrokken via onder meer de Week van de Circulaire Economie en interne duurzaamheidsnetwerken.

Ten slotte zet de provincie haar lobbykracht in om belemmeringen voor circulariteit weg te nemen en externe middelen aan te trekken. De Europese lobby richt zich vooral op de chemiesector, waar Limburg door haar industriële positie ook internationale betekenis heeft. Deze inzet vergroot de zichtbaarheid van Limburg in Brussel en Den Haag en draagt bij aan toegang tot financiering en beleidsinvloed.

4.2.2 Investeringsfondsen en subsidies: grote inzet, resultaten beperkt inzichtelijk

De provincie ondersteunt bedrijven via investeringsfondsen en subsidies, waarbij het bevorderen van circulariteit een van de doelen is. In totaal is met deze instrumenten meer dan € 600 miljoen gemoeid, waarvan meer dan € 250 miljoen aan provinciale middelen. Omdat de fondsen en subsidies vaak meerdere beleidsdoelen combineren, is niet scherp af te bakenen welk deel van de genoemde bedragen daadwerkelijk ten gunste komt van de circulaire economie. Verschillen in definities, rapportages en de kwaliteit van data maken het ook lastig om concrete resultaten in termen van circulariteit te overzien. Dit sluit aan bij de bredere uitdagingen en tekortkomingen in de monitoring van circulaire economie die ook in hoofdstuk 2 zijn gesignaleerd. De provincie beweegt zich in deze bredere context, waarbij ze afhankelijk is van samenwerking met andere partijen.

De provincie participeert in vijf investeringsfondsen (zie figuur 5). Alleen het *Polestar Capital Circular Debt Fund* richt zich volledig op circulaire bedrijven. De overige fondsen combineren circulariteit met andere thema's, zoals energietransitie, digitalisering en gezondheid. Het is niet goed inzichtelijk in welke mate investeringen bijdragen aan de circulaire economie. Zo wordt wel gerapporteerd over algemene fondsresultaten – zoals extra werkgelegenheid of vermeden afval- en emissiestromen – maar niet welk deel daarvan voortkomt uit circulaire projecten. Ook is vermindering van grondstoffengebruik in de rapportages geen expliciet thema.

Figuur 5. De verschillende investeringsfondsen die provinciale middelen inzetten voor de circulaire economie

Omdat ieder fonds eigen indicatoren en rapportagestijlen hanteert en de looptijden verschillen, is vergelijking tussen fondsen niet goed mogelijk. Hierdoor blijft het zicht op de bijdrage van de provinciale investeringen aan de circulaire doelen beperkt meetbaar.

De fondsen zijn revolverend: aan het eind van de investeringstermijn moet het fonds minstens dezelfde omvang hebben. Alleen een deel van het *Limburg Startup Capital Fund* wordt naar verwachting niet volledig terugverdiend. Vanuit het *Polestar Capital Circular Debt Fund* zijn nog geen investeringen in Limburg gedaan. Voor dit fonds geldt de streefwaarde dat het dubbele van de provinciale inleg (€ 25 miljoen) in Limburg wordt geïnvesteerd. De fondsbeheerder heeft hiervoor een *'best effort commitment'* afgegeven. De rekenkamer interpreteert dit als een inspanningsverplichting.

Het Limburgs Energie Fonds (LEF), het grootste provinciale fonds, investeert op dit moment nog beperkt in circulaire projecten: ongeveer de helft van de portefeuille is circulair, maar sinds 2021 zijn er nauwelijks nieuwe circulaire investeringen gedaan. In 2024 is een evaluatie uitgevoerd waarin werd geconcludeerd dat de doelstellingen voor circulariteit abstract zijn en de bijdrage aan de circulaire economie niet duidelijk is. Naar aanleiding daarvan is een herijking aangekondigd van de beleidsmatige en financiële doelstellingen van het LEF, waarbij onder meer wordt gewerkt aan scherpere circulariteitscriteria. De herijking staat gepland voor 2026.

Naast de fondsen ondersteunt de provincie ook circulaire initiatieven via subsidies. Via het LIOF worden programma's als *LimburgToekomstbestendig*, *LimburgToerisme* en *Impuls Biocirculaire Economie Limburg* uitgevoerd. Het budget hiervoor is ruim tien miljoen euro en wordt grotendeels gefinancierd door de provincie. Ook hier geldt dat de bijdrage aan circulariteit vaak een onderdeel vormt van bredere doelstellingen en dat 'circulaire resultaten' slechts beperkt zichtbaar zijn.

Daarnaast bestaan er provinciale regelingen voor Economie en Innovatie en MKB Innovatieondersteuning, alsmede Europese programma's zoals Interreg en JTF waar de provincie cofinanciering voor levert. Hoewel veel van deze projecten raakvlakken hebben met circulariteit, is niet inzichtelijk welk deel van de middelen daadwerkelijk aan circulaire resultaten bijdraagt.

4.2.3 Circulaire inkoop: groeiende aandacht, maar borging beperkt

Inkoop is een van de meest directe manieren waarop de provincie invloed kan uitoefenen op de circulaire economie. Als grote opdrachtgever kan zij via aanbestedingen de vraag naar circulaire producten en diensten stimuleren en zo bijdragen aan een meer duurzame marktontwikkeling. Zowel landelijke kennisinstituten als Limburgse betrokkenen zien dit als een belangrijk aangrijpingspunt voor versnelling van de transitie.

De provincie erkent het belang van circulaire inkoop en heeft in haar beleid de ambitie opgenomen om 25% van de inkoop circulair te laten zijn en als *'launching customer'* op te treden. In paragraaf 3.2.2 is al opgemerkt dat dit niet concreet is uitgewerkt en dat bijvoorbeeld onduidelijk is of het streefpercentage van 25% circulaire inkoop betrekking heeft op het aantal projecten of op de financiële omvang. Op basis van de beschikbare informatie concludeert de rekenkamer dat het aantal circulaire projecten ten opzichte van het totaal nog zeer beperkt is, maar dat sommige projecten wel een grote omvang hebben waarmee impact kan worden gerealiseerd.

In de praktijk is er de meeste kennis en aandacht voor circulariteit bij grond-, weg- en waterbouw (GWW) en bij facilitaire inkoop. Bij vrijwel alle GWW-projecten worden circulaire eisen opgenomen en meegewogen in de aanbesteding, terwijl bij facilitaire zaken de weging van circulariteit in de beoordeling van aanbestedingen de laatste jaren is toegenomen van circa 5% tot 20 à 40%. Circulariteit is daarmee steeds vaker een doorslaggevende factor. Ook binnen de organisatie groeit het bewustzijn, mede dankzij interne initiatieven van onder meer het duurzaamheidsteam en intrinsieke motivatie van medewerkers.

Figuur 6. Monitoring circulaire kritische prestatie-indicatoren in GWW aanbestedingen 2023 en 2024.

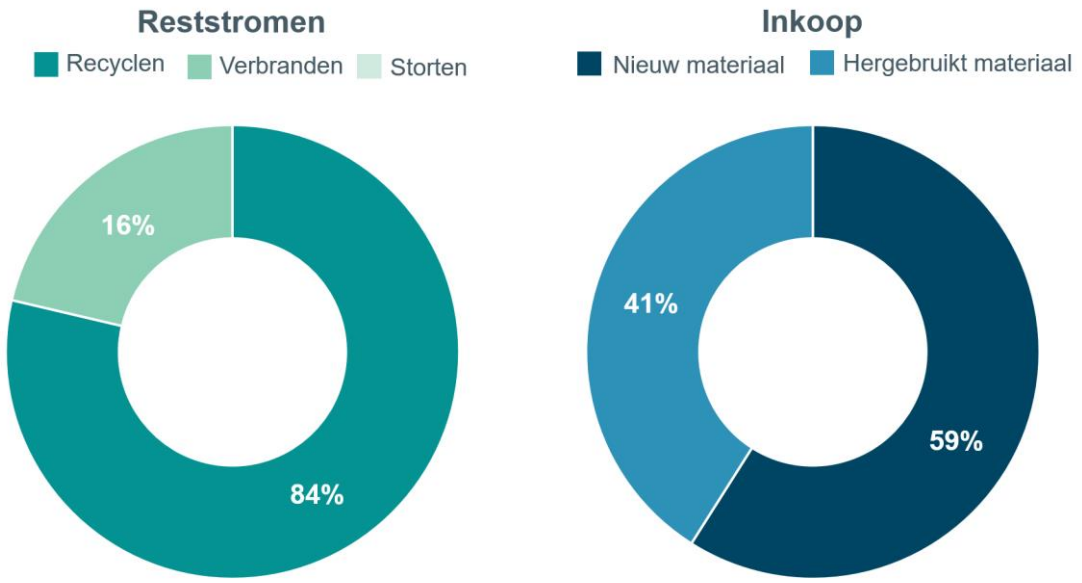

Bron: Bewerking door Zuidelijke Rekenkamer van Kennisplatform CROW, het GWW aanbestedingsmonitoringsdashboard.

De groei in aandacht en kennis betekent echter niet dat circulariteit al structureel is verankerd in de provinciale inkoopprocessen. Richtlijnen en kaders ontbreken, waardoor de toepassing per cluster en zelfs per medewerker verschilt. Dat hangt deels samen met het feit dat circulariteit marktspecifieke kennis vraagt — elke markt kent andere mogelijkheden en beperkingen — maar ook met het ontbreken van duidelijke financiële randvoorwaarden. De financiering van circulaire inkoop is slechts beperkt geregeld: eventuele meerkosten moeten doorgaans binnen bestaande budgetten worden opgevangen. Daardoor blijft de ruimte om circulaire keuzes te maken afhankelijk van de prioriteiten binnen de clusters. Alleen voor grond-, weg- en waterbouw zijn inmiddels extra middelen beschikbaar gesteld. De provincie heeft begin 2025 het *Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen* (MVOI) ondertekend. Daarmee liggen er kansen om circulariteit systematisch in te bedden in beleid en processen.

Of circulaire inkoop tot extra kosten voor de provincie leidt, is lastig vast te stellen. Het PBL wijst erop dat circulaire producten vaak duurder zijn[6], maar uit gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd blijkt dat dit beeld niet eenduidig is. Volgens betrokkenen leveren circulaire maatregelen lang niet altijd meerkosten op, al zijn er ook voorbeelden waarbij circulaire alternatieven juist wél duurder bleken.

4.2.4 VTH en ruimtelijke sturing in ontwikkelfase

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) vormen een onderdeel van het instrumentarium waarmee provincies de circulaire transitie kunnen ondersteunen. In Limburg bevindt de inzet op dit terrein

[6] Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025, Planbureau voor de Leefomgeving

zich nog in de ontwikkelfase. Uit informatie van de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL) blijkt dat veel onderdelen van het zogenoemde basisniveau uit de landelijke *Bouwstenenvisie Circulaire Economie en VTH* nog niet zijn gerealiseerd. Het gaat onder meer om structurele kennisontwikkeling, juridische duidelijkheid over afval- en productstatussen en een systematische terugkoppeling van signalen naar beleid.

De provincie heeft inmiddels wél een eerste opdracht verstrekt aan de ODZL om kansen en knelpunten in kaart te brengen en zo de basis te versterken. Deze opdracht, met een budget van circa €80.000, vormt een nuttige stap richting het gewenste basisniveau in 2026. Tegelijkertijd constateert de rekenkamer dat structurele verankering nodig is: de huidige inzet is projectmatig en biedt onvoldoende waarborgen voor continuïteit.

Ook op het vlak van ruimtelijk beleid bevindt de provincie zich in een beginfase van concrete sturing op circulariteit. Bij de actualisatie van de Omgevingsvisie en -verordening zijn er voornemens om extra bedrijventerreinen aan te wijzen en strategische locaties te beschermen voor bedrijven met een hogere milieucategorie. Daarnaast wil de provincie het nieuwe grondbeleid kunnen inzetten voor het reserveren van ruimte voor circulaire bedrijvigheid. Deze initiatieven sluiten aan bij de oproep van het PBL om “tijdig ruimte te reserveren”. Volgens betrokkenen vraagt effectieve ruimtelijke sturing om bestuurlijke lef: het actief inzetten van instrumenten als strategische grondaankoop, functiewijziging of handhaving bij ongewenst gebruik.

Zowel bij VTH als bij ruimtelijk beleid kan de provincie randvoorwaarden scheppen voor een circulaire economie. Deze instrumenten zijn op zichzelf niet doorslaggevend voor de transitie, maar bieden wél mogelijkheden om provinciale ambities concreter te vertalen naar beleid en uitvoering. Zoals in hoofdstuk 2 is toegelicht, liggen de belangrijkste belemmeringen (*game changers*) buiten de provinciale invloedsfeer, bijvoorbeeld in landelijke regelgeving, fiscale prikkels en marktdynamiek.

4.3 Aanbevelingen

4.3.1 Aanbevelingen aan GS

A7	Zorg voor meer onderlinge afstemming tussen de provinciale instrumenten en maak inzichtelijk hoe ieder instrument bijdraagt aan de maatschappelijke doelen van de circulaire economie.
A8	Maak de bijdrage van financiële instrumenten aan circulaire doelen inzichtelijk en bevorder samenwerking en kennisuitwisseling tussen investeringsfondsen op dit punt.
A9	Versterk de structurele borging van circulaire ambities in beleid, richtlijnen en interne procedures voor inkoop, zodat circulariteit systematisch wordt meegenomen bij aanbestedingen en besluitvorming.
A10	Maak circulaire economie nadrukkelijker onderdeel van VTH- en ruimtelijk beleid, zodat deze instrumenten bijdragen aan de uitvoering van de provinciale koers voor circulariteit.

4.3.2 Aanbeveling aan PS

A11	Toets bij vaststelling van de omgevingsvisie en de omgevingsverordening in hoeverre circulaire economie daarin adequaat is meegenomen.

5 Bestuurlijke reactie GS en nawoord rekenkamer

Op 13 januari 2026 ontving de rekenkamer de bestuurlijke reactie van GS op het concept bestuurlijk rapport. Deze reactie is hieronder integraal opgenomen in paragraaf 5.1, gevolgd door het nawoord van de rekenkamer in paragraaf 5.2.

5.1 Bestuurlijke reactie GS

Met belangstelling heeft ons College kennis genomen van het concept bestuurlijk rapport Circulaire Economie d.d. 8 december 2025. Middels deze brief doen we u onze reactie toekomen.

De rekenkamer geeft de Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten op grond van het onderzoek drie bestuurlijke hoofdpunten mee. Deze drie punten zijn uitgewerkt in een aantal conclusies en aanbevelingen. Wij herkennen de bestuurlijke hoofdpunten en zien ze als een aanmoediging om de ingezette koers door te zetten en de provinciale rol in de circulaire economie verder te versterken. We nemen de gedane aanbevelingen over en plaatsen daarbij enkele opmerkingen.

De rekenkamer geeft aan dat de overgang naar een circulaire economie inzet vraagt van diverse strategieën en instrumenten om verschillende doelen te bereiken en belemmeringen weg te nemen. Wij waarderen dat de rekenkamer deze complexiteit onderkent. Een systeemverandering is noodzakelijk om de huidige lineaire werkwijze te doorbreken, al liggen veel belemmeringen buiten de invloed van de provincie. Toch spelen wij, waar mogelijk, een actieve rol. We onderschrijven dat de circulaire economie in Limburg, net als de rest van Nederland en Europa, nog in een beginfase verkeert.

Circulaire economie aan begin van transitie

De rekenkamer beveelt een lerende aanpak aan. Wij gaan hiermee als volgt verder aan de slag.

1. Wij zetten onder andere in IPO verband in op doorontwikkeling van monitoring van de regionale circulaire economie. De monitoring van de systeemtransitie is een relatief jong veld. Deze monitoring ontwikkelt zich op gemeentelijk, provinciaal en nationaal niveau, waarbij data en methodieken worden gedeeld en geleidelijk worden verbeterd. We houden ons aanbevolen als de rekenkamer suggesties kan aandragen op dit punt.
   Wij blijven Provinciale Staten periodiek informeren over de voortgang van de circulaire economie in Limburg met de meest recente inzichten die daaruit voortvloeien en zullen daarbij zorg dragen voor het expliciteren van kanttekeningen bij de informatie.
2. Naast het IPO traject, zorgt uitvoering van het Europese CEL4LIFE-project op regionaal niveau ervoor dat we samen met Limburgse partners kennis ontwikkelen over circulaire economie en monitoring. CEL4LIFE zien wij daarnaast als extra stimulans voor de samenwerking tussen provincie, kennispartners, gemeenten en bedrijven en als vehikel om succesvolle voorbeelden

zichtbaar te maken. Daarmee wordt een kans verzilverd om circulariteit in Limburg te verankeren en succesvolle voorbeelden zichtbaar uit te dragen in Nederland én in Europa.

3. Wij blijven deelnemen aan “Krachtenbundeling Rijk-Regio voor de circulaire economie”, waar collectief leren centraal staat. Ook dragen wij in IPO-verband bij aan het Kennisplatform Circulaw.

Keuzes maken en doelen stellen

4. Wij herkennen ons niet volledig in de stelling dat circulaire economie vooral als doel op zichzelf zou worden gepresenteerd. Naar ons oordeel maakt het deel uit van een bredere strategie, zoals vastgelegd in het beleidskader “Werken aan een Toekomstbestendige economie”. Het eerste overkoepelende procesdoel is gericht op de reductie van het gebruik van primaire grondstoffen met 50% in lijn met de nationale ambitie en draagt daarmee bij aan de maatschappelijke doelstelling van grondstoffenautonomie. De twee andere doelen zijn gekoppeld aan bredere maatschappelijke doelstellingen als het versterken van bijvoorbeeld Limburgse bedrijvigheid en innovatiekracht door het wegnemen van juridische, ruimtelijke en financiële belemmeringen en het bevorderen van samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid.
5. De samenhang tussen doelen en indicatoren verdient echter nadere duiding, zoals ook uit het rapport van de rekenkamer blijkt. Indicatoren als toegevoegde waarde, arbeidsvolume en milieu-impact worden gemeten en gerapporteerd aan Provinciale Staten, maar lopen twee jaar achter en bieden slechts een globale richting. Wij onderkennen dat de impact van onze inspanningen niet altijd precies te meten is, doordat geschikte meetmethoden ontbreken.
6. De aanbeveling om doelen, resultaten en meetkaders concreter uit te werken nemen wij ter harte, onder meer door het breder inzetten van de Milieu Kosten Indicator (MKI) bij grote provinciale infrastructurele projecten. Wij interpreteren de aanbevelingen inzake keuzes maken en doelen stellen dan ook zo dat het niet om een wezenlijke koerswijziging in beleid of instrumentarium gaat. Circulaire economie is al onderdeel van een bredere strategie en wordt ook zo toegepast in de inzet van fondsen en andere instrumenten. Het aanscherpen ziet dus met name op communicatie en verantwoording, zodat dit beeld ook voor PS helder en consistent is.

Instrumenten en impactmonitoring

1. Provinciale instrumenten zoals fondsen en subsidies zijn niet exclusief voor circulaire economie bedoeld[7], maar gericht op meerdere maatschappelijke doelen. Een te specifieke inrichting zou een doelmatige inzet juist kunnen belemmeren. Fondsen zijn ontworpen om flexibel te kunnen inspelen op verschillende transities, zoals energie, circulariteit, en innovatie. Een te thematische of monofunctionele inrichting zou juist kunnen leiden tot suboptimale investeringsbeslissingen en

[7] Uitzondering hierop is het PCDF. dit fonds is nadrukkelijk circulair van doelstelling, gericht op het demonstreren en opschalen van circulaire toepassingen. Tegelijkertijd is ook hier sprake van een bredere insteek, waarbij circulariteit wordt gekoppeld aan innovatiekracht, ondernemerschap en economische haalbaarheid. Het PCDF is daarmee circulair in aard, maar niet eendimensionaal in effect. Voor het LEF geldt dat circulariteit vaak onderdeel is van het investeringsprofiel, maar vrijwel nooit het enige doel. LEF functioneert primair als revolverend investeringsfonds dat marktfalen adresseert en opschaling mogelijk maakt. Circulariteit is daarbij veelal verweven met energie- en grondstoffentransitie en innovatie.

verlies aan effectiviteit.

Het is momenteel lastig om de opbrengsten van de circulaire transitie op systeemniveau duidelijk te meten, mede door de beginfase van de monitoring. Dit geldt met name voor het aggregeren en toerekenen van effecten op provinciaal niveau. Een onderscheid dient hierbij dus te worden gemaakt tussen project- en portefeuilleniveau (waar fondsen op sturen) en systeemimpact op provinciaal niveau, die zich niet één-op-één laat toerekenen aan individuele investeringen. Deze constatering doet geen afbreuk aan de wijze waarop binnen provinciale fondsen de impact van investeringen wordt bepaald. Fondsen zoals het LEF en het PCDF hanteren bij investeringsbeslissingen en verantwoording een gestructureerd impactkader dat aansluit bij de systematiek van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Impact wordt daarbij op project- en portefeuilleniveau vastgesteld, onder meer op energie, CO_2-reductie en, waar relevant, circulariteit. Waar fondsen werken met gestandaardiseerde en toetsbare impactindicatoren, bevindt de monitoring van samenhangende effecten op provinciaal niveau zich nog in ontwikkeling. Juist de ervaringen en data uit fondsen dragen bij aan het lerende proces om deze bredere monitoring verder te verbeteren.

Wij plaatsen bij het inzichtelijk maken van de bijdrage aan de circulaire economie door de inzet van investeringen via fondsen, subsidies en instrumenten in het algemeen wel de kanttekening dat wij vinden dat de inspanning van het meten en monitoren in verhouding moet staan tot de opbrengst ervan en niet disproportioneel mag zijn voor de indiener. Hogere vereisten voor gedetailleerde monitoring leiden tot hogere apparaats- en/of onderzoekskosten waardoor ook hier een kosten-baten analyse op zijn plaats is.

2. De Provincie erkent het belang van circulaire inkoop, met de meeste focus op trajecten als grond-, weg- en waterbouw (GWW) en facilitaire inkoop, waar al veel winst is geboekt. Het amendement “ambitieus en duurzaam bouwen” uit 2024 gaf extra impuls aan circulariteit binnen GWW. Tegelijkertijd vereist de beleidsambitie voor inkoop verdere uitwerking en verankering met duidelijke kaders en financiële voorwaarden. Het nog op te stellen actieplan MVOI zien we als vertrekpunt om onze circulaire doelen te versterken in beleid, richtlijnen en interne procedures, zodat circulariteit systematisch wordt meegenomen bij aanbestedingen. Bewustwording en kennisdeling zijn belangrijke thema’s. Daarnaast onderzoeken we of het huidige systeem voor monitoring van Social Return on Investment ook kan worden ingezet voor circulaire economie.
3. We werken momenteel aan maatregelen voor circulariteit in zowel het ruimtelijk als VTH-beleid. In het ruimtelijk beleid krijgen deze vorm via de omgevingsvisie (POVI) en omgevingsverordening (OVL), waarbij een aantal bedrijventerreinen als provinciaal belangrijk zijn aangewezen omdat ze vanuit de beschikbare milieuruimte essentieel zijn voor circulaire economie. De inzet van grondbeleid is maatwerk, waarmee de provincie gerichte locaties voor circulariteit kan reserveren. Door gerichte aankoop kan de Provincie privaatrechtelijk bepalen wat er gebeurt met de grond. We zijn dus al nadrukkelijk begonnen met het door vertalen van circulaire economie in het ruimtelijk beleid.
4. Voor het VTH-beleid erkennen wij dat de uitvoering van de IPO bouwstenenvisie voor circulaire economie nog niet op het landelijke basisniveau zit. Via de opdracht afval & circulaire economie

aan de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL) brengen we in 2026–conform IPO-afspraken– in kaart wat de impact hiervan is op onze VTH-taken. Op basis van deze analyse en landelijke ontwikkelingen geven wij via de provinciale opdracht aan de ODZL een structureel vervolg aan deze inzet."

5.2 Nawoord rekenkamer

Met belangstelling heeft de rekenkamer kennisgenomen van de bestuurlijke reactie van het college van GS. De rekenkamer constateert dat het college de hoofdlijnen van het rapport herkent en erkent en de bereidheid toont de aanbevelingen te willen implementeren. De rekenkamer waardeert dat uit de reactie blijkt dat het college deze aanbevelingen ziet als een aanleiding om te werken aan verdere verbetering en versterking van de provinciale rol. Het rapport wordt als aanmoediging gezien om de ingezette koers door te zetten en de provinciale rol verder te versterken. Daarbij zijn de vervolgacties die GS wil nemen ook concreet gemaakt. Op enkele punten gaat de rekenkamer graag nog verder in.

GS geven aan dat zij zich niet volledig herkennen in de conclusie van de rekenkamer dat circulaire economie vooral als doel op zichzelf wordt gepresenteerd in plaats van middel voor bredere maatschappelijke doelen (punt 4 van 'Keuzes maken en doelen stellen' uit de bestuurlijke reactie van GS). De rekenkamer erkent dat de provincie met circulaire economie wil bijdragen aan maatschappelijke doelen, maar benadrukt het belang van keuzes tussen deze doelen door de provincie. Deze keuze vormt namelijk een essentieel vertrekpunt voor effectieve sturing op het gebied van circulaire economie: zij bepaalt welke grondstofstromen prioriteit krijgen, hoe doelen worden geconcretiseerd en waar de provincie haar beleidsinzet en middelen het meest effectief kan inzetten. In het bestuurlijk rapport (paragraaf 3.2.1.2) en het rapport van bevindingen (paragraaf 2.1.2.2) wordt dit verder toegelicht. De interpretatie van GS dat de aanbeveling van de rekenkamer met name betrekking heeft op communicatie en verantwoording (punt 6 van 'Keuzes maken en doelen stellen' uit de bestuurlijke reactie van GS) ziet de rekenkamer daarom als een te beperkte opvatting.

De rekenkamer heeft verder nog enkele opmerkingen bij de door GS beschreven aanpak. Ten eerste wordt de door de rekenkamer aanbevolen lerende aanpak vooral vorm gegeven via bestaande en nieuwe trajecten en projecten (punt 1 t/m 3 van 'Circulaire economie aan begin transitie' uit de bestuurlijke reactie van GS). Die zijn belangrijk, maar de rekenkamer wijst er op dat 'leren' niet vrijblijvend is. Bij een lerende aanpak gaat het ook om een goede inbedding van de activiteiten in een integrale cyclus van leren en verbeteren, waarbij partijen ook van elkaar leren. Een tweede opmerking die de rekenkamer nog wil maken betreft verwijzing van GS naar het betrekken van Limburgse gemeenten bij werkgroepen rondom het thema circulariteit (punt 5 van 'Instrumenten en impactmonitoring' uit de bestuurlijke reactie van GS). De rekenkamer is hierover positief, maar ziet tegelijkertijd kansen voor de provincie om hierin nadrukkelijker een regisserende en activerende rol te nemen. In recente berichtgeving over onderzoek van de Zuyd Hogeschool komt deze behoefte ook duidelijk naar voren [8]. Verder geven GS aan dat de inzet

[8] https://www.limburger.nl/economie/limburgse-gemeenten-hebben-dirigent-nodig-die-de-circulaire-economie-verder-helpt-ze-weten-niet-wat-ze-moeten-doen/121552290.html?utm_medium=referral&utm_campaign=share

van investeringsfondsen en subsidies niet exclusief zijn bedoeld voor de circulaire economie en dat een specifieke inrichting de doelmatigheid kan beperken (punt 1 van ‘Instrumenten en impactmonitoring’ uit de bestuurlijke reactie van GS). De rekenkamer onderkent dit en pleit niet voor exclusiviteit. Wel benadrukt de rekenkamer het belang van inzicht in de resultaten ten aanzien van circulariteit. De rekenkamer onderschrijft de stelling van GS dat monitoring proportioneel moet zijn, maar wijst er tegelijkertijd op dat de financiële inzet van de provincie om (o.a.) circulariteit te bevorderen omvangrijk is. Juist daarom acht de rekenkamer goed zicht op de alle behaalde resultaten en effecten van groot belang.

De rekenkamer sluit graag af met de opmerking dat de provincie zich in de bestuurlijke reactie welwillend toont om met de aanbevelingen van de rekenkamer aan de slag te gaan en die ook concreet maakt. Daarmee wordt een belangrijke basis gelegd voor verdere verankering van circulariteit en het biedt PS en de rekenkamer de gelegenheid de implementatie van aangekondigde acties nauwgezet te volgen.

Circulaire Economie

Provincie Limburg

Rapport van bevindingen

december 2025

ZUIDELIJKE REKENKAMER

Inhoudsopgave

1 Rekenkameronderzoek naar circulaire economie ... 3
1.1 Ambities en uitdagingen voor circulaire economie als aanleiding onderzoek ... 3
1.2 Kernprincipes van circulaire economie ... 4
1.2.1 Circulaire economie gaat over grondstoffengebruik ... 4
1.2.2 Circulaire economie is breder dan recycling ... 5
1.3 Kansen voor Limburg ... 7
1.3.1 Circulaire economie als middel voor milieubescherming en leveringszekerheid ... 7
1.3.2 Circulaire economie als middel om Limburgse economie te versterken ... 9
1.4 Aandachtspunten bij onderzoek naar circulaire economie ... 10
1.4.1 Circulariteit is geen synoniem van duurzaamheid ... 10
1.4.2 Energie wordt grotendeels buiten beschouwing gelaten ... 11
2 Stand van zaken en doelrealisatie ... 13
2.1 Voortgang in Limburg beperkt inzichtelijk ... 13
2.1.1 Monitoring voortgang regionale circulaire economie is complex ... 13
2.1.2 Provinciale doelen niet concreet en geen koppeling met maatschappelijke doelen ... 14
2.1.3 Daling grondstoffengebruik minder groot dan gedacht ... 17
2.1.4 Voortgang andere doelen en resultaten niet duidelijk ... 19
2.1.5 3-5% van de Limburgse economie is circulair, maar kanttekeningen bij data ... 21
2.2 Stand van zaken circulaire transitie ... 23
2.2.1 Landelijke transitie niet op koers, Limburg en Nederland wel voorlopers ... 23
2.2.2 Knelpunten in de transitie naar circulariteit ... 26
3 Invulling provinciale rol ... 31
3.1 Verschillende (beleids)kaders relevant voor circulaire economie ... 31
3.1.1 Circulaire economie raakt verschillende beleidskaders ... 31
3.1.2 Provincie geeft beleid vorm door middel van prioritaire ketens en actielijnen ... 34
3.1.3 Beleid sluit aan op hoofdlijnen aan bij belemmeringen voor circulaire economie ... 37
3.2 Inzet van instrumenten door de provincie ... 38
3.2.1 Provincie zet in op faciliterende en coördinerende rol ... 39
3.2.2 Veel financiële ondersteuning via revolverende investeringsfondsen ... 43
3.2.3 Subsidies voor circulaire initiatieven, maar inzicht resultaten beperkt ... 51
3.2.4 Inkoop is een belangrijk instrument, maar borging onvoldoende ... 56
3.2.5 Inzet VTH nog in beginfase ... 60
3.2.6 Eerste aanzet voor concrete ruimtelijke sturing ... 61
Bijlage 1 Overzicht gesprekspartners ... 64
Bijlage 2 Partijen met schriftelijke bijdragen aan het onderzoek ... 65
Bijlage 3 Geanalyseerde documenten ... 66
Bijlage 4 Afkortingenlijst ... 70

1 Rekenkameronderzoek naar circulaire economie

Dit hoofdstuk schetst de context en achtergrond van het rekenkameronderzoek naar circulaire economie. Daarbij zal eerst worden ingegaan op de aanleiding en richting van het onderzoek (paragraaf 1.1). Daarna zal worden ingegaan op wat circulaire economie precies inhoudt (paragraaf 1.2). Vervolgens wordt gekeken naar de kansen voor Limburg bij deze transitie (paragraaf 1.3). Als laatste zullen in paragraaf 1.4 enkele aandachtpunten bij het onderzoek worden toegelicht. In de volgende hoofdstukken zal inzicht worden gegeven in de stand van zaken en de voortgang van de circulaire economie in Limburg (hoofdstuk 2) en zal worden beschreven hoe de provincie Limburg haar rol invult (hoofdstuk 3).

1.1 Ambities en uitdagingen voor circulaire economie als aanleiding onderzoek

De provincie Limburg streeft naar een circulaire samenleving in 2050, met als tussenstap 50% minder gebruik van verschillende grondstoffen[1] in 2030. Hiermee sluit Limburg aan bij de landelijke en Europese ambities[2]. Ook heeft de provincie Limburg in 2017 het Nationaal Grondstoffenakkoord[3] ondertekend, waarbij ze zich committeert om de afgesproken doelen voor efficiënter grondstoffengebruik te ondersteunen en aan maatregelen om de transitie naar de circulaire economie te versnellen.[4]

Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) is Nederland niet op koers om de circulaire doelen voor 2030 te halen.[5] Het materiaalgebruik ligt nog steeds hoog en daalt maar langzaam. Tegelijkertijd zijn er verschillende signalen dat circulaire initiatieven het moeilijk hebben. Een bekend voorbeeld zijn plasticrecyclingbedrijven in Nederland die op grote schaal failliet zijn gegaan.[6] Dit betreft ook bedrijven in Limburg.[7]

De zorgwekkende signalen over de voortgang vormen – samen met de wens van Provinciale Staten[8] – aanleiding voor de Zuidelijke Rekenkamer voor een onderzoek naar dit thema. Om Provinciale Staten (PS) meer inzicht te geven in de voortgang van de transitie wil de rekenkamer een beeld schetsen van de stand van zaken in Limburg. Daarbij zal er – op verzoek van Provinciale Staten – specifieke aandacht zijn voor de economische impact van circulaire initiatieven in Limburg. Naast de voortgang van de transitie onderzoekt de rekenkamer de rol die de provincie bij circulaire economie speelt, waarbij zowel het

[1] Mineralen, metalen en fossiel. Dit zijn abiotische grondstoffen, zie voor verdere uitleg van verschillende typen grondstoffen het kader in paragraaf 2.1.2
[2] In het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 staan ook doelen voor een volledig circulaire economie in 2050 en een halvering van abiotische grondstoffen in 2030. De Europese ambitie uit het Circular Economy Action Plan, is volledige circulariteit in 2050.
[3] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/01/24/grondstoffenakkoord-intentieovereenkomst-om-te-komen-tot-transitieagenda-s-voor-de-circulaire-economie
[4] Voor provincies geldt dit als inspanningsverplichting: zij hebben zich gecommitteerd om de afgesproken doelen te ondersteunen, maar er zijn geen juridisch bindende verplichtingen of sancties aan verbonden.
[5] Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025 | Planbureau voor de Leefomgeving
[6] Zie bijvoorbeeld https://www.limburger.nl/economie/zonder-regels-en-taksen-blijven-de-plasticrecyclers-vechten-tegen-de-bierkaai/86441138.html
[7] https://www.limburger.nl/regio/weert/weert/stacaravanhandel-reuvers-in-leunen-en-plasticrecycler-fuenix-ecology-ii-in-weert-zijn-failliet-verklaard/74949082.html
[8] In de controlecommissie van 18 oktober 2024 hebben verschillende fracties van Provinciale Staten hun voorkeur voor dit onderwerp uitgesproken.

provinciaal beleid als de uitvoering centraal staan.

De centrale onderzoeksvraag van het onderzoek is: In hoeverre is het beleid van de provincie doelmatig en effectief in het bevorderen van de circulaire economie in Limburg? De rekenkamer heeft daarbij de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Wat is de stand van zaken van de circulaire economie in Limburg?
- In hoeverre worden provinciale doelen en beoogde resultaten voor circulaire economie gerealiseerd?
- Wat is de economische impact van circulaire initiatieven van de provincie?
- Hoe geeft de provincie in haar beleid invulling aan circulaire economie?
- Hoe geeft de provincie in de praktijk uitvoering aan circulaire economie?

Bij de hierboven beschreven onderzoeksvragen hanteert de rekenkamer een normenkader (zie tabel 1.1 hieronder) dat als doel heeft om een basis te bieden voor de bevindingen. Dit normenkader volgt uit de startnotitie waarin de opzet van het onderzoek staat beschreven.[9] Het onderzoek is uitgevoerd in de periode mei-oktober 2025. In bijlagen staan een overzicht van de gesprekspartners, de (externe) partijen die schriftelijk hebben bijgedragen aan het onderzoek en de literatuurlijst.

Tabel 1.1. Normenkader

Definities, visies, doelstellingen en beoogde resultaten zijn helder en sluiten goed op elkaar aan.
Provinciaal beleid is zo ingericht dat het circulaire economie bevordert, waarbij er goed gebruik wordt gemaakt van de beschikbare instrumenten.
Positieve en negatieve duurzaamheidseffecten worden in de uitvoering afgewogen en daarbij worden indien nodig keuzes gemaakt.
Kansen en bedreigingen voor de doelrealisatie zijn in beeld en daarop wordt door de provincie actie ondernomen.
Er is inzicht in de mate van doelrealisatie en realisatie van beoogde resultaten; deze worden gemonitord.
De provincie ligt op koers om de geformuleerde doelen en resultaten voor circulaire economie te behalen.
De provinciale initiatieven leveren een impactvolle bijdrage aan werkgelegenheid, innovatie en toegevoegde waarde voor Limburg.

1.2 Kernprincipes van circulaire economie

1.2.1 Circulaire economie gaat over grondstoffengebruik

In een circulaire economie wordt kritisch nagedacht over het gebruik van grondstoffen. Het is een economisch model dat zich richt op het aanzienlijk minder en efficiënter gebruiken van grondstoffen[10]. Het Limburgse beleid sluit aan op deze definitie van het PBL en formuleert het als: “gericht op het langer in de

[9] https://zuidelijkerekenkamer.nl/app/uploads/2025/06/20250616_Startnotitie_Circulaire_Economie.pdf
[10] Planbureau voor de Leefomgeving. Begrippenlijst ICER 2025. In dit rapport verstaat de rekenkamer onder “grondstoffengebruik” precies wat het PBL hanteert: de winning van grondstoffen en de verwerking ervan tot materialen, halffabricaten en producten.

productieketen houden van grondstoffen, met als doel een optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen, met de hoogste waarde voor de economie en de minste schade voor het milieu."[11]

In tegenstelling tot het huidige, overwegend lineaire economische model – waarin grondstoffen worden gewonnen, gebruikt en uiteindelijk als afval worden weggegooid – is de circulaire economie erop gericht om deze lineaire keten te doorbreken. In een lineair systeem neemt de waarde van materialen af naarmate ze worden gebruikt en weggegooid: wanneer een afgeschreven laptop wordt weggegooid, gaan de zeldzame metalen en componenten verloren. In een circulair systeem daarentegen wordt geprobeerd die waarde juist te behouden of zelfs te vergroten. Dat begint bij het voorkomen van onnodig grondstoffengebruik, bijvoorbeeld door producten niet te kopen of te vervangen wanneer dat niet nodig is. Daarnaast kan waarde worden behouden door producten langer te gebruiken, te repareren of onderdelen opnieuw in te zetten – bijvoorbeeld wanneer dezelfde laptop wordt opgeknapt en als refurbished toestel een tweede leven krijgt of bij de productie modulair wordt ontworpen zodat het eenvoudig te repareren is. Afval wordt dan geen eindpunt meer, maar een bron van nieuwe grondstoffen.

1.2.2 Circulaire economie is breder dan recycling

Er zijn verschillende manieren om bij te dragen aan een meer circulaire economie. Een veelgebruikt model dat deze verschillende strategieën weergeeft is de R-ladder. Deze betreft tien strategieën (R0 t/m R9) die geordend zijn op prioriteit (zie figuren 1.1 en tabel 1.2).[12] De strategieën die het hoogst gecategoriseerd zijn, zijn strategieën waarbij onnodig gebruik van grondstoffen zoveel mogelijk wordt voorkomen (zoals refuse of rethink). Daarna komen strategieën waarbij in de productiefase minder grondstoffen worden gebruikt en strategieën die de levensduur van het product of onderdelen daarvan verlengen. Daarna volgen strategieën die nuttig gebruik maken van de materialen van het product, zoals recycling.

[11] Provincie Limburg. Beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie.
[12] https://www.circularise.com/blogs/r-strategies-for-a-circular-economy

Figuur 1.1. De R-ladder met tien strategieën voor circulariteit, geordend op prioriteit

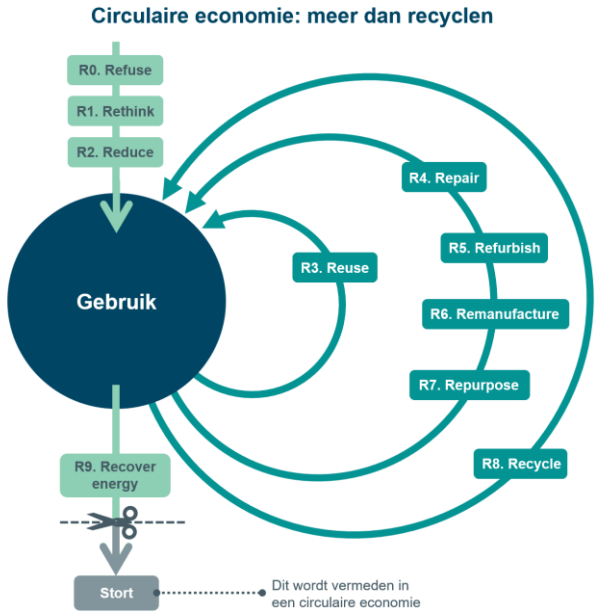

Bron: Eigen bewerking van diagram van PBL.

Tabel 1.2 Beschrijving van de verschillende R-strategieën.

Doel	Strategie	Beschrijving
Slim gebruik en productie	R0 - Refuse (Weiger)	Maak het product overbodig door de functie te laten vallen of door een radicaal ander product aan te bieden met dezelfde functie.
	R1 – Rethink (Herbedenk)	Maak het gebruik van het product intensiever (bijv. productdelen, multifunctioneel product).
	R2 – Reduce (Verminder)	Verhoog de efficiëntie in de productie of het gebruik van het product door minder natuurlijke hulpbronnen en materialen te verbruiken.
Verleng de levensduur van het product en zijn onderdelen	R3 – Reuse (Hergebruik)	Hergebruik een functioneel afgedankt product door een andere consument.
	R4 – Repair (Repareer)	Repareer en onderhoud een defect product om de oorspronkelijke functie te herstellen.
	R5 – Refurbish (Opknappen)	Herstel en werk een oud product bij om het te moderniseren.
	R6 – Remanufacture (Herfabriceren)	Gebruik het product of onderdelen in een nieuw product met dezelfde functie.
	R7 – Repurpose (Herbestemmen)	Gebruik het product of onderdelen in een nieuw product met een andere functie.
Nuttige toepassing van materialen	R8 – Recycle (Recyclen)	Verwerk de materialen om dezelfde (hoge) of een lagere (lage) kwaliteit te verkrijgen.
	R9 – Recover (Terugwinnen)	Verbrand materialen om energie terug te winnen.

Bron: Kupfer, Robert & Schilling, Levin & Spitzer, Sebastian & Zichner, Marco & Gude, Maik. (2022). Neutral lightweight engineering: a holistic approach towards sustainability driven engineering. Discover Sustainability.

Om een circulaire economie te bereiken is het nodig om minder en efficiënter gebruik te maken van de beschikbare grondstoffen. Strategieën die hoger staan op de R-ladder (een lagere R-waarde) hebben vanuit dit oogpunt de voorkeur ten opzichte van strategieën die lager op de R-ladder staan. De strategieën hoger op de R-ladder voorkomen namelijk materiaalgebruik in plaats van het zo efficiënt mogelijk gebruiken van bestaande producten. Toch zijn alle strategieën van belang. Uit zowel de literatuur als uit gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd komt naar voren dat ingezet dient te worden op alle strategieën. De geschetste strategieën kunnen dus als aanvullend op elkaar worden gezien. Daarbij kan worden opgemerkt dat de inzet van bepaalde strategieën onderling ook spanningen kan veroorzaken. Zo kan een sterke nadruk op lagere treden zoals recycling weliswaar nuttig zijn om afval te beperken, maar tegelijkertijd de prikkel verminderen om hogere strategieën — zoals preventie of herontwerp — optimaal te benutten. Hierdoor kunnen strategieën elkaar soms raken of beïnvloeden. Tegelijk blijft het belangrijk om op alle strategieën in te zetten.

1.3 Kansen voor Limburg

Er is brede consensus dat een omslag naar een meer circulaire economie op termijn noodzakelijk is. Uit de literatuur[13] en de gesprekken die de rekenkamer met Limburgse betrokkenen heeft gevoerd komt naar voren dat het huidige lineaire model ecologisch op lange termijn niet houdbaar is. We gebruiken namelijk meer grondstoffen dan de aarde kan leveren en het grondstoffengebruik kan negatieve gevolgen hebben voor milieu en economie.[14] In de volgende subparagrafen wordt verder ingegaan op het belang van circulaire economie en de bijdrage aan maatschappelijke doelen.

1.3.1 Circulaire economie als middel voor milieubescherming en leveringszekerheid

De circulaire economie biedt belangrijke kansen om bij te dragen aan verschillende maatschappelijke opgaven, zie figuur 1.2. Ook de provincie Limburg verwijst in haar definitie van circulaire economie naar effecten op milieu en economie (zie paragraaf 1.2.1). Circulaire economie is geen vervanging van bestaand beleid voor deze maatschappelijke opgaven maar een aanvullende strategie; zij vult de andere beleidsinstrumenten aan.

[13] Bijvoorbeeld: Planbureau voor de Leefomgeving. Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025; Sociaal-Economische Raad. Werken aan een circulaire economie: geen tijd te verliezen. 2016.
[14] Planbureau voor de Leefomgeving. Integrale Circulaire Economie Rapportage 2023.

Figuur 1.2. Circulaire economie en de bijdrage aan maatschappelijke doelen

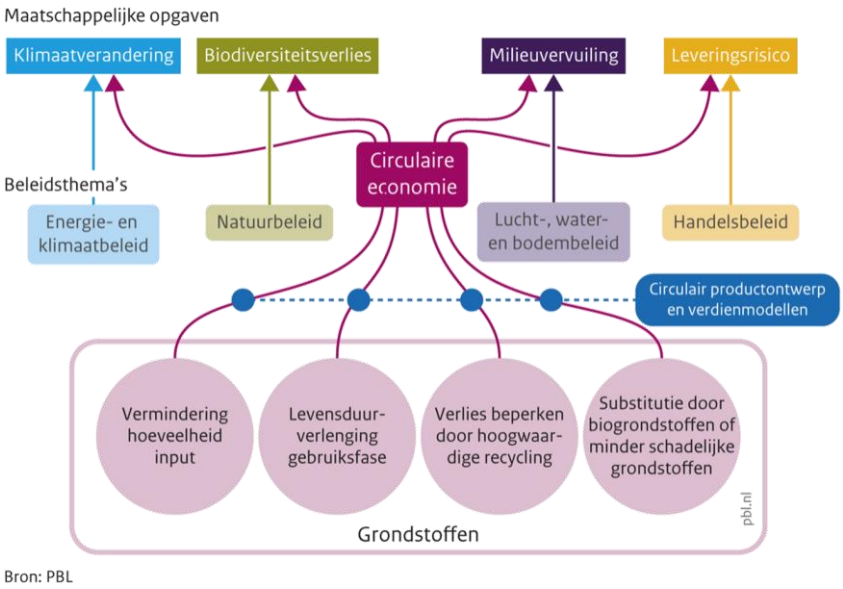

Bron: PBL

Uit figuur 1.2 blijkt dat circulaire economie kan bijdragen aan de volgende maatschappelijke opgaven:

1) **Tegengaan klimaatverandering.** Door het verminderen van het gebruik van (bepaalde) grondstoffen kan de emissie van broeikaskassen verminderen. Volgens een analyse van het PBL – op basis van een selectie van 55 beleidsinstrumenten uit het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 (NPCE) – wordt de mondiale emissiereductie in 2030 geschat op 3,9 tot 6,9 megaton CO_2-equivalenten door onder meer levensduurverlenging van producten en circulair inkopen in infrastructurele sectoren zoals de grond-, weg- en waterbouw.[15]
2) **Tegengaan van biodiversiteitsverlies.** Door in een circulair systeem minder nieuwe grondstoffen te winnen en materialen langer of hoogwaardiger te gebruiken, vermindert de druk op natuurgebieden en worden ontbossing, bodemverstoring en watervervuiling teruggedrongen. Dit kan bijdragen aan het behoud en het herstel van ecosystemen.
3) **Verminderen milieuvervuiling.** Door afvalstromen te beperken en materialen hoogwaardig terug te voeren in de productieketen kan milieuvervuiling worden verminderd. In een lineaire economie belandt veel afval in het milieu, bijvoorbeeld in verbrandingsinstallaties, stortplaatsen of via lozingen in water en bodem. Door hergebruik, recycling, reparatie en herontwerp van producten neemt de hoeveelheid restafval af en worden schadelijke stoffen minder verspreid. Naast de milieukosten zijn er ook nog maatschappelijke kosten voor de verwerking van het afval. In een circulaire economie is er idealiter geen afval waardoor deze maatschappelijke kosten kunnen worden verminderd.[16] Daarbij merkt de

[15] Planbureau voor de Leefomgeving. Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025, p.20
[16] Dit wordt bijvoorbeeld geïllustreerd door een maatschappelijke kosten-batenanalyse uit 2013, die laat zien dat recycling (ondanks extra kosten voor afvalinzameling) voor meer maatschappelijke baten dan lasten zorgt. Bron: https://ce.nl/wp-content/uploads/2021/03/CE_Delft_7723_Inzetten_op_meer_recycling_DEF.pdf

rekenkamer op dat slechts een beperkt deel van het Nederlandse afval afkomstig is van huishoudens (zo'n 13%)[17]

4) **Een grotere leveringszekerheid van grondstoffen**. De beschikbaarheid van veel primaire grondstoffen[18] is kwetsbaar door geopolitieke spanningen, schaarste en prijsschommelingen. Door producten en materialen langer te gebruiken, te repareren, te hergebruiken en secundaire materialen in te zetten, worden economieën minder afhankelijk van de import van primaire grondstoffen. Dit maakt de voorziening van kritieke materialen stabieler en voorspelbaarder, wat belangrijk is voor sectoren als energie, hightech en bouw.

De noodzaak voor circulaire economie wordt versterkt door huidige trends in het grondstoffengebruik en leveringsrisico's, aldus het PBL.[19] Zij constateren dat het gebruik van grondstoffen in Nederland nog steeds toeneemt, ondanks beleidsinspanningen om dit te verminderen. Bovendien is de beschikbaarheid van de meeste kritieke grondstoffen in Nederland de afgelopen tien jaar minder betrouwbaar geworden. De stijgende vraag en beperkte beschikbaarheid verhogen de kwetsbaarheid van de Nederlandse economie. Daarbij zorgen recente geopolitieke spanningen ervoor dat de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen mogelijk nog verder onder druk komt te staan.

1.3.2 Circulaire economie als middel om Limburgse economie te versterken

De circulaire economie kan ook van belang zijn voor economische groei, maar deze relatie is niet eenduidig. Deskundigen die met de rekenkamer spraken, benadrukken dat de overgang van een lineaire naar een circulaire economie op zichzelf geen garantie biedt voor economische groei. Op mondiale schaal zou de transitie mogelijk zelfs negatieve effecten kunnen hebben en banen kunnen kosten, bijvoorbeeld door verminderde productie en handel in primaire grondstoffen. Tegelijkertijd biedt de circulaire economie juist regionale kansen voor versterking van de economie. Volgens het PBL creëert de circulaire economie nieuwe mogelijkheden voor Nederlandse bedrijven en heeft Nederland een sterke uitgangspositie om hiervan te profiteren. Ook Mario Draghi – voormalig president van de Europese Centrale Bank (ECB) – onderstreepte in zijn rapport dat circulariteit essentieel is voor het concurrentievermogen van Europa.[20] Een meer circulaire economie kan ervoor zorgen dat er minder grondstoffen van buiten worden gekocht en meer materialen en producten binnen de regio worden (her)gebruikt. In Nederland alleen al zouden met de circulaire economie miljarden euro's per jaar kunnen worden verdiend en duizenden nieuwe banen kunnen ontstaan.[21] Al met al, kan de circulaire economie dus kansen bieden om de Limburgse economie te versterken.

De beleidstheorie van de provincie Limburg sluit aan bij deze mogelijkheden om de Limburgse economie te versterken door middel van circulaire economie. Het economisch beleidskader van de provincie

[17] https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2024/groeiend-naar-een-groene-economie-?onepage=true
[18] Primaire grondstoffen zijn materialen die direct worden gewonnen uit natuurlijke bronnen, zoals metalen, mineralen en fossiele brandstoffen. Zie hoofdstuk 2 voor het onderscheid tussen primaire en secundaire, en biotische en abiotische grondstoffen.
[19] Planbureau voor de Leefomgeving. Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025
[20] Mario Draghi. The future of European competitiveness. 2024.
[21] Versnellingshuis Nederland Circulair!. Kenniskaart Circulaire Economie: Wat zijn de voordelen voor Nederland?. 2020; Position Paper Rabobank en de circulaire economie. 2015.

benadrukt economische ontwikkeling met focus op veerkracht, werkgelegenheid en het versterken van het midden- en kleinbedrijf (MKB).[22] Circulariteit wordt daarbij vooral gepresenteerd als middel om innovatie te stimuleren en de Limburgse economie concurrerend en duurzaam te houden, met als doel zowel het bedrijfsleven te versterken als de provincie toekomstbestendig te maken. Ook uit gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd met betrokkenen en de ambitie zoals beschreven in het uitvoeringskader[23] blijkt deze inzet op samenhang tussen innovatie, werkgelegenheid, toegevoegde waarde en circulariteit.

1.4 Aandachtspunten bij onderzoek naar circulaire economie

1.4.1 Circulariteit is geen synoniem van duurzaamheid

Circulariteit en duurzaamheid zijn termen die soms door elkaar worden gebruikt, maar niet hetzelfde betekenen. De relatie tussen beide is gevisualiseerd in figuur 1.3. Hierin is te zien dat duurzaamheid breder is dan circulaire economie en dat circulariteit niet per se duurzaam hoeft te zijn. In deze paragraaf lichten we dit verder toe.

Figuur 1.3. De relatie tussen circulaire economie en duurzaamheid.

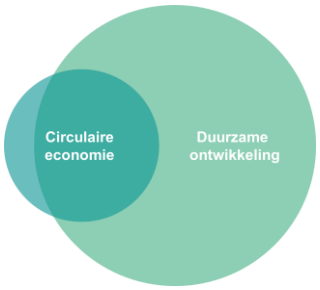

Bron: Zuidelijke Rekenkamer

Duurzaamheid wordt vaak gedefinieerd als het voorzien in de behoeften van de huidige generatie zonder dat daarmee de mogelijkheden van toekomstige generaties – hier en elders – in gevaar komen.[24] Het omvat ook klimaat- en milieuaspecten zoals energiegebruik, CO_2-uitstoot en biodiversiteit, maar evenzeer sociale dimensies als gezondheid, onderwijs, arbeid en ongelijkheid, én economische aspecten zoals innovatie, eerlijke handel en welvaart. Deze brede benadering komt bijvoorbeeld ook terug in de 17 SDG's (Sustainable Development Goals) van de Verenigde Naties, zie figuur 1.4.[25] Circulaire economie is voornamelijk terug te vinden in een van de 17 SDG's: (verantwoorde consumptie en productie). Er zijn dus allerlei aspecten van duurzaamheid die niet circulair zijn of daar zelfs mee zouden kunnen botsen.

[22] Provincie Limburg. Werken aan een toekomstbestendige economie'. 2024
[23] Provincie Limburg. Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie. 2024.
[24] CBS. Duurzame ontwikkeling. 2015
[25] Verenigde Naties, The Sustainable Development Goals.

Figuur 1.4. Brede benadering van duurzame ontwikkeling komt terug bij de 17 Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

Bron: Bewerking ZRK van Kostoka, O. Kocarev, L. A Novel ICT Framework for Sustainable Development Goals. 2019.

Hoewel circulariteit vaak bijdraagt aan duurzaamheid (zie paragraaf 1.3.1) hoeft circulariteit niet per se duurzaam te zijn. Circulaire strategieën kunnen ook negatieve effecten hebben op andere duurzaamheidsaspecten en Sustainable Development Goals (SDG's). Enkele voorbeelden hiervan zijn[26]:

- Energieverbruik en CO_2-uitstoot (SDG 7 en 13). Sommige circulaire productieprocessen kunnen zorgen voor veel energiegebruik of transport, waardoor de CO_2-uitstoot juist stijgt. Zo vereist plasticrecycling vaak hoge temperaturen en worden gemengde kunststoffen soms naar het buitenland vervoerd voor verwerking.
- Waardig werk (SDG 8). Circulaire productieprocessen zouden kunnen samengaan met slechte arbeidsomstandigheden. In de internationale keten van elektronisch afval kan bijvoorbeeld blootstelling aan giftige stoffen en kinderarbeid voorkomen.
- Waterkwaliteit, biodiversiteit en ecosystemen (SDG 6, 14 en 15). Circulaire strategieën kunnen een risico hebben op verontreinigingen die lekken in water en bodem, met mogelijke schade het ecosysteem als gevolg. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de verwerking van batterijafval en het hergebruik van restmaterialen bij infrastructuur.
- Betaalbaarheid en sociale gelijkheid (SDG 1, 2 en 10). Circulaire producten of diensten kunnen soms duurder of niet voor iedereen toegankelijk zijn. Zo zijn deelplatformen minder toegankelijk omdat deze alleen via apps of creditcards te gebruiken zijn.

1.4.2 Energie wordt grotendeels buiten beschouwing gelaten

Een aspect dat onder duurzaamheid wordt geschaard is energie(transitie). Ondanks dat er grondstoffen worden gebruikt bij de productie van (fossiele) energie, wordt energie vaak niet onder de circulaire economie geschaard. Zoals in paragraaf 1.2 is beschreven richt circulaire economie zich vaak op de

[26] De rekenkamer merkt daarbij op dat deze voorbeelden niet alleen gelden voor circulaire strategieën, maar dat zulke risico's ook in de lineaire economie aanwezig kunnen zijn.

winning van grondstoffen en de verwerking ervan tot materialen. Energie is geen materiele grondstof en is ook geen (herbruikbaar) materiaal. Ook vanuit het oogpunt van beleid zijn energie en circulaire economie vaak aparte beleidslijnen met eigen doelstellingen, zo ook bij de provincie Limburg. In dit onderzoek heeft de Zuidelijke Rekenkamer er dan ook voor gekozen om de energie(productie)[27] zo veel mogelijk buiten beschouwing te laten. Deze keuze sluit aan bij de richtinggevende doelen in het geactualiseerde Nationaal Programma Circulaire Economie (en de bijbehorende reflectie van het PBL), waarin fossiele en biotische energiedragers die worden verbrand expliciet zijn uitgesloten omdat deze al onderdeel zijn van het bestaande klimaatbeleid.[28] Wel merkt de rekenkamer op dat energieproductie uit gebruikte materialen als laagste strategie van circulaire economie wordt gezien (zie figuur 1.1 en tabel 1.2). Daarnaast kan energie een belangrijke randvoorwaarde zijn voor circulaire economie. Fossiele energie past daarbij niet bij het circulaire gedachtegoed omdat hiervoor (eindige) grondstoffen worden gebruikt. Hernieuwbare energie past wel bij circulariteit, omdat de bron onuitputtelijk is. In 2023 heeft de Zuidelijke Rekenkamer al onderzoek gedaan naar de energietransitie in Limburg[29].

[27] De productie van (hernieuwbare) energie-technologieën vallen wel onder materialen en kunnen daarmee wel een onderdeel zijn van de circulaire economie. Voor de productie van bijvoorbeeld windmolens, zonnepanelen zijn namelijk grote hoeveelheden materialen en kritieke grondstoffen nodig.
[28] Planbureau voor de Leefomgeving. Reflectie op de actualisatie van het NPCE. 10 oktober 2025.
[29] Zuidelijke Rekenkamer. Voortgang energietransitie provincie Limburg. 2023. https://zuidelijkerekenkamer.nl/publicaties/voortgang-van-de-energietransitie-limburg/

2 Stand van zaken en doelrealisatie

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de stand van zaken en de doelrealisatie. In het eerste deel van dit hoofdstuk (paragraaf 2.1) wordt ingegaan op de monitoring en voortgang van de provinciale doelen en in hoeverre aan de gestelde normen wordt voldaan. Het tweede deel van het hoofdstuk (paragraaf 2.2) geeft een meer algemeen overzicht van de circulaire transitie en de belemmeringen daarbij, waarmee de voortgang in Limburg en het Limburgse beleid in een bredere context worden geplaatst.

2.1 Voortgang in Limburg beperkt inzichtelijk

In deze paragraaf wordt ingegaan op de monitoring en voortgang van de provinciale doelen. De normen die de rekenkamer hierbij hanteert zijn dat de definities, visies, doelstellingen en beoogde resultaten helder zijn en op elkaar aansluiten, dat er inzicht is in de mate van de realisatie van de doelen en beoogde resultaten, dat de provincie op koers ligt om de doelen en beoogde resultaten te behalen en dat er een impactvolle bijdrage wordt geleverd aan de Limburgse economie (zoals werkgelegenheid en toegevoegde waarde[30]).

De rekenkamer constateert dat aan deze normen grotendeels niet wordt voldaan. Doordat monitoring zeer complex is, is er geen goed zicht op de voortgang van de circulaire economie en het provinciale doelbereik voor reducering van grondstoffen. Andere provinciale doelen en beoogde resultaten zijn onvoldoende concreet of onvoldoende uitgewerkt om goed te kunnen monitoren. Daarnaast worden de maatschappelijke doelen van circulaire economie wel benoemd in de definitie, maar komen deze niet terug in de provinciale doelstellingen voor circulaire economie. Verder lijkt de bijdrage van circulaire economie aan de Limburgse economie zo'n 3-5%, maar ook hierbij worden kanttekeningen geplaatst bij de gegevens. In de onderstaande subparagrafen wordt hier verder op ingegaan.

2.1.1 Monitoring voortgang regionale circulaire economie is complex

Het monitoren van de voortgang van de circulaire economie op regionaal niveau blijkt een complexe opgave. De circulaire economie is een systeemtransitie die zich niet eenvoudig laat vangen in jaar-op-jaar cijfers. Effectindicatoren zoals goederenstromen geven momenteel slechts een beperkt beeld vanwege de vele methodologische kanttekeningen. Ook zijn effecten van beleid moeilijk hieruit af te leiden. Transitie-indicatoren – bijvoorbeeld over werkgelegenheid, circulaire inkoop of onderwijs – kunnen aanvullende informatie bieden, maar ook hier is de datakwaliteit wisselend en vaak afhankelijk van de gebruikte definities en codes.

In de praktijk blijkt dat de monitoring van circulaire economie methodologisch uitdagend is en veel onzekerheden met zich meebrengt. De keuzes in definities en aannames kunnen bepalend zijn voor de uitkomsten en dat maakt vergelijkingen met eerdere jaren lastig. Bij data over regionale goederenstromen

[30] In het normenkader staat innovatie ook benoemd, maar tijdens het onderzoek bleek dat beschikbare gegevens over Limburgse innovatie niet direct te koppelen zijn aan circulaire economie.

worden bijvoorbeeld aannames gedaan over herkomst en bestemming om landelijke cijfers te vertalen naar de regio's, wat onzekerheid met zich meebrengt. Bovendien blijft een deel van de materiaal- en afvalstromen niet binnen de provincie- of landsgrenzen, waardoor sprake kan zijn van zogenoemde "spill-over"-effecten. Dit betekent dat de verwerking van afval elders plaatsvindt, wat de regionale interpretatie van circulaire prestaties bemoeilijkt. Transitie-indicatoren zoals werkgelegenheid, circulaire inkoop en curriculum zijn wel bruikbaar, maar ook hier is de datakwaliteit nog wisselend. Zo is het bij werkgelegenheid bijvoorbeeld afhankelijk van de gebruikte SBI- of LISA-code[31]. Er zijn ook vaak geen recente gegevens voorhanden en die voorhanden zijn, zijn op moment van aanlevering meestal nog niet gevalideerd.

De provincie Limburg werkt binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) aan de ontwikkeling van een gezamenlijke monitoringsaanpak op regionaal niveau. Er is nog geen vastgestelde indicatorenset; de methodiek wordt stapsgewijs doorontwikkeld. Zo zijn de goederenstroomberekeningen van het CBS uitgebreid van circa twintig naar zestig stromen, die vervolgens met aannames naar de regio worden doorvertaald. De inspanningen met het IPO hebben geresulteerd in de rapportage die 7 augustus 2025[32] naar de Provinciale Staten is gegaan. Vooralsnog is er door de provincie Limburg geen structurele monitoring op de prioritaire ketens waar de provincie in het beleid op inzet (zie paragraaf 3.1.2.1), mede omdat goederenstromen moeilijk zijn toe te wijzen aan specifieke ketens en omdat stromen vaak onder meerdere transitieagenda's vallen.

2.1.2 Provinciale doelen niet concreet en geen koppeling met maatschappelijke doelen

2.1.2.1 Doelen voor circulaire economie zijn onvoldoende concreet uitgewerkt voor monitoring

De provincie Limburg heeft in het beleidskader 'Werken aan een Toekomstbestendige Economie' drie overkoepelende doelen en drie gewenste resultaten voor de circulaire economie vastgesteld.[33] De doelen zijn:

- een grotere mate van circulariteit in de Limburgse economie in 2027 door implementatie van R-strategieën, in lijn met de nationale doelstelling van 50% circulariteit in 2030
- intensieve samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid om de menselijke factor in de circulaire transitie te versterken
- het zodanig inrichten van ruimtelijke, juridische, digitale en financiële randvoorwaarden dat kansrijke ontwikkelingen kunnen worden opgeschaald.

Met de eerste doelstelling om in 2027 "in lijn te zijn met de nationale doelstelling van 2030" –sluit Limburg

[31] Standaard bedrijfsindeling (SBI) en Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen (LISA).
[32] Mededeling portefeuillehouder inzake Factsheet Circulaire Economie Limburg 2025, brief gedeputeerde Satijn van 5-8-2025 (GS DOC-00811528)
[33] Naast de doelen en beoogde resultaten heeft de provincie Limburg in haar doelenboom een breed scala aan activiteiten opgenomen. Deze activiteiten zoals het opstellen van een kansenkaart, het monitoren van projecten, of het stimuleren van samenwerking in netwerken betreffen grotendeels procesdoelen: het is daarmee niet altijd direct vast te stellen in hoeverre deze activiteiten op zichzelf bijdragen aan het realiseren van de inhoudelijke doelen van de circulaire economie. De rekenkamer heeft zich in dit onderzoek daarom niet gericht op de voortgang van deze activiteiten, maar op (voortgang van) de provinciale doelen en beoogde resultaten.

aan bij de landelijke ambitie om in 2030 het gebruik van primaire abiotische grondstoffen (zie onderstaand kader) met 50% te reduceren ten opzichte van 2016. Hoewel deze doelstelling een kwantitatief karakter heeft, wordt deze doelstelling door gesprekspartners van de provincie toegelicht als procesdoel. Daarbij moeten in 2027 de relevante activiteiten zijn uitgevoerd die bijdragen aan het behalen van de landelijke doelstelling in 2030. De provincie hanteert dus geen tussentijdse norm of kwantitatieve maatstaf voor het grondstoffengebruik in 2027, maar stuurt op het uitvoeren van acties en het creëren van randvoorwaarden die nodig zijn om in 2030 het landelijke doel te halen. De rekenkamer merkt op dat dit niet helder is opgetekend in de beleidsnota. Daarnaast blijkt uit het beleidskader dat de provincie streeft naar een circulaire economie in 2050 en een reductie van 50% in het grondstoffengebruik in 2030. Vanuit dit oogpunt acht de rekenkamer het dan ook van belang om de kwantitatieve voortgang van deze reductie zo goed mogelijk te monitoren (zie paragraaf 2.1.3 voor een beschrijving van deze voortgang).

Primaire, secundaire, biotische en abiotische grondstoffen
De ambitie van het Rijk in het Nationaal Programma Circulaire economie was om in 2030 het gebruik van primaire abiotische grondstoffen met 50% te reduceren ten opzichte van 2016.[34] Primaire grondstoffen zijn materialen die rechtstreeks uit de natuur worden gewonnen; secundaire grondstoffen zijn materialen die al eerder zijn gebruikt en vervolgens worden hergebruikt of gerecycled. Daarnaast kan onderscheid worden gemaakt tussen biotische grondstoffen (van organische oorsprong, zoals hout of landbouwproducten) en abiotische grondstoffen (niet-organisch, zoals metalen en fossiele grondstoffen). In beleid en monitoring wordt niet altijd scherp onderscheid gemaakt tussen primair/secundair en biotisch/abiotisch materiaal, wat kan leiden tot onduidelijkheid over de precieze doelstellingen en de voortgang bij het reduceren van grondstoffengebruik.

De twee andere doelen zijn kwalitatief geformuleerd. Voor de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid en voor het inrichten van randvoorwaarden ontbreekt een kwantitatieve norm of een beschrijving van de gewenste situatie in 2027. Hierdoor is het lastig vast te stellen of de doelstellingen in 2027 zijn bereikt, omdat de kwalitatieve doelen niet verder zijn uitgewerkt tot concreet toetsbare criteria.

Ook de drie beoogde resultaten die in het beleidskader zijn opgenomen zijn deels kwalitatief geformuleerd. Het gaat om:

- het initiëren van acties en initiatieven voor vier prioritaire ketens (chemie, bouw, biomassa en de maakindustrie) gericht op kennisvraagstukken, arbeidsmarkt, ketenvorming en instrumentarium;
- het realiseren van 25% circulaire inkoop en optreden als ‘launching customer’;
- het samen met regio en bedrijfsleven formuleren van een lobbyagenda met voorstellen voor transitieknelpunten op rijks- en EU (Europese Unie)-niveau.

Voor het eerste en derde resultaat geldt dat de provincie vooral inzet op het stimuleren van initiatieven, maar niet concreet heeft vastgelegd wat in 2027 precies bereikt moet zijn. Het tweede resultaat, circulaire

[34] In het geactualiseerde Nationaal Programma Circulaire Economie (oktober 2025) is de halveringsdoelstelling voor primaire abiotische grondstoffen in 2030 vervangen door een nieuwe set van doelen voor 2035, waarmee de focus is verbreed naar alle grondstoffen (biotisch én abiotisch) én is uitgesloten dat fossiele en biotische energiedragers die verbrand worden meetellen.

inkoop, lijkt op het eerste gezicht concreter, maar is in de praktijk nog onvoldoende uitgewerkt. Het is bijvoorbeeld onduidelijk of het percentage van 25% ziet op het aantal projecten of op de financiële omvang. Daar wordt ook niet op gemonitord: er wordt wel geregistreerd hoeveel aanbestedingen per jaar circulaire maatregelen bevatten, maar er wordt niet gemonitord welk aandeel dit vormt van het totaal, noch in termen van het aantal projecten, noch qua financiële omvang. Ook de term launching customer is niet concreet gedefinieerd; het is onduidelijk wanneer een partij als launching customer kan worden beschouwd en aan welke criteria dit moet voldoen.

2.1.2.2 Circulair economie vooral als doel en niet als middel voor maatschappelijke doelen

Circulariteit kan in beleid op twee manieren worden ingezet. Enerzijds als zelfstandig doel, zoals de halvering van grondstoffengebruik of het streven naar volledige circulariteit. Anderzijds als onderdeel van een bredere strategie, namelijk als middel om bij te dragen aan bredere maatschappelijke doelen zoals klimaatneutraliteit, biodiversiteit en economie (zie paragraaf 1.3.1). Op dit moment wordt circulaire economie beleidsmatig vaak gepresenteerd als doelstelling.[35] Ook in de doelstellingen van de provincie Limburg wordt circulaire economie als doel gepresenteerd. Hoewel de provincie Limburg in haar definitie voor circulaire economie zowel milieu als economie noemt (zie paragraaf 1.2) en de provincie circulaire economie als middel ziet om de Limburgse economie te versterken (zie paragraaf 1.3.2), komen de maatschappelijke doelen niet terug in de doelstellingen voor circulaire economie. Wel wordt in de provinciale factsheet over circulaire economie aandacht besteed aan milieu-impact, leveringszekerheid en economische impact.[36]

Het formuleren van circulaire doelstellingen geeft richting en benadrukt urgentie, maar wanneer circulariteit te absoluut als doel wordt neergezet, bestaat het risico dat beleid zich te sterk vernauwt tot materiaalstromen en dat bredere maatschappelijke doelen uit beeld raken. Zo kunnen maatregelen die leiden tot meer circulariteit in de praktijk niet-duurzaam uitpakken (zie paragraaf 1.4.1). Ook kan een focus op circulariteit ervoor zorgen dat alle grondstofstromen gelijk worden behandeld, terwijl sommige stromen een grotere impact hebben op de maatschappelijke doelen dan andere. Het PBL schrijft dan ook: *“Het bevorderen van een circulaire economie vergt niet één doel, maar een set van doelen die gericht zijn op het gebruik van grondstoffen en de effecten van het grondstoffengebruik”*[37].

In de bijbehorende policy brief van het PBL wordt de relevantie van grondstoffen en productgroepen vanuit verschillende perspectieven beschreven.[38] Zo blijkt bijvoorbeeld dat de grootste milieueffecten van de Nederlandse consumptie vooral gerelateerd zijn aan het gebruik van fossiele brandstoffen, aan het bouwen van huizen, de aanleg van infrastructuur en de productie van voedsel. De hoeveelheid kritieke materialen[39] zijn gering, maar wel cruciaal voor de Nederlandse industrie (dit betreft onder andere machines, elektronica, auto’s en hernieuwbare-energietechnologieën zoals zonnepanelen). De

[35] Zoals de landelijke doelstellingen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030.
[36] Mededeling portefeuillehouder inzake Factsheet Circulaire Economie Limburg 2025. 7 augustus 2025.
[37] https://www.pbl.nl/publicaties/mogelijke-doelen-voor-een-circulaire-economie
[38] PBL. Policy brief: Mogelijke doelen voor een circulaire economie. 2021.
[39] Materialen die economisch van belang zijn en leveringsrisico’s kennen.

rekenkamer merkt daarbij op dat een goed beeld van het Limburgse systeem een randvoorwaarde is voor een onderbouwde uitwerking van circulaire doelen die raken aan de maatschappelijke opgaven.

2.1.3 Daling grondstoffengebruik minder groot dan gedacht

De doelstelling van de provincie is ‘om in lijn te zijn’ met de ambitie om in 2030 het gebruik van primaire abiotische grondstoffen met 50% te reduceren ten opzichte van 2016. Zoals in paragraaf 2.1.2 is aangegeven acht de rekenkamer het van belang om niet alleen te focussen op de activiteiten die hiervoor zijn uitgevoerd, maar ook de kwantitatieve voortgang van de 50% reductie van abiotische grondstoffen in beeld te brengen. Recent gepresenteerde gegevens van de provincie Limburg laten zien dat het grondstoffengebruik in de periode 2015-2023 sterk lijkt te zijn gedaald. Dat wordt vooral verklaard door een daling van 2019 naar 2020. Uit nader onderzoek van de rekenkamer blijkt dat deze daling kan worden verklaard door gebrekkige kwaliteit van de onderliggende gegevens en dat de daling in werkelijkheid veel minder groot is.

Figuur 2.1. Voortgang van reductie in abiotische grondstoffengebruik in Limburg. Provinciale data zonder correctie voor gebrekkige data (links) en met correctie voor vloeibare aardolieproducten (rechts).

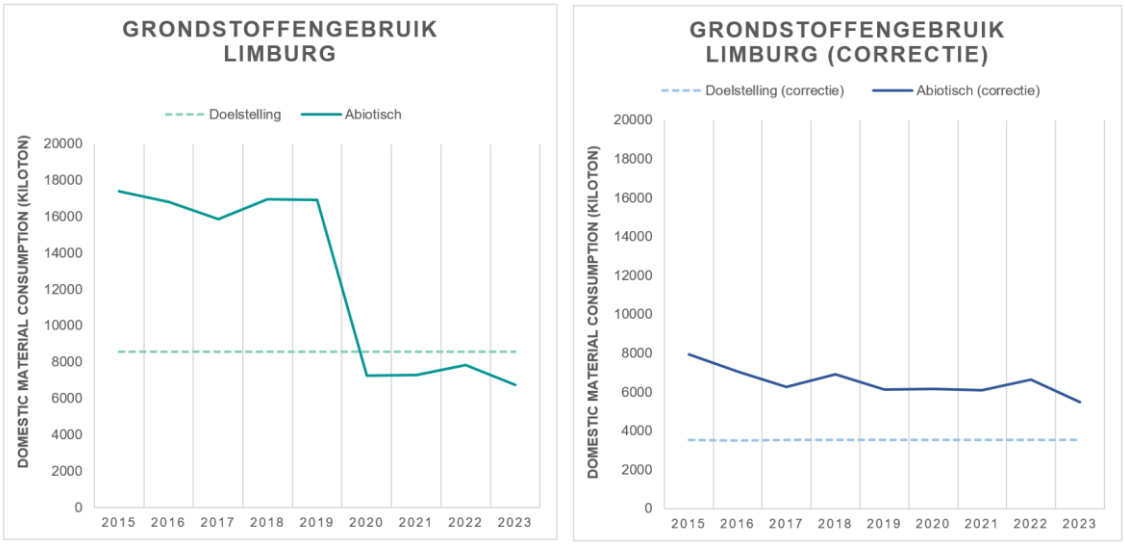

Bron: Bewerking door de Zuidelijke Rekenkamer van figuur uit Factsheet Circulaire Economie Limburg 2025[40]

Gedeputeerde Staten (GS) hebben PS in augustus 2025 inzicht gegeven in een factsheet over circulaire economie.[41] In deze factsheet is een figuur opgenomen waarin het grondstoffengebruik van Limburg is opgenomen (zie figuur 2.1, links). De gegevens van het Limburgse grondstoffengebruik komen voort uit de monitoringsaanpak die in IPO-verband is opgepakt (zie paragraaf 2.1.1). Deze data en het bijbehorende figuur laten een substantiële daling zien in het gebruik van abiotische grondstoffen, waardoor het doel van 50% in 2030 ten opzichte van 2016 al lijkt te zijn bereikt. De provincie formuleert dit in de bijgaande tekst voorzichtiger en geeft aan dat het doel voor 2030 binnen bereik ligt volgens de nu bekende data. Daarbij

[40] Exacte datapunten kunnen daardoor licht afwijken.
[41] Mededeling portefeuillehouder inzake Factsheet Circulaire Economie Limburg 2025. 7 augustus 2025.

wordt door de provincie de kanttekening geplaatst dat aardgas – een belangrijke goederenstroom in Limburg – niet is meegenomen in de analyses, vanwege onvoldoende datakwaliteit.[42] .

De rekenkamer merkt op dat een groot deel van de gerapporteerde reductie van het grondstoffengebruik het gevolg is van een sterke reductie tussen 2019 en 2020, maar dat verklaringen hiervoor ontbreken. Uit onderzoek van de rekenkamer blijkt dat deze sterke afname grotendeels toe te schrijven is aan een zeer grote daling in de import van vloeibare aardolieproducten, die in 2020 met circa 90% afnam. Vloeibare aardolieproducten omvatten een substantieel deel van het totale gewicht aan primaire grondstoffen in Limburg, waardoor dit een groot effect heeft op het totale grondstoffengebruik. De rekenkamer heeft verschillende experts die zij voor dit onderzoek heeft gesproken gevraagd naar mogelijke verklaringen voor de daling in vloeibare aardolieproducten (van ongeveer 9000 kiloton in 2019, naar 600 kiloton in 2020). Mogelijke verklaringen die werden aangedragen (de corona-crisis, het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en onderhoud en latere sluiting van een Naftakraker op Chemelot) konden de daling echter (niet volledig) verklaren. Zo klopte de timing van enkele genoemde gebeurtenissen niet met de geconstateerde daling of zou er bij verschillende verklaringen na afloop weer een stijging worden verwacht van grondstoffengebruik. De door de rekenkamer gesproken experts gaven dan ook aan dat het onwaarschijnlijk is dat de gerapporteerde daling ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Desondanks heeft de provincie deze gegevens wel in de factsheet opgenomen en aan PS gerapporteerd zonder duidelijke toelichting of kanttekeningen bij de daling.

De rekenkamer heeft geconstateerd dat de grote daling in grondstoffengebruik tussen 2019 en 2020 kan worden verklaard door gebrekkige kwaliteit van de onderliggende gegevens. Uit een nadere analyse van het CBS[43] – na navraag van de rekenkamer – blijkt namelijk dat de daling van vloeibare aardolieproducten een administratieve oorzaak heeft.[44] Het CBS geeft aan dat het nog niet de beschikking heeft over complete data over het regionale vervoer van goederen via buisleidingen. Ondanks dat er de afgelopen jaren stappen zijn gezet, zijn er daardoor nog verbeteringen mogelijk in de kwaliteit van de data. Voor 2019 en eerder zijn de data van de vloeibare aardolieproducten bijvoorbeeld (veel) te hoog. Het CBS start binnenkort met een project waarvan wordt verwacht dat de data van aardolieproducten in Limburg zullen verbeteren en de planning is om dit in april 2026 af te ronden.

Na correctie van de onbetrouwbare data blijkt dat de daling van het grondstoffengebruik in Limburg in werkelijkheid veel minder groot is (zie figuur 2.1, rechts). Naar aanleiding van de reactie van het CBS heeft de rekenkamer de data over de grondstofstromen aangepast om een plausibeler beeld te schetsen van de werkelijkheid. Hiervoor heeft het de bestaande data gecorrigeerd door de vloeibare aardolieproducten eruit te verwijderen. Het blijkt dat de daling dan veel kleiner is dan eerder werd gerapporteerd. Over de jaren lijkt er sprake van een lichte daling in het grondstoffengebruik. Op basis van de eerder gerapporteerde

[42] Landelijk is wel zichtbaar dat het aardgasgebruik sinds 2022 duidelijk afneemt.
[43] Het CBS heeft de data geleverd voor de analyses van goederenstromen (die in IPO-verband zijn opgesteld) waarop het grondstoffengebruik van de provincie Limburg is gebaseerd.
[44] Voor enkele oudere jaren werden stromen van aardolieproducten administratief aan Limburg toegekend omdat ze daarheen stromen en er ook eventueel opslag plaatsvindt, maar de uiteindelijke bestemming ligt elders.

data leek alsof de doelstelling van 50% reductie in 2023 al was behaald, maar op basis van de gecorrigeerde data blijkt dit zeker niet het geval te zijn. Ook lijkt de tot nu toe gerealiseerde daling nog onvoldoende om de doelstelling van 50% reductie in 2030 te realiseren.[45] Daarbij merkt de rekenkamer op dat de kwaliteit van de data (ook na correctie) nog onvoldoende is om scherpe uitspraken daarover te doen. Uit paragraaf 2.1.1 en bovenstaande blijkt namelijk dat de analyses methodologisch uitdagend zijn en dat de gepresenteerde data onzekerheid met zich meebrengen. Daarnaast ontbreken in de gecorrigeerde gegevens de goederenstromen aardgas en vloeibare aardolieproducten, terwijl dit belangrijke goederenstromen zijn. Als laatste merkt de rekenkamer nog op dat de beschreven daling niet direct kan worden toegeschreven aan provinciaal beleid. De cijfers geven inzicht in het verloop van het grondstoffengebruik, maar verklaren niet welke factoren – zoals economische activiteit, marktschommelingen of externe gebeurtenissen – hieraan hebben bijgedragen.

2.1.4 Voortgang andere doelen en resultaten niet duidelijk

De voortgang van de overige doelen en gewenste resultaten van de provincie is moeilijk kwantitatief te beoordelen, omdat deze doelstellingen en beoogde resultaten grotendeels kwalitatief van aard zijn en nog niet SMART[46] zijn uitgewerkt. In de beleidsmonitor van de provincie[47] wordt dan ook geen inzicht gegeven in stand van zaken met betrekking tot de doelen en resultaten, maar vooral in de acties die daarvoor zijn ondernomen. In paragraaf 3.2 van dit rekenkamerrapport komt de provinciale uitvoering van de verschillende instrumenten aan bod en worden zulke acties meegenomen. Alleen voor het beoogde resultaat met betrekking tot circulaire inkoop kan de rekenkamer meer inzicht bieden in de monitoring en voortgang (zie hieronder).

2.1.4.1 Circulaire inkoop: beperkt aantal projecten, substantiële bijdrage Grond- Weg- en Waterbouw

In paragraaf 2.1.2 is al beschreven dat het beoogde resultaat voor inkoop (het realiseren van 25% circulaire inkoop en optreden als ‘launching customer’) onvoldoende concreet is uitgewerkt, waardoor het niet goed is vast te stellen of de provincie op koers ligt om het beoogde resultaat te behalen. Het is namelijk onduidelijk wat de provincie bedoeld met 25% circulaire inkoop en ook de term launching customer is niet duidelijk gedefinieerd. Hieronder zal verder worden ingegaan op de monitoring en zal de rekenkamer een beeld schetsen van de voortgang van circulaire inkoop.

De monitoring van de provincie blijkt nog onvoldoende om uitspraken te doen over het percentage circulaire inkoop. De provincie rapporteert wel over circulaire aanbesteding, maar dit betreft vooral kwalitatieve voortgang en biedt nog geen inzicht in de mate waarin het doel wordt bereikt. Uit de gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd blijkt verder dat het monitoren van circulaire inkoop inhoudelijk complex is. Het is lastig om precies te meten wat de duurzaamheidsimpact is van de ingezette circulaire maatregelen en is de markt nog niet volledig ingericht om dit soort gegevens systematisch te leveren. De provincie heeft wel de ambitie om de monitoring te verbeteren, zo blijkt uit gesprekken die de

[45] Wanneer wordt uitgegaan van een lineaire trend.
[46] SMART = Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
[47] P&C beleidsmonitor voor Limburg najaar 2025

rekenkamer met betrokkenen heeft gevoerd. Volgens de provincie is het doel om in 2026 te beschikken over een duurzaamheidsmonitor die verder wordt doorontwikkeld tot een geautomatiseerde en gestandaardiseerde monitor. De rekenkamer merkt daarbij op dat allereerst een duidelijke uitwerking van het doel en definities nodig is, voordat het beoogde resultaat ook goed gemonitord kan worden. Het actieplan MVOI (zie paragraaf 3.2.4.2) waarin circulaire economie één van de drie pijlers vormt, wordt volgens de provincie momenteel verder uitgewerkt; daarbij worden zowel de doelen en definities als de uitwerking van het MVOI-manifest meegenomen.

Om een zo goed mogelijk beeld te geven van de voortgang van de circulaire inkoop van de provincie heeft de rekenkamer de beschikbare gegevens van de provincie geanalyseerd. Hieruit blijkt dat het aantal circulaire aanbestedingstrajecten bij de provincie nog beperkt is. Tegelijkertijd laten resultaten van grond-, weg- en waterbouw (GWW) wel zien dat een substantieel deel van de gebruikte grondstoffen bestaat uit materialen die opnieuw worden gebruikt. Aangezien deze projecten vaak een grote omvang hebben wordt hiermee impact gerealiseerd. Hieronder wordt dit verder toegelicht.

Figuur 2.2: Aantal ingekochte circulaire projecten/aanbestedingen door de provincie per jaar.

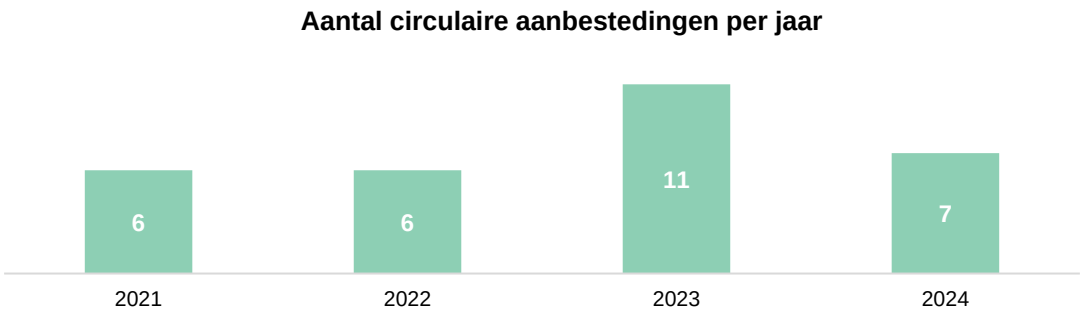

Bron: Integrale jaarrapportage inkoop en aanbesteding 2021, 2022, 2023, en 2024

Provinciebreed blijkt (op basis van de jaarrapportages inkoop en aanbesteding) dat tussen 2021 en 2024 in totaal 30 aanbestedingen[48] van de provincie Limburg als circulair zijn aangemerkt, zie figuur 2.2.[49] Het grootste deel van de circulaire projecten betreft GWW en de facilitaire dienstverlening, de twee grootste inkoopcategorieën van de provincie. Uit gesprekken blijkt dat de meeste van de aanbestedingen bij GWW circulair zijn en bij facilitair wordt dit (indien mogelijk) ook meegenomen in het inkooptraject, zie ook paragraaf 3.2.4.1. De mate van circulariteit verschilt echter sterk per aanbesteding. In sommige gevallen betreft het een relatief klein circulair onderdeel of criterium in de aanbesteding, terwijl de rest van de aanbesteding op traditionele wijze wordt uitgevoerd.

[48] Dit betreft 7,5% van alle provinciale aanbestedingen (6,2% in 2021, 6,9% in 2022, 10,0% in 2023 en 6,6% in 2024). Daarbij kan worden opgemerkt dat de provincie inzicht heeft in de jaarlijkse aanbestedingen met een geraamde waarde vanaf € 50.000.
[49] Met het jaarlijkse aantal circulaire aanbestedingen is voldaan aan het doel in het beleidskader “Circulaire Economie Limburg 2.0” uit de vorige coalitieperiode: jaarlijks moeten minimaal drie aanbestedingen circulair zijn. Opvallend is dat in de meest recente integrale jaarrapportage inkoop en aanbesteding 2024 (publicatie mei 2025) nog over dit doel wordt gerapporteerd, ondanks het nieuwe beleidskader en de nieuwe beoogde resultaat met betrekking tot circulaire inkoop.

Naast de provinciale inkooprapportages wordt ook specifiek gerapporteerd over de aanbestedingen van GWW. Volgens het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie is in 2019 een meting uitgevoerd waaruit bleek dat 25% van het provinciaal GWW-areaal circulair was. Bij de meting in 2022 was dit aandeel gestegen naar 38%.[50] Uit het nieuwe monitoring dashboard van GWW voor 2023 en 2024 blijkt dat circa 41% van de ingekochte materialen secundair is en dat 84% van de vrijkomende reststromen wordt gerecycled (zie figuur 2.3). Ook wordt met de Milieukostenindicator inzichtelijk gemaakt dat het grootste deel van de milieubelasting voortkomt uit verhardingen (90%) en een kleiner deel uit kunstwerken (10%).

Figuur 2.3: Monitoring circulaire kritische prestatie-indicatoren in GWW aanbestedingen 2023 en 2024.

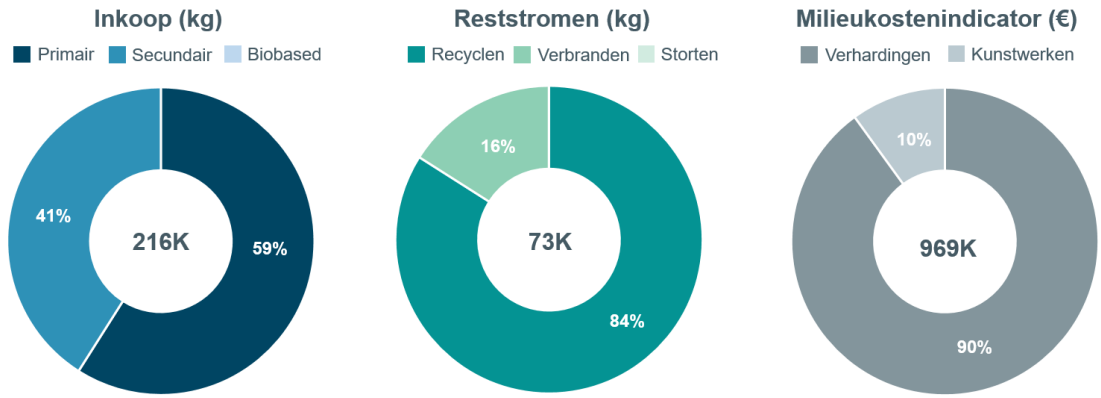

Bron: Bewerking door Zuidelijke Rekenkamer van Kennisplatform CROW, het GWW aanbestedingsmonitoringsdashboard.

Naast het aandeel circulaire inkoop wil de provincie ook optreden als launching customer, maar uit gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd blijkt dat dit in de praktijk nog maar beperkt wordt toegepast. Binnen de GWW-sector probeert de provincie bij grote onderhoudscontracten aannemers te stimuleren om innovatieve duurzame oplossingen voor te stellen. In het facilitaire domein is dit concept minder gangbaar: innovatieve producten die precies passen bij de provinciale behoefte én aantoonbaar circulair zijn, blijken in de praktijk zeldzaam. In sommige gevallen speelt nog iets anders mee. Bepaalde producten vallen formeel niet onder de definitie van launching customer, maar omdat het wel om relatief nieuwe producten gaat, fungeert de provincie in de praktijk toch als één van de eerste afnemers.

2.1.5 3-5% van de Limburgse economie is circulair, maar kanttekeningen bij data

De economische impact van de circulaire economie in Limburg is naar huidige inzichten nog relatief beperkt. Uit paragraaf 2.2.1 blijkt al dat de transitie landelijk nog in de kinderschoenen staat. Op basis van de beschikbare gegevens blijkt dat het aandeel circulaire bedrijven, circulaire FTE (voltijdsequivalent) en de toegevoegde waarde van circulaire activiteiten ongeveer 3 tot 5% van het totale Limburgse economische totaal bedraagt. Dit aandeel komt overeen met het landelijke beeld.[51] Het aantal bedrijven en

[50] Provincie Limburg. Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027, p. 16
[51] Nota voor de Gedeputeerde Staten. Factsheet Circulaire Economie 2025. 28 juli 2025. Centraal Bureau voor de

de toegevoegde waarde neemt in Limburg de laatste jaren geleidelijk toe, terwijl het arbeidsvolume in FTE relatief stabiel blijft.

Figuur 2.4. De impact van de circulaire economie op de Limburgse economie in de jaren 2020-2023.

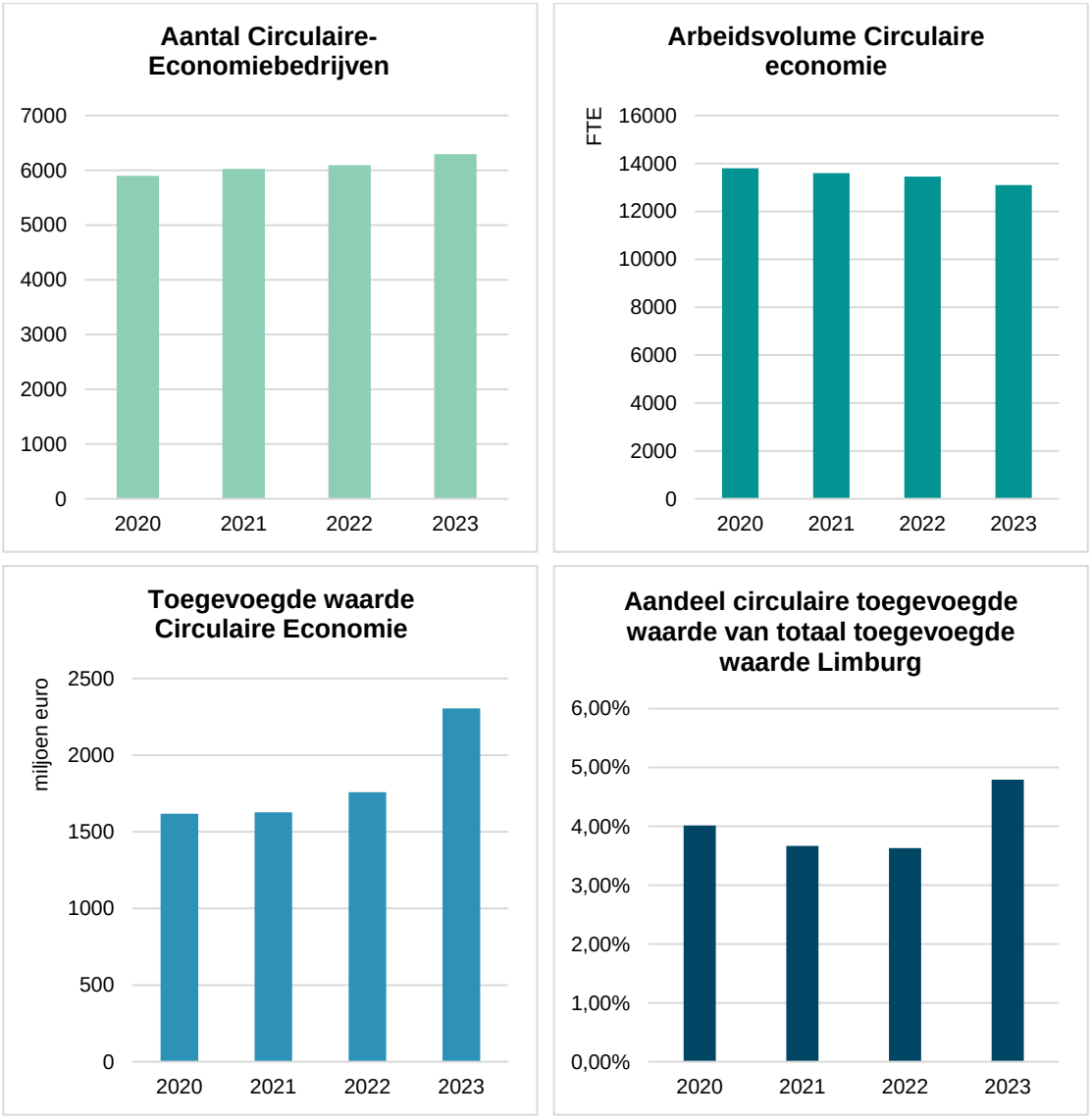

Bron: Bewerking van Factsheet indicatoren circulaire economie in Limburg 2023 en Toegevoegde waarde data van CBS

In figuur 2.4 staat een overzicht van de impact van circulaire economie op de Limburgse economie. De cijfers over Limburg laten een lichte stijging in het aantal circulaire bedrijven zien van 5900 in 2020 naar 6295 in 2023. Het arbeidsvolume laat daarentegen een lichte daling zien van 13800 in 2020 naar 13100 in 2023. De toegevoegde waarde van circulaire activiteiten nam toe van €1,6 miljard in 2020 en 2021 naar

Statistiek. Hoe groot is de circulaire economie in Nederland?

€2,3 miljard in 2023.

Tussen 2020 en 2022 is het aandeel van de circulaire economie in de totale Limburgse economie afgenomen. Dit wijst erop dat de circulaire economie in deze periode minder snel groeide dan de provinciale economie als geheel. In 2023 is echter een stijging zichtbaar, die samenhangt met zowel een groei van de circulaire toegevoegde waarde als een afname van de totale toegevoegde waarde in de sectoren industrie, handel en vervoer in Limburg ten opzichte van 2022.[52]

De rekenkamer merkt op dat ook het monitoren van de economische impact van circulaire economie moeilijk is vanwege verschillende kanttekeningen bij de data. De afbakening van circulaire activiteiten is namelijk complex en niet altijd eenduidig te bepalen op basis van bestaande data. Hierdoor worden sommige activiteiten die als circulair kunnen worden aangemerkt, niet volledig meegenomen in de statistieken. Het CBS gebruikt voor het monitoren van de economische indicatoren van de circulaire economie namelijk een methode die grotendeels traditionele circulaire activiteiten dekt. Traditionele circulaire activiteiten, zoals afvalinzameling, recycling, de verkoop van tweedehands goederen en reparatie- en verhuuractiviteiten, worden daarentegen wel in kaart gebracht. Innovatieve activiteiten hoger op de R-ladder, zoals modulair productontwerp, de productie van bioplastics en vleesvervangers worden minder goed meegenomen in de gegevensverzameling. Dit beperkt het inzicht in de werkelijke omvang en groei van de circulaire economie. De werkelijke economische impact van de circulaire economie in Limburg kan daardoor hoger liggen dan de cijfers aangeven[53].

2.2 Stand van zaken circulaire transitie

2.2.1 Landelijke transitie niet op koers, Limburg en Nederland wel voorlopers

In de vorige paragraaf komt naar voren dat de voortgang van Limburgse doelen maar beperkt inzichtelijk is. Landelijk blijkt dat de circulaire transitie nog onvoldoende op koers ligt, aangezien het PBL concludeert dat het onwaarschijnlijk is dat Nederland de circulaire doelen voor 2030 gaat halen.[54] Het materiaalgebruik ligt nog steeds hoog en daalt maar langzaam; in 2022 lag het zelfs weer boven het niveau van 2020 (zie figuur 2.5). Het PBL concludeert daarbij dat circulaire economie te weinig prioriteit krijgt van de overheid.[55] Daarnaast komt uit gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd naar voren dat het politieke klimaat voor circulaire economie momenteel minder gunstig is. Ook grote bedrijven waarschuwen in een manifest dat het huidige kabinetsbeleid onvoldoende is om de circulaire economie effectief te versnellen: zij zien weinig consistent beleid en onvoldoende stimulering, bijvoorbeeld via inkoop, belastingen of regelgeving.[56] Recent heeft het Rijk haar beleid voor circulaire economie geactualiseerd (zie kader).

[52] De regionale economie 2023 | CBS, 2024
[53] Monitoring economische indicatoren circulaire economie: Haalbaarheidsstudie webcrawl | CBS, 2023
[54] Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025 | Planbureau voor de Leefomgeving
[55] https://www.pbl.nl/actueel/nieuws/concreet-beleid-nodig-om-kansen-circulaire-economie-te-benutten
[56] "Manifest Grote Nederlandse bedrijven roepen op tot circulaire actie" https://futureup.nl/assets/manifest-gbn---circulair.pdf
Bedrijven als IKEA, Bol, Strukton en Zeeman waarschuwen: overheid is te passief, de circulaire economie staat stil | NRC, 31 maart 2025

Figuur 2.5. Voortgang van het Nederlandse doel van halvering van het gebruik van abiotische grondstoffen in 2030.

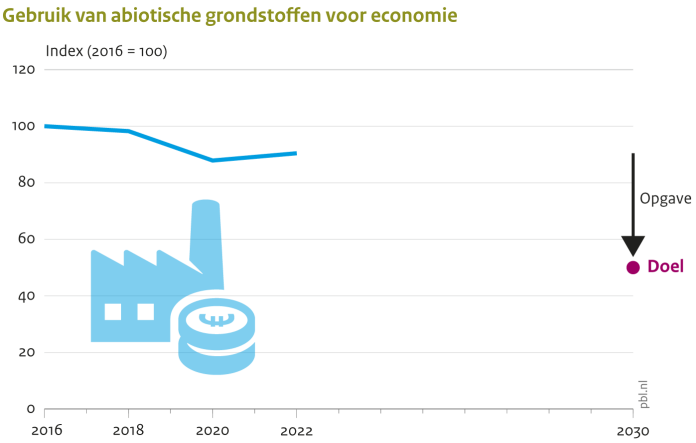

Bron: CBS 2024

Nationaal Programma Circulaire Economie geactualiseerd

Op 13 oktober 2025 heeft de staatssecretaris een geactualiseerde versie van het Nationaal Programma Circulaire Economie gepubliceerd.[57] Daarbij zijn nieuwe tussendoelstellingen vastgesteld ter vervanging van het eerdere doel dat het gebruik van primaire abiotische grondstoffen in 2030 met 50% moet zijn verminderd ten opzichte van 2016. Het einddoel blijft ongewijzigd: Nederland streeft ernaar in 2050 volledig circulair te zijn. De nieuwe doelstellingen luiden als volgt:

- In 2035 is het totale grondstoffengebruik 15% lager dan in 2016.
- In 2035 wordt minimaal 82% van het afval gerecycled en minimaal 15% hoogwaardig.
- In 2035 bestaat minimaal 55% van het grondstoffengebruik uit duurzame bio-grondstoffen[58] en secundaire grondstoffen.

Op het eerste gezicht lijken de doelen voor 2030 minder ambitieus. Volgens het PBL is een directe vergelijking echter niet goed mogelijk, omdat de eerdere halveringsdoelstelling alle abiotische grondstoffen omvatte — inclusief fossiele brandstoffen. Deze brandstoffen vormen een groot deel van het totale gebruik en waren grotendeels verantwoordelijk voor de daling tussen 2016 en 2022. Aangezien de nieuwe doelstelling fossiele brandstoffen uitsluit, is omvang van de beleidsopgave nog moeilijk te bepalen.

Het PBL benadrukt dat de nieuwe set circulaire-economie-doelen betere sturing mogelijk maakt, vooral als deze verder wordt uitgewerkt naar productgroepen zoals textiel, elektronica en woningbouw. Het Rijk wil de circulaire economie stimuleren door belemmeringen weg te nemen, een gelijk speelveld te creëren en ondernemers te ondersteunen zodat circulair ondernemen rendabel is. Daarbij kiest het Rijk ervoor om maatregelen op Europees niveau te ontwikkelen in plaats van nationale normen of beprijzing in te voeren. Volgens het PBL is het geactualiseerde Nationaal Programma Circulaire Economie nog vooral intenties en plannen; verdere uitwerking en besluitvorming zijn cruciaal om bedrijven zekerheid te geven voor investeringen in circulaire businessmodellen. Daarmee is deze actualisatie nog geen gamechanger: de voorwaarden om de marktvraag substantieel aan te jagen ontbreken vooralsnog.[59]

[57] Rijksoverheid. Nationaal programma circulaire economie 2025. Oktober 2025.
[58] Biogrondstoffen omvatten al het plantaardig of dierlijk materiaal, of materiaal van plantaardige of dierlijke herkomst. Biogrondstoffen kunnen afkomstig zijn uit gewassen, bomen en planten, algen en dierlijke producten en afvalstromen.
[59] PBL. Reflectie op de actualisatie van het Nationaal Programma Circulaire Economie. 14 oktober 2025.

Ondanks dat de circulaire economie in Nederland nog in de kinderschoenen staat, kunnen Nederland en Limburg internationaal als voorloper worden gezien. Zo hebben Limburg en het Rijk – anders dan veel andere landen of buitenlandse regio's – ambitieuze doelen vastgesteld en deze uitgewerkt in programma's en uitvoeringsstructuren, al verschilt de mate van binding en uitvoering. Ook heeft Nederland een relatief laag materiaalverbruik per inwoner en veel hergebruik in sectoren als bouw en afvalverwerking.[60]. Een gesprekspartner geeft aan dat Nederland daarmee beschikt over een sterke uitgangspositie voor de transitie.

Verder komt uit gesprekken naar voren dat het begrip "circulaire economie" in Nederland en in Limburg bij een steeds breder publiek bekend is. Niet alleen beleidsmakers en consultants, maar ook ondernemers, werknemers en consumenten weten steeds beter wat het inhoudt. Bij consumenten is eveneens een verschuiving zichtbaar: zij zijn geneigd eerder voor een duurzaam alternatief te kiezen als dit tegen een vergelijkbare prijs kan. Ook is er over het algemeen draagvlak bij ondernemers en onderkennen zij het belang. Circulariteit wordt steeds meer als een normale manier van werken gezien.

2.2.1.1 Limburg heeft minste ruimte voor verbetering bij afvalverwerking

Een domein waarop Limburg enigszins afwijkt van het nationale beeld, is afvalverwerking. Uit gegevens van het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen blijkt dat Limburg in vergelijking met andere provincies een relatief laag verbeterpotentieel heeft voor afvalverwerking. Slechts 17% van het Limburgse afval kan volgens de officiële afvalverwerkingsladder nog hoogwaardiger worden verwerkt, tegenover een landelijk gemiddelde van 23%[61], zie figuur 2.6. Een belangrijke kanttekening bij deze data is dat deze is samengesteld door te kijken in hoeverre er in Nederland op dit moment een meer hoogwaardige verwerkingsmethode wordt gebruikt. Er kan op basis hiervan niet worden geconcludeerd dat het grootste deel van het afval op de meest hoogwaardige manier wordt verwerkt. Mogelijk kunnen innovaties en inzet van andere technieken die nog niet worden gebruikt (bijvoorbeeld vanwege bestaande belemmeringen, zie paragraaf 2.2.2) nog bijdragen aan meer hoogwaardigere verwerking van het Limburgse afval. Een andere belangrijke kanttekening is dat van circa 39% van het Limburgse afval niet bekend is hoe dit precies wordt verwerkt. Hierdoor is het zicht op verdere verbeteringskansen beperkt. Ook dit illustreert dat de kwaliteit van data over de circulaire economie een knelpunt vormt, zoals eerder in paragraaf 2.1.1 is toegelicht.

[60] Smaller material footprint, more recycling than the EU average | Centraal Bureau voor de Statistiek.
[61] Er zijn verschillende redenen waarom afval niet altijd op de meest hoogwaardige manier wordt verwerkt: contracten verplichten inzamelaars vaak om installaties te bevoorraden die continu capaciteit moeten vullen; subsidies (zoals SDE+) stimuleren niet altijd de meest duurzame verwerkingsoptie; hoogwaardige recyclingtechnologieën hebben nog beperkte capaciteit; en bedrijven geven soms de voorkeur aan brede verwerkers boven gespecialiseerde spelers om operationele lasten te beperken. Provinciale Monitoring Circulaire Economie 2025 Limburg, GeoFluxus

Figuur 2.6: Verbeteringspotentieel afvalverwerking per provincie (laag percentage verbeteringspotentieel bekent dat meer afval al hoogwaardig wordt verwerkt)

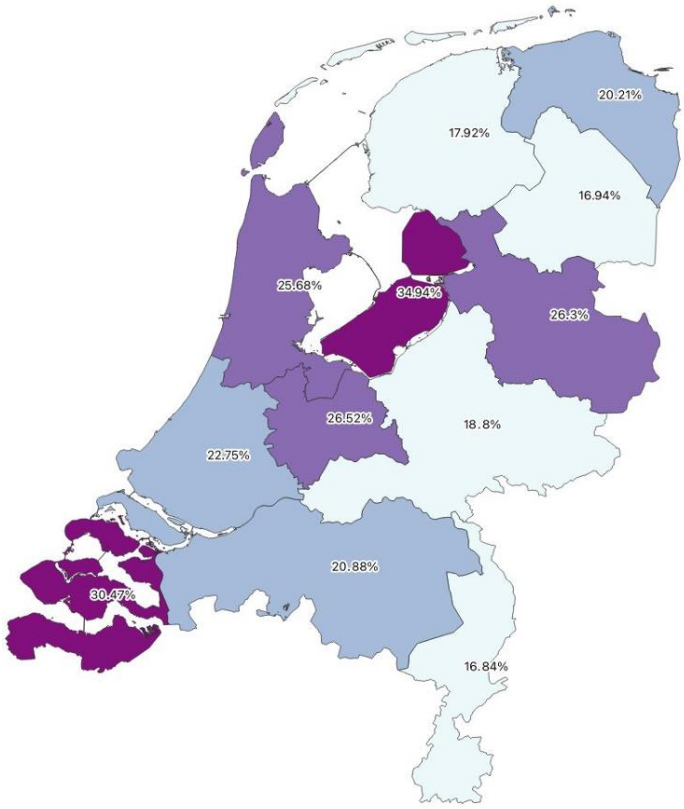

Bron: Provinciale Monitoring Circulaire Economie 2025 Limburg, GeoFluxus

2.2.2 Knelpunten in de transitie naar circulariteit

2.2.2.1 Circulaire transitie is complex

De overgang naar een circulaire economie is complex en vraagt om een fundamentele systeemverandering. Zo'n transitie vereist aanpassingen op veel fronten: technologie en productontwerp, gedragsverandering bij producenten en consumenten, wet- en regelgeving, markt- en financiële modellen en culturele waarden rondom bezit, gebruik en afval. Dergelijke systeemveranderingen vergen volgens de transitietheorie tijd en stuiten vaak op weerstand vanuit gevestigde belangen[62] Het bestaande lineaire systeem heeft zich bovendien in de loop van decennia ontwikkeld tot een efficiënt en vertrouwd model, waardoor circulaire alternatieven op korte termijn moeilijk concurrerend zijn. Daar komt bij dat de circulaire economie zich afspeelt in een internationale context. Grondstoffenmarkten zijn mondiaal, terwijl beleid en regelgeving per land verschillen. Wat in het ene land verplicht is, kan elders minder streng zijn, waardoor concurrentie- en prijsverschillen ontstaan die een ongelijk speelveld creëren.

[62] Geels, F. W. Technological transitions as evolutionary reconfiguration processes: a multi-level perspective and a case-study. 2002.

Uit gesprekken met betrokkenen blijkt dat de omslag naar circulariteit desondanks breed wordt gezien als noodzakelijk om bedrijven en de Limburgse economie toekomstbestendig te maken. Nieuwe ondernemingen die hun processen niet (deels) circulair inrichten, zullen volgens geïnterviewden op termijn moeite hebben een houdbaar bedrijfsmodel te behouden. Vooral jonge ondernemers starten vanuit intrinsieke motivatie of ideologische overtuiging een circulair bedrijf, en ook werknemers brengen het onderwerp steeds vaker zelf ter sprake. Adviseurs en investeerders zien duurzaamheid bovendien als randvoorwaarde voor toekomstig ondernemerschap.

Tegelijkertijd staat circulariteit bij veel (Limburgse) ondernemers nog niet bovenaan de prioriteitenlijst. Op vragen van de rekenkamer geeft een investeringsfonds bijvoorbeeld aan dat de industrie door de huidige (macro-)economische omstandigheden vaak andere prioriteiten heeft dan de circulaire economie. Daarnaast gaf een gesprekspartner aan de rekenkamer aan dat het MKB vaak focust op dagelijkse bedrijfsvoering en continuïteit. Zij hebben vaak onvoldoende ruimte om mensen vrij te maken of risicovolle investeringen te doen. Een belangrijk aspect is ook dat circulariteit een fundamentele verandering van productieprocessen vereist, waardoor de drempel voor veel bedrijven hoger ligt dan bij andere vormen van verduurzaming (zoals energietransitie).

Ook in de praktijk blijkt de omslag naar een circulaire transitie complex en hebben veel circulaire initiatieven het moeilijk. Een bekend voorbeeld zijn plasticrecyclingbedrijven in Nederland die op grote schaal failliet zijn gegaan.[63] Dit betreft ook bedrijven in Limburg.[64] Daarnaast blijkt uit gesprekken met betrokken partijen in Limburg dat veel circulaire initiatieven zich nog in een kwetsbare fase bevinden. Zij hebben moeite om hun bedrijfsmodel op te schalen: hun markten zijn beperkt, de marges dun en het vinden van investeerders is lastig. Slechts een minderheid van de (circulaire) start-ups weet op langere termijn te overleven, zo geeft een betrokkene aan. In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op de verschillende belemmeringen voor de transitie naar circulaire economie.

2.2.2.2 Belemmeringen voor de circulaire transitie

De afgelopen jaren zijn landelijk de belemmeringen voor de circulaire economie in kaart gebracht. In tabel 2.1 hieronder is een samenvattend overzicht opgenomen van de belangrijkste belemmeringen. De tabel is gebaseerd op zowel de jaarlijkse publicaties[65] waarin de belangrijkste knelpunten en kansen die ondernemers signaleren zijn verwerkt, als op de gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd over de circulaire economie in Limburg.[66] Uit deze gesprekken komt naar voren dat ondernemers en betrokken partijen grotendeels dezelfde belemmeringen ervaren als elders in Nederland. De tabel biedt daarmee een

[63] Zie bijvoorbeeld https://www.limburger.nl/economie/zonder-regels-en-taksen-blijven-de-plasticrecyclers-vechten-tegen-de-bierkaai/86441138.html
[64] https://www.limburger.nl/regio/weert/weert/stacaravanhandel-reuvers-in-leunen-en-plasticrecycler-fuenix-ecology-ii-in-weert-zijn-failliet-verklaard/74949082.html
[65] De Rode Draden Notities van Versnellingshuis Nederland Circulair!
[66] In 2021 werden vijftien belemmeringen onderscheiden op basis van meer dan 500 casussen van bedrijven (die geholpen werden via het Versnellingshuis en partners). In 2022 is deze lijst gereduceerd en gewogen: er zijn acht belemmeringen vastgesteld als de grootste knelpunten die bedrijven benoemen: beleid, wet- & regelgeving; coördinatie; prijs/waarde en milieubelastende effecten; richting van de transitie; markt voor circulaire producten; financiering; handel in secundaire materialen; en kosten van arbeid. Ook zijn de thema's uit de recentere Rode Draden Notities meegenomen: ketensamenwerking (2023), opschaling (2024) en ruimte (2025).

samenvattend beeld van de belangrijkste structurele belemmeringen waar zowel Limburgse als andere Nederlandse bedrijven mee te maken hebben. In paragraaf 3.1.3 wordt verder ingegaan op de rol van de provincie bij deze belemmeringen.

Tabel 2.1. Een overzicht van belemmeringen voor de circulaire transitie.

Beleid, wet- en regelgeving*	De knelpunten zijn divers en raken onder andere afvaldefinities, vergunningen, fiscale regelingen en normen, onduidelijkheid over beleid, verschillen in wet- en regelgeving tussen landen en Europese regelgeving. Een veelgenoemd probleem is de einde-afvalstatus: materialen die technisch en qua kwaliteit geschikt zijn voor hergebruik of recycling blijven juridisch vaak “afval”. Hierdoor gelden er strenge transport- en verwerkingsregels, extra administratieve lasten en vergunningseisen, en mogen producten soms niet als grondstof op de markt worden gebracht.
Coördinatie van de transitie*	Circulaire bedrijven ervaren een sterk gebrek aan coördinatie in de transitie, zowel vanuit overheden als brancheorganisaties. Coördinatie is voor het stroomlijnen van verschillende ontwikkelingspaden en voor ketensamenwerking.
Verschil in prijs en waarde*	Milieuschade wordt onvoldoende meegenomen in de prijs van producten. Daardoor ontstaat een kloof tussen prijs en werkelijke maatschappelijke waarde, wat lineaire alternatieven goedkoper maakt en een oneerlijk speelveld creëert.
Richting van de transitie	Ondernemers missen concrete kaders en duidelijke beleidslijnen, wat onzekerheid veroorzaakt en investeringen afremt. Vooral starters hebben meer richting en ondersteuning nodig.
Markt voor circulaire producten*	De vraag naar circulaire producten en diensten is nog te klein en te onvoorspelbaar om brede investeringen aantrekkelijk te maken. Consumenten kiezen vaak voor goedkopere, lineaire alternatieven, vooral vanwege zorgen over kwaliteit, prijsverschil en gebruiksgemak.
Financiering	Circulaire ondernemers hebben vaak moeite om financiering aan te trekken door het gebrek aan zekerheden, lange terugverdientijden en het innovatieve, risicovolle karakter van circulaire businessmodellen. Ook sluiten mogelijkheden niet altijd aan op circulaire activiteiten en worden ze als complex en inflexibel ervaren.
Handel in secundaire materialen*	De handel in secundaire grondstoffen en producten wordt belemmerd door een gebrek aan voorspelbaarheid in beschikbaarheid, kwaliteit en timing van reststromen. Een goede ketensamenwerking is nodig.
Kosten van arbeid	Circulaire activiteiten zoals reparatie en refurbishing zijn arbeidsintensief en lastig rendabel bij hoge loonkosten.
Ruimte	Circulaire bedrijven vinden moeilijk geschikte bedrijfs- en opslagruimte en lopen tegen versnipperde logistiek en starre regelgeving aan.
Opschaling*	Opschalen is lastig door eerder genoemde belemmeringen (zoals beschikbaarheid grondstoffen, ketenafstemming en arbeidsintensieve processen). Toch is opschalen nodig om impact te vergroten, kosten te verlagen en circulaire modellen aantrekkelijker te maken voor de mainstream markt.
Capaciteit *	Veel MKB-bedrijven hebben niet genoeg capaciteit om actief met circulariteit aan de slag te gaan. Meedoen vraagt vaak om extra kennis, overleg en projectinzet, waarvoor capaciteit vrijgemaakt moet worden.

* De thema’s die in gesprekken met de rekenkamer het vaakst werden genoemd zijn: wet- en regelgeving, het onvoldoende beprijzen van milieuschade, de beperkte markt, knelpunten in ketensamenwerking en de moeilijkheid van opschaling. Daarnaast kwam ook de beperkte capaciteit bij MKB-bedrijven naar voren.

Hieronder staan enkele Limburgse casussen beschreven, waarbij onder meer aandacht is voor de belemmeringen die zich daarbij voordeden. Hieruit blijkt dat belemmeringen in sommige gevallen hebben bijgedragen aan het mislukken van initiatieven, terwijl in andere gevallen – ondanks deze belemmeringen – toch succes is behaald.

Casus Nijsen: Circulair diervoeder uit Veulen

Het probleem
Elk jaar gaan er grote hoeveelheden levensmiddelen verloren in de voedselketen. Vaak worden deze reststromen laagwaardig benut, bijvoorbeeld door ze te vergisten of te verbranden. Tegelijkertijd staat de landbouw voor de uitdaging om duurzamer te produceren en de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen.

Een oplossing
Nijsen, een familiebedrijf uit Veulen met circa 90 FTE, verwerkt sinds 1989 reststromen uit de levensmiddelenindustrie – van brood en koek tot pasta en snoep – tot hoogwaardig varkens- en kippenvoer. Met hun Food-For-Feed®-aanpak brengen zij jaarlijks meer dan 100.000 ton voedsel terug in de voedselkringloop. Het bedrijf werkt daarbij samen met boeren, machinebouwer Smicon, studenten van de HAS en met LIOF. Zo ontwikkelde Nijsen bijvoorbeeld een methodiek voor carbon footprint-certificaten bij diervoeders.

Resultaten en successen
Door de jaren heen is Nijsen uitgegroeid tot een pionier in circulair diervoeder. Het bedrijf kan inmiddels meer dan 2.300 verschillende reststromen verwerken, ook moeilijk te hanteren stromen zoals deeg of verpakte producten. Dankzij de samenwerking in de keten wordt continu getest en verbeterd, wat leidt tot een stabiel en hoogwaardig eindproduct. Nijsen's aanpak leidde tot landelijke en Europese belangstelling: de brancheorganisatie Nevedi rolt het carboncertificatenproject verder uit, terwijl de samenwerking met Kipster laat zien hoe circulair voer zelfs internationaal toepasbaar is.

Valkuilen en uitdagingen
Bestaande wet- en regelgeving maakt het vaak lastig om nieuwe reststromen toe te laten voor gebruik in diervoeder. Daarnaast vraagt de verwerking van zulke diverse stromen om complexe logistiek en technologie, wat voortdurende investeringen noodzakelijk maakt. De groeiende concurrentie om reststromen, onder meer vanuit de energiesector, maakt het bovendien belangrijk om te blijven benadrukken dat hoogwaardige toepassing in de voedselketen de voorkeur verdient.

Casus Black Bear Carbon

Het probleem
Autobanden vormen een grote afvalstroom: jaarlijks komen er veel versleten autobanden vrij waarvan de verbranding of afvoer bijdraagt aan CO_2-uitstoot en verlies van waardevolle materialen. De traditionele productie van carbon black (zwart poeder gebruikt in banden, coatings, inkten etc.) is grotendeels fossiel gebaseerd en vervuilend. Er was behoefte aan technologie om banden een tweede leven te geven en tegelijkertijd emissies te reduceren.

Een oplossing
Black Bear Carbon uit Eindhoven ontwikkelde technologie om carbon black, olie en gas terug te winnen uit bandengranulaat door middel van pyrolyse, een proces waarbij het rubber van autobanden technisch wordt afgebroken zonder verbranding. Het doel was om op het Chemelot-site in Geleen een commerciële fabriek te bouwen (met productielijnen die 18.000 ton carbon black per jaar konden produceren). Er waren investeringen, vergunningen en technische plannen in voorbereiding. Investeerders als Invest-NL maakten financiële middelen vrij en er was interesse van industriepartners.

Resultaten en successen
Black Bear Carbon heeft prototypen, proeffabrieken en pilots gedraaid, vooral in Nederweert, waar een eerste installatie stond. De technologie werd erkend als innovatief met potentie: terugwinning van carbon black (waardevoller dan alleen rubbergranulaat), interesse vanuit verf- en coatingproducenten, en steun van investeerders. Plannen voor de fabriek op Chemelot toonden een ambitieuze schaalvergroting die de circulaire ambitie van de regio kon versterken.

Valkuilen en uitdagingen
De sprong van pilot/proefinstallaties naar grootschalige commerciële productie op Chemelot vergde niet alleen technologie, maar ook grote kapitaalinjecties, vergunningen, grond, personeel, verzekering, en marktovereenkomsten. Die combinatie bleek te lastig. Black Bear Carbon kon de benodigde grote investeringsrondes niet rond krijgen. Grote investeerders trokken zich terug of waren terughoudend. Black Bear had uitstel van betaling (susseance) gedurende anderhalf jaar, maar uiteindelijk bleek er onvoldoende

vooruitzicht voor crediteuren. Schulden liepen op tot tientallen miljoenen euro's (ongeveer € 16,5 miljoen).

Daarnaast had Black Bear Carbon ook pech: een fabriek in Nederweert werd gedeeltelijk verwoest door een grote brand in 2019. Dat leidde tot onderbrekingen en extra kosten.

Casus Stiphout Plastics uit Montfort: Plasticrecycling in zwaar weer

Het probleem
Hoewel recycling van plasticafval een belangrijke rol kan spelen in het sluiten van kringlopen, kampt de sector met structurele uitdagingen. De marges zijn laag, de verwerking is kostbaar en de marktprijs voor gerecycled plastic is vaak hoger dan die van nieuw plastic. Voor kleine en middelgrote bedrijven is het daardoor moeilijk om winstgevend te blijven, zeker in periodes van hoge energieprijzen of dalende vraag.

Een oplossing
Stiphout Plastics, gevestigd in Montfort, richtte zich op het verwerken van pmd[67]-plastic uit huishoudens en bedrijven. Het bedrijf sorteerde, waste en verwerkte dit materiaal tot nieuwe producten zoals emmers en bloempotten. Daarmee sloot Stiphout de kringloop lokaal en gaf het waarde terug aan wat anders restafval zou zijn.

Resultaten en successen
Stiphout wist jarenlang te laten zien dat plasticrecycling kleinschalig en regionaal kan worden georganiseerd. Het bedrijf bood werk aan 25 medewerkers, verwerkte grote hoeveelheden ingezameld plastic en zette in op hergebruik in nieuwe producten. Daarmee sloot het nauw aan bij de beleidsdoelstellingen rond circulaire economie en afvalreductie. Het gold in de regio als een voorbeeld van hoe circulair ondernemen er in de praktijk uit kan zien.

Valkuilen en uitdagingen
Ondanks deze inspanningen bleek het moeilijk om financieel duurzaam te blijven. De sector staat onder druk door sterk fluctuerende prijzen, hoge transport- en energiekosten en concurrentie met goedkope nieuwe plastics. Voor Stiphout kwam daar nog bij dat de schaal relatief klein was, waardoor kosten per ton hoog bleven. In december 2024 leidde dit uiteindelijk tot een faillissement. Stiphout is daarmee één van meerdere recyclingbedrijven in Nederland die recent omvielen.

De casus Stiphout Plastics illustreert dat plasticrecyclingbedrijven sterk afhankelijk zijn van wereldmarktontwikkelingen, zoals energieprijzen, transportkosten en de prijs van nieuw plastic. Dit maakt de financiële continuïteit kwetsbaar, vooral voor kleinschalige initiatieven. Voor de provincie ligt de rol vooral in faciliteren en ondersteunen, bijvoorbeeld via kennisdeling, samenwerking en regionale infrastructuur, terwijl marktwerking bij deze producten grotendeels buiten provinciale invloed blijft.

[67] Plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons

3 Invulling provinciale rol

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de invulling van de provinciale rol. In het eerste deel zal inzicht worden gegeven in het provinciaal beleid en in het tweede deel zal de invulling hiervan in de praktijk centraal staan.

3.1 Verschillende (beleids)kaders relevant voor circulaire economie

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven van het beleid van de provincie Limburg. Daarbij zal allereerst een overzicht worden gegeven van de verschillende relevante kaders uit de beleidscyclus (paragraaf 3.1.1), zal specifiek aandacht worden besteed aan de beleidskaders voor circulaire economie (paragraaf 3.1.2) en zal worden geanalyseerd in hoeverre dit beleid aansluit bij de belemmeringen die in hoofdstuk 2 aan bod zijn gekomen (paragraaf 3.1.3). De normen die de rekenkamer hierbij hanteert zijn: de definities, visies, doelen en resultaten sluiten op elkaar aan, dat het beleid is ingericht zodat het de circulaire economie bevordert waarbij goed gebruik wordt gemaakt van de beschikbare instrumenten en dat de kansen en bedreigingen voor doelrealisatie in beeld zijn en daarop door de provincie actie wordt ondernomen.

De rekenkamer constateert dat aan deze normen wordt voldaan. Er zijn verschillende kaders die relevant zijn voor de circulaire economie. Het beleid van de provincie en de bijbehorende doelen sluiten op elkaar aan. Ook komen de beschikbare instrumenten (faciliteren en coördineren, bedrijfsfinanciering, inkoop, ruimtelijke ordening en VTH) naar voren in het beleid voor circulaire economie. Daarnaast sluit het beleid op hoofdlijnen aan bij de belangrijkste belemmeringen voor circulaire economie. In de onderstaande subparagrafen wordt hier verder op ingegaan.

3.1.1 Circulaire economie raakt verschillende beleidskaders

Figuur 3.1 Overzicht van de (relatie tussen) de belangrijkste beleidskaders voor circulaire economie.

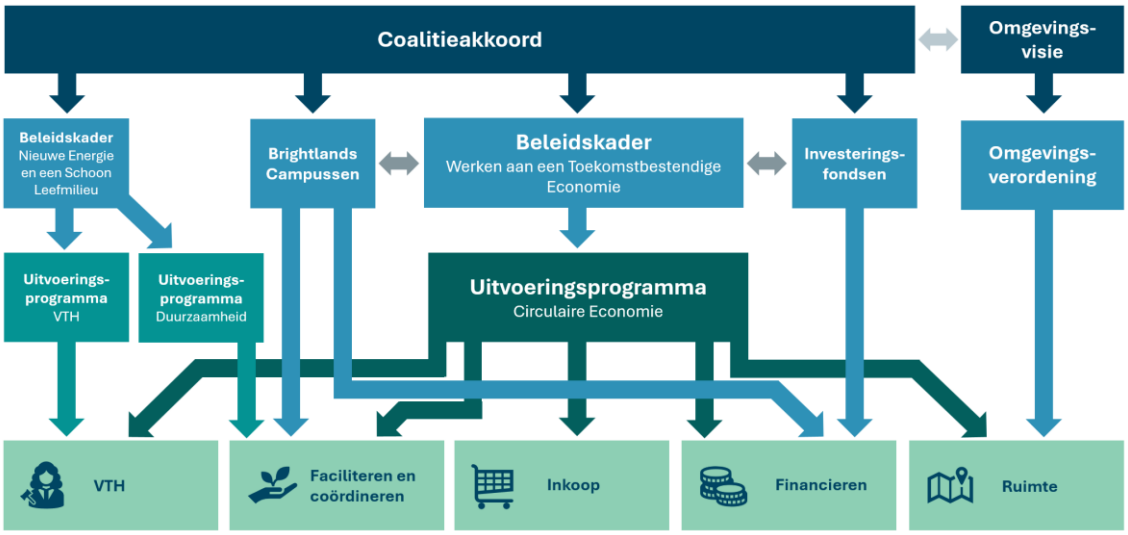

In figuur 3.1 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste provinciale beleidskaders voor de circulaire economie. Hierbij kan grofweg onderscheid worden gemaakt in de volgende categorieën: coalitieakkoord (politiek-bestuurlijke ambities), beleidskaders (beleid per thema), uitvoeringsprogramma's (concrete acties en projecten) en omgevingsvisie en omgevingsverordening (ruimtelijk en strategisch kader). Deze documenten staan niet op zichzelf, maar zijn onderling verbonden. In deze paragraaf komt naar voren hoe de documenten op elkaar aansluiten en hoe de verschillende instrumenten voor de circulaire economie (zie onderstaand kader) een plek hierin krijgen.

Provinciale instrumenten voor circulaire economie

De instrumenten die de provincie Limburg inzet voor de circulaire economie sluiten aan bij de verschillende instrumenten uit het rapport "Circulaire activiteiten decentrale overheden" van Royal Haskoning (2022). Dit rapport laat zien dat decentrale overheden verschillende rollen en middelen kunnen benutten om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. De rekenkamer onderscheidt op basis van dit rapport de volgende typen instrumenten:

Faciliterende en coördinerende activiteiten: bijvoorbeeld door onderzoek, informatievoorziening, het verbinden van partijen in netwerken of het ontwikkelen van onderwijsmodules. Dit instrument ondersteunt alle actielijnen, maar met name de actielijnen Menselijk kapitaal & onderwijs en Communicatie & kennisdeling.

Bedrijfsfinanciering: via investeringsfondsen, subsidies of leningen kan de provincie innovaties en opschaling stimuleren. Dit instrument draagt direct bij aan Circulair aanbod en verduurzaamd bedrijfsleven en Ecosysteem & randvoorwaarden.

Inkoop: als grote opdrachtgever kan de provincie via duurzaam en circulair inkopen (MVOI) de vraag naar circulaire producten en diensten vergroten. Dit instrument is gekoppeld aan de actielijn Circulaire vraag.

Ruimtelijke ordening: door in de omgevingsvisie, verordening of vergunningverlening ruimte te scheppen voor circulaire bedrijvigheid of bedrijventerreinen. Dit ondersteunt de actielijn Ecosysteem & randvoorwaarden.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH): via vergunningen en toezicht kan de provincie ondersteunen dat bedrijven meer circulair kunnen werken, bijvoorbeeld bij door een eenduidig einde-afvalstatusbeleid. Dit komt terug in actielijn Ecosysteem & randvoorwaarden.

Het centrale beleidskader voor circulaire economie is het economisch beleidskader "Werken aan een toekomstbestendige economie" dat op 12 april 2024 door PS is vastgesteld. Hierin is een apart hoofdstuk gewijd aan circulaire economie, waarin beleidsdoelen, instrumenten en gewenste resultaten zijn opgenomen. Dit beleidskader vormt de uitwerking van het coalitieakkoord[68], waarin de volgende doelstelling is geformuleerd: *"In 2027 is bijgedragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg vanuit maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap."* Als uitwerking van het

[68] Coalitieakkoord 2023-2027: Elke Limburger telt! 9 juni 2023. Op 30 juni 2023 is het coalitieakkoord in de PS-vergadering besproken.

beleidskader hebben GS het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie[69] opgesteld, waarin concrete maatregelen voor circulaire economie zijn opgenomen. Het uitvoeringsprogramma sluit inhoudelijk aan op het beleidskader, maar het beleidskader is richtinggevend en abstracter, terwijl het uitvoeringsprogramma deze beleidslijnen vertaalt naar concrete acties. Het is opvallend dat het uitvoeringsprogramma is opgesteld vóór het beleidskader, dit vanwege de vereisten voor een grote EU-subsidieaanvraag (zie kader CEL4LIFE in paragraaf 3.2.1)[70]. Het programma bevat doorgaans concretere doelstellingen dan het beleidskader In zowel het beleidskader als het uitvoeringsprogramma komen de verschillende instrumenten (faciliteren en coördineren, bedrijfsfinanciering, inkoop, ruimtelijke ordening en VTH) naar voren. In paragraaf 3.1.2 wordt verder ingegaan op dit beleid van de provincie.

Aanvullende aanpak Limburgse economie

Recent hebben GS aangegeven dat zij nog een aanvullende aanpak uitwerken voor de Limburgse economie.[71] Met deze aanpak – waar circulaire economie een onderdeel van is – willen GS zowel de economische dynamiek in en ronde de zes grote intercitysteden versterken in het verlengde van het woningbouwproject Limburg Centraal. Daarnaast is de aanpak gericht op het ondersteunen van het MKB bij het toekomstbestendig maken van hun ondernemingen.

Het beleidskader en het uitvoeringsprogramma zijn richtinggevend voor het provinciale beleid voor circulaire economie, maar hierin wordt ook de link gelegd met andere provinciale kaders. Allereerst worden in het economisch beleidskader de Brightlandscampussen als integrale ontwikkeling beschreven die meerdere onderdelen van het economisch kader raakt. Via de Brightlandscampussen wil de provincie Limburg een impuls gegeven aan nieuwe bedrijvigheid, het innovatie- en vestigingsklimaat. In 2022 is een visie voor de campussen opgesteld en zijn er vanuit de provincie extra middelen beschikbaar gesteld.[72] In de visie wordt circulariteit verschillende malen expliciet genoemd als onderdeel waaraan de campussen bijdragen, waarbij de provincie vooral de faciliterende en coördinerende rol inzet en bijdraagt aan financiering.[73] Naast de Brightlandscampussen wordt in het beleidskader verwezen naar verschillende investeringsfondsen. Deze fondsen richten zich op het financieren van (onder andere) circulaire bedrijven. De fondsen kennen eigen regelingen en besluitvorming in PS. In paragraaf 3.2.2 wordt verder ingegaan op de verschillende relevante fondsen.

Een aanvullend beleidskader dat relevant is voor circulaire economie is “Nieuwe energie en een schoon leefmilieu”. Circulaire economie speelt daarin een minder prominente rol dan in het economisch beleidskader, maar komt naar voren in twee uitvoeringsprogramma’s bij dit beleidskader: het

[69] Mededeling portefeuillehouder inzake toezegging 9421 uitvoeringsprogramma circulaire economie 2024-2027. 29 maart 2024.
[70] Mededeling portefeuillehouder inzake Full proposal Circular Economy Limburg4LIFE Ready for a circular Future (CEL4LIFE), brief gedeputeerde Satijn van 20-2-2024 (GS DOC-00612328)
[71] Mededeling portefeuillehouder inzake Factsheet Circulaire Economie Limburg 2025. 7 augustus 2025.
[72] Gewijzigd Statenvoorstel Brightlands - visie en rol provincie Limburg. 16 juni 2022; Groeifinanciering Brightlands Chemelot Campus Vastgoed CV 2023-2033. 1 november 2022; Gewijzigd Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo 7 december 2022.
[73] PS worden door middel van voortgangsrapportages periodiek geïnformeerd over de voortgang van de campussen, bijvoorbeeld: Informerend stuk inzake Brightlands Rapportage 2025 - derde voortgangsrapportage. 1 juli 2025.

uitvoeringsprogramma VTH en het uitvoeringsplan Duurzaamheid. Het uitvoeringsprogramma VTH is van belang voor circulaire economie omdat de uitvoering van circulaire activiteiten soms direct raken aan vergunningverlening en toezicht. Hier wordt verder op ingegaan in paragraaf 3.2.5. Het uitvoeringsplan Duurzaamheid 2024 – 2030 is opgesteld naar aanleiding van een motie[74] om een uitgewerkt plan te maken om als provinciale organisatie te verduurzamen. Circulaire economie is in dit programma één van de vier doelen[75], waarbij voornamelijk wordt ingezet op inkoop. Dit is in overeenstemming met het economisch beleidskader. Wel is opvallend dat in het uitvoeringsplan duurzaamheid bij het doel voor vermindering van abiotische grondstoffen een ander referentiejaar hanteert (2019) dan het nationale doel (2016) en het doel uit het beleidskader (zie paragraaf 2.1).

Naast de genoemde beleidskaders zijn ook de omgevingsvisie en de omgevingsverordening van belang voor circulaire economie. De omgevingsvisie die 1 oktober 2021 is vastgesteld door PS vormt het langetermijnperspectief van de provincie op ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke afwegingen worden gemaakt op basis van de Limburgse principes, die aansluiten bij de afwegingsprincipes uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). In één van die principes is circulaire economie expliciet opgenomen. De provincie richt zich bij dit principe onder andere op het voorkomen van afval, het bewust gebruik van grondstoffen en zetten in op hernieuwbare grondstoffen[76]. Beleidsmatig sluit dit in algemene zin aan op het coalitieakkoord en het economisch beleidskader. De omgevingsverordening operationaliseert de omgevingsvisie. De verordening verwijst bij relevante instructieregels, zoals voor de aanleg en ontwikkeling van bedrijventerreinen, naar de omgevingsvisie en de daaruit geldende principes. In de ruimtelijke ordening krijgt circulaire economie volgens de provincie vorm via de normen en randvoorwaarden die in de omgevingsvisie en omgevingsverordening zijn vastgelegd. Deze kaders bepalen de spelregels voor ruimtelijke keuzes, maar bevatten geen aanvullende directe regulering of stimulering richting het bedrijfsleven. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe Provinciale Omgevingsvisie (POVI), die recent ter inzage heeft gelegen en naar verwachting in mei 2026 door Provinciale Staten zal worden vastgesteld (zie ook paragraaf 3.2.6).

3.1.2 Provincie geeft beleid vorm door middel van prioritaire ketens en actielijnen

In deze paragraaf wordt verder ingegaan op hoe de provincie het beleid voor circulaire economie vormgeeft. In het beleidskader ‘Werken aan een toekomstbestendige economie’ heeft de provincie gekozen om haar inzet te structureren langs een aantal prioritaire ketens en ondersteunende actielijnen. Hierbij komende de verschillende instrumenten (faciliteren en coördineren, bedrijfsfinanciering, inkoop, ruimtelijke ordening en VTH) naar voren.

3.1.2.1 Provincie zet ondanks prioritaire ketens breed in op circulaire economie

De vier prioritaire bedrijfsketens die in het beleid centraal staan zijn: 1) chemie, 2) biomassa & voedsel, 3) circulair bouwen en 4) de maakindustrie. Voor elk van deze ketens is een eigen aanpak geformuleerd.

[74] Motie 2798 2e Gewijzigd Loomans cs inzake Provinciale organisatie op weg naar klimaatneutraal
[75] Opvallend is dat de provincie hierbij een ander referentiejaar hanteert (2019) dan het nationale doel (2016).
[76] Omgevingsvisie Limburg, p.22

Voor de chemie speelt Chemelot een sleutelrol. Het terrein en de bijbehorende Brightlands-campus worden gezien als motor van de transitie naar een circulaire en klimaatneutrale industrie. De keten biomassa & voedsel richt zich op kringlooplandbouw en nieuwe verdienmodellen voor de agrarische sector. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het benutten van reststromen, de ontwikkeling van eiwitrijke gewassen en biogrondstoffen voor de bouw. Bij circulair bouwen zet de provincie in op circulaire woning- en wegenbouw, bijvoorbeeld door gebruik van biogrondstoffen en het sluiten van kringlopen. De maakindustrie is breed aanwezig in Limburg – van chemie en automotive tot metaal en voedingsmiddelen – en de provincie zet hierbij in op meer circulariteit.

Deze ketens zijn geselecteerd op basis van, onder andere, een PwC-rapport[77] en hun omvangrijke aanwezigheid in de Limburgse economie, hun strategische belang voor de provincie en hun hoge potentieel om circulair te opereren. Voor de industriesector van Limburg geldt dat zowel het circulariteitspotentieel als de rol in de economie groot zijn in vergelijking met Nederland als geheel. De bouwnijverheid is in Limburg relatief iets kleiner, maar kent wel een hoger circulariteitspotentieel. Bij de landbouw, bosbouw en visserij is de economische betekenis vergelijkbaar met het landelijke beeld, terwijl het circulariteitspotentieel in Limburg juist groter is.

De focus op deze 4 ketens wijkt enigszins af van de transitieagenda's in het Nationaal Programma Circulaire Economie, waarin chemie ontbreekt en daarentegen consumptiegoederen en kunststoffen zijn opgenomen. Dat Limburg hierin iets afwijkt en kiest voor de chemiesector ligt voor de hand gezien de aanwezigheid van Chemelot. Daarnaast kunnen consumptiegoederen ook worden geschaard onder de maakindustrie, dat niet scherp is gedefinieerd.

Ondanks de keuze voor de vier prioritaire ketens zet de provincie in de praktijk nog steeds breed in op circulaire economie, zij het in meer behapbare en herkenbare onderdelen. Met de gekozen prioritaire ketens blijkt namelijk maar weinig buiten beeld te blijven. Ketens die buiten de huidige focus vallen, zijn sectoren met een minder prominente economische rol in Limburg of met een beperkt circulariteitspotentieel. In de dienstensector wordt voornamelijk waarde gecreëerd via dienstverlening en spelen grondstoffen een beperktere rol. De gezondheidszorg is economisch wel van betekenis, maar het circulariteitspotentieel wordt laag ingeschat, onder meer vanwege strikte hygiëneregels die hergebruik van materialen beperken. Uit de gesprekken die de rekenkamer voerde, kwam naar voren dat er ook in deze sector aanknopingspunten zijn, waarbij vaak sprake is van verwevenheid met andere ketens, zoals bij ziekenhuisafval dat kan worden ingezet als grondstof voor chemische processen[78].

Uit gesprekken die de rekenkamer met externe partijen heeft gevoerd blijkt dat een brede inzet op meerdere ketens als verstandig wordt gezien, omdat de samenhang tussen materiaalstromen en sectoren groot is en keuzes voor één keten vaak gevolgen hebben voor andere. Een breed perspectief helpt om

[77] Circulaire Foto | PWC, april 2020
[78] https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/nieuws/ziekenhuisplastic-krijgt-tweede-leven-subsidie-van-%E2%82%AC3-miljoen-voor-meer-circulariteit-de

deze interacties in beeld te brengen en transitiepaden beter te kunnen onderbouwen, aldus de gesprekspartners.

3.1.2.2 Via ketenoverstijgende actielijnen worden de verschillende instrumenten ingezet

Naast de prioritaire ketens heeft de provincie in het beleidskader en het uitvoeringsprogramma vijf actielijnen geformuleerd:

1. Circulair bedrijfsleven: gericht op stimulering van circulaire innovaties, opschaling en het ontwikkelen van waardeketens (via investering via LIOF[79], campussen en investeringsfondsen).
2. Circulaire vraag: de provincie als 'launching customer' en de uitvoering van het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen, inclusief monitoring en opschaling van Grond-, Weg-, en Waterbouw-pilots.
3. Menselijk kapitaal & onderwijs: versterking van onderwijs, vaardigheden en arbeidsmarkt om de transitie te ondersteunen.
4. Ecosysteem & randvoorwaarden: gericht op ruimtegebruik, digitalisering, financiering en het wegnemen van belemmeringen, inclusief lobby richting Rijk en EU.
5. Communicatie & kennisdeling: het vergroten van de zichtbaarheid, het uitdragen van Limburgse voorbeelden en het benutten van (Euregionale) netwerken.

De actielijnen, die ketenoverstijgend zijn, overlappen inhoudelijk met de prioritaire ketens. Zo versterken innovaties en waardeketens vooral de chemie en maakindustrie, terwijl circulair inkopen nauw aansluit bij de bouw en GWW. De inzet op menselijk kapitaal is relevant voor alle prioritaire ketens. Ook randvoorwaarden zoals ruimte en infrastructuur spelen een rol in alle ketens.

Figuur 3.2. Een overzicht van de actielijnen uit het Limburgse beleid en de inzet van de verschillende instrumenten.

Actielijnen	Faciliteren & Coördineren	Financiering	Inkoop	Ruimte	VTH
Circulair bedrijfsleven	✓	✓			
Circulaire vraag	✓		✓		
Menselijk kapitaal & onderwijs	✓				
Ecosysteem & randvoorwaarden	✓	✓		✓	✓
Communicatie & kennisdeling	✓				

Bron: Zuidelijke Rekenkamer, op basis van informatie uit het beleidskader en uitvoeringsprogramma.

De actielijnen worden ondersteund door de instrumenten die de provincie tot haar beschikking heeft. In figuur 3.2 is weergegeven welke instrumenten de provincie wil inzetten bij de verschillende actielijnen. Hieruit blijkt dat de faciliterende en coördinerende rol een belangrijke rol speelt binnen het provinciale

[79] De regionale investeringsmaatschappij voor Limburg

beleid, in alle actielijnen zijn zulke acties terug te vinden. Financiering komt ook terug in het beleid, waarbij een belangrijk deel van de inzet plaatsvindt via instrumenten met eigen regelingen en besluitvorming (zoals investeringsfondsen en de Brightlandscampussen, zie ook paragraaf 3.1.1). Daarnaast is inkoop ook een belangrijke focus van het beleid. Dit is het voornaamste instrument dat wordt ingezet bij de actielijn ‘circulaire vraag’ en bij dit instrument is ook een concreet beoogd resultaat geformuleerd (zie paragraaf 2.1.2). De instrumenten ruimtelijke ordening en VTH komen beide aan de orde in het beleid maar betreffen een relatief beperkt aantal acties. In paragraaf 3.2 zal verder worden ingegaan op de invulling van deze instrumenten.

3.1.3 Beleid sluit aan op hoofdlijnen aan bij belemmeringen voor circulaire economie

De beoogde doelen, resultaten en instrumenten uit het provinciaal beleid sluiten goed aan bij de belangrijkste belemmeringen voor circulaire economie. Deze belangrijkste belemmeringen zijn in paragraaf 2.2 al beschreven. De relatie hoe deze belemmeringen zijn gekoppeld aan specifieke doelen, resultaten en instrumenten is gevisualiseerd in figuur 3.3.[80] De rekenkamer heeft daarbij gekeken of de doelen en de beoogde resultaten en de bijbehorende inzet van de provincie Limburg, zoals vastgelegd in het beleidskader en het uitvoeringsprogramma, in algemene zin aansluiten bij de geformuleerde belemmeringen voor de circulaire economie. De nadruk ligt hierbij op de belangrijkste, primaire relaties tussen de provinciale inzet en de belemmeringen. Hieruit blijkt dat de meeste belemmeringen worden aangepakt met het huidige beleid, vooral de belemmeringen waarop de provincie invloed kan uitoefenen.

[80] De rekenkamer heeft op basis van het beleidskader en het uitvoeringsprogramma beoordeeld welke doelen, beoogde resultaten en inzet van instrumenten in algemene zin aansluiten bij de geformuleerde belemmeringen voor circulaire economie.

Figuur 3.3. De relatie tussen doelen, beoogde resultaten, bijbehorende instrumenten en de belangrijkste belemmeringen voor circulaire economie.

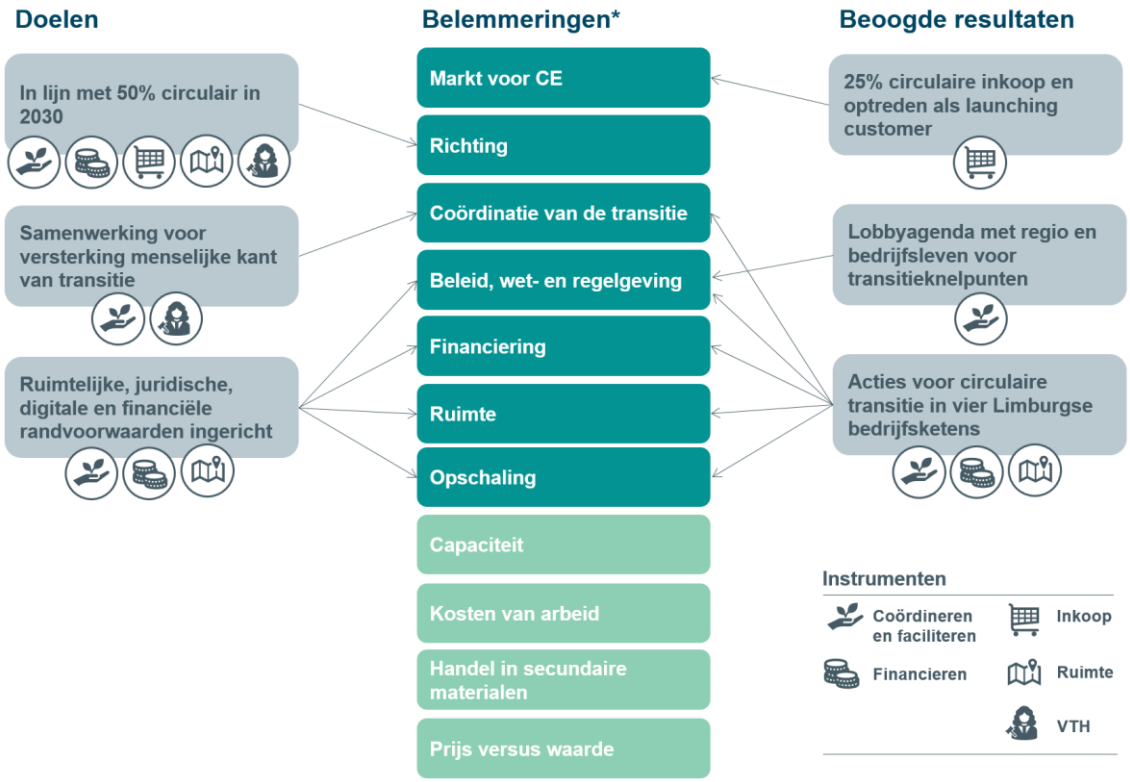

* Doelen, beoogde resultaten en bijbehorende instrumenten sluiten aan bij donkergroene belemmeringen niet bij lichtgroene belemmeringen.

De provinciale doelen en instrumenten richten zich primair op het inrichten van randvoorwaarden, het stimuleren van samenwerking en het vergroten van vraag en aanbod van circulaire producten. Daarmee worden niet alle belemmeringen rechtstreeks geraakt. Zo vallen bijvoorbeeld de capaciteit van bedrijven, kosten van arbeid, de handel in secundaire materialen en de milieubelastende effecten grotendeels buiten de invloedssfeer van de provincie. Deze onderwerpen hangen meer samen met nationale en Europese wetgeving, arbeidsmarkt- en milieubeprijzingsbeleid. Dat deze thema's geen expliciete provinciale doelen zijn, is daarom logisch: de provincie heeft hier een beperkte, indirecte rol. De eigen instrumenten zijn vooral geschikt voor het faciliteren van netwerken, kennis en ruimte, maar niet voor bijvoorbeeld het aanpassen van belasting- of prijsprikkels op dit niveau.

3.2 Inzet van instrumenten door de provincie

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de uitvoering van de provinciale rol in de praktijk. Hierbij beschrijven we de inzet van de verschillende instrumenten: de faciliterende en coördinerende rol, bedrijfsfinanciering (investeringsfondsen en subsidies), inkoop, ruimtelijke ordening en VTH. De rekenkamer hanteert hierbij de volgende normen: er wordt goed gebruik gemaakt van de beschikbare instrumenten, de positieve en negatieve duurzaamheidseffecten worden afgewogen en daarbij worden

indien nodig keuzes gemaakt, er is inzicht in doelrealisatie en de realisatie van beoogde resultaten en het levert een impactvolle bijdrage aan de Limburgse economie.

De rekenkamer constateert dat deze normen slechts gedeeltelijk worden behaald. De provincie maakt in de praktijk gebruik van de faciliterende en coördinerende rol, bedrijfsfinanciering en inkoop. Ruimtelijke ordening en VTH worden vooralsnog beperkt ingezet, maar inmiddels zijn wel de eerste stappen gezet. Daarmee wordt deels voldaan aan de norm van instrumentinzet. Daarbij kan nog worden opgemerkt dat de borging van de inzet van circulaire activiteiten vooral bij inkoop nog voor verbetering vatbaar is. En hoewel in de praktijk soms veel wordt ingezet op circulaire economie zijn de resultaten en impact op de Limburgse economie vaak niet goed inzichtelijk, waardoor deze norm niet wordt gerealiseerd. Verder vindt de afweging van positieve en negatieve duurzaamheidseffecten voornamelijk plaats bij investeringsfondsen en minder bij andere instrumenten, waardoor deze norm slechts beperkt wordt behaald. In de onderstaande subparagrafen wordt verder ingegaan op de inzet van de verschillende instrumenten.

3.2.1 Provincie zet in op faciliterende en coördinerende rol

De inzet van netwerken, lobby, kennisdeling en de ontwikkeling van ecosystemen vormt onderdeel van de faciliterende en coördinerende rol van de provincie. Hiermee stimuleert de provincie samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en het bedrijfsleven, en versterkt zij de randvoorwaarden voor de circulaire transitie. Dit instrument richt zich voornamelijk op een sterkere coördinatie, zowel op strategisch niveau – om richting te geven aan de transitie en verschillende ontwikkelpaden op elkaar af te stemmen – als op operationeel niveau binnen en tussen ketens. Maar door lobby kunnen er ook mogelijkheden worden gecreëerd voor extra financiering en aanpassingen aan wet- en regelgeving. Hieronder wordt verder ingegaan op de inzet van de provincie (zoals omschreven in het beleidskader) met betrekking tot netwerkvorming, ecosysteemontwikkeling, kennisdeling en lobby. Vervolgens komen nog enkele kansen aan bod voor versterking van de faciliterende en coördinerende rol van de provincie.

3.2.1.1 Netwerkvorming om samenwerking te bevorderen

De provincie richt zich op het versterken van netwerken tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Deze netwerkvorming moet de samenwerking tussen partijen bevorderen en ketentransitie ondersteunen. De provincie werkt mee aan overkoepelende netwerken die de samenwerking in de circulaire transitie moeten versterken.[81] Limburg sluit ook aan bij het IPO en bij initiatieven van brancheorganisaties die pleiten voor structureel overleg tussen overheid en industrie over circulariteit in de kunststofketen. Met dat doel is de provincie ook aangesloten bij de Plastic Tafel via het platform Groene Chemie Nieuwe Economie, waar gezamenlijk wordt gewerkt aan een toekomstig Circulair Plastic Akkoord. Daarnaast participeert de provincie actief in Euregionale en (inter)nationale netwerken. Via deze netwerken zoekt de provincie aansluiting bij relevante partners en instrumenten, en positioneert zij Limburgse stakeholders om gebruik

[81] Zo wordt het publiek-private Netwerk Circulaire Economie Limburg verder uitgebouwd om MKB-ondernemers te ondersteunen in de stap naar circulariteit.

te maken van nationale en Europese middelen.

CEL4LIFE

Provincie Limburg heeft ingezet op een Europese LIFE-call met de projectaanvraag CEL4LIFE, voor inzet op extra coördinatie, netwerkvorming en implementatie bovenop de reguliere provinciale acties. De voorstelfinanciering bedraagt circa € 11,6 miljoen, waarvan 60% uit Europese middelen en 40% uit cofinanciering van de betrokken partners[82]. De provincie draagt zelf € 950.000 bij aan het project. Inmiddels heeft de provincie een positieve beoordeling ontvangen op de aanvraag[83]. Met CEL4LIFE wil provincie Limburg de samenwerking tussen publieke en private partijen verder formaliseren en uitbreiden om de circulaire economie concreet uit te rollen. De gelden worden ingezet om ketensamenwerking te versterken, circulaire innovatieprojecten te ondersteunen, en om overheden en bedrijven te helpen circulaire eisen te implementeren in hun beleid en inkoop. Bovendien worden kennisinstellingen betrokken in bij- en omscholing, worden bestuurlijke belemmeringen aangepakt en vindt samenwerking plaats met grensregio's voor wederzijds leren en schaalvergroting. De provincie fungeert bij dit project als coördinator en cofinancier en draagt bij aan de inrichting van governance (zoals klankbordgroepen). De provincie heeft bovendien een inhoudelijke rol als trekker van werkpakketten en levert expertise aan andere inhoudelijke werkpakketten.

3.2.1.2 Op verschillende manieren werkt de provincie aan ecosysteemontwikkeling

Het ontwikkelen en versterken van een ondersteunende omgeving zorgt ervoor dat circulaire projecten en innovaties kunnen groeien en elkaar aanvullen. Provincie Limburg geeft hieraan invulling door de focus te leggen op de prioritaire ketens: chemie, bouw, biomassa en voedsel, en de maakindustrie.

De aanpak verschilt per keten: voor biomassa en voedsel is er een apart programma, waarvan LIOF als uitvoeringsorganisatie betrokken is (Impuls Biocirculaire Economie Limburg, zie paragraaf 3.2.3.1). In de bouwketen ligt de focus op netwerkvorming en allianties, aansluitend op bestaande regio- en woondeals, waarbij de provincie optreedt als regisseur of verbinder om versnelling en opschaling te bevorderen. Voor de maakindustrie – die lastig te definiëren is en overlap heeft met andere ketens – kiest de provincie voor een projectgerichte aanpak: bij grote projecten zoals Chemelot, Defensie en de Einstein Telescoop wordt circulariteit vanaf het begin ingebracht via bestaande instrumenten zoals subsidies, cofinanciering en lobby.

Om innovatieve ecosystemen in Limburg te versterken draagt de provincie bij aan de Brightlandscampussen. De provincie is bij deze campussen aandeelhouder, financier, subsidiegever en facilitator. Deze campussen moeten bijdragen aan verschillende maatschappelijke opgaven, waaronder circulaire economie (zie paragraaf 3.1.1). Voor de chemiesector wordt in belangrijke mate ingezet op de Chemelot Circular Hub. In onderstaand kader wordt verder ingegaan op de faciliterende en coördinerende rol van de provincie bij Chemelot.

[82] Betrokken partners zijn Stichting Chemelot, Chill, Ebert HERA, Gilde Opleidingen, LIOF, Stadsregio Parkstad Limburg, Universiteit Maastricht, Zuyd Hogeschool en Building Balance. Geassocieerde partners zijn Afvalsamenwerking Limburg (ASL) en Wonen Limburg.
[83] Provincie Limburg. Mededeling portefeuillehouder inzake CEL4LIFE, 15 augustus 2025.

Faciliterende en coördinerende rol van de provincie bij Chemelot

Chemelot speelt een belangrijke rol in de transitie naar een circulaire en klimaatneutrale chemie. De Provincie Limburg ondersteunt deze transitie actief door het faciliteren van samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden, het verstrekken van subsidies en het beïnvloeden van beleid op nationaal en Europees niveau. Gesprekspartners geven aan de rekenkamer aan dat Chemelot zeer tevreden is over deze samenwerking: de provincie vervult een zichtbare rol bij het onder de aandacht brengen van Limburgse belangen in Den Haag en Brussel.

De actieve rol die de provincie Limburg speelt in de lobby naar het Rijk wordt geïllustreerd door twee recente proposities. In juli 2025 heeft de provincie samen met de gemeenten Sittard-Geleen en Stein en bedrijven zoals RWE het geactualiseerde "Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot" gepresenteerd aan het Rijk. Dit bod bevat een samenhangende investeringsstrategie met als doel een klimaatneutrale en circulaire Chemelot-site in 2050. Daarnaast heeft de provincie in september 2025 acht strategische kansen gepresenteerd aan het Rijk, waaronder de verduurzaming van Chemelot. Deze kansen zijn bedoeld om Den Haag aan te sporen mee te bouwen aan een krachtig Limburg.

Daarnaast ondersteunt de provincie de Brightlands Chemelot Campus, waar onderzoek en ontwikkeling plaatsvinden op het gebied van circulaire materialen en duurzame chemische processen. Een belangrijk onderdeel van de campus is Chemelot als Circular Hub. Vanuit dit initiatief worden nieuwe technologieën en circulaire processen ontwikkeld, getest en opgeschaald in een samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden. De provincie ondersteunt dit initiatief door samenwerking te faciliteren en Europese aandacht te vragen, zodat innovatieve circulaire oplossingen op Chemelot sneller kunnen worden geïmplementeerd. Ook worden op de campus proefopstellingen gemaakt op pilot- en demonstratorschaal, zoals in de Brightlands Circular Space, waar bedrijven en kennisinstellingen kunnen experimenteren met bijvoorbeeld afvalplastics en textiel.[84]

Er bestaat een sterke synergie tussen de Brightlands Chemelot Campus en het Chemelot Industrial Park. Deze samenwerking wordt gezien als een circulaire waardeketen, waarbij bedrijven op het terrein elkaars producten en energie gebruiken. Bijvoorbeeld, energie en product van de ene fabriek dienen als grondstof voor de andere. Deze integratie maakt het mogelijk om circulaire processen op grote schaal te realiseren.

Hoewel Chemelot zich profileert als koploper, bevindt de circulaire transitie zich over het algemeen nog in een vroege fase. Veel initiatieven richten zich op recycling en hergebruik van materialen, maar nog beperkt op de hogere R-strategieën die waardebehoud maximaliseren. Een voorbeeld van een circulair project is FUREC, waar restafval op grote schaal wordt omgezet in waterstof en warmte – een vorm van recover (R9).

Ook via het LIOF ondersteunt de provincie de circulaire economie. In het regionaal beleid is de samenwerking tussen provincie en LIOF complementair: de provincie focust op strategische, ketenbrede ecosystemen en grootschalige actielijnen, terwijl LIOF dichter bij bedrijven opereert, workshops faciliteert, en als aanspreekpunt fungeert voor MKB-aanvragen en keteninitiatieven.[85] De strategische lijnen van het

[84] Brightlands Circular Space is een samenwerking met de Universiteit Maastricht en TNO en heeft € 26 miljoen toegekend gekregen vanuit het Nationaal Groeifonds.
[85] LIOF. Wij maken Limburg toekomstbestending. | Provincie Limburg. Beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie 2024-2027.

LIOF worden onder meer vastgelegd in het 5-jarenplan, dat moet worden goedgekeurd door de aandeelhouders (en financiers): het Rijk en de provincie Limburg. Circulaire economie is expliciet opgenomen in het huidige vijfjarenplan als een van de vier transities waarop wordt gefocust.[86] Het huidige 5-jarenplan loopt tot en met eind 2025. Betrokkenen hebben in gesprek met de rekenkamer aangegeven dat het nog onduidelijk is of circulaire economie ook na 2025 als expliciete focus zal worden aangewezen. Daarbij werd wel aangegeven dat circulaire economie waarschijnlijk wel aandacht zal blijven krijgen, ook wanneer de koers wordt aangepast naar duurzaamheid in het algemeen of verdienvermogen[87].

Om het ecosysteem verder te versterken, verkent de provincie hoe de vraag naar arbeidskrachten voor de circulaire economie eruitziet, zowel kwantitatief als kwalitatief. Deze verkenning moet een scherper beeld geven van hoe het onderwijsaanbod optimaal kan aansluiten op de behoeften van het bedrijfsleven en de transitieopgaven.[88]

3.2.1.3 Provincie draagt bij aan kennisdeling

Met het delen van informatie en inzichten ondersteunt de provincie organisaties bij het circulair werken. Provincie Limburg stimuleert kennisdeling en bewustwording over circulaire economie. Ook investeert de Provincie Limburg, samen met het bedrijfsleven, het Rijk, Europa en regionale partners, in het onderwijs en de kennisinfrastructuur om de circulaire transitie mogelijk te maken.

Op verschillende niveaus draagt de provincie bij aan kennisdeling. Op landelijk en interprovinciaal niveau participeert de provincie actief in leernetwerken[89] en onderhoudt zij intensief contact met andere provincies. In samenwerking met het Rijk zet de provincie zich bovendien in voor onderwijsinnovatie en voor de ontwikkeling van circulaire kennis en vaardigheden in om- en bijscholingstrajecten. Op internationaal niveau wisselt de provincie actief kennis en ervaringen uit met andere Europese regio's.[90] De internationale lessen worden regionaal toegepast door samen met regionale kennis- en innovatiepartners te werken aan verdere kennisontwikkeling binnen Limburg.

Ook via de Brightlands-campussen wordt gewerkt aan kennisontwikkeling omtrent circulaire economie. De Brightlands campussen vormen innovatiehubs in Limburg, waarin onderwijs, onderzoek, bedrijven en overheid samenwerken om circulaire vernieuwing te stimuleren.[91] De provincie Limburg levert hier een bijdrage door te investeren in de infrastructuur, deelname in bestuur en partnerschappen, het faciliteren van financiering en het verbinden van stakeholders.

[86] LIOF. Meerjarenplan LIOF 2021-2025.
[87] Circulaire economie in de praktijk onlosmakelijk verbonden is met toekomstige economische veerkracht en groei, aldus een betrokkene in gesprek met de rekenkamer.
[88] Provincie Limburg. Beleidsmonitor najaar 2025.
[89] zoals de regiegroep Circulaire Economie, werkgroepen rond VTH en afval, en netwerken met onderwijsinstellingen
[90] In het Interregproject Cheers4EU worden bijvoorbeeld best practices gedeeld met Europese koplopers; zo heeft Limburg bijvoorbeeld geleerd van de manier waarop Lombardije specifieke subsidieregelingen voor circulaire economie vormgeeft.
[91] Zo richt de Brightlands Chemelot Campus zich op biobased en circulaire materialen, en is Brightlands Circular Space in opbouw als demonstratiefaciliteit voor circulaire plastics; Greenport Venlo focust op gezonde voeding, future farming en de biocirculaire economie, en werkt intensief samen met het MKB en onderwijsinstellingen.

Naast kennisdeling en bewustwording bij externe partijen zet de provincie ook intern hierop in. Intern organiseert de provincie activiteiten zoals de Dag van de Duurzaamheid, de Week van de Circulaire Economie, lezingen en een circulaire markt, en gebruikt communicatiekanalen zoals filmpjes en een intern duurzaamheidsnetwerk om collega's te informeren en te betrekken.

3.2.1.4 Provincie zet in op Europese lobby, met focus op chemiesector

Provincie Limburg zet zich actief in om beleid en regelgeving te beïnvloeden en zo circulaire initiatieven te stimuleren. Europese beleidsdoelen hebben een belangrijke invloed op de richting waarin Limburg zich ontwikkelt. De provincie erkent dat Europa voor een groot deel de contouren van het beleid bepaalt, en zet er daarom bewust op in om Europese ambities te omarmen en actief mee uit te voeren. Volgens een gesprekspartner richt de Europese lobby van de provincie Limburg zich met name op de chemiesector en de Brightlands Chemelot Campus. In samenwerking met de regio en het bedrijfsleven formuleert de provincie een lobbyagenda met voorstellen voor de aanpak van transitieknelpunten waarvoor de verantwoordelijkheid bij het Rijk of de Europese Unie ligt. Dit stelt Limburg bijvoorbeeld in staat om invloed uit te oefenen op regelgeving, beleidskaders of financieringsmogelijkheden, zodat circulaire projecten in de provincie kunnen worden versneld en opgeschaald. Daarnaast benut de provincie Limburg nationale en internationale netwerken[92] als instrument voor lobby, agendavorming en kennisdeling voor Limburgse partners.

3.2.1.5 Kansen liggen bij activeren gemeenten en uitdragen goede voorbeelden

Een belangrijke kans voor de provincie ligt in het activeren van gemeenten. Betrokkenen geven in gesprek met de rekenkamer aan dat gemeenten sterk verschillen in hun inzet en kennis; regio's zoals Parkstad lopen al vooruit, terwijl kleinere gemeenten vaker nog expliciet gestimuleerd moeten worden.[93] Een andere kans die in gesprekken met betrokkenen vaak naar voren komt, is meer zichtbaarheid van goede voorbeelden. Er wordt gesteld dat het onder de aandacht brengen van succesvolle en aansprekende projecten het sentiment rond circulaire economie positief kan beïnvloeden — vooral als zichtbaar wordt gemaakt dat deze initiatieven overheidsondersteuning genieten. Krachtige voorbeelden vanuit Limburg zijn volgens gesprekspartners te vinden in de diervoederketen, duurzame voeding, medische technologie en landbouw, omdat deze een bredere bijdrage leveren aan ecosysteemversterking en relevantie voor de Limburgse economie.

3.2.2 Veel financiële ondersteuning via revolverende investeringsfondsen

De inzet van investeringsfondsen is onderdeel van het instrument bedrijfsfinanciering. Hiermee worden financiële randvoorwaarden voor circulaire bedrijven gecreëerd, wat aansluit op de belemmering dat circulaire ondernemers vaak moeite hebben om financiering aan te trekken (zie paragraaf 3.1.3).

[92] Zoals het Vanguard Initiative, een netwerk van veertig industriële regio's.
[93] Daarbij wordt bijvoorbeeld benoemd dat gemeenten zo'n 70% van het Limburgse wegennet beheren en hiermee dus een grote rol kunnen spelen bij circulaire wegenbouw. De provincie ondersteunt dit via themadagen, promotie van een systeem van landelijk geformuleerde eisen en door gemeenten te betrekken bij gezamenlijke inkooptrajecten.

Er zijn verschillende investeringsfondsen waar circulaire bedrijven terecht kunnen voor financiering. In de onderstaande subparagrafen wordt ingegaan op deze verschillende investeringsfondsen. Eerst wordt een overzicht gegeven van de verschillende fondsen (paragraaf 3.2.2.1). Daarna wordt beschreven dat deze fondsen niet alleen gericht zijn op de (Limburgse) circulaire economie (paragraaf 3.2.2.2), maar dat in de praktijk wel blijkt dat een substantieel van de investeringen uit de fondsen in circulaire projecten wordt gedaan (paragraaf 3.2.2.3). Vervolgens wordt ingegaan op de beoordeling van investeringen waaruit blijkt dat investeringen over het algemeen breder worden beoordeeld dan circulaire economie en eventuele negatieve duurzaamheidseffecten daarbij worden meegewogen (paragraaf 3.2.2.4). Vervolgens wordt inzicht gegeven in de resultaten van de investeringen, maar het blijkt dat deze niet altijd goed inzichtelijk zijn (paragraaf 3.2.2.5). In figuur 3.4 is een visualisatie opgenomen van de relevante fondsen.

Figuur 3.4 De verschillende investeringsfondsen die provinciale middelen inzetten voor de circulaire economie.

3.2.2.1 Verschillende investeringsfondsen relevant voor circulaire economie

Er zijn vijf investeringsfondsen met provinciale middelen die investeren in (Limburgse) bedrijven met een circulaire bijdrage: het Limburgs Energie Fonds (LEF), het Polestar Capital Circular Debt Fund (PCDF), Het Limburg Startup Capital Fund (LSCF), het Brightlands Venture Partner Fund IV (BVP fund) en het participatiefonds (zie tabel 3.1). In totaal omvatten deze fondsen meer dan 600 miljoen euro, waarbij de provincie 244 miljoen euro bijdraagt. Over het algemeen zijn deze investeringsfondsen revolverend, wat betekent dat de fondsomvang aan het eind van de termijn nog minimaal dezelfde omvang heeft. Alleen bij een onderdeel van het LSCF wordt verwacht dat deze niet geheel revolverend is.[94]

Tabel 3.1. Overzicht van de investeringsfondsen die met provinciale middelen in circulaire bedrijven investeren.

Fonds	Fondsbeheerder	Omvang fonds	Provinciale middelen	Andere deelnemers aan fonds	Start fonds
Limburgs Energie Fonds (LEF)	Polestar Capital	€236 mln (incl PCDF)*	€149 mln (incl PCDF)	Europese investeringsbank	2013
Polestar Capital Circular Debt Fund (PCDF)	Polestar Capital	€ 192,8 mln	€25 mln (vanuit LEF)	Oa. InvestNL, Pensioenfonds detailhandel en Polestar Capital	2023
Limburg Startup Capital Fund (LSCF)**	LIOF	€32,7 mln	€25mln	Rijksoverheid, LIOF	2022
Brightlands Venture Partner Fund IV (BVP fund)	Brightlands Venture Partners	€45,4mln	€10mln	Rabobank, LIOF, DSM, Brightlands Venture Partners	2021
Participatiefonds	LIOF	€120	€60mln***	Geen	****

* Een belangrijk deel van het LEF (zo'n 1/3e) is geïnvesteerd in het project Mijnwater, een duurzaam warmtenet in de regio Parkstad[95].

** Het LSCF bestaat uit het Limburg Vroege Fase Fonds (LVFF, 10 mln euro) en Seed Fonds Limburg (SFL, 22,65 miljoen euro)

*** Het participatiefonds is het eigen fonds van het LIOF met een fondsomvang van 120 miljoen euro in 2024. Aangezien de provincie 50% aandeelhouder is van het LIOF kan worden gesteld dat de helft van het fonds van de provincie is.

**** De oorsprong van (de middelen van) dit investeringsfonds ligt in 1975 toen een fonds werd opgericht om noodlijdende bedrijven te redden na de sluitingen van de mijnen.

De betrokkenheid van de provincie verschilt per investeringsfonds. De provincie is 100% aandeelhouder van het LEF en medeaandeelhouder van het BVP fund. Het LSCF is in opdracht van de provincie opgezet, maar de provincie staat hierbij op meer afstand. Het LSCF valt onder het LIOF, waarvan de provincie voor 50% aandeelhouder is. Bij het PCDF is de provincie[96] alleen financier en geen directe of indirecte

[94] Bij het Limburg Vroege Fase Fonds is de verwachte revolverendheid 68,9% van de fondsomvang.
[95] Dit project was onderdeel van het rekenkameronderzoek 'Grip op investeringen', zie https://zuidelijkerekenkamer.nl/publicaties/grip-op-investeringen2/
[96] De provincie investeert indirect in het PCDF. Deze investering loopt via het LEF.

aandeelhouder. De provincie heeft aan de rekenkamer aangegeven dat het op de focus van deze investeringen van deze fondsen stuurt door middel van de fondsplannen die door GS zijn vastgesteld. Waar de provincie bij de meeste fondsen direct betrokken is als financier of leningverstrekker, geldt dit niet voor het participatiefonds. De middelen van dit fonds zijn namelijk van het LIOF zelf. Wel kan de provincie sturen op de focus van de investeringen van dit fonds aangezien de provincie (net als het Rijk) 50% aandeelhouder is van het LIOF. Zo wordt het meerjarenplan van het LIOF vastgesteld door de aandeelhouders.

Naast de investeringsfondsen die momenteel investeren in circulaire bedrijven zijn er ook nog een aantal fondsen die in een eerder stadium provinciale middelen hebben geïnvesteerd in onder andere circulaire economie.[97] Deze fondsen doen momenteel geen investeringen meer, maar zitten in de beheerfase. Dat betekent dat de al eerder gedane investeringen worden beheerd tot deze worden verkocht. Enkele van deze fondsen zijn opgevolgd door andere fondsen die nu actief zijn. Omdat deze fondsen niet meer actief zijn, worden deze fondsen verder niet uitgebreid beschreven en ligt de focus van het onderzoek op de actieve fondsen.

3.2.2.2 Investeringsfondsen niet alleen gericht op (Limburgse) circulaire economie

Geen van de investeringsfondsen is alleen gericht op circulaire projecten in de provincie Limburg. De actieve fondsen die investeren in de circulaire economie in Limburg hebben allen een bredere thematische of geografische focus. Zo investeert het fonds met de meeste middelen (het LEF) nog maar beperkt in circulaire economie en investeert het fonds met de een na grootste fondsomvang (het PCDF) niet alleen in Limburg maar in heel Nederland. Ook blijkt dat er geen harde eisen zijn voor het aandeel of de omvang van circulaire projecten in Limburg. Daarom kan worden gesteld dat de investeringen in circulaire economie wel mogelijk worden gemaakt door deze investeringsfondsen, maar dat zulke investeringen niet zijn geborgd. Hieronder wordt de focus van de fondsen verder toegelicht.

De meeste van de actieve fondsen investeren niet alleen in circulaire economie, maar ook in andere thema's. Hieronder staat per fonds de focus beschreven:

- Het LEF investeert in duurzame energie, energiebesparing, energietransitie, asbestsanering en circulaire economie.
- Het LSCF investeert in innovaties die bijdragen aan digitalisering, energietransitie, gezondheid en circulariteit.
- Het BVP fund focust op duurzaamheid en gezondheid, waarbij duurzaamheid niet alleen op circulariteit richt maar ook op het vervangen van fossiele grondstoffen door niet-fossiele grondstoffen, en op innovaties die zuiniger omgaan met energie.
- Het participatiefonds heeft bij investeringen de speerpunten digitalisering, energietransitie,

[97] Het betreft het MKB-leningenfonds (LIOF, 2014-2021, €25 miljoen, alleen provinciale middelen), het Limburg Business Development Fund (LIOF, 2014-2021, € 30 miljoen, alleen provinciale middelen, opgevolgd door LSCF), het Brightlands Agrifood Fund (Brightlands Venture Partners, 2017-2023, €20,1 miljoen waarvan € 5 miljoen aan provinciale middelen) en het Chemelot Ventures Fund (Brightlands Venture Partners, 2014-2021, € 40 miljoen, waarvan €10 miljoen aan provinciale middelen, opgevolgd door BVP fund).

gezondheid en circulariteit.
- PCDF investeert wel alleen in projecten die een bijdrage te leveren aan de circulaire economie.

Daarbij dient te worden opgemerkt dat het LEF in recente jaren nog maar weinig investeringen heeft gedaan in circulaire economie. Ook is aangegeven dat ze verwachten maar beperkt nieuwe investeringen te gaan doen in circulaire economie. De reden hiervoor is dat investeringen eerst in aanmerking komen voor het PCDF dat dezelfde fondsbeheerder heeft. In de praktijk zal het LEF daarom alleen nog inzetten op circulaire economie door middel van leningen kleiner dan 2,5 miljoen euro, participaties in bedrijven of cofinancieringen van het PCDF. Ook staat er nog een herijking van het LEF gepland (zie onderstaand kader) .

Evaluatie en herijking LEF

In 2024 heeft er een evaluatie van het LEF plaatsgevonden door Rebel.[98] Daarin wordt onder meer vastgesteld dat de doelstellingen rondom circulariteit abstract zijn gedefinieerd, dat de bijdrage voor circulaire economie niet duidelijk is en dat het allocatiebeleid duidelijkheid zou moeten scheppen over circulaire investeringen van het LEF dan wel het PCDF. Naar aanleiding van de evaluatie hebben Provinciale Staten ingestemd met de door GS gekozen koers en richting ten aanzien van een herijking van de beleidsmatige en financiële doelstellingen van het LEF. Hieronder vallen het 'nee, tenzij'-principe voor circulaire investeringen en het besluit om circulariteitscriteria aan te passen aan internationale doelen. Deze veranderingen – die onderdeel zijn van de herijking van het LEF – zijn nog niet doorgevoerd. verwachting is dat de bovengenoemde aspecten in de herijking worden meegenomen. Het LEF geeft aan dat het al langere tijd in overleg is met de provincie over deze herijking en dat deze enkele keren is uitgesteld. GS hebben aangegeven dat aanvullende besluitvorming door PS nodig is vanwege een "scope verbreding onder meer als gevolg van een veranderende pijplijn aan projecten, de lopende wijziging van de governance, en gewijzigde marktomstandigheden met financiële impact" [99]. De gedeputeerde heeft recent – bij de bespreking van de voortgang van het LEF[100] – aangegeven dat verschillende scenario's voor het LEF worden verkend, waarbij zelfs stoppen niet werd uitgesloten.[101] De herijking staat gepland voor 2026.

De meeste fondsen focussen alleen op de provincie Limburg, maar dit geldt niet voor het PCDF. Het PCDF investeert namelijk in heel Nederland. Bij de investering van de provincie in het PCDF is een streefwaarde opgesteld dat het dubbele van de provinciale investering in Limburg wordt geïnvesteerd (€50 mln). De fondsbeheerder heeft een 'best effort commitment' om aan deze streefwaarde te voldoen. De rekenkamer interpreteert dit als een inspanningsverplichting. De andere fondsen hebben wel een focus op Limburg: het LSCF en het participatiefonds investeren alleen in bedrijven die gevestigd zijn in Limburg, het LEF investeert alleen in uitzonderlijke gevallen buiten Limburg waarbij er significante aantoonbare impact is voor de provincie Limburg en het BVP fund investeert in projecten met een bestaande (of in uitzonderlijke gevallen een potentiele) link met het Brightlands-ecosysteem.

[98] Rebel. Evaluatie LEF 2020-2023. 2024.
[99] Mededeling portefeuillehouder inzake voortgang herijking LEF. 8 juli 2025.
[100] Op 26 september werd in de commissie ESA de voortgangsrapportage van het LEF besproken, waarin onder meer wordt gerapporteerd over een negatief resultaat van € 15,7 miljoen in 2024 en € 30 miljoen aan voorlopige voorzieningen op de balans (voorlopige afwaarderingen). Zie ook: Provincie Limburg. Zevende Voortgangsrapportage LEF 2024. 2 september 2025;
[101] Concept Notulen Statencommissie Economie en Samenleving (ESA) – openbaar – van 26 september 2025

Naast verschillen in de thematische en geografische focus kan ook de focus op het type bedrijf tussen fondsen verschillen. Daarbij lijken allerlei typen bedrijven (van startup tot volwassen bedrijven) gebruik te kunnen maken van een van de verschillende investeringsfondsen. De provincie heeft aan de rekenkamer aangegeven dat de fondsen het landschap van verschillende bedrijven grotendeels afdekt.[102] Enkele van de fondsen richten zich op een bepaald typen bedrijven, terwijl enkele andere fondsen een minder specifieke doelgroep hebben.[103] Het LSCF en het participatiefonds die door het LIOF worden beheerd richten zich beiden op MKB-bedrijven.[104] Het BVP fund richt zich specifiek op bedrijven die een directe link hebben met de Brightlands-campussen, waarbij voor circulaire economie voornamelijk chemie en de Chemelot campus centraal staan. Het fonds richt zich niet alleen op start-ups, maar ook op scale-ups. Het PCDF richt zich op circulaire bedrijven die zich minimaal in de scale up fase bevinden. Het LEF investeert in allerlei nieuwe projecten, waarbij aan de rekenkamer is aangegeven dat de nadruk ligt op het maximaliseren van hergebruik en de minimalisatie van afvalstoffen.

3.2.2.3 Substantieel deel van de investeringen naar circulaire economie

Ondanks dat bij de fondsen investeringen in circulaire economie niet zijn geborgd, zijn circulaire projecten in de praktijk wel een substantieel onderdeel van de investeringen van de verschillende fondsen. Over het algemeen is 30-50% van de investeringen uit deze fondsen circulair[105]:

- Sinds de oprichting van het LEF is 46% van het aantal investeringen gedaan in circulaire projecten. Van de huidige investeringsportefeuille bestaat 50% uit circulaire projecten. Daarbij is het wel van belang op te merken dat het aantal nieuwe investeringen in circulaire projecten sinds 2021 beperkt is.
- Bij het LSCF is 33% van alle investeringen circulair, waarbij het aandeel groter is bij het onderdeel van het Limburg Vroege Fase Fonds (42,1%) dan bij het Seed Fonds Limburg (18,2%).
- Bij het BVP fund maken circulaire projecten zo'n 35-40% van de portefeuille uit.
- Bij het participatiefonds is 30% van de investeringen gericht op circulaire economie. Het LIOF geeft daarbij aan de rekenkamer aan dat deze investeringen relatief kapitaal intensief zijn en dat dit 40% van het investeringsvolume van het fonds betreft.

Het PCDF is volledig gericht op circulaire bedrijven, maar richt zich echter niet specifiek op Limburg (zie vorige paragraaf). In de praktijk blijkt dat er tot nu toe in vier projecten is geïnvesteerd, maar nog niet in projecten in Limburg. Wel heeft de fondsbeheerder aangegeven aan de rekenkamer dat er wel gewerkt wordt aan een financieringen voor meerdere Limburgse partijen.

---

[102] Daarbij wordt door de provincie opgemerkt dat het vaak gaat om grote investeringen waarbij cofinanciering nodig is. Door het beperkte aantal cofinanciers dat actief is, is het in de praktijk soms lastig om de volledige financiering rond te krijgen.
[103] Bovendien is de omvang van investeringen bij de fondsen verschillend. Het LSCF investeert maximaal € 1 miljoen, het participatiefonds € 100.000 - € 5.000.000, het BVP fund over het algemeen € 0,5-1,5 miljoen, het LEF tot € 12,5 miljoen en het PCDF €2 – € 20 miljoen.
[104] Het LSCF richt zich op start-up bedrijven met innovatieve ideeën, waarbij een deel van het fonds (het Limburg Vroege Fase Fonds) zich richt op leningen voor het ontwikkelen van technologie en marktontwikkeling en een ander deel van het fonds (Seed Fonds Limburg) zich richt op het faciliteren van de onderneming door aandelenkapitaal eventueel gecombineerd met leningen. Het participatiefonds richt zich op innovatieve MKB-bedrijven die willen doorgroeien waarin door middel van aandelenkapitaal wordt geïnvesteerd, eventueel gecombineerd met leningen.
[105] De gepresenteerde informatie is afkomstig uit rapportages van de betreffende fondsen, de evaluatie van het LEF en antwoorden van de fondsbeheerders op schriftelijke vragen van de rekenkamer.

3.2.2.4 Investeringen worden breder beoordeeld dan alleen circulaire economie

Investeringen van de fondsen in circulaire economie worden breed beoordeeld. Naast de impact die investeringen hebben op de circulaire economie en het eventuele rendement wegen de fondsen bij potentiele investeringen ook verschillende (negatieve) duurzaamheidseffecten (zie paragraaf 1.4.1) in beeld en wegen deze mee bij hun besluiten, zo blijkt uit antwoorden op schriftelijke vragen die de rekenkamer aan de fondsbeheerders heeft gesteld.

In de antwoorden wordt door verschillende fondsen verwezen naar de verplichtingen die zij hebben vanuit de EU-regelgeving voor duurzame financiële sector (Sustainable Finance Disclosure Regulation; SFDR)[106]. Vanuit deze regelgeving zijn er richtlijnen voor de transparantie van duurzaamheidseffecten. Onderdeel hiervan is inzicht in negatieve impact op verschillende indicatoren (Principal adverse impacts; PAI)[107] Ook zijn vanuit de Europese regelgeving 'do not harm' criteria voor de investeringen opgesteld.[108] Verschillende fondsen hebben aangegeven levenscyclusanalyses uit te voeren, waarbij ook de mogelijke negatieve effecten inzichtelijk worden gemaakt. CO_2-uitstoot wordt vaak genoemd als effect dat ook in kaart wordt gebracht. De investeringsfondsen richten zich bij de analyse vaak op het hele project, maar het BVP brengt zelfs de hele keten in beeld. Bij de beslissing om te investeren (door de fondsbeheerder of een daarvoor ingerichte commissie) worden de verschillende effecten meegewogen. Het LIOF geeft bijvoorbeeld aan dat een potentiele investering op het eerste gezicht circulair kan zijn, maar dat wanneer dit niet duurzaam is, het minder interessant is om hierin te investeren.

3.2.2.5 Inzicht in circulaire resultaten van investeringen blijft beperkt

De resultaten van de (circulaire) investeringen door de fondsen zijn niet altijd goed inzichtelijk voor de provincie. De rekenkamer heeft hiervoor de openbare rapportages en de rapportages geanalyseerd die de provincie van de fondsen ontvangt. Het blijkt dat de informatievoorziening over de resultaten tussen de fondsen verschilt. Daarbij rapporteren de fondsen allemaal op fondsniveau, waardoor impact van circulaire investeringen in Limburg niet goed inzichtelijk is. Over het participatiefonds zijn geen separate rapportages.[109] In deze paragraaf kan dan ook geen inzicht worden gegeven in de resultaten van dit fonds. Hieronder wordt verder ingegaan op de resultaten van de investeringen door de andere fondsen, waarbij inzicht wordt gegeven in de informatie over de multiplier en de circulaire en economische impact.

De investeringen uit de verschillende fondsen fungeren als een hefboom, aangezien er bij veel van deze fondsen sprake is van additioneel kapitaal van andere partijen. De investeringen resulteren dus in een multiplier-effect. Voor het LEF bedraagt de multiplier 2,95, wat betekent dat de totale investeringsomvang in de projecten 2,95 keer zo groot is als de investering van het LEF (voor elke euro is er gemiddeld 1,95 euro aan andere investeringen). Bij het LSCF is er sprake van een multiplier van 1,85 bij het Seed Fonds Limburg, maar is er geen multiplier bij het Limburg Vroege Fase Fonds. Bij het PCDF en het BVP wordt

[106] https://www.afm.nl/en/sector/themas/duurzaamheid/sfdr
[107] https://www.impactinstitute.com/nl/pai-in-sfdr-regelgeving-uitgelegd/
[108] https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-11/ESMA30-379-2281_Note_DNSH_definitions_and_criteria_across_the_EU_Sustainable_Finance_framework.pdf
[109] In het LIOF-jaarverslag is er wel (in beperkte mate) aandacht voor het participatiefonds, maar dit geeft geen inzicht in de resultaten.

niet gerapporteerd over de multiplier. Wel geeft het BVP aan dat investeringen samen met andere partijen de voorkeur heeft. Bij het PCDF ligt vast dat vanuit het fonds maximaal 80% van de benodigde financiering uit het fonds zal komen. Bovendien is de multiplier van provinciale middelen – zeker bij de twee laatst genoemde fondsen – groter vanwege de participatie van andere partijen in het fonds (zie tabel 3.1).

De impact van de fondsen op circulaire of economische uitkomstmaten is niet altijd goed inzichtelijk.[110]

- Het LEF rapporteerde tot voor kort alleen geschatte resultaten over de potentiele resultaten van investeringen (ex-ante). Alle investeringen over de gehele looptijd van het LEF leveren naar schatting zo'n 3,6 miljoen ton vermeden afval op. In de meest recente rapportage van het LEF is er meer focus op gerealiseerde opbrengsten. Op basis van recente gegevens van een selectie van de investeringen zijn de daadwerkelijke resultaten berekend. Hierbij zijn wel verschillende aannames van kracht, maar deze cijfers geven volgens het LEF een goede benadering van de gerealiseerde impact. Deze gerealiseerde impact sinds de start van het LEF is 623.195 ton vermeden afval.[111]
  Bij de werkgelegenheidscijfers rapporteert het LEF niet de gerealiseerde resultaten, maar alleen de geschatte potentiele (ex-ante) resultaten van de investeringen. Over de gehele looptijd van het LEF zouden de investeringen leiden tot 6.680 FTE (4.546 FTE bij de exploitatie en 2134 FTE bij de bouw). De rekenkamer merkt daarbij op dat de resultaten op fondsniveau worden gerapporteerd en dat de uitkomsten, zoals het aantal FTE, dus niet alleen betrekking hebben op circulaire projecten maar op alle projecten van het LEF. Aangezien minder dan de helft van de LEF-projecten circulair is, ligt het voor de hand dat de werkgelegenheidscijfers voor circulaire projecten lager uitvallen dan de totale gerapporteerde FTE, maar de exacte omvang hiervan is niet bekend. Daarnaast blijkt dat de werkelijk gerealiseerde impact op vermeden afval veel lager is dan de ex-ante resultaten van de investeringen. Het ligt voor de hand dat een dergelijke afwijking ook bij werkgelegenheid kan optreden. Dit kan betekenen dat de daadwerkelijk gerealiseerde werkgelegenheid lager uitvalt dan de gerapporteerde ex-ante cijfers, al is de omvang daarvan niet exact bekend. Het PCDF heeft nog geen Limburgse projecten en daarmee nog geen bijdrage aan de Limburgse (circulaire) economie. In de jaarrapportage wordt wel aangegeven dat het PCDF op fondsniveau wil rapporteren over zowel de geschatte impact op het moment van investeren als over de daadwerkelijk gerealiseerde impact. Dit wordt gemonitord door middel van verschillende kritische prestatie-indicatoren (KPI's) voor onder andere milieu (zoals vermeden afval en vermeden emissies) en economie (zoals gecreëerde banen). Omdat alleen op fondsniveau wordt gerapporteerd, is de impact voor Limburg niet afzonderlijk te herleiden. De provincie heeft aan de rekenkamer aangegeven dat in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) wel mondeling wordt ingegaan op de impact voor Limburg, maar deze informatie is dus niet terug te vinden in de formele rapportages.
- Het LSCF rapporteert niet over de circulaire opbrengsten. Met betrekking tot de economische impact wordt het aantal FTE gerapporteerd van het moment dat er werd geïnvesteerd en het huidige aantal

[110] Naast de beschreven impact rapporteren fondsen soms ook over onder meer CO_2-uitstoot. Omdat verschillende fondsen ook inzetten op energietransitie en deze veranderingen in CO_2-uitstoot daarom vaak dus niet het gevolg zijn van circulaire initiatieven, zijn deze resultaten geanalyseerd.
[111] Het LEF benoemt dat deze hoeveelheid vermeden afval meer is dan de jaarlijkse afvalproductie van huishoudens in Limburg. Daarbij merkt de rekenkamer op dat de impact van het LEF over de totale looptijd is berekent (zo'n 10 jaar) en dat de afvalproductie van huishoudens maar een beperkt deel van de totale afvalproductie is.

FTE bij die bedrijven. Het aantal FTE is sinds de investeringen van dit fonds toegenomen met 44 tot een totaal van 115 FTE. De rekenkamer merkt weer op dat dit alle investeringen van het fonds betreft en niet alleen de circulaire investeringen.

- Het BVP rapporteert de impact van het fonds die is berekend via een gestandaardiseerde methode. Deze methode weegt negatieve en positieve effecten van bedrijven af afgewogen op verschillende dimensies, waaronder milieu (zoals afval en schaarse natuurlijke hulpbronnen) en maatschappij (zoals banen). De uitkomstmaat is een ratio die aangeeft in hoeverre de positieve effecten groter zijn dan negatieve effecten. Er worden dus geen concrete uitkomstmaten gerapporteerd voor circulaire of economische opbrengsten. Verder zijn de berekeningen gebaseerd op de volledige activiteiten van de bedrijven waarin is geïnvesteerd, niet alleen de effecten van het geïnvesteerde kapitaal. Het blijkt dat het fonds relatief hoog scoort op banen, wat volgens de fondsbeheerder weerspiegelt dat de bedrijven veelal snelgroeiende ondernemingen zijn die werkgelegenheid creëren. Tegelijkertijd scoren afval en schaarse natuurlijke hulpbronnen negatief. De fondsbeheerder heeft aan de rekenkamer aangegeven dat dit het gevolg is dat ook de bredere keten rondom het bedrijf is meegenomen in de berekeningen. De negatieve score reflecteert dat ondanks dat het fonds bijdraagt aan bedrijven die circulaire oplossingen bieden (indirect) wordt bijgedragen aan afvalstromen en het gebruik van schaarse grondstoffen.[112] Hierbij merkt de rekenkamer ook weer op dat de gerapporteerde resultaten het gehele fonds betreffen en niet alleen de circulaire investeringen.

Vanwege de verschillende methodes en looptijden is het moeilijk om de resultaten van fondsen te vergelijken. Verder valt op dat bij rapportages de vermindering van grondstoffengebruik niet duidelijk naar voren komt, waardoor de bijdrage aan de provinciale doelen onduidelijk is.

3.2.3 Subsidies voor circulaire initiatieven, maar inzicht resultaten beperkt

De inzet van subsidies is onderdeel van het instrument bedrijfsfinanciering. Hiermee worden financiële randvoorwaarden voor circulaire bedrijven gecreëerd, wat aansluit op de belemmering dat circulaire ondernemers vaak moeite hebben om financiering aan te trekken (zie paragraaf 3.1.3). Daarnaast zijn er ook enkele subsidies die deels bijdragen aan de faciliterende en coördinerende rol, waarmee wordt bijgedragen aan de belemmering ‘coördinatie van de transitie’ (zie paragraaf 3.1.3).

Over het algemeen zijn er verschillende subsidies die door (co)financiering van de provincie Limburg beschikbaar zijn voor financiering van circulaire activiteiten door bedrijven. Een deel van de subsidies gaat naar het LIOF die uitvoering geeft aan programma’s die onder meer bedrijven financieel ondersteunen. Daarnaast zijn er enkele provinciale subsidies en Europese (regionale) subsidies met cofinanciering van de provincie Limburg waar circulaire bedrijven gebruik van kunnen maken. In tabel 3.2 staat een overzicht van de financiering vanuit de subsidieregelingen die de rekenkamer heeft geïnventariseerd. Over het

[112] Het fonds wijst op het fundamentele principe dat minder consumeren een grotere reductie van negatieve effecten oplevert dan duurzamer produceren.

algemeen is het inzicht in de resultaten van deze subsidies beperkt. In de onderstaande subparagrafen wordt verder ingegaan op de subsidies voor programma's van het LIOF en provinciale subsidieregelingen.

Tabel 3.2. Overzicht van subsidies voor circulaire economie waarmee de provincie de circulaire economie financieel ondersteunt.

Subsidie(regeling)	Jaren	Totale omvang	Bijdrage provincie	Omvang circulaire projecten
LimburgToekomstbestendig (LIOF)	2020-2025	€ 8,7 miljoen	€ 5,5 miljoen	€ 3,2 miljoen
LimburgToerisme (LIOF)	2021-2025	€ 2,0 miljoen	€ 2,0 miljoen	€ 0,5 miljoen
Impuls Biocirculaire Economie Limburg (LIOF)	2022-2024	€ 1,8 miljoen	€ 0,9 miljoen	€ 1,8 miljoen
Economie en innovatie	2021-2024 2025-2027 **	€ 13,4 miljoen	€ 13,4 miljoen	€ 2,0 miljoen
MKB Innovatieondersteuning topsectoren	2021-2025 ***	€ 8,8 miljoen	€ 4,0 miljoen	€ 1,3 miljoen
Europese (regionale) programma's	2022-2025****	€ 77,4 miljoen	€ 4,0 miljoen	€ 51,9 miljoen *****
Europese landbouwsubsidies	2025-2027	€ 11,0 miljoen	€ 5,0 miljoen	Onbekend

Bron: Subsidieregelingen, subsidiebeschikkingen en aangeleverde gegevens door de provincie Limburg
* Deze programma's zetten zowel in op financieringsinstrumenten als op ondersteuning (zoals het organiseren van bijeenkomsten). Voor een schatting van de omvang van de circulaire projecten heeft de rekenkamer het percentage circulaire projecten van de bedrijfsfinancieringen gebruikt.
** omvang en resultaten tot en met medio 2025
*** Voor het onderdeel haalbaarheid zijn gegevens tot en met medio 2025 meegenomen, voor het onderdeel R&D zijn gegevens tot en met 2024 meegenomen.
**** De Europese (regionale) programma's hebben verschillende looptijden. De rekenkamer heeft gegevens van 2022-medio 2025 geïnventariseerd. Daarbij is de totale omvang het jaar 2022 onbekend, net zoals de omvang van de provinciale bijdrage in 2025.
***** De daadwerkelijke bijdrage aan circulaire economie is niet één-op-één gelijk aan het totale projectbedrag, omdat projecten meerdere thema's kunnen bedienen of omdat circulariteit slechts één van de onderdelen is.

3.2.3.1 Programma's van het LIOF met provinciale subsidies

Het LIOF voert met provinciale subsidies projecten uit die onder meer de circulaire transitie ondersteunen. De programma's LimburgToekomstbestendig en LimburgToerisme focussen op verschillende transities, waaronder circulaire economie. De projecten hebben in totaal meer dan € 10 miljoen aan budget, waarvan € 7,5 miljoen afkomstig is van de provincie Limburg. Voor een deel van de projecten zijn pas eerste resultaten beschikbaar. Daaruit blijkt dat gerealiseerde effecten nog beperkt zijn en in verschillende gevallen afwijken van de eerder geschatte effecten. Naast deze twee projecten zijn er ook andere programma's die het LIOF uitvoert of heeft uitgevoerd op het gebied van circulaire economie, waaronder het programma Impuls Biocirculaire Economie Limburg. Dit programma – met een budget van zo'n € 1,8 miljoen, waarvan €900.000 provinciale middelen – heeft succesvol platforms, clusters en ketens van de Limburgse biocirculaire economie ondersteund. Hieronder wordt op verder ingegaan op de inhoud en resultaten van de drie genoemde programma's van het LIOF.

LimburgToekomstbestendig en LimburgToerisme zijn lopende programma's van het LIOF. LimburgToekomstbestendig is een programma dat door middel van activiteiten en financierings-

instrumenten het MKB aanzet en ondersteund bij innovatieve projecten. Bij Limburgtoerisme ligt de focus op het bevorderen van ondernemerschap binnen de toeristische sector van Limburg. Bij beide programma's wordt ingezet op meerdere transities waarvan circulaire economie er één is. Het budget van LimburgToekomstbestendig is € 8,7 miljoen, waarvan € 5,5 miljoen vanuit een provinciale subsidie en € 3,2 miljoen van uit het Rijk. Het budget van LimburgToerisme is € 2 miljoen en dit is geheel afkomstig uit een provinciale subsidie. De programma's zijn eind 2020 en begin 2021 gestart en lopen tot en met het einde van 2025. Het initiatief van het programma LimburgToekomstbestendig lag bij het LIOF, die een voorstel hiervoor bij de provincie en het Rijk heeft neergelegd. Door deze beide aandeelhouders van het LIOF zijn de voorwaarden voor dit project vastgelegd. LimburgToerisme is ontstaan op initiatief van de provincie zelf. Bij beide projecten is de provincie betrokken bij het project door onder andere deelname in een stuurgroep. De programma's lopen nog tot eind 2025 en de voortzetting hiervan is onzeker. Uit gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd blijkt dat het LIOF werkt aan een nieuw plan waarbij circulaire economie als onderdeel wordt meegenomen. Het is echter nog niet duidelijk of de aandeelhouders van het LIOF (de provincie Limburg en het Rijk) dit financieel willen ondersteunen.

Het LIOF rapporteert regelmatig over de resultaten van de programma's aan de provincie.[113] Hieruit blijkt dat LimburgToekomstbestendig in totaal meer dan € 5 miljoen aan ondersteuning heeft uitgekeerd, waarmee een totale projectomvang van bijna € 24 miljoen mogelijk werd gemaakt. Dit zorgt voor een multiplier van meer dan 4,5. Daarmee werden onder andere meer dan 100 circulaire projecten ondersteund (37% van het totaal van 298 projecten). Over een van de onderdelen van LimburgToekomstbestendig zijn de resultaten gerapporteerd[114], waarbij de rekenkamer opmerkt dat daarbij ook maar van een deel van de bedrijven data beschikbaar is. De data geeft daardoor maar beperkt inzicht in de resultaten van het gehele project. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat de gerealiseerde resultaten van het programma veel lager zijn dan de verwachte resultaten. Er werd een reductie van 140.000 ton grondstoffen verwacht, terwijl er slechts 2.000 ton reductie is gerealiseerd.[115] Ook verwachten bedrijven gemiddeld een reductie van 53% aan input van grondstoffen, maar de gemiddelde gerealiseerde reductie lag op slechts 3%. Redenen voor de lagere realisatie zijn volgens het LIOF de moeite die ondernemers hebben om de begin- en eindsituatie goed in te schatten en dat projecten met een grote impact of hoge beginsituatie nog niet zijn gerealiseerd of geen of een veel lagere realisatie hebben opgegeven.

Bij het programma LimburgToerisme is er € 950.000 in totaal aan financieringsinstrumenten beschikbaar waarbij projecten voor bijna 2,5 miljoen worden ondersteund. De multiplier hierbij is dus zo'n 2,5. Er werden in totaal 137 projecten ondersteund en 23% van alle aanvragen was circulair. Er zijn nog geen

[113] De resultaten van LimburgToekomstbestendig en LimburgToerisme zijn gebaseerd op de rapportages tot en met eind 2024.
[114] LimburgToekomstbestendig betrof zowel ondersteuning via het Collectiefproject (waarbij bedrijven worden verbonden met experts, kennisinstellingen en andere bedrijven), het Adviesproject (waarbij deskundigheid wordt ingehuurd verbeteringen of nieuwe toepassingen) en het Innovatieproject (waarbij innovatieve ontwikkelingen worden ondersteund). Alleen van het Innovatieproject zijn resultaten gerapporteerd. Deze resultaten zijn inclusief de resultaten met een aantal projecten uit een ander programma.
[115] Data van 33 bedrijven bij verwachte resultaten en van 21 bedrijven bij gerealiseerde resultaten.

resultaten van de ondersteunde projecten gerapporteerd. Het LIOF geeft wel aan dat vanaf 2024 extra nadruk ligt op de impactmetingen. Duurzame projecten (waaronder circulaire projecten) wordt gevraagd om bij aanvraag en afsluiting van het project te rapporteren over de impact op onder andere grondstofgebruik.
Naast de financiele ondersteuning van projecten is er vanuit LimburgToekomstbestendig en LimburgToerisme ook bijgedragen aan kennisdeling en netwerkvorming. Vanuit het programma LimburgToekomstbestendig zijn 101 events georganiseerd met in totaal 3301 deelnemers. 47 van deze events waren op het gebied van circulariteit, waarbij 1316 deelnemers aanwezig waren. Vanuit LimburgToerisme zijn er in totaal 18 bijeenkomsten georganiseerd met 535 deelnemers. Hiervan waren 5 circulaire bijeenkomsten met 92 deelnemers.

Naast LimburgToekomstbestendig en LimburgToerisme draagt de provincie ook financieel bij aan enkele andere programma's en projecten van het LIOF.[116] Een voorbeeld hiervan is het programma Impuls Biocirculaire Economie Limburg (IBEL) dat aansluit bij de prioritaire keten 'biomassa en voedsel' uit het Limburgse beleid. Dit programma van het LIOF liep van 2022-2024 en had een budget van zo'n € 1,8 miljoen, waarvan €900.000 afkomstig was uit provinciale middelen. Het programma had als doel om een impuls te geven aan de Limburgse biocirculaire economie door platforms, clusters en ketens te ondersteunen en daarmee ondernemers te helpen om biomassa om te zetten in economische waarde. Dit past bij de faciliterende en coördinerende rol van de provincie. Na afloop is dit programma geëvalueerd.[117] Hieruit bleek dat er met relatief weinig budget veel van de grond is gekomen en dat de doelstellingen van het aantal te ondersteunen platforms is gehaald. Er zijn op regionaal niveau verbindingen tot stand komen, platforms ondersteund, clusters gevormd en nieuwe product-markt combinaties ontstaan. Ook wordt geconcludeerd dat ondersteuning van de platforms onverminderd relevant blijft. De provincie heeft aangegeven dat het de doorontwikkeling van het vezelecosysteem wil voortzetten. Dit zal via de Stichting Building Balance Limburg (BBL) worden vormgegeven, dat ook een partner is van het CEL4LIFE-project.

3.2.3.2 Provinciale subsidies met mogelijkheden voor circulaire initiatieven

De provincie heeft verschillende subsidieregelingen waar circulariteit een onderdeel van kan zijn. Dit zijn allereerst de subsidieregelingen Economie en Innovatie en MKB innovatie-ondersteuning.[118] Daarnaast zijn er verschillende Europese subsidies waar de provincie aan bijdraagt door middel van cofinanciering. Bij de subsidies kan geen inzicht worden gegeven in de resultaten van deze subsidies. De provincie heeft aan de rekenkamer aangegeven dat subsidieprojecten worden gemonitord aan de hand van de prestatieindicatoren die in de individuele subsidiebeschikkingen zijn opgenomen. Er is dus geen overzicht van de effecten van de subsidieregelingen als geheel. Verder blijkt uit de subsidieregelingen niet dat er een duidelijke afweging wordt gemaakt tussen verschillende duurzaamheidsbelangen. Hieronder wordt

[116] Zo levert de provincie financiële bijdragen van zo'n € 50.000 tot 280.000 aan de volgende projecten waar het LIOF een rol bij speelt: Key 2 circularity, waste to profit, crossroads en STIPP. Daarnaast werkt het LIOF aan het programma 'verhogen organisatiegraad bedrijventerreinen ten behoeve van verduurzaming' waarvoor het LIOF zo'n €2 miljoen van de provincie ontvangt vanuit SPUK-middelen.
[117] LIOF. Eindrapportage Impuls Biocirculaire Economie Limburg. 2025.
[118] Ook het ontzorgingsprogramma verduurzaming kleine ondernemingen zou potentieel bij kunnen dragen aan circulaire economie. Omdat deze subsidie vooral gericht lijkt op energie en CO_2-uitstoot heeft de rekenkamer deze subsidie niet verder onderzocht.

verder ingegaan op de inhoud en (circulaire) inzet van de verschillende subsidies.

De subsidie Economie en Innovatie 2025 wil projecten ondersteunen die bijdragen aan het versterken van de economie, het stimuleren van innovatie en/of het bevorderen van de (internationale) concurrentiekracht van de economie in de provincie Limburg. Projecten komen in aanmerking als ze een innovatief en stuwend karakter hebben en als GS oordelen dat het bijdraagt aan een van de economische uitvoeringsprogramma's, waaronder circulaire economie.[119] Er bestaat geen subsidieplafond voor deze regeling, maar de beschikbare middelen uit het economisch beleidskader zijn limitatief en er kan geen subsidie meer worden verleend als de middelen vanuit het economisch beleidskader op zijn. Vanuit de huidige subsidieregeling zijn er in 2025 vier subsidies toegekend voor een zo'n € 850.000, maar geen van deze projecten had betrekking op de circulaire economie. De huidige regeling is de opvolger van de subsidieregeling Economie en Innovatie 2021, waarbij circulaire economie ook een van de deelterreinen was. In de periode 2021-2024 is er vanuit deze regeling aan 80 projecten in totaal meer dan € 12,5 miljoen aan subsidie gegeven. Daarvan hadden 13 projecten en een bedrag van bijna € 2 miljoen betrekking op circulaire economie.

De subsidie MKB Innovatieondersteuning topsectoren (MIT) ondersteunt innovatie bij het MKB door middel van financiering voor haalbaarheidsprojecten en samenwerkingsprojecten in het kader van onderzoek en ontwikkeling (R&D). Projecten moeten bijdragen aan de doelstellingen van de Kennis- en Innovatie Agenda's van het Rijk, waar circulaire economie onderdeel van is. De subsidie is een landelijke regeling die voor Limburg in samenwerking met de provincies Noord-Brabant en Zeeland wordt uitgevoerd. De uitvoering en registratie van de regeling wordt verzorgd door Stimulus Programmamanagement. De provincie financiert 45% van de (voor Limburg) beschikbare middelen en het Rijk financiert de overige 55%. De financiële bijdrage van de provincie was € 1,5 miljoen in 2021, € 1,1 miljoen in zowel 2022 als 2023 en € 1 miljoen in zowel 2024 als 2025.[120] Naar aanleiding van navraag van de rekenkamer naar het circulaire aandeel bij deze subsidie heeft de provincie gegevens hierover opgevraagd bij Stimulus Programmamanagement. Zij waren niet in de gelegenheid om de relevante gegevens uit de overzichten te filteren en daarom heeft de provincie dit zelf gedaan. Aangezien in de overzichten niet is opgenomen of een project circulair is, heeft de provincie dit naar eigen inzicht gecategoriseerd. Over de jaren 2021 tot en met 2024 heeft de provincie jaarlijks gemiddeld zo'n € 1 miljoen aan cofinanciering aan de subsidieregeling bijgedragen, waarvan zo'n 300.000 euro aan circulaire projecten per jaar.

De provincie draagt ook via cofinanciering bij aan verschillende Europese subsidies, maar is de daadwerkelijke bijdrage aan circulaire economie lastig te bepalen. De Europese subsidies Just Transition Fund (JTF), Interreg Vlaanderen-Nederland, Interreg Maas-Rijn, Interreg Duitsland- Nederland, Operationeel Programma Zuid-Nederland (OP Zuid) kunnen bijdragen aan circulaire economie. JTF ondersteunt de transitie-opgaven met betrekking tot de klimaattransitie, Interreg heeft als doel

[119] Het subsidiebedrag bedraagt maximaal 50% van de projectkosten.
[120] De provincie heeft aangegeven dat toen de MIT middelen structureel zijn opgenomen in de begroting ervoor is gekozen om deze te reduceren van 1,5 naar 1 miljoen euro per jaar.

grensoverschrijdende samenwerking tussen Europese regio's te stimuleren en grensbarrières te verminderen, en OP Zuid richt zich op innovatieve oplossingen voor grote maatschappelijke opgaven, waaronder circulaire economie. In de tabel 3.3 is een totaaloverzicht gegeven van de inzet van deze regelingen in de jaren 2022-2024. De rekenkamer merkt op dat een relatief groot aandeel van de middelen (64%) wordt ingezet voor projecten met een circulaire component en dat de cofinanciering van de provincie hierbij beperkt is (gemiddeld minder dan 10% in de periode 2022-2024). Bij deze gegevens gelden echter wel een aantal kanttekeningen. Omdat een aantal circulaire projecten meerdere thema's bedient of omdat circulariteit slechts één van de onderdelen is, kan niet het volledige subsidiebedrag aan circulaire economie worden toegerekend. Daarnaast wordt soms het hoofdkantoor van een bedrijf vastgelegd in de administratie, waardoor de locatie van een project niet altijd goed te bepalen is (projecten die in Limburg worden uitgevoerd kunnen hierdoor mogelijk niet worden meegerekend bij de provincie en andersom). Als laatste is bij Interreg Nederland-Duitsland afgesproken dat de provincie Limburg cofinanciering levert aan het project en niet alleen aan de Limburgse partners. Dat betekent dat niet het gehele bedrag in Limburg beland.

Tabel 3.3 Een overzicht van de Limburgse financieringen van de Europese (regionale) programma's.

	Totale subsidie Limburgse projecten	Totale subsidie Limburgse circulaire projecten	Limburgse cofinanciering circulaire projecten
2022	Onbekend	€ 109.863	€ 59.325
2023	€ 24.984.808	€ 16.215.732	€ 2.038.910
2024	€ 40.633.211	€ 30.852.502	€ 1.860.954
2025 (tot 1 juli)	€ 11.794.940	€ 4.705.734	Onbekend
totaal	€ 77.412.959	€ 51.833.831	€ 3.959.189*

Bron: aangeleverde gegevens door de provincie Limburg

* Gegevens tot en met 2024.

Naast de hierboven genoemde subsidies zijn er ook nog verschillende Europese landbouwsubsidies waarbij de provincie een cofinanciering aanlevert. Enkele onderdelen van deze landbouwsubsidies kunnen gebruikt worden voor duurzaamheid, zoals de subsidies voor bedrijfsmodernisering, rendabele bedrijfsvoering en verduurzaming, innovatie en kennisvergaring.[121] Voor de periode 2024-2027 is er in totaal zo'n € 13,7 miljoen beschikbaar voor deze onderdelen, waarvan de provincie zo'n € 6,6 miljoen aan cofinanciering levert. De provincie heeft aangegeven dat de subsidies betrekking hebben op verduurzaming, maar dat circulariteit geen specifieke categorie is. Wel kan circulariteit mogelijk onderdeel zijn van de investeringen, maar er is geen inzicht van de investeringen die bijdragen aan circulariteit.

3.2.4 Inkoop is een belangrijk instrument, maar borging onvoldoende

Met het instrument inkoop kan de provincie de vraag naar circulaire producten vergroten en hiermee

[121] Paragrafen 1, 2, 5 en 10 van de Europese landbouwsubsidies voor de provincie Limburg. Zie verder https://www.limburg.nl/loket/subsidies/actuele-subsidies/subsidieregelingen-1/@8932/verordening-europese-landbouwsubsidies-0/

bijdragen aan een circulaire markt (zie paragraaf 3.1.3). Inkoop wordt gezien als een belangrijk instrument voor de overheid om de circulaire economie te ondersteunen. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) ziet bijvoorbeeld dat het inkoopbeleid een sterk instrument is om ondernemingen te motiveren om een maatschappelijke bijdrage te leveren.[122] Aangezien de overheid een grote klant is, kan het hiermee een bijdrage aan de circulaire transitie. Ook het PBL ziet het inkoopbeleid als een belangrijk instrument om nieuwe markten te creëren of uit te breiden.[123] Door circulair inkoopbeleid te voeren kan de overheid de markt voor circulaire producten vergroten. Ook geven ze aan circulair inkopen van grond- weg- en waterbouw potentieel grote milieuwinst kan opleveren. Daarnaast wijst het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) op onderzoek dat aantoont dat innovatief inkopen meer effect heeft dan subsidies voor 'research and development'.[124] Ook in de gesprekken die de rekenkamer met Limburgse betrokkenen heeft gevoerd is enkele malen het belang van inkoop benoemt.

In hoofdstuk 2 is al aan bod gekomen dat de provincie in het beleid een beoogd resultaat voor de provinciale inkoop heeft opgenomen: het realiseren van 25% circulaire inkoop en optreden als 'launching customer'. Daarbij heeft de rekenkamer geconstateerd dat dit beoogde resultaat onvoldoende concreet is uitgewerkt en dat de voortgang niet in beeld gebracht kan worden (paragraaf 2.1.2). In paragraaf 2.1.4 heeft de rekenkamer wel de resultaten zo goed mogelijk in beeld gebracht. Het aantal circulaire projecten bleek beperkt, maar tegelijkertijd blijkt dat bij grond-, weg- en waterbouw (GWW)[125] een substantieel deel van de gebruikte grondstoffen bestaat uit materialen die opnieuw worden gebruikt.

In de onderstaande subparagrafen wordt verder ingegaan op de uitvoering en invulling van het instrument inkoop door de provincie Limburg. De rekenkamer constateert daarbij dat – ondanks dat het instrument inkoop in het beleid een duidelijk speerpunt is – de invulling verbetering behoeft. Op basis van gesprekken met betrokkenen blijkt dat de uitvoering van het beleid namelijk beperkt is geborgd. Desondanks blijkt het dat circulariteit bij verschillende clusters van de provincie in de praktijk wel een onderdeel is van het inkoopproces.

3.2.4.1 Circulaire economie krijgt in de praktijk steeds meer aandacht bij inkoop en aanbestedingen[126]

In de praktijk wordt bij inkoop en aanbesteding in het kader van GWW en facilitaire zaken (die worden gezien als belangrijke onderdelen van de provinciale inkoop) veelal aandacht besteed aan circulariteit, zo blijkt uit gesprekken met betrokkenen.[127] Bij andere clusters lijkt dit nog minder het geval, maar er is wel een ontwikkeling binnen de organisatie waarbij circulariteit meer aandacht krijgt. Hieronder zal eerst meer inzicht worden gegeven in de (circulaire) inkoop en aanbesteding bij GWW en facilitaire zaken. Daarna zal

[122] WRR. Memo aan de programmacommissies 2025.
[123] Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025 | Planbureau voor de Leefomgeving
[124] RIVM. Effect meten van circulair inkopen. 2020.
[125] Behorend bij de provinciale clusters wegaanleg en wegbeheer
[126] De inhoud van deze subparagraaf is grotendeels gebaseerd op gesprekken met betrokkenen.
[127] Juridisch gezien zijn er volgens een betrokkene geen belemmeringen om circulaire eisen uit te vragen; civielrechtelijk en aanbestedingsrechtelijk staat niets in de weg. Het aanbestedingsrecht stimuleert juist het opnemen van duurzaamheid en circulariteit, zolang het gelijkheidsbeginsel en een 'level playing field' worden gewaarborgd. Een risico ontstaat alleen als je technische eisen opstelt die slechts door één partij kunnen worden geleverd, maar in de praktijk komt dit zelden voor. Als organisatie mag je zelf bepalen wat je wilt inkopen, en circulaire producten mogen gewoon worden uitgevraagd.

aandacht worden besteed aan de bredere ontwikkelingen binnen de provincie, waarbij specifieke aandacht is voor de aanwezigheid van benodigde kennis over circulariteit.

Bij GWW wordt bij vrijwel alle projecten aandacht besteed aan circulariteit. Bij grote projecten wordt circulariteit veelal al in de eisen opgenomen en ook bij de gunning van aanbestedingen wordt circulariteit meegewogen. Duurzaamheidsmaatregelen worden alleen toegepast als veiligheid en kwaliteit zo goed mogelijk kunnen worden gegarandeerd, aldus een betrokkene. Door gebruik te maken van landelijk geformuleerde eisen[128] en feedback van marktpartijen wordt geborgd dat de eisen van de provincie haalbaar zijn. Daarbij wordt aangegeven dat MKB-bedrijven hier soms meer moeite mee hebben en dat eisen als belastend worden ervaren. Via samenwerkingen van deze MKB-bedrijven met grotere bedrijven wordt dit soms deels ondervangen.

Bij facilitaire zaken wordt per opdracht bekeken welke mogelijkheden er zijn om circulair in te kopen. Hierbij is vaak sprake van een marktconsultatie om de mogelijkheden te verkennen. Daarbij wordt circulariteit soms breed opgepakt: er wordt niet alleen gekeken naar de inzet van gerecyclede materialen, maar bijvoorbeeld ook naar mogelijkheden om producten aan het eind van de levensduur opnieuw te gebruiken of makkelijk te recyclen. Bij de afweging van aanbestedingen wordt gegund op basis van de beste prijs-kwaliteitverhouding, waarbij circulariteit opgenomen in de kwaliteitsbeoordeling. Circulariteit krijgt daarbij een steeds belangrijker gewicht: waar het eerder slechts voor 5% van de beoordeling meewoog ligt dit aandeel inmiddels hoger (soms wel tussen de 20 en 40%). Dit betekent dat een bedrijf nog maar heel moeilijk zo'n aanbesteding kan winnen zonder voldoende aandacht voor circulariteit, zelfs met een veel lagere prijs. Volgens een betrokkene hechten marktpartijen zelf ook steeds meer belang aan duurzaamheid en circulariteit. Het stellen van stevige eisen door de provincie wordt inmiddels breed geaccepteerd, aldus een betrokkene. Om de markt te prikkelen wordt soms meer gevraagd dan normaal, om leveranciers te stimuleren zich verder te ontwikkelen. Soms lukt dit, maar soms blijkt de markt daar nog niet klaar voor.

Binnen de gehele provinciale organisatie wordt circulariteit steeds belangrijker en krijgt het steeds meer aandacht. In verschillende gesprekken komt naar voren dat er een ontwikkeling zichtbaar is waarbij het bewustzijn voor dit onderwerp groeit. Het wordt steeds meer een vanzelfsprekend onderdeel van de werkwijze. Dit is deels het gevolg van de aandacht in het beleid en bijvoorbeeld de ondertekening van een landelijk manifest (zie paragraaf 3.2.4.2)[129], maar ook de intrinsieke motivatie van medewerkers speelt een grote rol. Ook is er een duurzaamheidsteam binnen de organisatie dat onder andere circulariteit aanjaagt. De borging van de aandacht voor circulariteit verdient echter nog wel aandacht volgens een betrokkene (zie ook paragraaf 3.2.4.2). Daarbij wordt opgemerkt dat bij deze onderwerpen vooralsnog ook minder impact te verwachten is. Wat dat betreft zet de provincie nu in op de thema's met het grootste circulaire

[128] 'Moederbestek.nl' van BouwCirculair is een systeem dat gangbare en door de markt geaccepteerde eisen en MKI-waarden (milieukostenindicator) bevat voor veelvoorkomende materialen en processen. Dit bestek vormt vaak een basisdocument voor de duurzaamheidseisen bij contractvorming.
[129] Uit gesprekken met betrokkenen blijkt dat de ondertekening door de provincie bijdraagt aan het draagvlak voor (onder andere) circulariteit binnen de provinciale organisatie.

potentieel.

De kennis over circulaire inkoop en aanbesteding is over het algemeen niet duidelijk geclusterd. Alleen bij GWW is een klein kernteam actief rond duurzaamheid en circulariteit (totaal 1,5 FTE). Zij hebben de inhoudelijke kennis en adviseren onder andere over de duurzame aanbestedingen. Bij het cluster facilitaire dienstverlening wordt circulariteit door het team dat verantwoordelijk is voor inkoop zelf opgepakt. Bij het cluster inkoop is er geen specifieke kennis over circulariteit en geeft dan ook zelden adviezen hierover, zoals bijvoorbeeld wel bij het thema 'social return'. Een gesprekspartner wijst er daarbij wel op dat marktspecifieke kennis nodig is bij circulariteit en dat elke markt anders is. Daarom vindt de opbouw van kennis vooral binnen de genoemde clusters plaats. De rekenkamer merkt daarbij wel op dat het risico bestaat dat er onvoldoende sturing is op het gebruik van circulariteit, zeker bij onderdelen van de provinciale organisatie die minder vaak met inkoop te maken hebben dan GWW en facilitaire zaken.

3.2.4.2 Onvoldoende borging van toepassing circulariteit in de inkoopprocessen

Ondanks dat in de praktijk bij verschillende onderdelen circulariteit wordt meegenomen in de inkoopprocessen is de uitvoering beperkt geborgd. Het blijkt dat circulariteit niet altijd structureel en eenduidig wordt meegenomen in de inkoop en aanbestedingsprocessen. De uitvoering is ook niet vastgelegd in de kaders. De invulling is daarom vaak afhankelijk van de betreffende ambtenaren, de aanwezige kennis en hun (intrinsieke) motivatie. In hoeverre circulariteit wordt meegenomen bij eisen van inkoop of hoe circulariteit wordt meegenomen is vaak afhankelijk van de invulling van de betrokkenen. Zo geeft een betrokkene aan dat er vaak geen richtlijnen zijn voor het al dan niet toepassen van circulariteit en dat afwegingen door de ambtenaren zelf worden gemaakt. Ook bij de weging van circulariteit bij de inkoop van facilitaire zaken (zie paragraaf 3.2.4.1) is er geen sprake van duidelijke sturing en is zwaarder meewegen van circulariteit volgens een betrokkene organisch zo gegroeid. Ook de invulling van welke aspecten van circulariteit moeten worden meegewogen (bijvoorbeeld in hoeverre er aandacht dient te zijn voor het recyclen van materialen na hun levensduur) is niet vastgelegd. Daarnaast is er geen duidelijke sturing op de afweging tussen verschillende effecten, waardoor een afweging van eventuele negatieve duurzaamheidseffecten van circulaire inkoop (zie paragraaf 1.4.1) niet is geborgd.

De ondertekening van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)[130] biedt de provincie de kans om stappen te zetten van de borging van circulariteit in de processen van de provinciale inkoop en aanbesteding.[131] Het doel van het manifest is dat partijen via opdrachtgeverschap en inkoop bijdragen aan het bereiken van maatschappelijke doelen, waaronder een circulaire economie. In het actieplan dienen de partijen vast te leggen welke activiteiten ze gaan ondernemen. De provincie Limburg wil met het actieplan onder meer handvatten bieden voor circulaire inkoop en aanbesteding. De rekenkamer merkt wel op dat de provincie Limburg het MVOI pas begin 2025 heeft ondertekend[132] terwijl

[130] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/02/15/voortgang-nationaal-plan-mvi-2021-2025-en-manifest-mvoi
[131] Dit sluit aan bij het inkoopbeleid (Inkoop en contractmanagementbeleid 2024) van de provincie Limburg.
[132] https://www.limburg.nl/actueel/nieuws/nieuwsberichten-onderwerpen/energie-duurzaamheid/provincie-limburg-zet-mvoi-duurzaam/

veel andere partijen dit al jaren eerder deden. De provincie geeft aan dat de latere ondertekening van het MVOI-manifest het gevolg is van interne trajecten en onderzoeken in het kader van het Uitvoeringsplan Duurzaamheid 2024–2030.[133]

Naast borging van circulariteit binnen de uitvoeringsprocessen is de financiering van de eventuele extra kosten voor circulaire inkoop (zie onderstaand kader) over het algemeen ook niet geborgd. De inhoudelijke clusters zijn zelf verantwoordelijk voor de financiering van de inkoop en dus ook voor de eventuele extra kosten van circulaire producten. Over het algemeen zijn er binnen de provincie geen middelen hiervoor beschikbaar gesteld. In combinatie dat de inhoudelijke clusters zelf geen doelstellingen hebben voor circulariteit kan dit zorgen voor een belemmering bij een eventuele circulaire keuze. Bij GWW betekende het feit dat er geen extra middelen waren dat men ‘zoveel mogelijk binnen bestaande budgetten’ wilde bijdragen aan duurzaamheidsdoelen. Een betrokkene gaf daarbij aan dat er primair wordt gestuurd op veiligheid, kwaliteit en functionaliteit en dat duurzaamheid geen primaire doelstelling voor hen is. Zonder duidelijke opdracht of middelen kan het daarom lastig zijn om duurzaamheid voldoende aandacht te geven in projectkeuzes. Eind 2024 hebben PS door middel van amendement wel extra middelen (2,39 miljoen euro) vrijgemaakt voor duurzame en circulaire grond-, weg- en waterbouw.[134] Daarmee is het onderdeel GWW het enige waarbij er extra middelen zijn voor circulaire inkoop.

Extra kosten circulaire inkoop onduidelijk

In hoeverre circulaire inkoop daadwerkelijk voor extra kosten zorgt voor de provincie Limburg is niet heel duidelijk. Het PBL geeft aan dat circulaire producten vaak duur(der) zijn.[135] In de gesprekken die de rekenkamer heeft gevoerd wordt aangegeven dat het vaak moeilijk is om aan te geven of circulair inkopen wel of niet duurder is. Uit ervaringen van de gesprekspartners blijkt dat circulaire maatregelen niet altijd meerkosten opleveren. Tegelijkertijd zijn er ook enkele voorbeelden dat circulaire producten wel duurder kunnen zijn.

3.2.5 Inzet VTH nog in beginfase

Provincies beschikken over vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) als belangrijke instrumenten om naleving van milieu wet- en regelgeving te borgen en waar mogelijk ook de circulaire transitie te ondersteunen. De rekenkamer stelt dat in Limburg veel onderdelen van het basisniveau nog niet zijn gerealiseerd en dat doorgroei naar het faciliterende en stimulerende niveau afhankelijk is van expliciete opdrachtverlening, mandaat en wettelijke ruimte; die zijn op dit moment nog onvoldoende geborgd. Wel worden de eerste stappen gezet om de basis te versterken.

Deze bevindingen zijn te plaatsen in het licht van de gezamenlijke IPO Bouwstenenvisie Circulaire Economie en VTH[136], waarin voor het eerst in samenhang is beschreven hoe VTH-instrumenten kunnen

[133] De provincie geeft wel aan zich in 2016 al te hebben gecommitteerd aan een eerder manifest voor maatschappelijk verantwoord inkopen.
[134] Amendement 186 Ambitieus duurzaam en circulair bouwen, 1 november 2024.
[135] Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025, Planbureau voor de Leefomgeving
[136] Interprovinciaal Overleg. ‘Bouwstenenvisie CE en VTH’. (Den Haag 2023).

bijdragen aan circulariteit en welk groeipad provincies daarbij kunnen volgen. De visie werkt met drie niveaus: een basisniveau dat overal gerealiseerd moet worden om een gelijk speelveld te garanderen, een faciliterend niveau waarin extra ruimte en ondersteuning wordt geboden aan ondernemers en een stimulerend niveau waarin provincies bedrijven actief vooruithelpen richting circulaire oplossingen. Voorwaarde is wel dat het fundament van het VTH-stelsel op orde is: voldoende capaciteit en deskundigheid, duidelijke opdrachten en structurele inbedding van circulariteit in de reguliere VTH-taken. Wanneer dit kader wordt gelegd naast de situatie in Limburg ontstaat een gemengd beeld.

Uit beantwoording van schriftelijke vragen door de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL) komt naar voren dat circulaire economie binnen de huidige VTH-praktijk nog maar beperkt een plaats heeft.[137] De dienst geeft aan dat veel onderdelen van het basisniveau – zoals structurele kennisontwikkeling, rechtszekerheid over de vraag of een materiaal als afvalstof of als product wordt aangemerkt en een systematische terugkoppeling van signalen naar beleid – nog niet zijn gerealiseerd. Circulaire economie is tot nu toe niet of nauwelijks expliciet opgenomen in de provinciale opdrachtverlening. Het herkennen en doorgeven van knelpunten of kansen tijdens vergunningverlening of toezicht (signalering) vindt incidenteel plaats, maar kent geen vaste borging. Om in de toekomst naar het faciliterende en stimulerende niveau te kunnen groeien, stelt ODZL dat dit vooral werk is voor beleidsmakers en de wetgever, niet voor haar als uitvoeringsorganisatie.

Tegelijk zijn er duidelijke eerste stappen zichtbaar. De provincie Limburg heeft een opdracht aan de ODZL gegeven over de aanpak afval en circulaire economie. Deze opdracht beschikt over een budget van zo'n €80.000. Doel is om kansen en knelpunten te identificeren om te komen van een doelmatig beheer van afval naar een circulaire economie. Vanuit de opdracht worden verschillende thematische bijeenkomsten georganiseerd. Hieruit volgt een rapportage met verkregen kennis, geïdentificeerde kansen en knelpunten en mogelijke vervolgacties. Daarmee wordt invulling gegeven aan de oproep uit de Bouwstenenvisie om de basis te versterken. Tegelijkertijd merkt de rekenkamer op dat dit slechts een eerste stap is en dat verdere structurele verankering nodig is om aan te sluiten bij de landelijke afspraak[138], waarin 2026 als streefjaar geldt voor het bereiken van het basisniveau zoals geformuleerd in de IPO Bouwstenenvisie.

Tot slot merkt de rekenkamer op dat VTH-instrumenten naar hun aard slechts een beperkte bijdrage kunnen leveren aan de circulaire economie: zij kunnen kaders bieden, signaleren en waar mogelijk ondersteunen, maar het realiseren van wezenlijke doorbraken vraagt om keuzes in beleid en wetgeving.

3.2.6 Eerste aanzet voor concrete ruimtelijke sturing

Een belemmering voor de transitie naar circulaire economie is dat er onvoldoende (geschikte) ruimte is voor circulaire bedrijven (zie paragraaf 2.2.2). Met de inzet van de ruimtelijke instrumenten kan de

[137] Met de landelijke introductie van het Circulair Materialenplan (CMP) zal circulaire economie naar verwachting een grotere rol gaan spelen. Zie voor meer informatie over het CMP: https://circulairmaterialenplan.nl/cmp/
[138] Krachtenbundeling Rijk–Regio voor de Circulaire Economie. maart 2025.

provincie bijdragen aan voldoende ruimte en daarmee bijdragen aan het doel om de ruimtelijke randvoorwaarden in te richten (zie paragraaf 3.1.3). De rekenkamer constateert dat de provincie zich nog in een beginfase bevindt van concrete ruimtelijke sturing voor de circulaire economie. Er zijn concrete voornemens geformuleerd voor de Omgevingsvisie, -verordening en het grondbeleid. De implementatie van het nieuwe grondbeleid is inmiddels gestart, terwijl de inwerkingtreding van de aangepaste Omgevingsvisie en -verordening naar verwachting medio 2026 is. De uiteindelijke impact van deze instrumenten hangt echter af van de daadwerkelijke uitvoering, de beschikbare middelen en het vermogen om kennis, data en initiatieven op regionaal niveau te bundelen. Hieronder wordt de noodzaak en inzet van deze instrumenten verder beschreven.

Volgens het PBL is de circulaire economie in Nederland ruimtelijk nog nauwelijks geborgd.[139] Zonder tijdige reservering van strategische locaties dreigt de transitie te stagneren. Strategische locaties – zoals terreinen met een hoge milieucategorie, watergebonden kavels, haven- en industriegebieden en stadsrandlocaties – moeten daarom tijdig worden veiliggesteld om onomkeerbare keuzes, zoals woningbouw, te voorkomen.

De provincie Limburg vindt de prognose van het PBL aan de ruime kant. De bandbreedte van de berekende ruimtevraag (0–40 procent) acht zij te breed om als concrete planningseis te kunnen dienen. De provincie verwacht bovendien dat een deel van de extra vraag in de transitiefase kan worden opgevangen door ruimte die vrijkomt wanneer traditionele bedrijven verdwijnen. Een in 2024 uitgevoerd onderzoek liet zien dat op Limburgse bedrijventerreinen 25 tot 33 procent ruimtewinst mogelijk is, waarvan circa twintig procent op korte termijn kan worden gerealiseerd door leegstand en vertrekkende bedrijven. De resterende winst vraagt ingrijpendere maatregelen, zoals herverkaveling of functiewijziging.

In gesprek met de rekenkamer gaf een betrokkene van de provincie aan dat ruimtelijke ordening en infrastructuur juist mogelijkheden bieden om met harde instrumenten te sturen, maar dat dit nog niet wordt ingezet door de provincie. In de actualisatie van de omgevingsvisie[140] en -verordening en in nieuw grondbeleid wil de provincie daarom aanpassingen doorvoeren. Zo staat in de (ontwerp) actualisatie van de omgevingsvisie opgenomen om 375 hectare extra bedrijventerrein voor het midden- en kleinbedrijf aan te wijzen. Hiermee wordt meer ruimte geschept voor bedrijven. Daarnaast worden in de (ontwerp) actualisatie van de omgevingsvisie 34 grotere bedrijventerreinen als provinciaal belang aangewezen. Deze 34 locaties zijn van belang voor bedrijven met een hogere milieucategorie en daarmee ook voor circulaire activiteiten. Om te voorkomen dat deze terreinen ‘vervuild’ raken met bedrijven in lagere milieucategorieën bereidt de provincie instructieregels voor die de bestemming beter moeten beschermen. Ook wordt overwogen om een instemmings- of adviesrecht te koppelen aan wijzigingen in gemeentelijke plannen.

[139] PBL. ‘Ruimte voor circulaire economie. Verkenning van de ruimtelijke voorwaarden voor een circulaire economie’, 2023.
[140] Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg. Deze is in 2025 door de provincie ter inzage gelegd en de planning is om de omgevingsvisie in 2026 in PS te behandelen en vast te stellen.

Daarnaast heeft de provincie nieuw grondbeleid ontwikkeld, waarin strategische grondaankopen en het faciliteren van bedrijfsverplaatsingen een rol krijgen. Voor watergebonden kavels wil Limburg nadrukkelijk waarborgen dat ze beschikbaar blijven voor circulaire bedrijvigheid. Tegelijkertijd geeft de provincie aan dat de middelen voor actief grondbeleid beperkt zijn en dat extra investeringen van het Rijk nodig zijn om deze rol waar te maken.

Een gesprekspartner benadrukt in gesprek met de rekenkamer dat ruimtelijk beleid slechts een randvoorwaarde vormt waarvan de effecten pas op langere termijn zichtbaar worden. Het ontwikkelen van instrumenten kost bovendien tijd, en toepassing moet zorgvuldig gebeuren om fouten en reparatie achteraf te voorkomen. Tegelijkertijd is bestuurlijke lef nodig om het instrumentarium daadwerkelijk in te zetten, bijvoorbeeld door kavels strategisch op te kopen of door handhavend op te treden bij ongewenst gebruik. Cruciaal is dat instrumenten klaarstaan om kansen direct te benutten, bijvoorbeeld bij vrijkomende kavels of bereidheid van ondernemers tot samenwerking.

Bijlage 1 Overzicht gesprekspartners

In de definitieve versie van het rapport van bevindingen zullen alleen functienamen worden opgenomen.

Provincie Limburg
- Senior Beleidsmedewerker
- Senior Beleidsmedewerker
- Beleidsmedewerker Ruimtelijke Economie
- Senior beleidsadviseur Europese samenwerking
- Projectleider wegbeheer, contactpersoon Duurzame en Circulaire GWW
- Coördinerend senior Milieu/Gezonde Leefomgeving
- Beleidsmedewerker Leefomgeving
- Adjunct-clustermanager Facilitair en Coördinator gebouwenmanagement.

Universiteit Maastricht
- Onderzoeker Maastricht Sustainability Institute
- Professor Political Economy of Sustainability

Circle Economy
- Research Analyst
- Data Analyst

LIOF
- Business developer innovatieondersteuning

LWV
- Hoofd parkmanagement en projecten

Brightlands Chemelot Campus
- CEO
- Strategisch adviseur

Sitech/Brightsite
- Liaison manager

Chemelot Circular Hub
- Programma-manager

Bijlage 2 Partijen met schriftelijke bijdragen aan het onderzoek

Provincie Limburg

Centraal Bureau voor de Statistiek

Fondsbeheerders van investeringsfondsen
- Brightlands Venture Partners
- LIOF
- Polestar Capital

Omgevingsdienst Zuid-Limburg

Bijlage 3 Geanalyseerde documenten

Geraadpleegde documenten provincie Limburg

- Aanbieding Statenvoorstel Herkapitalisatie LIOF en verstrekken financieringen aan Limburg Vroege Fase Fonds (LVFF) en Seed Fonds Limburg (SFL). 14 september 2021.
- Aanbiedingsbrief Statenvoorstel inzake LEF investering PCDF. 20 december 2022
- Amendement 186 Ambitieus duurzaam en circulair bouwen, 1 november 2024.
- Beleidskader 2020 – 2023 Circulaire Economie 2.0.
- Beleidskader 2024 – 2027 Werken aan een Toekomstbestendige Economie.
- Beleidskader 2024 – 2027 Nieuwe energie en een schoon leefmilieu.
- CEL4LIFE Application Form. 11 maart 2025.
- CROW, GWW aanbestedingsplatform, schermafdrukken
- Coalitieakkoord 2023 – 2027 Elke Limburger telt!. 9 juni 2023.
- Gewijzigd Statenvoorstel Brightlands - visie en rol provincie Limburg. 16 juni 2022; Groeifinanciering Brightlands Chemelot Campus Vastgoed CV 2023-2033. 1 november 2022
- Gewijzigd Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo 7 december 2022.
- Gewijzigd Statenvoorstel herijking LEF 22 november 2024. 7 november 2024.
- Informerend stuk inzake Brightlands Rapportage 2025 - derde voortgangsrapportage. 1 juli 2025.
- Inkoop en contractmanagementbeleid 2024.
- Integrale jaarrapportage inkoop en aanbesteding 2021, 2022, 2023, en 2024
- Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot geactualiseerd. Juli 2025.
- Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot. Juni 2024.
- Mededeling portefeuillehouder Verdieping scenario's Duurzame en Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw (toezegging 9481). 15 oktober 2024.
- Mededeling portefeuillehouder inzake toezegging 9421 uitvoeringsprogramma circulaire economie 2024-2027. 29 maart 2024.
- Mededeling portefeuillehouder inzake voortgang herijking LEF. 8 juli 2025.
- Mededeling portefeuillehouder inzake Factsheet Circulaire Economie Limburg 2025, brief gedeputeerde Satijn. 5 augustus 2025.
- Mededeling portefeuillehouder inzake CEL4LIFE, 15 augustus 2025.
- Mededeling portefeuillehouder Provincie Limburg presenteert acht strategische kansen voor Nederland. 16 september 2025.
- Motie 2798 2e Gewijzigd Loomans cs inzake Provinciale organisatie op weg naar klimaatneutraal. 5 november 2021.
- Nota voor de Gedeputeerde Staten. Factsheet Circulaire Economie 2025. 28 juli 2025.
- Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg
- Omgevingsvisie Limburg
- Omgevingsverordening Limburg
- Opdracht aanpak afval & CE. 30 september 2025.
- P&C beleidsmonitor voor Limburg najaar 2025
- Productduurverlenging en wijzigingsverzoek voor de projecten: Internationalisering en exportbevordering (Trade); Limburg Toekomstbestendig; Limburg Toerisme; continuering additionele formatiebehoefte innovatieondersteuning. 18 juli 2023.
- Provinciale begrotingen en jaarstukken. https://limburg.begrotingsapp.nl/

- Provinciale Monitoring Circulaire Economie 2025 Limburg. GeoFluxus.
- Provincie Limburg zet met MVOI in op duurzaam inkoop- en aanbestedingsbeleid. 30 januari 2025.
- Statenvoorstel inzake “Kenbaar maken van wensen en bedenkingen omtrent het deelnemen in een entiteit t.b.v. Brightlands Venture Partners Fund IV”. 15 januari 2021.
- Spreadsheet Tabel Regionale stromen 2015-2023 Provincie CE67 GC6
- Subsidie Economie en Innovatie. https://www.limburg.nl/@6411/subsidie-economie-innovatie-vervallen/
- Subsidie Economie en Innovatie 2025. https://www.limburg.nl/@10312/subsidie-economie-innovatie-2025-0/
- Subsidie MKB innovatiestimulering topsectoren. https://www.limburg.nl/@6585/subsidie-mkb/
- Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie. 2024
- Uitvoeringsprogramma VTH. 2024
- Uitvoeringsplan Duurzaamheid. 2024
- Verlening subsidie voor het programma Limburg Toekomstbestendig. 25 januari 2021.
- Verordening Europese landbouwsubsidies 2023-2027 Provincie Limburg. https://www.limburg.nl/@8932/verordening-europese-landbouwsubsidies-0/
- Zevende Voortgangsrapportage LEF 2024. 2 september 2025.

Geraadpleegde literatuur en documenten overig

- AFM. Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). https://www.afm.nl/en/sector/themas/duurzaamheid/sfdr
- Brightlands Venture Partners. Brightlands Venture Partners Fund IV. 30 maart 2021.
- Brightlands Venture Partners. Impact Report 2021, 2022 en 2023.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. Duurzame ontwikkeling. 2015
- Centraal Bureau voor de Statistiek. Smaller material footprint, more recycling than the EU average. 21 februari 2020.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. Monitoring economische indicatoren circulaire economie: Haalbaarheidsstudie webcrawl. 2023.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. De regionale economie 2023. 2024.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. Groeiend naar een groene economie? Achtergrondrapportage bij de Materiaalmonitor. 11 december 2024.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. Hoe groot is de circulaire economie in Nederland?
- CE Delft. Inzetten op meer recycling: Een maatschappelijke kosten-batenanalyse. Mei 2013.
- ChangeInc. Black Bear Carbon gaat fabriek bouwen op chemiecomplex Chemelot. 17 maart 2021. https://www.change.inc/circulaire-economie/black-bear-carbon-gaat-fabriek-bouwen-op-chemiecomplex-chemelot-35841
- Circle Economy en Circulair Friesland. The circularity gap report Friesland. Mei 2025
- Circulair Materialen Plan. https://circulairmaterialenplan.nl/cmp/
- De Limburger. Zonder regels en taksen blijven de plasticrecyclers vechten tegen de bierkaai. 28 augustus 2025.
- De Limburger. Stacaravanhandel Reuvers in Leunen en plasticrecycler Fuenix Ecology II in Weert zijn failliet verklaard. 1 juli 2025.
- De Limburger. Miljoenen in rook opgegaan: provincie sluit zelfs stoppen met Limburgs Energiefonds niet langer uit. 27 september 2025.
- De Limburger. Black Bear haalt 5 miljoen extra op. 5 november 2018. https://www.limburger.nl/regio/nederweert/bandenrecycler-black-bear-haalt-5-miljoen-extra-op/21986366.html
- Draghi, M. The future of European competitiveness. 2024.

- Erasmus UPT. Waar vindt de circulaire economie plaats. https://erasmusupt.shinyapps.io/circulaire_economie_kaart/#section-specialisatie
- European Securities and Markets Authority. 'Do No Significant Harm' definitions and criteria across the EU Sustainable Finance framework.
- Geels, F. W. Technological transitions as evolutionary reconfiguration processes: a multi-level perspective and a case-study. 2002.
- Impact Institute. PAI in SFDR regelgeving uitgelegd. https://www.impactinstitute.com/nl/pai-in-sfdr-regelgeving-uitgelegd/
- Innovencio. Stiphout Plastics. https://innovencio.nl/portfolio/stiphout-plastics/
- Interprovinciaal Overleg. 'Bouwstenenvisie CE en VTH'. 2023.
- Invest-NL. Black Bear Carbon. 17 mei 2021. https://www.invest-nl.nl/nl/impact/ons-portfolio/black-bear-carbon
- Kostoka, O. Kocarev, L. A Novel ICT Framework for Sustainable Development Goals. 2019.
- Kupfer, Robert & Schilling, Levin & Spitzer, Sebastian & Zichner, Marco & Gude, Maik. Neutral lightweight engineering: a holistic approach towards sustainability driven engineering. Discover Sustainability. 2022.
- Limburgs Energie Fonds. Ondernemingsplan 3.0. 2019-2021. 15 april 2019.
- Limburgs Energie Fonds. Kwartaalrapportages 2020-2025.
- LIOF. Circulaire diervoeders van Nijsen maken het verschil in de voedselketen.
- LIOF. Koepelplan LSCF. 31 augustus 2021.
- LIOF Jaarverslagen LSCF BV 2022-2024.
- LIOF. LIOF jaarverslagen 2021-2024.
- LIOF. Wij maken Limburg toekomstbestending.
- LIOF. Meerjarenplan LIOF 2021-2025.
- LIOF. Toekomstrapportages LimburgToekomstbestendig 2021-2025
- LIOF. Jaarrapportages LimburgToerisme 2021-2024.
- LIOF. Eindrapportage Impuls Biocirculaire Economie Limburg. 2025.
- Malooly, L. Daphne T. R-Strategies for a Circular Economy. Circularise. 9 november 2023. https://www.circularise.com/blogs/r-strategies-for-a-circular-economy
- Nijsen. Over Nijsen. https://nijsen.co/nijsen/over-nijsen
- NRC. Bedrijven als IKEA, Bol, Strukton en Zeeman waarschuwen: overheid is te passief, de circulaire economie staat stil. 31 maart 2025.
- Polestar Capital Circular Debt Fund. Private Placement Memorandum. 16 december 2024.
- Polestar Capital Circular Debt Fund. Annual Impact Reports 2023 en 2024.
- Planbureau voor de Leefomgeving. Reflectie op de actualisatie van het NPCE. 10 oktober 2025.
- Planbureau voor de Leefomgeving. Integrale Circulaire Economie Rapportage 2025.
- Planbureau voor de Leefomgeving. Begrippenlijst ICER 2025.
- Planbureau voor de Leefomgeving. Ruimte voor circulaire economie. Verkenning van de ruimtelijke voorwaarden voor een circulaire economie, 2023.
- Planbureau voor de Leefomgeving. Integrale Circulaire Economie Rapportage 2023.
- Planbureau voor de Leefomgeving. Mogelijke doelen voor een circulaire economie. 2021.
- PricewaterhouseCoopers. Circulaire Foto. April 2020.
- Provincie Noord-Holland. Eerste provinciale circulaire economie rapportage (PCER-NH). Maart 2023.
- Rabobank. Position Paper Rabobank en de circulaire economie. 2017.
- Rebel. Evaluatie LEF 2020-2023. 2024.

- Rijksoverheid. Brief van de staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat. Grondstoffenvoorzieningszekerheid. 3 september 2025.
- Rijksoverheid. Grondstoffenakkoord. 24 januari 2017.
- Rijksoverheid. Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen. November 2022.
- Rijksoverheid. Nationaal Programma Circulaire Economie 2023 – 2030.
- Rijksoverheid. Nationaal Programma Circulaire Economie 2025.
- Rijksoverheid. Nationale omgevingsvisie. 2020.
- Rijksoverheid, IPO, Unie van Waterschappen, Vereniging van Nederlandse gemeenten. Krachtenbundeling Rijk-Regio voor de circulaire economie 2025-2026. 20 maart 2025.
- RIVM. Effect meten van circulair inkopen. 2020.
- Royal HaskoningDHV. Circulaire Activiteiten Decentrale Overheden. 18 juli 2022.
- ShiftLimburg. Nijsen's circular animal feeds make a difference in the food chain. 18 juli 2024
- Sociaal-Economische Raad. Werken aan een circulaire economie: geen tijd te verliezen. 2016.
- STEC Groep. Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg. 14 juni 2024.
- Verenigde Naties. The Sustainable Development Goals.
- Versnellingshuis Nederland Circulair!. Rode Draden Notitie 2025.
- Versnellingshuis Nederland Circulair!. Rode Draden Notitie 2024.
- Versnellingshuis Nederland Circulair!. Rode Draden Notitie 2023.
- Versnellingshuis Nederland Circulair!. Rode Draden Notitie 2022.
- Versnellingshuis Nederland Circulair!. Rode Draden Notitie 2021.
- Versnellingshuis Nederland Circulair!. Kenniskaart Circulaire Economie: Wat zijn de voordelen voor Nederland?. 2020.
- VML. Stiphout Plastics Montfort failliet, hoop op doorstart. 17 december 2024.
- VNCI. Black Bear Carbon failliet verklaard. 9 april 2025.
- WRR. Memo aan de programmacommissies 2025.
- Zuidelijke Rekenkamer. Voortgang energietransitie provincie Limburg. 2023.
- Zuidelijke Rekenkamer. Grip op investeringen. 2024.

Bijlage 4 Afkortingenlijst

BBL	Building Balance Limburg
BVP fund	Brightlands Venture Partner fund
CO2	Koolstofdioxide
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CMP	Circulair Materialen Plan
ECB	Europese Centrale Bank
EU	Europese Unie
FTE	Fulltime Equivalent
GS	Gedeputeerde Staten
GWW	Grond-, Weg- en Waterwerken
HVO100	Hydrotreated Vegetable Oil, hernieuwbare diesel
IBEL	Impuls Biocirculaire Economie Limburg
IPO	Interprovinciaal Overleg
JTF	Just Transition Fund
KPI	Key Performance Indicator
LEF	Limburgs Energie Fonds
LIOF	Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering
LISA-code	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LSCF	Limburg Startup Capital Fund
LVFF	Limburg Vroege Fase Fonds
MIT	MKB Innovatieondersteuning topsectoren
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en Investeren
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NPCE	Nationaal Programma Circulaire Economie
ODZL	Omgevingsdienst Zuid-Limburg
OP Zuid	Operationeel Programma Zuid-Nederland
PAI	Principal adverse impacts
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PCDF	Polestar Capital Circular Debt Fund
Pmd	Plastic, Metaal en Drankkartons
POVI	Provinciale Omgevingsvisie
PS	Provinciale Staten
PwC	Pricewatercoopers
R&D	Research & Development
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RWE	Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk
SBI-code	Standaard Bedrijfsindeling
SDE+	Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie
SDG	Sustainable Development Goal
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
SFL	Seed Fonds Limburg
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden

VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het het Regeringsbeleid

Technische vragen PvdD inzake Raakvlakken ZRK-rapport Circulaire Economie, POVI en het uitvoeringsplan Circulaire Economie

Circulaire Economie in de POVI

1. Er wordt gesteld dat de transitie naar circulaire economie mogelijk extra ruimte (aan bedrijventerreinen) zal vragen (P133) en dat er tot 2035 een ingeschatte extra ruimtebehoefte is van 900-1.000 hectare netto, o.a. doordat het aandeel van circulair georiënteerde bedrijvigheid zal groeien (P143) Waar zijn deze stellingen en omvang op gebaseerd? Waar voor een transitie naar circulaire economie de opbouw van circulaire bedrijvigheid toeneemt, zal immers gelijktijdig de lineaire bedrijvigheid af moeten bouwen waardoor er ruimte vrijkomt. Dus graag een onderbouwing.
2. Er wordt middels de Omgevingsverordening Limburg invulling gegeven aan 'bedrijventerreinen van Provinciaal Belang. Mogen deze bedrijventerreinen uitbreiden? Welke voorwaarden en eisen worden gesteld bij eventuele vergroting van dergelijke bedrijventerreinen? Zijn of worden allicht eisen gesteld aan de aard van de bedrijvigheid, Kan vergroting ten koste gaan van bestaande natuur (,anders dan Natura 2000 of NNL-gebieden)?
3. Er wordt gesteld dat het gebruik van binnenvaart en Limburgse binnenhavens wordt gestimuleerd, o.a. omdat ze een rol kunnen spelen bij de transitie naar een circulaire economie (P155). Onder andere bij het vervoeren van gevaarlijke stoffen (P158). Dit geeft een risico op toename van gevaarlijke stoffen in onze waterwegen, met mogelijke gevolgen voor waterkwaliteit en biodiversiteit in onze waterwegen. . Welke afwegingen, eisen en voorwaarden worden bij deze stimulering meegenomen?

ZRK rapport circulariteit

In het ZRK-rapport wordt gesteld dat Circulaire Economie geen synoniem is voor duurzaamheid en dat er aspecten van duurzaamheid bestaan die niet circulair zijn of zelfs met circulariteit botsen. Ook bestaat het risico dat circulariteit in de praktijk niet duurzaam uitpakt.

4. Op welke wijze wordt duurzaamheid, en dan met name het voorkomen van hoger energiegebruik en CO2-uitstoot en van schade aan waterkwaliteit, biodiversiteit en ecosystemen geborgd binnen de Limburgse transitie naar circulaire economie in de provincie Limburg?

   Duurzaamheid en circulariteit zijn inderdaad geen synoniemen. Duurzaamheid vergt een integrale afweging. In de circulaire transitie worden niet alle doelen tegelijkertijd gediend en soms zijn er ongewenste effecten zoals bijvoorbeeld een hoger energieverbruik. Dit betekent dat er sprake moet zijn van maatwerk.

5. We lezen dat er wordt gewerkt aan een duurzaamheidsmonitor, wanneer kunnen we deze verwachten, en welke bestaande concrete doelen en definities worden aan deze monitor gekoppeld?

   De Duurzaamheidsmonitor is gericht op de doelen die de provinciale organisatie zichzelf stelt in het Uitvoeringsplan Duurzaamheid 2024-2030. De doelen die aan deze monitor gekoppeld zijn hebben betrekking op het verduurzamen van de provinciale organisatie in het kader van CO_2-uitstoot, energieverbruik en circulariteit. Concreet wil de provincie in 2030:

- Een reductie van de CO_2-uitstoot van 50% ten opzichte van 2019
- Een jaarlijkse reductie van het energieverbruik van 1,9%
- Een reductie van gebruikte primaire grondstoffen van 50% ten opzichte van 2016

Naar verwachting is de monitor na de zomer gereed en de resultaten zullen worden meegenomen in de najaarsnota.

6. Er worden door de provincie diverse subsidies verleent ten behoeve van circulariteit. Wordt duurzaamheid (het voorkomen van hoger energiegebruik en CO2-uitstoot, van schade aan waterkwaliteit, biodiversiteit en ecosystemen) meegenomen als criterium binnen subsidieverlening op het gebied van circulaire economie? Zo ja, hoe, en zo nee, waarom niet? Duurzaamheid vergt een integrale afweging. In de circulaire transitie worden niet alle doelen tegelijkertijd gediend en soms zijn er ongewenste effecten zoals bijvoorbeeld een hoger energieverbruik. Dit betekent dat er sprake is van maatwerk en onderlinge afstemming door de verschillende beleidsclusters. Om een goede afweging te kunnen maken moeten subsidieaanvragers data aanleveren. De vraag aan ondernemers moet wel proportioneel zijn irt de subsidievraag en het te subsidiëren project.
   Naarmate de transitie vordert ontstaat er meer zicht op bijeffecten waardoor subsidiecriteria smarter kunnen worden gemaakt. Daarnaast verwachten we dat het dan gemakkelijker wordt voor ondernemers om data aan te leveren over effecten op waterkwaliteit, biodiversiteit ed. Vanuit dat perspectief wordt ook nadrukkelijk de aansluiting gemaakt met de
   (LOS-)gebiedsontwikkeling om teelten op de ‘juiste plaats’ te stimuleren.

Stand van zaken Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027

7. In het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027, wordt gesteld dat de provincie streeft naar 3 a 5 voorbeeldprojecten van circulaire en biobased woning- en wegenbouw. Hoe staat het hiermee? Is deze ambitie behaald? Welke voorbeeldprojecten zijn gestart en/of afgerond. Wat zijn belangrijke voorwaarden geweest voor het succes? Als geen of minder voorbeeldprojecten zijn opgestart, waarom niet?

   In het kader van de ambitie zijn inmiddels drie voorbeeldprojecten opgestart en/of afgerond: GTB Lab en diverse projecten onder IBEL behoren hiertoe. Niet alle projecten zijn reeds afgerond; sommige bevinden zich nog in de uitvoerings- of evaluatiefase. Succesfactoren zijn o.a. eigen provinciale regie, financiering, en betrokkenheid van Ketenpartijen.

   Voorbeelden zijn o.a. het European Laboratory for green transformable building (GTB lab) in Heerlen. Impulsprogramma Biocirculaire Economie Limburg (IBEL), en het optreden van Provincie Limburg op als ‘eerste klant’ (launching customer) via onze eigen inkoop o.a. in de grond-, weg en waterbouw. Bij vrijwel alle GWW projecten worden circulaire eisen opgenomen waardoor innovatie en circulariteit binnen de leveranciersketen wordt bevorderd.

Succesfactoren zijn o.a. provinciale regie (provinciale wegen), financiering en betrokkenheid ketenpartijen.

8. Per voorbeeldproject zouden wij graag een korte beschrijving van het beoogde resultaat en afbakening willen ontvangen.

   - Impulsprogramma Biocirculaire Economie Limburg (IBEL): IBEL richt zich op het stimuleren van hoogwaardige verwaarding van groene grondstoffen en biomassa(rest)stromen door ondernemers en het realiseren van maatschappelijke opgaven op het gebied van klimaat, grondstoffen, stikstof en biodiversiteit. In dit programma zijn onder meer 3 ondernemersplatforms ondersteund en vier kansrijke businesscases ondersteund te weten: Kekkila-BVB (vezels voor veenvervanging), Hoex Hemp Houses (biobased isolatiemateriaal voor de bouw), Insect Engineers (teeltsystemen insectenteelt op basis van substraten) en My-Pro (bioreactor voor productie eiwitten). Na evaluatie van IBEL is besloten de inzet specifieker te vervolgen met nadrukkelijker accent op biobased bouwconcepten door keten- en vraaggestuurde samenwerking (coalition of the willing) en ketenontwikkeling (business cases). De Stichting Building Balance Limburg bestrijkt de gehele keten van de woonopgaven (met de gemeenten en Wooncoöperaties als belangrijke partner), verwerkers en producenten van grondstoffen.

   - Limburg als launching customer in GWW: In provinciale GWW projecten worden circulaire eisen opgenomen waardoor innovatie en circulariteit binnen de leveranciersketen wordt bevorderd.

   - GTB lab Heerlen: GTB lab Heerlen is een uniek Europees laboratorium en een proeftuin voor circulair bouwen. Het project introduceert een systemische verschuiving in de bouwsector door gebouwen te ontwerpen met materialen die bij herbestemming of aanpassing opnieuw kunnen worden gebruikt. Hierbij geldt de filosofie dat afval een ontwerpfout is. GTB lab realiseert duurzame, aanpasbare bouwsystemen waarin wetenschappelijke kennis direct wordt toegepast in zowel nieuwe als bestaande gebouwen. Het lab draagt open source bij aan de verdere ontwikkeling van kennis en expertise binnen circulair bouwen en fungeert als inspiratiepunt voor professionals en stakeholders in de bouwsector.

9. Op welke wijze draagt de provincie Limburg bij aan de transitie naar het verbouwen van vezelteeltgewassen die gebruikt kunnen worden binnen de Limburgse bouw en renovatie(opgave)? Graag een beschrijving van acties en behaalde successen op het gebied van biobased bouwmaterialen.

   Met een subsidie aan Stichting Building Balance Limburg voor de uitvoering van haar werkplan wordt hieraan bijgedragen vanuit een stimulerende en organiserende rol (zie ook antwoord op vraag 8).

Stichting Building Balance Limburg (BBL) werkt, als onderdeel van de nationale woonopgave en gelieerd aan het landelijk initiatief Nationale Aanpak Biobased Bouwen(NABB), aan de
ontwikkeling en implementatie in Limburg. Landelijk is voor NABB t/m 2027 € 200 mln. beschikbaar.
BBL heeft een werkplan t/m 2028 opgesteld. BBL werkt aan een vraaggerichte ketenontwikkeling samen met de relevante partijen zoals de agrarische sector (via de Platforms Nieuwe Teelten en
Tuinbouwreststromen), loonwerkers, verwerkende en bouwmaterialenindustrie, bouwbedrijven en woningbouwverenigingen etc. Hiervoor worden diverse relevante netwerken en instrumenten benut (regio, rijk e.a.). Men hanteert de slogan “Van Land tot pand” en werkt aan biobased bouwmaterialen (bijvoorbeeld isolatiemateriaal, plaatmateriaal, panelen e.d.) en vooral aan het articuleren van marktvragen naar businessconcepten. Zo worden Limburgse bedrijven gestimuleerd gebruik te maken van andere grondstoffenstromen en na te denken over innovatieve circulaire oplossingen.

provincie
Limburg

Provinciale Staten

Clustercode	EI	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00914541	**Maastricht**	5 mei 2026
Bijlage(n)	-	**Verzonden**	6 mei 2026

Onderwerp
Mededeling portefeuillehouder inzake overnemen aanbevelingen Rapport circulaire economie van de Zuidelijke Rekenkamer

Geachte Staten,

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van het rapport Circulaire Economie Limburg van de Zuidelijke Rekenkamer. In deze brief geven wij onze duiding van de aanbevelingen zoals opgenomen in dit rapport en daarmee geven we uitvoering aan de toezegging 9832. Deze duiding is ook al in een eerder stadium gedeeld met de Zuidelijke Rekenkamer.

De rekenkamer geeft Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten op grond van het onderzoek drie bestuurlijke hoofdpunten mee. Deze drie punten zijn uitgewerkt in een aantal conclusies en aanbevelingen. Wij herkennen deze bestuurlijke hoofdpunten en zien ze als een aanmoediging om de ingezette koers voort te zetten en de provinciale rol binnen de circulaire economie verder te versterken. Wij nemen de gedane aanbevelingen over en plaatsen daarbij de volgende kanttekeningen en duidingen.

De rekenkamer geeft aan dat de overgang naar een circulaire economie inzet vraagt van diverse strategieën en instrumenten om verschillende doelen te bereiken en belemmeringen weg te nemen. Wij waarderen dat de rekenkamer deze complexiteit onderkent. Een systeemverandering is noodzakelijk om de huidige lineaire werkwijze te doorbreken, waarbij een belangrijk deel van de belemmeringen buiten de directe invloedssfeer van de provincie ligt. Desondanks nemen wij waar mogelijk een actieve rol. Wij onderschrijven tevens dat de circulaire economie, zowel in Limburg als in Nederland en Europa, zich nog in een beginfase bevindt.

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

Circulaire economie aan het begin van de transitie

De rekenkamer beveelt een lerende aanpak aan. Wij geven hier als volgt invulling aan.

1. Wij zetten onder andere in IPO-verband in op de verdere ontwikkeling van monitoring van de regionale circulaire economie. De monitoring van deze systeemtransitie is relatief onontgonnen terrein en ontwikkelt zich op gemeentelijk, provinciaal en nationaal niveau. Data en methodieken worden gedeeld en stapsgewijs verbeterd. Wij blijven openstaan voor suggesties van de rekenkamer op dit punt.
   Daarnaast blijven wij Provinciale Staten periodiek informeren over de voortgang van de circulaire economie in Limburg, op basis van de meest recente inzichten. Daarbij zullen wij expliciet aandacht besteden aan de kanttekeningen die bij deze informatie horen. Conform toezegging 9830 en 9831 zal de eerstvolgende voortgangsrapportage einde Q2 naar uw Staten worden gestuurd.

2. Ook via het Europese project Circular Economy Limburg 4 LIFE Ready for a circular Future (CEL4LIFE) (2026-2031) ontwikkelen wij samen met Limburgse partners kennis over circulaire economie en monitoring op regionaal niveau. Dit project fungeert ook als stimulans voor samenwerking tussen provincie, kennisinstellingen, gemeenten en bedrijfsleven, en als middel om succesvolle voorbeelden zichtbaar te maken. Daarmee benutten wij kansen om circulariteit in Limburg verder te verankeren en uit te dragen, zowel nationaal als Europees. Uw Staten is over het project CEL4LIFE geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder in augustus 2025 [1].

3. Daarnaast blijven wij deelnemen aan de “Krachtenbundeling Rijk-Regio voor de circulaire economie”, waarin collectief leren centraal staat. Naar verwachting worden eind 2026 op een zestal thema's concrete voorstellen gepresenteerd over hoe gemeente, provincies, waterschappen en het Rijk elkaar kunnen versterken in de versnelling van de transitie. Ook dragen wij in IPO-verband bij aan het Kennisplatform Circulaw.

Keuzes maken en doelen stellen

1. Wij herkennen ons niet volledig in de stelling dat circulaire economie als doel op zichzelf wordt gepresenteerd. Naar ons oordeel maakt het onderdeel uit van een bredere strategie, zoals vastgelegd in het beleidskader “Werken aan een Toekomstbestendige economie”.
   Het eerste overkoepelende procesdoel richt zich op de reductie van het gebruik van primaire grondstoffen met 50%, in lijn met de nationale ambitie, en draagt daarmee bij aan de maatschappelijke doelstelling van grondstoffenautonomie. De overige doelen zijn gekoppeld aan bredere maatschappelijke opgaven, zoals het versterken van de Limburgse bedrijvigheid en innovatiekracht, onder meer door het wegnemen van juridische, ruimtelijke en financiële belemmeringen en het bevorderen van samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid.

2. Tegelijkertijd constateren wij, in lijn met het rapport van de rekenkamer, dat de samenhang tussen doelen en indicatoren nadere duiding behoeft. Indicatoren zoals toegevoegde waarde, arbeidsvolume en milieu-impact worden weliswaar gemeten en gerapporteerd aan Provinciale Staten, maar kennen een vertraging van twee jaar en geven slechts een globale richting.

[1] https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/4b68caf7-1ed8-4ec6-9aa4-c34aaf0019ca

Wij onderkennen dat de impact van onze inspanningen niet altijd nauwkeurig meetbaar is, mede door het ontbreken van geschikte meetmethoden.

3. De aanbeveling om doelen, resultaten en meetkaders concreter uit te werken nemen wij ter harte. Wij geven hier onder meer invulling aan door het breder inzetten van de Milieu Kosten Indicator (MKI) bij grote provinciale infrastructurele projecten. Wij duiden deze aanbeveling nadrukkelijk niet als een oproep tot een wezenlijke koerswijziging in beleid of instrumentarium. Circulaire economie maakt reeds onderdeel uit van een bredere strategie en wordt ook als zodanig toegepast in de inzet van fondsen en andere instrumenten. Het aanscherpen richt zich met name op communicatie en verantwoording, zodat dit voor Provinciale Staten helder en consistent inzichtelijk is.

Instrumenten en impactmonitoring

1. Provinciale instrumenten zoals fondsen en subsidies zijn niet exclusief gericht op circulaire economie, maar dragen bij aan meerdere maatschappelijke doelen. Een te specifieke of thematische inrichting van deze instrumenten kan een doelmatige inzet belemmeren. Fondsen zijn juist ontworpen om flexibel te kunnen inspelen op verschillende transities, zoals energie, circulariteit en innovatie. Een monofunctionele inrichting kan leiden tot suboptimale investeringsbeslissingen en verminderde effectiviteit.
   Het is op dit moment lastig om de opbrengsten van de circulaire transitie op systeemniveau eenduidig te meten, mede gezien de beginfase van de monitoring. Dit geldt met name voor het aggregeren en toerekenen van effecten op provinciaal niveau. Daarbij moet onderscheid worden gemaakt tussen impact op project- en portefeuilleniveau, waarop fondsen sturen, en systeemimpact op provinciaal niveau, die zich niet één-op-één laat toerekenen aan individuele investeringen.
   Deze constatering doet geen afbreuk aan de wijze waarop binnen provinciale fondsen impact wordt bepaald. Fondsen zoals het Limburgs Energie Fonds (LEF) en het Participatiefonds Circulaire en Duurzame Financiering (PCDF) hanteren een gestructureerd impactkader bij investeringsbeslissingen en verantwoording, aansluitend bij de systematiek van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Impact wordt vastgesteld op project- en portefeuilleniveau, onder meer op het gebied van energie, CO_2-reductie en, waar relevant, circulariteit.

   Waar fondsen werken met gestandaardiseerde en toetsbare indicatoren, bevindt de monitoring van samenhangende effecten op provinciaal niveau zich nog in ontwikkeling. De ervaringen en data uit fondsen dragen bij aan het lerende proces om deze bredere monitoring verder te verbeteren.
   Bij het inzichtelijk maken van de bijdrage van investeringen aan de circulaire economie plaatsen wij de kanttekening dat de inspanning voor meten en monitoren in verhouding moet staan tot de opbrengst. Deze inspanning mag niet disproportioneel zijn voor initiatiefnemers. Zwaardere eisen aan monitoring leiden tot hogere kosten, zowel in termen van organisatie als onderzoek. Een zorgvuldige kosten-batenafweging is daarom noodzakelijk.

2. GS erkent het belang van circulair inkopen, met een sterke focus op sectoren zoals grond-, weg- en waterbouw (GWW) en facilitaire inkoop, waar reeds aanzienlijke stappen zijn gezet. Het amendement 186 Berghorst c.s. “ambitieus en duurzaam bouwen” uit 2024 heeft hierbij een extra impuls gegeven. Tegelijkertijd vraagt de beleidsambitie verdere uitwerking en verankering in duidelijke kaders en financiële voorwaarden.

Het nog op te stellen actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) zien wij als vertrekpunt om circulaire doelstellingen verder te versterken in beleid, richtlijnen en interne procedures. Bewustwording en kennisdeling spelen hierin een belangrijke rol. Daarnaast onderzoeken wij of het huidige systeem voor monitoring van Social Return on Investment kan worden benut voor circulaire economie.

3. Op het gebied van ruimtelijk beleid en vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) werken wij aan verdere integratie van circulariteit. In het ruimtelijk beleid krijgt dit vorm via de omgevingsvisie (POVI) en omgevingsverordening (OVL). Daarbij zijn bedrijventerreinen aangewezen die vanwege hun milieuruimte van belang zijn voor de circulaire economie. De inzet van grondbeleid is maatwerk, waarbij gerichte aankoop mogelijkheden biedt om locaties voor circulariteit te reserveren.

4. Ten aanzien van het VTH-beleid erkennen wij dat de uitvoering van de IPO-bouwstenenvisie voor circulaire economie nog niet op het landelijk beoogde niveau ligt. Via de opdracht afval en circulaire economie aan de Omgevingsdienst Zuid-Limburg brengen wij in 2026, conform IPO-afspraken, de impact hiervan op onze VTH-taken in beeld. Op basis daarvan en landelijke ontwikkelingen geven wij via de provinciale opdracht een structureel vervolg aan deze inzet.

Tot slot constateren wij, in lijn met het rapport, dat de provincie breed inzet op circulaire economie en haar rol actief invult. Ook Limburgse gemeenten zijn via diverse samenwerkingsverbanden betrokken. Wij beschouwen de circulaire transitie nadrukkelijk als een gezamenlijke verantwoordelijkheid en blijven inzetten op samenwerking met kennispartners, bedrijfsleven en gemeenten.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

Stephan Satijn

Stemresultaat

Limburgs Parlement

Overzicht van de stemming

Vergadering: Statenvergadering

Naam agenda: 8.1

Onderwerp: P-26-001

Beschrijving: P-26-001 Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg, 26-03-2026 (PS DOC-00905040)

Geopend: 2026-05-08 10:52:07

Gesloten: 2026-05-08 10:52:24

Stem resultaten in totalen

Aanwezigen: 45

Stemronde

Voor:	43
Tegen:	0
Totaal stemmen:	43
Niet gestemd:	2

Individuale resultaten van deelnemers:

Naam deelnemer	Partij	Antwoord
Heidi van der Pol	BBB	Voor
Duncan Zeedzen	BBB	Voor
Guus Queisen	BBB	Voor
René Franssen	BBB	Voor
John Huizing	BBB	Voor
Diederik Nijenhuis	BBB	Voor
Annetje Schoolmeesters	BBB	Voor
Christian van Bommel	BBB	Voor
Frank Hoks	PVV	Voor
Charline Jiménez-Hastenrath	PVV	Voor

Lei Hermans	PVV	Voor
Mart Bosch	PVV	Voor
Roel van Bijnen	PVV	Voor
Jacques Michél Bloi	VVD	Voor
Jeroen Hendrikx	VVD	Voor
Sabine Koopman	VVD	Voor
Sjoerd Maillé	VVD	Voor
Herman Nijskens	VVD	Voor
Marcel Hanegraaff	CDA	Voor
Angely Waajen-Crins	CDA	Voor
Marlou Absil	CDA	Voor
Mirjam Depondt-Olivers	CDA	Voor
Eric Sol	GroenLinks	Voor
Thea Jetten	GroenLinks	Voor
Kathleen Mertens	GroenLinks	Voor
Mark Mülders	GroenLinks	Voor
Lisa Wolters	PvdA	Voor
Lianne Schuuring	PvdA	Voor
Aleida Berghorst	PvdA	Voor
Cynthia Smeets	SP	Voor
Laila Kuiper	SP	Voor
Jorge Wolters-Gregório	SP	Voor
Leon Vaessen	D66	Voor
Mathijs Stocks	D66	Voor
Anne Wesseling	D66	Voor
Raimond Franssen	LOKAAL-LIMBURG	Voor
Dré Peters	LOKAAL-LIMBURG	Voor
Roy Blijlevens	JA21	Voor
Philippe Schyns	JA21	Voor
Ina Boven	Partij voor de Dieren	Voor
Ruby Driessen	Forum voor Democratie	Voor
Anne-Marie Fischer-Otten	50PLUS	Voor
Chrétien Wetemans	oos limburg	Voor

provincie Limburg | Limburgs Parlement

BESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: P-26-001

Onderwerp: Statenvoorstel van de commissie Economie en Samenleving naar aanleiding van het ZRK-rapport inzake Circulaire Economie Limburg

Provinciale Staten van Limburg;
gezien het voorstel van de commissie Economie en Samenleving van 10 april 2026

besluiten:

1. De aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) aan Provinciale Staten inzake het betrekken van de conclusies en bevindingen van het rapport bij de beleidskeuzes die belangrijk zijn voor circulaire economie over te nemen;
2. Gedeputeerde Staten te verzoeken de aanbevelingen die aan hen zijn gericht over te nemen en Provinciale Staten te informeren over de planning en voortgang hiervan.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 8 mei 2026.

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

provincie
Limburg

Provinciale Staten

Clustercode	PP	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00898268	**Maastricht**	17 maart 2026
Bijlage(n)	1	**Verzonden**	26 maart 2026

Onderwerp
G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre

Geachte Staten,

Hierbij bieden wij u het Statenvoorstel inzake het Einstein Telescope Low Frequency Centre (ET-LFC) aan. Dit ter behandeling in de vergadering van de Statencommissie Economie en Samenleving van 10 april 2026 en in de Provinciale Statenvergadering van 8 mei 2026.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

provincie
Limburg

Statenvoorstel

Programma's en Projecten

Onderwerp	Einstein Telescope Low Frequency Center
G-nummer	G-26-007

Onderwerp

Statenvoorstel Einstein Telescope Low Frequency Center.

Samenvatting

Mede in relatie tot het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie', motie 3135 Einstein Telescope in Limburg: kansen benutten voor innovatie en motie 3236 Limburg voor de Einstein Telescope hebben GS een voorstel uitgewerkt voor de doorontwikkeling van de ETpathfinder tot Europees R&D centrum: het ET Low Frequency Center (ET-LFC).

Dit ET-LFC zet een volgende stap in de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen rondom de Einstein Telescope. ET-LFC gaat zich richten op het ontwikkelen en testen van de noodzakelijke sleuteltechnologieën die nodig zijn om de Einstein Telescope te kunnen realiseren. Het ET-LFC zal deze technologieën op ware grootte kunnen testen en heeft daarin een unieke internationale positie. Met de Europese partners van het Einstein Telescope-project worden afspraken gemaakt over de vestiging van dit wetenschappelijke centrum in Maastricht, ongeacht waar straks de Einstein Telescope gerealiseerd gaat worden. Het ET-LFC blijft dus van waarde en is in dat opzicht een 'no-regret'-investering.

De doorontwikkeling richting ET-LFC is een belangrijke stap om de positie van Limburg en de omliggende grensregio te versterken binnen het project Einstein Telescope. Dit GS-voorstel is opgezet zodat de UM nog voor de zomer kan beginnen met de noodzakelijke voorbereidingen van dit internationale wetenschaps- en R&D-centrum.

Het ET-LFC is expliciet opgenomen in het coalitieakkoord van het recent aangetreden kabinet. Gedeputeerde Staten willen een voorinvestering doen van € 4 miljoen, zodat ook het Rijk en andere partners versneld hun investeringsbesluiten nemen. Deze bijdrage is bedoeld om nu een eerste grote stap te zetten in de ontwikkeling van het ET-LFC, en binnen het bredere kader van de ontwikkeling van de Einstein Telescope.

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

Door nu in het centrum te investeren, kan het centrum snel operationeel zijn, waardoor uiteindelijk ook kosten worden bespaard voor de verdere ontwikkeling van de Einstein Telescope. Bovendien zal voortvarende realisatie van het ET-LFC een positieve invloed hebben op het bidbook en de selectieprocedure ten gunste van de kandidatuur van onze grensregio. Een uitgewerkte bijlage voorziet in voorliggend Statenvoorstel. Daarnaast liggen er twee inhoudelijke documenten, van de UM en Nikhef, aangaande de toekomstplannen van de doorontwikkeling van de ETpathfinder. geheim ter inzage, op grond van artikel 84 en 85, tweede lid, Provinciewet (PW).
Bij uw Griffie is deze informatie voor uw Staten ter inzage gelegd, en wel vanaf vrijdag 27 maart 2026 tot en met vrijdag 10 april 2026. Op de inzage door de leden van uw Staten is de procedure zoals beschreven in de brief aan uw Staten verzonden op 28 maart 2023 van toepassing. De verplichting tot geheimhouding wordt opgelegd omdat er sprake is van informatie die onder een of meerdere uitzonderingsgronden van de Wet open overheid (Woo) valt. Meer specifiek gaat het hier om informatie die inzicht geeft in bedrijfs- en fabricagegegevens, die vertrouwelijk aan ons zijn medegedeeld (5.1, eerste lid, sub c, Woo). De verplichting tot geheimhouding duurt voort totdat uw Staten deze opheffen.

Voorstel

1. Een bedrag van € 4 miljoen wordt beschikbaar gesteld vanuit het begrotingsresultaat 2026, waarvan de middelen als volgt gefaseerd worden ingezet vanuit de egalisatiereserve meerjarige projectsubsidies:
    a) € 1.541.700 in 2026;
    b) € 1.820.000 in 2027;
    c) € 638.000 in 2028;

    Deze middelen worden in de vorm van een incidentele subsidie toegekend aan de Universiteit Maastricht ten behoeve van het ontwerpen en ontwikkelen van het Einstein Telescope Low Frequency Center (ET-LFC).
2. De 8ste begrotingswijziging 2026 vaststellen.

Aanleiding en bestuurlijke context

Het project Einstein Telescope zit in de afronding van de haalbaarheidsfase. Op basis van de huidige planning dient eind 2026 het bidbook te worden ingediend en zou medio 2027 de locatie moeten worden toegewezen. In alle scenario’s zal onze grensregio een partner zijn en blijven binnen de Einstein Telescope Organisatie. Daarbij gaat het zowel om de wetenschappelijke samenwerking als om de ontwikkeling van de techniek van de ET. Ook als de Einstein Telescope onverhoopt uiteindelijk elders zou worden gerealiseerd.

Met voorliggend Statenvoorstel versterken we de wetenschappelijke en R&D-positie van de Provincie Limburg en de omliggende grensregio binnen het Europese Einstein Telescope project.

Door nu deze provinciale investering te doen, en daarmee bij te dragen aan voortvarende realisatie van het ET-LFC, versterkt de regio ook de uitgangspositie voor een sterk bidbook en de positie in de selectieprocedure.

De voorstellen inzake het ET-LFC zijn zogenaamde ‘no-regret’-maatregelen, omdat het ET-LFC een blijvend instituut is ten dienste van de ET, ongeacht de locatie waar de Einstein Telescope uiteindelijk zal worden gevestigd. Het versterkt de wetenschappelijke positie van Universiteit Maastricht en is een volgende stap in de ontwikkeling van het hoogtechnologische ecosysteem van Europese wetenschappelijke instituten en de samenwerking met de hightech industrie rondom de ETpathfinder en straks rond ET-LFC. Deze volgende stap op de ETpathfinder is niet voor niets expliciet opgenomen in het coalitieakkoord van het recent aangetreden kabinet.

De Provincie is voornemens om, indien Provinciale Staten de middelen hiervoor vrijmaken, een incidentele subsidie aan de UM te verlenen zodat gestart kan worden met de technische voorbereiding van het ET-LFC. In deze fase wordt een gespecialiseerd engineering- en ontwerpteam geworven door UM dat de komende twee jaar aan de slag gaat. Dit engineeringsteam zal de ontwerpstudie van de ET-LFC uitvoeren en tegelijkertijd de nodige technologische tests op de ETpathfinder uitvoeren gedurende de gehele looptijd van het project. Het voordeel van het behouden van deze expertise gedurende de hele periode is dat de technologische status van ETpathfinder-componenten wordt verbeterd. De provinciale bijdrage zal als hefboom werken richting het Rijk en andere partners om ook hun benodigde investeringsbesluiten voortvarend te nemen.

De komst van de Einstein Telescope en het ET-LFC als onderdeel daarvan, is een strategisch project om het wetenschappelijke en economische ecosysteem in onze grensregio te versterken. De Provincie Limburg is één van de vijf Nederlandse partners in de Einstein Telescope. Zij heeft eerder al € 6 mln. aan cofinanciering geïnvesteerd in diverse Interreg projecten, waaronder ETpathfinder. Daarnaast heeft zij € 10 mln. geïnvesteerd in de huidige haalbaarheidsfase, waaronder de exploitatie van het projectbureau dat de haalbaarheidsstudies uitvoert, in onderwijs, in wetenschappelijk leiderschap en in de aanstelling van de CEO ET-NL.

Provinciale Staten hebben een actieve houding ten opzichte van dit project. Zo is op 1 november 2024 motie 3135 (Hanegraaff) aangenomen, waarin wordt opgeroepen de kansen voor een Einstein Telescope in Limburg verder te onderzoeken en deze optimaal te benutten. Op 7 november 2025 is motie 3236 (Jenneskens) aangenomen, die zich richt op het versterken van de propositie ET, de R&D-faciliteiten en sleuteltechnologieën door een fonds uit te werken met een beoogde omvang van ten minste € 10 mln. Daarnaast heeft een afvaardiging van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten in november 2025 een werkbezoek gebracht aan CERN. Dit om een goed beeld te krijgen van de regionale impact van een big science organisatie.

Tijdens dit werkbezoek hebben de deelnemers een goed beeld gekregen van de wetenschappelijke, economische en sociale impact die een dergelijk instituut op een regio teweeg kan brengen. De deelnemers vanuit GS en PS hebben dit werkbezoek als zeer nuttig en positief ervaren.

Het nu voorliggende Statenvoorstel geeft in belangrijke mate invulling aan deze moties. Het ET-LFC wordt de komende decennia een belangrijk test- en ontwikkelcentrum voor de sleuteltechnologieën van laagfrequente zwaartekrachtgolvendetectie. Het ET-LFC omvat een uitbreiding van de bestaande ETpathfinder. Er wordt een nieuwe ruimte aangebouwd waarin een testopstelling wordt geïnstalleerd die de toekomstige technieken op ware grootte kan testen. De provinciale bijdrage die in dit voorliggende Statenvoorstel wordt voorgesteld, stelt de UM in staat om te beginnen met de ontwerpfase van deze uitbreiding. Hiermee ontstaat een topinstituut dat zich richt op de samenwerking tussen (fundamentele) wetenschap en het top technologisch bedrijfsleven. De ontwikkelde technologieën zullen ook hun toepassingen naar andere marktsegmenten vinden waarmee het economische ecosysteem een belangrijke impuls krijgt, ook buiten de directe context van de Einstein Telescope. De innovaties die nodig zijn voor de bouw van de Einstein Telescope vergen forse inspanningen op het gebied van onderzoek. Dat daagt onze hightechbedrijven uit om te vernieuwen en levert oplossingen op die ook buiten de Einstein Telescope inzetbaar zijn. Zo versterken bedrijven hun eigen concurrentiepositie én ontstaan er nieuwe markten.

Er is een uitgewerkte bijlage aan dit Statenvoorstel toegevoegd, waarin bovenstaand in detail uiteen wordt gezet.

Bevoegdheid

- Provinciale Staten zijn kaderstellend vanuit hun bevoegdheid om de begroting vast te stellen en vanuit hun rol binnen de P&C cyclus.

Beoogd resultaat

Het starten met de doorontwikkeling van de ETpathfinder tot het ET Low Frequency Center (ET-LFC), waarmee een topinstituut ontstaat dat zich richt op de samenwerking tussen (fundamentele) wetenschap en het hoogtechnologisch bedrijfsleven. Nog voor de zomer zal de UM beginnen met de ontwerpstudie die zal leiden tot de ontwikkeling en bouw van dit internationale wetenschaps- en R&D centrum, met uitstralingseffecten tot buiten de directe context van de Einstein Telescope.

Argumenten

Bij beslispunt 1 van het voorstel:

1.1 *Momentum*

Met de aankomende afronding van het bidbook Einstein Telescope en besluitvorming medio 2027 is nu het moment om volgende stappen te zetten en te anticiperen op de komst van de Einstein Telescope. Dit versterkt de inhoud van ons bidbook en indirect de positie van onze regio in de selectieprocedure.

1.2 Geeft mede invulling van door PS aangenomen moties

Met dit voorstel wordt mede invulling gegeven aan de doelen uit de moties 3135 en 3236 door innovatie, wetenschap en R&D gerelateerd aan de sleuteltechnologieën van de Einstein Telescope te versterken.

1.3 Versnelling en hefboom richting andere partners

Door als Provincie deze voorinvestering te doen, versnellen we het proces en stimuleren we het Rijk en andere partners om ook investeringsbeslissingen te nemen.

1.4 Anticipeert op investeringen vanuit het Nationaal regeerakkoord

Het Rijk heeft de doorontwikkeling van de ETpathfinder opgenomen in het regeerakkoord, dat schept vertrouwen om aanvullend met het Rijk afspraken te maken over hun financiële aandeel in de ontwikkeling en realisatie ervan.

1.5 Brengt bedrijfsleven vanuit de grensregio in positie

Het ET-LFC zal bedrijfsleven vanuit Nederland, België en Duitsland een sterkere uitgangspositie geven op de noodzakelijke sleuteltechnologieën van de Einstein Telescope. De opschaling van de infrastructuur zal ook leiden tot een doorontwikkeling van de samenwerking met industriepartners uit de grensregio via diverse innovatieprojecten zoals dat ook voor de ETpathfinder reeds is gebleken. Daarmee versterkt de concurrentiepositie van bedrijven en het verdienvermogen van de grensregio.

1.6 Versnelling bespaart

Het zo snel mogelijk operationeel hebben van het ET-LFC versnelt het bouw- en ontwikkelproces van de Einstein Telescope (kortere ontwikkeltijd techniek) waardoor kosten gereduceerd worden. Gelet op de omvang van de investeringen kan dat om aanzienlijke bedragen gaan.

1.7 Versterkt kandidatuur Einstein Telescope vanuit onze grensregio

Deze investering versterkt de Euregionale kandidatuur en samenwerking voor de Einstein Telescope en de besluitvorming inzake de locatie door de Europese partners. Het versterkt de uitgangspositie om de Euregio te presenteren als top technologieregio waar fundamentele en toegepaste wetenschappen samenwerken aan de grote en complexe opgaven van de toekomst.

De 8ste begrotingswijziging 2026 vaststellen

Dit voorstel valt binnen het beleidskader en programma 3 Werken aan een toekomstige economie. De financiële consequenties worden verwerkt in de programmabegroting 2026 door middel van de 8ste begrotingswijziging 2026. De kosten voor de technische en ontwerpstudies van ET-LFC bedragen € 4 mln. Het betreft een meerjarige projectsubsidie over de periode 2026-2028. De liquiditeitsprognose hierbij is € 1.541.700 (2026), € 1.820.000 (2026) en € 638.300 (2028).

Risico's en kanttekeningen

Bij het beslispunt 1 van het voorstel:

1.1 *Het voorstel gaat over een financiering bedoeld voor de ontwerpfase van het ET-LFC. Over financiering door andere partners voor de vervolgfase moeten nog afspraken worden vastgelegd.*
Het is belangrijk om ook andere partners voor de volgende (bouw)fase te binden aan het project. Om de kandidatuur kracht bij te zetten willen we dat (ruim) voor het locatiebesluit valt, vastgelegd hebben.

1.2 *Indien de ET hier niet komt, is de impact op kostenbesparing voor onze regio kleiner.*
Mocht tijdens de ontwikkelfase het besluit vallen de ET elders te bouwen, dan is het effect dat kosten worden bespaard voor onze regio kleiner. Daar staat tegenover dat het (technische) bedrijfsleven in onze regio een dusdanige voorsprong heeft dat zij ook bij een keuze op een andere regio een grote kans maken daar te kunnen profiteren van de bouw van de ET.

1.3 *Het is belangrijk om de andere partners hierin te betrekken.*
Limburg en Nederland lopen vaak voorop als het gaat om de ET. Aandachtspunt is dat we snel een breed draagvlak krijgen, waarbij we ook de samenwerking in relatie tot het ET-LFC met de wetenschappelijke en technologische instituten in de andere twee landen betrekken.

Financiën

De programmareserve Economie biedt geen budgettaire ruimte en de programmareserve onvoorzien kan evenmin voor de voorliggende initiatieven worden ingezet. Omdat niet voldaan wordt aan de voorwaarden voor inzet van de begrotingspost onvoorzien, wordt voorgesteld om voorliggende initiatieven budgettair te dekken uit het begrotingsresultaat 2026.

De kosten voor de technische en ontwerpstudies van ET-LFC bedragen € 4 mln. en hebben een looptijd van twee jaar. Provinciale Staten worden gevraagd de middelen hiervoor beschikbaar te stellen uit het begrotingsresultaat 2026.

Fiscale aspecten
Alvorens de subsidiebeschikking aan GS ter besluitvorming wordt voorgelegd, dient vanuit fiscaal optiek getoetst te worden of er al dan niet sprake is van een btw-belaste bijdrage. Indien blijkt dat sprake is van kostprijsverhogende btw dient deze uit het projectbudget te worden gedekt.

Communicatie

Voorafgaand aan de besluitvorming zullen wij de Nederlandse en euregionale partners informeren dat wij voornemens zijn om deze besluiten te nemen. Na besluitvorming zal actief de pers geïnformeerd worden via de gebruikelijke kanalen. Daarbij wordt afgestemd met de communicatiemedewerkers van de andere partners.

Vervolg

Bij een akkoord van Provinciale Staten zullen de middelen bestemd voor de UM direct toegekend worden (Beschikking / GS brief d.d. 11 mei 2026).

Bijlage(n)

- De bijlage: *Voorstel Investeringsbijdrage Einstein Telescope Low Frequency Center, fase 1 ontwerpstudie*
- De 8ste begrotingswijziging 2026

ONTWERPBESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: G- 26-007

Onderwerp: Einstein Telescope Low Frequency Center (ET-LFC)

Provinciale Staten van Limburg;
gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van 17 maart 2026
besluiten:

1. Een bedrag van € 4 miljoen wordt beschikbaar gesteld vanuit het begrotingsresultaat 2026, waarvan de middelen als volgt gefaseerd worden ingezet vanuit de egalisatiereserve meerjarige projectsubsidies:
    a) € 1.541.700 in 2026;
    b) € 1.820.000 in 2027;
    c) € 638.000 in 2028;

    Deze middelen worden in de vorm van een incidentele subsidie toegekend aan de Universiteit Maastricht ten behoeve van het ontwerpen en ontwikkelen van het Einstein Telescope Low Frequency Center (ET-LFC).
2. De 8ste begrotingswijziging 2026 vaststellen.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 8 mei 2026.

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

Voorstel Investeringsbijdrage
Einstein Telescope Low Frequency Center, fase 1 ontwerpstudie

Aanleiding

Einstein Telescope als kans voor de wetenschap én de Euregio Maas-Rijn

De zwaartekrachtgolfastronomie heeft een nieuw tijdperk van ontdekkingen ingeluid, waarbij het universum op een geheel nieuwe manier wordt bestudeerd en we een nieuwe kijk ontwikkelen op ons begrip van ruimte, tijd en materie. De detectie van zwaartekrachtgolven van samensmeltende zwarte gaten en neutronensterren heeft al tot ingrijpende wetenschappelijke doorbraken geleid, en dit is nog maar het begin van wat dit nieuwe meetinstrument te bieden heeft. De Einstein Telescope biedt Nederland de unieke kans een wereldwijde leiderschapspositie te nemen in een nieuw baanbrekend wetenschapsgebied, waarmee we het ontstaan en de grenzen van het universum gaan ontdekken, tot aan de oerknal. Europese landen en wetenschapsinstituten hebben in 2021 besloten dat de Einstein Telescope gebouwd gaat worden. De Euregio Maas-Rijn is serieus in de race als kandidaat-locatie.

De Einstein Telescope is niet alleen interessant voor baanbrekende wetenschap maar is ook een unieke kans is om een infrastructuur te realiseren met lange termijn impact op innovatie, talentontwikkeling, het verdienvermogen en dus werkgelegenheid. Het gaat om een miljardeninvestering waarvan de orders primair in de vestigingsregio terecht zullen komen. De investering levert een drie- tot viervoud aan economische waarde op. Dit zal leiden tot werkgelegenheid en groei op alle niveaus. Om die baanbrekende ontdekking te doen worden de grenzen verlegd van diverse sleuteltechnologieën. Dit zijn technologieën waarvan in Europa en Nederland is vastgesteld dat die onderscheidend zijn om ook in de toekomst Europees en wereldwijd concurrerend te blijven. Dit zijn uitdagende orders voor bedrijven die nu ook al volop mee doen in de technologieontwikkeling van dit project. Vergelijk dit met CERN waar ontdekkingen zijn gedaan die hebben geleid tot het world-wide-web, medische scanners en het touchscreen. Het zal een impuls zijn voor de interesse van jongeren in exacte vakken en techniek, en voor technisch geschoold personeel op zowel WO-, HBO- als MBO-niveau. Het ontwikkelen van die talenten is hard nodig.

Voorbereidingen tot een bidbook voor de Euregio Maas-Rijn als vestigingslocatie

Provincie Limburg en het Nationaal Instituut voor subatomaire Fysica (Nikhef) werken sinds 2016 samen aan de ambitie om de Euregio Maas-Rijn (EMR) tot vestigingslocatie voor de Einstein Telescope te maken. In 2022 hebben deze partners de handen ineen geslagen met het LIOF en de Ministeries van Economische Zaken (EZ) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De ministerraad heeft op 14 april 2022 besloten om € 42 mln. uit het Nationaal Groeifonds toe te kennen aan de voorbereidingen voor de kandidatuur van de Einstein Telescope. Ook is € 870 mln. gereserveerd voor de bouw indien de EMR als vestigingslocatie wordt aangewezen. In 2023 hebben de Minister van OCW en Gedeputeerde Satijn een intentieovereenkomst (DoI) gesloten met hun ambtgenoten in Vlaanderen, Wallonië, Federaal België en Noordrijn Westfalen. Daarin is afgesproken om samen te werken aan een bidbook om de Einstein Telescope in de EMR te vestigen. Gezamenlijk hebben zij een ministeriële Task Force en het Projectbureau de opdracht gegeven om daartoe de voorbereidingen te treffen. Ook zijn vanuit de drie landen middelen vrijgemaakt voor voorbereidende onderzoeken, welke eind 2026 zullen leiden tot een bidbook. In aanvulling op de Nederlandse reservering voor de bouwfase (€ 870 mln.) is vanuit België inmiddels € 700 mln. gereserveerd voor de bouwfase. Noordrijn-Westfalen heeft ook toegezegd middelen vrij te maken voor de bouw, indien federaal Duitsland zich zal aansluiten bij de EMR kandidatuur en middelen vrij maakt. Op federaal

niveau heeft de regerende coalitie de ambitie tot deelname aan de Einstein Telescope en de ambitie tot een kandidatuur van Duitsland, het is echter nog onzeker hoe deze invulling zal krijgen. Naast de Euregio Maas Rijn werken Italië en de deelstaat Saksen aan het voorbereiden van een kandidatuur en hebben de intentie hierbij samen te werken. De ambitie van Saksen maakt een keuze van federaal Duitsland voor een kandidatuur tot een binnenlandse kwestie. Op Europees niveau is afgesproken tussen de ministeries om in 2026 de bidbooks af te ronden en medio 2027 een locatiekeuze te maken.

Onderzoek- en innovatieleiderschap als troef voor het EMR bidbook

De sterke uitgangspositie van de Euregio Maas-Rijn wordt bepaald door verschillende aspecten die gezamenlijk moeten leiden tot een winnend bidbook. Daarbij is het ecosysteem rond de Euregio een cruciaal onderscheidend element. In Europa en ten opzichte van de concurrenten, onderscheidt de Euregio zich bovenal door een regio met een aantrekkelijk internationaal leef- en vestigingsklimaat. En dit wordt versterkt door de aanwezigheid van onderzoeksinstituten en clusters van hightech industrie die gezamenlijk een groot innovatiepotentie hebben. Dit is niet alleen een sterke uitgangspositie voor een winnend bidbook, maar tevens een sterke uitgangspositie voor de Euregio om als vestigingslocatie optimaal te profiteren van de impact van de Einstein Telescope.

Daarom is sinds 2016 volop gewerkt aan het versterken van de institutionele basis in Zuid-Limburg en de verbindingen vanuit daar, nationaal en internationaal. De Provincie Limburg heeft de Universiteit Maastricht ondersteund bij het opzetten van een krachtige onderzoeksgroep op het gebied van zwaartekrachtgolven en het initiatief tot het R&D fieldlab ETpathfinder. De onderzoeksgroep is inmiddels sterk ingebed in de Faculteit Science en Engineering en nationaal leidend geworden als onderdeel van het Nationaal Instituut voor Subatomaire Fysica (Nikhef). Prof. Hild en zijn onderzoeksgroep zijn nationaal en Europees leidend waar het gaat om de technologieontwikkeling voor de Einstein Telescope. De ETpathfinder is uitgegroeid tot een Europees leidend onderzoeks- en ontwikkelcentrum voor de (sleutel)technologieën die nodig zijn in de toekomstige Einstein Telescope. Rondom de ETpathfinder is een portfolio aan (nationale en Europese) onderzoeks- en innovatieprojecten ontstaan met additionele investeringen.

De sterke uitgangspositie van de ETpathfinder als onderzoeks- en ontwikkelcentrum

Om het volledige potentieel van de Einstein Telescope te realiseren, is de ontwikkeling en validatie van een nieuwe generatie sleuteltechnologieën nodig. Om deze uitdaging aan te gaan, is in Maastricht het ETpathfinder R&D Field Lab opgericht. Het ETpathfinder R&D Field Lab is toegewijd aan het bevorderen van de sleuteltechnologieën die nodig zijn voor de volgende generatie zwaartekrachtgolfobservatoria. Het onderzoeksprogramma omvat meettechnieken van ultrahoge precisie, geavanceerde trillingsisolatie, nieuwe sensorsystemen en kwantumgebaseerde meetmethoden, geavanceerde regelstrategieën, trillingsarme cryogene technologieën (koeling) en geavanceerde fotonica, lasers en precisie-optica. Door deze geïntegreerde inspanning is ETpathfinder een katalysator geworden voor nieuwe onderzoeksinitiatieven, technologievalorisatie en de vertaling van fundamentele wetenschap naar toepassingen met een grote impact.
De technologieën worden hier getest tot gebleken is dat zij klaar zijn voor installatie in de Einstein Telescope. Sterke onderzoeksinstituten in Europa werken samen bij de ETpathfinder om dit doel te bereiken, met elkaar en met de hightech bedrijven uit de Euregio en uit Europa die in staat zijn om de grenzen van de technologieën te verleggen. Hierdoor is het ETpathfinder-project uitgegroeid tot een knooppunt voor nieuwe onderzoeksprojecten en projecten gericht op technologievalorisatie en competentieontwikkeling in samenwerking met partners uit het bedrijfsleven en het onderwijs. De

aanzet is gemaakt met het initiële Interreg Vlaanderen-Nederland project en een totale investering van € 14,5 mln. met daarbinnen een bijdrage van € 3,5 mln. vanuit de Provincie Limburg.

Vandaag de dag brengt ETpathfinder een levendige en groeiende gemeenschap van meer dan 100 wetenschappers, ingenieurs en technici uit meer dan 25 partnerinstituten samen. Deze samenwerking strekt zich uit over de grensregio van Nederland, België en Duitsland en reikt tot in heel Europa, met partners in Frankrijk, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Polen. De samenwerking staat onder toezicht van de ETpathfinder Board terwijl de dagelijkse activiteiten en de uitvoering van het wetenschappelijke programma worden geleid door een speciaal managementteam. Strategische begeleiding en onafhankelijk toezicht worden verzorgd door een wetenschappelijk en technologisch adviescomité (STAC), bestaande uit vooraanstaande internationale experts, die in elke fase zorgen voor wetenschappelijke excellentie en technologische ambitie.

Als platform op het snijvlak van wetenschap, industrie en onderwijs bevordert ETpathfinder actief de samenwerking met industriële partners en onderwijsinstellingen, stimuleert het innovatie en ontwikkelt het tegelijkertijd het hoogopgeleide personeel dat nodig is voor toekomstige grootschalige onderzoeksinfrastructuren. Deze activiteiten versnellen niet alleen de technologische gereedheid voor de Einstein Telescope, maar genereren ook bredere economische en maatschappelijke waarde door middel van kennisoverdracht, spin-offmogelijkheden en geavanceerde opleidingen.

De oprichting van ETpathfinder was een strategische investering in de toekomst van de grensregio van Nederland, België en Duitsland. Door de Universiteit Maastricht en Nikhef samen te brengen in een toonaangevend samenwerkingsverband op het gebied van zwaartekrachtgolfonderzoek, heeft het initiatief het regionale wetenschappelijke en industriële ecosysteem versterkt en duurzame overheidssteun gemobiliseerd. Nu de zwaartekrachtgolfwetenschap en detectortechnologieën zich in een beslissende fase bevinden, positioneert ETpathfinder de regio als een centrum van innovatie, talentontwikkeling en langdurige economische groei in de voorhoede van een snel groeiend wereldwijd vakgebied.

De sprong naar het Einstein Telescope Low-Frequency Centre

Voortbouwend op de zeer succesvolle startfase van het ETpathfinder R&D Field Lab (2019-2025) doet zich nu een unieke kans voor om ETpathfinder te ontwikkelen tot het Einstein Telescope Low-Frequency Centre (ET-LFC). Deze uitbreiding zal de bestaande faciliteit opschalen om instrumenten te kunnen huisvesten die de volledige omvang en complexiteit hebben die vereist zijn voor de Einstein Telescope, waardoor een beslissende stap kan worden gezet van onderzoek op componentniveau naar realisatie op systeemniveau.

Het ET-LFC zal een ongeëvenaarde omgeving bieden voor de ontwikkeling, integratie, validatie en risicobeperking van de cruciale laagfrequente technologieën op volledige omvang van de Einstein Telescope-schaal. Dit zorgt voor aanzienlijke wetenschappelijke, technologische en strategische voordelen. Het ET-LFC zal het volgende mogelijk maken:

1. Er wordt een opstelling gebouwd die de laagfrequente technologieën van de Einstein Telescope op ware grootte kan testen. Deze beoogde opstelling komt overeen met de uiteindelijke observatoriumopstelling, waarbij een gevoeligheid wordt bereikt die de uiteindelijke prestaties van de Einstein Telescope benadert.

2. Het wordt mogelijk om installatie-, bedienings- en onderhoudsprocedures voor de laagfrequente torens van de Einstein Telescope te ontwikkelen. Hierdoor worden technische risico's en de levenscycluskosten voor de Einstein Telescope verminderd.

3. Er worden sterke kaders gesteld voor kwaliteitsborging en kwaliteitscontrole. Hierdoor wordt de betrouwbaarheid, reproduceerbaarheid en het functioneren van de uiteindelijke Einstein Telescope op lange termijn gewaarborgd.

4. De uitbreiding zorgt voor het inrichten van een geavanceerde opleiding- en vaardigheidsontwikkeling voor wetenschappelijk, technisch en ingenieurspersoneel. Er ontstaat vervolgens een hooggekwalificeerd personeelsbestand dat in staat is om de Einstein Telescope te kunnen bouwen, bedienen en te onderhouden.

5. Op termijn wordt het ET Technology Innovation Centre opgericht, waar het bedrijfsleven en kennisinstellingen samenwerken om baanbrekende technologieën voor de toekomst te ontwikkelen. Dit publiek-private partnerschap zal innovatie stimuleren en valorisatie versnellen. Daarbij wordt de grensregio versterkt als toonaangevend ecosysteem voor hightechonderzoek en -ontwikkeling, en worden andere Brightlands-initiatieven en campussen verder verbeterd en met elkaar verbonden.

Door de evolutie naar het ET-LFC zal ETpathfinder veranderen van een baanbrekend experimenteel platform in een hoeksteen van de Einstein Telescope, waarmee lange termijn innovatie, personeelsontwikkeling en internationaal leiderschap in onze grensregio worden verankerd.
Dit zal decennialang een blijvende wetenschappelijke impact hebben en tegelijkertijd het leiderschap veiligstellen in de ontwikkeling van belangrijke faciliterende technologieën met een hoog economisch en maatschappelijk rendement. Door technologische valorisatie, industriële innovatie en de ontwikkeling van geavanceerde vaardigheden te stimuleren, zal dit initiatief fungeren als een structurele groeimotor voor de gehele grensregio. Het zal de strategische aantrekkelijkheid van de regio als gastheer voor grootschalige onderzoeksinfrastructuren versterken, het wetenschappelijk leiderschap versterken en een goed gecoördineerd ecosysteem van onderzoeksinstellingen consolideren.

Op internationaal niveau wordt de noodzaak van een speciaal Einstein Telescope Low-Frequency Centre algemeen erkend als een cruciaal element om de risico's te verminderen en de realisatie van de Einstein Telescope te versnellen. Door het ET-LFC op te richten als een directe uitbreiding van het ETpathfinder R&D Field Lab, zullen Nederland, België en Noordrijn-Westfalen een unieke concurrentiepositie binnen Europa innemen. De partners streven deze ambitie actief na door nauwe samenwerking met vooraanstaande Europese onderzoeksinstellingen. Het ET-LFC wordt gepositioneerd als Europees integratiecentrum voor laagfrequente technologieën, in samenwerking met het VIRGO-observatorium (in Italië), dat fungeert als Europees integratiecentrum voor de meer conventionele technieken die nodig zijn voor de hoogfrequente ET-detectoren. Waar bij het onderzoek rondom hoogfrequente zwaartekrachtsgolven de focus van de testopstelling vooral ligt op optische precisie en het verminderen van ruis in de laserinterferometer, ligt het onderzoek bij laagfrequente zwaartekrachtsgolven juist op het onderdrukken van seismische trillingen, thermische ruis en zwaartekrachtsruis met geavanceerde ophangsystemen. Hiermee zal het ET-LFC (welke zich richt op laagfrequente golven) zorgen voor vroege toegang tot baanbrekende technologieën, hoogwaardige innovatieketens in eigen land verankeren en een beslissende bijdrage leveren aan de strategische autonomie en het mondiale leiderschap van Europa op het gebied van grensverleggend onderzoek en deeptech-ontwikkeling.

Voor de uiteindelijke realisatie van de Einstein Telescope zal het ET-LFC een reeks doorslaggevende extra voordelen opleveren die de risico's, kosten en tijd voor de wetenschap en voor de bouw van de Einstein Telescope direct verminderen.

Door de volledige gereedheid van het systeem te bevorderen nog voordat het observatorium voltooid is, zal het ET-LFC de overgang van bouw naar wetenschappelijke activiteiten aanzienlijk versnellen en de operationele efficiëntie op lange termijn versterken.

Het ET-LFC zal:

1. De tijd tussen de voltooiing van de civiele infrastructuur en de eerste wetenschappelijke waarnemingen met een ET-laagfrequente interferometer aanzienlijk verkorten. Hierdoor wordt de periode verkort waarin het observatorium volledige operationele kosten maakt zonder wetenschappelijke output te produceren. Aangezien de operationele kosten van ET op ongeveer € 50 mln. per jaar worden geraamd, levert een bescheiden tijdwinst in wetenschappelijke resultaten aanzienlijke besparingen op.

2. De technische risico’s in een vroeg stadium beperken, vóór de implementatie in het definitieve ondergrondse observatorium. Dit omdat er op ware grootte getest kan worden, en er een realistische testomgeving ontstaat.

3. Geavanceerde training bieden aan onderzoekers, ingenieurs en technisch personeel, zodat er vanaf dag één een hoogopgeleid personeelsbestand beschikbaar is dat in staat is om de Einstein Telescope te bouwen, in bedrijf te stellen en te bedienen.

4. Voortbouwen op de sterke basis die is gelegd door de valorisatieactiviteiten van ROM NL en LIOF in het kader van het Nationaal Groeifonds (NGF), evenals op de educatieve pijlers die zijn ontwikkeld via de Einstein Academy. Hierdoor zorgen we ervoor dat continuïteit en verdere vooruitgang op het gebied van innovatie, kennisoverdracht en talentontwikkeling voor de regio worden gewaarborgd.

Om de ET-LFC in 2029-2030 volledig operationeel te hebben, moet begin 2027 een definitief investeringsbesluit worden genomen. De investering kan in twee strategische fasen worden gestructureerd:

1. Fase A omvat de bouw van nieuwe torengebouwen en cleanrooms.
2. Fase B omvat de installatie van vacuümsystemen en wetenschappelijke instrumenten.

Dit tijdschema zorgt er niet alleen voor dat de cruciale technologieën voor de Einstein Telescope gereed zijn, maar versterkt ook de strategische positie van Limburg, de grensregio en Nederland als Europees centrum voor grensverleggend onderzoek en innovatie.

Uit de eerste kostenramingen blijkt dat voor de realisatie van de ET-LFC een kapitaalinvestering van ongeveer € 52 mln. nodig is. Dit omvat € 19 mln. voor twee nieuwe torengebouwen en € 12 mln. voor cleanrooms, HVAC-systemen en kranen (fase A), € 10 mln. voor vacuümsystemen en € 11 mln. voor interne mechanica en optische systemen (fase B). Vanaf 2028 worden de jaarlijkse exploitatie- en onderhoudskosten geraamd op ongeveer € 2 mln., bestaande uit € 0,6 mln. aan exploitatiekosten, € 0,1 mln. aan onderhoudscontracten, € 0,2 mln. aan verbruiksgoederen en € 1,1 mln. voor een speciaal centraal engineeringteam dat verantwoordelijk is voor systeemintegratie en kwaliteitsborging.

Alles bij elkaar genomen vormen deze investeringen een zeer kosteneffectieve maatregel om de risico's van de Einstein Telescope te verminderen, het wetenschappelijk rendement te versnellen en de langetermijnwaarde te maximaliseren.

Impact voor Limburg versterken

Om een versneld tijdschema te realiseren en ervoor te zorgen dat de technologieën die in de Einstein Telescope zullen worden geïnstalleerd, tegen 2033 zijn afgerond, moet in de eerste helft van 2027 een gedetailleerd ontwerp voor de ET-LFC worden voltooid, waarna in de tweede helft van 2027 met de bouw kan worden begonnen. Dit vergt een initiële investering van € 4 mln. voor de eerste 24 maanden.

Dit maakt het mogelijk om de realisatie van de ET-LFC op gang te brengen. Dit realiseert men door een gespecialiseerd team van ingenieurs en technici te werven om de ET-LFC te ontwerpen, en verder door de geavanceerde technologietests binnen de huidige ETpathfinder mogelijk te maken.

ET-LFC is een no-regret project dat daarom een blijvende impact zal hebben op de Universiteit Maastricht en de regionale economie (wat goed aansluit bij paragraaf 7.2 van het “Beleidskader 2024-2027, Werken aan een toekomstbestendige economie”). Hiermee wordt een deel van het big-science instituut al gerealiseerd in onze regio.

Projectdetails

Binnen het project “Ontwerpstudie voor ET-LFC” zal de Universiteit Maastricht een gedetailleerde ontwerpstudie van de ET-LFC uitvoeren (hoofdresultaat) en tegelijkertijd voortgang boeken met de technologietests binnen het huidige ETpathfinder-project als secundair resultaat.

Hiervoor is binnen de projectperiode van 2 jaar het volgende nodig:

- Een toegewijd en zeer bekwaam engineering- en ontwerpteam (waaronder bijvoorbeeld een systeemingenieur, een werktuigbouwkundig ingenieur, een elektrotechnisch ingenieur, een kwaliteitsborgingsingenieur en diverse technici): € 2,2 mln.
- Externe kosten (waaronder bijvoorbeeld contracten met een architectenbureau, een cleanroomleverancier, een externe dienstverlener, archeologisch onderzoek naar de beoogde bouwlocatie, materialen voor technologische tests in ETpathfinder enz.): € 1,4 mln.
- Verbruiksartikelen: € 0,4 mln.

Het project “Ontwerpstudie voor ET-LFC” heeft een looptijd van 2 jaar.

Het engineeringteam zal de ontwerpstudie van de ET-LFC uitvoeren en tegelijkertijd de nodige technologische tests op ETpathfinder uitvoeren gedurende de gehele looptijd van het voorgestelde project. Het voordeel van het behouden van deze expertise gedurende de hele periode is dat de technologische status van ETpathfinder-componenten wordt verbeterd. Tegelijkertijd benut het projectmanagement de aanwezige kennis maximaal bij de voorbereidingen voor de bouw van het ET-LFC. Hierdoor wordt zowel de technologische ontwikkeling als de projectvoorbereiding versterkt.

Met betrekking tot de verdere bouw en ontwikkeling van ET-LFC zullen afspraken gemaakt worden met de andere partners binnen de ET samenwerking, te beginnen met het Rijk. Gelet op de opname van de uitbreiding van de ETpathfinder in het regeerakkoord verwachten wij dat we ook op dat vlak voor het einde van 2026 zaken kunnen vastleggen.

ET Technology Innovation Centre

Eén van de beoogde elementen van ET-LFC is de oprichting van het ET Technology Innovation Centre, waar het bedrijfsleven en kennisinstellingen samenwerken om baanbrekende technologieën voor de toekomst te ontwikkelen. Dit publiek-private partnerschap zal innovatie stimuleren, valorisatie versnellen, de grensregio Maas-Rijn verder versterken als toonaangevend ecosysteem voor hightechonderzoek en -ontwikkeling, en andere Brightlands-initiatieven en campussen die in ontwikkeling zijn verder verbeteren en met elkaar verbinden, zoals ook bijvoorbeeld CERN dat doet.

Net als eerdere investeringen in CERN en ESO, biedt ET perspectief op decennialange wetenschappelijke doorbraken en industriële waardeketens. Voor Nederland betekent dit toegang tot nieuwe competenties en strategische sleutelposities, met concrete resultaten zoals R&D-valorisatie, ecosysteemvorming en kennisexport. Daarmee sluit ET direct aan op het nationale beleid, in het bijzonder de Nationale Technologiestrategie (NTS), het 3%-R&D-actieplan en het industriebeleid. De reeds opgebouwde infrastructuur, waaronder ETpathfinder, vormt een solide basis voor toekomstig verdienvermogen.

De ontwikkeling van dit ET Technology Innovation Centre zal in eerste instantie opgepakt worden vanuit beschikbaar budget voor de Einstein Telescope in de Programmabegroting. Bij de opzet hiervan wordt de samenwerking gezocht met de andere ET-partners uit de drie samenwerkende landen.

Financieel overzicht

Statenvoorstel 8 mei 2026	**Gevraagde middelen**
Voorbereiding op het Einstein Telescope Low-Frequency Centre (ET-LFC)	
- Engineering en ontwikkelteam	€ 2.200.000
- Externe kosten / inhuur	€ 1.400.000
- Verbruikskosten	€ 400.000
Totaal	***€ 4.000.000***

Begrotingswijziging 8 – 2026

Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Center (ET-LFC)

PS 8 mei 2026

De lasten en baten van de begroting 2026 en de bijhorende meerjarenraming wijzigen als volgt:

€ x 1.000

Begrotingsprogramma		Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1	Perspectief voor het landelijk gebied	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Samen leven en bestaanszekerheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Werken aan een toekomstbestendige economie	1.542	0	-1.542	1.820	0	-1.820	638	0	-638	0	0	0
4	Nieuwe energie en leefmilieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Leefbare steden en dorpen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cultuur en erfgoed voor iedereen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Provincie midden in de samenleving	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Financiën en overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal baten lasten en saldo	**1.542**	**0**	**-1.542**	**1.820**	**0**	**-1.820**	**638**	**0**	**-638**	**0**	**0**	**0**
	Egalisatiereserve meerjarige projectsubsidies	2.458		-2.458		1.820	1.820		638	638			0
	Totaal mutatie reserves	**2.458**	**0**	**-2.458**	**0**	**1.820**	**1.820**	**0**	**638**	**638**	**0**	**0**	**0**
	Totaal en resultaat	**4.000**	**0**	**-4.000**	**1.820**	**1.820**	**0**	**638**	**638**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting

Voor een inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar het Statenvoorstel en de bijbehorende aanbiedingsbrief van GS.

provincie Limburg | Limburgs Parlement

Concept deelverslag van het verhandelde in de Statencommissie Economie en Samenleving (ESA)

van 10-4-2026
betreffende Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre

Statenkenmerk	G-26-007	Maastricht	10-4-2026

De voorzitter: Dan gaan wij over naar de behandeling van agendapunt 9. Dan dank ik de Gedeputeerde. Dan nodig ik de heer Satijn uit om plaats te nemen. Wij behandelen vandaag het Statenvoorstel inzake het Einstein Telescope Low Frequency Centre. Wij bespreken het voorstel van Gedeputeerde Staten om de Einstein Telscope Pathfinder door te ontwikkelen tot een Europees onderzoekscentrum, het ET Low Frequency Centre. Dit centrum in Maastricht gaat belangrijke technologieën testen voor de Einstein Telescope, samen met Europese partners. Dit ter inleiding voor de mensen thuis die luisteren. We behandelen dit Statenvoorstel in twee termijnen met een maximale spreektijd per fractie in de eerste termijn van drie minuten. We beginnen uiteraard bij uw commissie. Ik kijk naar mevrouw Smeets. U mag de aftrap doen. Ga uw gang.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Steeds meer ziet de SP in dat onze nationale en Europese economie en innovatie in het onderwijs niet meer kunnen vertrouwen op het wereldtoneel. Hoe meer wij regie durven te pakken op onze toekomst zonder tussenkomst van andere grootmachten, hoe autonomer wij beslissingen zullen kunnen maken en onze eigen strategie ook kunnen bepalen. De SP heeft dan ook ingestemd met de moties die meer richting hebben gegeven aan het creëren van de mogelijkheid tot het ET-LFC, ik zal het maar even zo noemen, oftewel het Low Frequency Centre. Met dit voorstel zetten we ongeacht de definitieve komst van de Einstein Telescope naar Limburg een stap vooruit om innovaties en technieken te creëren die niet alleen bijdragen aan de realisatie van onze Einstein Telescope, maar waar we ook misschien nog wel heel andere initiatieven uit krijgen, die wellicht leiden tot nieuwe innovaties. De Einstein Telescope is natuurlijk een miljardenproject als het in zijn volle vorm hier landt. Dit voorstel is slechts een klein onderdeel daarvan. Wat de SP graag ziet, is dat bij alle besluiten rondom de Einstein Telescope een kleine inleidende paragraaf wordt toegevoegd, waarin wordt opgenomen welke besluiten al genomen zijn en welke investeringen al zijn gedaan door Provincie en partners. Dit om ook heel erg navolgbaar te houden voor ons allemaal wie welke bijdrage aan deze ontwikkeling levert. Bij voorkeur zien wij de Einstein Telscope op termijn sowieso als een groot project. Daarnaast vinden wij het wenselijk om bij begrotingswijzigingen met een dekking uit het begrotingsresultaat op te nemen wat het nieuw te verwachten begrotingsresultaat is. Dat staat er op dit moment niet in. Om het voorstel voor mezelf te versimpelen: GS vraagt hier € 4 miljoen uit het voorziene begrotingsresultaat 2026, om die toe te kunnen kennen als subsidie aan de Universiteit Maastricht als belangrijke partner. Met die € 4 miljoen kunnen ze vervolgens engineers aanstellen en de potentiestudie starten naar een mogelijke locatie van het Low Frequency Centre. De SP heeft hierover wel nog een paar vragen aan de Gedeputeerde. Allereerst: kan de Gedeputeerde ons meer vertellen over de te verwachten bijdrage van andere partners en specifiek voor deze fase? Zijn de engineers regionaal of niet en komen ze ook van ergens anders? Kan de Gedeputeerde ons wellicht vertellen wat de beoogde bouwlocatie is in Maastricht voor het Low Frequency Centre. Dat was het voor deze ronde, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Sol van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, ook GroenLinks heeft de moties aangaande de Einstein Telescope die in de Staten aan de orde zijn geweest van harte ondersteund. Wat ons betreft past de doorontwikkeling daar ook zeker in. We hebben inderdaad wel nog een aantal vragen. De eerste is door mijn buurvrouw ook al aangehaald: het is mooi als de Provincie nu een stap naar voren zet, maar wij zijn een van de financiële partners van de Einstein Telescope. Het stuk maakt voor mij in ieder geval niet helemaal duidelijk of andere partners vergelijkbare stappen zetten en hoe dat past. Dat hangt misschien ook een beetje samen – dat is wellicht een puntje van aandacht – met de tekst van het voorstel, die in ieder geval de suggestie wekt dat GS nu het voorstel voor het Low Frequency Centre zou hebben gedaan. Dat lijkt me niet helemaal de feitelijke situatie. Dus misschien kan de Gedeputeerde iets meer schetsen over de achtergrond van de doorontwikkeling en met name dan de wetenschappers zelf, wat die inderdaad hier voor scenario voor ogen hebben. Maar in grote lijnen heeft dit zeker onze instemming. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Hennissen van D66.

De heer Hennissen (D66): Dank u wel, voorzitter. Ook D66 is positief over dit voorstel. Het voorstel bouwt ook logisch voort op de lijn die Provinciale Staten eerder hebben ingezet, mede met de motie van collega Jenneskens nog. Tegelijkertijd hebben we ook een aantal vragen. De eerste gaat ook over de partners. Het voorstel schetst grootse kansen voor innovatie en economie. Kan GS toelichten hoe deze investering concreet doorwerkt naar het Limburgse bedrijfsleven en de arbeidsmarkt? Welke rol krijgen regionale bedrijven en onderwijsinstellingen in deze fase? Daarnaast horen we graag hoe GS de voortgang en effecten van deze investeringen richting PS inzichtelijk wil maken, specifiek – maar dat vroegen de collega's ook al – is het de vraag: heeft GS inzicht in wat de economische hefboom gaat zijn en hoeveel anderen ook gaan investeren, boven op de € 4 miljoen die GS vrij gaat maken? Dan een stukje over samenwerking en positionering. Wij zien deze investering ook nadrukkelijk als een signaal naar de partners. Juist omdat wij nu die stap zetten, hopen we dus ook dat anderen een beweging gaan maken. Kan GS toelichten hoe de samenwerking met het Rijk en de Euregionale partners zich op dit moment ontwikkelt en hoe de Provincie hier nu aan bijdraagt? We vinden het ook belangrijk dat deze samenwerking niet vrijblijvend is. Hoe borgt GS dat ook het Rijk en de Euregionale partners echt over de brug gaan komen bij de vervolgstappen van dit project? Hoe ziet GS de rol van het Low Frequency Centre binnen het bredere innovatie- en campusbeleid van Limburg, bijvoorbeeld Brightlands? Dan nog wat vragen over de lange termijn. Dit voorstel gaat nu over de ontwerpfase. Welke volgende stappen ziet GS na deze fase over hoe de Provinciale Staten hierin betrokken worden en kan GS toelichten hoe het Low Frequency Centre op de lange termijn waarde blijft houden voor Limburg, ongeacht de uiteindelijke locatie van de Einstein Telescope, en hoe de Provincie hier ook in betrokken wil blijven nadien? Tot slot, gezien het belang van het dossier voor de Provincie, lijkt het ons waardevol om als Provincie ook goed zicht te houden op de ontwikkelingen. We zouden het daarom een goed idee vinden om in de aankomende PS-periode misschien ook een werkbezoek te organiseren naar de ETpathfinder en dan ook een update te krijgen over het Low Frequency Centre. De vraag is: kan het College zich hierin vinden? Dus voorzitter, D66 steunt de richting van het voorstel en ziet het als een belangrijke stap om de positie van Limburg in dit dossier verder te versterken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mevrouw Wolters van de PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De Partij van de Arbeid gaat kort zijn over dit voorstel. Veel vragen zijn al gesteld. Gevraagd wordt om een subsidie van € 4 miljoen te verstrekken aan de Universiteit Maastricht voor de verdere ontwikkeling en uitbreiding van de ETpatfhinder. Daarmee komen we met dit project in een nieuwe fase. We begrijpen de argumenten van GS om nu voor deze subsidie te kiezen. Het maakt ook dat wij als Provincie zelf een positief pad kiezen om hiermee vooruit te gaan. De Partij van de Arbeid is vóór dit voorstel. We zien een duidelijke meerwaarde voor de regio. Zelfs als het niet zou lukken om de Einstein Telescope binnen te halen, hebben we wel weer een blijvend wetenschappelijk instituut in Maastricht erbij. Hopelijk volgen er meer, laat ik het zo zeggen. De enige vraag die wij wel nog hebben, is de volgende. Het voorstel is om te dekken uit het begrotingsresultaat 2026. Het is een technische vraag. Het gaat meer om: wat voor risico zit daarachter? Zou het niet zuiverder zijn om een andere vorm van dekking te kiezen, bijvoorbeeld rechtstreeks uit de algemene reserve of uit het jaarrekeningresultaat van 2025? Dat was het. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Loomans van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kan hier ook kort over zijn. Ik vind het een goed plan dat we gaan investeren in de ontwikkeling van nieuwe technologie, die met een beetje geluk ook gaat bijdragen aan de Limburgse economie van de toekomst. Per slot van rekening heb ik al eerder, bijvoorbeeld bij de Toekomstvisie 2050, aangegeven dat ik van mening ben dat we in Limburg in moeten zetten op innovaties en technologie die gaat leiden tot producten met een hogere toegevoegde waarde. Daarbij wil ik nog graag de suggestie meegeven dat als we nu gaan investeren in nieuwe technologie, we meteen vanaf het begin gaan monitoren welke impact dit heeft op de Limburgse economie. Dus blijft het bij research? Komen er spin-offs en start-ups? Worden innovaties overgenomen door bestaande bedrijven in de regio? Of leidt dit op termijn ook daadwerkelijk tot nieuwe ontwikkelingen in de Limburgse industrie? Dus kortom, blijven de doelen die we willen bereiken beperkt tot de Einstein Telescope of waaieren die breder uit in de Limburgse economie? Het is een goed plan, dat ik graag steun. Wat mij betreft is het een hamerstuk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van Bijnen van de PVV.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. De plannen om het Einstein Telescope Low Frequency Centre in Maastricht te gaan bouwen, om vervolgens een goede stap te zetten in de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen rondom de Einstein Telescope, lijken voor ons op zich zeer positief. We hebben alleen nog een aantal vragen en bedenkingen. Er zijn er al een hele hoop genoemd, maar ik stel ze toch. Er valt vooral te lezen dat het ET-LFC is opgenomen in het coalitieakkoord. De vraag is dan ook meteen: u wilt een goede stap maken nu om hierin te investeren, maar wanneer gaat bij het Rijk die beslissing vallen en wat gaat vanuit hen bijgedragen worden? Wat gebeurt er met de voorinvestering van € 4 miljoen op het moment dat andere investeerders, zoals het Rijk, toch niet instappen? Dat is dan de vraag. Ook valt te lezen in het stuk dat het uiteindelijk ten gunste moet komen van de kandidatuur van de Einstein Telescope zelf. De vraag is: kunt u toelichten op welke wijze dat nu echt ten gunste komt van die kandidatuur? Het staat heel kort omschreven, maar misschien kunt u daar wat meer over roepen. Wat wordt er op internationaal niveau ook nog aan

investeringsbijdrage gedaan? Dat is ook een vraag. Wie gaat er nog meer investeren? Dan valt ook te lezen dat de volledige realisatie van de ET-LFC in totaal € 52 miljoen zou moeten gaan kosten. We gaan nu die € 4 miljoen bijdragen aan de voorkant. Wat komen er straks nog voor kosten aan voor ons, op het moment dat straks het vooronderzoek is gedaan en er daadwerkelijk wordt gebouwd. Is dat voor ons alleen die € 4 miljoen of zit er in die € 52 miljoen die het in totaal gaat kosten ook nog een aandeel van de Provincie? Daar horen we graag een toelichting op, op wat dat ons nog gaat kosten. Verder zullen we de reacties vanuit GS nog afwachten. We zullen daarna een grondig besluit nemen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Jacobs van Forum.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Ja, er zijn veel vragen gesteld. Ik zal niet in herhaling vallen, maar misschien is het zo dat het toch een beetje overlapt. Even voortbordurend op de heer Van Bijnen: die € 52 miljoen … Zoals ik het uit het stuk begrepen heb, dragen wij aan die € 52 miljoen voor € 4 miljoen bij. De rest komt van externe partners. Zo heb ik het begrepen. Misschien is het niet juist, maar dat zou de Gedeputeerde dadelijk kunnen toelichten. We moeten al op heel korte termijn beslissen. We hebben nu € 4 miljoen. Dan vraag je je af: hoever staat het met die € 48 miljoen? Hoe concreet is het dat die bijdragen er op heel korte termijn komen? Dat is de bedoeling, dat we nu op heel korte termijn kunnen starten. Dan zou je ook moeten zeggen: andere investeerders zouden ook op heel korte termijn mee moeten investeren. Ik lees in het stuk dat vanaf 2028 de jaarlijkse exploitatiekosten ongeveer € 2 miljoen bedragen. Waaruit worden die € 2 miljoen gefinancierd? Is dat ook een jaarlijkse bijdrage van de Provincie? Betalen wij die? Komt die uit een positieve exploitatie? Ik weet het niet. Ik kan het niet vinden in het stuk. Dan heb ik nog de vraag: op het moment dat die Einstein Telescope … Dit project is bedoeld, als ik het goed begrijp, om fouten dadelijk uit het Einstein-project te halen. Dus we zijn het als het ware voor. Wij gaan nu zaken hier ontwikkelen. Wat nu als die Einstein Telescope er uiteindelijk niet komt? Ik weet niet wie er allemaal kandidaat was. Volgens mij Italië ook. Stel je voor, die Einstein Telescope komt in Italië. Is er over die investeringen die wij hier gedaan hebben om al fouten uit het systeem te halen iets afgesproken met het land waar uiteindelijk die Einstein Telescope komt? Als dat niet zo is; wij zouden dan het risico nemen om al te gaan investeren, terwijl een ander land dan als het ware daarvan gaat profiteren. Dus zijn daar bepaalde afspraken over gemaakt, op het moment dat de Einstein Telescope uiteindelijk toch niet hiernaartoe komt? Dat waren de vragen in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Beckers van JA21.

De heer Beckers (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met te zeggen dat JA21 de ambitie van het College waardeert. Ik heb eigenlijk dezelfde vraag als de heer Van Bijnen, over die mogelijke € 52 miljoen. Waar leggen wij ons als Provincie in de toekomst hiermee financieel en bestuurlijk op vast? Daarnaast wordt het project gepresenteerd als een no-regretinvestering. Dan lezen we ook dat de economische impact voor onze regio kleiner is als de Einstein Telescope uiteindelijk niet naar Limburg komt. Daarom nog de vraag: wat is het minimale concrete rendement voor Limburg in dat scenario? Mijn vragen zijn verder al gesteld. Ik wacht de beantwoording even af.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van den Beucken van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Een goed en mooi stuk. Dat wel. Een trits argumenten hebben we gezien waarom we dit allemaal zouden moeten doen. Dat klinkt heel mooi en veelbelovend. Desalniettemin hebben we een aantal vragen. We hebben € 6 miljoen aan cofinanciering gedaan bij de pathfinder, € 10 miljoen zit in de huidige haalbaarheidsfase. De vraag die we hebben is: in hoeverre kunnen we in een soort fuik lopen – een beetje negatief gesteld – die we ook wel verzonken kosten noemen. We hebben nou eenmaal een aantal investeringen gedaan. Dan moet je door blijven gaan. Dat principe; hoe kunnen we dat voorkomen? Althans, dat idee, die gedachtegang, want misschien is het wel niet zo. We vragen ons af hoe die € 4 miljoen los gezien kan worden van de genoemde bedragen, aangezien het hier een incidentele investering wordt genoemd. Dan kom ik meteen ook bij de € 52 miljoen. Er wordt natuurlijk een keer een kapitaalinvestering van
€ 52 miljoen afgeroepen voor de uiteindelijke realisatie van het LFC. Is daarvan bekend hoe die cofinanciering te zijner tijd in elkaar gaat zitten? Met andere woorden, wat gaat het aandeel van de Provincie zijn? Er wordt nadrukkelijk in het stuk aangegeven dat de investering van € 4 miljoen altijd van waarde blijft en dat het in dat opzicht een no-regretinvestering is, maar de vraag aan het College is of deze investering op zichzelf al een spijtvrije investering is of alleen dan wanneer het Rijk en andere partners ook over de brug gaan komen. Automatisch hangt daar natuurlijk een tweede vraag aan vast: in hoeverre is het waarschijnlijk dat het Rijk de cofinanciering daadwerkelijk beschikbaar stelt en ook in voldoende mate voor dit LFC? Bij de genoemde risico's maakt LOKAAL-LIMBURG zich nog wel wat zorgen omdat nog andere partners gevonden moeten worden voor de volgende fase van het project. Hoe gaan we dat risico mitigeren? We zien in de loop van de tijd natuurlijk een steeds complexer wordend dossier, met verschillende investeringen. Ik denk dat het goed is om in de toekomst een brede context te schetsen, waarbij natuurlijk ook steeds een historische paragraaf toegevoegd moet worden. Volgens mij heeft mevrouw Smeets dat in wat andere bewoordingen ook aangegeven. Dan heb ik nog een soort van déjà-vu, iets wat ik al eerder heb gezien bij een ander voorstel. Ik weet niet meer bij welk voorstel dat was. Misschien zit ik ernaast. Maar dat gaat over de vaststelling of er wel of niet sprake is van een btw-belaste bijdrage. Nogmaals, misschien zit ik ernaast, maar is het niet een goed gebruik en is het niet goed als we dat gegeven meteen mee kunnen nemen? Zou zoiets niet eigenlijk al bekend moeten zijn? Dat is de vraag waarmee ik mijn betoog wil afronden, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Bloi van de VVD.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. Toeval of niet, terwijl de Artemis-II-missie vandaag terugkeert van een lange reis naar en rond de maan, bespreken wij hier in Limburg ons eigen Moonshot-project. Waar de maanlanding ooit een giant leap for mankind was, zetten wij hier vandaag een belangrijke stap richting zo'n sprong voor Limburg en onze Euregio: de Einstein Telescope. Het is geen verre toekomstmuziek, maar concrete wetenschap en innovatie die hier en nu in Limburg vorm krijgt. We zien het Einstein Telescope Low Frequency Centre als een noodzakelijke stap voor Limburg en de Euregio, om die verder te ontwikkelen tot een toonaangevende kennisregio. Of die telescoop hier komt of niet, de winst blijft in Limburg en de Euregio. Hier bouwen aan doorbraken die lokaal beginnen en wereldwijde impact gaan hebben. Dit project biedt concrete kansen voor onze regio, opdrachten en toeleverancierskansen voor onze bedrijven, groot of klein, hoogwaardige studieplekken voor onze studenten en passende werkgelegenheid. Van klaslokaal tot cleanroom raakt dit project de hele regio. Het versterkt ons onderwijs op alle niveaus en legt een stevig fundament onder de economie van morgen. Voor de VVD Limburg is het essentieel dat investeringen zoals deze niet alleen kennis

opleveren, maar ook concrete economische kansen bieden voor onze regio en vooral ons bedrijfsleven. Laten we eerlijk zijn, andere regio's staan niet stil en investeren volop in dit soort ontwikkelingen. Als we willen dat Limburg mee blijft doen op internationaal niveau, dan vraagt dit nu duidelijke keuzes, inzet en een investering. Voorzitter, dit is geen experiment, maar een strategische investering in de toekomst van Limburg. Vanuit de VVD zeggen we: dit is het moment om die verantwoordelijkheid te nemen. Tot slot nog twee vragen aan de Gedeputeerde. Kan de Gedeputeerde concreet aangeven hoe hij gaat borgen dat dit project niet alleen wetenschappelijke waarde gaat opleveren, maar ook daadwerkelijk leidt tot opdrachten voor Limburgse bedrijven, kansen voor onze ondernemers en werkgelegenheid in de regio? En mijn tweede vraag, waarmee ik afsluit: kan de Gedeputeerde daarnaast toelichten hoe hij ervoor gaat zorgen dat juist Limburgse mkb-bedrijven en innovatieve ondernemers vanaf het begin actief worden betrokken bij dit project, zodat de economische waarde ook echt in onze regio landt? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja. Als burger zou ik al positief over dit voorstel zijn, zelfs als het economisch nul waarde opleverde. Wat is een boeiendere vraag dan de oorsprong van het heelal en hoe de mens ontstaan is in het verlengde daarvan. Maar ik zit hier niet als burger. Ik zit hier natuurlijk als vertegenwoordiger. Gelukkig is er ook op dat vlak veel wat positief is, omdat het niet alleen maar kennis oplevert. Het geeft ons een internationale wetenschappelijke toppositie. Dat trekt talent, kennis en internationale samenwerking aan. We gaan werken aan sleuteltechnologie, dus kritische technologie. Ik heb het er al vaker over gehad in deze zaal. Dit zijn nou typisch van die investeringen die je doet waarmee je echt aan de lange termijn denkt, waarmee je technologieën gaat ontwikkelen waar we heel lang nog plezier van hebben. Ten derde werkt het ook aan een versterking van het economisch ecosysteem. Stel, we krijgen de Einstein Telescope. Ik ga daarvan uit. Je hebt Brainport. Ik heb toch een soort van droom dat over een jaar of vijf Limburg niet langer Limburg heet, maar dat het in het buitenland gezien wordt als Quantum Valley, dat dit eigenlijk het centrum van de wereld is als het gaat om kwantumtechnologie. Ik denk echt dat als we er een keihard aan werken en een beetje aan branding doen – trouwens, dit is natuurlijk een trademark van het CDA nu – we echt die kant uit kunnen, want die potentie heeft het. De Einstein Telescope is zo belangrijk voor Limburg dat als we die binnenhalen, we echt in hetzelfde rijtje kunnen komen als Silicon Valley. Dat is mijn geloof, maar dat is ook mijn droom natuurlijk. Dus alles wat kan helpen op dat vlak juich ik toe. Dit gaat zeker helpen, deze investering. Dus wij zijn zeker voor. Een aantal vragen is al gesteld. Ik zal alleen de vragen stellen die ik nog over heb. Ik vroeg me af of we de investeringen ook verder kunnen koppelen aan talentontwikkeling. Is er bijvoorbeeld ook een plan om een nieuwe master aan de universiteit in te richten, dat zelfs als de Einstein Telescope hier niet komt, we de mensen al wel hebben aangetrokken? Die gaan hier studeren en blijven hier vervolgens. Dat is uiteindelijk ook goed voor de provincie. Dan heb ik een vraag over de relatie tot Brainport. Ik zie natuurlijk; er zijn connecties tussen de projecten, dus ik vroeg me af of die samenwerking goed gezocht wordt, of er veel contact over is, om mijn droom van Quantum Valley waar te maken. Ten slotte, ik vroeg me af hoe het gaat met het bid. Zou de Gedeputeerde daar ook wat over kunnen zeggen? Met name omdat we natuurlijk … Sjoerd Sjoerdsma is vertrokken. Hij is nu minister. Dat was het zwaargewicht dat we hadden. Op dit vlak is het een zwaargewicht, een van de magere mannetjes van D66, maar dat laten we even in het midden. Dus ik vroeg me af of er wellicht een nieuw zwaargewicht, een nieuwe persoon, moet komen, die de kar hier gaat trekken. Wordt daarover gesproken? Het kan een oud-minister zijn. Ik denk aan Jan-Peter Balkenende. Zoveel te doen heeft hij niet. Of bijvoorbeeld een

Robert Dijkgraaf, natuurlijk internationaal gezien echt een top-top-topwetenschapper, die we wellicht kunnen aantrekken om deze kar te gaan trekken. Zijn daar ideeën over? Daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Zeedzen van de fractie van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je wel, voorzitter. Gelukkig heb ik mijn functie bij het IPO net opgezet, dus ik kan dat zwaargewicht spelen, zoals de heer Hanegraaff aangeeft. Ik ben beschikbaar. Nee, alle gekheid op een stokje. Als BBB staan wij voor een Limburg waar het goed wonen, werken en leven is en een provincie waarin we kansen benutten en waarin we ook zorgvuldig omgaan met onze inwoners en met het landschap dat ons zo uniek maakt. Vanuit die verantwoordelijkheid kijken we naar dit voorstel. We zien de kansen van de Einstein Telescope en de rol die het Low Frequency Centre hierin kan spelen. Dit kan Limburg versterken als kennisregio, innovatie aanjagen en bijdragen aan onze economie en werkgelegenheid. Dat raakt ook aan een lijn die de BBB eerder heeft neergezet met de motie ‘De slapende reus wakker maken’. Daarin hebben wij juist opgeroepen om het potentieel van Limburg, onze kennisinstellingen, ons mkb en onze innovatiekracht beter te benutten. Voorzitter, dit project kan daar een belangrijke rol in spelen. Als die reus dan wakker wordt, laten we dan zorgen dat hij Limburg vooruithelpt en niet onbedoeld vertrapt. Voorzitter, juist daarom willen wij vandaag ook scherp krijgen wat dit voorstel nu concreet gaat betekenen voor Limburg. Het ET-LFC is er immers op gericht om technologieën vooraf te testen, processen goed in te richten en het risico in een vroeg stadium te ondervangen. Dat is verstandig. Maar uiteindelijk gaat het er ook om wat deze investering van € 4 miljoen daadwerkelijk gaat opleveren voor onze regio. Daarom heb ik twee vragen aan onze Gedeputeerde. Ten eerste, kan de Gedeputeerde concreter maken welke economische en werkgelegenheidseffecten we in de komende jaren van het ET-LFC mogen verwachten? Wat betekent dit voorstel straks tastbaar voor Limburgse banen, voor onze regionale economie en het verdienvermogen van deze provincie? De tweede vraag: hoe wordt geborgd dat Limburgse bedrijven, onderwijsinstellingen en talent hier ook echt bij aanhaken? Dat is ook al eerder genoemd? Met andere woorden: hoe zorgen we ervoor dat het niet alleen een mooi wetenschappelijk project is, maar ook een ontwikkeling die zichtbaar landt in Limburg zelf. Voorzitter, de BBB wil dat dit project niet alleen een succes op papier wordt, maar ook echt een meerwaarde heeft voor mensen en bedrijven in onze provincie. In datzelfde licht willen wij vandaag ook een denkrichting meegeven voor een later moment. Dit soort grote ontwikkelingen brengt namelijk niet alleen kansen met zich mee, maar kan ook impact hebben op de omgeving, op mensen, ondernemers, woningen, rust en ons unieke Limburgse landschap. Wij willen Groningse toestanden voorkomen, dus niet achteraf constateren dat er nadelige gevolgen zijn, maar daar vanaf het begin – nu dus – oog voor hebben. Daarom noemen wij vandaag ook bewust het idee van een Samenlevingsfonds Einstein Telescope, niet als uitgewerkt voorstel voor nu, maar als een signaal dat wij vinden dat je bij dit soort projecten vanaf het begin moet nadenken over draagvlak, bescherming van inwoners en zorg voor de regio. Voor de BBB betekent dit dat je niet alleen kijkt naar de baten, maar ook naar de mogelijke lasten. Als er sprake is van hinder, overlast of schade voor inwoners, ondernemers of landschap, dan moet er ook sprake zijn van compensatie en versterking van de leefomgeving. Afsluitend, als wij investeren in technologie en economie, laten we er dan ook voor zorgen dat Limburg daar zichtbaar van profiteert en dat we tegelijkertijd zorgvuldig omgaan met onze inwoners en het landschap dat Limburg maakt tot wat het is. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan de Gedeputeerde

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik zou niet willen beginnen met de beantwoording van de vragen van de commissie zonder dat ik de heer Hennissen feliciteer met zijn eerste optreden in deze commissie, al had ik die opmerking van de heer Hanegraaff niet laten lopen als ik u was geweest, over dat magere mannetje van D66, maar dat terzijde. Het College is in ieder geval blij te constateren, voorzitter, dat er een breed draagvlak is, niet alleen voor de Einstein Telescope, maar ook voor de volgende stap die we mogelijk hier met elkaar maken als dit voorstel uiteindelijk door uw Staten wordt goedgekeurd. Ik snap ook heel goed of het College snapt ook heel goed dat er contextueel natuurlijk nog heel veel vragen zijn over het voorstel dat er ligt, maar ook over de situatie van het bid van de Einstein Telescope. Ik probeer daar zoveel mogelijk een toelichting en aanvulling op te geven, zonder dat ik daarmee het lopende proces beschadig, voorzitter. Ik begin bij de SP. Ik denk dat het een heel goed idee is dat we in de toekomstige voorstellen even kort samenvatten wat er al rondom dit project of aanhangende projecten besloten is, zodat uw Staten ook een goed overzicht hebben van: waar staan we nu? We kunnen daar ook een kleine contextbeschrijving geven. Volgens mij was dat ook een vraag van mijnheer Van den Beucken. Niet alleen opsommen: wat hebben we met elkaar besloten? Maar ook: hoe staat het ermee? Voor zover dat kan. Ook de opmerking over het begrotingsresultaat snapt het College heel goed. Dat zullen we ook toevoegen in het voorstel. Op dit moment is het begrotingsresultaat € 27,8 miljoen. We zullen ervoor zorgen dat het in een document terugkomt. Een bredere vraag die ik heb gehoord vanuit de commissie is: als wij dit gaan doen, wat gaat het Rijk dan doen? Even plat gezegd. We hebben er natuurlijk een nieuw kabinet zitten, een minderheidskabinet. Ik heb daar heel recent over gesproken met de minister van OCW. Die is van uw partij, mijnheer Hennissen. Ook zij geeft terug dat het beeld rondom de Einstein Telescope … Dat wordt natuurlijk al genoemd in het coalitieakkoord, maar het voorstel dat nu voorligt staat ook in het coalitieakkoord. Het beeld dat ik ook vanuit het Rijk krijg, zowel ambtelijk als bestuurlijk, is dat er in de huidige Tweede Kamer een breed draagvlak is, van links tot rechts, voor de Einstein Telescope. Dat geeft ook wel houvast, denk ik, zonder dat men daar een besluit over heeft genomen, dat het beeld dat wij hebben van die Einstein Telescope ook breder wordt gedragen in Den Haag. Dat is feitelijk het beeld, ook als je naar debatten kijkt, wat je kunt krijgen als kijker, maar ook als bestuurder. Dus ik denk dat dat een bestendigd beeld is vanuit het verleden. Wat zij ook gaan doen bij het Rijk is met voorstellen komen die aansluiten op het voorstel dat hier voorligt. Dat zal niet al te lang gaan duren, maar natuurlijk heeft het Rijk zijn eigen ritme. Maar het Rijk zal ook zijn verantwoordelijkheid hierin nemen en op niet al te lange termijn, is ons beeld. Dus wij zijn als Provincie Limburg de eerste – ik denk ook dat ons die eer een beetje gegund wordt – maar het Rijk zal snel volgen met de verantwoordelijkheden rondom zijn positie in dit project. U heeft ook gelezen dat het Nikhef hier natuurlijk een heel duidelijk trekkende kracht in is. Het is feitelijk een wetenschappelijk georiënteerd project en komt ook vanuit die kant. We hebben er ook heel nadrukkelijk met Nikhef over gesproken. Zij vinden het heel belangrijk dat de volgende stap wordt genomen rondom het centre zoals dat nu hier voorligt. Daar zit ook wel iets meer achter dan alleen een bestuurlijke wens van hun kant, want het gaat ook over een stukje commitment van de partners die erachter zitten. Dan heb je het ook over de wetenschap zelf. Dus wat we gaan zien is dat onze regering, dus het Rijk, op termijn zal volgen met haar voorstellen, maar dat het ook nadrukkelijk de bedoeling is dat de andere kandidaat-lidstaten, in dit geval België en Duitsland, ook gaan meedoen hierin. Maar de mate waarin is nog onduidelijk op dit moment. Ons Rijk zal daarin de eerste stap zetten en zal dat ook coördineren met de andere landen. Dus het is geen opgave waar we alleen voor staan. Het wordt ook breed gedragen door de wetenschappelijke wereld. Het is de bedoeling dat we dit jaar nog komen tot een soort van overeenstemming met de

wetenschappelijke wereld dat dit gewoon *het* onderzoekscentrum wordt en dat ze dat ook gaan verklaren als het ware. Maar de tijd was te kort of dat traject duurde te lang, hoe je het wil bekijken, om dat allemaal keurig voor het indienen van dit voorstel gereed te krijgen. Zo ziet u maar: wij proberen met zijn allen rekening te houden met uw agenda, maar buiten het huis is dat af en toe wat ingewikkelder. Maar dat is wel de intentie die erachter zit. Dus het is niet alleen een inzet van de Provincie Limburg. Het is niet alleen een inzet vanuit dit huis of vanuit de Universiteit Maastricht. Je ziet hier ook een heel breed gedragen wens vanuit alle onderzoeksinstituten. Die zitten zoals u weet door heel Europa en zelfs door heel de wereld. Dus we staan hier zeker niet alleen in. Die bijdrage – ik denk dat dat ook reëel is, dat u dat vraagt – kan dus niet alleen vanuit dit huis komen, maar moet breed gedragen zijn, zowel vanuit het Rijk als vanuit andere lidstaten, en ook vanuit de wetenschappelijke wereld zelf. U had ook de vraag: zijn die engineers die gezocht worden regionaal? Dat kan ik niet toezeggen. De werving gaat plaatsvinden onder aanvoering van het team dat bij de UM werkzaam is rondom de Einstein Telescope. Stefan Hild is daar de buitengewoon begenadigd wetenschapper in een vakgebied waar ik niet zo goed in ben, moet ik eerlijk zeggen. Hij is natuurlijk zelf al van Duitse komaf. Ik kan niet toezeggen dat zij uit de regio komen, maar ze zullen wel de beste engineers gaan zoeken. Ik denk dat dat voor dit proces ook het allerbelangrijkste is. De bouwlocatie zal heel dicht bij dit pand zijn. Dat zal op de huidige plek zijn waar de pathfinder ook staat. In datzelfde gebouw zal de verdere uitbouw worden gerealiseerd. Dus dat is in Maastricht, voorzitter. De heer Sol stelde ook vergelijkbare vragen: hoe zit het met andere partners? Ik hoop dat ik in ieder geval voldoende heb toegelicht dat daar ook een uitvraag gaat komen, maar het Rijk zal daarin de eerste stap zetten. Dat zal op niet al te lange termijn gaan plaatsvinden, is ons beeld. Dan de suggestie die wij gewekt zouden hebben dat wij dat voorstel doen om die doorontwikkeling … Ik denk dat ik zojuist heb toegelicht dat dat vooral vanuit het Nikhef komt. De wetenschappelijke wereld en de UM, zeker vanuit de faculteit Science and Engineering, leveren de hoofdmoot van het team. Dat is in dit geval ook Stefan Hild. Maar we zullen nog eens even goed gaan nalezen of dat inderdaad de indruk is die we wilden wekken en zullen mogelijk daar wat in aanpassen. Maar het komt dus vanuit de wetenschapswereld. Mijnheer Hennissen had de vraag: hoe werkt deze investering door naar het bedrijfsleven en de arbeidsmarkt? Hij is niet de enige die die vraag heeft gesteld. Het is natuurlijk een heel logische vraag die ook een aantal andere fracties stelt. Laat het duidelijk zijn, ook naar de heer Zeedzen, met de motie die hij destijds heeft ingediend, over de slapende reus: dit is natuurlijk niet alleen een wetenschapsproject, ook niet voor de Provincie Limburg. Dit is een heel omvangrijk project, waarbij het niet alleen gaat om de positionering van de wetenschap. Het gaat hier echt om een Limburg-branded project, dat hopelijk zijn navolging krijgt bij ons Rijk en ook in andere landen. Wat je ook ziet tot op heden, ook in het bid rondom de Einstein Telescope, is dat al die partijen zich hieraan proberen te verbinden, zo goed en zo kwaad als het kan. Dus je ziet dat er een enorme energie zit bij het bedrijfsleven, zowel regionaal als daarbuiten. De heer Hanegraaff stelde terecht de vraag of ook Brainport hierbij aangesloten is. Ja, maar niet alleen Brainport. We zien ook heel veel interesse vanuit Belgisch Limburg. We vinden een heel goede medeondersteuner bij de Provincie aan de andere zijde van de provinciegrens. Belgisch Limburg maakt zich enorm hard om dit project ook goed te laten landen. Ze hebben daar ook allerlei onderzoeksinstituten die ze willen laten aansluiten bij dit proces. Maar dat geldt natuurlijk ook voor de arbeidsmarkt zelf. Daartoe doen wij als Provincie Limburg al een aantal zaken. Er zitten nog een paar zaken in de pen, kan ik u ook vertellen. Mijn collega Demollin is ook zeer gemotiveerd om hier vanuit haar portefeuille hier heel nadrukkelijk op aan te sluiten, ook in navolging bijvoorbeeld van de motie die door mevrouw Jenneskens is ingediend. Dus dit is een veel completer project uiteindelijk dan zich hier mogelijk aftekent in dit voorstel, want dit gaat natuurlijk om het op gang brengen van het

engineeringteam. Maar de uitstraling van het hele project, zowel van het centre zelf als de Einstein Telescope is veel breder. We merken ook dag in dag uit – ook het LIOF is daar heel druk mee bezig – dat de interesse vanuit het bedrijfsleven heel regionaal, heel lokaal, maar ook heel Euregionaal enorm groot is. Uiteindelijk komt daar die vraag uit voort: hebben we dan ook die arbeidsmarkt die dat moet kunnen bedienen? Daarop is het antwoord: die is er nu niet, maar die is nu wel in ontwikkeling. We zien nu ook dat, onder de bezielende leiding van mevrouw Demollin, allerlei samenwerkingsverbanden worden gesloten door de diverse onderwijspartijen in de regio om ervoor te zorgen dat als die Einstein Telescope wordt gegund aan deze regio – ik ga er nog steeds van uit dat dat zo is – we dan ook de arbeidsmarkt hebben die daarvan gaat profiteren. Maar u zult ook zien, omdat het natuurlijk een heel wetenschappelijk project is, dat dat ook zal betekenen dat die vraag heel groot zal zijn en heel divers zal zijn en we natuurlijk ook gasten uit het buitenland krijgen die vanuit de wetenschappelijke hoek hier een bijdrage gaan leveren. Daarom was denk ik ook het bezoek dat deze Staten hebben gebracht aan CERN een heel mooi voorbeeld om te zien: wat kan zich allemaal ontwikkelen rondom een initiatief van zo'n wetenschapsinstituut, waar we hier nu mee bezig zijn? Overigens, een aantal jaren geleden heeft een aantal voorgangers van ons besloten dat de oprichting van de faculteit Science en Engineering, die er ooit niet was … Het is op dit moment de snelst groeiende faculteit van de Universiteit Maastricht, volgens mij. Het mooie was dat toen we bij CERN waren we hoorden dat diezelfde faculteit een enorm goede naam heeft opgebouwd, met de relatief jonge leeftijd die het heeft. Dus je ziet ook echt dat daar een duidelijk engagement zit, zowel vanuit de studenten als vanuit de Universiteit Maastricht om die kansen echt te verzilveren. Even kijken of ik dan al uw vragen beantwoord heb. U had een aantal vragen gesteld die in ieder geval een relatie legden met de Euregionale partners. U vraagt hoe we borgen dat de partners gaan leveren. Ja, ze leveren eigenlijk al. Je ziet ook dat zowel in België als in Duitsland onderwijsinstellingen zich aan het organiseren zijn, dat wetenschapsinstituten bezig zijn. Het bedrijfsleven is zich aan het oriënteren. Ja, hoe borg je dat? Als we met elkaar een rondje maken, mijnheer Hennissen, we gaan in de auto zitten en rijden naar een aantal van deze bedrijven dan wel kennisinstituten, dan ziet u gewoon dat dat gebeurt. Dus u ziet dat het engagement in de regio heel stevig is om te komen tot een mooi resultaat. Een goede vraag is ook: hoe positioneert zich dat binnen de bredere Brightlands-propositie? Dat doet het dus al. Je ziet ook dat een aantal campussen ook heel nadrukkelijk bezig is met de Einstein Telescope. Dat gebeurt rondom nieuwe materialen op de campus in Sittard-Geleen. Je ziet dat de campus in Heerlen zich enorm sterk aan het organiseren is, ook rondom data. Maar laten we hier ook positief naar kijken, in die zin dat we dat ook weer niet alleen kunnen met onze Brightlands-campussen en dat juist als voor deze regio gekozen wordt, een heel sterk argument is het brede wetenschappelijke-innovatiemandaat dat hier ligt in deze regio, denk ik. Als je kijkt naar hoe Leuven zich aan het organiseren is, als je kijkt hoe Hasselt zich aan het organiseren is, als je ziet hoe Brightlands zich aan het organiseren is, als je ziet hoe Aken zich aan het organiseren is, als je ziet hoe Luik zich aan het organiseren is rondom dit thema – en dan zoek ik het nog een beetje dichtbij – dan zit daar veel energie achter. Ik vind uw vraag heel goed, maar je ziet dat in dat hele samenspel die positie van Brightlands heel duidelijk gemarkeerd is. Ook Brightlands kan natuurlijk weer heel veel steun vinden, maar ook weer heel veel innovatie-ideeën uitwisselen met de andere universiteiten die er zijn. Het is ook weer niet zo dat we dat in een volstrekte Alleingang gaan doen. Dus ik denk juist dat Brightlands goed aangehaakt is, maar dat ook het bredere perspectief van een breder wetenschappelijk en innovatieklimaat, zoals we dat hier in de Euregio kennen, een enorm voordeel is ook voor het totale plaatje dat we neerleggen als bid als uiteindelijk het besluit moet worden genomen. U wilt graag een werkbezoek brengen aan de pathfinder met PS. Dat kan natuurlijk. Het is wel een wat mager aanbod ten opzichte van het werkbezoek aan

CERN, maar we willen dat met alle plezier organiseren. We zullen er ook geen bus voor hoeven te huren, mijnheer Sol. We kunnen gewoon wandelen, denk ik. Dat willen we graag organiseren. Laat dat helder zijn. Dan de vraag van mevrouw Wolters, wat natuurlijk een heel terechte vraag was. Dat is ook een momentopname toen we dat voorstel moesten indienen. De bestaande programmareserves en begrotingsposten zijn ontoereikend voor dit bedrag, dus we moesten naar een andere optie gaan. Het jaarrekeningsresultaat is nog niet vastgesteld. Dus dan blijft maar één optie open en dat is de optie die voorligt. Dus dat is een pragmatische richting. Ik snap dat u dat niet de mooiste vindt. Dat vind ik zelf ook niet, eerlijk gezegd. Maar het is wel de meest pragmatische om dit voorstel verder te brengen.

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Het is voor ons ook geen halszaak. Het is meer iets waar ik me een beetje zorgen over maak. Het begrotingsresultaat is natuurlijk een prognose. We hebben op zich wel een voldoende begrotingsresultaat, waardoor dit niet meteen een heel groot risico is. Maar stel, er gaat iets mis en dat begrotingsresultaat is ontoereikend en we zitten dadelijk met het probleem dat we dingen niet kunnen financieren. Dat is de zorg die ik heb. Maar het is voor ons ook geen halszaak.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nee, dat begreep ik al uit uw vraag. Ik heb het toegelicht zoals het is. Nogmaals, het is een pragmatische oplossing die we gezocht hebben, gewoon gezien het moment waarop, waarbij we het jaarrekeningsresultaat nog niet hebben vastgesteld met elkaar, maar we het toch belangrijk vinden om deze stap te zetten. Maar uw opmerking is terecht en ook goed gehoord. Dan kom ik bij Horizon uit. Ik denk ook al vanuit de context dat dat natuurlijk niet alleen iets blijft voor de regio. Dat krijgt een enorme Euregionale uitstraling. Dat zal zeker zijn effect hebben op de Limburgse economie, maar ook daarbuiten. Omdat het voor een deel in Limburg plaatsvindt, laten we het daar even op houden, denk ik dat het ook een positieve uitstraling heeft op Limburg als zodanig, als innovatiekwartier. Ik heb de copyrights van de heer Hanegraaff gehoord, dus die mag ik niet gebruiken, want die zijn van het CDA. Maar ik denk dat het enorm gaat helpen in de uitstraling van Limburg als we dit instituut verder kunnen brengen. Uw beeld is denk ik terecht als u zegt dat daar meer achter moet zitten dan alleen het wetenschappelijke element. Dat zit er wat ons betreft ook achter.

De voorzitter: De heer Loomans heeft een vraag.

De heer Loomans (Horizon): Ja, mijn vraag was ook eigenlijk: gaan we dat ook actief monitoren om nou gewoon eens een keer te kunnen bewijzen dat het introduceren van zo'n nieuw onderzoeksgebied bij wijze van spreken ook echt in de praktijk terug gaat komen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dat is zeker onze intentie, maar dat proberen we ook zo goed en zo kwaad als het kan en al meetbaar is – want we zitten natuurlijk een beetje in een voorfase nu – terug te brengen. Dat was eigenlijk ook een beetje de basis van de opmerking die ik maakte op de vraag van mevrouw Smeets, dat je met elkaar wil volgen: waar staan we? Dat gaat dan niet alleen om de geldelijke

investering, maar ook om wat we met elkaar hebben bereikt. Dat raakt ook de vraag die de heer Hanegraaff op een gegeven moment stelde: waar staan we nu in dat internationale proces, in relatie tot dat andere project, de Einstein Telescope, maar wat natuurlijk wel heel sterk gelieerd hieraan is? Dus het antwoord is: ja. Voor zover we dat kunnen monitoren gaan we dat monitoren en willen we dat ook gewoon terugrapporteren. Want ja, dat doet ook recht aan de investeringen die we met elkaar doen, maar ook recht aan het feit dat we met zijn allen toch nieuwsgierig zijn, van: hoe doen we het eigenlijk? Dus het antwoord daarop is: ja. Ik kom bij de heer Van Bijnen. Ik heb een aantal van zijn vragen denk ik al beantwoord, daar waar het gaat om commitment van het Rijk in ieder geval. Dus zij gaan binnenkort ook hun voorstellen indienen bij hun volksvertegenwoordiging. Dat is de Tweede Kamer. Zoals ik al zei, vanuit eerdere debatten heb ik het beeld gekregen dat er daar in ieder geval een positieve houding is rondom de Einstein Telescope en alles wat daar gaat plaatsvinden. Dat beantwoordt feitelijk ook uw tweede vraag: wat als zij niet gaan instappen? Het beeld is bij ons wel heel bestendigd, dat alle partijen zullen gaan instappen, niet alleen het Rijk, maar dat er ook nog bijdragen vanuit andere partners gaan komen, zeker omdat het Rijk het ook heeft opgenomen in het coalitieakkoord als zodanig en zij ook aanstalten maken – dat heb ik zowel bestuurlijk als ambtelijk begrepen – zodat die voorstellen er gaan komen, dus dat ook het Rijk gaat meedoen en serieus gaat meedoen.

De voorzitter: De heer Jacobs heeft een vraag.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Maar als ik uw antwoord dan goed begrijp, dan komt van die € 52 miljoen € 48 miljoen van andere partijen. Dan blijft het wat die € 52 miljoen betreft € 4 miljoen van de Provincie en € 48 miljoen van andere partijen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik kom bij de beantwoording van uw vraag daarop terug. U hakt dat heel secuur op in allerlei stukjes. Dat is ook voor een deel zo, maar ik wil dat graag even bewaren tot de beantwoording van uw vragen, want die € 52 miljoen bijvoorbeeld is een raming op dit moment. Dat is ook nog in beweging. Ik zou onszelf niet te zeer willen arresteren op die € 52 miljoen, maar wil vooral kijken naar het proces: hoe gaan we dat met partners doen? Dat is belangrijk. Maar de onderliggende vraag van u is natuurlijk heel erg terecht: wat wordt onze toekomstige bijdrage? Daar kom ik zo meteen even op terug als u dat goed vindt. Dan ga ik weer even terug naar de heer Van Bijnen, die natuurlijk ook gevraagd heeft: hoe zit dat nou met de kandidatuur? Dat heb ik proberen te beantwoorden in de vraag van mevrouw Smeets en de heer Sol, daar waar het ging om de context. Dit moet het onderzoeksinstituut worden van de hele natuurkundige sectie in de hele wereld die zich bezighoudt met dit onderwerp. Dus we zijn bezig op de achtergrond om ervoor te zorgen dat iedereen zich daar ook toe uitspreekt, dat dit een onderzoekscentrum is. Dat is het al voor een groot deel van de Europese natuurkundige en wetenschappelijke hoek, maar door hier een onderzoekscentrum naast een groot wetenschappelijk instrument – althans, dat is wat het in de toekomst moet zijn – neer te zetten, trek je natuurlijk heel veel potentiële wetenschappers al naar deze regio toe. Dus wij denken wel degelijk dat dat een aantrekkende werking heeft, niet alleen op de regio … Een aantal van u heeft gezegd: stel dat er een plan b is en het gaat niet door … Ik doe niet aan plan b, maar goed, dat is een persoonlijke opvatting. Ik ga er altijd van uit dat het lukt. Maar stel, het zou niet lukken, dan heb je nog altijd een wetenschapsinstituut van wereldformaat in de regio zitten. Ik denk dat dat heel belangrijk is, mocht die Einstein Telescope niet

doorgaan. Nogmaals, dat is een scenario dat ik niet ken of niet wil kennen misschien. Maar heb je het gecombineerd met elkaar, dan trek je natuurlijk een heel brok innovatie en wetenschap naar deze regio toe. Dat gaat niet alleen om wetenschappers. Laat ik daar heel helder over zijn. Dat gaat over heel veel meer dan dat, ook in de beantwoording op een vraag van de heer Hennissen, maar ook van de heer Zeedzen. Je hebt dan een hele arbeidsmarkt, een heel bedrijfsleven, dat zich richt op de ontwikkeling van deze centra en alles wat daar aan innovatie wordt ontwikkeld. Ik denk dat dat zeer versterkend werkt op het uiteindelijke bid dat wij gaan indienen met de partners.

De voorzitter: Ik neem ondertussen even de tijd om u te laten weten dat de laatste vijf minuten van uw beantwoordingstermijn zojuist zijn ingegaan.

Gedeputeerde Satijn: Ja. U had ook nog de vraag: komen er nog andere kosten onze kant op bij de realisatie? Dan kom ik toch een beetje terug op de vraag van de heer Jacobs. Dat zou kunnen, maar dat is niet ons uitgangspunt nu. Wij vinden dat wij nu een heel belangrijke stap zetten. Het Rijk gaat een belangrijke stap zetten. Andere partners zullen dat ook moeten doen. Ik kan niet helemaal uitsluiten … Dat wil ik ook helemaal niet, want ik denk dat wij met de houding die we ons aanmeten vandaag het een heel belangrijke ontwikkeling vinden. Het zou best zo kunnen zijn dat we nog ergens een keer een vraag stellen. Misschien dat we nog ergens een investering moeten doen. Ik ga dat nu niet dichttimmeren. Maar het grootste deel zal van andere partners moeten komen en niet van de Provincie Limburg.

De voorzitter: De heer Van Bijnen heeft een vraag.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel. U wilt er dadelijk bij de beantwoording van de heer Jacobs op ingaan. Die ging door op de vragen van mij natuurlijk. Dat is inderdaad wat we dan zien … Die € 52 miljoen … Dat willen we dan wel hier uitgesproken hebben. We zitten hier natuurlijk om met elkaar eerder te wisselen wat de plannen zijn als u de steun wilt krijgen van iedereen. Die € 4 miljoen, daar blijft het waarschijnlijk niet bij. Er is een raming van € 52 miljoen. Dus er komen nog extra kosten voor de Provincie. Vat ik dat goed samen zo, ook voor de rest? Of zegt u: nee, het kan ook nog zo zijn dat het alleen maar € 4 miljoen is. Dat is specifiek de vraag. Er wordt nu gevraagd om die € 4 miljoen, maar op het moment dat er straks meer kosten aan zitten te komen, lijkt me dat hier het moment om dat wel duidelijk te maken aan de Staten, zodat we dat in de afwegingen wel kunnen meenemen. Ik denk dat iedereen dat wel graag zou willen weten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Wij gaan ervan uit dat het grootste gedeelte door andere partners wordt gedaan. Die € 4 miljoen trekken wij nu, als uw Staten het ermee eens zijn, uit de portemonnee. Het is een raming. Het grootste gedeelte zal echt door andere partijen gedaan worden. Ik wil alleen nooit uitsluiten – anders ga ik dat antwoord hier geven – dat we hier niks meer doen. Dan sta ik hier misschien over een jaar weer. Dan gaan we een vervelende discussie krijgen en dat is niet wat ik wil. Wat ik wel wil is het beeld schetsen dat het grootste gedeelte van het restantbedrag door andere partners bij elkaar zal moeten worden gebracht. Dat is ook de houding die we aannemen richting het Rijk. We vragen ook het Rijk om daarin het initiatief te nemen, want zij hebben de contacten met de andere partners. Dat doen wij niet zelf. We gaan niet met België bellen over wat hun deel gaat worden. Maar ik

wil hier ook niet in een absolutisme terechtkomen, dat we zeggen dat er niets meer van deze Provincie wordt gevraagd. We hebben al veel van deze Provincie gevraagd, maar we vinden het ook heel erg belangrijk met elkaar.

De voorzitter: De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik ga hem even omdraaien. Als je van andere partijen verwacht dat het grootste gedeelte nog aangeleverd moet worden, dan betekent dat per definitie al dat wij nog een deel moeten cofinancieren. Of zie ik dat dan fout?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat weet ik nog niet. Dat is ook de strekking van mijn antwoord aan de heer Van Bijnen. Ik wil het in ieder geval niet uitsluiten, want nogmaals, we komen in een soort van absoluut gesprek met elkaar over enige tijd, waarin u mij gaat zeggen ‘maar u had toch gezegd dat’, terwijl we weten dat we met ramingen werken op dit moment en terwijl we ook nog niet exact weten wat de bijdrage van het Rijk wordt. Die gaan wel een groot deel nemen, ook de andere partijen. Maar voor hetzelfde geld is het helemaal afgedekt en komen we niet meer bij u terug. Maar ik wil wel de mogelijkheid openhouden dat we niet in een gesprek komen met elkaar dat u mij gaat verwijten dat ik toen heb gezegd dat dat niet meer zo is, terwijl we het op dit moment gewoon niet weten. Zo eerlijk moeten we ook zijn. Ja?

De voorzitter: De heer Jacobs heeft ook nog een vraag.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Als ik uw antwoord op de vraag van de heer Bijnen goed begreep, dan hebben we in principe twee ramingen: één raming waarbij die € 52 miljoen wellicht niet voldoende is en de andere raming dat die € 48 miljoen niet volledig door andere partners wordt bijgedragen. Dus het zou zomaar kunnen zijn dat die € 48 miljoen die anderen gaan bijdragen toch voor een deel weer bij ons terechtkomt. Plus, die € 52 miljoen is maar een schatting van wat op dit moment de kosten zijn. Zo heb ik het begrepen. Maar u schudt nee, dus wellicht dat …

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nee, het gaat over € 52 miljoen. € 4 miljoen bespreken we vandaag. Dat is om het onderzoeksteam of het engineeringteam te financieren. Dan trek je die af van die € 52 miljoen en kom je op € 48 miljoen uit. Maar die € 52 miljoen waar we het de hele tijd over hebben, is gewoon een raming. Die € 4 miljoen weten we zeker. Daar gaat het vandaag over. Maar als het gaat over de uiteindelijke realisatie is het € 48 miljoen. Daarbij weten we nog niet exact of het Rijk gaat voor € 48 miljoen of € 32 miljoen. Dat weten we op dit moment gewoon niet. Onze inzet is dat alle andere partners het gat van die € 48 miljoen gaan toedekken. Maar het zou best zo kunnen zijn dat het niet gaat lukken of dat die raming uit gaat lopen. Dat weten we op dit moment gewoon niet. Dit gaat over de eerste stap. Dat gaat over die € 4 miljoen om het engineeringteam in de benen te helpen. Daar gaat het over. Wat we uiteindelijk proberen te schetsen aan u is een doorkijk naar de uiteindelijke realisatie. Daarvan zeggen we dat we vinden dat andere partners dat moeten doen: het Rijk en andere landen. Daarvan is nu een raming gemaakt. Die is € 52 miljoen. Minus die € 4 miljoen is € 48 miljoen. Maar we hebben op dit moment nog

geen bedrag van het Rijk, noch van de andere landen. Dus ik kan hier een hele hoop toezeggen, maar ik kan het misschien niet waarmaken. Dat is geen situatie waarin ik terecht wil komen. Ik wil altijd eerlijk zijn naar de Staten. Dat is het beeld dat ik voorleg. Maar die € 4 miljoen zijn wel duidelijk. Die vragen we aan u vandaag. Wat die raming gaat worden, zien we over anderhalf jaar wel als die engineers klaar zijn met hun studie, want dan komt het daadwerkelijke bedrag op tafel. Daar gaan we het dan mogelijk met elkaar over hebben. Het zou ook weleens zo kunnen zijn dat we het daar helemaal niet over gaan hebben, omdat het namelijk wordt dichtgelopen door alle andere partners, inclusief het Rijk. Zo is de situatie en niet anders. Over de exploitatiekosten had u ook nog een vraag. Dat is een besluit dat nog genomen moet worden. Over wie dat gaat doen, doen we hier geen enkele uitspraak. Maar normaal gesproken is het zo: wij wilden heel graag bij de opstart van dit soort projecten betrokken zijn. Uiteindelijk is het natuurlijk ook aan de wetenschap en alle betrokken partijen om de exploitatiekosten te dekken. Dat was een andere vraag die u had gesteld. U had ook nog de vraag gesteld …

De voorzitter: De heer Jacobs heeft nog een vraag.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Die jaarlijkse kosten, die € 2 miljoen … Ik heb even niet goed begrepen hoeveel jaar dat … Daar is dan ook een inschatting van. Is dat drie jaar, is dat vier jaar, is dat vijf jaar of is dat zes jaar?

Gedeputeerde Satijn: De exploitatiekosten van een instituut zijn er zolang een instituut er is. Maar daar wordt hier geen uitspraak van u over gevraagd. Maar als het er is, dan is er altijd sprake van exploitatiekosten. Dat geldt ook voor de Einstein Telescope. Als die er is, dan heb je ook exploitatiekosten. Maar er is nog helemaal niet besloten wie die exploitatiekosten gaat dragen. Maar het grootste gedeelte zal moeten worden gedragen door de wetenschap, want zij hebben ook baat bij dit instituut. Dus dan moet je kijken naar partijen als de Nikhefs van deze wereld en mogelijk nog een hele hoop andere wetenschappelijke organisaties die gebruik gaan maken van het instituut zelf. Maar daar is nu nog geen sprake van. We hebben het nu over die € 4 miljoen, over die engineeringkosten. Straks komt er een definitief plaatje uit: wat gaat dat centre nu uiteindelijk kosten als die engineers hun werk hebben gedaan? Dat is nu een raming van € 52 miljoen minus € 4 miljoen is € 48 miljoen. Het is nog onvoldoende duidelijk wat daarvan het deel wordt van het Rijk en van andere partners. Zo eerlijk moeten we zijn naar elkaar. Even zien. Volgens mij heb ik ook de vragen van JA21 beantwoord, mocht de Einstein Telescope er niet komen. Ik kijk even naar LOKAAL-LIMBURG. Daar heb ik ook al een aantal vragen van beantwoord. De vraag van de heer Van den Beucken over regret of no- regret. Dat spreekt voor zich. Als het centra niet wordt gebouwd, dan is er geen no-regret. Dan zijn het sunk cost, zoals u al zei. Maar op dit moment is daar geen sprake van. U had ook de vraag gesteld: hoe waarschijnlijk is het dat het Rijk meedoet? Daar hebben we ook op geantwoord. De btw-belaste bijdrage. Ja, dat zal in het subsidietraject worden beoordeeld. Daar hebben we nu nog geen duidelijkheid over. Ik snap uw vraag, maar daar kunnen we nu nog geen helderheid over schetsen. Dan ga ik nog even kijken naar andere vragen die ik niet beantwoord zou hebben, voorzitter. De VVD. Die vraag heb ik ook al beantwoord. Ook het mkb en innovatieve ondernemers worden aangehaakt op het project. Dat vindt al plaats. We zien ook dat heel veel partijen zich aanmelden door de berichtgeving over de Einstein Telescope, wat positief is. De heer Hanegraaff heeft de vraag gesteld: kunnen we investeringen koppelen aan talentontwikkeling? Daar heb ik van gezegd: dat is work in progress. Dat vindt al plaats, zowel bij de universiteit als in dit huis. Samenwerking in relatie tot Brainport. Die is zeer nauw, kan ik zeggen, niet alleen met partijen,

maar ook bestuurlijk. We zien ook dat zij dat meenemen, het project Einstein Telescope, in hun overeenkomsten die ze sluiten met andere regio's als belangrijke projecten. Zelfs niet met Limburg bij wijze van spreken, maar als ze met Vlaanderen spreken vinden ze dit ook heel belangrijk. Dus je ziet dat Brainport het meeneemt. Ik moet ook zeggen: de contacten bestuurlijk zijn ook goed. Zij omarmen dit project ook. Dat is fijn om te zien. Dan komen we op Sjoerd Sjoerdsma uit, de kartrekker. Daar komt op niet al te lange termijn een mededeling over. Inderdaad, met het vertrek van de heer Sjoerdsma naar het kabinet viel die post vrij. Daar wordt in voorzien. Het is aan het ministerie om daarover te communiceren. Maar dat traject loopt. Ik denk dat u enigszins gerustgesteld wordt, gelet op dat wat u hier geponeerd heeft. Dan kom ik bij de BBB uit. Daar hebben in ieder geval rondom de economische werkgelegenheidseffecten … Ja, we hebben daar een aantal onderzoeken op laten uitvoeren. Die onderzoeken lopen voor een deel nog en worden ook onderdeel van het bidbook dat we uiteindelijk gaan aanbieden. Die zullen we dan t.z.t. ook aan u sturen. U heeft gezegd of in ieder geval gevraagd hoe wordt geborgd dat Limburgse bedrijven en kennisinstellingen kunnen aanhaken. Ja, daarvan heb ik feitelijk al aangegeven: daar zijn we heel druk mee bezig. De motie heeft niet alleen de slapende reus wakker gemaakt, maar heeft ons ook nog een keer aangespoord om ervoor te zorgen dat dit op een goede manier wordt ingebracht in het totale proces. Zowel aan de universiteitskant als aan de Collegekant wordt daar hard aan gewerkt. U had nog een idee voor de toekomst. Dat hebben we goed gehoord. Dank voor uw inbreng daarop. Een relevante opmerking, denk ik. Daarmee ben ik aan het einde van mijn beantwoording, voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even rond naar de commissie of u nog behoefte heeft aan een tweede termijn. Ja. Dan begin ik weer bij mevrouw Smeets van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank, voorzitter. Allereerst fijn dat de Gedeputeerde heeft toegezegd dat in volgende Statenvoorstellen rondom de Einstein Telescope we opnemen wat al door de Provincie is geïnvesteerd. Om toch maar even terug te komen op de discussie die ik zojuist heb gehoord; het Low Frequency Centre is slechts een heel klein deel van waar uiteindelijk in geïnvesteerd moet worden. We krijgen nog heel veel meer kosten als de Einstein Telescope hier uiteindelijk gaat landen. Dus ja, natuurlijk gaat het ook ons nog extra geld kosten. Hoeveel dat is weten we natuurlijk niet. De Einstein Telescope is namelijk een droom. Die wordt ook eigenlijk gewoon steeds concreter. Dat wij dit voorstel steunen betekent ook niet dat het College een carte blanche heeft voor de toekomst, wat de SP betreft Het is en blijft belangrijk om steeds af te wegen wat de maatschappelijke baten zullen zijn van al onze investeringen. De SP zal daar ook zeker scherp op blijven. Ik heb hier ook bij collega's geproefd dat we wel behoefte hebben aan een doorkijk, kosten op de lange termijn en fasering van initiatieven rondom alles wat gerelateerd is aan de Einstein Telescope, want we investeren in ontwikkelingen en in het Statenvoorstel met een subsidie, maar we doen dat wellicht ook in de toekomst met het Brightlands Future Fund en via andere zaken. Dus ik kan me voorstellen dat de Gedeputeerde daar nog een mededeling over stuurt, over die doorkijk, of dat hij op zijn minst ons daarover bijpraat in een sessie. Wij zien het stuk als behandelrijp en een hamerstuk.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Een korte reflectie. Dank inderdaad voor de antwoorden. Ik denk ook dat we als Staten ook … Ik bedoel, die doorkijk; ja, die willen we allemaal wel.

Tegelijkertijd is dit ‘cutting edge’-ontwikkeling. Dat betekent ook dat er gewoon heel veel onbekende zaken zullen zijn en nog wel zullen blijven. Maar ik denk dat we ons niet alleen moeten afvragen wat iets kost, maar uiteindelijk ook vooral wat iets oplevert. Ja, dat is feitelijk onbetaalbaar, denk ik.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hennissen van D66.

De heer Hennissen (D66): Ja. De Gedeputeerde dank ik voor de uitgebreide beantwoording. Ik denk dat nu ook duidelijk gezegd is dat vooral de € 4 miljoen voor de realisatie is van de opstartfase. De verdere kosten moeten dan nog verder geraamd worden en bijgezet worden. Ook dank voor uw tips, hoe ik een en ander moet aanpakken. Als we het hebben over magere mannetjes en ik kijk zo een beetje naar de overkant, dan kan mijnheer Hanegraaff misschien ook eventjes in de spiegel kijken dadelijk.

De voorzitter: Mevrouw Wolters van de PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank. Dank aan de Gedeputeerde voor de duidelijke beantwoording. We begrijpen de keuze die gemaakt is. Wat ons betreft is dit ook een hamerstuk.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Loomans. Geen tweede termijn. De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel en dank u wel voor de beantwoording van de vragen. Ook bedankt voor de toelichting vanuit de SP. Wij snappen ook dat het nog veel meer geld gaat kosten richting de Einstein Telescope. Maar die vragen gaan specifiek natuurlijk over dit voorstel. Ik heb mooie termen gehoord hier. Quantum Valley, geclaimd door het CDA. Ik zou zeggen: voor ons is het ook een hamerstuk. Let’s make Limburg great again.

De voorzitter: De heer Jacobs van Forum voor Democratie. Nee. De heer Beckers, ook geen tweede termijn. De heer Van den Beucken van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank voor de beantwoording van de vragen. Bedankt, collega’s, voor de mooie inbreng. De zorgen over het vinden van de vele partners in het vervolgtraject blijven een beetje hangen, moet ik zeggen. Met de toezegging over de historische paragraaf, zoals mevrouw Smeets ook al aangeeft, zijn we heel blij. Belangrijk is in ieder geval dat we integraal zicht houden op verzonken kosten, dat we niet in een soort fuik lopen, maar dat we ook echt zien dat dat zin heeft. De doorkijk op de lange termijn. Wij gaan er in ieder geval van uit dat we er niet helemaal mee wegkomen dat we niks bij gaan dragen aan de € 52 miljoen. Alles wat daarin een verbetering is, is meegenomen. Daar houden wij in de toekomst rekening mee. Dan ga ik even naar het buitenland. Er zijn natuurlijk ook nog een aantal andere gebieden die heel graag in aanmerking komen voor die Einstein Telescope. De vraag is: monitoren wij ook een beetje of daar niet soortgelijke instituten ontstaan? Monitoren wij ook niet dat wij daar beter in gaan worden, dat wij complementair zijn of iets dergelijks? Ja, die begrotingswijziging is ook goed uitgelegd. Het is niet de fraaiste manier, maar wel de begrijpelijkste manier. Daarmee heb ik alles gezegd wat ik wilde zeggen nog in de tweede termijn, denk ik. Voor ons is het in ieder geval een bespreekstuk, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bloi van de VVD.

De heer Bloi (VVD): Ja, dank u wel voor de antwoorden. Ik hoorde de Gedeputeerde zeggen dat dit project echt een wereldproject is en wetenschappers uit de hele wereld naar onze regio toe zal trekken. Tegelijkertijd denk ik: uiteindelijk, als het ding gebouwd wordt en moet worden onderhouden, zijn het vaak gewoon mbo'ers bij ons hier uit de buurt. Als oud-student van een mbo weet ik hoe moeilijk het is om in deze regio aan de andere kant van de grens aan de bak te komen. Dat heeft niks direct met dit stuk te maken, maar wel met het hele traject om die Einstein Telescope hier te krijgen en te bouwen. Ik wil vooral ook meegeven: kijk ook daarnaar. Het zou zonde zijn als je een techneut van de Berufsschule in Aken niet in Maastricht kan laten werken aan de bouw van een Einstein Telescope, omdat die toevallig één of twee onderdelen van een diploma-erkenning niet heeft. Ja, dat zorgt voor vertraging en frustratie. Dat wil ik wel even meegeven.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ook van mijn kant bedankt voor de uitvoerige beantwoording en ook de geruststellende beantwoording. Echt prettig of goed eigenlijk om te zien hoe de Provincie hieraan trekt en ook echt de leiding in pakt. Mijn punt is ook eigenlijk: ik wil het gewoon blijven aanmoedigen. Dit is wat het CDA betreft echt een van de belangrijkste punten die de komende tijd op de agenda staan. Ik moedig iedereen in het Provinciehuis aan om vooral deze lijn vast te houden en er net zo hard aan te trekken als ze nu doen. Mocht daar ook van de kant van de Staten hulp voor nodig zijn, bijvoorbeeld ook in het Europees Parlement of om in de commissie partijcontacten aan te spreken, maak daar dan vooral gebruik van. Je ziet het eigenlijk: iedereen is hiervoor, dus we kunnen ook iedereen inzetten om dit prachtige project naar Limburg te halen.

De voorzitter: Dank u wel. Tot slot de heer Zeedzen van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je wel. Ook van mijn kant dank voor de uitgebreide beantwoording en de duidelijke uitleg. Ik zou het wel graag als bespreekstuk opbrengen in PS. Niet omdat ik heel kritisch zal zijn, maar omdat ik vind dat dit belangrijke onderwerp voor het voetlicht moet komen, ook in de Statenzaal. Nog één kleine kritische kanttekening op hoe het budget geregeld is. Ik begrijp dat volkomen. We hebben wel al heel vaak gezegd dat onderbesteding een probleem is dat we moeten aanpakken. We moeten ervoor uitkijken dat we hier niet een onbedoelde prikkel hebben om zo makkelijk geld te regelen. Ik ga er niet van uit dat dat hier gebeurt, maar ik wil dat wel even meegeven.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de tweede termijn van de Gedeputeerde, die daarvoor zeven minuten heeft.

Gedeputeerde Satijn: Dank, mevrouw de voorzitter. De opmerking van de heer Van den Beucken; ja, natuurlijk houden we goed voeding met wat er in andere gebieden gebeurt, niet zozeer om ons te vergelijken, maar gewoon om te weten waar we staan met zijn allen. Aan de andere kant moet ik zeggen dat onze gemeenschap enorm druk bezig is. Ik zie dat er enorm veel positieve energie uit komt. Mocht dit tot een positief besluit leiden van de Staten, zal dit energie toevoegen. Dus ik zie een enorm geëngageerd veld hier in de Euregio dat bezig is met dit project. Ik denk dat we daar met zijn allen trots op kunnen zijn. Dan de opmerking van de heer Bloi over het mbo: dat is uit het hart gegrepen. Laat dat

helder zijn. Wij kunnen met de € 4 miljoen de problematiek rondom grenswerkers niet gelijk oplossen. Dat was ook niet uw oproep, dat weet ik, maar laat het duidelijk zijn: dit is uit het hart gegrepen, niet alleen vanuit uw Staten, maar ook vanuit ons. Dit project gaat zoveel internationale arbeidsmogelijkheden creëren, met opleidingsinstituten over de grens … Nogmaals, daar zijn we ook druk mee bezig als College natuurlijk. Maar daar heb je ook andere instituten voor nodig die dat gaan faciliteren. Maar laat het duidelijk zijn: uw opmerking is volstrekt terecht en daar staan we volledig achter. Dat geldt feitelijk ook voor de opmerking van de heer Hanegraaff, die oproep. Zeer veel dank daarvoor. Dat zullen we ook doen. Dat doen we ook op andere dossiers, voor zover dat kan. Als we elkaars hulp nodig hebben, zetten we dat in. Dat zal ook wel nodig zijn, denk ik, want het is een heel uitgebreid traject dat we ingaan als dat bidbook wordt ingeleverd. Dus rond die tijd en voor die tijd hebben we elkaar al lang weer gesproken, gelet ook op de toezegging die ik aan mevrouw Smeets ga doen over de ontwikkelingen van het traject rondom de Einstein Telescope en ook de aanpalende activiteiten rondom de ontwikkelingen van dit centre. Dus dank voor uw steun en dank ook voor de toezegging dat u alles gaat doen om dit te realiseren. Dan heeft u het College aan uw zijde. Dat geldt ook voor de heer Zeedzen. Ik snap uw opmerking over de onderbesteding. Die helpt mij ook iedere week in het College, kan ik u vertellen. U wordt daar altijd met naam en toenaam genoemd door de Gedeputeerde Financiën in dit geval, die daar dan ook kritisch zijn collega op aanspreekt. Wat dat betreft is het volledig terecht dat u daar even de schijnwerper op zet. Maar dat is een onderwerp dat ons dagelijkse bezighoudt. Dus dank daarvoor, ook voor uw steun. Dat brengt mij bij de toezegging aan mevrouw Smeets dat ik in ieder geval heel graag gebruikmaak van de uitnodiging - zo zie ik het dan maar even in dit geval - om een brief te gaan sturen over een doorkijk: waar staan we in het proces, wat kunnen we nog met elkaar verwachten? Niet zozeer met een financiële onderbouwing, maar in welk proces zitten we met zijn allen? Wat zijn de doorlooptijden erin en wanneer gaat er wat plaatsvinden, voor zover we dat al weten? De heer Sol zei het heel terecht: het is natuurlijk een heel dynamisch proces, dat ook heel erg nieuw is voor iedereen, niet alleen voor ons, maar ook voor de andere regio's. Dus laten we elkaar daarin stevig vasthouden. Daar is ook het aanbod voor bedoeld van de toezegging, voorzitter.

De voorzitter: En de termijn van de toezegging?

Gedeputeerde Satijn: Die neem ik even iets ruimer. Dan gaan we ook even wat dieper in het proces zitten. Dus ik zou zeggen: binnen acht weken.

De voorzitter: U was aan het einde van uw tweede termijn. Ja? Even kijken. Dan dank ik u voor de beantwoording. Dan heb ik één toezegging genoteerd, namelijk de toezegging die u zonet deed over de **mededeling over de doorkijk van het proces en de doorlooptijden, dat u daar over acht weken met een mededeling portefeuillehouder over naar de Staten komt**.

Mevrouw Smeets (SP): De Gedeputeerde heeft het juist, denk ik, voorzitter, met uw goedkeuring. Hij heeft ook nog de toezegging gedaan **dat we het historisch perspectief, waar de heer Van den Beucken en ik om gevraagd hebben, in de volgende Statenvoorstellen gaan opnemen.**

De voorzitter: Ah, oké. Dank u wel. Dat gezegd hebbende waren er dus twee toezeggingen. Even kijken. Dan hebben we van een aantal mensen al gehoord of het voorstel behandelrijp is, ja of nee. Dan kijk ik toch nog … Even zien. Nee, een aantal mensen zei: ja, het is behandelrijp. Dat is al het geval. Ik kijk nog

even naar uw commissie. Ja. Dan is het de vraag: is het een bespreekstuk of een hamerstuk? Er waren een paar mensen die gezegd hadden dat het een bespreekstuk is, dus dan wordt het ook een bespreekstuk. Ja? Ik moet eigenlijk formeel gezien ook vragen voor wie het allemaal een bespreekstuk is. Ik heb de heer Zeedzen en de heer Van den Beucken gehoord. De rest heeft volgens mij gezegd dat het een hamerstuk is, toch? Ja, precies. Dank u wel. Dan sluiten we dit agendapunt af. Dank u wel. Dan zijn wij nu gekomen bij het tweede agendapunt. Maar ik ga heel even schorsen, met uw goedvinden. We zien elkaar over een paar minuten terug.

T9826 Gedeputeerde Satijn zegt toe dat binnen acht weken een mededeling van de portefeuillehouder zal worden verstrekt, waarin de huidige stand van zaken omtrent de ETpathfinder wordt toegelicht, alsmede de nog te verwachten ontwikkelingen.

T9827 Gedeputeerde Satijn zegt toe dat bij toekomstige Statenvoorstellen met betrekking tot de ETpathfinder een historische paragraaf zal worden opgenomen, waarin het verloop van het voorafgaande traject wordt uiteengezet.

De commissiegriffier, De voorzitter,

Weesepoel Nijenhuis

provincie
Limburg

Provinciale Staten

Clustercode	PP	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00917544	**Maastricht**	24 april 2026
Bijlage(n)	-	**Verzonden**	24 april 2026

Onderwerp
Mededeling portefeuillehouder inzake middelen van het Rijk voor de uitbreiding van de ETpathfinder

Geachte Staten,

Hierbij informeren wij u dat het Rijk €25 miljoen extra beschikbaar stelt voor de komst van de Einstein Telescope en voor uitbreiding van de ETpathfinder. Met deze Rijksbijdrage toont de regering dat zij groot belang hecht aan de komst van de Einstein Telescope naar de Euregio Maas-Rijn en daar stevig op inzet.

Met deze middelen wordt een nieuwe stap gezet richting de verwezenlijking van het Einstein Telescope Low Frequency Centre (ET-LFC). Met deze uitbreiding van ETpathfinder komt in Maastricht een permanent Europees centrum voor de validatie en integratie van technologieën die essentieel zijn voor de waarneming van laagfrequente zwaartekrachtgolven.

Het Einstein Telescope Low Frequency Centre is een nieuwe testfaciliteit waarin de toekomstige technologieën voor de Einstein Telescope op ware grootte getest kunnen en zullen worden. Deze wordt gehuisvest in twee nieuwe gebouwen bij de faculteit Science & Engineering van de UM, naast de bestaande cleanroom waarin momenteel de ETpathfinder staat. Het zal een blijvende faciliteit in Maastricht zijn, ongeacht de locatie waar de Einstein Telescope uiteindelijk gebouwd wordt.

De Provinciale Staten van Limburg bereiden momenteel een besluit voor ten aanzien van een provinciale investering voor de bouwfase van het ET-LFC. Deze provinciale bijdrage richt zich op het werven van een gespecialiseerd ingenieursteam voor de designstudie van de bouw van de faciliteit. Met de voorgenoemde investering van €25 miljoen in het ET-LFC versterkt het Rijk de uitgezette lijn van uw staten. Met deze nieuwe middelen bevestigt het Rijk haar blijvende betrokkenheid en steun voor het Einstein Telescope project.

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

Deze uitbreiding van de ETpathfinder versterkt uiteraard ook de kandidatuur voor de Einstein Telescope in de Euregio Maas-Rijn. Uw staten beslissen op 8 mei definitief over de provinciale bijdrage aan de uitbreiding van de ETpathfinder.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

Stephan Satijn

Stemresultaat

Limburgs Parlement

Overzicht van de stemming

Vergadering: Statenvergadering

Naam agenda: 8.2

Onderwerp: G-26-007

Beschrijving: G-26-007 Statenvoorstel inzake Einstein Telescope Low Frequency Centre, brief GS van 17-3-2026 (GS DOC-00898268)

Geopend: 2026-05-08 11:32:27

Gesloten: 2026-05-08 11:32:36

Stem resultaten in totalen

Aanwezigen: 45

Stemronde

Voor:	44
Tegen:	0
Totaal stemmen:	44
Niet gestemd:	1

Individuale resultaten van deelnemers:

Naam deelnemer	Partij	Antwoord
Heidi van der Pol	BBB	Voor
Duncan Zeedzen	BBB	Voor
René Franssen	BBB	Voor
Christian van Bommel	BBB	Voor
Guus Queisen	BBB	Voor
John Huizing	BBB	Voor
Annetje Schoolmeesters	BBB	Voor
Diederik Nijenhuis	BBB	Voor
Charline Jiménez-Hastenrath	PVV	Voor
Mart Bosch	PVV	Voor
Roel van Bijnen	PVV	Voor

Lei Hermans	PVV	Voor
Frank Hoks	PVV	Voor
Jeroen Hendrikx	VVD	Voor
Jacques Michél Bloi	VVD	Voor
Herman Nijskens	VVD	Voor
Sjoerd Maillé	VVD	Voor
Sabine Koopman	VVD	Voor
Mirjam Depondt-Olivers	CDA	Voor
Marlou Absil	CDA	Voor
Angely Waajen-Crins	CDA	Voor
Marcel Hanegraaff	CDA	Voor
Mark Mülders	GroenLinks	Voor
Eric Sol	GroenLinks	Voor
Kathleen Mertens	GroenLinks	Voor
Thea Jetten	GroenLinks	Voor
Lisa Wolters	PvdA	Voor
Aleida Berghorst	PvdA	Voor
Lianne Schuuring	PvdA	Voor
Laila Kuiper	SP	Voor
Cynthia Smeets	SP	Voor
Jorge Wolters-Gregório	SP	Voor
Leon Vaessen	D66	Voor
Mathijs Stocks	D66	Voor
Anne Wesseling	D66	Voor
Raimond Franssen	LOKAAL-LIMBURG	Voor
Dré Peters	LOKAAL-LIMBURG	Voor
Roy Blijlevens	JA21	Voor
Philippe Schyns	JA21	Voor
Ina Boven	Partij voor de Dieren	Voor
Ruby Driessen	Forum voor Democratie	Voor
Anne-Marie Fischer-Otten	50PLUS	Voor
Peter Loomans	Horizon	Voor
Chrétien Wetemans	oos limburg	Voor

provincie Limburg | Limburgs Parlement

BESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: G-26-007

Onderwerp: Einstein Telescope Low Frequency Center (ET-LFC)

Provinciale Staten van Limburg;
gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van 17 maart 2026
besluiten:

1. Een bedrag van € 4 miljoen wordt beschikbaar gesteld vanuit het begrotingsresultaat 2026, waarvan de middelen als volgt gefaseerd worden ingezet vanuit de egalisatiereserve meerjarige projectsubsidies:
   a) € 1.541.700 in 2026;
   b) € 1.820.000 in 2027;
   c) € 638.000 in 2028;
   Deze middelen worden in de vorm van een incidentele subsidie toegekend aan de Universiteit Maastricht ten behoeve van het ontwerpen en ontwikkelen van het Einstein Telescope Low Frequency Center (ET-LFC).
2. De 8ste begrotingswijziging 2026 vaststellen.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 8 mei 2026.

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

provincie
Limburg

Provinciale Staten

Clustercode	RMT	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00903638	**Maastricht**	24 maart 2026
Bijlage(n)	1	**Verzonden**	7 april 2026

Onderwerp
GEWIJZIGD G-26-009 Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026

Geachte Staten,

Hierbij ontvangt u de geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) 2026, inclusief Nota van Zienswijzen met wijzigingsvoorstellen op de ontwerp-Omgevingsvisie, de planMER (inclusief passende beoordeling) en het advies van de Commissie m.e.r.

In april 2021 hebben uw Staten opdracht gegeven tot het actualiseren en concretiseren van de POVI 2021. In een interactief proces met partners is de ontwerp-POVI 2026 tot stand gekomen. Deze heeft ter inzage gelegen en er zijn 1450 zienswijzen ingediend. Alle zienswijzen zijn beoordeeld en beantwoord. Veel zienswijzen hebben geleid tot wijzigingsvoorstellen. De beoordeling alsook de wijzigingsvoorstellen op de ontwerp POVI zijn opgenomen in de Nota van Zienswijzen.

Sinds het vaststellen van de POVI 2021 is met betrekking tot verschillende moties aangegeven dat deze een plek zouden krijgen in de actualisering van de omgevingsvisie. Voorliggende Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 voert onderstaande moties en toezeggingen uit.

Moties/ Toezeggingen		Omschrijving
Motie	3004	Toerisme in harmonie
Motie	3035	Voorkomen gedwongen onteigening voor natuurcompensatie
Motie	3077	Plattelandseconomie en leefbaarheid
Motie	3096	Stimuleren groenblauwe dooradering
Motie	2999	Naar een ambitieuze omgevingsvisie (vertaling groeiambitie, verantwoord ruimte voor straatje erbij, duurzame bevolkingsgroei)
Toezeggingen	9663	Inzicht (hardheid) doelenstellingen

De moties 9791 en 9793 zijn van toepassing op de verordening en zullen daar in uitgevoerd worden.

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

Een provinciale omgevingsvisie wordt, zoals voorgeschreven in de Omgevingswet, opgeleverd en vastgesteld in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De POVI zit nu in een tussenfase: Er is een aangepaste versie van de POVI, maar die is pas officieel als deze is vastgesteld door PS. Om die reden kan deze versie nog niet in het DSO staan. We gebruiken voor de POVI daarom de preview van de Polviewer: Planviewer voor Omgevingsdocumenten Limburg (POLviewer) (https://polviewer.nl/previewpoviovl)

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

provincie
Limburg

Statenvoorstel

Ruimte

Onderwerp	GEWIJZIGD Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg
G-nummer	G-26-009

Onderwerp

Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Samenvatting

Wij presenteren u hierbij de digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) 2026. Het gaat om een actualisatie van de POVI uit 2021. De actualisatie is met name gericht op het maken van keuzes ten aanzien van maatschappelijke keuzevraagstukken, zoals geschetst in de regionale ontwerpend onderzoeken en het Ruimtelijk Voorstel Limburg.
De geactualiseerde POVI is het resultaat van intensieve afstemming met partners en verwerking van de reacties op de 1450 ingediende zienswijzen. Al deze zienswijzen zijn beoordeeld en voorzien van een antwoord en eventueel een voorstel om de ontwerp POVI te wijzigen. Het resultaat is gebundeld in een Nota van Zienswijzen.

Uw Staten wordt gevraagd de digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 vast te stellen. Deze is te vinden via de preview van de Polviewer: Planviewer voor Omgevingsdocumenten Limburg (POLviewer) (https://polviewer.nl/previewpoviovl) en via het omgevingsloket/ regels op de kaart van het Rijk: Regels op de kaart - Omgevingsloket

Een uitdraai van de platte tekst is ter informatie bijgevoegd. Hierbij is het van belang u te realiseren dat alle functionaliteiten en de kaarten die het DSO (en de Polviewer) ons bieden, analoog niet beschikbaar zijn.

De POVI zit nu in een tussenfase: Er is een aangepaste versie van de POVI, maar die geldt pas als deze is vastgesteld door PS. Om die reden kan die nog niet in het DSO staan.

Voorstel

1. In te stemmen met de bestuurlijke standpunten t.a.v. de ingediende zienswijzen zoals geformuleerd in de Nota van Zienswijzen.
2. De digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 vast te stellen met inachtneming van de in de Nota van Zienswijzen voorgestelde wijzigingen.

3. De Omgevingsvisie Limburg 2021 in te trekken.
4. Gedeputeerde Staten op te dragen de verdere afhandeling en publicatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 te verzorgen.

Aanleiding en bestuurlijke context

Nederland en dus ook de provincie Limburg heeft de afgelopen jaren te maken gekregen met een toenemend aantal grote opgaven. Het zijn opgaven die allemaal nodig zijn en allemaal tegelijk moeten worden opgepakt. Dat is complex, want we hebben niet overal de ruimte voor. Dat betekent dat we slim moeten om gaan met de ruimte die we hebben. Niet alles kan meer overal. We moeten keuzes maken én we moeten slimme combinaties maken.

Het maken van het maken van keuzes en het maken van slimme combinaties staat in deze POVI centraal. Op die manier streven we een optimale balans tussen bescherming en benutten van onze (fysieke) leefomgeving.

Sinds juni 2024 is in opdracht van Provinciale Staten gestart met de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie 2021. De basis van de actualisatie zijn de maatschappelijke keuzevraagstukken, zoals geschetst in de regionale ontwerpende onderzoeken die op basis van de POVI2021 zijn uitgevoerd en het Ruimtelijk Voorstel aan het Rijk. Deze zijn in de vorm van discussiebladen in de Commissies LEO van 24 januari en 15 april 2025 sonderend behandeld. De zienswijzen met betrekking tot de zonering zijn middels een Discussienota Zonering sonderend behandeld in de Commissie LEO van 28 november 2025.

Bevoegdheid

Uw Staten zijn bevoegd tot vaststelling van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg. De opzet en scope van de omgevingsvisie (fysieke leefomgeving in brede zin) sluit geheel aan bij de nieuwe Omgevingswet, inclusief publicatie in het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Onder de Omgevingswet heeft de Omgevingsvisie Limburg eveneens de status van ‘omgevingsvisie’. De Omgevingsvisie is kaderstellend voor de provinciale besluitvorming wat betreft het provinciaal omgevingsbeleid .

Beoogd resultaat

De nu voorliggende POVI2026 vervangt de in 2021 vastgestelde POVI en is een strategische, lange termijn visie op de fysieke leefomgeving in brede zin. Voor de periode 2026 tot 2050 wordt beschreven hoe de provincie richting wil geven aan toekomstbestendige ontwikkelingen en hoe daarbij steeds de balans wordt gezocht tussen het beschermen én benutten van de fysieke leefomgeving. In deze visie worden antwoorden gegeven op een reeks van vraagstukken waarvoor de provincie wettelijk verantwoordelijk is, maar ook vraagstukken die de provincie naar zich toe heeft getrokken met een groot belang voor de provincie. Veel van deze

vraagstukken zijn afkomstig uit de regionale ontwerpende onderzoeken die op basis van de POVI 2021 zijn uitgevoerd en uit het Ruimtelijk Voorstel aan het Rijk.

Argumenten

De Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) is het integrale beleidsdocument dat het kader geeft voor het omgevingsbeleid van de Provincie Limburg. Vanwege het integrale karakter heeft de Omgevingsvisie raakvlakken met alle beleidskaders, wettelijke taken en en programma's van de provincie. De ontwerp-POVI is dan ook tot stand gekomen middels een breed interactief proces met externe en interne partners en conform wetgeving 6 weken ter visie gelegd . De beantwoording van de ingebrachte zienswijzen bevat een nadere afweging en motivering van de gemaakte keuzes.

Een wettelijk verplicht onderdeel van de totstandkoming van de POVI is een milieu-effectrapportage (planMER). Op basis van de regionale ontwerpende onderzoeken, het Ruimtelijk Voorstel Limburg (mede gericht aan het Rijk) en de daarin geïdentificeerde keuzevraagstukken is in het planMER een inschatting gemaakt van de kansen en risico’s op de toestand van de Limburgs leefomgeving (zie toelichting PlanMER). Ook heeft de Commissie m.e.r. een advies uitgebracht. Zie Nota van zienswijzen.

Alle bovenstaande onderdelen hebben bijgedragen aan de afweging te komen tot de nu voorliggende nieuwe Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026.

Een belangrijke wijziging ten opzichte van de POVI 2021 is de differentiatie in de reeds bestaande zone “Landelijk gebied overig”. De algemene zonering met zeven zones bouwt voort op een eerder ingezette koers uit de POVI 2021:

De drie zones die samen het bebouwd gebied vormen (stedelijk gebied + landelijke kernen + werklocaties) zijn een voortzetting van de lijn uit de POVI 2021. Deze zonering verandert nagenoeg niet.

De zonering van het landelijk gebied in de nieuwe POVI is verfijnd. Die verfijning heeft geresulteerd in een indeling van het landelijk gebied in vier in plaats van drie zones. De indeling in de nieuwe POVI van het landelijk gebied in vier zones weerspiegelt het perspectief dat de Provincie heeft op de transitie die de landbouw doormaakt. Door deze zonering wordt duidelijk gemaakt hoe we deze transitie willen stimuleren en proberen we zoveel mogelijk duidelijkheid te geven.

Natuurnetwerk Limburg (NNL) – wijzigt nagenoeg niet
In het Natuurnetwerk Limburg (NNL) stonden en staan de belangen van de natuur centraal. Deze zone, die ook de Natura 2000-gebieden omvat, is al opgenomen in POVI 2021 en Omgevings-verordening. De zone NNL is ongewijzigd gebleven, met uitzondering van een aantal kaartverbeteringen.

De vernieuwing van de zonering zit met name in de drie overige zones in het landelijk gebied (d.w.z. de groenblauwe landbouwzone, het primair landbouwgebied en het verwevingsgebied). Dit zijn alle drie gebieden waar de landbouw de hoofdgebruiker is, waarbij de gebruiksmogelijkheden in meer of mindere mate worden beïnvloed door andere doelen en opgaven die in deze gebieden spelen.

- Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven)
- Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)
- Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven)

Groenblauwe landbouwzone (GBLZ) – is geactualiseerd
De Groenblauwe landbouwzone komt voort uit de reeds bestaande Groenblauwe mantel (GBM) uit de POVI 2021. De kaartlagen die destijds de GBM vormden, zijn nu zichtbaar gemaakt. Ook zijn de kaartlagen geactualiseerd met de huidige kennis. Uit de GBM zijn twee kaartlagen verwijderd: De robuuste verbindingen en de Regeling Beheerovereenkomsten en Natuurontwikkeling (RBON). De kaartlaag Robuuste verbindingen is opgevolgd door de meer specifieke Ecologische verbindingszones. Daarnaast zijn er ook twee kaartlagen toegevoegd. Dit betreffen:

1. overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden;
2. intrekgebieden Natura 2000.

Door de actualisering is de buitenste grens van de GBLZ verschoven. Hierdoor komt het voor dat sommige gebieden niet meer binnen deze zone vallen en andere gebieden nu wel in deze zone vallen.

Primair landbouwgebied en Verwevingsgebied - nieuw
Deze zones zijn echt nieuw, in de POVI 2021 vormden deze samen nog de zone Buitengebied. Er komen veel opgaven af op de agrarische sector. Om die reden vinden we het belangrijk om naast de opgaven ten aanzien van natuur, water en leefbaarheid, ook gebieden aan te wijzen waar we de agrarische sector zo veel als mogelijk ruimte willen geven. Het zou echter niet correct zijn de suggestie te wekken dat er rondom bestaand bebouwd gebied geen opgaven liggen ten behoeve van de leefbaarheid van het bestaand bebouwd gebied. Om die reden is ook de zone Verwevingsgebied toegevoegd. Het Verwevingsgebied is een gebied waar heel veel opgaven kunnen samenkomen: natuur, water, leefbaarheid én landbouw. Binnen dit gebied zullen initiatiefnemers van ruimtelijke plannen dus rekening moeten houden met een grotere diversiteit aan opgaven.

Risico’s en kanttekeningen

<u>We moeten keuzes maken</u>
Niet meer alles kan overal en, zoals het Rijk in de Nota Ruimte aan geeft, en op verzoek van onze partners in de ruimtelijke ordening hebben we in deze POVI moeten kiezen welke doelen en ambities we op welke plekken willen nastreven. Als wij alles overal zouden toestaan, komen er uiteindelijk meer functies in het geding dan door nu keuzes te maken. Er is daarom in deze

omgevingsvisie gekozen voor gerichte zonering en het nastreven van specifieke doelen binnen de betreffende zones.
De Omgevingsvisie beschrijft de rol van de Provincie en inzet van de belangrijkste sturingsinstrumenten die moeten bijdragen aan realisatie van de doelen. Daarbij wordt ook ruimte gegeven aan de regionale partners en ruimte voor gebiedsgericht maatwerk.

Ontbrekende onderdelen
Door technische onvolkomenheden is het onmogelijk gebleken om de nieuwe H2 t/m H4 water-risicokaarten te uploaden. Het is onmogelijk dit voorafgaand aan de vaststelling van Gedeputeerde Staten dit probleem te verhelpen. Omdat wij dit probleem niet zelf kunnen oplossen (wij zijn geen eigenaar van deze kaarten), willen we (net als in het ontwerp) blijven verwijzen naar de kaarten op de website van het Waterschap. Zodra de kaartlagen voldoen aan de technische eisen van het DSO, worden deze toegevoegd.

Financiën

Normaliter gaat een POVI qua instrumentarium vooral in op juridische en communicatieve instrumenten. Ten aanzien van de opgave landelijk gebied wordt op een aantal onderdelen de relatie gelegd met de inzet van financieel instrumentarium. Dit wordt echter met name uitgewerkt in het programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) . Daarnaast wordt inzet van actief grondbeleid in de verdere uitwerking van de POVI op onderdelen nader bezien.

Het opstellen van de Omgevingsvisie en PlanMER zelf zijn grotendeels gedekt met procesmiddelen vanuit programmalijn 5.1.3.

Communicatie

Een uitgebreid burgerparticipatie traject is uitgevoerd in het kader van de omgevingsvisie die in 2021 is vastgesteld. Omdat de nu voorliggende POVI een actualisatie is van de POVI uit 2021, is daar op voortgebouwd. In dit traject zijn aanvullend verschillende bouwstenen gebruikt waarbij óók burgers waren betrokken, zoals bijeenkomsten over gemeentelijke omgevingsvisies. Bovenstaand is conform het participatieplan dat in de mededeling portefeuillehouder van 5 september 2024 is toegestuurd aan Provinciale Staten (DOC-00691973).

In het kader van de actualisering van de POVI is een uitgebreid participatietraject met diverse partners uitgevoerd, zoals gemeenten, maatschappelijke organisaties, waterschap, en waterleidingmaatschappij. Vanaf de startbijeenkomst in oktober 2024 zijn stakeholders op verschillende manieren uitgebreid in positie gebracht zoals werkconferenties, werkgroepen, individuele ambtelijke en bestuurlijke overleggen, tekenateliers, het meelezen van conceptteksten en nadere afstemming naar aanleiding van zienswijzen Dit alles in de geest van de Omgevingswet die uitgaat van participatie in beleidsvorming.

In aanloop naar de tervisielegging van de ontwerp omgevingsvisie is een 15-tal korte filmpjes (van maximaal 90 seconden) gelanceerd om heel kort toe te lichten waar de betreffende thema's over gaan.
Deze korte zogenoemde "explainers" zijn uitnodigingen (teasers) voor een langer filmpje waarin we de ontwerp POVI is geïntroduceerd aan het publiek. Op basis van de discussienota zonering en veel voorkomende zienswijzen is tevens een informatief filmpje gemaakt voor het brede publiek.

Provinciale Staten zijn gedurende het gehele proces betrokken geweest. Op de eerste plaats via sonderende sessies in de Statencommissies LEO (23/01/25, 15/04/2025, 24/11/2025). Tijdens deze sessies zijn discussiebladen behandeld op basis van de belangrijkste keuzevraagstukken die de aanleiding vormden voor de actualisatie van de POVI uit 2021. In het najaar 2025 zijn op 28/11/2025 de meest voorkomende zienswijzen in de vorm van de discussienota zonering besproken. Ook heeft 27 februair 2026 een informatiemarkt voor PS plaatsgevonden waar voor alle thema's veel voorkomende zienswijzen zijn gepresenteerd en toegelicht. Gedurende het gehele proces is ook gebruik gemaakt van informatiedeling via de Statenwerkgroep omgevingsvisie. Deze is in september 2019 ingesteld om een vertegenwoordiging van PS proactief te informeren over de Omgevingsvisie en -verordening. Tot slot hebben op op aanvraag via de Griffie informatiegesprekken met fracties plaatsgevonden.

Vervolg

De Omgevingsvisie Limburg wordt zo snel mogelijk na vaststelling door uw Staten gepubliceerd. Dat gebeurt digitaal. Daarnaast worden indieners van zienswijzen actief en persoonlijk geïnformeerd over de Nota van Zienswijzen.

De omgevingsvisie is een belangrijke schakel in de uit de Omgevingswet afkomstige "beleidscyclus". Het is van belang dat Omgevingsvisie, programma's en beleidskaders actueel en op elkaar afgestemd zijn. Een goede monitoring en actualisatie is een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus. Vanaf de vaststelling van de Omgevingsvisie 2026 start ook de beleidsmonitoring als belangrijk vervolgonderdeel van de beleidscyclus. Het modulaire karakter van de Omgevingsvisie biedt de mogelijkheid om, indien nodig, onderdelen tussentijds te actualiseren

Bijlage(n)

- Bijlage 1: Besluit Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026
- Bijlage 2: SERVICEPRODUCT Concept besluit POVI (met Renvooi ten opzichte van ontwerp)
- Bijlage 3: Nota van Zienswijzen
- Bijlage 4: Toelichting Plan MER met bijbehorende stukken

ONTWERPBESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: G-26-009

Onderwerp: Vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026

Provinciale Staten van Limburg;
gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van 24 maart 2026 besluiten:

1. in te stemmen met de bestuurlijke standpunten t.a.v. de ingediende zienswijzen zoals geformuleerd in de Nota van Zienswijzen;
2. de digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 vast te stellen met inachtneming van de in de Nota van Zienswijzen voorgestelde wijzigingen;
3. de Omgevingsvisie Limburg 2021 in te trekken;
4. Gedeputeerde Staten op te dragen de verdere afhandeling en publicatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 te verzorgen.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 25 september 2026

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

provincie
Limburg

Provinciale Staten

Clustercode	RMT	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00918594	**Maastricht**	29 april 2026
Bijlage(n)	-	**Verzonden**	29 april 2026

Onderwerp
Mededeling portefeuillehouder inzake toezeggingen Cie LEO 17 april 2026

Geachte Staten,

Tijdens de commissie LEO van vrijdag 17 april jl. heeft gedeputeerde Theuns toegezegd een aantal vragen nader te duiden en op enkele punten terug te komen. Met deze mededeling portefeuillehouder wordt invulling gegeven aan deze toezeggingen. Voor het college zijn onderstaande toezeggingen (9833, 9834, 9835, 9837, 9838 en 9839) hiermee uitgevoerd.

In deze mededeling wordt ingegaan op de volgende toezeggingen:
Technische kaartfouten herstellen (9833)

1. Toelichting natuuronderdelen in POVI vóór PS-behandeling (9834)
   in het bijzonder:
   - de wijze waarop de externe werking van het Natuurnetwerk Limburg (NNL) in de nieuwe POVI is geregeld;
   - de regels die gelden in de overgangsgebieden;
   - de wijze waarop bij natuurcompensatie wordt omgegaan met de bescherming van de totale oppervlakte van het NNL;
2. Duur gebiedsprocessen uitzoeken vóór PS-vergadering (9835)
3. Informatie over biologische landbouw in POVI en OVL (9837)
4. Informatie gasleiding Toverland vóór PS-behandeling (9838)
5. Antwoord op technische vragen CROW/fietsverkeer (9839)

Hiernaast is een drietal toezeggingen gedaan die betrekking hebben op de ontwerp wijzigingsverordening 2026 Omgevingsverordening. Dat betreft op de eerste plaats het verwijderen van de afstandseis van 20 kilometer voor mestverwaarding (toezegging 9836).

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

Daarnaast gaat het om het expliciet benoemen van leefbaarheid als aandachtspunt bij 'nee,tenzij' afwegingen voor nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen in het primair landbouwgebied (toezegging 9839). Tot slot betreft het de toezegging dat verwevingsgebied ook na deze coalitieperiode niet zonder meer kan worden uitgebreid qua oppervlakte en/ of regels (toezegging 9841). Aan deze toezeggingen zal het college bij het vaststellen van het definitieve statenvoorstel voor wijziging van de Omgevingsverordening invulling geven. We gaan er daarom in deze mededeling niet nader op in.

Toezeggingen met betrekking tot de Provinciale Omgevingsvisie

1. **Technische kaartfouten herstellen (toezegging 9833)**
   Gedeputeerde Theuns zegt toe technische kaartfouten in de betreffende kaarten te herstellen. Dit betreft een doorlopend proces; eventuele nieuwe fouten zullen (ook na 8 mei) zo spoedig mogelijk worden gecorrigeerd.

Alle kaarten behorend bij de POVI zijn zorgvuldig opgesteld op basis van specifieke spelregels (zoals omgschreven in bijlage 9 - kaartenbijlage bij de POVI) om geografische en beleidsmatige uitgangspunten weer te geven. Bij het verwerken van alle zienswijzen en gemeentelijke ateliersessies zijn duizenden locaties opnieuw beoordeeld. Ondanks controle heeft dit grote aantal wijzigingen in een aantal gevallen geleid tot een technische fout. Tijdens de commissievergadering zijn deze aan de orde geweest:

Waar	**Wat**
Evertsoord	Intekenen comform provinciale spelregels als bebouwingscluster verwevingsgebied.
Dubbeling kaartlaag maasvallei en verwevingsgebieden in Maasgouw	Rondom Stevensweert en Laak in de gemeente Maasgouw is er op een aantal locaties een dubbeling tussen de kaartlaag maasvallei als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied. Volgens de provinciale spelregels hoort deze dubbeling niet aanwezig te zijn in het kaartmateriaal en worden deze locaties toegevoegd aan de Groenblauwe landbouwzone.
Snippers Verwevingsgebied bij Landelijke Kernen gelegen in of aangrenzend aan kaartlaag Maasvallei	Door het handmatig intekenen van een aantal clusters en het toevoegen van de Maasvallei aan de Groenblauwe landbouwzone zijn er onbedoeld (nieuwe) kleine snippers ontstaan. Deze snippers worden conform eerdere werkwijze mbt snippers verwijderd.
	Daar waar nog technische fouten zijn, zullen deze ook na 8 mei hersteld worden.

2. **Toelichting natuuronderdelen in POVI vóór PS-behandeling (toezegging 9834)**
   Gedeputeerde Theuns zegt toe dat, voorafgaand aan de behandeling in Provinciale Staten op 8 mei 2026, een mededeling namens de portefeuillehouder aan Provinciale Staten zal worden verstrekt waarin wordt verduidelijkt op welke wijze de externe werking van het Natuurnetwerk Limburg (NNL) is geregeld in de nieuwe Provinciale Omgevingsvisie (POVI), welke regels van toepassing zijn in de Overgangsgebieden, en hoe wordt omgegaan met de bescherming van de totale oppervlakte van het NNL bij natuurcompensatie.

Externe werking NNL
De Provincie heeft als taak om het Natuurnetwerk Limburg (NNL) te beschermen. Dit vindt zijn oorsprong in nationale wetgeving, vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Hier is vastgelegd dat er geen afname mag zijn van oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk. Het Bkl maakt daarbij geen onderscheid tussen bestaande natuurgebieden en nog niet gerealiseerde delen binnen het natuurnetwerk.
Deze bescherming vindt plaats door nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen binnen de begrenzing van het NNL niet toe te staan tenzij er sprake is van:

1. een groot openbaar belang
2. het ontbreken van alternatieven
3. natuurcompensatie.

Daarnaast zetten we in op goed natuurbeheer en natuurherstelmaatregelen, waarbij we focus leggen op de Natura 2000-gebieden (die onderdeel zijn van het NNL).

We hebben ook een aanpak buiten het NNL, in het bijzonder in de lagen van de Groenblauwe landbouwzone. Deze is nodig omdat de kwaliteit van het NNL ook onder druk staat van externe invloeden. Deze aanpak is drieledig:

1. het opnemen van een motiveringsplicht in de Omgevingsverordening
2. de aanpak van drukfactoren
3. de vergunningplicht voor de bescherming van Natura 2000-gebieden.

Ad 1: De beoogde motiveringsplicht in de gewijzigde Omgevingsverordening houdt (onder meer) in dat bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling moet worden gemotiveerd hoe wordt omgegaan met de waarde van het plangebied met het oog op de instandhouding van de natuurdoeltypen in de aangrenzende gebieden van het NNL. Dit is een voortzetting van de motiveringsplicht in de huidige Groenblauwe mantel. Deze motiveringsplicht zal van toepassing zijn in zeven lagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook waar deze doorlopen onder het Verwevingsgebied. De motiveringsplicht zal niet van toepassing zijn in de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden (voor zover deze niet overlappen met andere lagen uit de Groenblauwe landbouwzone). In deze Overgangsgebieden wordt op dit moment geen motiveringsplicht voorgesteld, om niet vooruit te lopen op de gebiedsprocessen.

Ad 2. De aanpak van drukfactoren, zoals stikstof en verdroging, vindt in belangrijke mate plaats in het Limburgs Offensief Stikstof (LOS), waarbij we ons richten op systeemherstel. Hierbij ligt de focus op de Natura 2000-gebieden en de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. De delen van het NNL die geen Natura 2000-gebied zijn, profiteren ook van de generieke aanpak van drukfactoren. Daarnaast zijn er op basis van het Waterprogramma hydrologische maatregelen genomen met het oog op de realisatie van een ecologisch gezond watersysteem, ook ten behoeve van NNL-gebieden die geen Natura 2000-gebied zijn.

Ad 3. Op grond van de Omgevingswet geldt een vergunningplicht wanneer significant negatieve effecten op de doelen van de Natura 2000-gebieden op voorhand niet kunnen worden uitgesloten. Deze vergunningplicht geldt ook voor de externe effecten van activiteiten buiten de beschermde gebieden. Hiermee wordt er voor gezorgd dat de bijzondere waarden van Natura 2000-gebieden worden beschermd.

Bij het opbouwen van de natuur- en waterlagen van de Groenblauwe landbouwzone hebben er verschuivingen plaatsgevonden, waarbij er ten opzichte van de huidige Groenblauwe mantel delen zijn bijgekomen en delen zijn weggevallen. De oppervlakte is daarbij per saldo toegenomen. Niet alle NNL-gebieden grenzen aan de Groenblauwe landbouwzone. Dit is echter ook niet het geval bij de huidige Groenblauwe mantel. Omdat de aanpak van de bescherming van het NNL tegen externe factoren (zoals hierboven geschetst) meerledig is, kunnen de kwaliteit, oppervlakte en samenhang voldoende worden geborgd.

Regels overgangsgebieden
We stellen per Natura 2000-gebied overgangsgebieden vast in verband met de opgave voor soorten en habitattypen. Deze zijn met een voorlopige begrenzing opgenomen in de POVI. Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van de overgangsgebieden bepalen. Per gebied is de ecologische onderbouwing het uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden. Voor het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor maatwerk: maatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces leidt tot het definitief maken van de begrenzing van de overgangsgebieden en zal duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet moeten worden. We streven daarbij naar integraal doelbereik, waarbij zonodig meerdere drukfactoren worden aangepakt.

In deze overgangsgebieden streven we ernaar de abiotische omstandigheden voor de Natura 2000-gebieden te herstellen. We verbeteren de water-, bodem- en milieucondities door bijvoorbeeld de overbelasting met stikstof aan te pakken en door het hydrologisch systeem te herstellen.

Tot de mogelijke maatregelen behoren ook regels in de Omgevingsverordening. Voor de overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het LOS nadere regels in de Omgevingsverordening worden opgenomen.

Hoewel op dit moment geen motiveringsplicht wordt voorgesteld in de Overgangsgebieden gaat hier op grond van het voorstel voor de POVI en het ontwerp van de Omgevingsverordening de algemene regel voor de lagen van de groenblauwe landbouwzone ten aanzien van natuurcompensatie gelden. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijke significante effecten op het Natura 2000-gebied een omgevingsvergunning nodig zijn. In dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep. De Omgevingsverordening bevat daarnaast specifieke (bestaande) regels voor natuur, landschap, landbouw en water. Die zijn niet één-op-één gekoppeld aan de Groenblauwe landbouwzone, maar kunnen voor delen van deze zone gelden, waaronder de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om regels voor hydrologische bufferzones grondwaterafhankelijke natuur, extensiveringsgebieden intensieve veehouderij, stiltegebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en regionale waterveiligheidszones.

Voor de thema's wonen, vrijetijdseconomie en landbouw zijn in het ontwerp van de Omgevingsverordening specifieke bepalingen voor de gehele Groenblauwe landbouwzone opgenomen. Deze bepalingen zien daarmee ook op de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.

Bescherming totaaloppervlakte NNL bij natuurcompensatie
Wanneer een ruimtelijke ontwikkeling in het NNL wordt toegestaan geldt dat de oppervlakte van het NNL niet achteruit mag gaan. Dat is een wettelijke verplichting. Wanneer er als gevolg van de betreffende ruimtelijke ontwikkeling areaal aan het NNL onttrokken wordt, zal er dan ook op een andere plek minstens eenzelfde oppervlakte aan het NNL moeten worden toegevoegd. Omdat er sprake kan zijn van een kwaliteitstoeslag (waardoor de oppervlakte compensatienatuur groter is dan de oppervlakte die verloren gaat) is er soms zelfs sprake van een beperkte groei van het oppervlakte van het NNL.
De initiatiefnemer van de ruimtelijke ontwikkeling kan de natuurcompensatie realiseren buiten de begrenzing van het NNL. Na realisatie wordt dit gebied toegevoegd aan het NNL. Daarmee is geborgd dat het oppervlak NNL niet afneemt.
De initiatiefnemer mag er ook voor kiezen om de natuurcompensatie uit te voeren binnen de begrenzing van het NNL, in het nog niet gerealiseerde deel daarvan. Per saldo is er dan sprake van afname van het areaal NNL. Om dat herstellen voegt ons college in zo'n geval bij de jaarlijkse herziening van het Natuurbeheerplan een even groot oppervlak toe aan de begrenzing van het NNL.

Dit doen we door invulling te geven aan verzoeken van grondeigenaren om hun gronden deel uit te laten maken van het NNL. Op deze (getrapte) wijze is ook in deze gevallen geborgd dat het oppervlak van het NNL niet afneemt.

3. **Duur gebiedsprocessen uitzoeken vóór PS-vergadering**
   Gedeputeerde Theuns zegt toe uit te zoeken wat de verwachte doorlooptijd is van de gebiedsprocessen en hierover Provinciale Staten te informeren vóór de vergadering van 8 mei 2026.

In het LOS is de gebiedsgerichte aanpak beschreven. Daarmee is gekozen om 'langjarig een integrale en samenhangende aanpak' te hanteren. Dit doen we van onderop en vrijwillig, samen met gebiedspartners en op basis van beschikbare middelen en instrumenten. Te beginnen in de in het LOS beschreven focusgebieden. In de overige Natura 2000-gebieden hanteren we de zogenaamde basisinzet, die vooral gericht is op het subsidieren van maatregelen en projecten.

Aan een gebiedsgerichte aanpak is geen eenduidige tijdsindicatie te koppelen, echter er is wel druk op het nemen van maatregelen omdat zonder geborgde maatregelen de verguningverlening op slot blijft. In het LOS hebben we de ambitie opgenomen om in 2027 weer vergunningen te verlenen.

Overigens hebben GS bij de vaststelling van het LOS de ambitie uitgesproken om gedurende de huidige coalitieperiode de gebiedsprocessen in de focusgebieden te verankeren in provinciale regelgeving/provinciaal beleid. Belangrijke overweging daarbij is dat financiële middelen voorhanden zijn en dat proces en maatregelen nadrukkelijk in beeld zijn. Inmiddels zijn de gebiedsprocessen in de focusgebieden opgestart, waarbij procesafspraken zijn (en worden) gemaakt ten aanzien van onder andere de governance. Ook worden de maatregelen die nodig zijn om doelbereik te halen in beeld gebracht, wordt de haalbaarheid van de maatregelen verkend en wordt in beeld gebracht wat de benodigde middelen en instrumenten zijn. Ook in relatie tot de POVI en de omgevingsverordening.
De ambitie blijft om eventuele regels die nodig zijn voor doelbereik (zoals begrenzing, zonering, en eventuele gebruiksbeperkingen) en die uit gebiedsprocessen zouden kunnen volgen, in een volgende wijzigingsverordening mee te nemen. Een volgende wijzigingsverordening is niet vóór 2028 voorzien.

4. **Informatie over biologische landbouw in POVI en OVL**
   Gedeputeerde Theuns zegt toe Provinciale Staten, voorafgaand aan de behandeling van respectievelijk de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening Limburg, te informeren over de wijze waarop biologische landbouw een plaats krijgt binnen beide documenten.

Zowel in het statenvoorstel POVI als in de (ontwerp) Omgevingsverordening wordt aandacht besteed aan biologische land- en tuinbouw. In het hoofdstuk over natuur is aangegeven dat we met ons pachtbeleid onder andere biologische landbouw stimuleren. Ook in het hoofdstuk land- en tuinbouw wordt in verschillende alinea's ingegaan op de biologische land- en tuinbouw. Zo is in § 11.1.2.3 Primair landbouwgebied toegevoegd dat ook biologische landbouw in dit gebied mogelijk is. In § 11.2.1 Veehouderij wordt benadrukt dat er rekening wordt gehouden met de ontwikkelingsmogelijkheden voor veehouderijen met biologische huisvestingssystemen. Op het vlak van agrarisch grondgebruik in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied (§ 11.3.2) wordt aangegeven dat middels een passend grondgebruik zoals biologische land- en tuinbouw in kwetsbare gebieden kan worden bijgedragen aan de betreffende doelstellingen. We zien de agrarische sector namelijk als een belangrijke gebruiker en beheerder van deze gebieden.

Daarnaast gaan we in diverse paragrafen van de POVI uit van emissiearm, omdat het reduceren van emissies centraal staat. Een bedrijfsvoering die hieraan voldoet, hoeft echter niet altijd biologisch te zijn. Daarom is dit op diverse plekken algemener geformuleerd dan een concreet streven naar biologisch.

In de ontwerp Omgevingsverordening maken we uitzonderingen voor de nieuwvestiging, vergroting van bouwvlakken en vormverandering van veehouderijen die voldoen aan de huisvestingseisen van de Verordening (EU) 2020/464 met betrekking tot biologische producten.

5. **Informatie gasleiding Toverland vóór PS-behandeling**
   Gedeputeerde Theuns zegt toe Provinciale Staten, voorafgaand aan de behandeling op 8 mei 2026, te informeren over de situatie rondom de gasleiding bij Toverland.

Er lopen drie hogedruk aardgasleidingen door Toverland, alsmede het belemmeringengebied buisleidingen van nationaal belang zoals aangeduid in paragraaf 5.1.6.3 in het Besluit kwaliteit leefomgeving.

In de uitbreidingsplannen die planologisch-juridisch gefaciliteerd zijn door vaststelling van het bestemmingsplan Toverland in december 2025 is hier rekening mee gehouden. Bijvoorbeeld bepaalt Artikel 7 Leiding – Leidingstrook van het bestemmingsplan, dat hierin geen gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, gebouwd mogen worden. Door een eventuele verlegging van deze leidingen en het belemmeringengebied buisleidingen, kan het attractiepark functies verder intensiveren wat de bedrijfsvoering ten goede komt. Vanwege het bovenlokaal belang van Toverland, nemen we deel aan de gesprekken hierover.

6. **Antwoord op technische vragen CROW/fietsverkeer**
   Gedeputeerde Theuns zegt toe, voorafgaand aan de Provinciale Staten behandeling op 8 mei 2026, schriftelijk antwoord te geven op de gestelde technische vragen over CROW-richtlijnen en fietsverkeer.

Aanleg fietspaden
De richtlijnen van de CROW zijn in principe altijd uitgangspunt bij de aanleg van infrastructuur, tenzij de inpassing om gemotiveerde afwijking vraagt.

Meer fietsverkeer
We hanteren het principe dat bij ruimtelijke ontwikkelingen ook gekeken wordt naar hoe fietsverkeer het best gefaciliteerd kan worden, hier hoort dus ook aandacht bij voor een mogelijke toename.

Gedeputeerde Staten
namens dezen,

M.L.M. (Michael) Theuns

provincie limburg | Limburgs Parlement

Concept deelverslag van het verhandelde in de Statencommissie Leefomgeving (LEO)

Van	17-4-2026
Betreffende	Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026

Statenkenmerk	G-26-009	Maastricht	17-4-2026

De voorzitter: Dames en heren, wil iedereen zijn plaats innemen? Het is heel gezellig in de zaal, maar ik stel toch voor dat wij onze vergadering voortzetten. Wij gaan nu starten. We hebben voor ons liggen – u weet dat, maar wellicht degenen die ons digitaal volgen niet – het Statenvoorstel inzake de omgevingsvisie die de fysieke leefomgeving in brede zin bevat. De Omgevingswet maakt het mogelijk voor onder andere Provincies om het omgevingsbeleid op te nemen in een omgevingsvisie. Alvorens wij starten met de inhoudelijke behandeling van het Statenvoorstel is, zoals gebruikelijk, eerst het woord aan de insprekers. Er hebben zich een aantal insprekers bij ons gemeld. We hebben spelregels over de duur van inspreken, maar dat is u van tevoren ook allemaal aangegeven. Die duur is 4,5 minuut per spreker. Daarna is er per spreker ruimte voor de commissie om eventueel verhelderende vragen te stellen. Ik zou willen beginnen met de heer Kersten namens de LLTB. Mijnheer Kersten.

De heer Kersten: Dank je wel. Voorzitter, Statenleden, dank voor de gelegenheid om hier namens de Limburgse Land- en Tuinbouwbond in te spreken over de Provinciale Omgevingsvisie 2026. Mijn naam is Fons Kersten. Ik ben agrarisch ondernemer en portefeuillehouder Omgevingsbeleid bij de LLTB. Laat ik beginnen met wat wij positief vinden. Naar aanleiding van de zienswijzen en bestuurlijke gesprekken is de ontwerptekst aangepast en op punten is onze inbreng ook zichtbaar terug te vinden. Zo wordt het belang van de sector voor voedselvoorziening beter onderkend. Ook zien wij in het primaire landbouwgebied ruimte voor ontwikkelkansen, zoals monomestvergisting. De aangekondigde actualisatie van het glastuinbouwbeleid sluit bovendien goed aan op de ontwikkeling van Greenport Zuidoost-Nederland. Agrarische ondernemers willen bijdragen aan de opgaven waar Limburg voor staat, mits zij daar ruimte en perspectief voor krijgen. De beschikbare ruimte voor land- en tuinbouw blijft echter onder druk staan. Dat komt door de verdere verkleining van het primaire landbouwgebied. Sinds 2021 zien we dat de primaire landbouw in Zuid-Limburg meer dan 55% kleiner is geworden. Dit is het directe gevolg van de introductie van verwevingsgebieden en de verdere uitbreiding van de groenblauwe landbouwzone. Juist deze zoneringen bepalen in toenemende mate wat waar nog mogelijk is voor agrarische bedrijven. Veel ondernemers vragen zich af: als ik niet of niet langer in het primaire landbouwgebied lig, wat is dan nog mijn toekomstperspectief? Hoe gaat de Provincie deze ondernemers helpen als zij te maken krijgen met strengere eisen of beperkingen in het landgebruik? Komen daar stimuleringsmaatregelen, vergoedingen en voldoende tijd voor transitie tegenover te staan, zodat dit geen uitrookbeleid wordt maar een realistisch ontwikkelpad? Voor ons is het belangrijk om te benadrukken dat bedrijfsontwikkeling niet alleen in één zone relevant is. Bedrijven zitten namelijk in alle zones. Ook buiten het primaire landbouwgebied zijn er ondernemers die willen investeren, extensiveren, omschakelen en toekomstbestendig worden. Als je daar te weinig ruimte voor laat, zet je niet alleen bedrijven vast, maar ook de beweging die je als overheid juist nodig hebt. Extra eisen via kaartlagen en zoneringen mogen niet leiden tot een generieke verzwaring van de motiveringsplicht. Eventuele beperkingen moeten per gebied goed worden onderbouwd en altijd haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar zijn, met reële termijnen en compensatie waar ondernemers worden geraakt. Vindt de Provincie bijvoorbeeld het behoud van grasland belangrijk, dan moet daar een werkbaar toekomstperspectief voor agrarische bedrijven tegenover staan. Verder is een duidelijk verhaal vanuit de overheid van belang. Als een bedrijf op de huidige locatie niet op een

toekomstbestendige manier door kan, dan moet je dat helder zeggen. Dan zijn er wat ons betreft twee routes: uitkoop/verplaatsing of extensiveren en aanpassen op de huidige locatie. Maar dan moet dat ook echt mogelijk worden gemaakt, met uitvoerbaar beleid, financiële middelen en vergunningverlening die werkt. Daarvoor is ook nodig dat er ruime mogelijkheden zijn voor verplaatsing naar het primaire landbouwgebied en is het van belang dat niet te beperken tot bestaande VAB-locaties, maar ook toe te staan op maagdelijke gronden. Voor de toekomstbestendigheid van de bedrijven is ook relevant dat ruimte wordt geboden aan nevenactiviteiten bij die bedrijven waar dat verantwoord kan, dus buiten de hinderzones van bestaande bedrijven of bedrijven die daar nog kunnen ontwikkelen. Wat daarbij ook schuurt, is de verhouding tussen de POVI, de omgevingsverordening en de Agrarische Blijversaanpak Limburg. Die blijversaanpak is bedoeld om agrariërs met goede plannen die in de praktijk vastlopen te helpen. In de POVI wordt die aanpak wel benoemd, maar wij zien in de ontwerp-omgevingsverordening geen hardheidsclausule hiervoor opgenomen. Onze vraag is daarom hoe de Provincie de Agrarische Blijversaanpak Limburg wil laten werken als die ruimte juridisch niet herkenbaar is verankerd. Voorzitter, afsluitend willen wij onze zorg uitspreken over de zogenoemde stallendeadline. Vergunningverlening heeft de afgelopen jaren grotendeels stilgelegen en juridisch erkende stalsystemen ontbreken. Daardoor is voor ondernemers grote rechtsonzekerheid ontstaan.

De voorzitter: U rondt nu af, mijnheer Kersten?

De heer Kersten: Ja. Als je als overheid wel een deadline handhaaft, maar de route om daar te komen in de praktijk blokkeert, ontstaat een probleem dat ondernemers niet zelf kunnen oplossen. Daardoor wordt deze deadline in 2030, in ieder geval voor veel melkveehouderijbedrijven, een groot probleem. Wat ons betreft moet bij een actualisatie opnieuw serieus worden gekeken of deze verplichting nog realistisch, haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar is. Ons uitgangspunt blijft daarom helder: alleen bedrijven die zich kunnen blijven ontwikkelen, kunnen ook daadwerkelijk bijdragen aan de opgaven waar Limburg voor staat. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Als u heel even blijft staan, kijk ik even naar de commissie of er verhelderende vragen aan u zijn. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): U had het net over de stallendeadline. Dat is bij ons ook een zorgenpunt. Welke rol kunnen wij als Staten pakken om daar richting aan te geven?

De voorzitter: Mijnheer Kersten.

De heer Kersten: Wij vinden het belangrijk dat het niet als een gegeven wordt gezien en dat er opnieuw gekeken wordt naar hoe haalbaar en uitvoerbaar het is, dat je daar de stallendeadline inhoudelijk ook op aanpast. Al zes of zeven jaar lang ligt de vergunningverlening stil, ook op het boerenerf. We hebben natuurlijk te maken met het feit dat de rechter op basis van juridische gronden veel systemen heeft afgekeurd. Wij willen wel, maar dan moeten we wel de middelen hebben om dat te doen. Dan moet je de stallendeadline daar ook op aanpassen, zodat dat ook realistisch is.

De voorzitter: Dank je wel. Een vervolgvraag, mevrouw Van der Pol?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik heb hier eerder het gesprek over gehad met de portefeuillehouder. Toen hebben we het over tijdigheid gehad. Wat acht u een reële termijn waarop de sector kan anticiperen op de stallendeadline? Hij gaat in 2030 namelijk in.

De voorzitter: Mijnheer Kersten.

De heer Kersten: In het regeerbeleid staat opgenomen dat we van depositiebeleid naar emissiebeleid gaan. Tenminste, dat is de bedoeling. Minister Van Essen gaat daar ook voor de zomer al met plannen op komen. Daar staat 2030 en 2035 in, volgens mij. Dus in 2030 een deel halen en dan finaal in 2035. Het lijkt mij eerder zo dat je daarbij moet aansluiten. Ik denk dat als je met emissiebeleid komt als minister, je dan ook moet nadenken over: welke middelen passen daar dan bij? Dan kunnen we die middelen gebruiken om te integreren in de bedrijfsvoering. Ik denk bijvoorbeeld aan dichte vloeren in combinatie met monomestvergisting. Dat is vandaag geen juridisch geborgde systematiek. Het is wel heel perspectiefrijk, omdat het een integrale oplossing is en leidt tot zowel emissiebeperking als groengasproductie. Naar die energieonafhankelijkheid streven we ook met zijn allen. In Denemarken wordt 60% van de mest vergist, in Nederland 5%, om maar een voorbeeldje te geven. Dus het kan. Het is gewoon mogelijk. Dus dat soort stappen zijn nodig richting 2035, denken wij, om iedereen op een gezonde manier zijn bedrijfsvoering te laten voortzetten.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Kersten, u had het over verplaatsingen naar maagdelijke gronden als een bedrijf verplaatst moet worden. Wij hebben daar in aanloop naar deze vergadering ook vragen over gesteld en wij begrijpen dat er uitzonderingscriteria zijn, dus dat het in principe wel kan. Is dat voor u onvoldoende, zoals het er nu in zit?

De voorzitter: Mijnheer Kersten.

De heer Kersten: Wij hebben dat op die manier in ieder geval niet gelezen. Kijk, perspectief houdt in … Ik heb het net genoemd. Stel, je zit als boer in een groenblauwe zolder rondom Natura 2000 en je krijgt de keus om te extensiveren, maar het past niet bij jou als persoon of niet bij je gewenste bedrijfsvoering. Dan moet je volgens ons een eerlijk alternatief krijgen. Dat is namelijk verplaatsen. Maar waar moet je dan naartoe? Ga je naar een bestaande VAB-locatie; die zijn vaak klein. De bouwblokken zijn dus vaak niet groot genoeg. De LBV-bedrijven die in de stoppersregeling mee hebben gedaan … Ja, op die VAB-locaties mag je niks meer. Daar mogen geen dieren meer gehouden worden. Dus wij zeggen: doe dat nou ook op maagdelijke gronden. We lezen ook in de POVI dat er rond de 400 hectare is ingepland voor industriële ontwikkeling en energietransitie. Prima, maar dat landt ook op maagdelijke grond. Dus wij denken dat daar wat verruiming nodig is. Eerlijk gezegd weet ik niet precies waar u op doelt rond dit punt. Als het goed geborgd is, zijn we tevreden. Maar zo hebben wij het in ieder geval niet gelezen.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Boven had nog een vraag, begreep ik. O, dat was dezelfde. Dan dank ik u, mijnheer Kersten, voor uw inbreng. U kunt weer plaatsnemen op de publieke tribune. Dan geef ik graag het woord aan de heer Verhoijsen, die op persoonlijke titel spreekt.

De heer Verhoijsen: Dank u wel, voorzitter. Er zullen wellicht gedeeltelijk dubbelingen in zitten, maar dat heeft te maken met onze persoonlijke situatie. Voorzitter, Statenleden, dank voor de gelegenheid om hier vandaag in te spreken. Mijn naam is John Verhoijsen. Wij hebben een familiebedrijf met varkens- en pluimvee in Beringe. Daarnaast hebben we een bedrijf in Baexem, waar recent de bestemming intensieve veehouderij is ingetrokken. Daarom wil ik graag mijn zorgpunten over deze POVI met u delen. Uiteindelijk gaat het om een heel praktische vraag: als een bedrijf op de huidige locatie niet verder kan, welke route blijft er dan nog over? Voor bedrijven in het verwevingsgebied of in de groenblauwe landbouwzone kan die vraag – dat hebben we al gemerkt – heel concreet worden. Dan kom je als ondernemer voor de keuze te staan om te stoppen, te extensiveren of te verplaatsen. Als een ondernemer kiest voor verplaatsing – of eigenlijk door de overheid geen andere keuze heeft –

dan ligt het voor de hand dat hij wil verplaatsen naar een gebied dat daar planologisch beter voor geschikt is: het primaire landbouwgebied, zoals geduid in de nieuwe POVI. Maar dan moet dat uiteraard wel daadwerkelijk mogelijk worden gemaakt. Het is te beperkend als bedrijven alleen terecht zouden kunnen op bestaande VAB-locaties, dus die vrijkomende agrarische bebouwing. In theorie en op papier klinkt dat misschien logisch, maar zoals de heer Kersten al opmerkte zijn die locaties lang niet altijd beschikbaar of geschikt. Ze moeten er niet alleen in voldoende mate zijn, maar ook kwalitatief passen bij de ontwikkeling van een toekomstbestendig agrarisch bedrijf. En daar zit nu net het probleem, beste Statenleden. De bedrijven die willen verplaatsen, zijn vaak veehouderijbedrijven, maar veehouderijlocaties in het primaire landbouwgebied die hebben meegedaan aan regelingen als LBV, LBV+ of MGA vallen af omdat daar geen landbouwhuisdieren meer mogen worden gehouden. Wat dan overblijft, zijn vaak oudere stoppende locaties waar al jaren niet meer in is geïnvesteerd, met een te klein bouwvlak en dus ook weinig toekomstwaarde. Dat zijn geen duurzame locaties om een bedrijf opnieuw op te bouwen en verder te ontwikkelen. Daarom is mijn oproep: laat los dat verplaatsing alleen naar een bestaande locatie zou mogen. Als verplaatsing naar een nieuwe, zogenoemde maagdelijke locatie niet leidt tot beperkingen voor de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van andere bedrijven, dan moet die mogelijkheid openstaan, vind ik. Anders sluit je in de praktijk een route af die op papier wel bestaat. Die route gaat dan in de praktijk niet werken. Voorzitter, een tweede punt is de kwestie van nadeelcompensatie. In de POVI staat bij de overgangsgebieden rond Natura 2000 dat hier waarschijnlijk geen beperkingen gaan gelden. Maar als dat straks dus wel gebeurt, dan is mijn vraag: komen er dan vanuit de Provincie of het Rijk middelen beschikbaar om boeren daarvoor schadeloos te stellen? Want als beperkingen worden opgelegd die direct ingrijpen op de bedrijfsvoering of op de gebruiksmogelijkheden van grond, dan kun je die rekening niet eenzijdig bij individuele ondernemers neerleggen. Mijn oproep aan u is daarom om bij de verdere behandeling van deze POVI niet alleen te kijken naar de teksten en de kaarten, maar ook vooral naar de praktische gevolgen voor ons als ondernemers. Als u zegt dat bedrijven kunnen extensiveren of verplaatsen, dan moeten die routes ook echt begaanbaar zijn. En als u zegt dat beperkingen waarschijnlijk nodig zijn, dan hoort daar ook een fatsoenlijke schadeloosstelling bij. Dus concreet vraag ik aan de Staten drie dingen. Zorg dat verplaatsing daadwerkelijk mogelijk is, dus ook naar nieuwe locaties als dat nodig is. Voorkom dat ondernemers vastlopen door een gebrek aan geschikte plakken. Tot slot, zorg voor een eerlijke compensatie als beperkingen worden opgelegd. Alleen zo ontstaat een beleid dat niet alleen op papier logisch is, maar ook in de praktijk uitvoerbaar en realiseerbaar. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Verhoijsen. Ik kijk even naar de commissie. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, normaal gaan we natuurlijk niet op individuele casussen in, maar omdat u zelf op persoonlijke titel inspreekt: u begon uw verhaal met een locatie in Baexem waar de status intensieve veehouderij van af is gehaald. Kunt u nader toelichten wat daar exact gebeurd is?

De voorzitter: Mijnheer Verhoijsen.

De heer Verhoijsen: Ja, dank u wel, voorzitter. Het was een IV-locatie en dat is het nog, met een intensieve-veehouderijbestemming, waar we in ieder geval ook graag wilden ontwikkelen, wat ook nodig is om de bedrijfscontinuïteit en de opvolging toch weer een kans te geven. De volgende generatie staat klaar en wil graag instappen. Maar de gemeente vond dat eigenlijk geen geschikte locatie en heeft ervoor gekozen om daar de bestemming voor in te trekken, Tegelijkertijd wil ze ons wel helpen om dat bedrijf te verplaatsen. In dat traject zitten we nu.

De voorzitter: Dank u wel. Andere vragen nog aan de heer Verhoijsen? Zo niet, dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Van Herten, ook op persoonlijke titel.

De heer Van Herten: Dank u wel. Voorzitter, Statenleden, dank voor de gelegenheid om hier vandaag in te spreken. Mijn naam is Giel van Herten. Ik ben fruitteler in Grathem. Voorzitter, boeren willen ondernemen. Ze willen investeren, verduurzamen, aanpakken en door. Ze willen niet stilstaan, maar vooruit. Daarvoor is ontwikkelruimte en duidelijkheid nodig. Juist daar zit mijn zorg bij deze POVI. Zeker nu ik de ontwerp-omgevingsverordening gelezen heb, waarin de POVI via instructieregels en direct werkende regels bindend wordt voor gemeenten en voor agrarische ondernemers, zoals ik. Als het doel van deze visie is om boeren te laten zien wat waar mogelijk is en wat je toekomstperspectief is, dan vrees ik dat dat met de veelheid aan zones, kaartlagen, gebiedspaspoorten en motiveringsplichten niet gelukt is. Voor veel ondernemers is het niet meer te overzien. Om een voorbeeld te geven: voor veel grondgebonden bedrijven, waaronder het bedrijf van mezelf, zijn teeltondersteunende voorzieningen geen luxe, maar een noodzakelijkheid om onze gewassen te kunnen telen. Denk bijvoorbeeld aan afdekplastic, hagelnetten, insectengaas, vraatnetten, teelttafels, lage tunneltjes en stellingen. Dit alles is bedoeld om het gewas te laten groeien, de oogst te spreiden of het gewas te beschermen tegen weersinvloeden, ziekten en plagen. Maar als u mij nou vraagt of ik op gronden binnen de groenblauwe landbouwzone nog teeltondersteunende voorzieningen mag plaatsen, dan moet ik u het antwoord schuldig blijven. Dan moet ik motiveren dat deze ingreep niet in strijd is met de doelen en opgaven volgens de onderliggende kaartlagen en de instandhouding van natuurdoeltypen in aangrenzende gebieden van Natuurnetwerk Limburg. En er mag geen sprake zijn van verlies van landschappelijke kernkwaliteiten, waaronder het groene karakter, het visueel-ruimtelijke karakter, het cultuurhistorisch erfgoed en het reliëf. Mag ik zeggen dat ik er weinig vertrouwen in heb als ik me bedenk hoe een gemeente dit allemaal moet gaan afwegen? Juist bedrijven die willen ontwikkelen, vernieuwen of inspelen op veranderingen in de markt, moeten kunnen begrijpen waar ze aan toe zijn en waar de kansen liggen. Als dat niet meer lukt, dan gaan ondernemers afwachten en wordt er niet geïnvesteerd, ook niet in duurzaamheid. Of ondernemers haken af. Ook bedrijfsopvolging, zoals op ons bedrijf, komt onder druk. Bedrijfsopvolgers durven deze stap niet meer te zetten als het beleid onvoldoende duidelijkheid biedt over het toekomstperspectief. Boerderijen waarop vaak al generaties binnen dezelfde familie wordt geboerd, komen dan leeg te staan. Dat er duidelijkheid moet zijn over het toekomstperspectief geldt ook voor ondernemers die vanuit een andere tak een nieuwe richting zoeken. Veehouderijbedrijven die deelnemen aan stoppersregelingen moeten immers ook een realistisch alternatief hebben om naar over te schakelen. Ook voor die bedrijven geldt: als je wilt dat omschakeling slaagt, moet er ruimte zijn om je te ontwikkelen. Voorzitter, wat mijn collega’s en ik nodig hebben, is niet nog meer onduidelijkheid en nog meer beperkende regels, maar een helder perspectief. Boeren moeten kunnen zien wat mogelijk is, welke kant zij op kunnen. Nu zien veel ondernemers vooral zones, lagen, paspoorten, verzwaarde motiveringsplichten en toekomstige begrenzingen. Het is een systeem dat zo ingewikkeld is geworden dat het vertrouwen niet groter, maar kleiner wordt. En dat is precies het tegenovergestelde van wat je met een omgevingsvisie zou moeten willen bereiken. Een boer die niet meer weet waar hij aan toe is, gaat namelijk niet investeren. Een opvolger die niet weet of er ruimte is om verder te gaan, zet die stap niet meer. Een sector die niet kan ontwikkelen, verliest uiteindelijk ook haar bijdrage aan economie, landschap, leefbaarheid en voedselzekerheid. Tot slot. Mijn oproep aan u is daarom om bij de verdere behandeling en uitwerking van deze POVI nadrukkelijk oog te houden voor de praktijk. Zorg dat de randvoorwaarden voor ontwikkeling op orde zijn. Zorg dat de noodzakelijke doorontwikkeling en daarvoor benodigde voorzieningen, zoals teeltondersteunende voorzieningen, mogelijk blijven. En zorg vooral dat boeren weer kunnen begrijpen waar ze aan toe zijn. Want als het perspectief niet duidelijk is, dan verdwijnt niet alleen ontwikkelruimte, dan verdwijnt ook het vertrouwen dat er na ons nog boeren toekomst zien in het mooie beroep dat wij hebben. Dank u wel.

De voorzitter: U heeft een perfecte timing, mijnheer Van Herten.

De heer Van Herten: Ja, een perfecte timing? Nou, kijk eens aan.

De voorzitter: Als u heel even blijft staan, dan kijk ik even of er vragen zijn aan u. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Het is eigenlijk een punt waar ik het ook vaak met de portefeuillehouder over heb gehad. Wat wordt getracht in de POVI is met alle lagen, zoneringen, paspoorten, juist perspectief te geven door op zeer laag niveau duidelijkheid te geven, maar het wordt ervaren door de sector, als ik u hoor, als door hoepeltjes heen springen. Hoe kan de Provincie wel regie voeren volgens u en duidelijkheid geven zonder het eigenlijk een exercitie van regeltjes te maken?

De heer Van Herten: Ik denk dat sowieso een stukje bij de Provincie moet blijven liggen, dat het niet dadelijk doorgaat naar de gemeenten. Iedere gemeente gaat zijn eigen beleid hierop bepalen. Dus ik zou zeggen: Provincie, houd wel de regie hierin.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dan wil ik u verzoeken om plaats te nemen. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van Aubel, ook op persoonlijke titel.

De heer Van Aubel: Voorzitter, Statenleden, dank voor de gelegenheid om hier vandaag in te spreken. Mijn naam is Jean-Paul van Aubel. Ik ben melkveehouder hier in de buurt, in de gemeente Eijsden. Net als mijn collega Giel van Herten heb ik ook een potentiële bedrijfsopvolger voor ons bedrijf. Die zit nou nog op school in Dronten met een heel aantal collega's van hier, vanuit Zuid-Limburg. Maar als ik naar de POVI-plannen kijk, dan maak ik mij heel grote zorgen over deze agrarische jongeren in Zuid-Limburg. De keuzes die gemaakt worden in de POVI raken heel Limburg, maar in onze regio hier in het zuiden werken ze extra hard door. Dat komt doordat landbouw, natuur, water en verstedelijkt gebied hier heel dicht op elkaar liggen. Juist daarom hebben de zoneringen zoals die gekozen zijn in de POVI voor Zuid-Limburg grote gevolgen. Provinciebreed is het primaire landbouwgebied afgenomen van 83.000 hectare in 2021 naar ruim 59.000 hectare nu. Dat is een afname van 28% in Limburg. Nergens is die afname zo voelbaar als in het zuiden van Limburg. Hier is er een afname van maar liefst 55%. Jongeren in Zuid-Limburg die nu een blik werpen op de POVI-kaarten zien dat hun bedrijven bijna overal beperkt worden door zoneringen, zoals het verwevingsgebied en de groenblauwe landbouwzone. Hierdoor zijn er steeds vaker jonge ondernemers die geen perspectief meer zien. Die kiezen ervoor om het familiebedrijf niet meer over te nemen. Het gaat om bedrijven die we juist heel hard nodig hebben om ons mooie, diverse landschap in Zuid-Limburg in stand te houden. Daarnaast zijn er ook nog andere ontwikkelingen die Zuid-Limburg extra hard raken. Ik noem bijvoorbeeld de twee zoekgebieden voor drinkwaterwinning in de gemeente Beekdaelen. Ook dit legt weer een extra druk op de beschikbare landbouwgrond en de agrarische ontwikkeling. Dan zijn er nog de overgangszones rondom de vele Natura 2000-gebieden. Deze zijn nu nog indicatief ingetekend, maar in de gebiedsgerichte aanpak worden deze zones definitief begrensd. Zoals u weet, in Zuid-Limburg zijn er heel veel Natura 2000-gebieden. Voorzitter, ik wil hierbij een concreet voorbeeld noemen, vanuit mijn eigen gemeente. Vorige week hebben wij kennisgenomen van het inspiratiekader Eijsden-Margraten. We zien hierin dat nu al gebiedspaspoorten van de POVI worden overgenomen. En dit met toevoegingen als het ontmoedigen van reguliere landbouw en het ontmoedigen van het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. Dit gebeurt zelfs ook in gebieden die in de POVI zijn aangemerkt als primair landbouwgebied. Mijn vraag aan u is dan ook: is dit de bedoeling van de POVI? En is de Provincie er voorstander van dat gemeenten deze lijn op deze manier gaan toepassen, ook in gebieden die zijn aangemerkt als primair landbouwgebied? Als dit de praktijk wordt, dan komt het toekomstperspectief nog verder onder druk te staan. Dat merken we nu al. Zoals ik al zei, steeds meer

jonge boeren willen het bedrijf niet meer overnemen. Dat raakt niet alleen familiebedrijven. Dat raakt ons hele gebied. Zuid-Limburg is een streek waarin landbouw, landschap en leefbaarheid nauw met elkaar verbonden zijn. Het prachtige Heuvelland wordt in belangrijke mate bepaald door afwisseling van water, natuur en agrarisch cultuurlandschap. Als die agrarische basis verzwakt, dan heeft dat gevolgen voor de dorpen, voor de economische vitaliteit van het platteland, maar ook voor recreatie en toerisme. Daarom wil ik u vragen om bij het verder behandelen van deze POVI nadrukkelijk rekening te houden met de regionale uitwerking. Wat op provinciaal niveau misschien in balans lijkt, zal en kan in Zuid-Limburg grote gevolgen hebben. De vraag voor mij is uiteindelijk heel concreet: blijft er in Zuid-Limburg nog voldoende toekomstperspectief voor de agrarische bedrijven? En zijn er voldoende financiële middelen om ons te compenseren voor de schade die we gaan lijden als gevolg van de zoneringen en de gebiedsprocessen die gaan plaatsvinden?

De voorzitter: Kunt u afronden?

De heer Van Aubel: Ik rond nu af. Mijn laatste zin.

De voorzitter: Geweldig.

De heer Van Aubel: Eén ding staat voor mij als een paal boven water: de agrarische sector zal gecompenseerd moeten worden voor de beperkingen die wij gaan krijgen in onze bedrijfsvoering. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond. Zijn er vragen? Mijnheer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Ja, u zegt dat potentieel nieuwe eigenaren van agrarische bedrijven het misschien niet willen overnemen, door bijvoorbeeld de zonering. Maar is dat doordat je al weet dat je belemmerd wordt door heel veel zaken of wordt het systeem gewoon te complex en is er te veel gedoe?

De voorzitter: Mijnheer Van Aubel.

De heer Van Aubel: We hebben de POVI-kaarten goed bestudeerd. Ik zei dat het primaire landbouwgebied enorm is afgenomen. Zoneringen in Zuid-Limburg liggen vaak heel erg over elkaar heen. Jonge agrariërs die zich daarin verdiepen en plannen maken voor de toekomst, zien daar gewoon beperkingen in en twijfelen heel erg over de toekomst van hun bedrijf.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dan wil ik u verzoeken om weer plaats te nemen op de tribune. Dan geef ik het woord aan wethouder Slangen van de gemeente Roerdalen.

De heer Slangen: Dank u wel, voorzitter, voor de mogelijkheid de commissie hier toe te mogen spreken. Mijn naam is Roland Slangen en ik sta hier vanuit mijn functie als wethouder Ruimtelijke Ordening en Wonen in de gemeente Roerdalen. Het proces om te komen tot de voorliggende Provinciale Omgevingsvisie verdient geen schoonheidsprijs. Onder grote tijdsdruk en met beperkte participatie is deze POVI tot stand gekomen. De ter inzage gelegde ontwerpstukken van de POVI waren verre van compleet en integraliteit tussen de verschillende hoofdstukken ontbrak. Zoals wij al stelden in onze zienswijze, kan een onvoldoende afgestemde POVI en de daarop gebaseerde verordening geen basis vormen voor de uitvoering van lokaal ruimtelijk beleid. Dit is ook aan Gedeputeerde Theuns in de bestuurlijke overleggen aangegeven. Hierop heeft de Gedeputeerde goed gehandeld door extra bestuurlijk overleg met de regio’s in te plannen. Hij heeft opgeroepen om vooral ook ambtelijk te schakelen. Hiervan hebben wij gebruik gemaakt, waarbij de focus lag op

wonen en de daarbij behorende kaarten. Om te voldoen aan de woningbehoefte moet er gebouwd worden. In de gemeente Roerdalen past de gemeenteraad daarom de kerngrenzen aan in de omgevingsvisie. Op deze manier willen wij mogelijkheden creëren om onze kernen op een passende manier uit te breiden. Dit doen wij niet uit luxe. Binnen de kerngrenzen zijn de mogelijkheden voor woningbouw zeer beperkt. De nog bestaande groene structuren binnen de kernen willen wij heel graag behouden. Maar daar waar bebouwing vrijkomt, zijn dat ook bij ons de eerste plekken waar we woningbouw willen toestaan. Nu naar de voorliggende POVI. Tijdens de gesprekken is door ons aan de Provincie gevraagd de voor woningbouw aangewezen gebieden aan te merken als onderdeel van de zone ‘landelijke kern’. Hierdoor zouden wij, na vaststelling in onze gemeentelijke omgevingsvisie, direct aan de slag kunnen met de benodigde planologische aanpassingen. Wellicht ten overvloede mag het duidelijk zijn dat hiervoor een volledige ETFAL-motivering moet worden doorlopen. Een goed woon- en leefklimaat wordt hierdoor gegarandeerd. Het is naar onze mening dan ook niet nodig dat de Provincie hier extra voorwaarden oplegt. Tijdens de ambtelijke contacten zijn de door ons gewenste nieuwe kerngrenzen aangeleverd met het verzoek deze gebieden toe te voegen aan de zone ‘landelijke kern’. Wij waren dan ook zeer tevreden toen we constateerden dat de Provincie kaarten voor de POVI stuurde – ik heb ze conceptkaarten genoemd – waarin de door ons gevraagde aanpassingen ook waren doorgevoerd. Tot zover een opsomming van een proces dat stroef begon, maar uiteindelijk met gezamenlijke inspanning tot aanpassingen had geleid waar wij mee vooruit konden. De teleurstelling was dan ook groot toen bleek dat in de stukken zoals die nu voorliggen deze aanpassingen weer zijn teruggedraaid. Hoewel de contouren van de gevraagde nieuwe kerngrenzen voor Roerdalen worden aangehouden, worden deze gebieden aangemerkt als verwevingsgebied, verwevingsgebied dat wordt gekarakteriseerd als ‘landbouwgebied met stad- en landopgaven’. Het is duidelijk dat woningbouw hier meer belemmeringen kent dan in de zone ‘landelijke kern’. De ontwerp-wijzigingsverordening 2026, die momenteel ter inzage ligt, bewijst dat. Hiermee wordt volledig voorbijgegaan aan het versnellen van de woningbouwopgave die wij samen hebben. Naar onze mening gaat de Provincie met een aantal voorwaarden in de omgevingsverordening op de stoel van de gemeenten zitten. Gemeenten weten heel goed waar ze wel en niet zouden willen bouwen. Hierbij worden integrale afwegingen gemaakt per kern, met wat de beste plekken zijn voor uitbreidinglocaties. In onze gemeente zijn het juist plekken die ooit bestemd waren voor woningbouw, plekken die zijn weggestreept omdat de Provincie ons als krimpgemeente aanwees en wij minder mochten bouwen. Het zijn net die plekken die wij nu weer op de kaart hebben gezet. Kortom, de nu voorliggende POVI is een gemiste kans om de gewenste versnelling daadwerkelijk mogelijk te maken. Wij zijn tevreden over het feit dat alle aangegeven beoogde uitbreidingsgebieden woningbouw in ieder geval binnen de verwevingsgebieden zijn komen te liggen, maar beter was het geweest als deze gebieden nu waren toegevoegd aan de zone ‘landelijke kern’. Gewenst zou zijn om de kaart Wonen voor onze gemeente in de POVI aan te passen, maar als daar geen meerderheid voor is, doe ik een dringende oproep om de voorwaarden voor woningbouw in de verwevingsgebieden niet te complex, maar juist goed werkbaar te maken. Ik wil gedeputeerde Theuns, Gedeputeerde Staten, u als commissie Leefomgeving en Provinciale Staten dan ook oproepen ervoor zorg te dragen dat de regels in de omgevingsverordening werkbaar worden om woningbouw sneller mogelijk te maken. Naar onze mening kunnen de nu ter inzage gelegde regels worden beperkt, waarbij een groter deel van de afweging binnen de verwevingsgebieden bij de gemeente komt te liggen. Nog één zin. Ik dank u voor uw aandacht en wens u veel wijsheid toe in het nu te nemen besluit en het toekomstige besluit over de omgevingsverordening. Ik hoorde het belletje.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft volgens mij in Roerdalen ook zo’n ding op de tafel staan. U kent het. Ja. Mijnheer Van den Beucken had een vraag.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ook u bedankt voor het inspreken hier. U geeft aan dat er aanvankelijk tot uw vreugde een aanpassing is gedaan. Die is daarna weer teruggedraaid.

Dat leidt bij mij tot twee vragen. De eerste vraag is: heeft u dat in de stukken moeten lezen of bent u daarvan op de hoogte gesteld? En weet u waarom die aanpassingen teruggedraaid zijn?

De heer Slangen: Ik heb het zelf in de stukken moeten lezen. Het is zo: tussentijds hebben wij door die ambtelijke overleggen grenzen aangeleverd. Vervolgens is een kaartje teruggekomen. ‘Als dit het is, zijn jullie daar dan tevreden mee?’ Dan zou wat ons betreft daar ook geen verwevingsgebied meer achteraan hoeven te liggen, dus op dat punt zou je die kerngrens vast als kerngrens kunnen hanteren. Dat heb ik moeten lezen in de definitieve stukken uiteindelijk. Ik heb wel ook contact gehad met Gedeputeerde Theuns gisteren. Ik denk dat er uiteindelijk wel een werkbare situatie komt om dat ook mogelijk te maken, maar we zijn weer extra regeltjes toe aan het voegen die naar onze mening in dit traject gewoon afgehecht hadden kunnen worden, juist om die versnelling voor woningbouw mogelijk te maken.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Mijnheer Slangen, u heeft hier zojuist ook gezeten en de inspraak van een aantal voorgangers gehoord. Dus u kent het spanningsveld denk ik dat we in de verwevingsgebieden hebben. Volgens mij hebben we daar ook in de Omgevingswet goede afspraken voer gemaakt, dat er een proces voor een omgevingsplan gemeentelijk plaats moet vinden om juist die belangen tussen woningbouw, landbouw en industrie goed af te wegen en ook alle lokale partners goed in stelling te kunnen brengen om daar iets van te vinden. Dat heeft, voor zover ik u goed heb begrepen, want ik ben niet in de casus gedoken, lokaal nog niet plaatsgevonden. Ik kan me voorstellen dat we als Provincie pas iets definitief intekenen op een kaart op het moment dat ook lokaal dat proces zorgvuldig heeft plaatsgevonden. Kunt u daar even op reflecteren?

De voorzitter: Mijnheer Slangen.

De heer Slangen: Dat is helemaal correct. Het dilemma begrijp ik volledig. Dit is gewoon een spanningsveld. Er is gewoon een beperkte ruimte waar we keuzes in moeten maken. In ons geval hebben wij keuzes gemaakt juist door de raad, met de gebieden waar we willen uitbreiden. Het zijn voor een deel ook gronden die eigendom zijn van de gemeente al, dus waar dat eigenlijk niet speelt, de belangen van de agrariër. Ik denk, juist ook horende wat de agrariërs zeggen, dat je ook duidelijkheid kunt scheppen doordat er bijvoorbeeld geen verwevingsgebied meer achteraan ligt. Dus dan is gewoon direct op die grens duidelijk: vanaf daar is het primaire landbouwgebied zonder beperkingen verder en dit deel hebben we bestemd voor het woningbouwdeel.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, het wordt bijna een definitiediscussie, maar er zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd, dat rondom plattelandskernen standaard 100 meter verwevingsgebied ligt. Vindt u het niet raar als opeens uw wens volledig gehonoreerd wordt, dat net op die locaties waar de door u gewenste plattelandskern begrensd is, geen verwevingsgebied meer ligt? Tot wat voor situaties leidt dat dan? Mijn tweede punt is: hoe dan ook moet u een omgevingsplanprocedure doorlopen met ook de daarbij behorende voorwaarden en eisen die eraan gesteld worden. Mijn laatste opmerking: u geeft al aan dat u eigenlijk weinig problemen ziet. Maar waarom bent u dan toch met zo’n stevige inspraak gekomen, over dat de verhouding niet goed is gelopen?

De voorzitter: Ik was vergeten te zeggen aan het begin van de vergadering dat de telefoons op stil moeten. Mijnheer Slangen.

De heer Slangen: Ja, om met die laatste vraag te beginnen: ik denk dat het juist duidelijkheid verschaft. We hebben een woningbouwgave, waarbij de Gedeputeerde net als ons keihard aan het werk is om een versnelling plaats te laten vinden. Dit was bij uitstek een mogelijkheid geweest om een versnelling plaats te laten vinden, om niet ons nu weer terug te sturen met regeltjes die wij moeten gaan laten toetsen door de Provincie om daar woningbouw te maken. Nee, dat had nu afgehecht kunnen worden naar mijn idee. De eerste vraag ben ik eventjes kwijt. Sorry, voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Mijn eerste vraag was: als u met een soort een-tweetje kaarten gaat wijzigen … De huidige plattelandskernen zijn begrensd. Die krijgen juist met de POVI een 100 metergrens en op sommige plekken juist een hogere grens, waar er hogere lokale ambities zijn. Het zou toch raar zijn als individuele gemeenten op bepaalde plekken buiten de huidige grens een groter gebied ingetekend krijgen? Wat is daar het precedent van? Dan zou iedere …

De voorzitter: Kunt u de microfoon aanhouden, mijnheer Nijskens? U heeft per ongeluk …

De heer Nijskens (VVD): Sorry. Ik zie nu dat de microfoon niet aan staat.

De voorzitter: Nee, dat was alleen de laatste twee zinnen.

De heer Nijskens (VVD): Is hij uitgegaan? O. Alleen de laatste twee zinnen. Zou het niet raar zijn als met dit soort gesprekken … Ik neem aan, de eerste wijziging is er juist gekomen omdat het volgens de Provincie wel een logische plek is om aan woningbouw te doen. Ik verwacht ook helemaal geen problemen als u een omgevingsplanwijziging indient. Ik verwacht niet dat dat spaak loopt.

De voorzitter: Maar mijnheer Nijskens, kunt u de vraag in één zin vatten? Het wordt nou …

De heer Nijskens (VVD): Ja, de inspreker had de eerste vraag niet gehoord. Dat ging er dus om of het niet raar is als …

De voorzitter: U vraagt met name: erkent u de precedentwerking van zo'n handelswijze?

De heer Nijskens (VVD): Oké, ook prima.

De voorzitter: Mijnheer Slangen.

De heer Slangen: Ja, ik begrijp dat, maar wij hebben in dit traject van de POVI, wat natuurlijk anderhalf jaar duurt, ook niet stilgestaan. Dus wij zijn een traject gestart. Juist omdat wij een krimpgemeente waren moesten wij from scratch beginnen eigenlijk. Dus wij hebben de gebieden gezocht die het meest logisch zijn. Wat ik al zei, dat zijn de gebieden die ooit al op de kaart stonden. Door die alleen aan te wijzen … Ik heb verder geen verwevingsgebied nodig rondom die kernen. Ik heb dat huiswerk al gedaan. Ik weet waar wij nu … Ik zeg 'ik', maar onze gemeenteraad weet waar wij nu die uitbreiding willen. Dus ik denk dat we juist een versnellingen hadden kunnen creëren. En ja, ik verwacht dat het uiteindelijk goed gaat komen, maar het zijn wel weer ambtelijke molens, die aan beide kanten werk moeten gaan verrichten, wat alleen maar vertragend werkt. Dat was mijn opmerking.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nog eentje dan over de verwevingsgebieden. U doet best wel een ferme uitspraak en zegt: wij hebben geen verwevingsgebieden nodig. Als ik de keus geef, verwevingsgebieden of maatwerk aan de randen, wat is dan uw afweging daarin?

De voorzitter: Mijnheer Slangen.

De heer Slangen: Ja, goed, ik wil hem iets nuanceren. Ik heb niet gezegd dat we geen verwevingsgebieden nodig hebben. Ik heb gezegd: als wij de kerngebiedsgrenzen kunnen krijgen zoals wij nu onze Wet voorkeursrecht gemeenten hebben vastgelegd, dan heb ik verder geen verwevingsgebieden nodig. Dus concreet op uw vraag: geef mij die duidelijke grens aan en dan heb ik dat verwevingsgebied rondom niet nodig.

De voorzitter: Oké. Geen verdere vragen. Dan kunt u plaatsnemen op de publieke tribune. Dan geef ik het woord aan wethouder Bouten van de gemeente Horst aan de Maas, maar die spreekt in namens de Regio Noord-Limburg.

De heer Bouten: Dank u wel, voorzitter, voor de gelegenheid de leden van uw Staten en de commissie LEO toe te spreken. Het is misschien ongebruikelijk, maar volgens de wethouders van de acht Noord-Limburgse gemeenten is het wel noodzakelijk, want wij maken ons zorgen. Ik ga proberen het binnen 4,5 minuut te doen. Het is meteen een goede oefening voor een bestuurder om ook eens een keer aan een tijdsklok vast te zitten. Dan hoop ik dat de vragen die ik krijg me de ruimte geven om de rest van wat ik nog in gedachten had ook te zeggen. We willen het met u hebben over drie …

De voorzitter: Er zit hier een heel strenge voorzitter, hè?

De heer Bouten: Heel goed. Ik heb net meegetimed, dus ik weet ongeveer wat de speling is. We willen het met u hebben over drie opgaven, waar we gezamenlijk, Provincie en gemeenten, voor staan: de woningbouwopgave, de ontwikkeling van het landelijk gebied en de huisvesting van arbeidsmigranten. Allereerst de woonopgave. Met de Woondeal Limburg, het programma Limburg Centraal en de verstedelijkingsambitie hebben Provincie en gemeenten samen een stevige ambitie neergezet. Die ambitie is noodzakelijk. Wekelijks horen wij als wethouders Wonen – er zijn er een aantal vanuit Noord en Midden hier aanwezig – schrijnende verhalen van inwoners die geen passende woning kunnen vinden. De druk op de woningmarkt is groot en voelbaar in al onze gemeenten. Wij als gemeenten zijn nu aan zet om woningen te bestemmen en te vergunnen. Daarbij lopen we samen tegen stevige uitdagingen aan, denk aan spuitzoneringen en energieopgaven. Dit heb ik afgelopen maandag nog in de Woonkeuken in Venlo met de Gedeputeerde besproken. We begrijpen en ondersteunen de ambitie om bij voorkeur binnen bestaand stedelijk gebied te bouwen, maar dat zal onvoldoende zijn. Soms ontbreekt simpelweg de ruimte en soms worden andere keuzes gemaakt, bijvoorbeeld in het kader van water-groen-ontmoeting, en daarom zijn uitbreidingen nodig, straatjes erbij en uitleglocaties. Juist daar zit onze zorg. Wij denken tegen grenzen aan te lopen, bijvoorbeeld in verwevingsgebieden en op primaire landbouwgronden. In Horst aan de Maas verwachten we dat ongeveer de helft van de 3.000 toe te voegen woningen niet binnenstedelijk gerealiseerd kan worden. Laat helder zijn: we zijn voor een zorgvuldige ruimtelijke onderbouwing en een goede afweging van belangen, maar de huidige teksten roepen bij ons de zorgen op dat de komende jaren vooral veel papier wordt geproduceerd, terwijl er daadwerkelijk moet worden gebouwd. Onze zorg over het landelijk gebied sluit hierop aan. Wij vrezen dat dit gebied onbedoeld op slot wordt gezet, waardoor gebiedsontwikkeling moeilijk of zelfs onmogelijk wordt. Dat kan ook betekenen dat kansen om bijvoorbeeld milieuproblemen op te lossen blijven liggen. Daarom pleiten wij voor een ‘ja, mits’-benadering voor primaire landbouwgronden in plaats van de ‘in beginsel niet’-benadering. We erkennen het belang van productieve landbouwgronden – dat is al door een aantal sprekers benoemd

– maar we vragen om een eerlijke en integrale afweging met andere maatschappelijke opgaven. Net als bij wonen zien wij graag een sterkere koppeling met integrale gebiedsprocessen en de noodzakelijke transitie van het landelijk gebied. Wij waarderen het dat de Gedeputeerde naar aanleiding van ons signaal, dat we ook per mail met hem hebben gedeeld in iets andere woorden, opnieuw met ons in gesprek is gegaan en heeft aangegeven de komende maanden intensief met ons te willen samenwerken richting een definitieve verordening. Wij nemen die uitnodiging vanzelfsprekend graag aan. Tegelijkertijd vragen wij u om bij de behandeling van zowel de visie als de verordening kritisch te kijken of de teksten voldoende ruimte bieden voor maatwerk in de praktijk. Ons derde en laatste punt is de huisvesting van arbeidsmigranten. Wij delen de gezamenlijke ambitie: fatsoenlijke huisvesting voor arbeidsmigranten. We waarderen dat de Provincie hierin de regie neemt, onder andere door het stellen van voorwaarden en kwaliteitseisen aan shortstayhuisvesting. Ook delen wij de overtuiging dat nieuwe Limburgers recht hebben op een volwaardige wooncarrière, net als alle Limburgers. Onze zorg ligt echter in de overgangsperiode. Hoe organiseren we in de tussentijd goede en fatsoenlijke huisvesting en hoe sturen we samen op aantallen door economische keuzes? Wij zijn positief over de ontwikkeling dat shortstayhuisvesting niet langer uitsluitend als wonen wordt bezien en dat ruimtelijke mogelijkheden ontstaan om deze ook buiten al bebouwd gebied te realiseren. Tegelijkertijd vragen we om tijd. We willen bouwen, inclusief sociale huur, zodat zowel huidige als nieuwe Limburgers een eerlijke kans krijgen op de woningmarkt, maar dat kost tijd en vraagt om maatwerk. Voorzitter, wij willen bouwen, fatsoenlijke huisvesting voor arbeidsmigranten en ruimte voor een eerlijke afweging in het landelijk gebied. Daarom hopen wij dat u onze zorgen serieus neemt. Wij staan samen voor een zorgvuldige afweging van belangen voor inwoners en ondernemers, maar we staan ook voor een daadkrachtige en slagvaardige samenwerking. De letterlijke interpretatie van de huidige teksten baart ons zorgen en dan met name het vastklikken van de zoneringen op de kaart. Onze oproep – en daarmee sluit ik af, voorzitter – is: geef ons het vertrouwen en de ruimte om samen aan de slag te gaan, zodat we onze gezamenlijke ambities daadwerkelijk kunnen realiseren. Zie regie niet als het overrulen, maar als echt samenwerken aan onze ruimtelijke opgaven en ambities, niet op papier, maar in en rond onze dorpen en steden.

De voorzitter: Volgens mij heeft u allemaal geoefend. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Dank u voor uw verhaal. In uw inbreng had u het over de overgangsperiode in relatie tot de huisvesting van arbeidsmigranten. Kunt u dat nader toelichten? Op welke periode doelt u?

De voorzitter: Mijnheer Bouten.

De heer Bouten: Ik kan in elk geval een poging doen. Het is aan u om te beoordelen of dat vervolgens gelukt is. Wat we zien is dat de Provincie – die ambitie delen we – zegt dat arbeidsmigranten … Er wonen nu te veel arbeidsmigranten die langere tijd in Limburg werken in shortstayvoorzieningen. De Provincie zegt: we willen de beweging maken dat die regulier kunnen wonen. Die opvatting delen we. Maar we weten ook dat er volgend jaar of over twee jaar in verschillende gemeenten vergunningen van shortstayvoorzieningen aflopen en dat die nu nog niet of over twee jaar nog niet zijn toegevoegd aan de reguliere woningmarkt. Of wij moeten alle arbeidsmigranten voorrang gaan geven op sociale huurwoningen. Kijk naar onze eigen gemeente. We hebben ongeveer 200 mutaties op sociale huurwoningen en een paar duizend arbeidsmigranten. Dat betekent dat ik de komende tien of vijftien jaar geen lokale woningzoekende een sociale huurwoning kan bieden. Dat betekent dat we dus tijd nodig hebben om voldoende te bouwen, ook sociale huur, waardoor dat gat kleiner wordt en we uiteindelijk gewoon iedereen die eerlijke kans geven, zonder dat we iemand voorrang hoeven geven. Dus zet samen die stip op de horizon en kom met een plan. We

hebben inmiddels ook afgesproken dat we daar bestuurlijke afspraken over gaan maken, over hoelang we daarvoor nodig hebben en hoe we daar komen.

De voorzitter: Een vervolgvraag van mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat heeft natuurlijk twee aspecten, enerzijds de overgangsperiode voor de mensen die er daadwerkelijk wonen, maar u stipte ook aan de tijdelijke vergunningen. Pleit u nu ook direct voor het verlengen van die tijdelijke vergunningen? Anders creëren we natuurlijk een dubbel probleem. Het zou juist mooi zijn als die tijdelijke vergunningen permanent kunnen worden en onterecht in shortstay verblijven richting vast wonen … Bedoelt u dat of bedoelt u toch iets anders?

De voorzitter: Mijnheer Bouten.

De heer Bouten: Ik bedoel toch iets anders. Waarom? Als wij nu alle tijdelijke vergunningen permanent gaan maken, dan zie je geen afname van shortstaybewoning. De Provincie zegt – en dat delen we – dat als jij wil dat mensen die bijvoorbeeld al vier, vijf of zes jaar hier wonen, maar nu nog in een shortstayvoorziening zitten, gewoon regulier komen te wonen, je uiteindelijk, als de economische keuzes dat ook toelaten, een daling gaat zien van het aantal shortstayplekken dat nodig is. En we zien dat een aantal plekken die je nu dan misschien permanent zou maken of zou verlengen, helemaal niet meer voldoen aan de eisen die we stellen, bijvoorbeeld qua SNF. Dus ik pleit niet voor per definitie alles verlengen of permanent maken. Ik stel wel voor dat we samen de ruimte zoeken in waar we nog vergunningen voor shortstay creëren om te komen tot een betere balans.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel voor het inspreken, ook namens de andere collega's. De toename van gastarbeiders zien we natuurlijk al decennia, vooral in Noord-Limburg. Welke stappen hebben de gemeenten de afgelopen decennia ondernomen om een rem te zetten op de toename van die gastarbeiders economisch gezien of om woningbouwvoorzieningen mogelijk te maken om die mensen een plek te geven überhaupt? Het lijkt me geen probleem van dit jaar namelijk.

De voorzitter: Mijnheer Bouten.

De heer Bouten: Nee, dat ben ik met u eens. Over de Woondeal hebben wij met de vorige en met deze Gedeputeerde meerdere keren gesproken. Het is niet voor niks dat al die gemeenten nu naar die 30% sociale huur toe moeten groeien. Als ik kijk naar mijn eigen gemeente hebben we 1.000 woningen gebouwd de afgelopen vier jaar. Daarvan is 30% sociale huur. Dat maakt dat het makkelijker wordt en dat er meer mutaties komen, maar we hebben nog tijd nodig om de komende 3.000 woningen … Als er daarvan 1.000 ongeveer sociale huur zijn, dan gaat dat veel makkelijker. Als je kijkt naar wat er is gedaan om de rem erop te zetten – daar komt mijn collega, wethouder Beurskens zo meteen nog over te spreken – dan is het bijvoorbeeld: als je ziet dat wij een provincie zijn met veel vrijetijdseconomie/toerisme, veel agrarische sector en met veel opgaven rondom natuur en wonen, dan moet je je afvragen of er nog plek is voor bijvoorbeeld logistiek. Dat is volgens mij niet iets wat de gemeenten alleen doen, zeker als je als Provincie en gemeenten samen in een gebiedsontwikkeling zit. Dat is ook iets waar we iets vragen van de Provincie.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Mijnheer Bouten, u gaf aan dat u de ‘ja, mits’ … U sprak daar echt nadrukkelijk alleen over primaire landbouwgebieden. Ik heb twee vragen overigens, voorzitter. Was dat een verspreking?

De voorzitter: Doe ze maar allebei achter elkaar. Dan kan mijnheer Bouten gelijk antwoorden.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Oké. Dus ‘ja, mits’ alleen op de primaire landbouwgebieden, hoorde ik u zeggen. De tweede vraag die ik heb is: kunt u ons uitleggen wat voor u zo anders is tussen ‘ja, mits’ en ‘nee, tenzij’, zoals et er nu in staat?

De voorzitter: Mijnheer Bouten.

De heer Bouten: We spreken veel bestuurlijk. Uit de woorden van de Gedeputeerde haal ik best wel veel vertrouwen. Maar ook deze Gedeputeerde zit hier niet oneindig. Tenminste, ik weet niet wat zijn ambities zijn, maar de voorspelling over oneindig durf ik wel aan. Dat betekent …

De voorzitter: U weet, mijnheer Bouten: Colleges zijn eeuwig, maar Collegeleden niet.

De heer Bouten: Ja. Het zou eventueel nog een provinciale herindeling kunnen zijn die dat onderuithaalt, maar ik denk dat ik het met u eens ben. Als je heel erg letterlijk kijkt naar ‘ja, mits’ of ‘nee, tenzij’, om het even makkelijk tegenover elkaar te zeggen, dan gaat het gewoon echt om de grondhouding: begin je te kijken wat mogelijk is of begin je te kijken wat onmogelijk is? We zien gewoon dat als dat soort teksten letterlijk op papier staan, in ambtelijke aansturing en in ambtelijke afweging toch negatiever wordt gekeken. Ik vind het ook wel jammer dat vaak de belangen van landbouw en wonen of landbouw en natuur tegenover elkaar worden gezet. Vanuit Zuid-Limburg werd het net gezegd: ze versterken elkaar. Wij geloven dat dit in Limburg naast elkaar en met elkaar kan bestaan, als je vanuit een ‘ja, mits goed onderbouwd’-houding kijkt.

De voorzitter: Een tweede vraag van mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ik vroeg of er specifiek alleen maar naar een ‘ja, mits’ in het primaire landbouwgebied is gevraagd. Dat was namelijk de letterlijke tekst.

De heer Bouten: Ja, wij denken dat voor de opgaven die we zien we vooral bij verwevingsgebied en primair landbouwgebied terechtgekomen. Voor het verwevingsgebied voelen we voldoende de ‘ja, mits’-houding, dus heb ik hem alleen gebruikt voor de primaire landbouwgronden.

De voorzitter: Oké. Dank je wel. Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. U spreekt in namens de Regio Noord-Limburg. Wij hebben natuurlijk als Provinciale Staten best wel een ongebruikelijke brief ontvangen van de regio, waarin ook echt wel een aantal harde uitspraken staan over het proces, waarbij aangegeven wordt dat wat er nu ligt niet gaat helpen om opgaven in de regio op te lossen, dat u eigenlijk meer had verwacht van de opstelling van de Provincie in dat proces en dat u daarom nu de stap moet zetten om zich tot PS te richten. Maar als ik nu uw verhaal hoor, dan klinkt dat eigenlijk alweer een stuk positiever over de samenwerking en het proces. Ik vroeg me af of u dat nog wat verder zou kunnen toelichten.

De voorzitter: Mijnheer Bouten.

De heer Bouten: Ik denk dat de analyse dat de brief wat meer teleurstelling over het proces uitspreekt en dit verhaal wat meer gaat over ‘hoe komen we nou samen verder?’ klopt. Met terugkijken gaan we het verschil niet maken in het realiseren van de gezamenlijke opgave, dus we hebben ervoor gekozen om in die brief het proces te duiden, waarop we vinden dat we de volgende keer samen het beter moeten doen, en dat dit spreekrecht gebruikt wordt om te kijken: en hoe kunnen we vanaf nu samen verder om ondanks dat proces hiervoor met elkaar te werken aan een gezamenlijke opgave, zoals al gezegd niet in het produceren van papier, maar in concreet perspectief voor inwoners en ondernemers?

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Als vervolg daarop: de brief eindigt eigenlijk met dat de regio aangeeft dat er substantiële aanpassingen in de POVI nodig zouden zijn om niet bestuurlijk en maatschappelijk vast te lopen. Zit dat dan vooral op de twee onderwerpen die u nu benoemt? Zou daarmee dat probleem opgelost kunnen worden? Of zijn er nog andere punten die wij daarin ook mee moeten wegen?

De voorzitter: Mijnheer Bouten.

De heer Bouten: Ja, er zijn wel andere punten. Als ik bijvoorbeeld naar mijn eigen gemeente kijk, dan bestaat het dorp Evertsoord niet meer. Het dorp Evertsoord bestaat niet meer en dat vinden ze daar best vervelend. Dan zie je bijvoorbeeld dat primaire landbouwgronden rondom Toverland … Hoe ga je daar dan mee om? Dat is meer casuïstiek voor een specifieke gemeente. We hebben er hier voor gekozen om vooral op wonen, arbeidsmigratie en de economische keuzes die daarbij horen in te spreken op hoofdlijnen. Zo zullen er voor heel veel gemeenten nog kleine punten zijn. Maar laten we eerst beginnen met elkaar in die hoofdlijn vinden. Ik heb er ook wel vertrouwen in dat we zowel ambtelijk als bestuurlijk vervolgens op die specifieke casussen elkaar dan ook weten te vinden.

De voorzitter: Oké. Dank u wel, mijnheer Bouten. Dan kunt u plaatsnemen op de tribune. Ik begrijp dat uw collega, wethouder Beurskens, specifiek voor Horst aan de Maas inspreekt.

De heer Beurskens: Dank u wel. Geachte voorzitter, commissieleden en Statenleden, dank voor de gelegenheid om hier vandaag namens de gemeente Horst aan de Maas in te spreken over de Provinciale Omgevingsverordening. Mij naam is Eric Beurskens, zoals al gezegd, wethouder Ruimtelijke Ordening en Economie in onze gemeente. Onze gemeente maakt deel uit van de gebiedsontwikkeling Greenport Venlo. Het gebied Klaver 7, gelegen op ons grondgebied, is nog niet ontwikkeld en is in de voorliggende POVI terecht als verwevingsgebied opgenomen. Dat doet recht aan de huidige en toekomstige situatie en waarderen wij. Tegelijkertijd hebben ruim veertien jaar ontwikkeling nieuwe inzichten opgeleverd en heeft onze gemeenteraad duidelijke kaders gesteld. Die licht ik toe in drie punten. Greenport is een succes, maar niet zonder een schaduwzijde. Greenport Venlo heeft zich in hoog tempo ontwikkeld tot een belangrijk logistiek knooppunt. Terwijl oorspronkelijk werd ingezet op een mix van agribusiness, maakindustrie en logistiek in gelijke delen, is in de praktijk vooral de grootschalige logistiek gerealiseerd. Dat heeft economische kracht opgeleverd, maar ook duidelijke nadelen: een te sterke afhankelijkheid van arbeidsmigranten, grote druk op het landschap en de leefomgeving en een eenzijdige werkgelegenheidsstructuur. De vraag is of deze koers nog toekomstbestendig is. Voor Horst aan de Maas is het antwoord duidelijk: kwaliteit boven kwantiteit, meer regionale meerwaarde, een gezondere arbeidsmarkt en aandacht voor leefbaarheid. De ruimtelijke druk vraagt om keuzes De druk op de ruimte is groot. Doorstroming van bedrijven is noodzakelijk om bestaande bedrijventerreinen te kunnen herstructureren en verduurzamen. Ook vragen bedrijven in het buitengebied die klem komen te zitten door andere ruimtelijke claims om

perspectief. Klaver 7 is het laatste te ontwikkelen gebied binnen Greenport en ook binnen onze gemeente dat ruimte kan bieden aan lokale en regionale bedrijven, met plek voor innovatie en een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Uit onderzoek blijkt dat die behoefte concreet is. We hebben zelfs bedrijven al zien vertrekken omdat we hun geen ontwikkelmogelijkheden konden bieden, juist bedrijven die passen bij onze economische structuur en het DNA van onze gemeenten, bedrijven die deel uitmaken van het regionaal economisch ecosysteem. Ontwikkelkader Klaver 7, gericht en zorgvuldig. De afronding van Klaver 7 betekent voor ons niet: nog meer grootschalige logistiek. Daarom heeft onze gemeenteraad een ontwikkelkader vastgesteld met heldere uitgangspunten: geen grootschalige logistiek, kleinschalige en middelgrote kavels als basis, kavels groter dan 5 hectare alleen bij aantoonbare regionale meerwaarde en altijd een zorgvuldige toets op de maatschappelijke opbrengst. Het doel is duidelijk: ruimte voor regionale bedrijven, ook op langere termijn, met werkgelegenheid die beter past bij onze lokale arbeidsmarkt en regionale arbeidsmarkt, met een koers die rekening houdt met afspraken, leefbare omgeving én economische vitaliteit. Ter afsluiting. Deze koers – minder grootschalige logistiek en meer regionale meerwaarde – vragen wij terug te laten komen in de Provinciale Omgevingsverordening. Het opnemen van Klaver 7 als logistiek knooppunt en daarmee kavels groter dan 5 hectare zonder toets aan regionale meerwaarde en voor grootschalige logistiek mogelijk maken, belemmert langdurige ruimte voor onze regionale bedrijven. In de ontwerpverordening sluit dit dan ook niet aan bij de voorliggende omgevingsvisie, de gewenste situatie van onze gemeente, de inzichten van de afgelopen jaren, de kaders van onze gemeenteraad en de verwachtingen van onze inwoners en met name de bedrijven. Wij verzoeken u daarom nadrukkelijk ruimte te laten voor deze zorgvuldig afgewogen ontwikkeling. Dank u wel voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dank u wel voor uw bijdrage. Ik was even aan het zoeken. Voor zover mij bekend heeft Klaver 7 op dit moment nog de bestemming landbouwgrond. Volgens mij, om een bedrijventerrein te ontwikkelen, moet daar dus een omgevingsplanwijziging, een oude bestemmingsplanwijziging, bij komen kijken. Volgens mij heeft de gemeente daar ook een rol in. Hoe moet ik die afwegingen allemaal zien?

De heer Beurskens: De gemeente heeft natuurlijk … Nee, laat ik het zo zeggen: wij hebben een gezamenlijke structuurvisie gemaakt. De gemeente heeft die uiteindelijk gemaakt. Die hebben wij vastgesteld binnen het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo. Daarin is het op dit moment nog landbouwgebied, maar vrijwel alle gronden zijn inmiddels al aan de landbouw onttrokken en zouden ontwikkeld kunnen worden. Daarvoor is het nodig om een omgevingsplan te maken, maar daarbij zullen we samen met de aandeelhouders moeten bepalen om welke koers het gaat. De gemeenteraad heeft echter weinig vertrouwen in de koers die daar gevaren wordt en heeft daarom extra kaders gesteld. Of ‘extra’, die heeft gewoon kaders gesteld die zij passend vinden bij de zorgen die zij hebben. Daar zijn we op dit moment. Voor wat betreft de omgevingsverordening lijkt het erop, afgaande op de teksten die nu voorliggen, de ontwerpverordening, dat daar iets anders uit gaat komen, wat niet past binnen de kaders die de gemeenteraad stelt. Dan komen we gewoon met elkaar in conflict. Dat is het laatste wat we zouden willen, want daarmee zijn onze regionale bedrijven niet geholpen.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u voor uw betoog. Klavertje 7 is natuurlijk het centrale thema. U heeft daar een bepaalde ambitie voor: middelgrote kavels, lokale en regionale

bedrijven. Begrijp ik uit uw verhaal goed dat de POVI zoals die er nu is daar onvoldoende instrumenten toe geeft? De tweede vraag is … Nou, doe maar als eerste deze vraag.

De voorzitter: Stel de tweede vraag maar, ja.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Heeft u genoeg instrumenten? Ziet u genoeg mogelijkheden vanuit die POVI om die ambitie waar te maken?

De voorzitter: Mijnheer Beurskens.

De heer Beurskens: Laat ik het zo zeggen: de POVI biedt op zich voldoende ruimte. Als het een verwevingsgebied is, dan zouden wij daarin kunnen bestemmen. Maar wat wij zien is dat met name de ontwerpverordening die nu voorligt die ruimte weer volledig beperkt en eigenlijk dingen mogelijk maakt die wij als gemeente niet zouden willen, maar ook als regio niet zouden moeten willen.

De voorzitter: Oké, helder. Niemand heeft meer vragen? Dan wil ik u verzoeken om inderdaad weer op de tribune plaats te nemen. Dan ga ik even – om maar in de richting te blijven – de logistiek van deze vergadering verder met u doornemen. Het is nu 12.00 uur. We hebben twee opties: we beginnen gewoon met de eerste termijn van uw commissie en gaan rond 13.00 uur lunchen of we gaan nu lunchen en starten de eerste termijn daarna. Ik ga eens even kijken. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Het is misschien een beetje ongebruikelijk, maar is het een optie dat GS reageert op de insprekers en dat we daarna gaan lunchen?

De voorzitter: Nee, ik zou daar niet mee willen beginnen.

De heer Nijskens (VVD): Jammer. Ja. De insprekers zitten nu op de tribune.

De voorzitter: Jawel, maar het is niet gebruikelijk dat op de insprekers wordt gereageerd. Als u zo meteen vindt in uw termijn dat u naar aanleiding daarvan vragen moet stellen, dan zal de Gedeputeerde daarop reageren. Dat lijkt me de … Ik wil daar ook geen precedent in scheppen, om het daar toch maar over te hebben, want eer we het weten ontstaat een hele discussie tussen insprekers en College. Dat is niet de bedoeling. Even terug naar mijn logistieke vraag: gaan we nu door of wilt u nu gaan lunchen? Lunchen. Iedereen heeft honger. Dan stel ik wel voor, als dat kan, om de lunch misschien tot een half uur te beperken en niet drie kwartier? Ja? Even snel lunchen. Kunt u even de microfoon aanzetten?

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ik snap de wens, want we hebben nog heel veel te doen, dus we moeten een beetje tempo maken, maar we komen nu wel weer allemaal tegelijk, dus ik vraag me even af of dat haalbaar is. Is dat realistisch?

De voorzitter: Als u nou gewoon uw best gaat doen om over een half uur weer hier te zijn, dan zal ik, of in elk geval, mijn collega, niemand naar buiten sturen die vijf minuten later is omdat die anders niks te eten kreeg. Ja?

[SCHORSING]

Voorzitterswissel

De voorzitter: Dames en heren, ik verzoek u uw plaatsen in te nemen. Dan kunnen wij zo beginnen met dit enorme spektakel van vanmiddag. Goedemiddag mensen, dames en heren. Welkom bij het vervolg van de vergadering. Wij gaan inhoudelijk verder met het Statenvoorstel. We starten nu met de inhoudelijke behandeling. Gisteren heeft u in de nazending nog beantwoordingen van de technische vragen ontvangen. Ik verzoek u bij uw inbreng geen technische vragen meer te stellen. Bij dezen is dat medegedeeld. Dan gaan we beginnen. Iedere fractie heeft 10 minuten en eventueel twee woordvoerders. De heer Theuns heeft 75 minuten voor de beantwoording. Dus we gaan ervoor zitten. In de tweede termijn hebben de fracties 3 minuten en de heer Theuns 20 minuten. Daar wordt strak regie op gevoerd. Dan ga ik beginnen met de fractie van de BBB, aan mijn rechterhand. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dank je wel, voorzitter. Vandaag spreken we dus over de POVI, een belangrijk document. Het is best wel een dingetje. Daarin wordt beleid uitgezet dat grote gevolgen gaat hebben voor onze inwoners. Het is sowieso fijn dat alle insprekers de moeite hebben genomen om hier te zijn. Ik zou het erg kunnen waarderen als het College op hun bijdrages kan reflecteren. Inmiddels zijn 1.400 zienswijzen ingediend op deze POVI. Dat laat alleen maar zien dat de omgevingsvisie echt leeft. Inwoners, ondernemers en organisaties voelen zich betrokken en maken zich ook zorgen. Voorzitter, waar wij ons zorgen over maken is de brief van het Rijk over de invulling van de natuurdoelen en de ruimtelijke consequenties. Wij vragen ons daarom af: waarom kiest de Provincie ervoor om daar nu al op vooruit te lopen en waarom wachten we niet, zodat het beleid beter op elkaar kan worden aangesloten? Wat we nu doen, is ondernemers opnieuw confronteren met onzekerheid, steeds nieuwe regels en zelfs stapeling van beleid. Dat kan voor ons echt niet. Inhoudelijk, de POVI. We hoorden de zorgen over het Heuvelland. We zien dit als het perfecte voorbeeld van de bewuste stapeling van het beleid: zones voor natuur, water, wonen en economie, boven op de bestaande structuren, zoals Natura 2000, NOVEX Zuidelijk Heuvelland, Panorama Zuidelijk Heuvelland, focusgebieden Geuldal en Mergelland en noem maar op. In de POVI van 2021 was het buitengebied in Zuid-Limburg ruim 17.000 hectare. Nu staat er nog maar 7.000 hectare als primair landbouwgebied ingetekend. Dit betekent dat die 55% van het eerdere buitengebied een stempel krijgt opgelegd, wat uiteindelijk kan leiden tot beperkingen. Dat is bijzonder zorgelijk, niet alleen voor ons, maar ook duidelijk voor de inwoners. Iedere maatregel op zich is misschien logisch, maar in samenhang ontstaat een wirwar aan regels en beperkingen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol, mevrouw Schuuring van de PvdA heeft een vraag.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Mevrouw Van der Pol maakt het heel concreet door het benoemen van deze hectares, maar er zit natuurlijk nu ook een andere opbouw in de zonering, waardoor een aantal bestaande elementen nu anders genoemd worden. Dus ook in het vroegere buitengebied zaten natuurlijk al hellingen, een aantal andere van die kaartlagen. Heeft u inzichtelijk in hoeveel van die 5.000 hectare dat soort dingen hiervoor ook meespeelden?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dank je wel. Daar kan ik heel duidelijk over zijn. Die 17.000 hectare is exclusief de groenblauwe mantel, dus die zit er niet in. Het is echt puur het buitengebied en dat maakt het dus zo zorgelijk. Het is niet de groenblauwe mantel, niet de groenblauwe landbouwzone. Die neemt dus ook met 25% toe. Verwevingsgebieden zijn nu extra ingetekend. Dus het is echt extra belasting.

De voorzitter: Goed. Gaat u verder.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja. Deze rekening komt dus uiteindelijk bij die ondernemer te liggen, mede door het ontbreken van perspectief voor de bedrijven. Dat maakt de situatie voor de ondernemers die getroffen worden zeer complex. De vraag is dan: hoe voorkomt het College dat ondernemers feitelijk één richting in worden geduwd zonder een haalbaar verdienmodel? Dan de verwevingsgebieden. Daar is net al het nodige over gezegd. Een zone van 500 meter rondom stedelijk gebied, waar extra functies landen: het is een flinke beleidskeuze, een stevige wat ons betreft. Voorzitter, het buitengebied is geen opvangplek voor alle ruimtelijke opgaven. Er ligt al heel veel druk: stikstof, water, natuur, klimaat, leefbaarheid. En toch komt er weer een zone bij. De vraag die voorligt is fundamenteel: wat is er allemaal nodig? Waar is de kritische toets op nut en noodzaak en welke impact heeft dit op de bedrijfsontwikkeling van bestaande bedrijven in deze nieuwe zones en gebieden? En misschien nog belangrijker: wanneer halen we eens iets weg? Daarbij pleiten wij als BBB voor een trendbreuk: niet telkens nieuwe regels, nieuwe kaartlagen, nieuwe zones en nieuwe beperkingen opleggen, maar durven te schrappen en durven te vereenvoudigen. Wij dagen de Gedeputeerde dan ook uit. Kom niet met wat erbij komt, maar juist met wat eraf kan.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens heeft een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dat noopt mij tot een vraag. Het is eigenlijk de eerste omgevingsvisie waarin met name het primaire landbouwgebied juist beschermd wordt. Het kan niet zo zijn dat u zegt**:** minder regels, behalve in het primaire landbouwgebied. Hoe ziet u dat? We hebben net al van een inspreker gehoord dat hij al woningen wilde gaan bouwen in het primaire landbouwgebied. Dat zou prima passen bij uw oproep van minder regels. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik zie ook vooral bedreigingen in het primaire landbouwgebied. We lezen ook dat bijvoorbeeld de energieopgave, maar ook bedrijventerreinen … Dat zijn allemaal elementen die weer ten koste gaan van het primaire landbouwgebied uiteindelijk. Dus de stapeling van opgaven wordt alleen maar meer, wat uiteindelijk zal resulteren in een verdere beperking. Dus ik denk wel echt als ik kijk naar wat je uiteindelijk moet gaan doen om aan alle voorwaarden te voldoen … Alle duidelijkheid die je wilt creëren; creëren wij door heel veel regels op te leggen. Ik denk dat daar ook de schuring ontstaat. Juist de onduidelijkheid … Neem bijvoorbeeld de gebiedspaspoorten. Welke invulling ga je daar nou aan geven? We horen dus ook mijnheer Van Aubel zeggen: bij ons in de gemeente wordt het eerder als toetsingskader neergelegd. Terwijl dit in de POVI staat weggeschreven als inspiratiekader. In de poging zo duidelijk mogelijk te zijn, maken wij regels, creëren we regels, waardoor er juist onduidelijkheid ontstaat.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens heeft een verhelderende vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja, mijn vraag was: gelden uw minder regels ook voor het primaire landbouwgebied? Punt. Nee, vraagteken.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): En ik zeg dat je moet kijken: wat kan er weg? Als een regel weg kan, dan moet die weg kunnen. Maar als een regel noodzakelijk is, dan moet je die er laten liggen.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel. In aansluiting op de vraag van mijnheer Nijskens vraag ik me dan af of u niet … Nee. Ik vraag me af of u de regels die in het primaire landbouwgebied gelden niet juist ook kunt zien als bescherming van de landbouwsector.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Een stuk van de regels is zeker een bescherming van de landbouwsector. Daar ben ik het helemaal mee eens. Maar ik geef aan: neem de gebiedspaspoorten … Er zijn nog meer van dit soort elementen in het geheel waardoor je eigenlijk duidelijkheid probeert te creëren, inspiratiebronnen … Ja, het kan duidelijkheid geven, maar het geeft ook de zoveelste hoepel waar doorheen moet worden gesprongen voor de ondernemers, want uiteindelijk geeft elk toetsingskader ook weer een uitdaging: hoe ga je daar invulling aan geven? Ik snap wat u zegt, de regels zijn er ter bescherming van. Sommige wel. Maar ik hoop ook dat u ziet dat de opeenstapeling van alle kaders bij elkaar en van alle regels ook een uitdaging geeft en dat dat een opstapelend effect van beleid heeft, waardoor uiteindelijk vergunningverlening alleen maar moeilijker en stroperiger gaat.

De voorzitter: Mevrouw Waajen heeft een verduidelijkende vraag.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, dank u wel. Als ik hem even heel scherp maak, zou u dan liever geen primaire landbouwzone zien, maar gewoon het oude buitengebied zonder bescherming, zonder extra regels?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik vind het in ieder geval een interessante vraag die u stelt. Dat wil ik daarop zeggen.

De voorzitter: Dan heb ik nog een vraag van mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank, voorzitter. Ik hoor mevrouw Van der Pol veel zeggen over minder regels willen en dan ook specifiek in het primaire landbouwgebied. Iets waar D66 ook tegenaan liep toen we dit lazen, was dat er eigenlijk best wel veel strenge regels gelden in die primaire landbouwzone voor bijvoorbeeld energie-opwek in het landbouwgebied. En dit terwijl juist een op de vier agrariërs aangeeft: wij hebben echt wel interesse om ook die energiefunctie te gaan vervullen en op die manier bij te dragen aan onze energievoorziening. Hoe staat de BBB daar tegenover? Eerdere keren was zij volgens mij best wel kritisch. Nu zegt mevrouw Van der Pol**:** minder regels voor de primaire landbouwgebieden. Betekent dat dan ook dat wij het vanaf nu aan de agrariërs zelf laten of zij ook aan de slag willen met energie-opwek?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik wil even heel duidelijk zijn. Wat ik uiteindelijk heb gezegd, is: niet telkens nieuwe regels, nieuwe kaartlagen, nieuwe zones, nieuwe beperkingen opleggen. Ik heb niet een specifiek gebied genoemd. En ja, wij zijn wel heel erg zuinig, omdat we weleens een keer ontwikkelingen zien waarvan we ons echt wel afvragen: wat wil je waar? Dat geef ik aan. Ik snap dat er regels zijn. Ik snap dat er bescherming is. Maar we moeten wel duidelijk voorkomen dat er maar gestapeld blijft worden in beleid uiteindelijk. Het moet uiteindelijk voor onze inwoners nog uitlegbaar zijn.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Wat ik hier altijd heel moeilijk in vind; we zeggen eigenlijk volgens mij met zijn allen als politiek altijd dat we minder regels willen. Maar als ik u vraag welke regels van u weg mogen en welke u wilt schrappen, krijg ik een heel ander verhaal dan wanneer ik aan mevrouw Boven vraag: welke regels mogen er wat u betreft uit en welke wilt u behouden? Dus dat is een moeilijke. Ziet u dat ook, dat de regels die er wat u betreft waarschijnlijk uit mogen voor andere partijen mogelijk juist tot heel grote bezwaren leiden en dat je daarom met het standpunt an sich – er moeten minder regels zijn – niet heel ver komt?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik wil daarop graag een reflectie geven. Ik heb deze week twee ondernemers gesproken. De ene ondernemer was twintig jaar bezig met een vergunningaanvraag voor dierenwelzijn, voor een ruimere stal. Niet meer dieren, maar gewoon bredere looppaden. En de andere ondernemer was tien jaar bezig met de vergunningaanvraag. Vanuit de kader ‘hoe meer regels, des te lastiger dat traject gaat worden uiteindelijk, links- of rechtsom’ zullen we daar ook kritisch naar moeten kijken. Dan kunnen we wel zeggen dat de regels het doel dienen; daar ben ik het helemaal mee eens. Maar we moeten ook kijken hoe we dat uiteindelijk in de buitenwereld praktisch toepasbaar houden, zodat er ook vorm aan kan worden gegeven in de omgeving.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, tot slot. Ik denk dat we elkaar hierin best wel kunnen vinden, maar dit is inderdaad een concreet voorbeeld van een concrete regel waarvan je dan zou kunnen zeggen: dat willen wij niet in het primaire landbouwgebied. Daar kunnen we dan concreet iets mee. Maar alleen zeggen ‘de regels zijn enerzijds te beklemmend en anderzijds hard nodig’; daar komen we volgens mij niet zo heel erg ver mee. Dus vooral die concrete voorbeelden zijn heel erg helpend voor ons allemaal, volgens mij.

De voorzitter: Wat is uw vraag? Dat is een statement?

Mevrouw Wesseling (D66): Vindt u dat ook?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dat vind ik ook. Dan vind ik het best wel lastig om te zien dat een ondernemer die al twintig jaar met een stal zit nu opeens met haar stal in een nieuwe zone van een groenblauwe mantel valt. Die komt dus wanhopig naar ons toe van: ja, wat moet ik nou toch? Die wanhoop voel ik ook als ik dan al die regels zie, dat ik denk: probeer daar iets te kaderen uiteindelijk. Ja, daar hoort de uitspraak bij: kijk wat er nodig is.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Van der Pol (BBB): De gebiedsprocessen. Daar was ik. De POVI spreekt over processen van onderop, maar wat zien we in de praktijk? Kaders die al grotendeels vaststaan, processen die aan de voorkant dusdanig beklemmend zijn dat er beperkte ruimte voor echte invloed is. Dan moeten we eerlijk zijn. Is dit een gebiedsproces van onderop gedragen of van bovenaf over het gebied uitgestort? Graag een duidelijke reflectie van het College. In het LOS staat dat maatregelen moeten worden genomen, mits gebiedsgericht onderbouwd, waarbij er rekening gehouden wordt met haalbaarheid en betaalbaarheid en reële termijnen waarbinnen de sector zich moet kunnen ontwikkelen in de

overgangsgebieden. Voor ons zijn dit niet alleen uitgangspunten voor het LOS, maar uitgangspunten die voor al het beleid zouden moeten gelden, niet alleen in de overgangsgebieden, maar ook voor de mogelijke beperkingen in de kaartlagen in de groenblauwe landbouwzone. Daarom zouden we dit graag alsnog in de POVI opgenomen zien worden. Kan de Gedeputeerde dit bijvoorbeeld toezeggen? Als laatste punt de stallendeadline. We zien een mooie eerste stap met verdere …

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol, mevrouw Schuuring heeft een vraag.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, u vroeg net om een toezegging van de Gedeputeerde, maar het was mij nog helemaal helder wat u dan toe zou willen voegen. Misschien dat u dat nog een keer zou kunnen herhalen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): De toevoeging die wij tekstueel heel graag zouden willen hebben is dat als beperkingen worden opgelegd in de groenblauwe landbouwzone – die staan nou nog niet in de verordening, tenminste, niet in de conceptverordening die ik zie – die uiteindelijk haalbaar moeten zijn natuurlijk. Het moeten gewoon reële dingen zijn, maar dat lijkt me eigenlijk gewoon bijna standaard, zoals ik al zei. Het moet betaalbaar zijn, ook voor de ondernemers. Dus als dit een impact heeft op een verdienmodel of op andere functies binnen financiële kaders van een ondernemer, moet er een vergoeding tegenover staan. En er moet een reële termijn kunnen zijn waarbinnen een ondernemer of een sector moet kunnen anticiperen op een beperking.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Schuuring, een vervolgvraag?

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, ik heb inderdaad nog een verhelderende vervolgvraag. Ik denk dat als u om dit soort toetsingen vraagt; die probeert u zo concreet mogelijk te maken, maar tegelijkertijd zit er natuurlijk een enorm grote definitievraag onder termen als haalbaar en betaalbaar, want niemand zal hier de uitspraak doen dat die voor onhaalbare en onbetaalbare plannen is, maar waar we die grens leggen is denk ik het discussiepunt. Dus ik vind het wat ingewikkeld om dat in een commissie via een toezegging te doen, als ik eerlijk ben. Ik moet een vraag stellen. De vraag is dan hoe u daarnaar kijkt. Maar dat wil ik wel vast even genoemd hebben.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, ik heb u gehoord. Ik wil u graag het kader van het LOS meegeven, waarin dit ook staat benoemd. Ik vind het bijzonder dat het alleen in het LOS staat. Dan zou ik zeggen: wees dan ook zo duidelijk van: dit geldt toch hopelijk voor al het beleid en niet alleen voor het LOS-beleid. Misschien is daar …

De voorzitter: Gaat u verder. O, sorry. De heer Nijskens heeft een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik zit even na te denken over de reikwijdte en het verzoek dat u doet. Maar er is natuurlijk een wezenlijk verschil waarom het in het LOS staat, waarom dat gekoppeld is aan die overgangsgebieden en waarom het eigenlijk in het grove kader van de POVI niet staat. In het LOS staat het er natuurlijk in a om sowieso wat draagvlak over te houden en b ook om de stikstofproblematiek eindelijk stukje bij beetje aan te pakken. Dat zijn heel andere dingen dan die u noemt, waar u dat ook voor wil bereiken. Daar geldt eigenlijk de gebruikelijke aanpak. Ja, een

overheid zal nooit onhaalbare dingen afdwingen, maar dat ga je ook niet opschrijven, omdat je de reikwijdte niet kent, omdat anders partijen zich gaan verschuilen achter: het is niet haalbaar. Bent u het met mij eens dat er een wezenlijk verschil is tussen de formulering op dit vlak in het LOS en de formulering waarom het in ieder geval naar mijn mening niet in de POVI zou moeten?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik zie daarin wel ook dat de wateropgaven breder reiken dan alleen het LOS. Daarom vraag ik hierom. Begrijpt u dat ook?

De heer Nijskens (VVD): Eigenlijk niet.

De voorzitter: Goed. Dan gaan we verder met het betoog van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Oké. De stallendeadline. We zien een eerste stap met een uitzonderingsregel bij de stallendeadline, tenminste, dat die verder is gespecificeerd naar haalbaar, want daar zit ook natuurlijk haalbaarheid. We willen haalbaar beleid. Nou, de stallendeadline … Er worden geen vergunningen afgegeven. Er zijn geen emissiearme vloeren meer. Die zijn allemaal juridisch onderuitgehaald. Daar zit dus echt wel een puntje. Maar we zien ook de sturing richting de passende maatregel, in relatie tot additionaliteit. Daar zit een ongemak bij ons. De vraag voor ons is eigenlijk: is de passende maatregel in combinatie met de additionaliteit juridisch in een rechtszaak ingebracht en wat is daarvan de uitkomst? Ik heb eigenlijk nog niks qua uitspraak kunnen vinden. We zouden natuurlijk geen nieuwe PAS-melders willen creëren. Daarnaast vragen we toch ook aandacht voor de biologische ondernemers. Door hun bedrijfsvoering met veelal weidegang, en andere stalsystemen, neem bijvoorbeeld een potstal, is het voor hen vaak lastig, zo niet onhaalbaar, om aan gestelde reductiepercentages te voldoen. Het kan toch niet zo zijn dat deze groep tegen grenzen aan gaat lopen die in de praktijk gewoon niet haalbaar zijn. Hoe verhoudt zich dit tot de opgelegde transitie? Als je zou moeten veranderen, dan is de ruimte daarvoor toch een minimale vereiste. Is het College bereid om hiernaar te kijken? Voorzitter, afrondend. De BBB-fractie is op zoek naar comfort en perspectief. Weten we wel welke gevolgen deze plannen hebben in de praktijk, voor onze inwoners, onze ondernemers en onze schaarse ruimte? Wat we nu zien is vooral een verdere stapeling van regels, meer kaders, minder ruimte. Onze oproep aan het College is helder: breng de balans terug. Tot slot wil ik dan het woord nog geven aan mijn collega, mijnheer Huizing.

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Ja, via de voorzitter, dank u wel, collega. Energie en de POVI, energie en ruimte. De beschikbaarheid, de betaalbaarheid en de betrouwbaarheid van onze energievoorziening zijn belangrijke thema’s. De keuzes die we nu maken hebben een belangrijke impact op het ruimtebeslag voor de komende tientallen jaren. Hier wringt ook gelijk de schoen. Zijn er duidelijke keuzes gemaakt ten aanzien van de energiemix voor de toekomst? Wij zien ze niet. Er worden richtingen benoemd en op basis hiervan mogelijk toekomstig ruimtebeslag in de vorm van zoekgebieden, dan met name die voor zon en wind op land. In de eerste plaats zien we dus geen duidelijke strategie die aan deze gebieden ten grondslag ligt. Wat wij wel zien is een potentieel enorm ruimtebeslag op de leef- en werkruimte op het platteland, die wat ons betreft ongewenst is en die ook tot veel kritische zienswijzen heeft geleid. Allereerst de zoekgebieden voor wind. In de tekst wordt gerept van een minimale afstand tot bebouwing. Navraag heeft uitgewezen dat het hier gaat om circa 1,3 keer de tiphoogte van een volwassen turbine van 280 meter tiphoogte. Volgens ons heeft de praktijk tot op heden wel uitgewezen dat deze afstand te klein is en dat die tot zeer ongewenste gezondheids- en welzijnsaspecten heeft geleid. Wij zijn ook van mening dat in ieder geval met een

afstandsnorm moet worden gewerkt die deze effecten uitsluit. Die is meer in de orde van grootte van 4 keer de tiphoogte, zoals onlangs ook per motie in de PS van Drenthe is aangenomen.

De voorzitter: Mijnheer Huizing, ik wil u even onderbreken. Mevrouw Wesseling en mijnheer Van den Beucken hebben een vraag. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank, voorzitter. Ik hoorde de collega van de BBB beginnen over een betaalbare en strategisch onafhankelijke energievoorziening. Dat snap ik. Als je kijkt naar de huidige geopolitieke situatie, dan zien we hoe belangrijk het is om ook die strategische onafhankelijkheid te hebben. Vervolgens hoor ik de BBB heel veel kritiek leveren op allerlei groene energievormen en geven ze aan waarom we dat absoluut niet zouden moeten willen. Hoe zou die strategisch onafhankelijke energievoorziening voor de BBB eruit moeten zien, als het niet gaat om iets dat pas over zeven jaar realiseerbaar is, zoals bijvoorbeeld de SMR's?

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, ik denk dat we over de wens om strategisch onafhankelijk te zijn het eens zijn. Ik denk dat we het over de invulling daarvan niet eens zijn. Wij zien dat daar … Dat zie je eigenlijk ook al als je kijkt naar de negatieve energieprijzen of stsroomprijzen die we hebben in Nederland. Dat is er op momenten dat zonne-energie productie oplevert. Dus over de invulling ervan zijn we het niet eens, de mix. Wij zijn inderdaad van mening dat er andere mogelijkheden zijn. Ik noem groen gas. Ik noem geothermie. Ik noem toch ook SMR's. Als ik kijk naar de besluitvorming die nodig is om ook een windturbine ergens geplaatst te krijgen; dan ben je ook zeven jaar verder. Als we nu aan de slag gaan met SMR's zouden we er over zeven jaar ook eentje kunnen hebben, getuige ook het bezoek van de heer Jetten aan Engeland eerder deze week. Dus ja, we moeten richting een duurzame energiemix. Ik denk dat er ook nog wel een tijdje fossiel in gaat zitten tot 2050. Dat hoort er ook bij. Dat kunnen we ook gaan betrekken uit landen die redelijk betrouwbaar zijn. Dus wij denken wel dat de invulling van die mix mogelijk is, maar met een beperking van met name zon en wind op land.

De voorzitter: Oké. Dan gaan we naar mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, voor mij is er zojuist een wending in de dag gekomen. Ik word heel erg vrolijk van dat wat mijnheer Huizing gezegd heeft over afstand tot windturbines, want LOKAAL-LIMBURG heeft eigenlijk ergens nog een motie in het vet liggen, die tot nu toe geen draagvlak gekregen heeft, om de veiligheid van de Limburgers te garanderen. In Drenthe is de BBB ook bijzonder goed actief geweest door een motie door de Staten heen te loodsen die een afstand van 4 keer de tiphoogte van industriële monsterwindturbines beoogt. Zouden wij elkaar kunnen vinden om hier iets voor op te gaan stellen in de richting van de besluitvormende vergadering, van de Statenvergadering? Ik word heel enthousiast.

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Allereerst ben ik heel blij dat ik u enthousiast gemaakt heb. U maait een klein beetje het gras voor mijn voeten weg, maar ik denk inderdaad dat we elkaar ergens kunnen vinden. U noemt een motie. In Drenthe was er ook sprake van een motie. Gezien het feit dat hier een Statenvoorstel voorligt, gaan wij die wens om tot een afstandsnorm van 4 keer de tiphoogte te komen als amendement indienen. Ik leg dat in concept ook graag aan u voor. Ik denk dat we elkaar daar wel in kunnen vinden, zeg ik via de voorzitter tegen mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Voor de zekerheid wil ik even checken dat ik niet de enige fractie ben die zich zorgen maakt. Maakt u zich ook geen zorgen als u zo'n getal van 1,3 keer de tiphoogte hoort, ziet of leest, in relatie tot de bebouwde omgeving? Ik weet hoe ze in andere landen in Europa erover denken. 1,3 keer. Hoe dan?

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Ja, die zorgen delen wij ook. Die kom je ook tegen als je met mensen gaat praten die ongeveer op zo'n afstand van de windturbines wonen. Die 4 keer die ik noem is ook niet uit de lucht komen vallen. Dat is een getal dat in een aantal andere landen in Europa heel te doen gebruikelijk is. Dat was ook de beweegreden om voor 4 te kiezen. Er zijn inderdaad in Drenthe een aantal partijen geweest die ook in die motie van ons zijn meegegaan, dus ik hoop dat die ook in het amendement met ons meegaan.

De voorzitter: Dank u. Dan kunt u verder met uw inbreng.

De heer Huizing (BBB): Ja. Dan heel specifiek: in de laatste versie van de POVI is vrijwel het gehele uitsluitingsgebied windturbines toegevoegd aan het gebied 'windturbines niet uitgesloten', terwijl dit in de conceptversie niet zo was. Dat is wat ons betreft ongewenst. Uit de beantwoording van technische vragen blijkt dat dit is omdat de begrenzing niet overeenkomt met de begrenzing van de vigerende omgevingsverordening. Kan de Gedeputeerde dit verder toelichten? Waarom was het uitsluitingsgebied van windturbines in de conceptversie wel groter ingetekend en waar was het intekenen van dit grotere gebied op gebaseerd? Als het goed is, zou het zo moeten zijn dat kaarten kunnen wijzigen bij aanpassing van de POVI. Klopt dat? Dat is een concrete vraag. Voorts zijn de zoekgebieden voor wind op land vrijwel uitsluitend geconcentreerd in Noord- en Midden-Limburg, terwijl deze regio feitelijk de RES-doelstelling heeft gehaald. Waarom dan toch daar ook zoekgebieden voor wind? Uitsluitend de opmerking van 'we moeten toch verduurzamen in de verre toekomst' vinden we niet voldoende, want dit impliceert niet een keuze voor windenergie. Dan zon op land. Hier zien we een strikt 'nee, tenzij' in het coalitieakkoord in december 2024. Er is een duidelijke aanpassing in de verordening door PS vastgesteld, die nog wel degelijk ruimte biedt voor toepassingen van zonne-energie, maar behoudens een aantal specifieke uitzonderingen niet op landbouwgrond. De BBB vindt het dan ook ongewenst dat met de aanwijzing van zoekgebieden de suggestie wordt gewekt dat dit wel mogelijk is. Initiatiefnemers voor zonne-energie dienen te worden verwezen naar deze verordening: geen nieuwe zoekgebieden voor zon op land. De verordening is duidelijk genoeg. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar het CDA. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Vandaag spreken we over de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, een belangrijk document, waar veel tijd, energie en betrokkenheid in is gestoken. Dat verdient waardering. De POVI laat zien dat Limburg niet wegkijkt voor de opgaven van deze tijd: klimaat, water, wonen, energie, landbouw en leefbaarheid. De voorliggende POVI geeft perspectief en dat is waar veel mensen om hebben gevraagd, om duidelijkheid, zodat mensen weten waar iets mogelijk is en waar investeringen gedaan kunnen worden. En, voorzitter, die investeringen hebben we nodig. Ontwikkelperspectief, zodat we onze boterham kunnen blijven verdienen in onze mooie provincie. De uitdagingen zijn groot en het is goed dat het College daar een richting aan geeft. Deze visie biedt een kader om keuzes te maken in een provincie waar ruimte schaars is geworden en de stap voorwaarts naar een totaaloverzicht, met kaartmateriaal, verdient lof. Hoeveel onduidelijkheid er ook in het proces over kon ontstaan, de stap om dit integraal en nu in kaart te brengen waarderen

wij enorm. De vorige POVI had geen kaartmateriaal. Dan is het veel gemakkelijker om dat hier even vast te stellen.

De voorzitter: Mevrouw Waajen, er is een vraag van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik kreeg afgelopen week een zienswijze voor ogen, waarin ik een zoneringslijn dwars door een woning zag lopen. U zegt: deze POVI is geweldig, want hij geeft heel veel duidelijkheid. Dan is mijn vraag: hoe ziet u dat dan met een scheidingslijn, een zoneringslijn, dwars door een woning? Ik denk: die duidelijkheid is er wel heel erg letterlijk en gaat wel heel erg ver. Hoe reflecteert u daarop?

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel. Ik denk dat we voor het eerst nu zo integraal alles in beeld brengen. Volgens mij zijn we aan de voorkant ook meegenomen als Statenleden in dat dit natuurlijk links en rechts nog wat schoonheidsfoutjes kan hebben en ook wat discussie zal opleveren, zoals we daarstraks ook bij een aantal insprekers hoorden, over waar een lijntje al dan niet getekend moet worden. Maar nogmaals, waar ik hier op doel is de stap, het lef, om dit nu zo breed op te pakken. En ja, er zullen kinderziekten in zitten. Er zullen ook in de systemen kinderziekten zitten. Volgens mij zit er ook nog ruimte om daarin aanpassingen te doen. Maar daar zult u dadelijk in mijn woordvoering nog meer over horen.

De voorzitter: Mevrouw Waajen, gaat u verder met de inbreng.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel. Tegelijkertijd is de POVI meer dan een technisch document. Het is ook een politieke visie op hoe we samen sturen, als Provincie en als gemeente. Juist daar wil mijn fractie vandaag enkele accenten plaatsen. Uit diverse zienswijzen en inspraakreacties blijkt dat het belangrijk is ook gemeenten in hun kracht te zetten. Het subsidiariteitsbeginsel is voor het CDA leidend. Dat wat lokaal kan, moet ook lokaal gewogen kunnen worden. Hier komen we bij diverse grote thema’s uit de POVI even op terug. De balans tussen sturen en perspectief. Voorzitter, de kracht van de POVI is dat zij duidelijkheid wil bieden, maar zoals eerder gezegd, duidelijk moet altijd hand in hand gaan met perspectief. In ons CDA-verkiezingsprogramma hebben wij uitgesproken dat Limburg ruimte moet blijven bieden aan mensen die hier willen wonen, werken en ondernemen. Die lijn zien we in de POVI terug, soms nog wat voorzichtig en abstract. Dat is begrijpelijk, voorzitter, want een visie is geen vergunning, maar het is wel belangrijk dat inwoners, gemeenten en ondernemers zich in deze visie herkennen. Hier mag iets, hier kan ontwikkeling, hier is de toekomst, maar ook: daar mag iets niet. Dat is ook duidelijkheid en perspectief. Daarom willen we richting de vast te stellen verordening enkele belangrijke aandachtspunten meegeven. Landbouw. Kaders stellen en de uitvoering dichtbij houden. De landbouwtransitie is voor onze provincie een heel belangrijke transitie. Het gaat immers om autonomie en voedselveiligheid, het gaat om economie en het gaat erom een toonaangevende en innovatieve sector te kunnen blijven. Maar het gaat ook om historie, cultuur, familiebedrijven en leefbaarheid van het platteland. Daarbij wil onze fractie ook benadrukken dat het niet alleen om de primaire sector zelf gaat, maar ook de toeleverende bedrijven, de dienstverlenende bedrijven, hebben een sector nodig die groot genoeg blijft. Van elk boerenbedrijf eten nog minstens tien andere gezinnen. En laten we ook de maakindustrie, die vaak gerelateerd is aan voedselproductie, niet uit het oog verliezen. Innovatie, stalsystemen en robotisering zijn allemaal verbonden met de landbouw. Ook deze maakindustrie is belangrijk voor onze economie. Bij de bespreking van het LOS hebben wij al gezegd dat er perspectief moet blijven voor de sector. Voor bedrijfsopvolging en voor bewuste blijvers moet er ruimte en ook ontwikkelruimte blijven.

De voorzitter: Mevrouw Waajen, ik heb een vraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. U haalt de landbouwtransitie aan. Nou wordt de landbouwtransitie meestal gebruikt voor het verschuiven van dierlijk naar plantaardig. Bedoelt u die transitie of bedoelt u de ruimtelijke transitie? Kunt u dat inkaderen?

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ik bedoel de totale transitie die we in de landbouw meemaken, zowel naar duurzaamheid, als ruimtelijk, eigenlijk naar een nieuwe manier van ondernemen, een nieuwe manier van produceren. We hebben hem in de volle breedte opgevat. En ja, dat heeft ook ruimtelijke consequenties.

De voorzitter: Gaat u verder met uw inbreng.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): De POVI spreekt waarderend over de landbouwsector. Dat onderschrijven wij dus volledig. Boeren zijn cruciaal voor voedsel, landschap en leefbaarheid en bewegen in een veel breder agrocomplex, zoals zojuist beschreven. Daarmee wordt een veel breder belang gediend. Vanuit het CDA zien we een duidelijke rolverdeling. De Provincie stelt de randvoorwaarden vanuit bovenregionale opgaven, zoals natuur, water en stikstof. Gemeenten en gebiedsprocessen geven concreet invulling aan de ontwikkelruimte, passend bij lokale omstandigheden. Zonering mag richting geven, maar mag geen doel op zich worden. Het is essentieel dat in de verdere uitwerking met name in de omgevingsverordening ruimte blijft bestaan voor lokaal maatwerk en ondernemersperspectief. We begrijpen wat er in de POVI staat, maar richting verordening willen we dat het voor iedereen duidelijk is wat ‘nee, tenzij’ betekent. Denkt u alstublieft alvast na, Gedeputeerde, hoe u dit richting verordening nog duidelijker kunt maken. In de primaire landbouwzone moeten ook andere economische activiteiten kunnen landen, zolang deze activiteiten de primaire sector maar niet beperken in hun ontwikkeling. Voor de CDA-fractie is deze differentiatie noodzakelijk voor de leefbaarheid in de gebieden. Leefbaarheid moet een toetsingscriterium zijn, zoals in alle beleidskader is aangegeven. Daar is vaak in de commissie over gesproken en menige motie over ingediend. Dus richting de verordening vragen wij u dit nadrukkelijk mee te nemen en een plek te geven bij de criteria die gelden als toetsingskader. Wonen en dorpen. De Provincie kadert, de gemeenten bouwen. Voorzitter, bij woningbouw geldt voor het CDA een helder uitgangspunt. Gemeenten staan het dichtst bij de woonvraag en de leefbaarheid van dorpen en wijken. Dit betekent: de Provincie bewaakt kwaliteit en samenhang, zoals water en bodem, landschap en bereikbaarheid. Gemeenten bepalen waar en hoe gebouwd wordt binnen de provinciale kaders. De POVI biedt dit samenspel, maar het vraagt van ons om scherp te blijven: dorpsuitbreiding moet niet onnodig worden bemoeilijkt door generieke voorzichtige regels die onvoldoende provinciaal belang dienen. Bouwen voor de eigen gemeenschap blijft een legitiem lokaal belang. We vragen ons richting de verordening dan ook af of we niet te veel aan het regelen zijn van bovenaf. Dit zullen we straks bij de verordening goed bewaken. Energie. Provinciale regie, lokale zeggenschap. Voorzitter, de energietransitie vraagt regie. Dat erkennen wij. Zonder provinciale coördinatie komen we er niet. Door meerdere oorlogen in de wereld zijn we in een situatie beland waarin we voelen hoe afhankelijk we zijn voor onze energievoorziening. De energietransitie is urgent. We zien graag dat deze POVI ook voldoende perspectief biedt op dit vlak. Daarom hebben we een vraag aan Gedeputeerde Van Caldenberg en bij diens afwezigheid via u aan hem, Gedeputeerde. Hoe verhoudt hetgeen we nu gaan vaststellen zich tot de RES-doelen? Zijn die RES-doelen überhaupt haalbaar indien we deze POVI vaststellen en wat betekent deze POVI voor het tempo waarin we de RES-doelen kunnen halen? Verder zijn we blij om te lezen dat het College aandacht besteedt aan geothermie. We interpreteren dit als een proactieve en positieve houding ten aanzien van aardwarmte. Dat biedt weer perspectief voor een concurrerende

tuinbouwsector. Ook in deze paragraaf willen we ingaan op de rolverdeling die voor het CDA zo belangrijk is. De Provincie geeft richting aan waar energieopwekking wel of niet kan. Gemeenten en inwoners moeten betrokken blijven bij de concrete invulling. Draagvlak is geen sluitstuk, maar een voorwaarde voor succes. Lokale zeggenschap en eigendom moeten daarom nadrukkelijk onderdeel blijven van de uitvoeringspraktijk. Bestuurlijke rolverdeling. Subsidiariteit als leidraad. Voorzitter, samenvattend ziet het CDA de rolverdeling als volgt. De Provincie is kadersteller, zorgt voor samenhang, bewaakt bovenlokale belangen en maakt keuzes waar dat onvermijdelijk is. Gemeenten zijn regisseur van de leefomgeving, maken afwegingen dicht bij inwoners en vertalen kaders naar concrete plannen. Provinciale Staten bewaken dat deze balans overeind blijft en dat kaderstelling niet ongemerkt doorslaat – daar heb ik u even aan mijn zijde, mevrouw Van der Pol – in gedetailleerde sturing. De Omgevingswet is gebouwd op deze gedachte van subsidiariteit. De POVI moet dat ondersteunen, niet uithollen. Richting de omgevingsverordening geven we aan dat we zullen toetsen of maatregelen niet te zwaar zijn aangezet. Ze mogen niet verder gaan dan nodig om het doel te bereiken. We hebben ook vragen gesteld over de provinciale maatregelen in relatie tot het veelal nog op te stellen landelijke beleid. Graag zien wij bevestigd dat de POVI niet strenger is dan het verwachte landelijke beleid. We vragen de Gedeputeerde daarop te reflecteren, maar we vragen ook of hij nog een keer kan aangeven wat de consequenties zijn als het nog vast te stellen landelijk beleid afwijkt van dat wat wij nu gaan vaststellen. Maar wat gebeurt er als dat nadrukkelijk afwijkt? De kaarten en de teksten. Welke consequenties hebben de discrepanties tussen de kaarten volgens gemeenten en volgens de Provincie? Wellicht kunt u daar ook nog even op ingaan na de eerste termijn. Tot slot, voorzitter. De POVI 2026 is een noodzakelijke stap vooruit. Onze gezamenlijke opgave is om deze visie toe te passen met vertrouwen in gemeenten en in de samenleving en met oog voor de uitvoerbaarheid in de praktijk. Niet alles hoeft provinciaal te worden opgelost, maar wat wij wel provinciaal doen, moeten we zorgvuldig, uitvoerbaar en uitlegbaar doen. Zo werken we samen aan een Limburg dat grenzen kent, maar ook ruimte blijft bieden voor initiatief, ontwikkeling en gemeenschap. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, na een paar heel mooi opgezette verhalen zal ik proberen om het een beetje puntsgewijs te doen. Dat is misschien een beetje saai, maar ik vond dat wat handiger. Het vorige agendapunt was de waterveiligheid binnen zone H5. Ik blijf er toch voor pleiten dat we daar geen nieuwe woningbouw zouden moeten toestaan, alleen al om daar niet mensen een nieuw probleem te brengen. Er zijn natuurlijk in de kernen, waar H5-zones liggen, voldoende functies voorhanden die minder kwetsbaar zijn dan een woning. Op het moment dat je een woning bouwt, woont er misschien een wel zelfredzame, maar op termijn weet je niet wie er woont. Je kunt niet van een eigenaar verwachten dat hij maar aan een beperkt aantal mensen zijn H5-woning mag verkopen. Dus mocht dat niet via wat voor wijziging dan ook plaatsvinden, dan gaan wij daar wel een amendement voor schrijven. Dat is dan het eerste. Dan heb ik op mijn lijstje een aantal items staan die ik met name ook heb gehaald uit de zienswijzen. Ik wil eigenlijk een heel groot compliment maken voor hoe de zienswijzen vertaald zijn in enerzijds een reactie door GS en soms een wijziging van de tekst aan PS en soms gewoon alleen de reactie. Echt mijn complimenten daarvoor. Dat geeft veel meer inzicht in de gedachte achter de POVI. Uit gesprekken met belanghebbenden blijkt dat heel veel belanghebbenden vanuit angst of aangevallen worden of belemmerd worden de POVI hebben gelezen, terwijl eigenlijk uit de beantwoording van de zienswijzen veel meer blijkt dat die visie geschreven is op mogelijkheden en op kansen, natuurlijk ook op begrenzing. We hebben ook de veehouder uit Zuid-Limburg gehoord, terwijl hij zelf aangeeft: Zuid-Limburg is een heel complex gebied, prachtige natuur, vrij intensieve recreatie en daar tussendoor zitten behoorlijk wat landbouwbedrijven die ook graag perspectief hebben. Juist het sterke, zoals bijvoorbeeld Zuid-Limburg in is getekend, ook met de verwevingsgebieden, is dat buiten die verwevingsgebieden …

Vandaar ook mijn vraag net aan mevrouw Van der Pol. We hebben volgens mij pas voor het eerst de landbouw een beschermde status gegeven met een primair landbouwgebied. Vier dat succes, zou ik bijna willen zeggen. Dat dat niet overal kan en dat met name in een druk gebied als Zuid-Limburg de andere functies heel snel heel dicht bij een primair landbouwbedrijf landen …

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol heeft een vraag.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik wil toch even reageren. U zegt: vier de bescherming van het primaire landbouwgebied. Ik zal het zo zeggen: zeker, ik ben er blij mee, maar ik zie ook nog echt grote uitdagingen. Als ik die zoneringen … Afhankelijk van de beperkingen die er zijn, maar als ik kijk naar het zuidelijk Heuvelland en ik zie dat de ene zonering, een verwevingsgebied, een bepaalde afstand heeft van 500 meter … Ik zie nog 40 meter primair landbouwgebied en dan zie ik de overgangszonering. Dan kan ik me voorstellen dat dat voor de betrokken grondeigenaar daar in dat gebied enorm bedreigend overkomt. Hoe moet ik invulling geven aan mijn bedrijf met al deze uitdagingen? Eigenlijk zit daar voor een stukje mijn afweging in. We hebben al die programma's, NOVEX, Propositie Heuvelland – dat is een positief iets – maar meerdere programma's. Is daar een integraal plan? Kunt u zich voorstellen wat de uitdagingen zijn waar de ondernemers het mee moeten doen? En ja, de POVI kiest voor mogelijkheden, maar ziet u ook de bedreigingen voor dit soort ondernemers?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, die bedreigingen zie ik zeker, maar die bedreigingen zijn niet van gisteren, toen we de POVI voor het laatst nog een keer bekeken. Die bedreigingen zijn er al decennialang. De komst van de superheffing heeft eigenlijk tot de uittocht van melkvee uit Zuid-Limburg geleid. Dat was niet omdat die boeren eigenlijk de beklemming zagen van ruimtelijk beleid, maar dat was vooral een economische actie. Dat waren dus de boerderijen die op locaties lagen met een groter perspectief op een toekomst als professioneel zuivelbedrijf. Die waren bereid om flink te betalen voor melkquota, waardoor de achterblijvende boer in Zuid-Limburg een nieuw trok. De ene keer betekende dat dat hij zijn grond beschikbaar stelde voor de akkerbouw en de andere keer deed hij wat anders. U kunt zelf invullen wat daar allemaal uit is gekomen. Ik weet niet of dat helemaal het antwoord is, maar deze POVI schept niet de nieuwe gevaren. Deze POVI maakt ze inzichtelijk en deze POVI geeft ook op veel plaatsen de kans om vooruit te denken en iets op touw te zetten wat wel kan. Het mooie is: als iemand een plan heeft en hij ziet die POVI, denkt 'ik wil mijn bedrijf veranderen' en hij ziet dat het niet kan, dan kan hij een nieuw plan maken. Dat is ook duidelijkheid. Dat vind ik eigenlijk ook wel het heel sterke, zeker in Zuid-Limburg. Daar ligt echt alles ontzettend dicht bij elkaar en daar wonen ontzettend veel mensen in een prachtig gebied. Als het niet voldoende is, dan krijg ik nog wel een nieuwe vraag.

De voorzitter: Dat klopt, mijnheer Nijskens. Mevrouw Van der Pol heeft een vervolgvraag.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik vond het heel mooi dat u de superheffing noemde, maar wat volgens mij veel ingrijpender is, is daarna natuurlijk de aanwijzing van Natura 2000-gebieden in 1990 onder andere. Dat is natuurlijk allemaal met een heel bijzondere functie. En ja, de natuur is daar gewoon bijzonder prachtig, maar dat geeft wel die uitdagingen. En ja, duidelijkheid kan ook zijn: uw bedrijf heeft geen toekomst meer. Maar ik vraag me af: ziet u ook dat de bedrijven die daar liggen uiteindelijk ook vormgevers zijn van dat prachtige landschap?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Zeker zie ik dat. Die bedrijven geven dat ook aan. Maar ik zie ook een beetje de nuchtere economische werkelijkheid die er speelt. Op het moment dat een gebied aangewezen wordt als Natura 2000-gebied, dan wordt hij eigenlijk van overheidswege dubbel beschermd. Zeker bij Natura 2000-gebieden is er ook nog regelgeving omtrent dat je eigenlijk op je oude locatie door kunt met een andere bedrijfsvoering. Mijn eigen bedrijf is daar het schoolvoorbeeld van. In plaats van dat je erg bang bent voor overstromingen, ben je nu eigenlijk alleen nog maar bang voor overstromingen als het tot gevaar leidt. Je bent niet bang voor de invloed op de productie van het land, want dat is afgedekt via Natura 2000. Ik heb dan een tak kunnen opbouw in de paardenhouderij die daarmee rendabel is. Die zou zonder Natura 2000 niet rendabel zijn. Dat zijn eigenlijk kansen die ik zie. Dat is dan maar een klein voorbeeldje uit mijn eigen praktijk. Er is bijna geen enkel bedrijf 100 jaar hetzelfde. Ik zei net tegen mijn buurvrouw: mijn boerderij staat er al 400 jaar. Ik denk dat het zo'n beetje alles is geweest al, historisch gezien. Nu zitten we dan in een natuurgebied met paarden. Het is het mooiste gebied, van de gemeente Roerdalen, denk ik. Dus ja, de kansen zijn er. Het is vaak lastig … Ik kijk misschien ook naar uw buurman. U kunt wel vechten tegen de windmolens als een Don Quichot of je kunt ze een plek geven. Nu ik het er dan toch over heb: de tiphoogte is natuurlijk één aspect, maar als u dan eerlijk bent en geen windmolens wil, zeg dan gewoon: ik wil geen windmolens. Om het dan naar 4 tiphoogtes te doen, waarbij je weet dat er binnen 1.000 meter toch overal wel een woning staat, waardoor er dan geen komen … Ben dan eerlijk en zeg: ik wil geen windmolens.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Ik ga iedereen een reactie laten geven, maar ik begin toch bij mijnheer Scholte, want die was als eerste aan de beurt.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter, ik hoorde de heer Nijskens zeggen dat als een ondernemer een plan heeft en het past niet binnen het kader, hij gewoon een nieuw plan kan maken en dan heeft hij ten minste duidelijkheid. Maar is dat juist het hele probleem hiervan, dat het zo dichtgetimmerd is en dat de creativiteit en innovaties van ondernemers die misschien met een heel mooi idee komen juist heel erg ingeperkt wordt. Is dat niet het probleem juist?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Deels snap ik wat u zegt, maar deels ben ik het ook helemaal niet met u eens, want iedere ondernemer snapt dat. Iedereen weet dat je op bepaalde plekken geen verffabriek moet oprichten. Op andere plekken moet je geen coffeeshop beginnen, bij een school. Dat snapt iedere ondernemer. Dat geldt dus ook voor ondernemers in de landbouw. Op het moment dat jij zo dicht bij een dorp woont dat de geuroverlast van jouw intensieve veehouderij hun problemen oplevert en dat je buren je iedere dag met de nek aankijken, dan weet je dat je daar niet op door moet gaan. Dan kan juist een visie je helpen. Op andere plekken kan dat wel.

De voorzitter: Mijnheer Scholte heeft een vervolgvraag.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter. De heer Nijskens zegt inderdaad een beetje van: we kunnen niet overal coffeeshops bouwen. Dat is allemaal heel grappig natuurlijk, maar daar hebben we dit stuk toch helemaal niet voor nodig? Dat doen de gemeenten al. Die regels zijn er al. Waarom is dit dan nodig, om weer een kader erop te doen? Is de heer Nijskens het dan echt niet met me eens dat dit juist heel veel impact heeft op die extra creativiteit en innovatie van ondernemers?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nee, daar ben ik het dus helemaal niet mee eens. Dit kader is puur voor de provinciale belangen die wij zelf als PS hebben benoemd en vast hebben gesteld in onze beleidskaders en eerder in ons coalitieakkoord. Dus ik ben dat helemaal niet met u eens. Daar waar de gemeente over gaat, daar gaat de gemeente over. Als dat niet in strijd is met het provinciaal belang, dan krijg je van de Provincie geen tegenwerking. Ik noemde de coffeeshop, omdat dat zo inzichtelijk is: heel veel mensen hebben een mening over waar die er wel en niet moet komen. Die coffeeshopeigenaar weet best wel waar hij kans maakt en geen kans maakt, want het zijn geen domme mensen natuurlijk.

De voorzitter: Dank u. Dan zag ik de heer Huizing en de heer Van den Beucken opspringen bij de tiphoogtes, dus ik geef als eerste de heer Huizing even het woord.

De heer Huizing (BBB): Ja, naar aanleiding van de woorden van de heer Nijskens; hij beticht mij ervan – ik vat dat niet heel zwaar op –dat ik niet eerlijk zou zijn. Daar wou ik toch even op reageren. Ik denk dat ik in die zin wel eerlijk ben dat ik hem gelijk geef wat betreft beide opmerkingen die hij maakt. Ja, wij zijn geen groot voorstander van windturbines als deel van de energiemix. Dat heb ik eigenlijk proberen duidelijk te maken. We zien nu ook al dat in periodes van heel veel wind er ook dan al sprake is van een negatieve energieprijs. Dus aan veel meer wind op land hebben wij in de energiemix geen behoefte, denk ik. Dat is daarop een antwoord. Je kunt erover twisten of het 3,5 of 4 moet zijn, maar ik denk dat een verstandige afstandsnorm voor de bewoners in de stad en op het platteland en ook mensen die daar werkzaam zijn gewoon eigenlijk … De ervaring heeft geleerd dat dat nodig is. Dat is eigenlijk mijn reactie op uw opmerking.

De voorzitter: Geen vraag.

De heer Huizing (BBB): Nee.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik heb eigenlijk een soortgelijke opmerking. Ik voelde me ook niet rechtstreeks aangesproken. Ik vond het wel een mooie inkopper van mijnheer Nijskens. Hij zegt: zeg dan eerlijk dat je geen windturbines wilt. Het niet willen van windturbines en het hanteren van veiligheidsafstandsnormen zijn twee totaal verschillende zaken. In de meeste landen van Europa zijn er normen. Die variëren van 4 maal de masthoogte, 4 maal de tiphoogte met een minimumafstand van 1.000 meter of diverse combinaties. Dat is niet voor de kat zijn viool. Dat is voor de gezondheid van mensen. Ik denk dat ik daar als burgercommissielid door de Limburger op een indirecte manier voor ingehuurd ben, om ook dat aspect van de samenleving mee te nemen. Volgens mij kun je hier en daar best nog wat windmolens of windturbines, moet ik zeggen, neerzetten, maar dan doe je dat met het oog op draagvlak en met het oog op een gezonde afstand, op een veilige afstand. Ik denk dat er dan mogelijkheden zijn. We hebben het natuurlijk niet over solitaire woningen. We hebben het over lintbebouwing of woonwijken. Er zijn mogelijkheden voor solitaire woningen, om deze om te zetten naar zogenaamde molenaarswoningen. Maar voor het overige moet je gaan kijken: hoe wil je dat gaan doen, hoe wil je dat inrichten? Je zet echt niet zomaar een windturbine van 300 meter hoogte op een afstand van 350 meter van een woning af, want dan denk ik dat je niet zo goed bezig bent.

De voorzitter: Dat was ook geen vraag. Mijnheer Nijskens wil daarop reageren.

De heer Nijskens (VVD): Ik vind het een heel duidelijke vraag. Met het stukje over energie … Dan spring ik in mijn tekst. Dat kan best, omdat ik toch alles puntsgewijs doe. Wij denken juist bijvoorbeeld

bij zoekgebieden voor windturbines eraan om die vooral ook te koppelen aan projecten van zonne-energie en dan met name grote, die ofwel vergund ofwel gepland zijn, omdat je dan gebruik kunt maken van elkaars infrastructuur. Onze woordvoerder Energie heeft dat niet direct teruggevonden in de kaarten. Wellicht dat u daarop kunt reageren. Ik denk – dat ben ik dus niet eens met de heer Huizing of de BBB als geheel – dat de negatieve energieprijzen … Als het hard waait en de zon veel schijnt, helpt dat Nederland ook op die momenten aan heel goedkope energie. Met name op die momenten dat de zon niet schijnt en het wel waait, is het toch wel erg prachtig als je daar een gezonde mix in hebt, in beide. Normaal gesproken hadden we negatieve energieprijzen verwacht, maar 6 gigawattuur gaat de grens over en die wordt voor € 0,12 betaald. Die heb je dan wel. Dat is ook economie en dat zijn ook financiën. Op het moment dat de prijs echt negatief is, dan zet je de molen gewoon uit. Dan lijdt hij ook niet en geeft hij ook geen schade. Ik maak het kopje over energie even af. We hebben een aantal energieknooppunten. Met name denk ik dan aan Maasbracht, Graetheide en misschien ook Buggenum. Dat laatste weet ik niet helemaal zeker. Hoe kunnen wij garanderen dat het draagvlak bij de bevolking ook blijft, dat die mensen ook aangehaakt blijven, dat die ook steun blijven geven aan die trajecten die daar in gang zijn gezet, waar we in principe helemaal niet zonder kunnen om de economie van Limburg aan het draaien te houden. Ook daar graag even een reactie op. Dan gaan we terug naar landbouw, grasland enzovoorts. In Zuid-Limburg hebben we natuurlijk een bodemstructuur met veel reliëf, veel afspoeling. Een bijkomstigheid van indertijd het wegtrekken of het verkopen van melk uit Zuid-Limburg was het omploegen van weilanden, ook op hellingen. Bij iedere hevige regenbui op het verkeerde moment lag de vruchtbare grond in de huizen van de bewoners beneden. We kunnen natuurlijk wel opschrijven dat we het belangrijk vinden dat het grasland in Zuid-Limburg er zeker op die plekken blijft, maar hoe gaan we er enigszins invulling aan geven dat die graslanden ook op de een of andere manier economisch gerund kunnen worden, zonder dat we daar als overheid jaarlijks geld naartoe moeten pompen, want uiteindelijk houd je dat ook niet vol. Wellicht dat dan … Het staat dacht ik ook in de beantwoording ergens: ruilverkavelingachtige instrumenten. We zien nu al; we hebben een aantal bedrijfsbezoeken gehad bij met name biologische boeren die gigantische oppervlakten hebben, omdat ze echt extensief opereren. Ja, dat is echt niet rondom hun boerderij allemaal beschikbaar. Maar wellicht dat je daar met wat grotere ruilverkavelingsacties wel lijn in kunt geven, zelfs als dat ook moet leiden tot een nieuwe vestiging net op de rand van die kwetsbare gebieden in een primair landbouwgebied. Dat zou bij maatwerk wellicht tot succes kunnen leiden. Een volgend punt dat wij hebben opgehaald betreft de vergisters bij de corporaties, dus niet de industriële vergisters. Er staat ergens een afstand genoemd van 25 kilometer. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat als iemand de contracten bij elkaar heeft en er stopt een grote boer in zijn mestleveranciers, dat hij dan zijn ding moet sluiten omdat er geen mest meer beschikbaar is op 25 kilometer Ik vraag me ook af hoe je dat kunt handhaven, of dat een richtlijn is of dat dat echt een harde eis is. De vraag van … O ja, dat is eigenlijk de opmerking van ik dacht de wethouder van Peel en Maas over het woningen bouwen in het primaire landbouwgebied. Ik had eigenlijk voor de schorsing gevraagd: wellicht kan de Gedeputeerde reageren op de inbreng van de insprekers. Dus doe ik het nu via een vraag. Mijn principiële gedachte is: in primair landbouwgebied gaan we in ieder geval geen woning bouwen, in ieder geval geen woonwijk. Dat zou naar mijn mening uitsluitend kunnen door een verruiming van een verwevingszone. Dus ook graag daar een reactie op van het College. Natuurbrand staat benoemd. De laatste grote natuurbrand in Limburg was op De Meinweg, waarbij met name het grensgebied met Duitsland en ook de inzet van Duitse brandweerlieden de ramp heeft kunnen beperken tot waar het uiteindelijk toe geleid heeft. Is het mogelijk dat wij daar een passage in de POVI over opnemen, over het belang van grensoverschrijdende samenwerking bij natuurbrandpreventie? Dat geldt natuurlijk ook voor de grens met Brabant of de grens met België. De brand stopt natuurlijk niet bij de grens. Geothermie is genoemd door de BBB. Wij zijn ook zeker voor actief stimuleren en daarbij komt eigenlijk dezelfde vraag op: als ik goed geïnformeerd ben, is in de buurt van Venlo, over de grens, een project bezig of een onderzoek bezig in Duitsland om met de geothermie echt stevige stappen te zetten. Het kan niet

zo zijn dat we 10 kilometer verderop zeggen dat er aardbevingsrisico is, maar dat het in Duitsland wel kan. Dus ofwel wij stappen over dat geringe risico heen, ofwel we gaan in gesprek met de Duitsers, want het is een beetje onlogisch als er echt verschil van inzicht aan weerskanten van de grens ligt. Aanvullend sluiten we hier op dit vlak ook aan bij het Programma Duurzaam Gebruik Diepe Ondergrond. Dan arbeidsmigranten. Er is in de pers over geschreven. In ieder geval heeft onze fractie daar ook e-mailberichten over gekregen, zowel van gemeenten alsook van belanghebbenden. Hoe strikt is het, zoals gesteld werd … Ik heb die vraag ook gesteld aan een van de insprekers. Ik heb het dan over de tijdelijke vergunningen van dit soort faciliteiten aan de rand van of op bedrijventerreinen. Is het mogelijk om bij de maatwerkafspraken of bij aanvragen en motivering ook vestiging van shortstay op bedrijventerreinen ook in de toekomst mogelijk te blijven maken? Uiteraard, ook daar weer: het primaat ligt bij de gemeente en de veiligheid van de shortstayers staat bovenaan. Voorzitter, bij de toekomstvisie hebben we het erover gehad dat Limburg zou moeten gaan groeien of gaat groeien naar 1,2 miljoen inwoners. Dat kan natuurlijk niet met de huidige bevolking en met het huidige aantal geboortes dat we zien. Dus dat betekent dat er bewoners bij komen van buitenaf. De link met arbeidsmigranten is dan natuurlijk heel snel gelegd. Zij verdienen hier hun boterham en willen zich hier vestigen. Dat leidt tot een groei naar 1,2 miljoen inwoners. Mijn vraag daarbij is: in hoeverre is in de POVI rekening gehouden met de consequenties voor de omvang van de woningvoorraad met die toekomstige 1,2 miljoen en leidt dat ook tot het verminderen van de problematiek van de arbeidsmigranten op de bedrijventerreinen? Ik hoor de bel. Ik zal het overige voor de tweede termijn bewaren.

De voorzitter: Inderdaad, u heeft nog voor de tweede termijn. Even aan de commissie: als jullie een vraag stellen, graag gericht vragen stellen en geen inloop van een minuut of tien. Dus als uw collega een vraag stelt, gewoon een concrete vraag stellen zonder inloop. Dank u wel.

De heer Nijskens (VVD): Ik stop toch bij tien minuten bij de bel.

Spreekster [3:50:29]: Nee, het ging om de vragenstellers van de andere partij.

De voorzitter: Nee, bij de vragenstellers. Mijnheer Huizing heeft een vraag.

De heer Huizing (BBB): Dank u wel, mijnheer Goossen. Ja, nog een vraag aan mijnheer Nijskens. Het is een klein beetje een nabrander over uw energiebijdrage, dus dat komt bij mij een beetje vertraagd door, maar dat kwam ook door uw kwalificatie van mij als Don Quichot.

De heer Nijskens (VVD): Dat is een geuzennaam.

De heer Huizing (BBB): Ja, ik zocht het weer op. Hij wordt gekwalificeerd als een vernuftig edelman, las ik, dus dank wat dat betreft. En hij had trouwens ook een heel trouwe medewerker in Sancho Panza, dus dank voor de complimenten wat dat betreft. Waar het me even om gaat, is: ik vond dat u wat makkelijk over het feit heen stapte dat we, als voorbeeld, vorig jaar 600 uur negatieve stroomprijzen hadden, met name zonne-energie. U zegt dat het fijn is als je daar stroom van afneemt. Dat ben ik ook nog met u eens. Dat geldt tegenwoordig ook voor aardappels, die zijn ook negatief geprijsd. Maar het kan dan niet zo zijn dat je iets produceert, of het nou aardappels zijn of zonne-energie, waar je een langdurig negatieve prijs van hebt. Dan heb je toch te veel capaciteit of te veel geproduceerd? Dus dat is mijn punt, eigenlijk. En die vraag heb ik concreet nu: ben u dat met mij eens?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Het punt wat ik wilde maken, wat misschien niet duidelijk genoeg overkwam, en dan heb ik het even over de consumentenkant, en dat kunnen dus ook bedrijven zijn die die stroom inkopen, is dat op het momenten dat de zon minder schijnt en het minder waait ... De energieprijs is eigenlijk gekoppeld aan met name de gasprijs. En de negatieve prijzen op die 600 uur, en wellicht dat het meer wordt, maken de totale energiekosten daarmee lager voor de gebruikers van energie. Dus voor Nederland als geheel helpen uren van negatieve energieprijzen bij het verdienmodel, terwijl wij alleen maar horen roepen dat zonne-energie en wind en het aanpassen van het net miljarden hier en miljarden daar kost. En ik wilde eigenlijk het punt maken: juist op het moment dat de energieprijzen negatief zijn, is dat rendement voor BV Nederland. En of iemand bereid is om tegen negatieve prijzen zijn elektriciteit te leveren, is aan die ene. En de ene keer zet je een installatie uit en de andere keer niet. En dat was eigenlijk het punt wat ik wilde maken. Dus ik zie daar geen tegenspraak in. Ik zie dat ook niet als argument om dan maar geen zonnepanelen neer te leggen, want 600 uur negatief betekent in ieder geval een kleine 1.200 uur nul of positief.

De voorzitter: Oké, dank u. Dan ga ik naar de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Na meerdere sessies in de afgelopen periode, ligt dan nu het stuk voor. Bedankt voor dit stuk. Bedankt voor de noeste arbeid, Gedeputeerde, en alle medewerkers die erbij betrokken zijn. En overigens, wat mij betreft ook een compliment voor de wijze van het rubriceren van de vele zienswijzen. En natuurlijk bedankt aan de insprekers. We hadden nog nooit eerder zoveel verschillende en grote uitdagingen als in deze tijd. En er komt nog iets bij, namelijk dat iedere gemeente, iedere regio en ook provincie wil blijven groeien, dus komen er nog meer mensen waardoor er nog meer ruimtebeslag en uitdagingen komen. Een gevoelige vraag, die velen niet graag stellen, is: hoeveel mag het inwonertaal van Nederland of Limburg nog groeien om überhaupt nog op een evenwichtige manier functies en ruimte te kunnen toedelen? Zomaar even een filosofische vraag. De regierol. 'Subsidiariteit', 'proportionaliteit' en 'decentraal' zijn begrippen die vaak worden aangehaald, en toch krijgen we soms de indruk dat de Provincie het heft op een aantal onderwerpen meer in eigen handen wil nemen. Dat hebben de inbrengers van de vele zienswijzen ook zo gezien. En het is niet altijd duidelijk welke rol de gemeente heeft, en we begrijpen de twijfels van indieners of er wel voldoende lokaal maatwerk is. En er wordt onder andere geantwoord dat er vijf redenen kunnen zijn waarom de Provincie het heft in eigen handen zou kunnen nemen. En we zijn vooral bang dat de vierde reden – vooral de vierde reden moet ik zeggen, we hebben ons landelijk gecommitteerd voor een bepaald doel – te pas en te onpas gebruikt zou kunnen gaan worden. Veel zienswijzen gaan over tijdsdruk, communicatie, participatie en overleg én over het nog niet af zijn van de POVI, en de Provincie reageert daarop dat deze POVI een actualisatie is van die van 2021 en dat er toen al een heel uitgebreid participatietraject was. Daar is iets voor te zeggen, maar LOKAAL-LIMBURG zou ook kunnen reageren door daar nu op te zeggen dat de wereld in die vier, vijf jaar weer enorm is veranderd. Het is in ieder geval positief, en dat werd door de BBB ook al genoemd, dat er meer aandacht is voor water. Dan gaan we even naar Midden-Limburg, de centrale ambitie. Bij de kleine dorpen staat vermeld, en ik citeer: 'Enkel kwalitatieve groei voor lokale behoeften.' En wat betekent die uitspraak voor het ‘Straatje Erbij’ voor die kernen? En dan wenst men ook een duidelijk contrast tussen stad en platteland, en daarbij lezen we nog een opvallende uitspraak. Die uitspraak luidt: ruimte openhouden of ruimte maken tussen de kernen. Kan het College dat 'ruimte maken' eens duiden? Moet er dan eventueel iets weg? Wat betekent dat voor onze inwoners? Dan het buitengebied. De verfijning van primair landbouwgebied en verwevingsgebied lijkt in beginsel goed. En we willen de landbouw zoveel mogelijk ruimte geven voor voedselvoorziening, maar lukt dat wel zo? De bedrijven geven aan niet te weten waar ze aan toe zijn. Voedselzekerheid komt in de zone primaire landbouw het makkelijkst tot zijn recht, maar ook daar staat de landbouw onder druk van onder andere stikstof. We overzien op dit moment nog niet helemaal wat de nieuwe zonering in het landelijk gebied kan gaan betekenen voor de gebruiker. Dan de zonering werklocaties. Logistieke

megahallen zijn weliswaar afgekaderd op vijf hectare. Vlak bij woonwijken willen veel inwoners geen enkele nieuwe hal meer, ook niet van twee of drie hectare. Maar de initiatiefnemer kan natuurlijk ook besluiten de hoogte in te gaan, al dan niet via een buitenplanse afwijkingsmogelijkheid. Wat kunnen we als Provincie doen voor de leefbaarheid, behalve dan enkel die vijf hectare oppervlak als norm gebruiken? Dan de waterkwaliteit van de Maas. De indirecte en de directe lozingsvergunningen worden herzien, zo lezen we. We vragen ons af of dat 'indirect' en 'direct' misschien te maken heeft met het verschillen tussen beken en rivieren. En we willen vooral weten aan welke vergunningen voor welke lozingen we dan moeten denken, dat met het oog op de vragen die we ook onlangs hebben gesteld over PFAS-lozingen. Mobiliteit en infrastructuur. We zijn uiteraard voor een betere bereikbaarheid, en ook de bereikbaarheid van plattelandskernen en multimodaliteit in relatie tot goederenvervoer is belangrijk. En die IJzeren Rijn zien wij totaal niet zitten, zeker niet via de zuidelijke Maaslijn. Dat brengt de Limburgers niks anders dan ellende voor de leefbaarheid, veiligheid, gezondheid en de natuur. En we zijn ook blij met de reactie van het College op eerdere vragen. Je mag er niet aan denken dat straks die goederentreinen allemaal gekeerd moeten worden op het emplacement van Venlo, juist dicht bij een gebied van Limburg Centraal. Er rijden nog steeds treinen met ammoniak vanaf Chemelot via Roermond en Venlo naar Duitsland. Er zijn mooie beloften om de reststromen af te bouwen, maar er lijkt helemaal niks van terecht te komen. En daarom is het van belang dat de nu volledig uitgeklede Delta Rhine Corridor weer de nodige buizen krijgt, ook voor ammoniak, want het moet afgelopen zijn met dat gesleur van ammoniak langs de dorpen en wijken via de oostelijke Maasoever. Helaas voorziet de POVI niet in het afbouwen van die ammoniakstromen per trein, of denkt de Gedeputeerde daar anders over? Het kan gebeuren dat we nieuwe wegen nodig hebben. Hoe verloopt dan het proces en wat is de rol van de gemeente en Provincie bij nieuwe infrastructurele wensen? Verandert dat door de POVI? De Limburg-factor, die wordt ook benoemd bij gezonde en veilige leefomgevingen, en dan met name met de focus op delen van Zuid-Limburg. En die focus vindt LOKAAL-LIMBURG goed, hoewel we niet direct zien hoe zich dat concreet uit gaat werken. Mogelijk kan de Gedeputeerde nog iets zeggen over hoe de POVI kan bijdragen aan de zogeheten trendbreuk. Dan gaan we naar geitenhouderijen. Op dit moment is er een moratorium op nieuwe geitenhouderijen. Betekent dat ook dat bestaande bedrijven niet uit mogen breiden? Dat is een vraag die ik voor de zekerheid aan de Gedeputeerde wil stellen. Ook hier zien we toch wel wat zienswijzen. In de verstedelijkte gemeente Venlo, in de kern Belfeld, ligt een geitenhouderij op slechts 650 meter afstand van een woonwijk en vrijwel het gehele dorp ligt in de sfeer van twee kilometer. En er lopen nog steeds onderzoeken naar relaties tussen geitenhouderijen en de kans op longontstekingen. De adviesafstand is twee kilometer. Buiten het feit dat er risico bestaat voor een groot deel van de kern, belemmert de aanwezigheid van het bedrijf aldaar de uitrol van een nodige woonwijk. De vraag aan de Gedeputeerde is hoe de gezondheid van onze inwoners bij geitenhouderijen als deze wordt geborgd middels de POVI? Ik zie dat niet goed terug, en dan specifiek ook in dit dorp. We verzoeken de Provincie om het gesprek met de gemeente Venlo aan te gaan, ook naar aanleiding van een motie aldaar en de grote zorgen. De ondernemer treft overigens geen enkele blaam, want zijn bedrijfsactiviteiten zijn natuurlijk vanuit het verleden vergund. Als we naar het DSO gaan dan valt het op dat er rondom woongebieden helemaal geen uitsluitingsgebied voor windturbines is ingetekend. De Limburgse inwoners lijken totaal niet beschermd te zijn door een minimumafstand tot woonwijken te benoemen. Dat is alarmerend, en de reacties en de zienswijzen zijn helder. LOKAAL-LIMBURG wil al jaren een minimum afstandsnorm voor industriële windturbines en we hebben dat al in het verleden onderbouwd. En in Drenthe, ik heb het net ook al gezegd in een interactie met de BBB, is deze maand daartoe een motie aangenomen onder aanvoering van de BBB. En dat biedt hier mogelijkheden voor enige bescherming van de Limburgers, dus het kan wel. Het lijkt dus dat de windturbines vlakbij woonwijken kunnen komen, zelfs als er al vormen van hinder aanwezig zijn, zoals snelwegen, spoorlijnen, industrie, railterminals en logistieke hallen. Wordt er in de POVI serieus gekeken naar stapeling? Dat is een prangende vraag van LOKAAL-LIMBURG. Voor windparken met meer dan 15 megawatt staat de Provincie aan de lat, maar LOKAAL-LIMBURG wil

absoluut niet dat gemeenten die al een fors windpark hebben, top-down tot nog een windpark worden gedwongen. Kijkend op de digitale kaart van Zonneweiden stuitte ik op een verbijsterend voorbeeld dicht bij huis. Direct aan de woonwijk is een zoekgebied voor grootschalige zonopwekking, precies midden in een groene bufferzone, waar bovendien diverse boomkwekerijen en een fruitbedrijf actief zijn. Hoe dan? Dit terwijl er nog dakpotentieel is en er een glastuinbouwconcentratiegebied ligt, waar straks mogelijkheden zijn voor transparante zonnepanelen, en er ook nog braakliggende ruimtes tussen die kassen liggen. Dat is zomaar een voorbeeld dat verbazing oproept. We roepen de Provincie op met Rijkswaterstaat in conclaaf te gaan om geluidswallen te gebruiken voor verticale zonnepanelen. Dat is nou pas dubbel ruimtegebruik op de juiste plek. In Noord-Limburg zijn veel shortstayarbeidskrachten aanwezig en dat vergt natuurlijk huisvesting, en de regio ziet daartoe mogelijkheden op de bedrijventerreinen in de periferie, menswaardige huisvesting door fatsoenlijke en gespecialiseerde ondernemingen. Mensen die kort hier zijn, moeten geen wooneenheden in het stadscentrum of de kernen gebruiken, want dan wordt het een doorgangsgebied en dat is niet goed voor de sociale cohesie. LOKAAL-LIMBURG heeft dat hier in een van die voorgesprekken al aangegeven en in Venlo is een motie aangenomen om met de Provincie in gesprek te gaan om voor shortstay het beleid van de Provincie af te stemmen met de regio. En zo te zien heeft het gesprek niet volledig tot het gewenste resultaat geleid. Graag een uitgebreide reactie van het College daarop, en ook natuurlijk op de intelligente vragen van de heer Nijskens. Limburg grenst voor minimaal 75% aan het buitenland en daar gelden andere regels en richt men de ruimte anders in, maar we missen toch wel een soort van aanhaking in de POVI op die grensregio's. Tot slot, we lezen ook op een aantal plekken in het stuk dat er nog specifieke onderdelen met de gemeenten of andere entiteiten moeten worden uitgewerkt, of dat zaken later nog in de Omgevingsverordening terugkomen. Een voorbeeld is het gesprek met gemeenten over criteria voor het benoemen van stedelijk gebied. LOKAAL-LIMBURG zou graag een handzaam overzicht hebben van alle zaken die nu nog niet vastliggen, nog besproken moeten worden en nog kunnen veranderen, en natuurlijk een logische en controleerbare koppeling van deze visie met straks de regels uit de Omgevingsverordening. Tot zover de inbreng. Net binnen de tijd. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Beckers, JA21.

De heer Beckers (JA21): Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen bij de basis. De POVI is een wettelijke verplichting. Dat staat niet ter discussie. Wat wel ter discussie staat, is hoe we de verplichtingen invullen. Een van de hoofdstukken die die keuzes het duidelijkst laat zien, is hoofdstuk 9, ‘Energie’. De Provincie houdt vast aan de restdoelen van 2,5 terawatt uur duurzame elektriciteit in 2030. Dat is de leidraad. Om dat doel te behalen, blijven de zoekgebieden wind op land staan, ondanks dat Limburg redelijk windluw is. We hebben relatief lage windsnelheden ten opzichte van andere regio's, ondanks dat de opbrengst van wind op land hier laag is, ondanks dat het landschap en Natura 2000-gebieden onder druk komen te staan en ondanks dat er in de 1.450 zienswijzen herhaaldelijk is gewaarschuwd voor precies dit probleem. Dat is geen balans. Dat is een politieke keuze voor landverslindende energie. Voorzitter, op basis van welke afweging is er besloten dat wind op land in Limburg de voorkeur krijgt, ondanks de beperkte opbrengst en de grote impact op landschap en ruimte? Wind op land wordt dus concreet gemaakt met kaarten en zones. Daarnaast worden SMR's wel positief genoemd als regelbare aanvulling. Dat is dan wel iets positiefs. Hoe ziet GS een energiesysteem voor zich dat zowel ruimtelijk haalbaar en betrouwbaar is, gezien de keuzes die nu worden gemaakt? Als we inzoomen op het hoofdstuk 'Water' dan zien we dat daar misschien wel de grootste spanning zit tussen ambitie en realiteit. De Provincie benoemt water terecht als een van de centrale provinciale belangen. Het gaat dan om waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en waterveiligheid. Dat zijn geen kleine opgaven. Limburg heeft te maken met droogte, piekbuien en de invloed van de Maas. Dat vraagt om beleid. Allereerst de waterkwaliteit. De Kaderrichtlijn Water stelt de doelen richting 2027. In de stukken wordt ook erkend dat het zeer onzeker is of die doelen worden

gehaald. Dat is een belangrijk gegeven. We sturen dus op doelen waarvan we nu al weten dat ze waarschijnlijk niet haalbaar zijn. En toch zien we dat die doelen wel worden doorvertaald naar ruimtelijke beperkingen. Dat betekent concreet dat landbouw, woningbouw en economische activiteiten worden begrensd op basis van normen waarvan de haalbaarheid onzeker is. De vraag is: sturen we hier op realistische doelen of creëren we een situatie waarin we onszelf wederom op slot gaan zetten? En wat zijn de juridische gevolgen daarvan? Toch zien we dat de maatregelen vooral lokaal landen. Dat roept de vraag op hoe eerlijk deze verdeling is, want als de oorzaak deels buiten onze invloed ligt, hoever kun je dan gaan in het opleggen van beperkingen binnen Limburg? Daarnaast de samenhang met andere opgaven. Water wordt in de POVI gekoppeld aan natuur, klimaat en energie. Op zichzelf logisch, maar in de praktijk betekent het dat water vaak een extra argument wordt om ruimte te claimen en precies daar zien we ook de spanning uit de zienswijze terug. Er is brede zorg over de impact op landbouw en grondgebruik en over de vraag of er nog ruimte is voor economische ontwikkeling. Voorzitter, dat brengt mij bij de kernvraag. Niet of water belangrijk is, want dat is het, maar hoe we omgaan met de onzekerheden en afhankelijkheden die daarbij horen. Als ik naar de rest van de POVI kijk, dan zie ik weinig balans. Ik zie een scheve weegschaal, een weegschaal die niet op Limburg is afgesteld, maar op Brussel en Den Haag, en dat wordt met name zichtbaar bij de natuur. Laat het helder zijn: natuur is belangrijk, maar de manier waarop deze regels in de POVI landen, laat zien dat het niet alleen gaat om bescherming, maar ook om prioritering. Europese kaders, zoals Natura 2000 en nationale stikstofregels, worden als gegeven genomen en vervolgens ruimtelijk uitgewerkt, zonder dat daar een evenwichtige afweging toen over staat. Wat betekent dat concreet? Het betekent dat ruimte in Limburg, een provincie waar de ruimte al schaars is, in toenemende mate wordt vastgesteld voor natuurdoelen, terwijl andere opgaven daar direct mee in conflict komen. En als je de zienswijze leest dan zie je dat het geen theoretisch probleem is. Daarin komt juist naar voren dat deze balans wordt betwist, dat mensen zich afvragen waar hun toekomstperspectief blijft, dat boeren niet weten waar ze aan toe zijn en dat gemeenten worstelen met ruimteclaims die elkaar overlappen. Voorzitter, en toch zien we dat deze signalen nauwelijks leiden tot bijstellingen, alleen tot inderdaad een toelichting of tekstuele wijzigingen. Daarom de vraag: waar zat in deze POVI de politieke ruimte ten opzichte van de wettelijke verplichtingen voor wat betreft de natuurdoelstellingen en heeft GS die ruimte benut? De POVI is sterk in het borgen van de systeemdoelen, maar zwak in het borgen van de directe maatschappelijke en economische belangen van Limburgers. Dat was hem, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Wesseling, want die heeft namelijk een vraag aan u.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik was heel even aan het nadenken. Wat bedoelt JA21 met de politieke ruimte in wetsvoorstellen? Want ik hoor aan alles dat JA21 eigenlijk niet bereid is om zich te houden aan de wet. Bedoelt de heer Beckers dat?

De heer Beckers (JA21): Nee, dat bedoel ik niet.

De voorzitter: Mijnheer Beckers.

De heer Beckers (JA21): Ik bedoel dat als de wet wordt gevolgd, dat er altijd wel een gebied is waar er politieke keuzes kunnen worden gemaakt. En ik vraag de Gedeputeerde: hoeveel ruimte is er geweest in het proces om politieke keuzes te maken? Dat is eigenlijk wat ik vraag.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling, vervolgvraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank. Nou, bijvoorbeeld de stikstofregels die JA21 noemde, daar maken we vervolgens politieke keuzes op met het LOS. En dat hebben we in die zin ook gedaan, daar heeft JA21 ook bij aan tafel gezeten, en dat vertaalt zich vervolgens weer door in deze POVI, dus waar is JA21 naar op zoek? Welke regels worden er nu niet in de politiek gemaakt die hij wel zou willen binnen de wetgeving?

De voorzitter: De heer Beckers.

De heer Beckers (JA21): Ik heb mijn betoog niet zozeer gericht op Limburg, maar meer op een abstract niveau richting de Europese regels en de Nederlandse wetgeving. Want de POVI is merendeels afgeleid uit die wetgeving, dus dan maak je eigenlijk keuzes uit ander beleid. Kijk, het is niet dat ik tegen het LOS ben of zo. Kunt u de vraag nog een keer even duidelijk stellen?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, want wij hebben ons toch ook te houden aan Europese en nationale wetgeving? En daarbinnen maken we toch onze eigen beleidskeuzes, zoals we bijvoorbeeld met het LOS en dan nu met deze POVI doen? Dus, ja, aan sommige wetgeving hebben wij ons te houden en hebben wij ons aan te verhouden, maar hoe we dat vervolgens inrichten dat beslissen we zelf, en dat doen we juist in die beleidsstukken, zoals het LOS, maar ook in deze POVI. En volgens mij is dit dan ook het moment om in te brengen wanneer bepaalde politieke keuzes je niet aanstaan, om die zo op de een of andere manier te wijzigen.

De voorzitter: Wat is de vraag?

Mevrouw Wesseling (D66): Hoe ziet de heer Beckers dat?

De voorzitter: De heer Beckers.

De heer Beckers (JA21): Ik ben het wel met u eens, maar ik vroeg meer naar de politieke ruimte die benut kan worden op die stikstofregels in deze POVI. Dat vroeg ik eigenlijk aan de Gedeputeerde. Het is niet zozeer dat ik het ermee oneens ben, maar ik probeer meer te zoeken van waar is nu de ruimte benut die er was. Dat is eigenlijk wat ik probeer te vragen.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan gaan we naar de heer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met een principieel bezwaar: het idee dat de Provincie vooraf kan bepalen wat waar precies allemaal moet gebeuren. Wat hieronder ligt, is onbewust een vanzelfsprekendheid van een bepaald mens- en wereldbeeld, een wereldbeeld waarin alles perfect maakbaar is, alles optimaliseerbaar en waarin de overheid bepaalt wat zogenaamd het beste is en dat vervolgens via kaders, zones en regels de samenleving en de burgers oplegt, en dat de werkelijkheid bestuurd kan worden door eerst volledig in kaart te brengen, te verdelen en te programmeren. Maar niet alles hoeft perfect te gaan, niet alles hoeft efficiënt te zijn, niet alles hoeft gestuurd te worden. Een samenleving waarbij alles vooraf wordt vastgesteld zal geen sterke, maar een zwakke samenleving worden. Dan verschuift het initiatief van de gemeenschap naar het systeem zelf. Niet meer vanuit eigen inzicht, ervaring, vakmanschap, exploratieve ideeën, maar vanuit de vraag: past dit wel binnen het kader? De titel van het document, voorzitter, is 'De Provinciale Omgevingsvisie Limburg', maar het is helemaal geen visie. We zien een stapeling van weer andere kaders: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Natura 2000, klimaatdoelen, stikstofbeleid. Ik kan nog even doorgaan. Alles komt ergens anders vandaan. Het is ook verplicht voor

de Provincie om dit op te stellen. Daarmee verliest het woord visie eigenlijk zijn totale betekenis. Het is gewoon weer een nieuw kader op lokaal niveau. Voorzitter, dan de inhoud. We lezen over stikstofreductie, natuurherstel en alweer de zogenaamde bronmaatregelen, maar ik heb het al eens eerder gezegd in een ander debat over stikstof: wees eerlijk over wat je doet. Bronmaatregelen is gewoon zorgen voor minder boeren. Noem het dan ook zo. Het verbloemt totaal de werkelijkheid. Eerlijk zijn is het minste wat je kunt doen. Dus kan de Gedeputeerde hier eerlijk over zijn en het woord 'bronmaatregelen' aanpassen naar wat er werkelijk gaat gebeuren? Graag een reactie. Dan de eiwittransitie. Ik moest eerlijk gezegd even opnieuw lezen of ik het wel goed las, want wat doet zoiets hier in dit document? Hier wordt beleid gemaakt over welke eiwitten wij gaan produceren en het raakt iets fundamenteels: de vraag hoever beleid mag gaan in de manier waarop wij leven. Wij zijn hier vanzelfsprekend volledig tegen, volledig, voorzitter, en vragen de Gedeputeerde dat eruit te halen. Dit gaat veel en veel te ver. Voorzitter, we moeten koste wat kost van het gas af en elektrificeren, maar tegelijkertijd lezen we dat het elektriciteitsnet vol zit. Aansluitingen zijn niet vanzelfsprekend. Woningbouw hangt af van de netcapaciteit. Dus wat gebeurt er nu? We bouwen een systeem dat niet werkt en gaan vrolijk door, ook al weten we dat het niet gaat lukken. Voorzitter, dan misschien wel het belangrijkste, de zonering. Limburg wordt letterlijk opgedeeld in zones: natuur, landbouw, wonen, energie. En oppervlakkig gezien lijkt dat soort van logisch. We gaan bijvoorbeeld geen flats bouwen in een natuurgebied. Maar door dit in zones te zetten, verandert er iets wezenlijks: niet meer wat wil iemand met zijn grond, maar wat past er binnen deze zone. Je bent juridisch eigenaar van je stuk land, maar je wordt steeds meer ingeperkt in wat je ermee mag doen. Daar komt het ongeveer om neer. De overheid bepaalt steeds meer wat je ermee kunt doen, wat je kunt ontwikkelen en wat de toekomst is van jouw grond.

De voorzitter: Mevrouw Waajen heeft een vraag.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Scholte, ik ben uw betoog aan het beluisteren en ik heb maar één vraag: bent u tegen een provinciale rol in ruimtelijke ordening? Want die indruk krijg ik.

De voorzitter: Mijnheer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Wij zijn tegen kader op kader op kader stellen, daar zijn we op tegen.

De voorzitter: Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Wat doet u dan hier?

De voorzitter: Mijnheer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Voorzitter, het CDA mag doen en zeggen wat ze zelf willen en dat mogen wij ook. Als het CDA zelf op detailniveau hier en daar wat wil sleutelen, dat mag, maar wij zijn bijvoorbeeld tegen zonering. Daar zal ik dadelijk heel veel over zeggen, en dat mag ik gewoon zeggen. Dat is gewoon politiek. Dit is de politieke keuze.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dat beeld van wij zijn tegen haalde ik ook al heel erg uit de bijdrage van Forum voor Democratie, maar waar bent u voor? Welke politieke keuze zou Forum voor Democratie

hier willen maken? Of is dat we laten alle beleid vallen, iedereen is vrij, we kijken wel hoe de Provincie eruit gaat zien?

De voorzitter: Mijnheer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Qua welk onderdeel bedoelt D66 dat?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Qua wat ... Ja.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik hoor vooral heel veel zaken waar Forum voor Democratie geen voorstander van is en wat Forum voor Democratie vervelende regels vindt. En überhaupt een hele omgevingsvisie hebben, waarbij je een ruimtelijke puzzel legt, lijkt Forum voor Democratie niet prettig te vinden. Wat wil Forum voor Democratie dan wel? Of zou Forum voor Democratie helemaal geen keuzes willen maken binnen de politiek en maar kijken hoe het loopt?

De voorzitter: Mijnheer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Op zich een soort van terechte vraag. Kijk, volgens mij is vorige maand of de maand daarvoor de Toekomstvisie Limburg besproken. Dat vinden wij wel iets moois. Dus dat is meer op een abstractere laag voor de komende jaren, maar niet met kaders en met zones indelen en dat helemaal herstructureren. Daar zijn we op tegen, maar een bepaalde soort van abstracte visie, daar zijn wij voorstander van.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, die Toekomstvisie was ook best ambitieus op onderdelen voor Limburg. Hoe zou Forum voor Democratie bij die Toekomstvisie uit willen komen zonder enige sturing vanuit ons als Provincie?

De voorzitter: Mijnheer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Dat kan op meerdere manieren. Ik heb daar niet direct een antwoord voor. Ik kan hier niet nu in een interruptie een hele visie in detail uitwerken. Dat begrijpt mevrouw Wesseling geloof ik ook wel. Maar wij zijn vooral er heel erg op tegen dat we alles in zones zetten en alles op detailniveau gaan doen, daar zijn wij gewoon op tegen.

De voorzitter: Oké, prima. Gaat u verder met uw inbreng.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): En het ergste van de zonering is dat mensen wennen aan dat alles is ingedeeld, dat alles een functie heeft, dat vrijheid binnen zones zit, dat alles leesbaar, bestuurbaar en toewijsbaar moet zijn. Als we accepteren dat ruimte vooraf wordt ingedeeld in districten dan accepteren we ook dat die indeling steeds verder kan worden uitgebreid, meer regels per zone, meer voorwaarden per zone, nog meer functies per zone, nog meer kaders per zone en nog meer beperkingen per zone. Het probleem is niet alleen wat er nu precies wordt vastgesteld, maar dat we eraan wennen dat het wordt vastgesteld, dat er hier een bestuurslogica wordt genormaliseerd die zich steeds verder kan ontwikkelen. Voorzitter, wat ook opvalt is dat alles eigenlijk later komt. De regels komen later, de uitwerkingen komen later, de keuzes komen later, maar we nemen nu al een besluit zonder dat we precies weten wat de gevolgen zijn. Voorzitter, daarom doe ik een

informatieverzoek aan de Gedeputeerde Staten. Wij willen een helder en concreet overzicht met wat er verandert voor inwoners en ondernemers en welke concrete scenario's en casussen GS verwacht in de praktijk, want de gevolgen zijn nu totaal niet te overzien voor ons met alleen dit document. GS heeft er vast een beeld bij van hoe het er in de praktijk uit gaat zien. Laat dat graag aan ons zien. Deel dat met ons, graag voordat het in de Staten wordt besproken. Als dat niet wordt toegezegd, zien wij dit voorstel ook niet als behandelrijp. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Loomans, Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Dank u wel, voorzitter. Het was nog net geen 1 april toen wij de documenten toegestuurd kregen behorende bij de geactualiseerde omgevingsvisie, in totaal 2.447 pagina's, zestien dagen voordat we die hier vandaag bespreken en een eenmansfractie om dat allemaal te bestuderen en er iets van te vinden. Ik hoop dat u begrijpt dat dat niet te doen is. Ik betreur dan ook dat we niet meer tijd krijgen om deze belangrijke documenten fatsoenlijk te kunnen bestuderen en hoor graag van de Gedeputeerde waarom dit allemaal met zoveel spoed behandeld moet worden. Gezien deze omstandigheden zal mijn reactie vandaag alleen op hoofdlijnen en geselecteerde deelgebieden zijn. Als eerste verwijs ik graag naar een aantal conclusies uit de planMER, die ik volledig kan omarmen. Niet alle huidige doelen zijn goed toets- en of meetbaar en er wordt in de meeste gevallen geen kader gegeven om bij conflicterende belangen een afweging te maken. Het meegeven van een aantal leidende principes lijkt mij toch niet zo moeilijk: geef water- en bodemkwaliteit prioriteit, geef gecombineerde functionaliteit prioriteit boven enkelvoudige en laat de kenmerken en kwaliteiten van een gebied centraal staan. En dan staat er in de planMER nog een opmerking vermeld die zegt dat acht keuzes zelfs als problematisch worden beoordeeld, omdat aantasting van Natura 2000 niet kan worden uitgesloten en er geen of onvoldoende mitigerende maatregelen mogelijk zijn. Dat betekent in feite, gezien de geldige wetgeving, dat die projecten in hun huidige vorm niet door kunnen gaan. En daarbij gaat het onder andere om de schaalsprong voor Venlo, de groei van Weert, Nederweert en Roermond en de stedelijke vernieuwing in de regio zuid. Kan de Gedeputeerde nader toelichten om welke keuzes het hier gaat, of er acties ondernomen worden om deze projecten fundamenteel aan te passen of dat mogelijk opnieuw naar de tekentafel gegaan moet worden? Om nog even bij water- en bodemkwaliteit te blijven, ons eigen Limburgse rapport 'Gezond Fundament!' uit 2024 geeft aan dat de intensieve landbouw, zoals in de primaire landbouwzones, leidt tot verlies van bodemvruchtbaarheid. Moeten we daar, naast een enkele pilot, geen stevige actie op ondernemen? En het meest verrassend is misschien wel dat er in de POVI niets wordt vermeld over biologische landbouw, terwijl die bijdraagt aan bodemvitaliteit, werkt met gesloten kringlopen, zorgt voor hogere organische stofgehaltes in de bodem en daarbij geen gifstoffen in het milieu verspreidt. Waarom wordt deze landbouw niet actief gestimuleerd in de groenblauwe landbouwzones?

De voorzitter: Mijnheer Loomans, mevrouw Van der Pol heeft een vraag.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik begrijp dat u tijdstekort heeft, mijnheer Loomans, maar heeft u misschien al kans gehad om de verordening te bekijken?

De heer Loomans (Horizon): Ik heb mijn best gedaan om door de 2.400 pagina's te bladeren, maar ik heb niet alles kunnen lezen.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Omdat daarin namelijk de biologische landbouw toch best wel een expliciete rol heeft.

De heer Loomans (Horizon): Als u mij kan vermelden in welke paragraaf dat staat dan kijk ik er naderhand graag nog naar.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Eigenlijk gaat het om alle vestigingsparagrafen, waarin staat dat tenzij je aan de verordening biologische stalhouderijsystemen – of zoiets – voldoet.

De heer Loomans (Horizon): Maar ik hoor van mijn buurvrouw dat die wel in de verordening staat, maar niet in de visie.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nee, daarom dus.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol, dit was uw vijfde vraag.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Interruptie.

De voorzitter: Vijfde interruptie, sorry. Nee. Mijnheer Loomans, gaat u verder met uw termijn.

De heer Loomans (Horizon): Helaas is ook het hoofdstuk over een gezonde en veilige leefomgeving niet erg concreet. Ik zou verwachten dat iedere Limburger belang heeft bij een gezonde luchtkwaliteit, schoon drinkwater en veilig vers voedsel, en voor een prettige leefomgeving zijn natuurlijk ook geluidshinder, hittestress en geurbelasting belangrijk. Opmerkelijk is daarnaast dat er weinig rekening wordt gehouden met een opeenstapeling van milieubelastende factoren, zoals die uit verkeer, de industrie en de veehouderij, waardoor aan de eerdergenoemde factoren ook fijnstof en soms ook de gevolgen van bodemverontreiniging toegevoegd kunnen worden. De POVI die nu op tafel ligt, is met betrekking tot deze onderwerpen abstract en vrijblijvend, en het toetsingskader ontbreekt. Om meer rekening te houden met een gezonde leefomgeving zouden aan de POVI gezondheidskundige advieswaarden moeten worden toegevoegd. En ook zou bij milieuvergunningverlening en planologische besluiten een expliciete toetsing op cumulatieve gezondheidseffecten verplicht moeten zijn én zou de rol die het VTH-stelsel hierbij heeft concreter moeten worden omschreven. Ook in het hoofdstuk over energie ontbreken concreet uitgewerkte plannen en afwegingskaders, terwijl bij energieprojecten belangen van ecologie, maatschappij en economie kunnen botsen. Daarom zouden begrippen als betaalbaarheid, veiligheid en maatschappelijke meerwaarde ook nader gedefinieerd moeten worden en onderdeel moeten zijn van de besluitvorming. De POVI vermeldt dat de doorontwikkeling van windenergie de afgelopen jaren is achtergebleven. In de zoekgebieden wil de Provincie een actieve rol gaan spelen bij de realisatie van nieuwe windturbines. Welke vorm zal die rol aannemen en hoe wordt ook hier ingezet op meervoudig grondgebruik? En dan heb ik tussendoor nog de vraag wanneer eindelijk het al jaren lopende onderzoek naar het uitsluitingsgebied voor windturbines voor de Einstein Telescope eens is afgerond? Het uitvoerige hoofdstuk over land- en tuinbouw geeft aan dat de productie van groen gas uit mest en agrarische reststromen gestimuleerd wordt, maar tegelijkertijd wordt aangegeven dat om emissies uit stallen en bemesting van percelen te verminderen, er ook andere vormen van verwaarding – zoals compostering en andere op lokale bodemverbetering gerechte toepassingen – belangrijk gevonden worden. Kan het College toelichten hoe de grootschalige, energiegerichte verwaarding zich gaat verhouden tot de kleinschalige, bodemgerichte toepassingen die bijdragen aan bodemkwaliteit en lokale kringlooplandbouw, en is GS bereid te bezien of differentiatie in het type verwaarding noodzakelijk is? Ik was trouwens ook erg verrast in de POVI te lezen dat er door de uitbreiding van Toverland een gasleiding omgelegd moet worden. Recent hebben we in PS uitgebreid gesproken over deze uitbreiding en is het aspect van die gasleiding niet vermeld. Het omleggen van deze leiding heeft echter consequenties voor de omgeving, die daardoor buiten beschouwing is gebleven, en die ongetwijfeld gevolgen zal hebben voor de lokale ecologie. Eigenaardig. Het hoofdstuk over economie bevat onder andere een paragraaf die het belang

van MAA op het gebied van logistiek, toerisme en innovatie onderstreept, maar volledig buiten beschouwing laat dat het een forse economische kostenpost is, slechts beperkte maatschappelijke meerwaarde heeft, de baten van het vrachtverkeer vooral buiten de provincie landen en de hinder binnen de provincie blijft. Een herwaardering van het businessmodel, een eerlijkere afweging van een alternatieve invulling van het luchthaventerrein en een kritische toepassing van innovatiebeloftes zouden hier op hun plaats zijn. En laten we niet vergeten dat de sluiting van MAA veel ontwikkelruimte voor allerlei ruimtelijke opgaven oplevert. Ook de verdozing wordt in dit hoofdstuk meegenomen. Hier wordt wel een duidelijke voorkeursvolgorde aangegeven, behoefte, bestaand, uitbreiding en nieuw en is er een rem op grootschalige bedrijventerreinen groter dan vijf hectare. Ontheffing van die laatste beperking, vijf hectare, is mogelijk op basis van regionale meerwaarde, maar met dat criterium kun je alle kanten op en gaat de verdozing gewoon verder. Door deze escape is er geen enkele prikkel om zuinig met de ruimte om te gaan. En voor de periode tot 2035 is naar verwachting een 900 tot 1.000 hectare extra ruimte nodig, waarvan het grootste deel wordt ingevuld vanuit de bestaande voorraad en door verdichting en herstructurering. Naar verwachting is er dan een 300 tot 375 hectare uitbreiding van locaties nodig, dus dan hebben we het over industrieterreinen. Het is een behoefte die vooral wordt toegeschreven aan het mkb, maar is juist het mkb niet beter geholpen met een goede bereikbaarheid, multifunctioneel ruimtegebruik en herontwikkeling van bestaande terreinen? En daarnaast is het natuurlijk de vraag waar die hectares gevonden gaan worden. Aangezien de primaire landbouwzones onaantastbaar worden gemaakt in deze POVI bestaat het risico dat daarvoor niet beschermd groen wordt opgeofferd waardoor het leefgebied van kleinere dieren, vogels en insecten steeds verder wordt ingeperkt. Is het College het met mij eens dat dit het geval zou kunnen zijn, en welke acties gaat men ondernemen om de ecologische consequenties te compenseren? Ook de vrijetijdseconomie komt aan bod in de POVI. De milieufederatie heeft onderzoek gedaan naar plannen en initiatieven voor campings en daaruit blijkt dat er minstens vijftien campings op de nominatie staan om huisjespark te worden. Dat heeft vaak gevolgen voor natuur- en landschapswaarde en eigenlijk altijd voor het behoud van betaalbare verblijfsrecreatie, ook voor Limburgers met een smalle portemonnee. Waarom ontbreekt als criterium het behoud van betaalbare verblijfsrecreatie? Dat kan juridisch. Tenslotte kunnen er bij wonen ook eisen gesteld worden aan het aandeel sociale woningbouw. De milieufederatie pleit ervoor dat betaalbare verblijfsrecreatieve voorzieningen behouden moeten blijven, maar dat uitbreiding en functiewijziging in de groenblauwe zone uitgesloten moet worden vanwege de effecten op natuur en landschap. Waarom is dit pleidooi niet overgenomen? En dan nog een korte vraag met betrekking tot wonen. Enige tijd geleden is er in dit huis gesproken over ecodorpen. Realisatie was op dat moment onmogelijk, omdat de Omgevingsverordening daar geen mogelijkheid voor gaf. Is het mogelijk om daarom in de POVI vast te leggen dat we in Limburg bijvoorbeeld twee pilots voor zo'n ecodorp willen toestaan om eens goed te bestuderen in hoeverre dit invloed heeft op de omgeving en om te leren hoe duurzame bebouwing en de geïmplementeerde milieu- en zelfvoorzieningsaspecten verder meegenomen kunnen worden bij onze woningbouwambities? Graag een reactie van de Gedeputeerde. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor uw inbreng. Dan ga ik naar mevrouw Schuuring, PvdA.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Dank u wel, voorzitter. In het begin van mijn bijdrage zou ik graag wat opmerkingen willen maken over het proces, want ik denk dat wij van alle kanten horen dat dit een proces is wat uiteindelijk met meer snelheid gedaan moest worden dan voor veel mensen als prettig is ervaren. En dat begint misschien bij onszelf. Ik heb me er bijvoorbeeld best wel aan geërgerd dat wij een week hebben moeten wachten – na de vaststelling door GS – voordat wij alle teksten konden inzien. En ik kan me voorstellen dat het gewoon praktisch tijd nodig heeft om dingen in de DSO te zetten, maar als GS genoeg stukken heeft om een besluit te nemen dan hadden die ook eerder met ons kunnen worden gedeeld. Dan hadden wij een extra weekend gehad om die 2.400 pagina's door te bikkelen en dat had wat mij betreft echt wel een verschil gemaakt. En ik denk dat wij ook vanuit

gemeenten eigenlijk een beetje vergelijkbare geluiden horen dat doordat er dingen snel moesten er vaak minder of pas later mogelijkheden waren voor overleg, er veel via het formele zienswijzentraject gedaan moest worden en dat er ook niet altijd op tijd inhoudelijke reacties naar gemeenten zijn gestuurd. En ik vind dat echt wel heel zorgelijke signalen. Uiteindelijk staan we natuurlijk samen aan de lat voor al deze opgaven en dan is het juist de relatie met de partners, die dat mee moeten gaan doen met ons, heel erg belangrijk. Dus ik denk zeker, ook richting de verordening in dat proces, dat het goed is om ervan te leren en ons daar heel bewust van te zijn. En uiteindelijk geldt dat, denk ik, ook hier intern. Ik denk dat dit een van de processen is waar het voor ons misschien wel het meest duidelijk geworden is hoe hard er gewerkt is door mensen om dit allemaal rond te krijgen. Ik denk dat dat ook zeker wel even genoemd mag worden, maar dat het ook – juist als het onder druk staat – lastig is om dat foutloos te doen. En ik heb – zeker als het gaat om de kaartmaterialen – ook van verschillende partijen gehoord dat er gewoon nog steeds technische fouten op de kaarten staan, en mijn vraag aan de Gedeputeerde is dan wel: klopt het dat die in het proces richting de verordening technisch nog aangepast kunnen worden of is dat niet mogelijk? En zo ja, wanneer gaan we dat dan wel doen? Want als het inderdaad klopt dat bestaande kernen bijvoorbeeld niet als kern op de kaart staan of dat in een heel ander gebied alleen een weg opeens als primair landbouwgebied is aangemerkt, dat heel veel van die versnippering nog niet is aangepakt, dan is dat wel een probleem wat gewoon heel praktische consequenties kan gaan hebben in de toekomst, en ik denk dat we daar ruimte voor moeten maken om dat waar mogelijk nog te corrigeren. Dan naar de inhoud. We hebben al heel veel gehoord. Het is gewoon lastig om over zo'n document alles te behandelen wat erin staat. Ik wil denk ik beginnen bij de zonering. De groenblauwe landbouwzone is flink vergroot, maar doordat die anders is opgebouwd, ligt die nu op een aantal plekken niet meer direct tegen het natuurnetwerk aan. Ik heb daar ook een technische vraag over gesteld, en in het antwoord daarover is aangegeven dat de huidige groenblauwe landbouwzone zich meer focust op Natura 2000-gebieden en wat minder op de overige delen van het natuurnetwerk en dat daarom soms delen bij dat NNL, wat niet als Natura 2000 te boek staat, zijn vervallen, terwijl in de hoofdtekst van de POVI wel staat dat de bescherming van het natuurnetwerk wordt gecontinueerd. En doordat er nu daar ruimte is ontstaan, ontbreekt er volgens mij ook instrumentarium om de bescherming te realiseren. En volgens mij is dit ook gewoon in strijd met landelijke regelgeving, waarin staat dat wij via de verordening uiteindelijk moeten zorgen voor verbetering van de kenmerken van het NNN en zelfs de verplichting hebben om achteruitgang te voorkomen op elk gebied van oppervlakte en kwaliteit, dus dat is wel echt een punt waar ik graag aandacht voor zou willen vragen. Dan een van de – wat ons betreft – meest ongelukkige wijzigingen ten opzichte van het ontwerp wat we hebben gezien, zijn de overgangszones bij Natura 2000-gebieden. Ze staan op de kaart, maar de regels voor die overgangsgebieden zijn er uitgehaald en worden nu later in gebiedsprocessen bepaald. Wij hebben vorige week een informatiesessie daarover gehad. We zijn nu gestart met zes gebiedsprocessen, waarvan sommige van die processen maar over een gedeelte van het betreffende Natura 2000-gebied gaan, maar we hebben 21 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. En we weten ook dat deze processen gewoon heel veel tijd kosten als we het goed willen doen. We hoorden daar ook dat ze bij De Groote Peel al acht jaar bezig zijn met dat proces. Betekent dat dan dat we al die tijd in die overgangsgebieden niks gaan doen? Ik kan me heel goed voorstellen dat we niet voor elk Natura 2000-gebied uniforme regels kunnen vaststellen, maar sommige regels helpen overal. Wij denken dan bijvoorbeeld met name aan maatregelen die zijn gericht op het voorkomen van inwaai van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. Bufferzones kunnen daarbij helpen, al zal dat misschien niet altijd genoeg zijn, maar waarom wordt er niet gekozen om in ieder geval via een beperkt regime maatregelen in te voeren die daar kunnen helpen en een positief effect hebben op onze natuurgebieden? De Provincie is sowieso zeer terughoudend als het gaat om gewasbeschermingsmiddelen, maar onze fractie maakt zich daar wel echt grote zorgen over. Via het voorzorgsbeginsel hebben wij gewoon een reden om maatregelen te nemen als er vermoedelijk schade voor milieu of gezondheid kan ontstaan, ook als daar nog verder onderzoek naar wordt gedaan. Daar is inmiddels ook jurisprudentie over en wat ons betreft had die zijn weerslag

moeten krijgen in de POVI om zowel de natuur als onze inwoners beter te kunnen beschermen. We zien bijvoorbeeld in Utrecht dat er bepaald is dat chemische bestrijdingsmiddelen uitsluitend pleksgewijs en naar voorafgaand schriftelijke toestemming mogen worden toegepast. In Brabant geven ze aan dat die niet mogen worden gebruikt op bijvoorbeeld provinciale pachtgronden binnen een kilometer van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Waarom kiezen wij ervoor om hier helemaal niks in te doen? De ontwikkelopgave van het NNN komt wat ons betreft maar beperkt terug in deze POVI. We weten allemaal dat dat erg ingewikkeld is om die te realiseren, zeker met de deadline van 2027. Waarom is er bijvoorbeeld niet voor gekozen om te zeggen van ook als het niet lukt, willen we dan wel met die inspanningen doorgaan? De POVI onderstreept wel het belang van robuustere Natura 2000-gebieden, maar een van de maatregelen die wij ook bijvoorbeeld bij andere provincies wel zien – die wij hier eigenlijk missen – is een betere borging van de ecologische verbindingszones. Bijvoorbeeld in Noord-Brabant zijn die wel planologisch vastgelegd en zijn er ook, bijvoorbeeld, minimale breedtes opgenomen en bescherming tegen aantasting van een ecologische functie. We zien eigenlijk hetzelfde bij beekdalen. Waarom wordt er niet in het kader van waterkwaliteit nu al gekozen voor heldere maatregelen? Ook hier kunnen we bijvoorbeeld denken aan een stapsgewijs toewerken naar minder gewasbeschermingsmiddelen die daarin kunnen waaien, of lagere normen voor bemesting in deze zones. Voor beekdalen, droogdalen, hellingen en natte lagen is het ook op de kaart gewoon heel belangrijk dat die door kunnen lopen, ook als het gaat over waterveiligheid en om verharding te voorkomen, en wij hadden eigenlijk gehoopt dat dat ook duidelijker terug zou komen in de tekst in deze POVI. Dan misschien verder over water. Ook wij hebben wel onze zorgen, de VVD benoemde dat ook al, over die H5-gebieden. Waarom hebben wij bijvoorbeeld niet gekozen voor een nee-tenzij-principe als het gaat op bouwen in die zones? We hebben allemaal een aantal jaar geleden gezien wat de kracht van water is. De gevolgen van een overstroming zijn enorm ingrijpend. En het uitsluiten van H5-gebieden bij woningbouw sluit maar een heel beperkt gebied uit. Dus als er bijvoorbeeld vanuit het waterschap zo'n duidelijke oproep komt dat op een informatiesessie, waar wij geweest waren, een waterschapbestuurder gewoon keihard zegt dat hij de veiligheid van mensen niet kan garanderen als we hier deze maatregel niet nemen dan zou ik het wel heel fijn vinden als Gedeputeerde daar wat op kan reflecteren waarom wij dan toch een andere keuze maken. In de toekomstvisie staan er ook een aantal dingen genoemd over waterveiligheid en overstromingsrisico's die, volgens mij, juist heel erg aansluiten bij hier wel streng zijn. En ook vroegen wij ons af waarom andere waterveiligheidsrisico's in zones H2 tot H4 bijvoorbeeld niet als provinciaal belang worden gezien, terwijl toch ook hier wel sprake is van overstromingsrisico's. Als het gaat om watergebruik stelt de POVI op dit moment dat er zeer beperkt ruimte is voor nieuwe watervragers, maar er ontbreekt eigenlijk nog een heel heldere afwijzingsgrond. De Provincie laat de deur op een kier staan voor water-intensieve bedrijven, terwijl tegelijkertijd duidelijk is dat de Maas, de beken en het diepe grondwater al onder druk staan. Wij denken dat deze dubbele boodschap verwarrend kan werken. Waarom wordt er niet gekozen voor een duidelijkere beleidslijn, zoals bijvoorbeeld geen uitbreiding van water-intensieve bedrijvigheid zonder compenserende maatregelen? Het streven van verhoging van het grondwater in het grondwaterconvenant van 10 tot 50 centimeter vinden wij heel positief, maar de concrete route daarnaartoe blijft nog wel vaag. De Provincie noemt maatregelen en kaartlagen, maar geen harde inzet met instrumenten. En wat ons betreft zou eigenlijk voor alle verdrogingsgevoelige natuurgebieden moeten gelden dat er binnen de hydrologische bufferzone een verbetering gerealiseerd moet worden en niet alleen via een standstill-principe, maar dat daar gewoon minder water opgepompt mag worden, en er zijn misschien zelfs gebieden waar we toe zouden moeten werken naar een volledig grondwateronttrekkingsverbod. De insprekers hadden het net ook over wonen, en ook dat is voor onze partij een heel belangrijk onderwerp. Gemeenten geven serieus aan dat de huidige uitwerking van de POVI hen verplicht tot het opstellen van onnodige extra onderbouwingen in beleid die leiden tot vertraging in plaats van versnelling en dat projecten daardoor vastlopen, zonder dat daar een inhoudelijke noodzaak voor bestaat. Er komt een nieuwe wet aan over woningbouw die de Provincie een regierol geeft, en dat kunnen wij ons ook heel goed

voorstellen, maar wij delen wel de opvatting dat die rol uitgevoerd zou moeten worden via constructief overleg met gemeenten en niet via belemmerende regels. In de tekst staat nu heel specifiek dat we voor woningbouwplannen een samenhangende, integrale onderbouwing, programmatisch en ruimtelijk, op schaalniveau van de gemeente vragen. Is dit iets om ook richting de uitwerking in de verordening met gemeenten in overleg te gaan hoe we dit zo goed mogelijk kunnen laten aansluiten bij de instrumenten waar gemeenten toch al mee aan de slag moeten onder de nieuwe wet, zoals die volkshuisvestingsprogramma's, zodat het op elkaar aan kan sluiten en er geen dubbel werk hoeft plaats te vinden?

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Zat ik al aan tien minuten? Het gaat sneller dan ik dacht. Gaan we zo verder.

De voorzitter: U heeft nog een tweede termijn, dus dat komt goed. Dan gaan we door naar mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter, en om te beginnen ook dank aan de insprekers en een groot compliment aan de hele organisatie, die zo hard heeft gewerkt aan deze Omgevingsvisie. Ik kan in tien minuten niet op alles ingaan, dus ik pik er een aantal onderwerpen uit, om te beginnen met energie. De huidige geopolitieke situatie heeft grote gevolgen voor onze energierekening: gasprijzen reizen de pan uit, maar ook brandstofprijzen zijn bijna niet meer te betalen. En dat laat ons zien hoe belangrijk het is om strategisch onafhankelijke, eigen energievoorziening te hebben. En dat kunnen we doen met wind en zon, en enerzijds met wind, bijvoorbeeld vanuit de Noordzee, maar we moeten als Limburg ook echt zelf aan de slag. En de energietransitie in Limburg staat voor ons gevoel een beetje op pauze en de netcongestie die in ons hele land speelt, draagt er zeker niet aan bij. D66 wil inzetten op waar het wel kan. Heeft GS in beeld waar nou die netcapaciteit wel zit? En zo nee, kan GS dit ook in kaart brengen? Want netcongestie zet onze Provincie steeds verder op slot. En dit is geen probleem dat van vandaag op morgen is opgelost, maar wel is het belangrijk dat we bij alle uitdagingen kijken naar slimme oplossingen, zoals ook mijn motie uit 2024 verzocht. En bij de afdoening daarvan werd geconcludeerd dat slimme oplossingen voor netcongestie met name bij de netbeheerders zouden liggen, maar dat klopt niet. Ook wij als Provincie hebben hier een grote rol in. Door netbewust te bouwen, bijvoorbeeld door batterijopslag te realiseren in de buurt van nieuwbouwwijken, kunnen we zorgen dat er flink gebouwd kan worden en huizen tegelijkertijd ook van stroom kunnen worden voorzien, zonder dat we het net al te veel belasten. En is dit College ook bereid om deze combioplossing op te nemen in onze POVI, en in onze POVI ook nog altijd te kijken naar slimme oplossingen voor netcongestie? En batterijopslag is een heel goede oplossing voor netcongestie en ook voor onze strategische autonomie. En om richting een gezonde energiemix te gaan, kunnen we dan ook niet meer zonder. En hoe groter die batterijopslag is, hoe stabieler daar ook gebruik van kan worden gemaakt. En we zagen het onlangs ook al in Flevoland, waar ze nu bezig zijn met de grootste batterijopslag te realiseren. En is het College ook bereid om op zoek te gaan naar zoekgebieden voor energieopslag, en dan met name batterijopslag, en het liefst dan op plekken waar groene energie wordt opgewekt of opgewekt kan worden en waar het ook nog eens heel erg druk is op het net? En aanvullend daarop: is het College ook bereid om warmteopslag toe te voegen aan die passage over geothermie in onze Omgevingsvisie? Want ook dit kan ons helpen om duurzaam energie op piekuren op te slaan. En een andere slimme oplossing is energyhubs, en door energyhubs mogelijk te maken, kunnen bedrijventerreinen verduurzamen en tegelijkertijd meer worden voorzien in hun energiebehoeften. En wat deze D66 betreft mag ook deze slimme oplossing niet missen in onze ruimtelijke puzzel en moet het dus een plekje krijgen in de POVI. Is GS bereid om ook energyhubs als slimme oplossing, en ruimte voor bedrijventerreinen, toe te voegen aan onze POVI? En ongeveer 6%

van onze provincie bestaat uit landbouwgrond, en onderzoeken wijzen uit dat ongeveer een kwart van onze agrariërs er ook voor open staat om meer te doen aan de energietransitie, want dat is goed voor boer en burger. D66 wil dan ook dat de landbouwsector als een vliegwiel wordt benut voor de energietransitie en de huidige POVI blijft hierin wat vaag. Wat mag nu wel en wat mag nu niet en hoe ondersteunen we ook onze agrariërs in wat wel mag? En is GS bereid om een concrete visie op papier te zetten wanneer agrariërs aan de slag kunnen met zon- of windenergie en hoe moedigen we onze agrariërs ook daartoe aan? En tot slot, over energie viel het ons op dat het uitfaseren van gas nu niet staat opgenomen in de POVI, terwijl er natuurlijk wel op Europees en nationaal niveau is vastgelegd dat we in 2050 aardgasvrij moeten zijn. Kan GS ook die ambitie toevoegen?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling, de heer Van den Beucken heeft een vraag.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, omdat u nu tot afronding van het onderdeel energie bent gekomen even een louter verhelderende vraag. U zegt dat u de indruk heeft dat de energietransitie de pauzeknop heeft ingedrukt op dit moment. Moeten we die opmerking in algemene zin zien of doelt u op een bepaalde RES-regio? Dus hoe moet ik dat duiden?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dat was niet zozeer bedoeld als verwijt richting de RES-regio's, want we hebben nu, als het gaat om de energietransitie, gewoon te maken met heel complicerende factoren, met name dat onze netcapaciteit gewoon aan een limiet zit en dat daar gewoon heel erg weinig mogelijk is. Dus het ging al over negatieve prijzen. Volgens mij hangt dat er allemaal mee samen en dat draagt ook niet bij om grootschalige, groene energievoorziening verder aan te moedigen. En volgens mij kan dat wel door te kijken naar slimme oplossingen. Dat heeft voor een groot deel te maken met energieopslag en juist daarom ook mijn pleidooi voor batterijopslag, omdat ik denk dat als we die zaken met elkaar combineren, dat we dan echt heel ver kunnen komen.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u. Het is mij al wat duidelijker. Ja, batterijopslag is natuurlijk altijd goed, maar ik wil u in ieder geval wel meegeven dat de RES-regio voor 2030 de zaken al heeft dichtgetimmerd. Dat wil niet zeggen dat je niet nog verder in de toekomst mag kijken, maar de vraag die hier aangekoppeld zou moeten worden, is natuurlijk van bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik denk dat we onze ambities voor de energietransitie echt nog niet op een groen vinkje kunnen zetten. Volgens mij mogen we daar ambitieus in blijven. En dat is juist ook waar ik mee begon. Die hele geopolitieke situatie nu laat, volgens mij, zien hoe belangrijk het is om strategisch onafhankelijk te worden en vooral ook in onze eigen energievoorziening te investeren. Dan vervolg ik, als u dat goed vindt, voorzitter?

De voorzitter: Ja, ga uw gang.

Mevrouw Wesseling (D66): Woningbouw. De POVI erkent het probleem op de woningmarkt, maar laat ook nog wel veel aan het toeval over of er ook echt gebouwd gaat worden. En verschillende insprekers zeiden daar ook al het een en ander over. En ja, we hebben de keuze gemaakt om zoveel als mogelijk binnen de kernen te bouwen, maar de woningbouwopgave mag daar ook niet al te veel

door vertragen. Hoe reflecteert het College erop dat de huidige zones volgens de insprekers te beperkend zouden zijn voor de woningbouwopgave voor de gemeenten? En dan wil D66 het ook graag hebben over de doelstellingen voor woningbouw, want op dit moment is het onmogelijk voor een jonge single met een fulltimebaan en een modaal inkomen om een huis te kunnen kopen op de woningmarkt. En de woningprijzen zijn weer wat aan het kalmeren, maar toch blijven ze stijgen. En in onze POVI worden enkel ouderen en arbeidsmigranten benoemd als aandachtgroepen, maar ook voor jongeren, en dan met name ook voor singles, is er nog altijd echt een probleem op de woningmarkt. Voor een jong, single persoon zou een woning van € 200.000 een realistisch bedrag zijn, maar met name in dorpen is het echt onmogelijk om voor die prijs een woning te vinden, want kleine appartementen worden niet gebouwd, terwijl veel jongeren hartstikke blij zouden zijn met een appartement van 50 vierkante meter. D66 wil dat daar verandering in komt. Is het College bereid om jongeren aan de aandachtgroepen toe te voegen en daarbij de volgende doelstelling op te nemen in de POVI: in alle dorpen en steden moet worden gebouwd, ook voor jonge singles met een modaal inkomen en een leencapaciteit rond de € 200.000. In de POVI wordt wel al veel gesproken over betaalbaar bouwen, maar ook die ambitie wordt nog niet concreet gemaakt. Kan het College een harde doelstelling opnemen en aansluiten bij in ieder geval die 67%-ambitie van de Rijksoverheid in het lage en middensegment? En wat we in 2021 hebben meegemaakt met de overstromingen, willen we nooit meer. Elke politieke partij zal het daarmee eens zijn. En toch maakt deze POVI het wel mogelijk om in hoog-risicogebieden, de zogenaamde H5-gebieden, te bouwen, ondanks sterk afraden van ons waterschap. En dit zou volgens mij slechts om een vrij klein deel gaan van de totale woningbouwopgave in Limburg. Concreet: om hoeveel potentiële woningen zou dat gaan en waarom vindt GS het risico aanvaardbaar, terwijl het waterschap daar sterk voor waarschuwt? Zijn er woonvormen mogelijk in deze hoog-risicogebieden die even veilig zijn als in laag-risicogebieden en is GS bereid om als voorwaarde een minimale waterveiligheidseis voor woningen vast te stellen? Is GS het met D66 eens dat we met de POVI juist ook een belangrijk instrument in handen hebben om te zorgen dat onze inwoners veilig kunnen wonen? En waarom neemt GS dan niet de adviezen van experts op dit gebied over? Ook D66, net als de VVD, en de PvdA zei het zojuist ook, wil dat er echt uit hebben. En wat ons betreft mag dat nu al met de toezegging van het College of per amendement, want D66 wil dat elke Limburger veilig en fijn kan wonen. En waterveiligheid is daar een onderdeel van, maar ook weinig hittestress, geen energiearmoede en een groene omgeving dragen daaraan bij. En er wordt de komende tijd, hopelijk, heel veel gebouwd en het mag van D66 nog groener, klimaatbestendiger en biodiverser. Is GS ook bereid om dat expliciet in de doelstelling op te nemen voor alle nieuwe wijken? Dan heel kort over het ov. Goede treinverbindingen dragen bij aan minder vliegverkeer en daarom zijn goede verbindingen met de internationale hogesnelheidslijnstations essentieel. D66 wil daarom met name Nederlandse intercitystations beter aanhaken op de buitenlandse netten en hogesnelheidslijnstations van Luik, Brussel, Antwerpen, Aken en Düsseldorf, en we hebben daar dan ook een amendement op in voorbereiding. Natuur. De POVI zet in op het beschermen en eventueel versterken van onze natuur, en beschermen en eventueel iets verbeteren is wat D66 betreft bij lange na niet ambitieus genoeg. We moeten ook actief herstellen wat we verloren hebben, want wij Limburgers genieten juist zo van al dat groen om ons heen. Daar moeten we in investeren, want nog altijd gaat het niet goed genoeg met onze natuur. Is GS bereid om natuurherstel expliciet als prioriteit op te nemen in onze POVI, naast enkel het beschermen van de natuur? De POVI geeft als suggestie om onze natuur beter te beschermen door andere vormen van landbouw aan te moedigen rondom onze natuurgebieden die minder intensief zijn. En dat is top, maar de bescherming rondom onze natuurgebieden door een bufferzone wordt nog niet hard genoeg gemaakt in de POVI, en mijn buurvrouw zei daar zojuist ook al het een en ander over. Is het College daar wel toe bereid om dat weer als een harde doelstelling op te nemen? Dan over landbouw. In de Omgevingsvisie wordt nu nog geen rekening gehouden met het rijksbeleid over landbouw, natuur en stikstof dat op ons afkomt. Hier gaan we nog altijd uit van onze eigen LOS. En er zijn zorgen dat het rijksbeleid nog ambitieuzer gaat zijn en dan zouden we mogelijk weer met een wijziging moeten komen op onze

Omgevingsverordening, terwijl we juist duidelijkheid willen geven en willen stoppen met koerswijzigingen voor onze agrariërs en tegelijkertijd wel ook houdbaar beleid willen bieden voor de toekomst, zodat er ook weer ruimte komt voor andere sectoren en voor woningbouw. En in algemene zin zijn we echt wel echt al heel erg tevreden met het LOS en de vooruitkijkende stappen die hier zijn gezet. Gelukkig hebben wij als Provincie zijnde dan ook geen oogkleppen opgehad, maar toch maken we ons zorgen dat hier nog een ambitieslag overheen moet. Graag horen we daar nog een reflectie op van het College. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Van Est, 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, het is niet gebruikelijk dat ik binnen deze commissie het woord voer, maar vandaag mag ik waarnemen en dan is het agendapunt POVI natuurlijk iets makkelijks om mee te beginnen. En ik ben er niet van overtuigd dat ik alle lagen die in deze POVI zitten, heb kunnen doorgronden, en er is al zoveel gedetailleerd gevraagd dat ik het vandaag op algemene zaken zal houden. De Provinciale Omgevingsvisie Limburg moet richting geven tot 2050, waar die in onze ogen heel veel ambitie toont zonder voldoende zekerheid over uitvoering, betaalbaarheid en rechtszekerheid voor inwoners. Er waren maar liefst 1.450 zienswijzen ingediend. Dat onderstreept hoe groot de maatschappelijke impact is. Veel reacties gaan over onduidelijkheid, met name zonering, landbouw, perspectief wonen en de rolverdeling tussen Provincie en gemeenten. En het debat vandaag aanhorende is die duidelijkheid er nog altijd niet gekomen. Uit de planMER blijkt bovendien dat voor meerdere ruimtelijke keuzes de negatieve effecten op natuur en stikstof niet uitgestoten kunnen worden, terwijl mitigerende maatregelen nog onzeker zijn. Tegelijkertijd blijven belangrijke doelen, zoals betaalbaar wonen, leefbaarheid van dorpen en perspectief voor ouderen en agrariërs, onvoldoende concreet en vaak niet SMART geformuleerd. Voor 50PLUS is het essentieel dat die visies meer zekerheid bieden aan inwoners, met name ouderen, boeren en mensen in het buitengebied. Niet alleen richting geven, maar ook duidelijk aangeven wat het concreet betekent aan de keukentafel. Wat kan nog wel? Wat kan niet? Wat zijn de lasten? Wij missen op dit punt heldere vertaling van visie naar haalbare uitvoering, meetbare doelen en de echte bescherming van leefbaarheid. Maar wat zijn ook de consequenties voor de Provincie in het kader van financiële compensatie, zoals meerdere keren werd gevraagd? Onze vraag als 50PLUS is: wat gaat het College doen om die duidelijkheid te verschaffen. Beslissen is keuzes maken. Het is minder belangrijk om te zeggen waar we ja tegen zeggen, maar het is meer van belang waar we nee tegen zeggen. Wat gaat het College eraan doen dat de POVI niet verwordt tot provinciale onzekerheid voor inwoners? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Boven, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. De POVI en de ontwerp-omgevingsverordening zijn wat de Partij voor de Dieren betreft de belangrijkste beleidsdocumenten die we in deze Statenperiode behandelen. Het is de vertaling van het beleid en de visie van deze coalitie op de ruimtelijke inrichting en de fysieke leefomgeving. Ook heeft het een doorwerking ver in de volgende Statenperiode. Het is des te lastiger dat we als fractie slechts tweeënhalve week kregen om dit enorme stuk van alleen al 500 pagina's POVI te doorgronden. Ik ben niet de eerste die daarover begint. En dan hebben we het niet over de tig kaartdoorsneden, waarbij het onduidelijk is waar zonering is verzwaard of juist afgezwakt. Als Statenlid is het niet te beoordelen, behalve door met afwijkende bijzonderheden te komen, maar dat ga ik niet doen. Ondanks de korte voorbereidingstijd heeft de Partij voor de Dieren veel vragen over de POVI. Waar we tegenaan liepen tijdens de voorbereiding zijn de onduidelijke onderlinge relaties binnen en tussen de teksten in de hoofdstukken, en daardoor het risico op verschillende interpretaties. Ook toevoegingen als 'waar nodig' of 'waar passend' verhogen de duidelijkheid niet. Ten slotte hebben we moeite om de

afwegingen tussen verschillende belangen te vinden. We vragen daarom bij de beantwoording van GS van onze vragen om bij voorkeur achteraf aan te geven welke tekst in de POVI de reactie van de Gedeputeerde ondersteunt. De tekst in de POVI is immers wat blijft bestaan en helaas is de reactie van de Gedeputeerde wat meer op de achtergrond. Wat opvalt is de traagheid waarmee aanscherpingen tot stand komen en dat eerdere toezeggingen c.q. uitwerkingen toch niet zijn meegenomen. Zo is er geen aanscherping van de regels voor grondwaterbeschermingsgebieden, en daarmee ook onvoldoende bescherming van onze drinkwatervoorziening, terwijl twee jaar geleden op onze schriftelijke vragen is geantwoord dat de regels voor het beperken van bestrijdingsmiddelen en het gebruik van gevaarlijke stoffen in de Omgevingsverordening zouden worden herzien en dat een voorstel daartoe in 2025 zou komen. Onze vraag aan de Gedeputeerde is: waarom is er in deze POVI en conceptverordening geen aanscherping opgenomen wat betreft het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de grondwaterbeschermingsgebieden? In de POVI en de verordening worden enkele nieuwe zoekgebieden drinkwaterwinning en zoekgebieden grondwaterbescherming toegevoegd. Voor beide gebieden geldt de vergunningplicht voor nieuwe, zware milieubelastende activiteiten, maar bestaande of nieuwe activiteiten kunnen daar doorgaan. Waarom gelden voor die zoekgebieden niet de direct werkende regels die er nu al gelden voor bestaande grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden? Dan, voorzitter, blijken de overgangsgebieden Natura 2000 een lege huls. Die zijn alleen aangewezen als gebieden waar eventueel stimulerend beleid zal worden gevoerd. Concrete regels om stikstofemissies of pesticiden terug te dingen of om de hydrologische omstandigheden te verbeteren zijn er niet, terwijl die wel zijn aangekondigd in het LOS. Wanneer kunnen we die verwachten en worden ze dan nog verwerkt in de POVI in deze Statenperiode? De oplossing wordt nog steeds gezocht in gebiedsprocessen, waarbij geen duidelijke doelen met betrekking tot stikstof, pesticiden of water zijn gesteld. Als er wat uit de gebiedsprocessen gaat komen, hoe is dan geborgd dat dat voldoende zal zijn en dat afspraken ook nagekomen worden die daar gemaakt worden? En wat is de planning voor de afspraken per gebied? In de POVI staat een openlijke erkenning dat de NNL niet tijdig af is. Dat is op zich al beschamend, maar ook de bescherming van bestaande gebieden is nog niet op orde. De NNL wordt niet beschermd tegen invloeden van buitenaf via zogenaamde externe werking. Wil GS toelichten waarom Natura 2000-waarden wel beschermd worden via externe werking, maar die specifieke bescherming – die wij als Provincie stellen voor de NNL – niet en lezen we correct in de POVI dat de natuurcompensatieregels voor de NNL gelijkgetrokken gaan worden aan die voor de Natura 2000-gebieden? Natuurcompensatie wordt kort belicht in deze POVI. Bij de bespreking van de knelpunten bleek dat natuurcompensatie van het NNL vaak niet plaatsvindt, dat compensatie van Natura 2000 deels plaatsvindt in het NNL, dat natuur moet wijken voor doelen die niet te kwalificeren zijn als groot maatschappelijk belang en dat de kwaliteit ook na tien jaar nog niet is vervangen. Welke van die omissies kunnen met de tekst in deze POVI en de ontwerpwijziging Omgevingsverordening niet meer voorkomen? Natuurgebieden kennen een aantal factoren die de kwaliteit onder druk zetten. Als drukfactoren worden ook natuurareaal en de kwaliteit van de gebieden zelf benoemd, zonder nadere toelichting. De Provincie gaat de natuurwaarden beschermen en versterken. Hoe zien de maatregelen eruit om de drukfactoren te verminderen als niet duidelijk is wat die drukfactoren inhouden? Voor abiotiek – dat woord heb ik op moeten zoeken, dat gaat over water en bodem – wordt gestreefd naar systeemherstel binnen en buiten de natuurgebieden. Daarbij worden onder andere de ecologische verbindingen en de goede overgangen naar de omliggende gebieden genoemd, maar wij lezen alleen dat daarvoor maatregelen worden genomen rondom de overgangsgebieden, rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Wij zouden graag horen waar wij de systeemherstelmaatregelen voor alle zoneringen kunnen lezen in deze POVI. Hoe waarborgt de Provincie in deze POVI dat soortenbescherming buiten het NNL niet wordt ondermijnd door intensieve landbouw, verdroging en pesticidengebruik? In de Omgevingsverordening gaan regels gelden voor plantensoorten die op grote schaal zorgen voor problemen in de landbouw. Voor de Partij voor de Dieren is dit de omgekeerde wereld. Plantensoorten moeten primair getoetst en beschermd worden op hun waarde voor natuur,

bestuiving en biodiversiteit. Hoe gaan hier de belangen van de natuur gewogen worden ten opzichte van de landbouwbelangen? In deze POVI is voor het eerst een gebied aangewezen als primair landbouwgebied. Daar mogen alleen nog functiewijzigingen plaatsvinden richting agrarisch die geen enkele belemmering aan de landbouw opleggen. En 'nee, tenzij'-beleid, wordt daarmee gezegd dat wonen en potentiële ruimte voor de energietransitie minder belangrijk zijn dan het beschermen van de gangbare landbouw? Het argument is voedselzekerheid, maar welke voedselzekerheid wordt bedoeld, voor wie en in welke omstandigheden? Dat is totaal niet gedefinieerd, terwijl in de conceptverordening wel een afweging wordt gemaakt tussen voedselzekerheid en de andere functies. Wat wel zeker is, is dat een groot deel van de Limburgse producten wordt geëxporteerd. Wat de Partij voor de Dieren betreft gaat het niet over voedselzekerheid, maar om exportbescherming en bescherming van de vee-industrie. Onze vraag aan de Gedeputeerde is daarom: wanneer wordt een beleid uitgewerkt over wat voedselzekerheid is voor GS, welke maatregelen genomen kunnen worden en welke genomen gaan worden? Dierenwelzijn komt slechts heel kort aan de orde in deze POVI. De maatregelen om het dierenwelzijn te verhogen, lijken geen rol te spelen. Zelfs extensivering als maatregel met afname van het aantal vee-industriedieren is niet opgenomen. Waarom kiest Limburg ervoor om dierenwelzijn niet mee te wegen in ruimtelijke keuzes?

De voorzitter: Mevrouw Boven, ik heb twee vragen en ik begin bij de heer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Voorzitter, mevrouw Boven had het over het landbouwgebied, dat daar ook andere dingen mogen gebeuren dan alleen landbouw, dat ze dat graag zou willen, maar geldt dat ook voor alle gebieden, dus bijvoorbeeld het woongebied, dat dat dan ook niet helemaal volledig dichtgetimmerd moet worden of bedoelt ze alleen het stukje landbouw?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Wat ik probeer te zeggen, is dat het primaire landbouwgebied in principe voor landbouw is, en dat gaat mij inderdaad te ver. En de afweging die daarbij wordt genomen in de verordening is dat er een afweging moet komen tussen wat het landbouwgebied voor voedselzekerheid betekent versus de belangen van wonen. En wat ik alleen probeer te zeggen, is dat ik die afweging heel onduidelijk vind en dus willekeurig kan gaan zijn.

De voorzitter: Oké. Dan ga ik naar de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, ik was getriggerd door de opmerking over de export van – zal ik maar zeggen – voedsel. Op het moment dat wij zeggen dat we tegen de export van voedsel zijn en we gaan onze productie daarop afstemmen, bent u dan ook tegen import? En ik zeg dat omdat we deel uitmaken van een Europese Unie, waar juist de interne handel een van de argumenten was om de EU op te richten.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Wat ik probeerde te zeggen, is dat voedselzekerheid een complex vraagstuk is, inderdaad, door import en export binnen en buiten de EU. Maar wij exporteren niet alleen voedsel naar de EU, maar bijvoorbeeld ook naar China, om maar even wat te zeggen, en we importeren soja uit Brazilië. Dus wat je wilt, is dat je daar een visie op ontwikkelt hoe je dat ziet. Want als wij zeggen voedselzekerheid in Limburg, bedoelen we dan dat wij genoeg voedsel moeten kunnen produceren voor de Limburgers? Is dat dan voedselvoorziening voor de Nederlanders, waar wij een deel van overnemen? Betekent dat wat voor onze sierteelt? Vinden we dat dat dan ook belangrijk is of richten we alles op de voedselzekerheid? Ik vind gewoon dat daar

onvoldoende afweging in wordt gemaakt wat we ermee bedoelen en waar we naartoe willen. Hoeveel voedselzekerheid willen we en wat is dat dan? En als je dat dan als argument gebruikt, in één woord, dan kan ik daar niks mee.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Maar u benoemde met name dat de voedselzekerheid ... U wilt een definitie, en u onderbouwde het verzoek voor die definitie omdat we veel Limburgs geproduceerd voedsel exporteren. Mijn vraag was daarom – nog los van of die definitie helder te geven is en hoe die luidt – bent u dan ook tegen import? Want die discussie komt natuurlijk herhaaldelijk terug. Of het nou ASML-machines zijn die we exporteren of ijzererts en olie wat we importeren, dat is natuurlijk de wereldhandel. Als iedereen uitsluitend zijn maatschappij of zijn samenleving bouwt op wat lokaal geproduceerd en aanwezig is dan hebben we een interessante transitie te volgen.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Nijskens (VVD): Dan denk ik dat hier 90% niet meer aanwezig is. Wat is daar op uw antwoord?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het antwoord is bijna hetzelfde als de vorige keer, dat dat de complexiteit is waarbinnen wij zitten, maar dat ik er moeite mee heb dat dit woord gebruikt wordt als onderbouwing van waarom we het primaire landbouwgebied zo willen houden, omdat als je voedselzekerheid hebt dan baken je dat ergens af voor wie dat is. En als we zeggen dat is voor Nederland dan is het toch vreemd om in stand te willen houden wat je produceert voor de export? Dan moet je het daar met elkaar over hebben. Dat is wat ik probeer te zeggen.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dan heb ik hem blijkbaar niet goed begrepen.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Ja, precies. Gaat u verder met uw inbreng?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik ga verder, ja. Ik denk dat we dat ... In de zonering van het verwevingsgebied wordt gesproken over spuitvrije zones en bufferzones voor fijnstof en geur, maar een duidelijk beleid met een vertaling naar de verordening lezen we niet terug, terwijl juist de gemeenten behoefte hebben aan een eenduidig beleid daarvoor. Kan de Gedeputeerde aangeven hoe en wanneer deze spuitvrije zones en bufferzones worden geconcretiseerd? En dan heb ik nog een paar losse vragen. Worden bij het aanleggen van fietspaden de CROW-richtlijnen aangehouden of worden die losgelaten en wordt per locatie bekeken wat de beste optie is? Die komt lekker uit de lucht vallen, hè? Ja. Er wordt gesproken over dat we het gebruik van openbaar of de fiets willen stimuleren. Goede rechtstreekse fietspaden helpen daarbij en vragen ruimte. Is daar in deze POVI rekening mee gehouden en gaat er beleid komen daaromtrent? Wat betreft de VAB'S, waarom wordt de bestemming na aankoop niet aangepast naar extensief of natuur-inclusief gebruik? In de POVI wordt immers gezegd dat we sturen op kwalitatieve verbetering bij nieuwvestigers of verplaatsers. En tot slot, gebiedspaspoorten en kernkwaliteiten zijn mooi, maar wij kregen op onze technische vragen daarover als antwoord dat die alleen een motiveringsvereiste zijn. Kortom, als de gemeente een plan

wil doorzetten dat volgens GS er niet voldoende rekening mee houdt, gaat GS een gezamenlijk omgevingsplan niet tegenhouden, bijvoorbeeld door een reactieve aanwijzing. Is dat een juiste conclusie? Zo ja, zou dit dan niet een papieren tijger zijn?

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. En dan hoop ik dat de Gedeputeerde nog goed wakker is na twee uur en twintig minuten luisteren. Voorzitter, we gaan onze termijn gebruiken, ik zal starten en mevrouw Jetten neemt daarna over. Om vooral onze zorgpunten naar voren te brengen, laten we in eerste instantie beginnen met de algemene opmerking dat wij met name de zorg hebben dat ... Dus het voorzorgsbeginsel speelt een belangrijke rol in het omgevingsrecht en in de Omgevingswet, maar eigenlijk zien we dat niet genoeg terugkomen in de visie van de Provincie. Wat betreft het onderwerp natuur betreuren we het dat er geen externe werking is voor de NNN-gebieden. Er wordt nu alleen maar gekeken naar de negatieve effecten van activiteiten in het natuurnetwerk, maar eigenlijk moet je ook de negatieve effecten beoordelen van activiteiten die plaatsvinden buiten het NNN om ervoor te zorgen dat dat niet achteruitgaat qua ecologische staat. En ook het feit dat ingrepen of activiteiten in de natuurgebieden nog steeds mogelijk zijn, daarvan kun je je afvragen waarom we dat eigenlijk nog doen, want iedere ingreep betekent ook achteruitgaan en dat kunnen we ons gewoon niet veroorloven. Er ligt een opgave om het NNN in te richten en te beheren. Dan moet je er ook soms voor durven kiezen om achteruitgang en ingrepen radicaal te stoppen.

De voorzitter: Mevrouw Mertens, de heer Nijskens heeft een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja, een bijzondere stelling. Misschien heb ik het verkeerd gelezen, maar met name voor nogal wat beheersactiviteiten zul je toch een vergunning aan moeten vragen om te kijken of die beheersactiviteiten passen binnen het beheersplan. Ik neem niet aan dat u die ook wil gaan verbieden, dus graag een nuancering: welke activiteiten denkt u dat er nog in de Natura 2000-gebieden kunnen, die er volgens u uit moeten?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, ik wil er even op wijzen dat u uw vijf vragen heeft gesteld, dus u kunt dadelijk nog één vervolgvraag stellen en dan houdt het op, helaas. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Het gaat mij, of het gaat ons om de negatieve, dus allerlei activiteiten die negatieve effecten zouden kunnen hebben op de kwaliteit van het natuurgebied, en dan niet de beheeractiviteiten die daar plaatsvinden om juist de natuurgebieden op orde te brengen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat klinkt logisch, maar dan nog zul je ze moeten aanvragen om het te kunnen aantonen. Anders krijg je dus de realiteit dat iemand activiteiten gaat doen en die zegt: o, dat is beheer. Snapt u wat ik bedoel? Want de buitenwereld is best slim om ... Ik wil eigenlijk u helpen in de bescherming van de Natura 2000-gebieden, In plaats van dat ... Wat u wilt is duidelijk, maar de stelligheid waarmee u het formuleert, is denk ik verkeerd.

De voorzitter: Uw vraag?

De heer Nijskens (VVD): Bent u het met mij eens?

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Voorzitter, ik wil het graag met de heer Nijskens eens zijn, maar dan denk ik dat we toch nog heel even zo dadelijk in de pauze met elkaar koffie moeten drinken om beter te begrijpen wat hij bedoelt, want daar ben ik zeker nieuwsgierig naar hoe de heer Nijskens mij zou willen helpen.

De voorzitter: Goed zo, dan gaat u verder met uw inbreng.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank je wel. Dan wat betreft de compensatie in de natuur, in de NNN-gebieden, die is nog steeds mogelijk wanneer er zo'n ingreep heeft plaatsgevonden. En GroenLinks vraagt zich af waarom het College daar nog steeds voor kiest, want het is namelijk niet goed dat compensatie van ingrepen in die NNN, die al ingetekend is, kan landen. Dat lijkt logisch, maar uiteindelijk heb je dan niet de hectares die we hebben afgesproken. Per saldo krijg je dan minder natuur. En als we het dan over saldo hebben, ik heb al even vooruitgekeken in de Omgevingsverordening. De saldobenadering met kleine ingrepen is overeind gebleven, terwijl het eigenlijk zou sneuvelen op basis van het plan van aanpak van natuurcompensatie. Wij moeten als Provincie het NNN-gebied beschermen. En de saldobenadering in het Omgevingsplan van de gemeenten bevat een risico dat natuur niet beschermd is, want hoe wordt geborgd dat de positieve ingreep ook daadwerkelijk plaatsvindt in de toekomst? Wat betreft pesticiden in overgangszones naar de Natura 2000-gebieden zouden we dat eigenlijk niet moeten willen toestaan als je als provinciale overheid de NNN en de Natura 2000-gebieden moet beschermen. En dat is dan ook een gemiste kans om dit niet in de POVI neer te leggen, terwijl dat wel kan. En hetzelfde geldt voor pesticiden in de buurt van wonen. Het is bijzonder jammer dat GS daar geen regie wil pakken, terwijl dat wel kan. Zorgen voor de kwaliteit van de leefomgeving is een gedeelde bevoegdheid van de drie overheidslagen. Dat noemen we co-actorschap. En waarom kiest het College ervoor om in de overgangszones van Natura 2000 nog geen juridische borging op te nemen in de POVI en kiest het College om te wachten op uitkomsten van de gebiedsprocessen? Zoals mevrouw Schuuring ook al zei, er zijn namelijk wel mogelijkheden om algemene regels op te nemen die overal kunnen gelden, denk bijvoorbeeld aan de bufferzones. Juridische borging is nodig om de Natura 2000-gebieden te beschermen en is ook nodig om vooruit te komen. Er is ook de ambitie uit het LOS om eind 2027 vergunningverlening van het slot te krijgen door een geborgd pakket aan maatregelen voor de daling van stikstofdepositie, maar hoe kan die ambitie gerealiseerd worden als we wachten op resultaten van de gebiedsprocessie, -processen, niet processie. Of misschien ook wel een processie, ja. Want die gebiedsprocessen kunnen lang duren.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): O god, die krijg je er niet meer uit.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Het wordt melig, geloof ik. Die gebiedsprocessen kunnen lang duren. Is er eigenlijk al een uiterste termijn voor de gebiedsprocessen? En over het LOS. Als ik me niet vergis, heeft Pels Rijcken het LOS bestudeerd om te beoordelen of de juridische borging op orde is. Gaan we dat nu opnieuw laten doen, nu de POVI er is en dus die twee in samenhang bekeken kunnen worden? Voor wat betreft de verwevingsgebieden, de ontwikkelingen zijn mogelijk op basis van motivering, maar dat levert geen beperkingen op voor primair landbouwgebied dat ernaast ligt. Dat valt vanuit het oogpunt van landbouw misschien te begrijpen, maar dan creëer je toch wel een probleem als je intensieve landbouw en wonen dichterbij legt. Voor wat betreft het wegvallen van groenblauwe landbouwzones naast het NNM, daar had mevrouw Schuuring ook al vragen over gesteld. Ik zag de beantwoording van die technische vragen bij de nazending, maar ik begreep eerlijk gezegd die beantwoording niet, dus het verzoek aan de Gedeputeerde om dat toch wat beter uit te leggen. Over de landschapselementen. Waarom kiest GS niet voor juridische borging van die landschapselementen door middel van planologie, en datzelfde geldt voor de bescherming van de

ecologische verbindingszone? En dan kijk ik even naar de voorzitter op hoeveel minuten ik op dit moment zit?

Mevrouw Jetten (GroenLinks): De voorzitter is helemaal afgeleid.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Viereneenhalf, oké. Dan ga ik wat opschieten. Even zien. Wat betreft het hoofdstuk 'Gezonde en veilige leefomgeving', voorzitter, GroenLinks vindt het geen ambitieus hoofdstuk. Er zitten geen aanscherpingen in ten opzichte van staand beleid rond afvalstoffen, PFAS en minimalisatie van zeer zorgwekkende stoffen. De conceptverordening bevestigt dat ook. Veel aspecten worden alleen goed uitgewerkt voor grondwater, maar emissies naar lucht en bodem worden genegeerd. Wat betreft energie is de POVI sterk beschrijvend. Het gaat vooral over infrastructuur en weinig over besparing en opwek. We zien ook geen uitwerking van energiehubs en buurtbatterijen. Er wordt ook wat in de POVI gesteld over de realisatie van de windturbines, dat dat zich de laatste jaren niet heeft doorgezet, maar zoekgebieden, voorzitter, zijn sterk ingeperkt, dus de vraag is of de restambities wel haalbaar zijn? Dan ten opzichte van het hoofdstuk wonen vragen we toch nog aandacht voor doorstroming. Tenminste, de aandacht voor doorstroming in de POVI is bijzonder karig. En als je wat wil gaan realiseren op het gebied van doorstroming dan zul je toch al in de POVI een haakje moeten hebben om daar vervolgens maatregelen op te kunnen nemen. Voorzitter, dan ga ik toch het stokje doorgeven aan mijn buurvrouw, zodat zij ook nog het woord kan voeren.

De voorzitter: Ja, dat kan. Mevrouw Jetten, aan u het woord.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, wij hadden dit heel goed afgestemd, maar niet heus. Allereerst dank, want wat moet dit een ‘hell of a job’ zijn geweest. Dus dank voor het ongetwijfeld vele werk en ook onder grote tijdsdruk. Er is al heel veel gezegd, dus ik zal proberen me te beperken op wat nog niet is gezegd. Ik woon zelf in de gemeente Venlo en daardoor ben ik redelijk bekend met de lokale situatie daar. En wat mij opviel, is dat meerdere beken, Springbeek, Rijnbeek, … [5:17:42], nou ja, nog een paar, niet zijn opgenomen in de POVI-kaarten. En ook beken als de Wijlderbeek en de Roode Beek zijn van de kaart verdwenen, terwijl daar juist de laatste jaren enorm, de laatste decennia zelfs, fors is geïnvesteerd om het beeksysteem te herstellen. En van andere delen van Limburg heb ik die kennis niet en ik denk dan ook van ja, hoe betrouwbaar zijn die kaarten? En wordt dat inderdaad nog verbeterd in een latere versie? Daarnaast vragen wij ook nog aandacht voor de weging en bescherming van gezondheid ten opzichte van andere belangen. Er wordt gepleit om het thema gezondheid breder te trekken naar brede welvaart en positieve gezondheid, aangezien de inrichting van de fysieke leefomgeving een grotere impact op de gezondheid heeft dan vaak wordt meegenomen bij inrichtingsvraagstukken. En de POVI stelt dat gezondheid voldoende wordt geborgd, doordat bij ruimtelijke inrichting en gebiedsgerichte aanpak partners worden betrokken om tot een samenhangende aanpak te komen. Echter, in veel gebieden is geen sprake van concrete projecten of gebiedsontwikkelingen, maar gaat het juist om de bestaande leefomgeving. Dus hoe wordt de gezondheid in die bestaande leefomgeving daadwerkelijk en structureel meegewogen, los van concrete gebiedsprocessen of projecten? En dan wilde ik het nog hebben over bouwen in H5-gebieden. En daar is natuurlijk ook al iets over gezegd, want juist vanochtend hebben we de voortgangsrapportage WRL besproken, en we waren toen met z'n allen vooraf heel blij, positief, hoeveel op groen staat. En tegen die achtergrond roept de POVI juist vragen op, want de POVI hanteert voor H5-gebieden een gemotiveerde vrijstelling voor bouwen, terwijl het waterschap juist pleit voor een bouwverbod, vergelijkbaar met dat in H6-gebieden. En het waterschap stelt expliciet dat een enkel motiveringsvereiste in H5 onvoldoende is en waarschuwt dat bij snelle overstromingen de responstijd zeer beperkt is, wat de veiligheid van mensen in gevaar kan brengen. En dat hebben we juist met z'n allen geconcludeerd: dat willen we niet. Dus waarom kiest GS in de POVI voor een

gemotiveerde vrijstelling in H5-gebieden, en niet voor het strenge regime dat het waterschap noodzakelijk acht vanuit waterveiligheidsperspectief? Dan wilde ik nog iets over droogte zeggen. Er wordt geen expliciete keuze of prioritering gemaakt, die wordt later uitgewerkt in een convenant Waterbeschikbaarheid. Acht GS ... O, chips, ik had nog heel veel. Ja. Tweede termijn, denk ik, voorzitter. Mag ik nog één ding doen?

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Er wordt ook regelmatig gesproken over het belang van werklocaties, die moeten ontstenen en vergroenen. Er is een landelijk initiatief, dat loopt al een paar jaar, van Werklandschappen van de Toekomst, dat onder andere een stimulering krijgt vanuit het Nationaal Groenfonds om bedrijventerreinen te transformeren naar toekomstige werklandschappen. Is de Provincie Limburg van plan om aan te sluiten bij dat initiatief? En zo nee, waarom niet en welke alternatieven ziet GS dan om bedrijventerreinen te verduurzamen en te vergroenen? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Oké, maar mijnheer Van den Beucken heeft nog een vraag voor u.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, en die vraag zou ik beide kunnen stellen, maar u mag zelf beslissen wie hem gaat beantwoorden. Want u heeft het gelukkig over gezondheid en dat doet me deugd, want dat is heel belangrijk. U had het ook over zoekgebieden van windturbines, dat u zich zorgen maakt dat er te weinig gebied is waar nog windturbines gezocht moeten worden. Iedereen die de lectuur leest, die weet dat windturbines cardiovasculaire problemen kunnen veroorzaken, cerebellaire problemen, heel veel problemen, door infrasoon geluid. De vraag is: hoe gezond is een industriële windturbine die op een afstand staat van 1,3 met een tiphoogte van een woonwijk?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ik wil een poging doen om die vraag te beantwoorden. De exacte cijfers heb ik niet. Wat mij wel opvalt, is dat hier zeer selectief wordt geshopt. Weet u wat snelwegen doen voor de gezondheid van mensen, waar mensen bij in de buurt wonen? Weet u wat eventueel bestrijdingsmiddelen doen voor de gezondheid van mensen? En wat mij opvalt, is dat we nu elke keer windturbines eruit halen. Ik ben het met u eens dat daar een afstand moet zijn. Tegelijkertijd wil ik iedereen hier uitdagen: willen wij met z'n allen energie gebruiken? En dan is het antwoord ja. In de Toekomstvisie staat dat we in 2050 vier keer zoveel energie gebruiken als nu. Hoe gaan we dat met z'n allen doen zonder goed te kijken naar meerdere alternatieven? Dus dat is mijn opmerking.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u, voorzitter. Weet u, ik ben het eigenlijk volledig met u eens zelfs. Selectief shoppen, hè, cherry picking, zeker niet. LOKAAL-LIMBURG stelt zeker kritische vragen als het gaat over PFAS-lozingen of, hoe heet dat spul, die Beaumix. Dus dat is één ding.

De voorzitter: Houd het kort.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik houd het kort, voorzitter. Dus in die zin zeker niet selectief. Ja, ik moet het kort houden. Hoe ga ik dat doen? Dus ik ben het met u eens, maar er is ook nog zoiets als iets wat onacceptabel is, wat je ook in andere landen ziet, wat nergens gebeurt,

nergens gebeurt het dat de 1,3 in de tiphoogte ... En dat is niet selectief. Dat is gewoon kijken hoe je goed omgaat met de gezondheid van inwoners.

De voorzitter: Wat is de vraag?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): De vraag is: bent u het gewoon met mij eens?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ik moet heel eerlijk zeggen, ik heb geen ... Dat is een beetje een flauw antwoord, maar ik heb geen ja of nee. Kijk, Nederland is een heel klein land, het is heel dicht bebouwd. Ja, idealiter zet je zulke windmolens op zee. Tegelijkertijd, daar is al rekening mee gehouden met de opgave in Limburg. Dus ik moet u een antwoord schuldig blijven. Een beetje vals, maar het principe van 'not in my backyard' stoort mij hierin. En juist ook die fossiele brandstoffen veroorzaken ook heel veel vervuiling. Met alle respect, daar hebben wij bijna geen last van, dat is elders en ik vind dat we daar ook onze verantwoording op moeten nemen. Maar ik denk dat we heel goed gezamenlijk moeten bekijken van wat houdt dit in, wat doet dat op gezondheid en waar is het dan wel mogelijk, en vandaar ook die zoekgebieden en dat dit meegenomen moet worden.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beuken ...

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Een laatste vraag. In ieder geval altijd ...

De voorzitter: Mijnheer Van den Beuken, even wachten.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja.

De voorzitter: Kunt u uw vraag misschien in de tweede termijn doen, want het blijft geen pingpong.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, is goed. Wellicht dat ik dat kan doen. Ik heb begrip ervoor dat het niet te lang moet gaan duren, want anders blijven we natuurlijk ronddraaien in cirkels. Nee, dat doen we in het tweede termijn mogelijkerwijs nog wel. Dat moet ik nog even zien.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mevrouw Jetten, u was klaar?

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja.

De voorzitter: Goed. Dan ga ik naar de heer Wolters Gregório van de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Het is toch mooi om te zien dat de ene de afstand te klein vindt en de andere vindt winturbines prima. Ik denk dat de POVI er precies tussenin gaat zitten, maar goed. Als eerste dank aan het team ambtenaren dat ons dit boekwerk heeft bezorgd. Veel om te lezen, wel ook interessant om te lezen. En vandaag heb ik heel veel als calimerogedrag gehoord: de ruimte in Limburg is zo beperkt. Maar Limburg is heel erg groot en we willen heel veel dingen op dat gebiedje doen. Ik haal normaal niet vaak VVD'ers aan, maar een oud-gouverneur zei al: niet alles kan altijd en jullie moeten voor onze samenleving maar duidelijke keuzes maken. En daar zijn we het als SP mee eens. De grootste ruimtelijke opgaven van onze samenleving die ons aangaan zijn betaalbaar wonen, stikstofproblemen oplossen, water- en natuurbeheer, milieu en volksgezondheid, genoeg betaalbare energie hebben, een toekomstbestendige economie en een hechte Limburgse samenleving maken. Daartoe moet deze nieuwe POVI, waar we al vele maanden

over hebben gesproken, uiteindelijk dienen. De SP is positief kritisch over dit visiestuk, maar bijvoorbeeld de planMER geeft ook stevige kritiek over wat er in dit beleidsstuk niet zou kunnen. Mijn vraag is: hoe reageert GS daarop? Naast alle zienswijzen komen er ook nu weer brieven en insprekers, voor wie het voor een deel minder goed bevalt, en dat zal ook nooit te voorkomen zijn. We hebben, zoals genoemd, een aantal plichten te verbrengen en een toekomst na te streven die houdbaar is en daarvoor is het noodzakelijk om moderne keuzes te maken of lopende zaken eindelijk eens af te werken. Het natuurnetwerk Limburg eindelijk afmaken of regie pakken op volkshuisvesting is goed en groenblauwe dooradering realiseren ook, maar die natuur- en waterrijke dooradering in het stedelijk gebied, daar heb ik nog altijd een hard hoofd in. Want hoe motiveerbaar zijn gemeenten om daar daadwerkelijk mee aan de slag te gaan, is een vraag die we hebben, en waar is dat dan op gebaseerd? Die vraag geldt trouwens vrij algemeen in dit stuk. En dan: wat gaan we bouwen? Want zoals eerder al aangegeven, zijn wij een tegenstander van een Heuvelland zonder campings en vol vakantiehuisjes of bedrijventerreinen met containerflats, waar we mensen goedkoop wegstoppen met naderhand extra problemen. Bouwen in Limburg moet fatsoenlijk en toekomstbestendig gedaan worden om onze inwoners en gastarbeiders van een fatsoenlijk thuis te voorzien en gemeenschappen hechter te maken. Is het voor GS een onderhandelpunt in de vervolgprocessen om te garanderen dat gastarbeiders zo snel mogelijk, net als autochtone Limburgers, in onze samenleving worden opgenomen? En waarom beschermen we in het stuk ons Limburgs landschap en inwoners niet wat strenger tegen de massale verstening van recreatieruimtes? Dat is mijn vraag. Dat bouwen kan ook via Limburg Centraal of een 'Straatje Erbij', waar de keuze uiteraard bij inbreiding voor uitbreiding blijft. Waar de projecten uiteindelijk zullen landen, lezen we uiteraard nog niet precies terug en daar zal overleg met de regio's en gemeenten, zorginstellingen, jongerenorganisaties, wooncorporaties en wooncoöperaties voor nodig zijn. Maar hoe gaan we toekomstige volkshuisvestingsprojecten duurzaam en circulair laten bouwen? Dat is mijn vraag aan GS. Sturen en reguleren wij daar als Provincie ook op of hopen we op het beste wat de markt wil opleveren tegen de hoogste winstmarge? We lezen ook weinig sturing op voorzieningen in onze huidige en nieuwe woonwijken en daar is de leeftijd toch ook heel sterk van afhankelijk. Wat wordt daarvoor de norm, zodat onze inwoners en verenigingen in de toekomst niet meer afhankelijk hoeven te zijn van een leefbaarheidsfonds? Wat we ook veel meer en beter nodig hebben de komende jaren is energie, en ik ben blij te horen dat inmiddels de meeste partijen ons standpunt over onafhankelijkheid van marktwerking ook delen, en er staat ook al een hoop over in de beleidskaders, het coalitieakkoord en ook nu in de POVI. GS is op zoek gegaan naar gebieden die kansrijk zijn om grootschalige energie op te wekken, maar juist de kleinere initiatieven en oplossingen zien we veel minder terugkomen, terwijl we daar als Limburgse samenleving ook heel veel aan kunnen hebben. Want hoe worden bijvoorbeeld eerst grote daken, parkeerplaatsen, braakliggend industrieterrein en geluidswallen voorzien van zonnepanelen, om zo de energie op te wekken waar die ook gebruikt wordt, voor we daarvoor een claim op de natuur- of landbouwgrond moeten doen? En hoe versterken we ons elektriciteitsnet op de korte termijn, door bijvoorbeeld met belanghebbende partijen buurtbatterijen toe te voegen? Waarom zegt de POVI niet duidelijk hoe we op dat gebied meer en ook meer collectief voor elkaar gaan krijgen? Dat is mijn vraag. We hebben vandaag de LLTB via een aantal personen en een aantal particuliere agrariërs zojuist horen inspreken over vooral hun zorgen over bedrijven in het Heuvelland, die niet zeker zijn of zij de ruimte ook kunnen krijgen om te extensiveren. Onze vraag is of GS die aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid ook kan geven of dat we daarvoor van derden afhankelijk zijn. Want waar we het allemaal over eens zijn, is dat we boerenbedrijven uit de onzekerheid moeten halen om ook welwillendheid om af te schalen of om te vormen naar duurzamere landbouw waar nodig vast te kunnen houden. Blijkbaar is er nog onduidelijkheid over hoe de uiteindelijke invulling van de verwevingsgebieden tot stand gaat komen. En mijn vraag aan de GS is of zij het proces helder kan toelichten om die onduidelijkheid weg te nemen bij iedereen, en ook nog welke verwachtingen GS dan heeft van de deelnemers aan dat detailproces? Ja. Voorzitter, we zeggen veel in de POVI, maar we zijn uiteindelijk ook nog altijd gedeeltelijk afhankelijk van een Rijksoverheid. Vandaag is mijn vraag

aan GS hoe we van aanstaande wijzigingen in landelijk beleid, die effect hebben op onze POVI of de verordening, via een infosessie kennis kunnen nemen, en die middels een amendement aan onze stukken moeten toevoegen? Of hoe moet het proces anders verlopen? Dat is mijn vraag. Tot slot in mijn eerste termijn de oproep om na dit debat nog eens goed te kijken naar het opstellen van heldere doelen en het scheppen van scherpe regels in de POVI en de Omgevingsverordening, en om op detailniveau vooral inwonersorganisaties en het mkb bij elkaar te zetten om belangen af te wegen die hun gemeenschap het beste toekomstbestendig maken. We zullen vandaag en richting 8 mei horen of de visie geschikt is om in Limburg mee aan de slag te gaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De Gedeputeerde heeft even verzocht voor een minuut schorsing, want hij moet even plassen.

Gedeputeerde Theuns: Krijg ik een minuutje daarvoor?

De voorzitter: Nou, twee minuten, en dan gaan we verder met de beantwoording van de vragen.

Spreekster [5:31:12]: Anders gaan we gelijk ...

De voorzitter: Nee, ik wil dadelijk na de beantwoording eventjes tien minuten schorsen.

Spreekster [5:31:15]: En 75 minuten?

De voorzitter: Ja, daarom. Daarna wil ik even rustig pauzeren.

[SCHORSING]

De voorzitter: Beste mensen en Gedeputeerde, we gaan verder. Wij gaan beginnen met de beantwoording van de vragen, door de Gedeputeerde. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde Theuns, voor 75 minuten beantwoording. En dat is exclusief de vragen die nog gesteld kunnen worden. Mijnheer Theuns. Vijf vragen per fractie, ja.

Gedeputeerde Theuns: Dank, voorzitter. Dank ook aan de commissie, voor de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen. Dank ook aan de insprekers. En ik zou eigenlijk willen beginnen met twee echt welgemeende complimenten. Een aan uw commissie over de manier waarop u, denk ik, in korte tijd toch veel informatie tot u heeft moeten nemen en toch veel essenties eruit weet te halen. Dus dat verdient waardering. Maar ik wil ook echt aan het begin van mijn bijdrage mijn waardering uitspreken voor de mensen die hier twee jaar lang echt letterlijk dag en nacht aan hebben gewerkt. En er zullen ongetwijfeld onvolmaaktheden in zitten, dingen waar u het niet mee eens bent, maar daar mag u dit College voor aankijken. En ik wil echt grote complimenten uitspreken voor de mensen, niet alleen trouwens bij de Provincie, ook bij de gemeenten, die hier een bijdrage aan hebben geleverd. Daar wou ik toch even mee beginnen. Er is gevraagd om in te gaan op de insprekers. En dat wil ik ook zeker doen. Maar ik heb mijn best gedaan om uw vragen een beetje op onderwerp te rubriceren, en ik wil eigenlijk ook gewoon de bijdragen van de insprekers daarbij betrekken, zodat we het een beetje gestructureerd houden. Dus ik zal iets zeggen over het proces, over de algemene zonering, waarin ik iets over de verschillende typen zonering en verwevingsgebied primair landbouwgebied groenblauw wil zeggen, iets over landbouw, iets over landschap, iets over wonen en verstedelijking, iets over specifiek wonen voor arbeidsmigranten – daar zijn veel vragen over gesteld – wonen, natuur, economie, energie, gezondheid en veiligheid en mobiliteit. In die volgorde. En misschien ook nog een beetje dwars erdoorheen, maar dan weet u ongeveer wat u kunt verwachten. Om even te beginnen met het proces: voorzitter, we hebben natuurlijk zoals gezegd een heel intensief en lang proces ook

doorlopen. Er is veel gezegd, ook in een aantal brieven die bij de ingekomen stukken staan, over dat proces en de afstemming. Ik heb toch even het lijstje opgezocht van de overleggen die ik alleen zelf het afgelopen jaar heb gevoerd. Dat zijn alleen al 45 bestuurlijke overleggen met de verschillende partners, met alle gemeenten, met het Waterschap, met de LLTB, noem het maar op. We hebben richting alle gemeenten ook een aanbod gedaan om op individueel niveau bestuurlijk het gesprek aan te gaan. Op ambtelijk niveau is dat bij alle gemeenten gebeurt, op bestuurlijk niveau hebben twee gemeenten daar uiteindelijk gebruik van gemaakt. Dus dat hebben we ook allemaal gedaan. En wat daarbij belangrijk is … Ik zie, de wethouder van Roerdalen is the last man standing van de insprekers, dus ik zal op zijn vragen … Dat heb ik hem gisteren ook laten weten, maar voor de volledigheid zeg ik het ook hier even: wij hebben natuurlijk wel per gemeente geïnventariseerd wat een wensbeeld van die gemeente is, om duidelijk te hebben dat wij goed in de gaten hadden wat precies is wat de gemeente hier wil. Dat hebben we ook teruggelegd bij de gemeente, zo ook bij gemeente Roerdalen, wat langs kwam. Maar dat wij het wensbeeld goed in beeld hebben gebracht is iets anders dan dat dat al een soort conceptkaart voor de POVI was. Want uiteindelijk moeten wij natuurlijk wel keuzes maken. En wensbeelden zijn niet hetzelfde als uiteindelijk keuzes die wij maken, want we kunnen natuurlijk niet alle wensbeelden honoreren. En in dit voorbeeld, om die dan maar even bij de kop te pakken: we hebben gewoon als uitgangspunt genomen dat wij niet landelijke kernen gaan begrenzen als daar niet al concrete bestemmingsplannen onder liggen. En dat kwam eigenlijk ook in de reflectie die de heer Nijskens volgens mij op de inspreker gaf, al aan bod. En als je dat uitgangspunt hanteert, dan is dat daarvan de consequentie en kunnen we zo'n wensbeeld dus niet honoreren. Er zijn ook een aantal vragen gesteld door de BBB, door het CDA, maar ook door de SP net nog, over: hoe gaan wij de komende tijd om met een aantal dingen die landelijk op stapel staan vanuit het kabinet? En hoe matcht dat dan vervolgens met de timing van deze POVI en later ook de verordening? Dat is een vraag die het College zichzelf ook zeker heeft gesteld. En ik ben daarom, overigens samen ook met Gedeputeerde Faassen … In de plattelandscoalitie is daar ook met alle partijen over gesproken, die zaten daarbij. Hoogambtelijk was daar LVVN vertegenwoordigd. En ik heb zelf een week of twee geleden nog een keer ook hoogambtelijk met LVVN gesproken over de brief die onlangs ook is verstuurd aan de Tweede Kamer. Die heeft u denk ik allemaal kunnen zien. Daar stond nog niet, als ik dat zo vrij mag zeggen, heel veel concreets in over waar het naartoe gaat. En men heeft aangekondigd dat er in juni wederom een Kamerbrief komt, waarin men hoopt concreter te zullen zijn. Maar ook dan, op het moment dat daar dingen in staan, bijvoorbeeld over zonering, dan zal dat op dat moment nog niet meer zijn dan een beleidsvoornemen. En dat beleidsvoornemen zal ook landelijk dan weer in wetgeving of een landelijke verordening vertaald moeten worden. En als dat zo is, als dat gebeurt, als dat vertaald wordt in letterlijke rijksinstructieregels, dan hebben wij ons daar als Provincie aan te houden. Net zoals gemeenten zich eraan hebben te houden als wij provinciale instructieregels doen. Dus op het moment dat het Rijk daadwerkelijk iets wettelijk vertaald, dan geldt dat ook voor ons. En op het moment dat dat verder gaat of minder ver gaat, dan zullen wij ons daar dus toe moeten verhouden. Tegelijkertijd wordt er ook landelijk nagedacht: kunnen we generiek een aantal dingen doen? Maar willen we Provincies ook in de gelegenheid stellen om bijvoorbeeld lokaal maatwerk toe te passen als daarmee ook het doelbereik wordt behaald? Maar dat zit allemaal echt nog in de conceptuele en gedachtenfase, ook landelijk. En ik heb ook aan het Rijk letterlijk de vraag gesteld: hoe verhoudt het proces van onze POVI en onze verordening zich dan tot de timing van de processen die nu landelijk worden doorlopen? En vanuit LVVN in ieder geval, is er geen enkele aanleiding waarom wij op dit moment zouden moeten wachten. Sterker nog, men zegt juist dat de Provincie Limburg … Onder andere ook samen met Provincie Gelderland die ook een aantal dingen aan het doen is op het gebied van zonering, zij het op een andere wijze. En dat dat alleen maar toe te juichen valt. En sterker nog, er zijn ook ambtelijke werksessies georganiseerd waarin wij onze Limburgse zoneringsaanpak toelichten om juist ook te zorgen dat de gedachtevorming die daar nu landelijk over plaatsvindt, dat die juist zoveel mogelijk aansluit bij de Limburgse systematiek. En dat een aantal dingen waar wij in het proces van de POVI tegenaan zijn gelopen, dat men daar landelijk ook zijn of

haar voordeel mee kan doen. Dat wil ik dan toch even gezegd hebben over de landelijke ontwikkeling en waarom er dus wat GS betreft op dit moment geen enkele aanleiding is om te zeggen: we moeten dat proces stopzetten of vertragen of wat dan ook, omdat er landelijk een aantal dingen aankomen. Dat heeft wat ons betreft op dit moment nog geen enkele, of in ieder geval niet genoeg, concreetheid – laat ik het zo zeggen – om te zeggen: wij moeten daarmee wachten. Dan voorzitter, nog even iets ook algemeen, zijn er vragen gesteld – en ook een van de insprekers, de heer Bouten refereerde daaraan – over: zitten er niet toch nog hier en daar dingen die in de kaarten foutief zijn verwerkt? Ik kan tegen u zeggen dat daar waar er nog technisch gezien een fout in de kaarten zit, we dat natuurlijk gewoon kunnen herstellen. Daar hoeven we dan niet, wat mij betreft en ik denk dat u het daarmee eens bent, voor langs PS. Op het moment dat we gewoon de principes zoals ze in de tekst van de POVI staan toepassen en er blijkt dat dat ergens niet goed is toegepast en dat er dus een fout in de kaart zit, kunnen wij gewoon zorgen dat dingen goed op kaart staan. Ik heb net even tussendoor laten uitzoeken het voorbeeld Evertsoord, om die even heel concreet te maken. Wij hebben gewoon bepaalde uitgangspunten over hoeveel woningen er binnen hoeveel meter moeten liggen om sprake te laten zijn van of een landelijke kern of een verwevingsgebied of wat dan ook. En we gaan dat hier dubbel checken. Als blijkt dat we het niet goed hebben toegepast, zetten we dat gewoon goed op kaart. Daar hoeft dan niet een wijziging van de POVI voor plaats te vinden. We moeten gewoon dingen zoals ze op kaart staan goed toepassen. Dat is iets anders dan dat we bepaalde wensbeelden, zoals ik die net aangaf, niet hebben verwerkt. Dat is daadwerkelijk een wijziging van je beleidslijn. Dat gaan we niet doen. Dus kaartfouten is iets anders dan wensbeelden niet goed overgenomen. Ik wil dat toch even voor de duidelijkheid zeggen. Er is ook iets gezegd over de participatie. En volgens mij was het de heer Van den Beucken die ook zei: er wordt ook een beetje een beroep gedaan op het participatieproces van 2021. Ik kan u zeggen, ik heb net dat lijstje alleen al met de bestuurlijke overleggen … er heeft zeer veel participatie op dit moment plaatsgevonden, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Dus ik durf wel te zeggen dat we daar ook deze keer, ondanks dat het inderdaad een stevige herijking is geworden, we daar echt recht hebben gedaan aan het betrekken van alle partijen. Er is ook nog gevraagd, door de heer Loomans, waarom dat op dit moment in dit tempo allemaal moet. Nou, daar zijn al veel gesprekken over gevoerd. Er zijn ook zienswijzen over ingevoerd. We hebben zes maanden extra uitgetrokken om een en ander te doen. Maar ja, uiteindelijk blijft het wel een proces dat nog steeds een, als je kijkt naar de omvang daarvan, de potentiële impact daarvan … , ik ga niet ontkennen dat dat inderdaad nog steeds een stevige en een strakke tijdlijn is. Dat is inderdaad zo. En het was volgens mij mevrouw Schuuring die ook vroeg van: ik had eigenlijk de stukken toch liever een paar dagen eerder gehad. Ik kan u met de hand op mijn hart zeggen dat toen het College dinsdag de POVI in het College heeft gehad, de ambtelijke organisatie binnen 24 uur alle wijzigingen die het College nog aanbracht – en dat waren er niet een paar – heeft verwerkt, en uiteindelijk op de knop van het DSO heeft gedrukt. En dan is het out of our hands, want op dat moment moet het DSO, dat een landelijk systeem is, dingen gaan inladen. En daar gaan gewoon echt een aantal dagen overheen. En zodra dat was ingeladen heeft u de stukken ook gekregen. Ik kan echt zeggen: sneller had het daadwerkelijk niet gekund. Ik had het heel graag gewild, maar het is echt onmogelijk om dat nog sneller te doen. Dan even de laatste algemene opmerking voor ik naar de inhoud ga. Er zijn ook wat dingen over het oordeel van de commissie MER gezegd, een aantal dingen die daarin staan. Ik wil toch even zeggen dat het algemene oordeel van de commissie MER juist positief is en dat dat juist zegt dat dit stuk een goede basis is voor besluitvorming. Wat niet wil zeggen dat er ook wordt aangegeven dat dit nog op een hoger abstractieniveau is. En dat daar waar er dus sprake is van concrete plannen in de toekomst, je op individueel niveau ook een planMER moet doen. En dan bijvoorbeeld daar waar het gaat om impact op Natura 2000-gebieden – volgens mij was het mevrouw Mertens of de heer Loomans geloof ik, die daaraan refereerde – dan moet je dat op dat moment ook nog daadwerkelijk aan dat plan toetsen. Dus de commissie MER oordeelt inderdaad, van: dit is nog niet voldoende om te kunnen zeggen dat al die dingen die hierin staan zomaar even kunnen. Je zult dat ook nog op het individuele planniveau moeten toetsen. Dat gezegd hebbende …

De voorzitter: Dan hebben we een vraag, van de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Dank voor het antwoord van de Gedeputeerde. Zijn antwoord staat niet zwart op wit in de POVI. Misschien komt dat wel nog in de verordening, dat we dan op detailniveau ook nog een PlanMER moeten doen om helder te krijgen of iets kan of niet. Maar als we de POVI vaststellen, welke garantie is er dan dat dit ook gaat plaatsvinden, is eigenlijk mijn vraag. Want het antwoord is mooi, maar hoe wordt dat concreet vertaald in de stukken?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Over dit specifieke punt heel concreet: daar hebben we de wet gewoon voor. Dus er is wettelijk vastgelegd wanneer er sprake is van een MER-beoordeling of een volledige MER. Daar hebben we gewoon kaders met elkaar voor en daar heeft GS zich ook aan te houden, daar hebben gemeenten zich aan te houden. Dus het concrete antwoord op uw vraag: dat staat in de wet. Dat brengt me wel bij nog dan een laatste algemene observatie, dat een aantal fracties mij ook de vraag heeft gesteld: is GS bereid om dit toe te voegen in de POVI? Ik wijs u erop dat ik op dit moment namens GS kan zeggen hoe wij de POVI duiden, hoe wij dat zullen uitvoeren, maar dat wij op dit moment niet in de gelegenheid zijn om daar nog dingen aan toe te voegen. Dus als u niet tevreden bent met mijn antwoorden, dan zult u daar zelf op de een of andere manier, via de instrumenten die u heeft, een toevoeging op moeten doen. Dus ik ga mijn best doen om in ieder geval een uitleg te geven die u tot tevredenheid stelt. Maar wij gaan dus niets meer aan de stukken aanpassen.

De voorzitter: Gaat u verder met uw beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Dan voorzitter, kom ik bij de algemene zonering. En daar zijn heel veel vragen over gesteld, en ik ga gewoon even een aantal van die zones af, of allemaal af. Het verwevingsgebied, om daarmee te beginnen. En daar werd door de insprekers veelvuldig aan gerefereerd, en het was de BBB die als eerste aan het woord was, die ook sprak van de situatie in Zuid-Limburg: hoe voorkomen we dat ondernemers zonder verdienmodel een bepaalde richting in gedrukt worden? De SP vroeg daar aandacht voor, het CDA – volgens mij iedereen heeft daar wel aandacht voor gevraagd. Laat ik zeggen over dat verwevingsgebied dat GS op dit moment – en dat kunt u ook in de ontwerpverordening zien; hij ligt nu niet voor, maar u kunt hem natuurlijk wel al zien – dat GS daar alleen een algemene motiveringsplicht over heeft opgenomen. En dat er vanuit GS geen intentie is en op dit moment geen ideeën zijn om daar allerlei aanvullende regels op te leggen. Ik vind het een reële vraag, en ik snap ook de zorg dat men zegt: het kan wel zijn dat deze Gedeputeerde of dit College dat op dat moment zegt, maar wie zegt ons dat dat naar de toekomst toe niet het geval is? En hoe beoordelen we dan wat dan daarvan wél de impact is? En we hebben natuurlijk in een coalitieakkoord maar ook in het beleidskader staan dat bijvoorbeeld voor de gebiedsaanpak op het gebied van stikstof – is ook in het LOS geland – dat we daar een effectrapportage van maken op het moment dat we dat soort regels doen. Ik kan mij best voorstellen dat wij zeggen, van: wij vinden het ook op het moment dat er in de toekomst rondom verwevingsgebieden bijvoorbeeld wel ideeën zouden leven over heel concrete instructieregels die daaraan toegevoegd worden, dat we een vergelijkbare effectrapportage maken. Ik wil u best namens het College toezeggen dat we dat zullen doen. Maar wellicht kunt u daar zelf over nadenken, ook richting PS-behandeling, hoe u daar zelf invulling aan wilt geven. Maar dat lijkt me niet meer dan logisch. Daar kan volgens mij ook niemand het mee oneens zijn. En dat komt denk ik wel tegemoet aan de zorgen die én door een aantal insprekers én ook door een aantal fracties zijn geuit.

De voorzitter: Dan is er een vraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, de portefeuillehouder zegt: algemene motivering. Waar moeten wij dan aan denken? Want wij zijn natuurlijk, althans ik in ieder geval, niet dagelijks bezig met motiveringen of algemene motiveringen in het omgevingsrecht.

De voorzitter: De heer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Nee, in de ontwerpverordening die ter inzage ligt, staan daar een aantal zaken over opgenomen. Het verwevingsgebied is letterlijk een gebied waar functies vanuit het landelijk gebied en functies vanuit het stedelijk gebied heel dicht tegen elkaar aan liggen, letterlijk met elkaar verweven worden. En je zou uit de inbreng van de inspreker, de wethouder uit Roerdalen, kunnen afleiden alsof het een soort stedelijke uitbreidingszone is. Want die gaf in ieder geval in zijn …, om daar ook even op te reageren, aan: als ik de kernranden goed heb staan, dan hoef ik geen verwevingsgebied meer. Het is geen stedelijk uitbreidingsgebied. Het is juist een gebied om het stedelijk gebied heen, waar wij zien dat er ruimte is voor het verweven van functies die meer een landelijk karakter hebben of functies die meer een stedelijk karakter hebben. En je verplicht dus met die motiveringsplicht elke gemeente bij een omgevingsplanwijziging om duidelijk te maken hoe je recht doet aan de verweving van die functies. Hoe zorg je ervoor dat mensen die daar wonen of mensen die daar ondernemen, dat die functie goed kan in combinatie met toch de landbouw, wat gewoon de hoofdfunctie is, en de hoofdfunctie van dat gebied ook blijft. Zo staat het ook letterlijk in de POVI. Want wij vinden dat de landbouw in zijn algemeenheid in elke zone, laat ik dat dan ook zeggen, en het staat ook letterlijk zo in de POVI, in elke zone groenblauw, primair en verwevingsgebied is en blijft er ruimte voor de landbouw om te ontwikkelen, zowel hoogproductief als laagproductief. Dat hoeft dus niet alleen maar laagproductief of extensief te zijn. Wij kijken naar effecten die die landbouw in die zone heeft op de omgeving. En dan zijn dicht bij het stedelijk gebied bijvoorbeeld meer gezondheids- of milieutechnische aspecten van belang. Dichtbij natuur zijn daar emissies naar water, bodem en lucht van belang, in het kader van natuur.

De voorzitter: De heer Nijskens heeft een vervolgvraag.

De heer Nijskens (VVD): En die laatste zin, dat is dus iets wat in die algemene motivering moet worden opgenomen. Maar dat geldt dus ook omgekeerd. Als een ondernemer daar activiteiten wil uitbreiden, die moet natuurlijk dan dezelfde soort motivering leveren waarom het volgens die ondernemer kan in het verwevingsgebied, met de functies die zich dan daar bevinden. Klopt dat?

Gedeputeerde Theuns: Dat klopt. En je kunt dus als ondernemer… Stel, je houdt een bepaalde vorm van dieren in zo'n verwevingsgebied. Je kunt, naar oordeel van GS in ieder geval, nog steeds daar uitbreiden. Alleen, dan betekent dat wel dat je het bijvoorbeeld zult moeten doen met een lagere emissie per dierplaats. En als je dus aannemelijk kan maken dat de situatie daar in dat gebied er vooruitgaat en dat er dan verbetering is, dan is er geen enkel beletsel om daar ook op een grotere schaal te kunnen ondernemen. Inderdaad, ja.

De voorzitter: Goed, gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: De fractie van de BBB vroeg ook: wanneer schrappen we nu eigenlijk iets, in plaats van dat we alleen maar iets toevoegen? Naar ons oordeel schrappen we in deze POVI, en ook in de ontwerpverordening, juist ook een aantal dingen. Als je kijkt naar de groenblauwe mantel zoals die nu is, die eigenlijk een heel algemene motiveringsplicht, gebiedsdekkend voor dat hele gebied vraagt, en we nu juist heel specifiek per kaartlaag aantoonbaar hebben gemaakt: wat moet je hier

motiveren? En dan betekent dat dus als je in een beekdal zit, dat dat gaat om het doel wat daar nodig is, of het borgen van bijvoorbeeld de waterberging. En dat je niet allerlei andere dingen daar nog hoeft te motiveren. Dus we zorgen weliswaar, wellicht met meer artikelen in een Omgevingsverordening, maar er wel voor dat op een bepaalde plek veel duidelijker is waar je aan moet voldoen. En dat je dus niet meer aan heel veel dingen hoeft te voldoen, maar alleen aan de doelen die gebiedsspecifiek zijn. We hebben ook een aantal dingen die voorheen wel provinciaal belang waren, zoals bijvoorbeeld … [5:54:10] wonen in bestaand stedelijk gebied, hebben we expliciet verwijderd. Dus ik denk dat we heel kritisch hebben gekeken naar wat het provinciaal belang is. En als er een provinciaal belang is, waar moeten mensen dan precies aan voldoen, en wat voegt dat toe voor deze plek van Limburg? Dus ik denk juist, en ik ben het zeer met uw inbreng eens, dat we een opgave hebben om regels ook te schrappen waar die niet meer nodig zijn. Dat we dat ook dus wel degelijk in dit geval hebben gedaan. Dan iets over …, mevrouw Waajen zei: de landbouw raakt ook aan de leefbaarheid. En ook daar moet weer perspectief voor zijn, en er moet ruimte voor maatwerk zijn. Juist ook in die algemene motiveringsplicht kun je dus, als je iets wilt met stedelijke functies, ook wat ons betreft, wat GS betreft juist inzichtelijk maken hoe dat op die plek een bijdrage levert aan de leefbaarheid. En dat is niet alleen in het verwevingsgebied, dat is ook zo voor de ‘nee, tenzij’-bepaling die we hebben opgenomen in het … Ik kom dadelijk nog uitgebreid op het primaire landbouwgebied. Maar dat is juist ook een nadrukkelijke wens vanuit gemeenten geweest. En u heeft dat ook in het pleidooi van de insprekers gehoord, dat wij staan – en inderdaad zei de heer Nijskens dat volgens mij – het is vrij uniek hoe we het primair landbouwgebied hebben ingevoerd en de belangen van de landbouw beschermen, maar dat wil niet zeggen dat dat absoluut moet zijn. Het stond zo in de ontwerp-POVI, maar we zijn daar nadrukkelijk van teruggekomen na ook de consultatie van zeker onze medeoverheden. En ook veel agrariërs overigens, die ook om toekomstperspectief te hebben soms de combinatie op willen zoeken met iets wat niet 100% agrarisch is. En die ruimte moet er zijn. Als u kijkt naar wat er nu over in de ontwerpverordening staat, dan staat daar een breed scala aan zaken die je dan dus tegen elkaar kan afwegen, waar je als gemeente een motivering op kan maken. Als ik het nu even letterlijk uit mijn hoofd doe, staat het woordje ‘leefbaarheid’ daar volgens mij niet heel concreet in. Maar ook dat wil ik u best toezeggen, dat richting de definitieve Omgevingsverordening het woordje ‘leefbaarheid’ wat ons betreft daar gewoon bij hoort. Want al die dingen die daarin staan bij elkaar opgeteld, dat gaat over de leefbaarheid. Dan wellicht nog even iets over toch verwevingsgebieden, daar viel ook ‘spuitvrije zones’. Maar ik kom daar dadelijk bij de landbouw nog even op terug, want daar heb ik nog een aantal andere vragen over. Dan het primaire landbouwgebied. En de vraag van het CDA daarover net, die heb ik beantwoord. En dan mevrouw Boven, die daarover zei: wordt hier nu gezegd dat we landbouw belangrijker vinden dan bijvoorbeeld belangen op het gebied van energie? Door het aanwijzen van primair landbouwgebied zeggen we in ieder geval dat we als uitgangspunt vinden dat landbouw niet altijd zomaar het kind van de rekening kan worden als het gaat om nieuwe ruimteclaims. Maar wij zien natuurlijk wel dat er ook bepaalde dingen in die zone moeten landen die we ook allemaal willen: infrastructuur, energie-infrastructuur. En daarom staat er ook in de ontwerpomgevingsverordening duidelijk dat voor dit soort dingen of maatregelen van groot openbaar belang, de drinkwatervoorziening, dat die ook onder een uitzonderingsbepaling kunnen vallen. En daar kun je dan als gemeente ook een beroep op doen. Dus het basisuitgangspunt, waarom hebben we een primair landbouwgebied? Ja, omdat we dat belangrijk vinden. Maar natuurlijk bieden we ook mogelijkheden voor andere functies in die zone, als dat maar goed gemotiveerd is. Daar gaat het vooral om: dat je een goede afweging maakt, en het niet zonder meer in dat gebied landt.

De voorzitter: Mevrouw Boven heeft een vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Een specifieke situatie wil ik dan toch benoemen. Als je in de Natura 2000 of in NNL om belangrijk algemeen belang toch aan die Natura 2000-gebieden wilt komen, dan mag dat. En dan moet je verplaatsen. En vaak met een groter

oppervlak. En ik vraag me dus af of het primaire landbouwgebied dus uitgezonderd is van het zoeken voor vervanging voor de natuurcompensatie.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat is in ieder geval zeker geen logische plek om die te laten landen. Dus in de POVI staat ook: natuurcompensatie, wij willen die zoveel als mogelijk is in het Natuurnetwerk laten landen. Die vraag van mevrouw Mertens, daar kom ik straks ook nog even op. En als je gaat zoeken naar andere plekken, omdat het niet binnen NNN kan landen, dan is groenblauwe landbouwzone veel meer een logische plek. Omdat dat juist ook de plek is waar je iets kan bijdragen aan die natuurdoelen. Omdat we hebben gekeken dat dat primaire landbouwgebied zo ver van de natuur of van ons NNL af ligt dat het ook op die plek helemaal geen bijdrage levert om daar nog, of in ieder geval een heel beperkte bijdrage levert om daar iets aan de natuur, aan de Europese doelen bij te dragen.

De voorzitter: Een vervolgvraag van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Wat ik begrepen heb, is dat er wel degelijk primaire landbouw grenst aan het NNL. En dan is het niet onlogisch om vanuit het NNL uit te breiden richting dat primaire landbouwgebied.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat zou kunnen, maar wij zeggen dus dat wij dat niet logisch vinden. Dat je dat beter op andere plekken kunt doen waar die ruimte veel meer beschikbaar is. Dat is nou net de implicatie van keuzes maken. Het kan best zijn dat het aan elkaar grenst, maar of het dan in elkaars richting moet uitbreiden is dan een ander verhaal. En wij zeggen dus dat wij dat liever niet zouden zien.

De voorzitter: Goed, gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Iets over de groenblauwe landbouwzone, en dat loopt ook een beetje samen met een aantal dingen die over het LOS zijn gezegd. De BBB vroeg in ieder geval naar de gebiedsprocessen, en had ook daarin de stelling: die zijn te veel van bovenaf. Is natuurlijk ook een debat wat u zeker ook met collega Faassen moet voeren. Maar die gebiedsprocessen willen we juist ook met gebiedspartners doen, maar dat is iets anders dan dat de doelen helemaal gezamenlijk bepaald kunnen worden. Bepaalde doelen zijn natuurlijk wettelijk. Die volgen ook uit analyses. We hebben natuurdoelanalyses. Dan kun je ook nog met elkaar zeggen: goh, klopt nou wat in die natuurdoelanalyse staat? Moeten we dat niet een keer met elkaar bekijken? Maar op enig moment heb je wel een doel met elkaar te realiseren. En dan is dus niet zozeer de vraag ‘wat moeten we hier met elkaar doen’, maar wel: hoe gaan we dat met elkaar doen? Dat dat nog aandacht verdient, dat moge duidelijk zijn. Maar dat is wat ik daar op dit moment wel even over zou willen zeggen. U vroeg ook nog naar: dat uitgangspunt van die gebiedsprocessen, haalbaar en betaalbaar, zou dat niet overal een uitgangspunt moeten zijn? En daar wil ik u toch ook even wijzen op een citaat uit uw eigen Beleidskader Landelijk Gebied. Ik zeg even erbij: bladzijde 19, we hebben het even opgezocht. Waar staat dat in de Doelenboom is als belangrijke randvoorwaarde opgenomen dat doelen, en dus niet alleen voor het LOS, haalbaar en betaalbaar moeten zijn, en dat dit Beleidskader gewijzigd zal worden indien het beleid van de nieuwe regering hiertoe aanleiding geeft. Dus wat dat betreft, altijd is het zo dat op het moment dat wij… Want gebiedsprocessen doorlopen we niet alleen in het kader van het LOS. De Propositie Heuvelland werd door een van de fracties genoemd. Dat gaat ook buiten de

overgangsgebieden. En daar doorlopen we ook gebiedsprocessen. En daar kijken we natuurlijk ook wat haalbaar en betaalbaar is met ondernemers. Wat natuurlijk niet wil zeggen dat bepaalde doelen, zoals gezegd, gewoon wettelijk zijn en dat je die moet halen met elkaar. Daar kun je nog over discussiëren hoelang je daarover doet, met hoeveel middelen je dat doet. Maar u heeft dus al in uw eigen beleid vastgelegd eigenlijk waar u om vroeg, en dat is dus voor ons als GS ook het uitgangspunt. Dan vroeg de heer Nijskens: hoe zorgen we ervoor dat hellingen, dat dat ook daadwerkelijk gras blijft in die groenblauwe landbouwzone, bijvoorbeeld. Daar doen we van alles voor. We hebben stimuleringsregelingen in het kader van WRL, bijvoorbeeld. Ik mocht vorige week met een aantal mensen van de pers op pad. Toen waren we bij het project Roodborn, van de Waterleiding Maatschappij Limburg, waar een stukje permanent grasland is gerealiseerd in combinatie met een aantal waterbergende maatregelen. En op dat perceel, op die helling kan ook nog steeds gewoon rundvee grazen. Dus met dat soort dingen werken we eraan. En je ziet ook dat gemeenten op dit moment daar meer actie op ondernemen. Bijvoorbeeld, de gemeente Gulpen-Wittem heeft een aantal percelen ook bestemmingsplantechnisch aangewezen als permanent grasland. Is jarenlang niet op gehandhaafd, gebeurt nu wel. Dus je ziet ook dat onze medeoverheden daar wel op beginnen te sturen dat op de hellingen zo min mogelijk akkerbouw is en dat je juist dat permanente grasland, wat belangrijk is, op die plek doet. Maar dat is een proces dat natuurlijk niet van vandaag op morgen gaat, maar dat begrijpt de heer Nijskens denk ik ook. Dan is er door de Partij van de Arbeid en ook GroenLinks gevraagd, naar aanleiding van de technische beantwoording, over waarom bepaalde delen nu niet meer als groenblauwe landbouwzone zijn opgenomen. En dat heeft gewoon te maken met, ik probeer het nog even te duiden, op de herbegrenzing van de voormalige ecologische hoofdstructuur, zoals die vroeger bestond. En volgens mij heeft daar twaalf of dertien jaar geleden een herbegrenzing van plaatsgevonden. En dat betekent dus ook dat sommige gebieden die eerst wel op kaart stonden als EHS, nu niet meer als Natuurnetwerk op kaart staan. En dat dus ook de daar omliggende gebieden eigenlijk minder focus krijgen in ons natuurbeleid en dat wij ons dus focussen op het huidige Natuurnetwerk. Ik hoop dat dat iets meer duidelijkheid biedt. Maar ik zie een interruptie, dus ik denk het niet.

De voorzitter: Inderdaad. Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, u zegt dat wij nu de focus leggen op ons huidige Natuurnetwerk. In het antwoord van de technische vragen stond juist: we focussen meer op Natura 2000 en daarmee minder op het Natuurnetwerk. En daarom zit er nu ruimte tussen. Het sluit denk ik ook een beetje aan bij de vraag die mevrouw Boven net stelde over natuurcompensatie. Want als je dus in die zin een harde knip maakt, dus in het gebied dat wel beschermd is en waar dan vervolgens helemaal geen bescherming op ligt, dan ga je toch ook in tegen de algemene redenatie dat je met een soort van bufferzones werkt en steeds minder bescherming en steeds meer ontwikkelruimte, om te voorkomen dat de meest kwetsbare gebieden toch geraakt worden door allerlei ontwikkelingen. Dus in die logica vind ik dit daar heel erg tegendraads in en denk ik dat daar ook een beetje de verwarring in zit.

De voorzitter: En de vraag?

Mevrouw Schuuring (PvdA): De Gedeputeerde zei net: ik hoop dat het zo duidelijk is. Dat is dus voor mij nog niet helemaal duidelijk. Zou u daar nog wat dieper op in kunnen gaan?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dan zal ik ook meteen even de vragen meepakken die daarover gesteld zijn. Er is geen onderscheid, in die zin. Dus er wordt gezegd: óf Natuurnetwerk of Natura 2000. Natura 2000 is onderdeel van het Natuurnetwerk. Alleen, Natura 2000 heeft een nog zwaardere status, in die

zin. En vanuit Natura 2000 gaat een heel sterke externe werking uit. Van het Natuurnetwerk, niet zijnde Natura 2000, gaat ook deels een externe werking uit als het grenst aan groenblauwe landbouwzone. Als je in groenblauwe landbouwzone zit, dan zit je bij de motiveringsplicht… Bijvoorbeeld, stel ik zit in een beekdal. Dan staat daar: motiveer hier hoe je voldoet aan de waarden die daar belangrijk zijn: waterberging. En dan staat daar ook: motiveer hoe de ontwikkeling hier bijdraagt aan eventueel aangrenzend Natuurnetwerk. Dus als je wel degelijk grenst aan Natuurnetwerk gaat er toch een externe werking vanuit, maar die is minder zwaar dan bij het Natura 2000-deel van het Natuurnetwerk. Dus het feit dat er helemaal geen externe werking is, klopt in ieder geval niet.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, ik wil nog even terug inhaken op het idee van de bufferzone. Want daar zit het hem inderdaad. Dus als je Natura 2000-gebieden hebt of je hebt NNN-gebieden en het idee is: we maken daar bufferzones rond, dan is dat dus niet primair landbouwgebied, logischerwijs. Daarom is het zo raar dat daar dus opeens wel, door dus herbegrenzing, ecologische hoofdstructuur, dat dan daar primair landbouwgebied lijkt te liggen. Ik kan me ook niet voorstellen dat het interessant moet zijn om daar primair landbouwgebied te hebben, want uiteindelijk gaan op die primaire landbouwgebieden toch ook wel beperkingen komen omdat daarnaast natuur ligt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat hoeft zeker niet zo te zijn. Dus soms kan het ook zo zijn dat een stukje bijvoorbeeld van een ecologische verbindingszone door een stuk primair landbouwgebied loopt en dat dat een stapsteen kan zijn voor van het ene natuurdeel naar het andere natuurdeel. Het is niet zo dat altijd op elke plek om elk stukje van het Natuurnetwerk zelf heen ook nog een bufferzone nodig is. Op sommige plekken kan dat wel zo zijn, Natura 2000 bijvoorbeeld. Op sommige plekken kan dat ook zo zijn, als je grenst aan een groenblauwe landbouwzone, dat je dus vanuit die motiveringsplicht ook nog een stukje externe werking hebt. Maar op sommige plekken is dat helemaal niet nodig om recht te kunnen doen aan de natuurdoelen. En op die manier is daarnaar gekeken. Maar als u wilt, want ik zie nog steeds veel vragende gezichten voorzitter, wil ik u best toezeggen dat we dat even nog schriftelijk duidelijk voor u op een rijtje zullen zetten hoe het precies zit met de externe werking. Dan kunnen we dat nog een keer technisch, semi-technisch beantwoorden, zodat daar elke … Ik zie vier fracties in ieder geval die daar vragen over hebben. Dan zetten we het nog een keer duidelijk op een rij.

De voorzitter: Ik zag mevrouw Wesseling, en mijnheer Nijskens. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, misschien dan nog een aanvullend verzoek daarop, om daar dan ook in mee te nemen waarom het voor sommige natuurgebieden niet nodig zou zijn om zo'n bufferzone te hebben. Want daar zou ik wel heel benieuwd naar zijn.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Prima.

De voorzitter: De heer Nijskens. Zelfde vraag? Oké. Dan heeft mevrouw Boven nog een vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, want ik denk dat mijn vraag daar ook goed in meegenomen zou kunnen worden. Want er wordt net gezegd dat de externe werking voor het NNL

minder zwaar is dan voor een Natura 2000. Waar kan ik dat lezen, dat dat zo is? En wat is dan het verschil? En is dat iets nieuws in deze POVI of was dat ook in het verleden al zo?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat is niet nieuw. Maar uw vragen nemen we ook mee in die beantwoording.

De voorzitter: Goed, gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Er zijn ook een aantal vragen – dat pak ik dan ook even bij dit deel – over de regels in gebiedsprocessen, die er nu nog niet zijn. En eigenlijk zowel de PvdA alsook GroenLinks vroegen: gaan we dan nu al die tijd niks doen en hoe zit dat qua borging? Het is natuurlijk niet zo dat we in die 21 Natura 2000-gebieden niks doen. We doen daar juist een heleboel dingen. Afgelopen week nog, hadden we in het College nog een subsidieregeling vanuit collega Faassen van iets van € 27 miljoen of € 28 miljoen om juist een heleboel dingen in die gebieden te kunnen doen. Dus er gebeurt in elk van die 21 gebieden een heleboel aan natuurherstelmaatregelen die we daar nemen. Maar binnen het LOS hebben we wel een aantal focusgebieden over waar we nog met meer versnelling en met meer inzet aan de slag willen. En dat is beperkt. We kunnen niet in 21 gebieden een intensivering doen. En uiteindelijk gaan we dus ook in die gebiedsprocessen al dan niet aanvullende regels over maken als we dat gebiedsproces doorlopen hebben. Maar het is niet zo dat er niets gebeurt. We hebben gewoon een wettelijke taak, er zijn gewoon natuurbeheerplannen vastgesteld en die moeten we ook uitvoeren.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Mijn vraag was niet waarom we in 21 Natura 2000-gebieden niks deden. Mijn vraag was waarom we in de overgangszones van Natura 2000-gebieden waar geen gebiedsproces loopt nu geen regels instellen. Dus dat is echt een ander gebied dan dat ik denk dat we niet aan natuurbeheer doen. Ik heb een andere vraag gesteld, denk ik.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: En het is ook niet zo dat in die gebieden helemaal geen regels gelden. Alleen, de vraag is: ga je daar nu al extra regels bovenop stellen. Er gelden op die plekken al heel veel regels. Als je daar iets van een ontwikkeling wil doen, heb je al met heel veel regelgeving te maken. Dus ook in die gebieden worden er heel veel natuurherstelmaatregelen of hydrologische maatregelen getroffen. Dus het is zeker niet zo dat er in die overgangsgebieden niks gebeurt. De vraag is alleen: ga je daar nu vanuit een Omgevingsverordening aanvullende omgevingsregels opleggen. En dat doen we nu inderdaad nog niet. Maar dat gaat over aanvullende regels. Het is niet zo dat er in die gebieden geen regels zijn. Als je daar bijvoorbeeld te maken hebt met de groenblauwe landbouwzone, wat ook denk ik in negen van de tien gevallen in die overgangsgebieden het geval is, dan heb je ook daar alweer te maken met die motiveringsplicht die daaruit volgt.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Mag ik een vervolgvraag stellen?

De voorzitter: Ja, hoor. Een vervolgvraag.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Want we hebben net geconcludeerd dat we dus niet overal te maken hebben met de groenblauwe landbouwzone naast Natuurnetwerk Limburg. Want de Gedeputeerde heeft net toegelicht dat vanwege de aanpassing van de ecologische hoofdstructuur we dat

weggehaald hebben. En als we het dus hier hebben over die specifieke overgangszones die nu wel op kaart zijn ingetekend, maar de regels die wel aangekondigd waren in het ontwerp, die zijn er nu uit gehaald. En de motivatie die daarvoor gegeven wordt, is: die worden pas later in gebiedsprocessen bepaald. Zegt de Gedeputeerde dan inderdaad: we gaan afwachten totdat we óf door het Rijk gedwongen worden of dat we in al die gebieden gebiedsprocessen gehad hebben, voordat we daar bepalen wat het eventuele aan extra maatregelen nodig is?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat is het uitgangspunt zoals het ook in het LOS is bepaald. Dat we daar uiteindelijk voor de overgangsgebieden… En de overgangsgebieden liggen rondom Natura 2000. Die liggen niet overal rond het Natuurnetwerk. En de overgangsgebieden liggen rond Natura 2000, niet overal rond het Natuurnetwerk. Dat is wel een belangrijke connotatie daarbij.

De voorzitter: Goed, gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Ik was bij nog een aantal vragen die GroenLinks daarover stelde. Is er al een uiterste datum voor de gebiedsprocessen bepaald? Volgens mij niet, is daar geen uiterste datum voor bepaald. Maar ik wil dat ook nog wel even technisch uit laten zoeken, of we daar per gebied misschien al een beeld bij hebben. Maar ik durf eigenlijk wel met zekerheid te stellen dat we dat niet hebben. Maar ik laat het even uitzoeken. Ik moet het zelf ook even op een rij zetten. Uw vraag ook: gaan we de juridische borging opnieuw laten controleren? Ik denk dat het altijd goed is, om op het moment dat je in zo'n gebiedsproces dus met elkaar afspraken maakt, dat je daar zeker een check op doet van: wat doet dit nou voor de borging om bijvoorbeeld weer vergunningen te kunnen verlenen. Wat natuurlijk een van de hoofddoelen van zo'n gebiedsaanpak is. Dus daarop kan ik inderdaad in ieder geval als duiding geven dat dat wat ons betreft zeker aan de orde is. Dan het onderwerp landbouw. En dan begin ik weer even bij, volgens mij was het mevrouw Van der Pol, die vroeg: zijn er al rechtszaken geweest waar additionaliteit een rol heeft gespeeld? Ja, er is denk ik heel veel jurisprudentie. Maar dat is vaak wel een zeer lokaal afhankelijke blik. En u vroeg naar de stallendeadline ook nog.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dank u wel, voorzitter. De vraag was: processen in combinatie met de passende maatregel, in combinatie met additionaliteit. Ik kwam bij de vraag omdat, op een gegeven moment zaten we met meerdere personen van BBB landelijk, en toen kregen we het over de passende maatregel. En toen keken er een paar me aan, van: joh, daar hebben we bij ons totaal eigenlijk geen kennis, geen weet van. Dus eigenlijk klonk het meer, van: hé, dat we hier misschien eerder iets unieks uitvoeren dan dat het gebruikelijk is?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, op basis van deze ontwerpverordening is er natuurlijk nog geen jurisprudentie geweest. Want specifiek de Limburgse verordening, de nieuwe, en wat daarin staat, dat kan geen onderdeel zijn geweest van jurisprudentie, omdat die nog niet vigerend is, als ik het zo mag zeggen.

De voorzitter: Vervolgvraag van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): De passende maatregel, in combinatie met de additionaliteit, wordt die al toegepast? En is die juridisch houdbaar?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik ga dat even … Want ik durf niet zeker te zeggen of ik uw vraag nou goed begrijp, maar ik kom daar in de tweede termijn anders wel even op terug. Want dan weet ik zeker wat u precies bedoelt en dan kan ik ook een precies antwoord geven. U vroeg ook nog naar de stallendeadline. En dat werd ook door een van de insprekers … Daarom zal ik daar ook nog even aan refereren. De heer Kersten van de LLTB, die vroeg daarnaar; eigenlijk een oproep dat niemand aan het onmogelijke wordt gehouden. We hebben eerder al gezegd dat wij als College dat ook vinden. En het is niet voor niets dat u in artikel 10.15 lid 4 van de ontwerpverordening die u later nog als Staten …, en die nu dus ter inzage ligt, daar staat ook al een artikel in wat juist ook hier eigenlijk al op anticipeert, dat er een situatie kan ontstaan waarin we straks mensen aan het onmogelijke gaan houden. En dat willen wij als GS niet. Dus dat is ook precies de reden dat dat artikel daar is opgenomen. Dan vroeg ook de fractie van de BBB, maar ook volgens mij de heer Loomans …

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol heeft een vraag.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, nog even met betrekking tot de stallendeadline. Voorheen was er altijd een uitzondering voor één ondernemer die de dieren buiten had lopen. Nu vroeg ik me af of daar dus een bredere uitzondering was voor biologische ondernemers, of dat u dat overweegt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Daar wou ik net iets over gaan zeggen, want inderdaad u, en volgens mij was het ook de heer Loomans, die vroeg naar biologische landbouwvormen, dat dat er niet in voor zou komen. Het komt er nadrukkelijk wel in voor, zowel in POVI trouwens als in de verordening. Dus misschien kunnen we dat nog even voor u opsnorren dan waar dat staat. Maar ook in de verordening zijn er zeker ook meer mogelijkheden voor bepaalde biologische vormen, en niet alleen voor het ene bedrijf. Inderdaad, ik weet welke u bedoelt, waar u aan refereert. Dus daar kijken we inderdaad anders naar dan naar reguliere vormen van landbouw of veehouderij.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dan kom ik bij de heer Nijskens. Die had iets over de vergisters en de grens van de 20 kilometer. En ik heb het inderdaad … Want ik weet zeker dat we het ergens eruit hebben gehaald en dat was inderdaad in de POVI. In de POVI vindt u hem niet meer terug. Ik zie dat hij in de ontwerpverordening wel nog genoemd staat, die grens. En wat mij betreft gaat die er in ieder geval ook daar uit, richting definitieve verordening. Dus hij staat niet meer in de POVI, dat klopt in ieder geval al, maar hij staat wel nog in de verordening. En wat mij betreft zetten we dat recht als wij als GS de definitieve verordening gaan vaststellen. LOKAAL-LIMBURG vroeg naar geitenhouderijen, en klopt het dus inderdaad dat bestaande bedrijven op dit moment ook niet kunnen uitbreiden? Dat klopt. En er ligt ook nog steeds een voorbereidingsbesluit, wat ook door Provinciale Staten – ik denk in 2017 of 2018 zal dat zijn geweest – is genomen. En er lopen inderdaad nog steeds landelijk allerlei VGO-onderzoeken, zo heten ze volgens mij. Tot die tijd, in ieder geval tot daar uitsluitsel over is, wordt er niet meer ruimte geboden aan de uitbreiding of nieuwvestiging daarvan.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Sorry, dat zijn er best wel veel achter elkaar. Maar we hadden het toevallig onderling erover. We hoorden mijnheer Van den Beucken over Venlo. Stel je voor, zo'n

geitenhouderij, als die zo kort op een woonwijk ligt – en binnen de twee kilometerzone liggen natuurlijk een x-aantal gehinderden, noemen we het zo maar even – is er een mogelijkheid om de afweging te maken dat bijvoorbeeld door verplaatsing er minder gehinderden in de twee kilometerstraal komen, waardoor je zegt: hé, dat zou bijvoorbeeld een positieve werking kunnen hebben? Is daar ruimte voor? Of is daar wettelijk ruimte voor? Is het een afweging?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik snap de gedachte, maar die afwegingsruimte is er nu niet omdat je ook niet onderbouwd kunt zeggen, juist omdat die onderzoeken niet definitief uitsluitsel geven. Wel over een correlatie, maar niet over de causaliteit ervan, van dat verband tussen longontstekingen bijvoorbeeld en aanwezigheid van geitenhouderijen. Dus als die onderzoeken niet duidelijk zijn, kun je ook niet beargumenteren dat het op een andere plek wel veilig genoeg is. Dus ik snap de gedachtegang, maar die ruimte zit er denk ik gewoon niet in.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Vanuit de fractie van Forum voor Democratie waren er wat opmerkingen. Voorzitter, een interruptie.

De voorzitter: O, sorry. De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Dank u voor de beantwoording. Bij de eerste vraag die ik stelde, over de geitenhouderij, kwam er nog een tweede vraag. Het is namelijk zo, dat in die woonkern waar ik het zo over had, is die afstand 600 tot 650 meter. Daar hangt ook nog een tweede ding aan vast: dat het broodnodige straatje erbij of het wijkje erbij daar niet mogelijk zal zijn. En de vraag was ook of er al gesproken is met de Provincie met Venlo, over mogelijke oplossingen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Nee, want wij staan niet aan de lat voor dat soort gezondheidstechnische afwegingen. Dat moet de gemeente Venlo zelf in dit geval oplossen; die staat daar ook voor aan de lat. Als zij denken dat daar op dit moment risico's zijn voor de omwonenden, en als dat niet matcht met woningbouwplannen die daar liggen zal de gemeente daar ook zelfstandig een afweging moeten maken, van: willen ze dan iets met het betreffende bedrijf, of willen ze het plan niet door laten gaan. Dat is niet aan de Provincie. Dus nee, daar is niet over gesproken.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: In ieder geval niet met mijn kennis, laat ik het zo zeggen. Ik kan niet voor mijn collega's spreken, maar ik heb daar in ieder geval niet met de gemeente Venlo over gesproken. Dan werd er door de fractie van Forum iets gezegd in ieder geval over de mening over de eiwittransitie. Wij stimuleren als GS ook juist innovatieve ideeën, onder andere op onze Greenport Campus. En volgens mij is er helemaal niks mis met ook veel bedrijven die daar gewoon ook innoveren, en geld verdienen met juist ook die transitie naar ook meer plantaardige eiwitten. En iedereen is volgens mij nog steeds vrij om te kiezen wat hij of zij wil eten. De heer Loomans vroeg naar biologische landbouw. Daar heb ik iets over gezegd. Dat staat volgens mij wel in de POVI, maar we zullen dat nog even voor u opzoeken. Dan de Partij voor de Dieren, op het gebied van landbouw. U heeft een aantal technische vragen gesteld over voedselzekerheid en hoe het College daarnaar kijkt, en of export dan wel de bedoeling kan zijn. Laat ik zeggen, wat het College betreft kijken we daar

ook op een veel meer euregionale schaal naartoe. Je kunt natuurlijk op de heel beperkte blik van alleen Nederland kijken, maar veel van de dingen die hier geproduceerd worden, ja, die gaan naar het buitenland. Maar het merendeel gaat wel volgens mij, even uit mijn hoofd, binnen een straal van 300 kilometer. En dat landt weliswaar in het buitenland, maar dat is nog steeds dichterbij dan sommige steden in het noorden van ons land. En in het kader van duurzaamheid is het denk ik veel beter om in een cirkel rond je eigen positie te kijken dan alleen naar de landsgrenzen, die nu eenmaal op een bepaalde manier getrokken zijn.

De voorzitter: Gedeputeerde, mijnheer Scholte heeft een vraag.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Voorzitter, het is wel over het vorige punt. De Gedeputeerde had nog niet gereageerd op het informatieverzoek. Kan ik dat dadelijk nog verwachten, of …?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik was nog niet bij het einde van zijn betoog. Maar ik wil het best nu bij deze doen. U heeft een informatieverzoek om een aantal scenario's nog in beeld te brengen over wat de potentiële impact hiervan is. Laat ik zeggen, als College hebben wij op dit moment niet het voornemen om nog een aanvullend document te gaan produceren over de impact. Er ligt denk ik een heel stevige Provinciale Omgevingsvisie, met een heel stevige Nota van Zienswijzen, met daarbij een PlanMER. En ik denk dat u dat meer dan voldoende handvatten moet geven om zelf te kunnen beoordelen wat daarvan dan de impact op de samenleving is. En wij zijn als GS niet voornemens daar nog een extra document over te produceren.

De voorzitter: Mevrouw Boven heeft een vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Ik had de indruk dat voedselzekerheid, dat dat afgerond was? Ja. Het punt wat ik net probeerde te maken, is: er staat niks over voedselzekerheid in deze POVI, terwijl het wel als afwegingskader wordt gebruikt in de verordening. Dus ik zou het heel wenselijk vinden dat daar meer vorm en inhoud aan wordt gegeven, zodat daar een soort gelijkluidende afweging in wordt gemaakt op verschillende plekken. Is dat mogelijk?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat is mogelijk. Ik heb net al gezegd: wij als GS gaan nu aan deze POVI niks meer veranderen. Maar volgens mij is dat ook, zeker als u een keer met collega Kuntzelaers daarover spreekt … Het staat eenieder altijd vrij om bij een Beleidskader Landbouw, of wat dan ook, daar iets over op te nemen. Maar daar staat nu inderdaad niet meer over in de POVI. En GS is in ieder geval ook niet voornemens, maar ook niet in de mogelijkheid om dat verder aan te scherpen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Mevrouw Boven vroeg ook nog naar waarom we dierenwelzijn niet hebben meegenomen. Er staat wel degelijk iets over dierenwelzijn in de POVI, maar er wordt niet op dierenwelzijn gestuurd zoals er wel soms op andere dingen wordt gestuurd. En ik snap vanuit de achtergrond van mevrouw Boven dat ze dat liever meer had gezien, maar wij hebben er niet voor gekozen om dat nog meer te doen. Maar het is niet zo dat dierenwelzijn niet in de POVI en niet in de verordening staat, want er staat wel iets over in. Mevrouw Boven vroeg ook nog naar, als ik het goed

begrepen heb, waarom bij invulling van VAB's er niet ook wordt gestuurd op meer kleinschalige vormen van landbouw of extensievere vormen van landbouw als er sprake moet zijn van een verbetering. Daarover kan ik zeggen: wat het College betreft kan een verbetering ook zijn dat er juist intensiever of grootschaliger, en daarmee misschien duurzamer wordt geproduceerd. Dus een verbetering hoeft niet altijd alleen maar extensiever te zijn, wat het College betreft.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Die woorden over kwaliteitsverbetering, die staan in de POVI. Maar wat is dan in de POVI kwaliteitsverbetering?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat ligt eraan op welke plek je zit. Dus als dat bijvoorbeeld in een verwevingsgebied is, is dat een kwaliteitsverbetering voor die zone waar stedelijke en landelijke functies verweven zijn. Als je meer in de groenblauwe landbouwzone zit, dan is dat een verbetering bijvoorbeeld op het gebied van doelen voor natuur en water. Dus dat is afhankelijk van de plek waar je zit. En daarom is het wat ons betreft dus ook zo nuttig om te zoneren, zodat je ook recht kan doen aan de lokale context. En juist ook in de buurt van natuur kan het soms beter zijn om misschien wel te intensiveren op een plek, en daarmee met minder emissies naar die natuur te gaan produceren. Dat hoeft niet alleen maar extensiever te zijn. Wij kijken puur naar de effecten van een bepaalde vorm van activiteit op de naaste omgeving. Als ik dat stukje landbouw dan ga afsluiten, wil ik toch ook een aantal dingen nog zeggen over wat de insprekers daarover hebben ingebracht. En dan met name de heer Verhoijsen verwees ernaar, maar ook een aantal anderen. Ja, verplaatsing van landbouw moet kunnen, en dat moet niet alleen maar in VAB's plaatsvinden. En er is een beeld alsof mensen die ergens anders vandaan komen naar het primaire landbouwgebied willen verhuizen zodat ze meer mogelijkheden hebben, dat dat alleen maar in VAB's plaats zou kunnen vinden. Dat is nadrukkelijk niet het geval. Als u kijkt wat er in de Omgevingsverordening daarover staat – ik heb het artikel volgens mij hier ergens. Hier heb ik dat omcirkeld, bijvoorbeeld artikel 10.1 lid 3, en ook 10.2 lid 3, en ook 10.3 lid 3. Daar staat de afweging hoe dat dan wat GS betreft gaat. Het is dus zo dat je dan zegt, we gaan eerst kijken: is er plek in een VAB? En precies wat een van de insprekers ook zei: het kan zijn dat VAB's in de omgeving misschien veel te klein zijn voor de betreffende ondernemer. Maar dan heb je in ieder geval wel onderbouwd die afweging gemaakt. Dus wij zeggen juist: het moet ook mogelijk zijn in het primair landbouwgebied, om iets op maagdelijke gronden te kunnen doen. Maar wel nadat je een afweging hebt gemaakt of dat niet ook op een plek kan waar al iets is, om juist ook zoveel mogelijk die maagdelijke gronden ook maagdelijk te kunnen houden als het niet nodig is om ze te kunnen gebruiken. Dus de mogelijkheden zijn er wel degelijk, maar dan moet je wel een goede ruimtelijke afweging hebben gemaakt. Dat is eigenlijk zoals GS dat ziet en zoals het ook in de verordening staat. Andere inspreker, de heer Van Herten, zei ook nog iets over teeltondersteunende voorzieningen. In uw renvooi document, bladzijde 126, staat juist heel nadrukkelijk dat we op het gebied van teeltondersteunende maatregelen heel veel van de afwegingsruimte juist aan gemeenten willen laten. En als dat inderdaad een bepaalde teeltondersteunende vorm is met een bouwwerk, bijvoorbeeld een stellage om hagelnetten aan te doen, ja dan moet de Provincie er iets van vinden in het kader van landschappelijke kwaliteit. Maar als dat bijvoorbeeld gaat om zeilen over een veld of doek over een veld voor aspergeteelt, komt de Provincie niet eens aan bod. We willen juist vanuit subsidiariteit zoveel mogelijk op het gebied van teeltondersteunende voorzieningen aan gemeenten laten. Met de inspreker, die zei 'ik weet niet waar ik aan toe ben', daar zal ik nog even contact mee leggen, om te kijken dat ook hij in ieder geval weet waar hij aan toe is. Want ik denk dat er wel een aantal dingen duidelijk in de POVI staan.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, misschien aanvullend erop: ik denk dat het ook van belang is dat de gemeenten weten waar ze aan toe zijn. En ik proefde juist die zorg bij de inspreker, van: als je dan aanklopt bij de gemeente en die verwijst dan naar: het is groenblauwe mantel, daar mag geen installatie opgericht worden om de teelt te ondersteunen, dan kunnen wij wel zeggen 'het ligt bij de gemeente en wij vinden het eigenlijk niet erg als die er komt', maar de gemeente … Dan krijg je die cirkelredenering. Dus ik denk ook dat daar communicatie met gemeenten moet plaatsvinden, dat vanuit het Provinciale belang wij niet zo ver willen kijken – het voorbeeld van hagelnetten. Want dat met name het gemeentelijk belang dan moet prevaleren. En ik denk dat daar die ondernemer meer mee gebaat is, dat de gemeente weet hoe ver ze moeten of kunnen of mogen gaan. Ja, uiteraard wil die ondernemer het zelf ook weten, maar… Als u dat mee wil nemen, graag.

De voorzitter: En wat is de vraag?

De heer Nijskens (VVD): De portefeuillehouder zegt dat hij in gesprek wil gaan met de inspreker, om dat toe te lichten. Wij horen hier dat op zich het Provinciale belang niet geschaad wordt als hagelnettenstellages vergund worden, maar dat dat bij de gemeente ligt. En de zorg bij de ondernemer was: mijn grond ligt in de Blauwgroene zone, en dan zegt de gemeente 'het mag niet van de Provincie'. En dat hebben we natuurlijk al vaker gehoord. De gemeenten geven de Provincie de schuld en wij geven het Rijk de schuld, en het Rijk geeft de Europese Unie de schuld. En dat moeten we zien te voorkomen, want daar heeft niemand wat aan. Tenzij de gemeente dat met opzet gebruikt, en dan is het natuurlijk een ander verhaal.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, ik wil dat ook zeker, want ik snap wat u bedoelt. Tegelijkertijd merkt u ook de spanning. Soms zegt men, van: ja … Nou, laat ik het anders zeggen. Voor ons is het continu een belangenafweging, van: moeten wij als Provincie daar iets van vinden? Moeten we dat meer aan de gemeenten laten? En soms denk je: nee, dat willen we minder aan de gemeenten laten, juist ook vanuit duidelijkheid. En dan heb ik hier ook een aantal wethouders op de stoep staan, zoals bijvoorbeeld vandaag iemand die zei: laat ons dat nou bepalen. Dus dat is continu een spanning tussen: wat laat je aan gemeenten. En kunnen gemeenten ook strenger zijn dan de Provincie? – was ook een van de vragen die gesteld werden of die aan de orde werden gesteld door de insprekers. Ja, de gemeenten doen een veel striktere interpretatie en zetten er nog iets bovenop. Ja, dat is wel hoe onze ruimtelijke ordening in elkaar zit: het staat gemeenten vrij om strenger beleid te maken dan de Provincie. En nergens in deze POVI staat een oproep om dat te doen. En als een gemeente dat wil doen, dan is ook dat wel haar goed recht, hoe frustrerend dat misschien soms ook voor een individuele ondernemer kan zijn, die dan net in een gemeente zit die daar een plus bovenop zet. Maar laat ik zeggen, ik zou geen voorstander zijn van een Provincie die gaat verordonneren dat een gemeente niet strenger dan dit mag zijn. Want ja, dan denk ik, komen we wel in een heel verkeerd vaarwater met elkaar terecht in Nederland.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Via landbouw maak ik dan even het stapje naar in ieder geval één vraag die over meer landschap en de gebiedspaspoorten is gesteld, door mevrouw Boven. En het is inderdaad zo dat die gebiedspaspoorten … Daar zijn ook veel vragen in de zienswijze over gesteld: wat is daar nou de status van? Het is een handreiking voor daar waar gemeenten zelf geen stevige ruimtelijke kwaliteitskaders hebben of helemaal geen ruimtelijke kwaliteitskaders hebben. Bij een ontwikkeling

moet je altijd iets landschappelijk inpassen. En dat is echt een zoektocht voor heel veel initiatiefnemers die met hun bedrijf, of die met wat dan ook voor ontwikkeling, aan de slag willen. Want dan is het maar net even, mijn woorden, wie je dan tegen het lijf loopt, hoe wordt gekeken naar wat belangrijk is in dat gebied. Met die gebiedspaspoorten wordt enige mate van duidelijkheid geschept hoe wij als Provincie naar het landschap in dat gebied kijken. Er staat ook in deze POVI, ten opzichte van het ontwerp is ook een wijziging opgenomen dat als een gemeente zelf duidelijke landschappelijke kwaliteitskaders heeft, dat ze die ook gewoon kan toepassen en kan gebruiken voor de motivering. Dus het is niet zo dat de Provincie even van bovenaf bepaalt hoe de wereld er precies uit moet zien. Een gemeente kan daar, als ze daar zelf duidelijke kaders voor heeft, gemotiveerd van afwijken. Maar als er geen kader vanuit de gemeente is biedt dit in ieder geval duidelijkheid, omdat ook de Provincie altijd een keer ergens aan zet komt. En dan is dit in ieder geval de manier zoals wij kijken. Dus het is een handreiking. En mevrouw Boven zegt: betekent dat dan, als daar niet strikt aan gehouden wordt, dat we dan geen reactieve aanwijzing in gaan dienen? Ik ben sowieso niet zo'n voorstander van dat wij als Provincie reactieve aanwijzing op Omgevingsplannen indienen. Dan zitten we eigenlijk al heel erg met elkaar in de verkeerde film. Maar dat is veel meer het gesprek ook tussen gemeenten en tussen Provincie. Als je ook kijkt naar die gebiedspaspoorten, ze zijn heel precies begrensd, maar de werkelijkheid is natuurlijk altijd weerbarstiger. En je hebt soms met een Omgevingsplan wel met drie of vier van die gebiedspaspoorten te maken, die dan soms net aan elkaar op een gekke manier grenzen. Het gaat er veel meer om dat je een onderbouwde afweging gemaakt bij het maken van je ruimtelijke inpassing. Daar zijn ze voor bedoeld, en niet als keihard toetsingskader waar je op geen enkele manier meer van af kan wijken. Dan komen we weer uit de landelijke onderwerpen en gaan we naar het blokje Wonen en Verstedelijking. Daar zijn ook een aantal insprekers op geweest, maar ook een aantal vragen zeker over gesteld. Het CDA refereerde eigenlijk ook een beetje aan het punt van een van de insprekers, van: wordt hier nou onnodig bemoeilijkt hoe we ook aan de randen van steden en dorpen kunnen uitbreiden? En laat ik daar ook even in de richting van de inspreker – die weet dat, de heer Bouten – daarover zeggen: wij als Provincie vinden gewoon, het uitgangspunt voor nieuwe woningen moet zijn inbreiding boven uitbreiding. Zo staat het ook in de POVI. En dat staat er ook hard, punt. Tegelijkertijd zien wij ook dat de bouwopgave die we in Limburg hebben groter is dan wat past binnen het bestaand bebouwd gebied. Dus wat wij in deze POVI, in de visie regelen en uiteindelijk ook in de verordening, is dat wij vragen van elke gemeente: maak een onderbouwing, waarin je in beeld brengt: wat is de woningbouwopgave in deze gemeente, in aantallen woningen die er gebouwd moeten worden? Welk deel daarvan kun je binnenstedelijk realiseren? En dat heeft dus te maken met a) is überhaupt de ruimte om dat te doen? En dan ook b) de afweging: wil je die ruimte daar eigenlijk voor opofferen? Er is bijvoorbeeld ook een gemeente in Zuid-Limburg, Landgraaf is dat, waar heel weloverwogen wordt gezegd: juist een van de kwaliteiten die door onze inwoners het sterkst wordt gewaardeerd, is dat we heel veel binnenstedelijk groen hebben. Dat willen wij niet allemaal gaan opofferen om daar onze woningen te bouwen. Nou, dat is denk ik een valide afweging. Dus als je in beeld hebt: wat kan ik binnenstedelijk realiseren, dan weet je ook wat je buitenstedelijk zult moeten realiseren. En dan is de vraag: wat is daarvoor de meest aangewezen plek. En dat is een ruimtelijke afweging en niet de afweging of ergens toevallig een keer een ontwikkelaar of iemand anders een grondpositie heeft waar het snel zou kunnen. Het moet een ruimtelijke afweging zijn. En die onderbouwing, die vragen wij van elke gemeente. En als wij het niet vragen, dan vraagt het Rijk het. Want in de nieuwe Wet regie op de volkshuisvesting wordt ook gevraagd aan gemeenten om zo'n programmering te maken, meerjarig. En wij willen dus ook dat dat ruimtelijk ook zijn vertaling krijgt. Dat betekent dus ook dat voor de zones buitenstedelijk, dat staat ook zo letterlijk in de POVI, het verwevingsgebied dan het meest in aanmerking komend gebied daarvoor is. Dus dat zegt dan al iets over wat in ieder geval wat ons betreft het voorkeursgebied daarvoor is. Maar dat wil niet zeggen dat als er een keer ergens een woning gebouwd moet worden en je hebt de hele afweging doorlopen en dat zou raken aan het primair landbouwgebied, dat het dan absoluut ondenkbaar of onmogelijk is dat daar iets komt. Maar

het betekent wel dat je een getrapte ruimtelijke afweging maakt, en dat voordat je uitkomt in dat primair landbouwgebied je dus eerst al op een goede manier geconcludeerd hebt dat het niet binnenstedelijk kan, dat het niet in een verwevingsgebied kan, dat het niet ergens anders kan, en het dus daar wel zou moeten landen. Dus ik heb ook aan de wethouders in Noord-Limburg laten weten: nee, dat is zeker niet onmogelijk. Wij zetten niet de helft van jullie woningbouwopgave op slot, maar je moet wel als gemeente die ruimtelijke onderbouwing maken. En sommige gemeenten hebben die al. Een veelgenoemd voorbeeld is Voerendaal, die al zo'n masterplan hebben gemaakt. En een heel aantal andere gemeenten. En zo werken wij vandaag de dag ook al met die gemeenten. Een heel aantal gemeenten heeft dat ook nog niet, en daar gaan we dus van vragen om dat wel te maken alvorens er buitenstedelijk gebouwd wordt. Want dat vinden we zorgvuldig omgaan met onze ruimte, die toch helaas schaars is. Dat is meteen ook even de vraag van de heer Van den Beucken: wat betekent dan ruimte maken? Ruimte maken betekent dus dat je uiteindelijk na een hele afweging kunt concluderen: er moet toch een functie landen op een plek waar we dat aanvankelijk niet voorzien hebben dat die daar zou moeten landen. Dan ga je dus die ruimtelijke afweging doorlopen, en ergens een bestemming wijzigen. En zo ruimte maken voor een ontwikkeling.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken heeft een vraag.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, misschien een wat vergaande vraag, maar kan dat dus ook betekenen dat bestaande structuren, bestaande ondernemingen, bestaande bestemmingen zoals u zegt, dat dat dan moet vertrekken? Dat er iets gebeurt waardoor…

Gedeputeerde Theuns: De woningbouwopgave is al moeilijk genoeg om die betaalbaar te houden. Ik zie niet zozeer iemand of een ontwikkelaar die mensen gaat uitkopen om daar dan vervolgens weer woningen te bouwen. Dus nee, dat zijn niet de situaties die ik daarin voorzie.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Het kan wel om transformatie vaak gaan. Dus transformatie van een andere functie naar wonen, dat kan misschien wel aan de orde zijn. De vraag van mevrouw Schuuring daarbij: kan zo'n integrale afweging ook samengaan met het volkshuisvestingsprogramma wat opgesteld moet worden? Het antwoord daarop is dus: ja. Dat kun je dus ineens doen. Als je dus als gemeente nog een volkshuisvestingsprogramma moet maken kun je die ruimtelijke vertaling daar ook onderdeel van laten zijn. Is overigens niet verplicht. Gemeenten die nu al een masterplan Wonen hebben, die gaan we niet verplichten om dat nog een keer via het volkshuisvestingsprogramma nog een keer te doen. Als je het hebt, heb je het. Als je het erin mee wilt nemen, kun je het er ook in meenemen. Dat is denk ik ook de reflectie die mevrouw…

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, nog even een verhelderende vraag, voordat de Gedeputeerde doorgaat naar een volgend onderwerp. U zegt nu: de gemeente kan dat meenemen. Dat hoeft niet als je het al hebt. Nou goed, dan kun je het wellicht als bijlage toevoegen. Maar ik hoor u net ook zeggen: zo'n afweging wordt al verplicht door het Rijk, straks bij die nieuwe wet. Dus betekent dat ook dat als gemeenten voldoen aan de verplichtingen uit de wet, dan voldoen ze ook aan de verplichtingen in de verordening. Daar zit dus geen stapeling in van extra werk? – wat gemeenten aangeven waar ze zich zorgen over maken.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: In de wet moet er een programmatisch, in aantallen een volkshuisvestingsprogramma worden opgesteld, een jaarschijf, een aantal woningen. En wij zeggen als Provincie: we willen dat dat ook ruimtelijk zijn vertaling krijgt: waar gaan die woningen dan landen? Dus of dat dan een 100% overlap is of dat wij daar nog iets op zetten, ik denk, die ruimtelijke component dat is met name ook vanuit de Provincie de insteek, dat wij ook willen dat je laat zien dat die aantallen die je dus verplicht moet programmeren, waar gaan die dan hun beslag krijgen, en hoe maak je ruimtelijk die afweging.

De voorzitter: De heer Loomans heeft ook een vraag.

De heer Loomans (Horizon): Ja, ik zie dat de Gedeputeerde mij even overgeslagen heeft. En ik had eigenlijk een vraag gesteld over het toestaan van een pilot voor een ecodorp. En ik had verwacht dat dat misschien hier bij Wonen behandeld zou worden, maar blijkbaar niet.

Gedeputeerde Theuns: Ik was nog niet aan het einde van Wonen. Maar ik wil hem meteen wel even voor u doen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ik had één vervolgvraag. Wat u zegt, die ruimtelijke vertaling, daar zit het verschil in. Ik begreep wel, ook vanuit de gemeenten die hier zijn geweest, dat ze graag ook richting de verordening daar nog een keer met de Gedeputeerde over in gesprek willen. Kunt u toezeggen dat daar ruimte voor is in die gesprekken, om dat goed op elkaar af te stemmen? Want ik heb het gevoel dat dat nu best wel uit elkaar ligt hoe gemeenten dat interpreteren en hoe u dat uitlegt. Dus dat dat in ieder geval kennelijk ook hoe het nu in de ontwerpverordening staat voor die verwarring zorgt. Of onenigheid – ik weet niet of het alleen verwarring is. Het is misschien goed om daar nog een keer het over te hebben.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik hoef dat ook niet toe te zeggen, want dat is sowieso onderwerp van gesprek. Dus wat mij betreft komt dat daarin zeker aan bod. Dus dat zullen wij ook met de regio's bespreken.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik kom dadelijk nog wel even op ecodorp. Ik weet niet in welk blokje ik die ergens gedaan heb, maar ik kom er zeker nog op, ik ben er nog niet voorbij. D66 vroeg naar een reflectie op wonen, de insprekers en de mogelijkheden. Ik denk dat ik dat dan net heb gedaan. Willen we ook wonen voor jonge singles opnemen? Goedkoop wonen, betaalbaar wonen voor jonge singles als doel? Ik ga dat nu niet hier even… Hoe sympathiek ik het ook vind overigens, maar ik vind dat wij überhaupt naar woningen voor starters, daar hebben we een aantal doelen voor. Die hebben we ook in een bestuursakkoord, dat heet de Woondeal, hebben we die vastgelegd. Die liggen in uw beleid vast. Wij kunnen nu niet even vanuit een POVI zeggen: daar voegen we nog iets aan toe. Dat zou ik niet zo netjes vinden ook naar onze partners. Maar ik vind het wel belangrijk dat we voldoende betaalbare woningen voor iedereen, of je nu een partner hebt of geen partner hebt, maar iedereen moet uiteindelijk een betaalbaar dak boven zijn hoofd kunnen hebben. Dat is ons uitgangspunt. Maar we weten ook allemaal hoe lastig dat is, en dat de huizenprijzen ook in Limburg nog steeds stijgen. En dat de financieringsruimte die je als jonge alleenstaande hebt, minder groot is en vaak niet toereikend om gewoon überhaupt een koopwoning voor in aanmerking te kunnen komen. Daarom monitoren we

ook al die verschillende betaalbaarheidscategorieën, en niet alleen de landelijke betaalbaarheidsgrens, die inmiddels ook op een heel stevig bedrag ligt, wat je zeker niet als alleenstaande jongere kan betalen. Dus dat is een aandachtspunt van ons, maar ik ga daar niet nu even in een debat een doel aan de Woondeal toevoegen, dat kan helaas niet. Dat geldt eigenlijk ook voor wat de heer Wolters Gregório inbracht over duurzame woningen. Dus inderdaad, we hebben een aantal doelen die al heel ambitieus zijn. We hebben nu geen specifieke duurzaamheidsambities in de Woondeal. Maar we gaan binnenkort ook de Woondeal met het Rijk nog een keer herijken. Als daar landelijk nog ontwikkelingen in zijn, dan zullen we die zeker ook daarin meenemen. U vroeg ook nog naar de norm voor voorzieningen, qua leefbaarheid. We hebben denk ik de afgelopen periode als Provincie heel veel mooie stappen op het gebied van leefbaarheid en de leefbaarheidsaanpak in den brede gezet, zowel meer de sociale kant als meer de fysieke kant. Ik ben overigens ook op dit moment met een aantal andere Provincies, waaronder Gelderland, Utrecht, zijn we bezig om dit ook in interprovinciaal verband met het Rijk te agenderen, omdat het bij wonen vaak alleen maar over de huizen gaat en niet zozeer om de leefbaarheid in de wijk. En wij vinden dat het Rijk ook daar structureel aandacht voor moet hebben, ook juist in de financiële middelen. Want nu trekken we als Provincie deze periode inmiddels € 38 miljoen uit voor die leefbaarheidsaanpak. Maar ook het Rijk zou daar aandacht voor moeten hebben. Dus het heeft in ieder geval zeker de aandacht van dit College. Het staat misschien minder specifiek bij Wonen in de POVI, maar dat wil niet zeggen dat we daar niet mee bezig zijn. Dank, voorzitter. Dan…

De voorzitter: We hebben een vraag van mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik weet niet zeker of dit nog aan bod ging komen. Ik had het gevoel dat dit stukje al gepasseerd was. Nu wordt er in de POVI ook gesproken over aandachtsgroepen waar we voor gaan bouwen, dan wordt er gesproken over ouderen en arbeidsmigranten. En mijn verzoek was om jongeren daar ook aan toe te voegen. Dus dat komt voort uit de Volkshuisvestingswet, maar daar staat ook: dit zijn de suggesties voor de doelgroep waar in ieder geval voor gebouwd mag worden. En mijn begrip was dat wij daar doelgroepen aan konden toevoegen. Dus volgens mij is het iets moois om ook in de POVI te laten landen dat we ook voor jongeren expliciet willen bouwen.

Gedeputeerde Theuns: We hoeven ze niet toe te voegen, want starters en studenten zijn al aandachtsgroepen. Dus die twee staan er als voorbeeld genoemd, maar studenten en starters vallen al binnen onze aandachtsgroepen, begrijp ik ook. Dus we hoeven ze niet toe te voegen, want ze staan er al tussen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dan pak ik toch ook hier nog even het ecodorp mee. Ik zie, ik had hem in een ander blokje staan, maar dan hebben we die meteen gehad. We hoeven wat mij betreft geen pilots daarvoor toe te gaan staan. Ook voor ecodorpen gaan zo meteen de nieuwe regels van de verordening gelden. Ik snap dat u daar nog niet aan bent toegekomen, maar als u gaat kijken naar de regels voor wonen in de groenblauwe landbouwzone, dan staat daar ook dat het mogelijk is om daar een woonfunctie toe te voegen, als dat een bijdrage levert aan de specifieke doelen in dat betreffende gebied. Dus in dat gebied vaak natuur- en watergerelateerde doelen in dat gebied. En dat betekent dus dat je waarschijnlijk met een reguliere woonwijk daar niet uit de voeten komt, maar het voorbeeld zoals we dat hier destijds in de commissie hebben gehad wellicht al een stuk kansrijker is. Maar dat ligt nu dus ook ter visie, dus ik ben ook zeer benieuwd naar wat mensen buiten daarvan vinden. En we komen daar uiteindelijk met een definitief voorstel richting uw Staten. Dan specifiek wonen, over arbeidsmigranten, en specifiek shortstay arbeidsmigranten. En de heer Nijskens vroeg: hoe strikt is het nu precies? Er is ook wat verwarring over. Er stond gisteren nog een stuk over in de media. We

hebben de inspreker gehoord. En ik ga u dan toch even citeren uit een stukje zoals het letterlijk in de POVI staat, waarin staat: ‘Wij zien dat arbeidsmigranten vaak veel langer in shortstay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor longstay arbeidsmigranten opnemen. En hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten en Provincie gemaakt te worden. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid om shortstay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen, en ziet de Provincie in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van shortstay huisvesting arbeidsmigranten buiten het stedelijk gebied en landelijke kern.’ Ik citeer dat even helemaal, omdat dit de essentie is. Want wij als GS zien de urgentie op het gebied van huisvesting arbeidsmigranten en dat je dat niet allemaal binnenstedelijk oplost. Tegelijkertijd zien we ook dat, en dat werd ook door een van de insprekers gezegd, er op dit moment veel te veel mensen zijn die feitelijk veel langer in Limburg wonen dan waar shortstay voor staat, dat die mensen zitten in een locatie die niet geschikt is om permanent te wonen. En dan krijgen we schrijnende situaties, die we ook niet willen. Dus wat wij graag willen, is dat wij met gemeenten bestuursafspraken maken over: hoe – en we hebben gewoon cijfers over hoeveel van die mensen die hier aanvankelijk wellicht voor de korte termijn naartoe komen, maar die worden uiteindelijk gewoon Limburger omdat ze zich hier permanent vestigen – hoe vertalen we die aantallen in die woningbouwprogrammering waar we het net over hadden. Want het is de doelgroep die vaak op een sociale huurwoning is aangewezen. En hoe zorgen we dat we voldoende sociale huurwoningen of andere woningen bouwen die passen bij de behoefte van die doelgroep. En dat moeten we wel met elkaar afspreken, dat we dat gaan doen. En dat is niet van vandaag op morgen gebeurd, dat ben ik helemaal met de wethouder die insprak ook eens. Maar we moeten dat wel met elkaar afspreken. En dat is gewoon tot op heden nog niet in al die gemeenten gebeurd. Dus ik heb vorige week nog initiatief genomen, of de week daarvoor, met een aantal van de gemeenten waar de opgave het meest urgent is – dan heb ik het over Venlo, Peel en Maas, Venray, Horst aan de Maas, die vier. Om met die vier wethouders plus Gedeputeerde Van Caldenberg en ikzelf spoedig om de tafel te gaan, want wat ons betreft kunnen we niet snel genoeg komen tot die bestuursafspraken. En dat heb ik de regio ook nog een keer laten weten. Als we die bestuursafspraken hebben, en er ligt een nieuwe verordening, dan kunnen we wat ons betreft ook zo snel mogelijk in die geest gaan handelen met elkaar. Maar het is wel belangrijk, we kunnen niet zomaar meer ruimte geven voor shortstayhuisvesting als we niet de andere kant ook geregeld hebben. Dan blijven we het probleem groter maken, van mensen die vastzitten in een locatie die eigenlijk niet voor permanente bewoning geschikt is.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens heeft een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, het raakt deels de kern van de zaak, maar mijn vraagstelling ook richting de inspreker ging ook een stap verder. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat shortstay mensen op zich gehuisvest kunnen worden in shortstayvoorzieningen, en longstay daar weg moeten. Dat is natuurlijk een stukje lastig met handhaving, nog los van beschikbaarheid van woonruimte elders. Maar mijn vraag richting de portefeuillehouder was, en het verbaasde mij dat hij daar negatief op antwoordde, is: de voorzieningen die nu op industrieterreinen liggen met een tijdelijke vergunning, in hoeverre kunnen die rekenen op een verlenging van die vergunning of een nieuwe vergunning op diezelfde plek? Want het zijn vaak voorzieningen die nog jarenlang mee kunnen. En zoals ik het artikel in de krant heb gelezen zat daar nog meer zorg over dan hoe uiteindelijk met die longstay wordt omgegaan. En wellicht kunt u daarop reageren. Maar misschien zegt u ook gewoon: dat is aan de gemeenten. Is de mogelijkheid zoals u het nu geformuleerd hebt op bedrijventerreinen nog, uiteraard binnen veiligheidskaders die voor verblijf nodig zijn, mogelijk om shortstayhuisvesting te blijven aanbieden?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij willen ruimte maken om dat niet als louter wonen te zien. En als het als wonen was, dan zou het niet kunnen op een bedrijventerrein. Dus wij willen ruimte bieden voor dit soort dingen buiten bestaand bebouwd gebied, maar daar hoort echt die voorwaardelijkheid bij. Dus daarom is onze oproep ook: kom zo snel mogelijk tot die bestuursafspraken, waarin die gemeenten… En dan hoeven ze het niet van vandaag op morgen gerealiseerd te hebben, maar dan hebben we wel met elkaar een handtekening staan onder het feit dat we vinden dat we ook voldoende gewone reguliere woningen moeten bouwen voor de mensen die blijven. En nogmaals, dat is niet van vandaag op morgen gebeurd, maar dan hebben we wel allemaal hetzelfde doel voor ogen. En dat is vaak nu op dit moment niet zo. Dan constateer ik toch dat we vaak verzoeken krijgen, ook vanuit de urgentie van de opgave voor shortstayhuisvesting, maar dat we aan de achterkant niet goed regelen dat een deel van die mensen ook gewoon hier blijven, een aanzienlijk deel. Dan hebben we het over percentages van 60 tot 70 procent, blijkt uit onderzoek van onder andere Decisio. En dan moeten we daar wel voldoende permanente huisvesting voor regelen, want anders zullen die mensen achter het net blijven vissen en op plekken wonen die niet geschikt zijn voor wonen. Maar dat is iets anders dan shortstayverblijf.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, vervolgvraag.

De heer Nijskens (VVD): Ik ben misschien nog niet helemaal duidelijk geweest, want waar het mij om gaat… Ik snap de stappen die u met de gemeenten moet zetten. Maar ik hoor nog niks over de stappen die aanvragers of uitbaters van die voorziening hebben of bedrijven die een plek nodig hebben voor hun shortstaywerknemers. Dat zijn twee verschillende dingen, die wel een relatie hebben, maar misschien kunt u dat toch nog wat beter uitleggen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Als een bedrijf een vraag heeft om huisvesting te regelen, dan komen ze in eerste instantie bij de gemeente. En dan is het in eerste instantie aan de gemeente om te bepalen of men daar iets mee wil doen of niet, of men daar ruimte voor wil bieden of niet. In een later stadium komt de gemeente dan ook weer bij de Provincie terecht, en dan komen we in de afweging zoals ik die net inderdaad uitleg. Maar daar ging uw vraag niet over. Dus het is primair eerst aan de gemeente om te bepalen of men daar ruimte voor wil geven, of men daarin wil meewerken. En als nu een tijdelijke vergunning afloopt, is het ook primair aan de gemeente om te bepalen of men die wil verlengen. Of dat men het bijvoorbeeld beter vindt om meerdere kleine locaties die nu tijdelijk vergund zijn, uiteindelijk samen te gaan voegen tot een grotere locatie. Dat kan ook, dat kan ook een afweging zijn. Ook daarin weer hetzelfde eigenlijk als bij regulier wonen. Wij vragen dus aan de regio: breng in beeld wat de totale aantallen van arbeidsmigranten zijn, hoeveel daarvan shortstay is, hoeveel van die mensen statistisch gezien in ieder geval blijft. Dan weet je wat je permanent moet bouwen. En dan weet je ook hoeveel locaties of voor hoeveel mensen je een shortstayverblijfsplek zult moeten regelen. En dan kun je het er dus over hebben: gaan we dat doen met drie heel grote locaties? Moeten dat een aantal kleinere locaties zijn? Maar dat is dan de afweging die primair aan de gemeente is, en waar wij dan ook uiteindelijk iets over vinden met elkaar. Ik hoop dat dit voldoet aan … [6:50:40]

De heer Nijskens (VVD): Ja, op zich wel. Maar dus concluderend: onze POVI, onze ontwerp-Omgevingsverordening ligt daar eigenlijk niet in dwars.

Gedeputeerde Theuns: Die ligt daar niet helemaal in dwars, maar wij zeggen wel: het heeft niet onze voorkeur. Maar vanuit de urgentie van de opgave snappen we dat het op plekken nodig is, en dat we

onderbouwd, als we aan een aantal randvoorwaarden voldoen, met elkaar toch die ruimte kunnen geven. En dat is iets anders dan dat dit een langetermijnperspectief is waar we tot in lengte van dagen op moeten blijven bouwen. Want dat kan wat ons betreft niet de stip op de horizon zijn. Maar overigens zei de portefeuillehouder uit Noord-Limburg dat volgens mij ook letterlijk. Daar verschillen wij niet zo van mening met elkaar.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring heeft ook nog een vraag.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, als aanvullend daarop. Want ik hoor de inspreker aan het begin eigenlijk vooral zorgen uiten inderdaad over de tijdlijn, en dat op zich het standpunt dat als mensen hier jaren blijven, dat dat Limburgers worden die gewoon een woning nodig hebben, wel gedeeld wordt. Maar juist vanwege de moeite die het kost om voldoende sociale huurwoningen te realiseren, dat het belangrijk is dat daar genoeg ruimte blijft ook voor mensen die al langer hier zijn. Begrijp ik de Gedeputeerde goed als ik concludeer dat we dus in het proces moeten komen tot die bestuursafspraken, er genoeg ruimte is om ook dat mee te wegen in hoe we uiteindelijk naar die oplossing toe groeien?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik weet niet of ik uw vraag helemaal goed begrijp. Maar uiteindelijk, als wij zeggen: er is een X-aantal arbeidsmigranten en daar blijft een X-percentage van, dan is dat een conclusie voor het aantal sociale woningen wat je moet realiseren. En dan kan het niet zo zijn dat je zegt: omdat het zo moeilijk is om die te realiseren, gaan we genoegen nemen met minder. Je zult dan die opgave wel moeten programmeren, maar dat zal niet van vandaag op morgen gebeurd zijn. Dat snappen wij natuurlijk ook.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Kijk, de woningprogrammering wordt opgesteld voor de komende tien jaar. Woningcorporaties zijn uiteindelijk toch degene die aan de slag ook moeten met die huurwoningen. Die kunnen ook niet volgend jaar opeens 10.000 sociale huurwoningen bij gaan bouwen. Dus het kan niet alleen van vandaag op morgen niet, er zal een realistische programmering onder moeten liggen dat we die aantallen ook kunnen gaan halen. En dan kan iedereen heel welwillend zijn, dan nog zitten er natuurlijk praktische grenzen aan de uitvoering. En dat is denk ik de zorg die de wethouder hier neer heeft willen leggen. En mijn vraag is: concludeer ik goed dat u dat ziet, en daar inderdaad in de bestuursafspraken handen en voeten aan wilt geven hoe we dan bij dat doel terecht kunnen komen met zijn allen, uiteindelijk?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Deels ja, deels nee. Omdat ik ook zie dat een heel aantal gemeenten nog helemaal niet zo ver is dat ze die opgave erkennen. Want ik denk, de wethouder die hier aanwezig was, volgens mij trekt die heel hard aan dit dossier. Daar zal ik helemaal niks over zeggen. Maar ik kom ook op plekken waar er door Colleges wordt gezegd: wij hebben hier geen mensen die behoefte hebben aan sociale woningbouw. Terwijl we keihard weten dat ergens daaronder gewoon aantallen zitten die daar wel behoefte aan hebben. En dus wegkijken bij een opgave, dat wordt ook op plekken nog steeds gedaan. Dus dat gesprek alleen al met elkaar voeren, en erkennen dat er dus een opgave ligt, dat is volgens mij al een heel grote stap die we nog via die bestuursafspraken dan kunnen zetten met elkaar. En dan kun je het dán erover gaan hebben: en wat is dan realistisch in relatie tot tempo die de corporatie kan maken, en, en, en, en. En natuurlijk, ook daar vragen we van niemand het

onmogelijke. Maar de eerste stap is al om met elkaar te erkennen dat er een opgave ligt. En dat wordt nog niet overal gedaan.

De voorzitter: Gaat u verder. O sorry, de heer Wolters Gregório heeft een vraag.

De heer Wolters Gregório (SP): Gewoon Jorge of de SP mag ook. Ik wilde de Gedeputeerde nog vragen of een uitkomst van die bestuursafspraken ook kan zijn dat wij op gemeentelijk grondgebied dan de regie op permanente woningbouw op ons gaan nemen. Of dat dat helemaal buiten sprake gaat blijven.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik zou niet een gesprek daarmee willen beginnen. Dus volgens mij moeten we eerst eens met elkaar om tafel gaan: hoe kunnen we het met elkaar voor elkaar krijgen. En dan zit ik niet meteen in de film dat wij dingen gaan overnemen van gemeenten, want daar wordt het meestal niet per se beter van.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dan ga ik toch met het blokje Water beginnen. En dan even … O.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik was toch even bij de shortstay. U zegt: als het dan gaat om vestiging op bedrijventerreinen niet helemaal dwars te willen zitten. Kan ik dat dan vertalen als een soort van ‘nee, tenzij’-houding? Of is dat milder? Ik vraag het namelijk hierom: omdat er namelijk ook in Venlo een motie ingediend is om het beleid zoals ze daar in Venlo hebben, proberen ook in de POVI hier in de Provincie terug te zien. Ik proef dat nog niet helemaal. U heeft ook een gesprek gehad met die wethouder of wethouders. Als ik nu terug zou gaan naar die wethouder, wat zou die, denkt u, tegen mij zeggen? Of die nu tevreden is of niet, dat is even de vraag.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Daar ga ik me niet aan wagen, voorzitter. Dat moet u aan de wethouder vragen. Ik ken hem goed, maar dat mag u hem zelf vragen.

De voorzitter: De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Bedankt voor uw korte en toch heldere reactie. Ja, dan zal er niks anders voor me op zitten om in ieder geval die vraag dan zelf maar te stellen. En dan in de besluitvorming daarop terug te komen. Of in de Statenvergadering heet het, hè? Ja. Dus dat gaan we dan maar doen.

Gedeputeerde Theuns: Misschien luistert er wel een raadslid uit Venlo mee, mijnheer Van den Beucken. Oké, heel goed. Ik ga aan het blokje Water beginnen, voorzitter.

De voorzitter: Juist.

Gedeputeerde Theuns: Er zijn een aantal fracties – VVD, PvdA, D66, GroenLinks – die iets over H5, H6 hebben gezegd. Laat mij daarover een aantal dingen zeggen. Ik zie een beetje in het debat alsof

er een tegenstelling zou zijn tussen het Waterschap, dat staat voor de waterveiligheid, en GS, wat hier een keuze maakt voor de woningbouw. Dat is pertinent onjuist – ik kan het echt niet duidelijker zeggen. Wij staan ook als GS juist voor de veiligheid van onze inwoners. En mijn stelling is ook: honderd procent veiligheid kun je volgens mij niemand garanderen. Dan moet je ‘s morgens vooral in bed blijven liggen, dan weet je zeker dat je niks overkomt. En dat is misschien zelfs nog helemaal niet waar. Maar je moet wel uiteindelijk staan voor de veiligheid, zoals we hebben gezien in 2020 en 2021, van onze inwoners. En dat is ook precies de reden dat we hebben gezegd: in H6 moet je absoluut niet bouwen. En in H5 is ook het uitgangspunt dat je niet moet bouwen. Maar u moet zich realiseren: de waterveiligheidskaarten… En ik zou ze, voor het geval u ze nog niet bekeken heeft, heeft u misschien al gedaan, maar zoek ze eens even op. Daar ziet u allerlei vlekken. En bekijk dan eens even de vlekken die H5 zijn. En ik heb veel gesprekken gevoerd met het Waterschap, met zowel de dijkgraaf als een aantal andere portefeuillehouders. En die hebben ook een warm pleidooi gedaan; zij willen als Waterschap aan tafel zitten, aan de voorkant, om mee te kunnen kijken bij planontwikkelingen. En dat juichen wij ook zeer toe. Het hele punt van GS, is: als wij verordonneren dat je in zone H5 niet meer mag bouwen, dan is er geen gesprek meer. En dan is er op heel veel plekken vanwege uw Omgevingsverordening uitgesloten dat daar een bestemmingsplan met de functie Wonen wordt gemaakt. En dan kun je denken: ja, maar wat is daar dan erg aan? Een van de projecten waar het Waterschap zelf graag aan refereert: de ontwikkeling in de buurt van De Valkenier. En we weten allemaal: dat lag zo ongeveer in het epicentrum van wat in 2021 aan de hand was. Daar lag aanvankelijk een plan voor woningbouw, wat je echt niet moet willen op die plek. En juist omdat het Waterschap aan tafel is gegaan is op die plek, als ook bijvoorbeeld het Berkelplein, wat in het centrum van Valkenburg is, waar nu al mensen wonen, en waar gewoon veel sociale woningbouw ook is, waar gewoon getransformeerd moet worden, waar dat een upgrade verdient. En op het moment dat je zou zeggen: in H5 mag je niet meer bouwen of mag je geen bestemmingsplannen meer wijzigen, dan kun je daar ook helemaal niks meer. Dan is gewoon hard vastgelegd dat het niet kan, punt, einde gesprek. Geen uitzonderingsclausule, helemaal niks. Terwijl, wat wij voorstellen: als je in H5 zegt: ga verplicht om tafel met het Waterschap aan de voorkant, vraag verplicht advies op bij het Waterschap, ga verplicht advies opvragen bij de veiligheidsregio, die uiteindelijk verantwoordelijk is op het moment dat het misgaat, dat er geëvacueerd moet worden of dat soort situaties, en beslis dan of je nog op een goede manier kan komen tot een plan waar ook de functie Wonen in zit. Dat lijkt ons een juiste afweging. Want dan zet je aan de voorkant de betrokken instanties, die nu vaak pas aan de achterkant met iets geconfronteerd worden en dan bijvoorbeeld een zienswijze in moeten dienen, of erger nog, een bezwaar moeten maken uiteindelijk. Dan zet je die instanties aan de voorkant, vanuit een verordening in positie. En ik geef u mee: kijk even op die waterveiligheidskaarten, kijk welke vlekken allemaal H5 zijn, en realiseer u: als u bij voorbaat een streep zet door elke ontwikkeling op die plekken die vanuit het model een vlekje H5 heeft, zet u door heel veel, ook binnenstedelijk … Dat zijn echt niet allemaal plekken langs de Geul of langs de Geleenbeek of een andere waterloop. Zet u gewoon bij voorbaat vanuit de verordening een streep doorheen. En dat voorkomt juist dat er op die plek überhaupt een gesprek wordt gevoerd. En dat is nou net niet wat wij willen. Dus het is geen tegenstelling tussen óf waterveiligheid óf woningbouw mogelijk maken. Wij zeggen juist: ontwikkelingen op die plek alleen op een wijze die verantwoord is, juist op het gebied van waterveiligheid. En daarom stellen wij in ieder geval voor om het Waterschap aan de voorkant verplicht aan tafel te zetten, als ook de veiligheidsregio. Duidelijker kan ik het niet zeggen. En dat is wat ik ook richting het Waterschap heb gezegd. En het Waterschap is volgens mij het daar niet eens zozeer mee oneens. Je kunt het er wel nog over hebben: moet dat dan een bindend advies zijn? Of is dat een advies wat uiteindelijk het bevoegd gezag, zijnde de gemeenteraad, naast zich neer kan leggen? Daarvan is onze overtuiging als GS, en dat wordt ook landelijk …: het Waterschap is geen ruimtelijke ordenaar, het Rijk is dat, de Provincie is dat, en gemeente is dat. En het Waterschap, de naam zegt het al, zij moeten ook opkomen voor het waterbelang. En dat vind ik ook vanuit hun positie te rechtvaardigen. Maar dat is iets anders dan het toekennen van een doorslaggevende of een

bindende stem aan één organisatie, in dit geval het Waterschap, in de ruimtelijke ordening. Dat doen we ook voor andere instanties niet die een wettelijke taak hebben, bijvoorbeeld op het gebied van milieu. De commissie MER bijvoorbeeld, heeft ook geen bindend advies. Kan GS ook gemotiveerd naast zich neerleggen. Zo werkt dat nou eenmaal in de ruimtelijke ordening. Dat is uiteindelijk aan een bevoegd gezag dat een afweging in het algemeen belang heeft te maken. En van het Waterschap verwacht ik niet dat ze een afweging in het totale algemeen belang… Zij kijken naar het algemeen belang gerelateerd aan water. Dat is ook hun wettelijke taak, en daar vindt ook helemaal niemand iets van. Dus wij trekken niet aan twee verschillende uiteinden van het touw. Wij staan samen als overheden voor die waterveiligheid van onze inwoners. En mijn pleidooi is juist dat door dat gesprek te verplichten, zorg je ervoor dat het op plekken juist een verbetering kan zijn. En dat zijn echt niet allemaal maagdelijke plekken waar dan even langs het water wordt gebouwd. Vaak zijn het gewoon plekken waar nu al mensen wonen, en waar in de toekomst een keer een functiewijziging of een uitbreiding of een verplaatsing plaats zal moeten vinden. En dan zou het echt ons nadrukkelijke advies zijn om dat niet via een verordening aan de voorkant op slot te zetten, maar juist ook om dat gesprek mogelijk te maken en te verplichten.

De voorzitter: Mooi. Dan heb ik twee vragen: van mevrouw Wesseling en de heer Nijskens. En ik begin bij mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja dank, voorzitter. Want ik blijf het een moeilijk punt vinden. En ik snap ergens de wens om het niet helemaal op slot te zetten, maar ik vind een gesprek aangaan en dat indien mogelijk helemaal naast je neerleggen, ook nog wel heel vrijblijvend aanvoelen. En daar zou ik graag toch een sterkere rol in willen spelen als Provincie. En nu is het een soort van: ja, mits goed onderbouwd. Dat zou volgens mij een veel hardere *nee, tenzij* moeten zijn. En dat het vervolgens een advies is wat verplicht wordt gegeven, maar waar een gemeente mee kan doen wat de gemeente wil, dat voelt echt nog wel als een heel erg groot risico. En daar worstel ik nog mee. Ik had hier ook een aantal vragen over gesteld om er juist achter te komen: wat zijn dan die risico's? Dus om hoeveel potentiële woningen gaat dit nou? En zijn er ook woonvormen mogelijk die in een hoogrisicogebied even veilig zouden zijn als in een laagrisicogebied? Want daar gaat die 'tenzij' dan wel een soort van vanuit.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Het precieze aantal woningen heb ik nu even niet paraat. Dat kan ik technisch wel nog uit laten zoeken. U zegt: dat vind ik nog best een groot risico. Ik denk dat dat risico in de praktijk heel beperkt is. Wij vinden dat dat heel beperkt is. En het is geen *ja, mits*. Het is een *nee, tenzij*. Wij zeggen dus: dit kan niet, tenzij je na een advies van het Waterschap, na een advies van de veiligheidsregio gemotiveerd toch aan de gemeenteraad voorlegt waarom je dit een goed idee vindt. Een aantal mensen heeft hier, denk ik, zelf ervaring als wethouder. Ik denk dat je een heel flinke wethouder moet zijn om naar een gemeenteraad op dit moment, met alles wat gespeeld heeft in 2021, een woningbouwplan te brengen wat een negatief advies heeft van het Waterschap, een negatief advies van de veiligheidsregio, en het dan naar de gemeenteraad brengen ter vaststelling. Ik denk dat geen enkele wethouder zich daar de vingers aan zal branden. En op het moment dat iemand zich daar de vingers aan zal branden, denk ik wel uit te kunnen tekenen hoe een gemeenteraad, zeg in een willekeurige gemeente in Zuid-Limburg, daarover zal beslissen. Het dwingt juist om opnieuw in gesprek te gaan met het Waterschap, met de veiligheidsregio, tot er een plan ligt wat wel de toets der kritiek kan verdragen. Of de conclusie is dat het op die plek niet kan. Dat kan ook.

De voorzitter: Vervolgvraag, mevrouw Wesseling?

Mevrouw Wesseling (D66): Mijn vraag was dus ook: kan het even veilig in zo'n hoogrisicogebied met een nieuwe innovatieve woningbouwvorm als in een laagrisicogebied?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dat is nou net het voorbeeld dat het Waterschap zelf ook in het bestuurlijk overleg aandroeg als een manier zoals zij zelf graag zien dat het gaat. Bijvoorbeeld, het gebied rondom De Valkenier. Of bijvoorbeeld, de ontwikkeling van het Berkelplein in Valkenburg. Er wordt nu bijvoorbeeld nog op veel plekken op de eerste etage gewoond. Naar de toekomst toe, als je daar gaat herontwikkelen, kun je het erover hebben: moeten we dan de woonfuncties bijvoorbeeld nog op de begane grond? Wil je de woonfuncties alleen nog op een hogere plek? Dit zijn precies de afwegingen waar je dan rekening mee kan houden, zodat het toch waterveilig is, of zo waterveilig mogelijk is voor mensen op die plek. Dat het een verbetering is ten opzichte van de bestaande situatie. Dus er zijn zeker voorbeelden van te geven.

De voorzitter: En dan de vraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, de Gedeputeerde gaat eigenlijk wat grof door de materie, zou ik bijna willen zeggen. Want mijn voorstel of mijn verzoek was: geen níeuwe woningen. En op het moment dat er een woning staat en die moet om wat voor reden dan ook aangepast worden, dan kan dat negen van de tien keer gewoon volgens het geldende bestemmingsplan. En kun je ook gericht op het geldende bestemmingsplan die locatie opnieuw vergunnen. Mijn stevige stelling was: wij moeten het probleem niet groter maken op die gebieden die in H5 liggen. En ik ken ook de veranderingen bij de Valkenier, waarbij met name vluchtroutes en in- en uitgangen logischer gesitueerd zijn. Maar inmiddels zit ik ook al zo lang in het openbaar bestuur, dat geheugens vaak nalaten op het moment dat de ramp van 2021 toch langzaam uit het geheugen verdwenen is. En dat bestuurders toch wat meer lef tonen om plannen naar de gemeenteraad te brengen. En die overweging samen, en ook gewoon met de ervaring ook in 1993 en 1995, die hebben mij ertoe gebracht om toch dit voorstel te doen. Technisch snap ik wat u zegt, en het klinkt heel redelijk. Maar of het zo gaat uitwerken in de praktijk, daar heb ik toch nog wel vraagtekens bij.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: GS kan het niet meer dan helemaal eens met u zijn dat we het probleem niet groter maken dan het is. Maar ik denk dat we, als we verordonneren dat bepaalde ontwikkelingen niet meer kunnen, dat je daar ook niet meer over in gesprek kunt, dat maakt het probleem naar onze mening in ieder geval groter dan het nu is. En juist ook door het verplichten van dat gesprek, om te zorgen dat ook een plek waterveiliger wordt, en de instanties die daarvoor zijn aangewezen, om die in het zadel te zetten letterlijk, dat is voor mij de route om het juist beter voor onze inwoners te maken naar de toekomst toe, en te zorgen dat de problemen minder groot zijn als het onverhoopt nog een keer gaat gebeuren. Dat is in ieder geval mijn uitleg daarbij.

De voorzitter: Goed, gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Er zijn ook nog een paar vragen over waterkwaliteit gesteld. De heer Van den Beucken vroeg naar het verschil tussen directe en indirecte lozingen, wat dat precies is. Een beetje technisch, maar: een directe lozing is direct op het oppervlaktewater, een indirecte lozing gaat via het riool uiteindelijk toch naar het oppervlaktewater toe. Maar dat betekent dus iets voor de opspoorbaarheid. En bij alle indirecte lozingen kun je niet end-of-pipe monitoren. Dan komt dat allemaal samen in de rioolwaterzuiveringsinstallatie. JA21 vroeg naar: sturen wij op doelen die niet

haalbaar zijn? Creëren we een situatie waarin we onszelf op slot gaan zetten? Nee, dat is niet zo. We hebben gewoon een Kaderrichtlijn Water, van doelen die we moeten halen. En wij zeggen dat we niet al die doelen binnen de tijd kunnen halen, maar dat wil niet zeggen dat we doelen niet uiteindelijk moeten halen. En de KRW heeft daar ook een aantal uitzonderingsbepalingen voor, in het kader van doelen die je dan later mag halen. Daar zullen we, daar waar dat nodig is, een beroep op doen. Maar uitgangspunt is wel dat we de doelen halen. En natuurlijk, dat moet binnen een reëel tijdpad. Maar het doel staat wat ons betreft niet ter discussie. Wij houden ons gewoon aan de wet. Mevrouw Schuuring vroeg nog naar: wij laten de deur toch nog een beetje op een kier staan voor nieuwe waterintensieve bedrijven. Ja, dat is omdat wij niet bij voorbaat helemaal uit kunnen sluiten dat er niet morgen toch een keer een ontwikkeling is die we echt zo belangrijk met elkaar vinden, maar die wel water vraagt. Maar we maken hier de heel duidelijke en meer dan winstwaarschuwing, we zetten hier heel duidelijk neer dat die ruimte er eigenlijk al niet meer is. En dat als je daar dus iets mee wil, dat dat betekent dat je de opgave die je nu toch al hebt – het ging over die tien tot vijftig centimeter – dat die opgave nog groter wordt. En dat dus bij elke nieuwe ruimteclaim die je op die waterbeschikbaarheid legt, dat je de opgave die we toch al hebben nog een stukje groter maakt. En dat is wel wat hier, denk ik, heel duidelijk in staat, waar nu nog helemaal niks over in het provinciaal omgevingsbeleid staat, en wat we hier wel duidelijk gepositioneerd hebben. Hoe we die doelen dan gaan halen, daar vroegen ook een aantal fracties naar, waaronder ook GroenLinks. Ja inderdaad, in dat droogteconvenant, dat woord viel hier. Voor het einde van het jaar – dat heb ik u al eerder in een ander debat toegezegd – komen wij met een uitwerking op dat vlak hoe wij daar uitvoering aan gaan geven, met alle partners ook. Dan iets over bestrijdingsmiddelen, daar vroeg mevrouw Boven ook naar, ook in relatie tot water, ook in relatie tot de zoekgebieden voor drinkwaterwinning, waarom we daar nu niet al regels voor opnemen. Misschien even met die laatste beginnen. Het zijn zoekgebieden waar we mogelijk een nieuwe winning willen gaan realiseren. Wij vinden het niet proportioneel dat je daar dan nu al aan de landbouw op het gebied van beperking van bestrijdingsmiddelen, dat je daar nu al aanvullende regels over dat hele zoekgebied, waar je misschien maar een gedeelte van dat zoekgebied uiteindelijk nodig gaat hebben. Dat vonden wij niet proportioneel. Wel hebben we gezegd: je moet daar in ieder geval geen nieuwe industrieterreinen of iets dergelijks gaan realiseren, omdat als die er eenmaal staan, dan krijg je ze ook niet meer zo makkelijk van die plek weg. Terwijl, als je uiteindelijk beslist om daar daadwerkelijk drinkwater te gaan winnen, je wel vrij snel ook een grondwaterbeschermingsgebied aan kan wijzen. En dat heeft dan direct gevolgen voor de landbouw die op die plek plaatsvindt. Maar we vonden het niet proportioneel om dat bij voorbaat te doen. Dat is een beleidskeuze, maar we hebben die op die manier gemaakt. Waarom we nu niet ook al voorstellen maken voor überhaupt het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Daar lopen op dit moment gewoon nog een aantal onderzoeken, ook in interprovinciaal verband. Ik heb ook een motie van, volgens mij mevrouw Van der Pol, liggen om specifiek op het gebied van bestrijdingsmiddelen op de Limburgse grondtypen, de lössgronden, om daar samen met het Waterschap onderzoek naar te doen. Dat hebben we in uitvoering. En als daar een aanleiding uit komt, nadat het Rijk eerst een stap moet zetten ook wederom op het gebied van bestrijdingsmiddelen dat wij als Provincie daar nog iets mee moeten, dan zullen we dat niet nalaten. Maar wel in die volgorde. Mevrouw Jetten vroeg nog of water op bepaalde beken nu wel of niet op kaart staan. Ik ga dat even checken. Ik moet u dat antwoord op dit moment even schuldig blijven. Maar we zullen checken of dat een reden heeft, of dat het een omissie is. En zoals gezegd, omissies kunnen we herstellen.

De voorzitter: Dan een vraag van mevrouw Schuuring. De laatste, mevrouw.

Mevrouw Schuuring (PvdA): De Gedeputeerde zegt eigenlijk nu heel duidelijk dat GS vindt dat het Rijk eerst een stap moet zetten, voordat de Provincie beleidsregels zal maken als het gaat om gewasbeschermingsmiddelen. Tegelijkertijd zien wij dat in andere Provincies die keuze toch anders

gelegd wordt en dat ze daar ook heel duidelijk dat voorzorgprincipe als argumentatie gebruiken daarvoor. Waarom is GS van mening dat dat hier niet van toepassing zou zijn?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij zijn als Provincie niet bij machte om te reguleren welke bestrijdingsmiddelen er op de markt worden toegelaten. We hebben zoiets in Nederland als het Ctgb, dat toetst welke middelen gebruikt mogen worden en welke veilig zijn. En dat instituut laat op dit moment nog middelen toe die de toets der kritiek van de Kaderrichtlijn Water niet kunnen doorstaan. Dus wij vinden echt dat op dat niveau, op het nationale niveau van het Rijk je eerst regelgeving moet maken om te zorgen dat middelen die agrariërs gewoon mogen gebruiken, dat die ook voldoen aan alle wetgeving. Dat is stap één, dat is het allerbelangrijkste. Laten we dan eens kijken als we dat doen, wat dan überhaupt nog de opgave is in bepaalde gebieden, en onderbouwen of het überhaupt nog nodig is dat de Provincie daar zelf stappen op onderneemt. Dus het is echt een systeemverantwoordelijkheidsdiscussie. En wij vinden echt dat het Rijk eerst beleid moet maken daarop, om te bepalen wat dan al van de opgave afgaat. Als het nodig is dat wij als Provincie dan nog maatregelen nemen, ja dan zullen we dat net als bij nutriënten zeker niet nalaten. Maar wel in die volgorde.

De voorzitter: Goed, dan heeft mevrouw Boven nog een vraag. Het is ook uw laatste vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dat dacht ik al. Ik ben blij dat de PvdA een aantal vragen stelt die ik ook zou willen stellen, dus dat komt goed uit. De vraag is, dat gaat nog over de grondwaterbeschermingsgebieden en de waterwingebieden. Want bij de waterwingebieden wordt aangegeven dat alleen de exacte begrenzing nog niet vaststaat. En een waterwingebied, dat kan dus hooguit een stukje schuiven blijkbaar, of … Maar dan zou je dus wel alvast de regels voor de waterwingebieden kunnen toepassen. Uw argumenten lijken vooral te slaan op de grondwaterbeschermingsgebieden en niet op de waterwingebieden.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: We hebben zoekgebieden aangewezen voor nieuwe winningen, dat is in Zuid-Limburg. En we hebben één specifieke plek voor een nieuwe winning, dat is in de gemeente Roerdalen aangewezen. Dat is een vrij specifiek bepaalde plek, inderdaad. Maar dat is niet zo… Ik moet even… Daar kom ik in de tweede termijn op terug. Maar volgens mij, mijn beeld is dat daar wel degelijk, voor die plek, dat er een bepaalde beschermende werking uitgaat voor die plek waar daadwerkelijk een nieuwe winning wordt aangewezen. Maar dat zal ik even checken, voor de tweede termijn.

De voorzitter: Goed, gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Dan ben ik bij het blokje Natuur, te beginnen met de inbreng van JA21. Die zei: Natura 2000 wordt hier als uitgangspunt genomen. Ik zou willen zeggen ja, dat klopt inderdaad. We hebben gezegd: landelijke dingen gelden gewoon als uitgangspunt. Wij houden ons aan de wet. Waar zat de politieke ruimte om daarvan af te wijken? Nou, we hebben gewoon heel duidelijk beleidskaders en een coalitieakkoord, waarin staat dat wij ons aan de wet houden, dat wij staan voor de Natuurnetwerkopgave. Dus ik heb daar geen politieke ruimte gezien om daar anders over te beslissen. En dat hebben we dus ook niet gedaan. Gewasbeschermingsmiddelen komt ook hier nog een keer terug, maar daar heb ik denk ik net wel een aantal dingen over gezegd. Over de externe werking van Natura 2000 heb ik ook een aantal dingen gezegd, daar heb ik ook een mededeling over

toegezegd waar we daar specifiek nog op terugkomen. Door mevrouw Boven werd ook nog even aangehaald of natuurcompensatie in het Natuurnetwerk nou meer of minder is dan in Natura 2000. Natura 2000 is onderdeel van het Natuurnetwerk Limburg. En voor beide delen gelden de gelijke aantallen en kwaliteitstoeslagen en dergelijke, voor natuurcompensatie. Er zit volgens mij geen onderscheid tussen. Maar op dit punt zullen we ook in die mededeling nog wel even expliciet voor natuurcompensatie terugkomen. Maar nu heeft u geen interrupties meer, dat is wel heel zuur. Dan is er ook een vraag gesteld door mevrouw Boven over: hoe zien maatregelen eruit als niet duidelijk is wat drukfactoren precies zijn? Het is niet dat het helemaal niet duidelijk is wat drukfactoren zijn. Dus per Natura 2000-gebied zijn wel degelijk gewoon beheerplannen opgesteld, en die stellen ook vast welke drukfactoren op dat gebied van toepassing zijn. Het is niet dat we helemaal in het duister tasten over wat in een natuurgebied precies aan de hand is. Ik weet niet of ik de vraag helemaal goed begrepen heb, maar als dat de stelling in ieder geval was dan is dat in ieder geval zeker niet zo. U vroeg ook nog specifiek op het gebied van planten, hoe belangen van natuur gewogen gaan worden ten opzichte van de landbouw. We hebben een Vogel- en Habitatrichtlijnopgave voor Natura 2000-gebieden. En daarbuiten zal in de toekomst ook vanuit de Europese Natuurherstelverordening, die natuurlijk op een gegeven moment zijn beslag moet krijgen, gevraagd worden om oog te hebben voor allerlei soorten. En dat is niet alleen planten, dat gaat ook om vogels, dat gaat ook om bestuivers. En dat gaat ook in de agrarische omgeving, maar zelfs tot in het stedelijke gebied. Dus daar valt politiek nog heel veel over te zeggen. Ik denk dat we dat vanmiddag niet allemaal kunnen doorleven, maar dat gaat echt zijn impact en zijn weerslag zeker nog wel hebben, op het moment dat dat ook een nationale en dus ook een Provinciale vertaling moet krijgen. Dan ga ik het stapje maken naar… Hoeveel tijd heb ik nog?

De voorzitter: Twintig minuten.

Gedeputeerde Theuns: Twintig minuten. Economie. Dat was ook een van de insprekers; het ging ook over de 5 hectareregel, wat kunnen wij nog meer doen? We zouden heel veel, denk ik, kunnen doen. De heer Van den Beucken vroeg daarnaar, van: kunnen we nog meer doen dan de 5 hectaregel? In theorie kun je natuurlijk alles verordenen. Maar wat ons betreft is dit op dit moment… De beleidsregel die we daarvoor ook gesondeerd hebben, is dat in ieder geval wat het College betreft voldoende om te zorgen dat we niet nog een toename van logistiek krijgen die wat ons betreft niet meer aanvaardbaar is. En dat we dat dus alleen doen op de daarvoor aangewezen logistieke hotspots. Er werd ook door de heer Loomans volgens mij, gevraagd naar hectares voor uitbreiding, waar gaan we die vinden? Gaat dat dan alleen in het groen landen? Nee, wat ons betreft gaat dat juist niet alleen in de natuur landen. Ook daar via een afweging van de ruimte die je moet gebruiken, wil je dat het liefst doen op plekken waar je al dicht tegen óf infrastructuur of stedelijk netwerk aan zit. En niet ergens midden in het groen. Dat zou dan ongeveer de laatste plek zijn waar je dan terugkomt. Maar ergens een zone die nu misschien anders bestemd is, zul je dan moeten omzetten naar meer stedelijke functie. Maar ook dat is weer een trapsgewijze ruimtelijke afweging. Je komt niet zomaar even aan het begin uit bij natuur.

De voorzitter: Mijnheer Loomans heeft een vraag.

De heer Loomans (Horizon): Ja dank u wel, voorzitter. Ruimte is natuurlijk schaars. Dus als de Gedeputeerde zegt: je wilt misschien meer naar de bebouwing toe, ik kan me voorstellen dat de bewoners dat ook niet fijn vinden. Landbouwgrond, daar kan je vaak ook liever niks doen. Dus volgens mij hou je dan juist die stukken over die wel groen zijn maar niet beschermd.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Bebouwing is niet altijd hetzelfde als wonen, natuurlijk. We hebben ook heel veel bedrijventerreinen, waar omheen wellicht nog ruimte is om een uitbreiding te kunnen doen. Dus bebouwing en bebouwd gebied wil niet altijd zeggen dat dat direct aansluitend naar wonen is. Want ik denk inderdaad niet dat het direct aangrenzend aan een woonwijk altijd goed is om daar weer een bedrijventerrein te gaan ontwikkelen. Dus juist daar waar al infrastructuur aanwezig is, ontsluiting van wegen is, energie aanwezig is, dat zijn dan wel de plekken waar je uit gaat komen. En niet ergens midden in het groen.

De voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Dan ben ik toch benieuwd hoe die grond dan op dit moment gebruikt wordt. Want ik ben bang dat de kans dat de bodem groen is, redelijk groot aanwezig is.

Gedeputeerde Theuns: Ik denk dat de kans het grootst is dat die gronden agrarisch gebruikt worden, als ik heel eerlijk ben. Dat dat groter is dan de kans dat dat op dit moment een Natura 2000-gebied is, want daar gaan we niet zo snel industrie realiseren. Dus het zal vaak een agrarische of inderdaad een andere landelijke functie hebben, zeker. Maar ik ben blij om te horen dat de heer Loomans agrariërs ook als groen ziet, dus dat is in ieder geval fijn om te horen. Van kleur, o ja, van kleur.

De heer Loomans (Horizon): Maar dan heeft het dus ook wel invloed op, wat ik zei, die kleine dieren, de vogels, de insecten en meer van dat soort dingen, waarvan het leefgebied toch weer ingekrompen wordt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja. En daarom vinden we dus ook dat het niet het uitgangspunt is dat je begint bij uitbreiding, maar dat we eerst kijken: wat kunnen we op bestaande bedrijventerreinen nog, qua ofwel verdichting ofwel qua transformatie. Dat is het eerste, en dan pas ga je kijken naar uitbreiding. Dus ik ben het helemaal met u eens. Juist om die reden begin je niet bij uitbreiding, maar kijk je eerst naar mogelijkheden op plekken waar al iets is.

De voorzitter: Goed, gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: U vroeg ook nog naar vrijetijdseconomie en waarom betaalbaarheid daar niet een veel harder criterium in is. Onze analyse, of in ieder geval de mensen die bezig zijn ook met vrijetijdseconomie, collega Satijn voorop, de analyse is er. Het is niet zo dat alle betaalbare plekken op het gebied van vrijetijdseconomie verdwijnen. We zien wel dat er duidelijk een veranderende behoefte is in de markt naar welk product precies vraag ook naar is op plek. Het is niet zo dat er geen aanbod meer is in het betaalbare segment. Verre van, zelfs. En u maakte de vergelijking met het dossier van Wonen. Ja, een dak boven je hoofd vind ik nog iets anders dan in het Heuvelland op vakantie kunnen gaan. Dat vind ik wel van een andere… Het is natuurlijk ook belangrijk dat iedereen zijn ontspanning kan vinden, en zeker dat die dat ook in Limburg kan doen, maar ik vind dat wel een andere orde opgave dan het gewoon garanderen van een dak boven het hoofd van onze inwoners. In lijn daarmee eigenlijk, de opmerking van de heer Wolters Gregório van, ik zeg het even in mijn woorden: beschermen we onze inwoners nou tegen alleen maar de komst van nog meer nieuwe parken? Ik heb inmiddels een aantal jaren ervaring nu als bestuurder in dit huis hoe we omgaan met nieuwe initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie. En we kijken daar al zeer terughoudend naar of echt onderbouwd is dat er behoefte aan is, dat het iets toevoegt aan de markt. En er is zeker geen wildgroei van dat soort initiatieven. Ik had een vraag van, volgens mij mevrouw Jetten, over de Werklandschappen van de Toekomst. En daar heb ik niet direct het antwoord zelf bij opgeschreven,

maar of wij daarbij aansluiten. Als ik nu even een beetje de tijd volpraat, kom ik daar misschien dadelijk nog even op terug. Maar anders kom ik er zo meteen nog even specifiek op terug. En dan ga ik eerst even naar Energie, want daar zijn ook veel vragen over gesteld. Ik zie, de heer Huizing gaat zijn bril al op zetten, die gaat er al goed voor zitten, heel goed. En dan begin ik maar even, de zoekgebieden Wind. Het wijzigen van: wat is hier nu precies gebeurd. Ik zal dat nog een keer proberen uit te leggen. In de ontwerp-POVI hadden wij, dan moet ik het zelf goed zeggen, zoekgebied en wij hadden uitsluitingsgebied. Alleen, in uw vigerende Omgevingsverordening, dus degene die nu vandaag de dag al geldt … Ik weet niet of een aantal mensen me nu al kwijt is, maar ook daar staat iets in over uitsluitingsgebied. En dat uitsluitingsgebied was niet hetzelfde als het uitsluitingsgebied wat in de ontwerp-POVI stond. Dat hebben we willen herstellen, want anders komen we zo meteen in een soort situatie waarin er nog geen nieuwe verordening is maar wel een nieuwe POVI, en waarin die begrippen dus niet met elkaar matchen. Dus hebben wij daarin ook gezegd: wij hebben nog steeds de zoekgebieden, wij hebben het uitsluitingsgebied, wat gelijk is aan het uitsluitingsgebied zoals het nu in de vigerende POVI en verordening staat. En dan maken we daar beperkingengebied van, zodat duidelijk is dat we het daar liever niet hebben. Maar zodat er geen begripsverwarring op dat vlak kan ontstaan. Ik hoop dat ik het daarmee voor een aantal mensen in ieder geval heb kunnen verhelderen. En ik zie een interruptie.

De voorzitter: De heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Dank voor de verheldering. Toch nog even een vraag voor iets nadere verheldering. Betekent dat dus dat er wel gebieden zijn die in de huidige verordening gelden als uitsluitingsgebied, en die dan nu de status hebben gekregen, windturbines niet uitgesloten? Heb ik dat goed geïnterpreteerd, uw antwoord?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Uitsluitingsgebied blijft uitsluitingsgebied minus een heel klein stukje, uit mijn hoofd, bij de … Zeg ik het goed? Nee, dus: uitsluitingsgebied is uitsluitingsgebied. Juist ook om te zorgen dat daar geen licht tussen komt hebben we dat ook uitsluitingsgebied genoemd. En de andere gebieden die in het ontwerp ook als uitsluitingsgebied stonden, maar die dus groter waren dan dat wat in het nu vigerende staat, dat staat dus als beperkingengebied in de POVI, als ik het goed zeg. Dus daar zit geen licht tussen wat uitsluitingsgebied was en wat uitsluitingsgebied is, of wordt.

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Ik denk dat we stapsgewijs komen naar een gemeenschappelijke lijn. Dus in de ontwerp-POVI, daar stond uitsluitingsgebied. En nu gebieden daarvan, die zijn gebieden met beperkingen geworden? Oké dank u, duidelijk.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik heb nog een aantal vragen, en LOKAAL-LIMBURG trouwens ook, over de zoekgebieden Wind. En u had het over 1,3 keer de tiphoogte. Wij hebben gewoon gekeken naar een echt absolute minimumafstand van 350 meter. Dan kun je het erover hebben hoeveel keer tiphoogte dat is, maar uiteindelijk zijn wij van mening dat: bij concrete initiatieven op het gebied van wind moet er een projectMER worden opgesteld. En in een projectMER komen alle brede leefomgevingaspecten, dus ook zeker gezondheid van omwonenden, aan bod. En in plaats van dus generiek te zeggen ‘we gaan zoveel keer de tiphoogte doen’ – wat misschien in een lokale situatie helemaal niet recht doet omdat het misschien ofwel veel minder ofwel veel meer moet zijn – kun je dat veel beter, naar onze

mening in ieder geval, in een concrete projectMER dan ook bestuderen, onderbouwen. En vervolgens daar een beslissing over nemen wat je aanvaardbaar vindt. Dat is in ieder geval de manier zoals het College dat zou willen doen.

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Dus u zegt, op basis van een projectMER een besluit nemen wat je aanvaardbaar vindt. Maar dat is dus eigenlijk waar de schoen wringt, waar het onduidelijk is. Dus snapt u onze bezwaren als we zeggen: oké, we laten het afhangen per project van een projectMER? In plaats van dat wij eigenlijk zeggen, ik denk de heer Van den Beucken en ik, van: luister eens, als je norm 4 neemt, 4 keer de tiphoogte, dan is denk ik internationaal aangetoond, en onlangs in Drenthe ook, dat je daarmee in principe eigenlijk alle bezwaren die je zou kunnen tegenkomen in projectMER gewoon uitgesloten hebt. Dat is eigenlijk onze lijn.

De voorzitter: Mijnheer Huizing, dit was uw laatste vraag.

Gedeputeerde Theuns: Dat is een lijn. En ik snap dat u die mening heeft. Tegelijkertijd, en dat werd volgens mij ook in een interruptie gezegd: volgens mij, als je dat bijvoorbeeld in Limburg op veel plekken doet, 4 keer een tiphoogte, ja dan kom je altijd ergens wel een keer een woning tegen. En dan komen dus ook uiteindelijk het halen van je doelen in gevaar. Dus je kunt naar onze mening veel beter uiteindelijk op het individuele niveau van een project kijken of het daadwerkelijk nodig is om zoveel keer de tiphoogte of zo'n afstand te doen. Of dat je ook gewoon kunt staan voor de gezondheid van mensen, recht kunt doen aan alle belangen, en toch een project kunt realiseren. En dat op projectniveau te onderbouwen. Dat is in ieder geval de lijn zoals het College die heeft gekozen. Ik snap dat dat een andere lijn is dan die van u. En dat is een keuze, zou ik zeggen.

De voorzitter: U heeft nog een verhelderende vraag?

De heer Huizing (BBB): Een verhelderende vraag, inderdaad. Dus mijn conclusie is juist dat u eigenlijk zegt: als wij 4 zouden hanteren, als voorbeeld, dan komen onze doelstellingen in gevaar. Dus daarom moeten wij die norm eigenlijk, die heel redelijk is onzes inziens, laten varen.

Gedeputeerde Theuns: Nee, dat heb ik niet gezegd. Ik zeg wel dat ik me iets kan voorstellen bij hetgeen de heer Nijskens zei. Maar het is niet zo dat wij dat om die reden hebben gedaan. Wij vinden gewoon vanuit onszelf dat het goed is om dat op het projectniveau in een projectMER te beoordelen. En daar gewoon een afweging te maken bij het betreffende project, waar je recht moet doen aan alle belangen. In aansluiting daarop uw vraag, van: waarom hebben we in Noord toch zoekgebieden laten staan, terwijl de RES-doelstellingen daar binnen handbereik zijn? Ik was afgelopen maandag nog op een gesprek met heel veel gemeenten in de Woonkeuken, waar het ook ging over de doelstellingen voor daarna. Daar zijn de gemeenten nu al bezig. En collega Van Caldenberg is daar met die gemeenten druk mee. Het is niet zo dat we na 2030 geen opgave meer hebben. Als we al onze ambities willen realiseren, zullen we nog meer duurzame energie nodig hebben. Dus we moeten juist ook nu al naar de toekomst verder kijken. En de urgentie is in Zuid zeker groter, gelet op het bereik van de RES-doelstellingen, dan in Noord. Absoluut. Maar dat wil niet zeggen dat er in de toekomst in Noord helemaal geen opgave meer is. En dat is de reden dat daar toch zaken over in de POVI staan.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ook…

Gedeputeerde Theuns: O, we hebben een schijnbeweging van de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Nou, het is geen schijnbeweging, het is een tamelijk handvaste beweging, moet ik zeggen. Want het is zo dat in de omringende landen, een hele hoop zijn natuurlijk concrete richtlijnen, en maar goed ook voor de veiligheid, gezondheid van die mensen daar. Hier in Nederland ligt dat helaas wat anders. Daar kun je van alles bij bedenken. Maar hoe ziet u, in relatie tot datgene wat u hebt gezegd – als je een project gaat doen, dat je dat per project gaat bekijken – hoe komt daar het begrip voorzorgsbeginsel, de voorzorg, hoe matcht dat? Er is nog altijd zoiets als voorzorgsbeginsel. En juist bij verschrikkelijk hoge windturbines, van meer dan 200 meter, dat zijn de nieuwe generaties, daar is het onderzoek nog niet voor afgerond wat dat betekent voor onze inwoners en voor de effecten die het heeft. En niet alleen hoorbaar geluid, maar vooral ook het infrasone geluid, wat op allerlei nare manieren een uitwerking kan hebben op onze kostbare Limburgse inwoners.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: U begint over het voorzorgsbeginsel, alsof dat dan helemaal overboord gaat. Het is niet zo dat dit een soort van ‘alle seinen op groen’-gebieden zijn. Verre van. Het is gewoon een gebied waarvan wij zeggen: je kunt hier überhaupt na gaan denken over het realiseren van een initiatief. En vervolgens moet je gewoon aan alle wettelijke kaders die we hebben, inclusief het beginsel wat u noemt, voldoen. Dat verandert helemaal niet. Wij zeggen juist dat er een aantal gebieden zijn, waarvan wij zeggen: daar hoef je niet eens te beginnen, of daar zien wij heel zware bezwaren om überhaupt te beginnen. En het is niet zo dat het in die andere gebieden dan is: hier kan dat even, en even alle regelgeving overboord. Verre van, juist.

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Er werd ook door JA21 nog gevraagd: windenergie, waarom staat dat überhaupt nog erin? Wij sluiten juist helemaal niks uit, ook kernenergie niet. Ik weet dat u daar enthousiaster over bent dan weer een aantal andere fracties, die misschien liever kernenergie niet in deze POVI zouden hebben staan. Maar wij willen juist zeggen: wij sluiten niks bij voorbaat uit, en we willen alle middelen in ieder geval in de mix beschikbaar hebben om over na te denken. Een aantal fracties, waaronder het CDA en GroenLinks, vroeg ook naar: zijn onze RES-doelen überhaupt nog haalbaar? Ja, ze zijn wel nog haalbaar, maar we zullen flink aan de bak moeten. En dat is precies de reden dat we ook hebben gezegd, zeker in Zuid, is het goed voorstelbaar dat de Provincie zelf regie gaat nemen, misschien wel met een projectbesluit over het grootschalig opwekken van energie. Geothermie, een aantal fracties reageerden daar in ieder geval positief over. Wij als College zijn daar zeker ook positief over. De heer Nijskens zei nog: het kan niet zo zijn dat aan de Duitse kant van de grens het wel kan en bij ons dat het niet zou kunnen. Ja, dat vinden wij ook, maar wij gaan daar niet alleen helemaal over. Het Staatstoezicht op de Mijnen heeft daar natuurlijk ook een belangrijke rol in. Maar zeker collega Kuntzelaers is hier hard mee bezig. De nieuwe staatssecretaris, Jo-Annes de Bat, is onlangs ook in Limburg geweest om hierover te spreken. En ook hij doet alles in zijn macht om te zorgen dat op een veilige manier, want dat is natuurlijk wel belangrijk, we ook op die manier aardwarmte zouden kunnen winnen. Want dat is zeer belangrijk voor het perspectief van onder andere de glastuinbouw in Noord-Limburg. De heer Nijskens zei ook nog: grote projecten van zon en wind moeten we ook aan elkaar kunnen koppelen. Ja, dat doen we ook. En dat wordt ook niet uitgesloten. Wells Meer, om maar even een voorbeeld te noemen, los van wat je daarvan vindt, maar dat toont aan dat dat koppelen inderdaad kan, en dat we dat ook doen. De heer Nijskens vroeg ook specifiek naar: hoe zorgen we dat mensen aangehaakt blijven rondom Maasbracht en alles wat daar speelt? We hebben daar dus ook een gebiedsgerichte aanpak. En 5 juni hebben we een sessie met uw

commissie om u daar ook over bij te praten wat er in dat gebied allemaal speelt en welke inspanningen we daar als Provincie doen. Dan heb ik een vraag van de heer Loomans over het uitsluitingsgebied van de Einstein Telescope, wanneer dat nou precies is afgerond. Ik heb daar nu geen concrete datum waarop ik kan zeggen: dan gaat dat eraf. Maar dat hangt natuurlijk nauw samen met het vallen van de beslissing over de Einstein Telescope. En er is nu nog geen datum over wanneer die dan gaat vallen.

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Dat is natuurlijk niet helemaal hetzelfde. Want het ging erom, er wordt al jarenlang verteld: er loopt een onderzoek of dat uitsluitingsgebied nodig is, ook als de Einstein Telescope er komt. Dus dat staat los van het feit of de Einstein Telescope wel of niet gerealiseerd wordt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Het onderzoek moet afgerond zijn voor de afronding van het bidbook. En dat staat nu voor begin 2027. En voor die tijd moet het onderzoek zijn afgerond. Dat wil niet zeggen dat dan direct ook de beperking eraf gaat, hè. Maar dan is in ieder geval het onderzoek afgerond. Dus daarom, ik zei: ik kan geen datum geven wanneer de beperking eraf gaat. Maar het onderzoek, dat wordt begin 2027 afgerond. U vroeg ook naar Toverland en de gasleiding. U gaf aan: ik ben een beetje verrast door het feit dat dat vraagstuk daar speelt. Ik kan me helemaal voorstellen dat u dat gemist heeft, maar het stond wel al in het ruimtelijk voorstel, bijvoorbeeld, dat GS naar het Rijk heeft gebracht. Dus het is bekend dat wij zeggen dat de Delta Rhine Corridor die daar toch moet komen, en waar een bepaald tracé voor is ingetekend wat niet helemaal matcht met het tracé van de bestaande gasleiding. En wij pleiten er dus al langer voor om dan die leidingen dusdanig te verleggen, zodat die samen in één corridor liggen. En dat daarmee ook nog de uitbreiding van Toverland specifiek, dat die dus ook niet meer geconfronteerd worden met de daar nu nog liggende gasleiding van de Gasunie. En ik mag zelf ook in bestuurlijke gesprekken zitten met onder andere de Gasunie en de gemeente. De gemeente die daar overigens ook achter staat. Dus daar zijn we over in gesprek, en dat loopt al langer. Als u wilt kan ik daar nog wel meer informatie over laten toekomen. Fractie D66 vroeg naar batterijopslag, en het opnemen daarvan in de POVI. U vroeg overigens een aantal dingen mevrouw Wesseling, over: kan GS dat nog opnemen als doel? Dat heb ik gezegd, in deze fase gaan wij in ieder geval aan de POVI niks meer veranderen. Maar de dingen die u zei op het gebied van batterijopslag, het staat ook genoemd in de POVI, vinden wij wel heel belangrijk om voor dat soort initiatieven ook ruimte te maken. Dus dat zijn in ieder geval wel dingen waar wij zeker als ambitie achter staan. Net overigens als de dingen die u zei over aardgasvrije wijken. Over, dat heeft u dan niet genoemd, netbewust bouwen. Dat is ook iets waar we natuurlijk als Provincie zeker mee bezig zijn, en waar we achter staan. Tot slot bij energie, de heer Wolters Gregório, die vroeg naar: hoe zorgen we dat we eerst in bebouwd gebied energie opwekken, in plaats van overal grootschalig buitenstedelijk? Daar hebben we een Zonneladder voor. En die passen we natuurlijk op dit moment ook gewoon toe. Daar staan ook een aantal dingen in over opwekking van zon op land. Dat is gewoon het kader voor ons als GS, en dat verandert niet met deze POVI. Een aantal dingen over de paragraaf Gezondheid en Veiligheid. De heer Nijskens vroeg naar natuurbranden, die niet stoppen bij de grens. Moeten we in deze POVI een passage opnemen over de brandweer? Nogmaals, passages kunnen we niet meer opnemen. Maar ik constateer wel dat er veel op dit vlak al gebeurt. Er loopt bijvoorbeeld al een INTERREG-project, onder andere over meer de crisisbestrijding over de grens heen. Dus ik kan u zo nog een aantal voorbeelden noemen van dingen die we daar op dit vlak al doen. Ik denk niet dat de wereld per se heel veel verandert als we daar nog een zin over opnemen in de POVI. Want dat staat goed op het netvlies van de betrokken instanties. LOKAAL-LIMBURG vroeg naar wat deze POVI nog

kan doen aan de trendbreuk. En dan specifiek over Zuid-Limburg had u het denk ik, waar vaak over die trendbreuk wordt gesproken. En GroenLinks vroeg ook nog naar: hoe wordt de gezondheid in de bestaande leefomgeving nu meegewogen in deze POVI? Niet voor niets is, als u gaat kijken naar de algemene principes van deze POVI, principe 1: recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving. Dat staat wat ons betreft overal voorop als leidend principe. We hadden het net over windmolens, waar bijvoorbeeld ook een afweging op het gebied van gezondheid aan te pas komt. Dat verandert ook niet. Dat moet je ook per project afwegen. Maar in onze visie staat in ieder geval als algemeen leidend principe wat wij daarvan vinden. Daarom staat het er ook zo met klem in. Tot slot, het laatste blokje: Mobiliteit. De heer Van den Beucken wederom, zei iets over de IJzeren Rijn. Ik kan het niet vaak genoeg zeggen: wij zijn als Provincie geen voorstander van de IJzeren Rijn. … [7:36:45] is drie keer niks, zegt onze Gouverneur altijd zo. Dat blijft wat ons betreft ook zo. Maar ik heb ook bij het debat over de Toekomstvisie gezegd: het is niet helemaal in de handen van de Provincie Limburg of dat ook zo blijft. En als dat in de toekomst zal veranderen hebben we ons daarnaar te verhouden. Maar dit is het standpunt van GS. Dat blijft ook zo, laat daar geen misverstand over bestaan. Net overigens als de dingen die u zei over die ammoniaktreinen. Ook daar zijn wij het helemaal over eens. En daarom pleiten we ook zo hard voor die Delta Rhine Corridor, die daar hopelijk in ieder geval voor een deel een oplossing voor zal kunnen zijn. Dat doen we niet alleen als Limburg, maar ook samen met de Brabantse Stedenrij, waar dat probleem ook zeker prominent aanwezig is, met treinen door Breda en Tilburg. U zei ook nog: hoe verandert de POVI, op het moment dat er behoefte is aan nieuwe infrastructuur? Ik moet dan even aan collega Kuntzelaers denken, die volgens mij niet zoveel financiële ruimte heeft voor nog heel veel nieuwe infraprojecten. Dus ik weet niet of die daar blij mee zal zijn. Bij het Rijk hebben ze volgens mij eenzelfde discussie. Maar uiteindelijk staat wel in de POVI en ook in de verordening, dat nieuwe infrastructuur, gewone infra of energie-infra, die moeten we natuurlijk wel gewoon kunnen aanleggen. En als die wordt aangelegd worden kaartlagen daar in de toekomst ook op aangepast. Dus het is niet zo dat we dingen niet mogelijk maken. Mevrouw Boven vroeg nog even heel specifiek naar de aanleg van fietspaden en of we daarbij rekening houden met de CROW-richtlijnen. CROW, toch? Ja. En u zei ook nog iets over het fietsbeleid. Ik ga zorgen – want dat zijn wat mij betreft technische vragen – dat u daar ook een technisch antwoord op krijgt. Collega Kuntzelaers had u ongetwijfeld er alles over kunnen vertellen. Ik kan dat op dit moment niet, zeg ik in alle eerlijkheid. Ja voorzitter, ik had hier nog een blokje Bodem en Cultuur en Erfgoed. Maar daar heeft niemand vragen over gesteld, dus heel goed. Dan heb ik nog zevenenhalve minuut over.

De voorzitter: Inderdaad. Mijnheer Huizing heeft een vraag.

De heer Huizing (BBB): Ja, volgens mij was er nog een vraag voorzitter, van mevrouw Wesseling, over intercitytreinen.

Mevrouw Wesseling (D66): Het was geen vraag, het was gewoon een mededeling.

De heer Huizing (BBB): Als u daar dan even een vraag van maakt, kan ik ook nog even reageren. Nee, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dank u wel. Mensen … Mevrouw Van der Pol heeft een …

Mevrouw Van der Pol (BBB): Zouden we even een kwartiertje zo kunnen schorsen?

De voorzitter: Ik kijk eventjes naar de rest. De vraag is of we een kwartiertje kunnen schorsen. Na deze tijd zou ik dat wel voorstellen, maar u gaat daarover. Ja? Goed, dan schorsen we eventjes tot 18:05 uur. Tot dadelijk. Sorry, excuus: 17:55 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Iedereen heeft zijn plaats ingenomen. Goed mensen, welkom terug na de schorsing. We gaan beginnen met de tweede termijn. En ik wil bij de heer Loomans dit keer beginnen. We hebben drie minuten per fractie en de Gedeputeerde heeft dadelijk twintig minuten. Dus mijnheer Loomans, ga uw gang. Drie minuten.

De heer Loomans (Horizon): Ik heb net tussendoor mijn tekst van de eerste termijn nog even doorgeploegd. Er zijn nog twee vragen die ik over heb. Over die bodemvruchtbaarheid en dat soort dingen: er loopt een aantal pilots. Mijn vraag die ik ergens gesteld had is: moeten wij dat niet steviger aan gaan pakken en daar na de pilots een stevig vervolg aan geven? En ik had nog een vraag gesteld over … En dan lees ik het maar even voor: Ook zou bij milieuvergunningverlening en planologische besluiten een expliciete toetsing op cumulatieve gezondheidseffecten verplicht moeten zijn en zou die rol van het VTH-stelsel hierbij concreter moeten worden omschreven. Dus eigenlijk: of we niet iets met cumulatieve effecten moeten doen richting gezondheid. Dat was hem.

De voorzitter: Oké, nou dank u wel. Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Terugkomend op de eerste termijn. Als er nog een schriftelijke technische reactie komt over de vragen over NNN en dergelijke, waar we het net over hadden: zou u daarin ook mee kunnen nemen wat er dan nu al geldt aan regels in de overgangsgebieden van Natura 2000-gebieden waar u net aan refereerde? Want ook dat is mij nu niet helemaal helder. Dan over wonen. De inspreker deed helemaal aan het begin de suggestie dat er meer wonen toegestaan zou moeten worden in het primair landbouwgebied. Ik heb gehoord wat de Gedeputeerde daarover zei. Begrijp ik het nu goed dat, als die ruimtelijke onderbouwing er is van gemeenten, woningbouw onder die tenzij in dat nee-tenzij-principe zou kunnen vallen? Ook dat begreep ik net niet helemaal uit de beantwoording net. Ik heb nog een overige opmerking over bedrijventerreinen met name, specifiek over Chemelot en VDL. Dat is nu heel erg gelinkt aan het huidige beleid, zeker als het gaat om gezonde leefomgeving bijvoorbeeld rondom Chemelot. Er wordt gerefereerd aan een veiligheidsconvenant dat liep tot en met 2025. Wat is daar nu de status van als het verankerd wordt in een POVI 2026? Wij vinden het vrij moeilijk om onderzoek te doen naar de gezondheidseffecten bij omwonenden. Hoe verhoudt zich dit dan tot het principe veilige en gezonde leefomgeving? In VDL wordt ook heel duidelijk de link gelegd naar Chemelot. Dat is nieuw voor ons. Volgens mij is dat niet eerder besproken met PS. Waar komt deze link vandaan dat Chemelot eventueel uit zou kunnen breiden op het VDL-terrein? Want ik mis in dat stuk eigenlijk ook de overwegingen rondom Defensie. En wij vinden dit ook heel relevant omdat er juist tussen Chemelot en het VDL-terrein een aantal natuurgebieden ligt en het lijkt ons daarom in ieder geval onwenselijk om hier een bedrijventerrein met een hogere milieucategorie van te maken. Als het gaat over die bedrijfslocatie: er staat heel expliciet dat wij zo nodig de regie nemen in het bepalen van nieuwe locaties voor bedrijventerreinen van 70 hectare of meer. Dit werd vooral toegeschreven aan het mkb – mijn buurman zei er in de eerste termijn al wat over – maar wij zien ook het risico dat het mkb als legitimatie dient voor ruimtelijke claims voor juist grootschalige logistieke functies. En ik vroeg me af of de Gedeputeerde daar nog wat over zou kunnen zeggen, zeker als het bijvoorbeeld gaat over e-commerce. Dat wordt nu eigenlijk op een hoop gegooid met detailhandel, terwijl dat volgens ons nog wel echt iets anders is. En als laatste mis ik de datacenters eigenlijk helemaal in deze POVI. Daar zijn er wel een aantal van in Limburg. Is er een specifieke reden dat deze niet genoemd zijn? Want zeker met het oog op de toekomst denk ik dat het wel goed is om daar ook regels voor op te nemen, ook in het kader van water- en elektriciteitsgebruik. Als laatste heb ik ook nog een vraag over het gebied dat is aangewezen voor de aanlanding wind op zee. Dat konden wij nu niet terugvinden op de kaart, terwijl dit wel echt grote installaties betreft die ook heel veel ruimte vragen. Wat ons betreft moeten we

alles doen om vertraging in dat project te kunnen voorkomen. We hebben die ontwikkeling nodig, wat ons betreft, en daar moeten we dan ook op voorbereid zijn. Hoe is nu verankerd dat we daar in ieder geval zo snel mogelijk mee aan de gang kunnen als dat relevant wordt? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank voorzitter. Wij begrijpen dat het College wel ambities heeft op het gebied van energyhubs en ook van energieopslag, maar wij zien deze op dit moment nog niet doorvertaald in de ruimtelijke puzzel die we hebben te leggen. Waarom is er gekozen om niet bijvoorbeeld daar zoekgebieden op te nemen voor die energieopslag en om ook de energyhubs niet mee te nemen in die ruimtelijke puzzel? Ik begrijp dat het College nu ook nog niet van plan is om nu nog het een en ander te wijzigen in de POVI, dus wij zullen met veel plezier nog amendementen voorbereiden.

De voorzitter: Dank u wel voor uw inbreng. De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter, als waarnemer heb ik het vandaag toch een heel interessante bijeenkomst gevonden. Ik moet zeggen dat ik in de eerste termijn eigenlijk het idee had dat iedere partij ongeveer zijn verkiezingsprogramma naast zich had liggen en had gekeken waar het afweek van de POVI en dat probeerde te vertellen van dit was nog beter. Dus eigenlijk was de POVI een soort coalitieakkoord. Dat was eigenlijk het idee dat ik had. Ik dank de heer Theuns voor de zeer uitgebreide beantwoording. Die was in ieder geval zeer leerzaam en ik zal hem ook goed kunnen overdragen. Ik moet zeggen dat ik eigenlijk vond dat die POVI meer een MOVI werd. Het is eigenlijk van: 'als je het maar goed motiveert' en 'er komt nog wel een soort procedure weer', en het zijn heel veel procedures en dat heb ik hier wel uit begrepen. Maar dat geeft wel die onzekerheid die er bij die insprekers is, die is er nog altijd. Dus wanneer het nu wel of niet komt, die onzekerheid die is er. Dus de hele tijd van 'ja maar' en 'nee tenzij' is volgens mij wat helemaal door deze hele POVI heenloopt en dat geeft, volgens mij, die onzekerheid die er bij die mensen is. Ik ben gaan bedenken hoe we daar toch wat meer zekerheid … Of misschien het verwachtingsmanagement van: dit is een richtlijn, zie het als een richtlijn, maar probeer daar mee om te gaan. Dus dat is misschien wel iets anders. Dus in dat opzicht, zo zullen we het beschouwen. Er komen nog genoeg amendementen, dus die zullen we met alle plezier gaan bekijken, begrijp ik. Tijdens deze vergadering is in ieder geval de geopolitieke situatie weer helemaal veranderd, dus daar kunnen we … Op 8 mei weten we dan wat de geopolitieke situatie dan is, dus dat zien we het dan weer en dan kunnen we weer allemaal andere verhalen vertellen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u voorzitter. Ik heb nog een paar vragen overgehouden of vragen naar aanleiding van de beantwoording van de Gedeputeerde. Ik had gevraagd of in deze POVI nu wordt uitgesloten dat natuurcompensatie binnen de NNL zelf plaatsvindt. Ik heb daar volgens mij een antwoord op gekregen, maar misschien heb ik hem niet helemaal goed gehoord, maar dat was in elk geval de heel concrete vraag. En dan over de drukfactoren. Daar worden twee termen gebruikt in de samenvatting als het gaat over drukfactoren en dat is dat natuurareaal en kwaliteit van de gebieden zelf. En u zei toen van: ja, we weten heel goed wat de drukfactoren zijn. Maar misschien is het gewoon de samenvatting van die drukfactoren die maakt dat ik denk van: ja, waar gaat dit nou eigenlijk over? Dus daar zou ik nog graag iets meer toelichting op willen hebben of dat komt door de samenvatting van de drukfactoren, waardoor ik niet meer begrijp wat ermee bedoeld wordt of dat het natuurareaal en kwaliteit van het gebied zelf intrinsieke drukfactoren van zichzelf zijn. Want dat begrijp ik dan gewoon niet helemaal. En over abiotiek, daar

staat dat gestreefd wordt naar systeemherstel binnen en buiten de natuurgebieden. En als we dan kijken waar maatregelen worden genomen, wordt het alleen beperkt tot de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. En de vraag is: hebben wij het goed begrepen dat er alleen maar maatregelen worden genomen voor het systeemherstel van de abiotiek in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden? En ten slotte, dat sluit aan bij mijn voorganger: de Gedeputeerde weet het altijd heel mooi te verwoorden en dan kan ik het ook goed volgen, alleen ik heb dan altijd moeite om diezelfde teksten met diezelfde duidelijkheid terug te vinden in de POVI. En dat is best wel lastig. Ik zal even dierenwelzijn nog als voorbeeld pakken. Ik weet dat het erin stond en er stonden zes zinnen in, maar ik denk dat het gewoon duidelijker was geweest als er had gestaan: We houden geen rekening met dierenwelzijn. En dat is een makkelijk voorbeeld, maar dat geldt voor meer zaken. En ik vind dat toch wel een punt. En daar begon ik ook mee van: hoe zorgen we nu dat uw verhaal, dat ik kan volgen, dat ik dat over drie weken ook nog weet?

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Eerst nog een paar puntjes uit de vorige termijn, want er was nog wat gezegd over de overgangszones Natura 2000-gebied. Mevrouw Schuuring vroeg daar ook nog naar. Het is me nog niet helemaal duidelijk, laat ik het zo zeggen. Er zijn dus niet overal overgangsgebieden rond die Natura 2000-gebieden. De vraag is: moeten die er bijvoorbeeld niet altijd zijn? Want we zijn verplicht om ze te beschermen. En hoe zit dat dan in de relatie tussen het feit dat we nog gaan wachten op die gebiedsprocessen? Het gaat nu een beetje te ver om voor te lezen wat ik allemaal in de POVI op dat hoofdstuk heb gelezen, maar wellicht dat u ofwel in die technische beantwoording daar echt heel duidelijk op kunt ingaan hoe de relatie tussen die zaken zit, die gebiedsprocessen, die overgangszones. Dan de externe werking op NNL. U zei: ja, eigenlijk geldt externe werking wel, want de groenblauwe landbouwzones … Maar er is niet altijd sprake van groenblauwe landbouwzone rond NNN en dan geldt die externe werking niet. Dus dan is de vraag waarom dan daar, op die plek, niet voor gekozen wordt. En wat betreft het beleid op het vlak van gewasbeschermingsmiddelen. Ten aanzien van onder andere water en eigenlijk ook natuur is het toch jammer dat het College schuilt achter rijksbeleid en niet zelf zegt: op basis van het voorzorgsbeginsel kiezen wij er toch wel voor om … Omdat we ook de plicht hebben om beleid te maken om die Natura 2000-gebieden te beschermen, om die NNN-gebieden te beschermen. Dat is gewoon onze plicht. Om dan te zeggen: daar gaan we toch wel echt maatregelen op nemen. Dus dat vind ik echt jammer. En daar wil ik het bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik had toch gelijk dat deze POVI op het gebied van windturbines een goede middenweg heeft gevonden tussen de voor- en tegenstanders. Wel moet ik nog zien dat wij als Provincie meer gaan sturen op kleinschalige buurtnetwerken en eigenaarschap, maar hopelijk zien we dat beter in de volgende behandeling van de PEM terugkomen. Eén ding over waterveiligheid en het niet bouwen in H5-gebieden, want daarvan is mij nog altijd niet helder hoeveel woningen daar dan zouden moeten komen. En ik heb de Gedeputeerde wel gehoord, maar waarom zeggen we hier juist niet dat wij als Provincie ervoor kiezen om dat risico definitief te beperken? Dit ook zodat verzekeringsmaatschappijen bij een nieuwe ramp niet vijf keer H kunnen gaan zeggen. Dan bodem, water en luchtkwaliteit. Waterverbruik en lozingen door bedrijven beperken richting de toekomst, waarom zeggen we daar in dit stuk zo weinig over, terwijl de opgaven juist zo groot zijn. En ook nu zijn er al goede voorbeelden om te laten zien. Zelfs Chemelot werkt eraan om van haar microplasticsvergunning af te komen om dat te kunnen lozen. Dus de vraag aan GS is of richting de verordening, voor de toekomstige generatie Limburgers, de voorwaarden voor lozingen door bedrijven aangescherpt kunnen worden en we naar 'geen uitstoot' kunnen werken. Ik had het in

mijn eerste termijn ook al over calimerogedrag en ik ben van mening dat de benoemde compensatie voor bedrijven bij Natura 2000-gebieden daar zo'n voorbeeld van is. Bent u als GS voornemens met een fonds aan de slag te gaan voor compensatie? Of hoort volgens u dit proces gewoon bij het ondernemerschap? Dat is mijn vraag. En dan heb ik nog één ding uit de eerste termijn waar ik nog geen antwoord op had, dat is over het realiseren van groenblauwe dooradering in het stedelijk gebied. Daarvan had ik gevraagd hoe motiveerbaar de gemeenten zijn om hier daadwerkelijk mee aan de slag te gaan? Maar hopelijk komt het antwoord daarop zo meteen.

De voorzitter: Kun je even de vraag over de compensatie herhalen?

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dat kan. Die staat onderaan. Ik had gevraagd: Bent u als GS voornemens met zo'n fonds aan de slag te gaan? Of hoort dit proces volgens u bij ondernemerschap?

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De heer Wolters Gregório (SP): Nou, gewoon. Als je het bedrijf hebt, nu al grenzend aan Natura 2000, en er moet straks iets verschuiven qua begrenzingen, dat dat onderdeel is van ondernemerschap.

De voorzitter: Dank u wel voor de verheldering. Dan gaan we naar mevrouw Van der Pol, BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, ik had nog twee puntjes van de eerste termijn openstaan. Het is misschien een beetje mosterd na de maaltijd, maar laten we het gewoon eens even proberen. De opkoopregelingen in de veehouderij kunnen een aanzienlijke impact hebben op de leefbaarheid van onze dorpen, dit vooral omdat we de economische dragers, de economische activiteiten zien verdwijnen in het buitengebied. Nu wordt er dus gesproken van nee-tenzij. Kan de Gedeputeerde toelichten welke mogelijkheden dit nee-tenzij-principe biedt om economische dragers in het buitengebied te behouden of om de inbreng van de wethouder, Bouten, te spreken. Een ja-mits zou waarschijnlijk een betere basis kunnen geven aan vertrouwen en garantie en succes. De andere die we hebben, is de 5 hectare-regel voor de bedrijfskavels, Klaver 7 vooral. En uiteindelijk komt het erop neer: hoe we het ook gaan omschrijven, het gebied daar staat onder druk. Links- of rechtsom: er gebeuren allerlei dingen en je kunt je echt afvragen of het nog verstandig is om daar een nieuwe logistieke hal te bouwen. En we zien zo meteen in de verordening dat Klaver 7 logistiek centrum wordt, een logistiek knooppunt. En daarmee staan eigenlijk, volgens mij – als ik het goed zie – de deuren open voor het vestigen van 5 hectare. En nu hoor ik alweer zo meteen zeggen: ja, de gemeente moet initiatief … Maar ik merk dat daar een hele dynamiek ligt tussen de AFA en allemaal dat soort dingen. Dus zou de Gedeputeerde ons gerust kunnen stellen dat die deur niet wijd open staat in ieder geval? Tot slot willen we wel de Gedeputeerde enorm bedanken voor de uitvoerige beantwoording. Ik moet wel zeggen: de onzekerheid die we bij de insprekers hebben gehoord, die ligt ons ontiegelijk zwaar op de maag en het voelt bijzonder ongemakkelijk en daarbij vooral dat we nog wachten op de brief met het Rijksbeleid en we zitten nog steeds ongelooflijk te worstelen met het nut en de noodzaak van de verwevingsgebieden. Tot zover.

De voorzitter: De heer Huizing. Veertig seconden.

De heer Huizing (BBB): Dank u wel, voorzitter. Dertig seconden. Dit gaat niet daarvan af, dat wij met elkaar praten over de nog resterende tijd.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De heer Huizing (BBB): Oké. I know. Ja, even een concrete vraag over de voorgenomen motie van D66 over intercityverbindingen. Moet ik daar Antwerpen-Hamont-Weert ook bij rekenen? Want als u dat erbij zet, dan zijn wij zeker voor die motie.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling, wilt u antwoorden?

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Ik geef u even de kans. Ja, u mag even antwoord geven.

Mevrouw Wesseling (D66): Het gaat een amendement worden en de exacte invulling heeft mijn collega Vaessen helemaal voorbereid, dus ik zou u aanbevelen om nog met hem te schakelen over eventuele aanvullingen.

De heer Huizing (BBB): Oké, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Huizing (BBB): Ja, dan even over zon op land. Daar gaf ik aan dat wij eigenlijk de verordening voldoende vinden, die daar in december 2024 over is aangenomen. Die geeft ook heel duidelijk aan, laat ik zeggen, de mogelijkheden die er wel zijn. Ik wil eraan toevoegen, inhakend op wat de collega Wolters en ook de heer Van den Beucken zeiden over alternatieve locaties, kleinschalige locaties. Daarvoor heb ik in november '23 een motie ingediend die gaat over alternatieve locaties. Wellicht ga ik die nog een keer afstoffen voor de behandeling van dit stuk, maar dan wel in ruil voor het wegdoen van de zoekgebieden, want daar hebben wij grote probleem mee. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Waajen, CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Nou, zoals ook in de eerste termijn gezegd, ik herhaal het gewoon nog een keer: wij zien de POVI inderdaad als richtinggevend – ik heb het een aantal andere collega's ook horen zeggen – want een visie is nog geen vergunning. En juist de uitwerking in de verordening is heel erg belangrijk en ik heb op een aantal punten een lichte winstwaarschuwing gegeven, dat we daar kritisch naar gaan kijken en ook het College uitgenodigd om op een aantal punten daar wat scherper te gaan zijn. We zijn heel blij met de toezegging dat leefbaarheid meegewogen zal gaan worden. Dus dank daarvoor. Op basis daarvan heb ik nog een vraag. Want ik heb in de eerste termijn ook gezegd: richting verordening willen we dat voor iedereen duidelijk is wat een nee-tenzij betekent. En als wij denken aan het primaire landbouwgebied en aan leefbaarheid, dan denken we echt ook aan intergenerationeel wonen, aan mantelzorgwoningen, omdat het de leefbaarheid aantast als je daar heel veel leegstaande bedrijfswoningen hebt. Dus we zoeken daar ook wel ruimte. Wellicht kunt u daar nog even op reflecteren. En tot slot heeft u ook gesproken, als we het hebben over woningbouw, over de masterplannen van gemeenten. En wij vinden het inderdaad heel erg goed als dat proces van die masterplannen binnen die nieuwe Volkshuisvestingswet goed oploopt met het proces van de verordening. En hoe dat praktisch eruit moet zien, dat weet ik eigenlijk ook niet, maar daar heeft u misschien, na al die wijze woorden en beantwoording in de eerste termijn, ook een reflectie op in de tweede termijn. Ik herhaal ook nog een keer dat we blij zijn dat u het lef heeft gehad om alles in die kaartlagen onder te brengen, ondanks dat het soms tot wat discrepanties kan leiden met gemeenten. Wij vinden dit een belangrijke stap voorwaarts die veel perspectief geeft voor ontwikkeling. We weten dadelijk wat wel kan en we weten ook wat niet kan. En dat is in ieder geval duidelijkheid en focus en die zijn nodig in deze tijden waarin

de wereld zo complex wordt. Dus dank. Dank aan u en dank aan het ambtelijk apparaat voor de voorbereiding van al deze stukken en dank ook aan alle collega's voor de vragen en de aanscherping. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Nijskens, VWD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. In de eerste termijn was de tijd net ietsjes te vroeg klaar en ik had nog punten willen maken over toerisme en communicatie. En dan bij de communicatie met name inderdaad ook toch de bijzonder felle bewoording van sommige gemeentebesturen richting de Provincie over het proces. Daar zijn al de nodige dingen wel over gewisseld en ik begrijp eigenlijk van de insprekers dat die verhouding redelijk hersteld is. Wellicht dat de portefeuillehouder daar nog op kan ingaan hoe op dit moment hij de verhouding tussen Provincie en die gemeenten ervaart, daadwerkelijk. Een tweede punt onder communicatie is: Zijn de zienswijzen al beantwoord richting de indieners? Dus weten zij al wat met hun zienswijze gebeurd is? Of moeten zij daadwerkelijk in de nota van zienswijzen gaan puzzelen wat er gebeurd is? Want in de Informatiesessie werd eigenlijk aangegeven dat iedere indiener een antwoord zou krijgen. En als dat nog niet is gebeurd: Wanneer gebeurt dat? Met toerisme, daar is eigenlijk alleen of vooral ingegaan op de omzetting van marktgericht richting de huisjes en dat daar behoorlijk kritisch naar gekeken is. Dat is natuurlijk ook goed. Het is ook van belang voor degene die dat van plan is, dat hij uiteraard een stevig verhaal neerzet. En het andere punt dat wij bij het toerisme wilden maken, is: we hebben heel veel aandacht gezien voor landbouw maar er zijn natuurlijk ook ontzettend veel mensen werkzaam in het toerisme. Met name in Zuid-Limburg is dat in sommige kernen meer dan drie of vier keer zoveel als wat werkzaam is in de landbouw. Dus ook daar, op dat punt, verdient toerisme ook de plek in de ruimtelijke beschikbaarheid die ook geboden is in de visie. En ook daar zijn wij heel content mee. Voorzitter, eigenlijk afconcluderend, en dat lijkt ook een beetje op zoals mevrouw Waajen namens het CDA zei. Alleen de allerlaatste zin ben ik het niet zo mee eens. Ook deze POVI is erg complex en er zit wel wat duidelijkheid in, maar ik zou bijna zeggen: de mensen buiten dit gebouw ervaren toch nog desondanks de nodige onduidelijkheid. Wat ik op zich jammer vind, is dat veel reacties ook vanuit wantrouwen waren, terwijl ik met name, als ik de reacties of hoe GS om is gegaan met de zienswijzen, daar juist het positieve uithaal. Het zou eigenlijk heel mooi zijn als we die positieve kijk ook meer kunnen uitdragen, want ik zie echt veel mogelijkheden binnen de grenzen die gesteld zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dan ga ik naar de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, de heer Van den Beucken heeft ook besloten om, net zoals mevrouw Waajen, dit als een richtinggevend document te gaan beschouwen, met zeker positieve elementen erin. Als het gaat om woningbouw, dan krijgt de Provincie natuurlijk de regierol, maar de gemeente moet natuurlijk wel ruimte en vertrouwen krijgen, want er zijn ook zorgen over vertraging. Dus het gesprek moet altijd aan de gang blijven. Ja, dan: tijden veranderen. Tegenwoordig banjeren er ook wolven door Limburg. Iets wat in mijn jeugdjaren alleen voorkwam in de sprookjesboeken. We hebben Japanse duizendknopen. We hebben een Aziatische hoornaar die de biodiversiteit in het honderd zal gaan jagen. Limburg heeft de strijd al een beetje opgegeven. Dus er zijn allerlei dingen aan de gang die eigenlijk ook met die POVI te maken hebben en niet in grote hoofdstukken aan de orde komen, maar waar we wel rekening mee moeten houden. Dan toch even terug naar die energiemix. Voor iedereen die het nog niet helemaal begrepen zou hebben: LOKAAL-LIMBURG is wel degelijk voor een brede energiemix waar ook windturbines in thuishoren. Maar zoals ik dat straks ook aangaf: een afstand van 350 meter ik krijg er pijn van op de borst. Ik denk oprecht dat we dat moeten corrigeren. En het lijkt erop of er minimaal één vriend zich al aangediend heeft bij ons, dus we gaan daar zeker het gesprek over voeren. Ik vond het ook alleraardigst: mevrouw Schuuring die had het over hyperscales, datacentra, joekels van datacentra en daar wilde ik het ook even over

hebben, zoals in Eemshaven of in Middenmeer. Kan dat hier in Limburg wel? En hoe staan we er tegenover? En moeten we dat willen? En ik had de heer Theuns ook nog goed beluisterd dat hij over één onderdeel geen vragen had gehad. Dat gaat over erfgoed. Nou, dan kunt u er bij dezen van mij één krijgen, of in ieder geval een verzoek van: neem ook de historische watermolens, met name in Zuid-Limburg, maar ook elders, pregnant mee in de POVI, want ook zij maken deel uit van het mooie landschap dat wij in Limburg hebben. Dus dan heeft u deze op een blaadje geserveerd gekregen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Nijskens heeft een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja, over dat laatste natuurlijk een verduidelijkende vraag. Wilt u dan dat de portefeuillehouder die watermolens meeneemt vanuit de functie waarvoor ze gebouwd zijn of waarvoor ze gebruikt worden?

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dat is een alleraardigste vraag. Ik probeer het even op mij in te laten werken. Waarvoor ze gebruikt zijn en waarvoor ze gebouwd worden?

De heer Nijskens (VVD): Werden.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Werden. Ik denk dat je van beide aspecten uit moet gaan. Ik denk niet dat je moet kiezen tussen het een of het ander. Het is gewoon allebei.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Beckers. Nee, geen inbreng meer. De heer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Ja, dank u wel, voorzitter. De Gedeputeerde gaf aan niet mee te willen werken aan het informatieverzoek met de verwachte impact op de samenleving en dat vinden wij toch lastig om te volgen. We willen gewoon weten hoe GS verwachten dat dit beleid in de praktijk uitpakt. GS hebben dus een visie opgesteld, omdat het verplicht is, maar hebben geen idee wat de verwachte impact gaat worden en zonder die inzichten kunnen we ook niet vergelijken met de praktijk als het toch anders blijkt uit te vallen. Wij vinden dat toch heel belangrijk om er inzicht in te krijgen. En als GS dit alsnog niet willen doen, dan overwegen wij zelfs in de Staten een motie in te dienen om die inzichten alsnog te krijgen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. O, ik zie een vraag van mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik begrijp het informatieverzoek eigenlijk niet helemaal. Want naar welk inzicht is Forum nu nog op zoek wat nog niet in de stukken staat? Dus het stuk en het beleid waarvoor gekozen wordt, dat is wat impact heeft op de samenleving, toch? Of hoe moet ik dat zien?

De voorzitter: De heer Scholte.

De heer Scholte (Forum voor Democratie): Ja, fijn dat u die vraag stelt. Dan kan ik het wat beter toelichten. We hebben nu een beleid, maar we weten niet precies hoe dat gaat uitpakken. Het is heel complex. BBB en VVD hadden het ook aangegeven. Wij willen gewoon inzicht in bijvoorbeeld bepaalde scenario's, bepaalde casussen, wat insprekers aangaven. Hoe gaat dat nu veranderen ten opzichte van het beleid dat we nu hebben? Dus we willen daar, als het ware, fictieve scenario's en hoe GS verwachten dat dit in de praktijk uitvalt.

De voorzitter: Oké, nou, dank u wel. Dan gaan we over naar de beantwoording van de Gedeputeerde. U heeft twintig minuutjes.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dank voorzitter. Misschien even beginnen met de communicatieve punten en de dingen over het proces en dan ga ik dan weer even naar de inhoud. De heer Nijskens vroeg om een reflectie op de relatie met gemeenten. En ik ga zeker niet ontkennen dat dit hele traject zeker voor spanningen heeft gezorgd, bestuurlijk, ambtelijk, over en weer, denk ik. Dus daar hoeven we niet voor weg te lopen. Tegelijkertijd heb ik wel veel vertrouwen in het proces dat we ook de komende tijd nog richting verordening met gemeenten daarvoor doorlopen. En ik zie dat de onrust… Ik denk dat u dat zelf eigenlijk goed formuleerde, dat men vaak van het negatievere uitgaat dan dat wij dat bedoelen en dan is het aan ons of om dat duidelijker op te schrijven of om die zorgen weg te nemen. Dat heb ik bijvoorbeeld richting de portefeuilles in Noord-Limburg deze week .... Want u heeft een brief ontvangen, maar wij hebben eigenlijk een vergelijkbare mail aan GS gericht ontvangen en daarin proberen wij dat ook zoveel mogelijk met duiding weg te nemen. En dan kun je het uiteindelijk met elkaar eens zijn of niet, maar ik denk dat daar veel van de spanning zit tussen hoe men denkt dat het geïnterpreteerd kan worden of misschien in de toekomst door een ander College geïnterpreteerd kan worden en hoe dit College dat doet. En daar blijven we nadrukkelijk het overleg over voeren en ik heb geen enkele reden om aan te nemen dat daar geen goed overleg meer mogelijk is ofzo. Dus ik denk dat dat nog veel van ons allemaal zal gaan vergen de komende tijd. Dus dat even als reflectie daarop. U vroeg ook naar de indieners van de zienswijzen. Heel formeel zijn er nog geen antwoorden op zienswijzen, want die stelt u namelijk vast in de Staten. Dus heel formeel: dit is hoe GS voornemens zou zijn om die zienswijzen te beantwoorden, maar u bepaalt dat uiteindelijk. Wel worden en zijn nog niet allemaal … Want vanwege AVG en zo moet iedereen persoonlijk op de hoogte gesteld worden van zijn individuele nummertje, maar iedereen krijgt dat nummer ook en kan dus wel al in de concept nota van zienswijzen zoals die nu bij uw stukken zit, met zijn eigen volgnummer de eigen zienswijze terugvinden, voor zover je dat niet überhaupt al kan doen door te zoeken op de termen zoals je die in je zienswijze hebt gebruikt. Maar iedereen krijgt dus ook, voordat die definitief wordt vastgesteld – want dat doet u – het volgnummer. Dus daar zijn al dingen op gebeurd, maar nog niet iedereen heeft dat op de goede manier doorgekregen. Dus daar zijn we nu ook nog, at the moment, mee bezig.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik wil toch nog even reflecteren op dat stuk dat mensen dingen negatief opvatten. En als ik dan kijk naar de sector, die mij echt wel heel dierbaar is, dan denk ik: als ik ondernemers spreek die twintig jaar over een vergunning doen, als ik ondernemers spreek die tien jaar over een vergunning doen – twee in een week – hoe kunnen we dan zeggen onder elkaar dat mensen dingen negatief opvatten? Want er vindt wel wat plaats daar, buiten dit huis.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, laat ik zeggen: ik vind het niet gek dat mensen met argusogen kijken naar wat wij opschrijven. Helemaal niet. Ik had het specifiek over ook … De heer Nijskens vroeg naar de relatie met gemeenten, onderling als collega-overheden. Dat mensen van buiten, die niet dagdagelijks met deze materie bezig zijn, die niet een professionele achtergrond hierin hebben zoals onze collega-overheden dat vaak wel hebben, dat die daar nog met een andere blik naar kijken, daar heeft u mij niks over horen zeggen. Dus ik hoop dat u mij niet zo begrepen heeft als dat ik dat gek vind, want ik begrijp dat helemaal. En daar staat ook een aantal dingen over in, in onze beleidskaders, in ons coalitieakkoord en daar voel ik mijzelf en het College voelt zich daar 100% aan gecommitteerd, want we zitten op heel veel dossiers. Kijk naar stikstof in een situatie waar mensen niks aan kunnen doen, wat wij als overheden – en wij gezamenlijke overheden, wijs ik niemand in het bijzonder voor aan –

samen met elkaar hebben gecreëerd. Dus daar geef ik u helemaal gelijk in. Ik had het even specifiek over de relatie met de collega-overheden. Dus dat nog even ter duiding.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Dan had ik ook nog even het laatste punt over communicatie, het informatieverzoek van de heer Scholte. Wij werken natuurlijk mee aan elk informatieverzoek. Wij doen ons werk niet goed. Maar het ging ook niet over of wij niet mee willen werken aan een informatieverzoek. Ik heb uw verzoek … En ik kan het ook niet anders maken net uit de interruptie die mevrouw Wesseling bij u hier pleegde. Wij gaan niet nog een soort aanvullende effectenrapportage opstellen en die voor de behandeling aan uw Staten toesturen. Wij zijn echt van mening dat daarvoor voldoende op tafel ligt. Als u specifieke verzoeken heeft ten aanzien van het effect van één of meerdere dingen die in die POVI staan, dan zijn wij dag en nacht beschikbaar als u daar vragen over stelt, politiek dan wel technisch, om die te beantwoorden. Uw vraag in eerste termijn ging, wat mij betreft, niet alleen over een informatieverzoek, maar kunnen GS nog een effectenrapportage of scenario's – waar u zelfs over sprak, volgens mij letterlijk – op gaan stellen. Dat gaan wij niet meer doen. En daar ben ik inderdaad duidelijk in geweest en dat blijft wat mij betreft ook zo. Als u een informatieverzoek heeft, dan kunt u zich altijd tot ons wenden, zowel als dat politieke vragen zijn als dat dat technische vragen zijn. Dat wil ik toch even duiden, want ik wil niet het beeld alsof wij niet mee willen werken hier aan informatieverzoeken, want dat is zeker niet het geval. Dan nog even de onderwerpen waar nog vragen over zijn gesteld in de tweede termijn. Als het gaat over wonen, mevrouw Schuuring vroeg: valt woningbouw en mogelijkheden daarvoor nu ook onder de nee-tenzij in primair landbouwgebied als die totale afweging is gemaakt? Ja, dat kan daar dus onder vallen. Ik zei wel dat het een trapsgewijze afweging is en het duurt dus even voor je bij die gebieden uitkomt. En dan moet je dus wel al een hele onderbouwing gemaakt hebben voor het zover is. Maar ja daar is de nee-tenzij uiteindelijk wel natuurlijk voor bedoeld dat je dat op punten kan afwegen. En dat geldt ook voor het punt dat mevrouw Waajen maakte. U noemde bijvoorbeeld het omzetten van bedrijfswoningen. Ja, dat is echt niet op alle plekken een goed idee om bij voorbaat te doen, maar ook in zo'n nee-tenzij-bepaling, ook voor dat soort casussen, kun je beargumenteerd, als het recht doet aan het hoofddoel dat we met dat primair landbouwgebied hebben, kun je toch gemotiveerd een andere afweging maken. Maar niet zomaar eventjes, hè. Je zult dus wel even die afweging moeten maken, maar die mogelijkheid, in beide voorbeelden zoals door PvdA en CDA aangehaald, is er dus wel en dat is waar die bepaling voor is. Dat geldt trouwens ook voor de opmerking die vanuit de BBB nog kwam, mevrouw Van der Pol, over de opkoopregelingen en welke mogelijkheden daar nog voor zijn. Want ook daar zijn er veel ondernemers in zo'n primair landbouwgebied die misschien of voor een gedeelte iets anders willen of helemaal iets anders willen. Ja, als daar een goede ruimtelijke afweging onder ligt dan kan dat natuurlijk. Daar is precies waar de nee-tenzij voor bedoeld is. Maar dat is iets anders dan dat we altijd alle wensen 100% kunnen garanderen. Als bijvoorbeeld je midden in een gebied zit waar veel mensen nog door willen zitten, veel blijvers zijn, dan is het misschien niet handig om daar reguliere woningen toe te voegen. Ja, dat kan dan misschien een ongewenste uitkomst vanuit het de betreffende ondernemer zijn, maar ik vind dat we dat juist ook moeten doen vanuit het belang van ondernemers die verder willen. Maar als dat op een verantwoorde manier kan, dat is de getrapte afweging, dan kan dat. Even kijken, dan kom ik bij het blokje natuur. En daar waren nog wat meer vragen. Mevrouw Schuuring vroeg: kunt u **in die toezegging, die mededeling, ook meenemen wat dat nu betekent voor bestaande regelgeving of wat er al aan bestaande regelgeving is in die overgangsgebieden? Ja, dat zullen wij daarin meenemen.** Dus die staat genoteerd. Ook mevrouw Mertens was dat, denk ik, die zei dat ze **een aantal dingen in de POVI heeft gelezen waar ze dan vraagtekens bij heeft. Mijn verzoek zou zijn: als u die aan zou kunnen leveren, kunnen we dat ook zo veel mogelijk in die mededeling portefeuillehouder meenemen**. Dus als u dat buiten de orde van de vergadering dan nog even bij ons aan zou willen

leveren, dan zorgen we dat we u ook zo veel mogelijk voorzien van informatie waar u behoefte aan heeft. Mevrouw Boven die vroeg nog even – en dat was trouwens in de eerste termijn ook een vraag van mevrouw Mertens, als ik me goed herinner – over de natuurcompensatie binnen NNL en hoe dat dan precies zit. Wij zorgen ervoor met ons compensatiebeleid dat het NNL door ruimtelijke ontwikkelingen niet in oppervlak kan afnemen. Dus compensatie, wij proberen dat zoveel mogelijk binnen het NNL plaats te laten vinden omdat we daar ook nog een ontwikkelopgave hebben. Dus dan kun je die met compensatie versneld invullen. Maar natuurlijk kun je buiten de begrenzing van het NNL ook compensatie laten landen en dan neemt de totale oppervlakte van het NNL in ieder geval niet af. Maar ik zit bijvoorbeeld bij een aantal – laat ik een voorbeeld noemen – projecten rondom het hoogwaterbeschermingsprogramma, project Vierwaarde bijvoorbeeld, of in Thorn-Wessem hebben we dat bijvoorbeeld ook gedaan. Daar werd natuurcompensatie gezocht. Daar was ook nog een ontwikkelopgave in de buurt. Als er dan toch natuurcompensatie plaats moet vinden, laten we dan in eerste instantie kijken dat we natuur realiseren daar waar we dat sowieso al moesten doen. Maar het totale areaal neemt dus niet af omdat het ergens anders gecompenseerd wordt. Maar we proberen in ieder geval zoveel mogelijk natuur te realiseren op plekken waar dat zoveel mogelijk bijdraagt aan de doelen. Dus dat is hoe wij met compensatie omgaan. Ik zie een interruptie voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Mertens heeft een vraag.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, toch nog even verhelderend, want we kijken elkaar vragend aan, dat kon u zien. Want als de opgave is 1.600 nog, in totaal geloof ik, moet er nog… Ik weet het nooit van buiten: beheerd, ingericht en dan ingericht huppeldepup worden. Want dat is dus wat ingetekend is. En als we dan zeggen van: oké, er moet ergens gecompenseerd worden, dan wordt er dus nog binnen die 1.600 dan gezocht, maar dan wordt er toch van die 1.600 wat afgenomen? En ik snap dan dat je zegt van: ja, we gaan dat eerst daarbinnen ... Maar dan moet toch nog ergens daarbuiten toch ook nog weer wat aangelegd worden? Want anders dan wordt toch die totale oppervlakte uiteindelijk kleiner?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, het zal altijd een combinatie van zijn. Maar qua inrichting van plekken probeer je dat zo veel mogelijk te combineren met plekken waar je toch al een opgave hebt, maar het totaal areaal NNL neemt in ieder geval nooit af. En er is ook nog zoiets als een saldo. Er moet dan ook nog een kwaliteitstoeslag plaatsvinden. Dus voor iedere hectare die ergens weggaat, moeten er meer hectares terugkomen. Het is niet zo dat je dat een-op-een compenseert. Het is met een kwaliteitstoeslag die weer afhankelijk is van de kwaliteit van de natuur die weggaat. Dus het is nooit zo dat het totale NNL afneemt, de oppervlaktes.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Maar is dat dan ook niet gewoon omdat we op dit moment de totale oppervlakte nog niet gerealiseerd hebben? Ja, dan is het ook logisch dat dat op dit moment nog niet af kan nemen. Maar stel nu. Ja. Ofwel begrijpen we elkaar niet. Ja, ik weet niet. Voor mij zit er toch echt wel … Als u tegen mij zegt: we zoeken dat in die … Dat is net zoals een puzzel die gemaakt wordt en dan nemen we aan de ene kant puzzelstukjes weg. Die moeten we dan ergens anders, binnen dit oppervlak van die puzzel, weer bij gaan leggen. Zo voelt dat. In plaats van dat die dan aan de buitenkant erbij gelegd worden. Begrijpt u misschien nu beter wat ik wil zeggen?

Gedeputeerde Theuns: Ik snap wat u bedoelt. U snapt in ieder geval niet wat ik bedoelde, dus ik heb het niet goed genoeg uitgelegd. Maar we moesten toch al **een heel dikke mededeling**

portefeuillehouder over natuur, denk ik, gaan maken. Dus laten we dit punt dan ook maar daarin meenemen. Dat lijkt me dan beter. Dan kunt u het nog eens rustig nalezen. Hoeft u mij niet op mijn blauwe ogen te geloven.

De voorzitter: Gedeputeerde, mijnheer Nijskens heeft nog een korte vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, verduidelijkend eigenlijk naar waar net het debat over ging. Er zijn natuurlijk ook natuurcompensatieverplichtingen die ontstaan van natuuraantasting buiten de Natura 2000. En het zou juist mooi zijn als we die laten landen in het Natuur Netwerk Limburg en dan wordt het natuurnetwerk eigenlijk gerealiseerd met opbrengsten van natuurcompensatie buiten de Natura 2000. Maar u wil, denk ik en, en, en.

Gedeputeerde Theuns: Ik denk dat de heer Nijskens wel begrijpt wat ik bedoel. Maar nogmaals, we gaan het rapporteren.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Sorry, voorzitter, ik heb het niet gehoord, omdat mevrouw Boven iets tegen mij zei. Sorry.

De voorzitter: Goed, dat is verder niet voor de notulen, denk ik. Mijnheer Theuns, gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Mevrouw Boven vroeg nog of herstelmaatregelen nu alleen maar in overgangsgebieden worden genomen. Nee, dat is niet dat die alleen maar buiten die Natura 2000-gebieden maar soms ook binnen de grenzen. Maar ik weet niet helemaal of ik de vraag nou goed begrepen heb, dat dat soort maatregelen niet alleen maar in de zones daaromheen landen, maar juist ook vaak – als het bijvoorbeeld gaat om hydrologische maatregelen – in het natuurgebied zelf en niet alleen maar in de zone daaromheen. Maar ik weet niet of ik uw vraag goed begrepen heb.

De voorzitter: Mevrouw Boven, kunt u hem nog even verhelderen?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): De tekst in de POVI is dat gestreefd wordt naar systeemherstel met betrekking tot abiotiek binnen en buiten de natuurgebieden. Maar we lezen alleen maar maatregelen voor dat systeemherstel in de overgangsgebieden rondom kwetsbare 2000-gebieden. En de vraag is of dat inderdaad de beperking is die in de POVI staat. Gebeurt dat dus niet voor buiten de natuurgebieden, dat er maatregelen worden genomen om het systeemherstel van de abiotiek te realiseren?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, en de gebieden buiten de natuurgebieden zijn dus de overgangsgebieden. Want je hebt de Natura 2000-gebieden, die zijn begrensd. Daaromheen hebben we overgangsgebieden. En zowel binnen het natuurgebied zelf, de begrenzing daarvan, als de overgangsgebieden daaromheen, die dan bijvoorbeeld een agrarische invulling hebben, ook op die plekken worden systeemherstelmaatregelen getroffen. Dus zowel binnen als buiten de grenzen van het natuurgebied en niet alleen maar erbinnen en ook niet alleen maar erbuiten. De overgangsgebieden zijn niet de natuurgebieden, hè. Ik hoorde u zeggen dat het in de overgangsgebieden wordt gedaan. Maar wordt het ook buiten de natuurgebieden gedaan? Overgangsgebieden zijn buiten de natuurgebieden.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, maar wordt het dan alleen … o, sorry.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Wordt het dan alleen in de overgangsgebieden gedaan of ook bijvoorbeeld in de groenblauwe landbouwzone?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Op plekken ook. Alleen de kans is natuurlijk wel dat veel van die maatregelen dichtbij natuurgebieden zullen landen en dat er dus een aannemelijke kans is dat ze ook in een overgangsgebied zullen vallen die nu alleen nog maar indicatief begrensd zijn. Maar het kan ook met beekherstel bijvoorbeeld te maken hebben en dat ligt dan in het Beekdal van de beekdalkaart van de groenblauwe landbouwzone.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Oké.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: U vroeg ook nog naar drukfactoren. Ook daar weet ik niet of ik de vraag helemaal heb ... Drukfactoren, dat gaat over stikstofdepositie, dat gaat over verdroging, dat gaat over dat soort dingen. Dat zijn de drukfactoren en die hebben uiteindelijk hun effect op de natuurkwaliteit. En wij nemen dus maatregelen om die drukfactoren aan te pakken, maar u voorwees naar een passage in de POVI. Ik kon hem er niet direct uithalen, maar u zei dat het lijkt alsof er meerdere definities van drukfactoren zijn. In ieder geval zo begreep ik uw vraag, maar misschien dat we die technisch kunnen beantwoorden, want dan weten we even om welke passage het gaat. Ik kreeg hem zo snel niet opgesnord. En dan tot slot bij natuur. Tenminste, ik had ook nog mevrouw Mertens, die maakte nog iets over gewasbeschermingsmiddelen. Ik dacht in de eerste termijn: daar kan ik nog heel veel over zeggen, maar het is een beleidskeuze om het wel te doen of een beleidskeuze om het niet te doen. De argumenten die het College daarvoor heeft, die heb ik gegeven en ik snap dat u daar een andere opvatting over heeft. De heer Wolters Gregório vroeg nog, als die grenzen gaan verschuiven of dat iets is wat je als ondernemer moet accepteren. Gaat het College daar een fonds voor nadeelcompensatie voor inrichten? Ja, wij zien gelukkig dat het nieuwe kabinet al € 20 miljard in totaal voor de stikstofaanpak en de natuuraanpak op de begroting heeft staan. En ik denk, als het gaat om het compenseren ook in financiële zin, dat dat wel de eerste richting is waar wij naartoe kijken. En we hebben nu niet als GS het voornemen om daar zelf een stap in te zetten. We wachten eerst even wat er in die zin uit Den Haag gaat komen. Als het gaat over water: de heer Wolters Gregório zei nog iets over H5, maar ik denk eigenlijk dat ik daar wel alle argumenten voor heb gegeven. Als het gaat om het precieze aantal woningen of iets dergelijks, dat kunnen we in beeld brengen, maar dat zou dan alleen gaan om de bestaande plannen die er nu al zijn en dat wil dus niet zeggen voor het totale aantal getroffen woningen binnen Limburg waar het omgevingsplan een vlekje H5 van heeft. Dus dat zijn ook nog verschillende dingen. En dat is moeilijk om daar een eenduidig cijfer op te plakken, omdat het gaat om of bestaande of nieuwe plannen, of plannen die misschien nog niet in de plancapaciteitsmonitor zitten, maar ik snap uw vraag. Maar ik denk dat als je de kaarten bekijkt, dat je heel snel een beeld van de impact hebt en om hoeveel gebieden dat dat potentieel gaat. U vroeg ook nog naar beperkingen van lozingen en wat we daar concreet aan doen. Ja, ik mag zelf ook vanuit de KOW-opgave … We hebben vanuit de omgevingsdiensten … Er is ook extra geld uitgetrokken door uw Staten voor een aantal dingen waar de omgevingsdiensten mee bezig zijn, waaronder ook een aanpak op het gebied van indirecte lozingsvergunningen. Want daar is een heel grote

actualisatieopgave, of – laat ik het zo zeggen – heel veel vergunningen die überhaupt jarenlang of decennialang niet geactualiseerd zijn en daar hebben we echt een inhaalslag te maken. Rijkswaterstaat heeft dat wel al gedaan, maar die hebben natuurlijk een beperkter aantal vergunningen dan al die gemeenten en provincies bij elkaar. Dus daar plegen we al extra inzet op en dat blijft ook zo. Dat verandert niet door deze POVI in negatieve zin. U vroeg ook nog naar de groenblauwe dooradering of gemeenten een beetje voortvarend daarmee aan de slag zijn. Dat is zeker een thema, zien we bij veel gemeenten. Ik mag zelf de DHZ-subsidies bijvoorbeeld, waar veel projecten mee gerealiseerd worden om water beter vast te kunnen houden ook binnen gemeentegrenzen. Die vinden gretig aftrek ook bij gemeenten om daar projecten mee te realiseren. Ik refereerde daarstraks al even aan de Europese natuurherstelverordening die er aankomt, die ook iets zegt. Los even van wat je er politiek van vindt, maar er staat een aantal dingen in, ook over binnenstedelijke natuur. Dus ook in de toekomst zal de aandacht daarvoor niet minder worden, denk ik. De heer Loomans vroeg inderdaad – excuus dat ik die vraag vergeten was – over de pilots bodem en of we daar een vervolg aan moeten geven. Ik denk dat het zeer nuttig zou zijn, als we die afronden, om daar een vervolg aan te geven. Tegelijkertijd hebben wij gewoon beleidskaders die ook door uw Staten zijn vastgesteld. Daar staat in dat we een aantal pilots doen en daar is een eindig aantal middelen voor. We hebben daar deze coalitieperiode ook nog zeker voor nodig. En dan is het aan een volgend bestuur en een volgende PS, denk ik, om te beslissen of het inderdaad nuttig is om daarmee door te gaan. Ik denk dat er in ieder geval wel – als je het mij als portefeuillehouder vraagt – voldoende aanknopingspunten zijn om dat wel te doen, omdat ook dat thema steeds belangrijker wordt. Maar nogmaals: dat zit in ieder geval niet in onze kaders zoals we die nu van u ook hebben meegekregen. Op het gebied van energie. Ik had een vraag van mevrouw Schuuring over de aanlanding wind op zee. Die heb ik nog niet, dus misschien dat we die ondertussen nog even kunnen opzoeken. Dan ga ik eerst even verder met de vraag van mevrouw Wesseling waarom we niet hebben gekozen voor zoekgebieden op het gebied van energieopslag. We hebben wel iets over energieopslag gezegd en ook iets over oppervlaktes en wanneer wij dan vinden dat er een provinciaal belang aan de orde is, maar inpassing van dat soort initiatieven die zal, in ieder geval voor zover het die grote oppervlaktes betreft, eigenlijk altijd wel op bedrijventerreinen plaats moeten vinden en op het moment dat er een ruimtelijke ontwikkeling is, zijn we daar als Provincie sowieso mee aan zet. Had je dan zoekgebieden aan kunnen wijzen? Ja, dat had je kunnen doen. Maar ik denk dat er op dit moment onvoldoende ligt om daar nu al concreet onderbouwd suggesties over te kunnen doen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, en ik denk dat dat een goede eerste stap is om dat in de buurt van bedrijventerreinen te doen. Maar ik denk dat je daarnaast ook echt wel belang hebt om juist te kijken waar die drukte op het net het grootst is en om daar eventueel ook iets met batterijopslag te doen. En daar had ik ook tijdens mijn eerste termijn de vraag over gesteld van: Hebben wij nu duidelijk in zicht waar nu de moeilijkste punten zitten qua netcongestie en waar die drukke punten dus zitten waar je het net zou willen ontlasten?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik denk dat we dat redelijk hebben, maar dat is ook aan verandering onderhevig. Bijvoorbeeld tot voor kort deden kleinverbruikersaansluitingen niet mee in die prioritering. We weten allemaal dat vanaf dit jaar ook kleinverbruikersaansluitingen (woningen) opeens wel binnen die prioritering gaan vallen en dat het dus inderdaad kan dat initiatieven die voorheen niks met netcongestie te maken hadden opeens wel mee moeten doen in prioriteringsbakjes en dan dus misschien geen aansluiting krijgen. Dus er is een redelijk goed beeld van hoe druk het is op het net, maar de nood verandert soms ook weer door dit soort prioriteringskwesties, waar gewoon ook

netbeheerders weer mee te maken hebben. Dus ik denk dat we daar wel een redelijk goed beeld bij hebben. Ik denk ook dat er in de markt heel veel initiatieven zijn, bijvoorbeeld bij bouwers – netbewust bouwen viel net – om te zorgen dat dingen die aanvankelijk niet konden, toch kunnen, maar er is geen ene zaligmakende oplossing. Ook opslag niet. Ook alleen maar het trekken van kabels niet. Het is een combinatie van dingen die we zullen moeten doen om die netcongestie uiteindelijk te verhelpen.

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Dan kom ik bij het onderwerpje gezondheid. Ik ga het redden, denk ik, voorzitter. De heer Loomans vroeg nog naar cumulatieve gezondheidseffecten bij vergunningverlening en hoe dat nu door de Provincie wordt meegenomen. Wij doen dat zelf in ieder geval daar waar het gaat om geluid. Dus daar worden vaak al cumulatieve toetsen gedaan. Maar het blijft wel een lastig onderwerp. Bijvoorbeeld in een debat dat we hier ook een keer hebben gehad over Zevenellen, waar nog een heel nieuw bedrijventerrein categorie 5 wordt ontwikkeld, dat dat qua vergunningverlening een lastige is om om te gaan met cumulatieve effecten. En we zien ook dat het Rijk een opdracht heeft gegeven aan het RIVM specifiek, om te onderzoeken hoe en of cumulatieve effecten breder kunnen worden meegenomen in den brede in vergunningverlening. Dus zodra daar meer duidelijkheid over is – het is met name collega Van Caldenberg die bij dat onderwerp betrokken is – dan zullen we u daar zeker over informeren als daar nieuws over is. Maar dat is wat ik u daar op dit moment over kan melden. Dan kom ik bij economie. Mevrouw Schuuring vroeg naar het veiligheidsconvenant en wat daar de status van is. Ja, we hebben eigenlijk als opvolger van dat convenant een afsprakenkader met elkaar vastgesteld en dat hebben we op 8 januari 2026 via een mededeling portefeuilleouder aan uw Staten gestuurd. Als u die niet kunt vinden, dan helpen we u graag. U vroeg ook naar – even in mijn woorden – hoe het zit dat Chemelot kan uitbreiden op VDL. Nou, ter uw geruststelling, het gaat niet om nieuwe chemische bedrijvigheid die daar plaats gaat vinden. Dit gaat juist over de nieuwe waardeketens, de ambitie van Chemelot om naar uiteindelijk een circulaire site te gaan en daar is ook ruimte buiten de chemische site voor nodig, voor bijvoorbeeld dingen die verwerkt moeten worden, aangevoerd moeten worden en dan wordt inderdaad naar een aantal locaties gekeken, waaronder ook het terrein van VDL. Maakindustrie bijvoorbeeld die zich meer op die circulaire economie zou kunnen richten, dat kan wel nadrukkelijk op dat soort plekken landen. Dus dat is hoe je dat moet lezen. U vroeg ook nog naar e-commerce. Ik weet niet of ik de vraag helemaal goed heb begrepen, maar u zei dat het alleen wordt benoemd in relatie tot detailhandel en hoe zit het dan met de logistiek? Logistiek voor de e-commerce is niet anders dan andere logistiek. Daar gelden uiteindelijk ook gewoon dezelfde kaders voor die uw Staten ons daarvoor hebben meegegeven: wel in potentie grote locaties bij de logistieke hotspots, daarbuiten alleen mits voldaan wordt aan de beleidsregel regionale meerwaarde. Dat geldt overigens ook voor de datacenters. Daar vroeg u naar. Dat staat inderdaad niet specifiek erin, maar datacenters, die hele grote, we hebben er inderdaad niet zo heel erg veel binnen Limburg, maar je ziet dat de initiatieven die vaak de media halen, die zijn veel groter dan de 5 hectare waar onze beleidsregel, waar u ons dingen op heeft meegegeven, op van toepassing is. Dus in die zin is dat ook daarmee afgedekt. Mevrouw Van der Pol vroeg nog specifiek naar Klaver 7 en of die deur nu wijd openstaat en of ik u daarin kan geruststellen. Dat waren eigenlijk uw woorden. Laat ik zo zeggen: het College heeft heel goed gehoord wat de Statencommissie al vaker over dit onderwerp heeft gezegd. En wij moeten inderdaad … Klaver 7 hebben wij nu toch opgenomen als logistieke hotspot, omdat – en dan wordt het even juridisch heel technisch, dus u moet dan even goed opletten, denk ik – de beleidsregel die wij hebben vastgesteld naar aanleiding van de motie van mevrouw Schuuring de mogelijkheid geeft om ontheffing te verlenen bij regionale meerwaarde. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsverordening zijn wij tot de conclusie gekomen dat wij als GS die beleidsregel niet toe kunnen passen op onszelf. Wij mogen onszelf geen ontheffing verlenen. En dat betekent dus dat in de situatie … En ik zeg zeker niet dat dat aan de orde is. Maar stel dat wij zelf een grootschalige locatie willen ontwikkelen en dat wij daar zelf de projectbesluitprocedure voor willen

voeren, dan betekent dat dat wij niet gebruik kunnen maken van de beleidsregel regionale meerwaarde, omdat wij niet ontheffing mogen verlenen aan onszelf. Dus dat zou impliceren dat wij als GS alleen maar – even los van Klaver 7 – locaties kunnen ontwikkelen die kleiner zijn – of ontwikkelen: het bevoegd gezag kunnen zijn – dan die 5 hectare. Dat leek ons dan ook weer onwenselijk, dus hebben wij hem wel nu opgenomen als logistieke hotspot, maar de gemeente Horst aan de Maas is nog steeds zelf aan zet als eerste bevoegd gezag. En het staat de gemeente Horst aan de Maas elke dag van de week vrij, publiekrechtelijk, om een bestemmingsplan in procedure te brengen. In het geval dat de Provincie daar zelf besluit om een projectbesluitprocedure in gang te zetten, hebben wij met elkaar (GS/PS) de afspraak dat wij sowieso sonderend langs uw Statencommissie komen. En dan ben ik mij in ieder geval als portefeuillehouder voor de portefeuille Ruimte zeer bewust van de opvattingen die in deze Staten daaromtrent leven. En ik ben niet voornemens om iets naar deze commissie te brengen als ik bij voorbaat weet dat het niet op een meerderheid kan rekenen. Dus is het daarmee juridisch-technisch helemaal uitgesloten? Nee. Hoe groot schat u dat risico dan in dat er morgen opeens iets heel geks gebeurt? Ik denk dat dat beheersbaar is, laat ik het zo zeggen. Ik weet niet of dat de geruststelling is waar mevrouw Van der Pol naar zocht, maar dat is in ieder geval mijn antwoord. Tot slot, nee niet tot slot, want ik krijg hier net een briefje dat ik nog niet gelezen heb. Erfgoed, neem watermolens mee. Zijn wij het als GS zeer in mee. Er is zelfs een aparte kaartlaag watermolens. En ze staan op kaart, want ze zijn vaak een obstakel – als ik dat zo mag zeggen – voor andere opgaves, bijvoorbeeld op het gebied van de KOW, maar wij vinden wel, ook als hoeder van het Limburgse erfgoed, dat wij als Provincie toch ook die watermolens een warm hart toedragen. Ik heb ook zelf een aantal gesprekken gevoerd met collega Kuntzelaers met onder andere de Watermolenstichting. Hun precieze naam is mij nu even ontschoten, maar wij dragen dat onderwerp een warm hart toe. Dus in die zin is aan uw wens, denk ik, voldaan. Ik had nog een aantal vragen toch uit de eerste termijn liggen, waarvan ik had beloofd dat ik erop terug zou komen. Werklandschappen van de toekomst. Ik begrijp in ieder geval dat er een inventarisatie is gemaakt, ook onder gemeenten, want er zit wel een financiële component aan om daaraan mee te doen, maar dat er nog niet altijd veel enthousiasme voor is. Maar wellicht kunt u daar een keer met collega Satijn over van gedachten wisselen. Mevrouw Van der Pol had nog een vraag over de passende maatregel en of … Het voldoen aan de verordening in combinatie met … of dat als passende maatregel al jurisprudentie heeft doorstaan. Daar is het antwoord nee op, dus dat is nog niet op die manier bij de Raad van State geweest. En ik had nog een vraag van mevrouw Boven, als ik me goed herinner, over de waterwinplek die wordt aangewezen en hoe groot nu het risico is. Er zitten inderdaad nu nog niet direct beperkende regels op. Daar heeft u gelijk. Hoe groot is dan het risico dat er iets onwenselijk gebeurt? Ik zou zeggen dat dat nihil is, omdat al die gronden waar die plek wordt aangewezen, al door WML verworven zijn. En ik ga ervan uit dat WML niet een bedrijventerrein gaat ontwikkelen op de plek waar men voornemens is water te gaan winnen. Dus ik denk dat in de praktijk dat risico nihil is. Even kijken. Dan was er nog tot slot de vraag van mevrouw Schuuring over verre aanlanding van wind op zee en of dat niet op kaart staat. En ik lees hier in ieder geval dat dat wel op kaart staat onder energieknooppunten, paragraaf 9.3.7, maar ik stel voor dat we u dat even toe laten komen en dan kunt u goed zien dat daar de aanlandingen van wind op zee inderdaad toch wel op kaart staan, maar dat laten we mevrouw Schuuring even toekomen. Dan kan ze daar zelf kennis van nemen.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring. Nee, geen vraag. Oké. Dank u wel voor de beantwoording. Mooi binnen de tijd. Dan heb ik het volgende genoteerd van de toezeggingen. **Gedeputeerde Theuns zegt toe de technische kaartfouten te herstellen. Dus op het moment dat we deze tegenkomen, dan worden ze hersteld**. **Gedeputeerde Theuns zegt toe: wij doen Staten een mededeling portefeuillehouder rondom natuur in de POVI toekomen waarin we verduidelijken:**

1. **hoe de externe werking van NN geregeld is in de nieuwe POVI;**
2. **welke regels er gelden in de overgangsgebieden;**

3. **hoe wordt omgegaan met de bescherming van de totale oppervlakte van de NNL bij natuurcompensatie.**

Welke termijn hebben we dan?

Gedeputeerde Theuns: Voor de Statenvergadering in ieder geval.

De voorzitter: Gedeputeerde Theuns zegt toe uit te zoeken hoelang gebiedsprocessen gaan duren.

Gedeputeerde Theuns: Ook voor de Statenvergadering.

De voorzitter: Gedeputeerde Theuns zegt toe afstand 20 kilometer mestverwaarding uit OVL te verwijderen.

Gedeputeerde Theuns: Dat zit bij de OVL in september dan, voorzitter.

De voorzitter: Oké. **Gedeputeerde zegt toe PS nog informatie te verstrekken over hoe biologische boeren terugkomen in de POVI OVL**.

Gedeputeerde Theuns: Wat mij betreft, voorzitter, kan dat gewoon technisch direct richting de fracties die die vraag hebben gesteld. Het was, volgens mij, de heer Loomans die daarnaar vroeg en de BBB vroeg daar, volgens mij, ook naar.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

Gedeputeerde Theuns: Ja, maar dan moeten we een aparte mededeling alleen over…

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ik had die vraag niet gesteld, omdat de collega's die vraag gesteld hebben, maar ik was ook geïnteresseerd in het antwoord.

Gedeputeerde Theuns: Dan wordt die algemeen voor iedereen beantwoord voor de Statenvergadering wederom.

De voorzitter: Dan heb ik nog: **Gedeputeerde zegt toe PS, de heer Loomans, info toe te sturen met betrekking tot gasleiding Toverland. En Gedeputeerde zegt toe antwoord te geven op technische vragen CROW-fietsverkeer.**

Gedeputeerde Theuns: Namens Gedeputeerde Kuntzelaers, jazeker.

De voorzitter: Daarom noemde ik Theuns niet. En dan komen er, volgens mij, nog technische vragen naar mevrouw Boven toe. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, dank u wel. Ik heb in het begin heel kort het rijtje toezeggingen gemist, maar ik vroeg me af of **de toezegging van de Gedeputeerde dat leefbaarheid mee wordt genomen als criterium hiertussen staat.**

De voorzitter: Die staat hier niet tussen, maar ik heb hem wel genoteerd. Leefbaarheid wordt meegenomen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel.

De voorzitter: Alleen, welke termijn?

Gedeputeerde Theuns: Bij de verordening in september.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Bij de verordening, ja.

De voorzitter: Oké, dan hebben we dat eventjes geconcludeerd.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel.

De voorzitter: Goed, mensen.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Sorry, voorzitter, ik wil graag nog vragen.

De voorzitter: Collega Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, ja. Ik had ge …

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nee, niet een … O ja, sorry. Doet ze het weer. Ik had het gehad over het uitzoeken hoe dat …

De voorzitter: Ik heb hier een vraag staan, maar ik kan mijn eigen handschrift niet lezen. Ik heb: uitzoeken vraag van GroenLinks, xxx-borging.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, precies. Ja, klopt. Wacht, ik kan hem even opzoeken. En dat had te maken met …

De voorzitter: Kleine landschapselementen, wordt mij hier ingefluisterd.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nee, dat is al opgelost. Nee, het ging over het LOS en de POVI en die twee in samenhang, want het LOS was namelijk door Pels Rijcken bestudeerd om te zien hoe het zit met juridische borging.

De voorzitter: Juridische borging, ja. Dat staat er.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): En ik had gevraagd of dan eventueel ook die twee in samenhang kunnen. En nu weet ik niet precies of de Gedeputeerde had gezegd: 'ja, daar kunnen we naar kijken' of 'dat kan ik toezeggen'.

De voorzitter: Ik heb hem staan als toezegging. Ik kon alleen juridisch niet lezen.

Gedeputeerde Theuns: Even de band terugluisteren, want ik weet niet wat ik dan heb toegezegd.

De voorzitter: Juridische borging, daar ging het over.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, omdat Pels Rijcken heeft gekeken naar het LOS.

Gedeputeerde Theuns: Ja, ja, ja, ja. Ja, ik heb dat niet specifiek toegezegd. Nee, maar zonder flauwekul. Ik heb daar geen toezegging op gedaan, omdat ik zei: ja natuurlijk, op het moment dat wij uiteindelijk een gebiedsplan maken, net zo goed als dat je over landbouweffecten wil rapporteren wat dat doet, wil je ook kijken wat dit uiteindelijk doet met de borging die nodig is om vergunningen op gang te brengen. Dat hoef ik niet toe te zeggen. Dat is sowieso gewoon een uitgangspunt van de gebiedsaanpak. Nu weet ik het weer.

De voorzitter: Goed, vrij helder. Mooi. Dan hebben we alle toezeggingen inmiddels beantwoord.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Dat ze eraan komen, laat ik het zo zeggen. De termijn hebben we ook vastgelegd. Nou, dan gaan we naar de laatste twee vragen die ik op mijn lijstje heb staan. Het duidelijke afconcluderen van het Statenvoorstel of dit behandelrijp is. Ik wil graag de handen zien van de mensen die hem wel behandelrijp vinden, zodat we die kunnen tellen. Zestien mensen voor geteld. Dan gaan we duidelijk afconcluderen of het Statenvoorstel hamer- of behandelstuk is.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Nou ik hoor overeenstemming. Ik moet het toch vragen. Is het stuk een behandelstuk? Wil ik graag handen zien. Had ik niet verwacht, echt niet. Zag ik niet aankomen. Goed, dan is dat bij dezen ook klaar.

T9833 Gedeputeerde Theuns zegt toe technische kaartfouten in de betreffende kaarten te herstellen. Dit betreft een doorlopend proces; eventuele nieuwe fouten zullen zo spoedig mogelijk worden gecorrigeerd.

T9834 Gedeputeerde Theuns zegt toe dat, voorafgaand aan de behandeling in Provinciale Staten op 8 mei 2026, een mededeling namens de portefeuillehouder aan Provinciale Staten zal worden verstrekt waarin wordt verduidelijkt op welke wijze de externe werking van het Natuurnetwerk Limburg (NNL) is geregeld in de nieuwe Provinciale Omgevingsvisie (POVI), welke regels van toepassing zijn in de Overgangsgebieden, en hoe wordt omgegaan met de bescherming van de totale oppervlakte van het NNL bij natuurcompensatie.

T9835 Gedeputeerde Theuns zegt toe uit te zoeken wat de verwachte doorlooptijd is van de gebiedsprocessen en hierover Provinciale Staten te informeren vóór de vergadering van 8 mei 2026.

T9836 Gedeputeerde Theuns zegt toe de bepaling betreffende de afstand van 20 km voor mestverwaarding te verwijderen uit de ontwerp wijziging van de Omgevingsverordening Limburg. Dit zal worden meegenomen in het statenvoorstel voor die wijziging voorzien in september 2026.

T9837 Gedeputeerde Theuns zegt toe Provinciale Staten, voorafgaand aan de behandeling van respectievelijk de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening Limburg, te informeren over de wijze waarop biologische landbouw een plaats krijgt binnen beide documenten.

T9838 Gedeputeerde Theuns zegt toe Provinciale Staten, voorafgaand aan de behandeling op 8 mei 2026, te informeren over de situatie rondom de gasleiding bij Toverland.

T9839 Gedeputeerde Theuns zegt toe, voorafgaand aan de Provinciale Staten behandeling op 8 mei 2026, schriftelijk antwoord te geven op de gestelde technische vragen over CROW-richtlijnen en fietsverkeer.

T9840 Gedeputeerde Theuns zegt toe in het definitieve statenvoorstel m.b.t wijziging van de Omgevingsverordening het aspect leefbaarheid te verankeren in de nee-tenzij regeling voor het primair landbouwgebied.

T9841 Gedeputeerde Theuns zegt toe dat voor de verwevingsgebieden geen nieuwe regels zullen worden opgelegd, anders dan de algemene motiveringsplicht. Mocht in de toekomst toch worden overwogen om aanvullende regels te stellen voor de verwevingsgebieden, dan zal Provinciale Staten hierover vooraf worden geïnformeerd en zal, voorafgaand aan besluitvorming, onder andere een effectrapportage worden uitgevoerd, zoals ook geldt voor de overgangsgebieden.
Termijn: Na vaststelling definitieve statenvoorstel m.b.t wijziging van de Omgevingsverordening.

De commissiegriffier,

L. van Birgelen-Droog

De voorzitter,

M. Depondt-Olivers

provincie
Limburg

Provinciale Staten

Clustercode	RMT	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00903638	**Maastricht**	24 maart 2026
Bijlage(n)	1	**Verzonden**	31 maart 2026

Onderwerp
G-26-009 Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026

Geachte Staten,

Hierbij ontvangt u de geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) 2026, inclusief Nota van Zienswijzen met wijzigingsvoorstellen op de ontwerp-Omgevingsvisie, de planMER (inclusief passende beoordeling) en het advies van de Commissie m.e.r.

In april 2021 hebben uw Staten opdracht gegeven tot het actualiseren en concretiseren van de POVI 2021. In een interactief proces met partners is de ontwerp-POVI 2026 tot stand gekomen. Deze heeft ter inzage gelegen en er zijn 1450 zienswijzen ingediend. Alle zienswijzen zijn beoordeeld en beantwoord. Veel zienswijzen hebben geleid tot wijzigingsvoorstellen. De beoordeling alsook de wijzigingsvoorstellen op de ontwerp POVI zijn opgenomen in de Nota van Zienswijzen.

Sinds het vaststellen van de POVI 2021 is met betrekking tot verschillende moties aangegeven dat deze een plek zouden krijgen in de actualisering van de omgevingsvisie. Voorliggende Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 voert onderstaande moties en toezeggingen uit.

Moties/ Toezeggingen		Omschrijving
Motie	3004	Toerisme in harmonie
Motie	3035	Voorkomen gedwongen onteigening voor natuurcompensatie
Motie	3077	Plattelandseconomie en leefbaarheid
Motie	3096	Stimuleren groenblauwe dooradering
Motie	2999	Naar een ambitieuze omgevingsvisie (vertaling groeiambitie, verantwoord ruimte voor straatje erbij, duurzame bevolkingsgroei)
Toezeggingen	9663	Inzicht (hardheid) doelenstellingen

De moties 9791 en 9793 zijn van toepassing op de verordening en zullen daar in uitgevoerd worden.

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

Een provinciale omgevingsvisie wordt, zoals voorgeschreven in de Omgevingswet, opgeleverd en vastgesteld in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
De POVI 2026 is te raadplegen via Planviewer voor Omgevingsdocumenten Limburg (POLviewer) of via de officiële website “regels op de kaart” van het Rijk: Regels op de kaart - Omgevingsloket.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

provincie Limburg

Statenvoorstel

Ruimte

Onderwerp	Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg
G-nummer	G-26-009

Onderwerp

Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Samenvatting

Wij presenteren u hierbij de digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) 2026. Het gaat om een actualisatie van de POVI uit 2021. De actualisatie is met name gericht op het maken van keuzes ten aanzien van maatschappelijke keuzevraagstukken, zoals geschetst in de regionale ontwerpend onderzoeken en het Ruimtelijk Voorstel Limburg.
De geactualiseerde POVI is het resultaat van intensieve afstemming met partners en verwerking van de reacties op de 1450 ingediende zienswijzen. Al deze zienswijzen zijn beoordeeld en voorzien van een antwoord en eventueel een voorstel om de ontwerp POVI te wijzigen. Het resultaat is gebundeld in een Nota van Zienswijzen.

Uw Staten wordt gevraagd de digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 vast te stellen. Deze is te vinden via: Planviewer voor Omgevingsdocumenten Limburg (POLviewer) en via het omgevingsloket/ regels op de kaart van het Rijk: Regels op de kaart - Omgevingsloket

Een uitdraai van de platte tekst is ter informatie bijgevoegd. Hierbij is het van belang u te realiseren dat alle functionaliteiten en de kaarten die het DSO (en de Polviewer) ons bieden, analoog niet beschikbaar zijn.

Voorstel

1. In te stemmen met de bestuurlijke standpunten t.a.v. de ingediende zienswijzen zoals geformuleerd in de Nota van Zienswijzen.
2. De digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 vast te stellen met inachtneming van de in de Nota van Zienswijzen voorgestelde wijzigingen.
3. De Omgevingsvisie Limburg 2021 in te trekken.
4. Gedeputeerde Staten op te dragen de verdere afhandeling en publicatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 te verzorgen.

Aanleiding en bestuurlijke context

Nederland en dus ook de provincie Limburg heeft de afgelopen jaren te maken gekregen met een toenemend aantal grote opgaven. Het zijn opgaven die allemaal nodig zijn en allemaal tegelijk moeten worden opgepakt. Dat is complex, want we hebben niet overal de ruimte voor. Dat betekent dat we slim moeten om gaan met de ruimte die we hebben. Niet alles kan meer overal. We moeten keuzes maken én we moeten slimme combinaties maken.

Het maken van het maken van keuzes en het maken van slimme combinaties staat in deze POVI centraal. Op die manier streven we een optimale balans tussen bescherming en benutten van onze (fysieke) leefomgeving.

Sinds juni 2024 is in opdracht van Provinciale Staten gestart met de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie 2021. De basis van de actualisatie zijn de maatschappelijke keuzevraagstukken, zoals geschetst in de regionale ontwerpende onderzoeken die op basis van de POVI2021 zijn uitgevoerd en het Ruimtelijk Voorstel aan het Rijk. Deze zijn in de vorm van discussiebladen in de Commissies LEO van 24 januari en 15 april 2025 sonderend behandeld. De zienswijzen met betrekking tot de zonering zijn middels een Discussienota Zonering sonderend behandeld in de Commissie LEO van 28 november 2025.

Bevoegdheid

Uw Staten zijn bevoegd tot vaststelling van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg. De opzet en scope van de omgevingsvisie (fysieke leefomgeving in brede zin) sluit geheel aan bij de nieuwe Omgevingswet, inclusief publicatie in het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Onder de Omgevingswet heeft de Omgevingsvisie Limburg eveneens de status van ‘omgevingsvisie’. De Omgevingsvisie is kaderstellend voor de provinciale besluitvorming wat betreft het provinciaal omgevingsbeleid .

Beoogd resultaat

De nu voorliggende POVI2026 vervangt de in 2021 vastgestelde POVI en is een strategische, lange termijn visie op de fysieke leefomgeving in brede zin. Voor de periode 2026 tot 2050 wordt beschreven hoe de provincie richting wil geven aan toekomstbestendige ontwikkelingen en hoe daarbij steeds de balans wordt gezocht tussen het beschermen én benutten van de fysieke leefomgeving. In deze visie worden antwoorden gegeven op een reeks van vraagstukken waarvoor de provincie wettelijk verantwoordelijk is, maar ook vraagstukken die de provincie naar zich toe heeft getrokken met een groot belang voor de provincie. Veel van deze vraagstukken zijn afkomstig uit de regionale ontwerpende onderzoeken die op basis van de POVI 2021 zijn uitgevoerd en uit het Ruimtelijk Voorstel aan het Rijk.

Argumenten

De Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) is het integrale beleidsdocument dat het kader geeft voor het omgevingsbeleid van de Provincie Limburg. Vanwege het integrale karakter heeft de Omgevingsvisie raakvlakken met alle beleidskaders, wettelijke taken en en programma's van de provincie. De ontwerp-POVI is dan ook tot stand gekomen middels een breed interactief proces met externe en interne partners en conform wetgeving 6 weken ter visie gelegd . De beantwoording van de ingebrachte zienswijzen bevat een nadere afweging en motivering van de gemaakte keuzes.

Een wettelijk verplicht onderdeel van de totstandkoming van de POVI is een milieu-effectrapportage (planMER). Op basis van de regionale ontwerpende onderzoeken, het Ruimtelijk Voorstel Limburg (mede gericht aan het Rijk) en de daarin geïdentificeerde keuzevraagstukken is in het planMER een inschatting gemaakt van de kansen en risico’s op de toestand van de Limburgs leefomgeving (zie toelichting PlanMER). Ook heeft de Commissie m.e.r. een advies uitgebracht. Zie Nota van zienswijzen.

Alle bovenstaande onderdelen hebben bijgedragen aan de afweging te komen tot de nu voorliggende nieuwe Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026.

Een belangrijke wijziging ten opzichte van de POVI 2021 is de differentiatie in de reeds bestaande zone “Landelijk gebied overig”. De algemene zonering met zeven zones bouwt voort op een eerder ingezette koers uit de POVI 2021:

De drie zones die samen het bebouwd gebied vormen (stedelijk gebied + landelijke kernen + werklocaties) zijn een voortzetting van de lijn uit de POVI 2021. Deze zonering verandert nagenoeg niet.

De zonering van het landelijk gebied in de nieuwe POVI is verfijnd. Die verfijning heeft geresulteerd in een indeling van het landelijk gebied in vier in plaats van drie zones. De indeling in de nieuwe POVI van het landelijk gebied in vier zones weerspiegelt het perspectief dat de Provincie heeft op de transitie die de landbouw doormaakt. Door deze zonering wordt duidelijk gemaakt hoe we deze transitie willen stimuleren en proberen we zoveel mogelijk duidelijkheid te geven.

Natuurnetwerk Limburg (NNL) – wijzigt nagenoeg niet
In het Natuurnetwerk Limburg (NNL) stonden en staan de belangen van de natuur centraal. Deze zone, die ook de Natura 2000-gebieden omvat, is al opgenomen in POVI 2021 en Omgevings-verordening. De zone NNL is ongewijzigd gebleven, met uitzondering van een aantal kaartverbeteringen.

De vernieuwing van de zonering zit met name in de drie overige zones in het landelijk gebied (d.w.z. de groenblauwe landbouwzone, het primair landbouwgebied en het verwevingsgebied).

Dit zijn alle drie gebieden waar de landbouw de hoofdgebruiker is, waarbij de gebruiksmogelijkheden in meer of mindere mate worden beïnvloed door andere doelen en opgaven die in deze gebieden spelen.

- Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven)
- Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)
- Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven)

Groenblauwe landbouwzone (GBLZ) – is geactualiseerd
De Groenblauwe landbouwzone komt voort uit de reeds bestaande Groenblauwe mantel (GBM) uit de POVI 2021. De kaartlagen die destijds de GBM vormden, zijn nu zichtbaar gemaakt. Ook zijn de kaartlagen geactualiseerd met de huidige kennis. Uit de GBM zijn twee kaartlagen verwijderd: De robuuste verbindingen en de Regeling Beheerovereenkomsten en Natuurontwikkeling (RBON). De kaartlaag Robuuste verbindingen is opgevolgd door de meer specifieke Ecologische verbindingszones. Daarnaast zijn er ook twee kaartlagen toegevoegd. Dit betreffen:

1. overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden;
2. intrekgebieden Natura 2000.

Door de actualisering is de buitenste grens van de GBLZ verschoven. Hierdoor komt het voor dat sommige gebieden niet meer binnen deze zone vallen en andere gebieden nu wel in deze zone vallen.

Primair landbouwgebied en Verwevingsgebied - nieuw
Deze zones zijn echt nieuw, in de POVI 2021 vormden deze samen nog de zone Buitengebied. Er komen veel opgaven af op de agrarische sector. Om die reden vinden we het belangrijk om naast de opgaven ten aanzien van natuur, water en leefbaarheid, ook gebieden aan te wijzen waar we de agrarische sector zo veel als mogelijk ruimte willen geven. Het zou echter niet correct zijn de suggestie te wekken dat er rondom bestaand bebouwd gebied geen opgaven liggen ten behoeve van de leefbaarheid van het bestaand bebouwd gebied. Om die reden is ook de zone Verwevingsgebied toegevoegd. Het Verwevingsgebied is een gebied waar heel veel opgaven kunnen samenkomen: natuur, water, leefbaarheid én landbouw. Binnen dit gebied zullen initiatiefnemers van ruimtelijke plannen dus rekening moeten houden met een grotere diversiteit aan opgaven.

Risico’s en kanttekeningen

<u>We moeten keuzes maken</u>
Niet meer alles kan overal en, zoals het Rijk in de Nota Ruimte aan geeft, en op verzoek van onze partners in de ruimtelijke ordening hebben we in deze POVI moeten kiezen welke doelen en ambities we op welke plekken willen nastreven. Als wij alles overal zouden toestaan, komen er uiteindelijk meer functies in het geding dan door nu keuzes te maken. Er is daarom in deze omgevingsvisie gekozen voor gerichte zonering en het nastreven van specifieke doelen binnen de betreffende zones.

De Omgevingsvisie beschrijft de rol van de Provincie en inzet van de belangrijkste sturingsinstrumenten die moeten bijdragen aan realisatie van de doelen. Daarbij wordt ook ruimte gegeven aan de regionale partners en ruimte voor gebiedsgericht maatwerk.

Ontbrekende onderdelen
Door technische onvolkomenheden is het onmogelijk gebleken om de nieuwe H2 t/m H4 water-risicokaarten te uploaden. Het is onmogelijk dit voorafgaand aan de vaststelling van Gedeputeerde Staten dit probleem te verhelpen. Omdat wij dit probleem niet zelf kunnen oplossen (wij zijn geen eigenaar van deze kaarten), willen we (net als in het ontwerp) blijven verwijzen naar de kaarten op de website van het Waterschap. Zodra de kaartlagen voldoen aan de technische eisen van het DSO, worden deze toegevoegd.

Financiën

Normaliter gaat een POVI qua instrumentarium vooral in op juridische en communicatieve instrumenten. Ten aanzien van de opgave landelijk gebied wordt op een aantal onderdelen de relatie gelegd met de inzet van financieel instrumentarium. Dit wordt echter met name uitgewerkt in het programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) . Daarnaast wordt inzet van actief grondbeleid in de verdere uitwerking van de POVI op onderdelen nader bezien.

Het opstellen van de Omgevingsvisie en PlanMER zelf zijn grotendeels gedekt met procesmiddelen vanuit programmalijn 5.1.3.

Communicatie

Een uitgebreid burgerparticipatie traject is uitgevoerd in het kader van de omgevingsvisie die in 2021 is vastgesteld. Omdat de nu voorliggende POVI een actualisatie is van de POVI uit 2021, is daar op voortgebouwd. In dit traject zijn aanvullend verschillende bouwstenen gebruikt waarbij óók burgers waren betrokken, zoals bijeenkomsten over gemeentelijke omgevingsvisies. Bovenstaand is conform het participatieplan dat in de mededeling portefeuillehouder van 5 september 2024 is toegestuurd aan Provinciale Staten (DOC-00691973).

In het kader van de actualisering van de POVI is een uitgebreid participatietraject met diverse partners uitgevoerd, zoals gemeenten, maatschappelijke organisaties, waterschap, en waterleidingmaatschappij. Vanaf de startbijeenkomst in oktober 2024 zijn stakeholders op verschillende manieren uitgebreid in positie gebracht zoals werkconferenties, werkgroepen, individuele ambtelijke en bestuurlijke overleggen, tekenateliers, het meelezen van conceptteksten en nadere afstemming naar aanleiding van zienswijzen Dit alles in de geest van de Omgevingswet die uitgaat van participatie in beleidsvorming.

In aanloop naar de tervisielegging van de ontwerp omgevingsvisie is een 15-tal korte filmpjes (van maximaal 90 seconden) gelanceerd om heel kort toe te lichten waar de betreffende thema’s over gaan.

Deze korte zogenoemde “explainers” zijn uitnodigingen (teasers) voor een langer filmpje waarin we de ontwerp POVI is geïntroduceerd aan het publiek. Op basis van de discussienota zonering en veel voorkomende zienswijzen is tevens een informatief filmpje gemaakt voor het brede publiek.

Provinciale Staten zijn gedurende het gehele proces betrokken geweest. Op de eerste plaats via sonderende sessies in de Statencommissies LEO (23/01/25, 15/04/2025, 24/11/2025). Tijdens deze sessies zijn discussiebladen behandeld op basis van de belangrijkste keuzevraagstukken die de aanleiding vormden voor de actualisatie van de POVI uit 2021. In het najaar 2025 zijn op 28/11/2025 de meest voorkomende zienswijzen in de vorm van de discussienota zonering besproken. Ook heeft 27 februair 2026 een informatiemarkt voor PS plaatsgevonden waar voor alle thema’s veel voorkomende zienswijzen zijn gepresenteerd en toegelicht. Gedurende het gehele proces is ook gebruik gemaakt van informatiedeling via de Statenwerkgroep omgevingsvisie. Deze is in september 2019 ingesteld om een vertegenwoordiging van PS proactief te informeren over de Omgevingsvisie en -verordening. Tot slot hebben op op aanvraag via de Griffie informatiegesprekken met fracties plaatsgevonden.

Vervolg

De Omgevingsvisie Limburg wordt zo snel mogelijk na vaststelling door uw Staten gepubliceerd. Dat gebeurt digitaal. Daarnaast worden indieners van zienswijzen actief en persoonlijk geïnformeerd over de Nota van Zienswijzen.

De omgevingsvisie is een belangrijke schakel in de uit de Omgevingswet afkomstige “beleidscyclus”. Het is van belang dat Omgevingsvisie, programma’s en beleidskaders actueel en op elkaar afgestemd zijn. Een goede monitoring en actualisatie is een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus. Vanaf de vaststelling van de Omgevingsvisie 2026 start ook de beleidsmonitoring als belangrijk vervolgonderdeel van de beleidscyclus. Het modulaire karakter van de Omgevingsvisie biedt de mogelijkheid om, indien nodig, onderdelen tussentijds te actualiseren

Bijlage(n)

- Bijlage 1: Besluit Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026
- Bijlage 2: SERVICEPRODUCT Concept besluit POVI (met Renvooi ten opzichte van ontwerp)
- Bijlage 3: Nota van Zienswijzen
- Bijlage 4: Toelichting Plan MER met bijbehorende stukken

ONTWERPBESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: G-26-009

Onderwerp: Vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026

Provinciale Staten van Limburg;
gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van 24 maart 2026 besluiten:

1. in te stemmen met de bestuurlijke standpunten t.a.v. de ingediende zienswijzen zoals geformuleerd in de Nota van Zienswijzen;
2. de digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 vast te stellen met inachtneming van de in de Nota van Zienswijzen voorgestelde wijzigingen;
3. de Omgevingsvisie Limburg 2021 in te trekken;
4. Gedeputeerde Staten op te dragen de verdere afhandeling en publicatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 te verzorgen.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 25 september 2026

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Provinciale Staten van Limburg besluiten:

Artikel I

De Provinciale Omgevingsvisie Limburg zoals opgenomen in 'bijlage A' vast te stellen.

Artikel II

De Provinciale Omgevingsvisie Limburg treedt de dag na publicatie in werking.

Maastricht, 8 mei 2026

Provinciale Staten voornoemd

de voorzitter, de heer E.G.M. Roemer
de griffier, de heer mr. A.O.J. Pregled

Bijlage A

Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Hoofdstuk 1 Wat is POVI?

§ 1.1 Voorwoord en Leeswijzer

Deutsch English Français

Geachte lezer,

Welkom bij de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 (POVI).

Nederland en dus ook de provincie Limburg heeft de afgelopen jaren te maken gekregen met een toenemend aantal grote opgaven. Denk hierbij aan woningbouw, de transitie van het landelijk gebied, (drink)water dat schaarser wordt, de toenemende overlast door klimaatverandering, de natuur die achteruit gaat, de netcongestie etc. Het zijn opgaven die allemaal nodig zijn en allemaal tegelijk moeten worden opgepakt. Dat is complex, want we hebben niet overal de ruimte voor. Dat betekent dat we slim moeten om gaan met de ruimte die we hebben. Niet alles kan meer overal. We moeten keuzes maken én we moeten slimme combinaties maken.

Het maken van het maken van keuzes en het maken van slimme combinaties staat in deze POVI centraal. Op die manier streven we een optimale balans tussen bescherming en benutten van onze (fysieke) leefomgeving.

De Provinciale Omgevingsvisie (POVI is een wettelijke verplichting voor de Provincie. Onder de omgevingswet is het verplicht om een omgevingsvisie in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) te publiceren. De provincie Limburg is de eerste die dat volgens de geldende normen doet, namelijk middels kaarten en het aanwijzen van gebieden waar de delen van de visie op van toepassing zijn.

Het DSO biedt de mogelijkheid de tekst als een boekwerk te lezen. Maar het is ook mogelijk te selecteren en zodoende alle informatie op te vragen met betrekking tot een specifiek(e) thema, regio, opgaven of een specifieke plek. Het is dus ook mogelijk om via de kaart te kijken welke regels, ambities, opgaven etc. er gelden op een specifieke plek. Vanuit de tekst is dan direct zichtbaar op welke locaties en/of gebieden een stuk tekst van toepassing is door een koppeling met de kaart. De koppelingen zijn in de tekst gemakkelijk terug te vinden doordat deze blauw gekleurd zijn. Blauwe tekst zonder icoontjes linkt naar meer informatie over het onderwerp naar een ander deel in de visie of naar een externe website. De blauwe icoontjes in de tekst linken naar een kaartkoppeling, een begripsbepaling (i) of naar een externe locatie (bestand of website). Ze worden al zichtbaar door er met de muis overheen te gaan. De POVI is te vinden via: https://omgevingswet.overheid.nl en https://polviewer.nl

Het is belangrijk om te weten dat het Rijk het DSO gemaakt heeft zodat alle kaarten van overheden in één systeem terug te vinden zijn. Om die reden is het mogelijk om in te zoomen tot op perceelsniveau (20m). De provincie maakt echter geen beleid op perceelsniveau. Zelfs niet op gemeentelijk niveau. De provincie maakt wel beleid op bovengemeentelijk niveau en voor specifieke thema's. Daardoor kan het voor komen dat een grens van een bepaalde kaartlaag dwars over uw perceel ligt. U zou daar van kunnen schrikken. Want wat betekent zo'n kleurtje dan? Maar het is ook handig: Zo ziet u precies welke thema's op uw perceel van toepassing zijn. Als u dan in de toekomst iets zou willen doen op uw perceel, dan weet u precies met welke thema's u wellicht rekening moet houden. Bij de beoordeling van initiatieven wordt rekening gehouden met de feitelijke situatie. Gedurende 2026 zal ook de omgevingsverordening aanpast worden op basis van wat er in de POVI staat. Als er provinciale regels gelden voor een bepaald thema, dan komen die in de omgevingsverordening te staan.

Voor een samenvatting van de ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg klikt u hier.

Wij wensen u veel lees- en "surf"plezier!

Gedeputeerde Staten Provincie Limburg

§ 1.2 Inleiding

De wereld om ons heen verandert razendsnel. Klimaatverandering, een veranderende bevolkingssamenstelling, technologische innovaties, de transitie naar een circulaire economie en verscherpte geopolitieke

verhoudingen raken ook Limburg. Deze ontwikkelingen hebben ook gevolgen voor de fysieke leefomgeving. Tegelijkertijd is er in Limburg schaarste: aan fysieke ruimte, ruimte voor het milieu, aan capaciteit op het energienet en aan water. Ook staat op verschillende plekken de kwaliteit van de leefomgeving onder druk. Denk bijvoorbeeld aan de waterkwaliteit, bodemkwaliteit en waterveiligheid. Dit alles vraagt om zorgvuldige afwegingen en duidelijke keuzes binnen het fysieke domein – niet alles kan overal.

§ 1.3 Wat is de POVI?

De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) is het strategisch plan voor de fysieke leefomgeving in Limburg. In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn (2025-2050). Het document biedt een integrale leidraad voor hoe we de schaarse ruimte in de provincie gaan inrichten, beheren en gebruiken. Daarbij kijkt de POVI naar de leefomgeving in de brede zin. Dus niet alleen naar traditionele ruimtelijke onderwerpen, maar ook naar thema's zoals gezondheid, leefbaarheid, milieu en veiligheid.

De Omgevingswet verplicht het Rijk, de provincies en de gemeenten om een omgevingsvisie op te stellen. Elke bestuurslaag heeft daarbij een eigen rol en specifieke verantwoordelijkheden voor het beheer van de fysieke leefomgeving. De POVI is de visie op provinciaal niveau en houdt rekening met regionale verschillen. Ze richt zich op opgaven die gemeenten overstijgen en die niet door het Rijk kunnen worden opgepakt. De POVI is zelfbindend voor ons en richtinggevend voor onze partners.

De POVI krijgt als fundament pas écht juridisch effect in de vervolgfases van de beleidscyclus: beleidsdoorwerking, uitvoering, terugkoppeling en bijsturing. De ambities uit de POVI worden dan soms vertaald naar juridisch bindende instrumenten uit de Omgevingswet, zoals de Omgevingsverordening en Projectbesluiten. Ook wordt de visie verwerkt in ander, thematisch provinciaal beleid. Op deze manier zien we de visie terug in concrete regels en maatregelen.

Beleidscyclus

Samenhang POVI, GOVI's, Omgevingsverordening en omgevingsplannen

1. **Provinciale Omgevingsvisie (POVI)**: Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. De visie is breed gericht op de fysieke leefomgeving. Bij de concrete beleidskeuzes en maatregelen ligt de focus op de provinciale belangen. Deze worden in de POVI expliciet

benoemd. De visie gaat over het provinciaal schaalniveau. Dat geldt ook voor de begrenzing van beleidskeuzes en zoneringen op de kaart. Door gebruik van het DSO lijkt het echter alsof de POVI even precies is als een omgevingsplan. .

2. **Gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI)**: Elke gemeente stelt ook zo'n strategische visie op voor de fysieke leefomgeving binnen haar grenzen. Deze visie beschrijft op een gedetailleerder schaalniveau de lokale ambities en keuzes op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaat, natuur, enzovoort. Ook deze visie is niet juridisch bindend, maar is wel richtinggevend voor beleid en plannen van de gemeente.
3. **Provinciale Omgevingsverordening**: Hierin vertaalt de Provincie haar visie en wettelijke taken in juridische regels. Deze regels zijn wél bindend en gelden direct voor bedrijven en burgers. Of ze hebben de vorm van instructiebepalingen richting gemeenten en waterschap. De verordening bevat o.a. regels over ruimtelijke ordening, natuur, grondwater, landschap en milieu. Deels gelden die breed voor een bepaalde zone, deels voor specifieke thema's.
4. **Gemeentelijk Omgevingsplan**: De opvolger van het bestemmingsplan. Het omgevingsplan bevat álle regels die gaan over de fysieke leefomgeving in de gemeente. Deze zijn juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het omgevingsplan moet aansluiten bij de gemeentelijke visie, én moet voldoen aan (niet in strijd zijn met) wettelijke kaders van provincie (verordening) en Rijk.

Onderlinge verhouding en doorwerking:

- Rijk → Provincie → Gemeente: Het Rijk bepaalt landelijke kaders (Nota Ruimte – Nationale omgevingsvisie/Omgevingswet met AMvB's), de Provincie werkt dit uit voor de provincie, de gemeente voor haar eigen grondgebied.
- Visies (provinciaal en gemeentelijk) zijn richtinggevend, geven doelen en ambities weer, maar zijn niet bindend voor burgers en bedrijven.
- De Omgevingsverordening (op provinciaal niveau) en omgevingsplannen (op gemeentelijk niveau) bevatten concrete, juridisch bindende regels.
- Het gemeentelijk omgevingsplan moet in overeenstemming zijn met de provinciale omgevingsverordening. Visies inspireren en sturen regels, regels 'verankeren' de visie juridisch.

§ 1.4 Waarom nu een nieuwe POVI?

Deze omgevingsvisie is een actualisatie van de POVI uit oktober 2021. De hoofdlijnen van de vorige visie gelden nog steeds, maar actualisatie is nodig. Net als het Rijk zien we dat de grote landelijke opgaven vragen om meer regie in het ruimtelijk domein. Het provinciale onderzoeksrapport 'Ruimte met regie' onderstreept dat de druk op de beschikbare ruimte en de kwaliteit van de leefomgeving vraagt om heldere keuzes. Wij spelen daarin een essentiële rol door meer sturing te geven aan (complexe) ruimtelijke vraagstukken op regionale schaal. Deze vraagstukken overstijgen vaak gemeentegrenzen en liggen te ver van het Rijk om op dat niveau effectief te worden opgepakt. Wij benoemen deze grote vraagstukken daarom als provinciaal belang.

Deze geactualiseerde POVI is volgens de standaarden van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) opgebouwd. Dat maakt het mogelijk om een samenhangender en scherper plan te maken. Beleidsuitspraken kunnen in deze digitale omgeving namelijk direct gekoppeld worden aan specifieke gebieden, die zichtbaar zijn op een interactieve kaart. Met deze POVI vullen we onze door de wetgever beoogde rol in het ruimtelijk domein scherper in.

§ 1.5 POVI als onderdeel beleidscyclus

De POVI is een centraal onderdeel van de beleidscyclus van de Omgevingswet.

De visie in deze POVI zal voor een aantal thema's nader uitgewerkt worden in programma's onder de Omgevingswet of vertaald worden naar concrete actieprogramma's en uitvoeringsagenda's.

De volgende provinciale programma's onder de Omgevingswet als uitwerking van de POVI zijn in elk geval voorzien:

- Provinciaal Waterprogramma 2028-2033
- Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma
- Programma Energieopwek
- Programma Stroomgebied Geul (als uitvloeisel van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg)

Een aantal bestaande programma's onder Omgevingswet loopt door:

- Programma Limburgs Offensief Stikstof, gericht op stikstofreductie en natuurherstel Natura 2000-gebieden (incl. hydrologische herstelmaatregelen)
- Provinciaal Waterprogramma 2022-2027
- Provinciaal Actieplan Geluid 2024-2029

Het samenstel van POVI en bijbehorende programma's is een dynamisch geheel. Mogelijk komen er daar in de komende periode nog programma's bij.

Daarnaast bestaan er tal van uitvoeringsagenda's of zijn die in voorbereiding. Onder meer Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK), Aanvalsplan Waterkwaliteit, Convenant Voldoende Zoetwater, Meerjaren Multimodale Agenda Zuid-Nederland voor mobiliteit.

Belangrijk de komende periode is ook de voorbereiding van de aanbesteding van de nieuwe OV-concessie. Belangrijk document is ook de Verstedelijkingsstrategie Limburg Centraal van Rijk, de zes Limburgse gemeenten met een IC-station en Provincie.

Om de POVI direct en juridisch bindend te laten doorwerken, worden bepalingen opgenomen in de Omgevingsverordening.

Monitoring is een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus. Essentieel om te kunnen beoordelen hoe de Limburgse omgeving (ruimtegebruik, beschikbaarheid voorraden, omgevingskwaliteit) zich ontwikkelt en in hoeverre we de doelen halen. Het planMER illustreert in de conclusies inzake monitoring en de leemten in kennis hoe belangrijk de provinciale koers naar een "databedreven provincie" is.

De brede basismonitor brengt de thema's uit de POVI in beeld. Indicatoren uit het dataportaal Limburg, de CBS regionale monitor brede welvaart en diverse sectorale monitors vormen input. We werken aan verdere optimalisatie van deze basismonitor, ook in het licht van onze ambitie om de datahuishouding door te ontwikkelen. We verkennen daarbij ook mogelijkheden om verbindingen te leggen met de regio's. Afstemming met de monitors van onze buurprovincies (bv voor de Peel) en internationale afstemming krijgt daarbij ook aandacht. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over afstemming en uitwisseling van data.

Op concreter niveau is er de beleidsmonitor, waarin doelen ook voor fysiek-ruimtelijke elementen getoetst wordt aan de hand van indicatoren uit het provinciale indicatorenplan. Dat plan is voortdurend in ontwikkeling.

Hoofdstuk 2 De Limburgse hoofdopgaven en ambities

§ 2.1 Inleiding hoofdopgaven en ambities

Limburg staat in het fysieke domein voor een aantal grote en complexe opgaven. Deze opgaven komen deels door schaarste: aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Daarnaast spelen trends en ontwikkelingen op het gebied van demografie, klimaat, technologische innovaties, individualisering, globalisering en geopolitiek een rol. Tegelijkertijd zijn er op mondiaal, Europees, landelijk en provinciaal niveau ambities om met de gevolgen van deze ontwikkelingen om te gaan. Bijvoorbeeld grote ambities voor natuurherstel, klimaatmitigatie, energie, landbouw, mobiliteit, digitalisering, circulaire economie en veiligheid.

De grote en complexe opgaven vragen om keuzes. We willen dat Limburg een mooie en gezonde plek blijft om te leven – ook voor toekomstige generaties. Deze Provinciale Omgevingsvisie (POVI) richt zich op alle aspecten van de fysieke leefomgeving die daaraan kunnen bijdragen.

We hebben vier overkoepelende ambities geformuleerd voor de toekomst van Limburg. Die sluiten zoveel mogelijk aan bij de lagenbenadering in de ruimtelijke ordening. De drie lagen in deze benadering zijn:

- de occupatielaag – het gebruik van grond voor stedelijke functies en functies in het landelijk gebied
- de netwerklaag – de infrastructuur voor mobiliteit en energie
- de ondergrond – het minder dynamische fundament van de ondergrond, geomorfologie en het watersysteem

Verbeelding van de lagenbenadering

Per ambitie omschrijven we de grote opgaven en wat we willen bereiken. De ambities vormen het vertrekpunt voor de leidende Limburgse principes, de zonering en een beschrijving van provinciale belangen, rol en instrumenten. De opgaven worden per thema geconcretiseerd in doelen. In bijlage 4 is een overzicht van belangrijkste doelen opgenomen.

§ 2.2 Sterke steden en dorpen en een goed vestigingsklimaat

§ 2.2.1 Hoofdopgaven sterke steden en dorpen en een goed vestigingsklimaat

In onze steden en dorpen komen heel veel opgaven samen – op het gebied van wonen, economie, vestigingsklimaat, energie, bereikbaarheid, voorzieningen, water, vergroening van steden, erfgoed, gezondheid, veiligheid en sociale vraagstukken. Het is belangrijk om deze transities en opgaven in het bebouwd gebied in samenhang op te pakken. Zo kunnen we ook in de toekomst fijn blijven wonen en leven in Limburg.

§ 2.2.2 Opgaven voor de woon- en leefomgeving

De opgaven in de woon- en leefomgeving spelen overal. In stadscentra, stedelijke wijken en dorpen hebben de opgaven wel verschillende accenten. Behoud van de leefbaarheid speelt zowel in Landelijke kernen als in het Stedelijk gebied. Voorzieningen staan er onder druk, terwijl die juist hier vaak een belangrijke sociale functie hebben. Ook de afname van het aantal jongeren en de sterke vergrijzing spelen een rol. Ouderen zijn vaker afhankelijk van het openbaar vervoer, dat in veel dorpen minder vaak komt. In stedelijke wijken zien we juist armoede en sociaaleconomische problemen die zich op bepaalde plekken

concentreren. In steden worden de uitdagingen door klimaatverandering steeds groter. Denk aan hittestress en wateroverlast, vooral op plekken met weinig stedelijk groen.

§ 2.2.3 Opgaven demografische ontwikkelingen

Sinds 2021 groeit de Limburgse bevolking licht, in tegenstelling tot eerdere voorspellingen. Dat komt niet door natuurlijke bevolkingsgroei, maar door een positief binnenlands en buitenlands migratiesaldo (sociale bevolkingsgroei). Maar toekomstige groei van de Limburgse bevolking is niet vanzelfsprekend. Een zekere mate van groei is essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. We hanteren het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025 als vertrekpunt voor een strategie gericht op duurzame kwalitatieve groei. Daarvoor is het essentieel dat het vestigingsklimaat voor ondernemingen en werknemers continu wordt versterkt. De beschikbaarheid en bereikbaarheid van passend werk, passende woningen en een aantrekkelijke leefomgeving spelen een belangrijke rol in dat vestigingsklimaat. Ze bepalen mede in hoeverre Limburg talent weet aan te trekken en te behouden, wat van invloed is op onze bevolkingssamenstelling.

§ 2.2.4 Opgaven woningvoorraad

De bestaande Limburgse woningvoorraad moet worden aangepast én aangevuld met woningen waar de grootste behoefte aan is. Een van de grootste uitdagingen daarbij is het bevorderen van doorstroming naar een passende woning. De toename van het aantal eenpersoonshuishoudens en het feit dat mensen steeds ouder worden en langer zelfstandig wonen heeft invloed op de vraag. Deze huishoudens hebben een woonplek nodig die past bij hun zorg- of ondersteuningsbehoefte.

Een andere uitdaging bij nieuwe woningen is dat deze – net als bedrijven, winkels en andere voorzieningen – moeten kunnen worden aangesloten op het energienetwerk. Goede bereikbaarheid is ook een randvoorwaarde. Door klimaatverandering vraagt waterveiligheid meer aandacht dan voorheen in het bebouwd gebied.

Naast passende woningen is ook een woon- en leefomgeving waar mensen prettig kunnen wonen én samenleven belangrijk. Het succes van de volkshuisvesting hangt onlosmakelijk samen met de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van de inwoners van steden en dorpen en met het versterken van gemengde wijken.

§ 2.2.5 Opgaven voor de economie en werklocaties

De Limburgse economie is innovatief en bestaat uit een breed palet aan mkb-bedrijven. In 2023 werd Limburg aangemerkt als ‘innovation leader’ op het Regional Innovation Scoreboard van de EU. In 2022 kreeg de provincie de status van ‘more developed region’ in de EU Regional Competitiveness Index. Limburg is sterk exportgericht. In 2021 was de provincie goed voor circa 7% aan de totale Nederlandse export. Wij zijn trots op deze innovatiekracht en willen deze verder koesteren.

De economische uitdagingen in Limburg worden voor een deel beïnvloed door macro-economische factoren, waarop we minder invloed hebben. Geopolitieke ontwikkelingen vragen om open strategische autonomie (OSA) op Europees niveau. Het wordt steeds duidelijker dat er een gezamenlijk Europees industrie-, grondstoffen- en energiebeleid nodig is. Zo kunnen we ons handelingsperspectief vergroten en onze afhankelijkheid verkleinen. Dergelijk beleid vraagt wel om extra fysieke ruimte. We werken samen met het Rijk en in EU-verband om bij te dragen aan de nationale en Europese doelen.

De huidige geopolitieke situatie maakt Limburg kwetsbaar als het gaat om de levering van kritieke grondstoffen en materialen. De transitie naar een circulaire economie wordt daarmee steeds belangrijker om het verdienvermogen van de economie op langere termijn op peil te houden en minder afhankelijk te worden van de beschikbaarheid van materialen en grondstoffen. Naast het optimaliseren van de inzet van energie en grondstoffen zijn ketensamenwerking, het sluiten van kringlopen en het zoeken naar andere productieprocessen en verdienmodellen belangrijke uitdagingen hierbij.

Ook al is het Limburgse mkb breed en gevarieerd, blijft het stimuleren van nieuwe startups, doorgroeien naar scale-ups en het omzetten van kennis en innovatie naar toepassingen in het mkb een aandachtspunt. Om de benodigde innovatie te versnellen en vernieuwing mogelijk te maken, is Research & Development (R&D) en de daarmee samenhangende financiering nodig.

De krappe arbeidsmarkt is een uitdaging voor werkgevers in de meeste sectoren – ook landelijk. Mede door de demografische ontwikkeling dreigt er in Limburg sneller en sterker dan in andere delen van Nederland een tekort aan arbeidskrachten en jong talent te ontstaan. Voor hoogopgeleiden zijn er relatief weinig passende banen in Limburg. Ook de diversiteit aan banen is beperkt. Tegelijk is de arbeidspartici-

patie al historisch hoog (overigens lager dan het landelijk gemiddelde), waardoor het moeilijk is openstaande vacatures te vervullen.

Als we niets doen, dan zal de beroepsbevolking in Limburg tot 2050 naar verwachting met 2,5 tot 10% krimpen, terwijl voldoende personeel juist essentieel is voor het slagen van de transities en een evenwichtige arbeidsmarkt. Het aantrekken van (internationale) werknemers kan het tekort aan arbeidskrachten verminderen, samen met het inzetten van digitalisering, robotisering en automatisering. Het is ook essentieel om knelpunten op de grensoverschrijdende arbeidsmarkt op te lossen. Zo wordt het eenvoudiger om het arbeidspotentieel van onze buurlanden te benutten.

Tot slot is het nodig te investeren in het beter op peil houden van kennis en vaardigheden van de werkzame beroepsbevolking ('leven lang ontwikkelen'). Werknemers moeten zich blijven ontwikkelen om breed inzetbaar te blijven op een veranderende arbeidsmarkt. Het behouden van een toekomstbestendig grensoverschrijdend onderwijslandschap (mbo, hbo en wo), waar de arbeidsmarkt ook toegang toe heeft, is hiervoor een belangrijke voorwaarde.

§ 2.2.6 Ambities sterke steden en dorpen en een goed vestigingsklimaat

We willen dat Limburg aantrekkelijk blijft, zodat jongeren blijven en nieuwe Limburgers zich langdurig hier willen vestigen. Dat is belangrijk met het oog op de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de demografische ontwikkelingen. En daarbij hoort een passend woningaanbod. De Limburgse economie moet zich toekomstgericht blijven ontwikkelen naar een innovatieve en circulaire economie. Zo kunnen we de welvaart en werkgelegenheid in Limburg behouden. Dat heeft een relatie met onze woningbouwambitie en is daarom van provinciaal belang.

§ 2.2.7 Ambitie duurzame verstedelijking

Limburg wil ruimte bieden aan de nieuwbouwopgave van woningen. Dat gebeurt in lijn met de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte en met de afspraken met het Rijk (Woondeal Limburg, tot en met 2030). Daarnaast heeft Limburg een extra woningbouwambitie voor de middellange termijn (link naar Limburg Centraal, tot 2050). Het is belangrijk te zorgen voor een goede ontsluiting van deze woongebieden, tussen deze gebieden onderling en naar omliggende gebieden. Denk aan Nederlandse regio's zoals Eindhoven/Brainport en de Randstad, maar ook aan steden over de grens zoals Aken en Luik. Dat vraagt om goede verbindingen tussen woon- en werkgebieden. We richten ons dan ook op verdichting van bestaande steden en dorpen, met een sterke concentratie rond intercitystations. Samen met de zes Limburgse intercitysteden willen we in de stationsomgevingen minstens 30.000 - 40.000 woningen realiseren. Limburg Centraal voert verder dan het toevoegen van woningen alleen. Het gaat om het realiseren van aantrekkelijke stedelijkheid, een mix van wonen en werken. Zo willen we de steden sterker maken om als samenhangend stedelijk netwerk te functioneren. Het is ook een katalysator voor sociaaleconomische herwaardering en revitalisering van het grotere stedelijk gebied en de regio als geheel.

Compacte en aantrekkelijke (binnen)steden zijn een belangrijk uitgangspunt. We concentreren grotere ontwikkelingen en grootschalige voorzieningen in het Stedelijk gebied. Zo houden we druk op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Het behouden en ontwikkelen van groene kwaliteit in de stedelijke omgeving is van belang voor de gezondheid van inwoners en voor de klimaatrobuustheid van de stad. Het is daarom essentieel om bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen al vroeg aandacht te hebben voor de locatiekeuze. We bieden hierbij onder voorwaarden ruimte voor ontwikkelingen buiten het bestaand bebouwd gebied. Op tal van plekken in de vorm van een 'straatje erbij' en in een aantal gevallen in de vorm van uitleglocaties.

Bij nieuwe ontwikkelingen houden we rekening met de gevolgen voor de bestaande netwerken. Denk aan de infrastructuur, het openbaar vervoer, de drinkwaterinfrastructuur en het energienetwerk. Het is van belang om deze netwerken optimaal te benutten en tegelijkertijd niet te overbelasten. Het is ook belangrijk om rekening te houden met de beperkingen die er gelden omtrent waterveiligheid. In gebieden langs beken waar het veiligheidsrisico hoog is, gelden er van ons uit beperkingen. Ook thema's als stikstof en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) vragen bijzondere aandacht.

We willen doelgroepen binnen de beroepsbevolking (segment 18-55 jaar) aantrekken die zich langdurig in Limburg willen vestigen. Het gaat dan zowel om nieuwe inwoners als om onze eigen jeugd. Daarvoor stimuleren wij het bouwen of verbouwen van woningen voor een- en tweepersoonshuishoudens en de doorstroming van ouderen en kleine huishoudens uit gezinswoningen. Daarbij hebben we aandacht voor het behoud van de leefbaarheid, door het in stand houden van een vitale structuur aan basisvoorzieningen en voldoende ontmoetingsplekken. Ook hebben we oog voor de herontwikkeling van historische gebouwen en de bescherming van historisch erfgoed. We stimuleren daarbij het circulair bouwen.

Voor alle woningen en voorzieningen geldt dat we als overheid samen met vastgoedeigenaren moeten werken aan de kwaliteit van de bestaande voorraad.

§ 2.2.8 Ambitie economische kansen en strategische partnerschappen

Er zijn voldoende economische kansen in Limburg. Zoals de verduurzaming van Chemelot, waarmee dit cruciale en waardevolle industriepark behouden blijft voor Limburg en Nederland. Chemelot Industriepark, Locatie Nedcar, Greenport Venlo, de grote logistieke bedrijventerreinen en de regionale luchthaven Maastricht Aachen Airport zijn van bijzondere betekenis voor de provincie. Dat geldt ook voor de vier Brightlands campussen – Brightlands Chemelot Campus, Brightlands Campus Greenport Venlo, Brightlands Maastricht Health Campus en de Brightlands Smart Services Campus – als centra voor innovatie en voor de mogelijke vestiging van de Einstein Telescope in Zuid-Limburg. En dat geldt zeker ook voor de Limburgse maakindustrie – niet alleen in Noord- en Zuid-Limburg, maar zeker ook in Midden-Limburg.

Onze economische kansen hebben grensoverschrijdende potentie. Internationale samenwerking en diplomatie worden ingezet om grensoverschrijdende innovatie- en industrieclusters te realiseren. Zoals voor de Einstein Telescope. Nederland, België en Duitsland (Noordrijn-Westfalen) werken op regeringsniveau samen in een consortium dat de Einstein Telescope naar de Euregio Maas-Rijn wil halen. Daarnaast biedt de geografische ligging kansen voor een grensoverschrijdende kenniseconomie, met hoogstaande onderwijsinstellingen op relatief korte afstand van elkaar in drie verschillende landen.

Richting de toekomst is het belangrijk om onze economische sectoren concurrerend te houden en in te spelen op mondiale ontwikkelingen, zoals de versterking van de Europese strategische autonomie en de defensie-industrie. Tegelijkertijd is het van belang om de Limburgse economie te verduurzamen. Die verduurzamingsslag omvat circulariteit, het verder beperken van de milieu-impact, energiebesparing en de omschakeling naar duurzame energiebronnen.

Economische diplomatie wordt ingezet om strategische partnerschappen te ondersteunen en te ontwikkelen. Brainport Eindhoven staat voor een groeiopgave met implicaties voor de Limburgse economie, woonopgave, leefbaarheid, mobiliteit en arbeidsmarkt. Samen met Limburgse gemeenten en Brabantse partners (be)geleiden we deze groei en zorgen we voor afstemming van provinciale agenda's.

§ 2.2.9 Ambitie werklocaties

Een belangrijke randvoorwaarde voor de versterking van de regionale economische structuur is het hebben van voldoende Werklocaties die voldoen aan de snel veranderde eisen van bedrijven en overheden op het gebied van onder meer digitalisering, verduurzaming, klimaatbestendigheid en bereikbaarheid.

Na een lange periode waarin we over voldoende ruimte aan bedrijventerreinen beschikten, verwachten we na 2030 een tekort. Die behoefte willen we accommoderen, waarbij wij stevig inzetten op verdere verdichting, intensivering en het klimaatadaptief maken van de huidige locaties.

Daarbij wijzen wij ook bedrijventerreinen van provinciaal belang aan. Naast Chemelot en Greenport Venlo kan daarbij gedacht worden aan terreinen die een cruciale rol (gaan) vervullen in de transitie naar een circulaire economie: terreinen met een hogere milieucategorie (HMC) en haventerreinen.

Nieuwe werklocaties moeten goed zijn aangehaakt op de bestaande energie-infrastructuur om deze optimaal te benutten en de aanleg van onnodige nieuwe infrastructuur te voorkomen.

§ 2.3 Balans tussen functies in het landelijk gebied

§ 2.3.1 Hoofdopgaven balans tussen functies in het landelijk gebied

Zo'n 70% van Limburg is landelijk gebied. Dit gebied wordt gekarakteriseerd door een (grensoverschrijdend) raamwerk van agrarische en natuurlijke landschappen met beken, rivieren en natuurgebieden, maar ook infrastructuren, kleine kernen en losse bebouwing. In dit gebied wonen en recreëren we. En er wordt gewerkt. Landbouw en vrijetijdseconomie zijn hier de dominante economische functies. Maar het gebied is ook een thuis voor vele, deels unieke plant- en diersoorten. Het karakteristieke landschap van Limburg willen we versterken en beschermen.

We willen in Limburg een vitaal en herkenbaar landelijk gebied waar de mens kan leven en werken met goede toekomstperspectieven en waar de natuur, de bodem en het water in goede staat zijn. Bij die opgave staan we voor grote maatschappelijke, economische en ecologische uitdagingen, die alleen in samenhang opgepakt kunnen worden.

We zijn trots op onze Limburgse land- en tuinbouw, die behoort tot de top van de wereld. De land- en tuinbouw is als belangrijkste gebruiker en beheerder van ons landelijk gebied van groot belang voor de voedselproductie en het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap. De sector heeft zich in de afgelopen decennia meermaals opnieuw uitgevonden en zal dit de komende jaren opnieuw moeten doen. De Limburgse agrarisch ondernemers zijn hierbij een essentieel onderdeel van de oplossing voor alle uitdagingen die landen in het landelijk gebied. Ondernemers die de komende jaren willen doorgaan met ondernemen of daarmee willen starten, hebben hun blik op de toekomst gericht.

Er zijn nu al ingrijpende veranderingen gaande in de landbouw. Dé grote uitdaging voor het landelijk gebied is om in Limburg een vitale toekomstgerichte landbouw te behouden en te ontwikkelen die hierbovenop voldoet aan de randvoorwaarden die gesteld worden vanuit natuur, water en klimaat. Niet alleen de landbouw, maar alle functies in het landelijk gebied hebben daarin een opgave.

Een tweede uitdaging betreft de ruimte voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Niet alle stedelijke ontwikkelingen op het gebied van werklocaties, energie (opwek en infrastructuur) en woningbouw kunnen de komende jaren binnen bestaand stedelijk gebied geaccommodeerd worden.

Bovengenoemde uitdagingen vragen om duidelijke keuzes over de ruimte die we de diverse functies willen bieden. Daarom kiezen we voor een meer gedifferentieerde zonering van het landelijk gebied. Zo wordt het mogelijk om meer gebiedsgerichte en passende keuzes te maken met oog op de ontwikkeling en bescherming van verschillende functies. Gelet op de omvang en complexiteit van deze opgaven, is duidelijk dat de aanpak van deze opgaven een langjarig traject betreft.

§ 2.3.2 Opgaven voor natuur en landschap

Limburg heeft een uniek landschap en prachtige natuurgebieden. We beschikken over waardevolle natuur die qua biodiversiteit uniek is in Nederland. Limburg vormt als groene schakel een strategisch gebied tussen belangrijke Europese natuurgebieden en kent grote identiteitsbepalende grensoverschrijdende landschappen en natuurgebieden. Deze aaneenschakeling van grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen biedt kansen voor het herstel van biodiversiteit en ecosystemen. Dat is een belangrijke troef. Voor ons welzijn en onze gezondheid, maar ook vanwege de maatschappelijke en economische waarde.

Door de hoge bevolkingsdichtheid, vergaande verstedelijking, het intensief landgebruik en de hiermee gepaard gaande emissies, versnippering, verdroging en verstoring, komen de natuur en de biodiversiteit steeds meer onder druk te staan. De biodiversiteit wordt steeds kleiner. Deze afname van soorten wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door stikstof en de slechte kwaliteit van het water. Maar ook invasieve exoten, die hier zijn gekomen door toedoen van de mens, zorgen ervoor dat de biodiversiteit langzaam verdwijnt. Doordat het zo slecht gaat met onze natuur, zit vergunningverlening in vrijwel alle sectoren op slot. Daarom moeten we maatregelen nemen om verslechtering van de Natura 2000-gebieden te stoppen én te verbeteren. Daarnaast zorgt klimaatverandering voor veranderende temperaturen en weersomstandigheden. Daardoor hebben we ook meer last van verdroging en een verhoogd risico op natuurbranden. Al deze factoren hebben effect op onze Natura 2000-gebieden en de natuur daarbuiten.

Als we de unieke natuur en biodiversiteit in Limburg willen behouden, moeten we deze beschermen, met zorg beheren en waar nodig herstelmaatregelen nemen. Dat is niet alleen nodig om te voldoen aan de Europese en nationale regelgeving; we doen dit ook om onze eigen leefomgeving gezond, veilig en aantrekkelijk te houden. Echter, voor het behouden en herstellen van natuur en biodiversiteit, niet-versnipperde natuur, bos en landschapselementen is ruimte nodig. Daarmee concurreert natuur met de toenemende ruimtevraag vanuit andere functies, zoals landbouw, wonen, energieopwekking, recreatie en stedelijke economie.

§ 2.3.3 Opgaven voor de agrarische sector

In een wereld waarin door klimaatverandering, geopolitieke spanningen en groeiende bevolkingsaantallen de druk op voedselproductie toeneemt, is het waarborgen van regionale voedselproductie van strategisch belang. Limburg beschikt over diverse bodemsoorten en klimaatomstandigheden die het mogelijk maken om een breed scala aan voedsel te produceren – van zuivel en vlees tot groenten en fruit. We realiseren ons dat we nooit alle Limburgse monden kunnen voeden vanaf Limburgse grond, maar willen hier wel een substantiële bijdrage aan leveren.

Dat vraagt om het reserveren van ruimte waarin de voedselproductie centraal staat. Tegelijkertijd zit de landbouwsector midden in een transitieopgave om te voldoen aan de eisen vanuit klimaat, natuur en water. Specifieke gebieden in Limburg vragen daarbij om extra inzet. Dat zijn onder andere de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden, de beekdalen en de steilere hellingen in Zuid-Limburg,

die in functie staan van zowel de landbouw als natuur, water, landschap en klimaat. Door het hoge aantal stoppende agrariërs, dat naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt, neemt de leegstand van agrarische bebouwing (vrijkomende agrarische bebouwing – VAB) toe. Dat brengt risico's met zich mee voor de ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid en veiligheid (ondermijning).

§ 2.3.4 Opgaven voor ruimtelijke kwaliteit en landschap

Onze provincie kent veel verschillende landschappen met elk hun eigen belangrijke kwaliteiten op het gebied van reliëf, cultuurhistorie, natuurlijkheid, weidsheid of juist beslotenheid. Van de verspreid liggende oude cultuurlandschappen in het heuvelland, het Maasdal en op de zandgrond, de jonge ontginningslandschappen en de meer natuurlijke landschappen op de steile hellingen en in de beekdalen, de Pelen en de Maasduinen. De ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten van deze gebieden hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op de toeristische mogelijkheden en ook op ons bodem-, water- en natuurlijk systeem. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur en identiteit, en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee niet alleen bij aan de versterking van de cultuur en identiteit van onze provincie, maar bovendien aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.

De afgelopen decennia is het landgebruik in Limburg echter ingrijpend veranderd, net als op veel plaatsen in Nederland. Daardoor zijn het unieke karakter van onze landschappen en de ruimtelijke kwaliteit onder druk komen te staan. Daarnaast zijn er ook nieuwe kwaliteiten ontstaan. De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap is namelijk het substraat voor de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie.

Ruimtelijke kwaliteit zien wij als de ruimtelijke dimensie van omgevingskwaliteit en gaat over de juiste functie op de juiste plek en de juiste vormgeving. Het is daarmee zowel een ordenende- als een ontwerpopgave.

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Daarbij gaat het niet alleen om de belevingswaarde (schoonheid en unieke identiteit van een plek), maar ook om gebruikswaarde, toekomstwaarde (duurzaam, aanpasbaar en robuust ontwerp voor de lange termijn) en herkomstwaarde (aandacht voor de ontstaansgeschiedenis van het gebied).

Om de ruimtelijke kwaliteit sterker te positioneren in de ruimtelijke ordening vragen we structureel aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en inzet van ontwerp. Niet alleen om aanwezige kwaliteiten en waarden als vertrekpunt te nemen, maar ook om nieuwe kwaliteiten en waarden toe te voegen.

De grondgebonden land- en tuinbouw heeft van oudsher sterk bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap. Beheer en behoud van deze unieke landschaps- en cultuurwaarden is essentieel, maar kostbaar. Dat vraagt om nieuwe verdienmodellen.

De hoeveelheid grasland in Limburg neemt in gestaag tempo af. Sinds het jaar 2000 met maar liefst 13%. Dat speelt met name rond de Peel en in Zuid-Limburg.

§ 2.3.5 Ambitie zonering natuur en landbouw

We streven naar een goede balans tussen de gebiedseigen functies in het landelijk gebied: natuur, landschap, (drink)water, landbouw, erfgoed, toerisme en recreatie. Daarnaast willen we in beperkte mate ruimte bieden voor noodzakelijke stedelijke ontwikkelingen. Dat vraagt om zonering van het landelijk gebied. We wijzen hiervoor naast het Natuurnetwerk Limburg (NNL) drie typen landbouwgebied aan waarin bepaalde functies al dan niet een plek kunnen krijgen.

Dat leidt tot de volgende zonering van het landelijk gebied:
- Natuurnetwerk Limburg
- Groenblauwe Landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven)
- Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)
- Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven)

In de drie typen landbouwgebied is landbouw de hoofdgebruiker, maar dient de bedrijfsvoering wel afgestemd te worden op de doelen die we voor deze gebieden hebben.

In het Primair Landbouwgebied is landbouw de dominante functie. Daarmee wordt het belang van deze sector en van de voedselproductie onderstreept. Om deze functie ook voor de lange termijn te garanderen, zien we in dit gebied beperkt ruimte voor nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen. De (door optimaal gebruik van de bestaande voorraad) beperkte planningsopgave voor nieuwe werklocaties zal wél deels in dit gebied moeten landen. Ook energieopwek is er niet uitgesloten, rekening houdend met voorwaarden zoals de Limburgse zonneladder. Uiteraard dient de landbouw in dit gebied te voldoen aan landelijk of generiek beleid en regelgeving, en rekening te houden met specifieke belangen, zoals bijvoorbeeld in grondwaterbeschermingsgebieden.

Om landbouw(grond) te beschermen, willen we in dit gebied ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit de landbouwsector uit kwetsbare gebieden. We sturen daarbij op kwalitatieve verbetering. We zien hier slechts onder voorwaarden ruimte voor hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) en bouwkavels voor niet-agrarische functies. Indien hergebruik voor landbouwfuncties niet mogelijk is, stimuleren we sanering van niet-courante bebouwing en bouwkavels.

De Groenblauwe landbouwzone – het overgangsgebied tussen landbouw en natuur – staat in functie van zowel landbouw als natuur, water en landschap. We streven hier naar een landbouw die rekening houdt met de waarden in dit gebied.

De Groenblauwe Landbouwzone is geen uniforme zone, maar kent een achttal gebiedsdifferentiaties, met elk hun eigen doelen, beleid en instrumentarium:
- de Maasvallei
- de beekdalen
- natte laagten
- droogdalen
- hellingen
- overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden (waterbelang en natuurbelang)
- intrekgebieden Natura 2000-gebieden
- ecologische verbindingszones

In het Verwevingsgebied streven we naar een emissiearme landbouw. Aan bestaande agrarische bedrijven in deze zone leggen we geen nieuwe beperkingen op. Ontwikkelingen die inspelen op de overgang tussen stad en land en aansluiten bij de behoeften van het bebouwd gebied zijn in deze zone kansrijk. Bedrijven die al voldoen aan een emissiearme bedrijfsvoering hoeven niet per definitie ook nog aanvullend te focussen op bijvoorbeeld stadsgerichte functies.

Het Natuurnetwerk Limburg – het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland – omvat de meeste Limburgse natuurgebieden, waaronder de Natura 2000-gebieden. De focus ligt hier op een goede kwaliteit en bescherming van de natuur. We kiezen ervoor de omvang van het Natuurnetwerk Limburg te houden op het huidige niveau. Indien areaaluitbreiding van natuur nodig is, vindt dit bij voorkeur plaats in de Groenblauwe Landbouwzone. Hetzelfde geldt voor de uitbreiding van het bosareaal. Afhankelijk van het gewenste natuurtype, streven we in deze gevallen naar een combinatie van bos of natuur met bijpassende landbouw.

Voor het behoud van de kwaliteiten in het Natuurnetwerk Limburg en vooral de bijbehorende Natura 2000-gebieden, is het van belang dat de abiotische omstandigheden (water, bodem, lucht) op orde worden gebracht. Dat kan door inrichting en beheer binnen de natuurgebieden, het voldoende robuust maken van het Natuurnetwerk Limburg en door het terugdringen van drukfactoren vanuit de omliggende gebieden, veelal de Groenblauwe Landbouwzone.

Met de beschreven zonering geven we ruimtelijk sturing aan de diverse opgaven voor het landelijk gebied. Doorwerking vindt plaats door middel van stimulerend instrumentarium (o.m. subsidies) en regulerend instrumentarium via onder andere de Omgevingsverordening. Met een programmatische aanpak pakken we met als vertrekpunt de zonering in de POVI per Natura 2000-gebied de stikstofopgave op en nemen maatregelen die bijdragen aan een geborgde daling van stikstofdepositie en aan natuurherstel. Per gebied bekijken we welke maatregelen en instrumenten nodig zijn om deze dalende lijn te halen en te borgen, in aanvulling op landelijke/generieke maatregelen. Per gebied nemen we ook natuurherstellende maatregelen en verbeteringsmaatregelen. Deze maatregelen zijn erop gericht om – gegeven het overschot aan stikstofdepositie – de verslechtering te stoppen en de betreffende natuurwaarden uiteindelijk te herstellen en in stand te houden. Het betreft een combinatie van:
- systeemherstellende maatregelen, zoals hydrologische verbeteringen;
- inrichtingsmaatregelen, zoals venherstel;
- effectgerichte maatregelen intensiever, zoals maaien of begrazen.

§ 2.3.6 Ambitie behoud kwaliteit Limburgse landschap

We willen de kenmerkende kwaliteiten en afwisseling van het Limburgse landschap behouden en versterken in combinatie met de ruimtelijke opgaven en transities die spelen. Wij nemen een stevigere rol ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Zo verbinden we nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving aan bestaande kenmerken en identiteiten van onze cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten. Door nieuwe initiatieven zorgvuldig in te passen en aan te sluiten op de karakteristieken van een gebied, kunnen het karakter en het onderscheid met andere gebieden versterkt worden.

Het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone dragen in hoge mate bij aan de kwaliteit van ons landschap en de beleving hiervan. Dat zijn dan ook de gebieden waar we, vanuit provinciaal belang, inzetten op bescherming van landschappelijke kernkwaliteiten.

§ 2.4 Toekomstbestendige mobiliteits- en energiesystemen

§ 2.4.1 Hoofdopgaven toekomstbestendige mobiliteits- en energiesystemen

Goede bereikbaarheid en een betrouwbare energievoorziening zijn essentiële randvoorwaarden voor onze economische en maatschappelijke ambities.

§ 2.4.2 Opgaven voor ons energiesysteem en -infrastructuur

Energie is een basisvoorziening en een cruciale randvoorwaarde voor veel functies en ontwikkelingen. De afgelopen jaren zijn de levering en betaalbaarheid van energie onder druk komen te staan. Ook de beschikbaarheid van energie is niet langer vanzelfsprekend op iedere locatie en ieder tijdstip van de dag. Ondertussen is de transitie naar een duurzaam energiesysteem, met veel hernieuwbare opwek, dat bijdraagt aan de reductie van CO2, in volle gang. In Limburg dragen we ook bij aan deze mondiale, Europese en nationale doelen, maar zien we dat de ontwikkeling van duurzame lokale en regionale energieopwek stagneert. De bereikbaarheid van (betaalbare) energie vinden wij dermate belangrijk dat we dit tot provinciaal belang benoemen.

Er is op dit moment sprake van groeiende schaarste op het elektriciteitsnetwerk (netcongestie). Zowel energieleveranciers (bijvoorbeeld zonne- en windparken) als energievragers (bijvoorbeeld woonwijken, bedrijventerreinen en scholen) kunnen steeds moeilijker of zelfs geen aansluiting krijgen op het elektriciteitsnet. Een situatie die volgens netbeheerders nog jaren zal voortduren, terwijl een robuuste energie-infrastructuur nodig is voor nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen. Daarnaast zien we dat energie-intensieve functies en ontwikkelingen niet altijd in de buurt van mogelijke energievoorziening(en) liggen of gepland zijn. Dit kan hoge maatschappelijke kosten met zich meebrengen als er toch een aansluiting moet komen. Dat betekent dat we slim moeten kijken naar de locatie van grote energievragers en van nieuwe opwekkocaties. De netcongestie is ook een beperkende factor voor de mogelijkheden voor duurzaamheidsinitiatieven, zoals de snelle uitrol van grootschalig zon-op-dak en de verduurzamingsopgave van Chemelot.

§ 2.4.3 Opgaven voor mobiliteit en bereikbaarheid

De strategische ligging van Limburg in Noordwest-Europa, te midden van de Randstad, Brainport/BrabantStad, de Vlaamse Ruit (inclusief Brussel) en het Rijn-Ruhrgebied (inclusief Keulen, Bonn en Düsseldorf) biedt kansen voor ontwikkelingen rondom de corridors tussen deze gebieden (A2 en A73 in noord-zuidrichting; A67, A74 en A76 in oost-westrichting; met binnen die corridors ook internationale spoor- en vaarwegen en buisleidingen).

We werken continu aan een robuust en fijnmazig netwerk van verbindingen (weg, water, lucht, spoor, buis, ov, fiets, digitaal) om elkaar te ontmoeten, om te leven, te ondernemen en te recreëren. We vinden daarbij goede, kwalitatieve en betaalbare bereikbaarheid (ook per ov), evenals het stimuleren van multimodaal goederenvervoer en het beïnvloeden van het mobiliteitsgedrag van mensen en bedrijven, van groot belang.

De (grensoverschrijdende) bereikbaarheid per auto van en in Limburg is, zeker na de aanstaande verbreding van de A2 tussen Het Vonderen en Kerensheide, behoorlijk goed op orde, met uitzondering van de wens om de A2 tussen Weert en Eindhoven te verbreden.

De internationale treinverbindingen zijn nog ondermaats. Aanhaking op internationale hogesnelheidslijnnetwerken (hsl-netwerken) biedt kansen om het vliegverkeer over korte afstanden terug te dringen.

Het openbaar vervoer (ov) in Limburg staat in toenemende mate onder druk, zeker de ontsluiting via ov van het platteland. De behoefte aan toegankelijk ov zal alleen maar toenemen door de sterk toenemende vergrijzing in Limburg. Over 15 jaar telt onze provincie circa 200.000 inwoners van 75 jaar en ouder. Tegelijkertijd is er sprake van een structureel veranderd reisgedrag (bijvoorbeeld door thuiswerken).

De opgave op het gebied van mobiliteit gaat over meer dan bereikbaarheid. Het gaat juist ook over leefbaarheid, gezondheid, veiligheid en duurzaamheid (bijdrage aan CO2-reductiedoelstelling en aanpak stikstof).

§ 2.4.4 Ambities toekomstbestendige mobiliteits- en energiesystemen

We streven naar toekomstbestendige netwerken die bijdragen aan een goed vestigingsklimaat, maar ook van maatschappelijke meerwaarde zijn. Deze netwerken zijn technisch van aard, maar hebben ook grote sociaaleconomische impact. Ze zijn een belangrijke randvoorwaarde voor de bestaanszekerheid van inwoners, bedrijven en instellingen in Limburg.

§ 2.4.5 Ambitie toekomstbestendig energiesysteem

Energie moet toegankelijk, betaalbaar en beschikbaar zijn voor iedereen. We zien grote uitdagingen rondom de energie-infrastructuur en energievoorzieningen. Die hebben vaak een bovenlokaal karakter. Het is dan ook passend dat wij een stevigere rol pakken in de aanpak van de energie-infrastructuur, de energieopwek en in energieplanologie.

In de uitvoering van ontwikkelingen rondom energie-infrastructuur zetten we ons ruimtelijk instrumentarium breed in. We spannen ons maximaal in om de benodigde vergunningen zo spoedig mogelijk verleend te krijgen. Daarmee nemen we waar nodig de rol van bevoegd gezag. Wij doen dat in samenwerking met gemeenten en de netbeheerders.

Om te kunnen voorzien in de toekomstige energiebehoefte van Limburg, is elektriciteit van buiten de provincie cruciaal. Aansluiting op de (inter)nationale infrastructuur is dan ook van groot belang. We zien Maasbracht en Graetheide als goede inlandse aanlandingspunten voor elektriciteit vanuit wind op zee. De ontwikkeling van de Delta Rhine Corridor (DRC) is van wezenlijk belang voor de verduurzaming van de Limburgse industriële bedrijven en energiecentrales. Desondanks blijven lokale hernieuwbare opwek en het benutten van lokale (restwarmte)bronnen van provinciaal belang. We streven naar 2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek binnen de provinciegrenzen voor 2030. In de energiemix sluiten we niets uit.

We moeten nieuwe ontwikkelingen die energie vragen zorgvuldig plannen, rekening houdend met het aanbod en de toegankelijkheid van energie. Dat vraagt om energieplanologie, gericht op een zorgvuldige ruimtelijke situering van zowel energieopwek als energievragers met het oog op een optimale benutting van het bestaande elektriciteitsnetwerk en het voorkómen van aanleg van onnodig lange en dure aansluitingen op dit net. Daarnaast kunnen we energieplanologie inzetten als strategisch instrument binnen de energietransitie, uiteraard met zorgvuldige afweging ten aanzien van onder andere natuur, landschap, ondergrond, water en leefmilieu. In bepaalde gebieden sluiten we realisatie van windturbines of zonneparken uit, in andere willen we juist een actieve rol vervullen met oog op snelle realisatie.

§ 2.4.6 Ambitie toekomstbestendige mobiliteitsnetwerken

We willen dat goederen en personen altijd binnen een acceptabele tijd en tegen aanvaardbare kosten op hun bestemming kunnen komen. Om te leven, ondernemen, recreëren en elkaar te ontmoeten. Dat gebeurt via aaneengesloten (inter)nationale en (eu)regionale netwerken van verbindingen via weg, spoor, water, lucht en buis. Daarvoor investeren we in een toekomstbestendige, toegankelijke, veilige, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit. Deze mix van toekomstbestendige netwerken draagt bij aan een goed vestigingsklimaat.

De goederenvervoercorridors tussen de mainports Rotterdam, Antwerpen en het Ruhrgebied (Duisburg) zijn, logistiek gezien en vanwege de omvang van goederenstroom, van grote economische toegevoegde waarde voor Nederland. We zetten daarom in op de doorontwikkeling van de goederenvervoercorridors tot Topcorridors, waarbij de focus ligt op:

- het bevorderen van economische groei;
- het verbeteren van de doorstroming en verkeersveiligheid;
- het vergroten van de leefbaarheid en duurzaamheid;
- het op peil houden van beheer en onderhoud.

Daarnaast zetten we in op een optimale multimodale bereikbaarheid van de economische centra. Met oog voor een betrouwbare doorstroming van het verkeer op snelwegen en regionale wegen, en de behoeften vanuit de logistieke sector. Daarbij kan worden ingespeeld op innovaties (smart mobility) en de verduurzaming van de vervoermiddelen (e-mobility).

Ook de internationale bereikbaarheid vraagt aandacht. Door de euregionale ligging van Limburg zijn grensoverschrijdende verbindingen voor onze provincie van grote betekenis. Hoog op onze agenda staat het verbeteren van de capaciteit, kwaliteit en bediening van de (bestaande) spoorinfrastructuur met het buitenland.

We willen optimaal aanhaken bij de buitenlandse netten en HSL-stations van Luik, Brussel, Antwerpen, Aken en Düsseldorf. Goede verbindingen met internationale HSL-stations dragen bij aan het beperken van vliegen op afstanden tot 750 kilometer. Het is belangrijk om te zorgen voor grensoverschrijdende afstemming van technische, administratieve en juridische systemen.

Het transport over water is op dit moment beperkt. Met het wegnemen van fysieke belemmeringen, het verbeteren van de infrastructuur en een intensieve samenwerking tussen de verschillende stakeholders, kunnen we de aanwezige potenties beter benutten en zo bijdragen aan een forse CO_2-reductie en inspelen op ontwikkelingen binnen de Europese Unie.

§ 2.5 Een vitale bodem en een robuust watersysteem

§ 2.5.1 Opgaven voor bodem

De vitaliteit van de (Limburgse) bodems staat onder druk door menselijke activiteiten, met name door intensieve landbouw, verstedelijking en klimaatverandering. De natuurlijke kringloop is geregeld verstoord, waardoor bodems hun veerkracht verliezen en functies als waterberging en voedselproductie in gevaar komen. Dat vraagt om herstel van de bodem.

§ 2.5.2 Opgaven voor water

Het veranderende klimaat leidt tot extremer weer. Naast een hogere temperatuur, met meer en grotere hitte, zullen veranderingen vooral te merken zijn aan de neerslag. Hoewel de totale hoeveelheid neerslag waarschijnlijk slechts beperkt zal toenemen, moeten we rekening houden met een andere verdeling van de neerslag. We krijgen meer en langere droge perioden in de zomer en daarnaast meer zware regenbuien. We zullen het watersysteem (de Maas, regionale wateren en grondwater) in Limburg moeten voorbereiden op en aanpassen aan dit veranderende weer (‘water en bodem sturender’).

Droogte is voor natuur en landbouw een steeds groter probleem. De hydrologische situatie van onze 17 grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden is nog niet op orde, terwijl door de economische ontwikkeling en het hierbij behorende watergebruik de vraag nog toeneemt. Ook ons grond- en drinkwater kan op termijn onder druk komen te staan door de toenemende droge perioden. Aan de andere kant moeten we ons watersysteem zo goed mogelijk inrichten om zware buien op te vangen en af te voeren, om wateroverlast te voorkomen of te verkleinen.

Er ligt verder ook een grote uitdaging op het gebied van waterkwaliteit. De kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater is de afgelopen decennia sterk verbeterd, maar de laatste jaren stagneert deze verbetering. Het water in de Limburgse beken en in de Limburgse bodem is nog niet schoon. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vraagt van ons land om uiterlijk in 2027 maatregelen uitgevoerd te hebben om waterkwaliteit en kwantiteit op orde te hebben. Het Rijk is hiervoor primair verantwoordelijk. Om mee te helpen, zullen we de komende periode alles op alles moeten zetten om maatregelen uit te voeren om de waterkwaliteit en -kwantiteit te verbeteren. Niet (alleen) omdat de Europese richtlijn dat van ons vraagt, maar ook omdat schoon en voldoende water een voorwaarde is voor onze natuur, onze economie en de leefbaarheid van Limburg. Ook de nutriëntenbelasting in veel grondwaterbeschermingsgebieden is te hoog. De grens van de Nitraatrichtlijn, Drinkwaterrichtlijn en KRW van 50 mg/l nitraat wordt overschreden.

§ 2.5.3 Ambitie vitale bodem

Herstel van de bodem is nodig met het oog op een vitale en gezonde bodem die bijdraagt aan de winning van schoon drinkwater, weerbaarheid van gewassen tegen ziekten en plagen, voedingsstoffen voor planten, opslagruimte voor warmte en koude, binding van koolstof en een spons die ruimte biedt om water te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte. Organisch stofbeheer biedt een integrale oplossing: toevoeging van organische stof (compost, groenbemesters en gewasresten) verbetert de

sponswerking van de bodem, wat cruciaal is voor klimaatadaptatie (meer waterbuffering bij extremen) en koolstofvastlegging.

§ 2.5.4 Ambitie robuust watersysteem

We willen ons watersysteem op een zo natuurlijk mogelijke wijze inrichten, zodanig dat het goed in staat is om aan de ene kant zware buien op te vangen en wateroverlast te beperken en aan de andere kant ook om perioden van langdurige droogte te kunnen opvangen.

Het is belangrijk dat we in Limburg beschikken over voldoende water. Met het oog op de winning van drinkwater, voor de landbouw, natuur, industrie, scheepvaart en recreatie. Ook is het belangrijk dat dit water schoon is en voldoet aan de gestelde kwaliteitsdoelen.

§ 2.6 Euregionale context

Limburg ligt in het sterk verstedelijkte Noordwest-Europa, te midden van grote bevolkingsconcentraties zoals de Randstad, Brainport Eindhoven, de Vlaamse Ruit (inclusief Brussel) en het Rijn-Ruhrgebied (inclusief Keulen, Bonn en Düsseldorf). In een zone van 100 km rondom Limburg wonen 30 miljoen mensen. Twee derde van de Limburgse bevolking woont in het sterk verstedelijkte Zuid-Limburg. Na de Randstad is dit het gebied met de hoogste bevolkingsdichtheid van Nederland. Bovendien grenst Zuid-Limburg direct aan de stedelijke regio's Luik, Verviers, Tongeren, Hasselt, Genk en Aken.

Het is daarom van belang om de Limburgse opgaven en ambities te bekijken in de context van het euregionale leefgebied en het samenhangend stedelijk netwerk. Vanuit Noord-Limburg spelen daarin vooral Stadsregio Arnhem Nijmegen (voorheen Knooppunt Arnhem-Nijmegen), de regio's Eindhoven en Helmond en aangrenzende Duitse gemeenten een rol. Voor Midden-Limburg zijn vooral de relatie Weert-Eindhoven, de verbinding Weert-Hamont-Antwerpen en de interactie met het aangrenzende Duitse gebied met grote bevolkingsconcentraties van belang. Voor Zuid-Limburg zijn op de eerste plaats de relaties met Belgisch Limburg (Lanaken-Riemst, Hasselt en Genk) en de agglomeraties Aken en Luik belangrijk.

De schaalsprong Brainport – een groei met ca. 90.000 woningen en 70.000-100.000 banen tot 2040 - is een grote uitdaging die van nationale betekenis is. Die straalt bovendien uit naar Limburg en is in het bijzonder van betekenis voor de steden in Noord- en Midden-Limburg, dus Weert, Roermond en Venlo. Weert maakt daarbij deel uit van het dagelijks leefgebied van de Brainport, vanuit Roermond en Venlo zijn de reistijden zodanig dat daar wonen in combinatie met werken in de Brainportregio goed mogelijk is.

Het leefgebied van de Limburgers strekt zich uit over lands- en provinciegrenzen. De Limburgse grensligging biedt vanuit economisch perspectief zowel kansen als uitdagingen. De kansen kunnen beter benut worden als de Europese agglomeratie versterkt wordt. Voorbeelden die daaraan bijdragen zijn: economische netwerken en kennisnetwerken, het gezamenlijk wegnemen van administratieve (en culturele) grensbarrières, het tot stand brengen van grote projecten zoals de Einstein Telescope en het verbeteren van de mobiliteit. Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en speelt in op ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Voor het benutten van deze kansen is een stevige alliantie met onze partners in de Euregio nodig en moet er een goede samenwerking tussen bedrijven en instellingen ontstaan. Euregionale/grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van de provinciale beleidsthema's is (daar waar aan de orde) een provinciaal belang. We streven naar het verder versterken van het netwerk in Vlaanderen, Wallonië en Noordrijn-Westfalen.

Limburg vormt als groene schakel een strategisch gebied tussen belangrijke Europese natuurgebieden, zoals de Veluwe, de Eifel, de Ardennen en de Hoge Kempen. Onze provincie kent ook grote identiteitsbepalende grensoverschrijdende landschappen en natuurgebieden die van grote recreatieve betekenis zijn zoals Natuurpark Maas-Swalm- Nette, GrensPark Kempen~Broek, het Drielandenpark en RivierPark Maasvallei. Deze aaneenschakeling van grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen biedt kansen voor het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

De Maas ontspringt in Frankrijk en stroomt door België naar Nederland. Ook veel regionale Limburgse rivieren en beken zijn grensoverschrijdend: ze stromen vanuit Vlaanderen, Wallonië of Noordrijn-Westfalen onze provincie binnen, om uiteindelijk uit te monden in de Maas. Dit betekent dat de waterkwaliteit en waterkwantiteit in de Maas en in de Limburgse beken wordt beïnvloed door bovenstrooms liggende landen. Daarnaast strekt onze belangrijkste strategische grondwatervoorraad, de Roerdalslenk, zich uit van Noord-Brabant, via Vlaanderen en Limburg naar Noordrijn-Westfalen. Het water uit deze slenk moeten wij daarom delen met onze buurlanden en -provincie en in het beheer van deze slenk moeten wij rekening houden met elkaars belangen ten aanzien van schoon en voldoende grondwater.

§ 2.7 Regionale context en ambities

§ 2.7.1 Samenhangende aanpak van opgaven

In veel gevallen zal het nodig zijn om opgaven in samenhang op te pakken en zo win-winsituaties te creëren. Soms zullen opgaven echter met elkaar concurreren om de beperkt beschikbare ruimte. Dat vraagt om keuzes waarbij de belangen van economie, landbouw, wonen, energievoorziening, veiligheid en gezondheid, natuur en ruimtelijke kwaliteit tegen elkaar moeten worden afgewogen. Die balans zal per gebied anders uitpakken. Dat past bij het principe om te werken vanuit de kenmerken en identiteit van gebieden. Daarom zijn de afgelopen jaren op regionale schaal ontwerpende onderzoeken uitgevoerd in samenwerking met gemeenten. Wij willen deze samenwerking ook in de toekomst voortzetten.

§ 2.7.2 Ontwerpende onderzoeken en ontwikkelperspectieven

De regionale ambities komen voort uit de ontwerpende onderzoeken die in samenwerking tussen ons, de gemeenten, het waterschap en het Rijk tot stand zijn gekomen. Voor de POVI 2025 zijn dit de documenten die zijn getoetst in de milieueffectrapportage (m.e.r.). Ze geven een verfijning van het toekomstige beeld van Limburg. Door een initiatief voor een ruimtelijke ontwikkeling te spiegelen aan de regionale ambitie, is het voor een initiatiefnemer scherper of het initiatief bijdraagt aan het toekomstige wensbeeld voor de regio richting 2050.

Die verfijning geven we per regio weer. Opgaven en ambities die gelden voor Limburg als geheel, net als de onderdelen die aan gemeenten of het Rijk zijn, laten we in de beschrijving van regionale ambities achterwege. De eindrapportages met de volledige verhaallijnen per regio met deelgebieden zijn te vinden op de provinciale website en op de website van de regio Noord-Limburg.

§ 2.7.3 Regio Noord-Limburg

§ 2.7.3.1 Centrale ambitie Noord-Limburg

Noord-Limburg is in 2050 een productieve, gezonde en duurzame regio, omlijst en dooraderd met robuuste groenblauwe assen: de Peelvenen op de westflank, de groene gordel met de Maasduinen op de oostflank, de Maas als blauwe ruggengraat en de beken als belangrijke dwarsverbindingen. Daarbij benut de regio de ruimtelijke kwaliteit van contrasten in het landschap: het zandland en het rivierland, het productielandschap naast het natuurlijke en ontspannen landschap, de barrières die de regio afbakenen en de sterke gemeenschappen die de regio bij elkaar houden.

Qua economie blijft de regio voortbouwen op de gunstige geografische ligging op de as Rotterdam, Brainport en Ruhrgebied en de hierbij behorende transportassen over weg, spoor en water. Het economisch profiel met agrofood, logistiek, maakindustrie, vrijetijdseconomie en zorg is sterk verweven met het Noord-Limburgse wordingsverhaal, wat de kwaliteit van het landschap en leefomgeving versterkt.

§ 2.7.3.2 Gebiedsspecifieke ambities voor Noord-Limburg

De regio differentieert hierbij drie deelgebieden met ieder een eigen karakter:

- Voor de Peelzone wordt beoogd om de Peelvenen te verbinden tot één robuuste natuurzone waar hoogveenherstel centraal staat: permanente peilverhoging speelt hierbij een belangrijke rol.
  De landbouw beweegt met nieuwe verdienmodellen mee met de benodigde hydrologische condities.
  De ontstaansgeschiedenis van de Peelvenen wordt nadrukkelijker uitgedragen om zo het recreatieve profiel te versterken.
- Voor de hoge zandgronden tussen Peelvenen en Maasvallei wordt beoogd om het productieve en hoogdynamische landschap verder te versterken en benutten. Met water (waterkwaliteit en -kwantiteit) als randvoorwaarde is er ruimte voor innovatieve landbouw, gecontroleerde groei van de grotere woonkernen en gerichte invulling van bedrijventerreinen. De agrarische innovatiekracht – die eigen is aan dit gebied – wordt opnieuw aangewend om de gebiedsopgaven op een passende manier op te pakken. Het op peil brengen van de benodigde energie-infrastructuur is daarbij van belang.
  De beekdalen worden benut voor zowel de invulling van groenblauwe dooradering als voor het ontwikkelen van een recreatief uitloopgebied vanuit de kernen. De algemene zoneringen dragen bij aan een zorgvuldige inpassing van deze diverse ruimtelijke functies.
- In de Maasvallei en de Oostflank tot slot wordt beoogd de robuuste, groene as met een parelketting van gezonde dorpen en Venlo als regionale centrumstad te versterken. Buiten de kernen wordt ingezet op gevarieerde agrarische zones met toekomstgerichte landbouw, passend bij de ingezette nieuwe algemene zonering. De landschappelijke karakteristieken langs de Maas worden steviger herkenbaar en beleefbaar. Daarmee wordt de ruimte langs de Maas hier primair ingezet als wateropvang, groene oevers en recreatief uitloopgebied. In tegenstelling tot de westflank van de Maas, kent de regio hier

een dynamiek van kleinschaligheid, met een recreatief aantrekkelijk cultuurhistorisch landschap met robuuste natuurgebieden. Door deze natuurgebieden te verbinden tot een groene as, ontstaat een grootschalig grensoverschrijdend ecologisch netwerk. Voor de toekomstige energie-infrastructuur is de ontsluiting van Energielandgoed Wells Meer van belang.

Toekomstbeeld Noord-Limburg vogelvlucht (copyright RUIMTEVOLK)

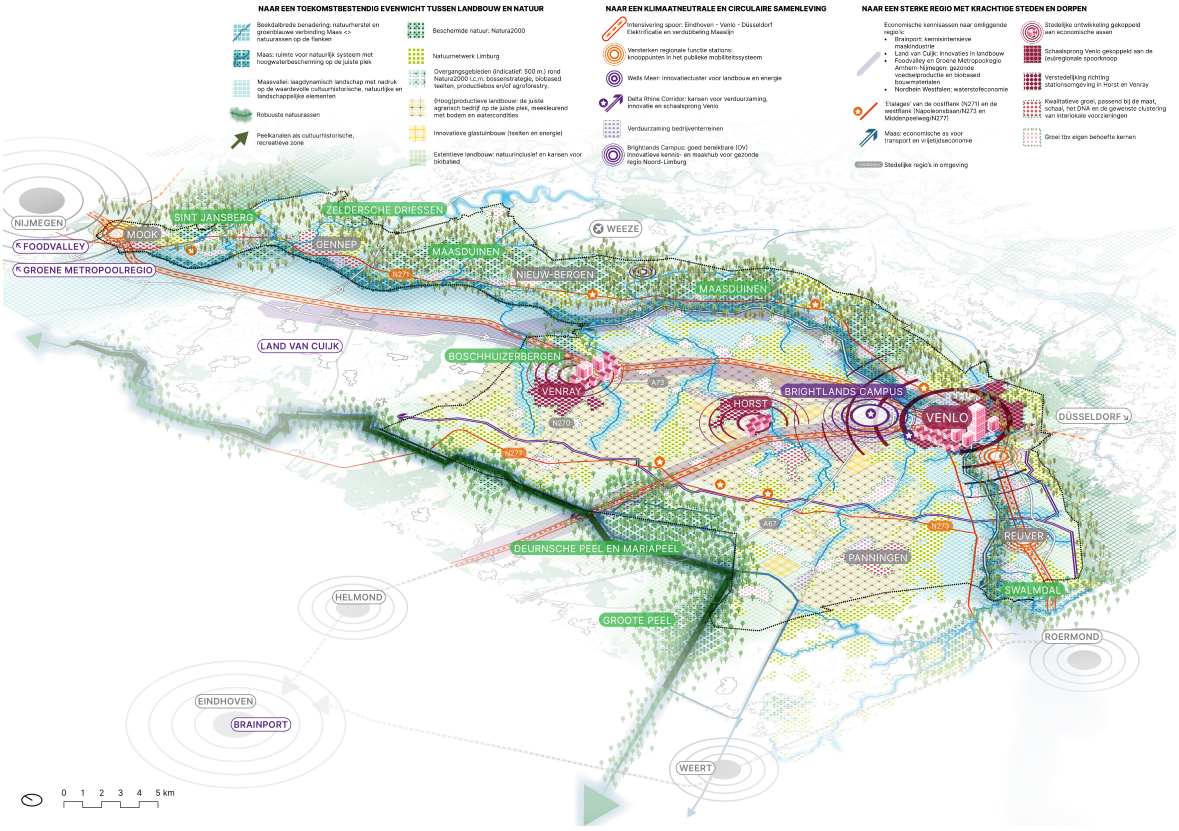

§ 2.7.4 Regio Midden-Limburg

§ 2.7.4.1 Centrale ambitie Midden-Limburg

Het landschap is in Midden-Limburg een belangrijk uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingen. Zo moet het systeemherstel voor water en bodem een aanjager zijn voor oplossingen in het landelijk gebied en meerwaarde creëren. De regio zet hierbij in op:

- Duidelijke hiërarchie in kernen binnen het regionale systeem:
  - Weert en Roermond als centrumsteden die (boven)regionale groei opvangen.
  - Nederweert, Echt, Susteren en Heythuysen als middencategorie (grote dorpen of kleine steden) waar bescheiden groei nabij (ov-)knooppunten plaatsvindt.
  - Kleinere dorpen: enkel kwalitatieve groei voor lokale behoefte.
- Binnen het regionale systeem wordt naar een samenhangend pakket van mobiliteitsoplossingen gekeken, waaronder combinaties tussen spoor, snelfiets, hoogwaardig ov en het heractiveren van het traject voor personenvervoer tussen Weert en Hamont.
- Benutten verschillen tussen Maas- en zanddorpen.
- Diversiteit subregionale identiteiten en landschappen benutten, evenals de verschillende snelheden in het (gebruik van het) landschap en de diversiteit aan economische dragers die hieraan verbonden zijn.
- Duidelijke contrasten tussen stad en land: ruimte openhouden of -maken tussen de kernen.
- Clauscentrale en Delta Rhine Corridor als aanjager voor de verduurzaming en innovatie van de economie. Maar: lokaal profijt als voorwaarde.
- Het veroveren/heroveren van de publieke waarde van de Maas.
- Sterke nationale parken en grensparken met allure zijn een voorwaarde voor de profilering van de hele regio.

Een beekdalbrede benadering in de beekdallandschappen

De regio heeft de ambitie – onder andere om te voldoen aan de wettelijke plicht vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) – om de beken meer ruimte geven, het waterpeil omhoog brengen en de beleefbaarheid benutten. Dat leidt tot andere condities voor agrariërs, maar ook tot aantrekkelijke condities om het recreatieve landschap verder vorm te geven. Rond de natuurbeken wordt daarvoor ingezet op de zogenaamde beekdalbrede benadering. Voor een verdere beschrijving van de visie van de provincie ten aanzien van de beekdalen, zie ook § 6.10.2.

§ 2.7.4.2 Gebiedsspecifieke context voor Midden-Limburg

De belangrijkste accenten uit de ambities voor de vier deelgebieden in Midden-Limburg zijn samengevat:

- Peelzone: een watervasthoudend landschap, waarbij het waterpeil omhooggaat en de functie het peil volgt. Dat leidt tot andere condities voor agrariërs: meer kansen voor plantaardige teelten en biobased productie. Dit deelgebied kent een innovatief en hightech profiel, met inzet op de biobased keten als basis. De Peelkanalen spelen een belangrijke rol voor wateraanvoer voor zowel (grondwaterafhankelijke) natuur als de landbouw: inzet op zuiverende teelten.
- Beekdallandschap Leudal e.o.: een beekdalbrede benadering. Beken meer ruimte geven en waterpeil omhoog brengen. Dat leidt tot andere condities voor agrariërs, maar ook tot aantrekkelijke condities om het recreatieve landschap verder vorm te geven. Bos/bosschages toevoegen om zowel de waterkwaliteit te verbeteren als groenblauwe dooradering te realiseren. Voor een verdere beschrijving van de visie van de provincie ten aanzien van de beekdalen, zie ook § 6.10.2.
- De Maaszone: ruimte voor de Maas. Waterveiligheid wordt geborgd door – naast de geplande dijkversterkingen – de bergingsruimte voor de Maas te vergroten via het benutten van oude Maasmeanders. Dat biedt grote waterveiligheidswinst benedenstrooms en biedt condities om te werken aan ecologische en landschapsversterkende doelen. De leesbaarheid van de Maas, het Lateraalkanaal, Maasplassen en Maasmeanders wordt geaccentueerd. Ook wordt het economische profiel van de Maas uitgebouwd richting duurzame en watergebonden bedrijvigheid. Het parelsnoer van historische kernen in de Maasvallei wordt sterker zichtbaar gemaakt. De Clauscentrale heeft potentie als knooppunt in het nationale energienetwerk.
- Beekdallandschap Roerdal en plateauzoom: een beekdalbrede benadering. Beken meer ruimte geven en waterpeil omhoog brengen. Dat leidt tot andere condities voor agrariërs, maar ook tot aantrekkelijke condities om het recreatieve landschap verder vorm te geven. Bos/boschages toevoegen om zowel de waterkwaliteit te verbeteren als groenblauwe dooradering te realiseren. De Roer krijgt meer ruimte en de kwelzones aan de voet van de steilrand worden omarmd en benut. Volgend uit de algemene zoneringen, zal er rondom het Natura 2000-gebied De Meinweg extensiever grondgebruik plaatsvinden. Bereikbaarheid van het buitengebied wordt verbeterd, waarmee ook toeristische spreiding wordt gestimuleerd.

Midden-Limburg vogelvlucht (copyright RUIMTEVOLK)

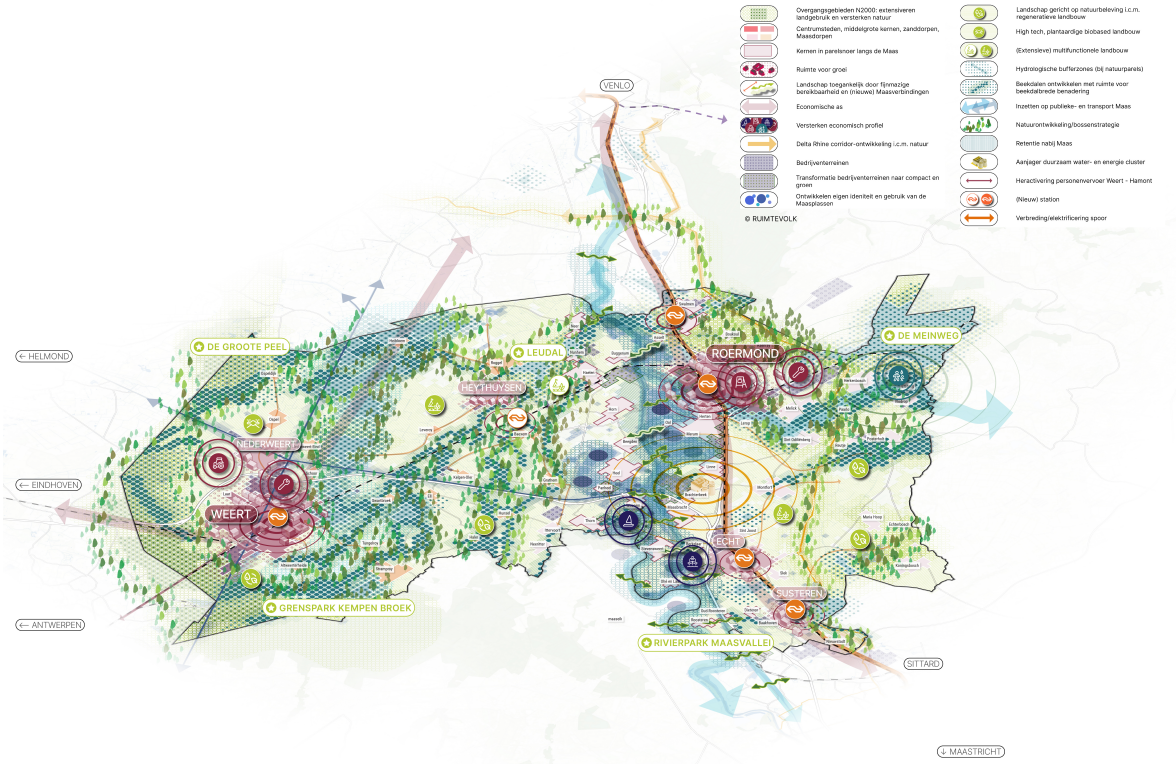

§ 2.7.5 Regio Zuid-Limburg (NOVEX Zuid-Limburg)

§ 2.7.5.1 Centrale ambitie Zuid-Limburg

Op basis van het ontwerpend onderzoek Panorama Zuid-Limburg en de Agenda Zuid-Limburg, hebben de gemeenten in samenwerking met ons, het waterschap en het Rijk een NOVEX-ontwikkelperspectief opgesteld. De regio Zuid-Limburg richt zich op het versterken en het in balans brengen van het stedelijke hoefijzer en de landelijke groene long te midden van de grote steden. Daarvoor focust de regio zich primair op drie schaalsprongen:

- naar een nieuwe economie;
- naar nieuwe ruimtelijke kwaliteit.
- van achterstanden naar voorsprong.

In het ontwerpend onderzoek Zuid-Limburg is geen uitsplitsing gemaakt naar deelgebieden, zoals dat in Noord- en Midden-Limburg wel gedaan is. De drie schaalsprongen die hierna worden toegelicht zijn daarmee van toepassing op de gehele regio.

§ 2.7.5.2 Schaalsprong naar een nieuwe economie

De regio ziet de (economische) toekomst van Zuid-Limburg als een grensoverstijgende kenniseconomie en circulaire economie. De economische toekomst van Zuid-Limburg kent een brede basis in industrie, hoogwaardige maakindustrie en kenniseconomie. Daarnaast zijn een vitale, groene vrijetijdseconomie en een duurzame agrarische sector belangrijke pijlers.

De verdere uitbouw van de Brightlands campussen en de circulaire transitie van Chemelot, zijn twee cruciale ontwikkelingen die de regio verankeren als een broedplaats voor een grensoverstijgende kenniseconomie en circulaire economie. Brightlands fungeert als een innovatieve hub die gericht is op het bevorderen van onderzoek, ontwikkeling en ondernemerschap in uiteenlopende sectoren, waaronder gezondheid, circulariteit en materialen. Daarnaast speelt Chemelot een essentiële rol als een van de grootste chemische industriecomplexen in Europa. Streven is dan ook om Chemelot te ontwikkelen tot een toonaangevende circulaire site. Deze innovatieve ontwikkelingen moeten hand in hand gaan met scherpe aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving.

§ 2.7.5.3 Schaalsprong naar nieuwe ruimtelijke kwaliteit

Het toekomstbestendig maken van het vijfsterrenlandschap Zuid-Limburg is essentieel voor het in stand houden van het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg en de positie van de regio als internationale, innovatieve kenniseconomie. Dit landschap is een belangrijk uitloopgebied voor de eigen inwoners, waar daarnaast jaarlijks miljoenen gasten worden ontvangen. Er wordt voor dit gebied gekozen voor het beschermen en versterken van het eeuwenoude cultuurlandschap. Als elementen hun functie verliezen, zal gekeken worden of nieuwe functies, passend bij het landschap, toegekend kunnen worden (bijvoorbeeld door de herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed)

In zowel het bebouwd als landelijk gebied liggen grote (deels grensoverschrijdende) opgaven voor het realiseren van een toekomstbestendig en robuust water-, bodem- en natuursysteem. Dat vraagt om het versterken van de natuur die er is en het toevoegen van biodiversiteit op plekken waar we slimme functiecombinaties kunnen maken, zoals natuurinclusieve landbouw, recreatie en waterberging. Ook het behouden en vergroten van de belangrijke zoetwatervoorraden vraagt in en rondom deze gebieden om herstel van het natuurlijke systeem.

§ 2.7.5.4 Schaalsprong van achterstanden naar voorsprong

De regio gaat voor sterke en gezonde steden en kernen in Zuid-Limburg. Dat betekent dat op de ene plek forse achterstanden moeten worden ingehaald en op andere plekken de leefbaarheid op peil moet worden houden. Dat vraagt zowel om een brede programmatische aanpak als om verschillende gebiedsgerichte aanpakken.

Het gaat daarbij om grote fysieke investeringen in wonen, bereikbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte. Dat met de nodige voorzieningen, maar ook met meer ‘zachte’ investeringen in bijvoorbeeld preventie, welzijn en veiligheid en arbeidsplaatsen. Limburg Centraal is daarbij een belangrijke ontwikkeling in het versterken van wonen en werken in het groen nabij mobiliteitsvoorzieningen in en om de stad.

De aanwezigheid van een sterke cultuursector (zowel professioneel als amateur), het volledige kunstvakonderwijs en een zich sterk ontwikkelende creatieve industrie maken de regio een aantrekkelijke plek om te wonen en bieden de regio een unieke positie om de bindende en innovatieve kracht van deze sectoren te verbinden aan de sociaal-maatschappelijke, economische en ecologische ontwikkeling van onze regio.

§ 2.7.5.5 Schuurpunten Panorama Zuid Limburg

Het ontwerpend onderzoek van Zuid-Limburg benoemt een vijftal schuurpunten:

1. **Water en bodemsysteem sturend:** Tijdens het schrijven van Panorama Zuid-Limburg heersten er zorgen dat het principe ‘water en bodem sturend’ zou leiden tot schurende belangen. De nieuwe zonering, geactualiseerde kaarten van de Groenblauwe Landbouwzone en de waterveiligheidskaarten geven gebiedsgericht antwoord op de vraag wat in het kader van water, bodem en natuur in bepaalde gebieden wel en niet kan en aanbevolen wordt.
2. **Energieopwek**: Hoeveel en op welke plek? Gezien de groeiende druk op het elektriciteitsnet en het grote belang van toegang tot (betaalbare) stroom, hebben we besloten om (delen van) het thema energie te benoemen tot provinciaal belang. Opwek is daar onderdeel van. We benoemen in de POVI zoekgebieden waar wij een actieve rol willen vervullen bij de realisatie. Ook de hierbij behorende energie-infrastructuur benoemen we tot provinciaal belang.
3. **Leefbaarheid kleine kernen**: Vanwege de keuze om ‘rode functies’ met name te laten landen in de stedelijke vraag, zijn het schuurpunt en de vraag ontstaan of het mogelijk is in sommige gevallen ook buiten het bebouwd gebied te bouwen, vooral ook om de leefbaarheid in kleine kernen te behouden. Dat geldt niet enkel voor woningbouw, maar ook voor economische ontwikkelingen die bijdragen aan de leefbaarheid, cultuur en cohesie van kleine kernen. Binnen het nu voorgestelde beleid stellen we in principe: bouwen binnen de kern en enkel onder voorwaarde daarbuiten en in het verlengde van de huidige bebouwing. Straatjes erbij voorzien voor een belangrijk deel in de behoefte van gemeenten en passen binnen de huidige Woondeal-afspraken.
4. **Leefbaarheid stedelijk gebied**: In Panorama Zuid-Limburg is gekozen de grootste toekomstige ruimteclaims voor bijvoorbeeld energieopwek, wonen en bedrijventerreinen te laten landen in de stedelijke band. Tegelijkertijd dient in het kader van leefbaarheid en het principe water en bodem sturend ook ruimte te zijn voor groenblauwe structuren in dit gebied. Hiermee stijgt de ruimtelijke druk op het stedelijk gebied in Zuid-Limburg.
5. **Circulaire economie**: De transitie naar een circulaire economie, net als de verduurzaming van Chemelot, behoeven ruimte. Mede daarom biedt de POVI ruimte voor groei van bedrijventerreinen en benoemen we bepaalde locaties tot provinciaal belang.

Het eindrapport met de volledige verhaallijn voor de regio Zuid-Limburg is te vinden op de provinciale website.

§ 2.7.6 NOVEX de Peel

In de Peel komen veel fysieke opgaven samen die om een oplossing vragen, elkaar beïnvloeden en ruimte vragen. Denk aan de landbouw- en energietransitie, aanpak van droogte, verbeteren van natuur en waterkwaliteit, leefbaarheid, verstedelijking, economische vitaliteit, beschikbaarheid van voorzieningen en mogelijke reactivering van vliegbasis De Peel. Opgaven van zowel regionaal en provinciaal als nationaal belang. Dat heeft ertoe geleid dat het Rijk in het Programma NOVEX (2022) de Peel heeft aangewezen als NOVEX-gebied. Bij onze inzet en intentie voor NOVEX De Peel hoort een richtinggevend perspectief – een meerkleurige toekomst in de Peel: ondernemend, natuurlijk en leefbaar. Met dit Zich Ontwikkelend NOVEX-perspectief richting 2050 (ZON2050) spelen we daar zo goed mogelijk op in. Het richtinggevendperspectief voor NOVEX de Peel – een gebied dat een groot deel van Noord- en Midden-Limburg bedekt – biedt een meerkleurige toekomst: een gezonde balans tussen natuur, landbouw en leefomgeving, met het water en de bodem als drager. Het perspectief is een samenhangend kaartbeeld gebaseerd op verschillende kaartlagen: een klimaatrobuust systeem, het historische raamwerk, verbindende natuur, duurzame bereikbaarheid, energie- en grondstofstromen en thematische accenten.

De toekomst is meerkleurig, maar niet alles kan overal of in dezelfde mate. Daarom zijn er accenten geplaatst voor verschillende delen van de Peel.

Groen is de kleur van de Natuurlijke Peel in drie nuances: de Peelvenen, de beekdalen en het Maasdal. Hier geven we voorrang aan natuur, bodem en water en gezondheid. Deze delen van de Peel worden natter en natuurlijker.

Geel is de kleur van de Ondernemende Peel in drie nuances: het grootse productielandschap van de noordelijke horst, de afwisselende dekzanden op de flanken en de oude vruchtbare gronden. Ruimte voor economische activiteiten en energieopwekking hebben hier prioriteit.

Rood is de kleur van de Leefbare Peel in drie nuances: de centrale steden, de verstedelijkte kernen en leefbare dorpen. Leefbaarheid, beleving en een gezonde leefomgeving staan hier voorop.

Afbeelding Ontwikkelperspectief de Peel

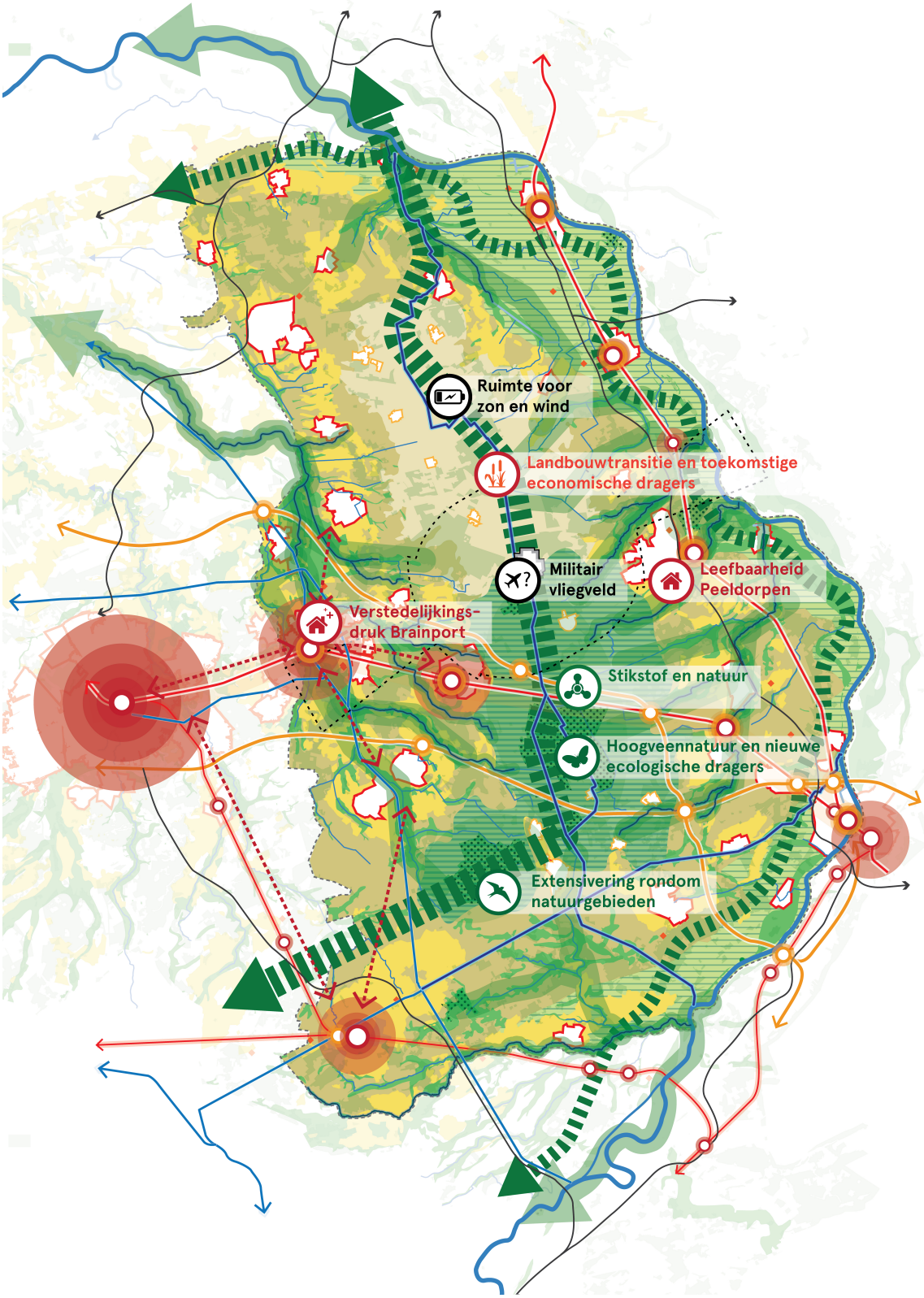

Voor het Limburgse deel overlapt het ontwikkelperspectief van NOVEX de Peel met de ontwerpende onderzoeken van Noord- en Midden-Limburg. Het ontwikkelperspectief is een verder uitgewerkte versie van deze ontwerpende onderzoeken voor het hele gebied van de Peel.

Met het ZON2050 spelen we zo goed mogelijk in op de meerkleurige toekomst. Via de Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda (RUIA) zetten we van jaar tot jaar nieuwe accenten, op basis van de leerpunten opgedaan tijdens de uitvoering van de sleutelprojecten. De bottom-up benadering is daarbij essentieel. Het ZON2050 is een kompas op hoofdlijnen, niet uitputtend. De gesprekken in de streek in 2024 hebben laten zien dat ZON nog wel verdieping nodig heeft. Dit past ook bij het karakter van een zich ontwikkelend perspectief. Tussen rijk en regio zijn in de RUIA 2025 afspraken gemaakt over verdieping en verbreding. Wij doen deze verdieping met maatschappelijke partners en koepelorganisaties, in samenhang met de sleutelprojecten.

Hoofdstuk 3 Hoe gaan we onze ambities realiseren?

§ 3.1 Regie & samenwerking

De grote hoeveelheid aan grote opgaven in het fysieke domein vraagt om scherpe keuzes. Zeker tegen de achtergrond van de schaarste – niet alleen aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en aan water, maar ook aan financiële middelen en menskracht. Die keuzes zijn nodig om de voortgang van de beoogde transities (landelijk gebied, energie en circulaire economie) niet in gevaar te brengen. Niet voor niets staat ook bij het Rijk ruimtelijke ordening veel steviger op de agenda dan in het afgelopen decennium.

Voor het maken van die keuzes staan de gezamenlijke overheden aan de lat, ieder vanuit zijn eigen wettelijke rol, taak en verantwoordelijkheid. Wij nemen de regie om gezamenlijk tot de voor Limburg noodzakelijke keuzes te komen en uit te voeren. Onder ‘regie’ verstaan wij hierbij het nemen van een verbindende positie gericht op samenwerking, waarbij in dit samenspel vertrouwen een cruciale succesfactor is. Dat doen we met als vertrekpunt de rolverdeling die in de Omgevingswet is afgesproken, met de lokale overheden operationeel primair aan zet.

Het nemen van regie moet er ook voor zorgen dat besluiteloosheid wordt voorkomen. Niet door als autoriteit boven de gemeenten te gaan staan, maar in verbinding, om ervoor te zorgen dat er voortgang wordt geboekt. Soms meer sturend, soms met doorzettingsmacht om tot besluiten te komen. Een proces van dialoog is daarin belangrijk, maar uiteindelijk zal er een beslissing moeten worden genomen.

Samen met de gemeenten en het waterschap bekijken we hoe we de in Limburg spelende nationale, provinciale en regionale opgaven op een goede manier kunnen oppakken, met de nodige ruimte voor gemeentelijke autonomie. Mede vanuit een gezamenlijke visie op de ontwikkeling van de regio's, waarvan we de essentie ook verankeren in deze POVI. Het omgevingsbeleid moet immers aansluiten bij de specifieke opgaven, uitdagingen en context van de betreffende regio.

Deze POVI en de daarin vastgelegde keuzes worden vastgesteld door Provinciale Staten. Door het samen optrekken met medeoverheden gaan we ervan uit dat de visie toch vooral ook een breed gedragen visie op de ontwikkeling van Limburg is. Een dialoog en samenwerking die uiteraard niet stopt bij het actualiseren van de POVI.

Met het oog hierop vinden wij het belangrijk om een effectieve bestuurlijke overlegstructuur per regio in te richten. Net zoals we dat doen met het Rijk. Belangrijk is om de afspraken met elkaar over de aanpak van opgaven en de rollen hierbij ook helder vast te leggen.

Met het Rijk doen we dat onder meer in afspraken in de Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving en Bestuurlijke Overleggen MIRT, in het Ruimtelijke Arrangement en in sectorale afspraken (soms ook afspraken van het Rijk met de gezamenlijke provincies of met het Interprovinciaal Overleg (IPO), de koepelorganisatie van de provincies).

Met de regio's doen we dat door middel van afspraken in de Bestuurlijke Overleggen Fysieke Leefomgeving Limburg (BOFLL) en via sectorale afspraken.

§ 3.2 Provinciaal Belang

De overheid richt zich op het algemeen belang: datgene wat voor het welzijn van de bevolking in zijn geheel nuttig, gewenst of nodig is. Het Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten werken als gezamenlijke overheid aan dat algemene belang.

Wij richten ons daarbij in het bijzonder op de zaken van provinciaal belang. Dat zijn in elk geval onze (wettelijke) kerntaken. Daarnaast pakken we autonoom taken op. Bijvoorbeeld vanuit onze regierol.

Het begrip ‘provinciaal belang’ is niet nader afgebakend in de Omgevingswet. In de Memorie van Toelichting worden wel enkele voorbeelden van provinciale belangen genoemd.

Aan de hand van de volgende criteria bepalen wij het provinciaal belang:
- er is sprake van de uitvoering van één of meerdere kerntaken van de Provincie;
- er is sprake van een gemeentegrensoverschrijdende/(boven)regionale problematiek;
- er is sprake van een algemeen belang voor de bevolking, de omgevingskwaliteit of het bedrijfsleven in de provincie Limburg.

Deze criteria gelden zowel afzonderlijk van elkaar als in combinatie.

In de thematische hoofdstukken wordt aangegeven wat de provinciale belangen zijn en hoe wij onze rol en instrumentarium gaan inzetten bij zaken waar sprake is van ruimtelijke impact en impact op de omgevingskwaliteit. Wij oefenen onze taken en bevoegdheden dus uit als dat nodig is met het oog op het provinciaal belang, als dat belang niet doeltreffend en doelmatig kan worden behartigd door een gemeente of het waterschap, of als dat bij wet is bepaald.

§ 3.3 Limburgse principes

§ 3.3.1 Inleiding Limburgse principes

De Limburgse principes gaan vooral over hoe we de opgaven en de ambities richting 2050 vertalen naar concrete beleidskeuzes – in deze POVI of in toekomstige provinciale programma's. De Limburgse principes vormen ook een richtinggevend kompas voor beoordeling van nieuwe plannen en projecten, wanneer POVI, programma's of Omgevingsverordening ruimte laten voor een maatwerkafweging.

De principes sluiten aan bij de afwegingsprincipes uit nationaal omgevingsbeleid en bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen die de Verenigde Naties in 2015 (als Sustainable Development Goals (SDG's)) hebben vastgesteld.

§ 3.3.2 Principe 1: Recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant

In Limburg streven we naar een leefomgeving die recht doet aan de gezondheid en veiligheid van mens, dier en plant. Dit principe sluit aan bij de Omgevingswet, waarin artikel 2.1 de doelstelling van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving definieert als het waarborgen van de veiligheid en het beschermen van de gezondheid en het milieu.

Gezondheid

Een gezonde leefomgeving is essentieel voor de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. We zetten ons in voor schone lucht, schoon water en een bodem die vrij is van verontreinigingen. Bij ontwikkelingen of initiatieven in onze provincie geven we gezondheids- en milieuaspecten een volwaardige plek in de belangenafweging. Daarbij voorkomen we dat gezondheids- en milieurisico's verschoven worden in de tijd of naar andere plekken.

We streven ook naar het behoud en herstel van biodiversiteit door het beschermen van natuurgebieden en het bevorderen van ecologische verbindingen. Dat draagt niet alleen bij aan de gezondheid van onze ecosystemen, maar ook aan de gezonde leefomgeving van onze inwoners.

Versterking van stedelijk groen en stadsnatuur draagt bij aan een beter binnenstedelijk klimaat en aan het welzijn van inwoners in de steden. Groen ingerichte bedrijventerreinen dragen positief bij aan de gezondheid van werknemers.

Daarnaast bevorderen we een gezonde levensstijl door het creëren van veilige en toegankelijke openbare ruimtes waar mensen kunnen sporten, ontspannen en elkaar ontmoeten. Naast lichamelijk welbevinden dragen ook mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijk participeren en dagelijks functioneren bij aan de gezondheid.

Relevant daarbij zijn onder meer:
- De milieubeginselen van de EU: het voorzorgbeginsel, het preventiebeginsel, het beginsel van bestrijding van verontreiniging aan de bron en het principe 'de vervuiler betaalt'.
- Kernwaarden Rijk: eerlijke verdeling van milieulasten en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het milieubeleid.
- Feitelijke status van het leefmilieu in Limburg als vertrekpunt.
- Wettelijke en provinciaal vastgestelde milieuregels als kader.
- Daadwerkelijke behoefte aan (milieu)ruimte voor ontwikkelingen, met aandacht voor maatregelen die de milieulast voor de omgeving verminderen.

- Aandacht voor de omgekeerde werking. Onze milieuregels zijn erop gericht om mensen te beschermen tegen hinder. Omgekeerd moet voorkomen worden dat mensen zichzelf blootstellen aan die overmatige hinder. Een voorbeeld hiervan is het toestaan van transformatie naar een woonfunctie in het buitengebied, wat ertoe kan leiden dat een nabijgelegen landbouwbedrijf in de toekomst minder of geen uitbreidingsmogelijkheden heeft.

Veiligheid

Veiligheid is een integraal onderdeel van een gezonde leefomgeving. We maken onderscheid tussen fysieke veiligheid en sociale veiligheid. Fysieke veiligheid omvat verschillende aspecten die samen bijdragen aan een veilige leefomgeving, zoals de veiligheid in relatie tot natuur, water en klimaat; de woonomgeving; cyberdreigingen; maatschappelijke onrust; vitale infrastructuur; verkeersveiligheid, publieke gezondheid; en transport van en activiteiten met gevaarlijke stoffen. Bij sociale veiligheid gaat het om de door burgers ervaren veiligheid in de samenleving. De veiligheidsbeleving van alle burgers (subjectieve veiligheid) is van groot belang.

In deze POVI is het regionaal waterveiligheidsrisico op kaart gezet.

In de provincie Limburg werken we samen met gemeenten, waterschappen en andere partners om risico's op overstromingen, bodemverontreiniging en andere milieugevaren te minimaliseren. Door proactief te plannen en te investeren in preventieve maatregelen, zorgen we ervoor dat Limburg een veilige plek blijft om te wonen, werken en recreëren. Veiligheid betekent ook het bewust nemen van aanvaardbare risico's, waarbij we streven naar een balans tussen bescherming en vrijheid.

We hebben de verantwoordelijkheid om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen veiligheid altijd mee te nemen als een van de aspecten in de afweging. Bij nieuwe of aangepaste ruimtelijke inrichting kan de veiligheidsbeleving via gerichte participatieprocessen en ontwerpprincipes aanzienlijk worden verbeterd. We hanteren een aantal kernwaarden, gebaseerd op het Provinciaal risicoprofiel en de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid van de veiligheidsregio's.

Daarnaast vraagt de nationale veiligheid om aandacht voor defensie: van het belang van civiel-militaire productie tot innovatie en ruimte om te oefenen. Ook de noodzaak tot meer autonomie op het gebied van strategische grondstoffen, een vitale arbeidsmarkt en solide infrastructuur zijn van belang. Deze brede blik is nodig om bevolking en bedrijven weerbaar te maken, ook in de provincie Limburg.

§ 3.3.3 Principe 2: Recht doen aan de kenmerken en identiteit van gebieden

Bij de afweging of we ruimte willen bieden aan nieuwe ontwikkelingen, houden we rekening met de kenmerken en de identiteit (eigenheid) van het gebied. We streven daarbij naar een duurzame, gebiedsgerichte ontwikkeling, waarbij we de eigenheid van het gebied en de ruimtelijke kwaliteit versterken.

Die gebiedskenmerken zijn vaak verankerd in de ondergrond (bodem, geomorfologie, watersysteem) en de reden om water en bodem meer sturend te laten zijn in ruimtelijke afwegingen. Daarnaast zijn de gebiedskenmerken een uiting van de ontstane cultuur(historische) landschappen en natuurlandschappen.

In lijn met dit principe nemen de ontwerpende onderzoeken die per regio zijn uitgevoerd een belangrijke plek in de POVI in. Dat geldt ook voor de zonering die we hanteren.

Om ruimtelijke kwaliteit provinciebreed meer prioriteit te geven, zijn de gebiedskenmerken nader geduid in gebiedspaspoorten, aangevuld met inspirerende ontwerpbeginselen. Aanvullend kiezen we ervoor om vanuit provinciaal belang de landschappelijke kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone te (blijven) beschermen en versterken.

§ 3.3.4 Principe 3: Zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds)

Onze ruimte en voorraden zijn schaars. Het areaal van Limburg ligt vast. In het verleden is door de groei van stedelijke functies (wonen, bedrijventerreinen) het bebouwd gebied in omvang toegenomen. Dat is ten koste gegaan van het landelijk gebied. Gezien de opgaven in het landelijk gebied is dat zeker geen automatisme meer. Tegelijkertijd zien we dat er tal van functies zijn die in de toekomst om meer ruimte vragen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de energieopwek en -opslag. Bij schaarse voorraden kan gedacht worden aan:

- water (drinkwater, water voor industrie, natuur en landbouw, maar ook water voor de scheepvaart);
- grondstoffen (bouwgrondstoffen, industriële grondstoffen);
- energie, waar we heel zorgvuldig mee moeten omgaan.

We zien ook door klimaatverandering het gebruik van water en energie juist toenemen. Reden om in onze afwegingen steeds de impact op die schaarse ruimte en voorraden mee te wegen. Dat geldt ook voor de milieuruimte (zie principe 1).

Concreet betekent dit:

- We streven naar **beperking van de vraag** naar schaarse voorraden waar dit mogelijk is. Denk aan energiebesparing, waterbesparing of minder grondstoffengebruik voor de industriële productie.
- We zetten in op een **zo goed mogelijke benutting van de bestaande voorraad**. Denk aan bedrijventerreinen, wegen, spoorwegen en waterwegen, het openbaar vervoer en energie-infrastructuur. Dat vraagt om goed onderhoud van die bestaande voorraad en het op peil houden van de kwaliteit, zodat aangesloten wordt bij de veranderende wensen en behoeften.
- We faciliteren geen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen als de behoefte daaraan niet kan worden aangetoond of als er in de bestaande voorraad goede alternatieven beschikbaar zijn: **we bouwen niet voor leegstand**. Bestaande structurele leegstand moet aangepakt worden. Als dat niet kan met een vergelijkbare invulling als voorheen, moet dit gebeuren door een passende functie. In het uiterste geval is sloop aan de orde.
- Bij de ontwikkeling van nieuwe ruimtelijke functies houden we **rekening met de ligging en capaciteit van de bestaande netwerken**: weginfrastructuur, ov-systeem en energie-infrastructuur. We willen voorkomen dat er nieuwe kostbare infrastructuur aangelegd moet worden terwijl er aan de andere kant restcapaciteit onbenut blijft.
- We streven naar het maximaal benutten van mogelijkheden voor hergebruik **van materialen en stoffen** in de bouw, industrie en samenleving. Dat is de insteek van de circulaire economie. Zo voorkomen we ook het ontstaan van afval. We zetten in op een zo hoogwaardig mogelijk hergebruik, in lijn met de R-ladder.
- Met oog op een zorgvuldig gebruik van de ruimte bevorderen we **functiecombinaties**. Denk aan meervoudig ruimtegebruik en stapeling van functies (in de hoogte), maar ook in de tijd. Ook het stapelen (combineren) van doelen past daarbij.
- We willen **afwenteling voorkomen**. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten duurzaam zijn. Ze moeten tegemoetkomen aan de behoeften van de huidige generatie, zonder dat we vraagstukken afwentelen naar toekomstige generaties, naar andere regio's binnen en buiten Limburg of naar specifieke groepen in de samenleving. Onze grondhouding is: benut kansen en los de problemen van vandaag zoveel mogelijk nu op (of maak nu een begin met de oplossing van vraagstukken waarvan het oplossen een zaak van lange adem zal zijn). We willen voorkomen dat ingrepen resulteren in schade of verontreiniging op een later moment en dat baten en lasten onevenredig worden verdeeld.

§ 3.3.5 Principe 4: Versterken bebouwd én landelijk gebied

We staan voor 'verantwoord verstedelijken'. Om Limburg klaar te maken voor de toekomst, zullen we een aantal nieuwe functies moeten faciliteren, zoals energie-infrastructuur en woonlocaties. Daarmee zal een deel van onze provincie verder verstedelijken. We koesteren de variatie in stedelijke en landelijke gebieden echter ook en willen die behouden. Daarom willen we de beweging van verstedelijking in een goede en duurzame balans op laten gaan met de ontwikkeling van ons landelijk gebied. Bovendien willen we dat ontwikkelingen plaatsvinden op plekken waar we de leefbaarheid (bijvoorbeeld ontmoetingen en nabijheid van voorzieningen) voor Limburgers zo goed mogelijk kunnen faciliteren.

We willen steden en dorpen compact houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied concentreren. Dat kan in de steden ook betekenen dat er gekozen wordt voor hoogbouw. Met meer mensen in de steden versterken deze hun agglomeratiekracht. Concentratie van wonen, werken, voorzieningen, onderwijs en culturele activiteiten draagt bij aan levendigheid en aantrekkelijkheid, ook van betekenis voor de economie en de vestigingsplaatsaantrekkelijkheid. De landelijke gebieden vormen een tegenhanger van deze stedelijke gebieden. Zo gaan we voor sterke, compacte steden en een uitgestrekt landelijk gebied, waar de belangen van landbouw, natuur en water leidend zijn.

Bij ontwikkelingen van nieuwe stedelijke functies zoals wonen en bedrijventerreinen is het belangrijk om te onderzoeken of en in welke mate deze ontwikkeling kan landen binnen het bestaand bebouwd gebied. Met inachtneming van de opgaven op het gebied van vergroening, klimaat en water die in datzelfde bebouwde gebied liggen. Als dat niet kan, zal buiten het bestaand bebouwd gebied naar een goede plek gezocht moeten worden. Belangrijk is dan om daarbij aan te sluiten bij de algemene zonering, maat, schaal en functie van de reeds bestaande bebouwingsstructuur. Daarnaast om rekening te houden met een goede bereikbaarheid van voorzieningen, voort te borduren op de identiteit en kenmerken van het gebied en een zorgvuldige overgang van stad naar land, waarbij dorps- of stadsranden goed afgehecht worden.

§ 3.4 Algemene Zonering

§ 3.4.1 Algemene Zonering

In hoofdstuk 2 is geschetst welke grote opgaven allemaal op Limburg afkomen en is het belang benadrukt om keuzes te maken. In deze POVI worden veel van die keuzes gemaakt. Ze worden toegelicht in de diverse themahoofdstukken.

De keuze pakt niet overal hetzelfde uit. Met het oog daarop hebben we Limburg in zones ingedeeld. Die zonering maakt een differentiatie mogelijk van opgaven, doelen en aanpakken naar verschillende deelgebieden (zones), rekening houdend met de kenmerken van deze gebieden.

In deze POVI gaan we uit van een gebiedsdekkende indeling in zeven zones, verdeeld over landelijke en bebouwde gebieden.

Hoofdtype	**Zone**
Landelijke gebieden	Natuurnetwerk Limburg (NNL)
Bebouwde gebieden	Stedelijk gebied

De essentie van de zonering van het landelijk gebied is toegelicht in § 2.3.5. Daarin staat dat we naast het Natuurnetwerk Limburg (NNL) drie typen landbouwgebied aanwijzen: Primair landbouwgebied voor hoogproductieve landbouw; Groenblauwe landbouwzone voor landbouw in combinatie met water- en natuuropgaven; Verwevingsgebied voor landbouw in combinatie met stad-land opgaven.

De zonering van het bestaand bebouwd gebied omvat van oudsher het stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties.

We schetsen voor elk van deze zones:
- de visie op de zone: aan welke opgaven geven we hier prioriteit? Voor welke functies zien we in dit gebied ruimte voor ontwikkeling en voor welke minder?;
- het karakter en begrenzing van de zone;
- de hoofdlijnen van de in te zetten instrumentenmix, inclusief bepalingen in de Omgevingsverordening die specifiek op de betreffende zone betrekking hebben.

De regels die gelden voor specifieke thema's, die in alle zones van toepassing (kunnen) zijn worden beschreven in de Omgevingsverordening Limburg. Het gaat dan bijvoorbeeld om regels voor waterwingebieden en grondwaterbeschermings-gebieden, regionale waterveiligheidszones, extensiveringsgebieden, de ammoniak-emissie vanuit stallen en stiltegebieden. Maar ook regels voor thema's als wonen, energie, vrijetijdseconomie en landbouw.

§ 3.4.2 Zonering Natuurnetwerk Limburg

Visie op de zone

De focus ligt hier op een goede kwaliteit en bescherming van de natuur en op het completeren van het natuurnetwerk. Voor stedelijke ontwikkelingen is in het NNL geen plek. In de Natura 2000-gebieden ligt de nadruk op de natuurwaarden en het bereiken van de doelen waarvoor deze gebieden door het Rijk zijn aangewezen.

Karakter en begrenzing zone

De Limburgse natuurgebieden vormen samen het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland, het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Het NNL is vooral gelegen in delen van beekdalen, op hellingen en op veen- en stuifzandgebieden van de hoger gelegen gebieden. De Natura 2000-gebieden vormen een selectie binnen het NNL. Dit zijn er in Limburg 24. De begrenzing van het NNL is overeenkomstig het Natuurbeheerplan najaar 2026, vastgesteld door GS.

Het areaal van dit gebied is ca. 53.100 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

We investeren in het behoud en de ontwikkeling van de kwaliteit van de natuur in het NNL door het verlenen van subsidies voor functiewijziging, inrichting en natuurbeheer. De Omgevingswet verplicht ons om de begrenzing, wezenlijke kenmerken en waarden en het beschermingsregime van het NNL te verankeren in de Omgevingsverordening. Mocht ondanks deze bepalingen toch sprake zijn van aantasting door nieuwe ontwikkelingen dan geldt er op grond van de Omgevingsverordening een verplichte natuurcom-

pensatie. Uitgangspunt daarbij is dat de oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk minimaal gelijk blijft. De beheerplannen van de 24 Natura 2000-gebieden in Limburg beschrijven welke maatregelen nodig zijn voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de relevante soorten en habitats. Vanuit Europa geldt wet- en regelgeving die gericht is op beheer en bescherming van deze natuurwaarden.

§ 3.4.3 Zonering Groenblauwe Landbouwzone

Visie op de zone

De Groenblauwe landbouwzone combineert landbouw met opgaven voor water, natuur en landschap. Hier vraagt een aantal doelen en opgaven extra aandacht: het beperken van de impact van stikstof op kwetsbare natuur, het omgaan met water, het ruimte geven aan beken en de Maas, verbeteren van de waterkwaliteit, verbeteren van de biodiversiteit (onder meer door goede verbindingen tussen natuurgebieden) en op behoud en versterking van de kernkwaliteiten van het landschap (groene karakter, visueel-ruimtelijk karakter, cultuurhistorisch erfgoed en reliëf). We streven daarbij waar mogelijk naar stapeling van doelen en slimme combinaties van functies.

De Groenblauwe landbouwzone is geen uniforme zone: deze zone is opgebouwd uit acht deelgebieden.
- Maasvallei
- beekdalen
- natte laagten
- droogdalen
- hellingen
- overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden
- intrekgebieden Natura2000
- ecologische verbindingszones

Die specifieke opgaven en doelen voor elk van deze acht gebieden zijn beschreven in de betreffende paragrafen.
- Maasvallei
- beekdalen
- natte laagten
- droogdalen
- hellingen
- overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden (Natuur/Water)
- intrekgebieden Natura2000
- ecologische verbindingszones

Ze vragen van ontwikkelingen dat deze rekening houden met de waarden in dit gebied. Het gebied vraagt ook om een landbouw die daarmee rekening houdt. Bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, grasland, natte teelten en emissiearme land- en tuinbouw d.m.v. precisie land- en tuinbouw. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.

Als er vanuit de VHR-opgave of de Europese Natuurherstelverordening uitbreiding van natuur areaal nodig is, zal de ruimte daarvoor bij voorkeur gevonden moeten worden in de Groenblauwe landbouwzone. Hier is ook ruimte voor realiseren van bosareaal.

Karakter en begrenzing zone

De Groenblauwe landbouwzone grenst deels aan het NNL en omvat hoofdzakelijk de meest natte dooradering van het landschap. De landbouw is de grootste grondgebruiker.

Elk van de acht deelgebieden van deze zone is in een aparte kaartlaag vastgelegd. In de kaartenbijlage is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van die kaartlagen is bepaald. Opgeteld bepalen de acht onderliggende kaartlagen de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone. De Groenblauwe landbouwzone is aangevuld met kleine gebiedjes die geen deel vormen van een van deze acht lagen, maar wel verbonden zijn met de groenblauwe structuren.

De begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft een voorlopig karakter. Op basis van de resultaten van de gebiedsgerichte onderbouwing (op basis van onderzoek) en gebiedsprocessen LOS leggen we die later definitief vast. Specifieke regels voor deze gebieden komen eveneens pas op een later moment.

Daar waar de kaartlagen doorlopen onder een andere zone (NNL, Verwevingsgebied, Stedelijk gebied, Landelijke kernen of Werklocaties) krijgt het gebied de aanduiding van die andere zone. Het behoort dan niet tot de Groenblauwe landbouwzone. Met één uitzondering: daar waar de Maasvallei doorloopt onder Verwevingsgebied merken we die aan als Groenblauwe landbouw-zone.

Het areaal van de Groenblauwe landbouwzone is ca. 53.300 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

De instrumenten waarop wordt ingezet zijn: visie (heldere doelen per deelgebied, zodat iedereen weet wat het toekomstperspectief is), programma's en gebiedsprocessen ter uitwerking van de visie, stimulerende en financiële middelen en bepalingen in de Omgevingsverordening

Relevante programma's zijn met name het Provinciaal Waterprogramma, het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), het Natuurprogramma 2023-2030 en het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg.

De financiële instrumenten betreffen vaak Europese, Rijks en provinciale middelen, gericht op de innovatie en transitie van de landbouw en op het versterken van agrarisch natuur en landschapsbeheer. Een financieel instrument betreft ook schadeloosstelling en afwaardering als gevolg van beperkingen in grondgebruik (beschikbaarheid (Rijks)middelen als voorwaarde).

Een ander mogelijk instrument is het landinrichtingsinstrumentarium uit de Omgevingswet.

Voor zeven van de acht onderliggende kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt de vereiste voor gemeenten om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze zone te motiveren. Die vereiste is vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening. Die motiveringsplicht is toegespitst op de kaartlaag (of lagen) die op de betreffende plek van toepassing zijn. En daarmee op de specifieke opgaven en doelen waarmee in dat deelgebied rekening gehouden moet worden. Voor elke kaartlaag omvat die motiveringsvereiste in elk geval ook de impact op de landschappelijke kernkwaliteiten en de impact op het NNL.

Voor de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zal, in afwijking van het bovenstaande, in de Omgevingsverordening geen specifieke motiveringsvereiste worden opgenomen. Voor deze overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) nadere regels in de verordening worden opgenomen. De landbouw kan daar indien voortkomend uit onderzoek en/of de gebiedsprocessen te maken krijgen met gebruiksbeperkingen gericht op minder bemesting, minder bestrijdingsmiddelen en vernatting van gronden.

Waar sprake is van overlap van de Overgangsgebieden met andere kaartlagen geldt de motiveringsplicht voor die andere lagen uiteraard wel. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden een natuurvergunning nodig zijn, in dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook indien deze onder het Verwevingsgebied doorlopen.

§ 3.4.4 Zonering Primair landbouwgebied

Visie op de zone

In het Primair landbouwgebied is landbouw de dominante functie en is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme landbouw te ontwikkelen. Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. De Provincie onderstreept hiermee het belang van voedselproductie. In dit gebied hebben agrariërs meer ruimte dan in andere zones in het landelijk gebied om te ondernemen (in Regels op de Kaart is te zien welke regels er op elke plek gelden). De opgaven voor milieu, natuur en water voor de landbouw in deze gebieden zijn relatief beperkt, vergeleken met de andere delen van het landelijk gebied. Dat betekent echter niet dat er geen opgaven liggen. Ook hier is bijvoorbeeld het werken aan de wateropgaven en drinkwatervoorziening van belang.

In het Primair landbouwgebied streven we naar een innovatieve landbouw, maar ook een landbouw die zich doorontwikkelt en steeds emissiearmer wordt. Dat betekent slimmer werken met minder uitstoot. Dit kan bijvoorbeeld door de verdere toepassing van precisielandbouw en andere innovaties. Dit biedt mo-

gelijkheden om in deze zone te intensiveren, zodat in andere zones een minder milieubelastende landbouw kan plaatsvinden.

Om de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijfslocaties en – gronden niet onnodig te beperken zijn we in deze zone terughoudend met het bieden van ruimte aan nieuwe niet-agrarische functies of aan uitbreiding van bestaande niet-agrarische functies, bijvoorbeeld met woonfuncties. En evenzeer terughoudend t.a.v. de ontwikkeling van niet-agrarische functies in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Vooral omdat we juist in dit gebied graag zien dat gebouwen en gronden behouden blijven voor agrarische activiteiten. We willen hier ook ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit de landbouwsector uit kwetsbare gebieden. We willen in elk geval voorkomen dat nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen resulteren in onnodige nieuwe beperkingen voor bestaande en nieuwe landbouwbedrijven in deze zone.

Karakter en begrenzing zone

De begrenzing van het Primair landbouwgebied binnen het landelijk gebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Grote delen van landbouwkundig waardevolle gebieden zoals de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw, de plateaus in Zuid-Limburg en de (voormalige) landbouwontwikkelingsgebieden maken deel uit van het Primair landbouwgebied.

Gelet op het globale karakter van het Primair landbouwgebied als zone op de POVI-kaart liggen hierbinnen ook functies met een niet-agrarisch karakter, zoals wegen, groen en landschapselementen en recreatieve voorzieningen. We zijn voornemens om dergelijke gebieden, voor zover groter van omvang, bij een volgende actualisatie van de POVI in samenspraak met gemeenten uit deze zone te halen. Onderzocht moet worden of en hoe dit mogelijk is. Bebouwingsclusters en solitaire bedrijfskavels > 1 ha maken nu al geen deel uit van de zone Primair landbouwgebied.

Als in de gebiedsprocessen, voortkomend uit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), de begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden wordt aangepast, verandert daarmee mogelijk ook de begrenzing van het Primair landbouwgebied.

Het areaal primair landbouwgebied is ca. 59.600 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

In dit gebied worden stimulerende instrumenten ingezet. De regels vanuit milieu, natuur en water zijn beperkter dan in andere zones. Dat betekent niet dat er geen regels zijn. Ook hier gelden algemene provinciale regels, bijvoorbeeld over ammoniak en bescherming van de drinkwaterwinning.

In de Omgevingsverordening (afdeling 7.1 Instructieregels primair landbouwgebied) nemen we een 'nee, tenzij' bepaling op voor de ontwikkeling van nieuwe en de uitbreiding van bestaande niet-agrarische activiteiten. Die regels vragen om een afweging door gemeenten op basis van een aantal criteria. Waaronder de voorwaarde dat nieuwe functies of uitbreidingen minimale beperkingen opleveren voor bestaande, blijvende (en mogelijke toekomstige) landbouwbedrijven.

Bestaande niet-agrarische functies, bijvoorbeeld voorzieningen voor vrijetijdseconomie of (drink)waterbeheer, houden uiteraard hun plek. Om uitbreiding of nieuwe bedrijventerreinen conform planningsopgave mogelijk te maken, staan we (via de verordening) maatwerk toe, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en provinciale belangen. Ook energieopwekking is in deze zone niet uitgesloten, rekening houdend met voorwaarden zoals de Limburgse zonneladder.

Als verantwoord hergebruik niet mogelijk is, stimuleren we sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken om ondermijning en verloedering/ verval te voorkomen.

Onze inzet is om bij agrarische bedrijfsbeëindigingen in het Primair landbouwgebied de daarbij vrijkomende bedrijfswoningen niet om te zetten naar reguliere burgerwoningen. Daardoor zouden die woningen namelijk een ruimere bescherming krijgen dan voorheen, waardoor de bestaande landbouw opeens te maken kan krijgen met extra regels. We roepen gemeenten op om in het Primair landbouwgebied, waar nodig en verantwoord, gebruik te maken van de in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geboden bevoegdheid om voor dergelijke woningen (met een voormalige functionele binding) af te wijken van de omgevingswaarden voor geluid, geur, trillingen en slagschaduw.

§ 3.4.5 Zonering Verwevingsgebied

Visie op de zone

De zone Verwevingsgebied is een overgangszone tussen stad en land. In dit gebied komen veel functies samen, namelijk landbouw, wonen, recreatie, natuur, water en soms stedelijke uitbreiding. Juist vanwege die verweving spelen hier, meer dan elders in het landelijk gebied, de belangen van gezondheid en het beperken van hinder voor bewoners in de bebouwde omgeving. Voor veel van die belangen (bv geur, spuitzones) zijn de gemeenten primair aan zet, binnen kaders en regels van het Rijk. Er blijft in deze zone, ook in de toekomst, ruimte voor landbouw. Dit is namelijk de belangrijkste grondgebruiker in dit gebied. De Provincie zet ook hier in op een emissiearme landbouw. Aan bestaande agrarische bedrijven in deze zone leggen we geen nieuwe beperkingen op.

Natuur- en wateropgaven spelen ook hier, dat geldt zeker in die delen van het verwevingsgebied waaronder kaartlagen van de groenblauwe landbouwzone doorlopen.

Vanwege de sterke verweving van functies vraagt de ruimtelijke kwaliteit hier extra aandacht.

Conform het Limburgse principe 'Versterken bebouwd én landelijk gebied' willen we steden en dorpen compact houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied concentreren. Daarna is het Verwevingsgebied het meest in aanmerking komende gebied voor eventuele uitbreiding van stedelijke functies die niet in het bestaand bebouwd gebied terecht kunnen. Denk daarbij aan de 'straatjes erbij' aansluitend aan de zones Stedelijk gebied of Landelijke kern of een deel van de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen (conform planningsopgave, uitgaande van optimale benutting van de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied). Energiefuncties kunnen hier ook een plek krijgen.

Inzet is steeds om vrijkomende agrarische bebouwing zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken voor andere vormen van (emissiearme) landbouw. Mits onderbouwd, kan in de verwevingsgebieden ruimte geboden worden voor passende niet-agrarische herbestemmingen. Die moeten dan wel passen binnen de visie op de betreffende (nieuwe) functie. Aandacht daarbij vraagt dat voor sommige functies de ruimte in de markt beperkt is.

Karakter en begrenzing zone

Het Verwevingsgebied grenst direct aan een groot deel van het bebouwd gebied. Bij het bepalen van de begrenzing van het Verwevingsgebied in de POVI zijn we als vertrekpunt uitgegaan van een zone van:
- 500 m rondom de zone Stedelijk gebied
- 100 m rondom de zone Landelijke kernen
- 50 m rondom de zone Werklocaties; uitsluitend waar het stedelijke dienstenterreinen betreft of op basis van maatwerk bij werklocaties die doorsneden worden door infrastructuur.

In gesprek met de gemeenten heeft optimalisatie plaatsgevonden, mede o.b.v. de zienswijzen van o.m. gemeenten.

Toekomstige uitbreidingen van stedelijke functies in het Verwevingsgebied zullen niet leiden tot aanpassingen van de begrenzing van het Verwevingsgebied.

Tot het Verwevingsgebied behoren ook bebouwingsclusters gelegen in het landelijk gebied.

Het areaal verwevingsgebied is ca. 16.900 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

De Verwevingsgebieden zijn gebieden waar de nodige gemeentelijke belangen spelen. T.a.v. milieu- en gezondheidsaspecten als geur- en fijnstof ligt het voortouw bij gemeenten, binnen kaders en regels van het Rijk.

Ook de realisatie van straatjes erbij, en inrichting van stad-landzones zijn bij uitstek gemeentelijke aangelegenheden. Deze gebieden worden door gemeenten vaak aangeduid als overgangsgebieden, kernrandzones of stadsrandzones. Gemeenten en Provincie zijn in het Verwevingsgebied dan ook belangrijke partners.

In het Verwevingsgebied kunnen maatregelen worden genomen voor beekherstel, wateropvang, waterberging en het tegengaan van wateroverlast etc. En worden stimulerende instrumenten ingezet.

In de Omgevingsverordening wordt een motiveringsplicht opgenomen voor nieuwe ontwikkelingen of ingrepen in het Verwevingsgebied, voor zover daar kaartlagen behorende tot de Groenblauwe landbouwzone onder doorlopen.

Deze motiveringsplicht geldt niet voor overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden totdat er op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen is bepaald welke regels hier gaan gelden.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook indien deze onder Verwevingsgebied doorlopen.

§ 3.4.6 Zonering Stedelijk gebied

Visie op de zone

Het stedelijk gebied is het gebied waar wonen, werken, voorzieningen, onderwijs en culturele activiteiten geconcentreerd zijn. Een goed functionerend stedelijk gebied draagt bij aan levendigheid en aantrekkelijkheid van Limburg. En is van betekenis voor de economie en de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats.

Gemeenten zijn primair aan zet voor de inrichting van het stedelijk gebied, waaronder woningbouw, lokale infrastructuur, detailhandel en stedelijk groen en water. In een aantal gevallen spelen daarbij ook provinciale belangen en ambities. Denk hierbij aan regionale infrastructuur, Limburg Centraal, de OV-concessie en regionale waterveiligheid.

Karakter en begrenzing zone

Het Stedelijk gebied wordt gekarakteriseerd door een stedenbouwkundig samenspel van bebouwing voor hoofdzakelijk wonen. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), stedelijk groen en water.

Het stedelijk gebied van Limburg omvat bebouwde gebieden van de Westelijke Mijnstreek, Heerlen, Brunssum, Landgraaf en Kerkrade en de steden Maastricht, Venlo, Roermond, Weert en Venray, met uitzondering van de gebieden aangewezen als werklocaties. Na vaststelling van de POVI gaan we met gemeenten in gesprek over de criteria voor het benoemen van gebieden als stedelijk gebied, mogelijk resulterend in aanpassingen in de aanduiding en begrenzing. Besluitvorming daarover vindt conform afgesproken procedures plaats in GS/PS.

De aanduiding van het stedelijk gebied is overeenkomstig POVI 2021/ Omgevingsverordening, de begrenzing is geactualiseerd daar waar uitbreidingen van het stedelijk gebied hebben plaatsgevonden.

Het areaal van dit gebied is ca. 15.100 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

Veel instrumenten en bevoegdheden liggen bij de gemeenten. Waar provinciale belangen en ambities aan de orde zijn zetten we heel diverse instrumenten in. Gezamenlijke programma's zoals Limburg Centraal, financiële instrumenten, een actieve rol als wegbeheerder en juridische instrumenten als de OV-concessieverlening. In de Omgevingsverordening nemen we onder meer regels op voor waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheidsrisico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) en grondwaterbescherming.

<u>Normering wateroverlast</u>

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Stedelijk gebied. We zullen samen met betrokken partijen de gevolgen van de actualisatie van die begrenzing in beeld brengen. Op basis daarvan wordt de Omgevingsverordening waar nodig aangepast.

§ 3.4.7 Zonering Landelijke kernen

Visie op de zone

De landelijke kernen zijn de woongebieden in het landelijk gebied. De leefbaarheid en vitaliteit van deze kernen is belangrijk. Een aantal kernen vervult op sommige terreinen een regionale verzorgende functie met onderwijs, zorg, cultuur, winkels en werklocaties. De zorg voor een goede kwaliteit van de leefomgeving en een goede bereikbaarheid zijn hier belangrijke uitgangspunten.

Karakter en begrenzing zone

De landelijke kernen worden gekarakteriseerd door een aaneengesloten gebied van groepen van gebouwen met een samenhangend stratenpatroon in gebruik voor hoofdzakelijk wonen, dat niet als stedelijk gebied wordt aangemerkt.

Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), groen en water. Om een kern te kwalificeren als landelijke kern dient er sprake te zijn van een samenhangend stratenpatroon én een sociaal-ruimtelijke eenheid. Deze sociaal-ruimtelijke eenheid komt tot uiting in de aanwezigheid van een samenspel van onderstaande elementen: minimaal 20-25 woningen; dichtheid; aanwezige voorzieningen; ruimtelijk historische en/of lokale context die maakt dat een landelijke kern een specifieke functie verzorgt voor het omliggend gebied.

De begrenzing van landelijke kernen is in deze POVI op basis van de genoemde criteria geactualiseerd. De aanduiding als landelijke kern is een aanduiding is vanuit het ruimtelijke provinciale beleid met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Het areaal van dit gebied is ca. 12.900 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

Veel instrumenten en bevoegdheden voor landelijke kernen liggen bij de gemeenten. Waar provinciale belangen en ambities aan de orde zijn zetten we heel diverse instrumenten in. Bijvoorbeeld financiële instrumenten, een actieve rol als wegbeheerder en juridische instrumenten als de OV-concessieverlening. In de Omgevingsverordening nemen we onder meer regels op voor waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheidsrisico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) en grondwaterbescherming.

We zullen samen met betrokken partijen de gevolgen van de actualisatie van die begrenzing in beeld brengen. Op basis daarvan wordt de Omgevingsverordening waar nodig aangepast.

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Landelijke kernen.

§ 3.4.8 Zonering Werklocaties

Visie op de zone

De zone Werklocaties is bij uitstek het vestigingsmilieu voor het bedrijfsleven en dus essentieel voor de economische basis van de provincie. Overigens vinden veel bedrijven met weinig impact op hun omgeving prima een plek in het stedelijk gebied of landelijke kernen, gemengd met woonfuncties.

Karakter en begrenzing zone

Deze zone omvat bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen. Stedelijke dienstenterreinen zijn met name grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties, maar deze terreinen kunnen ook ruimte bieden aan bijvoorbeeld inpandige voorzieningen voor dagrecreatie.

Tot de zone Werklocaties rekenen we ook solitaire bedrijfskavels groter dan 1 hectare. Deze categorie omvat niet de locaties voor agrarische bedrijven of bedrijven uit de sector vrijetijdseconomie.

Tot slot maakt ook het luchthaventerrein van Maastricht-Aachen Airport (MAA) onderdeel uit van deze zone.

De begrenzing van de zone werklocaties is overeenkomstig de POVI2021/Omgevingsverordening, en gebaseerd op het onderliggende REBIS-bestand.

Het areaal van dit gebied is ca. 10.200 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

In Omgevingsverordening zijn instructieregels opgenomen m.b.t. de vestigingsmogelijkheden voor detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen. Daarnaast worden instructieregels uitgewerkt voor bedrijventerreinen van provinciaal belang en minimale milieucategorieën.

We zullen samen met betrokken partijen de gevolgen van de actualisatie van die begrenzing in beeld brengen. Op basis daarvan wordt de Omgevingsverordening waar nodig aangepast.

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Werklocaties.

§ 3.4.9 Toelichting bij de zoneringen en themakaarten

- De beschrijvingen van de zeven zones zijn globaal, ze passen bij het schaalniveau van een provinciale omgevingsvisie. De mate van detail verschilt bovendien per zone. Verspreid binnen de zones liggen ook andere functies. Bijvoorbeeld woningen, campings, natuurgebiedjes en landschapselementen. Netwerken (mobiliteit, infrastructuur, energie-infrastructuur, drinkwaternetwerken, data) lopen door alle zones heen.
- De op de kaart weergegeven begrenzingen zijn exact. Dat is mede het gevolg van de introductie van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) waardoor ook in de provinciale kaarten van de POVI tot op perceelniveau kan worden ingezoomd.
- De begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft een voorlopig karakter. Op een later tijdstip, op basis van onderzoek en gebiedsprocessen wordt de begrenzing van de Overgangsgebieden definitief gemaakt.
- Bij de beoordeling van initiatieven door ons altijd rekening worden gehouden met de feitelijke situatie, met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen.
- De begrenzing van de zones kan soms agrarische kavels doorsnijden. De begrenzing is immers bepaald op basis van de opgaven (op provinciaal schaalniveau), niet op basis van kadastrale situatie. Dit betekent dat in zo'n kavel verschillende regimes van toepassing zijn. We vertrouwen erop, zoals ook past bij de rolverdeling, dat gemeenten daar in hun motivering rekening mee zullen houden en tot een maatwerk-beoordeling komen.
- Voor de functies die rechtstreeks toegestaan zijn in de vigerende omgevingsplannen heeft deze Omgevingsvisie geen directe gevolgen.
- Naast de genoemde zeven algemene zones bevat de POVI-kaarten voor specifieke thema's of belangen. Voorbeelden zijn grondwaterbeschermingsgebieden, beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, stiltegebieden, ontwikkelingsgebied glastuinbouw etc.

§ 3.5 Instrumenten

Een sterke provinciale rol vraagt om effectieve instrumenten. We beschikken hiervoor over een ruim instrumentarium. In de instrumentenkist zitten drie soorten instrumenten:

1. **Communicatief instrumentarium**: Uitvoeringsstrategieën, overleg en afspraken met en lobby richting het Rijk en (internationale) partners. Overleg en afspraken met gemeenten, waterschap, bedrijfsleven en maatschappelijke partners. Voorbeeldprojecten, educatie en voorlichting.
2. **Financieel instrumentarium**: Afhankelijk van het doel kan financieel instrumentarium ingezet worden. De wijze waarop de afweging plaatsvindt, is vastgelegd in Sturen in Samenwerking (SIS 3.0, SIS 4.0 in voorbereiding). Uiteenlopend van subsidieverlening tot risicodragende participaties in gebiedsontwikkelingen en gebouwen, de verdeling en inzet van doeluitkeringen van het Rijk, grondaankoop.
3. **Juridisch instrumentarium**: De Omgevingswet biedt proactieve en reactieve publiekrechtelijke instrumenten, waaronder het projectbesluit, de Omgevingsverordening, de instructie en de reactieve interventie. Daarnaast zijn er instrumenten gebaseerd op specifieke sectorale wetgeving naast de Omgevingswet. Ook beschikken we over privaatrechtelijke instrumenten, zoals overeenkomsten. We verlenen en handhaven vergunningen in het kader van verschillende wetten.

Afbeelding instrumenten omgevingswet

De omgevingsverordening is een belangrijk instrument om de omgevingsvisie juridisch bindend te laten doorwerken. Hetzij in de vorm van rechtstreeks werkende regels richting burgers en bedrijven, hetzij in de vorm van instructieregels voor gemeenten of waterschap. De vaststelling van de omgevingsverordening is een bevoegdheid van Provinciale Staten.

Het projectbesluit is gericht op het mogelijk maken van complexe projecten met een publiek provinciaal belang, maar ook van een privaat initiatief van provinciaal belang, waarbij private doelen en overheidsdoelen samenvallen. Het nemen van een projectbesluit is een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Een voornemen om een procedure voor een projectbesluit te starten wordt vooraf sonderend met Provinciale Staten besproken. Mochten Gedeputeerde Staten in het kader van de uitvoering van een projectbesluit over moeten gaan tot onteigening van landbouwgrond, dan zullen zij een landbouweffectrapportage uitvoeren.

Wij hebben diverse rollen en instrumenten tot onze beschikking om te opereren op de grond- en vastgoedmarkt. Daarbij is grond- en vastgoed voor ons een middel om provinciale doelen en opgaves te verwezenlijken. In de kaderstellende Nota Grond- en vastgoedbeleid is opgenomen welke rollen en instrumenten we hebben en hoe wordt afgewogen of en wanneer deze worden ingezet. Daarbij is opgenomen dat situationeel de rol- en instrumentkeuze wordt afgewogen middels een afwegingskader.

Maatschappelijke behoefte, prioriteit en urgentie, risico's en rol zijn van invloed op de vraag welk instrument het beste kan worden ingezet.

Vaak zal dat een mix van instrumenten zijn. Basisprincipes voor het bepalen van de instrumentele inzet zijn (conform Omgevingwet) subsidiariteit en proportionaliteit. Het subsidiariteitsbeginsel, ook wel 'decentraal, tenzij' genoemd, betekent dat het laagste overheidsniveau de meeste taken en bevoegdheden rond de fysieke leefomgeving krijgt (voor zover het gaat om taken die de overheid moet oppakken).

Een belangrijke voorwaarde voor een provinciale interventie is dat er sprake is van provinciaal belang. Het provinciaal belang is per thema in deze POVI vastgelegd. Bij de inzet van een instrument geven we (conform de wettelijke vereiste) aan waarom gemeenten dit niet doelmatig en doeltreffend kunnen. Hiervan zal onder meer sprake zijn indien:
- er grote economische belangen voor Limburg spelen;
- de behartiging van het provinciaal belang vraagt om een gemeentegrensoverschrijdende toepassing van bevoegdheden vraagt;
- de behartiging van het belang doorkruist kan worden door tegenstrijdige of overlappende belangen van gemeenten;
- we ons landelijk hebben gecommitteerd om een bepaald doel te bereiken;
- uitvoering van het beleid door gemeenten leidt tot vertraging of versnippering.

In de Omgevingswet zijn overigens al tal van specifieke taken en bevoegdheden bij ons neergelegd. Een onderbouwing van de inzet van provinciaal instrumentarium als bovengenoemd is dan niet nodig.

Proportionaliteit betekent dat een bestuursorgaan zijn bevoegdheden proportioneel toepast. Dat wil zeggen: voor zover dat nodig is voor de uitoefening van zijn taken.

Relevant voor het beantwoorden van deze vraag is onder meer:
- het vertrouwen in een 'zachte verankering' (samenwerking – bestuurlijk overleg – bestuursovereenkomst);
- de beschikbaarheid van financiële middelen (subsidie);
- de verwachting van de mate waarin financiële prikkels werken (subsidie);
- de bereidheid bij gemeenten tot zelfbinding (programma's);
- de wenselijkheid/noodzaak om projecten snel en gecoördineerd tot stand te brengen (projectbesluiten);
- de wenselijkheid/noodzaak van juridische afdwingbaarheid en handhaving (omgevingsverordening).

Onze algemene volgorde van werken is om eerst in dialoog met partners de diagnose te stellen en afspraken te maken (zonder publiekrechtelijke instrumenten). Vervolgens gaan we over tot het toepassen van het publiekrechtelijke instrumentarium in samenwerking met (in ieder geval) de relevante publieke partners. In het uiterste geval gaan we over tot het inzetten van het publiekrechtelijke instrumentarium, als dat vanuit provinciaal belang nodig wordt geacht.

Hoofdstuk 4 Ruimtelijke Kwaliteit

§ 4.1 Provinciaal belang ruimtelijke kwaliteit en landschap

Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op onze toeristische mogelijkheden en ons bodem- water- en natuurlijk systeem. Tegelijkertijd

is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur (historie) en identiteit en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor tal van sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee ook bij aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.

Vanwege de toenemende complexiteit en samenhang van de ruimtelijke opgaven, en onze rol en belang daarin, vragen we structureel meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en inzet van ontwerp. Niet alleen om aanwezige kwaliteiten en waarden als vertrekpunt te nemen, maar ook om nieuwe kwaliteiten en waarden toe te voegen. Gelet op het belang van de landschappelijke waarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone voor de Limburgse identiteit is behoud en versterking van deze landschappelijke waarden, in het bijzonder de kernkwaliteiten van deze gebieden, van provinciaal belang.

§ 4.2 Opgave ruimtelijke kwaliteit en landschap

Voor een goede omgevingskwaliteit zijn ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit essentieel. Limburg is een groene provincie met landschappen die vaak veel karakteristieke kernkwaliteiten bezitten. Dat komt mede dankzij de mix van bijzondere aardkunde, rijke cultuurhistorie en de hieruit voortvloeiende interessante mix van stedelijk en landelijk gebied, met waardevolle natuurgebieden en bedrijvigheid.

Het landschap vertelt het verhaal (de biografie) van Limburg en draagt hiermee in sterke mate bij aan de Limburgse identiteit. Ook heeft het landschap van oudsher veel natuurwaarden; het is dooraderd met houtkanten, hagen, beekjes, poelen en andere cultuurhistorische elementen. De afgelopen decennia is het landgebruik in Limburg echter ingrijpend veranderd, net als op veel plaatsen in Nederland. Daardoor zijn het unieke karakter van het Limburgse landschap en de ruimtelijke kwaliteit onder druk komen te staan. Daarnaast zijn er ook nieuwe kwaliteiten ontstaan.

De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap is namelijk het substraat voor de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie. Het tweede principe in deze omgevingsvisie is dan ook niet voor niets: recht doen aan de kenmerken en identiteiten van gebieden.

We hebben dit thema via twee lijnen uitgewerkt voor de zoneringen Verwevingsgebied, Groenblauwe landbouwzone en Primair Landbouwgebied:
- één aanpak gericht op ontwikkelen met ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied;
- één aanpak gericht op de bescherming van landschappelijke kernkwaliteiten en elementen in specifieke gebieden.

Via de (transitie van de) nationale parken en grensparken zien wij aanvullend kansen om (grensoverschrijdend) verbinding te leggen tussen de maatschappelijke opgaven in karakteristieke Limburgse landschappen en de samenleving.

§ 4.3 Ambitie ruimtelijke kwaliteit en landschap

Een overkoepelende ambitie voor heel Limburg is om alle maatschappelijke opgaven en transities te benutten voor een ruimtelijke kwaliteitsimpuls, door deze zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de identiteit, kenmerken en biografie van een gebied.

Een ambitie die daarnaast voor heel Limburg geldt, is het versterken van natuur- en cultuurelementen in de directe woon- en werkomgeving, en het vergroten van de gezondheid en het welbevinden van bewoners en bezoekers. Dat doen we door het ondersteunen en benutten van vrijwilligers en burgerinitiatieven voor natuur en landschap.

Een specifieke ambitie voor het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL) en de Groenblauwe Landbouwzone is het behouden van de landschappelijke kernkwaliteiten van deze landschappen.

Een specifieke ambitie voor het landelijk gebied is het aanleggen en herstellen van de groenblauwe dooradering (10% in 2050), ter versterking van de Basiskwaliteit Natuur.

§ 4.4 Ruimtelijke kwaliteit/passend ontwikkelen

§ 4.4.1 Inleiding ruimtelijke kwaliteit/passend ontwikkelen

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat

betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten, maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten.

Door nieuwe initiatieven zorgvuldig in te passen en aan te sluiten op de karakteristieken en biografie van een gebied, kan het karakter en het onderscheid met andere gebieden versterkt worden. Het is daarbij de kunst om vormen van grondgebruik, bebouwingsvormen en infrastructuur zo te ordenen dat naast het karakter ook de samenhang in het gebied wordt versterkt en nieuwe kwaliteiten (kunnen) ontstaan.

Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen gebaseerd op het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg en het Handvat Kernkwaliteiten Zuid-Limburg. Dit is een reeds gekende, geaccepteerde en toegepaste gebiedsindeling. Elk gebied hebben we voorzien van een gebiedspaspoort, dat de karakteristieken en kenmerken van het gebied beknopt weergeeft.

Aanvullend zijn voor een aantal ontwikkelingen ontwerpbeginselen uitgewerkt in tekst en beeld. De ontwerpbeginselen geven een eerste indicatie voor contextueel ontwerp, groen raamwerk, zichtlijnen en open ruimte, positionering en verschijningsvorm. Maat en schaal van ontwikkelingen zijn daaraan toegevoegd. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen geven we op een abstract, provinciaal niveau inzicht in de bestaande kenmerken en identiteiten. Ze bieden inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.

Om meer inzicht te krijgen in het cultuurhistorische verhaal van onze landschappen wordt een gebiedsbiografie ontwikkeld.

§ 4.4.2 Ruimtelijke kwaliteit als gezamenlijke opgave

Het behouden en creëren van ruimtelijke kwaliteit is een werkproces. Een ontwerpende aanpak, met creatieve inbreng en vormgeving, helpt daarbij. Ruimtelijke kwaliteit gaat daarmee niet zozeer over wat 'mooi' is, maar over goed ontwerp: passend, logisch, robuust, degelijk onderzocht, sterk verankerd in de omgeving en goed gemotiveerd.

Werken aan ruimtelijke kwaliteit is een gezamenlijke opgave van overheden, maatschappelijke partners en private ontwikkelaars. Wij borgen de landschapskarakteristiek en ruimtelijke kwaliteit in de grote programma's:

- Provinciale Energie Strategie (PES)
- Provinciaal Waterprogramma
- Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)
- Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)
- Limburgs Offensief Stikstof
- Mobiliteit
- Woonopgave

Deze programma's veranderen het landschap. We zullen dus vanaf het begin van deze programma's, in afstemming met de gemeenten, heldere afspraken maken over de gewenste kwaliteit van het landschap. Die kwaliteit bewaken we in elke planfase, inclusief uitvoering en beheer. Daarbij zullen we gebruikmaken van de methodiek van de Kwaliteitsestafette.

Voor gebiedsontwikkelingen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in de Maasvallei zien we ons als hoeder van de ruimtelijke kwaliteit. In verschillende Maasprojecten is onze inzet om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.

Mede op verzoek van gemeenten nemen we initiatief om met gemeenten te komen tot actualisatie van het Landschapskader en het Handvat waarbij we onder andere gebruik maken van de Monitor Landschap.

Bij een omgevingsplan dat betrekking heeft op een ruimtelijk initiatief met een omvang groter dan 50m2 gelegen in het landelijk gebied hebben gemeenten een motiveringsplicht m.b.t. ruimtelijke kwaliteit. Gemeenten dienen in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe de ontwikkeling zich in positieve zin verhoudt tot de omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden. Daarbij, ter inspiratie, gebruikmakend van de gebiedspaspoorten en ontwerpbeginselen en/of andere ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteitskaders (betreffen geen toetsingskaders).

§ 4.4.3 De gebiedspaspoorten

Hieronder geven we per gebied een korte samenvatting. De volledige uitwerking van de gebiedspaspoorten zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.4 Gebiedspaspoort - Beeklandschap

Het beeklandschap bestaat uit natuurlijke en aangepaste beken, zoals rechtgetrokken beken. Hoewel ze variëren in loop en vorming, spelen beken een belangrijke structurerende rol in de Limburgse landschappen. De waterlopen hebben met hun dalen en afzettingen de ruimtelijke structuur en het landgebruik sterk beïnvloed. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.5 Gebiedspaspoort - Bos- en mozaïeklandschap

Het bos- en mozaïeklandschap bestaat uit bossen, heide, venen, zandvlaktes en oude weides en akkers, met graslanden, heide en stuifduinen. Het is een besloten gebied met weinig bebouwing en beperkte vergezichten. De waarde komt voort uit de beleving en de relatie met de aardkundige situatie en cultuurhistorische elementen zoals landgoederen. Door de aanwezigheid van veel opgaand groen heeft dit landschapstype een geheel eigen karakter. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.6 Gebiedspaspoort - Droge heideontginning

De droge heideontginningen waren de eerste grootschalige heideontginningen op zandgronden en vormen nu grootschalige landbouwgebieden. In de 19e eeuw werden vooral de droge, hogere zandgronden ontgonnen. Na 1900 volgden de lager gelegen natte gebieden (zie natte heideontginning). Ze behoren tot de jonge ontginningen en ontstonden in fasen. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.7 Gebiedspaspoort - Flauwe hellingen

De flauwe hellingen liggen op de overgang van steile hellingen naar de dalbodem. Vanwege het flauwe reliëf is dit gebiedstype in tegenstelling tot de steile hellingen doorgaans wel agrarisch ontgonnen. Kenmerkend voor dit gebiedstype is de relatieve openheid van de flauwe hellingen, doorsneden door meer besloten, groene dalen. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.8 Gebiedspaspoort - Kampen

De kampen vormen een kleinschalig, afwisselend gebied bestaande uit boerderijen, weilanden, akkers en landschapselementen. Het afwisselende patroon van landgebruik en groene elementen heeft te maken met de ontginningsgeschiedenis en het eeuwenlange agrarische gebruik. Kampen liggen vaak aan de randen van de oudere velden, op de overgang naar de voormalige heide. Tegenwoordig zijn veel van de karakteristieke kenmerken van de kampen niet meer zichtbaar. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.9 Gebiedspaspoort - Natte heideontginningen

De natte heideontginningen zijn natte zandgronden, ontgonnen na 1900, waarbij vooraf grote investeringen in ontwatering werden gedaan. Deze ontginningen zijn planmatiger en grootschaliger dan droge heideontginningen. Na 1900 werden ook lagere gebieden ontgonnen en bemest, met een open landschap vergelijkbaar met veenontginningen, maar met dekzand als grondslag. Kenmerkend voor de eerste fase van deze ontginningen was grootschalige bosaanplant (later omgezet naar akkerland of weiland). Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.10 Gebiedspaspoort - Plateau-ontginningen

De plateau-ontginningen is een relatief vlak tot glooiend gebied. Het plateau kent een lange geschiedenis van agrarisch gebruik (akkers en boomgaarden) en bewoning in lintdorpen. Kenmerkend is de aanwezigheid van kleinschalige landschapselementen rond de kernen en de relatieve openheid van het agrarische buitengebied, soms met vergezichten. Vanwege de latere ontginning heeft het plateau van Koningsbosch een rationeler karakter dan andere plateaus. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.11 Gebiedspaspoort - Rivierdal

Het rivierdal, gevormd door de Maas, is de belangrijkste structuurdrager van het Limburgse landschap. Het strekt zich uit van enkele honderden meters tot zes kilometer breed langs de Maas en zijrivieren zoals de Roer en de Niers. Kenmerkend voor dit gebiedstype zijn hooilanden, graslanden, oude bouwlanden en een mix van oude en nieuwe stads- en dorpskernen, evenals stedelijke ontwikkelingen. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.12 Gebiedspaspoort - Steile hellingen

De steile hellingen liggen veelal aan de randen van een plateau. Vanwege de steile ligging is de agrarische ontginning van dit gebiedstype vaak tot een minimum beperkt gebleven. Kenmerkend voor dit gebiedstype is de aanwezigheid van besloten hellingbossen en de afwezigheid van bebouwing en wegen. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.13 Gebiedspaspoort - Tussenterrassen

De tussenterrassen bevinden zich op de overgang van het rivierdal naar de hoger gelegen gebiedstypen, zoals de hellingen en de plateaus. Kenmerkend voor deze gebieden is het licht glooiende karakter van het reliëf en de openheid van het buitengebied, waarbij lijnvormige groenstructuren zich beperken tot de erven, linten en wegen. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.14 Gebiedspaspoort - Veenontginningen

De veenontginningen zijn grootschalige, planmatige gebieden waar vaak eerder al veen werd gewonnen. Vaak bevatten de gronden nog veenresten. Deze ontginningen, die in dezelfde periode als heideontginningen plaatsvonden, zijn meer planmatig van aard, omdat ze door ontginningsmaatschappijen werden uitgevoerd. Kenmerkend zijn de openheid, regelmatige verkaveling en lange rechte wegen. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.15 Gebiedspaspoort - Velden

Een veld of geclusterde velden zijn relatief grote bolle akkers, vaak met een middeleeuwse ontginningsgeschiedenis. Kenmerkend voor dit gebiedstype is de onlosmakelijke combinatie van een open middengebied met daaromheen groenstructuren en bebouwing (kern- en lintbebouwing), waarbij er altijd doorkijkjes richting het open middengebied zijn. Verdere kenmerken zijn in bijlage 6 te vinden.

§ 4.4.16 Ontwerpbeginselen

Voor diverse actuele ontwikkelingen zijn ontwerpbeginselen uitgewerkt. Toegepast op de specifieke gebiedskenmerken, geven de ontwerpbeginselen een eerste indicatie voor contextueel ontwerp, groen raamwerk, zichtlijnen en open ruimte, positionering en verschijningsvorm. Met deze ontwerpbeginselen bieden we gemeenten en initiatiefnemers inspiratie en praktische ontwerphandvatten.

§ 4.5 Bescherming

§ 4.5.1 Bescherming - Inleiding

Om de landschappelijke kwaliteiten van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg (NLZL) en de Groenblauwe landbouwzone blijvend te behouden, hebben we een beschermingsbeleid uitgewerkt.

Ontwikkelingen binnen de ruimte van het beleid voor de verschillende thema's zijn mogelijk, mits de kernkwaliteiten behouden blijven of versterkt worden. De kernkwaliteiten van het landschap zijn de waarden die zorgen voor herkenbaarheid en onderscheid van de landschapstypen.

Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Specifiek voor de bescherming van waardevolle cultuurhistorische landschapselementen, in het bijzonder holle wegen en graften wordt in de Omgevingsverordening Limburg een verbodsbepaling opgenomen.

De kernkwaliteiten in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg zijn:
- het reliëf;
- het contrast tussen de open- en beslotenheid;
- het groene karakter;
- het cultuurhistorisch erfgoed.

De kernkwaliteiten in de Groenblauwe Landbouwzone zijn:
- het groene karakter;
- het visueel-ruimtelijk karakter;
- het cultuurhistorisch erfgoed;
- het reliëf.

§ 4.5.2 Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg

Het landschap van Zuid-Limburg is zo uniek dat het sinds 2005 de status draagt van Nationaal Landschap. Jaarlijks bezoeken zo'n 13 miljoen mensen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL). Daarvan bezoekt 70% Zuid-Limburg specifiek voor het landschap. We vinden het belangrijk dat voor het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg gewerkt wordt aan het behoud, beheer, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke kernkwaliteiten. Daarvoor hebben we het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg opgesteld.

Het doel van het handvat is om informatie over de kernkwaliteiten van NLZL eenduidig te ontsluiten en praktisch toepasbaar te maken ter ondersteuning van het integraal ontwerpen van een ruimtelijke ontwikkeling. Het handvat bestaat uit twee onderdelen: een GIS-viewer en een naslagwerk waarin de informatie uit de GIS-viewer gebundeld is en verdiepende informatie wordt geboden over bepaalde onderwerpen. Deze informatie is ook op te vragen in de viewer. Hieronder staan de kernkwaliteiten van het NLZL en de locatie waar ze op kaart nader zijn aangegeven.

Kernkwaliteit	Wat (de belangrijkste aspecten)	Nadere ruimtelijke duiding
Reliëf	Steilere hellingen, steilranden, graften, holle wegen, droogdalen, grubben, beekdalen, bron- en kwelzones, vochtige laagten, breuktreden, overgangen Maasterrassen, geologische ontsluitingen.	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Open-besloten karakter	Openheid op plateaus, kleinschaligheid rondom dorpen, op hellingen en in (droog)dalen. Maar ook grootschalige openheid vs. kleinschaligheid, doorzichten, zichtassen, panorama's, coulissen, kamers, lanen en opgaand groen, compositie, kleur en materiaal, vorm.	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Groene karakter	Bronbossen, beken, hellingbossen, kalkgraslanden, heischrale graslanden, moerassen, bronnen, zinkflora, mantel- en zoomvegetaties, hellingen met veel graften, grubben en holle wegen.	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Cultuurhistorisch erfgoed	Verwachte en reeds bekende archeologische waarden, mottes, kastelen, historische bouwkunst, historisch geografische elementen en patronen zoals wegen- en kavelpatronen, verdedigingswerken, ondergrondse kalksteengroeves, heggen.	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg

§ 4.5.3 Kernkwaliteiten Groenblauwe Landbouwzone

De Groenblauwe landbouwzone omvat voor een groot deel de landschappelijke, op het watersysteem gebaseerde hoofdstructuur van Limburg, aangevuld met landbouwkundige gebieden grenzend aan het groene karakter van Limburg. Het zijn veelal langgerekte aaneengesloten gebieden, gekenmerkt door een opeenstapeling van landschappelijke kernkwaliteiten. Dat uit zich in een divers grondgebruik en verschillende landschappelijke verschijningsvormen.

Hieronder zijn de kernkwaliteiten van de Groenblauwe Landbouwzone uitgeschreven, met de locatie waar ze op kaart nader zijn aangegeven. Voor een toelichting, zie Groenblauwe Landbouwzone.

Kernkwaliteit	Wat (de belangrijkste aspecten)	Nadere ruimtelijke duiding
Groene karakter Noord- en Midden-Limburg	Heggen, hagen, boomgaard, laan, schraalland, heide, grasland, bos. Specifiek per landschapstype in Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Natuurlijk'	Zie: Atlas Limburg, Landschapskader Noord en Midden-Limburg; Kaart 4. Groen karakter
Groene karakter Zuid-Limburg	Bronbossen, beken, hellingbossen, kalkgraslanden, heischrale graslanden, moerassen, bronnen, zinkflora, mantel- en zoomvegetaties, hellingen met veel graften, grubben en holle wegen. Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Visueel-ruimtelijk karakter Noord- en Midden-Limburg	O.a. grootschalige openheid vs. kleinschaligheid, doorzichten, zichtassen, panorama's, coulissen, kamers, lanen en opgaand groen, compositie, kleur en materiaal, vorm. Specifiek per landschapstype in Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Visueel-ruimtelijk'	Zie: Atlas Limburg Landschapskader Noord- en Midden-Limburg; Kaart 3
Visueel-ruimtelijk karakter Zuid-Limburg	Openheid op plateaus, kleinschaligheid rondom dorpen, op hellingen en in (droog)dalen. Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Cultuurhistorisch erfgoed	O.a. verwachte en reeds bekende archeologische waarden, mottes, kastelen, historische bouwkunst, historisch geografische elementen en patronen zoals wegen- en kavelpatronen, historische kernen, verdedigingswerken, ondergrondse kalksteengroeves, heggen	
Cultuurhistorisch erfgoed Noord- en Midden-Limburg	Zie Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Cultuurhistorie'	Zie: Atlas Limburg Landschapskader Noord- en Midden-Limburg; Kaart 2
Cultuurhistorisch erfgoed Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Reliëf Noord- en Midden-Limburg	O.a. aardkundige waarden, dikke eerdlagen, geomorfologische landvormen, randen en breuken, steilere hellingen, steilranden, holle wegen, droogdalen, beekdalen, bron- en kwelzones, vochtige laagten, breuktreden, overgangen Maasterrassen, geologische ontsluitingen. Zie Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Landschapskenmerken' en 'Natuurlijk'	Zie: Atlas Limburg Landschapskader Noord- en Midden-Limburg; Kaart 1
Reliëf Zuid-Limburg	O.a. steilere hellingen, steilranden, holle wegen, droogdalen, grubben, beekdalen, bron- en kwelzones, vochtige laagten, breuktreden, overgangen Maasterrassen, geologische ontsluitingen. Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg

§ 4.5.4 Landschapselementen

§ 4.5.4.1 Landschapselementen - Inleiding

Landschapselementen zijn natuurlijke of door de mens gecreëerde structuren die een belangrijke rol spelen in de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van het Limburgse landschap. Ze kunnen variëren van houtwallen en heggen tot waterlopen en historische wegenstructuren. Historisch gezien werd het landschap gekenmerkt door een fijnmazig netwerk van hagen, graften, holle wegen, houtkanten en waterlopen, die de samenhang tussen natuur, landbouw en bebouwing versterkten en belangrijke functies hadden in het gebied.

Naast hun esthetische en cultuurhistorische waarde dragen landschapselementen bij aan klimaatadaptatie, waterbeheer en biodiversiteit. Daarom streven we naar een netwerk van groene en blauwe structuren, waarbij in 2050 10% van het landelijk gebied groenblauw dooraderd is. Dat draagt bij aan een klimaatbestendig landschap en sluit aan bij bredere natuurhersteldoelen zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en de Kaderrichtlijn Water (KRW) en aan het versterken van de Basiskwaliteit Natuur.

Veel landschapselementen fungeren als ecologische verbindingen, die essentieel zijn voor het behoud van soorten en habitats binnen Natura 2000-gebieden. Door deze structuren te behouden en te versterken, dragen we bij aan de instandhouding van beschermde soorten en het versterken van de ecologische samenhang in Limburg.

Het herstel en de uitbreiding van structuren zoals heggen, houtwallen, beekdalen en andere landschapselementen, versterkt de samenhang tussen natuur, landbouw en waterbeheer. Dat realiseren we door:
- de aanleg en het herstel van landschapselementen te stimuleren, waarin we doelstapeling opzoeken met natuur- klimaat- en waterdoelen;
- het beheren van en zorgdragen voor het landschap door beheervergoedingen voor agrariërs en andere partijen, en het beheren van landschapselementen op onze eigen gronden;
- zorg te dragen voor goede monitoring van de aanwezige landschapselementen op het gebied van kwantiteit en kwaliteit;
- het stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid door het ondersteunen van vrijwilligersgroepen;
- het beschermen van waardevolle cultuurhistorische landschapselementen, in het bijzonder holle wegen en graften.

§ 4.5.4.2 Holle wegen

Holle wegen zijn oude paden die door eeuwenlange erosie en gebruik diep in het landschap zijn uitgesleten. Vaak begeleid met natuurlijk begroeiing op de steile binnenwanden. Ze zijn met name te vinden in heuvelachtige gebieden en vormen daar karakteristieke elementen van het landschap.

Deze wegen hebben meerdere functies:
- *Biodiversiteit:* De beschutte ligging en gevarieerde vegetatie maken holle wegen tot waardevolle biotopen voor flora en fauna. Ze fungeren als verbindingszones binnen het landschap en dragen bij aan de biodiversiteit.
- *Waterbeheer:* Holle wegen kunnen een waterafvoerende functie hebben.
- *Cultuurhistorisch:* Ze getuigen van oude transportroutes en traditionele landgebruiksvormen. Ze vormen een belangrijk onderdeel van het erfgoed van Limburg.
- *Recreatief:* Veel holle wegen worden gebruikt als wandel- en fietspaden. Hun karakteristieke uitstraling en afwisselende omgeving verhogen de recreatieve waarde van het landschap.

Het beschermen van holle wegen is belangrijk om erosie te beperken en de biodiversiteit en het cultuurhistorisch landschap te versterken.

§ 4.5.4.3 Graften

Graften zijn terrasvormige landschapselementen die voornamelijk voorkomen op hellingen en dienen om erosie tegen te gaan en landbouwgrond te beschermen. Ze bestaan uit opeenvolgende hagen of houtwallen die haaks op de hellingrichting zijn gelegen.

Belangrijke functies van graften zijn:
- *Biodiversiteit:* Goed beheerde graften zorgen voor veel biodiversiteit en zijn een belangrijk verbindend element voor veel planten en dieren.
- *Waterbeheer:* Graften zijn erosieremmend. Door hun opbouw dragen graften bij aan het vasthouden van grond en het tegenhouden van het afstromen van water.
- *Cultuurhistorisch:* Ze geven reliëf aan het landschap en zijn illustrerend voor de cultuur- en landschapsgeschiedenis van Zuid-Limburg.

Het beschermen van graften is belangrijk om erosie te beperken en de biodiversiteit en het cultuurhistorisch landschap te versterken.

Wij stimuleren en beschermen het graftenlandschap via subsidies, beheerafspraken en samenwerking met agrariërs en natuurorganisaties.

§ 4.6 Nationale parken en Grensparken

Nationale Parken

Limburg heeft drie door het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) aangemerkte Nationale Parken:
- Nationaal Park De Meinweg
- Nationaal Park De Maasduinen
- Nationaal Park De Groote Peel

Via het nationale Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 werken de parken, vanuit kansen uit de omgeving, aan de doorontwikkeling naar robuuste natuur- en landschapsgebieden met onthaalfunctie. Daarbij zien wij kansen voor verbinding met de gebiedsgerichte opgaven rond natuur, water en landbouw.

Grensparken

Onze landschappen houden niet op bij de provinciegrenzen. Daarom investeren wij in samenwerking en projecten met een grensoverschrijdend karakter.

Wij werken grensoverschrijdend samen in de grensparken:
- Drielandenpark (3LP)
- Grenzeloos Bocageland
- RivierPark Maasvallei
- GrensPark Kempen~Broek
- Grenspark Maas-Swalm-Nette

De parken helpen ons bij het werken aan grensoverschrijdende kansen en opgaven met een positieve impact op het landschap, bijvoorbeeld rondom recreatie, water, natuur en landbouw. Tevens bieden de parken extra kansen op Europese subsidies.

Hoofdstuk 5 Natuur

§ 5.1 Provinciaal belang natuur

- Het in stand houden en waar mogelijk versterken van de biodiversiteit.
- Het realiseren van een robuust natuur-, bos- en waternetwerk en een groen dooraderd landelijk gebied.
- De maatschappelijke verankering en beleefbaarheid van natuur.
- Het evenwichtig beheer van dier- en plantensoorten.

Dit doen we vanuit de rol op het vlak van natuur die de Provincie op grond van de Omgevingswet vervult. Deze rol omvat de verantwoordelijkheid voor de begrenzing en bescherming van het Limburgse deel van het Nationale Natuurnetwerk (NNL), voor Natura 2000-gebieden en soortenbescherming (door het treffen van maatregelen én als bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen) en voor de bescherming van houtopstanden. Daarnaast heeft de provincie specifieke verantwoordelijkheden, onder meer ten aanzien van faunabeheer en het beheer van invasieve exotische dier- en plantensoorten.

§ 5.2 Opgave natuur

§ 5.2.1 Opgave natuur algemeen

Limburg kent een uniek landschap en prachtige natuurgebieden. We beschikken over waardevolle natuur die qua biodiversiteit uniek is in Nederland. Dat is een belangrijke troef. Onze natuurgebieden zijn leefgebied voor ontelbare planten en dieren, maar zijn ook voor ons eigen welzijn en onze gezondheid van belang. Onze natuur is ook economisch waardevol. Ze vormt een belangrijke vestigingsfactor en heeft een sterke aantrekkingskracht op toeristen en recreanten.

De natuur is echter niet vanzelfsprekend. Door de hoge bevolkingsdichtheid, vergaande verstedelijking, het intensief en grootschalig landgebruik en de hiermee gepaard gaande emissies, versnippering, verdroging en verstoring, komen de natuur en de biodiversiteit steeds meer onder druk te staan. Ook de ener-

gietransitie kan een negatief effect hebben op de biodiversiteit. De afname van biodiversiteit is groot, vooral in het landelijk gebied buiten de natuurgebieden. Door klimaatverandering veranderen daarnaast de temperaturen en weersomstandigheden, wat onder meer zorgt voor een verhoogd risico op natuurbranden. Al deze factoren hebben effect op onze Natura 2000-gebieden en op de natuur hierbuiten. Ook wordt de biodiversiteit bedreigd door invasieve exoten die hier zijn gekomen door toedoen van de mens.

De natuurgebieden in Limburg, waaronder de Natura 2000-gebieden, kennen een aantal factoren die de kwaliteit van deze gebieden onder druk zet. Het gaat daarbij om:
- stikstofdepositie;
- waterkwaliteit en -kwantiteit;
- het natuurareaal;
- verbindingen tussen gebieden;
- de kwaliteit van de gebieden zelf.

Dit zijn drukfactoren waarmee we aan de slag zijn. We dragen bij aan het bereiken van de gunstige staat van instandhouding van Europees beschermde soorten en habitats op landelijk niveau (Vogel- en Habitatrichtlijn, VHR). Dat vraagt om doelbereik binnen Natura 2000-gebieden, maar ook om het ontwikkelen van natuurareaal buiten deze gebieden, onder meer in het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Als we de unieke natuur en biodiversiteit in Limburg willen behouden, moeten we deze beschermen, met zorg beheren en waar nodig herstelmaatregelen nemen. Investeringen in natuur en natuurherstel zijn bovendien noodzakelijk om duurzame economische ontwikkelingen mogelijk te kunnen blijven maken. De inzet op het gebied van natuurbeleid kan dan ook niet los worden gezien van het vinden van een oplossing voor de huidige stikstofcrisis.

Limburg kent verschillende professionele organisaties, burgerinitiatieven, vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor behoud van natuur en landschap en die willen zorgen voor de eigen leefomgeving. Ook zijn er boeren en particulieren die een belangrijke bijdrage leveren via (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer (ANLb) en natuurinclusieve landbouw. Daarnaast is er steeds meer aandacht voor de positieve effecten van groen in en om de stad op welzijn en gezondheid. In het Limburgs Natuurprogramma 2023-2030 wordt uitgewerkt hoe met deze opgaven wordt omgegaan. In het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied hebben we aangegeven waar we ons de komende jaren op concentreren.

§ 5.2.2 Ruimte en robuustheid

Voor het behouden en herstellen van natuur en biodiversiteit zijn ruimte en robuustheid nodig. Voor zowel natuur als landbouw, wonen, energieopwekking, economie, water en recreatie geldt dat we te maken hebben met een toenemende ruimtevraag. Daarin zal gezamenlijk naar een balans gezocht moeten worden. De meeste Limburgse natuurgebieden, waaronder de Natura 2000-gebieden, vormen samen het Natuurnetwerk Limburg (NNL) – het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland. Ook buiten het Natuurnetwerk Limburg bevinden zich belangrijke natuurwaarden die beschermd en versterkt moeten worden. Het gaat daarbij onder meer over de aan het agrarisch cultuurlandschap gebonden natuurwaarden en over natuur in bebouwd gebied en Verwevingsgebied.

In het kader van het Natuurpact met het Rijk hebben we de opgave om extra natuur te realiseren: de ontwikkelopgave van het Natuurnetwerk Nederland. Conform de afspraken dient deze opgave in 2027 gerealiseerd te zijn. Hoewel versnellingsmaatregelen zijn ingezet, is het zeker dat deze deadline niet gehaald wordt. Daarover treden we samen met andere provincies in overleg met het Rijk.

Voor het behoud van de kwaliteiten in het Natuurnetwerk Limburg en vooral de daartoe behorende Natura 2000-gebieden, is het van belang dat de abiotiek op orde wordt gebracht met systeemherstel binnen én buiten de natuurgebieden. Dat kan door inrichting en beheer, door het voldoende robuust maken van het Natuurnetwerk Limburg, door ecologische verbindingen en door goede overgangen naar de omliggende gebieden. Dat is uitgewerkt in deze POVI in met name de Groenblauwe landbouwzone.

§ 5.2.3 Opgave Bossen

Het Klimaatakkoord kent een uitgewerkte opgave uit de Nationale Bossenstrategie, voor het beter beheren van het bestaande bosareaal en het aanleggen van nieuwe bossen. Dat draagt bij aan het realiseren van de CO2-doelstellingen. Een deel van deze opgave wordt in Limburg gerealiseerd; hiertoe is de Limburgse aanpak Bossen door Gedeputeerde Staten vastgesteld in december 2022. In het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied is afgesproken deze zonder bestuurlijke verankering en/of rijksmiddelen niet als een harde opgave te beschouwen. Deze opgave wordt vooral vanuit gebiedsprocessen met initiatieven van onderop ingevuld. Deze opgave landt binnen en buiten het Natuurnetwerk Limburg.

§ 5.2.4 Basiskwaliteit Natuur

Het huidig beleid richt zich met voorrang op het herstel van natuur in (Europees) beschermde natuurgebieden. Maar ook de kwaliteit buiten de natuurgebieden is achteruitgegaan. Voor een gezonde leefomgeving en een veerkrachtige natuur is het belangrijk dat de natuurkwaliteit in heel de provincie op een basisniveau wordt gebracht. Een niveau waarbij algemene soorten zoals konijn, pinksterbloem en gewone pad algemeen kunnen blijven. Deze Basiskwaliteit Natuur is een voorwaarde om de doelen voor natuurbehoud en herstel in (Europees) beschermde natuurgebieden te halen. Per 2024 is de Europese Natuurherstelverordening van kracht; deze geldt binnen Natura 2000-gebieden, maar ook hierbuiten. De Europese Natuurherstelverordening kent rechtstreeks werkende doelstellingen, zoals 30% herstel van areaal en natuurkwaliteit per 2030 en doelen voor stedelijk groen en bestuivers.

§ 5.2.5 Opgave stikstof natuur

Stikstof houdt het land én Limburg in de greep. Stikstof is een van de cruciale drukfactoren voor de natuur en biodiversiteit in Limburg. Vergunningverlening in vrijwel alle sectoren zit op slot als we geen geborgde maatregelen nemen om verslechtering van de Natura 2000-gebieden te stoppen en uiteindelijk de instandhoudingsdoelen voor deze gebieden te behalen. Om vergunningverlening weer op gang te krijgen, moeten de maatregelen voldoende geborgd zijn. De maatregelen moeten daarvoor in uitvoering zijn. Het effect van deze maatregelen moet vooraf duidelijk uitgewerkt én zeker zijn. Deze effecten moeten worden gemonitord en maatregelen moeten worden bijgestuurd indien dat nodig is om het benodigde effect te bereiken.

§ 5.2.6 Natuurbrandpreventie

Een grootschalige onbeheersbare natuurbrand kan, naast een groot veiligheidsprobleem, ook een desastreuze impact hebben op de over een lange periode ontwikkelde natuur. De natuurbrandgevoeligheid is onder meer in kaart gebracht in de Klimaateffectatlas. Compartimentering en omvorming van naald- naar loofbomen (revitalisering) dragen bij aan aan natuurbrandpreventie. Mede op basis van nationale afspraken en wetgeving zullen wij met de regionale partners de gezamenlijk aanpak en rolverdeling bij natuurbrandpreventie verder invullen.

§ 5.3 Wat we doen voor natuur

§ 5.3.1 Kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur

We willen de biodiversiteit in stand houden en waar mogelijk versterken door het realiseren van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit én door het realiseren van een groen dooraderd landelijk gebied. Wij zijn gehouden aan het behalen van de doelstellingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). De Europese Natuurherstelverordening zorgt voor de verplichting om een Nationaal Natuurherstelplan op te stellen, dat in september 2026 gereed moet zijn. Wij dragen bij aan het opstellen van het plan om te bereiken dat dit goed aansluit bij de eigenheid van de Limburgse natuur.

Er worden afspraken gemaakt over wat een landelijk gunstige staat van instandhouding inhoudt voor beschermde soorten, beschermde habitats en van de Rode Lijst-soorten. Het is onze wettelijke taak om daarvoor de noodzakelijke maatregelen te nemen, maar een belangrijke randvoorwaarde is duidelijkheid over de rijksbijdrage in de financiering.

Om de biodiversiteitsdoelen te behalen, waaronder het bereiken van de Natura 2000-gebieden, zetten we in op meerdere sporen. Het primaire spoor is een kwaliteitsimpuls in de bestaande natuur van het Natuurnetwerk Limburg, vooral in Natura 2000-gebieden. Onderdeel van de kwaliteitsimpuls is dat we middels beheersubsidies willen sturen op de kwaliteit van alle natuur in het Natuurnetwerk Limburg, voor zover deze niet in beheer is bij andere overheden. We gaan daarbij met veldcontroles strenger toezien op de kwaliteit van het gevoerde natuurbeheer. Daarnaast kiezen we voor een hoogwaardige kwalitatieve inrichting van de nieuwe natuur in het Natuurnetwerk Limburg, met voldoende ambitieuze natuurdoeltypen. We breiden het natuurareaal uit om het Natuurnetwerk Limburg te voltooien en om een bijdrage te leveren aan het bereiken van de gunstige staat van instandhouding van Europees beschermde natuur op landelijk niveau.

Het tweede spoor is dat we aanvullend op het Natuurnetwerk Limburg inzetten op het realiseren van doelen in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied, waar het ruimtelijk gebruik bijdraagt aan het in stand houden en herstellen van de biodiversiteit. Dat omvat onder meer het stimuleren en realiseren van ecologische verbindingszones. Vanuit een samenhangende, gebiedsgerichte aanpak streven we naar slimme combinaties van natuur met andere functies rond natuurgebieden. In de periode tot 2050

zetten we de benodigde tussenstappen om de VHR-doelen te bereiken, en leggen we dwarsverbanden met onder meer de stikstofaanpak, kwaliteitsslag Natuur, de Limburgse Aanpak Bossen, de energietransitie en de (natuurinclusieve) landbouw. De Programmatische Aanpak Grote Wateren van het Rijk geeft in het Maasdal een belangrijke impuls aan het realiseren van de VHR-doelen. Waar mogelijk combineren we het realiseren van VHR-doelen met de realisatie van de ontwikkelopgave van het Natuurnetwerk Limburg.

We streven ernaar de abiotische omstandigheden voor het Natuurnetwerk Limburg en vooral de Natura 2000-gebieden te herstellen. We verbeteren de water-, bodem- en milieucondities door bijvoorbeeld de overbelasting met stikstof aan te pakken. Dat doen we in samenhang met onze stikstofaanpak. Daarvoor onderscheiden we overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden binnen de Groenblauwe Landbouwzone.Voor het realiseren van onze opgaven en ambities zoeken we, naast de inzet van beschikbare eigen middelen, naar financiële ondersteuning vanuit het Rijk en Europa.

§ 5.3.2 Faunabeheer en soortenbescherming

Bij de actieve soortenbescherming ligt de nadruk op soorten met een internationaal instandhoudingsdoel én op de bedreigde soorten van de Rode Lijst. Prioriteit hebben soorten die binnen Nederland alleen of in belangrijke mate in Limburg voorkomen. Bij het nemen van maatregelen gaan we uit van de leefgebiedenbenadering. Dat betekent dat we soorten vooral beschermen door hun leefgebieden te beschermen. Op deze manier profiteert niet één specifieke soort, maar een groep soorten die in hetzelfde type leefgebied voorkomt. Door klimaatverandering is niet uit te sluiten dat leefgebieden van soorten veranderen, verschuiven of verdwijnen, waardoor populaties van soorten afnemen of verdwijnen en andere soorten zullen verschijnen. Over de mate waarin dat zal optreden en de precieze gevolgen van dit proces in Limburg, is vooralsnog weinig bekend. Voor zover bekend en relevant houden we daarmee rekening in beleidsprogramma's, bij planvorming en bij het nemen van natuurherstelmaatregelen.

Bij inzet van provinciale instrumenten in het faunabeheer kiezen we ervoor om populaties van wilde dieren zodanig te beheren dat schade voorkomen of beperkt wordt. We hanteren daarbij een escalatieladder, waarbij we het gebruik van preventieve middelen (zoals rasters) stimuleren en waarbij het doden van dieren het laatste middel is. We kiezen voor planmatig faunabeheer met een breed maatschappelijk draagvlak.

Wat betreft invasieve exotische soorten geven wij uitvoering aan de EU Exotenverordening, waarbij we het voorzorgsbeginsel hanteren bij nieuwe (nog niet wijdverspreide) populaties invasieve uitheemse soorten en wij het initiatief en de regierol nemen om deze zo snel mogelijk uit de natuur te verwijderen. We vragen terreinbeheerders, terreineigenaren en beheerders van de openbare ruimte om actief bij te dragen aan het verwijderen en/of beheersbaar houden van wijdverspreide invasieve uitheemse soorten en gebiedsgericht samen te werken. Dat wordt verder uitgewerkt in een geactualiseerd plan van aanpak invasieve exoten als onderdeel van het provinciaal Natuurprogramma. Voor een aantal provinciale zorgsoorten wordt bekeken of regelgeving in de omgevingsverordening wenselijk en mogelijk is.

Voor het beheer van plantensoorten die op grote schaal zorgen voor problemen in de landbouw worden afspraken gemaakt in een convenant. Daarbij wordt rekening gehouden met de waarde van deze planten voor de biodiversiteit.

§ 5.3.3 Natuurinclusieve samenleving

Het Limburgse Natuurprogramma 2023-2030 zet in op behoud en versterking van de biodiversiteit in een natuurinclusieve samenleving. We hebben daarvoor drie programmalijnen die voortbouwen op het gevoerde natuurbeleid en dit versterken, verbreden en doelgerichter en efficiënter maken. We streven ernaar om burgers en andere partijen deelgenoot te maken in het bereiken van natuurdoelen. We streven naar een natuurinclusieve samenleving, waarbij natuur sterk verankerd is in de samenleving en dicht bij de woonomgeving voor jong en oud te beleven is. Bij ruimtelijke en economische ontwikkelingen streven we naar natuurinclusiviteit. Dat wil zeggen dat er rekening wordt gehouden met de natuurwaarden en dat deze waar mogelijk worden versterkt. Voor bestuivers en stedelijk groen sluiten we aan bij de opgaven uit de Europese Natuurherstelverordening. Ons college en de colleges in de diverse gemeenten krijgen ruimte om hun eigen prioriteiten, accenten en financiële speelruimte te bepalen.

§ 5.3.4 Geborgde aanpak stikstof

Vanuit een geborgde aanpak nemen we per Natura 2000-gebied maatregelen die bijdragen aan een geborgde daling van stikstofdepositie en aan natuurherstel. We treffen generieke maatregelen die zorgen voor een daling van de stikstofdeken, waar nodig borgen we die in de omgevingsverordening. Voor de emissie van stallen is dit reeds het geval. Daarnaast nemen we gebiedsgericht de (bron)maatregelen die

nodig zijn om de benodigde daling van de stikstofdepositie te realiseren. Hierbij dragen alle sectoren naar rato bij. Met een programmatische aanpak pakken we per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied de stikstofopgave op en nemen de maatregelen die bijdragen aan een geborgde daling van stikstofdepositie en aan natuurherstel. Naast generieke maatregelen kijken we per gebied welke maatregelen en instrumenten nodig zijn om deze dalende lijn te halen en te borgen. Dat wordt gedaan met de betrokken stakeholders die gebiedskennis hebben.

Per gebied nemen we ook de natuurherstellende en -verbeteringsmaatregelen die nodig zijn. Deze maatregelen zijn erop gericht om op dit moment – met een overschot aan stikstofdepositie – de verslechtering te stoppen en de beschermde natuurwaarden uiteindelijk te herstellen en in stand te houden. Het betreft een combinatie van systeemherstellende maatregelen (zoals hydrologische verbeteringen), herstelmaatregelen (zoals veenherstel) en intensievere beheermaatregelen (intensiever maaien of begrazen, waar dit niet strijdig is met overige kwetsbare natuurwaarden).

Het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) (dat gericht is op stikstofreductie en natuurherstel) benoemt een breed pakket aan mogelijke generieke én gebiedsgerichte maatregelen. Die maatregelen lopen uiteen van bijvoorbeeld natuurherstel, (vrijwillige) bedrijfsbeëindiging, provinciaal grondbeleid, landinrichting, voortzetting en aanscherping van de provinciale stalregeling, agrarisch natuurbeheer tot hydrologische maatregelen (bv peilverhoging). In het Programma LOS wordt ook aangekondigd dat, na onderbouwing, aanvullende beperkingen kunnen gaan gelden voor zaken als het gebruik van dierlijke mest en kunstmest, gewasbescherming, beregening en drainage in overgangsgebieden; zodra dit gebiedsgericht onderbouwd is, en rekening houdend met haalbaarheid en betaalbaarheid (waaronder middelen voor nadeelcompensatie) en met reële termijnen waarbinnen sectoren zich kunnen aanpassen.

Op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen zullen per Natura 2000-gebied de precieze maatregelpakketten worden bepaald en ook de precieze grenzen van de overgangsgebieden waar deze maatregelen gaan gelden. Dit wordt vertaald in nadere regels in de verordening.

Onze grensligging brengt extra uitdagingen met zich mee. De depositie van stikstof uit het buitenland is groot. Ook de belasting van het oppervlaktewater via instroom van beken uit het buitenland is fors. Het behalen van de doelen is hierdoor ook afhankelijk van de inspanningen van onze buren. We willen de verantwoordelijkheid voor ons eigen provinciale aandeel op ons nemen en het overleg intensiveren om tot een grensoverschrijdende aanpak te komen. Dit doen we zelfstandig en ook samen met het Rijk.

§ 5.3.5 Maatregelen in samenhang en samenwerking

We kiezen een samenhangende benadering voor functies als landbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme. We zetten ook in op samenhang met onder meer de beheerplannen Natura 2000 en uitvoeringsprogramma's op provinciaal niveau en rijksniveau.

Aansluitend bij het behoud en herstel van de natuur in Limburg, zullen we bij het verpachten van onze eigen gronden waar passend randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur- en water(beheer). Daarmee kunnen we grondgebruikers betrekken bij en medeverantwoordelijk maken voor het beheer van onze natuur en ons water. Wij stimuleren met ons pachtbeleid regeneratieve, natuurinclusieve en biologische landbouw.

Om de biodiversiteit in het bebouwd gebied te beschermen, zoeken we de samenwerking met de gemeenten. De gemeenten stellen soortmanagementplannen op die de staat van instandhouding van bedreigde diersoorten borgen en de basis vormen voor vergunningverlening voor verduurzaming van gebouwen en ruimtelijke ontwikkelingen.

Bij het nemen van natuurmaatregelen en het doorontwikkelen van het Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe landbouwzone, zoeken we de grensoverschrijdende samenwerking op. Voorbeelden van succesvolle grensoverschrijdende samenwerking zijn te vinden in het GrensPark Kempen~Broek, RivierPark Maasvallei, het Drielandenpark, Landschapspark Grenzeloos Bocageland en Grenspark Maas-Swalm-Nette.

De Nationale Parken en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg vormen van oudsher een bijzonder onderdeel van de Limburgse natuur. Wij ondersteunen het proces van de regio's en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel vanuit het door Rijk en provincies vastgestelde beleid te transformeren tot een bredere samenwerking in regionale landschappen. Het doel daarvan is om met de parken en hun omgeving de natuur-, landschaps- en overige gebiedskwaliteiten, natuurbeleving, verbinding met de samenleving en herkenbaarheid te versterken.

Wij ondersteunen initiatieven op het gebied van burgerparticipatie, zoals groene burgerinitiatieven door bewoners, scholen en zorginstellingen. Groene initiatieven op het vlak van leefbaarheid dragen bij aan

een beter binnenstedelijk klimaat, klimaatadaptatie en de realisatie van afspraken in het Klimaatakkoord, zoals de aanplant van bomen. Daarnaast verhoogt stadsnatuur het welzijn in de steden.

§ 5.3.6 Instrumentarium natuur

We blijven de natuur beschermen door regels in de omgevingsverordening en door het maken van zorgvuldige afwegingen bij het verlenen van omgevingsvergunningen en maatwerkvoorschriften. Dat vanuit onze taak als bevoegd gezag op grond van de Omgevingswet. We streven naar harmonisatie met andere provincies en het Rijk waar het gaat over regels die gelden voor de bescherming van natuur, tenzij het nodig is om specifieke regels te stellen, rekening houdend met de Limburgse situatie.

We continueren de ruimtelijke bescherming van natuur in de omgevingsverordening, ook buiten het Natuurnetwerk Limburg, waarbij we aantasting door nieuwe ontwikkelingen tegengaan. Wanneer natuurwaarden desondanks verdwijnen, stellen we compensatie verplicht, waarbij het uitgangspunt is dat de oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk minimaal gelijk blijven en dat de initiatiefnemer zelf hiervoor zorgdraagt. We herzien daarbij de werkwijze en laten deze beter laten aansluiten bij de rolverdeling tussen provincie en gemeente in de Omgevingswet.

Waar nodig zetten we gebiedsspecifiek juridisch bindende instrumenten in voor de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld met een kwalitatieve verplichting en maatwerkvoorschriften met nadeelcompensatie. Inzet van deze instrumenten is maatwerk en we kiezen daarbij niet voor onteigening.

Om duidelijkheid te geven waar in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we landbouw willen stimuleren die rekening houdt met de opgaven voor natuur, landschap en water, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK (Specifieke Uitkering)Natuur 1 en 2).

Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en natuurcompensatieplicht voor de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone met uitzondering van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden, waar geen motiveringsplicht van toepassing is. Deze motiverings- en natuurcompensatieplicht is ook van toepassing daar waar deze kaartlagen doorlopen onderliggend aan Verwevingsgebieden. Voor uitgebreidere toelichting zie paragraaf 5.6.2. alsmede paragraaf Algemene zonering.

Voor de programmatische aanpak stikstof zijn de natuurdoelanalyses (NDA's) het vertrekpunt. We verlagen de stikstofdepositie door (generieke) bronmaatregelen en doelsturing, en we verbeteren de kwaliteit van natuurgebieden door in te zetten op versnelling van extra natuurherstel en hydrologische maatregelen. De hydrologische maatregelen voor de instandhouding van de Natura 2000-gebieden dienen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) uiterlijk in 2027 genomen te worden.

We stellen per Natura 2000-gebied overgangsgebieden vast in verband met de opgave voor soorten en habitattypen. Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van de overgangsgebieden bepalen. Per gebied is daarmee de ecologische onderbouwing het uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden. Voor het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor maatwerk maatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces kunnen leiden tot het aanscherpen van de begrenzing van de overgangsgebieden en zullen duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet moeten worden. In bijlage 9 is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.

§ 5.3.7 Monitoring natuur

Monitoring en evaluatie zijn nodig om te bepalen of natuurdoelen en maatregelen nog effectief en realistisch zijn en of bijstellingen nodig zijn. Monitoring is een wettelijke verplichting in verband met de rapportage aan de Europese Commissie over de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Ook de Europese Natuurherstelverordening stelt monitoring verplicht. We verbeteren met een landelijk afgestemde aanpak de monitoring van de kwaliteit van de natuur, de condities voor behoud en herstel van instandhouding van habitats en soorten, en de effectiviteit van het maatregelenpakket van de beheerplannen Natura 2000.

§ 5.4 Natuurnetwerk Limburg

Het Natuurnetwerk Limburg (NNL) is het Limburgse deel van het Nationaal Natuurnetwerk. Het Natuurnetwerk Limburg beslaat circa 53.000 hectaren. Dit netwerk heeft een belangrijke functie voor de biodiversiteit. Binnen het Natuurnetwerk Limburg wordt ingezet op een verbetering van de kwaliteit en bescherming van de natuur, met een bijzonder accent op bedreigde Limburgse dier- en plantensoorten. Het fungeert daarnaast als belangrijke zone voor extensief recreatief medegebruik en als drager van de landschappelijke structuur, samen met het cultureel erfgoed.

Binnen het Natuurnetwerk Limburg liggen 24 Natura 2000-gebieden. Ook in de directe omgeving in aangrenzende provincies en landen zijn Natura 2000-gebieden aanwezig. Het terugdringen van de stikstofbelasting vanuit de omgeving staat hier onder meer centraal. Ook onderdeel van het Natuurnetwerk zijn de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel. Er wordt ook door het Rijk ingezet op verbreding van de agenda en gebiedsafbakening van de Nationale Parken.

Binnen het Natuurnetwerk vragen ook de natte natuurgebieden bijzondere aandacht vanwege de grote waterafhankelijkheid van de natuur.

§ 5.5 Natura 2000-gebieden

De Natura 2000-gebieden (circa 17.000 hectaren) maken bijna volledig deel uit van het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In deze Natura 2000-gebieden worden bepaalde dieren, planten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit (soortenrijkdom) te behouden. Hier ligt de absolute nadruk op de natuurwaarden: het zo spoedig mogelijk en verantwoord bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de soorten en habitats, waarop de aanwijzing als Natura 2000-gebied is gebaseerd. De beheerplannen van de Natura 2000-gebieden in Limburg beschrijven wat daarvoor nodig is. Vanuit Europa geldt een strenge wet- en regelgeving die gericht is op beheer en bescherming van de natuurwaarden. In 1979 is de Vogelrichtlijn opgesteld en in 1992 de Habitatrichtlijn. Nederland heeft de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn vertaald in wetgeving: de Wet natuurbescherming 2017 (Wnb), die sinds 1 januari 2024 is opgegaan in de Omgevingswet. In Zuid-Limburg liggen de Natura 2000-gebieden deels ondergronds, in mergelgroeven die leefgebied vormen voor vleermuizen. Deze ondergrondse delen zijn apart zichtbaar gemaakt op de kaart Natura 2000-gebieden ondergrondse kalksteengroeven.

Anno 2022 hebben wij, naast de beheerplannen, natuurdoelanalyses (NDA) gemaakt. Natuurdoelanalyses worden uitgevoerd vanwege de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn), waarin wordt beschreven dat we de natuur beschermen en de stikstofuitstoot reduceren. De NDA's zijn onafhankelijk beoordeeld door de Ecologische Autoriteit die advies uit heeft gebracht over de vraag hoe de maatregelen in de NDA's kunnen worden verbeterd. In de Natura 2000-beheerplannen is op grond van de huidige inzichten beschreven welke maatregelen in en rond het Natura 2000-gebied gepland zijn om de natuurdoelen dichterbij te brengen. Vanwege de ernst van de problematiek (bijvoorbeeld verdroging, stikstofdepositie en vermesting) zijn de natuurdoelen niet binnen één planperiode te realiseren. Nieuwe inzichten en kennis uit onderzoeken worden toegepast om het pakket maatregelen iedere 6 jaar aan te vullen of bij te stellen.

We werken via diverse programma's, subsidies en regelingen aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit van de Natura 2000-gebieden. Stikstof en verdroging zijn de belangrijkste drukfactoren. In de omgevingsverordening regelen we de vermindering van stikstofemissie van stallen. Op het tegengaan van verdroging wordt verder ingegaan onder het thema Water.

§ 5.6 Specifieke kaartlagen – natuur

§ 5.6.1 Ecologische verbindingszones — Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden

De ecologische verbindingszones (EVZ) verbinden belangrijke natuurgebieden met elkaar en zorgen ervoor dat soorten zich kunnen verspreiden en dat er uitwisseling is tussen deelpopulaties. In de actualisatie van de Groenblauwe landbouwzone in de POVI worden ecologische verbindingszones gespecificeerd als aparte kaartlaag. Dit zorgt voor duidelijkheid en maakt concrete toetsing en realisatie mogelijk. De kaartlaag Ecologische verbindingszones bestaat uit Ecologische Verbindingszones - Concreet begrensd, deels al gerealiseerde verbindingszones zoals ecoducten. Daarnaast zijn er Ecologische Verbindingszones - Zoekgebied begrensd voor nieuwe verbindingen. In bijlage 9 is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.

Ecologische verbindingszones dragen bij aan de duurzame staat van instandhouding van populaties door uitwisseling tussen deelpopulaties mogelijk te maken. Dit maakt de populaties minder kwetsbaar voor klimaatverandering, ziekten en plagen. Verbindingszones en ontsnipperingsmaatregelen (faunapassages

en wildwaarschuwingssystemen) dragen – in lijn met de Europese Natuurherstelverordening – ook bij aan het opheffen barrières in zoetwaterecosystemen, bosverbindingen, grensoverschrijdende verbindingen en landschapsverbindingen in agrarisch cultuurlandschap.

Daarnaast dragen ontsnipperingsmaatregelen (faunapassages en wildwaarschuwingssystemen) en alternatieve routes in de vorm van ecologische verbindingszones bij aan het verminderen van aanrijdingen met dieren en daarmee het vergroten van de verkeersveiligheid. Om deze maatregelen duurzaam te laten functioneren, is het nodig om de uitloopzones eromheen en de zones tussen passages te vrijwaren van ontwikkelingen die de functionaliteit ervan kunnen aantasten.

Ten slotte dragen ecologische verbindingszones bij aan het vergroten van klimaatrobuustheid: ze functioneren als ontsnappingsroute en refugium tijdens perioden van extreme klimatologische omstandigheden. Dit is van levensbelang voor bijvoorbeeld poelgebonden amfibieën, die tijdens een periode van droogte via een natte corridor naar geschikt habitat kunnen trekken.

Potentiële EVZ in Limburg zijn naar aanleiding van het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied in kaart gebracht. Wetenschappelijk onderzoek (deels modelmatig), literatuur en expertoordeel zijn gebruikt om tot een nieuwe kaartlaag te komen.

Als provincie nemen we maatregelen om ecologische verbindingszones en ontsnippering te realiseren of te versterken.

De kaartlaag is onderverdeeld in zeven categorieën waarin het streefbeeld voor de betreffende EVZ is beschreven. Het gaat om de volgende categorieën:

- Beekdal - Ecologische verbindingszones: corridor bestaande uit een waterloop (stromende beek, rivier of stilstaand water) met plas-dras/moeras-situaties en oevers op de flanken begeleid door ruigtes, struweel, bomen of extensief grasland.
- Verbinding met landschapselementen - Ecologische verbindingszones: landschapszone met afwisselend open agrarisch landschap en kleinschalig landschap met vochtige weilanden, ruigten, houtwallen, singels, bosjes en dergelijke.
- Bosverbinding - Ecologische verbindingszones: mozaïeklandschap bestaande uit bosjes en struweel. Overige elementen zijn bijvoorbeeld (vochtige) weilanden en ruigten.
- Kleinschalig landschap met poelen - Ecologische verbindingszones: corridor met stapstenen, ingebed in kleinschalig landschap. Natte elementen zijn essentieel (met name poelen).
- Kleinschalig landschap met schrale elementen - Ecologische verbindingszones: corridor met stapstenen, ingebed in kleinschalig landschap. Schrale elementen zijn essentieel, zoals plekken met zand, ruigtes, open plekken in bos en heideterreintjes.
- Open landschap met schrale elementen - Ecologische verbindingszones: corridor met bloem- en kruidenrijke graslanden, soms afgewisseld met kale zandige of steenachtige (kalk, grind, mijnsteen) ondergrond.
- Open akkerlandschap – Ecologische verbindingszones: corridor die leefgebieden van de Europese hamster verbindt. Het behoud van akkerbouw, in het bijzonder de teelt van graan en aangepast agrarisch natuurbeheer zijn van belang. Nieuwe bebouwing en opgaande houtige beplanting kunnen leiden tot het verstoren van het functioneren van de verbinding.

§ 5.6.2 Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden - Groenblauwe landbouwzone enVerwevingsgebieden

We streven ernaar de abiotische omstandigheden voor het Natuurnetwerk Limburg (NNL) en vooral de Natura 2000-gebieden te herstellen. We verbeteren de water-, bodem- en milieucondities door bijvoorbeeld de overbelasting met stikstof aan te pakken en door het hydrologisch systeem te herstellen. Deze maatregelen kunnen het meest effectief genomen worden in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden. Maatregelen gericht op systeemherstel binnen het Natura 2000-gebied kunnen ook effecten hebben in de omgeving van het natuurgebied, bijvoorbeeld door het verhogen van grondwaterstanden. In de overgangsgebieden kunnen deze effecten worden opgevangen door het stimuleren van aangepast grondgebruik.

Via de natuurdoelanalyses (NDA's) zijn knelpunten zoveel mogelijk in beeld gebracht. Een aantal te nemen maatregelen is bekend, maar veel maatregelen vergen eerst nog onderzoek. Het grootste deel van deze opgaven zal leiden tot het nemen van maatregelen in gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden. Om duidelijkheid te geven waar hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze Omgevingsvisie overgangsgebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone aangewezen. Het zijn gebieden waarin we een landbouw willen stimuleren die rekening houdt met de opgaven voor natuur, landschap en water, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit

het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het Agrarisch Natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK (Specifieke Uitkering) Natuur 1 en 2).

Voor de programmatische aanpak stikstof zijn de natuurdoelanalyses (NDA's) het vertrekpunt. We verlagen de stikstofdepositie door (generieke) bronmaatregelen en doelsturing en we verbeteren de kwaliteit van natuurgebieden door in te zetten op versnelling van extra natuurherstel en hydrologische maatregelen. De hydrologische maatregelen voor de instandhouding van de Natura 2000-gebieden dienen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) uiterlijk in 2027 genomen te worden.

Per kwetsbaar Natura-2000 gebied zijn overgangsgebieden vastgesteld in verband met de opgave voor soorten en habitattypen, Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van overgangsgebieden bepalen. Per gebied is daarmee de ecologische onderbouwing uitgangspunt geweest, waarbij tevens rekening is gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden. In bijlage 9 is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.

Voor het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor maatwerk maatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces kunnen leiden tot het aanscherpen van de begrenzing van de overgangsgebieden en zullen duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet worden.

Voor zeven van de acht onderliggende kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt de vereiste voor gemeenten om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze zone te motiveren. Die vereiste is vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening. Die motiveringsplicht is toegespitst op de kaartlaag (of -lagen) die op de betreffende plek van toepassing is/ zijn, en daarmee op de specifieke opgaven en doelen waarmee in dat deelgebied rekening gehouden moet worden (maar ook waarmee niet). Dat geldt ook daar waar de kaartlagen doorlopen onder Verwevingsgebieden. Voor elke kaartlaag omvat die motiveringsvereiste in elk geval ook de impact op de landschappelijke kernkwaliteiten en de impact op het NNL.

Voor de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zal, in afwijking van het bovenstaande, in de Omgevingsverordening geen specifieke motiveringsvereiste worden opgenomen. Voor deze overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) nadere regels in de verordening worden opgenomen.

Waar sprake is van overlap van de Overgangsgebieden met andere kaartlagen geldt de motiveringsplicht voor die andere lagen uiteraard wel. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijk significante effecten op Natura 2000-gebieden een natuurvergunning nodig zijn, in dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone.

§ 5.7 Extensiveringsgebieden veehouderij met milieubelastende activiteit

Op grond van de actuele omgevingsverordening zijn extensiveringsgebieden intensieve veehouderij van toepassing. Deze gebieden zijn in 2005 gedefinieerd ter bescherming van de verzuringsgevoelige natuurgebieden (stikstofproblematiek). Daarnaast is ook het stroomvoerend winterbed van de Maas, waarbinnen op basis van de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier slechts onder zéér strikte voorwaarden een zeer beperkte uitbreiding mogelijk is, begrensd als extensiveringsgebied. In deze gebieden is uitbreiding of nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit niet toegestaan en moet uitbreiding of vormverandering gemotiveerd worden.

De extensiveringsgebieden hebben overlap met de huidige Groenblauwe landbouwzone en de nieuw voorgestelde overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hierbinnen, maar ook met de overige zones, zoals het primair Landbouwgebied. Wij gaan het regime en de ligging van de extensiveringszones herzien, zodat effectiever op het doel kan worden gestuurd, namelijk de reductie van de stikstofuitstoot. Wij doen dit mede in het kader van de maatregelen die in het kader van het Limburgs Offensief Stikstof worden genomen. Vooruitlopend op de herziening kiezen we ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit is in de kaarten aangepast.

Hoofdstuk 6 Water

§ 6.1 Water inleiding

§ 6.1.1 Water algemeen

De beschikbaarheid van voldoende water van een goede kwaliteit en bescherming tegen een teveel aan water zijn belangrijke voorwaarden voor een goed en veilig leven in Limburg. Voldoende water van een goede kwaliteit is nodig voor ons drinkwater, ons voedsel, onze natuur, energie en economie. Maar we moeten ook beschermd zijn tegen een teveel aan water.

In dit themahoofdstuk Water geven we invulling aan ons waterdoel: het realiseren van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte, en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit.

Deze Provinciale Omgevingsvisie (POVI) bevat de fysiek ruimtelijke onderdelen van ons waterbeleid, die bijdragen aan het bovengenoemde doel. We leveren via het waterbeleid in deze omgevingsvisie ook een belangrijke bijdrage aan de instandhoudingsdoelstellingen van onze Natura 2000-gebieden en daarmee aan de oplossing van het stikstofprobleem. Ook zetten we alles op alles om, mede met behulp van de keuzes die we in deze omgevingsvisie maken en voor zover dat binnen onze verantwoordelijkheden en onze mogelijkheden ligt, invulling te geven aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Ten eerste om daarmee een bijdrage te leveren aan het duurzame en gezonde watersysteem. Ten tweede om te voorkomen dat de KRW-doelen niet gehaald zullen worden en we hier de negatieve gevolgen van gaan ondervinden.

Het thema Water is, in navolging van het Provinciaal Waterprogramma en het beleidskader voor het landelijk gebied onderverdeeld in vijf onderdelen, die samen invulling geven aan de bovengenoemde doelstelling:
- De Maas
- Voldoende water
- Waterveiligheid, wateroverlast en regionale normering
- Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water
- (Grond)water voor drinkwater

Deze omgevingsvisie vormt de basis voor het op te stellen Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

§ 6.1.2 Rekening houden met het veranderende klimaat

Het klimaat verandert. We krijgen te maken met langere droge perioden en hevigere regenbuien. Het is belangrijk dat we kunnen omgaan met dit veranderende klimaat. Dat betekent rekening houden met mogelijke droogte en wateroverlast in onze ruimtelijke ordening. Daarom hebben we in de Omgevingsverordening Limburg een motiveringsverplichting voor klimaatadaptatie opgenomen. Daarin is voorgeschreven dat bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling (waarvoor het ruimtelijk plan moet worden aangepast) wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met wateroverlast en watertekort, en wat de invloed van het plan hierop is. Daarbij verwijzen we naar de beschikbare informatie over dit onderwerp die moet worden gebruikt, zoals de stresstestkaarten en de onderlegger Water en Bodem. Water en bodem wordt daarmee meer sturend in de ruimtelijke ordening.

Met het waterschap en gemeenten werken we samen met het Rijk aan de (bovenregionale) stresstesten die inzicht geven in wateroverlast, overstroming, droogte en hittestress. Met het waterschap hebben we daarnaast de onderlegger Water en Bodem opgesteld, die inzicht geeft in het water- en bodemsysteem en de hierbij behorende risico's. De kansen op en risico's van overstroming van de rivieren zijn op overstromingskaarten weergegeven in de Atlas Leefomgeving.

Het Rijk heeft het Ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving opgesteld om locatiekeuzes te ondersteunen. Daarnaast kan de Landelijke maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving worden gebruikt om de inrichting en bouwwijze klimaatadaptief te maken.

§ 6.1.3 Aanpassen aan het veranderende klimaat

We moeten meer rekening houden met het veranderende klimaat in de ruimtelijke ordening. Rekening houden alléén is echter niet voldoende om goed en veilig te kunnen leven in Limburg. We zullen maatregelen moeten nemen om onze omgeving aan te passen en om ons watersysteem op orde te brengen. We zullen ruimte moeten bieden aan het water en onze steden, dorpen en landerijen deels anders moeten inrichten. Daarbij laten we het water meer sturend zijn.

Voor ons watersysteem willen we aansluiten bij de beekdalbrede benadering die in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 is beschreven. Op de langere termijn zien we dat als toekomstbeeld. In het

algemeen willen we de sponswerking van het landschap verbeteren. Ruimte voor water in beekdalen en natte laagten en een duurzame inrichting van de beekdalen is daarom het uitgangspunt. We streven naar herstel van de natuurlijke werking van het watersysteem. In deze omgevingsvisie hebben we de beekdalen en natte laagten in de Groenblauwe landbouwzone opgenomen.

Wateroverlast kan, bij extreme neerslag, veranderen in gevaar voor de waterveiligheid. In deze omgevingsvisie hebben we de gebieden aangegeven waar gevaar kan optreden. We willen dat daar veilig gewoond en geleefd kan worden. Waterveiligheid en het voldoen aan de normen voor wateroverlast vinden wij een provinciaal belang.

§ 6.1.4 De waterkwaliteit verbeteren

De waterkwaliteit van zowel het oppervlaktewater als het grondwater staat onder druk. We vinden te veel nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen, PFAS, medicijnresten en andere stoffen die er niet in thuishoren. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vraagt van ons om in 2027 maatregelen te hebben genomen om de waterkwaliteit op orde te brengen. De tijd dringt en we zetten, binnen onze mogelijkheden, alles op alles om de kwaliteit van het water te verbeteren. In deze omgevingsvisie hebben we daarvoor onder meer overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden en beekdalen opgenomen. Een goede waterkwaliteit en het voldoen aan de Kaderrichtlijn Water vinden wij een provinciaal belang.

§ 6.1.5 Voldoende drinkwater borgen

Ons drinkwater staat onder druk. We verwachten een toename van het drinkwatergebruik, maar zien gelijktijdig dat het steeds meer inspanning vraagt om voldoende schoon water als grondstof voor dit drinkwater te verkrijgen. In deze omgevingsvisie zetten we daarom in op een betere bescherming van onze drinkwaterbronnen en reserveren we ruimte voor nieuwe toekomstige winningen. Tegelijkertijd vragen we aandacht voor de wettelijke zorgplicht die alle overheden hebben, direct of indirect, voor ons drinkwater. Voldoende en schoon water en drinkwater vinden wij een provinciaal belang.

§ 6.2 De Maas

§ 6.2.1 De Maas - inleiding

De Maas heeft het landschap van Limburg grotendeels gevormd en verbindt onze provincie van zuid naar noord. De Maas geeft ons een bron van drinkwater, maakt transport over water mogelijk, zorgt voor de welkome aanvoer van water, biedt een prachtig landschap voor ontspanning, recreatie en toerisme, en vormt een verbindingszone voor onze natuur. De Maas zorgt echter ook voor een aantal maatschappelijke opgaven: overstromingen die tot grote schade leiden, verminderde afvoer van water in de zomer en een waterkwaliteit die nog niet voldoet aan de daaraan gestelde eisen.

§ 6.2.2 Onze inzet op de Maas

De hoofdverantwoordelijkheid voor de grote rivieren in Nederland, waaronder de Maas, ligt op nationaal niveau. Het veiligheidsniveau voor overstromingen langs de grote rivieren wordt op nationaal niveau bepaald. Het waterschap is ervoor verantwoordelijk om de bewoners in de bedijkte gebieden te beschermen tegen overstromingen, conform dit nationaal bepaalde veiligheidsniveau (omgevingswaarden voor dijktrajecten, opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving). In verschillende Maasprojecten werkt het Rijk samen met het waterschap, gemeenten en ons om Limburg beter te beschermen tegen hoogwater, waarbij onze inzet is om hierbij de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.

Één van de uitgangspunten die wij hierbij hanteren is: ruimte voor water waar het kan en bescherming door middel van kades en dijken waar dit moet. Het landschap van de Maas is uniek. Dijken, die in de rest van Nederland vaak gemeengoed zijn, passen niet altijd in dat landschap. Daarom zoeken we waar nodig naar innovatieve oplossingen en naar maatwerk dat past bij het lokale karakter. De zelfsluitende kering van Steyl is zo'n voorbeeld van een innovatieve maatwerkoplossing. Voor dergelijke oplossingen is meestal aanvullende financiering nodig.

Dat de rivierverruimende maatregelen werken, heeft het laatste hoogwater van 2021 uitgewezen. Maatregelen zoals het Grensmaasproject en de gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum, met nevengeulen en grote weerdverlagingen, hebben gezorgd voor een substantiële waterstandsverlaging. Daardoor bleven woonkernen vrij van overstromingen.

Vanwege de verwachting dat de hoogwaterpieken door klimaatverandering in de toekomst verder stijgen, willen we de Maas nog meer ruimte geven.

§ 6.2.3 Ontwikkelruimte in de Maasvallei

In de Maasvallei dient rekening te worden gehouden met wateroverlast en overstromingen. Het buitendijkse deel van de Maasvallei is onderhevig aan regelmatige overstromingen. Dicht bij de rivier gebeurt dit op sommige plekken vrijwel jaarlijks, verder van de rivier af soms maar eens in tientallen jaren. Het Rijk heeft het overstroombare deel van de Maasvallei begrensd als 'het rivierbed'. Op dit moment horen de meeste binnendijkse gebieden ook nog tot dit rivierbed, maar wanneer de dijken aan de nieuwe normen voldoen (uiterlijk in 2050), dan vervalt deze aanduiding daar. Het rivierbed is onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone van deze omgevingsvisie. Het heeft een functie om het water af te voeren en te bergen. Dat betekent ook dat nieuwe ontwikkelingen hier slechts beperkt mogelijk zijn. Enerzijds omdat er kans is op slachtoffers en schade door overstromingen, anderzijds omdat de doorstroming van het water en het bergend vermogen voor het water in stand moeten blijven. Via de Maasprojecten zetten we ons in om meer ruimte voor de rivier te realiseren. Dit draagt bij aan een robuust en toekomstbestendig watersysteem. Conform landelijke richtlijnen heeft Waterschap Limburg in de waterschapsverordening zogenaamde "profielen van vrije ruimte" vastgelegd om toekomstige dijkversterkingen mogelijk te houden. In dit gebied gelden daarom beperkingen voor ruimtelijke ontwikkelingen. "

De ruimtelijke mogelijkheden in dit gebied worden gereguleerd via de Beleidslijn Grote Rivieren van het Rijk. In februari 2025 heeft het Rijk deze beleidslijn aangescherpt, waarbij de ontwikkelingsmogelijkheden verder zijn ingeperkt. Onze visie is dat de Maasvallei niet zo ver op slot moet, maar dat er meer ontwikkelingsruimte moet zijn in lijn met de doelstellingen voor dit gebied. Daarbij is onderscheid te maken in de binnendijkse gebieden die beschermd zijn tegen hoogwater en buitendijkse gebieden waar afvoercapaciteit behouden moet blijven en de waterveiligheid een belangrijk aandachtspunt is. Wij zullen dit bij het Rijk blijven bepleiten en zetten ons via de Maasprojecten in om meer ruimte voor de rivier te realiseren, waardoor waterstandsdaling optreedt. Door deze waterstandsdaling neemt de overstromingskans af en kunnen we een passende ontwikkelingsruimte langs de Maas creëren.

§ 6.2.4 Maasprojecten

We participeren de komende periode in een aantal grootschalige Maasprojecten:
- Verlaging dam Lateraalkanaal
- Ruimte voor de Maas bij Oeffelt
- Lob van Gennep
- Groene rivier Well
- Baarlo - Hout-Blerick
- Vierwaarden (Venlo en omgeving)
- Zuidelijk Maasdal (Maastricht en omgeving)
- Thorn-Wessem

Dat zijn projecten waar we mogelijkheden zien voor een combinatie van het verhogen van de waterveiligheid, ruimte voor de rivier en de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om een Maasproject voor Roermond en omgeving op te starten. Het Grensmaasproject zal in 2027, na twintig jaar werk aan de rivier, worden voltooid.

Naast de genoemde grote, ruimtelijke Maasprojecten werkt het waterschap aan de verbetering van dijken langs de Maas, om uiterlijk in 2050 te voldoen aan de normen voor deze zogenaamde primaire waterkeringen, opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Wij zijn bij deze projecten betrokken vanwege de ruimtelijke aspecten en streven ook hierbij, samen met het waterschap, een vergroting van de ruimtelijke kwaliteit na. Wij hebben bij deze projecten een wettelijke coördinerende rol en moeten de projectbesluiten uiteindelijk goedkeuren om deze formele rechtskracht te geven.

In het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (voorheen Programma Integraal Riviermanagement – IRM) ontwikkelt het Rijk een toekomstige aanpak van de grote rivieren in Nederland: de Rijntakken en de Maas. Deze aanpak is gericht op het opvangen van de naar verwachting hoger wordende afvoerpieken en op het tegengaan van de ongewenste, voortschrijdende daling van de bodem van deze rivieren. Samen met waterschap en gemeenten zijn wij bij dit project betrokken voor de Limburgse Maas, en werken eraan om aan alle belangen in de Maasvallei tegemoet te komen.

In verband daarmee werken we met het Rijk ook aan de ontwikkeling van de natuur van de grote rivieren in de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). De Gemeenschappelijke Maas is een hotspot in dit programma. We vinden het belangrijk dat de rivierdynamiek die door het Grensmaasproject terugkeerde behouden blijft.

In 2023-2024 hebben de samenwerkende overheden in het gebied langs de Maas het "Panorama Maasvallei" opgesteld. Het Panorama Maasvallei is na een intensief en participatief proces in mei 2024

vastgesteld door de leden van het Bestuurlijk Platform Maasvallei als een gezamenlijk werk- en inspiratiedocument. In dit document zijn op basis van een bureaustudie en inbreng van deze overheden zeven ambities voor de ruimtelijke inrichting van de Maasvallei geformuleerd en beeldend toegelicht.

De zeven ambities uit het Panorama Maasvallei zijn:
1. Het natuurlijk systeem van de Maas als leidende structuur;
2. Ruimte voor water, mèt kwaliteit;
3. Een florerend, samenhangend Natuurnetwerk;
4. Toekomstbestendige landbouw voor een gezonde bodem, op de juiste plek;
5. Hoog, droog en groen wonen en werken;
6. Klimaatrobuuste, duurzame bedrijvigheid en infra, in balans met andere functies;
7. Een gevarieerd, beleefbaar landschap, van uitloop- tot rustgebied.

Wij zullen in de lopende en toekomstige inrichtingsprojecten in de Maasvallei deze ambities -voor zover mogelijk en opportuun- laten doorwerken.

§ 6.2.5 Drinkwater uit de Maas

De Maas heeft een belangrijke rol in de drinkwatervoorziening. Van de Nederlandse Maas zijn zowel mensen in Limburg als in de Randstad (onder andere Rotterdam en Den Haag) afhankelijk voor hun drinkwater. In Limburg is ongeveer 25% van ons drinkwater afkomstig uit de Maas. Bij Beegden wordt het water vanuit de Maas in het bassin van de Lange Vlieter binnengelaten. Vanuit dit bassin wordt het in het drinkwaterproductiebedrijf van de Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) tot drinkwater gemaakt.

De kwaliteit van het Maaswater is daarom van groot belang voor ons drinkwater. De laatste jaren zien we steeds vaker vervuilingen van het Maaswater. Zo zeer zelfs, dat WML moet besluiten tot een innamestop. Door steeds lagere afvoeren komen de verontreinigingen in hogere concentraties in het water voor. Een schonere Maas, met een sterk verbeterde waterkwaliteit, is dan ook van groot belang voor de continuïteit van onze drinkwatervoorziening, maar ook voor landbouw en natuur. Er wordt immers via de Peelkanalen Maaswater in Noord-, en Midden-Limburg binnengelaten om bij droogte de waterlopen aan te vullen.

§ 6.2.6 De Maas als drainagebasis

Naast een belangrijke bron voor de drinkwatervoorziening vormt de Maas ook de drainagebasis voor een groot deel van Limburg. Dat betekent dat een verlaging van het Maaspeil, bijvoorbeeld door werkzaamheden in de Gemeenschappelijke Maas, gevolgen kan hebben voor de grondwaterstand in de omgeving en de daaraan gekoppelde belangen, zoals hydrologisch gevoelige natuurgebieden. Ook veranderingen in het peil van de Zandmaas hebben gevolgen voor de grondwaterstand. Dat is ook gebleken bij de peilverhogingen in de stuwpanden Grave en Sambeek enkele jaren geleden.

§ 6.2.7 Waterkwaliteit van de Maas

Het Rijk is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit van de Maas en voor het bereiken van de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) voor de Maas. De waterkwaliteit van de Maas is voor Limburg echter van groot belang en daarom zien wij hier ook een rol voor ons. Waar wij kunnen, zullen wij ons inzetten voor een verbetering van de waterkwaliteit van de Maas.

Dat zullen we doen door ons in te zetten voor het regionale systeem, waarvoor we samen met het waterschap verantwoordelijk zijn. De Limburgse beken komen immers uit in de Maas. We zullen als onderdeel van het Aanvalsplan Waterkwaliteit helpen riooloverstorten te verminderen en indirecte en directe lozingsvergunningen waarvoor we verantwoordelijk zijn herzien.

We spreken ook het Rijk aan op de nutriëntenlast en op de mest- en gewasbeschermingsregelgeving. Het grootste deel van het Maaswater is echter afkomstig uit het buitenland – uit Frankrijk, Duitsland en België. Wij zullen ons samen met het Rijk, het waterschap en de regionale en lokale partners in de overleggen met het buitenland richten op de verbetering van de waterkwaliteit en de uitvoering van de KRW.

Door het veranderende klimaat zal het Maaswater warmer worden. Door industrieel gebruik als koel- of proceswater kan het Maaswater verder opwarmen. Deze opwarming is onwenselijk voor het bereiken van de ecologische doelen van de KRW. Dat is een aandachtspunt bij vergunningverlening door het Rijk voor het gebruik van Maaswater voor koelwaterdoeleinden of proceswater.

§ 6.2.8 Watertekorten in de Maas

Door het extremer wordende weer, met in de zomer vaker langere perioden met droogte, moeten we rekening houden met perioden met minder afvoer van de Maas. Dat kan schadelijk zijn voor zowel de drinkwatervoorziening, natuur, landbouw en industrie als de scheepvaart. Het Rijk, als beheerder van de Maas, zoekt naar mogelijkheden om meer water vast te houden in het Maasdal, bijvoorbeeld door het verhogen van de waterstand of door water tijdelijk op te slaan.

Wij onderschrijven het streven om de waterafvoer in de zomer op peil te houden. Bij de keuze voor maatregelen spelen naast het waterbelang ook andere belangen een rol, zoals natuur, landschap, economie en recreatie en toerisme. De voeding van de Maas is afkomstig van vele grotere en kleinere beken en beekjes in Frankrijk, België, Duitsland en Nederland. Als het lukt om zowel in Limburg als in het buitenland meer water langer vast te houden en te laten infiltreren in het grondwatersysteem, kan er voor droge perioden meer water beschikbaar komen.

Wij zullen ons samen met het Rijk, het waterschap en de regionale en lokale partners in de overleggen met het buitenland richten op de verbetering van het internationale Maaswatersysteem en het langer vasthouden van water, onder meer voor de voeding van de Maas. Deze aanpak is er ook op gericht om pieken in de afvoer te verminderen, waardoor de kans op overstromingen wordt verkleind.

§ 6.2.9 De Maas als transportweg

De Maas en de kanalen zijn een belangrijke vaarweg en transportroute, en de Maasplassen zijn belangrijk voor de waterrecreatie. De Limburgse havens leveren een belangrijke bijdrage aan het transport in Limburg. Zonder hoofdvaarweg - Maasroute en vaarwegen zouden onze wegen overvol raken. Voldoende water is nodig om de Maas bevaarbaar te houden, vooral in drogere periodes. Ook daarvoor is het beter vasthouden van het water voor de zomer van belang.

§ 6.2.10 Ruimte voor nieuwe grote watervragers langs de Maas

Vanuit de energietransitie is er vraag naar locaties met voldoende water voor de mogelijke vestiging van energiebedrijven, zoals waterstofcentrales. Daarbij is water nodig als koelwater of proceswater. Gezien de sterke fluctuerende watertoevoer in de Maas, met naar verwachting in de zomer steeds vaker lage peilen, verwachten wij dat hier, afhankelijk van de grootte van de vraag, slechts beperkte mogelijkheden voor zijn. De Maas zal in de zomer steeds vaker simpelweg te weinig water kunnen aanvoeren. Daarnaast zullen deze zogenaamde grote watervragers concurreren met de andere functies, zoals de drinkwatervoorziening, waarbij we in Limburg voor circa 25% gebruik maken van Maaswater. Daarom zien we in de Maas maar beperkt ruimte voor nieuwe (permanente) grote watervragers. Er zal dan ook goed moeten worden afgewogen voor welke watervragers we ruimte kunnen bieden.

§ 6.3 Voldoende water

§ 6.3.1 Voldoende water - inleiding

We willen in Limburg kunnen beschikken over voldoende water van een goede kwaliteit. Voldoende water voor ons drinkwater, voor de landbouw en voor de natuur. Maar ook voor de scheepvaart, de industrie, de recreatie en onze beken. Door klimaatverandering, met meer hitte en langere perioden van droogte, zullen we in de zomer over minder water kunnen beschikken. Terwijl door onze sociaaleconomische ontwikkeling en het daarbij behorende watergebruik de vraag nog juist toeneemt. Zeker in warme zomers. Voldoende water van goede kwaliteit voor alle functies, zal niet overal meer vanzelfsprekend zijn.

We hebben in Nederland en in Limburg ons jarenlang gericht op het ontginnen van gronden voor nieuwe functies als landbouw en wonen. Om deze functies mogelijk te maken is de ontwatering op deze gronden hierop aangepast. Droogte is voor natuur en landbouw een toenemend probleem, maar ook ons grond- en drinkwater kan op termijn onder druk komen te staan. Door klimaatverandering krijgen we te maken met steeds langere droge periodes en daarmee watertekorten. Een deel van deze tekorten kunnen we wellicht opvangen door meer water vast te houden, te bergen en door te besparen op ons gebruik. Maar we zullen ook moeten leren omgaan met te weinig water. We kunnen droogte of de gevolgen van droogte nooit helemaal voorkomen. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid in Limburg vraagt dus om een integrale en flexibele aanpak, waarbij we ook rekening houden met de risico's op wateroverlast door de toenemende en steeds heviger wordende regenbuien.

§ 6.3.2 Ruimte om water vast te houden

Meer water vasthouden betekent vooral dat we het gevallen water zoveel mogelijk gebruiken om ons grondwatersysteem aan te vullen in plaats van het via de sloten, beken en rivieren af te voeren. Eenmaal afgevoerd met de Maas, is het niet meer voor ons beschikbaar. Het grondwater is langer beschikbaar dan het oppervlaktewater omdat grondwater langzamer door het watersysteem stroomt dan oppervlaktewater. De grondwatervoorraad is ook belangrijk voor ons drinkwater. Meer water vasthouden betekent ook het verhogen van de grondwaterstanden en waar mogelijk het beperken van ontwatering en afwatering. Ons landschap en watersysteem moeten als een spons kunnen functioneren: water vasthouden wanneer het valt en het weer beschikbaar maken in droge perioden. Om water zoveel mogelijk vast te kunnen houden, is ruimte nodig. Ruimte waar het water tijdelijk geborgen kan worden in de grond of in het watersysteem. Ruimte om water te kunnen laten infiltreren in de bodem en ruimte in beekdalen, natte laagten en overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden om een hoog waterpeil aan te houden. In deze omgevingsvisie geven we de deelgebieden (kaartlagen) aan waar we deze ruimte willen behouden en waar we de sponswerking van ons landschap en ons watersysteem willen verbeteren.

Een belangrijke maatregel om water vast te houden en de sponswerking te verbeteren, is het verbeteren van de bodem. Meer organische stof in de bodem betekent dat de bodem meer water kan vasthouden en zorgt ervoor dat water, zeker bij grover organisch materiaal, beter kan infiltreren in de bodem. Via het programma bodemverbetering stimuleren we de verhoging van het organische stofgehalte.

§ 6.3.3 Ambitie waterbeschikbaarheid

Het doel is om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. Het hebben van voldoende water van goede kwaliteit voor alle functies, is niet overal meer mogelijk. Het vraagt om een afweging tussen functies. We willen dat in 2050 het watersysteem voldoende weerbaar is tegen droogte en watertekorten. Dat betekent dat de gebruikers en functies van het watersysteem in Limburg bewust zijn van en beter voorbereid zijn op watertekorten/droogte. Voor waterbeschikbaarheid betekent dat niet alleen het compenseren van de verwachte toegenomen verdroging in 2050, die ontstaat door klimaatverandering, maar ook dat we meer water gaan vasthouden, meer water gaan opslaan voor later gebruik en besparen op ons watergebruik waardoor we minder water gaan onttrekken. Door het meer vasthouden, meer bergen en minder onttrekken van water, vergroten we de waterbeschikbaarheid in Limburg.

De ambitie voor waterbeschikbaarheid hebben we samen met de betrokken Limburgse partijen vastgelegd in een Convenant voldoende zoetwater dat in maart 2026 is ondertekend. Concreet betekent dit dat we de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm willen verhogen. Lokaal wordt daarbij bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van de doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied, zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. Hierbij houden we rekening met wateroverlast en het zoveel mogelijk voorkomen hiervan. Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met 20% in Limburg. Huishoudens, industrie en landbouw zullen allemaal hun bijdrage moeten leveren op het besparen op het watergebruik.

§ 6.3.4 Convenant voldoende water

We gaan met alle Limburgse partijen aan de slag om invulling te geven aan de ambitie waterbeschikbaarheid en om te zorgen dat er maatregelen worden genomen. Dat betekent dat we meer water gaan vasthouden en minder water gaan onttrekken. We gaan dat samen doen met onze Limburgse partners.

Afspraken en maatregelen om de waterbeschikbaarheid te vergroten, leggen we vast in het Convenant Voldoende Zoetwater. Om deze ambitie in 2050 te kunnen realiseren, maken we gebruik van perioden van zes jaar. In elke periode maken we afspraken over welke maatregelen we nemen, monitoren we de effecten hiervan en volgen we de ontwikkeling van het klimaat. De uitkomsten bepalen samen met de toekomstige ontwikkeling van het klimaat welk beleid en welke maatregelen we zo nodig moeten aanpassen voor de volgende periode. We gaan door te meten en registreren bekijken hoe we het inzicht in het gebruik van grondwater, waaronder door agrarische onttrekkingen, kunnen vergroten .

We ondersteunen maatregelen financieel om meer water vast te houden via onder meer het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Dit doen we bij voorkeur in de Groenblauwe landbouwzone en de grondwaterbeschermingsgebieden.

§ 6.3.5 Ruimte voor nieuwe grote watervragers

We zien dat het klimaat verandert en de extremen toenemen. Dat heeft gevolgen voor de beschikbaarheid van het water. In droge perioden zal er in de nabije toekomst te weinig water beschikbaar zijn voor alle

functies die water nodig hebben. Dat is al zichtbaar in het oppervlaktewater, waarbij de Maas en de beken in een droge zomer maar beperkt water voeren of zelfs droogvallen.

Ook zien we dat het grondwater in droge perioden diep wegzakt. Het diepe grondwater in de Roerdalslenk kent een afnemende stijghoogte. Dat betekent dat hier, op grond van de Kaderrichtlijn Water (KRW), geen ruimte meer is voor een toename van het gebruik. Rond verschillende natuurgebieden zijn beperkingen in de mogelijkheden van grondwatergebruik.

Ook zullen we maatregelen moeten nemen om over voldoende drinkwater te kunnen blijven beschikken. In het algemeen zullen we de komende jaren een forse inspanning moeten leveren om over voldoende water voor alle functies te blijven beschikken. Voor nieuwe grote watervragers is daarbij eigenlijk maar op een beperkt aantal plaatsen zeer beperkt ruimte. Dat betekent dat we goed moeten afwegen aan welke nieuwe grote watervragers we ruimte willen bieden en waar we dit doen.

§ 6.3.6 Grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden

We hebben in Limburg 17 grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden. We zijn verantwoordelijk voor het in goede staat van instandhouding brengen van deze gebieden. De Kaderrichtlijn Water (KRW) vraagt van ons om deze gebieden uiterlijk 2027 hydrologisch op orde te hebben. De meeste maatregelen daarvoor in de Natura 2000-gebieden zelf zijn al genomen. De hydrologische situatie is daarmee vaak wel verbeterd, maar nog niet voldoende. Voor veel gebieden betekent dit dat er maatregelen buiten de gebieden moeten worden genomen, zoals ontwatering verminderen, onttrekkingen verminderen en (grond)waterstanden verhogen. We voeren onderzoeken uit naar de daarvoor benodigde maatregelen en gaan deze in gebiedsprocessen inbrengen.

In deze omgevingsvisie geven we een kaartlaag overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden aan. Dat zijn de gebieden rond kwetsbare Natura2000-gebieden waar we grondgebruikers met behulp van subsidies als Agrarisch Natuurbeheer (ANB), Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) gaan stimuleren om tot een landbouw te komen die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water. We gaan in deze gebieden via onderzoeken en een gebiedsproces maatregelen nemen om de hydrologische toestand in de Natura2000-gebieden te verbeteren. Indien nodig worden er dan ook regels opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg. De verwachting is dat deze gebieden natter zullen worden.

§ 6.3.7 Landbouw beregening uit grondwater

We kennen in Limburg een standstill voor beregeningsputten. Dat betekent dat er geen putten meer bij mogen komen. Wanneer er toch behoefte is aan een nieuwe put, dient er tegelijkertijd een andere put te worden afgesloten. Dit standstil-principe, dat is opgenomen in de omgevingsverordening, handhaven we zolang we nog niet voldoende maatregelen hebben genomen om over voldoende water te beschikken.

§ 6.3.8 Hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur

Rond verschillende grondwaterafhankelijke natuurgebieden zijn hydrologische bufferzones grondwaterafhankelijke natuur gelegd. Het doel van deze bufferzones is om de invloed van agrarische onttrekkingen en door ons vergunde onttrekkingen op de hydrologisch kwetsbare natuurgebieden en Natura 2000-gebieden te beperken.

In deze bufferzones geldt op basis van een instructieregel uit onze provinciale omgevingsverordening niet alleen het standstill-beleid voor agrarische onttrekkingen, dat in heel Limburg geldt, maar ook een afwaartse beweging: een nieuwe onttrekking moet verder weg van het natuurgebied worden geplaatst dan de uit gebruik genomen onttrekking die hij vervangt. Daarnaast wordt de hydrologische zone ook door ons gebruikt in de vergunningverlening voor grotere onttrekkingen. De effecten van deze onttrekking dienen de buitengrens van de hydrologische bufferzone niet te overschrijden.

§ 6.3.9 Waterberging bebouwd gebied

In bebouwd gebied – Stedelijk gebied, Landelijke kernen en Werklocaties – is het van belang om water op te vangen, vast te houden, af te koppelen en te infiltreren. Dat om zowel een bijdrage te leveren aan de waterbeschikbaarheid als om bij te dragen aan de voorkoming van wateroverlast.

In Stedelijk gebied, Landelijke kernenen werklocaties adviseren we om zoveel mogelijk regenwater af te koppelen, ruimte te bieden voor waterberging en infiltratie, en afdekking van de grond te voorkomen, mitigeren of compenseren.

We vragen om stedelijk gebied en werklocaties te vergroenen en de verstening te verminderen. Dat draagt ook bij aan het tegengaan van hittestress en aan de biodiversiteit. We vragen om regenwater zoveel mogelijk van het riool af te koppelen. Daarvoor kan het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater worden gebruikt. Voor nieuwbouw kan de maatlat klimaatadaptieve bebouwde omgeving als basis worden gebruikt.

§ 6.3.10 Waterberging landelijk gebied

We geven in deze omgevingsvisie in de verschillende gebieden en deelgebieden aan hoe we de doelstelling 'voldoende water' willen realiseren.

We geven en behouden ruimte voor water en waterberging in de deelgebieden beekdalen en natte laagten van de hoofdzonering Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied. We stimuleren daar een landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water, het vasthouden van water en de verbetering van de sponswerking met behulp van subsidieregelingen als Agrarisch Natuurbeheer (ANB), Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

In de deelgebieden hellingen en droogdalen van de hoofdzonering Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied stimuleren we het verruwen van de oppervlakte en het afremmen, infiltreren en vasthouden van water via subsidieregelingen als Agrarisch Natuurbeheer (ANB), Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

In de deelgebieden intrekgebieden Natura2000 stimuleren we een landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water en willen we infiltratie behouden en verbeteren en afdekking voorkomen.

In het landelijk gebied stimuleren we via het programma bodemvitalisering de verbetering van de bodem met een verhoging van het organische stofgehalte en vergroting van de sponswerking.

§ 6.4 Waterveiligheid, wateroverlast en regionale normering - inleiding

§ 6.4.1 Waterveiligheid, wateroverlast en regionale normering - inleiding

In Limburg willen we goed en veilig leven. Daarbij hoort dat we moeten kunnen omgaan met het veranderende klimaat, dat leidt tot extremer weer.

Naast de hogere temperatuur, met meer en grotere hitte, zullen veranderingen vooral te merken zijn aan de neerslag. Hoewel de totale hoeveelheid neerslag waarschijnlijk slechts beperkt zal toenemen, moeten we rekening houden met een andere verdeling van de neerslag. We krijgen meer en langere droge perioden en daarnaast meer zware regenbuien.

We zullen ons in Limburg moeten voorbereiden op en aanpassen aan dit veranderende weer. Dat betekent dat ons watersysteem op orde moet zijn en dat we onze ruimte erop moeten inrichten om beter om te kunnen gaan met droogte en wateroverlast, en onveilige situaties moeten voorkómen.

§ 6.4.2 Ruimtelijke inrichting én watersysteem aanpassen

Voor het beperken van wateroverlast en overstromingsrisico's is de ruimtelijke inrichting net zo belangrijk als het verbeteren van het watersysteem. We zullen bij de ruimtelijke inrichting van onze provincie meer rekening moeten houden met weersextremen: zwaardere buien en langere perioden van droogte. Water en bodem moeten daarom meer sturend zijn in de ruimtelijke ordening. Daar waar je rekening kunt houden met het natuurlijke water- en bodemsysteem, zul je minder ingrepen in het systeem nodig hebben om wateroverlast en droogte te voorkomen en kunnen negatieve effecten op de landgebruiksfuncties (wonen, werken, landbouw, natuur, infra) beperkt worden.

Wij hebben een belangrijke rol in de ruimtelijke ordening: de manier waarop wij onze provincie inrichten. Via een aantal ruimtelijke principes - zoals het versterken van bebouwd én landelijk gebied- geven we daar richting aan. Maar ook door het aanwijzen van verschillende zones in deze omgevingsvisie waar we het water meer ruimte willen geven, of waar we juist maatregelen willen stimuleren om het water af te remmen of te infiltreren. Veel van deze gebieden met opgaven voor wateroverlast of droogte liggen binnen de Groenblauwe landbouwzone. Per gebied (beekdalen, hellingen, droogdalen, natte laagten, overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden en intrekgebieden Natura2000) geven we in deze omgevingsvisie aan wat hier de doelstellingen zijn en hoe we deze willen bereiken met de inzet van het beschikbare instrumentarium. In de omgevingsverordening Limburg nemen we hiervoor een motiveringsplicht op. Daarnaast handhaven we de motiveringsplicht voor klimaatadaptatie, waarbij de gevolgen

van droogte, wateroverlast en overstroming in beeld moeten worden gebracht bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling.

Bij de ruimtelijke inrichting speelt zowel de locatiekeuze als de inrichting van functies zoals wonen en werken een rol. Er moeten keuzes worden gemaakt vanwege de kans op wateroverlast en overstromingen: op welke plekken willen we bouwen en op welke wijze gaan we dan bouwen? Naast keuzes over de juiste locaties om nieuwe stedelijke functies te ontwikkelen, moeten we ook keuzes maken om voldoende ruimte te behouden voor het water. Er is ruimte nodig voor zowel het afvoeren als het bergen van water. De door provincie en waterschap opgestelde onderlegger Water en bodem kan in deze keuzes behulpzaam zijn.

Om wateroverlast en overstroming tegen te gaan moeten we ons watersysteem aanpassen. We moeten het zo goed mogelijk inrichten om zware buien op te vangen en af te voeren, om zo wateroverlast te voorkomen of te verkleinen. Met het opvangen en bergen van water proberen we tegelijkertijd om water zo goed mogelijk vast te houden voor droge perioden. Daarbij beseffen we dat we wateroverlast of droogte nooit helemaal zullen kunnen voorkomen.

Naast overheden zoals wijzelf, het waterschap en gemeenten hebben ook andere partijen zoals grond- en terreineigenaren hier een rol in. Iedere grondeigenaar is op het eigen perceel verantwoordelijk voor maatregelen om wateroverlast van regenwater of grondwater te voorkomen. Daarom zal iedere inwoner van Limburg rekening moeten houden met de mogelijkheid van extremer weer en zal hij of zij eventueel maatregelen moeten treffen voor eigen huis en erf. Daaronder valt ook de zorg voor maatregelen om het grondwater buiten te houden.

Een belangrijk uitgangspunt voor het waterbeleid en de uitvoering hiervan is het voorkómen van afwenteling. De negatieve gevolgen van keuzes of maatregelen mogen niet worden afgewenteld. Niet op de beneden- of bovenstrooms gelegen buren, niet van particulier op de overheid en niet op de toekomst en de generaties na ons.

§ 6.4.3 Normering wateroverlast regionaal watersysteem

Het Limburgse bebouwd gebied (steden en dorpen) en haar inwoners willen we zo goed mogelijk beschermen tegen wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. De bebouwde gebieden, zoals aangewezen in de omgevingsverordening, hebben over het algemeen een normering gekregen van 1:25 of 1:100 voor wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. Dat betekent dat het waterschap zich zal inspannen om het watersysteem zodanig in te richten dat de overstromingskans niet groter is dan de normering aangeeft. Maar het betekent ook dat we - met de overstromingen van juli 2021 in gedachten - ook moeten kijken naar onze ruimtelijke inrichting. We zullen meer rekening moeten houden met het water- en bodemsysteem. Daar komt bij dat het weer extremer wordt en dat we rekening moeten houden met steeds zwaardere buien. Om hier meer inzicht in te geven, hebben wij bovenregionale stresstesten laten uitvoeren en de onderlegger Water en Bodem laten opstellen. Die geven meer informatie over de gevolgen van klimaatverandering

Wij geven, met de normering voor regionale wateroverlast in de provinciale omgevingsverordening aan wat de maximaal toelaatbare kans op overstroming vanuit het Limburgse regionale watersysteem (de beken) is. We maken bij deze normering onderscheid tussen gebieden op basis van hun functie, zoals natuur, landbouw of stedelijk gebied. Het waterschap heeft een inspanningsplicht om het regionale watersysteem zo in te richten dat aan deze normering wordt voldaan. Onder meer via het programma Water in Balans neemt het waterschap hiervoor maatregelen om de knelpunten in het watersysteem aan te pakken. De maatregelen moeten haalbaar en betaalbaar, landschappelijk inpasbaar en ecologisch duurzaam zijn.

Voor de meeste Landelijke kernen, Stedelijk gebied, en Werklocaties in Limburg geldt een norm van 1:100 (gemiddelde kans op overstroming per jaar). Maar voor een aantal landelijke kernen in het heuvelland geldt een norm van 1:25 per jaar. Daar geldt een lagere norm dan in de rest van Limburg, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel van de hellingen af en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap.

We hebben de ambitie om waar dit kan tot een beschermingsniveau van 1:100 te komen. We beseffen dat dit in het heuvelland van Zuid-Limburg lang niet overal kan. Ook kunnen er zwaardere buien voorkomen die extremer zijn dan tot waar de norm bescherming biedt. We zullen daarom blijvend rekening moeten houden met wateroverlast en overstromingen. Onder meer via het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) werken we aan een betere bescherming van de Limburgers en een betere voorbereiding van de Limburgers op overstroming.

In deze omgevingsvisie worden de grenzen van het Stedelijk gebied, de landelijke kernen en de werklocaties herzien. Omdat de normering gerelateerd is aan de begrenzing van de bebouwde gebieden in de provinciale omgevingsverordening, kan deze herziening gevolgen hebben voor de normering van de gronden die al dan niet binnen de aanduiding kern, stedelijk gebied of werklocaties vallen. We zullen de consequenties voor de volgende aanpassing van de omgevingsverordening in beeld brengen en de hierdoor (waarschijnlijk) aangepaste normering ter vaststelling aan Provinciale Staten voorleggen.

In alle verschillende zoneringen van het landelijk gebied: Verwevingsgebied, de Groenblauwe landbouwzone en het Primair Landbouwgebied is ruimte om maatregelen te nemen tegen wateroverlast en om maatregelen te nemen om water vast te houden of te bergen.

§ 6.4.4 Wateroverlast - Voldoende ruimte voor water

De beken en de beekdalen hebben een belangrijke rol in het voorkómen van wateroverlast. Waar het kan, willen we het water de ruimte geven. Dat betekent dat de beken en de beekdalen in de Groenblauwe landbouwzone en in het Natuurnetwerk Limburg (NNL) geen norm krijgen. Daar moet het water zoveel mogelijk vrij kunnen stromen en hoeven op basis van de provinciale omgevingsverordening geen maatregelen te worden genomen tegen wateroverlast of overstromingen. We hebben de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied opnieuw begrensd en op de POVI-kaart gezet. Waar wijzigingen in de begrenzing van de beekdalen zijn doorgevoerd, zullen we de gevolgen bij het voorstel voor vaststelling van de volgende Omgevingsverordening Limburg door Provinciale Staten in beeld brengen. Langs beken buiten de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied geldt overigens wel een norm tegen wateroverlast.

§ 6.4.5 Oppervlakkige afstroming

In heel Limburg kan extremer weer en zwaardere regenval tot overlast leiden. Met name In het Limburgse heuvelland leidt hevige regen regelmatig tot overlast door afstromend water en modder die over onder andere landerijen, wegen en door droogdalen naar beneden komen. Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem. Om deze vorm van wateroverlast te voorkomen of te beperken, is het belangrijk om maatregelen te nemen om de oppervlakkige afstroming zoveel mogelijk tegen te gaan. Maatregelen zoals het behoud van grasland, de verruwing van hellingen met natuurlijk grasland, struiken, bosschages of bos en de aanleg van landschapselementen zoals hagen, graften en boerenbuffers kunnen helpen om het afstromend water te remmen en om meer water in de bodem te laten infiltreren. Grondeigenaren hebben hier een verantwoordelijkheid om het eigen water te verwerken.

§ 6.4.6 Wateroverlast bebouwd gebied

Om wateroverlast in de bebouwde gebieden te voorkomen, vragen we om zoveel mogelijk regenwater van het riool af te koppelen. Daarbij rekening houdend met eventuele wateroverlast door het grondwater. Wij, het waterschap en gemeenten, ondersteunen het afkoppelen van regenwater. We hebben samen het stroomschema 'verantwoord omgaan met hemelwater'opgesteld. We vragen om dit schema toe te passen. We vragen om water op te vangen en vast te houden of te infiltreren en om Stedelijk gebied en Werklocaties te ontstenen en te vergroenen. Dat is niet alleen goed voor het tegengaan van wateroverlast, maar ook in het voorkómen van hittestress. Ook kan het een bijdrage leveren aan de groene stad en de biodiversiteit. Gebruik voor nieuwbouw de rijksmaatlat klimaatadaptieve bebouwde omgeving. Verder dienen de gemeentelijke rioleringssystemen op orde te zijn. Daarbij is het voor de waterkwaliteit van de beken belangrijk dat er zo min mogelijk gebruik wordt gemaakt van riooloverstorten op de kwetsbare watergangen.

§ 6.4.7 Wateroverlast monumenten en watermolens

In Limburg hebben we veel beken, waarvan een groot aantal snelstromend zijn. Van oudsher zijn bij deze beken vaak kastelen, landhuizen en watermolens gebouwd. Deze monumenten liggen soms dusdanig laag, kwetsbaar en geïsoleerd in het beekdalen dat de reguliere aanpak van wateroverlast met normering hier niet werkbaar is. Als we in deze gebieden een normering zouden invoeren ter bescherming, dan kunnen de hiervoor benodigde maatregelen ongewenste invloed hebben op landschap, natuur en watersysteem en in sommige gevallen onbetaalbaar blijken uit kosten-batenoogpunt. We gaan via een maatwerkbenadering de problematiek van de watermolens in beeld brengen. Daarna zullen we samen met het waterschap en het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) bekijken of er maatregelen mogelijk zijn om de kans op wateroverlast te verminderen. Daarbij kijken we eerst in hoeverre de reguliere stroomgebiedsaanpak van de gehele beek tot een bevredigende oplossing kan leiden en daarna naar

maatwerkoplossingen, bijvoorbeeld in de vorm van hulp bij maatregelen die eigenaren zelf kunnen uitvoeren.

§ 6.4.8 Risicogerichte normering

Het huidige systeem van de normering van regionale wateroverlast maakt geen nader onderscheid tussen stedelijke functies zoals woningen, bedrijfsgebouwen of verzorgingshuizen. Naar aanleiding van de overstromingen in juli 2021 is geconcludeerd dat de huidige systematiek daarmee zijn zwakke punten heeft en zijn wij, het waterschap, gemeenten en het Rijk op zoek gegaan naar een methode die meer rekening houdt met de verschillen in kwetsbaarheid van functies binnen het te beschermen gebied. Dat is een methode waarbij beter op de grootte van de impact kan worden gestuurd. De komende jaren gaan we met deze partijen verder onderzoeken of deze zogenaamde risicogerichte aanpak voor Limburg werkbaar is en past binnen de nationale wetgeving. We doen dit in nauwe samenhang met het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Daarbij kijken we breed naar de gevolgen van een overstroming in een gebied en naar de samenhang tussen het regionale watersysteem en het hoofdwatersysteem.

§ 6.4.9 Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)

Naar aanleiding van de wateroverlast van juli 2021 hebben wij, het waterschap en de gemeenten met behulp van het Rijk het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) ingericht. In dit programma gaan we gezamenlijk de komende jaren aan de slag om de overstromingsrisico's in Limburg te verminderen en de Limburgers beter voor te bereiden op wateroverlast. Het programma richt zich op het regionale watersysteem (de beken). Per stroomgebied wordt in nauwe samenwerking tussen alle betrokken overheden en bewoners een plan voor de vermindering van overstromingsrisico's uitgewerkt op basis van meerlaagsveiligheid en met een aanpak van bron tot monding (systeemsolidariteit). Daarbij zal naar fysieke ingrepen in het watersysteem gekeken worden om water vast te houden (vergroten sponswerking bodem), water te bergen (in bergingsgebieden) en de afvoercapaciteit te vergroten mogelijk in combinatie met het uitvoeren van beschermingsmaatregelen.

§ 6.4.10 Waterveiligheid

De overstromingen van juli 2021 hebben ons eraan herinnerd dat leven langs beken en rivieren risico's met zich meebrengt. We zijn ons weer bewust geworden van de kracht van het water. Naast schade aan goederen en woningen kan het water ook een risico voor de veiligheid opleveren. Niet alleen langs grote rivieren als de Maas, maar ook langs de beken en kleinere rivieren in Limburg.

Bij toenemende waterdieptes en stroomsnelheden en combinaties van beide krijgen we een toenemend gevaar voor verdrinking en gevaar voor instortende gebouwen. Dit gevaar, in combinatie met de snelheid waarmee het water kan stijgen – met name in het heuvelland van Zuid-Limburg – en daarmee de noodzaak om te zorgen voor mogelijkheden om een veilig heenkomen te vinden, is reden om de waterveiligheid in de gebieden met de grootste risico's tot een provinciaal belang te benoemen.

We hebben de gebieden met de grootste risico's op het gebied van waterveiligheid bepaald met behulp van modelberekeningen, waarbij we zijn uitgegaan van een bui met een kans van één keer in de honderd jaar met het klimaat van het jaar 2100 (1:100; 2100). We hebben vooruitgekeken naar het jaar 2100, omdat ruimtelijke ontwikkelingen vaak over langere termijnen gaan. Woningen blijven bijvoorbeeld meer dan vijftig jaar staan. Daarnaast was de bui die in juli 2021 is gevallen vergelijkbaar met een bui met de kans van één op honderd in het jaar 2100. We hebben in het kaartbeeld de overstromingen vanuit de beken (fluviaal) gecombineerd met het regenwater (pluviaal), dat zeker in het heuvelland een belangrijke factor is.

Uitgangspunt is dat Limburgers zo waterveilig mogelijk moeten kunnen wonen, werken en leven. Dat betekent dat we ons inspannen om het watersysteem – de beken en rivieren, stuwen, dijken en waterkeringen – op orde te brengen, zodat deze zo goed mogelijk kunnen omgaan met de verwachte buien. Maar het betekent in dit geval ook dat we bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen rekening houden met waterveiligheid. Nieuwe ontwikkelingen moeten zo waterveilig mogelijk zijn.

§ 6.4.11 Waterveiligheidszones

De waterveiligheidszones H2-H6 op de POVI-kaart laten zien waar er risico's zijn en welke impact deze risico's kunnen hebben. Bij het ontwikkelen van nieuwe ruimtelijke plannen zal op basis van deze kaarten en de daarop geduide risico's en impact een afweging moeten worden gemaakt hoe met deze risico's wordt omgegaan, zodat de veiligheid zo goed mogelijk gewaarborgd is.

In het algemeen geldt dat de waterveiligheidszones zijn berekend met een model op Limburgse schaal. Hoewel de kaarten de beste kennis van dit moment weergeven, kan de lokale situatie afwijken van de modelweergave. Een nadere lokale berekening en modellering zal dan ook vaak nodig zijn.

De kaart en de zones zijn gebaseerd op de huidige waterhuishoudkundige situatie en de huidige kennis van de klimaatontwikkeling. Via onder meer het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) nemen de overheden in Limburg maatregelen om de waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (niet de Maas) te verbeteren. Daardoor zal de situatie de komende jaren verbeteren. Ook zien we echter een toename van extremer weer, wat ertoe kan leiden dat de situatie kan verslechteren. Dat betekent dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, waar nodig, een lokale berekening en modellering aan de orde is met de meest actuele gegevens.

In de zones met de hoogste risico's (zone H6 en H5) vinden we de risico's zodanig groot dat we dit van provinciaal belang vinden en hiervoor regels in de Omgevingsverordening opnemen.

§ 6.4.12 Zone regionale waterveiligheid H6

In de waterveiligheidszone H6, waar stroomsnelheid en waterdiepte en de combinatie hiervan de grootste risico's opleveren, staan we geen nieuwe woonfuncties, recreatieve verblijfsfuncties en geen nieuwe functies voor verblijf van niet-zelfredzame mensen meer toe (zoals verzorgingshuizen, ziekenhuizen en hospices). De gevaren van verdrinking, meegesleurd worden en het instorten van gebouwen en bouwwerken zijn dusdanig groot, dat het toevoegen van deze functies in nieuwe plannen hier onverantwoord is. Voor bestaande plannen die nog niet uitgevoerd zijn, vragen we om hier de inrichting zodanig uit te voeren dat de veiligheid zo groot mogelijk wordt. Bij herontwikkeling van bestaande gebouwen vragen we om rekening te houden met de waterveiligheid. Zeker wanneer het niet zelfredzame-groepen betreft. Deze zone H6 komt maar sporadisch voor in Limburg en ligt vaak in, of direct naast de beek.. De regels voor deze zone nemen we op in de Omgevingsverordening Limburg.

§ 6.4.13 Zone regionale waterveiligheid H5

In de Waterveiligheidszone H5 Noord- en Midden-Limburg en de Waterveiligheidszone H5 Zuid-Limburg zijn de waterdiepte en stroomsnelheid en de combinatie van beide nog steeds zo groot dat er gevaar is voor verdrinking, meesleuren van mensen en auto's, en het instorten van bouwwerken en gebouwen. Ook hier is het toekennen van een nieuwe functie voor het verblijf van niet-zelfredzame mensen, zoals ouderen, mensen met een beperking en kinderen, niet toegestaan. Het toekennen van een nieuwe woonfunctie of verblijfsrecreatiefunctie is alleen mogelijk wanneer deze zo waterveilig mogelijk kan worden uitgevoerd en niet tot onverantwoorde extra opstuwing of overlast elders leidt. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de impact op de ontwikkeling door het water, de mogelijkheid van evacuatie en vluchtwegen, en met de te verwachten snelheid waarmee het water zal stijgen. Wij vragen om elke nieuwe woonfunctie en verblijfsrecreatiefunctie te onderbouwen met een nader onderzoek naar de waterveiligheid, waaruit blijkt dat deze zo waterveilig mogelijk kan worden ontwikkeld. Daarbij dient het risico zo nodig op lokaal niveau te worden gemodelleerd met actuele gegevens. Er dient naast waterdiepte en stroomsnelheid (en de combinatie van beide) rekening te worden gehouden met de snelheid waarmee het water kan stijgen (hoeveel tijd is er om te vluchten?) en met de mogelijkheden van (hoogwaterveilige) vluchtwegen en evacuatie. Omdat dit een complexe afweging en beoordeling is, dient er een advies te worden gevraagd aan zowel het waterschap als aan de veiligheidsregio. Voor bestaande plannen die nog niet uitgevoerd zijn, vragen we om hier de inrichting zodanig uit te voeren dat de veiligheid zo groot mogelijk wordt. Bij herontwikkeling van bestaande gebouwen vragen we om rekening te houden met de waterveiligheid. Zeker wanneer het niet zelfredzame-groepen betreft De regels voor deze zone nemen we op in de Omgevingsverordening Limburg.

§ 6.4.14 Zone regionale waterveiligheid H2-H4

In de waterveiligheidszone H2-H4 ligt de verantwoordelijkheid voor de afweging om waterveilig te bouwen en te ontwikkelen bij de gemeenten. In deze zones is nog steeds sprake van veiligheidsrisico's. Daarnaast hebben woningen en gebouwen hier een (grote) kans op schade door wateroverlast. Het is van belang dat gemeenten bij nieuwe ruimtelijke plannen goed afwegen hoe ze met deze risico's omgaan en wat dit betekent. Ook hier geldt dat zo waterveilig mogelijk bouwen een belangrijk uitgangspunt is. Verder dient onverantwoorde opstuwing of overlast elders als gevolg van de ontwikkeling te worden voorkomen (de ontwikkeling moet niet leiden tot afwentelen). We vragen extra aandacht voor kwetsbare functies en doelgroepen zoals ouderen, mensen met een beperking en jonge kinderen.

In deze POVI zijn alleen de kaarten van de zones H5 en H6 opgenomen. De volledige set Overstromingskaarten regionaal watersysteem is op de website van het Waterschap Limburg te raadplegen.

§ 6.4.15 Overstromingskaarten Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)

De overstromingskaarten die zijn gemaakt in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) geven een beeld van de te verwachten overstromingen in heel Nederland waaronder de Limburgse rivieren en beken. Deze kaarten zijn onder verantwoordelijkheid van de provincies gepubliceerd in de Atlas Leefomgeving. Om het waterbewustzijn te verbeteren, hebben wij voor Limburg vernieuwde en uitgebreidere overstromingskaarten vastgesteld die eind 2025 gepubliceerd zijn in de genoemde Atlas.

In de paragrafen hierboven zijn de "Overstromingskaarten regionaal watersysteem" beschreven die het Waterschap Limburg ten behoeve van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) en de POVI heeft laten maken. Die kaarten zijn voor de POVI gebruikt om ruimtelijke beleid op te baseren. De ROR-overstromingskaarten bieden daarnaast aanvullend inzicht. Er is geen beleid op gebaseerd.

Gelet op het risico dat door publicatie van de ROR-kaarten verwarring ontstaat over de verschillende overstromingskaarten, hebben wij bezien of publicatie van de ROR-kaarten voor het grondgebied van de provincie Limburg noodzakelijk is. Dat blijkt zo te zijn, met name omdat de ROR verplicht tot het maken van overstromingskaarten (ROR-kaarten) voor minimaal drie scenario's (van zeldzame tot frequente overstromingen). Andere verschillen zijn dat de ROR-kaarten de overstromingen vanuit de Maas laten zien en de POVI-kaarten niet, en dat de ROR-kaarten zijn gemaakt voor de huidige klimaatsituatie en de POVI kaarten voor het klimaat in het jaar 2100.

§ 6.5 Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water

§ 6.5.1 Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water

We willen in Limburg schoon en voldoende water voor mens en natuur. Daarmee geven we tevens invulling aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater is de afgelopen decennia sterk verbeterd, maar de laatste jaren stagneert deze verbetering. Het water in de Limburgse beken en in de Limburgse bodem is nog niet schoon. Ook de kwantiteit is nog niet op orde. We gebruiken nog te veel van ons diepe grondwater, waardoor de voorraad in de diepe Roerdalslenk afneemt. Ook is de hydrologische situatie van onze 17 grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden nog niet op orde. Ook treffen we in alle oppervlaktewateren chemische stoffen – vaak een beperkt aantal – aan boven de KRW-norm. Daarnaast constateren we in grond- en oppervlaktewater verontreinigingen met niet of nog niet genormeerde antropogene stoffen die wel een bedreiging vormen voor het watersysteem en de hiervan afhankelijke functies, zoals PFAS en medicijnresten.

De KRW vraagt van ons om uiterlijk in 2027 maatregelen uitgevoerd te hebben om de waterkwaliteit en kwantiteit op orde te hebben. Om te zorgen dat we daaraan voldoen, zullen we de komende periode alles op alles moeten zetten om maatregelen uit te voeren om de waterkwaliteit en kwantiteit te verbeteren. Dit voor zover dat binnen onze verantwoordelijkheden en mogelijkheden ligt, want ook andere partijen zoals het Rijk en onze buurlanden zijn verantwoordelijk voor maatregelen die nodig zijn om de KRW-doelen te bereiken. Daarmee proberen we ook te voorkomen dat het niet voldoen aan de KRW leidt tot problemen die vergelijkbaar zijn met het stikstofdossier. Maar we doen het niet alleen omdat de Europese richtlijn dit van ons vraagt, maar vooral omdat schoon en voldoende water een voorwaarde is voor onze natuur, onze economie en de leefbaarheid van Limburg.

§ 6.5.2 KRW maatregelen

De belangrijkste te nemen maatregelen die nodig zijn voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn:
- het uitvoeren van het beekherstel;
- de aanleg van vismisgratievoorzieningen
- verbetering van de rioolwaterzuiveringsinstallaties;
- de aanpak van riooloverstorten;
- het hydrologisch herstel van de verdroogde Natura2000-gebieden.

Daarnaast is een verbetering van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater nodig, met name door het verminderen van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Verder is het tegengaan van de vermindering van de grondwatervoorraad van de Roerdalslenk een opgave van de KRW.

In deze omgevingsvisie zijn de beekdalen en natte laagten onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. We stimuleren hier een water- en milieuvriendelijke landbouw. Een landbouw die kan omgaan met natte omstandigheden en die zo min mogelijk uitspoeling heeft van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het grond- en oppervlaktewater. In de Provinciale Omgevingsverordening hebben we een motiveringsplicht opgenomen voor waterkwantiteit (waterafvoer en waterberging). Inzet van ruimtelijk instru-

mentarium in de beekdalen voor de waterkwaliteit is pas aan de orde als hiervoor middelen beschikbaar zijn en een perspectief voor de landbouw kan worden gegeven.

Voor de aanpak van nutriënten (nitraat en fosfaat) en gewasbeschermingsmiddelen is primair het Rijk verantwoordelijk, met name via de landelijke mestregelgeving en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. In het ruimtelijk voorstel hebben wij aangegeven dat wij een relevante bijdrage kunnen leveren aan bedoelde aanpak door, met inzet van het ruimtelijk instrumentarium, het landgebruik te extensiveren in gebieden rond Natura 2000-gebieden, rond drinkwaterwinningen en in beekdalen, waarmee bemesting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen worden verminderd. Dat in combinatie met andere doelen, zoals groenblauwe dooradering, ecologische verbindingszones en droogteaanpak. Voorwaarde daarbij is dat het Rijk zorgt voor perspectief voor de agrarische bedrijven in deze gebieden en de voor deze aanpak benodigde financiële middelen.

De nutriëntenbelasting in veel grondwaterbeschermingsgebieden is te hoog. De grens van 50 mg/l nitraat van de Nitraatrichtlijn, Drinkwaterrichtlijn en KRW wordt overschreden. De grondwaterbeschermingsgebieden en de daarin geldende regels ter bescherming van het grondwater zijn in de omgevingsvisie en de omgevingsverordening bepaald. Wij onderzoeken of de bescherming van het grondwater voor de drinkwaterwinning aanpassing behoeft, aanvullend op generiek landelijk beleid.

§ 6.5.3 Hydrologische situatie Natura2000-gebieden

Wij zijn verantwoordelijk voor het in goede hydrologische toestand brengen van de 17 grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden. In al deze gebieden zijn er opgaven op het gebied van waterkwaliteit en/of waterkwantiteit. De hydrologische maatregelen voor de instandhouding van de Natura 2000-gebieden dienen volgens de Kaderrichtlijn Water (KRW) uiterlijk in 2027 genomen te worden.

Via de door ons uitgevoerde natuurdoelanalyses (NDA's) zijn de knelpunten in beeld gebracht. Een aantal te nemen maatregelen is bekend, maar veel maatregelen vergen eerst nog nader onderzoek. Het grootste deel van deze opgaven zal leiden tot het nemen van maatregelen in gebieden rond de kwetsbare grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden. Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst kwaliteits- en kwantiteitsmaatregelen zijn te verwachten die gevolgen hebben voor het grondgebruik, zijn deze overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden in deze omgevingsvisie opgenomen. Ze maken onderdeel uit van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we een landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water willen stimuleren, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB). Er gelden nu in de omgevingsverordening geen verdere beperkingen, maar in een gebiedsproces zal duidelijk moeten worden welke maatregelen genomen moeten worden en welke instrumenten ingezet moeten worden in deze gebieden.

§ 6.5.4 Waterkwaliteit en buitenland

Veel van ons water is afkomstig uit het buitenland. Wij zijn en blijven met de ons omringende landen in gesprek over het bereiken van de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Uitgangspunt daarbij is dat (ook) onze buurlanden moeten voldoen aan de eisen van de KRW en daarom geen verontreinigingen mogen afwentelen op Limburg. We geven inzicht in de KRW-normen in het buitenland en hoe deze zich verhouden tot onze normering. Samen met onze buren brengen we de grensoverschrijdende belasting in beeld en bekijken we welke maatregelen onze buurlanden kunnen en zullen treffen. Indien de grensoverschrijdende belasting onvoldoende gereduceerd wordt, dan zullen wij genoodzaakt zijn om een beroep te doen op een van de uitzonderingsbepalingen van de KRW: doelverlaging.

§ 6.5.5 KRW impuls

Onze zorg is dat niet alle KRW-doelen overal op tijd zullen worden gehaald. Daarom is de landelijke KRW-impuls gestart om het tijdig halen van de KRW-doelen zoveel mogelijk te bevorderen. Als onderdeel van de KRW-impuls is in 2024 een ex ante-evaluatie uitgevoerd die laat zien dat bestaand beleid niet toereikend is. Betrokken overheden bespreken daarom welke aanvullende maatregelen genomen kunnen worden. Desondanks is het de verwachting dat niet alle nodige maatregelen overal tijdig uitgevoerd zullen kunnen worden. Samen met onze partners in het Maasstroomgebied hebben wij een handelingsperspectief Maas opgesteld, waarin is aangegeven welke extra inspanning provincies, waterschappen en gemeenten binnen het gebied van de Maas kunnen leveren in de periode tot en met 2027, en welke inspanning wij van het Rijk en buurlanden vragen.

§ 6.5.6 Aanvalsplan waterkwaliteit

Omdat wij binnen onze verantwoordelijkheden alles op alles willen zetten om de KRW-doelstellingen zoveel mogelijk te behalen, zetten we in op een Aanvalsplan Waterkwaliteit. In dit aanvalsplan richten wij ons op die zaken die op dit moment nog onvoldoende opgepakt worden en op zaken waar wij het verschil kunnen maken. Aan bod komen:

- ondersteuning van gemeenten bij de aanpak van riooloverstorten;
- de ondersteuning van de landbouw in waardenetwerken (demonstratie- en leerprojecten);
- het actualiseren van vergunningen;
- afspraken maken over de watervoorraad in de Roerdalslenk.

Daarnaast spreken wij buurlanden, het Rijk, waterschap en gemeenten aan op de verantwoordelijkheden die zij hebben om invulling te geven aan de KRW-doelen. Het uitvoeren van maatregelen om de 17 grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden in goede hydrologische toestand te brengen – waarvoor wij verantwoordelijk zijn – wordt voortgezet en waar nodig zoveel mogelijk versneld.

Om de bescherming van de drinkwatervoorziening te verbeteren, herijken we het grondwaterbeschermingsbeleid. Wij voorzien daarvoor aanpassing van de Omgevingsverordening.

Ten slotte zullen wij vergunningen voor lozingen op het riool (indirecte lozingen) waarvoor wij het bevoegde gezag zijn herzien om emissies naar het watersysteem te verminderen. Om de emissies van nutriënten uit bemesting te verminderen is het Rijk gestart met het ontwikkelen van een achtste Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Gelet op de bijdrage die dit programma kan leveren aan de waterkwaliteit, vragen wij het Rijk om regionale partijen hierbij te betrekken.

§ 6.5.7 Doelverlaging KRW

Sluitstuk van de KRW-impuls is hoe om te gaan met de situatie waarin in 2027 niet alle nodige maatregelen zijn uitgevoerd. De KRW bevat uitzonderingsbepalingen, waaronder met name de zogenaamde doelverlaging, wat betekent dat doelen mogen worden verlaagd indien aangetoond kan worden dat tijdig doelbereik fysiek onmogelijk is of zou leiden tot disproportionele kosten. Daarbij geldt wel dat deze doelverlaging elke zes jaar moet worden herzien en in die zin tijdelijk is. Wat nodig is om een gegrond beroep te kunnen doen op bedoelde uitzonderingsbepalingen wordt onderzocht.

Voor het toepassen van de uitzonderingsbepalingen, voor zover deze betrekking hebben op het regionale watersysteem, zijn wij het bevoegd gezag. Wij zullen het nemen van besluiten tot toepassing van de uitzonderingsbepalingen baseren op de handreikingen die hiervoor in het kader van de KRW-impuls zijn opgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat de partij die een maatregel niet tijdig kan uitvoeren de onderbouwing dient te leveren voor het toepassen van een van de uitzonderingsgronden.

Voor zover de hiervoor bedoelde uitzonderingsbepalingen nodig zijn, moeten deze worden opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033, dat uiterlijk in december 2027 moet worden vastgesteld. Dat programma zal, samen met de waterprogramma's van andere overheden, de onderlegger vormen voor het Stroomgebiedbeheerplan Maas 2028-2033, dat door het Rijk wordt vastgesteld.

§ 6.5.8 Zone natuurbeek

De natuurbeekzone is een aanduiding die is opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening. Het betreft een zone van 25 meter aan weerszijden van nog te herinrichten natuurbeken. Deze beken worden heringericht, mede in het kader van de Kaderichtlijn Water (KRW). Herinrichten betekent vaak dat de beek die in het verleden rechtgetrokken is weer meanderend wordt gemaakt. Daarvoor is ruimte nodig. Via de zone natuurbeek wordt deze ruimte gereserveerd. In deze zone zijn geen ontwikkelingen toegestaan die de toekomstige natuurlijke (meanderende) inrichting kunnen frustreren.

Na uitvoering van de herinrichting kan de zonering komen te vervallen en wordt de bescherming van de heringerichte beek overgenomen door de Waterschapsverordening. De huidige kaart is niet meer geheel actueel. We zullen de zone natuurbeek in de komende planperiode in de verordening actualiseren en bekijken hierbij de mogelijkheid om het beschermingsregime te verbreden.

§ 6.6 (Grond)water voor drinkwater

§ 6.6.1 (Grond)water voor drinkwater

Voldoende en schoon grondwater is belangrijk voor de drinkwatervoorziening, net als voor de natuur, de landbouw en de industrie. De druk op het grondwater wordt groter en vraagt om een goede bescher-

ming. We zetten ons in om voldoende grondwater beschikbaar te houden en om de kwaliteit van ons grondwater te verbeteren.

We zetten ons verder in voor de specifieke (wettelijke) taak voor het beschermen van de grondwaterkwaliteit in waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en de boringsvrije zones Roerdalslenk en Venloschol. Dat in verband met de winning van grondwater voor de bereiding van drinkwater. We vinden dat een provinciaal belang.

Een deel van de onttrekkingen voor water dat voor menselijke consumptie is bestemd, wordt eveneens beschermd door de boringsvrije zones. Daarbij zijn wij bevoegd gezag voor vergunningen voor onttrekkingen van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening en industriële toepassingen van meer dan 150.000 m3 per jaar.

§ 6.6.2 Verbeteren van de bescherming van de drinkwaterbronnen

We zetten ons in om de bescherming van ons grondwater te verbeteren. Dit doen we door de begrenzing van grondwaterbeschermingsgebieden te actualiseren en waar nodig te vergroten. Daarbij zullen we ook de voorschriften van de omgevingsverordening die gericht zijn op de bescherming van de grondwaterkwaliteit in waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden actualiseren.

Binnen deze grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden gelden vanuit de Omgevingsverordening Limburg onder andere regels op het gebied van gewasbeschermingsmiddelengebruik door de landbouw, bodemenergiesystemen en voor de vestiging van risicovolle milieubelastende activiteiten.

Actualisering en vergroting van de grondwaterbeschermingsgebieden is noodzakelijk om ons grondwater langdurig te beschermen. Provinciale Staten zullen in een volgende aanpassing van de Omgevingsverordening Limburg de keuze maken voor de nieuwe beschermingsgebieden. In deze omgevingsvisie en in de omgevingsverordening nemen we zoekgebieden grondwaterbescherming op. Deze zoekgebieden bestaan uit de beschermingszone van 200 jaar, wat globaal overeenkomt met het volledige intrekgebied.

Het grootste deel van ons drinkwater wordt gemaakt van grondwater, maar circa een kwart wordt gemaakt uit Maaswater. De waterkwaliteit en -kwantiteit van de Maas zijn daarom van groot belang voor het drinkwater. We zullen ons samen met het Rijk, als verantwoordelijke voor de Maas, inzetten voor de verbetering van de waterkwaliteit van de Maas. Dat doen we bijvoorbeeld in onze internationale overleggen.

§ 6.6.3 Zoekgebieden grondwaterbescherming

De grondwaterbeschermingsgebieden zijn de (ruimere) gebieden rondom de waterwingebieden, waarin regels gelden om het grondwater te beschermen. Die zijn minder streng dan de regels voor waterwingebieden, zoals regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en risicovolle bedrijven en -stoffen, en voor bepaalde (andere) activiteiten. Het gewonnen grondwater wordt verwerkt tot drinkwater. Daarom is het van belang om dit grondwater te beschermen tegen vervuiling.

De grondwaterbeschermingsgebieden worden gevormd door een deel of het gehele intrekgebied van het grondwater. Het intrekgebied is het gebied waar neerslag die de bodem infiltreert uiteindelijk in de grondwaterwinning terechtkomt. De huidige gebieden die in de provinciale omgevingsverordening zijn opgenomen, zijn de zogenaamde 25-jaarszones. Daarbij doet een druppel er maximaal 25 jaar over om in de grondwaterwinning terecht te komen. Het idee was dat, wanneer er buiten dit gebied een verontreiniging is, er 25 jaar de tijd zou zijn om het pompstation financieel af te schrijven en een nieuwe locatie te zoeken en de winning te verplaatsen. Nu Limburg zowel bovengronds als ondergronds steeds intensiever in gebruik is, is dit niet of nauwelijks meer mogelijk. In het Provinciaal Waterprogramma hebben wij al aangegeven dat wij de bescherming willen verbeteren onder het motto: beschermen om te blijven. We zullen dat in de komende jaren uitwerken. Dat betekent dat we bekijken of een beschermingszone van 100 jaar of 200 jaar noodzakelijk is om ons drinkwater voor lange termijn zeker te stellen.

Die uitwerking starten wij in Noord- en Midden-Limburg. De intrekgebieden zijn daar opnieuw berekend, met actuele grondwatermodellen. In de omgevingsvisie is de 200-jaarzone als 'zoekgebieden grondwaterbescherming' aangeduid. De in de komende periode uit te werken nieuwe beschermingszone zal in ieder geval binnen dit intrekgebied komen te liggen. In de omgevingsverordening nemen we voor deze zoekgebieden een regel op, die voorkomt dat zich hier ontwikkelingen voordoen die de toekomstige functie als grondwaterbeschermingsgebied kunnen frustreren.

We bekijken de inzet van middelen vanuit agrarisch natuurbeheer (ANB) om in de grondwaterbeschermingsgebieden een (grond)watervriendelijke landbouw te bevorderen, met zo min mogelijk uitspoeling van nitraat en gewasbeschermingsmiddelen.

In de Provinciale Omgevingsverordening Limburg zijn regels opgenomen voor de grondwaterbeschermingsgebieden. De huidige regels zijn aanvullend op de nationale regels ter bescherming van het milieu, die overal van toepassing zijn. Ze hebben onder meer betrekking op het vestigen van bepaalde activiteiten in de ondergrond, bepaalde soorten van bedrijven en andere activiteiten. Aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen stellen we geen aanvullende eisen ten opzichte van de landelijke regels.

§ 6.6.4 Waterwingebieden

De waterwingebieden zijn de kleinste beschermingszones rondom winningen van grondwater voor drinkwater. De grens wordt bepaald door de reistijd van 60 dagen van het toestromende grondwater tot de winning. Bij freatische winningen in kalksteengebieden geldt een termijn van 100 dagen. Deze 60 of 100 dagen reistijd door de ondergrond geldt als minimale reistijd om het water bacteriologisch betrouwbaar te maken. Binnen deze gebieden gelden strenge eisen voor de activiteiten die er mogen plaatsvinden.

Het doel van de waterwingebieden is het beschermen van de winning van grondwater dat gebruikt wordt om drinkwater van te maken.

Bescherming van ons grondwater is een groot maatschappelijk belang. De bescherming van de waterwingebieden tegen risico's voor het drinkwater is dan ook belangrijk. We streven ernaar om in het waterwingebied alleen activiteiten gerelateerd aan de drinkwatervoorziening ruimte te geven, zoals ook aangegeven in het Provinciaal Waterprogramma. Voor de waterwingebieden gelden regels in de provinciale omgevingsverordening voor onder meer nieuwe activiteiten, nieuwe bebouwing en voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en andere risicovolle stoffen. In het Provinciaal Waterprogramma hebben we aangegeven de regels in de komende periode te herzien. De herziene regels zullen worden opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. De waterwingebieden zijn opnieuw gemodelleerd en de actuele gebieden zullen in de omgevingsverordening worden opgenomen. Voor Noord- en Midden-Limburg zal dat in een eerst volgende aanpassing zijn. Voor Zuid-Limburg doen we dit in een volgend stadium

§ 6.6.5 Bescherming grondwater door boringvrije zones

In Limburg beschikken we over een voorraad diep grondwater van goede kwaliteit. De Roerdalslenk en de Venloschol zijn daarbij bijzondere gebieden. De diepgelegen grondwatervoorraden worden hier afgedekt door slecht doorlatende kleilagen. Deze vormen een natuurlijke, geologische bescherming tegen verontreiniging. Daardoor is het grondwater in deze gebieden van zeer hoge kwaliteit. Dat water willen we ook voor de toekomstige generaties veiligstellen. Doorboring van de beschermende kleilagen wordt dus zoveel mogelijk tegengaan. Daarom is zowel de Roerdalslenk als de Venloschol in de provinciale Omgevingsverordening als boringsvrije zone aangeduid. Daar horen regels bij om de afdekkende kleilagen te beschermen tegen doorboringen en daarmee tegen het risico dat er vervuilende stoffen binnenkomen.

Het water onder de afschermende kleilagen vormt een belangrijke voorraad schoon zoetwater die we alleen gebruiken voor ons drinkwater en voor andere onttrekkingen voor menselijke consumptie. Verder is het pakket onder de kleilagen aangewezen als Aanvullende Strategische Voorraad (ASV). Er is momenteel een dalende trend van de stijghoogte in het diepe pakket van de Roerdalslenk, waardoor het grondwaterlichaam niet in goede KRW-toestand is. Daarom zijn nieuwe onttrekkingen niet toegestaan. De huidige onttrekkingen door verschillende partijen moeten worden verminderd.

Voor boringen en het gebruik van grondwater voor beregening of veedrenkputten is in deze gebieden bijna altijd een vergunning of registratie nodig. De regels daarover staan in de omgevingsverordening en waterschapsverordening.

Vanuit andere belangen, zoals de energietransitie, is er behoefte om op een beperkt aantal plaatsen de afschermde kleilagen te mogen doorboren. Zo staan we in de Venloschol, buiten de waterwingebieden- en grondwaterbeschermingsgebieden, open warmte-koudeopslagsystemen (WKO) onder de kleilaag toe. Deze keuze is gemaakt in de afweging tussen een duurzame energievoorziening en een veilige drinkwatervoorziening, omdat een beperkt aantal doorboringen een grote energiewinst op kan leveren.

Daarnaast zijn incidenteel doorboringen toegestaan. Zo zijn bijvoorbeeld brandputten toegestaan als er geen alternatieven zijn en de veiligheid in het geding komt. In het op te stellen Afwegingskader Doorboring Venloschol wordt per activiteit aangegeven of een doorboring van de beschermende kleilaag eventueel kan worden toegestaan. Dat kan alleen als aan bepaalde eisen wordt voldaan. Een element dat daarbij zwaar zal meewegen, is het ontbreken van alternatieven voor een doorboring. Het financiële aspect speelt een ondergeschikte rol. In het afwegingskader wordt ook opgenomen onder welke voorwaarden een vergunning mogelijk kan worden verleend.

Voorbeelden van activiteiten waarbij de grond wordt geroerd en die zouden kunnen leiden tot een doorboring zijn:
- de aanleg van funderingspalen;
- de aanleg van kabels en leidingen onder de Maas;
- grondwateronttrekkingsputten.

Daarnaast bekijken we of het nodig is om op meer plaatsen aanwezig afdekkende lagen te beschermen door middel van de aanduiding boringsvrije zone. Concreet kijken we op dit moment vanwege het stijgende mijnwater naar de Mijnstreek .

§ 6.6.6 Verbeteren van de kwaliteit van het grondwater

In de grondwaterbeschermingsgebieden geldt (net als in de rest van Limburg) een doelstelling van maximaal 50 mg/l nitraat. Wij ondersteunen, samen met Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) en de landbouworganisatie LLTB, agrariërs actief in het behalen van deze doelstelling in grondwaterbeschermingsgebieden via het programma Waterwinst, waarin de aanpak wordt gecontinueerd van Duurzaam Schoon Grondwater (DSG).

Het grondwater dat we in Limburg gebruiken voor de bereiding van drinkwater staat kwalitatief onder druk. We vinden in het grondwater hogere concentraties nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen dan toegestaan. Daarom is het belangrijk om in heel Limburg de belasting van het grondwater met deze stoffen te verlagen. Daarvoor kijken we naar mogelijkheden om regels op te nemen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de gebieden voor de bescherming van het drinkwater. We vinden in het grondwater ook steeds meer andere antropogene (door mensen veroorzaakte) stoffen die er niet thuishoren, zoals medicijnresten en PFAS. Het kost steeds meer inspanning om deze stoffen uit het grondwater te verwijderen en er goed drinkwater van te maken. In heel Limburg stimuleren we daarom het behalen van de doelstellingen op het gebied van oppervlakte- en grondwaterkwaliteit, zoals het voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Nitraatrichtlijn. We ondersteunen een landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water.

§ 6.6.7 Voldoende water voor drinkwater

De beschikbaarheid van voldoende zoetwater om drinkwater van te kunnen bereiden is van groot belang voor onze drinkwatervoorziening. Samen met de partners in Limburg van de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg (BKaL) werken we aan afspraken om onze waterbeschikbaarheid te verbeteren. Enerzijds door meer water vast te houden en anderzijds door minder water te gebruiken. in paragraaf Voldoende water is dit verder uitwerkt.

Voldoende water van een goede kwaliteit om – zonder grote zuiveringsinspanningen – drinkwater van te maken is een van de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW). De verbetering van de waterkwaliteit, ook die voor drinkwater, staat verder uitgewerkt in paragraaf Waterkwaliteit.

§ 6.6.8 Limburgs actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen

Gezamenlijk met Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) is het Limburgs Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 opgesteld. Daarin is uitgewerkt hoe de drinkwatervoorziening in Limburg tot 2030 wordt ingevuld. Conclusie is dat voor de periode tot 2030 er voldoende drinkwater is, mits er geen onvoorziene gebeurtenissen plaatsvinden en WML enkele al ingeplande acties uitvoert. Voor de periode na 2030 treden er volgens de meest recente prognoses wel tekorten op. Via het aanwijzen van twee zoekgebieden voor drinkwaterwinning anticiperen wij hier op.

§ 6.6.9 Twee nieuwe zoekgebieden voor drinkwaterwinning

Het drinkwatergebruik zal als gevolg van de ambities op het vlak van economie en woningbouw de komende jaren toenemen. Er ligt een directe relatie tussen de bevolkingsgroei, het woningbouwprogramma met de bijbehorende economische ontwikkeling en de groeiende behoefte aan drinkwater.

Wanneer we uitgaan van de voorgenomen ontwikkeling, gecombineerd met de verwachting dat er een verdergaande zuivering van het grondwater nodig zal zijn, betekent dit dat er op afzienbare termijn meer drinkwater nodig zal zijn en er meer grondwater zal moeten worden gewonnen. Om de Limburgse drinkwaterwinning te borgen, moeten we over een aantal locaties beschikken waar in de toekomst eventueel nieuwe winningen voor de drinkwatervoorziening zijn te vestigen.

In eerste instantie zijn hier de Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) voor bedoeld. Als deze worden ingezet voor de reguliere drinkwatervoorziening, zijn nieuwe ASV's nodig. Om op tijd voor te sorteren

op de behoefte aan drinkwater, nemen we twee zoekgebieden voor drinkwatervoorziening op. De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn gebieden waar mogelijk op middellange termijn nieuwe winningen voor drinkwatervoorziening zullen worden gerealiseerd. De gebieden hebben geen harde grenzen, omdat nog niet bekend is waar deze winningen precies zullen worden gelokaliseerd. De zoekgebieden zijn gelegen op de plateaus van Schimmert en Doenrade.

Ons doel is om in deze gebieden de eventuele toekomstige vestiging van nieuwe drinkwaterwinningen niet onmogelijk maken. Dat wil zeggen, geen ontwikkelingen toelaten die de toekomstige functie voor de grondwaterwinning voor de drinkwaterbereiding kunnen frustreren. Te denken valt aan zwaar milieubelastende activiteiten zoals ze in bijlage V van de Omgevingsverordening Limburg zijn opgenomen, zoals een afvalverbrandingsinstallatie, een afvalwaterzuivering of bepaalde complexe industriële activiteiten zoals een chemische fabriek of papierfabriek. Daarnaast zijn bodemenergiesystemen of aardwarmtewinning ongewenst.

We gaan er voorlopig van uit dat er één nieuwe winning nodig zal zijn.

Voor nieuwe grondwatervragers geldt dat we een afweging zullen maken op basis van de beschikbare hoeveelheden in het gebied. We bekijken hoe we deze zoekgebieden drinkwaterwinning moeten beschermen. We voorzien het opnemen van een motiveringsverplichting voor de zoekgebieden drinkwaterwinning in de Provinciale omgevingsverordening. Daarbij zal het belang voor de toekomstige drinkwaterwinning inzichtelijk moeten worden gemaakt en afgewogen moeten worden tegen het belang van de voorziene ontwikkeling en de effecten hiervan.

Daarnaast zal in de boringsvrije zone Roerdalslenk in de gemeente Roerdalen de nieuwe winplaats Hobertsveld worden gerealiseerd ter vervanging van de twee bestaande diepe winningen in Asselt en Herten. Het nieuwe waterwingebied is in deze omgevingsvisie op de kaart opgenomen. We zullen hiervoor de Omgevingsverordening Limburg aanpassen.

§ 6.6.10 Infrastructuur voor openbare drinkwatervoorziening (ondergronds en bovengronds)

Voor een duurzame drinkwatervoorziening zijn, naast het beschikbaar stellen van voldoende bronnen om drinkwater te produceren, ook voorzieningen nodig om water te kunnen winnen, behandelen en transporteren naar de klanten. Voor het transporteren van drinkwater is een uitgebreid leidingnetwerk nodig dat in stand moet worden gehouden en dat ook moet kunnen worden uitgebreid als de vraag op een bepaalde locatie toeneemt. Het betreft een vitale infrastructuur die moet worden beschermd. Het is van groot belang dat er voldoende energie (elektriciteit) beschikbaar is voor de drinkwatervoorziening. De drinkwatervoorziening moet hoge prioriteit krijgen in geval van netcongestie.

Daarnaast kunnen regels voor stikstofemissie een belemmering vormen bij de instandhouding van bestaande en de aanleg van nieuwe winningen of leidingen. In veel gevallen kunnen werkwijzen worden gehanteerd zonder stikstofemissie. Als dat niet kan, dan bezien we of een dergelijk project gebruik kan maken van de zogenaamde ADC-toets. Deze behelst dat “bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang,” afgeweken kan worden van de natuurwetgeving. Voorwaarde hierbij is dat er sprake is van compensatie van de aangetaste of verloren gegane natuurwaarden.

§ 6.7 Klimaatadaptatie

In de (huidige) Omgevingsverordening Limburg hebben we een motiveringsverplichting klimaatadaptatie opgenomen. Daarin is voorgeschreven dat bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling (waarvoor het ruimtelijk plan moet worden aangepast) wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met watertekort, overstroming en wateroverlast en wat de invloed van het plan hierop is. Daarbij verwijzen we naar de beschikbare informatie over dit onderwerp, zoals de stresstestkaarten en de klimaateffect-atlas. Met het waterschap hebben we daarnaast de Onderlegger water en bodem opgesteld, die inzicht geeft in het water- en bodemsysteem en de hierbij behorende risico's. De kansen op en risico's van overstroming van de rivieren zijn op overstromingskaarten weergegeven in de Atlas Leefomgeving. Ook de regio Noord- en Midden Limburg heeft eigen kaarten laten opstellen. Al deze informatie kan worden gebruikt bij het invullen van deze motiveringsplicht. Het Rijk heeft het Ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving opgesteld om locatiekeuzes te ondersteunen. Daarnaast kan de maatlat Groene en klimaatadaptieve gebouwde omgeving worden gebruikt om de inrichting en bouwwijze klimaatadaptief te maken.

§ 6.8 Water in Landelijk gebied

In het gehele landelijk gebied van Limburg, zowel in het Primair Landbouwgebied de Groenblauwe landbouwzone, het Verwevingsgebied als in het Natuurnetwerk Limburg, is het belangrijk om meer water vast te houden, infiltratiecapaciteit te behouden, peilen te verhogen en ontwatering en afwatering te beperken – zonder dat dit leidt tot een groter risico op overstromingen. Ons landschap en watersysteem moeten als een spons kunnen functioneren: water vasthouden wanneer het valt en het weer beschikbaar maken in droge perioden.

In het gehele landelijk gebied kunnen maatregelen worden genomen tegen wateroverlast en om meer water vast te houden.

Bij nieuwe (gebouwde) ontwikkelingen in het gehele landelijke gebied moeten we aandacht geven aan voldoende ruimte om water op te vangen en te infiltreren. Grootschalige afdekking en verstening moeten worden voorkomen. Indien dat toch noodzakelijk is, moet de infiltratiecapaciteit worden gemitigeerd of gecompenseerd.

Bij het toevoeren van water van buitenaf (via de Maas of de kanalen) vragen we aandacht voor de kwaliteit van het toegevoerde water. We moeten voorkomen dat via bijvoorbeeld beregening of irrigatie watervervuiling wordt verspreid en er vergrijzing van het grondwater plaatsvindt. Vergrijzing van het grondwater, waarbij het gehele grondwater langzaam vlakdekkend vervuild raakt, vormt een risico voor het grondwater dat wordt gebruikt voor de bereiding van drinkwater.

In het landelijk gebied dient voldaan te worden aan de normen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Nitraatrichtlijn. Dat betekent bijvoorbeeld dat er in het grondwater maximaal 50 mg/l nitraat (NO_3) en in onze beken maximaal 2,3 mg/l stikstof (N) aanwezig mag zijn. Voor de kwaliteit van ons grond- en drinkwater is het van belang dat de algemene doelstelling van 50 mg/l nitraat wordt gehaald. Daarnaast zal in verschillende gebieden een verdere reductie van het nitraatgehalte in het grondwater nodig zijn om de strengere oppervlaktewaternorm van 2,3 mg/l stikstof, wat correspondeert met 11 mg/l nitraat, te bereiken.

Om op de lange termijn te kunnen beschikken over voldoende water van een goede kwaliteit – voor de winning van drinkwater uit grondwater – is een goede aanvulling van het grondwater belangrijk. Dat betekent dat het regenwater dat valt zo veel mogelijk ter plekke wordt vastgehouden en in het grondwater moet kunnen infiltreren. Grootschalige afdekking van de grond moet dan ook zoveel mogelijk worden voorkomen, of de gevolgen moeten worden gemitigeerd of gecompenseerd. Een goede kwaliteit van het grondwater is belangrijk om grote inspanningen bij de zuivering te voorkomen.

§ 6.9 Water in Bebouwd gebied

In de bebouwde gebieden – Stedelijk gebied, Landelijke kernen en Werklocaties – streven we naar voldoende ruimte om water op te vangen en vast te houden. Zowel voor de beschikbaarheid van voldoende water als in het kader van de opgaven voor klimaatadaptatie is dat van belang. Daarbij adviseren we om te kijken naar meervoudig grondgebruik, waar opgaven van watertekort, wateroverlast en klimaatadaptatie worden gecombineerd met maatschappelijke opgaven zoals vergroening en het tegengaan van hittestress.

Op bedrijventerreinen (werklocaties) streven we naar zoveel mogelijk opvang en berging van water en naar zuinig watergebruik.

Wij ondersteunen, samen met het waterschap en de gemeenten, het afkoppelen van regenwater. Samen met de gemeenten hebben we het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater opgesteld. We adviseren gemeenten om van het schema gebruik te maken.

We streven naar een zuinig gebruik van water, zoveel mogelijk circulariteit en hergebruik van water, en een zo laag mogelijke belasting van het watersysteem in stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties. Waar mogelijk willen we het circulair gebruik van water in woningen en bedrijven stimuleren.

In het bebouwd gebied dient het rioleringsstelsel zo goed mogelijk afgestemd te zijn op het opvangen van wateroverlast, zodat dit tot een beperking van het aantal overstorten vanuit het riool op kwetsbare beken leidt. Wij ondersteunen gemeenten bij het terugdringen van het aantal overstorten. Daarnaast onderzoeken wij of inzet van de provinciale omgevingsverordening aangewezen is.

§ 6.10 Specifieke kaartlagen – water

§ 6.10.1 Maasvallei - Groenblauwe Landbouwzone

Op de POVI-kaart Maasvallei is het rivierbed (bestaande uit het voormalige stroomvoerend en waterbergend winterbed) van de Maas in de Groenblauwe landbouwzone opgenomen. In het gehele rivierbed bestaat het risico op hoogwater en overstroming.

In de Maasvallei bevinden zich diverse functies en spelen meerdere belangen. Bij alle voorkomende functies – zoals landbouw, natuur, recreatie en toerisme, verspreide bedrijven en woningen – moet hier rekening gehouden worden met overstromingen vanuit de Maas. Het Maaswater moet in dit gebied geborgen en afgevoerd kunnen worden, om de bedijkte gebieden met daarin liggende dorpen zo veilig mogelijk te houden. Daarom is bij het kaartvlak aangegeven dat het behoud van de waterbergende en stroomvoerende functie van belang is. Hiervoor is in de provinciale omgevingsverordening een motiveringsplicht opgenomen.

Onze rol richt zich in dit gebied onder meer op ruimtelijke kwaliteit. In de provinciale omgevingsverordening geldt voor het Maasdal in de Groenblauwe Landbouwzone dan ook een motiveringsplicht voor de landschappelijk kernkwaliteiten.

In het gebied dat is opgenomen in dit kaartvlak geldt de Beleidslijn grote rivieren van het Rijk, die mogelijkheden voor nieuwe bebouwing en voor andere nieuwe ontwikkelingen beperkt. Binnen dit kaartvlak moet rekening worden gehouden met beperkte bouw- en ontwikkelmogelijkheden.

§ 6.10.2 Beekdalen - Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied

Waterkwantiteit

De in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied opgenomen beekdalen zijn belangrijk voor het afvoeren van het water in natte perioden en voor het bergen van water voor drogere perioden. De beken moeten in deze beekdalen zo veel mogelijk ruimte krijgen. Dat betekent dat nieuwe bebouwing in de beekdalen niet wenselijk is. Deze kan enerzijds de afvoer of het bergend vermogen van de beek beperken en krijgt anderzijds waarschijnlijk te maken met wateroverlast en schade. Om zoveel mogelijk ruimte voor het water te behouden, geldt voor de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone geen normering tegen wateroverlast. Het waterschap heeft hier geen taak om maatregelen te nemen om bescherming tegen wateroverlast te realiseren. Voor de beekdalen in Verwevingsgebied zullen we dit in de Omgevingsverordening nader uitwerken.

Waterkwaliteit

Het landgebruik in de beekdalen is van groot belang voor de waterkwaliteit in de beken. In de beekdalen stimuleren wij daarom in verband met de waterkwaliteit een ontwikkeling richting een landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water.

We willen deze ontwikkelingsrichting onder meer stimuleren via de inzet van middelen voor agrarisch natuurbeheer (ANB). De regulering van nutriënten (mest) en gewasbeschermingsmiddelen is primair een taak van het Rijk, via onder meer de mestwetgeving en het toelatingsbeleid. Wij kunnen in de beekdalen via het ruimtelijk instrumentarium maatregelen nemen, maar dan dient er sprake te zijn van een perspectief voor de landbouw en voldoende financiële middelen.

Een landbouw stimuleren die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water

In de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied is de landbouw de dominante grondgebruiker. In verband met de verwachte toename van hogere waterstanden en grondwaterstanden, willen we hier een landbouw stimuleren die kan omgaan met hogere waterstanden en, in verband met het behalen van de opgaven van de Kaderrichtlijn Water (KRW), ook een landbouw die een bijdrage kan leveren aan de verbetering van de waterkwaliteit op het vlak van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

We zetten hier stimuleringsregelingen voor in zoals agrarisch natuurbeheer (ANB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

In de provinciale omgevingsverordening zal voor de beekdalen in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht gelden voor de waarden voor ruimte voor water, waterberging en watervoering. Verschillende beekdalen hebben een functie als ecologische verbindingszone.

§ 6.10.3 Natte laagten - Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied

De natte laagten zijn de gebieden die nu al door hun lagere ligging ten opzichte van de omgeving van nature natter zijn. Deze gebieden zijn belangrijk voor het watersysteem vanwege hun sponswerking (water vasthouden, laten infiltreren en/of vertraagd weer afgeven aan de omgeving). Het zijn gebieden die enerzijds de neerslagpieken kunnen opvangen en anderzijds water kunnen bergen voor drogere perioden. De verwachting is dat de neerslagpieken groter zullen worden en de drogere perioden langer zullen duren. De natte laagten zijn ook de gebieden waar we meer water zouden kunnen vasthouden door (grond)waterpeilen te verhogen.

Daarom zien we de natte laagten als belangrijke gebieden die een bijdrage kunnen leveren aan het herstel van een watersysteem dat kan omgaan met zowel zware buien als langere perioden van droogte.

We willen deze gebieden zoveel mogelijk in stand houden, om zo het water de ruimte te geven en de sponswerking te behouden. Nieuwe verharding en bebouwing, drooglegging of ophoging is daarom niet wenselijk. We zien in de natte laagten, net als in de beekdalen, goede mogelijkheden voor een landbouw die kan omgaan met hogere waterpeilen en vernatting. Waar mogelijk willen we via subsidies een landbouw stimuleren die kan omgaan met nattere omstandigheden.

In de provinciale omgevingsverordening zal voor de natte laagten in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht gelden waarin wordt gemotiveerd hoe de waterbergende functie en de sponswerking van het gebied worden behouden of verbeterd.

§ 6.10.4 Hellingen - Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied

De hellingen in Zuid-Limburg zijn belangrijk in verband met de wateroverlast van afstromend water en modder. Bij hevige regen, vooral op momenten dat de akkers nog niet begroeid zijn, spoelt water af van de landerijen en stroomt het over straten en door tuinen en huizen.

Ter voorkoming van de wateroverlast vinden we het belangrijk dat er op de hellingen maatregelen worden genomen om de afstroming te beperken en af te remmen, en om het gevallen water zo veel mogelijk in de bodem te laten infiltreren. Verharding en bebouwing zijn op de hellingen niet gewenst wanneer dit tot meer afstroming kan leiden. Een aanvullend aandachtspunt is het voorkómen van de zogenaamde ‘runoff’, waarbij nutriëntrijk water en landbouwgrond afspoelen en de gevoelige natuurgebieden op de hellingen binnenstromen en hier tot aantasting van de natuur leiden.

We willen op de hellingen een landbouw en grondgebruik stimuleren die de afstroming verminderen. Behoud van grasland is daarvoor belangrijk. Verruwing van de hellingen met natuurlijk grasland, bosschages, natuur en bos leidt tot minder afstroming. Ook maatregelen zoals de aanplant en aanleg van landschapselementen zoals hagen, graften en boerenbuffers dragen hieraan bij.

In de provinciale omgevingsverordening zal voor de hellingen in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht gelden waarin wordt gemotiveerd hoe het snel afstromen van water en erosie worden voorkomen en hoe de infiltrerende, waterbergende en remmende werking van het bestaande landschap wordt behouden of verbeterd.

§ 6.10.5 Droogdalen - Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied

De droogdalen in de heuvelachtige delen van Limburg zijn dalen die het grootste deel van het jaar geen water afvoeren of waar hooguit een klein bronbeekje ontspringt en afstroomt. Alleen bij hevige regenval komt er veel water tot afstroming. Bij of na hevige regenval stroomt het water door deze droogdalen van de plateaus naar de beekdalen. Ter voorkoming van wateroverlast in de dalen is het van belang om deze waterafvoer zoveel mogelijk te vertragen en het water zo mogelijk te laten infiltreren naar het grondwater.

We willen in de droogdalen ruimte behouden voor de afvoer van water en een landbouw en grondgebruik stimuleren die de snelheid van afstroming verminderen. Behoud van grasland is daarvoor belangrijk. Verruwing van de droogdalen met natuurlijk grasland, bosschages, natuur en bos leidt tot minder snelle afstroming. Maar ook maatregelen zoals landschapselementen, heggen, graften en boerenbuffers dragen hieraan bij. Bebouwing in de droogdalen is zowel vanuit de watervoerende rol als vanuit wateroverlast voor de bebouwing niet wenselijk.

De meeste droogdalen staan op de legger van het waterschap, wat betekent dat het waterschap verantwoordelijk is voor een goede geleiding van het water en voor het voldoen aan de normering voor wateroverlast in deze droogdalen. Ook kan het waterschap in de droogdalen (bovengenoemde) maatregelen nemen om elders in de beekdalen aan de normering voor wateroverlast te voldoen.

In de provinciale omgevingsverordening zal voor de droogdalen in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht gelden waarin wordt gemotiveerd hoe de waterbergende en remmende werking van het landschap wordt behouden of verbeterd.

§ 6.10.6 Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - water - Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden zijn gebieden rond kwetsbare Natura 2000-gebieden. Een belangrijke opgave uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het hydrologisch op orde brengen van de Natura 2000-gebieden, zodat hiermee wordt bijgedragen aan de duurzame instandhouding van deze gebieden. De hydrologische maatregelen voor de instandhouding van de Natura 2000-gebieden dienen volgens de KRW uiterlijk in 2027 genomen te worden. De te nemen maatregelen zullen naar verwachting voor een groot deel moeten worden genomen in de gebieden die rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn gelegen.

Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik – zoals minder afvoer, hogere grondwaterstanden en vernatting – zijn deze gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als zoekgebieden in deze omgevingsvisie opgenomen. Ze zijn onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we een water- en milieuvriendelijke landbouw willen stimuleren, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB).

Gebiedsprocessen en gebiedsgericht onderzoek zullen duidelijk moeten maken welke instrumenten ingezet moeten worden in deze gebieden. Er wordt in afwachting daarvan in de Omgevingsverordening geen motiveringplicht opgenomen voor deze zone. Er geldt wel een natuurcompensatieplicht.

De kaartlaag –Overgangsgebieden valt deels samen met de kaartlaag hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur en de kaartlaag intrekgebieden Natura2000. In de regels in de Omgevingsverordening Limburg gelden er voor deze kaartlagen wel regels.

§ 6.10.7 Intrekgebieden Natura2000 - Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied

De intrekgebieden Natura2000 zijn de gebieden waar het water infiltreert dat de (nabijgelegen) grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden voedt. Dit zijn Natura 2000-gebieden die gevoelig zijn voor nutriënten (nitraat en fosfaat). Daarom zijn verbetering van de waterkwaliteit en behoud van de waterkwantiteit van belang. Het betreft gebieden die voornamelijk zijn gelegen op de plateaus in Zuid-Limburg. De gebieden vallen voor een deel binnen de Propositie Heuvelland en voor een deel samen met de zone overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden. Doel in deze intrekgebieden Natura-2000 is te zorgen voor voldoende infiltratie van water van een goede kwaliteit voor de nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

We willen in de intrekgebieden Natura 2000 een watervriendelijke landbouw stimuleren, waarbij uitspoeling van nutriënten naar het grondwater moet worden voorkomen. De kwaliteit van het infiltrerende water moet worden verbeterd. Daarbij is het wenselijk om de infiltratiecapaciteit te behouden. Grootschalige afdekking of verstening moet worden voorkomen of gemitigeerd. In de intrekgebieden Natura 2000 zouden bij voorkeur middelen zoals Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) en Agrarisch Natuurbeheer (ANB) moeten worden ingezet om een landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water te stimuleren.

In de omgevingsverordening nemen we voor de intrekgebieden in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht op die vraagt om aan te geven hoe de waarden voor infiltratie van water naar het grondwater worden behouden en de waterkwaliteit wordt verbeterd

Het intrekgebied Bunder- en Elsloërbos is niet als intrekgebied op de kaart gezet, maar als Overgangsgebied Natura2000, omdat beide gebieden hier samenvallen. In dit gebeid zal via een gebiedsproces in beeld worden gebracht welke maatregelen en welke regels nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura2000 gebied te bereiken.

Hoofdstuk 7 Bodem en ondergrond

§ 7.1 Bodem en ondergrond - Centrale ambitie

§ 7.1.1 Bodem en ondergrond - Centrale ambitie

Een gezonde basis voor een beter en mooier Limburg, zoals geformuleerd in de Agenda bodem en ondergrond 2024-2030. In deze Agenda zijn de doelen en beoogde resultaten geformuleerd die bijdragen aan de gestelde ambitie.

§ 7.1.2 Bodem en ondergrond – Provinciaal belang

Het hebben van bovenlokaal inzicht in bodemkwaliteiten, ecosysteemdiensten en 3D-ordening en het organiseren van de monitoring hiervan, zodat data éénduidig wordt verzameld en geïnterpreteerd. We benoemen en leggen relaties tussen ondergrond en gebruiksfuncties, waarmee integrale belangenafweging beter vorm gegeven kan worden en afwenteling wordt voorkomen.

§ 7.2 Verbeteren bodemkwaliteit voor het gewenste gebruik

§ 7.2.1 Provinciaal belang verbeteren bodemkwaliteit

Provinciaal belang

Een doelmatige bescherming van de milieukwaliteit van de bodem is van provinciaal belang.

Waar kiezen wij voor

Wij stemmen onze bodembeschermingstaken beleidsmatig af met gemeenten en het Waterschap Limburg, voor zowel bodem- als grondwaterverontreinigingen.

§ 7.2.2 Overgangsrecht Omgevingswet

Opgave

Vele locaties zijn de afgelopen decennia in Limburg gesaneerd, waarbij we bevoegd gezag waren volgens de Wet bodembescherming (Wbb), met uitzondering van de gemeenten Maastricht, Venlo en Heerlen, die zelf bevoegd gezag zijn. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het bevoegd gezag verschoven naar gemeenten.

Wij blijven verantwoordelijk voor de uitvoering van enkele risicovolle bodemverontreinigingslocaties (spoedlocaties) en andere bodemlocaties, die onder het overgangsrecht dienen te worden afgehandeld. Deze locaties zijn weergegeven op de kaart overgangsrechtlocaties WBB.

Waar kiezen wij voor?

Wij kiezen ervoor om als bevoegd gezag onze taken volgens de Wet bodembescherming uit te voeren voor de bodemverontreinigingslocaties die onder het overgangsrecht van de Omgevingswet vallen. In het bijzonder het (laten) onderzoeken, saneren en beheersen van de risicovolle bodemverontreinigingslocaties.

§ 7.2.3 Chemische bodemkwaliteit complexe bedrijven

Opgave

Wij blijven bevoegd gezag voor de bodemkwaliteit ter plaatse van de complexe bedrijven.

Waar kiezen wij voor?

Wij kiezen ervoor om als bevoegd gezag uitvoering te geven aan onze taken voor het omgaan met bodemverontreiniging ter plaatse van complexe bedrijven (Seveso-inrichtingen), zoals beschreven in de Omgevingswet.

§ 7.2.4 Ontwikkelen van handelingsperspectieven van geprioriteerde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en aandacht voor microplastics

Opgave

Een nieuwe uitdaging op het gebied van bodembescherming zijn de zogenaamde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), zoals PFAS. Nieuwe verontreinigingen in de vorm van ZZS vragen de aandacht. Uitkomsten van mogelijke inventarisaties kunnen leiden tot handelingsperspectieven, die aangeven wie in welke si-

tuatie verantwoordelijk is en hoe taken en bevoegdheden verdeeld zijn. Daarnaast worden microplastics steeds vaker en meer in het milieu aangetroffen. Deze kunnen consequenties hebben voor organismen en menselijke gezondheid en vragen eveneens aandacht.

Waar kiezen wij voor?

Het ontwikkelen van handelingsperspectieven voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), die aangeven wie in welke situatie verantwoordelijk is en hoe taken en bevoegdheden verdeeld zijn. Samen met het Rijk (die een systeem- en kaderstellende regiefunctie heeft), met gemeenten en waterschappen zal naar verwachting een landelijke aanpak PFAS komen met daarin onder andere handelingsperspectieven. De voortgang in onderzoek naar microplastics wordt gevolgd en wanneer aan de orde en mogelijk, eventuele maatregelen doorgevoerd.

Wij blijven als middenbestuur de rol vervullen van actieve intermediair tussen het Rijk, gemeenten en andere provinciale partners als het gaat om de aanpak van ZZS, waaronder PFAS.

§ 7.3 Herstellen en benutten van (ecosysteem)diensten van de bodem

§ 7.3.1 Provinciaal belang ecosysteemdiensten

Het waarborgen van een gezonde en duurzame bodem, waarbij verantwoord gebruik wordt gemaakt van de ecosysteemdiensten die de bodem levert, is van provinciaal belang.

§ 7.3.2 Vitaliseren van de Limburgse bodem

Opgave

Een vitale en gezonde bodem vraagt dat we de bodem zo herstellen dat deze op een volhoudbare wijze in staat is zogenaamde ecosysteemdiensten te leveren. Dat zijn diensten van de bodem die de samenleving ‘gratis’ krijgt aangereikt. Denk daarbij aan:

- schoon drinkwater;
- weerbaarheid van gewassen tegen ziekte en plagen;
- voedingsstoffen voor planten;
- opslagruimte voor warmte en koude;
- binding van koolstof;
- een ‘spons’ die ruimte biedt om water te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte.

Een vitale en gezonde bodem vraagt dat we de bodem zo herstellen dat deze op een volhoudbare wijze in staat is zogenaamde ecosysteemdiensten te leveren. Dat zijn diensten van de bodem die de samenleving ‘gratis’ krijgt aangereikt.

Dat vraagt dat we met respect en zorg omgaan met de natuurlijke en intrinsieke kwaliteiten van die bodem.

Waar kiezen wij voor?

De focus in de opgave om tot een vitalere Limburgse bodem te komen ligt op het organisch stofgehalte. Daarbij beseffen we overigens dat het organisch stofbeheer slechts een van de instrumenten voor duurzaam bodembeheer is. Om tot een daadwerkelijke verbetering van de bodemkwaliteit te komen, is een integrale en zo nauwkeurig mogelijk inzet van al het beschikbare instrumentarium voor duurzaam bodembeheer nodig.

Wij kiezen voor de verbetering van het organische stofgehalte in de Limburgse bodem, wat leidt tot gezonder voedsel, gezondere plant- en diersoorten en meer watervasthoudend vermogen van de ondergrond.

Daarvoor is het beleidsplan Bodemvitalisering Limburg opgesteld, dat integraal onderdeel is van het beleidskader Perspectief voor het landelijke gebied, met als titel ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stoffenbeheer’. Dit vormt het kader voor verdere uitwerking. Drie actielijnen zijn daarin zichtbaar:

1. Inzicht krijgen in de staat van de Limburgse bodem (ter plaatse van de pilotgebieden) en de vrijkomende organische grondstromen.
2. Uitvoering van een aantal pilots gericht op vitalisering van de bodem.
3. Leren van ervaringen uit de pilots: kennisdeling en -borging.

§ 7.3.3 Implementatie EU-bodemmonitoringsrichtlijn

Opgave

De EU-bodemmonitoringsrichtlijn is het vervolg op de EU-bodemstrategie (2021) en moet bijdragen aan het bereiken van de doelen van de strategie: alle bodemecosystemen in de EU gezond en veerkrachtig tegen 2050. In het voorstel voor de EU-bodemmonitoringsrichtlijn is een verplichting voor lidstaten opgenomen om regelmatig en accuraat de bodemgezondheid te monitoren.

De EU-bodemmonitoringsrichtlijn bevat verplichtende activiteiten in drie hoofdonderdelen:
- Monitoring voor het in beeld brengen van:
  - bodemgezondheid (fysisch, chemisch, biologisch);
  - ruimtebeslag en bodemafdekking (door functieverandering, bodemafdichting en bodemvernietiging).
- Maatregelen voor duurzaam bodembeheer vast te stellen en te stimuleren (zowel in bebouwd als landelijk gebied) en herstelmaatregelen bij ongezonde bodems, op basis van de resultaten van de monitoring.
- Maatregelen voor het identificeren en onderzoeken van (potentieel) verontreinigde locaties en vervolgens het treffen van maatregelen om het risico van de verontreinigingen tot een aanvaardbaar niveau te brengen.

Waar kiezen wij voor?

De implementatie wordt voorbereid in een interdepartementaal en interbestuurlijk dossierteam met vertegenwoordigers van ministeries en vertegenwoordigers van decentrale overheden. Ook kennisinstellingen zijn daarbij betrokken.

§ 7.3.4 Bouwstoffenvoorziening / Ontgrondingen

Opgave

Bij de winning van primaire bouwgrondstoffen dient er gezorgd te worden voor een goede afweging van de verschillende belangen en het vinden van een goede maatschappelijke balans.

Bij deze afweging speelt mee dat primaire bouwgrondstoffen – ook bij een circulaire maatschappij – naar verwachting nodig blijven voor de realisatie van onder andere woningbouw, klimaatbestendig maken van Nederland, en infrastructuur, omdat voor bepaalde toepassingen geen of nog onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

In dit kader heeft het Rijk (het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) in 2023 een scenariostudie grondstoffenwinning uitgevoerd met daarin prognoses van de toekomstige vraag naar een aantal oppervlaktedelfstoffen.

Geconcludeerd wordt dat de winning van zand en grind tot 2030 afneemt door aflopende winprojecten, waarbij het aantal aanvragen voor nieuwe winlocaties achterblijft. Vooral voor deze delfstoffen is de verwachting dat deze afname niet zomaar op te vangen is via import of de inzet van alternatieve materialen.

In 2025 heeft het Rijk een aanvullende scenariostudie uitgevoerd. De definitieve conclusies en aanbevelingen van deze Rijksstudie worden in het voorjaar van 2026 voorgelegd aan de Tweede Kamer. Deze en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming kunnen ertoe leiden dat het huidige provinciale ontgrondingenbeleid hierop herzien dient te worden.

Waar kiezen wij voor?

Om invulling te kunnen geven aan de opgave om bij elk ontgrondingsproject te zorgen voor een goede afweging van de verschillende belangen en het vinden van een goede maatschappelijke balans, dient onder meer het volgende in acht te worden genomen:
- Ontgrondingsprojecten waarbij primaire bouwgrondstoffen worden gewonnen dienen plaats te vinden als onderdeel van een project met een meervoudige doelstelling en een zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde. Rivierverruiming of de aanleg van een recreatieplas wordt bijvoorbeeld gecombineerd met natuurontwikkeling en het winnen van primaire bouwgrondstoffen, zoals zand en grind.
- Bij de winning van primaire bouwgrondstoffen dient de nut en noodzaak van de winning van primaire bouwgrondstoffen aangetoond te worden in het licht van de gewenste transformatie naar een circu-

laire economie. Echter, de verwachting is niet dat deze transformatie in 2050 de onafhankelijkheid van primaire bouwgrondstoffen winning volledig heeft opgevangen.
- Bij elk ontgrondingsproject dienen de betrokken belangen bij besluitvorming zorgvuldig te worden afgewogen.
- Elk ontgrondingsproject, met of zonder winning van bouwgrondstoffen, dient bij te dragen aan het realiseren van een maatschappelijk gewenste functie of aan het verbeteren van het functioneren van een maatschappelijk gewenste functie waarbij deze past binnen de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Het is hierbij de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer(s) om te zorgen voor zoveel mogelijk draagvlak in de omgeving.

§ 7.4 Voorkomen, herstellen en beheersen van negatieve effecten van ingrepen in de (diepere) ondergrond

§ 7.4.1 Regie op uitvoering van de met EZK gemaakte afspraken over de aanpak van de na-ijlende effecten van de voormalige steenkoolwinning

Opgave

Door bodembewegingen door stijgend mijnwater of het nog aanwezige mijnbouwwerk in de ondergrond, blijven we te maken hebben met na-ijleffecten van de voormalige steenkoolwinning.

In 2016 hebben we met het Rijk bestuurlijke afspraken gemaakt over de uitvoering van en regie op een pakket beheersmaatregelen. Met deze afspraken wordt in gezamenlijkheid verantwoordelijkheid genomen voor een veilige leefomgeving, waarmee mogelijke negatieve gevolgen van de voormalige steenkoolwinning worden beheerst.

Waar kiezen wij voor?

Wij streven ernaar negatieve effecten door de voormalige steenkoolwinning samen met onze partners te voorkomen en adequaat te handelen waar deze toch optreden.

Wat betreft de na-ijleffecten van de Limburgse steenkoolwinning blijven wij een actieve rol vervullen als regisseur van de uitvoering van de bestuurlijke afspraken met het Rijk. Daarvoor hanteren wij het Meerjarenprogramma Nazorg Steenkoolwinning 2026-2030 (in ontwikkeling), waarin de opgaven en de financiering van het dossier beschreven staan. De uit te voeren activiteiten zullen jaarlijks naar een actieplan worden doorvertaald

§ 7.4.2 Waarborgen gesteentemechanische veiligheid bij gebruik onderaardse kalksteengroeven

Provinciaal belang

Het waarborgen van de veiligheid van gebruik van onderaardse kalksteengroeven is van provinciaal belang.

Opgave

De mogelijke risico's die verbonden zijn aan het gebruik of de aanwezigheid van onderaardse kalksteengroeven, bijvoorbeeld instortingsgevaar, vragen blijvende aandacht.

Waar kiezen wij voor?

Om het veilig gebruik van onderaardse groeven te waarborgen, blijven wij de vergunning op grond van de Mijnbouwwet inzetten. We gebruiken daarbij de Handreiking gesteentemechanische veiligheid van onderaardse kalksteengroeven.

§ 7.5 Een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordening)

§ 7.5.1 Een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordening)

Provinciaal belang

Ondergrond die duurzaam inzetbaar blijft, ook voor toekomstige generaties, is van provinciaal belang.

Opgave

Door de toenemende druk op de ruimte in Limburg wordt de bijdrage van ondergrond aan maatschappelijke functies steeds belangrijker. Het is van belang om de 'derde dimensie' van de ruimtelijke ordening

volwaardig mee te nemen. Door zowel autonome groei en vernieuwing van kabel- en leidingnetwerken als door de maatschappelijk noodzakelijke uitbreiding en verzwaring van de Limburgse elektriciteits-infrastructuur, raakt de ondergrond steeds voller door kabels, leidingen en mogelijk CO_2-opslag. We werken aan ondergrondse planologie waarbij ruimtelijke ontwikkelingen boven- en ondergronds beter worden afgestemd. Het is zaak om nieuwe functies – van ruimte voor de energietransitie tot de Einstein Telescope – goed te combineren met bestaande functies van de ondergrond, zoals het beheer van grondwatervoorraden en archeologische waarden, zodat wij onze ondergrond duurzaam benutten. Dat geldt zowel regionaal, nationaal, als internationaal.

Een duurzame verdeling van de ruimte is onze (wettelijke) kerntaak. Het Rijk heeft in de Kamerbrief 'Water en Bodem sturend' (25 november 2022) aan alle overheden gevraagd om water en bodem sturend als uitgangspunt te hanteren in de ruimtelijke planvorming c.q. de opstelling van omgevingsbeleid. Dat is later genuanceerd tot 'rekening houden met' (Kamerbrief 22 oktober 2024).

Het Rijk vraagt aan provincies om stimulerend en ondersteunend op te treden richting gemeenten om dat in lokaal en regionaal beleid te verankeren. Wij gaan voor een integrale gebiedsgerichte aanpak van onderop, waarbij het gesprek in het gebied het vertrekpunt is. Een belangrijk hulpmiddel is de Onderlegger water en bodem. Die bevat onder meer (bodem)signaleringskaarten voor relevante thema's, zoals landbouw, verstedelijking en energie-infrastructuur. Tevens zullen handelingsperspectieven/-maatregelen worden voorgesteld.

Waar kiezen wij voor?

Wij blijven als middenbestuur actief voor de verdere stimulering van het duurzaam gebruik van de Limburgse ondergrond, waarbij benutten en beschermen in balans zijn.

Hoofdstuk 8 Gezonde en veilige leefomgeving

§ 8.1 Inleiding gezonde en veilige leefomgeving

De Omgevingswet stelt de veiligheid en bescherming van gezondheid en milieu centraal. Een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant is een van de Limburgse principes. Dit principe is van groot belang, gezien de huidige situatie in Limburg.

Limburg en vooral Zuid-Limburg kampt met hardnekkige achterstanden op het gebied van gezondheid, besteedbaar inkomen, arbeidsparticipatie, sociale contacten en vertrouwen. Gezondheid wordt beïnvloed door leefstijl, individualisering, eenzaamheid, sociaaleconomische positie en de fysieke leefomgeving. De kwaliteit van woningen, hittestress, bereikbaarheid en milieukwaliteit (lucht, geluid, water) spelen een grote rol. Wij hebben een regulerende rol om inwoners te beschermen en de leefomgeving te verbeteren. We werken dan ook aan het behouden en verbeteren van de lucht-, water- en bodemkwaliteit (onder andere door goed afvalbeheer), het beperken van hinder en het beheersen van risico's.

Wat in de volksmond 'milieu' wordt genoemd, bestaat uit vele werkvelden. Geluid, luchtkwaliteit, omgevingsveiligheid en afvalstoffenbeleid bijvoorbeeld vragen elk om een eigen specifieke aanpak. Deze thema's kennen elk hun eigen opgave en uitdaging. Deze diversiteit maakt het onmogelijk om één homogene beleidsaanpak te formuleren. Milieubeleid zal dan ook altijd bestaan uit een verzameling specifieke, op maat gemaakte onderdelen per thema. Als beleidsaanpak kiezen we voor een modulaire aanpak. Per thema is er een serie van instrumenten en acties die op dat thema voor milieuwinst kunnen zorgen. Niet alle instrumenten of acties bevinden zich in dezelfde fase van de beleidscyclus. Door deze modulaire aanpak kunnen acties of instrumenten die al concreet zijn snel worden ontwikkeld of uitgevoerd. Deze aanpak biedt bovendien ruimte om eventuele andere urgente milieuopgaven in de aanpak op te nemen.

We werken samen met partners aan een integrale aanpak voor veiligheid en leefbaarheid, met aandacht voor fysieke, sociale en omgevingsveiligheid. Daarbij streven we naar een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen, met de nadruk op risicogestuurd werken en het realiseren van een voldoende fysieke en sociale basiskwaliteit.

We werken gebiedsgericht en zoeken naar kansen voor verbetering van de veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving. Bij het thema gezondheidsbevordering hebben we geen directe wettelijke taken. Het is belangrijk om de gezondheidsachterstanden weg te werken en een inclusieve samenleving te bevorderen. Gezondheid en arbeidsparticipatie zijn belangrijke thema's. Kennis- en onderzoeksinstellingen, zoals de Brightlands Maastricht Health Campus, zijn gericht op gezondheidszorg, geneeskunde en biowetenschappen, en draagt bij aan de kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap. Recreatie en sport zijn ook van belang voor het stimuleren van gezondheid. Met onze partners zetten wij in op arbeidsparticipatie en een 'leven lang ontwikkelen'.

Vervolgens vertalen we deze algemene ambities, rol en aanpak naar specifieke vraagstukken op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu.

§ 8.2 Veiligheid

§ 8.2.1 Inleiding veiligheid

Op het gebied van veiligheid spelen er de nodige zaken. Diverse Limburgse gemeenten staan in de landelijke top tien als het gaat om inbraken, overvallen, diefstal en andere ondermijnende activiteiten. Onze provincie is vanwege haar grensligging extra gevoelig voor criminaliteit en ondermijnende activiteiten. De directe en korte vluchtroutes voor criminelen via de buurlanden België en Duitsland – maar ook Luxemburg en Frankrijk – maken een grensoverschrijdende aanpak cruciaal. Een sterke toename van de drugsgerelateerde criminaliteit is steeds vaker zichtbaar in onze wijken en buurten, maar ook in het buitengebied. Het grote aantal agrarische gebouwen dat vrijkomt in het buitengebied draagt daar zeker aan bij. Mede daardoor komen de leefbaarheid en sociale veiligheid in onze steden, dorpen en het buitengebied in het gedrang.

In deze POVI richten we ons vooral op de fysieke veiligheid en omgevingsveiligheid. Waar sociale veiligheid raakvlakken heeft met de fysieke leefomgeving nemen we dit ook mee.

§ 8.2.2 Ambitie gezonde en veilige leefomgeving

§ 8.2.2.1 Ambitie veilige leefomgeving

Wij streven naar een veilige leefomgeving voor iedereen en leggen hierbij de nadruk op risicogestuurd werken. Ons doel is om overal in de fysieke leefomgeving op zijn minst voldoende fysieke en sociale basiskwaliteit te realiseren. Voor fysieke veiligheid, waaronder omgevingsveiligheid, zijn we onder meer het bevoegd gezag in het omgevingsrecht voor milieubelastende activiteiten, natuur en landschap, bodem, (grond)water, bouwen en ruimtelijke ordening. Daarnaast zorgen we voor passende waterveiligheid en een verkeersveilige infrastructuur.

De taken voor een aantal onderdelen worden uitgevoerd door de Omgevingsdienst Zuid-Limburg en Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Limburg Noord. De adviezen van de veiligheidsregio's worden meegenomen in de afwegingen voor de besluitvorming. In het kader van zelf- en samenredzaamheid, is adequate communicatie over veiligheidsrisico's erg belangrijk, zodat burgers op de hoogte zijn van de risico's en weten hoe ze moeten handelen bij een calamiteit.

Vanuit onze wettelijke verantwoordelijkheden zijn we convenantpartner van het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC). Deze netwerkorganisatie helpt overheden in Limburg bij het uitwisselen van kennis- en veiligheidsinformatie, om onder andere milieucriminaliteit te bestrijden. Daarnaast helpen de veiligheidsregio's in onze provincie bij het voorkómen, beperken en bestrijden van incidenten rond milieucriminaliteit en adviseren ze hierover vanuit de hulpdiensten.

De commissaris van de Koning (CdK) heeft bijzondere rijkstaken in de ondersteuning van de verantwoordelijke veiligheidspartners. De CdK vervult in het verlengde hiervan een euregionale, verbindende, intermediaire en stimulerende rol. Verder heeft de CdK een faciliterende en coördinerende rol, zodat de integraliteit van onder andere het veiligheidsbeleid wordt geborgd. Bovendien kan een minister of de regering de CdK als rijksorgaan een specifieke opdracht geven. De CdK heeft wettelijke taken bij rampenbestrijding en crisisbeheersing, bij buitengewone omstandigheden en op het vlak van (dreigende) verstoring van de openbare orde.

In de aanpak van criminaliteit en ondermijning trekt de CdK samen op met de veiligheidsdiensten, met name met de regionale driehoek (regioburgemeester, hoofdofficier van justitie en politiechef van de Eenheid Limburg).

Wij werken intensief samen met gemeenten, corporaties, instellingen, veiligheidspartners (waaronder de veiligheidsregio's als belangrijke adviseur, maar ook landelijke veiligheidsorganisaties zoals Defensie), GGD's, bedrijven en burgers aan een integrale aanpak van de veiligheid en leefbaarheid in steden en dorpen en aan de gezondheid van de inwoners. Wij hebben daarin een coördinerende rol, gericht op één gezamenlijke en effectieve overheidsaanpak in Limburg. Daarvoor bevorderen wij de samenwerking tussen partners en nemen wij verantwoordelijkheid bij onze kerntaken op het gebied van veiligheid en gezondheid. Wij hebben daarbij een rol als netwerkpartner.

Wij werken risicogestuurd en informatie- en omgevingsgericht aan veiligheidsopgaven. Zo bepalen we de belangrijkste veiligheidsdoelstellingen. We inventariseren de grootste risico's in het behalen van die

doelstellingen en komen met maatregelen om deze risico's te beheersen of te verminderen. Door deze aanpak spreken we dezelfde taal als belangrijke partners in de veiligheidsketen, zoals de veiligheidsregio's, die al jarenlang risicogestuurd werken. Dat draagt bij aan het succes van een integrale aanpak in crisisbeheersing en rampenbestrijding. Een combinatie van risicovolle activiteiten en fysieke ontwikkelingen is niet altijd te vermijden, maar ons streven is om het gebied zo veilig mogelijk in te richten.

We zetten in op het clusteren van risicovolle industriële activiteiten. Hoewel een combinatie van risicovolle activiteiten en kwetsbare objecten niet altijd te vermijden is, willen we het gebied zo veilig mogelijk inrichten om grote groepen mensen te beschermen tegen incidenten die zich voordoen met gevaarlijke stoffen.

Bij grootschalige fysieke ontwikkelingen zoeken we naar kansen voor het verbeteren van de veiligheid en leefomgevingskwaliteit, zoals bij de Regio Deals, de wijkenaanpak enzovoorts. Daarbij passen we de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe, en houden we rekening met mogelijke risico's uit het Provinciaal risicoprofiel.

§ 8.2.2.2 Ambitie gezonde leefomgeving

Wij kijken vanuit onder andere de Sociale Agenda Limburg breder naar het thema gezondheid. Mede vanuit deze agenda geven we samen met onze partners invulling aan de Trendbreuk-aanpak. Daarmee wordt ingezet op het inlopen van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van een inclusieve, open en participatieve samenleving. In lijn met de Sociale Agenda Limburg focussen we op impactvolle projecten met bewezen interventies, waar eigenaarschap van onderop aan de orde is én projecten die opschaalbaar en duurzaam zijn. Deze aanpak zorgt voor een maatwerkbenadering, breed commitment en synergie. Dat heeft een multipliereffect en een positief effect op kostenefficiency en integrale sturing. Naast deze regisserende, coördinerende en aanjagende rol, zijn we soms ook faciliterend en stimulerend bezig en kunnen wij een rol als lobbyist nemen.

Vanuit het sociaal domein wordt met een ketenbenadering gewerkt, waar – per fase van de keten – gericht interventies plaatsvinden. Deze strategische langetermijnaanpak is opgepakt in een samenwerking tussen kennisinstellingen, het openbaar bestuur, ketenpartners en de inwoners van Limburg. Een gebiedsgerichte aanpak is daarbij wenselijk.

Als regisserend en coördinerend middenbestuur willen we verbindingen leggen tussen opgaven en projecten en de meer kwalitatieve (gezondheids)aspecten in de omgeving. We leggen positieve verbindingen tussen partijen en benoemen meekoppelkansen vanuit de invalshoek van de sociale en fysieke leefkwaliteit en de economische aspecten van gezondheid. Onder andere gemeenten zijn in deze ontwikkelingen een belangrijke partner. De meekoppelkansen voor gezondheid die de grootste maatschappelijke meerwaarde en hoogste urgentie hebben, worden geagendeerd in de opgave of het project. Daardoor ontstaat in het gebied meer betrokkenheid, draagvlak en commitment voor deze projecten. Door de vroegtijdige betrokkenheid van de omgeving kunnen processen versneld uitgevoerd worden, kan de burger zijn rol oppakken en wordt de sociale cohesie vergroot. De aanpak op opgave- of projectniveau biedt ruimte voor gebiedsdifferentiatie. Daardoor kunnen we beter sturen op het benutten of ontwikkelen van ruimte en andere voorraden.

§ 8.2.3 Omgevingsveiligheid

§ 8.2.3.1 Provinciaal belang omgevingsveiligheid

We hebben een wettelijke taak om risico's met gevaarlijke stoffen te beheersen. Deze risico's kunnen optreden bij het gebruik en de opslag van gevaarlijke stoffen bij complexe bedrijven en bij het vervoer ervan over provinciale wegen. Vanwege de gemeentegrensoverschrijdende effecten en mogelijke risico's met gevaarlijke stoffen is een gedeelde aanpak voor omgevingsveiligheid (ookwel externe veiligheid) van belang. Zo kunnen we deze risico's effectiever en efficiënter aanpakken. Daarbij nemen we, in een gezamenlijke belangenafweging, ook het belang van het creëren van voldoende woonruimte mee. In deze afweging nemen we enkel maatregelen die horen bij onze rol als bevoegd gezag. Daarin hebben we de rol van vergunningverlener en een sturende rol op het gebied van groepsrisicoberekeningen en risicogebieden omgevingsveiligheid rondom provinciale wegen.

§ 8.2.3.2 Ambitie omgevingsveiligheid

Onze ambitie is om een adequate beheersing van risico's met gevaarlijke stoffen te waarborgen en de veiligheid op en rondom Chemelot te verbeteren. Wij streven naar het verminderen van risico's bij Sevesoinrichtingen (als bevoegd gezag) en bij provinciale wegen.

Onze ambitie en die van centrumsteden is om 30.000 - 40.000 woningen in de buurt van de intercitystations te realiseren, (Limburg Centraal). Tegelijkertijd moet worden voldaan aan de veiligheidsnormen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor en aan de veiligheidsnormen voor het bouwen van veilige woningen rondom het spoor. Deze ambitie wordt uitgevoerd door instrumenten in te zetten waardoor beter inzicht ontstaat in (toekomstige) risico's en het beheersen de veiligheid. De strategie richt zich op samenwerking en continue monitoring.

§ 8.2.3.3 Uitvoeringsinstrumenten omgevingsveiligheid

Veiligheidsconvenant Chemelot

Zie paragraaf Leefomgeving Chemelot.

Risicogebieden omgevingsveiligheid

We onderzoeken de herintroductie van de groepsrisicoberekening voor aandachtsgebieden rondom het Basisnet en Seveso-inrichtingen alsmede de introductie van risicogebieden omgevingsveiligheid provinciale wegen. Risicogebieden omgevingsveiligheid zijn vaste afstanden rondom provinciale transportroutes voor gevaarlijke stoffen die aangeven dat in dat gebied rekening gehouden moet worden met gerelateerde risico's in plannen voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Het gaat hierbij om een extra aanwijzing die ter ondersteuning van bestuurlijke afwegingsruimte dient.

Monitoring

We actualiseren gegevens van het vervoer van gevaarlijke stoffen op provinciale wegen en voeren tellingen uit voor een accurate risico-inschatting.

Wet- en regelgeving

We implementeren en leven Europese en nationale regelgeving na, zoals de Wet vervoer gevaarlijke stoffen en het Basisnet.

Samenwerking

We werken samen met gemeenten, het Rijk, de veiligheidsregio's en andere betrokken partijen om de veiligheid en leefbaarheid te waarborgen.

§ 8.2.4 Waterveiligheid

Zie paragraaf Waterveiligheid, wateroverlast en regionale normering.

§ 8.2.5 Verkeersveiligheid

Zie paragraaf verkeersveiligheid.

§ 8.2.6 Defensie

§ 8.2.6.1 Provinciaal belang defensie

We hebben geen wettelijke taak wat betreft defensieactiviteiten, maar wel een provinciaal belang hierbij. Dat belang heeft te maken met de impact op de leefomgeving van de verschillende aspecten van defensie, waaronder militaire luchthavens, laagvlieggebieden, oefenterreinen en de defensie-industrie.

§ 8.2.6.2 Ambitie defensie

We vinden een evenwichtige toedeling van functies aan locaties belangrijk, waarbij rekening wordt gehouden met de defensietaken en de impact op de leefomgeving. We streven naar het minimaliseren van hinder voor omwonenden en het waarborgen van de veiligheid en efficiëntie van defensieactiviteiten.

§ 8.2.6.3 Geluidscontouren militaire luchthavens

Het Rijk heeft rondom militaire luchthavens geluidcontouren gelegd en obstakelvrije vlakken gedefinieerd waarbinnen ruimtelijke beperkingen gelden. Zo geldt er ook een geluidscontour vliegbasis de Peel. Deze beperkingen gelden voor de realisatie van woningen, hoge gebouwen of obstakels.

§ 8.2.6.4 Laagvlieggebieden

Er zijn door het Rijk laagvlieggebieden aangewezen. Boven Midden- en Noord-Limburg ligt een laagvlieggebied voor militaire helikopters. Militaire helikopters kunnen hier vliegen tot vlak boven de grond. Het Rijk heeft op dit moment geen voornemen om ruimtelijke beperkingen op te leggen aan de omgeving vanwege dit laagvlieggebied. Wel vraagt Defensie bij grootschalige ontwikkelingen in het laagvlieggebied om overleg. Met name wanneer er plannen zijn voor de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Daartoe kunnen partijen contact opnemen met het Rijksvastgoedbedrijf.

§ 8.2.6.5 Oefenterrein Weerterheide

Defensie heeft een oefenterrein op de Weerterheide. Het bestaande oefenterrein is toegankelijk voor publiek. In de toekomst zal Defensie dit oefenterrein uitbreiden. Het oefenterrein kan hinder opleveren voor de omgeving in de vorm van schietgeluiden en voertuigen die door het terrein rijden.

§ 8.3 De kwaliteit van lucht, water en bodem

§ 8.3.1 Luchtkwaliteit

§ 8.3.1.1 Provinciaal belang luchtkwaliteit

Onze ambitie is de uitstoot en verspreiding van luchtverontreinigende stoffen te reguleren en te verminderen, om de gezondheid van inwoners te beschermen. Daarvoor verlenen we onder andere omgevingsvergunningen aan milieubelastende activiteiten. Ook beoordelen we de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen, provinciale wegen en complexe bedrijven op de luchtkwaliteit en de lokale leefomgeving. Het beschermen van een veilige en gezonde leefomgeving vinden we van provinciaal belang. Het verlenen van omgevingsvergunningen is een wettelijke taak.

We nemen daarmee op gebied van luchtkwaliteit een vergunningverlenende en ook adviserende rol in ruimtelijke plannen. Voor acties die volgen uit het Schone Lucht Akkoord nemen we een stimulerende rol. Naast het verbeteren van de luchtkwaliteit voor de gezondheid van mensen, is er vanwege klimaatverandering ook de noodzaak tot het reduceren van broeikasgassen.

Het Rijk wil de energie-intensieve industrie ondersteunen in het realiseren van de verduurzamingsopgave in Nederland. Voor Limburg gaat het om de grote bedrijven op Chemelot en een aantal Cluster 6-bedrijven verspreid in de provincie.

§ 8.3.1.2 Ambitie luchtkwaliteit

Onze ambitie is om in 2030 te voldoen aan de herziene wettelijke omgevingswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide. Met het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord hebben we ons gecommitteerd aan de landelijke doelstelling van 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. We streven naar een reductie van emissies, immissie en van de blootstelling aan fijnstof en stikstofdioxide.

§ 8.3.1.3 Aanpak luchtkwaliteit

Door meerdere instrumenten samen in te zetten (meten en vergunningen), gebaseerd op data en meetgegevens, ontstaat er kwaliteitsverbetering door de uitvoering van wettelijke instrumenten en extra aandacht voor kwetsbare plekken. We werken mee aan het landelijke traject tot het maken van maatwerkafspraken.

§ 8.3.1.4 Uitvoeringsinstrumenten luchtkwaliteit

§ 8.3.1.4.1 Meetnet luchtkwaliteit

Wij hebben een eigen meetnet met permanente meetstations. Deze meetstations geven ons langjarige metingen van de luchtkwaliteit en bieden informatie over periodes met verwachte slechte luchtkwaliteit.

§ 8.3.1.4.2 Omgevingsvergunningen complexe bedrijven

Voor complexe bedrijven verlenen we omgevingsvergunningen. We toetsen deze bedrijven op emissies naar de lucht.

§ 8.3.1.4.3 Schone Lucht Akkoord

Wij zijn deelnemer in het Schone Lucht Akkoord. Daarin werken we samen met het Rijk, andere provincies en gemeenten aan de vermindering van emissies, vermindering van blootstelling en het verkleinen gezondheidseffecten.

§ 8.3.1.4.4 Afstandsnormen langs wegen

Wij zijn bevoegd om afstandsnormen vast te leggen om gevoelige groepen te beschermen tegen luchtverontreiniging langs wegen. Dat is een nieuwe bevoegdheid die nog door geen provincie is toegepast. We gaan onderzoeken hoe eventuele afstandsnormen kunnen bijdragen aan de ambitie en hoe deze het beste kunnen worden vastgelegd. Dat kan zijn in de Omgevingsverordening, een beleidsregel of een handleiding bij de toetsing van ruimtelijke plannen.

§ 8.3.1.4.5 Maatwerkafspraken

We participeren in de maatwerkafspraken die onder regie van het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) met de Limburgse bedrijven worden gemaakt. Uitgangspunt bij deze afspraken is wederkerigheid; bedrijven worden uitgedaagd om zelf met ambitieuze verduurzamingsplannen (CO_2-reductie in 2030 en volledig circulair en klimaatneutraal in 2050) te komen om hun activiteiten nu en in de toekomst in Nederland te kunnen blijven ontwikkelen. Daarnaast bevat het maatwerktraject inspanningen van de overheid om de benodigde randvoorwaarden op orde te hebben, zodat bedrijven investeren in verduurzaming. Naast CO_2-reductie worden er in het maatwerktraject ook afspraken gemaakt over circulariteit en leefomgevingsaspecten, zoals omgevingsveiligheid, stikstof en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

§ 8.3.1.5 Gezondheid nabij geitenhouderijen

In paragraaf Gezondheid rondom geitenhouderijen in het hoofdstuk Land- en tuinbouw wordt hier nader op ingegaan.

§ 8.3.2 Bodemkwaliteit

Bodemkwaliteit is uitgewerkt in het hoofdstuk Bodem en ondergrond.

§ 8.3.3 Waterkwaliteit

Waterkwaliteit is uitgewerkt in paragraaf Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water.

§ 8.4 Bijzondere stoffen

§ 8.4.1 Stikstof (NOx)

Stikstofoxiden (NOx, uit verkeer en industrie) en ammoniak (NH_3, uit veehouderij) zijn schadelijk voor de natuur als er te veel van in de bodem of het water terechtkomt (stikstofdepositie). Stikstof is een van de cruciale drukfactoren voor de natuur en biodiversiteit in Limburg. We zijn verantwoordelijk voor het behoud van de natuur en bevoegd gezag voor de verlening van vergunningen voor activiteiten die gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden.

Met een programmatische aanpak pakken we, naast algemene maatregelen, per Natura 2000-gebied de stikstofopgave op. We nemen de maatregelen die bijdragen aan een geborgde daling van stikstofdepositie en aan natuurherstel. Dat doen we met de betrokken stakeholders die gebiedskennis hebben. Doorwerking gebeurt met een stimulerend instrumentarium (subsidies) en regulerend instrumentarium, onder andere via de Omgevingsverordening.

Om de uitstoot van stikstof bij industriële bedrijven versneld te reduceren, werken wij binnen de aanpak piekbelasters industrie intensief samen met het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG). Op basis van deze aanpak kunnen bedrijven aanspraak maken op subsidie op maat voor emissiereducerende maatregelen die zij boven op de wettelijke verplichtingen nemen. We ondersteunen deze rijksregeling door het onderhouden van contacten en het leveren van kennis en ondersteuning bij vergunningverlening. Wegens de overlap tussen de industriële piekbelasters en de energie-intensieve bedrijven, wordt er nauw samengewerkt met de maatwerkaanpak CO_2.

§ 8.4.2 Zeer Zorgwekkende Stoffen

§ 8.4.2.1 Provinciaal belang Zeer Zorgwekkende Stoffen

Het Rijksbeleid voor reductie van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) door de industrie is vastgelegd in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Dat verplicht bedrijven lozingen en uitstoot van ZZS naar lucht, water en bodem te vermijden. Als dat niet haalbaar is, moeten de emissies zoveel mogelijk worden beperkt (minimalisatieverplichting).

Wij zijn bevoegd gezag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van omgevingsvergunningen, en voor de naleving van direct werkende regels voor complexe bedrijven (afdeling 3.3 van het Bal). We kunnen via vergunningverlening en via toezicht en handhaving op vergunningvoorschriften en op de direct werkende regels de opgave voor minimalisatie van de uitstoot van ZZS uitvoeren.

Wij hebben hiernaast een motiverende rol bij het bevorderen van het naleefgedrag wat betreft de minimalisatieverplichting van bedrijven.

§ 8.4.2.2 Ambitie Zeer Zorgwekkende Stoffen

De reductie van Zeer Zorgwekkende Stoffen naar de lucht is een van de prioriteiten bij de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid (zie uitleg in de inleiding). Dit beleid focust op zeven specifieke onderdelen en koppelt daar verschillende acties in modules aan.

§ 8.4.2.3 Aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen

Om de ambitie te realiseren, wordt (versterkt) ingezet op de wettelijke VTH-instrumenten (vergunningverlening, toezicht en handhaving) die gericht zijn op het minimaliseren van de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en het bevorderen van naleefgedrag door bedrijven.

§ 8.4.2.4 Uitvoeringsinstrumenten Zeer Zorgwekkende Stoffen

VTH-instrumentarium ZZS

We zetten via vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) in op de minimalisatie van de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

Inzet innovatief toezicht met een infraroodcamera

Met een infraroodcamera (Optical Gas Imaging (OGI)) kan toezicht en handhaving op de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen naar lucht gerichter worden uitgevoerd en kunnen diffuse lekken worden opgespoord.

Extra toezicht opstellen VRP's

We gaan bevorderen dat bedrijven Vermijdings- en Reductieprogramma ZZS (VRP's) voor Zeer Zorgwekkende Stoffen gaan opstellen en deze regelmatig actualiseren.

§ 8.5 Geluid en Stilte

§ 8.5.1 Stiltegebieden

§ 8.5.1.1 Provinciaal belang stiltegebieden

Stilte en rust zijn belangrijk voor het welzijn van mensen en het voortbestaan van sommige diersoorten. Provincies kunnen stiltegebieden aanwijzen, om stilte en rust te bewaren. Het zijn beschermde gebieden waar vooral natuurlijke geluiden te horen zijn. Het aanwijzen van deze gebieden doen we in de Omgevingsverordening. Om het geluid in stiltegebieden te beperken en te voorkomen – en om ervoor te zorgen dat er een algemene uniforme aanpak is voor alle stiltegebieden – ligt deze taak bij ons. We hebben alleen stiltegebieden aangewezen die relatief stil zijn en waar we deze kwaliteit willen behouden. Veel gebieden vallen samen met natuurgebieden, waardoor er ook regels voor de bescherming van de natuurwaarden gelden. Om de wettelijke taak uit te voeren, zetten we in op communicatie via campagnes en borden, en stellen we regels voor geluidsnormen. We zetten ons VTH-instrumentarium (vergunningverlening, toezicht, handhaving) in voor de regulering van stiltegebieden.

§ 8.5.1.2 Ambitie stiltegebieden

Door het aanwijzen van stiltegebieden kiezen we ervoor om een aantal van oudsher stille gebieden ook stil te laten blijven. Dat betekent een richtwaarde voor het gemiddelde geluidsniveau van 40 decibel of

lager. Daarom gelden er in deze stiltegebieden een aantal beperkingen. Die staan in de Omgevingsverordening Limburg. De gebieden zijn herkenbaar gemarkeerd en dragen bij aan een betere landschapsbeleving en bewustwording van milieu en natuur. Het helpt mensen daarnaast om rust en stilte op te zoeken en draagt zo bij aan het welzijn van mensen.

§ 8.5.1.3 Aanpak stiltegebieden

Er wordt ingezet op de wettelijke instrumenten om geluid in stiltegebieden te beheersen en er wordt onderzocht of extra aansporing mogelijk is om stilte in de stiltegebieden te behouden en te bevorderen.

§ 8.5.1.4 Uitvoeringsinstrumenten stiltegebieden

§ 8.5.1.4.1 Aanwijzing van stiltegebieden

Wij wijzen stiltegebieden aan en stellen regels op om geluidbelasting in deze gebieden te voorkomen of te beperken. Als deze regels onduidelijk of niet concreet zijn, zal dit in de Omgevingsverordening worden geherformuleerd.

§ 8.5.1.4.2 Vergunningverlening, toezicht en handhaving stiltegebieden

We zijn bevoegd voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van zaken over stiltegebieden die in de Omgevingsverordening zijn opgenomen.

§ 8.5.1.4.3 Monitoring stiltegebieden

We monitoren de geluidbelasting in de stiltegebieden. Bij de monitoring van stiltegebieden in 2023 is geconstateerd dat Limburgse stiltegebieden voornamelijk verstoord worden door mobiliteit en door leefomgevingsgeluiden van bronnen buiten het stiltegebied.

§ 8.5.1.4.4 Onderzoek externe werking stiltegebieden

We onderzoeken mogelijkheden om activiteiten nabij stiltegebieden te beheersen als deze zorgen voor een geluidniveau hoger dan 40 decibel in het stiltegebied. Daarvoor hebben we meerdere instrumenten in beeld. We kunnen bijvoorbeeld aansluiten bij het gemeentelijk instrumentarium voor milieuzonering of aanvullende regels opnemen in de Omgevingsverordening. Het reguleren van activiteiten net buiten het gebied heet ‘externe werking’.

§ 8.5.2 Geluidhinder provinciale wegen

§ 8.5.2.1 Provinciaal belang provinciale wegen

Het is onze wettelijke taak om geluidproductieplafonds (GPP's) voor provinciale wegen vast te stellen en te handhaven. Dat komt voort uit het verplichte programma omgevingswaarde geluidsproductie onder de Omgevingswet. Daarnaast hebben we een rol in het terugdringen van geluidoverlast van provinciale wegen door saneringsprogramma's en het verplichte programma Limburgs Actieplan Geluid. Door het beheersen van geluidhinder van provinciale wegen, dragen de we bij aan het welzijn inwoners.

§ 8.5.2.2 Ambitie provinciale wegen

We streven naar een stille en gezonde leefomgeving. Daarvoor willen we de geluidsniveaus in de omgeving van provinciale infrastructuur niet laten toenemen (instrument van de geluidproductieplafonds - GPP's) en liefst verminderen (instrument van het Actieplan Geluid).

§ 8.5.2.3 Uitvoeringsinstrumenten provinciale wegen

§ 8.5.2.3.1 Geluidproductieplafonds (GPP's) provinciale wegen

De provinciale wegen vallen onder wettelijke geluidproductieplafonds (GPP's), die bepalen hoeveel geluid een weg maximaal mag produceren. Wij zijn verantwoordelijk voor het beheer en de handhaving daarvan. Wanneer overschrijdingen dreigen, moeten we maatregelen treffen, mits deze doelmatig zijn – dat wil zeggen dat dat de kosten in verhouding staan tot de milieuwinst. Bij maatregelen kan men denken aan geluidsreducerende wegdekken of geluidsschermen. We leggen de GPP’s vast in een apart GPP-besluit.

§ 8.5.2.3.2 Actieplan Geluid

We dragen zorg voor de uitvoering van het Actieplan Geluid en stellen geluidaandachtsgebieden vast. Dat zijn gebieden waar de geluidbelasting van provinciale wegen een belangrijke impact heeft op de leefomgeving. Wanneer wij of een gemeente ruimtelijke ontwikkelingen willen binnen een geluidaandachtsgebied, moeten we rekening houden met het geluid van de provinciale weg. Dat betekent dat bij de bouw van nieuwe woningen of andere geluidgevoelige bestemmingen maatregelen nodig kunnen zijn om een gezonde leefomgeving te waarborgen. We nemen de geluidaandachtsgebieden op in de Omgevingsverordening Limburg.

§ 8.5.2.3.3 Saneringsprogramma's

De Omgevingswet verplicht ons om saneringswoningen in kaart te brengen – woningen die een te hoge geluidbelasting ondervinden van provinciale wegen. Bij een saneringswoning dienen we maatregelen aan de woning te treffen om de geluidbelasting in de woning te verminderen.

§ 8.5.3 Geluidshinder provinciale industrieterreinen

§ 8.5.3.1 Provinciaal belang geluidproductieplafonds industrieterreinen

Het geluid van industrieterreinen beïnvloedt de leefomgeving en het welzijn van mensen. Bedrijven hebben echter ook geluidruimte nodig om te kunnen ontwikkelen en verduurzamen. De afweging tussen de economische voordelen van voldoende geluidruimte voor bedrijven en de milieu- en gezondheidsimpact van geluid, ligt meestal bij de gemeente.

Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvindt.

In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de terreinen destijds aangewezen als 'Industrieterrein van regionaal belang' als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als 'industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt' op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als 'Industrieterreinen van regionaal belang' als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn

§ 8.5.3.2 Ambitie geluidproductieplafonds industrieterreinen

We streven naar een acceptabel geluidsniveau in de omgeving van industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. We streven daarnaast naar voldoende geluidruimte voor bedrijven om te ontwikkelen en verduurzamen. Daarvoor worden de wettelijke instrumenten ingezet.

§ 8.5.3.3 Uitvoeringsinstrumenten geluidproductieplafonds industrieterreinen

§ 8.5.3.3.1 Aanwijzing van industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt

In de Omgevingsverordening Limburg zijn Chemelot en Locatie Nedcar inclusief NedCar Yard en Industrial Park Swentibold aangewezen als industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. Deze terreinen waren eerder onder de Wet geluidhinder ook al aangewezen als van provinciaal belang. Het voortzetten van onze bevoegdheid voor deze terreinen waarborgt een beleidsneutrale overgang van

de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet. Ook voorkomt het extra bestuurslasten voor gemeenten. We gaan terughoudend om met het aanwijzen van nieuwe industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt.

§ 8.5.3.3.2 Geluidproductieplafonds (GPP's) industrieterreinen

Geluidproductieplafonds (GPP's) bepalen de maximale hoeveelheid geluid die bedrijven op industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt gezamenlijk mogen produceren. Voor de aangewezen terreinen stellen we uiterlijk 1 januari 2029 GPP's vast. Bij de eerste vaststelling zetten we de geluidruimte uit bestaande vergunningen en geluidzones op grond van de Wet geluidhinder beleidsneutraal om naar het systeem van GPP's. De GPP's voor industrieterreinen worden per terrein vastgelegd in een apart besluit.

§ 8.5.3.3.3 Geluidaandachtsgebieden

Bij het vaststellen van geluidproductieplafonds (GPP's) stellen we ook een geluidaandachtsgebied vast voor het betreffende industrieterrein. Bij het toelaten van geluidgevoelige gebouwen in een Geluidaandachtsgebied industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt moet het bevoegd gezag – meestal de gemeente – rekening houden met het geluid van het industrieterrein.

§ 8.6 Overige hinderaspecten

§ 8.6.1 Geurhinder

Industriële activiteiten of veehouderijen kunnen voor hinder zorgen door geur, ofwel stank. Geur is vaak een lokaal probleem. Gemeenten kunnen daarvoor zelf regels in hun omgevingsplan opnemen als ze dat nodig vinden. Wij hebben ook een bevoegdheid om met geurhinderbeleid direct werkende regels of instructieregels te stellen, maar zien op dit moment geen reden om in te grijpen in deze gemeentelijke bevoegdheid. Ook Gedeputeerde Staten kunnen beleidsregels voor geur opstellen voor milieubelastende activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag zijn. Ook van deze bevoegdheden maken we (nog) geen gebruik.

§ 8.6.2 Afval

§ 8.6.2.1 Provinciaal belang afval

Wij hebben de wettelijke taak om het beheer van afvalstoffen te reguleren en te stimuleren. Het doel daarvan is de leefomgeving te beschermen tegen verontreinigingen door afvalstoffen. Daarvoor verlenen we onder andere omgevingsvergunningen voor milieubelastende activiteiten en stimuleren we een circulaire economie. Het verlenen van omgevingsvergunningen is een wettelijke taak. Het beschermen van de omgeving tegen afvalstoffen zien we als provinciaal belang. Daarnaast nemen we een stimulerende rol in het ondersteunen van een circulaire economie.

§ 8.6.2.2 Ambitie afval

Onze ambitie is om bij te dragen aan de landelijke doelstelling voor afval. Deze doelstelling is om in 2050 een circulaire economie te realiseren en in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen te halveren. We streven naar het bevorderen van hergebruik van afval, kennisontwikkeling en -deling, en het verminderen van afval.

§ 8.6.2.3 Uitvoeringsinstrumenten afval

Vergunningverlening

We verlenen vergunningen voor complexe bedrijven, waaronder de chemische industrie en afvalverwerkers, en houden toezicht op de naleving van milieuregels.

Samenwerking

We organiseren samenwerking tussen omgevingsdiensten en maatschappelijke partners om kennis over circulaire economie te verspreiden en bedrijven te ondersteunen bij circulair ontwerpen.

Ruimtelijke beleidskeuzes

We houden in de planvorming rekening met de ruimtevraag van circulaire activiteiten, zoals bedrijventerreinen met een hoge milieucategorie en locaties voor circulaire bedrijven.

§ 8.6.3 Nazorg stortplaatsen

§ 8.6.3.1 Provinciaal belang stortplaatsen

We hebben een wettelijke taak voor de nazorg bij gesloten stortplaatsen en baggerdepots. We zijn eeuwigdurend verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van de voorzieningen die nodig zijn om schadelijke effecten op de leefomgeving tegen te gaan, nadat wij gesloten verklaren. Daarvoor moet de exploitant van de stortplaats of het baggerdepot een doelvermogen aan ons overdragen in het Provinciale Nazorgfonds gesloten stortplaatsen. Dit fonds moet voldoende financiële middelen bevatten om deze nazorg te kunnen bekostigen.

Om de kwaliteit van de leefomgeving te waarborgen, stellen we regels aan ruimtelijke ontwikkelingen bij:
- de stortplaats in Montfort (gemeente Roerdalen)
- de stortplaats in Landgraaf
- de stortplaats in Schinnen (gemeente Beekdaelen)
- de stortplaats in Weert
- de bedrijfsgebonden gesloten stortplaats Louisegroeve in Sittard-Geleen
- het baggerdepot Trierveld (gemeente Sittard-Geleen)

We nemen daarbij een regulerende rol wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen en stellen voorwaarden aan het gebruik van een gesloten stortplaats of baggerdepot.

§ 8.6.3.2 Ambitie stortplaatsen

Wij willen meervoudig (hoogwaardig) ruimtegebruik op stortplaatsen bevorderen. Onder andere door de opwekking van zonne-energie en het ontwikkelen van natuur op gesloten stortplaatsen. De bescherming van de beheersmaatregelen stellen wij daarbij voorop.

§ 8.6.3.3 Aanpak stortplaatsen

Wij zetten onder meer de Verordening Nazorgheffing Stortplaatsen Limburg in als wettelijk instrument om te voldoen aan de wettelijke nazorgplicht voor gesloten stortplaatsen. Daarnaast nemen we een regulerende rol in de afweging voor meervoudig gebruik op stortplaatsen.

§ 8.6.3.4 Uitvoeringsinstrumenten stortplaatsen

§ 8.6.3.4.1 Nazorg stortplaatsen

Wij zijn verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen die op of na 1 september 1996 operationeel waren. Deze verantwoordelijkheid omvat het onderhoud, de instandhouding en het vervangen van voorzieningen om schadelijke effecten voor de leefomgeving tegen te gaan ter bescherming van het milieu.

§ 8.6.3.4.2 Herontwikkeling stortplaatsen

Bij de herontwikkeling van gesloten stortplaatsen in de nazorgfase moeten de nazorgvoorzieningen volledig functioneel blijven en mag de uitvoering van de nazorg niet worden belemmerd. De standaardafwerking en overige bodembeschermende nazorgvoorzieningen moeten voldoen aan de richtlijnen van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Bij herontwikkeling van een stortplaats ontstaan andere gebruikssituaties, die effect kunnen hebben op de staat, het onderhoud en het beheer van de nazorgvoorzieningen. De functionaliteit van de nazorgvoorzieningen moet daarbij intact blijven. Er staat een instructieregel in de Omgevingsverordening Limburg voor de plaatsing van zonnepanelen op stortplaatsen.

§ 8.6.3.4.3 Vergunningplicht stortplaatsen

Er geldt een vergunningplicht voor activiteiten op, in, onder of boven gesloten stortplaatsen in de nazorgfase. Dat is geregeld in hoofdstuk 5 van de Omgevingsverordening Limburg. Deze vergunningplicht geldt indien de stortplaats formeel gesloten is volgens artikel 8.47 van de Wet milieubeheer. De enige stortplaats in Limburg waarvoor tot nu toe een sluitingsverklaring is afgegeven, is de bedrijfsgebonden stortplaats Louisegroeve in de gemeente Sittard-Geleen.

§ 8.6.3.4.4 Beleidsregels stortplaatsen

Gedeputeerde Staten hebben een beleidsregel opgesteld om te voorkomen dat brandbare of recyclebare stromen onnodig de (beperkte) capaciteit van de gesloten stortplaatsen innemen.

.

§ 8.7 Gebiedsgerichte gezondheids- en veiligheidsvraagstukken

§ 8.7.1 Leefomgeving Chemelot

Chemelot is een van de industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. We zijn bevoegd tot het vaststellen en naleven van de geluidproductieplafonds (GPP's) op deze locatie. Het goed vaststellen en beheren van GPP's op dit bedrijventerrein is cruciaal om de ontwikkelruimte optimaal te kunnen benutten en de bescherming van de leefomgevingskwaliteit in de omgeving van het terrein te borgen. Hierbij merken wij op dat Chemelot een van de grootste chemische industriecomplexen in Europa is en de ambitie heeft zich door te ontwikkelen tot een toonaangevende circulaire site. Wij ondersteunen deze transitie en willen tegelijkertijd voorkomen dat deze verduurzamingsopgave wordt afgewenteld op de omgeving. Onze ambitie is dan ook dat de opgave wordt gerealiseerd binnen de bestaande geluidruimte van Chemelot.

Samen met de betrokken (overheids)partners voeren we de Veiligheidsvisie Chemelot uit. Daarvoor ontwikkelen we een bovenwettelijk veiligheidskader met criteria voor nieuwe initiatieven binnen en buiten Chemelot. Criteria worden opgesteld voor ingrijpende veranderingen aan bestaande installaties met een veranderend risicoprofiel. Ook de uitwerking van aandachts- en veiligheidsgebieden maakt hier deel van uit.

In de Veiligheidsvisie Chemelot is het ontwikkelen van een integrale communicatieaanpak voor risico- en crisiscommunicatie als expliciet actiepunt benoemd. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor risicocommunicatie en worden hierbij ondersteund door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg, die tevens het voortouw neemt in de crisiscommunicatie. Via een belevingsonderzoek zijn de vragen die bij burgers leven geïnventariseerd. De resultaten van dit onderzoek vormen belangrijke bouwstenen voor de optimalisatie van de integrale risico- en crisiscommunicatie rondom Chemelot.

In het door ons ondertekende convenant ‘Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving’ (2023-2025) geven we samen met de convenantpartners invulling aan het oordeel van de Onderzoeksraad voor Veiligheid in haar rapport ‘Chemie in samenwerking – Veiligheid op het industriecomplex Chemelot' om ambitieuzer te zijn dan het wettelijke minimum. We hebben daarin een coördinerende en aanjagende rol, en streven naar geborgde bovenwettelijke integrale veiligheidsmaatregelen.

§ 8.7.2 Leefomgeving Maastricht Aachen Airport

Op 3 juni 2022 hebben Provinciale Staten (PS) besloten om de luchthaven Maastricht Aachen Airport (MAA) open te houden. Daarbij hebben PS overwogen dat de luchthaven van belang is voor zowel de regio als voor Nederland. Tegelijkertijd hebben PS onderkend dat de luchthaven ook negatieve effecten heeft op de leefbaarheid in het gebied rondom de luchthaven. Met het aannemen van Amendement 145 – ‘Een omgevingsbewust en toekomstbestendig MAA’ hebben PS daarom een duidelijk kader meegegeven voor de transitie van Maastricht Aachen Airport naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven. Dit kader komt in het kort neer op het vinden van een betere balans tussen economische belangen en de kwaliteit van het leefmilieu, onder meer door het beperken van de negatieve effecten van de luchthavenactiviteiten.

De belangrijkste prioriteiten zijn:
- het verminderen van geluidshinder;
- het bevorderen van verduurzaming;
- het versterken van de relatie met de omgeving.

Specifieke maatregelen omvatten:
- het stapsgewijs terugbrengen van het aantal ernstig geluidgehinderden;
- het beëindigen van vluchten tussen 6.00 en 7.00 uur; en
- de uitfasering van de meest vervuilende en overlastgevende vliegtuigen.

Binnen deze kaders zal de luchthaven een nieuw luchthavenbesluit aanvragen bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. In deze aanvraag zullen de vastgestelde kaders van PS worden geborgd. Daarnaast is er een omgevingsfonds opgericht om de leefbaarheid in het gebied te verbeteren.

§ 8.8 Sociaal (i.r.t. Gezondheid, Sport en Leefbaarheid)

§ 8.8.1 Provinciaal belang sociaal

De brede welvaart in ons land is ongelijk verdeeld. Ook in Limburg maakt het nog steeds uit waar je geboren bent en wat het inkomen van je ouders is. Of het nu gaat om sociaaleconomische achterstanden, de relatief slechte gezondheid, lage arbeidsparticipatie of het perspectief op goed onderwijs en een baan: iedere Limburger verdient een zeker bestaan. De hardnekkige 'Limburg-factor' – waarmee kwetsbare gezinnen, jongeren en ouderen worden geconfronteerd – was, is en blijft dé grote opgave voor de komende jaren.

Wij werken al jaren aan een Sociale Agenda om deze achterstanden weg te werken en sociale ongelijkheid aan te pakken. Maar niet alleen achterstanden inhalen is van belang; het gaat om Limburg vooruit te helpen met alle kracht en kwaliteit die er in onze samenleving zit. Dat vergt scherpe keuzes. Keuzes om te investeren in de wijken en kernen waar de nood het hoogst is. Keuzes om het onderliggende armoedevraagstuk aan te pakken en de sociaaleconomische verschillen te verkleinen. Uiteraard spelen de ontwikkelingen op de woningmarkt ook een belangrijke rol het aanpakken van sociale ongelijkheid. In Hoofdstuk 10 wordt beschreven welke rol de provincie hier in neemt.

§ 8.8.2 Opgave sociaal

In Limburg zijn er hardnekkige achterstanden op sociaal gebied die generaties lang worden doorgegeven. Bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, bestaanszekerheid en participatie. Deze problematiek zien we vooral in delen van het stedelijk gebied. Daarnaast zien we enkele maatschappelijke ontwikkelingen die de leefbaarheid en samenredzaamheid in gemeenschappen verder onder druk zet, zowel in het stedelijk als in het landelijk gebied. Zo hebben we te maken met een dubbele vergrijzing: er zijn relatief meer ouderen en zij worden gemiddeld ook steeds ouder. Ook is er sprake van individualisering. We zien bijvoorbeeld dat het aantal jeugdige vrijwilligers afneemt en er steeds minder gesport wordt in georganiseerd verband. Een groot deel van de Limburgers beweegt sowieso minder dan de landelijke beweegnorm, wat gevolgen heeft voor de gezondheid van deze inwoners.

We zien het dan ook als onze opgave om het sociaal weefsel in Limburg te versterken, door:
- de bestaanszekerheid en gezondheid van inwoners te bevorderen;
- de sociale cohesie, leefbaarheid en gemeenschapszin te versterken.

Dat met als doel dat alle inwoners van Limburg gelijke kansen hebben om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving – ongeacht hun sociaaleconomische status, achtergrond of beperkingen.

§ 8.8.3 Ambitie sociaal

We streven naar een Limburg waarin iedereen gelijke kansen heeft op een gezond, zeker en leefbaar bestaan. We willen dat onze jeugd opgroeit in een veilige en gezonde (leef)omgeving die kansen biedt voor ontwikkeling en het ontplooien van talenten. Daarvoor moeten onder meer de armoede en laaggeletterdheid in Limburg teruggedrongen worden. Daarvoor is een (passend) aanbod en goede spreiding van onderwijs, bibliotheken en werkgelegenheid noodzakelijk. Onze omgeving moet tevens uitnodigen tot ontmoeten en participeren, en mogelijkheden bieden tot sporten en bewegen, op een manier die past bij de veranderende vraag, bijvoorbeeld meer in de openbare ruimte. Dat vraagt ook om een infrastructuur en mobiliteitsnetwerk dat voor iedereen laagdrempelig toegang biedt tot deze voorzieningen. De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.

Deze ambitie geldt voor heel Limburg, maar uit data-analyse blijkt dat er binnen de provincie, regio's en gemeenten grote verschillen bestaan. Naast investeringen op provinciaal niveau, vraagt dit om gerichte gebiedsgerichte aanpakken in wijken en dorpen waar de nood het hoogst is wat betreft de hierboven beschreven opgave en ambitie. Op basis van de lokale problematiek en behoeften en de gemeentelijke draagkracht wordt er in breed maatschappelijk verband langjarig en integraal aan de slag gegaan. In die aanpakken wordt gekeken welke interventies daar nodig om bij te dragen aan de vijf doelen en ook hoe die aanpakken toegepast kunnen worden in andere dorpen of steden. Waar hierboven de focus ligt bij de *sociale* leefbaarheid en veiligheid van de leefomgeving, is er hier een sterke relatie met de *fysieke* leefbaarheid en veiligheid van de leefomgeving. Vanuit de integrale Leefbaarheidsaanpak investeren we dan ook in zowel de sociale als fysieke leefomgeving.

Hoofdstuk 9 Energie

§ 9.1 Energie - inleiding

§ 9.1.1 Algemene beginselen energie

Energie moet toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel zijn voor iedereen. We werken aan een energiesysteem dat sociaal-maatschappelijke en economische meerwaarde creëert voor Limburg en voldoet aan mondiale, Europese, nationale en regionale afspraken. Onze inzet is om met de Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) ervoor te zorgen dat onze provincie, mede vanwege de huidige geopolitieke onrust, meer autonomie heeft over de benodigde energie, gecombineerd met het streven dat Limburg minder energiearmoede kent.

Voor het nieuwe energiesysteem is energiebesparing het belangrijkste. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft niet te worden opgewekt, getransporteerd of betaald. Besparing scheelt ruimte, schaarse grondstoffen en voorkomt dat we verder vastlopen door een overbelaste energie-infrastructuur. Ook het gebruik van efficiëntere technieken draagt bij aan het besparen van energie. Dat geldt zowel voor de bebouwde omgeving als voor bedrijven, industrie en mobiliteit.

De energievraag zal worden gevoed uit een combinatie van decentrale en centrale energiebronnen. Iedereen die daartoe redelijkerwijs in staat is, is in eerste instantie verantwoordelijk om te kunnen voorzien in zijn eigen energiebehoefte. De decentrale mogelijkheden worden bepaald op basis van de locatie, de situering ten opzichte van een aansluitpunt op het netwerk, de mogelijkheid tot opslag, de energiebron en de energievrager. Om het decentrale energiesysteem te faciliteren sluiten we in de energiemix geen opties uit. We verwachten niet dat er één bepalende opwekvoorziening komt. Waar een decentraal systeem niet mogelijk of niet afdoende is, vult het centrale systeem aan. Een toekomstbestendige landelijke en Europese energie-infrastructuur is hiervoor noodzakelijk.

De ruimtelijke uitwerking van het nieuwe energiesysteem leidt ertoe dat dit meer bovengrondse ruimte vraagt dan het huidige energiesysteem, dat op aardolie en aardgas is gebaseerd. Binnen alle ruimtevragen betekent dit dat we zorgvuldig moeten plannen waar en hoe we energie opwekken, transporteren en opslaan.

§ 9.1.2 Provinciaal belang energie

Een specifiek aspect van energie is dat dit een randvoorwaarde is voor veel maatschappelijk gewenste opgaven én kan dienen als zelfstandig economisch verdienmodel. Het gaat vaak om energie-infrastructuur en energievoorzieningen met een bovenlokaal karakter die aansluiten bij het provinciaal schaalniveau. De netbeheerders die mede het energiesysteem vormgeven zijn regionaal georganiseerd. Daardoor is er energiebreed een duidelijk provinciaal belang, wat een grondslag vormt voor een sturende provinciale rol.

Onze sturende rol vindt plaats op basis van de volgende ambitie:

Een toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem, dat de Limburgse sociaal-economische structuur versterkt door middel van lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie, ons uiteindelijk onafhankelijk maakt van fossiele energie en minder wenselijke aanbieders, en daarnaast rekening houdt met onze gezondheid en het landschap. Koppelkansen met andere maatschappelijke thema's worden benut; waar natuur en energie goed te combineren zijn doen we dat.

Om deze ambitie te bereiken sluiten we in de energiemix geen opties uit. Juist in slimme combinaties tussen lokale opwek, opslag en lokaal gebruik, met een centrale achtervang, zit de meerwaarde.

In de Energievisie 1.0 hebben we opgenomen 'We maken fysieke ruimte voor energie', met hierbij de volgende keuzes:

- Bij het ontwerpen van het energiesysteem wordt nadrukkelijk rekening gehouden met ruimtelijke kwaliteit en beleving van het landschap.
- We stimuleren optimale samenwerking tussen (decentrale) overheden en netbeheerders voor de uitbreiding van de energie-infrastructuur, onder andere wat betreft beschikbare ruimte, grondzaken en vergunningverlening. In onze afwegingen hebben we ook oog voor de maatschappelijke en ecologische baten van netverzwaring en energie-infrastructuur.
- Toegang tot energie wordt als voorwaarde meegenomen bij alle ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.
- Meervoudig ruimtegebruik heeft de voorkeur boven enkelvoudig ruimtegebruik (bijvoorbeeld Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER)- en Agri-PV). We zetten actief in op het benutten van koppelkansen met andere transities en opgaven.
- Naast de ruimtereserveringen door het Rijk wordt ruimte gereserveerd op provinciaal niveau voor (uitbreiding van) de energievoorziening en -infrastructuur.

§ 9.1.3 Energie als volwaardig onderdeel binnen de ruimtelijke afweging

We hanteren in ons denken en doen het principe van energieplanologie: strategische (bestuurlijke) afwegingen maken over aanbod, vraag, transport en opslag van energie, gepland in de tijd en ruimte. Energieplanologie zorgt ervoor dat we vroegtijdig optimale randvoorwaardelijke keuzes maken over bijvoorbeeld de vestiging of verplaatsing van bedrijven, woningen, energieopwek en uitbreiding van energie-infrastructuur. Energieplanologie is bij uitstek een strategisch instrument dat we inzetten voor de energietransitie, uiteraard met zorgvuldige afweging ten aanzien van onder andere natuur, landschap, ondergrond, water, veiligheid en leefmilieu.

Onderdeel van energieplanologie is het sturen op energie-intensieve ontwikkelingen en het aantal energiedragers. Vraag en aanbod van energie worden zoveel mogelijk gecombineerd om onnodig of onwenselijk transport over (overbelaste) energie-infrastructuur te voorkomen. Energie-intensieve initiatieven worden bij voorkeur gevestigd op een locatie waar veel energie en energie-infrastructuur aanwezig zijn of met beperkte investeringen gerealiseerd kunnen worden. De beschikbaarheid van lokale hernieuwbare opwek, het benutten van lokale (warmte)bronnen en lokale opslag maken daarbij, gecombineerd met directe afnemers, het verschil. Ook door ons streven naar lokaal eigenaarschap zodat de financiële voordelen van deze energiebronnen terugvloeien naar de lokale gemeenschap. We sturen hierop door onder meer provinciale zoekgebieden voor zon- en windenergie aan te wijzen. Met de PEM faciliteren we energiegemeenschappen voor opwek, groen gas en warmte.

§ 9.1.4 Omgang met energiedragers, RES-doelen en relatie buitenland

We begrijpen het leidende principe van Enexis dat wordt voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. Een gemeentelijke Omgevingsvisie vinden we een goed instrument waarin gebaseerd op de gebiedskarakteristieken, de energiebehoefte, de mogelijkheden en de gemeentelijke keuzes op basis van de Wet Collectieve Warmte, over het aantal energiedragers uitspraken worden gedaan. Mocht vanuit gemeenten een beleidsuitspraak op een bovengemeentelijk niveau gewenst zijn, dan hebben we hiertoe de bereidheid om in samenwerking hiervoor ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

We spannen ons maximaal in om de benodigde vergunningen voor de RES-doelen (Regionale Energie Strategie) – 2,5 TWh in 2030, namelijk 1,2 TWh voor RES Noord- en Midden-Limburg en 1,33 TWh voor RES Zuid-Limburg – en de benodigde energie-infrastructuur zo spoedig mogelijk verleend te krijgen. Juist in de uitvoering pakken we onze rol, geven we het goede voorbeeld met onze doe-houding, zetten we ons projectbesluit in waar dit voordelen heeft en bekijken we waar we eventueel andere instrumenten kunnen toepassen. Wij doen dat in samenwerking met gemeenten, juist ook als wij het bevoegd gezag zijn, en de netbeheerders en met oog voor de omgeving. Deze omgevingsvisie biedt hiervoor de grondslag.

Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

§ 9.2 Energiegebruik

§ 9.2.1 Energiegebruik mobiliteit

Energie en mobiliteit raken elkaar op provinciaal niveau op een aantal vlakken. Ons modal-shift-beleid richt zich op het stimuleren van duurzame mobiliteit door het verschuiven van vervoer van de weg naar alternatieve transportmiddelen zoals spoor, water en buisleidingen. Als een stof via een buisleiding getransporteerd kan worden, dan heeft dat de voorkeur.

Ook op andere onderdelen raken mobiliteit en energie elkaar. Dit betreft:
- de laadpaalinfrastructuur;
- adequate voorzieningen om elektrische bussen op te laden;
- de beschikbaarheid van voldoende elektriciteit om de Maaslijn te elektrificeren;
- de verduurzaming van het vliegverkeer op Maastricht Aachen Airport.

Binnen het wegtransport is de vraag naar elektriciteit groeiende. Inzet is om in Limburg 13.000 laadpalen te realiseren in 2030. Hiervoor werken we samen met Limburgse gemeenten, de Provincie Noord-Brabant

en het Rijk. Laadpalen worden geplaatst op plaatsen waar de druk het hoogst is. Combinaties met inpasbare opwek- of opslagvoorzieningen in de directe nabijheid, bijvoorbeeld solar carports, zorgen voor een totaalconcept. Het verlenen van toestemming hiervoor is een gemeentelijke bevoegdheid. We volgen de ontwikkeling van waterstofverkooppunten. Mocht provinciaal ruimtelijk beleid hiervoor wenselijk worden, bijvoorbeeld om tot een adequate regionale spreiding van deze verkooppunten te komen, dan stellen we dit in samenspraak met de gemeenten op.

Provinciaal doel is om alle bussen in het openbaar vervoer in 2027 emissieloos te laten rijden. Deze transitie is inmiddels in volle gang en leidt tot een groeiende vloot aan elektrische bussen. Dit vraagt ook op centrale punten, vaak de remises, om grootschaligere laadvoorzieningen. Het verlenen van toestemmingen hiervoor is een gemeentelijk bevoegdheid. Tijdige verzwaring van de benodigde energie-infra is een actueel aandachtspunt. Waar het kan of nodig is, zetten we ons in om de eventuele benodigde verzwaring van de energie-infra naar deze punten te versnellen. Er zijn kansen om deze aansluitingen deel te laten uitmaken van een energiehub. Vaak is overdag de benodigde capaciteit minder, waardoor de overige beschikbare capaciteit kan worden ingezet voor nabijgelegen activiteiten.

De elektrificatie van de Maaslijn is voor Noord- en Midden-Limburg van wezenlijk belang. Stroom daarvoor moet beschikbaar zijn. Daarover zijn afspraken gemaakt tussen ProRail en Enexis. Als blijkt dat aanvullende fysieke voorzieningen nodig zijn, pakken wij de benodigde toestemmingen hiervoor met voorrang op, in afstemming met de betreffende gemeente. We nemen daarin de coördinatie.

Ook het vliegverkeer staat voor een transitie. De beschikbaarheid van waterstof en voldoende stroom voor Maastricht Aachen Airport (MAA) is van belang. Het is wenselijk dat daarvoor tijdig een kwantitatieve en kwalitatieve verkenning met een ruimtelijke component wordt opgestart in opdracht van MAA. In samenwerking met de gemeenten Beek, Meerssen en Stein willen we daarbij betrokken zijn. Net als bij het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) Maastricht Aachen Airport, sluiten we niet uit dat we in de toekomst ook voor deze infrastructuur ons ruimtelijk instrumentarium gaan inzetten.

§ 9.2.2 Energiegebruik Industrie en bedrijventerreinen

§ 9.2.2.1 Energiegebruik Industrie en bedrijventerreinen

Het Limburgse bedrijfsleven is de grootste energiegebruiker in onze provincie. In het bijzonder is dit industriecluster Chemelot en de verspreid liggende Cluster 6-bedrijven.

§ 9.2.2.2 Energiebesparing Industrie en bedrijventerreinen

Vanuit de Trias Energetica-benadering is meer inzet op energiebesparing noodzakelijk om de klimaatdoelen te realiseren. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft niet te worden opgewekt, getransporteerd of betaald. De energiebesparingsplicht ziet erop toe dat bedrijven verplicht zijn om verduurzamingsmaatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder uit te voeren. Ook kennen ze de verplichting om naast energiebesparende maatregelen CO_2-reducerende maatregelen te treffen. Onderzoeksplichtige bedrijven moeten wettelijk eenmaal per vier jaar een onderzoeksrapport energiebesparing opstellen. Als bedrijven in de provincie geen onderzoeksrapport opstellen of de maatregelen niet tijdig nemen, zetten we via toezicht en handhaving de bedrijven ertoe aan alsnog actie te ondernemen.

Wij stimuleren een klimaatneutrale en circulaire toekomst voor Chemelot, de verspreid liggende Cluster 6-industrie en de bedrijven uit het Limburgs Energie Akkoord (LEA). Het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI) biedt de kans de noodzakelijke randvoorwaarden te realiseren voor het behoud van groene industriebanen en productie in Limburg. Daarbij zijn de wederkerige maatwerkafspraken tussen de bedrijven en de Rijksoverheid een belangrijk instrument om de verduurzaming van Chemelot te versnellen en daarmee ook provinciaal belangrijk. Deze maatwerktrajecten bevatten ook inspanningen van overheidszijde om de benodigde randvoorwaarden op orde te hebben, zodat bedrijven investeren in verduurzaming.

Belangrijke voorwaarden voor bedrijven om intern hun maatregelen te kunnen realiseren zijn:
- de tijdige beschikbaarheid van energie-infrastructuur;
- voldoende duurzame energie;
- het tijdig verkrijgen van vergunningen.

Bedrijventerreinen kennen ook mogelijkheden om energie met de omgeving uit te wisselen, bijvoorbeeld door het vormen van een local energy hub (LEH).

§ 9.2.2.3 Energieplanologie

Het is niet meer vanzelfsprekend dat bedrijven op iedere willekeurige bedrijfslocatie en op ieder willekeurig moment tijdig een energie-aansluiting krijgen van voldoende capaciteit. Vraag en aanbod worden zoveel mogelijk gecombineerd om onnodig of onwenselijk transport over (overbelaste) energie-infrastructuur te voorkomen.

Dat vraagt van een bedrijf om vroegtijdig af te wegen of een beoogde nieuwe locatie geschikt is en of de bestaande locatie nog toekomstbestendig is. We verwachten een toename in de verplaatsingen van bedrijfsactiviteiten naar locaties waar wel voldoende energie aanwezig is. Dat is geen gewenste situatie, maar netcongestie en de langjarige aanpak hiervan maken dit tot de realiteit. Actief hierover het gesprek aangaan met bedrijven als overheid is daarom wenselijk. Mogelijk kan de verplaatsing van een bedrijfsactiviteit – en de capaciteit op het elektriciteitsnet die hiermee vrijkomt – andere bedrijven op het bedrijventerrein helpen én maatschappelijke kosten voor de verzwaring van het netwerk voorkomen.

Gemeenten dienen ook vroegtijdig af te wegen of een beoogde nieuwe bedrijfslocatie qua energie-infra ontsloten kan worden. En zo ja, welke energiebron en energiedrager het beste hiervoor ingezet kunnen worden. Energie-intensieve ontwikkelingen worden bij voorkeur gevestigd op een locatie waar veel energie en energie-infrastructuur aanwezig zijn of met beperkte investeringen gerealiseerd kunnen worden. We verwachten dat de bedrijfsterreinen in de nabijheid van energieknooppunten Graetheide en Maasbracht hierin een aantrekkende rol gaan spelen.

We begrijpen het leidende principe van Enexis dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. We verwachten dat gemeenten binnen twee jaar via de wijkgerichte aanpak met plannen daarvoor komen. Gebeurt dit niet, dat gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren. Een gemeentelijke Omgevingsvisie vinden we een goed instrument waarin gebaseerd op de gebiedskarakteristieken, de energiebehoefte, de mogelijkheden en de gemeentelijke keuzes op basis van de Wet Collectieve Warmte, over het aantal energiedragers uitspraken worden gedaan. Mocht vanuit gemeenten een beleidsuitspraak op een bovengemeentelijk niveau gewenst zijn, dan hebben we hiertoe de bereidheid om in samenwerking hiervoor ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

§ 9.2.3 Energiegebruik bebouwde omgeving

§ 9.2.3.1 Besparing en verduurzaming bebouwde omgeving

Vanuit de Trias Energetica-benadering is meer inzet op energiebesparing noodzakelijk om de klimaatdoelen te realiseren. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft niet te worden opgewekt, getransporteerd of betaald. Limburg heeft een van de hoogste percentages slecht geïsoleerde woningen van alle provincies in Nederland. Ook wordt meer dan 90% van de woningen nog met aardgas of andere fossiele energie verwarmd. We moeten dus veel minder energie gaan verbruiken en fossiele energie gaan vervangen door duurzame alternatieven.

In het fysieke domein zijn verduurzamingsactiviteiten voor woningen en utiliteitsbouw vergunningsvrij óf liggen de bevoegdheden bij gemeenten. We zijn daarin dus geen directe partij. Soortenbescherming bij isolatiewerkzaamheden raakt wel onze verantwoordelijkheid. Binnen de kaders en wetgeving zijn we daarin meedenkend om tot generieke oplossingen te komen. Behoud van monumentale en cultuurhistorische waarden aan panden hebben voor ons een groot belang indien toestemming gevraagd wordt voor duurzaamheidsmaatregelen die hier negatieve invloed op hebben. Dit stellen we met de kennis dat er vaak alternatieve methoden mogelijk zijn die deze invloed niet hebben.

Hoewel we geen bevoegd gezag zijn voor de meeste verduurzamingsmaatregelen, nemen we wel een faciliterende en stimulerende rol op ons. Ter ondersteuning van verduurzamingsinitiatieven bieden we een ontzorgingsprogramma aan, waarmee eigenaren van maatschappelijk vastgoed kosteloos worden begeleid bij het realiseren van duurzaamheidsmaatregelen. Verder wordt een aanvullend ontzorgingsprogramma geïntroduceerd, in de vorm van een subsidieregeling specifiek gericht op kleine en micro-ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf, om de verduurzaming van bedrijfspanden binnen de bebouwde omgeving te bevorderen.

§ 9.2.3.2 Elektriciteitsaansluiting nieuwbouw

Limburg staat voor een woningbouwopgave. Het is niet meer vanzelfsprekend dat woningen op iedere willekeurige locatie tijdig een elektriciteitsaansluiting krijgen van voldoende capaciteit. Dat vraagt van een gemeente en ontwikkelaar een vroegtijdige afweging, in overleg met de netbeheerder, of een beoogde

nieuwe (herontwikkelings)locatie uitvoerbaar is binnen de gewenste tijdsperiode. Het moment waarop een elektriciteitsaansluiting gerealiseerd kan worden, kan doorslaggevend zijn voor de prioritering van een woningbouwontwikkeling. Dat is niet wat we voorstaan, maar netcongestie en de langjarige aanpak hiervan maken dit wel tot de realiteit. Door onze inzet op de verzwaring van de energie-infrastructuur pakken we hierin een sturende rol om deze huidige situatie te verbeteren.

§ 9.2.3.3 Energiedragers

We onderschrijven het leidende principe van Enexis dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. We verwachten dat gemeenten binnen twee jaar hiervoor via de wijkgerichte aanpak met plannen voor komen. Gebeurt dat niet, dan gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren.

§ 9.3 Energie infrastructuur

§ 9.3.1 380 kV-net

Het 380 Kv-net verzorgt het transport van grootschalig opgewekte elektriciteit door heel Nederland en van en naar het buitenland. Het 380 kV-net bestaat uit een landelijke 380 kV-ring met daaromheen enkele subringen en verbindingen. De ringstructuur zorgt voor de robuustheid en daarmee leveringszekerheid van het net. De 380 kV-stations zijn de knooppunten in het landelijke hoogspanningsnet voor de verdeling van elektriciteit. In paragraaf 150 Kv-net gaan we in het op regionaal georiënteerde 150 kV-net.

Het hoogspanningsnet (in beheer van TenneT) bestaat in Limburg uit een combinatie van 380 kV- en 150 kV-verbindingen. De netten met lagere spanningsniveaus zijn in beheer bij de regionale netbeheerder Enexis. Netbeheerders TenneT en Enexis installeren, beheren en onderhouden het Nederlandse elektriciteitsnet en zijn verantwoordelijk voor het aansluiten van klanten op het elektriciteitsnet.

Om de forse uitbreiding van het hoogspanningsnet te organiseren, realiseert TenneT landelijk en dus ook in Limburg deelnetten. Dat houdt in dat TenneT het 150 kV-net in Limburg opknipt in drie deelnetten met elk een eigen 380 kV-station:
- het deelnet Boxmeer voor Noord-Limburg;
- het deelnet Maasbracht voor Midden-Limburg;
- het deelnet Graetheide voor Zuid-Limburg.

Daarvoor worden de bestaande 380 kV-stations Boxmeer en Maasbracht vernieuwd en uitgebreid en wordt er een nieuw 380 kV/150 kV-station gerealiseerd ten zuiden van de Bergerweg in de gemeente Sittard-Geleen. Om dit station te voeden, wordt de bestaande 150 kV-verbinding tussen Maasbracht en Graetheide verzwaard naar een 380 kV-verbinding.

Gedeputeerde Staten (GS) zijn voor dit nieuwe station en deze verbinding het bevoegd gezag en voeren de daarvoor benodigde projectprocedure uit. Om zo snel mogelijk tot realisatie van deze cruciale energie-infrastructuur projecten te komen, nemen – naast TenneT – de betrokken overheden (het Rijk, wij en gemeenten), Enexis, Chemelot en andere bedrijven gezamenlijk hun verantwoordelijkheid en spannen zich maximaal in. Vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid wordt gezamenlijk gezocht naar mogelijkheden om processen te kunnen versnellen en aangrenzende en initiatieven in de nabijheid op elkaar af te stemmen.

Naast de nieuwe 380 kV-infrastructuur richting en op Graetheide, zijn er nog enkele andere verzwaringen nodig om de deelnetten te realiseren. Dit betreft onder meer het beter benutten van de lijn Maasbracht-Boxmeer-Dodewaard (rijksproject) en een nieuwe extra verbinding tussen Maasbracht en Eindhoven (rijksproject).

In rijksprojecten zijn Gedeputeerde Staten raadgevend en adviserend, waarbij we een samenwerking voorstaan met de betreffende gemeenten. Een nieuwe extra 380 kV-verbinding tussen Maasbracht en Graetheide (3e en 4e circuit) is in studie. Op basis van onze Energievisie 1.0 en de onderliggende systeemanalyse, achten we deze extra verbinding noodzakelijk vanwege de verwachte toename in de behoefte aan transportcapaciteit op het elektriciteitsnet. We staan ervoor open om voor deze verbinding de rol als bevoegd gezag van het Rijk over te nemen. Deze bereidheid hebben we mede om meer te kunnen sturen op de ruimtelijke inpassing van deze 380 kV-verbinding in dit smalste stuk van Limburg. Onze kosten borgen we via een anterieure overeenkomst.

Hoewel het feitelijk een rijkstaak is en TenneT ook via het privaatrechtelijk spoor hierin een verantwoordelijkheid neemt, zijn we in het rayonplanologie-spoor ook attent op (ongewenste) ontwikkelingen in de

vrijwaringszone van de hoogspanningsverbindingen. Qua gezondheid – met name de omgang met de magneetvelden rondom hoogspanningsverbindingen – sluiten we aan bij de landelijke richtlijnen hiervoor.

Bijzonder aan het 380 kV-hoogspanningsstation Maasbracht is dat dit óók een belangrijke rol heeft in het internationale hoogspanningsnet, door de koppeling met het Duitse en Belgische hoogspanningsnet. Zo wordt ook zonder meer het 380 kV-tracé met België (Van Eyck-Maasbracht) versterkt.

Voor de verdere elektrificatie en daarmee verduurzaming van Chemelot is op termijn ook een 380 kV-verbinding naar Chemelot benodigd. Samen met de gemeente Sittard-Geleen en betrokken partijen zijn we adviserend in de tracébepaling.

§ 9.3.2 150 kV-net

Vanaf het landelijke 380 kV-hoogspanningsstation binnen de drie deelnetten Boxmeer, Maasbracht en Graetheide lopen regionale 150 kV-verbindingen naar de huidige 28 hoogspannings-/middenspanninsstations, waar het netwerk van netbeheerder TenneT overgaat naar het netwerk van netbeheerder Enexis.

TenneT werkt aan het efficiënter benutten en de verzwaring van deze verbindingen en samen met Enexis aan de uitbreiding van deze stations, om tegemoet te komen aan de elektriciteitsvraag. Dit betreft in ieder geval de verbindingen tussen de 150 kV-stations:

- Graetheide -Schoonbron (mede voor de aansluiting van de Einstein Telescope)
- Buggenum-Kelpen-Nederweert
- Buggenum-Belfeld-Blerick (inclusief Boekend)
- Venray-Wells Meer
- Horst-Venray
- Boxmeer-Venray

In samenwerking met de betreffende gemeenten, TenneT en Enexis bekijken we met welke procedures de benodigde toestemmingen voor deze verzwaringen het snelste verkregen kunnen worden, met inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid. Mocht ons ruimtelijk instrumentarium hiervoor het meest geschikt zijn, dan maken we hiervan gebruik. Vaak betreft dit 150 kV-verbindingen die door meerdere gemeenten lopen. Voor een wijziging van het omgevingsplan is één ruimtelijke provinciale procedure doeltreffender en efficiënter dan afzonderlijke procedures in elke gemeente. Onze kosten voor de procedure borgen we via een anterieure overeenkomst.

De verbinding Venray-Wells Meer betreft de aansluiting van het Energielandgoed Wells Meer. De gemeentebesturen van Bergen en Venray hebben ons college verzocht om voor de aansluiting van het energielandgoed op het elektriciteitsnet een projectprocedure te volgen. We benutten onze rol als bevoegd gezag voor de aansluiting om de koppelkans op te pakken tussen het bestrijden van de verdroging in het Natura 2000-gebied de Maasduinen en de inrichting van de groenzones en het watersysteem van het energielandgoed.

Naast verbindingen is een aantal nieuwe hoogspanning-/middenspanningsstations noodzakelijk. Met het oog op mogelijke versnellingen gaan we vroegtijdig in overleg met de netbeheerders en de betreffende gemeenten over de locatiekeuze van deze beoogde nieuwe stations. In beginsel ligt het bevoegd gezag voor de benodigde toestemming voor deze stations bij de betreffende gemeente. Er kunnen zich echter altijd situaties voordoen waardoor een rol van ons toch wenselijk of noodzakelijk is. Dat kan met name het geval zijn bij nieuwe 150 kV-stations waarvoor het zoekgebied in meerdere gemeenten ligt of als het belang van het project meerdere gemeenten dient. Dat zal minder voor de hand liggen bij uitbreidingen van bestaande stations. Mocht ons ruimtelijk instrumentarium daarin dan een rol kunnen vervullen, dan maken we hiervan gebruik. Via het spoor van rayonplanologie zijn we betrokken bij de uitbreidingen van de bestaande 150 kV-hoogspanningsstations.

Inzet is dat nieuwe 150 kV-verbindingen ondergronds worden aangelegd, om een zo beperkt mogelijke impact te hebben op het landschap. Een uitzondering ligt in het gebied van de Venloschol. Op korte termijn zijn nog een aantal doorboringen noodzakelijk. Om op de middellange termijn doorboringen door de Venloschol te minimaliseren, zijn we een voorstander van een bovengrondse verbinding. Dit ter bescherming van de in de Venloschol aanwezige strategische drinkwaterreserve. Onze inzet is er daarom op gericht om samen met de gemeente Venlo en de netbeheerders een nieuw 150 kV-station aan de oostkant van de Maas te realiseren. De praktijk is dat dit om een lange voorbereidingstijd vraagt, waardoor de benodigde voorbereidingen in gang gezet dienen te worden door de netbeheerders.

Hoewel het feitelijk een rijkstaak betreft en TenneT ook via het privaatrechtelijk spoor hierin een verantwoordelijkheid neemt, zijn we in het spoor van rayonplanologie ook attent op (ongewenste) ontwikkelingen in de vrijwaringszone van de hoogspanningsverbindingen. Qua gezondheid – met name de omgang met

de magneetvelden rondom hoogspanningsverbindingen – sluiten we aan bij de landelijke richtlijnen hiervoor.

De elektriciteitsverbindingen tussen Graetheide en Chemelot dienen ook versterkt te worden met in 2027 twee nieuwe ondergrondse 150 kV-verbindingen. Samen met de gemeente Sittard-Geleen als bevoegd gezag en betrokken partijen zijn we adviserend in de tracébepaling.

§ 9.3.3 Aardgas

Hoewel de inzet is om geen fossiele brandstoffen meer te gebruiken, is er ook het besef dat er in de overgangsperiode aardgas nodig blijft. Primair als brandstof voor de warmtevoorziening en het bedrijfsleven, totdat er een andere warmtevoorziening is. De flexibel inzetbare aardgasgestookte warmtekracht-koppeling-installaties in de glastuinbouw zorgen in de transitieperiode mede voor stabiliteit in het elektriciteitsnet als duurzame opwek met wind en zon stilvalt. De aanwezige aardgasinfrastructuur kan ook ingezet worden voor het transport van groen gas of andere toekomstige duurzame gassen. Daarom blijft de instandhouding van de huidige infrastructuur relevant.

Limburg kent een aantal hogedrukaardgasleidingen die onderdeel zijn van het internationaal netwerk. Naast onderhoud en beheer van het aardgasnet heeft de Nederlandse Gasunie de strategie om een deel van het huidige aardgasnetwerk om te bouwen naar een waterstofnetwerk. We ondersteunen het Rijk in het toezicht houden op en handhaven van de bestaande hogedrukaardgasleidingen en gereserveerde buisleidingenstroken.

Om de waterstofverbinding Ravenstein-Chemelot te realiseren is een nieuwe hogedrukaardgasleiding nodig tussen Herkenbosch en Hommelhof. Na de realisatie hiervan wordt een van de bestaande aardgasleidingen tussen Ravenstein en Chemelot omgebouwd naar een waterstofleiding. Het nieuwe aardgasleidingstuk doorkruist gebieden die aandacht van ons vragen. Bijvoorbeeld doorkruisingen van de Roer, het Natuurnetwerk Limburg (waaronder het Munnichsbos) en langs een aantal gevoelige bestemmingen (Locatie Pepinusbrug van de Stichting Pergamijn). Bij de ruimtelijke inpassing van deze nieuwe leiding komen we op voor de veiligheid, gezondheid en leefbaarheid en hebben we aandacht voor de natuur- en landschapsbelangen. Koppelkansen dienen door de initiatiefnemer benut te worden. Nadelen dienen door de initiatiefnemer te worden gemitigeerd, eventueel via een (nog te vormen) omgevingsfonds. Onze inzet is erop gericht dat dit nieuwe leidingstuk maximaal gebruikmaakt van de bestaande juridisch-planologische mogelijkheden binnen de gemeentelijke omgevingsplannen.

Bijzonder aandachtspunt in het bestaande hogedrukaardgasnetwerk in Limburg zijn de aardgasleidingen direct naast Attractiepark Toverland. In de uitbreidingsplannen van Toverland komen deze leidingen in het attractiepark te liggen. In samenwerking met de gemeente Horst aan de Maas en de initiatiefnemers het ministerie van Klimaat en Groene Groei, Gasunie, Hynetwork en Toverland onderzoeken we of deze leidingen verplaatst kunnen worden naar het 'blauwe bocht'-tracé, aan de westzijde van de Middenpeelweg. Op basis van dit onderzoek dient mede bepaald te worden wie van de initiatiefnemers deze verplaatsing gaat betalen. We maken we ons sterk richting de Gasunie dat de werkzaamheden voor deze verplaatsing gelijktijdig plaatsvinden met de aanleg van de CO2-leidingen binnen het Delta Rhine Corridor-project in het 'blauwe bocht'-tracé, waardoor werk-met-werk gemaakt wordt en de hinder voor de omgeving wordt geminimaliseerd. Onze betrokkenheid betekent ook dat we in de rijksprojectprocedure voor deze CO2-leidingen de verantwoordelijke minister verzoeken om voor dit deel ook de verplaatsing van de aardgasleiding planologisch-juridisch te faciliteren.

§ 9.3.4 Waterstofnetwerk

Gasunie (Hynetwork) heeft de opdracht vanuit het Rijk om een waterstofnetwerk te realiseren tussen de industriële clusters. Waterstof wordt primair gezien als brandstof voor industriële bedrijven. Gasunie gaat zoveel mogelijk gebruikmaken van vrijkomende hogedrukaardgasleidingen. Voor Limburg betreft dit de verbinding vanaf Ravenstein naar het industriecluster Chemelot. Voorzien wordt dat deze in de periode 2031-2033 gerealiseerd gaat worden. Na 2033 wordt een grensverbinding voorzien tussen Sanderbout en 's-Gravenvoeren (België). In samenwerking met de gemeenten en het bedrijfsleven proberen we de komst van waterstof te bespoedigen. Door de overschrijding van de provinciegrens en de landsgrens van deze verbindingen is het Rijk hiervoor aan zet. We volgen ook de uitrol van het Belgische en Duitse waterstofnetwerk om te bekijken of een versnelde aansluiting hierop voor Limburg kansen biedt.

Om de verbinding Ravenstein-Chemelot te realiseren is een nieuwe hogedrukaardgasleiding nodig tussen Herkenbosch en Hommelhof. Na de realisatie hiervan kan een van de bestaande aardgasleidingen tussen Ravenstein en Schinnen omgebouwd worden naar een waterstofleiding. Tussen Einighausen en Chemelot is een nieuw te realiseren waterstofaantakking voorzien. Samen met gemeenten en grote gebruikers langs de route maken we ons sterk dat bij de omvorming direct T-stukken worden aangebracht. We on-

dersteunen het Rijk in het toezicht houden op en handhaven van de bestaande hogedrukaardgasleidingen ten behoeve van de ombouw naar waterstof en de gereserveerde buisleidingenstroken.

Binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) vragen we het Rijk en Gasunie ook om aandacht te geven aan aftakkingen naar de steden Venlo, Sittard-Geleen (Chemelot), Maastricht, Heerlen en Roermond en de gemeente Maasgouw (de Clauscentrale). Vooruitlopend hierop wordt er door de gemeente Maastricht in samenwerking met ons gekeken naar het gewenste tracé van het hoofdtracé naar Maastricht en de Cluster 6-bedrijven in Maastricht. In samenwerking met onder meer de gemeente Maasgouw, de gemeente Roerdalen, RWE en Hynetwork komen we tot een concreet waterstofleidingtracé richting de Clauscentrale. Deze tracékeuze kent een relatie met de aanpak van de energieknooppunten. Het valt niet uit te sluiten dat we in dat kader van het Rijk het verzoek krijgen om voor deze aantakkingen onze ruimtelijke bevoegdheden in te zetten. Mocht dat aanmerkelijke voordelen hebben ten opzichte van een gemeentelijke rol, dan nemen we deze verantwoordelijkheid.

§ 9.3.5 Gelijkstroomverbindingen

De Rijksoverheid zet in op de realisatie van windparken op de Noordzee om via niet-fossiele bronnen te voorzien in de Nederlandse groeiende elektriciteitsbehoefte. Uit de verrichte systeemstudie ten behoeve van de Energievisie, blijkt dat voor de toekomstige energiebehoefte van Limburg de beschikbaarheid van deze elektriciteit van wind-op-zee cruciaal is.

De energieknooppunten Maasbracht en Graetheide zijn door de aanwezigheid van een 380 kV-station potentiële inlandse aanlandlocaties. Maasbracht vanwege het belang in de Nederlandse hoofdringstructuur en de koppelingen met Duitsland en België. Graetheide vanwege de eveneens groeiende elektriciteitsvraag van Zuid-Limburg in het algemeen en vanwege de aanwezigheid van Chemelot en de Cluster 6-bedrijven in het bijzonder. De situering van aanlandpunten in Limburg vermindert ook de ruimtedruk in het Westen van het land.

Het tracé voor de ondergrondse aanleg van de gelijkstroomkabels naar Limburg is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Het Rijk verkent in afstemming met TenneT met de hoogste prioriteit dit tracé naar Limburg, evenals tracés naar mogelijke andere aanlandlocaties. In deze verkenning willen we volwaardig participeren. Wij zien kansen voor routes langs Rijksinfra en Rijkswateren. De aanleg van de kabels vindt naar verwachting pas vanaf 2040 plaats. We bekijken in samenwerking met het Rijk op welke manier de aanleg van gelijkstroomkabels kan worden versneld, met aandacht voor de ruimtelijke inpassing. We zijn bereid om een coördinerende rol op te pakken en alle gemeenten waar een tracéalternatief of -alternatieven doorheen gaan met elkaar in contact te brengen, gezamenlijk op te trekken en ruimtelijke uitdagingen en kansen in beeld te brengen.

Binnen de energieknooppunten Maasbracht en Graetheide hebben functies voor deze aanlanding voorrang boven andere niet-energiegerelateerde functies. Qua functies voor de aanlanding moet gedacht worden aan een conversiestation om de gelijkstroom die rechtstreeks vanaf de Noordzee komt om te zetten naar wisselstroom en een electrolyser om elektriciteit om te zetten naar waterstof. Aandachtspunt hierbij is de beschikbaarheid van voldoende koel- en productiewater. Convertors moeten in de directe nabijheid van deze stations komen te liggen en ruimtelijk worden ingepast als één geheel. Hergebruik van eventueel vrijkomende gronden binnen de energieknooppunten heeft voor de situering van een electrolyser de voorkeur. Een electrolyser kan in deze knooppunten meerwaarde geven als brandstof voor de Clauscentrale of als grond- en brandstof voor de bedrijven op Chemelot.

§ 9.3.6 Delta Rhine Corridor

Het rijksproject Delta Rhine Corridor, als buisleidingcorridor voor de aan- en afvoer van duurzame grondstoffen, is van wezenlijk belang voor de verduurzaming van de Limburgse industriële bedrijven en energiecentrales. Bij dit project wordt gebruikgemaakt van de in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) aangeduide reserveringsgebieden voor buisleidingen van nationaal belang. Gemeenten hebben de instructie van het Rijk om in het omgevingsplan geen activiteiten toe te staan die een belemmering kunnen vormen voor de aanleg van een buisleiding van nationaal belang. Hoewel hier dus primair een rijksbelang aanwezig is, attenderen we binnen het rayonplanologiespoor hier ook actief gemeenten op bij de beoordeling van plannen.

Vooralsnog voorziet het project op Limburgs grondgebied in een CO2-leiding tussen de Rotterdamse haven en Venlo. Realisatie van de CO_2-leiding tot Venlo zal naar verwachting in 2032-2033 plaatsvinden. Gasunie als initiatiefnemer, spreekt nog met Chemelot en de Clauscentrale over de te verwachten volumes CO_2. Afhankelijk daarvan moet de connectie van de CO_2-buis met Chemelot en de Clauscentrale nog meegenomen worden in een ruimtelijke procedure. Gelet op de provinciale belangen zijn we bereid om de rol van bevoegd gezag voor deze procedure op ons te nemen.

We maken ons sterk om meer modaliteiten door een buisleiding naar Limburg te krijgen. Daarbij wordt gedacht aan een ammoniakleiding en een herbruikbare buisleiding, die in eerste instantie ingezet kan worden voor het transport van lpg. Dat zien we in samenhang met het verminderen van vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor en weg, het vergroten van de veiligheid langs het spoor en de kansen die hiermee ontstaan voor ontwikkelingen rond de stationslocaties.

Het Rijk richt zich op de buisleidingstructuur van nationaal belang. Deze richt zich primair op Chemelot. We zien een provinciale ruimtelijke rol in de regionale aantakkingen hierop om bijvoorbeeld de Clauscentrale en Cluster 6-bedrijventoegang te geven tot deze hoofdstructuur.

Bij de situering van nieuwe buisleidingen komen we op voor de veiligheid, gezondheid, leefbaarheid en goede ruimtelijke inpassing (inclusief natuur en landschap). Extra aandacht dient uit te gaan naar de inpassing in en rond natuurgebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Limburg), het gebied aan de oostzijde van Venlo, de beperkt beschikbare ruimte tussen Sittard en Limbricht en ter hoogte van Toverland in Sevenum. Wat betreft Toverland zijn we een voorstander van het alternatieve 'blauwe bocht'-tracé. We verzoeken in de rijksprojectprocedure voor deze CO2-leidingen de verantwoordelijke minister om voor dit deel ook de verplaatsing van de aardgasleiding planologisch-juridisch te faciliteren. Bij de aanleg van nieuwe buizen dienen door de initiatiefnemer koppelkansen benut te worden. Nadelen dienen door de initiatiefnemer te worden gemitigeerd, eventueel via een omgevingsfonds.

Naast de versterking van de aantakking op de Nederlandse buisleidinginfrastructuur willen we onze euregionale positie ook benutten om aangesloten te worden op de nabijgelegen buisleidingstructuren buiten de landsgrenzen. Dat kan versterkend werken voor de gehele regio. We ondersteunen het Rijk in het toezicht houden op en handhaven van de gereserveerde buisleidingenstroken.

§ 9.3.7 Energieknooppunten

Limburg kent twee energieknooppunten: Maasbracht en Chemelot/Graetheide. Deze knooppunten spelen nu en in de toekomst een cruciale rol in de (inter)nationale en regionale energie- en grondstoffentransitie. Dat hangt enerzijds samen met de verduurzaming van de aanwezige sectoren in het gebied zelf (Clauscentrale en Chemelot) en anderzijds met de ligging op een al bestaand, verder te versterken en uit te bouwen knooppunt van energie- en grondstoffenstromen.

Met interconnectoren in Maasbracht naar het Belgische en Duitse stroomnet, de CO2-leidingen in de Delta Rhine Corridor, de waterstofbackbone van Hynetwork, de verkenning naar diepe aanlandingen van wind-op-zee, ruimtevraag converters, electrolysers, batterijopslag, verzwaring en nieuwe hoogspanningscircuits en -stations op 380 kV- en 150 kV-niveau en het Vlaams initiatief voor de buisleidingenstraat Antwerpen-Geleen-Ruhrgebied, komen er de komende jaren veel initiatieven op deze gebieden af. De 380 kV-hoogspanningsverbindingen Maasbracht-Graetheide en Maasbracht-Eindhoven, het nieuwe 380 kV-station Graetheide, het landelijk waterstofnetwerk en de daaraan gerelateerde 150 kV-verbindingen, zijn het meest actueel.

Ook het Rijk erkent het belang en de urgentie van deze energieknooppunten. Ze zijn randvoorwaardelijk voor de verduurzaming van grote delen van Zuid-Nederland en, in lijn met de afspraken in het Klimaatakkoord en diverse nationale programma's, het Duitse Ruhrgebied. De knooppunten kennen daarom ook een groot economisch belang.

Het zoeken naar ruimte (fysiek en milieutechnisch) voor de beoogde ontwikkelingen in en rondom beide energieknooppunten vraagt om een integrale ruimtelijke afweging. Deze ontwikkelingen landen in een gebied – het smalste stukje Limburg – dat nu al een hoge milieu- en ruimtedruk kent, waar de leefbaarheid aandacht vraagt en waar ook andere ruimtevragende opgaven spelen, zoals de verbreding van de Rijkswegen A2, de uitbreiding van de Brightlands Chemelot Campus, woningbouw, de aanwezige natuur- en landschapswaarden en het behoud van hoogwaardige landbouwgronden.

Dat alles beschouwend, is in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving met het Rijk het volgende afgesproken:

- Het Rijk en wij erkennen het belang van de energieknooppunten Maasbracht en Chemelot/Graetheide voor de verduurzaming van de industrie in Limburg en hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten. Het Rijk en wij starten daarom op de kortst mogelijke termijn met een gezamenlijke gebiedsgerichte aanpak voor de duurzame ontwikkeling van de energieknooppunten Maasbracht en Chemelot/Graetheide, waarbij omgevingskwaliteit centraal staat. Daarvoor wordt onder onze regie een overkoepelende gebiedstafel ingericht. Op deze tafel worden ruimtevragende (fysieke en milieu) opgaven van lokaal, regionaal en nationaal belang in beeld gebracht en integraal afgewogen en afgestemd. Vanuit deze tafel worden voorstellen voorbereid, met inachtneming van bestaande procedures en bevoegdheden. Daardoor kan een dwingend proces worden ingezet.

- Wij hebben de regie over deze gebiedsgerichte aanpak en zien als uitkomst een gedetailleerdere gebiedsaanpak en een concreet uitvoeringsplan als een uitwerking van deze omgevingsvisie. Binnen de gebiedsgerichte aanpak respecteren we in eerste aanleg ieders verantwoordelijkheden en bevoegdheden en werken we actief samen met onder andere de betrokken gemeenten en het Rijk. Mocht blijken dat de inzet van ons ruimtelijk instrumentarium gewenst of noodzakelijk is, dan zijn we bereid dit in te zetten. Inhoudelijk hechten we in dezen zonder meer belang aan het gestelde in het Toekomstperspectief Clausgebied en omgeving en aan de Strategische gebiedsvisie omgeving Chemelot. In het participatiespoor van deze gebiedsgerichte benadering hebben de omwonenden rondom de Clauscentrale een volwaardige plaats.

§ 9.3.8 Warmtenetten

Zoals ook beschreven in paragraaf Restwarmte is de inzet erop gericht om optimaal gebruik te maken van restwarmtebronnen. We hanteren de volgende voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie.

1. In gebieden met voldoende bebouwingsdichtheid en waar een restwarmtebron, geothermie of andere warmtebron aanwezig is, zal een warmtenet de voorkeur hebben.
2. Hybride oplossingen zijn op korte termijn inzetbaar en wenselijk om CO_2 te besparen. Voor de (middel)lange termijn zal in een beperkt aantal gebieden de omzet naar duurzame gasinfrastructuur mogelijk zijn.
3. All-electric oplossingen zijn wenselijk in goed geïsoleerde woningen en waar warmtenetten niet goed mogelijk zijn of hybride oplossingen niet toekomstbestendig zijn (vanwege de beschikbare hoeveelheid duurzaam gas).

Voor de uitrol van warmtenetten is ook infrastructuur nodig. Bevoegd gezag hierbij is veelal de gemeente. Met name de potentiële uitbreiding van de projecten Warmtenet Zuid-Limburg en Mijnwater kennen een intergemeentelijke infrastructuur. Deze infrastructuur wordt ondergronds aangelegd. Gelet op het belang van warmtenetten, vervullen we onze rol als bevoegd gezag in ruimtelijke ordening/plannen om deze intergemeentelijke benodigde warmte-infrastructuur – eventueel met warmteopslag – planologisch-juridisch doelmatig en doeltreffend te faciliteren met instemming van de betreffende gemeenten.

We begrijpen het leidende principe van Enexis dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. Een gemeentelijke Omgevingsvisie vinden we een goed instrument waarin gebaseerd op de gebiedskarateristieken, de energiebehoefte, de mogelijkheden en de gemeentelijke keuzes op basis van de Wet Collectieve Warmte, over het aantal energiedragers uitspraken worden gedaan. Mocht vanuit gemeenten een beleidsuitspraak op een bovengemeentelijk niveau gewenst zijn, dan hebben we hiertoe de bereidheid om in samenwerking hiervoor ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten

§ 9.4 Energie opslag

§ 9.4.1 Batterijopslag

Energieopslag speelt een belangrijke rol in de energietransitie, de energiemix en het verminderen van netcongestie. Door het opslaan van overtollige elektriciteit, opgewekt door hernieuwbare bronnen zoals zonne- en windenergie, kunnen we zorgen voor een stabiele en betrouwbare energievoorziening wanneer de zon niet schijnt of de wind niet waait. Dit is essentieel om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen en de CO_2-uitstoot te verlagen. Bovendien draagt energieopslag bij aan het balanceren van vraag en aanbod op het elektriciteitsnet, wat de netefficiëntie en robuustheid van het energiesysteem verhoogt.

De 2030-prognose van TenneT voor batterijopslag in Limburg kent een grote marge, te weten tussen de 200 en 1000 MW. De technieken voor batterijopslag maken nog een doorontwikkeling door, zoals de zoutwaterbatterij. We volgen deze ontwikkelingen en zetten in op het gebruik van de meest circulaire soorten.

We onderscheiden vier elektriciteitsopslagsystemen:

1. systeembatterijen;
2. batterijen gecombineerd met opwekinstallatie;
3. batterijen bij eindgebruikers (waaronder energiehubs);
4. batterijen in een gebouw of op een afgesloten terrein.

Systeembatterijen zijn batterijen met een eigen netaansluiting (standalone opslagsysteem). Het provinciaal belang ligt bij systeembatterijen met een eigen netaansluiting en batterijen gecombineerd met opwekin-

stallaties, doorgaans zonder eigen netaansluiting. Wij hanteren de volgende beoordelingsladder met drie opeenvolgende treden voor de situering van systeembatterijen.

1. We vinden dat door de ruimtelijke uitstraling van systeembatterijen en de bedrijfsmatige aard ervan een bedrijventerrein de primaire locatie hiervoor is.
2. Een beoordeling op deze tweede trede gebeurt wanneer een systeembatterij een aantoonbare bijdrage levert aan de robuustheid van het elektriciteitsnet en wanneer de netwerkbeheerders in bepalende mate zeggenschap hebben over de momenten van invoeding en afname. Een situering buiten een bedrijfsterrein is dan te motiveren, met als voorwaarde dat het een bestaande vrijkomende locatie betreft én dat de locatie efficiënt binnen het netwerk ligt, vaak in de buurt van een hoogspanningsstation.
3. De derde en laatste trede is het realiseren van systeembatterijen op een onbebouwde locatie in de buurt van een hoogspanningsstation als er aantoonbaar geen vrijkomende alternatieve locaties voorhanden zijn, de netwerkbeheerders het grote belang benadrukken en per saldo de ruimtelijke kwaliteit in het gebied verbetert. Dat kan bijvoorbeeld door sloop van bebouwing elders in het gebied.

In alle treden zijn minimaal een goede landschappelijke en milieukundige inpassing en afstemming met de veiligheidsregio nodig.

Batterijen gecombineerd met opweklocaties beschouwen we als ondergeschikt onderdeel van die opwekvoorziening en dienen daarom ook qua schaal daarmee in verhouding te staan. Qua ruimtelijke inpassing dienen deze batterijen te passen binnen de voorwaarden voor de betreffende opwekvoorziening in de omgevingsverordening.

De batterijen zijn integraal onderdeel van het ruimtelijk ontwerp. Het heeft een meerwaarde als de batterijopslag deel uitmaakt van een energiegemeenschap of energiehub en het bijbehorende lokaal energiesysteem. De Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) kan hierin mogelijk een verbindende rol spelen.

§ 9.4.2 Waterstofopslag

Elektriciteit kan worden omgezet in waterstof. Overschotten aan elektriciteit kunnen worden omgezet in waterstof, dat direct weer als energiebron gebruikt kan worden of kan worden opgeslagen om te gebruiken als brandstof in tijden van tekorten. Waterstof wordt tot 2030 alleen ingezet als grondstof en brandstof in de chemie, voor hogetemperatuurprocessen binnen de industrie en als brandstof voor de zware mobiliteit. Daarnaast kan waterstof ingezet worden voor het leveren van piekwarmte in de gebouwde omgeving en in andere sectoren, indien daar geen redelijk alternatief is. De inzet van waterstof voor de glastuinbouwsector dient nader door de sector verkend te worden. Daarmee draagt waterstofopslag bij aan de energietransitie.

Waterstof kan fungeren als opslag of als directe energiebron. Opslag van waterstof is nodig voor gebruik in de periodes dat er onvoldoende wind- of zonne-energie is of wanneer er een discrepantie is tussen vraag en aanbod. Daarnaast verhoogt opslag de leveringszekerheid van het systeem. De opslag van waterstof vormt hiermee een belangrijke schakel in de energietransitie en het realiseren van een fossielvrij energiesysteem. Opslag van waterstof kan zowel bovengronds als ondergronds. Het Rijk zet in op grootschalige ondergrondse opslag voor waterstof in voormalige zoutcavernes. In Limburg liggen geen zoutcavernes. De zoutcavernes in Noord-Nederland gaan deel uitmaken van het landelijke waterstofnetwerk. Dit onderschrijft het belang van een tijdige en adequate aansluiting van Limburg op dit netwerk.

We voorzien dat voor kortdurende opslag bovengrondse waterstofopslag in tanks gewenst is. In tanks kan waterstof in verschillende vormen worden opgeslagen, onder meer als ammoniak, LOHC of als vloeibare waterstof. De opslag van waterstof betreft een milieubelastende activiteit en kan daarom nadelige gevolgen hebben voor het milieu en impact hebben op de veiligheid. Wij houden hier nadrukkelijk rekening mee. De risico's moeten worden beperkt en er dienen maatregelen te worden getroffen zodat de impact op de omgeving minimaal blijft.

Een waterstofopslagvoorziening hangt samen met de komst van een electrolyser als onderdeel van de gelijkstroomverbinding met de windparken op zee en met het gebruik van waterstof voor primair de Clauscentrale en activiteiten op Chemelot. Daardoor voorzien we de opslag van waterstof op of nabij het terrein van de Clauscentrale en Chemelot. Met name voor opslag op het terrein van de Clauscentrale zal op basis van een vergunningsaanvraag moeten blijken of dit milieukundig inpasbaar is. Initiatieven om ook bij de grootschalige opweklocaties in Noord-Limburg waterstof te gaan produceren zijn in ontwikkeling. Waterstofopslag kan bijdragen aan een totaalconcept voor energieopwek binnen een decentraal energiesysteem. Onder de voorwaarde dat de opslagvoorziening integraal onderdeel is van het ruimtelijke ontwerp, zijn we hierin meedenkend.

§ 9.5 Energie opwek

§ 9.5.1 Aardwarmte

Aardwarmte, ook wel bekend als geothermische energie, is warmte die afkomstig is uit de aarde. Hierbij spreken we over bodemenergie (0 -500 m beneden maaiveld) en geothermie (dieper dan 500 m beneden maaiveld). Deze energie wordt opgewekt door de natuurlijke hitte die diep in de aardkorst aanwezig is. In potentie liggen er kansen om deze warmte te benutten, bijvoorbeeld voor het verwarmen van onze woningen, glastuinbouw en kantoren. Binnen diepere geothermie kunnen temperaturen voldoende hoog zijn, waardoor via warmte en stoom eventueel elektriciteit kan worden opgewekt.

Bij al deze technieken om energie op te wekken is coördinatie tussen energievraag en -aanbod vanuit de initiatiefnemer en een goede afstemming met de omgeving wenselijk om de veiligheid te garanderen. Wij continueren in de omgevingsverordening de beschermende bepalingen om diepere grondboringen te voorkomen in gebieden met strategische grondwaterlichamen voor de drinkwatervoorziening (boringsvrije zones), waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden.

Geothermie is een mijnbouwactiviteit die volledig onder het ministerie van Klimaat en Groene Groei valt (beleid, vergunningverlening en handhaving). Vooral voor de verduurzamingsopgave van de glastuinbouw en warmtenetten zien we aardwarmte als potentiële duurzame warmtebron. We constateren echter dat het ontwikkelen van geothermie in Limburg momenteel vastloopt door het risico op seismiek (aardbevingen), in combinatie met ontbrekend inzicht in de (diepere) ondergrond en het ontbreken van landelijke kaders voor warmtewinning in breukgevoelige zones. Dit speelt minder bij bodemenergie. Dat biedt kansen voor kleinschalige warmtenetten binnen energiegemeenschappen of energiehubs.

Ondanks deze huidige problematiek stellen we ons proactief op rond de realisatie van veilige en duurzame winning van energie door aardwarmte in Limburg. In dat kader staan we, mits verantwoord, positief tegenover een reactivering van de geothermiebron in glastuinbouwgebied Californië.

§ 9.5.2 Energiecentrales

Limburg kent twee grote energiecentrales: de Clauscentrale in Maasbracht en de Swentiboldcentrale op Chemelot. Om ervoor te zorgen dat we in Limburg ook in de toekomst op elk moment aan de vraag naar energie kunnen voldoen (leveringszekerheid) – ook op momenten met weinig wind en zon – is flexibiliteit in het energiesysteem cruciaal. De flexibiliteitsbehoefte zal onder andere worden ingevuld door CO2-vrije energiecentrales. Om ook op windstille en donkere dagen tot voldoende lokale opwek van energie te komen, zetten we daarom in op het behoud, de verduurzaming en eventuele uitbreiding van deze centrales. Uitbreidingen dienen gepaard te gaan met een verbetering van de omgevingskwaliteit. Op dit moment hebben we geen signalen dat er initiatieven zijn voor nieuwe energiecentrales. Mochten deze zich gaan voordoen, bijvoorbeeld een waterkrachtcentrale, dan gaan we hierover het gesprek aan. We verlenen geen medewerking aan nieuwe fossiele energiecentrales.

De huidige gasgestookte Clauscentrale heeft een opgesteld vermogen van 1,3 GW en kan relatief snel op- en afschakelen. Omdat de centrale strategisch gelegen is in het (inter)nationale energienetwerk, kent deze een huidige en toekomstige waarde als strategische balanceerinstallatie van het elektriciteitsnet als er weinig zon en wind is. De centrale kan mogelijk met waterstof gestookt worden of aan CO2-afvang doen en elektriciteitsopslag bieden. Mogelijk valt hieronder ook een uitbreiding van het huidige vermogen. Om duurzame elektriciteit te kunnen produceren, is daarom een tijdige realisatie van benodigde buisleidinginfrastructuur (waterstof en CO_2) cruciaal. Verwijzend naar paragraaf Energie infrastructuur zetten we ons hier actief voor in.

Uitbreidingen van de Clauscentrale voorzien we vooralsnog door verdichting of herstructurering op het terrein. We zijn bereid ons ruimtelijk instrumentarium voor de transitie of uitbreiding van de Clauscentrale, evenals de aantakkingen op de landelijk buisleidinginfrastructuur, in te zetten. Onze kosten die daarmee verband houden, borgen we door een anterieure overeenkomst te sluiten met de betreffende initiatiefnemer. Uitbreiding en intensivering/ herstructurering van het Clauscentraleterrein dient gecombineerd te worden met nieuwe adequate wegontsluiting van het terrein.

Naast het directe en indirecte strategische belang van Chemelot voor Nederland en Europa, heeft Chemelot grote waarde voor Limburg. Aan de hand van de propositie voor een duurzame toekomst van Chemelot, werken we aan de toekomstbestendigheid van dit industrieel complex. De Swentiboldcentrale draagt door zijn elektriciteits- en stoomproductie wezenlijk bij aan de geïntegreerde werking van de industriële activiteiten op Chemelot. De centrale moet ook omschakelen naar een duurzame brandstof. Waterstof, eventuele andere brandbare gassen en CO_2-kunnen hierin een rol spelen. In alle toekomstige scenario's is tijdige aantakking op buisleidinginfrastructuur essentieel.

§ 9.5.3 Kleine modulaire Kernreactoren

Het opwekken van elektriciteit is in de toekomst voor het grootste deel weersafhankelijk, gezien het gebruik van zon- en windenergie. Kernenergie kan op lange termijn een rol spelen bij het robuust maken van het elektriciteitssysteem. Het vormt immers een meer regelbare energievoorziening die niet weersafhankelijk is en bijdraagt aan (verdere) diversificatie van het energiesysteem. Vooralsnog zien we vanuit het rijksbeleid voor Limburg geen mogelijkheden voor een grote kerncentrale (meer dan circa 500 MW). Het wereldwijde onderzoeks- en ontwikkelingsproces van kernfusie vinden we interessant om te volgen.

Kleine modulaire reactoren (tot circa 300 MW), ook wel 'small modular reactors (SMR's)' genoemd, hebben wél potentie als aanvulling op hernieuwbare energiebronnen. Het Rijk en de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) zijn verantwoordelijk voor de nucleaire veiligheid en de vergunningverlening. De vergunningverlening vindt pas plaats als er een volledig veiligheidsdossier is aangeleverd waarin alle veiligheidsaspecten in detail zijn uitgewerkt.

Om de haalbaarheid van SMR's in volle breedte en onze potentiële rol daarin te verkennen, nemen we actief deel aan het Rijksprogramma SMR's. De Rijksstrategie voor kleine modulaire kernreactoren in Nederland is het vertrekpunt van ons handelen. Gelet op de bovengemeentelijke impact van SMR's sturen we er zonder meer op dat via bestuurlijk overleg initiatieven regionaal afgestemd worden. We voorzien op dit moment geen financiële participatie van ons in de ontwikkeling, bouw of exploitatie van een SMR.

Aan de hand van deze Rijksstrategie komen we tot eigen (aanvullende) voorwaarden en kansen, via een handreiking, die we al dan niet willen verbinden aan de ontwikkeling van concrete SMR-initiatieven. Belangrijk hierbij is om helder te krijgen welke maatschappelijke meerwaarde het SMR-initiatief dient op te leveren. Het ontwikkelen van een SMR is immers geen doel op zich. Het is een middel om andere doelen te bereiken, zoals het bovengenoemde robuust maken van het elektriciteitssysteem en het aantrekken of behouden van energie-intensieve bedrijvigheid. In deze context vinden we dan ook dat de mogelijke bouw van een SMR onderdeel dient te zijn van een gebiedsgerichte benadering, met daarbij oog voor welke activiteiten de SMR precies wordt ingezet en hoe een rechtvaardige verdeling van de lusten en lasten tussen burgers en bedrijven er concreet dient uit te zien, daarbij kan gedacht worden aan een deel lokaal eigenaarschap en een omgevingsfonds om de gebiedsgerichte uitvoerbaarheid te waarborgen.

Bij het komen tot provinciale (aanvullende) voorwaarden betrekken we alle gemeenten. Via een gedeeltelijke wijziging van deze omgevingsvisie verankeren we de fysieke voorwaarden en aandachtspunten beleidsmatig. Dit gaat vergezeld van een plan-mer (milieueffectrapportage) om de gevolgen voor de omgeving in kaart te brengen. We bekijken dan ook of een verdere juridische doorvertaling naar de omgevingsverordening gewenst is. In het gehele proces hechten we zonder meer belang aan de aspecten gezondheid, milieu, veiligheid, regionale afstemming, maatschappelijke meerwaarde en de beschikbaarheid van koelwater als kritische factor.

§ 9.5.4 Windenergie

In ons streven naar een CO2-arme energievoorziening sluiten we in de energiemix niets uit. Windturbines vormen een waardevolle bijdrage aan deze mix. De condities die we daarbij van belang achten, zijn participatie, landschappelijke inbedding en netwerkverzachtende inpassing.

Het is niet realistisch om te veronderstellen dat Limburg op korte of middellange termijn zelfvoorzienend kan worden in zijn energiebehoefte. Het energiesysteem wordt decentraal opgebouwd en centraal aangevuld. Decentrale hernieuwbare opwek door windturbines blijft daarom van provinciaal belang. We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen, lokale bedrijven of energiecoöperaties. Graag zien we windturbines integraal gekoppeld aan lokale elektriciteitsvragers. De Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) kan hierbij een rol spelen.

We constateren dat de realisatie van windturbines zich de laatste jaren niet heeft doorgezet. Om de ontwikkeling van windturbines op verantwoorde locaties weer op gang te brengen, leggen we een uitsluitingsgebied windturbines en zoekgebieden windturbines vast. In uitsluitingsgebieden worden windturbines niet toegelaten, in zoekgebieden willen we juist een actieve rol vervullen bij realisatie van de windturbines. In de gebieden die overblijven, de zogenaamde beperkingengebieden, is ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten. Plaatsing van windturbines in beperkingengebied ligt minder voor de hand vanwege regelgeving of omdat wij dit ruimtelijk minder passend achten.

We gaan de genoemde actieve rol en de voorwaarden voor ontwikkeling verder uitwerken in een vrijwillig programma in een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Daarbij gaat het naast een verdere uitwerking van de haalbaarheid van de zoekgebieden ook om de initiërende en de bevoegd gezag rol van

de Provincie en de rol die we voor gemeenten zien. We werken de voorwaarden uit waaronder wij een rol willen vervullen. Lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie zijn daarbij de uitgangspunten evenals het bereiken van een goede ruimtelijke kwaliteit. Een participatief omgevingsproces is daarvoor wezenlijk. Wij zetten in op de totstandkoming van energiegemeenschappen, waarbij we aangeven wat daarin de rol van de PEM zal zijn. We betrekken de RES-organisaties volwaardig in dit programma.

Bij concrete initiatieven wegen we het standpunt van de betreffende gemeente in onze afweging mee. Voordat we tot besluitvorming overgaan, vindt hierover bestuurlijk overleg plaats.

De Energiewet maakt het College van Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag voor de aanleg of uitbreiding van een windpark met een capaciteit van ten minste 15 MW maar minder dan 100 MW, met inbegrip van de aansluiting van dat windpark. Wij voeren deze rol als bevoegd gezag uit binnen de kaders van de wet en het provinciaal beleid. We staan open voor het verzoek van een gemeente, gelet op het subsidiariteitsbeginsel (‘decentraal, tenzij’) van de Omgevingswet, om de rol van bevoegd gezag naar deze gemeente over te dragen. Dit kent voorwaarden, namelijk dat het project versneld kan worden en er aanmerkelijke voordelen aan zijn verbonden. Wij nemen het bevoegd gezag weer op ons, mocht in de uitvoering blijken dat een gemeente het project onvoldoende kan versnellen. Deze benadering geldt ook voor windprojecten onder de 15 MW, waar het bevoegd gezag bij de gemeente ligt.

De situering van nieuwe windturbines vraagt om een gedegen afweging, waarbij rekening wordt gehouden met mens, landschap, onze natuur en de geldende normeringen.

De Omgevingsverordening legt het ‘Uitsluitingsgebied Windturbines’ vast. Dit uitsluitingsgebied wordt gevormd door de begrenzing van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg, inclusief de daarin liggende kernen, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. Wel willen we gaan onderzoeken of en in hoeverre we de aanduiding ‘Uitsluitingsgebied Windturbines’ af kunnen halen van binnen de aanduiding gelegen bedrijventerreinen of Rijksinfrastructuur. Inzicht in overige (wettelijke) locatie- en gebiedsspecifieke kenmerken en belemmeringen zal de concrete kansrijkheid daartoe dienen te gaan bepalen.

Er is een onderzoek gaande naar de consequenties van windturbines op de Einstein Telescope. Mocht hieruit blijken dat er geen consequenties zijn of de keuze valt niet op een situering in Limburg, dan komt het beschermingsgebied in de Omgevingsverordening te vervallen of wordt de begrenzing van dit gebied gewijzigd. Een separate wijzigingsprocedure van de Omgevingsverordening wordt alsdan hiervoor zo spoedig mogelijk opgestart. We treden dan met gemeenten in overleg om de haalbaarheid van windturbine-initiatieven te bepalen. Daarbij hebben we de bereidheid om vooruitlopend op deze wijziging via onze algemene ontheffingsmogelijkheid (artikel 1.6) planvorming al mogelijk te maken. Daadwerkelijke aanvang van de bouw kan pas zodra de verordening is gewijzigd. Initiatiefnemers dienen hier weet van te hebben.

Een aantal typen gebieden in onze provincie leent zich het best voor windturbines. Deze zoekgebieden windturbines zijn bepaald op basis van drie aspecten:
- ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit
- leefbaarheid
- energieplanologie

Het aspect ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit is ingevuld door aan te sluiten bij de in het POL2014 (Provinciaal Omgevingsplan Limburg) aangeduide voorkeursgebieden voor windenergie. Het gaat om gebieden:
1. op of nabij bedrijventerreinen.
2. op of nabij een ontwikkelingsgebied glastuinbouw.
3. in grootschalige jonge ontginningslandschappen in Noord- en Midden-Limburg.
4. langs de provinciegrens, waarbij aansluiting mogelijk is bij reeds bestaande buitenlandse opstellingen.
5. aansluitend aan bestaande windturbines.

De uitsluitings- en zoekgebieden voor windenergie zijn een voortzetting van het eerdere door de Provincie gevoerde beleid. De uitsluitingsgebieden zijn in de Omgevingsverordening opgenomen. De zoekgebieden zijn ingeperkte onderdelen van de voorkeursgebieden uit het POL 2014. In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden voor zoekgebieden zon-pv met inspanning- en windopwek hebben we gebruik gemaakt van voortschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de inzichten opgedaan in de, mede met de regio opgestelde, ontwerpende onderzoeken. Met de aanduiding van de zoekgebieden geven we invulling aan het voornemen in de Omgevingsvisie Limburg 2021 om de voorkeursgebieden te actualiseren.

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Het aspect leefbaarheid is ingevuld door een minimale afstand tot woningen te hanteren, stiltegebieden te respecteren conform de regels in onze Omgevingsverordening en afstand in acht te nemen van kritische infrastructuur.

Het aspect energieplanologie impliceert dat windturbines in de directe omgeving van energievragers liggen (onder meer bedrijventerrein of ontwikkelingsgebied glastuinbouw) en onderdeel zijn van een energiehub. Tegelijkertijd vragen windturbines vanwege het leefbaarheidsaspect juist om een zekere afstand tot gevoelige bestemmingen. Dit bemoeilijkt de invulling van energieplanologie. We accepteren daarom ook grotere kabellengtes tot transformatorstations of energievragers.

Initiatieven in beperkingengebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding in.

De mogelijkheden voor windturbines in de strook langs de landsgrens ten oosten van Schinveld tot aan Rimburg, willen we graag benutten voor windenergie, maar er gelden onder meer beperkingen vanwege vliegbasis Geilenkirchen. Het betreffende gebied is om deze reden nu niet als zoekgebied benoemd. We zijn in overleg, conform afspraken in RES-verband, met de partners om te bezien of er in dit gebied toch mogelijkheden zijn voor windturbines.

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Een landschappelijke ontwerpstudie maakt deel uit van de projectvoorbereiding. Daaruit moet blijken welke aantallen en opstelling geschikt zijn voor de gekozen locatie en hoe deze kwalitatief worden ingepast in de omgeving. Ontwerpende onderzoeken en eerder verrichte studies bieden aanknopingspunten voor de inpassing. Er dient afstemming plaats te vinden met de netbeheerders over de aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.

§ 9.5.5 Zonne-energie

In ons streven naar een CO_2-arme energievoorziening sluiten we in de energiemix niets uit. Het is niet realistisch om te veronderstellen dat Limburg op korte of middellange termijn zelfvoorzienend kan worden in zijn energiebehoefte. We bevorderen zonne-energie als duurzame energiebron, gecombineerd met energieopslag. De basiscondities die we daarbij van belang achten zijn: lokaal eigendom, netwerkverzachtend ingepast en meervoudig ruimtegebruik. We stimuleren de installatie van zonnepanelen op daken – ook met lichtere constructies door nieuwe technieken – en gevels van gebouwen en objecten, evenals op onbenutte terreinen in bebouwd gebied. Hiertoe verbeteren wij artikel 13.3 Zon-op-dak in de Omgevingsverordening Limburg.

Het energiesysteem wordt decentraal opgebouwd en centraal aangevuld. Om tot voldoende decentrale hernieuwbare opwek te komen, blijven zonneparken van provinciaal belang. We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat financiële voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen, lokale bedrijven of energiecoöperaties. Graag zien we zonneparken gekoppeld aan elektriciteitsvragers. De Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) kan hierbij mogelijk een verbindende rol spelen.

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op deze locatie. De Limburgse zonneladder voor zonneparken ziet er als volgt uit (niet opeenvolgend):

1. Op daken en gevels van gebouwen.
2. Op onbenutte terreinen in bebouwd gebied, zoals parkeerterreinen en bedrijfskavels met buitenopslag;
3. Op gronden in het buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals bermen, stortplaatsen, ontgrondingsplassen en oude bedrijfslocaties.

4. Een strikt 'nee, tenzij' voor gronden in gebruik voor landbouw. De 'tenzij'-criteria zijn limitatief:
   a. Een zonnepark substantieel gecombineerd met een agrarisch gebruik.
   b. Een tijdelijk zonnepark dat bijdraagt aan de uitvoerbaarheid van een transitie naar een andere functie. Gedacht kan worden aan de functieverandering naar natuur binnen de Groenblauwe landbouwzone.
   c. Een zonnepark dat betekenisvol bijdraagt aan de vermindering van de netcongestie of zorgt voor vergroting van een efficiënter netwerkgebruik.
   d. Een zonnepark gelegen op gronden die gedurende ten minste tien jaar niet meer in gebruik zijn geweest als landbouwgrond.
   e. Een zonnepark dat gesitueerd is op een bouwvlak waarop sloop van gebouwen plaatsvindt en het aantal vierkante meters zonnepanelen niet groter is dan het aantal vierkante meters dat aanwezig was op daken van de gesloopte gebouwen. Om te voorzien in voldoende lokale opwek werken we meedenkend mee aan plannen die voldoen aan één van deze criteria.
5. Uitsluitingsgebieden voor zonneparken: Natuurnetwerk Limburg, waterwingebieden en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de Groenblauwe Landbouwzone).

Meervoudig ruimtegebruik is het combineren van zonnepanelen met andere functies, zoals plaatsing op stortplaatsen, waterbuffers, maar ook locaties die niet meer volwaardig geschikt zijn voor agrarisch gebruik, waardoor er mogelijkheden zijn om deze in te zetten als transitiegronden, waarbij een tijdelijk grootschalig zonnepark bijdraagt aan de uitvoerbaarheid.

We zien de ontwikkeling van zonneparken als noodzakelijke voorwaarde voor de energietransitie, als onderdeel van de brede energie-mix. We nemen zoekgebieden grootschalig zon-pv op waar we kansen zien voor deze grootschalige opwek. Projecten binnen deze zoekgebieden dienen te voldoen aan de voorwaarden van de voorkeursvolgorde zon, zoals hierboven beschreven. De zoekgebieden zijn gebaseerd op een eerste beoordeling op provinciaal schaalniveau en is daarmee onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. Plannen zullen altijd worden getoetst aan de dan actuele wettelijke eisen en regels. Bij concrete initiatieven wegen we het gestelde in de gemeentelijke Omgevingsvisie en het standpunt van de betreffende gemeente in onze afweging mee. Voordat we tot besluitvorming overgaan, vindt hierover bestuurlijk overleg plaats.

Bij initiatieven in de zoekgebieden gaan we een actieve rol vervullen. We werken onze rol en de voorwaarden waaronder wij hieraan meewerken nader uit. Lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie zijn daarbij leidende uitgangspunten evenals het bereiken van een goede ruimtelijke kwaliteit. Een participatief omgevingsproces is daarvoor wezenlijk. Wij zetten in op de totstandkoming van energiegemeenschappen. We betrekken hierbij actief de RES-regio's.

Het vertrekpunt voor het bepalen van zoekgebieden is gevormd door de resultaten uit de ontwerpende onderzoeken van de regio's in combinatie met de studies naar de inpassing van grootschalig zon-pv in het landschap (Handreiking Grootschalige energie-opwek zon-op-land van de RES-regio Noord- en Midden-Limburg en Landschappelijke verdiepingsstudie zon en wind Zuid-Limburg).

Vanuit het oogpunt energieplanologie beperken we deze gebieden in. We gaan er in de basis van uit dat projecten gelegen zijn binnen een afstand van 500 m (bespreken o.b.v. kaartbeeld) tot bedrijventerreinen of Landelijke kernen/Stedelijk gebied. Dat sluit aan bij de wens voor lokale afzet zonder teruglevering (energiehubs, energiegemeenschappen). Alleen gebieden groter dan 5 ha komen als zoekgebied in aanmerking, met oog op de financiële haalbaarheid van projecten en om versnippering te voorkomen.

In een aantal gebieden plegen we extra inspanningen. We werken met Rijkswaterstaat en gemeenten aan de uitwerking van Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER) om opwekmogelijkheden langs Rijkswegen te benutten. Bij Groeve Mourik zetten we in op zonnepanelen op daken. In samenwerking met de betrokken gemeenten hebben we de bereidheid tot ondersteuning om de zoekgebieden rondom Maastricht Aachen Airport, aan de noordzijde van Maastricht en ten zuiden van Bocholtz te ontwikkelen.

Initiatieven buiten de zoekgebieden zon-pv met inspanning, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding aan.

Lopende initiatieven, zoals opgenomen in artikel 13.3 lid 3, bijlage XIII van de omgevingsverordening worden op basis van de vigerende omgevingsverordening beoordeeld en doorgezet. Daarbij streven we naar aansluiting met maximale lokale buffering. We werken samen met de betreffende gemeenten aan de ontwikkeling van het grootschalige zonnepark Dorperpeel en de aansluiting van Energielandgoed Wells Meer.

§ 9.5.6 Restwarmte

Een groot aandeel van het energiegebruik van de gebouwde omgeving wordt ingezet voor de warmtevraag. In Limburg is een aantal (rest) warmtebronnen beschikbaar dat kan worden ingezet voor de verwarming van de bebouwde omgeving en glastuinbouw. Door deze bronnen te ontsluiten wordt de vraag naar andere energiedragers (onder andere waterstof en elektriciteit) ingeperkt. Bovendien kan de inzet van lokale warmtebronnen zorgen voor een grotere autonomie en stabielere energieprijzen. Voorwaarde voor een goede restwarmtebron is continuïteit.

De verwachting is dat het gebruik van restwarmte toeneemt ten opzichte van de huidige situatie. Momenteel wordt ongeveer 1% van de warmtevraag ingevuld met warmtenetten. Dit aandeel neemt naar verwachting toe naar 10 tot 25% van de totale warmtevraag in de gebouwde omgeving. Om nieuwe warmtenetten te realiseren of bestaande warmtenetten uit te breiden moeten extra (duurzame) warmtebronnen gerealiseerd of ontsloten worden. Er zijn verschillende warmtebronnen die mogelijk gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld restwarmte uit industrie en bedrijfsactiviteiten. Met name het gebruik van restwarmte in het verstedelijkt deel van Zuid-Limburg heeft veel potentie.

Voor Zuid-Limburg is op dit moment een grootschalige bron beschikbaar; de restwarmte van Chemelot. Daarnaast zijn er de thermische buffers in Parkstad, bestaande uit het water in de voormalige mijngangen. Deze mijnwateractiviteiten vallen onder de geothermie/ bodemenergie wet- en regelgeving. Kansen liggen er ook in Maastricht door de restwarmte van de energie-intensieve bedrijvigheid ter plaatse. Noord- en Midden-Limburg kent ook potentiële(rest)warmtebronnen, met name in en rondom Venlo en Roermond. De Provinciale Energiediensten Maatschappij kan bij de ontwikkeling van nieuwe bronnen een rol spelen. Dit speelt binnen het energiethema zeker bij de eventuele komst van een SMR en/of een grootschalige electrolyser ten behoeve van het produceren van waterstof.

Een afgeleide techniek om energie op te wekken binnen Restwarmte, betreft aquathermie. Dit is de verzamelnaam voor de winning, opslag en distributie van warmte uit afval-, riool- en oppervlaktewater. Bij RWZI's (Rioolwaterzuiveringen) liggen hiervoor kansen.

De ruimtelijke impact van restwarmtebronnen is vaak beperkt, waardoor de bevoegdheden hierover veelal bij gemeenten liggen. We sturen hierop via het rayonplanologiespoor. Gelet op het belang voor de energiemix van duurzame restwarmtebronnen en de instandhouding daarvan, adviseren we gemeenten om de bronnen en bijbehorende faciliteiten in de omgevingsplannen te beschermen en daarin ruimte te reserveren voor op termijn gewenste uitbreidingen. Het binnen omgevingsplannen faciliteren van nieuwe restwarmtebronnen ondersteunen we. Om de inpasbaarheid en potentie van nieuwe bronnen te verkennen komen we graag in een zo vroeg mogelijk stadium aan tafel met gemeente en initiatiefnemer, zodat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat ongewenste locaties (bijvoorbeeld het Natuurnetwerk) worden gebruikt voor een nieuwe restwarmtebron.

§ 9.5.7 Waterstof

Waterstof en daarvan afgeleide energiedragers krijgen een belangrijke rol in de robuustheid van het energiesysteem. Zowel als grondslag als wanneer elektriciteit als energiebron geen oplossing kan bieden. De omvang van de productie van waterstofdragers en synthetische brandstoffen is afhankelijk van het vergroten van de elektrolysecapaciteit (productie van waterstof op basis van elektriciteit) en import van waterstof. Tot circa 2035 zijn groene waterstof en synthetische brandstoffen naar verwachting schaars. Dat betekent dat de toepassing hiervan allereerst zal plaatsvinden op plekken waar weinig tot geen geschikte alternatieven zijn, zoals in de chemische-industrie (ook als grondstof), energie-intensieve industrie en elektriciteitscentrales (hoge-temperatuurverwarming) en voor zwaar wegtransport, binnen- en zeevaart en luchtvaart.

Initiatieven die waterstof willen gaan produceren dienen zich zo dicht mogelijk bij gebruikers te vestigen. Combinaties met glastuinbouwconcentratiegebieden of recreatieve voorzieningen achten we voorstelbaar. De voorziene grootschalige electrolysers die gevoed worden door de gelijkstroom van de windparken op zee, bieden zonder meer waterstof voor de Clauscentrale (Maasbracht), Chemelot en de Swentibold-centrale. Situering op of nabij de gronden van deze gebruikers heeft de voorkeur. Aandachtspunt is de beschikbaarheid en bruikbaarheid van koel- en productiewater.

§ 9.6 Werkingsgebieden energie

De themakaarten energie zijn allemaal ondersteunend aan de tekst en geven geen direct werkingsgebied aan. Daarom zijn in deze paragraaf alle gebruikte kaartlagen als werkingsgebied opgenomen om ze in het Digitaal Stelsel Omgevingswet te kunnen tonen.

150 Kv-net

380 Kv-net

buisleidingen

Delta Rhine Corridor

energieknooppunten

uitsluitingsgebied windturbines

ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten

warmtenetten

waterstofleidingen

zoekgebied 150kV Verbinding

zoekgebied elektriciteitsinfrastructuur oostzijde van de Maas

Zoekgebieden HS/MS Stations

zoekgebieden windturbines

zoekgebieden grootschalig zon-pv

Hoofdstuk 10 Wonen

§ 10.1 Opgave Wonen

In Limburg is er een grote behoefte aan betaalbare woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s).

Aan de ene kant betreft dit een nieuwbouwopgave. Met het Rijk zijn in de Woondeal Limburg afspraken gemaakt over het toevoegen van 29.550 woningen tot en met 2030, waarvan het grootste deel in de sociale huur, de middenhuur en de betaalbare koop.

Aan de andere kant betreft het:
- de vervanging van woningen die gesloopt moeten worden;
- het splitsen of optoppen van bestaande woningen;
- het aanpassen van de functie van bestaand vastgoed naar wonen.
- het bevorderen van doorstroming

Ingrepen in de bestaande woningvoorraad en nieuwbouwontwikkelingen worden in verbinding met andere opgaven in het fysieke en in het sociale domein opgepakt. Voor de periode na 2030 heeft Limburg heldere ambities voor het uitbreiden van de woningvoorraad, die uitwerking krijgt in het programma Limburg Centraal.

§ 10.2 Provinciaal belang en rol wonen

- Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.
- In principe zien we alle woningbouwontwikkelingen als provinciaal belang. Dat geldt zowel voor het programmatische aspect (aantal, type en betaalbaarheid) als voor het ruimtelijke aspect. Binnen de Stedelijk gebied en de Landelijke kernen laten we de ruimtelijke beoordeling van ontwikkelingen over aan gemeenten, onder de voorwaarde dat deze ontwikkelingen passen binnen de gemeentelijke, regionale én provinciale woningbouwprogrammering en in lijn zijn met gemaakte (woondeal)afspraken.
- Het is van provinciaal belang dat plannen zo spoedig mogelijk leiden tot daadwerkelijke realisatie.
- Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 – Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten niet

worden behandeld als tweederangsburgers. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid.
- Opgaven rond woningbouw overschrijden gemeentegrenzen en vragen om regionaal inzicht en een regionale aanpak. Wij hebben een rol in de coördinatie van de bovengemeentelijke afstemming van beleid en een evenwichtige verdeling van opgaven, omdat dit efficiënter en effectiever is. Een goede samenhang en samenwerking tussen gemeenten is daarbij van belang. Wij zien specifiek toe op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting – met name voor aandachtsgroepen, waaronder ouderen en arbeidsmigranten – in elke gemeente en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio.

De Wet versterking regie volkshuisvesting (wetsvoorstel) bekrachtigt die rol. We gaan invulling geven aan deze regierol via het provinciaal Volkshuisvestingsprogramma en passen daar indien nodig de Omgevingsverordening Limburg op aan.

§ 10.3 Ambitie wonen

Jong en oud moet zich thuis kunnen voelen in Limburg. Onze woningvoorraad en woonomgeving richten wij daarop in. Herstructurering en het optimaal benutten van de mogelijkheden van bestaande woningen blijft belangrijk. Gezien onze demografische ontwikkeling is het van belang dat Limburg aantrekkelijk is voor de beroepsbevolking die zich langdurig in Limburg vestigt. Dat geldt ook voor arbeidsmigranten. Wij willen een aantrekkelijk woonklimaat bieden aan mensen die werken in maatschappelijk waardevolle sectoren die bijdragen aan de brede welvaart. We werken aan kwalitatieve groei op basis van duurzame verstedelijking, rekening houdend met de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeenschap.

§ 10.4 Ambitie Limburg Centraal

Voor de periode tot en met 2040 hebben we de ambitie om rondom de zes Limburgse intercitystations (IC-stations) een mix van wonen, werken, voorzieningen en groen te ontwikkelen. Daarbij willen we 30.000-40.000 woningen toevoegen binnen een straal van 1,5 km rond deze IC-stations (Maastricht, Heerlen, Sittard, Roermond, Weert en Venlo). 20.000-25.000 woningen daarvan zijn aanvullend op de Woondeal Limburg. Deze ambitie krijgt uitwerking in het programma Limburg Centraal.

§ 10.5 Aanpak Wonen

§ 10.5.1 Regie op de programmering

- Wij nemen regie op de programmering en monitoren hiervoor de planvoorraad en de feitelijke realisatie van woningen. De ontwikkeling van de behoeften op het gebied van wonen blijft uitgangspunt voor voortdurende actualisatie van de programmering. Het Volkshuisvestingsprogramma Limburg neemt daarin een centrale positie in.
- We zetten in op een optimale benutting van de bestaande voorraad en op nieuwbouw, waarmee ook doorstroming van bewoners op gang wordt gebracht. Nieuwe woningbouwontwikkelingen moeten passen binnen de gemeentelijke, regionale en provinciale programmering.
- In samenwerking met lokale, regionale, provinciale en nationale stakeholders, bepalen we een effectieve strategie om de woningbouwopgave te realiseren.
- De gemaakte (woondeal)afspraken zijn de basis voor toekomstige afspraken en nadere uitwerkingen op regionaal en gemeentelijk niveau.
- Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken. De voorwaarden en kwaliteitseisen die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten, reguleren wij via de Omgevingsverordening Limburg, mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.

§ 10.5.2 Woningbouw op de juiste plek

- Woningbouw moet zoveel mogelijk plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen. Limburg Centraal is in lijn met deze beleidskeuze. Daarmee houden we druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied. Wel moet er in steden en dorpen rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten.
- We leggen in de Omgevingsverordening vast dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet. We vragen daarvoor van gemeenten een samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente.
- Als de woonopgave niet binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen kan worden gerealiseerd, kan uitbreiding daarbuiten in de vorm van een 'straatje erbij' en op een enkele plek ook in de vorm van een uitleglocatie overwogen worden. In de Omgevingsverordening Limburg nemen we voorwaarden op waaronder wonen buiten bestaand bebouwd gebied mogelijk is.
    - De onderbouwing dient opgenomen te worden in de samenhangende integrale onderbouwing (zoals bovengenoemd).
    - Hiervoor komen met name (ruimtelijk) passende locaties binnen het verwevingsgebied in aanmerking. Die moeten dan wel grenzen aan het Stedelijk gebied of Landelijke kernen en qua maat, schaal en functie passen bij de bestaande bebouwing en de identiteit van de betreffende kern en gebied. Straatjes erbij kunnen daarnaast ook gelegen zijn in een bebouwingsclusters (waaronder linten).
    - Daarnaast worden (ruimtelijke) passende locaties binnen de Groenblauwe landbouwzone niet uitgesloten. Daar gelden de bovengenoemde voorwaarden, met als extra voorwaarde dat de ontwikkeling moet bijdragen aan de beoogde doelen ter plaatse op het gebied van natuur, water en landschap, bijvoorbeeld door natuurinclusief te bouwen.
    - Ontwikkelingen in het Primair Landbouwgebied zijn slechts onder voorwaarden mogelijk. Die voorwaarden worden opgenomen in afdeling 7.1 van de Omgevingsverordening. Ze omvatten in elk geval de voorwaarde dat nieuwe woningbouwontwikkelingen minimale beperkingen mogen opleveren voor de landbouw in deze zone.
    - Ontwikkelingen in het Natuurnetwerk Limburg zijn uitgesloten.
    - We verkennen nader in welke situaties en onder welke condities omvorming van oude solitaire bedrijfslocaties die niet meer in gebruik zijn, niet zijnde vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), waar wonen mogelijk is. Ook de omvorming van kleinere locaties is onder voorwaarden denkbaar.
- Bij de ontwikkeling van nieuwe woningen is het belangrijk dat het ook mogelijk is om de woningen aan te sluiten op het elektriciteitsnet en dat er voldoende (drink)water en bouwmaterialen beschikbaar zijn.

  Op plekken langs regionale wateren waar sprake is van grote waterveiligheidsrisico's, leggen we in de Omgevingsverordening Limburg beperkingen op. In de meeste gevallen blijft dat overigens een gemeentelijke afweging. Ook het rekening houden met mogelijke wateroverlast bij woningbouwplannen is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. We adviseren gemeenten om daarbij te anticiperen op de klimaatsituatie in 2100 (bij voorkeur uitgaand van een beschermingsniveau van 1:100). Langs de Maas gelden rijksregels. Ook omgevingsveiligheid is een aandachtspunt, in het bijzonder het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor. Dat speelt vooral in een smalle strook langs het spoor en rondom rangeerterreinen. Dat is primair een gemeentelijke afweging.

§ 10.5.3 Herstructurering

De gemeenten zijn primair aan zet voor de herstructureringsopgave. Nieuwbouw van woningen en ontwikkeling van aangrenzende gebieden kan daarvoor een katalysator vormen. Belangrijk is om een verbinding te leggen met de integrale wijkaanpak voor de kwetsbare aandachtswijken met een lage sociaaleconomische status, de lage SES-wijken.

Hoofdstuk 11 Land- en Tuinbouw

§ 11.1 Perspectief voor de land- en tuinbouw

§ 11.1.1 Provinciale belangen land- en tuinbouw

De agrarische sector is van oudsher een belangrijke sector in de Limburgse economie. De land- en tuinbouw – een algemene term waaronder we onder andere akkerbouw, (glas)tuinbouw, veehouderij, fruitteelt en sierteelt verstaan – is namelijk als belangrijkste gebruiker en beheerder van ons landelijk gebied van groot belang voor de voedselproductie en het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap, maar ook van cruciaal belang in landbouwgebieden met natuur- en wateropgaven. Daarnaast heeft de land- en tuinbouw

ook een belangrijke rol in het beheren en ontwikkelen van een aantrekkelijk leefklimaat om te wonen, werken en recreëren. Een blijvende rol voor de land- en tuinbouw is dus een provinciaal belang, onder meer in haar rol als voedselproducent, beheerder van het landschap en als verbindende kracht voor de leefbaarheid van het landelijk gebied.

Op het boerenerf en in het agrarisch grondgebruik komen de vele uitdagingen in het landelijk gebied bij elkaar. De transitie van het landelijk gebied is dan ook in belangrijke mate een transitie naar een verdere verduurzaming van de land- en tuinbouw. De uitdaging is om nu en in de toekomst duurzaam en gezond voedsel te kunnen produceren, in combinatie met de focus op het behoud of versterken van de leefomgeving. Dat zorgt voor veel dynamiek in de sector.

Onze ambitie is enerzijds om de land- en tuinbouw een volwaardig toekomstperspectief te geven, passend binnen de draagkracht van het gebied. Hierin geven we actief ruimte aan innovatie, verduurzaming en nieuwe verdienmodellen. Anderzijds zetten we ons in om landbouwgebieden te beschermen voor beperkingen die ontstaan door de toevoeging van nieuwe gevoelige functies.

Voor de invulling van het begrip ‘perspectief voor de land- en tuinbouw’ sluiten we daarom voor wat betreft onze provinciale verantwoordelijkheid op het gebied van omgevingsbeleid aan bij de conclusies van de land- en tuinbouwverkenningen:
- Wij geven voor elke agrarische ondernemer duidelijkheid over de (ruimtelijke) koers van het gebied waarin hij/zij actief is,
- zodat hij/zij een keus kan maken over het voor hem/haar passende transitiepad (doorontwikkelen, omvormen, stoppen),
- waarbij invulling gegeven wordt aan de doelen voor het landelijk gebied en om met een renderend bedrijf bij te dragen aan een circulaire economie, voedselzekerheid en natuur- en landschapsbeheer.

In aanvulling op dit land- en tuinbouwperspectief kiezen we voor de land- en tuinbouw voor de volgende overkoepelende provinciale belangen.
1. Een gunstig ondernemersklimaat voor een toekomstbestendige agrofoodsector.
2. Een betekenisvolle transitie van de agrofoodsector: een overgang naar een meer duurzame, circulaire en vraaggerichte productie die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij streven we naar een verdere afname van emissies en afvalstoffen in het belang van mens, dier en natuur.
3. Een land- en tuinbouw die bijdraagt aan maatschappelijke doelen zoals economie, leefbaarheid en brede welvaart.
4. Rekenschap en verantwoording van bedrijfsontwikkeling nabij kwetsbare gebieden.

Onze rol op landbouwgebied is vooral een combinatie van stimuleren, regisseren en reguleren in het belang van de sector, maar ook in het belang van duurzame gebiedsontwikkeling. Daarbij houden we zoveel mogelijk rekening met het investeringsritme van bedrijven. Het land- en tuinbouwbeleid (waaronder de provinciale omgevingsvisie) is een belangrijk instrument om de sector duidelijkheid te geven (de juiste ontwikkelingsrichting op de juiste plek) en te ondersteunen en stimuleren.

Regels voor agrarische bouwvlakken en grondgebruik volgen vaak vanuit andere beleidsthema's:
- Natuurbescherming
- Drinkwaterbescherming
- Landschap
- Milieu en gezondheid
- Water en bodem

Daarnaast is er een wisselwerking met en afweging tussen prioritaire belangen vanuit andere thema's:
- Energieopwek, -opslag en -infrastructuur
- Wonen
- Bedrijventerreinen
- Vrijetijdseconomie
- Defensie

§ 11.1.2 Landbouwgebieden

§ 11.1.2.1 Landbouwgebieden

Het is belangrijk dat de overheid agrarische ondernemers duidelijkheid biedt: welke ontwikkelingsrichting(en) bieden op welke plekken perspectief voor een duurzame toekomst voor hun bedrijf en hun bedrijfsopvolgers? Daarvoor is het belangrijk om in het provinciaal beleid keuzes te maken voor de bedrijfsontwikkeling op lange termijn. In het landelijk gebied maken we, vanuit de kenmerken en identiteit van het gebied, gebiedsgericht een indeling in drie typen land- en tuinbouw:

1. Groenblauwe Landbouwzone (land- en tuinbouw met water-, landschap en en natuuropgaven)
2. Verwevingsgebied (land- en tuinbouw met stad-landopgaven)
3. Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)

In elk van deze drie gebieden is de land- en tuinbouw de hoofdgebruiker, maar dient de bedrijfsvoering wel afgestemd te worden op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken. In onderstaande tabel worden de verschillende typen land- en tuinbouw op hoofdlijnen beschreven.

In onderstaande tabel worden de verschillende typen land- en tuinbouw op hoofdlijnen beschreven.

Gebiedsindeling	Type land- en tuinbouw	Perspectief
Natuurnetwerk Limburg	**Land- en tuinbouw ten dienste van natuur**	Land- en tuinbouw gericht op het versterken en onderhouden van het Natuur Netwerk Limburg (NNL) middels agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
Groenblauwe landbouwzone	**Land- en tuinbouw passend bij natuur, water en landschap**	Land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan de natuur-, water- en landschapsopgaven. Het is locatiespecifiek welke opgaven dat precies zijn. Die opgaven die blijken uit de kaartlagen van het DSO.
Primair Landbouwgebied	**Hoogproductieve emissiearme land- en tuinbouw als primaire functie**	Hoogproductief landbouwgebied gericht op de primaire agrarische productie. Vanuit het oogpunt van land- en tuinbouw wordt een 'nee, tenzij bepaling' gehanteerd ten aanzien van nieuwe (niet-agrarische) functies die beperkend kunnen zijn voor de ontwikkeling van de land- en tuinbouw.
Verwevingsgebied	**Land- en tuinbouw die rekening houdt met leefomgeving en gezondheid**	Land- en tuinbouwzones rondom bebouwde (stedelijke) gebieden en landelijke kernen, waarbij (verbrede) land- en tuinbouw wordt toegepast die past bij een stad-landuitloopzone. Deze land- en tuinbouw is daarnaast gericht op een aanvaardbaar leefklimaat.
bebouwd gebied	**Niet-milieubelastende land- en tuinbouw**	Alleen kleinschalige niet-milieubelastende land- en tuinbouw, passend bij een aanvaardbaar leefklimaat. Het is wenselijk dat bestaande bedrijven naar een duurzame locatie verplaatst worden, bij voorkeur het primaire landbouwgebied.

§ 11.1.2.2 Groenblauwe landbouwzone (groenblauwe land- en tuinbouw)

De zonering van de Groenblauwe landbouwzone is gebaseerd op de verschillende kaarten in relatie tot de natuur- en wateropgaven. In deze gebieden krijgt emissiearme land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven de ruimte. We ambiëren een verdere beweging naar vormen die hierop aansluiten. Waarmee bedoeld wordt dat agrariërs in hun bedrijfsvoering meer rekening gaan houden met de natuur, landschap, bodem en water. Hierbij gaat het niet alleen om stikstofemissies naar water, bodem en lucht, maar ook om bijvoorbeeld koolstofvastlegging in de bodem, om zo bij te dragen aan de vermindering van broeikasgasemissie en een betere waterhuishouding.

In deze gebieden zijn het behoud van grasland of andere teelten ten dienste van water- en natuuropgaven vaak een belangrijke pijler voor onder andere het tegengaan van uitspoeling van nutriënten, het vasthouden van water en het tegengaan van erosie. Om deze beweging te kunnen faciliteren, is (financiële) hulp nodig van het Rijk, maar ook de nodige beleidskeuzes over en tussen verschillende beleidsopgaven. Hierbij dienen we gezamenlijk de doelen in de gebieden centraal te stellen, zodat agrariërs hun eigen passende ontwikkelingsrichting kunnen bepalen.

Daarnaast kan ook in de Groenblauwe Landbouwzone precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.

Land- en tuinbouw in de Groenblauwe Landbouwzone is een land- en tuinbouw die rekening houdt met de kwetsbaarheden op het vlak van water en natuur. Bij nieuwe ruimtelijke plannen en ontwikkelingen vragen we gemeenten aan te tonen hoe er rekening wordt gehouden met de kwetsbaarheden die voor het specifieke gebied gelden.

Ook de landbouwgrond in de Groenblauwe Landbouwzone is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden. De land- en tuinbouw heeft daarnaast ook een belangrijke functie als beheerder van deze gebieden. We beschouwen de land- en tuinbouw daarom niet als het sluitstuk van de discussie omtrent schaarse ruimte. Wij ondersteunen en volgen de lijn van de Rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met (hoogwaardige) landbouwgrond en voedselzekerheid van belang is. We streven ernaar dat bij nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie.

§ 11.1.2.3 Primair landbouwgebied

In het Primair Landbouwgebied is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme land- en tuinbouw te laten ontwikkelen. Bedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. Hier is ook ruimte voor de transitie naar andere vormen van duurzame land- en tuinbouw, zoals biologisch, biobased bouwmaterialen en plantaardige eiwitten.

Daarbij zijn voorzieningen ten dienste van de land- en tuinbouw toegestaan, mits er een directe relatie is tussen de voorziening en het aanwezige agrarische bedrijf. Voor het behoud van de economische betekenis van de agrarische bedrijven is doorgroei naar agglomeratielandbouw mogelijk, mits er sprake is van een toekomstbestendige locatie. Dat mede in verband met de mogelijke kansen voor het versnellen van verduurzaming, verwaarding en het uitwisselen van stofstromen. Voor wat betreft nieuwe initiatieven van agglomeratielandbouw heeft vestiging op een bedrijventerrein of bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven in het primaire landbouwgebied de voorkeur, zeker als er sprake is van verwerking van producten van derden. Van belang is dat ook hier de ondernemer zich bewust is van de positie van het bedrijf in het gebied. Dat houdt in dat emissiearm naar water, bodem en lucht de norm is.

Vanwege het toenemende aantal vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken, maar ook met het oog op het beschermen van landbouwgebieden, streven we eerst naar de invulling van agrarische bebouwing of bestaande bouwvlakken, ook bij verplaatsing vanuit meer kwetsbare gebieden, en dan pas naar nieuwvestiging (op landbouwgrond). Incidentele nieuwvestiging op landbouwgrond is toegestaan als er per saldo sprake is van een significante verbetering (ruimtelijk en milieu).

Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen minimaal belemmerd worden door (toekomstige) niet-agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de omgevingsverordening (afdeling 7.1 instructieregels primair landbouwgebied) worden opgenomen. Uitbreiding van al bestaande niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied kan alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste uitbreiding van de niet-agrarische functie.

§ 11.1.2.4 Verwevingsgebied

Het Verwevingsgebied zijn de gebieden rondom bestaande (stedelijke) bebouwing. De begrenzing is maatwerk en is nader met gemeenten uitgewerkt.

Verwevingsgebieden zijn als het ware overgangszones tussen het bebouwd en landelijk gebied. De verwevingsgebieden zijn momenteel primair bestemd voor de land- en tuinbouw. Vanwege de ligging rondom (stedelijke) bebouwing zijn er in dit gebied kansen om verbindingen te leggen. We streven ernaar om vanuit een samenhangende, gebiedsgerichte aanpak slimme combinaties te ontwikkelen van land- en tuinbouw met andere functies, zoals vrijetijdseconomie, natuurontwikkeling, lokale voedselproductie, wateropgaven, bosontwikkeling en stadslandbouw en -tuinbouw. We streven daarbij naar een samenleving, waarbij emissiearme land- en tuinbouw sterk verankerd is in de samenleving en dicht bij de woonomgeving voor jong en oud te beleven is. Daardoor draagt land- en tuinbouw bij aan de gezondheid, het welzijn en de welvaart van bewoners en neemt de samenleving op haar beurt meer verantwoordelijkheid voor gezond voedsel in zijn eigen directe leefomgeving.

Net als de Groenblauwe Landbouwzone is het ook in het verwevingsgebied van belang dat de agrarische activiteit in dit gebied rekening houdt met de kwetsbaarheden voor de leefkwaliteit in het aanpalende (stedelijke) woongebied. Hierbij volgen we en houden we rekening met nieuwe inzichten. Op basis van

feitelijke onderbouwingen zou dit op termijn kunnen leiden tot aanvullende regelgeving omtrent gezondheid en milieu. We realiseren ons dat deze indeling maatwerk vraagt en afhangt van de situatie.

Daarnaast kan ook in het verwevingsgebied precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden.

In het verwevingsgebied stimuleren we dat de vrijkomende agrarische bebouwing zoveel mogelijk wordt hergebruikt door emissiearme land- en tuinbouw. In deze gebieden kan overigens in vrijkomende agrarische bebouwing, mits onderbouwd en thematisch wenselijk, mogelijk meer ruimte geboden worden voor passende niet-agrarische herbestemmingen. Gezien het toenemend aantal vrijkomende agrarische bebouwing en bijbehorende bouwvlakken, een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het beschermen van landbouwgrond, stimuleren we nieuwvestiging op bestaande agrarische bouwvlakken.

Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat aansluit op de beleidsmatige opgaven van dit gebied.

Ook de landbouwgrond in het verwevingsgebied is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden. We beschouwen de land- en tuinbouw niet als het sluitstuk van de discussie omtrent schaarse ruimte. Wij ondersteunen en volgen de lijn van de rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met (hoogwaardige) landbouwgrond en voedselzekerheid van belang is.

We streven ernaar dat bij nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie.

§ 11.1.3 Rekenschap en verantwoording

Agrarische ondernemers spelen een essentiële rol in de economie en het landschap van onze provincie. Tegelijkertijd brengen bedrijfsontwikkelingen in de nabijheid van kwetsbare gebieden, zoals op het vlak van natuur of water, stedelijke randen en bebouwde gebieden, specifieke verantwoordelijkheden met zich mee. Het is van groot belang dat ondernemers expliciet rekenschap afleggen over de impact van hun plannen en deze onderbouwen met zorgvuldige afwegingen en duurzame keuzes.

Bij nieuwe ruimtelijke plannen en ontwikkelingen verwachten wij dat agrariërs een bedrijfsontwikkelingsplan opstellen, waarin aangegeven wordt hoe de ondernemer zijn bedrijf wil ontwikkelen, hoe er rekening wordt gehouden met de kwetsbaarheden (natuur, water, gezonde leefomgeving, landschap en ruimtelijke kwaliteit) die voor het specifieke gebied (algemene gebiedsindeling) gelden en of er bij discrepantie mogelijkheden in een beter geschikt gebied zijn. Daarmee sturen we op duurzame (ruimtelijke) keuzes.

De algemene stelregel is dat ontwikkelingen plaatsvinden op basis van een integrale kwaliteitsverbetering van de omgeving, passend bij de draagkracht van het gebied en passend binnen wet- en regelgeving. Een ondernemer die duurzaam onderneemt, beperkt zich niet enkel tot milieucomponenten en ruimtelijke componenten in zijn bedrijfsvoering, maar heeft nadrukkelijk aandacht voor duurzaam, excellent ondernemerschap en een duurzame bedrijfsvoering. De ondernemer werkt aan het behoud van maatschappelijke acceptatie en draagvlak door een dialoog met de omgeving aan te gaan.

Om deze plannen te kunnen toetsen en maximaal te kunnen faciliteren, zetten we ons in om te komen tot een aanpak die hierop toeziet: de zogenaamde Agrarische Blijversaanpak Limburg. Deze handreiking voorziet in een gedragscode en procesbeschrijving, maar niet in uitzonderingen op vergunningverlening.

§ 11.1.4 Gebiedsprocessen

Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen. Het gebiedsproces resulteert in een gebiedsplan. Voor deze gebiedsplannen wordt ook een landbouweffect-rapportage gemaakt, welke meegenomen wordt in besluitvorming omtrent de te nemen maatregelen binnen het gebied. Hierbij is het van belang dat het sociale aspect, zoals bijvoorbeeld in een leefbaarheidseffectrapportage, wordt meegenomen.

Kavelruil kan als instrument worden ingezet om doelen te bereiken. De provincie ondersteunt het onderling ruilen van kavels tussen agrariërs. Daarnaast gaan we ook bekijken hoe de provincie een actieve rol kan

spelen door de aankoop van gronden voor kavelruil. Hiervoor wordt intern onderzocht wat de mogelijkheden zijn.

§ 11.1.5 Realisatietermijn

Een omgevingsvergunning wordt verleend op een bepaald moment, rekening houdend met de op dat ogenblik geldende regelgeving en beleid voor die locatie. Dit beleid kan in de loop der jaren veranderen. Daarom is het logisch dat functies en vergunningen slechts een beperkte periode geldig blijven en dat ze binnen een bepaald tijdsbestek benut moeten worden, want plannen op papier leiden niet tot de gewenste ontwikkelingen. Om te stimuleren dat plannen worden gerealiseerd, streven we naar een realisatietermijn. Het is namelijk ons streven dat bij toekomstige omgevingsplannen en omgevingsvergunningen wordt gemotiveerd dat realisatie binnen vijf jaar na vaststelling plaatsvindt.

§ 11.2 Agrarisch bouwvlak

§ 11.2.1 Veehouderij

§ 11.2.1.1 Definitie veehouderij

Veehouderij is de tak van de land- en tuinbouw die zich bezighoudt met het fokken, verzorgen en houden van dieren voor de productie van voedsel, (zoals vlees, melk en eieren), maar ook voor andere producten zoals leer en wol. In lijn met het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) hanteren we het onderscheid tussen veehouderij met milieubelastende activiteit en veehouderij zonder milieubelastende activiteit. Dat betekent dat we het begrip “intensieve veehouderij” omvormen naar deze nieuwe begrippen uit de Omgevingswet.

We verstaan onder een veehouderij met milieubelastende activiteit:
- Een veehouderij die onder de IPPC-richtlijn valt.
- Een veehouderij met meer dan:
  - 10 stuks rundvee
  - 15 varkens
  - 350 kippen
  - 25 overige landbouwhuisdieren

Onder een landbouwhuisdier verstaan we een zoogdier of vogel voor de productie van vlees, eieren, melk, wol of veren. Of bijvoorbeeld paarden of pony's voor het fokken. Hieronder vallen ook de dieren die onderdeel zijn van de productieketen, zoals het houden van fokzeugen en moederdieren.

In de omgevingsverordening houden we rekening met verschil in definitie tussen ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ en de voormalige term ‘intensieve veehouderij’. Zo zal er een doorvertaling plaatsvinden van huidige uitzonderingen betreffende diersoorten en huisvestingseisen voor biologische producten.

§ 11.2.1.2 Omgevingseffecten van de veehouderij

§ 11.2.1.2.1 Omgevingseffecten van de veehouderij

Veehouderijen kunnen (omgevings)effecten op het leefklimaat en de gezondheid hebben. Hierbij kan gedacht worden aan geuroverlast, fijnstof, ammoniakemissie en mogelijke gezondheidsrisico’s. Ook de belasting op natuurgebieden door onder andere stikstofdepositie vraagt om passende gebiedsgerichte en brongerichte maatregelen. Door de keuze voor een landbouwindeling in drie gebieden, stimuleren wij om zowel vanuit leefkwaliteit als de natuurbelasting functies vanuit deze belangen verder te scheiden en/of met elkaar in balans te brengen.

§ 11.2.1.2.2 Veehouderij en geur

Geur kan overlast veroorzaken en gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Gemeenten zijn aan zet om beleid te ontwikkelen en in het omgevingsplan regels op te nemen met het oog op het beschermen van burgers tegen geur door veehouderijen en andere land- en tuinbouwactiviteiten. Op nationaal niveau wordt daarnaast ook nog gewerkt aan aanvullend geurbeleid. Daarom is er momenteel geen specifiek provinciaal geurbeleid opgesteld. De ontwikkelingen op diverse schaalniveaus zullen worden gevolgd en indien daar aanleiding toe is zal de provinciale rol worden heroverwogen. Naast het opnemen van regels ter voorkoming of reductie van geuroverlast, streven we ernaar om gemeenten aan te sporen om middels gebiedsontwikkelingsprocessen knelpunten op te lossen. De huidige ontwikkelingen in de land- en tuinbouw, zoals het toenemend aantal VAB's (Vrijkomende Agrarische Bebouwing), bieden juist nu

de kans om op regionaal schaalniveau overlastgevende bedrijven in bijvoorbeeld bebouwde gebieden naar passende locaties te verplaatsen.

§ 11.2.1.2.3 Veehouderij en fijnstof

Een veehouderij heeft effect op de luchtkwaliteit door stofdeeltjes die vrijkomen vanuit mest (waaronder ammoniak, dat bijdraagt aan de vorming van fijnstof), huidschilfers, veren, voer, haren en strooisel. Het verkeer van en naar de veehouderij draagt hier in beperkte mate ook aan bij. Gezondheidswinst kan worden bereikt door een totale aanpak van alle emissiebronnen, waaronder de veehouderij. De rijksomgevingswaarden voor fijnstof mogen niet overschreden worden. Daarom heeft het Rijk in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) instructieregels opgenomen voor nieuwe veehouderijen of de uitbreiding van veehouderijen.

§ 11.2.1.2.4 Veehouderij en ammoniak

De aanpak van de emissie van ammoniak wordt primair geregeld via de eisen die gelden vanwege de nadelige gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Een veehouder heeft in de meeste gevallen een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit nodig. Hiervoor zijn wij het bevoegd gezag. We hebben in de omgevingsverordening nog aanvullende eisen voor de ammoniakemissie van dierenverblijven gesteld vanwege de bescherming van zeer kwetsbare natuurgebieden. Dit zijn regels die de gemeenten moeten volgen bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor een veehouderij met milieubelastende activiteit. Het is mogelijk om lokaal strenger te zijn dan de algemene regels minimaal eisen. Als er voor een stal geen emissiegrenswaarde is, geldt de specifieke zorgplicht. De veehouder moet zelf invulling geven aan het beperken van de emissie van ammoniak. Het bevoegd gezag kan eventueel eisen stellen. De milieubelastende activiteit ‘dierenverblijf’ mag per 1 januari 2030 geen grotere ammoniakemissie per dier toestaan dan de maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening. De emissie(reductie)eisen in de verordening zullen periodiek worden aangescherpt. Daarnaast kennen we extensiveringsgebieden ter bescherming van verzuringsgevoelige natuurgebieden en het stroomvoerend winterbed van de Maas.

§ 11.2.1.2.5 Gezondheid rondom geitenhouderijen

Sinds 2014 is consistent aangetoond dat er een verband is tussen het vaker voorkomen van longontsteking en het wonen binnen een straal van twee kilometer van geitenhouderijen. De specifieke oorzaak (causaal verband) voor het verhoogde risico op longontsteking is (nog) niet gevonden. Dat betekent dat milieumaatregelen om het risico op longontsteking te reduceren nog niet mogelijk zijn. We hebben daarom in 2019 uit voorzorg besloten nieuwvestiging en uitbreiding van geitenhouderijen niet mogelijk te maken in de omgevingsverordening Limburg. In afwachting van de vervolgstappen van het Rijk blijft het geitenmoratorium (geen nieuwvestiging of uitbreiding van geitenhouderijen) in stand.

We hebben als Provincie momenteel een regulerende rol middels het in stand houden van het geitenmoratorium. Verder wachten we vervolgstappen van het Rijk met betrekking tot geitenhouderijen af. Bij het opstellen van hun omgevingsplan kunnen gemeenten binnen deze kaders een eigen, lokale afweging maken over de meest geschikte functies nabij specifieke locaties zoals geitenhouderijen. Dit sluit aan bij het subsidiariteitsbeginsel, waarbij bevoegdheden zoveel mogelijk liggen bij het bestuursniveau dat het dichtst bij de lokale situatie staat.

§ 11.2.1.3 Nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit

§ 11.2.1.3.1 Definitie en duiding nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit

Onder nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit verstaan we de vestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit:

- op een nieuw agrarisch bouwvlak (niet zijnde de uitbreiding van een bestaande veehouderij); of
- op een bestaand agrarisch bouwvlak waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd.

Gezien de grote aantallen vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken is er geen noodzaak voor het toestaan van nieuwe vestigingslocaties (nieuwe agrarische bouwvlakken). We hanteren daarmee het uitgangspunt dat nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit is uitgesloten. Daarmee wordt het vigerende beleid in de Omgevingsvisie Limburg en Omgevingsverordening Limburg gecontinueerd. We willen wel de mogelijkheid behouden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging van veehouderijen met milieubelastende activiteit.

§ 11.2.1.3.2 Voorwaarden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging

Gezien het toenemende aantal vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) en bijbehorende bouwvlakken, een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het beschermen van landbouwgrond, stimuleren we incidentele nieuwvestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd. Incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (dus op landbouwgrond) is alleen mogelijk in het primaire landbouwgebied en onder aanvullende voorwaarden in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied.

Samenvatting van de incidentele nieuwvestigingsmogelijkheden:

	Natuur Netwerk Limburg (NNL)	**Groenblauwe Landbouwzone**	**Primair landbouwgebied**	**Verwevingsgebied**	**Bebouwd gebied**
Nieuw agrarisch bouwvlak	Niet toegestaan	Incidentele nieuwvestiging	Incidentele nieuwvestiging	Incidentele nieuwvestiging	Niet toegestaan
Bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd	Niet toegestaan	Incidentele nieuwvestiging	Incidentele nieuwvestiging	Incidentele nieuwvestiging	Niet toegestaan

Beoordelingscriteria

Een kwalitatieve incidentele nieuwvestiging dient aan de hand van onderstaande beoordelingscriteria eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld te worden. De noodzakelijkheid van de betreffende ontwikkeling dient onderbouwd te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen.

Een toekomstbestendige locatie

Bij elk initiatief moet worden afgewogen of de nieuwvestigingslocatie toekomstperspectief biedt voor de ondernemer en of het een duurzame oplossing op lange termijn is.

Passend bij de draagkracht van het gebied

We verstaan hieronder dat vanuit de omgevingskwaliteiten afgewogen wordt of de nieuwvestiging passend is bij de opgaven die er voor het betreffende gebied gelden. Daarbij is een zorgvuldige afweging nodig van de in de omgeving aanwezige waarden, zoals bestaande (omliggende) bebouwing, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de aansluiting op hoofdwegen. We vinden ruimtelijke kwaliteit en een kwalitatieve landschappelijk inpassing dan ook van belang. Specifiek in de Groenblauwe Landbouwzone en in het verwevingsgebied is het belangrijk dat de ontwikkeling van het bedrijf past binnen de ontwikkelingsrichting van een gebied.

Kwalitatieve verbetering van de leefomgeving door een koppeling met een beëindiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit elders

Het toevoegen van een milieubelastende activiteit leidt in de regel niet tot een verbetering van het leefklimaat op de betreffende nieuwe vestigingslocatie. We ambiëren dat de gebieden ter beschikking staan van een duurzame land- en tuinbouw en accepteren daarom op de nieuwvestigingslocatie een lokale verslechtering.

Een nieuwvestiging dient te voldoen aan alle wettelijke eisen en mag ruimtelijk en milieutechnisch niet tot knelpunten leiden. Tevens dient er een koppeling gemaakt te worden met de beëindigen van een andere veehouderij elders. Daarmee ambiëren we een ontwikkelingsrichting waarbij we bedrijven gelegen op kwetsbare locaties, bijvoorbeeld in of rondom natuur of bebouwd gebied, de kans geven om zich te verplaatsen. Daarmee stimuleren we een gefaseerde afbouw van veehouderij met milieubelastende activiteiten op niet-toekomstbestendige locaties. Hierbij kan gedacht worden aan het planologisch en milieutechnisch saneren van een veehouderij en/of sloop van de betreffende bebouwing.

Deze uitgangspunten zijn per gebied nader uitgewerkt.

§ 11.2.1.3.3 Incidentele nieuwvestiging in NNL en bebouwd gebied

In het Natuurnetwerk Limburg en het bebouwd gebied zijn alle vormen van incidentele nieuwvestiging niet toegestaan.

§ 11.2.1.3.4 Incidentele nieuwvestiging in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied

Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied is niet toegestaan. Incidentele nieuwvestiging is alleen mogelijk als er sprake is van een veehouderij die voldoet aan de biologische huisvestingsregels en volledig bestaat uit het houden van landbouwhuisdieren die jaarrond de mogelijkheid wordt geboden van vrije weidegang en vrije uitloop. Incidentele nieuwvestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, is mogelijk in de Groenblauwe Landbouwzone of het verwevingsgebied, mits de ontwikkeling past binnen de voorwaarden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging.

In extensiveringsgebieden is nieuwvestiging volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. Ook stemmen we hierbij de oude definitie ‘intensieve veehouderij’ met de nieuwe definitie ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ af.

§ 11.2.1.3.5 Incidentele nieuwvestiging in het Primair landbouwgebied

Bij een incidentele nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit heeft vestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, onze eerste voorkeur. Daarna kiezen we pas voor nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (landbouwgrond). Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak is namelijk alleen mogelijk in het Primair Landbouwgebied.

Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor incidentele nieuwvestiging van toepassing.

We kiezen ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit is in de kaarten aangepast.

§ 11.2.1.4 Uitbreiding en vormverandering van veehouderijen met milieubelastende activiteit

§ 11.2.1.4.1 Definitie uitbreiding en vormverandering van veehouderijen met milieubelastende activiteit

We verstaan onder vormverandering: ‘de verandering van een agrarisch bouwvlak waarbij de oppervlakte per saldo gelijk blijft’.

Onder uitbreiding verstaan we: ‘de uitbreiding van een bestaand agrarisch bouwvlak’.

§ 11.2.1.4.2 Voorwaarden voor uitbreiding en vormverandering

In onderstaande tabel is een samenvatting van de mogelijkheden voor uitbreiding en vormverandering weergegeven.

	Natuurnetwerk Limburg (NNL)	**Groenblauwe Landbouwzone**	**Primair landbouwgebied**	**Verwevingsgebied**	**Bebouwd gebied**
Uitbreiding	Niet toegestaan	Toegestaan, mits passend binnen de opgaven in het gebied	Toegestaan	Toegestaan, mits passend binnen de opgaven in het gebied	Niet toegestaan
Vormverandering	Niet toegestaan	Toegestaan	Toegestaan	Toegestaan	Niet toegestaan

Beoordelingscriteria

Een uitbreiding of vormverandering van een agrarisch bouwvlak wordt aan de hand van onderstaande beoordelingscriteria eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld. De noodzakelijkheid van de betreffende ontwikkeling dient middels een bedrijfsontwikkelingsplan onderbouwd te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen.

Een toekomstbestendige locatie

Bij elk initiatief moet worden afgewogen of de locatie toekomstperspectief biedt voor de ondernemer en of het een duurzame oplossing op lange termijn is.

Passend bij de draagkracht van het gebied

We verstaan hieronder dat vanuit de omgevingskwaliteiten afgewogen wordt of de ontwikkeling passend is bij de opgaven die er voor het betreffende gebied gelden. Daarbij is een zorgvuldige afweging nodig van de in de omgeving aanwezige waarden, zoals bestaande (omliggende) bebouwing, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de aansluiting op hoofdwegen. We vinden ruimtelijke kwaliteit en een kwalitatieve landschappelijk inpassing dan ook van belang. Specifiek in de Groenblauwe Landbouwzone en in het verwevingsgebied is het belangrijk dat de ontwikkeling van het bedrijf past binnen de ontwikkelingsrichting van een gebied.

Deze uitgangspunten zijn per gebied nader uitgewerkt.

§ 11.2.1.4.3 Uitbreiding en vormverandering in NNL en bebouwd gebied

Met het oog op een afbouw van veehouderij met milieubelastende activiteit in Natuurnetwerk Limburg (NNL) en bebouwd gebied is een vormverandering alsmede uitbreiding van deze bedrijven niet toegestaan in deze gebieden.

§ 11.2.1.4.4 Uitbreiding en vormverandering in de Groenblauwe landbouwzone

Vormverandering is met het oog op het verbeteren van de bedrijfsvoering en tegelijkertijd de omgevingskwaliteit in de Groenblauwe landbouwzone mogelijk.

Uitbreiding is toegestaan, mits het initiatief passend is bij de water- en natuuropgaven in de betreffende Groenblauwe Landbouwzone. We ambiëren in deze gebieden namelijk een land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven.

Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor vormverandering en uitbreiding van toepassing.

In extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. Ook stemmen we hierbij de oude definitie ‘intensieve veehouderij’ met de nieuwe definitie ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ af.

§ 11.2.1.4.5 Uitbreiding en vormverandering in Verwevingsgebied

Vormverandering is met het oog op het verbeteren van de bedrijfsvoering en tegelijkertijd de omgevingskwaliteit in het Verwevingsgebied mogelijk.

Uitbreiding is toegestaan, mits het initiatief bijdraagt aan de opgaven in het betreffende verwevingsgebied. We ambiëren in deze gebieden namelijk een land- en tuinbouw gericht op het samenspel van bebouwd en landelijk gebied. Deze land- en tuinbouw draagt bij aan de gezondheid en het welzijn en de welvaart van de samenleving.

Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor vormverandering en uitbreiding van toepassing.

In extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. Ook stemmen we hierbij de oude definitie ‘intensieve veehouderij’ met de nieuwe definitie ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ af.

§ 11.2.1.4.6 Uitbreiding en vormverandering in het Primaire landbouwgebied

In het Primair Landbouwgebied zijn uitbreiding en vormverandering van een veehouderij met milieubelastende activiteit toegestaan.

Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor vormverandering en uitbreiding van toepassing.

In extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. We kiezen ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit is in de kaarten aangepast. Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.

§ 11.2.1.5 Verplaatsing van veehouderijen uit bebouwd gebied

Gezien de negatieve omgevingseffecten van de veehouderij in en rond bebouwd gebied, maar ook omdat veehouderijen (woning)bouwprojecten in en aan de rand van Landelijke kernen of Stedelijk gebied op slot kunnen zetten, is verplaatsing van deze veehouderijen wenselijk. Aan de andere kant zit de agrariër op deze locatie namelijk ook op slot vanwege de omgevingseffecten van de veehouderij. Het is bekend dat de actuele stikstofproblematiek en bijbehorende regelgeving verplaatsingen momenteel bemoeilijken of tijdelijk stilleggen. De Provincie Limburg blijft zich inzetten om, samen met Rijk en regio, te werken aan oplossingen die het mogelijk maken om 'van het stikstofslot' af te komen. Zodra er meer ruimte ontstaat, kunnen verplaatsingen weer reëel worden overwogen. De toenemende aantallen vrijkomende agrarische bebouwingen en bouwvlakken bieden namelijk extra kansen om de verplaatsing juist nu te laten plaatsvinden. Gemeenten dienen dit proces te faciliteren en wij ondersteunen daar waar nodig.

Omdat de achterblijvende locaties vaak kansrijk zijn voor nieuwe niet-agrarische functies, biedt dit financiële ruimte om een verplaatsing mogelijk te maken. In lijn met de regels bij incidentele nieuwvestiging veehouderij kan een geschikte locatie voor de verplaatsing gevonden worden. Daarnaast kan afhankelijk van de gewenste toekomstige bedrijfsvoering een verplaatsing naar een VAB in een ander gebied van toepassing zijn. Dit geeft de volgende mogelijkheden:

1. Veehouderijen met een milieubelastende activiteit worden bij voorkeur verplaatst naar een VAB of incidenteel naar een nieuw agrarisch bouwvlak in het Primair Landbouwgebied.
2. Bij een bedrijfsvoering passend bij de Groenblauwe landbouwzone of het Verwevingsgebied is ook verplaatsing naar een VAB in deze gebieden mogelijk.

§ 11.2.1.6 Veehouderij zonder milieubelastende activiteit

Veehouderijen die niet onder de definitie veehouderij met milieubelastende activiteit vallen, worden beschouwd als veehouderij zonder milieubelastende activiteit. We willen ruimte geven aan kleinschalige initiatieven met landbouwhuisdieren, die passend zijn bij vernieuwende agrarische verdienmodellen. Hierbij kan gedacht worden aan land- en tuinbouw gericht op maatschappelijke diensten, natuurinclusieve land- en tuinbouw, agrarisch natuur- en landschapsbeheer en voedselgemeenschappen zoals het concept Herenboeren. We streven daarmee naar regionale afzet, korte ketens, gepersonaliseerd voedsel en een circulair agrofoodsysteem. We gaan hierbij uit van de potentie van het gebied. Het Verwevingsgebied zien wij hiervoor als het meest geschikte gebied, want daar komen producent en consument samen. Ook in de Groenblauwe landbouwzone kunnen we ons dergelijke bedrijvigheid voorstellen.

Hoewel dergelijke initiatieven als een niet-milieubelastende activiteit worden gekwalificeerd, betekent dit niet dat ze overal zijn toegestaan. Afhankelijk van de lokale omstandigheden kunnen er bepaalde aanvullende vergunningplichten gelden. Daarin zal aannemelijk moeten worden gemaakt dat er geen onaanvaardbare effecten zijn voor een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. In het geval van cumulatie van meerdere niet-milieubelastende veehouderijen in een gebied of er wensen tot doorgroei zijn, dienen gemeenten te beoordelen of aanvullend beleid noodzakelijk is.

§ 11.2.1.7 Dierenwelzijn

Wij erkennen dat het verbeteren van dierenwelzijn, zowel binnen de stallen als door het bieden van buitenruimte, meer ruimte per dier vereist. Dit kan leiden tot schaalvergroting (ruimtelijke verschijningsvorm) in de veehouderij. Diervriendelijke open veehouderijsystemen met bijvoorbeeld uitloop kunnen de uitstoot van emissies mogelijk ook verhogen in vergelijking met gesloten stalsystemen met emissiereducerende maatregelen. Overigens kan dit ook per veehouderij en diersoort verschillend zijn. In totaliteit is het van belang dat we verantwoord ruimte bieden voor een duurzame en diervriendelijke veehouderij, zonder de balans met de omgeving en het milieu te verstoren.

§ 11.2.2 Glastuinbouw

§ 11.2.2.1 Glastuinbouw en glastuinbouwbedrijf

Onder glastuinbouw verstaan we het telen van groenten, fruit, snijbloemen, pot- of perkplanten of uitgangsmateriaal voor gewassen onder een permanent bouwwerk van glas, kunststof of vergelijkbaar materiaal, of in klimaatcellen. Het telen van paddenstoelen en witlof in klimaatcellen valt niet onder de begripsbepaling glastuinbouw. We noemen een bedrijf een glastuinbouwbedrijf als het bedrijfsinkomen voor meer dan 50% afkomstig is uit glastuinbouw.

We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken. Gelet op het belang van concentratie en verduurzaming zien we daarbij een regierol voor de Provincie weggelegd, in samenwerking en afstemming met gemeenten. Hierbij maken we ook gebruik van bestaande netwerken en structuren, zoals Greenport Venlo. Onder deze herijking gaat zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Daarbij kijken we ook naar ontwikkelingen van innovatieve landbouw, zoals vertical farming. Tot die tijd houden we de vast aan bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen. In het kader van de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid zijn in de huidige POVI (2026) geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het bestaand beleid.

Samenvatting van de nieuwvestigings- en uitbreidingsmogelijkheden:

	Ontwikkelingsgebied glastuinbouw	**Uitbreidingsverbod glastuinbouw**	**Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1**	**Uitbreidingsgebied glastuinbouw 2**
Nieuwvestiging	toegestaan	niet toegestaan	niet toegestaan	niet toegestaan
Uitbreiding	toegestaan	niet toegestaan	onder voorwaarden toegestaan	onder voorwaarden toegestaan

§ 11.2.2.2 Ontwikkelingsgebied glastuinbouw

Wij continueren het principe van concentratie van glastuinbouw in ontwikkelingsgebied glastuinbouw. Nieuwvestiging blijft alleen mogelijk in een ontwikkelingsgebied glastuinbouw. Binnen deze ontwikkelingsgebieden is ook doorontwikkeling en uitbreiding van een bedrijf mogelijk.

Onder nieuwvestiging verstaan we de vestiging van een glastuinbouwbedrijf op een nieuw agrarisch bouwvlak of op een bestaand agrarisch bouwvlak waar nog geen glastuinbouwbedrijf is gevestigd.

Om te komen tot toekomstvaste en vitale ontwikkelingsgebieden glastuinbouw nemen de gemeenten, in afstemming en samenwerking met de Provincie, in principe het initiatief om, samen met gevestigde ondernemers en andere relevante stakeholders, te bekijken of inperking, herbegrenzing of vergroting van bestaande specifieke ontwikkelingsgebieden glastuinbouw mogelijk en wenselijk is. Daarbij wordt gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van het betreffende gebied. Dit betreft onder andere:

- fysieke ontwikkelingsruimte;
- mogelijkheden tot revitalisering;
- (aanpassing van) ondergrondse en bovengrondse infrastructuur;
- behoefte aan nieuwvestigings- en doorgroeimogelijkheden in de regio.

Dit kan resulteren in voorstellen aan Provinciale Staten om nieuwe ontwikkelingsgebieden glastuinbouw aan te wijzen of bestaande ontwikkelingsgebieden glastuinbouw te herbegrenzen of uit te breiden. .
Randvoorwaarden hierbij zijn:

1. Ligging aansluitend aan een bestaand ontwikkelingsgebied voor glastuinbouw en/of op een locatie waar vraag en aanbod van energie, (rest)warmte en CO_2 uitgewisseld kunnen worden.
2. Koppeling aan een sloop-/herstructureringsopgave en/of ruimtelijke kwaliteitsbijdrage.

In het geval wij bepaalde kansen gerelateerd aan bovenstaande randvoorwaarden en ontwikkelingspotentieel constateren, kunnen wij ook een sturende rol omtrent de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw vervullen.

§ 11.2.2.3 Uitbreidingsverbod glastuinbouw

We streven naar een geleidelijke afbouw van glastuinbouw op minder duurzame locaties. Dit betekent dat zowel nieuwvestiging als vergroting van een bouwvlak van een glastuinbouwbedrijf niet is toegestaan op minder duurzame locaties zoals Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe landbouwzone, zoals vastgelegd in de Omgevingsverordening Limburg. In deze Omgevingsvisie wordt de Groenblauwe Landbouwzone opnieuw opgebouwd. Omdat we de impact op het glastuinbouwbeleid nader dienen uit te werken, blijven we tot de herziening van het glastuinbouwbeleid de begrenzingen uit de Omgevingsverordening Limburg 2021 hanteren. Om verwarring te voorkomen krijgt dit gebied (NNL en de voormalige groenblauwe mantel) in het glastuinbouwregime de nieuwe kaartnaam 'uitbreidingsverbod glastuinbouw'.

§ 11.2.2.4 Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1

Voor de glastuinbouw streven we naar een geleidelijke afbouw van glastuinbouw op minder duurzame locaties. Dit doen we door nieuwvestiging enkel toe te staan in de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. In het 'uitbreidingsgebied glastuinbouw 1' is nieuwvestiging niet toegestaan.

Uitbreiding van glastuinbouwbedrijven is in het uitbreidingsgebied glastuinbouw 1 (kaartlaag Buitengebied in Omgevingsvisie en Omgevingsverordening 2021) alleen toegestaan als er sprake is van een toekomstbestendige locatie en er elders gesloopt wordt. De achterliggende gedachte is het gelijktijdig verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van Limburg en het bieden van uitbreidingsruimte voor de glastuinbouw.

Dat betekent dat uitbreiding van een glastuinbouwbedrijf in het uitbreidingsgebied glastuinbouw 1 onder de volgende voorwaarden is toegestaan:
- Er is sprake van een toekomstbestendige locatie.
- Bij uitbreidingen vanaf 30.000 m2 netto wordt er voor iedere 1 m^2 netto uitbreiding glastuinbouw in alle gevallen 2 m^2 netto glastuinbouw buiten het ontwikkelingsgebied glastuinbouw gesloopt.

Een uitbreiding van een glastuinbouwbedrijf dient eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen.

§ 11.2.2.5 Uitbreidingsgebied glastuinbouw 2

Voor de glastuinbouw streven we naar een geleidelijke afbouw van glastuinbouw op minder duurzame locaties. Dit doen we door nieuwvestiging enkel toe te staan in de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. In het uitbreidingsgebied glastuinbouw 2 is nieuwvestiging niet toegestaan.

Uitbreiding van glastuinbouwbedrijven is in het uitbreidingsgebied glastuinbouw 2 (uitzonderingsgebied uitbreiding glastuinbouw POVI en Omgevingsverordening Limburg 2021) alleen toegestaan als er sprake is van een toekomstbestendige locatie en er elders gesloopt wordt. De achterliggende gedachte is het gelijktijdig verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van Limburg en het bieden van uitbreidingsruimte voor de glastuinbouw.

Dit betekent dat uitbreiding van een glastuinbouwbedrijf in het glastuinbouwuitbreidingsgebied 2 onder de volgende voorwaarden is toegestaan:
- Er is sprake van een toekomstbestendige locatie.
- Bij uitbreidingen wordt er voor iedere 1 m^2 netto uitbreiding glastuinbouw in alle gevallen 2 m^2 netto glastuinbouw buiten het ontwikkelingsgebied glastuinbouw gesloopt.

Een uitbreiding van een glastuinbouwbedrijf dient eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen.

§ 11.2.3 Akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren

§ 11.2.3.1 Definitie van ontwikkelingen ten dienste van akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren

Ook agrarische bedrijven die zich richten op onder andere akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt of andere plantaardige agrarische sectoren hebben een agrarisch bouwvlak waarop bedrijfsgebouwen ten behoeve van het agrarisch bedrijf gesitueerd zijn. Dat kan gaan over opslagloodsen voor bijvoorbeeld akkerbouwproducten, loodsen voor het verwerken of behandelen van agrarische producten,

zoals biobased gewassen, koelcellen voor bijvoorbeeld fruit en loodsen of werktuigenstallingen voor bijvoorbeeld loonwerkbedrijven.

§ 11.2.3.2 Nieuwvestiging van bedrijven gericht op akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren

Onder nieuwvestiging van bedrijven ten dienste van akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren verstaan we de vestiging van een nieuw agrarisch bedrijf op een nieuw agrarisch bouwvlak (op landbouwgrond).

Gezien het toenemende aantal vrijkomende agrarische bebouwing en bijbehorende bouwvlakken, een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het beschermen van landbouwgrond is er geen noodzaak voor het toestaan van nieuwe vestigingslocaties (nieuwe agrarische bouwvlakken). We stimuleren daarom nieuwvestiging op bestaande agrarische bouwvlakken elders. Wel willen we de mogelijkheid behouden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging op nieuwe agrarische bouwvlakken in het primair landbouwgebied.

§ 11.2.3.3 Uitbreiding van bedrijven gericht op akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren

Het is van belang dat uitbreiding van bedrijven gericht op akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren op toekomstbestendige locaties plaatsvindt.

§ 11.2.4 Verbrede land- en tuinbouw

Verbrede land- en tuinbouw (synoniem: multifunctionele land- en tuinbouw) is een verzamelbegrip voor agrarische bedrijven die hun agrarische productie en omgeving combineren met het leveren van diensten aan de samenleving. Hierbij kan gedacht worden aan zorglandbouw, boerderijeducatie, boerderijwinkels (korte ketens), agrarische kinderopvang en agrotoerisme. Bij al deze diensten gaat het om de relatie tussen de boerderij en burgers/ consumenten.

Verbreding van de land- en tuinbouw kan bijdragen aan een vitaal landelijk gebied. Afhankelijk van de aard van de activiteit(en) leidt dit tot nieuw- en verbouw van agrarische bedrijfsgebouwen, vaak kleinschalig en ondergeschikt van aard. De ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor dergelijke activiteit(en) dienen te worden afgestemd op de regionale behoefte en te passen bij de opgaven die in het betreffende gebied gelden.

We zien het Verwevingsgebied als het meest geschikte gebied om de relatie tussen agrarische productie en het leveren van diensten aan de samenleving tot uiting te laten komen. In de Groenblauwe landbouwzone is verbrede land- en tuinbouw mogelijk die rekening houdt met de opgaven in een gebied. We staan deze verbreding toe om agrariërs te faciliteren in het ontwikkelen van een duurzaam agrarisch verdienmodel en om daarmee de transitie van het gebied mogelijk te maken. In het Primair Landbouwgebied zijn nieuwe vormen van verbrede land- en tuinbouw niet toegestaan, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.

Bij nieuwe ontwikkelingen gericht op verbrede land- en tuinbouw is een onderbouwing in het kader van een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het bepalen van de impact in gebieden noodzakelijk.

§ 11.2.5 Vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken

Onder vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) verstaan we:
- Vrijkomende agrarische bebouwing (fysieke bebouwing).
- Vrijkomend agrarisch bouwvlak (planologische bestemming).

Definitie vrijkomende agrarische bebouwing:
- Onder vrijkomende agrarische bebouwing verstaan we de bedrijfsgebouwen en bouwwerken (stallen, loodsen, kassen, silo's e.d.) op een agrarisch bouwvlak die leeg (komen te) staan na beëindiging van de bedrijfsactiviteiten ter plaatse.

Definitie vrijkomend agrarisch bouwvlak:
- Onder een vrijkomend agrarisch bouwvlak verstaan we een planologisch agrarisch bouwvlak, al dan niet met (leegstaande) agrarische bebouwing, dat niet meer gebruikt wordt.

Vooral de leegstaande agrarische gebouwen zijn vanuit het oogpunt van ruimtelijke kwaliteit, ondermijning en veiligheid een probleem en dus een provinciale opgave. Door het hoge aantal stoppende agrariërs,

dat naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt, neemt de leegstand en hiermee de opgave verder toe.

We kiezen voor een eenduidige visie en aanpak voor deze opgave. Daarom opteren we voor een aanpak op bouwvlakniveau. Daarmee bieden we ook een oplossing voor vragen met betrekking tot herbestemmingen van (nog) onbebouwde agrarische bouwvlakken.

De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een 'nee, tenzij bepaling'. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van de land- en tuinbouw.

Om de land- en tuinbouw (waaronder grond) te beschermen stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken door de agrarische sector zelf. Denk hierbij ondere andere aan bedrijven die bijdragen aan maatschappelijk gewenste teelten of paardenhouderijen / maneges. Daarmee willen we ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit kwetsbare gebieden. Door alleen incidentele nieuwvestiging van agrarische bedrijven op nieuwe agrarische bouwvlakken onder de voorwaarde van kwaliteitsverbetering toe te staan, stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken. Om landbouwgrond te beschermen stimuleren we, indien hergebruik niet mogelijk is, sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken.

Een integrale aanpak voor vrijkomende agrarische gebouwen door rijksoverheid, wijzelf en gemeenten met bijbehorende instrumenten vanuit diverse beleidsvelden is dus essentieel om verpaupering van deze gebouwen en het landschap te voorkomen en ondermijnende activiteiten tegen te gaan. In samenhang met de verschillende ontwikkelingsrichtingen in de diverse gebieden, stimuleren we gebiedsprocessen om de situatie en mogelijkheden in deze gebieden inzichtelijk te maken. Dit geeft namelijk een beter beeld van de kansen en verbindingen in een gebied dan het beoordelen van opzichzelfstaande casuïstiek. Hierdoor kunnen we zowel blijvende als stoppende agrariërs perspectief geven. Ook is het dan van belang om rekening te houden met de grondposities.

Gezien de voorgaande uitgangspunten, zit die aanpak niet vanzelfsprekend in het toevoegen van nieuwe (gevoelige) niet-agrarische functies op die locatie. Vanuit de Limburgse principes willen we namelijk afwenteling in tijd, plaats of naar een andere sector voorkomen. Dat voorkomen we door een verzoek om herbestemming van zowel agrarische bebouwing als agrarische bouwvlakken naar andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) altijd te beschouwen als een nieuwvestiging. Vanuit de gebiedsaanduidingen (land- en tuinbouw) wordt aangegeven waar meer of minder mogelijkheden zijn voor een eventuele niet-agrarische herbestemming. Het initiatief zal echter altijd moeten passen binnen het geldende thematische beleid en de zonering.

De provincie Limburg heeft momenteel geen sloopfonds voor VAB's waarvoor geen nieuwe bestemming wordt gevonden. Wij zijn voornemens te onderzoeken of een dergelijk fonds wenselijk en haalbaar is, zodat we in de toekomst passende oplossingen kunnen bieden voor deze situaties.

Het behouden van VAB's die beeldbepalend, monumentaal of karakteristiek zijn, draagt bij aan het behoud van cultureel erfgoed en versterkt de identiteit van de regio en bijbehorend landschap. Bij het bepalen van het perspectief voor de herbestemming van VAB's wordt rekening gehouden met dergelijke bebouwing. Zo is sloop uitgesloten en wordt middels maatwerk gezocht naar een passende herbestemming.

§ 11.2.6 Verwaarding van mest en agrarische reststromen

§ 11.2.6.1 Definitie verwaarding van mest en agrarische reststromen

Er is een toenemende tendens van geleidelijke uitbreiding van activiteiten passend binnen de (korte) ketens van agrarische bedrijven. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het verwaarden van mest en agrarische reststromen. Dit biedt kansen in het kader van de energietransitie (productie van groen gas) en de verduurzaming van bedrijven. Op rijksniveau wordt namelijk gewerkt aan een bijmengverplichting groen gas vanaf 2027.

Wat betreft het verwaarden van mest kan dit via mestbewerking of -verwerking plaatsvinden. Onder mestbewerking verstaan we diverse methodes waarmee mest een behandeling ondergaat. Hierbij kan gedacht worden aan het mengen, scheiden, hygiëniseren, vergisten, composteren, drogen en indikken van dierlijke mest . De Meststoffenwet verstaat onder mestverwerking het behandelen van dierlijke meststoffen tot een eindproduct dat bestaat uit as, mestkorrels, mengsel van gedroogd digestaat of het exporteren van dierlijke meststoffen.

Ook overige agrarische reststromen kunnen verwaardigd worden. Hieronder verstaan we verwaarding van reststromen uitsluitend afkomstig uit de agrarische sector, zoals potgrond, groente, fruit, plantenresten, gras, snoeiafval of afvalwater niet zijnde brandstoffen, plastics, metalen, glas of anderszins anorganisch afval.

Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren. Dit draagt bij aan de verlaging van emissies uit stallen en bij de bemesting van percelen. Activiteiten moeten op daarvoor aanvaardbare locaties plaats vinden. We zetten daarbij in op het zogenoemde monovergisting, uitgaande van dagverse of aangezuurde mest uit stallen, toevoeging van restromen tot maximaal 5 volumeprocent en nabehandeling van de vergistingsresiduen. Dit met het oog op een optimale biogas productie en zo groot mogelijke reductie van ammoniak. Dit kenmerk is van toepassing op alle, onderstaand, beschreven schaalniveaus.

De provincie maakt onderscheid tussen solitaire (industriële) verwaarding, die bij voorkeur plaatsvindt op geschikte bedrijventerreinen. Collectieve verwaarding door samenwerkende agrarische bedrijven, die bij voorkeur op of nabij agrarische locaties plaatsvindt. Beide kunnen grootschalige verwaarding faciliteren, maar verschillen qua opzet en locatie-specifieke eisen. Daarnaast geven we ruimte aan de verwaarding van eigen mest, die op één bedrijfslocatie wordt geproduceerd. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding worden nader beschreven in de Omgevingsverordening Limburg.

§ 11.2.6.2 Verwaarding van mest en agrarische reststromen op het eigen bouwvlak van een bestaand agrarisch bedrijf

We staan verwaarding van mest en andere agrarische reststromen op het eigen bouwvlak van een bestaand agrarisch bedrijf in het Primair Landbouwgebied toe. We gaan hierbij uit van het verwaarden van eigen mest en agrarische reststromen.

Verwaarding van mest en agrarische reststromen in het Verwevingsgebied of de Groenblauwe landbouwzone is in beginsel niet gewenst. Middels incidenteel maatwerk kunnen er in het verwevingsgebied of de Groenblauwe Landbouwzone toch mogelijkheden zijn, waarbij vanuit de ontwikkeling van het gebied, in combinatie met de impact op de omgeving, een zorgvuldige afweging gemaakt wordt. Alle vormen van verwaarding van mest en agrarische reststromen zijn in het Stedelijk gebied en de Landelijke kernen niet toegestaan.

§ 11.2.6.3 Collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen op vrijkomende bouwvlakken

Daarnaast is er behoefte aan collectieve (op samenwerking gebaseerde/berustende) verwaarding van mest en agrarische reststromen. Dit biedt samenwerkende agrarische bedrijven kansen voor een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering door het verwaarden en uitwisselen van stofstromen.

Voor collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op een bestaand of vrijkomend agrarische bouwvlak en andere vrijkomende locaties in het Primair Landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. In een bedrijfsontwikkelingsplan wordt de toekomstbestendigheid bepaald middels een afweging en onderbouwing. Vestiging bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven heeft onze voorkeur, omdat er in dit geval sprake is van verwaarding van mest en agrarische reststromen van derden. Wij verwachten dat gemeenten bij dergelijke initiatieven middels contracten onderbouwen dat de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen ook daadwerkelijk voorhanden is.

§ 11.2.6.4 Solitaire (industriële) verwaarding van mest en agrarische reststromen

Wat betreft solitaire (industriële) verwaarding van mest en agrarische reststromen kiezen we voor vestiging op of direct nabij bedrijventerreinen waar bedrijven met veel milieu-/gebruiksruimte (hogere bedrijfs/milieucategorieën, HMC) zijn toegestaan en de infrastructurele voorzieningen aanwezig zijn. Op deze locaties worden mest en andere (agrarische) reststromen van derden verwaardigd en ligt de focus op grootschaligheid, waardoor de regionale afkomst van de mest en reststromen in mindere mate van belang is. Co-

vergistingsconcepten die inzetten op specifieke toevoeging van daarvoor geteeld plantaardig materiaal wijzen wij af. We zetten in op verrijkte monomest-vergisting met tot 5% bijmengen van andere rest producten. Grootschalige concepten bieden kansen voor duurzame/groene energieproductie bij industrie of bedrijvigheid met aansluitende behoeften en duurzaamheidsopgaven.

§ 11.2.7 Teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) op bouwvlakken

§ 11.2.7.1 Definitie teeltondersteunende voorzieningen

Met teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) worden voorzieningen bedoeld in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten worden gebruikt om de volgende doelen na te streven:
- verbetering van de productie, onder meer door teeltvervroeging en -verlating, terugdringing van onkruidgroei en beperking van vraatschade;
- verbetering van de arbeidsomstandigheden, onder meer door gewassen verhoogd te telen;
- bereiken van positieve effecten op milieu en water (bodembescherming, terugdringen onkruidbestrijding, effectief omgaan met water).

§ 11.2.7.2 Teeltondersteunende voorzieningen op bouwvlakken

Naast teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) op agrarische gronden worden dergelijke voorzieningen ook op bouwvlakken geplaatst. Dit geldt met name voor teeltondersteunende voorzieningen met een permanent karakter. Dit betreffen in de regel voorzieningen die jaarlijks langer dan zes maanden in gebruik zijn. De ruime bouwvlakken in het landelijk gebied bieden ruimte voor grotere permanente voorzieningen. Bij het uitbreiden van bouwvlakken voor teeltondersteuning moet echter wel het risico in overweging worden genomen dat deze voorzieningen op termijn mogelijk kunnen worden omgezet naar permanente bouwwerken dan wel bebouwing, wat de ruimtelijke kwaliteit zou kunnen beïnvloeden. Daarnaast is het afhankelijk van de gebiedsaanduiding of een bepaalde vorm van permanente teeltondersteunende voorziening gewenst is. Zo is de impact van een containerveld op een gebied anders dan van een hagelnet. In het kader van het subsidiariteitsbeginsel in de Omgevingswet valt deze ontwikkeling in eerste instantie onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten.

§ 11.2.8 Agglomeratielandbouw

§ 11.2.8.1 Agglomeratielandbouw

Onder agglomeratielandbouw worden agrarische bedrijven verstaan waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarisch productiekolom op één locatie. De geleidelijke uitbreiding van activiteiten binnen de keten en korte ketens zijn niet meer weg te denken als ontwikkeling binnen de agrarische sector. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verwerking, verpakking en opslag van eigen producten en die van derden of het verwaarden en uitwisselen van reststromen.

Voor het behoud van de economische betekenis van de agrarische bedrijven is doorgroei naar agglomeratielandbouw mogelijk indien sprake is van een toekomstbestendige locatie, mede in verband met de mogelijke kansen voor het versnellen van verduurzaming, verwaarding en het uitwisselen van stofstromen. Aandachtspunten bij het bepalen of een locatie voor dit soort functies toekomstbestendig is, bestaan uit:
- kwaliteitsverbetering van het leef- en vestigingsklimaat;
- aanwezigheid van logistieke knooppunten;
- aanwezigheid van aanvoer en afzetmarkt;
- zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik.

Voor wat betreft nieuwe initiatieven van agglomeratielandbouw heeft vestiging op een bedrijventerreinen of bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven in het primaire landbouwgebied de voorkeur, zeker indien er sprake is van verwerking van producten van derden.

§ 11.3 Agrarisch grondgebruik ('groene ontwikkeling')

§ 11.3.1 Agrarisch grondgebruik - inleiding

Het agrarisch grondgebruik is van groot belang voor Limburg, zowel economisch als cultureel. De provincie kent namelijk een grote variëteit in agrarisch grondgebruik, van akkerbouw en tuinbouw tot fruitteelt. Daarnaast vormt grasland ook een waardevolle teelt, met name vanwege de positieve effecten voor bodem, water en natuur. De variatie in teelten en het bijbehorende landschap bepalen namelijk ook voor een deel de Limburgse identiteit. Zowel vanuit land- en tuinbouwkundig oogpunt als vanuit de opgaven in de gebieden streven we naar de juiste teelt op de juiste plek. Dit is onder andere afhankelijk van het water- en bodemsysteem en bijbehorend gebruik, de natuur en de omgeving. We streven naar een

duurzaam behoud van het agrarisch areaal. Dit geeft in het ene gebied dus meer mogelijkheden dan in het andere gebied. Dit vraagt om een goede afstemming tussen gemeenten, het waterschap en provincie.

Goede landbouwgrond is een schaars goed. Bij voorkeur zetten we de grond in voor teelten die aansluiten op de beleidsmatige opgaven in de betreffende gebieden. Onder andere voedselproductie, gewassen voor bio-based bouwen en boomteelt dragen bij aan onze opgaven en hebben beleidsmatig de voorkeur. We sturen echter niet op specifieke teelten, maar streven in algemene zin naar een afname van emissies. De milieubelasting van een teelt is namelijk doorslaggevend.

De ontwikkelingsrichtingen voor de Groenblauwe Landbouwzone, het Verwevingsgebied en het Primair Landbouwgebied zijn nader geduid.

§ 11.3.2 Agrarisch grondgebruik Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied

Het natuur- en watersysteem in het agrarisch gebied en haar omgeving staat onder druk door onder andere intensivering en schaalvergroting in de land- en tuinbouw, het opkomen van exoten, klimaatverandering en het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.

We kiezen in de Groenblauwe landbouwzone voor een agrarisch grondgebruik dat rekening houdt met de kwetsbaarheden van de betreffende gebieden op het vlak van water en natuur. In deze gebieden zijn het behoud van grasland en teelten en teelttechnieken ten dienste van de water- en natuuropgaven een belangrijke pijler.

In het Verwevingsgebied streven we naar agrarisch grondgebruik dat gericht is op gezondheid en een aanvaardbaar leefklimaat en passend is bij de relatie tussen bebouwd en landelijk gebied.

Deze uitgangspunten gelden in versterkte mate voor het nog resterende agrarisch grondgebruik in het bebouwd gebied. Middels een passend agrarisch grondgebruik, zoals natuurinclusieve land- en tuinbouw, biologische land- en tuinbouw, agroforestry, voedselbossen, agrarisch natuur- en landschapsbeheer, bioobased gewassen, klimaatbestendige teelten en andere nieuwe teelten die passend zijn bij de opgaven in een gebied, kan in kwetsbare gebieden worden bijgedragen aan de betreffende doelstellingen. We zien de agrarische sector namelijk als een belangrijke gebruiker en beheerder van deze gebieden.

Daarnaast kunnen, ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden.

§ 11.3.3 Agrarisch grondgebruik Primair landbouwgebied

Het Primair Landbouwgebied betreft ons hoogproductief gebied, innovatief en gericht op de primaire agrarische productie. We streven we hier naar hoogproductief, innovatief en emissiearm agrarisch grondgebruik. Bedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. Hier is ook ruimte voor precisie land- en tuinbouw, geavanceerde spuittechnieken, bodemverbetering en andere innovatieve en duurzame technieken ter optimalisatie van ruimtegebruik en land- en tuinbouwproductie.

§ 11.3.4 Grasland en teelten ten dienste van water en natuur

Grasland is van belang voor zowel waterveiligheid als de aanpassing aan het veranderende klimaat. Het houdt water vast en voorkomt erosie, vooral in de hellende gebieden van Zuid-Limburg. Grasland is bovendien beter geschikt voor de grondwaterafhankelijke natuurgebieden in deze regio dan waterintensieve gewassen zoals akkerbouw of vollegrondstuinbouw. Het beeld van koeien of andere dieren in de wei is ook sterk verbonden met het Limburgse cultuurlandschap. Niet alleen in Zuid-Limburg, maar ook rond de natte Natura 2000-gebieden zoals de Peel, maar ook in de beekdalen van Noord- en Midden-Limburg draagt grasland bij aan het voorkómen van verdroging. Het grondwaterpeil is daar nu afgestemd op agrarisch akkerbouwmatig grondgebruik. Verhogen van het grondwater betekent omschakelen naar een andere manier van boeren. Het behoud van grasland kan vanuit dat perspectief een oplossing voor meerdere uitdagingen zijn. Daarnaast zetten we in het kader van de biodiversiteit en de klimaatverandering zoveel mogelijk in op het diversifiëren van grasland (mengsels met verschillende grassoorten en kruiden).

De hoeveelheid grasland in Limburg neemt echter in gestaag tempo af. Sinds het jaar 2000 met maar liefst 13%. We willen een trendbreuk creëren in de afname van het grasland, door met diverse partijen de handen ineen te slaan en de agrariërs daadwerkelijk perspectief te gaan bieden. We verkennen komende tijd de mogelijkheden voor stimulering of indien mogelijk regulering. Een alternatief voor grasland kunnen

ook onderbouwde teelten en teelttechnieken ten dienste van de water- en natuuropgaven zijn. Hiermee kan namelijk ook positief worden bijgedragen aan de bodem, zoals het beperken van erosie.

§ 11.3.5 Gewasbeschermingsmiddelen

Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent natuur, water, volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen.

Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is voor mens, dier en milieu. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen.

Zoals in voorgaande alinea is beschreven heeft de Rijksoverheid een systeemverantwoordelijkheid omtrent gewasbeschermingsmiddelen. Op het vlak van Natura 2000 gebieden is de Provincie Limburg het bevoegd gezag. Momenteel worden de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000 gebieden vanuit verschillende instanties onderzocht.

In het licht van de zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt het instellen van spuitzones, waarmee een minimale afstand wordt gecreëerd tussen het landbouwperceel waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast en gevoelige functies, zoals woonbebouwing, veelvuldig benoemd. Het instellen van dergelijke afstandszones en -normen is een taak voor de gemeenten in hun omgevingsplannen. Ook onder de Omgevingswet is de ordening van de fysieke leefomgeving meer een taak voor de gemeenten (subsidiariteitsbeginsel) en ligt het opnemen van gebruiksnormen of specifieke activiteiten in het gemeentelijke omgevingsplan veel meer in de rede dan het stellen van regels in de provinciale omgevingsverordening.

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de rijksoverheid of ons om instructieregels in de richting van gemeenten te stellen, ook voor bestaande situaties. Echter, bij (instructie)regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet uiteraard wel door onderzoek onderbouwd worden dat zij het beoogde effect hebben. Momenteel worden nog onderzoeken naar de risico's van gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten kan bezien worden of en welke maatregelen zoals zoneringen gepast zijn. Wij concluderen daarmee dat een instructieregel op dit moment nog niet kan worden toegepast.

Daarnaast is voldoende en schoon (drink)water een provinciaal belang. Het verbeteren van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater is nodig, met name door het verminderen van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. In 6.5.1 Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water wordt daar dieper op ingegaan.

§ 11.3.6 Teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) op agrarische gronden

§ 11.3.6.1 Definitie teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) op agrarische gronden

Met teeltondersteunende voorzieningen (TOV's) worden voorzieningen bedoeld in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten worden gebruikt om de volgende doelen na te streven:

- verbetering van de productie, onder meer door teeltvervroeging en -verlating, terugdringing van onkruidgroei en beperking van vraatschade;
- verbetering van de arbeidsomstandigheden, onder meer door gewassen verhoogd te telen;
- bereiken van positieve effecten op milieu en water (bodembescherming, terugdringen onkruidbestrijding, effectief omgaan met water).

§ 11.3.6.2 Nadere duiding en verantwoordelijkheden

In Limburg groeit de vraag naar teeltondersteunende voorzieningen, vooral in Noord- en Midden-Limburg, waar het al veelvuldig wordt toegepast. In Zuid-Limburg zijn deze voorzieningen in mindere mate aanwezig, maar de impact op het landschap en water kan daar groot zijn vanwege het reliëf. Teeltondersteuning

biedt verschillende voordelen, zoals een efficiënter ruimtegebruik door een hogere opbrengst per hectare. Het draagt bij aan de verduurzaming van de land- en tuinbouw, omdat de emissies van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen afnemen. Dit heeft positieve effecten op de waterkwaliteit en de bodemomstandigheden. Het gebruik van teeltondersteuning heeft echter ook nadelen. Zo kan teeltondersteuning onder andere leiden tot een bepaalde vorm van afdekking van de bodem, waardoor bodemprocessen en de natuurlijke waterinfiltratie beïnvloed worden, wat invloed heeft op de bodemgesteldheid, biodiversiteit, grondwaterstanden en de waterhuishouding. Daarnaast kan het de ruimtelijke kwaliteit en het landschap verstoren, vooral bij grootschalige toepassing.

Er bestaan diverse typen teeltondersteunende voorzieningen, elk met specifieke voor- en nadelen die per gebied en bedrijf sterk kunnen verschillen. Om die reden worden op provinciaal niveau geen gedetailleerde beleidsmatige uitspraken gedaan over het gebruik van deze voorzieningen. De afwegingen over de toepasbaarheid en gehanteerde voorwaarden worden aan de gemeenten gelaten, zodat zij deze passend bij hun lokale situatie kunnen bepalen. Hierbij vinden we het van belang dat gemeenten in hun omgevingsplannen onder de Omgevingswet toelichten hoe zij invulling geven aan het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen, met onderbouwing op basis van de bijzondere kwaliteiten en gebiedsaanduidingen.

Tegelijkertijd blijft het provinciale niveau verantwoordelijk voor het bewaken van samenhang en het afwegen van effecten in relatie tot bredere thema's zoals water- en bodembeheer, transitie van het landelijk gebied en ruimtelijke kwaliteit, in lijn met de provinciale belangen.

Naast de diverse voor- en nadelen voor omgeving, consument en milieu geeft teeltondersteuning ook perspectief om als producerend bedrijf een bepaalde zekerheid en winstgevendheid in te bouwen, met name met het oog op alle huidige (markt)eisen en ontwikkelingen zoals klimaatverandering en aanscherping van wet- en regelgeving. Om ondernemers en bepaalde teelten, gezien de huidige complexe situatie, te behouden en economisch perspectief te geven is het van belang om waar nodig ook voldoende ruimte voor teeltondersteunende voorzieningen te bieden. Gemeenten kunnen via maatwerk gebiedsgericht afwegingen maken.

§ 11.3.7 Behoud en beschermen van landbouwgronden

Al jaren neemt de hoeveelheid landbouwareaal af, waardoor er minder grond beschikbaar is voor agrariërs en de grondprijzen stijgen. Dit zet de agrarische sector onder druk, omdat het bereiken van duurzame doelen en het voeren van een stabiel bedrijfsmodel moeilijker wordt. Agrariërs hebben voldoende ruimte nodig om hun bedrijfsvoering te ontwikkelen, maar andere ruimtelijke claims vergroten de druk, wat ook leidt tot hogere grondprijzen en verminderde grondmobiliteit. Het beschermen van landbouwgrond is dus cruciaal vanwege de toenemende ruimtedruk vanuit andere functies, zoals de energietransitie, infrastructuur en verstedelijking. Bovendien vraagt de land- en tuinbouw zelf om meer ruimte voor de transitie naar duurzame, natuurinclusieve productiemethoden, klimaat- en natuurdoelen, en nieuwe gewassen zoals biobased bouwmaterialen en plantaardige eiwitten. Deze veranderingen vergroten de druk op het beschikbare landbouwareaal. Daarnaast kan het onttrekken van landbouwgrond leiden tot afwentelingseffecten. Bij functiewijziging op landbouwgrond bestaat de kans dat de opgaven voor de blijvende land- en tuinbouw toeneemt. Het is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden en te zorgen voor een duurzame voedselproductie. We dienen ervoor te zorgen dat de land- en tuinbouw niet het sluitstuk is in de discussie over ruimte.

Wij ondersteunen en volgen de lijn van de rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met hoogwaardige land- en tuinbouw en voedselzekerheid van belang is. De rijksoverheid heeft namelijk een afwegingskader 'beschermen hoogwaardige landbouwgrond' aangekondigd, dat toegepast moet gaan worden bij functiewijzigingen. Voor het beschermen van (hoogwaardige) landbouwgrond geldt bijvoorbeeld dat de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde moet worden afgewogen ten opzichte van andere ruimtelijke functies, zoals woningbouw, defensie, energie en natuur. Hierop vooruitlopend hanteren we in ons beleid het uitgangspunt om landbouwgrond maximaal te beschermen.

§ 11.3.8 Eiwittransitie

Om in de behoefte aan plantaardig eiwit te voorzien, wil de Europese Unie minder afhankelijk worden van de import van eiwitrijke gewassen als soja, en meer zelfvoorzienend worden. De Europese Commissie heeft daartoe in 2018 de lidstaten opgeroepen om een nationale eiwitstrategie vorm te geven, ten behoeve van de strategische voedselsoevereiniteit. In 2020 heeft het rijk de nationale Eiwitstrategie gepresenteerd om de productie van plantaardige eiwitten en de benutting van eiwitten uit reststromen en andere bronnen te vergroten. De Nationale Eiwitstrategie heeft als doel om de komende jaren de zelfvoorzieningsgraad van nieuwe en plantaardige eiwitten te vergroten, op een duurzame manier die bijdraagt aan de gezondheid van mens, dier en natuurlijke omgeving. Om meer zelfvoorzienend te worden en ons voedselsysteem te verduurzamen, is er een noodzaak om de plantaardige en alternatieve eiwitproductie in

Limburg te stimuleren. De teelten die een positieve bijdrage leveren aan de Eiwittransitie kunnen in positieve zin bijdragen aan de diversiteit aan teelten. Maar ook hierbij geldt dat de juiste teelt op de juiste plek dient te landen.

§ 11.3.9 Energieproductie op agrarische grond

Wat betreft energieproductie op agrarische gronden verwijzen wij naar de tekst over het behoud en beschermen van landbouwgronden en het hoofdstuk energie.

Hoofdstuk 12 Economie en Werklocaties

§ 12.1 Economie - inleiding

§ 12.1.1 Provinciaal belang economie

Limburg is een sterke, innovatieve economische regio (ICF, 2025; Regional Innovation Valley, 2024), maar dat is niet vanzelfsprekend. Recente landelijke en internationale geopolitieke bewegingen, zoals sterk opkomend protectionisme en reële militaire dreiging, zorgen er samen met regionale opgaven zoals de structurele krapte op de arbeidsmarkt voor dat we voor een aantal nieuwe, grote uitdagingen staan.

De Europese Unie (EU) geeft richting in het rapport 'A competitiveness strategy for Europe' (Draghi, 2024) en de Clean Industrial Deal (2025). Beide onderstrepen het belang van een sterke focus op thema's als (Europese) strategische autonomie, regionale concurrentiekracht, verdienvermogen, innovatie en veiligheid (defensie).

Gedeputeerde Staten (GS) en Provinciale Staten (PS) hebben vastgesteld dat Limburg aantrekkelijk wil zijn en blijven voor haar (toekomstige) beroepsbevolking en ondernemers. Het is de opgave om in het veranderd sociaaleconomisch veld een sterke concurrentiepositie te behouden. Ons actuele beleid is daarop gericht, maar de nieuwe ontwikkelingen vragen ook om aanscherping van onze focus van beleid. Met de drie proposities – Chemelot, Defensie en de Einstein Telescope (2024) – spelen we daarop in. We stimuleren dat verder vanuit de inzichten uit de Toekomstvisie Limburg 2050.

§ 12.1.2 Een veerkrachtige en toekomstbestendige economie

Wij zien het als onze opgave om te werken aan een veerkrachtige, toekomstbestendige en circulaire Limburgse economie. Dat is een economie waarin ondernemers in staat zijn met duurzame innovaties in te spelen op veranderingen en transities, en waarin het onderwijs mensen opleidt voor de arbeidsmarkt van de toekomst.

Om verdienvermogen en nieuwe werkgelegenheid te realiseren, zetten we in op innovatie en optimalisering van het vestigingsklimaat. Vanuit het perspectief van de brede welvaart zetten wij in op hoogwaardige en structurele werkgelegenheid en het verbeteren van de positie en het perspectief van arbeidsmigranten op de arbeidsmarkt. Dat doen we samen met onze partners in het regionaal economisch domein (medeoverheden, onderwijs en bedrijfsleven) en ook (regio)grensoverschrijdend.

We bekijken de opgaven in het economisch domein daarbij in samenhang met andere provinciale opgaven op het gebied van onder andere:
- wonen,
- energie,
- milieu,
- mobiliteit,
- vrijetijdseconomie,
- opgaven in het landelijk gebied.

Voor het werken aan een veerkrachtige, toekomstbestendige en circulaire economie onderscheiden we hierbij drie opgaven van provinciaal belang:
- Circulaire economie
- Bouwen aan innovatie ecosystemen
- Vestigingsklimaat versterken: voldoende en kwalitatief goede werklocaties

§ 12.2 Circulaire Economie

Een circulaire economie is gericht op het langer in de productieketen houden van grondstoffen of het vervangen hiervan met hernieuwbare grondstoffen. Met als doelstelling een optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen met de hoogste waarde voor de economie en de minste schade voor het milieu. Minder leveringsafhankelijkheid van (kritieke) grondstoffen, het tegengaan van klimaatverandering, een schonere

leefomgeving en het herstel van biodiversiteit zijn dragende argumenten hiervoor. Ook is het terugdringen van grondstoffengebruik gewenst om minder afhankelijk te zijn van andere landen en zo te zorgen voor meer strategische autonomie.

Om de transitie naar een circulaire economie te realiseren, is een bovenregionale, grensoverschrijdende aanpak nodig. Daarmee is circulaire economie een provinciaal belang. We streven, in lijn met het Europees en rijksbeleid, naar een circulaire samenleving in 2050, met als tussenstop 50% minder gebruik van grondstoffen (mineralen, metalen en fossiel) in 2030. Voor het behalen van deze doelen zijn we afhankelijk van de inzet van vele actoren.

Vanwege het circulair potentieel, de hogere R-strategie, de relatief hoge omvang in toegevoegde waarde en het aantal bedrijven in de hele provincie, richten we ons op vier prioritaire bedrijfsketens als vliegwiel voor de Limburgse circulaire opgave:
- chemie (verduurzaming Chemelot)
- biomassa & voedsel
- circulair bouwen
- duurzame maakindustrie

De circulaire transitie zal mogelijk om extra ruimte vragen. Welk deel van de totale behoefteraming voor ruimte aan bedrijventerreinen (900-1000 ha tot 2035, zie Bedrijventerreinen) nodig is voor de circulaire transitie, is nu nog onbekend. Het aandeel circulaire bedrijven zal echter ook al de komende tien jaar gaan toenemen. Voor de circulaire transitie is niet alleen voldoende ruimte van belang, maar ook de kwaliteit ervan.

Bepaalde typen bedrijventerreinen, zoals havens en terreinen waar hogere milieucategorieën (HMC) zijn toegestaan, willen we functioneel veiligstellen door ze aan te wijzen als bedrijventerrein van provinciaal belang. De circulaire opgave vraagt daarnaast om aansluiting op huidige en toekomstige energienetwerken.

Onze circulaire doelen worden ondersteund door verschillende beleidsinstrumenten in het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie (2024) en het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (2024).

§ 12.3 Innovatie

§ 12.3.1 Innovatie ecosystemen

Om de fundamentele sociaaleconomische transities om te zetten in economische kansen, is innovatiekracht nodig. We stimuleren innovatie en bouwen aan bovenregionale innovatie-ecosystemen waarin het bedrijfsleven, onderzoeksinstituten, onderwijs en de overheid samenwerken. Dat doen we over de grenzen van sectoren heen. Binnen het brede Limburgse bedrijfsleven dient valorisatie plaats te vinden van de kennis die binnen de innovatie-ecosystemen wordt ontwikkeld. De kernlocaties voor innovatie, ofwel de belangrijkste innovatie-ecosystemen, zijn daarmee essentieel voor de provinciale economie.

De belangrijkste innovatie-ecosystemen in Limburg zijn Chemelot Industriepark en de vier Brightlands campussen, die elk hun eigen inhoudelijke focus hebben, maar onderling ook sterk samenhangen. Daarnaast brengt de mogelijke komst van de Einstein Telescope unieke kansen met zich mee voor high-techonderzoek en op termijn mogelijke kansen voor het mkb, zoals het mee-ontwikkelen van mogelijk sleuteltechnologieën rond het thema zwaartekrachtsgolven. Ook geopolitieke ontwikkelingen zijn aanleiding om Europees en landelijk meer naar strategische autonomie te streven, zowel voor grondstoffen als defensie. Voor dat laatste hebben we bij het Rijk een propositie defensie-industrie gedaan, om ook innovatieve ontwikkelingen op dit gebied te faciliteren.

We willen dat de investeringen in innovatie en de Limburgse innovatie-ecosystemen renderen voor maatschappelijke opgaven en het verdienvermogen van het Limburgse bedrijfsleven. Door de innovatiekracht van het Limburgse bedrijfsleven te verbeteren, dragen ondernemers via maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap bij aan de transities waar Limburg voor staat.

We ondersteunen nieuwe bedrijvigheid die door valorisatie van innovaties zullen ontstaan. Daarbij stimuleren we partnerschappen die nationale en Europese fondsen succesvol benutten. Daarnaast ondersteunen we startende innovatieve ondernemers vanuit de ecosystemen, het onderwijs en via acquisitie.

We ontwikkelen proposities om toegang te krijgen tot nationale en Europese fondsen, en zetten de beleids- en financieringsinstrumenten in die zijn vastgelegd in het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie (2024). De Brightlands campussen en later eventuele Einstein Telescope-locaties leggen we vast als kernlocaties voor innovatie van provinciaal belang. Een nadere toelichting op de provinciale

betrokkenheid bij deze kernlocaties voor innovatie staat in de secties Brightlands campussen en Chemelotsite.

§ 12.3.2 Brightlands Campussen

De vier brightlands Campussen zijn kernlocaties voor innovatie en vernieuwend ondernemerschap. Daarmee zijn ze van bijzonder provinciaal belang. Wij zijn – naast de Universiteit Maastricht en een derde, vaak private partij – als aandeelhouder betrokken in elke campusorganisatie. Op elke campus is een campusorganisatie actief die verantwoordelijk is voor de ontwikkeling. De campussen zijn in samenhang onderdeel van een kennisnetwerk dat verbinding heeft met andere grensoverschrijdende kennisnetwerken.

De vier Brightlands campussen zijn:

- **Brightlands Campus Greenport Venlo** focust zich op hoogwaardige tuinbouw, plantgedreven innovaties in alle schakels in de waardeketen en innovaties voor gezondheid. De agribusiness in Limburg is een belangrijke economische en innovatieve motor voor het landelijk gebied. Deze campus is de spin in het web voor de agro-innovatie, waar diverse partijen samenkomen, zoals onderwijs, innovators en primaire bedrijven. Samenwerkingsverbanden en kruisbestuivingen die hier ontstaan tussen ondernemers (uit sectoren binnen én buiten de land- en tuinbouw), onderwijs en wetenschap bieden perspectief voor een sterke ontwikkeling.
- **Brightlands Chemelot Campus** in Sittard-Geleen is gericht op (duurzame) chemie, nieuwe materialen en duurzame biomedische oplossingen. De verdere ontwikkeling van deze campus staat vooral in het teken van de realisatie van de uitbreiding fase 2 (noordzijde), waarin met name nieuwe bedrijvigheid en initiatieven op gebied van circulariteit (zoals Brightlands Circular Space) zullen landen. Indien het verstevigen van het totale kennislandschap voorspoedig verloopt, is een fase 3-uitbreiding na 2030 mogelijk gewenst (gebied ‘de Lexhy’). De interactie van deze campus met het aangrenzende Chemelot Industriepark is de belangrijkste aanjager van de circulaire transitie.
- **Brightlands Maastricht Health Campus** is gericht op health & (life) sciences. We willen de campusorganisatie ondersteunen bij een integrale doorontwikkeling, zodat kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap en in science & engineering zich verder kunnen ontwikkelen. De gebiedsontwikkeling van de locatie Randwyck kan door een integrale aanpak als impuls dienen voor die ontwikkeling. Door bedrijvigheid te ontwikkelen en aan te trekken die aansluit bij de sterke punten van de Universiteit Maastricht en MUMC+, én door het aantrekken en opleiden van talent, kan de verdere uitbouw van de kennisinfrastructuur worden bevorderd. Verder draagt de ontwikkeling van een fysieke plek bij aan het stimuleren van ontmoeting en samenwerking.
- **Brightlands Smart Services Campus** richt zich op de digitale transitie en ontwikkeling van digitale diensten. Om de groei van bedrijvigheid te accommoderen, is uitbreiding van de beschikbare kantoorruimte in Heerlen mogelijk noodzakelijk.

§ 12.3.3 Einstein Telescope

De Einstein Telescope wordt de gevoeligste ondergrondse detector ter wereld en een wereldwijd knooppunt voor onderzoek naar zwaartekrachtgolven. Dat schept grote kansen voor wetenschap, werkgelegenheid, innovatie, talentontwikkeling en grensoverschrijdende kennisnetwerken. Wij steunen de kandidatuur voor de vestiging van de Einstein Telescope in de Euregio Maas-Rijn.

De Euregio Maas-Rijn is – naast Sardinië – in beeld als een van de twee mogelijke locaties in Europa voor vestiging van de Einstein Telescope. De bijzondere bodemsamenstelling hier zorgt voor de noodzakelijke trillingvrije ondergrond. De regionale aanwezigheid van vele betrokken onderzoeksinstituten, de innovatieve hightechindustrie en het internationale leef- en vestigingsklimaat versterken onze euregionale propositie.

Bij een positieve beslissing over onze kandidatuur bekijken we hoe we – naast een optimale wetenschappelijke en economische verankering – de Einstein Telescope planologisch optimaal kunnen inpassen binnen de totale grensregio. Als er een gedeelte op Nederlands grondgebied komt, zullen wij – ondersteunend aan de rijksverantwoordelijkheid – kijken naar zowel bestaande kwaliteiten en waarden voor bodem en omgeving als naar nieuwe ontwikkelingen die een relatie kunnen hebben met de ontwikkeling van de Einstein Telescope.

Met de haalbaarheidsstudies, de realisatie van het Research & Development-centrum en de ETpathfinder-testopstelling hebben het wetenschapsinstituut Nikhef en de Provincie Limburg, met nadrukkelijke steun van het Kabinet, al fors geïnvesteerd in de kandidatuur. De ingeslagen weg sluit ook aan bij de investeringen die al zijn gedaan. Zo is heeft de Universiteit Maastricht nu een faculteit Science & Engineering, om de natuurwetenschappelijke opleidings- en onderzoekinfrastructuur breder te verankeren in Limburg.

Een locatiekeuze wordt op zijn vroegst in 2026 verwacht. Na het verkrijgen van alle benodigde publiek- en privaatrechtelijke toestemmingen, is de verwachte realisatietijd tien jaar.

§ 12.3.4 Chemelot

§ 12.3.4.1 Chemelot - inleiding

Chemelot is een van de vijf aangewezen energie-intensieve industrieclusters van Nederland en dé economische motor van Limburg voor wat betreft werkgelegenheid in de chemische sector. De economische en maatschappelijke kracht van Nederland begint bij de basisindustrie, waarin Chemelot circa 20% van de toegevoegde waarde van de chemiesector voor Nederland produceert. Het provinciale belang is nog groter: 30% van het Limburgse bruto regionaal product - een belang dat wij willen waarborgen en versterken. Er spelen daarbij meerdere aspecten.

§ 12.3.4.2 Verduurzaming Chemelotsite

Chemelot wil zijn grondstoffenstromen en energiegebruik verduurzamen en zich verder ontwikkelen als Circular Hub: een proeftuin en motor voor een circulaire samenleving. Door zijn omvang speelt Chemelot een sleutelrol in de circulaire transitie in Limburg. Wij ondersteunen de ambitie van Chemelot om in 2050 een klimaatneutrale chemiesite te zijn. Zo werken we met Chemelot aan de propositie om voor Limburg het eerste circulaire knooppunt te maken, met als doel inwoners, het ondersteunend midden- en kleinbedrijf en de overige industrie zorgvuldig te laten omgaan met grondstoffen, water, energie en ruimte. Dat vraagt enerzijds om voldoende betaalbare en groene energiedragers (zoals elektriciteit) en anderzijds om de ontwikkeling van een integraal buisleidingnetwerk tussen de kust en het achterland. De circulaire economie stelt op haar beurt ook eisen aan het ruimtegebruik voor de inzameling en opslag van materialen. Niet alles kan op Chemelot. Daarom zoekt men naar circulaire satellietsites in Limburg en in het buitenland. Vanuit een integrale gebiedsvisie – ook in relatie tot de kwaliteiten van de omliggende gebieden – werken we samen met betrokken overheden, Chemelot, omwonenden en andere belanghebbenden.

§ 12.3.4.3 Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot

In de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot geven wij, de gemeenten Sittard-Geleen en Stein, Chemelot, Brightlands Chemelot Campus en dsm-firmenich gezamenlijk antwoord op hoe we ervoor zorgen dat men ook in de toekomst in de omgeving van Chemelot op een veilige, gezonde en duurzame manier kan wonen, werken, recreëren, ondernemen en innoveren.

§ 12.3.4.4 Kennisontwikkeling en innovatie Chemelot

Op Chemelot is er sprake van een unieke combinatie van grootschalige bulkproductie als valorisatie van kennisontwikkeling en innovatie op de aanpalende Brightlands Chemelot Campus. Daarbij wordt op het vlak van innovatie samengewerkt in het ARRRA-cluster - de euregionale samenwerking tussen de chemieregio's in de Antwerpen-Rotterdam-Rhein-Ruhr Area - waarvan Chemelot het geografische hart vormt.

§ 12.3.4.5 Clustering industriële activiteiten

Binnen de Nederlandse basisindustrie is Chemelot een onmisbare schakel, met opgeteld circa 60 fabrieken van 19 industriële bedrijven, die allemaal met elkaar verbonden zijn en daarmee het enige geïntegreerde industriecluster van Nederland vormen. De basisindustrie is goed voor ongeveer 80% van alle producten die we in het dagelijks leven gebruiken. Op Chemelot worden risicovolle (hogere milieucategorieën, HMC) industriële activiteiten geclusterd. Dat zorgt voor minder ruimtebeslag, minder bewoners die te maken met risicovolle activiteiten in hun omgeving en een concentratie van transportbewegingen. Tegelijk wordt de agglomeratiekracht verhoogd en worden kennis en mensen gebundeld.

§ 12.3.4.6 Geluidproductieplafonds en veiligheid op Chemelot

In het hoofdstuk Gezonde en veilige leefomgeving wordt ingegaan op de geluidproductieplafonds en de leefomgeving van de Chemelotsite.

§ 12.3.4.7 Infrastructuur Chemelot

De grondstoffentransitie zal voor Chemelot een grote impact hebben op de goederenstromen. Om de efficiënte aan- en afvoer hiervan nu en in de toekomst mogelijk te maken, zetten we in op duurzaam multimodaal vervoer via water, weg en buisleiding. Concreet komt dit terug in:

- onze inspanningen voor de doorontwikkeling van de binnenhaven Stein;
- de realisatie van een multimodale corridor;

- een 380 kV zware stroomaansluiting (link naar energieprogramma Nieuwe energie);
- buisverbindingen met het havengebied van Rotterdam voor onder andere waterstof en CO_2.

Voor Chemelot, als economisch cluster buiten het centrum met veel werkgelegenheid, vinden we ook de bereikbaarheid voor woon-werkverkeer van belang. Meer inzet op regionaal openbaar vervoer, pendelbussen of carpoolen is daarbij gewenst.

§ 12.3.4.8 Koepelvergunning

Chemelot heeft één gemeenschappelijke omgevingsvergunning voor alle site-users. Deze koepelvergunning, met circa zestig deelvergunningen, zorgt voor een flexibilere verdeling van de beschikbare milieuruimte (zoals emissies en geluid) over de site-users en maakt vestiging voor bedrijven eenvoudiger en aantrekkelijker. Belangrijk voordeel voor de overheid is dat zij slechts één aanspreekpunt heeft voor de toetsing van de vergunning. Integraal onderdeel daarbij is de check van de omgevingsveiligheid.
Ook heeft Chemelot één natuurvergunning – de koepelvergunning Natuur – met de effecten van alle deelinrichtingen op de omliggende Natura 2000-gebieden.

§ 12.4 Vestigingsklimaat

§ 12.4.1 Vestigingsklimaat - inleiding

Een goed vestigingsklimaat is van belang voor zowel de gewenste verankering van de huidige Limburgse bedrijvigheid als voor het binden van nieuwe economische spelers aan onze regionale economie. Een goed vestigingsklimaat vraagt om een gezonde arbeidsmarkt – een arbeidsmarkt waarin iedere (nieuwe) Limburger in staat is om een duurzame werkplek te vinden en mee te bewegen met de veranderingen in de samenleving en de gevolgen daarvan voor de eigen professionele ontwikkeling. Een breed, toekomstbestendig en kwalitatief goed onderwijssysteem ondersteunt daarbij de arbeidsmarktvraag.

Andere belangrijke vestigingsklimaatfactoren zijn:
- de kwaliteit van de leefomgeving
- het voorzieningen- en vrijetijdsaanbod
- het aanbod van mobiliteit en woonruimte

Om Limburg internationaal te positioneren als aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven en instellingen, is het zakelijk toerisme een belangrijke factor. Daarnaast zijn de beschikbaarheid en kwaliteit van ruimte voor het bedrijfsleven (werklocaties) essentieel voor de economische basis van Limburg en daarmee een provinciaal belang.

We stimuleren actief het vestigingsklimaat. Twee belangrijke factoren voor het vestigingsklimaat – en ook voor de arbeidsmarkt – zijn de kwaliteit en de beschikbaarheid van de fysieke ruimte. Beschikbare ruimte op bedrijventerreinen is een belangrijke voorwaarde voor een goed vestigingsklimaat. Via selectieve acquisitie (het juiste bedrijf op de juiste plek) kunnen we de maatschappelijke effecten en de economische meerwaarde van nieuwe bedrijvigheid voor Limburg zorgvuldig afwegen. Denk ook aan agglomeratievoordelen, een match met beschikbaar talent en langdurige binding met de provincie. Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen. Ons arbeidsmarktbeleid richt zich op die gezonde arbeidsmarkt en is vastgelegd in het beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie (2024).

Op een aantal specifieke locaties is er sprake van een bijzondere provinciale inzet:
- Locatie Nedcar
- Maastricht Aachen Airport
- Werklocaties (stedelijke dienstenterreinen, bedrijventerreinen en solitaire bedrijfskavels > 1 hectare)

§ 12.4.2 Locatie Nedcar

De locatie Nedcar in Sittard-Geleen (eigendom van VDL) is een bedrijventerrein van provinciaal belang. Op deze locatie werden meer dan vijftig jaar lang grote volumes personenauto's gebouwd. In 2020 is een provinciaal inpassingsplan opgesteld om verdere uitbreiding mogelijk te maken. Het bedrijventerrein en de hieraan gekoppelde toeleverende en ondersteunende bedrijven hebben de bestemming (functie) automotive gekregen. Tegen de verwachting in, is in februari 2024 de productie gestopt, omdat er geen nieuwe opdrachtgever voor de productie van auto's werd gevonden. Een forse aderlating voor de Limburgse maakindustrie.

We moeten samen met VDL en de gemeente Sittard-Geleen een gedragen visie ontwikkelen voor een alternatieve invulling van het bedrijventerrein en het hier aanwezige vastgoed. Dat vereist mogelijk een aanpassing van het ruimtelijk plan. De nabijheid van Chemelot en de Brightlands Chemelot Campus biedt kansen om te bouwen aan toekomstgerichte waardeketens, waarin innovatie (nieuwe materialen en circulariteit) en brede maakindustrie (productie) op een duurzame manier worden verbonden. Dat biedt kansen voor agglomeratievoordelen, versterkt de Limburgse concurrentiepositie en zorgt mogelijk voor nieuwe werkgelegenheid, voor zowel praktisch als theoretisch opgeleiden. Bij maakindustrie is een breed scala aan zogenaamde sleuteltechnologieën denkbaar, maar ook cleantech- en dual-use-goederen. 'Cleantech' zijn technologievormen die bijdragen aan een schoner milieu of energiebesparing. 'Dual use' slaat op producten, technologieën of software die zowel civiel als militair toepasbaar zijn.

§ 12.4.3 Maastricht Aachen Airport

De luchthaven Maastricht Aachen Airport (MAA) is een essentieel onderdeel van de basisinfrastructuur van Limburg. MAA is een belangrijk onderdeel van onze internationale en regionale (lucht)infrastructuur. Het Rijk heeft MAA bestempeld als regionale luchthaven van betekenis. Het is de enige regionale luchthaven in Nederland met een vrachtfunctie. MAA draagt bij aan zowel de logistieke sector als de vrijetijdseconomie in Limburg, met naast vracht- ook passagiersvervoer.

Wij zetten in op versterkte inbedding van de luchthaven en de omliggende bedrijventerreinen voor de regionale economie. Om een innovatie-ecosysteem te ontwikkelen, stimuleren we (grensoverschrijdende) samenwerking met onderwijs- en kennisinstellingen op het gebied van nieuwe materialen en elektrisch vliegen (e-aviation).

In juni 2022 hebben Provinciale Staten (PS) besloten dat MAA openblijft, met als voorwaarde een transitie naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven. Specifieke voorwaarden zijn uitgewerkt in een businessplan dat in december 2022 in Provinciale Staten is besproken. Een van de speerpunten daarin is de ontwikkeling van e-aviation.

De besluitvorming van Provinciale Staten (3 juni 2022 en 16 december 2022) vormt de basis voor de aanvraag van het nieuwe luchthavenbesluit Maastricht Aachen Airport. De huidige gebruiksvergunning (omzettingsregeling) blijft van kracht totdat het luchthavenbesluit definitief is. De milieueffecten van het luchthavenbesluit worden via een MER-beoordeling (milieueffectrapportage) in beeld gebracht. Om rekening te houden met de belangen van de omgeving is er een omgevingsfonds ingesteld, naast verschillende maatregelen om onder meer geluidsoverlast weg te nemen.

Sinds september 2023 is 40% van de aandelen van MAA in handen van Schiphol. De overige 60% blijft in onze handen. Daamee is de wens van PS om een omgevingsbewuste samenwerkingspartner te vinden ingewilligd

§ 12.4.4 Werklocaties

§ 12.4.4.1 Werklocaties inleiding

Voor het behouden en versterken van de regionale economische structuur en voor een goed vestigingsklimaat, moeten bestaande en nieuwe bedrijven beschikken over voldoende en kwalitatief goede werklocaties. Daarom is het hebben van genoeg en kwalitatief goede ontwikkelruimte voor bestaande en nieuwe bedrijven van provinciaal belang. Werklocaties moeten daarbij voldoen aan de snel veranderde wensen van bedrijven en overheden. Zo kunnen kansen worden benut op het gebied van onder meer circulariteit, digitalisering, verduurzaming, vergroening, klimaatbestendigheid, globalisering, bereikbaarheid en robotisering van bedrijfsprocessen.

We gaan een aantal bestaande bedrijventerreinen aanduiden als bedrijventerreinen van provinciaal belang, vanwege hun strategische ligging en met het oog op het faciliteren van de omslag naar een circulaire economie en de energietransitie. Deze terreinen zijn grootschalige bedrijventerreinen die – gezien hun milieubelasting – veel milieu-/gebruiksruimte nodig hebben (voorheen de bedrijven in de hoge milieucategorieën, HMC), havengebonden, of 'natte' bedrijventerreinen en logistiek-industriële terreinen.

Het blijft onze ambitie om ook in de toekomst genoeg en kwalitatief goede werklocaties te hebben voor bestaande en nieuwe bedrijven. We werken daarin samen met gemeenten en het bedrijfsleven. Daarbij gaan we, aansluitend bij de Limburgse principes, zo efficiënt mogelijk om met de beschikbare fysieke ruimte.

De beschikbaarheid van werklocaties monitoren we via het Regionaal Economisch Bedrijventerrein Informatie Systeem (REBIS). Door het monitoren van de uitgifte en voorraad wordt duidelijk welke typen

werklocaties in regio's beschikbaar zijn en welke in trek zijn of juist niet. Op basis daarvan kan op het juiste moment het juiste type terrein in een gebied (her)ontwikkeld worden. Zo proberen we te komen tot een marktgericht aanbod van werklocaties.

Voor een adequate invulling van die locaties speelt ook selectieve acquisitie een rol. Daarbij kijken we vooral naar de regionale meerwaarde van een bedrijf voor de Limburgse economie.

§ 12.4.4.2 Stedelijke dienstenterreinen

§ 12.4.4.2.1 Stedelijke dienstenterreinen - inleiding

Stedelijke dienstenterreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Ze zijn bedoeld voor grootschalige detailhandel- en kantoorontwikkelingen. Sommige richten zich vooral op detailhandel, andere met name op kantoren.

§ 12.4.4.2.2 Detailhandel

De detailhandelssector is belangrijk voor de Limburgse economie en werkgelegenheid. De sector kent verschillende ontwikkelingen die het ruimtebeslag beïnvloeden. E-commerce (online winkelen) is de grootste aanjager van de behoefte aan ruimte voor opslag en distributie. Veel grote spelers zijn bezig met een herinrichting van hun logistieke proces. Er zijn veel manieren waarop dat kan en hiervoor is steeds maatwerk vereist.

Het winkelaanbod in Limburg functioneert sterk op koopkracht uit het buitenland, vooral in grensgebieden en in enkele grote koopcentra, zoals Venlo-centrum, de binnenstad van Maastricht, de Woonboulevard in Heerlen en het Designer Outlet in Roermond. De stromen voor horeca hebben een sterke samenhang met de koopstromen voor recreatieve aankopen. De grotere binnensteden en centrumgebieden zijn belangrijke locaties voor een horecabezoek. Toeristische toevloeiing heeft een relatief groot aandeel in de totale bestedingen. Het aanbod in een aantal specifieke gemeenten is daardoor sterk afhankelijk van het toerisme. Er zijn daarnaast grote verschillen in verzorgingsfunctie tussen winkelgebieden. Limburg moet rekening houden met een verdere afname van winkelaanbod in alle lagen van de detailhandelsstructuur. Daar ligt een opgave voor zowel de overheid als voor de ondernemers, en ook voor de vastgoedeigenaren/-beleggers.

De winkelleegstand in Limburg is de afgelopen jaren afgenomen door in leegstaande winkelpanden andere functies onder te brengen. De belangrijkste opgave op het gebied van detailhandel is het creëren van groei in kwaliteit bij een afnemende kwantiteit. Dit om:
- aan te sluiten bij de behoeften vanuit verschillende sectoren;
- het bebouwd gebied te versterken;
- leegstand tegen te gaan;
- een bijdrage te leveren aan de ruimtelijke opgaven.

Deze opgaven zijn primair een bevoegdheid van de gemeenten.

Om aan deze opgaven te werken, hanteren we de volgende filosofie:
- Ondersteunen en stimuleren van gemeenten bij het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in het stedelijk gebied en de landelijke kernen. Zo ontstaan nieuwe mogelijkheden om de kwaliteit van centra te behouden en te versterken. Dat vraagt om nieuwe creatieve ideeën, innovatie en een gezamenlijke aanpak van alle betrokkenen.
- De kwaliteit van de stedelijke centra als belangrijke ontmoetingsplaats behouden en waar mogelijk versterken. Die kwaliteit wordt uiteraard niet alleen bepaald door winkels, maar door de mix met horeca, dienstverlening, cultuurhistorische objecten, kantoren, (ambachtelijke) bedrijven en binnenstedelijk wonen en zorg. Met aantrekkelijke binnensteden kan ook de aantrekkingskracht van Limburg voor grensoverschrijdend kooptoerisme en funshoppen behouden blijven en waar mogelijk worden verhoogd.
- Balans tussen de winkelvoorraad in de grootschalige winkelgebieden, zoals meubel-, huis- en tuinboulevards en outletcentra aan de rand van de steden, naast de winkels in de centrumgebieden van steden en in de dorpskernen en wijken. Nieuwe grootschalige (perifere) winkelgebieden zijn niet aan de orde, gezien de overmaat aan winkels in Limburg. Met het oog op het behoud van stedelijke centra als belangrijke ontmoetingsplaats, is in bestaande grootschalige detailhandelslocaties geen ruimte voor winkels uit branches die bij uitstek thuishoren in de stadscentra, zoals kleding- en schoenenwinkels. Bij dagrecreatieve bedrijven (zoals bowlingbanen, escaperooms en indoorspeeltuinen) wordt gebiedsgericht gekeken naar de vestigingsmogelijkheden op een stedelijk dienstenterrein.
- Om de leefbaarheid in het bebouwd gebied te versterken, leegstand tegen te gaan en een bijdrage te leveren aan andere ruimtelijke vraagstukken zoals woningbouw, vergroening en infra, wordt gekeken

naar de mogelijkheden om leegstaande kantoor- en winkelpanden te transformeren naar met name woonfuncties. Aan de transformatie van (voormalige) winkels naar een andere functie moet altijd een integrale afweging voorafgaan. Daarbij wordt enerzijds de gewenste toekomstige kwaliteit van het gebied inzichtelijk gemaakt en anderzijds het effect van de functiewijziging op andere vastgoedmarkten. Bij een functiewijziging wordt een integrale afweging gemaakt die aansluit bij de Limburgse principes.

§ 12.4.4.2.3 Kantoren

De Limburgse kantorenmarkt is een regionale markt. Vanwege de structurele leegstand van en structureel lagere vraag naar kantoorruimte, is het nodig plancapaciteit te reduceren. Om binnensteden te versterken als belangrijke ontmoetings- en werkplek, ligt de nadruk op kantoorontwikkelingen in de centrumgebieden en aangrenzende stationsomgevingen van steden.

De belangrijkste opgave op het gebied van kantoren blijft een groei in kwaliteit zonder toename van kwantiteit. Dit om:
- aan te sluiten bij de behoeften van verschillende sectoren;
- het bebouwd gebied te versterken;
- leegstand tegen te gaan;
- vanuit verschillende sectoren een bijdrage te leveren aan de ruimtelijke opgaven.

Om aan deze opgave te werken, hanteren we de volgende aanpak:
- Ondersteunen en stimuleren van centrumgemeenten bij het concentreren en kwalitatief versterken van de kantoorontwikkelingen in de centrumgebieden en aangrenzende stationsomgevingen. Dat is in lijn met de (inter)gemeentelijke visies om centrumgebieden als belangrijke ontmoetings- en werkplek te behouden en waar mogelijk te versterken. Die kwaliteit wordt uiteraard niet alleen bepaald door de kantoorfunctie, maar door de mix met horeca, dienstverlening, cultuurhistorische objecten, kantoren, (ambachtelijke) bedrijven en binnenstedelijk wonen en zorg.
- De vier Brightlands campussen en een beperkt aantal grootschalige kantoorlocaties in de steden Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen, Weert, Roermond en Venlo zijn behalve de centrumgebieden van deze steden ook concentratielocaties voor de ontwikkeling van middelgrote kantoren. Bij de Brightlands campussen ligt hierbij de nadruk op kantoren gerelateerd aan de activiteiten op de campussen. Buiten deze gebieden blijven kleinere kantoren passend qua maatvoering binnen bebouwd gebied en via maatwerk als eventuele invulling van bestaande monumentale en beeldbepalende gebouwen.
- Gezien de structurele leegstand van en de structureel lagere vraag naar kantoorruimte, is het logisch om de planologisch geregelde, maar nog onbenutte kantoorbestemmingen buiten de hierboven genoemde concentratiegebieden te reduceren of te transformeren. Daarnaast moeten ongebruikte verouderde kantoren zonder huurperspectief bij voorkeur getransformeerd of gesloopt worden. Nieuwbouw, ook vervangende, blijft mogelijk. Echter bij voorkeur met een reductie van het aantal vierkante meters kantoorruimte ter plekke of elders. Om de leefbaarheid in het bebouwd gebied te versterken, leegstand tegen te gaan en een bijdrage te leveren aan andere ruimtelijke vraagstukken, zoals woningbouw, vergroening en infra, kijken we naar de mogelijkheden om leegstaande kantoor- en winkelpanden te transformeren naar met name woonfuncties. Aan de transformatie van (voormalige) kantoren naar een andere functie moet altijd een integrale afweging voorafgaan. Daarbij moet enerzijds de gewenste toekomstige kwaliteit van het gebied inzichtelijk worden gemaakt en anderzijds het effect van de functiewijziging op andere vastgoedmarkten. Bij een functiewijziging wordt een integrale afweging gemaakt die aansluit bij de Limburgse principes.

§ 12.4.4.3 Bedrijventerreinen

§ 12.4.4.3.1 Bedrijventerreinen - inleiding

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels. Bij het terrein worden ook de eventuele ontsluiting, wegen, openbare groenstroken en waterberging meegenomen.

Wij zien onze rol rond bedrijventerreinen primair als agenderend, stimulerend, meesturend en verbindend – zowel via onze samenwerking met partners als via de eventuele inzet van ruimtelijk en financieel instrumentarium. Daarvoor maken we programmatisch en projectgewijs concrete afspraken.

Via monitoring, waaronder het systeem voor werklocaties REBIS (Regionaal Economisch Bedrijventerreinen Informatiesysteem), houden we permanent een vinger aan de pols. We maken analyses en overzichten

die we afstemmen met gemeenten via de regionale overlegstructuren in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. We vragen de gemeenten om regionale ruimtelijk-economische visies op te stellen en nieuwe ontwikkelingen af te stemmen (met ons én onderling op regioniveau van Noord-, Midden- en Zuid-Limburg). Afhankelijk van de omvang of het belang van een terrein, nemen wij ook de regie of het initiatief om eventuele noodzakelijke ontwikkelingen doorgang te kunnen laten vinden of om hierop te kunnen sturen, dan wel om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen.

Op Limburgse schaal is er afstemmingsoverleg met grote gemeenten en ontwikkelingsmaatschappijen over acquisitie. Zo krijgen we aanvullend inzicht in de vraag van buitenaf en bekijken we of en hoe we aan deze vraag kunnen voldoen. We vertalen dat in adviezen richting provinciaal bestuur om collegeprogramma's hierop te enten. Daarbij focussen we op kwaliteit in plaats van kwantiteit, zowel voor de bedrijventerreinen als voor de te acquireren individuele bedrijvigheid. De vastgestelde beleidsregel regionale meerwaarde voor grootschalige bedrijvigheid (bedrijfskavels groter dan 5 hectare) vormt daarvoor eveneens een leidraad.

In Limburg is sinds 2010 druk ontstaan op het gebruik van vooral grootschalige kavels door logistieke dienstverlenende bedrijven die de corridor van Rotterdam/Antwerpen naar het Europese achterland willen benutten, naast de regionale verzorgingslogistiek. Dat vroeg om het maken van een keuze. Niet alle logistieke bedrijven leveren evenveel toegevoegde waarde aan de Limburgse economische structuur. Vanwege de aanzienlijke landschappelijke impact leverde dat enige maatschappelijke discussie op. Tegen deze achtergrond is in de Omgevingsverordening Limburg al een tijd geregeld dat nieuwe (samengevoegde) en te herontwikkelen bedrijfskavels niet groter mogen zijn dan 5 hectare.

Situatieschets

Op dit moment is een redelijke voorraad aan Werklocaties van circa 500 ha netto voor uitgifte beschikbaar (eind 2023). In totaal is er een oppervlakte van circa 7.300 ha netto aan bedrijventerrein en stedelijke dienstenterreinen. Op de circa 7.700 uitgegeven bedrijfskavels zijn ongeveer 13.000 vestigingen actief (11% van alle Limburgse bedrijfsvestigingen). Zij hebben 40% van alle werkzame personen (235.000) in Limburg in dienst en leveren gezamenlijk 40% van de ingeschatte toegevoegde waarde (€ 20-25 mld.) in onze provincie (bron: REBIS/VRL/Rapport "Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg", juni 2024).

Uitgaand van meerjarige gemiddelde uitgiftepatronen en trendcorrecties, is de voorraad van circa 500 ha netto toereikend tot circa 2030. Vanaf 2030 komen er tekorten, afhankelijk van het toekomstig ingeschatte uitgiftetempo. In 2025 zijn er al knelpunten voor bepaalde typen bedrijvigheid, met name voor het regionaal midden- en kleinbedrijf (mkb). Het is ook niet meer vanzelfsprekend dat bedrijven op iedere willekeurige vestigingslocatie en op ieder moment tijdig een nieuwe elektriciteitsaansluiting van voldoende capaciteit of de gewenste uitbreidingscapaciteit kunnen krijgen (zie ook 'Energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen').

Ook veranderingen in de economie – denk aan de circulaire transitie of verduurzaming van productieprocessen – kunnen ertoe leiden dat bedrijven andere eisen gaan stellen aan de omvang en kwaliteit van bedrijventerreinen. Denk bijvoorbeeld aan toenemende reststromen die mogelijk extra opslagruimte vragen, die geboden kan worden passend binnen de kwaliteitsnormen. Zo continueren we ons planologisch beleid om geen (nieuwe) 'open' opslag op bedrijventerreinen toe te staan.

Vanwege de circulaire transitie worden de kwaliteiten van bepaalde typen terreinen nog belangrijker. Essentieel daarvoor zijn terreinen:
- waar bedrijven met veel milieu-/gebruiksruimte zijn toegestaan (de vroegere hogere milieucategorieën, HMC);
- er een zekere schaalgrootte mogelijk is; en
- er overslagmogelijkheden zijn naar transport over water.

Vanwege het strategisch belang van deze havengebonden, 'natte' terreinen voor de circulaire economie (multimodale overslag) en de energietransitie (bijvoorbeeld als Clean Energy Hubs), dienen de zogenaamde 'natte kavels' maximaal mogelijk gereserveerd te blijven voor hun watergebonden functie. In samenspraak met betreffende gemeente(n) kunnen we het provinciaal grondbeleid inzetten om meer sturing op het gebruik van watergebonden kavels mogelijk te maken.

De nieuwaanleg van grootschalige terreinen voor HMC-, haven-, logistieke- en industriële doeleinden in Limburg is ruimtelijk nauwelijks mogelijk. Daarom willen we de planologische status van de bestaande terreinen én de bijbehorende gebruiksmogelijkheden zekerstellen door bepaalde bestaande terreinen in de Omgevingsverordening Limburg aan te duiden als bedrijventerreinen van provinciaal belang.

Vanuit het oogpunt van circulariteit is optimaal ruimtegebruik van bestaande gronden en bedrijfsgebouwen nodig. We wilden een beter beeld krijgen van hoe het ruimtegebruik op bedrijventerreinen kan worden geoptimaliseerd c.q. geïntensiveerd. Daarvoor is onderzoek gedaan naar de potentiële mogelijkheden voor het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen in Limburg (rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg', juni 2024).

Eigen provinciale analyses van private transacties lieten al zien dat intensivering/verdichting door de markt wordt opgepakt. Uit het onderzoek blijkt echter dat de potentie groter is. Daarom zoeken we een balans tussen enerzijds de potentie van verdichten, herstructureren en intensiveren op bestaande terreinen en anderzijds de aanleg van nieuwe terreinen (zie redeneerlijn 'behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw' in paragraaf Efficient ruimtegebruik bedrijventerreinen). Dat laatste werken we verder uit in een planningsopgave per regio. Deze planningsopgaven hebben een tijdshorizon tot 2035. Het zal op termijn steeds lastiger wordt om nieuwe planologisch acceptabele locaties te ontwikkelen.

§ 12.4.4.3.2 Bedrijventerreinen van provinciaal belang

De transitie naar een circulaire economie vraagt om ruimte met specifieke kwaliteiten: ruimte voor het transporteren, sorteren, en recyclen van reststromen, en voor op- en overslagfaciliteiten. Voor deze transitie zijn – naast weginfrastructuur – buisleidingen, havens en bedrijventerreinen geschikt voor zwaardere bedrijvigheid. Deze terreinen zijn vaak multimodaal ontsloten en geschikt voor de productie van alternatieve grondstoffen.

De transitie naar een circulaire economie vraagt om:
- het aanpassen van bestaande voorzieningen en bedrijventerreinen;
- de ontwikkeling van nieuwe voorzieningen (zoals energiehubs en materialendepots);
- het herschikken van bedrijfslocaties ('schuifruimte').

Daarom is het van belang dat de bestaande HMC-terreinen – terreinen voor bedrijven met een zwaardere milieubelasting, die vóór de Omgevingswet ingedeeld werden in de hogere milieucategorieën (HMC) – en haventerreinen maximaal beschikbaar blijven voor de beoogde doelgroepen van bedrijvigheid. Verder verdient een aantal grootschalige bedrijventerreinen ook een planologische bescherming, waaronder logistiek-industriële terreinen. Dit gezien hun strategische ligging in de nationaal aangewezen logistieke knooppunten en de (potentie voor) clustering van bovenregionaal opererende bedrijvigheid.

Om aan deze opgave te werken, hanteren we de volgende aanpak:
- Aanwijzen van bedrijventerreinen van Provinciaal Belang, die op basis van schaalgrootte, circulaire potentie en overslagmogelijkheden essentieel zijn voor het functioneren van onze provincie in ruimtelijk-economische perspectief. Bij een eventuele vergroting van dergelijk bedrijventerrein wordt deze uitbreiding ook gezien als bedrijventerreinen van provinciaal belang. Wij zullen hier via de Omgevingsverordening Limburg invulling aan geven (zie ook de bijlage 'bedrijventerreinen van provinciaal belang').
- De logistieke knooppunten Noord-Limburg (Venlo/Venray) en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek) maken deel uit van de huidige bovengemiddelde nationale logistieke knooppunten. Daarover zijn afspraken gemaakt met het Rijk. Het huidige provinciale beleid voor beide knooppunten blijft gehandhaafd (zie ook Mobiliteit). Daarom heeft het ook nog steeds onze voorkeur om de grootschalige logistieke bedrijvigheid te (her)vestigen op de relevante bedrijventerreinen in deze logistieke knooppunten.
- Continueren van het beleid om risicovolle industriële activiteiten te clusteren op de bestaande bedrijventerreinen voor de zwaardere milieucategorieën. Dat speelt op een aantal locaties, zoals de haven van Maasbracht, Zevenellen en Chemelot. Voordelen van deze aanpak zijn:
  - beperking van het ruimtebeslag;
  - minder bewoners die te maken hebben met risicovolle activiteiten in de omgeving;
  - geconcentreerde transportbewegingen;
  - een verhoging van de agglomeratiekracht (de bundeling van kennis en mensen).

  Waar clustering niet mogelijk is, richten we een gebied zo veilig mogelijk in, zodat grote groepen mensen beschermd worden tegen ongevallen met gevaarlijke stoffen.

§ 12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenging bedrijventerreinen

§ Efficiënt ruimtegebruik bedrijventerreinen

De algehele ruimtedruk in onze provincie en veranderende behoefte vanuit de circulaire transitie vereisen dat we de beschikbare ruimte zorgvuldig en efficiënt benutten. Het beter benutten van de bestaande terreinen heeft volgens ons prioriteit, vooral gezien de beperkte mogelijkheden voor de uitbreiding van bedrijventerreinen.

Uit monitoring en onderzoek naar de potentie voor het beter benutten van bedrijventerreinen in Limburg (rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg', juni 2024) blijkt dat bij diverse bedrijventerreinen de potentie voor intensivering en herstructurering aanwezig is. We zullen er rekening mee moeten houden dat op termijn de nadruk vooral zal komen te liggen op de herontwikkeling van bestaande terreinen.

Het beter benutten van de ruimte is niet alleen een kwestie van intensiveren, maar vooral ook van het adagium 'het juiste bedrijf op de juiste plek'. Ondanks dat we altijd al benadrukt hebben dat de bedrijven in de lagere milieucategorieën vooral in de kernen en steden dienen te worden gevestigd, zien we steeds vaker een 'functionele vervuiling' van bedrijventerreinen met functies die beter ergens anders gevestigd zouden kunnen worden. Denk aan sportcentra, medische praktijken, persoonlijke verzorging en dergelijke. Ook hier is aanscherping nodig.

We onderkennen dat het beter benutten van de ruimte een kwestie van lange adem is, aangezien kansen voor multifunctioneel ruimtegebruik en intensivering slechts kunnen worden benut bij overnames, sloop, herontwikkeling en de aanpassing van omgevingsplannen. Dat geldt ook voor de tijd die het vraagt om de uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen (circa 3 jaar) en de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen (circa 7 jaar) te realiseren (dat wil zeggen de tijd van plan tot uitgifte). Vandaar dat we nu al beleids-/instructieregels formuleren, zoals het begrenzen van nieuwe (samengevoegde) bedrijfskavels tot maximaal 5 hectare via de Omgevingsverordening Limburg. Verder combineren we de intensiverings- en planningsopgave, om zo ook op de langere termijn voldoende ruimte beschikbaar te hebben en te houden om bedrijven in Limburg te kunnen accommoderen.

Daarnaast zien we op bedrijventerreinen een toenemende ruimtedruk ontstaan door de vestiging van functies die niet direct aan een bedrijventerrein te relateren zijn. Functies met ongeleide (avond-/nachthoreca) of intensieve bezoekersstromen (detailhandel) en kwetsbare functies (verblijf/logies/wonen) lenen zich niet voor functiemenging op bedrijventerreinen. Alleen bestaande rechten worden nog gerespecteerd.

Om efficiënt ruimtegebruik te realiseren, hanteren we de volgende aanpak:

- Keuze voor compacte bedrijventerreinen om ruimtegebruik en landschappelijke inpassing te optimaliseren. We hanteren de redeneerlijn 'behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw' om zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik te stimuleren. Dat betekent concreet:
  1. De behoefte aantonen.
  2. (Her)gebruik van ruimte op bestaande, eventueel te herstructureren terreinen.
  3. Ontwikkeling van nieuwe terreinen aansluitend aan bestaande bedrijventerreinen.
  4. Mogelijke andere locaties buiten het bebouwd gebied (mits gemotiveerd) ontwikkelen.

  Daarmee sluiten we ook aan bij onze eigen Limburgse principes, met name de principes 'versterken bebouwd én landelijk gebied' en 'zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds)'. Nieuwe bedrijven vestigen zich dus bij voorkeur op bestaande bedrijventerreinen. Als dat niet mogelijk is, sturen we op uitbreiding aan de grenzen van bestaande bedrijventerreinen. Voor gevestigde bedrijven kan daarbij maatwerk aan de orde zijn. Gemeenten zijn daarbij als eerste partij aan zet, maar wel in onderlinge regionale afstemming. Pas als dat geen oplossing biedt, bekijken we in overleg met de gemeenten de vierde stap: de mogelijkheden voor nieuwe locaties voor bedrijventerreinen. Door deze volgorde te hanteren, stimuleren we ontwikkelaars tot het herontwikkelen van bestaande bedrijventerreinen. Om uitbreiding of nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken (punt 3 en 4 van de redeneerlijn), kijken we naar mogelijkheden in de verwevingsgebieden en staan we maatwerk toe in primair landbouwgebied, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en provinciale belangen.
- We hebben ervoor gekozen om geen nieuwe, samen te voegen of te herontwikkelen kavels groter dan 5 hectare toe te staan (zie Omgevingsverordening Limburg). Die keuze is gemaakt omdat de verschijningsvorm van bedrijfsgebouwen en de landschappelijke inpassing ervan op heel grote bedrijfskavels als problematisch worden ervaren. Ook het dreigend ruimtegebrek voor de vestiging van nieuwe bedrijven uit het regionaal midden- en kleinbedrijf (mkb) is daarbij een belangrijk argument. De vestigingsmogelijkheden voor het mkb kunnen er in de toekomst namelijk door in het gedrang komen. Indien door een gemeente om ontheffing van de '5 hectare-regel' uit onze omgevingsverordening wordt verzocht, dan zullen Gedeputeerde Staten nagaan of het initiatief regionale meerwaarde heeft. De mogelijkheid om op basis van regionale meerwaarde ontheffing van die instructieregel te verlenen, hangt samen met en vloeit voort uit een bestuursafspraak tussen het Rijk en de provincies om voor de beoordeling van de regionale meerwaarde een nader afwegingskader uit te werken op basis van de volgende aspecten:
  a. de mate van regionale gebondenheid;
  b. de mate van maatschappelijke en economische meerwaarde;
  c. de wijze van het benutten van schaarse ruimte en landschappelijke inpassing.

- We geven gemeenten een planningsopgave mee – uitgesplitst per regio (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg) in nettohectares voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen – als taakstelling, die zij gezamenlijk via regionale programmering/visies uitwerken in locatieverkenningen.
  Afgelopen tien jaar kende Limburg geen tekorten aan bedrijventerreinen; de beschikbare voorraad was voldoende om in de ruimtebehoefte te voorzien. De komende vier tot vijf jaar verwachten we ook geen tekorten, maar bij een planningshorizon tot 2035 overtreft de ruimtebehoefte de beschikbare voorraad wel.
  Er is tot 2035 een ingeschatte extra ruimtebehoefte van 900-1.000 hectare netto. Die is voor het overgrote merendeel nodig voor de doorontwikkeling van het al gevestigde regionaal midden- en kleinbedrijf (mkb). Ook is de verwachting dat het aandeel van circulair georiënteerde bedrijvigheid zal groeien.

  De behoefteraming van 900-1.000 ha is deels in te vullen door het gebruik van de resterende voorraad (500 ha uitgeefbare gronden). Dan resteert nog een niet-ingevulde behoefte van 400-500 ha. Deels zal en moet die ingevuld worden door verdichting en herontwikkeling op bestaande terreinen. Een kwart van de ruimtebehoefte is de afgelopen tien jaar al invulbaar gebleken via verdichting (bron: REBIS).
- Op basis van de uitgevoerde brownfieldanalyse (rapport ‘Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg, juni 2024) is dat ook reëel en gewenst. Gezien het ruimtegebrek en de efficiency willen we die toekomstige ruimtebehoefte voor een deel (blijvend) invullen via intensivering, verdichting of herontwikkeling op de bestaande terreinen. Dat betekent circa 100-125 ha netto. Dan resteert er nog een behoefte van 300-375 ha netto, in te vullen met uitbreidingen van bestaande terreinen of plannen voor nieuwe terreinen. Aangezien de vraag naar nieuwe ruimte vooral vestigings- en uitbreidingsmogelijkheden voor regionaal midden- en kleinbedrijf betreft en de ruimte schaars is in onze provincie, lijken nieuwe grootschalige terreinen minder wenselijk en minder logisch. Eventuele uitbreidingen daarbij zijn met name uitbreidingen aan de randen van de bestaande terreinen (aansluitend bij de redeneerlijn ‘behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw').

  Uitgesplitst per regio, betekent dat de volgende netto-planningsopgave (eind 2024):
  - 220-260 ha in Noord-Limburg
  - 55-65 ha in Midden-Limburg
  - 25-50 ha in Zuid-Limburg

  We volgen en borgen de planningsopgaven via de bestaande overleggen voor regionale afstemming in Limburg (Noord-Midden-Zuid), monitoring via ons provinciaal systeem (REBIS) en regulier planologisch overleg met gemeenten.
- Om bedrijventerreinen functioneel te beschermen, willen we voor nieuw aan te leggen terreinen en voor wijzigingen of afwijkingen van het omgevingsplan via de Omgevingsverordening Limburgregels (kunnen) stellen voor bestaande bedrijventerreinen wat betreft de toegestane bedrijfscategorieën en de bijbehorende minimaal toegestane milieuruimte. Dat uiteraard met respect voor de bestaande rechten van al gevestigde bedrijven.
- We nemen zo nodig de regie in het bepalen van nieuwe locaties voor bedrijventerreinen van circa 70 ha bruto of meer, voor bijvoorbeeld grootschalige logistieke terreinen en productielocaties of voor bedrijvigheid met een hoge milieubelasting (de voormalige hogere milieucategorieën, HMC). De reden daarvoor is dat de ontwikkeling van een dergelijk terrein bovenregionale afweging vereist. We doen dat in overleg met de gemeenten en zo nodig door de inzet van sturende instrumenten, zoals een instructiebesluit of een projectbesluit. We stellen op die manier ook inrichtingseisen aan dergelijke terreinen en voorwaarden aan kavelgebruik en gebouwen. Dat kan onder andere betrekking hebben op flexibel/circulair bouwen, functiecombinaties en landschappelijke inpassing. We hanteren bij de inzet van ons instrumentarium de voorkeursvolgorde ‘behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw'. Belangrijke thema's bij het bepalen van nieuwe locaties zijn: het type bedrijvigheid, multimodaliteit, arbeidsmarkt, gezondheid, veiligheid, het clusteren van risicovolle activiteiten, biodiversiteit, klimaatadaptatie en landschappelijke kwaliteit. De integrale afweging van dergelijke thema's zal per locatie anders zijn.
- Bij de vestiging van nieuwe bedrijven streven we zoveel mogelijk naar multifunctioneel ruimtegebruik. Combinaties van functies kunnen de levensvatbaarheid en duurzaamheid van bedrijventerreinen vergroten en koppelkansen bieden met andere beleidsdoelen, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie (zie ook Energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen). Wij gaan daarbij echter alleen voor combinaties die verenigbaar met en ondergeschikt zijn aan de economische hoofdfunctie van het bedrijventerrein. Door een instructieregel in de Omgevingsverordening Limburg is het inmiddels verplicht om in een omgevingsplan te motiveren hoe is omgegaan met de bevoegdheid om via maatwerkregels te komen tot een maximale benutting van het dakoppervlak van nieuwe bedrijfsgebouwen voor het plaatsen van zonnepanelen. Deze verplichting geldt dus ook voor nieuwe grote logistieke hallen.

- Het in stand houden van kwalitatief goede werklocaties is niet vanzelfsprekend. Gemeenten zijn aan zet als het gaat om de programmering en organisatie van de herstructurering van verouderde werklocaties. Waar nodig kunnen we een faciliterende rol overwegen. Dat geldt ook voor de eventuele proactieve strategische verwerving van gronden.

§ Functiemenging op bedrijventerreinen

- Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein.
- Voor functies met ongeleide (avond/nachthoreca) of intensieve bezoekersstromen (detailhandel) is op bedrijventerreinen geen plaats.
- Ook voor de vestiging van zelfstandige kantoren, detailhandel en dagrecreatiebedrijven zoals bowlingbanen en escaperooms is op bedrijventerreinen geen plaats. Deze functies horen bij uitstek thuis in steden, kernen of specifieke winkelgebieden, dan wel op een stedelijk dienstenterrein. In zeer uitzonderlijke gevallen kan daarvan afgeweken worden als dit leidt tot meer kwaliteit en het schrappen van areaal elders.
- Kantoorruimte en showrooms van productiebedrijven zijn wel mogelijk op bedrijventerreinen, mits in ondergeschikte functie en met een bepaald maximum.
- Er is op bedrijventerreinen ruimte voor detailhandel in volumineuze goederen, zoals auto's, boten, caravans, landbouwvoertuigen, grove bouwmaterialen en brand- en explosiegevaarlijke goederen (BEVI-proof)

§ 12.4.4.3.4 Energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen

§ Energiegebruik bedrijventerreinen

Het Limburgse bedrijfsleven is de grootste energiegebruiker in onze provincie. Het industriecluster op Chemelot voorop, maar ook op andere Limburgse bedrijventerreinen liggen industrie- of productiebedrijven die veel energie gebruiken.

Het Rijk heeft vijf geografische regio's (vijf industrieclusters, waaronder Chemelot en omgeving) aangewezen die men van essentieel belang acht voor de nationale economie en waar de beoogde verduurzaming/energietransitie versneld wordt gerealiseerd. In dergelijke clusters zijn schaalvoordelen te behalen en biedt ook het delen van infrastructuur kansen.

Landelijk zijn er naast die vijf industrieclusters andere bedrijven die als grootverbruiker van energie gelden. Die hebben zich aangesloten bij een belangenclub, de zogenaamde Cluster 6-bedrijven. Dat zijn industrie- en productiebedrijven met een huidig verbruik vanaf ongeveer één miljoen m^3 aardgas per jaar, die vanuit dit perspectief voor zichzelf een opgave energietransitie zien. Zie ook de lijst van Limburgse Cluster 6-bedrijven in de bijlage.

§ Energieplanologie bedrijventerreinen

Het is niet meer vanzelfsprekend dat bedrijven op iedere vestigingslocatie en op elk moment tijdig een nieuwe elektriciteitsaansluiting van voldoende capaciteit of de gewenste uitbreidingscapaciteit kunnen krijgen. Door het combineren van vraag en aanbod van energie en om onnodig of onwenselijk transport in de toekomst te voorkomen, wordt energieplanologie toegepast. De huidige energie-infrastructuur is immers al (deels) overbelast en aanpassingen (netverzwaring) in het landelijke en regionale elektriciteitsnetwerk kosten tijd.

Energieplanologie vraagt van een bedrijf een vroegtijdige afweging of een beoogde nieuwe locatie geschikt is en of een bestaande locatie nog toekomstbestendig is. Op locaties waar voldoende energie beschikbaar is of waar ingekochte capaciteit niet volledig wordt benut, ontstaat (ruimte)druk. Dat is geen ideale situatie, maar door netcongestie en de langjarige aanpak hiervan is dit de realiteit. Actief daarover het gesprek met bedrijven aangaan is nodig. Mogelijk kunnen het herschikken van bedrijfsactiviteiten, de lokale opslag van groene stroom en de uitwisseling (energiehubs) van elektriciteit op een bedrijventerrein capaciteit vrijmaken of vergroten. Dat kan gunstig zijn voor alle bedrijven op het bedrijventerrein.

Gemeenten dienen ook vroegtijdig af te wegen of een eventueel beoogde nieuwe locatie voor een bedrijventerrein qua energie-infraontsluiting reëel is. En zo ja, welke energiedrager en -bron het beste ingezet

kunnen worden. Energie-intensieve ontwikkelingen worden bij voorkeur gevestigd op een locatie waar veel zware energie-infrastructuur aanwezig is of waar deze met beperkte investeringen gerealiseerd kan worden. We zullen meer vanuit energieknooppunten moeten gaan denken. Hoogspanningsstations als Graetheide en Maasbracht en onderverdeelstations gaan hierin een steeds belangrijkere rol in spelen. Het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en daaraan gekoppeld zorgvuldig (ondergronds) ruimtegebruik worden meer en meer de leidende principes. Om sturing te kunnen geven aan netwerken voor energie (elektriciteit-, warmte- of waterstofnetten) zetten we ons ruimtelijk instrumentarium in.

§ Energiebesparing bedrijventerreinen

Vanuit de drie stappen van het Trias Energetica-principe (het minimaliseren van energiegebruik, gebruik van duurzame energie en het efficiënt gebruiken van fossiele brandstoffen) is meer inzet op energiebesparing noodzakelijk om de klimaatdoelen te realiseren. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft immers niet te worden opgewekt, getransporteerd en betaald.

De Wet milieubeheer (Wm), die grotendeels is opgegaan in de Omgevingswet, verplicht bedrijven om verduurzamingsmaatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder uit te voeren. Ook is er de verplichting om, naast energiebesparende maatregelen, CO_2-reducerende maatregelen te treffen. Omgevingsdiensten zien erop toe dat onderzoekplichtige bedrijven iedere vier jaar een onderzoeksrapport energiebesparing opstellen. Als bedrijven in Limburg geen onderzoeksrapport opstellen of de maatregelen niet tijdig nemen, zetten we via toezicht en handhaving de bedrijven ertoe aan alsnog actie te ondernemen.

Wij stimuleren een klimaatneutrale en circulaire toekomst voor Chemelot, de Limburgse Cluster 6-bedrijven en de bedrijven uit het Limburgs Energie Akkoord (LEA). Het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI) biedt kans om de noodzakelijke randvoorwaarden te realiseren voor het behoud van groene banen in de industrie in Limburg. Wederkerige maatwerkafspraken tussen bedrijf en overheid vormen een belangrijk instrument om de verduurzaming van Chemelot te versnellen, maar zijn breder van provinciaal belang. We ontwikkelen meer van dit soort maatwerktrajecten om de benodigde randvoorwaarden op orde te hebben, met de bedoeling dat bedrijven investeren in verduurzaming.

De noodzakelijke randvoorwaarden zijn:
- de tijdige beschikbaarheid van energie-infrastructuur;
- voldoende duurzame energie;
- het tijdig verkrijgen van vergunningen.

Tot slot stimuleren we op bedrijventerreinen het verkennen energie-uitwisseling tussen bedrijven, in de vorm van een zogenaamde energiehub (e-hub).

§ 12.4.4.4 Solitaire bedrijfskavels

§ 12.4.4.4.1 Solitaire bedrijfskavels

Met een solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare bedoelen we hier een afzonderlijk gelegen bedrijfskavel voor één enkel bedrijf met bijbehorende voorzieningen, groter dan 1 hectare en niet grenzend aan of gelegen binnen een 'bedrijventerrein' of een 'stedelijk dienstenterrein'. Een (voormalige) landbouwbedrijfskavel, (voormalige) agrarische bedrijfskavel of bedrijfskavel voor een bedrijf binnen de sector vrijetijdseconomie valt niet onder deze begripsomschrijving. Nieuwaanleg van dergelijke solitaire bedrijfslocaties staan we niet toe. Bij leegstand of bij beëindiging bedrijfsvoering van een solitaire bedrijfslocatie, kan gebiedsgericht worden gekeken naar een functiewijziging. Gebiedsgericht kan worden gekeken naar de mogelijkheden om een locatie via maatwerk geschikt te maken als kleinschalig lokaal bedrijventerrein of woongebied. Het betreft daarbij met name enkele oudere of verouderde en kleinere solitaire bedrijfslocaties. Als een dergelijke motivatie via maatwerk niet wenselijk of haalbaar is, dan is functiewijziging naar agrarisch gebruik of nieuwe natuur te overwegen.

Een verzoek om herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing naar een niet-agrarische bedrijfsfunctie wordt gebiedsgericht bekeken en in beginsel beoordeeld als een nieuwe ontwikkeling die dient aan te sluiten op de algemene zonering, afhankelijk van de plek waarin de VAB zich bevindt. Vanuit de algemene zonering wordt aangegeven waar meer of minder mogelijkheden zijn voor een eventuele niet-agrarische herbestemming. Het initiatief zal bovendien altijd moeten passen binnen de Limburgse principes en passen binnen de grootte van het bestaande bouwvolume van de VAB.

Hoofdstuk 13 Vrijetijdseconomie

§ 13.1 Vrijetijdseconomie - inleiding

De vrijetijdseconomie is een belangrijke economische pijler in Limburg als bron van inkomsten en werkgelegenheid. De vrijetijdseconomie bestaat uit onder meer verblijfsrecreatie en dagrecreatie. Voor een bloeiende vrijetijdseconomie zijn een goede ruimtelijke kwaliteit, aantrekkelijke steden en een goede bereikbaarheid van belang. Omgekeerd kan de vrijetijdseconomie ook bijdragen aan bijvoorbeeld de aantrekkelijkheid van steden en de leefbaarheid in het landelijk gebied, doordat toeristen bijvoorbeeld het economisch draagvlak van een supermarkt in een landelijke kern vergroten.

In deze POVI staan bij vrijetijdseconomie de voorzieningen voor vrijetijdseconomie centraal. Het gaat hierbij om voorzieningen voor verblijfsrecreatie en voor dagrecreatie. Met voorzieningen voor vrijetijdseconomie bedoelen wij in deze POVI:

- **Voorzieningen voor verblijfsrecreatie** . Locaties waar toeristen kunnen overnachten, zoals bungalowparken, kampeerterreinen (inclusief camperplaatsen), hotels, vakantiewoningen en -appartementen, bed & breakfasts, groepsaccommodaties en jachthavens met overnachtingsmogelijkheden.
- **Voorzieningen voor dagrecreatie** . Het gaat hier om voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht, zoals attractieparken, zwembaden, bioscopen, kartbanen, rederijen (rondvaarten), golfbanen en boerengolf. Onder deze definitie van voorzieningen voor dagrecreatie vallen ook musea en kastelen, net als betaalde rondleidingen op bijvoorbeeld een wijndomein of kaasmakerij.

Het kan bij deze voorzieningen gaan om permanente of om tijdelijke voorzieningen. Het overnachten in een voorziening voor verblijfsrecreatie wordt ook wel logies genoemd.

Het incidenteel verhuren van de eigen (eerste) woning, bijvoorbeeld via een boekingsplatform, zien we niet als een voorziening voor verblijfsrecreatie. Initiatieven voor bijvoorbeeld een (fiets)café, restaurant, ijssalon of openbare speeltuin vallen niet onder voorzieningen voor dagrecreatie. Datzelfde geldt voor sportieve, culturele en maatschappelijk evenementen.

§ 13.2 Opgaven vrijetijdseconomie

Opgaven in de vrijetijdseconomie zijn enerzijds de behoefte aan ruimte en anderzijds de minder vitale bedrijven in de verblijfsrecreatie.

De voorzieningen voor vrijetijdseconomie hebben meer ruimte nodig. Ondernemers willen bedrijven uitbreiden en nieuwe bedrijven vestigen. Dat vraagt ruimte. Uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijven hebben gevolgen voor andere functies en belangen. Een kampeerterrein legt beperkingen op aan de landbouw in de omgeving. Een attractiepark brengt geluid en verkeer met zich mee. Er moet een afweging plaatsvinden of uitbreiding of nieuwvestiging kan worden toegestaan – en zo ja: waar.

Een grote opgave in heel Nederland is de vitaliteit van bungalowparken en kampeerterreinen, waaronder terreinen met stacaravans. Een deel van de beschikbare slaapplaatsen in de verblijfsrecreatie wordt niet gebruikt voor het beoogde doel. Sommige bedrijven zijn gesloten en staan leeg. Andere bedrijven hebben een lage bezettingsgraad. Dat kan leiden tot ongewenst gebruik, zoals illegale bewoning en (criminele) bedrijvigheid. Dat heeft weer een negatieve invloed op de aantrekkelijkheid van het bedrijf voor toeristisch-recreatief gebruik. De vakantiebeleving voor verblijfsgasten is niet optimaal als de omgeving een woonwijk lijkt en de mensen om hen geen vakantie vieren. Door het toestaan van extra slaapplaatsen bij nieuwe initiatieven of bestaande bedrijven bestaat het risico dat er problemen op andere bestaande bedrijven ontstaan of verergeren.

§ 13.3 Ambitie en hoofdlijnen vrijetijdseconomie

Onze ambitie is dat er in Limburg een goede toeristisch-recreatieve structuur is met vitale verblijfs- en dagrecreatiebedrijven en voldoende goede routestructuren van goede kwaliteit en rekening wordt gehouden met gezondheid en veiligheid. De toeristisch-recreatieve structuur is zowel lokaal, regionaal als provinciaal in balans met de andere functies en de eigenschappen van het gebied. Wij hanteren voor de vrijetijdseconomie de onderstaande beleidshoofdlijnen. Deze hoofdlijnen worden verder uitgewerkt in Onderbouwing initiatief vrijetijdseconomie, Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie en Werken aan kwantiteit en kwaliteit.

- Bij nieuwe initiatieven en uitbreiding van bestaande bedrijven in de vrijetijdseconomie streven wij naar een evenwichtige toedeling van functies aan locaties: de juiste functie op de juiste plek in de juiste omvang.
- Vraag en aanbod van voorzieningen voor vrijetijdseconomie moeten in balans zijn. Een kwantitatieve uitbreiding van het aanbod is alleen mogelijk als dit niet leidt tot verdringing en leegstand. Dat geldt voor zowel verblijfs- als dagrecreatie.

Ook de kwaliteit van het aanbod moet passen bij de vraag. Een voortdurende kwaliteitsslag is nodig om het aanbod aan te passen aan de veranderende vraag van zowel vaste als nieuwe gasten.
- Ondernemers die een bedrijf willen beginnen nemen een bestaand bedrijf over of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft. Pas als dat niet mogelijk is, komen andere opties in beeld, zoals vestiging op een nieuwe locatie.
- Ondernemer en gemeente zorgen samen voor een goede onderbouwing van het initiatief. De gemeente neemt een zorgvuldig voorbereid besluit op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn. De onderbouwing moet passen bij de schaal en de omvang van het initiatief en de mate van ruimtelijke ingreep.

§ 13.4 Provinciaal belang vrijetijdseconomie

Er is sprake van een provinciaal belang van vrijetijdseconomie, omdat bij de gemeentelijke besluitvorming over nieuwe bedrijven of uitbreidingen van bedrijven in de vrijetijdseconomie, het meenemen van het regionaal en provinciaal perspectief op de vrijetijdseconomie nodig is. Het is nodig dat we kunnen nagaan of alle relevante aspecten, inclusief de bovenlokale aspecten, goed zijn meegewogen bij de gemeentelijke besluitvorming.

Vanwege het provinciaal belang van vrijetijdseconomie zijn in de Omgevingsverordening Limburg instructieregels opgenomen over het toevoegen van vestigingsmogelijkheden voor voorzieningen voor vrijetijdseconomie in een omgevingsplan. Dat betreft in de praktijk nieuwe bedrijven of het uitbreiden van bestaande bedrijven.

Uit de dagelijkse praktijk in de afgelopen jaren is gebleken dat ook het wijzigen van bestaande vestigingsmogelijkheden van provinciaal belang is. Voorbeelden hiervan zijn:
- Het omzetten van seizoensgebonden verblijfsrecreatie naar jaarrond verblijfsrecreatie.
- Het omzetten van een jaarrond kampeerterrein naar recreatiewoningen.
- Het herinrichten van bestaande verblijfsrecreatieterreinen.

In deze gevallen is er vaak geen sprake van het toevoegen van vestigingsmogelijkheden en is de huidige Omgevingsverordening Limburg niet van toepassing. Wij zijn van plan de instructieregels in deze verordening aan te passen, zodat zij gelden voor ieder omgevingsplan met voorzieningen voor vrijetijdseconomie.

§ 13.5 Onderbouwing initiatief vrijetijdseconomie

§ 13.5.1 Onderbouwing initiatief vrijetijdseconomie - inleiding

Voor de onderbouwing van een initiatief voor een voorziening voor vrijetijdseconomie zijn nodig:
- een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP),
- een marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse, en
- een gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur.

Daarnaast is vaak regionale afstemming nodig op basis van de geldende regionale bestuursafspraken in de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg.

§ 13.5.2 Bedrijfsontwikkelingsplan vrijetijdseconomie

Een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) is noodzakelijk bij het onderbouwen van een initiatief. Een deskundige exploitant met hart voor de gastvrijheidssector is essentieel voor de kwaliteit van het bedrijf. Een door de exploitant op te stellen bedrijfsontwikkelingsplan (BOP), met inzicht in de voorgenomen ontwikkelingen op korte (0-2 jaar), middellange (2-5 jaar) en lange termijn (5-10 jaar), is onmisbaar.

Een BOP geeft onder meer inzicht in:
- De exploitant zelf (opleiding/ervaring).
- De wijze van exploitatie van het bedrijf (arbeidsinzet/personeel).
- Het te realiseren kwaliteitsniveau.
- De beoogde doelgroep(en).

Als een bedrijf uit meerdere onderdelen bestaat, omvat het BOP het gehele bedrijf en niet alleen het toeristisch-recreatieve deel.

De omvang en complexiteit van een BOP zijn afhankelijk van de omvang van het totale bedrijf. Voor een zeer kleinschalig initiatief is het verslag van een 'keukentafelgesprek' door de gemeente voldoende. In de praktijk zien wij dat ondernemers goed in staat zijn zelf een BOP op te stellen. Instanties als de Kamer van Koophandel en het LIOF kunnen daarbij ook behulpzaam zijn.

Bij het omschrijven van het initiatief worden vaak termen gebruikt als 'ecolodge', 'trekkershut', 'ecologisch' en 'duurzaam', zonder dat duidelijk wordt omschreven wat hieronder wordt verstaan. In het BOP moeten de gebruikte termen worden uitgelegd en toegelicht. Bij de besluitvorming over het initiatief dienen deze termen eenduidig te worden vastgelegd.

Wij verwachten dat in een BOP voor verblijfsrecreatie duidelijk wordt aangegeven voor hoeveel personen slaapplaatsen worden gerealiseerd.

§ 13.5.3 Marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse vrijetijdseconomie

Bij een initiatief moet onderbouwd worden dat er voldoende marktruimte is. In de praktijk wordt vaak beargumenteerd waarom het betreffende initiatief zal gaan slagen. Dat is niet voldoende. Er moet ook aangetoond worden dat het niet ten koste gaat van andere bedrijven.

Daarvoor zijn, in samenwerking tussen de gemeente en de initiatiefnemer, een actueel overzicht én een analyse van vraag en aanbod nodig, inclusief de harde planvoorraad. Het overzicht moet betrekking hebben op het geografische gebied dat voor het schaalniveau van het initiatief relevant is. De gemeente dient daar ook andere tegelijkertijd lopende initiatieven bij te betrekken. Bij de analyse en prognose van relevante cijfers en trends is een bronvermelding essentieel. Enerzijds om inzicht te krijgen in de definitie van de cijfers en de wijze waarop cijfers verkregen zijn. Anderzijds om duidelijkheid te krijgen over de onafhankelijkheid van de cijfers.

§ 13.5.4 Gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur

De gemeente is volgens de Omgevingswet het bevoegd gezag voor initiatieven voor vrijetijdseconomie. Voor het beoordelen van die initiatieven is een gemeentelijke visie op de bestaande en gewenste toeristisch-recreatieve structuur noodzakelijk. Onder toeristisch-recreatieve structuur verstaan wij de opbouw naar type, omvang, locatie en onderlinge samenhang van het geheel aan bedrijven in de vrijetijdseconomie.

Van een gemeente verwachten wij dat zij aangeeft wat de meerwaarde van een initiatief is voor de toeristisch-recreatieve structuur in de gemeente en in de betreffende regio. Ook andere tegelijkertijd lopende initiatieven moeten bij de beoordeling worden betrokken.

Van de gemeente verwachten we kennis van en een visie op de aanwezige toeristisch-recreatieve structuur, met name wat betreft de:
- mogelijke ontwikkeling ervan in relatie tot de draagkracht van het gebied;
- ruimtelijke kwaliteit;
- impact op de bewoners en veiligheid.

Het gaat daarbij enerzijds onder andere om de vraag of een toevoeging aan het bestaande aanbod nog wenselijk is, en zo ja: welk type, in welke omvang en op welke plek. Anderzijds gaat het bijvoorbeeld om gebieden met overaanbod, waar omvorming of vermindering van het aanbod gewenst is.

§ 13.5.5 Regionale afstemming vrijetijdseconomie

De afgelopen jaren heeft regionale afstemming plaatsgevonden in de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg over initiatieven voor vrijetijdseconomie. Regionale afstemming gebeurt tussen de gemeenten in de regio en de Provincie. Wij zien dat dit positief heeft bijgedragen aan de kwaliteit van de initiatieven. Ook leidt regionale afstemming tot sterkere regionale netwerken en kennisdeling. Wij zijn voorstander van het voortzetten van de ambtelijke afstemming in de drie regio's.

§ 13.6 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie

§ 13.6.1 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie - inleiding

Initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie moeten onder meer in overeenstemming zijn met het beleid in deze gehele paragraaf (Beoordelen initiatieven vrijetijdseconomie).

Voor het beoordelen van een initiatief voor vrijetijdseconomie door een gemeente zijn noodzakelijk:
- het bedrijfsontwikkelingsplan (BOP)
- de marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse
- de gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur.

§ 13.6.2 Vrijetijdseconomie: de Limburgse principes

Initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie moeten in overeenstemming zijn met de Limburgse principes. Wij verwachten, conform de Omgevingsverordening Limburg, dat de gemeente bij een initiatief in een motivering beschrijft waarom dat het geval is.

Er moet altijd sprake zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) conform de Omgevingswet. Dat een ondernemer de betreffende locatie in eigendom heeft, is één van de vele aspecten in de totale afweging.

§ 13.6.3 Vrijetijdseconomie: de balans tussen vraag en aanbod

Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van vrijetijdseconomie zijn mogelijk als vraag en aanbod in balans blijven. Wij verwachten conform de Omgevingsverordening Limburg bij een initiatief een motivering waarin wordt beschreven waarom dat het geval is. Daarin spelen de marktonderbouwing en de gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur een belangrijke rol.

§ 13.6.4 Vrijetijdseconomie: toeristisch-recreatieve bedrijfsmatige exploitatie

Wij staan alleen initiatieven toe die zijn gericht op een langjarige toeristisch-recreatieve bedrijfsmatige exploitatie en waarvan bekend is wie de exploitant is of wordt. Het initiatief is dan gericht op winst door exploitatie, bijvoorbeeld het bieden van overnachtingen of het bieden van vermaak.

Initiatieven die uitsluitend zijn gericht op projectontwikkelingswinst worden niet toegestaan. Een voorbeeld daarvan is het bouwen van een complex van recreatiewoningen als tweede woning zonder verhuurplicht en zonder centrale voorzieningen. In Limburg is er te weinig ruimte om dat toe te staan. Wij zijn van plan om daarvoor een instructieregel op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

§ 13.6.5 Vrijetijdseconomie: uitponding en verhuurplicht

Wij staan geen initiatieven voor voorzieningen voor verblijfsrecreatie of uitbreiding hiervan toe waarbij sprake is van uitponding. Uitponding is het afzonderlijk verkopen van recreatieverblijven – in- of exclusief grond – op een recreatieterrein. Het is ongewenst dat op een recreatieterrein een situatie ontstaat met meerdere eigenaren. Daardoor wordt het nemen van noodzakelijke beslissingen voor een goede exploitatie lastig. Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd. Daarbij moet er ook een verhuurplicht zijn voor alle individuele recreatieverblijven. Wij zijn van plan daarvoor een instructieregel op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

§ 13.6.6 Vrijetijdseconomie: algemene zonering

In deze POVI onderscheiden wij zeven algemene zoneringen. De mogelijkheden voor het vestigen of uitbreiden van een bedrijf met verblijfs- en/of dagrecreatie zijn afhankelijk van de doelen van deze zones. Zie onderstaande tabel. Uiteraard gelden daarbij ook alle andere integrale en thematische beleidslijnen uit deze POVI.

Bij de mogelijkheden voor vestiging en uitbreiding van voorzieningen voor dagrecreatie is het van belang onderscheid te maken in twee categorieën: voorzieningen in een gebouw en voorzieningen op een terrein in de openlucht.

Voorzieningen voor dagrecreatie in een gebouw, zoals een bioscoop of overdekte kinderspeeltuin, horen thuis in het stedelijk gebied, in een landelijke kern of op een stedelijk dienstenterrein. Dit type voorzieningen en andere functies, zoals detailhandel en horeca, versterken elkaar en kunnen met name de vitaliteit van stedelijke centra versterken. Ook vanwege de bebouwing is een locatie in een van deze zones wenselijk. Een uitzondering betreft monumentale gebouwen in verwevingsgebied, primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en het Natuurnetwerk Limburg. Vestiging of uitbreiding van een voorziening voor dagrecreatie in een gebouw in deze zones is mogelijk in een monumentaal gebouw ten behoeve van het behoud en beheer daarvan.

De schaal van de voorziening moet passen bij de schaal van de kern. Een uitzondering daarop is het vestigen van een grootschalige (boven)regionale dagrecreatieve trekker buiten deze zones, indien de beoogde locatie bij een integrale afweging van belangen de meest optimale locatie blijkt.

Voorzieningen voor dagrecreatie kunnen ook bestaan uit het gebruik van een terrein in de openlucht, eventueel ondersteund door een relatief klein bedrijfsgebouw. Voorbeelden daarvan zijn een golfbaan, een visvijver of een dagstrand. Zie de mogelijkheden in de tabel.

Voorzieningen voor verblijfsrecreatie zie de mogelijkheden in de tabel.

Zone	Voorziening voor verblijfsrecreatie	Voorziening voor dagrecreatie in de openlucht	Voorziening voor dagrecreatie in een gebouw
	Vestiging of uitbreiding	Vestiging of uitbreiding	Vestiging of uitbreiding
Stedelijk gebied	Ja	Ja	Ja
Landelijke kern	Ja	Ja	Ja
Werklocaties	Alleen hotel op een stedelijk dienstenterrein	Nee	Alleen op een stedelijk dienstenterrein
Verwevingsgebied	Ja	Ja	Nee, tenzij in monumentaal gebouw
Primair landbouwgebied	Nee, tenzij[1]	Nee, tenzij[1]	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij[1]
Groenblauwe landbouwzone	Ja, mits[2]	Ja, mits[2]	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij[2]
Natuurnetwerk Limburg	Nee, tenzij[3]	Nee, tenzij[3]	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij[3]

1) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor het primair landbouwgebied in de Omgevingsverordening Limburg

2) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor de groenblauwe landbouwzone in de Omgevingsverordening Limburg

3) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor het Natuurnetwerk Limburg in de Omgevingsverordening Limburg

§ 13.6.7 Vrijetijdseconomie bij voorkeur in een monumentaal gebouw

Wij blijven, zoals vastgelegd in de Omgevingsverordening Limburg, de voorkeur geven aan het gebruik van een monumentaal gebouw voor de vestiging van nieuwe initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie, mits daar kwantitatief en kwalitatief behoefte aan is.

§ 13.6.8 Vrijetijdseconomie in voormalige agrarische bebouwing

Voor initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie in vrijkomende agrarische bebouwing gelden dezelfde regels als voor gewone initiatieven op dit gebied. Er is in het verleden een grote hoeveelheid agrarische bebouwing vrijgekomen en dit zal ook de komende jaren nog het geval zijn. Gezien de opgaven voor de vrijetijdseconomie kan geen uitzondering worden gemaakt, tenzij er sprake is van een monumentaal gebouw zoals benoemd in paragraaf 13.6.7.

§ 13.6.9 Camperplaatsen

Een camperplaats waar overnacht mag worden, beschouwen wij als een specifiek kampeerterrein. Campers zijn een kampeermiddel en kunnen op veel kampeerterreinen terecht. Wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen. De opbrengsten van de verhuur van camperplaatsen zijn belangrijk bij de gewenste vitalisering van bestaande verblijfsrecreatieterreinen. Daarnaast vinden we het belangrijk om te voorkomen dat er op veel plekken kleinschalige verblijfsrecreatiebedrijfjes ontstaan. Dit omdat bij het toestaan van kleine bedrijven vaak onvoldoende rekening wordt gehouden met de mogelijke groei ervan.

Het voorgaande heeft geen betrekking op het realiseren van parkeerplaatsen voor campers waar géén overnachting is toegestaan.

§ 13.7 Werken aan kwantiteit en kwaliteit vrijetijdseconomie

§ 13.7.1 Ondernemerschap en samenwerking met overheden en kennisinstellingen vrijetijdseconomie

Wij willen het vakmanschap in de sector vrijetijdseconomie versterken. We bevorderen samenwerking aan een goede fysieke infrastructuur tussen ondernemers, overheden en kennisinstellingen. Ook bevorderen we het delen van data en kennis en het vormen van sterke netwerken.

In het beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie 2024-2027 hebben wij opgenomen dat actief bestemmingsmanagement van regionale overheden wenselijk is. Een specifiek aandachtspunt daarbij is het voorkomen van overdruk, om zo recht te doen aan belangen van inwoners. De Provincie zal een aanjaagfunctie vervullen om dit proces op gang te brengen.

§ 13.7.2 Schrappen/vervallen onbenutte functies vrijetijdseconomie

Het is wenselijk harde planvoorraad voor vrijetijdseconomie te schrappen als er geen zicht is op realisatie. Harde planvoorraad is een functie die in een omgevingsplan is opgenomen, maar die nog niet gerealiseerd is. Dat speelt in Limburg vooral bij hotels. De harde planvoorraad belemmert goede nieuwe initiatieven.

Het is ook wenselijk dat gemeenten de in omgevingsplannen bestaande functies voor vrijetijdseconomie die niet meer benut worden, actief schrappen in overleg met betrokkenen. Denk daarbij aan gestopte bedrijven of beëindigde nevenactiviteiten op agrarische bedrijven.

Een andere mogelijkheid om de harde planvoorraad te verminderen, is het opnemen in het omgevingsplan dat een nieuw toegevoegde functie vervalt indien die niet is gerealiseerd binnen een bepaalde termijn. In de huidige Omgevingsverordening Limburg staat een vergelijkbare regeling voor de functie wonen. Wij zijn van plan daarvoor instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

§ 13.7.3 Zorgvuldig omgaan met binnenplanse mogelijkheden vrijetijdseconomie

Wij vragen gemeenten bij de besluitvorming over binnenplanse mogelijkheden voor vrijetijdseconomie rekening te houden met de provinciale belangen in hun omgevingsplan. Wij vragen gemeenten bij de herziening van hun omgevingsplan dergelijke binnenplanse mogelijkheden te schrappen. Wij zijn van plan hiervoor instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

In omgevingsplannen van gemeenten staan vaak bepalingen die binnenplans het toevoegen van voorzieningen voor verblijfsrecreatie mogelijk maken. Deze bepalingen stammen uit een tijd waarin de problemen in de sector nog niet onderkend werden. Anders dan vaak gedacht wordt, is het meestal niet verplicht een dergelijke omgevingsvergunning te verlenen als aan de voorwaarden in de bepaling wordt voldaan. Gemeenten kunnen bij een besluit namelijk ook andere overwegingen betrekken, zoals provinciale belangen.

§ 13.7.4 Heroverwegen 'brede' kampeerfunctie

Wij vragen gemeenten eventuele 'brede' kampeerfuncties in hun omgevingsplannen te heroverwegen en indien wenselijk aan te passen. In sommige omgevingsplannen staat een brede definitie van kamperen. Onder kamperen valt dan niet alleen het kamperen met een tent, caravan of camper, maar ook kamperen in een stacaravan of chalet. Stacaravans en chalets worden steeds degelijker en luxer, waardoor het onderscheid met een vakantiewoning vrijwel verdwenen is. Het karakter van een kampeerterrein gaat daardoor verloren. Wij zijn van plan daarvoor instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

§ 13.7.5 Kwaliteitsslag verblijfsrecreatie

Het is wenselijk dat de kwaliteitsslag voor bungalowparken en kampeerterreinen die door gemeenten is ingezet wordt voortgezet én aangevuld met een kwaliteitsslag voor hotels en groepsaccommodaties. Bij deze kwaliteitsslag wordt in een maatwerkaanpak per individuele onderneming de gewenste doorontwikkeling bepaald.

Mogelijke opties daarbij zijn onder meer:
- verdere doorontwikkeling van het bedrijf, eventueel in combinatie met een kwaliteitsverbetering;
- herontwikkeling van de bestaande locatie binnen de vrijetijdseconomie;
- transformatie of sanering van de bestaande locatie naar een andere functie.

Daarbij kan sprake zijn van een nieuwe functie voor bestaande gebouwen, sloop van die gebouwen of een combinatie hiervan.

§ 13.7.6 Routestructuren vrijetijdseconomie

Wij vinden een goed functionerend netwerk van wandel- en fietsroutes van belang voor onze provincie. Routes maken een gebied toegankelijk en beleefbaar voor zowel toeristen als inwoners en beter bereikbaar voor hulpdiensten en voor het ontvluchten door gebruikers tijdens incidenten. Omdat routes vaak meerdere gemeenten doorkruisen en soms aansluiten op routes in aangrenzende provincies of het buitenland, is samenwerking belangrijk. Gemeenten, Provincie, routebureaus en terrein-beherende organisaties hebben allen een rol bij het in stand houden, verbeteren en toegankelijk houden van de routes.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen zoals de aanleg van een weg of een woonwijk moet rekening worden gehouden met de impact op bestaande routestructuren, inclusief mogelijke omleidingen tijdens de bouw. Diezelfde ontwikkelingen kunnen ook kansen bieden om nieuwe routes aan te leggen of bestaande routes te verbeteren.

§ 13.8 Wonen in een recreatieverblijf

§ 13.8.1 Verbod op wonen in een recreatieverblijf en omvorming naar wonen

We blijven in ons beleid het gebruik van recreatieverblijven voor andere functies dan verblijfsrecreatie verbieden, zoals voor de functie wonen. Ook mag de functie van een recreatieverblijf niet worden veranderd naar de functie wonen. Onder recreatieverblijven worden ook hotels verstaan.

Een woonwijk wordt op een ander type locatie gepland dan een bungalowpark of kampeerterrein. Zie hiervoor het thematisch beleid wonen.

Voor wonen is een goede bereikbaarheid – van maatschappelijke voorzieningen en van andere mensen – belangrijk voor de sociale cohesie. Wonen is in principe alleen maar toegestaan in bestaand bebouwd gebied. Bij een vakantiepark is juist de ligging buiten het bebouwd gebied van belang.

Als een recreatieverblijf wordt gebruikt voor of omgevormd naar wonen, leidt dat meestal tot een ongewenste toevoeging aan de woningmarkt op een verkeerde locatie. Als er vervolgens ter vervanging nieuwe recreatieverblijven bijkomen in het landelijk gebied, vindt extra ongewenste verstening van het landelijk gebied plaats.

Er komen situaties voor waarin het verbod om een recreatieverblijf om te vormen naar de functie wonen te streng is, bijvoorbeeld in het geval van een vakantiewoning in of aansluitend aan een (dorps)kern. In dergelijke gevallen is maatwerk mogelijk op basis van de Omgevingsverordening Limburg.

§ 13.8.2 Tijdelijk wonen op een verblijfsrecreatieterrein

§ 13.8.2.1 Onder voorwaarden tijdelijk wonen mogelijk op een verblijfsrecreatieterrein

We continueren het beleid, conform de Omgevingsverordening Limburg, dat tijdelijk wonen op een verblijfsrecreatieterrein mogelijk is onder voorwaarden. Voor de revitalisatie en sanering van verblijfsrecreatieterreinen is tijdelijk wonen onder voorwaarden toegestaan, voor maximaal tien jaar. Daarmee wijken we af van het verbod om in een recreatieverblijf te wonen. In Limburg is er op dit moment sprake van een aanzienlijk aantal verblijfsrecreatieterreinen dat niet meer vitaal genoeg is om nog succesvol als toeristisch bedrijf te functioneren. Om deze terreinen te revitaliseren of te saneren, is geld nodig. Tegelijk bestaat in Limburg ook een tekort aan woonruimte.

Een oplossing daarvoor is het tijdelijk toestaan van bewoning van te revitaliseren of te saneren verblijfsrecreatieterreinen. Daarbij gelden wel bepaalde voorwaarden die in de Omgevingsverordening Limburg zijn opgenomen. Twee van deze voorwaarden, geen samenloop met toeristisch-recreatieve exploitatie en revitalisering of sanering, zijn in deze POVI nader toegelicht.

§ 13.8.2.2 Voorwaarde geen samenloop tijdelijke huisvesting met toeristisch-recreatieve exploitatie

Uit de praktijk blijkt dat een gelijktijdig gemengd verblijf van verblijfsrecreanten en tijdelijke bewoners op een verblijfsrecreatieterrein vaak tot fricties leidt en tot bijvoorbeeld negatieve recensies en lage beoordelingen op boekingssites. Om (verdere) imagoschade voor zowel het voort te zetten individuele bedrijf als de regio te voorkomen, is het ongewenst dat op een te revitaliseren verblijfsrecreatieterrein samenloop met een bedrijfsmatige toeristisch-recreatieve exploitatie plaatsvindt.

Daarmee wordt bedoeld dat wanneer tijdelijk wonen plaatsvindt er geen toeristisch-recreatieve exploitatie van het verblijfsrecreatieterrein mogelijk is, tenzij het tijdelijk wonen gebeurt op een volledig afgescheiden deel van het terrein met een eigen toegang.

In deze context is een verblijfsrecreatieterrein een gebied dat door een bedrijf geëxploiteerd werd of wordt voor verblijfsrecreatie, zoals een bungalowpark of kampeerterrein, al dan niet met centrale voorzieningen. Het regelmatig verhuren van een vakantiewoning op een recreatieterrein door de eigenaar zelf, wordt niet gezien als een bedrijfsmatige toeristisch-recreatieve exploitatie van een verblijfsrecreatieterrein.

§ 13.8.2.3 Voorwaarde revitalisering of sanering

Een van de voorwaarden voor tijdelijk wonen op een verblijfsrecreatieterrein is dat een deel van de inkomsten uit de tijdelijke huisvesting wordt gebruikt voor de revitalisering of sanering van het terrein. Daarover moeten duidelijke en bindende afspraken zijn gemaakt tussen de gemeente en de exploitant.

Hoofdstuk 14 Mobiliteit

§ 14.1 Provinciaal belang mobiliteit

- Limburgers komen binnen een acceptabele tijd en tegen aanvaardbare kosten op hun bestemming – om elkaar te ontmoeten, om te leven, ondernemen en te recreëren. Dat gebeurt via een aaneengesloten netwerk van verbindingen. Daar hoort een gericht aanbod van mobiliteitsvoorzieningen bij dat bereikbaarheid creëert voor de Limburgers.
- Een goede aansluiting op (inter)nationale en (eu)regionale netwerken voor personen en goederen via weg, spoor, water, lucht en buis.
- Een toekomstbestendige, toegankelijke, veilige, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit, zodat mensen zich naar wens en behoefte vrij kunnen bewegen.

§ 14.2 Opgave mobiliteit

De bereikbaarheid voor personen- en goederenverkeer staat onder druk, net als de ontsluiting van het platteland. Toegankelijke en betaalbare mobiliteit is een van onze kerntaken. Dat komt primair tot uiting in onze wettelijke verantwoordelijkheden voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur en het regionale openbaar vervoer. Daarnaast liggen er mobiliteitsopgaven rond gedragsverandering (het STOMP-ordeningsprincipe), multimodaal goederenverkeer (weg, spoor, water, lucht en buis), verduurzaming en verkeersveiligheid. Tegelijkertijd is er sprake van een structureel veranderd reisgedrag, bijvoorbeeld door thuiswerken. Dat alles vraagt om toekomstgericht beleid, duidelijke afspraken met partners en bewaking van de kosten. Waar nodig zullen we ook keuzes moeten maken.

Leefbaarheid is een belangrijke leidraad in het provinciaal beleid. Een leefbaar Limburg is voor ons een bereikbaar Limburg. Daarbij kijken wij voor onze beleidsontwikkeling allereerst naar de bereikbaarheidsbehoefte die een persoon, groep, gebied, kern, dorp, stad of stadsdeel kenmerkt. Ten tweede is de toegankelijkheid van mobiliteit van belang. Het gaat daarbij onder andere om de fysieke, financiële en mentale toegankelijkheid. Ten derde is veiligheid een belangrijk onderdeel van leefbaarheid. Daarbij gaat het om verkeersveiligheid, omgevingsveiligheid (bijvoorbeeld gevaarlijke stoffen) en sociale veiligheid. Tot slot draagt de verduurzaming van mobiliteit bij aan de leefbaarheid. Denk daarbij aan luchtkwaliteit en geluidsbelasting.

Het is mogelijk dat activiteiten botsen met hoe mensen de leefbaarheid persoonlijk ervaren. Denk bijvoorbeeld aan het aanbrengen van verlichting langs provinciale infrastructuur voor de veiligheid tegenover de hinder die dit kan opleveren voor individuen. Ook het aanbod en de locatie van voorzieningen beïnvloeden de leefbaarheid.

§ 14.3 Ambitie mobiliteit

We streven naar betere bereikbaarheid en verkeersveiligheid voor personen en goederen. Daarnaast dragen we samen met internationale, nationale en regionale partners bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem in Limburg. De grootste impact op deze ambitie realiseren we vanuit onze rol als bevoegd gezag (OV-concessie en het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur).

§ 14.4 Monitoring, data en digitalisering

Het fundament van ons mobiliteitsbeleid is het op orde hebben en houden van onze mobiliteitsdata en het digitaliseren hiervan. Daarnaast weten we dat in de toekomst, volgens Europese wet- en regelgeving, meer data digitaal ontsloten moeten worden. Om onze mobiliteitsdata en onze verkeersmeetnetten op orde te houden, werken we samen met medeoverheden in het Nationaal Dataportaal Wegverkeer (NDW). We blijven daarbij aansluiten bij de provinciale datagovernance uit het programma 'Naar een databedreven Provincie Limburg'.

§ 14.5 Verkeersmanagement

In samenwerking met de Verkeerscentrale Zuid-Nederland van Rijkswaterstaat optimaliseren we het gebruik van het Limburgse wegennet bij wegwerkzaamheden, evenementen, calamiteiten en incidenten. Dat kan door verkeersdeelnemers op provinciale wegen te informeren en waar nodig te geleiden en te sturen. Daarvoor gaan wij als bevoegd gezag de samenwerking aan met Rijkswaterstaat en gemeentelijke beheerders, om zo de veiligheid en doorstroming – en daarmee de bereikbaarheid van Limburg – te waarborgen.

§ 14.6 Verkeersveiligheid

Wij hebben twee rollen op het gebied van verkeersveiligheid:
- beheerder (zie Provinciale infrastructuur)
- regisseur verkeersveiligheid Limburg: Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL)

Binnen het ROVL werken wij samen met onder andere alle Limburgse gemeenten, de Regionale Mobiliteitsoverleggen (RMO's), politie, Openbaar Ministerie, onderwijs- en kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zoals Veilig Verkeer Nederland, ANWB en de Fietsersbond. Het ROVL coördineert, regisseert en faciliteert.

Om de verkeersveiligheid te beïnvloeden, zetten we in op de instrumenten gedragsbeïnvloeding, infrastructuur en techniek, en handhaving. Het beleidskader Mobiliteit is daarvoor de leidraad.

§ 14.7 Openbaar Vervoer

Wij zijn verantwoordelijk voor het regionale openbaar vervoer en bepalen aan welke eisen dit moet voldoen. Of je nu in de stad woont of in een kleine kern, naar je werk gaat of reist in je vrije tijd: het Limburgse openbaar vervoer moet een aantrekkelijke keuze zijn. Ook als je de lands- of provinciegrens over reist. We willen een aantrekkelijk, duurzaam en toegankelijk openbaar vervoer met goede aansluitingen en actuele reisinformatie. Het Limburgse openbaar vervoersysteem vormt een belangrijke basis binnen de Limburgse mobiliteit en de transitie naar een duurzaam mobiliteitssysteem.

Via een Europese aanbesteding hebben we een regionale vervoerder gekozen, de zogenaamde OV-concessie. Tot en met 2031 is Arriva de vervoerder in Limburg. Het regionale openbaar vervoer bestaat uit het bus- en treinvervoer in de regio. Het intercity-treinvervoer op het hoofdrailnet (HRN) wordt in opdracht van het Rijk verzorgd door de Nederlandse Spoorwegen (NS).

In Limburg hebben we gekozen om met een 'vraaggestuurde en ademende concessie' te werken, Daarmee bedoelen we dat we het openbaar vervoer de komende jaren willen doorontwikkelen, zodat het continu blijft aansluiten bij de reizigersbehoefte. Het Ontwikkelplan OV Limburg biedt daarvoor de leidraad. Dit plan is tot stand gekomen in samenwerking met concessiehouder Arriva en andere belangrijke stakeholders, zoals NS, ProRail, Omnibuzz, gemeenten en het Reizigersoverleg Limburg. Belangrijke speerpunten in dit plan zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied en van voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Via het Bestuursakkoord Toegankelijkheid Openbaar Vervoer werken het Rijk, provincies en vervoerders onder meer aan het verbeteren van reisinformatie, reisassistentie, de inzet van ov-ambassadeurs en de toegankelijkheid van haltes. De verantwoordelijkheid voor het op orde brengen en houden van bushaltes ligt bij de wegbeheerders. Wij hebben als wegbeheerder circa 350 haltes op provinciale wegen in beheer. Daarnaast onderstrepen we het belang van dit onderwerp bij de gemeentelijke wegbeheerders.

§ 14.8 Provinciale Infrastructuur

Onder provinciale infrastructuur verstaan we provinciale wegen en fietspaden. Het beheer, onderhoud en aanpassingen van de provinciale infrastructuur (reconstructies) is onze wettelijke taak.

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIK) beschrijft hoe we zorg dragen voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur en hoe deze taken financieel zijn gedekt. Daarin zijn keuzes gemaakt over het gewenste kwaliteitsniveau van het beheer van de provinciale infrastructuur. In de NIK hebben we aandacht voor de actuele inrichtingsnormen voor onze wegen en fietspaden, risicolocaties op het gebied van verkeersveiligheid, natuurinclusief beheer en onderhoud, en duurzame en circulaire grond-, weg- en waterbouw.

Voor provinciale wegen met een belangrijke bereikbaarheids- en doorstroomfunctie, en voor enkele spoorwegen, hanteren we aan weerszijden reserveringsstroken. Zo is op termijn eventueel een verbreding of aanpassing van de (spoor)weg noodzakelijk. Dat geldt ook voor toekomstige, nieuwe (spoor)wegen. Mogelijke aanleidingen daarvoor zijn de (verwachte) verkeersgroei, wegontwerpeisen die voortkomen uit het streven naar een duurzaam en veilig wegverkeerssysteem of maatschappelijk-bestuurlijke overwegingen – de (spoor)weg moet toekomstvast zijn. Een inschatting van de reserveringsstroken is vastgelegd in de Omgevingsverordening.

§ 14.9 (Inter)nationale mobiliteitsopgaven

§ 14.9.1 (Inter)nationale mobiliteitsopgaven - inleiding

De regio kan niet alles vanuit eigen kracht, verantwoordelijkheid en bevoegdheid. Voor de realisatie van bovenregionale opgaven doen wij ook een beroep op het Rijk en Europa en de hier beschikbare middelen en fondsen. We sluiten ons beleid daarom zoveel mogelijk aan op de beleidsprioriteiten van het Rijk en Europa. In de bestuurlijke overleggen over MIRT-projecten (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) worden jaarlijks afspraken gemaakt tussen het Rijk en de regio over lopende en nieuwe programma's en projecten, inclusief de financiering hiervan. Het Rijk en de provincies Noord-Brabant en Limburg werken daarnaast aan een Multimodale Mobiliteitsagenda die de opgaven op het niveau van Zuid-Nederland in kaart brengt. Vanwege onze grensligging stemmen we, wanneer van toepassing, de ontwikkeling van onze mobiliteit ook met internationale stakeholders af.

§ 14.9.2 Grensoverschrijdende trein- en busverbindingen

Limburg kent een hoge dichtheid van spoorverbindingen. De kwaliteit van dit netwerk is van groot belang voor de bereikbaarheid van Limburg. De tijdige realisatie van de Maaslijn is onze topprioriteit. De verbinding met Eindhoven/Brainport en de rest van Nederland via het Hoofdrailnet is eveneens van groot belang. Verder willen wij onze internationale ambities en verbindingen realiseren. Concreet gaat het om de volgende internationale treinverbindingen:

- de Drielandentrein
- de Intercity Eindhoven-Venlo-Düsseldorf
- Weert-Hamont-Antwerpen en (Randstad)-Eindhoven-Heerlen-Aken

Daarvoor is het van belang om te blijven sturen op de daarvoor benodigde spoorinfrastructuur voor personen- en goederenvervoer en op de doorontwikkeling van de ticketing en tarifering. Wij staan positief tegenover grensoverschrijdende busverbindingen en onderzoeken de mogelijkheden op de langere termijn hiervoor

§ 14.9.3 Havens en vaarwegen

We stimuleren het gebruik van de binnenvaart en de Limburgse binnenhavens, als belangrijk onderdeel van de grensoverschrijdende logistieke corridors van waterwegen (vaarwegen en hoofdvaarweg - Maasroute). Ze kunnen een bijdrage leveren aan duurzaam vervoer, spelen een belangrijke rol in de modal shift en kunnen het wegennet ontlasten. Ook kunnen ze een rol spelen bij de transitie naar een circulaire economie.

Om de binnenvaart een betrouwbaar en aantrekkelijk alternatief te laten zijn voor het wegvervoer, wordt onder meer ingezet op het oplossen van knelpunten op de Maas de verschoning en vergroening van de binnenvaart en Clean Energy Hubs (CEH), de herstructurering van watergebonden bedrijventerreinen en het instellen van zero emissie-corridors met zelfvarende, schone schepen.

Havengebonden (natte) terreinen zijn strategisch belangrijk voor de circulaire economie (multimodale overslag) en met name voor de energietransitie, bijvoorbeeld als Clean Energy Hub, zoals de binnenhaven van Maasbracht wil realiseren. Daarom moeten deze 'natte kavels' zoveel mogelijk gereserveerd blijven voor watergebonden functies. Dat wordt uitgewerkt in de Omgevingsverordening.

§ 14.9.4 (Rijks)wegen

Rond Rijkswegen speelt de komende periode de uitvoering van de verbreding van de A2 tussen knooppunten Het Vonderen en Kerensheide, inclusief de verbetering van de aansluiting A73-A2. Andere voor Limburg belangrijke projecten zijn nog in verschillende fasen van agendering en voorbereiding, en vragen onze voortdurende aandacht en inzet. Denk aan de verbreding A2 Weert-Eindhoven, de op- en afritten van de A67 (voor een betere doorstroming en verkeersveiligheid) en het Knooppunt Zaarderheiken.

We maken ons sterk voor het realiseren van beveiligde vrachtwagenparkeerplaatsen. Daarbij is de bereikbaarheid via autosnelwegen en het onderliggend wegennet van belang.

§ 14.10 Luchtvaart

§ 14.10.1 Provinciaal belang luchtvaart

We hebben als bevoegd gezag een wettelijke taak en regulerende rol wat betreft luchthavens van regionale betekenis én het landen en opstijgen van luchtvaartuigen buiten luchthavens. Het gaat dan om het vaststellen van luchthavenbesluiten en luchthavenregelingen, en het toezicht houden op en handhaven van deze besluiten en regelingen. Ook zijn we bevoegd om ontheffingen af te geven voor het starten en landen buiten luchthavens. Daarvoor hebben we de beleidsregel tijdelijk en uitzonderlijk gebruik van terreinen als luchthaven (TUG) opgesteld met voorwaarden waaraan start- en landingslocaties (TUG-Zones) moeten voldoen. Vanwege het belang van een gedeelde aanpak voor luchthavenbesluiten en -regelingen is een uniforme aanpak op provinciaal niveau effectiever en efficiënter.

§ 14.10.2 Ambitie luchtvaart

We willen de kwaliteit van de leefomgeving beschermen. Daarom stellen we voorwaarden aan de locaties en het aantal starts en landingen buiten reguliere luchthavens. We streven naar een balans tussen luchtvaartactiviteiten en de leefbaarheid in de regio.

§ 14.10.3 Uitvoeringsinstrumenten luchtvaart

<u>Luchthavenbesluiten</u>

In Limburg liggen geen luchthavens van regionale betekenis met een luchthavenbesluit. Maastricht Aachen Airport is een luchthaven van nationale betekenis, waardoor het Rijk hiervoor het bevoegd gezag is.

<u>Luchthavenregelingen</u>

Voor een aantal luchthavens hebben we luchthavenregelingen afgegeven. Op deze luchthavens zijn starts en landingen met helikopters en recreatieve luchtvaart toegestaan. We hebben geen zeggenschap over vliegroutes.

<u>Beleidsregel tijdelijk en uitzonderlijk gebruik van terreinen als luchthaven</u>

Bepaalde categorieën luchtvaarttuigen mogen volgens de Wet luchtvaart ook buiten een luchthaven starten of landen. Daarvoor is wel een ontheffing voor Tijdelijk en Uitzonderlijke Gebruik (TUG) nodig. Het afhandelen van een TUG-verzoek is onze wettelijke taak. We stellen daarbij voorwaarden aan de locatie en aan het aantal starts en landingen. We hebben geen zeggenschap over vliegroutes.

§ 14.11 Regionale Mobiliteitsopgaven

§ 14.11.1 Regionale mobiliteitsopgaven - inleiding

Voor een aantal opgaven voeren we als regio primair zelf de regie, wel of niet met (financiële) ondersteuning van het Rijk en Europa. Er ligt voor ons een opgave en verantwoordelijkheid om de regionale bereikbaarheid te behouden.

Beperktere middelen bij alle overheidslagen vragen om scherpe keuzes. Dat betekent een focusverschuiving naar het verder benutten van het bestaande mobiliteitsnetwerk. Dat vraagt om een integrale benadering: niet de losse modaliteiten zoals de fiets, het OV en de auto staan centraal, maar de bijdrage van de combinatie van deze modaliteiten aan het hele mobiliteitssysteem.

Die benadering vraagt de komende periode om een nieuwe manier van werken en denken. We werken verder aan een samenhangend mobiliteitssysteem dat beter aansluit bij de behoefte van de reiziger. Daarmee bieden we een steeds aantrekkelijker alternatief voor de eigen auto en voor het goederenvervoer over de weg. Daarnaast ondersteunt deze aanpak onze kerntaken op het gebied van openbaar vervoer en het beheer en onderhoud van provinciale wegen.

§ 14.11.2 Fiets

De fiets is een actieve, gezonde en duurzame vervoersoptie die wij aanmoedigen. We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen – ook over de grens.

We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering. Daarnaast zoeken we naar manieren om fiets en openbaar vervoer beter met elkaar te verbinden, om zo ketenmobiliteit te stimuleren. We houden onze provinciale fietspaden op orde via de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIK).

§ 14.11.3 Knooppunten/hubs en deelmobiliteit

De verduurzaming en toekomstbestendigheid van onze mobiliteit en bereikbaarheid vragen om verandering. Een belangrijk aspect van toekomstbestendige mobiliteit is het verbinden van verschillende manieren van vervoer op knooppunten en hubs, zodat ketenmobiliteit mogelijk wordt. Zo kunnen duurzame verplaatsingen van deur tot deur plaatsvinden, met een alternatief voor de auto en betere bereikbaarheid als resultaat. Ook dragen knooppunten bij aan andere maatschappelijke functies, zoals pakketafhaalpunten, kleine ondernemingen en sociale voorzieningen. Belangrijke ontwikkelingen voor knooppunten zijn de verstedelijking rond de Limburgse intercitystations (Limburg Centraal) en de ontwikkeling van knooppunt Eindhoven, dat van belang is voor het doorontwikkelen van het spoor in Limburg.

Deelmobiliteit biedt een kans om de mobiliteitsketen aan te vullen met nieuwe vervoersopties. Daardoor worden ketenreizen laagdrempeliger, bijvoorbeeld door voor- en natransport te bieden. Een reis van A naar B kan zo met een combinatie van vervoersmogelijkheden afgelegd worden. De combinatie van deelmobiliteit en hubs kan helpen losse vervoersmogelijkheden en -systemen om te vormen tot één aantrekkelijk, sterk, duurzaam en flexibel mobiliteitssysteem dat de bereikbaarheid en daarmee leefbaarheid verbetert.

We stimuleren de ontwikkeling van deelmobiliteit en knooppunten in Limburg. Daarbij merken we op dat gemeenten het bevoegd gezag zijn in de openbare ruimte. Onze inzet wordt verder toegelicht in het Ontwikkelplan OV.

§ 14.11.4 Slimme oplossingen

De mobiliteitswereld verandert en nieuwe (digitale) innovaties komen op ons af. We zetten in op de transitie naar een slim mobiliteitssysteem waarin we de bestaande infrastructuur slimmer kunnen gebruiken. Om onze wettelijke taken ook in de toekomst goed en slimmer uit te kunnen voeren, brengen we onze data op orde en werken we aan verkeersmanagement.

Inovaties in mobiliteitsbeleid vergen vaak een lange adem. Uit het verleden blijkt dat een zekere schaalgrootte noodzakelijk is voor het toepassen van innovaties. Daarom sluiten we voor mobiliteitsinnovaties aan bij medeoverheden, onder andere via de regionale uitvoeringsorganisaties en het programma SmartwayZ.NL. Zo kunnen we de benodigde schaalgrootte bereiken, efficiënt kennis ophalen en succesvolle innovaties opnemen in ons mobiliteitsbeleid.

§ 14.11.5 Elektrische laadinfrastructuur

Onze doelstelling is dat er in Limburg in 2030 in totaal 13.000 laadpalen zijn gerealiseerd, om het verwachte aantal van 130.000 elektrische wegvoertuigen een dekkende laadvoorziening te bieden. Deze doelstelling is onderdeel van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL), met als doel ervoor te zorgen dat de laadinfrastructuur geen belemmering vormt voor de groei van elektrisch rijden.

Wij zijn niet het bevoegd gezag voor elektrische laadinfrastructuur – dat zijn de Limburgse gemeenten. Als middenbestuur werken we vanuit onze rol als kennisautoriteit daarin samen met het Rijk en de Provincie Noord-Brabant. Daarbij wordt ook ingezet op laadinfrastructuur voor de logistiek en bouw. Het

belangrijkste doel is het verduurzamen van de mobiliteit, aangezien elektrisch rijden leidt tot minder CO_2-uitstoot.

§ 14.11.6 Logistiek

In Limburg is de logistiek een belangrijke sector door de vele industrie en grensligging. Wij voeren een actief beleid om de logistiek te faciliteren en een modal shift te stimuleren. Door de ontwikkeling van de circulaire economie en de energietransitie worden er steeds meer circulaire (en soms gevaarlijke) grondstoffen vervoerd. Limburg zet in op zoveel mogelijk vervoer via buisleiding en binnenvaart, zodat de weg en het spoor ontlast worden. Dat creëert ook ruimte voor leefbaarheid en ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw (Limburg Centraal). Dat doen we onder meer door – financieel en qua regelgeving – bij te dragen aan investeringen in multimodale knooppunten, zoals multimodale overslagvoorzieningen, railterminals en bargeterminals. Sittard-Geleen en Venlo zijn binnen het nationale programma Topcorridors aangewezen als bovengemiddelde logistieke knooppunten. Daarnaast zetten we in op het optimaal benutten van deze infrastructurele voorzieningen. Daarbij spelen de logistieke makelaars een rol. Deze inzet beperkt de groei van het wegvervoer en de bijbehorende doorstromingsproblemen en milieuoverlast.

§ 14.11.7 Gedragsbeïnvloeding en doelgroepenbenadering

In samenwerking met Rijk en regio's zijn onder andere afspraken gemaakt over de doelgroepenaanpak (werkgeversaanpak, logistieke aanpak en onderwijsaanpak). We gebruiken daarbij de eerder opgedane kennis op dit gebied. Gedragsbeïnvloeding staat daarbij centraal, om zo de bereikbaarheid te verbeteren, veilig gedrag in het verkeer te vergroten en de CO_2-uitstoot te verminderen. Dat doen we door in te zetten op het verminderen en verduurzamen van het woon-werkverkeer, studentenstromen en logistieke stromen. Daarbij worden duurzame manieren van vervoer, zoals de fiets en het openbaar vervoer, en het op andere tijden reizen (spitsmijden) gestimuleerd.

De komende periode liggen er kansen voor Limburg voornamelijk op het gebied van het vergroenen van reisgedrag en stimuleren van duurzame mobiliteit, zoals de fiets en OV. Werkgevers gaan daarbij hun zakelijke verkeer en woon-werkverkeer sneller verduurzamen. Verder liggen er kansen om de logistieke sector te verduurzamen. Tot slot spelen de doelgroepenbenadering en gedragsbeïnvloeding een belangrijke rol in het beperken van hinder tijdens wegwerkzaamheden, zoals de A2-wegverbreding tussen knooppunten Het Vonderen en Kerensheide.

§ 14.12 Werkingsgebieden mobiliteit

De themakaarten mobiliteit zijn allemaal ondersteunend aan de tekst en geven geen direct werkingsgebied aan. Daarom zijn in deze paragraaf alle gebruikte kaartlagen opgenomen om ze in het Digitaal Stelsel Omgevingswet te kunnen tonen.

binnenhavens binnenhavens (buffer)

binnenhavens (buffer)

hoofdspoornet

hoofdspoornet buffer

hoofdvaarweg - Maasroute

intercitystations

icstations buffergem

logistieke hotspots

lokaal spoor buffer

lokaal spoor

overige treinstations

overige treinstations buffer1000m

provinciale wegen

provinciale wegen buffer

railterminals en bargeterminals - buffer

railterminals en bargeterminals

Rijkswegen

Rijkswegen buffer

sluizen buffer100m

sluizen

TUG-Zones

vaarwegen buffer100m

vaarwegen

Hoofdstuk 15 Erfgoed en Cultuur

§ 15.1 Erfgoed

§ 15.1.1 Provinciaal belang erfgoed

Het behoud van erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties is van provinciaal belang. De term erfgoed wordt toegekend aan zaken die mensen waarderen, waar zij zich mee identificeren en die zij willen bewaren voor toekomstige generaties.

Onroerend erfgoed omvat alle materiële zaken die een historische, artistieke, architectonische, archeologische, wetenschappelijke of culturele waarde vertegenwoordigen. Het gaat dus om tastbare elementen die een belangrijk onderdeel zijn van ons verleden en ons cultureel erfgoed vormen. Een belangrijk onderdeel van het onroerend erfgoed zijn de monumenten. Een ander onderdeel van ons onroerend erfgoed zijn archeologische waarden. Archeologische resten zijn overblijfselen in stad en landschap van menselijke activiteiten uit het verleden (ouder dan 50 jaar).

Naast onroerend erfgoed bestaat er ook roerend erfgoed. Roerend erfgoed is verplaatsbaar erfgoed. Bijvoorbeeld kunst in een museum of vervoersmiddelen uit het verleden (mobiel erfgoed). De Rijksoverheid is verantwoordelijk voor een goede zorg voor roerend erfgoed en de presentatie hiervan aan een breed publiek. Het roerend erfgoed vormt daarmee verder geen onderdeel van de Provinciale Omgevingsvisie.

Ten slotte hebben we in Limburg tradities, rituelen, festiviteiten en gewoonten die van generatie op generatie zijn en worden doorgegeven. Dit vormt als immaterieel erfgoed deel van onze cultuur.

§ 15.1.2 Onroerend erfgoed in ruimtelijke opgaven

De aanwezigheid van onroerend erfgoed uit verschillende tijdsperioden bepaalt voor een belangrijk deel de beeldkwaliteit van ons Limburgs landschap, zowel landelijk als stedelijk. Het onroerend erfgoed in zijn fysieke omgeving is een van de kenmerken die een gebied en regio een identiteit geven voor bewoners en bezoekers. Die historische gelaagdheid en daarmee de ruimtelijke kwaliteit staan onder druk. Het is voor heel Limburg een opgave om de historische gelaagdheid van ons landschap, inclusief erfgoed, te behouden en te benutten bij het ontwerpen van opgaven en transities.

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen willen we dat erfgoed niet alleen vanuit behoud benaderd wordt, maar dat de historische structuren en het verhaal achter het erfgoedensemble ook als inspiratiebron gebruikt worden voor ingrepen die passen binnen het karakter van een gebied. Dat betekent kijken naar en voortbouwen op de lange ontwikkelingsgeschiedenissen van landschap en erfgoed en daarop voortbouwen.

We willen het gebruik van erfgoed als verbindende kracht stimuleren bij ruimtelijke opgaven op het gebied van onder andere natuur, waterveiligheid, energie-infrastructuur, woningbouw en de landbouwtransitie. Erfgoed biedt kansen voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit (en ook toeristische kwaliteiten) bij

ontwikkel- en ontwerpopgaven. Dat vraagt om de ontwikkeling en de inzet van cultuurhistorische kennis bij ontwerpopgaven in het landschap.

Door erfgoed, maar ook cultuur, als inspiratiebron te gebruiken, voegen we kwaliteit en eigenheid toe aan het ruimtelijk ontwerp en de inrichting bij grote ruimtelijk opgaven. Op het schaalniveau van de provincie zullen we komen tot een gebiedsbiografie Limburg. De gebiedsbiografie Limburg is een cultuurhistorische verdieping van de kenmerken en identiteit van deelregio's in Limburg. We zien de inzet van het kennisinstrument gebiedsbiografie als een kans om cultuurhistorie mee te nemen in ruimtelijke processen en opgaven. Deze kennisonderlegger ondersteunt, samen met de gebiedspaspoorten en bestaande gebieds- en landschapsbiografieën, het gebiedseigen ontwikkelen binnen regio's – een van de Limburgse ruimtelijke principes.

§ 15.1.3 Onroerend erfgoed en wateroverlast/tekort

We willen goed zicht krijgen op het effect van wateroverlast en watertekort op monumenten langs beken en rivieren in Limburg. Daarvoor kijken we met de beleidsvelden erfgoed, water en waterveiligheid naar deze problematiek en laten we de beleidsvelden elkaar versterken om de verschillende doelen te behalen.

In zowel de Maasvallei als de Limburgse beekdalen is van oorsprong veel uniek Limburgs gebouwd erfgoed aanwezig, dat sterk verbonden is met het omringende landschap en de ecologie. Zo zijn de hier aanwezige watermolens (vijftig in Limburg) en kastelen en buitenplaatsen voor hun functioneren sterk afhankelijk van een uitgebalanceerde watertoevoer. Te veel, maar ook te weinig water belemmert het functioneren van dit erfgoed.

Goed zicht op het effect van wateroverlast en watertekort op monumenten langs beken en rivieren in Limburg ontbreekt op dit moment, maar is wel nodig voor de juiste acties vanuit gezamenlijk, provinciebreed beleid. Het hoogwater van juli 2021 in de Maas en de Limburgse beken heeft de problematiek van wateroverlast voor beschermde monumenten zichtbaar gemaakt. De lage ligging aan het water maakt deze objecten van oudsher kwetsbaar. Tegelijkertijd geldt er in de beekdalen in het buitengebied over het algemeen geen normering voor wateroverlast. Om inzicht te krijgen in het effect van wateroverlast en watertekort, is onderzoek nodig. We kiezen ervoor om te starten met de problematiek bij de watermolens.

De aanpak van wateroverlast bij watermolens moet gezien worden als pilot. Deze aanpak kan ons meer leren over hoe om te gaan met de andere categorieën monumenten in de nabijheid van beken en rivieren. Om aan de behoefte van een betere bescherming tegemoet te komen, zal voor elke watermolen een individuele beoordeling van de wateroverlastproblematiek gemaakt worden en zal maatwerk geleverd worden. Vanuit het programma Waterveiligheid en Ruimte (WRL) wordt eerst gekeken in hoeverre de reguliere stroomgebiedsaanpak van de gehele beek tot een bevredigende oplossing kan leiden. Onder Water wordt zowel de normering als het maatwerk in relatie tot watermolens toegelicht. Vanuit erfgoedbeleid zullen we dit, waar ingrepen direct betrekking hebben op het molenensemble, aanvullend ondersteunen. Daarbij houden we uiteraard rekening met het geldende provinciale water- en erfgoedbeleid.

§ 15.1.4 Cultuurhistorie als kernkwaliteit in het landschap

De rijkdom aan cultuurhistorie in het landschap maakt Limburg aantrekkelijk voor bezoekers, maar zorgt ook voor een wezenlijke verbinding van haar inwoners met dit landschap. In zowel de Groenblauwe Landbouwzone als het Nationaal Landschap Zuid-Limburg is cultuurhistorie aangemerkt als een belangrijke kernkwaliteit van het landschap, naast het reliëf, de open- en geslotenheid en het groene karakter. We willen de (huidige) cultuurhistorische kernkwaliteiten van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburgen de Groenblauwe landbouwzone behouden en waar mogelijk versterken. Deze bescherming zal gecontinueerd worden in de Omgevingsverordening Limburg.

Ontwikkelingen binnen de ruimte die het beleid voor de verschillende thema's hiervoor biedt zijn mogelijk, mits de kernkwaliteiten behouden blijven of versterkt worden (het 'ja, mits'-principe). We continueren de motiveringsplicht hiervoor in de Omgevingsverordening. Daardoor wordt gemeenten gevraagd om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of buitenplanse omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe zij met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden omgaan.

§ 15.1.5 Instandhouding monumenten

We hebben als doel om meer monumenten in betere en duurzame staat te krijgen en houden. Dat wordt echter steeds lastiger voor eigenaren. Energiebesparende maatregelen kunnen vaak niet zomaar uitgevoerd worden, maar moeten aangepast worden om het uiterlijk en karakter van het monument niet aan te tasten. Behalve dat het lastig is voor eigenaren om een monument in goede staat te krijgen of houden, zijn de

kosten van restauratie hoog. Via een bestuursovereenkomst met het Rijk zijn rijksmiddelen voor restauratie beschikbaar voor monumenteigenaren via de provincie. Bij restauratieopgaven van monumenten heeft de kwaliteit van de restauraties een directe relatie met het behoud van de beeldkwaliteit in het landschap. Denk daarbij aan de vele vakwerkhoeves in Limburg, waar veel deskundigheid nodig is voor restauratie met oorspronkelijke materialen en technieken.

In ruimtelijke procedures zullen we ons adviesrecht (artikel 4.25 lid 1h Omgevingsbesluit) voor rijksmonumenten buiten de bebouwde kom gebruiken voor het behoud van erfgoed en de uitvoering van restauraties van voldoende kwaliteit. Voor restauratiekwaliteit volgen we de ERM-kwaliteitsstandaard (Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg) voor het onderhouden, restaureren en verduurzamen van monumenten, rijks en gemeentelijk beschermd.

We streven naar het behoud van beschermde monumenten in de historische context. Voor deze bredere ruimtelijke context van het monument hanteren we het begrip erfgoedensemble. Een erfgoedensemble bestaat uit de gebouwen samen met de landschappelijke structuren die vanuit historisch gebruik samenhangen en een geschiedenis delen. Zo bestaat een watermolenensemble uit het molengebouw, de bijbehorende stuw- en waterwerken en overige infrastructuur, net als een kasteelensemble bestaat uit bijgebouwen, waterwerken, kasteelparken en follies. In dit streven sluiten we aan op het Besluit kwaliteit leefomgeving en de instructies ten aanzien van het voorkomen van de aantasting van de omgeving van rijksmonumenten (artikel 5.130 lid 2 Besluit kwaliteit leefomgeving).

§ 15.1.6 (Her)gebruik monumenten

Een passende functie van een monument is essentieel voor het doorvertellen van het historische verhaal van de regio en verbindt inwoners en bezoekers met hun omgeving. Het object wordt gebruikt en daarmee onderhouden. Bij leegstand van erfgoed kan snel verval intreden. Bij herbestemming is het van belang om het monument als erfgoedensemble te behouden, inclusief de historische inbedding in het landschap. We zetten ons met eigenaren, het Rijk, gemeenten en deskundigen in voor het behoud en de herbestemming van beschermde monumenten door hergebruik van monumenten te bevorderen, met een functie die past in de omgeving.

We willen de herbenutting van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen stimuleren. In de Omgevingsverordening Limburg worden hiervoor instructieregels opgenomen. Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven – zowel in landelijk als bebouwd gebied– en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB) en religieus erfgoed (zoals kerken). Het gebruik van monumenten levert ook een bijdrage aan de versterking van het toerisme.

§ 15.2 Archeologie

§ 15.2.1 Provinciaal belang archeologie

Archeologische waarden zijn een onderdeel van ons erfgoed. Een zorgvuldige omgang met en behoud van archeologische waarden in de hele provincie is van provinciaal belang. Deels hebben we aan dit belang invulling gegeven door het definiëren van gemeentegrensoverstijgende archeologische aandachtsgebieden. Voor de provincie is het belangrijk dat de samenhang in deze gebieden bewaard blijft.

De oudste archeologische resten in Limburg tot nu toe zijn van neanderthalers. Dit waren nomaden die 240.000 tot 40.000 jaar geleden in heel Limburg hebben rondgetrokken. Ook in de periodes daarna trokken jagers en verzamelaars in Limburg rond. Daarnaast is Limburg de plek waar de eerste boeren van Nederland (lineaire bandkeramiekcultuur) zich vestigden. Sindsdien hebben er altijd mensen in de provincie gewoond. Resten van deze activiteiten en bewoning zijn in de bodem bewaard gebleven. De provincie heeft hierdoor een uniek archeologisch archief dat niet alleen bewaard, maar ook gekoesterd en gedeeld moet worden. Door het delen van het archeologisch verhaal worden inwoners met hun omgeving verbonden. Dit verhaal kan vervolgens als inspiratiebron gebruikt worden bij ruimtelijke ontwikkelingen.

§ 15.2.2 Behoud archeologie

De druk op de beschikbare ruimte en daarmee ook op de ondergrond en het daarin aanwezige archeologische erfgoed is groot. Waar mogelijk zal ingezet worden op behoud in de bodem door inpassing, aanpassing of actieve benutting. Als het behouden van archeologische resten in de bodem niet mogelijk is, worden deze resten behouden door de informatie over de vindplaatsen vast te leggen in wetenschappelijke rapporten. De bijbehorende documentatie en vondsten worden opgeslagen in een provinciaal archeologisch depot. We zijn eigenaar van de archeologische vondsten die zijn aangetroffen tijdens archeologische onderzoeken op ons grondgebied en waarop niemand zijn recht van eigendom kan bewijzen. We hebben de wettelijke taak om een depot voor deze vondsten in stand te houden en vervullen deze taak door te zorgen voor een duurzame huisvesting voor het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten.

§ 15.2.3 Omgang met archeologische waarden

De bescherming van archeologische waarden is juridisch geregeld in de Erfgoedwet en in de Omgevingswet. Voor ons is het belangrijk dat het aspect archeologie in de ruimtelijke ontwikkelingen goed meegewogen wordt. Hoe eerder in het proces archeologie betrokken wordt, hoe beter archeologische waarden in een plan ingepast en daarmee behouden kunnen worden. Door het op tijd betrekken van archeologie in het proces, kan ook sneller een beter beeld van de kosten van het archeologisch onderzoek verkregen worden. Wij hebben op twee manieren met de omgang met archeologische waarden te maken.

Provincie als initiatiefnemer

De verantwoordelijkheid voor een groot deel van het archeologisch erfgoed ligt bij de gemeenten. Zij zijn in de meeste gevallen bevoegd gezag op het gebied van archeologie. Als wij zelf initiatiefnemer zijn van een ruimtelijke ontwikkeling, zullen we zorgdragen voor het zorgvuldig doorlopen van het archeologisch proces.

Provincie als bevoegd gezag

In een beperkt aantal situaties zijn wij zelf bevoegd gezag op het gebied van archeologie (zie artikel 4.6 van het omgevingsbesluit) bij de aanvraag van een omgevingsvergunning. Wij zullen als bevoegd gezag het gemeentelijk beleid als uitgangspunt nemen. We zijn bevoegd gezag bij de aanvraag van een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een of meer van de volgende activiteiten:

- een omgevingsplanactiviteit van provinciaal belang;
- ontgrondingsactiviteiten, indien deze bij ons aangevraagd moeten worden;
- een milieubelastende activiteit, indien deze bij ons aangevraagd moet worden;
- de goedkeuring van het projectplan Waterschap.

§ 15.2.4 Archeologie als kwaliteit voor de leefomgeving

In zowel de Groenblauwe landbouwzone als het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zijn verwachte en al bekende archeologische waarden aangemerkt als een belangrijke kernkwaliteiten van het landschap. We willen de (huidige) archeologische kernkwaliteiten van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone behouden en waar mogelijk versterken. Deze bescherming zal gecontinueerd worden in de omgevingsverordening.

We hebben een aantal archeologisch belangrijke gebieden met een groot potentieel aan archeologische waarden gedefinieerd. Deze archeologische aandachtsgebieden overstijgen gemeentegrenzen en vertegenwoordigen het verhaal van Limburg.

Niet alleen voor de archeologische aandachtsgebieden, de Groenblauwe Landbouwzone en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg kan archeologie als omgevingskwaliteit beschouwd worden, maar ook voor:

- het Natuurnetwerk Limburg
- het Primair Landbouwgebied
- het Verwevingsgebied
- de Stedelijk gebied en Landelijke kernen
- de Werklocaties

De toegevoegde waarde van het archeologische verhaal voor een locatie of geplande ontwikkeling is op dit moment nog vaak onderbelicht – zowel bij initiatiefnemers als bij de overheid. We willen de archeologische verhalen dichter bij de samenleving brengen, zodat deze gebruikt kunnen worden als inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen. We zien zowel verplicht uit te voeren archeologische onderzoeken als de nog op te stellen gebiedsbiografie van Limburg als kansen om archeologie mee te nemen in ruimtelijke processen en opgaven.

Het zichtbaar maken van archeologische waarden en het door eigen ondervinding laten beleven van archeologie draagt bij aan een aantrekkelijk woonklimaat en verbindt de inwoners met hun omgeving. Daarom ondersteunen wij archeologische projecten gericht op publieksbereik, om zo de kennis over en het behoud van bijzondere Limburgse artefacten te stimuleren en om vrijwilligers te betrekken bij onderzoek.

§ 15.3 Cultuur

§ 15.3.1 Provinciaal belang cultuur

Toegang tot cultuur – in al haar vormen, voor iedereen – is van provinciaal belang. Cultuur brengt mensen verder. In hun persoonlijke ontwikkeling en in hun onderlinge verhoudingen, in relatie tot de eigen geschiedenis, leefomgeving en de huidige samenleving als geheel. Cultuur draagt bij aan het (h)erkennen, uitdragen en vernieuwen van de eigen en gezamenlijke (Limburgse) identiteit van mensen en bevordert het openstaan voor de identiteit van anderen. Cultuur biedt ontmoeting en een aantrekkelijke vrijetijdsbesteding. Daarmee heeft cultuur een positieve impact op de gezondheid en is het een belangrijk sociaal bindmiddel. Cultuur en de professionele culturele sector zijn van belang voor het leefklimaat en de sociale en economische ontwikkeling van Limburg en haar inwoners.

§ 15.3.2 Spreiding culturele voorzieningen

In Limburg werken culturele makers in een creatief en vernieuwend klimaat, mogelijk gemaakt door voorzieningen in de fysieke omgeving. Deze culturele voorzieningen, waartoe ook bibliotheken kunnen worden gerekend, dragen bij aan een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Limburg. Cultuur is medebepalend voor de leefbaarheid en levendigheid van een regio, stad, wijk of kern. Iedereen verdient het daarom om toegang te hebben tot cultuur.

In Limburg willen we een divers aanbod van culturele voorzieningen, met een evenwichtige spreiding over heel Limburg, zodat dit aanbod voor iedere Limburger bereikbaar is. Wij werken daarvoor samen met het Rijk en gemeenten aan een sterke culturele basisinfrastructuur en aan een beter gebalanceerd professioneel cultuuraanbod in de hele provincie. In Zuid-Limburg is al een groot en divers aanbod. Daarom wordt er samen met Noord- en Midden-Limburg een plan (Groeiplan) opgesteld voor de culturele infrastructuur van de regio en wordt hier extra in geïnvesteerd.

§ 15.3.3 Immaterieel erfgoed

Het immaterieel erfgoed is een belangrijke voedingsbron voor onze identiteit en draagt bij aan de leefbaarheid van onze omgeving. Limburgers zijn met recht trots op hun rijke geschiedenis, vol met tradities. Deze tradities en gebruiken zijn diepgeworteld in de samenleving en worden van generatie op generatie overgedragen. Ze vormen dan ook een deel van onze cultuur.

Wij stimuleren het behoud en de beleving van het immaterieel erfgoed, zoals de fanfares en harmonieën, het schutterij- en gildewezen en carnaval. Dit immaterieel erfgoed heeft ook een ruimtelijke component. Belangrijk is dat er letterlijk ruimte is om deze tradities en gebruiken samen tot uitdrukking te brengen en zichtbaar te maken. Vaak gaat dat samen met het gebruiken van gebouwen in de wijk of buurt, of met het houden van optochten en evenementen in de openbare ruimte.

Regels voor veiligheid en openbare orde, de afname van beschikbare gebouwen en de eventuele negatieve effecten op openbare (natuur)gebieden vormen steeds meer een obstakel voor het behouden en kunnen beleven van het immaterieel erfgoed. De primaire verantwoordelijkheid ligt bij de gemeenten. Wij ondersteunen de gemeenten en nemen initiatieven die aanvullend zijn op wat zij al doen. Zo wordt onderzocht hoe de regeldruk verminderd kan worden en is het Actieplan Vrijwilligers opgezet om vrijwilligers te ondersteunen en te waarderen.

Hoofdstuk 16 Verantwoording

§ 16.1 Verantwoording - inleiding

Deze POVI is een actualisering van de POVI uit 2021, die in oktober 2021 door Provinciale Staten is vastgesteld. Er is hierbij gebruikgemaakt van een groot aantal bouwstenen en van de resultaten van het participatietraject. Een bijzondere bouwsteen is het planMER met passende beoordeling.

§ 16.2 Bouwstenen voor de POVI

Er is bij de actualisatie van de POVI gebruikgemaakt van een groot aantal bouwstenen. We noemen in het bijzonder het coalitieakkoord, de beleidskadersbeleidskaders en het Ruimtelijk Voorstel Limburg.

Verder zijn van belang de ontwerpende onderzoeken die na vaststelling van de POVI2021 voor en samen met de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg en andere regionale partners zijn uitgevoerd. Daarbij zijn de maatschappelijke opgaven vertaald naar een kaartbeeld en regionale ambities. De ontwikkelperspectieven voor de twee Limburgse NOVEX-gebieden (de Peel en Zuid-Limburg), die samen met het Rijk, gemeenten en het waterschap zijn gemaakt, vormen ook een belangrijke bouwsteen.

Het verstedelijkingsconcept Limburg Centraal, opgesteld samen met het Rijk en de IC-gemeenten, is ook een belangrijke bouwsteen. Dit krijgt verdere concretisering in een verstedelijkingstrategie. Daarbij vindt afstemming plaats met de verstedelijkingsstrategie van het Rijk, op te nemen in de Nota Ruimte.

Een andere belangrijke bouwsteen vormt het provinciale onderzoeksrapport Ruimte-met-regie met aanbevelingen.

Ook sectorale onderzoeken en bouwstenen zoals de brownfieldanalyse bedrijventerreinen, onderlegger Water en Bodem, de bouwsteen veiligheid van de veiligheidsregio en bouwsteen gezondheid van de GGD's zijn benut.

De toekomstvisie 2050 (TV2050) is gedurende het proces zo goed als mogelijk gevolgd. Deze is voor verwerking in deze POVI echter te laat beschikbaar gekomen, maar zal als input dienen bij de volgende actualisatie van deze POVI.

§ 16.3 Participatie

Medio 2024 is het traject voor de actualisatie van de omgevingsvisie gestart. Er is een participatie- en communicatieplan opgesteld en uitgevoerd, gericht op het zo goed mogelijk en tijdig organiseren van participatie en communicatie. Met als doel om een zoveel mogelijk gedragen actualisatie van de POVI te maken, waarin alle nodige stakeholders (zowel intern als extern, onder andere gemeenten, semioverheden, euregionale partners en (belangen)organisaties) op het juiste moment zijn meegenomen.

We hebben daarbij rekening gehouden met het feit dat:
- dit een actualisatie is van de POVI 2021 die toen al een heel uitgebreid participatietraject heeft gehad;
- er bij veel bouwstenen die als input dienen voor de actualisatie ook al aan participatie is gedaan.

De opbrengsten uit het participatieproces zijn door ons benut voor de uitwerking van de Omgevingsvisie en hebben van december 2024 tot februari 2025 geleid tot een proces van voorlopige keuzes en daarmee eerste bouwstenen voor de Omgevingsvisie. Van februari tot en met april 2025 hebben diverse interactieve aanscherpingsrondes plaatsgevonden (zowel in- als extern en zowel ambtelijk als bestuurlijk) richting het ontwerp van de Omgevingsvisie.

Conform planning heeft de tervisielegging van de ontwerp Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER plaatsgevonden gedurende zes weken voorafgaand aan het zomerreces van 2025. Gedurende deze fase zijn ruim 1250 formele zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen zijn van een reactie voorzien in een Nota van Zienswijzen. Ze hebben deels geleid tot aanpassing van de ontwerp POVI. In samenhang hiermee hebben vervolggesprekken met partners plaatsgevonden om kaarten en tekstpassages toe te lichten en/ of om zienswijzen nader te bespreken.

Mede op basis van de reacties zullen Gedeputeerde Staten in maart 2026 een definitief voorstel voorleggen aan Provinciale Staten. Behandeling in de Statencommissie Leefomgeving (LEO) en vervolgens Provinciale Staten is voorzien in april resp. mei 2026.

Provinciale Staten zijn ook al betrokken in het voorbereidingstraject. Allereerst via sonderende sessies in de Statencommissie LEO, vooral op basis van discussiebladen over de belangrijkste keuzevraagstukken. Daarnaast is de informele Statenwerkgroep Omgevingsvisie regelmatig bijgepraat over onder meer de inhoud en voortgang van de ontwerpende onderzoeken, de opstart van de actualisatie van de POVI en de voortgang van dit proces.

§ 16.4 Het Milieu Effect Rapport (planMER)

Een bijzondere bouwsteen vormen een plan-milieueffectrapport (planMER) en Passende beoordeling. Voor een omgevingsvisie waarin kaderstellende uitspraken worden gedaan over later te nemen vergunningbesluiten over mer-(beoordelings)plichtige projecten, moet namelijk een planMER worden gemaakt. Een planMER maakt de impact van beleidsalternatieven inzichtelijk en draagt eraan bij dat het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

Het planMER is gelijktijdig met de ontwerp Omgevingsvisie opgesteld. In de Nota Reikwijdte en Detailniveau is de werkwijze toegelicht om tot het planMER te komen. In het planMER zijn de ruimtelijke keuzes in de synthesescenario's van de ontwerpende onderzoeken voor de drie Limburgse regio's getoetst aan de doelen voor de geactualiseerde POVI. Deze ontwerpende onderzoeken staan namelijk mede aan de basis van de actualisatie van de POVI. De lijst met doelen waaraan getoetst is, is afkomstig uit het Ruimtelijk Voorstel Limburg uit 2023. Waar nodig zijn deze doelen aangevuld en geactualiseerd, bijvoorbeeld op basis van de beleidskaders en recente inzichten. De toetsing heeft geresulteerd in aanbevelingen in het

planMER voor de voorliggende geactualiseerde POVI. Die aanbevelingen zijn, voor zover ze passen bij het karakter van de POVI en de beoogde provinciale rol, grotendeels verwerkt.

Op 12 september 2025 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage een (wettelijk verplicht) toetsingsadvies uitgebracht over het PlanMER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER. In het kort luidt het advies van de Commissie dat het MER grotendeels van goede kwaliteit is. Bestuurlijke keuzes in de regio's worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. De hoofdstukken over de regio's geven een goed beeld van het profiel van de regio's. Onzekerheden in de autonome ontwikkeling worden goed beschreven. De toegankelijkheid en leesbaarheid van het PlanMER is niet altijd optimaal.

N.a.v. het advies van de Commissie is de bijlage 'Analyse belangrijkste ruimteclaims toegevoegd

§ 16.5 Passende beoordeling

Ten behoeve van de actualisatie van de Omgevingsvisie is ook een zogenaamde Passende beoordeling uitgevoerd. Deze is onderdeel van het planMER en maakt inzichtelijk of er mogelijk risico's zijn op significante effecten op de natuurlijke kenmerken en de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het beleid uit de geactualiseerde omgevingsvisie.

Uit de Passende beoordeling komt naar voren dat er een aantal ruimtelijke keuzes zijn waarbij aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden niet kan worden uitgesloten, voornamelijk door de onzekerheid rondom mogelijke stikstofdepositie. Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Die onzekerheden zijn deels een gevolg van het feit dat het gaat om ruimtelijke keuzes op een relatief hoog abstractieniveau. Bij de planuitwerking voor deze ruimtelijke keuzen zal de impact nader beoordeeld kunnen en moeten worden.

Bijlage 1 Begripsbepalingen

Aandachtsgebieden	Gebieden waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen, onvoldoende beschermd kunnen zijn tegen de gevolgen van ongevallen met gevaarlijke stoffen.
Aandachtsgroepen	Bepaalde groepen mensen die extra moeilijk passende en betaalbare woningen vinden, vaak vanwege een kwetsbare situatie of specifieke woonbehoefte. Als aandachtsgroepen worden in ieder geval beschouwd, de personen die vallen onder de categorieën aandachtsgroepen zoals opgenomen in het wetsvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting.
Abiotiek	De abiotische omstandigheden in een natuurgebied zijn alle niet levende factoren in het ecosysteem van het natuurgebied. Denk hierbij aan zaken als lucht, water, bodem, nutriënten, warmte en licht
Agglomeratiekracht	De voordelen van ruimtelijke en organisatorische nabijheid, zoals kennisdeling, bereikbaarheid en kwaliteit van leven.
Agrarisch Natuurbeheer	Agrarisch Natuurbeheer ondersteunt het beheer van natuurgebieden en verbindt de natuurgebieden met elkaar.
Agri-PV	Agri-PV (agrivoltaics) combineert landbouw en zonne-energie op hetzelfde perceel, waardoor schaarse grond dubbel wordt benut voor zowel voedselproductie als stroomopwekking.
Agroforestry	Combinatie van akkerbouw of veehouderij met de teelt van houtige gewassen of bomen op hetzelfde perceel.
Agrotoerisme	Dag- en/of verblijfsrecreatieve activiteiten gekoppeld aan een agrarisch bedrijf.
Aquathermie	Het benutten van warmte en kou uit water, zoals oppervlaktewater, afvalwater of drinkwater.
Arbeidsmigrant	Een onderdaan van een ander land dan Nederland die rechtmatig in Nederland mag verblijven en werken, welke maximaal 5 jaar aaneensluitend in Nederland verblijft om rechtmatig werkzaamheden te verrichten, tegen een inkomen van maximaal 130% van het minimumloon bedoeld in artikel 8 van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag.
Basisnet	Een landelijk aangewezen netwerk voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het bestaat uit de (snel)wegen, vaarwegen en spoorwegen die van belang zijn voor vervoer

Bebouwd gebied	Synoniem van bebouwde omgeving. Een gebied dat vol staat met bebouwing in gebruik voor (een mix van) hoofdzakelijk de functies wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen. Dit gebied kent weinig open ruimte. Dit gebied bestaat uit drie categorieën (zoneringen):
	• Stedelijk gebied
	• Landelijke kernen
	• Werklocaties, deze categorie is opgedeeld in drie subcategorieën met alle drie een andersoortige inrichting en gebruikers:
	  ○ Bedrijventerreinen
	  ○ Stedelijke dienstenterreinen
	  ○ Solitaire bedrijfskavels > 1 hectare

Bebouwingsclusters	Clusters van bebouwing die te klein zijn om ze als landelijke kern aan te merken, en te groot om van verspreide bebouwing te spreken. De begrenzing van deze bebouwingsclusters is bepaald op basis van het bestand BAG 'Panden met woonfunctie' (om precies te zijn: vanuit dit puntbestand zijn gebieden geselecteerd met 10 (of meer) punten met een onderlinge afstand van 75m of minder, met daaraan toegevoegd het laatste pand

	binnen een straal van 70m. Bebouwingsclusters kunnen verschillende vormen aannemen, waaronder de vorm van een lint.
Bedrijventerreinen van provinciaal belang	Bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn haventerreinen, grootschalige logistiek-industriële terreinen in de twee logistieke knooppunten, bedrijventerreinen in milieucategorieën 4 of hoger e/o bedrijventerreinen die een bovenregionale functie vervullen en door hun infrastructurele ontsluiting geschikt zijn voor omvangrijke productie en distributie. Deze bedrijventerreinen zijn benoemd als 'bedrijventerreinen van provinciaal belang' vanwege hun specifieke kenmerken nodig voor de transitie naar een circulaire economie en/of vanwege hun strategische ligging in de nationaal aangewezen logistieke knooppunten/(potentie voor) clustering van bovenregionaal opererende bedrijvigheid.
Bestemmingsmanagement	Alle inspanningen die zijn gericht op het realiseren van een zo groot mogelijke positieve impact van de vrijetijdseconomie voor een stad of regio (bron: bewerking van definitie IPO/CBS).
Betaalbare woningen	Woningen die voldoen aan de landelijke definitie van betaalbare huur- en koopwoningen.
BEVI-proof	Besluit externe veiligheid inrichtingen; het Besluit verplicht bevoegd gezag via de Wet milieubeheer en de Wet op de ruimtelijke ordening om veiligheidsafstanden aan te houden tussen gevoelige objecten (woningen, scholen, hotels, ziekenhuizen e.d.) en risicovolle bedrijven - bedrijven die werken met of opslag hebben van verpakte gevaarlijke (afval)stoffen, brandbare stoffen, LPG en ammoniak (i.v.m. aanwezige koel- of vriesinstallaties)
Bouwgrondstoffen	Grondstoffen voor de bouw, zoals zand en grind (primair) of hergebruikt puingranulaat (secundair).
Buitenplanse omgevingsplanactiviteiten	(BOPA) Een activiteit die afwijkt van het geldende omgevingsplan en waarvoor een aparte vergunning nodig is.
Circulaire economie	Economisch systeem gericht op maximale herbruikbaarheid van producten en grondstoffen.
Clean Energy Hubs	Clean Energy Hubs zijn (semi)openbaar toegankelijke tank-, laad- of bunkerfaciliteiten met voor weg een mix van minimaal drie hernieuwbare brandstoffen of energiedragers en voor binnenvaart minimaal één hernieuwbare brandstof of energiebron, waar wenselijk in combinatie met andere faciliteiten, zoals openbaar vervoer, horeca, truckparking, vergaderruimtes en dergelijke.
Cluster 6-bedrijven	Industriële bedrijven die buiten de grote Nederlandse industriële clusters vallen, maar samen een belangrijke rol spelen in de energietransitie. Cluster 6 omvat verspreid gelegen energie-intensieve bedrijven, bijvoorbeeld in de chemie, materialen- en maakindustrie, die werken aan verduurzaming, elektrificatie en innovatie richting een klimaatneutrale economie.
Complexe bedrijven	De Omgevingswet gebruikt de term complexe bedrijven voor bedrijven die door aard en omvang grote gevolgen kunnen hebben voor de leefomgeving. Bijvoorbeeld omdat de activiteiten van het bedrijf ernstig nadelig zijn voor het milieu. Of omdat het bedrijf de ruimtelijke keuzes in de omgeving beperkt. Denk dan bijvoorbeeld aan een bedrijf dat niet naast een woonwijk kan staan. Afdeling 3.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) geeft aan welke activiteiten onder de term complexe bedrijven vallen. Dit zijn: • Seveso-inrichtingen • een aantal IPPC-installaties met bovengemeentelijke milieuge-

	• volgen of een hoog milieurisico • een aantal andere activiteiten met bovengemeentelijke milieugevolgen of een hoog milieurisico
Dagrecreatie	Dagrecreatie is het bezoeken van voorzieningen voor dagrecreatie zoals een attractiepark of zwemplas. Dagrecreatie omvat ook activiteiten zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn.
Digitaal Stelsel Omgevingswet	Een van de onderdelen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is het Omgevingsloket. Het Omgevingsloket is de centrale plek waar digitale informatie over de leefomgeving onder de Omgevingswet samenkomt. Zo kan iedereen deze informatie op 1 plek bekijken en direct gebruiken.
Energiehub	Een locatie waar verschillende energiestromen (zoals elektriciteit, warmte, waterstof en duurzame brandstoffen) slim worden gecombineerd, opgeslagen, geconverteerd en verdeeld. Energiehubs optimaliseren het gebruik van duurzame energiebronnen en ondersteunen een stabiel, efficiënt energiesysteem voor bijvoorbeeld industrie, mobiliteit en woonwijken.
Erfgoedensemble	Monumentale objecten die samen een ruimtelijk en functioneel geheel vormen.
Erfgoedwet	In de Erfgoedwet is vastgelegd hoe met ons erfgoed wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarbij heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend.
Euregio Maas-Rijn	Grensoverschrijdende samenwerkingsregio rondom Hasselt, Maastricht, Luik, Aken en Eupen, met circa 3,9 miljoen inwoners. De Euregio Maas-Rijn stimuleert samenwerking op het gebied van economie, onderwijs, arbeidsmarkt, mobiliteit en cultuur, en vormt een belangrijk knooppunt binnen Europa.
Evenwichtige verdeling	Een afgewogen verdeling van zowel de woningbouwopgave over de gemeenten binnen de woningbouwregio waartoe de gemeente behoort, als de huisvestingsopgave van alle aandachtgroepen (fair share) over de gemeenten binnen de woningmarktregio waartoe de gemeente behoort.
Externe veiligheid	(De afwezigheid van) risico's van het gebruik, de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen en windturbines.
Externe werking	Effecten van activiteiten buiten een stiltegebied, zoals geluidsoverlast.
Gebied	Een gebied zien we als een territoir dat op basis van bepaalde typische kenmerken als één samenhangend geheel gezien kan worden. Die kenmerken kunnen geofysisch, landschappelijk, cultuurhistorisch of functioneel van aard zijn, of anders of een combinatie van deze.
Geluidaandachtsgebieden	Gebieden waar de geluidbelasting van provinciale wegen of industrieterreinen een belangrijke impact heeft op de leefomgeving. Bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen deze gebieden moeten maatregelen worden genomen om een gezonde leefomgeving te waarborgen.
Geluidproductieplafonds	Wettelijke plafonds die bepalen hoeveel geluid maximaal mag worden geproduceerd door provinciale wegen en industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. De Provincie is verantwoordelijk voor het beheer en de handhaving hiervan.
Groepsrisicoberekening	Een technisch hulpmiddel voor bevoegd gezagen om de afwegingsruimte die zij hebben beter te benutten voor wat betreft

	omgevingsveiligheidsrisico's. Het groepsrisico geeft de kans weer op overlijden van een groep van 10 of meer personen per jaar als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door een activiteit met omgevingsveiligheidsrisico's.
Hittestress	Lichamelijke klachten bij mensen en dieren door extreme hitte.
Industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt	Industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt • In bijzondere gevallen biedt de Omgevingswet (artikel 2.12a) de mogelijkheid om industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. Voor deze 'industrieterreinen van provinciaal belang' is de provincie verantwoordelijk voor het vastleggen, monitoren en naleven van de geluidruimte. De mogelijkheid om onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder (artikel 163). • Dit betreft a) Chemelot; en b) NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. • Chemelot en Nedcar incl. Industrial Park (maar zonder NedCar Yard), zijn ook aangeduid als bedrijventerrein van provinciaal belang.
Klimaatadaptatie	Aanpassen aan en omgaan met veranderende weersomstandigheden
Klimaatakkoord	Het Klimaatakkoord is een onderdeel van het Nederlandse klimaatbeleid. Het is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Het doel is om de CO2-uitstoot in 2030 met 49% verminderen.
Landelijk gebied	In deze POVI bedoelen wij met Landelijk gebied de zoneringen Natuurnetwerk Limburg, Groenblauwe Landbouwzone, Primair Landbouwgebied en Verwevingsgebied samen.
Leefbaarheid	Mate waarin een omgeving geschikt is om prettig te wonen, werken en recreëren.
Leefbaarheidseffectrapportage	Een instrument, vaak een digitale tool, waarmee gemeenten en bewoners inzichtelijk maken hoe ruimtelijke ingrepen (zoals woningbouw) de leefbaarheid in een wijk beïnvloeden.
Logistiek knooppunt	Een complex van logistieke en/of industriële bedrijventerreinen, barge-, rail- en overslagterminals en een multimodaal infrastructuurnetwerk voor weg, water, rail, lucht en buis
Long-stay	Verblijf van een tot maximaal vijf jaar.
Luchthavenbesluit	Regels voor gebruik en inrichting van luchthavens van nationaal belang.
Mainports	Belangrijke knooppunten voor internationaal transport, zoals Rotterdam en Schiphol.
Meekoppelkansen	Kansen die ontstaan door projecten slim te combineren.
Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport	De Rijksoverheid wil de bereikbaarheid, veiligheid en ruimtelijke inrichting van Nederland bevorderen. Rijksprojecten en -programma's daarvoor staan in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT). Het Rijk werkt intensief samen met provincies, gemeenten, vervoerregio's en waterschappen aan de projecten. In een jaarlijkse cyclus worden via Bestuurlijke Overleggen (BO) (financiële) afspraken gemaakt. Dit zijn het BO Leefomgeving (BOL) in het voorjaar en het BO MIRT in het najaar.
Milieubelastende activiteit	Activiteiten die schadelijke gevolgen kunnen hebben voor het milieu.

Minimalisatieverplichting	De verplichting voor bedrijven om de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zoveel mogelijk te vermijden of te beperken.
Modal shift	De term modal shift verwijst naar de verschuiving van vervoersvormen binnen goederenvervoer of personenvervoer, met als doel de doorstroming te verbeteren, verduurzaming en het verbeteren van de leefbaarheid. Voor goederen betekent dit dat er een verschuiving plaats zou moeten vinden met als prioritering: buis, water, spoor en tot slot weg. Voor personenvervoer geldt het STOMP-principe: Stappen (lopen), Trappen (fietsen), Openbaar vervoer, Mobility as a Service (deelmobiliteit) en tot slot de Privéauto. Door in deze volgorde te faciliteren, maximaliseren we leefbaarheid, duurzaamheid en slim ruimtegebruik.
Multimodaal goederenverkeer	Vervoersoplossingen waarbij gebruik wordt gemaakt van verschillende vervoers- middelen/vervoerswijzen.
Natuurinclusief	Het actief rekening houden met natuur in beleid en handelen.
Nazorg stortplaatsen	De verantwoordelijkheid van de provincie voor het onderhoud en de instandhouding van voorzieningen op gesloten stortplaatsen, evenals het vervangen van voorzieningen.
Omgevingsplan	Het omgevingsplan bevat algemene regels van de gemeente voor de fysieke leefomgeving. Iedere gemeente heeft 1 omgevingsplan onder de Omgevingswet. Wanneer wij in deze POVI spreken van een ontwikkeling in een omgevingsplan heeft dit ook betrekking op een BOPA.
Omgevingsveiligheid	(De afwezigheid van) risico's van het gebruik, de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen en windturbines. Hiervoor wordt ook de term externe veiligheid gebruikt.
Omgevingsverordening	De omgevingsverordening bevat alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving.
Omgevingswet	De Omgevingswet is de wet die alles regelt voor de ruimte waarin we wonen en werken: de leefomgeving.
Ontgronding	Het graven in of verwijderen van bodemlagen.
Passende woningen	Woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s), daarmee wordt bedoeld op betaalbaarheid; woning type en juiste plek.
Planvoorraad	Voorraad aan harde en zachte (woning)bouwplannen. Harde plannen hebben juridische zekerheid omdat het omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) reeds werd vastgesteld door de gemeenteraad. Op deze locaties kan gestart worden met bouwen. Zachte plannen zijn mogelijkheden voor bebouwing en voorzieningen die nog niet zijn opgenomen in vastgestelde ruimtelijke plannen.
Precisie land- en tuinbouw	Het gebruik van geavanceerde technologieën - zoals GPS, sensoren, drones en robots - om gewassen en vee zeer nauwkeurig te monitoren en behandelen.
R-strategie	De R-ladder heeft zes tredes – Refuse & Rethink, Reduce, Reuse, Repair, Recycle en Recover – die verschillende strategieën van circulariteit weergeven. Deze strategieën vormen een ladder die als voorkeursvolgorde in de ontwikkeling van de circulaire economie wordt gehanteerd. Hoe hoger op de ladder, hoe minder grondstoffenverbruik en hoe lager de milieudruk (bron: PBL, 2019).
Rayonplanologie	Binnen de provincie Limburg hebben alle Limburgse gemeenten een vaste contactpersoon; de rayonplanoloog. Bij gemeentelijke planvorming en vergunningverlening behartigt de rayonplanoloog de provinciale belangen, zoals opgenomen in de Omge-

	vingsvisie en Verordening. In de geest van de Omgevingswet gaat de rayonplanoloog vaak vroegtijdig de dialoog aan met gemeenten.
REBIS	het Ruimtelijk Economisch Bedrijventerreinen Informatie Systeem (REBIS). Hierin wordt informatie over de Limburgse werklocaties samengebracht. REBIS is te raadplegen via: REBIS
Regio Deals	De Rijksoverheid en de regio's werken samen om de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers te verhogen. Het Rijk sluit hiervoor Regio Deals met regio's door het land.
Regionale Energie Strategie	Limburg heeft twee regio's met ieder een eigen Regionale Energie Strategie (RES), voor een effectieve regionale aanpak van de energietransitie. Deze zogenaamde RES-regio's houden zich met name bezig met de bevordering van grootschalige opwek. Die twee regio's zijn: Noord- en Midden Limburg en Zuid-Limburg
Regionale Mobiliteitsoverleggen	Op regionaal niveau werken de Limburgse gemeenten samen in de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. Gezamenlijk wordt beleid afgestemd en invulling gegeven aan regionale mobiliteitsopgaven. De Provincie Limburg werkt samen met de regio's en zorgt voor integraliteit tussen de regio's onderling.
Risicogebieden omgevingsveiligheid	Gebieden rond transportroutes waar rekening wordt gehouden met gevaarlijke stoffen.
Risicovolle bedrijvigheid	Bedrijven die omgaan met gevaarlijke stoffen.
Saneringswoningen	Woningen die een te hoge geluidbelasting ondervinden van provinciale wegen. De Provincie is wettelijk verplicht om deze woningen in kaart te brengen en maatregelen te treffen om de geluidbelasting te verminderen.
Seveso-inrichting	Een locatie waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn in een of meer Seveso-installaties, met inbegrip van gemeenschappelijke of bijbehorende infrastructuur of activiteiten die met het exploiteren van de Seveso-inrichting rechtstreeks samenhangen.
Short-stay	Verblijf van maximaal één jaar.
Slaapplaats	Een overnachtingsmogelijkheid voor één persoon. Het vaak gehanteerde begrip 'bed' is niet eenduidig.
Smart mobility	Nieuwe technologieën voor efficiënter reizen.
Stadslandbouw	Het produceren van voedsel en groen in, om en voor de stad.
Stedelijke dienstenterreinen	Stedelijke dienstenterreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Ze zijn bedoeld voor grootschalige detailhandel- en kantoorontwikkelingen. Sommige richten zich vooral op detailhandel, andere met name op kantoren.
Stedelijke functies	Functies die door de intensiteit van bebouwing en gebruik, door hun afhankelijkheid van geconcentreerde infrastructuur en door de intensieve wisselwerking met andere functies primair zijn aangewezen op of verbonden zijn met het bebouwd gebied. Hieronder vallen onder meer: wonen, winkels, kantoren en bedrijventerreinen maar ook maatschappelijke functies, religie, cultuur en dagrecreatie in gebouwen. N.b. deze definitie wordt nog nader uitgewerkt ook i.r.t. de actualisatie van de kaartlagen voor het bebouwd gebied. De definitie is niet bedoeld als een allesomvattende lijst van stedelijke functies.
STOMP	*(van de site van Goudappel)* STOMP-principe: de mens centraal Om slimme mobiliteitsoplossingen integraal deel te laten uitmaken van stedenbouwkundige plannen, moet er vroeg in het proces aandacht voor zijn. In het STOMP-ordeningsprincipe staat de mens centraal bij gebiedsontwikkeling. Het principe

	prioriteert duurzamere vormen van mobiliteit zoals lopen, fietsen en het ov ten opzichte van minder duurzame mobiliteitsvormen zoals de auto. Zo zorgen we voor bereikbare en leefbare gebieden. We passen het STOMP-principe toe door in elke fase van planvorming en ontwerp telkens vijf opeenvolgende stappen en de bijbehorende vragen te doorlopen: ***Stappen**: hoe zorgen we voor een gebied met voorzieningen op loopafstand? En hoe zorgen we voor aantrekkelijke looproutes en verblijfsruimtes voor verschillende doelgroepen?* **Trappen**: hoe zorgen we ervoor dat voorzieningen bereikbaar zijn met de fiets? Hoe zorgen we voor directe en comfortabele fietsroutes? **Openbaar vervoer**: hoe sluiten we het nieuwe gebied aan op het ov-netwerk? Kunnen we ov-voorzieningen en gebiedsfuncties combineren? **Mobility as a Service (MaaS)**: welke mobiliteitsdiensten bieden we aan? Komen er hubs, en waar? Welke vormen van MaaS bieden we aan? **Privéauto**: moet het gebied bereikbaar zijn voor privéauto's? En op welke manier? Wat betekent dat voor parkeervoorzieningen?
Straatje erbij	Een kleinschalige woningbouwontwikkeling van maximaal 25 tot 30 woningen gelegen aan de randen van het stedelijk gebied en de landelijke kernen of gelegen in een bebouwingslint of -cluster die samen een logische afronding vormen.
Trendbreuk aanpak	Gezamenlijke gezondheidsaanpak voor Zuid-Limburg.
Trias Energetica	Een drie-stappenstrategie om op een duurzame manier met energie om te gaan. Toegelicht in hoofdstuk 11.3.
Uitleglocatie	een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen in het landelijk gebied
Uitponding	Het afzonderlijk verkopen van recreatieverblijven – in- of exclusief grond – op een recreatieterrein
Verblijfsrecreatie	Het overnachten in een voorziening voor verblijfsrecreatie met een recreatief of zakelijk doel. Voorzieningen voor verblijfsrecreatie zijn onder meer: hotels, vakantiewoningen en tenten op kampeerterreinen.
Vermijdings- en Reductieprogramma ZZS	Een programma dat bedrijven moeten opstellen om de mogelijkheden voor bronaanpak en reductiemaatregelen van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) te onderzoeken.
Voedselbossen	Door mensen gecreëerde bossen met eetbare planten, zonder kunstmest of bestrijdingsmiddelen.
voorziening voor dagrecreatie in de openlucht	een voorziening voor dagrecreatie waar het gebruik overwegend in de openlucht plaatsvindt, zoals een golfbaan, openluchtzwembad of visvijver
voorziening voor dagrecreatie in een gebouw	een voorziening voor dagrecreatie waar het gebruik inpandig plaatsvindt, zoals een bioscoop of een indoor-kartbaan
Voorzieningen voor dagrecreatie	een voorziening waarvoor een toegangsbewijs of lidmaatschap nodig is, zoals een attractiepark, zwembad, bioscoop, kartbaan, rederij voor rondvaarten, golfbaan, visvijver of boerengolf. Onder voorziening voor dagrecreatie vallen ook musea en kastelen, net als betaalde rondleidingen op bijvoorbeeld een wijndomein of kaasmakerij
Voorzieningen voor verblijfsrecreatie	Een voorziening waar toeristen kunnen overnachten, zoals een bungalowpark, kampeerterrein/camperplaats, hotel, vakantiewoning of vakantieappartement, bed & breakfast, groepsaccommodatie of jachthaven met overnachtingsmogelijkheid

Voorzieningen voor vrijetijdseconomie	Een voorziening voor verblijfsrecreatie of een voorziening voor dagrecreatie
Vrijetijdseconomie	De sector binnen de economie die de bedrijven met verblijfsrecreatie en/of dagrecreatie omvat.
Werklocaties	De locaties voor bedrijventerreinen en voor grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties noemen we 'werklocaties'. Binnen de provincie is er een grote verscheidenheid aan deze locaties. We maken daarbij een onderscheid tussen: • stedelijke dienstenterreinen (voor grootschalige detailhandel- en kantoorontwikkelingen) • bedrijventerreinen • solitaire bedrijfskavels groter dan 1 hectare
Wonen	Het bewonen van een of meerdere ruimtes als vaste verblijfplaats. Een vaste verblijfplaats is een plaats waar iemand leeft, slaapt en van waaruit diegene zijn dagelijks leven organiseert, ook wanneer dit gedurende een tijdelijke periode is. Wonen omvat zowel de fysieke als sociale aspecten van huisvesting, zoals veiligheid, duurzaamheid, comfort en sociale cohesie.
Woningbouwprogrammering	Het aantal en type woningen dat wordt toegevoegd aan de woningvoorraad, verminderd met het aantal en type woningen dat wordt onttrokken aan de woningvoorraad, om te voldoen aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte in een gemeente, regio of Provincie binnen een bepaalde periode.
Woningvoorraad	Het totaal van de bestaande woningen.
Zeer Zorgwekkende Stoffen	Classificatie van de meest gevaarlijke stoffen voor mens en milieu. De stoffen zijn gevaarlijk, omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. Ze kunnen voorkomen in onder meer het bodemsysteem en watersysteem maar ook in de lucht, in voedsel en in producten.
Zonnepark	Een ruimtelijk samenhangende grondgebonden of drijvende installatie voor het opwekken van zonne-energie, groter dan 200 m2

Bijlage 2 Overzicht informatieobjecten

150 Kv-net	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_bca07dc-cf2bb4e5ab18fe88f8f0be8e8/nld@2026-02-10;1
380 Kv-net	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1216d898c7f44d5abfb42649b052b0ea/nld@2026-02-10;1
Analyse belangrijkste ruimteclaims	/join/id/regdata/pv31/2026/Analysebelangrijksteruimte-claims_2/nld@2026-03-26;1
archeologische aandachtsgebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_ab-cf9e20b7184e78b123097c322aa79f/nld@2026-02-10;1
bedrijventerreinen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f63d7800adf94f96bc364cbf29edfbd0/nld@2026-03-26;2
bedrijventerreinen van Provinciaal Belang	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bbd5885ea5c34437852e7b1a42073c67/nld@2026-03-26;2
beekdal - Ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_11e7cc6d0ee04698a746710e4d72326d/nld@2026-03-26;2
beekdalen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_c87c02cc0f564fd-dbf6346db3d2c74bd/nld@2026-03-26;2
beeklandschap	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8e312938731d47afb24dd7ca2ed2b054/nld@2026-03-26;2
beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_0efeb520142745a2862f2bc6e90c7a9c/nld@2026-03-26;2
binnenhavens	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_72daaf7cfed248d497ce-afd5d75ca76b/nld@2026-02-10;1
binnenhavens (buffer)	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e112b056f58a4cd98b742dc458977fe8/nld@2026-02-10;1
bos- en mozaïeklandschap	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_879ab052b3bd46f19c5091823063dec0/nld@2026-03-26;2
bosverbinding - Ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_4d2c383bbd624a1a9c9a10c933f1546b/nld@2026-03-26;2
brightlands Campussen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_901a539aba7445dfb3d6bd1e49e8cd73/nld@2026-02-10;1
buisleidingen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_40efc0d907d34350b7441297a02ab44a/nld@2026-02-10;1
Chemelot	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5d03e031b87747db858bd423e384ef29/nld@2026-02-10;1
complexe bedrijven (Seveso-inrichtingen)	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a95f53d8e9b146e88b3e29f778fa21f9/nld@2026-02-10;1
Delta Rhine Corridor	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d3bf98175a614c3395897a4e7ca25938/nld@2026-02-10;1
Doelenoverzicht	/join/id/regdata/pv31/2026/Doelenoverzicht_2/nld@2026-03-26;1
droge heideontginningen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_399798187d6d40e797d19aaa7c9a1f2d/nld@2026-03-26;2
droogdalen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bb090f9aeee84c908232654b99f9890b/nld@2026-02-10;1
ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_fb6dbd5fe5ba40fd8c5417d0685b3f97/nld@2026-03-26;2
Ecologische Verbindingszones - Concreet begrensd	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_22a2e9229a1646e9b17cc622fe5fe744/nld@2026-03-25;1
Ecologische Verbindingszones - Zoekgebied	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8b147268c5b74a4da499e20024b6d678/nld@2026-03-25;1

energieknooppunten	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bae9b55ffb02482e8ca01cca9a3d9b57/nld@2026-02-10;1
extensiveringsgebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_cd931fa5e5634d50b715469bdd934cef/nld@2026-03-26;2
flauwe hellingen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_b6abf44bed11411e9ea122e064a7be42/nld@2026-03-26;2
Gebiedspaspoorten	/join/id/regdata/pv31/2026/Gebiedspaspoorten/nld@2026-03-26;1
Geluidaandachtsgebied industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5cc6ac33066e4f36b7c786d065360e73/nld@2026-03-25;1
geluidscontour vliegbasis de Peel	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_0eb95fd872824111a0ccbd50853e172d/nld@2026-02-10;1
gesloten stortplaatsen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_26e927f1794d4fdf811d57fc6824f914/nld@2026-03-26;2
Groenblauwe landbouwzone	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f138f6cf28f64874a1370016801a7d6e/nld@2026-03-26;2
grondwaterbeschermingsgebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5ec3d3687c444cdfb444839d7cf2986d/nld@2026-02-10;1
hellingen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_905cacc610e845e5a9a8b7e0f054127e/nld@2026-03-26;2
hoofdspoornet	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_c4d7e6fb6f554d6ebd12b43c445a6209/nld@2026-02-10;1
hoofdspoornet buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_9b730ea84b7a470284823d3fdcb2f163/nld@2026-02-10;1
hoofdvaarweg - Maasroute	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_2ac197a7d3db4e6bbbbbc8c6427f7e82/nld@2026-02-10;1
hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_0db53e26452e44d4b5e162b72a7cdb22/nld@2026-02-10;1
icstations buffergem	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8f4d5588981c4bc78537915638a09773/nld@2026-02-10;1
industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_fe2cd9b6ae6048f2a502fb111b276a07/nld@2026-03-26;2
intercitystations	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3f63e5522b744ccf80e06bfe5a8babe1/nld@2026-02-10;1
intrekgebieden Natura2000	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_23f47611d9c9475495666305f8c06326/nld@2026-03-26;2
kampen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_f997909f4e114dee82af-fcdfb3b6a8f3/nld@2026-03-26;2
Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid	/join/id/regdata/pv31/2025/Inbreng_veiligheidsregios_in_omgevingsvisies_kernwaarden/nld@2026-02-11;1
kleinschalig landschap met poelen - Ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_c11a3bad73c04e6ea5539a8663e9075b/nld@2026-03-26;2
kleinschalig landschap met schrale elementen - Ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_4e98b6ae63e04804a6b699173b9a19be/nld@2026-03-26;2
laagvlieggebied	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8f097e89a5e447cd9dd31179ccda8261/nld@2026-02-10;1
Landelijke kernen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_730411db79d0491283765235dd852b0a/nld@2026-03-26;2
Limburg Centraal	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_970320d87e654a62a3e2b554c827d67f/nld@2026-03-26;2

locatie Nedcar	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_ef990f361eac437c87156441fab0ae77/nld@2026-02-10;1
logistieke hotspots	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d69c347c2f26454fac273cdc561a414f/nld@2026-02-10;1
lokaal spoor	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_b53a83d2029946e1bf9d2492c568e9a3/nld@2026-02-10;1
lokaal spoor buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1315e1092c7c41a7a0b8d766251de62b/nld@2026-02-10;1
Maastricht Aachen Airport	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_26129b06d9ea4d78a4d56b6178281b42/nld@2026-02-10;1
Maasvallei	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_de50bd1ada8e451194220d353cdb96b8/nld@2026-02-10;1
Midden-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_ad3cc2d8fec44d1e80a8379e7da5ce87/nld@2026-02-10;1
Nationaal Landschap Zuid-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_edb57a80b16e47008981a82e6e481234/nld@2026-03-26;2
natte heideontginningen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a0f56fd91e3c46758f9484e786104edd/nld@2026-03-26;2
natte laagten	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_c357d565433b48b4b9144d4f72b9a345/nld@2026-03-26;2
Natura 2000-gebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_142d2bdecc0745f7b127b90763f05fb8/nld@2026-02-10;1
Natura 2000-gebieden ondergrondse kalksteengroeven	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_99c0d8f121fe43ee83f6d9ba80104c15/nld@2026-02-10;1
natuurbeekzone	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_88cc702ee6d8446e9f9fbb663855391c/nld@2026-03-26;2
Natuurnetwerk Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a3073a29d13e44b0aa84d1910d02696d/nld@2026-03-26;2
Noord-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_756d1485cd9d40c0b8a4c69c911e9d3a/nld@2026-02-10;1
onderaardse kalksteengroeven	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1cc447ecc7da4b259b4806f871b39f3b/nld@2026-02-10;1
Ontwerpbeginselen	/join/id/regdata/pv31/2025/Ontwerpbeginselen/nld@2026-02-11;1
ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_4c737f20b7c147309ea49544ac29d8c1/nld@2026-03-26;2
ontwikkelingsgebied glastuinbouw	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8c3af03919104484bcff3e60144aff96/nld@2026-02-10;1
Open akkerlandschap - Ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_063b12324a60402683a5c155c36d8f0f/nld@2026-03-25;1
open landschap met schrale elementen - Ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_78996f06add84e0baacc47d454a2e5ed/nld@2026-03-26;2
overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_242d46a9170546c896e9fac8f47b633d/nld@2026-03-26;2
overgangsrechtlocaties WBB	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d049662959c84a8780ab3f7d942f8863/nld@2026-02-10;1
overige treinstations	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_09a37f16064344a48121a9b54221e8c4/nld@2026-02-10;1
overige treinstations buffer1000m	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e656f96f9ddd4ba682a3b84534390cd0/nld@2026-02-10;1

plateau-ontginningen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_6cabd8473bb643c0aeee7f89dacc3eb9/nld@2026-03-26;2
Primair Landbouwgebied	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d4475a9575cb4931af3efb1c8e646dac/nld@2026-03-26;2
Provinciaal risicoprofiel	/join/id/regdata/pv31/2025/Provinciaal_risicopro-fiel_2023_2027_VRLN_VRZL_publieksversie_DEF/nld@2026-02-11;1
provinciale wegen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_65a675e07b2a4312b453bbfb093e4451/nld@2026-02-10;1
provinciale wegen buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_b007366e77104eb68095122c3fee3e4e/nld@2026-02-10;1
railterminals en bargeterminals	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_38b5bdd187724cd79434e4ee0ac532fb/nld@2026-02-10;1
railterminals en bargeterminals - buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e7c6bf1668ce4cc3a4eeea7fa0bccc05/nld@2026-02-10;1
Rijkswegen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e8f23881e89140c8bf0e5601b573cc88/nld@2026-02-10;1
Rijkswegen buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d37215919cfd41ff90107db6a73b299e/nld@2026-02-10;1
rivierdal	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_2793a7b767cd4427afa4f2d3c798e5de/nld@2026-03-26;2
Roerdalslenk	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_7016eb218dfa4cc096f0d412679d2aec/nld@2026-02-10;1
Ruimte-met-regie	/join/id/regdata/pv31/2025/Ruimte_met_regie/nld@2026-02-11;1
Ruimtelijk Voorstel Limburg	/join/id/regdata/pv31/2025/notitie_ruimtelijk_voorstel_lim-burg/nld@2026-02-11;1
sluizen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a5402025cc22434c93850ad9c863db9b/nld@2026-03-26;2
sluizen buffer100m	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_049aadd32b1c474fb0a9e7f959e892ec/nld@2026-02-10;1
solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_63a8dce917d34319b3c68f1c364d21ac/nld@2026-03-26;2
stedelijk dienstenterrein	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f2d5a2e53d514bc08a4f244cea8d584f/nld@2026-03-26;2
Stedelijk gebied	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_25346fd-fa3ab4122a1c391780ad93a25/nld@2026-03-26;2
steile hellingen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_82ea16d24c464681b75a5c92464840fe/nld@2026-03-26;2
stiltegebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e059d221851141728e127eeae4653736/nld@2026-03-26;2
TUG-Zones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_452a203287b24c8589138ac412ff4016/nld@2026-02-10;1
tussenterrassen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_adb09e265bf44fe88a1fe860bb6599e8/nld@2026-03-26;2
uitbreidingsgebied glastuinbouw 1	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5a454f160bf04412a9b7beb7f7e5d6c3/nld@2026-02-10;1
uitbreidingsgebied glastuinbouw 2	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_03ff25dac3eb435490a5c017b306cc75/nld@2026-02-10;1
uitbreidingsverbod glastuinbouw	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_1506b06847db4090ace-fac4cb805ed34/nld@2026-02-10;1

uitsluitingsgebied windturbines	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_6198013b48d643d584dce88cb7f54ca3/nld@2026-03-26;2
vaarwegen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_57f0d1bc5845411684648f09d025a347/nld@2026-02-10;1
vaarwegen buffer100m	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1e92dc6d725844ab92c30f2c505ed0a2/nld@2026-02-10;1
veenontginningen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bf46f50c348448569fb86465ec3d8065/nld@2026-03-26;2
velden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5f0281e738e14535b9c8266d31302614/nld@2026-03-26;2
Venloschol	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3ff3a0e8c0db459d9930cb0358867213/nld@2026-02-10;1
verbinding met landschapselementen - Ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1c089dba9f554bd796adb03f7101c961/nld@2026-03-26;2
Verwevingsgebied	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e951b5e30da14ba1aac9d84fae408c3a/nld@2026-03-26;2
voormalige steenkoolwinning	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_7afea427ae4c4ddeb06df9f6530289cf/nld@2026-03-26;2
warmtenetten	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8c437e40fd4f47aeb19038a839c16253/nld@2026-02-10;1
watermolens	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f6944713546340938f39e02c0cf86e0a/nld@2026-02-10;1
watermolens - buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3067c4aa330b4fdc9b8a3b5f81beecaa/nld@2026-03-26;2
waterstofleidingen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_54ff0598b37a4b58a0512dc53b50c1b3/nld@2026-02-10;1
Waterveiligheidszone H5 Noord- en Midden-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_555a2c1df84d4475b004c91757155563/nld@2026-03-25;1
Waterveiligheidszone H5 Zuid-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_edabc88febd747ef96c2181212072c68/nld@2026-03-25;1
waterveiligheidszone H6	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_cbf3ee-de97e24dd298ceeafa89546c09/nld@2026-03-25;1
waterwingebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3c01396412064d17a143feee9bccc956/nld@2026-02-10;1
Werklocaties	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_73294ade20bf4685abb0e4a4ac57244c/nld@2026-03-26;2
zoekgebied 150kV Verbinding	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_223f953795674a678bc4df-ce6c39160f/nld@2026-03-26;2
zoekgebied elektriciteitsinfrastructuur oostzijde van de Maas	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_df6580d6651345779cbb95018d283a2e/nld@2026-03-26;2
zoekgebieden drinkwaterwinning	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f788393f379c4fbdbb66a5e94325d73c/nld@2026-03-26;2
zoekgebieden grondwaterbescherming	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_ff2d3f33a1704f5cad7564c4d7cdded9/nld@2026-03-26;2
zoekgebieden grootschalig zon-pv	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3b56422f7afa482d9ee0e3913c8a9179/nld@2026-03-26;2
Zoekgebieden HS/MS Stations	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_7de585753381458689beeac29207e45f/nld@2026-02-10;1
zoekgebieden windturbines	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e27f948835044d2fb88c0d72a05f0ba1/nld@2026-03-26;2

Zuid-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_824e976f5e1f4107bc2c0281db1c794a/nld@2026-02-10;1

Bijlage 3 Samenvatting

Samenvatting Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Samenvatting

Bijlage 4 Doelenoverzicht

Doelenoverzicht

Doelenoverzicht

Bijlage 5 Zonering

Zonering

Wat is zonering

Zonering is een ruimtelijk instrument. Daarbij worden gebieden op kaart gezet waar vergelijkbare ambities en opgaven gelden. En die als gevolg daarvan op hoofdlijnen ook een vergelijkbare aanpak kennen. Die aanpak bestaat uit een mix van stimulerende en regulerende instrumenten en maatregelen. Zonering is de combinatie van gebieden en bijbehorende instrumenten/ maatregelen.

Waarom zonering in een provinciale omgevingsvisie

Zonering wordt als instrument ingezet in (provinciale) omgevingsvisies om ruimtelijk sturing te kunnen geven aan ontwikkelingen. Om de opgaven in vergelijkbare gebieden aan te pakken op een in de basis vergelijkbare wijze. En door te benoemen aan welke opgaven we prioriteit willen geven in bepaalde gebieden; en voor welke functies we daarbij ruimte voor ontwikkeling zien en voor welke minder. Zonering wordt van oudsher ingezet in de ruimtelijke ordening. Al in de streekplannen van lang geleden, en vanaf 2001 in de opeenvolgende provinciale omgevingsplannen, later omgevingsvisies. De huidige schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het elektriciteitsnetwerk en water maken het belang om op provinciaal niveau scherpe ruimtelijke keuzes te maken groot. Daar vragen kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en onze mede-overheden ook om.

Deels vloeit de in de POVI opgenomen zonering ook voort uit wettelijke verplichtingen. Artikel 7.6 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) verplicht provincies om in hun omgevingsverordening de gebieden aan te wijzen (met geometrische begrenzing) die het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormen. Dat vereist dat deze zone ook in de provinciale omgevingsvisie wordt opgenomen. Om uitvoering te geven aan de ladder voor duurzame verstedelijking (art. 5.129g BKL) ligt het voor de hand om het bestaand bebouwd gebied ook in de omgevingsvisie vast te leggen.

Samenhang tussen zonering POVI met GOVI en gebiedsprocessen

De in de POVI opgenomen algemene zonering is toegespitst op provinciale schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, campings, natuurgebiedjes en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) en omgevingsplannen zijn meestal een stuk gedetailleerder.

De POVI is kaderstellend voor gebiedsprocessen en gebiedsgerichte aanpakken die vanuit de Provincie worden geïnitieerd. Eventueel resulterend in gebiedsprogramma's met de status van programma onder de Omgevingswet. We denken daarbij aan de gebiedsgerichte aanpakken vanuit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), gericht op de kwetsbare Natura 2000-gebieden. En aan de stroomgebiedaanpakken van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Maar ook aan de Gebiedsgerichte Aanpak Maasbracht – Einighausen, die moet resulteren in een visie op de inpassing van voorzieningen voor productie, opslag en transport van energie in een gebied waar ook veel andere opgaven spelen.

Bij de opstelling van het Ruimtelijk Voorstel Limburg werd vanuit de gemeenten al het belang onderschreven van piketpalen vanuit Rijk en Provincie, om duidelijke kaders mee te geven aan die processen. Mét ruimte voor uitwerking in gebiedsprocessen. De POVI bevat die piketpalen. De algemene zonering en gebiedsprocessen versterken elkaar.

Bijlage 6 Bijlagen Ruimtelijke kwaliteit

Gebiedspaspoorten en ontwerpbeginselen

Gebiedspaspoorten

Ontwerpbeginselen

Bijlage 7 Bedrijventerreinen van provinciaal belang

Lijst bedrijventerreinen van provinciaal belang

Bedrijventerreinen provinciaal belang

Rinnummer	Terreinnaam	Gemnaam	COROPnaam	Categorie	Bruto ha	Netto ha	Mil.cat.
200009	Trilandis	Heerlen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	54,7746	46,2044	4
200020	Maastricht Aachen Airport	Beek	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	22,2456	18,5178	4
200028	Avantis	Heerlen	Zuid-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	45,9658	27,1705	4
200032	Chemelot	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	700,6601	408,7096	5
200034	Nedcar	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	101,474	100,4364	-
200052	Freshpark Venlo	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	139,8358	98,7188	3
200060	Tradeport Oost	Venlo	Noord-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	33,3261	23,0875	4
200075	Zevenellen (EPZ Buggenum)	Leudal	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	61,3768	39,9672	4
200111	Trade Port Noord (Venlo)	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	369,9536	246,5796	5
200136	Industrial Park Swentibold	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	26,5755	26,5755	3
200500	Bedrijvenpark Pannenweg West	Nederweert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	47,1363	33,6489	4
203494	Technoport Europe (TPE)	Beek	Zuid-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	45,0866	29,5445	4
203504	Holtum-Noord	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	177,4717	137,4964	2
203505	Sluisweg	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	36,9576	31,1866	3
203512	Hendrik e.o.	Brunssum	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	87,2421	76,4404	4
203540	Beitel	Heerlen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	136,1492	118,0428	4
203556	I.T. Beringe	Peel en Maas	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	73,6672	60,9388	5
203573	Dentgenbach	Kerkrade	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	115,4037	110,1864	2
203592	Beatrixhaven	Maastricht	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	268,0945	218,9149	5
203643	Willem-Alexander	Roermond	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	81,2838	56,3279	5
203682	Haven Stein	Stein	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	90,4831	67,3681	5
203707	Venlo Trade Port	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	279,7668	216,805	5
203710	Tradeport West	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	262,6947	207,3701	5
203717	Smakterheide	Venray	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	175,9496	152,9808	5
203724	De Kempen	Weert	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	118,3388	97,1087	5
203728	Kampershoek	Weert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	87,7241	64,4089	4
203739	Haven- en industrieterrein Wanssum	Venray	Noord-Limburg	bedrijventerrein landelijk gebied	78,3887	60,6632	4
203920	Roerstreek	Roermond	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	194,3748	170,2442	5
204903	Kampershoek 2.0	Weert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	72,0634	55,86	4
204910	De Blakt	Venray	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	78,3964	59,2329	4
204913	Businesspark Aviation Valley	Beek	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	99,8335	62,2519	4
204917	Businesspark ML	Echt-Susteren	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	47,4929	39,6701	4
204959	Holtum-Noord III	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	37,315	28,9834	3
205080	Trade Port Noord (Sevenum)	Horst aan de Maas	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	200,0074	139,5718	5
205090	World Biobased Centre Zevenellen	Leudal	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	30,4605	19,9475	5

Bijlage 8 Cluster 6-bedrijven

Lijst Cluster 6-bedrijven

	Cluster6 Naam bedrijf	Adres	Postcode	Plaats	ETS	MJA	MEE	LEA
1	Wienerberger, Steenfabriek Nuance	Heukelom 4	5851AB	Afferden				KNB
2	Vandersanden Steenfabriek Beek B.V. (Kleiwarenfabriek Facade Beek)	Stationsstraat 106	6191BG	Beek				KNB
3	Sint Joris Keramische Industrie BV	Sint Jorisstraat 54	5954AP	Beesel				KNB
4	Friesland-Campina Nederland B.V.	Leonard Langweg 2		Born				
5	VDL Nedcar B.V.	Dr. Hub van Doorneweg 1	6121RD	Born				
6	Lamb Weston	Blitterswijckseweg 1	5871CD	Broekhuizenvorst				
7	Wienerberger Steenfabriek Poriso	Kranenpool 4	6443VA	Brunssum				KNB
	~~Echter Asfaltcentrale B.V.~~	~~Havenweg 30~~	~~6101AB~~	~~Echt~~				
8	Xella Kalkzandsteenfabriek De Hazelaar B.V.	Saeffelderstraat 10		Echt				
9	EverZinc Nederland B.V.	Muggenweg 2		Eijsden				
10	PQ Silicas BV (Eijsden)	Ingenieur Rocourstraat 28	6245AD	Eijsden				
	~~Chemelot Site Permit B.V.~~	~~Koestraat~~	~~6167RA~~	~~Geleen~~				
11	Everris International B.V.	Nijverheidsweg 1		Heerlen				
12	Sibelco	Tiegelstraat 1	6414 XN	Heerlen				*
13	ForFarmers	Hoofdstraat 4	6598AD	Heijen				
14	Nouryon Functional Chemicals B.V.	Lispinweg 6		Herkenbosch				
15	Solvay Chemie B.V.	Schepersweg 1		Herten				
16	VDL Castings Heerlen B.V.	De Koumen 2		Hoensbroek				
17	E-Max Aluminium Remelt	Minervastraat 1	6468ET	Kerkrade				
18	Fitesa B.V.	Ingenieur van Dieststraat 10		Kerkrade				
19	Steenfabriek Linssen (Eurobrick) BV	Drievogelstraat 80	6466GN	Kerkrade				KNB
20	VDS Kleiwarenfabriek Joosten Kessel BV	Kanaalweg 3	5995NX	Kessel				KNB

	Cluster6 Naam bedrijf	Adres	Postcode	Plaats	ETS	MJA	MEE	LEA
21	Aviko B.V., vestiging Lomm	Spikweien 50	5943AD	Lomm				
22	Ankersmit Maalbedrijven B.V.	Op de Bos 330		Maastricht				
23	DCL Corporation (NL) B.V.	Sortieweg 39		Maastricht				
	~~ENCI BV (Maastricht)~~	~~Lage Kanaaldijk 115~~	~~6212NA~~	~~Maastricht~~				
24	Johnson Matthey Advanced Glass Technologies B.V.	Fregatweg 38	6222NZ	Maastricht				
25	Koninklijke Mosa B.V. Wandtegelfabriek	Meerssenerweg 358	6224AL	Maastricht				#
26	Koninklijke Mosa BV Vloertegelfabriek	Bersebastraat 11	6222EN	Maastricht				#
27	Lawter Maastricht B.V.	Ankerkade 10		Maastricht				
28	O-I Netherlands B.V.	Nieuweweg 25	6221AA	Maastricht				
29	Sappi Maastricht B.V.	Biesenweg 16	6211AA	Maastricht				
30	Sibelco	Op de Bos 300	6223 EP	Maastricht				*
31	Sibelco	Ankerkade 78	6222 NM	Maastricht				*
32	Steenfabriek Gebroeders Klinkers BV	Brusselseweg 700	6219NP	Maastricht				KNB
	~~Marsna Paper B.V.~~	~~Weert 78~~	~~6231SB~~	~~Meerssen~~				
33	Aviko Rixona	Witte Vennenweg 6	5807EJ	Oostrum				
34	Steenfabriek Engels Helden B.V.	Steenstraat 8	5981AE	Panningen				KNB
35	Rockwool B.V.	Industrieweg 15	6045JG	Roermond				
36	Smurfit Kappa Roermond Papier B.V.	Mijnheerkensweg 18	6041TA	Roermond				
37	Strabag Asfalt B.V.	Schipperswal 19	6041TC	Roermond				
38	Perfetti Van Melle	Nusterweg 121	6136KT	Sittard				
39	Asfaltcentrale Limburg (ACL) B.V.	Heidekampweg 2	6171DZ	Stein				
40	Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Susteren	Baakhoverweg 47		Susteren				
41	WEPA Nederland B.V.	Boutestraat 125	6071JR	Swalmen				
42	MGG Netherlands B.V.	Industriestraat 14		Tegelen				

	Cluster6 Naam bedrijf	Adres	Postcode	Plaats	ETS	MJA	MEE	LEA
43	Monier BV (Tegelen)	Steenweg 29	5932AC	Tegelen				KNB
44	Wienerberger Dakpanfabriek Narvik Janssen-Dings	Kaldenkerkerweg 11	5932CS	Tegelen				KNB
45	Wienerberger Dakpannenfabriek Narvik Tegelen	Trappistenweg 7	5932NB	Tegelen				KNB
46	Wienerberger Steenfabriek Thorn	Meers 38	6017BD	Thorn				KNB
47	Asfaltcentrale Heijmans Venlo	Parlevinkerweg 40	5928NV	Venlo				
48	Canon Production Printing Netherlands B.V	Van der Grintenstraat 10	5914 HH	Venlo				
49	Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Venlo	Ubroekweg 38		Venlo				
50	Nijsen Granico B.V.	Veulenseweg 20		Veulen				
51	Perfetti Van Melle	Graafschap Hornelaan 130	6004HT	Weert				
52	Trespa International BV	Wetering 20	6002SM	Weert				
53	Sibelco	Maasdijk 5	6019 AB	Wessem				*

Bijlage 9 Kaartenbijlagen

Kaartenbijlagen

Deel 1: De Algemene Zonering

Kaart 1: Stedelijk Gebied

Het stedelijk gebied omvat de bebouwde gebieden van de Westelijke Mijnstreek, Heerlen, Brunssum, Landgraaf en Kerkrade en de steden Maastricht, Venlo, Roermond, Weert en Venray. Hier vind je een breed scala aan locaties met functies zoals wonen, winkels, scholen, voorzieningen, wegen en openbare ruimte.

De begrenzing van het stedelijk gebied in de POVI is overgenomen uit de begrenzing zoals deze was opgenomen in de POVI 2021. De POVI bevat geen scherp criterium voor het onderscheid tussen stedelijk gebied en landelijke kern. Het verschil zit vooral in schaal en dynamiek. De aanduiding en begrenzing van het stedelijk gebied zal in de toekomst.

Enkele specifieke begrenzingsvraagstukken zijn in het kader van deze Provinciale Omgevingsvisie aangepast: Correcties van begrenzingen (bijv. daar waar uitbreidingen zijn gerealiseerd) zijn zo veel als mogelijk verwerkt. N.a.v. een aantal specifieke verzoeken van gemeenten hebben we daarnaast een aantal (veelal) solitair gelegen locaties met een cultuurhistorische of maatschappelijke functie en bestemming (bv Rolduc) vanwege de aard van de bestemming uit het stedelijk gebied gehaald.

Kaart 2: Landelijke Kern

De landelijke kernen zijn de woongebieden in het landelijk gebied. De leefbaarheid en vitaliteit van deze kernen is belangrijk. Een aantal kernen vervult op sommige terreinen een regionale verzorgende functie met voorzieningen voor onderwijs, zorg en cultuur en met winkels en werklocaties. De zorg voor een goede kwaliteit van de leefomgeving en een goede bereikbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten in de landelijke kernen.

De aanduiding en begrenzing van landelijke kernen is geactualiseerd, zoals aangekondigd in de ontwerp POVI. Om een kern te kwalificeren als landelijke kern dient er sprake te zijn van een samenhangend stratenpatroon én een sociaal-ruimtelijke eenheid. Deze sociaal-ruimtelijke eenheid komt tot uiting in de aanwezigheid van een samenspel van onderstaande elementen: minimaal 20-25 woningen; dichtheid; aanwezige voorzieningen; ruimtelijk historische en/of lokale context die maakt dat een landelijke kern een specifieke functie verzorgt voor het omliggend gebied. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen infrastructuur (wegen, energie, data), groen en water.

Bij het aanduiden van ‘landelijke kernen’ is gekeken naar de onderliggende bestemming ‘wonen’ in een gebied op basis van het bestand Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) ‘Panden met woonfunctie’. Hierbij is gekeken naar plekken die rond de 20 punten in het BAG-bestand hebben. Omdat bij het aanduiden van ‘landelijke kernen’ wordt uitgegaan van een samenspel van factoren die maken of een locatie een landelijke kern is, kunnen in sommige situaties ook plekken met minder dan 20 punten als landelijke kern worden bestempeld. Voor de begrenzing van landelijke kernen is de onderliggende bestemming van een locatie leidend en niet de perceeleigendommen. Als stads- en dorpsbestemmingen worden onder meer beschouwd: wonen, uit te werken wonen, bedrijventerrein, maatschappelijke doeleinden, verblijfsdoeleinden, centrumdoeleinden, kantoren en dienstverlening.

Solitair gelegen locaties die de bestemming ‘maatschappelijk’ hebben en rond de 20 punten in het BAG-bestand, worden niet gezien als ‘landelijke kern’ maar als ‘verwevingsgebied’. Voorbeelden zijn solitair gelegen zorginstellingen, religieuze instellingen of penitentiaire inrichtingen.

Solitair gelegen locaties die de bestemming ‘wonen’ hebben en rond de 20 punten in het BAG-bestand, maar die qua inrichting (wegennet, elektriciteitsnet) en/of oorsprong niet zijn bedoeld als locatie waarin een landelijke kern inclusief mogelijke uitbreidingen in de toekomst ontstaat, worden niet gezien als landelijke kern maar als ‘verwevingsgebied’. Voorbeelden zijn: solitair gelegen voormalige locaties voor vrijetijdseconomie die zijn omgezet naar wonen.

Voormalige bedrijfswoningen die zijn omgezet naar burgerwoning en niet ín of aansluitend aan een landelijke kern of het stedelijk gebied liggen maar bijvoorbeeld enkel aansluitend aan een werklocatie, worden niet gezien als landelijke kern maar gerekend als ‘verwevingsgebied’ (ook indien het minder dan 10 punten in het BAG-bestand betreffen) gezien de ligging naast een andere zonering in het bebouwd

gebied (namelijk: werklocaties). In het verleden zijn veel van deze locaties ingetekend als landelijke kern. Qua ligging (veelal direct naast bedrijventerreinen, ook in hogere milieucategorieën) en stratenpatroon passen deze locaties niet (bij het beleid behorende) bij de aanduiding ‘landelijke kernen'.

De beeldvorming voor verschillende locaties kan anders ervaren worden dan aangeduid in de Algemene Zonering. De aanduiding als landelijke kern in de Algemene Zonering is een aanduiding vanuit het ruimtelijke provinciale beleid met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Deze aanduiding zegt gaat daarmee verder niet in op hoe een locatie op lokaal niveau aangemerkt wordt, de aanduidingen met betrekking tot de bebouwde kom (die een andere oorsprong kennen) of andere aanduidingen van gebieden.

Kaart 3: Werklocaties

De zone werklocaties geeft de locaties van bedrijventerreinen, stedelijk dienstenterreinen, solitair gelegen bedrijfslocaties groter dan 1 hectare, en Maastricht Aachen Airport weer.

In de zone werklocaties worden voornamelijk bestaande terreinen, lees planologisch geregelde terreinen, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. De bronbestanden die voor de zone werklocaties zijn gebruikt (REBIS Limburg), geven soms wél plannen of geplande uitbreidingen weer (o.a. aangezien REBIS Limburg als monitoringssysteem een andere doelstelling heeft dan de kaartbeelden in de POVI). In de definitieve POVI zijn de plannen of geplande uitbreidingen zo veel mogelijk uit de zone werklocaties gehaald en als Verwevingsgebied ingetekend. De kaartbeelden geven enkel de situatie op moment van vaststelling van de POVI weer. De kaartbeelden zullen in actualisaties van de POVI verder worden geactualiseerd.

REBIS is het Regionaal Economisch Bedrijventerrein Informatie Systeem van de Provincie Limburg. Dit is een informatiesysteem waarin informatie over alle Limburgse bedrijventerreinen c.q. werklocaties is samengebracht. De begrenzingen van de werklocaties worden veelal door gemeenten aangeleverd aan het systeem.

Kaart 4: Verwevingsgebied

Als begrenzing van het verwevingsgebied is in de ontwerp POVI gekozen voor een vaste grens van 500 m rondom stedelijk gebied, 100 m rondom landelijke kernen en 50 m rondom stedelijke dienstenterreinen. Dit is een beleidskeuze geïnspireerd door de aanpak van de Provincie Utrecht en het Planbureau voor de Leefomgeving, bedoeld om aan te geven welke gebieden van het voormalige Buitengebied meer of juist minder verweving met andere functies zou mogen plaatsvinden. In gesprek met gemeenten is gekeken waar onderbouwd afgeweken kan worden van de standaardbegrenzingen, bijvoorbeeld om een beoogd ‘straatje erbij’ goed te kunnen inpassen. Daar waar het verwevingsgebied overlapt met Natuur-Netwerk Limburg of het bebouwd gebied is het verwevingsgebied verwijderd. Daar waar het verwevingsgebied overlapt met de Groenblauwe Landbouwzone is, met uitzondering van de Maasvallei, de Groenblauwe Landbouwzone verwijderd.

Naast de genoemde generieke zones zijn ook bestaande bebouwingsclusters uit het Primair Landbouwgebied en de Groenblauwe Landbouwzone gehaald, en aan het Verwevingsgebied toegevoegd. De enige uitzonderingen hierop zijn bebouwingsclusters gelegen in de begrenzing van de Maasvallei. De begrenzing van deze clusters is bepaald op basis van

Kaart 5: Primair Landbouwgebied

De begrenzing van het Primair landbouwgebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Grote delen van landbouwkundig waardevolle gebieden zoals de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw, de plateaus in Zuid-Limburg en de (voormalige) landbouwontwikkelingsgebieden maken deel uit van het Primair landbouwgebied. Deze insteek sluit overigens aan op die in de ontwerp Nota Ruimte van het Rijk.

Kaart 6: Groenblauwe Landbouwzone

De Groenblauwe landbouwzone combineert landbouw met opgaven voor water, natuur en landschap. Hier vraagt een aantal doelen en opgaven extra aandacht: het beperken van de impact van stikstof op kwetsbare natuur, het omgaan met water, het ruimte geven aan beken en de Maas, verbeteren van de waterkwaliteit, verbeteren van de biodiversiteit (onder meer door goede verbindingen tussen natuurgebieden) en op behoud en versterking van de kernkwaliteiten van het landschap (groene karakter, visueel-ruimtelijk karakter, cultuurhistorisch erfgoed en reliëf). We streven daarbij waar mogelijk naar stapeling van doelen en slimme combinaties van functies.

De Groenblauwe landbouwzone is geen uniforme zone: deze zone is opgebouwd uit acht deelgebieden: (1) de Maasvallei, (2) Beekdalen, (3) Natte Laagten, (4) Droogdalen, (5) Hellingen, (6) Intrekgebieden N2000, (7) Overgangsgebieden N2000, en (8) Ecologische verbindingszones. Zie Deel 2 van deze bijlage voor meer informatie over de acht deelgebieden.

Opgeteld bepalen de acht onderliggende kaartlagen de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone. De Groenblauwe landbouwzone is aangevuld met kleine gebiedjes die geen deel vormen van een van deze acht lagen, maar wel verbonden zijn met de groenblauwe structuren.

Daar waar de kaartlagen doorlopen onder een andere zone (NNL, Verwevingsgebied, Stedelijk gebied, Landelijke kernen of Werklocaties) krijgt het gebied de aanduiding van die andere zone. Het behoort dan niet tot de Groenblauwe landbouwzone. Met één uitzondering: daar waar de Maasvallei doorloopt onder Verwevingsgebied merken we die aan als Groenblauwe Landbouwzone.

Kaart 7: NatuurNetwerk Limburg

De Limburgse natuurgebieden vormen samen het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland, het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Het NNL is vooral gelegen in delen van beekdalen, op hellingen en op veen- en stuifzandgebieden van de hoger gelegen gebieden. De Natura 2000-gebieden vormen een selectie binnen het NNL. Dit zijn er in Limburg 24. De begrenzing van het NNL is overeenkomstig het Natuurbeheerplan najaar 2026, vastgesteld door GS.

Deel 2: De Groenblauwe Landbouwzone

Kaart 8: Maasvallei

In de Maasvallei bevinden zich diverse functies en spelen meerdere belangen. Bij alle voorkomende functies – zoals landbouw, natuur, recreatie en toerisme, verspreide bedrijven en woningen – moet hier rekening gehouden worden met overstromingen vanuit de Maas. In het gehele rivierbed bestaat het risico op hoogwater en overstroming.

Op de POVI-kaart Maasvallei is het rivierbed (bestaande uit het voormalige stroomvoerend en waterbergend winterbed uit de beleidslijn grote rivieren) van de Maas in de Groenblauwe landbouwzone opgenomen. Een aantal locaties in Limburg zijn tekstueel in de Beleidsregels grote rivieren 2025 opgenomen als locaties waar overgangsrecht van toepassing zijn. Deze locaties zijn niet uit de begrenzing van het Maasvallei gehaald.

Kaart 9: Beekdalen

De in de Groenblauwe landbouwzoneen Verwevingsgebiedopgenomen beekdalen zijn belangrijk voor het afvoeren van het water in natte perioden en voor het bergen van water voor drogere perioden.

De begrenzing van de Beekdalen is bepaald op basis van de geomorfologische kaart van Limburg. De grenzen voor wat betreft de beekdalen van Noord- en Midden-Limburg zijn verder gespecificeerd aan de hand van het integraal hydrologisch model IBRAHYM.

Kaart 10: Natte Laagten

De natte laagten zijn de gebieden die nu al door hun lagere ligging ten opzichte van de omgeving van nature natter zijn. Deze gebieden zijn belangrijk voor het watersysteem vanwege hun sponswerking (water vasthouden, laten infiltreren en/of vertraagd weer afgeven aan de omgeving). De begrenzing van de Natte laagtes is bepaald op basis van de geomorfologische kaart van Limburg.

Kaart 11: Droogdalen

De droogdalen in Zuid-de heuvelachtige delen van Limburg zijn dalen die het grootste deel van het jaar geen water afvoeren of waar alleen water stroomt als het flink heeft geregendhooguit een klein bronbeekje ontspringt en afstroomt. Alleen bij hevige regenval komt er veel water tot afstroming. De begrenzing van de Droogdalen is bepaald op basis van de geomorfologische kaart van Limburg.

Kaart 12: Hellingen

De steilere hellingen is een selectie van de hellingen (reliëfrijke terreinen) in Zuid-Limburg op basis van de geomorfologische kaart. De steilere hellingen spelen een belangrijke rol bij de regionale wateroverlast in Zuid-Limburg. Behoud van het graslandareaal in deze gebieden is een doelstelling aangevuld met teelttechnische maatregelen op akkers. De steilere hellingen spelen een rol bij het nemen van erosiebeperkende maatregelen (verankering erosieverordening in het Provinciaal Waterprogramma 2016-2021). De steilere hellingen maken onderdeel uit van de Groenblauwe Landbouwzone.

Kaart 13: Intrekgebieden N2000

De intrekgebieden Natura2000 zijn de gebieden waar het water infiltreert dat in de (nabijgelegen) grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden terecht komt. Dit zijn Natura 2000-gebieden die gevoelig zijn voor nutriënten (nitraat en fosfaat). De begrenzing van de Intrekgebieden N2000 is gebaseerd op veldmetingen aangevuld met modelmatig onderzoek.

Kaart 14: Overgangsgebieden N2000

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben tot doel het voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn (beschermen van soorten en habitattypen), en het tegengaan van verslechtering door drukfactoren aan te pakken bijvoorbeeld het reduceren van stikstofdepositie en het nemen van (hydrologische) systeemherstelmaatregelen. Per Natura 2000-gebied is op basis van deze opgaven bekeken hoe het overgangsgebied begrensd dient te worden. Recente onderzoeken van de WUR en de UvA geven aan dat lokaal depositiebeleid alleen efficiënt is binnen een afstand van ca. 500 m. van natuurgebieden. Voor diezelfde 500 meter is door ecologen beoordeeld of deze grens tegemoet komt aan bescherming van specifieke soorten en habitattypen. In het geval van een vereiste hydrologische bufferzone kan deze afstand 1 tot 2 km behelzen. De overgangsgebieden maken per definitie als kaartlaag deel uit van de groenblauwe landbouwzone. Definitieve begrenzing is maatwerk en zal via gebiedsprocessen en verdere onderzoeken vastgesteld worden. Dit geldt ook voor de te treffen maatregelen. De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn door het rijk onderkend als een categorie gebieden waar de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer met structurele Agrarische Natuurbeheergelden kan landen. Het is derhalve van belang deze gebieden te duiden en handhaven.

Kaart 15: Ecologische Verbindingszones

De aanduiding als ecologische verbindingszone is gebaseerd op modelmatig onderzoek en op de expertise van ecologisch specialisten, waarbij gekeken is naar de eisen die doelsoorten aan het landschap stellen. Er zijn verschillende typen verbindingszones ingetekend: verbindingen die concreet zijn begrensd en zoekgebieden voor nieuwe verbindingszones. Verder zijn de verbindingszones onderverdeeld naar verschillende streefbeelden, al naar gelang de habitateisen van de dier- en plantensoorten die afhankelijk zijn van de betreffende verbinding. De onderbouwing per individuele verbindingszone kan worden nagelezen in een achtergronddocument dat op de website van de provincie Limburg is gepubliceerd. Het gaat in de kaarten, zeker in het geval van zoekgebieden, om ruim begrensde zones, die ruimte bieden aan gemeenten, het waterschap en grondeigenaren om nog keuzes te maken in de invulling van de betreffende verbinding. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

De Ecologische Verbindingszones zijn in de Provinciale Omgevingsvisie onderverdeeld in de volgende kaarten:

- Kaart 15.1: Beekdal – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.2: Verbinding met landschapselementen – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.3: Bosverbinding - Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.4: Kleinschalig landschap met poelen – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.5: Kleinschalig landschap met schrale elementen – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.6: Open landschap met schrale elementen – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.7: Open akkerlandschap – Ecologische Verbindingszones
- Kaart 15.8: Zoekgebieden – Ecologische Verbindingszones
- Kaart 15.9 Begrensde verbindingen – Ecologische Verbindingszones

Overige Kaarten

Waterwingebied

De waterwingebieden zijn de kleinste beschermingszones rondom winningen van grondwater voor drinkwater. De grens wordt bepaald door de reistijd van 60 dagen van het toestromende grondwater tot de winning. Bij freatische winningen in kalksteengebieden geldt een termijn van 100 dagen. Deze 60 of

100 dagen reistijd door de ondergrond geldt als minimale reistijd om het water bacteriologisch betrouwbaar te maken. Binnen deze gebieden gelden strenge eisen voor de activiteiten die er mogen plaatsvinden.

Grondwaterbeschermingsgebieden

De grondwaterbeschermingsgebieden zijn beschermingszones voor de onttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening. Voor de Zuid-Limburgse winningen uit de kalksteen wordt het gehele intrekgebied beschermd. Voor de overige winningen wordt de 25-jaarszone beschermd. Wij maken onderscheid in freatische en niet-freatische grondwaterwinningen.

Zoekgebieden grondwaterbescherming

De zoekgebieden drinkwaterbescherming vormen de gebieden waarbinnen gezocht wordt naar mogelijkheden om de grondwaterbescherming te verbeteren voor de grondwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening. De gebieden bestaan uit de 200 jaarszone rond de winplaatsen. Dit is het gebied waarbinnen het grondwater binnen 200 jaar in de onttrekkingsputten terecht komt. Deze gebieden zijn bepaald op basis van modelberekeningen met het grond- en oppervlaktewatermodel IBRAHYM. De resultaten van de berekening zijn op kaart vertaald naar herkenbare grenzen in het veld zoals wegen en perceelsgrenzen.

Zoekgebieden drinkwaterwinning

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn twee gebieden in Zuid Limburg waarbinnen in de toekomst mogelijk een nieuwe winning wordt gerealiseerd. De gebieden zijn globaal begrensd op basis van potentiële geschiktheid van de ondergrond om grondwater te kunnen winnen en het huidig grondgebruik aan maaiveld. Grotere bebouwde gebieden en bedrijfsterreinen zijn zoveel mogelijk buiten het zoekgebied gelaten. De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn niet vertaald naar herkenbare grenzen in het veld zoals wegen en perceelsgrenzen.

Waterveiligheidszones H6 en H5 (Waterveiligheidszone H5 Noord- en Midden-Limburg en Waterveiligheidszone H5 Zuid-Limburg)

Deze kaarten geven inzicht waar als gevolg van extreme neerslaghoeveelheden of piekafvoeren in de beken overstromingen ontstaan bij een gebeurtenis die in het verwachte klimaat van het jaar 2100 gemiddeld eens per 100 jaar kan voorkomen (jaarlijkse kans is 1%); De kaarten laten het gedrag van het regionale watersysteem zien en tonen regenwater dat over het maaiveld stroomt. Overstroming vanuit de Maas is geen onderdeel van de kaarten. In de zone H6 leveren de gemodelleerde stroomsnelheid en waterdiepte en de combinatie hiervan de grootste risico's van verdrinking, meegesleurd worden en het instorten van gebouwen en bouwwerken. In de zone H5 zijn de waterdiepte en stroomsnelheid en de combinatie van beide nog steeds zo groot dat er gevaar is voor verdrinking, meesleuren van mensen en auto's, en het instorten van bouwwerken en gebouwen.

Zoekgebieden grootschalig zon – PV : Het vertrekpunt voor het bepalen van zoekgebieden wordt gevormd door de resultaten uit de ontwerpende onderzoeken van de regio's in combinatie met de studies naar de inpassing van grootschalig zon-pv in het landschap (Handreiking Grootschalige energie-opwek zon-op-land van de RES-regio Noord- en Midden-Limburg en Landschappelijke verdiepingsstudie zon en wind Zuid-Limburg). Vanuit het oogpunt energieplanologie beperken we deze gebieden in. We gaan er in de basis van uit dat projecten gelegen zijn binnen een afstand van 500 m (bespreken o.b.v. kaartbeeld) tot bedrijventerreinen of Landelijke kernen/Stedelijk gebied. Dat sluit aan bij de wens voor lokale afzet zonder teruglevering (energiehubs, energiegemeenschappen). Alleen gebieden groter dan 5 ha komen als zoekgebied in aanmerking, met oog op de financiële haalbaarheid van projecten en om versnippering te voorkomen.

Zoekgebieden windturbines

Een aantal typen gebieden in onze provincie leent zich het best voor windturbines. Deze zoekgebieden windturbines zijn bepaald op basis van drie aspecten:

1. Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit. Het aspect ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit is ingevuld door aan te sluiten bij de in het POL2014 (Provinciaal Omgevingsplan Limburg) aangeduide voorkeursgebieden voor windenergie. Het gaat om gebieden:
   - op of nabij bedrijventerreinen;
   - op of nabij een ontwikkelingsgebied glastuinbouw;
   - in grootschalige jonge ontginningslandschappen in Noord- en Midden-Limburg;
   - langs de provinciegrens, waarbij aansluiting mogelijk is bij reeds bestaande buitenlandse opstellingen;

- Aansluitend op bestaande windturbines.

2. Leefbaarheid. Het aspect leefbaarheid is ingevuld door een minimale afstand tot woningen te hanteren, stiltegebieden te respecteren conform de regels in onze Omgevingsverordening en afstand in acht te nemen van kritische infrastructuur.
3. Energieplanologie. Het aspect energieplanologie impliceert dat windturbines in de directe omgeving van energievragers liggen (onder meer bedrijventerrein of ontwikkelingsgebied glastuinbouw) en onderdeel zijn van een energiehub . Tegelijkertijd vragen windturbines vanwege het leefbaarheidsaspect juist om een zekere afstand tot gevoelige bestemmingen. Dit bemoeilijkt de invulling van energieplanologie. We accepteren daarom ook grotere kabellengtes tot transformatorstations of energievragers.

Uitsluitingsgebied windturbines

De Omgevingsverordening legt het 'Uitsluitingsgebied Windturbines' vast. Dit uitsluitingsgebied wordt gevormd door de begrenzing van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg, inclusief de daarin liggende kernen, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas.

Beperkingengebied windturbines

Het beperkingengebied windturbines is opgemaakt uit de gebieden die overblijven in Limburg na het intekenen van de 'zoekgebieden windturbines'en de 'Uitsluitingsgebied windturbines'. In de beperkingengebieden is ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten. Plaatsing van windturbines in beperkingengebied ligt minder voor de hand vanwege regelgeving of omdat wij dit ruimtelijk minder passend achten.

Gesloten stortplaatsen (nazorg)

De Provincie heeft een wettelijke taak voor de nazorg bij gesloten stortplaatsen en baggerdepots. En is eeuwigdurend verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van de voorzieningen die nodig zijn om schadelijke effecten op de leefomgeving tegen te gaan. De kaart geeft de locaties van deze stortplaatsen aan.

Industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt

In de Omgevingsverordening Limburg zijn Chemelot en Locatie Nedcar inclusief NedCar Yard en Industrial Park Swentibold aangewezen als Industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. Deze terreinen waren eerder onder de Wet geluidhinder ook al aangewezen als van provinciaal belang.

Stiltegebieden

Provincies kunnen stiltegebieden aanwijzen, om stilte en rust te bewaren. Het zijn beschermde gebieden waar vooral natuurlijke geluiden te horen zijn. Het aanwijzen van deze gebieden doen we in de Omgevingsverordening . Deze kaart toont aan waar de stiltegebieden liggen.

De Gebiedspaspoorten

Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen gebaseerd op het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg en het Handvat Kernkwaliteiten Zuid-Limburg. De kaarten behorend bij deze documenten zijn onder andere samengesteld op basis van de volgende kaarten:

- topografische kaart
- geomorfologische bodemkaart
- aardkundige waardenkaart
- cultuurhistorische kaart en elementen
- archeologische monumenten
- groene waardenkaart
- bebouwingsdichtheid

Beide producten zijn in samenspraak met gemeenten tot stand gekomen en worden al geruime tijd toegepast. Het kaartbeeld is echter indicatief van aard. Toepassing vraagt altijd om locatie specifiek onderzoek op basis waarvan de indeling aangepast kan worden. Aanvullend is het Bebouwd gebied (landelijke kernen, stedelijk gebied en werklocaties) uitgesneden. Gebiedspaspoorten lopen daardoor niet meer door in bebouwd gebied.

Extensiveringsgebieden

De extensiveringsgebieden zijn in het kader van het reconstructieplan (2004, 2006) precies begrensd aan de hand van o.a. (zeer) verzuringsgevoelige natuurgebieden en het stroomvoerend winterbed van de Maas. In POL2014 en Omgevingsverordening 2014 is deze begrenzing overgenomen, behalve voor enkele gebieden buiten de goud- of zilvergroene natuurzone of bronsgroene landschapszone waarvoor de functie van ecologische verbindingszone is komen te vervallen. In de POVI en Omgevingsverordening 2026 zijn locaties waar de extensiveringsgebieden overlapten met het primair landbouwgebied verwijderd.

Kaarten Glastuinbouw

Tot het moment dat nieuw glastuinbouwbeleid geformuleerd wordt houd de Provincie Limburg vast aan bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen. In het kader van de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid zijn in de huidige POVI (2026) geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het bestaand beleid.

Deze keuze betreft de volgende kaarten:
- ontwikkelingsgebied glastuinbouw
- uitbreidingsgebied glastuinbouw 1
- uitbreidingsgebied glastuinbouw 2
- uitbreidingsverbod glastuinbouw

Bijlage 10 Analyse belangrijkste ruimteclaims

Analyse belangrijkste ruimteclaims

Analyse belangrijkste ruimteclaims

Bijlage B

PlanMER

.

Bijlage C

Passende beoordeling

.

Bijlage D

Nota van Zienswijzen

Nota van Zienswijzen

provincie limburg

PROVINCIAAL BLAD

Officiële uitgave van de provincie Limburg

Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Provinciale Staten van Limburg besluiten:

Artikel I

De Provinciale Omgevingsvisie Limburg zoals opgenomen in 'bijlage A' vast te stellen.

Artikel II

De Provinciale Omgevingsvisie Limburg treedt de dag na publicatie in werking.

Maastricht, 8 mei 2026

Provinciale Staten voornoemd

de voorzitter, de heer E.G.M. Roemer
de griffier, de heer mr. A.O.J. Pregled

concept

Dit document bevat verschilmarkering t.o.v. eerdere regelingtekst.

Tekst en afbeeldingen die worden toegevoegd zijn onderstreept en groen gemarkeerd, of van een groen kader voorzien.

Tekst en afbeeldingen die worden verwijderd zijn doorgestreept en rood gemarkeerd, of van een rood kader voorzien.

concept

Bijlage A

A

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 1.1 Voorwoord en Leeswijzer

Deutsch English Français

Geachte lezer,

~~Welkom bij de Ontwerp Omgevingsvisie (Ontwerp POVI) voor de provincie Limburg. Het opstellen van een omgevingsvisie is een wettelijke verplichting voor de Provincie. Het gaat nu om een actualisatie van de POVI uit 2021.~~

~~Onder de huidige omgevingswet zijn wij verplicht een omgevingsvisie in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) te publiceren. Dat doen we ook voor de zienwijzeperiode, over het ontwerp van de POVI.~~

Welkom bij de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 (POVI).

Nederland en dus ook de provincie Limburg heeft de afgelopen jaren te maken gekregen met een toenemend aantal grote opgaven. Denk hierbij aan woningbouw, de transitie van het landelijk gebied, (drink)water dat schaarser wordt, de toenemende overlast door klimaatverandering, de natuur die achteruit gaat, de netcongestie etc. Het zijn opgaven die allemaal nodig zijn en allemaal tegelijk moeten worden opgepakt. Dat is complex, want we hebben niet overal de ruimte voor. Dat betekent dat we slim moeten om gaan met de ruimte die we hebben. Niet alles kan meer overal. We moeten keuzes maken én we moeten slimme combinaties maken.

Het maken van het maken van keuzes en het maken van slimme combinaties staat in deze POVI centraal. Op die manier streven we een optimale balans tussen bescherming en benutten van onze (fysieke) leefomgeving.

De Provinciale Omgevingsvisie (POVI is een wettelijke verplichting voor de Provincie. Onder de omgevingswet is het verplicht om een omgevingsvisie in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) te publiceren. De provincie Limburg is de eerste die dat volgens de geldende normen doet, namelijk middels kaarten en het aanwijzen van gebieden waar de delen van de visie op van toepassing zijn.

Het DSO biedt de mogelijkheid de tekst als een boekwerk te lezen. Maar het is ook mogelijk te selecteren en zodoende alle informatie op te vragen met betrekking tot een specifiek(e) thema, regio, opgaven ~~etc~~of een specifieke plek. ~~Daarnaast~~Het is ~~het~~dus ook mogelijk om via de kaart te kijken welke regels, ambities, opgaven etc. er gelden op ~~die~~een specifieke plek~~ en is vanuit~~. Vanuit de tekst is dan direct zichtbaar op welke locaties en/of gebieden een stuk tekst van toepassing is door een koppeling met de kaart. De koppelingen zijn in de tekst gemakkelijk terug te vinden doordat deze blauw gekleurd zijn. Blauwe tekst zonder icoontjes linkt naar meer informatie over het onderwerp naar een ander deel in de visie of naar een externe website. De blauwe icoontjes in de tekst linken naar een kaartkoppeling, een begripsbepaling (i) of naar een externe locatie (bestand of website). Ze worden al zichtbaar door er met de muis overheen te gaan. De ~~ontwerp~~ POVI is te vinden via: https://omgevingswet.overheid.nl/~~home~~ en https://polviewer.nl

Het is belangrijk om te weten dat het Rijk het DSO gemaakt heeft zodat alle kaarten van overheden in één systeem terug te vinden zijn. Om die reden is het mogelijk om in te zoomen tot op perceelsniveau (20m). De provincie maakt echter geen beleid op perceelsniveau. Zelfs niet op gemeentelijk niveau. De provincie maakt wel beleid op bovengemeentelijk niveau en voor specifieke thema's. Daardoor kan het voor komen dat een ~~thema~~grens van een bepaalde kaartlaag dwars over uw perceel ligt. U zou daar van kunnen schrikken. Want wat betekent zo'n kleurtje dan? Maar het is ook handig: Zo ziet u precies welke thema's op uw perceel van toepassing zijn. Als u dan in de toekomst iets zou willen doen op uw perceel, dan weet u precies met welke thema's u wellicht rekening moet houden. Bij de beoordeling van initiatieven wordt rekening gehouden met de feitelijke situatie. Gedurende 2026 zal ook de omgevingsverordening aanpast worden op basis van wat er in de ~~definitieve~~ POVI staat. Als er provinciale regels gelden voor een bepaald thema, dan komen die in de omgevingsverordening te staan.

~~De ontwerp POVI die nu ter inzage ligt, vormt samen met de opbrengst van de zienswijzeperiode en de nog te voeren gesprekken met gemeenten en waterschap de input voor het definitieve voorstel voor actualisering van de POVI, dat eind 2025 in Provinciale Staten ter vaststelling voorligt.~~

Voor een samenvatting van de ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg klikt u hier.

~~De ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg zal gedurende zes weken ter inzage liggen.~~

Wij wensen u veel lees- en “surf”plezier!

Gedeputeerde Staten Provincie Limburg

B

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 1.3 Wat is de POVI?

De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) is het strategisch plan voor de fysieke leefomgeving in Limburg. In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn (2025-2050). Het document biedt een integrale leidraad voor hoe we de schaarse ruimte in de provincie gaan inrichten, beheren en gebruiken. Daarbij kijkt de POVI naar de leefomgeving in de brede zin. Dus niet alleen naar traditionele ruimtelijke onderwerpen, maar ook naar thema's zoals gezondheid, leefbaarheid, milieu en veiligheid.

De Omgevingswet verplicht het Rijk, de provincies en de gemeenten om een omgevingsvisie op te stellen.~~1~~ Elke bestuurslaag heeft daarbij een eigen rol en specifieke verantwoordelijkheden voor het beheer van de fysieke leefomgeving. De POVI is de visie op provinciaal niveau en houdt rekening met regionale verschillen. Ze richt zich op opgaven die gemeenten overstijgen en die niet door het Rijk kunnen worden opgepakt. De POVI is zelfbindend voor ons en richtinggevend voor onze partners.

De POVI krijgt als fundament pas écht juridisch effect in de vervolgfases van de beleidscyclus: beleidsdoorwerking, uitvoering, terugkoppeling en bijsturing. De ambities uit de POVI worden dan soms vertaald naar juridisch bindende instrumenten uit de Omgevingswet, zoals de Omgevingsverordening en Projectbesluiten. Ook wordt de visie verwerkt in ander, thematisch provinciaal beleid. Op deze manier zien we de visie terug in concrete regels en maatregelen.

concept

concept

Beleidscyclus

Samenhang POVI, GOVI's, Omgevingsverordening en omgevingsplannen

1. **Provinciale Omgevingsvisie (POVI):** Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. De visie is breed gericht op de fysieke leefomgeving. Bij de concrete beleidskeuzes en maatregelen ligt de focus op de provinciale belangen. Deze worden in de POVI expliciet benoemd. De visie gaat over het provinciaal schaalniveau. Dat geldt ook voor de begrenzing van beleidskeuzes en zoneringen op de kaart. Door gebruik van het DSO lijkt het echter alsof de POVI even precies is als een omgevingsplan.
2. **Gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI):** Elke gemeente stelt ook zo'n strategische visie op voor de fysieke leefomgeving binnen haar grenzen. Deze visie beschrijft op een gedetailleerder schaalniveau de lokale ambities en keuzes op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaat, natuur, enzovoort. Ook deze visie is niet juridisch bindend, maar is wel richtinggevend voor beleid en plannen van de gemeente.
3. **Provinciale Omgevingsverordening:** Hierin vertaalt de Provincie haar visie en wettelijke taken in juridische regels. Deze regels zijn wél bindend en gelden direct voor bedrijven en burgers. Of ze hebben de vorm van instructiebepalingen richting gemeenten en waterschap. De verordening bevat o.a. regels over ruimtelijke ordening, natuur, grondwater, landschap en milieu. Deels gelden die breed voor een bepaalde zone, deels voor specifieke thema's.
4. **Gemeentelijk Omgevingsplan:** De opvolger van het bestemmingsplan. Het omgevingsplan bevat álle regels die gaan over de fysieke leefomgeving in de gemeente. Deze zijn juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het omgevingsplan moet aansluiten bij de gemeentelijke visie, én moet voldoen aan (niet in strijd zijn met) wettelijke kaders van provincie (verordening) en Rijk.

Onderlinge verhouding en doorwerking:

- Rijk → Provincie → Gemeente: Het Rijk bepaalt landelijke kaders (Nota Ruimte – Nationale omgevingsvisie/Omgevingswet met AMvB's), de Provincie werkt dit uit voor de provincie, de gemeente voor haar eigen grondgebied.
- Visies (provinciaal en gemeentelijk) zijn richtinggevend, geven doelen en ambities weer, maar zijn niet bindend voor burgers en bedrijven.
- De Omgevingsverordening (op provinciaal niveau) en omgevingsplannen (op gemeentelijk niveau) bevatten concrete, juridisch bindende regels.

- Het gemeentelijk omgevingsplan moet in overeenstemming zijn met de provinciale omgevingsverordening. Visies inspireren en sturen regels, regels 'verankeren' de visie juridisch.

C

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 1.4 Waarom nu een nieuwe POVI?

Deze omgevingsvisie is een actualisatie van de POVI uit oktober 2021. De hoofdlijnen van de vorige visie gelden nog steeds, maar actualisatie is nodig. Net als het Rijk zien we dat de grote landelijke opgaven vragen om meer regie in het ruimtelijk domein. Het provinciale onderzoeksrapport 'Ruimte met regie' onderstreept dat de druk op de beschikbare ruimte en de kwaliteit van de leefomgeving vraagt om heldere keuzes. Wij spelen daarin een essentiële rol door meer sturing te geven aan (complexe) ruimtelijke vraagstukken op regionale schaal. Deze vraagstukken overstijgen vaak gemeentegrenzen en liggen te ver van het Rijk om op dat niveau effectief te worden opgepakt. Wij benoemen deze grote vraagstukken daarom als provinciaal belang.

Deze geactualiseerde POVI is volgens de standaarden van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) opgebouwd. Dat maakt het mogelijk om een samenhangender en scherper plan te maken. Beleidsuitspraken kunnen in deze digitale omgeving namelijk direct gekoppeld worden aan specifieke gebieden, die zichtbaar zijn op een interactieve kaart. Met deze POVI vullen we onze door de wetgever beoogde rol in het ruimtelijk domein scherper in.

D

Na sectie 1.4 wordt een sectie ingevoegd, luidende:

§ 1.5 POVI als onderdeel beleidscyclus

De POVI is een centraal onderdeel van de beleidscyclus van de Omgevingswet.

De visie in deze POVI zal voor een aantal thema's nader uitgewerkt worden in programma's onder de Omgevingswet of vertaald worden naar concrete actieprogramma's en uitvoeringsagenda's.

De volgende provinciale programma's onder de Omgevingswet als uitwerking van de POVI zijn in elk geval voorzien:
- Provinciaal Waterprogramma 2028-2033
- Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma
- Programma Energieopwek
- Programma Stroomgebied Geul (als uitvloeisel van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg)

Een aantal bestaande programma's onder Omgevingswet loopt door:
- Programma Limburgs Offensief Stikstof, gericht op stikstofreductie en natuurherstel Natura 2000-gebieden (incl. hydrologische herstelmaatregelen)
- Provinciaal Waterprogramma 2022-2027
- Provinciaal Actieplan Geluid 2024-2029

Het samenstel van POVI en bijbehorende programma's is een dynamisch geheel. Mogelijk komen er daar in de komende periode nog programma's bij.

Daarnaast bestaan er tal van uitvoeringsagenda's of zijn die in voorbereiding. Onder meer Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK), Aanvalsplan Waterkwaliteit, Convenant Voldoende Zoetwater, Meerjaren Multimodale Agenda Zuid-Nederland voor mobiliteit.

Belangrijk de komende periode is ook de voorbereiding van de aanbesteding van de nieuwe OV-concessie. Belangrijk document is ook de Verstedelijkingsstrategie Limburg Centraal van Rijk, de zes Limburgse gemeenten met een IC-station en Provincie.

Om de POVI direct en juridisch bindend te laten doorwerken, worden bepalingen opgenomen in de Omgevingsverordening.

concept

concept

Monitoring is een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus. Essentieel om te kunnen beoordelen hoe de Limburgse omgeving (ruimtegebruik, beschikbaarheid voorraden, omgevingskwaliteit) zich ontwikkelt en in hoeverre we de doelen halen. Het planMER illustreert in de conclusies inzake monitoring en de leemten in kennis hoe belangrijk de provinciale koers naar een “databedreven provincie” is.

De brede basismonitor brengt de thema’s uit de POVI in beeld. Indicatoren uit het dataportaal Limburg, de CBS regionale monitor brede welvaart en diverse sectorale monitors vormen input. We werken aan verdere optimalisatie van deze basismonitor, ook in het licht van onze ambitie om de datahuishouding door te ontwikkelen. We verkennen daarbij ook mogelijkheden om verbindingen te leggen met de regio’s. Afstemming met de monitors van onze buurprovincies (bv voor de Peel) en internationale afstemming krijgt daarbij ook aandacht. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over afstemming en uitwisseling van data.

Op concreter niveau is er de beleidsmonitor, waarin doelen ook voor fysiek-ruimtelijke elementen getoetst wordt aan de hand van indicatoren uit het provinciale indicatorenplan. Dat plan is voortdurend in ontwikkeling.

E

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.2.2 Opgaven voor de woon- en leefomgeving

De opgaven in de woon- en leefomgeving spelen overal. In stadscentra, stedelijke wijken en dorpen hebben de opgaven wel verschillende accenten. Behoud van de leefbaarheid speelt zowel in Landelijke kernen als in het Stedelijk gebied. Voorzieningen staan er onder druk, terwijl die juist hier vaak een belangrijke sociale functie hebben. Ook de afname van het aantal jongeren en de sterke vergrijzing ~~speelt~~spelen een rol. Ouderen zijn vaker afhankelijk van het openbaar vervoer, dat in veel dorpen minder vaak komt. In stedelijke wijken zien we juist armoede en sociaaleconomische problemen die zich op bepaalde plekken concentreren. In steden worden de uitdagingen door klimaatverandering steeds groter. Denk aan hittestress en wateroverlast, vooral op plekken met weinig stedelijk groen.

F

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.2.3 Opgaven demografische ontwikkelingen

Sinds 2021 groeit de Limburgse bevolking licht, in tegenstelling tot eerdere voorspellingen. Dat komt niet door natuurlijke bevolkingsgroei, maar door een positief binnenlands en buitenlands migratiesaldo (sociale bevolkingsgroei). Maar toekomstige groei van de Limburgse bevolking is niet vanzelfsprekend. Een zekere mate van groei is essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. We hanteren het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025 als vertrekpunt voor een strategie gericht op duurzame kwalitatieve groei. Daarvoor is het essentieel dat het vestigingsklimaat voor ondernemingen en werknemers continu wordt versterkt. De beschikbaarheid en bereikbaarheid van passend werk, passende woningen en een aantrekkelijke leefomgeving spelen een belangrijke rol in dat vestigingsklimaat. Ze bepalen mede in hoeverre Limburg talent weet aan te trekken en te behouden, wat van invloed is op onze bevolkingssamenstelling.

G

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.2.6 Ambities sterke steden en dorpen en een goed vestigingsklimaat

We willen dat Limburg aantrekkelijk blijft, zodat jongeren blijven en nieuwe Limburgers zich langdurig hier willen vestigen. Dat is belangrijk met het oog op de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de demografische ontwikkelingen. En daarbij hoort een passend woningaanbod. De Limburgse economie moet zich toekomstgericht blijven ontwikkelen naar een innovatieve en circulaire economie.

Zo kunnen we de welvaart en werkgelegenheid in Limburg behouden. Dat ~~is cruciaal~~heeft een relatie met ~~het oog op~~ onze woningbouwambitie en is daarom van provinciaal belang.

H

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.2.7 Ambitie duurzame verstedelijking

Limburg wil ruimte bieden aan de nieuwbouwopgave van woningen. Dat gebeurt in lijn met de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte en met de afspraken met het Rijk (Woondeal Limburg, tot en met 2030). Daarnaast heeft Limburg een extra woningbouwambitie voor de middellange termijn (link naar Limburg Centraal, tot 2050). Het is belangrijk te zorgen voor een goede ontsluiting van deze woongebieden, tussen deze gebieden onderling en naar omliggende gebieden. Denk aan Nederlandse regio's zoals Eindhoven/Brainport en de Randstad, maar ook aan steden over de grens zoals Aken en Luik. Dat vraagt om goede verbindingen tussen woon- en werkgebieden. We richten ons dan ook op verdichting van bestaande steden en dorpen, met een sterke concentratie rond intercitystations. Samen met de zes Limburgse intercitysteden willen we in de stationsomgevingen minstens 30.000 - 40.000 woningen realiseren. Limburg Centraal voert verder dan het toevoegen van woningen alleen. Het gaat om het realiseren van aantrekkelijke stedelijkheid, een mix van wonen en werken. Zo willen we de steden sterker maken om als samenhangend stedelijk netwerk te functioneren. Het is ook een katalysator voor sociaaleconomische herwaardering en revitalisering van het grotere stedelijk gebied en de regio als geheel.

Compacte en aantrekkelijke (binnen)steden zijn een belangrijk uitgangspunt. We concentreren grotere ontwikkelingen en grootschalige voorzieningen in het Stedelijk gebied. Zo houden we druk op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Het behouden en ontwikkelen van groene kwaliteit in de stedelijke omgeving is van belang voor de gezondheid van inwoners en voor de klimaatrobuustheid van de stad. Het is daarom essentieel om bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen al vroeg aandacht te hebben voor de locatiekeuze. We bieden hierbij onder voorwaarden ruimte voor ontwikkelingen buiten het bestaand bebouwd gebied. Op tal van plekken in de vorm van een 'straatje erbij' en in een aantal gevallen in de vorm van uitleglocaties.

Bij nieuwe ontwikkelingen houden we rekening met de gevolgen voor de bestaande netwerken. Denk aan de infrastructuur, het openbaar vervoer, de drinkwaterinfrastructuur en het energienetwerk. Het is van belang om deze netwerken optimaal te benutten en tegelijkertijd niet te overbelasten. Het is ook belangrijk om rekening te houden met de beperkingen die er gelden omtrent waterveiligheid. In gebieden langs beken waar het veiligheidsrisico hoog is, gelden er van ons uit beperkingen. Ook thema's als stikstof en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) vragen bijzondere aandacht.

We willen doelgroepen binnen de beroepsbevolking (segment 18-55 jaar) aantrekken die zich langdurig in Limburg willen vestigen. Het gaat dan zowel om nieuwe inwoners als om onze eigen jeugd. Daarvoor stimuleren wij het bouwen of verbouwen van woningen voor een- en tweepersoonshuishoudens en de doorstroming van ouderen en kleine huishoudens uit gezinswoningen. Daarbij hebben we aandacht voor het behoud van de leefbaarheid, door het in stand houden van een vitale structuur aan basisvoorzieningen en voldoende ontmoetingsplekken. Ook hebben we oog voor de herontwikkeling van historische gebouwen en de bescherming van historisch erfgoed. We stimuleren daarbij het circulair bouwen.

Voor alle woningen en voorzieningen geldt dat we als overheid samen met vastgoedeigenaren moeten werken aan de kwaliteit van de bestaande voorraad.

I

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.2.9 Ambitie werklocaties

Een belangrijke randvoorwaarde voor de versterking van de regionale economische structuur is het hebben van voldoende ~~werklocaties~~Werklocaties die voldoen aan de snel veranderde eisen van bedrijven en overheden op het gebied van onder meer digitalisering, verduurzaming, klimaatbestendigheid en bereikbaarheid.

concept

Na een lange periode waarin we over voldoende ruimte aan bedrijventerreinen beschikten, verwachten we na 2030 een tekort. Die behoefte willen we accommoderen, waarbij wij stevig inzetten op verdere verdichting~~-~~, intensivering en ~~intensivering~~ het klimaatadaptief maken van de huidige locaties.

Daarbij wijzen wij ook bedrijventerreinen van provinciaal belang aan. Naast Chemelot~~,~~ en Greenport Venlo ~~en Einstein Telescope~~ kan daarbij gedacht worden aan terreinen ~~voor defensiegerelateerde bedrijvigheid en terreinen~~ die een cruciale rol (gaan) vervullen in de transitie naar een circulaire economie: terreinen met een hogere milieucategorie (HMC) en haventerreinen.

Nieuwe werklocaties moeten goed zijn aangehaakt op de bestaande energie-infrastructuur om deze optimaal te benutten en de aanleg van onnodige nieuwe infrastructuur te voorkomen.

J

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.3.4 Opgaven voor ruimtelijke kwaliteit en landschap

~~Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit heeft grote invloed op het vestigingsklimaat en biedt belangrijke toeristisch-recreatieve mogelijkheden. Ons landschap geeft identiteit en karakter aan de Limburgse cultuur. Het biedt daarnaast oplossingen voor verschillende opgaven. Zo leert de natuurlijke loop van water ons bijvoorbeeld waar we moeten inzetten op waterberging en waren de graften in Zuid-Limburg er vroeger niet voor niets. Inzet op ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee bij aan de versterking van de sociale én economische positie van Limburg.~~

~~In de afgelopen decennia is het landgebruik ingrijpend veranderd. Daardoor verdwijnt langzaam het unieke karakter van het Limburgse landschap. De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden wordt daardoor steeds belangrijker. Het landschap levert immers een bijdrage aan de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzaming van de landbouw, de woonomgeving en de energietransitie.~~

Onze provincie kent veel verschillende landschappen met elk hun eigen belangrijke kwaliteiten op het gebied van reliëf, cultuurhistorie, natuurlijkheid, weidsheid of juist beslotenheid. Van de verspreid liggende oude cultuurlandschappen in het heuvelland, het Maasdal en op de zandgrond, de jonge ontginningslandschappen en de meer natuurlijke landschappen op de steile hellingen en in de beekdalen, de Pelen en de Maasduinen. De ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten van deze gebieden hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op de toeristische mogelijkheden en ook op ons bodem-, water- en natuurlijk systeem. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur en identiteit, en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee niet alleen bij aan de versterking van de cultuur en identiteit van onze provincie, maar bovendien aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.

De afgelopen decennia is het landgebruik in Limburg echter ingrijpend veranderd, net als op veel plaatsen in Nederland. Daardoor zijn het unieke karakter van onze landschappen en de ruimtelijke kwaliteit onder druk komen te staan. Daarnaast zijn er ook nieuwe kwaliteiten ontstaan. De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap is namelijk het substraat voor de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie.

Ruimtelijke kwaliteit zien wij als de ruimtelijke dimensie van omgevingskwaliteit en gaat over de juiste functie op de juiste plek en de juiste vormgeving. Het is daarmee zowel een ordenende- als een ontwerpopgave.

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Daarbij gaat het niet alleen om de belevingswaarde (schoonheid en unieke identiteit van een plek), maar ook om gebruikswaarde, toekomstwaarde (duurzaam, aanpasbaar en robuust ontwerp voor de lange termijn) en herkomstwaarde (aandacht voor de ontstaansgeschiedenis van het gebied).

concept

Om de ruimtelijke kwaliteit sterker te positioneren in de ruimtelijke ordening vragen we structureel aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en inzet van ontwerp. Niet alleen om aanwezige kwaliteiten en waarden als vertrekpunt te nemen, maar ook om nieuwe kwaliteiten en waarden toe te voegen.

~~In Zuid-Limburg heeft de~~ De grondgebonden land- en tuinbouw heeft van oudsher sterk bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap. ~~Zo ontstond er ook een belangrijk erfgoed dat in Nederland uniek is. Denk dan aan bijvoorbeeld vakwerkboerderijen en de carréboerderijen met kasteelachtige uitstraling .~~ Beheer en behoud van deze unieke landschaps- en cultuurwaarden is essentieel, maar kostbaar. Dat vraagt om nieuwe verdienmodellen.

De hoeveelheid grasland in Limburg neemt in gestaag tempo af. Sinds het jaar 2000 met maar liefst 13%. Dat speelt met name rond de Peel en in Zuid-Limburg.

K

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.3.5 Ambitie zonering natuur en landbouw

We streven naar een goede balans tussen de gebiedseigen functies in het landelijk gebied: natuur, landschap, (drink)water, landbouw, erfgoed, toerisme en recreatie. Daarnaast willen we in beperkte mate ruimte bieden voor noodzakelijke stedelijke ontwikkelingen. Dat vraagt om zonering van het landelijk gebied. We wijzen hiervoor naast het Natuurnetwerk Limburg (NNL) drie typen landbouwgebied aan waarin bepaalde functies al dan niet een plek kunnen krijgen.

Dat leidt tot de volgende zonering van het landelijk gebied:
- Natuurnetwerk Limburg
- Groenblauwe Landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven)
- Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)
- Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven)

~~-~~In de drie typen landbouwgebied is landbouw de hoofdgebruiker, maar dient de bedrijfsvoering wel afgestemd te worden op de doelen die we voor deze gebieden hebben.

In het Primair Landbouwgebied is landbouw de dominante functie. Daarmee wordt het belang van deze sector en van de voedselproductie onderstreept. Om deze functie ook voor de lange termijn te garanderen, ~~zijn~~ zien we in dit gebied beperkt ruimte voor nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen ~~in beginsel niet toegestaan~~. De (door optimaal gebruik van de bestaande voorraad) beperkte planningsopgave voor nieuwe werklocaties zal wél deels in dit gebied moeten landen. Ook energieopwek is er niet uitgesloten, rekening houdend met voorwaarden zoals de Limburgse zonneladder. Uiteraard dient de landbouw in dit gebied te voldoen aan landelijk of generiek beleid en regelgeving, en rekening te houden met specifieke belangen, zoals bijvoorbeeld in grondwaterbeschermingsgebieden.

Om landbouw(grond) te beschermen, willen we in dit gebied ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit de landbouwsector uit kwetsbare gebieden. We sturen daarbij op kwalitatieve verbetering. We zien hier ~~in beginsel geen~~ slechts onder voorwaarden ruimte voor hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) en bouwkavels voor niet-agrarische functies. ~~Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.~~ Indien hergebruik voor landbouwfuncties niet mogelijk is, stimuleren we sanering van niet-courante bebouwing en bouwkavels.

De Groenblauwe landbouwzone – het overgangsgebied tussen landbouw en natuur – staat in functie van zowel landbouw als natuur, water en landschap. We streven hier naar een ~~groenblauwe landbouw, die zoveel mogelijk extensief, natuurinclusief en 'watervriendelijk' van aard is~~landbouw die rekening houdt met de waarden in dit gebied.

De Groenblauwe Landbouwzone is geen uniforme zone, maar kent een achttal gebiedsdifferentiaties, met elk hun eigen doelen, beleid en instrumentarium:
- de Maasvallei
- de beekdalen ~~-~~
- natte laagten

- droogdalen
- ~~steilere~~ hellingen
- overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden (waterbelang en natuurbelang)
- intrekgebieden Natura 2000-gebieden -
- ecologische verbindingszones

~~In het Verwevingsgebied bieden we ruimte voor een vorm van landbouw die past bij de overgang tussen stad en land. Bijvoorbeeld lokale voedselproductie, stadslandbouw en voedselbossen. In het verwevingsgebied is onder voorwaarden ook ruimte voor uitbreiding van stedelijke functies en een ander gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing.~~

In het Verwevingsgebied streven we naar een emissiearme landbouw. Aan bestaande agrarische bedrijven in deze zone leggen we geen nieuwe beperkingen op. Ontwikkelingen die inspelen op de overgang tussen stad en land en aansluiten bij de behoeften van het bebouwd gebied zijn in deze zone kansrijk. Bedrijven die al voldoen aan een emissiearme bedrijfsvoering hoeven niet per definitie ook nog aanvullend te focussen op bijvoorbeeld stadsgerichte functies.

Het Natuurnetwerk Limburg – het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland – omvat de meeste Limburgse natuurgebieden, waaronder de Natura 2000-gebieden. De focus ligt hier op een goede kwaliteit en bescherming van de natuur. We kiezen ervoor de omvang van het Natuurnetwerk Limburg te houden op het huidige niveau. Indien areaaluitbreiding van natuur nodig is, vindt dit bij voorkeur plaats in de Groenblauwe Landbouwzone. Hetzelfde geldt voor de uitbreiding van het bosareaal. Afhankelijk van het gewenste natuurtype, streven we in deze gevallen naar een combinatie van bos of natuur met bijpassende landbouw.

Voor het behoud van de kwaliteiten in het Natuurnetwerk Limburg en vooral de bijbehorende Natura 2000-gebieden, is het van belang dat de abiotische omstandigheden (water, bodem, lucht) op orde worden gebracht. Dat kan door inrichting en beheer binnen de natuurgebieden, het voldoende robuust maken van het Natuurnetwerk Limburg en door het terugdringen van drukfactoren vanuit de omliggende gebieden, veelal de Groenblauwe Landbouwzone.

Met de beschreven zonering geven we ruimtelijk sturing aan de diverse opgaven voor het landelijk gebied. Doorwerking vindt plaats door middel van stimulerend instrumentarium (o.m. subsidies) en regulerend instrumentarium via onder andere de Omgevingsverordening. Met een programmatische aanpak pakken we ~~op basis van~~ met als vertrekpunt de zonering in de POVI per Natura 2000-gebied de stikstofopgave op en nemen maatregelen die bijdragen aan een geborgde daling van stikstofdepositie en aan natuurherstel. Per gebied bekijken we welke maatregelen en instrumenten nodig zijn om deze dalende lijn te halen en te borgen, in aanvulling op landelijke/generieke maatregelen. Per gebied nemen we ook natuurherstellende maatregelen en verbeteringsmaatregelen. Deze maatregelen zijn erop gericht om – gegeven het overschot aan stikstofdepositie – de verslechtering te stoppen en de betreffende natuurwaarden uiteindelijk te herstellen en in stand te houden. Het betreft een combinatie van:

- systeemherstellende maatregelen, zoals hydrologische verbeteringen;
- inrichtingsmaatregelen, zoals venherstel;
- effectgerichte maatregelen intensiever, zoals maaien of begrazen.

L

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.3.6 Ambitie behoud kwaliteit Limburgse landschap

We willen de kenmerkende kwaliteiten en afwisseling van het Limburgse landschap behouden en versterken in combinatie met de ruimtelijke opgaven en transities die spelen. Wij nemen een stevigere rol ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Zo verbinden we nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving aan bestaande kenmerken en identiteiten van onze cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten. Door nieuwe initiatieven zorgvuldig in te passen en aan te sluiten op de karakteristieken van een gebied, kunnen het karakter en het onderscheid met andere gebieden versterkt worden.

Het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone dragen in hoge mate bij aan de kwaliteit van ons landschap en de beleving hiervan. Dat zijn dan ook de gebieden waar we, vanuit provinciaal belang, inzetten op bescherming van landschappelijke kernkwaliteiten.

concept

concept

M

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.6 Euregionale context

Limburg ligt in het sterk verstedelijkte Noordwest-Europa, te midden van grote bevolkingsconcentraties zoals de Randstad, Brainport Eindhoven, de Vlaamse Ruit (inclusief Brussel) en het Rijn-Ruhrgebied (inclusief Keulen, Bonn en Düsseldorf). In een zone van 100 km rondom Limburg wonen 30 miljoen mensen. Twee derde van de Limburgse bevolking woont in het sterk verstedelijkte Zuid-Limburg. Na de Randstad is dit het gebied met de hoogste bevolkingsdichtheid van Nederland. Bovendien grenst Zuid-Limburg direct aan de stedelijke regio's Luik, Verviers, Tongeren, Hasselt, Genk en Aken.

Het is daarom van belang om de Limburgse opgaven en ambities te bekijken in de context van het euregionale leefgebied en het samenhangend stedelijk netwerk. Vanuit Noord-Limburg spelen daarin vooral Stadsregio Arnhem Nijmegen (voorheen Knooppunt Arnhem-Nijmegen), de regio's Eindhoven en Helmond en aangrenzende Duitse gemeenten een rol. Voor Midden-Limburg zijn vooral de relatie Weert-Eindhoven, de verbinding Weert-Hamont-Antwerpen en de interactie met het aangrenzende Duitse gebied met grote bevolkingsconcentraties van belang. Voor Zuid-Limburg zijn op de eerste plaats de relaties met Belgisch Limburg (Lanaken-Riemst, Hasselt en Genk) en de agglomeraties Aken en Luik belangrijk.

De schaalsprong Brainport – een groei met ca. 90.000 woningen en 70.000-100.000 banen tot 2040 - is een grote uitdaging die van nationale betekenis is. Die straalt bovendien uit naar Limburg en is in het bijzonder van betekenis voor de steden in Noord- en Midden-Limburg, dus Weert, Roermond en Venlo. Weert maakt daarbij deel uit van het dagelijks leefgebied van de Brainport, vanuit Roermond en Venlo zijn de reistijden zodanig dat daar wonen in combinatie met werken in de Brainportregio goed mogelijk is.

Het leefgebied van de Limburgers strekt zich uit over lands- en provinciegrenzen. De Limburgse grensligging biedt vanuit economisch perspectief zowel kansen als uitdagingen. De kansen kunnen beter benut worden als de Europese agglomeratie versterkt wordt. Voorbeelden die daaraan bijdragen zijn: economische netwerken en kennisnetwerken, het gezamenlijk wegnemen van administratieve (en culturele) grensbarrières, het tot stand brengen van grote projecten zoals de Einstein Telescope en het verbeteren van de mobiliteit. Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en speelt in op ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Voor het benutten van deze kansen is een stevige alliantie met onze partners in de Euregio nodig en moet er een goede samenwerking tussen bedrijven en instellingen ontstaan. Euregionale/grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van de provinciale beleidsthema's is (daar waar aan de orde) een provinciaal belang. We streven naar het verder versterken van het netwerk in Vlaanderen, Wallonië en Noordrijn-Westfalen.

Limburg vormt als groene schakel een strategisch gebied tussen belangrijke Europese natuurgebieden, zoals de Veluwe, de Eifel, de Ardennen en de Hoge Kempen. Onze provincie kent ook grote identiteitsbepalende grensoverschrijdende landschappen en natuurgebieden die van grote recreatieve betekenis zijn zoals Natuurpark Maas-Swalm- Nette, GrensPark Kempen~Broek, het Drielandenpark en RivierPark Maasvallei. Deze aaneenschakeling van grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen biedt kansen voor het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

De Maas ontspringt in Frankrijk en stroomt door België naar Nederland. Ook veel regionale Limburgse rivieren en beken zijn grensoverschrijdend: ze stromen vanuit Vlaanderen, Wallonië of Noordrijn-Westfalen onze provincie binnen, om uiteindelijk uit te monden in de Maas. Dit betekent dat de waterkwaliteit en waterkwantiteit in de Maas en in de Limburgse beken wordt beïnvloed door bovenstrooms liggende landen. Daarnaast strekt onze belangrijkste strategische grondwatervoorraad, de Roerdalslenk, zich uit van Noord-Brabant, via Vlaanderen en Limburg naar Noordrijn-Westfalen. Het water uit deze slenk moeten wij daarom delen met onze buurlanden en -provincie en in het beheer van deze slenk moeten wij rekening houden met elkaars belangen ten aanzien van schoon en voldoende grondwater.

N

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ 2.7.4 Regio Midden-Limburg

§ 2.7.4.1 Centrale ambitie Midden-Limburg

Het landschap is in Midden-Limburg een belangrijk uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingen. Zo moet het systeemherstel voor water en bodem een aanjager zijn voor oplossingen in het landelijk gebied en meerwaarde creëren. De regio zet hierbij in op:

- Duidelijke hiërarchie in kernen binnen het regionale systeem:~~•~~
  - Weert en Roermond als centrumsteden die (boven)regionale groei opvangen.
  - Nederweert, Echt, Susteren en Heythuysen als middencategorie (grote dorpen of kleine steden) waar bescheiden groei nabij (ov-)knooppunten plaatsvindt.
  - Kleinere dorpen: enkel kwalitatieve groei voor lokale behoefte.
- Binnen het regionale systeem wordt naar een samenhangend pakket van mobiliteitsoplossingen gekeken, waaronder combinaties tussen spoor, snelfiets, hoogwaardig ov en het heractiveren van het traject voor personenvervoer tussen Weert en Hamont.
- Benutten verschillen tussen Maas- en zanddorpen.
- Diversiteit subregionale identiteiten en landschappen benutten, evenals de verschillende snelheden in het (gebruik van het) landschap en de diversiteit aan economische dragers die hieraan verbonden zijn.
- Duidelijke contrasten tussen stad en land: ruimte openhouden of -maken tussen de kernen.
- Clauscentrale en Delta Rhine Corridor als aanjager voor de verduurzaming en innovatie van de economie. Maar: lokaal profijt als voorwaarde.
- Het veroveren/heroveren van de publieke waarde van de Maas.
- Sterke nationale parken en grensparken met allure zijn een voorwaarde voor de profilering van de hele regio.

Een beekdalbrede benadering in de beekdallandschappen

De regio ~~wil~~ heeft de ambitie – onder andere om te voldoen aan de wettelijke plicht vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) – om de beken meer ruimte geven, het waterpeil omhoog brengen en de beleefbaarheid benutten. Dat leidt tot andere condities voor agrariërs, maar ook tot aantrekkelijke condities om het recreatieve landschap verder vorm te geven. Rond de natuurbeken wordt daarvoor ingezet op de zogenaamde beekdalbrede benadering. ~~Het (beekdal)bos en de bosschages die aan de beekdalen worden toegevoegd, zijn zowel belangrijk voor~~ Voor een verdere beschrijving van de ~~waterkwaliteit (KRW) als voor~~visie van de ~~groenblauwe dooradering (conform de Vogel- en Habitatrichtlijn, VHR). Ten~~provincie ten aanzien van ~~economie worden landbouw~~ de beekdalen, ~~natuur en~~ zie ook ~~recreatie~~§ 6.10.2 ~~de belangrijkste economische dragers voor het gebied~~.

§ 2.7.4.2 Gebiedsspecifieke context voor Midden-Limburg

De belangrijkste accenten uit de ambities voor de vier deelgebieden in Midden-Limburg zijn samengevat:

- Peelzone: een watervasthoudend landschap, waarbij het waterpeil omhooggaat en de functie het peil volgt. Dat leidt tot andere condities voor agrariërs: meer kansen voor plantaardige teelten en biobased productie. Dit deelgebied kent een innovatief en hightech profiel, met inzet op de biobased keten als basis. De Peelkanalen spelen een belangrijke rol voor wateraanvoer voor zowel (grondwaterafhankelijke) natuur als de landbouw: inzet op zuiverende teelten.
- Beekdallandschap Leudal e.o.: een beekdalbrede benadering. Beken meer ruimte geven en waterpeil omhoog brengen. Dat leidt tot andere condities voor agrariërs, maar ook tot aantrekkelijke condities om het recreatieve landschap verder vorm te geven. Bos/bosschages toevoegen om zowel de waterkwaliteit te verbeteren als groenblauwe dooradering te realiseren. Voor een verdere beschrijving van de visie van de provincie ten aanzien van de beekdalen, zie ook § 6.10.2.
- De Maaszone: ruimte voor de Maas. Waterveiligheid wordt geborgd door – naast de geplande dijkversterkingen – de bergingsruimte voor de Maas te vergroten via het benutten van oude Maasmeanders. Dat biedt grote waterveiligheidswinst benedenstrooms en biedt condities om te werken aan ecologische en landschapsversterkende doelen. De leesbaarheid van de Maas, het Lateraalkanaal, Maasplassen en Maasmeanders wordt geaccentueerd. Ook wordt het economische profiel van de Maas uitgebouwd richting duurzame en watergebonden bedrijvigheid. Het parelsnoer van historische kernen in de Maasvallei wordt sterker zichtbaar gemaakt.
  De Clauscentrale heeft potentie als knooppunt in het nationale energienetwerk.
- Beekdallandschap Roerdal en plateauzoom: een beekdalbrede benadering. Beken meer ruimte geven en waterpeil omhoog brengen. Dat leidt tot andere condities voor agrariërs, maar ook tot aantrekkelijke condities om het recreatieve landschap verder vorm te geven. Bos/boschages toevoegen om zowel de waterkwaliteit te verbeteren als groenblauwe dooradering te realiseren.

De Roer krijgt meer ruimte en de kwelzones aan de voet van de steilrand worden omarmd en benut. Volgend uit de algemene zoneringen, zal er rondom het Natura 2000-gebied De Meinweg extensiever grondgebruik plaatsvinden. Bereikbaarheid van het buitengebied wordt verbeterd, waarmee ook toeristische spreiding wordt gestimuleerd.

Midden-Limburg vogelvlucht (copyright RUIMTEVOLK)

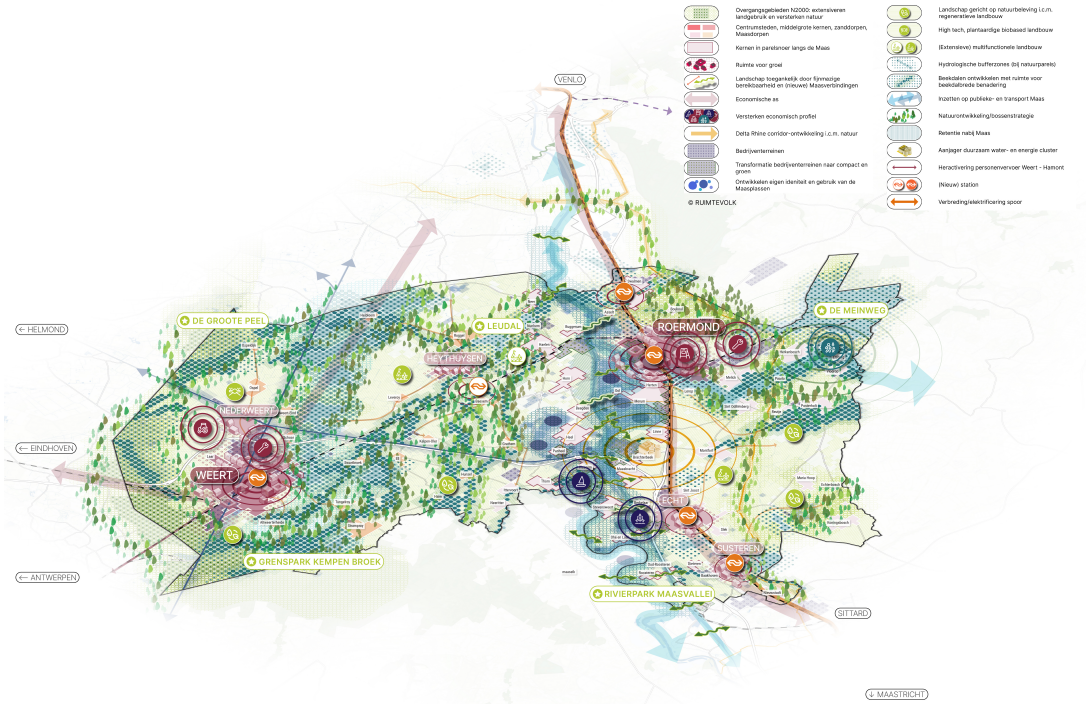

O

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 2.7.5.3 Schaalsprong naar nieuwe ruimtelijke kwaliteit

Het toekomstbestendig maken van het vijfsterrenlandschap Zuid-Limburg is essentieel voor het in stand houden van het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg en de positie van de regio als internationale, innovatieve kenniseconomie. Dit landschap is een belangrijk uitloopgebied voor de eigen inwoners, waar daarnaast jaarlijks miljoenen gasten worden ontvangen. Er wordt voor dit gebied gekozen voor het beschermen en versterken van het eeuwenoude cultuurlandschap. Als elementen hun functie verliezen, zal gekeken worden of nieuwe functies, passend bij het landschap, toegekend kunnen worden (bijvoorbeeld door de herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed).

In zowel het bebouwd als landelijk gebied liggen grote (deels grensoverschrijdende) opgaven voor het realiseren van een toekomstbestendig en robuust water-, bodem- en natuursysteem. Dat vraagt om het versterken van de natuur die er is en het toevoegen van biodiversiteit op plekken waar we slimme functiecombinaties kunnen maken, zoals natuurinclusieve landbouw, recreatie en waterberging. Ook het behouden en vergroten van de belangrijke zoetwatervoorraden vraagt in en rondom deze gebieden om herstel van het natuurlijke systeem.

P

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ 3.3.2 Principe 1: Recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant

In Limburg streven we naar een leefomgeving die recht doet aan de gezondheid en veiligheid van mens, dier en plant. Dit principe sluit aan bij de Omgevingswet, waarin artikel 2.1 de doelstelling van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving definieert als het waarborgen van de veiligheid en het beschermen van de gezondheid en het milieu.

Gezondheid

Een gezonde leefomgeving is essentieel voor de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. We zetten ons in voor schone lucht, schoon water en een bodem die vrij is van verontreinigingen. Bij ontwikkelingen of initiatieven in onze provincie geven we gezondheids- en milieuaspecten een volwaardige plek in de belangenafweging. Daarbij voorkomen we dat gezondheids- en milieurisico's verschoven worden in de tijd of naar andere plekken.

We streven ook naar het behoud en herstel van biodiversiteit door het beschermen van natuurgebieden en het bevorderen van ecologische verbindingen. Dat draagt niet alleen bij aan de gezondheid van onze ecosystemen, maar ook aan de gezonde leefomgeving van onze inwoners.

Versterking van stedelijk groen en stadsnatuur draagt bij aan een beter binnenstedelijk klimaat en aan het welzijn van inwoners in de steden. Groen ingerichte bedrijventerreinen dragen positief bij aan de gezondheid van werknemers.

Daarnaast bevorderen we een gezonde levensstijl door het creëren van veilige en toegankelijke openbare ruimtes waar mensen kunnen sporten, ontspannen en elkaar ontmoeten. Naast lichamelijk welbevinden dragen ook mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijk participeren en dagelijks functioneren bij aan de gezondheid.

Relevant daarbij zijn onder meer:
- De milieubeginselen van de EU: het voorzorgbeginsel, het preventiebeginsel, het beginsel van bestrijding van verontreiniging aan de bron en het principe 'de vervuiler betaalt'.
- Kernwaarden Rijk: eerlijke verdeling van milieulasten en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het milieubeleid.
- Feitelijke status van het leefmilieu in Limburg als vertrekpunt.
- Wettelijke en provinciaal vastgestelde milieuregels als kader.
- Daadwerkelijke behoefte aan (milieu)ruimte voor ontwikkelingen, met aandacht voor maatregelen die de milieulast voor de omgeving verminderen.
- Aandacht voor de omgekeerde werking. Onze milieuregels zijn erop gericht om mensen te beschermen tegen hinder. Omgekeerd moet voorkomen worden dat mensen zichzelf blootstellen aan die overmatige hinder. Een voorbeeld hiervan is het toestaan van transformatie naar een woonfunctie in het buitengebied, wat ertoe kan leiden dat een nabijgelegen landbouwbedrijf in de toekomst minder of geen uitbreidingsmogelijkheden heeft.

Veiligheid

Veiligheid is een integraal onderdeel van een gezonde leefomgeving. We maken onderscheid tussen fysieke veiligheid en sociale veiligheid. Fysieke veiligheid omvat verschillende aspecten die samen bijdragen aan een veilige leefomgeving, zoals de veiligheid in relatie tot natuur, water en klimaat; de woonomgeving; cyberdreigingen; maatschappelijke onrust; vitale infrastructuur; verkeersveiligheid, publieke gezondheid; en transport van en activiteiten met gevaarlijke stoffen. Bij sociale veiligheid gaat het om de door burgers ervaren veiligheid in de samenleving. De veiligheidsbeleving van alle burgers (subjectieve veiligheid) is van groot belang.

In deze ~~ontwerp~~ POVI is het regionaal waterveiligheidsrisico op kaart gezet. ~~Richting definitieve POVI bezien we of ook andere risico's, bv het risico op ongevallen met gevaarlijke stoffen op provinciale wegen en natuurbrandrisico's eveneens op kaart kunnen worden gezet.~~

In de provincie Limburg werken we samen met gemeenten, waterschappen en andere partners om risico's op overstromingen, bodemverontreiniging en andere milieugevaren te minimaliseren. Door proactief te plannen en te investeren in preventieve maatregelen, zorgen we ervoor dat Limburg een veilige plek blijft om te wonen, werken en recreëren. Veiligheid betekent ook het bewust nemen van aanvaardbare risico's, waarbij we streven naar een balans tussen bescherming en vrijheid.

We hebben de verantwoordelijkheid om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen veiligheid altijd mee te nemen als een van de aspecten in de afweging. Bij nieuwe of aangepaste ruimtelijke inrichting kan de veiligheidsbeleving via gerichte participatieprocessen en ontwerpprincipes aanzienlijk worden verbeterd. We hanteren ~~hierbij~~ een aantal kernwaarden, gebaseerd op het Provinciaal risicoprofiel en de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid van de veiligheidsregio's.

Daarnaast vraagt de nationale veiligheid om aandacht voor defensie: van het belang van civiel-militaire productie tot innovatie en ruimte om te oefenen. Ook de noodzaak tot meer autonomie op het gebied van strategische grondstoffen, een vitale arbeidsmarkt en solide infrastructuur zijn van belang. Deze brede blik is nodig om bevolking en bedrijven weerbaar te maken, ook in de provincie Limburg.

Q

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 3.3.3 Principe 2: Recht doen aan de kenmerken en identiteit van gebieden

Bij de afweging of we ruimte willen bieden aan nieuwe ontwikkelingen, houden we rekening met de kenmerken en de identiteit (eigenheid) van het gebied. We streven daarbij naar een duurzame, gebiedsgerichte ontwikkeling, waarbij we de eigenheid van het gebied en de ruimtelijke kwaliteit ~~liefst~~ versterken.

Die gebiedskenmerken zijn vaak verankerd in de ondergrond (bodem, geomorfologie, watersysteem) en de reden om water en bodem meer sturend te laten zijn in ruimtelijke afwegingen. Daarnaast zijn de gebiedskenmerken een uiting van de ontstane cultuur(historische) landschappen en natuurlandschappen.

In lijn met dit principe nemen de ontwerpende onderzoeken die per regio zijn uitgevoerd een belangrijke plek in de POVI in. Dat geldt ook voor de zonering die we hanteren.

Om ruimtelijke kwaliteit provinciebreed meer prioriteit te geven, zijn de gebiedskenmerken nader geduid in gebiedspaspoorten, aangevuld met inspirerende ontwerpbeginselen. Aanvullend kiezen we ervoor om vanuit provinciaal belang de landschappelijke kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone te (blijven) beschermen en versterken.

R

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 3.3.4 Principe 3: Zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds)

Onze ruimte en voorraden zijn schaars. Het areaal van Limburg ligt vast. In het verleden is door de groei van stedelijke functies (wonen, bedrijventerreinen) het bebouwd gebied in omvang toegenomen. Dat is ten koste gegaan van het landelijk gebied. Gezien de opgaven in het landelijk gebied is dat zeker geen automatisme meer. Tegelijkertijd zien we dat er tal van functies zijn die in de toekomst om meer ruimte vragen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de energieopwek en -opslag. Bij schaarse voorraden kan gedacht worden aan:

- water (drinkwater, water voor industrie~~-~~, natuur en landbouw, maar ook water voor de scheepvaart);
- grondstoffen (bouwgrondstoffen, industriële grondstoffen);
- energie, waar we heel zorgvuldig mee moeten omgaan.

We zien ook door klimaatverandering het gebruik van water en energie juist toenemen. Reden om in onze afwegingen steeds de impact op die schaarse ruimte en voorraden mee te wegen. Dat geldt ook voor de milieuruimte (zie principe 1).

Concreet betekent dit:

- We streven naar **beperking van de vraag** naar schaarse voorraden waar dit mogelijk is. Denk aan energiebesparing, waterbesparing of minder grondstoffengebruik voor de industriële productie.

concept

- We zetten in op een **zo goed mogelijke benutting van de bestaande voorraad**. Denk aan bedrijventerreinen, wegen, spoorwegen en waterwegen, het openbaar vervoer en energie-infrastructuur. Dat vraagt om goed onderhoud van die bestaande voorraad en het op peil houden van de kwaliteit, zodat aangesloten wordt bij de veranderende wensen en behoeften.
- We faciliteren geen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen als de behoefte daaraan niet kan worden aangetoond of als er in de bestaande voorraad goede alternatieven beschikbaar zijn: **we bouwen niet voor leegstand**. Bestaande structurele leegstand moet aangepakt worden. Als dat niet kan met een vergelijkbare invulling als voorheen, moet dit gebeuren door een passende functie. In het uiterste geval is sloop aan de orde.
- Bij de ontwikkeling van nieuwe ruimtelijke functies houden we **rekening met de ligging en capaciteit van de bestaande netwerken**: weginfrastructuur, ov-systeem en energie-infrastructuur. We willen voorkomen dat er nieuwe kostbare infrastructuur aangelegd moet worden terwijl er aan de andere kant restcapaciteit onbenut blijft.
- We streven naar het maximaal benutten van mogelijkheden voor hergebruik **van materialen en stoffen** in de bouw, industrie en samenleving. Dat is de insteek van de circulaire economie. Zo voorkomen we ook het ontstaan van afval. We zetten in op een zo hoogwaardig mogelijk hergebruik, in lijn met de R-ladder.
- Met oog op een zorgvuldig gebruik van de ruimte bevorderen we **functiecombinaties**. Denk aan meervoudig ruimtegebruik en stapeling van functies (in de hoogte), maar ook in de tijd. Ook het stapelen (combineren) van doelen past daarbij.
- We willen **afwenteling voorkomen**. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten duurzaam zijn. Ze moeten tegemoetkomen aan de behoeften van de huidige generatie, zonder dat we vraagstukken afwentelen naar toekomstige generaties, naar andere regio's binnen en buiten Limburg of naar specifieke groepen in de samenleving. Onze grondhouding is: benut kansen en los de problemen van vandaag zoveel mogelijk nu op (of maak nu een begin met de oplossing van vraagstukken waarvan het oplossen een zaak van lange adem zal zijn). We willen voorkomen dat ingrepen resulteren in schade of verontreiniging op een later moment en dat baten en lasten onevenredig worden verdeeld.

S

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 3.4 Algemene Zonering

§ 3.4.1 Algemene Zonering

~~Om sturing te geven aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van Limburg hanteren we sinds het eerste Provinciaal Omgevingsplan Limburg (2001) een gebiedsdekkende indeling van Limburg in zones. Die zonering maakt een differentiatie mogelijk van opgaven, doelen en aanpakken naar deelgebieden, rekening houdend met de kenmerken van de verschillende gebieden.~~

~~Opgaven, doelen en aanpakken veranderen in de loop van de tijd of krijgen andere accenten. Daarom moet de algemene zonering in de loop van de tijd aangepast worden. In deze POVI gaan we uit van een indeling in zeven zones, verdeeld over landelijke en bebouwde gebieden.~~

~~Hoofdtype~~	~~Zone~~
~~Landelijke gebieden~~	~~Natuurnetwerk Limburg (NNL)~~
	~~Groenblauwe Landbouwzone (GBLZ)~~
	~~Primair landbouwgebied~~
	~~Verwevingsgebied~~
~~Bebouwde gebieden~~	~~Stedelijk gebied~~
	~~Landelijke kernen~~
	~~Werklocaties~~

In hoofdstuk 2 is geschetst welke grote opgaven allemaal op Limburg afkomen en is het belang benadrukt om keuzes te maken. In deze POVI worden veel van die keuzes gemaakt. Ze worden toegelicht in de diverse themahoofdstukken.

concept

De keuze pakt niet overal hetzelfde uit. Met het oog daarop hebben we Limburg in zones ingedeeld. Die zonering maakt een differentiatie mogelijk van opgaven, doelen en aanpakken naar verschillende deelgebieden (zones), rekening houdend met de kenmerken van deze gebieden.

In deze POVI gaan we uit van een gebiedsdekkende indeling in zeven zones, verdeeld over landelijke en bebouwde gebieden.

Hoofdtype	Zone
Landelijke gebieden	Natuurnetwerk Limburg (NNL)
Bebouwde gebieden	Stedelijk gebied

De essentie van de zonering van het landelijk gebied is toegelicht in § 2.3.5. Daarin staat dat we naast het Natuurnetwerk Limburg (NNL) drie typen landbouwgebied aanwijzen: Primair landbouwgebied voor hoogproductieve landbouw; Groenblauwe landbouwzone voor landbouw in combinatie met water- en natuuropgaven; Verwevingsgebied voor landbouw in combinatie met stad-land opgaven.

De zonering van het bestaand bebouwd gebied omvat van oudsher het stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties.

We schetsen voor elk van deze zones:
- de visie op de zone: aan welke opgaven geven we hier prioriteit? Voor welke functies zien we in dit gebied ruimte voor ontwikkeling en voor welke minder?;
- het karakter en begrenzing van de zone;
- de hoofdlijnen van de in te zetten instrumentenmix, inclusief bepalingen in de Omgevingsverordening die specifiek op de betreffende zone betrekking hebben.

De regels die gelden voor specifieke thema's, die in alle zones van toepassing (kunnen) zijn worden beschreven in de Omgevingsverordening Limburg. Het gaat dan bijvoorbeeld om regels voor waterwingebieden en grondwaterbeschermings-gebieden, regionale waterveiligheidszones, extensiveringsgebieden, de ammoniak-emissie vanuit stallen en stiltegebieden. Maar ook regels voor thema's als wonen, energie, vrijetijdseconomie en landbouw.

§ 3.4.2 Zonering Natuurnetwerk Limburg

~~De Limburgse natuurgebieden, waaronder de Natura 2000-gebieden, vormen samen het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland. De focus ligt hier op een goede kwaliteit en bescherming van de natuur. Het Natuurnetwerk Limburg (NNL) is gelegen in delen van beekdalen, op hellingen en op veen- en stuifzandgebieden van de hoger gelegen gebieden. De Omgevingswet verplicht ons om de begrenzing, wezenlijke kenmerken en waarden en het beschermingsregime te verankeren in de Omgevingsverordening. Voor stedelijke ontwikkelingen is in het NNL geen plek.~~

~~De Natura 2000-gebieden vormen een selectie binnen het NNL. In de Natura 2000-gebieden ligt de absolute nadruk op de natuurwaarden: het zo spoedig mogelijk en verantwoord bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de soorten en habitats waarop de aanwijzing als Natura 2000-gebied is gebaseerd. De beheerplannen van de 24 Natura 2000-gebieden in Limburg beschrijven wat daarvoor nodig is. Vanuit Europa geldt een strenge wet- en regelgeving die gericht is op beheer en bescherming van deze natuurwaarden.~~

~~*De begrenzing van het NNL is overeenkomstig Natuurbeheerplan 2025, vastgesteld door GS . Het areaal van dit gebied is ca. 53.000 ha (zie noot).*~~

Visie op de zone

De focus ligt hier op een goede kwaliteit en bescherming van de natuur en op het completeren van het natuurnetwerk. Voor stedelijke ontwikkelingen is in het NNL geen plek. In de Natura 2000-gebieden ligt de nadruk op de natuurwaarden en het bereiken van de doelen waarvoor deze gebieden door het Rijk zijn aangewezen.

Karakter en begrenzing zone

concept

De Limburgse natuurgebieden vormen samen het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland, het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Het NNL is vooral gelegen in delen van beekdalen, op hellingen en op veen- en stuifzandgebieden van de hoger gelegen gebieden. De Natura 2000-gebieden vormen een selectie binnen het NNL. Dit zijn er in Limburg 24. De begrenzing van het NNL is overeenkomstig het Natuurbeheerplan najaar 2026, vastgesteld door GS.

Het areaal van dit gebied is ca. 53.100 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

We investeren in het behoud en de ontwikkeling van de kwaliteit van de natuur in het NNL door het verlenen van subsidies voor functiewijziging, inrichting en natuurbeheer. De Omgevingswet verplicht ons om de begrenzing, wezenlijke kenmerken en waarden en het beschermingsregime van het NNL te verankeren in de Omgevingsverordening. Mocht ondanks deze bepalingen toch sprake zijn van aantasting door nieuwe ontwikkelingen dan geldt er op grond van de Omgevingsverordening een verplichte natuurcompensatie. Uitgangspunt daarbij is dat de oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk minimaal gelijk blijft. De beheerplannen van de 24 Natura 2000-gebieden in Limburg beschrijven welke maatregelen nodig zijn voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de relevante soorten en habitats. Vanuit Europa geldt wet- en regelgeving die gericht is op beheer en bescherming van deze natuurwaarden.

§ 3.4.3 Zonering Groenblauwe Landbouwzone

~~De Groenblauwe landbouwzone (GBLZ) is overwegend landbouwgebied waar de doelen wat betreft water, natuur en landschap extra aandacht krijgen. De opgaven in dit gebied vragen om een ander type landbouw: extensiever, natuurinclusiever en 'watervriendelijk'. Vanuit natuur- en waterbelang domineert hier idealiter agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb), grasland en natte teelten. De focus ligt hier ook op het versterken van het klimaatadaptieve karakter, met meer ruimte voor de beken en Maas, en op de biodiversiteit en kernkwaliteiten van het landschap. Voor stedelijke ontwikkelingen is in de (meeste deelgebieden van de) GBLZ beperkt of geen plaats.~~

~~De GBLZ is opgebouwd uit acht verschillende deelgebieden, elk met specifieke opgaven en doelen:~~

Visie op de zone

De Groenblauwe landbouwzone combineert landbouw met opgaven voor water, natuur en landschap. Hier vraagt een aantal doelen en opgaven extra aandacht: het beperken van de impact van stikstof op kwetsbare natuur, het omgaan met water, het ruimte geven aan beken en de Maas, verbeteren van de waterkwaliteit, verbeteren van de biodiversiteit (onder meer door goede verbindingen tussen natuurgebieden) en op behoud en versterking van de kernkwaliteiten van het landschap (groene karakter, visueel-ruimtelijk karakter, cultuurhistorisch erfgoed en reliëf). We streven daarbij waar mogelijk naar stapeling van doelen en slimme combinaties van functies.

De Groenblauwe landbouwzone is geen uniforme zone: deze zone is opgebouwd uit acht deelgebieden.

- Maasvallei
- beekdalen
- natte laagten
- droogdalen
- hellingen
- overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden
- intrekgebieden Natura2000
- ecologische verbindingszones -

~~In de GBLZ liggen veel monumenten, kleinschalige landschapselementen en waterlopen.~~

~~De instrumenten waarop wordt ingezet zijn: visie (heldere doelen per deelgebied, zodat iedereen weet wat het toekomstperspectief is), stimulerende maatregelen en financiële middelen met oog op de transitie van de landbouw (beschikbaarheid rijksmiddelen als voorwaarde). Wij bieden mogelijkheden en middelen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer die bijdragen aan de instandhouding en versterking van natuur, water en landschappelijke kernkwaliteiten. Dit is ook het gebied waar de aangekondigde rijksmiddelen voor agrarisch natuurbeheer grotendeels zullen landen, omdat hier een meervoudige opgave ligt (prioritaire gebieden), die we zo het meest effectief invullen (doelstapeling), waarbij het ruimtebeslag wordt geminimaliseerd.~~

concept

~~Daarnaast geldt voor de hele GBLZ de vereiste (vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening) om ingrepen in de GBLZ te motiveren, met inachtneming van de opgaven en doelen per deelgebied, en waar nodig te compenseren.~~

~~De Omgevingsverordening bevat daarnaast specifieke (bestaande) regels voor natuur, landschap, landbouw en water. Die zijn niet een-op-een gekoppeld aan de GBLZ. De regels gelden vaak voor delen van de GBLZ. Denk aan regels voor hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur, grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en regionale waterveiligheidszones. In de extensiveringsgebieden intensieve veehouderij gelden eveneens specifieke regels, Deze extensiveringsgebieden zullen worden herijkt in het kader van een volgende wijziging van de Omgevingsverordening.~~

~~*De begrenzing van de GBLZ in deze ontwerp POVI is indicatief en bepaald op basis van de acht onderliggende kaartlagen.*~~

~~*Gebieden waar Verwevingsgebied en GBLZ elkaar overlappen, worden in deze ontwerp POVI als Verwevingsgebied weergegeven. Onderliggend kunnen kaartlagen van de GBLZ als beekdal of helling of ecologische verbindingszone dan nog wel van toepassing zijn.*~~

~~*De aanduiding Verwevingsgebied vormt het vertrekpunt voor nader gesprek. Dit kan ertoe leiden dat delen van het Verwevingsgebied in de definitieve POVI de status GBLZ krijgen, met de daarbij behorende motiveringsplicht. Mede op basis van afstemming met gemeenten wordt in de definitieve POVI de precieze begrenzing tussen deze twee zones door PS vastgelegd.*~~

~~*Bijzondere aandacht vragen de bebouwingsclusters. Richting definitieve POVI brengen we bebouwingsclusters die binnen de GBLZ gelegen zijn in kaart en merken deze in overleg met gemeenten aan als verwevingsgebied.*~~

~~*Overigens kunnen kaartlagen van de GBLZ als beekdal en intrekgebied Natura 2000-gebied ook onderliggend zijn in Natuurnetwerk Limburg, Stedelijk gebied, Landelijke kernen of Werklocaties.*~~

~~*Het areaal van de GBLZ is ca. 49.000 ha (zie noot)*~~

Die specifieke opgaven en doelen voor elk van deze acht gebieden zijn beschreven in de betreffende paragrafen.

- Maasvallei
- beekdalen
- natte laagten
- droogdalen
- hellingen
- overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden (Natuur/Water)
- intrekgebieden Natura2000
- ecologische verbindingszones

Ze vragen van ontwikkelingen dat deze rekening houden met de waarden in dit gebied. Het gebied vraagt ook om een landbouw die daarmee rekening houdt. Bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, grasland, natte teelten en emissiearme land- en tuinbouw d.m.v. precisie land- en tuinbouw. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.

Als er vanuit de VHR-opgave of de Europese Natuurherstelverordening uitbreiding van natuur areaal nodig is, zal de ruimte daarvoor bij voorkeur gevonden moeten worden in de Groenblauwe landbouwzone. Hier is ook ruimte voor realiseren van bosareaal.

Karakter en begrenzing zone

De Groenblauwe landbouwzone grenst deels aan het NNL en omvat hoofdzakelijk de meest natte dooradering van het landschap. De landbouw is de grootste grondgebruiker.

Elk van de acht deelgebieden van deze zone is in een aparte kaartlaag vastgelegd. In de kaartenbijlage is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van die kaartlagen is bepaald. Opgeteld bepalen de acht onderliggende kaartlagen de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone. De Groenblauwe landbouwzone is aangevuld met kleine gebiedjes die geen deel vormen van een van deze acht lagen, maar wel verbonden zijn met de groenblauwe structuren.

concept

De begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft een voorlopig karakter. Op basis van de resultaten van de gebiedsgerichte onderbouwing (op basis van onderzoek) en gebiedsprocessen LOS leggen we die later definitief vast. Specifieke regels voor deze gebieden komen eveneens pas op een later moment.

Daar waar de kaartlagen doorlopen onder een andere zone (NNL, Verwevingsgebied, Stedelijk gebied, Landelijke kernen of Werklocaties) krijgt het gebied de aanduiding van die andere zone. Het behoort dan niet tot de Groenblauwe landbouwzone. Met één uitzondering: daar waar de Maasvallei doorloopt onder Verwevingsgebied merken we die aan als Groenblauwe landbouw-zone.

Het areaal van de Groenblauwe landbouwzone is ca. 53.300 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

De instrumenten waarop wordt ingezet zijn: visie (heldere doelen per deelgebied, zodat iedereen weet wat het toekomstperspectief is), programma's en gebiedsprocessen ter uitwerking van de visie, stimulerende en financiële middelen en bepalingen in de Omgevingsverordening

Relevante programma's zijn met name het Provinciaal Waterprogramma, het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), het Natuurprogramma 2023-2030 en het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg.

De financiële instrumenten betreffen vaak Europese, Rijks en provinciale middelen, gericht op de innovatie en transitie van de landbouw en op het versterken van agrarisch natuur en landschapsbeheer. Een financieel instrument betreft ook schadeloosstelling en afwaardering als gevolg van beperkingen in grondgebruik (beschikbaarheid (Rijks)middelen als voorwaarde).

Een ander mogelijk instrument is het landinrichtingsinstrumentarium uit de Omgevingswet.

Voor zeven van de acht onderliggende kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt de vereiste voor gemeenten om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze zone te motiveren. Die vereiste is vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening. Die motiveringsplicht is toegespitst op de kaartlaag (of lagen) die op de betreffende plek van toepassing zijn. En daarmee op de specifieke opgaven en doelen waarmee in dat deelgebied rekening gehouden moet worden. Voor elke kaartlaag omvat die motiveringsvereiste in elk geval ook de impact op de landschappelijke kernkwaliteiten en de impact op het NNL.

Voor de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zal, in afwijking van het bovenstaande, in de Omgevingsverordening geen specifieke motiveringsvereiste worden opgenomen. Voor deze overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) nadere regels in de verordening worden opgenomen. De landbouw kan daar indien voortkomend uit onderzoek en/of de gebiedsprocessen te maken krijgen met gebruiksbeperkingen gericht op minder bemesting, minder bestrijdingsmiddelen en vernatting van gronden.

Waar sprake is van overlap van de Overgangsgebieden met andere kaartlagen geldt de motiveringsplicht voor die andere lagen uiteraard wel. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden een natuurvergunning nodig zijn, in dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook indien deze onder het Verwevingsgebied doorlopen.

§ 3.4.4 Zonering Primair landbouwgebied

~~Het Primair Landbouwgebied bestaat uit gebieden waar landbouw de dominante functie is. De regels vanuit milieu en water voor de landbouw in deze gebieden zijn relatief klein, vergeleken met de andere delen van het landelijk gebied. Een aantal algemeen geldende regels voor de landbouw (bijvoorbeeld ammoniakemissie dierenverblijven, geitenhouderijen) gelden overigens ook hier, net als bijvoorbeeld regels voor grondwaterbescherming waar dat nodig is voor drinkwaterwinning.~~

~~Om de landbouw niet onnodig te beperken, is er in beginsel in deze zone geen ruimte voor nieuwe niet-agrarische functies zoals wonen en woon- of recreatiefuncties in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen~~

concept

~~we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.~~

~~Bestaande stedelijke functies houden wel hun plek. Uitbreiding hiervan vraagt om nadere afweging, maar is niet uitgesloten. Om uitbreiding of nieuwe bedrijventerreinen conform planningsopgave mogelijk te maken, staan we maatwerk toe, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en provinciale belangen.~~

~~*De begrenzing van het Primair landbouwgebied is in deze ontwerp-POVI nog indicatief.*~~

~~*Deze begrenzing hebben we bepaald door te bezien welke gebieden het meest als Verwevingsgebied in aanmerking komen. Landelijke kernen maken geen deel uit van het Primair landbouwgebied. Dat geldt ook voor bebouwingsclusters die in dit gebied liggen , die hebben we toegevoegd aan de zone Verwevingsgebied.*~~

~~*De geschetste begrenzing willen we na overleg met de gemeenten optimaliseren in de definitieve POVI. zones voor energie-infrastructuur van nationaal belang (bv 380 kV) en ontwikkeling van campussen van provinciaal belang toevoegen. Bij de optimalisatieronde kijken we onder meer of gebieden met specifieke niet-landbouwfuncties (zoals o.a. defensieterreinen of grootschalige vrijetijdseconomie) ook toegevoegd kunnen worden aan het verwevingsgebied. In de definitieve POVI zullen we aan het Verwevingsgebied ook De geschetste*~~

~~*Het areaal primair landbouwgebied is ca. 61.000 ha (zie noot).*~~

Visie op de zone

In het Primair landbouwgebied is landbouw de dominante functie en is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme landbouw te ontwikkelen. Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. De Provincie onderstreept hiermee het belang van voedselproductie. In dit gebied hebben agrariërs meer ruimte dan in andere zones in het landelijk gebied om te ondernemen (in Regels op de Kaart is te zien welke regels er op elke plek gelden). De opgaven voor milieu, natuur en water voor de landbouw in deze gebieden zijn relatief beperkt, vergeleken met de andere delen van het landelijk gebied. Dat betekent echter niet dat er geen opgaven liggen. Ook hier is bijvoorbeeld het werken aan de wateropgaven en drinkwatervoorziening van belang.

In het Primair landbouwgebied streven we naar een innovatieve landbouw, maar ook een landbouw die zich doorontwikkelt en steeds emissiearmer wordt. Dat betekent slimmer werken met minder uitstoot. Dit kan bijvoorbeeld door de verdere toepassing van precisielandbouw en andere innovaties. Dit biedt mogelijkheden om in deze zone te intensiveren, zodat in andere zones een minder milieubelastende landbouw kan plaatsvinden.

Om de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijfslocaties en – gronden niet onnodig te beperken zijn we in deze zone terughoudend met het bieden van ruimte aan nieuwe niet-agrarische functies of aan uitbreiding van bestaande niet-agrarische functies, bijvoorbeeld met woonfuncties. En evenzeer terughoudend t.a.v. de ontwikkeling van niet-agrarische functies in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Vooral omdat we juist in dit gebied graag zien dat gebouwen en gronden behouden blijven voor agrarische activiteiten. We willen hier ook ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit de landbouwsector uit kwetsbare gebieden. We willen in elk geval voorkomen dat nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen resulteren in onnodige nieuwe beperkingen voor bestaande en nieuwe landbouwbedrijven in deze zone.

Karakter en begrenzing zone

De begrenzing van het Primair landbouwgebied binnen het landelijk gebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Grote delen van landbouwkundig waardevolle gebieden zoals de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw, de plateaus in Zuid-Limburg en de (voormalige) landbouwontwikkelingsgebieden maken deel uit van het Primair landbouwgebied.

Gelet op het globale karakter van het Primair landbouwgebied als zone op de POVI-kaart liggen hierbinnen ook functies met een niet-agrarisch karakter, zoals wegen, groen en landschapselementen en recreatieve voorzieningen. We zijn voornemens om dergelijke gebieden, voor zover groter van omvang, bij een volgende actualisatie van de POVI in samenspraak met gemeenten uit deze zone te

concept

halen. Onderzocht moet worden of en hoe dit mogelijk is. Bebouwingsclusters en solitaire bedrijfskavels > 1 ha maken nu al geen deel uit van de zone Primair landbouwgebied.

Als in de gebiedsprocessen, voortkomend uit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), de begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden wordt aangepast, verandert daarmee mogelijk ook de begrenzing van het Primair landbouwgebied.

Het areaal primair landbouwgebied is ca. 59.600 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

In dit gebied worden stimulerende instrumenten ingezet. De regels vanuit milieu, natuur en water zijn beperkter dan in andere zones. Dat betekent niet dat er geen regels zijn. Ook hier gelden algemene provinciale regels, bijvoorbeeld over ammoniak en bescherming van de drinkwaterwinning.

In de Omgevingsverordening (afdeling 7.1 Instructieregels primair landbouwgebied) nemen we een 'nee, tenzij' bepaling op voor de ontwikkeling van nieuwe en de uitbreiding van bestaande niet-agrarische activiteiten. Die regels vragen om een afweging door gemeenten op basis van een aantal criteria. Waaronder de voorwaarde dat nieuwe functies of uitbreidingen minimale beperkingen opleveren voor bestaande, blijvende (en mogelijke toekomstige) landbouwbedrijven.

Bestaande niet-agrarische functies, bijvoorbeeld voorzieningen voor vrijetijdseconomie of (drink)waterbeheer, houden uiteraard hun plek. Om uitbreiding of nieuwe bedrijventerreinen conform planningsopgave mogelijk te maken, staan we (via de verordening) maatwerk toe, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en provinciale belangen. Ook energieopwekking is in deze zone niet uitgesloten, rekening houdend met voorwaarden zoals de Limburgse zonneladder.

Als verantwoord hergebruik niet mogelijk is, stimuleren we sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken om ondermijning en verloedering/ verval te voorkomen.

Onze inzet is om bij agrarische bedrijfsbeëindigingen in het Primair landbouwgebied de daarbij vrijkomende bedrijfswoningen niet om te zetten naar reguliere burgerwoningen. Daardoor zouden die woningen namelijk een ruimere bescherming krijgen dan voorheen, waardoor de bestaande landbouw opeens te maken kan krijgen met extra regels. We roepen gemeenten op om in het Primair landbouwgebied, waar nodig en verantwoord, gebruik te maken van de in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geboden bevoegdheid om voor dergelijke woningen (met een voormalige functionele binding) af te wijken van de omgevingswaarden voor geluid, geur, trillingen en slagschaduw.

§ 3.4.5 Zonering Verwevingsgebied

~~Verwevingsgebieden zijn die delen van het landelijk gebied, vaak landbouwgebied, die nabij het bebouwd gebied liggen en als het ware een overgangszone vormen tussen het landelijk en het bebouwd gebied.~~

~~Vanwege de ligging rondom bebouwd gebied zijn er in het Verwevingsgebied kansen om verbindingen te leggen: slimme combinaties van landbouw met andere functies, zoals natuurontwikkeling, dag- en verblijfsrecreatie, lokale voedselproductie, wateropgaven, bosontwikkeling en stadslandbouw. De emissiearme landbouw is hier dicht bij de woonomgeving voor jong en oud te beleven en wordt zo sterker verbonden met de samenleving. Daardoor draagt landbouw bij aan de gezondheid, het welzijn en de welvaart van bewoners en neemt de samenleving op haar beurt meer verantwoordelijkheid voor gezond voedsel in de eigen directe leefomgeving.~~

~~Het is van belang dat de agrarische activiteit in dit gebied rekening houdt met de kwetsbaarheden voor de leefkwaliteit in het aanpalende (stedelijke) woongebied. Dit kan tot uiting komen in een scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones of bufferzones voor fijnstof en geur.~~

Visie op de zone

De zone Verwevingsgebied is een overgangszone tussen stad en land. In dit gebied komen veel functies samen, namelijk landbouw, wonen, recreatie, natuur, water en soms stedelijke uitbreiding. Juist vanwege die verweving spelen hier, meer dan elders in het landelijk gebied, de belangen van gezondheid en het beperken van hinder voor bewoners in de bebouwde omgeving. Voor veel van die belangen (bv geur, spuitzones) zijn de gemeenten primair aan zet, binnen kaders en regels van het Rijk. Er blijft in deze zone, ook in de toekomst, ruimte voor landbouw. Dit is namelijk de

concept

belangrijkste grondgebruiker in dit gebied. De Provincie zet ook hier in op een emissiearme landbouw. Aan bestaande agrarische bedrijven in deze zone leggen we geen nieuwe beperkingen op.

Natuur- en wateropgaven spelen ook hier, dat geldt zeker in die delen van het verwevingsgebied waaronder kaartlagen van de groenblauwe landbouwzone doorlopen.

Vanwege de sterke verweving van functies vraagt de ruimtelijke kwaliteit hier extra aandacht.

Conform het Limburgse principe 'Versterken bebouwd én landelijk gebied' willen we steden en dorpen compact houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied concentreren. Daarna is het Verwevingsgebied het meest in aanmerking komende gebied voor eventuele uitbreiding van stedelijke functies die niet in het bestaand bebouwd gebied terecht kunnen. Denk daarbij aan de 'straatjes erbij' aansluitend aan de zones Stedelijk gebied of Landelijke kern of een deel van de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen (conform planningsopgave, uitgaande van optimale benutting van de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied). Energiefuncties kunnen hier ook een plek krijgen.

Inzet is steeds om vrijkomende agrarische bebouwing zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken voor andere vormen van (emissiearme) landbouw. Mits onderbouwd, kan ~~juist hier~~ in de verwevingsgebieden ~~mogelijk meer~~ ruimte geboden worden voor passende niet-agrarische herbestemmingen. Die moeten dan wel passen binnen de visie op de betreffende (nieuwe) functie. Aandacht daarbij vraagt dat voor sommige functies de ruimte in de markt beperkt is.

~~Een aantal algemeen geldende regels voor de landbouw (bijvoorbeeld ammoniakemissie dierenverblijven, geitenhouderijen) gelden overigens ook hier, net als bijvoorbeeld regels voor grondwaterbescherming waar dat nodig is voor drinkwaterwinning. Bovendien loopt een aantal kaartlagen van de GBLZ door onder het verwevingsgebied.~~

~~De verwevingsgebieden zijn gebieden waar ook de nodige gemeentelijke belangen spelen. Niet alleen de genoemde milieu- en gezondheidsaspecten, maar ook uitloop van stedelijke functies en stadlandzones. De plekken waar ook 'straatjes erbij' ruimte vinden. En waar uitbreiding of nieuwe Bebouwd gebied deels een plek kunnen krijgen (conform planningsopgave, uitgaande van optimale benutting van de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied). Energiefuncties zoals batterij-opslag zouden hier ook een plek kunnen krijgen. Deze gebieden worden door gemeenten vaak aangeduid als kernrandzones of stadsrandzones.~~

~~*De begrenzing van het Verwevingsgebied in deze ontwerp-POVI is nog indicatief.*~~

~~*D ie begrenzing willen we na overleg met de gemeenten optimaliseren in de definitieve POVI. Als begrenzing van het verwevingsgebied in deze ontwerp POVI hebben we gekozen voor een indicatieve vaste grens van 500 m rondom stedelijk gebied, 100 m rondom landelijke kernen en 50 m rondom werklocaties. We hebben daar bebouwingsclusters in het landelijk gebied aan toegevoegd (voor zover die gelegen zijn in het primair landbouwgebied en geen landelijke kern zijn) .*~~

~~*In de definitieve POVI zullen we aan het Verwevingsgebied ook zones voor energie-infrastructuur van nationaal belang (bv 380 kV) en ontwikkeling van campussen van provinciaal belang toevoegen. Bij de optimalisatieronde kijken we onder meer of gebieden met specifieke niet-landbouwfuncties (zoals o.a. defensieterreinen of grootschalige vrijetijdseconomie) ook toegevoegd kunnen worden aan het verwevingsgebied.*~~

~~*Het areaal verwevingsgebied is ca. 19.000 ha (zie noot).*~~

Karakter en begrenzing zone

Het Verwevingsgebied grenst direct aan een groot deel van het bebouwd gebied. Bij het bepalen van de begrenzing van het Verwevingsgebied in de POVI zijn we als vertrekpunt uitgegaan van een zone van:

- 500 m rondom de zone Stedelijk gebied
- 100 m rondom de zone Landelijke kernen
- 50 m rondom de zone Werklocaties; uitsluitend waar het stedelijke dienstenterreinen betreft of op basis van maatwerk bij werklocaties die doorsneden worden door infrastructuur.

In gesprek met de gemeenten heeft optimalisatie plaatsgevonden, mede o.b.v. de zienswijzen van o.m. gemeenten.

concept

Toekomstige uitbreidingen van stedelijke functies in het Verwevingsgebied zullen niet leiden tot aanpassingen van de begrenzing van het Verwevingsgebied.

Tot het Verwevingsgebied behoren ook bebouwingsclusters gelegen in het landelijk gebied.

Het areaal verwevingsgebied is ca. 16.900 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

De Verwevingsgebieden zijn gebieden waar de nodige gemeentelijke belangen spelen. T.a.v. milieu- en gezondheidsaspecten als geur- en fijnstof ligt het voortouw bij gemeenten, binnen kaders en regels van het Rijk.

Ook de realisatie van straatjes erbij, en inrichting van stad-landzones zijn bij uitstek gemeentelijke aangelegenheden. Deze gebieden worden door gemeenten vaak aangeduid als overgangsgebieden, kernrandzones of stadsrandzones. Gemeenten en Provincie zijn in het Verwevingsgebied dan ook belangrijke partners.

In het Verwevingsgebied kunnen maatregelen worden genomen voor beekherstel, wateropvang, waterberging en het tegengaan van wateroverlast etc. En worden stimulerende instrumenten ingezet.

In de Omgevingsverordening wordt een motiveringsplicht opgenomen voor nieuwe ontwikkelingen of ingrepen in het Verwevingsgebied, voor zover daar kaartlagen behorende tot de Groenblauwe landbouwzone onder doorlopen.

Deze motiveringsplicht geldt niet voor overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden totdat er op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen is bepaald welke regels hier gaan gelden.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook indien deze onder Verwevingsgebied doorlopen.

§ 3.4.6 Zonering Stedelijk gebied

~~Het Stedelijk gebied wordt gezien als een stedenbouwkundig samenstel van bebouwing voor hoofdzakelijk wonen. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel/horeca en bij deze functies horende zaken zoals openbare en maatschappelijke voorzieningen, sportterreinen en dagrecreatieve terreinen alsmede infrastructuren die aan beide zijden grenzen aan bebouwd gebied. Maar ook stedelijk groen en beken.~~

Visie op de zone

Het stedelijk gebied is het gebied waar wonen, werken, voorzieningen, onderwijs en culturele activiteiten geconcentreerd zijn. Een goed functionerend stedelijk gebied draagt bij aan levendigheid en aantrekkelijkheid van Limburg. En is van betekenis voor de economie en de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats.

Gemeenten zijn primair aan zet voor de inrichting van het stedelijk gebied, waaronder woningbouw, lokale infrastructuur, detailhandel en stedelijk groen en water. In een aantal gevallen spelen daarbij ook provinciale belangen en ambities. Denk hierbij aan regionale infrastructuur, Limburg Centraal, de OV-concessie en regionale waterveiligheid.

Karakter en begrenzing zone

Het Stedelijk gebied wordt gekarakteriseerd door een stedenbouwkundig samenspel van bebouwing voor hoofdzakelijk wonen. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), stedelijk groen en water.

Het stedelijk gebied van Limburg omvat ~~de~~ bebouwde gebieden van de Westelijke Mijnstreek, Heerlen, Brunssum, Landgraaf en Kerkrade en de steden Maastricht, Venlo, Roermond, Weert en Venray, met uitzondering van de gebieden aangewezen als werklocaties. Na vaststelling van de POVI gaan we met gemeenten in gesprek over de criteria voor het benoemen van gebieden als stedelijk gebied, mogelijk resulterend in aanpassingen in de aanduiding en begrenzing. Besluitvorming daarover vindt conform afgesproken procedures plaats in GS/PS.

concept

~~*De begrenzing van het stedelijk gebied is overeenkomstig bestaande POVI/ Omgevingsverordening, behoudens technisch administratieve aanpassingen. Het areaal van dit gebied is ca. 15.000 ha (zie noot).*~~

De aanduiding van het stedelijk gebied is overeenkomstig POVI 2021/ Omgevingsverordening, de begrenzing is geactualiseerd daar waar uitbreidingen van het stedelijk gebied hebben plaatsgevonden.

Het areaal van dit gebied is ca. 15.100 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

Veel instrumenten en bevoegdheden liggen bij de gemeenten. Waar provinciale belangen en ambities aan de orde zijn zetten we heel diverse instrumenten in. Gezamenlijke programma's zoals Limburg Centraal, financiële instrumenten, een actieve rol als wegbeheerder en juridische instrumenten als de OV-concessieverlening. In de Omgevingsverordening nemen we onder meer regels op voor waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheidsrisico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) en grondwaterbescherming.

Normering wateroverlast

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Stedelijk gebied. We zullen samen met betrokken partijen de gevolgen van de actualisatie van die begrenzing in beeld brengen. Op basis daarvan wordt de Omgevingsverordening waar nodig aangepast.

§ 3.4.7 Zonering Landelijke kernen

Visie op de zone

De landelijke kernen zijn de woongebieden in het landelijk gebied. De leefbaarheid en vitaliteit van deze kernen is belangrijk. Een aantal kernen vervult op sommige terreinen een regionale verzorgende functie met onderwijs, zorg, cultuur, winkels en werklocaties. De zorg voor een goede kwaliteit van de leefomgeving en een goede bereikbaarheid zijn hier belangrijke uitgangspunten.

Karakter en begrenzing zone

~~Aaneengesloten~~ De landelijke kernen worden gekarakteriseerd door een aaneengesloten gebied van groepen van gebouwen met een samenhangend stratenpatroon in gebruik voor hoofdzakelijk wonen, dat niet ~~als Stedelijk gebied wordt~~als stedelijk gebied wordt aangemerkt.

~~Het omvat naast woongebieden ook detailhandel/horeca en bij deze functies horende zaken zoals openbare en maatschappelijke voorzieningen, sportterreinen en dagrecreatieve terreinen alsmede infrastructuren die aan beide zijden grenzen aan bebouwd gebied. Maar ook groen en beken.~~

~~Om een kern te kwalificeren als landelijke kern dient er sprake te zijn van een samenhangend stratenpatroon én een sociaal-ruimtelijke eenheid. Deze sociaal-ruimtelijke eenheid komt tot uiting in de aanwezigheid van een samenspel van onderstaande elementen: minimaal 20-25 woningen; dichtheid; aanwezige voorzieningen; historische en/of lokale context die maakt dat een landelijke kern een specifieke functie verzorgt voor het omliggend gebied. De leefbaarheid en vitaliteit van de Landelijke kernen in het landelijk gebied is belangrijk. Een aantal kernen vervult op sommige terreinen een regionale verzorgende functie met onderwijs, zorg, cultuur, winkels en werklocaties. De zorg voor een goede kwaliteit van de leefomgeving en een goede bereikbaarheid zijn hier belangrijke uitgangspunten.~~

~~*Wij streven ernaar om de definitie en begrenzing van de zone landelijke kernen richting definitieve POVI aan te passen. Het huidige areaal van dit gebied is ca. 13.000 ha (zie noot).*~~

Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), groen en water. Om een kern te kwalificeren als landelijke kern dient er sprake te zijn van een samenhangend stratenpatroon én een sociaal-ruimtelijke eenheid. Deze sociaal-ruimtelijke eenheid komt tot uiting in de aanwezigheid van een samenspel van onderstaande elementen: minimaal 20-25 woningen; dichtheid; aanwezige voorzieningen; ruimtelijk historische en/of lokale context die maakt dat een landelijke kern een specifieke functie verzorgt voor het omliggend gebied.

concept

De begrenzing van landelijke kernen is in deze POVI op basis van de genoemde criteria geactualiseerd. De aanduiding als landelijke kern is een aanduiding is vanuit het ruimtelijke provinciale beleid met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Het areaal van dit gebied is ca. 12.900 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

Veel instrumenten en bevoegdheden voor landelijke kernen liggen bij de gemeenten. Waar provinciale belangen en ambities aan de orde zijn zetten we heel diverse instrumenten in. Bijvoorbeeld financiële instrumenten, een actieve rol als wegbeheerder en juridische instrumenten als de OV-concessieverlening. In de Omgevingsverordening nemen we onder meer regels op voor waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheidsrisico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) en grondwaterbescherming.

We zullen samen met betrokken partijen de gevolgen van de actualisatie van die begrenzing in beeld brengen. Op basis daarvan wordt de Omgevingsverordening waar nodig aangepast.

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Landelijke kernen.

§ 3.4.8 Zonering Werklocaties

~~De beschikbaarheid en kwaliteit van vestigingsmilieus voor het bedrijfsleven is essentieel voor de economische basis van de provincie. De locaties voor bedrijventerreinen, grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties noemen we in deze Omgevingsvisie 'werklocaties'. Binnen de provincie is een grote verscheidenheid aan deze locaties. We maken hierbij een onderscheid tussen stedelijke dienstenterrein (voor grootschalige detailhandel- en/of kantoorontwikkelingen), Bedrijventerreinen en Solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare. Veel bedrijven met weinig impact op hun omgeving vinden prima een plek in het Stedelijk gebied of Landelijke kernen, gemengd met woonfuncties. Deze horen niet thuis op bedrijventerreinen.~~

~~*De begrenzing van de zone werklocaties is overeenkomstig bestaande POVI/Omgevingsverordening, behoudens wijzigingen in het onderliggende REBIS-bestand. Het areaal van dit gebied is ca. 10.000 ha (zie noot).*~~

Visie op de zone

De zone Werklocaties is bij uitstek het vestigingsmilieu voor het bedrijfsleven en dus essentieel voor de economische basis van de provincie. Overigens vinden veel bedrijven met weinig impact op hun omgeving prima een plek in het stedelijk gebied of landelijke kernen, gemengd met woonfuncties.

Karakter en begrenzing zone

Deze zone omvat bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen. Stedelijke dienstenterreinen zijn met name grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties, maar deze terreinen kunnen ook ruimte bieden aan bijvoorbeeld inpandige voorzieningen voor dagrecreatie.

Tot de zone Werklocaties rekenen we ook solitaire bedrijfskavels groter dan 1 hectare. Deze categorie omvat niet de locaties voor agrarische bedrijven of bedrijven uit de sector vrijetijdseconomie.

Tot slot maakt ook het luchthaventerrein van Maastricht-Aachen Airport (MAA) onderdeel uit van deze zone.

De begrenzing van de zone werklocaties is overeenkomstig de POVI2021/Omgevingsverordening, en gebaseerd op het onderliggende REBIS-bestand.

Het areaal van dit gebied is ca. 10.200 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

concept

In Omgevingsverordening zijn instructieregels opgenomen m.b.t. de vestigingsmogelijkheden voor detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen. Daarnaast worden instructieregels uitgewerkt voor bedrijventerreinen van provinciaal belang en minimale milieucategorieën.

We zullen samen met betrokken partijen de gevolgen van de actualisatie van die begrenzing in beeld brengen. Op basis daarvan wordt de Omgevingsverordening waar nodig aangepast.

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Werklocaties.

§ 3.4.9 ~~Noot~~ Toelichting bij de zoneringen en themakaarten

- ~~De beschrijvingen van de zeven zones zijn globaal. De mate van detail verschilt bovendien per zone. Netwerken (mobiliteit, infrastructuur, data) lopen door alle zones heen.~~
  De beschrijvingen van de zeven zones zijn globaal, ze passen bij het schaalniveau van een provinciale omgevingsvisie. De mate van detail verschilt bovendien per zone. Verspreid binnen de zones liggen ook andere functies. Bijvoorbeeld woningen, campings, natuurgebiedjes en landschapselementen. Netwerken (mobiliteit, infrastructuur, energie-infrastructuur, drinkwaternetwerken, data) lopen door alle zones heen.
- ~~Bij elk onderdeel van de algemene zonering wordt een indicatieve areaalberekening vermeld. Het definitieve areaal leggen we zoveel mogelijk vast in de definitieve POVI. Een afwijking van ca. 5-10% op het totale areaal is hierin voorzien.~~
  De op de kaart weergegeven begrenzingen zijn exact. Dat is mede het gevolg van de introductie van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) waardoor ook in de provinciale kaarten van de POVI tot op perceelniveau kan worden ingezoomd.
- De begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft een voorlopig karakter. Op een later tijdstip, op basis van onderzoek en gebiedsprocessen wordt de begrenzing van de Overgangsgebieden definitief gemaakt.
- ~~In het Digitaal Stelsel Omgevingswet kan tot op perceelniveau worden ingezoomd. Soms is de begrenzing van de verschillende zoneringen en de themakaarten bij deze POVI door percelen heen geprojecteerd. Waar nodig worden globale begrenzingen van zones en kaartlagen verder verfijnd. Bij de beoordeling van initiatieven door ons wordt rekening gehouden met de feitelijke situatie.~~
  Bij de beoordeling van initiatieven door ons altijd rekening worden gehouden met de feitelijke situatie, met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen.
- De begrenzing van de zones kan soms agrarische kavels doorsnijden. De begrenzing is immers bepaald op basis van de opgaven (op provinciaal schaalniveau), niet op basis van kadastrale situatie. Dit betekent dat in zo'n kavel verschillende regimes van toepassing zijn. We vertrouwen erop, zoals ook past bij de rolverdeling, dat gemeenten daar in hun motivering rekening mee zullen houden en tot een maatwerk-beoordeling komen.
- ~~Voor de functies en activiteiten in de vigerende omgevingsplannen heeft de Omgevingsvisie geen directe gevolgen. De daarin vastgelegde functies en activiteiten blijven staan zolang er zich geen nieuwe ontwikkelingen voordoen die formeel worden geregeld.~~
  Voor de functies die rechtstreeks toegestaan zijn in de vigerende omgevingsplannen heeft deze Omgevingsvisie geen directe gevolgen.
- Naast de genoemde zeven~~-~~ algemene zones bevat ~~de POVI kaarten voor~~de POVI-kaarten voor specifieke thema's of belangen. Voorbeelden zijn grondwaterbeschermingsgebieden, beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg,~~-~~ stiltegebieden, ontwikkelingsgebied glastuinbouw etc.

T

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Hoofdstuk 4 Ruimtelijke Kwaliteit

§ 4.1 Provinciaal belang ruimtelijke kwaliteit en landschap

Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven ~~en~~, op ~~de~~onze toeristische mogelijkheden ~~van Limburg~~en ons bodem- water- en natuurlijk systeem. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur (historie) en identiteit~~,~~ en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor tal van sectorale en

provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee ook bij aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.

Vanwege de toenemende complexiteit en samenhang van de ruimtelijke opgaven, en onze rol en belang daarin, vragen we structureel meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en inzet van ontwerp. Niet alleen om aanwezige kwaliteiten en waarden als vertrekpunt te nemen, maar ook om nieuwe kwaliteiten en waarden toe te voegen. Gelet op het belang van de landschappelijke waarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone voor de Limburgse identiteit is behoud en versterking van deze landschappelijke waarden, in het bijzonder de kernkwaliteiten van deze gebieden, van provinciaal belang.

§ 4.2 Opgave ruimtelijke kwaliteit en landschap

Voor een goede omgevingskwaliteit zijn ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit essentieel. Limburg is een groene provincie met landschappen die vaak veel karakteristieke ~~en kwaliteitsvolle landschappen~~kernkwaliteiten bezitten. Dat komt mede dankzij de mix van bijzondere aardkunde, rijke cultuurhistorie en de hieruit voortvloeiende interessante mix van stedelijk en landelijk gebied, met waardevolle natuurgebieden en bedrijvigheid.~~–~~

Het landschap vertelt het verhaal (de biografie) van Limburg en draagt hiermee in sterke mate bij aan de Limburgse identiteit. Ook heeft het landschap van oudsher veel natuurwaarden; het is dooraderd met houtkanten, hagen, beekjes, poelen en andere cultuurhistorische elementen. De afgelopen decennia is het landgebruik in Limburg echter ingrijpend veranderd, net als op veel plaatsen in Nederland. Daardoor zijn het unieke karakter van het Limburgse landschap en de ruimtelijke kwaliteit onder druk komen te staan. Daarnaast zijn er ook nieuwe kwaliteiten ontstaan.~~-~~

De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk ~~kunnen~~ houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap ~~speelt~~is namelijk ~~een sleutelrol bij~~het substraat voor de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie. Het tweede principe in deze omgevingsvisie is dan ook niet voor niets: recht doen aan de kenmerken en identiteiten van gebieden.

~~We hebben dit thema uitgewerkt via twee lijnen:~~

We hebben dit thema via twee lijnen uitgewerkt voor de zoneringen Verwevingsgebied, Groenblauwe landbouwzone en Primair Landbouwgebied:

- één aanpak gericht op ontwikkelen met ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied;
- één aanpak gericht op de bescherming van landschappelijke kernkwaliteiten en elementen~~:~~ in specifieke gebieden.

Via de (transitie van de) nationale parken en grensparken zien wij aanvullend kansen om (grensoverschrijdend) verbinding te leggen tussen de maatschappelijke opgaven in karakteristieke Limburgse landschappen en de samenleving.

§ 4.3 Ambitie ruimtelijke kwaliteit en landschap

Een overkoepelende ambitie voor heel Limburg is om alle maatschappelijke opgaven en transities te benutten voor een ruimtelijke kwaliteitsimpuls, door deze zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de identiteit, kenmerken en biografie van een gebied.

Een ambitie die daarnaast voor heel Limburg geldt, is het versterken van natuur- en cultuurelementen in de directe woon- en werkomgeving, en het vergroten van de gezondheid en het welbevinden van bewoners en bezoekers. Dat doen we door het ondersteunen en benutten van vrijwilligers en burgerinitiatieven voor natuur en landschap.

Een specifieke ambitie voor het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL) en de Groenblauwe Landbouwzone is het behouden van de landschappelijke kernkwaliteiten van deze landschappen.

Een specifieke ambitie voor het landelijk gebied is het aanleggen en herstellen van de groenblauwe dooradering (10% in 2050), ter versterking van de Basiskwaliteit Natuur.

§ ~~4.5~~ 4.4 ~~De Gebiedspaspoorten~~ Ruimtelijke kwaliteit/passend ontwikkelen

concept

concept

§ ~~4.4~~ 4.4.1 ~~Ruimtelijke~~ Inleiding ruimtelijke kwaliteit/passend ontwikkelen

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten, maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten.

Door nieuwe initiatieven zorgvuldig in te passen en aan te sluiten op de karakteristieken en biografie van een gebied, kan het karakter en het onderscheid met andere gebieden versterkt worden. Het is daarbij de kunst om vormen van grondgebruik, bebouwingsvormen en infrastructuur zo te ordenen dat naast het karakter ook de samenhang in het gebied wordt versterkt en nieuwe kwaliteiten (kunnen) ontstaan.

~~Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen, gebaseerd op de landschapstypen. Voor elk gebiedstype hebben we een gebiedspaspoort opgesteld. Daarin worden de kenmerken, de gebiedslogica, de verschijningsvorm, de ondergrond, het cultuurlandschap en de recente verandering beschreven en in beeld gebracht.~~

Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen gebaseerd op het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg en het Handvat Kernkwaliteiten Zuid-Limburg. Dit is een reeds gekende, geaccepteerde en toegepaste gebiedsindeling. Elk gebied hebben we voorzien van een gebiedspaspoort, dat de karakteristieken en kenmerken van het gebied beknopt weergeeft.

Aanvullend zijn voor een aantal ontwikkelingen ontwerpbeginselen uitgewerkt in ~~beeld~~ tekst en ~~tekst~~ beeld. De ontwerpbeginselen geven een eerste indicatie voor contextueel ontwerp, groen raamwerk, zichtlijnen en open ruimte, positionering en verschijningsvorm. Maat en schaal van ontwikkelingen zijn daaraan toegevoegd. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen geven we op een abstract, provinciaal niveau inzicht in de bestaande kenmerken en identiteiten. Ze bieden inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.

Om meer inzicht te krijgen in het cultuurhistorische verhaal van onze landschappen wordt een gebiedsbiografie ontwikkeld.

~~Het behouden en creëren van ruimtelijke kwaliteit is een werkproces. Een ontwerpende aanpak, met creatieve inbreng en vormgeving, helpt daarbij. Ruimtelijke kwaliteit gaat daarmee niet zozeer over wat 'mooi' is, maar over goed ontwerp: passend, logisch, robuust, degelijk onderzocht, sterk verankerd in de omgeving en goed gemotiveerd.~~

~~Werken aan ruimtelijke kwaliteit is een gezamenlijke opgave van overheden, maatschappelijke partners en private ontwikkelaars. Wij borgen de landschapskarakteristiek en ruimtelijke kwaliteit in de grote programma's:~~

- ~~Provinciale Energie Strategie (PES)~~
- ~~https://wachtnietopwater.nl/wat-doet-de-overheid/programma-wrl/ Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)~~
- ~~Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)~~
- ~~Programmatische aanpak stikstof~~
- ~~Mobiliteit~~
- ~~Woonopgave~~

~~Deze programma's veranderen het landschap. We zullen dus vanaf het begin van deze programma's, in afstemming met de gemeenten, heldere afspraken maken over de gewenste kwaliteit van het landschap. Die kwaliteit bewaken we in elke planfase, inclusief uitvoering en beheer. Daarbij zullen we gebruikmaken van de methodiek van de Kwaliteitsestafette.~~

~~Voor gebiedsontwikkelingen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in de Maasvallei zien we ons als hoeder van de ruimtelijke kwaliteit. In verschillende Maasprojecten is onze inzet om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.~~

~~Bij functiewijzigingen In de planvorming hebben gemeenten en initiatiefnemers een motiveringsplicht. Ze moeten in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aangeven hoe de ontwikkeling zich in brede ruimtelijke zin verhoudt en tot de omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden (gebiedspaspoorten). Dat moeten ze aantonen met ontwerpend onderzoek, onder verwijzing naar de ontwerpbeginselen.~~

concept

§ 4.4.2 Ruimtelijke kwaliteit als gezamenlijke opgave

Het behouden en creëren van ruimtelijke kwaliteit is een werkproces. Een ontwerpende aanpak, met creatieve inbreng en vormgeving, helpt daarbij. Ruimtelijke kwaliteit gaat daarmee niet zozeer over wat 'mooi' is, maar over goed ontwerp: passend, logisch, robuust, degelijk onderzocht, sterk verankerd in de omgeving en goed gemotiveerd.

Werken aan ruimtelijke kwaliteit is een gezamenlijke opgave van overheden, maatschappelijke partners en private ontwikkelaars. Wij borgen de landschapskarakteristiek en ruimtelijke kwaliteit in de grote programma's:

- Provinciale Energie Strategie (PES)
- Provinciaal Waterprogramma
- Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)
- Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)
- Limburgs Offensief Stikstof
- Mobiliteit
- Woonopgave

Deze programma's veranderen het landschap. We zullen dus vanaf het begin van deze programma's, in afstemming met de gemeenten, heldere afspraken maken over de gewenste kwaliteit van het landschap. Die kwaliteit bewaken we in elke planfase, inclusief uitvoering en beheer. Daarbij zullen we gebruikmaken van de methodiek van de Kwaliteitsestafette.

Voor gebiedsontwikkelingen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in de Maasvallei zien we ons als hoeder van de ruimtelijke kwaliteit. In verschillende Maasprojecten is onze inzet om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.

Mede op verzoek van gemeenten nemen we initiatief om met gemeenten te komen tot actualisatie van het Landschapskader en het Handvat waarbij we onder andere gebruik maken van de Monitor Landschap.

Bij een omgevingsplan dat betrekking heeft op een ruimtelijk initiatief met een omvang groter dan 50m2 gelegen in het landelijk gebied hebben gemeenten een motiveringsplicht m.b.t. ruimtelijke kwaliteit. Gemeenten dienen in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe de ontwikkeling zich in positieve zin verhoudt tot de omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden. Daarbij, ter inspiratie, gebruikmakend van de gebiedspaspoorten en ontwerpbeginselen en/of andere ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteitskaders (betreffen geen toetsingskaders).

§ ~~4.5.1~~ 4.4.3 ~~Inleiding~~ De gebiedspaspoorten

~~We hebben Limburg opgedeeld in twaalf gebieden. Elk gebied hebben we voorzien van een gebiedspaspoort, dat de eigen karakteristiek en kenmerken van het gebied beknopt weergeeft. Hieronder geven we per gebied een korte samenvatting.~~

~~De volledige uitwerking en voorbeelden van potentiële ontwikkelingen zijn in de bijlage Gebiedspaspoorten te vinden.~~

Hieronder geven we per gebied een korte samenvatting. De volledige uitwerking van de gebiedspaspoorten zijn in bijlage 6 te vinden.

§ ~~4.5.2~~ 4.4.4 Gebiedspaspoort - ~~Beekdalen~~Beeklandschap

~~De~~ Het ~~beekdalen - landschap~~beeklandschap ~~bestaan~~bestaat uit natuurlijke en aangepaste beken, zoals rechtgetrokken beken. Hoewel ze variëren in loop en vorming, spelen beken een belangrijke structurerende rol in de Limburgse landschappen. De waterlopen hebben met hun dalen en afzettingen de ruimtelijke structuur en het landgebruik sterk beïnvloed. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Beekdal~~ te vinden.

§ ~~4.5.3~~ 4.4.5 Gebiedspaspoort - Bos- en mozaïeklandschap

Het bos- en mozaïeklandschap bestaat uit bossen, heide, venen, zandvlaktes en oude weides en akkers, met graslanden, heide en stuifduinen. Het is een besloten gebied met weinig bebouwing en beperkte vergezichten. De waarde komt voort uit de beleving en de relatie met de aardkundige situatie en cultuurhistorische elementen zoals landgoederen. Door de aanwezigheid van veel opgaand

groen heeft dit landschapstype een geheel eigen karakter. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Bos- en mozaieklandschap~~ te vinden.

§ ~~4.5.4~~ 4.4.6 Gebiedspaspoort - Droge heideontginning

De droge heideontginningen waren de eerste grootschalige heideontginningen op zandgronden en vormen nu grootschalige landbouwgebieden. In de 19e eeuw werden vooral de droge, hogere zandgronden ontgonnen. Na 1900 volgden de lager gelegen natte gebieden (zie natte heideontginning). Ze behoren tot de jonge ontginningen en ontstonden in fasen. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Droge heideontginning~~ te vinden.

§ ~~4.5.5~~ 4.4.7 Gebiedspaspoort - Flauwe hellingen

De flauwe hellingen liggen op de overgang van steile hellingen naar de dalbodem. Vanwege het flauwe reliëf is dit gebiedstype in tegenstelling tot de steile hellingen doorgaans wel agrarisch ontgonnen. Kenmerkend voor dit gebiedstype is de relatieve openheid van de flauwe hellingen, doorsneden door meer besloten, groene dalen. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Flauwe hellingen~~ te vinden.

§ ~~4.5.6~~ 4.4.8 Gebiedspaspoort - Kampen

De kampen vormen een kleinschalig, afwisselend gebied bestaande uit boerderijen, weilanden, akkers en landschapselementen. Het afwisselende patroon van landgebruik en groene elementen heeft te maken met de ontginningsgeschiedenis en het eeuwenlange agrarische gebruik. Kampen liggen vaak aan de randen van de oudere velden, op de overgang naar de voormalige heide. Tegenwoordig zijn veel van de karakteristieke kenmerken van de kampen niet meer zichtbaar. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Kampen~~ te vinden.

§ ~~4.5.7~~ 4.4.9 Gebiedspaspoort - Natte heideontginningen

De natte heideontginningen zijn natte zandgronden, ontgonnen na 1900, waarbij vooraf grote investeringen in ontwatering werden gedaan. Deze ontginningen zijn planmatiger en grootschaliger dan droge heideontginningen. Na 1900 werden ook lagere gebieden ontgonnen en bemest, met een open landschap vergelijkbaar met veenontginningen, maar met dekzand als grondslag. Kenmerkend voor de eerste fase van deze ontginningen was grootschalige bosaanplant (later omgezet naar akkerland of weiland). Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Natte heideontginning~~ te vinden.

§ ~~4.5.8~~ 4.4.10 Gebiedspaspoort - Plateau-ontginningen

De plateau-ontginningen is een relatief vlak tot glooiend gebied. Het plateau kent een lange geschiedenis van agrarisch gebruik (akkers en boomgaarden) en bewoning in lintdorpen. Kenmerkend is de aanwezigheid van kleinschalige landschapselementen rond de kernen en de relatieve openheid van het agrarische buitengebied, soms met vergezichten. Vanwege de latere ontginning heeft het plateau van Koningsbosch een rationeler karakter dan andere plateaus. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Plateauontginning~~ te vinden.

§ ~~4.5.9~~ 4.4.11 Gebiedspaspoort - Rivierdal

Het rivierdal, gevormd door de Maas, is de belangrijkste structuurdrager van het Limburgse landschap. Het strekt zich uit van enkele honderden meters tot zes kilometer breed langs de Maas en zijrivieren zoals de Roer en de Niers. Kenmerkend voor dit gebiedstype zijn hooilanden, graslanden, oude bouwlanden en een mix van oude en nieuwe stads- en dorpskernen, evenals stedelijke ontwikkelingen. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Rivierdal~~ te vinden.

§ ~~4.5.10~~ 4.4.12 Gebiedspaspoort - Steile hellingen

De steile hellingen liggen veelal aan de randen van een plateau. Vanwege de steile ligging is de agrarische ontginning van dit gebiedstype vaak tot een minimum beperkt gebleven. Kenmerkend voor dit gebiedstype is de aanwezigheid van besloten hellingbossen en de afwezigheid van bebouwing en wegen. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Steile hellingen~~ te vinden.

concept

concept

§ ~~4.5.11~~ 4.4.13 *Gebiedspaspoort - Tussenterrassen*

De tussenterrassen bevinden zich op de overgang van het rivierdal naar de hoger gelegen gebiedstypen, zoals de hellingen en de plateaus. Kenmerkend voor deze gebieden is het licht glooiende karakter van het reliëf en de openheid van het buitengebied, waarbij lijnvormige groenstructuren zich beperken tot de erven, linten en wegen. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Tussenterras~~ te vinden.

§ ~~4.5.12~~ 4.4.14 *Gebiedspaspoort - Veenontginningen*

De veenontginningen zijn grootschalige, planmatige gebieden waar vaak eerder al veen werd gewonnen. Vaak bevatten de gronden nog veenresten. Deze ontginningen, die in dezelfde periode als heideontginningen plaatsvonden, zijn meer planmatig van aard, omdat ze door ontginningsmaatschappijen werden uitgevoerd. Kenmerkend zijn de openheid, regelmatige verkaveling en lange rechte wegen. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Veenontginning~~ te vinden.

§ ~~4.5.13~~ 4.4.15 *Gebiedspaspoort - Velden*

Een veld of geclusterde velden zijn relatief grote bolle akkers, vaak met een middeleeuwse ontginningsgeschiedenis. Kenmerkend voor dit gebiedstype is de onlosmakelijke combinatie van een open middengebied met daaromheen groenstructuren en bebouwing (kern- en lintbebouwing), waarbij er altijd doorkijkjes richting het open middengebied zijn. Verdere kenmerken zijn in ~~de bijlage~~ bijlage 6 ~~Gebiedspaspoort Velden~~ te vinden.

§ ~~4.5.14~~ 4.4.16 *Ontwerpbeginselen*

Voor diverse actuele ontwikkelingen zijn ontwerpbeginselen uitgewerkt. Toegepast op de specifieke gebiedskenmerken, geven de ontwerpbeginselen een eerste indicatie voor contextueel ontwerp, groen raamwerk, zichtlijnen en open ruimte, positionering en verschijningsvorm. Met deze ontwerpbeginselen bieden we gemeenten en initiatiefnemers inspiratie en praktische ontwerphandvatten.

§ ~~4.6~~ 4.5 Bescherming

§ ~~4.6.1~~ 4.5.1 *Bescherming - Inleiding*

Om de landschappelijke kwaliteiten van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg (NLZL) en de Groenblauwe landbouwzone blijvend te behouden, hebben we een beschermingsbeleid uitgewerkt.

Ontwikkelingen binnen de ruimte van het beleid voor de verschillende thema's zijn mogelijk, mits de kernkwaliteiten behouden blijven of versterkt worden. De kernkwaliteiten van het landschap zijn de waarden die zorgen voor herkenbaarheid en onderscheid van de landschapstypen.

Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan.

Specifiek voor de bescherming van waardevolle cultuurhistorische landschapselementen, in het bijzonder holle wegen en graften wordt in de Omgevingsverordening Limburg een verbodsbepaling opgenomen.

De kernkwaliteiten in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg zijn:
- het reliëf;
- het contrast tussen de open- en beslotenheid;
- het groene karakter;
- het cultuurhistorisch erfgoed.

De kernkwaliteiten in de Groenblauwe Landbouwzone zijn:
- het groene karakter;
- het visueel-ruimtelijk karakter;
- het cultuurhistorisch erfgoed;
- het reliëf.

concept

§ ~~4.6.2~~ 4.5.2 Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg

Het landschap van Zuid-Limburg is zo uniek dat het sinds 2005 de status draagt van Nationaal Landschap. Jaarlijks bezoeken zo'n 13 miljoen mensen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL). Daarvan bezoekt 70% Zuid-Limburg specifiek voor het landschap. We vinden het belangrijk dat voor ~~heel Limburg~~ het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg gewerkt wordt aan het behoud, beheer, herstel en ~~beheer~~ontwikkeling van de landschappelijke kernkwaliteiten. ~~Daavoor~~Daarvoor hebben we het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg opgesteld.

Het doel van het handvat is om informatie over de kernkwaliteiten van NLZL eenduidig te ontsluiten en praktisch toepasbaar te maken ter ondersteuning van het integraal ontwerpen van een ruimtelijke ontwikkeling. Het handvat bestaat uit twee onderdelen: een GIS-viewer en een naslagwerk waarin de informatie uit de GIS-viewer gebundeld is en verdiepende informatie wordt geboden over bepaalde onderwerpen. Deze informatie is ook op te vragen in de viewer. Hieronder staan de kernkwaliteiten van het NLZL en de locatie waar ze op kaart nader zijn aangegeven.

Kernkwaliteit	Wat (de belangrijkste aspecten)	Nadere ruimtelijke duiding
Reliëf	Steilere hellingen, steilranden, graften, holle wegen, droogdalen, grubben, beekdalen, bron- en kwelzones, vochtige laagten, breuktreden, overgangen Maasterrassen, geologische ontsluitingen.	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Open-besloten karakter	Openheid op plateaus, kleinschaligheid rondom dorpen, op hellingen en in (droog)dalen. Maar ook grootschalige openheid vs. kleinschaligheid, doorzichten, zichtassen, panorama's, coulissen, kamers, lanen en opgaand groen, compositie, kleur en materiaal, vorm.	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Groene karakter	Bronbossen, beken, hellingbossen, kalkgraslanden, heischrale graslanden, moerassen, bronnen, zinkflora, mantel- en zoomvegetaties, hellingen met veel graften, grubben en holle wegen.	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Cultuurhistorisch erfgoed	Verwachte en reeds bekende archeologische waarden, mottes, kastelen, historische bouwkunst, historisch geografische elementen en patronen zoals wegen- en kavelpatronen, verdedigingswerken, ondergrondse kalksteengroeves, heggen.	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg

concept

§ ~~4.6.3~~ 4.5.3 Kernkwaliteiten Groenblauwe Landbouwzone

De Groenblauwe landbouwzone omvat voor een groot deel de landschappelijke, op het watersysteem gebaseerde hoofdstructuur van Limburg, aangevuld met landbouwkundige gebieden grenzend aan het groene karakter van Limburg. Het zijn veelal langgerekte aaneengesloten gebieden, gekenmerkt door een opeenstapeling van landschappelijke kernkwaliteiten. Dat uit zich in een divers grondgebruik en verschillende landschappelijke verschijningsvormen.

Hieronder zijn de kernkwaliteiten van de Groenblauwe Landbouwzone uitgeschreven, met de locatie waar ze op kaart nader zijn aangegeven. Voor een toelichting, zie Groenblauwe Landbouwzone.

Kernkwaliteit	Wat (de belangrijkste aspecten)	Nadere ruimtelijke duiding
Groene karakter Noord- en Midden-Limburg	Heggen, hagen, boomgaard, laan, schraalland, heide, grasland, bos. Specifiek per landschapstype in Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Natuurlijk'	Zie: Atlas Limburg, Landschapskader Noord en Midden-Limburg; Kaart 4. Groen karakter
Groene karakter Zuid-Limburg	Bronbossen, beken, hellingbossen, kalkgraslanden, heischrale graslanden, moerassen, bronnen, zinkflora, mantel- en zoomvegetaties, hellingen met veel graften, grubben en holle wegen. Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Visueel-ruimtelijk karakter Noord- en Midden-Limburg	O.a. grootschalige openheid vs. kleinschaligheid, doorzichten, zichtassen, panorama's, coulissen, kamers, lanen en opgaand groen, compositie, kleur en materiaal, vorm. Specifiek per landschapstype in Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Visueel-ruimtelijk'	Zie: Atlas Limburg Landschapskader Noord- en Midden-Limburg; Kaart 3
Visueel-ruimtelijk karakter Zuid-Limburg	Openheid op plateaus, kleinschaligheid rondom dorpen, op hellingen en in (droog)dalen. Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Cultuurhistorisch erfgoed	O.a. verwachte en reeds bekende archeologische waarden, mottes, kastelen, historische bouwkunst, historisch geografische elementen en patronen zoals wegen- en kavelpatronen, historische kernen, verdedigingswerken, ondergrondse kalksteengroeves, heggen	
Cultuurhistorisch erfgoed Noord- en Midden-Limburg	Zie Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Cultuurhistorie'	Zie: Atlas Limburg Landschapskader Noord- en Midden-Limburg; Kaart 2
Cultuurhistorisch erfgoed Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg
Reliëf Noord- en Midden-Limburg	O.a. aardkundige waarden, dikke eerdlagen, geomorfologische landvormen, randen en breuken, steilere hellingen, steilranden, holle wegen, droogdalen, beekdalen, bron- en kwelzones, vochtige laagten, breuktreden, overgangen Maasterrassen, geologische ontsluitingen. Zie Landschapskader Noord- en Midden-Limburg, deel A, hoofdstuk 4 onder 'Landschapskenmerken' en 'Natuurlijk'	Zie: Atlas Limburg Landschapskader Noord- en Midden-Limburg; Kaart 1
Reliëf Zuid-Limburg	O.a. steilere hellingen, steilranden, holle wegen, droogdalen, grubben,	Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg

Kernkwaliteit	Wat (de belangrijkste aspecten)	Nadere ruimtelijke duiding
	beekdalen, bron- en kwelzones, vochtige laagten, breuktreden, overgangen Maasterrassen, geologische ontsluitingen. Zie: Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg	

§ ~~4.6.4~~ 4.5.4 Landschapselementen

§ ~~4.6.4.1~~ 4.5.4.1 Landschapselementen - Inleiding

Landschapselementen zijn natuurlijke of door de mens gecreëerde structuren die een belangrijke rol spelen in de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van het Limburgse landschap. Ze kunnen variëren van houtwallen en heggen tot waterlopen en historische wegenstructuren. Historisch gezien werd het landschap gekenmerkt door een fijnmazig netwerk van hagen, graften, holle wegen, houtkanten en waterlopen, die de samenhang tussen natuur, landbouw en bebouwing versterkten en belangrijke functies hadden in het gebied.

Naast hun esthetische en cultuurhistorische waarde dragen landschapselementen bij aan klimaatadaptatie, waterbeheer en biodiversiteit. Daarom streven we naar een netwerk van groene en blauwe structuren, waarbij in 2050 10% van het landelijk gebied groenblauw dooraderd is. Dat draagt bij aan een klimaatbestendig landschap en sluit aan bij bredere natuurhersteldoelen zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en de Kaderrichtlijn Water (KRW) en aan het versterken van de Basiskwaliteit Natuur.

Veel landschapselementen fungeren als ecologische verbindingen, die essentieel zijn voor het behoud van soorten en habitats binnen Natura 2000-gebieden. Door deze structuren te behouden en te versterken, dragen we bij aan de instandhouding van beschermde soorten en het versterken van de ecologische samenhang in Limburg.

Het herstel en de uitbreiding van structuren zoals heggen, houtwallen, beekdalen en andere landschapselementen, versterkt de samenhang tussen natuur, landbouw en waterbeheer. Dat realiseren we door:
- de aanleg en het herstel van landschapselementen te stimuleren, waarin we doelstapeling opzoeken met natuur- klimaat- en waterdoelen;
- het beheren van en zorgdragen voor het landschap door beheervergoedingen voor agrariërs en andere partijen, en het beheren van landschapselementen op onze eigen gronden;
- zorg te dragen voor goede monitoring van de aanwezige landschapselementen op het gebied van kwantiteit en kwaliteit;
- het stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid door het ondersteunen van vrijwilligersgroepen;
- het beschermen van waardevolle cultuurhistorische landschapselementen, in het bijzonder holle wegen en graften.

§ ~~4.6.4.2~~ 4.5.4.2 Holle wegen

Holle wegen zijn oude paden die door eeuwenlange erosie en gebruik diep in het landschap zijn uitgesleten. Vaak begeleid met natuurlijk begroeiing op de steile binnenwanden. Ze zijn met name te vinden in heuvelachtige gebieden en vormen daar karakteristieke elementen van het landschap.

Deze wegen hebben meerdere functies:
- *Biodiversiteit:* De beschutte ligging en gevarieerde vegetatie maken holle wegen tot waardevolle biotopen voor flora en fauna. Ze fungeren als verbindingszones binnen het landschap en dragen bij aan de biodiversiteit.
- *Waterbeheer:* Holle wegen kunnen een waterafvoerende functie hebben.
- *Cultuurhistorisch:* Ze getuigen van oude transportroutes en traditionele landgebruiksvormen. Ze vormen een belangrijk onderdeel van het erfgoed van Limburg.
- *Recreatief:* Veel holle wegen worden gebruikt als wandel- en fietspaden. Hun karakteristieke uitstraling en afwisselende omgeving verhogen de recreatieve waarde van het landschap.

Het beschermen van holle wegen is belangrijk om erosie te beperken en de biodiversiteit en het cultuurhistorisch landschap te versterken.

concept

concept

§ ~~4.6.4.3~~ 4.5.4.3 Graften

Graften zijn terrasvormige landschapselementen die voornamelijk voorkomen op hellingen en dienen om erosie tegen te gaan en landbouwgrond te beschermen. Ze bestaan uit opeenvolgende hagen of houtwallen die haaks op de hellingrichting zijn gelegen.

Belangrijke functies van graften zijn:
- *Biodiversiteit:* Goed beheerde graften zorgen voor veel biodiversiteit en zijn een belangrijk verbindend element voor veel planten en dieren.
- *Waterbeheer:* Graften zijn erosieremmend. Door hun opbouw dragen graften bij aan het vasthouden van grond en het tegenhouden van het afstromen van water.
- *Cultuurhistorisch:* Ze geven reliëf aan het landschap en zijn illustrerend voor de cultuur- en landschapsgeschiedenis van Zuid-Limburg.

Het beschermen van graften is belangrijk om erosie te beperken en de biodiversiteit en het cultuurhistorisch landschap te versterken.

Wij stimuleren en beschermen het graftenlandschap via subsidies, beheerafspraken en samenwerking met agrariërs en natuurorganisaties.

§ ~~4.7~~ 4.6 Nationale parken en Grensparken

Nationale Parken

Limburg heeft drie door het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) aangemerkte Nationale Parken:
- Nationaal Park De Meinweg
- Nationaal Park De Maasduinen
- Nationaal Park De Groote Peel

Via het nationale Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 werken de parken, vanuit kansen uit de omgeving, aan de doorontwikkeling naar robuuste natuur- en landschapsgebieden met onthaalfunctie. Daarbij zien wij kansen voor verbinding met de gebiedsgerichte opgaven rond natuur, water en landbouw.

Grensparken

Onze landschappen houden niet op bij de provinciegrenzen. Daarom investeren wij in samenwerking en projecten met een grensoverschrijdend karakter.

Wij werken grensoverschrijdend samen in de grensparken:
- Drielandenpark (3LP)
- Grenzeloos Bocageland
- RivierPark Maasvallei
- GrensPark Kempen~Broek
- Grenspark Maas-Swalm-Nette

De parken helpen ons bij het werken aan grensoverschrijdende kansen en opgaven met een positieve impact op het landschap, bijvoorbeeld rondom recreatie, water, natuur en landbouw. Tevens bieden de parken extra kansen op Europese subsidies.

U

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 5.1 Provinciaal belang natuur

- Het in stand houden en waar mogelijk versterken van de biodiversiteit.
- Het realiseren van een robuust natuur-, bos- en waternetwerk en een groen dooraderd landelijk gebied.
- De maatschappelijke verankering en beleefbaarheid van natuur.
- Het evenwichtig beheer van dier- en plantensoorten.

Dit doen we vanuit de rol op het vlak van natuur die de Provincie op grond van de Omgevingswet vervult. Deze rol omvat de verantwoordelijkheid voor de begrenzing en bescherming van het Limburgse deel van het Nationale Natuurnetwerk (NNL), voor Natura 2000-gebieden en soortenbescherming (door het treffen van maatregelen én als bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen) en voor de bescherming van houtopstanden. Daarnaast heeft de provincie specifieke verantwoordelijkheden, onder meer ten aanzien van faunabeheer en het beheer van invasieve exotische dier- en plantensoorten.

V

Na sectie 5.2.5 wordt een sectie ingevoegd, luidende:

§ 5.2.6 Natuurbrandpreventie

Een grootschalige onbeheersbare natuurbrand kan, naast een groot veiligheidsprobleem, ook een desastreuze impact hebben op de over een lange periode ontwikkelde natuur. De natuurbrandgevoeligheid is onder meer in kaart gebracht in de Klimaateffectatlas. Compartimentering en omvorming van naald- naar loofbomen (revitalisering) dragen bij aan aan natuurbrandpreventie. Mede op basis van nationale afspraken en wetgeving zullen wij met de regionale partners de gezamenlijk aanpak en rolverdeling bij natuurbrandpreventie verder invullen.

W

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 5.3.2 Faunabeheer en soortenbescherming

Bij de actieve soortenbescherming ligt de nadruk op soorten met een internationaal instandhoudingsdoel én op de bedreigde soorten van de Rode Lijst. Prioriteit hebben soorten die binnen Nederland alleen of in belangrijke mate in Limburg voorkomen. Bij het nemen van maatregelen gaan we uit van de leefgebiedenbenadering. Dat betekent dat we soorten vooral beschermen door hun leefgebieden te beschermen. Op deze manier profiteert niet één specifieke soort, maar een groep soorten die in hetzelfde type leefgebied voorkomt. Door klimaatverandering is niet uit te sluiten dat leefgebieden van soorten veranderen, verschuiven of verdwijnen, waardoor populaties van soorten afnemen of verdwijnen en andere soorten zullen verschijnen. Over de mate waarin dat zal optreden en de precieze gevolgen van dit proces in Limburg, is vooralsnog weinig bekend. Voor zover bekend en relevant houden we daarmee rekening in beleidsprogramma's, bij planvorming en bij het nemen van natuurherstelmaatregelen.

Bij inzet van provinciale instrumenten in het faunabeheer kiezen we ervoor om populaties van wilde dieren zodanig te beheren dat schade voorkomen of beperkt wordt. We hanteren daarbij een escalatieladder, waarbij we het gebruik van preventieve middelen (zoals rasters) stimuleren en waarbij het doden van dieren het laatste middel is. We kiezen voor planmatig faunabeheer met een breed maatschappelijk draagvlak.

Wat betreft invasieve exotische soorten geven wij uitvoering aan de EU Exotenverordening, waarbij we het voorzorgsbeginsel hanteren bij nieuwe (nog niet wijdverspreide) populaties invasieve uitheemse soorten en wij het initiatief en de regierol nemen om deze zo snel mogelijk uit de natuur te verwijderen. We vragen terreinbeheerders, terreineigenaren en beheerders van de openbare ruimte om actief bij te dragen aan het verwijderen en/of beheersbaar houden van wijdverspreide invasieve uitheemse soorten en gebiedsgericht samen te werken. Dat wordt verder uitgewerkt in een geactualiseerd plan van aanpak invasieve exoten als onderdeel van het provinciaal Natuurprogramma. Voor een aantal provinciale zorgsoorten wordt bekeken of regelgeving in de omgevingsverordening wenselijk en mogelijk is.

Voor het beheer van plantensoorten die op grote schaal zorgen voor problemen in de landbouw worden ~~regels gesteld~~afspraken gemaakt in ~~omgevingsverordening~~een convenant. Daarbij wordt rekening gehouden met de waarde van deze planten voor de biodiversiteit.

X

concept

concept

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 5.3.4 Geborgde aanpak stikstof

Vanuit een geborgde aanpak nemen we per Natura 2000-gebied maatregelen die bijdragen aan een geborgde daling van stikstofdepositie en aan natuurherstel. We treffen generieke maatregelen die zorgen voor een daling van de stikstofdeken, waar nodig borgen we die in de omgevingsverordening. Voor de emissie van stallen is dit reeds het geval. Daarnaast nemen we gebiedsgericht de (bron)maatregelen die nodig zijn om de benodigde daling van de stikstofdepositie te realiseren. Hierbij dragen alle sectoren naar rato bij. Met een programmatische aanpak pakken we per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied de stikstofopgave op en nemen de maatregelen die bijdragen aan een geborgde daling van stikstofdepositie en aan natuurherstel. Naast generieke maatregelen kijken we per gebied welke maatregelen en instrumenten nodig zijn om deze dalende lijn te halen en te borgen. Dat wordt gedaan met de betrokken stakeholders die gebiedskennis hebben.

Per gebied nemen we ook de natuurherstellende en -verbeteringsmaatregelen die nodig zijn. Deze maatregelen zijn erop gericht om op dit moment – met een overschot aan stikstofdepositie – de verslechtering te stoppen en de beschermde natuurwaarden uiteindelijk te herstellen en in stand te houden. Het betreft een combinatie van systeemherstellende maatregelen (zoals hydrologische verbeteringen), herstelmaatregelen (zoals veenherstel) en intensievere beheermaatregelen (intensiever maaien of begrazen, waar dit niet strijdig is met overige kwetsbare natuurwaarden).

Het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) (dat gericht is op stikstofreductie en natuurherstel) benoemt een breed pakket aan mogelijke generieke én gebiedsgerichte maatregelen. Die maatregelen lopen uiteen van bijvoorbeeld natuurherstel, (vrijwillige) bedrijfsbeëindiging, provinciaal grondbeleid, landinrichting, voortzetting en aanscherping van de provinciale stalregeling, agrarisch natuurbeheer tot hydrologische maatregelen (bv peilverhoging). In het Programma LOS wordt ook aangekondigd dat, na onderbouwing, aanvullende beperkingen kunnen gaan gelden voor zaken als het gebruik van dierlijke mest en kunstmest, gewasbescherming, beregening en drainage in overgangsgebieden; zodra dit gebiedsgericht onderbouwd is, en rekening houdend met haalbaarheid en betaalbaarheid (waaronder middelen voor nadeelcompensatie) en met reële termijnen waarbinnen sectoren zich kunnen aanpassen.

Op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen zullen per Natura 2000-gebied de precieze maatregelpakketten worden bepaald en ook de precieze grenzen van de overgangsgebieden waar deze maatregelen gaan gelden. Dit wordt vertaald in nadere regels in de verordening.

Onze grensligging brengt extra uitdagingen met zich mee. De depositie van stikstof uit het buitenland is groot. Ook de belasting van het oppervlaktewater via instroom van beken uit het buitenland is fors. Het behalen van de doelen is hierdoor ook afhankelijk van de inspanningen van onze buren. We willen de verantwoordelijkheid voor ons eigen provinciale aandeel op ons nemen en het overleg intensiveren om tot een grensoverschrijdende aanpak te komen. Dit doen we zelfstandig en ook samen met het Rijk.

Y

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 5.3.5 Maatregelen in samenhang en samenwerking

We kiezen een samenhangende benadering voor functies als ~~water- en natuurvriendelijke~~ landbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme. We zetten ook in op samenhang met onder meer de beheerplannen Natura 2000 en uitvoeringsprogramma's op provinciaal niveau en rijksniveau.

Aansluitend bij het behoud en herstel van de natuur in Limburg, zullen we bij het verpachten van onze eigen gronden waar passend randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur- en water(beheer). Daarmee kunnen we grondgebruikers betrekken bij en medeverantwoordelijk maken voor het beheer van onze natuur en ons water. Wij stimuleren met ons pachtbeleid regeneratieve, natuurinclusieve en biologische landbouw.

Om de biodiversiteit in het bebouwd gebied te beschermen, zoeken we de samenwerking met de gemeenten. De gemeenten stellen soortmanagementplannen op die de staat van instandhouding

concept

van bedreigde diersoorten borgen en de basis vormen voor vergunningverlening voor verduurzaming van gebouwen en ruimtelijke ontwikkelingen.

Bij het nemen van natuurmaatregelen en het doorontwikkelen van het Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe landbouwzone, zoeken we de grensoverschrijdende samenwerking op. Voorbeelden van succesvolle grensoverschrijdende samenwerking zijn te vinden in het GrensPark Kempen~Broek, RivierPark Maasvallei, het Drielandenpark, Landschapspark Grenzeloos Bocageland en Grenspark Maas-Swalm-Nette.

~~De Nationale Parken en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg vormen van oudsher een bijzonder onderdeel van de Limburgse natuur. Wij ondersteunen het proces van de regio's en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel te transformeren tot regionale landschappen. Het doel daarvan is om het economische potentieel van de regio('s) te versterken, de sociale samenhang tussen landelijk en bebouwd gebied te bevorderen en de belevingswaarde, kwaliteit en veiligheid van het landelijke gebied en de natuur te vergroten. Wij ondersteunen initiatieven op het gebied van burgerparticipatie, zoals groene burgerinitiatieven door bewoners, scholen en zorginstellingen. Groene initiatieven op het vlak van leefbaarheid dragen bij aan een beter binnenstedelijk klimaat, klimaatadaptatie en de realisatie van afspraken in het Klimaatakkoord, zoals de aanplant van bomen. Daarnaast verhoogt stadsnatuur het welzijn in de steden.~~

De Nationale Parken en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg vormen van oudsher een bijzonder onderdeel van de Limburgse natuur. Wij ondersteunen het proces van de regio's en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel vanuit het door Rijk en provincies vastgestelde beleid te transformeren tot een bredere samenwerking in regionale landschappen. Het doel daarvan is om met de parken en hun omgeving de natuur-, landschaps- en overige gebiedskwaliteiten, natuurbeleving, verbinding met de samenleving en herkenbaarheid te versterken.

Wij ondersteunen initiatieven op het gebied van burgerparticipatie, zoals groene burgerinitiatieven door bewoners, scholen en zorginstellingen. Groene initiatieven op het vlak van leefbaarheid dragen bij aan een beter binnenstedelijk klimaat, klimaatadaptatie en de realisatie van afspraken in het Klimaatakkoord, zoals de aanplant van bomen. Daarnaast verhoogt stadsnatuur het welzijn in de steden.

z

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 5.3.6 Instrumentarium natuur

We blijven de natuur beschermen door regels in de omgevingsverordening en door het maken van zorgvuldige afwegingen bij het verlenen van omgevingsvergunningen en maatwerkvoorschriften. Dat vanuit onze taak als bevoegd gezag op grond van de Omgevingswet. We streven naar harmonisatie met andere provincies en het Rijk waar het gaat over regels die gelden voor de bescherming van natuur, tenzij het nodig is om specifieke regels te stellen, rekening houdend met de Limburgse situatie.

We continueren de ruimtelijke bescherming van natuur in de omgevingsverordening, ook buiten het Natuurnetwerk Limburg, waarbij we aantasting door nieuwe ontwikkelingen tegengaan. Wanneer natuurwaarden desondanks verdwijnen, stellen we compensatie verplicht, waarbij het uitgangspunt is dat de oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk minimaal gelijk blijven en dat de initiatiefnemer zelf hiervoor zorgdraagt. We herzien daarbij de werkwijze en laten deze beter laten aansluiten bij de rolverdeling tussen provincie en gemeente in de Omgevingswet.

Waar nodig zetten we gebiedsspecifiek juridisch bindende instrumenten in voor de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld met een kwalitatieve verplichting en maatwerkvoorschriften met nadeelcompensatie. Inzet van deze instrumenten is maatwerk en we kiezen daarbij niet voor onteigening.

Om duidelijkheid te geven waar in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden ~~als~~ onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we ~~een natuur-, water- en milieuvriendelijke landbouw willen stimuleren~~landbouw willen stimuleren die rekening houdt met de opgaven voor natuur, landschap en water, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk

concept

landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK (Specifieke Uitkering)Natuur 1 en 2). ~~Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone.~~

Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en natuurcompensatieplicht voor de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone met uitzondering van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden, waar geen motiveringsplicht van toepassing is. Deze motiverings- en natuurcompensatieplicht is ook van toepassing daar waar deze kaartlagen doorlopen onderliggend aan Verwevingsgebieden. Voor uitgebreidere toelichting zie paragraaf 5.6.2. alsmede paragraaf Algemene zonering.

Voor de programmatische aanpak stikstof zijn de natuurdoelanalyses (NDA's) het vertrekpunt. We verlagen de stikstofdepositie door (generieke) bronmaatregelen en doelsturing, en we verbeteren de kwaliteit van natuurgebieden door in te zetten op versnelling van extra natuurherstel en hydrologische maatregelen. De hydrologische maatregelen voor de instandhouding van de Natura 2000-gebieden dienen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) uiterlijk in 2027 genomen te worden.

We stellen per Natura 2000-gebied overgangsgebieden vast in verband met ~~ofwel~~ de opgave voor ~~hydrologisch systeemherstel ofwel het doelbereik voor~~ soorten en habitattypen~~, waarbij stikstof een belangrijke drukfactor is~~. Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van de overgangsgebieden bepalen. Per gebied is daarmee de ~~ecologische~~ecologische onderbouwing het uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden. Voor ~~maatregelen met betrekking tot stikstof~~het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor ~~een gedifferentieerde aanpak~~maatwerk maatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces kunnen leiden tot het aanscherpen van de begrenzing van de overgangsgebieden en zullen duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet moeten worden ~~in deze gebieden en zullen~~. In bijlage 9 is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de ~~gebieden nader bepalen~~kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.

AA

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 5.6 ~~Groenblauwe Landbouwzone~~ Specifieke kaartlagen – natuur

§ 5.6.1 Ecologische verbindingszones — Groenblauwe ~~Landbouwzone – ecologische verbindingszones~~landbouwzone en Verwevingsgebieden

~~De ecologische verbindingszones (EVZ) verbinden belangrijke natuurgebieden met elkaar en zorgen ervoor dat soorten zich kunnen verspreiden en dat er uitwisseling is tussen deelpopulaties. In de actualisatie van de Groenblauwe landbouwzone in de POVI worden ecologische verbindingszones gespecificeerd als aparte kaartlaag. Dit zorgt voor duidelijkheid en maakt concrete toetsing en realisatie mogelijk. Deze zones zijn op de kaart opgenomen als zoekgebied dan wel als daadwerkelijk gerealiseerde of te realiseren groene verbinding.~~

De ecologische verbindingszones (EVZ) verbinden belangrijke natuurgebieden met elkaar en zorgen ervoor dat soorten zich kunnen verspreiden en dat er uitwisseling is tussen deelpopulaties. In de actualisatie van de Groenblauwe landbouwzone in de POVI worden ecologische verbindingszones gespecificeerd als aparte kaartlaag. Dit zorgt voor duidelijkheid en maakt concrete toetsing en realisatie mogelijk. De kaartlaag Ecologische verbindingszones bestaat uit Ecologische Verbindingszones - Concreet begrensd, deels al gerealiseerde verbindingszones zoals ecoducten. Daarnaast zijn er Ecologische Verbindingszones - Zoekgebied begrensd voor nieuwe verbindingen. In bijlage 9 is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.

Ecologische verbindingszones dragen bij aan de duurzame staat van instandhouding van populaties door uitwisseling tussen deelpopulaties mogelijk te maken. Dit maakt de populaties minder kwetsbaar voor klimaatverandering, ziekten en plagen. Verbindingszones en ontsnipperingsmaatregelen (faunapassages en wildwaarschuwingssystemen) dragen – in lijn met de Europese Natuurherstelverordening – ook bij aan het opheffen barrières in zoetwaterecosystemen, bosverbindingen, grensoverschrijdende verbindingen en landschapsverbindingen in agrarisch cultuurlandschap.

concept

Daarnaast dragen ontsnipperingsmaatregelen (faunapassages en wildwaarschuwingssystemen) en alternatieve routes in de vorm van ecologische verbindingszones bij aan het verminderen van aanrijdingen met dieren en daarmee het vergroten van de verkeersveiligheid. Om deze maatregelen duurzaam te laten functioneren, is het nodig om de uitloopzones eromheen en de zones tussen passages te vrijwaren van ontwikkelingen die de functionaliteit ervan kunnen aantasten.

Ten slotte dragen ecologische verbindingszones bij aan het vergroten van klimaatrobuustheid: ze functioneren als ontsnappingsroute en refugium tijdens perioden van extreme klimatologische omstandigheden. Dit is van levensbelang voor bijvoorbeeld poelgebonden amfibieën, die tijdens een periode van droogte via een natte corridor naar geschikt habitat kunnen trekken.

Potentiële EVZ in Limburg zijn naar aanleiding van het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied in kaart gebracht. Wetenschappelijk onderzoek (deels modelmatig), literatuur en expertoordeel zijn gebruikt om tot een nieuwe kaartlaag te komen.

Als provincie nemen we maatregelen om ecologische verbindingszones en ontsnippering te realiseren of te versterken.

De kaartlaag is onderverdeeld in ~~zes~~zeven categorieën waarin het streefbeeld voor de betreffende EVZ is beschreven. Het gaat om de volgende categorieën:

- Beekdal - Ecologische verbindingszones: corridor bestaande uit een waterloop (stromende beek, rivier of stilstaand water) met plas-dras/moeras-situaties en oevers op de flanken begeleid door ruigtes, struweel, bomen of extensief grasland.
- Verbinding met landschapselementen - Ecologische verbindingszones: landschapszone met afwisselend open agrarisch landschap en kleinschalig landschap met vochtige weilanden, ruigten, houtwallen, singels, bosjes en dergelijke.
- Bosverbinding - Ecologische verbindingszones: mozaïeklandschap bestaande uit bosjes en struweel. Overige elementen zijn bijvoorbeeld (vochtige) weilanden en ruigten.
- Kleinschalig landschap met poelen - Ecologische verbindingszones: corridor met stapstenen, ingebed in kleinschalig landschap. Natte elementen zijn essentieel (met name poelen).
- Kleinschalig landschap met schrale elementen - Ecologische verbindingszones: corridor met stapstenen, ingebed in kleinschalig landschap. Schrale elementen zijn essentieel, zoals plekken met zand, ruigtes, open plekken in bos en heideterreintjes.
- Open landschap met schrale elementen - Ecologische verbindingszones: corridor met bloem- en kruidenrijke graslanden, soms afgewisseld met kale zandige of steenachtige (kalk, grind, mijnsteen) ondergrond.
- Open akkerlandschap – Ecologische verbindingszones: corridor die leefgebieden van de Europese hamster verbindt. Het behoud van akkerbouw, in het bijzonder de teelt van graan en aangepast agrarisch natuurbeheer zijn van belang. Nieuwe bebouwing en opgaande houtige beplanting kunnen leiden tot het verstoren van het functioneren van de verbinding.

§ 5.6.2 ~~Groenblauwe Landbouwzone – overgangsgebieden~~ Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden - ~~natuur~~Groenblauwe landbouwzone enVerwevingsgebieden

We streven ernaar de abiotische omstandigheden voor het Natuurnetwerk Limburg (NNL) en vooral de Natura 2000-gebieden te herstellen. We verbeteren de water-, bodem- en milieucondities door bijvoorbeeld de overbelasting met stikstof aan te pakken en door het hydrologisch systeem te herstellen. Deze maatregelen kunnen het meest effectief genomen worden in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden. Maatregelen gericht op systeemherstel binnen het Natura 2000-gebied kunnen ook effecten hebben in de omgeving van het natuurgebied, bijvoorbeeld door het verhogen van grondwaterstanden. In de overgangsgebieden kunnen deze effecten worden opgevangen door het stimuleren van aangepast grondgebruik.

Via de natuurdoelanalyses (NDA's) zijn knelpunten zoveel mogelijk in beeld gebracht. Een aantal te nemen maatregelen is bekend, maar veel maatregelen vergen eerst nog onderzoek. Het grootste deel van deze opgaven zal leiden tot het nemen van maatregelen in gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden. Om duidelijkheid te geven ~~dat~~waar hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze ~~gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden~~ Omgevingsvisie overgangsgebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone ~~in deze omgevingsvisie opgenomen~~aangewezen. Het zijn gebieden waarin we een ~~natuur- en watervriendelijke en milieuvriendelijke landbouw willen stimuleren~~landbouw willen stimuleren die rekening houdt met de opgaven voor natuur, landschap en water, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en

het ~~agrarisch natuurbeheer~~ Agrarisch Natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK~~-~~ (Specifieke Uitkering) Natuur 1 en 2). ~~Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone.~~

Voor de programmatische aanpak stikstof zijn de natuurdoelanalyses (NDA's) het vertrekpunt. We verlagen de stikstofdepositie door (generieke) bronmaatregelen en doelsturing en we verbeteren de kwaliteit van natuurgebieden door in te zetten op versnelling van extra natuurherstel en hydrologische maatregelen. De hydrologische maatregelen voor de instandhouding van de Natura 2000-gebieden dienen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) uiterlijk in 2027 genomen te worden.

~~De begrenzing is vooralsnog vastgesteld door per Natura 2000-gebied vast te stellen welke afstand nodig is in verband met ofwel de hydrologische opgave ofwel het doelbereik voor soorten en habitattypen (waarbij stikstof een belangrijke drukfactor is). Per gebied is daarmee de ecologische onderbouwing uitgangspunt geweest, waarbij tevens rekening is gehouden met natuurlijke grenzen.~~

~~Aan de hand van een nadere inhoudelijke verkenning en gesprekken met gemeenten zal de precieze begrenzing van deze gebieden nader worden bepaald. Na vaststelling van de definitieve POVI zal in gebiedsprocessen worden bepaald welke instrumenten in deze gebieden worden ingezet.~~

Per kwetsbaar Natura-2000 gebied zijn overgangsgebieden vastgesteld in verband met de opgave voor soorten en habitattypen, Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van overgangsgebieden bepalen. Per gebied is daarmee de ecologische onderbouwing uitgangspunt geweest, waarbij tevens rekening is gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden. In bijlage 9 is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.

Voor het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor maatwerk maatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces kunnen leiden tot het aanscherpen van de begrenzing van de overgangsgebieden en zullen duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet worden.

Voor zeven van de acht onderliggende kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt de vereiste voor gemeenten om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze zone te motiveren. Die vereiste is vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening. Die motiveringsplicht is toegespitst op de kaartlaag (of -lagen) die op de betreffende plek van toepassing is/zijn, en daarmee op de specifieke opgaven en doelen waarmee in dat deelgebied rekening gehouden moet worden (maar ook waarmee niet). Dat geldt ook daar waar de kaartlagen doorlopen onder Verwevingsgebieden. Voor elke kaartlaag omvat die motiveringsvereiste in elk geval ook de impact op de landschappelijke kernkwaliteiten en de impact op het NNL.

Voor de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zal, in afwijking van het bovenstaande, in de Omgevingsverordening geen specifieke motiveringsvereiste worden opgenomen. Voor deze overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) nadere regels in de verordening worden opgenomen.

Waar sprake is van overlap van de Overgangsgebieden met andere kaartlagen geldt de motiveringsplicht voor die andere lagen uiteraard wel. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijk significante effecten op Natura 2000-gebieden een natuurvergunning nodig zijn, in dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone.

BB

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 5.7 Extensiveringsgebieden veehouderij met milieubelastende activiteit

Op grond van de actuele omgevingsverordening zijn extensiveringsgebieden intensieve veehouderij van toepassing. Deze gebieden zijn in 2005 gedefinieerd ter bescherming van de verzuringsgevoelige natuurgebieden (stikstofproblematiek). Daarnaast is ook het stroomvoerend winterbed van de

concept

Maas, waarbinnen op basis van de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier slechts onder zéér strikte voorwaarden een zeer beperkte uitbreiding mogelijk is, begrensd als extensiveringsgebied. In deze gebieden is uitbreiding of nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit niet toegestaan en moet uitbreiding of vormverandering gemotiveerd worden.

De extensiveringsgebieden hebben overlap met de huidige Groenblauwe landbouwzone en de nieuw voorgestelde overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000- -gebieden hierbinnen, maar ook met de overige zones, zoals het ~~Primair~~primair Landbouwgebied. Wij gaan ~~daarom~~ het regime en de ligging van de extensiveringszones ~~bij wijziging van de omgevingsverordening~~ herzien, zodat effectiever op het doel kan worden gestuurd, namelijk de reductie van de stikstofuitstoot. ~~Extensiveringsgebieden maken na de herziening geen onderdeel uit~~ Wij doen dit mede in het kader van de ~~primaire landbouwzone~~ maatregelen die in het kader van het Limburgs Offensief Stikstof worden genomen. Vooruitlopend op de herziening kiezen we ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit is in de kaarten aangepast.

CC

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.1.1 Water algemeen

De beschikbaarheid van voldoende water van een goede kwaliteit en bescherming tegen een teveel aan water zijn belangrijke voorwaarden voor een goed en veilig leven in Limburg. Voldoende water van een goede kwaliteit is nodig voor ons drinkwater, ons voedsel, onze natuur, energie en economie. Maar we moeten ook beschermd zijn tegen een teveel aan water.

In dit themahoofdstuk Water geven we invulling aan ons waterdoel: het realiseren van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte, en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit.

Deze Provinciale Omgevingsvisie (POVI) bevat de fysiek ruimtelijke onderdelen van ons waterbeleid, die bijdragen aan het bovengenoemde doel. We leveren via het waterbeleid in deze omgevingsvisie ook een belangrijke bijdrage aan de instandhoudingsdoelstellingen van onze Natura 2000-gebieden en daarmee aan de oplossing van het stikstofprobleem. Ook zetten we alles op alles om, mede met behulp van de keuzes die we in deze omgevingsvisie maken en voor zover dat binnen onze verantwoordelijkheden en onze mogelijkheden ligt, invulling te geven aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Ten eerste om daarmee een bijdrage te leveren aan het duurzame en gezonde watersysteem. Ten tweede om te voorkomen dat de KRW-doelen niet gehaald zullen worden en we hier de negatieve gevolgen van gaan ondervinden.

Het thema Water is, in navolging van het Provinciaal Waterprogramma en het beleidskader voor het landelijk gebied onderverdeeld in vijf onderdelen, die samen invulling geven aan de bovengenoemde doelstelling:

- De Maas -
- Voldoende water -
- Waterveiligheid, wateroverlast en regionale normering –
- Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water –
- (Grond)water voor drinkwater

Deze omgevingsvisie vormt de basis voor het op te stellen Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

DD

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.1.3 Aanpassen aan het veranderende klimaat

We moeten meer rekening houden met het veranderende klimaat in de ruimtelijke ordening. Rekening houden alléén is echter niet voldoende om goed en veilig te kunnen leven in Limburg. We zullen maatregelen moeten nemen om onze omgeving aan te passen en om ons watersysteem op orde te brengen. We zullen ruimte moeten bieden aan het water en onze steden, dorpen en landerijen deels anders moeten inrichten. Daarbij laten we het water meer sturend zijn.

concept

Voor ons watersysteem willen we aansluiten bij de beekdalbrede benadering die in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 is beschreven. Op de langere termijn zien we dat als toekomstbeeld. In het algemeen willen we de sponswerking van het landschap verbeteren. Ruimte voor water in beekdalen en natte laagten en een duurzame inrichting van de beekdalen is daarom het uitgangspunt. We streven naar herstel van de natuurlijke werking van het watersysteem. In deze omgevingsvisie hebben we de beekdalen en natte laagten in de Groenblauwe landbouwzone opgenomen.

Wateroverlast kan, bij extreme neerslag, veranderen in gevaar voor de waterveiligheid. In deze omgevingsvisie hebben we de gebieden aangegeven waar gevaar kan optreden. We willen dat daar veilig gewoond en geleefd kan worden. Waterveiligheid en het voldoen aan de normen voor wateroverlast vinden wij een provinciaal belang.

EE

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.1.4 De waterkwaliteit verbeteren

De waterkwaliteit van zowel het oppervlaktewater als het grondwater staat onder druk. We vinden te veel nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen, PFAS, medicijnresten en andere stoffen die er niet in thuishoren. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vraagt van ons om in 2027 maatregelen te hebben genomen om de waterkwaliteit op orde te brengen. De tijd dringt en we zetten, binnen onze mogelijkheden, alles op alles om de kwaliteit van het water te verbeteren. In deze omgevingsvisie hebben we daarvoor onder meer overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden en beekdalen opgenomen. Een goede waterkwaliteit en het voldoen aan de Kaderrichtlijn Water vinden wij een provinciaal belang.

FF

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.1.5 Voldoende drinkwater borgen

Ons drinkwater staat onder druk. We verwachten een toename van het drinkwatergebruik, maar zien gelijktijdig dat het steeds meer inspanning vraagt om voldoende schoon water als grondstof voor dit drinkwater te verkrijgen. In deze omgevingsvisie zetten we daarom in op een betere bescherming van onze drinkwaterbronnen en reserveren we ruimte voor nieuwe toekomstige winningen. Tegelijkertijd vragen we aandacht voor de wettelijke zorgplicht die alle overheden hebben, direct of indirect, voor ons drinkwater. Voldoende en schoon water en drinkwater vinden wij een provinciaal belang.

GG

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.2.2 Onze inzet op de Maas

De hoofdverantwoordelijkheid voor de grote rivieren in Nederland, waaronder de Maas, ligt op nationaal niveau. Het veiligheidsniveau voor overstromingen langs de grote rivieren wordt op nationaal niveau bepaald. Het waterschap is ervoor verantwoordelijk om de bewoners in de bedijkte gebieden te beschermen tegen overstromingen, conform dit nationaal bepaalde veiligheidsniveau (omgevingswaarden voor dijktrajecten, opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving). In verschillende Maasprojecten werkt het Rijk samen met het waterschap, gemeenten en ons om Limburg beter te beschermen tegen hoogwater, waarbij onze inzet is om hierbij de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.

~~Onze inzet voor~~ Één van de ~~Maas~~uitgangspunten die wij hierbij hanteren is: ruimte voor water waar het kan en bescherming door middel van kades en dijken waar dit moet. Het landschap van de Maas is uniek. Dijken, die in de rest van Nederland vaak gemeengoed zijn, passen niet altijd in dat landschap. Daarom zoeken we waar nodig naar innovatieve oplossingen en naar maatwerk dat past bij het lokale karakter. De zelfsluitende kering van Steyl is zo'n voorbeeld van een innovatieve maatwerkoplossing. Voor dergelijke oplossingen is meestal aanvullende financiering nodig.

concept

Dat de rivierverruimende maatregelen werken, heeft het laatste hoogwater van 2021 uitgewezen. Maatregelen zoals het Grensmaasproject en de gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum, met nevengeulen en grote weerdverlagingen, hebben gezorgd voor een substantiële waterstandsverlaging. Daardoor bleven woonkernen vrij van overstromingen.

Vanwege de verwachting dat de hoogwaterpieken door klimaatverandering in de toekomst verder stijgen, willen we de Maas nog meer ruimte geven.

HH

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.2.3 Ontwikkelruimte in de Maasvallei

In de Maasvallei dient rekening te worden gehouden met wateroverlast en overstromingen. Het buitendijkse deel van de Maasvallei is onderhevig aan regelmatige overstromingen. Dicht bij de rivier gebeurt dit op sommige plekken vrijwel jaarlijks, verder van de rivier af soms maar eens in tientallen jaren. Het Rijk heeft het overstroombare deel van de Maasvallei begrensd als 'het rivierbed'. Op dit moment horen de meeste binnendijkse gebieden ook nog tot dit rivierbed, maar wanneer de dijken aan de nieuwe normen voldoen (uiterlijk in 2050), dan vervalt deze aanduiding daar. Het rivierbed is onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone van deze omgevingsvisie. Het heeft een functie om het water af te voeren en te bergen. Dat betekent ook dat nieuwe ontwikkelingen hier slechts beperkt mogelijk zijn. Enerzijds omdat er kans is op slachtoffers en schade door overstromingen, anderzijds omdat de doorstroming van het water en het bergend vermogen voor het water in stand moeten blijven. Via de Maasprojecten zetten we ons in om meer ruimte voor de rivier te realiseren. Dit draagt bij aan een robuust en toekomstbestendig watersysteem. Conform landelijke richtlijnen heeft Waterschap Limburg in de waterschapsverordening zogenaamde "profielen van vrije ruimte" vastgelegd om toekomstige dijkversterkingen mogelijk te houden. In dit gebied gelden daarom beperkingen voor ruimtelijke ontwikkelingen. "

De ruimtelijke mogelijkheden in dit gebied worden gereguleerd via de Beleidslijn Grote Rivieren van het Rijk. In februari 2025 heeft het Rijk deze beleidslijn aangescherpt, waarbij de ontwikkelingsmogelijkheden verder zijn ingeperkt. Onze visie is dat de Maasvallei niet zo ver op slot moet, maar dat er meer ontwikkelingsruimte moet zijn in lijn met de doelstellingen voor dit gebied. Daarbij is onderscheid te maken in de binnendijkse gebieden die beschermd zijn tegen hoogwater en buitendijkse gebieden waar afvoercapaciteit behouden moet blijven en de waterveiligheid een belangrijk aandachtspunt is. Wij zullen dit bij het Rijk blijven bepleiten en zetten ons via de Maasprojecten in om meer ruimte voor de rivier te realiseren, waardoor waterstandsdaling optreedt. Door deze waterstandsdaling neemt de overstromingskans af en kunnen we een passende ontwikkelingsruimte langs de Maas creëren.

II

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.2.4 Maasprojecten

We participeren de komende periode in een aantal grootschalige Maasprojecten:
- ~~verlaging~~ Verlaging dam Lateraalkanaal
- ~~koploper~~ Ruimte voor de Maas bij Oeffelt
- Lob van Gennep
- Groene rivier Well
- ~~Arcen~~
- Baarlo - Hout-Blerick
- Vierwaarden (Venlo en omgeving)
- Zuidelijk Maasdal (Maastricht en omgeving)
- Thorn-Wessem

~~Het Grensmaasproject zal in 2027, na twintig jaar werk aan de rivier, worden voltooid.~~ Dat zijn projecten waar we mogelijkheden zien voor een combinatie van het verhogen van de waterveiligheid, ruimte voor de rivier en de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om een Maasproject voor Roermond en omgeving op te starten. Het Grensmaasproject zal in 2027, na twintig jaar werk aan de rivier, worden voltooid.

concept

concept

Naast de genoemde grote, ruimtelijke Maasprojecten werkt het waterschap aan de verbetering van dijken langs de Maas, om uiterlijk in 2050 te voldoen aan de normen voor deze zogenaamde primaire waterkeringen, opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Wij zijn bij deze projecten betrokken vanwege de ruimtelijke aspecten en streven ook hierbij, samen met het waterschap, een vergroting van de ruimtelijke kwaliteit na. Wij hebben bij deze projecten een wettelijke coördinerende rol en moeten de projectbesluiten uiteindelijk goedkeuren om deze formele rechtskracht te geven.

In het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (voorheen Programma Integraal Riviermanagement – IRM) ontwikkelt het Rijk een toekomstige aanpak van de grote rivieren in Nederland: de Rijntakken en de Maas. Deze aanpak is gericht op het opvangen van de naar verwachting hoger wordende afvoerpieken en op het tegengaan van de ongewenste, voortschrijdende daling van de bodem van deze rivieren. Samen met waterschap en gemeenten zijn wij bij dit project betrokken voor de Limburgse Maas, en werken eraan om aan alle belangen in de Maasvallei tegemoet te komen.

In verband daarmee werken we met het Rijk ook aan de ontwikkeling van de natuur van de grote rivieren in de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). De Gemeenschappelijke Maas is een hotspot in dit programma. We vinden het belangrijk dat de rivierdynamiek die door het Grensmaasproject terugkeerde behouden blijft.

In 2023-2024 hebben de samenwerkende overheden in het gebied langs de Maas het “Panorama Maasvallei” opgesteld. Het Panorama Maasvallei is na een intensief en participatief proces in mei 2024 vastgesteld door de leden van het Bestuurlijk Platform Maasvallei als een gezamenlijk werk- en inspiratiedocument. In dit document zijn op basis van een bureaustudie en inbreng van deze overheden zeven ambities voor de ruimtelijke inrichting van de Maasvallei geformuleerd en beeldend toegelicht.

De zeven ambities uit het Panorama Maasvallei zijn:
1. Het natuurlijk systeem van de Maas als leidende structuur;
2. Ruimte voor water, mèt kwaliteit;
3. Een florerend, samenhangend Natuurnetwerk;
4. Toekomstbestendige landbouw voor een gezonde bodem, op de juiste plek;
5. Hoog, droog en groen wonen en werken;
6. Klimaatrobuuste, duurzame bedrijvigheid en infra, in balans met andere functies;
7. Een gevarieerd, beleefbaar landschap, van uitloop- tot rustgebied.

Wij zullen in de lopende en toekomstige inrichtingsprojecten in de Maasvallei deze ambities -voor zover mogelijk en opportuun- laten doorwerken.

JJ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.2.8 Watertekorten in de Maas

Door het extremer wordende weer, met in de zomer vaker langere perioden met droogte, moeten we rekening houden met perioden met minder afvoer van de Maas. Dat kan schadelijk zijn voor zowel de drinkwatervoorziening, natuur, landbouw en industrie als de scheepvaart. Het Rijk, als beheerder van de Maas, zoekt naar mogelijkheden om meer water vast te houden in het Maasdal, bijvoorbeeld door het verhogen van de waterstand of door water tijdelijk op te slaan.

Wij onderschrijven het streven om de waterafvoer in de zomer op peil te houden. Bij de keuze voor maatregelen spelen naast het waterbelang ook andere belangen een rol, zoals natuur, landschap, economie en recreatie en toerisme. De voeding van de Maas is afkomstig van vele grotere en kleinere beken en beekjes in Frankrijk, België, Duitsland en Nederland. Als het lukt om zowel in Limburg als in het buitenland meer water langer vast te houden en te laten infiltreren in het grondwatersysteem, kan er voor droge perioden meer water beschikbaar komen.

Wij zullen ons samen met het Rijk, het waterschap en de regionale en lokale partners in de overleggen met het buitenland richten op de verbetering van het internationale Maaswatersysteem en het langer vasthouden van water, onder meer voor de voeding van de Maas. Deze aanpak is er ook op gericht om pieken in de afvoer te verminderen, waardoor de kans op overstromingen wordt verkleind.

KK

concept

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.3.1 Voldoende water - inleiding

We willen in Limburg kunnen beschikken over voldoende water van een goede kwaliteit. Voldoende water voor ons drinkwater, voor de landbouw en voor de natuur. Maar ook voor de scheepvaart, de industrie, de recreatie en onze beken. Door klimaatverandering, met meer hitte en langere perioden van droogte, zullen we in de zomer over minder water kunnen beschikken. Terwijl door onze sociaaleconomische ontwikkeling en het daarbij behorende watergebruik de vraag nog juist toeneemt. Zeker in warme zomers. Voldoende water van goede kwaliteit voor alle functies, zal niet overal meer vanzelfsprekend zijn.

~~Droogte is voor natuur en landbouw een steeds groter probleem, maar ook ons grond- en drinkwater kan op termijn onder druk komen te staan door de toenemende droge perioden. We willen de gevolgen van droogte in Limburg zoveel mogelijk terugdringen door veerkrachtige watersystemen te ontwikkelen die kunnen omgaan met perioden van droogte, maar ook met te veel water, en door duurzaam om te gaan met het beschikbare water.~~

~~We zijn in Nederland en in Limburg jarenlang gewend geweest om ons te richten op het zo snel mogelijk afvoeren van het water. Op het droogleggen van natte gebieden, zoals de Pelen en op een laag (voorjaars)grondwaterpeil, zodat zware machines het land op kunnen. Nu we door de klimaatverandering steeds langere droge periodes krijgen, zullen we een omslag moeten maken van water snel afvoeren naar water zo veel mogelijk vasthouden en duurzaam gebruiken. Bij voorkeur op de plaats waar de druppel valt. Daarbij wel rekening houdend met de risico's op wateroverlast door de toenemende en steeds heviger wordende regenbuien.~~

We hebben in Nederland en in Limburg ons jarenlang gericht op het ontginnen van gronden voor nieuwe functies als landbouw en wonen. Om deze functies mogelijk te maken is de ontwatering op deze gronden hierop aangepast. Droogte is voor natuur en landbouw een toenemend probleem, maar ook ons grond- en drinkwater kan op termijn onder druk komen te staan. Door klimaatverandering krijgen we te maken met steeds langere droge periodes en daarmee watertekorten. Een deel van deze tekorten kunnen we wellicht opvangen door meer water vast te houden, te bergen en door te besparen op ons gebruik. Maar we zullen ook moeten leren omgaan met te weinig water. We kunnen droogte of de gevolgen van droogte nooit helemaal voorkomen. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid in Limburg vraagt dus om een integrale en flexibele aanpak, waarbij we ook rekening houden met de risico's op wateroverlast door de toenemende en steeds heviger wordende regenbuien.

LL

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.3.2 Ruimte om water vast te houden

Meer water vasthouden betekent vooral dat we het gevallen water zoveel mogelijk gebruiken om ons grondwatersysteem aan te vullen in plaats van het via de sloten, beken en rivieren af te voeren. Eenmaal afgevoerd met de Maas, is het niet meer voor ons beschikbaar. Het grondwater is langer beschikbaar dan het oppervlaktewater omdat grondwater langzamer door het watersysteem stroomt dan oppervlaktewater. De grondwatervoorraad is ook belangrijk voor ons drinkwater. Meer water vasthouden betekent ook het verhogen van de grondwaterstanden en waar mogelijk het beperken van ontwatering en afwatering. Ons landschap en watersysteem moeten als een spons kunnen functioneren: water vasthouden wanneer het valt en het weer beschikbaar maken in droge perioden. Om water zoveel mogelijk vast te kunnen houden, is ruimte nodig. Ruimte waar het water tijdelijk geborgen kan worden in de grond of in het watersysteem. Ruimte om water te kunnen laten infiltreren in de bodem en ruimte in beekdalen, natte laagten en overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden om een hoog waterpeil aan te houden. In deze omgevingsvisie geven we de deelgebieden (kaartlagen) aan waar we deze ruimte willen behouden en waar we de sponswerking van ons landschap en ons watersysteem willen verbeteren.

Een belangrijke maatregel om water vast te houden en de sponswerking te verbeteren, is het verbeteren van de bodem. Meer organische stof in de bodem betekent dat de bodem meer water kan vasthouden en zorgt ervoor dat water, zeker bij grover organisch materiaal, beter kan infiltreren in

de bodem. Via het programma bodemverbetering stimuleren we de verhoging van het organische stofgehalte.

MM

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.3.3 Ambitie waterbeschikbaarheid

Het doel is om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. Het hebben van voldoende water ~~te hebben~~van goede kwaliteit voor alle functies ~~die water nodig hebben~~, is niet overal meer mogelijk. ~~Ook in de drogere perioden en in alle gebieden~~Het vraagt om een afweging tussen functies. We willen dat in 2050 het watersysteem voldoende weerbaar ~~zijn~~is tegen droogte en watertekorten. Dat betekent dat de gebruikers en functies van het watersysteem in Limburg ~~om kan gaan met~~bewust zijn van en beter voorbereid zijn op watertekorten/droogte ~~en wateroverlast~~. Voor waterbeschikbaarheid betekent dat niet alleen het compenseren van de verwachte toegenomen verdroging in 2050, die ontstaat door klimaatverandering, maar ook dat we meer water gaan vasthouden, meer water gaan opslaan voor later gebruik en besparen op ons watergebruik waardoor we minder water gaan onttrekken. Door het meer vasthouden, meer bergen en minder onttrekken van water, vergroten we de waterbeschikbaarheid in Limburg.

De ambitie voor waterbeschikbaarheid hebben we samen met de betrokken Limburgse partijen vastgelegd in een Convenant voldoende zoetwater dat in maart 2026 is ondertekend. Concreet betekent dit dat we de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm willen verhogen. Lokaal wordt daarbij bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van de doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied, zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. Hierbij houden we rekening met wateroverlast en het zoveel mogelijk voorkomen hiervan. Daarnaast willen we ~~een reductie van~~de totale watervraag verminderen met 20% ~~op het totaal aan onttrekkingen~~ in Limburg. Huishoudens, industrie en landbouw zullen allemaal hun bijdrage moeten leveren op het besparen op het watergebruik.

NN

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.3.6 Grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden

We hebben in Limburg 17 grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden. We zijn verantwoordelijk voor het in goede staat van instandhouding brengen van deze gebieden. De Kaderrichtlijn Water (KRW) vraagt van ons om deze gebieden uiterlijk 2027 hydrologisch op orde te hebben. De meeste maatregelen daarvoor in de Natura 2000-gebieden zelf zijn al genomen. De hydrologische situatie is daarmee vaak wel verbeterd, maar nog niet voldoende. Voor veel gebieden betekent dit dat er maatregelen buiten de gebieden moeten worden genomen, zoals ontwatering verminderen, onttrekkingen verminderen en (grond)waterstanden verhogen. We voeren onderzoeken uit naar de daarvoor benodigde maatregelen en gaan deze in gebiedsprocessen inbrengen.

In deze omgevingsvisie geven we een kaartlaag overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden aan. Dat zijn de gebieden rond kwetsbare Natura2000-gebieden waar we grondgebruikers met behulp van subsidies als Agrarisch Natuurbeheer (ANB), Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) gaan stimuleren om tot een ~~meer natuur- en watervriendelijke landbouw te komen~~landbouw te komen die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water. We gaan in deze gebieden via onderzoeken en een gebiedsproces maatregelen nemen om de hydrologische toestand in de Natura2000-gebieden te verbeteren. Indien nodig worden er dan ook regels opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg. De verwachting is dat deze gebieden natter zullen worden.

OO

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ 6.3.7 Landbouw beregening uit grondwater

We kennen in Limburg een standstill voor beregeningsputten. Dat betekent dat er geen putten meer bij mogen komen. Wanneer er toch behoefte is aan een nieuwe put, dient er tegelijkertijd een andere put te worden afgesloten. Dit standstil-principe~~-~~, dat is opgenomen in de omgevingsverordening, handhaven we zolang we nog niet voldoende maatregelen hebben genomen om over voldoende water te beschikken.

~~Rond een aantal grondwaterafhankelijke natuurgebieden ligt een hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur waar boven op het standstill-principe ook een afwaartse beweging geldt. Een nieuwe onttrekking moet verder weg van het natuurgebied worden geplaatst dan de uit gebruik genomen onttrekking die hij vervangt. De bufferzone grondwaterafhankelijke natuurgebieden is opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg en wordt nu niet gewijzigd.~~

PP

Sectie 6.3.10 wordt geplaatst na sectie 6.3.7. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.3.10~~ 6.3.8 Hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur

Rond verschillende grondwaterafhankelijke natuurgebieden zijn hydrologische ~~bufferzone~~bufferzones grondwaterafhankelijke natuur gelegd. Het doel van deze bufferzones is om de invloed van agrarische onttrekkingen en door ons vergunde onttrekkingen op de hydrologisch kwetsbare natuurgebieden en Natura 2000-gebieden te beperken.

In deze bufferzones geldt op basis van een instructieregel uit onze provinciale omgevingsverordening niet alleen het standstill-beleid voor agrarische onttrekkingen, dat in heel Limburg geldt, maar ook een afwaartse beweging: een nieuwe onttrekking moet verder weg van het natuurgebied worden geplaatst dan de uit gebruik genomen onttrekking die hij vervangt. Daarnaast wordt de hydrologische zone ook door ons gebruikt in de vergunningverlening voor grotere onttrekkingen. De effecten van deze onttrekking dienen de buitengrens van de hydrologische bufferzone niet te overschrijden.

QQ

Sectie 6.3.8 wordt geplaatst na sectie 6.3.10. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.3.8~~ 6.3.9 Waterberging bebouwd gebied

In bebouwd gebied – Stedelijk gebied, Landelijke kernen en ~~werklocaties~~Werklocaties – is het van belang om water op te vangen, vast te houden, af te koppelen en te infiltreren. Dat om zowel een bijdrage te leveren aan de waterbeschikbaarheid als om bij te dragen aan de voorkoming van wateroverlast.

In Stedelijk gebied, Landelijke kernenen werklocaties adviseren we om zoveel mogelijk regenwater af te koppelen, ruimte te bieden voor waterberging en infiltratie, en afdekking van de grond te voorkomen, mitigeren of compenseren.

We vragen om stedelijk gebied en werklocaties te vergroenen en de verstening te verminderen. Dat draagt ook bij aan het tegengaan van hittestress en aan de biodiversiteit. We vragen om regenwater zoveel mogelijk van het riool af te koppelen. Daarvoor kan het stroomschema verantwoord ~~afkoppelen regenwater (wordt mei 2025 vastgesteld)~~omgaan met hemelwater worden gebruikt. Voor nieuwbouw kan de maatlat klimaatadaptieve bebouwde omgeving als basis worden gebruikt.

RR

Sectie 6.3.9 wordt geplaatst na sectie 6.3.8. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.3.9~~ 6.3.10 Waterberging landelijk gebied

We geven in deze omgevingsvisie in de verschillende gebieden en deelgebieden aan hoe we de doelstelling ‘voldoende water’ willen realiseren.

concept

concept

We geven en behouden ruimte voor water en waterberging in de deelgebieden beekdalen en natte laagten van de hoofdzonering Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied. We stimuleren daar een ~~watervriendelijke landbouw~~ landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water, het vasthouden van water en de verbetering van de sponswerking met behulp van subsidieregelingen als Agrarisch Natuurbeheer (ANB), Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

In de deelgebieden hellingen en droogdalen van de hoofdzonering Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied stimuleren we het verruwen van de oppervlakte en het afremmen, infiltreren en vasthouden van water via subsidieregelingen als Agrarisch Natuurbeheer (ANB), Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

In de deelgebieden intrekgebieden Natura2000 stimuleren we een ~~watervriendelijke~~ landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water en willen we infiltratie behouden en verbeteren en afdekking voorkomen.

~~In Stedelijk gebied, Landelijke kernen en werklocaties adviseren we om zoveel mogelijk regenwater af te koppelen, ruimte te bieden voor waterberging en infiltratie, en afdekking van de grond te voorkomen, mitigeren of compenseren.~~

In het landelijk gebied stimuleren we via het programma bodemvitalisering de verbetering van de bodem met een verhoging van het organische stofgehalte en vergroting van de sponswerking.

~~Er is één kaartlaag die specifiek over het onderwerp voldoende water gaat: de zone hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur.~~

SS

Het volgende opschrift wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.4.1 Waterveiligheid, wateroverlast en regionale normering - inleiding

TT

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.4.2 Ruimtelijke inrichting ~~en~~én watersysteem aanpassen

Voor het beperken van wateroverlast en overstromingsrisico's is de ruimtelijke inrichting net zo belangrijk als het verbeteren van het watersysteem. We zullen bij de ruimtelijke inrichting van onze provincie meer rekening moeten houden met weersextremen: zwaardere buien en langere perioden van droogte. Water en bodem moeten daarom meer sturend zijn in de ruimtelijke ordening. Daar waar je rekening kunt houden met het natuurlijke water- en bodemsysteem, zul je minder ingrepen in het systeem nodig hebben om wateroverlast en droogte te voorkomen en kunnen negatieve effecten op de landgebruiksfuncties (wonen, werken, landbouw, natuur, infra) beperkt worden.

Wij hebben een belangrijke rol in de ruimtelijke ordening: de manier waarop wij onze provincie inrichten. Via een aantal ruimtelijke principes - zoals het versterken van bebouwd én landelijk gebied- geven we daar richting aan. Maar ook door het aanwijzen van verschillende zones in deze omgevingsvisie waar we het water meer ruimte willen geven, of waar we juist maatregelen willen stimuleren om het water af te remmen of te infiltreren. Veel van deze gebieden met opgaven voor wateroverlast of droogte liggen binnen de Groenblauwe landbouwzone. Per gebied (beekdalen, hellingen, droogdalen, natte laagten, overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden en intrekgebieden Natura2000) geven we in deze omgevingsvisie aan wat hier de doelstellingen zijn en hoe we deze willen bereiken met de inzet van het beschikbare instrumentarium. In de omgevingsverordening Limburg nemen we hiervoor een motiveringsplicht op. Daarnaast handhaven we de motiveringsplicht voor klimaatadaptatie, waarbij de gevolgen van droogte, wateroverlast en overstroming in beeld moeten worden gebracht bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling.

Bij de ruimtelijke inrichting speelt zowel de locatiekeuze als de inrichting van functies zoals wonen en werken een rol. Er moeten keuzes worden gemaakt vanwege de kans op wateroverlast en overstromingen: op welke plekken willen we bouwen en op welke wijze gaan we dan bouwen? Naast

keuzes over de juiste locaties om nieuwe stedelijke functies te ontwikkelen, moeten we ook keuzes maken om voldoende ruimte te behouden voor het water. Er is ruimte nodig voor zowel het afvoeren als het bergen van water. De door provincie en waterschap opgestelde onderlegger Water en bodem kan in deze keuzes behulpzaam zijn.

~~Daarnaast~~ Om wateroverlast en overstroming tegen te gaan moeten we ons watersysteem aanpassen. We moeten het zo goed mogelijk inrichten om zware buien op te vangen en af te voeren, om zo wateroverlast te voorkomen of te verkleinen. Met het opvangen en bergen van water proberen we tegelijkertijd om water zo goed mogelijk vast te houden voor droge perioden. Daarbij beseffen we dat we wateroverlast of droogte nooit helemaal zullen kunnen voorkomen.

Naast overheden zoals wijzelf, het waterschap en gemeenten hebben ook andere partijen zoals grond- en terreineigenaren hier een rol in. Iedere grondeigenaar is op het eigen perceel verantwoordelijk voor maatregelen om wateroverlast van regenwater of grondwater te voorkomen. Daarom zal iedere inwoner van Limburg rekening moeten houden met de mogelijkheid van extremer weer en zal hij of zij eventueel maatregelen moeten treffen voor eigen huis en erf. Daaronder valt ook de zorg voor maatregelen om het grondwater buiten te houden.

Een belangrijk uitgangspunt voor het waterbeleid en de uitvoering hiervan is het voorkómen van afwenteling. De negatieve gevolgen van keuzes of maatregelen mogen niet worden afgewenteld. Niet op de beneden- of bovenstrooms gelegen buren, niet van particulier op de overheid en niet op de toekomst en de generaties na ons.

UU

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.4.3 Normering wateroverlast regionaal watersysteem

Het Limburgse bebouwd gebied (steden en dorpen) en haar inwoners willen we zo goed mogelijk beschermen tegen wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. De bebouwde gebieden, zoals aangewezen in de omgevingsverordening, hebben over het algemeen een normering gekregen van 1:25 of 1:100 voor wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. Dat betekent dat het waterschap zich zal inspannen om het watersysteem zodanig in te richten dat de overstromingskans niet groter is dan de normering aangeeft. Maar het betekent ook dat we - met de overstromingen van juli 2021 in gedachten - ook moeten kijken naar onze ruimtelijke inrichting. We zullen meer rekening moeten houden met het water- en bodemsysteem. Daar komt bij dat het weer extremer wordt en dat we rekening moeten houden met steeds zwaardere buien. Om hier meer inzicht in te geven, hebben wij bovenregionale stresstesten laten uitvoeren en de onderlegger Water en Bodem laten opstellen. Die geven meer informatie over de gevolgen van klimaatverandering

Wij geven, met de normering voor regionale wateroverlast in de provinciale ~~omgevingsverordening,~~ omgevingsverordening aan wat de maximaal toelaatbare kans op overstroming vanuit het Limburgse regionale watersysteem (de beken) is. We maken bij deze normering onderscheid tussen gebieden op basis van hun functie, zoals natuur, landbouw of stedelijk gebied. Het waterschap heeft een inspanningsplicht om het regionale watersysteem zo in te richten dat aan deze normering wordt voldaan. Onder meer via het programma Water in Balans neemt het waterschap hiervoor maatregelen om de knelpunten in het watersysteem aan te pakken. De maatregelen moeten haalbaar en betaalbaar, landschappelijk inpasbaar en ecologisch duurzaam zijn.

Voor de meeste ~~kernen~~ Landelijke kernen, Stedelijk gebied, en Werklocaties in Limburg geldt een norm van 1:100 (gemiddelde kans op overstroming per jaar). Maar voor een aantal landelijke kernen in het ~~Heuvelland~~heuvelland geldt een norm van 1:25 per jaar. Daar geldt een lagere norm dan in de rest van Limburg, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel ~~af~~ van de hellingen af en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap.

~~Hoewel de norm hier nu 1:25 per jaar is, hebben wij ook voor deze kernen in het Heuvelland de ambitie om een hoger beschermingsniveau te bereiken. Daar waar maatregelen haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn, proberen we hier ook een beschermingsniveau van 1:100 per jaar te bereiken. Als een hoger beschermingsniveau dan 1:25 kan worden bereikt (mogelijk zelfs 1:100), zullen wij dit vervolgens in de Omgevingsverordening Limburg als norm laten vaststellen door Provinciale~~

concept

concept

~~Staten. Het waterschap en het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) spannen zich in om invulling te geven aan deze ambitie.~~

~~In deze omgevingsvisie worden de grenzen van de bebouwde kernen herzien. Omdat de normering in de provinciale omgevingsverordening gerelateerd is aan de begrenzing van de Landelijke kernen en het Stedelijk gebied, zal deze herziening gevolgen hebben voor de normering. Kernen en stedelijk gebied kennen immers in de Omgevingsverordening Limburg een normering van 1:25 of 1:100. We zullen daarom – voordat deze wijzigingen in de volgende aanpassing van de Omgevingsverordening Limburg worden opgenomen – samen met betrokken partijen de gevolgen van de wijziging van de begrenzing voor de normering wateroverlast en de inspanningsverplichting voor het waterschap in beeld brengen.~~

We hebben de ambitie om waar dit kan tot een beschermingsniveau van 1:100 te komen. We beseffen dat dit in het heuvelland van Zuid-Limburg lang niet overal kan. Ook kunnen er zwaardere buien voorkomen die extremer zijn dan tot waar de norm bescherming biedt. We zullen daarom blijvend rekening moeten houden met wateroverlast en overstromingen. Onder meer via het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) werken we aan een betere bescherming van de Limburgers en een betere voorbereiding van de Limburgers op overstroming.

In deze omgevingsvisie worden de grenzen van het Stedelijk gebied, de landelijke kernen en de werklocaties herzien. Omdat de normering gerelateerd is aan de begrenzing van de bebouwde gebieden in de provinciale omgevingsverordening, kan deze herziening gevolgen hebben voor de normering van de gronden die al dan niet binnen de aanduiding kern, stedelijk gebied of werklocaties vallen. We zullen de consequenties voor de volgende aanpassing van de omgevingsverordening in beeld brengen en de hierdoor (waarschijnlijk) aangepaste normering ter vaststelling aan Provinciale Staten voorleggen.

In alle verschillende zoneringen van het landelijk gebied: Verwevingsgebied, de Groenblauwe landbouwzone en het Primair Landbouwgebied is ruimte om maatregelen te nemen tegen wateroverlast en om maatregelen te nemen om water vast te houden of te bergen.

VV

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.4.4 Wateroverlast - Voldoende ruimte voor water

De beken en de beekdalen hebben een belangrijke rol in het voorkómen van wateroverlast. Waar het kan, willen we het water de ruimte geven. Dat betekent dat de beken en de beekdalen in de Groenblauwe landbouwzone en in het Natuurnetwerk Limburg (NNL) geen norm ~~hebben gekregen~~krijgen. Daar moet het water zoveel mogelijk vrij kunnen stromen en hoeven op basis van de provinciale omgevingsverordening geen maatregelen te worden genomen tegen wateroverlast of overstromingen. We hebben de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied opnieuw begrensd en op de POVI-kaart gezet. Waar wijzigingen in de begrenzing van de beekdalen zijn doorgevoerd, zullen we de gevolgen bij het voorstel voor vaststelling van de volgende Omgevingsverordening Limburg door Provinciale Staten in beeld brengen. Langs beken buiten de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied geldt overigens wel een norm tegen wateroverlast.

WW

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.4.5 Oppervlakkige afstroming

In heel Limburg kan extremer weer en zwaardere regenval tot overlast leiden. Met name In het Limburgse ~~Heuvelland~~heuvelland leidt hevige regen regelmatig tot overlast door afstromend water en modder die over onder andere landerijen, wegen en door droogdalen naar beneden komen. ~~Het betreft hier dan~~Voor zover dit geen ~~water dat vanuit~~onderdeel uitmaakt van het ~~regionale watersysteem komt. Dat valt niet onder de normering voor het regionale watersysteem en daarom heeft het waterschap hier geen verantwoordelijkheid voor.~~ stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem. Om deze vorm van wateroverlast te voorkomen of te beperken, is het be-

langrijk om maatregelen te nemen om de oppervlakkige afstroming zoveel mogelijk tegen te gaan. Maatregelen zoals het behoud van grasland, de verruwing van hellingen met natuurlijk grasland, struiken, bosschages of bos en de aanleg van landschapselementen zoals hagen, graften en boerenbuffers kunnen helpen om het afstromend water te remmen en om meer water in de bodem te laten infiltreren. Grondeigenaren hebben hier een verantwoordelijkheid om het eigen water te verwerken.

XX

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.4.6 Wateroverlast bebouwd gebied

Om wateroverlast in de bebouwde gebieden te voorkomen, vragen we om zoveel mogelijk regenwater van het riool af te koppelen. Daarbij rekening houdend met eventuele wateroverlast door het grondwater. Wij, het waterschap en gemeenten ~~geven subsidie voor~~ , ondersteunen het afkoppelen van regenwater. ~~Zie ook~~ We hebben samen het ~~stroomschema:~~ stroomschema 'verantwoord ~~afkoppelen regenwater (wordt mei 2025 vastgesteld)~~omgaan met hemelwater'opgesteld. We vragen om dit schema toe te passen. We vragen om water op te vangen en vast te houden of te infiltreren en om Stedelijk gebied en ~~werklocaties~~Werklocaties te ontstenen en te vergroenen. Dat is niet alleen goed voor het tegengaan van wateroverlast, maar ook in het voorkómen van hittestress. Ook kan het een bijdrage leveren aan de groene stad en de biodiversiteit. Gebruik voor nieuwbouw de rijksmaatlat klimaatadaptieve bebouwde omgeving. Verder dienen de gemeentelijke rioleringssystemen op orde te zijn. Daarbij is het voor de waterkwaliteit van de beken belangrijk dat er zo min mogelijk gebruik wordt gemaakt van riooloverstorten op de kwetsbare watergangen.

YY

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.4.8 Risicogerichte normering

Het huidige systeem van de normering van regionale wateroverlast maakt geen nader onderscheid tussen stedelijke functies zoals woningen, bedrijfsgebouwen of verzorgingshuizen. Naar aanleiding van de overstromingen in juli 2021 is geconcludeerd dat de huidige systematiek daarmee zijn zwakke punten heeft en zijn wij, het waterschap, gemeenten en het Rijk op zoek gegaan naar een methode die meer rekening houdt met de verschillen in kwetsbaarheid van functies binnen het te beschermen gebied. Dat is een methode waarbij beter op de grootte van de impact kan worden gestuurd. De komende jaren gaan we met deze partijen verder onderzoeken of deze zogenaamde risicogerichte ~~normering~~ aanpak voor Limburg werkbaar is en past binnen de nationale wetgeving. We ~~gebruiken daarvoor de aanpak van~~doen dit in nauwe samenhang met het ~~werkprogramma Geul van het~~programma ~~programma~~ Waterveiligheid en Ruimte Limburg ~~-~~(WRL) ~~als basis~~. ~~Besluiten over~~Daarbij kijken we breed naar de ~~risicogerichte normering zullen aan Provinciale Staten worden voorgelegd, maar worden niet voor 2028 verwacht~~gevolgen van een overstroming in een gebied en naar de samenhang tussen het regionale watersysteem en het hoofdwatersysteem.

ZZ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.4.9 Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)

Naar aanleiding van de wateroverlast van juli 2021 hebben wij, het waterschap en de gemeenten met behulp van het Rijk het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) ingericht. In dit programma gaan we gezamenlijk de komende jaren aan de slag om de overstromingsrisico's in Limburg te verminderen en de Limburgers beter voor te bereiden op wateroverlast. Het programma richt zich ~~hoofdzakelijk~~ op het regionale watersysteem (de beken). Per stroomgebied wordt in nauwe samenwerking tussen alle betrokken overheden en bewoners een plan voor de vermindering van overstromingsrisico's uitgewerkt op basis van meerlaagsveiligheid en met een aanpak van bron tot monding (systeemsolidariteit). Daarbij zal naar fysieke ingrepen in het watersysteem gekeken worden~~, waaronder maatregelen~~ om ~~de sponswerking van de bodem te vergroten en regenwater in het stroomgebied (de beekdalen, droogdalen en hellingen) beter~~ water vast te houden~~. Daarnaast worden ruimtelijke maatregelen en verhoging van de waterweerbaarheid~~(vergroten sponswerking

concept

bodem), water te bergen (in bergingsgebieden) en de ~~aanpak betrokken. Het programma kent een looptijd~~afvoercapaciteit te vergroten mogelijk in combinatie met het uitvoeren van ~~circa 15 jaar~~beschermingsmaatregelen.

AAA

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

~~**§ 6.4.10 Wateroverlast en ruimtelijke inrichting**~~

~~Voor het beperken van overstromingsrisico's is de ruimtelijke inrichting net zo belangrijk als het verbeteren van het watersysteem. We zullen bij de ruimtelijke inrichting van onze provincie meer rekening moeten houden met weersextremen: zwaardere buien en langere perioden van droogte. Water en bodem moeten daarom meer sturend zijn in de ruimtelijke ordening. Daar waar je rekening kunt houden met het natuurlijke water- en bodemsysteem, zul je minder ingrepen in het systeem nodig hebben om wateroverlast en droogte te voorkomen en kunnen negatieve effecten op de landgebruiksfuncties (wonen, werken, landbouw, natuur, infra) beperkt worden.~~

~~Wij hebben een belangrijke rol in de ruimtelijke ordening: de manier waarop wij onze provincie inrichten. Via een aantal ruimtelijke principes – zoals versterken bebouwd én landelijk gebied – geven we daar richting aan. Maar ook door het aanwijzen van verschillende zones in deze omgevingsvisie waar we het water meer ruimte willen geven, of waar we juist maatregelen willen stimuleren om het water af te remmen of te infiltreren. Veel van deze gebieden met opgaven voor wateroverlast of droogte liggen binnen de Groenblauwe landbouwzone. Per gebied (beekdalen, hellingen, droogdalen, natte laagten, overgangsgebieden en intrekgebieden Natura2000) geven we in deze omgevingsvisie aan wat hier de doelstellingen zijn en hoe we deze willen bereiken met de inzet van het beschikbare instrumentarium.~~
[Vervallen]

BBB

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.4.11~~ 6.4.10 Waterveiligheid

De overstromingen van juli 2021 hebben ons eraan herinnerd dat leven langs beken en rivieren risico's met zich meebrengt. We zijn ons weer bewust geworden van de kracht van het water. Naast schade aan goederen en woningen kan het water ook een risico voor de veiligheid opleveren. Niet alleen langs grote rivieren als de Maas, maar ook langs de beken en kleinere rivieren in Limburg.

Bij toenemende waterdieptes en stroomsnelheden en combinaties van beide krijgen we een toenemend gevaar voor verdrinking en gevaar voor instortende gebouwen. Dit gevaar, in combinatie met de snelheid waarmee het water kan stijgen – met name in het ~~Heuvelland~~heuvelland van Zuid-Limburg – en daarmee de noodzaak om te zorgen voor mogelijkheden om een veilig heenkomen te vinden, is reden om de waterveiligheid in de gebieden met de grootste risico's tot een provinciaal belang te benoemen.

We hebben de gebieden met de grootste risico's op het gebied van waterveiligheid bepaald met behulp van modelberekeningen, waarbij we zijn uitgegaan van een bui met een kans van één keer in de honderd jaar met het klimaat van het jaar 2100 (1:100; 2100). We hebben vooruitgekeken naar het jaar 2100, omdat ruimtelijke ontwikkelingen vaak over langere termijnen gaan. Woningen blijven bijvoorbeeld meer dan vijftig jaar staan. Daarnaast was de bui die in juli 2021 is gevallen vergelijkbaar met een bui met de kans van één op honderd in het jaar 2100. We hebben in het kaartbeeld de overstromingen vanuit de beken (fluviaal) gecombineerd met het regenwater (pluviaal), dat zeker in het ~~Heuvelland~~heuvelland een belangrijke factor is.

Uitgangspunt is dat Limburgers zo waterveilig mogelijk moeten kunnen wonen, werken en leven. Dat betekent dat we ons inspannen om het watersysteem – de beken en rivieren, stuwen, dijken en waterkeringen – op orde te brengen, zodat deze zo goed mogelijk kunnen omgaan met de verwachte buien. Maar het betekent in dit geval ook dat we bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen rekening houden met waterveiligheid. Nieuwe ontwikkelingen moeten zo waterveilig mogelijk zijn.

concept

concept

CCC

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.4.12~~ 6.4.11 Waterveiligheidszones

De waterveiligheidszones H2-H6 op de POVI-kaart laten zien waar er risico's zijn en welke impact deze risico's kunnen hebben. Bij het ontwikkelen van nieuwe ruimtelijke plannen zal op basis van deze kaarten en de daarop geduide risico's en impact een afweging moeten worden gemaakt hoe met deze risico's wordt omgegaan, zodat de veiligheid zo goed mogelijk gewaarborgd is.

In het algemeen geldt dat de waterveiligheidszones zijn berekend met een model op Limburgse schaal. Hoewel de kaarten de beste kennis van dit moment weergeven, kan de lokale situatie afwijken van de modelweergave. Een nadere lokale berekening en modellering zal dan ook vaak nodig zijn.

De kaart en de zones zijn gebaseerd op de huidige waterhuishoudkundige situatie en de huidige kennis van de klimaatontwikkeling. Via onder meer het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) nemen de overheden in Limburg maatregelen om de waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (niet de Maas) te verbeteren. Daardoor zal de situatie de komende jaren verbeteren. Ook zien we echter een toename van ~~de klimaatverandering~~extremer weer, wat ertoe kan leiden dat de situatie kan verslechteren. Dat betekent dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, waar nodig , een lokale berekening en modellering aan de orde is met de meest actuele gegevens.

~~In de zones met de hoogste risico's (zone H6 en H5) vinden we de risico's zodanig groot dat we dit van provinciaal belang vinden en hier richtlijnen in deze omgevingsvisie en in later stadium regels in de provinciale omgevingsverordening voor meegeven. In de zone H6, waar stroomsnelheid en waterdiepte en de combinatie hiervan de grootste risico's opleveren, staan we geen nieuwe woonfuncties en geen nieuwe functies voor verblijf van niet-zelfredzame mensen meer toe (zoals verzorgingshuizen, ziekenhuizen en hospices). De gevaren van verdrinking, meegesleurd worden en het instorten van gebouwen en bouwwerken zijn dusdanig groot, dat het toevoegen van deze functies in nieuwe plannen hier onverantwoord is. Voor bestaande plannen die nog niet uitgevoerd zijn, vragen we om hier de inrichting zodanig uit te voeren dat de veiligheid zo groot mogelijk wordt. Deze zone H6 komt maar sporadisch voor in Limburg.~~

~~In de zone H5 zijn de waterdiepte en stroomsnelheid en de combinatie van beide nog steeds zo groot dat er gevaar is voor verdrinking, meesleuren van mensen en auto's, en het instorten van bouwwerken en gebouwen. Ook hier is het toekennen van een nieuwe functie voor het verblijf van niet-zelfredzame mensen, zoals ouderen, mensen met een beperking en kinderen, niet toegestaan. Het toekennen van een nieuwe woonfunctie is alleen mogelijk wanneer deze zo waterveilig mogelijk kan worden uitgevoerd en niet tot onverantwoorde extra opstuwing of overlast elders leidt. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de impact op de ontwikkeling door het water, de mogelijkheid van evacuatie en vluchtwegen, en met de te verwachten snelheid waarmee het water zal stijgen. Wij vragen om elke nieuwe woonfunctie te onderbouwen met een nader onderzoek naar de waterveiligheid, waaruit blijkt dat deze zo waterveilig mogelijk kan worden ontwikkeld. Daarbij dient het risico zo nodig op lokaal niveau te worden gemodelleerd met actuele gegevens. Er dient naast waterdiepte en stroomsnelheid (en de combinatie van beide) rekening te worden gehouden met de snelheid waarmee het water kan stijgen (hoeveel tijd is er om te vluchten?) en met de mogelijkheden van (hoogwaterveilige) vluchtwegen en evacuatie. Omdat dit een complexe afweging en beoordeling is, dient er een advies te worden gevraagd aan zowel het waterschap als aan de veiligheidsregio.~~

~~In de zones H2-H4 ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeenten. Nog steeds geldt hier dat zo waterveilig mogelijk bouwen een belangrijk uitgangspunt is. Evenals het voorkomen van onverantwoorde opstuwing of overlast elders als gevolg van de ontwikkeling (de ontwikkeling moet niet leiden tot afwentelen). We vragen extra aandacht voor kwetsbare functies en doelgroepen zoals ouderen, gehandicapten en jongeren.~~

In de zones met de hoogste risico's (zone H6 en H5) vinden we de risico's zodanig groot dat we dit van provinciaal belang vinden en hiervoor regels in de Omgevingsverordening opnemen.

DDD

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ ~~6.4.14~~ 6.4.12 Zone regionale waterveiligheid H6

~~In de zone H6 Fluviaal en H6 Pluviaal is er gevaar op wateroverlast en overstromingen met waterhoogtes van 2 tot 5 meter en watersnelheden van 2 tot 5 meter per seconde – berekend bij een bui 1:100 in het jaar 2100. In deze zone zijn de stroomsnelheid en waterdiepte en de combinatie hiervan zodanig groot dat deze een groot gevaar opleveren voor verdrinking van mensen. Auto's en ander grote voorwerpen kunnen meegesleurd worden en gebouwen kunnen instorten.~~

~~In deze zone staan we geen nieuwe woonfuncties en geen nieuwe functies voor verblijf van niet-zelfredzame mensen toe. Dat wil zeggen dat er geen nieuwe ruimtelijke plannen/omgevingsplannen2 zijn toegestaan waarin nieuwe woningen of verblijven voor niet-zelf-redzame personen mogelijk worden gemaakt. De gevaren van verdrinking, meegesleurd worden en het instorten van gebouwen en bouwwerken is dusdanig groot dat het toevoegen van deze functies door nieuwe plannen hier onverantwoord is. Deze zone komt maar sporadisch voor in Limburg en ligt meestal in of direct naast de beek.~~

~~In deze POVI zijn alleen de kaarten van de zones H5 en H6 opgenomen. De voledige set Overstromingskaarten regionaal watersysteem is op de website van het Waterschap Limburg te raadplegen.~~

In de waterveiligheidszone H6, waar stroomsnelheid en waterdiepte en de combinatie hiervan de grootste risico's opleveren, staan we geen nieuwe woonfuncties, recreatieve verblijfsfuncties en geen nieuwe functies voor verblijf van niet-zelfredzame mensen meer toe (zoals verzorgingshuizen, ziekenhuizen en hospices). De gevaren van verdrinking, meegesleurd worden en het instorten van gebouwen en bouwwerken zijn dusdanig groot, dat het toevoegen van deze functies in nieuwe plannen hier onverantwoord is. Voor bestaande plannen die nog niet uitgevoerd zijn, vragen we om hier de inrichting zodanig uit te voeren dat de veiligheid zo groot mogelijk wordt. Bij herontwikkeling van bestaande gebouwen vragen we om rekening te houden met de waterveiligheid. Zeker wanneer het niet zelfredzame-groepen betreft. Deze zone H6 komt maar sporadisch voor in Limburg en ligt vaak in, of direct naast de beek.. De regels voor deze zone nemen we op in de Omgevingsverordening Limburg.

EEE

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

~~§ 6.4.13 Regionale normering wateroverlast~~

~~Het Limburgse bebouwd gebied (steden en dorpen) en haar inwoners willen we zo goed mogelijk beschermen tegen wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. De bebouwde gebieden, zoals aangewezen in de omgevingsverordening, hebben alle een normering gekregen van 1:25 of 1:100 voor wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. Dat betekent dat het waterschap zich zal inspannen om het watersysteem zodanig in te richten dat de overstromingskans niet groter is dan de normering aangeeft. Maar het betekent ook dat we – met de overstromingen van juli 2021 in gedachten – ook moeten kijken naar onze ruimtelijke inrichting. We zullen meer rekening moeten houden met het water- en bodemsysteem. Daar komt bij dat het weer extremer wordt en dat we rekening moeten houden met steeds zwaardere buien. Om hier meer inzicht in te geven, hebben wij bovenregionale stresstesten laten uitvoeren en de onderlegger Water en Bodem laten opstellen. Die geven meer informatie over de gevolgen van klimaatverandering.~~

~~We hebben de ambitie om waar dit kan overal tot een beschermingsniveau van 1:100 te komen. We beseffen dat dit in het Heuvelland van Zuid-Limburg lang niet overal kan. Ook kunnen er zwaardere buien voorkomen die extremer zijn dan tot waar de norm bescherming biedt. We zullen daarom blijvend rekening moeten houden met wateroverlast en overstromingen. Onder meer via het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) werken we aan een betere bescherming van de Limburgers en een betere voorbereiding van de Limburgers op overstroming.~~

~~In deze omgevingsvisie worden de grenzen van het Stedelijk gebied, de Landelijke kernen en de werklocaties herzien. Omdat de normering gerelateerd is aan de begrenzing van de bebouwde gebieden in de provinciale omgevingsverordening, kan deze herziening gevolgen hebben voor de normering van de gronden die al dan niet binnen de aanduiding kern, stedelijk gebied of werklocaties vallen. We zullen de consequenties voor de volgende aanpassing van de omgevingsverordening~~

~~in beeld brengen en de hierdoor (waarschijnlijk) aangepaste normering ter vaststelling aan Provinciale Staten voorleggen.~~
[Vervallen]

FFF

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.4.15~~ 6.4.13 Zone regionale waterveiligheid H5

~~In de zone H5 Fluviaal en H5 Pluviaal is er gevaar op wateroverlast en overstromingen met waterhoogtes van 1 tot 4 meter en watersnelheden van 1 tot 4 meter per seconde – berekend bij een bui 1:100 in het jaar 2100. Waterdiepte en stroomsnelheid en de combinatie hiervan zijn in deze zone zodanig groot dat er gevaar is voor verdrinking, meesleuren van mensen en auto's, en gevaar voor het instorten van bouwwerken en gebouwen.~~

~~Nieuwe woonfuncties in omgevingsplannen zijn alleen mogelijk wanneer deze zo waterveilig mogelijk kunnen worden uitgevoerd en niet tot onverantwoorde extra opstuwing of overlast elders leiden. Dit doordat de initiatiefnemer aantoont dat de in het initiatief betrokken percelen binnen dat gebied voor die functies gebruikt kunnen worden op een voor de beoogde gebruikers waterveilige manier.~~

~~Nieuwe functies voor het verblijf van niet-zelfredzame doelgroepen, zoals ouderen, mensen met een handicap of beperking en kleine kinderen, zijn net als in zone H6 niet toegestaan in zone H5 . Bij nieuwe woonfuncties dient rekening te worden gehouden met de risico's van waterveiligheid. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de impact op de ontwikkeling door het water, de mogelijkheid van evacuatie en vluchtwegen, en met de te verwachten snelheid waarmee het water zal stijgen.~~

~~Wij vragen om elke nieuw ruimtelijk plan voor een woonfunctie te onderbouwen met een nader onderzoek naar de waterveiligheid, waaruit blijkt dat de nieuwe functie zo waterveilig mogelijk kan worden ontwikkeld. Daarbij dient het risico zo nodig op lokaal niveau te worden gemodelleerd met actuele gegevens. Er dient naast waterdiepte en stroomsnelheid (en de combinatie van beide) ook rekening te worden gehouden met de snelheid waarmee het water kan stijgen en met de mogelijkheden van vluchtwegen en evacuatie. Omdat dit een complexe afweging en beoordeling is, dient er een advies te worden gevraagd aan zowel het waterschap als de veiligheidsregio.~~

~~Ook voor de overige functies in zone H5 dient rekening te worden gehouden met de waterveiligheid. Dat is de verantwoordelijkheid van de gemeente.~~

~~In deze POVI zijn alleen de kaarten van de zones H5 en H6 opgenomen. De volledige set Overstromingskaarten regionaal watersysteem is op de website van het Waterschap Limburg te raadplegen.~~

~~*(Wegens technische redenen is de kaartlaag H5 Pluviaal opgesplitst in de 10 deelgebieden H5 Pluviaal 1, H5 Pluviaal 2, H5 Pluviaal 3, H5 Pluviaal 4, H5 Pluviaal 5, H5 Pluviaal 6, H5 Pluviaal 7, H5 Pluviaal 8, H5 Pluviaal 9 en H5 Pluviaal 10)*~~

In de Waterveiligheidszone H5 Noord- en Midden-Limburg en de Waterveiligheidszone H5 Zuid-Limburg zijn de waterdiepte en stroomsnelheid en de combinatie van beide nog steeds zo groot dat er gevaar is voor verdrinking, meesleuren van mensen en auto's, en het instorten van bouwwerken en gebouwen. Ook hier is het toekennen van een nieuwe functie voor het verblijf van niet-zelfredzame mensen, zoals ouderen, mensen met een beperking en kinderen, niet toegestaan. Het toekennen van een nieuwe woonfunctie of verblijfsrecreatiefunctie is alleen mogelijk wanneer deze zo waterveilig mogelijk kan worden uitgevoerd en niet tot onverantwoorde extra opstuwing of overlast elders leidt. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de impact op de ontwikkeling door het water, de mogelijkheid van evacuatie en vluchtwegen, en met de te verwachten snelheid waarmee het water zal stijgen. Wij vragen om elke nieuwe woonfunctie en verblijfsrecreatiefunctie te onderbouwen met een nader onderzoek naar de waterveiligheid, waaruit blijkt dat deze zo waterveilig mogelijk kan worden ontwikkeld. Daarbij dient het risico zo nodig op lokaal niveau te worden gemodelleerd met actuele gegevens. Er dient naast waterdiepte en stroomsnelheid (en de combinatie van beide) rekening te worden gehouden met de snelheid waarmee het water kan stijgen (hoeveel tijd is er om te vluchten?) en met de mogelijkheden van (hoogwaterveilige) vluchtwegen en evacu-

concept

atie. Omdat dit een complexe afweging en beoordeling is, dient er een advies te worden gevraagd aan zowel het waterschap als aan de veiligheidsregio. Voor bestaande plannen die nog niet uitgevoerd zijn, vragen we om hier de inrichting zodanig uit te voeren dat de veiligheid zo groot mogelijk wordt. Bij herontwikkeling van bestaande gebouwen vragen we om rekening te houden met de waterveiligheid. Zeker wanneer het niet zelfredzame-groepen betreft De regels voor deze zone nemen we op in de Omgevingsverordening Limburg.

GGG

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.4.16~~ 6.4.14 Zone regionale waterveiligheid H2-H4

~~In de zones H2-H4 is er gevaar voor wateroverlast en overstromingen met waterhoogtes van 0,2 tot 2 meter en watersnelheden van 0 tot 2 meter per seconde – berekend bij een bui 1:100 in het jaar 2100. In deze zones ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeenten. Nog steeds geldt hier dat waterveilig bouwen een belangrijk uitgangspunt is. Net als het voorkómen van onverantwoorde opstuwing of overlast elders als gevolg van de ontwikkeling (de ontwikkeling moet niet leiden tot afwentelen). We vragen extra aandacht voor kwetsbare functies en doelgroepen zoals ouderen, gehandicapten en jongeren.~~

In de waterveiligheidszone H2-H4 ligt de verantwoordelijkheid voor de afweging om waterveilig te bouwen en te ontwikkelen bij de gemeenten. In deze zones is nog steeds sprake van veiligheidsrisico's. Daarnaast hebben woningen en gebouwen hier een (grote) kans op schade door wateroverlast. Het is van belang dat gemeenten bij nieuwe ruimtelijke plannen goed afwegen hoe ze met deze risico's omgaan en wat dit betekent. Ook hier geldt dat zo waterveilig mogelijk bouwen een belangrijk uitgangspunt is. Verder dient onverantwoorde opstuwing of overlast elders als gevolg van de ontwikkeling te worden voorkomen (de ontwikkeling moet niet leiden tot afwentelen). We vragen extra aandacht voor kwetsbare functies en doelgroepen zoals ouderen, mensen met een beperking en jonge kinderen.

In deze POVI zijn alleen de kaarten van de zones H5 en H6 opgenomen. De volledige set Overstromingskaarten regionaal watersysteem is op de website van het Waterschap Limburg te raadplegen.

HHH

Na sectie 6.4.16 wordt een sectie ingevoegd, luidende:

§ 6.4.15 Overstromingskaarten Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)

De overstromingskaarten die zijn gemaakt in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) geven een beeld van de te verwachten overstromingen in heel Nederland waaronder de Limburgse rivieren en beken. Deze kaarten zijn onder verantwoordelijkheid van de provincies gepubliceerd in de Atlas Leefomgeving. Om het waterbewustzijn te verbeteren, hebben wij voor Limburg vernieuwde en uitgebreidere overstromingskaarten vastgesteld die eind 2025 gepubliceerd zijn in de genoemde Atlas.

In de paragrafen hierboven zijn de "Overstromingskaarten regionaal watersysteem" beschreven die het Waterschap Limburg ten behoeve van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) en de POVI heeft laten maken. Die kaarten zijn voor de POVI gebruikt om ruimtelijke beleid op te baseren. De ROR-overstromingskaarten bieden daarnaast aanvullend inzicht. Er is geen beleid op gebaseerd.

Gelet op het risico dat door publicatie van de ROR-kaarten verwarring ontstaat over de verschillende overstromingskaarten, hebben wij bezien of publicatie van de ROR-kaarten voor het grondgebied van de provincie Limburg noodzakelijk is. Dat blijkt zo te zijn, met name omdat de ROR verplicht tot het maken van overstromingskaarten (ROR-kaarten) voor minimaal drie scenario's (van zeldzame tot frequente overstromingen). Andere verschillen zijn dat de ROR-kaarten de overstromingen vanuit de Maas laten zien en de POVI-kaarten niet, en dat de ROR-kaarten zijn gemaakt voor de huidige klimaatsituatie en de POVI kaarten voor het klimaat in het jaar 2100.

concept

concept

III

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.5.2 KRW maatregelen

De belangrijkste te nemen maatregelen die nodig zijn voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn:
- het uitvoeren van het beekherstel;
- de aanleg van ~~vispassageplaatsen;~~vismigratievoorzieningen
- verbetering van de rioolwaterzuiveringsinstallaties;
- de aanpak van riooloverstorten;
- het hydrologisch herstel van de verdroogde Natura2000-gebieden ~~waarvoor waterschap, gemeenten en wij verantwoordelijkheid dragen~~.

Daarnaast is een verbetering van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater nodig, met name door het verminderen van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Verder is het tegengaan van de vermindering van de grondwatervoorraad van de Roerdalslenk een opgave van de KRW.

In deze omgevingsvisie zijn de beekdalen en natte laagten onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. We stimuleren hier een water- en milieuvriendelijke landbouw. Een landbouw die kan omgaan met natte omstandigheden en die zo min mogelijk uitspoeling heeft van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het grond- en oppervlaktewater. In de Provinciale Omgevingsverordening hebben we een motiveringsplicht ~~en compensatie~~ opgenomen voor waterkwantiteit (waterafvoer en waterberging). Inzet van ruimtelijk instrumentarium in de beekdalen voor de waterkwaliteit is pas aan de orde als hiervoor middelen beschikbaar zijn en een perspectief voor de landbouw kan worden gegeven.

Voor de aanpak van nutriënten (nitraat en fosfaat) en gewasbeschermingsmiddelen is primair het Rijk verantwoordelijk, met name via de landelijke mestregelgeving en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. In het ruimtelijk voorstel hebben wij aangegeven dat wij een relevante bijdrage kunnen leveren aan bedoelde aanpak door, met inzet van het ruimtelijk instrumentarium, het landgebruik te extensiveren in gebieden rond Natura 2000-gebieden, rond drinkwaterwinningen en in beekdalen, waarmee bemesting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen worden verminderd. Dat in combinatie met andere doelen, zoals groenblauwe dooradering, ecologische verbindingszones en droogteaanpak. Voorwaarde daarbij is dat het Rijk zorgt voor perspectief voor de agrarische bedrijven in deze gebieden en de voor deze aanpak benodigde financiële middelen.

De nutriëntenbelasting in veel grondwaterbeschermingsgebieden is te hoog. De grens van 50 mg/l nitraat van de Nitraatrichtlijn, Drinkwaterrichtlijn en KRW wordt overschreden. De grondwaterbeschermingsgebieden en de daarin geldende regels ter bescherming van het grondwater zijn in de omgevingsvisie en de omgevingsverordening bepaald. Wij onderzoeken of de bescherming van het grondwater voor de drinkwaterwinning aanpassing behoeft, aanvullend op generiek landelijk beleid.

JJJ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.5.3 Hydrologische situatie Natura2000-gebieden

Wij zijn verantwoordelijk voor het in goede hydrologische toestand brengen van de 17 grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden. In al deze gebieden zijn er opgaven op het gebied van waterkwaliteit en/of waterkwantiteit. De hydrologische maatregelen voor de instandhouding van de Natura 2000-gebieden dienen volgens de Kaderrichtlijn Water (KRW) uiterlijk in 2027 genomen te worden.

Via de door ons uitgevoerde natuurdoelanalyses (NDA's) zijn de knelpunten in beeld gebracht. Een aantal te nemen maatregelen is bekend, maar veel maatregelen vergen eerst nog nader onderzoek. Het grootste deel van deze opgaven zal leiden tot het nemen van maatregelen in gebieden rond de kwetsbare grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden. Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst kwaliteits- en kwantiteitsmaatregelen zijn te verwachten die gevolgen hebben voor het grondgebruik, zijn deze overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden ~~rond de kwetsbare Natura2000-gebieden~~ in deze omgevingsvisie opgenomen. Ze maken onderdeel uit van

de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we een ~~watervriendelijke~~ landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en ~~milieuvriendelijk landbouw~~water willen stimuleren, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het ~~gemeenschappelijk~~ gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB). Er ~~geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone. Er~~ gelden nu in de omgevingsverordening geen verdere beperkingen, maar in een gebiedsproces zal duidelijk moeten worden welke maatregelen genomen moeten worden en welke instrumenten ingezet moeten worden in deze gebieden.

KKK

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.5.6 Aanvalsplan waterkwaliteit

Omdat wij binnen onze verantwoordelijkheden alles op alles willen zetten om de KRW-doelstellingen zoveel mogelijk te behalen, zetten we in op een Aanvalsplan Waterkwaliteit. In dit aanvalsplan richten wij ons op die zaken die op dit moment nog onvoldoende opgepakt worden en op zaken waar wij het verschil kunnen maken. Aan bod komen:

- ondersteuning van gemeenten bij de aanpak van riooloverstorten;
- de ondersteuning van de landbouw in waardenetwerken (demonstratie- en leerprojecten);
- het actualiseren van vergunningen;
- afspraken maken over de watervoorraad in de Roerdalslenk.

Daarnaast spreken wij buurlanden, het Rijk, waterschap en gemeenten aan op de verantwoordelijkheden die zij hebben om invulling te geven aan de KRW-doelen. Het uitvoeren van maatregelen om de 17 grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden in goede hydrologische toestand te brengen – waarvoor wij verantwoordelijk zijn – wordt voortgezet en waar nodig zoveel mogelijk versneld.

Om de bescherming van de drinkwatervoorziening te verbeteren, herijken we het grondwaterbeschermingsbeleid. Wij ~~zullen~~voorzien daarvoor ~~voorstellen tot~~ aanpassing van de Omgevingsverordening ~~doen~~.

Ten slotte zullen wij vergunningen voor lozingen op het riool (indirecte lozingen) waarvoor wij het bevoegde gezag zijn herzien om emissies naar het watersysteem te verminderen. Om de emissies van nutriënten uit bemesting te verminderen is het Rijk gestart met het ontwikkelen van een achtste Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Gelet op de bijdrage die dit programma kan leveren aan de waterkwaliteit, vragen wij het Rijk om regionale partijen hierbij te betrekken.

LLL

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.5.8 Zone natuurbeek

De ~~natuurbeekzones~~natuurbeekzone is een aanduiding die is opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening. Het betreft een zone van 25 meter aan weerszijden van nog te herinrichten natuurbeken. Deze beken worden heringericht, mede in het kader van de Kaderichtlijn Water (KRW). Herinrichten betekent vaak dat de beek die in het verleden rechtgetrokken is weer meanderend wordt gemaakt. Daarvoor is ruimte nodig. Via de zone natuurbeek wordt deze ruimte gereserveerd. In deze zone zijn geen ontwikkelingen toegestaan die de toekomstige natuurlijke (meanderende) inrichting kunnen frustreren.

Na uitvoering van de herinrichting kan de zonering komen te vervallen en wordt de bescherming van de heringerichte beek overgenomen door de ~~Keur (de verordening van het waterschap)~~ Waterschapsverordening. De huidige kaart is niet meer geheel actueel. We zullen de zone natuurbeek in de komende planperiode in de verordening actualiseren en bekijken hierbij de mogelijkheid om het beschermingsregime te verbreden.

MMM

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

concept

§ 6.6.2 Verbeteren van de bescherming van de drinkwaterbronnen

We zetten ons in om de bescherming van ons grondwater te verbeteren. Dit doen we door de begrenzing van grondwaterbeschermingsgebieden te actualiseren en waar nodig te vergroten. Daarbij zullen we ook de voorschriften van de omgevingsverordening die gericht zijn op de bescherming van de grondwaterkwaliteit in waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden actualiseren.

~~Actualisatie en vergroting van de grondwaterbeschermingsgebieden is nodig, omdat we ervan uit moeten gaan dat de huidige drinkwaterwinlocaties er voor langere tijd zullen blijven. Verplaatsen naar een andere locatie is gezien de drukte in ondergrond en bovengrond in Limburg niet of nauwelijks meer mogelijk. In de huidige Omgevingsverordening Limburg zijn 25-jaarzones als grondwaterbeschermingsgebied opgenomen. De 25-jaarzone betekent dat een druppel die aan de rand van het grondwaterbeschermingsgebied valt er 25 jaar over doet om bij de pompput te komen.~~ Binnen deze grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden gelden vanuit de Omgevingsverordening Limburg onder andere regels op het gebied van gewasbeschermingsmiddelengebruik door de landbouw, bodemenergiesystemen en voor de vestiging van risicovolle milieubelastende activiteiten.

~~Actualisering en vergroting van de grondwaterbeschermingsgebieden is noodzakelijk om ons grondwater langdurig te beschermen. We maken echter nu nog geen keuze in de exacte grootte van de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Dat gaan we in een later stadium doen, wanneer alle belangen in beeld zijn gebracht. Het besluit zal aan Provinciale Staten worden voorgelegd voor vaststelling via de nieuwe omgevingsverordening. In deze omgevingsvisie nemen we daarom voor Noord-, en Midden-Limburg zoekgebieden grondwaterbescherming op. Deze zoekgebieden bestaan uit de beschermingszone van 200 jaar, wat globaal overeenkomt met het volledige intrekgebied. Een nadere keuze voor een beschermingszone van 100 of 200 jaar zal in ieder geval binnen dit gebied vallen. Na vaststelling van de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden zullen we nieuwe gebiedsdossiers op laten stellen volgens landelijke afspraken. Voor Zuid-Limburg volgt deze actualisatie in een later stadium.~~

Actualisering en vergroting van de grondwaterbeschermingsgebieden is noodzakelijk om ons grondwater langdurig te beschermen. Provinciale Staten zullen in een volgende aanpassing van de Omgevingsverordening Limburg de keuze maken voor de nieuwe beschermingsgebieden. In deze omgevingsvisie en in de omgevingsverordening nemen we zoekgebieden grondwaterbescherming op. Deze zoekgebieden bestaan uit de beschermingszone van 200 jaar, wat globaal overeenkomt met het volledige intrekgebied.

Het grootste deel van ons drinkwater wordt gemaakt van grondwater, maar circa een kwart wordt gemaakt uit Maaswater. De waterkwaliteit en -kwantiteit van de Maas zijn daarom van groot belang voor het drinkwater. We zullen ons samen met het Rijk, als verantwoordelijke voor de Maas, inzetten voor de verbetering van de waterkwaliteit van de Maas. Dat doen we bijvoorbeeld in onze internationale overleggen.

NNN

Sectie 6.6.10 wordt geplaatst na sectie 6.6.2. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.6.10~~ 6.6.3 Zoekgebieden grondwaterbescherming

De grondwaterbeschermingsgebieden zijn de (ruimere) gebieden rondom de waterwingebieden, waarin regels gelden om het grondwater te beschermen. Die zijn minder streng dan de regels voor waterwingebieden, zoals regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en risicovolle bedrijven en -stoffen, en voor bepaalde (andere) activiteiten. Het gewonnen grondwater wordt verwerkt tot drinkwater. Daarom is het van belang om dit grondwater te beschermen tegen vervuiling.

De grondwaterbeschermingsgebieden worden gevormd door een deel of het gehele intrekgebied van het grondwater. Het intrekgebied is het gebied waar neerslag die de bodem infiltreert uiteindelijk in de grondwaterwinning terechtkomt. De huidige gebieden die in de provinciale omgevingsverordening zijn opgenomen, zijn de zogenaamde 25-jaarszones. Daarbij doet een druppel er maximaal 25 jaar over om in de grondwaterwinning terecht te komen. Het idee was dat, wanneer er buiten dit gebied een verontreiniging is, er 25 jaar de tijd zou zijn om het pompstation financieel af te schrijven en een nieuwe locatie te zoeken en de winning te verplaatsen. Nu Limburg zowel bovengronds als ondergronds steeds intensiever in gebruik is, is dit niet of nauwelijks meer

concept

mogelijk. In het Provinciaal Waterprogramma hebben wij al aangegeven dat wij de bescherming willen verbeteren onder het motto: beschermen om te blijven. We zullen dat in de komende jaren uitwerken. Dat betekent dat we bekijken of een beschermingszone van 100 jaar of 200 jaar noodzakelijk is om ons drinkwater voor lange termijn zeker te stellen.

Die uitwerking starten wij in Noord- en Midden-Limburg. De intrekgebieden zijn daar opnieuw berekend, met actuele grondwatermodellen. In de omgevingsvisie is de 200-jaarzone als 'zoekgebieden grondwaterbescherming' aangeduid. De in de komende periode uit te werken nieuwe beschermingszone zal in ieder geval binnen dit intrekgebied komen te liggen. In de omgevingsverordening nemen we voor deze zoekgebieden een regel op, die voorkomt dat zich hier ontwikkelingen voordoen die de toekomstige functie als grondwaterbeschermingsgebied kunnen frustreren.

We bekijken de inzet van middelen vanuit agrarisch natuurbeheer (ANB) om in de grondwaterbeschermingsgebieden een (grond)watervriendelijke landbouw te bevorderen, met zo min mogelijk uitspoeling van nitraat en gewasbeschermingsmiddelen.

In de Provinciale Omgevingsverordening Limburg zijn regels opgenomen voor de grondwaterbeschermingsgebieden. De huidige regels zijn aanvullend op de nationale regels ter bescherming van het milieu, die overal van toepassing zijn. Ze hebben onder meer betrekking op ~~gebruik~~het vestigen van ~~gewasbeschermingsmiddelen, het vestigen van~~ bepaalde activiteiten in de ondergrond, bepaalde soorten van bedrijven en andere activiteiten. Aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen stellen we geen aanvullende eisen ten opzichte van de landelijke regels.

OOO

Sectie 6.6.9 wordt geplaatst na sectie 6.6.10. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.6.9~~ 6.6.4 Waterwingebieden

De waterwingebieden zijn de kleinste beschermingszones rondom winningen van grondwater voor drinkwater. De grens wordt bepaald door de reistijd van 60 dagen van het toestromende grondwater tot de winning. Bij freatische winningen in kalksteengebieden geldt een termijn van 100 dagen. Deze 60 of 100 dagen reistijd door de ondergrond geldt als minimale reistijd om het water bacteriologisch betrouwbaar te maken. Binnen deze gebieden gelden strenge eisen voor de activiteiten die er mogen plaatsvinden.

Het doel van de waterwingebieden is het beschermen van de winning van grondwater dat gebruikt wordt om drinkwater van te maken.

Bescherming van ons grondwater is een groot maatschappelijk belang. De bescherming van de waterwingebieden tegen risico's voor het drinkwater is dan ook belangrijk. We streven ernaar om in het waterwingebied alleen activiteiten gerelateerd aan de drinkwatervoorziening ruimte te geven, zoals ook aangegeven in het Provinciaal Waterprogramma. Voor de waterwingebieden gelden regels in de provinciale omgevingsverordening voor onder meer nieuwe activiteiten, nieuwe bebouwing en voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en andere risicovolle stoffen. In het Provinciaal Waterprogramma hebben we aangegeven de regels in de komende periode te herzien. De herziene regels zullen worden opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. De waterwingebieden zijn opnieuw gemodelleerd en de actuele gebieden zullen in de omgevingsverordening worden opgenomen. Voor Noord- en Midden-Limburg zal dat in een eerst volgende aanpassing zijn. Voor Zuid-Limburg doen we dit in een volgend stadium

PPP

Sectie 6.6.4 wordt geplaatst na sectie 6.6.9. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.6.4~~ 6.6.5 Bescherming grondwater door boringvrije zones

~~De diepe grondwatervoorraden worden in Limburg deels fysiek beschermt door afdekkende kleilagen, die voorkomen dat vervuiling van bovenaf in deze grondwaterlagen terechtkomt. Het betreft de Roerdalslenk en de Venloschol. Via het aanwijzen van een boringsvrije zone in onze provinciale omgevingsverordening worden deze kleilagen beschermd tegen doorboringen en daarmee tegen het risico dat er vervuilende stoffen binnenkomen.~~

concept

In Limburg beschikken we over een voorraad diep grondwater van goede kwaliteit. De Roerdalslenk en de Venloschol zijn daarbij bijzondere gebieden. De diepgelegen grondwatervoorraden worden hier afgedekt door slecht doorlatende kleilagen. Deze vormen een natuurlijke, geologische bescherming tegen verontreiniging. Daardoor is het grondwater in deze gebieden van zeer hoge kwaliteit. Dat water willen we ook voor de toekomstige generaties veiligstellen. Doorboring van de beschermende kleilagen wordt dus zoveel mogelijk tegengaan. Daarom is zowel de Roerdalslenk als de Venloschol in de provinciale Omgevingsverordening als boringsvrije zone aangeduid. Daar horen regels bij om de afdekkende kleilagen te beschermen tegen doorboringen en daarmee tegen het risico dat er vervuilende stoffen binnenkomen.

Het water onder de afschermende kleilagen vormt een belangrijke voorraad schoon zoetwater die we alleen gebruiken voor ons drinkwater en voor andere onttrekkingen voor menselijke consumptie. Verder is het pakket onder de kleilagen aangewezen als Aanvullende Strategische Voorraad (ASV). Er is momenteel een dalende trend van de stijghoogte in het diepe pakket van de Roerdalslenk, waardoor het grondwaterlichaam niet in goede KRW-toestand is. Daarom zijn nieuwe onttrekkingen niet toegestaan. De huidige onttrekkingen door verschillende partijen moeten worden verminderd.

Voor boringen en het gebruik van grondwater voor beregening of veedrenkputten is in deze gebieden bijna altijd een vergunning of registratie nodig. De regels daarover staan in de omgevingsverordening en waterschapsverordening.

Vanuit andere belangen, zoals de energietransitie, is er behoefte om op een beperkt aantal plaatsen de afschermde kleilagen te mogen doorboren. Zo staan we in de Venloschol, buiten de waterwingebieden- en grondwaterbeschermingsgebieden, open warmte-koudeopslagsystemen (WKO) onder de kleilaag toe. Deze keuze is gemaakt in de afweging tussen een duurzame energievoorziening en een veilige drinkwatervoorziening, omdat een beperkt aantal doorboringen een grote energiewinst op kan leveren.

Daarnaast zijn incidenteel doorboringen toegestaan. Zo zijn bijvoorbeeld brandputten toegestaan als er geen alternatieven zijn en de veiligheid in het geding komt. In het op te stellen Afwegingskader Doorboring Venloschol wordt per activiteit aangegeven of een doorboring van de beschermende kleilaag eventueel kan worden toegestaan. Dat kan alleen als aan bepaalde eisen wordt voldaan. Een element dat daarbij zwaar zal meewegen, is het ontbreken van alternatieven voor een doorboring. Het financiële aspect speelt een ondergeschikte rol. In het afwegingskader wordt ook opgenomen onder welke voorwaarden een vergunning mogelijk kan worden verleend.

Voorbeelden van activiteiten waarbij de grond wordt geroerd en die zouden kunnen leiden tot een doorboring zijn:
- de aanleg van funderingspalen;
- de aanleg van kabels en leidingen onder de Maas;
- grondwateronttrekkingsputten.

Daarnaast bekijken we of het nodig is om op meer plaatsen aanwezig afdekkende lagen te beschermen door middel van de aanduiding boringsvrije zone. Concreet kijken we op dit moment vanwege het stijgende mijnwater naar de Mijnstreek .

QQQ

Sectie 6.6.3 wordt geplaatst na sectie 6.6.4. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.6.3~~ 6.6.6 Verbeteren van de kwaliteit van het grondwater

In de grondwaterbeschermingsgebieden geldt (net als in de rest van Limburg) een doelstelling van maximaal 50 mg/l nitraat. Wij ondersteunen, samen met Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) en de landbouworganisatie LLTB, agrariërs actief in het behalen van deze doelstelling in ~~twaalf~~ grondwaterbeschermingsgebieden via het programma Waterwinst, waarin de aanpak wordt gecontinueerd van Duurzaam Schoon Grondwater (DSG).

Het grondwater dat we in Limburg gebruiken voor de bereiding van drinkwater staat kwalitatief onder druk. We vinden in het grondwater hogere concentraties nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen dan toegestaan. Daarom is het belangrijk om in heel Limburg de belasting van het grondwater met deze stoffen te verlagen. Daarvoor kijken we naar mogelijkheden om regels op te nemen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de gebieden voor de bescherming van het drinkwater. We vinden in het grondwater ook steeds meer andere antropogene (door

mensen veroorzaakte) stoffen die er niet thuishoren, zoals medicijnresten en PFAS. Het kost steeds meer inspanning om deze stoffen uit het grondwater te verwijderen en er goed drinkwater van te maken. In heel Limburg stimuleren we daarom het behalen van de doelstellingen op het gebied van oppervlakte- en grondwaterkwaliteit, zoals het voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Nitraatrichtlijn. We ondersteunen een ~~watervriendelijke~~ landbouw die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en ~~milieuvriendelijk landbouw~~water.

RRR

Sectie 6.6.5 wordt geplaatst na sectie 6.6.3. Het volgende opschrift wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.6.5~~ 6.6.7 Voldoende water voor drinkwater

SSS

Sectie 6.6.6 wordt geplaatst na sectie 6.6.5. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.6.6~~ 6.6.8 ~~Actieprogramma~~ Limburgs ~~drinkwater~~actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen

Gezamenlijk met Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) is het Limburgs Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 opgesteld. Daarin is uitgewerkt hoe de drinkwatervoorziening in Limburg tot 2030 wordt ingevuld. Conclusie is dat voor de periode tot 2030 er voldoende drinkwater is, mits er geen onvoorziene gebeurtenissen plaatsvinden en WML enkele al ingeplande acties uitvoert. Voor de periode na 2030 treden er volgens de meest recente prognoses wel tekorten op. Via het aanwijzen van twee zoekgebieden voor drinkwaterwinning anticiperen wij hier op.

TTT

Sectie 6.6.7 wordt geplaatst na sectie 6.6.6. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.6.7~~ 6.6.9 Twee nieuwe zoekgebieden voor drinkwaterwinning

Het drinkwatergebruik zal als gevolg van de ambities op het vlak van economie en woningbouw de komende jaren toenemen. Er ligt een directe relatie tussen de bevolkingsgroei, het woningbouwprogramma met de bijbehorende economische ontwikkeling en de groeiende behoefte aan drinkwater.

Wanneer we uitgaan van de voorgenomen ontwikkeling, gecombineerd met de verwachting dat er een verdergaande zuivering van het grondwater nodig zal zijn, betekent dit dat er op ~~korte~~ afzienbare termijn meer drinkwater nodig zal zijn en er meer grondwater zal moeten worden gewonnen. Om de Limburgse drinkwaterwinning te borgen, moeten we over een aantal locaties beschikken waar in de toekomst eventueel nieuwe winningen voor de drinkwatervoorziening zijn te vestigen.

~~In eerste instantie zijn hier de Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) voor bedoeld. Als deze worden ingezet voor de reguliere drinkwatervoorziening, zijn nieuwe ASV's nodig. Om op tijd voor te sorteren op de behoefte aan drinkwater, nemen we twee zoekgebieden voor drinkwatervoorziening op. Dat zijn gebieden waar we geen ontwikkelingen willen toelaten die de toekomstige functie voor de grondwaterwinning voor drinkwaterbereiding kunnen frustreren. Te denken is aan grootschalige milieubelastende activiteiten, zoals een afvalverbrandingsinstallatie, een afvalwaterzuivering of bepaalde complexe industriële activiteiten zoals een chemische fabriek of papierfabriek. Daarnaast zijn bodemenergiesystemen of aardwarmtewinning ook ongewenst. Voor nieuwe grondwatervragers geldt dat we een afweging zullen maken op basis van de beschikbare hoeveelheden in het gebied.~~

In eerste instantie zijn hier de Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) voor bedoeld. Als deze worden ingezet voor de reguliere drinkwatervoorziening, zijn nieuwe ASV's nodig. Om op tijd voor te sorteren op de behoefte aan drinkwater, nemen we twee zoekgebieden voor drinkwatervoorziening op. De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn gebieden waar mogelijk op middellange termijn nieuwe winningen voor drinkwatervoorziening zullen worden gerealiseerd. De gebieden hebben

concept

concept

geen harde grenzen, omdat nog niet bekend is waar deze winningen precies zullen worden gelokaliseerd. De zoekgebieden zijn gelegen op de plateaus van Schimmert en Doenrade.

Ons doel is om in deze gebieden de eventuele toekomstige vestiging van nieuwe drinkwaterwinningen niet onmogelijk maken. Dat wil zeggen, geen ontwikkelingen toelaten die de toekomstige functie voor de grondwaterwinning voor de drinkwaterbereiding kunnen frustreren. Te denken valt aan zwaar milieubelastende activiteiten zoals ze in bijlage V van de Omgevingsverordening Limburg zijn opgenomen, zoals een afvalverbrandingsinstallatie, een afvalwaterzuivering of bepaalde complexe industriële activiteiten zoals een chemische fabriek of papierfabriek. Daarnaast zijn bodemenergiesystemen of aardwarmtewinning ongewenst.

We gaan er voorlopig van uit dat er één nieuwe winning nodig zal zijn.

Voor nieuwe grondwatervragers geldt dat we een afweging zullen maken op basis van de beschikbare hoeveelheden in het gebied. We bekijken hoe we deze zoekgebieden drinkwaterwinning moeten beschermen. We voorzien het opnemen van een motiveringsverplichting voor de zoekgebieden drinkwaterwinning in de Provinciale omgevingsverordening. Daarbij zal het belang voor de toekomstige drinkwaterwinning inzichtelijk moeten worden gemaakt en afgewogen moeten worden tegen het belang van de voorziene ontwikkeling en de effecten hiervan.

Daarnaast zal in de boringsvrije zone Roerdalslenk in de gemeente Roerdalen de nieuwe winplaats Hobertsveld worden gerealiseerd ter vervanging van de twee bestaande diepe winningen in Asselt en Herten. Het nieuwe waterwingebied is in deze omgevingsvisie op de kaart opgenomen. We zullen hiervoor de Omgevingsverordening Limburg aanpassen.

~~Het grootste deel van ons drinkwater wordt gemaakt van grondwater, maar circa een kwart wordt gemaakt uit Maaswater. De waterkwaliteit en -kwantiteit van de Maas zijn daarom van groot belang voor het drinkwater. We zullen ons samen met het Rijk, als verantwoordelijke voor de Maas, inzetten voor de verbetering van de waterkwaliteit van de Maas. Dat doen we bijvoorbeeld in onze internationale overleggen.~~

UUU

Sectie 6.6.8 wordt geplaatst na sectie 6.6.7. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~6.6.8~~ 6.6.10 Infrastructuur voor openbare drinkwatervoorziening (ondergronds en bovengronds)

Voor een duurzame drinkwatervoorziening zijn, naast het beschikbaar stellen van voldoende bronnen om drinkwater te produceren, ook voorzieningen nodig om water te kunnen winnen, behandelen en transporteren naar de klanten. Voor het transporteren van drinkwater is een uitgebreid leidingnetwerk nodig dat in stand moet worden gehouden en dat ook moet kunnen worden uitgebreid als de vraag op een bepaalde locatie toeneemt. Het betreft een vitale infrastructuur die moet worden beschermd. Het is van groot belang dat er voldoende energie (elektriciteit) beschikbaar is voor de drinkwatervoorziening. De drinkwatervoorziening moet hoge prioriteit krijgen in geval van netcongestie.

~~Daarnaast kunnen regels voor stikstofemissie een belemmering vormen bij de instandhouding van bestaande en de aanleg van nieuwe winningen of leidingen. In veel gevallen kunnen werkwijzen worden gehanteerd zonder stikstofemissie. Als dat niet kan, moet het mogelijk zijn hiervoor een uitzondering te maken.~~

Daarnaast kunnen regels voor stikstofemissie een belemmering vormen bij de instandhouding van bestaande en de aanleg van nieuwe winningen of leidingen. In veel gevallen kunnen werkwijzen worden gehanteerd zonder stikstofemissie. Als dat niet kan, dan bezien we of een dergelijk project gebruik kan maken van de zogenaamde ADC-toets. Deze behelst dat “bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang,” afgeweken kan worden van de natuurwetgeving. Voorwaarde hierbij is dat er sprake is van compensatie van de aangetaste of verloren gegane natuurwaarden.

VVV

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

~~**§ 6.6.11 Boringsvrije zones (Roerdalslenk en Venloschol)**~~

~~De Roerdalslenk en de Venloschol zijn bijzondere gebieden. De diepgelegen grondwatervoorraden worden hier afgedekt door slecht doorlatende kleilagen. Deze vormen een natuurlijke, geologische bescherming tegen verontreiniging. Daardoor is het grondwater in deze gebieden van zeer hoge kwaliteit. Dat water willen we ook voor de toekomstige generaties veiligstellen. Doorboring van de beschermende kleilagen wordt dus zoveel mogelijk tegengaan. Daarom is zowel de Roerdalslenk als de Venloschol in de provinciale omgevingsverordening als boringsvrije zone aangeduid. Daar horen regels bij om de afdekkende kleilagen te beschermen.~~

~~Onze visie is dat dit grondwater een belangrijke voorraad schoon zoetwater is die we alleen gebruiken voor ons drinkwater en voor andere onttrekkingen voor menselijke consumptie. Verder is het pakket onder de kleilagen aangewezen als Aanvullende Strategische Voorraad (ASV). Er is momenteel een dalende trend van de stijghoogte in het diepe pakket van de Roerdalslenk, waardoor het grondwaterlichaam niet in goede KRW-toestand is. Daarom zijn nieuwe onttrekkingen niet toegestaan. De huidige onttrekkingen door verschillende partijen moeten worden verminderd.~~

~~Voor boringen en het gebruik van grondwater voor beregening of veedrenkputten is in deze gebieden bijna altijd een vergunning of registratie nodig. De regels daarover staan in de omgevingsverordening en waterschapsverordening.~~

~~In het op te stellen afwegingskader Doorboring Venloschol wordt per activiteit aangegeven of een doorboring van de beschermende kleilaag eventueel kan worden toegestaan. Dat kan alleen als aan bepaalde eisen wordt voldaan. Een element dat daarbij zwaar zal meewegen, is het ontbreken van alternatieven voor een doorboring. Het financiële aspect speelt een ondergeschikte rol. In het afwegingskader wordt ook opgenomen onder welke voorwaarden een vergunning mogelijk kan worden verleend. In verband met de voorkomende vragen naar doorboringen van de kleilaag van de Venloschol voor de energietransitie of andere functies, kijken we naar een goede afweging voor doorboringen.~~
[Vervallen]

WWW

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

~~**§ 6.6.12 Zoekgebieden drinkwaterwinning**~~

~~De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn gebieden waar mogelijk op middellange termijn nieuwe winningen voor drinkwatervoorziening zullen worden gerealiseerd. De gebieden hebben geen harde grenzen, omdat nog niet bekend is waar deze winningen precies zullen worden gelokaliseerd. De zoekgebieden zijn gelegen op de plateaus van Schimmert en Doenrade.~~

~~Ons doel is om in deze gebieden de eventuele toekomstige vestiging van nieuwe drinkwaterwinningen niet onmogelijk maken. Dat wil zeggen, geen ontwikkelingen toelaten die de toekomstige functie voor de grondwaterwinning voor de drinkwaterbereiding kunnen frustreren. Te denken valt aan zwaar milieubelastende activiteiten, zoals een afvalverbrandingsinstallatie, een afvalwaterzuivering of bepaalde complexe industriële activiteiten zoals een chemische fabriek of papierfabriek. Daarnaast zijn bodemenergiesystemen of aardwarmtewinning ook ongewenst.~~

~~Onze visie: om de Limburgse drinkwaterwinning voor de langere termijn te borgen, moeten we over een aantal locaties beschikken waar in de toekomst eventueel nieuwe winningen voor de drinkwatervoorziening zijn te vestigen. Om deze vestiging mogelijk te maken, moeten ontwikkelingen die strijdig zijn met het gebruik als openbare drinkwaterwinning zoveel mogelijk worden voorkomen en worden afgewogen tegen de toekomstige functie voor de drinkwaterwinning. Ontwikkelingen die strijdig zijn met het gebruik als openbare drinkwaterwinning zijn bijvoorbeeld industriële ontwikkeling met risicovolle milieubelastende bedrijven. Voor nieuwe grondwatervragers geldt dat we een afweging zullen maken op basis van de beschikbare hoeveelheden in het gebied.~~

~~We bekijken hoe we deze zoekgebieden moeten beschermen. We overwegen het opnemen van een motiveringsverplichting voor de zoekgebieden drinkwaterwinning in de provinciale omgevingsverordening. Daarbij zal het belang voor de toekomstige drinkwaterwinning inzichtelijk moeten worden~~

~~gemaakt en afgewogen moeten worden tegen het belang van de voorziene ontwikkeling en de effecten hiervan.~~
[Vervallen]

XXX

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.7 Klimaatadaptatie

In de (huidige) Omgevingsverordening Limburg hebben we een motiveringsverplichting klimaatadaptatie opgenomen. Daarin is voorgeschreven dat bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling (waarvoor het ruimtelijk plan moet worden aangepast) wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met watertekort~~-~~, overstroming en wateroverlast en wat de invloed van het plan hierop is. Daarbij verwijzen we naar de beschikbare informatie over dit onderwerp, zoals de stresstestkaarten en de ~~onderlegger Water en Bodem~~ klimaateffect-atlas. Met het waterschap hebben we daarnaast de ~~onderlegger Water en Bodem~~ Onderlegger water en bodem opgesteld, die inzicht geeft in het water- en bodemsysteem en de hierbij behorende risico's. De kansen op en risico's van overstroming van de rivieren zijn op overstromingskaarten weergegeven in de Atlas Leefomgeving~~).~~ - Ook de regio Noord- en Midden Limburg heeft eigen kaarten laten opstellen. Al deze informatie kan worden gebruikt bij het invullen van deze motiveringsplicht. Het Rijk heeft het Ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving opgesteld om locatiekeuzes te ondersteunen. Daarnaast kan de maatlat Groene en klimaatadaptieve gebouwde omgeving worden gebruikt om de inrichting en bouwwijze klimaatadaptief te maken.

YYY

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.8 Water in Landelijk gebied

In het gehele landelijk gebied van Limburg, zowel in het Primair Landbouwgebied de Groenblauwe landbouwzone, het Verwevingsgebied als in het Natuurnetwerk Limburg, is het belangrijk om meer water vast te houden, infiltratiecapaciteit te behouden, peilen te verhogen en ontwatering en afwatering te beperken – zonder dat dit leidt tot een groter risico op overstromingen. Ons landschap en watersysteem moeten als een spons kunnen functioneren: water vasthouden wanneer het valt en het weer beschikbaar maken in droge perioden.

In het gehele landelijk gebied kunnen maatregelen worden genomen tegen wateroverlast en om meer water vast te houden.

Bij nieuwe (gebouwde) ontwikkelingen in het gehele landelijke gebied moeten we aandacht geven aan voldoende ruimte om water op te vangen en te infiltreren. Grootschalige afdekking en verstening moeten worden voorkomen. Indien dat toch noodzakelijk is, moet de infiltratiecapaciteit worden gemitigeerd of gecompenseerd.

Bij het toevoeren van water van buitenaf (via de Maas of de kanalen) vragen we aandacht voor de kwaliteit van het toegevoerde water. We moeten voorkomen dat via bijvoorbeeld beregening of irrigatie watervervuiling wordt verspreid en er vergrijzing van het grondwater plaatsvindt. Vergrijzing van het grondwater, waarbij het gehele grondwater langzaam vlakdekkend vervuild raakt, vormt een risico voor het grondwater dat wordt gebruikt voor de bereiding van drinkwater.

In het landelijk gebied dient voldaan te worden aan de normen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Nitraatrichtlijn. Dat betekent bijvoorbeeld dat er in het grondwater maximaal 50 mg/l nitraat (NO_3) en in onze beken maximaal 2,3 mg/l stikstof (N) aanwezig mag zijn. Voor de kwaliteit van ons grond- en drinkwater is het van belang dat de algemene doelstelling van 50 mg/l nitraat wordt gehaald. Daarnaast zal in verschillende gebieden een verdere reductie van het nitraatgehalte in het grondwater nodig zijn om de strengere oppervlaktewaternorm van 2,3 mg/l stikstof, wat correspondeert met 11 mg/l nitraat, te bereiken.

Om op de lange termijn te kunnen beschikken over voldoende water van een goede kwaliteit – voor de winning van drinkwater uit grondwater – is een goede aanvulling van het grondwater belangrijk.

concept

Dat betekent dat het regenwater dat valt zo veel mogelijk ter plekke wordt vastgehouden en in het grondwater moet kunnen infiltreren. Grootschalige afdekking van de grond moet dan ook zoveel mogelijk worden voorkomen, of de gevolgen moeten worden gemitigeerd of gecompenseerd. Een goede kwaliteit van het grondwater is belangrijk om grote inspanningen bij de zuivering te voorkomen.

ZZZ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.9 Water in Bebouwd gebied

In de bebouwde gebieden – Stedelijk gebied, Landelijke kernen en ~~werklocaties~~Werklocaties – streven we naar voldoende ruimte om water op te vangen en vast te houden. Zowel voor de beschikbaarheid van voldoende water als in het kader van de opgaven voor klimaatadaptatie is dat van belang. Daarbij adviseren we om te kijken naar meervoudig grondgebruik, waar opgaven van watertekort, wateroverlast en klimaatadaptatie worden gecombineerd met maatschappelijke opgaven zoals vergroening en het tegengaan van hittestress.

Op bedrijventerreinen (werklocaties) streven we naar zoveel mogelijk opvang en berging van water en naar zuinig watergebruik.

Wij ondersteunen, samen met het waterschap en de gemeenten, ~~via subsidies~~ het afkoppelen van regenwater. Samen met de gemeenten hebben we het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater opgesteld. We adviseren gemeenten om van het schema gebruik te maken.

We streven naar een zuinig gebruik van water, zoveel mogelijk circulariteit en hergebruik van water, en een zo laag mogelijke belasting van het watersysteem in stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties. Waar mogelijk willen we het circulair gebruik van water in woningen en bedrijven stimuleren.

In het bebouwd gebied dient het rioleringsstelsel zo goed mogelijk afgestemd te zijn op het opvangen van wateroverlast, zodat dit tot een beperking van het aantal overstorten vanuit het riool op kwetsbare beken leidt. Wij ondersteunen gemeenten bij het terugdringen van het aantal overstorten. Daarnaast onderzoeken wij of inzet van de provinciale omgevingsverordening aangewezen is.

AAAA

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 6.10 ~~Groenblauwe Landbouwzone~~ Specifieke kaartlagen – water

§ 6.10.1 Maasvallei - Groenblauwe Landbouwzone ~~– Maasvallei~~

Op de POVI-kaart Maasvallei is het rivierbed (bestaande uit het voormalige stroomvoerend en waterbergend winterbed) van de Maas in de Groenblauwe landbouwzone opgenomen. In het gehele rivierbed bestaat het risico op hoogwater en overstroming.

In de Maasvallei bevinden zich diverse functies en spelen meerdere belangen. Bij alle voorkomende functies – zoals landbouw, natuur, recreatie en toerisme, verspreide bedrijven en woningen – moet hier rekening gehouden worden met overstromingen vanuit de Maas. Het Maaswater moet in dit gebied geborgen en afgevoerd kunnen worden, om de bedijkte gebieden met daarin liggende dorpen zo veilig mogelijk te houden. Daarom is bij het kaartvlak aangegeven dat het behoud van de waterbergende en stroomvoerende functie van belang is. Hiervoor is in de provinciale omgevingsverordening een motiveringsplicht opgenomen.

Onze rol richt zich in dit gebied onder meer op ruimtelijke kwaliteit. In de provinciale omgevingsverordening geldt voor het Maasdal in de Groenblauwe Landbouwzone dan ook een ~~motivatie- en compensatieplicht~~ motiveringsplicht voor de landschappelijk kernkwaliteiten.

In het gebied dat is opgenomen in dit kaartvlak geldt de Beleidslijn grote rivieren van het Rijk, die mogelijkheden voor nieuwe bebouwing en voor andere nieuwe ontwikkelingen beperkt. Binnen dit kaartvlak moet rekening worden gehouden met beperkte bouw- en ontwikkelmogelijkheden.

concept

concept

§ 6.10.2 Beekdalen - Groenblauwe Landbouwzone ~~– Beekdalen~~en Verwevingsgebied

Waterkwantiteit

De in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied opgenomen beekdalen zijn belangrijk voor het afvoeren van het water in natte perioden en voor het bergen van water voor drogere perioden. De beken moeten in deze beekdalen zo veel mogelijk ruimte krijgen. Dat betekent dat nieuwe bebouwing in de beekdalen niet wenselijk is. Deze kan enerzijds de afvoer of het bergend vermogen van de beek beperken en krijgt anderzijds waarschijnlijk te maken met wateroverlast en schade. Om zoveel mogelijk ruimte voor het water te behouden, geldt voor de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone geen normering tegen wateroverlast. Het waterschap heeft hier geen taak om maatregelen te nemen om bescherming tegen wateroverlast te realiseren. Voor de beekdalen in Verwevingsgebied zullen we dit in de Omgevingsverordening nader uitwerken.

~~De overstromingskaarten die zijn gemaakt in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) geven een beeld van de te verwachten overstromingen van de Limburgse rivieren en beken. Deze kaarten zijn onder verantwoordelijkheid van de provincies gepubliceerd in de Atlas Leefomgeving. Om het waterbewustzijn te verbeteren, zullen wij eind 2025 voor Limburg vernieuwde en uitgebreidere overstromingskaarten vaststellen die vervolgens begin 2026 gepubliceerd worden. Ook de onderlegger Water en Bodem geeft informatie over de beekdalen.~~

Waterkwaliteit

Het landgebruik in de beekdalen is van groot belang voor de waterkwaliteit in de beken. In de beekdalen stimuleren wij daarom in verband met de waterkwaliteit een ontwikkeling richting een ~~watervriendelijke extensieve landbouw,~~landbouw die rekening houdt met ~~een lage belasting~~de opgaven van ~~het grond-~~natuur, landschap en ~~oppervlaktewater met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen~~water.

We willen deze ontwikkelingsrichting onder meer stimuleren via de inzet van middelen voor agrarisch natuurbeheer (ANB). De regulering van nutriënten (mest) en gewasbeschermingsmiddelen is primair een taak van het Rijk, via onder meer de mestwetgeving en het toelatingsbeleid. Wij kunnen in de beekdalen via het ruimtelijk instrumentarium maatregelen nemen, maar dan dient er sprake te zijn van een perspectief voor de landbouw en voldoende financiële middelen.

~~Watervriendelijke~~ Een landbouw stimuleren die rekening houdt met de opgaven van natuur, landschap en water

In de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied is de landbouw de dominante grondgebruiker. In verband met de verwachte toename van hogere waterstanden en grondwaterstanden, willen we hier een landbouw stimuleren die kan omgaan met hogere waterstanden en, in verband met het behalen van de opgaven van de Kaderrichtlijn Water (KRW), ook een landbouw die een bijdrage kan leveren aan de verbetering van de waterkwaliteit op het vlak van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

We zetten hier stimuleringsregelingen voor in zoals agrarisch natuurbeheer (ANB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

~~In de provinciale omgevingsverordening zal voor de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone een motivatie- en compensatieplicht gaan gelden voor de waarden voor waterdoorvoer en waterberging. Verschillende beekdalen hebben een functie als ecologische verbindingszones. Zie hiervoor paragraaf Ecologische verbindingszone.~~

In de provinciale omgevingsverordening zal voor de beekdalen in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht gelden voor de waarden voor ruimte voor water, waterberging en watervoering. Verschillende beekdalen hebben een functie als ecologische verbindingszone.

§ 6.10.3 Natte laagten - Groenblauwe Landbouwzone ~~– Natte laagten~~en Verwevingsgebied

De natte laagten zijn de gebieden die nu al door hun lagere ligging ten opzichte van de omgeving van nature natter zijn. Deze gebieden zijn belangrijk voor het watersysteem vanwege hun sponswerking (water vasthouden, laten infiltreren en/of vertraagd weer afgeven aan de omgeving). Het zijn gebieden die enerzijds de neerslagpieken kunnen opvangen en anderzijds water kunnen bergen voor drogere perioden. De verwachting is dat de neerslagpieken groter zullen worden en de drogere

perioden langer zullen duren. De natte laagten zijn ook de gebieden waar we meer water zouden kunnen vasthouden door (grond)waterpeilen te verhogen.

Daarom zien we de natte laagten als belangrijke gebieden die een bijdrage kunnen leveren aan het herstel van een watersysteem dat kan omgaan met zowel zware buien als langere perioden van droogte.

We willen deze gebieden zoveel mogelijk in stand houden, om zo het water de ruimte te geven en de sponswerking te behouden. Nieuwe verharding en bebouwing, drooglegging of ophoging is daarom niet wenselijk. We zien in de natte laagten, net als in de beekdalen, goede mogelijkheden voor een landbouw die kan omgaan met hogere waterpeilen en vernatting. Waar mogelijk willen we via subsidies een landbouw stimuleren die kan omgaan met nattere omstandigheden.

~~In de provinciale omgevingsverordening zal voor de natte laagten in de Groenblauwe Landbouwzone een motivatie- en compensatieplicht gelden voor de waarden voor water, ruimte voor water en waterberging.~~

In de provinciale omgevingsverordening zal voor de natte laagten in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht gelden waarin wordt gemotiveerd hoe de waterbergende functie en de sponswerking van het gebied worden behouden of verbeterd.

§ 6.10.4 Hellingen - Groenblauwe Landbouwzone ~~– Hellingen~~en Verwevingsgebied

De hellingen in Zuid-Limburg zijn belangrijk in verband met de wateroverlast van afstromend water en modder. Bij hevige regen, vooral op momenten dat de akkers nog niet begroeid zijn, spoelt water af van de landerijen en stroomt het over straten~~;~~ en door tuinen en huizen.

Ter voorkoming van de wateroverlast vinden we het belangrijk dat er op de hellingen maatregelen worden genomen om de afstroming te beperken en af te remmen, en om het gevallen water zo veel mogelijk in de bodem te laten infiltreren. Verharding en bebouwing zijn op de hellingen niet gewenst wanneer dit tot meer afstroming kan leiden. Een aanvullend aandachtspunt is het voorkómen van de zogenaamde ‘runoff’, waarbij nutriëntrijk water en landbouwgrond afspoelen en de gevoelige natuurgebieden op de hellingen binnenstromen en hier tot aantasting van de natuur leiden.

We willen op de hellingen een landbouw en grondgebruik stimuleren die de afstroming verminderen. Behoud van grasland is daarvoor belangrijk. Verruwing van de hellingen met natuurlijk grasland, bosschages, natuur en bos leidt tot minder afstroming. Ook maatregelen zoals de aanplant en aanleg van landschapselementen zoals hagen, graften en boerenbuffers dragen hieraan bij. ~~In de provinciale omgevingsverordening zal voor de hellingen in de Groenblauwe landbouwzone een motivatie- en compensatieplicht gelden voor de waarden van water, remmen van afstroming en waterberging.~~

In de provinciale omgevingsverordening zal voor de hellingen in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht gelden waarin wordt gemotiveerd hoe het snel afstromen van water en erosie worden voorkomen en hoe de infiltrerende, waterbergende en remmende werking van het bestaande landschap wordt behouden of verbeterd.

§ 6.10.5 Droogdalen - Groenblauwe Landbouwzone ~~– Droogdalen~~en Verwevingsgebied

De droogdalen in ~~Zuid-~~de heuvelachtige delen van Limburg zijn dalen die het grootste deel van het jaar geen water afvoeren of waar ~~alleen water stroomt als het flink heeft geregend~~hooguit een klein bronbeekje ontspringt en afstroomt. Alleen bij hevige regenval komt er veel water tot afstroming. Bij of na hevige regenval stroomt het water door deze droogdalen van de plateaus naar de beekdalen. Ter voorkoming van wateroverlast in de dalen is het van belang om deze waterafvoer zoveel mogelijk te vertragen en het water zo mogelijk te laten infiltreren naar het grondwater.

We willen in de droogdalen ruimte behouden voor de afvoer van water en een landbouw en grondgebruik stimuleren die de snelheid van afstroming verminderen. Behoud van grasland is daarvoor belangrijk. Verruwing van de droogdalen met natuurlijk grasland, bosschages, natuur en bos leidt tot minder snelle afstroming. Maar ook maatregelen zoals landschapselementen, heggen, graften en boerenbuffers dragen hieraan bij. Bebouwing in de droogdalen is zowel vanuit de watervoerende rol als vanuit wateroverlast voor de bebouwing niet wenselijk.

De meeste droogdalen staan op de legger van het waterschap, wat betekent dat het waterschap verantwoordelijk is voor een goede geleiding van het water en voor het voldoen aan de normering

concept

voor wateroverlast in deze droogdalen. Ook kan het waterschap in de droogdalen (bovengenoemde) maatregelen nemen om elders in de beekdalen aan de normering voor wateroverlast te voldoen.

~~In de provinciale omgevingsverordening zal voor de droogdalen in de Groenblauwe landbouwzone een motivatie- en compensatieplicht gelden voor de waarden van water, watervoering en waterberging.~~

In de provinciale omgevingsverordening zal voor de droogdalen in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht gelden waarin wordt gemotiveerd hoe de waterbergende en remmende werking van het landschap wordt behouden of verbeterd.

§ 6.10.6 ~~Groenblauwe Landbouwzone –~~ Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - water - Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden zijn gebieden rond kwetsbare Natura 2000-gebieden. Een belangrijke opgave uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het hydrologisch op orde brengen van de Natura 2000-gebieden, zodat hiermee wordt bijgedragen aan de duurzame instandhouding van deze gebieden. De hydrologische maatregelen voor de instandhouding van de Natura 2000-gebieden dienen volgens de KRW uiterlijk in 2027 genomen te worden. De te nemen maatregelen zullen naar verwachting voor een groot deel moeten worden genomen in de gebieden die rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn gelegen.

Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik – zoals minder afvoer, hogere grondwaterstanden en vernatting – zijn deze gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als zoekgebieden in deze omgevingsvisie opgenomen. Ze zijn onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we een water-en milieuvriendelijke landbouw willen stimuleren, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB).

~~Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone. Er gelden nu in de omgevingsverordening geen verdere beperkingen, maar een gebiedsproces zal duidelijk moeten maken welke instrumenten ingezet moeten worden in deze gebieden.~~

Gebiedsprocessen en gebiedsgericht onderzoek zullen duidelijk moeten maken welke instrumenten ingezet moeten worden in deze gebieden. Er wordt in afwachting daarvan in de Omgevingsverordening geen motiveringplicht opgenomen voor deze zone. Er geldt wel een natuurcompensatieplicht.

De kaartlaag –Overgangsgebieden valt deels samen met de kaartlaag hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur en de kaartlaag intrekgebieden Natura2000. In de regels in de Omgevingsverordening Limburg gelden er voor deze kaartlagen wel regels.

§ 6.10.7 Intrekgebieden Natura2000 - Groenblauwe Landbouwzone ~~– Intrekgebieden Natura2000~~en Verwevingsgebied

De intrekgebieden Natura2000 zijn de gebieden waar het water infiltreert dat de (nabijgelegen) grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden voedt. Dit zijn Natura 2000-gebieden die gevoelig zijn voor nutriënten (nitraat en fosfaat). Daarom zijn verbetering van de waterkwaliteit en behoud van de waterkwantiteit van belang. Het betreft gebieden die voornamelijk zijn gelegen op de plateaus in Zuid-Limburg. De gebieden vallen voor een deel binnen de Propositie Heuvelland en voor een ~~groot~~ deel ~~binnen~~ samen met de zone ~~Gebieden rond kwetsbare Natura 2000-gebieden~~ overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden. Doel in deze ~~gebieden~~intrekgebieden Natura-2000 is te zorgen voor voldoende infiltratie van water van een goede kwaliteit voor de nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

We willen in de intrekgebieden Natura 2000 een watervriendelijke landbouw stimuleren, waarbij uitspoeling van nutriënten naar het grondwater moet worden voorkomen. De kwaliteit van het infiltrerende water moet worden verbeterd. Daarbij is het wenselijk om de infiltratiecapaciteit te behouden. Grootschalige afdekking of verstening moet worden voorkomen of gemitigeerd. In de intrekgebieden Natura 2000 zouden bij voorkeur middelen zoals Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) en Agrarisch Natuurbeheer (ANB) moeten worden ingezet om een landbouw die rekening houdt met de ~~watervriendelijke landbouw~~ opgaven van natuur, landschap en water te stimuleren.

concept

~~Op dit moment gelden voor deze intrekgebieden Natura 2000 geen regels in de provinciale omgevingsverordening. We bekijken of het wenselijk is om regelgeving op te nemen. Het kan dan gaan om regels over bouwen/afdekken van de grond. Bijvoorbeeld het regelen van compensatie en mitigatie. Het zou ook kunnen gaan om regels voor meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.~~

In de omgevingsverordening nemen we voor de intrekgebieden in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied een motiveringsplicht op die vraagt om aan te geven hoe de waarden voor infiltratie van water naar het grondwater worden behouden en de waterkwaliteit wordt verbeterd

Het intrekgebied Bunder- en Elsloërbos is niet als intrekgebied op de kaart gezet, maar als Overgangsgebied Natura2000, omdat beide gebieden hier samenvallen. In dit gebeid zal via een gebiedsproces in beeld worden gebracht welke maatregelen en welke regels nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura2000 gebied te bereiken.

BBBB

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 7.1 Bodem en ondergrond - Centrale ambitie

§ 7.1.1 Bodem en ondergrond - Centrale ambitie

Een gezonde basis voor een beter en mooier Limburg, zoals geformuleerd in de Agenda bodem en ondergrond 2024-2030. In deze Agenda zijn de doelen en beoogde resultaten geformuleerd die bijdragen aan de gestelde ambitie.

§ 7.1.2 Bodem en ondergrond – Provinciaal belang

Het hebben van bovenlokaal inzicht in bodemkwaliteiten, ecosysteemdiensten en 3D-ordening en het organiseren van de monitoring hiervan, zodat data éénduidig wordt verzameld en geïnterpreteerd. We benoemen en leggen relaties tussen ondergrond en gebruiksfuncties, waarmee integrale belangenafweging beter vorm gegeven kan worden en afwenteling wordt voorkomen.

CCCC

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 7.2.4 Ontwikkelen van handelingsperspectieven van geprioriteerde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en aandacht voor microplastics

Opgave

Een nieuwe uitdaging op het gebied van bodembescherming zijn de zogenaamde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), zoals PFAS. Nieuwe verontreinigingen in de vorm van ZZS vragen de aandacht. Uitkomsten van mogelijke inventarisaties kunnen leiden tot handelingsperspectieven, die aangeven wie in welke situatie verantwoordelijk is en hoe taken en bevoegdheden verdeeld zijn. Daarnaast worden microplastics steeds vaker en meer in het milieu aangetroffen. Deze kunnen consequenties hebben voor organismen en menselijke gezondheid en vragen eveneens aandacht.

Waar kiezen wij voor?

Het ontwikkelen van handelingsperspectieven voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), die aangeven wie in welke situatie verantwoordelijk is en hoe taken en bevoegdheden verdeeld zijn. Samen met het Rijk (die een systeem- en kaderstellende regiefunctie heeft), met gemeenten en waterschappen zal naar verwachting een landelijke aanpak PFAS komen met daarin onder andere handelingsperspectieven. De voortgang in onderzoek naar microplastics wordt gevolgd en wanneer aan de orde en mogelijk, eventuele maatregelen doorgevoerd.

Wij blijven als middenbestuur de rol vervullen van actieve intermediair tussen het Rijk, gemeenten en andere provinciale partners als het gaat om de aanpak van ZZS, waaronder PFAS.

DDDD

concept

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 7.3.4 Bouwstoffenvoorziening / Ontgrondingen

Opgave

~~Ontgrondingsprojecten hebben vaak meerdere doelen. Rivierverruiming of de aanleg van een recreatieplas wordt gecombineerd met natuurontwikkeling en het winnen van primaire bouwgrondstoffen, bijvoorbeeld zand en grind. Om een vergunning voor de activiteit ontgronden te kunnen verkrijgen, dient gestreefd te worden naar het bereiken van een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving. Tegelijk dient vanzelfsprekend aan de wettelijke eisen voldaan te worden.~~

Bij de winning van primaire bouwgrondstoffen dient er gezorgd te worden voor een goede afweging van de verschillende belangen en het vinden van een goede maatschappelijke balans.

Bij deze afweging speelt mee dat primaire bouwgrondstoffen – ook bij een circulaire maatschappij – naar verwachting nodig blijven voor de realisatie van onder andere woningbouw, klimaatbestendig maken van Nederland, en infrastructuur, omdat voor bepaalde toepassingen geen of nog onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

~~Het~~ In dit kader heeft het Rijk (het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) ~~heeft~~ in 2023 een scenariostudie grondstoffenwinning uitgevoerd met daarin prognoses van de toekomstige vraag naar een aantal oppervlaktedelfstoffen ~~voor de bouw, onderhoud kunstwerken en het klimaatbestendig maken van Nederland (dijkverhogingen en de aanpassing van waterstaatswerken e.d.).~~

Geconcludeerd wordt dat de winning van zand en grind tot 2030 afneemt door aflopende winprojecten, waarbij het aantal aanvragen voor nieuwe winlocaties achterblijft. Vooral voor deze delfstoffen is de verwachting dat deze afname niet zomaar op te vangen is via import of de inzet van alternatieve materialen.

In 2025 heeft het Rijk een aanvullende scenariostudie uitgevoerd. De definitieve conclusies en aanbevelingen van deze Rijksstudie worden in het voorjaar van 2026 voorgelegd aan de Tweede Kamer. Deze en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming kunnen ertoe leiden dat het huidige provinciale ontgrondingenbeleid hierop herzien dient te worden.

Waar kiezen wij voor?

~~Het nut en de noodzaak van de winning van primaire bouwgrondstoffen dient in een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden aangetoond te worden in het kader van (onder andere) de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen en de beoogde circulaire transitie. Primaire bouwgrondstoffen blijven – ook bij een circulaire maatschappij – noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de voornoemde gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, omdat voor bepaalde toepassingen geen of onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Om aan de landelijke behoefte aan primaire bouwgrondstoffen te kunnen blijven voldoen, dient – zelfs op korte termijn – voor met name grind een extra voorraad gerealiseerd te worden. Dit omdat de huidige Nederlandse voorraad naar verwachting in 2027 grotendeels uitgeput zal zijn. Voor andere delfstoffen wordt verwacht dat dit binnen 5 tot 7 jaar zal plaatsvinden. Uit ervaring is gebleken dat het proces om te komen tot een onherroepelijke omgevingsvergunning voor een grotere ontgronding circa 5 tot 10 jaar in beslag neemt, wat betekent dat ook voor deze grondstoffen een tekort dreigt.~~

~~Momenteel vindt er een door het Rijk geïnitieerde nadere studie plaats. Daarbij wordt enerzijds gekeken naar de vergunde voorraad, de jaarlijkse consumptie en de in de Nederlandse bodem aanwezige voorraad aan primaire bouwgrondstoffen en de winbaarheid ervan. Anderzijds wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om in de toekomst aan de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen voor de regionale en nationale behoefte te kunnen blijven voldoen.~~

~~Eind 2025 zal het Rijk eindconclusies presenteren hoe invulling gegeven moet worden aan het kunnen blijven voldoen aan de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen op korte, middellange en lange termijn. Daarbij kan gedacht worden aan meer import, het stimuleren van het winnen van primaire bouwgrondstoffen, of aan een rijkstaakstelling, waarbij het Rijk de provincies verplicht om binnen een periode een vastgestelde hoeveelheid aan primaire bouwgrondstoffen te vergunnen. Als het Rijk kiest voor een stimuleringsbeleid of een taakstelling, dan zal met name voor grind een~~

concept

~~appèl gedaan worden op onze provincie, aangezien circa 85% van de nationale behoefte op dit moment uit Limburg komt, door de aanwezigheid in de bodem hiervan.~~

~~Deze eindconclusies kunnen ertoe leiden dat het huidige provinciale ontgrondingenbeleid herzien dient te worden.~~

Om invulling te kunnen geven aan de opgave om bij elk ontgrondingsproject te zorgen voor een goede afweging van de verschillende belangen en het vinden van een goede maatschappelijke balans, dient onder meer het volgende in acht te worden genomen:

- Ontgrondingsprojecten waarbij primaire bouwgrondstoffen worden gewonnen dienen plaats te vinden als onderdeel van een project met een meervoudige doelstelling en een zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde. Rivierverruiming of de aanleg van een recreatieplas wordt bijvoorbeeld gecombineerd met natuurontwikkeling en het winnen van primaire bouwgrondstoffen, zoals zand en grind.
- Bij de winning van primaire bouwgrondstoffen dient de nut en noodzaak van de winning van primaire bouwgrondstoffen aangetoond te worden in het licht van de gewenste transformatie naar een circulaire economie. Echter, de verwachting is niet dat deze transformatie in 2050 de onafhankelijkheid van primaire bouwgrondstoffen winning volledig heeft opgevangen.
- Bij elk ontgrondingsproject dienen de betrokken belangen bij besluitvorming zorgvuldig te worden afgewogen.
- Elk ontgrondingsproject, met of zonder winning van bouwgrondstoffen, dient bij te dragen aan het realiseren van een maatschappelijk gewenste functie of aan het verbeteren van het functioneren van een maatschappelijk gewenste functie waarbij deze past binnen de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Het is hierbij de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer(s) om te zorgen voor zoveel mogelijk draagvlak in de omgeving.

EEEE

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 7.5.1 Een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordening)

Provinciaal belang

Ondergrond die duurzaam inzetbaar blijft, ook voor toekomstige generaties, is van provinciaal belang.

Opgave

Door de toenemende druk op de ruimte in Limburg wordt de bijdrage van ondergrond aan maatschappelijke functies steeds belangrijker. Het is ~~daardoor~~ van belang om de 'derde dimensie' van de ruimtelijke ordening volwaardig mee te nemen. Door zowel autonome groei en vernieuwing van kabel- en leidingnetwerken als door de maatschappelijk noodzakelijke uitbreiding en verzwaring van de Limburgse elektriciteits-infrastructuur, raakt de ondergrond steeds voller door kabels, leidingen en mogelijk CO_2-opslag. We werken aan ondergrondse planologie waarbij ruimtelijke ontwikkelingen boven- en ondergronds beter worden afgestemd. Het is zaak om nieuwe functies – van ~~geothermie~~ruimte voor de energietransitie tot de Einstein Telescope – goed te combineren met bestaande functies van de ondergrond, zoals het beheer van grondwatervoorraden en archeologische waarden, zodat wij onze ondergrond duurzaam benutten. Dat geldt zowel regionaal, nationaal, als internationaal.

Een duurzame verdeling van de ruimte is onze (wettelijke) kerntaak. Het Rijk heeft in de Kamerbrief 'Water en Bodem sturend' (25 november 2022) aan alle overheden gevraagd om water en bodem sturend als uitgangspunt te hanteren in de ruimtelijke planvorming c.q. de opstelling van omgevingsbeleid. Dat is later genuanceerd tot 'rekening houden met' (Kamerbrief 22 oktober 2024).

Het Rijk vraagt aan provincies om stimulerend en ondersteunend op te treden richting gemeenten om dat in lokaal en regionaal beleid te verankeren. Wij gaan voor een integrale gebiedsgerichte aanpak van onderop, waarbij het gesprek in het gebied het vertrekpunt is. Een belangrijk hulpmiddel is ~~een zogenaamde klimaatonderlegger~~ de Onderlegger water en bodem. Die bevat onder meer (bodem)signaleringskaarten voor relevante thema's, zoals landbouw, verstedelijking en energie-infrastructuur. Tevens zullen handelingsperspectieven/-maatregelen worden voorgesteld.

Concept

Waar kiezen wij voor?

Wij blijven als middenbestuur actief voor de verdere stimulering van het duurzaam gebruik van de Limburgse ondergrond, waarbij benutten en beschermen in balans zijn.

FFFF

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.1 Inleiding gezonde en veilige leefomgeving

De Omgevingswet stelt de veiligheid en bescherming van gezondheid en milieu centraal. Een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant is een van de Limburgse principes. Dit principe is van groot belang, gezien de huidige situatie in Limburg.

Limburg en vooral Zuid-Limburg kampt met hardnekkige achterstanden op het gebied van gezondheid, besteedbaar inkomen, arbeidsparticipatie, sociale contacten en vertrouwen. Gezondheid wordt beïnvloed door leefstijl, individualisering, eenzaamheid, sociaaleconomische positie en de fysieke leefomgeving. De kwaliteit van woningen, hittestress, bereikbaarheid en milieukwaliteit (lucht, geluid, water) spelen een grote rol. Wij hebben een regulerende rol om inwoners te beschermen en de leefomgeving te verbeteren. We werken dan ook aan het behouden en verbeteren van de lucht-, water- en bodemkwaliteit (onder andere door goed afvalbeheer), het beperken van hinder en het beheersen van risico's.

Wat in de volksmond ‘milieu’ wordt genoemd, bestaat uit vele werkvelden. Geluid, luchtkwaliteit, omgevingsveiligheid en afvalstoffenbeleid bijvoorbeeld vragen elk om een eigen specifieke aanpak. Deze thema's kennen elk hun eigen opgave en uitdaging. Deze diversiteit maakt het onmogelijk om één homogene beleidsaanpak te formuleren. Milieubeleid zal dan ook altijd bestaan uit een verzameling specifieke, op maat gemaakte onderdelen per thema. Als beleidsaanpak kiezen we voor een modulaire aanpak. Per thema is er een serie van instrumenten en acties die op dat thema voor milieuwinst kunnen zorgen. Niet alle instrumenten of acties bevinden zich in dezelfde fase van de beleidscyclus. Door deze modulaire aanpak kunnen acties of instrumenten die al concreet zijn snel worden ontwikkeld of uitgevoerd. Deze aanpak biedt bovendien ruimte om eventuele andere urgente milieuopgaven in de aanpak op te nemen.

We werken samen met partners aan een integrale aanpak voor veiligheid en leefbaarheid, met aandacht voor fysieke, sociale en omgevingsveiligheid. Daarbij streven we naar een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen, met de nadruk op risicogestuurd werken en het realiseren van een voldoende fysieke en sociale basiskwaliteit.

We werken gebiedsgericht en zoeken naar kansen voor verbetering van de veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving. Bij het thema gezondheidsbevordering hebben we geen directe wettelijke taken. Het is belangrijk om de gezondheidsachterstanden weg te werken en een inclusieve samenleving te bevorderen. Gezondheid en arbeidsparticipatie zijn belangrijke thema's. ~~De~~ Kennis- en onderzoeksinstellingen, zoals de Brightlands ~~Maastricht Health Campus is~~ Maastricht Health Campus, zijn gericht op gezondheidszorg, geneeskunde en biowetenschappen, en draagt bij aan de kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap. Recreatie en sport zijn ook van belang voor het stimuleren van gezondheid. Met onze partners zetten wij in op arbeidsparticipatie en een ‘leven lang ontwikkelen’.

Vervolgens vertalen we deze algemene ambities, rol en aanpak naar specifieke vraagstukken op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu.

GGGG

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.2.2 Ambitie gezonde en veilige leefomgeving

§ 8.2.2.1 Ambitie veilige leefomgeving

Wij streven naar een veilige leefomgeving voor iedereen en leggen hierbij de nadruk op risicogestuurd werken. Ons doel is om overal in de fysieke leefomgeving op zijn minst voldoende fysieke

concept

concept

en sociale basiskwaliteit te realiseren. Voor fysieke veiligheid, waaronder omgevingsveiligheid, zijn we onder meer het bevoegd gezag in het omgevingsrecht voor milieubelastende activiteiten, natuur en landschap, bodem, (grond)water, bouwen en ruimtelijke ordening. Daarnaast zorgen we voor passende waterveiligheid en een verkeersveilige infrastructuur.

De taken voor een aantal onderdelen worden uitgevoerd door de Omgevingsdienst Zuid-Limburg en Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Limburg Noord. De adviezen van de veiligheidsregio's worden meegenomen in de afwegingen voor de besluitvorming. In het kader van zelf- en samenredzaamheid, is adequate communicatie over veiligheidsrisico's erg belangrijk, zodat burgers op de hoogte zijn van de risico's en weten hoe ze moeten handelen bij een calamiteit.

Vanuit onze wettelijke verantwoordelijkheden zijn we convenantpartner van het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC). Deze netwerkorganisatie helpt overheden in Limburg bij het uitwisselen van kennis- en veiligheidsinformatie, om onder andere milieucriminaliteit te bestrijden. Daarnaast helpen de veiligheidsregio's in onze provincie bij het voorkómen, beperken en bestrijden van incidenten rond milieucriminaliteit en adviseren ze hierover vanuit de hulpdiensten.

De commissaris van de Koning (CdK) heeft bijzondere rijkstaken in de ondersteuning van de verantwoordelijke veiligheidspartners. De CdK vervult in het verlengde hiervan een euregionale, verbindende, intermediaire en stimulerende rol. Verder heeft de CdK een faciliterende en coördinerende rol, zodat de integraliteit van onder andere het veiligheidsbeleid wordt geborgd. Bovendien kan een minister of de regering de CdK als rijksorgaan een specifieke opdracht geven. De CdK heeft wettelijke taken bij rampenbestrijding en crisisbeheersing, bij buitengewone omstandigheden en op het vlak van (dreigende) verstoring van de openbare orde.

In de aanpak van criminaliteit en ondermijning trekt de CdK samen op met de veiligheidsdiensten, met name met de regionale driehoek (regioburgemeester, hoofdofficier van justitie en politiechef van de Eenheid Limburg).

Wij werken intensief samen met gemeenten, corporaties, instellingen, veiligheidspartners (waaronder de veiligheidsregio's als belangrijke adviseur, maar ook landelijke veiligheidsorganisaties zoals Defensie), GGD's, bedrijven en burgers aan een integrale aanpak van de veiligheid en leefbaarheid in steden en dorpen en aan de gezondheid van de inwoners. Wij hebben daarin een coördinerende rol, gericht op één gezamenlijke en effectieve overheidsaanpak in Limburg. Daarvoor bevorderen wij de samenwerking tussen partners en nemen wij verantwoordelijkheid bij onze kerntaken op het gebied van veiligheid en gezondheid. Wij hebben daarbij een rol als netwerkpartner.

Wij werken risicogestuurd en informatie- en omgevingsgericht aan veiligheidsopgaven. Zo bepalen we de belangrijkste veiligheidsdoelstellingen. We inventariseren de grootste risico's in het behalen van die doelstellingen en komen met maatregelen om deze risico's te beheersen of te verminderen. Door deze aanpak spreken we dezelfde taal als belangrijke partners in de veiligheidsketen, zoals de veiligheidsregio's, die al jarenlang risicogestuurd werken. Dat draagt bij aan het succes van een integrale aanpak in crisisbeheersing en rampenbestrijding. Een combinatie van risicovolle activiteiten en fysieke ontwikkelingen is niet altijd te vermijden, maar ons streven is om het gebied zo veilig mogelijk in te richten.

We zetten in op het clusteren van risicovolle industriële activiteiten. Hoewel een combinatie van risicovolle activiteiten en kwetsbare objecten niet altijd te vermijden is, willen we het gebied zo veilig mogelijk inrichten om grote groepen mensen te beschermen tegen incidenten die zich voordoen met gevaarlijke stoffen.

Bij grootschalige fysieke ontwikkelingen zoeken we naar kansen voor het verbeteren van de veiligheid en leefomgevingskwaliteit, zoals bij de Regio Deals, de wijkenaanpak enzovoorts. Daarbij passen we de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe, en houden we rekening met mogelijke risico's uit het Provinciaal risicoprofiel.

§ 8.2.2.2 Ambitie gezonde leefomgeving

~~Bij grootschalige fysieke ontwikkelingen zoeken we naar kansen voor het verbeteren van de veiligheid en leefomgevingskwaliteit, zoals bij de Regio Deals, de wijkenaanpak enzovoorts. Daarbij passen we de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe, en houden we rekening met mogelijke risico's uit het Provinciaal risicoprofiel.~~

Wij kijken vanuit onder andere de Sociale Agenda Limburg breder naar het thema gezondheid. Mede vanuit deze agenda geven we samen met onze partners invulling aan de Trendbreuk-aanpak. Daarmee wordt ingezet op het inlopen van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van een

inclusieve, open en participatieve samenleving. In lijn met de Sociale Agenda Limburg focussen we op impactvolle projecten met bewezen interventies, waar eigenaarschap van onderop aan de orde is én projecten die opschaalbaar en duurzaam zijn. Deze aanpak zorgt voor een maatwerkbenadering, breed commitment en synergie. Dat heeft een multiplliereffect en een positief effect op kostenefficiency en integrale sturing. Naast deze regisserende, coördinerende en aanjagende rol, zijn we soms ook faciliterend en stimulerend bezig en kunnen wij een rol als lobbyist nemen.

Vanuit het sociaal domein wordt met een ketenbenadering gewerkt, waar – per fase van de keten – gericht interventies plaatsvinden. Deze strategische langetermijnaanpak is opgepakt in een samenwerking tussen kennisinstellingen, het openbaar bestuur, ketenpartners en de inwoners van Limburg. Een gebiedsgerichte aanpak is daarbij wenselijk.

Als regisserend en coördinerend middenbestuur willen we verbindingen leggen tussen opgaven en projecten en de meer kwalitatieve (gezondheids)aspecten in de omgeving. We leggen positieve verbindingen tussen partijen en benoemen meekoppelkansen vanuit de invalshoek van de sociale en fysieke leefkwaliteit en de economische aspecten van gezondheid.- Onder andere gemeenten zijn in deze ontwikkelingen een belangrijke partner. De meekoppelkansen voor gezondheid die de grootste maatschappelijke meerwaarde en hoogste urgentie hebben, worden geagendeerd in de opgave of het project. Daardoor ontstaat in het gebied meer betrokkenheid, draagvlak en commitment voor deze projecten. Door de vroegtijdige betrokkenheid van de omgeving kunnen processen versneld uitgevoerd worden, kan de burger zijn rol oppakken en wordt de sociale cohesie vergroot. De aanpak op opgave- of projectniveau biedt ruimte voor gebiedsdifferentiatie. Daardoor kunnen we beter sturen op het benutten of ontwikkelen van ruimte en andere voorraden.

HHHH

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.2.3.2 Ambitie omgevingsveiligheid

Onze ambitie is om een adequate beheersing van risico's met gevaarlijke stoffen te waarborgen en de ~~integrale~~ veiligheid op en rondom Chemelot te verbeteren. Wij streven naar het verminderen van risico's bij Seveso-inrichtingen (als bevoegd gezag) en bij provinciale wegen.

Onze ambitie en die van centrumsteden is om 30.000 - 40.000 woningen in de buurt van de intercitystations te realiseren, (Limburg Centraal). Tegelijkertijd moet worden voldaan aan de veiligheidsnormen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor en aan de veiligheidsnormen voor het bouwen van veilige woningen rondom het spoor. Deze ambitie wordt uitgevoerd door instrumenten in te zetten waardoor beter inzicht ontstaat in (toekomstige) risico's en het beheersen de veiligheid. De strategie richt zich op samenwerking en continue monitoring.

IIII

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.2.3.3 Uitvoeringsinstrumenten omgevingsveiligheid

Veiligheidsconvenant Chemelot

Zie paragraaf Leefomgeving Chemelot.

Risicogebieden omgevingsveiligheid

We onderzoeken de herintroductie van de groepsrisicoberekening voor aandachtsgebieden rondom het Basisnet en Seveso-inrichtingen alsmede de introductie van risicogebieden omgevingsveiligheid provinciale wegen. Risicogebieden omgevingsveiligheid zijn vaste afstanden rondom provinciale transportroutes voor gevaarlijke stoffen die aangeven dat in dat gebied rekening gehouden moet worden met gerelateerde risico's in plannen voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Het gaat hierbij om een extra aanwijzing die ter ondersteuning van bestuurlijke afwegingsruimte dient.

Monitoring

concept

We actualiseren gegevens van het vervoer van gevaarlijke stoffen op provinciale wegen en voeren tellingen uit voor een accurate risico-inschatting.

Wet- en regelgeving

We implementeren en leven Europese en nationale regelgeving na, zoals de Wet vervoer gevaarlijke stoffen en het Basisnet.

Samenwerking:

We werken samen met gemeenten, het Rijk, de veiligheidsregio's en andere betrokken partijen om de veiligheid en leefbaarheid te waarborgen.

JJJJ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.2.6.4 Laagvlieggebieden

Er zijn door het Rijk laagvlieggebieden aangewezen. Boven Midden- en Noord-Limburg ligt een laagvlieggebied voor militaire helikopters. Militaire helikopters kunnen hier vliegen tot vlak boven de grond. Het Rijk heeft op dit moment geen voornemen om ruimtelijke beperkingen op te leggen aan de omgeving vanwege dit laagvlieggebied. Wel vraagt Defensie bij grootschalige ontwikkelingen in het laagvlieggebied om overleg. Met name wanneer er plannen zijn voor de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Daartoe kunnen partijen contact opnemen met het Rijksvastgoedbedrijf.

KKKK

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.3.1.1 Provinciaal belang luchtkwaliteit

Onze ambitie is de uitstoot en verspreiding van luchtverontreinigende stoffen te reguleren en te verminderen, om de gezondheid van inwoners te beschermen. Daarvoor verlenen we onder andere omgevingsvergunningen aan milieubelastende activiteiten. Ook beoordelen we de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen, provinciale wegen en complexe bedrijven op de luchtkwaliteit en de lokale leefomgeving. Het beschermen van een veilige en gezonde leefomgeving vinden we van provinciaal belang. Het verlenen van omgevingsvergunningen is een wettelijke taak.

We nemen daarmee op gebied van luchtkwaliteit een vergunningverlenende en ook adviserende rol in ruimtelijke plannen. Voor acties die volgen uit het Schone Lucht Akkoord nemen we een stimulerende rol. Naast het verbeteren van de luchtkwaliteit voor de gezondheid van mensen, is er vanwege klimaatverandering ook de noodzaak tot het reduceren van broeikasgassen.

Het Rijk wil de energie-intensieve industrie ondersteunen in het realiseren van de verduurzamingsopgave in Nederland. Voor Limburg gaat het om de grote bedrijven op Chemelot en ~~enkele verspreide~~ een aantal Cluster 6-bedrijven verspreid in de provincie.

LLLL

Het volgende opschrift wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.5.2.1 ~~Provinciale~~ Provinciaal belang provinciale wegen

MMMM

Het volgende opschrift wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ 8.5.2.3 ~~Utvoeringsinstrumenten~~ Uitvoeringsinstrumenten provinciale wegen

NNNN

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.5.2.3.1 Geluidproductieplafonds (GPP's) provinciale wegen

De ~~Provinciale~~provinciale wegen vallen onder wettelijke geluidproductieplafonds (GPP's), die bepalen hoeveel geluid een weg maximaal mag produceren. Wij zijn verantwoordelijk voor het beheer en de handhaving daarvan. Wanneer overschrijdingen dreigen, moeten we maatregelen treffen, mits deze doelmatig zijn – dat wil zeggen dat dat de kosten in verhouding staan tot de milieuwinst. Bij maatregelen kan men denken aan geluidsreducerende wegdekken of geluidsschermen. We leggen de GPP's vast in een apart GPP-besluit.

OOOO

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.5.3.1 Provinciaal belang ~~provinciale~~geluidproductieplafonds industrieterreinen

Het geluid van industrieterreinen beïnvloedt de leefomgeving en het welzijn van mensen. Bedrijven hebben echter ook geluidruimte nodig om te kunnen ontwikkelen en verduurzamen. De afweging tussen de economische voordelen van voldoende geluidruimte voor bedrijven en de milieu- en gezondheidsimpact van geluid, ligt meestal bij de gemeente.

~~In bijzondere gevallen biedt de Omgevingswet de mogelijkheid om industrieterreinen van Provinciaal Belang aan te wijzen. Dan worden wij verantwoordelijk voor het vastleggen, monitoren en beheren van de geluidruimte. Wij hebben twee industrieterreinen aangewezen als industrieterreinen van Provinciaal Belang: Locatie Nedcar inclusief NedCar Yard en Industrial Park Swentibold en Chemelot.~~

~~Volgens de Omgevingswet zijn wij bevoegd geluidproductieplafonds (GPP's) vast te stellen voor industrieterreinen van provinciaal belang. De wet beschrijft ook hoe provincies die taak moeten uitvoeren. Wij zien alleen toe op de industrieterreinen van provinciaal belang. Voor alle andere industrieterreinen ligt het vaststellen van GPP's bij de gemeenten.~~

Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvindt.

In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de terreinen destijds aangewezen als 'Industrieterrein van regionaal belang' als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als 'industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt' op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als 'Industrieterreinen van regionaal belang' als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn

concept

PPPP

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.5.3.2 Ambitie ~~provinciale~~geluidproductieplafonds industrieterreinen

We streven naar een acceptabel geluidsniveau in de omgeving van industrieterreinen ~~van Provinciaal Belang~~waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. We streven daarnaast naar voldoende geluidruimte voor bedrijven om te ontwikkelen en verduurzamen. Daarvoor worden de wettelijke instrumenten ingezet.

QQQQ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.5.3.3 Uitvoeringsinstrumenten ~~provinciale~~geluidproductieplafonds industrieterreinen

§ 8.5.3.3.1 Aanwijzing van industrieterreinen ~~van provinciaal belang~~waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt

In de Omgevingsverordening Limburg zijn Chemelot en Locatie Nedcar inclusief NedCar Yard en Industrial Park Swentibold aangewezen als ~~industrieterreinen van Provinciaal Belang~~industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. Deze terreinen waren eerder onder de Wet geluidhinder ook al aangewezen als van provinciaal belang. Het voortzetten van onze bevoegdheid voor deze terreinen waarborgt een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet. Ook voorkomt het extra bestuurslasten voor gemeenten. We gaan terughoudend om met het aanwijzen van nieuwe industrieterreinen ~~van provinciaal belang~~waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt.

§ 8.5.3.3.2 Geluidproductieplafonds (GPP's) ~~provinciale~~ industrieterreinen

Geluidproductieplafonds (GPP's) bepalen de maximale hoeveelheid geluid die bedrijven op industrieterreinen ~~van Provinciaal Belang~~waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt gezamenlijk mogen produceren. Voor de aangewezen terreinen stellen we uiterlijk 1 januari 2029 GPP's vast. Bij de eerste vaststelling zetten we de geluidruimte uit bestaande vergunningen en geluidzones op grond van de Wet geluidhinder beleidsneutraal om naar het systeem van GPP's. De GPP's voor industrieterreinen worden per terrein vastgelegd in een apart besluit.

§ 8.5.3.3.3 Geluidaandachtsgebieden

Bij het vaststellen van geluidproductieplafonds (GPP's) stellen we ook een geluidaandachtsgebied vast voor het betreffende industrieterrein. Bij het toelaten van geluidgevoelige gebouwen in een ~~geluidaandachtsgebied~~ Geluidaandachtsgebied industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt moet het bevoegd gezag – meestal de gemeente – rekening houden met het geluid van het industrieterrein.

RRRR

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.7.1 Leefomgeving Chemelot

Chemelot is een van de ~~industrieterrein van provinciaal belang~~industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. We zijn bevoegd tot het vaststellen en naleven van de geluidproductieplafonds (GPP's) op deze locatie. Het goed vaststellen en beheren van GPP's op dit bedrijventerrein is cruciaal om de ontwikkelruimte optimaal te kunnen benutten en de bescherming van de leefomgevingskwaliteit in de omgeving van het terrein te borgen. Hierbij merken wij op dat Chemelot een van de grootste chemische industriecomplexen in Europa is en de ambitie heeft zich door te ontwikkelen tot een toonaangevende circulaire site. Wij ondersteunen deze transitie en willen tegelijkertijd voorkomen dat deze verduurzamingsopgave wordt afgewenteld op de omgeving. Onze ambitie is dan ook dat de opgave wordt gerealiseerd binnen de bestaande geluidruimte van Chemelot.

concept

Samen met de betrokken (overheids)partners voeren we de Veiligheidsvisie Chemelot uit. Daarvoor ontwikkelen we een bovenwettelijk veiligheidskader met criteria voor nieuwe initiatieven binnen en buiten Chemelot. Criteria worden opgesteld voor ingrijpende veranderingen aan bestaande installaties met een veranderend risicoprofiel. Ook de uitwerking van aandachts- en veiligheidsgebieden maakt hier deel van uit.

In de Veiligheidsvisie Chemelot is het ontwikkelen van een integrale communicatieaanpak voor risico- en crisiscommunicatie als expliciet actiepunt benoemd. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor risicocommunicatie en worden hierbij ondersteund door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg ~~neemt hierin~~, die tevens het voortouw~~, vanuit haar wettelijke taken en verantwoordelijkheden voor risico- en~~ neemt in de crisiscommunicatie. Via een belevingsonderzoek zijn de vragen die bij burgers leven geïnventariseerd. De resultaten van dit onderzoek vormen belangrijke bouwstenen voor de optimalisatie van de integrale risico- en crisiscommunicatie rondom Chemelot.

In het door ons ondertekende convenant 'Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving' (2023-2025) geven we samen met de convenantpartners invulling aan het oordeel van de Onderzoeksraad voor Veiligheid in haar rapport 'Chemie in samenwerking – Veiligheid op het industriecomplex Chemelot' om ambitieuzer te zijn dan het wettelijke minimum. We hebben daarin een coördinerende en aanjagende rol, en streven naar geborgde bovenwettelijke integrale veiligheidsmaatregelen.

SSSS

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.8.1 Provinciaal belang sociaal

De brede welvaart in ons land is ongelijk verdeeld. Ook in Limburg maakt het nog steeds uit waar je geboren bent en wat het inkomen van je ouders is. Of het nu gaat om sociaaleconomische achterstanden, de relatief slechte gezondheid, lage arbeidsparticipatie of het perspectief op goed onderwijs en een baan: iedere Limburger verdient een zeker bestaan. De hardnekkige 'Limburg-factor' – waarmee kwetsbare gezinnen, jongeren en ouderen worden geconfronteerd – was, is en blijft dé grote opgave voor de komende jaren.

Wij werken al jaren aan een Sociale Agenda om deze achterstanden weg te werken en sociale ongelijkheid aan te pakken. Maar niet alleen achterstanden inhalen is van belang; het gaat om Limburg vooruit te helpen met alle kracht en kwaliteit die er in onze samenleving zit. Dat vergt scherpe keuzes. Keuzes om te investeren in de wijken en kernen waar de nood het hoogst is. Keuzes om het onderliggende armoedevraagstuk aan te pakken en de sociaaleconomische verschillen te verkleinen. Uiteraard spelen de ontwikkelingen op de woningmarkt ook een belangrijke rol het aanpakken van sociale ongelijkheid. In Hoofdstuk 10 wordt beschreven welke rol de provincie hier in neemt.

TTTT

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 8.8.3 Ambitie sociaal

We streven naar een Limburg waarin iedereen gelijke kansen heeft op een gezond, zeker en leefbaar bestaan. We willen dat onze jeugd opgroeit in een veilige en gezonde (leef)omgeving die kansen biedt voor ontwikkeling en het ontplooien van talenten. Daarvoor moeten onder meer de armoede en laaggeletterdheid in Limburg teruggedrongen worden. Daarvoor is een (passend) aanbod en goede spreiding van onderwijs, bibliotheken en werkgelegenheid noodzakelijk. Onze omgeving moet tevens uitnodigen tot ontmoeten en participeren, en mogelijkheden bieden tot sporten en bewegen, op een manier die past bij de veranderende vraag, bijvoorbeeld meer in de openbare ruimte. Dat vraagt ook om een infrastructuur en mobiliteitsnetwerk dat voor iedereen ~~-~~laagdrempelig toegang biedt tot deze voorzieningen. De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.

Deze ambitie geldt voor heel Limburg, maar uit data-analyse blijkt dat er binnen de provincie, regio's en gemeenten grote verschillen bestaan. Naast investeringen op provinciaal niveau, vraagt dit om gerichte gebiedsgerichte aanpakken in wijken en dorpen waar de nood het hoogst is wat betreft de hierboven beschreven opgave en ambitie. Op basis van de lokale problematiek en behoeften en de

concept

gemeentelijke draagkracht wordt er in breed maatschappelijk verband langjarig en integraal aan de slag gegaan. In die aanpakken wordt gekeken welke interventies daar nodig om bij te dragen aan de vijf doelen en ook hoe die aanpakken toegepast kunnen worden in andere dorpen of steden. Waar hierboven de focus ligt bij de *sociale* leefbaarheid en veiligheid van de leefomgeving, is er hier een sterke relatie met de *fysieke* leefbaarheid en veiligheid van de leefomgeving. Vanuit de integrale Leefbaarheidsaanpak investeren we dan ook in zowel de sociale als fysieke leefomgeving.

UUUU

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Hoofdstuk 9 Energie

§ 9.1 Energie - inleiding

§ ~~9.1~~ 9.1.1 ~~Energie - inleiding~~ Algemene beginselen energie

Energie moet toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel zijn voor iedereen. We werken aan een energiesysteem dat sociaal-maatschappelijke en economische meerwaarde creëert voor Limburg en voldoet aan mondiale, Europese, nationale en regionale afspraken. Onze inzet is om ~~door~~ met de Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) ervoor te zorgen dat onze provincie, mede ~~door~~vanwege de huidige geopolitieke onrust, meer autonomie heeft over de benodigde energie, gecombineerd met het streven dat Limburg ~~geen~~minder energiearmoede kent.

Voor het nieuwe energiesysteem is energiebesparing het belangrijkste. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft niet te worden opgewekt, getransporteerd of betaald. Besparing scheelt ruimte, schaarse grondstoffen en voorkomt dat we verder vastlopen door een ~~volledig belaste~~ overbelaste energie-infrastructuur. ~~Het beperken~~Ook het gebruik van ~~de vraag naar energie, maar ook efficiënte~~efficiëntere technieken ~~dragen daaraan bij~~draagt bij aan het besparen van energie. Dat geldt zowel voor de bebouwde omgeving als voor bedrijven, industrie en mobiliteit.

~~Het is niet realistisch om te veronderstellen dat Limburg op korte of middellange termijn zelfvoorzienend kan worden in zijn energiebehoefte. Het energiesysteem wordt decentraal opgebouwd en centraal aangevuld. Iedereen die daartoe redelijkerwijs in staat is, is in eerste instantie verantwoordelijk om te kunnen voorzien in zijn eigen energiebehoefte. In ons streven naar een CO_2-arme energievoorziening, sluiten we in de energiemix geen opties uit. We verwachten niet dat er één bepalende opwekvoorziening komt. De energievraag zal worden gevoed uit decentrale en centrale energiebronnen. Dat zal afhankelijk worden van de locatie, de situering ten opzichte van een aansluitpunt op het netwerk, de mogelijkheid tot opslag, de energiebron en de energievrager. Energiegemeenschappen en energiehubs zijn hier goede voorbeelden van. De PEM kan daarin een faciliterende rol vervullen. Waar dat niet mogelijk is, vult het centrale systeem aan. Een toekomstbestendige landelijke en Europese energie-infrastructuur is hiervoor noodzakelijk.~~

De energievraag zal worden gevoed uit een combinatie van decentrale en centrale energiebronnen. Iedereen die daartoe redelijkerwijs in staat is, is in eerste instantie verantwoordelijk om te kunnen voorzien in zijn eigen energiebehoefte. De decentrale mogelijkheden worden bepaald op basis van de locatie, de situering ten opzichte van een aansluitpunt op het netwerk, de mogelijkheid tot opslag, de energiebron en de energievrager. Om het decentrale energiesysteem te faciliteren sluiten we in de energiemix geen opties uit. We verwachten niet dat er één bepalende opwekvoorziening komt. Waar een decentraal systeem niet mogelijk of niet afdoende is, vult het centrale systeem aan. Een toekomstbestendige landelijke en Europese energie-infrastructuur is hiervoor noodzakelijk.

De ruimtelijke uitwerking van het nieuwe energiesysteem leidt ertoe dat dit meer bovengrondse ruimte vraagt dan het huidige ~~ondergronds~~ energiesysteem, dat op aardolie en aardgas is gebaseerd. Binnen alle ruimtevragen betekent dit dat we zorgvuldig moeten plannen waar en hoe we energie opwekken, transporteren en opslaan.

~~Een specifiek aspect van energie is dat dit een randvoorwaarde is voor veel maatschappelijk gewenste opgaven én kan dienen als zelfstandig economisch verdienmodel. Het gaat vaak om energie-infrastructuur en energievoorzieningen met een bovenlokaal karakter die aansluiten bij het provinciaal schaalniveau. Daardoor is er energiebreed een duidelijk provinciaal belang. Dat betekent dat wij waar nodig onze rol als bevoegd gezag vaker inzetten. In het doorlopen participatietraject bevestigden meerdere stakeholders deze ruimtelijke sturing door ons op het energiethema.~~

concept

concept

~~Onze sturende rol vindt plaats op basis van de volgende ambitie:~~

~~*Een toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem, dat de Limburgse economische structuur versterkt door middel van lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie, ons uiteindelijk onafhankelijk maakt van fossiele energie en minder wenselijke aanbieders, en daarnaast rekening houdt met onze gezondheid en het landschap. Koppelkansen met andere maatschappelijke thema's worden benut; waar natuur en energie goed te combineren zijn doen we dat.*~~

~~Om deze ambitie te bereiken sluiten we in de energiemix geen opties uit. Juist in slimme combinaties tussen lokale opwek, opslag en lokaal gebruik, met een centrale achtervang, zit de meerwaarde.~~

~~In de Energievisie 1.0 hebben we als leidend principe opgenomen 'We maken fysieke ruimte voor energie', met hierbij de volgende keuzes:~~

- ~~Bij het ontwerpen van het energiesysteem wordt nadrukkelijk rekening gehouden met ruimtelijke kwaliteit en beleving van het landschap.~~
- ~~We stimuleren optimale samenwerking tussen (decentrale) overheden en netbeheerders voor de uitbreiding van de energie-infrastructuur, onder andere wat betreft beschikbare ruimte, grondzaken en vergunningverlening.~~
- ~~Toegang tot energie wordt als voorwaarde meegenomen bij alle ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.~~
- ~~Meervoudig ruimtegebruik heeft de voorkeur boven enkelvoudig ruimtegebruik (bijvoorbeeld Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER), Agri-PV). We zetten actief in op het benutten van koppelkansen met andere transities en opgaven.~~
- ~~Naast de ruimtereserveringen door het Rijk wordt ruimte gereserveerd op provinciaal niveau voor (uitbreiding van) de energievoorziening en -infrastructuur.~~

~~Om aan dit principe en deze keuzes uitvoering te geven, hanteren we in ons denken en doen het principe van energieplanologie: strategische (bestuurlijke) afwegingen maken over aanbod, vraag, transport en opslag van energie, gepland in de tijd en ruimte. Energieplanologie zorgt ervoor dat we vroegtijdig optimale randvoorwaardelijke keuzes maken over bijvoorbeeld de vestiging of verplaatsing van bedrijven, woningen, energieopwek en uitbreiding van energie-infrastructuur. Energieplanologie is bij uitstek een strategisch instrument dat we inzetten voor de energietransitie, uiteraard met zorgvuldige afweging ten aanzien van onder andere natuur, landschap, ondergrond, water, veiligheid en leefmilieu.~~

~~Onderdeel van energieplanologie is het sturen op energie-intensieve ontwikkelingen en het aantal energiedragers. Vraag en aanbod van energie worden zoveel mogelijk gecombineerd om onnodig of onwenselijk transport over (overbelaste) energie-infrastructuur te voorkomen. Energie-intensieve initiatieven worden bij voorkeur gevestigd op een locatie waar veel energie en energie-infrastructuur aanwezig zijn of met beperkte investeringen gerealiseerd kunnen worden. De beschikbaarheid van lokale hernieuwbare opwek, het benutten van lokale (warmte)bronnen en lokale opslag maken daarbij, gecombineerd met directe afnemers, het verschil. Ook door ons streven naar lokaal eigenaarschap zodat de financiële voordelen van deze energiebronnen terugvloeien naar de lokale gemeenschap. We sturen hierop door onder meer provinciale zoekgebieden voor zon- en windenergie aan te wijzen. Met de PEM faciliteren we energiegemeenschappen voor opwek, groen gas en warmte.~~

~~We onderschrijven het leidend principe van Enexis dat wordt voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. We verwachten dat gemeenten hiervoor binnen twee jaar met plannen komen via de wijkgerichte aanpak. Gebeurt dat niet, dan gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren.~~

~~We spannen ons maximaal in om de benodigde vergunningen voor de RES-doelen (Regionale Energie Strategie) – 2,5 TWh in 2030 – en de benodigde energie-infrastructuur zo spoedig mogelijk verleend te krijgen. Juist in de uitvoering pakken we onze rol, geven we het goede voorbeeld met onze doe-houding, zetten we ons projectbesluit in waar dit voordelen heeft en bekijken we waar we eventueel andere instrumenten kunnen toepassen. Wij doen dat in samenwerking met gemeenten en de netbeheerders en met oog voor de omgeving. Deze omgevingsvisie biedt hiervoor de grondslag.~~

§ 9.1.2 Provinciaal belang energie

Een specifiek aspect van energie is dat dit een randvoorwaarde is voor veel maatschappelijk gewenste opgaven én kan dienen als zelfstandig economisch verdienmodel. Het gaat vaak om energie-infra-

concept

structuur en energievoorzieningen met een bovenlokaal karakter die aansluiten bij het provinciaal schaalniveau. De netbeheerders die mede het energiesysteem vormgeven zijn regionaal georganiseerd. Daardoor is er energiebreed een duidelijk provinciaal belang, wat een grondslag vormt voor een sturende provinciale rol.

Onze sturende rol vindt plaats op basis van de volgende ambitie:

Een toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem, dat de Limburgse sociaal-economische structuur versterkt door middel van lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie, ons uiteindelijk onafhankelijk maakt van fossiele energie en minder wenselijke aanbieders, en daarnaast rekening houdt met onze gezondheid en het landschap. Koppelkansen met andere maatschappelijke thema's worden benut; waar natuur en energie goed te combineren zijn doen we dat.

Om deze ambitie te bereiken sluiten we in de energiemix geen opties uit. Juist in slimme combinaties tussen lokale opwek, opslag en lokaal gebruik, met een centrale achtervang, zit de meerwaarde.

In de Energievisie 1.0 hebben we opgenomen 'We maken fysieke ruimte voor energie', met hierbij de volgende keuzes:

- Bij het ontwerpen van het energiesysteem wordt nadrukkelijk rekening gehouden met ruimtelijke kwaliteit en beleving van het landschap.
- We stimuleren optimale samenwerking tussen (decentrale) overheden en netbeheerders voor de uitbreiding van de energie-infrastructuur, onder andere wat betreft beschikbare ruimte, grondzaken en vergunningverlening. In onze afwegingen hebben we ook oog voor de maatschappelijke en ecologische baten van netverzwaring en energie-infrastructuur.
- Toegang tot energie wordt als voorwaarde meegenomen bij alle ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.
- Meervoudig ruimtegebruik heeft de voorkeur boven enkelvoudig ruimtegebruik (bijvoorbeeld Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER)- en Agri-PV). We zetten actief in op het benutten van koppelkansen met andere transities en opgaven.
- Naast de ruimtereserveringen door het Rijk wordt ruimte gereserveerd op provinciaal niveau voor (uitbreiding van) de energievoorziening en -infrastructuur.

§ 9.1.3 Energie als volwaardig onderdeel binnen de ruimtelijke afweging

We hanteren in ons denken en doen het principe van energieplanologie: strategische (bestuurlijke) afwegingen maken over aanbod, vraag, transport en opslag van energie, gepland in de tijd en ruimte. Energieplanologie zorgt ervoor dat we vroegtijdig optimale randvoorwaardelijke keuzes maken over bijvoorbeeld de vestiging of verplaatsing van bedrijven, woningen, energieopwek en uitbreiding van energie-infrastructuur. Energieplanologie is bij uitstek een strategisch instrument dat we inzetten voor de energietransitie, uiteraard met zorgvuldige afweging ten aanzien van onder andere natuur, landschap, ondergrond, water, veiligheid en leefmilieu.

Onderdeel van energieplanologie is het sturen op energie-intensieve ontwikkelingen en het aantal energiedragers. Vraag en aanbod van energie worden zoveel mogelijk gecombineerd om onnodig of onwenselijk transport over (overbelaste) energie-infrastructuur te voorkomen. Energie-intensieve initiatieven worden bij voorkeur gevestigd op een locatie waar veel energie en energie-infrastructuur aanwezig zijn of met beperkte investeringen gerealiseerd kunnen worden. De beschikbaarheid van lokale hernieuwbare opwek, het benutten van lokale (warmte)bronnen en lokale opslag maken daarbij, gecombineerd met directe afnemers, het verschil. Ook door ons streven naar lokaal eigenaarschap zodat de financiële voordelen van deze energiebronnen terugvloeien naar de lokale gemeenschap. We sturen hierop door onder meer provinciale zoekgebieden voor zon- en windenergie aan te wijzen. Met de PEM faciliteren we energiegemeenschappen voor opwek, groen gas en warmte.

§ 9.1.4 Omgang met energiedragers, RES-doelen en relatie buitenland

We begrijpen het leidende principe van Enexis dat wordt voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. Een gemeentelijke Omgevingsvisie vinden we een goed instrument waarin gebaseerd op de gebiedskarakteristieken, de energiebehoefte, de mogelijkheden en de gemeentelijke keuzes op basis van de Wet Collectieve Warmte, over het aantal energiedragers uitspraken worden gedaan. Mocht vanuit gemeenten een beleidsuitspraak op een bovengemeentelijk niveau gewenst zijn, dan hebben we hiertoe de bereidheid om in samenwerking hiervoor ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

concept

We spannen ons maximaal in om de benodigde vergunningen voor de RES-doelen (Regionale Energie Strategie) – 2,5 TWh in 2030, namelijk 1,2 TWh voor RES Noord- en Midden-Limburg en 1,33 TWh voor RES Zuid-Limburg – en de benodigde energie-infrastructuur zo spoedig mogelijk verleend te krijgen. Juist in de uitvoering pakken we onze rol, geven we het goede voorbeeld met onze doe-houding, zetten we ons projectbesluit in waar dit voordelen heeft en bekijken we waar we eventueel andere instrumenten kunnen toepassen. Wij doen dat in samenwerking met gemeenten, juist ook als wij het bevoegd gezag zijn, en de netbeheerders en met oog voor de omgeving. Deze omgevingsvisie biedt hiervoor de grondslag.

Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

§ 9.2 Energiegebruik

§ 9.2.1 Energiegebruik mobiliteit

Energie en mobiliteit raken elkaar op provinciaal niveau op een aantal vlakken. Ons modal-shift-beleid richt zich op het stimuleren van duurzame mobiliteit door het verschuiven van vervoer van de weg naar alternatieve transportmiddelen zoals spoor, water en buisleidingen. Als een stof via een buisleiding getransporteerd kan worden, dan heeft dat de voorkeur.

Ook op andere onderdelen raken mobiliteit en energie elkaar. Dit betreft:
- de laadpaalinfrastructuur;
- adequate voorzieningen om elektrische bussen op te laden;
- de beschikbaarheid van voldoende elektriciteit om de Maaslijn te elektrificeren;
- de verduurzaming van het vliegverkeer op Maastricht Aachen Airport.

Binnen het wegtransport is de vraag naar elektriciteit groeiende. Inzet is om in Limburg 13.000 laadpalen te realiseren in 2030. Hiervoor werken we samen met Limburgse gemeenten, de Provincie Noord-Brabant en het Rijk. Laadpalen worden geplaatst op plaatsen waar de druk het hoogst is. Combinaties met inpasbare opwek- of opslagvoorzieningen in de directe nabijheid, bijvoorbeeld solar carports, zorgen voor een totaalconcept. Het verlenen van toestemming hiervoor is een gemeentelijke bevoegdheid. We volgen de ontwikkeling van waterstofverkooppunten. Mocht provinciaal ruimtelijk beleid hiervoor wenselijk worden, bijvoorbeeld om tot een adequate regionale spreiding van deze verkooppunten te komen, dan stellen we dit in samenspraak met de gemeenten op.

Provinciaal doel is om alle bussen in het openbaar vervoer in 2027 emissieloos te laten rijden. Deze transitie is inmiddels in volle gang en leidt tot een groeiende vloot aan elektrische bussen. Dit vraagt ook op centrale punten, vaak de remises, om grootschaligere laadvoorzieningen. Het verlenen van toestemmingen hiervoor is een gemeentelijk bevoegdheid. Tijdige verzwaring van de benodigde energie-infra is een actueel aandachtspunt. Waar het kan of nodig is, zetten we ons in om de eventuele benodigde verzwaring van de energie-infra naar deze punten te versnellen. Er zijn kansen om deze aansluitingen deel te laten uitmaken van een energiehub. Vaak is overdag de benodigde capaciteit minder, waardoor de overige beschikbare capaciteit kan worden ingezet voor nabijgelegen activiteiten.

De elektrificatie van de Maaslijn is voor Noord- en Midden-Limburg van wezenlijk belang. Stroom daarvoor moet beschikbaar zijn. Daarover zijn afspraken gemaakt tussen ProRail en Enexis. Als blijkt dat aanvullende fysieke voorzieningen nodig zijn, pakken wij de benodigde toestemmingen hiervoor met voorrang op, in afstemming met de betreffende gemeente. We nemen daarin de coördinatie.

Ook het vliegverkeer staat voor een transitie. De beschikbaarheid van waterstof en voldoende stroom voor Maastricht Aachen Airport (MAA) is van belang. Het is wenselijk dat daarvoor tijdig een kwantitatieve en kwalitatieve verkenning met een ruimtelijke component wordt opgestart in opdracht van MAA. In samenwerking met de gemeenten Beek, Meerssen en Stein willen we daarbij betrokken zijn. Net als bij het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) Maastricht Aachen Airport, sluiten we niet uit dat we in de toekomst ook voor deze infrastructuur ons ruimtelijk instrumentarium gaan inzetten.

§ 9.2.2 Energiegebruik Industrie en bedrijventerreinen

§ 9.2.2.1 Energiegebruik Industrie en bedrijventerreinen

Het Limburgse bedrijfsleven is de grootste energiegebruiker in onze provincie. In het bijzonder is dit industriecluster Chemelot en de verspreid liggende Cluster 6-bedrijven.

§ 9.2.2.2 Energiebesparing Industrie en bedrijventerreinen

Vanuit de Trias Energetica-benadering is meer inzet op energiebesparing noodzakelijk om de klimaatdoelen te realiseren. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft niet te worden opgewekt, getransporteerd of betaald. De energiebesparingsplicht ziet erop toe dat bedrijven verplicht zijn om verduurzamingsmaatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder uit te voeren. Ook kennen ze de verplichting om naast energiebesparende maatregelen CO_2-reducerende maatregelen te treffen. Onderzoeksplichtige bedrijven moeten wettelijk eenmaal per vier jaar een onderzoeksrapport energiebesparing opstellen. Als bedrijven in de provincie geen onderzoeksrapport opstellen of de maatregelen niet tijdig nemen, zetten we via toezicht en handhaving de bedrijven ertoe aan alsnog actie te ondernemen.

Wij stimuleren een klimaatneutrale en circulaire toekomst voor Chemelot, de verspreid liggende Cluster 6-industrie en de bedrijven uit het Limburgs Energie Akkoord (LEA). Het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI) biedt de kans de noodzakelijke randvoorwaarden te realiseren voor het behoud van groene industriebanen en productie in Limburg. Daarbij zijn de wederkerige maatwerkafspraken tussen de bedrijven en de Rijksoverheid een belangrijk instrument om de verduurzaming van Chemelot te versnellen en daarmee ook provinciaal belangrijk. Deze maatwerktrajecten bevatten ook inspanningen van overheidszijde om de benodigde randvoorwaarden op orde te hebben, zodat bedrijven investeren in verduurzaming.

Belangrijke voorwaarden voor bedrijven om intern hun maatregelen te kunnen realiseren zijn:
- de tijdige beschikbaarheid van energie-infrastructuur;
- voldoende duurzame energie;
- het tijdig verkrijgen van vergunningen.

Bedrijventerreinen kennen ook mogelijkheden om energie met de omgeving uit te wisselen, bijvoorbeeld door het vormen van een local energy hub (LEH).

§ 9.2.2.3 Energieplanologie

Het is niet meer vanzelfsprekend dat bedrijven op iedere willekeurige bedrijfslocatie en op ieder willekeurig moment tijdig een ~~elektriciteitsaansluiting~~energie-aansluiting krijgen van voldoende capaciteit. Vraag en aanbod worden zoveel mogelijk gecombineerd om onnodig of onwenselijk transport over (overbelaste) energie-infrastructuur te voorkomen.

Dat vraagt van een bedrijf om vroegtijdig af te wegen of een beoogde nieuwe locatie geschikt is en of de bestaande locatie nog toekomstbestendig is. We verwachten een toename in de verplaatsingen van bedrijfsactiviteiten naar locaties waar wel voldoende energie aanwezig is. Dat is geen gewenste situatie, maar netcongestie en de langjarige aanpak hiervan maken dit tot de realiteit. Actief hierover het gesprek aangaan met bedrijven als overheid is daarom wenselijk. Mogelijk kan de verplaatsing van een bedrijfsactiviteit – en de capaciteit op het elektriciteitsnet die hiermee vrijkomt – andere bedrijven op het bedrijventerrein helpen én maatschappelijke kosten voor de verzwaring van het netwerk voorkomen.

Gemeenten dienen ook vroegtijdig af te wegen of een beoogde nieuwe bedrijfslocatie qua energie-infra ontsloten kan worden. En zo ja, welke energiebron en energiedrager het beste hiervoor ingezet kunnen worden. Energie-intensieve ontwikkelingen worden bij voorkeur gevestigd op een locatie waar veel energie en energie-infrastructuur aanwezig zijn of met beperkte investeringen gerealiseerd kunnen worden. We verwachten dat de bedrijfsterreinen in de nabijheid van energieknooppunten Graetheide en Maasbracht hierin een aantrekkende rol gaan spelen.

~~We onderschrijven het leidende principe van Enexis dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. We verwachten dat gemeenten binnen twee jaar via de wijkgerichte aanpak met plannen daarvoor komen. Gebeurt dit niet, dat gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren.~~

concept

concept

We begrijpen het leidende principe van Enexis dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. We verwachten dat gemeenten binnen twee jaar via de wijkgerichte aanpak met plannen daarvoor komen. Gebeurt dit niet, dat gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren. Een gemeentelijke Omgevingsvisie vinden we een goed instrument waarin gebaseerd op de gebiedskarakteristieken, de energiebehoefte, de mogelijkheden en de gemeentelijke keuzes op basis van de Wet Collectieve Warmte, over het aantal energiedragers uitspraken worden gedaan. Mocht vanuit gemeenten een beleidsuitspraak op een bovengemeentelijk niveau gewenst zijn, dan hebben we hiertoe de bereidheid om in samenwerking hiervoor ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

§ 9.2.3 Energiegebruik bebouwde omgeving

§ 9.2.3.1 Besparing en verduurzaming bebouwde omgeving

Vanuit de Trias Energetica-benadering is meer inzet op energiebesparing noodzakelijk om de klimaatdoelen te realiseren. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft niet te worden opgewekt, getransporteerd of betaald. Limburg heeft een van de hoogste percentages slecht geïsoleerde woningen van alle provincies in Nederland. Ook wordt meer dan 90% van de woningen nog met aardgas of andere fossiele energie verwarmd. We moeten dus veel minder energie gaan verbruiken en fossiele energie gaan vervangen door duurzame alternatieven.

In het fysieke domein zijn verduurzamingsactiviteiten voor woningen en utiliteitsbouw vergunningsvrij óf liggen de bevoegdheden bij gemeenten. We zijn daarin dus geen directe partij. Soortenbescherming bij isolatiewerkzaamheden raakt wel onze verantwoordelijkheid. Binnen de kaders en wetgeving zijn we daarin meedenkend om tot generieke oplossingen te komen. Behoud van monumentale en cultuurhistorische waarden aan panden hebben voor ons een groot belang indien toestemming gevraagd wordt voor duurzaamheidsmaatregelen die hier negatieve invloed op hebben. ~~Dat~~ Dit stellen we met de kennis dat er vaak alternatieve methoden mogelijk zijn die deze invloed niet hebben.

Hoewel we geen bevoegd gezag zijn voor de meeste verduurzamingsmaatregelen, nemen we wel een faciliterende en stimulerende rol op ons. Ter ondersteuning van verduurzamingsinitiatieven bieden we een ontzorgingsprogramma aan, waarmee eigenaren van maatschappelijk vastgoed kosteloos worden begeleid bij het realiseren van duurzaamheidsmaatregelen. Verder wordt een aanvullend ontzorgingsprogramma geïntroduceerd, in de vorm van een subsidieregeling specifiek gericht op kleine en micro-ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf, om de verduurzaming van bedrijfspanden binnen de bebouwde omgeving te bevorderen.

§ 9.2.3.2 Elektriciteitsaansluiting nieuwbouw

Limburg staat voor een woningbouwopgave. Het is niet meer vanzelfsprekend dat woningen op iedere willekeurige locatie tijdig een elektriciteitsaansluiting krijgen van voldoende capaciteit. Dat vraagt van een gemeente en ontwikkelaar een vroegtijdige afweging, in overleg met de netbeheerder, of een beoogde nieuwe (herontwikkelings)locatie uitvoerbaar is binnen de gewenste tijdsperiode. Het moment waarop een elektriciteitsaansluiting gerealiseerd kan worden, kan doorslaggevend zijn voor de prioritering van een woningbouwontwikkeling. Dat is niet wat we voorstaan, maar netcongestie en de langjarige aanpak hiervan maken dit wel tot de realiteit. Door onze inzet op de verzwaring van de energie-infrastructuur pakken we hierin een sturende rol om deze huidige situatie te verbeteren.

§ 9.2.3.3 Energiedragers

We onderschrijven het leidende principe van Enexis dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. We verwachten dat gemeenten binnen twee jaar hiervoor via de wijkgerichte aanpak met plannen voor komen. Gebeurt dat niet, dan gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren.

§ 9.3 Energie infrastructuur

§ 9.3.1 380 kV-net

Het 380 Kv-net verzorgt het transport van grootschalig opgewekte elektriciteit door heel Nederland en van en naar het buitenland. Het 380 kV-net bestaat uit een landelijke 380 kV-ring met daaromheen

enkele subringen en verbindingen. De ringstructuur zorgt voor de robuustheid en daarmee leveringszekerheid van het net. De 380 kV-stations zijn de knooppunten in het landelijke hoogspanningsnet voor de verdeling van elektriciteit. In paragraaf 150 Kv-net gaan we in het op regionaal georiënteerde 150 kV-net.

Het hoogspanningsnet (in beheer van TenneT) bestaat in Limburg uit een combinatie van 380 kV- en 150 kV-verbindingen. De netten met lagere spanningsniveaus zijn in beheer bij de regionale netbeheerder Enexis. Netbeheerders TenneT en Enexis installeren, beheren en onderhouden het Nederlandse elektriciteitsnet en zijn verantwoordelijk voor het aansluiten van klanten op het elektriciteitsnet.

Om de forse uitbreiding van het hoogspanningsnet te organiseren, realiseert TenneT landelijk en dus ook in Limburg deelnetten. Dat houdt in dat TenneT het 150 kV-net in Limburg opknipt in drie deelnetten met elk een eigen 380 kV-station:
- het deelnet Boxmeer voor Noord-Limburg;
- het deelnet Maasbracht voor Midden-Limburg;
- het deelnet Graetheide voor Zuid-Limburg.

Daarvoor worden de bestaande 380 kV-stations Boxmeer en Maasbracht vernieuwd en uitgebreid en wordt er een nieuw 380 kV/150 kV-station gerealiseerd ten zuiden van de Bergerweg in de gemeente Sittard-Geleen. Om dit station te voeden, wordt de bestaande 150 kV-verbinding tussen Maasbracht en Graetheide verzwaard naar een 380 kV-verbinding.

Gedeputeerde Staten (GS) zijn voor dit nieuwe station en deze verbinding het bevoegd gezag en voeren de daarvoor benodigde projectprocedure uit. Om zo snel mogelijk tot realisatie van deze cruciale energie-infrastructuur projecten te komen, nemen – naast TenneT – de betrokken overheden (het Rijk, wij en gemeenten), Enexis, Chemelot en andere bedrijven gezamenlijk hun verantwoordelijkheid en spannen zich maximaal in. Vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid wordt gezamenlijk gezocht naar mogelijkheden om processen te kunnen versnellen en aangrenzende en initiatieven in de nabijheid op elkaar af te stemmen.

Naast de nieuwe 380 kV-infrastructuur richting en op Graetheide, zijn er nog enkele andere verzwaringen nodig om de deelnetten te realiseren. Dit betreft onder meer het beter benutten van de lijn Maasbracht-Boxmeer-Dodewaard (rijksproject) en een nieuwe extra verbinding tussen Maasbracht en Eindhoven (rijksproject).

In rijksprojecten zijn Gedeputeerde Staten raadgevend en adviserend, waarbij we een samenwerking voorstaan met de betreffende gemeenten. Een nieuwe extra 380 kV-verbinding tussen Maasbracht en Graetheide (3e en 4e circuit) is in studie. Op basis van onze Energievisie 1.0 en de onderliggende systeemanalyse, achten we deze extra verbinding noodzakelijk vanwege de verwachte toename in de behoefte aan transportcapaciteit op het elektriciteitsnet. We staan ervoor open om voor deze verbinding de rol als bevoegd gezag van het Rijk over te nemen. ~~Onze kosten borgen we via een anterieure overeenkomst.~~ Deze bereidheid hebben we mede om meer te kunnen sturen op de ruimtelijke inpassing van deze 380 kV-verbinding in dit smalste stuk van Limburg. Onze kosten borgen we via een anterieure overeenkomst.

Hoewel het feitelijk een rijkstaak is en TenneT ook via het privaatrechtelijk spoor hierin een verantwoordelijkheid neemt, zijn we in het rayonplanologie-spoor ook attent op (ongewenste) ontwikkelingen in de vrijwaringszone van de hoogspanningsverbindingen. Qua gezondheid – met name de omgang met de magneetvelden rondom hoogspanningsverbindingen – sluiten we aan bij de landelijke richtlijnen hiervoor.

Bijzonder aan het 380 kV-hoogspanningsstation Maasbracht is dat dit óók een belangrijke rol heeft in het internationale hoogspanningsnet, door de koppeling met het Duitse en Belgische hoogspanningsnet. Zo wordt ook zonder meer het 380 kV-tracé met België (Van Eyck-Maasbracht) versterkt.

Voor de verdere elektrificatie en daarmee verduurzaming van Chemelot is op termijn ook een 380 kV-verbinding naar ~~de~~ Chemelot benodigd. Samen met de gemeente Sittard-Geleen en betrokken partijen zijn we adviserend in de tracébepaling.

§ 9.3.2 150 kV-net

Vanaf het landelijke 380 kV-hoogspanningsstation binnen de drie deelnetten Boxmeer, Maasbracht en Graetheide lopen regionale 150 kV-verbindingen naar de huidige 28 hoogspannings-/middenspanninsstations, waar het netwerk van netbeheerder TenneT overgaat naar het netwerk van netbeheerder Enexis.

concept

concept

TenneT werkt aan het efficiënter benutten en de verzwaring van deze verbindingen en samen met Enexis aan de uitbreiding van deze stations, om tegemoet te komen aan de elektriciteitsvraag. Dit betreft in ieder geval de verbindingen tussen de 150 kV-stations:

- Graetheide -Schoonbron (mede voor de aansluiting van de Einstein Telescope)
- Buggenum-Kelpen-Nederweert
- ~~Blerick-Boekend~~
- Buggenum-Belfeld-Blerick (inclusief Boekend)
- Venray-Wells Meer
- Horst-Venray
- Boxmeer-Venray

In samenwerking met de betreffende gemeenten, TenneT en Enexis bekijken we met welke procedures de benodigde toestemmingen voor deze verzwaringen het snelste verkregen kunnen worden, met inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid. Mocht ons ruimtelijk instrumentarium hiervoor het meest geschikt zijn, dan maken we hiervan gebruik. Vaak betreft dit 150 kV-verbindingen die door meerdere gemeenten lopen. Voor een wijziging van het omgevingsplan is één ruimtelijke provinciale procedure doeltreffender en efficiënter dan afzonderlijke procedures in elke gemeente. Onze kosten voor de procedure borgen we via een anterieure overeenkomst.

De verbinding Venray-Wells Meer betreft de aansluiting van het Energielandgoed Wells Meer. De gemeentebesturen van Bergen en Venray hebben ons college verzocht om voor de aansluiting van het energielandgoed op het elektriciteitsnet een projectprocedure te volgen. We benutten onze rol als bevoegd gezag voor de aansluiting om de koppelkans op te pakken tussen het bestrijden van de verdroging in het Natura 2000-gebied de Maasduinen en de inrichting van de groenzones en het watersysteem van het energielandgoed.

Naast verbindingen is een aantal nieuwe hoogspanning-/middenspanningsstations noodzakelijk. Met het oog op mogelijke versnellingen gaan we vroegtijdig in overleg met de netbeheerders en de betreffende gemeenten over de locatiekeuze van deze beoogde nieuwe stations. In beginsel ligt het bevoegd gezag voor de benodigde toestemming voor deze stations bij de betreffende gemeente. Er kunnen zich echter altijd situaties voordoen waardoor een rol van ons toch wenselijk of noodzakelijk is. Dat kan met name het geval zijn bij nieuwe 150 kV-stations waarvoor het zoekgebied in meerdere gemeenten ligt of als het belang van het project meerdere gemeenten dient. Dat zal minder voor de hand liggen bij uitbreidingen van bestaande stations. Mocht ons ruimtelijk instrumentarium daarin dan een rol kunnen vervullen, dan maken we hiervan gebruik. Via het spoor van rayonplanologie zijn we betrokken bij de uitbreidingen van de bestaande 150 kV-hoogspanningsstations.

Inzet is dat nieuwe 150 kV-verbindingen ondergronds worden aangelegd, om een zo beperkt mogelijke impact te hebben op het landschap. Een uitzondering ligt in het gebied van de Venloschol. Op korte termijn zijn nog een aantal doorboringen noodzakelijk. Om op de middellange termijn doorboringen door de Venloschol te minimaliseren, zijn we een voorstander van een bovengrondse verbinding. Dit ter bescherming van de in de Venloschol aanwezige strategische drinkwaterreserve. Onze inzet is er daarom op gericht om samen met de gemeente Venlo en de netbeheerders een nieuw 150 kV-station aan de oostkant van de Maas te realiseren. De praktijk is dat dit om een lange voorbereidingstijd vraagt, waardoor de benodigde voorbereidingen in gang gezet dienen te worden door de netbeheerders.

Hoewel het feitelijk een rijkstaak betreft en TenneT ook via het privaatrechtelijk spoor hierin een verantwoordelijkheid neemt, zijn we in het spoor van rayonplanologie ook attent op (ongewenste) ontwikkelingen in de vrijwaringszone van de hoogspanningsverbindingen. Qua gezondheid – met name de omgang met de magneetvelden rondom hoogspanningsverbindingen – sluiten we aan bij de landelijke richtlijnen hiervoor.

De elektriciteitsverbindingen tussen Graetheide en Chemelot dienen ook versterkt te worden met in 2027 twee nieuwe ondergrondse 150 kV-verbindingen. Samen met de gemeente Sittard-Geleen als bevoegd gezag en betrokken partijen zijn we adviserend in de tracébepaling.

§ 9.3.3 Aardgas

Hoewel de inzet is om geen fossiele brandstoffen meer te gebruiken, is er ook het besef dat er in de overgangsperiode aardgas nodig blijft. Primair als brandstof voor de warmtevoorziening en het bedrijfsleven, totdat er een andere warmtevoorziening is. De flexibel inzetbare aardgasgestookte warmtekrachtkoppeling-installaties in de glastuinbouw zorgen in de transitieperiode mede voor stabiliteit in het elektriciteitsnet als duurzame opwek met wind en zon stilvalt. De aanwezige aard-

gasinfrastructuur kan ook ingezet worden voor het transport van groen gas of andere toekomstige duurzame gassen. Daarom blijft de instandhouding van de huidige infrastructuur relevant.

Limburg kent een aantal hogedrukaardgasleidingen die onderdeel zijn van het internationaal netwerk. Naast onderhoud en beheer van het aardgasnet heeft de Nederlandse Gasunie de strategie om een deel van het huidige aardgasnetwerk om te bouwen naar een waterstofnetwerk. We ondersteunen het Rijk in het toezicht houden op en handhaven van de bestaande hogedrukaardgasleidingen en gereserveerde buisleidingenstroken.

Om de waterstofverbinding Ravenstein-Chemelot te realiseren is een nieuwe hogedrukaardgasleiding nodig tussen Herkenbosch en Hommelhof. Na de realisatie hiervan wordt een van de bestaande aardgasleidingen tussen Ravenstein en Chemelot omgebouwd naar een waterstofleiding. Het nieuwe aardgasleidingstuk doorkruist gebieden die aandacht van ons vragen. Bijvoorbeeld doorkruisingen van de Roer, het Natuurnetwerk Limburg (waaronder het Munnichsbos) en langs een aantal gevoelige bestemmingen (Locatie Pepinusbrug van de Stichting Pergamijn). Bij de ruimtelijke inpassing van deze nieuwe leiding komen we op voor de veiligheid, gezondheid en leefbaarheid en hebben we aandacht voor de natuur- en landschapsbelangen. Koppelkansen dienen door de initiatiefnemer benut te worden. Nadelen dienen door de initiatiefnemer te worden gemitigeerd, eventueel via een (nog te vormen) omgevingsfonds. Onze inzet is erop gericht dat dit nieuwe leidingstuk maximaal gebruikmaakt van de bestaande juridisch-planologische mogelijkheden binnen de gemeentelijke omgevingsplannen.

Bijzonder aandachtspunt in het bestaande hogedrukaardgasnetwerk in Limburg zijn de aardgasleidingen direct naast Attractiepark Toverland. In de uitbreidingsplannen van Toverland komen deze leidingen in het attractiepark te liggen. In samenwerking met de gemeente Horst aan de Maas en de initiatiefnemers het ministerie van Klimaat en Groene Groei, Gasunie, Hynetwork en Toverland onderzoeken we of deze leidingen verplaatst kunnen worden naar het 'blauwe bocht'-tracé, aan de westzijde van de Middenpeelweg. Op basis van dit onderzoek dient mede bepaald te worden wie van de initiatiefnemers deze verplaatsing gaat betalen. We maken we ons sterk richting de Gasunie dat de werkzaamheden voor deze verplaatsing gelijktijdig plaatsvinden met de aanleg van de CO2-leidingen binnen het Delta Rhine Corridor-project in het 'blauwe bocht'-tracé, waardoor werk-met-werk gemaakt wordt en de hinder voor de omgeving wordt geminimaliseerd. Onze betrokkenheid betekent ook dat we in de rijksprojectprocedure voor deze CO2-leidingen de verantwoordelijke minister verzoeken om voor dit deel ook de verplaatsing van de aardgasleiding planologisch-juridisch te faciliteren.

§ 9.3.4 Waterstofnetwerk

Gasunie (Hynetwork) heeft de opdracht vanuit het Rijk om een waterstofnetwerk te realiseren tussen de industriële clusters. Waterstof wordt primair gezien als brandstof voor industriële bedrijven. Gasunie gaat zoveel mogelijk gebruikmaken van vrijkomende hogedrukaardgasleidingen. Voor Limburg betreft dit de verbinding vanaf Ravenstein naar het industriecluster Chemelot. Voorzien wordt dat deze in de periode 2031-2033 gerealiseerd gaat worden. Na 2033 wordt een grensverbinding voorzien tussen Sanderbout en 's-Gravenvoeren (België). In samenwerking met de gemeenten en het bedrijfsleven proberen we de komst van waterstof te bespoedigen. Door de overschrijding van de provinciegrens en de landsgrens van deze verbindingen is het Rijk hiervoor aan zet. We volgen ook de uitrol van het Belgische en Duitse waterstofnetwerk om te bekijken of een versnelde aansluiting hierop voor Limburg kansen biedt.

Om de verbinding Ravenstein-Chemelot te realiseren is een nieuwe hogedrukaardgasleiding nodig tussen Herkenbosch en Hommelhof. Na de realisatie hiervan kan een van de bestaande aardgasleidingen tussen Ravenstein en Schinnen omgebouwd worden naar een waterstofleiding. Tussen Einighausen en Chemelot is een nieuw te realiseren waterstofaantakking voorzien. Samen met gemeenten en grote gebruikers langs de route maken we ons sterk dat bij de omvorming direct T-stukken worden aangebracht. We ondersteunen het Rijk in het toezicht houden op en handhaven van de bestaande hogedrukaardgasleidingen ten behoeve van de ombouw naar waterstof en de gereserveerde buisleidingenstroken.

Binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) vragen we het Rijk en Gasunie ook om aandacht te geven aan aftakkingen naar de steden Venlo, Sittard-Geleen (Chemelot), Maastricht, Heerlen en Roermond en de gemeente Maasgouw (de Clauscentrale). Vooruitlopend hierop wordt er door de gemeente Maastricht in samenwerking met ons gekeken naar het gewenste tracé van het hoofdtracé naar Maastricht en de Cluster 6-bedrijven in Maastricht. In samenwerking met onder meer de gemeente Maasgouw, de gemeente Roerdalen, RWE en Hynetwork komen we tot een concreet waterstofleidingtracé richting de Clauscentrale. Deze tracékeuze kent een relatie met de aanpak van de energieknooppunten. Het valt niet uit te sluiten dat we in dat kader van het Rijk het verzoek krijgen om

concept

voor deze aantakkingen onze ruimtelijke bevoegdheden in te zetten. Mocht dat aanmerkelijke voordelen hebben ten opzichte van een gemeentelijke rol, dan nemen we deze verantwoordelijkheid.

§ 9.3.5 Gelijkstroomverbindingen

De Rijksoverheid zet in op de realisatie van windparken op de Noordzee om via niet-fossiele bronnen te voorzien in de Nederlandse groeiende elektriciteitsbehoefte. Uit de verrichte systeemstudie ten behoeve van de Energievisie, blijkt dat voor de toekomstige energiebehoefte van Limburg de beschikbaarheid van deze elektriciteit van wind-op-zee cruciaal is.

De energieknooppunten Maasbracht en Graetheide zijn door de aanwezigheid van een 380 kV-station potentiële inlandse aanlandlocaties. Maasbracht vanwege het belang in de Nederlandse hoofdringstructuur en de koppelingen met Duitsland en België. Graetheide vanwege de eveneens groeiende elektriciteitsvraag van Zuid-Limburg in het algemeen en vanwege de aanwezigheid van Chemelot en de Cluster 6-bedrijven in het bijzonder. De situering van aanlandpunten in Limburg vermindert ook de ruimtedruk in het Westen van het land.

Het tracé voor de ondergrondse aanleg van de gelijkstroomkabels naar Limburg is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Het Rijk verkent in afstemming met TenneT met de hoogste prioriteit dit tracé naar Limburg, evenals tracés naar mogelijke andere aanlandlocaties. In deze verkenning willen we volwaardig participeren. Wij zien kansen voor routes langs Rijksinfra en Rijkswateren. De aanleg van de kabels vindt naar verwachting pas vanaf 2040 plaats. We bekijken in samenwerking met het Rijk op welke manier de aanleg van gelijkstroomkabels kan worden versneld, met aandacht voor de ruimtelijke inpassing. We zijn ~~onder meer~~ bereid om een coördinerende rol op te pakken en alle gemeenten waar een tracéalternatief of -alternatieven doorheen gaan met elkaar in contact te brengen, gezamenlijk op te trekken en ruimtelijke uitdagingen en kansen in beeld te brengen.

Binnen de energieknooppunten Maasbracht en Graetheide hebben functies voor deze aanlanding voorrang boven andere niet-energiegerelateerde functies. Qua functies voor de aanlanding moet gedacht worden aan een conversiestation om de gelijkstroom die rechtstreeks vanaf de Noordzee komt om te zetten naar wisselstroom en een electrolyser om elektriciteit om te zetten naar waterstof. Aandachtspunt hierbij is de beschikbaarheid van voldoende koel- en productiewater. Convertors moeten in de directe nabijheid van deze stations komen te liggen en ruimtelijk worden ingepast als één geheel. Hergebruik van eventueel vrijkomende gronden binnen de energieknooppunten heeft voor de situering van een electrolyser de voorkeur. Een electrolyser kan in deze knooppunten meerwaarde geven als brandstof voor de Clauscentrale of als grond- en brandstof voor de bedrijven op Chemelot.

§ 9.3.6 Delta Rhine Corridor

Het rijksproject Delta Rhine Corridor, als buisleidingcorridor voor de aan- en afvoer van duurzame grondstoffen, is van wezenlijk belang voor de verduurzaming van de Limburgse industriële bedrijven en energiecentrales. Bij dit project wordt gebruikgemaakt van de in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) aangeduide reserveringsgebieden voor buisleidingen van nationaal belang. Gemeenten hebben de instructie van het Rijk om in het omgevingsplan geen activiteiten toe te staan die een belemmering kunnen vormen voor de aanleg van een buisleiding van nationaal belang. Hoewel hier dus primair een rijksbelang aanwezig is, attenderen we binnen het rayonplanologiespoor hier ook actief gemeenten op bij de beoordeling van plannen.

Vooralsnog voorziet het project op Limburgs grondgebied in een CO2-leiding tussen de Rotterdamse haven en Venlo. Realisatie van de CO_2-leiding tot Venlo zal naar verwachting in 2032-2033 plaatsvinden. Gasunie als initiatiefnemer, spreekt nog met Chemelot en de Clauscentrale over de te verwachten volumes CO_2. Afhankelijk daarvan moet de connectie van de CO_2-buis met Chemelot en de Clauscentrale nog meegenomen worden in een ruimtelijke procedure. Gelet op de provinciale belangen zijn we bereid om de rol van bevoegd gezag voor deze procedure op ons te nemen.

We maken ons sterk om meer modaliteiten door een buisleiding naar Limburg te krijgen. Daarbij wordt gedacht aan een ammoniakleiding en een herbruikbare buisleiding, die in eerste instantie ingezet kan worden voor het transport van lpg. Dat zien we in samenhang met het verminderen van vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor en weg, het vergroten van de veiligheid langs het spoor en de kansen die hiermee ontstaan voor ontwikkelingen rond de stationslocaties.

Het Rijk richt zich op de buisleidingstructuur van nationaal belang. Deze richt zich primair op Chemelot. We zien een provinciale ruimtelijke rol in de regionale aantakkingen hierop om bijvoorbeeld de Clauscentrale en Cluster 6-bedrijventoegang te geven tot deze hoofdstructuur.

concept

Bij de situering van nieuwe buisleidingen komen we op voor de veiligheid, gezondheid, leefbaarheid en goede ruimtelijke inpassing (inclusief natuur en landschap). Extra aandacht dient uit te gaan naar de inpassing in en rond natuurgebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Limburg), het gebied aan de oostzijde van Venlo, de beperkt beschikbare ruimte tussen Sittard en Limbricht en ter hoogte van Toverland in Sevenum. Wat betreft Toverland zijn we een voorstander van het alternatieve 'blauwe bocht'-tracé. We verzoeken in de rijksprojectprocedure voor deze CO2-leidingen de verantwoordelijke minister om voor dit deel ook de verplaatsing van de aardgasleiding planologisch-juridisch te faciliteren. Bij de aanleg van nieuwe buizen dienen door de initiatiefnemer koppelkansen benut te worden. Nadelen dienen door de initiatiefnemer te worden gemitigeerd, eventueel via een omgevingsfonds.

Naast de versterking van de aantakking op de Nederlandse buisleidinginfrastructuur willen we onze euregionale positie ook benutten om aangesloten te worden op de nabijgelegen buisleidingstructuren buiten de landsgrenzen. Dat kan versterkend werken voor de gehele regio. We ondersteunen het Rijk in het toezicht houden op en handhaven van de gereserveerde buisleidingenstroken.

§ 9.3.7 Energieknooppunten

Limburg kent twee energieknooppunten: Maasbracht en Chemelot/Graetheide. Deze knooppunten spelen nu en in de toekomst een cruciale rol in de (inter)nationale en regionale energie- en grondstoffentransitie. Dat hangt enerzijds samen met de verduurzaming van de aanwezige sectoren in het gebied zelf (Clauscentrale en Chemelot) en anderzijds met de ligging op een al bestaand, verder te versterken en uit te bouwen knooppunt van energie- en grondstoffenstromen.

Met interconnectoren in Maasbracht naar het Belgische en Duitse stroomnet, de CO2-leidingen in de Delta Rhine Corridor, de waterstofbackbone van Hynetwork, de verkenning naar diepe aanlandingen van wind-op-zee, ruimtevraag converters, electrolysers, batterijopslag, verzwaring en nieuwe hoogspanningscircuits en -stations op 380 kV- en 150 kV-niveau en het Vlaams initiatief voor de buisleidingenstraat Antwerpen-Geleen-Ruhrgebied, komen er de komende jaren veel initiatieven op deze gebieden af. De 380 kV-hoogspanningsverbindingen Maasbracht-Graetheide en Maasbracht-Eindhoven, het nieuwe 380 kV-station Graetheide, het landelijk waterstofnetwerk en de daaraan gerelateerde 150 kV-verbindingen, zijn het meest actueel.

Ook het Rijk erkent het belang en de urgentie van deze energieknooppunten. Ze zijn randvoorwaardelijk voor de verduurzaming van grote delen van Zuid-Nederland en, in lijn met de afspraken in het Klimaatakkoord en diverse nationale programma's, het Duitse Ruhrgebied. De knooppunten kennen daarom ook een groot economisch belang.

Het zoeken naar ruimte (fysiek en milieutechnisch) voor de beoogde ontwikkelingen in en rondom beide energieknooppunten vraagt om een integrale ruimtelijke afweging. Deze ontwikkelingen landen in een gebied – het smalste stukje Limburg – dat nu al een hoge milieu- en ruimtedruk kent, waar de leefbaarheid aandacht vraagt en waar ook andere ruimtevragende opgaven spelen, zoals de verbreding van de ~~rijksweg~~ Rijkswegen A2, de uitbreiding van de Brightlands Chemelot Campus, woningbouw, de aanwezige natuur- en landschapswaarden en het behoud van hoogwaardige landbouwgronden.

Dat alles beschouwend, is in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving met het Rijk het volgende afgesproken~~.~~:

- Het Rijk en ~~wijzelf~~wij erkennen het belang van de energieknooppunten Maasbracht en Chemelot/Graetheide voor de verduurzaming van de industrie in Limburg en hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten. Het Rijk en wij starten daarom op de kortst mogelijke termijn met een gezamenlijke gebiedsgerichte aanpak voor de duurzame ontwikkeling van de energieknooppunten Maasbracht en Chemelot/Graetheide, waarbij omgevingskwaliteit centraal staat. Daarvoor wordt onder onze regie een overkoepelende gebiedstafel ingericht. Op deze tafel worden ruimtevragende (fysieke en milieu) opgaven van lokaal, regionaal en nationaal belang in beeld gebracht en integraal afgewogen en afgestemd. Vanuit deze tafel worden voorstellen voorbereid, met inachtneming van bestaande procedures en bevoegdheden. Daardoor kan een dwingend proces worden ingezet.
- Wij hebben de regie over deze gebiedsgerichte aanpak en zien als uitkomst een gedetailleerdere gebiedsaanpak en een concreet uitvoeringsplan als een uitwerking van deze omgevingsvisie. Binnen de gebiedsgerichte aanpak respecteren we in eerste aanleg ieders verantwoordelijkheden en bevoegdheden en werken we actief samen met onder andere de betrokken gemeenten en het Rijk. Mocht blijken dat de inzet van ons ruimtelijk instrumentarium gewenst of noodzakelijk is, dan zijn we bereid dit in te zetten. Inhoudelijk hechten we in dezen zonder meer belang aan het gestelde in het Toekomstperspectief Clausgebied en omgeving en aan de Strategische

concept

gebiedsvisie omgeving Chemelot. In het participatiespoor van deze gebiedsgerichte benadering hebben de omwonenden rondom de Clauscentrale een volwaardige plaats.

§ 9.3.8 Warmtenetten

Zoals ook beschreven in paragraaf Restwarmte is de inzet erop gericht om optimaal gebruik te maken van restwarmtebronnen. We hanteren de volgende voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie.

1. In gebieden met voldoende bebouwingsdichtheid en waar een restwarmtebron, geothermie of andere warmtebron aanwezig is, zal een warmtenet de voorkeur hebben.
2. Hybride oplossingen zijn op korte termijn inzetbaar en wenselijk om ~~CO2~~ CO_2 te besparen. Voor de (middel)lange termijn zal in een beperkt aantal gebieden de omzet naar duurzame gasinfrastructuur mogelijk zijn.
3. All-electric oplossingen zijn wenselijk in goed geïsoleerde woningen en waar warmtenetten niet goed mogelijk zijn of hybride oplossingen niet toekomstbestendig zijn (vanwege de beschikbare hoeveelheid duurzaam gas).

Voor de uitrol van warmtenetten is ook infrastructuur nodig. Bevoegd gezag hierbij is veelal de gemeente. Met name de potentiële uitbreiding van de projecten Warmtenet Zuid-Limburg en Mijnwater kennen een intergemeentelijke infrastructuur. Deze infrastructuur wordt ondergronds aangelegd. Gelet op het belang van warmtenetten, vervullen we onze rol als bevoegd gezag in ruimtelijke ordening/plannen om deze intergemeentelijke benodigde warmte-infrastructuur – eventueel met warmteopslag – planologisch-juridisch doelmatig en doeltreffend te faciliteren met instemming van de betreffende gemeenten.

~~We onderschrijven het leidende principe van Enexis dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dit leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. We verwachten dat gemeenten binnen twee jaar via de wijkgerichte aanpak met plannen hiervoor komen. Gebeurt dat niet, dan gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren.~~

We begrijpen het leidende principe van Enexis dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Dat leidt tot het optimaal benutten van de maatschappelijk meest kosteneffectieve energiesystemen per gebied en zorgt voor zuinig (ondergronds) ruimtegebruik. Een gemeentelijke Omgevingsvisie vinden we een goed instrument waarin gebaseerd op de gebiedskarateristieken, de energiebehoefte, de mogelijkheden en de gemeentelijke keuzes op basis van de Wet Collectieve Warmte, over het aantal energiedragers uitspraken worden gedaan. Mocht vanuit gemeenten een beleidsuitspraak op een bovengemeentelijk niveau gewenst zijn, dan hebben we hiertoe de bereidheid om in samenwerking hiervoor ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten

§ 9.4 Energie opslag

§ 9.4.1 Batterijopslag

Energieopslag speelt een belangrijke rol in de energietransitie, de energiemix en het verminderen van netcongestie. Door het opslaan van overtollige elektriciteit, opgewekt door hernieuwbare bronnen zoals zonne- en windenergie, kunnen we zorgen voor een stabiele en betrouwbare energievoorziening wanneer de zon niet schijnt of de wind niet waait. Dit is essentieel om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen en de ~~CO2~~CO_2-uitstoot te verlagen. Bovendien draagt energieopslag bij aan het balanceren van vraag en aanbod op het elektriciteitsnet, wat de netefficiëntie en robuustheid van het energiesysteem verhoogt.

De 2030-prognose van TenneT voor batterijopslag in Limburg kent een grote marge, te weten tussen de 200 en 1000 MW. De technieken voor batterijopslag maken nog een doorontwikkeling door, zoals de zoutwaterbatterij. We volgen deze ontwikkelingen en zetten in op het gebruik van de meest circulaire soorten.

We onderscheiden vier elektriciteitsopslagsystemen:

1. systeembatterijen;
2. batterijen gecombineerd met opwekinstallatie;
3. batterijen bij eindgebruikers (waaronder energiehubs);
4. batterijen in een gebouw of op een afgesloten terrein.

Systeembatterijen zijn batterijen met een eigen netaansluiting (standalone opslagsysteem). Het provinciaal belang ligt bij systeembatterijen met een eigen netaansluiting en batterijen gecombineerd

concept

met opwekinstallaties, doorgaans zonder eigen netaansluiting. Wij hanteren de volgende beoordelingsladder met drie opeenvolgende treden voor de situering van systeembatterijen.

1. We vinden dat door de ruimtelijke uitstraling van systeembatterijen en de bedrijfsmatige aard ervan een bedrijventerrein de primaire locatie hiervoor is.
2. Een beoordeling op deze tweede trede gebeurt wanneer een systeembatterij een aantoonbare bijdrage levert aan de robuustheid van het elektriciteitsnet en wanneer de netwerkbeheerders in bepalende mate zeggenschap hebben over de momenten van invoeding en afname. Een situering buiten een bedrijfsterrein is dan te motiveren, met als voorwaarde dat het een bestaande vrijkomende locatie betreft én dat de locatie efficiënt binnen het netwerk ligt, vaak in de buurt van een hoogspanningsstation.
3. De derde en laatste trede is het realiseren van systeembatterijen op een onbebouwde locatie in de buurt van een hoogspanningsstation als er aantoonbaar geen vrijkomende alternatieve locaties voorhanden zijn, de netwerkbeheerders het grote belang benadrukken en per saldo de ruimtelijke kwaliteit in het gebied verbetert. Dat kan bijvoorbeeld door sloop van bebouwing elders in het gebied.

In alle treden zijn minimaal een goede landschappelijke en milieukundige inpassing en afstemming met de veiligheidsregio nodig.

Batterijen gecombineerd met opweklocaties beschouwen we als ondergeschikt onderdeel van die opwekvoorziening en dienen daarom ook qua schaal daarmee in verhouding te staan. Qua ruimtelijke inpassing dienen deze batterijen te passen binnen de voorwaarden voor de betreffende opwekvoorziening in de omgevingsverordening.

De batterijen zijn integraal onderdeel van het ruimtelijk ontwerp. Het heeft een meerwaarde als de batterijopslag deel uitmaakt van een energiegemeenschap of energiehub en het bijbehorende lokaal energiesysteem. De Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) kan hierin mogelijk een ~~initiërende~~verbindende rol spelen.

§ 9.4.2 Waterstofopslag

Elektriciteit kan worden omgezet in waterstof. Overschotten aan elektriciteit kunnen worden omgezet in waterstof, dat direct weer als energiebron gebruikt kan worden of kan worden opgeslagen om te gebruiken als brandstof in tijden van tekorten. Waterstof wordt tot 2030 alleen ingezet als grondstof en brandstof in de chemie, voor hogetemperatuurprocessen binnen de industrie en als brandstof voor de zware mobiliteit. Daarnaast kan waterstof ingezet worden voor het leveren van piekwarmte in de gebouwde omgeving en in andere sectoren, indien daar geen redelijk alternatief is. De inzet van waterstof voor de glastuinbouwsector dient nader door de sector verkend te worden. Daarmee draagt waterstofopslag bij aan de energietransitie.

Waterstof kan fungeren als opslag of als directe energiebron. Opslag van waterstof is nodig voor gebruik in de periodes dat er onvoldoende wind- of zonne-energie is of wanneer er een discrepantie is tussen vraag en aanbod. Daarnaast verhoogt opslag de leveringszekerheid van het systeem. De opslag van waterstof vormt hiermee een belangrijke schakel in de energietransitie en het realiseren van een fossielvrij energiesysteem. Opslag van waterstof kan zowel bovengronds als ondergronds. Het Rijk zet in op grootschalige ondergrondse opslag voor waterstof in voormalige zoutcavernes. In Limburg liggen geen zoutcavernes. De zoutcavernes in Noord-Nederland gaan deel uitmaken van het landelijke waterstofnetwerk. Dit onderschrijft het belang van een tijdige en adequate aansluiting van Limburg op dit netwerk.

We voorzien dat voor kortdurende opslag bovengrondse waterstofopslag in tanks gewenst is. In tanks kan waterstof in verschillende vormen worden opgeslagen, onder meer als ammoniak, LOHC of als vloeibare waterstof. De opslag van waterstof betreft een milieubelastende activiteit en kan daarom nadelige gevolgen hebben voor het milieu en impact hebben op de veiligheid. Wij houden hier nadrukkelijk rekening mee. De risico's moeten worden beperkt en er dienen maatregelen te worden getroffen zodat de impact op de omgeving minimaal blijft.

Een waterstofopslagvoorziening hangt samen met de komst van een electrolyser als onderdeel van de gelijkstroomverbinding met de windparken op zee en met het gebruik van waterstof voor primair de Clauscentrale en activiteiten op Chemelot. Daardoor voorzien we de opslag van waterstof op of nabij het terrein van de Clauscentrale en Chemelot. Met name voor opslag op het terrein van de Clauscentrale zal op basis van een vergunningsaanvraag moeten blijken of dit milieukundig inpasbaar is. Initiatieven om ook bij de grootschalige opweklocaties in Noord-Limburg waterstof te gaan produceren zijn in ontwikkeling. Waterstofopslag kan bijdragen aan een totaalconcept voor energie-

concept

opwek binnen een decentraal energiesysteem. Onder de voorwaarde dat de opslagvoorziening integraal onderdeel is van het ruimtelijke ontwerp, zijn we hierin meedenkend.

§ 9.5 Energie opwek

§ 9.5.1 Aardwarmte

Aardwarmte, ook wel bekend als geothermische energie, is warmte die afkomstig is uit de aarde. Hierbij spreken we over bodemenergie (0 -500 m beneden maaiveld) en geothermie (dieper dan 500 m beneden maaiveld). Deze energie wordt opgewekt door de natuurlijke hitte die diep in de aardkorst aanwezig is. In potentie liggen er kansen om deze warmte te benutten, bijvoorbeeld voor het verwarmen van onze woningen, glastuinbouw en kantoren. Binnen diepere geothermie kunnen temperaturen voldoende hoog zijn, waardoor via warmte en stoom eventueel elektriciteit kan worden opgewekt.

Bij al deze technieken om energie op te wekken is coördinatie tussen energievraag en -aanbod vanuit de initiatiefnemer en een goede afstemming met de omgeving wenselijk om de veiligheid te garanderen. Wij continueren in de omgevingsverordening de beschermende bepalingen om diepere grondboringen te voorkomen in gebieden met strategische grondwaterlichamen voor de drinkwatervoorziening (boringsvrije zones), waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden.

Geothermie is een mijnbouwactiviteit die volledig onder het ministerie van Klimaat en Groene Groei valt (beleid, vergunningverlening en handhaving). Vooral voor de verduurzamingsopgave van de glastuinbouw en warmtenetten zien we aardwarmte als potentiële duurzame warmtebron. We constateren echter dat het ontwikkelen van geothermie in Limburg momenteel vastloopt door het risico op seismiek (aardbevingen), in combinatie met ontbrekend inzicht in de (diepere) ondergrond en het ontbreken van landelijke kaders voor warmtewinning in breukgevoelige zones. Dit speelt minder bij bodemenergie. Dat biedt kansen voor kleinschalige warmtenetten binnen energiegemeenschappen of energiehubs.

Ondanks deze huidige problematiek stellen we ons proactief op rond de realisatie van veilige en duurzame winning van energie door aardwarmte in Limburg. In dat kader staan we, mits verantwoord, positief tegenover een reactivering van de geothermiebron in glastuinbouwgebied Californië.

§ 9.5.2 Energiecentrales

Limburg kent twee grote energiecentrales: de Clauscentrale in Maasbracht en de Swentiboldcentrale op Chemelot. Om ervoor te zorgen dat we in Limburg ook in de toekomst op elk moment aan de vraag naar energie kunnen voldoen (leveringszekerheid) – ook op momenten met weinig wind en zon – is flexibiliteit in het energiesysteem cruciaal. De flexibiliteitsbehoefte zal onder andere worden ingevuld door CO2-vrije energiecentrales. Om ook op windstille en donkere dagen tot voldoende lokale opwek van energie te komen, zetten we daarom in op het behoud, de verduurzaming en eventuele uitbreiding van deze centrales. Uitbreidingen dienen gepaard te gaan met een verbetering van de omgevingskwaliteit. Op dit moment hebben we geen signalen dat er initiatieven zijn voor nieuwe energiecentrales. Mochten deze zich gaan voordoen, bijvoorbeeld een waterkrachtcentrale, dan gaan we hierover het gesprek aan. We verlenen geen medewerking aan nieuwe fossiele energiecentrales.

De huidige gasgestookte Clauscentrale heeft een opgesteld vermogen van 1,3 GW en kan relatief snel op- en afschakelen. Omdat de centrale strategisch gelegen is in het (inter)nationale energienetwerk, kent deze een huidige en toekomstige waarde als strategische balanceerinstallatie van het elektriciteitsnet als er weinig zon en wind is. De centrale kan mogelijk met waterstof gestookt worden of aan CO2-afvang doen en elektriciteitsopslag bieden. Mogelijk valt hieronder ook een uitbreiding van het huidige vermogen. Om duurzame elektriciteit te kunnen produceren, is daarom een tijdige realisatie van benodigde buisleidinginfrastructuur (waterstof en ~~CO2~~CO_2) cruciaal. Verwijzend naar paragraaf Energie infrastructuur zetten we ons hier actief voor in.

Uitbreidingen van de Clauscentrale voorzien we vooralsnog door verdichting of herstructurering op het terrein. We zijn bereid ons ruimtelijk instrumentarium voor de transitie of uitbreiding van de Clauscentrale, evenals de aantakkingen op de landelijk buisleidinginfrastructuur, in te zetten. Onze kosten die daarmee verband houden, borgen we door een anterieure overeenkomst te sluiten met de betreffende initiatiefnemer. Uitbreiding en intensivering/ herstructurering van ~~de Clauscentrale~~het Clauscentraleterrein dient gecombineerd te worden met nieuwe adequate wegontsluiting van het terrein.

concept

concept

Naast het directe en indirecte strategische belang van Chemelot voor Nederland en Europa, heeft Chemelot grote waarde voor Limburg. Aan de hand van de propositie voor een duurzame toekomst van Chemelot, werken we aan de toekomstbestendigheid van dit industrieel complex. De Swentiboldcentrale draagt door zijn elektriciteits- en stoomproductie wezenlijk bij aan de geïntegreerde werking van de industriële activiteiten op Chemelot. De centrale moet ook omschakelen naar een duurzame brandstof. Waterstof, eventuele andere brandbare gassen en ~~CO2~~CO_2-kunnen hierin een rol spelen. In alle toekomstige scenario's is tijdige aantakking op buisleidinginfrastructuur essentieel.

§ 9.5.3 Kleine modulaire Kernreactoren

Het opwekken van elektriciteit is in de toekomst voor het grootste deel weersafhankelijk, gezien het gebruik van zon- en windenergie. Kernenergie kan op lange termijn een rol spelen bij het robuust maken van het elektriciteitssysteem. Het vormt immers een meer regelbare energievoorziening die niet weersafhankelijk is en bijdraagt aan (verdere) diversificatie van het energiesysteem. Vooralsnog zien we vanuit het rijksbeleid voor Limburg geen mogelijkheden voor een grote kerncentrale (meer dan circa 500 MW). Het wereldwijde onderzoeks- en ontwikkelingsproces van kernfusie vinden we interessant om te volgen.

Kleine modulaire reactoren (tot circa 300 MW), ook wel 'small modular reactors (SMR's)' genoemd, hebben wél potentie als aanvulling op hernieuwbare energiebronnen. Het Rijk en de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) zijn verantwoordelijk voor de nucleaire veiligheid en de vergunningverlening. De vergunningverlening vindt pas plaats als er een volledig veiligheidsdossier is aangeleverd waarin alle veiligheidsaspecten in detail zijn uitgewerkt. ~~Daarnaast zijn, binnen de huidige wet- en regelgeving, gemeenten verantwoordelijk voor de planologische inpassing van SMR's. De gemeente beoordeelt als bevoegd gezag de geschiktheid van de beoogde locatie voor een SMR (mocht het tot concrete SMR-initiatieven komen).~~

Om de haalbaarheid van SMR's in volle breedte en onze potentiële rol daarin te verkennen, nemen we actief deel aan het Rijksprogramma SMR's. ~~Op basis van dit programma komt~~De Rijksstrategie voor kleine modulaire kernreactoren in Nederland is het ~~Rijk met een brede visie op SMR's en bepalen we onze rol~~vertrekpunt van ons handelen. Gelet op de bovengemeentelijke impact van SMR's sturen we er zonder meer op dat via bestuurlijk overleg initiatieven regionaal afgestemd worden. We voorzien op dit moment geen financiële participatie van ons in de ontwikkeling, bouw of exploitatie van een SMR.

~~Deze rijksvisie gebruiken we om~~ Aan de hand van deze Rijksstrategie komen we tot eigen (aanvullende) voorwaarden ~~te komen~~ en kansen, via een handreiking, die we al dan niet willen verbinden aan de ontwikkeling van concrete SMR-initiatieven. Belangrijk hierbij is om helder te krijgen welke maatschappelijke meerwaarde het SMR-initiatief dient op te leveren. Het ontwikkelen van een SMR is immers geen doel op zich. Het is een middel om andere doelen te bereiken, zoals het bovengenoemde robuust maken van het elektriciteitssysteem en het aantrekken of behouden van energie-intensieve bedrijvigheid. In deze context vinden we dan ook dat de mogelijke bouw van een SMR onderdeel dient te zijn van een gebiedsgerichte benadering, met daarbij oog voor welke activiteiten de SMR precies wordt ingezet en hoe een rechtvaardige verdeling van de lusten en lasten tussen burgers en bedrijven er concreet dient uit te zien, ~~bijvoorbeeld via~~ daarbij kan gedacht worden aan een deel lokaal eigenaarschap en een omgevingsfonds om de gebiedsgerichte uitvoerbaarheid te waarborgen.

Bij het komen tot provinciale (aanvullende) voorwaarden betrekken we alle gemeenten. Via een gedeeltelijke wijziging van deze omgevingsvisie verankeren we de fysieke voorwaarden en aandachtspunten beleidsmatig. Dit gaat vergezeld van een plan-mer (milieueffectrapportage) om de gevolgen voor de omgeving in kaart te brengen. We bekijken dan ook of een verdere juridische doorvertaling naar de omgevingsverordening gewenst is. In het gehele proces hechten we zonder meer belang aan de aspecten gezondheid, milieu, veiligheid, regionale afstemming, maatschappelijke meerwaarde en de beschikbaarheid van koelwater als kritische factor.

§ 9.5.4 Windenergie

In ons streven naar een CO2-arme energievoorziening sluiten we in de energiemix niets uit. Windturbines vormen een waardevolle bijdrage aan deze mix. De condities die we daarbij van belang achten, zijn participatie, landschappelijke inbedding en netwerkverzachtende inpassing.

Het is niet realistisch om te veronderstellen dat Limburg op korte of middellange termijn zelfvoorzienend kan worden in zijn energiebehoefte. Het energiesysteem wordt decentraal opgebouwd en centraal aangevuld. Decentrale hernieuwbare opwek door windturbines ~~blijf~~blijft daarom van pro-

vinciaal belang. We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen~~-~~, lokale bedrijven of energiecoöperaties. Graag zien we windturbines integraal gekoppeld aan lokale elektriciteitsvragers. De Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) kan hierbij een rol spelen.

We constateren dat de realisatie van windturbines zich de laatste jaren niet heeft doorgezet. Om de ontwikkeling van windturbines op verantwoorde locaties weer op gang te brengen, leggen we een uitsluitingsgebied windturbines en zoekgebieden windturbines vast. In uitsluitingsgebieden worden windturbines niet toegelaten, in zoekgebieden willen we juist een actieve rol vervullen bij realisatie van de windturbines. In de gebieden die overblijven, de zogenaamde beperkingengebieden, is ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten~~, maar daar~~. Plaatsing van windturbines in beperkingengebied ligt minder voor de hand vanwege regelgeving of omdat wij ~~gaan geen actieve rol vervullen bij realisatie~~dit ruimtelijk minder passend achten.

We gaan de genoemde actieve rol en de voorwaarden voor ontwikkeling verder uitwerken in een vrijwillig programma in een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Daarbij gaat het~~-~~ naast een verdere uitwerking van de haalbaarheid van de zoekgebieden ook om de initiërende en de bevoegd gezag rol van de Provincie en de rol die we voor gemeenten zien. We werken de voorwaarden uit waaronder wij een ~~actieve~~ rol willen vervullen. Lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie zijn daarbij ~~leidende~~ de uitgangspunten evenals het bereiken van een goede ruimtelijke kwaliteit. Een participatief omgevingsproces is daarvoor wezenlijk. Wij zetten in op de totstandkoming van energiegemeenschappen, waarbij we aangeven wat daarin de rol van de PEM zal zijn. We ~~consulteren vooraf~~ betrekken de RES-~~regio's over deze uitwerking~~organisaties volwaardig in dit programma.~~-~~

Bij concrete initiatieven wegen we het standpunt van de betreffende gemeente in onze afweging mee. Voordat we tot besluitvorming overgaan, vindt hierover bestuurlijk overleg plaats.

De Energiewet maakt het ~~college~~College van Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag voor de aanleg of uitbreiding van een windpark met een capaciteit van ten minste 15 MW maar minder dan 100 MW, met inbegrip van de aansluiting van dat windpark. Wij voeren deze rol als bevoegd gezag uit binnen de kaders van de wet en het provinciaal beleid. We staan open voor het verzoek van een gemeente, gelet op het subsidiariteitsbeginsel ('decentraal, tenzij') van de Omgevingswet, om de rol van bevoegd gezag naar deze gemeente over te dragen. Dit kent voorwaarden, namelijk dat het project versneld kan worden en er aanmerkelijke voordelen aan zijn verbonden. Wij nemen het bevoegd gezag weer op ons, mocht in de uitvoering blijken dat een gemeente het project onvoldoende kan versnellen. Deze benadering geldt ook voor windprojecten onder de 15 MW, waar het bevoegd gezag bij de gemeente ligt.

De situering van nieuwe windturbines vraagt om een gedegen afweging, waarbij rekening wordt gehouden met ~~ons~~mens, landschap, onze ~~natuurgebieden~~natuur en de geldende normeringen.

~~Het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg, Natura 2000-gebieden, het beschermingsgebied van de Einstein Telescope en het winterbed van de Maas achten wij niet geschikt en sluiten wij uit van plaatsing van windturbines.~~

~~Er is een onderzoek gaande naar de consequenties van windturbines op de Einstein Telescope. Mocht hieruit blijken dat er geen consequenties zijn voor de Einstein Telescope, dan komt dit beschermingsgebied in de omgevingsverordening te vervallen en treden we met gemeenten in overleg om de haalbaarheid van eerdere initiatieven opnieuw te bepalen. Dat laatste geldt uiteraard ook mocht de Einstein Telescope niet in deze regio gerealiseerd worden.~~

De Omgevingsverordening legt het 'Uitsluitingsgebied Windturbines' vast. Dit uitsluitingsgebied wordt gevormd door de begrenzing van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg, inclusief de daarin liggende kernen, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. Wel willen we gaan onderzoeken of en in hoeverre we de aanduiding 'Uitsluitingsgebied Windturbines' af kunnen halen van binnen de aanduiding gelegen bedrijventerreinen of Rijksinfrastructuur. Inzicht in overige (wettelijke) locatie- en gebiedsspecifieke kenmerken en belemmeringen zal de concrete kansrijkheid daartoe dienen te gaan bepalen.

Er is een onderzoek gaande naar de consequenties van windturbines op de Einstein Telescope. Mocht hieruit blijken dat er geen consequenties zijn of de keuze valt niet op een situering in Limburg, dan komt het beschermingsgebied in de Omgevingsverordening te vervallen of wordt de begrenzing van dit gebied gewijzigd. Een separate wijzigingsprocedure van de Omgevingsverordening wordt alsdan hiervoor zo spoedig mogelijk opgestart. We treden dan met gemeenten in overleg om de

concept

haalbaarheid van windturbine-initiatieven te bepalen. Daarbij hebben we de bereidheid om vooruitlopend op deze wijziging via onze algemene ontheffingsmogelijkheid (artikel 1.6) planvorming al mogelijk te maken. Daadwerkelijke aanvang van de bouw kan pas zodra de verordening is gewijzigd. Initiatiefnemers dienen hier weet van te hebben.

Een aantal typen gebieden in onze provincie leent zich het best voor windturbines. Deze zoekgebieden windturbines zijn bepaald op basis van drie aspecten:
- ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit
- leefbaarheid
- energieplanologie

Het aspect ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit is ingevuld door aan te sluiten bij de in het POL2014 (Provinciaal Omgevingsplan Limburg) aangeduide voorkeursgebieden voor windenergie. Het gaat om gebieden:
1. op of nabij ~~Bedrijventerreinen~~bedrijventerreinen.
2. op of nabij een ontwikkelingsgebied glastuinbouw.
3. in grootschalige jonge ontginningslandschappen in Noord- en Midden-Limburg.
4. langs de provinciegrens, waarbij aansluiting ~~wordt gezocht~~ mogelijk is bij reeds bestaande buitenlandse opstellingen.
5. aansluitend aan bestaande windturbines.

~~Deze gebieden zijn aangevuld met gebieden die in de ontwerpende onderzoeken van de regio's naar voren komen als kansrijk voor grootschalige opwek. Hiermee geven we invulling aan het voornemen in de Omgevingsvisie Limburg 2021 om de voorkeursgebieden te actualiseren.~~

De uitsluitings- en zoekgebieden voor windenergie zijn een voortzetting van het eerdere door de Provincie gevoerde beleid. De uitsluitingsgebieden zijn in de Omgevingsverordening opgenomen. De zoekgebieden zijn ingeperkte onderdelen van de voorkeursgebieden uit het POL 2014. In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden voor zoekgebieden zon-pv met inspanning- en windopwek hebben we gebruik gemaakt van voortschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de inzichten opgedaan in de, mede met de regio opgestelde, ontwerpende onderzoeken. Met de aanduiding van de zoekgebieden geven we invulling aan het voornemen in de Omgevingsvisie Limburg 2021 om de voorkeursgebieden te actualiseren.

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Het aspect leefbaarheid is ingevuld door een minimale afstand tot woningen te hanteren, stiltegebieden te respecteren conform de regels in onze Omgevingsverordening en afstand in acht te nemen van kritische infrastructuur.

Het aspect energieplanologie impliceert dat windturbines in de directe omgeving van energievragers liggen (onder meer bedrijventerrein of ontwikkelingsgebied glastuinbouw) en onderdeel zijn van een energiehub. Tegelijkertijd vragen windturbines vanwege het leefbaarheidsaspect juist om een zekere afstand tot gevoelige bestemmingen. Dit bemoeilijkt de invulling van energieplanologie. We accepteren daarom ook grotere kabellengtes tot transformatorstations of energievragers.

~~De mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank zien we graag benut, maar er gelden beperkingen vanwege vliegbasis Geilenkirchen. De Oostflank is om deze reden nu niet als zoekgebied benoemd. We gaan in overleg met de partners om te bezien of in dit gebied toch mogelijkheden zijn voor windturbines. We willen bezien of en in hoeverre we de status uitsluiting Nationaal Landschap Zuid-Limburg af kunnen halen van bedrijventerreinen en/of de directe omgeving daarvan die nu binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg liggen om op deze bedrijventerreinen de situering van windturbines vanuit provinciale zijde niet te belemmeren. Inzicht in overige (wettelijke) locatie specifieke belemmeringen zal de concrete kansrijkheid dienen te gaan bepalen.~~

Initiatieven in beperkingengebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding in.

concept

De mogelijkheden voor windturbines in de strook langs de landsgrens ten oosten van Schinveld tot aan Rimburg, willen we graag benutten voor windenergie, maar er gelden onder meer beperkingen vanwege vliegbasis Geilenkirchen. Het betreffende gebied is om deze reden nu niet als zoekgebied benoemd. We zijn in overleg, conform afspraken in RES-verband, met de partners om te bezien of er in dit gebied toch mogelijkheden zijn voor windturbines.

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

~~Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die naar verwachting in 2025 door het Rijk worden vastgesteld.~~ Een landschappelijke ontwerpstudie maakt deel uit van de projectvoorbereiding. Daaruit moet blijken welke aantallen en opstelling geschikt zijn voor de gekozen locatie en hoe deze kwalitatief worden ingepast in de omgeving. Ontwerpende onderzoeken en eerder verrichte studies bieden aanknopingspunten voor de inpassing. Er dient afstemming plaats te vinden met de netbeheerders over de aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.

§ 9.5.5 Zonne-energie

In ons streven naar een ~~CO2~~CO_2-arme energievoorziening sluiten we in de energiemix niets uit. Het is niet realistisch om te veronderstellen dat Limburg op korte of middellange termijn zelfvoorzienend kan worden in zijn energiebehoefte. We bevorderen zonne-energie als duurzame energiebron, gecombineerd met energieopslag. De basiscondities die we daarbij van belang achten zijn: lokaal eigendom, netwerkverzachtend ingepast en meervoudig ruimtegebruik. We stimuleren de installatie van zonnepanelen op daken – ook met lichtere constructies door nieuwe technieken – en gevels van gebouwen en objecten, evenals op onbenutte terreinen in bebouwd gebied. Hiertoe verbeteren wij artikel 13.3 Zon-op-dak in de Omgevingsverordening Limburg.

Het energiesysteem wordt decentraal opgebouwd en centraal aangevuld. Om tot voldoende decentrale hernieuwbare opwek te komen, blijven zonneparken ~~daarom~~ van provinciaal belang. We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat financiële voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen~~-~~, lokale bedrijven of energieco-öperaties. Graag zien we zonneparken gekoppeld aan elektriciteitsvragers. De Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) kan hierbij mogelijk een ~~faciliterende~~ verbindende rol spelen.

Voor de ruimtelijke inpassing van zonne-energie hanteren we de Limburgse zonneladder. Het gaat zowel om de juiste locatie als om de juiste ruimtelijke inpassing op deze locatie. De Limburgse zonneladder voor zonneparken ziet er als volgt uit (niet opeenvolgend):

1. Op daken en gevels van gebouwen.
2. Op onbenutte terreinen in bebouwd gebied, zoals parkeerterreinen en bedrijfskavels met buitenopslag;
3. Op gronden in het buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals bermen, stortplaatsen, ontgrondingsplassen en oude bedrijfslocaties.
4. Een strikt ‘nee, tenzij’ voor gronden in gebruik voor landbouw. De ‘tenzij’-criteria zijn limitatief:
   a. Een zonnepark substantieel gecombineerd met een agrarisch gebruik.
   b. Een tijdelijk zonnepark dat~~, op basis van bestuurlijk bindende afspraken tussen Provincie, gemeente en initiatiefnemer,~~ bijdraagt aan de uitvoerbaarheid van een transitie naar een andere functie. Gedacht kan worden aan de functieverandering naar natuur binnen de Groenblauwe landbouwzone.
   c. Een zonnepark dat betekenisvol bijdraagt aan de vermindering van de netcongestie of zorgt voor vergroting van een efficiënter netwerkgebruik.
   d. Een zonnepark gelegen op gronden die gedurende ten minste tien jaar niet meer in gebruik zijn geweest als landbouwgrond.
   e. Een zonnepark dat gesitueerd is op een bouwvlak waarop sloop van gebouwen plaatsvindt en het aantal vierkante meters zonnepanelen niet groter is dan het aantal vierkante meters dat aanwezig was op daken van de gesloopte gebouwen. Om te voorzien in voldoende lokale opwek werken we meedenkend mee aan plannen die voldoen aan één van deze criteria.
5. Uitsluitingsgebieden voor zonneparken: Natuurnetwerk Limburg, waterwingebieden en bestaande bos- en natuurgebieden gelegen in de Groenblauwe Landbouwzone).

concept

concept

Meervoudig ruimtegebruik is het combineren van zonnepanelen met andere functies, zoals plaatsing op stortplaatsen, waterbuffers, maar ook locaties die niet meer volwaardig geschikt zijn voor agrarisch gebruik, waardoor er mogelijkheden zijn om deze in te zetten als transitiegronden, waarbij een tijdelijk grootschalig zonnepark bijdraagt aan de uitvoerbaarheid.

~~We zien de ontwikkeling van zonneparken als noodzakelijke voorwaarde voor de energietransitie. In het bijzonder bij de ontwikkeling van energiehubs en energiegemeenschappen. We nemen zoekgebieden grootschalig zon-pv op waar we kansen zien voor deze grootschalige opwek. Projecten binnen deze zoekgebieden dienen te voldoen aan de voorwaarden van de voorkeursvolgorde zon, zoals hierboven beschreven. Bij initiatieven in de zoekgebieden gaan we een actieve rol vervullen. We werken onze rol en de voorwaarden waaronder wij hieraan meewerken nader uit. Lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie zijn daarbij leidende uitgangspunten evenals het bereiken van een goede ruimtelijke kwaliteit. Een participatief omgevingsproces is daarvoor wezenlijk. Wij zetten in op de totstandkoming van energiegemeenschappen, waarbij we aangeven wat daarin de rol van de PEM zal zijn. We consulteren vooraf de RES-regio's. Bij concrete initiatieven wegen we het standpunt van de betreffende gemeente in onze afweging mee. Voordat we tot besluitvorming overgaan, vindt hierover bestuurlijk overleg plaats.~~

We zien de ontwikkeling van zonneparken als noodzakelijke voorwaarde voor de energietransitie, als onderdeel van de brede energie-mix. We nemen zoekgebieden grootschalig zon-pv op waar we kansen zien voor deze grootschalige opwek. Projecten binnen deze zoekgebieden dienen te voldoen aan de voorwaarden van de voorkeursvolgorde zon, zoals hierboven beschreven. De zoekgebieden zijn gebaseerd op een eerste beoordeling op provinciaal schaalniveau en is daarmee onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. Plannen zullen altijd worden getoetst aan de dan actuele wettelijke eisen en regels. Bij concrete initiatieven wegen we het gestelde in de gemeentelijke Omgevingsvisie en het standpunt van de betreffende gemeente in onze afweging mee. Voordat we tot besluitvorming overgaan, vindt hierover bestuurlijk overleg plaats.

Bij initiatieven in de zoekgebieden gaan we een actieve rol vervullen. We werken onze rol en de voorwaarden waaronder wij hieraan meewerken nader uit. Lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie zijn daarbij leidende uitgangspunten evenals het bereiken van een goede ruimtelijke kwaliteit. Een participatief omgevingsproces is daarvoor wezenlijk. Wij zetten in op de totstandkoming van energiegemeenschappen. We betrekken hierbij actief de RES-regio's.

Het vertrekpunt voor het bepalen van zoekgebieden ~~wordt~~ is gevormd door de resultaten uit de ontwerpende onderzoeken van de regio's in combinatie met de studies naar de inpassing van grootschalig zon-pv in het landschap (Handreiking Grootschalige energie-opwek zon-op-land van de RES-regio Noord- en Midden-Limburg en Landschappelijke verdiepingsstudie zon en wind Zuid-Limburg).

Vanuit het oogpunt energieplanologie beperken we deze gebieden in. We gaan er in de basis van uit dat projecten gelegen zijn binnen een afstand van 500 m (bespreken o.b.v. kaartbeeld) tot ~~Bedrijventerreinen~~bedrijventerreinen of Landelijke kernen/Stedelijk gebied. Dat sluit aan bij de wens voor lokale afzet zonder teruglevering (energiehubs, energiegemeenschappen). Alleen gebieden groter dan 5 ha komen als zoekgebied in aanmerking, met oog op de financiële haalbaarheid van projecten en om versnippering te voorkomen.

~~In samenwerking met de betrokken gemeenten en de PEM plegen we extra inspanningen op de zoekgebieden rondom Maastricht Aachen Airport, aan de noordzijde van Maastricht en ten zuiden van Bocholtz. Bij Groeve Maurik zetten we in op zonnepanelen op daken. (zoekgebieden zon-pv met inspanning)~~

In een aantal gebieden plegen we extra inspanningen. We werken met Rijkswaterstaat en gemeenten aan de uitwerking van Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER) om opwekmogelijkheden langs Rijkswegen te benutten. Bij Groeve Mourik zetten we in op zonnepanelen op daken. In samenwerking met de betrokken gemeenten hebben we de bereidheid tot ondersteuning om de zoekgebieden rondom Maastricht Aachen Airport, aan de noordzijde van Maastricht en ten zuiden van Bocholtz te ontwikkelen.

Initiatieven buiten de zoekgebieden zon-pv met inspanning, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding aan.

concept

Lopende initiatieven, zoals opgenomen in artikel 13.3 lid 3, bijlage XIII van de omgevingsverordening worden op basis van de vigerende omgevingsverordening beoordeeld en doorgezet. Daarbij streven we naar aansluiting met maximale lokale buffering. We werken samen met de betreffende gemeenten aan de ontwikkeling van het grootschalige zonnepark Dorperpeel en de aansluiting van Energielandgoed Wells Meer. ~~We werken met Rijkswaterstaat en gemeenten aan de uitwerking van Opwek van Energie op Rijksgronden (OER) om opwek op rijksgronden te benutten voor opwek langs~~ Rijkswegen.

§ 9.5.6 Restwarmte

Een groot aandeel van het energiegebruik van de gebouwde omgeving wordt ingezet voor de warmtevraag. In Limburg is een aantal (rest) warmtebronnen beschikbaar dat kan worden ingezet voor de verwarming van de bebouwde omgeving en glastuinbouw. Door deze bronnen te ontsluiten wordt de vraag naar andere energiedragers (onder andere waterstof en elektriciteit) ingeperkt. Bovendien kan de inzet van lokale warmtebronnen zorgen voor een grotere autonomie en stabielere energieprijzen. Voorwaarde voor een goede restwarmtebron is continuïteit.

De verwachting is dat het gebruik van restwarmte toeneemt ten opzichte van de huidige situatie. Momenteel wordt ongeveer 1% van de warmtevraag ingevuld met warmtenetten. Dit aandeel neemt naar verwachting toe naar 10 tot 25% van de totale warmtevraag in de gebouwde omgeving. Om nieuwe warmtenetten te realiseren of bestaande warmtenetten uit te breiden moeten extra (duurzame) warmtebronnen gerealiseerd of ontsloten worden. Er zijn verschillende warmtebronnen die mogelijk gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld restwarmte uit industrie en bedrijfsactiviteiten. Met name het gebruik van restwarmte in het verstedelijkt deel van Zuid-Limburg heeft veel potentie.

Voor Zuid-Limburg ~~zijn~~is op dit moment ~~tweeeen~~ grootschalige ~~bronnen~~bron beschikbaar~~,~~; de restwarmte van Chemelot ~~en~~. Daarnaast zijn er de thermische buffers in Parkstad, bestaande uit het water in de voormalige mijngangen. Deze mijnwateractiviteiten vallen onder de geothermie/bodemenergie wet- en regelgeving. Kansen liggen er ook in Maastricht door de restwarmte van de energie-intensieve bedrijvigheid ter plaatse. Noord- en Midden-Limburg kent ook potentiële(rest)warmtebronnen, met name in en rondom Venlo en Roermond. De Provinciale Energiediensten Maatschappij kan bij de ontwikkeling van nieuwe bronnen een rol spelen. Dit speelt binnen het energiethema zeker bij de eventuele komst van een SMR en/of een grootschalige electrolyser ten behoeve van het produceren van waterstof.

Een afgeleide techniek om energie op te wekken binnen Restwarmte, betreft aquathermie. Dit is de verzamelnaam voor de winning, opslag en distributie van warmte uit afval-, riool- en oppervlaktewater. Bij RWZI's (Rioolwaterzuiveringen) liggen hiervoor kansen.

De ruimtelijke impact van restwarmtebronnen is vaak beperkt, waardoor de bevoegdheden hierover veelal bij gemeenten liggen. We sturen hierop via het rayonplanologiespoor. Gelet op het belang voor de energiemix van duurzame restwarmtebronnen en de instandhouding daarvan, adviseren we gemeenten om de bronnen en bijbehorende faciliteiten in de omgevingsplannen te beschermen en daarin ruimte te reserveren voor op termijn gewenste uitbreidingen. Het binnen omgevingsplannen faciliteren van nieuwe restwarmtebronnen ondersteunen we. Om de inpasbaarheid en potentie van nieuwe bronnen te verkennen komen we graag in een zo vroeg mogelijk stadium aan tafel met gemeente en initiatiefnemer, zodat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat ongewenste locaties (bijvoorbeeld het Natuurnetwerk) worden gebruikt voor een nieuwe restwarmtebron.

§ 9.5.7 Waterstof

Waterstof en daarvan afgeleide energiedragers krijgen een belangrijke rol in de robuustheid van het energiesysteem. Zowel als grondslag als wanneer elektriciteit als energiebron geen oplossing kan bieden. De omvang van de productie van waterstofdragers en synthetische brandstoffen is afhankelijk van het vergroten van de elektrolysecapaciteit (productie van waterstof op basis van elektriciteit) en import van waterstof. Tot circa 2035 zijn groene waterstof en synthetische brandstoffen naar verwachting schaars. Dat betekent dat de toepassing hiervan allereerst zal plaatsvinden op plekken waar weinig tot geen geschikte alternatieven zijn, zoals in de chemische-industrie (ook als grondstof), energie-intensieve industrie en elektriciteitscentrales (hoge-temperatuurverwarming) en voor zwaar wegtransport, binnen- en zeevaart en luchtvaart.

Initiatieven die waterstof willen gaan produceren dienen zich zo dicht mogelijk bij gebruikers te vestigen. Combinaties met glastuinbouwconcentratiegebieden of recreatieve voorzieningen achten we voorstelbaar. De voorziene grootschalige electrolysers die gevoed worden door de gelijkstroom van de windparken op zee, bieden zonder meer waterstof voor de Clauscentrale (Maasbracht),

Chemelot en de Swentiboldcentrale. Situering op of nabij de gronden van deze gebruikers heeft de voorkeur. Aandachtspunt is de beschikbaarheid en bruikbaarheid van koel- en productiewater.

§ 9.6 Werkingsgebieden energie

De themakaarten energie zijn allemaal ondersteunend aan de tekst en geven geen direct werkingsgebied aan. Daarom zijn in deze paragraaf alle gebruikte kaartlagen als werkingsgebied opgenomen om ze in het Digitaal Stelsel Omgevingswet te kunnen tonen.

150 Kv-net

380 Kv-net

buisleidingen

Delta Rhine Corridor

energieknooppunten

uitsluitingsgebied windturbines

ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten

~~zoekgebieden zon-pv met inspanning~~

warmtenetten

waterstofleidingen

~~Zoekgebied~~ zoekgebied 150kV Verbinding

~~Zoekgebied~~ zoekgebied elektriciteitsinfrastructuur oostzijde van de Maas

Zoekgebieden HS/MS Stations

zoekgebieden windturbines

zoekgebieden grootschalig zon-pv

VVVV

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 10.2 Provinciaal belang en rol wonen

- Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.
- In principe zien we alle woningbouwontwikkelingen als provinciaal belang. Dat geldt zowel voor het programmatische aspect (aantal, type en betaalbaarheid) als voor het ruimtelijke aspect. Binnen de Stedelijk gebied en de Landelijke kernen laten we de ruimtelijke beoordeling van ontwikkelingen over aan gemeenten, onder de voorwaarde dat deze ontwikkelingen passen binnen de gemeentelijke, regionale én provinciale woningbouwprogrammering en in lijn zijn met gemaakte (woondeal)afspraken.
- Het is van provinciaal belang dat plannen zo spoedig mogelijk leiden tot daadwerkelijke realisatie.
- Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 – Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten niet worden behandeld als tweederangsburgers. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid.
- Opgaven rond woningbouw overschrijden gemeentegrenzen en vragen om regionaal inzicht en een regionale aanpak. Wij hebben een rol in de coördinatie van de bovengemeentelijke af-

stemming van beleid en een evenwichtige verdeling van opgaven, omdat dit efficiënter en effectiever is. Een goede samenhang en samenwerking tussen gemeenten is daarbij van belang. Wij zien specifiek toe op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting – ~~ook~~met name voor aandachtsgroepen, waaronder ouderen en arbeidsmigranten – in elke gemeente en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio.

De Wet versterking regie volkshuisvesting (wetsvoorstel) bekrachtigt die rol. We gaan invulling geven aan deze regierol via het provinciaal Volkshuisvestingsprogramma en passen daar indien nodig de Omgevingsverordening Limburg op aan.

WWWW

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 10.3 Ambitie wonen

Jong en oud moet zich thuis kunnen voelen in Limburg. Onze woningvoorraad en woonomgeving richten wij daarop in. Herstructurering en het optimaal benutten van de mogelijkheden van bestaande woningen blijft belangrijk. Gezien onze demografische ontwikkeling is het van belang dat Limburg aantrekkelijk is voor de beroepsbevolking die zich langdurig in Limburg vestigt. Dat geldt ook voor arbeidsmigranten. Wij willen een aantrekkelijk woonklimaat bieden aan mensen die werken in maatschappelijk waardevolle sectoren die bijdragen aan de brede welvaart. We werken aan kwalitatieve groei op basis van duurzame verstedelijking, rekening houdend met de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeenschap.

XXXX

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 10.4 Ambitie Limburg Centraal

Voor de periode ~~na 2030~~ tot en met 2040 hebben we de ambitie om rondom de zes Limburgse intercitystations (IC-stations) een mix van wonen, werken, voorzieningen en groen te ontwikkelen. Daarbij willen we ~~circa~~ 30.000-~~35.000~~40.000 woningen toevoegen binnen een straal van 1,5 km rond deze IC-stations (Maastricht, Heerlen, Sittard, Roermond, Weert en Venlo). 20.000-25.000 woningen daarvan zijn aanvullend op de Woondeal Limburg. Deze ambitie krijgt uitwerking in het programma Limburg Centraal.

YYYY

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 10.5.1 Regie op de programmering

- Wij nemen regie op de programmering en monitoren hiervoor de planvoorraad en de feitelijke realisatie van woningen. De ontwikkeling van de behoeften op het gebied van wonen blijft uitgangspunt voor voortdurende actualisatie van de programmering. Het Volkshuisvestingsprogramma Limburg neemt daarin een centrale positie in.
- We zetten in op een optimale benutting van de bestaande voorraad en op nieuwbouw, waarmee ook doorstroming van bewoners op gang wordt gebracht. Nieuwe woningbouwontwikkelingen moeten passen binnen de gemeentelijke, regionale en provinciale programmering.
- In samenwerking met lokale, regionale, provinciale en nationale stakeholders, bepalen we een effectieve strategie om de woningbouwopgave te realiseren.
- De gemaakte (woondeal)afspraken zijn de basis voor toekomstige afspraken en nadere uitwerkingen op regionaal en gemeentelijk niveau.
- ~~De voorwaarden en kwaliteitseisen die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten, reguleren wij via de Omgevingsverordening Limburg, mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.~~
  Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak

concept

concept

veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken. De voorwaarden en kwaliteitseisen die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten, reguleren wij via de Omgevingsverordening Limburg, mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.

ZZZZ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 10.5.2 Woningbouw op de juiste plek

- Woningbouw moet zoveel mogelijk plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen. Limburg Centraal is in lijn met deze beleidskeuze. Daarmee houden we druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied. Wel moet er in steden en dorpen rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten.
- We leggen in de Omgevingsverordening vast dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet. We vragen daarvoor van gemeenten een samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente.
- Als de woonopgave niet binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen kan worden gerealiseerd, kan uitbreiding daarbuiten in de vorm van een ‘straatje erbij’ en op een enkele plek ook in de vorm van een uitleglocatie overwogen worden. In de Omgevingsverordening Limburg nemen we voorwaarden op waaronder wonen buiten bestaand bebouwd gebied mogelijk is.
  - De onderbouwing dient opgenomen te worden in de samenhangende integrale onderbouwing (zoals bovengenoemd).
  - Hiervoor komen met name (ruimtelijk) passende locaties binnen het verwevingsgebied in aanmerking. Die moeten dan wel grenzen aan het Stedelijk ~~Gebied~~gebied of Landelijke kernen en qua maat, schaal en functie passen bij de bestaande bebouwing en de identiteit van de betreffende kern en gebied. Straatjes erbij kunnen daarnaast ook gelegen zijn in een ~~bebouwingslint of -cluster~~ bebouwingsclusters (waaronder linten).
  - Daarnaast worden (ruimtelijke) passende locaties binnen de Groenblauwe ~~Landbouwzone~~landbouwzone niet uitgesloten. Daar gelden de bovengenoemde voorwaarden, met als extra voorwaarde dat de ontwikkeling moet bijdragen aan de beoogde doelen ter plaatse op het gebied van natuur, water en landschap, bijvoorbeeld door natuurinclusief te bouwen.
  - ~~Ontwikkelingen in het Primair landbouwgebied zijn in beginsel uitgesloten. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.~~
    Ontwikkelingen in het Primair Landbouwgebied zijn slechts onder voorwaarden mogelijk. Die voorwaarden worden opgenomen in afdeling 7.1 van de Omgevingsverordening. Ze omvatten in elk geval de voorwaarde dat nieuwe woningbouwontwikkelingen minimale beperkingen mogen opleveren voor de landbouw in deze zone.
  - Ontwikkelingen in het Natuurnetwerk Limburg zijn uitgesloten.
  - We verkennen nader in welke situaties en onder welke condities omvorming van oude solitaire bedrijfslocaties die niet meer in gebruik zijn, niet zijnde vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), waar wonen mogelijk is. Ook de omvorming van kleinere locaties is onder voorwaarden denkbaar.
- Bij de ontwikkeling van nieuwe woningen is het belangrijk dat het ook mogelijk is om de woningen aan te sluiten op het elektriciteitsnet en dat er voldoende (drink)water en bouwmaterialen beschikbaar zijn.

Op plekken langs regionale wateren waar sprake is van grote waterveiligheidsrisico's, leggen we in de Omgevingsverordening Limburg beperkingen op. In de meeste gevallen blijft dat overigens een gemeentelijke afweging. Ook het rekening houden met mogelijke wateroverlast bij woningbouwplannen is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. We adviseren gemeenten om daarbij te anticiperen op de klimaatsituatie in 2100 (bij voorkeur uitgaand van een beschermingsniveau van 1:100). Langs de Maas gelden rijksregels. Ook omgevingsveiligheid is een aandachtspunt, in het bijzonder het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor. Dat speelt vooral in een smalle strook langs het spoor en rondom rangeerterreinen. Dat is primair een gemeentelijke afweging.

AAAAA

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.1.1 Provinciale belangen land- en tuinbouw

De agrarische sector is van oudsher een belangrijke sector in de Limburgse economie. De land- en tuinbouw – een algemene term waaronder we onder andere akkerbouw, (glas)tuinbouw, veehouderij, fruitteelt en sierteelt verstaan – is namelijk als belangrijkste gebruiker en beheerder van ons landelijk gebied van groot belang voor de voedselproductie en het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap, maar ook van cruciaal belang in landbouwgebieden met natuur- en wateropgaven. Daarnaast heeft de land- en tuinbouw ook een belangrijke rol in het beheren en ontwikkelen van een aantrekkelijk leefklimaat om te wonen, werken en recreëren. Een blijvende rol voor de land- en tuinbouw is dus een provinciaal belang, onder meer in haar rol als voedselproducent, beheerder van het landschap en als verbindende kracht voor de leefbaarheid van het landelijk gebied.

Op het boerenerf en in het agrarisch grondgebruik komen de vele uitdagingen in het landelijk gebied bij elkaar. De transitie van het landelijk gebied is dan ook in belangrijke mate een transitie ~~van de traditionele land- en tuinbouw~~ naar een ~~duurzame~~ verdere verduurzaming van de land- en tuinbouw. De uitdaging is om nu en in de toekomst duurzaam en gezond voedsel te kunnen produceren, in combinatie met de focus op het behoud of versterken van de leefomgeving. Dat zorgt voor veel dynamiek in de sector.

Onze ambitie is enerzijds om de land- en tuinbouw een volwaardig toekomstperspectief te geven, passend binnen de draagkracht van het gebied. Hierin geven we actief ruimte aan innovatie, ~~maar anderzijds ook~~ verduurzaming en nieuwe verdienmodellen. Anderzijds zetten we ons in om landbouwgebieden te beschermen voor beperkingen die ontstaan door de toevoeging van nieuwe gevoelige functies.

Voor de invulling van het begrip 'perspectief voor de land- en tuinbouw' sluiten we daarom voor wat betreft onze provinciale verantwoordelijkheid op het gebied van ~~ruimtelijk beleid~~omgevingsbeleid aan bij de conclusies van de land- en tuinbouwverkenningen:

- Wij geven voor elke agrarische ondernemer duidelijkheid over de (ruimtelijke) koers van het gebied waarin hij/zij actief is,
- zodat hij/zij een keus kan maken over het voor hem/haar passende transitiepad (doorontwikkelen, omvormen, stoppen),
- waarbij invulling gegeven wordt aan de doelen voor het landelijk gebied en om met een renderend bedrijf bij te dragen aan een circulaire economie, voedselzekerheid en natuur- en landschapsbeheer.

In aanvulling op dit land- en tuinbouwperspectief kiezen we voor de land- en tuinbouw voor de volgende overkoepelende provinciale belangen.

1. Een gunstig ondernemersklimaat voor een toekomstbestendige agrofoodsector.
2. Een betekenisvolle transitie van de agrofoodsector: een overgang naar een meer duurzame, circulaire en vraaggerichte productie die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij streven we naar een verdere afname van emissies en afvalstoffen in het belang van mens, dier en natuur.
3. Een land- en tuinbouw die bijdraagt aan maatschappelijke doelen zoals economie, leefbaarheid en brede welvaart.
4. Rekenschap en verantwoording van bedrijfsontwikkeling nabij kwetsbare gebieden.

Onze rol op landbouwgebied is vooral een combinatie van stimuleren, regisseren en reguleren in het belang van de sector, maar ook in het belang van duurzame gebiedsontwikkeling. Daarbij houden we zoveel mogelijk rekening met het investeringsritme van bedrijven. Het land- en tuinbouwbeleid

concept

(waaronder de provinciale omgevingsvisie) is een belangrijk instrument om de sector duidelijkheid te geven (de juiste ontwikkelingsrichting op de juiste plek) en te ondersteunen en stimuleren.

Regels voor agrarische bouwvlakken en grondgebruik volgen vaak vanuit andere beleidsthema's:
- Natuurbescherming -
- Drinkwaterbescherming -
- Landschap -
- Milieu en gezondheid -
- Water en bodem

Daarnaast is er een wisselwerking met en afweging tussen prioritaire belangen vanuit andere thema's:
- Energieopwek, -opslag en -infrastructuur
- Wonen -
- Bedrijventerreinen
- Vrijetijdseconomie
- Defensie

BBBBB

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.1.2 Landbouwgebieden

§ 11.1.2.1 Landbouwgebieden

Het is belangrijk dat de overheid agrarische ondernemers duidelijkheid biedt: welke ontwikkelingsrichting(en) bieden op welke plekken perspectief voor een duurzame toekomst voor hun bedrijf en hun bedrijfsopvolgers? Daarvoor is het belangrijk om in het provinciaal beleid keuzes te maken voor de bedrijfsontwikkeling op lange termijn. In het landelijk gebied maken we, vanuit de kenmerken en identiteit van het gebied, gebiedsgericht een indeling in drie typen land- en tuinbouw:
1. Groenblauwe Landbouwzone (land- en tuinbouw met water-, landschap en en natuuropgaven)
2. Verwevingsgebied (land- en tuinbouw met stad-landopgaven)
3. Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)

In elk van deze drie gebieden is de land- en tuinbouw de hoofdgebruiker, maar dient de bedrijfsvoering wel afgestemd te worden op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken. In onderstaande tabel worden de verschillende typen land- en tuinbouw op hoofdlijnen beschreven.

In onderstaande tabel worden de verschillende typen land- en tuinbouw op hoofdlijnen beschreven.

Gebiedsindeling	Type land- en tuinbouw	Perspectief
Natuurnetwerk Limburg	**Land- en tuinbouw ten dienste van natuur**	Land- en tuinbouw gericht op het versterken en onderhouden van het Natuur Netwerk Limburg (NNL) middels agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
Groenblauwe landbouwzone	**Land- en tuinbouw passend bij natuur, water en ~~water~~landschap**	Land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan de natuur-, water- en ~~wa-teropgaven~~landschapsopgaven. Het is locatiespecifiek welke opgaven dat precies zijn. Die opgaven die blijken uit de kaartlagen van het DSO.
Primair Landbouwgebied	**Hoogproductieve emissiearme land- en tuinbouw als primaire functie**	Hoogproductief landbouwgebied gericht op de primaire agrarische productie. Vanuit het oogpunt van land- en tuinbouw ~~worden hier geen~~ wordt een 'nee, tenzij bepaling' gehanteerd ten aanzien van nieuwe (niet-agrarische) ~~bestemmingen toegelaten~~ functies die beperkend kunnen zijn voor de ontwikkeling van de land- en tuinbouw.
Verwevingsgebied	**Land- en tuinbouw ~~ten dienste van de relatie tussen bebouwd~~die rekening**	Land- en tuinbouwzones rondom bebouwde (stedelijke) gebieden en ~~regionaal verzorgende~~ landelijke kernen,

Gebiedsindeling	Type land- en tuinbouw	Perspectief
	houdt met leefomgeving en ~~landelijk gebied~~gezondheid	waarbij (verbrede) land- en tuinbouw wordt toegepast die past bij een stad-landuitloopzone ~~en gericht is op de diensten van de stad of het dorp~~. Deze land- en tuinbouw is daarnaast gericht op een aanvaardbaar leefklimaat.
~~Bebouwd gebied~~ bebouwd gebied	Niet-milieubelastende land- en tuinbouw	Alleen kleinschalige niet-milieubelastende land- en tuinbouw, passend bij een aanvaardbaar leefklimaat. Het is wenselijk dat bestaande bedrijven naar een duurzame locatie verplaatst worden, bij voorkeur het primaire landbouwgebied.

§ 11.1.2.2 Groenblauwe landbouwzone (groenblauwe land- en tuinbouw)

De zonering van de Groenblauwe landbouwzone is gebaseerd op de verschillende kaarten in relatie tot de natuur- en wateropgaven. In deze gebieden krijgt emissiearme land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven de ruimte. We ambiëren een verdere beweging naar vormen die hierop aansluiten~~, zoals natuurinclusieve land- en tuinbouw~~. ~~Natuurinclusieve land- en tuinbouw is een breed begrip, waarmee~~Waarmee bedoeld wordt dat agrariërs in hun bedrijfsvoering meer rekening gaan houden met de natuur, landschap, bodem en water. Hierbij gaat het niet alleen om stikstofemissies naar water, bodem en lucht, maar ook om bijvoorbeeld koolstofvastlegging in de bodem, om zo bij te dragen aan de vermindering van broeikasgasemissie en een ~~beter watervasthoudend vermogen~~betere waterhuishouding.

In deze gebieden zijn het behoud van grasland of andere teelten ten dienste van water- en natuuropgaven vaak een belangrijke pijler voor onder andere het tegengaan van uitspoeling van nutriënten, het vasthouden van water en het tegengaan van erosie. Om deze beweging te kunnen faciliteren, is (financiële) hulp nodig van het Rijk, maar ook de nodige beleidskeuzes over en tussen verschillende beleidsopgaven. Hierbij dienen we gezamenlijk de doelen in de gebieden centraal te stellen, zodat agrariërs hun eigen passende ontwikkelingsrichting kunnen bepalen.

Daarnaast kan ook in de Groenblauwe Landbouwzone precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.

Land- en tuinbouw in de Groenblauwe Landbouwzone is een land- en tuinbouw die rekening houdt met de kwetsbaarheden ~~van de aanpalende gebieden~~ op het vlak van water en natuur. Bij nieuwe ruimtelijke plannen en ontwikkelingen vragen we ~~ondernemers een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) op~~gemeenten aan te ~~stellen waarin aangegeven wordt~~ tonen hoe er rekening wordt gehouden met de kwetsbaarheden die voor het specifieke gebied gelden.

Ook de landbouwgrond in de Groenblauwe Landbouwzone is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden. De land- en tuinbouw heeft daarnaast ook een belangrijke functie als beheerder van deze gebieden. We beschouwen de land- en tuinbouw daarom niet als het sluitstuk van de discussie omtrent schaarse ruimte. Wij ondersteunen en volgen de lijn van de ~~rijksoverheid~~Rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met (hoogwaardige) landbouwgrond en voedselzekerheid van belang is. ~~Nieuwvestiging~~We streven ernaar dat bij nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) ~~kunnen alleen als~~ de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie.

§ 11.1.2.3 Primair landbouwgebied

In het Primair Landbouwgebied is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme land- en tuinbouw te laten ontwikkelen. Bedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. Hier is ook ruimte voor de transitie naar andere vormen van duurzame land- en tuinbouw, zoals biologisch, biobased bouwmaterialen en plantaardige eiwitten.

~~In het Primair Landbouwgebied is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme land- en tuinbouw te laten ontwikkelen. Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel~~

concept

concept

~~te produceren zijn hier de norm.~~ Daarbij zijn voorzieningen ten dienste van de land- en tuinbouw toegestaan, mits er een directe relatie is tussen de voorziening en het aanwezige agrarische bedrijf. Voor het behoud van de economische betekenis van de agrarische bedrijven is doorgroei ~~van~~ naar agglomeratielandbouw mogelijk, mits er sprake is van een toekomstbestendige locatie. Dat mede in verband met de mogelijke kansen voor het versnellen van verduurzaming, verwaarding en het uitwisselen van stofstromen. Voor wat betreft nieuwe initiatieven van agglomeratielandbouw heeft vestiging op een bedrijventerrein of bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven in het primaire landbouwgebied de voorkeur, zeker als er sprake is van verwerking van producten van derden. Van belang is dat ook hier de ondernemer zich bewust is van de positie van het bedrijf in het gebied. Dat houdt in dat emissiearm naar ~~zowel~~ water ~~en~~, bodem ~~als~~en lucht de norm is.

Vanwege het toenemende aantal vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken, maar ook met het oog op het beschermen van landbouwgebieden, streven we eerst naar de invulling van agrarische bebouwing of bestaande bouwvlakken ~~–~~, ook bij verplaatsing vanuit meer kwetsbare gebieden ~~–~~, en dan pas naar nieuwvestiging (op landbouwgrond). Incidentele nieuwvestiging op landbouwgrond is toegestaan als ~~dat leidt tot~~ er per saldo sprake is van een significante verbetering (ruimtelijk en milieu) ~~op een andere locatie~~.

Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen ~~niet~~minimaal belemmerd worden door (toekomstige) niet-agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten~~. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden~~, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de omgevingsverordening (afdeling 7.1 instructieregels primair landbouwgebied) worden opgenomen. Uitbreiding van al bestaande niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied kan alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste uitbreiding van de niet-agrarische functie.

§ 11.1.2.4 Verwevingsgebied

Het Verwevingsgebied zijn de gebieden rondom bestaande (stedelijke) bebouwing. De begrenzing is maatwerk en ~~zal~~ is nader met gemeenten ~~worden~~ uitgewerkt.~~ Tot deze uitwerking is dit gebied als indicatieve begrenzing opgenomen.~~

Verwevingsgebieden zijn als het ware overgangszones tussen het bebouwd en landelijk gebied. De verwevingsgebieden zijn momenteel primair bestemd voor de land- en tuinbouw. Vanwege de ligging rondom (stedelijke) bebouwing zijn er in dit gebied kansen om verbindingen te leggen. We streven ernaar om vanuit een samenhangende, gebiedsgerichte aanpak slimme combinaties te ontwikkelen van land- en tuinbouw met andere functies, zoals vrijetijdseconomie, natuurontwikkeling, lokale voedselproductie, wateropgaven, bosontwikkeling en stadslandbouw en -tuinbouw. We streven daarbij naar een ~~inclusieve~~ samenleving, waarbij emissiearme land- en tuinbouw ~~op een emissiearme wijze~~ sterk verankerd is in de samenleving en dicht bij de woonomgeving voor jong en oud te beleven is. Daardoor draagt land- en tuinbouw bij aan de gezondheid, het welzijn en de welvaart van bewoners en neemt de samenleving op haar beurt meer verantwoordelijkheid voor gezond voedsel in zijn eigen directe leefomgeving.

Net als de Groenblauwe Landbouwzone is het ook in het verwevingsgebied van belang dat de agrarische activiteit in dit gebied rekening houdt met de kwetsbaarheden voor de leefkwaliteit in het aanpalende (stedelijke) woongebied. Hierbij volgen we en houden we rekening met nieuwe inzichten. Op basis van feitelijke onderbouwingen zou dit ~~bijvoorbeeld tot uiting~~op termijn kunnen ~~komen in een scheiding tussen mens~~leiden tot aanvullende regelgeving omtrent gezondheid en ~~dier, spuitvrije zones of bufferzones voor fijnstof en geur~~milieu. We realiseren ons dat deze indeling maatwerk vraagt en afhangt van de situatie.

Daarnaast kan ook in het verwevingsgebied precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden.

In het verwevingsgebied stimuleren we dat de vrijkomende agrarische bebouwing zoveel mogelijk wordt hergebruikt door emissiearme land- en tuinbouw. In deze gebieden kan overigens in vrijkomende agrarische bebouwing, mits onderbouwd en thematisch wenselijk, mogelijk meer ruimte geboden worden voor passende niet-agrarische herbestemmingen. Gezien het toenemend aantal vrijkomende agrarische bebouwing en bijbehorende bouwvlakken, een zuinig en zorgvuldig ruim-

tegebruik en het beschermen van landbouwgrond, ~~is er geen noodzaak voor het toestaan van geheel nieuwe vestigingslocaties (nieuwe agrarische bouwvlakken). We~~ stimuleren ~~daarom~~we nieuwvestiging op bestaande agrarische bouwvlakken ~~elders~~.

~~Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat vanuit de kwaliteit van het gebied leidt tot een verbetering (ruimte en milieu) en niet belemmerend is voor het toekomstperspectief van de bebouwde omgeving.~~

Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat aansluit op de beleidsmatige opgaven van dit gebied.

Ook de landbouwgrond in het verwevingsgebied is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden. We beschouwen de land- en tuinbouw niet als het sluitstuk van de discussie omtrent schaarse ruimte. Wij ondersteunen en volgen de lijn van de rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met (hoogwaardige) landbouwgrond en voedselzekerheid van belang is.

~~Nieuwvestiging~~ We streven ernaar dat bij nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) ~~kan alleen als~~ de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie.

CCCCC

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.1.4 Gebiedsprocessen

Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen. Het gebiedsproces resulteert in een gebiedsplan. Voor deze gebiedsplannen wordt ook een landbouweffect-rapportage gemaakt, welke meegenomen wordt in besluitvorming omtrent de te nemen maatregelen binnen het gebied. Hierbij is het van belang dat het sociale aspect, zoals bijvoorbeeld in een leefbaarheidseffectrapportage, wordt meegenomen.

Kavelruil kan als instrument worden ingezet om doelen te bereiken. De provincie ondersteunt het onderling ruilen van kavels tussen agrariërs. Daarnaast gaan we ook bekijken hoe de provincie een actieve rol kan spelen door de aankoop van gronden voor kavelruil. Hiervoor wordt intern onderzocht wat de mogelijkheden zijn.

DDDDD

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.1.5 ~~Voorzienbaarheid~~ Realisatietermijn

Een omgevingsvergunning wordt verleend op een bepaald moment, rekening houdend met de op dat ogenblik geldende regelgeving en beleid voor die locatie. Dit beleid kan in de loop der jaren veranderen. Daarom is het logisch dat ~~bestemmingen~~ functies en vergunningen slechts een beperkte periode geldig blijven en dat ze binnen een bepaald tijdsbestek benut moeten worden, want plannen op papier leiden niet tot de gewenste ontwikkelingen. Om te stimuleren dat plannen worden gerealiseerd, ~~willen~~streven we naar een realisatietermijn ~~afspreken. Daarvoor vragen we initiatiefnemers en gemeenten om~~ Het is namelijk ons streven dat bij ~~de motivering bij een omgevingsplan of omgevingsvergunning op te nemen~~toekomstige omgevingsplannen en omgevingsvergunningen wordt gemotiveerd dat ~~het beoogde plan~~realisatie binnen vijf jaar na vaststelling ~~van het omgevingsplan wordt gerealiseerd en – als deze termijn niet wordt gehaald – hoe en wanneer de mogelijkheid tot realisatie van dit plan komt te vervallen~~plaatsvindt.

EEEEE

concept

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.1.1 Definitie veehouderij

Veehouderij is de tak van de land- en tuinbouw die zich bezighoudt met het fokken, verzorgen en houden van dieren voor de productie van voedsel, (zoals vlees, melk en eieren), maar ook voor andere producten zoals leer en wol. In lijn met het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) hanteren we het onderscheid tussen veehouderij met milieubelastende activiteit en veehouderij zonder milieubelastende activiteit. Dat betekent dat we het begrip “intensieve veehouderij” omvormen naar deze nieuwe begrippen uit de Omgevingswet.

We verstaan onder een veehouderij met milieubelastende activiteit:
- Een veehouderij die onder de IPPC-richtlijn valt.
- Een veehouderij met meer dan:
  - 10 stuks rundvee
  - 15 varkens
  - 350 kippen
  - 25 overige landbouwhuisdieren

Onder een landbouwhuisdier verstaan we een zoogdier of vogel voor de productie van vlees, eieren, melk, wol of veren. Of bijvoorbeeld paarden of pony's voor het fokken. Hieronder vallen ook de dieren die onderdeel zijn van de productieketen, zoals het houden van fokzeugen en moederdieren.

In de omgevingsverordening houden we rekening met verschil in definitie tussen ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ en de voormalige term ‘intensieve veehouderij’. Zo zal er een doorvertaling plaatsvinden van huidige uitzonderingen betreffende diersoorten en huisvestingseisen voor biologische producten.

FFFFF

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.1.2.5 Gezondheid rondom geitenhouderijen

Sinds 2014 is consistent aangetoond dat er een verband is tussen het vaker voorkomen van longontsteking en het wonen binnen een straal van twee kilometer van geitenhouderijen. De specifieke oorzaak (causaal verband) voor het verhoogde risico op longontsteking is (nog) niet gevonden. Dat betekent dat milieumaatregelen om het risico op longontsteking te reduceren nog niet mogelijk zijn. We hebben daarom in 2019 uit voorzorg besloten nieuwvestiging en uitbreiding van geitenhouderijen niet mogelijk te maken in de omgevingsverordening Limburg. In afwachting van de vervolgstappen van het Rijk blijft het geitenmoratorium (geen nieuwvestiging of uitbreiding van geitenhouderijen) in stand.

We hebben als Provincie momenteel een regulerende rol middels het in stand houden van het geitenmoratorium. Verder wachten we vervolgstappen van het Rijk met betrekking tot geitenhouderijen af. Bij het opstellen van hun omgevingsplan kunnen gemeenten binnen deze kaders een eigen, lokale afweging maken over de meest geschikte functies nabij specifieke locaties zoals geitenhouderijen. Dit sluit aan bij het subsidiariteitsbeginsel, waarbij bevoegdheden zoveel mogelijk liggen bij het bestuursniveau dat het dichtst bij de lokale situatie staat.

GGGGG

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.1.3.2 Voorwaarden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging

Gezien het toenemende aantal vrijkomende agrarische bebouwing (VAB’s) en bijbehorende bouwvlakken, een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het beschermen van landbouwgrond, stimuleren we incidentele nieuwvestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd. Incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (dus op landbouwgrond) is alleen mogelijk in het primaire landbouwgebied en onder aanvullende voorwaarden in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied.

Samenvatting van de incidentele nieuwvestigingsmogelijkheden:

	Natuur Netwerk Limburg (NNL)	Groenblauwe Landbouwzone	Primair landbouw-gebied	Verwevingsgebied	Bebouwd gebied
Nieuw agrarisch bouwvlak	Niet toegestaan	~~Niet toegestaan~~ Incidentele nieuw-vestiging	Incidentele nieuw-vestiging	~~Niet toegestaan~~ Incidentele nieuw-vestiging	Niet toegestaan
Bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd	Niet toegestaan	Incidentele nieuw-vestiging	Incidentele nieuw-vestiging	Incidentele nieuw-vestiging	Niet toegestaan

Beoordelingscriteria

Een kwalitatieve incidentele nieuwvestiging dient aan de hand van onderstaande beoordelingscriteria eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld te worden. De noodzakelijkheid van de betreffende ontwikkeling dient ~~middels een bedrijfsontwikkelingsplan~~ onderbouwd te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen.

Een toekomstbestendige locatie

Bij elk initiatief moet worden afgewogen of de nieuwvestigingslocatie toekomstperspectief biedt voor de ondernemer en of het een duurzame oplossing op lange termijn is.

Passend bij de draagkracht van het gebied

We verstaan hieronder dat vanuit de omgevingskwaliteiten afgewogen wordt of de nieuwvestiging passend is bij de opgaven die er voor het betreffende gebied gelden. Daarbij is een zorgvuldige afweging nodig van de in de omgeving aanwezige waarden, zoals bestaande (omliggende) bebouwing, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de aansluiting op hoofdwegen. We vinden ruimtelijke kwaliteit en een kwalitatieve landschappelijk inpassing dan ook van belang. Specifiek in de Groenblauwe Landbouwzone en in het verwevingsgebied is het belangrijk dat de ontwikkeling van het bedrijf past binnen de ontwikkelingsrichting van een gebied.

Kwalitatieve verbetering van de leefomgeving door een koppeling met een beëindiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit elders

Het toevoegen van een milieubelastende activiteit leidt in de regel niet tot een verbetering van het leefklimaat op de betreffende nieuwe vestigingslocatie. We ambiëren dat de gebieden ter beschikking staan van een duurzame land- en tuinbouw en accepteren daarom op de nieuwvestigingslocatie een lokale verslechtering.

Een nieuwvestiging dient te voldoen aan alle wettelijke eisen en mag ruimtelijk en milieutechnisch niet tot knelpunten leiden. Tevens dient er een koppeling gemaakt te worden met de beëindigen van een andere veehouderij elders. Daarmee ambiëren we een ontwikkelingsrichting waarbij we bedrijven gelegen op kwetsbare locaties, bijvoorbeeld in of rondom natuur of bebouwd gebied, de kans geven om zich te verplaatsen. Daarmee stimuleren we een gefaseerde afbouw van veehouderij met milieubelastende activiteiten op niet-toekomstbestendige locaties. Hierbij kan gedacht worden aan het planologisch en milieutechnisch saneren van een veehouderij en/of sloop van de betreffende bebouwing.

Deze uitgangspunten zijn per gebied nader uitgewerkt.

HHHHH

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

concept

§ 11.2.1.3.4 Incidentele nieuwvestiging in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied

Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied is niet toegestaan. Incidentele nieuwvestiging is alleen mogelijk als er sprake is van een veehouderij die voldoet aan de biologische huisvestingsregels en volledig bestaat uit het houden van landbouwhuisdieren die jaarrond de mogelijkheid wordt geboden van vrije weidegang en vrije uitloop. Incidentele nieuwvestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, is mogelijk in de Groenblauwe Landbouwzone of het verwevingsgebied, mits de ontwikkeling past binnen de voorwaarden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging.

In extensiveringsgebieden is nieuwvestiging volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. ~~Daarnaast zullen de extensiveringsgebieden na de herijking niet overlappen met het~~ ~~Primair Landbouwgebied.~~ Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.

IIIII

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.1.3.5 Incidentele nieuwvestiging in het Primair landbouwgebied

Bij een incidentele nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit heeft vestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, onze eerste voorkeur. Daarna kiezen we pas voor nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (landbouwgrond). Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak is namelijk alleen mogelijk in het Primair Landbouwgebied.

Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor incidentele nieuwvestiging van toepassing.

~~In extensiveringsgebieden is nieuwvestiging volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. Daarnaast zullen de extensiveringsgebieden na de herijking niet overlappen met het Primair Landbouwgebied. Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.~~

We kiezen ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit is in de kaarten aangepast.

JJJJJ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.1.4.4 Uitbreiding en vormverandering in de Groenblauwe landbouwzone

Vormverandering is met het oog op het verbeteren van de bedrijfsvoering en tegelijkertijd de omgevingskwaliteit in de Groenblauwe landbouwzone mogelijk.

Uitbreiding is toegestaan, mits het initiatief passend is bij de water- en natuuropgaven in de betreffende Groenblauwe Landbouwzone. We ambiëren in deze gebieden namelijk een land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven.

Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor vormverandering en uitbreiding van toepassing.

In extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen.

We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. ~~Daarnaast zullen de extensiveringsgebieden na de herijking niet overlappen met het Primair Landbouwgebied.~~ Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.

KKKKK

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.1.4.5 Uitbreiding en vormverandering in Verwevingsgebied

Vormverandering is met het oog op het verbeteren van de bedrijfsvoering en tegelijkertijd de omgevingskwaliteit in het Verwevingsgebied mogelijk.

Uitbreiding is toegestaan, mits het initiatief bijdraagt aan de opgaven in het betreffende verwevingsgebied. We ambiëren in deze gebieden namelijk een land- en tuinbouw gericht op het samenspel van bebouwd en landelijk gebied. Deze land- en tuinbouw draagt bij aan de gezondheid en het welzijn en de welvaart van de samenleving.

Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor vormverandering en uitbreiding van toepassing.

In extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. ~~Daarnaast zullen de extensiveringsgebieden na de herijking niet overlappen met het Primair Landbouwgebied.~~ Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.

LLLLL

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.1.4.6 Uitbreiding en vormverandering in het Primaire landbouwgebied

In het Primair Landbouwgebied zijn uitbreiding en vormverandering van een veehouderij met milieubelastende activiteit toegestaan.

Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor vormverandering en uitbreiding van toepassing.

In extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. ~~Daarnaast zullen~~ We kiezen ervoor om de extensiveringsgebieden ~~na~~uit de ~~herijking niet overlappen met het Primair Landbouwgebied~~zone Primair landbouwgebied te halen. Dit is in de kaarten aangepast. Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.

MMMMM

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.1.5 Verplaatsing van veehouderijen uit bebouwd gebied

Gezien de negatieve omgevingseffecten van de veehouderij in en rond bebouwd gebied, maar ook omdat veehouderijen (woning)bouwprojecten in en aan de rand van Landelijke kernen of Stedelijk gebied op slot kunnen zetten, is verplaatsing van deze veehouderijen wenselijk. Aan de andere kant zit de agrariër op deze locatie namelijk ook op slot vanwege de omgevingseffecten van de veehouderij. Het is bekend dat de actuele stikstofproblematiek en bijbehorende regelgeving verplaatsingen momenteel bemoeilijken of tijdelijk stilleggen. De Provincie Limburg blijft zich inzetten om, samen met Rijk en regio, te werken aan oplossingen die het mogelijk maken om 'van het stikstofslot' af te

concept

komen. Zodra er meer ruimte ontstaat, kunnen verplaatsingen weer reëel worden overwogen. De toenemende aantallen vrijkomende agrarische bebouwingen en bouwvlakken bieden ~~bovendien~~ namelijk extra kansen om de verplaatsing juist nu te laten plaatsvinden. Gemeenten dienen dit proces te faciliteren en wij ondersteunen daar waar nodig.

Omdat de achterblijvende locaties vaak kansrijk zijn voor nieuwe niet-agrarische functies, biedt dit financiële ruimte om een verplaatsing mogelijk te maken. In lijn met de regels bij incidentele nieuwvestiging veehouderij kan een geschikte locatie voor de verplaatsing gevonden worden. Daarnaast kan afhankelijk van de gewenste toekomstige bedrijfsvoering een verplaatsing naar een VAB in een ander gebied van toepassing zijn. Dit geeft de volgende mogelijkheden:

1. Veehouderijen met een milieubelastende activiteit worden bij voorkeur verplaatst naar een VAB of incidenteel naar een nieuw agrarisch bouwvlak in het Primair Landbouwgebied.
2. Bij een bedrijfsvoering passend bij de Groenblauwe landbouwzone of het Verwevingsgebied is ook verplaatsing naar een VAB in deze gebieden mogelijk.

NNNNN

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.2.1 ~~Definitie glastuinbouw~~ Glastuinbouw en glastuinbouwbedrijf

Onder glastuinbouw verstaan we het telen van groenten, fruit, snijbloemen, pot- of perkplanten of uitgangsmateriaal voor gewassen onder een permanent bouwwerk van glas, kunststof of vergelijkbaar materiaal, of in klimaatcellen. Het telen van paddenstoelen en witlof in klimaatcellen valt niet onder de begripsbepaling glastuinbouw. We noemen een bedrijf een glastuinbouwbedrijf als het bedrijfsinkomen voor meer dan 50% afkomstig is uit glastuinbouw.

We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken. Gelet op het belang van concentratie en verduurzaming zien we daarbij een regierol voor de Provincie weggelegd, in samenwerking en afstemming met gemeenten. Hierbij maken we ook gebruik van bestaande netwerken en structuren, zoals Greenport Venlo. Onder deze herijking gaat zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Daarbij kijken we ook naar ontwikkelingen van innovatieve landbouw, zoals vertical farming. Tot die tijd houden we de vast aan bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen. In het kader van de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid zijn in de huidige POVI (2026) geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het bestaand beleid.

Samenvatting van de nieuwvestigings- en uitbreidingsmogelijkheden:

	Ontwikkelingsgebied glastuinbouw	Uitbreidingsverbod glastuinbouw	Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1	Uitbreidingsgebied glastuinbouw 2
Nieuwvestiging	toegestaan	niet toegestaan	niet toegestaan	niet toegestaan
Uitbreiding	toegestaan	niet toegestaan	onder voorwaarden toegestaan	onder voorwaarden toegestaan

OOOOO

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.2.2 Ontwikkelingsgebied glastuinbouw

Wij continueren het principe van concentratie van glastuinbouw in ontwikkelingsgebied glastuinbouw. Nieuwvestiging blijft alleen mogelijk in een ontwikkelingsgebied glastuinbouw. Binnen deze ontwikkelingsgebieden is ook doorontwikkeling en uitbreiding van een bedrijf mogelijk.

Onder nieuwvestiging verstaan we de vestiging van een glastuinbouwbedrijf op een nieuw agrarisch bouwvlak of op een bestaand agrarisch bouwvlak waar nog geen glastuinbouwbedrijf is gevestigd.

Om te komen tot toekomstvaste en vitale ontwikkelingsgebieden glastuinbouw nemen de gemeenten, in afstemming en samenwerking met de Provincie, in principe het ~~voortouw~~initiatief om, samen met gevestigde ondernemers en andere relevante stakeholders, te bekijken of inperking, herbegrenzing of vergroting van bestaande specifieke ontwikkelingsgebieden glastuinbouw mogelijk en wenselijk is. Daarbij wordt gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van het betreffende gebied. Dit betreft onder andere:

- fysieke ontwikkelingsruimte;
- mogelijkheden tot revitalisering;
- (aanpassing van) ondergrondse en bovengrondse infrastructuur;
- behoefte aan nieuwvestigings- en doorgroeimogelijkheden in de regio.

~~Gemeenten kunnen dan~~ Dit kan resulteren in voorstellen aan Provinciale Staten ~~voorstellen doen~~ om nieuwe ontwikkelingsgebieden glastuinbouw aan te wijzen of bestaande ontwikkelingsgebieden glastuinbouw te herbegrenzen of uit te breiden. Randvoorwaarden hierbij zijn:

1. Ligging aansluitend aan een bestaand ontwikkelingsgebied voor glastuinbouw en/of op een locatie waar vraag en aanbod van energie, (rest)warmte en CO_2 uitgewisseld kunnen worden.
2. Koppeling aan een sloop-/herstructureringsopgave en/of ruimtelijke kwaliteitsbijdrage.

In het geval wij bepaalde kansen gerelateerd aan bovenstaande randvoorwaarden en ontwikkelingspotentieel constateren, kunnen wij ook een sturende rol omtrent de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw vervullen.

PPPPP

Het volgende opschrift wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.3 Akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren

QQQQQ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.3.2 Nieuwvestiging van bedrijven gericht op akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren

Onder nieuwvestiging van bedrijven ten dienste van akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren verstaan we de vestiging van een nieuw agrarisch bedrijf op een nieuw agrarisch bouwvlak (op landbouwgrond).

Gezien het toenemende aantal vrijkomende agrarische bebouwing en bijbehorende bouwvlakken, een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het beschermen van landbouwgrond is er geen noodzaak voor het toestaan van nieuwe vestigingslocaties (nieuwe agrarische bouwvlakken). We stimuleren daarom nieuwvestiging op bestaande agrarische bouwvlakken elders. Wel willen we de mogelijkheid behouden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging op nieuwe agrarische bouwvlakken in het primair landbouwgebied.

~~Samenvatting van de nieuwvestigingsmogelijkheden:~~

	~~Natuurnetwerk Limburg (NNL)~~	~~Groenblauwe landbouwzone~~	~~Primair Landbouw-gebied~~	~~Verwevingsgebied~~	~~Bebouwd gebied~~
~~Nieuw agrarisch bouwvlak~~	~~Niet toegestaan~~	~~Niet toegestaan~~	~~Incidentele nieuw-vestiging~~	~~Niet toegestaan~~	~~Niet toegestaan~~

~~*Beoordelingscriteria*~~

~~Een incidentele nieuwvestiging dient aan de hand van onderstaande criteria eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld te worden. De noodzakelijkheid van de betreffende ontwikkeling dient~~

middels een bedrijfsontwikkelingsplan onderbouwd te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen.

Een toekomstbestendige locatie

Elke locatie moet worden afgewogen op de vraag of de nieuwvestigingslocatie toekomstperspectief biedt voor de ondernemer en of het een duurzame oplossing op lange termijn is.

Passend bij de draagkracht van het gebied

We verstaan hieronder dat vanuit de omgevingskwaliteiten afgewogen wordt of de nieuwvestiging passend is bij de opgaven die er voor het betreffende gebied gelden. Daarbij is een zorgvuldige afweging nodig van de in de omgeving aanwezige waarden, zoals bestaande (omliggende) bebouwing, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de aansluiting op hoofdwegen. We vinden ruimtelijke kwaliteit en een kwalitatieve landschappelijk inpassing dan ook van belang. Specifiek in de Groenblauwe Landbouwzone en in het verwevingsgebied is het belangrijk dat de ontwikkeling van het bedrijf past binnen de ontwikkelingsrichting van een gebied.

Kwalitatieve verbetering van de leefomgeving

Om hergebruik van bestaande agrarische bouwvlakken elders te stimuleren, vragen we bij een incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (agrarische grond) voor een kwalitatieve verbetering van de leefomgeving in de regio. Dat kan bijvoorbeeld door de sloop van leegstaande gebouwen elders. Gemeenten kunnen hier sturing aan geven in bijvoorbeeld hun omgevingsvisie.

RRRRR

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.3.3 Uitbreiding van bedrijven gericht op akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren

Het is van belang dat uitbreiding van bedrijven gericht op akkerbouw, (vollegronds)tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische sectoren op toekomstbestendige locaties plaatsvindt. Er dient een directe relatie te zijn tussen de bedrijfsgebouwen en het aanwezige agrarische bedrijf. Bij uitbreiding van bedrijfsgebouwen met een industrieel karakter of ten dienste van derden bestaat een sterke voorkeur voor vestiging op (agrarische) bedrijventerreinen.

Samenvatting van de uitbreidingsmogelijkheden:

	Natuurnetwerk Limburg(NNL)	Groenblauwe landbouwzone	Primair Landbouwgebied	Verwevingsgebied	Bebouwd gebied
Uitbreiding agrarisch bouwvlak	Niet toegestaan	Toegestaan, mits passend binnen de opgaven in het gebied	Toegestaan	Toegestaan, mits passend binnen de opgaven van het gebied	Niet toegestaan

Beoordelingscriteria

Een uitbreiding dient aan de hand van onderstaande criteria eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld te worden. De noodzakelijkheid van de betreffende ontwikkeling dient verder middels een bedrijfsontwikkelingsplan onderbouwd te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen.

Een toekomstbestendige locatie

Voor elke locatie moet worden afgewogen of de uitbreidingslocatie toekomstperspectief biedt voor de ondernemer en of het een duurzame oplossing op lange termijn is.

Passend bij de draagkracht van het gebied

We verstaan hieronder dat vanuit de omgevingskwaliteiten afgewogen wordt of de ontwikkeling passend is bij de opgaven die er voor het betreffende gebied gelden. Daarbij is een zorgvuldige

concept

~~afweging nodig van de in de omgeving aanwezige waarden, zoals bestaande (omliggende) bebouwing, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de aansluiting op hoofdwegen. We vinden ruimtelijke kwaliteit en een kwalitatieve landschappelijk inpassing dan ook van belang. Specifiek in de Groenblauwe Landbouwzone en in het verwevingsgebied is het belangrijk dat de ontwikkeling van het bedrijf past binnen de ontwikkelingsrichting van een gebied.~~

SSSSS

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.4 Verbrede land- en tuinbouw

Verbrede land- en tuinbouw (synoniem: multifunctionele land- en tuinbouw) is een verzamelbegrip voor agrarische bedrijven die hun agrarische productie en omgeving combineren met het leveren van diensten aan de samenleving. Hierbij kan gedacht worden aan zorglandbouw, boerderijeducatie, boerderijwinkels (korte ketens), agrarische kinderopvang en agrotoerisme. Bij al deze diensten gaat het om de relatie tussen de boerderij en burgers/ consumenten.

	~~Natuurnetwerk Limburg (NNL)~~	~~Groenblauwe landbouwzone~~	~~Primair Landbouw-gebied~~	~~Verwevingsgebied~~	~~Bebouwd gebied~~
~~Verbrede land- en tuinbouw~~	~~Niet toegestaan~~	~~Toegestaan, mits passend binnen de opgaven van het gebied~~	~~Niet toegestaan, tenzij maatwerk~~	~~Toegestaan, mits passend binnen de opgaven van het gebied~~	~~Niet toegestaan~~

Verbreding van de land- en tuinbouw kan bijdragen aan een vitaal landelijk gebied. Afhankelijk van de aard van de activiteit(en) leidt dit tot nieuw- en verbouw van agrarische bedrijfsgebouwen, vaak kleinschalig en ondergeschikt van aard. De ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor dergelijke activiteit(en) dienen te worden afgestemd op de regionale behoefte en te passen bij de opgaven die in het betreffende gebied gelden.

~~We zien het verwevingsgebied als het meest geschikte gebied om de relatie tussen agrarische productie en het leveren van diensten aan de samenleving tot uiting te laten komen. In de Groenblauwe Landbouwzone is verbrede land- en tuinbouw mogelijk die rekening houdt met de opgaven in een gebied. We staan deze verbreding toe om agrariërs te faciliteren in het ontwikkelen van een duurzaam agrarisch verdienmodel en om daarmee de transitie van het gebied mogelijk te maken. In het primaire landbouwgebied zijn nieuwe vormen van verbrede land- en tuinbouw in beginsel niet toegestaan met het oog op de land- en tuinbouwbelangen van het primaire landbouwgebied. Kleinschalige verbrede land- en tuinbouwactiviteiten in het primaire landbouwgebied zijn in principe niet toegestaan, tenzij er middels maatwerk wordt aangetoond dat het initiatief niet leidt tot een beperking van het toekomstperspectief van deze gebieden. Gemeenten geven in eerste instantie invulling aan deze afweging.~~

We zien het Verwevingsgebied als het meest geschikte gebied om de relatie tussen agrarische productie en het leveren van diensten aan de samenleving tot uiting te laten komen. In de Groenblauwe landbouwzone is verbrede land- en tuinbouw mogelijk die rekening houdt met de opgaven in een gebied. We staan deze verbreding toe om agrariërs te faciliteren in het ontwikkelen van een duurzaam agrarisch verdienmodel en om daarmee de transitie van het gebied mogelijk te maken. In het Primair Landbouwgebied zijn nieuwe vormen van verbrede land- en tuinbouw niet toegestaan, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.

Bij nieuwe ontwikkelingen gericht op verbrede land- en tuinbouw is een ~~bedrijfsontwikkelingsplan~~ onderbouwing in het kader van een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het bepalen van de impact in gebieden noodzakelijk.~~-~~

TTTTT

Sectie 11.2.5.1 wordt verplaatst van sectie 11.2.5 naar sectie 11.2. De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

concept

§ ~~11.2.5.1~~ 11.2.5 ~~Definitie vrijkomende~~ Vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken

Onder vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) verstaan we:
- Vrijkomende agrarische bebouwing (fysieke bebouwing).
- Vrijkomend agrarisch bouwvlak (planologische bestemming).

Definitie vrijkomende agrarische bebouwing:
- Onder vrijkomende agrarische bebouwing verstaan we de bedrijfsgebouwen en bouwwerken (stallen, loodsen, kassen, silo's e.d.) op een agrarisch bouwvlak die leeg (komen te) staan na beëindiging van de bedrijfsactiviteiten ter plaatse.

Definitie vrijkomend agrarisch bouwvlak:
- Onder een vrijkomend agrarisch bouwvlak verstaan we een planologisch agrarisch bouwvlak, al dan niet met (leegstaande) agrarische bebouwing, dat niet meer gebruikt wordt.

Vooral de leegstaande agrarische gebouwen zijn vanuit het oogpunt van ruimtelijke kwaliteit, ondermijning en veiligheid een probleem en dus een provinciale opgave. Door het hoge aantal stoppende agrariërs, dat naar verwachting de komende jaren nog verder toeneemt, neemt de leegstand en hiermee de opgave verder toe. ~~-~~

We kiezen voor een eenduidige visie en aanpak voor deze opgave. Daarom opteren we voor een aanpak op bouwvlakniveau. Daarmee bieden we ook een oplossing voor vragen met betrekking tot herbestemmingen van (nog) onbebouwde agrarische bouwvlakken.

De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan~~. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven~~ , tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden ~~aangedragen op dat vlak~~uitgewerkt in een 'nee, ~~zullen we daarover het gesprek aangaan~~tenzij bepaling'. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en ~~bezien of en hoe deze op basis~~biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van ~~gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden~~niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van de land- en tuinbouw.

Om de land- en tuinbouw (waaronder grond) te beschermen stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken door de agrarische sector zelf. Denk hierbij ondere andere aan bedrijven die bijdragen aan maatschappelijk gewenste teelten of paardenhouderijen / maneges. Daarmee willen we ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit kwetsbare gebieden. Door alleen incidentele nieuwvestiging van agrarische bedrijven op nieuwe agrarische bouwvlakken onder de voorwaarde van kwaliteitsverbetering toe te staan, stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken. Om landbouwgrond te beschermen stimuleren we, indien hergebruik niet mogelijk is, sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken.~~-~~

Een integrale aanpak voor vrijkomende agrarische gebouwen door rijksoverheid, wijzelf en gemeenten met bijbehorende instrumenten vanuit diverse beleidsvelden is dus essentieel om verpaupering van deze gebouwen en het landschap te voorkomen en ondermijnende activiteiten tegen te gaan. In samenhang met de verschillende ontwikkelingsrichtingen in de diverse gebieden, stimuleren we gebiedsprocessen om de situatie en mogelijkheden in deze gebieden inzichtelijk te maken. Dit geeft namelijk een beter beeld van de kansen en verbindingen in een gebied dan het beoordelen van opzichzelfstaande casuïstiek. Hierdoor kunnen we zowel blijvende als stoppende agrariërs perspectief geven. Ook is het dan van belang om rekening te houden met de grondposities.

Gezien de voorgaande uitgangspunten, zit die aanpak niet vanzelfsprekend in het toevoegen van nieuwe (gevoelige) niet-agrarische functies op die locatie. Vanuit de Limburgse principes willen we namelijk afwenteling in tijd, plaats of naar een andere sector voorkomen. Dat voorkomen we door een verzoek om herbestemming van zowel agrarische bebouwing als agrarische bouwvlakken naar andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) altijd te beschouwen als een nieuwvestiging. Vanuit de gebiedsaanduidingen (land- en tuinbouw) wordt aangegeven waar meer of minder mogelijkheden zijn voor een eventuele niet-agrarische herbestem-

concept

ming. Het initiatief zal echter altijd moeten passen binnen het geldende thematische beleid en ~~het gebied~~de zonering.

~~Samenvatting van de herbestemmingsmogelijkheden van vrijkomende agrarische bouwvlakken per gebied:~~

	~~Natuurnetwerk Limburg (NNL)~~	~~Groenblauwe Landbouwzone~~	~~Primair landbouw-gebied~~	~~Verwevingsgebied~~	~~Bebouwd gebied~~
~~Hergebruik door veehouderij op een VAB zonder veehouderij met milieubelastende activiteit~~	~~Niet toegestaan~~	~~Incidenteel toegestaan~~	~~Incidenteel toegestaan~~	~~Incidenteel toegestaan~~	~~Niet toegestaan~~
~~Hergebruik door veehouderij op een VAB met veehouderij met milieubelastende activiteit~~	~~Toegestaan, echter uitsluitend perspectief voor land- en tuinbouw passend bij NNL~~	~~Toegestaan~~	~~Toegestaan~~	~~Toegestaan~~	~~Toegestaan, echter uitsluitend perspectief voor land- en tuinbouw passend bij bebouwd gebied~~
~~Hergebruik door land- en tuinbouw (overig)~~	~~Toegestaan, echter uitsluitend perspectief voor land- en tuinbouw passend bij NNL~~	~~Toegestaan~~	~~Toegestaan~~	~~Toegestaan~~	~~Toegestaan, echter uitsluitend perspectief voor land- en tuinbouw passend bij bebouwd gebied~~
~~Hergebruik door niet-agrarische-functies~~	~~Niet toegestaan (tenzij passend bij NNL)~~	~~Incidenteel mogelijk, onder voorwaarden themabeleid~~	~~Niet toegestaan[1)]~~	~~Incidenteel mogelijk, onder voorwaarden themabeleid~~	~~Toegestaan (aansluitend op themabeleid)~~

[1)] In beginsel niet toegestaan. Als er vanuit de gemeente toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.

De provincie Limburg heeft momenteel geen sloopfonds voor VAB's waarvoor geen nieuwe bestemming wordt gevonden. Wij zijn voornemens te onderzoeken of een dergelijk fonds wenselijk en haalbaar is, zodat we in de toekomst passende oplossingen kunnen bieden voor deze situaties.

Het behouden van VAB's die beeldbepalend, monumentaal of karakteristiek zijn, draagt bij aan het behoud van cultureel erfgoed en versterkt de identiteit van de regio en bijbehorend landschap. Bij het bepalen van het perspectief voor de herbestemming van VAB's wordt rekening gehouden met dergelijke bebouwing. Zo is sloop uitgesloten en wordt middels maatwerk gezocht naar een passende herbestemming.

UUUUU

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

~~**§ 11.2.5 Vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken**~~

~~***§ 11.2.5.2 Vrijkomend(e) agrarisch(e) bebouwing en bouwvlak in NNL***~~

~~Wanneer een VAB waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in het Natuurnetwerk Limburg (NNL) niet toegestaan.~~

~~Wanneer een VAB waar al een veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in het NNL op basis van huidig recht toegestaan. Dit geldt eveneens voor VAB's die door overige vormen van agrarische bedrijvigheid worden ingevuld. Echter zien wij in het NNL geen perspectief voor agrarisch hergebruik, behalve als dit past binnen het land- en tuinbouwperspectief voor NNL.~~

concept

~~Wat betreft hergebruik van een VAB door niet-agrarische functies zien wij alleen mogelijkheden voor natuurgerichte initiatieven. Andere vormen zijn niet toegestaan. Wanneer bovenstaande niet realiseerbaar is, wordt in deze gebieden ingezet op volledige sanering van het agrarische bouwvlak en bijbehorende bebouwing en het herbestemmen van de betreffende locatie naar natuur.~~

~~*§ 11.2.5.3 Vrijkomend(e) agrarisch(e) bebouwing en bouwvlak in bebouwd gebied*~~

~~Wanneer een VAB waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in het bebouwd gebied planologisch niet toegestaan.~~

~~Wanneer een VAB waar al een veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in het bebouwd gebied planologisch op basis van huidig recht toegestaan. Dit geldt eveneens voor VAB's die door overige vormen van agrarische bedrijvigheid worden ingevuld. Echter zien wij in het bebouwd gebied geen perspectief voor agrarisch hergebruik, behalve als dit past binnen het land- en tuinbouwperspectief voor het bebouwd gebied.~~

~~De meeste vormen van agrarisch hergebruik zijn dus ongewenst. We zetten op deze locaties in op nieuwe niet-agrarische herbestemmingen (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven), passend bij de omgeving en het themabeleid. Wanneer er geen nieuwe passende herbestemming gevonden wordt, zetten we alleen in op sloop.~~

~~*§ 11.2.5.4 Vrijkomend(e) agrarisch(e) bebouwing en bouwvlak in de Groenblauwe landbouwzone*~~

~~Wanneer een VAB waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in de Groenblauwe Landbouwzone incidenteel toegestaan.~~

~~Wanneer een VAB waar al een veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in de Groenblauwe Landbouwzone planologisch op basis van huidig recht toegestaan. Dit geldt eveneens voor VAB's die door overige vormen van agrarische bedrijvigheid worden ingevuld. Hierbij wijzen wij wel naar het land- en tuinbouwperspectief in de Groenblauwe landbouwzone.~~

~~Niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) in de Groenblauwe Landbouwzone worden in beginsel beoordeeld als nieuwvestiging en dienen aan te sluiten op de gebiedsaanduiding. De mogelijkheden en voorwaarden voor dergelijke functies worden door het themabeleid bepaald.~~

~~*§ 11.2.5.5 Vrijkomend(e) agrarisch(e) bebouwing en bouwvlak in het Verwevingsgebied*~~

~~Wanneer een VAB waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in het Verwevingsgebied incidenteel toegestaan.~~

~~Wanneer een VAB waar al een veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in het verwevingsgebied planologisch op basis van huidig recht toegestaan. Dit geldt eveneens voor VAB's die door overige vormen van agrarische bedrijvigheid worden ingevuld. Hierbij wijzen wij wel naar het land- en tuinbouwperspectief in het verwevingsgebied.~~

~~Niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) in het verwevingsgebied worden in beginsel beoordeeld als nieuwvestiging en dienen aan te sluiten op de gebiedsaanduiding voor dit gebied. De mogelijkheden en voorwaarden voor dergelijke functies worden door het themabeleid bepaald.~~

~~*§ 11.2.5.6 Vrijkomend(e) agrarisch(e) bebouwing en bouwvlak in Primair landbouwgebied*~~

~~Wanneer een VAB waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in het Primair Landbouwgebied incidenteel toegestaan.~~

concept

~~Wanneer een VAB waar al een veehouderij met milieubelastende activiteit gevestigd was wordt hergebruikt door een veehouderij met milieubelastende activiteit, is dit in het primaire landbouwgebied planologisch op basis van huidig recht toegestaan. Dit geldt eveneens voor VAB's die door overige vormen van agrarische bedrijvigheid worden ingevuld.~~

~~VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.~~

~~***§ 11.2.5.7 Beeldbepalende / monumentale en karakteristieke gebouwen***~~

~~Het behouden van VAB's die beeldbepalend, monumentaal of karakteristiek zijn, draagt bij aan het behoud van cultureel erfgoed en versterkt de identiteit van de regio en bijbehorend landschap. Bij het bepalen van het perspectief voor de herbestemming van VAB's wordt rekening gehouden met dergelijke bebouwing. Zo is sloop uitgesloten en wordt middels maatwerk gezocht naar een passende herbestemming.~~
[Vervallen]

VVVVV

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.6.1 Definitie verwaarding van mest en agrarische reststromen

Er is een toenemende tendens van geleidelijke uitbreiding van activiteiten passend binnen de (korte) ketens van agrarische bedrijven. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het verwaarden van mest en agrarische reststromen. Dit biedt kansen in het kader van de energietransitie (productie van groen gas) en de verduurzaming van bedrijven. Op rijksniveau wordt namelijk gewerkt aan een bijmengverplichting groen gas vanaf ~~2026~~2027.

Wat betreft het verwaarden van mest kan dit via mestbewerking of -verwerking plaatsvinden. Onder mestbewerking verstaan we diverse methodes waarmee mest een behandeling ondergaat. Hierbij kan gedacht worden aan het mengen, scheiden, hygiëniseren, ~~(co)~~vergisten, composteren, drogen en indikken van dierlijke mest ~~(ter info: bron RVO)~~. De Meststoffenwet verstaat onder mestverwerking het behandelen van dierlijke meststoffen tot een eindproduct dat bestaat uit as, mestkorrels, mengsel van gedroogd digestaat of het exporteren van dierlijke meststoffen ~~(ter info: bron NVWA)~~.

Ook overige agrarische reststromen kunnen verwaardigd worden. Hieronder verstaan we verwaarding van reststromen uitsluitend afkomstig uit de agrarische sector, zoals potgrond, groente, fruit, plantenresten, gras, snoeiafval of afvalwater niet zijnde brandstoffen, plastics, metalen, glas of anderszins anorganisch afval ~~(ter info: bron VNG)~~.

~~Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren op daarvoor aanvaardbare locaties. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding zijn nader beschreven.~~

Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren. Dit draagt bij aan de verlaging van emissies uit stallen en bij de bemesting van percelen. Activiteiten moeten op daarvoor aanvaardbare locaties plaats vinden. We zetten daarbij in op het zogenoemde monovergisting, uitgaande van dagverse of aangezuurde mest uit stallen, toevoeging van restromen tot maximaal 5 volumeprocent en nabehandeling van de vergistingsresiduen. Dit met het oog op een optimale biogas productie en zo groot mogelijke reductie van ammoniak. Dit kenmerk is van toepassing op alle, onderstaand, beschreven schaalniveaus.

De provincie maakt onderscheid tussen solitaire (industriële) verwaarding, die bij voorkeur plaatsvindt op geschikte bedrijventerreinen. Collectieve verwaarding door samenwerkende agrarische bedrijven, die bij voorkeur op of nabij agrarische locaties plaatsvindt. Beide kunnen grootschalige verwaarding faciliteren, maar verschillen qua opzet en locatie-specifieke eisen. Daarnaast geven we ruimte aan

de verwaarding van eigen mest, die op één bedrijfslocatie wordt geproduceerd. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding worden nader beschreven in de Omgevingsverordening Limburg.

WWWWW

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.6.3 ~~Coöperatieve~~ Collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen op vrijkomende bouwvlakken

Daarnaast is er behoefte aan ~~coöperatieve~~ collectieve (op samenwerking gebaseerde/berustende) verwaarding van mest en agrarische reststromen. Dit biedt samenwerkende agrarische bedrijven kansen voor een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering door het verwaarden en uitwisselen van stofstromen.

~~Voor coöperatieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op VAB's en andere vrijkomende locaties in het primaire landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. In een bedrijfsontwikkelingsplan wordt de toekomstbestendigheid bepaald middels een afweging en onderbouwing van:~~

1. ~~De kwaliteit van het leef- en vestigingsklimaat (milieutechnisch aanvaardbaar/landschappelijk ingepast enzovoorts).~~
2. ~~Een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik.~~
3. ~~De bereikbaarheid/logistieke efficiëntie (onder andere energie-infrastructuur).~~
4. ~~De beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen (binnen een straal van 20 kilometer).~~
5. ~~De energiebehoefte (voorkeur: onderdeel van een energiegemeenschap of energiehub).~~

~~Vanuit deze criteria heeft vestiging bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven onze voorkeur, omdat er in dit geval sprake is van verwaarding van mest en agrarische reststromen van derden. Wij verwachten dat gemeenten bij dergelijke initiatieven middels contracten onderbouwen dat de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen ook daadwerkelijk voorhanden is.~~

Voor collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op een bestaand of vrijkomend agrarische bouwvlak en andere vrijkomende locaties in het Primair Landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. In een bedrijfsontwikkelingsplan wordt de toekomstbestendigheid bepaald middels een afweging en onderbouwing. Vestiging bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven heeft onze voorkeur, omdat er in dit geval sprake is van verwaarding van mest en agrarische reststromen van derden. Wij verwachten dat gemeenten bij dergelijke initiatieven middels contracten onderbouwen dat de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen ook daadwerkelijk voorhanden is.

XXXXX

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.6.4 Solitaire ~~grootschalige~~(industriële) verwaarding van mest en agrarische reststromen

Wat betreft solitaire ~~grootschalige~~ (industriële) verwaarding van mest en agrarische reststromen kiezen we voor vestiging op of direct nabij ~~een~~ bedrijventerreinen ~~Bedrijventerreinen~~ waar bedrijven met veel milieu-/gebruiksruimte (~~de vroegere~~ hogere bedrijfs/milieucategorieën, HMC) zijn toegestaan en de infrastructurele voorzieningen aanwezig zijn. Op deze locaties worden mest en andere (agrarische) reststromen van derden verwaardigd en ligt de focus op grootschaligheid, waardoor de regionale afkomst van de mest en reststromen in mindere mate van belang is. ~~Dit biedt~~Covergistingsconcepten die inzetten op specifieke toevoeging van daarvoor geteeld plantaardig materiaal wijzen wij af. We zetten in op verrijkte monomest-vergisting met ~~name~~tot 5% bijmengen van andere rest producten. Grootschalige concepten bieden kansen voor ~~grootschalige~~ duurzame/groene energieproductie bij industrie of bedrijvigheid met aansluitende behoeften en duurzaamheidsopgaven.~~-~~

YYYYY

concept

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.2.8.1 Agglomeratielandbouw

Onder agglomeratielandbouw worden agrarische bedrijven verstaan waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarisch productiekolom op één locatie. De geleidelijke uitbreiding van activiteiten binnen de keten en korte ketens zijn niet meer weg te denken als ontwikkeling binnen de agrarische sector. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verwerking, verpakking en opslag van eigen producten en die van derden of het verwaarden en uitwisselen van reststromen.

Voor het behoud van de economische betekenis van de agrarische bedrijven is doorgroei naar agglomeratielandbouw mogelijk indien sprake is van een toekomstbestendige locatie, mede in verband met de mogelijke kansen voor het versnellen van verduurzaming, verwaarding en het uitwisselen van stofstromen. Aandachtspunten bij het bepalen of een locatie voor dit soort functies toekomstbestendig is, bestaan uit:

- kwaliteitsverbetering van het leef- en vestigingsklimaat;
- aanwezigheid van logistieke knooppunten;
- aanwezigheid van aanvoer en afzetmarkt;
- zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik.

Voor wat betreft nieuwe initiatieven van agglomeratielandbouw heeft vestiging op een ~~Bedrijventerreinen~~bedrijventerreinen of bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven in het primaire landbouwgebied de voorkeur, zeker indien er sprake is van verwerking van producten van derden.

ZZZZZ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.3.1 Agrarisch grondgebruik - inleiding

Het agrarisch grondgebruik is van groot belang voor Limburg, zowel economisch als cultureel. De provincie kent namelijk een grote variëteit in agrarisch grondgebruik~~—~~, van akkerbouw en tuinbouw tot fruitteelt. Daarnaast vormt grasland ook een waardevolle teelt, met name vanwege de positieve effecten voor bodem, water en natuur. De variatie in teelten en het bijbehorende landschap bepalen namelijk ook voor een deel de Limburgse identiteit. Zowel vanuit land- en tuinbouwkundig oogpunt als vanuit de opgaven in de gebieden streven we naar de juiste teelt op de juiste plek. Dit is onder andere afhankelijk van het water- en bodemsysteem en bijbehorend gebruik, de natuur en de omgeving. We streven naar een duurzaam behoud van het agrarisch areaal. Dit geeft in het ene gebied dus meer mogelijkheden dan in het andere gebied. Dit vraagt ~~uiteindelijk~~ om een goede afstemming tussen gemeenten, het waterschap en ~~ons~~provincie. ~~De ontwikkelingsrichtingen voor de Groenblauwe Landbouwzone, het Verwevingsgebied en het Primair Landbouwgebied zijn nader geduid.~~

Goede landbouwgrond is een schaars goed. Bij voorkeur zetten we de grond in voor teelten die aansluiten op de beleidsmatige opgaven in de betreffende gebieden. Onder andere voedselproductie, gewassen voor bio-based bouwen en boomteelt dragen bij aan onze opgaven en hebben beleidsmatig de voorkeur. We sturen echter niet op specifieke teelten, maar streven in algemene zin naar een afname van emissies. De milieubelasting van een teelt is namelijk doorslaggevend.

De ontwikkelingsrichtingen voor de Groenblauwe Landbouwzone, het Verwevingsgebied en het Primair Landbouwgebied zijn nader geduid.

AAAAAA

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.3.2 Agrarisch grondgebruik Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied

Het natuur- en watersysteem in het agrarisch gebied en haar omgeving staat onder druk door onder andere intensivering en schaalvergroting in de land- en tuinbouw, het opkomen van exoten, klimaatverandering en het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.

concept

concept

We kiezen in de Groenblauwe landbouwzone voor een agrarisch grondgebruik dat rekening houdt met de kwetsbaarheden van de betreffende gebieden op het vlak van water en natuur. In deze gebieden zijn het behoud van grasland en teelten en teelttechnieken ten dienste van de water- en natuuropgaven een belangrijke pijler.

In het Verwevingsgebied streven we naar agrarisch grondgebruik dat gericht is op gezondheid en een aanvaardbaar leefklimaat en passend is bij de relatie tussen bebouwd en landelijk gebied.

Deze uitgangspunten gelden in versterkte mate voor het nog resterende agrarisch grondgebruik in het bebouwd gebied. Middels een passend agrarisch grondgebruik, zoals natuurinclusieve land- en tuinbouw, biologische land- en tuinbouw, agroforestry, voedselbossen, agrarisch natuur- en landschapsbeheer, biobased gewassen, klimaatbestendige teelten en andere nieuwe teelten die passend zijn bij de opgaven in een gebied, kan in kwetsbare gebieden worden bijgedragen aan de betreffende doelstellingen. We zien de agrarische sector namelijk als een belangrijke gebruiker en beheerder van deze gebieden.

~~Daarnaast kan in algemene zin, maar ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisieland- en tuinbouw bijdragen aan een duurzame productie in de betreffende gebieden.~~

Daarnaast kunnen, ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden.

BBBBBB

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.3.3 Agrarisch grondgebruik Primair landbouwgebied

Het Primair Landbouwgebied betreft ons hoogproductief gebied,~~-~~ innovatief en gericht op de primaire agrarische productie. We streven we hier naar hoogproductief, innovatief en emissiearm agrarisch grondgebruik. ~~Hightechbedrijven~~Bedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. Hier is ook ruimte voor precisie land- en tuinbouw, geavanceerde spuittechnieken, bodemverbetering en andere innovatieve en duurzame technieken ter optimalisatie van ruimtegebruik en land- en tuinbouwproductie.

CCCCCC

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.3.4 Grasland en teelten ten dienste van water en natuur

Grasland is van belang voor zowel waterveiligheid als de aanpassing aan het veranderende klimaat. Het houdt water vast en voorkomt erosie, vooral in de hellende gebieden van Zuid-Limburg. Grasland is bovendien beter geschikt voor de grondwaterafhankelijke natuurgebieden in deze regio dan waterintensieve gewassen zoals akkerbouw of vollegrondstuinbouw. Het beeld van koeien of andere dieren in de wei is ook sterk verbonden met het Limburgse cultuurlandschap. Niet alleen in Zuid-Limburg, maar ook rond de natte Natura 2000-gebieden zoals de Peel, maar ook in de beekdalen van Noord- en Midden-Limburg draagt grasland bij aan het voorkómen van verdroging. Het grondwaterpeil is daar nu afgestemd op agrarisch akkerbouwmatig grondgebruik. Verhogen van het grondwater betekent omschakelen naar een andere manier van boeren. Het behoud van grasland kan vanuit dat perspectief een oplossing voor meerdere uitdagingen zijn. Daarnaast zetten we in het kader van de biodiversiteit en de klimaatverandering zoveel mogelijk in op het diversifiëren van grasland (mengsels met verschillende grassoorten en kruiden).

De hoeveelheid grasland in Limburg neemt echter in gestaag tempo af. Sinds het jaar 2000 met maar liefst 13%. We willen een trendbreuk creëren in de afname van het grasland, door met diverse partijen de handen ineen te slaan en de agrariërs daadwerkelijk perspectief te gaan bieden. We verkennen komende tijd de mogelijkheden voor stimulering of indien mogelijk ~~regulering.Een~~regulering. Een alternatief voor grasland kunnen ook onderbouwde teelten en teelttechnieken ten dienste

van de water- en natuuropgaven zijn. Hiermee kan namelijk ook positief worden bijgedragen aan de bodem, zoals het beperken van erosie.

DDDDDD

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.3.5 Gewasbeschermingsmiddelen

Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent natuur, water, volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen.

Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is voor mens, dier en milieu. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen.

Zoals in voorgaande alinea is beschreven heeft de Rijksoverheid een systeemverantwoordelijkheid omtrent gewasbeschermingsmiddelen. Op het vlak van Natura 2000 gebieden is de Provincie Limburg het bevoegd gezag. Momenteel worden de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000 gebieden vanuit verschillende instanties onderzocht.

In het licht van de zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt het instellen van spuitzones, waarmee een minimale afstand wordt gecreëerd tussen het landbouwperceel waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast en gevoelige functies, zoals woonbebouwing, veelvuldig benoemd. Het instellen van dergelijke afstandszones en -normen is ~~primair~~ een taak voor de gemeenten in hun omgevingsplannen. Ook onder de Omgevingswet is de ordening van de fysieke leefomgeving meer een taak voor de gemeenten (subsidiariteitsbeginsel) en ligt het opnemen van gebruiksnormen of specifieke activiteiten in het gemeentelijke omgevingsplan veel meer in de rede dan het stellen van regels in de provinciale omgevingsverordening.

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de rijksoverheid of ons om instructieregels in de richting van gemeenten te stellen, ook voor bestaande situaties. Echter, bij (instructie)regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet uiteraard wel door onderzoek onderbouwd worden dat zij het beoogde effect hebben. Momenteel worden nog onderzoeken naar de risico's van gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten kan bezien worden of en welke maatregelen zoals zoneringen gepast zijn. Wij concluderen daarmee dat een instructieregel op dit moment nog niet kan worden toegepast.

Daarnaast is voldoende en schoon (drink)water een provinciaal belang. Het verbeteren van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater is nodig, met name door het verminderen van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. In 6.5.1 Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water wordt daar dieper op ingegaan.

EEEEEE

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 11.3.6.2 Nadere duiding en verantwoordelijkheden

In Limburg groeit de vraag naar teeltondersteunende voorzieningen, vooral in Noord- en Midden-Limburg, waar het al veelvuldig wordt toegepast. In Zuid-Limburg zijn deze voorzieningen in mindere mate aanwezig, maar de impact op het landschap en water kan daar groot zijn vanwege het reliëf. Teeltondersteuning biedt verschillende voordelen, zoals een efficiënter ruimtegebruik door een hogere opbrengst per hectare. Het draagt bij aan de verduurzaming van de land- en tuinbouw,

concept

omdat de emissies van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen afnemen. Dit heeft positieve effecten op de waterkwaliteit en de bodemomstandigheden. Het gebruik van teeltondersteuning heeft echter ook nadelen. Zo kan teeltondersteuning onder andere leiden tot een bepaalde vorm van afdekking van de bodem, waardoor bodemprocessen en de natuurlijke waterinfiltratie beïnvloed worden, wat invloed heeft op de bodemgesteldheid, biodiversiteit, grondwaterstanden en de waterhuishouding. Daarnaast kan het de ruimtelijke kwaliteit en het landschap verstoren, vooral bij grootschalige toepassing.

~~Vanwege de verscheidenheid aan voor- en nadelen, in combinatie met de diversiteit aan teeltondersteunende voorzieningen en de verschillende impact per bedrijf en gebied, worden op provinciaal niveau geen gedetailleerde beleidsmatige uitspraken gedaan. Dergelijke afwegingen kunnen beter op lokaal schaalniveau gemaakt worden. In gemeenten waar teeltondersteuning veelvuldig voorkomt is er al aandacht besteed aan (een nadere uitwerking van) het beleid omtrent teeltondersteunende voorzieningen. Wij vinden het van belang dat gemeenten ook in hun nieuwe gemeentelijke omgevingsplannen onder de Omgevingswet aangeven hoe ze met teeltondersteuning omgaan en welke afwegingen ze maken. Hierbij vinden we het van belang dat gemeenten het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen aan de hand van de kwaliteiten en de gebiedsaanduiding onderbouwen.~~

~~In het kader van provinciale ontwikkelingen op het gebied van water en bodem sturend, de transitie van de land- en tuinbouw/landelijk gebied en het daarmee verweven landschap en de ruimtelijke kwaliteit, dient ook de verbinding gelegd te worden met het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen. Deze samenhang en de effecten worden wel op provinciaal schaalniveau afgewogen.~~

Er bestaan diverse typen teeltondersteunende voorzieningen, elk met specifieke voor- en nadelen die per gebied en bedrijf sterk kunnen verschillen. Om die reden worden op provinciaal niveau geen gedetailleerde beleidsmatige uitspraken gedaan over het gebruik van deze voorzieningen. De afwegingen over de toepasbaarheid en gehanteerde voorwaarden worden aan de gemeenten gelaten, zodat zij deze passend bij hun lokale situatie kunnen bepalen. Hierbij vinden we het van belang dat gemeenten in hun omgevingsplannen onder de Omgevingswet toelichten hoe zij invulling geven aan het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen, met onderbouwing op basis van de bijzondere kwaliteiten en gebiedsaanduidingen.

Tegelijkertijd blijft het provinciale niveau verantwoordelijk voor het bewaken van samenhang en het afwegen van effecten in relatie tot bredere thema's zoals water- en bodembeheer, transitie van het landelijk gebied en ruimtelijke kwaliteit, in lijn met de provinciale belangen.

Naast de diverse voor- en nadelen voor omgeving, consument en milieu geeft teeltondersteuning ook perspectief om als producerend bedrijf een bepaalde zekerheid en winstgevendheid in te bouwen, met name met het oog op alle huidige (markt)eisen en ontwikkelingen zoals klimaatverandering en aanscherping van wet- en regelgeving. Om ondernemers en bepaalde teelten, gezien de huidige complexe situatie, te behouden en economisch perspectief te geven is het van belang om waar nodig ook voldoende ruimte voor teeltondersteunende voorzieningen te bieden. Gemeenten kunnen via maatwerk gebiedsgericht afwegingen maken.

FFFFFF

Na sectie 11.3.7 wordt een sectie ingevoegd, luidende:

§ 11.3.8 Eiwittransitie

Om in de behoefte aan plantaardig eiwit te voorzien, wil de Europese Unie minder afhankelijk worden van de import van eiwitrijke gewassen als soja, en meer zelfvoorzienend worden. De Europese Commissie heeft daartoe in 2018 de lidstaten opgeroepen om een nationale eiwitstrategie vorm te geven, ten behoeve van de strategische voedselsoevereiniteit. In 2020 heeft het rijk de nationale Eiwitstrategie gepresenteerd om de productie van plantaardige eiwitten en de benutting van eiwitten uit reststromen en andere bronnen te vergroten. De Nationale Eiwitstrategie heeft als doel om de komende jaren de zelfvoorzieningsgraad van nieuwe en plantaardige eiwitten te vergroten, op een duurzame manier die bijdraagt aan de gezondheid van mens, dier en natuurlijke omgeving. Om meer zelfvoorzienend te worden en ons voedselsysteem te verduurzamen, is er een noodzaak om de plantaardige en alternatieve eiwitproductie in Limburg te stimuleren. De teelten die een positieve bijdrage leveren aan de Eiwittransitie kunnen in positieve zin bijdragen aan de diversiteit aan teelten. Maar ook hierbij geldt dat de juiste teelt op de juiste plek dient te landen.

concept

GGGGGG

Het volgende opschrift wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ ~~11.3.8~~ 11.3.9 Energieproductie op agrarische grond

HHHHHH

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.1.2 Een veerkrachtige en toekomstbestendige economie

Wij zien het als onze opgave om te werken aan een veerkrachtige, toekomstbestendige en circulaire Limburgse economie. Dat is een economie waarin ondernemers in staat zijn met duurzame innovaties in te spelen op veranderingen en transities, en waarin het onderwijs mensen opleidt voor de arbeidsmarkt van de toekomst.

Om verdienvermogen en nieuwe werkgelegenheid te realiseren, zetten we in op innovatie en optimalisering van het vestigingsklimaat. Vanuit het perspectief van de brede welvaart zetten wij in op hoogwaardige en structurele werkgelegenheid en het verbeteren van de positie en het perspectief van arbeidsmigranten op de arbeidsmarkt. Dat doen we samen met onze partners in het regionaal economisch domein (medeoverheden, onderwijs en bedrijfsleven) en ook (regio)grensoverschrijdend.

We bekijken de opgaven in het economisch domein daarbij in samenhang met andere provinciale opgaven op het gebied van onder andere:
- wonen,
- energie,
- milieu,
- mobiliteit,
- vrijetijdseconomie,
- opgaven in het landelijk gebied.

Voor het werken aan een veerkrachtige, toekomstbestendige en circulaire economie onderscheiden we hierbij drie opgaven van provinciaal belang:
- Circulaire economie
- Bouwen aan innovatie ecosystemen
- Vestigingsklimaat versterken: voldoende en kwalitatief goede werklocaties

IIIIII

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.2 Circulaire Economie

Een circulaire economie is gericht op het langer in de productieketen houden van grondstoffen of het vervangen hiervan met hernieuwbare grondstoffen. Met als doelstelling een optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen met de hoogste waarde voor de economie en de minste schade voor het milieu. Minder leveringsafhankelijkheid van (kritieke) grondstoffen, het tegengaan van klimaatverandering, een schonere leefomgeving en het herstel van biodiversiteit zijn dragende argumenten hiervoor. Ook is het terugdringen van grondstoffengebruik gewenst om minder afhankelijk te zijn van andere landen en zo te zorgen voor meer strategische autonomie.

Om de transitie naar een circulaire economie te realiseren, is een bovenregionale, grensoverschrijdende aanpak nodig. Daarmee is circulaire economie een provinciaal belang. We streven, in lijn met het Europees en rijksbeleid, naar een circulaire samenleving in 2050, met als tussenstop 50% minder gebruik van grondstoffen (mineralen, metalen en fossiel) in 2030. Voor het behalen van deze doelen zijn we afhankelijk van de inzet van vele actoren.

Vanwege het circulair potentieel, de hogere R-strategie, de relatief hoge omvang in toegevoegde waarde en het aantal bedrijven in de hele provincie, richten we ons op vier prioritaire bedrijfsketens als vliegwiel voor de Limburgse circulaire opgave:

concept

- chemie (verduurzaming Chemelot)
- biomassa & voedsel
- circulair bouwen -
- duurzame maakindustrie

De circulaire transitie zal mogelijk om extra ruimte vragen. Welk deel van de totale behoefteraming voor ruimte aan bedrijventerreinen (900-1000 ha tot 2035, zie Bedrijventerreinen) nodig is voor de circulaire transitie, is nu nog onbekend. Het aandeel circulaire bedrijven zal echter ook al de komende tien jaar gaan toenemen. Voor de circulaire transitie is niet alleen voldoende ruimte van belang, maar ook de kwaliteit ervan.

Bepaalde typen bedrijventerreinen, zoals havens en terreinen waar hogere milieucategorieën (HMC) zijn toegestaan, willen we functioneel veiligstellen door ze aan te wijzen als bedrijventerrein van provinciaal belang. De circulaire opgave vraagt daarnaast om aansluiting op huidige en toekomstige energienetwerken.

Onze circulaire doelen worden ondersteund door verschillende beleidsinstrumenten in het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie (2024) en het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (2024).

JJJJJJ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.3.1 Innovatie ecosystemen

Om de fundamentele sociaaleconomische transities om te zetten in economische kansen, is innovatiekracht nodig. We stimuleren innovatie en bouwen aan bovenregionale innovatie-ecosystemen waarin het bedrijfsleven, onderzoeksinstituten, onderwijs en de overheid samenwerken. Dat doen we over de grenzen van sectoren heen. Binnen het brede Limburgse bedrijfsleven dient valorisatie plaats te vinden van de kennis die binnen de innovatie-ecosystemen wordt ontwikkeld-. De kernlocaties voor innovatie, ofwel de belangrijkste innovatie-ecosystemen, zijn daarmee ~~bedrijventerreinen van provinciaal belang.~~ essentieel voor de provinciale economie.

De belangrijkste innovatie-ecosystemen in Limburg zijn Chemelot Industriepark en de vier Brightlands campussen, die elk hun eigen inhoudelijke focus hebben, maar onderling ook sterk samenhangen. Daarnaast brengt de mogelijke komst van de Einstein Telescope unieke kansen met zich mee voor hightechonderzoek en op termijn mogelijke kansen voor het mkb, zoals het mee-ontwikkelen van mogelijk sleuteltechnologieën rond het thema zwaartekrachtsgolven. Ook geopolitieke ontwikkelingen zijn aanleiding om Europees en landelijk meer naar strategische autonomie te streven, zowel voor grondstoffen als defensie. Voor dat laatste hebben we bij het Rijk een propositie defensie-industrie gedaan, om ook innovatieve ontwikkelingen op dit gebied te faciliteren.

We willen dat de investeringen in innovatie en de Limburgse innovatie-ecosystemen renderen voor maatschappelijke opgaven en het verdienvermogen van het Limburgse bedrijfsleven. Door de innovatiekracht van het Limburgse bedrijfsleven te verbeteren, dragen ondernemers via maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap bij aan de transities waar Limburg voor staat.

We ondersteunen nieuwe bedrijvigheid die door valorisatie van innovaties zullen ontstaan. Daarbij stimuleren we partnerschappen die nationale en Europese fondsen succesvol benutten. Daarnaast ondersteunen we startende innovatieve ondernemers vanuit de ecosystemen, het onderwijs en via acquisitie.

We ontwikkelen proposities om toegang te krijgen tot nationale en Europese fondsen, en zetten de beleids- en financieringsinstrumenten in die zijn vastgelegd in het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie (2024). De Brightlands campussen en later eventuele Einstein Telescope-locaties leggen we vast als kernlocaties voor innovatie van provinciaal belang. Een nadere toelichting op de provinciale betrokkenheid bij deze kernlocaties voor innovatie staat in de secties Brightlands campussen en Chemelotsite.

KKKKKK

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ 12.3.4.1 Chemelot - inleiding

Chemelot is een van de vijf aangewezen energie-intensieve industrieclusters van Nederland en dé economische motor van Limburg voor wat betreft werkgelegenheid in de chemische sector. De economische en maatschappelijke kracht van Nederland begint bij de basisindustrie, waarin Chemelot circa 20% van de toegevoegde waarde van de chemiesector voor Nederland produceert. Het provinciale belang is nog groter: 30% van het Limburgse bruto regionaal product — - een belang dat wij willen waarborgen en versterken. Er spelen daarbij meerdere aspecten.

LLLLLL

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.3.4.3 Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot

In de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot geven wij, de gemeenten Sittard-Geleen en Stein, Chemelot, Brightlands Chemelot Campus en ~~DSM~~ dsm ~~Firmenich~~ firmenich gezamenlijk antwoord op hoe we ervoor zorgen dat men ook in de toekomst in de omgeving van Chemelot op een veilige, gezonde en duurzame manier kan wonen, werken, recreëren, ondernemen en innoveren.

MMMMMM

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.3.4.4 Kennisontwikkeling en innovatie Chemelot

Op Chemelot is er sprake van een unieke combinatie van grootschalige bulkproductie als valorisatie van kennisontwikkeling en innovatie op de aanpalende Brightlands Chemelot Campus. Daarbij wordt op het vlak van innovatie samengewerkt in het ARRRA-cluster — - de euregionale samenwerking tussen de chemieregio's in de Antwerpen-Rotterdam-Rhein-Ruhr Area — - waarvan Chemelot het geografische hart vormt.

NNNNNN

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.4.1 Vestigingsklimaat - inleiding

Een goed vestigingsklimaat is van belang voor zowel de gewenste verankering van de huidige Limburgse bedrijvigheid als voor het binden van nieuwe economische spelers aan onze regionale economie. Een goed vestigingsklimaat vraagt om een gezonde arbeidsmarkt – een arbeidsmarkt waarin iedere (nieuwe) Limburger in staat is om een duurzame werkplek te vinden en mee te bewegen met de veranderingen in de samenleving en de gevolgen daarvan voor de eigen professionele ontwikkeling. Een breed, toekomstbestendig en kwalitatief goed onderwijssysteem ondersteunt daarbij de arbeidsmarktvraag.

Andere belangrijke vestigingsklimaatfactoren zijn:
- de kwaliteit van de leefomgeving
- het voorzieningen- en vrijetijdsaanbod-
- het aanbod van mobiliteit en woonruimte

Om Limburg internationaal te positioneren als aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven en instellingen, is het zakelijk toerisme een belangrijke factor. Daarnaast zijn de beschikbaarheid en kwaliteit van ruimte voor het bedrijfsleven (werklocaties) essentieel voor de economische basis van Limburg en daarmee een provinciaal belang.

We stimuleren actief het vestigingsklimaat. Twee belangrijke factoren voor het vestigingsklimaat – en ook voor de arbeidsmarkt – zijn de kwaliteit en de beschikbaarheid van de fysieke ruimte. Beschikbare ruimte op bedrijventerreinen is een belangrijke voorwaarde voor een goed vestigingsklimaat. Via selectieve acquisitie (het juiste bedrijf op de juiste plek) kunnen we de maatschappelijke effecten en de economische meerwaarde van nieuwe bedrijvigheid voor Limburg zorgvuldig afwegen. Denk ook aan agglomeratievoordelen, een match met beschikbaar talent en langdurige binding met

concept

de provincie. Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen. Ons arbeidsmarktbeleid richt zich op die gezonde arbeidsmarkt en is vastgelegd in het beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie (2024).

Op een aantal specifieke locaties is er sprake van een bijzondere provinciale inzet:
- Locatie Nedcar
- Maastricht Aachen Airport
- Werklocaties (stedelijke dienstenterreinen, bedrijventerreinen en solitaire ~~bedrijfslocaties~~bedrijfskavels > 1 hectare)

OOOOOO

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.4.4.2 Stedelijke dienstenterreinen

§ 12.4.4.2.1 Stedelijke dienstenterreinen - inleiding

~~stedelijke dienstenterrein~~ Stedelijke dienstenterreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Ze zijn bedoeld voor grootschalige detailhandel- en kantoorontwikkelingen. Sommige richten zich vooral op detailhandel, andere met name op kantoren.

§ 12.4.4.2.2 Detailhandel

De detailhandelssector is belangrijk voor de Limburgse economie en werkgelegenheid. De sector kent verschillende ontwikkelingen die het ruimtebeslag beïnvloeden. E-commerce (online winkelen) is de grootste aanjager van de behoefte aan ruimte voor opslag en distributie. Veel grote spelers zijn bezig met een herinrichting van hun logistieke proces. Er zijn veel manieren waarop dat kan en hiervoor is steeds maatwerk vereist.

Het winkelaanbod in Limburg functioneert sterk op koopkracht uit het buitenland, vooral in grensgebieden en in enkele grote koopcentra, zoals Venlo-centrum, de binnenstad van Maastricht, de Woonboulevard in Heerlen en het Designer Outlet in Roermond. De stromen voor horeca hebben een sterke samenhang met de koopstromen voor recreatieve aankopen. De grotere binnensteden en centrumgebieden zijn belangrijke locaties voor een horecabezoek. Toeristische toevloeiing heeft een relatief groot aandeel in de totale bestedingen. Het aanbod in een aantal specifieke gemeenten is daardoor sterk afhankelijk van het toerisme. Er zijn daarnaast grote verschillen in verzorgingsfunctie tussen winkelgebieden. Limburg moet rekening houden met een verdere afname van winkelaanbod in alle lagen van de detailhandelsstructuur. Daar ligt een opgave voor zowel de overheid als voor de ondernemers, en ook voor de vastgoedeigenaren/-beleggers.

De winkelleegstand in Limburg is de afgelopen jaren afgenomen door in leegstaande winkelpanden andere functies onder te brengen. De belangrijkste opgave op het gebied van detailhandel is het creëren van groei in kwaliteit bij een afnemende kwantiteit. Dit om:
- aan te sluiten bij de behoeften vanuit verschillende sectoren;
- het bebouwd gebied te versterken;
- leegstand tegen te gaan;
- een bijdrage te leveren aan de ruimtelijke opgaven.

Deze opgaven zijn primair een bevoegdheid van de gemeenten.

Om aan deze opgaven te werken, hanteren we de volgende filosofie:
- Ondersteunen en stimuleren van gemeenten bij het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in het stedelijk gebied en de landelijke kernen. Zo ontstaan nieuwe mogelijkheden om de kwaliteit van centra te behouden en te versterken. Dat vraagt om nieuwe creatieve ideeën, innovatie en een gezamenlijke aanpak van alle betrokkenen.
- De kwaliteit van de stedelijke centra als belangrijke ontmoetingsplaats behouden en waar mogelijk versterken. Die kwaliteit wordt uiteraard niet alleen bepaald door winkels, maar door de mix met horeca, dienstverlening, cultuurhistorische objecten, kantoren, (ambachtelijke) bedrijven en binnenstedelijk wonen en zorg. Met aantrekkelijke binnensteden kan ook de aantrekkingskracht van Limburg voor grensoverschrijdend kooptoerisme en funshoppen behouden blijven en waar mogelijk worden verhoogd.

concept

- Balans tussen de winkelvoorraad in de grootschalige winkelgebieden, zoals meubel-, huis- en tuinboulevards en outletcentra aan de rand van de steden, naast de winkels in de centrumgebieden van steden en in de dorpskernen en wijken. Nieuwe grootschalige (perifere) winkelgebieden zijn niet aan de orde, gezien de overmaat aan winkels in Limburg. Met het oog op het behoud van stedelijke centra als belangrijke ontmoetingsplaats, is in bestaande grootschalige detailhandelslocaties geen ruimte voor winkels uit branches die bij uitstek thuishoren in de stadscentra, zoals kleding- en schoenenwinkels. Bij dagrecreatieve bedrijven (zoals bowlingbanen, escaperooms en indoorspeeltuinen) wordt gebiedsgericht gekeken naar de vestigingsmogelijkheden op een ~~stedelijke dienstenterreinen~~stedelijk dienstenterrein.
- Om de leefbaarheid in het bebouwd gebied te versterken, leegstand tegen te gaan en een bijdrage te leveren aan andere ruimtelijke vraagstukken zoals woningbouw, vergroening en infra, wordt gekeken naar de mogelijkheden om leegstaande kantoor- en winkelpanden te transformeren naar met name woonfuncties. Aan de transformatie van (voormalige) winkels naar een andere functie moet altijd een integrale afweging voorafgaan. Daarbij wordt enerzijds de gewenste toekomstige kwaliteit van het gebied inzichtelijk gemaakt en anderzijds het effect van de functiewijziging op andere vastgoedmarkten. Bij een functiewijziging wordt een integrale afweging gemaakt die aansluit bij de Limburgse principes.

§ 12.4.4.2.3 Kantoren

De Limburgse kantorenmarkt is een regionale markt. Vanwege de structurele leegstand van en structureel lagere vraag naar kantoorruimte, is het nodig plancapaciteit te reduceren. Om binnensteden te versterken als belangrijke ontmoetings- en werkplek, ligt de nadruk op kantoorontwikkelingen in de centrumgebieden en aangrenzende stationsomgevingen van steden.

De belangrijkste opgave op het gebied van kantoren blijft een groei in kwaliteit zonder toename van kwantiteit. Dit om:
- aan te sluiten bij de behoeften van verschillende sectoren;
- het bebouwd gebied te versterken;
- leegstand tegen te gaan;
- vanuit verschillende sectoren een bijdrage te leveren aan de ruimtelijke opgaven.

Om aan deze opgave te werken, hanteren we de volgende aanpak:
- Ondersteunen en stimuleren van centrumgemeenten bij het concentreren en kwalitatief versterken van de kantoorontwikkelingen in de centrumgebieden en aangrenzende stationsomgevingen. Dat is in lijn met de (inter)gemeentelijke visies om centrumgebieden als belangrijke ontmoetings- en werkplek te behouden en waar mogelijk te versterken. Die kwaliteit wordt uiteraard niet alleen bepaald door de kantoorfunctie, maar door de mix met horeca, dienstverlening, cultuurhistorische objecten, kantoren, (ambachtelijke) bedrijven en binnenstedelijk wonen en zorg.
- De vier Brightlands campussen en een beperkt aantal grootschalige kantoorlocaties in de steden Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen, Weert, Roermond en Venlo zijn behalve de centrumgebieden van deze steden ook concentratielocaties voor de ontwikkeling van middelgrote kantoren. Bij de Brightlands campussen ligt hierbij de nadruk op kantoren gerelateerd aan de activiteiten op de campussen. Buiten deze gebieden blijven kleinere kantoren passend qua maatvoering binnen bebouwd gebied en via maatwerk als eventuele invulling van bestaande monumentale en beeldbepalende gebouwen.
- Gezien de structurele leegstand van en de structureel lagere vraag naar kantoorruimte, is het logisch om de planologisch geregelde, maar nog onbenutte kantoorbestemmingen buiten de hierboven genoemde concentratiegebieden te reduceren of te transformeren. Daarnaast moeten ongebruikte verouderde kantoren zonder huurperspectief bij voorkeur getransformeerd of gesloopt worden. Nieuwbouw, ook vervangende, blijft mogelijk. Echter bij voorkeur met een reductie van het aantal vierkante meters kantoorruimte ter plekke of elders. Om de leefbaarheid in het bebouwd gebied te versterken, leegstand tegen te gaan en een bijdrage te leveren aan andere ruimtelijke vraagstukken, zoals woningbouw, vergroening en infra, kijken we naar de mogelijkheden om leegstaande kantoor- en winkelpanden te transformeren naar met name woonfuncties. Aan de transformatie van (voormalige) kantoren naar een andere functie moet altijd een integrale afweging voorafgaan. Daarbij moet enerzijds de gewenste toekomstige kwaliteit van het gebied inzichtelijk worden gemaakt en anderzijds het effect van de functiewijziging op andere vastgoedmarkten. Bij een functiewijziging wordt een integrale afweging gemaakt die aansluit bij de Limburgse principes.

PPPPPP

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

concept

§ 12.4.4.3.1 Bedrijventerreinen - inleiding

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels. Bij het terrein worden ook de eventuele ontsluiting, wegen, openbare groenstroken en waterberging meegenomen.

Wij zien onze rol rond bedrijventerreinen primair als agenderend, stimulerend, meesturend en verbindend – zowel via onze samenwerking met partners als via de eventuele inzet van ruimtelijk en financieel instrumentarium. Daarvoor maken we programmatisch en projectgewijs concrete afspraken.

Via monitoring, waaronder het systeem voor werklocaties REBIS (Regionaal Economisch Bedrijventerreinen Informatiesysteem), houden we permanent een vinger aan de pols. We maken analyses en overzichten die we afstemmen met gemeenten via de regionale overlegstructuren in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. We vragen de gemeenten om regionale ruimtelijk-economische visies op te stellen en nieuwe ontwikkelingen af te stemmen (met ons én onderling op regioniveau van Noord-, Midden- en Zuid-Limburg). Afhankelijk van de omvang of het belang van een terrein, nemen wij ook de regie of het initiatief om eventuele noodzakelijke ontwikkelingen doorgang te kunnen laten vinden of om hierop te kunnen sturen, dan wel om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen.

Op Limburgse schaal is er afstemmingsoverleg met grote gemeenten en ontwikkelingsmaatschappijen over acquisitie. Zo krijgen we aanvullend inzicht in de vraag van buitenaf en bekijken we of en hoe we aan deze vraag kunnen voldoen. We vertalen dat in adviezen richting provinciaal bestuur om collegeprogramma's hierop te enten. Daarbij focussen we op kwaliteit in plaats van kwantiteit, zowel voor de bedrijventerreinen als voor de te acquireren individuele bedrijvigheid. ~~Een nog uit te werken afwegingskader over regionale meerwaarde~~ De vastgestelde beleidsregel regionale meerwaarde voor grootschalige bedrijvigheid (bedrijfskavels groter dan 5 hectare) vormt daarvoor eveneens een leidraad.

In Limburg is sinds 2010 druk ontstaan op het gebruik van vooral grootschalige kavels door logistieke dienstverlenende bedrijven die de corridor van Rotterdam/Antwerpen naar het Europese achterland willen benutten, naast de regionale verzorgingslogistiek. Dat vroeg om het maken van een keuze. Niet alle logistieke bedrijven leveren evenveel toegevoegde waarde aan de Limburgse economische structuur. Vanwege de aanzienlijke landschappelijke impact leverde dat enige maatschappelijke discussie op. Tegen deze achtergrond is in de Omgevingsverordening Limburg al een tijd geregeld dat nieuwe (samengevoegde) en te herontwikkelen bedrijfskavels niet groter mogen zijn dan 5 hectare.

Situatieschets

Op dit moment is een redelijke voorraad aan ~~werklocaties~~Werklocaties van circa 500 ha netto voor uitgifte beschikbaar (eind 2023). In totaal is er een oppervlakte van circa 7.300 ha netto aan bedrijventerrein en stedelijke dienstenterreinen. Op de circa 7.700 uitgegeven bedrijfskavels zijn ongeveer 13.000 vestigingen actief (11% van alle Limburgse bedrijfsvestigingen). Zij hebben 40% van alle werkzame personen (235.000) in Limburg in dienst en leveren gezamenlijk 40% van de ingeschatte toegevoegde waarde (€ 20-25 mld.) in onze provincie (bron: REBIS/VRL/Rapport "Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg", juni 2024).

Uitgaand van meerjarige gemiddelde uitgiftepatronen en trendcorrecties, is de voorraad van circa 500 ha netto toereikend tot circa 2030. Vanaf 2030 komen er tekorten, afhankelijk van het toekomstig ingeschatte uitgiftetempo. In 2025 zijn er al knelpunten voor bepaalde typen bedrijvigheid, met name voor het regionaal midden- en kleinbedrijf (mkb). Het is ook niet meer vanzelfsprekend dat bedrijven op iedere willekeurige vestigingslocatie en op ieder moment tijdig een nieuwe elektriciteitsaansluiting van voldoende capaciteit of de gewenste uitbreidingscapaciteit kunnen krijgen (zie ook 'Energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen').

Ook veranderingen in de economie – denk aan de circulaire transitie of verduurzaming van productieprocessen – kunnen ertoe leiden dat bedrijven andere eisen gaan stellen aan de omvang en kwaliteit van bedrijventerreinen. Denk bijvoorbeeld aan toenemende reststromen die mogelijk extra opslagruimte vragen, die geboden kan worden passend binnen de kwaliteitsnormen. Zo continueren we ons planologisch beleid om geen (nieuwe) 'open' opslag op bedrijventerreinen toe te staan.

Vanwege de circulaire transitie worden de kwaliteiten van bepaalde typen terreinen nog belangrijker. Essentieel daarvoor zijn terreinen:
- waar bedrijven met veel milieu-/gebruiksruimte zijn toegestaan (de vroegere hogere milieucategorieën, HMC);
- er een zekere schaalgrootte mogelijk is; en
- er overslagmogelijkheden zijn naar transport over water.

Vanwege het strategisch belang van deze havengebonden, 'natte' terreinen voor de circulaire economie (multimodale overslag) en de energietransitie (bijvoorbeeld als Clean Energy Hubs), dienen de zogenaamde 'natte kavels' maximaal mogelijk gereserveerd te blijven voor hun watergebonden functie. In samenspraak met betreffende gemeente(n) kunnen we het provinciaal grondbeleid inzetten om meer sturing op het gebruik van watergebonden kavels mogelijk te maken.

De nieuwaanleg van grootschalige terreinen voor HMC-, haven-, logistieke- en industriële doeleinden in Limburg is ruimtelijk nauwelijks mogelijk. Daarom willen we de planologische status van de bestaande terreinen én de bijbehorende gebruiksmogelijkheden zekerstellen door bepaalde bestaande terreinen in de Omgevingsverordening Limburg aan te duiden als bedrijventerreinen van provinciaal belang.

Vanuit het oogpunt van circulariteit is optimaal ruimtegebruik van bestaande gronden en bedrijfsgebouwen nodig. We wilden een beter beeld krijgen van hoe het ruimtegebruik op bedrijventerreinen kan worden geoptimaliseerd c.q. geïntensiveerd. Daarvoor is onderzoek gedaan naar de potentiële mogelijkheden voor het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen in Limburg (rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg', juni 2024).

Eigen provinciale analyses van private transacties lieten al zien dat intensivering/verdichting door de markt wordt opgepakt. Uit het onderzoek blijkt echter dat de potentie groter is. Daarom zoeken we een balans tussen enerzijds de potentie van verdichten, herstructureren en intensiveren op bestaande terreinen en anderzijds de aanleg van nieuwe terreinen (zie redeneerlijn 'behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw' in paragraaf Efficient ruimtegebruik bedrijventerreinen). Dat laatste werken we verder uit in een planningsopgave per regio. Deze planningsopgaven hebben een tijdshorizon tot 2035. Het zal op termijn steeds lastiger wordt om nieuwe planologisch acceptabele locaties te ontwikkelen.

QQQQQQ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.4.4.3.2 Bedrijventerreinen van provinciaal belang

De transitie naar een circulaire economie vraagt om ruimte met specifieke kwaliteiten: ruimte voor het transporteren, sorteren, en recyclen van reststromen, en voor op- en overslagfaciliteiten. Voor deze transitie zijn – naast weginfrastructuur – buisleidingen, havens en ~~Bedrijventerreinen~~bedrijventerreinen geschikt voor zwaardere bedrijvigheid. Deze terreinen zijn vaak multimodaal ontsloten en geschikt voor de productie van alternatieve grondstoffen.

De transitie naar een circulaire economie vraagt om:
- het aanpassen van bestaande voorzieningen en bedrijventerreinen;
- de ontwikkeling van nieuwe voorzieningen (zoals energiehubs en materialendepots);
- het herschikken van bedrijfslocaties ('schuifruimte').

Daarom is het van belang dat de bestaande HMC-terreinen – terreinen voor bedrijven met een zwaardere milieubelasting, die vóór de Omgevingswet ingedeeld werden in de hogere milieucategorieën (HMC) – en haventerreinen maximaal beschikbaar blijven voor de beoogde doelgroepen van bedrijvigheid. Verder verdient een aantal grootschalige bedrijventerreinen ook een planologische bescherming, waaronder logistiek-industriële terreinen. Dit gezien hun strategische ligging in de nationaal aangewezen logistieke knooppunten en de (potentie voor) clustering van bovenregionaal opererende bedrijvigheid.

Om aan deze opgave te werken, hanteren we de volgende aanpak:

concept

- Aanwijzen van bedrijventerreinen van Provinciaal Belang, die op basis van schaalgrootte, circulaire potentie en overslagmogelijkheden essentieel zijn voor het functioneren van onze provincie in ruimtelijk-economische perspectief. Bij een eventuele vergroting van dergelijk bedrijventerrein wordt deze uitbreiding ook gezien als bedrijventerreinen van provinciaal belang. Wij zullen hier via de Omgevingsverordening Limburg invulling aan geven (zie ook de bijlage 'bedrijventerreinen van provinciaal belang').
- De logistieke knooppunten Noord-Limburg (Venlo/Venray) en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek) maken deel uit van de huidige bovengemiddelde nationale logistieke knooppunten. Daarover zijn afspraken gemaakt met het Rijk. Het huidige provinciale beleid voor beide knooppunten blijft gehandhaafd (zie ook Mobiliteit). Daarom heeft het ook nog steeds onze voorkeur om de grootschalige logistieke bedrijvigheid te (her)vestigen op de relevante bedrijventerreinen in deze logistieke knooppunten.
- Continueren van het beleid om risicovolle industriële activiteiten te clusteren op de bestaande bedrijventerreinen voor de zwaardere milieucategorieën. Dat speelt op een aantal locaties, zoals de haven van Maasbracht, Zevenellen en Chemelot. Voordelen van deze aanpak zijn:
  - beperking van het ruimtebeslag;
  - minder bewoners die te maken hebben met risicovolle activiteiten in de omgeving;
  - geconcentreerde transportbewegingen;
  - een verhoging van de agglomeratiekracht (de bundeling van kennis en mensen).

  Waar clustering niet mogelijk is, richten we een gebied zo veilig mogelijk in, zodat grote groepen mensen beschermd worden tegen ongevallen met gevaarlijke stoffen.

RRRRRR

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenging bedrijventerreinen

§ Efficiënt ruimtegebruik bedrijventerreinen

De algehele ruimtedruk in onze provincie en veranderende behoefte vanuit de circulaire transitie vereisen dat we de beschikbare ruimte zorgvuldig en efficiënt benutten. Het beter benutten van de bestaande terreinen heeft volgens ons prioriteit, vooral gezien de beperkte mogelijkheden voor de uitbreiding van ~~Bedrijventerreinen~~bedrijventerreinen.

Uit monitoring en onderzoek naar de potentie voor het beter benutten van bedrijventerreinen in Limburg (rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg', juni 2024) blijkt dat bij diverse bedrijventerreinen de potentie voor intensivering en herstructurering aanwezig is. We zullen er rekening mee moeten houden dat op termijn de nadruk vooral zal komen te liggen op de herontwikkeling van bestaande terreinen.

Het beter benutten van de ruimte is niet alleen een kwestie van intensiveren, maar vooral ook van het adagium 'het juiste bedrijf op de juiste plek'. Ondanks dat we altijd al benadrukt hebben dat de bedrijven in de lagere milieucategorieën vooral in de kernen en steden dienen te worden gevestigd, zien we steeds vaker een 'functionele vervuiling' van bedrijventerreinen met functies die beter ergens anders gevestigd zouden kunnen worden. Denk aan sportcentra, medische praktijken, persoonlijke verzorging en dergelijke. Ook hier is aanscherping nodig.

We onderkennen dat het beter benutten van de ruimte een kwestie van lange adem is, aangezien kansen voor multifunctioneel ruimtegebruik en intensivering slechts kunnen worden benut bij overnames, sloop, herontwikkeling en de aanpassing van omgevingsplannen. Dat geldt ook voor de tijd die het vraagt om de uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen (circa 3 jaar) en de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen (circa 7 jaar) te realiseren (dat wil zeggen de tijd van plan tot uitgifte). Vandaar dat we nu al beleids-/instructieregels formuleren, zoals het begrenzen van nieuwe (samengevoegde) bedrijfskavels tot maximaal 5 hectare via de Omgevingsverordening Limburg. Verder combineren we de intensiverings- en planningsopgave, om zo ook op de langere termijn voldoende ruimte beschikbaar te hebben en te houden om bedrijven in Limburg te kunnen accommoderen.

Daarnaast zien we op bedrijventerreinen een toenemende ruimtedruk ontstaan door de vestiging van functies die niet direct aan een bedrijventerrein te relateren zijn. Functies met ongeleide (avond-/nachthoreca) of intensieve bezoekersstromen (detailhandel) en kwetsbare functies (verblijf/logies/wonen) lenen zich niet voor functiemenging op bedrijventerreinen. Alleen bestaande rechten worden nog gerespecteerd.

Om efficiënt ruimtegebruik te realiseren, hanteren we de volgende aanpak:

concept

concept

- Keuze voor compacte bedrijventerreinen om ruimtegebruik en landschappelijke inpassing te optimaliseren. We hanteren de redeneerlijn 'behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw' om zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik te stimuleren. Dat betekent ~~concrete~~concreet:
  1. De behoefte aantonen.
  2. (Her)gebruik van ruimte op bestaande, eventueel te herstructureren terreinen.
  3. Ontwikkeling van nieuwe terreinen aansluitend aan bestaande bedrijventerreinen.
  4. Mogelijke andere locaties buiten het bebouwd gebied (mits gemotiveerd) ontwikkelen.

  Daarmee sluiten we ook aan bij onze eigen Limburgse principes, met name de principes 'versterken bebouwd én ~~stedelijk~~landelijk gebied' en '~~zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden'~~zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds)'. Nieuwe bedrijven vestigen zich dus bij voorkeur op bestaande bedrijventerreinen. Als dat niet mogelijk is, sturen we op uitbreiding aan de grenzen van bestaande bedrijventerreinen. Voor gevestigde bedrijven kan daarbij maatwerk aan de orde zijn. Gemeenten zijn daarbij als eerste partij aan zet, maar wel in onderlinge regionale afstemming. Pas als dat geen oplossing biedt, bekijken we in overleg met de gemeenten de vierde stap: de mogelijkheden voor nieuwe locaties voor bedrijventerreinen. Door deze volgorde te hanteren, stimuleren we ontwikkelaars tot het herontwikkelen van bestaande bedrijventerreinen. Om uitbreiding of nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken (punt 3 en 4 van de redeneerlijn), kijken we naar mogelijkheden in de verwevingsgebieden en staan we maatwerk toe in primair landbouwgebied, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en provinciale belangen.
- We hebben ervoor gekozen om geen nieuwe, samen te voegen of te herontwikkelen kavels groter dan 5 hectare toe te staan (zie Omgevingsverordening Limburg). Die keuze is gemaakt omdat de verschijningsvorm van bedrijfsgebouwen en de landschappelijke inpassing ervan op heel grote bedrijfskavels als problematisch worden ervaren. Ook het dreigend ruimtegebrek voor de vestiging van nieuwe bedrijven uit het regionaal midden- en kleinbedrijf (mkb) is daarbij een belangrijk argument. De vestigingsmogelijkheden voor het mkb kunnen er in de toekomst namelijk door in het gedrang komen. Indien door een gemeente om ontheffing van de '5 hectare-regel' uit onze omgevingsverordening wordt verzocht, dan zullen Gedeputeerde Staten nagaan of het initiatief regionale meerwaarde heeft. De mogelijkheid om op basis van regionale meerwaarde ontheffing van die instructieregel te verlenen, hangt samen met en vloeit voort uit een bestuursafspraak tussen het Rijk en de provincies om voor de beoordeling van de regionale meerwaarde een nader afwegingskader uit te werken op basis van de volgende aspecten:
  a. de mate van regionale gebondenheid;
  b. de mate van maatschappelijke en economische meerwaarde;
  c. de wijze van het benutten van schaarse ruimte en landschappelijke inpassing.
- We geven gemeenten een planningsopgave mee – uitgesplitst per regio (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg) in nettohectares voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen – als taakstelling, die zij gezamenlijk via regionale programmering/visies uitwerken in locatieverkenningen.
  Afgelopen tien jaar kende Limburg geen tekorten aan bedrijventerreinen; de beschikbare voorraad was voldoende om in de ruimtebehoefte te voorzien. De komende vier tot vijf jaar verwachten we ook geen tekorten, maar bij een planningshorizon tot 2035 overtreft de ruimtebehoefte de beschikbare voorraad wel.
  Er is tot 2035 een ingeschatte extra ruimtebehoefte van 900-1.000 hectare netto. Die is voor het overgrote merendeel nodig voor de doorontwikkeling van het al gevestigde regionaal midden- en kleinbedrijf (mkb). Ook is de verwachting dat het aandeel van circulair georiënteerde bedrijvigheid zal groeien.

  De behoefteraming van 900-1.000 ha is deels in te vullen door het gebruik van de resterende voorraad (500 ha uitgeefbare gronden). Dan resteert nog een niet-ingevulde behoefte van 400-500 ha. Deels zal en moet die ingevuld worden door verdichting en herontwikkeling op bestaande terreinen. Een kwart van de ruimtebehoefte is de afgelopen tien jaar al invulbaar gebleken via verdichting (bron: REBIS).
- ~~We geven gemeenten een planningsopgave mee – uitgesplitst per regio (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg) in nettohectares voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen – als taakstelling, die zij gezamenlijk via regionale programmering/visies uitwerken in locatieverkenningen.~~
  ~~Afgelopen tien jaar kende Limburg geen tekorten aan bedrijventerreinen; de beschikbare voorraad was voldoende om in de ruimtebehoefte te voorzien. De komende vier tot vijf jaar verwachten we ook geen tekorten, maar bij een planningshorizon tot 2035 overtreft de ruimtebehoefte de beschikbare voorraad wel.~~
  ~~Er is tot 2035 een ingeschatte extra ruimtebehoefte van 900-1.000 hectare netto. Die is voor het overgrote merendeel nodig voor de doorontwikkeling van het al gevestigde regionaal midden-~~

~~en kleinbedrijf (mkb). Ook is de verwachting dat het aandeel van circulair georiënteerde bedrijvigheid zal groeien.~~

~~De behoefteraming van 900-1.000 ha is deels in te vullen door het gebruik van de resterende voorraad (500 ha uitgeefbare gronden). Dan resteert nog een niet-ingevulde behoefte van 400-500 ha. Deels zal en moet die ingevuld worden door verdichting en herontwikkeling op bestaande terreinen. Een kwart van de ruimtebehoefte is de afgelopen tien jaar al invulbaar gebleken via verdichting (bron: www.rebislimburg.nl).~~

Op basis van de uitgevoerde brownfieldanalyse (rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg, juni 2024) is dat ook reëel en gewenst. Gezien het ruimtegebrek en de efficiency willen we die toekomstige ruimtebehoefte voor een deel (blijvend) invullen via intensivering, verdichting of herontwikkeling op de bestaande terreinen. Dat betekent circa 100-125 ha netto. Dan resteert er nog een behoefte van 300-375 ha netto, in te vullen met uitbreidingen van bestaande terreinen of plannen voor nieuwe terreinen. Aangezien de vraag naar nieuwe ruimte vooral vestigings- en uitbreidingsmogelijkheden voor regionaal midden- en kleinbedrijf betreft en de ruimte schaars is in onze provincie, lijken nieuwe grootschalige terreinen minder wenselijk en minder logisch. Eventuele uitbreidingen daarbij zijn met name uitbreidingen aan de randen van de bestaande terreinen (aansluitend bij de redeneerlijn 'behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw').

Uitgesplitst per regio, betekent dat de volgende netto-planningsopgave (eind 2024):
- 220-260 ha in Noord-Limburg
- 55-65 ha in Midden-Limburg
- 25-50 ha in Zuid-Limburg

We volgen en borgen de planningsopgaven via de bestaande overleggen voor regionale afstemming in Limburg (Noord-Midden-Zuid), monitoring via ons provinciaal systeem (REBIS) en regulier planologisch overleg met gemeenten.

- Om bedrijventerreinen functioneel te beschermen, willen we voor nieuw aan te leggen terreinen en voor wijzigingen of afwijkingen van het omgevingsplan via de Omgevingsverordening Limburgregels (kunnen) stellen voor bestaande bedrijventerreinen wat betreft de toegestane bedrijfscategorieën en de bijbehorende minimaal toegestane milieuruimte. Dat uiteraard met respect voor de bestaande rechten van al gevestigde bedrijven.
- We nemen zo nodig de regie in het bepalen van nieuwe locaties voor bedrijventerreinen van circa 70 ha bruto of meer, voor bijvoorbeeld grootschalige logistieke terreinen en productielocaties of voor bedrijvigheid met een hoge milieubelasting (de voormalige hogere milieucategorieën, HMC). De reden daarvoor is dat de ontwikkeling van een dergelijk terrein bovenregionale afweging vereist. We doen dat in overleg met de gemeenten en zo nodig door de inzet van sturende instrumenten, zoals een instructiebesluit of een projectbesluit. We stellen op die manier ook inrichtingseisen aan dergelijke terreinen en voorwaarden aan kavelgebruik en gebouwen. Dat kan onder andere betrekking hebben op flexibel/circulair bouwen, functiecombinaties en landschappelijke inpassing. We hanteren bij de inzet van ons instrumentarium de voorkeursvolgorde 'behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw'. Belangrijke thema's bij het bepalen van nieuwe locaties zijn: het type bedrijvigheid, multimodaliteit, arbeidsmarkt, gezondheid, veiligheid, het clusteren van risicovolle activiteiten, biodiversiteit, klimaatadaptatie en landschappelijke kwaliteit. De integrale afweging van dergelijke thema's zal per locatie anders zijn.
- Bij de vestiging van nieuwe bedrijven streven we zoveel mogelijk naar multifunctioneel ruimtegebruik. Combinaties van functies kunnen de levensvatbaarheid en duurzaamheid van bedrijventerreinen vergroten en koppelkansen bieden met andere beleidsdoelen, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie (zie ook Energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen). Wij gaan daarbij echter alleen voor combinaties die verenigbaar met en ondergeschikt zijn aan de economische hoofdfunctie van het bedrijventerrein. Door een instructieregel in de Omgevingsverordening Limburg is het inmiddels verplicht om in een omgevingsplan te motiveren hoe is omgegaan met de bevoegdheid om via maatwerkregels te komen tot een maximale benutting van het dakoppervlak van nieuwe bedrijfsgebouwen voor het plaatsen van zonnepanelen. Deze verplichting geldt dus ook voor nieuwe grote logistieke hallen.
- Het in stand houden van kwalitatief goede werklocaties is niet vanzelfsprekend. Gemeenten zijn aan zet als het gaat om de programmering en organisatie van de herstructurering van verouderde werklocaties. Waar nodig kunnen we een faciliterende rol overwegen. Dat geldt ook voor de eventuele proactieve strategische verwerving van gronden.

§ Functiemenging op bedrijventerreinen

concept

- Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op ~~Bedrijventerreinen~~bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein.
- Voor functies met ongeleide (avond/nachthoreca) of intensieve bezoekersstromen (detailhandel) is op bedrijventerreinen geen plaats.
- Ook voor de vestiging van zelfstandige kantoren, detailhandel en dagrecreatiebedrijven zoals bowlingbanen en escaperooms is op bedrijventerreinen geen plaats. Deze functies horen bij uitstek thuis in steden, kernen of specifieke winkelgebieden, dan wel op een ~~stedelijke~~stedelijk dienstenterrein. In zeer uitzonderlijke gevallen kan daarvan afgeweken worden als dit leidt tot meer kwaliteit en het schrappen van areaal elders.
- Kantoorruimte en showrooms van productiebedrijven zijn wel mogelijk op bedrijventerreinen, mits in ondergeschikte functie en met een bepaald maximum.
- Er is op bedrijventerreinen ruimte voor detailhandel in volumineuze goederen, zoals auto's, boten, caravans, landbouwvoertuigen, grove bouwmaterialen en brand- en explosiegevaarlijke goederen (BEVI-proof)

SSSSSS

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ Energiegebruik bedrijventerreinen

Het Limburgse bedrijfsleven is de grootste energiegebruiker in onze provincie. Het industriecluster op Chemelot voorop, maar ook op andere Limburgse ~~Bedrijventerreinen~~bedrijventerreinen liggen industrie- of productiebedrijven die veel energie gebruiken.

Het Rijk heeft vijf geografische regio's (vijf industrieclusters, waaronder Chemelot en omgeving) aangewezen die men van essentieel belang acht voor de nationale economie en waar de beoogde verduurzaming/energietransitie versneld wordt gerealiseerd. In dergelijke clusters zijn schaalvoordelen te behalen en biedt ook het delen van infrastructuur kansen.

Landelijk zijn er naast die vijf industrieclusters andere bedrijven die als grootverbruiker van energie gelden. Die hebben zich aangesloten bij een belangenclub, de zogenaamde Cluster 6-bedrijven. Dat zijn industrie- en productiebedrijven met een huidig verbruik vanaf ongeveer één miljoen m^3 aardgas per jaar, die vanuit dit perspectief voor zichzelf een opgave energietransitie zien. Zie ook de lijst van Limburgse Cluster 6-bedrijven in de bijlage.

TTTTTT

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ Energiebesparing bedrijventerreinen

Vanuit de drie stappen van het Trias Energetica-principe (het minimaliseren van energiegebruik, gebruik van duurzame energie en het efficiënt gebruiken van fossiele brandstoffen) is meer inzet op energiebesparing noodzakelijk om de klimaatdoelen te realiseren. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft immers niet te worden opgewekt, getransporteerd en betaald.

De Wet milieubeheer (Wm), die grotendeels is opgegaan in de Omgevingswet, verplicht bedrijven om verduurzamingsmaatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder uit te voeren. Ook is er de verplichting om, naast energiebesparende maatregelen, CO_2-reducerende maatregelen te treffen. Omgevingsdiensten zien erop toe dat onderzoekplichtige bedrijven iedere vier jaar een onderzoeksrapport energiebesparing opstellen. Als bedrijven in Limburg geen onderzoeksrapport opstellen of de maatregelen niet tijdig nemen, zetten we via toezicht en handhaving de bedrijven ertoe aan alsnog actie te ondernemen.

Wij stimuleren een klimaatneutrale en circulaire toekomst voor Chemelot, de Limburgse Cluster 6-bedrijven en de bedrijven uit het Limburgs Energie Akkoord (LEA). Het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI) biedt kans om de noodzakelijke randvoorwaarden te realiseren voor

concept

het behoud van groene banen in de industrie in Limburg. Wederkerige maatwerkafspraken tussen bedrijf en overheid vormen een belangrijk instrument om de verduurzaming van Chemelot te versnellen, maar zijn breder van provinciaal belang. We ontwikkelen meer van dit soort maatwerktrajecten om de benodigde randvoorwaarden op orde te hebben, met de bedoeling dat bedrijven investeren in verduurzaming.

De noodzakelijke randvoorwaarden zijn:
- de tijdige beschikbaarheid van energie-infrastructuur;
- voldoende duurzame energie;
- het tijdig verkrijgen van vergunningen.

Tot slot stimuleren we op ~~Bedrijventerreinen~~bedrijventerreinen het verkennen energie-uitwisseling tussen bedrijven, in de vorm van een zogenaamde energiehub (e-hub).

UUUUUU

Het volgende opschrift wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.4.4.4 Solitaire ~~bedrijfslocaties~~bedrijfskavels

VVVVVV

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 12.4.4.4.1 Solitaire ~~bedrijfslocaties~~bedrijfskavels

Met een ~~Solitaire bedrijfslocaties~~solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare bedoelen we hier ~~separaat~~ een afzonderlijk gelegen ~~locaties~~bedrijfskavel voor één enkel bedrijf~~,~~ met ~~een kaveloppervlakte~~bijbehorende voorzieningen, groter dan 1 hectare ~~netto~~en niet grenzend aan of gelegen binnen een 'bedrijventerrein' of een 'stedelijk dienstenterrein'. Een (voormalige) landbouwbedrijfskavel, (voormalige) agrarische bedrijfskavel of bedrijfskavel voor een bedrijf binnen de sector vrijetijdseconomie valt niet ~~zijnde een landbouwbedrijf~~ onder deze begripsomschrijving. Nieuwaanleg van dergelijke solitaire bedrijfslocaties staan we niet toe. Bij leegstand of bij beëindiging bedrijfsvoering van een solitaire bedrijfslocatie, kan gebiedsgericht worden gekeken naar een functiewijziging. ~~Als de locatie aansluit aan het Stedelijk gebied of Landelijke kernen, dan~~ Gebiedsgericht kan ~~gebiedsgericht~~ worden gekeken naar de mogelijkheden om ~~de~~een locatie via maatwerk geschikt te maken als kleinschalig lokaal bedrijventerrein of woongebied. Het betreft daarbij met name enkele oudere of verouderde en kleinere solitaire bedrijfslocaties. Als ~~de locatie~~ een dergelijke motivatie via maatwerk niet ~~aansluit aan bestaand bebouwd gebied~~wenselijk of haalbaar is, dan is functiewijziging naar agrarisch gebruik of ~~volledig~~ nieuwe natuur te overwegen.

Een verzoek om herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing naar een niet-agrarische bedrijfsfunctie wordt gebiedsgericht bekeken en in beginsel beoordeeld als een nieuwe ontwikkeling die dient aan te sluiten op de algemene zonering, afhankelijk van de plek waarin de VAB zich bevindt. Vanuit de algemene zonering wordt aangegeven waar meer of minder mogelijkheden zijn voor een eventuele niet-agrarische herbestemming. Het initiatief zal bovendien altijd moeten passen binnen de Limburgse principes en passen binnen de grootte van het bestaande bouwvolume van de VAB.

WWWWWW

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.1 Vrijetijdseconomie - inleiding

De vrijetijdseconomie is een belangrijke economische pijler in Limburg als bron van inkomsten en werkgelegenheid. De vrijetijdseconomie bestaat uit onder meer verblijfsrecreatie en dagrecreatie. Voor een bloeiende vrijetijdseconomie zijn een goede ruimtelijke kwaliteit, aantrekkelijke steden en een goede bereikbaarheid van belang. Omgekeerd kan de vrijetijdseconomie ook bijdragen aan bijvoorbeeld de aantrekkelijkheid van steden en de leefbaarheid in het landelijk gebied, ~~door~~doordat toeristen bijvoorbeeld het economisch draagvlak van een supermarkt ~~op~~in een ~~vakantiepark.~~ landelijke kern vergroten.

concept

In deze POVI staan bij vrijetijdseconomie de voorzieningen voor vrijetijdseconomie centraal. Het gaat hierbij om voorzieningen voor verblijfsrecreatie en voor dagrecreatie. Met voorzieningen voor vrijetijdseconomie bedoelen wij in deze POVI:

- **Voorzieningen voor verblijfsrecreatie** . Locaties waar toeristen kunnen overnachten, zoals bungalowparken, kampeerterreinen (inclusief camperplaatsen), hotels, vakantiewoningen en -appartementen, bed & breakfasts, groepsaccommodaties en jachthavens met overnachtingsmogelijkheden.
- **Voorzieningen voor dagrecreatie** . Het gaat hier om voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht, zoals attractieparken, zwembaden, bioscopen, kartbanen, rederijen (rondvaarten), golfbanen en boerengolf. Onder deze definitie van voorzieningen voor dagrecreatie vallen ook musea en kastelen, net als betaalde rondleidingen op bijvoorbeeld een wijndomein of kaasmakerij.

Het kan bij deze voorzieningen gaan om permanente of om tijdelijke voorzieningen. Het overnachten in een voorziening voor verblijfsrecreatie wordt ook wel logies genoemd.

Het incidenteel verhuren van de eigen (eerste) woning, bijvoorbeeld via een boekingsplatform, zien we niet als een voorziening voor verblijfsrecreatie. Initiatieven voor bijvoorbeeld een (fiets)café, restaurant, ijssalon of openbare speeltuin vallen niet onder voorzieningen voor dagrecreatie. Datzelfde geldt voor sportieve, culturele en maatschappelijk evenementen.

XXXXXX

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.2 Opgaven vrijetijdseconomie

Opgaven in de vrijetijdseconomie zijn enerzijds de behoefte aan ruimte en anderzijds de minder vitale bedrijven in de verblijfsrecreatie.

De voorzieningen voor vrijetijdseconomie hebben meer ruimte nodig. Ondernemers willen bedrijven ~~in de dagrecreatie en de verblijfsrecreatie~~ uitbreiden en nieuwe bedrijven vestigen. Dat vraagt ruimte. Uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijven hebben gevolgen voor andere functies en belangen. Een kampeerterrein legt beperkingen op aan de landbouw in de omgeving. Een attractiepark brengt geluid en verkeer met zich mee. Er moet een afweging plaatsvinden of uitbreiding of nieuwvestiging kan worden toegestaan – en zo ja: waar.

Een grote opgave in heel Nederland is de vitaliteit van bungalowparken en kampeerterreinen, waaronder terreinen met stacaravans. Een deel van de beschikbare slaapplaatsen in de verblijfsrecreatie wordt niet gebruikt voor het beoogde doel. Sommige bedrijven zijn gesloten en staan leeg. Andere bedrijven hebben een lage bezettingsgraad. Dat kan leiden tot ongewenst gebruik, zoals illegale bewoning en (criminele) bedrijvigheid. Dat heeft weer een negatieve invloed op de aantrekkelijkheid van het bedrijf voor toeristisch-recreatief gebruik. De vakantiebeleving voor verblijfsgasten is niet optimaal als de omgeving een woonwijk lijkt en de mensen om hen geen vakantie vieren. Door het toestaan van extra slaapplaatsen bij nieuwe initiatieven of bestaande bedrijven bestaat het risico dat er problemen op andere bestaande bedrijven ontstaan of verergeren.

YYYYYY

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.3 Ambitie en hoofdlijnen vrijetijdseconomie

Onze ambitie is dat er in Limburg een goede toeristisch-recreatieve structuur is met vitale verblijfs- en dagrecreatiebedrijven en voldoende goede routestructuren van goede kwaliteit en rekening wordt gehouden met gezondheid en veiligheid. De toeristisch-recreatieve structuur is zowel lokaal, regionaal als provinciaal in balans met de andere functies en de eigenschappen van het gebied. Wij hanteren voor de vrijetijdseconomie de onderstaande beleidshoofdlijnen. Deze hoofdlijnen worden verder uitgewerkt in Onderbouwing initiatief vrijetijdseconomie, Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie en Werken aan kwantiteit en kwaliteit.

- Bij nieuwe initiatieven en uitbreiding van bestaande bedrijven in de vrijetijdseconomie streven wij naar een evenwichtige toedeling van functies aan locaties: de juiste functie op de juiste plek in de juiste omvang.

concept

- Vraag en aanbod van voorzieningen voor vrijetijdseconomie moeten in balans zijn. Een kwantitatieve uitbreiding van het aanbod is alleen mogelijk als dit niet leidt tot verdringing en leegstand. Dat geldt voor zowel verblijfs- als dagrecreatie.

  Ook de kwaliteit van het aanbod moet passen bij de vraag. Een voortdurende kwaliteitsslag is nodig om het aanbod aan te passen aan de veranderende vraag van zowel vaste als nieuwe gasten.
- Ondernemers die een bedrijf willen beginnen nemen een bestaand bedrijf over of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft. Pas als dat niet mogelijk is, komen andere opties in beeld, zoals vestiging op een nieuwe locatie.
- Ondernemer en gemeente zorgen samen voor een goede onderbouwing van het initiatief. De gemeente neemt een zorgvuldig voorbereid besluit op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn. De onderbouwing moet passen bij de schaal en de omvang van het initiatief en de mate van ruimtelijke ingreep.

ZZZZZZ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.4 Provinciaal belang vrijetijdseconomie

Er is sprake van een provinciaal belang van vrijetijdseconomie, omdat bij de gemeentelijke besluitvorming over nieuwe bedrijven of uitbreidingen van bedrijven in de vrijetijdseconomie, het meenemen van het regionaal en provinciaal perspectief op de vrijetijdseconomie nodig is. Het is nodig dat we kunnen nagaan of alle relevante aspecten, inclusief de bovenlokale aspecten, goed zijn meegewogen bij de gemeentelijke besluitvorming.

~~De gemeenten zijn het bevoegd gezag om bij initiatieven voor uitbreiding of nieuwvestiging alle belangen af te wegen en een gemotiveerd besluit te nemen. Een van die belangen is het effect van het besluit op de vitaliteit van bestaande bedrijven. Deze bedrijven liggen vaak niet binnen de eigen gemeente. Enerzijds is het voor de gemeente moeilijk om de effecten buiten de eigen gemeente in te schatten. Anderzijds is het voor een gemeente lastig om een nieuw bedrijf dat inkomsten voor de gemeente zal opbrengen, zoals toeristenbelasting, niet toe te staan vanwege negatieve effecten in een andere gemeente.~~

Vanwege het provinciaal belang van vrijetijdseconomie zijn in de Omgevingsverordening Limburg instructieregels opgenomen over het toevoegen van vestigingsmogelijkheden voor voorzieningen voor vrijetijdseconomie in een omgevingsplan. Dat betreft in de praktijk nieuwe bedrijven of het uitbreiden van bestaande bedrijven.

Uit de dagelijkse praktijk in de afgelopen jaren is gebleken dat ook het wijzigen van bestaande vestigingsmogelijkheden van provinciaal belang is. Voorbeelden hiervan zijn:
- Het omzetten van seizoensgebonden verblijfsrecreatie naar jaarrond verblijfsrecreatie.
- Het omzetten van een jaarrond kampeerterrein naar recreatiewoningen.
- Het herinrichten van bestaande verblijfsrecreatieterreinen.

In deze gevallen is er vaak geen sprake van het toevoegen van vestigingsmogelijkheden en is de huidige Omgevingsverordening Limburg niet van toepassing. Wij zijn van plan de instructieregels in deze verordening aan te passen, zodat zij gelden voor ieder omgevingsplan met voorzieningen voor vrijetijdseconomie.

AAAAAAA

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.5.1 Onderbouwing initiatief vrijetijdseconomie - inleiding

Voor de onderbouwing van een initiatief voor een voorziening voor vrijetijdseconomie zijn nodig:
- een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP),
- een marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse, en
- een gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur.

Daarnaast is vaak regionale afstemming nodig op basis van de geldende regionale bestuursafspraken in de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg.

concept

BBBBBBB

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.5.4 Gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur

De gemeente is volgens de Omgevingswet het bevoegd gezag voor initiatieven voor vrijetijdseconomie. Voor het beoordelen van die initiatieven is een gemeentelijke visie op de bestaande en gewenste toeristisch-recreatieve structuur noodzakelijk. ~~.~~Onder toeristisch-recreatieve structuur verstaan wij de opbouw naar type, omvang, locatie en onderlinge samenhang van het geheel aan bedrijven in de vrijetijdseconomie.

Van een gemeente verwachten wij dat zij aangeeft wat de meerwaarde van een initiatief is voor de toeristisch-recreatieve structuur in de gemeente en in de betreffende regio. Ook andere tegelijkertijd lopende initiatieven moeten bij de beoordeling worden betrokken.

Van de gemeente verwachten we kennis van en een visie op de aanwezige toeristisch-recreatieve structuur, met name wat betreft de:
- mogelijke ontwikkeling ervan in relatie tot de draagkracht van het gebied;
- ruimtelijke kwaliteit;
- impact op de bewoners en veiligheid.

Het gaat daarbij enerzijds onder andere om de vraag of een toevoeging aan het bestaande aanbod nog wenselijk is, en zo ja: welk type, in welke omvang en op welke plek. Anderzijds gaat het bijvoorbeeld om gebieden met overaanbod, waar omvorming of vermindering van het aanbod gewenst is.

CCCCCCC

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.6.1 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie - inleiding

Initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie moeten onder meer in overeenstemming zijn met het beleid in deze gehele paragraaf (Beoordelen initiatieven vrijetijdseconomie).

Voor het beoordelen van een initiatief voor vrijetijdseconomie door een gemeente zijn noodzakelijk:
- het bedrijfsontwikkelingsplan (BOP)
- de marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse
- de gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur.

DDDDDDD

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.6.2 Vrijetijdseconomie: de Limburgse principes

Initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie moeten in overeenstemming zijn met de Limburgse principes. Wij verwachten, conform de Omgevingsverordening Limburg, dat de gemeente bij een initiatief in een motivering beschrijft waarom dat het geval is.

Er moet altijd sprake zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) conform de Omgevingswet. Dat een ondernemer de betreffende locatie in eigendom heeft, is ~~geen motief om een initiatief hier toe te staan~~één van de vele aspecten in de totale afweging.

EEEEEEE

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ 13.6.5 Vrijetijdseconomie: uitponding en verhuurplicht

Wij staan geen initiatieven voor voorzieningen voor verblijfsrecreatie ~~-initiatieven~~ of uitbreiding hiervan toe waarbij sprake is van uitponding. Uitponding is het afzonderlijk verkopen van recreatieverblijven – in- of exclusief grond – op een recreatieterrein. Het is ongewenst dat op een recreatieterrein een situatie ontstaat met meerdere eigenaren. Daardoor wordt het nemen van noodzakelijke beslissingen voor een goede exploitatie lastig. Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd. Daarbij moet er ook een verhuurplicht zijn voor alle individuele recreatieverblijven. Wij zijn van plan daarvoor een instructieregel op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

FFFFFFF

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.6.6 Vrijetijdseconomie: algemene zonering

In deze POVI onderscheiden wij zeven algemene zoneringen. De mogelijkheden voor het vestigen of uitbreiden van een bedrijf met verblijfs- en/of dagrecreatie zijn afhankelijk van de doelen van deze zones. Zie onderstaande tabel. Uiteraard gelden daarbij ook alle andere integrale en thematische beleidslijnen uit deze POVI.

Bij de mogelijkheden voor vestiging en uitbreiding van voorzieningen voor dagrecreatie is het van belang onderscheid te maken in twee categorieën: voorzieningen in een gebouw en voorzieningen op een terrein in de openlucht.

Voorzieningen voor dagrecreatie in een gebouw, zoals een bioscoop of overdekte kinderspeeltuin, horen ~~ze~~ thuis in het stedelijk gebied, in een landelijke kern of op een stedelijk dienstenterrein. Dit type voorzieningen en andere functies, zoals detailhandel en horeca, versterken elkaar en kunnen met name de vitaliteit van stedelijke centra versterken. Ook vanwege de bebouwing is een locatie in een van deze zones wenselijk. Een uitzondering betreft monumentale gebouwen in verwevingsgebied, primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en het Natuurnetwerk Limburg. Vestiging of uitbreiding van een voorziening voor dagrecreatie in een gebouw in deze zones is mogelijk in een monumentaal gebouw ten behoeve van het behoud en beheer daarvan.

De schaal van de voorziening moet passen bij de schaal van de kern. Een uitzondering daarop is het vestigen van een grootschalige (boven)regionale dagrecreatieve trekker buiten deze zones, indien de beoogde locatie bij een integrale afweging van belangen de meest optimale locatie blijkt.

Voorzieningen voor dagrecreatie kunnen ook bestaan uit het gebruik van een terrein in de openlucht, eventueel ondersteund door een relatief klein bedrijfsgebouw. Voorbeelden daarvan zijn een golfbaan, een visvijver of een dagstrand. Zie de mogelijkheden in de tabel.

~~Voorzieningen voor~~ Voorzieningen voor verblijfsrecreatie ~~:~~ zie de mogelijkheden in de tabel.

	~~Vestiging dagrecreatie in een gebouw~~	~~Uitbreiding dagrecreatie in een gebouw~~	~~Vestiging dagrecreatie in de openlucht~~	~~Uitbreiding dagrecreatie in de openlucht~~	~~Vestiging verblijfsrecreatie~~	~~Uitbreiding verblijfsrecreatie~~
~~Natuurnetwerk Limburg~~	~~Nee~~	~~Nee~~	~~Nee~~	~~Nee, tenzij passend bij doelen NNL~~	~~Nee~~	~~Nee, tenzij passend bij doelen NNL~~
~~Groenblauwe landbouwzone~~	~~Toelaatbaarheid is afhankelijk van de effecten van het type vrijetijdseconomie op de specifieke kwetsbaarheden van de locatie.~~	~~Toelaatbaarheid is afhankelijk van de effecten van het type vrijetijdseconomie op de specifieke kwetsbaarheden van de locatie.~~	~~Toelaatbaarheid is afhankelijk van de effecten van het type vrijetijdseconomie op de specifieke kwetsbaarheden van de locatie.~~	~~Toelaatbaarheid is afhankelijk van de effecten van het type vrijetijdseconomie op de specifieke kwetsbaarheden van de locatie.~~	~~Toelaatbaarheid is afhankelijk van de effecten van het type vrijetijdseconomie op de specifieke kwetsbaarheden van de locatie.~~	~~Toelaatbaarheid is afhankelijk van de effecten van het type vrijetijdseconomie op de specifieke kwetsbaarheden van de locatie.~~

concept

concept

	~~Vestiging dagrecreatie in een gebouw~~	~~Uitbreiding dagrecreatie in een gebouw~~	~~Vestiging dagrecreatie in de openlucht~~	~~Uitbreiding dagrecreatie in de openlucht~~	~~Vestiging verblijfsrecreatie~~	~~Uitbreiding verblijfsrecreatie~~
~~Primair Landbouwgebied~~	~~Nee[1)]~~	~~Nee~~	~~Nee~~	~~Ja, mits rekening houdend met kwetsbaarheid~~	~~Nee~~	~~Ja, mits rekening houdend met kwetsbaarheid~~
~~Verwevingsgebied~~	~~Nee~~	~~Nee~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~
~~Stedelijk gebied~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~
~~Landelijke kernen~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~	~~Ja~~
~~werklocaties~~	~~Ja, alleen op stedelijk diensten-terrein~~	~~Ja, alleen op stedelijk diensten-terrein~~	~~Nee~~	~~Nee~~	~~Ja (hotels), alleen op stedelijk dienstenterrein~~	~~Ja (hotels), alleen op stedelijk dienstenterrein~~

~~1)~~ In beginsel niet toegestaan. Als er vanuit de gemeente toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.

Zone	Voorziening voor verblijfsrecreatie	Voorziening voor dagrecreatie in de openlucht	Voorziening voor dagrecreatie in een gebouw
	Vestiging of uitbreiding	Vestiging of uitbreiding	Vestiging of uitbreiding
Stedelijk gebied	Ja	Ja	Ja
Landelijke kern	Ja	Ja	Ja
Werklocaties	Alleen hotel op een stedelijk dienstenterrein	Nee	Alleen op een stedelijk dienstenterrein
Verwevingsgebied	Ja	Ja	Nee, tenzij in monumentaal gebouw
Primair landbouwgebied	Nee, tenzij[1]	Nee, tenzij[1]	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij[1]
Groenblauwe landbouwzone	Ja, mits[2]	Ja, mits[2]	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij[2]
Natuurnetwerk Limburg	Nee, tenzij[3]	Nee, tenzij[3]	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij[3]

1) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor het primair landbouwgebied in de Omgevingsverordening Limburg

2) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor de groenblauwe landbouwzone in de Omgevingsverordening Limburg

3) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor het Natuurnetwerk Limburg in de Omgevingsverordening Limburg

GGGGGGG

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.6.7 Vrijetijdseconomie bij voorkeur in een ~~monument of beeldbepalend~~monumentaal gebouw

Wij blijven, zoals vastgelegd in de Omgevingsverordening Limburg, de voorkeur geven aan het gebruik van ~~monumenten~~een monumentaal ~~en beeldbepalende gebouwen~~gebouw voor de

vestiging van nieuwe initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie, mits daar kwantitatief en kwalitatief behoefte aan is.

HHHHHHH

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.6.8 Vrijetijdseconomie in voormalige agrarische bebouwing

Voor initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie in vrijkomende agrarische bebouwing gelden dezelfde regels als voor gewone initiatieven op dit gebied. Er is in het verleden een grote hoeveelheid agrarische bebouwing vrijgekomen en dit zal ook de komende jaren nog het geval zijn. Gezien de opgaven voor de vrijetijdseconomie kan geen uitzondering worden gemaakt, tenzij er sprake is van een monumentaal gebouw zoals benoemd in paragraaf 13.6.7.

IIIIIII

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.6.9 Camperplaatsen

Een camperplaats waar overnacht mag worden, beschouwen wij als een specifiek kampeerterrein. Campers zijn een kampeermiddel en kunnen op veel kampeerterreinen terecht. Wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen. De opbrengsten van de verhuur van camperplaatsen zijn belangrijk bij de gewenste vitalisering van bestaande verblijfsrecreatieterreinen. Daarnaast vinden we het belangrijk om te voorkomen dat er op veel plekken kleinschalige verblijfsrecreatiebedrijfjes ontstaan. ~~Bij~~Dit omdat bij het toestaan van kleine bedrijven ~~wordt~~ vaak onvoldoende rekening wordt gehouden met de mogelijke groei ervan.

Het voorgaande heeft geen betrekking op het realiseren van parkeerplaatsen voor campers waar géén overnachting is toegestaan.

JJJJJJJ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.7.2 Schrappen/vervallen onbenutte functies vrijetijdseconomie

Het is wenselijk harde planvoorraad voor vrijetijdseconomie te schrappen als er geen zicht is op realisatie. Harde planvoorraad is een functie die in een omgevingsplan is opgenomen, maar die nog niet gerealiseerd is. Dat speelt in Limburg vooral bij hotels. De harde planvoorraad belemmert goede nieuwe initiatieven.

Het is ook wenselijk dat gemeenten de in omgevingsplannen bestaande ~~functies voor vrijetijdseconomie (verblijfs- en/of dagrecreatie)~~ functies voor vrijetijdseconomie die niet meer benut worden, actief schrappen in overleg met betrokkenen. Denk daarbij aan gestopte bedrijven of beëindigde nevenactiviteiten op agrarische bedrijven.

Een andere mogelijkheid om de harde planvoorraad te verminderen, is het ~~vervallen van de~~opnemen in het omgevingsplan dat een nieuw toegevoegde functie vervalt indien die niet is gerealiseerd binnen een bepaalde termijn. In de huidige Omgevingsverordening Limburg staat een vergelijkbare regeling voor de functie wonen. Wij zijn van plan daarvoor instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

KKKKKKK

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ 13.7.3 Zorgvuldig omgaan met binnenplanse mogelijkheden vrijetijdseconomie

Wij vragen gemeenten bij de besluitvorming over binnenplanse mogelijkheden voor vrijetijdseconomie rekening te houden met de provinciale belangen in hun omgevingsplan. Wij vragen gemeenten bij de herziening van hun omgevingsplan dergelijke binnenplanse mogelijkheden te schrappen. Wij zijn van plan hiervoor instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

In omgevingsplannen van gemeenten staan vaak bepalingen die ~~binnenplanse~~binnenplans het toevoegen van voorzieningen voor verblijfsrecreatie mogelijk maken. Deze bepalingen stammen uit een tijd waarin de problemen in de sector nog niet onderkend werden. Anders dan vaak gedacht wordt, is het meestal niet verplicht een dergelijke omgevingsvergunning te verlenen als aan de voorwaarden in de bepaling wordt voldaan. Gemeenten kunnen bij een besluit namelijk ook andere overwegingen betrekken, zoals provinciale belangen.

LLLLLLL

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.7.4 Heroverwegen 'brede' kampeerfunctie

Wij vragen gemeenten eventuele 'brede' kampeerfuncties in hun omgevingsplannen te heroverwegen en indien wenselijk aan te passen. In sommige omgevingsplannen staat een brede definitie van kamperen. Onder kamperen valt dan niet alleen het kamperen met een tent, caravan of camper, maar ook kamperen in een stacaravan of chalet. Stacaravans en chalets worden steeds degelijker en luxer, waardoor het onderscheid met een vakantiewoning vrijwel verdwenen is. Het karakter van een kampeerterrein gaat daardoor verloren. Wij zijn van plan daarvoor instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.

MMMMMMM

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.7.6 Routestructuren vrijetijdseconomie

Wij vinden een goed functionerend netwerk van wandel- en fietsroutes van belang voor onze provincie. Routes maken een gebied toegankelijk en beleefbaar voor zowel toeristen als inwoners en beter bereikbaar voor hulpdiensten en voor het ontvluchten door gebruikers tijdens incidenten. Omdat routes vaak meerdere gemeenten doorkruisen en soms aansluiten op routes in aangrenzende provincies of het buitenland, is samenwerking belangrijk. Gemeenten, Provincie, routebureaus en terrein-beherende organisaties ~~dragen samen de verantwoordelijkheid voor~~hebben allen een rol bij het in stand houden, verbeteren en toegankelijk houden van de routes.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen zoals de aanleg van een weg of een woonwijk moet rekening worden gehouden met de impact op bestaande routestructuren, inclusief mogelijke omleidingen tijdens de bouw. Diezelfde ontwikkelingen kunnen ook kansen bieden om nieuwe routes aan te leggen of bestaande routes te verbeteren.

NNNNNNN

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.8.1 Verbod op wonen in een recreatieverblijf en omvorming naar wonen

We blijven in ons beleid het gebruik van recreatieverblijven voor andere functies dan verblijfsrecreatie verbieden, zoals voor de functie wonen. Ook mag de functie van een recreatieverblijf niet worden veranderd naar de functie wonen. Onder recreatieverblijven worden ook hotels verstaan.

Een woonwijk wordt op een ander type locatie gepland dan een bungalowpark of kampeerterrein. Zie hiervoor het thematisch beleid wonen.

Voor wonen is een goede bereikbaarheid – van maatschappelijke voorzieningen en van andere mensen – belangrijk voor de sociale cohesie. Wonen is in principe alleen maar toegestaan in be-

concept

staand bebouwd gebied. Bij een vakantiepark is juist de ligging buiten het bebouwd gebied van belang.

Als een recreatieverblijf wordt gebruikt voor of omgevormd naar wonen, leidt dat meestal tot een ongewenste toevoeging aan de woningmarkt op een verkeerde locatie. Als er vervolgens ter vervanging nieuwe recreatieverblijven bijkomen in het landelijk gebied, vindt extra ongewenste verstening van het landelijk gebied plaats.

Er komen situaties voor waarin het verbod om een recreatieverblijf om te vormen naar de functie wonen te streng is, bijvoorbeeld in het geval van een vakantiewoning in of aansluitend aan een (dorps)kern. In dergelijke gevallen ~~kunnen Gedeputeerde Staten~~is maatwerk ~~bieden~~mogelijk op basis van de Omgevingsverordening Limburg.

OOOOOOO

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.8.2.1 Onder voorwaarden tijdelijk wonen mogelijk op een verblijfsrecreatieterrein

We continueren het beleid, conform de Omgevingsverordening Limburg, dat tijdelijk wonen op een verblijfsrecreatieterrein mogelijk is onder voorwaarden. Voor de revitalisatie en sanering van verblijfsrecreatieterreinen is tijdelijk wonen ~~van aandachtsgroepen~~ onder voorwaarden toegestaan, voor maximaal tien jaar. Daarmee wijken we af van het verbod om in een recreatieverblijf te wonen. In Limburg is er op dit moment sprake van een aanzienlijk aantal verblijfsrecreatieterreinen dat niet meer vitaal genoeg is om nog succesvol als toeristisch bedrijf te functioneren. Om deze terreinen te revitaliseren of te saneren, is geld nodig. Tegelijk bestaat in Limburg ook een tekort aan woonruimte ~~voor onder andere aandachtsgroepen~~.

Een oplossing daarvoor is het tijdelijk toestaan van bewoning ~~door aandachtsgroepen~~ van te revitaliseren of te saneren verblijfsrecreatieterreinen. Daarbij gelden wel bepaalde voorwaarden die in de Omgevingsverordening Limburg zijn opgenomen. Twee van deze voorwaarden, ~~de~~ geen samenloop met toeristisch-recreatieve exploitatie en revitalisering of sanering, zijn in deze POVI nader toegelicht.

PPPPPPP

Het volgende opschrift wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 13.8.2.2 Voorwaarde geen samenloop tijdelijke huisvesting met toeristisch-recreatieve exploitatie

QQQQQQQ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 14.7 Openbaar Vervoer

Wij zijn verantwoordelijk voor het regionale openbaar vervoer en bepalen aan welke eisen dit moet voldoen. Of je nu in de stad woont of in een kleine kern, naar je werk gaat of reist in je vrije tijd: het Limburgse openbaar vervoer moet een aantrekkelijke keuze zijn. Ook als je de ~~landsgrens~~lands- of provinciegrens over reist. We willen een aantrekkelijk, duurzaam en toegankelijk openbaar vervoer met goede aansluitingen en actuele reisinformatie. Het Limburgse openbaar vervoersysteem vormt een belangrijke basis binnen de Limburgse mobiliteit en de transitie naar een duurzaam mobiliteitssysteem.

Via een Europese aanbesteding hebben we een regionale vervoerder gekozen, de zogenaamde OV-concessie. Tot en met 2031 is Arriva de vervoerder in Limburg. Het regionale openbaar vervoer bestaat uit het bus- en treinvervoer in de regio. Het intercity-treinvervoer op het hoofdrailnet (HRN) wordt in opdracht van het Rijk verzorgd door de Nederlandse Spoorwegen (NS).

concept

In Limburg hebben we gekozen om met een 'vraaggestuurde en ademende concessie' te werken, Daarmee bedoelen we dat we het openbaar vervoer de komende jaren willen doorontwikkelen, zodat het continu blijft aansluiten bij de reizigersbehoefte. Het Ontwikkelplan OV Limburg biedt daarvoor de leidraad. Dit plan is tot stand gekomen in samenwerking met concessiehouder Arriva en andere belangrijke stakeholders, zoals NS, ProRail, Omnibuzz, gemeenten en het Reizigersoverleg Limburg. Belangrijke speerpunten in dit plan zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied en van voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Via het Bestuursakkoord Toegankelijkheid Openbaar Vervoer werken het Rijk, provincies en vervoerders onder meer aan het verbeteren van reisinformatie, reisassistentie, de inzet van ov-ambassadeurs en de toegankelijkheid van haltes. De verantwoordelijkheid voor het op orde brengen en houden van bushaltes ligt bij de wegbeheerders. Wij hebben als wegbeheerder circa 350 haltes op provinciale wegen in beheer. Daarnaast onderstrepen we het belang van dit onderwerp bij de gemeentelijke wegbeheerders.

RRRRRRR

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 14.8 Provinciale Infrastructuur

Onder provinciale infrastructuur verstaan we provinciale wegen en fietspaden. Het beheer, onderhoud en aanpassingen van de provinciale infrastructuur (reconstructies) is onze wettelijke taak.

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIK) beschrijft hoe we zorg dragen voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur en hoe deze taken financieel zijn gedekt. Daarin zijn keuzes gemaakt over het gewenste kwaliteitsniveau van het beheer van de provinciale infrastructuur. In de NIK hebben we aandacht voor de actuele inrichtingsnormen voor onze wegen en fietspaden, risicolocaties op het gebied van verkeersveiligheid, natuurinclusief beheer en onderhoud, en duurzame en circulaire grond-, weg- en waterbouw.

Voor provinciale wegen met een belangrijke bereikbaarheids- en doorstroomfunctie, en voor enkele spoorwegen, hanteren we aan weerszijden reserveringsstroken. Zo is op termijn eventueel een verbreding of aanpassing van de (spoor)weg ~~mogelijk~~noodzakelijk. Dat geldt ook voor toekomstige, nieuwe (spoor)wegen. Mogelijke aanleidingen daarvoor zijn de (verwachte) verkeersgroei, wegontwerpeisen die voortkomen uit het streven naar een duurzaam en veilig wegverkeerssysteem of maatschappelijk-bestuurlijke overwegingen – de (spoor)weg moet toekomstvast zijn. ~~De~~Een inschatting van de reserveringsstroken ~~zijn~~ is vastgelegd in de Omgevingsverordening.

SSSSSSS

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 14.9.2 Grensoverschrijdende trein- en busverbindingen

Limburg kent een hoge dichtheid van spoorverbindingen. De kwaliteit van dit netwerk is van groot belang voor de bereikbaarheid van Limburg. De tijdige realisatie van de Maaslijn is onze topprioriteit. De verbinding met Eindhoven/Brainport en de rest van Nederland via het Hoofdrailnet is eveneens van groot belang. Verder willen wij onze internationale ambities en verbindingen realiseren. Concreet gaat het om de volgende internationale treinverbindingen:

- de Drielandentrein
- de Intercity Eindhoven-Venlo-Düsseldorf
- Weert-Hamont-Antwerpen en (Randstad)-Eindhoven-Heerlen-Aken

Daarvoor is het van belang om te blijven sturen op de daarvoor benodigde spoorinfrastructuur voor personen- en goederenvervoer en op de doorontwikkeling van de ticketing en tarifering. Wij staan positief tegenover grensoverschrijdende busverbindingen en onderzoeken de mogelijkheden op de langere termijn hiervoor

TTTTTTT

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

§ 14.9.3 Havens en vaarwegen

We stimuleren het gebruik van de binnenvaart en de Limburgse binnenhavens, als belangrijk onderdeel van de grensoverschrijdende logistieke corridors van waterwegen (vaarwegen en hoofdvaarweg - Maasroute). Ze kunnen een bijdrage leveren aan duurzaam vervoer, spelen een belangrijke rol in de modal shift en kunnen het wegennet ontlasten. Ook kunnen ze een rol spelen bij de transitie naar een circulaire economie.-

Om de binnenvaart een betrouwbaar en aantrekkelijk alternatief te laten zijn voor het wegvervoer, wordt onder meer ingezet op het oplossen van knelpunten op de Maas de verschoning en vergroening van de binnenvaart en Clean Energy Hubs (CEH), de herstructurering van watergebonden bedrijventerreinen en het instellen van zero emissie-corridors met zelfvarende, schone schepen.-

Havengebonden (natte) terreinen zijn strategisch belangrijk voor de circulaire economie (multimodale overslag) en met name voor de energietransitie, bijvoorbeeld als Clean Energy Hub, zoals de binnenhaven van Maasbracht wil realiseren. Daarom moeten deze 'natte kavels' zoveel mogelijk gereserveerd blijven voor watergebonden functies. Dat wordt uitgewerkt in de Omgevingsverordening.

UUUUUUU

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 14.11.7 Gedragsbeïnvloeding en doelgroepenbenadering

~~Binnen het landelijke programma Veilig Slim Duurzaam (VSD)~~ In samenwerking met Rijk en regio's zijn onder andere afspraken gemaakt over de doelgroepenaanpak (werkgeversaanpak, logistieke aanpak en onderwijsaanpak). We gebruiken daarbij de eerder opgedane kennis op dit gebied. Gedragsbeïnvloeding staat daarbij centraal, om zo de bereikbaarheid te verbeteren-, veilig gedrag in het verkeer te vergroten en de CO_2-uitstoot te verminderen. Dat doen we door in te zetten op het verminderen en verduurzamen van het woon-werkverkeer, studentenstromen en logistieke stromen. Daarbij worden duurzame manieren van vervoer, zoals de fiets en het openbaar vervoer, en het op andere tijden reizen (spitsmijden) gestimuleerd.

De komende periode liggen er kansen ~~op het gebied van VSD,~~ voor Limburg voornamelijk op het gebied van het vergroenen van reisgedrag en stimuleren van duurzame mobiliteit, zoals de fiets en OV. Werkgevers gaan daarbij hun zakelijke verkeer en woon-werkverkeer sneller verduurzamen. Verder liggen er kansen om de logistieke sector te verduurzamen. Tot slot spelen de doelgroepenbenadering en gedragsbeïnvloeding een belangrijke rol in het beperken van hinder tijdens wegwerkzaamheden, zoals de A2-wegverbreding tussen knooppunten Het Vonderen en Kerensheide.

VVVVVVV

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 14.12 Werkingsgebieden mobiliteit

De themakaarten mobiliteit zijn allemaal ondersteunend aan de tekst en geven geen direct werkingsgebied aan. Daarom zijn in deze paragraaf alle gebruikte kaartlagen opgenomen om ze in het Digitaal Stelsel Omgevingswet te kunnen tonen.

binnenhavens binnenhavens (buffer)

binnenhavens (buffer)

hoofdspoornet

hoofdspoornet buffer

hoofdvaarweg - Maasroute

intercitystations

concept

concept

icstations buffergem

logistieke hotspots

lokaal spoor buffer

lokaal spoor

overige treinstations

overige treinstations buffer1000m

provinciale wegen

provinciale wegen buffer

railterminals en bargeterminals - buffer

railterminals en bargeterminals

Rijkswegen

Rijkswegen buffer

sluizen buffer100m

~~Sluizen~~ sluizen

TUG-Zones

vaarwegen buffer100m

vaarwegen

WWWWWWW

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 15.1.2 Onroerend erfgoed in ruimtelijke opgaven

De aanwezigheid van onroerend erfgoed uit verschillende tijdsperioden bepaalt voor een belangrijk deel de beeldkwaliteit van ons Limburgs landschap, zowel landelijk als stedelijk. Het onroerend erfgoed in zijn fysieke omgeving is een van de kenmerken die een gebied en regio een identiteit geven voor bewoners en bezoekers. Die historische gelaagdheid en daarmee de ruimtelijke kwaliteit staan onder druk. Het is voor heel Limburg een opgave om de historische gelaagdheid van ons landschap, inclusief erfgoed, te behouden en te benutten bij het ontwerpen van opgaven en transities.

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen willen we dat erfgoed niet alleen vanuit behoud benaderd wordt, maar dat de historische structuren en het verhaal achter het erfgoedensemble ook als inspiratiebron gebruikt worden voor ingrepen die passen binnen het karakter van een gebied. Dat betekent kijken naar en voortbouwen op de lange ontwikkelingsgeschiedenissen van landschap en erfgoed en daarop voortbouwen.

We willen het gebruik van erfgoed als verbindende kracht stimuleren bij ruimtelijke opgaven op het gebied van onder andere natuur, waterveiligheid, energie-infrastructuur, woningbouw en de landbouwtransitie. Erfgoed biedt kansen voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit (en ook toeristische kwaliteiten) bij ontwikkel- en ontwerpopgaven. Dat vraagt om de ontwikkeling en de inzet van cultuurhistorische kennis bij ontwerpopgaven in het landschap.

Door erfgoed, maar ook cultuur, als inspiratiebron te gebruiken, voegen we kwaliteit en eigenheid toe aan het ruimtelijk ontwerp en de inrichting bij grote ruimtelijk opgaven. Op het schaalniveau van de provincie zullen we komen tot een gebiedsbiografie Limburg. De gebiedsbiografie Limburg is een cultuurhistorische verdieping van de kenmerken en identiteit van deelregio's in Limburg. We

zien de inzet van het kennisinstrument gebiedsbiografie als een kans om cultuurhistorie mee te nemen in ruimtelijke processen en opgaven. Deze kennisonderlegger ondersteunt, samen met de gebiedspaspoorten en bestaande gebieds- en landschapsbiografieën, het gebiedseigen ontwikkelen binnen regio's – een van de Limburgse ruimtelijke principes.

XXXXXXX

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 15.1.3 Onroerend erfgoed en wateroverlast/tekort

We willen goed zicht krijgen op het effect van wateroverlast en watertekort op monumenten langs beken en rivieren in Limburg. Daarvoor kijken we met de beleidsvelden erfgoed, water en waterveiligheid naar deze problematiek en laten we de beleidsvelden elkaar versterken om de verschillende doelen te behalen.

In zowel de Maasvallei als de Limburgse beekdalen is van oorsprong veel uniek Limburgs gebouwd erfgoed aanwezig, dat sterk verbonden is met het omringende landschap en de ecologie. Zo zijn de hier aanwezige watermolens (vijftig in Limburg) en kastelen en buitenplaatsen voor hun functioneren sterk afhankelijk van een uitgebalanceerde watertoevoer. Te veel, maar ook te weinig water belemmert het functioneren van dit erfgoed.

Goed zicht op het effect van wateroverlast en watertekort op monumenten langs beken en rivieren in Limburg ontbreekt op dit moment, maar is wel nodig voor de juiste acties vanuit gezamenlijk, provinciebreed beleid. Het hoogwater van juli 2021 in de Maas en de Limburgse beken heeft de problematiek van wateroverlast voor beschermde monumenten zichtbaar gemaakt. De lage ligging aan het water maakt deze objecten van oudsher kwetsbaar. Tegelijkertijd geldt er in de beekdalen in het buitengebied over het algemeen geen normering voor wateroverlast. Om inzicht te krijgen in het effect van wateroverlast en watertekort, is onderzoek nodig. We kiezen ervoor om te starten met de problematiek bij de ~~Watermolens~~watermolens.

De aanpak van wateroverlast bij watermolens moet gezien worden als pilot. Deze aanpak kan ons meer leren over hoe om te gaan met de andere categorieën monumenten in de nabijheid van beken en rivieren. Om aan de behoefte van een betere bescherming tegemoet te komen, zal voor elke watermolen een individuele beoordeling van de wateroverlastproblematiek gemaakt worden en zal maatwerk geleverd worden. Vanuit het programma Waterveiligheid en Ruimte (WRL) wordt eerst gekeken in hoeverre de reguliere stroomgebiedsaanpak van de gehele beek tot een bevredigende oplossing kan leiden. Onder Water wordt zowel de normering als het maatwerk in relatie tot watermolens toegelicht. Vanuit erfgoedbeleid zullen we dit, waar ingrepen direct betrekking hebben op het molenensemble, aanvullend ondersteunen. Daarbij houden we uiteraard rekening met het geldende provinciale water- en erfgoedbeleid.

YYYYYYY

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 15.1.5 Instandhouding monumenten

We hebben als doel om meer monumenten in betere en duurzame staat te krijgen en houden. Dat wordt echter steeds lastiger voor eigenaren. Energiebesparende maatregelen kunnen vaak niet zomaar uitgevoerd worden, maar moeten aangepast worden om het uiterlijk en karakter van het monument niet aan te tasten. Behalve dat het lastig is voor eigenaren om een monument in goede staat te krijgen of houden, zijn de kosten van restauratie hoog. Via een bestuursovereenkomst met het Rijk zijn rijksmiddelen voor restauratie beschikbaar voor monumenteigenaren via de provincie. Bij restauratieopgaven van monumenten heeft de kwaliteit van de restauraties een directe relatie met het behoud van de beeldkwaliteit in het landschap. Denk daarbij aan de vele vakwerkhoeves in Limburg, waar veel deskundigheid nodig is voor restauratie met oorspronkelijke materialen en technieken.

In ruimtelijke procedures zullen we ons adviesrecht (artikel 4.25 lid 1h Omgevingsbesluit) voor rijksmonumenten buiten de bebouwde kom gebruiken voor het behoud van erfgoed en de uitvoering van restauraties van voldoende kwaliteit. Voor restauratiekwaliteit volgen we de ERM-kwaliteitsstan-

concept

daard (Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg) voor het onderhouden, restaureren en verduurzamen van monumenten, rijks en gemeentelijk beschermd.

We streven naar het behoud van beschermde monumenten in de historische context. Voor deze bredere ruimtelijke context van het monument hanteren we het begrip erfgoedensemble. Een erfgoedensemble bestaat uit de gebouwen samen met de landschappelijke structuren die vanuit historisch gebruik samenhangen en een geschiedenis delen. Zo bestaat een watermolenensemble uit het molengebouw, de bijbehorende stuw- en waterwerken en overige infrastructuur, net als een kasteelensemble bestaat uit bijgebouwen, waterwerken, kasteelparken en follies. In dit streven sluiten we aan op het Besluit kwaliteit leefomgeving en de instructies ten aanzien van het voorkomen van de aantasting van de omgeving van rijksmonumenten (artikel 5.130 lid 2 Besluit kwaliteit leefomgeving).

ZZZZZZZ

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 15.1.6 (Her)gebruik monumenten

Een passende functie van een monument is essentieel voor het doorvertellen van het historische verhaal van de regio en verbindt inwoners en bezoekers met hun omgeving. Het object wordt gebruikt en daarmee onderhouden. Bij leegstand van erfgoed kan snel verval intreden. Bij herbestemming is het van belang om het monument als erfgoedensemble te behouden, inclusief de historische inbedding in het landschap. We zetten ons met eigenaren, het Rijk, gemeenten en deskundigen in voor het behoud en de herbestemming van beschermde monumenten door hergebruik van monumenten te bevorderen, met een functie die past in de omgeving.

~~Bij een ruimtelijk plan dat een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling mogelijk maakt, willen we dat de mogelijkheid van herbestemming van leegstaande rijksmonumenten of gemeentelijk beschermde monumenten en beeldbepalende gebouwen wordt onderzocht. De Omgevingsverordening Limburg verplicht tot het motiveren van de herbenutting en herbestemming van deze leegstaande gebouwen. Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven – zowel in landelijk als bebouwd gebied– en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB).~~

We willen de herbenutting van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen stimuleren. In de Omgevingsverordening Limburg worden hiervoor instructieregels opgenomen. Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven – zowel in landelijk als bebouwd gebied– en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB) en religieus erfgoed (zoals kerken). Het gebruik van monumenten levert ook een bijdrage aan de versterking van het toerisme.

AAAAAAAA

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 15.2.2 Behoud archeologie

De druk op de beschikbare ruimte en daarmee ook op de ondergrond en het daarin aanwezige archeologische erfgoed is groot. Waar mogelijk zal ingezet worden op behoud in de bodem door inpassing, aanpassing of actieve benutting. Als het behouden van archeologische resten in de bodem niet mogelijk is, worden deze resten behouden door de informatie over de vindplaatsen vast te leggen in wetenschappelijke rapporten. De bijbehorende documentatie en vondsten worden opgeslagen in een provinciaal archeologisch depot. We zijn eigenaar van de archeologische vondsten die zijn aangetroffen tijdens archeologische onderzoeken op ons grondgebied en waarop niemand zijn recht van eigendom kan bewijzen. We hebben de wettelijke taak om een depot voor deze vondsten in stand te houden en vervullen deze taak door te zorgen voor een duurzame huisvesting voor het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten.

BBBBBBBB

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

concept

concept

§ 15.2.4 Archeologie als kwaliteit voor de leefomgeving

In zowel de Groenblauwe landbouwzone als het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zijn verwachte en al bekende archeologische waarden aangemerkt als een belangrijke kernkwaliteiten van het landschap. We willen de (huidige) archeologische kernkwaliteiten van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone behouden en waar mogelijk versterken. Deze bescherming zal gecontinueerd worden in de omgevingsverordening.

We hebben een aantal archeologisch belangrijke gebieden met een groot potentieel aan archeologische waarden gedefinieerd. Deze archeologische aandachtsgebieden overstijgen gemeentegrenzen en vertegenwoordigen het verhaal van Limburg.

Niet alleen voor de archeologische aandachtsgebieden, de Groenblauwe Landbouwzone en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg kan archeologie als omgevingskwaliteit beschouwd worden, maar ook voor:

- het Natuurnetwerk Limburg
- het Primair Landbouwgebied
- het Verwevingsgebied
- de Stedelijk gebied en Landelijke kernen
- de ~~Bedrijventerreinen~~Werklocaties~~-~~

De toegevoegde waarde van het archeologische verhaal voor een locatie of geplande ontwikkeling is op dit moment nog vaak onderbelicht – zowel bij initiatiefnemers als bij de overheid. We willen de archeologische verhalen dichter bij de samenleving brengen, zodat deze gebruikt kunnen worden als inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen. We zien zowel verplicht uit te voeren archeologische onderzoeken als de nog op te stellen gebiedsbiografie van Limburg als kansen om archeologie mee te nemen in ruimtelijke processen en opgaven.

Het zichtbaar maken van archeologische waarden en het door eigen ondervinding laten beleven van archeologie draagt bij aan een aantrekkelijk woonklimaat en verbindt de inwoners met hun omgeving. Daarom ondersteunen wij archeologische projecten gericht op publieksbereik, om zo de kennis over en het behoud van bijzondere Limburgse artefacten te stimuleren en om vrijwilligers te betrekken bij onderzoek.

CCCCCCCC

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 15.3.2 Spreiding culturele voorzieningen

In Limburg werken culturele makers in een creatief en vernieuwend klimaat, mogelijk gemaakt door voorzieningen in de fysieke omgeving. Deze culturele voorzieningen, waartoe ook bibliotheken kunnen worden gerekend, dragen bij aan een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Limburg. Cultuur is medebepalend voor de leefbaarheid en levendigheid van een regio, stad, wijk of kern. Iedereen verdient het daarom om toegang te hebben tot cultuur.

In Limburg willen we een divers aanbod van culturele voorzieningen, met een evenwichtige spreiding over heel Limburg, zodat dit aanbod voor iedere Limburger bereikbaar is. Wij werken daarvoor samen met het Rijk en gemeenten aan een sterke culturele basisinfrastructuur en aan een beter gebalanceerd professioneel cultuuraanbod in de hele provincie. In Zuid-Limburg is al een groot en divers aanbod. Daarom wordt er samen met ~~de regio~~ Noord- en Midden-Limburg een plan (Groeiplan) opgesteld voor de culturele infrastructuur van ~~Noord-~~ de regio en ~~Midden-Limburg en~~ wordt hier extra in geïnvesteerd.

DDDDDDDD

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 16.2 Bouwstenen voor de POVI

Er is bij de actualisatie van de POVI gebruikgemaakt van een groot aantal bouwstenen. We noemen in het bijzonder het coalitieakkoord, de beleidskadersbeleidskaders en het Ruimtelijk Voorstel Limburg.

Verder zijn van belang de ontwerpende onderzoeken die na vaststelling van de POVI2021 voor en samen met de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg en andere regionale partners zijn uitgevoerd. Daarbij zijn de maatschappelijke opgaven vertaald naar een kaartbeeld en regionale ambities. De ontwikkelperspectieven voor de twee Limburgse NOVEX-gebieden (de Peel en Zuid-Limburg), die samen met het Rijk, gemeenten en het waterschap zijn gemaakt, vormen ook een belangrijke bouwsteen.

Het verstedelijkingsconcept Limburg Centraal, opgesteld samen met het Rijk en de IC-gemeenten, is ook een belangrijke bouwsteen. Dit ~~betreft nog een tussenproduct: een contour van een verstedelijkingsconcept dat de komende periode~~krijgt verdere concretisering ~~krijgt~~ in een verstedelijkingstrategie. Daarbij vindt afstemming plaats met de verstedelijkingsstrategie van het Rijk, op te nemen in de Nota Ruimte.

Een andere belangrijke bouwsteen vormt het provinciale onderzoeksrapport Ruimte-met-regie met aanbevelingen.

Ook sectorale onderzoeken en bouwstenen zoals de brownfieldanalyse bedrijventerreinen, onderlegger Water en Bodem, de bouwsteen veiligheid van de veiligheidsregio en bouwsteen gezondheid van de GGD's zijn benut.

De toekomstvisie 2050 (TV2050) is gedurende het proces zo goed als mogelijk gevolgd. Deze is voor verwerking in deze POVI echter te laat beschikbaar gekomen, maar zal als input dienen bij de volgende actualisatie van deze POVI.

EEEEEEEE

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 16.3 Participatie

Medio 2024 is het traject voor de actualisatie van de omgevingsvisie gestart. Er is een participatie- en communicatieplan opgesteld en uitgevoerd, gericht op het zo goed mogelijk en tijdig organiseren van participatie en communicatie. Met als doel om een zoveel mogelijk gedragen actualisatie van de POVI te maken, waarin alle nodige stakeholders (zowel intern als extern, onder andere gemeenten, semioverheden, euregionale partners en (belangen)organisaties) op het juiste moment zijn meegenomen.

We hebben daarbij rekening gehouden met het feit dat:
- dit een actualisatie is van de POVI 2021 die toen al een heel uitgebreid participatietraject heeft gehad;
- er bij veel bouwstenen die als input dienen voor de actualisatie ook al aan participatie is gedaan.

De opbrengsten uit het participatieproces zijn door ons benut voor de uitwerking van de Omgevingsvisie en hebben van december 2024 tot februari 2025 geleid tot een proces van voorlopige keuzes en daarmee eerste bouwstenen voor de Omgevingsvisie. Van februari tot en met april 2025 hebben diverse interactieve aanscherpingsrondes plaatsgevonden (zowel in- als extern en zowel ambtelijk als bestuurlijk) richting het ontwerp van de Omgevingsvisie.

~~Conform planning vindt de tervisielegging van de ontwerp Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER plaats gedurende zes weken voorafgaand aan het zomerreces van 2025. In die fase kunnen formele zienswijzen worden ingediend. In deze fase vinden ook vervolggesprekken met partners plaats.~~

Conform planning heeft de tervisielegging van de ontwerp Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER plaatsgevonden gedurende zes weken voorafgaand aan het zomerreces van 2025. Gedurende deze fase zijn ruim 1250 formele zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen zijn van een reactie voorzien in een Nota van Zienswijzen. Ze hebben deels geleid tot aanpassing van de ontwerp POVI. In samenhang hiermee hebben vervolggesprekken met partners plaatsgevonden om kaarten en tekstpassages toe te lichten en/ of om zienswijzen nader te bespreken.

Mede op basis van de reacties zullen Gedeputeerde Staten ~~de ontwerp POVI waar nodig aanpassen en~~ in ~~het najaar van 2025~~ maart 2026 een definitief voorstel voorleggen aan Provinciale Staten. Behandeling in de Statencommissie Leefomgeving (LEO) en vervolgens Provinciale Staten ~~volgen~~ is voorzien in ~~de laatste vergadercyclus van 2025~~ april resp. mei 2026.

Provinciale Staten zijn ook al betrokken in het voorbereidingstraject. Allereerst via sonderende sessies in de Statencommissie LEO, vooral op basis van discussiebladen over de belangrijkste keuzevraagstukken. Daarnaast is de informele Statenwerkgroep Omgevingsvisie regelmatig bijgepraat over onder meer de inhoud en voortgang van de ontwerpende onderzoeken, de opstart van de actualisatie van de POVI en de voortgang van dit proces.

FFFFFFFF

De volgende sectie wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

§ 16.4 Het Milieu Effect Rapport (planMER)

Een bijzondere bouwsteen vormen een plan-milieueffectrapport (planMER) en Passende beoordeling. Voor een omgevingsvisie waarin kaderstellende uitspraken worden gedaan over later te nemen vergunningbesluiten over mer-(beoordelings)plichtige projecten, moet namelijk een planMER worden gemaakt. Een planMER maakt de impact van beleidsalternatieven inzichtelijk en draagt eraan bij dat het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

Het planMER is gelijktijdig met de ontwerp Omgevingsvisie opgesteld. In de Nota Reikwijdte en Detailniveau is de werkwijze toegelicht om tot het planMER te komen. In het planMER zijn de ruimtelijke keuzes in de synthesescenario's van de ontwerpende onderzoeken voor de drie Limburgse regio's getoetst aan de doelen voor de geactualiseerde POVI. Deze ontwerpende onderzoeken staan namelijk mede aan de basis van de actualisatie van de POVI. De lijst met doelen waaraan getoetst is, is afkomstig uit het Ruimtelijk Voorstel Limburg uit 2023. Waar nodig zijn deze doelen aangevuld en geactualiseerd, bijvoorbeeld op basis van de beleidskaders en recente inzichten. De toetsing heeft geresulteerd in aanbevelingen in het planMER voor de voorliggende geactualiseerde POVI. Die aanbevelingen zijn, voor zover ze passen bij het karakter van de POVI en de beoogde provinciale rol, grotendeels verwerkt.

Op 12 september 2025 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage een (wettelijk verplicht) toetsingsadvies uitgebracht over het PlanMER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER. In het kort luidt het advies van de Commissie dat het MER grotendeels van goede kwaliteit is. Bestuurlijke keuzes in de regio's worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. De hoofdstukken over de regio's geven een goed beeld van het profiel van de regio's. Onzekerheden in de autonome ontwikkeling worden goed beschreven. De toegankelijkheid en leesbaarheid van het PlanMER is niet altijd optimaal.

N.a.v. het advies van de Commissie is de bijlage 'Analyse belangrijkste ruimteclaims toegevoegd

concept

GGGGGGGG

Bijlage 1 wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Bijlage 1 Begripsbepalingen

Aandachtsgebieden	Gebieden waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen, onvoldoende beschermd kunnen zijn tegen de gevolgen van ongevallen met gevaarlijke stoffen.
Aandachtsgroepen	Bepaalde groepen mensen die extra moeilijk passende en betaalbare woningen vinden, vaak vanwege een kwetsbare situatie of specifieke woonbehoefte. Als aandachtsgroepen worden in ieder geval beschouwd, de personen die vallen onder de categorieën aandachtsgroepen zoals opgenomen in het wetsvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting.
Abiotiek	De abiotische omstandigheden in een natuurgebied zijn alle niet levende factoren in het ecosysteem van het natuurgebied. Denk hierbij aan zaken als lucht, water, bodem, nutriënten, warmte en licht
Agglomeratiekracht	De voordelen van ruimtelijke en organisatorische nabijheid, zoals kennisdeling, bereikbaarheid en kwaliteit van leven.
Agrarisch Natuurbeheer	Agrarisch Natuurbeheer ondersteunt het beheer van natuurgebieden en verbindt de natuurgebieden met elkaar.
Agri-PV	Agri-PV (agrivoltaics) combineert landbouw en zonne-energie op hetzelfde perceel, waardoor schaarse grond dubbel wordt benut voor zowel voedselproductie als stroomopwekking.
Agroforestry	Combinatie van akkerbouw of veehouderij met de teelt van houtige gewassen of bomen op hetzelfde perceel.
Agrotoerisme	Dag- en/of verblijfsrecreatieve activiteiten gekoppeld aan een agrarisch bedrijf.
Aquathermie	Het benutten van warmte en kou uit water, zoals oppervlaktewater, afvalwater of drinkwater.
Arbeidsmigrant	Een onderdaan van een ander ~~EU-~~land dan Nederland die rechtmatig in Nederland mag verblijven en werken, welke maximaal 5 jaar aaneensluitend in Nederland verblijft om rechtmatig werkzaamheden te verrichten, tegen een inkomen van maximaal ~~150~~130% van het minimumloon bedoeld in artikel 8 van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag.
Basisnet	Een landelijk aangewezen netwerk voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het bestaat uit de (snel)wegen, vaarwegen en spoorwegen die van belang zijn voor vervoer
Bebouwd gebied	Synoniem van bebouwde omgeving. Een gebied dat vol staat met bebouwing in gebruik voor (een mix van) hoofdzakelijk de functies wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen. Dit gebied kent weinig open ruimte. Dit gebied bestaat uit drie categorieën (zoneringen): • Stedelijk gebied • Landelijke kernen • Werklocaties, deze categorie is opgedeeld in drie subcategorieën met alle drie een andersoortige inrichting en gebruikers: ○ Bedrijventerreinen

concept

	○ Stedelijke dienstenterreinen ○ Solitaire ~~bedrijfslocaties~~bedrijfskavels > 1 hectare
Bebouwingsclusters	Clusters van bebouwing die te klein zijn om ze als landelijke kern aan te merken, en te groot om van verspreide bebouwing te spreken. De begrenzing van deze bebouwingsclusters is bepaald op basis van het bestand BAG 'Panden met woonfunctie' (om precies te zijn: vanuit dit puntbestand zijn gebieden geselecteerd met 10 (of meer) punten met een onderlinge afstand van 75m of minder, met daaraan toegevoegd het laatste pand binnen een straal van 70m. Bebouwingsclusters kunnen verschillende vormen aannemen, waaronder de vorm van een lint.
Bedrijventerreinen van provinciaal belang	Bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn haventerreinen, grootschalige logistiek-industriële terreinen in de twee logistieke knooppunten, bedrijventerreinen in milieucategorieën 4 of hoger e/o bedrijventerreinen die een bovenregionale functie vervullen en door hun infrastructurele ontsluiting geschikt zijn voor omvangrijke productie en distributie. Deze bedrijventerreinen zijn benoemd als 'bedrijventerreinen van provinciaal belang' vanwege hun specifieke kenmerken nodig voor de transitie naar een circulaire economie en/of vanwege hun strategische ligging in de nationaal aangewezen logistieke knooppunten/(potentie voor) clustering van bovenregionaal opererende bedrijvigheid. ~~Niet te verwarren met 'industrieterreinen van provinciaal belang', aangewezen op grond van de Omgevingswet.~~
Bestemmingsmanagement	Alle inspanningen die zijn gericht op het realiseren van een zo groot mogelijke positieve impact van de vrijetijdseconomie voor een stad of regio (bron: bewerking van definitie IPO/CBS).
Betaalbare woningen	Woningen die voldoen aan de landelijke definitie van betaalbare huur- en koopwoningen.
BEVI-proof	Besluit externe veiligheid inrichtingen; het Besluit verplicht bevoegd gezag via de Wet milieubeheer en de Wet op de ruimtelijke ordening om veiligheidsafstanden aan te houden tussen gevoelige objecten (woningen, scholen, hotels, ziekenhuizen e.d.) en risicovolle bedrijven - bedrijven die werken met of opslag hebben van verpakte gevaarlijke (afval)stoffen, brandbare stoffen, LPG en ammoniak (i.v.m. aanwezige koel- of vriesinstallaties)
Bouwgrondstoffen	Grondstoffen voor de bouw, zoals zand en grind (primair) of hergebruikt puingranulaat (secundair).
Buitenplanse omgevingsplanactiviteiten	(BOPA) Een activiteit die afwijkt van het geldende omgevingsplan en waarvoor een aparte vergunning nodig is.
Circulaire economie	Economisch systeem gericht op maximale herbruikbaarheid van producten en grondstoffen.
Clean Energy Hubs	Clean Energy Hubs zijn (semi)openbaar toegankelijke tank-, laad- of bunkerfaciliteiten met voor weg een mix van minimaal drie hernieuwbare brandstoffen of energiedragers en voor binnenvaart minimaal één hernieuwbare brandstof of energiebron, waar wenselijk in combinatie met andere faciliteiten, zoals openbaar vervoer, horeca, truckparking, vergaderruimtes en dergelijke.
Cluster 6-bedrijven	Industriële bedrijven die buiten de grote Nederlandse industriële clusters vallen, maar samen een belangrijke rol spelen in de energietransitie. Cluster 6 omvat verspreid gelegen energie-intensieve bedrijven, bijvoorbeeld in de chemie, materialen- en maakindustrie, die werken aan

concept

concept

	verduurzaming, elektrificatie en innovatie richting een klimaatneutrale economie.
Complexe bedrijven	De Omgevingswet gebruikt de term complexe bedrijven voor bedrijven die door aard en omvang grote gevolgen kunnen hebben voor de leefomgeving. Bijvoorbeeld omdat de activiteiten van het bedrijf ernstig nadelig zijn voor het milieu. Of omdat het bedrijf de ruimtelijke keuzes in de omgeving beperkt. Denk dan bijvoorbeeld aan een bedrijf dat niet naast een woonwijk kan staan. Afdeling 3.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) geeft aan welke activiteiten onder de term complexe bedrijven vallen. Dit zijn: • Seveso-inrichtingen • een aantal IPPC-installaties met bovengemeentelijke milieugevolgen of een hoog milieurisico • een aantal andere activiteiten met bovengemeentelijke milieugevolgen of een hoog milieurisico
Dagrecreatie	Dagrecreatie is het bezoeken van voorzieningen voor dagrecreatie zoals een attractiepark of zwemplas. Dagrecreatie omvat ook activiteiten zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn.
Digitaal Stelsel Omgevingswet	Een van de onderdelen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is het Omgevingsloket. Het Omgevingsloket is de centrale plek waar digitale informatie over de leefomgeving onder de Omgevingswet samenkomt. Zo kan iedereen deze informatie op 1 plek bekijken en direct gebruiken.
Energiehub	Een locatie waar verschillende energiestromen (zoals elektriciteit, warmte, waterstof en duurzame brandstoffen) slim worden gecombineerd, opgeslagen, geconverteerd en verdeeld. Energiehubs optimaliseren het gebruik van duurzame energiebronnen en ondersteunen een stabiel, efficiënt energiesysteem voor bijvoorbeeld industrie, mobiliteit en woonwijken.
Erfgoedensemble	Monumentale objecten die samen een ruimtelijk en functioneel geheel vormen.
Erfgoedwet	In de Erfgoedwet is vastgelegd hoe met ons erfgoed wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarbij heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend.
Euregio Maas-Rijn	Grensoverschrijdende samenwerkingsregio rondom Hasselt, Maastricht, Luik, Aken en Eupen, met circa 3,9 miljoen inwoners. De Euregio Maas-Rijn stimuleert samenwerking op het gebied van economie, onderwijs, arbeidsmarkt, mobiliteit en cultuur, en vormt een belangrijk knooppunt binnen Europa.
Evenwichtige verdeling	Een afgewogen verdeling van zowel de woningbouwopgave over de gemeenten binnen de woningbouwregio waartoe de gemeente behoort, als de huisvestingsopgave

	van alle aandachtgroepen~~-~~ (fair share) over ~~alle gemeenten~~ de gemeenten binnen de woningmarktregio waartoe de gemeente behoort.
Externe veiligheid	(De afwezigheid van) risico's van het gebruik, de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen en windturbines.
Externe werking	Effecten van activiteiten buiten een stiltegebied, zoals geluidsoverlast.
Gebied	Een gebied zien we als een territoir dat op basis van bepaalde typische kenmerken als één samenhangend geheel gezien kan worden. Die kenmerken kunnen geofysisch, landschappelijk, cultuurhistorisch of functioneel van aard zijn, of anders of een combinatie van deze.
~~*Geothermie*~~	~~De energie die kan worden gewonnen door gebruik te maken van het temperatuurverschil tussen het aardoppervlak en diep in de aarde gelegen warmtereservoirs.~~
Geluidaandachtsgebieden	Gebieden waar de geluidbelasting van provinciale wegen of industrieterreinen een belangrijke impact heeft op de leefomgeving. Bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen deze gebieden moeten maatregelen worden genomen om een gezonde leefomgeving te waarborgen.
Geluidproductieplafonds	Wettelijke plafonds die bepalen hoeveel geluid maximaal mag worden geproduceerd door provinciale wegen en industrieterreinen ~~van provinciaal belang~~waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. De Provincie is verantwoordelijk voor het beheer en de handhaving hiervan.
Groepsrisicoberekening	Een technisch hulpmiddel voor bevoegd gezagen om de afwegingsruimte die zij hebben beter te benutten voor wat betreft omgevingsveiligheidsrisico's. Het groepsrisico geeft de kans weer op overlijden van een groep van 10 of meer personen per jaar als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door een activiteit met omgevingsveiligheidsrisico's.
Hittestress	Lichamelijke klachten bij mensen en dieren door extreme hitte.
Industrieterreinen ~~van provinciaal belang~~waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt	Industrieterreinen ~~van provincial belang~~waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt • In bijzondere gevallen biedt de Omgevingswet (artikel 2.12a) de mogelijkheid om industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. Voor deze 'industrieterreinen van provinciaal belang' is de provincie verantwoordelijk voor het vastleggen, monitoren en naleven van de geluidruimte. De mogelijkheid om onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder (artikel 163). • ~~Niet te verwarren met 'bedrijventerreinen van provinciaal belang', aangewezen vanuit economisch en mobiliteitsbeleid.~~ • Dit betreft a) Chemelot; en b) NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. • Chemelot en Nedcar incl. Industrial Park (maar zonder NedCar Yard), zijn ook aangeduid als bedrijventerrein van provinciaal belang.
Klimaatadaptatie	Aanpassen aan en omgaan met veranderende weersomstandigheden

concept

~~*Logies*~~	~~Het overnachten in een voorziening voor verblijfsrecreatie met een recreatief of zakelijk doel. Onder zakelijk doel wordt verstaan: het bezoeken van beurzen, congressen of andere werkgerelateerde activiteiten buiten de reguliere woonomgeving.~~ ~~Huisvesting van arbeidsmigranten valt niet onder het begrip logies maar onder wonen.~~
Klimaatakkoord	Het Klimaatakkoord is een onderdeel van het Nederlandse klimaatbeleid. Het is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Het doel is om de CO2-uitstoot in 2030 met 49% verminderen.
Landelijk gebied	In deze POVI bedoelen wij met Landelijk gebied de zoneringen Natuurnetwerk Limburg, Groenblauwe Landbouwzone, Primair Landbouwgebied en Verwevingsgebied samen.
Leefbaarheid	Mate waarin een omgeving geschikt is om prettig te wonen, werken en recreëren.
Leefbaarheidseffectrapportage	Een instrument, vaak een digitale tool, waarmee gemeenten en bewoners inzichtelijk maken hoe ruimtelijke ingrepen (zoals woningbouw) de leefbaarheid in een wijk beïnvloeden.
Logistiek knooppunt	Een complex van logistieke en/of industriële bedrijventerreinen, barge-, rail- en overslagterminals en een multimodaal infrastructuurnetwerk voor weg, water, rail, lucht en buis
Long-stay	Verblijf van een tot maximaal vijf jaar.
Luchthavenbesluit	Regels voor gebruik en inrichting van luchthavens van nationaal belang.
Mainports	Belangrijke knooppunten voor internationaal transport, zoals Rotterdam en Schiphol.
Meekoppelkansen	Kansen die ontstaan door projecten slim te combineren.
Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport	De Rijksoverheid wil de bereikbaarheid, veiligheid en ruimtelijke inrichting van Nederland bevorderen. Rijksprojecten en -programma's daarvoor staan in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT). Het Rijk werkt intensief samen met provincies, gemeenten, vervoerregio's en waterschappen aan de projecten. In een jaarlijkse cyclus worden via Bestuurlijke Overleggen (BO) (financiële) afspraken gemaakt. Dit zijn het BO Leefomgeving (BOL) in het voorjaar en het BO MIRT in het najaar.
Milieubelastende activiteit	Activiteiten die schadelijke gevolgen kunnen hebben voor het milieu.
Minimalisatieverplichting	De verplichting voor bedrijven om de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zoveel mogelijk te vermijden of te beperken.
Modal shift	De term modal shift verwijst naar de verschuiving van vervoersvormen binnen goederenvervoer of personenvervoer, met als doel de doorstroming te verbeteren, verduurzaming en het verbeteren van de leefbaarheid. Voor goederen betekent dit dat er een verschuiving plaats zou moeten vinden met als prioritering: buis, water, spoor en tot slot weg. Voor personenvervoer geldt het STOMP-principe: Stappen (lopen), Trappen (fietsen), Openbaar vervoer, Mobility as a Service (deelmobiliteit) en tot slot de Privéauto. Door in deze volgorde te faciliteren, maximaliseren we leefbaarheid, duurzaamheid en slim ruimtegebruik.

concept

Multimodaal goederenverkeer	Vervoersoplossingen waarbij gebruik wordt gemaakt van verschillende vervoers- middelen/vervoerswijzen.
Natuurinclusief	Het actief rekening houden met natuur in beleid en handelen.
Nazorg stortplaatsen	De verantwoordelijkheid van de provincie voor het onderhoud en de instandhouding van voorzieningen op gesloten stortplaatsen, evenals het vervangen van voorzieningen.
Omgevingsplan	Het omgevingsplan bevat algemene regels van de gemeente voor de fysieke leefomgeving. Iedere gemeente heeft 1 omgevingsplan onder de Omgevingswet. Wanneer wij in deze POVI spreken van een ontwikkeling in een omgevingsplan heeft dit ook betrekking op een BOPA.
Omgevingsveiligheid	(De afwezigheid van) risico's van het gebruik, de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen en windturbines. Hiervoor wordt ook de term externe veiligheid gebruikt.
Omgevingsverordening	De omgevingsverordening bevat alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving.
Omgevingswet	De Omgevingswet is de wet die alles regelt voor de ruimte waarin we wonen en werken: de leefomgeving.
~~*Projectbesluit*~~	~~Het projectbesluit is bedoeld om complexe projecten met een publiek belang mogelijk te maken.~~
Ontgronding	Het graven in of verwijderen van bodemlagen.
~~*Provinciale Omgevingsvisie*~~	~~Provinciale Staten leggen in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) hun ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast.~~
Passende woningen	Woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s)<u>, daarmee wordt bedoeld op betaalbaarheid; woning type en juiste plek</u>.
Planvoorraad	Voorraad aan harde en zachte (woning)bouwplannen. Harde plannen hebben juridische zekerheid omdat het omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) reeds werd vastgesteld door de gemeenteraad. Op deze locaties kan gestart worden met bouwen. Zachte plannen zijn mogelijkheden voor bebouwing en voorzieningen die nog niet zijn opgenomen in vastgestelde ruimtelijke plannen.
<u>*Precisie land- en tuinbouw*</u>	<u>Het gebruik van geavanceerde technologieën - zoals GPS, sensoren, drones en robots - om gewassen en vee zeer nauwkeurig te monitoren en behandelen.</u>
R-strategie	De R-ladder heeft zes tredes – Refuse & Rethink, Reduce, Reuse, Repair, Recycle en Recover – die verschillende strategieën van circulariteit weergeven. Deze strategieën vormen een ladder die als voorkeursvolgorde in de ontwikkeling van de circulaire economie wordt gehanteerd. Hoe hoger op de ladder, hoe minder grondstoffenverbruik en hoe lager de milieudruk (bron: PBL, 2019).
Rayonplanologie	Binnen de provincie Limburg hebben alle Limburgse gemeenten een vaste contactpersoon; de rayonplanoloog. Bij gemeentelijke planvorming en vergunningverlening behartigt de rayonplanoloog de provinciale belangen, zoals opgenomen in de Omgevingsvisie en Verordening. In de geest van de Omgevingswet gaat de rayonplanoloog vaak vroegtijdig de dialoog aan met gemeenten.
<u>*REBIS*</u>	<u>het Ruimtelijk Economisch Bedrijventerreinen Informatie Systeem (REBIS). Hierin wordt informatie over de Limburg-</u>

concept

	se werklocaties samengebracht. REBIS is te raadplegen via: REBIS
Regio Deals	De Rijksoverheid en de regio's werken samen om de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers te verhogen. Het Rijk sluit hiervoor Regio Deals met regio's door het land.
Regionale Energie Strategie	Limburg heeft twee regio's met ieder een eigen Regionale Energie Strategie (RES), voor een effectieve regionale aanpak van de energietransitie. Deze zogenaamde RES-regio's houden zich met name bezig met de bevordering van grootschalige opwek. Die twee regio's zijn: Noord- en Midden Limburg en Zuid-Limburg
Regionale Mobiliteitsoverleggen	Op regionaal niveau werken de Limburgse gemeenten samen in de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. Gezamenlijk wordt beleid afgestemd en invulling gegeven aan regionale mobiliteitsopgaven. De Provincie Limburg werkt samen met de regio's en zorgt voor integraliteit tussen de regio's onderling.
Risicogebieden omgevingsveiligheid	Gebieden rond transportroutes waar rekening wordt gehouden met gevaarlijke stoffen.
Risicovolle bedrijvigheid	Bedrijven die omgaan met gevaarlijke stoffen.
Saneringswoningen	Woningen die een te hoge geluidbelasting ondervinden van provinciale wegen. De Provincie is wettelijk verplicht om deze woningen in kaart te brengen en maatregelen te treffen om de geluidbelasting te verminderen.
Seveso-inrichting	Een locatie waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn in een of meer Seveso-installaties, met inbegrip van gemeenschappelijke of bijbehorende infrastructuur of activiteiten die met het exploiteren van de Seveso-inrichting rechtstreeks samenhangen.
Short-stay	~~Maximaal vier maanden aaneengesloten, gedurende een periode~~ Verblijf van maximaal één jaar.
Slaapplaats	Een overnachtingsmogelijkheid voor één persoon. Het vaak gehanteerde begrip 'bed' is niet eenduidig.
Smart mobility	Nieuwe technologieën voor efficiënter reizen.
Stadslandbouw	Het produceren van voedsel en groen in, om en voor de stad.
Stedelijke dienstenterreinen	Stedelijke dienstenterreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Ze zijn bedoeld voor grootschalige detailhandel- en kantoorontwikkelingen. Sommige richten zich vooral op detailhandel, andere met name op kantoren.
Stedelijke functies	Functies die door de intensiteit van bebouwing en gebruik, door hun afhankelijkheid van geconcentreerde infrastructuur en door de intensieve wisselwerking met andere functies primair zijn aangewezen op of verbonden zijn met het bebouwd gebied. Hieronder vallen onder meer: wonen, winkels, kantoren en bedrijventerreinen maar ook maatschappelijke functies, religie, cultuur en dagrecreatie in gebouwen. N.b. deze definitie wordt nog nader uitgewerkt ook i.r.t. de actualisatie van de kaartlagen voor het bebouwd gebied. De definitie is niet bedoeld als een allesomvattende lijst van stedelijke functies.
STOMP	*(van de site van Goudappel)* STOMP-principe: de mens centraal Om slimme mobiliteitsoplossingen integraal deel te laten uitmaken van stedenbouwkundige plannen, moet er vroeg

concept

concept

	in het proces aandacht voor zijn. In het STOMP-ordeningsprincipe staat de mens centraal bij gebiedsontwikkeling. Het principe prioriteert duurzamere vormen van mobiliteit zoals lopen, fietsen en het ov ten opzichte van minder duurzame mobiliteitsvormen zoals de auto. Zo zorgen we voor bereikbare en leefbare gebieden. We passen het STOMP-principe toe door in elke fase van planvorming en ontwerp telkens vijf opeenvolgende stappen en de bijbehorende vragen te doorlopen: ***Stappen**: hoe zorgen we voor een gebied met voorzieningen op loopafstand? En hoe zorgen we voor aantrekkelijke looproutes en verblijfsruimtes voor verschillende doelgroepen?* **Trappen**: hoe zorgen we ervoor dat voorzieningen bereikbaar zijn met de fiets? Hoe zorgen we voor directe en comfortabele fietsroutes? **Openbaar vervoer**: hoe sluiten we het nieuwe gebied aan op het ov-netwerk? Kunnen we ov-voorzieningen en gebiedsfuncties combineren? **Mobility as a Service (MaaS)**: welke mobiliteitsdiensten bieden we aan? Komen er hubs, en waar? Welke vormen van MaaS bieden we aan? **Privéauto**: moet het gebied bereikbaar zijn voor privéauto's? En op welke manier? Wat betekent dat voor parkeervoorzieningen?
Straatje erbij	~~Straatje erbij is het kleinschalig woningen bouwen aan de randen van de bebouwde kom; voor de Limburgse situatie wordt uitgegaan van maximaal 25 tot 30 woningen.~~ Een kleinschalige woningbouwontwikkeling van maximaal 25 tot 30 woningen gelegen aan de randen van het stedelijk gebied en de landelijke kernen of gelegen in een bebouwingslint of -cluster die samen een logische afronding vormen.
Trendbreuk aanpak	Gezamenlijke gezondheidsaanpak voor Zuid-Limburg.
Trias Energetica	Een drie-stappenstrategie om op een duurzame manier met energie om te gaan. Toegelicht in hoofdstuk 11.3.
Uitleglocatie	een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen in het landelijk gebied
Uitponding	Het afzonderlijk verkopen van recreatieverblijven – in- of exclusief grond – op een recreatieterrein
Verblijfsrecreatie	Het overnachten in een voorziening voor verblijfsrecreatie met een recreatief of zakelijk doel. Voorzieningen voor verblijfsrecreatie zijn onder meer: hotels, vakantiewoningen en tenten op kampeerterreinen.
Vermijdings- en Reductieprogramma ZZS	Een programma dat bedrijven moeten opstellen om de mogelijkheden voor bronaanpak en reductiemaatregelen van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) te onderzoeken.
Voedselbossen	Door mensen gecreëerde bossen met eetbare planten, zonder kunstmest of bestrijdingsmiddelen.
voorziening voor dagrecreatie in de openlucht	een voorziening voor dagrecreatie waar het gebruik overwegend in de openlucht plaatsvindt, zoals een golfbaan, openluchtzwembad of visvijver
voorziening voor dagrecreatie in een gebouw	een voorziening voor dagrecreatie waar het gebruik inpandig plaatsvindt, zoals een bioscoop of een indoor-kartbaan
Voorzieningen voor dagrecreatie	een voorziening waarvoor een toegangsbewijs of lidmaatschap nodig is, zoals een attractiepark, zwembad, bioscoop, kartbaan, rederij voor rondvaarten, golfbaan, visvijver of boerengolf. Onder voorziening voor dagrecreatie

	vallen ook musea en kastelen, net als betaalde rondleidingen op bijvoorbeeld een wijndomein of kaasmakerij
Voorzieningen voor verblijfsrecreatie	Een voorziening waar toeristen kunnen overnachten, zoals een bungalowpark, kampeerterrein/camperplaats, hotel, vakantiewoning of vakantieappartement, bed & breakfast, groepsaccommodatie of jachthaven met overnachtingsmogelijkheid
Voorzieningen voor vrijetijdseconomie	Een voorziening voor verblijfsrecreatie of een voorziening voor dagrecreatie
Vrijetijdseconomie	De sector binnen de economie die de bedrijven met verblijfsrecreatie en/of dagrecreatie omvat.
Werklocaties	De locaties voor bedrijventerreinen en voor grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties noemen we 'werklocaties'. Binnen de provincie is er een grote verscheidenheid aan deze locaties. We maken daarbij een onderscheid tussen: • stedelijke dienstenterreinen (voor grootschalige detailhandel- en kantoorontwikkelingen) • bedrijventerreinen • solitaire ~~bedrijfslocaties~~bedrijfskavels groter dan 1 hectare
Wonen	Het bewonen van een of meerdere ruimtes als vaste verblijfplaats. Een vaste verblijfplaats is een plaats waar iemand leeft, slaapt en van waaruit diegene zijn dagelijks leven organiseert, ook wanneer dit gedurende een tijdelijke periode is. Wonen omvat zowel de fysieke als sociale aspecten van huisvesting, zoals veiligheid, duurzaamheid, comfort en sociale cohesie.
Woningbouwprogrammering	Het aantal en type woningen dat wordt toegevoegd aan de woningvoorraad, verminderd met het aantal en type woningen dat wordt onttrokken aan de woningvoorraad, om te voldoen aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte in een gemeente, regio of Provincie binnen een bepaalde periode.
Woningvoorraad	Het totaal van de bestaande woningen.
Zeer Zorgwekkende Stoffen	Classificatie van de meest gevaarlijke stoffen voor mens en milieu. De stoffen zijn gevaarlijk, omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. Ze kunnen voorkomen in onder meer het bodemsysteem en watersysteem maar ook in de lucht, in voedsel en in producten.
Zonnepark	Een ruimtelijk samenhangende grondgebonden of drijvende installatie voor het opwekken van zonne-energie, groter dan 200 m2

concept

HHHHHHHH

Bijlage 2 wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Bijlage 2 Overzicht informatieobjecten

150 Kv-net	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_bca07dc-cf2bb4e5ab18fe88f8f0be8e8/nld@2026-02-10;1
380 Kv-net	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1216d898c7f44d5abfb42649b052b0ea/nld@2026-02-10;1
Analyse belangrijkste ruimteclaims	/join/id/regdata/pv31/2026/Analysebelangrijksteruimte-claims_2/nld@2026-03-23;1
archeologische aandachtsgebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_ab-cf9e20b7184e78b123097c322aa79f/nld@2026-02-10;1
~~*Bebouwd gebied*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_ddc9a34314824b51b0c8ed67aefd3803/nld@2026-02-10;1~~
~~*Bedrijventerreinen*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f63d7800adf94f96bc364cbf29edfbd0/nld@2026-02-10;1~~
bedrijventerreinen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f63d7800adf94f96bc364cbf29edfbd0/nld@2026-03-23;2
bedrijventerreinen van Provinciaal Belang	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bbd5885ea5c34437852e7b1a42073c67/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bbd5885ea5c34437852e7b1a42073c67/nld@2026-03-23;2
~~*Beekdal*~~ *beekdal - Ecologische verbindingszones*	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_11e7cc6d0ee04698a746710e4d72326d/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_11e7cc6d0ee04698a746710e4d72326d/nld@2026-03-23;2
beekdalen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_c87c02cc0f564fd-dbf6346db3d2c74bd/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_c87c02cc0f564fd-dbf6346db3d2c74bd/nld@2026-03-23;2
~~*beekdalen - landschap*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8e312938731d47afb24dd7ca2ed2b054/nld@2026-02-10;1~~
beeklandschap	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8e312938731d47afb24dd7ca2ed2b054/nld@2026-03-23;2
beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_0efeb520142745a2862f2bc6e90c7a9c/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_0efeb520142745a2862f2bc6e90c7a9c/nld@2026-03-23;2
binnenhavens	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_72daaf7cfed248d497ceafd5d75ca76b/nld@2026-02-10;1

concept

concept

binnenhavens (buffer)	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e112b056f58a4cd98b742dc458977fe8/nld@2026-02-10;1
bos- en mozaïeklandschap	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_879ab052b3bd46f19c5091823063dec0/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_879ab052b3bd46f19c5091823063dec0/nld@2026-03-23;2
~~*Bosverbinding*~~ *bosverbinding - Ecologische verbindingszones*	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_4d2c383bbd624a1a9c9a10c933f1546b/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_4d2c383bbd624a1a9c9a10c933f1546b/nld@2026-03-23;2
brightlands Campussen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_901a539aba7445dfb3d6bd1e49e8cd73/nld@2026-02-10;1
buisleidingen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_40efc0d907d34350b7441297a02ab44a/nld@2026-02-10;1
Chemelot	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5d03e031b87747db858bd423e384ef29/nld@2026-02-10;1
complexe bedrijven (Seveso-inrichtingen)	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a95f53d8e9b146e88b3e29f778fa21f9/nld@2026-02-10;1
Delta Rhine Corridor	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d3bf98175a614c3395897a4e7ca25938/nld@2026-02-10;1
~~*Doelenlijst*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Doelenlijst/nld@2026-02-11;1~~
Doelenoverzicht	/join/id/regdata/pv31/2026/Doelenoverzicht_2/nld@2026-03-23;1
droge heideontginningen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_399798187d6d40e797d19aaa7c9a1f2d/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_399798187d6d40e797d19aaa7c9a1f2d/nld@2026-03-23;2
droogdalen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bb090f9aeee84c908232654b99f9890b/nld@2026-02-10;1
ecologische verbindingszones	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_fb6dbd5fe5ba40fd8c5417d0685b3f97/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_fb6dbd5fe5ba40fd8c5417d0685b3f97/nld@2026-03-23;2
Ecologische Verbindingszones - Concreet begrensd	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_925af99e4ef848e98ba53dc29a46fb86/nld@2026-03-25;1
Ecologische Verbindingszones - Zoekgebied	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_68b302fedf7e4eb-fa0e6343229d2dad4/nld@2026-03-25;1
energieknooppunten	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bae9b55ffb02482e8ca01cca9a3d9b57/nld@2026-02-10;1

concept

extensiveringsgebieden	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_cd931fa5e5634d50b715469bdd934cef/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_cd931fa5e5634d50b715469bdd934cef/nld@2026-03-23;2
~~*Gebiedspaspoort Beekdal*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Beekdal/nld@2026-02-11;1~~
flauwe hellingen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_b6abf44bed11411e9ea122e064a7be42/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_b6abf44bed11411e9ea122e064a7be42/nld@2026-03-23;2
~~*Gebiedspaspoort Bos- en mozaieklandschap*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Bos__en_mozaieklandschap/nld@2026-02-11;1~~
~~*Gebiedspaspoort Droge heideontginning*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Droge_heideontginning/nld@2026-02-11;1~~
~~*Gebiedspaspoort Flauwe hellingen*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Flauwe_hellingen/nld@2026-02-11;1~~
~~*Gebiedspaspoort Kampen*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Kampen/nld@2026-02-11;1~~
Gebiedspaspoorten	/join/id/regdata/pv31/2026/Gebiedspaspoorten/nld@2026-03-23;1
Geluidaandachtsgebied industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_84a4af8413314d98b27f6439bf71da25/nld@2026-03-25;1
geluidscontour vliegbasis de Peel	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_0eb95fd872824111a0ccbd50853e172d/nld@2026-02-10;1
~~*Gebiedspaspoort Natte heideontginning*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Natte_heideontginning/nld@2026-02-11;1~~
gesloten stortplaatsen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_26e927f1794d4fdf811d57fc6824f914/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_26e927f1794d4fdf811d57fc6824f914/nld@2026-03-23;2
~~*Gebiedspaspoort Plateauontginning*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Plateauontginning/nld@2026-02-11;1~~
Groenblauwe landbouwzone	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f138f6cf28f64874a1370016801a7d6e/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f138f6cf28f64874a1370016801a7d6e/nld@2026-03-23;2
~~*Gebiedspaspoort Rivierdal*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Rivierdal/nld@2026-02-11;1~~
grondwaterbeschermingsgebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5ec3d3687c444cdfb444839d7cf2986d/nld@2026-02-10;1
~~*Gebiedspaspoort Steile hellingen*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Steile_hellingen/nld@2026-02-11;1~~
hellingen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_905cacc610e845e5a9a8b7e0f054127e/nld@2026-02-10;1~~

concept

	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_905cacc610e845e5a9a8b7e0f054127e/nld@2026-03-23;2
~~*Gebiedspaspoort Tussenterras*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Tussenterras/nld@2026-02-11;1~~
hoofdspoornet	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_c4d7e6fb6f554d6ebd12b43c445a6209/nld@2026-02-10;1
~~*Gebiedspaspoort Veenontginning*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Veenontginning/nld@2026-02-11;1~~
hoofdspoornet buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_9b730ea84b7a470284823d3fdcb2f163/nld@2026-02-10;1
~~*Gebiedspaspoort Velden*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2025/Gebiedspaspoort_Velden/nld@2026-02-11;1~~
hoofdvaarweg - Maasroute	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_2ac197a7d3db4e6bbbbbc8c6427f7e82/nld@2026-02-10;1
hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_0db53e26452e44d4b5e162b72a7cdb22/nld@2026-02-10;1
icstations buffergem	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8f4d5588981c4bc78537915638a09773/nld@2026-02-10;1
~~*industrieterreinen van Provinciaal Belang*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_fe2cd9b6ae6048f2a502fb111b276a07/nld@2026-02-10;1~~
industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_fe2cd9b6ae6048f2a502fb111b276a07/nld@2026-03-23;2
intercitystations	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3f63e5522b744ccf80e06bfe5a8babe1/nld@2026-02-10;1
~~*H5 Fluviaal*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_573c92d4211e478b8a8c04d4840c19b0/nld@2026-02-10;1~~
intrekgebieden Natura2000	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_23f47611d9c9475495666305f8c06326/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_23f47611d9c9475495666305f8c06326/nld@2026-03-23;2
~~*H5 Pluviaal 1*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a6990fcef4b348428e037341d87f561e/nld@2026-02-10;1~~
kampen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f997909f4e114dee82affcdfb3b6a8f3/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f997909f4e114dee82affcdfb3b6a8f3/nld@2026-03-23;2
~~*H5 Pluviaal 2*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_788caacb3fc2435299986771eaced59c/nld@2026-02-10;1~~
Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid	/join/id/regdata/pv31/2025/Inbreng_veiligheidsregios_in_omgevingsvisies_kernwaarden/nld@2026-02-11;1

concept

~~*H5 Pluviaal 3*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_ffb50d22587447e9ac8558a8058e1bfb/nld@2026-02-10;1~~
~~*Kleinschalig*~~ *kleinschalig landschap met poelen - Ecologische verbindingszones*	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_c11a3bad73c04e6ea5539a8663e9075b/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_c11a3bad73c04e6ea5539a8663e9075b/nld@2026-03-23;2
~~*H5 Pluviaal 4*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_d41117c2c852475d9612b6a9ee752e3d/nld@2026-02-10;1~~
~~*Kleinschalig*~~ *kleinschalig landschap met schrale elementen - Ecologische verbindingszones*	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_4e98b6ae63e04804a6b699173b9a19be/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_4e98b6ae63e04804a6b699173b9a19be/nld@2026-03-23;2
~~*H5 Pluviaal 5*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_058745b4692c4d2fb13d56c256f22387/nld@2026-02-10;1~~
laagvlieggebied	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_8f097e89a5e447cd9dd31179ccda8261/nld@2026-02-10;1
~~*H5 Pluviaal 6*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_692d7684ed964a91b270db752816ddc5/nld@2026-02-10;1~~
Landelijke kernen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_730411db79d0491283765235dd852b0a/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_730411db79d0491283765235dd852b0a/nld@2026-03-23;2
~~*H5 Pluviaal 7*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_e5e2f638b2de46769e259727c132e29a/nld@2026-02-10;1~~
Limburg Centraal	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_970320d87e654a62a3e2b554c827d67f/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_970320d87e654a62a3e2b554c827d67f/nld@2026-03-23;2
~~*H5 Pluviaal 8*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_9563b6768c0940309fc73d0471a7e622/nld@2026-02-10;1~~
locatie Nedcar	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_ef990f361eac437c87156441fab0ae77/nld@2026-02-10;1
~~*H5 Pluviaal 9*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_483a58f092c4404bb01c0100a1583508/nld@2026-02-10;1~~
logistieke hotspots	/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_d69c347c2f26454fac273cdc561a414f/nld@2026-02-10;1
~~*H5 Pluviaal 10*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_6e818638af954f8186c44545e3913d82/nld@2026-02-10;1~~

concept

lokaal spoor	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_b53a83d2029946e1bf9d2492c568e9a3/nld@2026-02-10;1
~~*H6 Fluviaal*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f72dd6b0ff564e0ea2386477e67fcd59/nld@2026-02-10;1~~
lokaal spoor buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1315e1092c7c41a7a0b8d766251de62b/nld@2026-02-10;1
~~*H6 Pluviaal*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5307e2c4454c452c969c698e3e9ef485/nld@2026-02-10;1~~
Maastricht Aachen Airport	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_26129b06d9ea4d78a4d56b6178281b42/nld@2026-02-10;1
Maasvallei	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_de50bd1ada8e451194220d353cdb96b8/nld@2026-02-10;1
Midden-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_ad3cc2d8fec44d1e80a8379e7da5ce87/nld@2026-02-10;1
Nationaal Landschap Zuid-Limburg	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_edb57a80b16e47008981a82e6e481234/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_edb57a80b16e47008981a82e6e481234/nld@2026-03-23;2
natte heideontginningen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a0f56fd91e3c46758f9484e786104edd/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a0f56fd91e3c46758f9484e786104edd/nld@2026-03-23;2
natte laagten	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_c357d565433b48b4b9144d4f72b9a345/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_c357d565433b48b4b9144d4f72b9a345/nld@2026-03-23;2
Natura 2000-gebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_142d2bdecc0745f7b127b90763f05fb8/nld@2026-02-10;1
Natura 2000-gebieden ondergrondse kalksteengroeven	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_99c0d8f121fe43ee83f6d9ba80104c15/nld@2026-02-10;1
~~*natuurbeekzones*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_88cc702ee6d8446e9f9fbb663855391c/nld@2026-02-10;1~~
natuurbeekzone	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_88cc702ee6d8446e9f9fbb663855391c/nld@2026-03-23;2
Natuurnetwerk Limburg	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a3073a29d13e44b0aa84d1910d02696d/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a3073a29d13e44b0aa84d1910d02696d/nld@2026-03-23;2

concept

Noord-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_756d1485cd9d40c0b8a4c69c911e9d3a/nld@2026-02-10;1
onderaardse kalksteengroeven	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1cc447ecc7da4b259b4806f871b39f3b/nld@2026-02-10;1
Ontwerpbeginselen	/join/id/regdata/pv31/2025/Ontwerpbeginselen/nld@2026-02-11;1
ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_4c737f20b7c147309ea49544ac29d8c1/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_4c737f20b7c147309ea49544ac29d8c1/nld@2026-03-23;2
ontwikkelingsgebied glastuinbouw	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8c3af03919104484bcff3e60144aff96/nld@2026-02-10;1
Open akkerlandschap - Ecologische verbindingszones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_0a884960a7114637ba6bc592f76415dd/nld@2026-03-25;1
~~Open~~ open landschap met schrale elementen - Ecologische verbindingszones	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_78996f06add84e0baacc47d454a2e5ed/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_78996f06add84e0baacc47d454a2e5ed/nld@2026-03-23;2
overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_242d46a9170546c896e9fac8f47b633d/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_242d46a9170546c896e9fac8f47b633d/nld@2026-03-23;2
overgangsrechtlocaties WBB	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d049662959c84a8780ab3f7d942f8863/nld@2026-02-10;1
overige treinstations	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_09a37f16064344a48121a9b54221e8c4/nld@2026-02-10;1
overige treinstations buffer1000m	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e656f96f9ddd4ba682a3b84534390cd0/nld@2026-02-10;1
plateau-ontginningen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_6cabd8473bb643c0aeee7f89dacc3eb9/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_6cabd8473bb643c0aeee7f89dacc3eb9/nld@2026-03-23;2
Primair Landbouwgebied	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d4475a9575cb4931af3efb1c8e646dac/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d4475a9575cb4931af3efb1c8e646dac/nld@2026-03-23;2
Provinciaal risicoprofiel	/join/id/regdata/pv31/2025/Provinciaal_risicoprofiel_2023_2027_VRLN_VRZL_publieksversie_DEF/nld@2026-02-11;1

concept

provinciale wegen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_65a675e07b2a4312b453bbfb093e4451/nld@2026-02-10;1
provinciale wegen buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_b007366e77104eb68095122c3fee3e4e/nld@2026-02-10;1
railterminals en bargeterminals	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_38b5bdd187724cd79434e4ee0ac532fb/nld@2026-02-10;1
railterminals en bargeterminals - buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e7c6bf1668ce4cc3a4eeea7fa0bccc05/nld@2026-02-10;1
Rijkswegen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e8f23881e89140c8bf0e5601b573cc88/nld@2026-02-10;1
Rijkswegen buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_d37215919cfd41ff90107db6a73b299e/nld@2026-02-10;1
rivierdal	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_2793a7b767cd4427afa4f2d3c798e5de/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_2793a7b767cd4427afa4f2d3c798e5de/nld@2026-03-23;2
Roerdalslenk	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_7016eb218dfa4cc096f0d412679d2aec/nld@2026-02-10;1
Ruimte-met-regie	/join/id/regdata/pv31/2025/Ruimte_met_regie/nld@2026-02-11;1
Ruimtelijk Voorstel Limburg	/join/id/regdata/pv31/2025/notitie_ruimtelijk_voorstel_limburg/nld@2026-02-11;1
~~*Sluizen*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a5402025cc22434c93850ad9c863db9b/nld@2026-02-10;1~~
sluizen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a5402025cc22434c93850ad9c863db9b/nld@2026-03-23;2
sluizen buffer100m	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_049aadd32b1c474fb0a9e7f959e892ec/nld@2026-02-10;1
~~*Solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_63a8dce917d34319b3c68f1c364d21ac/nld@2026-02-10;1~~
solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_63a8dce917d34319b3c68f1c364d21ac/nld@2026-03-23;2
~~*stedelijke dienstenterrein*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f2d5a2e53d514bc08a4f244cea8d584f/nld@2026-02-10;1~~
stedelijk dienstenterrein	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f2d5a2e53d514bc08a4f244cea8d584f/nld@2026-03-23;2
Stedelijk gebied	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_25346fd-fa3ab4122a1c391780ad93a25/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatiegroep_25346fd-fa3ab4122a1c391780ad93a25/nld@2026-03-23;2

concept

steile hellingen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_82ea16d24c464681b75a5c92464840fe/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_82ea16d24c464681b75a5c92464840fe/nld@2026-03-23;2
stiltegebieden	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e059d221851141728e127eeae4653736/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e059d221851141728e127eeae4653736/nld@2026-03-23;2
TUG-Zones	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_452a203287b24c8589138ac412ff4016/nld@2026-02-10;1
tussenterrassen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_adb09e265bf44fe88a1fe860bb6599e8/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_adb09e265bf44fe88a1fe860bb6599e8/nld@2026-03-23;2
uitbreidingsgebied glastuinbouw 1	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5a454f160bf04412a9b7beb7f7e5d6c3/nld@2026-02-10;1
uitbreidingsgebied glastuinbouw 2	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_03ff25dac3eb435490a5c017b306cc75/nld@2026-02-10;1
uitbreidingsverbod glastuinbouw	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1506b06847db4090acefac4cb805ed34/nld@2026-02-10;1
uitsluitingsgebied windturbines	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_6198013b48d643d584dce88cb7f54ca3/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_6198013b48d643d584dce88cb7f54ca3/nld@2026-03-23;2
vaarwegen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_57f0d1bc5845411684648f09d025a347/nld@2026-02-10;1
vaarwegen buffer100m	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1e92dc6d725844ab92c30f2c505ed0a2/nld@2026-02-10;1
veenontginningen	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bf46f50c348448569fb86465ec3d8065/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_bf46f50c348448569fb86465ec3d8065/nld@2026-03-23;2
velden	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5f0281e738e14535b9c8266d31302614/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_5f0281e738e14535b9c8266d31302614/nld@2026-03-23;2
Venloschol	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3ff3a0e8c0db459d9930cb0358867213/nld@2026-02-10;1

concept

~~*Verbinding*~~ *verbinding met landschapselementen - Ecologische verbindingszones*	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1c089dba9f554bd796adb03f7101c961/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1c089dba9f554bd796adb03f7101c961/nld@2026-03-23;2
Verwevingsgebied	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e951b5e30da14ba1aac9d84fae408c3a/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e951b5e30da14ba1aac9d84fae408c3a/nld@2026-03-23;2
voormalige steenkoolwinning	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_7afea427ae4c4ddeb06df9f6530289cf/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_7afea427ae4c4ddeb06df9f6530289cf/nld@2026-03-23;2
warmtenetten	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_8c437e40fd4f47aeb19038a839c16253/nld@2026-02-10;1
watermolens	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f69447135463409 38f39e02c0cf86e0a/nld@2026-02-10;1
~~*Watermolens*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3067c4aa330b4fdc9b8a3b5f81beecaa/nld@2026-02-10;1~~
watermolens - buffer	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3067c4aa330b4fdc9b8a3b5f81beecaa/nld@2026-03-23;2
waterstofleidingen	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_54ff0598b37a4b58a0512dc53b50c1b3/nld@2026-02-10;1
Waterveiligheidszone H5 Noord- en Midden-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_1f47dd963b7043d7a7b2b1ff030fd0ba/nld@2026-03-25;1
Waterveiligheidszone H5 Zuid-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_fb8dcfdd5186422f906aa923e37ba8dc/nld@2026-03-25;1
waterveiligheidszone H6	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_a62332a7eb10402e95e333cb00b424ef/nld@2026-03-25;1
waterwingebieden	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3c01396412064d17a143feee9bccc956/nld@2026-02-10;1
~~*werklocaties*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_73294ade20bf4685abb0e4a4ac57244c/nld@2026-02-10;1~~
Werklocaties	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_73294ade20bf4685abb0e4a4ac57244c/nld@2026-03-23;2
~~*Zoekgebied 150kV Verbinding*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_223f953795674a678bc4dfce6c39160f/nld@2026-02-10;1~~
zoekgebied 150kV Verbinding	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_223f953795674a678bc4dfce6c39160f/nld@2026-03-23;2

~~*Zoekgebied*~~ *zoekgebied elektriciteitsinfrastructuur oostzijde van de Maas*	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_df6580d6651345779cbb95018d283a2e/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_df6580d6651345779cbb95018d283a2e/nld@2026-03-23;2
zoekgebieden drinkwaterwinning	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f788393f379c4fbdbb66a5e94325d73c/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_f788393f379c4fbdbb66a5e94325d73c/nld@2026-03-23;2
zoekgebieden grondwaterbescherming	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_ff2d3f33a1704f5cad7564c4d7cdded9/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_ff2d3f33a1704f5cad7564c4d7cdded9/nld@2026-03-23;2
zoekgebieden grootschalig zon-pv	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3b56422f7afa482d9ee0e3913c8a9179/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_3b56422f7afa482d9ee0e3913c8a9179/nld@2026-03-23;2
Zoekgebieden HS/MS Stations	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_7de585753381458689beeac29207e45f/nld@2026-02-10;1
zoekgebieden windturbines	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e27f948835044d2fb88c0d72a05f0ba1/nld@2026-02-10;1~~ /join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_e27f948835044d2fb88c0d72a05f0ba1/nld@2026-03-23;2
Zuid-Limburg	/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_824e976f5e1f4107bc2c0281db1c794a/nld@2026-02-10;1
~~*zoekgebieden zon-pv met inspanning*~~	~~/join/id/regdata/pv31/2026/locatie-groep_cdd9dd8b49d143deac46c8bd494c84e7/nld@2026-02-10;1~~

concept

IIIIIIII

Bijlage 3 wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Bijlage 3 Samenvatting

Samenvatting ~~ontwerp-~~Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Samenvatting

concept

JJJJJJJJ

Bijlage 4 wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Bijlage 4 Doelenoverzicht

Doelenoverzicht

~~Doelenlijst~~ Doelenoverzicht

concept

KKKKKKKK

Na bijlage 4 wordt een bijlage ingevoegd, luidende:

Bijlage 5 Zonering

Zonering

Wat is zonering

Zonering is een ruimtelijk instrument. Daarbij worden gebieden op kaart gezet waar vergelijkbare ambities en opgaven gelden. En die als gevolg daarvan op hoofdlijnen ook een vergelijkbare aanpak kennen. Die aanpak bestaat uit een mix van stimulerende en regulerende instrumenten en maatregelen. Zonering is de combinatie van gebieden en bijbehorende instrumenten/ maatregelen.

Waarom zonering in een provinciale omgevingsvisie

Zonering wordt als instrument ingezet in (provinciale) omgevingsvisies om ruimtelijk sturing te kunnen geven aan ontwikkelingen. Om de opgaven in vergelijkbare gebieden aan te pakken op een in de basis vergelijkbare wijze. En door te benoemen aan welke opgaven we prioriteit willen geven in bepaalde gebieden; en voor welke functies we daarbij ruimte voor ontwikkeling zien en voor welke minder. Zonering wordt van oudsher ingezet in de ruimtelijke ordening. Al in de streekplannen van lang geleden, en vanaf 2001 in de opeenvolgende provinciale omgevingsplannen, later omgevingsvisies. De huidige schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het elektriciteitsnetwerk en water maken het belang om op provinciaal niveau scherpe ruimtelijke keuzes te maken groot. Daar vragen kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en onze mede-overheden ook om.

Deels vloeit de in de POVI opgenomen zonering ook voort uit wettelijke verplichtingen. Artikel 7.6 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) verplicht provincies om in hun omgevingsverordening de gebieden aan te wijzen (met geometrische begrenzing) die het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormen. Dat vereist dat deze zone ook in de provinciale omgevingsvisie wordt opgenomen. Om uitvoering te geven aan de ladder voor duurzame verstedelijking (art. 5.129g BKL) ligt het voor de hand om het bestaand bebouwd gebied ook in de omgevingsvisie vast te leggen.

Samenhang tussen zonering POVI met GOVI en gebiedsprocessen

De in de POVI opgenomen algemene zonering is toegespitst op provinciale schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, campings, natuurgebiedjes en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) en omgevingsplannen zijn meestal een stuk gedetailleerder.

De POVI is kaderstellend voor gebiedsprocessen en gebiedsgerichte aanpakken die vanuit de Provincie worden geïnitieerd. Eventueel resulterend in gebiedsprogramma's met de status van programma onder de Omgevingswet. We denken daarbij aan de gebiedsgerichte aanpakken vanuit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), gericht op de kwetsbare Natura 2000-gebieden. En aan de stroomgebiedaanpakken van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Maar ook aan de Gebiedsgerichte Aanpak Maasbracht – Einighausen, die moet resulteren in een visie op de inpassing van voorzieningen voor productie, opslag en transport van energie in een gebied waar ook veel andere opgaven spelen.

Bij de opstelling van het Ruimtelijk Voorstel Limburg werd vanuit de gemeenten al het belang onderschreven van piketpalen vanuit Rijk en Provincie, om duidelijke kaders mee te geven aan die processen. Mét ruimte voor uitwerking in gebiedsprocessen. De POVI bevat die piketpalen. De algemene zonering en gebiedsprocessen versterken elkaar.

concept

LLLLLLLL

Bijlage 5 wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Bijlage ~~5~~ 6 Bijlagen Ruimtelijke kwaliteit

~~Deel I Gebiedspaspoorten~~ Gebiedspaspoorten en ontwerpbeginselen

~~Gebiedspaspoort Beekdal~~ Gebiedspaspoorten

~~Gebiedspaspoort Bos- en mozaieklandschap~~ Ontwerpbeginselen

~~Gebiedspaspoort Droge heideontginning~~

~~Gebiedspaspoort Flauwe hellingen~~

~~Gebiedspaspoort Kampen~~

~~Gebiedspaspoort Natte heideontginning~~

~~Gebiedspaspoort Plateauontginning~~

~~Gebiedspaspoort Rivierdal~~

~~Gebiedspaspoort Steile hellingen~~

~~Gebiedspaspoort Tussenterras~~

~~Gebiedspaspoort Veenontginning~~

~~Gebiedspaspoort Velden~~

~~**Ontwerpbeginselen**~~

~~Ontwerpbeginselen~~

concept

MMMMMMMM

Bijlage 6 wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Bijlage 6 7 Bedrijventerreinen van provinciaal belang

Lijst bedrijventerreinen van provinciaal belang

Peildatum	Rinnumme	Terreinnaam	Gemnaam	COROPnaam	Categorie	RKsegmen	Bruto	Netto	Uitgegeve	Restcapac	Milieucate	Aantvest	WP
31-12-2023	200009	Trilandis	Heerlen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 2	54,7746	46,2044	39,4483	6,7561	4	9	3090
31-12-2023	200020	Maastricht Aachen Airport	Beek	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	22,2456	18,5178	18,5178	0	4	55	1239
31-12-2023	200032	Chemelot	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	700,6601	408,7096	315,9907	92,7189	5	49	4056
31-12-2023	200034	Nedcar + uitbreiding (205077)	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	101,474	100,4364	100,4364	0	0	1	3908
31-12-2023	200052	Freshpark Venlo	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	139,8358	98,7188	77,8908	20,828	3	88	1675
31-12-2023	200075	Zevenellen (EPZ Buggenum)	Leudal	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 0	61,3768	39,9672	10,0838	29,8834	4	2	16
31-12-2023	200111	Trade Port Noord (Venlo)	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 2	369,9536	246,5796	246,5796	0	5	29	5848
31-12-2023	200136	Industrial Park Swentibold	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	26,5755	26,5755	26,5755	0	3	1	188
31-12-2023	203504	Holtum-Noord	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	177,4717	137,4964	137,4964	0	2	61	1847
31-12-2023	203512	Hendrik e.o.	Brunssum	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 0	87,2421	76,4404	64,6144	11,826	4	10	216
31-12-2023	203540	Beitel	Heerlen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 0	136,1492	118,0428	118,0428	0	4	119	2624
31-12-2023	203556	I.T. Beringe	Peel en Maas	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 0	73,6672	60,9388	60,9388	0	5	87	1385
31-12-2023	203573	Dentgenbach	Kerkrade	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	115,4037	110,1864	110,1864	0	2	110	2332
31-12-2023	203592	Beatrixhaven	Maastricht	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 0	268,0945	218,9149	199,7329	19,182	5	288	5502
31-12-2023	203643	Willem-Alexander	Roermond	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	81,2838	56,3279	56,3279	0	5	71	1402
31-12-2023	203682	Haven Stein	Stein	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	90,4831	67,3681	66,1985	1,1696	5	14	141
31-12-2023	203707	Venlo Trade Port	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 0	279,7668	216,805	216,3334	0,4716	5	351	6491
31-12-2023	203710	Tradeport West	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 2	262,6947	207,3701	206,9766	0,3935	5	157	6805
31-12-2023	203717	Smakterheide	Venray	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	175,9496	152,9808	152,9808	0	5	150	4127
31-12-2023	203724	De Kempen	Weert	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	118,3388	97,1087	95,6682	1,4405	5	44	1889
31-12-2023	203920	Roerstreek	Roermond	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	194,3748	170,2442	170,2442	0	5	184	5450
31-12-2023	204910	De Blakt	Venray	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 2	78,3964	59,2329	58,8769	0,356	4	12	2145
31-12-2023	204913	Businesspark Aviation Valley	Beek	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 2	99,8335	62,2519	47,0641	15,1878	4	7	606
31-12-2023	204917	Businesspark ML	Echt-Susteren	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	47,4929	39,6701	38,1793	1,4908	4	7	1435
31-12-2023	204959	Holtum-Noord III	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	37,315	28,9834	28,9834	0	3	7	723
31-12-2023	205080	Trade Port Noord (Sevenum)	Horst aan de Maas	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 1	200,0074	139,5718	84,1507	55,4211	5	12	1597
31-12-2023	205090	World Biobased Centre Zevenellen	Leudal	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	BT 0	30,4605	19,9475	5,6862	14,2613	5	0	0
31-12-2023	203739	Haven- en industrieterrein Wanssum	Venray	Noord-Limburg	bedrijventerrein landelijk gebied	BT 1	78,3887	60,6632	55,0481	5,6151	4	47	739
31-12-2023	200060	Tradeport Oost	Venlo	Noord-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	BT 2	33,3261	23,0875	23,0875	0	4	29	909
31-12-2023	203505	Sluisweg	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	BT 1	36,9576	31,1866	31,1866	0	3	62	722
31-12-2023	203494	Technoport Europe (TPE)	Beek	Zuid-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	BT 2	45,0866	29,5445	29,1462	0,3983	4	77	2327
31-12-2023	203728	Kampershoek	Weert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	BT 1	87,7241	64,4089	64,4089	0	4	166	2947
31-12-2023	204903	Kampershoek 2.0	Weert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	BT 2	72,0634	55,86	41,5909	14,2691	4	7	201
31-12-2023	200500	Bedrijvenpark Pannenweg West	Nederweert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	BT 2	47,1363	33,6489	33,6489	0	4	122	1141

Bedrijventerreinen provinciaal belang

Rinnummer	Terreinnaam	Gemnaam	COROPnaam	Categorie	Bruto ha	Netto ha	Mil.cat.
200009	Trilandis	Heerlen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	54,7746	46,2044	4
200020	Maastricht Aachen Airport	Beek	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	22,2456	18,5178	4
200028	Avantis	Heerlen	Zuid-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	45,9658	27,1705	4
200032	Chemelot	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	700,6601	408,7096	5
200034	Nedcar	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	101,474	100,4364	-
200052	Freshpark Venlo	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	139,8358	98,7188	3
200060	Tradeport Oost	Venlo	Noord-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	33,3261	23,0875	4
200075	Zevenellen (EPZ Buggenum)	Leudal	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	61,3768	39,9672	4
200111	Trade Port Noord (Venlo)	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	369,9536	246,5796	5
200136	Industrial Park Swentibold	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	26,5755	26,5755	3
200500	Bedrijvenpark Pannenweg West	Nederweert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	47,1363	33,6489	4
203494	Technoport Europe (TPE)	Beek	Zuid-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	45,0866	29,5445	4
203504	Holtum-Noord	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	177,4717	137,4964	2
203505	Sluisweg	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	36,9576	31,1866	3
203512	Hendrik e.o.	Brunssum	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	87,2421	76,4404	4
203540	Beitel	Heerlen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	136,1492	118,0428	4
203556	I.T. Beringe	Peel en Maas	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	73,6672	60,9388	5
203573	Dentgenbach	Kerkrade	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	115,4037	110,1864	2
203592	Beatrixhaven	Maastricht	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	268,0945	218,9149	5
203643	Willem-Alexander	Roermond	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	81,2838	56,3279	5
203682	Haven Stein	Stein	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	90,4831	67,3681	5
203707	Venlo Trade Port	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	279,7668	216,805	5
203710	Tradeport West	Venlo	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	262,6947	207,3701	5
203717	Smakterheide	Venray	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	175,9496	152,9808	5
203724	De Kempen	Weert	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	118,3388	97,1087	5
203728	Kampershoek	Weert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	87,7241	64,4089	4
203739	Haven- en industrieterrein Wanssum	Venray	Noord-Limburg	bedrijventerrein landelijk gebied	78,3887	60,6632	4
203920	Roerstreek	Roermond	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	194,3748	170,2442	5
204903	Kampershoek 2.0	Weert	Midden-Limburg	stedelijk bedrijventerrein	72,0634	55,86	4
204910	De Blakt	Venray	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	78,3964	59,2329	4
204913	Businesspark Aviation Valley	Beek	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	99,8335	62,2519	4
204917	Businesspark ML	Echt-Susteren	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	47,4929	39,6701	4
204959	Holtum-Noord III	Sittard-Geleen	Zuid-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	37,315	28,9834	3
205080	Trade Port Noord (Sevenum)	Horst aan de Maas	Noord-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	200,0074	139,5718	5
205090	World Biobased Centre Zevenellen	Leudal	Midden-Limburg	logistiek-/industrieel bedrijventerrein	30,4605	19,9475	5

NNNNNNNN

concept

Het opschrift van bijlage 7 wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

Bijlage ~~7~~ 8 Cluster 6-bedrijven

concept

concept

OOOOOOOO

Na bijlage 7 worden twee bijlagen ingevoegd, luidende:

Bijlage 9 Kaartenbijlagen

Kaartenbijlagen

Deel 1: De Algemene Zonering

Kaart 1: Stedelijk Gebied

Het stedelijk gebied omvat de bebouwde gebieden van de Westelijke Mijnstreek, Heerlen, Brunssum, Landgraaf en Kerkrade en de steden Maastricht, Venlo, Roermond, Weert en Venray. Hier vind je een breed scala aan locaties met functies zoals wonen, winkels, scholen, voorzieningen, wegen en openbare ruimte.

De begrenzing van het stedelijk gebied in de POVI is overgenomen uit de begrenzing zoals deze was opgenomen in de POVI 2021. De POVI bevat geen scherp criterium voor het onderscheid tussen stedelijk gebied en landelijke kern. Het verschil zit vooral in schaal en dynamiek. De aanduiding en begrenzing van het stedelijk gebied zal in de toekomst.

Enkele specifieke begrenzingsvraagstukken zijn in het kader van deze Provinciale Omgevingsvisie aangepast: Correcties van begrenzingen (bijv. daar waar uitbreidingen zijn gerealiseerd) zijn zo veel als mogelijk verwerkt. N.a.v. een aantal specifieke verzoeken van gemeenten hebben we daarnaast een aantal (veelal) solitair gelegen locaties met een cultuurhistorische of maatschappelijke functie en bestemming (bv Rolduc) vanwege de aard van de bestemming uit het stedelijk gebied gehaald.

Kaart 2: Landelijke Kern

De landelijke kernen zijn de woongebieden in het landelijk gebied. De leefbaarheid en vitaliteit van deze kernen is belangrijk. Een aantal kernen vervult op sommige terreinen een regionale verzorgende functie met voorzieningen voor onderwijs, zorg en cultuur en met winkels en werklocaties. De zorg voor een goede kwaliteit van de leefomgeving en een goede bereikbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten in de landelijke kernen.

De aanduiding en begrenzing van landelijke kernen is geactualiseerd, zoals aangekondigd in de ontwerp POVI. Om een kern te kwalificeren als landelijke kern dient er sprake te zijn van een samenhangend stratenpatroon én een sociaal-ruimtelijke eenheid. Deze sociaal-ruimtelijke eenheid komt tot uiting in de aanwezigheid van een samenspel van onderstaande elementen: minimaal 20-25 woningen; dichtheid; aanwezige voorzieningen; ruimtelijk historische en/of lokale context die maakt dat een landelijke kern een specifieke functie verzorgt voor het omliggend gebied. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen infrastructuur (wegen, energie, data), groen en water.

Bij het aanduiden van 'landelijke kernen' is gekeken naar de onderliggende bestemming 'wonen' in een gebied op basis van het bestand Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) 'Panden met woonfunctie'. Hierbij is gekeken naar plekken die rond de 20 punten in het BAG-bestand hebben. Omdat bij het aanduiden van 'landelijke kernen' wordt uitgegaan van een samenspel van factoren die maken of een locatie een landelijke kern is, kunnen in sommige situaties ook plekken met minder dan 20 punten als landelijke kern worden bestempeld. Voor de begrenzing van landelijke kernen is de onderliggende bestemming van een locatie leidend en niet de perceeleigendommen. Als stads- en dorpsbestemmingen worden onder meer beschouwd: wonen, uit te werken wonen, bedrijventerrein, maatschappelijke doeleinden, verblijfsdoeleinden, centrumdoeleinden, kantoren en dienstverlening.

Solitair gelegen locaties die de bestemming 'maatschappelijk' hebben en rond de 20 punten in het BAG-bestand, worden niet gezien als 'landelijke kern' maar als 'verwevingsgebied'. Voorbeelden zijn solitair gelegen zorginstellingen, religieuze instellingen of penitentiaire inrichtingen.

Solitair gelegen locaties die de bestemming 'wonen' hebben en rond de 20 punten in het BAG-bestand, maar die qua inrichting (wegennet, elektriciteitsnet) en/of oorsprong niet zijn bedoeld als

concept

locatie waarin een landelijke kern inclusief mogelijke uitbreidingen in de toekomst ontstaat, worden niet gezien als landelijke kern maar als 'verwevingsgebied'. Voorbeelden zijn: solitair gelegen voormalige locaties voor vrijetijdseconomie die zijn omgezet naar wonen.

Voormalige bedrijfswoningen die zijn omgezet naar burgerwoning en niet ín of aansluitend aan een landelijke kern of het stedelijk gebied liggen maar bijvoorbeeld enkel aansluitend aan een werklocatie, worden niet gezien als landelijke kern maar gerekend als 'verwevingsgebied' (ook indien het minder dan 10 punten in het BAG-bestand betreffen) gezien de ligging naast een andere zonering in het bebouwd gebied (namelijk: werklocaties). In het verleden zijn veel van deze locaties ingetekend als landelijke kern. Qua ligging (veelal direct naast bedrijventerreinen, ook in hogere milieucategorieën) en stratenpatroon passen deze locaties niet (bij het beleid behorende) bij de aanduiding 'landelijke kernen'.

De beeldvorming voor verschillende locaties kan anders ervaren worden dan aangeduid in de Algemene Zonering. De aanduiding als landelijke kern in de Algemene Zonering is een aanduiding vanuit het ruimtelijke provinciale beleid met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Deze aanduiding zegt gaat daarmee verder niet in op hoe een locatie op lokaal niveau aangemerkt wordt, de aanduidingen met betrekking tot de bebouwde kom (die een andere oorsprong kennen) of andere aanduidingen van gebieden.

Kaart 3: Werklocaties

De zone werklocaties geeft de locaties van bedrijventerreinen, stedelijk dienstenterreinen, solitair gelegen bedrijfslocaties groter dan 1 hectare, en Maastricht Aachen Airport weer.

In de zone werklocaties worden voornamelijk bestaande terreinen, lees planologisch geregelde terreinen, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. De bronbestanden die voor de zone werklocaties zijn gebruikt (REBIS Limburg), geven soms wél plannen of geplande uitbreidingen weer (o.a. aangezien REBIS Limburg als monitoringssysteem een andere doelstelling heeft dan de kaartbeelden in de POVI). In de definitieve POVI zijn de plannen of geplande uitbreidingen zo veel mogelijk uit de zone werklocaties gehaald en als Verwevingsgebied ingetekend. De kaartbeelden geven enkel de situatie op moment van vaststelling van de POVI weer. De kaartbeelden zullen in actualisaties van de POVI verder worden geactualiseerd.

REBIS is het Regionaal Economisch Bedrijventerrein Informatie Systeem van de Provincie Limburg. Dit is een informatiesysteem waarin informatie over alle Limburgse bedrijventerreinen c.q. werklocaties is samengebracht. De begrenzingen van de werklocaties worden veelal door gemeenten aangeleverd aan het systeem.

Kaart 4: Verwevingsgebied

Als begrenzing van het verwevingsgebied is in de ontwerp POVI gekozen voor een vaste grens van 500 m rondom stedelijk gebied, 100 m rondom landelijke kernen en 50 m rondom stedelijke dienstenterreinen. Dit is een beleidskeuze geïnspireerd door de aanpak van de Provincie Utrecht en het Planbureau voor de Leefomgeving, bedoeld om aan te geven welke gebieden van het voormalige Buitengebied meer of juist minder verweving met andere functies zou mogen plaatsvinden. In gesprek met gemeenten is gekeken waar onderbouwd afgeweken kan worden van de standaardbegrenzingen, bijvoorbeeld om een beoogd 'straatje erbij' goed te kunnen inpassen. Daar waar het verwevingsgebied overlapt met NatuurNetwerk Limburg of het bebouwd gebied is het verwevingsgebied verwijderd. Daar waar het verwevingsgebied overlapt met de Groenblauwe Landbouwzone is, met uitzondering van de Maasvallei, de Groenblauwe Landbouwzone verwijderd.

Naast de genoemde generieke zones zijn ook bestaande bebouwingsclusters uit het Primair Landbouwgebied en de Groenblauwe Landbouwzone gehaald, en aan het Verwevingsgebied toegevoegd. De enige uitzonderingen hierop zijn bebouwingsclusters gelegen in de begrenzing van de Maasvallei. De begrenzing van deze clusters is bepaald op basis van

Kaart 5: Primair Landbouwgebied

De begrenzing van het Primair landbouwgebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Grote delen van landbouwkundig waardevolle gebieden zoals de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw, de plateaus in Zuid-Limburg en de (voormalige) landbouwontwikkelingsgebieden maken deel uit van het Primair landbouwgebied. Deze insteek sluit overigens aan op die in de ontwerp Nota Ruimte van het Rijk.

concept

Kaart 6: Groenblauwe Landbouwzone

De Groenblauwe landbouwzone combineert landbouw met opgaven voor water, natuur en landschap. Hier vraagt een aantal doelen en opgaven extra aandacht: het beperken van de impact van stikstof op kwetsbare natuur, het omgaan met water, het ruimte geven aan beken en de Maas, verbeteren van de waterkwaliteit, verbeteren van de biodiversiteit (onder meer door goede verbindingen tussen natuurgebieden) en op behoud en versterking van de kernkwaliteiten van het landschap (groene karakter, visueel-ruimtelijk karakter, cultuurhistorisch erfgoed en reliëf). We streven daarbij waar mogelijk naar stapeling van doelen en slimme combinaties van functies.

De Groenblauwe landbouwzone is geen uniforme zone: deze zone is opgebouwd uit acht deelgebieden: (1) de Maasvallei, (2) Beekdalen, (3) Natte Laagten, (4) Droogdalen, (5) Hellingen, (6) Intrekgebieden N2000, (7) Overgangsgebieden N2000, en (8) Ecologische verbindingszones. Zie Deel 2 van deze bijlage voor meer informatie over de acht deelgebieden.

Opgeteld bepalen de acht onderliggende kaartlagen de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone. De Groenblauwe landbouwzone is aangevuld met kleine gebiedjes die geen deel vormen van een van deze acht lagen, maar wel verbonden zijn met de groenblauwe structuren.

Daar waar de kaartlagen doorlopen onder een andere zone (NNL, Verwevingsgebied, Stedelijk gebied, Landelijke kernen of Werklocaties) krijgt het gebied de aanduiding van die andere zone. Het behoort dan niet tot de Groenblauwe landbouwzone. Met één uitzondering: daar waar de Maasvallei doorloopt onder Verwevingsgebied merken we die aan als Groenblauwe Landbouwzone.

Kaart 7: NatuurNetwerk Limburg

De Limburgse natuurgebieden vormen samen het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland, het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Het NNL is vooral gelegen in delen van beekdalen, op hellingen en op veen- en stuifzandgebieden van de hoger gelegen gebieden. De Natura 2000-gebieden vormen een selectie binnen het NNL. Dit zijn er in Limburg 24. De begrenzing van het NNL is overeenkomstig het Natuurbeheerplan najaar 2026, vastgesteld door GS.

Deel 2: De Groenblauwe Landbouwzone

Kaart 8: Maasvallei

In de Maasvallei bevinden zich diverse functies en spelen meerdere belangen. Bij alle voorkomende functies – zoals landbouw, natuur, recreatie en toerisme, verspreide bedrijven en woningen – moet hier rekening gehouden worden met overstromingen vanuit de Maas. In het gehele rivierbed bestaat het risico op hoogwater en overstroming.

Op de POVI-kaart Maasvallei is het rivierbed (bestaande uit het voormalige stroomvoerend en waterbergend winterbed uit de beleidslijn grote rivieren) van de Maas in de Groenblauwe landbouwzone opgenomen. Een aantal locaties in Limburg zijn tekstueel in de Beleidsregels grote rivieren 2025 opgenomen als locaties waar overgangsrecht van toepassing zijn. Deze locaties zijn niet uit de begrenzing van het Maasvallei gehaald.

Kaart 9: Beekdalen

De in de Groenblauwe landbouwzoneen Verwevingsgebiedopgenomen beekdalen zijn belangrijk voor het afvoeren van het water in natte perioden en voor het bergen van water voor drogere perioden.

De begrenzing van de Beekdalen is bepaald op basis van de geomorfologische kaart van Limburg. De grenzen voor wat betreft de beekdalen van Noord- en Midden-Limburg zijn verder gespecificeerd aan de hand van het integraal hydrologisch model IBRAHYM.

Kaart 10: Natte Laagten

De natte laagten zijn de gebieden die nu al door hun lagere ligging ten opzichte van de omgeving van nature natter zijn. Deze gebieden zijn belangrijk voor het watersysteem vanwege hun sponswerking

concept

(water vasthouden, laten infiltreren en/of vertraagd weer afgeven aan de omgeving). De begrenzing van de Natte laagtes is bepaald op basis van de geomorfologische kaart van Limburg.

Kaart 11: Droogdalen

De droogdalen in Zuid-de heuvelachtige delen van Limburg zijn dalen die het grootste deel van het jaar geen water afvoeren of waar alleen water stroomt als het flink heeft geregendhooguit een klein bronbeekje ontspringt en afstroomt. Alleen bij hevige regenval komt er veel water tot afstroming. De begrenzing van de Droogdalen is bepaald op basis van de geomorfologische kaart van Limburg.

Kaart 12: Hellingen

De steilere hellingen is een selectie van de hellingen (reliëfrijke terreinen) in Zuid-Limburg op basis van de geomorfologische kaart. De steilere hellingen spelen een belangrijke rol bij de regionale wateroverlast in Zuid-Limburg. Behoud van het graslandareaal in deze gebieden is een doelstelling aangevuld met teelttechnische maatregelen op akkers. De steilere hellingen spelen een rol bij het nemen van erosiebeperkende maatregelen (verankering erosieverordening in het Provinciaal Waterprogramma 2016-2021). De steilere hellingen maken onderdeel uit van de Groenblauwe Landbouwzone.

Kaart 13: Intrekgebieden N2000

De intrekgebieden Natura2000 zijn de gebieden waar het water infiltreert dat in de (nabijgelegen) grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden terecht komt. Dit zijn Natura 2000-gebieden die gevoelig zijn voor nutriënten (nitraat en fosfaat). De begrenzing van de Intrekgebieden N2000 is gebaseerd op veldmetingen aangevuld met modelmatig onderzoek.

Kaart 14: Overgangsgebieden N2000

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben tot doel het voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn (beschermen van soorten en habitattypen), en het tegengaan van verslechtering door drukfactoren aan te pakken bijvoorbeeld het reduceren van stikstofdepositie en het nemen van (hydrologische) systeemherstelmaatregelen. Per Natura 2000-gebied is op basis van deze opgaven bekeken hoe het overgangsgebied begrensd dient te worden. Recente onderzoeken van de WUR en de UvA geven aan dat lokaal depositiebeleid alleen efficiënt is binnen een afstand van ca. 500 m. van natuurgebieden. Voor diezelfde 500 meter is door ecologen beoordeeld of deze grens tegemoet komt aan bescherming van specifieke soorten en habitattypen. In het geval van een vereiste hydrologische bufferzone kan deze afstand 1 tot 2 km behelzen. De overgangsgebieden maken per definitie als kaartlaag deel uit van de groenblauwe landbouwzone. Definitieve begrenzing is maatwerk en zal via gebiedsprocessen en verdere onderzoeken vastgesteld worden. Dit geldt ook voor de te treffen maatregelen. De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn door het rijk onderkend als een categorie gebieden waar de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer met structurele Agrarische Natuurbeheergelden kan landen. Het is derhalve van belang deze gebieden te duiden en handhaven.

Kaart 15: Ecologische Verbindingszones

De aanduiding als ecologische verbindingszone is gebaseerd op modelmatig onderzoek en op de expertise van ecologisch specialisten, waarbij gekeken is naar de eisen die doelsoorten aan het landschap stellen. Er zijn verschillende typen verbindingszones ingetekend: verbindingen die concreet zijn begrensd en zoekgebieden voor nieuwe verbindingszones. Verder zijn de verbindingszones onderverdeeld naar verschillende streefbeelden, al naar gelang de habitateisen van de dier- en plantensoorten die afhankelijk zijn van de betreffende verbinding. De onderbouwing per individuele verbindingszone kan worden nagelezen in een achtergronddocument dat op de website van de provincie Limburg is gepubliceerd. Het gaat in de kaarten, zeker in het geval van zoekgebieden, om ruim begrensde zones, die ruimte bieden aan gemeenten, het waterschap en grondeigenaren om nog keuzes te maken in de invulling van de betreffende verbinding. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

De Ecologische Verbindingszones zijn in de Provinciale Omgevingsvisie onderverdeeld in de volgende kaarten:

- Kaart 15.1: Beekdal – Ecologische verbindingszones

concept

- Kaart 15.2: Verbinding met landschapselementen – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.3: Bosverbinding - Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.4: Kleinschalig landschap met poelen – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.5: Kleinschalig landschap met schrale elementen – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.6: Open landschap met schrale elementen – Ecologische verbindingszones
- Kaart 15.7: Open akkerlandschap – Ecologische Verbindingszones
- Kaart 15.8: Zoekgebieden – Ecologische Verbindingszones
- Kaart 15.9 Begrensde verbindingen – Ecologische Verbindingszones

Overige Kaarten

Waterwingebied

De waterwingebieden zijn de kleinste beschermingszones rondom winningen van grondwater voor drinkwater. De grens wordt bepaald door de reistijd van 60 dagen van het toestromende grondwater tot de winning. Bij freatische winningen in kalksteengebieden geldt een termijn van 100 dagen. Deze 60 of 100 dagen reistijd door de ondergrond geldt als minimale reistijd om het water bacteriologisch betrouwbaar te maken. Binnen deze gebieden gelden strenge eisen voor de activiteiten die er mogen plaatsvinden.

Grondwaterbeschermingsgebieden

De grondwaterbeschermingsgebieden zijn beschermingszones voor de onttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening. Voor de Zuid-Limburgse winningen uit de kalksteen wordt het gehele intrekgebied beschermd. Voor de overige winningen wordt de 25-jaarszone beschermd. Wij maken onderscheid in freatische en niet-freatische grondwaterwinningen.

Zoekgebieden grondwaterbescherming

De zoekgebieden drinkwaterbescherming vormen de gebieden waarbinnen gezocht wordt naar mogelijkheden om de grondwaterbescherming te verbeteren voor de grondwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening. De gebieden bestaan uit de 200 jaarszone rond de winplaatsen. Dit is het gebied waarbinnen het grondwater binnen 200 jaar in de onttrekkingsputten terecht komt. Deze gebieden zijn bepaald op basis van modelberekeningen met het grond- en oppervlaktewatermodel IBRAHYM. De resultaten van de berekening zijn op kaart vertaald naar herkenbare grenzen in het veld zoals wegen en perceelsgrenzen.

Zoekgebieden drinkwaterwinning

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn twee gebieden in Zuid Limburg waarbinnen in de toekomst mogelijk een nieuwe winning wordt gerealiseerd. De gebieden zijn globaal begrensd op basis van potentiële geschiktheid van de ondergrond om grondwater te kunnen winnen en het huidig grondgebruik aan maaiveld. Grotere bebouwde gebieden en bedrijfsterreinen zijn zoveel mogelijk buiten het zoekgebied gelaten. De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn niet vertaald naar herkenbare grenzen in het veld zoals wegen en perceelsgrenzen.

Waterveiligheidszones H6 en H5 (Waterveiligheidszone H5 Noord- en Midden-Limburg en Waterveiligheidszone H5 Zuid-Limburg)

Deze kaarten geven inzicht waar als gevolg van extreme neerslaghoeveelheden of piekafvoeren in de beken overstromingen ontstaan bij een gebeurtenis die in het verwachte klimaat van het jaar 2100 gemiddeld eens per 100 jaar kan voorkomen (jaarlijkse kans is 1%); De kaarten laten het gedrag van het regionale watersysteem zien en tonen regenwater dat over het maaiveld stroomt. Overstroming vanuit de Maas is geen onderdeel van de kaarten. In de zone H6 leveren de gemodelleerde stroomsnelheid en waterdiepte en de combinatie hiervan de grootste risico's van verdrinking, meegesleurd worden en het instorten van gebouwen en bouwwerken. In de zone H5 zijn de waterdiepte en stroomsnelheid en de combinatie van beide nog steeds zo groot dat er gevaar is voor verdrinking, meesleuren van mensen en auto's, en het instorten van bouwwerken en gebouwen.

Zoekgebieden grootschalig zon – PV : Het vertrekpunt voor het bepalen van zoekgebieden wordt gevormd door de resultaten uit de ontwerpende onderzoeken van de regio's in combinatie met de studies naar de inpassing van grootschalig zon-pv in het landschap (Handreiking Grootschalige energie-opwek zon-op-land van de RES-regio Noord- en Midden-Limburg en Landschappelijke verdiepingsstudie zon en wind Zuid-Limburg). Vanuit het oogpunt energieplanologie beperken we deze gebieden in. We gaan er in de basis van uit dat projecten gelegen zijn binnen een afstand van

concept

500 m (bespreken o.b.v. kaartbeeld) tot bedrijventerreinen of Landelijke kernen/Stedelijk gebied. Dat sluit aan bij de wens voor lokale afzet zonder teruglevering (energiehubs, energiegemeenschappen). Alleen gebieden groter dan 5 ha komen als zoekgebied in aanmerking, met oog op de financiële haalbaarheid van projecten en om versnippering te voorkomen.

Zoekgebieden windturbines

Een aantal typen gebieden in onze provincie leent zich het best voor windturbines. Deze zoekgebieden windturbines zijn bepaald op basis van drie aspecten:

1. Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit. Het aspect ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit is ingevuld door aan te sluiten bij de in het POL2014 (Provinciaal Omgevingsplan Limburg) aangeduide voorkeursgebieden voor windenergie. Het gaat om gebieden:
   - op of nabij bedrijventerreinen;
   - op of nabij een ontwikkelingsgebied glastuinbouw;
   - in grootschalige jonge ontginningslandschappen in Noord- en Midden-Limburg;
   - langs de provinciegrens, waarbij aansluiting mogelijk is bij reeds bestaande buitenlandse opstellingen;
   - Aansluitend op bestaande windturbines.
2. Leefbaarheid. Het aspect leefbaarheid is ingevuld door een minimale afstand tot woningen te hanteren, stiltegebieden te respecteren conform de regels in onze Omgevingsverordening en afstand in acht te nemen van kritische infrastructuur.
3. Energieplanologie. Het aspect energieplanologie impliceert dat windturbines in de directe omgeving van energievragers liggen (onder meer bedrijventerrein of ontwikkelingsgebied glastuinbouw) en onderdeel zijn van een energiehub . Tegelijkertijd vragen windturbines vanwege het leefbaarheidsaspect juist om een zekere afstand tot gevoelige bestemmingen. Dit bemoeilijkt de invulling van energieplanologie. We accepteren daarom ook grotere kabellengtes tot transformatorstations of energievragers.

Uitsluitingsgebied windturbines

De Omgevingsverordening legt het ‘Uitsluitingsgebied Windturbines’ vast. Dit uitsluitingsgebied wordt gevormd door de begrenzing van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg, inclusief de daarin liggende kernen, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas.

Beperkingengebied windturbines

Het beperkingengebied windturbines is opgemaakt uit de gebieden die overblijven in Limburg na het intekenen van de ‘zoekgebieden windturbines’en de ‘Uitsluitingsgebied windturbines’. In de beperkingengebieden is ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten. Plaatsing van windturbines in beperkingengebied ligt minder voor de hand vanwege regelgeving of omdat wij dit ruimtelijk minder passend achten.

Gesloten stortplaatsen (nazorg)

De Provincie heeft een wettelijke taak voor de nazorg bij gesloten stortplaatsen en baggerdepots. En is eeuwigdurend verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van de voorzieningen die nodig zijn om schadelijke effecten op de leefomgeving tegen te gaan. De kaart geeft de locaties van deze stortplaatsen aan.

Industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt

In de Omgevingsverordening Limburg zijn Chemelot en Locatie Nedcar inclusief NedCar Yard en Industrial Park Swentibold aangewezen als Industrieterreinen waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt. Deze terreinen waren eerder onder de Wet geluidhinder ook al aangewezen als van provinciaal belang.

Stiltegebieden

Provincies kunnen stiltegebieden aanwijzen, om stilte en rust te bewaren. Het zijn beschermde gebieden waar vooral natuurlijke geluiden te horen zijn. Het aanwijzen van deze gebieden doen we in de Omgevingsverordening . Deze kaart toont aan waar de stiltegebieden liggen.

De Gebiedspaspoorten

concept

Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen gebaseerd op het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg en het Handvat Kernkwaliteiten Zuid-Limburg. De kaarten behorend bij deze documenten zijn onder andere samengesteld op basis van de volgende kaarten:

- topografische kaart
- geomorfologische bodemkaart
- aardkundige waardenkaart
- cultuurhistorische kaart en elementen
- archeologische monumenten
- groene waardenkaart
- bebouwingsdichtheid

Beide producten zijn in samenspraak met gemeenten tot stand gekomen en worden al geruime tijd toegepast. Het kaartbeeld is echter indicatief van aard. Toepassing vraagt altijd om locatie specifiek onderzoek op basis waarvan de indeling aangepast kan worden. Aanvullend is het Bebouwd gebied (landelijke kernen, stedelijk gebied en werklocaties) uitgesneden. Gebiedspaspoorten lopen daardoor niet meer door in bebouwd gebied.

Extensiveringsgebieden

De extensiveringsgebieden zijn in het kader van het reconstructieplan (2004, 2006) precies begrensd aan de hand van o.a. (zeer) verzuringsgevoelige natuurgebieden en het stroomvoerend winterbed van de Maas. In POL2014 en Omgevingsverordening 2014 is deze begrenzing overgenomen, behalve voor enkele gebieden buiten de goud- of zilvergroene natuurzone of bronsgroene landschapszone waarvoor de functie van ecologische verbindingszone is komen te vervallen. In de POVI en Omgevingsverordening 2026 zijn locaties waar de extensiveringsgebieden overlapten met het primair landbouwgebied verwijderd.

Kaarten Glastuinbouw

Tot het moment dat nieuw glastuinbouwbeleid geformuleerd wordt houd de Provincie Limburg vast aan bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen. In het kader van de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid zijn in de huidige POVI (2026) geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het bestaand beleid.

Deze keuze betreft de volgende kaarten:

- ontwikkelingsgebied glastuinbouw
- uitbreidingsgebied glastuinbouw 1
- uitbreidingsgebied glastuinbouw 2
- uitbreidingsverbod glastuinbouw

Bijlage 10 Analyse belangrijkste ruimteclaims

Analyse belangrijkste ruimteclaims

Analyse belangrijkste ruimteclaims

Bijlage B

PlanMER

.

concept

Bijlage C

Passende beoordeling

.

concept

Bijlage D

Nota van Zienswijzen

Nota van Zienswijzen

concept

Nota van zienswijzen

Ontwerp Omgevingsvisie Limburg 2026 (POVI) en Milieueffectrapportage inclusief Passende beoordeling

Gedeputeerde Staten van Limburg, 24 maart 2026

Inleiding

Voor u ligt de Nota van Zienswijzen behorend bij het ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) 2026. We willen iedereen die een zienswijze heeft ingediend van harte bedanken. Het heeft geleid tot verdieping, verbetering op onderdelen, nieuwe overwegingen en daarmee tot een verbeterde POVI 2026.

De aangepaste POVI wordt op 8 mei 2026 aan Provinciale Staten aangeboden ter vaststelling. Pas vanaf het moment na vaststelling is ook deze Nota van Zienswijzen definitief. Alle documenten worden dan gepubliceerd en alle indieners zullen dan bericht krijgen.

We hebben 1450 zienswijzen ontvangen. Met daarin zo'n 10.000 zienswijzepunten. Een klein deel van die zienswijzen heeft geen betrekking op de ontwerp POVI maar op het onderliggende PlanMER en Passende Beoordeling. De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft een advies uitgebracht over het PlanMER. Dit is opgenomen als bijlage bij de Nota van Zienswijzen.

Uiteraard zit er ook overlap in de zienswijzepunten. Zienswijzepunten die vaker voorkomen hebben we zo veel mogelijk geclusterd. Dat betekent dat het antwoord op de zienswijzepunten één keer gegeven wordt. Uiteraard zijn de indieners van de betreffende zienswijzepunten aan dit ene antwoord gekoppeld.

De Nota van Zienswijzen is geordend op thema en clusters binnen dat thema. Op die manier is het makkelijker om via de inhoudsopgave te navigeren naar de onderwerpen die voor de lezer interessant zijn. Ook is het mogelijk om in het document te werken met een zoekfunctie (CTRL+F) en kunt u in de inhoudsopgave op de link klikken.

Alle binnengekomen zienswijzen zijn gelezen, eventueel samengevat en vertaald naar zienswijzepunten, geanonimiseerd, op thema geordend, binnen de thema's geclusterd en beantwoord. Alle zienswijzepunten zijn voorzien van een *"Standpunt GS":* Hierin geeft het college van GS een reactie op dit zienswijzepunt. Daarin wordt aangegeven of het betreffende zienswijzepunt wel of niet leidt tot een aanpassing van de Ontwerp POVI.

Het standpunt van Gedeputeerde Staten (GS) resulteert in een advies aan Provinciale Staten (PS). Dit advies is aangeduid met *"Voorstel aan PS"*. Hierbij zijn er twee opties:

1. Voorstel aan PS: tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.
2. De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de ontwerptekst. Voorstel aan PS: Aanpassen van het ontwerp (tekst of kaart).

In dit geval is het voorstel om op basis van het zienswijzepunt de ontwerp POVI aan te passen. Dit kan een tekstuele of kaartwijziging zijn. Als dit het geval is, lichten we de wijzigingen van kaart en/of tekst ook toe. In de definitieve versie van de POVI zijn deze wijzigingen zichtbaar met behulp van de renvooi functie. (Mocht het geformuleerde 'voorstel aan PS' in een incidenteel geval niet helemaal gelijkluidend zijn aan de gewijzigde tekst van de POVI, dan is die laatste tekst leidend).

In hoofdstuk 17 zijn 'ambtshalve wijzigingen' opgenomen. Dit zijn voorstellen voor wijziging van de ontwerp POVI die niet voortvloeien uit ingediende zienswijzen.

Er is hierbij steeds vermeld wat de reden is van de voorgestelde aanpassing. Vaak is dat een tekstverduidelijking, maar het kan ook gaan om een actualisering van de tekst in de ontwerp POVI. Deze Nota van Zienswijze is gekoppeld aan de totstandkoming van de POVI. Daar zijn de geformuleerde standpunten van GS en voorstellen aan PS ook specifiek op gericht. Ze zijn niet een-op-een van toepassing op andere beleidstrajecten of specifieke projecten.

Inhoudsopgave

Inleiding **2**

Inhoudsopgave **4**

1. Algemeen **13**
1.1 Ambities en Opgaven ... 13
1.2 Beleidscyclus ... 15
1.3 Beleidsruimte/ Subsidiariteit ... 17
1.4 Demografie ... 24
1.5 Groene druk ... 25
1.6 Doorzettingsmacht ... 25
1.7 Financiële paragraaf ... 28
1.8 Gebiedsprocessen algemeen ... 28
1.9 Individuele zienswijzen ... 30
1.10 Informatieveiligheid ... 36
1.11 Instemming ... 36
1.12 Instrumenten ... 37
1.13 Integraliteit beleid ... 38
1.14 Kaarten algemeen ... 45
1.15 Klimaat ... 51
1.16 Leefbaarheid platteland ... 52
1.17 Limburgse principes ... 53
1.18 Natuurbrandpreventie ... 55
1.19 Ontwerpende onderzoeken en ontwikkelperspectieven ... 55
1.20 Opmerkingen plan digitaal niet toegankelijk ... 60
1.21 Participatie & communicatie ... 61
1.22 POVI in relatie tot bestaande situatie en planvoornemens ... 80
1.23 Pro Forma ... 82
1.24 Proces Omgevingsverordening ... 83
1.25 Provinciaal belang ... 85
1.26 Samenwerken als één overheid ... 90
1.27 Steun en zienswijzen van derden (niet zijnde LLTB) ... 92
1.28 Steun zienswijzen LLTB ... 92
1.29 Terugkoppeling verwerking zienswijzen ... 94
1.30 Toekomstvisie ... 94
1.31 Verordening ... 95
1.32 Divers ... 98
1.33 Individueel ... 99

2. Zonering **113**
2.1 Binnengekomen zienswijzen met betrekking tot zonering ... 113
2.2 Algemene opmerkingen en vragen over zonering ... 279
2.3 Opmerkingen en vragen over begrenzing van de zeven zones ... 281
2.4 Betekenis van de zonering voor de landbouw en andere gebruikers in het landelijk gebied ... 288
2.5 Aanvullende specifieke zienswijzen per zone ... 292
2.6 Toelichting op de algemene Zonering ... 294
2.7 Zone Natuurnetwerk Limburg ... 295
2.8 Zone Groenblauwe landbouwzone ... 295
2.9 Zone Primair landbouwgebied ... 298
2.10 Zone Verwevingsgebied ... 300
2.11 Zone Stedelijk gebied ... 301
2.12 Zone Landelijke kernen ... 302

2.13 Zone Werklocaties ... 303
2.14 Toelichting bij de zonering en themakaarten ... 304

3. Ruimtelijke Kwaliteit **306**
3.1 Actualiseer het Landschapskader NM-Limburg ... 306
3.2 Algemeen ... 307
3.3 Amerikaanse begraafplaats Margraten en omgeving ... 311
3.4 Beoordeling grote loodsen in landelijk gebied ... 312
3.5 Gebiedspaspoorten en stedelijk gebied ... 313
3.6 Het landschap zelf als provinciaal belang ... 314
3.7 Invloed windturbines en andere grootschalige ontwikkelingen op landschap ... 315
3.8 Landschap buiten NLZL en GBLZ ... 316
3.9 Meer aandacht voor aardkundige waarden ... 317
3.10 Meer inzet op behoud en ontwikkeling ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteit 317
3.11 Monitor Landschapselementen ... 320
3.12 Ondersteuning ambitie beleid ruimtelijke kwaliteit ... 321
3.13 Onduidelijkheid bij gemeenten over beschermingsbeleid ... 322
3.14 Proportionaliteit bij Ruimtelijke kwaliteitsbeleid ... 323
3.15 Verheldering doel / effect gebiedspaspoorten 1 ... 324
3.16 Verheldering doel / effect gebiedspaspoorten 2 ... 329
3.17 Verzoek om maatwerk bij ruimtelijke kwaliteit/ gebiedspaspoorten ... 336
3.18 Verzoeken tot aanpassing kaartbeeld gebiedspaspoorten ... 339
3.19 Wat doet de provincie aan landschappelijke kwaliteit? ... 347
3.20 Wat is ruimtelijke kwaliteit en welk doel dient het beleid? ... 348
3.21 Wat wordt bedoeld met kwaliteitsvolle landschappen? ... 350
3.22 Water, landbouw opnemen als kernkwaliteit van het landschap ... 351

4. Natuur **352**
4.1 Agrarisch natuurbeheer ... 352
4.2 Agrarisch natuurbeheer- langjarig beheer ... 353
4.3 Algemeen ... 354
4.4 Basiskwaliteit Natuur ... 372
4.5 Beheer van natuurgebieden ... 373
4.6 Bescherming flora en fauna ... 373
4.7 Bossenopgave ... 380
4.8 Defensie ... 381
4.9 Ecologische verbindingszones ... 382
4.10 Ecologische verbindingszones- Beperkingen ... 384
4.11 Ecologische verbindingszones- Op hoogte houden wijzigingen grondgebruik 388
4.12 Ecologische verbindingszones- Overig ... 389
4.13 Ecologische verbindingszones- op hoogte houden wijzigingen grondgebruik 393
4.14 Ecologische verbindingszones - Verzoek om aanpassing kaart ... 394
4.15 Ecologische verbindingszones- Verzoek om duidelijkheid ... 411
4.16 Ecologische verbindingzones- Verzoek om verwijdering ... 420
4.17 Ecologische verbindingszones- Vrees negatieve effecten faunaschade ... 424
4.18 Ecoregelingen ... 424
4.19 Extensiveringsgebieden ... 425
4.20 Extra natuur in relatie tot landbouw ... 428
4.21 Faunabeheer / Jacht ... 432
4.22 Groenblauwe dooradering ... 433
4.23 GBLZ Naamgeving ... 435
4.24 Grensoverschrijdend natuurbeleid ... 435
4.25 Hydrologische maatregelen Natura 2000 ... 438
4.26 Inzet kavelruil voor natuurontwikkeling ... 438
4.27 Nationale parken algemeen ... 442
4.28 Nationale parken / regionale landschappen ... 443
4.29 Natura 2000 ... 444
4.30 Natuur concurrentie met andere functies ... 446

4.31 Natuur en bestrijdingsmiddelen ... 447
4.32 Natuur en impact op de landbouw ... 448
4.33 Natuur en landschap ... 451
4.34 Natuur en landschapselementen ... 453
4.35 Natuur en landbouwbedrijven ... 460
4.36 Natuur versus bevolkingsgroei ... 460
4.37 Natuurbeleid ... 461
4.38 Natuurbeleid- Ambitie ... 467
4.39 Natuurmaatregelen in de gebieden of er buiten ... 468
4.40 Natuurnetwerk- Bescherming ... 469
4.41 Natuurnetwerk- Verzoek tot wijziging ... 474
4.42 Natuurnetwerk- Realisatie ... 478
4.43 Natuurontwikkeling ... 479
4.44 Natuurontwikkeling vrijwillig ovv compensatie ... 481
4.45 Natuuropgaven in relatie tot toekomst landbouw ... 482
4.46 Natuurvergunning niet gerealiseerd ... 483
4.47 Ontsnippering ... 484
4.48 Overgangsgebieden- Afvoeren of verkleinen ... 485
4.49 Overgangsgebieden – Algemeen ... 487
4.50 Overgangsgebieden- Beperkingen, perspectief landbouw ... 490
4.51 Overgangsgebieden- Financieel ... 495
4.52 Overgangsgebieden- Gebiedsgerichte aanpak ... 496
4.53 Overgangsgebieden- Kaartfout onderaardse groeves ... 497
4.54 Overgangsgebieden- onderbouwing ... 498
4.55 Overgangsgebieden- Overlap met kernen ... 506
4.56 Overgangsgebieden- Stikstofuitstoot (inzichten) ... 508
4.57 Overgangsgebieden- vergroten/ uitbreiden ... 509
4.58 Overige drukfactoren ... 509
4.59 Provinciaal belang natuur vs agrofoodsector ... 510
4.60 Regionaal landschap ... 511
4.61 Soortenbescherming ... 511
4.62 Stellen van regels voor natuurbescherming ... 512
4.63 Stikstofbeleid ... 513
4.64 Stikstofbeleid- (niet) focusgebieden en N2000 -prioritering ... 519
4.65 Stikstofbeleid- actief stimuleren & faciliteren op natuur en stikstof ... 520
4.66 Stikstofbeleid- duidelijk aanpak stikstofproblematiek ... 521
4.67 Stikstofbeleid- Impact op Vlaamse natuurgebieden ... 522
4.68 Stikstofbeleid- Participatieproces gemeenten LOS en POVI ... 523
4.69 Stikstofbeleid- Rekenmodellen ... 524
4.70 Stikstofbeleid- Vergunningsproces ... 524
4.71 Stikstofbeleid- LOS ... 525
4.72 Vermeende kaartfouten ... 525
4.73 Verordening ... 526
4.74 Windturbines bedreigen natuurgebieden ... 529
4.75 Yard-E ... 533
4.76 Zonering in relatie tot vergunning ... 537

5. Water **538**
5.1 Algemeen ... 538
5.2 Buitenland ... 544
5.3 Drinkwater ... 546
5.4 Droogdalen ... 547
5.5 Governance – Algemeen ... 547
5.6 Governance- Centrale systeemverantwoordelijkheid ... 550
5.7 Governance- Primaire waterkeringen ... 551
5.8 Waterschap grotere rol ... 552
5.9 Grondwater ... 553
5.10 Grondwater - grondwaterbeschermingsgebieden ... 555
5.11 Grondwater- grondwateronttrekkingen ... 563

5.12 Grondwater- intrekgebied Natura 2000 ... 569
5.13 Grondwater- peilverhoging ... 570
5.14 Grondwateroverlast door verhoging grondwaterpeil stedelijk gebied ... 575
5.15 Hellingen ... 576
5.16 Intrekgebieden- begrenzing ... 576
5.17 Intrekgebieden- belang van intrekgebieden ... 577
5.18 Intrekgebieden- geen beperkingen ... 577
5.19 Intrekgebieden- maatregelen ... 578
5.20 Mijnbouw ... 579
5.21 Mijnbouw- grondwaterkwaliteit ... 581
5.22 Natte laagten ... 582
5.23 Verordening ... 586
5.24 Water en economie ... 587
5.25 Water en economie- bevaarbaarheid Maas ... 588
5.26 Water en economie- waterbeschikbaarheid ... 588
5.27 Water en klimaatadaptatie- afkoppelen ... 589
5.28 Water en klimaatadaptatie- algemeen ... 591
5.29 Water en klimaatadaptatie- maatlat ... 597
5.30 Water en klimaatadaptatie- panorama Maasvallei ... 598
5.31 Water en klimaatadaptatie- stresstestkaarten ... 600
5.32 Water en landbouw ... 601
5.33 Water en natuur ... 602
5.34 Water en ruimte ... 603
5.35 Waterkwaliteit ... 605
5.36 Waterkwaliteit- ambitie ... 623
5.37 Waterkwaliteit- stoffen ... 624
5.38 Waterkwaliteit- algemeen ... 625
5.39 Waterveiligheid en wateroverlast – algemeen ... 636
5.40 Beekdal en beekdalbreed- onwenselijkheid bebouwing ... 647
5.41 Beekdalbreed- belangenafwegingen ... 650
5.42 Beekdalen en beekdalbreed ... 651
5.43 Beekdalen en beekdalbreed- begrenzing ... 653
5.44 Beekdalen en beekdalbreed- individueel antwoord ... 659
5.45 Beekdalen en beekdalbreed- landbouw ... 667
5.46 Beekdalen en beekdalbreed ... 670
5.47 Beekdalen en beekdalbreed- stroomgebied Roer ... 671
5.48 Beekdalen en beekdalbreed- systeemherstel ... 672
5.49 Beekdalen en beekdalbreed- verordening ... 673
5.50 Begrenzing bebouwd gebied en verantwoordelijkheid voor oppervlakkige afstroming ... 674
5.51 Drinkwater- agrariërs waarderen ... 675
5.52 Drinkwater- begrenzing zoekgebieden ... 676
5.53 Drinkwater- beschermingsregels waterwingebied ... 683
5.54 Drinkwater- betrekken bij proces ... 685
5.55 Drinkwater- Brachterbeek ... 689
5.56 Drinkwater- drinkwater uit Maas ... 689
5.57 Drinkwater- grondwaterbescherming en primair landbouwgebied ... 690
5.58 Drinkwater- grondwaterbescherming en beperkt landbouw ... 696
5.59 Drinkwater- impact waterwingebied ... 702
5.60 Drinkwater- impact zoekgebieden ... 704
5.61 Drinkwater- infrastructuur ... 715
5.62 Drinkwater- stoffen grondwater-beschermingsgebieden verbieden ... 717
5.63 Drinkwater- toevoer uit buurlanden ... 718
5.64 Drinkwater- Venloschot ... 718
5.65 Drinkwater- versterken grondwaterbeschermingsbeleid ... 719
5.66 Drinkwater- besparing ... 720
5.67 Heuvelland is heuvelland ... 721
5.68 Maas niet meegenomen in veiligheidsklasses ... 723
5.69 Water en landbouw- bufferzones ... 724
5.70 Water en landbouw- duurzaam watersysteem ... 725

5.71 Water en landbouw- maatregelen en exploitatie ... 726
5.72 Water en landbouw- noodzaak tot beregening ... 728
5.73 Water en landbouw- onttrekkingsverbod en 20% reductie ... 730
5.74 Water en landbouw- water in landelijk gebied ... 735
5.75 Water en landbouw- waterbeschikbaarheid ... 737
5.76 Water en landbouw- watervoorziening ... 739
5.77 Water en landbouw- watervriendelijkheid landbouw ... 741
5.78 Water en landbouw- zoekgebied grondwaterbescherming ... 742
5.79 Water en landbouw- waterwingebied ... 743
5.80 Waterbeschikbaarheid- hergebruik ... 744
5.81 Waterbeschikbaarheid en energietransitie ... 745
5.82 Waterkwaliteit- gemeenten lopen achter met KRW ... 745
5.83 Waterkwaliteit- KWR ... 751
5.84 Waterkwaliteit- riooloverstorten ... 755
5.85 Waterkwantiteit- bijdrage landbouw ... 756
5.86 Waterkwantiteit- convenant zoetwater ... 759
5.87 Waterkwantiteit- peilbeheer tbv landbouw ... 763
5.88 Waterkwantiteit- sponswerking en infiltratie ... 766
5.89 Wateroverlast- beperkingen landbouw ... 768
5.90 Wateroverlast- lokale zaken ... 769
5.91 Wateroverlast- regionale normering 1:25 en 1:100 etc. ... 773
5.92 Wateroverlast- risicogerichte benadering ... 780
5.93 Wateroverlast- waterveiligheidzones H5, H6, etc. ... 784
5.94 Wateroverlast en watermolens en monumenten ... 790
5.95 Waterveiligheid- ROR ... 793
5.96 Waterveiligheid Maas- binnendijks meer ontwikkelruimte ... 794
5.97 Waterveiligheid Maas en Maasvallei ... 795
5.98 Bijzondere opmerkingen ... 802
5.99 Geen SMART doelen ... 804
5.100 Intrekgebieden onjuist ... 804
5.101 Waterkwaliteit- zeer zorgwekkende stoffen ... 805

6. Gezonde en veilige leefomgeving 806
6.1 Algemeen ... 806
6.2 Definities ... 813
6.3 Externe veiligheid ... 813
6.4 Fysieke veiligheid ... 818
6.5 Geitenhouderijen ... 820
6.6 Geitenhouderijen Toekomstperspectief ... 822
6.7 Geluid ... 822
6.8 Geluid Complexe Bedrijven (Omgevingsvergunningen) ... 828
6.9 Geluid en bedrijventerreinen ... 828
6.10 Gewasbeschermingsmiddelen ... 830
6.11 Gezondheid en Energie ... 833
6.12 Gezondheid en leefomgeving prioriteit ... 836
6.13 Gezondheidsbevordering ... 841
6.14 Gezondheidsrisico's windturbines nabijheid ... 842
6.15 Industrie ... 845
6.16 Integrale benadering gezondheid ... 846
6.17 Laagvlieggebieden ... 847
6.18 Laagvlieggebieden (Schrappen aanwijzing) ... 848
6.19 Lichthinder ... 850
6.20 Luchtkwaliteit ... 850
6.21 Magneetvelden/ Energie infra ... 853
6.22 GVL – Sociaal ... 854
6.23 Subsidiariteit ... 863
6.24 TUG ... 863
6.25 VTH ... 864
6.26 Windturbines en gezondheidstoets ... 869

6.27 Zevenellen 870
6.28 ZZS/Beaumix 872

7. Energie **873**
7.1 Algemeen 873
7.2 Energiebeleid 904
7.3 Energie infrastructuur 954
7.4 Energieinfrastructuur en innovatie 978
7.5 Energietransitie en ruimtelijke keuzes 983
7.6 Integrale benadering 998
7.7 Kaartbeeld 1008
7.8 Kernenergie 1016
7.9 Windenergie 1022
7.10 Zonneparken locatie en impact 1122
7.11 Overig 1152

8. Wonen **1155**
8.1 Actieve rol herstructurering 1155
8.2 Agenda ZL 1156
8.3 Algemeen 1157
8.4 Arbeidsmigranten & Arbeidsmigratie 1202
8.5 Arbeidsmigratie – Huisvesting bedrijventerreinen 1230
8.6 Arbeidsmigratie – Huisvesting buiten bebouwd gebied 1235
8.7 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen 1237
8.8 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen – Belasting wijken 1242
8.9 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen – Definitie tijdelijk 1243
8.10 Coördinerende rol 1244
8.11 Demogratie 1245
8.12 Fair share 1247
8.13 Fair share WBregio 1248
8.14 Grenzen 1250
8.15 Kwaliteit 1250
8.16 Leefbaarheid 1253
8.17 Limburg centraal 1255
8.18 Programmering 1262
8.19 Randvoorwaarden zonering 1267
8.20 Regio 1269
8.21 Rol provinciale verhouderingen 1271
8.22 Samenhandige integrale onderbouwing 1274
8.23 Straatje erbij 1280
8.24 Strenger dan de wet 1281
8.25 Uitgangspunt binnen BBG 1283
8.26 Uitgangspunt binnen BBG 1284
8.27 Belemmeringen (stikstof, spuitcirkels) 1285

9 A. Land- en tuinbouw – Algemeen **1287**
9.1 Algemeen 1287
9.2 Planschade 1289
9.3 Verordening 1295
9.4 Agrofoodsector 1303
9.5 Constateringen 1305

9 B. Land- en tuinbouw – Bouwvlak **1312**
9.6 Agrarische bedrijfswoning naar burgerwoning 1312
9.7 Agrarische bouwkavels gebruiksmogelijkheden (gebiedsaanduiding) 1315
9.8 Definitie veehouderij 1319
9.9 Dierenwelzijn 1324
9.10 Gebruiksmogelijkheden vrijkomende agrarische bebouwing 1325

9.11 Gebruiksmogelijkheden vrijkomende agrarische bebouwing- vraag sloopfonds 1330
9.12 Mestverwaarding 1331
9.13 Niet-agrarische functies in primair landbouwgebied 1337
9.14 Omgevingseffecten veehouderij 1343
9.15 Ontwikkelingsgebied glastuinbouw 1344
9.16 Overig glastuinbouwbeleid 1347
9.17 Toekomst (intensieve) veehouderij 1351
9.18 Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1+2 1352
9.19 Verbrede landbouw 1354
9.20 Verplaatsing veehouderij 1357
9.21 Vertical farming 1359
9.22 Nieuwvestiging e nuitbreiding veehouderij 1360
9.23 Paardenhouderij 1362

9 C. Land- en tuinbouw – Grondgebruik 1364
9.24 Algemeen 1364
9.25 Beperkingen agrarisch grondgebruik 1366
9.26 Beschermen landbouwgrond 1372
9.27 Grasland en teelten t.b.v natuur en water (behoud grasland) 1376
9.28 Kavelruil en agrarische flexibiliteit 1382
9.29 Omgang met niet- voedselgewassen 1386
9.30 Teeltondersteunende voorzieningen 1387

9 D. Land- en tuinbouw – Perspectief 1391
9.31 Agrarische Blijversaanpak Limburg 1391
9.32 Algemeen 1392
9.33 Bedrijfsontwikkelingsplan 1394
9.34 Behoud agrarische functies buitengebied 1399
9.35 Biologische landbouw 1404
9.36 Definitie emissiearm 1405
9.37 Gebiedsprocessen/ structurele agrarische belangenparticipatie 1412
9.38 Landbouweffectrapportage 1417
9.39 Toekomstige jonge agrarische ondernemers en gezinsbedrijven 1420
9.40 Toekomstperspectief agrariërs in nieuwe zoneringen 1424
9.41 Verantwoorde schaalvergroting of specialisatie / kleinschaligheid 1434
9.42 Voorzienbaarheid en rechtszekerheid 1439
9.43 Zelfvoorzienendheid en landbouwcontinuïteit 1443
9.44 Wijnbouw 1444
9.45 Toekomstgerichte landbouwontwikkeling 1445

10. Economie en werklocaties 1453
10.1 Aandacht voor MKB, verbinding Brainport en andere sectoren 1453
10.2 Acquisitie 1454
10.3 Algemeen 1455
10.4 Bedrijventerreinen (algemeen) 1465
10.5 Bedrijventerreinen van provinciaal belang 1479
10.6 Brightlands Campussen 1490
10.7 Chemelot-site 1492
10.8 Circulaire economie 1497
10.9 Detailhandel en kantoren 1510
10.10 Economie in relatie tot brede welvaart, leefbaarheid en gezondheid 1517
10.11 Economisch beleid (breed) 1518
10.12 Greenport Venlo 1530
10.13 Individueel te beantwoorden zienswijzepunten 1538
10.14 Locatie-specifieke vragen 1546
10.15 MAA 1553
10.16 Regionale meerwaarde en instructieregel kavel groter dan 5 hectare 1555
10.17 Samenwerking en rolverdeling gemeenten en provincie, incl. SVREZL 1557

10.18 Type economie, werkgelegenheid en inzet arbeidsmigranten 1557
10.19 Uitbreiding bedrijventerreinen / planningsopgave 1562
10.20 Yard VDL Nedcar 1570
11 Zonering werklocaties / kaartbeelden 1575

11. Vrijetijdseconomie **1581**
11.1 Algemeen 1581
11.2 Op de kaart 1584
11.3 Inleiding 1585
11.4 Opgaven 1589
11.5 Ambitie en hoofdlijnen algemeen 1591
11.6 Ambitie en hoofdlijnen balans tussen vraag en aanbod 1597
11.7 Ambitie en hoofdlijnen liefst overnemen bestaand bedrijf/locatie 1599
11.8 Ambitie en hoofdlijnen onderbouwing door ondernemer en gemeente 1601
11.9 Provinciaal belang vrijetijdseconomie 1602
11.10 Onderbouwing initiatief algemeen 1606
11.11 Bedrijfsontwikkelingsplan initiatief 1607
11.12 Marktonderbouwing/ vraag-aanbodanalyse 1608
11.13 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie algemeen 1611
11.14 Beoordeling vrijetijdseconomie de Limburgse principes 1613
11.15 Beoordeling vrijetijdseconomie de balans tussen vraag en aanbod 1613
11.16 Beoordeling vrijetijdseconomie toeristische - bedrijfsmatige exploitatie 1615
11.17 Beoordeling vrijetijdseconomie uitponding verhuurplicht 1616
11.18 Beoordeling vrijetijdseconomie algemene zonering 1619
11.19 Beoordeling vrijetijdseconomie in monument of beeldbepalend gebouw 1632
11.20 Beoordeling vrijetijdseconomie in voormalig agrarische bebouwing 1632
11.21 Beoordeling vrijetijdseconomie camperplaatsen 1634
11.22 Werken aan kwantiteit en kwaliteit vrijetijdseconomie algemeen 1635
11.23 Schrappen/vervallen onbenutte functies 1636
11.24 Binnenplanse mogelijkheden 1638
11.25 Brede kampeerfunctie 1639
11.26 Routestructuren vrijetijdseconomie 1640
11.27 Wonen in een recreatieverblijf algemeen 1640
11.28 Verbod op wonen in een recreatieverblijf en omvorming naar wonen 1641
11.29 Tijdelijk wonen op een verblijfsrecreatieterrein 1643

12. Mobiliteit **1647**
12.1 Algemeen 1647
12.2 Bereikbaarheid 1648
12.3 Bereikbaarheid en vrijwilligersinitiatieven 1650
12.4 Deelmobiliteit en hubs 1651
12.5 Fiets 1652
12.6 Limburg Centraal 1656
12.7 Locatiespecifiek 1656
12.8 Maaslijn 1669
12.9 Mobiliteitsbreed (Algemeen) 1669
12.10 Ontwikkelperspectieven 1679
12.11 Recreatieve Mobiliteit 1679
12.12 Spoor 1681
12.13 Verbinding Brainport 1683
12.14 Verkeersmanagement 1684
12.15 Weert-Hamont-Antwerpen 1685
12.16 Zuid-Limburgs Daily Urban System 1686

13. Erfgoed en cultuur **1689**
13.1 Algemeen 1689
13.2 Borging evenwichtige spreiding culturele voorzieningen 1702
13.3 Erfgoed en wateroverlast / tekort 1703
13.4 ERM richtlijn 1704

13.5 Herbestemming religieus erfgoed 1704
13.6 Instructieregels bescherming molens 1705
13.7 KNA 1706
13.8 Koppeling ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie 1706
13.9 Link erfgoed en toerisme 1707
13.10 Onderhoud monumenten 1708
13.11 Sturing gemeente en rijk 1708
13.12 Verdrag van FARO 1709
13.13 Molens 1709
13.14 Overige individuele zienswijzepunten 1712

14. Bodem en Ondergrond 1713
14.1 B&O - Algemeen 1713
14.2 B&O - - Chemische bodemkwaliteit 1715
14.3 B&O - Mijnbouw(schade) 1717
14.4 B&O - Ontgrondingen 1720
14.5 B&O - Provinciaal belang 1735
14.6 B&O - Vitale bodem 1737
14.7 B&O - VTH bodem 1744

15 .Plan MER 1745
14.1 Individuele zienswijzen 1745
14.2 Adviescommissie m.e.r. 1753

16 . Ambtshalve wijzigingen 1755

1. Algemeen

1.1 Ambities en Opgaven

Zienswijze	Indiener
In § 2.2.6 Ambities sterke steden en dorpen en een goed vestigingsklimaat wordt het behoud van welvaart en werkgelegenheid beschreven als cruciaal voor de woningbouwopgave. Dit leest voor indiener als het door elkaar halen van doel en middel. Nieuwe inwoners zijn nodig om de beroepsbevolking op peil te houden. Daarvoor zijn naast aanpassing van de bestaande woningvoorraad op bepaalde plekken ook nieuwe woningen nodig. Indiener verzoekt om de POVI op dit punt aan te passen.	ZW-0302-82

Standpunt GS

We begrijpen dat de formulering vragen kan oproepen over wat leidend en volgend is, daarom het volgende voorstel voor aanpassing van de tekst in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 2, paragraaf 2.2.6 van 'Dat is cruciaal met oog op onze woningbouwambitie' naar 'Dat heeft een relatie met onze woningbouwambitie'

Zienswijze	Indiener
In § 2.2.7 Ambitie duurzame verstedelijking beschrijft de provincie dat ze grotere ontwikkelingen en grootschalige voorzieningen in het Stedelijk gebied wil concentreren. Zo houden we druk op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Deze ambitie is vervolgens naar mening van indiener niet uitgewerkt in de POVI. Indiener verzoekt om dit wel te doen.	ZW-0302-86

Standpunt GS

De ambitie om grotere ontwikkelingen en grootschalige voorzieningen te concentreren in het stedelijk gebied is in de ontwerp-POVI verder uitgewerkt in hoofdstuk 3 paragraaf 3.3 Limburgs principes (principe 4 Versterken bebouwd én landelijk gebied) en bij de betreffende thema's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 2.3.4 een voorbeeld genoemd wordt met aandacht voor Zuid-Limburg, en vraagt zich af of een dergelijk voorbeeld uit Midden en Noord Limburg welkom zou zijn.	ZW-1473-127

Standpunt GS

We nemen dit mee in de bredere aanpassing van de tekst van dit onderdeel.

Voorstel aan PS

Tekst hoofdstuk 2, paragraaf 2.3.4 aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan de ambities te herkennen welke als onderlegger voor de POVI zijn genomen (POVI hst 2): 1. Sterke steden en dorpen met een goed vestigingsklimaat 2. Balans tussen functies in het landelijk gebied 3. Toekomstbestendige mobiliteits- en energiesystemen 4. Een vitale bodem en een robuust watersysteem	ZW-1445-18

Standpunt GS

We zijn blij dat indiener de ambities herkent.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat het onduidelijk is hoe de provincie de ambities van het Rijk, zoals verwoord in diverse beleidskaders, verder wil vormgeven. Het Rijk maakt in het voorontwerp van de Nationale Omgevingsvisie onderscheid tussen regio's in Limburg die gestimuleerd, geaccommodeerd of geïnitieerd moeten worden. De indiener constateert dat de ontwerp-POVI niet aangeeft hoe de provincie met deze strategie omgaat en hoe de ruimtelijke faciliteiten in de betreffende regio's worden gerealiseerd. Ook ontbreekt volgens de indiener een toekomstbeeld dat rekening houdt met de ruimteclaims die deze strategie met zich meebrengt. Indiener verzoekt dat de provincie met de betrokken regio's in overleg treedt om deze aspecten verder uit te werken en op te nemen in de definitieve POVI.	ZW-0242-141

Standpunt GS

De Nota Ruimte is nog niet definitief vastgesteld door de rijksoverheid en kan daarom nog niet doorvertaald worden in provinciaal beleid. In onze reactie op de ontwerp Nota Ruimte is aangegeven dat we dit graag samen met de rijksoverheid verder uit gaan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist ambitie en koers in de ontwerp-POVI en vraagt om verduidelijking van de relatie tussen de grote opgaven en transities.	ZW-0317-16

Standpunt GS

De ambitie is opgenomen in hoofdstuk 2.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een visie die niet alleen ambitieus is, maar ook realistisch uitvoerbaar, rekening houdend met lagere opbrengstenniveaus in Limburg.	ZW-0608-3

Standpunt GS

We onderschrijven het pleidooi van indiener dat de ambities natuurlijk uitvoerbaar moeten zijn. Hiervoor zal binnen de programma's, bestuursafspraken en verdere beleidsontwikkeling voldoende oog zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat doelen meetbaar moeten zijn. In Bijlage 1 van het stuk doen zij een voorstel voor SMART doelen.	ZW-1035-2

Standpunt GS

De doelen zijn waar mogelijk een stuk SMART-er geformuleerd dan in de POVI2021. Bij de uitwerking van beleidsdoelen in programma's worden deze doelen ook SMART gemaakt en verder geconcretiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.2 Beleidscyclus

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het doorlopen van beide processen onder hoge druk het onmogelijk maakt om POVI en LOS in samenhang te bekijken en de implicaties te doorgronden.	ZW-1236-131
Indiener geeft aan dat het proces van Limburgs Offensief Stikstof (LOS) parallel loopt aan het proces van POVI, maar dit roept vragen en weerstand op door de strakke en snelle doorlooptijd.	ZW-1236-129

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet de beleidscyclus visie → uitvoering → toezicht & handhaving → monitoring introduceert, maar dat monitoring in de ontwerp-POVI onvoldoende aandacht krijgt. Indiener geeft aan dat juist op dat vlak de provincie Limburg grote meerwaarde kan hebben mits dit samen met gemeenten wordt georganiseerd, omdat gezamenlijke beeld- en oordeelsvorming de basis vormt voor vervolgbesluitvorming.

Indiener					
ZW-0166-16	ZW-0196-12	ZW-0241-6	ZW-0317-26	ZW-1479-58	ZW-0278-26
ZW-0186-26	ZW-0237-6	ZW-0242-139	ZW-1236-11	ZW-0224-20	ZW-1473-6
ZW-0188-6	ZW-0240-11	ZW-0313-15			

Standpunt GS

Wij pakken deze uitnodiging graag op. De beleidscyclus staat vermeld in het eerste hoofdstuk van de ontwerp POVI maar komt onvoldoende terug in de tekst. Dat passen we aan. Daarbij leggen we in elk geval de verbinding met bestaande en voorziene provinciale programma's onder de OW, waarin de POVI nader wordt uitgewerkt. Daartoe behoren Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), Provinciaal Waterprogramma, Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma, Programma Stroomgebied Geul en Provinciaal Actieplan Geluid. Tevens nemen we een passage op over monitoring.

In de ontwerp POVI kon nog geen verbinding gelegd worden met het Programma LOS. Op het moment van vaststellen van de ontwerp POVI was dat programma er namelijk nog niet (ook niet in ontwerp). Inmiddels is het Programma LOS op 23 september 2025 definitief vastgesteld door GS. In de teksten van de hoofdstukken natuur resp. water van de definitieve POVI wordt de verbinding nu goed gelegd.

Voorstel aan PS

We voegen de volgende paragraaf toe.

POVI als onderdeel beleidscyclus
De POVI is een centraal onderdeel van de beleidscyclus van de Omgevingswet (link hoofdstuk 1). De visie in deze POVI zal voor een aantal thema's nader uitgewerkt worden in programma's onder de Omgevingswet of vertaald worden naar concrete actieprogramma's en uitvoeringsagenda's.
De volgende provinciale programma's onder de OW als uitwerking van de POVI zijn in elk geval voorzien:

- Programma Limburgs Offensief Stikstof, gericht op stikstofreductie en natuurherstel Natura 2000-gebieden (incl. hydrologische herstelmaatregelen)
- Provinciaal Waterprogramma 2028-2033
- Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma
- Programma Stroomgebied Geul (als uitvloeisel van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg)

Een aantal bestaande programma's onder Omgevingswet loopt door:

- Provinciaal Waterprogramma 2022-2027

• Provinciaal Actieplan Geluid 2024-2029

Het samenstel van POVI en bijbehorende programma's is een dynamisch geheel. Mogelijk komen daar in de komende periode nog programma's bij.

Daarnaast bestaan er tal van uitvoeringsagenda's of zijn die in voorbereiding. Onder meer Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK), Aanvalsplan Waterkwaliteit, Convenant Voldoende Zoetwater, Meerjaren Multimodale Agenda Zuid-Nederland voor mobiliteit. Belangrijk de komende periode is ook de voorbereiding van de aanbesteding van de nieuwe OV-concessie. Belangrijk document is ook de Verstedelijkingsstrategie Limburg Centraal van Rijk, de zes Limburgse gemeenten met een IC-station en Provincie.

Om de POVI direct en juridisch bindend te laten doorwerken, worden bepalingen opgenomen in de Omgevingsverordening.

Monitoring is een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus. Essentieel om te kunnen beoordelen hoe de Limburgse omgeving (ruimtegebruik, beschikbaarheid voorraden, omgevingskwaliteit) zich ontwikkelt en in hoeverre we de doelen halen. Het planMER illustreert in de conclusies inzake monitoring en de leemten in kennis hoe belangrijk de provinciale koers naar een "databedreven provincie" is. De brede basismonitor (externe link) brengt de thema's uit de POVI in beeld. Indicatoren uit het dataportaal Limburg, de CBS regionale monitor brede welvaart en diverse sectorale monitors vormen input. We werken aan verdere optimalisatie van deze basismonitor, ook in het licht van onze ambitie om de datahuishouding door te ontwikkelen. We verkennen daarbij ook mogelijkheden om verbindingen te leggen met de regio's. Afstemming met de monitors van onze buurprovincies (bv voor de Peel) en internationale afstemming krijgt daarbij ook aandacht. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over afstemming en uitwisseling van data. Op concreter niveau is er de beleidsmonitor (externe link), waarin doelen ook voor fysiek-ruimtelijke elementen getoetst wordt aan de hand van indicatoren uit het provinciale indicatorenplan. Dat plan is voortdurend in ontwikkeling.

1.3 Beleidsruimte/ Subsidiariteit

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat de omvang en complexiteit van Limburgse transitieopgaven (energie, klimaat, wonen, landbouw, natuur en mobiliteit) om gedeeld eigenaarschap vragen. De provincie benoemt samenwerking, maar blijft vaag over de rol van gemeenten, die als gelijkwaardige partner erkend moeten worden en niet slechts als uitvoeringsorgaan.	ZW-0196-24
Indiener benadrukt dat Limburg intern divers is en vraagt om maatwerk voor stedelijke regio's, dorpen, grensgebieden en natuurgebieden. Generieke uitgangspunten in de POVI schieten tekort in het adresseren van deze diversiteit.	ZW-0196-26

Indiener benadrukt het belang van gemeentelijke autonomie en de rol van de gemeenteraad in dit proces. Hoewel indiener begrip heeft voor een meer sturende rol van de provincie op cruciale dossiers, kan zij niet akkoord gaan met de huidige teksten. Deze bieden onvoldoende duidelijkheid over de reikwijdte en gevolgen van de voorgestelde maatregelen.	ZW-0302-4
Indiener geeft aan dat de beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit en 'decentraal tenzij' niet goed worden toegepast, wat afbreuk doet aan de autonomie van de gemeente.	ZW-1236-144
Indiener geeft aan dat de ingediende uitgangspunten in de Omgevingswet onvoldoende en/of onjuist tot uitdrukking gebracht zijn. De taakverdeling in de Omgevingswet is gebaseerd op het principe van decentralisatie. Dit betekent dat de verantwoordelijkheid voor de fysieke leefomgeving primair ligt bij de gemeenten, tenzij het anders aangegeven is. U zet de lokale overheid weg als primair operationeel verantwoordelijk en laat onvoldoende ruimte voor lokaal maatwerk. Indiener verzoekt u dit aan te passen.	ZW-0313-27
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet de basis vormt voor regie, met de beginselen "vertrouwen" en "decentraal tenzij". Indiener benadrukt dat het de gemeenten zijn die primair een rol hebben in het fysiek domein, en dat de provincie haar keuze voor het provinciaal instrumentarium hierop moet afstemmen.	ZW-0196-5
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet gebruik maakt van het slogan "van nee, tenzij naar ja, mits...". Daarmee wordt bedoeld dat een overheid die niet louter kijkt naar de regels, maar zich verplaatst in de belangen van de burger en met hem/haar meedenkt. De ontwerp-POVI ademt een grote mate van "nee, tenzij" uit terwijl er onvoldoende ruimte wordt geboden voor lokaal maatwerk en meedenken. Indiener verzoekt u om ook ruimte te bieden voor lokaal maatwerk.	ZW-0313-28
Indiener geeft aan dat de uitgangspunten van de Omgevingswet – minder en overzichtelijke regels, ruimte voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen in decentrale overheden – in de totstandkoming van de ontwerp-POVI onvoldoende tot uiting komen.	ZW-0317-167
Indiener geeft aan dat deze strikte richtlijn de ontwikkelruimte van de gemeente te veel beperkt en het onmogelijk maakt om autonoom te beslissen over nieuwe ontwikkelingen.	ZW-1236-149
Indiener geeft aan dat een provinciale visie richtinggevend moet zijn en ruimte moet laten voor lokaal maatwerk, met name op het gebied van wonen, landbouw, natuur en vrijetijdseconomie.	ZW-0317-158
Indiener geeft aan dat er conflicten kunnen ontstaan tussen lokaal en provinciaal beleid en dat deze op casusniveau moeten worden gewogen.	ZW-1236-140
Indiener geeft aan dat er een andere beschrijving moet worden opgenomen die recht doet aan de autonomie van de gemeente.	ZW-1236-146
Indiener geeft aan dat er geen onderzoek of monitoringgegevens zijn gepresenteerd waaruit blijkt dat gemeenten de genoemde belangen niet goed behartigen.	ZW-1236-142
Indiener geeft aan dat er in het onderzoeksrapport "Regie in verbinding" vertrouwen richting gemeenten als 'eerste overheid' wordt beleden, maar dit	ZW-1236-138

niet terugkomt in de conceptteksten en bestuurlijke afstemming van de ontwerp-POVI.	
Indiener geeft aan dat er structureel ruimte moet blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig te prioriteren	ZW-0159-10
Indiener geeft aan dat het belangrijk is om keuzes te maken in de in te zetten instrumenten en de rolverdeling tussen provincie en gemeenten. Indiener benadrukt dat conform de aanbiedingsbrief, subsidiariteit en proportionaliteit volgens de Omgevingswet de basis moeten vormen: de provincie is pas aan zet wanneer er sprake is van een provinciaal belang en het duidelijk is dat een effectieve en efficiënte behartiging niet door één of meer gemeenten kan worden overgelaten.	ZW-0196-4
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven in heel Nederland, en dus ook in Limburg, behoefte hebben aan ‘één overheid’ die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering. Indiener geeft aan dat gemeenten in Noord- en Midden-Limburg dit graag samen met de provincie Limburg willen oppakken.	ZW-0317-151
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven in heel Nederland, ook in Limburg, snakken naar 'één overheid' die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering. Gemeenten in Noord- en Midden-Limburg willen dit graag samen met de provincie Limburg oppakken voor Limburg. Ze benadrukken dat het temporiseren van het proces, tijd nemen voor het goede gesprek en het afstemmen van beleid nodig is om dit gezamenlijk voor elkaar te krijgen.	ZW-0166-163
Indiener geeft aan dat nadere eisen door gemeenten willekeur kunnen veroorzaken vanwege verschillen per gemeente, wat onwenselijk is.	ZW-0656-3
Indiener haalt "decentraal, tenzij" als eén van de hoofduitgangspunten van de Omgevingswet aan om hiermee te benadrukken dat lagere overheden (gemeenten en waterschappen) de meeste bevoegdheden rond de fysieke leefomgeving dienen te krijgen.	ZW-0314-126
Indiener onderschrijft met name het advies uit het Artikel 217-a onderzoek 'Regie met ruimte' • 'Leg de puzzel'; de ruimtedruk vraagt om een lange termijnvisie, en het maken van ruimtelijke keuzen. Indiener onderstreept dat dit voortkomt uit wetgeving, waaronder de Omgevingswet, en de bestaande rolverdeling tussen overheden.	ZW-0196-3
Indiener roept op om in de POVI te borgen dat belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebiedsspecifieke omstandigheden.	ZW-0218-11
Indiener stelt dat de centrale regie van de provincie niet mag uitmonden in het eenzijdig vaststellen van welke ontwikkelingen als ‘noodzakelijk’ of ‘ongewenst’ worden aangemerkt. Er dient volgens de indiener structureel ruimte te blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig opgaven te prioriteren. Beleidsvorming en locatiekeuzes vragen volgens de indiener om een transparante en navolgbare afweging, waarbij economische lobby’s van marktpartijen en ontwikkelaars niet leidend mogen zijn, maar in balans gebracht worden met omgevingskwaliteit, maatschappelijk draagvlak en leefbaarheid.	ZW-0807-18

Indiener stelt dat een niet goed afgestemde POVI en verordening geen basis kan vormen voor lokaal ruimtelijk beleid. Men verwijst naar een rapport dat stelt dat gemeenten vertrouwen verdienen als 'eerste overheid', terwijl het provinciaal belang in de conceptteksten vaak onduidelijk en ongemotiveerd is. Men voorziet dat conflicten tussen lokaal en provinciaal beleid op casusniveau gewogen moeten worden.	ZW-0240-142
Indiener stelt dat het noodzakelijk is dat geborgen wordt dat belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebiedsspecifieke omstandigheden.	ZW-0297-26
Indiener stelt dat maatwerk op gemeentelijk niveau noodzakelijk is, omdat de provincie te ver van de lokale leefomgeving van Brachterbeek staat.	ZW-0923-72
Indiener stelt voor dat de vertaling van de visie naar bestemmingsplannen maatwerk moet zijn met oog voor de praktijk.	ZW-0377-8
Indiener stelt voor dat nadere eisen door gemeenten niet wenselijk zijn vanwege mogelijke willekeur.	ZW-0637-2
Indiener verzoekt dat belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebied specifieke omstandigheden om te voorkomen dat deze structureel verzwakt worden in hun besluitvorming, met verlies van draagvlak en rechtvaardigheid tot gevolg.	ZW-0807-39
Indiener verzoekt dat besluiten over mogelijke beperkingen of verplichtingen voor landbouwgronden op gemeentelijk niveau worden genomen, bijvoorbeeld door het hanteren van gemeentelijke quota, in plaats van via een provinciale top-down aanpak.	ZW-0491-5
Indiener verzoekt de Provincie duidelijkheid te verschaffen over wat van gemeenten en regio’s verwacht wordt of hoe de Provincie ook in eigen gelederen ervoor zorg draagt dat die realisatie en het tempo daarvan onderschreven wordt. Wat gaat de Provincie concreet doen ten aanzien van afwegingen in eigen organisatie om hieraan invulling te geven bovenop de huidige inspanningen? In het kader van taakopvatting gaat dit verder dan de term regie zoals gehanteerd in de POVI.	ZW-1164-70
Indiener verzoekt om betere afstemming van provinciale beleidsinzet op gemeentelijke visies voor transparantie en versterking van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Peel en Maas.	ZW-1497-2 ZW-1498-2
Indiener verzoekt om scherpere criteria voor maatschappelijk draagvlak en meer ruimte voor gemeenten en bewoners.	ZW-0486-10
Indiener verzoekt te Provincie om in de definitieve POVI expliciet ruimte te bieden voor lokaal maatwerk, zodat de betreffende gemeente en andere betrokkenen kunnen bijdragen aan een passend ontwikkelperspectief.	ZW-0811-26
Indiener vindt het onacceptabel dat de provincie op de stoel van de gemeente gaat zitten en benadrukt dat gemeenten beter weten wat lokaal nodig en mogelijk is.	ZW-1236-151
Indiener vindt het onacceptabel dat de provincie op de stoel van de gemeente gaat zitten, aangezien de gemeente beter weet wat lokaal nodig en mogelijk is en wat de draagkracht van de omgeving is.	ZW-1236-177

Indiener vindt het van groot belang dat het provinciaal beleid ruimte laat voor dit type gebiedseigen oplossingen en alternatieven, en dat de provincie – bij de nadere begrenzing en ontwikkeling van werklocaties zoals Greenport Venlo – daadwerkelijk het gesprek aangaat met de lokale gemeenschap en gemeentebesturen.	ZW-1422-10
Indiener voorziet een praktijk van politieke willekeur omdat het plan indicatief is en door de gemeente weer kan worden aangepast / anders kan worden ingevuld.	ZW-0565-4
Indiener vraagt om flexibiliteit te bieden aan gemeentelijk invulling, zolang doelen voor water en klimaat maar gehaald worden	ZW-1253-47
Indiener wijst erop dat er geen onderzoek of monitoringgegevens worden toegelicht waaruit blijkt dat gemeenten genoemde belangen niet goed behartigen.	ZW-0196-7
Verder wijst de provincie in het document verschillende ontwikkelingen en locaties aan als van provinciaal belang en neemt zij de regie over bepaalde onderwerpen zonder dat hierover gesprekken zijn gevoerd met de betreffende gemeente(n). Het blijft onduidelijk wat de concrete invulling en impact van deze aanwijzing van provinciaal belang zijn met betrekking tot beleidskaders, de rol van de provincie en de samenwerking met gemeenten. Wordt hiervoor afzonderlijk beleid of instrumentarium ontwikkeld? Zo ja, hoe wordt dit in samenwerking met gemeenten vormgegeven?	ZW-0302-2
Indiener verzoekt de provincie om in de toelichting van de Omgevingsvisie te expliciteren hoe de provinciale en gemeentelijke visies op elkaar aansluiten en hoe tegenstrijdigheden worden voorkomen. Het is volgend de indiener van groot belang voor ondernemers dat er geen beleidsmatige spagaat ontstaat: dat de gemeente iets stimuleert of toestaat wat de provincie vervolgens belemmert, of andersom.	ZW-1253-45

Zienswijze

Indiener benadrukt het belang van gemeentelijke autonomie en de rol van de gemeenteraad in dit proces.

Indiener

ZW-0187-26	ZW-0238-10	ZW-0271-10	ZW-1038-117	ZW-0314-10	ZW-1127-42
ZW-0207-20	ZW-0253-24				

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de Omgevingswet minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen als uitgangspunt neemt, maar dat de ontwerp-POVI de lokale overheid hierin weinig steun biedt. Indiener geeft aan dat het aan de provincie is om het vertrouwen te herwinnen.

Indiener

ZW-0166-31	ZW-0196-44	ZW-0240-27	ZW-0313-29	ZW-1473-22	ZW-0278-42
ZW-0166-32	ZW-0224-36	ZW-0241-22	ZW-0317-42	ZW-1479-74	ZW-1236-27
ZW-0186-42	ZW-0237-22	ZW-0242-22			

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet uitgaat van de slogan ‘van nee, tenzij naar ja, mits’, maar dat de ontwerp-POVI een grote mate van ‘nee, tenzij’ ademt. Indiener verzoekt meer ruimte te bieden voor lokaal maatwerk en meedenken.

Indiener					
ZW-0186-41	ZW-0237-21	ZW-0241-21	ZW-0317-41	ZW-1473-21	ZW-0224-35
ZW-0196-43	ZW-0240-26	ZW-0242-17	ZW-1236-26	ZW-1479-73	

Zienswijze
Indiener geeft aan dat uitgangspunten van de Omgevingswet onvoldoende of onjuist tot uitdrukking komen. Indiener geeft aan dat de taakverdeling in de Omgevingswet gebaseerd is op het principe ‘decentraal, tenzij’, waarbij gemeenten primair verantwoordelijk zijn voor de fysieke leefomgeving. Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI te weinig ruimte laat voor lokaal maatwerk en verzoekt dit aan te passen.

Indiener					
ZW-0166-30	ZW-0196-42	ZW-0237-20	ZW-0241-20	ZW-0278-40	ZW-0317-7
ZW-0186-40	ZW-0224-34	ZW-0240-25	ZW-0242-15	ZW-0317-40	ZW-1236-25
ZW-1473-20	ZW-1479-72				

Standpunt GS

In het Ruimtelijk Voorstel Limburg uit december 2023 hebben GS aangegeven de regie te pakken om gezamenlijk met de partners tot de voor Limburg noodzakelijke keuzes in het fysieke domein te komen. Die insteek komt terug in de adviezen van het Artikel 217a onderzoek ‘Regie met ruimte’. Ze vormen de basis voor paragraaf 3.1 van de ontwerp POVI die gaat over regie en samenwerking en paragraaf 3.5 die gaat over provinciale rol en instrumenten. We onderschrijven het beginsel van subsidiariteit. De ontwerp POVI bevat legio voorbeelden van thema’s waar we geen rol voor de Provincie zien weggelegd en van kaders waarbinnen de gemeenten de nodige ruimte hebben voor nadere lokale invulling. Ook instructieregels richting gemeenten in de Omgevingsverordening bieden vaak ruimte voor een maatwerk-afweging (door het stellen van motiveringsvereisten). Voor een aantal onderwerpen kiezen we wel voor stevige provinciale keuzes.

We proeven in de gemeentelijke reacties dat het maken van scherpe keuzes door de Provincie zou betekenen dat er geen vertrouwen zou zijn in de uitvoeringskracht van gemeenten. Dat is geenszins het geval. Het artikel 217a onderzoek benoemt situaties waarin dat het geval is.

- er spelen grote economische belangen voor Limburg;
- de behartiging van het provinciaal belang vraagt om een gemeentegrensoverschrijdende toepassing van bevoegdheden;
- de behartiging van het belang kan doorkruist worden door tegenstrijdige of overlappende belangen van gemeenten;
- we hebben ons landelijk gecommitteerd om een bepaald doel te bereiken;
- uitvoering van het beleid door gemeenten leidt tot vertraging of versnippering.

Vaak komen provinciale keuzes voort uit de oproep tot meer scherpte vanuit Rijk, medeoverheden, maatschappelijke partners of kennisinstellingen.

Ook in de zienswijzen op de ontwerp-POVI zien we voor tal van thema's zo'n oproep. Er worden daarom in de POVI op verschillende terreinen gebiedsprocessen aangekondigd waarin we gezamenlijk tot nadere keuzes willen komen, rekening houdend met de regionale en lokale situatie. Hierin kiezen we dus niet voor opgelegde regels, maar het gezamenlijk zoeken naar oplossingen.

De Omgevingswet gaat over het waarborgen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving én het maken van ruimte voor ontwikkelingen. "Ja, mits" denken vraagt overheden om na te denken over de noodzakelijke kaders en waar mogelijkheden zijn voor het stellen van algemene regels of juist helemaal geen regels. Sinds 2007 heeft de Provincie die cultuuromslag al gemaakt. De laatste jaren is echter steeds meer de noodzaak/urgentie gebleken om scherpe keuzes te maken. Vanwege de schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en benodigde ruimte voor water. Of moet er met het oog op leefbaarheid en de kwaliteit van natuur, water en landschap een keuze gemaakt worden. Niet elke functie past op elke plek, de Omgevingswet vraagt overheden in een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) te voorzien. In het Ruimtelijk Voorstel hebben we mede op verzoek van het Rijk belangrijke keuzevraagstukken in het fysieke domein gemarkeerd. Over die vraagstukken maken in de POVI daadwerkelijke ruimtelijke keuzes. Die leiden in veel gevallen tot kaders mét de nodige ruimte voor lokaal maatwerk.

Wij zijn het niet met indiener eens dat er in de ontwerp POVI weinig ruimte geboden zou worden voor lokaal maatwerk. Een aantal voorbeelden om dat te illustreren:
Ruimtelijke kwaliteit is primair aan de gemeenten. Alleen in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone vinden we specifieke kernkwaliteiten van provinciaal belang en vragen we om motivatie, mitigatie en zo nodig compensatie bij ruimtelijke afwegingen van gemeenten. Binnen stedelijk gebied en de landelijke kernen laten we de ruimtelijke beoordeling van woningbouwontwikkelingen onder een paar condities volledig over aan de gemeenten. De invulling van verwevingsgebieden is in hoge mate aan gemeenten. In het Primair Landbouwgebieden kiezen we zeer bewust niet voor een "ja, mits" benadering. We vinden namelijk dat de belangen van de landbouw hier zoveel mogelijk voorop moeten staan. Maar zelfs in deze zone is ruimte voor lokaal maatwerk (dit is verruimd t.o.v. de ontwerp POVI). Gezien de vele vragen over de rolverdeling zullen we in de POVI een passage toevoegen over de relatie tussen POVI, GOVI, Omgevingsverordening en omgevingsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk1, aan het eind van paragraaf 1.3: "Samenhang POVI, GOVI's, Omgevingsverordening en omgevingsplannen

1. Provinciale Omgevingsvisie (POVI):
Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. De visie is breed gericht op de fysieke leefomgeving.
Bij de concrete beleidskeuzes en maatregelen ligt de focus op de provinciale belangen . Deze worden in de POVI expliciet benoemd.
De visie gaat over het provinciaal schaalniveau. Dat geldt ook voor de begrenzing van beleidskeuzes en zoneringen op de kaart.

Door gebruik van het DSO lijkt het echter alsof de POVI even precies is als een omgevingsplan. Zie ook paragraaf 4.1 van deze notitie.

2. Gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI):
Elke gemeente stelt ook zo'n strategische visie op voor de fysieke leefomgeving binnen haar grenzen. Deze visie beschrijft op een gedetailleerder schaalniveau de lokale ambities en keuzes op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaat, natuur, enzovoort. Ook deze visie is niet juridisch bindend, maar is wel richtinggevend voor beleid en plannen van de gemeente.

3. Provinciale Omgevingsverordening:
Hierin vertaalt de Provincie haar visie en wettelijke taken in juridische regels. Deze regels zijn wél bindend en gelden direct voor bedrijven en burgers. Of ze hebben de vorm van instructiebepalingen richting gemeenten en waterschap. De verordening bevat o.a. regels over ruimtelijke ordening, natuur, grondwater, landschap en milieu. Deels gelden die breed voor een bepaalde zone, deels voor specifieke thema's.

4. Gemeentelijk Omgevingsplan:
De opvolger van het bestemmingsplan. Het omgevingsplan bevat álle regels die gaan over de fysieke leefomgeving in de gemeente. Deze zijn juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het omgevingsplan moet aansluiten bij de gemeentelijke visie, én moet voldoen aan (niet in strijd zijn met) wettelijke kaders van provincie (verordening) en Rijk.

Onderlinge verhouding en doorwerking:
- Rijk → Provincie → Gemeente: Het Rijk bepaalt landelijke kaders (Nota Ruimte – Nationale omgevingsvisie/Omgevingswet met AMvB's), de Provincie werkt dit uit voor de provincie, de gemeente voor haar eigen grondgebied.
- Visies (provinciaal en gemeentelijk) zijn richtinggevend, geven doelen en ambities weer, maar zijn niet bindend voor burgers en bedrijven.
- De Omgevingsverordening (op provinciaal niveau) en omgevingsplannen (op gemeentelijk niveau) bevatten concrete, juridisch bindende regels.
- Het gemeentelijk omgevingsplan moet in overeenstemming zijn met de provinciale omgevingsverordening. Visies inspireren en sturen regels, regels 'verankeren' de visie juridisch."

1.4 Demografie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt provincie het volgende aan de POVI toe te voegen: We hebben in Limburg te maken met een groene en grijze druk (het wegtrekken van jongeren en een toenemend ouder wordende bevolking), welke geldt als één van de grootste uitdagingen voor Limburg. Indiener verzoekt provincie om te onderbouwen hoe zij hierop gaat anticiperen	ZW-0313-58

Standpunt GS

Het wegtrekken van jongeren wordt wel genoemd, maar zou in combinatie met vergrijzing in de inleiding van dit hoofdstuk genoemd kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 2, paragraaf 2.2.2 van 'Ook de sterke vergrijzing speelt een rol.' naar 'Ook de afname van het aantal jongeren en de sterke vergrijzing spelen een rol.'

1.5 Groene druk

Zienswijze
Indiener geeft aan dat Limburg te maken heeft met zowel groene als grijze druk, wat een van de grootste uitdagingen is. Indiener verzoekt dit toe te voegen en te onderbouwen hoe de provincie hierop anticipeert.

Indiener					
ZW-0166-26	ZW-0186-36	ZW-0196-37	ZW-0224-30	ZW-0237-16	ZW-0240-21
ZW-0241-16	ZW-0242-4	ZW-0278-36	ZW-0313-23	ZW-1236-21	ZW-1473-16
ZW-1479-68					

Standpunt GS

Het is bekend dat er in Limburg sprake is van schaarste van ruimte., mede door allerlei gewenste rode, groene en grijze ontwikkelingen Dit heeft geleid tot het besef dat scherpere keuzes in het ruimtelijk beleid nodig zijn. Dat is onder meer vormgegeven aan de hand van de zoneringen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

1.6 Doorzettingsmacht

Zienswijze	Indiener
In deze POVI trekt de provincie Limburg volgens indiener een regierol naar zich toe die niet passend is, die te groot en te dominant is. Deze rolopvatting gaat volgens indiener vooral gepaard met verboden en rigide eisen en gaat volgens indiener voorbij aan de volgens indiener nodige dialoog tussen provincie en gemeenten. Deze POVI zet volgens indiener belanghebbenden tegenover elkaar in plaats van de dialoog aan te gaan en de verbinding te zoeken.	ZW-1127-5
Indiener geeft aan dat de gekozen formulering van 'doorzettingsmacht' weerstand oproept en daarom heroverwogen moet worden.	ZW-0159-19

Indiener geeft aan dat de samenwerking een extra impuls verdient, zo lijkt het, omdat standpunten van partijen niet zonder meer aansluiten op mekaar. De indiener stelt dat de intentie tot samenwerken onder druk staat van beschrijvingen als dreigen je macht te gebruiken, dwang toe te passen en zelf de regie willen houden (POVI $3.1) .	ZW-1445-15
Indiener juicht het toe als de provincie hierin een sterke regierol naar zich toetrekt.	ZW-0533-5
Indiener roept op om de term “doorzettingsmacht” te vervangen door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering, die recht doet aan het principe van interbestuurlijke samenwerking. De indiener meent dat de gekozen formulering van “doorzettingsmacht” weerstand oproept en een hiërarchische machtsuitoefening suggereert, die niet past bij de zorgvuldige, verbindende bestuursstijl die elders in de POVI juist wel wordt bepleit – namelijk: in dialoog, in verbinding en samen met gemeenten, waterschappen, inwoners en maatschappelijke partners. Indiener meent dat in het kader van interbestuurlijke verhoudingen het van groot belang is dat regie niet verwordt tot dominantie. Het gebruik van de term “doorzettingsmacht” dient volgens indiener daarom heroverwogen te worden door de volgende alternatieve formulering: “sturende verantwoordelijkheid” of “besluitvormende regierol bij uitblijven van voortgang”.	ZW-0218-9
Indiener stelt dat de toekomst van Limburg vraagt om een regie die rechtvaardig, transparant en verbindend is, niet om een bestuursstijl die als autoritair wordt ervaren.	ZW-0807-40
Indiener stelt dat het noodzakelijk is dat de term “doorzettingsmacht” vervangen wordt door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering, die recht doet aan het principe van interbestuurlijke samenwerking.	ZW-0297-24
Indiener stelt voor dat de POVI termen als 'doorzettingsmacht' vervangt door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering.	ZW-0306-5
Indiener verzoekt de Provincie de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparant te maken en in te kaderen. Indiener vindt dat de Provincie meer duidelijkheid moet geven over de wijze waarop de Provincie denkt te interveniëren wanneer gemeenten binnen twee jaar geen voortgang boeken. Dit raakt immers de bestuurlijke verhouding en bevoegdheidsverdeling tussen provincie en gemeenten, en verdient een transparante en juridisch duidelijke onderbouwing.	ZW-0299-27
Indiener verzoekt om de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparant te maken en in te kaderen.	ZW-0807-32
Indiener verzoekt om de term “doorzettingsmacht” te vervangen door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering, die recht doet aan het principe van interbestuurlijke samenwerking. Indiener stelt een alternatieve formulering voor zoals “sturende verantwoordelijkheid” of “besluitvormende regierol bij uitblijven van voortgang” zou beter aansluiten bij het karakter van de Omgevingswet en het streven naar gebiedsgericht maatwerk.	ZW-0807-37
Indiener vindt dat de provincie te veel regie neemt en dat participatie van belang is bij ruimtelijke ontwikkelingen.	ZW-0224-176

Indiener wil dat de term “doorzettingsmacht” in de POVI wordt vervangen door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering, die recht doet aan het principe van interbestuurlijke samenwerking. Deze term suggereert een hiërarchische machtsuitoefening, die niet past bij de zorgvuldige, verbindende bestuursstijl die elders in de POVI juist wel wordt bepleit. Een alternatieve formulering zoals “sturende verantwoordelijkheid” of “besluitvormende regierol bij uitblijven van voortgang” zou beter aansluiten bij het karakter van de Omgevingswet en het streven naar gebiedsgericht maatwerk. De toon in de rest van het document, waarin samenwerking en dialoog centraal staan, biedt daarvoor al een goed fundament.	ZW-0299-31
Ten aanzien van de ontwikkeling van het landelijk gebied, energie en de circulaire economie wil de Provincie een regierol innemen. De provincie vindt dat de gemeentes en het waterschap aangestuurd moeten worden door de Provincie om besluiteloosheid te voorkomen en ervoor te zorgen dat voortgang wordt geboekt. Deze insteek leidt tot rechtsonzekerheid voor de betrokken belanghebbenden. Indiener wenst op een actieve manier te kunnen deelnemen in gebiedsprocessen die op gang zullen komen zodat een betere en juridisch verantwoorde wijze is geborgd.	ZW-0866-19 ZW-0875-19

Zienswijze
Indiener heeft begrip voor een meer sturende rol van de provincie op cruciale dossiers, maar kan niet akkoord gaan met de huidige teksten. Deze bieden onvoldoende duidelijkheid over de reikwijdte en gevolgen van de voorgestelde maatregelen.

Indiener					
ZW-0187-27	ZW-0238-11	ZW-0271-11	ZW-0314-11	ZW-1038-118	ZW-1127-43
ZW-0207-21	ZW-0253-25				

Standpunt GS

In de ontwerp-POVI hebben we geschetst hoe de provincie invulling kan geven aan haar regierol, waarbij het vertrekpunt is de rolverdeling die in de Omgevingswet is afgesproken.

In het uiterste geval kan dit kan ingevuld worden met doorzettingsmacht, dit is een juridische term die aangeeft dat hogere overheden bevoegdheden van lagere overheden, indien aangetoond noodzakelijk, kunnen overnemen. Dit doen we vanuit de regierol, maar in verbinding met mede-overheden om ervoor te zorgen dat de noodzakelijke voortgang wordt geboekt (in dossiers waar dat nodig is). Of en wanneer we zo'n rol overwegen, is thema-afhankelijk waarbij de maatschappelijke urgentie van het vraagstuk een belangrijk rol speelt. De tekst in de POVI is een citaat uit het rapport Ruimte met regie (artikel 217a onderzoek).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.7 Financiële paragraaf

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitvoerbaarheid van de POVI plannen niet is geborgd omdat er geen financiële middelen beschikbaar zijn voor het doorvoeren van de gewenste veranderingen en maatregelen rondom N2000 gebieden en agrarische grond.	ZW-1357-13
Indiener geeft aan dat er in de POVI onvoldoende wordt nagedacht over de financiering van de voorgestelde opgaves.	ZW-0792-1
Indiener geeft in overweging om een paragraaf over de financiële uitvoerbaarheid van de opgenomen ambities toe e voegen aan de POVI. Dat doet zij vanuit de constatering dat de POVI niet inzichtelijk maakt hoe regie en prioritering plaatsvindt op de verdeling van Rijksmiddelen uit GLB, DHZ en ANB, en dat onduidelijk blijft welke middelen Provincie Limburg zelf beschikbaar stelt voor haar ambities.	ZW-1369-12
Indiener stelt dat middelen gefocussed moeten worden. I.v.m. beperkte budgetten.	ZW-1035-1
Indiener verbaast zich dat de Provincie aangeeft dat er nog gezocht wordt naar financiële steun vanuit het Rijk en Europa, waaruit blijkt dat de Provincie nog helemaal geen geld heeft om de maatregelen te bekostigen of agrariërs te compenseren, terwijl de regels nu wel al geïntroduceerd worden.	ZW-1358-31

Standpunt GS

De POVI schetst vooral de visie waar we naartoe gaan werken, deels op basis van wettelijke verplichtingen en het behalen van landelijke en Europese doelen. Het behalen van deze doelen wordt verder uitgewerkt in diverse programma's. Daar komt ook de financiering van de te nemen maatregelen aan bod. Voor een aantal dossiers is de beschikbaarheid van voldoende nationale middelen randvoorwaardelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.8 Gebiedsprocessen algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener om in toekomstige planprocessen tijdig en volledig te communiceren met betrokken eigenaren, in het bijzonder bij aanwijzingen die grote gevolgen hebben voor het eigendom en het agrarisch gebruik.	ZW-0221-3
Indiener stelt voor dat extensiveringsmaatregelen door agrariërs in overgangszones op vrijwillige basis en in overleg met lokale agrariërs plaatsvinden.	ZW-0167-3

Indiener verzoekt om boeren mee te laten denken bij het uitwerken van beleid	ZW-0921-13
Indiener verzoekt om in de def versie te verankeren een structurele participatie van agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in gebiedsgerichte processen en bij toekomstige beleidskeuzes die hun bedrijfsvoering raken.	ZW-0171-4
Indiener verzoekt om in de definitieve omgevingsvisie een structurele participatie op te nemen van agrarische ondernemers en hun belangbehartigers in gebiedsgerichte processen en bij toekomstige beleidskeuzes die hun bedrijfsvoering raken. Hierbij stelt de indiener dat er onvoldoende betrokkenheid is voor agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in de totstandkoming van de visie.	ZW-1168-4
Indiener verzoekt om in toekomstige planprocedures te zorgen voor tijdige en directe communicatie met grondeigenaren en hen actief te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen die hun eigendom en bestaanszekerheid raken	ZW-1422-30 ZW-0942-4
Indiener verzoekt om in toekomstige planprocedures te zorgen voor tijdige en directe communicatie met grondeigenaren.	ZW-0429-4
Indiener verzoekt om structurele participatie van agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in gebiedsgerichte processen en bij toekomstige beleidskeuzes die hun bedrijfsvoering raken.	ZW-0618-3
Indiener verzoekt om structurele participatie van agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in gebiedsprocessen en beleidsvorming die hun bedrijfsvoering raakt.	ZW-0285-4
par. 5.6.2 Indiener vraagt om in duidelijke protocollen vast te leggen wie, wanneer en hoe wordt geraadpleegd in deze gebiedsprocessen, waarbij volop aandacht dient te zijn voor inbreng van lokale expertise van natuurorganisaties en -verenigingen en communicatie/participatie van de lokale bevolking.	ZW-0145-33
Top-down benadering bij N2000/LOS/opgaven werkt niet. Gebiedsgerichte, participatieve aanpak is noodzakelijk.	ZW-0877-52

Zienswijze

Indiener heeft problemen met de sturende rol die de Provincie zichzelf toedicht. Wanneer de Provincie op te starten gebieds-processen op deze manier benadert, dan doet zij de positie van burgers, bedrijven en andere belanghebbenden in het gebied tekort. Zo is het niet bedoeld door de wetgever. De Provincie kent de lokale belangen ook niet of in ieder geval onvoldoende. Naar mening van indiener moeten gebieds-processen worden ingericht op een manier waarbij actieve betrokkenheid en zeggenschap van belanghebbenden op een betere en juridisch verantwoorde wijze is geborgd.

Indiener

ZW-0712-17	ZW-0751-17	ZW-0756-17	ZW-0760-17	ZW-0861-17	ZW-0887-17
ZW-0727-17	ZW-0752-17	ZW-0758-17	ZW-0817-17	ZW-0863-17	ZW-0964-17
ZW-0731-17	ZW-0755-17	ZW-0759-17	ZW-0829-17	ZW-0864-17	ZW-0965-17
ZW-0968-17	ZW-0971-17	ZW-1021-17	ZW-1026-17	ZW-1031-17	ZW-1068-17
ZW-0969-17	ZW-1015-17	ZW-1022-17	ZW-1028-18	ZW-1032-17	ZW-1109-17

ZW-0970-17	ZW-1019-17	ZW-1024-17	ZW-1030-18	ZW-1034-17	ZW-1123-17
ZW-1068-17	ZW-1123-17	ZW-1138-17	ZW-1333-19	ZW-1373-17	ZW-1468-17
ZW-1109-17	ZW-1124-17	ZW-1256-17	ZW-1354-17	ZW-1431-17	

Standpunt GS

Naast generieke maatregelen is het Programma LOS gericht op een gebiedsgerichte aanpak. Naast de basisinzet voor alle Natura 2000-gebieden, kiest de Provincie in vier focusgebieden (De Peelvenen, Sarsven en de Banen, Maasduinen en Geuldal-Mergelland) voor een sterkere Provinciale regie op gebiedsprocessen en gebiedsprojecten die een samenhangende uitvoering van natuurherstel, hydrologische condities en verdere verduurzaming van de landbouw ondersteunen. In de gebiedsprocessen gaan we met gemeenten, waterschap, agrariërs, grondeigenaren, terrein beherende organisaties en maatschappelijke organisaties aan de slag om te kijken wat de beste oplossingen zijn om de doelen te bereiken. Deze aanpak kan per gebied verschillen. Waar al ontwikkelingen en gebiedsprocessen lopen haakt de Provincie daarop in. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar wat er al op gang is, wat er speelt en hoe meekoppelkansen benut kunnen worden. Dit doen we in alle gebieden, en in de focusgebieden pakken we een actievere rol. Tenslotte is het goed om aan te geven dat deze aanpak geenszins gericht is op het beperken van juridische mogelijkheden van belanghebbenden. Immers daarvoor blijven de mogelijkheden van daartoe beschikbare procedures openstaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.9 Individuele zienswijzen

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat er onterecht wordt beweerd dat de temperatuur in Europa met 2-2,5 °C is gestegen.	ZW-0059-4

Standpunt GS

Voor betrouwbare cijfers over de ontwikkeling van de gemiddelde jaarlijkse temperatuur in Europa verwijzen we naar de betreffende databronnen. De POVI doet daar geen uitspraken over.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 2.2.7 het belang van (boven)regionale samenwerking wordt benoemd en dat, gezien de sterke economische, ecologische en infrastructurele verbondenheid van Noord-Limburg met de Stadsregio Arnhem-Nijmegen, het wenselijk is dat deze regio expliciet wordt genoemd in de eerste alinea.	ZW-0317-162

Standpunt GS

De genoemde regio wordt in de ontwerp POVI al genoemd, in paragraaf 2.7 Euregionale context.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat participatiesessies te laat zijn gecommuniceerd, waardoor ambtenaren vaak verhinderd waren.	ZW-0170-3

Standpunt GS

We stellen vast dat er vanuit gemeenten sprake is geweest van grote betrokkenheid bij en deelname aan participatiesessies. We betreuren het als partners niet aan participatiesessies hebben kunnen deelnemen. Gedurende de periode september tot en met december 2025 hebben nog diverse bijeenkomsten met gemeenten plaatsgevonden, alsook individuele gesprekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wie het initiatief heeft genomen tot aanwijzing van verwevingsgebied (bijvoorbeeld vanuit de overheid of door een private partij).	ZW-0191-3

Standpunt GS

De keuze om in de POVI een zonering op te nemen, waaronder een zone Verwevingsgebied, is een keuze van de Provincie, de overheid dus. Zie ook de toelichting op het waarom van zonering, die als bijlage wordt opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of, indien het plan wordt vastgesteld door Provinciale Staten, de gemeenteraad de ontwikkeling alsnog kan tegenhouden.	ZW-0191-5

Standpunt GS

De Provinciale omgevingsvisie is zelfbindend voor de Provincie. Een gemeenteraad kan vaststelling van de POVI niet tegenhouden. In 1.1.3 Algemeen – Beleidsruimte/subsidiariteit gaan we nader in op de rolverdeling en de beleidsruimte die gemeenten hebben.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft behoefte aan duidelijke werkafspraken in de hoofdstukken en paragrafen. Bij elk thema en elke paragraaf zou het omgevingsbeeld geschetst kunnen worden, de ambitie die er is en hoe de uitvoering vorm krijgt (met de doelen die men wil behalen). Dit kan in de vorm van een tabel met duidelijkheid over "Wat - Hoe - Wie".	ZW-1473-157

Standpunt GS

In elke paragraaf komen ambities, opgaven/doelen en aanpak terug. Overal worden ook provinciale belangen en rol beschreven. We benadrukken overigens dat de POVI de aanpak slechts op hoofdlijnen beschrijft, de POVI is namelijk geen uitvoeringsagenda.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het bestaansrecht van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra) in het buitengebied in de POVI expliciet erkend en benoemd zou moeten worden.	ZW-0276-2

Standpunt GS

We zijn ons ervan bewust dat het Limburgse bedrijfsleven veel sectoren omvat die een bijdrage leveren aan de Limburgse economie, waaronder ook deze. We hoeven het bestaansrecht daarvan niet expliciet te benoemen. De visie in de POVI is generiek en niet toegespitst op specifieke bedrijfstakken. De vanuit deze sector aangedragen specifieke zienswijzen zijn uiteraard wel van een reactie voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in § 2.2.4 (woningvoorraad) onvoldoende aandacht is voor het belang van passende werkgelegenheid om prettig wonen en samenleven mogelijk te maken.	ZW-0272-2

Standpunt GS

In paragraaf 2.2.3 van de ontwerp POVI wijzen we op het belang van passend werk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor het gebied tussen Eijsden en Oost-Maarland groen te houden in overeenstemming met het 4e Limburgse Principe.	ZW-0538-3

Standpunt GS

De zonering van dit gebied omvat met name buitengebied-aanduidingen zoals NNL en Groenblauwe landbouwzone. Er is wel sprake van smalle verwevingsgebieden rondom de (landelijke) kernen. Nieuwe grootschalige verstedelijking hier is niet voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar een uitspraak van de Raad van State die stelt dat het bouwen van 11 of meer recreatiewoningen (of welke naam hier ook aangegeven wordt) een stedelijke ontwikkeling is. Indiener vraagt de Provincie deze visie van de RvS te onderschrijven en op te nemen in de Povi. Alleen op deze wijze kan de toename van vakantieparken gestopt worden en het landschap beschermd worden.	ZW-0145-41

Standpunt GS

Ons beleid op dit vlak is al genuanceerder en verder uitgewerkt dan deze uitspraak van de Raad van State.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen wijzigingen aan te brengen in de afspraken tussen B&W Echt-Susteren en Ruimte voor Ruimte met betrekking tot het niet realiseren van Ruimte voor Ruimte woningen in Baakhoven.	ZW-0392-7

Standpunt GS

Wijziging van de betreffende afspraken als gevolg van deze actualisatie is niet aan de orde. Gemeenten blijven binnen de kaders van deze POVI primair verantwoordelijk voor de inrichting van het landelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om koppeling van zienswijzen aan vervolgprocessen en het waarborgen van bestuurlijke en maatschappelijke samenhang.	ZW-0738-8

Standpunt GS

Uiteraard vinden wij het belangrijk dat voor iedereen helder is hoe beleidsdocumenten, bv POVI, Omgevingsverordening en Programma's onder de Omgevingswet, met elkaar samenhangen. De zienswijzen die zijn ingediend naar aanleiding van de ter inzagelegging van de ontwerp POVI, zullen en kunnen echter niet gekoppeld worden aan vervolgprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt in de POVI te weinig terug van de aanbevelingen die in het MKBA Limburgs landschap 2022 zijn gedaan.	ZW-0145-3

Standpunt GS

Met de POVI geven we, conform aanbeveling in het genoemde rapport, natuur en landschap een volwaardige plaats in de beleidsafwegingen.
In het PlanMER en Passende beoordeling zijn de effecten breed beoordeeld. Het onderzoek naar draagkracht heeft (nog) niet plaatsgevonden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat de provinciale visie onvoldoende aansluit bij bestaande gemeentelijke plannen, en pleit voor het nadrukkelijker benutten van actuele gemeentelijke beleidsdocumenten als fundament onder het gezamenlijke beleid.	ZW-0196-29

Standpunt GS

De POVI is een zelfbindend visie op provinciaal schaalniveau, die de ruimtelijke vertaling weergeeft van provinciale belangen. Deze kunnen anders zijn dan gemeentelijke belangen of wensen. Op veel terreinen is er ook de nodige gemeentelijke beleidsruimte. Zie ons antwoord op de zienswijzen met betrekking tot beleidsruimte en subsidiariteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 3.3.4 In de Povi is opgenomen dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen niet worden gefaciliteerd als de behoefte niet kan worden aangetoond of er alternatieven zijn. Indiener vraagt zich af hoe de Provincie dit gaat controleren.	ZW-0145-25

Standpunt GS

Zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden is een van de Limburgse principes. We leggen daarbij uit wat dat principe in onze ogen betekent voor de praktijk. Daar hoort ook bij dat we niet willen dat er gebouwd wordt voor leegstand. Voor verschillende thema's is uitgewerkt hoe we dit principe vertalen, bv in instructieregels in de omgevingsverordening die gemeenten vragen om de behoefte aan nieuwe ontwikkelingen te onderbouwen. Ook de landelijke ladder voor duurzame verstedelijking vraagt om een onderbouwing van de behoefte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.3.1 Indiener stelt dat de Povi uitgaat van een verkeerd uitgangspunt; geen krampachtige groei, het landelijk gebied is essentieel voor een gezonde en duurzame ontwikkeling in de regio. Dit gebied dient volledig te worden beschermd, indien er toch wordt ontwikkeld dat dient dit meer dan 100% te worden gecompenseerd.	ZW-0145-17

Standpunt GS

Als een van de Limburgse principes is opgenomen 'versterken bebouwd én landelijk gebied.' Insteek is om steden en dorpen compact te houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied te concentreren. Dat zal evenwel niet altijd kunnen, alleen al vanwege de opgaven op het gebied van vergroening, klimaat en water die in datzelfde bebouwd gebied zullen moeten landen. Dan zal er buiten het bestaand bebouwd gebied een plek gevonden moeten worden. Een volledige bescherming van het landelijk gebied is in onze ogen niet realistisch. Dit zou dit landelijk gebied ook te zeer op slot zetten. Er geldt in kwetsbare gebieden en gebieden met grote opgaven op het gebied van natuur, water en landschap (NNL, Groenblauwe Landbouwzone, Beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg) een motiveringsplicht, deels ook een (natuur)compensatieplicht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.7.5.5 Indiener geeft aan dat in de Povi wel mogelijkheden worden geboden voor woningbouw, straatje erbij. Er wordt niets gesteld over economische activiteiten buiten het bebouwd gebied of de rode contour. Indiener wil dat in de povi mogelijkheden hiertoe worden uitgesloten.	ZW-0145-22

Standpunt GS

De ontwerp POVI bevat wel degelijk uitspraken over economie buiten het bestaand bebouwd gebied. Op de eerste plaats is dat de landbouw en vrijetijdseconomie. De ontwerp POVI biedt ook ruimte voor ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen buiten bebouwd gebied, voor zover de planningsopgave niet door intensivering van bestaande werklocaties kan worden ingevuld.

Er zijn ook de solitaire bedrijfskavels in het landelijk gebied. Nieuwe kleinere bedrijfjes hier worden niet op voorhand uitgesloten, voor zover passend bij het karakter van de betreffende zone. Uiteraard ligt het meest voor de hand ontwikkeling van nieuwe bedrijfjes op werklocaties op in gemengde milieus in het stedelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.10 Informatieveiligheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat beschikbaarheid van informatie cruciaal is voor de uitvoering van POVI-projecten en verzoekt om maatregelen ter ondersteuning hiervan.	ZW-1091-2
Indiener stelt voor om technische en organisatorische maatregelen te nemen om de integriteit van informatie in de POVI te waarborgen.	ZW-1091-3
Indiener verzoekt om aandacht voor de vertrouwelijkheid van informatie binnen processen en projecten gerelateerd aan de POVI.	ZW-1091-4
Indiener verzoekt om een risicoanalyse met betrekking tot informatieveiligheid voor de POVI en de implementatie daarvan.	ZW-1091-1

Standpunt GS

De POVI is een openbaar document. Ook alle tussenproducten en stukken richting Provinciale Staten zijn openbaar. We houden uiteraard rekening met de vereisten van de AVG, bijvoorbeeld waar het gaat om gegevens over de indieners van zienswijzen. Als gevolg van het werken met het DSO is de toegankelijkheid tot kaartmateriaal aanzienlijk verbeterd ten opzichte van voorgaande omgevingsvisies. Er wordt in de POVI een kaartverantwoording opgenomen. We zien de meerwaarde niet van een risicoanalyse ten aanzien van de informatieveiligheid

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.11 Instemming

Zienswijze	Indiener
De indiener onderschrijft de koers zoals benoemd in de samenvatting van de POVI, gelooft dat samenwerking, flexibiliteit en maatwerk essentieel zijn om deze ambities waar te maken en levert hieraan een belangrijke bijdrage, met name via duurzame werkgelegenheid, innovatie, circulaire economie en de ontwikkeling van innovatieve en duurzame producten en processen.	ZW-0198-47

Indiener constateert dat de jarenlange goede samenwerking tussen indiener en Provincie Limburg terug te zien is in de POVI.	ZW-1369-2
Indiener feliciteert de Provincie Limburg en erkent dat er hard gewerkt is aan de POVI.	ZW-1156-5
Indiener heeft met belangstelling en waardering kennisgenomen van de keuzes en rol die de provincie wil nemen voor de ruimtelijke inrichting in Limburg.	ZW-1369-1
Indiener stelt met genoegen vast dat de Omgevingsvisie van provincie Limburg harmoniëert met de omgevingsvisie van Mook en Middelaar.	ZW-0199-2
Indiener wil benadrukken dat ze de Provincie Limburg zien als een waardevolle partner in het zorgvuldig vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling.	ZW-0263-67

Standpunt GS

We nemen kennis van deze instemmende reactie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.12 Instrumenten

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er normeringen moeten komen die ruimte laat voor innovatieve oplossingen.	ZW-0608-16
Indiener ondersteunt een visie waarbij stimulerende en financiële middelen worden ingezet in plaats van opgelegde regels.	ZW-1361-5
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI te veel nadruk legt op reguleren met geboden en verboden, terwijl uitnodigen en faciliteren van sectoren effectiever zou zijn.	ZW-0274-3
Indiener verzoekt ruimte te bieden voor maatwerk, flexibiliteit en partnerschap in het ruimtelijk beleid.	ZW-1018-12
Indiener wil duidelijkheid in de timing van ingezette beleidsinstrumenten. In het bijzonder de mogelijkheid en timing van de inzet van dwingende beleidsinstrumenten	ZW-1035-6
Indiener stelt dat het instrumentarium ontbreekt dat invulling moet geven aan het bereiken van genoemde ambities van de omgevingsvisie.	ZW-1437-2

Standpunt GS

De POVI schetst de instrumentenkoffer die de Provincie ter beschikking staat. Zowel in algemene zin (paragraaf 3.5) als de belangrijkste instrumenten per zone. Dat is steeds een beschrijving op hoofdlijnen. Maatschappelijke behoefte, prioriteit en urgentie, risico's en rol zijn van invloed op de vraag welk instrument het beste kan worden ingezet. Vaak zal dat een mix van instrumenten zijn.

Onze algemene volgorde van werken is om bij voorkeur in te zetten op afspraken en dialoog uitgaande van het behalen van doelen. En pas als laatste stap over te gaan tot de inzet van publiekrechtelijke instrumenten zoals de Omgevingsverordening. De precieze inzet en mix van instrumenten werken we meestal in programma's uit, inclusief fasering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.13 Integraliteit beleid

Zienswijze	Indiener
“Bij ontwikkelingen van nieuwe stedelijke functies zoals wonen en bedrijventerreinen is het belangrijk om te onderzoeken of en in welke mate deze ontwikkeling kan landen binnen het bestaand bebouwd gebied. Met inachtneming van de opgaven op het gebied van vergroening, klimaat en water die in datzelfde bebouwde gebied liggen. Als dat niet kan, zal buiten het bestaand bebouwd gebied naar een goede plek gezocht moeten worden.” Indiener stelt dat de POVI geen heldere kaders biedt om te bepalen of de opgave vergroening, klimaat en water wel of niet mogelijk zijn.	ZW-1164-17
Daarnaast lijkt de provincie een nulsomspel te hanteren, waarbij iedere vierkante meter overvraagd wordt zonder scherpe keuzes die bijdragen aan de gezamenlijke ambities uit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg. De samenhang tussen thema’s zoals netcongestie, stikstofproblematiek, energieopwekking en het verbeteren van de woningvoorraad, blijft daarbij onderbelicht, wat naar mening van indiener een integrale aanpak bemoeilijkt.	ZW-0302-6
De betekenis van de circulaire transitie komt naar mening van indiener slechts oppervlakkig terug in de POVI. Indiener verzoekt om circulariteit inhoudelijk in verband te brengen met andere thema’s; innovatie algemeen (wel i.r.t. Chemelot), wonen, mobiliteit, erfgoed en cultuur, vrijetijdseconomie, gezondheid, leefbaarheid, milieu-impact, afval & grondstof enz.	ZW-0302-27
De circulaire transitie komt slechts oppervlakkig terug en wordt niet (of zeer beperkt) in relatie gebracht tot andere thema’s en opgaven. Een integrale visie met koppelingen naar bijvoorbeeld ruimtegebruik op de bedrijventerreinen, energie-infrastructuur, gevolgen voor de arbeidsmarkt en kansen voor woningbouw en landbouw wordt door indiener gemist.	ZW-0304-6
De circulaire transitie krijgt naar mening van indiener slechts oppervlakkige aandacht in de POVI. Indiener verzoekt om circulaire transitie inhoudelijk te koppelen aan thema's als innovatie, wonen, mobiliteit, erfgoed, cultuur, vrijetijdseconomie, gezondheid, leefbaarheid, milieu-impact, en afvalbeheer en daarnaast inzicht te bieden in stoffenstromen met oog op circulaire economie en data gedreven planologie.	ZW-0304-47

De indiener stelt dat de visie onvoldoende samenhang heeft, waardoor het onmogelijk is als ondernemers van een agrarisch bedrijf in en om de natuurgebieden én aangewezen zoneringen op een financieel verantwoorde wijze te ondernemen. Op deze manier hebben (stoppende) ondernemers te veel last van onduidelijk beleid m.b.t. onder andere stikstofruimte of het wel of niet toestaan van (niet-)agrarische neventakken/ activiteiten.	ZW-0592-2 ZW-0595-2 ZW-0597-2 ZW-1157-2 ZW-1161-2
De Provinciale Omgevingsvisie bevat een breed spectrum aan doelstellingen, ambities en uiteenlopende (sectorale en politieke) belangen. Deze lijken elkaar regelmatig te overlappen en staan soms zelfs op gespannen voet met elkaar. Indiener acht het wenselijk dat er sterker wordt gestuurd op de samenhang en concrete doelstellingen, zodat de uitvoeringskracht en effectiviteit van het provinciaal beleid wordt versterkt.	ZW-1164-2
Een andere tekortkoming betreft het uitblijven van een heldere afweging tussen ontwikkelruimte en beschermingsopgaven. Weliswaar erkent de visie dat scherpe keuzes nodig zijn, maar de wijze waarop belangen als woningbouw, natuurbehoud en milieubescherming tegen elkaar worden afgewogen blijft onduidelijk	ZW-0196-28
Hoofdstuk 2 bevat heldere ambities en opgaven, maar indiener mist de scherpe keuzes en hoe die ambities en oplossingen voor de opgaven er ruimtelijk uit gaan zien. De ontwerpteksten missen een duidelijke integrale visie en blijven voornamelijk hangen in traditioneel sectoraal denken, wat problematisch is gezien de schaarste aan ruimte en arbeidskrachten.	ZW-0304-3
Hoofdstuk 2 van de POVI bevat heldere ambities en opgaven, maar indiener mist in de doorwerking vervolgens de scherpe keuzes en hoe die ambities en oplossingen voor de opgaven er ruimtelijk uit gaan zien. De ontwerpteksten missen een duidelijke integrale visie en blijven voornamelijk hangen in traditioneel sectoraal denken, wat problematisch is gezien de schaarste aan ruimte en arbeidskrachten.	ZW-0302-5
In de POVI worden naar mening van indiener verschillende conflicterende situaties gecreëerd tussen domeinen, zoals bijvoorbeeld door zoekgebieden voor opgaven over primaire landbouwgebieden of verwevingsgebieden te leggen. Hiermee wordt een weg ingeslagen, waarop diverse sectoren onder verdere druk komen te staan. Indiener pleit voor meer transparantie op de beoogde en voorgenomen keuzes, meer aandacht en afweging op de integrale doorwerking van domeindoelen op elkaar én anderzijds voor een economische effectrapportage van de diverse ruimtelijke interventies uit deze POVI met name voor de agrarische en vrijetijdssectoren.	ZW-0302-17
Indiener geeft aan dat de huidige ontwerpteksten van de POVI blijven hangen in sectoraal denken en onvoldoende rekening houden met de noodzakelijke samenhang tussen thema’s zoals netcongestie, stikstofproblematiek, energieopwekking en woningvoorraad.	ZW-0186-18
Indiener geeft aan dat de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) op dit moment onvoldoende duidelijkheid biedt voor bewoners en gebruikers van het buitengebied om toekomstgerichte keuzes te maken.	ZW-0738-1
Indiener geeft aan dat de uitdagingen integraal opgepakt worden met een duidelijke sturing en samenwerking volgens de principes: Gezonde en veilige	ZW-1445-19

leefomgeving, Identiteit en kenmerken van gebieden, Zorgvuldig omgaan met schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds) en versterken van bebouwd én landelijk gebied. Indiener geeft aan dat de zoektocht in de doorwerking van deze POVI vraagt naar de aanhaking van de zachte kanten zoals leefbaarheid, veiligheid, samenleven en sociaal domein. Indiener stelt dat daarin samen met de thema's waaruit de POVI is opgebouwd een nadrukkelijke relatie zit die verdere vervlechting verdient.	
Indiener geeft aan dat het geheel impact heeft op het leef- genot en gezondheid en stelt voor het belang van bewoners boven het economisch belang te zetten.	ZW-0959-3
Indiener geeft aan dat het ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg te algemeen en vaag is opgesteld, waardoor rechtszekerheid ontbreekt.	ZW-1207-1
Indiener geeft aan dat het stapelen van ambities voorkomen moet worden als dit het maken van efficiënte keuzes in de weg staat.	ZW-0608-4
Indiener geeft aan dat op dit moment de POVI te complex en onvoldoende integraal is, er zijn veel kaartlagen, er is veel informatie en ook veel detail om op te kunnen sturen, maar het hoofddoel van de POVI zou toch moeten zijn om de grote lijnen voor te zetten voor de toekomst en sturing te bieden bij keuzes die gemaakt moeten worden.	ZW-1473-126
Indiener geeft aan in te stemmen met het belang van zorgvuldig omgaan met schaarse ruimte en het versterken van bebouwd en landelijk gebied door multifunctioneel te denken over crossovers, bijvoorbeeld door woningbouw en natuurontwikkeling te combineren.	ZW-0608-7
Indiener is een gemeente met een grote ambitie. De voorliggende POVI belemmert in de optiek van indiener haar om die ambitie waar te maken. Een (provinciale omgevings-)visie behoort volgens indiener integraal te zijn en vanuit die integraliteit tot stand te komen. Thema’s en onderwerpen hangen nadrukkelijk met elkaar samen, zijn afhankelijk van elkaar en oefenen over en weer invloed op elkaar uit. Deze POVI ademt volgens indiener op geen enkele manier integraliteit uit. Alle thema's, onderwerpen en deelelementen zijn separaat behandeld, benoemd en beschreven en afhankelijkheden en wederzijdse invloeden zijn niet benoemd. Essentiële en thema overstijgende aspecten als leefbaarheid, bereikbaarheid, vitaliteit en gezondheid komen volgens indiener door de keuzes gemaakt op inhoud en proces niet uit de verf.	ZW-1127-1
Indiener mist een integrale aanpak in de POVI en ziet dat opgaven vooral sectoraal en soms tegenstrijdig zijn geformuleerd.	ZW-0224-144
Indiener onderstreept het belang van een Provinciale Omgevingsvisie die zowel richting geeft als ruimte laat, en die beleidsmatig sterk, uitvoerbaar, bestuurbaar en gedragen is. Indiener pleit voor een integrale benadering van grote opgaven zoals landbouwtransitie, woningbouw, economie, energie, erfgoed en waterveiligheid, met aandacht voor regionale verschillen, lokale uitvoeringskracht en de unieke kracht van het Limburgse landschap en samenleving. Indiener roept de provincie op om als verbindende partner op te treden: faciliterend waar nodig, sturend waar vereist, maar altijd in	ZW-0196-180

samenspraak met gemeenten, ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners. Indiener geeft aan dat zijn gemeente graag een actieve bijdrage levert aan het bouwen van een toekomstbestendig, leefbaar en economisch krachtig Limburg.	
Indiener pleit enerzijds voor meer transparantie op de beoogde en voorgenomen keuzes, meer aandacht en afweging op de integrale doorwerking van domeindoelen op elkaar én anderzijds voor een economische effectrapportage van de diverse ruimtelijke interventies.	ZW-0319-14
Indiener pleit voor een sterkere verbinding tussen ruimtelijke kwaliteit en de leefwereld van inwoners, waarbij aandacht wordt besteed aan betaalbaar wonen, schone lucht, toegankelijke voorzieningen en een gezonde leefomgeving, om het draagvlak voor de visie te vergroten.	ZW-0196-27
Indiener roept op tot het opstellen van een meer integrale visie met duidelijke keuzes en prioriteiten. Indiener is van mening dat de huidige visie voor meerdere interpretaties vatbaar is.	ZW-0995-7
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI veel onderwerpen en mogelijkheden bespreekt, maar dat deze elkaar tegenspreken en daardoor verwarring veroorzaken bij inwoners.	ZW-0923-35
Indiener stelt dat deze POVI inhoudelijk niet voldragen is. Er staan volgens indiener feitelijke onjuistheden in en inhoudelijke keuzes zijn volgens indiener niet altijd even goed doordacht. De integraliteit ontbreekt volgens indiener.	ZW-1127-6
Indiener stelt dat doelen tegenstrijdig zijn, zij verzoeken Provincie om een integraal afwegingskader op te stellen.	ZW-1035-3
Indiener stelt dat in de voorliggende POVI verschillende conflicterende situaties gecreëerd worden tussen domeinen, zoals bijvoorbeeld door zoekgebieden voor opgaven over primaire landbouwgebieden of verwevingsgebieden te leggen. Hiermee wordt een weg ingeslagen, waarop op middellange termijn toch diverse sectoren onder verdere druk komen te staan.	ZW-0319-13
Indiener stelt dat in de voorliggende POVI verschillende conflicterende situaties gecreëerd worden tussen domeinen, zoals bijvoorbeeld door zoekgebieden voor opgaven over primaire landbouwgebieden of verwevingsgebieden te leggen. Hiermee wordt een weg ingeslagen, waarop op middenlange termijn toch diverse sectoren onder verdere druk komen te staan. Hierbij kan gedacht worden aan de agrarische sector, maar ook MKB en de vrijetijdseconomie.	ZW-0187-43 ZW-0207-37 ZW-0238-27 ZW-0253-41 ZW-0271-27 ZW-0314-27 ZW-1038-134 ZW-1127-59
Indiener stelt voor om een integrale benadering te hanteren waarbij thema's zoals wonen, landbouw, energie en natuur in samenhang worden afgewogen.	ZW-0608-1
Indiener verzoekt om een afwegingskader waarin ruimtelijke kwaliteit, economische haalbaarheid en maatschappelijke waarde op integrale wijze worden gewogen.	ZW-0608-2

Indiener verzoekt om te waarborgen dat de verdeling van ruimtelijke lasten evenwichtig gaat plaats vinden en dat individuele agrariers niet worden belast voor het mogelijk maken van ruimtelijke intensivering elders.	ZW-1422-31
Indiener verzoekt Provincie Limburg om alle feiten naast elkaar te leggen en tot een integrale beoordeling te komen in de POVI.	ZW-0753-24
Indiener verzoekt Provincie Limburg om onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren.	ZW-0807-27
Indiener vindt dat het belang van de land- en tuinbouw te zwaar wordt aangezet en vraagt om meer aandacht voor het verminderen van impact op gebied en leefklimaat	ZW-0224-165
Indiener vindt het een belangrijk aandachtspunt dat de thema's Water en Bodem concreet in de lead zijn gezet energie het eerstvolgende bepalende thema is. Indiener ervaart deze thema's als zwaar en beperkend in de visie terwijl deze tegelijk al jaren boven de markt hangen en steeds maar geen oplossing krijgen. Indiener stelt dat wonen, Leefbaarheid en Mobiliteit daarmee worden beperkt. Indieners vrees blijft dat het straatje erbij snel zal sneuvelen op de eerstgenoemde thema's.	ZW-1445-59
Indiener vraagt om een scherpere benoeming van de samenhang tussen demografische en ecologische druk, inclusief de "grijze druk" van vergrijzing en ontgroening, en de "groene druk" van bodemdaling, vernatting, milieudruk en natuuruitbreiding. Indiener pleit voor integrale keuzes die de combinatie van demografische en ecologische druk adresseren.	ZW-0196-99
Indiener vraagt voor een integrale beoordeling van alle genoemde feitelijke en toekomstige ontwikkelingen.	ZW-0837-10
Indiener wil dat de POVI borgt dat belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebiedsspecifieke omstandigheden.	ZW-0306-15
Indiener ziet de POVI als dé kapstok voor sectoraal en gebiedsgericht beleid voor de gehele provincie, alsmede een relevant afwegingskader voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL).	ZW-0160-3

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI meer dan 100 kaarten bevat en veel ambities, waarden en belangen beschrijft die meestal sectoraal zijn opgesteld, terwijl in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk deze integraal moeten worden afgewogen op locatieniveau. Indiener geeft aan dat een gedeeld beeld en een methode of proces voor het maken en motiveren van relevante afwegingen ontbreken.

Indiener

ZW-0166-14	ZW-0196-10	ZW-0241-4	ZW-0317-24	ZW-1473-4	ZW-0224-18
ZW-0186-11	ZW-0237-4	ZW-0313-13	ZW-1236-9	ZW-1479-56	ZW-0278-24
ZW-0188-3	ZW-0240-9				

Zienswijze

Indiener stelt dat water- en bodemgerelateerde kwesties om meer duidelijkheid ten aanzien van kaders en handelingsperspectief én meer betrokkenheid en dialoog vragen om verschillende belangen en opgaven te verbinden.

Indiener

ZW-0187-82 ZW-0238-66 ZW-0253-80 ZW-0271-66 ZW-0314-66 ZW-1127-98 ZW-0207-76

Zienswijze

Indiener stelt dat hoofdstuk 2 van de POVI heldere ambities en opgaven bevat, maar indiener mist de scherpe keuzes en hoe die ambities en oplossingen voor de opgaven er ruimtelijk uit gaan zien.

Indiener

ZW-0187-28 ZW-0238-12 ZW-0253-26 ZW-0271-12 ZW-0314-12 ZW-1038-119 ZW-0207-22 ZW-1127-44

Zienswijze

Indiener stelt dat het vooruit schuiven van moeilijke beslissingen het risico met zich mee brengt dat bestuurlijke afspraken niet gerealiseerd worden en belangrijke thema's tot 2027 stil komen te liggen.

Indiener

ZW-0187-31 ZW-0238-15 ZW-0253-29 ZW-0271-15 ZW-0314-15 ZW-1038-122 ZW-0207-25 ZW-1127-47

Zienswijze

Indiener stelt dat het lijkt alsof Provincie Limburg een nulsomspel hanteert, waarbij iedere vierkante meter overvraagd wordt zonder scherpe keuzes die bijdragen aan de gezamenlijke ambities uit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg.

Indiener

ZW-0187-30 ZW-0187-30 ZW-0238-14 ZW-0271-14 ZW-1038-121 ZW-1127-46 ZW-0207-24 ZW-0207-24 ZW-0253-28 ZW-0314-14

Zienswijze

Indiener stelt dat de samenhang tussen thema's, zoals netcongestie, stikstofproblematiek, energieopwekking en het verbeteren van de woningvoorraad, onderbelicht blijft wat een integrale aanpak bemoeilijkt.

Indiener

ZW-0187-32 ZW-0238-16 ZW-0271-16 ZW-0314-16 ZW-1038-123 ZW-1127-48 ZW-0207-26 ZW-0253-30

Zienswijze

Indiener stelt dat de ontwerpteksten een duidelijke integrale visie missen en voornamelijk hangen blijven in traditioneel sectoraal denken, wat problematisch is gezien de schaarste aan

ruimte en arbeidskrachten. Juist sterke samenhang en onderlinge relaties tussen domeinen zijn noodzakelijk om de fundamentele transitieopgaven effectief aan te pakken.

Indiener					
ZW-0187-29	ZW-0238-13	ZW-0271-13	ZW-0314-13	ZW-1038-120	ZW-1127-45
ZW-0207-23	ZW-0253-27				

Zienswijze
Indiener pleit enerzijds voor meer transparantie op de beoogde en voorgenomen keuzes, meer aandacht en afweging op de integrale doorwerking van domeindoelen op elkaar én anderzijds voor een economische effectrapportage van de diverse ruimtelijke interventies uit deze POVI met name voor de agrarische en vrijetijdssectoren.

Indiener					
ZW-0187-44	ZW-0238-28	ZW-0271-28	ZW-0314-28	ZW-1038-135	ZW-1127-60
ZW-0207-38	ZW-0253-42				

Standpunt GS

In de ontwerp POVI is geschetst dat Limburg staat voor een aantal grote en complexe opgaven in het fysieke domein. Er liggen in dat brede domein de nodige ambities en doelen op Europees, nationaal, provinciaal en regionaal niveau. Die ambities zijn niet allemaal en zeker ook niet op elke plek te realiseren. Er is immers schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Keuzes gericht op het ene doel kunnen bovendien impact hebben op andere doelen, zowel in positieve als in negatieve zin. Dat vraagt om scherpe keuzes. In het Ruimtelijk Voorstel Limburg (GS, december 2023) zijn al belangrijke keuzevraagstukken in het fysiek domein geïdentificeerd. Bij de voorbereiding van de ontwerp POVI is dat overzicht van keuzevraagstukken aangevuld en zijn discussiebladen per keuzevraagstuk opgesteld met relevante overwegingen. Zoals steeds de inzet is geweest worden in de POVI veel van die keuzes daadwerkelijk gemaakt. Zo geeft de POVI antwoord op de schuurpunten uit het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg, en draagt zo bij aan de realisatie van de Agenda Zuid-Limburg. Veel van die keuzes in de POVI laten ruimte voor verdere verfijning en precisering. In provinciale programma's en in gebiedsprocessen (bv vanuit het programma Limburgs Offensief Stikstof of het interbestuurlijk programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg). Ten aanzien van veel keuzes vormt de POVI het kader voor regionale en lokale gebiedsgerichte keuzes door gemeenten en waterschap. Daarmee aansluitend bij het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet (zie ook ons antwoord op de zienswijzen die daarop betrekking hebben). In de POVI wordt geen enkel belang vooraf als (eenzijdig) leidend of sturend benoemd. We tekenen daarbij aan dat een aantal onderwerpen in belang flink is toegenomen (bv natuurherstel, water en bodem, en energievoorziening). Er zal bij ruimtelijke ontwikkelingen altijd sprake (moeten) zijn van een integrale afweging van alle relevante belangen. Die oproep zien we in veel zienswijzen ook terug. Een belangrijke keuze in de POVI betreft de aanscherping van de algemene zonering, waarbij het buitengebied verder verfijnd is. De Provincie geeft daarbij aan welke belangen in welk deelgebied prioriteit hebben. Soms ligt die bij de stedelijke ontwikkelingen, soms bij water en natuur, dan weer bij mens en milieu, in grote delen van Limburg ook bij de landbouw. Daarmee wordt aangesloten bij het Limburgs principe 3 'Recht doen aan de kenmerken en identiteit van gebieden'.

Een aantal indieners vraagt om een uniform, integraal afweegkader. Zo'n afweegkader biedt deze POVI niet. Sommige reacties vragen om een economische effectrapportage. Bij de totstandkoming van de POVI is een planMER opgesteld met een integrale beoordeling van effecten (ook economisch en sociaal) van beleidsvoornemens, zowel in positieve (meekoppelkansen) als negatieve zin (effecten op milieu en gezondheid). De POVI bevat een overzicht van de belangrijkste doelen in het fysiek domein vanuit provinciale optiek (inclusief zwaarte en status). Dat is ook gebruikt in het planMER. De Limburgse principes vormen een richtinggevend kompas voor beoordeling van nieuwe plannen en projecten, waar en wanneer de POVI ruimte laat voor een maatwerkafweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.14 Kaarten algemeen

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat onder het tabblad Kaarten op het Omgevingsloket niet alle relevante kaarten zijn opgenomen en verzoekt om alle kaarten die onderdeel uitmaken van de POVI volledig en overzichtelijk op te nemen onder dit tabblad.	ZW-0198-34
Indiener geeft in overweging POVI zonder kaarten vast te stellen omdat kaartmateriaal van onvoldoende kwaliteit is.	ZW-1236-237
Indiener complimenteert de Provincie Limburg over het nieuw opgestelde kaartmateriaal dat raadpleegbaar is in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de POLviewer. De kaarten over de gebiedspaspoorten zijn voor de indiener een goed startpunt m.b.t. landschap en cultuurhistorie.	ZW-0263-6
Indiener geeft aan dat de begrenzingen op andere kaarten uit de ontwerp-POVI niet overeenkomen met de informatie van de gemeente Venray, zoals de grens van het beekdal van de Loobeek.	ZW-0166-137
Indiener geeft aan dat de kaart waarop de Beleidslijn Grote Rivieren is vastgelegd, gebaseerd is op een verouderde kaart en verzoekt deze aan te passen.	ZW-1473-183
Indiener geeft aan dat de kaartbeelden aangepast moeten worden conform de opmerkingen in bijlage 3, die integraal onderdeel uitmaakt van deze zienswijze.	ZW-0241-124
Indiener geeft aan dat de kaarten generiek zijn ingetekend, zonder onderzoek naar de lokale situatie en zonder lokale afstemming tijdens het participatietraject.	ZW-0317-144
Indiener geeft aan dat de kaarten in de ontwerp-POVI'25 niet kloppen, overlappen, of niet herleidbaar zijn. Ze verzoeken de provincie om het kaartmateriaal integraal te verbeteren, brondocumenten te voorzien, en een	ZW-0166-150

paragraaf toe te voegen over de totstandkoming en toepassing van de kaarten.	
Indiener geeft aan dat de kaarten niet gemakkelijk in te zien zijn, wat niet getuigt van open bestuur.	ZW-0844-4
Indiener geeft aan dat de kaarten zijn beoordeeld binnen de grenzen van de beschikbare ambtelijke capaciteit.	ZW-0317-147
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI gebruikmaakt van kaartmateriaal waarvan de kwaliteit sterk varieert. Men merkt op dat veel kaarten 'automatisch' zijn gegenereerd op basis van input vanuit verschillende databronnen, zonder voorafgaande afstemming met gemeenten.	ZW-1236-227
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI onvoldoende uitlegbaarheid en toegankelijkheid van het kaartmateriaal biedt, wat vragen oproept over de rechtszekerheid en toetsbaarheid van het besluit.	ZW-1060-1
Indiener geeft aan dat dit leidt tot een algehele disclaimer op de in de POVI gepresenteerde kaarten.	ZW-0317-149
Indiener geeft aan dat er aangedrongen wordt op een gericht afstemmingsoverleg tussen de provincie en de gemeente over dit kaartmateriaal voor de vaststelling van de POVI.	ZW-0237-125
Indiener geeft aan dat er een algemene disclaimer noodzakelijk wordt geacht voor het kaartmateriaal van de ontwerp-POV dat specifiek betrekking heeft op het grondgebied van de gemeente.	ZW-0237-123
Indiener geeft aan dat er een foutieve kaartlaag in het POVI zit die verschijnt bij het klikken op 'bebouwd gebied' in paragraaf 3.4.5.	ZW-0333-1
Indiener geeft aan dat er een knop toegevoegd zou moeten worden om alle kaartlagen in de legenda uit te zetten, zodat je zelf de gewenste kaartlaag aan kunt zetten en dat ook op basis van een klik op de kaart.	ZW-1473-177
Indiener geeft aan dat er een onjuiste kaartlaag verschijnt bij het selecteren van bebouwd gebied.	ZW-0332-3
Indiener geeft aan dat er een zoekfunctie toegevoegd zou moeten worden, zodat je op zoekwoorden kunt zoeken op basis van een klik op de kaart, en dat er een link naar de pagina licht, zodat alle hoofdstukken/paragrafen bij elkaar zijn te vinden in een hoofdberg.Indiener geeft aan dat als je de kaartlaag extensiveringsgebieden aanklikt, deze niet open staat, en vraagt om een betere gebruiksvriendelijkheid van de POL-viever.	ZW-1473-178
Indiener geeft aan dat er fouten in de kaarten zijn. Voorafgaand aan de ter-inzage-legging van de ontwerp-POVI was bekend dat deze veel fouten bevat. De lokale overheid krijgt de gelegenheid om tijdens de zienswijzeperiode te reflecteren, maar gezien het aantal kaarten en kaartlagen is dat als het zoeken van spelden in een hooiberg. Er wordt verzocht zorgvuldiger te werk te gaan in afstemming met de lokale overheid.	ZW-0188-17
Indiener geeft aan dat er kennis is genomen van de kaarten. De kaarten zijn volgens de indiener niet definitief en bevatten momenteel nog veel kaartfouten, evenals kleine vreemde snippers en zones rondom bebouwing. Deze zouden niet conform NNL en ander vastgesteld beleid zijn. Indiener verzoekt om aandacht te besteden aan de integraliteit en samenhang tussen	ZW-1473-179

de diverse thema's en beleidsuitgangspunten, zodat dit soort tegenstrijdigheden kunnen worden verwijderd.	
Indiener geeft aan dat er veel onjuistheden in de kaarten zitten, vaak op detailniveau.	ZW-0317-145
Indiener geeft aan dat er, naast de regionale aandachtspunten, specifiek is gekeken naar het grondgebied van de gemeente Mook en Middelaar, met name naar het kaartmateriaal.	ZW-0317-143
Indiener geeft aan dat het kaartmateriaal niet gebruiksvriendelijk en duidelijk is vanwege tegenstrijdige kaartbeelden en onleesbaarheid.	ZW-0317-14
Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke data is gebruikt en welke afwegingen zijn gemaakt bij het opstellen van het kaartmateriaal, en vraagt zich af of tegenstrijdige kaartlagen zijn bekeken en of samenvoeging van kaartlagen mogelijk is.	ZW-1236-228
Indiener geeft aan dat wordt overwogen om de POVI vast te stellen zonder kaarten, waarbij in overleg met de gemeenten eerst goede kaarten kunnen worden opgesteld. Het wordt gesuggereerd om de kaarten later alsnog toe te voegen bij de herziening van de POVI.	ZW-1236-128
Indiener geeft aan dat zij zich niet verantwoordelijk voelen voor deze onjuistheden.	ZW-0317-146
Indiener heeft opmerkingen op het kaartmateriaal en de begrenzingen gemaakt en/of bijlagen toegevoegd of nagezonden waarin ingaan wordt op het kaartmateriaal en begrenzingen behorende bij de Ontwerp POVI. Nadrukkelijk wijst indiener erop dat dit geheel van stukken de zienswijze vormt.	ZW-0187-18 ZW-0238-2 ZW-0253-16 ZW-0271-2 ZW-0314-2 ZW-1127-34
Indiener heeft ter verduidelijking een afbeelding van de kaart op desbetreffende locatie bijgevoegd als document.	ZW-0716-3
Indiener merkt op dat de kwaliteit van de het kaartmateriaal sterk verschilt. Onduidelijk is welke data is gebruikt, of welke afwegingen zijn gemaakt om te komen tot kaartmateriaal, of bekeken is waar kaartlagen tegenstrijdig zijn en of het niet mogelijk is om kaartlagen samen te voegen. Gelet hierop is een algemene disclaimer m.b.t. kaartmateriaal noodzakelijk. Dit betekent dat we op het moment van sturen van deze zienswijze nog geen beeld hebben hoe de begrenzingen op de kaarten precies lopen.	ZW-1204-214
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI te omvangrijk is en te veel kaarten bevat, waardoor de boodschap voor inwoners en gemeenschappen onoverzichtelijk wordt.	ZW-0923-22
Indiener verzoekt bij handhaving huidig kaartmateriaal de disclaimer toe te voegen; 'Daar waar kaartmateriaal van de POVI afwijkt van de juridische situatie in het Omgevingsplan of de werkelijke situatie, is de situatie 'in het veld' leidend bij de beoordeling van cases, met uitzondering van situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen.	ZW-1236-238
Indiener verzoekt de begrenzing van landbouwgebieden, verwevingsgebieden en zones voor energie-infrastructuur tijdig en transparant aan te geven, met inbegrip van de effecten daarvan voor de leefgemeenschappen.	ZW-0923-8

Indiener verzoekt een disclaimer op te nemen mbt status, detailniveau en foutjes kaartmateriaal	ZW-0317-240
Indiener verzoekt om begrijpelijkere en beter toegankelijke kaartlagen en bijbehorende regels in de definitieve Provinciale Omgevingsvisie, zodat burgers en ondernemers de impact van het beleid kunnen begrijpen.	ZW-0285-1
Indiener verzoekt om de kaarten en kaartlagen te delen zodat de lokale overheid het kaartmateriaal aan kan passen.	ZW-0242-29
Indiener verzoekt om een knop toe te voegen in beleidskaarten om alle lagen in één keer aan of uit te zetten.	ZW-0317-13
Indiener verzoekt om ruimte voor maatwerk en gebiedsspecifieke afwegingen in de definitieve POVI door zoneringen indicatief te maken en niet arbitrair.	ZW-0608-8
Indiener geeft aan dat het wenselijk zou zijn dat het ontwerp-POVI (weer) gebruik maakt van kaartmateriaal, omdat de kwaliteit van het huidige kaartmateriaal sterk verschilt en veel kaarten 'automatisch' zijn gegenereerd op basis van input vanuit verschillende databases, zonder dat er afstemming heeft plaatsgevonden met de betrokken gemeenten. Volgens indiener is onduidelijk of welke data is gebruikt, welke afwegingen zijn gemaakt met betrekking tot het kaartmateriaal, of bekende kaartlagen tegenstrijdig zijn en of het niet mogelijk is om kaartlagen samen te voegen. Dit resulteert in een algemene disclaimer: "m.b.t. kaartmateriaal noodzakelijk; de werkelijke situatie in het veld is leidend bij de beoordeling van cases," met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegale handelen.	ZW-0186-27

Zienswijze

Indiener geeft aan waardering te hebben voor het gebruik van kaartmateriaal in de ontwerp-POVI, maar dat de kwaliteit sterk varieert omdat veel kaarten automatisch zijn gegenereerd op basis van databronnen zonder afstemming met gemeenten. Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke data zijn gebruikt, welke afwegingen zijn gemaakt, of kaartlagen op tegenstrijdigheden zijn beoordeeld en of samenvoeging mogelijk is. Indiener geeft aan dat daarom een algemene disclaimer nodig is, waarbij de werkelijke situatie in het veld leidend is, behalve bij situaties die het gevolg zijn van illegaal handelen.

Indiener

ZW-0166-17	ZW-0240-12	ZW-0313-16	ZW-1473-7	ZW-1236-12	ZW-0224-21
ZW-0196-13	ZW-0241-7	ZW-0317-27	ZW-1479-59	ZW-0237-7	ZW-0278-27

Zienswijze

Indiener heeft opmerkingen geplaatst bij kaartmateriaal. Dit wordt in een apart proces met de gemeente en provincie behandeld

Indiener

ZW-0224-134	ZW-0186-133	ZW-0188-71	ZW-0240-133	ZW-0241-160	ZW-1236-229
ZW-1473-123					

Zienswijze
Indiener heeft opmerkingen geplaatst bij kaartmateriaal. Dit wordt in een apart proces met de gemeente en provincie behandeld

Indiener					
ZW-0224-134	ZW-0186-133	ZW-0188-71	ZW-0240-133	ZW-0241-160	ZW-1236-229
ZW-1473-123					

Zienswijze
Indiener geeft aan waardering te hebben voor het gebruik van kaartmateriaal in de ontwerp-POVI, maar dat de kwaliteit sterk varieert omdat veel kaarten automatisch zijn gegenereerd op basis van databronnen zonder afstemming met gemeenten. Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke data zijn gebruikt, welke afwegingen zijn gemaakt, of kaartlagen op tegenstrijdigheden zijn beoordeeld en of samenvoeging mogelijk is. Indiener geeft aan dat daarom een algemene disclaimer nodig is, waarbij de werkelijke situatie in het veld leidend is, behalve bij situaties die het gevolg zijn van illegaal handelen.

Indiener					
ZW-0166-17	ZW-0240-12	ZW-0278-27	ZW-0317-27	ZW-1473-7	ZW-0224-21
ZW-0196-13	ZW-0241-7	ZW-0313-16	ZW-1236-12	ZW-1479-59	ZW-0237-7

Zienswijze
De indiener stelt dat de huidige kaarten en onderliggende kaartlagen, de verschillende gebiedsaanduidingen en de hoeveelheid onderliggende informatie het erg lastig maken om te snappen wat in de toekomst mogelijk de gevolgen zijn voor het bedrijf, productlocatie en bijbehorende gronden, zeker als op hetzelfde "perceel" meerdere doelen (kaartlagen) zijn geformuleerd.

Indiener					
ZW-0547-2	ZW-0557-1	ZW-0595-1	ZW-0841-1	ZW-1043-1	ZW-1161-1
ZW-0550-1	ZW-0558-1	ZW-0597-1	ZW-0934-1	ZW-1119-2	ZW-1345-1
ZW-0553-1	ZW-0592-1	ZW-0835-1	ZW-1037-1	ZW-1157-1	

Standpunt GS

We hebben een slag gemaakt van vrijwel geen kaarten bij de POVI uit 2021 naar ruim 100 kaarten bij het ontwerp van de geactualiseerde POVI. Dat past bij de insteek om met de POVI weer meer sturing te geven aan de ruimtelijke inrichting van Limburg. We zijn blij met de uitgesproken waardering daarvoor. Terecht wordt geconstateerd dat er nog het nodige te winnen valt aan afstemming tussen gemeentelijke en provinciale kaartbestanden. Deels zijn er al slagen gemaakt door aanpassingen van kaartbeelden uit de ontwerp POVI op basis van de zienswijzen van en gesprekken met gemeenten. Maar dit is een doorlopend proces.

De kaarten zijn zowel toegankelijk vanuit het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO, Regels op de kaart), maar ook vanuit onze eigen POL-viewer. Het DSO biedt de mogelijkheid om voor een specifieke plek precies te zien welke kaartlagen met bijbehorende beleidsuitspraken van toepassing zijn (als het ware een ‘saté-prikker’).

De POL-viewer biedt die mogelijkheid ook, maar daarnaast ook de mogelijkheid om per thema kaarten te bekijken. Er worden in diverse reacties suggesties gedaan voor verbetering van dit systeem. Die betrekken we bij de verdere ontwikkeling van het systeem. Niet alles is op dit moment al technisch mogelijk.

Het werken met het DSO is een wettelijke verplichting vanuit de Omgevingswet. We delen dan ook niet de opvatting dat de rechtszekerheid in het geding is.

Er zijn de nodige zienswijzen over de status van de begrenzingen in de POVI. Bij een zelfbindende visie zou een globale, indicatieve begrenzing zeker kunnen passen. Echter wanneer we voor bepaalde zones regels willen opnemen in de Omgevingsverordening zal de begrenzing exact moeten zijn. Kaarten die een feitelijke situatie of bestaande juridische status weergeven, kennen al een exacte begrenzing. Daar komt nog bij dat als gevolg van de introductie van het DSO ook in de provinciale kaarten van de POVI tot op perceelniveau kan worden ingezoomd. De begrenzingen van een aantal zones heeft een voorlopig karakter, bv bij de ecologische verbindingszones (zoekgebieden) en de Overgangsgebieden rondom de Natura 2000-gebieden (zie uitleg bij de betreffende thema's). Op een later tijdstip wordt de begrenzing van deze zones definitief gemaakt. Zoals aangegeven in de ontwerp POVI zal bij de beoordeling van initiatieven door ons altijd rekening worden gehouden met de feitelijke situatie. Daar zullen we aan toevoegen 'Met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen'.

We voegen aan de definitieve POVI een kaartenverantwoording toe, zoals door meerdere partijen gevraagd. Naast status van elke kaart (beleidskaart, weergave feitelijke situatie) zullen we daarin in elk geval ook de herkomst en actualiteit van de in deze POVI gebruikte data /gegevens weergeven. Er wordt door diverse indieners gewezen op een aantal incorrecte verwijzingen naar de kaarten. Die verwijzingen worden aangepast.

Voorstel aan PS

Aan de POVI als bijlage een kaartverantwoording toe te voegen.

Tekst van hoofdstuk 3 paragraaf 3.4.9 wijzigen ten aanzien van de status van de begrenzingen. Zie voorstel integrale nieuwe tekst van paragraaf 3.4 Algemene zonering.

Tekst toevoegen in hoofdstuk 3 paragraaf 3.4.9 aan de regel 'Bij de beoordeling van initiatieven door ons wordt rekening gehouden met de feitelijke situatie.': 'Met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen'.

1.15 Klimaat

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI niet ingaat op de manier waarop de provincie omgaat met klimaatgerelateerde veiligheidsdreigingen, zoals hitte-eilanden, wateroverlast, bosbranden of droogte-impact op infrastructuur.	ZW-0241-133
Indiener geeft aan dat een gezonde en veilige leefomgeving centraal moet staan, met aandacht voor klimaatverandering, natuur en biodiversiteit.	ZW-0608-5
Indiener stelt dat de provincie meer moet doen aan klimaatadaptief bouwen, waaronder maatregelen tegen hittestress en wateroverlast, ook in kleinere kernen.	ZW-0923-118
Indiener stelt dat in de ontwerp POVI de term hitte als onderdeel van klimaat(adaptatie) in diverse paragrafen wordt genoemd. Indiener stelt dat zo een koppeling tussen het thema gezonde veilige leefomgeving en waterhuishouding, gezondheid en wonen wordt gemaakt. Indiener geeft aan dat het rekening houdend met de KNMI-klimaatscenario's (oktober 2023) niet alleen natter, droger maar vooral ook heter zal worden. Indiener stelt dat zeker in Limburg en met name in de stedelijke gebieden de hitteopgave nu al maar zeker in de toekomst veel impact heeft op de kwaliteit van de leefomgeving en gezondheid.	ZW-0263-17
Indiener stelt dat Midden-Limburg, en specifiek Echt-Susteren, last heeft van hitte, verdroging, verstening, ongezonde lucht en vernietigde natuur, en stelt dat de Provincie prioriteit moet geven aan gezondheid en welzijn boven economische belangen.	ZW-0930-5
Indiener stelt voor om in de POVI nadrukkelijk aandacht te besteden aan de hitteopgave. Zo kan er een aparte paragraaf over aanpak van hitte(stress) worden opgenomen waarbij een sterke relatie wordt gelegd met gezondheid en leefbaarheid van de fysieke leefomgeving. Indiener beschikt sinds 2024 over een lokaal hitteplan en over een uitgebreide website over hitte. In de omgevingsvisie van de indiener is onder meer de verhaallijn en ambitie "klimaatbestendige stad" opgenomen. Indiener wilt sterk inzetten op de pijlers gezondheid, gebouw en gebied (volgens de handreiking menukaart "hitte") om de gevolgen van hitte voor bewoners in de gebouwde omgeving aan te pakken. Indiener stelt voor de pijler "gebied" in de POVI verder aan te vullen met nadruk om ruimte te behouden voor vergroening van het stedelijk gebied. Indiener stelt dat dan ook bij nieuwbouw rekening wordt gehouden met de (toenemende) koeltevraag, de voorkeursvolgorde van verkoeling en het tegengaan van hittestress. Indiener verwijst naar het recentelijk verschenen nationale rapport Hitte aanpak 2025.	ZW-0263-18

Standpunt GS

De gevolgen van de klimaatverandering krijgen in de POVI de nodige aandacht. Ook hittestress wordt op tal van plekken genoemd. Limburgs principe 1 is dat we bij ontwikkelingen en initiatieven in Limburg gezondheids- en milieuaspecten een volwaardige plek in de afweging geven.

Gemeenten hebben bij uitstek de mogelijkheden om bij de inrichting van steden en dorpen het aspect hittestress goed mee te nemen. Daarom formuleren we hiervoor geen specifiek provinciaal beleid. Dat past ook bij het subsidiariteitsbeginsel. Overigens heeft het feit dat in steden en dorpen naar verwachting meer ruimte nodig zal zijn voor groen en water impact op de vraag waar nieuwe woningbouwontwikkeling mogelijk is. Op natuurbrandpreventie wordt elders in deze nota specifiek ingegaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.16 Leefbaarheid platteland

Zienswijze
Indiener geeft aan dat er veel nadruk ligt op de Woondeal tot 2030 en Limburg Centraal na 2030. Er wordt gevraagd naar de lange termijnvisie voor de overige gemeenten en waarom het ontwikkelperspectief uit de Ontwerpende Onderzoeken niet wordt gebruikt. Ook wordt een verwijzing naar een nog uit te voeren regionaal verdichtingsonderzoek gevraagd.

Indiener					
ZW-0242-82	ZW-0224-81	ZW-0241-67	ZW-1236-72	ZW-1479-119	ZW-0186-87
ZW-0166-77	ZW-0240-72	ZW-0317-87	ZW-1473-67	ZW-0278-87	ZW-0237-67

Zienswijze
Indiener stelt dat als het huidige ontwerp definitief doorgevoerd wordt, dit harde en zware gevolgen heeft voor de leefbaarheid op het platteland.

Indiener					
ZW-0374-13	ZW-0426-17	ZW-0505-12	ZW-0772-15	ZW-1177-15	ZW-0713-16
ZW-0390-18	ZW-0430-17				

Standpunt GS

In de POVI wordt ruimte geboden voor woningbouw in kleinere kernen, mede met oog op de leefbaarheid. Die moet wel passen binnen de samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente die we van gemeenten vragen. Elders in deze Nota van zienswijzen wordt ingegaan op de wijze waarop we de ontwerpende onderzoeken hebben gebruikt als bouwsteen voor de POVI. Ruimtelijk verdichtingsonderzoek ..... Het belang van een leefbaar platteland wordt door ons gedeeld. Naar ons oordeel staat de beoogde zonering dit belang niet in de weg. In verwevingsgebieden staat juist de verweving van functies en de belangen van gezondheid en milieu centraal. In het Primair landbouwgebied ligt de prioriteit bij de belangen van de landbouw (binnen de wettelijke kaders). Bij de invulling van de nee, tenzij-bepaling voor nieuwe niet-agrarische functies in dit gebied worden ruimtelijke kwaliteit, het oplossen van milieuvraagstukken en leefbaarheid nadrukkelijk in de afweging betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp- Omgevingsvisie handhaven.

1.17 Limburgse principes

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verwevingsgebieden behoren tot het landelijk gebied maar dat de POVI tegelijkertijd kansen ziet voor woningbouw zoals "straatje erbij" Indiener geeft aan dat dit niet overeen komt met de Limburgse principes 3 en 4, welke aangeven dat zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden in het landelijk gebied en dat hier natuur, water en landbouw leidend zijn. Straatje erbij conflicteert ook hier weer met de principes.	ZW-1164-13
Indiener geeft aan dat er in hoofdstuk 3.3.4 stilgestaan wordt bij het principe om zorgvuldig om te gaan met schaarse ruimte en voorraden, en vraagt hoe nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen gefaciliteerd kunnen worden als de behoefte daaraan niet kan worden aangetoond of als er in de bestaande voorraad goede alternatieven beschikbaar zijn.	ZW-1473-168
Indiener geeft aan dat het versterken van bebouwd en landelijk gebied (paragraaf 3.3.5) duidelijk staat, maar vraagt zich af hoe nieuwe ontwikkelingen die niet binnen het bestaande bebouwd gebied kunnen plaatsvinden, zoals bedrijventerreinen, worden beoordeeld en of er andere beoordelingscriteria of beelden passen, zoals straatje erbij of klimaatadaptatie-opgaven.	ZW-1473-134
Indiener geeft aan dat het voorzorgsprincipe van toepassing is.	ZW-1475-1
Indiener geeft aan dat ze vragen hebben bij de keuzes die de provincie maakt in Hoofdstuk 3.3.4, met name het zorgvuldig omgaan met schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds), en vraagt zich af hoe dit in de praktijk gaat uitpakken, vooral bij voorzieningen waar meer zijn dan alleen kleine kernen, en hoe de provincie ontwikkelingen gaat controleren. Indiener vraagt of er voldoende capaciteit voor toezicht en eventuele handhaving is, en of er bij voorbaat ontwikkelingen worden uitgesloten die niet in bestaande voorraad goede alternatieven beschikbaar zijn.	ZW-1473-133
Indiener is verheugd te vernemen dat de Provincie denkt en werkt volgens de Limburgse principes. Er wordt prioriteit gegeven aan gezondheid, een gezonde leefomgeving de POVI moet bijdragen aan het voorkomen van luchtverontreiniging, geluidsoverlast en overstromingen.	ZW-1389-1
Indiener onderschrijft de drie Limburgse principes zoals beschreven in § 3.3 van de POVI.	ZW-1369-9
Indiener stelt voor het benutten van de multifunctionele potentie van het landschap-waarin landbouw, natuur, recreatie, wonen en werken in balans zijn-als uitgangspunt te stellen. Op deze manier kunnen beleidskeuzes, uitvoering en instrumenten bijdragen aan toekomstbestendige	ZW-0738-9

gebiedsontwikkeling, zonder het risico van onomkeerbare schade op korte termijn die de lange termijn doelstellingen ondermijnt.	
Indiener stelt voor om de ‘Limburgse principes’ te verduidelijken en de bescherming van de omwonenden bij overlast expliciet te waarborgen.	ZW-0807-4
Indiener verzoekt om het zorgvuldigheidsbeginsel, dat centraal staat in de Algemene wet bestuurrecht (Awb) en de Omgevingswet, vereist dat het bevoegd gezag bij het nemen van besluiten alle relevante feiten en belangen onderzoekt en meeweegt. Indiener verzoekt om in de POVI op te nemen dat de overheid zorgvuldigheid en aandacht besteedt aan het voorbereiden van besluiten. Indiener verzoekt om de POVI te herzien zodat het zorgvuldigheidsbeginsel voldoende gewaarborgd is.	ZW-0242-24
Indiener waardeert dat er in de POVI niet alleen aandacht is voor de mens, maar ook voor dier en plant.	ZW-1408-1

Zienswijze
Indiener geeft aan dat beleid altijd lacunes of onduidelijkheden kent, of dat sprake is van compleet nieuwe ontwikkelingen, en dat het daarom belangrijk is om te beschikken over algemene uitgangspunten, zoals de Limburg-principes in hoofdstuk 2. Indiener geeft aan dat een verwijzing naar de principes van de Omgevingswet en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-12	ZW-0224-16	ZW-0241-2	ZW-0313-11	ZW-1473-2	ZW-1236-7
ZW-0186-9	ZW-0237-2	ZW-0242-136	ZW-0317-22	ZW-1479-54	ZW-0278-22
ZW-0188-2	ZW-0240-7				

Standpunt GS

De Limburgse principes worden, zo blijkt uit de zienswijzen, breed onderschreven. Het gaat om uitgangspunten, die we in de POVI voor tal van thema's verder geconcretiseerd hebben. De afwegingen die we in de POVI maken zijn altijd integrale afwegingen op basis van alle belangen (zie ook ons antwoord op de zienswijzen die daarop betrekking hebben). Dat geldt ook voor de keuzes t.a.v. wonen, bv de straatjes erbij. Het Limburgs principe 'Zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden' is ook een oproep om functiecombinaties te bevorderen. Daar sluit de oproep tot het benutten van de multifunctionele potentie van het landschap goed bij aan. De POVI is een kerninstrument uit de Omgevingswet en sluit volledig aan bij de principes uit die wet. Zie onder meer de paragrafen 3.1 (Regie en samenwerking) en 3.5 (Instrumenten). De algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn algemene gedragsregels voor de overheid. Het is niet gebruikelijk om die specifiek te benoemen in omgevingsvisies. Deze beginselen (o.m. gericht op zorgvuldigheid, motivering, rechtszekerheid en legitimiteit) zijn verankerd in de Algemene wet bestuursrecht. Naar onze overtuiging is met het gekozen proces (incl. de keuze om dit te verlengen; zie onze reactie m.b.t. participatie en communicatie elders in deze nota) sprake van een zorgvuldige voorbereiding van het voorstel voor actualisering van de POVI dat aan Provinciale Staten wordt voorgelegd

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.18 Natuurbrandpreventie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor een strategie waardoor de kans op bosbranden zeer klein blijft	ZW-0135-9

Standpunt GS

Een grootschalige onbeheersbare natuurbrand kan, naast een groot veiligheidsprobleem, ook een desastreuze impact hebben op de over een lange periode ontwikkelde natuur. Compartimentering van natuur of omvorming van naald- naar loofbomen (revitalisering) kunnen bijdragen aan natuurbrandpreventie. De Kamerbrief Samen werken tegen natuurbranden (september 2025) onderstreept het belang van samenwerking, kondigt een versterkte juridische borging van taken en bevoegdheden aan en benoemt instrumenten waaronder financiële. De brief gaat uit van een regierol van de Provincie die onder meer moet resulteren in één integraal natuurbrandbeheersingsplan per provincie in samenwerking met gemeenten, veiligheidsregio's, natuurbeheerders en overige partijen. We gaan in gesprek met partners over uitwerking van de aanpak en rolverdeling.

Voorstel aan PS

In hoofdstuk 5 natuur voegen we toe: " Een grootschalige onbeheersbare natuurbrand kan, naast een groot veiligheidsprobleem, ook een desastreuze impact hebben op de over een lange periode ontwikkelde natuur. De natuurbrandgevoeligheid is onder meer in kaart gebracht in de Klimaateffectatlas. Compartimentering en omvorming van naald- naar loofbomen (revitalisering) dragen bij aan natuurbrandpreventie. Mede op basis van nationale afspraken en wetgeving zullen wij met de regionale partners de gezamenlijk aanpak en rolverdeling bij natuurbrandpreventie verder invullen." In hoofdstuk gezonde en veilige leefomgeving voegen we een link toe naar deze tekst. In paragraaf 3.2.2 vervalt de passage "Richting definitieve POVI bezien we of ook andere risico's, bv het risico op ongevallen met gevaarlijke stoffen op provinciale wegen en natuurbrandrisico's eveneens op kaart kunnen worden gezet."

1.19 Ontwerpende onderzoeken en ontwikkelperspectieven

Zienswijze	Indiener
De huidige ontwerpteksten houden naar mening van indiener onvoldoende rekening met regionale verschillen. mist indiener voor Zuid-Limburg de concrete vertaling van de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelingsperspectief NOVEX	ZW-0302-7
Indiener geeft aan dat bij de ontwerpende onderzoeken in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg geen structurele keuzes zijn gemaakt in de omgevingsvisie, ondanks eerdere afspraken hierover.	ZW-0166-5

Indiener geeft aan dat bij paragraaf 2.7.3.2 het onderdeel 'ontwerpend onderzoek' is gereduceerd tot slechts één alinea en dat, gezien het belang van dit instrument voor integrale ruimtelijke afwegingen, dit meer uitwerking verdient in de visie.	ZW-0317-166
Indiener geeft aan dat de onderzoeken zoals 'Zich Ontwikkeld Perspectief de Peel 2050' en 'Panorama Maasvallei' als zeer waardevol worden beschouwd door de direct betrokkenen.	ZW-0166-6
Indiener geeft aan dat de ontwerpende onderzoeken uitgevoerd in Noord- en Midden-Limburg als waardevolle bouwstenen voor de omgevingsvisie worden beschouwd.	ZW-0186-8
Indiener geeft aan dat de provincie Limburg het concept "ontwerpend onderzoek" enthousiast heeft omarmd en dat dit samen met de diverse regio's is toegewerkt naar een regionale uitwerking van dit concept, waarbij voor het hele grondgebied van Noord-Limburg in beeld gebracht welke ruimtelijke claims daar afspelen, en dat het resultaat een schets van een ruimtelijk toekomstperspectief voor Noord-Limburg is, passend bij de identiteit van het gebied en richtinggevend bij integrale afwegingen van ruimtelijke vraagstukken in Noord-Limburg.	ZW-1473-128
Indiener geeft aan dat de regio's Noord en Midden in 2021 afzonderlijk zienswijzen hebben ingediend op de ontwerp-POVI'21, waarbij een belangrijk punt was dat de provincie Limburg geen (structurele) keuzes maakte in haar omgevingsvisie. Men vermeldt dat de provincie daarop heeft geantwoord met het voorstel om gezamenlijk ontwerpende onderzoeken uit te voeren om tot structurele keuzes te komen.	ZW-0240-144
Indiener geeft aan dat dit regionale toekomstperspectief is goedgekeurd, maar dat er bouwstenen vanuit de regio een bijdrage leveren voor de actualisatie van de POVI, herijking van de regievisie en onze eigen gemeentelijke omgevingsvisie, en dat dit proces niet terug te zien is in de ruimtelijke vraagstukken die om een integrale afweging vragen, maar vaak ook een gebiedsgerichte afweging vereisen.	ZW-1473-129
Indiener geeft aan dat er in de periode 2023-2024 ontwerpende onderzoeken zijn uitgevoerd in alle drie de Limburgse regio's, waarbij is geanticipeerd op uitkomsten van trajecten zoals het "Zich ontwikkeld NOVEX-perspectief 2050 (ZON2050)" voor De Peel en het "Panorama Maasvallei", waaraan de provincie Limburg als (mede)opdrachtgever betrokken was. Men stelt dat deze onderzoeken door direct betrokkenen als zeer waardevol worden ervaren en worden beschouwd als belangrijke bouwstenen voor (omgevings)visies van alle overheden.	ZW-0240-145
Indiener geeft aan dat gezien de aanleiding en de goede samenwerking tussen provincie Limburg en de gemeenten tijdens de diverse onderzoeken, verwacht werd dat deze onderzoeken een grote rol zouden spelen in het visietraject. Hoewel dat mogelijk het geval was, heeft hierover nooit een expliciet gesprek met de gemeenten plaatsgevonden. Men beschouwt dit als een gemiste kans en een bevestiging dat snelheid belangrijker werd geacht dan zorgvuldigheid, samenwerking en draagvlak.	ZW-0240-146

Indiener geeft aan dat het ontwerpend onderzoek is aangeboden aan Gedeputeerde Staten, en vraagt zich af of u in de ontwerp omgevingsvisie vasthoudt aan een provinciebrede aanpak in de wetenschap dat de 3 regio's ieder een eigen identiteit en (ruimtelijke) opgaven hebben, en dat onvoldoende gebruik is gemaakt van de bouwsteen die is opgeleverd (zie ook paragraaf 2.7 en 2.7.3 van de ontwerp omgevingsvisie), en dat dit een gemiste kans is.	ZW-1473-130
Indiener geeft aan dat hoofdstuk 2.7.3.2 een samenvatting bevat van de gebundelde specifieke ambities van Noord-Limburg, en vraagt zich af op welke wijze deze diverse hoofdstukken en thema's rekening houden met deze totale ambitie en wijze waarop Noord-Limburg invloed heeft gegeven aan de ruimtelijke opgaven die hierin gesignaleerd worden.	ZW-1473-132
Indiener geeft aan dat Noord-Limburg/Peel vooral neergezet wordt als een regio met landbouwopgaven en vraagt om een meer integraal perspectief in het kader van Novex de Peel en de verstedelijkingsopgaven.	ZW-1156-1
Indiener geeft aan waardering te hebben voor de bijdrage aan de Ontwerpend Onderzoeken. De daarin opgenomen en doorvoelde gebiedsdifferentiatie (in combinatie met de beleidsuitwerking) ziet men echter volstrekt onvoldoende terug in de ontwerp-POVI. Zo wordt als voorbeeld genoemd dat de kaart "Algemene zonering" met bijbehorende beleidsteksten zeer generiek is en geen recht doet aan de lokale omstandigheden. Indiener verzoekt dit te herstellen.	ZW-0313-17
Indiener geeft aan waardering te hebben voor de bijdrage aan de Ontwerpende Onderzoeken, maar dat de daarin opgenomen gebiedsdifferentiatie onvoldoende terugkomt in de ontwerp-POVI. Indiener geeft aan dat de kaart "Algemene zonering" met bijbehorende beleidsteksten te generiek is en geen recht doet aan lokale omstandigheden, en verzoekt dit te herstellen.	ZW-0166-19
Indiener mist voor Zuid-Limburg de concrete vertaling van de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelingsperspectief NOVEX welke de rol van regiovisie vervullen voor deze regio.	ZW-0304-4
Indiener stelt dat de benodigde integrale keuzes voor de uitvoering van Agenda Zuid-Limburg onvoldoende teruggezien worden in de POVI. Agenda Zuid Limburg beschrijft de omslag van achterstand op sociaaleconomisch gebied en qua gezondheid naar een voorsprong. In Zuid-Limburg is een grote behoefte aan toekomstbestendige fijne woningen in een prettige leefomgeving. Deze opgave is urgent, omdat er op diverse plekken in onze regio grote sociaaleconomische uitdagingen zijn o.a. op het gebied van gezondheid en duurzaamheid. We moeten zorgen voor elkaar en inspelen op veranderende zorgbehoeften, en daarnaast verduurzamen door energie te besparen en duurzaam op te wekken. Het is ook van het grootste belang dat Zuid-Limburg aantrekkelijk blijft voor zowel huidige als nieuwe inwoners, zodat – daar waar deze er is – er een goede balans blijft in de bevolking en er genoeg mensen zijn om te werken en voorzieningen in stand te houden. Dit vergt een integrale aanpak van bestaande wijken in onze steden en dorpen met sociale en fysieke maatregelen waaronder een serieuze inzet op	ZW-0187-53 ZW-0207-47 ZW-0238-37 ZW-0253-51 ZW-0271-37 ZW-0314-37 ZW-0319-24 ZW-1038-144 ZW-1127-69

de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Gecombineerd met het op de juiste plek gericht toevoegen van nieuwe woonomgevingen om onze beroepsbevolking op peil te houden.	
Indiener stelt dat de volgende punten uit de Agenda Zuid-Limburg onvoldoende terugkomen in de ontwerp-POVI: Zuid-Limburg staat voor de grote opgave om de economie te verduurzamen en de basis in de maakindustrie te verbreden met meer kenniseconomie. Daarbij hebben we, gezamenlijk met het Rijk, de ambitie om in Zuid-Limburg een brede schaalsprong te maken. Als Europees knooppunt goed verbonden met Duitsland, België en de rest van Nederland. Een samenhangende ontwikkeling van de economische locaties zelf, waaronder de campussen en Chemelot naar een circulaire maak- en kenniseconomie, een goede verbondenheid met andere economische regio's en binnen de regio zelf (30-minuten-regio) en een aantrekkelijke leefomgeving om de beroepsbevolking op peil te houden, zijn hierbij van groot belang.	ZW-0187-34 ZW-0207-28 ZW-0238-18 ZW-0253-32 ZW-0271-18 ZW-0314-18 ZW-0319-5 ZW-1038-125 ZW-1127-50
Indiener wijst erop dat in de ontwerp-POVI'21 geen structurele keuzes zijn gemaakt en dat de daaropvolgende ontwerpende onderzoeken als zeer waardevol worden beschouwd voor omgevingsvisies.	ZW-0224-9
Indiener stelt voor om de landschappelijke en toeristische waarden van provinciale wegen, zoals geduid in het Ontwerpend Onderzoek voor Noord-Limburg, beter terug te laten komen in dit hoofdstuk.	ZW-1479-5
Indiener vraagt aandacht voor het risico dat het hoogdynamische middengebied (zone van Venray, Horst, Venlo, Helden/Panningen) een afname van de Maasduinenzone veroorzaakt en stelt voor om bovenlokale afstemming en inpassing te formuleren als opgave.	ZW-1479-6

Zienswijze

Indiener geeft aan een gedifferentieerde zonering van het landelijke gebied te ondersteunen, maar dat de beleidsmatige uitwerking daarvan onvoldoende terugkomt. Indiener geeft aan dat de kaart "Algemene zonering" onvoldoende gericht is op lokale gebiedskarakteristieken en verzoekt meer differentiatie in lijn met het ontwerpend onderzoek.

Indiener

ZW-1236-16	ZW-0278-31	ZW-0240-16	ZW-0196-31	ZW-0166-21	ZW-0186-31
ZW-1473-11	ZW-0317-18	ZW-0241-11	ZW-0224-25	ZW-0237-11	ZW-0242-6
ZW-1479-63	ZW-0317-31				

Zienswijze

Indiener geeft aan waardering te hebben voor de bijdrage aan de Ontwerpende Onderzoeken, maar dat de daarin opgenomen gebiedsdifferentiatie onvoldoende terugkomt in de ontwerp-POVI. Indiener geeft aan dat de kaart "Algemene zonering" met bijbehorende beleidsteksten te generiek is en geen recht doet aan lokale omstandigheden, en verzoekt dit te herstellen.

Indiener

ZW-0313-73	ZW-0196-30	ZW-0237-9	ZW-0278-29	ZW-1236-14	ZW-1479-61
ZW-0186-29	ZW-0196-30	ZW-0240-14	ZW-0317-29	ZW-1236-14	ZW-1473-9
ZW-0186-29	ZW-0224-23	ZW-0242-2	ZW-0317-3		

Standpunt GS

Wij beschouwen de samen met de gemeenten uitgevoerde ontwerpende onderzoeken als een waardevolle bouwsteen voor de POVI. Ze komen op verschillende manieren terug in de ontwerp POVI. Op de eerste plaats als stip op de horizon: De hoofdlijnen van het toekomstperspectief (voorkeursscenario) per regio zijn, voor zover vanuit provinciaal oogpunt relevant en rekening houdend met het karakter van de POVI (een visie, geen uitvoeringsagenda), overgenomen in de ontwerp POVI. De schuurpunten tussen opgaven die vragen om een keuze, in Panorama Zuid-Limburg expliciet benoemd, en de bestuurlijke aandachtspunten benoemd in het Ontwikkelperspectief NOVEX De Peel hebben in de POVI in veel gevallen geresulteerd in scherpe keuzes. Uitspraken en wensen in de ontwerpende onderzoeken met betrekking tot de netwerken van mobiliteit en energie zijn betrokken in de betreffende onderdelen van de ontwerp POVI, breder afgewogen ook met input vanuit sectorale documenten zoals de RESsen.

De ontwerpende onderzoeken omvatten ook ideeën en voorstellen voor het onderscheiden van bepaalde zones in het landelijk gebied, met oog op een gebiedsgerichte aanpak van de opgaven op het vlak van natuur en water (bv overgangsgebieden rond Natura2000-gebieden, beekdalen, Maas). Die ideeën en voorstellen zijn meegenomen in de generieke zonering die we in de ontwerp POVI hebben opgenomen, in het bijzonder in de acht lagen die samen de Groenblauwe Landbouwzone vormen. Dit is een generieke zonering. Het is een aanpassing en verfijning van de bestaande zonering (POVI 2021) van het landelijk gebied met een Natuurnetwerk Limburg (NNL) en Groenblauwe Mantel. Met deze verfijnde zonering geven we op een voor heel Limburg uniforme wijze aan welke functies in welk deelgebied prioriteit hebben. Scherpte die nodig is vanwege de druk op de schaarse ruimte. Een kader voor maatwerk in specifieke gebieden. Delen van de Groenblauwe Landbouwzone vragen om een verdere gebiedsgerichte concretisering via gebiedsprocessen en -projecten, zoals ook aangekondigd in het Programma Limburgs Offensief Stikstof. Ook daarin zullen de ontwerpende onderzoeken hun waarde bewijzen. De ontwerpende onderzoeken zijn ook input geweest voor het bepalen van voorkeursgebieden wind en zon. Tot slot hebben de ontwerpende onderzoeken inspiratie opgeleverd voor de gebiedspaspoorten. Het opstellen daarvan sluit aan bij aanbevelingen uit de ontwerpende onderzoeken.

De ontwerp POVI legt nadrukkelijk de verbinding met de Agenda Zuid-Limburg en de drie daarin opgenomen schaalsprongen. De schaalsprong ‘van achterstanden naar voorsprong’ is gericht op de woonomgeving: er zullen op forse (sociaal-economische) achterstanden moeten worden ingehaald, op andere plekken moet de leefbaarheid op peil worden houden. De POVI geeft kaders voor deze schaalsprongen en is de plek om keuzes te maken ten aanzien van de in het ontwikkelperspectief genoemde schuurpunten. Dat is, zoals aangegeven in dat ontwikkelperspectief, nodig om tot goede uitvoerings- en investeringsbeslissingen te komen.

De opmerking dat in de tekst van de ontwerp-POVI over de regio Noord-Limburg onvoldoende de economische opgave en kansen tot uiting zouden komen, herkennen we niet.
Naar onze opvatting staat die opgave nadrukkelijk geagendeerd, naast de opgaven voor het landelijk gebied (Peel en Maasduinen).

Een verwijzing naar Panorama Maasvallei ontbrak in de ontwerp POVI. Die wordt toegevoegd. Zie daarover de zienswijzepunten ten aanzien van het thema water.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.20 Opmerkingen plan digitaal niet toegankelijk

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om verlenging van de zienswijzentermijn met enkele weken, ingaande op het moment dat het ontbrekende kaartmateriaal weer digitaal beschikbaar is.	ZW-1063-5
Indiener vraagt aandacht voor het feit dat de digitale omgeving niet steeds volledig beschikbaar was waardoor het niet goed mogelijk was om een volledig en helder beeld te verkrijgen van de specifieke situatie voor het betrokken bedrijf. Indiener behoudt zich daarom graag alle rechten voor om tijdens de verdere procedure zijn situatie verder te verduidelijken en nadere documenten toe te sturen.	ZW-0712-26 ZW-0727-26

Zienswijze
Indiener vraagt aandacht voor het feit dat de digitale omgeving niet steeds volledig beschikbaar was waardoor het niet goed mogelijk was om een volledig en helder beeld te verkrijgen van de specifieke situatie voor het betrokken bedrijf. Indiener behoudt zich daarom graag alle rechten voor om tijdens de verdere procedure zijn situatie verder te verduidelijken en nadere documenten toe te sturen.

Indiener					
ZW-1333-28	ZW-1109-26	ZW-1030-27	ZW-1021-26	ZW-0969-26	ZW-0864-26
ZW-1354-26	ZW-1123-26	ZW-1031-26	ZW-1022-26	ZW-0970-26	ZW-0887-26
ZW-1373-26	ZW-1124-26	ZW-1032-26	ZW-1024-26	ZW-0971-26	ZW-0964-26
ZW-1431-26	ZW-1138-26	ZW-1034-26	ZW-1026-26	ZW-1015-26	ZW-0965-26
ZW-1468-26	ZW-1256-26	ZW-1068-26	ZW-1028-27	ZW-1019-26	ZW-0968-26
ZW-0829-26	ZW-0759-26	ZW-0755-26	ZW-0731-26	ZW-0712-26	ZW-0752-26
ZW-0861-26	ZW-0760-26	ZW-0756-26	ZW-0751-26	ZW-0727-26	ZW-0758-26
ZW-0863-26	ZW-0817-26				

Standpunt GS

Wij betreuren het dat indieners niet de gehele zienswijzeperiode goede toegang gehad hebben tot de ontwerp-Omgevingsvisie via het DSO en/of de polviewer. We hebben geen aanwijzingen dat dit een brede structurele storing is geweest.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.21 Participatie & communicatie

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt dat de huidige POVI onvoldoende duidelijk is en er daardoor niet mee akkoord kan gaan	ZW-0627-3
Indiener acht het onordelijk dat het kaartmateriaal, behorend tot dit ontwerp, nog ter bewerking is ten tijde van de terinzageleggingsprocedure. Dit leidt ertoe dat hij slechts kan reageren op de huidige beschikbare kaarten. Indiener hoopt dan ook dat zijn reactie deels overbodig blijkt, zodra het definitieve kaartmateriaal beschikbaar wordt gesteld, dan wel dat provincie gehoor geeft aan de signalen die net vóór of na het verstrijken van de deadline ook bij haar worden afgegeven.	ZW-0319-3
Indiener benadrukt dat herstel van vertrouwen noodzakelijk is en mogelijk via een gedegen bestuurlijk afstemmingsproces van de zienswijze en zienswijzereactie. Men gaat ervan uit dat er wordt ingezet op het bereiken van consensus om conflicterend lokaal en provinciaal beleid te voorkomen.	ZW-0240-143
Indiener benadrukt het belang van concretere definities, meer ruimte voor maatwerk en heldere randvoorwaarden om draagvlak en duidelijkheid te creëren.	ZW-0196-141
Indiener betreurt het zeer dat een scherpe regionale dialoog op de inhoud ontbrak, gezien de grootschalige maatschappelijke en ruimtelijke uitdagingen waar de regio Zuid-Limburg, en daarbinnen Parkstad, voor staat. Dit in tegenstelling tot de aan de voorkant van het proces door de Provincie geschepte verwachtingen.	ZW-0319-1
Indiener biedt aan om als constructieve partner bij te dragen aan de verdere uitwerking van de POVI en zou het op prijs stellen als de Provincie het gesprek met hun aangaat over de rol van de agrarische sector in Limburg.	ZW-1474-11
Indiener blijft kritisch op het proces hoe de POVI tot stand is gekomen. Ook na het versturen van een brief namens alle Zuid-Limburgse gemeenten, waarin de zorgen over de snelheid van het proces, maar ook de beperkte betrokkenheid van gemeenten is benadrukt, is er volgens de indiener vanuit de provincie geen gewijzigde aanpak naar voren gekomen. Indiener had graag hun opmerkingen over de beleidsteksten en het kaartmateriaal voorafgaand aan de terinzagelegging met de Provincie gedeeld. Indiener stelt dat hier echter niet of nauwelijks ruimte voor. Vandaar dat indiener een uitgebreide zienswijze uitbrengt op de ontwerp-POVI.	ZW-0263-8
Indiener concludeert op basis van hun zienswijze en opmerkingen in bijlage 1 en 2 dat de omgevingsvisie niet gereed is voor behandeling en beschouwt deze zienswijze als een vorm van "vooroverleg". Men verzoekt om correctie van de zienswijze en het opnieuw ter inzage leggen van een aangepaste en voldragen versie van de POVI.	ZW-0240-136
Indiener constateert dat de mate van afstemming en gezamenlijke uitwerking beperkt is gebleven. Indiener stelt dat zoals het proces nu is ingericht, er onvoldoende ruimte is geboden om het gewenste niveau van commitment en	ZW-0160-7

inhoudelijke input van gemeenten (en wellicht ook andere belanghebbenden) te realiseren. Dit kan er volgens de indiener toe leiden dat (gemeentelijke) belangen en gebiedsspecifieke inzichten onvoldoende zijn meegenomen en voor langere tijd tot onduidelijkheid en of onenigheid zullen leiden.	
Indiener constateert dat het kaartmateriaal, zoals uzelf ook aangeeft in de motivering van de ontwerp-POVI, nog niet af is. Indiener stelt dat ze waarderen dat de Provincie hen vraagt mee te denken, maar deze exercitie had volgens de indiener plaats moeten vinden vóórdat u het formele traject was ingegaan. Indiener vertrouwt erop dat we met elkaar tot overeenstemming over het kaartmateriaal gaan komen, maar aanpassingen aan het kaartmateriaal kunnen ook gevolgen hebben voor derden, zoals andere overheden, belangenorganisaties, bedrijven en burgers. Indiener stelt dat zij niet meer de mogelijkheid krijgen om te reageren op de aangepaste gebiedsaanwijzingen en worden daarmee als het ware op onderdelen buiten spel gezet. Zij kunnen dan nog slechts reageren gedurende de zienswijzenprocedure van de omgevingsverordening en mocht dit dan leiden tot aanpassingen van het kaartmateriaal dan ontstaat er volgens de indiener ook meteen een discrepantie tussen provinciale verordening en de POVI. Indiener is benieuwd hoe de Provincie daar in de toekomst mee om zal gaan.	ZW-0160-6
Indiener constateert dat, ondanks eerdere toezeggingen van de provincie, gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de huidige ontwerpteksten. Indiener houdt zich nadrukkelijk het recht voor om in een later moment haar zienswijze aan te vullen.	ZW-0302-1
Indiener constateert een gebrek aan draagvlak en participatie en merkt op dat veel inwoners zich onvoldoende gehoord voelen in het proces met betrekking tot uitsluitingscriteria voor windturbines.	ZW-0112-7
Indiener constateert een gebrek aan maatwerk en participatie van lokale belanghebbenden bij de totstandkoming van de voorstellen.	ZW-0453-4
Indiener geeft aan afstand te nemen van deze werkwijze en verzoekt nadrukkelijk om in afstemming met de lokale overheden tot een herziening te komen.	ZW-0317-171
Indiener geeft aan beschikbaar te zijn voor nadere toelichting of overleg en verzoekt tijdige communicatie hierover via de bijgevoegde contactgegevens.	ZW-0119-5
Indiener geeft aan dat is ongenoegen is over het proces; de indieners zijn niet betrokken geweest bij de intekening en hebben geen inspraak gehad. Zij stellen dat dit onderdeel niet democratisch en juridisch correct tot stand is gekomen.	ZW-0837-9
Indiener geeft aan dat de bekendmaking en inspraak van de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg en het PlanMER niet toereikend is geweest voor inwoners en belanghebbenden.	ZW-1497-1 ZW-1498-1
Indiener geeft aan dat de communicatie naar perceeleigenaren over de omgevingsvisie twijfelachtig is.	ZW-1421-1
Indiener geeft aan dat de documentatie met betrekking tot de POVI voor particulieren moeilijk te begrijpen is en verzoekt om dit duidelijker (begrijpbare taal) weer te geven.	ZW-0477-1

Indiener geeft aan dat de formulieren voor het indienen van een zienswijze te abstract zijn voor personen zonder juridische kennis.	ZW-0844-3
Indiener geeft aan dat de gemeente Venray met haar scenario's People, Planet en Profit een verdieping heeft gemaakt op de ambitie "gezond Venray heeft de toekomst", en dat er conflicten ontstaan met kaartbegrenzingen in de ontwerp-POVI. Ze vragen om gemeentelijk beleid te gebruiken bij het opstellen van definitieve kaarten.	ZW-0166-136
Indiener geeft aan dat de gemeenten in Midden-Limburg gedurende het proces te laat zijn betrokken bij de totstandkoming van de ontwerp-POVI'25.	ZW-0170-1
Indiener geeft aan dat de hoge mate van detaillering en beschrijvingen de povi, inclusief het kaartbeeld lastig maakt om te doorgronden	ZW-1164-1
Indiener geeft aan dat de huidige kaarten en gebiedsaanduidingen te ingewikkeld zijn om de gevolgen voor hun bedrijf en de sector te begrijpen.	ZW-1230-1
Indiener geeft aan dat de huidige plannen onvoldoende duidelijkheid bieden over de gevolgen van de aanwijzing van landbouwgrond als EVZ, GBLZ en Zoekgebied Grondwaterbescherming, wat leidt tot onzekerheid over agrarisch gebruik. Volgens het rechtszekerheidsbeginsel dienen regels duidelijk en voorspelbaar te zijn.	ZW-0575-5
Indiener geeft aan dat de inzet van de Omgevingswet is dat de lokale overheid tijdens de reflectieperiode reflecteert. Gezien het aantal kaarten en kaartlagen is dat als deze zaken onduidelijk blijven hoofdpijn. Indiener verzoekt u om zorgvuldiger te werk te gaan in afstemming met de lokale overheid en invulling te geven aan de gevraagde afstemming.	ZW-0313-30
Indiener geeft aan dat de leesbaarheid en de integrale afstemming beter kunnen. Indiener geeft aan dat bij het goed teruglezen zichtbaar is dat de tekst door verschillende auteurs is samengesteld en dat ook de bronvermelding ontbreekt. Indiener verzoekt dit te verbeteren en aan te vullen.	ZW-0313-43
Indiener geeft aan dat de leesbaarheid en integrale afstemming beter kan en dat bronvermelding ontbreekt. Indiener verzoekt dit te verbeteren en aan te vullen.	ZW-0166-48 ZW-0186-58
Indiener geeft aan dat de leesbaarheid en integrale afstemming van de ontwerp-POVI beter kan. Het document lijkt door verschillende auteurs te zijn samengesteld en mist bronvermelding. Er wordt verzocht dit te verbeteren en aan te vullen.	ZW-0188-7
Indiener geeft aan dat de manier van opzoeken in het systeem inzake de veranderingen niet werkbaar is omdat bepaalde info onvindbaar is.	ZW-0480-2
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI niet is afgestemd met de gemeentelijke omgevingsvisie en/of de ruimtelijke keuzen van de gemeente Venray, en dat hierover geen overleg heeft plaatsgevonden, wat het zorgvuldigheidsbeginsel schendt.	ZW-0166-135
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI'25 onder tijdsdruk tot stand is gekomen, wat heeft geleid tot een onzorgvuldig proces met onvoldoende afstemming.	ZW-0170-9

Indiener geeft aan dat de overheid door middel van de Omgevingswet participatie zou moeten organiseren voor burgers en bedrijven, maar dat dit in het geval van de POVI niet goed is uitgevoerd.	ZW-0991-3
Indiener geeft aan dat de periode voor het indienen van zienswijzen te kort was, gelet op de tijd die nodig is om de plannen te bestuderen en hierop te reageren.	ZW-0151-2
Indiener geeft aan dat de POVI op cruciale onderdelen voor bedrijven in de gemeenten Peel en Maas, Leudal, Weert en Beesel incompleet is en niet voldoet aan artikel 3.2 van de Omgevingswet, omdat hierover nog gesprekken met gemeenten moeten plaatsvinden.	ZW-0991-1
Indiener geeft aan dat de provincie heeft toegezegd een terugkoppeling te verzorgen over de verwerking van regionale opmerkingen in de POVI-teksten, maar dat deze terugkoppeling onvoldoende of niet heeft plaatsgevonden.	ZW-0170-5
Indiener geeft aan dat de wijze van informeren door de provincie schandalig is en vraagt zich af of het de bedoeling was om de toegankelijkheid moeilijk te maken.	ZW-0641-1
Indiener geeft aan dat de wijze waarop het proces is verlopen, met een sterk directieve benadering, de lokale overheden weinig houvast biedt om het vereiste wederzijds vertrouwen vorm te geven.	ZW-0317-168
Indiener geeft aan dat een niet afgestemde POVI en verordening geen basis kan vormen voor de uitvoering van lokaal ruimtelijk beleid.	ZW-0186-4 ZW-1236-139
Indiener geeft aan dat er een smaak aanwezig is van 'zoveel als mogelijk vooraf bepalen en dichtmetselen van open deuren'. Indiener stelt dat dit in tegenstelling is tot de verwachtingen die mondeling rondom het product zijn gepresenteerd en de gebezigde attitude. Indiener vraagt daarom of de getoonde urgentie het proces niet te zeer frustreert.	ZW-1445-14
Indiener geeft aan dat er eerder al een reactie is ingediend op dit concept POVI-hoofdstuk door de regio. Indiener geeft aan dat er een ‘was-wordt’-lijst zou worden aangeleverd om te laten zien of en hoe de opmerkingen zijn verwerkt, maar dat deze lijst tot op heden niet is ontvangen. Indiener geeft aan dat op basis van de huidige versie veel opmerkingen nog niet lijken te zijn verwerkt, met name die over het abstractieniveau. Indiener geeft aan dat een dringend verzoek wordt gedaan om een toelichting te geven op de keuze om bepaalde opmerkingen wel of niet te verwerken.	ZW-0317-224
Indiener geeft aan dat er ernstige bedenkingen zijn bij het ter inzage leggen van een stuk dat nog op zoveel vlakken moet worden aangepast en waarin volgens hen een samenhangende visie op strategisch niveau onvoldoende uit de verf komt. Indiener geeft aan dat wanneer onvoldoende aandacht wordt besteed aan het begin van het algemene gedeelte van het bestuur, dit zorgvuldige voorbereiding en motivering in de weg kan staan. Indiener geeft aan dat het volgens hen mogelijk is en ook wenselijk om de visie als basis te gebruiken voor de provinciale omgevingsverordening met bijbehorende instructieregels, waarbij ook bezwaar of beroep opgestart kan worden.	ZW-1473-124
Indiener geeft aan dat er geen inspraak is geweest van belanghebbenden bij de totstandkoming van de nieuwe omgevingsvisie.	ZW-0920-13

Indiener geeft aan dat er in de ontwerp-POVI veel inconsistenties en complexiteit zijn, wat de beoordeling bemoeilijkt.	ZW-0317-15
Indiener geeft aan dat er onvoldoende bekendmaking en ruimte tot tegenspraak is geweest.	ZW-0958-2
Indiener geeft aan dat er vragen zijn over het tijdspad en het bindende karakter van de definitieve POVI. Er zijn zones, zoals voor de KV-380, die nog niet duidelijk in kaart zijn gebracht. Het opleggen van extra maatregelen terwijl de locatie, omvang en inhoud van deze zones onbepaald zijn, roept vragen op over binding en rechtszekerheid. Er wordt gevraagd naar de planning voor de optimalisatieronde, hoe de provincie bindend beleid waarborgt nadat alle relevante zones en maatregelen vastgelegd zijn, en wat er gebeurt als bepaalde onderdelen bij vaststelling van de POVI nog indicatief zijn.	ZW-0188-16
Indiener geeft aan dat er wordt verzocht om de participatie te verbeteren en de samenwerking met gemeenten op te zoeken om de integraliteit tussen beide producten te waarborgen.	ZW-1236-132
Indiener geeft aan dat gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de huidige ontwerpteksten van de POVI, wat een gezamenlijke regionale dialoog heeft bemoeilijkt.	ZW-0186-13
Indiener geeft aan dat het bestuurlijk overleg lijkt gericht op het voldoen aan procesvereisten in plaats van effectieve afstemming om de aanpak van opgaven te verbeteren.	ZW-1236-137
Indiener geeft aan dat het gebrek aan een formele reactie op eerdere brieven twijfels oproept over de waardering van de regionale inbreng door de provincie.	ZW-0170-8
Indiener geeft aan dat het gebruik van containerbegrippen in de visie voor landbouw moet worden verminderd, omdat deze te veel voor interpretatie vatbaar zijn.	ZW-0815-3
Indiener geeft aan dat het huidige POVI-plan ondemocratisch tot stand is gekomen en dat het belang van zijn organisatie niet is mee genomen. De plannen druisen in tegen hun voortbestaan.	ZW-0749-2
Indiener geeft aan dat het jammer is dat er geen informatieavond is georganiseerd en dat de informatie alleen via gemeentelijke kanalen is verstrekt.	ZW-0391-3
Indiener geeft aan dat het ontwerp-POVI ter inzage ligt, hoewel het slechts 70% gereed is. Men stelt dat dit de beoordeling van gevolgen voor de gemeente bemoeilijkt en grote risico's met zich meebrengt. Het gebrek aan afstemming met gemeenten vergroot de onzekerheid, en men behoudt zich het recht voor om lokale belangen voorrang te geven bij eventuele strijdigheden na vaststelling.	ZW-0240-135
Indiener geeft aan dat het participatieproces onvoldoende zorgvuldig is verlopen. Gemeenten zijn wel meegenomen, maar niet op het juiste moment en in de juiste mate. Er wordt gevraagd om meer transparantie over hoe opmerkingen zijn afgewogen en verwerkt, en om meer aandacht voor zorgvuldigheid in plaats van doorloopsnelheid.	ZW-0242-134

Indiener geeft aan dat het POVI-ontwerp en het proces daar naartoe tekortkomingen vertonen.	ZW-0853-4
Indiener geeft aan dat het proces om te komen tot de ontwerp-POVI'25 onder (tijds)druk stond en als niet zorgvuldig is ervaren, met name tijdens bestuurlijke overleggen in Noord-Limburg.	ZW-0166-2
Indiener geeft aan dat het proces om tot een ontwerp-POVI'25 te komen vanaf het begin onder (tijds)druk stond, wat regelmatig ambtelijk en bestuurlijk is opgemerkt.	ZW-1236-135
Indiener geeft aan dat het proces om te komen tot de ontwerp-POVI'25 onder (tijds)druk stond en als niet zorgvuldig is ervaren, met name tijdens bestuurlijke overleggen in Noord-Limburg.	ZW-0186-2
Indiener geeft aan dat het proces vertraagd moet worden en dat er tijd genomen moet worden voor het goede gesprek, om het geschade vertrouwen te herstellen.	ZW-0317-153
Indiener geeft aan dat het proces voor het ontwerp-POVI'25 vanaf het begin onder (tijds)druk stond en dat dit ambtelijk en bestuurlijk regelmatig is opgemerkt. Men meldt dat tijdens het bestuurlijk gesprek op 17 april 2025 in Noord het proces als niet zorgvuldig werd ervaren, een punt dat op 14 mei 2025 tijdens het Bestuurlijk Overleg Fysieke Leefomgeving Limburg opnieuw werd benadrukt.	ZW-0240-139
Indiener geeft aan dat het stuk voor een particuliere leek niet te volgen is en dat de duurzame impact van de voorgenomen plannen in de POVI niet concreet te achterhalen is.	ZW-0457-1
Indiener geeft aan dat het temporiseren van het proces en tijd nemen voor een goed gesprek nodig is om het geschade vertrouwen te herstellen.	ZW-1236-134
Indiener geeft aan dat het wenselijk is om de Ontwerp omgevingsvisie en Provinciale Omgevingsvisie niet in behandeling te nemen en deze niet vast te stellen.. Indiener geeft aan dat het ontwerp vraagt om een tweede ter inzage legging, waarbij de kwaliteit van wat er nu ligt, het feit dat bij het ter inzage leggen veel nieuwe elementen zijn toegevoegd, en de komende periode van diverse hoofdstukken en kaarten nog worden aangepast, er ruimte en tijd nodig is voor zorgvuldige afstemming en een kwalitatief goede omgevingsvisie.	ZW-1473-125
Indiener geeft aan dat het wenselijk is om gezamenlijk te verkennen op welke wijze de provinciale aanpak kan worden verbeterd, zodat het proces beter aansluit bij ieders behoeften en belangen, waarmee de lange termijn uitvoering van de visie en daarmee samenhangende plannen versneld kan worden.	ZW-0160-8
Indiener geeft aan dat in het art. 21 la-onderzoeksrapport wordt gesproken over "Regie in verbinding" en vertrouwen richting gemeenten als 'eerste overheid'. Men stelt echter dat dit vertrouwen in de conceptteksten en bestuurlijke afstemming van de ontwerp-POVI niet tot uiting komt, zowel procesmatig als inhoudelijk.	ZW-0240-141
Indiener geeft aan dat in het voortraject gereageerd is op 70%-versies van hoofdstukken, maar dat tijdens de zienswijzeperiode onduidelijk was wat met deze opmerkingen is gedaan of hoe deze zijn afgewogen. Indiener geeft aan	ZW-0186-131 ZW-0224-132

dat tijdens de zienswijzeperiode nog bijeenkomsten plaatsvonden om zaken aan te scherpen of vorm te geven, wat het beeld versterkt dat doorloopsnelheid belangrijker was dan zorgvuldigheid.	
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven behoefte hebben aan één overheid die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering. Gemeenten in Noord- en Midden-Limburg willen dit samen met de provincie realiseren. Men merkt op dat herhaalde oproepen vanuit Midden-Limburg om een pas op de plaats te maken zijn genegeerd, waardoor snelheid boven kwaliteit werd gesteld. Men pleit voor temporisering van het proces en tijd voor een goed gesprek om geschade vertrouwen te herstellen.	ZW-0240-134
Indiener geeft aan dat partijen druk ervaren om een zienswijze op te leveren terwijl openstaande vragen rondom definiëring, bevoegdheden, en talloze links en documentatie waarop wordt teruggegrepen, onvoldoende helder zijn. Indiener geeft aan dat het ook blijkt dat nog niet alle concepten volledig beschikbaar zijn (waterwingebieden België, alternatieve windturbines , individuele Waterkaarten en de zoektocht naar de gezamenlijkheid) .	ZW-1445-13
Indiener geeft aan dat reeds vóór de terinzagelegging bekend was dat de visie feitelijke onjuistheden bevatte, en dat het overlaten aan gemeenten om deze binnen de zienswijzeperiode op te sporen ondoenlijk en onzorgvuldig is.	ZW-0317-170
Indiener geeft aan dat tijdens de totstandkoming van de POVI-2021 een uitgebreid participatieproces heeft plaatsgevonden, maar dat het nu alleen om een actualisatie van de POVI-2021 gaat. Geconstateerd wordt dat de wereld sinds de vaststelling van de POVI-2021 in hoog tempo veranderd is. Door tijdsdruk op het proces moeten we helaas constateren dat we als gemeenten niet altijd zijn meegenomen op het juiste moment. Zo hebben we in het voortraject gereageerd op 70%-versies van de meeste hoofdstukken. Tijdens de zienswijzeperiode is niet duidelijk wat met deze opmerkingen is gedaan. Of hoe onze input is afgewogen ten opzichte van de opmerkingen van andere stakeholders. Tijdens de zienswijzeperiode is het lastig om zaken aan te scherpen of toe te voegen (bijvoorbeeld de begrenzing van verwevingsgebieden). Dit versterkt het beeld dat niet zorgvuldigheid, maar doorlooptijd bepalend is voor dit proces.	ZW-0313-156
Indiener geeft aan dat tijdens het bestuurlijk overleg op 17 april 2025 het proces als niet zorgvuldig werd ervaren, en dit is opnieuw uitgesproken tijdens het Bestuurlijk Overleg Fysieke Leefomgeving Limburg op 14 mei 2025.	ZW-1236-136
Indiener geeft aan dat voorafgaand aan de zienswijzeperiode 70%-versies van teksten met hen gedeeld zijn. Terwijl samen met andere gemeenten in de regio opmerkingen en vragen op ambtelijk niveau zijn besproken in bestuurlijk gesprek en media in april en het BOFLL medio mei. Deze opmerkingen en vragen zijn beantwoord, maar vaak zijn de 70%-teksten ongewijzigd in de ontwerp-POVI terechtgekomen. Indiener verzoekt om een integrale terugkoppeling van wat er is gedaan met de eerder gemaakte opmerkingen.	ZW-0313-157

Indiener geeft aan te hebben begrepen dat het kaartmateriaal van de POVI nog tot eind juni onderwerp van gesprek zijn en dat een reactie hierop nu niet meegenomen is in deze inspraakreactie. Indiener maakt derhalve een voorbehoud ten aanzien van dit materiaal en doen een dringend beroep om zorgvuldig te zijn in de afstemming.	ZW-0319-147
Indiener geeft aan uit te kijken naar een reactie op hun zienswijze en biedt aan mee te denken bij verdere uitwerking of een bestuurlijke lus. Men benadrukt dat samenwerking essentieel is voor een goede ruimtelijke ordening in de provincie.	ZW-0240-137
Indiener hoopt middels deze zienswijze te voorzien van een heldere inbreng om de ontwerp-POVI inhoudelijk te verduidelijken en te versterken, om zo dit proces te concluderen in een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg. Indiener gaat hierover graag met de Provincie in gesprek.	ZW-0319-72
Indiener is van mening dat de agrarische belangen onvoldoende zijn meegenomen in de totstandkoming van de POVI, en stelt voor om aanvullende participatiemomenten te organiseren voor agrarische stakeholders en coöperaties.	ZW-1474-8
Indiener is van mening dat de participatie van het POVI proces onvoldoende was. Er zijn in het voortraject slechts concepten van fragmenten gedeeld zonder dat er zicht was op een totaalbeeld. Dat maakte het lastig voor stakeholders de juiste inbreng te leveren. Bovendien stellen wij vast dat met de inbreng weinig tot niets is gedaan.	ZW-0877-9
Indiener is van mening dat door een prematuur stuk in ontwerp ter inzage te leggen waar nog op tal van plaatsen wordt aangegeven dat cruciale onderdelen nog onderzocht worden danwel op cruciale onderdelen nog overlegt wordt met gemeenten de mogelijkheden van agrariërs om een zienswijze in te dienen uitholt. Agrariërs die aan de hand van het ontwerp-POVI nog geen aanleiding zien voor het indienen van een zienswijze, kunnen aan de hand van het nader onderzoek respectievelijk nader overleg met de gemeenten alsnog voor grote verrassingen komen te staan waartegen zij geen rechtsmiddel meer kunnen aanwenden. Hoewel dit in onze visie dus al te laat is, vragen we tenminste dezelfde behandeling als gemeenten, met andere woorden dat de begrenzingen van zones en gebieden en de consequenties daarvan met de indiener als belangenbehartiger van de land- en tuinbouw worden voorbesproken en op basis van consensus worden aangepast vóór definitieve vaststelling van de POVI.	ZW-0877-12
Indiener is van mening dat ten aanzien van begrenzingen van zones en gebieden meerdere keren wordt gemeld dat deze nog indicatief zijn en er nog nader overleg plaatsvindt met bijvoorbeeld gemeenten. Overleg hierover met de agrarische sector wordt niet genoemd terwijl dit wel degelijk relevant is.	ZW-0877-10
Indiener maakt bezwaar tegen de onmogelijkheid om een zienswijze specifiek in te dienen voor de eigen bedrijfssituatie vanwege de incomplete POVI.	ZW-0991-2

Indiener maakt bezwaar tegen de totstandkoming van de Omgevingsvisie zonder overleg met grondgebruikers.	ZW-1004-4
Indiener maakt bezwaar tegen het feit dat de POVI vaag is, met onduidelijk omgeschreven termen, waarmee de overheid nog alle kanten mee op kan.	ZW-1371-2
Indiener maakt bezwaar tegen het ontoereikende en niet-transparante participatieproces van de POVI.	ZW-1092-2
Indiener maakt bezwaar, vanwege de gebrekkige rechtszekerheid die de visie biedt voor landbouwers. Het rechtszekerheidsbeginsel vereist volgens de indiener dat overheidsvisies en beleidsplannen duidelijk en voorspelbaar zijn.	ZW-1215-1
Indiener maakt zich zorgen om de vaag omschreven termen als ruimtelijke kwaliteit of verweving die tot verwarring leiden bij vergunningverlening	ZW-0921-4
Indiener maakt zich zorgen over de concrete invulling van de ruime begrippen in de POVI, met name rekening houdend met natuur en water.	ZW-0688-4
Indiener merkt op dat de eerder gevoerde ambtelijke werkateliers als constructief zijn ervaren	ZW-1199-12
Indiener merkt op dat het bestuurlijk overleg lijkt te zijn gericht op het voldoen aan procesvereisten zonder recht te doen aan de bedoeling van afstemming, namelijk het verbeteren van de aanpak van opgaven vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid. Dit belemmert volgens hen een effectieve samenwerking als één overheid.	ZW-0240-140
Indiener moet vaststellen dat de Omgevingsvisie onzorgvuldig is voorbereid en de participatie, zeker met de landbouwsector, onvoldoende is geweest.	ZW-0544-1 ZW-0549-1 ZW-0562-1
Indiener plaatst kanttekeningen bij het proces van totstandkoming van de ontwerp-POVI. In het proces wordt de POVI formeel vastgesteld door Provinciale Staten. Dat betekent volgens indiener dat, ondanks beloften van de zijde van de Provincie, dit leidende regels worden. Indiener betreurt zeer nadrukkelijk dat de provincie heeft gekozen voor een te strakke, rigide en onrealistische planning en deze laat prevaleren boven een zorgvuldig, afgewogen proces waarin eenieder voldoende ruimte krijgt om de dialoog met de Provincie aan te gaan en tijdig en adequaat input te leveren op teksten en kaarten die kloppen en up to date zijn. Indiener stelt te kunnen constateren dat het raadplegen en meenemen van de gemeenten heeft plaatsgevonden onder zeer grote druk, (deels) op basis van, volgens indiener, niet actuele of onjuiste informatie, op een manier die het meenemen van het lokale bestuur en daarmee het innemen van een weloverwogen standpunt van het bestuur van indiener in de visie van indiener onmogelijk maakt. Procedures en termijnen zijn volgens indiener dusdanig kort dat zij als stakeholder niet de mogelijkheid heeft gehad om dit proces gedegen te doorlopen.	ZW-1127-7
indiener pleit voor een heldere en ook noodzakelijke definitie van begrippen in de povi.	ZW-1087-2
Indiener roept de provincie op om bij de vaststelling van de POVI 2025 nogmaals naar de input van gemeenten (zoals verwoord in hun zienswijzen	ZW-1253-48

of visies) te kijken en waar mogelijk teksten aan te passen om synergie te benadrukken.	
Indiener roept Gedeputeerde Staten op het proces van totstandkoming van de ontwerp-POVI te herzien vanwege (aldus indiener) te ambitieus, te kort, te onzorgvuldig en om een goede dialoog aan te gaan over dit onderwerp. Daarnaast vraagt indiener Gedeputeerde Staten dit proces te herzien vanwege gestelde onzorgvuldigheden, onjuistheden en omissies op de inhoud.	ZW-1127-8
Indiener stelt dat de agrarische sector nauwelijks/ niet geconsulteerd bij de aanmaak van het POVI-voorstel, terwijl de sector een hoofd belanghebbende is in het gebied en bedrijf rendementen reeds onder druk staan.	ZW-0853-6
Indiener stelt dat de algemene beleidsbeschrijving van de omgevingsvisie geen duidelijkheid biedt en veel ruimte laat voor onduidelijkheid en interpretatie. Indiener maakt zich zorgen over potentiële extra maatregelen die van toepassing zouden zijn op het agrarische bedrijf.	ZW-1494-2
Indiener stelt dat de gehanteerde deadline voor deze zienswijze is nader bepaald op 7 juli 2025 en daarmee resulteert een vrij korte reactietermijn voor een complex product dat nog nadrukkelijk in bewerking is. Indiener geeft aan dat meerdere partijen aan tafel zich afvragen of er niet meer aandacht moet zijn voor de inbedding en gedragenheid van de POVI door stakeholders.	ZW-1445-12
Indiener stelt dat de keuze van de provincie om de regie naar zich toe te trekken betekent dat participatie feitelijk buitenspel wordt gezet, en stelt dat dit een terugkeer naar de oude situatie betekent waarin burgers, waaronder inwoners van Brachterbeek, niet betrokken worden.	ZW-0923-55
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI een onsamenhangend en moeilijk leesbaar document is met veel discrepanties, waardoor inwoners niet goed kunnen begrijpen wat de gevolgen voor hun leefomgeving zijn.	ZW-0923-21
Indiener stelt dat de POVI dan ook moet staan als een huis en met het ontwerp dat thans voorligt moet de indiener constateren dat het fundament nog niet op orde is. Indiener is niet overtuigd dat binnen de huidige periode van visievorming voldoende tijd is geweest om een inspirerende en sturende visie voor de gehele provincie te ontwerpen en menen dit ook terug te lezen in de voorliggende versie.	ZW-0160-4
Indiener stelt dat de POVI een overvloed aan vage formuleringen en onduidelijke maatregelen bevat, waarvan de uitwerking pas na vaststelling zal volgen. Dit maakt het onmogelijk voor indiener om vooraf bezwaar te maken. Indiener verzoekt om concrete en duidelijke beleidsmaatregelen om rechtsonzekerheid te voorkomen en lange termijn investeringen mogelijk te maken.	ZW-0416-2
Indiener stelt dat de POVI incompleet en onnodig gedetailleerd is, waardoor het niet aansluit bij de doelstellingen van de Omgevingswet om meer duidelijkheid te verschaffen aan burgers.	ZW-0991-4

Indiener stelt dat de presentatie van de POVI van dien aard is dat het voor een burger met een gemiddelde bedrevenheid op het vlak van internetgebruik nagenoeg onmogelijk is een helder beeld te verkrijgen.	ZW-0754-4
Indiener stelt dat de procedure niet juist is geweest: 1. de toelichting op de begrenzing van verwevingsgebieden en de criteria voor blauwgroene zones ontbreekt of is onvoldoende specifiek, 2. geen actieve inspraak voor belanghebbenden geweest in voortraject, 3. onduidelijk in hoeverre gemeente Meerssen betrokken is geweest. Indiener verzoekt om een aanvullend overleg over de effecten van de POVI op de locatie van indiener.	ZW-0438-3
Indiener stelt dat de procedure rondom het plan onvoldoende transparant is verlopen en dat omwonenden onvoldoende betrokken zijn bij de totstandkoming ervan.	ZW-0517-5
Indiener stelt dat de provincie door de keuze voor eigen regie in plaats van gemeenten de bedoelde participatie buitenspel zet, ondanks de Omgevingswet en de bijbehorende beleidsnota participatie. Dit treft inwoners van Brachterbeek rechtstreeks.	ZW-0923-54
Indiener stelt dat de provincie in hoofdstuk 3.1 van de ontwerp-POVI wel spreekt over samenwerking, maar dat dit in de praktijk onvoldoende terugkomt in de vorm van burgerinspraak bij ontwikkelingen rond de Clauscentrale en energie-infrastructuur nabij Brachterbeek.	ZW-0923-44
Indiener stelt dat de provincie participatie ten onrechte presenteert als voldoende geborgd via trajecten in 2019–2020, terwijl inwoners van Brachterbeek sindsdien nauwelijks betrokken zijn bij de actuele plannen.	ZW-0923-140
Indiener stelt dat de snelheid van het proces geleid heeft tot een aanzienlijke mate van onzorgvuldigheid, waar hij middels deze zienswijze op in willen gaan.	ZW-0319-2
Indiener stelt dat de tekst in paragraaf 3.3 van de ontwerp-POVI, waarin staat dat de provinciale strategie alleen kan worden gerealiseerd door samenwerking met inwoners, onvoldoende duidelijk is en verzoekt om toelichting voor de gemeenschap van Brachterbeek.	ZW-0923-46
Indiener stelt dat de tekst van de POVI voor een particuliere leek niet te volgen is.	ZW-0428-2
Indiener stelt dat er eenzijdig zonder overleg beperkingen worden opgelegd voor de zone beekdalen en groenblauwe landbouwzone.	ZW-0427-5
Indiener stelt dat er geen draagvlak is bij de agrarische sector door een gebrek aan overleg en inbreng vanuit de sector.	ZW-1092-6
Indiener stelt dat er geen sprake is geweest van burgerparticipatie.	ZW-1358-38
Indiener stelt dat er voorafgaand aan de aanwijzing geen overleg heeft plaatsgevonden met hen als grondeigenaar en gebruiker. Indiener acht het essentieel dat maatwerk en dialoog met betrokken ondernemers wordt toegepast om draagvlak en vertrouwen te waarborgen.	ZW-0120-4
Indiener stelt dat het misplaatst is dat uitspraken en oordelen van jongeren uit 2019–2020 zwaarwegend zijn meegenomen in de ontwerp-POVI, terwijl actuele zorgen van zwaar getroffen gemeenschappen zoals Brachterbeek niet zijn verwerkt.	ZW-0923-141

Indiener stelt dat het vreemd is dat in paragraaf 2.7.4.1 van de ontwerp-POVI uitsluitend het lokale belang wordt benoemd, terwijl ook sociaal en eerlijk handelen en participatie in het besluitvormingsproces rond ontwikkelingen in Brachterbeek en omgeving moeten worden vastgelegd.	ZW-0923-40
Indiener stelt dat hij een bericht had willen ontvangen van het ingaan van de zienswijzeperiode.	ZW-1205-4
Indiener stelt dat in paragraaf 2.7.5.5 van de ontwerp-POVI nauwelijks inspraak van burgers terug te vinden is, zeker rond ingrijpende ontwikkelingen bij de Clauscentrale en de bijbehorende energie-infrastructuur in Brachterbeek, en dat dit haaks staat op de strategie van samenwerking in de Provinciale Energiestrategie deel 2.	ZW-0923-43
Indiener stelt dat inwoners zich onvoldoende gehoord voelen in het participatieproces.	ZW-0486-9
Indiener stelt dat niemand op de hoogte was van de ter inzage legging van de POVI waardoor een groot gedeelte van burgers niet bereikt wordt.	ZW-0959-11
Indiener stelt dat participatie, zoals beoogd in de Omgevingswet, feitelijk buitenspel wordt gezet doordat de provincie zelf de regie naar zich toetrekt en gemeenten passeert, wat direct effect heeft op de inwoners van Brachterbeek.	ZW-0923-139
Indiener stelt dat, ondanks eerdere toezeggingen van de zijde van Provincie Limburg, gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de huidige ontwerpteksten. Deze teksten hadden een waardevolle basis kunnen vormen voor de regiotafels die enkele maanden geleden hebben plaatsgevonden, wat een scherpere en gezamenlijke regionale dialoog mogelijk had gemaakt. Helaas heeft de -door u gekozen en aangehouden - strakke planning dit niet toegestaan, waardoor participatie en het indienen van de formele zienswijze gelijktijdig plaatsvinden.	ZW-0187-19 ZW-0207-13 ZW-0238-3 ZW-0253-17 ZW-0271-3 ZW-0314-3 ZW-1038-110 ZW-1127-35
Indiener stelt voor dat de Provincie afzonderlijk met de eigenaren in gesprek moet gaan	ZW-0428-4
Indiener stelt voor dat het ontwerp van de POVI niet goedgekeurd moet worden en het proces opnieuw moet worden gestart met correcte data en draagvlak.	ZW-1092-9
Indiener stelt voor de POVI zodanig te herzien dat die goed is afgestemd met de plannen van de gemeenten.	ZW-0409-14
Indiener stelt voor een meer realitischedre planning in de Omgevingsvisie op te nemen, mede door het feit dat we weer voor nieuwe verkiezingen en coalitievorming staan, die zeker geen versnelling zullen opleveren.	ZW-0060-8
Indiener stelt voor herstel van vertrouwen via een bestuurlijke lus, door gedegen bestuurlijke afstemming van zienswijze en zienswijzereactie ter voorkoming van conflicterend lokaal en provinciaal beleid.	ZW-0166-9
Indiener stelt voor om de agrarische sector actief te betrekken bij besluitvorming in plaats van besluiten te nemen zonder duidelijke uitleg.	ZW-0799-3
Indiener stelt voor om de termijn van inzage en het indienen van zienswijzen te verlengen, omdat de huidige termijn te kort is voor agrariërs met gemengde en intensieve bedrijfsvoering tijdens het agrarisch hoogseizoen.	ZW-1125-7

Indiener stelt voor om een bestuurlijke lus te gebruiken voor het herstel van vertrouwen in het proces van de ontwerp-POVI'25, inclusief een gedegen proces van bestuurlijke afstemming en consensusvorming.	ZW-0170-4
Indiener stelt voor om herstel van vertrouwen via een bestuurlijke lus te realiseren, door middel van een gedegen proces van bestuurlijke afstemming van de zienswijze en zienswijzereactie.	ZW-0186-3
Indiener stelt voor om het proces van bestuurlijke afstemming en samenwerking te verbeteren, zodat het vertrouwen tussen provincie en gemeenten wordt hersteld en er consensus wordt bereikt.	ZW-0224-6
Indiener stelt voor om in gesprek te gaan met LLTB	ZW-0774-4
Indiener stelt voor om in overleg te treden met betrokken partijen om tot werkbare, toekomstbestendige en gebiedsgerichte oplossingen te komen.	ZW-0922-4
Indiener stelt voor om meer aandacht te besteden aan het faciliteren van het goede gesprek en het maken van de juiste keuzes voor de toekomst van Limburg.	ZW-0170-10
Indiener stelt voor om tijdens de verdere fasen van het proces geraadpleegd te worden.	ZW-0725-3
Indiener uit zijn zorgen dat ondernemers niet of nauwelijks betrokken zijn bij het opstellen van dit beleid.	ZW-0921-6
Indiener verzoekt als belanghebbende betrokken te worden bij het beleid rond beregeningsputten zodat praktijkkennis meegenomen wordt.	ZW-1253-40
Indiener verzoekt dat de ontwerp-POVI voor leken en particuliere eigenaren inzichtelijk(er) wordt gemaakt wat de beleidsvoornemens inhouden en wat de concrete gevolgen voor hun eigendommen zijn.	ZW-0490-2
Indiener verzoekt dat de provincie in paragraaf 3.1 van de ontwerp-POVI expliciet maakt hoe de tekst over regie en samenwerking zich verhoudt tot daadwerkelijke samenwerking met inwoners van Brachterbeek.	ZW-0923-45
Indiener verzoekt de provincie met deze zienswijze om de beleidsambities en kaartbeelden waar nodig aan te passen zodat dit beter aansluit op de omgevingsvisie en de belangen van hun gemeente.	ZW-0263-68
Indiener verzoekt de provincie om het participatieproces in de actualisatie van de POVI te evalueren en te heroverwegen hoe input van gemeenten op een transparantere en betekenisvollere wijze kan worden meegenomen, om zo draagvlak te creëren voor de keuzes die in de POVI worden gemaakt.	ZW-0196-178
Indiener verzoekt eveneens dat Provincie Limburg in overleg treedt met grondeigenaren alvorens het beleid door te voeren.	ZW-1000-4
Indiener verzoekt in de toekomst te zorgen voor tijdige, transparante en eerlijke communicatie over beleidsmaatregelen die direct ingrijpen op particulier eigendom. De huidige gang van zaken is teleurstellend, frustrerend en onrechtvaardig.	ZW-0510-7
Indiener verzoekt in toekomstige planprocedures te zorgen voor tijdige en directe communicatie met grondeigenaren en hen actief te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen die hun eigendom en bestaanszekerheid raken.	ZW-0510-4
Indiener verzoekt om de begrenzing van het verwevingsgebied van de kaarten te schrappen totdat er overleg is geweest met de eigenaren/pachters en de gemeenten.	ZW-0566-7

Indiener verzoekt om duidelijk beleid dat niet vatbaar is voor meerdere interpretaties, zodat zowel boeren als burgers weten wat bedoeld wordt.	ZW-1207-2
Indiener verzoekt om een verlenging van de inzendtermijn met vijf weken, wegens te laat geïnformeerd en bijgevolg korte beschikbare tijd tot de deadline van 7 juli.	ZW-1464-1
Indiener verzoekt om een zorgvuldig en compleet eindproduct bij de vaststelling van de ontwerp-POVI'25, aangezien de huidige versie als onzorgvuldig en onacceptabel wordt ervaren.	ZW-0170-2
Indiener verzoekt om heldere definities en nadere inkadering van niet afgebakende en/of gedefinieerde begrippen in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-1112-1
Indiener verzoekt om herstel van vertrouwen via een gedegen proces van bestuurlijke afstemming van de zienswijze en zienswijzereactie.	ZW-0224-8
Indiener verzoekt om het evenredigheidsbeginsel en rechtszekerheidsbeginsel in acht te nemen en de voorgestelde aanwijzingen van zones aan te passen zodat ze meer proportioneel en evenwichtig zijn. Dit zou moeten resulteren in een beleid dat zowel ecologische als economische belangen respecteert en dat de betrokkenen voldoende rechtszekerheid en compensatie biedt.	ZW-0402-6 ZW-1179-6 ZW-1180-6
Indiener verzoekt om het beleid en de regelgeving toegankelijk en transparant te maken, zodat burgers en ondernemers de veranderingen in de nieuwe Omgevingsvisie kunnen begrijpen.	ZW-1423-1
Indiener verzoekt om het evenredigheidsbeginsel en rechtzekerheidsbeginsel in acht te nemen door de voorgestelde aanwijzingen van zones proportioneel en evenwichtig te laten zijn en zowel ecologische als economische belangen respecteren.	ZW-0578-5
Indiener verzoekt om kloof tussen bestuur en burger niet nog verder te vergroten: dit kan volgens de indiener door de mening van de burger zwaarder te laten meewegen en inspraak eenvoudiger, transparanter en meer bindend te maken, in tegenstelling tot de schijninspraak, welke nu van toepassing is.	ZW-0997-16
Indiener verzoekt om opname van de melding in de administratie en op de hoogte te worden gehouden van verdere stappen in het planproces, wijzigingen in de ontwerpvisie, en inspraakmomenten.	ZW-0119-4
Indiener verzoekt om opname van de zienswijze in de formele besluitvorming en om geïnformeerd te worden over het verdere verloop van de procedure.	ZW-0929-5
Indiener verzoekt om persoonlijk in kennis te worden gesteld wanneer zaken in de Ontwerp-POVI nadelig (kunnen) zijn voor het bedrijf.	ZW-0115-15
Indiener verzoekt om persoonlijk inlichten van betrokkenen bij publicaties, omdat niet iedereen toegang heeft tot of weet van deze publicaties.	ZW-1402-1
Indiener verzoekt participatie daadwerkelijk invloed te geven op besluitvorming, duidelijk te maken hoe inwonersinbreng wordt verwerkt in de POVI en de afweging van jongeren & volwassenen evenwichtig op te nemen.	ZW-0923-19

Indiener verzoekt Provincie Limburg om de omgevingsvisie 2025 in de ontwerpfase te herzien en drastisch aan te passen om vervolgens over te gaan tot een definitieve visie waarbij de gemeenten klaar staan om de visie oprecht te vertalen met behoud van een toekomst bestendige agrarische sector in het mooie Limburg. Vertaling van deze visie naar bestemmingsplannen moet maatwerk zijn met oog voor de praktijk in plaats van gebaseerd op computerwerk met diverse kaarten. Er dient ruimte te blijven voor het ontwikkelen van of op zijn minst continuering binnen de huidige vorm van ons bedrijf.	ZW-0394-23
Indiener vindt dat de POVI veel niet-gedefinieerde begrippen kent en vraagt om een betere toelichting.	ZW-1385-1
Indiener vindt dat het participatietraject voorafgaand aan de POVI onvoldoende was. Er waren weinig mogelijkheden om inbreng te leveren. Bovendien is de inbreng van de sector genegeerd en overleg over begrenzingen vond niet plaats met belanghebbende agrariërs.	ZW-0877-1
Indiener vindt de zinnen in de POVI-teksten wat betreft zinsopbouw en taalgebruik voor een gemiddelde lezer lang en vindt veel vaktermen lastig om te lezen. Indiener adviseert om meer op B1 taalniveau te schrijven.	ZW-0187-1
Indiener vindt het taalgebruik onduidelijk, er ontbreken duidelijke definities en door de veelvoud aan kaarten en stapeling van doelen is het toekomstperspectief allerminst duidelijk.	ZW-0565-2
Indiener vraagt hoe er wordt gezorgd dat deze zienswijzen ook na de participatie serieus genomen worden? En hoe blijven belanghebbenden betrokken bij de vervolgstappen waarin de koers van het beleid nog kan verschuiven?	ZW-1035-10
Indiener vraagt om een goede afstemming van de POVI plannen met gemeenten	ZW-0410-12
Indiener vraagt om een nadere verklaring van de termen 'nieuwe initiatieven', 'karakteristieken van een gebied', 'open/besloten karakter', 'slimme combinaties' en 'straatje erbij'.	ZW-0641-5
Indiener vraagt zich af hoe burgerparticitpatie een plek krijgt bij het nader bepalen van de grootte van de zones en verwevingsgebieden.	ZW-1358-19
Indiener vraagt zich af of de ontwikkeling van het POVI, zonder betrokkenheid van de omgeving en belanghebbenden, juridisch houdbaar is.	ZW-0920-1
Indiener vraagt zich af of de POVI juridisch houdbaar is, omdat de omgeving en de belanghebbenden niet betrokken zijn geweest bij de totstandkoming. De indiener stelt dat er een zorgplicht geldt met betrekking tot de keuzes die worden gemaakt.	ZW-0753-1
Indiener vraagt zich af of de totstandkoming van de POVI zonder in gesprek te gaan met de omgeving wel juridisch houdbaar is	ZW-0809-2
Indiener vraagt zich af welke democratische grondslag de basis vormt voor het ontwerp, waarin iedere kritische grondhouding mist m.b.t. overbevolking, nodeloos (vlieg)verkeer en uitwaseming van megabedrijfspanden zonder bestemming	ZW-0641-7
Indiener wenst dat de agrarische sector meer betrokken wordt bij het opstellen van het omgevingsbeleid	ZW-0220-2

Indiener wil benadrukken dat zij de Provincie zien als een waardevolle partner in het zorgvuldig vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling. In dat licht heeft de indiener vertrouwen dat het gesprek over de afstemming tussen de kaartbeelden en de lokale (omgevings)visies en ontwikkelbehoefte opnieuw gevoerd kan worden.	ZW-0319-70
Indiener wil hierbij onder de aandacht brengen, zelf (ook niet van ambtelijke zijde) niet in de gelegenheid te zijn gesteld om inbreng te leveren gedurende sessies over het kaartmateriaal bij de POVI en dat hier dus een voorbehoud gemaakt wordt.	ZW-0319-184
Volgens indiener is het niet mogelijk alle beschrijvingen uit de gebiedsaanwijzingen te doorgronden voor alle percelen in eigendom/gebruik.	ZW-1258-6
Indiener constateert dat participatie en de formele ter inzagelegging deels gelijktijdig plaatsvinden. Of de reacties die participatief worden ingebracht ook door de Provincie worden overgenomen wordt pas duidelijk na afloop van de formele reactietermijn. Gelet hierop behoudt indiener het recht voor om de zienswijze nader aan te vullen.	ZW-0304-1
Indiener geeft aan dat het bestuurlijk overleg in het kader van de ontwerp-POVI als niet zorgvuldig wordt ervaren, en dat dit een effectieve aanpak van ruimtelijke opgaven belemmert.	ZW-0224-7

Zienswijze

Het kan en mag naar oordeel van de indiener niet zo zijn dat in een provinciaal beleidsdocument contouren worden geschetst waaraan de bedrijfsvoering van in deze zone gevestigde bedrijven moet gaan voldoen, zonder dat die bedrijven voldoende in de Omgevingswet geborgde rechtsmiddelen hebben om de aanwijzing van deze zonering te voorkomen. Om die reden is indiener tegen de voorgestelde zoneringen, bv de groenblauwe landbouwzone. Indiener wijst er in dit verband op dat de POVI een leidraad zal vormen voor de gemeenten, die zullen hun omgevingsplannen afstemmen op de POVI. Juist om die reden wil het bedrijf bij de totstandkoming van de omgevingsvisie worden betrokken en verwacht men een uitnodiging voor een gesprek. Zeker nu de mogelijkheden om het bedrijf in de toekomst te ontwikkelen onzeker zijn.

Indiener

ZW-0712-3	ZW-0727-3	ZW-0731-3	ZW-0751-3	ZW-0752-3	ZW-0755-3
ZW-0756-3	ZW-0758-3	ZW-0759-3	ZW-0760-3	ZW-0817-3	ZW-0829-3
ZW-0861-3	ZW-0863-3	ZW-0864-3	ZW-0887-3	ZW-0964-3	ZW-0965-3
ZW-0968-3	ZW-0969-3	ZW-0970-3	ZW-0971-3	ZW-1015-3	ZW-1019-3
ZW-1021-3	ZW-1022-3	ZW-1024-3	ZW-1026-3	ZW-1028-4	ZW-1030-4
ZW-1031-3	ZW-1032-3	ZW-1034-3	ZW-1068-3	ZW-1109-3	ZW-1123-3
ZW-1124-3	ZW-1138-3	ZW-1256-3	ZW-1333-5	ZW-1354-3	ZW-1373-3
ZW-1431-3	ZW-1468-3				

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de provincie voorafgaand aan de terinzagelegging wist dat de ontwerp-POVI veel fouten bevatte en dat gemeenten tijdens de zienswijzeperiode duizenden fouten moeten opsporen. Indiener verzoekt zorgvuldiger afstemming met gemeenten.

Indiener					
ZW-0166-34	ZW-0186-44	ZW-0196-46	ZW-0224-38	ZW-0237-24	ZW-0240-29
ZW-0241-24	ZW-0242-27	ZW-0278-44	ZW-0317-44	ZW-1236-29	ZW-1473-24
ZW-1479-76					

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het zorgvuldigheidsbeginsel vereist dat besluiten zorgvuldig worden voorbereid, maar dat de ontwerp-POVI hier in strijd mee is

Indiener					
ZW-0186-43	ZW-0224-37	ZW-0166-33	ZW-0196-45	ZW-0240-28	ZW-0241-23
ZW-0278-43	ZW-0317-169	ZW-0317-43	ZW-1236-28	ZW-1473-23	ZW-1479-75

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in § 16.3 (Participatie) ten onrechte wordt gesteld dat alle stakeholders op het juiste moment zijn meegenomen. Indiener wijst erop dat sinds de POVI-2021 veel is veranderd, waardoor nieuwe opgaven zorgvuldige afweging vragen, maar dat gemeenten niet op het juiste moment zijn betrokken.

Indiener					
ZW-0166-129	ZW-0186-130	ZW-0196-176	ZW-0224-131	ZW-0237-119	ZW-0240-124
ZW-0241-119	ZW-0278-140	ZW-0317-139	ZW-1236-124	ZW-1473-119	ZW-1479-171

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in de paragraaf ‘doorlopen proces’ al is opgemerkt dat de afstemming met gemeenten niet zorgvuldig heeft plaatsgevonden en dat beleidsmatig spanning bestaat tussen vastgesteld gemeentelijk beleid en het beleid in de ontwerp-POVI.

Indiener					
ZW-0166-15	ZW-0186-12	ZW-0188-5	ZW-0196-11	ZW-0224-19	ZW-0237-5
ZW-0240-10	ZW-0241-5	ZW-0242-138	ZW-0278-25	ZW-0313-14	ZW-0317-2
ZW-0317-25	ZW-1236-10	ZW-1473-5	ZW-1479-57		

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in het voortraject gereageerd is op 70%-versies van hoofdstukken, maar dat tijdens de zienswijzeperiode onduidelijk was wat met deze opmerkingen is gedaan of hoe deze zijn afgewogen.

Indiener					
ZW-0166-130	ZW-0196-177	ZW-0237-120	ZW-0240-125	ZW-0241-120	ZW-0278-163
ZW-0317-140	ZW-1236-125	ZW-1473-120	ZW-1479-172		

Zienswijze
Indiener geeft aan dat tijdens de zienswijzeperiode nog bijeenkomsten plaatsvonden om zaken aan te scherpen of vorm te geven, wat het beeld versterkt dat doorloopsnelheid belangrijker was dan zorgvuldigheid.

Indiener					
ZW-0166-131	ZW-0237-121	ZW-0240-126	ZW-0241-121	ZW-0278-164	ZW-0317-141

ZW-1236-126	ZW-1473-121	ZW-1479-173

Zienswijze

Indiener geeft aan dat voorafgaand aan de zienswijzeperiode opmerkingen en vragen op ambtelijk niveau zijn gedeeld en deels besproken in bestuurlijke overleggen, maar dat veel 70%-teksten ongewijzigd in de ontwerp-POVI zijn terechtgekomen. Indiener verwacht nog een integrale terugkoppeling over wat met de opmerkingen is gedaan.

Indiener

ZW-0166-132	ZW-0186-132	ZW-0196-179	ZW-0224-133	ZW-0237-122	ZW-0240-127
ZW-0241-122	ZW-0278-141	ZW-0317-142	ZW-1236-127	ZW-1473-122	ZW-1479-174

Zienswijze

Indiener is van mening dat de Provincie zich een rol en taak toedicht die haar niet is toegekend op basis van de Omgevingswet en dat de Provincie niet de regie zal mogen voeren over zaken die, o.b.v. de Omgevingswet, voorbehouden zijn aan gemeenten of waterschap. In dat verband wordt gewezen op de benoemde provinciale belangen. Wanneer dit anders zou zijn, dan zouden de belanghebbenden/alle inwoners/ alle bedrijven die gevestigd zijn in Limburg een verdergaande rechtsbescherming moeten verkrijgen om hun stem te laten horen tegen de POVI. Op basis van de Omgevingswet is deze mogelijkheid nu slechts beperkt tot het indienen van een zienswijze. Die mogelijkheid is te beperkt gelet op de grote impact die deze visie zal hebben voor alle inwoners van het betrokken gebied. Indiener vraag dan ook om een gesprek over de specifieke situatie van het betrokken bedrijf.

Indiener

ZW-0712-18	ZW-0727-18	ZW-0731-18	ZW-0751-18	ZW-0752-18	ZW-0755-18
ZW-0756-18	ZW-0758-18	ZW-0759-18	ZW-0760-18	ZW-0817-18	ZW-0829-18
ZW-0861-18	ZW-0863-18	ZW-0864-18	ZW-0887-18	ZW-0964-18	ZW-0965-18
ZW-0968-18	ZW-0969-18	ZW-0970-18	ZW-0971-18	ZW-1015-18	ZW-1019-18
ZW-1021-18	ZW-1022-18	ZW-1024-18	ZW-1026-18	ZW-1028-19	ZW-1030-19
ZW-1031-18	ZW-1032-18	ZW-1034-18	ZW-1068-18	ZW-1109-18	ZW-1123-18
ZW-1124-18	ZW-1138-18	ZW-1256-18	ZW-1333-20	ZW-1354-18	ZW-1373-18
ZW-1431-18	ZW-1468-18				

Zienswijze

Indiener merkt op dat het kaartmateriaal, behorend tot dit ontwerp, nog bewerkt werd tijdens de terinzageleggingsprocedure. Indiener stelt dat gemeenten enkel hebben kunnen reageren op de op dat moment beschikbare kaarten. Dit zet de samenwerking onder druk en wekt de indruk dat beslissingen worden genomen voor en over de gemeenten in plaats van in samenwerking met hen.

Indiener

ZW-0187-21	ZW-0207-15	ZW-0238-5	ZW-0253-19	ZW-0271-5	ZW-0314-5
ZW-1038-112	ZW-1127-37				

Zienswijze

Indiener stelt dat de snelheid van het proces heeft geleid tot een aanzienlijke mate van onzorgvuldigheid.

Indiener					
ZW-0187-20	ZW-0207-14	ZW-0238-4	ZW-0253-18	ZW-0271-4	ZW-0314-4
ZW-1038-111	ZW-1127-36				

Standpunt GS

Zoals aangegeven in de ontwerp POVI is er een participatie- en communicatieplan opgesteld en uitgevoerd met als doel om een zoveel mogelijk gedragen actualisatie van de POVI te maken, waarin alle nodige stakeholders (zowel intern als extern, onder andere gemeenten, semioverheden, euregionale partners en (belangen)organisaties) op het juiste moment zijn meegenomen. We hebben daarbij rekening gehouden met het feit dat dit een actualisatie is van de POVI 2021 die toen al een heel uitgebreid participatietraject heeft gehad (onder meer met jongeren), en dat bij veel bouwstenen die als input dienen voor de actualisatie ook al aan participatie is gedaan. Het participatietraject was in het bijzonder gericht op onze medeoverheden en belangrijke maatschappelijke en belangenorganisaties, waaronder de LLTB. Er heeft in die fase geen overleg specifiek gericht op de inhoud van de POVI plaatsgevonden met individuele burgers, bedrijven, agrariërs en grondeigenaren. Dat heeft alles te maken met het hoofdlijnen-karakter van de POVI. En met het feit dat de POVI allereerst en vooral zelfbindend is voor de provincie, en daarnaast vooral kaders stelt voor medeoverheden (via doorwerking in de omgevingsverordening en de omgevingsprogramma's). Conform de wettelijke bepalingen (en bijbehorende wijze van bekendmaking) heeft de ontwerp POVI vervolgens gedurende zes weken formeel ter inzage gelegen en zijn alle Limburgers nadrukkelijk uitgenodigd te reageren. Dat kon per brief, e-mail, een specifiek formulier of mondeling. De ontvangen zienswijzepunten over de uitvoering van het participatie- en communicatietraject hebben ons duidelijk gemaakt dat onze medeoverheden de invulling van dat traject, met name in de eindfase toen concrete tekstvoorstellen beschikbaar kwamen, als onvoldoende ervaren hebben. Dat geldt ook voor het feit dat het niet mogelijk is gebleken om opmerkingen over tussentijds gedeelde conceptversies allemaal al te verwerken in het concept. Dergelijke signalen hebben we ook in bestuurlijke overleggen ontvangen. Uit veel reacties van individuele bedrijven en agrariërs blijkt ook dat (vooral) de beoogde zonering veel vragen oproept en om verduidelijking vraagt. Dat zijn signalen waar we recht aan willen doen. Daarom is ervoor gekozen om het proces te verlengen en meer tijd te nemen om de zienswijzen te bestuderen en beoordelen. En om ruimte te bieden om extra inhoudelijk in gesprek te gaan met onze medeoverheden en maatschappelijke partners. We zien in diverse zienswijzepunten ook de wens van individuele bedrijven, vaak agrariërs, om op individueel niveau het gesprek aan te gaan over de ingediende zienswijze. Dat is niet de algemeen gangbare werkwijze. We voeren de gesprekken primair met de belangenorganisaties. Er is, op initiatief van de LLTB, voor gekozen om een informatieavond over de impact van de ontwerp POVI te organiseren voor agrariërs. Naar aanleiding daarvan heeft ook een aantal vervolggesprekken plaatsgevonden. Zoals aangegeven werken we in de geactualiseerde POVI veel meer dan in de POVI 2021 met kaarten. Die nieuwe werkwijze vloeit voort uit de wettelijke verplichting om omgevingsvisies te publiceren in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Werken met kaarten heeft veel voordelen. Maar heeft ook duidelijk gemaakt dat er de nodige inhoudelijke verschillen zijn met kaarten in gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen. Dat komt ook naar voren in alle gemeentelijke zienswijzen.

Mede met het oog daarop hebben ateliers met gemeenten plaatsgevonden om de kaarten meer in overeenstemming te brengen. Die actie werd al aangekondigd in de ontwerp POVI en sluit aan bij de formele zienswijzen met kaartopmerkingen die vanuit de gemeenten zijn ingebracht.

We begrijpen dat de POVI soms als ingewikkeld ervaren wordt. Mede als gevolg van de brede scope en de complexiteit van de vraagstukken in het fysieke domein. We zijn het niet eens met indieners die van mening zijn dat de POVI incompleet is. We hebben op meerdere manieren geprobeerd te zorgen voor een zo'n duidelijk mogelijke tekst en kaarten. Bijvoorbeeld door teksten op begrijpelijkheid te laten checken, door het opnemen van definities, en door het aanbieden van filmpjes met uitleg over proces en inhoud op hoofdlijnen. De inrichting van het DSO is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Daarop hebben wij geen invloed. Informatieavonden hebben geen onderdeel gevormd van ons participatie- en communicatie-traject. We voegen in de definitieve POVI in elk geval een duidelijkere tekst toe van de paragraaf zonering (met uitleg ook waarom zonering nodig is), verduidelijking van teksten op andere punten waar dit blijkens de reacties veel vragen oproept, en een verantwoording van de kaarten (herkomst, status). Het voornemen is ook om na vaststelling van de POVI een filmpje beschikbaar stellen met uitleg over de zonering. We benadrukken hier nogmaals dat de POVI geen regels bevat, behalve voor onszelf (zelfbindend). Waar regels voor anderen nodig zijn worden die opgenomen in de omgevingsverordening, met een duidelijke toelichting (algemeen en per regel). Over de ontwerp Omgevingsverordening vindt een separaat zienswijzetraject plaats. Het is belangrijk om te beseffen dat het participatie- en communicatietraject van de POVI gericht is op de visie in de POVI, niet op specifieke gebiedsontwikkelingen of projecten (zoals energieprojecten in Midden-Limburg en de gebiedsprocessen van het LOS). Die kennen hun eigen participatie- en communicatietrajecten. Met het geschetste (verlengde) participatie- en communicatietraject en de geboden mogelijkheid om zienswijzen in te dienen is naar onze overtuiging in ruime mate voldaan aan de wettelijke vereisten. Met de wens bij een aantal indieners voor een hernieuwd zienswijzetraject vanwege wijzigingen die na het zienswijzetraject in het ontwerp zijn aangebracht gaan we niet mee. Het participatie- en zienswijzetraject is er nu juist op gericht om op basis van goede argumenten het ontwerp beter te maken. Dat leidt altijd tot aanpassingen, zoals er ook bij de finale besluitvorming in Provinciale Staten wijzigingen kunnen worden aangebracht.

Opmerkingen over het participatietraject staan wat ons betreft los van opmerkingen over de rol van de Provincie en over de inhoud. Daar gaan we in onze reactie op andere zienswijzen op in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.22 POVI in relatie tot bestaande situatie en planvoornemens

Zienswijze	Indiener
De bouwkavel van het bedrijf is vastgelegd in het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Beekdaelen (vastgesteld in 2013). Bij de	ZW-1143-5

totstandkoming van dit bestemmingsplan is het toenmalige provinciale beleid (zoals vastgelegd in het POL) al als toetsingskader gehanteerd. De bouw- en gebruiksmogelijkheden van de bouwkavel zijn daarbinnen geregeld. Om misverstanden en onduidelijkheid te voorkomen, verzoekt indiener om in de Omgevingsvisie expliciet vast te leggen dat de gebiedsaanduidingen die over individuele agrarische bouwkavels zijn geprojecteerd, niet van toepassing zijn op die kavels voor wat betreft gebruiksmogelijkheden. Het geldende bestemmingsplan blijft hiervoor bepalend.	
Indiener geeft aan bereid te zijn zijn eigendommen tot het uiterste te verdedigen, inclusief het ondernemen van juridische stappen.	ZW-0641-6
Indiener geeft aan dat de beleidswijziging in strijd is met bestaande pachtovereenkomsten en juridische conflicten kan veroorzaken.	ZW-1197-3
Indiener geeft aan dat de overheid niet betrouwbaar is en geen rekening houdt met de huidige gebruikers van de gronden.	ZW-0366-5
Indiener geeft aan dat de POVI niet in overeenstemming is met de recentelijk verschenen Visie voor het beekherstelproject Loobeek (gelegen in de gemeente Venray).	ZW-0366-4
Indiener stelt dat indien het voorliggende ontwerp POVI 2025 (tav een aantal percelen) zal leiden tot wijzigingen ten opzichte van het huidige vigerende plan en mogelijk tot een geforceerde inperking van het gebruik en is dus onaanvaardbaar.	ZW-0955-1
Indiener stelt dat uitsluitend het onderliggende bestemmingsplan bepalend moet zijn voor de gebruiks- en bouwmogelijkheden op bouwkavels.	ZW-1454-3
Indiener verzoekt dat verleende vergunningen volledig gerespecteerd blijven bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.	ZW-1457-3 ZW-1470-7
Indiener verzoekt de Omgevingsvisie te actualiseren en de aanduidingen aan te passen of te schrappen waar deze in strijd zijn met het vastgestelde planvoornemen.	ZW-1414-19

Standpunt GS

De POVI is een zelfbindend document. Het wordt door de Provincie gehanteerd bij de uitwerking in provinciale programma’s en andere uitwerkingsdocumenten. De POVI vormt ook het beoordelingskader voor ruimtelijke initiatieven wanneer daarbij provinciale belangen aan de orde zijn. En de basis voor provinciale reacties, zienswijzen of bezwaren. Dat inzichten in de tijd (en daarmee dus ook in opeenvolgende POVI's) veranderen is niet meer dan logisch, de maatschappelijke opgaven en vraagstukken veranderen immers en zijn deels een gevolg van kaders vanuit EU en Rijk.

Een aantal onderdelen van de POVI vinden we van dermate groot belang dat deze vertaald worden in regels in de Omgevingsverordening. Die worden daarmee juridisch bindend naar derden. Deels betreft dat instructieregels aan gemeenten die betrekking hebben op ruimtelijke ontwikkelingen die zich voordoen. Die regels gaan over nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of uitbreiding of aanpassing van bestaande functies, die niet in het huidige omgevingsplan van een gemeente passen. Ze hebben dus geen directe gevolgen voor functies die zijn toegestaan in vigerende omgevingsplannen van gemeenten. Die worden gerespecteerd. In de (ontwerp) POVI is dat ook expliciet aangegeven.

De nieuwe POVI kan ook de basis vormen voor direct werkende regels in de Omgevingsverordening. Deze regels kunnen leiden tot beperkingen in het gebruik van gronden, of er kan sprake zijn van uitbreiding van gebieden waar zulke regels gelden. Daar worden nieuwe, maar ook bestaande bedrijven mee geconfronteerd. POVI en Omgevingsverordening gaan overigens over functies, ongeacht wie de gebruiker is of hoe het gebruik geregeld is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of er reeds concrete of globale ontwikkelplannen bestaan voor dit gebied.	ZW-0191-4

Standpunt GS

Er zijn voor dit perceel bij de Provincie geen plannen bekend. Vraagt u dit echter ook na bij uw gemeente. Niet alle plannen dienen provinciaal getoetst te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.23 Pro Forma

Zienswijze	Indiener
Betreft geen zienswijze – er wordt enkel aangegeven dat gestelde deadline niet haalbaar is en dat ze indien zij dat nodig achten alsnog uiterlijk 15-08 zullen reageren op de POVI.	ZW-0709-1
Indiener dient een pro-forma zienswijze in en vult deze binnen twee weken aan.	ZW-0421-1
Indiener dient een pro-forma zienswijze in en vult deze binnen vier weken aan	ZW-0658-1
Indiener dient een pro-forma zienswijze in.	ZW-0488-1 ZW-0690-1
Indiener verzoekt om uitstel van de indieningstermijn van de zienswijze met twee weken, zodat nieuwe zeer relevante informatie kan worden toegevoegd.	ZW-0498-1
Indiener verzoekt twee weken de tijd te geven voor de benodigde documenten op te kunnen vragen	ZW-1194-3
Indiener vraagt om uitstel te verlenen voor ene volledige zienswijzen vanwege hij nog niet alle relevante stukken in bezit heeft.	ZW-1194-2
Pro forma zienswijze ingediend	ZW-0559-1

Standpunt GS

We hebben kennisgenomen van de pro-forma zienswijzen. De inhoudelijke zienswijzen, die na het sluiten van de zienswijzeperiode alsnog binnen de afgesproken termijn ingediend zijn, zijn beantwoord.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.24 Proces Omgevingsverordening

Zienswijze	Indiener
In dit verband spreekt indiener de verwachting uit dat er voor de verordening een gedegen participatietraject wordt doorlopen alvorens de verordening voor zienswijzen wordt vrijgegeven.	ZW-0302-3
Indiener vraagt om een toelichting wanneer en hoe er geparticipeerd wordt met de Omgevingsverordening.	ZW-0186-138
Indiener merkt op dat door de latere aanpassing van de omgevingsverordening het risico ontstaat dat op onderdelen een discrepantie zal bestaan tussen het beleid zoals opgenomen in de omgevingsvisie en de sturingsregels in de provinciale verordening. Welke gevolgen dit in de praktijk zal hebben, is moeilijk in te schatten. Indiener gaat er wel vanuit dat eventuele knelpunten in gezamenlijkheid kunnen worden opgelost.	ZW-1164-4
Indiener stelt voor om goed in kaart te brengen wat als positieve en negatieve ontwikkelingen door de inwoners worden gezien, hoe deze op dit moment zijn verdeeld over het grondgebied van Limburg en toekomstige ontwikkelingen vervolgens op een eerlijke manier te verdelen. Op die manier komt er weer meer balans in de lusten en lasten die inwoners dragen voor de samenleving.	ZW-0379-1
Indiener vraagt om de POVI te heroverwegen, en daarmee ruimte te maken voor maatwerk, kennis, en de realiteit van het platteland.	ZW-0415-30
Indiener geeft aan dat er geen enkele vorm van inspraak en communicatie over genoemde ingrijpende besluitvorming heeft plaatsgevonden en acht dit onaanvaardbaar en in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel en verzoekt volledige transparantie te geven over de afwegingskaders, beleidsgronden en motieven op basis waarvan deze percelen zijn geselecteerd.	ZW-0510-2
Indiener verzoekt actief het gesprek aan te gaan met grondeigenaren alvorens onomkeerbare aanwijzingen op te nemen in beleid.	ZW-0510-5

Zienswijze
Indiener stelt dat de indicatieve planning, waarbij besluitvorming over de voorliggende POVI en vrijgave voor zienswijze van de Omgevingsverordering op hetzelfde moment is voorzien, niet wenselijk is.

Indiener					
ZW-0187-25	ZW-0207-19	ZW-0238-9	ZW-0253-23	ZW-0271-9	ZW-0314-9
ZW-1038-116					

Zienswijze
Indiener stelt dat Provincie Limburg voorstelt u om onderdelen in de omgevingsverordening vast te leggen, zonder hierbij duidelijke kaders te bieden. Indiener spreekt de verwachting én wens uit dat er voor de verordening een gedegen participatietraject wordt doorlopen alvorens de verordening voor zienswijze wordt vrijgegeven.

Indiener					
ZW-0187-24	ZW-0207-18	ZW-0238-8	ZW-0253-22	ZW-0271-8	ZW-0314-8
ZW-1038-115	ZW-1127-40				

Standpunt GS

Het is een bewuste keuze van ons college om de actualisering van Omgevingsvisie resp. Omgevingsverordening zoveel mogelijk samen op te laten lopen. Immers de actualisering van de Omgevingsverordening moet zorgen voor juridisch bindende doorwerking van die onderdelen van het beleid waarvoor Provinciale Staten dat wenselijk of nodig achten. Het gaat dan om instructiebepalingen richting gemeenten en/of waterschap of om rechtstreeks werkende bepalingen gericht op bedrijven en burgers. In het participatietraject rondom de POVI zijn nadrukkelijk al keuzes m.b.t. de inhoud van de verordening betrokken. Bijvoorbeeld de regeling voor nieuwe niet-agrarische activiteiten in het Primair landbouwgebied (in beginsel nee, nee-tenzij of ja-mits) of de motiveringsplicht voor de Groenblauwe landbouwzone. De concept teksten zijn vóór vaststelling van de ontwerp verordening breder gedeeld. Er wordt rondom de ontwerp verordening ook voorzien in een communicatietraject. Er is overigens voor gekozen om te wachten met terinzagelegging van de ontwerp Omgevingsverordening tot het moment waarop de zienswijzen op de ontwerp POVI beoordeeld zijn en GS een definitief POVI-voorstel aan de Staten hebben verstuurd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de tekst over Verwevingsgebieden wordt gesproken over spuitvrije zones. Indiener vraagt zich af of er bij het inwerkingtreden van de POVI meteen maatregelen van kracht worden. Indien ja, worden de gedupeerden dan ook schriftelijk op de hoogte gesteld? Want op een kaart is nooit precies te zeggen waar de grens van de zones liggen.	ZW-0153-2

Antwoord GS

De aangehaalde zin, waarin spuitvrije zones als voorbeeld genoemd werd, is aangepast.
In hoofdstuk 11 Land- en tuinbouw in de POVI is de tekst over gewasbeschermingsmiddelen verduidelijkt. Zie thema Landbouw en de ambtshalve wijzigingen in deze Nota van Zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om ecologische woonvormen in overgangsgebieden rondom kwetsbare natuurgebieden toe te staan.	ZW-0858-3

Antwoord GS

We zijn voornemens om in de Omgevingsverordening regels op te nemen voor woningbouw per zone. Die vormen dan de kaders waar initiatieven voor nieuwe woningbouwontwikkelingen aan getoetst zullen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.25 Provinciaal belang

Zienswijze	Indiener
De indiener mist een beschrijving van de ruimtelijke provinciale belangen en hoe deze aanvullend zijn op de belangen van gemeenten.	ZW-1479-18
Het blijft onduidelijk wat de concrete invulling en impact van de aanwijzing van provinciaal belang zijn met betrekking tot beleidskaders, de rol van de provincie en de samenwerking met gemeenten. Wordt hiervoor afzonderlijk beleid of instrumentarium ontwikkeld? Zo ja, hoe wordt dit in samenwerking met gemeenten vormgegeven? Wij benadrukken het belang van gemeentelijke autonomie en de rol van de gemeenteraad in dit proces.	ZW-0304-2
In de Omgevingswet is niet nader bepaald wanneer sprake is van een “provinciaal belang” waarbij de Provincie sturend zal mogen optreden. In de POVI heeft de Provincie aan de hand van enkele criteria het provinciaal belang bepaald. Indiener is van mening dat de Provincie zich op deze manier een rol en taak toedicht die haar niet is toegekend op basis van de Omgevingswet en dat de Provincie niet de regie mag voeren over zaken die, op basis van de Omgevingswet, voorbehouden zijn aan de gemeentelijke planwetgever of aan het waterschap. Wanneer dit anders zou zijn, dan zouden de belanghebbenden een verdergaande rechtsbescherming moeten verkrijgen om hun stem te laten horen tegen het POVI. Op basis van de Omgevingswet is deze mogelijkheid nu slechts beperkt tot het indienen van een zienswijze. Die mogelijkheid is te beperkt gelet op de grote impact die deze visie zal hebben voor alle inwoners van het betrokken gebied. Indiener vraagt dan ook om een gesprek over de specifieke situatie.	ZW-0866-20 ZW-0875-20
Indiener benadrukt dat het ontbreekt aan criteria waarmee provinciale belangen geduid kunnen worden, zoals "de ruimtelijke ontwikkeling is van bovenlokaal belang" of "gaat over gemeentegrenzen heen". Indiener	ZW-0196-8

verzoekt om alle provinciale belangen concreet te formuleren door per belang rollen, taken en verantwoordelijkheden te benoemen voor zowel de provincie als de gemeenten, waarbij de gemeenten hun rol als 'eerste overheid' richting inwoners en bedrijven duidelijk maken.	
Indiener geeft aan dat de begrippen 'algemeen belang' en 'provinciaal belang' beter overwogen en toegelicht moeten worden, zodat de regie die rechtvaardig, transparant en verbindend wordt.	ZW-0159-20
Indiener geeft aan dat de POVI erg "hoog over" is. Bij individuele verzoeken die geregeld moeten worden met een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (Bopa) is heel concreet aangegeven wat het provinciaal belang is en is advies en instemming van Gedeputeerde Staten vereist (besluit 13 december 2023). Bij bijvoorbeeld de toevoeging van vestigingsmogelijkheden voor voorzieningen voor vrijetijdseconomie (hoe kleinschalig ook, bijv. B&B) moet de provincie instemming verlenen en wordt erg moeilijk gedaan c.q. buitenproportionele eisen gesteld. Graag meer inzicht verlenen wanneer sprake is van een provinciaal belang bij initiatieven en wat de reikwijdte is voor gemeenten om zelfstandig initiatieven te realiseren zonder hiervoor bij de provincie om advies en instemming te vragen. Om bij elk (kleinschalig) initiatief met de provincie het gesprek te voeren lijkt niet echt werkbaar.	ZW-0313-94
Indiener geeft aan dat de provinciale belangen in de ontwerp-POVI'25 op de meeste thema's niet concreet zijn geformuleerd, wat leidt tot veel overlap met gemeentelijke belangen.	ZW-1236-141
Indiener geeft aan dat de provinciale belangen in de ontwerp-POVI'25 vaak niet concreet zijn geformuleerd en verzoekt om duidelijke criteria en verantwoordelijkheden voor zowel de provincie als de gemeenten.	ZW-0224-5
Indiener geeft aan dat er criteria ontbreken om het provinciaal belang te duiden, zoals 'ruimtelijke ontwikkeling van bovenlokaal belang' of 'gaat over gemeentegrenzen heen'.	ZW-1236-143
Indiener geeft aan dat het provinciaal belang in de conceptteksten van de ontwerp-POVI vaak onduidelijk en niet gemotiveerd is.	ZW-0186-6
Indiener geeft aan dat meer inzicht gewenst is in wanneer sprake is van een provinciaal belang bij initiatieven en wat de reikwijdte is voor gemeenten om zelfstandig initiatieven te realiseren zonder advies of instemming van de provincie.	ZW-0242-92
Indiener geeft aan dat provinciaal belang veelal zeer algemeen geformuleerd is. Daardoor is er sprake van veel overlap met de gemeentelijke belangen. Het ontbreekt per provinciaal belang aan een beschrijving in taken, rollen en verantwoordelijkheden.	ZW-0313-12
Indiener geeft aan dat volgens de Omgevingswet de gemeente de primaire overheid is, gelet op de nabijheid van inwoners en bedrijven. Het provinciaal belang volgt dus op het gemeentelijk belang. Indiener vraagt om het provinciaal belang duidelijker te maken door concreet taken, rollen en verantwoordelijkheden te formuleren, evenals criteria die relevant zijn: bovenlokaal inzicht in de milieuthema’s, cumulatie van milieubelasting, bovenlokale monitoring, enz.	ZW-0313-60

Indiener pleit voor een selectieve toepassing van provinciaal belang, waarbij duidelijk is bij welke typen ontwikkelingen en in welke gebieden provinciale betrokkenheid nodig is.	ZW-0196-53
Indiener stelt dat het noodzakelijk is dat een duidelijke, inhoudelijke definitie opgenomen wordt van zowel het “algemeen belang” als het “provinciaal belang”, inclusief criteria of afwegingskaders.	ZW-0297-25
Indiener stelt dat Provincie Limburg in het document verschillende ontwikkelingen en locaties aanwijst als van provinciaal belang en de regie neemt over bepaalde onderwerpen. Indiener stelt dat het onduidelijk blijft wat de concrete invulling en impact van deze aanwijzing van provinciaal belang zijn met betrekking tot beleidskaders, de rol van de provincie en de samenwerking met de gemeenten. Wordt hiervoor afzonderlijk beleid of instrumentarium ontwikkeld? Zo ja, hoe wordt dit in samenwerking met gemeenten vormgegeven?	ZW-0187-23 ZW-0207-17 ZW-0238-7 ZW-0253-21 ZW-0271-7 ZW-0314-7 ZW-1038-114 ZW-1127-39
Indiener stelt voor dat belangenafwegingen in de POVI transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, met ruimte voor lokale inbreng.	ZW-0306-7
Indiener stelt voor om criteria vast te stellen voor het duiden van provinciale belangen, zoals 'bovenlokaal belang' of 'grensoverschrijdende ruimtelijke ontwikkeling'.	ZW-0170-7
Indiener verzoekt de aanwijzing van ‘provinciaal belang’ tot het strikt noodzakelijke te beperken, de gemeentelijke rol bij besluitvorming te behouden en te zorgen voor een volwaardige democratische participatie.	ZW-0923-9
Indiener verzoekt een duidelijke, inhoudelijke definitie op te nemen van zowel het “algemeen belang” als het “provinciaal belang”, inclusief criteria of afwegingskaders. Gezien de ingrijpende gevolgen die dergelijke belangenafwegingen kunnen hebben voor inwoners, ondernemers en omgevingen stelt indiener dat het essentieel is deze begrippen transparant te definiëren.	ZW-0807-38
Indiener verzoekt om alle provinciale belangen concreet te formuleren, met duidelijke rollen, taken en verantwoordelijkheden voor zowel de provincie als de gemeenten als 'eerste overheid' richting inwoners en bedrijven.	ZW-1236-145
Indiener verzoekt om alle provinciale belangen in de ontwerp-POVI'25 concreet te formuleren, inclusief het benoemen van rollen, taken en verantwoordelijkheden van zowel de provincie als de gemeenten.	ZW-0166-1
Indiener verzoekt om conflicterend lokaal en provinciaal beleid in de toekomst zorgvuldig af te stemmen en consensus te bereiken.	ZW-0186-5
Indiener verzoekt om de vitale drinkwaterinfrastructuur ook aan te wijzen als provinciaal belang.	ZW-1369-53
Indiener verzoekt om een duidelijke definitie van de begrippen 'algemeen belang' en 'provinciaal belang' in de POVI, inclusief criteria of afwegingskaders.	ZW-0306-6
Indiener verzoekt om een duidelijke, inhoudelijke definitie opneemt van zowel het “algemeen belang” als het “provinciaal belang”, inclusief criteria of afwegingskaders. Beide termen komen frequent terug en vormen het kernargument voor provinciale interventie of sturing. Gezien de ingrijpende gevolgen die dergelijke belangenafwegingen kunnen hebben voor inwoners,	ZW-0299-32

ondernemers en omgevingen, is het essentieel dat deze begrippen transparant worden gedefinieerd.	
Indiener verzoekt om een duidelijke, inhoudelijke definitie van zowel het “algemeen belang” als het “provinciaal belang”, inclusief criteria of afwegingskaders.	ZW-0218-10
Indiener verzoekt om te voorkomen dat lokaal en provinciaal beleid conflicteren, door duidelijkheid te scheppen over het provinciaal belang en het bereiken van overeenstemming met gemeenten.	ZW-0166-4
Indiener verzoekt te borgen dat de belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebiedsspecifieke omstandigheden. Wat wordt verstaan onder “het algemeen belang” en wie bepaalt wanneer dit zwaarder weegt dan lokale of individuele belangen? Zonder heldere definities dreigt het risico dat dergelijke begrippen eenzijdig of opportunistisch worden ingevuld, bijvoorbeeld onder druk van externe economische belangen of grootschalige ontwikkelaars. Hierdoor kan de positie van lokale gemeenschappen, omwonenden en maatschappelijke organisaties structureel verzwakt worden in besluitvorming, met verlies van draagvlak en rechtvaardigheid tot gevolg.	ZW-0299-33
Indiener waardeert dat de waterkwaliteit in waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied en boringsvrije zones is aangewezen als provinciaal belang.	ZW-1369-7

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de POVI erg ‘hoog over’ is, terwijl bij individuele verzoeken vaak zeer concreet wordt ingegaan op provinciaal belang en instemming nodig is. Indiener verzoekt meer inzicht in wanneer sprake is van provinciaal belang en welke ruimte gemeenten hebben voor zelfstandige initiatieven.

Indiener

ZW-0166-84	ZW-0186-93	ZW-0196-130	ZW-0224-88	ZW-0237-74	ZW-0240-79
ZW-0317-94	ZW-1236-79	ZW-1473-74	ZW-1479-126	ZW-0278-94	

Zienswijze

Indiener geeft aan dat provinciale belangen vaak zeer algemeen geformuleerd zijn, waardoor veel overlap ontstaat met gemeentelijke belangen, en dat per provinciaal belang een beschrijving in taken, rollen en verantwoordelijkheden ontbreekt.

Indiener

ZW-0224-17	ZW-0278-23	ZW-0166-13	ZW-0170-6	ZW-0186-10	ZW-0196-9
ZW-0237-3	ZW-0240-138	ZW-0240-8	ZW-0241-3	ZW-0242-137	ZW-0317-1
ZW-0317-23	ZW-1236-8	ZW-1473-3	ZW-1479-55		

Zienswijze

Indiener stelt dat een beperking van gemeentelijke autonomie ten aanzien van bedrijventerreinen, die aangewezen worden als provinciaal belang, niet in de POVI opgenomen mag worden.

Indiener					
ZW-0187-108	ZW-0207-101	ZW-0238-91	ZW-0253-106	ZW-0271-91	ZW-0314-91
ZW-1127-124					

Standpunt GS

Het is aan Provinciale Staten om in de Omgevingsvisie de provinciale belangen in het fysiek domein te benoemen. De reactie van een aantal indieners dat de Provincie daartoe niet bevoegd zou zijn is onjuist. Paragraaf 3.2 van de ontwerp POVI benoemt de daarbij gehanteerde criteria en schetst de relatie tussen algemeen en provinciaal belang. De formulering van de provinciale belangen in de ontwerp POVI is voor veel thema's aangescherpt ten opzichte van de formulering in de POVI 2021. In de omschrijving van dat belang zit vaak zowel de ambitie of opgave opgesloten, maar ook de provinciale rol bij de aanpak daarvan. Voor een aantal thema's kan dat laatste punt nog verbeterd worden, zodat scherper wordt waar de gemeenten voor aan de lat staan en waar de Provincie. We geven indieners die dat opmerken gelijk. Voor de thema's ruimtelijke kwaliteit en natuur staat hieronder hoe we tekst gaan aanscherpen. Ook de tekst m.b.t. het provinciaal belang voor de thema's water resp. energie wordt verduidelijkt. Zie daarvoor de specifieke teksten bij de betreffende thema's. Zoals beschreven in paragraaf 3.5 is het feit dat er sprake is van een provinciaal belang een belangrijke voorwaarde voor provinciale interventies. Wat die aanpak is wordt bij de betreffende thema's in de POVI op hoofdlijnen beschreven. In een aantal zienswijzen wordt een koppeling gelegd tussen provinciale belangen en de toepassing van het advies- en instemmingsrecht door ons college. Dat is terecht, in de meeste gevallen is het advies- en instemmingsrecht verbonden aan regels in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

De tekst van 4.1 vervangen door:
Ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteit hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op onze toeristische mogelijkheden en ons bodem- water- en natuurlijk systeem. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur (-historie) en identiteit en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor tal van sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee ook bij aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.

Vanwege de toenemende complexiteit en samenhang van de ruimtelijke opgaven, en onze rol en belang daarin, vragen we structureel meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en inzet van ontwerp. Niet alleen om aanwezige kwaliteiten en waarden als vertrekpunt te nemen, maar ook om nieuwe kwaliteiten en waarden toe te voegen.

Gelet op het belang van de landschappelijke waarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone voor de Limburgse identiteit is behoud en versterking van deze landschappelijke waarden, in het bijzonder de kernkwaliteiten van deze gebieden, van provinciaal belang.

Toevoegen aan 5.1
Dit doen we vanuit de rol op het vlak van natuur die de Provincie op grond van de Omgevingswet vervult.

Deze rol omvat de verantwoordelijkheid voor de begrenzing en bescherming van het Limburgse deel van het Nationale Natuurnetwerk (NNL), voor Natura 2000-gebieden en soortenbescherming (door het treffen van maatregelen én als bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen) en voor de bescherming van houtopstanden. Daarnaast heeft de provincie specifieke verantwoordelijkheden, onder meer ten aanzien van faunabeheer en het beheer van invasieve exotische dier- en plantensoorten.

Tevens de tekst over provinciaal belang water respectievelijk energie aanscherpen (zie betreffende thema's).

1.26 Samenwerken als één overheid

Zienswijze	Indiener
"Indiener wil benadrukken dat hij de Provincie ziet als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio. In dat licht gaat indiener ervanuit dat hij als onderdeel van regio Zuid-Limburg met Provincie Limburg in gesprek blijft om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij óók een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Indiener wil met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de Ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen."	ZW-0187-132
"Indiener wil benadrukken dat hij de Provincie ziet als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio. In dat licht gaat indiener ervanuit dat hij als onderdeel van regio Zuid-Limburg met Provincie Limburg in gesprek blijft om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij óók een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Indiener wil met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de Ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen."	ZW-0253-130
De indiener verzoekt om de POVI integraal te bekijken met alle overheden en de interne adviezen mee te nemen.	ZW-0753-16
Indiener geeft aan dat de nadruk ligt op samenwerking, waarbij de opgaven gezamenlijk zouden moeten worden bepaald.	ZW-0240-128
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven in heel Nederland, en dus ook in Limburg, snakken naar 'één overheid' die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering. Gemeenten in Noord- en Midden-Limburg willen dat graag samen met de provincie Limburg oppakken. Temporiseren van het proces, tijdens nemen voor het goede gesprek, is nodig om het beschadigde vertrouwen te herstellen.	ZW-0313-158
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven snakken naar 'één overheid' die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering.	ZW-1236-133

Indiener stelt dat de huidige ontwerpteksten onvoldoende rekening houden met regionale verschillen. In de POVI van 2021 zijn voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg afzonderlijke regiovisies opgenomen. Hoewel de documenten wel genoemd worden missen wij voor Zuid-Limburg de concrete vertaling van de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelingsperspectief NOVEX welke de rol van regiovisie vervullen voor onze regio.	ZW-0187-33 ZW-0207-27 ZW-0238-17 ZW-0253-31 ZW-0271-17 ZW-1038-124 ZW-1127-49
Indiener stelt voor om bij conflicten tussen lokaal en provinciaal beleid belangen op casusniveau te wegen, inclusief strijdigheid tussen lokale en provinciale belangen.	ZW-0186-7
Indiener stelt voor Samenwerking met gemeenten en waterschappen te intensiveren.	ZW-0060-5
Indiener wil benadrukken dat hij de Provincie ziet als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio. In dat licht gaat indiener ervanuit dat hij als onderdeel van regio Zuid-Limburg met Provincie Limburg in gesprek blijft om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij óók een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Indiener wil met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de Ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen.	ZW-0207-126 ZW-0238-116 ZW-0314-116
Indiener ziet de provincie als een waardevolle partner in de ontwikkeling van de regio. Als regio Zuid-Limburg wil men het gesrpek blijven voeren om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkelingen een belangrijke basis vormt.	ZW-0314-183
Samen werken wij aan de opgaven in Zuid-Limburg. Dit doen wij met u vanuit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX Zuid-Limburg. Hiermee zetten we in op een schaalsprong voor Zuid-Limburg waarin nieuw verdienvermogen, ruimtelijke keuzes, grens overstijgende impulsen en de veiligheid, gezondheid en leefbaarheid van onze steden en dorpen kernonderdelen zijn van de toekomstige brede welvaart van onze inwoners. Indiener stelt dat het instrument POVI ondersteunend dient te zijn aan de gezamenlijke ambitie zoals beschreven in de Agenda Zuid-Limburg.	ZW-0187-17 ZW-0207-11 ZW-0238-1 ZW-0253-15 ZW-0271-1 ZW-0314-1 ZW-0319-4 ZW-1038-108

Standpunt GS

We trekken op veel fronten samen met onze regionale partners en met het Rijk op om samen te werken aan de grote opgaven in het fysiek domein. Met het Rijk doen we dat onder meer via afspraken in BO Leefomgeving en BO MIRT, het Ruimtelijke Arrangement en Ontwikkelperspectieven voor de NOVEX-gebieden De Peel resp. Zuid-Limburg. Dat past ook bij het uitgangspunt van de vigerende nationale omgevingsvisie om te werken als één overheid.
Met de regionale partners doen we dat onder meer via afspraken in de Bestuurlijke overleggen Fysieke Leefomgeving Limburg, via gezamenlijke uitvoeringsagenda's en gebiedsprocessen en in gezamenlijke ontwerpende onderzoeken. Bij al die producten houden we uiteraard rekening met regionale verschillen. Dat sluit aan bij Limburgs principe 'recht doen aan de kenmerken en identiteit van gebieden'.

Uiteraard gebeurt samenwerking steeds met respect voor ieders rol, verantwoordelijkheden en belangen. Daar gaan we op andere onderdelen van deze Nota van zienswijzen in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.27 Steun en zienswijzen van derden (niet zijnde LLTB)

Zienswijze	Indiener
De indiener onderschrijft de zienswijze die door Van Hoven Akkerbouw VOF, Einderweg 17 te (6267NS) Cadier en Keer is ingediend.	ZW-0622-4
Indiener geeft aan de reactie van ST. ABM te Evertsoord als onderdeel van zijn zienswijze te zien.	ZW-1371-10
Indiener geeft aan de zienswijze van Van Hoven Akkerbouw VOF te onderschrijven, waarbij zowel de belangen van de pachter als de verpachter worden gediend.	ZW-0622-3
Indiener geeft aan mede een bijdrage te hebben geleverd geleverd aan de regionale zienswijze vanuit Stadsregio Parkstad Limburg en zich te conformeren aan de totale regionale inbreng.	ZW-0160-9
Indiener sluit aan bij de zienswijze van Stichting Natuurlijk Geuldal	ZW-0744-1
Indiener sluit zich voor het overige aan bij de zienswijze van de Glastuinbouw Nederland.	ZW-0915-16

Standpunt GS

Er is kennisgenomen van het aansluiten bij de zienswijze van anderen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.28 Steun zienswijzen LLTB

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de zienswijze van de LLTB zorgen oproept over de impact van de POVI op de eigendommen.	ZW-0457-3
Indiener geeft aan de reactie van de LLTB als onderdeel van zijn zienswijze te zien.	ZW-1371-11
Indiener geeft aan de zienswijze van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) volledig te onderschrijven en te ondersteunen.	ZW-0993-10 ZW-1003-7

Indiener geeft aan zich aan te sluiten bij de punten waar de LLTB zich hard voor maakt.	ZW-0121-5
Indiener geeft aan zich aan te sluiten bij de standpunten van de LLTB in de zienswijze van de LLTB.	ZW-0688-5
Indiener geeft aan zich grotendeels aan te sluiten bij de zienswijze van de LLTB.	ZW-0988-5
Indiener geeft aan zich volledig aan te sluiten bij de zienswijze van de LLTB.	ZW-1372-9
Indiener heeft een agrarische achtergrond. Indiener stelt dat de POVI onduidelijk is over de gevolgen voor de eigendommen van de indiener. De indiener sluit zich daarom aan bij de zienswijze van de LLTB.	ZW-0526-1 ZW-0527-1
Indiener sluit zich aan bij de zienswijze van de LLTB en geeft aan bezorgd te zijn over de impact van de POVI op eigen eigendommen en verzoekt bij waardevermindering van eigendom een toereikende compensatie op te nemen voor eigenaren.	ZW-0477-3
Indiener stelt dat de zienswijzen van de LLTB volledig worden ondersteund.	ZW-1045-24
Indiener stelt voor in gesprek te gaan met de landbouwers om het voortbestaan te behouden en sluit zich tevens aan bij de zienswijze van de LLTB.	ZW-0480-7
Indiener stelt voor om de zienswijze van LLTB, waar meerdere relevante punten zijn opgenomen, mee te nemen in de besluitvorming.	ZW-1088-3
Indiener steunt de zienswijze van de LLTB en verzoekt de schaarse landbouw niet te laten verdwijnen uit het landschap.	ZW-0478-2
Indiener verzoekt om de argumenten, van de door LLTB ingediende zienswijze voor zijn bedrijf van toepassing te laten zijn en mee te nemen in de beoordeling van deze zienswijze.	ZW-0611-7
Indiener verzoekt om de zienswijze van de LLTB en verzoeken de POVI heroverweging, aanpassing of terugtrekking van het ontwerp.	ZW-0827-9

Zienswijze
De indiener steunt de zienswijze van de LLTB.

Indiener					
ZW-0627-4	ZW-0411-5	ZW-1093-4	ZW-0994-4	ZW-0825-2	ZW-1209-8
ZW-0826-4	ZW-0844-5	ZW-1132-7	ZW-1007-10	ZW-0832-2	ZW-0462-4
ZW-1111-4	ZW-1012-5	ZW-1245-2	ZW-1393-5	ZW-1085-5	ZW-0778-6
ZW-0789-4	ZW-1248-7	ZW-1023-7	ZW-0748-2	ZW-1067-7	ZW-1002-5
ZW-0808-6	ZW-1358-40	ZW-1274-3	ZW-0798-6	ZW-0818-2	ZW-1438-6
ZW-1013-2	ZW-0745-4	ZW-1403-2	ZW-0494-6	ZW-0389-2	ZW-0389-2
ZW-1094-14	ZW-0390-16	ZW-0838-7	ZW-1206-2	ZW-1081-6	ZW-1135-8
ZW-1418-18	ZW-0661-7				

Zienswijze
Indiener sluit zich aan op de zienswijzen van de LLTB.

Indiener					
ZW-0650-1	ZW-0061-6	ZW-0733-2	ZW-0706-7	ZW-0913-4	ZW-1417-51
ZW-0774-3	ZW-0716-2	ZW-1010-8	ZW-0911-5	ZW-0915-15	ZW-0833-8

ZW-0175-10	ZW-0717-8	ZW-1216-30	ZW-0912-8	ZW-0916-7	ZW-1226-10
ZW-0931-5	ZW-0726-1	ZW-0729-6	ZW-1125-9	ZW-0700-10	ZW-0699-10

Standpunt GS

Er is kennisgenomen van het aansluiten bij de zienswijze van de LLTB.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.29 Terugkoppeling verwerking zienswijzen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat opnieuw wordt verzocht om een ‘was-wordt-lijst’ met daarin opgenomen welke opmerkingen wel of niet zijn meegenomen, inclusief motivering. Indiener geeft aan dat diverse eerdere opmerkingen, waaronder die over het abstractieniveau, niet of onvoldoende zijn verwerkt.	ZW-0317-160
Indiener verzoekt om op de specifieke vragen en opmerkingen ook specifieke antwoorden te geven en niet te volstaan met algemene reacties.	ZW-0115-17
Indiener verzoekt schriftelijke beantwoording van de gestelde vragen in de zienswijze.	ZW-0641-9

Standpunt GS

De zienswijzen op de ontwerp POVI zijn in deze Nota van zienswijzen voorzien van een standpunt van GS. Groepsgewijs waar dat kan, bijvoorbeeld bij algemene, veel gemaakte opmerkingen. In andere gevallen wordt een specifiek, individueel antwoord gegeven.
De ingediende zienswijzen leiden al dan niet tot een voorstel aan PS om de tekst van het ontwerp aan te passen. De aangepaste tekst van de ontwerp POVI wordt vervolgens ter vaststelling voorgelegd aan Provinciale Staten. De Nota van zienswijzen wordt daarbij meegezonden. De indieners van zienswijzen worden daarover na definitieve vaststelling actief geïnformeerd en kunnen het antwoord op de door hen ingebrachte zienswijze dan terugvinden in de Nota van zienswijzen. Het definitieve voorstel aan de Staten en de Nota van zienswijzen zijn direct na versturen aan PS overigens openbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.30 Toekomstvisie

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI), die als strategisch plan voor de fysieke leefomgeving in Limburg dient, een overkoepelende visie mist. Hoewel de POVI ambities, doelen en kaders voor	ZW-0242-140

de lange termijn (2025-2050) beschrijft en rekening houdt met regionale verschillen, worden deze ambities en doelen volgens de indiener onvoldoende concreet gemaakt.	
Indiener onderschrijft het belang van een gedeelde integrale visie op de toekomst van de fysieke leefomgeving in Limburg, maar constateert dat het hoofdstuk tekortschiet in het creëren van een gedeeld vertrekpunt voor uitvoering en samenwerking.	ZW-0196-23
Indiener stelt dat het hoofdstuk "waar staan we voor?" onvoldoende een helder toekomstbeeld schetst voor 2040, zoals de gewenste ruimtelijke inrichting, de Limburgse samenleving en de waarden die daarbij voorop staan. Een scherpe koers ontbreekt, wat leidt tot ruimte voor verschillende interpretaties en risico op beleidsversnippering.	ZW-0196-25
Indiener stelt voor op korte termijn een analyse van de invloed van Artificial Intelligence te beginnen, op welke gebieden welke impact te verwachten is en hoe daarmee om te gaan.	ZW-0807-1
Indiener verzoekt de provincie samen met ondernemers en burgers een toekomstplan te ontwikkelen dat praktisch, haalbaar en betaalbaar is en waarbij gezamenlijk naar oplossingen voor ruimtelijke en juridische knelpunten wordt gezocht.	ZW-0487-7

Standpunt GS

Hoofdstuk 2 van de ontwerp POVI schetst de Limburgse ambities en hoofdopgaven. In de ontwerp POVI is een bijlage opgenomen met een overzicht van alle doelen. Dat overzicht wordt in de definitieve POVI aangevuld met informatie over herkomst, zwaarte en status van die doelen.
Een belangrijke bouwsteen vormt de samen met de regio's uitgevoerde ontwerpende onderzoeken. Deze schetsen per regio een stip op de horizon. Recent is het discussiestuk Toekomstvisie 2050 afgerond. Deze was niet tijdig beschikbaar om input te kunnen vormen voor de POVI, maar zal in de beleidscyclus een rol gaan innemen. Nieuwe ontwikkelingen, zoals Artificial Intelligence, zijn bij uitstek onderwerpen voor zo'n toekomstvisie. Terecht wordt opgemerkt dat in de POVI de strategie voor de uitvoering beperkt is uitgewerkt. Dat komt omdat de POVI zelf geen uitvoeringsagenda is. Programma's, thematische en gebiedsgerichte uitvoeringsdocumenten geven gezamenlijk richting aan de uitvoering. Die worden in de POVI ook aangekondigd.

Voorstel aan PS

In paragraaf 16.2 Bouwstenen voor de POVI voegen we toe:
"De toekomstvisie 2050 (TV2050) is gedurende het proces zo goed als mogelijk gevolgd. Deze is voor verwerking in deze POVI echter te laat beschikbaar gekomen, maar zal als input dienen bij de volgende actualisatie van deze POVI."

1.31 Verordening

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de motiveringsplicht van gemeenten en initiatiefnemers bij functiewijziging in de planvorming gestandaardiseerd	ZW-1164-9

moet worden met minimale kwaliteitseisen van de rapportage. Dit om te voorkomen dat elk plan past binnen de omgevingskenmerken van het gebied.	
Indiener geeft aan dat hij niet heeft kunnen traceren welke regels gaan gelden voor de aanduidingen "natuur", "water" en "stiltegebieden" en is daarom niet akkoord.	ZW-1358-33
Indiener stelt dat de concreetheid pas in de omgevingsverordening aan de orde lijkt te gaan komen. Volgens de indiener is het voor gemeenten van belang dat dit eerder inzichtelijk wordt.	ZW-0263-48
Indiener stelt dat de juridische werking en timing van normering onduidelijk zijn en verzoekt om definities, zoneringen en uitvoeringskaders voldoende duidelijk en toetsbaar vast te leggen om kapstokwerking te voorkomen.	ZW-0450-8
Indiener stelt dat de maatregelen uit het LOS aan moeten sluiten op de POVI. Twee voorbeelden worden genoemd: 1. De zonering van de groenblauwe landbouwzone moeten verbonden worden aan stikstofreductie en waterdoelen. 2. Formuleer instructieregels voor de omgevingsverordening die expliciet sturing geeft aan biologische en natuurinclusieve landbouw.	ZW-1035-8
Indiener stelt dat uit het kaartmateriaal blijkt dat de provincie begrenzing en normeringen herziet. De gevolgen die dit heeft blijven echter onduidelijk en onderbelicht. Het onverkort opnemen van deze herzieningen in de provinciale omgevingsverordening is daarmee voor indiener geen begaanbare weg. Ter illustratie een aantal voorbeelden: De waterzonering en het bijbehorende beschermingsregime is niet helder, wat inzicht in de invloed op ontwikkelingen binnen deze zones, zoals woningbouw, bemoeilijkt. Verdere verduidelijking is derhalve gewenst.	ZW-0187-67 ZW-0207-61 ZW-0238-51 ZW-0253-65 ZW-0271-51 ZW-0314-51 ZW-1127-83
Indiener stelt dat verschillen tussen de bestaande Omgevingsverordening en de Ontwerpvisie leiden tot rechtsonzekerheid en belemmeringen voor bedrijfsontwikkeling.	ZW-1362-24
Indiener stelt, dat hoewel de regio de ecologische ontwikkeling van de Natura 2000-natuur hoog in het vaandel heeft staan, hij van mening is dat hier, gezien de grootschalige sociaaleconomische ontwikkelingen in de regio, een goede balans gevonden dient te worden met andersoortige ontwikkelingen als woningbouw, economie en toerisme. Indiener roept dan ook op om de herontwikkelingen binnen bestaande stedelijke gebieden niet verder te bemoeilijken door het opleggen van extra instructieregels. Juist het bestaand stedelijk gebied geeft ruimte voor de inbreidingsopgave. Hier is indiener dus gebaat bij meer helderheid, in goede afstemming tussen de Provincie en de regio. Daarom pleit indiener er dan ook voor dat er in de uiteindelijke Omgevingsverordening een vangnetbepaling wordt gehanteerd bij deze zonering. Deze bepaling moet er dan toe strekken dat daar waar de zonering niet overeenkomt met de feitelijke situatie de functies zoals vastgesteld in de lokale Omgevingsplannen leidend zijn.	ZW-0319-33
Indiener ziet tekstueel nog de nodige onzorgvuldigheden en tasten op onderdelen in het duister op welke wijze de uitwerking in de provinciale verordening zal plaatsvinden.	ZW-0160-5

Indiener vraagt om op de kaart zonering op te nemen waar nieuwvestiging van IV-bedrijven mogelijk is.	ZW-0196-22
Indiener vraagt om concretisering van de eisen die in het POVI staan voor landbouwsector.	ZW-0332-4
Indiener verzoekt dat wordt vastgelegd dat verdergaande beperkingen niet zonder overleg met de sector en zonder alternatieven voor betrokken bedrijven worden ingevoerd.	ZW-0851-4
Indiener verzoekt dat in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd dat geen nieuwe beperkingen aan grondgebonden landbouw worden opgelegd zonder alternatieven, en dat transities uitsluitend plaatsvinden in samenspraak met de sector.	ZW-0868-5

Zienswijze
Indiener stelt dat natuurinclusieve landbouw, biologische teelt en voedselgemeenschappen ondernemerskeuzes zijn en niet generiek mogen worden opgelegd.

Indiener					
ZW-1122-16	ZW-1095-16	ZW-1166-13	ZW-1058-13	ZW-1151-13	ZW-1166-14

Standpunt GS

In de ontwerp POVI is aangegeven voor welke thema's en onderwerpen regels in de verordening onderdeel vormen van de (beoogde) aanpak. Dat beschrijven we in de POVI op hoofdlijnen. Deels gaat het om het continueren van regels die al in de Omgevingsverordening staan, deels gaat het om volledig nieuwe of aangepaste regels. Voor nieuwe onderwerpen in de verordening geldt dat de vertaling naar concrete regels pas plaats vindt in de geactualiseerde verordening. Die wordt, zo wordt beoogd, enkele maanden na de POVI door PS vastgesteld. We houden die periode tussen de vaststelling van de geactualiseerde POVI en vaststelling van de geactualiseerde verordening bewust kort om te voorkomen dat er gedurende langere tijd tegenstrijdigheden bestaan tussen POVI en verordening (zie Nota van zienswijzen, onderdeel overig – proces verordening). Zoals een indiener terecht constateert, is er gedurende een beperkt aantal maanden na vaststelling van de geactualiseerde POVI formeel de bestaande verordening nog van kracht. Dan is overigens wel al duidelijk welke wijzigingen we in de verordening willen doorvoeren.

De begrenzing van kaarten bij de verordening moet exact zijn. Daardoor is in het DSO ook altijd te zien welke regels er gelden op een specifieke plek. Zoals elders in deze Nota van zienswijzen aangegeven is, anders dan in het verleden, ook de begrenzing van kaarten in de POVI exact. We nemen de POVI-kaarten in principe ongewijzigd over in de verordening. We benadrukken hierbij nogmaals dat dit slechts geldt voor een deel van de kaarten in de POVI. Veel onderwerpen in de POVI (met bijbehorende kaarten) worden niet vertaald in regels in de verordening. Een indiener vraagt om eisen te stellen aan de invulling van de motiveringsverplichtingen in de verordening. De invulling van die plicht is primair aan gemeenten. We zullen hier in de toelichting van de verordening op ingaan. Terecht wordt gevraagd om een serieuze afweging op basis van alle relevante argumenten. Aan de andere kant is het niet onze bedoeling dat als gevolg van deze verplichting initiatiefnemers met onnodige onderzoeksverplichtingen worden opgezadeld. Proportionaliteit is een belangrijk uitgangspunt. Elders in deze Nota van zienswijzen geven we aan hoe het Programma LOS wordt uitgewerkt in gebiedsprocessen, en dat dit op een later moment kan leiden tot gebruiksbeperkingen, te verankeren in de verordening. Dat nemen ook op in de

definitieve POVI. Tegen die achtergrond nemen we nu in de verordening geen regels op voor biologische of natuurinclusieve landbouw. Er wordt ook gevraagd om terughoudend te zijn met instructieregels voor ontwikkelingen binnen het stedelijk gebied. Dat zijn we ook. De meeste regels gelden voor het landelijk gebied of voor specifieke thema's zoals grondwaterbescherming.
Tot slot wordt er gevraagd om een vangnetbepaling, erop gericht om daar waar de zonering niet overeenkomt met de feitelijke situatie de functies vastgesteld in de lokale omgevingsplannen leidend zijn. Zo'n bepaling is niet nodig. Lokale omgevingsplannen waarin functies die planologisch zijn geregeld blijven gelden en worden als gevolg van deze POVI niet gewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.32 Divers

Zienswijze
Indiener stelt dat er sprake is van strijd met diverse algemene beginselen van behoorlijk bestuur. De Provincie besteedt onvoldoende aandacht aan de wijze waarop de beoogde resultaten worden bereikt en welke middelen worden ingezet. Ook wordt onvoldoende aandacht besteed aan de ernstige financieel nadelige gevolgen voor het bedrijf wanneer zonder financieel flankerend beleid maatregelen worden genomen zonder rekening te houden met de belanghebbenden (waaronder dit al vele jaren in het gebied gevestigd bedrijf. Het ontwerp biedt onvoldoende rechtszekerheid en het kan zélfs zo zijn dat sprake is van een zekere vorm van willekeur.

Indiener					
ZW-0712-25	ZW-0727-25	ZW-0731-25	ZW-0751-25	ZW-0752-25	ZW-0755-25
ZW-0756-25	ZW-0758-25	ZW-0759-25	ZW-0760-25	ZW-0817-25	ZW-0829-25
ZW-0861-25	ZW-0863-25	ZW-0864-25	ZW-0887-25	ZW-0964-25	ZW-0965-25
ZW-0968-25	ZW-0969-25	ZW-0970-25	ZW-0971-25	ZW-1015-25	ZW-1019-25
ZW-1021-25	ZW-1022-25	ZW-1024-25	ZW-1026-25	ZW-1028-26	ZW-1030-26
ZW-1031-25	ZW-1032-25	ZW-1034-25	ZW-1068-25	ZW-1109-25	ZW-1123-25
ZW-1124-25	ZW-1138-25	ZW-1256-25	ZW-1333-27	ZW-1354-25	ZW-1373-25
ZW-1431-25	ZW-1468-25				

Standpunt GS

De POVI beschrijft per onderwerp de aanpak, inclusief instrumentenmix. Dat is echter slechts op hoofdlijnen, de POVI is namelijk zelf geen uitvoeringsagenda. Programma's, thematische en gebiedsgerichte uitvoeringsdocumenten geven gezamenlijk richting aan de uitvoering. Daarin komt ook de inzet van financiële middelen aan bod. Zienswijzepunten over het doorlopen proces (bijvoorbeeld rechtszekerheid) worden van een antwoord voorzien in 1.1.20 Algemeen – Participatie & Communicatie. Vragen over impact op bedrijfsvoering, mogelijke schade en nadeelcompensatie komen aan bod bij het thema Land- en tuinbouw in deze Nota van Zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.33 Individueel

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om concrete protocollen en afspraken voor de Bestuurlijke Overleggen Fysieke Leefomgeving Limburg en de sectorale afspraken waarbij alle relevante partijen worden benoemd en betrokken.	ZW-0145-23

Standpunt GS

Voor de BOFLL wordt gewerkt met door de gezamenlijke deelnemers vastgestelde vergaderprotocollen. Die gaan ook over de deelnemende partijen. De resultaten van de bestuurlijke overleggen worden steeds vastgelegd in verslagen met actielijsten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Provincie Limburg om met hen samen te werken, om tot een uitwerkingsplan te komen, voor het behoud, herstel, en duurzame doorontwikkeling van het Maasdal.	ZW-0199-5

Standpunt GS

Van uw eventuele uitwerkingsplan voor het Maasdal zullen wij met belangstelling kennis nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
"Indiener meent dat in de POVI terecht de grote druk wordt onderkend die de fysieke leefomgeving ondervindt, oa als gevolg van verstedelijking, intensief ruimtegebruik en economische activiteiten. Daarmee zou impliciet worden erkend dat bevolkingsgroei tot extra druk op natuur en leefomgeving leidt. Indiener meent dat het tegenstrijdig is dat elders in de POVI impliciet gestuurd wordt op bevolkingsgroei, met name op basis van (internationale) migratie. Indiener stelt dat in plaats van het streven naar groei, het wenselijk is om de natuurlijke bevolkingsontwikkeling – inclusief de voorziene krimp – te aanvaarden en te begeleiden; daardoor ontstaat er zo de indiener ruimte voor verbetering: herstel van ecosystemen, versterking van de landschappelijke kwaliteit, het oplossen van ruimtedruk en het vergroten van leefbaarheid. Indiener meent dat in de praktijk de provincie vergunningen	ZW-0218-3

verleent voor grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen die haaks staan op de ecologische opgaven. Indiener meent dat het beleid moet gericht zijn op ecologisch herstel en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving, niet op het legitimeren van economische groeibeloften die gepaard gaan met verdere aantasting van natuurwaarden. Indiener roept op om: • De spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit te adresseren en de keuze te maken voor het actief beheren van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit. • Te garanderen dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden, en dat economische belangen geen doorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact. • Publiek-private constructies zoals bij Greenport Venlo te herzien, teneinde belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten. • Onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren."	

Standpunt GS

Een zekere mate van groei is essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. We hanteren het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025 als vertrekpunt voor een strategie gericht op duurzame kwalitatieve groei. Veel van die groei zal landen in de steden (zie ambities Limburg Centraal). We denken bij zo'n groei met de koers in de POVI de ambities op het vlak van natuur en landschap zeker te kunnen realiseren. Bij concrete initiatieven vindt er altijd een integrale belangenafweging plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat voor goede regie op de woningbouwprogrammering ook de bestaande situatie in beeld moet zijn, en vraagt om in de POVI en bij het samenstellen van programma's rekening te houden met leefbaarheid, mate van stedelijkheid, samenstelling van de bestaande woningvoorraad en sociaal-economische status van dorpen, als aanvulling op het tweede leidend principe.	ZW-0237-137

Standpunt GS

We delen de opvatting dat inzicht in de bestaande situatie belangrijk is. Op woongebied worden de bestaande situatie en ontwikkelingen goed gemonitord. De genoemde aspecten sluiten aan bij het Beleidskader Limburgse steden en dorpen. Ze zijn wat ons betreft een invulling van principe 2, geen aanvulling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de indruk wordt gewekt dat een stapsgewijze benadering wordt gehanteerd, waarbij Provincie Limburg later – onder verwijzing naar de POVI – een bepaalde richting kan inslaan zonder op dit moment volledige duidelijkheid te scheppen of de dialoog hierover aan te gaan. Dit ziet indiener overigens op meerdere plekken in deze POVI terug.	ZW-0253-3

Standpunt GS

Er zit samenhang in de documenten die de Provincie opstelt. De POVI is een visie op hoofdlijnen. De POVI krijgt voor sommige onderwerpen gedetailleerde uitwerking in provinciale programma's onder de Omgevingswet en in andere uitvoeringsdocumenten. Bindende regels worden vastgelegd in de Omgevingsverordening. Dat is volledig in lijn met de beleidscyclus zoals die in de Omgevingswet centraal staat. In elke fase worden de relevante partners betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt publiek-private constructies zoals bij Greenport Venlo te herzien, teneinde belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten.	ZW-0299-20

Standpunt GS

Dit verzoek valt buiten de scope van de POVI. We wijzen er overigens op dat de vergunningverlening in de meeste gevallen een gemeentelijke verantwoordelijkheid betreft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat onder inwoners en agrariërs het gevoel bestaat dat er met twee maten wordt gemeten: waar boeren op tal van vlakken worden geconfronteerd met ingrijpende beperkingen, lijken grootschalige projecten zoals die van Greenport of recreatieve ontwikkelingen (zoals Toverland) wél doorgang te kunnen vinden, ondanks de nadelige effecten op de natuur. Dit schept ongelijkheid en ondermijnt het draagvlak voor natuurbeleid. Juist het draagvlak onder burgers, grondeigenaren en ondernemers is essentieel voor het slagen van de transitie naar een duurzame leefomgeving.	ZW-0299-22

Standpunt GS

Elke ruimtelijke ontwikkeling in Limburg, of dat nu een grootschalige economische ontwikkeling is of een ontwikkeling van een agrarische ondernemer, wordt integraal afgewogen. Vaak is dat primair een afweging door de gemeente.

In de POVI en Omgevingsverordening geven we vanuit provinciale optiek en belangen, kaders mee voor die afweging. Er is geen sprake van het meten met twee maten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de participatie en samenwerking met gemeenten te verbeteren voor een betere integratie van POVI en LOS.	ZW-0317-17

Standpunt GS

Bij het vaststellen van de ontwerp POVI was het LOS nog niet beschikbaar (ook niet als ontwerp). Inmiddels is het LOS vastgesteld door GS. De samenhang tussen POVI, LOS en uit het LOS voortvloeiende gebiedsprocessen wordt in de POVI beschreven. Zie onze reactie ten aanzien van het thema natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het abstractieniveau per onderwerp sterk verschilt, waarbij sommige onderdelen overwegend beleidsmatig en richtinggevend zijn opgesteld, terwijl andere hoofdstukken sterk uitvoeringsgericht en gedetailleerd zijn. Indiener geeft aan dat dit leidt tot een gebrek aan eenduidigheid in toon en functie van de POVI.	ZW-0317-156

Standpunt GS

Dat klopt en is een gevolg van de verschillen in de fase in de beleidscyclus en de provinciale rol voor de verschillende beleidsthema's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil graag betrokken blijven bij de vervolgstappen en denkt graag mee bij de planvorming, beleid en te maken keuzes	ZW-0321-12

Standpunt GS

We waarderen een brede betrokkenheid van partijen bij de totstandkoming en uitvoering van het omgevingsbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI een mogelijke toetsing door de rechter niet zal doorstaan wegens gebrekkige motivering van de noodzaak en proportionaliteit. Indiener wijst Gedeputeerde Staten met zijn zienswijze op deze juridisch zwakke plek van de POVI.	ZW-0415-28

Standpunt GS

Naar onze overtuiging hebben we de noodzaak om in de POVI heldere keuzes te maken meer dan voldoende beargumenteerd. Die keuzes zijn goed beargumenteerd en zijn nodig om de opgaven, die voortvloeien uit ambities, maar ook Europese en nationale wet- en regelgeving, te realiseren. Overigens staat de POVI, zoals wettelijke bepaald, niet open voor bezwaar en beroep.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI eerst goed en duidelijk moet worden geschreven. Indiener vindt dat vage uitspraken over groen, milieu en duurzaamheid niet voldoende zijn. Indiener stelt dat eerst onderzocht moet worden wat de gevolgen van de POVI zijn op bijvoorbeeld de landbouw.	ZW-0418-3

Standpunt GS

Op meerdere plekken in deze Nota van zienswijzen hebben we aangegeven dat we de teksten naar aanleiding van de ingediende zienswijzen op onderdelen zullen verduidelijken. Aan de keuzes in de POVI ligt een PlanMER ten grondslag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het beleid in lijn te brengen met coalitieafspraken en kiezersmandaat.	ZW-0486-24

Standpunt GS

Het overzicht van doelen, opgenomen als bijlage 4, toont aan dat veel van die doelen aansluiten bij het Coalitieakkoord en de Beleidskader sdie op basis daarvan zijn opgesteld. De POVI wordt vastgesteld door Provinciale Staten, die gekozen is door de Limburgse bevolking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om ontwerp POVI niet vast te stellen of om nadere voorwaarden te stellen die de belangen van omwonenden te beschermen.	ZW-0517-9
Indiener verzoekt om ontwerp POVI niet vast te stellen of om nadere voorwaarden te stellen die de impact op natuur en landschap verminderen.	ZW-0517-10

Standpunt GS

De POVI is een visie op hoofdlijnen, op basis van een brede afweging van belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om ontwerp POVI niet vast te stellen of om nadere voorwaarden te stellen die de impact op natuur en landschap verminderen.	ZW-0517-10

Standpunt GS

De POVI is een visie op hoofdlijnen, op basis van een brede afweging van belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het document overzichtelijker te maken, meer samenhang aan te brengen, het aantal kaarten te beperken en bestaande milieudruk – vooral in Midden-Limburg – nadrukkelijker en concreter te betrekken.	ZW-0923-1

Standpunt GS

Naar onze overtuiging wordt in de POVI de samenhang geschetst tussen de grote opgaven waar Limburg mee geconfronteerd wordt. We hebben bewust ervoor gekozen om veel meer met kaarten te werken. We krijgen daar in algemene zin veel waardering voor. Het biedt ook de kans om veel beter de verbinding tussen gemeentelijk en provinciaal beleid te leggen. In het planMER is de bestaande milieusituatie in kaart gebracht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt burgerparticipatie en inspraak structureel te verankeren, met name bij grote projecten zoals bij de Clauscentrale, en in de praktijk daadwerkelijk uitvoering te geven aan samenwerking met inwoners zoals beloofd in het beleid.	ZW-0923-3

Standpunt GS

De POVI is niet de juiste plek daarvoor. Het is immers geen uitvoeringsagenda.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een eerlijke verdeling van lusten en lasten te waarborgen; compenseer onevenredig getroffen dorpen zoals Brachterbeek en breng lastenverlichting aan waar overbelasting optreedt.	ZW-0923-10

Standpunt GS

In de POVI geven we aan welke opgaven er liggen in Limburg en geven we algemene kaders voor de invulling van die opgaven naar gebieden toe. In de uitwerking van de POVI in thematische of gebiedsvisies zoals de beoogde gebiedsvisie Maasbracht-Einighausen wordt bezien hoe tot een optimale verdeling van functies gekomen kan worden in gebieden waar heel veel belangen bij elkaar komen. We zijn ons terdege ervan bewust dat energieplanologie daarbij kan leiden tot concentratie van ontwikkelingen. Op projectniveau vindt uiteindelijk de beoordeling van alle effecten op lokaal niveau plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan de stem van bewoners in het vervolgtraject, gezien hun dagelijkse betrokkenheid en zorg voor het landschap.	ZW-0982-6

Standpunt GS

Wij begrijpen uw zorg voor toekomstige ontwikkelingen die impact kunnen hebben op het Amerikaans kerkhof in Margraten. Wij schetsen in de POVI en Omgevingsverordening een aantal kaders, de gemeente is primair verantwoordelijk voor de inrichting van dit gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt provincie om haar bevoegdheden te zetten bij bovenregionale opgaven. Dit geldt met name voor thema's zoals stiltegebieden en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Juist op deze dossiers wordt expliciet om provinciale sturing gevraagd door gebiedspartners, om eenduidigheid, samenhang en effectiviteit te waarborgen.	ZW-1035-9

Standpunt GS

In de POVI schetsen we per thema wat de provinciale belangen en rol zijn. Die kunnen per thema behoorlijke verschillen. Vaak gaat het daarbij om bovenregionale opgaven. Voor het door indiener genoemde voorbeeld stiltegebieden is die rol groot, op basis van wettelijke bepalingen. Voor andere thema's ligt de primaire verantwoordelijkheid bij gemeenten. Dat geldt bijvoorbeeld voor de inzet van bestrijdingsmiddelen in de nabijheid van woongebieden, binnen kaders van het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een onderscheid te maken tussen hetgeen wettelijk of door rijksregelingen is voorgeschreven en de beleidsmatige vrijheid die de provincie neemt. Het moeten voldoen aan wettelijke kaders prevaleert boven beleidsmatige vrijheid. Deze duiding maakt afwegingen en keuzes transparanter.	ZW-1164-3

Standpunt GS

Het als bijlage opgenomen overzicht van doelen beschrijft ook waar die doelen op gebaseerd zijn. Dat kunnen Europese regels of nationale wetgeving zijn, maar ook afspraken tussen Provincie en Rijk of ambities van Rijk of Provincie. We zijn het met indiener eens dat inzicht hierin helpt bij het maken van afwegingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in de POVI aan te geven wat de wettelijke bepalingen zijn en welke instanties waarvoor verantwoordelijk zijn. Volkshuisvesting is de laatste jaren juist ingekleed met meer wet- en regelgeving om het belang in juiste proporties te kunnen afzetten tegen andere opgaven in andere domeinen die minder of ingebed zijn in wetgeving.	ZW-1164-73

Standpunt GS

Als bijlage is een overzicht van doelen opgenomen, met een beschrijving waar die doelen op gebaseerd zijn. Dat kunnen Europese regels of nationale wetgeving zijn. De focus in de POVI ligt op de provinciale rol en belangen. Het voert te ver om in de POVI een overzicht op te nemen van alle verantwoordelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het gebruik van containerbegrippen zoals 'scheiding tussen mens en dier', 'spuitvrije zones', 'bufferzones voor fijnstof en geur' en 'indicatieve zone die in overleg met gemeenten wordt vastgesteld' in de ontwerp-POVI leidt tot rechtsonzekerheid en ongelijkheid doordat gemeenten hier verschillend invulling aan kunnen geven.	ZW-1258-3

Standpunt GS

We nemen in de POVI een begrippenlijst op. In ons antwoord op algemene vragen over de zonering gaan we in op de status van de begrenzing van die zones (die is niet indicatief). Overigens hebben de gemeenten voor veel onderwerpen de nodige beleidsruimte om, binnen kaders van de Provincie, zelf gebiedsgerichte afwegingen te maken. Dat is in lijn met het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de overheid onvoldoende middelen/ruilgrond heeft, dit leidt tot schaarste en stijgende grondprijzen voor landbouw.	ZW-1300-10

Standpunt GS

Dit is een vraag die niet thuis hoort in de POVI, maar eerder in de uitwerking van het Programma LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft er bezwaar tegen dat straks ieder gemeente zelf de invulling per gebied gaat geven. Dit werkt volgens indiener oneerlijke concurrentie in de hand. Indiener heeft grond in vijf verschillende gemeenten en geeft aan dat het onwerkbaar is om bij alle vijf gemeenten te checken welke invulling per gebied er komt.	ZW-1358-7

Standpunt GS

Gemeenten in Nederland hebben voor veel onderwerpen de nodige beleidsruimte om zelf gebiedsgerichte afwegingen te maken. Zij hebben ook de meeste kennis van het gebied. Dat is het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet. Dat kan leiden tot verschillen per gemeente. Het is onvermijdelijk dat indiener daar, vanwege zijn grondposities in meerdere gemeenten, tegen aan loopt. Waar en provinciale belangen aan de orde zijn, geeft de Provincie via de POVI en Omgevingswet kaders mee.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een herhaaldelijk pleit handelt over de gebezigde termen regio en regionaal. Door deze af te kaderen/definiëren helpt het volgens de indiener de posities van partijen en hun verhouding tot mekaar te verduidelijken. Indiener ziet vooralsnog hier echter geen beweging naar mekaar toe ontstaan (o.m. POVI $3.2 en $10.20).	ZW-1445-17

Standpunt GS

In het algemeen bedoelen wij Noord-Limburg, Midden-Limburg en Zuid-Limburg als wij het hebben over de Limburgse regio's (de zogenaamde COROP-regio's). De term regio wordt echter niet voor elk thema hetzelfde ingevuld. Voor het thema wonen maakt de wet een onderscheid tussen woningmarktregio's en woningbouwregio's. Soms worden ook (grensoverschrijdende) euregio's bedoeld. Bij het thema Algemeen - Samenwerken als één overheid gaan we in op het belang van samenwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om over toekomstige ontwikkelingen in de grensregio geïnformeerd te worden.	ZW-1467-3

Standpunt GS

We benadrukken het belang om elkaar wederzijds te informeren over relevante ontwikkelingen. Op het niveau van Land / Bezirken informeren wij elkaar bijvoorbeeld via de Nederlandse Duitse Commissie voor RO.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er veel behoefte is aan een nieuwe editie van Expeditie Ruimte, omdat eerdere edities succesvol waren in het verbinden van collega’s van verschillende organisaties en het delen van kennis over provinciale en maatschappelijke thema’s. Volgens de indiener zijn actuele ontwikkelingen, zoals polarisatie in het maatschappelijke debat, extra redenen om weer samen te komen en ervaringen uit te wisselen. Daarom roept de indiener geïnteresseerden op om zich aan te melden om samen een nieuwe Expeditie Ruimte te organiseren.	ZW-1473-189

Standpunt GS

We zullen uw suggestie betrekken bij het nadenken over aanpakken en instrumenten die bijdragen aan een optimale samenwerking in de toekomst. Het is fijn om te horen dat u de Expeditie Ruimte, zoals die in het verleden is ingevuld, heeft gewaardeerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener uit zijn onzekerheid over de juridische status: moeten gemeenten zich houden aan de indeling van het POVI? Sommige gemeenten wijken af en gaan verder dan de provinciale zoneringen.	ZW-0153-6

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie, waar we vinden dat de POVI juridisch moet doorwerken richting gemeenten, waterschap, burgers of bedrijven nemen we regels op in de Omgevingsverordening. We geven in de POVI aan waar dat het geval is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie in strijd is met artikel 3.1 van de Omgevingswet, omdat er geen sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.	ZW-0499-5

Standpunt GS

We zijn het niet met indiener eens. Naar ons oordeel worden in de POVI evenwichtige keuzes gemaakt. Uiteraard doen we dat passend bij het provinciaal schaalniveau. De POVI is geen provinciaal omgevingsplan/bestemmingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de POVI-doelen en ambities concreter te specificeren, zodat er geen vrij interpreteerbare termen, opgaven en ambities in het beleid aanwezig zijn. Indiener verzoekt concrete beargumentatie met bijbehorende cijfers als onderbouwing.	ZW-0523-2

Standpunt GS

We verwijzen naar de ambities beschreven in hoofdstuk 2 en het doelenoverzicht in de bijlage.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gedetailleerde informatie over samenhang van deze omgevingsvisie en plan MER, met KRW en zoneringen voor natuur, natura-2000 gebieden, natuurontwikkeling/verbetering woningbouw, financiële paragraaf van de Nederlandse overheid en de in de Europese Unie gemaakte Greendeal.	ZW-0566-8

Standpunt GS

Indiener vraagt informatie over een aantal zeer uiteenlopende onderwerpen. Deels horen die niet thuis in de POVI, zoals de financiële paragraaf van de Nederlandse overheid. Voor uitleg over de zonering, water (KRW) en woningbouw verwijzen we naar de relevante onderdelen van de POVI en deze Nota van zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert om de Vlaamse landschapsparken 'Maasvallei' en 'Grenzeloos Bocagelandschap' te betrekken bij het verdere procesverloop van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg en het bijhorende plan-MER vanwege hun grensoverschrijdend karakter met Nederlands Limburg.	ZW-0750-2

Standpunt GS

Na vaststelling van de POVI door PS wordt het proces afgerond. We zien de vraag dan ook meer als een oproep om de genoemde partijen ook in de toekomst over dergelijke processen te informeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om afstemming tussen provincie Limburg en provincie Noord-Brabant voor ondernemers met gronden en activiteiten over de grenzen.	ZW-1116-14

Standpunt GS

Afstemming tussen Noord-Brabant en Limburg vindt op meerdere niveaus plaats. Waar het gaat om de inrichting van het landelijk gebied is dat onder meer de samenwerking in NOVEX DE PEEL. De gebiedsprocessen LOS kunnen ook grensoverstijgende impact hebben, wat om afstemming vraagt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de POVI naar aanleiding van het PlanMER wordt aangevuld met scenario's voor agrarische ontwikkeling, sociaaleconomische impactanalyses en beleid voor innovatie en kringlooplandbouw.	ZW-1243-4

Standpunt GS

Het opgestelde planMER is door de Commissie M.e.r. beoordeeld op juistheid en volledigheid. Dat oordeel luidt dat het MER grotendeels van goede kwaliteit is. Bestuurlijke keuzes in de regio's worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. We zien in het oordeel van de Commissie geen aanleiding om een aanvulling als gevraagd door indiener op te stellen. Bij de uitwerking van de POVI komt de impact van specifieke maatregelen aan bod.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het volgend over helder en consistent beleid: •EU Level playing field •Aansluiten bij landelijk beleid (bv geurbeleid) •Regelgeving op basis van doelsturing •Integraal beleid •Juridische borging van innovaties •Snellere vergunningverlening	ZW-1328-12

Standpunt GS

We hebben in de POVI een doelenoverzicht opgenomen waarin is aangeven welke Europese regels, nationale wetgeving en nationale ambities ten grondslag liggen aan deze doelen. Dat draagt bij aan de helderheid. Net als het feit dat bij elk thema het provinciaal belang en de provinciale rol worden toegelicht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een duidelijke structuur en leesbare invulling nodig is voor het gebruik van gebieden door een passende functie, en vraagt om een concrete uitleg over hoe dit in de POVI vormgegeven zal worden.	ZW-1473-169

Standpunt GS

De POVI en Omgevingsverordening worden beide gepubliceerd in het DSO (Regels op de Kaart) en in de eigen provinciale POL-viewer. Dat biedt de mogelijkheid om te zien welke beleidsuitspraken resp. regels van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2. Zonering

2.1 Binnengekomen zienswijzen met betrekking tot zonering

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gedeelten van het perceel wel/niet beekdal zijn en verzoekt het perceel niet in vele stukjes te delen maar een bewerkbaar perceel te behouden.	ZW-0784-1
Binnen het grondgebied van de gemeente Voerendaal is HS-Schoonbron gelegen. Op de locatie van HS-Schoonbron komt de huidige situatie niet overeen met de zoneringen die u hanteert. Volgens het kaartmateriaal is er sprake van een ‘Groenblauwe Landbouwzone’ en ‘Primair Landbouwgebied’ terwijl hier dus een hoogspanningsstation aanwezig is. Indiener verzoekt u de zonering in overeenstemming te brengen met de huidige situatie.	ZW-0206-31
De aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone dient volgens indiener niet als beleidsuitgangspunt te gelden.	ZW-0463-9
De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijke impact wordt niet gegeven.	ZW-0207-44
De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijke impact wordt niet gegeven.	ZW-0238-34 ZW-0271-34 ZW-0314-34
De gronden rond het perceel van de indiener maken deel uit van een aaneengesloten en actief gebruikt agrarisch gebied. In het ontwerp-POVI wordt ruimte geboden voor functiewijzigingen, bijvoorbeeld naar wonen, recreatie of natuur, wat direct ten koste zou gaan van de landbouwstructuur en gebruiksmogelijkheden. Dit is naar mening van indiener in strijd met het belang van duurzame, lokale voedselproductie en behoud van het agrarisch cultuurlandschap. Indiener verzoekt om deze gronden expliciet aan te merken als agrarisch waardevol primair landbouwgebied, waarbij landbouw als hoofdfunctie behouden blijft en functiewijzigingen worden uitgesloten.	ZW-1411-2
De indiener constateert dat de cirkel met een straal van 1,5 km niet juist is gepositioneerd voor hun gemeente en vraagt om dit aan te passen (Het middelpunt is noordelijker, namelijk op het stationsgebouw).	ZW-1038-52
De indiener constateert dat de contouren van een bestaande ontwikkeling op verschillende kaartlagen anders en onjuist zijn weergegeven en verzoekt de	ZW-0198-22

contouren van de ontwikkeling inclusief voorgenomen uitbreiding op alle kaartlagen te corrigeren die van toepassing zijn. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd. Dit punt hangt samen met ZW-0198-23.	
De indiener constateert dat de hoofdkaart van de groenblauwe landbouwzone niet overeenkomt met de acht deelgebied kaarten (Maasvallei, beekdalen, natte laagten, droogdalen, hellingen, overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden, intrekgebieden, Natura2000, ecologische verbindingszones) en verzoekt om deze kaarten onderling in overeenstemming te brengen. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-18
De indiener geeft aan dat de waterbuffer in de nabijheid en in eigendom van het Waterschap Limburg is aangewezen als Primair Landbouwgebied. De indiener verzoekt om de zonering voor deze waterbuffer te verwijderen.	ZW-0547-8
De indiener geeft aan dat het perceel momenteel wordt gebruikt voor landbouw, maar in de ontwerp-Omgevingsvisie niet is aangeduid als primair landbouwgebied. Indiener verzoekt om deze indeling in de definitieve versie te corrigeren.	ZW-0065-1
De indiener geeft aan dat meerdere zoneringsaanduidingen op het eigen gebied niet overeenkomen met de feitelijke situatie en toekomstige ontwikkelbehoefte en verzoekt daarom om een aantal aanpassingen: verwijdering van aanduiding ‘primair landbouwgebied’ op plekken waar reeds andere ontwikkeling (voorzien) zijn. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-15
De indiener verzoekt dat het verwevingsbied wordt verwijderd. Zie zienswijze voor locaties.	ZW-0547-7 ZW-0585-7 ZW-1235-3
De indiener verzoekt dat het verwevingsgebied in de huiskavel te verwijderen, omdat dit geen toegevoegde waarde heeft voor het doel (scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones of bufferzones voor fijnstof en geur). Zie zienswijze voor locaties.	ZW-0558-2
De indiener verzoekt de aanduiding ‘verwevingsgebied’ op een aantal plekken waar al andere ontwikkeling (voorzien) zijn, te verwijderen. Dit aangezien de aanduiding ‘verwevingsgebied’ met de toelichting dat de zonering de basis vormt voor nadere gesprekken maar ervoor kan zorgen dat plekken alsnog als groenblauwe landbouwzone (inclusief bijbehorende motiveringsplicht) kunnen worden aangeduid, onvoldoende zekerheid biedt voor toekomstige ontwikkelingen en een verzwaring ten opzichte van de huidige situatie. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-19
De indiener verzoekt om de zonering te wijzigen van Groenblauwe landbouwzone naar Primair landbouwgebied. Zie zienswijze voor meerdere locaties.	ZW-0558-5

De indiener verzoekt verwevingsgebied dat voor de locatie wordt verwijderd, aangezien het op deze locatie geen meerwaarde heeft en de scheiding tussen mens en dier met een bufferzone praktisch niet realiseerbaar is.	ZW-0957-4
De landbouwgronden van indiener zijn grotendeels gelegen in de groenblauwe landbouwzone en in het overgangsgebied natura2000. Het bedrijf is omgevormd naar vleesvee met akkerbouw. Via de POL viewer worden extra belastende en beperkende maatregelen zichtbaar. Het betreft onder andere het vergroten van het zoekgebied drinkwaterwinning beschreven in paragraaf 6.6.12. Daarnaast komen overgangsgebieden nabij een Natura 2000 gebied (paragraaf 5.6.2) van maar liefst 500 meter. Indiener vreest dat hun de mogelijkheid tot primaire landbouw ontnomen wordt. Dit treft ons zwaar aangezien onze eigendomsgronden in dit overgangsgebied vallen.	ZW-0394 ZW-0394-1
De percelen van de indiener liggen binnen verschillende zoneringen (GBLZ, VWG, PLG). Extra beheermaatregelen uitvoeren in 1 zone en niet in de andere is in de praktijk onuitvoerbaar en leidt altijd tot lagere opbrengsten, meerkosten en/of waardedaling van de percelen. Deze schade moet dan altijd volledig worden gecompenseerd.	ZW-0547-9 ZW-1043-7
Een deel van de bedrijfslocatie van indiener ligt in de Ontwerpvisie aangeduid als ‘Groenblauwe Landbouwzone’. Indiener stelt dat deze aanduiding geen extra beperkingen mag opleggen aan zijn bestaande agrarische bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0463-6
Gebruik het systeem van motiveringsplicht zoals in de Groenblauwe Mantel, waarbij agrariërs op doelen worden afgerekend en niet op maatregelen.	ZW-0877-44
Gelet op de bufferende werking van het park ten westen van ons perceel lijkt een “standaard-toepassing” van een strook van 100 meter voor het verwevingsgebied niet passend, Indiener verzoekt het verwevingsgebied te beperken tot de grens van zijn perceel aan de westkant.	ZW-1181-6
Gelet op het karakter van de locaties en de aanmerking als kansrijke masterplanlocatie verzoekt indiener voor de gehele locaties de zonering ‘Verwevingsgebied’ aan te houden. Ten overvloede geldt ook dat de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ binnen een locatie niet doelmatig lijkt te zijn. Het betreft een zeer spitse en smalle zonering, waarbij feitelijk niet het provinciale doel voor deze zonering tot uitvoering gebracht kan worden.	ZW-0206-36
Herstructurering en bouwen binnen huidig bebouwd gebied ziet indiener bij 'straatjes erbij' als uitgangspunt. Een programmaring waarbij het gros van de woningen in de stedenband Maastricht - Sittard-Geleen - Parkstad wordt gebouwd is hierbij evident. Daarnaast horen wij graag waar de huidige contour op is gebaseerd en hoe hard de lijn is.	ZW-0302-96
Het bedrijf van indiener is bijna geheel gelegen in de groenblauwe landbouwzone, verwervingsgebied èn overgangsgebied Natura 2000 en lijkt daardoor oneerlijk zwaar getroffen te worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling en opzichte van collega-paardenhouders.	ZW-0772-8
Een buurtschap kent een halve zonering ‘Verwevingsgebied (zie figuur 5). Het buurtschap omvat een cluster van bebouwing, waarbinnen diverse functies zijn gelegen (bijvoorbeeld een horeca en recreatie gelegenheid, bedrijvigheid en	ZW-0206-12

woningen). Indiener verzoekt u het gehele gebied met bebouwing de zonering verwevingsgebied te geven. Een andersoortige zonering bijvoorbeeld ‘Groenblauwe landbouwzone’ die nu voor een groot deel over de bestaande bebouwde percelen ligt is immers niet in overeenstemming met de feitelijke situatie ter plaatse. Indiener verzoekt u rekening te houden met de uitbreiding van het buurtschap met één woning. De Provincie Limburg heeft over dit plan inmiddels positief geadviseerd (en het betreffende ontwerp besluit ligt ter inzage).	
Het domein kent een halve zonering ‘Verwevingsgebied’. Indiener verzoekt u het gehele gebied met bebouwing de zonering ‘Verwevingsgebied’ te geven. Dit kom overeen met de feitelijke situatie.	ZW-0206-11
Het lijkt indiener onlogisch om het knooppunt Kerensheide als primair landbouwgebied aan te duiden. Dit geldt ook voor het aanduiden als verwevingsgebied van andere hoofdinfrastructuur in het Stedelijk gebied. En lijkt het erop dat de A2 verbreding nog niet is meegenomen op de kaart.	ZW-0302-61
Het opbrengend vermogen en de kwaliteiten van de gronden is zeer goed. Meerdere gronden gelegen in primaire landbouwgebieden met beekdalen, zijn van mindere kwaliteit. Indiener stelt dat goede landbouw wordt uit productie genomen ter bescherming van een nabijgelegen Natura 2000 bosperceel. Dit is volgend indiener onacceptabel. Indiener verzoekt de Provincie dringend deze gronden op te waarderen naar Primaire landbouwgronden. Zie tekening.	ZW-0394-16
Het POVI Limburg stelt kaders voor duurzame ruimtelijke ontwikkeling, De percelen zijn bestemd voor de ontwikkeling van twee burgerwoningen, zoals ook aangegeven in het bestemmingsplan. Het behoud van de bestemming ‘Wonen’ voor deze percelen is van belang. Indiener verzoekt de Provincie daarom om eventuele voorwaarden of beperkingen die de realisatie van deze woningen kunnen belemmeren, te herzien of te verwijderen.	ZW-0811-23
Het telen van intensieve gewassen zoals aardappelen, uien en suikerbieten is nodig voor de vruchtwisseling. Indiener verzoekt aan te geven hoe dit mogelijk blijft in het Verwevingsgebied of Groenblauwe Landbouwzone?	ZW-0426-13
Indiener stelt vast dat het huiskavel wordt doorsneden door de groen/blauwe zone, specifiek droogval en verzoekt aan te geven hoe dit kavel kan worden benut als de POVI gevolgd moet worden en ook om de blauw/groene zone op de huiskavel te verwijderen.	ZW-0951-2
In de POVI is het overgrote deel van het Graetheideplateau aangeduid als Primair Landbouwgebied. Dit strookt niet met de Strategische gebiedsvisie omgeving Chemelot waarin voor het gebied wordt ingezet op het vergroten van het aandeel natuur-inclusieve landbouw. Indiener verzoekt om een substantieel deel van het Graetheideplateau om te zetten naar Groenblauwe landbouwzone of binnen het Primaire Landbouwgebied meer ruimte voor natuur-inclusieve landbouw te creëren.	ZW-0302-64
In de POVI wordt aangekondigd dat er in het Verwevingsgebied ruimte gemaakt gaat worden voor 'een straatje erbij'. Indiener heeft de verwachting dat de Verwevingsgebieden opnieuw opschuiven en hij met het hele bedrijf in het Verwevingsgebied komt te liggen. Dit zal volgens indiener leiden tot een verslechtering van de economische rendabiliteit van zijn bedrijf en vreest hij	ZW-1418-4

voor het behouden van zijn vergunningen. Indiener verzoek om aan te geven hoe hiermee wordt omgegaan en hoe deze gevolgen worden gecompenseerd.	
In de POVI wordt aangeven dat gekozen begrenzingen en andere normatieve begrippen in beginsel indicatief zijn. In de praktijk constateerde indiener bij eerdere beleidswijzigingen dat dergelijke begrenzingen op casusniveau regelmatig strikt en gedetailleerd werden toegepast. Paragraaf 3.4 roept derhalve enkele vragen op. In het belang van onze inwoners, bedrijven en andere organisaties gaat indiener ervan uit dat we dit beleid ook vanuit een strategisch gedachte blijven oppakken.	ZW-1164-5
In het nu voorliggende ontwerp is er ter plaatse van het bedrijf van indiener een vlak aangeduid als verwevingsgebied. Er is echter volgens indiener geen aangrenzende bebouwing die aan te merken is als “stedelijk gebied”, “landelijke kernen” of “werklocaties”. Indiener verzoekt dan ook om de begrenzing van het verwevingsgebied te verwijderen. De aanduiding Primair landbouwgebied is volgens indiener hier op zijn plaats.	ZW-0355-2
In het ontwerp wordt niet aangegeven wat exact bedoeld wordt met een 'scheiding tussen mens en dier. Volgens indiener (melkveebedrijf) lijkt het erop dat veehouderijen nabij kernen worden beperkt. Indiener stelt voor om bij de uitwerking van het beleid in de omgevingsverordening een uitzondering te maken voor bestaande agrarische bedrijven.	ZW-0227-6
In het verwevingsgebied is de land- en tuinbouw de hoofdgebruiker maar dient de bedrijfsvoering te worden afgestemd op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken. Het is het gebied waar een functiewijziging mogelijk is mits goed onderbouwd. De provinciale kaders lijken strak, nieuw-vestiging van niet-agrarische functies kan alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie. Indiener vraagt hoe dit is te onderbouwen en doet de suggestie dit meer algemeen te formuleren.	ZW-0314-170
Indiener adviseert om in overleg te gaan met de gemeenten en ondernemers om gebied specifiek maatwerkbeleid te ontwikkelen, alvorens de nieuwe zonering juridisch door te voeren.	ZW-0171-7
Indiener beoogt een woning te bouwen op een locatie die grenst aan de bebouwde kom, op een perceel dat geen woonbestemming heeft. Volgens de gemeente Leudal moet de Provincie hierover beslissen	ZW-0032-1
Indiener bepleit dat het gehele ontwikkelingsgebied glastuinbouw als primair landbouwgebied moet worden bestemd.	ZW-0324-9 ZW-0325-8
Indiener bepleit dat overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden buiten de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw moeten worden begrensd.	ZW-0324-5 ZW-0325-9
Indiener constateer dat Dorper peel in de POVI2021 niet in de groenblauwe mantel was opgenomen en dat in voorliggend ontwerp het gebied wel in de GBLZ is opgenomen. De indiener is het daarmee niet eens en vraagt om een aanpassing van de kaart.	ZW-1242-14
Indiener constateert dat op het perceel al vele jaren een camping gevestigd is. Het gebied van de camping, evenals een aantal aangrenzende percelen, heeft op de plankaart van de ontwerp-POVI de aanduiding 'Primair Landbouwgebied'	ZW-1199-93

gekregen. Indiener stelt dat deze aanduiding echter niet aansluit bij het feitelijke en huidige gebruik van de betreffende gronden. Het gebied heeft in hoofdzaak een recreatief karakter en maakt integraal onderdeel uit van het bestaande kampeer- en verblijfsrecreatie gebruik. Indiener verzoekt om de aanduiding 'Primair Landbouwgebied', zoals paars begrensd weergegeven op de afbeelding in de zienswijze, te wijzigen in 'Verwevingsgebied'. Indiener stelt dat deze aanpassing recht doet aan het feitelijke gebruik en het recreatieve karakter van het gebied.	
Indiener constateert dat aan de oostkant van het perceel een onlogische hoek in de begrenzing is ingetekend die feitelijk niet aanwezig is, en verzoekt om correctie.	ZW-0115-7
Indiener constateert dat bedrijfslocatie is ingetekend als groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszone en gebiedspaspoort beekdalen (bijlage 2) en verzoekt om locatie aan te wijzen als primair landbouwgebied in overeenstemming met omliggende gebied.	ZW-0545-4
Indiener constateert dat bij het perceel sprake is van een onlogische grens tussen ‘verwevingsgebied’ en ‘groenblauwe landbouwzone’, die niet overeenkomt met de kadastrale ondergrond/perceelsgrens, en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-0115-9
Indiener constateert dat de zonering ‘Primair landbouwgebied’ op diverse locaties niet doelmatig is door diens kleinschalige oppervlak. Deze situering kan echter wel voor beperkingen zorgen bij planontwikkelingen en juridisch-planologische procedures. Indiener verzoekt u dan ook om aan de POVI toe te voegen dat daar waar de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ niet overeenkomt met de feitelijke functie ter plaatse (bijvoorbeeld bedrijvigheid of wonen) de bestaande functie (vastgelegd in het gemeentelijk Omgevingsplan) prevaleert als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden ter plaatse.	ZW-0206-6
Indiener constateert dat de bedrijfslocatie deels is ingetekend als ‘landelijke kern’ en deels als ‘verwevingsgebied’. Indiener verzoekt te vernemen wat de reden is van deze splitsing, alsmede om de gehele locatie aan te duiden als ‘verwevingsgebied’ zodat zowel primaire landbouw- als verbredingsactiviteiten optimaal mogelijk zijn.	ZW-0115-5
Indiener constateert dat de Buitenring Parkstad Limburg diverse primaire zoneringen heeft (zoals volgt uit kaart 1 'Algemene zonering'), waaronder 'Verwevingsgebied' en 'Groenblauwe landbouwzone' (GBLZ). De GBLZ kan ook een onderliggende zone zijn (ingevolge kaart 3 'Kaartlagen Groenblauwe Landbouwzone'). De GBLZ kan dus ook binnen de primaire zone 'Verwevingsgebied' gelegen zijn. Indiener geeft aan het vreemd te vinden dat dit soort grotere ontsluitingen (waaronder ook de Rijkswegen) geen eigen primaire zonering hebben en dus voor delen (in Brunssum) als 'Verwevingsgebied' of als 'Groenblauwe landbouwzone' zijn aangemerkt. Indiener stelt voor deze provinciale weg en wellicht ook de rijkswegen op zijn minst volledig als 'Verwevingsgebied' aan moeten wijzen met onderliggend dan bijvoorbeeld de GBLZ, echter niet primair als GBLZ. Indiener stelt voor de buitenring volledig 'Verwevingsgebied' maken met daar waar van toepassing de GBLZ als onderliggende zone.	ZW-0160-116

Indiener constateert dat de camping deels valt in primair landbouwgebied, hetgeen niet overeenkomt met de feitelijke situatie.	ZW-0314-138
Indiener constateert dat de groenblauwe landbouwzone op enkele locaties in Kerkrade is opgenomen. Indiener adviseert om in Kerkrade meer landbouwgebieden hiervoor aan te wijzen, zeker op de steile hellingen en in de beek- en droogdalen. Indiener stelt voor hiervoor de onderlegger (steile) hellingen en beekdalen (inclusief droogdalen) te gebruiken. Indiener verwijst naar enkele bijgevoegde kaartuitsneden.	ZW-0263-91
Indiener constateert dat de locatie van het voormalig Licom-terrein in de ontwerp-POVI 2025 grotendeels de aanduiding 'Verwevingsgebied' heeft gekregen. Indiener vindt het achter opvallend dat een smalle strook van het terrein de aanduiding 'Primair Landbouwgebied' draagt. Indiener gaat ervan uit dat dit het gevolg is van een kaar technische omissie, vermoedelijk ontstaan bij het combineren van kaartlagen. De betreffende strook is geen landbouwgrond, is dat ook nooit geweest, en maakt zowel feitelijk als functioneel integraal onderdeel uit van het Licom-terrein.	ZW-1199-87
Indiener constateert dat de ontwerpvisie onvoldoende duidelijkheid biedt over de toekomstige regelgeving en voorwaarden die zullen gelden binnen de groenblauwe landbouwzone. Indiener stelt dat deze onduidelijkheid leidt tot investeringsonzekerheid en het ontbreken van een solide basis voor lange termijn beslissingen.	ZW-0120-2
Indiener constateert dat de scheiding van de primaire landbouwzone en de groenblauwe landbouwzone (gblz) dwars over diens bouwvlak heen loopt en vraagt zich af of de indeling (gblz) gebaseerd is op de aanduiding hellingen	ZW-0039-1
Indiener constateert dat de sportvelden die onderdeel uitmaken van de locatie (en dus al momenteel geen landbouwfunctie vervullen) volledig zijn aangeduid als ‘Primair Landbouwgebied’. Deze zonering komt dus niet overeen met de vigerende situatie en functie in het gemeentelijk Omgevingsplan.	ZW-0206-39
Indiener constateert dat de verwevingszone ook gelegd is op willekeurige landbouwgronden zonder bebouwing in de buurt en op losliggende agrarische bedrijven.	ZW-1216-2
Indiener constateert dat diverse locaties uit het Masterplan Wonen, welke in overleg met de Provincie als potentieel kansrijk zijn bestempeld, nu in de kaartbeelden een zonering meekrijgen als ‘Primair Landbouwgebied’ en/of ‘Groenblauwe Landbouwzone’. In ieder geval de aanduiding ‘Primair Landbouwgebied’ sluit nieuwe woningbouw in beginsel uit binnen deze gebieden.	ZW-0206-34
Indiener constateert dat diverse natuurbeekzones zijn in Kerkrade opgenomen. Onder meer Crombacherbeek, Bleijerheiderbeek, Vrouwezijp, benedenloop van de Anselderbeek en een deel van de Worm. In deze zones wordt ruimte gereserveerd voor meanderen/herinrichting van de beken. Indiener stelt de vraag is of dit voldoende is en er meer beken in Kerkrade hiervoor moeten aanmerken.	ZW-0263-95
Indiener constateert dat een aantal kaartlagen van de GBLZ overlappen met de verwevingsgebieden. Hierdoor is niet helder welk belang prevaleert. En welke instrumenten hierbij horen. Het landschap Zuid-Limburg blijft de	ZW-1164-14

provincie beschermen en versterken". Ervan uit gaande dat de bescherming overeenkomt met de eerdere bescherming in de groenblauwe mantel en beschermingsgebied Zuid-Limburg.	
Indiener constateert dat een aanzienlijk deel van de huiskavel, essentieel voor de voerproductie van het melkveebedrijf, in het Ontwerp POVI ten onrechte is aangeduid als 'Maasvallei'. Door de recente aanleg van de dijk nabij de N280 heeft de Maas geen hydrologische of ecologische invloed meer op dit gebied. De functies die deze gronden als Maasvallei zouden moeten vervullen, zijn daarmee definitief vervallen. Indiener verzoekt met klem deze gronden te herbestemmen als primaire landbouwgrond. Dit stelt hen in staat de percelen efficiënt in te zetten voor voerproductie en beweiding, wat essentieel is voor de economische levensvatbaarheid van het bedrijf. Een juiste zonering voorkomt onnodige administratieve en financiële lasten en ondersteunt de continuïteit van de agrarische activiteiten.	ZW-0661-6
Indiener constateert dat een gedeelte van locatie (combinatie van meerdere kansrijke locaties) uit het Masterplan Wonen is aangemerkt als 'Primair Landbouwgebied'. Ook voor deze locatie geldt dat dit niet volgens de met de Provincie Limburg afgestemde richtlijnen Masterplan Wonen is. Indiener verzoekt voor de gehele locatie F1 de zonering 'Verwevingsgebied' aan te houden.	ZW-0206-37
Indiener constateert dat er plaatse van bedrijventerrein Haefland, meer concreet aan de achterzijde van de meest recente bedrijfskavels, een smalle strook 'Verwevingsgebied' tussen de zoneringen 'Stedelijk gebied' en 'Werklocaties' ligt. Indiener stelt voor deze snipper toe te voegen aan het 'Stedelijk gebied', e.e.a. zoals weergegeven op de navolgende situering.	ZW-0160-115
Indiener constateert dat in paragraaf 10.5.2 van de ontwerp-POV| ('Woningbouw op de juiste plek') staat dat woningbouw buiten bestaand stedelijk gebied onder voorwaarden mogelijk is, bijvoorbeeld als 'straatje erbij' of als uitleglocatie. Indiener constateert dat de voorkeur daarbij uitgaat naar locaties binnen verwevingsgebied, grenzend aan bestaand stedelijk gebied of een landelijke kern, waarbij de maat, schaal en functie van de ontwikkeling moet passen bij de omgeving en de identiteit van de kern. Indiener merkt op, hoewel zij de beleidslijn in de ontwerp-POV| onderschrijven, dat een locatie als het Licom-terrein niet vanzelfsprekend binnen het huidige afwegingskader valt. Indiener stelt dat dit kan leiden tot interpretatieverschillen en onzekerheid bij de planvorming. De locatie grenst niet direct aan het formeel aangeduide stedelijk gebied, en de vraag is of hier sprake is van een 'straatje erbij'. Het terrein is volgens de indiener eerder te typeren als een buiten stedelijke transformatielocatie met woningbouwpotentie.	ZW-1199-89
Indiener constateert dat op de locatie zich een kleine strook van het terrein bevindt die op de kaart van de ontwerp-POVI opvallend genoeg is aangeduid als 'Primair Landbouwgebied'. Indiener gaat ervan uit dat deze aanduiding het gevolg is van een kaar technische omissie, vermoedelijk ontstaan bij het combineren van verschillende kaartlagen. De betreffende strook betreft volgens de indiener geen landbouwgrond, is dat ook nooit geweest, en maakt zowel feitelijk als functioneel integraal onderdeel uit van het terrein.	ZW-1199-94

Indiener verzoekt de Provincie om de onjuiste aanduiding 'Primair Landbouwgebied' te verwijderen en te wijzigen in de aanduiding 'Verwevingsgebied'.	
Indiener constateert dat op de Oostflank diverse kleinere delen zijn aangewezen als 'Primair landbouwgebied' of 'Groenblauwe landschapszone' en dat dit niet overeenkomt met de feitelijke situatie. Indiener stelt dat feitelijk in Brunssum alleen 'Primair landbouwgebied' voorkomt aan de noordzijde. Indiener verzoekt andere locaties met de aanduiding 'Primair landbouwgebied' te vervangen. Indiener geeft in afbeeldingen de gewenste wijzigingen aan.	ZW-0160-113
Indiener constateert dat op een groot deel van Brunssum (en ook een groot deel van Zuid-Limburg) de aanduidingen 'Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1' en 'Uitbreidingsgebied Glastuinbouw 2' zijn opgenomen. Indiener stelt dat er in Brunssum (en ook in (grotendeels) Zuid-Limburg) helemaal geen glastuinbouw voorkomt. Indiener constateert dat uit de tekst van de ontwerp-POVI volgt dat glastuinbouw niet is toegestaan. Indiener stelt dat een aanduiding 'Uitbreidingsgebied Glastuinbouw' alleen maar verwarrend werkt. Indiener stelt voor betreffende aanduidingen 'Uitbreidingsgebied Glastuinbouw 1 en 2' overal te laten vervallen in Brunssum.	ZW-0160-120
Indiener constateert dat het perceel, een hoogstamboomgaard, onvolledig is ingetekend als ‘groenblauwe landbouwzone’. Het westelijke deel is ten onrechte weggelaten. Indiener verzoekt dit te corrigeren.	ZW-0115-6
Indiener constateert het volgende: Voor het Landelijk Gebied geldt dat deze term opnieuw gedefinieerd moet worden. Bij een activiteit in landelijk gebied dient altijd een motiveringsplicht te worden gevolgd. Daarbij zijn cultuurhistorie en omgang met erfgoed belangrijke elementen in die motivatie. Wanneer de Provincie een mogelijk belang heeft bij een plan dan dient de omgevingstafel te worden ingeschakeld Uitgangspunt voor woningtoevoegingen is zoveel mogelijk binnenstedelijk. Indien toch erbuiten (in verwervingsgebied) dan is onderbouwing noodzakelijk met vermelding waarom het o a binnenstedelijk niet kan. En indien de gemeente binnenstedelijk groen wil behouden (i.p.v. Dichtbouwen) moet dat ook onderbouwd worden.	ZW-1445-61
Indiener constateert nog diverse plukjes grond op de Oostflank die zijn aangeduid als primair landbouwgebied of als groenblauwe landbouwzone, daar waar geen sprake is van een dergelijke functie.	ZW-0160-76
Indiener gaat ervan uit nauw betrokken te worden bij het proces om tot een juiste begrenzing op de kaarten te komen, en desgewenst hierop inbreng te kunnen hebben.	ZW-1204-62
Indiener geeft aan dat (primair) landbouwgebied niet aanwezig moet zijn in Maasgouw en moet rondom een aantal locatie omgezet worden naar een andere functie	ZW-0188-73
Indiener geeft aan dat bestaande grenzen en bestemmingen van huidige bestemmingsplannen c.q. het omgevingsplan niet correct zijn overgenomen of ingetekend. Om te voorkomen dat toekomstige ontwikkelingen worden beperkt door strengere regels en complexere procedures wordt gevraagd de huidige plangrenzen een op een over te nemen. Tevens wordt verzocht een aantal onvolkomenheden in aanduidingen eveneens aan te passen.	ZW-0314-165

Indiener geeft aan dat Bisselt geen landbouwgebied betreft, maar (overwegend) natuur, hetgeen om correctie vraagt, evenals een zorgvuldige herbeoordeling van de overige aangeduide gebieden.	ZW-0317-165
Indiener geeft aan dat de aanduiding 'verwevingsgebied' niet juist is toegepast op de gronden op en rondom de bedrijfslocatie. Indiener geeft aan dat zijn gronden op aanzienlijke afstand liggen van bebouwde stedelijke gebieden en regionaal verzorgende kernen.	ZW-0412-1
Indiener geeft aan dat de aanduidingen van de gebieden zoals Groenblauwe landbouwzone, Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, Provinciaal archeologische aandachtsgebieden, Uitbreidingsgebied glasbouw 1, Uitsluitingsgebied windturbines en Velden - Gebiedspaspoort. de voortgang van de onderneming ernstig belemmeren.	ZW-1404-2
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van 'verwevingsgebied' onnodige beperkingen oplevert zonder toegevoegde waarde voor omwonenden en daarom gewijzigd dient te worden.	ZW-0260-4
Indiener geeft aan dat de algemene zonering voorbijgaat aan de bestaande exploitatie van het recreatiebedrijf, dat bestaat sinds de jaren ‘50. Indiener stelt voor een eenduidige kaartlaag of typering te ontwikkelen die recht doet aan het gebied en de recreatieve exploitatie. Indiener stelt dat het gedeelte van het recreatiebedrijf met aanduiding Groenblauwe landbouwzone voorbij wordt gegaan aan de bestaande exploitatie. Indiener stelt dat de groenblauwe-landbouwzone is getekend over het omheinde gebied wat bijna geheel verhard en bebouwd is. Zie voorstel voor diverse opties naar welke zonering het aangeduide gebied gewijzigd kan worden volgens indiener.	ZW-0334-1
Indiener geeft aan dat de contouren van de bebouwde gebieden niet overeenkomen met de contouren in de omgevingsvisie van de indiener. Indiener verzoekt deze contouren in overeenstemming te brengen met de omgevingsvisie. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage 3.	ZW-0241-165
Indiener geeft aan dat de huidige classificatie als primair landbouwgebied de mogelijkheden voor beschermende maatregelen beperkt en vraagt om een herziening.	ZW-0127-5
Indiener geeft aan dat de huidige zonering als 'primair landbouwgebied' geen recht doet aan de daadwerkelijke functie van de locatie, namelijk een outdoor centrum met recreatieve voorzieningen.	ZW-0230-4
Indiener geeft aan dat de indeling van percelen in de groenblauwe zone niet akkoord is.	ZW-0793-1
Indiener geeft aan dat de intekening en aanduiding van percelen als ‘Groen Blauwe Landbouwzone’ en de daarmee gepaarde beperkingen en restricties ongegrond zijn.	ZW-1004-1
Indiener geeft aan dat de nieuwe gebiedstoewijzing voor een varkenshouderij onder de ‘groenblauwe landbouwzone’ en het beekdalgebied beperkingen veroorzaakt voor de provinciale doelstellingen op het gebied van duurzame landbouw (emissiebeperking, dierenwelzijn, circulaire bedrijfsvoering en energietransitie) en landschappelijke kwaliteit en vraagt daarom om een aanpassing van de betreffende gebiedsaanduiding zodat verdere een ontwikkeling van de varkenshouderij mogelijk blijft.	ZW-0393-2

Indiener geeft aan dat de nieuwe kaartindeling verwarring veroorzaakt en tegenstrijdig beleid oplevert, wat de bedrijfsvoering belemmert en het toekomstperspectief ondermijnt.	ZW-0194-9
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet uitgaat van de slogan ‘van nee, tenzij naar ja, mits’, maar dat de ontwerp-POVI een grote mate van ‘nee, tenzij’ ademt. Indiener verzoekt meer ruimte te bieden voor lokaal maatwerk en meedenken.	ZW-0278-41
Indiener geeft aan dat de ontwerp POVI 2025 resulteert in ongewenste extra beperkingen voor hun landbouwgronden en bedrijfslocaties, waaronder wijziging van gebiedsindeling naar 'groenblauwe landbouwzone'. Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen	ZW-0169-6
Indiener geeft aan dat de ontwerp POVI 2025 resulteert in ongewenste extra beperkingen voor hun landbouwgronden en bedrijfslocaties, waaronder wijziging van gebiedsindeling naar 'verwevingsgebied'. Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen	ZW-0169-1
Indiener geeft aan dat de POVI-plannen voor zijn areaal, gelegen aan de rand van het Savelsbos en daarmee voor 80% in de Groenblauwe zone, kunnen leiden tot erosie, uitspoeling van de bodem en kaalslag op het landschap.	ZW-0410-4
Indiener geeft aan dat de veranderingen in de POVI rondom de Maasduinen de rechtszekerheid aantasten vanwege de onduidelijke grenzen van de zones.	ZW-0798-1
Indiener geeft aan dat de wijziging van 'Buitengebied' naar 'verwevingsgebied', 'groenblauwe landbouwzone' of 'natuurnetwerk Limburg' ongewenste beperkingen oplevert, voor zowel verbreding van de activiteiten, voor mogelijke verandering van bedrijfsactiviteiten of voor verandering van werkwijzen.	ZW-0935-2
Indiener geeft aan dat de wijziging van de bestemming van zijn eigendom, als Beekdal – Ecologische verbindingszone negatieve gevolgen heeft voor de waarde van die grond.	ZW-0939-1
Indiener geeft aan dat de zoneringen Primair landbouwgebied en Groenblauwe landbouwzone over recreatieve terreinen en woningen liggen, en verzoekt deze fouten in de kaarten te herstellen.	ZW-0241-146
Indiener geeft aan dat diverse kaartlagen over elkaar heen liggen met tegenstrijdige belangen. De POVI geeft onvoldoende duidelijkheid over hoe de belangen afgewogen moeten worde	ZW-1164-10
Indiener geeft aan dat door te stellen dat niet-agrarische functies bijvoorbeeld niet in het primaire landbouwgebied mogen landen, het perspectief voor ondernemers wordt ontnomen. Indiener vraagt om meer nuance in de zonering en in de mate van functiemenging, en pleit voor meer oog voor lokale gebiedskenmerken en transitieopgaven. In de gemeente Peel en Maas zijn sinds 2011 positieve ervaringen opgedaan met gebiedstypologieën waarin beleidsuitspraken zijn gekoppeld aan lokale kenmerken. De huidige voorgestelde zonering is te grofmazig en biedt weinig tot geen ruimte voor lokaal, gebiedsgericht maatwerk.	ZW-0278-143
Indiener geeft aan dat enkele provinciale zoneringen kunnen leiden tot beleidsmatige discussies. Sommige dorpskernen zijn als landelijke kern opgenomen, andere weer niet. Groenblauwe zones zijn gesitueerd op	ZW-0271-125

gebieden met een andere functie. Een bedrijventerrein ontbreekt gedeeltelijk. Indiener wil hierover met de provincie in gesprek.	
Indiener geeft aan dat er geen keuze is gemaakt over hoe de verschillende functies binnen het landelijk gebied hun plek moeten vinden.	ZW-1236-163
Indiener geeft aan dat er in de gemeente Maasgouw veel kleine snippers Primair landbouwgebied zijn, die niet realistisch zijn als zodanig vanwege hun gebruik als sportvelden, kernen, recreatiegebieden en natuur. Er wordt verzocht om alle primaire landbouwgebieden om te zetten in Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0188-26
Indiener geeft aan dat er onvoldoende aandacht is voor het ruimtebeslag dat nodig is voor woningbouw aan de randen van kernen, noodzakelijke uitbreidingen van bedrijventerreinen, de energietransitie en ruimte voor natuur.	ZW-1236-164
Indiener geeft aan dat gemeenten de taak krijgen om inzichtelijk te maken welk deel van de woningbouwbehoefte binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet, en dat deze keuze logisch is en gevolgd kan worden, maar niet strookt met de gebieden die op de kaarten zijn aangewezen en heel 'hard' begrensd zijn.	ZW-0241-143
Indiener geeft aan dat het beste alles bij het oude moet blijven wat betreft zijn percelen in Schimmert.	ZW-1205-3
Indiener geeft aan dat het extensiveringsgebied onder andere ligt in het Natura2000-gebied de Maasduinen. Volgens hoofdstuk 5.7 is in deze gebieden de uitbreiding of nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit niet toegestaan en moet uitbreiding of vormverandering gemotiveerd worden. Indiener merkt op dat een groot deel van dit gebied onmogelijk uit te breiden is en dat er geen veehouderijen aanwezig zijn. De zonering komt niet overeen met de feitelijke situatie en dient te worden aangepast. Indiener geeft aan dat ook de kaartlaag onverklaarbare snippers bevat die niet logisch zijn en waar volgens hen een heroverweging moet plaatsvinden.	ZW-1473-186
Indiener geeft aan dat het niet duidelijk welke (bestaande) functies binnen de specifieke benoemde gebieden mogelijk zijn (zoals recreatie: nu ligt bijvoorbeeld het vakantiepark Vossevenen in primair landbouwgebied en het vakantiepark gedeeltelijk in de Groenblauwe zone).	ZW-0313-95
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is wat er precies mag in bepaalde gebieden (o.a. verwerving) omdat dit tzt nog kan worden aangepast. Indiener verzoekt hieraan duidelijke voorwaarden te verbinden en de mogelijkheid hierop te reageren.	ZW-0478-1
Indiener geeft aan dat het onlogisch is om binnendijkse delen van de Maasvallei aan te wijzen als Groenblauwe landbouwzone vanwege toekomstige dijkversterkingen.	ZW-0634-1
Indiener geeft aan dat het ontbreken van duidelijkheid over de mogelijkheden in gebieden met zoneringen extra onzekerheid creëert voor de landbouwsector. Indiener stelt voor om maatregelen te nemen die de leefbaarheid van het buitengebied waarborgen, gezien de impact van het beperken van 40.000 hectare landbouwgrond voor voedselproductie en landbouw gerelateerde bedrijven in Limburg.	ZW-0989-4

Indiener geeft aan dat het perceel is aangewezen als groenblauwe landbouwzone en is het hier niet mee eens omdat na de dijkversterking van Buggenum zijn perceel volledig binnendijks is komen te liggen, waardoor het gebiedskarakter verandert. Indiener wil het perceel gewijzigd zien naar woningbouw, aangezien er overleg met de gemeente is geweest om de grond als woningbouw te gaan gebruiken.	ZW-0747-1
Indiener geeft aan dat het perceel volgens het gebiedskompas grotendeels geen beekdal is.	ZW-0783-1
Indiener geeft aan dat het provinciale beleid, waarbij alle niet-agrarische ontwikkelingen in het landelijk gebied worden uitgesloten, te weinig nuance en maatwerk biedt. Ze vragen om beleid gericht op 'de juiste functie op de juiste plek' in plaats van uitsluitend functies te weren.	ZW-0166-148
Indiener geeft aan dat het streven naar een zoveel mogelijk extensief, natuur inclusief en ‘watervriendelijke’ groenblauwe landbouwzone het telen voor de landbouwer onhaalbaar maakt en vraagt daarom om geen extra maatregelen in deze gebieden ten opzichte van een primair landbouwgebied.	ZW-0397-1
Indiener geeft aan dat Hoofdstuk 3.4.4.4 over zoneringsconflicten met lopende ontwikkelingen onduidelijk is, en vraagt om een toelichting op de afwegingen die gemaakt zijn, vooral met betrekking tot het landbouwontwikkelingsgebied (LOG). Indiener vraagt zich af of er nieuwe problemen opgeroepen worden en hoe de LOG weer terugkomt.	ZW-1473-136
Indiener geeft aan dat in 2024, met het oog op mogelijke woningbouw en de opgaven uit de Woondeal, voorkeursrecht is gevestigd op diverse gebieden buiten de landelijke kernen. Dit is gedaan omdat de herstructureringsopgaven in de kernen grotendeels zijn opgelost, en er in de kernen ruimte moet blijven voor groen, water en klimaatopgaven. De voorkeursrechtgebieden zijn afgestemd met de Provincie, onder andere via het traject ‘Straatje erbij’, en er zijn inmiddels gronden verworven voor woningbouw. Deze gebieden komen echter niet overeen met de zones op de kaarten. Indiener verzoekt de voorkeursrechtgebieden alsnog op te nemen als Verwevingsgebieden. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage 3.	ZW-0241-164
Indiener geeft aan dat in de zone Primair landbouwgebied deelgebieden liggen met andere accenten en ambities in gemeentelijke omgevingsvisies, en dat de koers van uitsluitend landbouw strijdig kan zijn met gemeentelijk beleid en lopende gebiedsontwikkelingen. Indiener verzoekt hiermee rekening te houden.	ZW-0166-36
Indiener geeft aan dat in paragraaf 2.3.5 enkele gebieden in de gemeente zijn aangeduid als primair landbouwgebied, terwijl hun ligging en functie beter passen binnen de categorie 'groenblauwe landbouwzone'.	ZW-0317-163
Indiener geeft aan dat in Peel en Maas een splitsingsregeling geldt, waarbij woning- en woonkavelsplitsing onder voorwaarden mogelijk is. Woonkavelsplitsing is onder meer mogelijk in ontwikkelingszones bebouwingslinten. Woningsplitsing is mogelijk in heel Peel en Maas (met uitzondering van concentratiegebieden glastuinbouw en LOG Egchelse Heide). De mogelijkheden die deze splitsingsregeling biedt, worden belemmerd door	ZW-0278-149

de zoneringen uit de POVI. Gevraagd wordt om de ontwerp POVI daarop aan te passen zodat de beleidsregel uitvoerbaar blijft.	
Indiener geeft aan dat keuzes in het planMER voor de Provinciale Omgevingsvisie Limburg verregaande consequenties hebben voor agrarische bedrijven en rijksmonumenten, waaronder beperkingen in gebruik, economische schade en risico's voor exploitatiemogelijkheden.	ZW-1466-8
Indiener geeft aan dat momenteel gesprekken worden gevoerd met zijn bedrijvengroep, de gemeente en het Waterschap over de herinrichting van de Roggelsebeek. Dit is een gebiedsgericht proces waarbij wordt gekeken naar de elementen in het gebied. De Povi wil sturend zijn van bovenaf door middel van een visie en een wensbeeld. Dit leidt echter tot foutieve kaarten.	ZW-1226-32
Indiener geeft aan dat net daar waar overeenstemming moet worden (is) bereikt vanwege vigerende afspraken, daar de uitbreiding 'straatje erbij net geblokt is.	ZW-1445-65
Indiener geeft aan dat een groot landbouwperceel, foutief is ingetekend met kleine en niet herkenbare deelgebieden als primaire landbouwgrond, waaronder onduidelijke hoekige elementen.	ZW-1063-2
Indiener geeft aan dat rekening moet worden gehouden met de bestaande samenwerking met de gemeente Simpelveld en de actieve rol van indiener in het realiseren van woningbouw.	ZW-0922-3
Indiener geeft aan dat vele lopende plannen niet zijn opgenomen in het kaartmateriaal en dat de begrenzingen van landelijke en stedelijke kernen niet overeenkomen met bestemmingen en plannen die in procedure of voorbereiding zijn. Ze vragen om de genoemde plannen op het kaartmateriaal te verwerken/	ZW-0166-145
Indiener geeft aan dat, gezien de ligging, kenmerken en toekomstverwachtingen van de betreffende percelen in Mook en Middelaar, het wenselijk is om deze gebieden niet als primair landbouwgebied aan te merken, maar als groenblauwe landbouwzones, waarin meer ruimte is voor functieverandering binnen een landschappelijk en ecologisch passend kader.	ZW-0317-215
Indiener geeft aan in de POVI onvoldoende aandacht besteed wordt aan het belang dat bewoners uit het bebouwde gebied rekening houden met het gebruik en de belangen van de gronden in het landelijke gebied.	ZW-1240-2
Indiener heeft een landbouwbedrijf bestaande uit een paardenpension, schapenhouderij met landbouwgrond tbv voederwinning voor het weiden van paarden en schapen en hooibouw voor eigen gebruik en verkoop. Het bedrijf is gelegen op 4 verschillende locaties. Indiener stelt dat de POVI voor een beperking van de mogelijkheden voor de huidige bedrijfsvoering en voor de toekomstige ontwikkeling van het bedrijf. Indiener meent dat dit resulteert in waardeverlies van hun eigendommen en een potentieel risico is voor de continuïteit van de onderneming. 2 locaties zijn gelegen in een Verwevingsgebied, met als gevolg dat er grote beperkingen zijn i.v.m. uitbreidingsmogelijkheden, bedrijfsontwikkeling, verduurzaming en op het gebied van vruchtwisseling, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting. 1 locatie ligt in een Verwevingsgebied en een Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, met als gevolg dat er grote	ZW-0869-1

beperkingen zijn op het gebied van vruchtwisseling, bemesting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.1 locatie ligt in een Groenblauwe Landbouwzone, met als gevolg ook beperkingen op het gebied van vruchtwisseling, bemesting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Indiener verzoekt om de zoneringen nogmaals goed te bekijken en eventueel aan te passen, zodat nadelige gevolgen voor het bedrijf tot een minimum teruggebracht of gecompenseerd kunnen worden.	
Indiener heeft er moeite mee dat de begrenzing van een aantal zones (volgens het ontwerp POVI) indicatief is. Dit biedt onvoldoende rechtszekerheid, met oog op de toekomst van de bedrijfsvoering juist absoluut noodzakelijk.	ZW-0751-4
Indiener heeft geconstateerd dat onder het kopje primair landbouwgebied ook informatie is opgenomen over de invulling van het verwevingsgebied. Deze omissie dient te worden hersteld.	ZW-0866-9
Indiener heeft meerdere vragen omtrent het kaartmateriaal bij de POVI. Het gebied ten heeft de bestemming natuur, is echter aangegeven als Zone Landelijk Kern.	ZW-0238-125
Indiener heeft meerdere vragen omtrent het kaartmateriaal bij de POVI. Het Julianakanaal is foutief aangegeven als landbouwzone (Primair landbouwgebied) Begrenzing Primair Landbouwgebied is op meerdere plekken onlogisch.	ZW-0238-123
Indiener heeft met betrekking tot het hoofdstuk natuur voorstellen/ aanpassingen voor het kaartmateriaal. Indiener heeft nieuwe voorstellen voor de begrenzingen opgenomen in Bijlage 1 en deze tijdens het ‘Tekenatelier Parkstad’ op 25 juni 2025 ingebracht.	ZW-0263-10
Indiener is een gemeente met een groot areaal aan landelijk gebied. De POVI zet volgens indiener het buitengebied op slot en belemmert indiener naar eigen zeggen om opgaven adequaat op te kunnen pakken en het buitengebied een reëel perspectief te bieden op het gebied van met name vitaliteit, leefbaarheid en bereikbaarheid. Indiener heeft volgens haar voldoende fysieke ruimte in haar gemeente en die wil en gaat zij benutten in het belang van haar gemeente en haar gemeenschap. De invulling van deze ruimte is primair een keuze van de gemeente zelf en niet van de provinciale overheid. Uiteraard hoort hier volgens indiener afstemming en dialoog met de provincie en de regio bij	ZW-1127-4
Indiener is het oneens met het feit dat een deel van een specifiek sperceel (zie document) in het ontwerp is opgenomen als natuurnetwerk Limburg, aangezien dit de huidige en de toekomstige mogelijkheden belemmert. Het past niet bij de rest van de omgeving en past ook niet bij de aangrenzende landbouwpercelen.	ZW-0717-3
Indiener is het oneens met het feit dat een specifiek aantal percelen (zie document) in het ontwerp is opgenomen als rivierdal en maasvallei, omdat er geen water kan komen door dijken en het over het algemeen hooggelegen percelen zijn.	ZW-0717-7
Indiener is mening dat het Energielandgoed Wellsmeer (ELWM) in hoofdstuk 2.7.3 concreet en positief wordt benoemd, en vraagt zich af hoe de provincie omgaat met het ELWM in de groenblauwe landbouwzone, en hoe de provincie	ZW-1473-131

dit in relatie tot het ELWM ziet, en vraagt of de provincie hier een helder kader voor nieuwe ontwikkelingen wil bieden.	
Indiener is van mening dat maatregelen van de provincie nooit strenger mogen zijn dan landelijke regels of regels van het waterschap en dat nu wel het geval dreigt te zijn.	ZW-0726-6
Indiener juicht toe dat nabij het bedrijf primair landbouwgebied is aangewezen, maar constateert dat dit ten onrechte is ingetekend in plaats van op de eigen percelen, terwijl dit een holle weg betreft en geen landbouwgrond. Indiener constateert dat de bedrijfslocatie deels is ingetekend als 'landelijke kern' en deels als 'verwevingsgebied'	ZW-0115-4
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone op zijn gronden die nu de aanduiding Buitengebied hebben en verzoekt de provincie deze gronden als Primair Landbouwgebied aan te wijzen.	ZW-0335-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone (beekdal - ecologische verbindingszone). De begrenzing is fors ruimer dan de Groenblauwe mantel. Indiener stelt voor om te komen tot een realistische begrenzing of het handhaven van de huidige begrenzing. Indiener is van mening dat de gevolgen van de aanwijzing ecologische verbinding duidelijk moeten zijn voorafgaand aan de definitieve aanwijzing ervan.	ZW-0721-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszone er verzoekt de provincie dit te wijzigen in Primair landbouwgebied en de aanduiding ecologische verbindingszone te verwijderen.	ZW-0337-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe landbouwzone omdat een deugdelijke onderbouwing omtrent de begrenzing ontbreekt en verzoekt de provincie om begrenzing van de aanduiding te wijzigen conform de huidige begrenzing van de Groenblauwe mantel.	ZW-0724-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone op zijn gronden die nu de aanduiding Buitengebied hebben en verzoekt de provincie deze gronden als Primair Landbouwgebied aan te wijzen.	ZW-0610-4 ZW-0724-5
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Landelijke kern, omdat er geen sprake is van een landelijke kern en verzoekt de provincie deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0316-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied rond een bedrijf dat is aangeduid als Werklocatie om hiermee een buffer te vormen ter bescherming van het bedrijf en vraagt deze zonering te vervangen door Primair Landbouwgebied en Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-0288-2
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van Verwevingsgebied van zijn huiskavel en verzoekt de provincie de huidige begrenzing aan te houden.	ZW-0290-4
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van de Groenblauwe Landbouwzone van zijn huiskavel en verzoekt de provincie de huidige begrenzing aan te houden.	ZW-0290-3
Indiener kan zich niet vinden in de zonering Groenblauwe Landbouwzone op zijn percelen. Indiener vreest voor gebruiksbeperkingen van zijn percelen (kunstmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen). Indiener wil dat deze percelen als Primair Landbouwgebied worden aangeduid.	ZW-0672-2

Indiener kan zich niet vinden in de zonering Verwevingsgebied op zijn perceel, omdat een duidelijke motivering hiervoor ontbreekt en omdat dit gevolgen kan hebben voor de ontwikkelingsmogelijkheden. Indiener vraagt om dit te wijzigen in Primair Landbouwgebied.	ZW-0292-3
Indiener kan zich niet vinden in het ongemotiveerd aanwijzen van diverse percelen als Groenblauwe Landbouwzone in plaats van Primair Landbouwgebied.	ZW-0587-3 ZW-0343-5
Indiener ligt met meerdere dele van zijn bedrijven in GBLZ (ecologische verbindingszone en beekdal), PLG, VG en wenst geen extra restricties te ondervinden in de toekomstige ontwikkeling van zijn bedrijven en in het toekomstige grondgebruik daaraan verbonden.	ZW-1483-1
Indiener maakt bezwaar tegen aanmerking van zijn perceel als Groenblauwe Landbouwzone en wil toegedeeld worden aan het Primair Landbouwgebied.	ZW-0215-1
Indiener maakt bezwaar tegen de complexiteit en strengere eisen van het beleid door overlappende gebiedsaanduidingen (groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, primair landbouwgebied), waardoor de bedrijfsvoering van hun melkveebedrijf onnodig wordt bemoeilijkt.	ZW-1461-4
Indiener maakt bezwaar tegen de POVI omdat zijn akkerbouwbedrijf in een verwevingsgebied is komen te liggen en grenst aan een overgangszone rond kwetsbare N2000 gebieden.	ZW-0415-1
Indiener maakt bezwaar tegen de voorgenomen wijziging om zijn perceel aan te wijzen als onderdeel van de groenblauwe landbouwzone	ZW-1422-27
Indiener maakt bezwaar tegen het feit dat zijn bedrijf en landerijen is ingedeeld in meerdere zoneringen.	ZW-0983-7
Indiener maakt bezwaar tegen het intekenen als verwevingsgebied van zijn percelen.	ZW-0598-1
Indiener maakt bezwaar tegen het intekenen van GBLZ rondom de Maasduinen.	ZW-0798-7
Indiener maakt bezwaar tegen het ontbreken van de beek en de ruimte aan weerszijde van de beek in de zone Beekdalen en de groenblauwe landbouwzone, vanwege onduidelijke toekomstige consequenties.	ZW-1219-3
Indiener maakt voor een van hun percelen bezwaar tegen de aanwijzing met bijbehorende beperkingen van - Boringsvrije zone Roerdalslenk - Maasvallei - Groenblauwe landbouwzone Indiener stelt dat door bovenstaande aanwijzingen de dagelijkse bedrijfsvoering wordt beperkt en ontwikkeling voor de toekomst in gevaar komt.	ZW-1002-4
Indiener maakt voor een van hun percelen bezwaar tegen de aanwijzing met bijbehorende beperkingen van - Boringsvrije zone Roerdalslenk - Maasvallei - Natuurnetwerk Limburg - Overgangsgebied rondom kwetsbaar Natura 2000 gebied - Extensiveringsgebied - groenblauwe landbouwzone	ZW-1002-3

- Rivierdal gebiedspaspoort Indiener stelt dat door bovenstaande aanwijzingen de dagelijkse bedrijfsvoering wordt beperkt en ontwikkeling voor de toekomst in gevaar komt.	
Indiener maakt voor een van hun percelen bezwaar tegen de aanwijzing met bijbehorende beperkingen van - Boringsvrije zone Roerdalslenk - Maasvallei - Natuurnetwerk Limburg - Overgangsgebied rondom kwetsbaar Natura 2000 gebied - Extensiveringsgebied Indiener stelt dat door bovenstaande aanwijzingen de dagelijkse bedrijfsvoering wordt beperkt en ontwikkeling voor de toekomst in gevaar komt.	ZW-1002-2
Indiener maakt voor een van hun percelen bezwaar tegen de aanwijzing met bijbehorende beperkingen van - Boringsvrije zone Roerdalslenk - Rivierdal - Gebiedspaspoort - Verwervingsgebied Indiener stelt dat door bovenstaande aanwijzingen de dagelijkse bedrijfsvoering wordt beperkt en ontwikkeling voor de toekomst in gevaar komt.	ZW-1002-1
Indiener merkt op bij paragraaf 3.4.1: Groenblauwe landbouwzone dekt niet de lading. Hier is niet overal landbouw mogelijk, wanneer deze ruimte ook gebruik moet worden voor o.a. ambitie "Vitale bodem en robuust watersysteem" en natuurdoelen.	ZW-1204-76
Indiener merkt op dat de camping planologisch als zodanig bestemd maar nog niet als bestaande ontwikkeling op de kaart ingetekend.	ZW-0314-137
Indiener merkt op dat de eigen bedrijfslocatie voorheen werd aangeduid als Buitengebied, maar in de nieuwe kaartaanduiding zowel binnen Primair landbouwgebied als Groenblauwe landbouwzone valt. Dit is onwenselijk vanwege het voornemen om hier huisvesting te realiseren voor internationale medewerkers. Versnippering van het bestaande buitengebied binnen een bestaande bedrijfslocatie moet worden voorkomen.	ZW-0324-4
Indiener merkt op dat een werkgelegenheidsgebied aanwezig is binnen in het stedelijk gebied en verzoekt, kijkende naar het huidig gebruik en wat in de toekomst wenselijk is op deze locatie, ook hier een aanduiding stedelijk gebied toe te passen aangezien dit ruimere mogelijkheden biedt.	ZW-0314-139
Indiener merkt op dat kaarten niet alle reeds gerealiseerde ontwikkelingen bevatten en niet overeenkomen met de bestaande planologische en feitelijke situatie.	ZW-0314-131
Indiener noemt een project met beoogde Woningbouwontwikkeling. Indiener verzoekt om het gehele gebied onder Verwevingsgebied te brengen.	ZW-1445-75 ZW-1445-69
Indiener noemt een project met momenteel in onderzoek voor de realisatie van ca. 10 stuks Tiny Houses. Indiener verzoekt hiermee in de POVI rekening te houden.	ZW-1445-74
Indiener noemt een project met Woningbouwontwikkeling inclusief waterbuffer(s), waarvan de gronden in eigendom Gemeente komen (afronding contractuele fase). Indiener verzoekt om met deze beoogde	ZW-1445-70

woningbouwontwikkeling inclusief wateropvangvoorziening rekening te houden.	
Indiener noemt een project in het kader van het project Centrumplan moet indiener een huidig tankstation verplaatsen. In overleg met de eigenaar is hiervoor de locatie van de huidige carpoolplaats bepaald. De gemeente is eigenaar van deze gronden. Indiener verzoekt om het gebied van de carpoolplaats als Verwevingsgebied aan te duiden zodat de realisatie van een tankstation (met name voor elektrische voertuigen) in samenhang met de carpoolfunctie en parkeren mogelijk is.	ZW-1445-73
Indiener noemt het project met een reeds uitgevoerde parkeerplaats voor bezoekers. Indiener verzoekt om deze op kaart aan te geven.	ZW-1445-72
Indiener noemt het IBA Sleutelproject 'Gebiedsontwikkeling ZLSM inclusief de bijbehorende herinrichting stationslocatie alsmede de zgn. Parkstad Route (voorheen Leisure Lane), parkeerterrein, toeristische activiteiten rondom de sporen. Indiener verzoekt om hiermee in het plan rekening te houden zodanig dat uitvoering van de betreffende elementen hierin rechtstreeks kan worden ingepast (parkeren horeca, fietsenstalling, informatiepoort, museumactiviteiten, onderhoudsloodsen e.d.	ZW-1445-71
Indiener om zijn huiskavel bijeen te houden in dezelfde zone: primair landbouwgebied.	ZW-0384-1 ZW-0385-1
Indiener plaatst vraagtekens bij de vraag of het huidige ontwerp voldoende aanknopingspunten biedt om een transformatie naar woningbouw planologisch goed te onderbouwen. Voor een wijziging van de functie in het omgevingsplan is het van belang dat dit aansluit bij het provinciale ruimtelijke beleid.	ZW-1199-90
Indiener pleit ervoor om de regio Horn te bestemmen als primair agrarisch gebied, gezien de aanwezigheid van meerdere actieve agrarische bedrijven in de nabijheid.	ZW-0661-3
Indiener pleit voor de afbakening van de groenblauwe landbouwzone en deze te wijzigen zoals dit ook werd toegepast in het verleden	ZW-1087-4
Indiener pleit voor het behoud van de huidige zone van primair landbouwgebied	ZW-0769-4
Indiener pleit voor het expliciet mogelijk maken van uitbreidingen op strategisch gekozen locaties zoals Nederweert-Noord, Budschop Noord en Oost, en Ospel Noord en Oost, om een zorgvuldige groei van de kern te realiseren, leefbaarheid en infrastructuur te versterken, en uiteenlopende doelgroepen - van starters tot senioren - te bedienen.	ZW-0196-119
Indiener pleit voor het instellen van een maatwerkgebied op de bedrijfslocatie in plaats van een verwervingsgebied	ZW-0960-4
Indiener pleit voor smalle zones m.b.t. de groenblauwe landbouwzone rondom zijn bedrijf	ZW-1078-6
Indiener roept de Provincie op het proces van totstandkoming van de POVI te herzien. Volgens indiener is gebleken dat verschillende (beleids-)keuzes nog niet zijn gemaakt. Een voor landelijke gemeenten belangrijke keuze die volgens indiener nog niet is gemaakt, is hoe om te gaan met linten en clusters in het landelijk gebied. Indiener vraagt zich af of deze straks deel uitmaken van de groenblauwe landbouwzone, of een ander gebied, of dat dit	ZW-1127-9

verwevingsgebieden worden. Volgens indiener is dit essentieel met het oog op de kansen die het ‘straatje erbij’ kan bieden.	
Indiener roept op om het beleid in Verwevingsgebied en Groenblauwe landbouwzone achterwege te laten totdat helder is wat het effect van de landbouw is op de leefomgeving in de kernen. Indiener meent dat burgers in het landelijk gebied niet de regels moeten bepalen voor agrariërs.	ZW-0638-2
Indiener stelt dat Aaldonk een bebouwingscluster is dat omgezet dient te worden naar 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-152
Indiener stelt dat aanduidingen als beekdal en droogdal foutief en verwarrend zijn en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-1362-20 ZW-1363-22
Indiener stelt dat aanduidingen als beekdal en droogdal foutief en verwarrend zijn.	ZW-1392-32
Indiener stelt dat aanduidingen als beekdal foutief en verwarrend zijn en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-1370-13
Indiener stelt dat aanwijzing van overgangsgebieden rond Natura 2000-gebieden leidt tot rechtsonzekerheid en onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1141-14
Indiener stelt dat agrarische bouwkavels en bedrijfslocaties ten onrechte zijn aangeduid met diverse overlappende gebiedsaanduidingen, waaronder primair landbouwgebied, Groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, Natura 2000-overgangszones en ecologische verbindingszones.	ZW-1427-5 ZW-1442-6
Indiener stelt dat agrarische percelen ten onrechte zijn aangeduid als onderdeel van het Natuurnetwerk Limburg, terwijl deze percelen feitelijk in gebruik zijn als reguliere landbouwgrond.	ZW-0904-1
Indiener stelt dat alle percelen van het bedrijf zijn aangeduid als primair landbouwgebied, wat aansluit bij de huidige bedrijfsvoering met paardenhouderij. Een deel wordt gebruikt als camperplaats.	ZW-0850-7
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk.	ZW-0430-3
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo’n geval wordt gerekend. Welk juridisch kader is hierop van toepassing.	ZW-0713-2
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo’n geval wordt gerekend?	ZW-0374-3 ZW-0390-3 ZW-0426-3
Indiener stelt dat beekdalen ontbreken.	ZW-0978-4
Indiener stelt dat bepaalde percelen aan de rand van het plangebied onterecht zijn aangeduid als primair landbouwgebied of verwevingsgebied en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-20
Indiener stelt dat bij er een project is om een nieuwe Brede School te realiseren naast de huidige Brede School waarvan de gronden in eigendom Gemeente zijn met aanpalende woningbouw. Indiener verzoekt om het gehele gebied onder Verwevingsgebied te brengen, gelet op de concrete vraag nieuwbouw Brede School in samenhang met het ontwikkelen van woningbouw en verplaatsen huidige woonwagenstandplaats(en).	ZW-1445-68
Indiener stelt dat bij het project Vakantie Resort' (vigerend bestemmingsplan) de voorbereiding op de beoogde nieuwe woningbouwontwikkeling al geruime	ZW-1445-66

tijd in gang is gezet en de huidige contracten momenteel worden verlegd. Indiener verzoekt om dit gehele gebied als Verwevingsgebied aan te duiden en dit gebied te vrijwaren voor onderbouwing gezien de reeds uitgevoerde onderzoeken en gemaakte afspraken (Indiener verwijst naar nr. 1 op de plankaart).	
Indiener stelt dat bij tekenfouten of onnauwkeurige begrenzingen aan agrarische bouwkavels ten onrechte waarden kunnen worden toegedicht die feitelijk niet aanwezig zijn.	ZW-0940-3
Indiener stelt dat de aanduiding 'Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' geen gevolgen mag hebben voor het landbouwkundig gebruik, aangezien al rekening gehouden wordt met Natura 2000-beheerplannen.	ZW-1189-8
Indiener stelt dat de aanduiding 'Overgangszone kwetsbare Natura 2000-gebieden' aanzienlijke beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering en verzoekt deze zone buiten de locatie te leggen.	ZW-1249-2 ZW-1249-3
Indiener stelt dat de aanduiding beekdal ongewenst over het plangebied is gelegd.	ZW-1414-11
Indiener stelt dat de aanduiding beekdal/droogdal bij Bingelrade foutief en verwarrend is.	ZW-1405-12
Indiener stelt dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied over cultuurgronden willekeurig is ingetekend.	ZW-1426-14
Indiener stelt dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied over de bouwkavel willekeurig en onvoldoende onderbouwd is.	ZW-1426-10
Indiener stelt dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied willekeurig is ingetekend.	ZW-1434-10
Indiener stelt dat de aanduiding overgangsgebied Natura 2000 onvoldoende is toegelicht, omdat niet duidelijk is welke instructieregels of maatregelen van toepassing zijn.	ZW-0830-11
Indiener stelt dat de aanduiding Primair Landbouwgebied is strijdig met de beoogde robuuste groenbuffer/ verbindingszone tussen de Klavers 5 en 7 uit de Structuurvisie Klavertje 4. Dit zou Groenblauwe Landbouwzone moeten zijn	ZW-0224-190
Indiener stelt dat de aanduiding primair landbouwgebied te beperkend is en verzoekt om herziening van de ontwerp Omgevingsvisie zodat omliggende gronden worden aangemerkt als verwevingsgebied, in lijn met de huidige situatie.	ZW-0254-2
Indiener stelt dat de aanduiding primair landbouwgebied voor een deelgebied binnen het plangebied niet passend is en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-18
Indiener stelt dat de aanduiding van overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden met een standaardzone van 500 meter willekeurig en niet wetenschappelijk onderbouwd is.	ZW-0573-13
Indiener stelt dat de aanduidingen beekdal en droogdal foutief en verwarrend zijn	ZW-1434-13
Indiener stelt dat de aangewezen gebiedsaanduidingen willekeurig zijn begrensd en niet gebaseerd op natuurlijke of landschappelijke grenzen. Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen uitsluitend worden toegepast op	ZW-1210-14

basis van zorgvuldige onderbouwing en herkenbare grenzen, ondersteund door wetenschappelijk onderzoek.	
Indiener stelt dat de aanwijzing van Brachterbeek tot energieknooppunt feitelijk een verandering van zonering inhoudt, en verzoekt dat deze keuze wordt heroverwogen.	ZW-0923-134
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als overgangsgebied Natura 2000 onvoldoende is toegelicht en dat niet duidelijk is welke instructieregels of beperkingen hiermee verbonden zijn.	ZW-0884-9
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als overgangsgebied Natura 2000.	ZW-1383-7
Indiener stelt dat de cumulatie van aanduidingen leidt tot rechtsonzekerheid voor het project.	ZW-1414-18
Indiener stelt dat de intekening heeft plaatsgevonden door gedateerde informatie vanuit gemeente Peel en Maas en niet in overeenstemming is met de huidige situatie.	ZW-0959-4
Indiener stelt dat de kavel deels als GBLZ is aangemerkt en deels als landbouwgrond. Indiener wil de kavel in zijn geheel als primaire landbouwgrond aangemerkt hebben.	ZW-0197-5
Indiener stelt dat de ligging van het verwevingsgebied onlogisch is en de agrarische ontwikkelruimte beperkt, en verzoekt om her begrenzing en voorafgaande uitwerking van uitvoeringskaders.	ZW-0450-7
Indiener stelt dat de locatie staat aangegeven als Primair landbouwgebied, maar dit zou 'Verwevingsgebied' moeten zijn.	ZW-0186-162
Indiener stelt dat de locatie is gelegen in het 'Primaire Landbouwgebied', indiener verzoekt om dit te wijzigen naar 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-171
Indiener stelt dat de locatie van Geitenhouderij ook besproken is met Provincie voor uitbreiding van de kern. De indiener stelt dat hier 'Verwevingsgebied' beter geschikt zou zijn.	ZW-0186-146
Indiener stelt dat de locatie voormalig Licom-terrein bij de Provincie Limburg bekend als een van de prioritaire woningbouwlocaties binnen de gemeente Landgraaf. In het verleden was het terrein volgens de indiener in gebruik als werklocatie voor sociale werkvoorziening en ondersteunende bedrijfsactiviteiten. Het terrein is grotendeels verhard, heeft een stedelijk karakter en wordt op dit moment gebruikt voor de tijdelijke huisvesting van ontheemden uit Oekraïne.	ZW-1199-88
Indiener stelt dat de locatie een landgoed is in het buitengebied en dient gewijzigd te worden naar 'Verwevingsgebied' en niet 'GBLZ'.	ZW-0186-151
Indiener stelt dat De Looi een lintbebouwingscluster is en hoort daarom gewijzigd te worden naar 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-150
Indiener stelt dat de omvangrijke overgangszones rondom Natura 2000 de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnen, omdat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de gewenste maatregelen te realiseren.	ZW-1362-15
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI erop duidt dat de Provincie de reeds bekende woningbouwplannen onvoldoende heeft meegenomen in de overweging voorafgaand aan de zonering.	ZW-0319-62

Indiener stelt dat de percelen aan de noordzijde van een deelgebied binnen het plangebied beter passen binnen de groenblauwe landbouwzone of als ecologische verbindingszone en verzoekt om aanpassing van de zonering.	ZW-1364-19
Indiener stelt dat de provincie onvoldoende middelen en ruilgrond beschikbaar heeft om de gewenste transities in Natura 2000-overgangsgebieden uit te voeren, waardoor de uitvoerbaarheid ontbreekt.	ZW-1050-18
Indiener stelt dat de provincie onvoldoende middelen heeft voor uitvoering van de gewenste transities in Natura 2000-overgangsgebieden, waardoor de visie onuitvoerbaar is.	ZW-1053-18
Indiener stelt dat de sportvelden zijn gelegen in de GBLZ, deze graag wijzigen naar Verwevingsgebied, vanwege grondposities en uitbreidingsmogelijkheden van de kern Milsbeek.	ZW-0186-179
Indiener stelt dat de verplaatsing van het sportpark planologisch geregeld is waardoor de aanduiding 'Verwevingsgebied of GBLZ' beter past dan Primair Landbouwgebied'.	ZW-0186-156
Indiener stelt dat de visie op onderdelen onuitvoerbaar is door gebrek aan onderbouwing en middelen voor de Natura 2000-zones.	ZW-1042-19
Indiener stelt dat de zone tussen twee bedrijventerreinen en een nabijgelegen kern ten onrechte is aangeduid als primair landbouwgebied en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-24
Indiener stelt dat de zonering geen ruimte laat voor gemeentelijke visies voor toeristische en andere ontwikkelingen, zoals in de Peelbergen en bij sportcomplexen. Men vraagt om herziening van de begrenzingen.	ZW-0224-140
Indiener stelt dat de zonering Natura 2000-overgangsgebied niet uitvoerbaar is op gronden met nationaal voorkeursrecht voor defensie-uitbreiding en daarom onjuist is toegekend.	ZW-0981-25
Indiener stelt dat de zonering 'verwevingsgebied' Ospeldijk de volledige Meijelsedijk en de kern Ospeldijk moet omvatten.	ZW-0196-19
Indiener stelt dat delen van de bedrijfslocatie ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1434-3
Indiener stelt dat deze aanduiding geen recht doet aan het belang, de functie en de natuurwaarden van het beekdal (bijvoorbeeld als migratiegebied voor fauna), en wijst op het risico van ongewenste stedelijke bebouwing in dit gebied.	ZW-0528-5
Indiener stelt dat Diekendaal/ Heijendaal bebouwingsclusters zijn in het buitengebied en daarom dient de zonering aangepast te worden naar 'Verwevingszone'.	ZW-0186-149
Indiener stelt dat diverse gemeenten in Parkstad, onder de noemer ‘straatje erbij’ of uitleglocaties, voornemens hebben randzones (voormalige sportvelden etc.) in te zetten als woningbouwlocatie. Indiener stelt dat deze locaties veelal zijn ingetekend als primair landelijk gebied en staat dit dus haaks op de reeds bekende plannen en de plannen die nu in voorbereiding zijn om invulling te geven aan de afspraken uit de Woondeal Limburg.	ZW-0319-63
Indiener stelt dat door de intekening POVI van hun locatie als glastuinbouwgebied hinder wordt ondervonden.	ZW-0959-1

Indiener stelt dat een deel van de bedrijfslocatie in de zonering 'Landelijke Kernen' is opgenomen, hoewel deze zichtbaar buiten het bebouwde gebied valt en als uitstulping meegenomen is in de zonering. Indiener stelt dat de voorgestelde beperkingen voor dit gebied economische verantwoording van landbouwactiviteiten onmogelijk maakt. De indiener verzoekt om de bedrijfslocatie geheel buiten de bebouwde kern te laten vallen zodat bedrijfsontwikkeling mogelijk blijft. Indiener stelt dat de bedrijfslocatie geheel losligt van bebouwd gebied en bij ontwikkeling geen verstoring aan het bebouwde gebied wordt veroorzaakt.	ZW-0520-1
Indiener stelt dat een deel van de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als primair landbouwgebied.	ZW-1434-6
Indiener stelt dat een deel van de percelen ten onrechte is aangeduid als hellingen.	ZW-1453-21 ZW-1451-12
Indiener stelt dat een deel van de percelen ten onrechte is aangeduid als plateau-ontginningen.	ZW-1451-14
Indiener stelt dat een perceel bij Maasband ten onrechte is aangeduid als overgangsgebied Natura 2000.	ZW-1405-14
Indiener stelt dat eerdere tekenfouten of onnauwkeurige begrenzingen niet mogen leiden tot het toekennen van extra waarden aan agrarische bouwkavels die feitelijk niet aanwezig zijn.	ZW-0976-5
Indiener stelt dat er binnen het plangebied percelen zijn die reeds zijn aangekocht en ingericht als natuur of die in ontwikkeling zijn, maar die in de ontwerp-POVI zijn aangeduid als primair landbouwgebied.	ZW-1364-26
Indiener stelt dat er kleine perceeltjes gezonneerd zijn als primair landbouwgebied. Indiener stelt dat dit beperkend kan werken op ruimtelijke ontwikkelingen, zonder dat landbouwbedrijven hier voordeel uit halen.	ZW-1035-68
Indiener stelt dat er ten aanzien van de locatie voormalig Licom-terrein gelegen aan de Europalaan-Zuid sprake is van een kaar technische commissie aangezien het gros van het gebied in de POVI is aangeduid als Verwevingsgebied met uitzondering van een smalle strook aangeduid als Primair landbouwgebied. De betreffende strook is (was) geen landbouwgrond en maakt zowel feitelijk als functioneel integraal onderdeel uit van het Licom-terrein. Indiener verzoekt in de eerste plaats om de locatie voormalig Licom-terrein aan te duiden als 'solitaire bedrijvenlocatie > I ha', of - indien nodig - een aanvullende aanduiding op te nemen voor solitaire locaties tussen 0,5 en I hectare. Indien dit niet mogelijk is verzoekt indiener om de aanduiding 'Primair Landbouwgebied' op deze locatie te corrigeren, en voor het volledige terrein de aanduiding 'Verwevingsgebied' toe te passen. Verder verzoekt indiener om de toelichting in paragraaf 10.5.2 van de POVI aan te vullen, zodat ook voormalige solitaire bedrijfslocaties met transformatiepotentie naar woningbouw - zoals deze locatie - onder het provinciaal afwegingskader vallen.	ZW-1199-103
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn in aard en juridische status.	ZW-1414-13 ZW-1455-19
Indiener stelt dat gesproken is over een locatie voor het realiseren van woningbouw. Indiener wenst deze locatie te wijzigen van 'Primair landbouwgebied/ GBLZ', naar 'Verwevingszone'.	ZW-0186-147

Indiener stelt dat gezinsbedrijven behouden moeten blijven en hiervoor voldoende ontwikkelingsruimte nodig is.	ZW-1426-8 ZW-1426-9
Indiener stelt dat gezinsbedrijven cruciaal zijn voor landschap, leefomgeving en cultuurhistorie en behouden moeten blijven door een gunstig ondernemersklimaat.	ZW-1072-4
Indiener stelt dat gezinsbedrijven essentieel zijn voor landschap en cultuurhistorie en behouden moeten blijven door een gunstig ondernemersklimaat.	ZW-1071-7
Indiener stelt dat gezinsbedrijven essentieel zijn voor landschap en leefomgeving en behouden moeten blijven via een gunstig ondernemersklimaat.	ZW-1134-6
Indiener stelt dat gezinsbedrijven met een lange termijnvisie behouden moeten blijven, omdat zij essentieel zijn voor landschap, leefomgeving en cultuur.	ZW-1079-6
Indiener stelt dat het bedrijf gewijzigd dient te worden van Primair Landbouwgebied naar Verwevingsgebied.	ZW-0186-181
Indiener stelt dat het gebied Peelbergen valt binnen Primair Landbouwgebied, hoewel dit voor de gemeente een gebied is voor intensieve (grootschalige) toeristische ontwikkelingen zoals Toverland, Grandorse en vakantieparken. Dit geldt ook voor Kasteelpark Ter Horst met natuurontwikkeling, sportcomplexen met sportvelden in alle dorpen. Verzoek om de begrenzing van de kaarten te herzien	ZW-0224-191
Indiener stelt dat het kavel in het verwervingsgebied ligt en (omsloten door de natuur hetgeen de nodige spuitvrije zones zal gaan krijgen) verzoekt om de door Provincie gewenste plannen niet tot uitvoering te brengen.	ZW-0953-1
Indiener stelt dat het overweging verdient om het noordelijkste perceel van de golfbaan (ten noorden van de Kranenpool) verwevingsgebied te maken. Indiener stelt dat daarmee een ruimere buffer ontstaat tot de ontwikkeling op het terrein van groeve Mourik, en ruimte ontstaat voor eventuele extensievere vormen van bebouwing (bijvoorbeeld energieopslag in een groene omgeving).	ZW-0160-114
Indiener stelt dat het perceel dat nu als GBLZ wordt gesteld emotionele en landschappelijke waarde heeft omdat deze al meer dan 200 jaar als landbouwgrond door familiegeneraties wordt gebruikt. Indiener verzoekt de provincie met klem om deze aanwijzing volledig terug te draaien.	ZW-0429-6
Indiener stelt dat het stedelijk gebied reguleert via welstandsnota's en/of BKP's welke door gemeentes zelf te organiseren zijn. Indiener geeft aan dat daarvoor wel duidelijk moet zijn wat als landelijk gebied wordt gezien. Indiener vraagt of de agglomeratie Parkstad met een eigen regie houdend orgaan in dit geval ais een stedelijk gebied kan opereren.	ZW-1445-62
Indiener stelt dat in de gemeente Kerkrade zich enkele landbouwpercelen bevinden. Het areaal aan landbouwgronden is relatief klein. Deze gronden zijn volgens de indiener landschappelijk waardevol en bevinden zich tussen het stedelijk gebied en natuurgebieden. In de gemeentelijke Omgevingsvisie is opgenomen dat natuur inclusieve landbouw wordt nagestreefd. Indiener stelt dat in hun gemeente feitelijk geen plek is voor primaire landbouwgebieden. Indiener verzoekt deze categorie te wijzigen in verwevingsgebied of groenblauwe landbouwzone.	ZW-0263-73

Indiener stelt dat in de POVI diverse landbouwvormen zijn benoemd, maar alleen in primaire landbouwgebieden is plaats voor hoogproductieve (hightech) landbouw. Volgens POV en LLTB sluit dit (nieuwe, hightech) varkensbedrijven buiten het primaire landbouwgebied uit, terwijl deze bedrijven juist weinig milieubelasting geven en hoog dierwelzijn garanderen.	ZW-1328-1
Indiener stelt dat in het tijdelijke deel van het Omgevingsplan Kerkrade (voorheen bestemmingsplan BT Julia en bestemmingsplan Buitengebied) deze gebieden de functies “natuur”, “water” en “waterstaat - waterlopen” hebben. Indiener verzoekt om deze stroken en beken met natuur niet als werkgebied op te nemen om de Anselderbeek en de Worm (beter) te beschermen en in de toekomst te versterken (beekherstel en ecologie).	ZW-0263-94
Indiener stelt dat in het Zuidoosten van Milsbeek 2 vlakken zijn aangeduid als 'Primair landbouwgebied', maar deze kenmerken zich voornamelijk door wonen, waardoor de aanduiding niet passend is. Indiener verzoekt een voorstel vanuit de Provincie voor een passende kaart laag.	ZW-0186-163
Indiener stelt dat in Hulsveld, het project ''Herinrichting Uitkijkpunt Huls' de gemeenteraad reeds positief heeft besloten, er een exploitant in beeld is, de volledige engineering van het plan is afgerond en de herinrichtingswerkzaamheden door de Gemeente al zijn aanbesteed. Indiener spreekt over een horecavoorziening (inclusief voorzieningen zoals parkeren) met buitenterras en voorziening voor tentoonstellen sarcofaag (zgn. glazen huisje) inclusief een nieuwe landschappelijke terreininrichting. Indiener verzoekt om hiermee rekening te houden en dit gebied te vrijwaren voor onderbouwing gezien de reeds uitgevoerde onderzoeken, gemaakte afspraken en status van het plan (Indiener verwijst naar nr 2 op de plankaart)	ZW-1445-67
Indiener stelt dat in situaties waar sprake is van (historische) tekenfouten in POL-kaarten moet worden voorkomen dat onbedoelde waarden of beperkingen aan een bouwkavel worden toegekend.	ZW-0851-2
Indiener stelt dat met betrekking tot (intensieve) veehouderij en glastuinbouw geen nieuwe vestigingen mogelijk zijn in de gemeente Kerkrade. Dit is ook conform het gemeentelijk beleid (Omgevingsvisie en het tijdelijke deel van het Omgevingsplan (voorheen BP Buitengebied)). Indiener stelt voor zaken over uitbreiding glastuinbouw weg te halen, omdat dit alleen maar verwarring schept.	ZW-0263-103
Indiener stelt dat naast zonering ook integratie en stapeling van functies (meervoudig ruimtegebruik) moet worden benut om ruimtegebruik te optimaliseren.	ZW-0274-5
Indiener stelt dat natuurontwikkeling en ecologische verbindingen niet generiek mogen worden opgelegd.	ZW-1396-15
Indiener stelt dat omvangrijke overgangszones de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnen, omdat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de gewenste maatregelen te realiseren.	ZW-1370-12
Indiener stelt dat onderdeel van haar zienswijze de zoneringsaanpassingen op de thematische kaarten zijn, zoals deze tijdens de tekensessie d.d. 27 juni 2025 kenbaar zijn gemaakt. Indiener zou graag een terugkoppeling ontvangen hoe deze verwerkt zijn in de definitieve POVI.	ZW-0187-14

Indiener stelt dat onduidelijkheid over zoneringen en gebiedspaspoorten leidt tot rechts- en beleidsmatige onzekerheid voor ondernemers, waardoor investeringen en bedrijfsontwikkeling worden afgeremd.	ZW-1334-20
Indiener stelt dat op basis van de hoogtekaarten de helling pas begint buiten het bouwvlak om en verzoekt de aanduiding groenblauwe landbouwzone op diens bouwvlak te wijzigen naar primaire landbouwzone	ZW-0039-2
Indiener stelt dat op de kaart 'algemene zonering' een gebied is aangeduid als verwevingsgebied, terwijl dit stedelijk gebied zou moeten zijn.	ZW-0301-1
Indiener stelt dat overlappende gebiedsaanduidingen op bouwkavels en bedrijfslocaties leiden tot rechtsonzekerheid.	ZW-1381-4
Indiener stelt dat percelen ook zijn aangeduid als primair landbouwgebied.	ZW-1425-14
Indiener stelt dat percelen die als overgangsgebied Natura 2000 zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1405-8 ZW-1396-11
Indiener stelt dat percelen die zijn aangeduid als intrekgebied voor grondwaterbescherming geen aanvullende beperkingen mogen opleveren voor agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1362-16
Indiener stelt dat percelen in een brede verbindingszone binnen het plangebied onterecht zijn aangeduid als primair landbouwgebied of werklocaties en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-22
Indiener stelt dat percelen in een verbindingszone binnen het plangebied onterecht zijn aangeduid als primair landbouwgebied en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-23
Indiener stelt dat percelen ten onrechte ook zijn aangeduid als overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden, zonder duidelijke instructieregels of gevolgenanalyse.	ZW-1042-8
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als Verwevingsgebied, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1154-6
Indiener stelt dat percelen tevens ten onrechte zijn aangeduid als overgangsgebied rondom Natura 2000, zonder duidelijke instructieregels of gevolgenanalyse.	ZW-1045-9
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als Natura 2000-overgangsgebied.	ZW-1469-15 ZW-1470-20
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als plateau-ontginningen.	ZW-1459-17
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als steile hellingen.	ZW-1459-18
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als verwevingsgebied.	ZW-1455-10
Indiener stelt dat 'straatje erbij' die besproken is met de Provincie omgezet zou moeten worden naar Verwevingsgebied.	ZW-0186-144
Indiener stelt dat tekenfouten of afwijkingen in gebiedsbegrenzingen niet mogen leiden tot het toekennen van waarden aan agrarische bouwkavels die feitelijk niet aanwezig zijn.	ZW-0974-3

Indiener stelt dat ten aanzien van wonen de voorliggende ontwerpvisie en de bijbehorende kaartbeelden niet overeenkomen met het realiseren van de gestelde doelen conform de Woondeal en afspraken zoals ‘straatje erbij’.	ZW-0206-33
Indiener stelt dat vergroting van het gebied rond de Maas een logische ondersteuning zou zijn van het nabijgelegen Natura2000-gebied.	ZW-0531-3
Indiener stelt dat voor het gedeelte van het recreatiebedrijf met de aanduiding Natuurnetwerk voorbij wordt gegaan aan de bestaande exploitatie sinds de jaren'50. Deze aanduiding NNL is gelegen over het bedrijfsgedeelte dat een omheind en verharde gebied behelst met bebouwing restaurant, theaterzaal en miniatuurhuisjes. Zie voorstel voor diverse opties naar welke zonering het aangeduide gebied gewijzigd kan worden volgens indiener.	ZW-0334-2
Indiener stelt dat werklocatie niet als primair landbouwgebied aangeduid dient te worden. Deze is locatie is echter kleiner dan 1 hectare. Hoe gaat Provincie hiermee om?	ZW-0186-135
Indiener stelt dat zoneringen bedrijven, bouwvlakken en percelen doorsnijden en overlappen, waardoor conflicterende beleidsregimes ontstaan en het toekomstperspectief onduidelijk is.	ZW-0274-1
Indiener stelt dat, om de leefbaarheid te behouden en een duurzame gezonde ontwikkeling van de gemeenschappen te kunnen borgen, het voor gemeenten met landelijke kernen essentieel is om de lokale woningvoorraad te transformeren en te verstevigen in en nabij de kernen (d.m.v. straatje erbij). Het gaat hierbij om meer dan de levensvatbaarheid van voorzieningen en cohesie binnen de gemeenschap te ondersteunen. Het gaat er ook om een duurzame bevolkingsontwikkeling te borgen voor de toekomst. Dit kan op het eerste gezicht op gespannen voet staan met enerzijds de grootstedelijke ontwikkeling, maar anderzijds ook met uitgangspunten voor water en bodem, natuur en landschap. Echter, door de juiste dialoog aan te gaan én balans te vinden is dit volgens indiener geen onmogelijke opdracht.	ZW-0207-127 ZW-0253-91
Indiener stelt het niet eens te zijn met de zonering betreffende zijn agrarische grondpercelen alsook zijn 2 productielocaties.	ZW-0593-3
Indiener stelt vast dat de uitbreiding van de Groenblauwe Landbouwzone en invoering van het Verwevingsgebied leiden tot beperkingen op circa 43.000 ha landbouwgrond, tegenover 33.000 ha in de POVI 2021. Op het totaal van 95.000 ha landbouwgrond betekent dit een aanslag op het toekomstperspectief van de sector.	ZW-0877-2
Indiener stelt voor dat de foutieve kaart laag, waarin zijn/haar bedrijfslocatie als 'bebouwd gebied' wordt aangeduid in plaats van 'buitengebied', wordt verwijderd.	ZW-0333-2
Indiener stelt voor dat de grens van het verwevingsgebied verlegd wordt naar de weg, zodat deze voorlangs de glastuinbouwbedrijven komt te liggen.	ZW-0814-3
Indiener stelt voor dat de provincie Limburg duidelijke richtlijnen biedt voor compensatie en schadevergoeding voor landbouwers die getroffen worden door de aanwijzing van EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, NNL en Overgangsgebieden. Het evenredigheidsbeginsel vereist dat wanneer een overheid ingrijpt in de eigendom van burgers, er een passende compensatie moet worden geboden. De provincie Limburg biedt momenteel geen duidelijke	ZW-1220-3

richtlijnen voor compensatie, terwijl de gevolgen voor landbouwers aanzienlijk zijn.	
Indiener stelt voor dat er geen aanvullende beperkingen in de omgevingsvisie worden opgenomen vanwege bestaande regelgeving.	ZW-0645-2
Indiener stelt voor dat op 2 locaties bebouwing mogelijk moet zijn, waarbij klimaatadaptatie, natuurinclusiviteit en het versterken van biodiversiteit worden meegenomen.	ZW-0608-14
Indiener stelt voor dat zijn perceel buiten het beekdalenkader ‘w_beekdalen_v #41’ valt en verwijst hiervoor naar de bijlage.	ZW-0348-4
Indiener stelt voor de GBLZ voor het binnendijkse gedeelte van de aanduiding van de Maasvallei te laten vervallen.	ZW-0646-4 ZW-0647-4 ZW-0653-4 ZW-0654-4
Indiener stelt voor de zonering voor primair landbouwgebied uit te breiden bij een specifieke locatie.	ZW-0196-21
Indiener stelt voor het gebied tussen Eijsden en Oost-Maarland groen te houden, in lijn met het 4e Limburgse Principe, waarbij water, natuur en goed afgehechte dorpsranden leidend zijn.	ZW-0528-3
Indiener stelt voor het perceel te wijzigen in primair landbouw om extensief landbouw mogelijk te houden.	ZW-0783-3
Indiener stelt voor om de aanduiding Maasvallei voor binnendijkse gebieden te heroverwegen omdat deze aanduiding beperkingen kan opleggen die achteraf onnodig blijken te zijn.	ZW-0634-2
Indiener stelt voor om de aanduiding 'primaire landbouw' toe te passen op de bedrijfslocatie, aangezien deze beter aansluit bij de bedrijfsactiviteiten en toekomstvisie van indiener.	ZW-0412-2
Indiener stelt voor om de bestemming 'verwevingsgebied' te verwijderen van het kadastrale perceel, vanwege de aanwezigheid van een houtzagerij.	ZW-0138-4
Indiener stelt voor om de binnendijkse delen van de Maasvallei niet aan te wijzen als Groen Blauwe landbouwzone.	ZW-0635-1
Indiener stelt voor om de grens van de Groenblauwe landbouwzone ten zuiden van het bouwvlak te verleggen, waarmee het hele bouwvlak in het primair landbouwgebied komt te liggen zodat er nog ruimte is voor uitbreiding aan de westelijke kant.	ZW-0107-7
Indiener stelt voor om de grenzen van verwevingsgebieden over kadastrale perceelsgrenzen heen te trekken, omdat dit volgens indiener praktischer is.	ZW-1175-3
Indiener stelt voor om de genoemde landbouwpercelen om te zetten van verwevingsgebied of primair landbouwgebied naar groenblauwe landbouwzone.	ZW-0263-92
Indiener stelt voor om de locatie buiten het 'wervingsgebied' te laten vallen waardoor bedrijfsontwikkeling mogelijk blijft.	ZW-0519-3
Indiener stelt voor om de locatie te zoneren als 'landelijke kern', omdat deze aan de rand van de kern van Swalmen ligt en recreatieve voorzieningen omvat, zoals opgenomen in het vigerende omgevingsplan.	ZW-0230-7
Indiener stelt voor om de omvang van de gebieden aan te passen naar een reële afstand waardoor er geen extra maatregelen hoeven te worden	ZW-0045-7

ingevoerd ten opzichte van primaire landbouwgebieden op deze gebieden en alle andere gebieden in de POVI die van toepassing zijn op zijn bedrijf.	
Indiener stelt voor om een genoemde strook tussen als verwevingsgebied te bestempelen.	ZW-0167-8
Indiener stelt voor om drie locaties volledig als verwevingsgebied aan te wijzen voor toekomstige woonontwikkeling.	ZW-0608-10
Indiener stelt voor om een bedrijfsbestemming om te zetten naar wonen om de dorpskern te versterken.	ZW-0679-1
Indiener stelt voor om een zonering toe te kennen aan de locatie die aansluit bij de huidige functie van de locatie en toekomstige ontwikkelingen niet op voorhand uitsluit.	ZW-0230-5
Indiener stelt voor om het intekenen van een bufferstrook langs het natuurgebied Maas bij Eijsden te heroverwegen, gezien de lage N-depositie die geen extra maatregelen vereist en dat aanvullende beperkingen, zoals op het gebied van bemesting, geen invloed hebben op de nitraatgehaltes in het oppervlaktewater van de Maas.	ZW-1184-2
Indiener stelt voor om in gesprek te gaan over de vaststelling van de gebieden en hoe deze te wijzigen indien nodig.	ZW-0749-3
Indiener stelt voor om intensieve gewassen te kunnen blijven telen zonder beperkende maatregelen.	ZW-0460-3
Indiener stelt voor om ten onrechte opgenomen beekdal op de bedrijfslocatie te verwijderen.	ZW-1176-4
Indiener uit zorgen over de praktische uitvoerbaarheid als het bedrijf is gelegen in de groenblauwe mantel of het verwevingsgebied	ZW-1040-3
Indiener verwacht een waardevermindering en minder inkomsten uit het gebruik van hun percelen vanwege de wijziging naar Verwevingsgebied.	ZW-0942-2
Indiener verzoekt om de zonering van verwevingsgebied bij diens perceel en de direct omliggende percelen in de definitieve POVI te wijzigen naar groenblauwe landbouwzone met subtype ecologische verbindingszone.	ZW-0003-1
Indiener verzoekt Bisselt/Lierdal op te nemen in zonering 'Natuur', Bovenste steeg in 'Natuur', Maastuin in 'Wonen' of 'camping'	ZW-0317-254
Indiener verzoekt dat aanwijzing als Natuurnetwerk Limburg geen extra beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1095-9 ZW-1071-9
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik in rivierdalzones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-1323-12
Indiener verzoekt dat dat gronden welke momenteel voorzien zijn van de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, deze activiteit ook in de toekomst zullen behouden	ZW-1460-25
Indiener verzoekt dat de aanduiding ‘Overgangszone kwetsbare Natura 2000-gebieden’ van de percelen wordt geschrapt, omdat deze aanzienlijke beperkingen oplevert voor bemesting, bewatering en toepassing van gewasbeschermingsmiddelen, met waardedaling van gronden tot gevolg.	ZW-1299-3
Indiener verzoekt dat de aanduiding ‘Zoekgebied drinkwaterwinning’ wordt verwijderd van percelen in een fruitteeltgebied, omdat dit historisch gebruik van gewasbeschermingsmiddelen negeert en leidt tot onwenselijke beperkingen.	ZW-1077-4

Indiener verzoekt dat de aanduiding als Verwevingsgebied wordt verwijderd van de percelen zolang geen beleidsmatige helderheid bestaat.	ZW-0322-7
Indiener verzoekt dat de aanduiding hellingen geen aanvullende beperkingen oplevert bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1451-13
Indiener verzoekt dat de aanduiding hellingen geen beperkingen oplevert bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1453-22
Indiener verzoekt dat de aanduiding Overgangsgebieden Natura 2000 wordt verwijderd of herzien, tenzij onderbouwd met ecologische analyse, en dat bestaand agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-0810-16
Indiener verzoekt dat de aanduiding van het Verwevingsgebied van de kaarten wordt verwijderd totdat een definitieve begrenzing is vastgesteld op basis van zorgvuldig onderzoek en bestuurlijk vastgestelde uitgangspunten.	ZW-0322-15
Indiener verzoekt dat de aanduiding van Natura 2000-overgangsgebieden van de kaarten wordt verwijderd totdat gebiedsspecifiek onderzoek de noodzaak aantoont.	ZW-1045-19
Indiener verzoekt dat de aanduidingen Groenblauwe landschapszone en beekdalen van bepaalde locaties worden verwijderd, omdat deze percelen intensief agrarisch in gebruik zijn en bestemd voor zachtfruitteelt.	ZW-1133-7
Indiener verzoekt dat de betreffende percelen niet in het Natuurnetwerk Limburg worden opgenomen, maar in de Groenblauwe landbouwzone, mits dit geen verdere beperkingen aan agrarisch gebruik oplevert.	ZW-0904-6
Indiener verzoekt dat de indicatieve begrenzing van verwevingsgebieden van de kaarten wordt verwijderd zolang geen definitieve afbakening is vastgesteld.	ZW-1137-16
Indiener verzoekt dat de Omgevingsvisie duidelijkheid biedt over de status van het verwevingsgebied.	ZW-1425-11
Indiener verzoekt dat de provincie garandeert dat agrarisch gebruik en landbouwkundige waarden blijvend beschermd worden, of anders via herinrichting en ruilverkaveling.	ZW-1042-20
Indiener verzoekt dat de provincie maatwerk toepast binnen de zoneringen, zodat lokale omstandigheden – zoals de reeds bestaande overbelasting in Brachterbeek – beter worden meegewogen.	ZW-0923-136
Indiener verzoekt dat de toekenning van groenblauwe landbouwzone aan percelen tegenover de bedrijfslocatie wordt vervangen door primair landbouwgebied.	ZW-0868-12
Indiener verzoekt dat de zone verwevingsgebied wordt geschrapt en geen nieuwe zoneringen van dit type worden ingevoerd.	ZW-1243-24
Indiener verzoekt dat de zonering Natura 2000-overgangsgebied wordt verwijderd van percelen waar defensie-uitbreiding gepland is.	ZW-0981-26
Indiener verzoekt dat deze aanduidingen worden verwijderd zolang geen gebiedsonderzoek of onderbouwing beschikbaar is.	ZW-1095-14
Indiener verzoekt dat er duidelijke waarborgen opgenomen worden in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden en de nieuwe zonering niet van toepassing te laten zijn op bestaande agrarische bouwblokken zonder heldere overgangs- of beschermingsbepalingen.	ZW-1168-5

Indiener verzoekt dat foutieve en verwarrende gebiedsbenamingen zoals ‘beekdal’ en ‘droogdal’ worden hersteld, zodat geen misverstanden ontstaan over de status van deze gebieden.	ZW-0626-16
Indiener verzoekt dat overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden geen extra beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en bestaande bedrijfsvoering.	ZW-1362-13
Indiener verzoekt dat percelen blijvend benut kunnen worden voor land- en tuinbouwdoeleinden en dat landbouwkundige waarden worden beschermd. Als dit niet kan, moet de provincie herinrichting of ruilverkaveling inzetten.	ZW-1050-19
Indiener verzoekt dat percelen worden aangemerkt als primair landbouwgebied en dat de aanduiding ecologische verbindingszone wordt verwijderd.	ZW-0868-14 ZW-0868-13
Indiener verzoekt dat regulier agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid.	ZW-0884-10
Indiener verzoekt de aanduiding ‘Landelijke kern’ te schrappen of zodanig te verduidelijken dat deze geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-1383-6
Indiener verzoekt de aanduiding ‘Natte laagten’ voor landbouwpercelen van het bedrijf te schrappen.	ZW-0261-17
Indiener verzoekt de aanduiding Beekdal aan te passen en uit de zonering te halen.	ZW-1466-13
Indiener verzoekt de aanduiding beekdal binnen het plangebied te schrappen of te verkleinen.	ZW-1414-12
Indiener verzoekt de aanduiding beekdal/droogdal te corrigeren of te schrappen.	ZW-1405-13
Indiener verzoekt de aanduidingen beekdal en droogdal te corrigeren of te schrappen.	ZW-1434-12
Indiener verzoekt de aanwijzing van de percelen als Groenblauwe Landbouwzone volledig te herzien en te schrappen uit de kaart van de POVI en definitief te verwijderen uit de POVI 2025.	ZW-0510-1
Indiener verzoekt de bebouwde kavels als werklocatie te behouden, maar niet incl. verwevingsgebied in te tekenen	ZW-0207-134
Indiener verzoekt de betreffende locatie op te nemen als verwevingsgebied in de POVI en stelt zich tevens bereid tot het geven van een nadere toelichting.	ZW-0118-8
Indiener verzoekt de genoemde percelen te wijzigen naar primaire landbouw.	ZW-0782-4
Indiener verzoekt de indicatieve begrenzing van het verwevingsgebied van de kaarten te verwijderen totdat er sprake is van een feitelijk onderbouwde en bestuurlijk vastgestelde afbakening en er helderheid is over de eventuele beperkingen die hieruit voortvloeien.	ZW-0851-23
Indiener verzoekt de ingediende punten mee te laten wegen in de definitieve POVI en de aanwijzing van groenblauwe landbouwzones, verwevingsgebieden, ecologische verbindingszone en overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebied van de bedrijfslocatie en percelen ongedaan te maken.	ZW-1177-25
Indiener verzoekt de kaarten zoveel mogelijk overeen te stemmen met de feitelijke situatie;	ZW-0263-70

Indiener verzoekt de ontwerpvisie daadwerkelijk te laten doorwerken in de verordening door gebiedsgericht maatwerk juridisch mogelijk te maken, functiewijziging naar andere agrarische vormen zoals paardenhouderij of akkerbouw toe te staan, met behoud van het melkveebedrijf als uitgangspunt.	ZW-0698-5
Indiener verzoekt de percelen die zijn aangeduid als overgangsgebied Natura 2000, terug te zetten naar primair landbouwgebied.	ZW-1380-7
Indiener verzoekt de percelen niet definitief aan te wijzen als onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone in de POVI 2025.	ZW-0299-43
Indiener verzoekt de provincie de grafische input uit de bijlagen over te nemen en de kaartmateriaal-technische fouten te herstellen, zodat de Omgevingsvisie uitgaat van een correcte feitelijke basis. Indiener stelt dat op dit moment de bestaande bebouwing van hun bedrijf niet kloppend op de kaart staat.	ZW-1253-28
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om bij het bepalen van woningbouwlocaties expliciet rekening te houden met de 2 kilometerzone rond geitenhouderijen, zodat geen nieuwe woningen in gebieden met aangetoonde gezondheidsrisico’s worden gerealiseerd en een veilige woonomgeving wordt gewaarborgd.	ZW-0485-2
Indiener verzoekt de Provincie om de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone voor alle door indiener vermelde Percelen aan beide zijden van de te laten vervallen, en deze te vervangen door Natuurnetwerk Limburg met gebiedsdifferentiatie Beekdalen, Ecologische verbindingszone en Kleinschalig landschap met poelen. Dit zodat de boeren moet stoppen en geholpen kunnen worden door een uitkoopregeling.	ZW-1389-6
Indiener verzoekt de Provincie om de beperkingen op recreatieontwikkeling voor de kadastrale percelen VDP00-G-1913 en VDP00-G-1593 in de POVI te herzien, zodat kleinschalige, duurzame recreatieprojecten mogelijk worden. Indiener verzoekt de Provincie om ten aanzien van deze percelen een nadere gebiedsgerichte afweging te maken, waarbij de economische, maatschappelijke en ecologische potentie van recreatieontwikkeling wordt meegewogen, in lijn met het speerpunt recreatie van de gemeente Roerdalen.	ZW-0811-24
Indiener verzoekt de provincie om de dubbellaagse zoneringen voor hun percelen te corrigeren in de definitieve versie. Zo lijken delen van het bedrijfsterrein van de indiener zowel in een landbouwontwikkelingszone als in een natuur- of klimaatbufferzone te vallen, volgens verschillende kaartlagen. Deze overlappende aanduidingen leiden volgens de indiener tot tegenstrijdige voorschriften (bijv. tegelijk stimuleren van landbouw én beperkende voorwaarden vanuit natuurbescherming). Indiener verzoekt om deze dubbellaagse zonering te ontvlechten en expliciet te maken welke bestemming primair geldt. Bij voorkeur wordt voor ons terrein één eenduidige hoofdbestemming aangehouden (agrarisch), met duidelijke randvoorwaarden, in plaats van meerdere lagen die elkaar overlappen.	ZW-1253-27
Indiener verzoekt de provincie om de volgende begrenzingen te corrigeren in de definitieve versie: Beekdalgrenzen: De begrenzing van het beekdal Raambeek e.o. lijkt onjuist ingetekend. Huidige agrarische percelen en hoger gelegen gronden vallen ten onrechte binnen de beekdalzone op de kaart, terwijl deze geen deel uitmaken van het daadwerkelijke beekdal. Indiener	ZW-1253-26

verzoekt om de kaartlagen zodanig aan te passen dat alleen de daadwerkelijk laaggelegen beekdalgebieden als zodanig worden aangeduid, om misverstanden en onnodige beperkingen voor ons bestaande agrarisch gebruik te voorkomen.	
Indiener verzoekt de Provincie om duidelijke waarborgen ten aanzien van de ontwikkelruimte, gebruiksmogelijkheden en toekomstbestendigheid van bedrijven in de Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebieden.	ZW-0811-10
Indiener verzoekt de Provincie om een grondige analyse te laten uitvoeren die de noodzaak van de aanduiding voor zijn perceel in de omgeving aantoont, inclusief een vergelijking met alternatieve locaties die minder impact hebben op zijn belangen.	ZW-0811-2
Indiener verzoekt de Provincie om een grondige analyse van alternatieve locaties en maatregelen, inclusief een vergelijking van de impact op zijn perceel versus andere gronden, om te waarborgen dat zijn belangen minder worden geschaad.	ZW-0811-5
Indiener verzoekt de Provincie om het perceel niet definitief aan te wijzen als onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone in de POVI 2025.	ZW-0297-18
Indiener verzoekt de Provincie snelwegen en aangrenzende bermen met verkeersbestemming uit te sluiten van de 'groenblauwe landbouwzone'. In de praktijk constateert indiener een duidelijke inconsistentie tussen het uitgangspunt dat ‘meervoudig ruimtegebruik de voorkeur heeft boven enkelvoudig ruimtegebruik’ en de feitelijke zoneringen van gronden die binnen dit OER-traject vallen. Een aantal zoneringen belemmeren een efficiënte benutting van (semi)infrastructurele gronden voor energieopwekking. Als gevolg hiervan bestaat onduidelijkheid over de interpretatie van bermzones binnen trede 3 of trede 4 van de zonneladder, hetgeen rechtszekerheid voor initiatiefnemers ondermijnt en de slagingskans van dit project belemmert.	ZW-1164-55
Indiener verzoekt de Provincie subsidiair om indien bovenstaande niet mogelijk blijkt de onjuiste aanduiding 'Primair Landbouwgebied' te corrigeren (smalle strook), en voor het volledige terrein de aanduiding 'Verwevingsgebied' toe te passen en de toelichting in paragraaf 10.5.2 aan te vullen, zodat ook voormalige solitaire bedrijfslocaties met transformatiepotentie naar woningbouw - zoals deze locatie - onder het provinciaal afwegingskader kunnen vallen. Indiener verwijst naar twee afbeeldingen in hun zienwijze.	ZW-1199-92
Indiener verzoekt de Provincie zijn aardbeienbedrijf uit het verwevingsgebied te halen.	ZW-0425-3
Indiener verzoekt de sportvelden als verwevingsgebied op te nemen.	ZW-0263-82
Indiener verzoekt de tekst in de Ontwerpvisie aan te passen zodat duidelijk wordt dat gebiedsaanduidingen niet van toepassing zijn op agrarische bouwkavels, en dat het bestemmingsplan leidend is voor de gebruiksmogelijkheden van gronden.	ZW-1357-1
Indiener verzoekt deze Natura 2000-overgangszones te verwijderen zolang er geen wetenschappelijke onderbouwing beschikbaar is.	ZW-1380-17
Indiener verzoekt diverse locaties/snippers gelegen in het centrale deel van de gemeente Kerkrade om te zetten naar verwevingsbied i.p.v. primair landbouwgebied.	ZW-0263-89

Indiener verzoekt dringend om herziening van de voorgestelde classificatie in de concept-POVI (paragraaf 3.4.4) en vraagt om wijziging naar groenblauwe landbouwzone.	ZW-0127-7
Indiener verzoekt duidelijke gevolgen maatregelen en toekomstvisie geven voordat het gebied gebonden is hieraan.	ZW-0050-1
Indiener verzoekt duidelijkheid te bieden over de juridische status, onderlinge verhouding en praktische uitwerking van de gebiedsaanduidingen op hun agrarische percelen.	ZW-1260-3
Indiener verzoekt duidelijkheid te geven over de status van hun locatie binnen de visie en waarom deze binnen het verwevingsgebied valt. Indiener verzoekt ook duidelijkheid over wat de verschillende zoneringen (als: groenblauwe zone, verwervingsgebied en gebiedspaspoorten) betekenen voor hun bedrijf.	ZW-1000-14
Indiener verzoekt het deel van het bedrijf dat buiten het primaire landbouwgebied ligt alsnog deze aanduiding te geven, zodat randvoorzieningen van het bedrijf niet worden beperkt.	ZW-0823-2
Indiener verzoekt het gebied (parkeerplaats en woonwagenlocatie) op te nemen als stedelijk gebied i.p.v. verwevingsgebied.	ZW-0263-76
Indiener verzoekt het gehele perceel als primaire landbouw aan te merken.	ZW-0784-2
Indiener verzoekt het maasdal als onderdeel van de kaart laag Natuurnetwerk Limburg of van de GroenBlauwe Mantel opnemen.	ZW-0531-1
Indiener verzoekt het mobiliteitscentrum volledig binnen de begrenzing van het verwevingsgebied op te nemen, zodat de ontwikkelingsruimte is gewaarborgd.	ZW-1414-10
Indiener verzoekt het verwevingsgebied te schrappen, omdat er eerst duidelijk moet zijn wat het effect van de landbouw is op de leefomgeving in de kernen.	ZW-0615-4
Indiener verzoekt het Verwevingsgebied en de uitbreiding van de Groenblauwe Landbouwzone te schrappen totdat duidelijk is wat het effect van de landbouw op de leefomgeving in de kernen is. Extra maatregelen die leiden tot omzetverlies, meerkosten en/of waardedaling van de grond dienen altijd gecompenseerd te worden.	ZW-0544-10 ZW-0549-10 ZW-0562-10
Indiener verzoekt de locatie op te nemen als verwevingsgebied en niet als primair landbouwgebied, o.a. vanwege de ligging van de infra/verkeersrotonde en het bestaande zonnepanelenveld van 12 ha.	ZW-0263-90
Indiener verzoekt logische en aangesloten begrenzingen aan te houden die ook buiten herkenbaar zijn (bij voorkeur geen kleine deelgebiedjes en snippers).	ZW-0263-71
Indiener verzoekt met klem om eerst te onderzoeken of een overgangszone uberhaupt nodig is en zo ja welke breedte gewenst is, in plaats van 500 meter in te tekenen op een kaart.	ZW-0896-4
Indiener verzoekt nader toe te lichten hoe de wijzigingen tussen de begrenzing in de Omgevingsverordening Limburg en onderhavige POVI ten aanzien van de kaartlaag ‘Natuurnetwerk Limburg’ binnen de gemeente Voerendaal tot stand zijn gekomen.	ZW-0206-16
Indiener verzoekt om aanpassing van de begrenzing van 'Verwevingsgebied' zodanig dat woningbouw buiten de bebouwde kom beter realiseerbaar wordt onder betaalbare regels en omstandigheden.	ZW-0163-2 ZW-0649-1

Indiener verzoekt om aanpassing van de grenzen van de blauwgroene zone en het verwevingsgebied.	ZW-0185-2
Indiener verzoekt om aanpassing van de zonering in het gebiedspaspoort beekdalen en droogdalen zodat hun gebouwen en bouwblok daarbuiten vallen.	ZW-1080-6
Indiener verzoekt om aanpassing van de zonering van gronden in groenblauwe diensten, verwevingsgebieden, overgangsgebieden, Natura 2000 gebieden en ecologische verbindingszones.	ZW-0466-1
Indiener verzoekt om aanpassing van diverse typeringen van percelen (o.a. algemene zonering, verwevingsgebied, primair landbouwgebied), omdat die niet stroken met het huidige en toekomstige gebruik van percelen. Daarnaast is het verbinden van meerdere typeringen aan één perceel is ook zeer onduidelijk in de praktijk.	ZW-0100-2
Indiener verzoekt om aanpassing van het ontwerp POVI zodat de huidige situatie/bedrijfsvoering van kracht blijft en er in de toekomst geen restricties worden aangebracht die de exploitatie en eventuele uitbreiding van het akkerbouwbedrijf beperken.	ZW-1416-1
Indiener verzoekt om aanwijzing van hun percelen als 'Verwevingsgebied' in plaats van 'primair landbouwgebied', om perspectief te bieden voor verdere ontwikkeling van bebouwd gebied.	ZW-1255-3
Indiener verzoekt om alle primaire percelen uit de kaart laag ecologische verbindingszones te verwijderen.	ZW-1494-11
Indiener verzoekt om bedrijfsgebouwen en bouwvlakken altijd in te delen in één zone die mogelijkheden biedt tot ontwikkeling.	ZW-0806-1
Indiener verzoekt om bedrijfslocatie volledig in de zone Primair Landbouwgebied te leggen, zodat het zo min mogelijk beperkingen oplevert en de situatie is zoals deze altijd al is geweest.	ZW-0706-2
Indiener verzoekt om behoud van de agrarisch intensieve zonering voor de huidige veehouderijlocatie.	ZW-0763-1
Indiener verzoekt om behoud van de huidige zonering en aanduiding van de locatie als agrarisch intensief.	ZW-0762-1
Indiener verzoekt om behoud van de status primair landbouwgebied voor de locatie.	ZW-1131-1
Indiener verzoekt om behoud van landbouwpercelen als primair landbouwgebied, inclusief perceelnummers vermeld in de zienswijze.	ZW-1099-1
Indiener verzoekt om behoud van ontwikkelingsmogelijkheden voor het familiebedrijf, waaronder bouwmogelijkheden, recreatieve nevenactiviteiten en multifunctionele landbouwactiviteiten.	ZW-0827-1
Indiener verzoekt om bij de begrenzing van het verwevingsgebied rekening te houden met meer stakeholders dan enkel de gemeenten en die andere stakeholders ook in de tekst toe te voegen.	ZW-1263-7
Indiener verzoekt om bij de uitwerking van het beleid in de omgevingsverordening een uitzondering te maken voor bestaande agrarische bedrijven en bestaand agrarisch gebruik met betrekking tot de scheiding tussen mens en dier.	ZW-0226-7
Indiener verzoekt om bij doorsneden percelen in het meest gunstige gebied te worden ingetekend.	ZW-0960-2

Indiener verzoekt om bij het uitwerken van de definitie “stedelijke functies” ervoor te waken dat er strijdigheid ontstaat tussen de omgevingsvisie en de wettelijke bestemming van een gebied.	ZW-0684-2
Indiener verzoekt om bij locatie het Verwevingsgebied uit te breiden	ZW-0253-145
Indiener verzoekt om de aanwijzing van (zijn) landbouwgrond als EVZ, GBLZ en Zoekgebied Grondwaterbescherming te heroverwegen en ongedaan te maken, en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied. Indiener vindt de maatregelen (uitbreiding gebieden) vóór natuurbehoud/verbetering in geen verhouding staan tot de economische schade en dus in strijd met het evenredigheidsbeginsel.	ZW-0575-1
Indiener verzoekt om de aanwijzing van de landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning, Zoekgebied Grondwaterbescherming en Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden te heroverwegen en ongedaan te maken en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied. In deze gebieden blijft de grondgebonden landbouw de belangrijkste functie en is de agrarische sector ook de belangrijkste beheerder, omdat volgens het evenredigheidsbeginsel een maatregel in verhouding moet staan tot het doel.	ZW-1215-2
Indiener verzoekt om de aanwijzing van de percelen als Groenblauwe Landbouwzone te verwijderen.	ZW-0221-1
Indiener verzoekt om de aanwijzing van het verwevingsgebied, GBLZ, overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden en ecologische verbindingszones ongedaan te maken op hun perceel.	ZW-1169-11
Indiener verzoekt om de aanwijzing van landbouwgrond als Ecologische Verbindingszone, Groenblauwe Landbouwzone, en Zoekgebied Grondwaterbescherming te heroverwegen en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied.	ZW-0580-1
Indiener verzoekt om de afbakening van de Groenblauwe landbouwzone te wijzigen en om concrete uitwerking van 'aangepast grondgebruik' in de POVI.	ZW-1112-3
Indiener verzoekt om de afbakening van het primair landbouwgebied zodanig te wijzigen dat op percelen alleen een primair landbouwgebied wordt gevestigd.	ZW-1374-1
Indiener verzoekt om de agrarische gebieden aan te wijzen als verwevingsgebied in plaats van primair landbouwgebied. Dit sluit volgens de indiener beter aan op de omgeving, feitelijke situatie en planologische functie “agrarisch gebied met landschappelijke waarde”. In de Omgevingsvisie van de indiener is verder opgenomen om de hoger gelegen gebieden (plateaus) het water zo lang mogelijk vast te houden.	ZW-0263-88
Indiener verzoekt om de beekdalgrenzen opnieuw vast te stellen op basis van actuele AHN-hoogtedata en feitelijke hydrologie, de kaartlagen te corrigeren en onjuiste 'beekdal'-aanwijzingen van hoger gelegen percelen en gebieden die buiten de feitelijke afwatering vallen te verwijderen	ZW-0899-1
Indiener verzoekt om de begrenzing van de Groenblauwe mantel aan te houden in plaats van de nieuwe GBLZ, omdat een deugdelijke onderbouwing van de keuze ontbreekt.	ZW-1159-7 ZW-1213-18

Indiener verzoekt om de begrenzing van het ‘Buitengebied’ zoals dat opgenomen is in de vigerende omgevingsvisie/ omgevingsverordening ongewijzigd over te nemen in de huidige omgevingsvisie (enkel dan als Primair landbouwgebied).	ZW-1159-11 ZW-1213-22
Indiener verzoekt om de begrenzing van het buitengebied zoals dit is opgenomen in de vigerende visie/omgevingsverordening ongewijzigd over te nemen in de huidige povi, enkel dan als primair landbouwgebied	ZW-1087-7
Indiener verzoekt om de camping Landal niet primair landbouwgebied in te tekenen	ZW-0187-140
Indiener verzoekt om de classificatie van de landbouwgronden op het plateau ten zuiden en ten oosten van Terblijt te wijzigen van primair landbouwgebied naar groenblauwe landbouwzone, zodat beschermende maatregelen mogelijk worden.	ZW-0127-4
Indiener verzoekt om de ecologische onderbouwing van de GBLZ te verstrekken en daar waar dit niet mogelijk is, de zone te verkleinen.	ZW-1159-10 ZW-1213-21
Indiener verzoekt om de getrapte wijze van beleidstoepassing (verschillende zoneringen op één locatie) goed vast te leggen in de Ontwerpvisie en tekstueel duidelijk te omschrijven dat de gebiedsaanduidingen zoals die over individuele bouwkavels van bedrijven liggen voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden, niet van toepassing zijn voor agrarische bouwkavels die zijn vastgelegd in het bestemmingsplan en dat aldus het onderliggende bestemmingsplan de regels en gebruiksmogelijkheden voor die agrarische bouwkavels bevat. Hiermee geeft de indiener aan dat het wordt voorkomen dat er bij de vele gebiedsaanduidingen onnodige discussies ontstaan over de gebruiksmogelijkheden van gronden binnen een agrarische bouwkavel.	ZW-0932-1
Indiener verzoekt om de grens van de ecologische verbindingszone die over de openbare weg heen is ingetekend tegen deels bebouwd gebied aan te passen en de openbare weg als grens aan te houden, omdat hier op geen enkele manier invulling gegeven kan worden aan de doelstelling van een ecologische verbindingszone.	ZW-0175-2
Indiener verzoekt om de Groenblauwe zone aan te passen zodanig dat deze niet meer van toepassing is op de gronden behorende bij het melkveebedrijf	ZW-0111-4
Indiener verzoekt om de huiskavel, ingetekend als extensiveringsgebied, in te tekenen in primair landbouwgebied.	ZW-0383-2
Indiener verzoekt om de in de gewijzigde zondering als opgenomen in de ontwerp-POVI opgenomen te herbestemmen, omdat dit de huidige bedrijfsvoering qua duurzame ontwikkelingen frustreert.	ZW-0687-1
Indiener verzoekt om de indeling van de locatie en omgeving te wijzigen van Primair landbouwgebied naar een bestemming die aansluit bij de huidige situatie van wonen en recreatie.	ZW-1097-5
Indiener verzoekt om de indicatieve begrenzing van het verwevingsgebied van de kaarten te verwijderen, zolang er geen sprake is van een feitelijk onderbouwde en bestuurlijk vastgestelde afbakening.	ZW-0932-14
Indiener verzoekt om de kaart laag Buitengebied aan te passen en het genoemd gebied daaruit te verwijderen	ZW-0528-4

Indiener verzoekt om de kaart laag het Beekdal geheel opnemen als onderdeel van de kaart laag Natuurnetwerk Limburg, dan wel als Groenblauwe Mantel.	ZW-0528-1
Indiener verzoekt om de kaartlagen 'bos' en 'mozaïeklandschap' bij hun percelen aan te passen aan de huidige begrenzing, aangezien er geen beleid is dat toeziet op uitbreiding van deze bossen.	ZW-0999-2
Indiener verzoekt om de kaartlagen voor hun perceel met parkeerplaatsen en statische opslag, het circuit de Peel en de militaire basis de corrigeren gezien de locatie primair landbouwgebied betreft, maar in de werkelijke situatie anders is.	ZW-0999-1
Indiener verzoekt om de locatie in te delen als 'Primair landbouwgebied'.	ZW-1052-1 ZW-1054-7 ZW-1120-1
Indiener verzoekt om de mogelijkheid om een nieuwe werktuigenloods, stal en rij hal te bouwen binnen het Verwevingsgebied en Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-1085-2
Indiener verzoekt om de overgangszones van 500 meter rondom de Natura 2000-gebieden in de kop van Noord-Limburg af te stemmen op de werkelijke omvang en ecologische waarde van het Natura 2000-gebied. Zo wordt voorkomen dat gebieden rondom Natura 2000-gebieden buitenproportioneel worden beperkt in hun ontwikkelpotentie, zonder dat dit ten goede komt aan de natuurkwaliteit. Ook ontbreekt een onderbouwing van nut en noodzaak. Aangezien nadere invulling van overgangszones pas volgt in de later vast te stellen omgevingsverordening, leidt dit tot onzekerheid bij initiatiefnemers. Gevraagd wordt om terughoudendheid bij de kaartmatige begrenzing van overgangszones en een nadere motivering/onderbouwing per situatie.	ZW-0273-1
Indiener verzoekt om de percelen die reeds zijn ingericht als natuur of die zich in ontwikkeling bevinden aan te duiden als natuur of groenblauwe landbouwzone, zodat lopende natuurontwikkelingsprojecten niet worden geblokkeerd door de nieuwe zonering.	ZW-1364-27
Indiener verzoekt om de percelen als Verwevingsgebied aan te houden.	ZW-1389-12
Indiener verzoekt om de uitbreiding van de GBLZ te schrappen op haar percelen	ZW-1007-3
Indiener verzoekt om de volledige huiskavel en aangrenzende gronden aan te merken als Primair Landbouwgebied.	ZW-0962-1
Indiener verzoekt om de voormalige stortlocatie nabij Berg niet als GBLZ in te tekenen	ZW-0207-132
Indiener verzoekt om de zone voor de locaties te wijzigen naar primair landbouwgebied. Voor 2 van de bedrijfslocaties is in de POVI sprake van doorsneden bouwvlakken, deels groenblauwe landbouwzone en deels primaire landbouwzone.	ZW-0700-1 ZW-1226-1
Indiener verzoekt om de zonering van bedrijfslocatie als verwervingszone te heroverwegen en wijzigen in primair landbouwgebied.	ZW-0912-1
Indiener verzoekt om de zonering verwevingsgebied te schrappen.	ZW-0274-10
Indiener verzoekt om deze zones zichtbaar op te nemen in het kaartmateriaal van de POVI, met aanduiding van bestaande geitenhouderijen en de bijbehorende contouren.	ZW-0495-4

Indiener verzoekt om diverse clusters van bebouwing die gelegen zijn binnen de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ in de gemeente Voerendaal te wijzigen in de zonering ‘Verwevingsgebied’. Dit sluit ook aan op het functionele gebruik van deze gronden. Diverse clusters van bebouwing zijn gelegen binnen ‘Primair Landbouwgebied’.	ZW-0206-9
Indiener verzoekt om dubbellaagse bestemmingen te verwijderen tenzij er een dwingende juridische noodzaak is en per perceel één heldere, onderbouwde bestemming te geven. Hierdoor wordt het document transparant, voorspelbaar en controleerbaar voor ondernemers	ZW-0899-2
Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen voor ontwikkelruimte van bestaande bedrijven binnen nieuwe zoneringen zoals Groenblauwe Landbouwzone, Verwevingsgebied en Primair Landbouwgebied.	ZW-1170-16
Indiener verzoekt om duidelijkere kaders in de ontwerp-POVI met betrekking tot 'verwevingsgebieden', zodat er minder ruimte is voor interpretatie en willekeur bij het vaststellen van bufferzones en scheidingen tussen mens en dier.	ZW-1258-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de mogelijkheden om een paarden fokbedrijf en paardenpension te ontwikkelen binnen het Verwevingsgebied en Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-1085-1
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de mogelijkheden om het akkerbouwbedrijf, gelegen in het Verwevingsgebied en/of in de groenblauwe landbouwzone, verder te ontwikkelen, inclusief het uitbreiden van een (machine)loods of het bouwen van een nieuwe loods.	ZW-1245-1
Indiener verzoekt om duidelijkheid over hoe de provincie de beperkingen in grondgebruik gaat compenseren, die voortkomen uit de toewijzing van verwevingsgebieden en de opgaven die hieraan zijn verbonden, specifiek voor percelen Hunsel (HSL00) F 931, F 932 en Nederweert (NDWOO) M 642.	ZW-1175-1
Indiener verzoekt om duidelijkheid over hoe het bedrijf in het Verwervingsgebied kan worden voortgezet en ontwikkeld.	ZW-0828-2
Indiener verzoekt om een bredere bestemming voor hun perceel, gezien de deelname aan de LBV-regeling onder maatschappelijke druk en om herbestemming van de locatie mogelijk te maken, inclusief de inmiddels afgegraven ontgrondingen achter het bedrijf die nu als primair landbouw staan aangeduid.	ZW-0999-3
Indiener verzoekt om een integrale, actuele toets uit te voeren per gebied, de kaartlagen te actualiseren, overbodige of achterhaalde restricties te schrappen en maatregelen af te stemmen op feitelijke situatie en effectiviteit.	ZW-0899-3
Indiener verzoekt om een nadere toelichting en gesprek omtrent het intekenen van verwevingsgebied op de bedrijfslocatie op de percelen L406 en L407 in Eijsden.	ZW-1184-1
Indiener verzoekt om gedeeltelijke indeling van perceel als primair landbouwgebied volledig in te tekenen als primair landbouwgebied om gebruiksbeperkingen te voorkomen.	ZW-0545-21

Indiener verzoekt om geen aanduiding van Maasvallei toe te passen op binnendijkse gebieden, omdat dit beperkingen kan opleggen die achteraf niet nodig blijken te zijn.	ZW-0646-2 ZW-0647-2 ZW-0653-2 ZW-0654-2
Indiener verzoekt om groenblauwe landbouwzone ten westen van de openbare weg aan te duiden als primair landbouwgebied zodat er sprake is van een duidelijke fysieke grens.	ZW-0545-13
Indiener verzoekt om herindeling van het perceel naar primair landbouwgebied in plaats van een groenblauwe landbouwzone.	ZW-0201-9
Indiener verzoekt om heroverweging van de gebiedsaanduidingen op hun agrarische percelen, met name de overlappende toepassing van meerdere gebiedspaspoorten, extensiveringsstatus en natuurovergangsgebieden.	ZW-1260-2
Indiener verzoekt om heroverweging van de grens van het verwevingsgebied rondom het glastuinbouwbedrijf aan de Middelste Horst, zodat het aangrenzende perceel als ondersteuning van het bedrijf kan blijven functioneren.	ZW-0814-1
Indiener verzoekt om heroverweging van de huidige begrenzingen in de ontwerpvisie, zodat toekomstige woningbouwontwikkeling op de genoemde percelen niet wordt belemmerd.	ZW-0922-1
Indiener verzoekt om herziening van de getekende lijnen in het POVI ontwerp, aangezien het voortbestaan van hun onderneming samenhangt met de uitbreiding van 15 naar 25 plaatsen op hun boerderijcamping.	ZW-0149-2
Indiener verzoekt om herziening van de groenblauwe dooradering om de invloed op agrarische percelen te heroverwegen om te voorkomen dat er onterechte beperkingen op het grondgebruik worden opgelegd.	ZW-1257-1
Indiener verzoekt om herziening van de ontwerp-POVI om exploitatiebeperkingen te voorkomen op percelen die in zoekgebieden voor HS/MS stations liggen.	ZW-1400-5
Indiener verzoekt om het agrarisch bedrijf niet onnodig te beperken en het gedeelte dat gelegen is in de groenblauwe landbouwzone te laten aansluiten bij het beleid dat geldt voor het primaire landbouwgebied.	ZW-0227-11
Indiener verzoekt om het agrarisch bedrijf niet onnodig te beperken en het gedeelte dat is gelegen in het verwevingsgebied te laten aansluiten bij het beleid dat geldt voor het primaire landbouwgebied.	ZW-0227-12
Indiener verzoekt om het agrarisch bouwvlak geheel onder te brengen binnen de zonering 'Primair landbouwgebied'.	ZW-0382-4
Indiener verzoekt om het agrarisch gebied ten noorden van woning/boerderij (gedeeltelijk) als groenblauwe landbouwzone opnemen.	ZW-0263-107
Indiener verzoekt om het bestaand agrarisch grondgebruik in beekdalen als vertrekpunt wordt gehanteerd en slechts gewijzigd wordt op basis van een transparant, participatief proces.	ZW-1168-12
Indiener verzoekt om het gebied in primaire landbouwzone te laten vallen zodat landbouwactiviteiten economisch rendabel blijven.	ZW-0522-2
Indiener verzoekt om het gebied ten oosten en zuiden van het bedrijventerrein op te nemen als 'Verwevingsgebied' ipv GBLZ.	ZW-0186-174

Indiener verzoekt om het gebied, dat in de huidige situatie voor landbouwdoeleinden wordt gebruikt, in het primaire gebied te laten vallen	ZW-0521-2
Indiener verzoekt om het gedeelte van het bedrijf dat in de ontwerp-POVI in de Groenblauwe Landbouwzone geplaatst wordt te herbestemmen, omdat dit leidt tot het minder efficiënt (kringloopvriendelijk) bedrijfsvoeren, een daling van de grondprijs en het afvoeren van mest.	ZW-0687-3
Indiener verzoekt om het gehele kadastrale gebied voor de champignonkwekerij primair agrarisch gebied te behouden.	ZW-0280-1
Indiener verzoekt om het gehele kadastrale perceel de bestemming 'primair landbouwgebied' toe te kennen vanwege de beperkte ecologische meerwaarde van de 'groenblauwe mantel'.	ZW-0138-5
Indiener verzoekt om het gehele landbouwperceel kadastraal gemeente Eijsden, als primair landbouwgebied aan te wijzen (dus deels van GBLZ naar Primair).	ZW-0260-3
Indiener verzoekt om het gehele perceel landbouwgrond geheel wordt geclassificeerd als “primair landbouwgebied”. In de toekomst kan er dan normaal landbouw gebruik blijven plaatsvinden zonder beperkingen.	ZW-0054-2
Indiener verzoekt om het juist intekenen van de grenzen rondom het betreffende perceel, zodat de toekomstige gevolgen en beperkingen duidelijk worden.	ZW-0854-1
Indiener verzoekt om het niet op voorhand uitsluiten van de genoemde gronden van stedelijke ontwikkeling of het beperken daarvan met aanduidingen die nadelig zijn voor woningbouw.	ZW-0922-2
Indiener verzoekt om het perceel geheel aan te merken als primair landbouwgebied in plaats van groenblauwe landbouwzone.	ZW-0204-7
Indiener verzoekt om het perceel geheel aan te merken als 'primair landbouwgebied' in plaats van 'groenblauwe landbouwzone' en verwevingsgebied.	ZW-0205-2
Indiener verzoekt om het perceel aan te merken als primair landbouwgebied in plaats van een groenblauwe landbouwzone.	ZW-0203-9
Indiener verzoekt om het perceel volledig als primair landbouwgebied aan te merken, gezien de bestaande veiligheid en waterhuishouding die reeds geborgd zijn door regelgeving uit het GLB en voedselveiligheid.	ZW-0918-2
Indiener verzoekt om het perceel dat is ingetekend als extensiveringsgebied terug te draaien naar primair landbouwgebied.	ZW-0765-2
Indiener verzoekt om het perceel dat is ingetekend als groenblauwe dooradering terug te draaien naar primair landbouwgebied.	ZW-0765-1
Indiener verzoekt om het perceel niet aan te merken als onderdeel van de blauwgroene zone.	ZW-0537-6 ZW-0601-1
Indiener verzoekt om het perceel terug te draaien naar primair landbouwgebied.	ZW-0764-1
Indiener verzoekt om het perceel uit te zonderen van de boringsvrije zone Venloschol, dan wel expliciet vast te leggen dat glastuinbouwbedrijven gevrijwaard blijven van nadelige gevolgen die de bedrijfsvoering of ontwikkelmogelijkheden zouden inperken.	ZW-1003-3

Indiener verzoekt om het perceel waar dienst bedrijf gelegen is niet te bestempelen als "bouwgrond" omdat binnen de overlastcirkel van het bedrijf en de bijkomende spuitzone niet gebouwd mag worden en woningbouw niet passend is met de huidige bestemming.	ZW-0005-1
Indiener verzoekt om het perceel, ingetekend als ecologische verbindingszone, te wijzigen in primair landbouwgebied.	ZW-0386-1
Indiener verzoekt om het perceel, ingetekend als groenblauwe landbouwzone ("groenblauwe dooradering"), te wijzigen in primair landbouwgebied.	ZW-0383-1
Indiener verzoekt om het schrappen van de groene landbouwzone voor de kadastrale percelen van landbouwperceel 1 en 2 uit het Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-1009-6
Indiener verzoekt om het verwevingsgebied op locatie uit te breiden conform de bebouwing die al decennia op locatie ligt	ZW-0158-1
Indiener verzoekt om het Verwevingsgebied te schrappen totdat duidelijk is wat het effect van landbouw op de leefomgeving in de kernen is.	ZW-1007-9
Indiener verzoekt om hun percelen op te nemen als verwevingsgebied, omdat de gemeente de locatie heeft aangewezen als zoekgebied voor woningbouw.	ZW-0137-1
Indiener verzoekt om in de def. versie duidelijke waarborgen op te nemen over de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de groenblauwe landbouwzone en verwervingsgebieden.	ZW-0171-5
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI de aanduiding Extensiveringsgebied te laten vervallen voor zijn bedrijfsgronden, zodat de status van Primair landbouwgebied behouden blijft.	ZW-1377-1
Indiener verzoekt om in de omgevingsvisie duidelijke waarborgen op te nemen voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de groenblauwe landbouwzone en verwervingsgebieden.	ZW-0879-9
Indiener verzoekt om in de POVI een gebiedsgerichte benadering te hanteren, zodat de kwaliteiten en kernwaarden van de diverse gebieden op de juiste manier worden gewaardeerd, versterkt en beschermd.	ZW-1236-161
Indiener verzoekt om in de POVI ruimte te bieden voor meervoudig ruimtegebruik, koppeling en intensivering als strategie om extensivering te realiseren.	ZW-0274-6
Indiener verzoekt om in overleg met betrokken bedrijven vast te stellen in welke zone een bouwvlak thuishoort.	ZW-0298-17
Indiener verzoekt om in overleg te gaan met gemeenten en ondernemers om gebied specifiek maatwerkbeleid te ontwikkelen, alvorens de nieuwe zonering van kracht wordt.	ZW-0879-11
Indiener verzoekt om integrale beoordeling van de plannen met betrokkenheid van alle relevante overheden.	ZW-0920-10
Indiener verzoekt om kaarten voor gebouwen en gronden aan te passen aan nationale afspraken en geen lagere normeringen op te leggen.	ZW-1466-12
Indiener verzoekt om hun landbouwgronden in te delen als 'Primair landbouwgebied' en de ecologische verbindingszones op de percelen te wijzigen.	ZW-1120-2 ZW-1052-2 ZW-1054-8
Indiener verzoekt om perceel aan te duiden als verwervingsgebied in plaats van primair landbouwgebied.	ZW-0885-1

Indiener verzoekt om perceel niet te benoemen als verbindingszone of onderdeel van het Natuurnetwerk Limburg, maar te classificeren als primair landbouwgebied.	ZW-1406-2
Indiener verzoekt om rekening te houden met ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven in de Zonering Groenblauwe Landbouwzone, ecologische verbindingszones, Zonering Primair landbouwgebied en verwevingsgebieden, zodat exploitatie en toekomstig grondgebruik niet beperkt worden.	ZW-1466-1
Indiener verzoekt om ruimte te maken voor innovatie en energieopwekking binnen alle zoneringen	ZW-0921-14
Indiener verzoekt om ruimte voor gebiedsgericht maatwerk bij functiewijziging van gronden buiten de bebouwde kom.	ZW-1018-1
Indiener verzoekt om te voorkomen dat de nieuwe zonering automatisch geldt voor bestaande agrarische bouwblokken zonder overgangsregelingen.	ZW-1170-2
Indiener verzoekt om te waarborgen dat de verdeling van ruimtelijke lasten evenwichtig plaatsvindt met elders.	ZW-0942-5
Indiener verzoekt om uitbreiding van de begrenzing van 'Verwevingsgebied'.	ZW-0163-3
Indiener verzoekt om verwijderen van de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone op percelen en deze te wijzigen in Primair Landbouwgebied.	ZW-0293-4
Indiener verzoekt om verwijderen van de aanduiding Verwevingsgebied omdat er geen sprake is van 'aangrenzende bebouwing'.	ZW-0293-2
Indiener verzoekt om voldoende ontwikkelruimte voor bestaande agrarische bedrijven de verwevingsgebieden en de Groenblauwe Landbouwzones met heldere en realistische kaders.	ZW-0911-2
Indiener verzoekt om voor bedrijfslocatie de zonering primair landbouwgebied op gelijke wijze in te tekenen als het ontwikkelgebied glastuinbouw dan wel om te onderbouwen waarom er sprake is van een verschil.	ZW-0915-6
Indiener verzoekt om voor de percelen de aanduiding Kasteel en Landgoederen als nieuwe kaart laag toe te voegen c.q. van toepassing te laten zijn.	ZW-1389-11
Indiener verzoekt om voor zijn bedrijfslocatie één bedrijfszonering op te nemen namelijk ‘Primair Landbouw bouwgebied’. Dit is de meest passende zonering bij zijn bedrijf.	ZW-1302-1
Indiener verzoekt om wijzigingen in kaartmateriaal door te voeren conform de werkkaart zoals beschikbaar gesteld in de tekenatelier sessies.	ZW-0206-50
Indiener verzoekt om zijn bouwblok te verwijderen uit de GBLZ en daarbij 50 meter afstand te houden vanwege de grote belemmering voor herontwikkeling.	ZW-0225-1
Indiener verzoekt om zijn gehele perceel de aanwijzing landbouwgebied te geven.	ZW-0417-5
Indiener verzoekt om zijn percelen volledig als primaire landbouwgrond aan te wijzen. Verwevingsgebied: Indiener geeft aan dat perceel BOR 00 I 318 wordt aangeduid als verwevingsgebied, waarbij de kern Born aangeduid wordt als “stedelijk”. Dit in tegenstelling tot andere dorpen zoals Guttecoven, Einighausen en Limbricht in de gemeente Sittard-Geleen. Indiener vraagt zich af hoe het uitbreidingsgebied voor glastuinbouw zicht verhoudt tot het verwevingsgebied. Indiener vraagt zich af waarom perceel Susteren G2005 valt onder het verwevingsgebied. Indiener geeft hierbij aan dat de dorpskern	ZW-0441-1

van Holtum (stadsdeel) en perceel van indiener onderbroken wordt door de A2. Het perceel van indiener is momenteel agrarisch in gebruik. De aanduiding als verwevingsgebied roept vragen op over de toekomstbestendigheid van deze functie. Indiener verzoekt om in de definitieve POVI op te nemen dat bestaande agrarische functies in verwevingsgebieden behouden kunnen blijven, tenzij er sprake is van zwaarwegende maatschappelijke belangen. Groenblauwe landbouw. Indiener constateert dat perceel Nieuwstadt F 986 valt onder groenblauwe landbouw en vraagt zich af hoe het kan dat het perceel ten oosten van de Geleenbeek wordt aangeduid als industrieterrein van provinciaal belang en werklocaties terwijl deze wordt aangeduid als buisleiding. Indiener geeft aan dat de percelen altijd een agrarische waarde hebben gehad en zich altijd gehouden heeft aan wet- en regelgeving. Indiener begrijpt de overweging niet om bovenstaande percelen als verwevingsgebied en groenblauwe landbouw te merken.	
Indiener verzoekt op het perceel niet de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ aan te houden. Dit is een kansrijke locatie voor de realisatie van een groen uitloop gebied in combinatie met de voorziene woningbouwlocatie. Indiener verzoekt binnen de locatie de zonering ‘Groenblauwe landbouwzone’ aan te houden.	ZW-0206-38
Indiener verzoekt opgenomen verwevingsgebieden in beek- en droogdalen en steile hellingen (deelgebieden gebiedspaspoort) om te zetten naar groenblauwe landbouwzone.	ZW-0263-74
Indiener verzoekt overleg met gemeenten en ondernemers om specifiek maatwerkbeleid te ontwikkelen alvorens de nieuwe zoneringen juridisch door te voeren.	ZW-1168-6
Indiener verzoekt snelwegen en aangrenzende bermen met verkeersbestemmingen uit te sluiten van de ‘Groenblauwe Landbouwzone’.	ZW-0206-29
Indiener verzoekt te garanderen dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft binnen de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied.	ZW-1434-11
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied geen beperkingen oplevert voor agrarische bouw- en gebruiksmogelijkheden.	ZW-1426-11
Indiener verzoekt u de aanduiding ‘Primair landbouwgebied’ ter plaatse van de locatie gelegen langs de snelweg Maastricht richting Heerlen A79 (zie figuur 10) te schrappen en te vervangen door ‘zoekgebied zon met extra inspanningen’.	ZW-0206-28
Indiener verzoekt u de kleine versnipperde gebiedjes 'Primaire Landbouwgebieden' binnen het grondgebied van de gemeente Voerendaal te verwijderen (zie hiertoe ook bijlage 1). Duidelijk is immers dat enkel al het oppervlak van deze gebieden niet aansluit met de door u geschetste beleidsdoelstellingen. Er zijn in de gemeente Voerendaal veel kleine gebieden aangewezen als ‘Primair Landbouwgebied’. Deze zijn vaak te klein voor een agrariër om hoogproductieve landbouw mogelijk te maken. Daarnaast kunnen deze snippers een negatieve invloed hebben op aangrenzende gebieden.	ZW-0206-10
Indiener verzoekt u om kritisch te kijken naar de situering van de zonering ‘Primair landbouwgebied’ binnen het grondgebied van de gemeente	ZW-0206-5

Voerendaal. Op diverse locaties moet de zonering op lokaalniveau in overeenstemming gebracht worden met de feitelijke situatie.	
Indiener verzoekt vrijkomende bedrijfslocatie volledig als verwevingsgebied op te nemen	ZW-1236-244
Indiener verzoekt zijn perceel aan te wijzen als primair landbouwgebied.	ZW-0235-2
Indiener vindt dat de hoofdkoers te veel op landbouw is gericht, terwijl in de groenblauwe landbouwzone meerdere opgaven spelen. Opgaven en ambities per deelgebied ontbreken en integrale aanpak wordt gemist.	ZW-0224-139
Indiener vindt het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen regio NOVEX Zuid-Limburg op een plek die grote delen van Zuid-Limburg raakt is zonder concrete duiding onacceptabel, gezien de toekomstige beperkingen die hiermee lijken samen te hangen.	ZW-0207-45 ZW-0238-35 ZW-0271-35 ZW-0314-35
Indiener vraagt bij de vaststelling van de groenblauwe landbouwzone meer rekening te houden met het huidige landschap in plaats van uit te gaan van een oude kaart. Indien de staten groenblauwe landbouw diensten willen stimuleren, dient deze ook goed inpasbaar te zijn binnen de bedrijfsvoering.	ZW-0896-15
Indiener vraagt de Provincie Limburg om ervoor te zorgen dat de zonering grondruil en verkoop niet belemmert	ZW-0936-2
Indiener vraagt of de aanwijzing van verwevingsgebied uitbreiding van industrie(terreinen), huisvesting en woningbouw mogelijk maakt.	ZW-0191-1
Indiener vraagt of grenzen na vaststelling van de POVI nog gewijzigd kunnen worden?	ZW-0186-137
Indiener vraagt of we dierentuin als stedelijk gebied moeten aanwijzen. De dierentuin heeft veel begroeiing met een natuurlijke inrichting, grenzend aan natuurgebied aan de noordzijde. Verder is de historische bebouwing als verwevingsgebied opgenomen. In de omgevingsvisie van de gemeente is de dierentuin als landschappelijk raamwerk - recreatief buitengebied opgenomen. Indiener stelt voor om de dierentuin als verwevingsgebied op te nemen.	ZW-0263-87
Indiener vraagt om de begrenzing van zijn bedrijf aan te passen conform wat hij heeft besproken met de gemeenten Maastricht en Valkenburg aan de Geul.	ZW-0412-4
Indiener vraagt om een andere bestemming binnen zijn bouwkavel, waarbij de huidige POVI aanwijzing zelfs middendoor een bestaande loods gaat.	ZW-1358-4
Indiener vraagt om een duidelijke inkleuring op perceelniveau, waarbij de volledige huiskavel in één zelfde zone wordt geplaatst.	ZW-0815-5
Indiener vraagt om een snipper Verwevingsgebied te wijzigen naar Stedelijk gebied ter plaatse van bedrijventerrein Haefland. Deze snipper ligt meer concreet aan de achterzijde van de bedrijfskavels.	ZW-0160-126
Indiener vraagt om Groenblauwe landbouwzones te wijzigen naar Verwevingsgebied (zie kaartjes)	ZW-0160-124
Indiener vraagt om het noordelijkste perceel van de golfbaan naast het Mourik terrein te wijzigen van Primair landbouwgebied naar Verwevingsgebied omdat de locatie in beeld is voor een hoogspanningsstation/energieopslag (zie kaartje)	ZW-0160-125
Indiener vraagt om Primair landbouwgebieden op de Oostflank te wijzigen naar Verwevingsgebied (zie kaartjes)	ZW-0160-122

Indiener vraagt om Primair landbouwgebieden op Oostflank te wijzigen naar Groenblauwe landbouwzones	ZW-0160-123
Indiener vraagt om van de overgangsgebieden in paragraaf 6.3.2 aan te geven hoe deze gedefinieerd en bepaald zijn.	ZW-1204-125
Indiener vraagt om vermindering van de GBLZ op zijn percelen.	ZW-0381-3
Indiener vraagt om zijn perceel dat gedeeltelijk in de groenblauwe mantel ligt, volledig buiten die gblz te brengen. Vreest namelijk beperkingen gezien zijn intensieve boomteelt aldaar.	ZW-0602-1
Indiener vraagt om zonering 'verwevingsgebied' op te nemen ter plaatse van het wooncluster.	ZW-0196-20
Indiener vraagt op basis van welke overwegingen dit gebied in aanmerking is gekomen voor uitbreiding van het bebouwde gebied.	ZW-0191-2
Indiener vraagt Provinciale Staten om diens verzoek in overweging te nemen en ervoor te zorgen dat de Provincie en gemeente Leudal samenwerken om hiervoor een woonbestemming op te maken. Indiener is ervan overtuigd dat dit initiatief bijdraagt aan de provinciale doelstellingen voor woningbouw maar ook aan de bredere opgaven.	ZW-0032-2
Indiener vraagt specifiek aandacht voor knelpunten in de ruimtelijke ordening van Nederweert, zoals de indeling van primair landbouwgebied, en verzoekt om heroverweging van grenzen om kwaliteitsverbetering mogelijk te maken.	ZW-0196-56
Indiener vraagt waarom Maasbracht, met zijn onderscheidende centrumkern, niet expliciet wordt genoemd als relevante regionale kern. Indiener verzoekt om een heroverweging zodat Maasbracht wordt opgenomen in de strategische afwegingen.	ZW-0188-61
Indiener vraagt wat een toekomstbestendige locatie is en wil aanpassing voor gebieden als Peelbergen die nu onterecht als landbouwgebied zijn aangeduid.	ZW-0224-168
Indiener vraagt zich af dat • Indien er in een dorp of stad wordt uitgebreid in het ‘wervingsgebied’ schuift het wervingsgebied dan automatisch op?	ZW-0153-1
Indiener vraagt zich af hoe de situatie wordt geregeld wanneer een perceel in zowel het primair landbouwgebied als de groenblauwe landbouwzone ligt, gezien opsplitsing praktisch niet mogelijk is en meestal waar het verminderend werkt.	ZW-1248-3
Indiener vraagt zich af hoe de zone primair landbouwgebied en aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming te combineren zijn.	ZW-0175-6
Indiener vraagt zich af hoe het perceel in de toekomst gebruikt moet worden, gezien het in drie verschillende aanwijsgebieden ligt (landbouwgebied, groenblauwe zone en verwevingsgebied).	ZW-0417-4
Indiener vraagt zich af of en hoe het vollegrondsgroentebedrijf binnen het POVI ontwikkeld kan worden nu het mogelijk ligt in een verwevingsgebied en/of de groenblauwe landbouwzone.	ZW-1012-4
Indiener vraagt zich af of en hoe toekomstige ontwikkeling mogelijk is in het Beschermingsgebied nationaal landschap Zuid-Limburg, inclusief het verbouwen van bestaande gebouwen of het bouwen van nieuwe woningen.	ZW-0449-1
Indiener vraagt zich af of er in de zones waarin de landbouw rekening moet houden met omwonenden ook door omwonenden rekening moet worden	ZW-1358-16

gehouden met het feit dat ze naast een agrarisch bedrijf gaan wonen en dat dit agrarische bedrijf ook belangen heeft.	
Indiener vraagt zich af of Gedeputeerde Staten bereid zijn om voor een bedrijf als het zijne, gelegen nabij N2000, uitzonderingen op de regels toe te staan.	ZW-0415-27
Indiener vraagt zich af of hoe de overgangsgebieden nabij Natura2000 gebieden aangewezen zijn en of er genoeg rekening is gehouden met de toekomst van de agrarische sector.	ZW-1443-7
Indiener vraagt zich af waarom de Groenblauwe landbouwzone ten zuiden van Vredepeel en ten westen van Ysselsteyn niet breder is opgenomen, zoals de bredere zone ten oosten van Griendtsveen en Helenaveen.	ZW-1156-2
Indiener vraagt zich af waarom de percelen als verwevingsgebied zijn aangemerkt.	ZW-0925-3
Indiener vraagt zich af waarom zijn perceel in de groenblauw zone ligt, terwijl omliggende percelen als primair landbouwgebied zijn aangewezen.	ZW-0419-1
Indiener vreest dat de door hen gewenste innovatieve ontwikkeling voor hun 4 agrarische bedrijven door de POVI onmogelijk of lastig wordt gezien de ligging van de 4 agrarische bedrijven op 150 meter van Natura 2000 gebied en 75% van de gebruikte landbouwgrond gelegen in de groen/blauwe zone/verwevingsgebied. Indiener vreest dat ze hierdoor niet meer kunnen bemesten, geen grondwater meer kunnen onttrekken, geen gewasbeschermingsmiddelen meer kunnen gebruiken en/of andere beperkingen of kostenverhogende besluiten hieruit voortkomend in de akkerbouw/bloembollenteelt en varkenshouderij.	ZW-0437-1
Indiener vreest dat de omvang van de Natura 2000-overgangszones de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnt, omdat middelen ontbreken voor de gewenste veranderingen en maatregelen.	ZW-1189-16 ZW-1193-17 ZW-1241-12
Indiener vreest dat de voorgestelde zonering ter plaatse van zijn agrarische gronden, te weten verwervingsgebied en groenblauwe landbouwzone, forse en onredelijke beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande locatie gebonden bedrijfsvoering. De nieuwe zonering is disproportioneel en onvoldoende onderbouwd. Indiener constateert vwb het bedrijfseconomische aspect dat het verwevingsgebied leidt tot een spuitvrije zone en stelt dat fruitteelt daardoor niet meer rendabel of toegestaan is én leidt tot een desinvestering gezien de recente duurzame investering in nieuwe fruitbomen met een productieduur van meer dan 40 jaar. Daarnaast stelt indiener dat de groenblauwe landbouwzone en bufferzones op zijn perceel leiden tot waardevermindering. Indiener verzoekt om perceel Genzon 43 uit te zonderen van de aanduiding ‘verwevingsgebied’ mede gelet op de duurzame en driftarme bedrijfsvoering, investeringen en feitelijke situatie. Indiener verzoekt om perceel Genzonweg/Kloosterberg uit te zonderen van de aanduiding ‘groenblauwe landbouwzone’ of minimaal verduidelijken van de juridische gevolgen én compensatie of flankerend beleid bij waardedaling en productieverlies. Indiener constateert dat er sprake is van ongelijke behandeling of willekeur gezien het feit dat juist zijn percelen binnen de groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied en bufferzones gaan vallen. Indiener verzoekt om een maatwerk-benadering met inachtneming van reeds	ZW-0438-2

getroffen innovatiemaatregelen. Indiener stelt dat de gehanteerde 100 meter voor verwevingszones rondom gevoelige objecten arbitrair is. Een wetenschappelijke basis ontbreekt hiervoor. Indiener stelt dat het instellen van de blauwe en groene zones zonder praktische overgangstermijnen, maatwerk of flankerend beleid disproportioneel is. Indiener stelt dat zijn bestaande rechten zoals opgenomen in het vigerende bestemmingsplan ‘Buitengebied Meerssen’ ondergraven worden ten gevolge van de nieuwe zoneringen.	
Indiener vreest dat omvangrijke overgangszones de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnen, omdat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de gewenste veranderingen en maatregelen te realiseren.	ZW-1323-11
Indiener vreest voor beperkingen van zijn bedrijfsvoering vanwege de ligging in de Groenblauwe Landbouwzone (overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden) en vraagt om verwijderen van deze aanduiding.	ZW-0318-3
Indiener wenst aan de passage 'Voor stedelijke ontwikkelingen is in de (meeste deelgebieden van de) GBLZ geen plaats' toegevoegd te zien 'tenzij wordt aangetoond/gemotiveerd dat er met de ontwikkeling een extra bijdrage geleverd kan worden aan de doelen. Bijvoorbeeld van boerenerven woonerven maken t.b.v. peilverhoging'.	ZW-1242-9
Indiener wijst erop dat de positionering van de primaire landbouwgebieden niet overeenkomt met de bewerkbare kavels.	ZW-1092-5
Indiener wijst erop dat uit een regionale analyse van het kaartmateriaal blijkt, dat de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ onzorgvuldig is vormgegeven. Op tal van locaties door de gehele regio heen is de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ aangebracht, maar komt dit niet overeen met de feitelijke functie (bijvoorbeeld wonen of bedrijvigheid). Daarmee lijkt de Provincie Limburg deze locaties onder een soort ‘uitsterfconstructie’ te plaatsen, hetgeen geen recht doet aan de functies ter plaatse en ook geen recht doet aan de uitbreidingsmogelijkheden voor deze locaties die zijn vastgelegd in de lokale Omgevingsplannen.	ZW-0319-17
Indiener wil dat de aanduiding primaire landbouwzone gehandhaafd blijft voor zijn perceel omdat dat past bij de bedrijfsactiviteiten en de toekomstvisie die indiener heeft voor zijn bedrijf.	ZW-0413-2
Indiener wil dat de huidige begrenzing van de Groenblauwe mantel wordt aangehouden als begrenzing voor de Groenblauwe Landbouwzone bij hun buurtschap omdat een deugdelijke onderbouwing van de nieuwe begrenzing ontbreekt.	ZW-0704-3
Indiener wil dat het deel van zijn perceel dat als verwevingsgebied wordt aangeduid als primair landbouwgebied wordt aangeduid.	ZW-0749-5
Indiener ziet het Nationaal Landschap Zuid-Limburg als de longen van Zuid-Limburg en als wezenlijk onderdeel van de het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Er liggen enerzijds grote opgaven voor natuurherstel en het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatrobuust bodem- en watersysteem. En anderzijds ligt er de uitdaging om tegelijkertijd een realistisch, duurzaam ontwikkelingsperspectief voor agrarisch ondernemers te borgen. Provincie Limburg lijkt te streven naar een integrale aanpak in plaats van scheiding tussen natuur en landbouw. Door het	ZW-0319

toevoegen van zoneringen wilProvincie Limburg meer zekerheid en duidelijkheid voor de agrarische sector op langere termijn bewerkstelligen. De provincie wil echter óók het Natuurnetwerk en ecologische verbindingszones behouden, nieuwe bossen aanplanten en meer ruimte creëren voor beken. In de POVI neemt Provincie Limburg óók de ruimte voor uitbreiding van natuur buiten N2000 en het Natuurnetwerk. De eerste contouren van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) geven hier ook invulling aan. Hiermee wordt volgens indiener de beoogde duidelijkheid voor agrariërs deels tenietgedaan.	
Indiener ziet het Nationaal Landschap Zuid-Limburg als de longen van Zuid-Limburg en als wezenlijk onderdeel van de het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Er liggen enerzijds grote opgaven voor natuurherstel en het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatrobuust bodem- en watersysteem. En anderzijds ligt er de uitdaging om tegelijkertijd een realistisch, duurzaam ontwikkelingsperspectief voor agrarisch ondernemers te borgen. Provincie Limburg lijkt te streven naar een integrale aanpak in plaats van scheiding tussen natuur en landbouw. Door het toevoegen van zoneringen wil Provincie Limburg meer zekerheid en duidelijkheid voor de agrarische sector op langere termijn bewerkstelligen. De provincie wil echter óók het Natuurnetwerk en ecologische verbindingszones behouden, nieuwe bossen aanplanten en meer ruimte creëren voor beken. In de POVI neemt Provincie Limburg óók de ruimte voor uitbreiding van natuur buiten N2000 en het Natuurnetwerk. De eerste contouren van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) geven hier ook invulling aan. Hiermee wordt volgens indiener de beoogde duidelijkheid voor agrariërs deels tenietgedaan.	ZW-0319-12
Indiener ziet in de stadlandzones geen nieuwe stedelijke functies een plek krijgen. Hiervoor is voldoende ruimte in het stedelijk gebied vanwege de daar aanwezige transformatieopgaven. Indiener verzoekt daarom om het Verwevingsgebied aan de oostzijde van Geleen en de west-, oost-, en noordzijde van Sittard om te zetten naar Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0302-65
Indiener, wiens bedrijf gelegen is in een overgangsgebied natura2000, is van mening oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart hen grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-0430-20
Indieners verzoeken om de gebruiksmogelijkheden voor nu en de toekomst niet te beperken door de nieuwe gebiedsaanduidingen. Indien nieuwe c..q. extra aanduidingen van toepassing worden verklaard op gronden van indieners kan dit niet zonder flankerend beleid en schadeloosstelling.	ZW-1356-8
Indiener geeft aan dat dit kavel valt in het verwervingsgebied en wordt doorsneden door de groen/blauwe zone; specifiek droogdal en vraagt aan te geven hoe dit kavel kan worden benut voor MFL als de POVI gevolgd moet worden en verzoekt om de blauw/groene zone en het verwervingsgebied op dit kavel te verwijderen.	ZW-0951-4
Indiener stelt vast dat dit kavel wordt doorsneden door de groen/blauwe zone, specifiek droogdal en verzoekt aan te geven hoe dit kavel kan worden benut als de POVI gevolgd moet worden en tevens om de blauw/groene zone op dit kavel te verwijderen.	ZW-0951-3

Indiener geeft aan dat dit kavel aan de kant van de weg wordt doorsneden door de groen/blauwe zone en constateert dat dit vrij discutabel is en verzoekt de zone op dit kavel te verwijderen.	ZW-0951-7
Indiener geeft aan dat dit kavel aan de kant van de weg wordt doorsneden door de groen/blauwe zone en constateert dat dit discutabel is en verzoekt daarom deze zone niet te handhaven.	ZW-0951-8
Indiener stelt dat de locaties uit het Masterplan Wonen zijn deels voorzien van de zonering ‘Groenblauwe Landbouwzone’ en ‘Verwevingsgebied’. Gezien de locaties adequaat zijn onderbouwd in het Masterplan Wonen als kansrijke woningbouwlocaties verzoekt indiener de locaties (conform het Masterplan Wonen) volledig aan te duiden als ‘Verwevingsgebied’. Dit kan op basis van de contouren uit het Masterplan Wonen voor de betreffende locaties.	ZW-0206-35
Indiener vraagt zich het volgende af: De begrenzing is vooralsnog vastgesteld door per Natura 2000-gebied vast te stellen welke afstand nodig is in verband met ofwel de hydrologische opgave ofwel het doelbereik voor soorten en habitattypen (waarbij stikstof een belangrijke drukfactor is). Opmerking indiener: Waaruit blijkt de afstand?	ZW-1242-21
Indiener stelt dat op een klein deel van de kavels de gebiedsaanwijzing “groenblauwe landbouwzone” ligt. Deze gebieden komen voort uit het gebiedspaspoort “beekdalen”, maar sluiten niet meer aan bij het huidige terrein. Er is geen sprake meer van een (restant) van een beek en de stroken doorkruisen verschillende percelen van diverse gebruikers welke aangeduid zijn als primair landbouwgebied. Indiener verzoekt de kaarten te laten aanpassen aan de huidige situatie.	ZW-0896-10
Op gronden van indiener, bijvoorbeeld rondom en geheel buiten de sportvelden en overige recreatieve voorzieningen alsook landschappelijke zone, worden aangewezen als verwevingsgebied. Het is volgens de indiener onacceptabel dat in dit zijnde ontwikkelgebied glastuinbouw deze zone wordt opgenomen en hiermee e.e.a. wordt afgewenteld op omliggend grondeigenaren.	ZW-0244-2
Indiener verzoekt om de voormalige sportvelden in Obbicht en Grevenbicht op te nemen in de Groenblauwe landschapszone.	ZW-0302-79
Op maandag 30 juni heeft de provincie een tekenatelier voor de POVI georganiseerd heeft. Het tekenatelier ging over de zoneringen. Uit dit atelier bleek dat verschillende gemeenten een eigen interpretatie hebben over deze zoneringen en dat de provincie hier geen eenduidig antwoord op had. Wij maken ons dan ook ernstige zorgen over wat er nu in de POVI gaat landen. Wij constateren hier dat er meer tijd nodig is om duidelijkheid te krijgen bij provincie, gemeenten maar ook externe partijen over deze zoneringen. Hoe zorgt de provincie dat de zoneringen eenduidig geïnterpreteerd worden? Dit is nu absoluut niet het geval.	ZW-0313-72
Par. 11.2.5.1 Overeenkomstig het gestelde bij par. 13.6.6, de algemene zonering Vrijetijdseconomie ziet indiener ook bij de Groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied mogelijkheden voor activiteiten die een aantasting kunnen veroorzaken van de natuurlijke waarden in bepaalde gebieden die in de huidige omgevingsvisie nog beschermd zijn.	ZW-0145-40

Indiener vraagt een duidelijkere definitie ten aanzien van de Zonering Primair landbouwgebied ten opzichte van de verwevingsgebieden. Voorkomen dient te worden dat ongewenste bebouwingsontwikkelingen worden toegevoegd.	ZW-0145-27
Volgens indiener is de Zonering Verwevingsgebied op een aantal plaatsen niet helder en scherp genoeg aangegeven. Het zijn relatief uitgestrekte gebieden waar op basis van de voorliggende Povi van alles mogelijk is. De Povi is te ruim omschreven, een nadere invulling wordt gegeven in overleg met gemeenten. De indiener is van mening dat dit kan leiden tot kwaliteitsverlies in landschapswaarde door alle belangen die binnen deze gebieden kunnen spelen. Het eindresultaat dient dan ook opnieuw ter visie te worden gelegd aangezien indiener zich zorgen maakt over deze natuurlijke landschappelijke gebieden.	ZW-0145-28
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indien verzoekt aan te geven of het nog mogelijk is om in dit gebied akkerbouw gewassen te telen?	ZW-0426-15
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener vraagt of deze percelen worden gesplitst?	ZW-0390-14
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener vraagt zich af of er ruimte is voor (kleinschalige) plattelandsevenementen.	ZW-0772-23
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener vraagt zich af of het nog mogelijk is om in dit gebied fruit te telen of paarden te weiden.	ZW-0772-22
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener wil weten of deze percelen worden gesplitst?	ZW-0772-21
Percelen in gebruik bij indiener liggen (gedeeltelijk) binnen de zone Verwevingsgebied. Indiener vreest door het aanbrengen van deze zonering in de toekomst vergaande gebruiks- beperkingen op zijn percelen en verzoekt om aan te geven hoe hij zal worden gecompenseerd.	ZW-0611-2 ZW-0664-4
Percelen van indiener hebben altijd een agrarische waarde gehad. Indiener begrijpt niet waarom deze percelen als verwevingsgebied en groenblauwe landbouw zijn aangewezen. Indiener verzoekt om bovengenoemde percelen volledig als primaire landbouwgrond aan te wijzen.	ZW-0443-1
Percelen zijn soms (deels) gelegen in een overgangsgebied van Natura 2000. Indiener vraagt of het nog mogelijk is om in dit gebied akkerbouwgewassen te telen?	ZW-0390-15
Primaire landbouwgronden lijken helemaal verdreven door alle verwevingsgebieden gekoppeld aan het stedelijk gebied van Heerlen en Kerkrade. Tot onze grote verbazing behoort de waterzuivering (bijlage 2) tot primaire landbouwgrond. Indiener vraagt zich af hoe dit mogelijk is?	ZW-0505-3
Indiener verzoekt de gebiedstoepassing aan te passen naar primair landbouwgebied, ten dienste van het maken van groene energie. Het is	ZW-0699-20

noodzakelijk dat de energievoorziening topprioriteit blijft voor de Provincie. De elektriciteit van sectoren loopt achter. Ook de toekomstige investeringen in recirculatie van CO2 staan de huidige aanduiding in de weg. Indiener exploiteert al ruim 20 jaar een biogas en mestverwerkingsinstallatie op deze locatie. Deze locatie zorgt voor energie opwek in de vorm van groen gas en elektriciteit voor de omgeving en bedrijven van de Vossen group. De groen gasproductie is goed voor ruim 60% van de aardgas behoefte van het consumentengebruik in de gemeente Leudal. Indiener is op deze locatie bezig met een ontwikkeling op basis van duurzame energievoorziening. De ontwikkelingen zijn om op de huidige locatie juist efficiénter om te gaan met energie. De vervolgstap naar het maken van vloeibaar CO2 is al vergund en aanbesteedt.	
Indiener verzoekt rekening te houdend met de benodigde uitbreidingen die Enexis en TenneT dienen uit te voeren ten behoeve van de benodigde uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk en daarmee het HS-station ter plaatse. Als gemeente zijn wij bevoegd gezag voor de uiteindelijke planologische procedure voor de uitbreiding van het HS-station en het is wenselijk dat daarbij het provinciaal beleid niet de toekomstbestendige uitbreiding bemoeilijkt door andersoortige provinciale doelstellingen of instructieregels in de uiteindelijke Omgevingsverordening. Een zonering als ‘Verwevingsgebied’ is hier een meer adequate begrenzing kijkende naar het huidige gebruik en de noodzakelijke uitbreiding in de toekomst.	ZW-0206-32
U heeft toegelicht dat binnen de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ geen ruimte is voor recreatieve functies. Indiener constateert echter dat diverse bestaande recreatieve functies binnen het grondgebied van de gemeente Voerendaal momenteel gesitueerd zijn binnen de zonering ‘Primair Landbouwgebied’. Deze functies zijn echter positief (onherroepelijk) bestemd binnen het gemeentelijke Omgevingsplan voor de betreffende functies in de vorm van bijvoorbeeld ‘Recreatie’ en/of hebben de functieaanduiding ‘Recreatiewoning/appartement’ of ‘kampeerterrein’. De feitelijk situatie en ook juridisch-planologische situatie komt daarmee niet overeen met de beoogde provinciale beleidsdoelstelling die gehanteerd wordt middels de zonering ‘Primair Landbouwgebied’. Indiener verzoekt u dan ook enkel de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ daar te hanteren waar in de feitelijke situatie en ook juridisch-planologische situatie geen sprake is van bestaande recreatieve functies. In het kader van rechtszekerheid voor de betreffende eigenaren en ontwikkelingsmogelijkheden is het generiek zoneren van deze locaties als ‘Primair Landbouwgebied’ geen wenselijke ontwikkeling. Indiener roept u op om de uitzonderingsbepaling te hanteren dat daar waar de feitelijke situatie (juridisch-planologisch vastgelegd in het gemeentelijke Omgevingsplan) niet overeenkomt met de provinciale zonering de lokaal vastgelegde functie prevaleert.	ZW-0206-47
Voor de voorgestelde aanwijzing als Ecologische Verbindingszone (EVZ), Groenblauwe Landbouwzone (GBLZ), Verwevingsgebied en Zoekgebied Grondwaterbescherming zijn de concrete regelgeving en de gevolgen voor	ZW-1212-4

agrarisch gebruik volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van deze aanwijzing nader te verduidelijken.	
Voor de voorgestelde aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Bos- en mozaïeklandschap zijn de concrete regelgeving en de gevolgen voor agrarisch gebruik volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van de aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Bos- en mozaïeklandschap nader te verduidelijken.	ZW-1229-4
Voor de voorgestelde aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn de concrete regelgeving en de gevolgen voor agrarisch gebruik volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van deze aanwijzing nader te verduidelijken.	ZW-1182-4 ZW-1218-4
Voor de voorgestelde aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, NNL en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn de concrete regelgeving en de gevolgen voor agrarisch gebruik volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van deze aanwijzing nader te verduidelijken.	ZW-1227-4
Voor een aantal percelen van indiener gelden meerdere aanduidingen opgenomen in de ontwerp-POVI zoals groenblauwe zone, hydrologische bufferzone, gebiedspaspoorten beekdalen en bos en mozaïeklandschap en stiltegebieden. Dit geldt ook voor percelen met een onterechte aanduiding droge en natte heideontginning en voor een perceel met de laatstgenoemde aanduiding en tegelijkertijd de aanduiding beekdalen. Dit is niet correct, op een aantal plaatsen is bijvoorbeeld al voldaan aan de natuuropgave of ligt een perceel niet binnen de genoemde categorieën. Indiener herhaalt het verzoek zijn eigendommen te plaatsen binnen het primair landbouwgebied.	ZW-1226-27
Voor stedelijke ontwikkelingen is in de (meeste deelgebieden van de) GBLZ beperkt of geen plaats. Toevoegen: tenzij wordt aangetoond/gemotiveerd dat er met de ontwikkeling een extra bijdrage geleverd kan worden aan de doelen. Bijvoorbeeld van boeren erven woonerven maken tbv peilverhoging.	ZW-1242-10
Voor Verwevingsgebieden geldt volgens indiener dat de zones (500 meter voor stedelijk gebied, 100 meter voor landelijk gebied en 50 meter voor werklocaties) indicatief zijn en nog nader bepaald worden. Indiener verzoekt om in het kader van participatie actief te worden betrokken bij de uiteindelijke vaststelling van deze zones.	ZW-1418-5
Voorstel tekstwijziging GBLZ: De instrumenten waarop wordt ingezet zijn: visie (heldere doelen per deelgebied, zodat iedereen weet wat het toekomstperspectief is), stimulerende maatregelen en financiële middelen met oog op de transitie van de landbouw (beschikbaarheid rijksmiddelen als voorwaarde). c) … om de negatieve impact van vermogen en inkomen éénmalig en vooraf te compenseren. Wij bieden mogelijkheden en middelen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer die bijdragen aan de instandhouding en versterking van natuur, wateren landschappelijke kernkwaliteiten d) Wij bieden compensatie voor….	ZW-1242-11

Voorts zijn kavels met een zonering Verwevingsgebied waarvoor in de praktijk vaak niet te bewerken, omdat het overige deel van deze kavels binnen de zoneringen Groenblauwe Landbouwzone en/of Primair Landbouwgebied vallen met andere beheermaatregelen. Dit is voor indiener onacceptabel.	ZW-0549-8 ZW-0562-8
In de POVI wordt aangeven dat gekozen begrenzingen en andere normatieve begrippen in beginsel indicatief zijn. In de praktijk constateerde indiener bij eerdere beleidswijzigingen dat dergelijke begrenzingen op casusniveau regelmatig strikt en gedetailleerd werden toegepast. Paragraaf 3.4 roept derhalve enkele vragen op. In het belang van onze inwoners, bedrijven en andere organisaties gaat indiener ervan uit dat we dit beleid ook vanuit een strategisch gedachte blijven oppakken.	ZW-1164-5
Indiener constateert dat ook in het kaartmateriaal de aanduidingen niet helder aangeven welk beleid nu van toepassing is, bijvoorbeeld twee verschillende beekdalen.	ZW-1226-30
Indiener geeft aan dat diverse kaartlagen over elkaar heen liggen met tegenstrijdige belangen. De povi geeft onvoldoende duidelijkheid over hoe de belangen afgewogen moeten worde	ZW-1164-10
Indiener geeft aan dat het beeld onvolledig en onduidelijk is doordat eerder zichtbare kaarten niet meer beschikbaar zijn binnen het Omgevingsloket.	ZW-1063-4
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is wat er precies mag in bepaalde gebieden (o.a. verwerving) omdat dit tzt nog kan worden aangepast. Indiener verzoekt hieraan duidelijke voorwaarden te verbinden en de mogelijkheid hierop te reageren.	ZW-0478-1
Indiener geeft aan dat het ontbreken van duidelijkheid over de mogelijkheden in gebieden met zoneringen extra onzekerheid creëert voor de landbouwsector. Indiener stelt voor om maatregelen te nemen die de leefbaarheid van het buitengebied waarborgen, gezien de impact van het beperken van 40.000 hectare landbouwgrond voor voedselproductie en landbouw gerelateerde bedrijven in Limburg.	ZW-0989-4
Indiener heeft er moeite mee dat de begrenzing van een aantal zones (volgens het ontwerp POVI) indicatief is. Dit biedt onvoldoende rechtszekerheid, met oog op de toekomst van de bedrijfsvoering juist absoluut noodzakelijk.	ZW-0751-4
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo'n geval wordt gerekend. Welk juridisch kader is hierop van toepassing.	ZW-0713-2
Indiener stelt dat de zonering geen ruimte laat voor gemeentelijke visies voor toeristische en andere ontwikkelingen, zoals in de Peelbergen en bij sportcomplexen. Men vraagt om herziening van de begrenzingen.	ZW-0224-140
Indiener stelt dat er wel een vrij forse ecologische verbindingszone is toegekend ter hoogte van de huidige ingang van de Groeve Mourik aan het oostelijke deel van de Waubacherweg (ter plaatse van de huidige bebouwing en opslag). Indiener constateert dat dit tevens onder het 'Zoekgebied HS/MS stations' valt dat een groter gebied beslaat. In het oostelijke deel van het Groevegebied aan de Waubacherweg wordt volgens de indiener onderzocht of het realiseren van een hoogspanningsstation haalbaar is. Indiener stelt dat een	ZW-0160-75

dergelijke ontwikkeling ruimte in beslag neemt en er daarnaast ook ruimte moet zijn voor de totaalontwikkeling van het Groevegebied. Indiener geeft aan dat een verbindingszone aan deze zijde van de Oostflank met de Teverenerheide wordt doorkruist door de ligging van de Waubacherweg. Indiener stelt dat toch een relatief open groene strook ten oosten van de Groeve Mourik langs de Waubacherweg meerwaarde zal kunnen hebben bij de gewenste natuurverbindingen in plaats van de grote vlakte die nu ingetekend is.	
Indiener uit zijn onzekerheid over de juridische status: moeten gemeenten zich houden aan de indeling van het POVI? Sommige gemeenten wijken af en gaan verder dan de provinciale zoneringen.	ZW-0153-6
Indiener verzoekt dat de Omgevingsvisie duidelijkheid biedt over de status van het verwevingsgebied.	ZW-1425-11
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven beperken.	ZW-1151-17
Indiener verzoekt de provincie het verschil toe te lichten tussen een ‘Wijkje erbij’ en een ‘Uitleglocatie’. Indiener vraagt of hiermee hetzelfde wordt bedoeld en wat de definitie is?	ZW-0263-40
Indiener verzoekt duidelijkheid te bieden over de juridische status, onderlinge verhouding en praktische uitwerking van de gebiedsaanduidingen op hun agrarische percelen.	ZW-1260-3
Indiener verzoekt om bij de begrenzing van het verwevingsgebied rekening te houden met meer stakeholders dan enkel de gemeenten en die andere stakeholders ook in de tekst toe te voegen.	ZW-1263-7
Indiener verzoekt om de getrapte wijze van beleidstoepassing (verschillende zoneringen op één locatie) goed vast te leggen in de Ontwerpvisie en tekstueel duidelijk te omschrijven dat de gebiedsaanduidingen zoals die over individuele bouwkavels van bedrijven liggen voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden, niet van toepassing zijn voor agrarische bouwkavels die zijn vastgelegd in het bestemmingsplan en dat aldus het onderliggende bestemmingsplan de regels en gebruiksmogelijkheden voor die agrarische bouwkavels bevat. Hiermee geeft de indiener aan dat het wordt voorkomen dat er bij de vele gebiedsaanduidingen onnodige discussies ontstaan over de gebruiksmogelijkheden van gronden binnen een agrarische bouwkavel.	ZW-0932-1
Indiener verzoekt om duidelijkere kaders in de ontwerp-POVI met betrekking tot 'verwevingsgebieden', zodat er minder ruimte is voor interpretatie en willekeur bij het vaststellen van bufferzones en scheidingen tussen mens en dier.	ZW-1258-2
Indiener vraagt de Provincie Limburg om ervoor te zorgen dat de zonering grondruil en verkoop niet belemmert	ZW-0936-2
Indiener vraagt zich af dat Indien er in een dorp of stad wordt uitgebreid in het ‘wervingsgebied’ schuift het wervingsgebied dan automatisch op? Hoe gaat dit bijvoorbeeld in natura 2000 gebieden als deze uitbreiden. Schuiven de bufferzones dan ook automatisch op?	ZW-0153-1

Indiener vraagt zich af wat de gevolgen van het plan zijn op de bedrijfsvoering vanwege de nabijheid van het natuurnetwerk Limburg en de blauwgroene landbouwzone.	ZW-0735-2
Indiener vreest dat omvangrijke overgangszones de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnen, omdat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de gewenste veranderingen en maatregelen te realiseren.	ZW-1323-11
Op maandag 30 juni heeft de provincie een tekenatelier voor de POVI georganiseerd heeft. Het tekenatelier ging over de zoneringen. Uit dit atelier bleek dat verschillende gemeenten een eigen interpretatie hebben over deze zoneringen en dat de provincie hier geen eenduidig antwoord op had. Wij maken ons dan ook ernstige zorgen over wat er nu in de POVI gaat landen. Wij constateren hier dat er meer tijd nodig is om duidelijkheid te krijgen bij provincie, gemeenten maar ook externe partijen over deze zoneringen. Hoe zorgt de provincie dat de zoneringen eenduidig geïnterpreteerd worden? Dit is nu absoluut niet het geval.	ZW-0313-72
Indiener geeft aan dat de wijk volledig bebouwd gebied moet zijn.	ZW-0241-168
Indiener geeft aan dat in paragraaf 3.4.7 over zoneringslandelijke kernen niet duidelijk is wat een landelijke kern is, en dat dit mondt uit in onduidelijkheid en gevoel voor discussies en interpretaties, en vraagt om een toelichting op de wijze waarop de provincie kaarten aanpast en hiervoor gebruik maakt, zoals het sluiten bij de bestaande situatie.	ZW-1473-137
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als ‘Landelijke kern’.	ZW-1383-5
Indiener stelt dat de ontwikkeling van Hoenderpark planologisch geregeld is (onherroepelijk) en is daarom onderdeel van de 'landelijke kernen niet meer verwevingsgebied. De zone dient daarop aangepast te worden met een nieuwe buffer van 100m eromheen.	ZW-0186-154
Indiener stelt dat de Woningbouwontwikkeling planologisch geregeld is (onherroepelijk) en daarom op te nemen bij de 'Landelijke kern' en niet als 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-161
Indiener stelt dat de woningen bij de '' Landelijke kern' behoren.	ZW-0186-159
Indiener stelt dat de woonlocatie planologisch geregeld is én gerealiseerd en daarom tot 'Landelijke kern' behoort en niet 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-157
Indiener stelt dat het Evenemententerrein gewijzigd moet worden in 'Landelijke kern'.	ZW-0186-158
Indiener stelt dat het lint betrokken moet worden bij de landelijke kern	ZW-0207-152
Indiener stelt dat het plangebied is afgestemd met de Provincie voor het realiseren van woningen, om die reden past 'Landelijke kernen' beter dan 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-182
Indiener stelt dat 'straatje erbij' deels in het primair landbouwgebied ligt. Deze locatie is besproken met Provincie en zouden ze willen zien als 'landelijke kernen niet als verwevingsgebied.	ZW-0186-145
Indiener stelt dat 'straatje erbij' is besproken met de Provincie en omgezet moet worden naar 'Landelijke kern'.	ZW-0186-148
Indiener stelt dat Woningbouwontwikkeling is vastgesteld en daarom behoren deze tot de 'Landelijke kern'.	ZW-0186-160

Indiener verzoek de locatie te wijzigen van 'Verwevingsgebied' naar 'Landelijke kern'.	ZW-0186-164
Indiener verzoekt de locaties op te nemen in zonering 'landelijke kern'	ZW-0240-149
Indiener verzoekt begrenzing landelijk kern uit te breiden.	ZW-1236-245
Indiener verzoekt begrenzing 'landelijke kern' Middelaar aan te passen.	ZW-0317-248
Indiener verzoekt bij de sportvelden het 'hapje' op te nemen in zonering 'landelijk kern'	ZW-0317-246
Indiener verzoekt twee wegen op te nemen in zonering 'landelijke kern'	ZW-0317-245
Indiener verzoekt de kern Terblijt toe te voegen aan de kaart laag 'landelijke kern'	ZW-0207-131
Indiener verzoekt de Provincie om het plangebied 'Houtkade' bij de Landelijke kern te voegen.	ZW-0186-173
Indiener verzoekt de vastgestelde projecten op te nemen als landelijke kern: Vonderen bij Sint Joost; woningbouwontwikkelingen bij Maria Hoop, Roosteren (tramhalte) en Louerveld.	ZW-1479-203
Indiener verzoekt de woningbouwlocatie op te nemen in de landelijke kern	ZW-0207-153
Indiener verzoekt het bebouwingslint op te nemen in zonering 'landelijke kern'	ZW-0317-250
Indiener verzoekt locatie op te nemen in zonering 'landelijke kern'	ZW-0317-244 ZW-0317-255
Indiener verzoekt om aan de begrenzing van de zone landelijke kernen een gebiedsstudie en een gedetailleerde omschrijving toe te voegen	ZW-0566-3
Indiener verzoekt om begrenzingen van bestaande kernen te actualiseren, omdat het niet in lijn is met bestaande grenzen van de huidige bestemmingsplannen/ het tijdelijk omgevingsplan en het de mogelijkheden voor ontwikkelingen op deze locaties beïnvloedt.	ZW-0253-131
Indiener verzoekt om bij de kern het verwevingsgebied op te rekken, en de landelijke kern beter af te kaderen	ZW-0207-142
Indiener verzoekt om de begrenzing van bestaande landelijke kernen op de werkelijkheid af te stemmen	ZW-0207-137
Indiener verzoekt om de kern tot landelijke kern te benoemen in op kaart in te tekenen	ZW-0187-139
Indiener verzoekt om de kern als een kern te benaderen, en verzoekt de kaart op meerdere locaties te wijzigen	ZW-0207-157
Indiener verzoekt om de kleine kernen als Landelijke kernen of Verwevingsgebied in te tekenen, om ervoor te zorgen dat ook deze kleine kernen een duurzame toekomst hebben.	ZW-0253-133
Indiener constateert dat de kaartlaag ‘Landelijke kernen’ niet consequent lijkt te zijn toegepast binnen het grondgebied van de gemeente. Buurtschappen met een gelijksoortige omvang hebben soms een andere aanduiding. Dit maakt dat de provinciale doelstellingen en ontwikkelingsmogelijkheden voor deze gebieden ook anders zullen zijn en dat er naar verwachting in de uiteindelijk Omgevingsverordening ook andere regels zullen gaan gelden. Voorkeur heeft dat voor buurtschappen en clusters van bebouwing met een gelijksoortige omvang binnen de gemeente Voerendaal ook een gelijksoortige zonering geldt, zodat de ontwikkelingsmogelijkheden nu en in de toekomst ook gelijkwaardig zijn binnen deze gebieden.	ZW-0206-14

Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De bebouwing op deze plek is met aangemerkt als landelijke kern, valt nu in een verwevingsgebied. Indiener stelt voor deze als landelijke kern aan te duiden. Huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied of verwevingsgebied. Kaarten uitlijnen. Tenslotte vindt indiener dit 'een raar stukje primair landbouwgebied'. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-69
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. Dit deel is volgens indiener ten onrechte niet aangemerkt als landelijke kern. Dit dele toevoegen aan landelijke kern. De huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied of verwevingsgebied. Kaarten uitlijnen. Wederom vindt indiener dit 'een raar stukje primair landbouwgebied'. Straatje erbij locatie is deels aangewezen als primair landbouwgebied. Dit corrigeren. Indiener vindt dit een 'rare snipper' primair landbouwgebied middenin verwevingsgebied een perceel. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-70
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De bebouwing op deze plek is volgens indiener ten onrechte niet aangemerkt als landelijke kern; dit corrigeren. Huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied of verwevingsgebied; kaarten uitlijnen. De manage ligt deels in verwevingsgebied, deels in landbouwgebied; dit corrigeren. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-71
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. Indiener verzoekt om de grens landelijke kern aan te passen aan feitelijke bebouwing. Huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied/groenblauwe landbouwzone of verwevingsgebied; kaarten uitlijnen. Indiener vindt dit een 'rare snipper' groenblauwe landbouwzone midden in verwevingsgebied De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-73
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De bebouwing is volgens indiener ten onrechte niet aangemerkt als landelijke kern. Huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied/groenblauwe landbouwzone of verwevingsgebied; kaarten uitlijnen. Verwevingsgebieden slechts aan één zijde van de straat, dat is naar mening van indiener niet logisch. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-72
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. Landgoed ligt binnen zowel verwevingsgebied als primaire landbouw, dit is volgens indiener niet logisch. Indiener spreekt van een 'rare hoek' met primair landbouwgebied. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich	ZW-0304-74

het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De kern is afgekapt halverwege een straat. Indiener verzoekt dit gedeelte toe te voegen aan landelijke kern. Daarnaast vindt indiener dit 'een raar stukje primair landbouwgebied'. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-67
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De landelijke kern kaart is niet helemaal goed uitgelijnd met de vigerende bestemmingsplan kaart kern. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-68
Indiener geeft aan dat de huidige aanduiding van landelijke kernen op de kaart meerdere feitelijke onjuistheden en onvolledigheden vertoont, wat zorgwekkend is omdat binnen deze kernen meer beleidsruimte wordt geboden voor woningbouw, mits dit binnen gemeentelijk beleid past. Indiener geeft aan dat een correcte begrenzing van landelijke kernen cruciaal is, en dat de zoekgebieden voor wonen uit de gemeentelijke Omgevingsvisie niet zijn overgenomen, waardoor het nu aangeduide verwevingsgebied op sommige plekken te restrictief en op andere juist te ruim is. Indiener geeft aan dat in de ontwerp-POVI staat dat binnen landelijke kernen de ruimtelijke beoordeling aan gemeenten wordt overgelaten, mits ontwikkelingen passen binnen de kaders, maar dat deze beleidsruimte wordt ondermijnd als de kaart zelf onjuist is.	ZW-0317-209
Indiener geeft aan dat de woningbouwontwikkeling planologisch is gerealiseerd en grotendeels gebouwd, maar nog niet als bestaande woningbouw op de kaart is ingetekend.	ZW-0314-132
Indiener geeft aan dat gevraagd wordt om de kernen direct te vergroten met de uitleggebieden en dat het woningbouwproject, ondanks recente wijzigingen in het Omgevingsplan, nog niet is meegenomen in de ontwerp-POVI en toegevoegd moet worden aan de landelijke kern.	ZW-0237-127
Indiener merkt op dat de woning is gelegen in het gebied landelijke kern, terwijl het achtererf in het verwevingsgebied gelegen is. Indiener verzoekt om, kijkende naar het huidig gebruik en wat in de toekomst wenselijk is op deze locatie, de aanduiding te wijzigen in landelijke kern.	ZW-0314-135
Indiener stelt dat de contour van 'landelijke kernen' te klein is, omdat er meer woningen liggen die al tientallen jaren tot de kern behoren.	ZW-0451-1
Indiener stelt dat een aantal straten lintbebouwing zijn die aansluiten bij de kern en dient gewijzigd te worden naar 'Verwevingsgebied of Landelijke kern'.	ZW-0186-153

Indiener stelt dat in de ontwerp-POVI de bestaande grenzen en bestemmingen van de huidige bestemmingsplannen/het tijdelijk omgevingsplan niet zijn overgenomen of ingetekend in het voorliggende ontwerp-POVI. Dit heeft betrekking op twee aspecten van de indeling van de kernen in de POVI. In het voorliggende ontwerp-POVI zijn er meerdere kernen, waar de grenzen van het bestemmingsplan niet zijn overgenomen. Hierdoor vallen onder andere bedrijven, sportvelden en delen van straten inclusief woningen buiten de landelijke kern en zelfs buiten het verwevingsgebied. Dit beïnvloedt de mogelijkheden voor ontwikkelingen op deze locaties, omdat deze nu onder de Groenblauwe Landbouwzone of Primair landbouwgebied zouden gaan vallen (voorbeelden genoemd). Om te voorkomen dat toekomstige ontwikkelingen worden beperkt door strengere regels en complexere procedures, wordt verzocht dat de huidige bestemmingsplan grenzen en bestemmingen een-op-een worden overgenomen in de POVI.	ZW-0187-90 ZW-0207-84 ZW-0238-74 ZW-0253-88 ZW-0271-74 ZW-0314-74 ZW-1127-106
Indiener stelt dat kaarten van de POVI kloppen op meerdere punten niet met reeds vergunde woningbouwlocaties	ZW-0224-188
Indiener stelt voor om een locatie te herbestemmen naar landelijke kernen voor woondoeleinden.	ZW-0608-12
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen in de gemeente juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoekt om de nieuwe sport- en onderwijslocatie op te nemen als onderdeel van de landelijke kern.	ZW-0302-111
Indiener verzoekt de kern als ‘Landelijke kern’ aan te duiden.	ZW-0206-15
Indiener verzoekt de zonering "verwevingsgebied" ter plaatse van volledige bestemmingsplan te wijzigen in "landelijke kernen".	ZW-0313-7 ZW-0313-6 ZW-0313-8 ZW-0313-9
Indiener verzoekt het intekenen van de kern als landelijke kern en een wijziging van de begrenzing in een specifieke locatie.	ZW-0188-76
Indiener verzoekt om de contour van de 'landelijke kernen' uit te breiden naar de feitelijke situatie, zodat ook de contour van het verwevingsgebied automatisch opschuift. Dit is volgens indiener van belang gezien een woningbouwuitbreiding die sinds 2022 in voorbereiding is (bekend bij de rayonplanoloog).	ZW-0451-2
Indiener verzoekt om he rbegrenzing van de zone 'Bebouwd gebied' bij hun perceel, uitgaande van de bestaande en vergunde bebouwde functies.	ZW-1255-2
Indiener verzoekt om her begrenzing van de zone 'Landelijke kernen', zodat de gronden van hun perceel en het woongebied hierbinnen vallen.	ZW-1255-1
Indiener verzoekt om nader met PL in overleg te willen treden over de exacte begrenzing van de landelijke kern.	ZW-0314-136
Indiener geeft aan zoneringen opgenomen op de provinciale kaarten niet correct zijn. Deze komen niet overeen met de werkelijkheid, zijn onjuist opgenomen of ontbreken. Indiener wil graag in gesprek om deze zoneringen aan te passen.	ZW-0271-124
Indiener verzoekt de begrenzing aan te passen op een specifieke locatie.	ZW-0317-256

Indiener verzoekt de gebiedstoepassing aan te passen naar primair landbouwgebied, ten dienste van het maken van groene energie. Het is noodzakelijk dat de energievoorziening topprioriteit blijft voor de Provincie. De elektrificatie van sectoren loopt achter. Ook de toekomstige investeringen in recirculatie van CO2 staan de huidige aanduiding in de weg. Indiener exploiteert al ruim 20 jaar een biogas en mestverwerkingsinstallatie op deze locatie. Deze locatie zorgt voor energie opwek in de vorm van groen gas en elektriciteit voor de omgeving en bedrijven. De groen gasproductie is goed voor ruim 60% van de aardgas behoefte van het consumentengebruik in de gemeente. Indiener is op deze locatie bezig met een ontwikkeling op basis van duurzame energievoorziening. De ontwikkelingen zijn om op de huidige locatie juist efficiënter om te gaan met energie. De vervolgstap naar het maken van vloeibaar CO2 is al vergund en aanbesteedt.	ZW-0700-20
De buurtschap heeft volledig de zonering ‘Groenblauwe landbouwzone’ gekregen. Indiener wil erop wijzen dat dit buurtschap een Rijks beschermd dorpsgezicht is, waarbij de provinciale zonering met als hoofddoelstelling landbouw niet aansluit. Indiener verzoekt om het gehele gebied met bebouwing de zonering ‘Verwevingsgebied’ te geven. Dit doet recht aan het huidige gebruik en de uitbreidingsmogelijkheden ter plaatse.	ZW-0206-13
Indiener geeft aan dat de term "verwevingsgebied" verwarrend is, "verwevingsgebied" is ook een term in ruimtelijke plannen. Hier ligt een relatie met verbod op nieuwvestiging van omschakeling naar IV, de gebieden zijn groter dan nu op de kaart zijn aangegeven. Graag andere term voor gebruiken, bijv. "overgangsgebied". Indiener verzoekt u om dit aan te passen om verwarring te voorkomen.	ZW-0313-5
Indiener geeft aan dat in de POVI wordt aangegeven dat woningbouw moet plaatsvinden op de juiste plek. Uiteraard wordt dit onderschreven. Tegelijkertijd wordt in de POVI aangegeven dat bepaalde zoneringen wel of niet, en onder voorwaarden in aanmerking komen voor woningbouw. Geconstateerd wordt dat de zonering in de POVI in gebieden in Peel en Maas niet overeenstemt met concrete woningbouwplannen. In de POVI is bijvoorbeeld aangegeven dat (woningbouw)ontwikkelingen in het verwevingsgebied mogelijk zijn, maar de huidige zonering is nog indicatief en moet worden aangescherpt. In andere zoneringen, zoals het primair landbouwgebied, zijn woningbouwontwikkelingen in beginsel uitgesloten, terwijl deze zonering op veel plekken in de directe nabijheid ligt van kernen. Daarmee worden concrete woningbouwontwikkelingen die nodig zijn om in de woningbehoefte te voorzien belemmerd. Naast het feit dat de concrete zoneringen belemmerend werken voor woningbouwmogelijkheden, geeft de toon en houding hiervan onvoldoende blijk van het urgentiebesef waar de huidige woningmarkt om vraagt. Gevraagd wordt om hiermee rekening te houden en de ontwerp POVI daarop aan te passen.	ZW-0278-148
Indiener geeft aan dat zij onderschrijven dat woningbouw zoveel mogelijk binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen moet plaatsvinden. Men merkt op dat uitbreidingen van 25-30 woningen mogelijk worden gemaakt binnen een zone van 100 meter om landelijke kernen, wat minder is dan de	ZW-1236-230

gemeentelijke norm van 200 meter. Er wordt verzocht om aanpassing, gezien veel potentiële ontwikkelpercelen dieper liggen dan 100 meter en deels in het Primair Landbouwgebied.	
Indiener stelt dat diverse kleine kernen niet meegenomen zijn als landelijke kern of verwevingsgebied. Voor die kleine kernen zou dit betekenen dat zij in de toekomst sterk beperkt worden in hun mogelijkheden. Om ervoor te zorgen dat ook deze kleine kernen een duurzame toekomst hebben, vraagt indiener dit te corrigeren en deze als landelijke kern of verwevingsgebied in te tekenen.	ZW-0187-91 ZW-0207-85 ZW-0238-75 ZW-0253-89 ZW-0271-75 ZW-0314-75 ZW-1127-107
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen in Sittard-Geleen juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoekt om de bebouwingsclusters Windraak en Schipperskerk evenals Graetheide-dorp en Rosengarten als Landelijke kernen te beschouwen (of afhankelijk van de definitie als Verwevingsgebied).	ZW-0302-110
Indiener verzoekt om de zienswijze gegrond te verklaren en het Ontwerp aan te passen C.q. gewijzigd vast te stellen dusdanig dat de bestaande mogelijkheden niet worden belemmerd en een woningbouwontwikkeling mogelijk kan worden gemaakt,	ZW-0056-1
Indiener verzoekt 'zoekgebieden wonen' uit Omgevingsvisie van de gemeente Mook en Middelaar op te nemen	ZW-0317-252
Indiener vraagt om consistent kaartmateriaal: bebouwingsclusters landen dan in verwevingsgebied, dan in groenblauwe landbouwzone.	ZW-0238-134
Indiener geeft aan dat de kern ten onrechte is aangewezen als stedelijk gebied en stelt voor om dit, net als andere kernen in de gemeente, aan te wijzen als landelijke kern.	ZW-0539-1 ZW-0529-3
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen in de gemeente juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoekt de kern als landelijk kern op te nemen.	ZW-0302-109
Indiener verzoekt de kern op te nemen als onderdeel van de kaartlaag Landelijke kern en het grijs maken i.p.v. het huidige rood.	ZW-0529-2
Indiener wil verschillende kernen als stedelijk gebied aanmerken om zo het behoud van het treinstation en het vestigingsklimaat te stimuleren, in lijn met regionale plannen.	ZW-0224-136
Indiener geeft aan dat er behoefte is aan duidelijkheid over hoe de provincie omgaat met wijzigingen van bijvoorbeeld de stedelijke contouren van kernen wanneer een uitbreidingswijk wordt gerealiseerd. Indiener vraagt of de zonering dynamisch is en periodiek geactualiseerd kan worden, zodat deze recht doet aan de praktijk.	ZW-0278-144
Indiener geeft aan dat Venray tot 2040 een huishoudensgroei van +3210 huishoudens verwacht, en tot 2050 een groei van +3600/3800 huishoudens. Ze verzoeken om de potentie van de gemeente als zevende stedelijke kern nadrukkelijker te benoemen, inclusief een kern als onderdeel van het stedelijk gebied.	ZW-0166-140

Indiener stelt dat de zonering stedelijk (woon) gebied grenst aan het verwervingsgebied en het van belang is dat de begrenzing maatwerk is en nader met de gemeenten zal worden uitgewerkt. De gemeente Weert zal in kennis worden gesteld van de foutieve begrenzing zodat dit kan worden aangepast in de definitieve versie.	ZW-0956-4
Indiener verzoekt een gedeelte van twee kernen ingetekend hebben als landelijke kern.	ZW-1127-156
Indiener constateert dat de parkeerplaatsen en de bebouwing van het complex opgenomen is als stedelijk gebied. Indiener stelt voor om dit gebied als verwevingsgebied (net zoals bij grote Rijksmonumenten in Zuid-Limburg) aan te merken dat beter aansluit op de cultuurhistorische waarde en ligging in het buitengebied. Indiener geeft aan dat in de gemeentelijke ontwerp omgevingsvisie het gebied is aangemerkt als recreatief buitengebied omringd met wilde en kwetsbare natuur.	ZW-0263-80
Indiener constateert dat het gebied onderdeel uitmaakt van het beekdal met verspreid bestaande bebouwing (voormalig klooster, enkele vrijstaande woningen en een coffeeshop). Indiener stelt dat het geen stedelijk gebied is maar voor de bebouwde en verharde delen een verwevingsgebied met een groenblauwe landbouwzone langs de beek.	ZW-0263-84
Indiener constateert dat de Sportvelden zijn opgenomen als stedelijk gebied. Indiener verzoekt dit om te zetten naar verwevingsgebied omdat deze terreinen zijn omsloten door natuur. In de ontwerp Omgevingsvisie is deze locatie als “landschappelijk raamwerk – recreatief buitengebied” opgenomen.	ZW-0263-86
Indiener constateert dat het gebied is aangeduid als Stedelijk gebied met een daartoe behorende zone van 500 meter Dit is volgens indiener onjuist. Urmond behoort net zoals Berg aan de Maas tot de landelijke kernen en derhalve volstaat een zone van 100 meter.	ZW-0896-5
Indiener geeft aan dat al eerder is aangegeven via een Zienswijze in 2020 dat de begrenzing tussen de voornoemde zoneringsgebieden niet correct is.	ZW-0956-3
Indiener geeft aan dat de begrenzing van het stedelijk gebied niet klopt. Indiener verzoekt om verschillende locaties als onderdeel van de stedelijk kern op te nemen. Indiener verzoekt om de woonenclaves in het groen als landelijk kern in de zonering terug te zien. Indiener verzoekt dat op het moment dat de dijkverbetering is uitgevoerd, de Groenblauwe landbouwzone wordt aangepast.	ZW-0242-30
Indiener geeft aan dat de kern ten onrechte is aangewezen als stedelijk gebied en verzoekt de kern op te nemen als onderdeel van Landelijke kernen.	ZW-0786-1
Indiener geeft aan dat voorgenoemd gebied in het huidige vigerende bestemmingsplan van de gemeente is opgenomen als Stedelijk gebied en het van belang is om de juiste begrenzing in het definitieve plan op de zoneringskaart wordt aangegeven.	ZW-0956-2
Indiener merkt op dat de woningbouwontwikkeling planologisch is gerealiseerd, maar nog niet opgenomen is binnen de begrenzing van het stedelijk gebied op het kaartmateriaal.	ZW-0314-133
Indiener stelt dat de bebouwing met de aanleg van de N300 aan de zuidzijde van een straat is verwijderd. Indiener stelt dat dit deel onbebouwd is (bos en	ZW-0263-85

agrarisch gebied) en dit ook zo wil houden. Indiener verzoekt dit stedelijk gebied hier weg te halen en op te nemen als verwevingsgebied of groenblauwe landbouwzone (voedingsgebied bron van de Crombacherbeek).	
Indiener stelt dat de woning op de kaart is gelegen in het verwevingsgebied terwijl deze woning planologisch is verbonden met de aangrenzende woningen die wel binnen het stedelijk gebied zijn opgenomen en verzoekt om de aanduiding te veranderen in stedelijk gebied.	ZW-0314-134
Indiener stelt dat een gebouw is afgebroken. Indiener geeft aan dat hier een herontwikkeling plaatsvindt en een nieuw verzorgingstehuis wordt gebouwd. Indiener verzoekt twee gebieden als stedelijk gebied op te nemen. Indiener geeft aan dit ook zo te hebben opgenomen in het ontwerp Omgevingsvisie van de gemeente.	ZW-0263-83
Indiener stelt voor dat de juiste begrenzing op de zoneringskaart wordt aangegeven om nadelige gevolgen, zoals waardevermindering door opname in het bestemmingsplan Buitengebied, te voorkomen.	ZW-1057-3
Indiener verzoekt cultuurhistorische bebouwing in of aan de rand van het buitengebied niet op te nemen als stedelijk gebied maar als verwevingsgebied (behoud cultuur- historische waarde van het gebouw inclusief omgeving).	ZW-0263-75
Indiener verzoekt de begraafplaats op te nemen als verwevingsgebied	ZW-0263-78
Indiener verzoekt de bestaande woonbebouwing inclusief de geplande nieuwbouw (7 woningen) als stedelijk gebied op te nemen. Indiener geeft aan dit ook zo te hebben opgenomen in hun eigen ontwerp Omgevingsvisie.	ZW-0263-81
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoek een gebied op te nemen als geheel met een aanduiding waarbinnen de verdere dóórontwikkeling van het gebied past als sportcampus met hierbij horende functies.	ZW-0302-112
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoekt om het gebied om te zetten naar stedelijk gebied.	ZW-0302-108 ZW-0302-113
Indiener verzoekt het terrein van de voormalige hockeyvelden niet als stedelijk gebied op te nemen. Een groot deel van de velden is aangeplant met bos (levensbomenbos) en een deel is tijdelijk in gebruik voor 5 tiny houses. Indiener stelt voor om dit gebied (voormalige hockeyvelden en accommodatie) als verwevingsgebied aan te merken. De voormalige sportvelden zijn nu aangeplant met bos en kan de gemeente mogelijk (later) nog inzetten als natuurcompensatie voor toekomstige projecten.	ZW-0263-79
Indiener verzoekt om aanpassing van de begrenzing tussen stedelijk gebied en verwevingsgebied, conform de reeds meer dan 50 jaar bestaande situatie.	ZW-1057-1
Indiener verzoekt om correctie van de zonering op de kaart, zodat het gebied als stedelijk gebied wordt aangeduid in plaats van verwevingsgebied.	ZW-0956-1
Indiener verzoekt om correctie van de zonering van het gebied naar stedelijk gebied in plaats van verwevingsgebied. Indiener stelt voor om in het definitieve plan maatwerk toe te passen bij de begrenzing van het stedelijk gebied, zoals aangegeven in paragraaf 11.1.2.4, in samenwerking met de gemeenten.	ZW-0551-1

Indiener verzoekt rekening houden met toekomstige ontwikkelingen en in overeenstemming met de gemeentelijke omgevingsvisie.	ZW-0263-72
Indiener vraagt zich af of de aanduiding stedelijk gebied juist is en benadrukt de herkenbare cultuurhistorische identiteit als landelijke kern. Die waarde komt nu niet tot zijn recht in de aanduiding als stedelijk gebied.	ZW-0215-6
Indiener vraagt zich af waarom de kern als stedelijk gebied is aangemerkt, terwijl andere dorpen dat niet zijn.	ZW-0367-2
Indiener wil graag dat verschillende kernen als Stedelijk Gebied wordt aangemerkt in plaats van Landelijke kern. Dit conform het ontwerpend onderzoek regio Noord-Limburg.	ZW-0224-192
In de gemeente zijn vrijwel alle groenblauwe zones omgezet in verwevingsgebied. Hierdoor neemt de ruimtelijk kwalitatieve bescherming aan de (schaarse) stadsnatuur en hoofdgroenstructuur af. Deze zones vormen belangrijke recreatieve en ecologische verbindingszones in de verstedelijkte en versteende stad. En vormen verbindingszones tussen natuurgebieden, welke in onze ogen tevens van belang zijn voor de provinciale doelen. Indiener wil graag met de provincie verder afstemmen over de begrenzing van de verwevingsgebieden en de groenblauwe landschapszones.	ZW-1164-12
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is wat er met het verwervingsgebied gebeurt als de bebouwde kom uitbreidt.	ZW-0960-7
Indiener stelt dat het gebruikte kaartmateriaal in de POVI, met name voor landelijke kernen en verwevingsgebieden, niet geheel correspondeert met bekende maar nog niet gerealiseerde woningbouwplannen van marktpartijen. Indiener adviseert om deze samen met gemeenten te inventariseren en op te nemen in de kaart, zodat toekomstige conflicten worden voorkomen wanneer deze plannen aan de provincie worden voorgelegd. Dit sluit aan bij de eerdere samenwerking tussen overheid en markt bij de Plancapaciteitsmonitor en de Planatlas.	ZW-0214-4 ZW-0277-4
Indiener stelt dat reeds bekende of in ontwikkeling zijnde locaties voor een “straatje erbij” of een woningbouwproject (voorbeeld genoemd) zijn aangeduid als primair agrarisch gebied. Indiener vraagt dan ook om dergelijke onvolkomenheden aan te passen, omdat het verwarring en onduidelijkheid oproept.	ZW-0187-92 ZW-0207-86 ZW-0238-76 ZW-0253-90 ZW-0271-76 ZW-0314-76 ZW-1127-108
Indiener vraagt of 'Straatje erbij' betekent dat het verwevingsgebied richting het buitengebied opschuift en dus voor extra beperkingen gaat zorgen. Indiener geeft aan dat dit niet wenselijk is en indien dit gebeurt er compensatie nodig is.	ZW-0615-5
Ten aanzien van de leefbaarheid van landelijke kernen onderschrijft indiener dat woningbouw in eerste lijn binnen bebouwd gebied dient plaats te vinden, maar is zij ook tevreden met het feit dat er ruimte in de verwevingsgebieden wordt geboden voor “straatjes erbij". Hierbij vraagt indiener wel aandacht voor het effect op de begrenzing van het verwevingsgebied, welke enerzijds tot doel heeft ontwikkelruimte te bieden voor andere dan agrarische ontwikkelingen, maar anderzijds ook een beschermende werking heeft, zowel richting landbouwgebied als ook naar bebouwde omgeving.	ZW-0302-18

Indiener verzoekt snel- en spoorwegen uit te lichten met een aparte zonering.	ZW-0207-162
Indiener wenst dat grootschalige infrastructuur als aparte kaartlaag wordt opgenomen.	ZW-0186-142
Indiener vraagt om de Buitenring Parkstad voor in ieder geval Brunssum te wijzigen naar Verwevingszone en eventueel met GBLZ als onderliggende laag. Maar ook in overweging te nemen om alle grote ontsluitingen een eigen zoneringslaag te geven.	ZW-0160-127
Aanwijzen van verwevingsgebieden zonder inspraak van agrariërs is ongewenst. Gemeenten moeten zelf keuzes maken voor spuitzones.	ZW-0877-50
Bij de totstandkoming van dit plan is het toenmalige provinciale beleid (zoals vastgelegd in het POL) al als toetsingskader gehanteerd. Om onduidelijkheid te voorkomen, verzoekt indiener om in de Omgevingsvisie expliciet vast te leggen dat de gebiedsaanduidingen die over individuele agrarische bouwkavels zijn geprojecteerd, niet van toepassing zijn op die kavels voor wat betreft gebruiksmogelijkheden.	ZW-0463-3
Bij de voorgestelde aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn naar mening van de indiener de concrete regelgeving en de gevolgen voor agrarisch gebruik van land onduidelijk. Het is onvoldoende gespecificeerd welke verplichtingen en rechten landbouwers precies hebben wanneer hun gronden binnen deze zone vallen. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van voornoemde aanwijzing nader te verduidelijken.	ZW-1179-5 ZW-1180-5 ZW-1351-7 ZW-0402-5
Binnen de Groenblauwe landschapszone is het begrijpelijk dat er samen met de landbouw ruimte moet zijn voor beperkte natuurontwikkeling en het maken van natuurlijke verbindingen. Het aanleggen van extra natuurgebieden of ecologische verbindingszones in deze gebieden moet echter geen uitgangspunt van beleid zijn. Dit komt doordat er te weinig geld en ruilgrond beschikbaar is en omdat het aanleggen van extra natuur de grondprijzen voor landbouwbedrijven verder opdrijft. De schaarste aan grond wordt bovendien versterkt door andere ruimtelijke ontwikkelingen zoals infrastructuur, woningbouw en bedrijfsterreinen.	ZW-0741-11
Indiener stelt vast dat het bouwkavel doorsneden wordt door de groen/blauwe zone (slechts een klein gedeelte valt erbuiten) en hierdoor de ontwikkeling van het huidig bouwkavel onmogelijk of lastig wordt en stelt voor om bovenstaande zone te verwijderen en hierover in gesprek te gaan.	ZW-0951-1
De aanduiding groenblauwe zone is gelegd op een aantal percelen die behoren tot de huiskavel die noodzakelijk is voor het primair landbouwgebied. Deze aanduiding maakt ook recreatie mogelijk hetgeen niet is toegestaan in stiltegebieden en niet wenselijk naast primaire landouw en een actieve bedrijfsvoering.	ZW-1226-28
De agrarische bedrijfslocatie van indiener ligt volgens de Ontwerpvisie geheel binnen diverse gebiedsaanduidingen. Hierdoor is het voor indiener onduidelijk welke regels en beperkingen van toepassing zijn. Indiener vraagt hier meer duidelijkheid over.	ZW-0463-2
De bedrijfslocatie met bijbehorende huiskavel zijn gelegen binnen de zoneringen Verwevingsgebied en Groenblauwe landbouwzone. Omdat het	ZW-0563-1

taalgebruik in de ontwerp Omgevingsvisie niet duidelijk en definities ontbreken, kunnen indieners geen goede inschatting maken welke toekomstmogelijkheden blijven voor hun percelen. Ook door de veelheid aan kaarten en de stapeling van doelen is het toekomstperspectief niet duidelijk. Daarmee is volgens indieners geen sprake van een zorgvuldige voorbereiding van het plan en onvoldoende participatie met de landbouwsector.	
De begrenzing van de 'Groenblauwe Landbouwzone' lijkt willekeurig volgens indiener en is niet onderbouwd met een gebiedsonderzoek of een duidelijke beschrijving. Daardoor is voor indiener onduidelijk wat de feitelijke gevolgen zijn. Indiener verzoekt daarom expliciet vast te leggen dat het agrarisch gebruik van deze percelen blijvend is toegestaan, zonder aanvullende beperkingen bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-0463-7
De boerderij van indiener is gelegen in het verwevingsgebied. Uit de POVI wordt afgeleid dat er bufferzones voor fijnstof en geur en/of spuitvrije zones komen in deze gebieden. Indiener vraagt zich af of het in de toekomst nog mogelijk is om vee te houden?	ZW-0394-2
De indiener stelt dat er veel onduidelijkheden zijn in de POVI en vraagt zich af wat bijv. beperkingen in de groenblauwe landbouwzone inhouden	ZW-0612-2
De indiener stelt dat het belang van Verwevingsgebied rondom werklocaties verduidelijking behoeft	ZW-0612-7
De indiener concludeert dat verwevingsgebieden geen meerwaarde hebben in het huidige beleid en roept op deze te schrappen uit de POVI.	ZW-0877-33
De indiener geeft aan dat extra maatregelen of beperkingen voor agrariërs binnen de GBLZ leiden tot meerkosten en omzetverlies. Dit is niet acceptabel.	ZW-0547-1 ZW-0924-3 ZW-1043-2 ZW-1303-4
De indiener heeft bezwaar tegen een verwevingsgebied rondom MAA en bijbehorend industrieterrein, aangezien dit nieuwe activiteiten mogelijk maakt die de leefomgeving van de indiener en zijn gezin negatief beïnvloed (zoals een defensieterrein of energiefuncties). Daarnaast verzoekt de indiener een verduidelijking van het belang van een verwevingsgebied rondom werklocaties.	ZW-1345-8
De indiener is het er niet mee eens met het feit dat verbreding van de landbouw in eerste instantie binnen het PLG niet is toegestaan. Het argument dat een verbreding de landbouw onnodig zou beperken houdt geen stand kijkende naar boerderijen die daarnaast ook een winkel of camping hebben. De indiener wil weten wat de aanduiding van PLG doet met de waarde van het poeliersbedrijf. De indiener verzoekt dat de huidige verbredingsmogelijkheden in stand blijven en dat er ruimte wordt geboden voor ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-1303-9
De indiener is van mening dat het feit dat de begrenzing van de GBLZ-indicatief is onzekerheid met zich meeneemt ongewenst is.	ZW-1242-13
De indiener stelt dat de gebieden als zoekgebied één op één moeten worden verwerkt in de definitieve POVI, omdat de gemeenteraad daar een uitspraak over heeft gedaan.	ZW-0614-4
De indiener stelt dat de zoneringen nog niet volledig zijn vastgelegd en dat de gehanteerde afstanden nog besloten moeten worden. Deze liggen tussen de	ZW-0564-10 ZW-0927-8

100 en 500 meter. Dit zou voor de indiener een grote beperking oproepen in bijvoorbeeld de vorm van een verbod op beweiding of het niet meer kunnen uitvoeren van mestverwerking in verband met geur en fijnstof. Daarnaast leidt dit potentieel tot politieke willekeur waar de begrenzingen precies komen te liggen aangezien dit nog door gemeenten verder wordt uitgewerkt in omgevingsplannen.	ZW-1043-5 ZW-1303-6
De indiener stelt dat het hanteren van de 'indicatieve vaste grenzen' van 500m/100m in de POVI in deze vorm geen juridische legitimatie heeft, waarbij het gebied met name benoemd wordt.	ZW-0614-2
De indiener stelt dat het volstrekt onduidelijk is wat de status is van een 'indicatieve vaste grens' (in het kader van Verwevingsgebied).	ZW-0614-1
De indiener stelt dat vergunningverlening voor innovatieve bedrijfsontwikkelingen onmogelijk wordt gemaakt door de ligging in een verwevingsgebied.	ZW-1312-6
De indiener verzoekt dat het verwevingsgebied in de huiskavel te verwijderen, omdat dit geen toegevoegde waarde heeft voor het doel (scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones of bufferzones voor fijnstof en geur). Zie zienswijze voor locaties.	ZW-1345-3
De indiener verzoekt de aanduiding 'groenblauwe landbouwzone' op een aantal plekken te verwijderen. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-17
De indiener verzoekt in de Omgevingsvisie vast te leggen dat medewerking wordt verleend aan herbestemming van cultuurhistorische gebouw, ook als deze zijn gelegen in Primair landbouwgebied.	ZW-0558-3
De indiener verzoekt nader toe te lichten wat wordt bedoeld met de term ‘stedelijke ontwikkelingen’ en het feit dat hiervoor in de groenblauwe landbouwzone geen ruimte is. Dit om te zorgen dat diverse (voorziene) ontwikkelingen op plekken die als ‘groenblauwe landbouwzone’ zijn aangeduid, mogelijk blijven. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-16
De indiener vindt het niet reëel dat een reeds bestaande veehouderij in de bedrijfsvoering wordt beperkt ten gunste van een te verwachte toekomstige ontwikkeling van een bedrijventerrein (met daar omheen een verwevingsgebied). Dit wordt aangehaald voor meerdere locaties.	ZW-1312-7
De indiener vindt het onduidelijk wat wordt verstaan onder de passende opgaven waardoor uitbreiding van het agrarisch bouwvlak is toegestaan in de GBLZ, en wat dit betekent voor niet-agrarische activiteiten.	ZW-0553-4
De indiener vraagt zich af of enkel agrarische bedrijven bufferzones krijgen opgelegd, of dat ook andere bedrijven in een andere sector in de buurt, bufferzones krijgen opgelegd. Het is wel zo eerlijk dat alle sectoren gelijk worden getrokken.	ZW-1303-8
De indiener vraagt zich af of het aanmerken van een perceel als verwevingsgebied grote beperkingen zal opleggen aan de bedrijfsvoering, waardoor de huidige productiewijzen onmogelijk worden.	ZW-0052-3
De indiener vraagt zich af waarom verbreding van bedrijfsvoering in beginsel niet is toegestaan in het primair landbouwgebied als dit gebied is aangeduid	ZW-0835-2 ZW-0841-3

als gunstig voor agrariërs. De indiener verzoekt dat verbreding mogelijk moet blijven indien dit geen hinder veroorzaakt voor andere agrarische bedrijven. Het valt de indiener verder op dat ontwikkelingen van stedelijke functies en bedrijventerreinen niet worden uitgesloten, terwijl dit veel beperkendere ontwikkelingen voor agrariërs zijn.	ZW-1119-6 ZW-1367-7
De indiener wil weten wat de beperkingen in een verwevingsgebied of de groenblauwe landbouwzone inhouden. Dit is, mede door het gebruik van termen als extensieve landbouw, natuur-inclusieve landbouw etc., zonder duidelijke definities, niet bekend. De indiener verzoekt een toelichting op de definities waaraan in deze context wordt gerefereerd.	ZW-1043-4
De percelen van indiener liggen verspreid in verschillende zones zoals verwevingsgebied en groenblauwe landbouwzones. Zo ligt een gedeelte van de percelen in een primair landbouwgebied, maar gedeeltelijk doorkruist met een groenblauwe landbouwzone. Indiener vraagt zich af hoe deze zones zijn bepaald, want oog voor de praktijk ontbreekt.	ZW-0390-2 ZW-1043-8 ZW-0374-2
De percelen van indiener liggen verspreid in verschillende zones, zoals verwevingsgebied, groenblauwe landbouwzone en overgangsgebied Natura 2000 (<500m). Zo ligt een gedeelte van de percelen in de groenblauwe landbouwzone en verwevingsgebied maar daar ligt wel een postzegel van enkele tientallen vierkante meters, betiteld als primair landbouwgebied midden tussenin geklemd. Indiener vraagt hoe deze zones zijn bepaald?	ZW-0713-11 ZW-0772-12
De percelen van indiener liggen verspreid in verschillende zones. De meeste percelen zijn gelegen in groenblauwe landbouwzones gecombineerd met overgangsgebied natura 2000. Een gedeelte van de percelen ligt in een primair landbouwgebied, maar ook daar lopen stroken, betiteld als groenblauwe landbouwzone, doorheen. De huiskavel en percelen nabij het dorp in Mechelen, Epen en Wahlwiller behoren bij het verwevingsgebied, maar ook hier wordt alles overschaduwd door het overgangsgebied natura2000. Indiener vraagt zich af hoe deze zones zijn bepaald en waarop een overgangsgebied van 500 meter is gebaseerd?	ZW-0430-2
De productielocatie ligt in de GBLZ, en heeft eveneens de gebiedsaanduiding “Maasvallei” en delen hebben de aanduiding “natte laagten”. Hierbij wordt aangegeven dat in deze gebieden een andere vorm van landbouw wordt gevraagd met o.a. meer oog voor natuur- en waterbelangen. Gelet op de beperkte omvang van het landbouwareaal, en toenemende beperkingen op de bedrijfsvoering, is het van belang dat er ook ruimte is voor verbreding van andere agrarische of niet agrarische activiteiten om zo voldoende perspectief te behouden. Daarnaast leidt de functie om water vast te houden/ te bergen tot verdere beperkingen van de landbouw, wat vervolgens effect heeft op het inkomen van de onderneming en op de waarde van de grond. Dit is onacceptabel.	ZW-1161-20
De Provincie geeft aan dat er in verwevingsgebieden een scheiding moet zijn tussen mens en dier. Indiener geeft aan dat als in het verwevingsgebied weidegang niet meer mogelijk is, en dus zijn koeien het jaarrond gestald moeten worden, dit een verplichte beëindiging van de bedrijfsvoering tot gevolg heeft.	ZW-0896-8

De Provincie geeft in het ontwerp aan dat de zonering “indicatief” is. Indiener verzoekt de Provincie duidelijkheid te verschaffen gezien het belang van rechtszekerheid voor de toekomst van de bedrijfsvoering.	ZW-0866-8 ZW-0875-8
Een aantal percelen van indiener liggen geheel of deels binnen een Verwevingsgebied. Beperkingen in de bedrijfsvoering binnen een Verwevingsgebied heeft nadelige gevolgen voor het bedrijfsresultaat en heeft ook tot gevolg dat de waarde van de gronden ter plaatse zal dalen. Dit is voor indiener onacceptabel is.	ZW-0549-7 ZW-0562-7
Een deel van de landbouwgrond van indiener ligt binnen een verwevingsgebied waar gemeenten straks mogelijk een verbod op bestrijdingsmiddelen kunnen opleggen. Indiener verzoekt om nader te verduidelijken wat dit kan betekenen voor zijn bedrijfsvoering.	ZW-1181-5
Een deel van het landbouwareaal van reclamant is gelegen binnen de zonering Groenblauwe Landbouwzone. Wat wordt hier verstaan onder de ambitie extensief, natuur inclusief en watervriendelijk beheer? Extra maatregelen of beperkingen in het beheer leiden tot meerkosten en omzetverlies. Dit is niet acceptabel voor Indiener,	ZW-0549-11
Een groot deel van de cultuurgronden is ingedeeld als Groenblauwe landbouwzone (GBLZ). Op deze cultuurgronden heeft indiener zowel in eigendom als in pacht percelen grond in gebruik. Aangezien naar mening van indiener een deugdelijke onderbouwing van deze keuze ontbreekt verzoekt indiener de afbakening van deze zonering te wijzigen naar de voorgaande indeling zoals ook in de Groenblauwe mantel werd gehanteerd.	ZW-0664-3
Een perceel van cliënt is ingedeeld als Groenblauwe landbouwzone. Aangezien een deugdelijke onderbouwing van deze keuze volgens indiener ontbreekt verzoekt indiener de afbakening van deze zonering te wijziging naar de voorgaande indeling zoals ook in de Groenblauwe mantel werd gehanteerd.	ZW-0611-3
Een scheiding tussen mens en dier en de bufferzone van fijnstof en geur betekent dat in het Verwevingsgebied geen rundvee meer gehouden mag worden. Indiener maakt hier bezwaar tegen en verzoekt om ook in de toekomst rundvee te mogen houden.	ZW-1418-2
Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone. Opmerking: Dit geldt niet, deze wordt gesteld voor Groen Blauwe Mantel. Dit gebied was kleiner maar wordt nu uitgebreid! Zonder motivatie.	ZW-1242-20
Het bedrijf gelegen in een verwevingsgebied lijkt oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Het baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-0505-13
Het bedrijf van indiener is gelegen in een groenblauwe landbouwzone en lijkt daardoor oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-0374-8
Het bedrijf van indiener is gelegen in een verwevingsgebied en groenblauwe landbouwzone en lijkt oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-	ZW-0394-21

agrariërs (in dezelfde straat tegenover hun percelen met volledige beperking wegens de 500 m zone overgangsgebied natura2000) in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	
Het bedrijf van indiener is grotendeels gelegen in een groenblauwe landbouwzone met daar bovenop overgangsgebied natura 2000, een ecologische verbindingszone en een verwevingsgebied lijkt oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs (waaronder zelfs de directe buurman) in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-1177-8
Het bedrijf van indiener is ingedeeld als Groenblauwe landbouwzone. Aangezien naar mening van indiener een deugdelijke onderbouwing van deze keuze ontbreekt verzoekt indiener de afbakening van deze zonering te wijzigen naar de voorgaande indeling zoals ook in de Groenblauwe mantel werd gehanteerd. Daarmee blijft het bedrijf van indiener in Primair Landbouwgebied, wat voor de ontwikkeling van zijn bedrijf veel gunstiger is.	ZW-0548-3
Het is voor de indiener niet acceptabel dat percelen in meer dan één zone liggen. Indiener verlangt dezelfde behandeling als gemeenten en andere stakeholders waarbij doorsnijdingen worden besproken en aangepast vóór definitieve vaststelling van de POVI, daarbij gaan ze ervanuit dat doorsneden agrarische bedrijfslocaties in het voor hun meest gunstige gebied komen te liggen.	ZW-0877-15
Het perceel van indiener is aangemerkt als Groenblauwe Landbouwzone. Indiener stelt dat hij zijn bedrijf hierdoor niet rendabel kan houden en vraagt zich af welke ruimte er nog beschikbaar is voor eigen invulling.	ZW-1181-1
Hoewel indiener de insteek van primaire landbouwgebieden als positief ziet, duidt zij de focus op de agrofoodsector zoals opgenomen als te rigide. De beperkingen rondom niet- agrarische functies in primaire landbouwgebieden zijn naar mening van indiener problematisch. Ook wordt het naar mening van indiener moeilijk om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren. Indiener verzoekt dan ook om in de POVI het mogelijk te maken in haar regio meer perspectief op hybride ontwikkelingen te bieden, zonder de door u beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.	ZW-0302-19
In 2004 is een reconstructieplan met verschillende zoneringen door de Provincie vastgesteld. Realisatie hiervan is niet gelukt. Indiener vraagt zich af waarom de Provincie er opnieuw voor kiest met zoneringen te werken?	ZW-0866-2 ZW-0875-2
In de groenblauwe landbouwzone is het type land- en tuinbouw passend bij natuur en water. Het perspectief is gericht op en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven waarbij het locatie specifiek is welke opgaven dat precies zijn. Indiener verzoekt om dit nader te verduidelijken.	ZW-1181-2
In de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied zijn ontwikkelingsmogelijkheden slechts toegestaan als ze ‘passen binnen de opgaven’. Dit is onduidelijk en biedt te weinig perspectief voor ondernemers.	ZW-0877-42
In de huidige Provinciale Verordening ligt het bouwvlak van indiener, op een loods na, helemaal in het buitengebied zijnde het primaire landbouwgebied; in de ontwerp POVI in het Verwevingsgebied. Indiener maakt zich zorgen over de	ZW-1418-1

steeds verdergaande beperkingen welke opgelegd worden en het gebruik van gronden voor de land- en tuinbouw verder beperkt en tekent hier dan ook bezwaar tegen aan.	
In paragraaf 5.6.2 wordt de Groenblauwe landbouwzone besproken. Alhoewel de omschrijving van de beoogde maatregelen tot herstel van het Natura2000 gebied uiterst vaag omschreven staan, vreest indiener forse beperkingen voor zijn bedrijfsvoering. Indiener vindt de begrenzing veel te ruim en verzoek deze terug te zetten naar 250 meter rondom Natura2000 gebied.	ZW-0548-5
Indiener stelt dat alle primaire landbouwgebied in de gemeente Valkenburg GBLZ maken ook een optie is.	ZW-0207-135
Indiener verzoekt de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone aan te passen aan eigendomsgrenzen of deze geheel te schrappen. Indiener verzoekt de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone aan te passen aan eigendomsgrenzen of deze geheel te schrappen.	ZW-1428-14
Indien vraagt om de bestemming van een gebied te wijzigen van primair landbouwgebied naar verwevingsgebied, zodat gemengde functies en hergebruik mogelijk worden vanwege de ligging nabij de bebouwde kom en geplande woningbouw.	ZW-0823-1
Indiener vraagt of de ligging van 'straatjes erbij' in Verwevingsgebied en Primair Landbouwgebied invloed heeft op eerdere goedkeuring van provincie	ZW-0240-148
Indiener vraagt zich af hoe hij een toekomstbestendige en rendabele bedrijfsvoering kan behouden met de vele beperkingen in de groenblauwe landbouwzone, dan wel verwevingsgebied.	ZW-0816-1
Indiener begrijpt niet dat gebiedsvreemde functies (bedrijventerreinen, energie en recreatie) onder voorwaarden mogelijk zijn terwijl verbredingsactiviteiten bij agrarische bedrijven zelf in beginsel zijn uitgesloten. Verzoek: schrap deze beperking en sta nevenactiviteiten toe mits omliggende agrarische functies niet worden geschaad.	ZW-0877-37
Indiener begrijpt niet waarom de groenblauwe zone over een groot gedeelte van zijn gronden gaat en verzoekt de Provincie deze aan te passen omdat deze anders tot beperkingen voor zijn bedrijfsvoering leiden.	ZW-1372-5
Indiener begrijpt niet wat het grondgebruik gericht op gezondheid en aanvaardbaar leefklimaat betekent in de verwevingsgebieden	ZW-0980-1
Indiener benadrukt dat de minimale zone (voor verwevingsgebied) de gemeente enorm beperkt bij het realiseren van opgaven op het gebied van wonen, economie, verbetering van de leefomgeving en transitie van de landbouw, en pleit voor ruimte voor maatwerk en lokale belangenafweging.	ZW-0196-16
Indiener benadrukt met klem dat een hoger waterpeil in de "groenblauwe landbouwzone" in dezelfde mate uitstraalt naar het naastgelegen primaire landbouwgebied, met negatieve gevolgen voor de gebruiksmogelijkheden en de waarde van de grond.	ZW-0116-10
Indiener bepleit uitvoerbaar en financieel haalbaar beleid voor nieuwvesting van veehouderijen met milieubelastende activiteit in primair landbouwgebied.	ZW-0879-14
Indiener beveelt aan om de kennis van gebiedspartijen te betrekken bij het aanwijzen van primaire landbouwzones, met het oog op de karakteristieken van de ondergrond om vervuiling van bodem en water te beperken.	ZW-1369-25

Indiener beveelt aan om rekening te houden met de geologische karakteristieken bij het aanwijzen van primaire landbouwzones om vervuiling van water, bodem en ondergrond zoveel mogelijk te beperken.	ZW-1369-24
Indiener bevreesd dat er te veel doelen binnen het verwevingsgebied op zijn/haar eigendom landen	ZW-0980-2
Indiener constateert dat bestaande regelgeving (bijv: geurnormen en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen) al voor veel beperkingen zorgt (bijv op bouwvlakken) en nog meer beperkingen onwenselijk zijn en niet hoeven worden meegenomen in de omgevingsvisie	ZW-0656-2
Indiener constateert dat de bedrijfslocatie in 3 verschillende zones ligt en dat op een deel van de percelen de beperkingen van het verwevingsgebied, in zijggebied en beekdalen van toepassing is.	ZW-0706-1
Indiener constateert dat de conceptregels voor blauwgroene gebieden in strijd lijken te zijn met de regeneratieve landbouwbenadering.	ZW-0117-4
Indiener constateert dat de intekening van de zones op de kaart geen recht doet aan de huidige indeling van ons Limburgse landschap en is er geen rekening gehouden met natuurlijke grenzen. Daar waar u zones rond bebouwd gebied of natuur intekent volstaat u met een ruime zone zonder eerst onderzoek te doen naar de noodzaak en het nut van dergelijke zones.	ZW-1336-3
Indiener constateert dat de nieuwe aanduiding een verzwaring is voor het gebruik en de potentiële functies van de percelen tov de huidige situatie. Door wijziging van deze regelgeving moet indiener extra kosten voor onderzoek maken én ondervindt indiener schade door beperking van de functies en/of gebruiksmogelijkheden van de percelen. Indiener stelt dat hiermee de percelen ook in waarde dalen.	ZW-0281-2
Indiener constateert dat de Ontwerp-POVI door de vele verwijzingen en kaartlagen complex is en dat onduidelijk is welke kaartlaag voorrang heeft. Hierdoor is het niet met zekerheid mogelijk om alle voor het bedrijf nadelige zaken te constateren.	ZW-0115-12
Indiener constateert dat de percelen van de Maatschap in een verwevingsgebied komen te liggen. De percelen zijn recent aangekocht als landbouwgrond ten behoeve van de teelt van akkerbouwgewassen. Indiener wil deze percelen in de toekomst als zodanig blijven gebruiken, tenzij er een bestemmingsplanwijziging optreedt, welke voorziet in woningbouw en/of wegenbouw. Indiener stelt dat een spuitvrije zone, als beperking binnen het verwevingsgebied, rendabele teelt van diverse landbouwgewassen onmogelijk maakt. Indiener geeft aan dat voor de vruchtwisseling intensieve gewassen geteeld worden, welke slechts rendabel zijn met behulp van gewasbeschermingsmiddelen. Indiener vraagt zich af hoe de rendabiliteit behouden kan worden in het verwevingsgebied, waar mogelijk spuitvrije zones opgelegd worden.	ZW-0439-1
Indiener constateert dat diverse percelen in eigendom zijn aangewezen als blauwgroene gebieden, verwevingsgebieden en grondwaterbeschermingsgebieden. Indiener stelt dat deze aanwijzingen leiden tot beperkingen in de bedrijfsvoering en waardedaling van de gronden en uit zorgen over negatieve gevolgen voor productiviteit en verdiencapaciteit.	ZW-0117-2

Indiener constateert dat droogdalen (deels onjuist weergegeven) afzonderlijk zijn weergegeven zonder dat hiervoor een kaartlaag is aangevinkt, en verzoekt om een toelichting op deze weergave.	ZW-0115-11
Indiener constateert dat een deel van het voetpad 'Kempke als ‘verwevingsgebied’ is ingetekend en verzoekt om een toelichting op de reden en consequenties hiervan.	ZW-0115-8
Indiener constateert dat een deel van zijn landbouwpercelen naast een verwevingsgebied komt te liggen. Indiener wenst geïnformeerd te worden over de consequenties van de ligging in en aan een verwevingsgebied.	ZW-0994-6
Indiener constateert dat er meerdere zones lopen door de afzonderlijke percelen. Dit functioneert niet.	ZW-0251-2
Indiener constateert dat fabriek in de nabijheid is aangeduid als zowel werklocatie als verwervingsgebied en verzoekt om dit aan te passen tot een titel, dan wel om te onderbouwen waarom twee titels hier van toepassing zijn.	ZW-0545-12
Indiener constateert dat nagenoeg het gehele bedrijf als 'steile helling' is aangeduid en verzoekt om een toelichting op de consequenties hiervan. indien dit beperkingen oplevert, maakt de indiener bezwaar tegen deze begrenzing. Indiener stelt bovendien dat er bij het perceel geen sprake is van steile helling, evenals bij delen van andere percelen.	ZW-0115-10
Indiener constateert dat primair landbouwgebied is opgenomen op wegen en de landbouwgronden zijn juist in een gebied gelegd met beperkingen.	ZW-1216-3
Indiener constateert dat scheidingslijnen dwars door zijn percelen lopen waardoor kostbare gronden, die toebehoren tot het huisperceel eenzijdig gedevalueerd worden.	ZW-0641-8
Indiener constateert dat veel percelen door zones doorsneden worden en vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor gebruik van deze percelen in de praktijk.	ZW-0545-14
Indiener constateert dat Verwevingsgebieden ook gezoneerd zijn op willekeurige landbouwgronden zonder bebouwing in de buurt en op losliggende agrarische bedrijven.	ZW-0811-12
Indiener constateert dat voor de hele GBLZ de vereiste (vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening) is opgenomen om ingrepen in de GBLZ te motiveren, met in achtneming van de opgaven en doelen per deelgebied, en waar nodig te compenseren. Indiener vraagt zich af in welk deelgebied Dorper peel ligt en wat zijn daar de opgaven en doelen precies?	ZW-1242-12
Indiener constateert dat zones dwars over percelen lopen (primair landbouwgebied en groenblauwe zone in een vorm die elke logica mist)	ZW-0110-5
Indiener geeft aan dat de indeling van genoemde percelen in de groenblauwe zone voor beperkingen zorgt en stelt voor dit te wijzigen in primair landbouwgebied.	ZW-0779-2
Indiener geeft aan dat agrarische activiteiten in het verwevingsgebied rekening moeten houden met kwetsbaarheden voor de lee kwaliteit in het aanpalende stedelijke woongebied, bijvoorbeeld door scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones, of bufferzones voor fijnstof en geur.	ZW-1057-2
Indiener geeft aan dat beperkingen op huidig grondgebruik niet sluipenderwijs mogen worden ingevoerd zonder dat eigenaren daarin zijn gekend. Een	ZW-1361-2

duidelijke en tijdige voorlichting aan particuliere grondeigenaren over te nemen maatregelen is van belang.	
Indiener geeft aan dat beperkte uitbreidingsmogelijkheden in de Groenblauwe landbouwzone zorgen voor risico's voor de continuïteit van het bedrijf terwijl uitbreiding noodzakelijk is om te kunnen voldoen aan de AMvB dierwaardige veehouderij.	ZW-0107-5
Indiener geeft aan dat bij een integrale aanpak van opgaven de groenblauwe landbouwzone een andere titel zou moeten hebben en landbouwkundig gebruik volgend zou moeten zijn. Indiener verzoekt de opgave en ambitie af te stemmen op bredere opgaven zoals vermeld in de POVI en ruimte te bieden voor een mix van landbouw en natuur- en landschapsontwikkeling.	ZW-0166-43
Indiener geeft aan dat bij het verwevingsgebied de term 'een aanvaardbaar leefklimaat' wordt gebruikt, wat niet nastreeft wordt; de gemeente streeft naar een "prettig" leefklimaat voor inwoners.	ZW-1236-196
Indiener geeft aan dat binnen de zone Primair landbouwgebied veel deelgebieden liggen waar gemeenten in de gemeentelijke omgevingsvisie een ander accent en ambitie heeft vastgelegd. Voor een deel is dat zelfs vertaald in omgevingsplannen. De stellige koers dat dit gehele gebied primair voor de landbouw is, legt nogal wat beperking op die strijdig kan zijn met het gemeentelijk beleid en lopende gebiedsontwikkelingen (waaronder enkele uitbreidingsgebieden maar ook natuurontwikkeling of de ontwikkeling van een feest- en gedenkbos aan de Gebleekt steeg) waar de oplossing wellicht niet per definitie een landbouwkundige maatregel is. Daarnaast wordt ook een behoorlijke beperking opgelegd aan stoppende agrariërs en agrariërs die een nieuw toekomstperspectief voor willen/moeten opzoeken. Indiener verzoekt om daar rekening mee te houden en hier ruimte voor te bieden.	ZW-0313-32
Indiener geeft aan dat classificatie als groenblauwe landbouwzone de doelen van zowel waterproblematiek aanpakken als de bescherming van boeren mogelijk maakt.	ZW-0127-6
Indiener geeft aan dat combinaties van landbouw met functies zoals natuurontwikkeling, dag- en verblijfsrecreatie, lokale voedselproductie, wateropgaven, bosontwikkeling en stadslandbouw de financiële stabiliteit van teelten in verwevingsgebieden onmogelijk maken.	ZW-0398-3
Indiener geeft aan dat de aanduiding 'groenblauwe landbouwzone' leidt tot ongewenste versnippering van het landschap en vraagt om herziening naar primair landbouwgebied.	ZW-1099-4
Indiener geeft aan dat de aanduiding van de Groenblauwe landbouwzone niet toepasbaar is op de huidige bedrijfsvoering vanwege fysische beperkingen en forse investeringen in apparatuur voor akkerbouwgewassen.	ZW-1197-1
Indiener geeft aan dat de aanwijzing als blauwgroene zone leidt tot rechtsonzekerheid en ongelijke behandeling van agrariërs, waarbij agrariërs buiten deze zones hun bedrijfsvoering onverminderd kunnen voortzetten.	ZW-0946-4
Indiener geeft aan dat de agrarische activiteit in de groenblauwe landbouwzone veel meer rekening moet gaan houden met kwetsbaarheden voor natuur en water, wat leidt tot onacceptabele eenzijdige beperkingen voor	ZW-0556-2

land- en tuinbouw tov het bestaande gebruik. Bestaande reguliere land- en tuinbouw krijgt geen ondernemers-/ontwikkelruimte hetgeen onacceptabel is.	
Indiener geeft aan dat de agrarische activiteit in het verwevingsgebied veel meer rekening moet gaan houden met kwetsbaarheden voor de leef kwaliteit in aanpalende woongebieden, wat leidt tot onacceptabele eenzijdige beperkingen voor land- en tuinbouw tov het bestaande gebruik. Bovendien is het de verwachting dat de beschikbare ruimte nog kleiner wordt vanwege de "straatje erbij" methodiek.	ZW-0556-1
Indiener geeft aan dat de agrarische sector steeds meer onderdeel wordt van stedelijke ontwikkelingen, wat botst met grootschalige landbouw.	ZW-1211-1
Indiener geeft aan dat de begrenzing van het verwevingsgebied per kern aangepast zou moeten worden, en vraagt om een specifieke en duidelijke contour die past bij de bestaande situatie	ZW-1473-167
Indiener geeft aan dat de behandeling van de Zoneringsvisie GroenBlauwe Landbouwzone in paragraaf 3.4.3 roept om duidelijke doelen voor water, natuur en landschap, en vraagt waar de focus op ligt en welke verwijzingen naar andere hoofdstukken en kaarten hierbij relevant zijn. Ook vraagt indiener wat er concreet bedoeld wordt met een GroenBlauwe Landbouwzone en of dit een nieuwe term is voor gebieden die tegen de kernen liggen en langs Natura2000.	ZW-1473-135
Indiener geeft aan dat de benaming groenblauwe landbouwzone een misleidende benaming is	ZW-1094-12
Indiener geeft aan dat de bepalingen over scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones, en bufferzones voor fijnstof en geur te breed en onduidelijk zijn, en vraagt om meer specificiteit.	ZW-1400-2
Indiener geeft aan dat de beperking van het verwevingsgebied te fors is voor het landbouwbedrijf binnen een straal van 500 meter rondom de stadskern.	ZW-0761-1
Indiener geeft aan dat de beperkingen die voor natuur en tegen landbouw worden opgelegd de gevolgen hiervan niet te overzien zijn voor de bedrijfsvoering	ZW-0482-1
Indiener geeft aan dat de beperkingen opgelegd aan landbouwers binnen de Groenblauwe landbouwzone onduidelijk en beperkend zijn voor ondernemers- en ontwikkelingsruimte en vraagt om duidelijkheid hierover.	ZW-1418-7
Indiener geeft aan dat de beperkingen voor nevenactiviteiten in het Primair landbouwgebied, zoals de verwerking van kuikenmest tot groen gas, onwenselijk zijn (en vraagt hier reactie op).	ZW-0689-1
Indiener geeft aan dat de beweegredenen voor bepaalde zoneringen op de percelen niet duidelijk, herleidbaar of verklaarbaar zijn.	ZW-1063-3
Indiener geeft aan dat de buurtschappen, en ook de woonwijk, als Verwevingsgebied moeten worden opgenomen, gelet op de clustering van woonfuncties.	ZW-0241-140
Indiener geeft aan dat de concurrentiepositie in het Primair Landbouwgebied benauwd zal worden door verplaatsing van collega landbouwers uit verwevingsgebieden en groenblauwe landbouwzones	ZW-0150-5

Indiener geeft aan dat de cumulatie van gebiedsaanduidingen zoals beekdalen, Groenblauwe landbouwzone en extensiveringsgebieden zorgen baart vanwege beperkingen in het reguliere agrarisch gebruik.	ZW-1260-1
Indiener geeft aan dat de delen van wegen die zijn aangewezen als primair landbouwgebied en dat de snippers primair landbouwgebied zijn die grenzen aan N2000-gebieden gecorrigeerd moeten worden.	ZW-0241-174
Indiener geeft aan dat de formulering en context in paragraaf 3.4.4 onvolledig zijn. Er wordt gesproken over de optimalisatie van de begrenzing na overleg met gemeenten, maar het is onduidelijk wat precies bedoeld wordt met "de geschetste begrenzing" en hoe de optimalisatie plaatsvindt. Er is ook geen specificatie van welke extra maatregelen automatisch of bindend worden opgelegd. Deze onduidelijkheden vereisen verdere invulling en verduidelijking.	ZW-0188-15
Indiener geeft aan dat de gemeente graag wil weten hoe de transitie naar extensievere vormen van landbouw gestimuleerd zal worden, en of de tekst in de visie voldoende duidelijk maakt dat het primair landbouwgebied met landbouw ambitie behouden blijft.	ZW-1473-162
Indiener geeft aan dat de genoemde percelen volledig zijn vergraven tijdens een eerdere ruilverkaveling.	ZW-0782-1
Indiener geeft aan dat de Groenblauwe landbouwzone beperkingen oplegt die duurzame samenwerking onmogelijk maken.	ZW-0688-1
Indiener geeft aan dat de Groenblauwe Landbouwzone en de groenblauwe mantel beperkingen opleggen aan toekomstige bedrijfsontwikkeling en hiertegen bezwaar wordt gemaakt.	ZW-1111-2
Indiener geeft aan dat de groenblauwe landbouwzone mogelijkheden biedt voor ecologische woonvormen die integreren in het landschap en bijdragen aan natuur- en waterdoelen.	ZW-0858-2
Indiener geeft aan dat de groenblauwe zone binnen het POVI-plan extra beperkingen oplegt die gevolgen hebben voor agrarische activiteiten.	ZW-0061-1
Indiener geeft aan dat de gronden en gebouwen rondom het perceel primair landbouwgebied zijn en dat de complete huiskavel niet mag worden aangetast.	ZW-0765-3
Indiener geeft aan dat de huidige agrarische bestemming wordt opgedeeld in primair landbouwgebied en verwevingsgebied, wat de ontwikkelplannen onduidelijk maakt.	ZW-1240-6
Indiener geeft aan dat de huidige Omgevingsvisie leidt tot onwerkbare situaties voor agrarische bedrijven door de overlapping op hun kavels van Verwevingsgebieden, Groenblauwe zones en Primaire landbouwgebieden en de daarmee samenhangende diversiteit aan regels. Voor indiener betekent dat een zeer klein gedeelte van het bedrijf nog ligt binnen primair landbouw gebeid in tegenstelling tot de huidige situatie. Indiener vraagt op basis waarvan de omvang van het Verwevingsgebied wordt bepaald.	ZW-0556-5
Indiener geeft aan dat de huidige plannen onvoldoende duidelijkheid bieden over de regelgeving en gevolgen van de aanwijzing van EVZ, GBLZ en Zoekgebied Grondwaterbescherming, en verzoekt om verduidelijking van de verplichtingen en rechten van landbouwers binnen deze zones.	ZW-0578-4

Indiener geeft aan dat de huidige teeltbare grond voorzien dient te worden van de status primair landbouwgebied. Zeker voor huiskavels die voor de onderneming van grootte waarde zijn (financieel en operatoneel).	ZW-1226-22
Indiener geeft aan dat de huidige zonering in de Groenblauwe Landbouwzone het fruitteeltbedrijf beperkt in haar ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-1366-2
Indiener geeft aan dat de huidige zoneringen en beleidsregels onzorgvuldig zijn en fouten bevatten. Bijv. de zone beekdalen ligt over zijn perceel, terwijl hij 2,5 meter boven het beekpeil zit, en dat er geen normering voor wateroverlast is in die zone (wat wel zo is).	ZW-0567-1
Indiener geeft aan dat de in de POVI opgenomen zoneringen nooit mogen leiden tot een beperking van agrarische activiteiten. Indiener verzoekt al zijn percelen op te nemen als primair landbouwgrond.	ZW-0993-9
Indiener geeft aan dat de indeling in het verwevingsgebied ernstige bezwaren oplevert voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen en het verder ontwikkelen van het akkerbouwbedrijf. Indiener wil gevarieerde intensieve gewassen kunnen telen maar stelt dat het bedrijf wordt ingeperkt door de indeling in een verwervingsgebied.	ZW-0677-1
Indiener geeft aan dat de indeling in verschillende zones een verdere versnippering inhoudt.	ZW-0172-8
Indiener geeft aan dat de indeling van Limburg in drie gebieden (verweving, primaire landbouw, groenblauwe landbouwzone) geen recht doet aan de eigenheid van de diverse regio's.	ZW-1236-159
Indiener geeft aan dat de intekening van de groenblauwe landbouwzone het bedrijf beperkt in ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-0465-2
Indiener geeft aan dat de kavel deels aangemerkt wordt als primair landbouwgebied en deels als GBLZ en verzoekt om deze geheel te kenmerken als landbouwgebied	ZW-0195-1
Indiener geeft aan dat de lange termijn gevolgen van de groen-blauwe zones kunnen leiden tot een verwilderd, monotoon landschap met minder koeien in de wei, korenvelden, bloeiende aardappelvelden en voedselproductie.	ZW-1269-4
Indiener geeft aan dat de ligging langs een drukke doorgaande weg en in het buitengebied van de MariaPeel beperkingen veroorzaakt onder het POVI-plan.	ZW-0061-2
Indiener geeft aan dat de locatie Aan de Heibloem 21 in Heythuysen is aangemerkt als natte heideontginning. Er is geen sprake van heide of droogte/natte percelen. Met een aanduiding naar primair landbouwgebied is dit opgelost.	ZW-0699-3
Indiener geeft aan dat de locaties zijn aangemerkt als "primair landbouwgebied". Deze locaties op relatief korte afstand liggen van "Natura-2000 gebieden" Sarsven en De Banen. Dit zijn 2 tegengestelde beleidsdoelstellingen die contraproductief zullen gaan werken.	ZW-1491-1
Indiener geeft aan dat de naam Groenblauwe landbouwzone de indruk wekt dat het huidig landbouwkundig gebruik ondergeschikt is aan de opgave. Indiener geeft aan dat dit een onduidelijk misplaatste koers is omdat in de groenblauwe landbouwzone ook veel andere opgaves landen. Indiener geeft aan dat hierbij gedacht kan worden aan de brede beekdalbenadering en ruimte voor waterberging en natuurontwikkeling langs beken. Indiener geeft aan dat	ZW-0313-31

verzocht wordt om de opgave centraal te stellen waarbij zoveel als mogelijk rekening gehouden wordt met het agrarisch gebruik.	
Indiener geeft aan dat de naamgeving en functie-dominantie van de "Groenblauwe landbouwzone" misleidend is. In werkelijkheid moeten herstel van watersysteem, biodiversiteit, landschap en leefomgeving integraal aan de orde komen. Verzoek: Hernoem de "Groenblauwe landbouwzone" naar een term die meervoudige doelen benadrukt. Richt de beschrijving op doelen in plaats van functies en waarborg ruimte voor andere functies en perspectief voor stoppende agrariërs. Pas gemeentelijke kaartmateriaal aan waar nieuwe bouwlocaties nu onterecht in primair landbouwgebied liggen.	ZW-0188-11
Indiener geeft aan dat de nieuwe aanduiding als groenblauwe landbouwzone zorgen oproept over beperkingen op toekomstige bedrijfsontwikkeling, schaalvergroting en functieverandering.	ZW-1073-1
Indiener geeft aan dat de omgevingsvisie niet duidelijk maakt of agrarische bedrijven in de Beekdalen en groenblauwe landbouwzone in hun ontwikkelingsmogelijkheden beperkt worden en of er compensatie wordt gegeven voor bedrijfsschade.	ZW-1219-2
Indiener geeft aan dat de omschrijvingen voor de groenblauwe landbouwzone en beekdalen vaag zijn en verschillende interpretaties mogelijk maken. Terwijl er volgens indiener nog veel onderzocht moet worden, kan het aanwijzen van gebieden nu wel al consequenties hebben voor zijn bedrijf.	ZW-0418-1
Indiener geeft aan dat de omvang van de GBLZ-zorgen baart met betrekking tot uitvoerbaarheid en financiering, gezien de zone op sommige plekken meer dan 2.000 meter breed is, terwijl rijksbeleid in het kader van stikstof een beschermingszone van 250 meter hanteert. Indiener stelt dat het leggen van beleidsdruk op de gehele GBLZ, inclusief maatregelen voor natuurbeheer en functieverandering, het beeld schept dat de provincie verantwoordelijk wordt voor compensatie van alle ondernemers binnen deze ruime zone. Indiener vraagt om transparantie over beschikbare middelen, financiële dekking en de reikwijdte van de provinciale verantwoordelijkheid.	ZW-0196-75
Indiener geeft aan dat de onderbouwing van de toevoeging van het verwevingsgebied onvoldoende is.	ZW-0645-1 ZW-0656-1 ZW-0637-1
Indiener geeft aan dat de ontwerp POVI 2025 resulteert in ongewenste extra beperkingen voor hun landbouwgronden en bedrijfslocaties, waaronder wijziging van gebiedsindeling naar 'verwevingsgebied', 'groenblauwe landbouwzone', en 'natuurnetwerk Limburg'. Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen	ZW-0169-7
Indiener geeft aan dat de onzekerheid over zones en plannen in het POVI financiële risico's veroorzaakt voor het bedrijf.	ZW-0239-10
Indiener geeft aan dat de percelen in het Verwervingsgebied van oudsher als landbouwgronden dienen.	ZW-0828-1
Indiener geeft aan dat de POVI een gedeelte van zijn percelen aanmerkt als verwevingsgebied, terwijl deze als landbouwgrond in gebruik zijn. Indiener wil zijn percelen als landbouwgrond zonder beperkingen kunnen blijven gebruiken.	ZW-0369-1

Indiener geeft aan dat de POVI plannen de rentabiliteit van het melkveebedrijf, nu dat bedrijf voor 80% in de Groenblauwe zone is gelegen, drastisch verlagen en financiële problemen veroorzaken. Indiener maakt bezwaar dat zijn exploitatievrijheid door de POVI wordt ingeperkt.	ZW-0410-7
Indiener geeft aan dat de rigide richtlijn niet bijdraagt aan het economisch perspectief van ondernemers met een transitieopgave of -wens.	ZW-1236-176
Indiener geeft aan dat de stukjes van het perceel ook als primair landbouwgebied moeten worden aangemerkt.	ZW-0785-2
Indiener geeft aan dat de term 'verwevingsgebied' verwarrend is, omdat deze ook in ruimtelijke plannen wordt gebruikt met betrekking tot het verbod op nieuwvestiging of omschakeling naar IV. De gebieden zouden groter moeten zijn dan momenteel op de kaart is aangegeven. Er wordt voorgesteld om een andere term te gebruiken, zoals 'overgangsgebied', om verwarring te voorkomen. Indiener stelt dat door de gebieden zo klein te maken, het overblijvende groen tussen de groenblauwe landbouwzone en de verwevingsgebieden als primair landbouwgebied bestempeld wordt, wat verwachtingen wekt die niet haalbaar zijn op basis van wet- en regelgeving.	ZW-0196-14
Indiener geeft aan dat de toegestane functie (lokale voedselproductie) geen perspectief biedt en remt op mogelijke toekomstige ontwikkelingen.	ZW-0960-8
Indiener geeft aan dat de toewijzing als groenblauwe landbouwzone aanzienlijke beperkingen oplegt aan het gebruik van het perceel, wat gevolgen heeft voor de waarde, flexibiliteit en toekomstig gebruik.	ZW-0577-1 ZW-0579-1
Indiener geeft aan dat de uitsluiten van niet-landbouwfuncties in het primaire landbouwgebied negatieve consequenties heeft in het geval van opkoop- of saneringsregelingen voor stikstofreductie.	ZW-0798-3
Indiener geeft aan dat de versnippering tussen GBLZ en verwevingsgebied op een perceel leidt tot een onwerkbare situatie en een risico vormt voor de bedrijfscontinuïteit en opvolging binnen het familiebedrijf.	ZW-0918-3
Indiener geeft aan dat de verwevingszones pas in een later stadium zijn toegevoegd, wat de kans op fouten in de kaartlagen vergroot, en verzoekt om de kaartlagen in nauwe afstemming met de betrokken gemeenten te controleren en waar nodig te corrigeren.	ZW-0317-182
Indiener geeft aan dat de voorgestelde indeling als groenblauwe landbouwzone niet gewenst is.	ZW-0460-1
Indiener geeft aan dat de waardedaling van landbouwgronden en het bedrijf significant is als gevolg van de beperkingen.	ZW-0688-3
Indiener geeft aan dat de zonering in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg leidt tot onwerkbare bedrijfsvoering en vraagt om duidelijkheid over de zone die van toepassing is op zijn percelen.	ZW-0377-2
Indiener geeft aan dat de zonering 'verwevingsgebied' Leveroy eveneens de gronden in het Velden en Kampen landschap moet bevatten.	ZW-0196-18
Indiener geeft aan dat de zoneringen in de povi leiden tot grote onzekerheden	ZW-1078-3
Indiener geeft aan dat de zones geen rekening houden met kavelgrenzen en kadastrale eigendommen, wat tot problemen kan leiden bij doorvertaling in beleid.	ZW-0138-1

Indiener geeft aan dat de zones in de ontwerp POVI en PlanMER niet duidelijk zijn gedefinieerd, wat leidt tot onzekerheid voor bewoners en ondernemers.	ZW-1497-4
Indiener geeft aan dat de zones in de ontwerp POVI en PlanMER niet duidelijk zijn gedefinieerd, wat leidt tot onzekerheid voor bewoners en ondernemers.	ZW-1498-4
Indiener geeft aan dat door de ontwikkeling van een woonwijk bij het bedrijf het verwevingsgebied wordt opgeschoven en een grotere bedreiging en onwenselijk is voor het bedrijf en de landbouwgrond.	ZW-0717-9
Indiener geeft aan dat door de veelheid van nieuwe gebiedsaanduidingen de indruk wordt gewekt dat toekomstige restricties op de loer liggen, zonder duidelijkheid of compensatie	ZW-1143-9
Indiener geeft aan dat dorpskernen steeds groter waardoor de Verwevingsgebieden weer verder opschuiven. Gevraagd wordt het Verwevingsgebied en de uitbreiding van de Groenblauwe landbouwzones te schrappen totdat duidelijk is wat het effect van de landbouw is op de leefomgeving in de kernen. Het kan niet zo zijn dat burgers die bewust het buitengebied opzoeken bepalen wat agrarisch ondernemers wel en niet kunnen en mogen doen. Indiener vraagt deze Omgevingsvisie kritisch te bekijken en in het belang van de agrarisch ondernemer aan te passen.	ZW-0556-12
Indiener geeft aan dat een groot deel van hun perceel met een melkveebedrijf is bestempeld als ecologische verbindingszone, groen/blauwe landbouwzone, beekdalen, kleinschalig landschap met poelen en zoekgebied voor windturbines, en dit hun toekomstperspectief in de weg staat. Indiener verzoekt om antwoord op de vraag hoe zij in de GBLZ en het verwevingsgebied alsnog voor voedselzekerheid kunnen zorgen.	ZW-1144-1
Indiener geeft aan dat een onjuiste bestemming is toegekend aan een gebied ter grootte van 30.	ZW-0111-1
Indiener geeft aan dat een perceel van zijn bedrijf volledig in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, de groenblauwe landbouwzone en extensiveringsgebied komt te liggen, waardoor een rendabele teelt nagenoeg onmogelijk wordt.	ZW-0211-1
Indiener geeft aan dat emissiearme landbouw het telen in verwevingsgebieden verder bemoeilijkt.	ZW-0398-4
Indiener geeft aan dat er duidelijke keuzes moeten worden gemaakt met betrekking tot het ruimtebeslag van noodzakelijke functies in het landelijk gebied. Hoewel dit een nobel streven is, komt het niet terug in de visie.	ZW-1236-162
Indiener geeft aan dat er duidelijkheid moet worden gegeven ten aanzien van het perspectief van agrariërs in de groenblauwe landbouwzone. Het LOS kan namelijk gelezen worden als een voornemen om (bepaalde vormen van) landbouw rondom de Peel onmogelijk te maken. Dit is tegenstrijdig met de POVI, waarin de groenblauwe landbouwzone wordt gezien als een gebied waar de landbouw het primaat heeft, zij het met voorwaarden ten aanzien van bodem, water en natuurherstel. Indiener vraagt om duidelijkheid en een samenhangend perspectief.	ZW-0278-162
Indiener geeft aan dat er een uitleg nodig is over hoe de provincie omgaat met de uitspraak van de provincie (202104808/1/R2) over spuitvrije zones, en	ZW-1473-166

vraagt hoe de provincie hiermee omgaat in de POVI, vooral in relatie tot de gezondheid van de mens en de natuurwaarden in Natura2000-gebieden.	
Indiener geeft aan dat er een voorbeeld nodig is van hoe agrarische bedrijven zoveel mogelijk ruimte krijgen voor emissiearme landbouw, en vraagt of er een tekst kan worden opgenomen die aangeeft dat agrarische bedrijven die los staan van elkaar, voldoende ruimte krijgen om zich feitelijk te ontwikkelen	ZW-1473-165
Indiener geeft aan dat er een vraag is over de praktische ruimte in de Groenblauwe Landbouwzone voor nieuwe ontwikkelingen, en hoe dit gebied zoveel belangen vastlegt dat hier amper uit te komen is.	ZW-1473-163
Indiener geeft aan dat er enkele percelen liggen in een heuvelachtig gebied. Door de voorgenomen en verboden maatregelen wordt het werken in en het voortbestaan van het bedrijf onmogelijk gemaakt.	ZW-0480-5
Indiener geeft aan dat er ernstige bezwaren zijn omtrent het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen door de voorgestelde indeling in het verwevingsgebied. Indiener stelt dat de gevarieerde intensieve gewassen die ze willen telen lijken door de deze nieuwe indeling te worden ingeperkt.	ZW-0676-1
Indiener geeft aan dat er gestimuleerd wordt om agrarische bebouwing in het verwevingsgebied te hergebruiken, maar vraagt wat als passende niet-agrarische herbestemmingen worden gezien.	ZW-0241-144
Indiener geeft aan dat er in desbetreffende gebieden een scheiding moet zijn tussen mens en dier hetgeen onmogelijk wordt gemaakt door het instellen tot verwervingsgebied waardoor de exploitatie van het bedrijf beperkt of onmogelijk wordt gemaakt en daardoor aanspraak wil maken op nadeelcompensatie.	ZW-0960-6
Indiener geeft aan dat er meer duidelijkheid moet komen over wat de provincie beschouwt als passende niet-agrarische herbestemmingen in verwevingsgebieden.	ZW-0242-91
Indiener geeft aan dat er onduidelijkheid is door overlap tussen de aanduidingen primair landbouwgebied en groenblauwe landbouwzone.	ZW-0413-3
Indiener geeft aan dat er onduidelijkheid is over wat is toegestaan en niet toegestaan in de zones waar bepaalde percelen onder vallen.	ZW-0600-1
Indiener geeft aan dat er onvoldoende rekening gehouden is met bestaande rechten bij het aanwijzen van gebieden in het POVI.	ZW-1386-4
Indiener geeft aan dat er op de kaarten primaire landbouwzones zijn die overlappen met extensiveringsgebieden. Dit leidt tot beleidsmatige tegenstrijdigheden. Indiener verzoekt om deze overlappingen te bekijken en waar dit conflicteert, de zoneringen aan te passen.	ZW-0278-146
Indiener geeft aan dat er problemen zullen ontstaan doordat enkele percelen binnen de groenblauwe zone vallen in combinatie met akkerbouw en tuinbouw.	ZW-0745-1
Indiener geeft aan dat er strikt onderscheid wordt gemaakt tussen de zones ‘groenblauwe landbouwzone’, ‘primair landbouwgebied’ en ‘verwevingsgebied’. Deze indeling gaat gepaard met strakke uitspraken over de mogelijkheden tot menging van functies en waar het primaat ligt. Deze scheiding doet echter geen recht aan de lokale situatie, waar vaak sprake is van (sterke) functiemenging, zowel in de overgangszones als in het primaire	ZW-0278-147

landbouwgebied. De voorgestelde zonering lijkt op een maakbare wereld die in de praktijk niet werkbaar is.	
Indiener geeft aan dat er zorgen zijn over de toekomst van het melkveebedrijf in Lemiers vanwege de grote ambities in de POVI voor natuur en verwevingsgebieden.	ZW-0800-1
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van binnendijkse gebieden als Groen Blauwe Landbouwzone vanwege de Maasvallei niet logisch is, gezien de toekomstige dijkversterkingen en nieuwe normen die uiterlijk in 2050 worden gerealiseerd.	ZW-0646-1 ZW-0647-1 ZW-0653-1 ZW-0654-1
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van bufferzones voor geur en fijnstof de rechtszekerheid ondermijnt, aangezien de melkrundveehouderij en akkerbouwbedrijf voldoen aan geldende vergunningen.	ZW-0227-7
Indiener geeft aan dat het agrarisch bedrijf sinds jaar en dag gevestigd is op de huidige locatie en dat bestaande rechten niet mogen worden aangetast door het feit dat burgerwoningen door de jaren heen dichter bij de bedrijfslocatie zijn gekomen.	ZW-0227-9
Indiener geeft aan dat het bedrijf en percelen te maken krijgt met verschillende zones waar beperkingen op komen te liggen en verzoekt daarom beperkingen op te leggen die werkbaar zijn en tevens de mogelijkheid geeft het bedrijf op een goede manier voort te zetten.	ZW-0950-1
Indiener geeft aan dat het behoud van het Maasduinengebied als agrarisch gebied belangrijk is.	ZW-0804-6
Indiener geeft aan dat het benoemen van de locatie als verwevingsgebied het belang onderschat.	ZW-0679-2
Indiener geeft aan dat het daadwerkelijke gebruik van het buitengebied veel diverser is en dat alleen daadwerkelijke primaire landbouwgebieden als zodanig moeten worden aangeduid, en dat de huidige kleine verwevingszone bij dorpen ervoor zorgt dat het landbouwgebied te dicht op de kern ligt, wat niet gewenst is.	ZW-0237-130
Indiener geeft aan dat het een heel wazig geschreven stuk is met heel veel ruimte voor persoonlijke opvattingen door ambtenaren. Dus heel veel open losse eindjes waar gemeentes zelf hun invulling aan kunnen geven maar die wel desastreuze gevolgen hebben voor de landbouw. Dit geldt eigenlijk voor alle 4 de gebiedstypes in de POVI. Indiener kan zich daarom niet vinden in zulke ontwikkelingen die ook niet gebaseerd worden op feiten uit de praktijk. Het platteland wordt met deze POVI Limburg regels opgelegd die totaal niet werkbaar zijn en die de agrarische sector niet verdient. Hiermee is het respect naar de voedselproducenten weg. Indieneer meent dat dit een bewuste aanslag is op de Limburgse economie. Indiener stelt dat het belangrijker is om een landbouw-effectenrapportage of een Limburgse-economische effectenrapportage te maken dan een milieueffectenrapportage. Indiener is zeer teleurgesteld door deze Povi en hoopt op een plan/visie met meer ipv. Minder ruimte om te boeren/ondernemen.	ZW-0871-4
Indiener geeft aan dat het fruitteeltbedrijf in de Groenblauwe landbouwzone ligt, wat beperkingen met zich meebrengt voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen en bufferzones. De bestrijdingsmiddelen en bufferzones	ZW-1010-1

zijn van cruciaal belang voor de productie van kwalitatief goede appels en peren.	
Indiener geeft aan dat het gebied grenst aan het natuurnetwerk Limburg en de blauwgroene landbouwzone, en vraagt om duidelijkheid over mogelijke gevolgen voor deze gebieden.	ZW-0736-4
Indiener geeft aan dat het gebruik van bemesting en gewasbeschermingsmiddelen in ecologische verbindingszones mogelijk moet worden verminderd.	ZW-0771-7
Indiener geeft aan dat het huidige voorstel voor het verwevingsgebied uitbreiding van het glastuinbouwbedrijf onmogelijk maakt en daarom onacceptabel is.	ZW-0814-2
Indiener geeft aan dat het landgoed valt binnen elkaar overlappende beleidszones zonder prioritering, zoals het Natuurnetwerk Nederland, de groen-blauwe mantelzone, gebiedspaspoorten, Natura 2000-overgangsgebieden en ecologische verbindingszones. Indiener stelt dat deze overlap en gebrek aan prioritering leidt tot gebrek aan duidelijkheid over de haalbaarheid van gewenste en noodzakelijke gebiedsontwikkelingen. Voorkom beleidsmatige overlap zonder duidelijke prioritering of afwegingskaders.	ZW-0738-2
Indiener geeft aan dat het gebied conform het omgevingsplan van de gemeente, volledig als primair landbouwgebied moet worden aangemerkt.	ZW-0241-172
Indiener geeft aan dat het merendeel van het perceel is geclassificeerd als 'primair landbouwgebied' en een klein gedeelte als 'groenblauwe landbouwzone', terwijl het in zijn geheel in gebruik is als landbouwgrond.	ZW-0054-1
Indiener geeft aan dat het terrein uit de GBLZ gehaald moeten worden.	ZW-0241-173
Indiener geeft aan dat het moeilijk wordt om te zorgen voor een goede vruchtwisseling door de indeling in een bepaald gebied of landbouwzone.	ZW-0480-4
Indiener geeft aan dat het niet uit te leggen is dat er een standaard overgangsgebied van 500m of 2000m is toegevoegd rondom de N2000 gebieden zonder deze inhoudelijk te onderbouwen. De omvang van en de eventuele maatregelen rond een N2000-gebied zijn juist onderwerp van gesprek in het LOS en de uitwerking daarvan. Het heeft geen pas en is onnodig beperkend om op voorhand een zone op te nemen.	ZW-0877-19
Indiener geeft aan dat het niet wenselijk dat er geen ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor de huidige agrariërs buiten het primair landbouwgebied.	ZW-1328-5
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is hoe gekomen is tot het kiezen c.q. aangeven van de grenzen van de verwevingsgebieden rond een dorp.	ZW-1389-10
Indiener geeft aan dat het onwenselijk is dat delen van het bedrijfsterrein worden aangewezen als verwevingsgebied, omdat dit toekomstige uitbreidingen onmogelijk maakt.	ZW-0280-2
Indiener geeft aan dat het opleggen van een spuitvrije zone van 500 meter rondom woonwijken negatieve gevolgen heeft, omdat hierdoor de helft van de percelen niet meer geschikt zou zijn voor akkerbouw.	ZW-0478-3
Indiener geeft aan dat het opnemen van de zones nadelige gevolgen heeft voor het eigendom en het gebruik van landbouwperceel 1 en 2, waaronder	ZW-1009-4

administratieve lasten, beperkingen op grondgebruik, extra kosten en waardevermindering van eigendom.	
Indiener geeft aan dat het plan mogelijk ernstige beperkingen kan opleggen aan de bedrijfsvoering, zoals uitbreiding van teelt- en spuitvrije zones, waardoor economische uitvoerbaarheid in gevaar komt.	ZW-0736-2
Indiener geeft aan dat het plan om 43.000 hectare grond van gebruik te veranderen een grote impact zal hebben op agrarische bedrijven in het Maasduinengebied en zorgen veroorzaakt over het toekomstperspectief van deze sector.	ZW-0804-1
Indiener geeft aan dat het primair landbouwgebied nu als rest-aanduiding lijkt te fungeren, terwijl daarbinnen ook bestaande recreatieve functies ongewenst binnen deze zonering vallen.	ZW-0237-129
Indiener geeft aan dat het te vroeg is om een concrete afstand of een gebied toe te wijzen in verwevingsgebieden vanwege het brede en nog onvolledig onderzochte thema gezondheid.	ZW-0432-1
Indiener geeft aan dat het telen van akkerbouwgewassen nodig is voor vruchtwisseling naast het telen van voedergewassen. Hoe blijft dit mogelijk in de groenblauwe landbouwzone of overgangsgebied Natura 2000 of ecologische verbindingszone?	ZW-1177-22
Indiener geeft aan dat het verweven gebied nu beschreven wordt als onwerkbaar en vraagt hoe de provincie en ingerichte partijen tot maximaal 100 meter strook op de praktijk veiligheid aan kansen willen opschalen.	ZW-1473-164
Indiener geeft aan dat het verwevingsgebied automatisch lijkt te zijn gegenereerd, zonder rekening te houden met lokale kenmerken. Hierdoor is het gebied vaak niet logisch ingetekend en is geen rekening gehouden met andere beleidsvelden en wetten, zoals de BGR.	ZW-1473-184
Indiener geeft aan dat hij niet kan vaststellen per kaart dat er rekening is gehouden met natuurlijke grenzen. De overgangszone is een zone van 500 meter breed welke evenwijdig aan de landsgrenzen getrokken is, zonder rekening te houden met de natuurlijke grenzen. Hierbij wordt geen rekening gehouden met factoren in het landschap zoals bebouwd gebied, wegen of het Julianakanaal.	ZW-0896-3
Indiener geeft aan dat in § 3.4.5 is aangegeven dat de begrenzing van het verwevingsgebied nog indicatief is en dat de begrenzing na overleg met de gemeenten geoptimaliseerd wordt in het definitieve POVI. Indiener geeft aan dat de zone Verwevingsgebied in veel gevallen geen recht doet aan de feitelijke situatie (onder andere doordat de begrenzing van het stedelijk gebied op kaart niet actueel is) en dat die vaak afwijkt van overgangszones die in gemeentelijke omgevingsvisies is vastgelegd. Indiener geeft aan dat het onbegrijpelijk is dat dit tijdens de zienswijzeperiode bepaald wordt en dat vanuit de provincie een disclaimer is uitgegaan dat niet alles verwerkt kan worden. Indiener verzoekt de provincie ook na de zienswijzeperiode de tijd te nemen om te werken aan de juiste begrenzing in overleg met de gemeente. Zo wordt beleid eenduidig gemaakt en gaat initiatiefnemer zich niet beroepen op provinciaal beleid, terwijl dit niet strookt met gemeentelijk beleid	ZW-0313-33

Indiener geeft aan dat in de gemeente vrijwel alles binnen het primair landbouwgebied valt en dat de regels voor ontwikkelingen hierin te streng zijn.	ZW-1236-147
Indiener geeft aan dat in paragraaf 5.6.2 wordt gesteld dat de begrenzing van de 'groenblauwe landbouwzone' – de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden – is vastgesteld op basis van ecologische onderbouwing en natuurlijke grenzen. Deze onderbouwing is echter niet terug te vinden. Het lijkt erop dat een vaste afstand is gekozen vanaf de grens van het Natura 2000-gebied. Indiener vraagt om deze ecologische onderbouwing toe te lichten en te motiveren waarom per Natura 2000-gebied (en in het bijzonder de Peelvenen) is gekozen voor de ingetekende afstanden.	ZW-0278-145
Indiener geeft aan dat intensieve gewassen vanuit vruchtwisseling noodzakelijk zijn en vraagt zich af hoe dit kan binnen het Verwevingsgebied/Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-0643-2
Indiener geeft aan dat intensievere teelten noodzakelijk zijn om financieel haalbaar te kunnen telen in de groenblauwe landbouwzone en dat dit niet samen kan gaan met specifieke regels voor natuur, landbouw en water.	ZW-0398-1
Indiener geeft aan dat landbouw in verwevingsgebieden niet ondergeschikt mag zijn aan andere functies, en maatwerk leidend moet zijn.	ZW-1060-3
Indiener geeft aan dat landschappelijke, ecologische, geomorfologische en cultuurhistorische waarden ook aanwezig zijn in Primaire landbouwgebieden en Verwevingsgebieden. Er wordt verzocht om passend beschermingsbeleid uit te werken voor deze gebieden.	ZW-0188-19
Indiener geeft aan dat meer rekening moet worden gehouden met natuur, bodem en water in de Groenblauwe Landbouwzone, met nadruk op natuur inclusieve, extensieve en watervriendelijke landbouw.	ZW-0771-4
Indiener geeft aan dat minimaal 40.000 ha landbouwgrond in een verwevingsgebied of groenblauwe zone komt te liggen terwijl compensatie onduidelijk is.	ZW-1358-36
Indiener geeft aan dat na de uitvoering van de Herinrichting nieuwe versnippering door indeling van percelen in verschillende zoneringen (PLG/ BBLZ) moet worden voorkomen.	ZW-0172-5
Indiener geeft aan dat ook de algemene zonering (paragraaf 3.4) feitelijke onjuistheden bevat, met name bij de aanduiding van primair landbouwgebied en natuurgebieden, die niet overeenkomen met de feitelijke situatie ter plaatse.	ZW-0317-172
Indiener geeft aan dat op het perceel enkele hoekjes groen/blauw zijn ingetekend wat als gevolg heeft dat net zoveel (in verband met bewerken) oppervlakte aan de ontsluitingsweg aanwezig moet zijn.	ZW-0785-1
Indiener geeft aan dat een perceel dat deels een verwevingsgebied is geworden, waarschijnlijk problemen geeft voor de teelt van gewassen met betrekking tot bemesting en gewasbescherming.	ZW-0448-3
Indiener geeft aan dat een perceel in Natura 2000 en de groen/blauwe landbouwzone ligt, waardoor problemen ontstaan voor de teelt van intensieve akkerbouwgewassen en de extensivering van de melkveetak door extra regels voor bemesting en gewasbescherming.	ZW-0448-1
Indiener geeft aan dat primair landbouwgebied op veel plekken raar en versnipperd is ingetekend. Zo ligt er bijvoorbeeld een camping direct tegen het	ZW-1473-185

dorp aan, waarvan een deel in Primair Landbouwgebied, in Verwevingsgebied en in de Groenblauwe Landbouwzone ligt. Indiener geeft aan dat er een duidelijke kaartlaag ontbreekt voor dit soort functies. Een ander gerelateerd voorbeeld is een jachthaven en vakantiepark, waar alle bebouwing en water is aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	
Indiener geeft aan dat steden een groter verwevingsgebied hebben, terwijl de dynamiek niet per se groter is, en verzoekt om de verwevingsgebieden op het grondgebied te vergroten en te laten aansluiten op logische grenzen, zoals aan de oostkant van Offenbeek tot aan de A73, aan de zuidoostkant tot aan Drakenrijk, en in het zuidwesten ten zuiden van de Hovergelei (wegens geplande nieuwe woonwijk), en deze zonering door te laten lopen tot Landal De Lommerbergen, buiten de nieuwbouwplannen.	ZW-0237-128
Indiener geeft aan dat uitbreiding van bestaande niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste uitbreiding van de niet-agrarische functie. Welke toetsingscriteria gelden hiervoor? Dit is zo te vaag.	ZW-0313-99
Indiener geeft aan dat verdere ontwikkeling van het vleesveebedrijf in de groenblauwe zone zeer lastig of onmogelijk wordt door de voorgenomen maatregelen van het POVI.	ZW-0846-1
Indiener geeft aan dat voor meerdere locaties waarbij zij betrokken zijn de zonering niet overeenkomt met de actuele ruimtelijke structuur, gemeentelijke beleidsvoornemens en/of reeds gemaakte afspraken tussen publieke en private partijen.	ZW-0608-18
Indiener geeft aan dat voorkomen moet worden dat via onderliggende zonering of gemeentelijk beleid alsnog feitelijke beperkingen worden opgelegd die het uitgangspunt van het primair landbouwgebied (dat de landbouw als economische activiteit leidend is) ondermijnen	ZW-0171-11
Indiener geeft aan dat ze in het verwevingsgebied met zoveel verplichtingen, aanpassingen en beperkingen te maken gaan krijgen dat de opbrengst van de gewassen gaat afnemen, ze wellicht geen dieren meer mogen houden omdat ze tekort op de bebouwing komen (straatje erbij). Hierdoor valt het hele verdienmodel weg.	ZW-1190-2
Indiener geeft aan dat zij in de praktijk moeite hebben met de wijze waarop verwevingsgebieden tot stand zijn gekomen. Indiener stelt dat het lijkt op een lukraak opgeblazen wolkje rondom de buitenzijden van de kernen, soms zelfs juist daar waar water en bodem beperkend zouden moeten zijn (Eyserbeekdal), of waar gemeentegrenzen geschonden worden (uitbreidingspotentie Ubachsberg).	ZW-1445-64
Indiener geeft aan dat Zuid-Limburg niet te vergelijken is met Midden- of Noord-Limburg, terwijl dit in de huidige indeling wel gebeurt.	ZW-1236-160
Indiener geeft aan het goed te vinden dat de provincie niet kiest voor een zonering van het landelijk gebied om daarmee duidelijkheid te geven over wat wel of niet kan. Indiener benadrukt dat op onderdelen nog het nodige onderzocht moet worden, zoals de begrenzing. In de (beleidsmatige) uitwerking van deze zonering ziet men dat daar nog een slag in gemaakt moet	ZW-0313-19

worden. Zo is de kaart “Algemene zonering” in combinatie met de beleidsuitwerking onvoldoende gericht op lokale gebiedskenmerken, identiteit en lokale situatie. Indiener verzoekt, in lijn met het ontwerpend onderzoek, meer differentiatie te bieden. Daarnaast loopt in Weert een pilot waarbij in gesprek wordt gegaan met de omgeving om te onderzoeken wat de juiste begrenzing van de verschillende zoneringen moet zijn. Indiener nodigt de provincie van harte uit om daarbij aan te sluiten om dit gezamenlijk te onderzoeken.	
Indiener geeft aan het niet eens te zijn met de belemmeringen die de POVI voor agrarische ondernemers, waaronder hun eigen onderneming, veroorzaakt in de GBLZ, ecologische verbindingszone en flauwe hellingen.	ZW-1250-1
Indiener geeft in deze zienswijze gewenste aanpassingen voor kaarten aan die (grotendeels) overeenkomen met de tekensessie voor de Parkstadgemeenten die met u heeft plaatsgevonden op 25 juni 2025, waarbij de begrenzingen van de Verwevingsgebieden, de Groenblauwe Landbouwzone, het Primaire Landbouwgebied en de Ecologische Verbindingszone zijn bijgesteld gelet op de feitelijke en/of gewenste situatie. Indiener geeft aan altijd bereid te zijn om exacte begrenzingen samen met de Provincie in te vullen.	ZW-0160-112
Indiener heeft bezwaar tegen het onderdeel van de ontwerp-omgevingsvisie dat de bestemming van het gebied wijzigt naar buitengebied. Indiener verzoekt om het ontwerp omgevingsvisie op dit benoemde onderdeel niet vast te stellen en de huidige bestemming woongebieden te handhaven conform bestaande situatie. De geur en geluidgevoelige objecten in dit genieten binnen de huidige bestemming meer bescherming dan wanneer dit gebiedje wordt bestemd als buitengebied.	ZW-0013-4
Indiener heeft een akkerbouwbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, water en gezondheid. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuwe loods kunnen bouwen, maar het bedrijf is gelegen in de groenblauwe landbouwzone. Uit de POVI leiden ze af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een groenblauwe landbouwzone. Indiener verzoekt aan te geven of en hoe zij hun bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0390-1
Indiener heeft een akkerbouwbedrijf met boerderijwinkel die zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, water en gezondheid. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuwe loods kunnen bouwen, maar het bedrijf is gelegen in een verwevingsgebied aan de rand van het dorp en overschaduwd door het overgangsgebied natura2000. Uit de POVI leiden ze af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een verwevingsgebied of overgangsgebied natura2000. Indiener verzoekt aan te geven of en hoe zij hun bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0430-1
Indiener heeft een bedrijf dat gespecialiseerd is in de teelt en verwerking van peen en de teelt van uien. Voor een toekomstbestendig bedrijf is het van belang dat het bedrijf zich verder kan ontwikkelen. Echter, een gedeelte van het bedrijf en gronden liggen in de Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-0872-1

Deze zonering geeft als extra beperking dat er beperkingen opgelegd worden voor wat betreft welke gewassen erop geteeld kunnen worden en op welke manier. Voor de peen is er namelijk een ruime vruchtwisseling nodig wat in samenwerking met andere agrariërs gaat. Door deze ontwikkeling wordt de grond van indiener onaantrekkelijker om te ruilen terwijl de gronddruk al hoog is in de regio. Indiener stelt dat er veel hectares aan de intensieve landbouw worden onttrokken. Indiener maakt bezwaar met de extra beperkingen tgv de nieuwe POVI. Indiener vraagt op welke manieren het bedrijf nog te ontwikkelen is.	
Indiener heeft een fruitteeltbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, water en gezondheid. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuw koelhuis kunnen bouwen, maar ons bedrijf is gelegen in de groenblauwe landbouwzone. Uit de POVI leiden ze af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een groenblauwe landbouwzone. Indiener verzoekt aan te geven of en hoe zij hun bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0374-1
Indiener heeft een gemengd agrarisch bedrijf aan de rand van de Mariapeel gelegen in de blauw-groenzone (groenblauwe landbouwzone?) en pacht verschillende pacht- en ruilgronden. Indiener stelt dat de blauw -groene mantel nog vele malen groter gaat worden, zelfs zo dat het de gehele bufferzone (hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur?) betreft. Indiener wil het bedrijf verder ontwikkelen door de afvalstromen van groente en de vrijgekomen vaste en drijfmest bij te dragen aan kringlooplandbouw. Op de locatie staan oude nertsenstallen die indiener wil gaan vervangen voor veestallen om dit mogelijk te maken. Dit is niet bijna onmogelijk met de POVI.	ZW-0871-3
Indiener heeft een gemengd melkvee/akkerbouwbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, dierenwelzijn en emissiereductie. Daarvoor is het nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuwe stal en/of loods kunnen bouwen, maar het bedrijf is gelegen in een verwevingsgebied. Uit de POVI leiden ze af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een verwevingsgebied of overgangsgebied natura2000. Indiener verzoekt aan te geven of en hoe zij hun bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0505-1
Indiener heeft een landbouwbedrijf en is voornemens in de toekomst het bedrijf verder te ontwikkelen door bijv. de bouw van een duurzame stal ter vervanging van de bestaande stal. Het bedrijf ligt echter in de Groenblauwe Landbouwzone waardoor het verduurzamen van een bedrijf onmogelijk of lastig wordt omdat nieuwe bebouwing niet wenselijk is. Indiener vraagt welke ontwikkelingsmogelijkheden het bedrijf heeft onder de nieuwe POVI. Indiener stelt voor dat er een verruiming van de bouwkavel gegeven wordt, waardoor het mogelijk is om de huidige stal te vervangen en hier een duurzamere vervanging voor te bouwen, maar wel buiten de aangegeven blauwgroene landbouwzone.	ZW-0445-1
Indiener heeft een melkvee- en akkerbouwbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen	ZW-1177-2

rondom voedselveiligheid, emissiereductie, mestverwerking etc. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst nieuwe stallen en/of loodsen kunnen bouwen en eventueel bouwvlakken kunnen uitbreiden. De huidige stallen zijn gelegen in de groenblauwe landbouwzone. Uit de POVI leidt indiener af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in deze zones Kunt u ons aangeven of en hoe wij ons bedrijf kunnen ontwikkelen in de toekomst?	
Indiener heeft een melkveebedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere dierenwelzijn en emissiereductie. Daarvoor is het nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuwe stal kunnen bouwen, maar het bedrijf is verdeeld in 3 zones. Te weten de carréhoeve met jongvee in de zone landelijke kern, de melkveestal en een deel van de sleufsilo's in het verwevingsgebied en de mestsilo met overige sleufsilo's bevindt zich in de zone primair landbouw. Uitgaande van de huidige melkveestal die gelegen is in het verwevingsgebied, leiden ze uit de POVI af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een verwevingsgebied. Indiener verzoekt hen aan te geven of en hoe ze het bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0426-1
Indiener heeft een paardenbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, dierenwelzijn en veiligheid. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuw stallingsgebouw kunnen bouwen, maar onze bedrijfskavel is gelegen in zowel de groenblauwe landbouwzone, de "overgangszone rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden", en het Verwevingsgebied. Uit de POVI leidt indiener af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in deze zones. Kunt u ons aangeven of en hoe wij ons bedrijf kunnen ontwikkelen in de toekomst?	ZW-0713-1 ZW-0772-2
Indiener heeft geconstateerd dat onder het kopje primair landbouwgebied ook informatie is opgenomen over de invulling van het verwevingsgebied. Deze omissie dient te worden hersteld.	ZW-0875-9
Indiener heeft verschillende voorstellen/aanpassingen m.b.t. de zonering van 'Primair landbouwgebied', 'Groenblauwe Landbouwzone' en het 'Verwevingsgebied'. Zo kent de gemeente Kerkrade geen gebieden voor 'Primaire Landbouw' en wordt verzocht om deze willekeurige snippers over de gehele gemeente te verwijderen.	ZW-0263-50
Indiener is het niet eens met het principe dat het uitsluiten van niet-agrarische (neven)activiteiten in Primair Landbouwgebied gecompenseerd kan worden door hiervoor meer ruimte te bieden in het Verwevingsgebied.	ZW-0877-38
Indiener is het oneens met de uitgangspunten die centraal staan in het verwevingsgebied en geven geen vertrouwen voor agrariërs die willen bouwen aan een duurzame agrarische exploitatie	ZW-1094-10
Indiener is het oneens met de zonering 'verwevingsgebied' ter plaatse van Spoorzone	ZW-0317-247
Indiener is het oneens met het feit dat een specifiek aantal percelen (zie document) in het ontwerp is opgenomen als groenblauwe landbouwzone,	ZW-0717-6

maasvallei en hydraulische bufferzone, aangezien het vruchtenwisseling en mogelijkheden belemmert.	
Indiener is het oneens met het feit dat een specifiek aantal percelen (zie document) in het ontwerp is opgenomen als groenblauwe zone, extensiveringsgebied en rivierdal, terwijl er geen water komt op het perceel in verband met de hoogteligging.	ZW-0717-5
Indiener is van mening dat de breedte van de zone niet is onderbouwd en arbitrair qua omvang (50, 100 en respectievelijk 500 m) en wijkt bovendien af van dergelijke door enkele gemeenten reeds geprojecteerde zones.	ZW-0877-24
Indiener is van mening dat de povi naar de toekomst toe een negatieve impact heeft vanwege de lappendeken aan gebiedsafbakeningen	ZW-1094-11
Indiener is van mening dat de voorgestelde wijzigingen Buitengebied naar Primair Landbouwgebied geen noemenswaardige aanvullende bescherming van landbouwgrond ten opzichte van de POVI 2021 opleveren.	ZW-0877-34
Indiener is van mening dat door de verwevingszone en de daaraan gekoppelde ontwikkelmogelijkheden: Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat vanuit de kwaliteit van het gebied leidt tot een verbetering (ruimte en milieu) en niet belemmerend werkt voor het toekomstperspectief van de bebouwde omgeving” een sterfhuisconstructie wordt bewerkstelligd voor de in deze zone reeds aanwezige agrarische bedrijven.	ZW-0877-23
Indiener is van mening dat er erg weinig reële opties zijn voor bedrijven om te schakelen in de verwevingsgebieden. Paarden houderij is een van de weinige reële opties.	ZW-0877-30
Indiener is van mening dat het aanwijzen van verwevingsgebieden kan leiden tot meer spanningen en polarisatie tussen agrariërs en andere gebruikers/burgers.	ZW-0877-32
Indiener is van mening dat het instellen van verwevingsgebieden niet past bij het subsidiariteitsbeginsel en de Omgevingswet, die meer lokale afwegingsruimte voor gemeenten beogen. Gemeenten kunnen zelf besluiten zonder provinciale kaderstelling.	ZW-0877-31
Indiener is van mening dat het primaire Landbouwgebied wordt verkleind en zal mogelijk nog verder worden verkleind door overheveling van extensiveringsgebieden naar de Groenblauwe Landbouwzone; het blijft bovendien gevoelig voor grondclaims.	ZW-0877-35
Indiener is van mening dat in het verwevingsgebied de impact van de landbouw op gevoelige functies volledig en ten onrechte wordt afgewenteld op de agrarische ondernemer. Daar is de indiener het niet mee eens.	ZW-0877-25
Indiener leest dat de begrenzing van de overgangsgebieden rond natuur nog nader worden begrensd op basis van o.a. hydrologische onderzoeken. Dat brengt hen tot de conclusie dat de ontwerp POVI prematuur is en in deze vorm niet gepubliceerd had mogen worden. Het was beter geweest meer momenten van vooroverleg te hebben en meer onderzoek te doen. Daardoor had de POVI minder onduidelijkheden bevat en hadden belanghebbenden gerichter kunnen reageren	ZW-0877-11

Indiener maakt bezwaar dat zijn bedrijf dat stamt uit 1700 nu ineens geen rundvee meer kan houden vanwege de verwevingsgebieden, terwijl het bedrijf tot op heden altijd in het buitengebied heeft gelegen.	ZW-1358-21
Indiener maakt bezwaar omdat er onvoldoende is uitgewerkt wat de consequenties zijn voor de bedrijfsvoering in een verwevingsgebied	ZW-0427-1
Indiener maakt bezwaar tegen de aanwijzing van Groenblauwe Landbouwzone voor diens gronden vanwege mogelijke gevolgen voor gebruiksmogelijkheden, economische waarde en exploitatie	ZW-0429-5
Indiener maakt bezwaar tegen de benoeming van de GBLZ op zijn landbouw percelen vanwege maatregelen die agrarische activiteiten beperken en de verwachte waardevermindering van eigendommen.	ZW-0993-5
Indiener maakt bezwaar tegen de beperkingen door de ligging van gronden in de Groen Blauwe Mantel.	ZW-0777-7
Indiener maakt bezwaar tegen de gevolgen van het verwevingsgebied over de hoofdlocatie aan de rand van het dorp, vanwege onduidelijke consequenties voor de bedrijfsvoering.	ZW-1219-1
Indiener maakt bezwaar tegen de indeling in Groenblauw landbouwzone omdat het perceel al tientallen jaren is verpacht aan een akkerbouwbedrijf dat opereert volgens de voorwaarden van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en voldoet aan alle strikte ecologische en agrarische richtlijnen.	ZW-0215-3
Indiener maakt bezwaar tegen de indeling in verwevingsgebied en gebiedspaspoort voor zijn perceel.	ZW-1224-9
Indiener maakt bezwaar tegen de ingetekende gebiedsaanwijzingen in het Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg, omdat deze de toekomst van bedrijvigheden op percelen rond het Zout pad in Venlo ernstig belemmeren.	ZW-1108-1
Indiener maakt bezwaar tegen extra belemmeringen door de zonering ‘overgangsgebied’ en stelt dat niet wordt voldaan aan de vereisten van de Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en het Rijksbeleid.	ZW-0499-6
Indiener maakt bezwaar tegen het opnemen van zowel een groenblauwe landbouwzone al een primaire landbouwzone op landbouwperceel 1 en 2 in het Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg. De ingetekende gebieden van de zoneringen krijgen een vorm in het veld die moeilijk in kaart te brengen is. Indiener stelt daarom dat het gebruik van de landbouwpercelen voor landbouwdoeleinden uitermate beperkt wordt.	ZW-1009-1
Indiener maakt bezwaar tegen het plan om een verwevingsgebied te maken op de gronden kadaster N459 en N19 en daarbuiten omdat diens vergunde veehouderij met een bijbehorende stankcirkel aanwezig is en nieuwe geurgevoelige functies daarom niet toe te staan.	ZW-0506-1
Indiener maakt bezwaar tegen het toekennen van de zonering van het verwervingsgebied op zijn agrarische percelen vanwege mogelijke beperkingen zoals spuitvrije zones en de negatieve waarde-impact op de landbouwgrond.	ZW-0993-3
Indiener maakt bezwaar tegen het voornemen om hun percelen aan te wijzen als onderdeel van het Verwevingsgebied en/of Groenblauwe Landbouwzone. Omdat dit hun bedrijfsplannen kan belemmeren.	ZW-0942-1

Indiener maakt bezwaar tegen indeling in de Groenblauwe landbouwzone en wijst op een samenwerkingsinitiatief van agrariërs die het gebied de Korbus willen inrichten met een mozaïek van ANLb-percelen,	ZW-0215-5
Indiener maakt hierbij bezwaar tegen de voorgenomen aanwijzing van onze percelen tot Groenblauwe mantelzone en verzoeken de provincie met nadruk om deze gronden niet op te nemen in de definitieve versie van de POVI. Indiener verzoekt om: 1. De percelen (zie originele zienswijzetekst) niet definitief aan te wijzen als onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone in de POVI 2025; 2. Volledige transparantie te geven over de afwegingscriteria, beleidsmatige onderbouwing en gebiedsselectie die ten grondslag liggen aan deze voorgenomen aanwijzing; 3. De belangen van grondeigenaren, waaronder schade, gebruikswaarde en familiegeschiedenis, expliciet mee te nemen in de uiteindelijke afweging.; 4. In toekomstige planprocedures te zorgen voor tijdige en directe communicatie met grondeigenaren, en hen actief te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen die hun eigendom en bestaanszekerheid raken; 5. Te waarborgen dat de verdeling van ruimtelijke lasten evenwichtig plaatsvindt, en dat individuele agrariërs niet worden belast voor het mogelijk maken van ruimtelijke intensivering elders.	ZW-0218-13
Indiener maakt hierbij een voorbehoud voor wat betreft de afbakening en interpretatie van het verwevingsgebied, aangezien het kaartmateriaal van de POVI nog niet definitief is en er blijkbaar nog omissies in het kaartmateriaal zit, ondanks het ter inzage leggen van de POVI, dit gelet op het mogelijk verstrekkende effect daarvan op (potentiële) nieuwbouwlocaties.	ZW-0319-179
Indiener maakt zich grote zorgen over de vergroting van de groenblauwe mantel naar de groenblauwe landbouwzone en de gevolgen voor de teelt van intensieve gewassen. Voor de vruchtwisseling moet hij intensieve gewassen kunnen telen. Indiener vraagt of dat mogelijk blijft in groenblauwe landbouwzones of verwevingsgebieden?	ZW-0838-3
Indiener maakt zich zorgen over de praktische gevolgen van de nieuwe zoneringen	ZW-0173-6
Indiener maakt zich zorgen over het ontbreken van toekomstperspectief voor blijvende landbouw in de gebieden met gebiedspaspoorten en begrenzingen zoals de GBLZ, zonder concreet handelingsperspectief of compensatie.	ZW-1260-6
Indiener maakt zich zorgen over het voortbestaan van de onderneming door het aanwijzen van onderdelen van de onderneming (glastuinbouw, boomgaarden en akkerbouwgronden) als verwevingsgebied.	ZW-0945-6
Indiener maakt zicht ernstige zorgen over de aanduiding ‘Verwevingsgebied’ op 1 van de veldkavels. Indiener stelt dat tgv de aanduiding ‘spuitvrije zone’ deze gronden niet meer inzetbaar voor gangbare landbouwpraktijken en aldus waardedaling zal optreden. Indiener vindt het onacceptabel om met de kennis van nu inzake ‘spuitvrije zones’ de aanduiding ‘Verwevingsgebied’ te koppelen aan ‘spuitvrije zones’. Indiener verzoekt de aanduiding ‘Verwevingsgebied’ niet te koppelen aan ‘spuitvrije zones’.	ZW-0870-2

Indiener meent dat de ligging van percelen in het Loobeekdal en de aanduiding Groenblauwe landbouwzone beperkingen gaat opleveren voor de bedrijfsvoeren en dat daarmee geen rekening wordt gehouden met zijn bedrijf.	ZW-0380-9
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.1: Waarom de keuze voor de term groenblauwe landbouwzone? Terwijl in deze alinea al aangegeven wordt dat in deze zone meerdere belangen spelen.	ZW-1204-192
Indiener merkt op dat dat de huidige ligging van beekdalen volgens het ontwerp niet overeenkomt met de daadwerkelijke laagtes in het landschap (volgens hoogtekaarten), waardoor het dal begrip niet correct wordt toegepast.	ZW-0153-5
Indiener merkt op dat de kaarten bij de POVI soms vreemde snippers/technische fouten bevatten en geeft als voorbeeld een primaire landbouwzone die over het tankstation is gelegd en een driehoek primair landbouwgebied gelegen in het Julianakanaal en verzoekt om correctie, dan wel een nadere onderbouwing van de gemaakte keuzes.	ZW-0314-129
Indiener merkt op dat de term "groenblauwe" landbouwzone de suggestie wekt dat het om een gebied gaat dat primair ten dienste staat van 1 economische sector, namelijk de landbouw. Hiermee wordt onvoldoende recht gedaan aan het multifunctionele karakter van deze zones, waarin ook natuur, water en landschappelijke doelen een belangrijke rol spelen. Naar de mening van indiener zou de povi sterker moeten uitgaan van de doelen die de provincie met deze gebieden voor ogen heeft en deze dan ook helder benoemen.	ZW-1164-11
Indiener merkt op dat er meerdere (wel vijf) verschillende zoneringen over één landbouwperceel gelegd worden. Ook zijn er situaties waarin één perceel onder meerdere gebiedspaspoorten en zoneringen valt, wat leidt tot verwarring over de huidige betekenis en toekomstige gevolgen voor uw onderneming.	ZW-0173-1
Indiener merkt op dat zijn bedrijf in het nieuwe ontwerp in beperkende zones komen te liggen (Groenblauwe Landbouwzone, Hydrologische bufferzone, overgangsgebied Natura 2000), wat voorheen niet het geval was.	ZW-0827-11
Indiener mist in Primair Landbouwgebied een proactieve houding ten aanzien van hightech, emissiearme land- en tuinbouw. Door deze vormen van hoogproductieve land- en tuinbouw te faciliteren (intensivering) ontstaat er elders ruimte om te extensiveren. Voorbeeld is aanvullende ruimte voor bedekte teelten waardoor deze teelten “uit de vollegrond” gaan of ruimte voor grootschalige Teel ondersteunende Voorzieningen waardoor er per saldo minder emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het grond- en oppervlaktewater en naar de omgeving gaan. Maar ook de facilitering van emissiearme veehouderijen zou hier passend zijn.	ZW-0877-39
Indiener neemt kennis van de ambitie om in de overgangsgebieden rondom Natura 2000 gebieden ruimte te bieden voor water(berging) in de deelgebieden beekdalen en natte laagten in de hoofdzonering Groenblauwe Landbouwzone. Indiener verzoekt deze ambitie uit te breiden naar de deelgebieden beekdalen en natte laagten van de hoofdzonering Verwevinggebied omwille van de waterberging.	ZW-1038-7
Indiener roept op om ontwikkelruimte en toekomstperspectief te benoemen voor bestaande bedrijven die zich bevinden in verwervingsgebieden.	ZW-0915-9

Indiener snapt niet dat een groot deel van zijn agrarisch bedrijf is ingedeeld als groenblauwe zone terwijl dit niet de feitelijke situatie is.	ZW-1358-25
Indiener stelt dat er een begrenzing van Primair Landbouwgebied en Verwevingsgebied is dwars over twee bedrijven trokken. Dit is niet werkbaar Voorstel: leg het in Primair Landbouwgebied	ZW-0224-185
Indiener stelt dat aanduiding Groenblauwe landbouwzone en Natura 2000-overgangsgebied willekeurig zijn toegekend en leiden tot rechtsonzekerheid.	ZW-0981-12
Indiener stelt dat aanduidingen leiden tot rechtsonzekerheid voor agrarische bedrijven.	ZW-1457-19
Indiener stelt dat aanwijzing als Verwevingsgebied geen nieuwe beperkingen mag opleveren en dat de gevolgen voor agrarisch gebruik onvoldoende zijn toegelicht.	ZW-1058-10
Indiener stelt dat aanwijzing als Verwevingsgebied niet mag leiden tot nieuwe beperkingen op bestaande agrarische activiteiten.	ZW-1053-11
Indiener stelt dat aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en willekeurig is begrensd. Indiener verzoekt dat bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden volledig gewaarborgd blijven.	ZW-1270-4 ZW-1349-4
Indiener stelt dat aanwijzing van gronden als Verwevingsgebied geen extra beperkingen mag opleggen aan agrarisch gebruik en dat dit expliciet als uitgangspunt moet worden vastgelegd.	ZW-1140-8
Indiener stelt dat aanwijzing van het Verwevingsgebied onvoldoende is onderbouwd en willekeurig is begrensd. Indiener verzoekt dat bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden volledig gewaarborgd blijven.	ZW-1270-6
Indiener stelt dat aanwijzing van percelen als Groenblauwe landbouwzone willekeurig en onvoldoende onderbouwd is en leidt tot onzekerheid.	ZW-1077-5 ZW-1134-7 ZW-1141-10
Indiener stelt dat aanwijzing van percelen als Groenblauwe landbouwzone willekeurig en zonder gebiedsonderzoek heeft plaatsgevonden, wat rechtsonzekerheid schept.	ZW-1058-8 ZW-1095-7
Indiener stelt dat aanwijzing van percelen als Verwevingsgebied geen extra beperkingen mag opleveren voor bestaand agrarisch gebruik.	ZW-1141-8
Indiener stelt dat activiteiten in dit gebied economisch onmogelijk worden doordat het gebied in meerdere zones valt.	ZW-0522-1
Indiener stelt dat agrarisch gebruik binnen verwevingsgebieden volledig mogelijk moet blijven en dat de aanwijzing geen extra beperkingen of juridische onzekerheid mag opleveren.	ZW-0908-7
Indiener stelt dat agrarisch grondgebruik in de groenblauwe landbouwzone ondergeschikt wordt gemaakt aan de belangen van natuur, water en bodem.	ZW-0879-8
Indiener stelt dat agrarische bouwkavels planologisch zorgvuldig zijn vastgelegd in gemeentelijke plannen, waarbij provinciaal beleid al is verwerkt. Provinciale gebiedsaanduidingen mogen daarom geen aanvullende beperkingen opleggen.	ZW-0810-2
Indiener stelt dat als er vanuit de regelgeving meer of bredere beperkingen komen ter bescherming van de leefomgeving rondom kernen, deze direct van invloed op de bouwvlakken en open teelten nabij de kernen zijn.	ZW-0637-3

Indiener stelt dat andere percelen eveneens onterecht of te ruim zijn ingetekend als Groenblauwe landbouwzone, zonder gebiedsonderzoek of feitelijke afbakening.	ZW-1033-11
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo'n geval wordt gerekend. Welk juridisch kader is hierop van toepassing.	ZW-0772-3
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Het bedrijf is gelegen in de groenblauwe landbouwzone, maar wordt overschaduwd door het overgangsgebied van een Natura 2000 gebied, een verwevingsgebied en een ecologische verbindingszone. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo'n geval wordt gerekend.	ZW-1177-3
Indiener stelt dat begrenzingen van genoemde zones willekeurig zijn vastgesteld zonder gebiedsonderzoek, wat rechtsonzekerheid veroorzaakt.	ZW-1101-6
Indiener stelt dat bij de vaststelling van een bestemmingsplan provinciaal beleid al is vertaald naar de situering en gebruiksmogelijkheden van de bouwkavel. Daarom mogen provinciale gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen opleggen.	ZW-0737-2
Indiener stelt dat bij een perceel dat zowel Primair landbouwgebied is als GBLZ er geen extra beperkingen oplegt mogen worden aan de huidige bedrijfsvoering en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden, omdat de percelen primair landbouwgrond blijven en als zodanig benut dienen te kunnen worden. Indiener stelt dat de beleidsmaatregelen niet mogen leiden tot aanvullende voorwaarden of beperkingen ten aanzien van gewaskeuze, bemesting, watergebruik of ruimtelijke ontwikkeling.	ZW-0932-3
Indiener stelt dat bij Walen een deel van het gebied verwevingsgebied is en een ander deel niet	ZW-0207-155
Indiener stelt dat binnen primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen mogen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1381-7
Indiener stelt dat binnen primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen of voorwaarden mogen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1375-6
Indiener stelt dat biologische landbouw goed aansluit bij de doelen van de groenblauwe landbouwzone en verzoekt om expliciete benoeming als voorkeursrichting.	ZW-0298-12
Indiener stelt dat bouwvlakken van (biologische) agrarische bedrijven soms in meerdere zones liggen, wat leidt tot onduidelijkheid.	ZW-0298-16
Indiener stelt dat de Camping en een aantal aangrenzende percelen op plankaart van de ontwerp-POVI is aangeduid als 'Primair Landbouwgebied' en dat deze aanduiding niet aansluit bij het feitelijk en huidig gebruik van de betreffende gronden. Indiener verzoekt om de aanduiding 'Primair Landbouwgebied' op de camping en aangrenzende percelen te wijzigen in 'Verwevingsgebied'.	ZW-1199-104
Indiener stelt dat het vakantiepark in het 'Primair Landbouwgebied' is gelegen. Verzoek is om dit te wijzigen naar Verwevingsgebied of GBLZ.	ZW-0186-169

Indiener stelt dat cultuurgronden die in de Omgevingsvisie als Groenblauwe landbouwzone zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en daarom niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1401-9 ZW-1405-16
Indiener stelt dat cultuurgronden rondom agrarische bedrijfslocaties in de Ontwerpvisie zijn voorzien van meerdere nieuwe gebiedsaanduidingen, waaronder groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone en overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden, zonder dat dit op onderzoek berust.	ZW-0573-6
Indiener stelt dat cultuurgronden van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1426-12 ZW-1433-8
Indiener stelt dat de 100m-zone van het Verwevingsgebied een willekeurig perimeter is dat losstaat van de geschiktheid van een specifieke locatie.	ZW-1263-2
Indiener stelt dat de aanduiding ‘primair landbouwgebied’ correct is en verzoekt deze ongewijzigd te handhaven op alle bij de bedrijfsvoering behorende percelen. Tevens verzoekt indiener vast te leggen dat binnen dit primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen of voorwaarden worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1295-3
Indiener stelt dat de aanduiding groenblauwe landbouwzone innovatie zoals de teelt van zacht fruit op stellingen belemmert, terwijl dit juist een duurzame en milieuvriendelijke teeltmethode is.	ZW-0973-11
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone onvoldoende concreet is uitgewerkt.	ZW-1414-7
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en willekeurig is ingetekend.	ZW-1401-11 ZW-1433-11
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone willekeurig en fragmentarisch is ingetekend.	ZW-1428-13
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone willekeurig en zonder onderzoek is vastgesteld, wat leidt tot onzekerheid over gebruik en ontwikkeling.	ZW-1039-11
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone willekeurig is begrensd zonder gebiedsonderzoek, waardoor de gevolgen voor de bedrijfsvoering onduidelijk zijn.	ZW-1044-8
Indiener stelt dat de aanduiding primair agrarisch gebied onvoldoende concreet is uitgewerkt.	ZW-1414-3
Indiener stelt dat de aanduiding primair landbouwgebied voor de meeste percelen correct is en aansluit bij de feitelijke situatie, maar dat aanvullend toegevoegde gebiedsaanduidingen zoals groenblauwe landbouwzone leiden tot rechtsonzekerheid.	ZW-0973-9
Indiener stelt dat de aanduiding van een smalle strook op de locatie als 'Primair Landbouwgebied' niet correct is. De betreffende strook is (was) geen landbouwgrond en maakt zowel feitelijk als functioneel integraal onderdeel uit van het terrein. Indiener verzoekt de aanduiding 'Primair Landbouwgebied' op deze locatie te verwijderen en te wijzigen in de aanduiding 'Verwevingsgebied'.	ZW-1199-105
Indiener stelt dat de aanduiding Verwevingsgebied geen beperkingen mag opleggen aan regulier agrarisch gebruik en dat dit expliciet als uitgangspunt moet worden vastgelegd.	ZW-1101-9

Indiener stelt dat de aanduiding verwevingsgebied niet mag leiden tot beperkingen zoals spuitzones, afstandseisen of ontwikkelingsbeperkingen.	ZW-0979-12 ZW-1122-12
Indiener stelt dat de aanduiding verwevingsgebied onduidelijk is en tot rechtsonzekerheid leidt.	ZW-1414-9
Indiener stelt dat de aanduiding verwevingsgebied onvoldoende is toegelicht en dat agrarisch gebruik daar niet door beperkt mag worden.	ZW-0737-14
Indiener stelt dat de aanduiding Verwevingsgebied willekeurig is vastgesteld, zonder onderbouwing of gebiedsstudie, waardoor rechtsonzekerheid ontstaat.	ZW-1146-6 ZW-1166-6 ZW-1039-7
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt dient te gelden. Naast het feit dat de overheid daarvoor volgens de indiener niet over de financiële middelen en benodigde ruilgrond beschikt, zal dit de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven verder opdrijven. Dit doet zich volgens de indiener sinds een aantal jaren in versterkte mate voor nu de grond alleen maar schaarser wordt door overige onttrekkingen voor infra, woningbouw en bedrijfsterreinen.	ZW-0932-7
Indiener stelt dat de aanwijzing en begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende zijn onderbouwd en willekeurig tot stand zijn gekomen. Indiener verzoekt de bestaande gebruiksmogelijkheden volledig te waarborgen.	ZW-1323-4
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als Groenblauwe landbouwzone arbitrair en onvoldoende onderbouwd is, en onzekerheid schept voor de bedrijfsvoering.	ZW-1053-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als groenblauwe landbouwzone en overgangsgebied Natura 2000 arbitrair is vastgesteld en leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-0737-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en willekeurig lijkt bepaald, zonder rekening te houden met langdurig agrarisch gebruik.	ZW-0884-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en willekeurig lijkt bepaald.	ZW-0889-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als verwevingsgebied geen aanvullende beperkingen mag opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-0889-5
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als verwevingsgebied onvoldoende is onderbouwd, omdat geen gebiedsonderzoek is verricht.	ZW-0830-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszones onvoldoende is onderbouwd en willekeurig lijkt vastgesteld. Indiener verzoekt vast te leggen dat huidig agrarisch gebruik behouden blijft en dat aanvullende beperkingen achterwege blijven.	ZW-1241-6
Indiener stelt dat de aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied willekeurig is, omdat geen gebiedsonderzoek heeft plaatsgevonden. Indiener verzoekt de huidige gebruiksmogelijkheden volledig te waarborgen.	ZW-1254-4

Indiener stelt dat de aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en dat de begrenzing willekeurig tot stand is gekomen. Indiener verzoekt dat huidig agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1322-4 ZW-1334-4 ZW-1405-18 ZW-1189-6 ZW-1193-6 ZW-1196-6
Indiener stelt dat de aanwijzing van percelen als Verwevingsgebied niet mag leiden tot beperkingen voor regulier agrarisch gebruik.	ZW-1072-7
Indiener stelt dat de agrarische bouwkavel van het bedrijf ten onrechte is aangeduid als verwevingsgebied, terwijl dit planologisch al zorgvuldig is vastgelegd in een gemeentelijk bestemmingsplan.	ZW-0908-1
Indiener stelt dat de bebouwing aan onderkant van het dorp ook in een landbouwzone valt en de bovenkant niet. Hierdoor wordt volgens de indiener het beeld geschetst dat de indeling door AI is gegenereerd is en er daarna niet nog eens kritisch naar gekeken is.	ZW-1178-11
Indiener stelt dat de bedrijfskavels van agrarische bedrijven vaak overlappen met meerdere gebiedsaanduidingen zoals primair landbouwgebied, groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone en diverse gebiedspaspoorten, wat leidt tot onduidelijkheid.	ZW-0573-1
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie onterecht is aangemerkt als Groenblauwe landbouwzone en overgangsgebied Natura 2000, zonder gebiedsonderzoek of onderbouwing.	ZW-0979-8
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie onterecht meerdere gebiedsaanduidingen heeft gekregen, waardoor zonder onderbouwing grote rechtsonzekerheid ontstaat over huidige en toekomstige gebruiksmogelijkheden.	ZW-0973-7
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als verwevingsgebied.	ZW-1401-7 ZW-1405-6
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangemerkt als verwevingsgebied en natuurbeekdal. Dit schept rechtsonzekerheid, omdat de gevolgen voor agrarisch gebruik niet worden toegelicht.	ZW-0974-7
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is voorzien van diverse gebiedsaanduidingen, wat leidt tot rechtsonzekerheid over huidige en toekomstige gebruiksmogelijkheden.	ZW-1074-7
Indiener stelt dat de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone willekeurig en zonder gebiedsonderzoek tot stand is gekomen, waardoor de gevolgen voor de bedrijfsvoering onduidelijk zijn.	ZW-1362-7 ZW-1379-6 ZW-1380-9 ZW-1071-8 ZW-1072-5
Indiener stelt dat de begrenzing van het kaartmateriaal (primaire landbouwgebieden, verwevingsgebieden, groenblauwe landbouwzone, stedelijk gebied en de aangewezen zoekgebieden voor windenergie), deels niet kloppen met de feitelijke situatie of passen niet binnen de toekomstige ontwikkelingen en omgevingsvisie van de gemeente Kerkrade.	ZW-0263-7

Indiener stelt dat de begrenzing van verwevingsgebieden onvoldoende is onderbouwd en verzoekt de voorlopige afbakening van de kaarten te schrappen zolang er geen definitieve en onderbouwde afbakening beschikbaar is.	ZW-1349-6 ZW-1362-10 ZW-1334-7 ZW-1322-8 ZW-1323-8
Indiener stelt dat de begrenzingen van de diverse soorten gebieden in de POVI willekeurig gekozen lijken, en dat er geen gebiedsstudies aan ten grondslag hebben gelegen. De POVI kan daarom volgens indiener niet zonder onderzoek naar aanwezige gebiedswaarden typeringen aan gebieden opleggen.	ZW-1357-4
Indiener stelt dat de beperkingen in de diverse zoneringen niet helder zijn.	ZW-1437-3
Indiener stelt dat de beperkingen rondom niet-agrarische functies zoals deze in het voorliggende POVI zijn opgenomen in primaire landbouwgebieden problematisch zijn. Het trekt een wissel op het behoud van niet zelden historisch agrarisch erfgoed.	ZW-0207-78
Indiener stelt dat de beperkingen rondom niet-agrarische functies zoals deze in het voorliggende POVI zijn opgenomen in primaire landbouwgebieden problematisch zijn. Het trekt een wissel op het behoud van niet zelden historisch agrarisch erfgoed.	ZW-0238-68 ZW-0271-68
Indiener stelt dat de beperkingen voor de zonering primaire landbouwgrond al groot genoeg zijn en in de toekomst zullen leiden tot goede waarden in de grond en het grondwater	ZW-0433-2
Indiener stelt dat de beperkte aanduiding als Groenblauwe landbouwzone willekeurig is en niet op herkenbare motivering of ecologische grondslag berust.	ZW-0322-8
Indiener stelt dat de beschrijving van Verwevingsgebied onvoldoende duidelijk maakt welke gevolgen dit heeft voor agrarisch gebruik, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1079-7
Indiener stelt dat de bestemming van cultuurgronden eenzijdig is gewijzigd naar een groenblauwe zone, waardoor het bedrijfsperspectief ernstig wordt aangetast.	ZW-0452-1
Indiener stelt dat de bufferzones voor fijnstof en geur en/of spuitvrije zones kunnen leiden tot productieverlies, lagere inkomsten en een lagere kwaliteit van bodemleven op deze percelen waardoor de kwaliteit van gewassen achteruitgaat. Indiener stelt dat hierdoor de gezondheid van dieren en het watervasthoudend vermogen van de grond achteruitgaat.	ZW-1169-4
Indiener stelt dat de ecologische verbindingszone Groenblauwe landbouwzone over de bedrijfslocatie is ingetekend, hiermee geen recht doet aan de onderliggende bestemmingen, feitelijke situatie en toekomstplannen en verzoekt om deze verbindingszone te doen laten vervallen.	ZW-0901-2
Indiener stelt dat de genoemde gronden sinds eind vorig jaar zijn eigendom zijn en oorspronkelijk bestemd waren voor de realisatie van een recreatiepark. Indiener geeft aan dat er gesprekken zijn met de gemeente Simpelveld over de herbestemming van de percelen naar 'wonen' en dat het college reeds een besluit heeft genomen tot het sluiten van een anterieure overeenkomst voor woningbouwontwikkeling.	ZW-0118-6

Indiener stelt dat de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende gebiedsonderzoek kent en willekeurig is begrensd. Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik blijvend mogelijk is, zonder aanvullende beperkingen bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1244-7
Indiener stelt dat de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende gebiedsonderzoek kent en willekeurig is begrensd. Indiener verzoekt dat bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden volledig worden gewaarborgd.	ZW-1319-4
Indiener stelt dat de groenblauwe landbouwzone verregaande beperkingen oplegt aan agrarisch gebruik en daarmee bestaansrecht van bedrijven aantast.	ZW-1243-18
Indiener stelt dat de herendeling generiek lijkt te zijn toegepast, zonder motivatie op perceel niveau.	ZW-1143-1
Indiener stelt dat de huidige formulering van de POVI agrarische ontwikkelingen in verwevingsgebieden beperkt. De restricties op uitbreiding en nieuwbouw belemmeren innovatieve bedrijven die aantoonbaar bijdragen aan maatschappelijke doelen, in hun modernisering en verduurzaming. Dit bedreigt de toekomstbestendigheid van de onderneming en de agrarische sector in de regio.	ZW-0661-1
Indiener stelt dat de huidige indeling van de Groenblauwe zone in strijd is met een eerder verkregen NB-vergunning	ZW-0111-2
Indiener stelt dat de in de Omgevingsvisie opgenomen nieuwe aanduidingen in hun geheel geen recht doen aan het feitelijke gebruik, het planologisch toegestane gebruik en de overeengekomen ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0901-6
Indiener stelt dat de kaartbeelden rondom Brachterbeek in de ontwerp-POVI onvoldoende zijn onderbouwd, en verzoekt dat de provincie dit beter motiveert.	ZW-0923-135
Indiener stelt dat de Korfbalvelden gewijzigd dienen te worden naar 'GBLZ of Verwevingsgebied'.	ZW-0186-155
Indiener stelt dat de landbouwpercelen verdeeld zijn over meerdere gebiedsaanduidingen (Verwevingsgebied, Primair agrarisch gebied en Groenblauwe landbouwzone), wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-0322-4
Indiener stelt dat de locatie van een motel gewijzigd dient te worden naar GBLZ.	ZW-0186-170
Indiener stelt dat de nieuwe aanduiding van percelen als Groenblauwe landbouwzone willekeurig en zonder gebiedsonderzoek is vastgesteld, waardoor rechtsonzekerheid ontstaat.	ZW-1166-8
Indiener stelt dat de nieuwe zoneringen voor Brachterbeek in de ontwerp-POVI niet duidelijk zijn en verzoekt dat de kaarten zorgvuldiger worden gemaakt en de regels passend worden vastgesteld.	ZW-0923-133
Indiener stelt dat de onderbouwing van het verwevingsgebied ontbreekt en dat de provincie hiermee verantwoordelijkheid voor leef kwaliteit afschuift op de agrarische sector.	ZW-0298-7
Indiener stelt dat de op- afrit van de N271 en A77 is aangemerkt als 'primair landbouwgebied', maar landbouw kan hier niet plaatsvinden dus het verzoek is om deze te wijzigen naar GBLZ.	ZW-0186-165
Indiener stelt dat de overlapping van meerdere zones landbouwactiviteiten omslachtig maakt en resulteert in complexe administratie vanwege verschillende eisen of maatregelen.	ZW-0518-1

Indiener stelt dat de perceeleigenaren te maken zullen krijgen met beperkingen in het gebruik van hun percelen. Indiener verzoekt duidelijkheid over de gevolgen van de nieuwe kwalificatie.	ZW-1421-3
Indiener stelt dat de percelen landbouwgrond ten onrechte meerdere gebiedsaanduidingen hebben gekregen (groenblauwe landbouwzone, overgangsgebieden Natura 2000, ecologische verbindingszones, primair landbouwgebied en verwevingsgebied) zonder onderliggend onderzoek.	ZW-0908-5
Indiener stelt dat de percelen van het bedrijf onterecht zijn aangeduid als verwevingsgebied, overgangsgebied Natura 2000 en zoekgebied grondwaterbescherming, zonder onderliggend onderzoek.	ZW-0737-10
Indiener stelt dat de percelen van het bedrijf terecht zijn aangeduid als primair landbouwgebied en dat dit aansluit bij de feitelijke situatie. Deze percelen vormen de basis voor de bedrijfsvoering en moeten daarom gevrijwaard blijven van aanvullende gebiedsaanduidingen of beperkingen.	ZW-1041-5
Indiener stelt dat de POVI geen duidelijke toelichting of beschrijving geeft van Verwevingsgebied, waardoor het voor indiener niet mogelijk is te bepalen hoe groot de invloed op de gebruiksmogelijkheden van zijn gronden zijn.	ZW-1357-10
Indiener stelt dat de primaire landbouwzone niet pleit voor kleine agrariërs en ziet deze zone liever verwijderd worden en maatwerk voor alle agrariërs bespreekbaar te maken conform de Omgevingswet gedachte.	ZW-0186-140
Indiener stelt dat de Provincie Limburg verantwoordelijk is voor het vaststellen van een passende zonering die recht doet aan bestaande, onherroepelijk bestemde functies. Als regio gaan wij er dan ook van uit dat de Provincie deze verantwoordelijkheid actief invult door onjuiste of niet-doelmatige zoneringen zelfstandig te corrigeren, zodat het ruimtelijk beleid in lijn blijft met de feitelijke en juridisch vastgestelde situatie alsook de Agenda Zuid-Limburg en bijbehorende doelen.	ZW-0319-71
Indiener stelt dat de redeneerlijn niet duidelijk is als het gaat om de totstandkoming van zones, zoals: verwervingsgebieden, primair landbouwgebied en groenblauwe landbouwzones en dat dit zorgt voor onzekerheid en onduidelijkheid over de gevolgen van het plan. Indiener geeft aan dat de onzekerheden zeer onwenselijk zijn als het gaat over de continuïteit van het bedrijf.	ZW-1000-2
Indiener stelt dat de stapeling van gebiedsaanduidingen rechtsonzekerheid en onwerkbare situaties oplevert, omdat grenzen willekeurig zijn getrokken en niet aansluiten bij natuurlijke of landschappelijke kenmerken.	ZW-1122-22
Indiener stelt dat de term 'spuitvrije zones' onduidelijk is en misleidend kan zijn, aangezien in de praktijk al ruim bovenwettelijke driftreductie wordt toegepast.	ZW-1243-21
Indiener stelt dat de voorgestelde nieuwe zoneringen in de POVI 2025 – de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied – leiden tot grote zorgen bij agrarische ondernemers. In de Groenblauwe Landbouwzone lijkt agrarisch gebruik ondergeschikt gemaakt te worden aan natuur-, water- en bodembelangen, wat ten koste kan gaan van de ontwikkelruimte en toekomstbestendigheid van bedrijven. Indiener stelt dat in het Verwevingsgebied worden bestaande bedrijven geconfronteerd met een beleidswijziging die uitbreiding of aanpassing afhankelijk maakt van vage en	ZW-0122-6

niet-objectieve criteria, zoals landschappelijke inpassing of subjectieve beoordelingen van ruimtelijke kwaliteit. Dit tast de rechtszekerheid en investeringszekerheid van bestaande bedrijven ernstig aan. Indiener verzoekt daarom: duidelijke waarborgen in de POVI op te nemen voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied; te borgen dat de nieuwe zoneringen niet automatisch van toepassing zijn op bestaande agrarische bouwblokken, tenzij voorzien van heldere overgangs- of beschermingsbepalingen; voorafgaand aan de juridische invoering van deze zoneringen in overleg te treden met gemeenten en ondernemers om gebiedsspecifiek maatwerkbeleid te ontwikkelen.	
Indiener stelt dat de voorgestelde zonering de bedrijfsontwikkeling zeer beperkt maakt, ondanks dat de activiteiten niet richting bebouwd gebied plaatsvinden.	ZW-0519-1
Indiener stelt dat de voorgestelde zonering huidige en toekomstige landbouwactiviteiten in dit gebied economisch niet te verantwoorden is.	ZW-0518-2
Indiener stelt dat de vraag om bij nieuwe ruimtelijke plannen en ontwikkelingen in de GBLZ een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) op te stellen ondernemers dwingt om rekening te houden met natuur en waterbelangen, ondanks dat land- en tuinbouw de hoofdgebruiker zou zijn. Ondernemers worden hiermee eenzijdig beperkt in hun bedrijfsvoering en worden enkel ondersteund als zij zich dienstbaar opstellen in relatie tot de natuur- en waterbelangen. Dit is totaal onacceptabel.	ZW-1145-2
Indiener stelt dat de willekeurige aanwijzing van het perceel als onderdeel van de blauwgroene zone zorgt voor rechtsonzekerheid en een onevenredige benadeling ten opzichte van vergelijkbare percelen in de regio.	ZW-0537-5
Indiener stelt dat de zin ‘nodig om de uitloopzones eromheen en de zones tussen passages te vrijwaren van ontwikkelingen die de functionaliteit ervan kunnen aantasten’ hen zorgen baart. Indiener vreest dat in de toekomst de zogenaamde ‘uitloopzones eromheen’ op zijn aangrenzende landbouwperceel komen te liggen met alle beperkingen qua teeltmaatregelen van dien.	ZW-0933-2
Indiener stelt dat de zonering 'verwevingsgebied' rondom de kernen Nederweert, Budschop, Ospel, Nederweert-Eind en Schoor het totale Velden en Kampen landschap moet bevatten volgens het Inspiratiekader Vitaal buitengebied Nederweert.	ZW-0196-17
Indiener stelt dat de zonering zal zorgen voor grote waardeverschillen in grondprijzen en dit verstrekkende financiële gevolgen zal hebben. Door de waardedaling van hun bedrijfsgebouwen, erf en landerijen verwacht indiener dat de kredietwaardigheid van hun onderneming bij de bank zal dalen en dit kan oplopen tot een schadepost van miljoenen euro’s. Indiener geeft aan hiervoor de Provincie Limburg aansprakelijk te stellen.	ZW-1169-8
Indiener stelt dat de zoneringen elkaar overlappen. Inschrijver ziet graag een toelichting hoe provincie afwegingen maakt wanneer gebieden overlappen.	ZW-1035-5
Indiener stelt dat de zoneringen van landbouwgebieden vaak niet stroken met de realiteit.	ZW-0319-64

Indiener stelt dat de zoneringen willekeurig en onduidelijk zijn, en onvoldoende ontwikkelruimte laten voor agrarische bedrijven.	ZW-1243-13
Indiener stelt dat delen van de bedrijfslocatie ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1434-4
Indiener stelt dat deze percelen agrarisch worden gebruikt en dat dit gebruik niet beperkt mag worden door zoneringen.	ZW-1380-8
Indiener stelt dat deze percelen in de huidige situatie agrarisch worden gebruikt en dat deze functie volledig behouden moet blijven.	ZW-1380-6
Indiener stelt dat deze zoneringen vooral onzekerheid biedt en beperkingen oplegt.	ZW-0535-2
Indiener stelt dat dit uitgangspunt ook moet gelden voor verleende of aangevraagde vergunningen en planwijzigingen die in voorbereiding waren vóór de terinzagelegging van de Ontwerpvisie.	ZW-0680-2
Indiener stelt dat dit uitgangspunt ook moet gelden voor verleende of aangevraagde vergunningen en wijzigingen van omgevingsplannen die al in voorbereiding waren vóór de terinzagelegging van de Ontwerpvisie.	ZW-0613-2
Indiener stelt dat dit uitgangspunt ook moet gelden voor verleende of aangevraagde vergunningen en wijzigingen van omgevingsplannen die al in voorbereiding waren vóór de terinzagelegging van de Ontwerpvisie.	ZW-0621-2
Indiener stelt dat door beperkingen die gaan gelden in de GBLZ het praktisch onmogelijk wordt om ruwvoer (snijmais) van goede kwaliteit te telen.	ZW-0248-3
Indiener stelt dat door de groenblauwe landbouwzone indeling, het agrarische bedrijf moet overgaan naar watervriendelijke extensieve landbouw. Indiener geeft aan dat dit op termijn fundamentele en kapitaalintensieve herstructurering vereist.	ZW-1494-4
Indiener stelt dat door de nieuw geïntroduceerde zone Verwervingsgebied dit veel onduidelijkheid schept over toekomstige mogelijkheden en wil daardoor aanspraak doen op nadeelcompensatie.	ZW-0960-5
Indiener stelt dat door de POVI, en specifiek de Groenblauwe zone, de hoogstamboomgaarden en de hagen en heggen die belangrijk zijn voor biodiversiteit en landschap verdwijnen en maakt daar bezwaar tegen.	ZW-0410-2
Indiener stelt dat een deel van de percelen in Reijmerstok ten onrechte is aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1428-11
Indiener stelt dat een eigenschap die zijn regio uniek maakt, de ruimtelijke verwevenheid tussen urbaan en ruraal gebied is. Natuur gaat naadloos over in stedelijke wijken en vice versa: een kwaliteit die indiener graag wil borgen. De regio kent diverse Natura2000-gebieden. De zonering ‘overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura2000-gebieden’ ligt rigoureus over grote gedeelten bestaand stedelijk gebied binnen de regio, waarbij de impact van deze zonering en beoogde regels en beperkingen niet inzichtelijk zijn gemaakt in de ontwerp-POVI. Dit maakt het onduidelijk welke ruimtelijke beperkingen dit zijn, waardoor vrijwel geen afweging te maken valt welke gevolgen de begrenzing met zich mee zullen brengen.	ZW-0319-32
Indiener stelt dat een glastuinbouwbedrijf is niet opgenomen in het Primair Landbouwgebied, maar in de Groenblauwe Landbouwzone. Glastuinbouwbedrijf ligt binnen gemeentelijk ontwikkelingsgebied	ZW-0224-184

glastuinbouw. Voorstel: glastuinbouwbedrijf binnen Primair Landbouwgebied leggen	
Indiener stelt dat een indeling in elke andere zone dusdanige grote eisen en maatregelen met zich meebrengt dat er geen kans bestaat om op deze locatie landbouwactiviteiten (gecombineerd met ook alternatieve activiteiten) uit te voeren	ZW-0521-3
Indiener stelt dat een zone van 100 meter Verwevingsgebied rond kernen te klein is. Gemeente houdt in de eigen Omgevingsvisie 250 meter aan. Zone is te klein om te kunnen voldoen aan de afspraken uit de Woondeal	ZW-0224-186
Indiener stelt dat er door de indeling van het landbouwbedrijf en grond in de groenblauwe zone (rond de Peelvenen) en het gevolg van de extensivering dit beperkingen en sterk negatief bijdraagt aan het perspectief van het landbouwbedrijf en verzoekt daarom dit te bekijken en de zone aan te passen.	ZW-0476-1
Indiener stelt dat er geen rekening wordt gehouden met economische devaluatie van de bedrijfslocatie door de voorgestelde zonering.	ZW-0519-2
Indiener stelt dat fouten of onnauwkeurigheden in gebiedsbegrenzingen niet mogen leiden tot beleidswaarden of beperkingen op agrarische bouwkavels.	ZW-1166-3 ZW-1137-5 ZW-1141-5 ZW-1122-7
Indiener stelt dat haar bedrijfslocatie ten onrechte onder meerdere gebiedsaanduidingen is gebracht (Groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied, verwevingsgebied, zoekgebied grondwaterbescherming), zonder onderbouwing. Dit leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1137-6
Indiener stelt dat het agrarisch bedrijf diverse kavels cultuurgrond bewerkt in het stroomgebied van de Horsterbeek en de Eckeltsebeek, waarbij de huiskavel door de Horsterbeek wordt doorsneden en aan één zijde grenst aan de Eckeltsebeek. Indiener constateert dat in de ontwerpversie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) langs beide beken een Groenblauwe landbouwzone (GBLZ) is ingetekend, waarin volgens paragraaf 3.4.3 een extensiever, natuur inclusiever en watervriendelijker landbouwtype wordt beoogd. Indiener stelt dat deze groenblauwe zonering met bijbehorende beperkingen een aantasting vormt van de huiskavel en ten koste gaat van de meest efficiënte en duurzame bewerkingseenheden rondom het erf.	ZW-0116-2
Indiener stelt dat het agrarisch bedrijf twee kleinere percelen bewerkt. Indiener stelt dat volgens de ontwerpversie van de POVI na afsplitsing van de groenblauwe landbouwzone op deze locaties heel weinig primair landbouwgebied resteert. Indiener concludeert dat dit voor het bedrijf zeer inefficiënt en onwerkbaar is.	ZW-0116-3
Indiener stelt dat het bedrijf half in 'Primair Landbouwgebied en half in GBLZ' is gelegen en vraagt zich af of dit nadelig gevolgen heeft, of dat er beter één zone gekozen kan worden tbv uniformiteit.	ZW-0186-172
Indiener stelt dat het gebied aangewezen is als 'Verwevingsgebied', maar vanwege de natuurwaarden zou GBLZ beter passen. Verzoek is om dit te wijzigen.	ZW-0186-178
Indiener stelt dat het gebied aangeduid is als Verwevingsgebied, maar dient gewijzigd te worden in GBLZ vanwege de natuurwaarden.	ZW-0186-180

Indiener stelt dat het intekenen van de locatie als GBLZ niet wenselijk is vanwege de lagere bescherming ihkv Waterveiligheid	ZW-0207-150
Indiener stelt dat het lijkt alsof er woningen gebouwd mogen worden nabij zijn bedrijf wanneer dit tot verwevingsgebied wordt aangemerkt. Indiener geeft aan dat dit vanwege de stankcirkel van zijn pluimveebedrijf niet kan en mag.	ZW-0369-2
Indiener stelt dat het niet duidelijk is wat de gevolgen zijn van de zonering voor het gebruik, beheer, bescherming en behoud van rechten op hun locatie.	ZW-0499-4
Indiener stelt dat het onacceptabel is dat er eenzijdige (toekomstige) gebruiksbeperkingen voor de zones rond Natura 2000 gebieden en GBLZ worden opgelegd vanuit Provinciale zijde. Indiener stelt dat gebruiksbeperkingen zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade. Indiener wil nadrukkelijk meegeven deze gebruiksbeperkingen te heroverwegen anders rest hun niets dan deze schade t.z.t. te verhalen.	ZW-0954-4
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke specifieke maatregelen zullen gelden in de zones op landbouwperceel 1 en 2, en dat verdere onderbouwing ontbreekt.	ZW-1009-3
Indiener stelt dat het ontbreekt aan helderheid over verwevingszones betreffende het tijdspad, verwevingsvoorwaarden en de vraag of verkoop vrijwillig blijft. Volgens de indiener kan aanwijzing als verwevingszone druk zetten op agrariërs om vrijwillig te verkopen, met als risico dat er uiteindelijk naar onteigening wordt gegrepen als men niet meewerkt. Indiener stelt dat deze gang van zaken onaanvaardbaar is, zeker wanneer er geen acute noodzaak is en er geen sprake is van wederzijds overleg.	ZW-1000-11
Indiener stelt dat het onwenselijk is als campings en vakantieparken als GBLZ ingetekend zijn in het kader van de waterveiligheid beschermingsnorm	ZW-0207-154
Indiener stelt dat het onwenselijk is dat de camping deels GBLZ en deels Primair Landbouwgebied is	ZW-0207-156
Indiener stelt dat het perspectief voor inwoners en ondernemers binnen de nieuwe zoneringen in Brachterbeek ontbreekt, en verzoekt dat dit alsnog wordt toegevoegd.	ZW-0923-137
Indiener stelt dat het primaire landbouwgebied tegenstrijdig is vormgegeven, beperkt en versnipperd is, en dreigt te worden ondermijnd door stedelijke uitbreidingen.	ZW-1243-20
Indiener stelt dat het stapelen van gebiedsaanduidingen over percelen leidt tot onduidelijkheid en onnodige beperkingen.	ZW-0868-6
Indiener stelt dat het totaal onacceptabel is dat de reguliere land- en tuinbouw geen ondernemers-/ontwikkelingsruimte krijgt en land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan natuur- en wateropgaven de ruimte krijgen in de GBLZ.	ZW-1135-2
Indiener stelt dat het totaal onacceptabel is dat de reguliere land- en tuinbouw geen ondernemers-/ontwikkelingsruimte krijgt en land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan natuur- en wateropgaven de ruimte krijgen in de GBLZ.	ZW-1209-3
Indiener stelt dat het totaal onacceptabel is dat in de GBLZ land- en tuinbouw gericht en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven de ruimte krijgt en dus met andere woorden de reguliere land- en tuinbouw geen ondernemers-/ontwikkelingsruimte krijgt.	ZW-0954-1

Indiener stelt dat het totaal onacceptabel is dat ondernemers eenzijdig beperkt worden in hun bedrijfsvoering en uitsluitend nog medewerking krijgen indien zij zich dienstbaar op gaan stellen in relatie tot de natuur- en waterbelangen, wat moet blijken uit een bedrijfonwikkelplan.	ZW-1209-4
Indiener stelt dat het verbod op beweiding en het instellen van spuitzones in het verwevingsgebied voor grote problemen gaat zorgen.	ZW-1209-7
Indiener stelt dat het verwevingsgebied geen meerwaarde heeft en verzoekt dit niet in te voeren.	ZW-0298-6
Indiener stelt dat het verwevingsgebied leidt tot rechtsonzekerheid, waardedaling van grond en belemmeringen voor bedrijfsontwikkeling.	ZW-0298-8
Indiener stelt dat het voorgestelde zoneringsbesluit averechtse effecten heeft kijkend naar de POVI doelen en ambities	ZW-0518-4
Indiener stelt dat hun percelen worden doorkruist met verschillende zones, GBLZ en primaire landbouwzone. Door hun manier van werken leidt dit tot een onwerkbare situatie als er bijvoorbeeld in het toekomstig beleid op gewasbeschermingsmiddelen of bemesting op de verschillende zones gemaakt wordt.	ZW-1178-1
Indiener stelt dat in de POVI gebruik wordt gemaakt van ‘verwevingsgebieden’, waar onder voorwaarden woningbouw kan plaatsvinden. Er wordt arbitrair onderscheid gemaakt tussen stedelijke gebieden (500 m) en landelijke kernen (100 m). Voor sommige kernen is dit te summier gezien hun grote omvang en hoge voorzieningenniveau, en doet de kwalificatie ‘landelijke kern’ de dorpen tekort. De resulterende smalle zone voor woningbouw maakt het vrijwel onmogelijk om de noodzakelijke woningaantallen te realiseren, zeker gezien de beperkte binnenstedelijke mogelijkheden. Deze werkwijze zal de gemeente hinderen bij het maken van lokaal maatwerk.	ZW-0214-2 ZW-0277-2
Indiener stelt dat in de POVI twee kaartlagen zijn opgenomen voor het ‘Beekdal’: een benadering vanuit het hoofdstuk ‘Ruimtelijke kwaliteit’ en een benadering vanuit het hoofdstuk ‘Water’. Indiener stelt dat, om verwarring te voorkomen het raadzaam is om tot één integrale kaart te komen. De kaart vanuit het gebiedspaspoort ‘Beekdalen’ is voor de indiener het meest compleet. Deze opmerking geldt tevens ook voor de kaartlaag ‘Droogdalen’ en ‘Hellingen’.	ZW-0263-11
Indiener stelt dat in het verwevingsgebied de combinatie van landbouw met vrijetijdseconomie, natuurontwikkeling, lokale voedselproductie, wateropgaven, bosontwikkeling en stadslandbouw en -tuinbouw, ten koste gaat van kostbare landbouwgrond.	ZW-0406-3
Indiener stelt dat in toelichting, regels, planMER, passende beoordeling en bijlagen niet duidelijk wordt gemaakt waarom deze zonering is toegekend en wat het doel ervan is.	ZW-0499-2
Indiener stelt dat intensieve teelten noodzakelijk zijn voor vruchtwisseling en bodemkwaliteit en dat de Ontwerpvisie onvoldoende duidelijk maakt hoe deze binnen Groenblauwe zones en Verwevingsgebieden zonder beperkingen mogelijk blijven.	ZW-1045-7

Indiener stelt dat landbouwpercelen bij de huiskavel in meerdere zones tegelijk vallen (groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied en verwevingsgebied), wat leidt tot onduidelijkheid en rechtsonzekerheid.	ZW-0574-5
Indiener stelt dat landbouwpercelen nabij de bedrijfslocatie willekeurig zijn aangeduid als groenblauwe landbouwzone, overgangsgebied Natura 2000 en verwevingsgebied, terwijl dit gronden voor regulier gebruik zijn.	ZW-0613-7
Indiener stelt dat meerdere locaties 'Primair landbouwgebied' binnen gaten van NNL vallen. Kleine, geïsoleerde locaties van het 'Primair landbouwgebied' zouden ze willen wijzigen naar 'GBLZ'.	ZW-0186-143
Indiener stelt dat meerdere percelen ten onrechte zijn aangemerkt als verwevingsgebied, zonder onderbouwing.	ZW-0981-10
Indiener stelt dat met de ruilverkaveling versnippering van percelen tegengegaan is en nu alles opnieuw versnipperd wordt door de verschillende zones binnen een bedrijf.	ZW-1178-2
Indiener stelt dat natuurontwikkeling binnen de Groenblauwe landbouwzone leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1434-15
Indiener stelt dat niet zo kan zijn dat er eenzijdige beperkingen vanuit provinciale zijde worden opgelegd ten opzichte van het bestaande gebruik in het verwevingsgebied.	ZW-0933-3
Indiener stelt dat nieuwe aanduidingen voor percelen, willekeurig en zonder gebiedsonderzoek zijn vastgesteld, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1140-10
Indiener stelt dat nieuwe gebiedsaanduidingen leiden tot rechtsonzekerheid, omdat er onvoldoende oplossingen tegenover staan.	ZW-1077-3
Indiener stelt dat nieuwe zoneringen kunnen leiden tot significante waardedaling van agrarische gronden, met name voor jonge boeren.	ZW-1243-16
Indiener stelt dat omliggende cultuurgronden ten onrechte meerdere aanduidingen hebben gekregen (primair landbouwgebied, groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, Natura 2000-overgangsgebieden, ecologische verbindingszones), zonder feitelijk onderzoek.	ZW-1039-9
Indiener stelt dat onnauwkeurigheden of tekenfouten in begrenzingen niet mogen leiden tot extra waarden of beperkingen op bouwkavels.	ZW-1133-3
Indiener stelt dat ook verleende vergunningen en wijzigingen die in voorbereiding zijn, niet mogen worden doorkruist door nieuwe gebiedsaanduidingen.	ZW-1058-4
Indiener stelt dat op de kaarten van de POVI 2025 het huis, de tuin en omliggende gronden van de indiener ten onrechte zijn ingetekend in de zones: “Groen Blauwe Landbouwzone”, “Beekdalen”, “Bos-en Mozaïeklandschap”, “Flauwe Hellingen”, “Plateau – Ontginningen” en “Droogdalen”. De gevolgen hiervan voor het woongenot en het gebruik van de percelen zijn onduidelijk. Indiener verzoekt om de juiste grenzen om de percelen heen in te tekenen, zodat er geen verdere beperkingen of verplichtingen gelden voor het woongenot.	ZW-0124-2
Indiener stelt dat op meerdere percelen tegenstrijdige of overlappende gebiedsaanduidingen zijn toegekend (bijv. primair landbouwgebied én verwevingsgebied), wat rechtsonzekerheid schept.	ZW-0981-16

Indiener stelt dat overlappende en inconsistente zoneringen leiden tot rechtsonzekerheid voor agrariërs en investeerders, waardoor de bereidheid tot innovatie en verduurzaming wordt ondermijnd.	ZW-1370-21
Indiener stelt dat overlappende gebiedsaanduidingen op percelen (zoals Groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone, overgangsgebied Natura 2000 en beekdal) leiden tot rechtsonzekerheid en beperkingen van ontwikkelruimte.	ZW-1370-3
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangewezen als Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied, zonder duidelijke gebiedsbeschrijving of gevolgenanalyse.	ZW-1033-7
Indiener stelt dat percelen cultuurgrond onterecht zijn aangeduid als ecologische verbindingszone en groenblauwe landbouwzone, zonder onderbouwing of gebiedsonderzoek.	ZW-0830-9
Indiener stelt dat percelen cultuurgrond ten onrechte zijn aangeduid als groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszone, zonder inhoudelijke gebiedsbeschrijving of onderzoek, terwijl deze gronden altijd regulier agrarisch gebruikt zijn.	ZW-0734-6
Indiener stelt dat percelen cultuurgrond ten onrechte zijn aangeduid als groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied en ecologische verbindingszone, zonder dat gebiedsonderzoek heeft plaatsgevonden.	ZW-0884-11
Indiener stelt dat percelen cultuurgrond ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone, Verwevingsgebied, Natura 2000-overgangsgebied en ecologische verbindingszone, zonder duidelijke onderbouwing.	ZW-1053-9
Indiener stelt dat percelen die als Groenblauwe landbouwzone zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en daarom niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1383-9 ZW-1392-7 ZW-1396-8
Indiener stelt dat percelen die als verwevingsgebied zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1397-8
Indiener stelt dat percelen die in de Ontwerp-Omgevingsvisie als Groenblauwe landbouwzone of ecologische verbindingszone zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1384-9
Indiener stelt dat percelen die zijn aangeduid als primair landbouwgebied gewaardeerd worden.	ZW-1427-9 ZW-1428-8 ZW-1442-10
Indiener stelt dat percelen in de omgeving ten onrechte meerdere zoneringen hebben gekregen (groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied, verwevingsgebied), wat onduidelijkheid geeft over gebruik en ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-0979-10
Indiener stelt dat percelen in de Ontwerpvisie met meerdere overlappende gebiedsaanduidingen (zoals Groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone en overgangsgebied Natura 2000) leiden tot rechtsonzekerheid en belemmeringen voor bedrijfsontwikkeling.	ZW-1363-2
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangewezen als Groenblauwe landbouwzone zonder gebiedsonderzoek, terwijl deze al decennia agrarisch in gebruik zijn.	ZW-1050-10

Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als Verwevingsgebied.	ZW-1428-6
Indiener stelt dat percelen onterecht meerdere gebiedsaanduidingen hebben gekregen (groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, primair landbouwgebied, ecologische verbindingszones, Natura 2000-overgangsgebied), zonder onderliggend onderzoek.	ZW-0972-7
Indiener stelt dat percelen ten onrechte in meerdere gebiedsaanduidingen zijn onderverdeeld (Groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied en verwevingsgebied). Dit leidt tot versnippering en onzekerheid.	ZW-1137-8
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als Verwevingsgebied en zoekgebied grondwaterbescherming, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1152-6
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf terecht zijn aangemerkt als primair landbouwgebied, maar dat aanvullende gebiedsaanduidingen rechtsonzekerheid veroorzaken.	ZW-0976-9
Indiener stelt dat rond bebouwingen verwervingsgebieden worden aangegeven waar later beperkingen op komen. Het lijkt raar dat de A2, die een scheiding is tussen het primaire landbouwgebied en de bebouwing, dan ook niet als grens van het verwervingsgebied wordt gebruikt. Graag motivering aangeven voor huidige gebieden of aanpassen.	ZW-0303-3
Indiener stelt dat stapeling van gebiedsaanduidingen (Groenblauwe landbouwzone, Primair landbouwgebied, Verwevingsgebied) leidt tot rechtsonzekerheid voor agrarische bedrijfsvoering en ontwikkeling.	ZW-1045-5
Indiener stelt dat stoppende veehouderijbedrijven ernstig worden beperkt in hun toekomstmogelijkheden binnen de eigen locatie door de zonering als primair landbouwgebied en hierdoor mogelijk worden gedwongen om het gebied te verlaten.	ZW-0879-12
Indiener stelt dat uitbreiding en doorontwikkeling van het bedrijf wordt bemoeilijkt door de nieuwe beleidskeuzes, zoals de aanwijzing van de productiepercelen als 'groenblauwe landbouwzone' met strenge regels en onduidelijke begrippen als 'extensieve' en 'natuur inclusieve landbouw'.	ZW-0824-1
Indiener stelt dat uitbreiding van de Groenblauwe landbouwzone en Primair landbouwgebied willekeurig is ingetekend, zonder onderbouwing of gebiedsstudie.	ZW-1050-8
Indiener stelt dat uitbreiding van de Groenblauwe landbouwzone rond percelen willekeurig is ingetekend zonder gebiedsonderzoek.	ZW-1042-6
Indiener stelt dat Uitbreidingsgebieden liggen soms in Primair Landbouwgebied waardoor woningbouw hier niet mogelijk is.	ZW-0224-187
Indiener stelt dat verwevingsgebieden niet op kaarten mogen worden weergegeven zolang de begrenzing nog niet concreet is vastgesteld, omdat dit leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-0261-16
Indiener stelt dat verwevingsgebieden te veel onduidelijkheid scheppen, onvoldoende rekening houden met nieuwe technieken en te veel landbouwgrond kosten.	ZW-0535-5
Indiener stelt dat verwevingsgebieden te veel open eindes kennen en gemeenten te ruime interpretatiemogelijkheden geven, wat leidt tot beperkingen en onzekerheid voor agrariërs.	ZW-1243-23

Indiener stelt dat voor een fruitteeltbedrijf waarop intensieve teelten staan, compleet met hagelnetten en watervoorziening, het anders inrichten van percelen vanwege verschillende zoneringen op één perceel kapitaalsvernietiging en praktisch onmogelijk is.	ZW-1178-3
Indiener stelt dat vooral buiten primair landbouwgebied geen verdere beperkingen mogen worden opgelegd aan grondgebonden landbouw.	ZW-1452-9
Indiener stelt dat vooral buiten primair landbouwgebied geen verdere beperkingen mogen worden opgelegd aan grondgebonden landbouw.	ZW-1453-9
Indiener stelt dat ze oneerlijk worden getroffen met hun perceel in het verwevingsgebied, GBLZ, overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden en ecologische verbindingszones, terwijl directe collega's hier geen last van hebben in het primaire landbouwgebied.	ZW-1169-10
Indiener stelt dat ze voor vruchtwisseling intensieve gewassen moeten telen en vraagt om antwoord hoe ze dit kunnen doen in het Verwevingsgebied/GBLZ.	ZW-1237-46
Indiener stelt dat zij als grondeigenaren mogelijk worden benadeeld door onderdelen van de ontwerpvisie. Indiener geeft aan dat de ontwerpvisie ruimtelijke plannen bevat, gebiedsaanwijzingen en/of functieveranderingen die direct invloed kunnen hebben op hun eigendom en bijbehorende gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0119-1
Indiener stelt dat zijn perceel gelegen naast de dorpskern is aangemerkt als verwevingsgebied en de overweging niet begrijpt dat deze verwevingsgebied is geworden, aangezien deze altijd de aanduiding primair landbouwgebied heeft gehad.	ZW-0235-1
Indiener stelt dat zonder een duidelijke toelichting over mogelijke instructieregels, maatregelen, beperkingen en overige inhoudelijke gevolgen van de aanduidingen GBLZ, hertel van Natura 2000-gebieden, Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, ecologische verbindingszone, verwevingsgebied en zoekgebieden grondwaterbeschermingsgebieden hun cliënt niet akkoord met de vaststelling van de zones op hun bedrijfslocaties en percelen en de beperkingen voor landbouwkundig gebruik of extra vergunningseisen die daarbij komen kijken.	ZW-0932-5
Indiener stelt dat zoneringen onverklaarbaar zijn. Verzoekt opheldering hoe zoneringen worden toegekend, welke zonering is leidend bij overlap?	ZW-0978-1
Indiener stelt dat zoneringen vaak generiek zijn ingetekend zonder gebiedsonderzoek, waardoor rechtsonzekerheid ontstaat over gebruik en vergunningverlening.	ZW-0810-9
Indiener stelt de vraag waar de breedte van de groenblauwe landbouwzone op is gebaseerd	ZW-1078-7
Indiener stelt de zone Verwevingsgebied, zoals deze in de Ontwerpvisie opgenomen, niet is voorzien van een inhoudelijke of gedetailleerde beschrijving en/of nader onderzoek naar o.a. de begrenzing en dat zonder dit onderzoek geen verdere beperkingen opgelegd kunnen worden.	ZW-0851-8
Indiener stelt het bij de Groenblauwe landbouwzone, zoals momenteel vastgesteld, ontbreekt aan een gedegen gebiedsbeschrijving en een onderbouwd onderzoek. De grenzen van deze zone lijken voor de indiener	ZW-0932-4

willekeurig te zijn vastgesteld, zonder rekening te houden met het langdurige en intensieve agrarische gebruik	
Indiener stelt het niet eens te zijn met de zonering betreffende zijn agrarische grondpercelen alsook zijn 2 productielocaties.	ZW-0582-2 ZW-1436-3
Indiener stelt voor dat binnen de Groenblauwe landschapszone ruimte moet zijn voor beperkte natuurontwikkeling in samenspraak met de landbouw.	ZW-1300-4
Indiener stelt voor dat de definitie van 'Verwevingsgebied' wordt aangepast om nieuwbouw van woningen per woonkern of woonlint binnen 5 jaar te realiseren volgens de Woondeal.	ZW-0649-2
Indiener stelt voor dat de definitieve begrenzing van het verwevingsgebied niet strijdig is met het rechtszekerheidsbeginsel en gelijkheidsbeginsel, en vraagt om uniforme toepassing in alle gemeenten.	ZW-1400-3
Indiener stelt voor dat de gebiedsaanwijzing niet wordt gewijzigd vanwege recente investeringen in herverkaveling en extra landbouwgrond die daarvan nadelen zullen ondervinden.	ZW-0729-3
Indiener stelt voor dat er rechtszekerheid wordt geboden voor intensieve akkerbouwteelten binnen het groenblauwe landbouwzonegebied.	ZW-1073-4
Indiener stelt voor dat in de groenblauwe landbouwzone zowel extensieve als reguliere landbouw naast elkaar moet kunnen bestaan.	ZW-0983-3
Indiener stelt voor dat percelen die vlak liggen of licht glooien een primaire landbouwfunctie krijgen en geen groenblauwe functie.	ZW-0172-7
Indiener stelt voor dat vertaling van de visie naar gebiedsgerichte aanpak en bestemmingsplannen maatwerk moet zijn met oog voor de praktijk in plaats van gebaseerd op computerwerk met diverse kaarten.	ZW-1169-12
Indiener stelt voor geen algemene verboden of beperkende zones (specifiek spuitzones) in te stellen voor agrarisch gebruik en pleit voor maatwerk.	ZW-0780-4
Indiener stelt voor intensieve veeteelt niet uit te sluiten uit de GBL-zones en rekening te houden met de praktische agrarische bedrijfsvoering en het belang van regionale voedselproductie.	ZW-0780-2
Indiener stelt voor om bij het indelen van zoneringslijnen zoveel mogelijk rekening te houden met bestaande perceelsgrenzen om rendabel gebruik van resterende delen te waarborgen.	ZW-1361-4
Indiener stelt voor om bij regelgeving in groenblauwe gebieden rekening te houden met bestaande landbouwmethoden zoals specifieke grondbewerking en gevarieerde teelten die erosie voorkomen, variatie in het landschap creëren en verantwoordde teelt mogelijk maakt.	ZW-0914-3
Indiener stelt voor om de huidige zonering (vooral met betrekking tot de beekdalen) te herzien en aan te passen naar de werkelijke situatie waarin bestaande bouwblokken geen negatieve gevolgen ervaren.	ZW-0780-1
Indiener stelt voor om geen beleid te voeren dat traditionele landbouwvormen beperkt of uitsluit in de GBLZ	ZW-1489-3
Indiener stelt voor om geen verwevingsgebied toe te wijzen vanwege een ongepaste opmerking in het Provinciaal plan Stikstof over de kwaliteit van landbouwgrond, die een vooringenomenheid van ambtenaren suggereert.	ZW-0432-2
Indiener stelt voor om het verwevingsgebied te beperken tot 250 m van het Natura-2000 gebied.	ZW-0432-4

Indiener stelt voor om in de zone Primair Landbouwgebied recreatiemogelijkheden te behouden en te ontwikkelen, zowel voor bezoekers als ter ondersteuning van neveninkomsten voor landbouwbedrijven.	ZW-1361-7
Indiener stelt voor om meer mogelijkheden te creëren voor nevenfuncties naast agrarische bedrijven in primaire landbouwgebieden, zoals kleinschalige landbouw, recreatieve functies en dienstverlenende functies.	ZW-1211-2
Indiener stelt voor om mogelijkheden te bieden voor het stallen van caravans/campers in het primair landbouwgebied.	ZW-1211-4
Indiener stelt voor om mogelijkheden te bieden voor kleine bedrijven en starters om zich te vestigen in het primair landbouwgebied als alternatief voor industrieterreinen.	ZW-1211-5
Indiener stelt voor om rekening te houden met de balans tussen natuurbehoud en de economische belangen van primaire landbouwgebieden.	ZW-0736-3
Indiener stelt voor om rekening te houden met de negatieve gevolgen van de groenblauwe zones, zoals verschraling van grasland en verminderde gezondheid van koeien, waardoor de grond niet langer geschikt is voor landbouw.	ZW-1269-2
Indiener stelt voor om spuitvrije zones en bufferzones voor fijnstof en geur te realiseren in verwevingsgebieden.	ZW-0768-3
Indiener uit zijn zorgen over de nieuw ingevoerde zoneringen	ZW-0921-3
Indiener uit zorgen over de beperkingen die de omgevingsvisie oplegt aan verwevingsgebieden, wat leidt tot versnippering van het bedrijf doordat door de indeling van het gebied niet gelijkloopt met de de gronden van het bedrijf.	ZW-0983-5
Indiener uit zorgen over de extra beperkingen die het verwevingsgebied op een gedeelte van hun bedrijf op termijn zal meebrengen.	ZW-0175-3
Indiener uit zorgen over het feit dat de zones in de POVI nu nog indicatief zijn en later, na overleg met gemeenten, kunnen veranderen. Gemeenten nemen bovendien al bufferzones in hun omgevingsvisies op die groter zijn dan de POVI aangeeft en die de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven beperken. Ook is onduidelijk of het verwevingsgebied opschuift als er bijvoorbeeld nieuwe woningen worden gebouwd (“een straatje erbij”). Hierdoor kunnen agrariërs onverwacht te maken krijgen met nieuwe beperkingen voor hun bedrijf, wat leidt tot onacceptabele onzekerheid en gebrek aan rechtszekerheid.	ZW-0877-26
Indiener verwijst naar de bijgevoegde plankaart en correspondentie waaruit de medewerking van de gemeente Simpelveld blijkt.	ZW-0118-7
Indiener verzet zich tegen de voorgenomen zoneringen in een: • Natuurnetwerk; • Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven); • Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied); • Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven); • Zonering stedelijk gebied; • Zonering landelijke kernen; • Zonering werklocaties. Bovendien is het plan om in het definitieve POVI aan het verwevingsgebied ook nog eens zones toe te voegen voor energie infrastructuur van nationaal	ZW-0866-4

belang (380 kV) en bijvoorbeeld defensieterreinen. Indiener verzet zich tegen deze zoneringen en is van mening dat het niet zo kan en mag zijn dat in een provinciaal beleidsdocument contouren worden geschetst waaraan de bedrijfsvoering van indiener of van andere betrokkenen die met hun bedrijf in deze zones zijn gevestigd, moet gaan voldoen zonder dat agrariërs voldoende in de Omgevingswet geborgde rechtsmiddelen hebben om de aanwijzing van deze zonering te voorkomen.	
Indiener verzet zich tegen de voorgenomen zoneringen in een: • Natuurnetwerk; • Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven); • Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied); • Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven); • Zonering stedelijk gebied; • Zonering landelijke kernen; • Zonering werklocaties. Bovendien is het plan om in het definitieve POVI aan het verwevingsgebied ook nog eens zones toe te voegen voor energie infrastructuur van nationaal belang (380 kV) en bijvoorbeeld defensieterreinen. Indiener verzet zich tegen deze zoneringen en is van mening dat het niet zo kan en mag zijn dat in een provinciaal beleidsdocument contouren worden geschetst waaraan de bedrijfsvoering van indiener of van andere betrokkenen die met hun bedrijf in deze zones zijn gevestigd, moet gaan voldoen zonder dat agrariërs voldoende in de Omgevingswet geborgde rechtsmiddelen hebben om de aanwijzing van deze zonering te voorkomen.	ZW-0875-4
Indiener verzoekt om de zonering Verwevingsgebied van zijn percelen in zijn geheel te verwijderen en te vervangen door Primair landbouwgebied, een en ander conform de aangrenzende zoneringen daarvan.	ZW-0664-5
Indiener verzoekt afstand van de verwevingsgebieden rondom kernen gelijk te trekken met de kernrandzone van 200 meter die de gemeente hanteert	ZW-1236-239
Indiener verzoekt begrenzing 'primair landbouwgebied' aan te passen tpv agrariërs.	ZW-0317-249
Indiener verzoekt beleid om te voorkomen dat via zoneringen of gemeentelijk beleid alsnog feitelijke beperkingen worden opgelegd, die het uitgangspunt van het primair landbouwgebied (landbouw als economisch leidende activiteit) ondermijnen.	ZW-0879-15
Indiener verzoekt bestaande bestemmingsplannen te respecteren en in de juiste kleur en de juiste status in te tekenen	ZW-0240-147
Indiener verzoekt bij de locatie niet 3 zones te hanteren.	ZW-0187-136
Indiener verzoekt bij mogelijk woningbouw rondom de kern het verwevingsgebied aan te passen	ZW-0187-137
Indiener verzoekt cluster aan te duiden als Verwevingsgebied.	ZW-1127-153
Indiener verzoekt dat aanduidingen als Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied geen extra beperkingen opleveren ten opzichte van bestaande agrarische wet- en regelgeving, en dat agrarisch gebruik onverkort mogelijk blijft. Indien beperkingen worden voorzien, dienen deze duidelijk en juridisch toetsbaar te zijn onderbouwd.	ZW-1307-4

Indiener verzoekt dat aanleg van natuurgebieden of verbindingen binnen de groenblauwe landschapszone uitsluitend op vrijwillige basis plaatsvindt, zodat agrarisch gebruik niet onder druk komt te staan.	ZW-0693-5
Indiener verzoekt dat aanwijzing als groenblauwe landbouwzone geen extra beperkingen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig mogelijk blijft.	ZW-0606-5
Indiener verzoekt dat aanwijzing als Primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen oplevert boven op de geldende regels.	ZW-1071-10
Indiener verzoekt dat aanwijzing als Verwevingsgebied expliciet niet mag leiden tot beperkingen van bestaand agrarisch gebruik.	ZW-1152-8
Indiener verzoekt dat aanwijzing als Verwevingsgebied expliciet niet mag leiden tot beperkingen van bestaand agrarisch gebruik.	ZW-1154-8
Indiener verzoekt dat afwijkingen en verleende omgevingsvergunningen volledig gerespecteerd blijven bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.	ZW-1452-3
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone en het Primair landbouwgebied volledig behouden blijft en dat zoneringen geen aanvullende beperkingen opleveren voor bedrijfsvoering of ontwikkeling.	ZW-1050-9
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig niet leidt tot beperkingen voor teelt, bemesting, watergebruik en spuitzones.	ZW-1334-8
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik in percelen met aanduidingen als Groenblauwe landbouwzone, Ecologische verbindingszone, Verwevingsgebied en Natura 2000-overgangsgebied volledig behouden blijft, zonder extra beperkingen zoals spuitzones of beperkingen op meststoffen en watergebruik.	ZW-1122-8
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik op deze percelen behouden blijft en dat geen aanvullende beperkingen worden opgelegd voor bemesting, watergebruik, spuitzones of teeltkeuze.	ZW-1039-10
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik op deze percelen volledig behouden blijft en dat bij vaststelling van begrenzingen altijd wordt uitgegaan van de feitelijke landbouwkundige situatie.	ZW-1033-12
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik op deze percelen volledig behouden blijft, zonder aanvullende beperkingen bovenop de bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1042-11 ZW-1425-17
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van deze percelen volledig behouden blijft en dat geen beperkingen gelden ten aanzien van bemesting, gewaskeuze of watergebruik.	ZW-1053-10
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van percelen binnen de groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszone volledig mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen zoals spuitzones, bemestingsrestricties of watergebruiksbeperkingen.	ZW-0734-7
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van percelen binnen ecologische verbindingszones en groenblauwe landbouwzones blijvend mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen zoals spuitzones, waterrestricties of bemestingsbeperkingen.	ZW-0830-10
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van percelen blijvend mogelijk blijft, zonder beperkingen zoals spuitzones, waterrestricties of bemestingsbeperkingen.	ZW-0884-12

Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van percelen die in de Ontwerpvisie zijn omgezet van Buitengebied naar Groenblauwe landbouwzone behouden blijft, zonder beperkingen zoals spuitzones, restricties op meststoffen of watergebruik.	ZW-1044-7
Indiener verzoekt dat agrarische bedrijven in Verwevingsgebieden volledige ontwikkelruimte behouden conform gemeentelijke plannen en dat deze aanduiding niet leidt tot extra restricties.	ZW-0810-14
Indiener verzoekt dat agrarische bouwkavels expliciet worden uitgesloten van de werking van gebiedsaanduidingen en dat bouw- en gebruiksmogelijkheden onaangetast blijven, inclusief vergunde uitbreidingen en lopende planprocedures.	ZW-0810-3
Indiener verzoekt dat begrenzingen van Verwevingsgebieden worden geschrapt zolang deze niet zorgvuldig en definitief zijn vastgesteld.	ZW-1152-13 ZW-1154-13
Indiener verzoekt dat beleidsmatige aanduidingen geen juridische gevolgen hebben voor bestaande activiteiten, tenzij vastgelegd in verordeningen of planregels.	ZW-0810-10
Indiener verzoekt dat bestaand agrarisch gebruik in deze percelen volledig behouden blijft, zonder beperkingen zoals spuitzones of restricties op meststoffen en watergebruik.	ZW-1140-11
Indiener verzoekt dat bestaande, stedelijke functies in Primaire landbouwzones aangepast moeten worden.	ZW-0241-175
Indiener verzoekt dat de aan percelen toegekende gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande bedrijfsvoering en dat percelen blijvend benut kunnen worden voor reguliere landbouw.	ZW-0973-23
Indiener verzoekt dat de aanduiding ‘Primair landbouwgebied’ ongewijzigd wordt gehandhaafd op alle percelen die onderdeel uitmaken van de bedrijfsvoering en dat geen aanvullende beperkingen gelden.	ZW-1140-12
Indiener verzoekt dat de aanduiding als groenblauwe landbouwzone geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven en dat gevolgen hiervan expliciet worden beschreven.	ZW-0573-4
Indiener verzoekt dat de aanduiding als Groenblauwe landbouwzone wordt geschrapt en vervangen door de logische eigendomsgrens.	ZW-0322-9
Indiener verzoekt dat de aanduiding als Verwevingsgebied geen beperkingen oplevert voor agrarische bedrijfsvoering, zoals teeltkeuze, spuitzones, afstandseisen of ruimtelijke ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0322-6
Indiener verzoekt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1428-12
Indiener verzoekt dat de aanduiding groenblauwe landbouwzone geen beperkingen oplevert voor de exploitatie en ontwikkeling van de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-0697-3
Indiener verzoekt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone wordt beperkt tot gebieden met aantoonbare opgaven, en dat agrarisch gebruik leidend blijft zonder nieuwe juridische beperkingen.	ZW-0810-13

Indiener verzoekt dat de aanduiding overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik, zolang geen instructieregels of maatregelen zijn vastgesteld.	ZW-0573-8
Indiener verzoekt dat de aanduiding primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen oplevert voor bestaand gebruik en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0972-10
Indiener verzoekt dat de aanduiding Primair landbouwgebied juridisch wordt versterkt zodat landbouw hier blijvend de hoofdfunctie blijft en andere functies slechts aanvullend zijn.	ZW-0810-12
Indiener verzoekt dat de aanduiding primair landbouwgebied op alle bedrijfspercelen wordt gehandhaafd en dat in de definitieve visie expliciet wordt opgenomen dat binnen dit gebied geen aanvullende beperkingen gelden, met uitzondering van bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1041-6
Indiener verzoekt dat de aanduiding verwevingsgebied geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1425-10 ZW-1428-7
Indiener verzoekt dat de aanduiding Verwevingsgebied voorlopig van de kaarten wordt verwijderd zolang de begrenzing indicatief en niet bestuurlijk vastgesteld is.	ZW-1045-13 ZW-1077-11
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als groenblauwe landbouwzone geen beperkingen oplevert en dat de percelen blijvend als primair landbouwgebied worden aangemerkt.	ZW-0626-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als groenblauwe landbouwzone geen extra beperkingen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig mogelijk blijft.	ZW-0613-9
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als Verwevingsgebied geen aanvullende beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van de agrarische bedrijfslocatie.	ZW-0696-4
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als verwevingsgebied geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik en bedrijfsactiviteiten, zoals spuitzones of afstandseisen.	ZW-0574-7
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als verwevingsgebied geen verdere beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-0626-3
Indiener verzoekt dat de begrenzing van verwevingsgebied, primair landbouwgebied, Natura 2000-overgangsgebieden en intrekgebieden voorlopig van de kaarten wordt verwijderd zolang er geen zorgvuldig onderzoek heeft plaatsgevonden.	ZW-0972-21
Indiener verzoekt dat de buurtschappen als verwevingsgebied worden ingetekend.	ZW-0241-169
Indiener verzoekt dat de gehele bedrijfslocatie en omliggende percelen worden aangewezen als primair landbouwgebied en dat andere aanduidingen, zoals groenblauwe landbouwzone of ecologische verbindingszone, worden geschrapt.	ZW-0868-7
Indiener verzoekt dat de generieke aanduiding van 500 tot 1.500 meter rondom Natura 2000-gebieden uit de definitieve Omgevingsvisie wordt geschrapt en pas na gebied specifiek onderzoek opnieuw wordt overwogen.	ZW-0574-15
Indiener verzoekt dat de landbouwkundige waarde van hun percelen te allen tijde wordt beschermd.	ZW-0932-9

Indiener verzoekt dat de meerwaarde van aangewezen gebieden voor waterkwaliteit duidelijk wordt onderbouwd.	ZW-1243-19
Indiener verzoekt dat de Omgevingsvisie expliciet vastlegt dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen niet van toepassing zijn op de gebruiksmogelijkheden. Dit moet ook gelden voor verleende vergunningen en planwijzigingen die in voorbereiding waren.	ZW-0732-1 ZW-0737-3
Indiener verzoekt dat de Omgevingsvisie geen aanvullende beperkingen oplegt die strijdig zijn met het eerder door de provincie afgegeven positieve advies over de omvorming van een agrarische bouwkavel naar vijf woonkavels.	ZW-0884-1
Indiener verzoekt dat de percelen in het verwevingsgebied nu en in de toekomst volledig kunnen worden benut voor landbouw- en tuinbouwdoeleinden, en indien dat niet gegarandeerd kan worden, de provincie het instrument van herinrichting of ruilverkaveling inzet.	ZW-0851-7
Indiener verzoekt dat de plannen worden aangepast, zodat melkveehouders in de bufferzone van de Maria Peel een toekomst houden en het melkveebedrijf economisch levensvatbaar blijft.	ZW-1449-2
Indiener verzoekt dat de Provinciale Omgevingsvisie zodanig wordt aangepast dat geen extra belemmeringen ontstaan voor de beoogde invulling van de bedrijfslocatie.	ZW-0901-7
Indiener verzoekt dat de provincie garandeert dat door gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden en dat landbouwkundige waarden van percelen blijvend worden gewaarborgd.	ZW-0908-17 ZW-0996-11
Indiener verzoekt dat de zone van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden van de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek aantoont dat deze noodzakelijk is.	ZW-0737-23
Indiener verzoekt dat deze aanduidingen worden geschrapt zolang geen gebiedsstudie of onderbouwing aanwezig is.	ZW-1077-10 ZW-1077-9
Indiener verzoekt dat deze gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren voor bestaande bedrijfsvoering en dat toekomstige regels alleen worden vastgesteld op basis van zorgvuldig gebiedsonderzoek en sectoroverleg.	ZW-0979-9
Indiener verzoekt dat deze generieke zone wordt verwijderd totdat onderzoek de noodzaak aantoont.	ZW-0981-24
Indiener verzoekt dat deze landbouwpercelen blijvend worden aangemerkt als primair landbouwgebied zodat agrarisch gebruik volledig gewaarborgd blijft.	ZW-0574-6
Indiener verzoekt dat deze percelen worden aangemerkt als primair landbouwgebied en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft, zonder extra beperkingen bovenop bestaande wetgeving.	ZW-0979-11
Indiener verzoekt dat dit agrarisch gebruik onverkort mogelijk blijft, zonder beperkingen zoals spuitzones, waterrestricties of meststoffenbeperkingen.	ZW-1050-11
Indiener verzoekt dat dit uitgangspunt expliciet in de Omgevingsvisie wordt opgenomen en de voorlopige begrenzing van Verwevingsgebieden van de kaarten wordt verwijderd zolang deze niet zorgvuldig is vastgesteld.	ZW-1122-11

Indiener verzoekt dat door gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden en dat landbouwkundige waarden blijvend worden beschermd.	ZW-1133-16
Indiener verzoekt dat eventuele beleidswaarden of instructieregels die aan gebiedsaanduidingen zijn gekoppeld niet van toepassing zijn op bestaande agrarische bouwkavels en bedrijfslocaties.	ZW-0850-6
Indiener verzoekt dat eventuele gevolgen van de aanwijzing verwevingsgebied expliciet in de visie worden opgenomen en niet aan interpretatie worden overgelaten.	ZW-0908-8
Indiener verzoekt dat expliciet wordt vastgelegd dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft en dat zonering geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-1053-8
Indiener verzoekt dat expliciet wordt vastgelegd dat agrarisch gebruik binnen Verwevingsgebieden volledig mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid.	ZW-1058-11 ZW-1058-12
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen geen invloed hebben op gebruiks- en bouwmogelijkheden, omdat het omgevingsplan leidend moet blijven.	ZW-0979-6
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen niet van toepassing zijn op de gebruiks- en bouwmogelijkheden. Het omgevingsplan moet leidend blijven, inclusief vergunde uitbreidingen en planwijzigingen in voorbereiding.	ZW-0976-4
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen, niet van toepassing zijn op deze bouwkavels en dat uitsluitend het onderliggende omgevingsplan bepalend is voor gebruiks- en bouwmogelijkheden.	ZW-1299-4
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen geen beperkingen mogen opleveren voor bestaande bouwkavels en bedrijfslocaties zoals vastgelegd in het omgevingsplan, zodat rechtszekerheid en investeringsruimte behouden blijven.	ZW-1041-4
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen niet mogen leiden tot impliciete beleidsmatige beperkingen, tenzij deze zorgvuldig zijn onderzocht en in overleg met de sector zijn vastgesteld.	ZW-0322-3
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen niet van toepassing zijn op agrarische bouwkavels, zodat het bestemmingsplan leidend blijft voor gebruiks- en bouwmogelijkheden, ook bij verleende vergunningen en lopende planwijzigingen.	ZW-0972-3
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen niet van toepassing zijn op gebruiks- en bouwmogelijkheden van agrarische bouwkavels. Het omgevingsplan moet leidend zijn, ook bij verleende vergunningen en wijzigingen die in voorbereiding waren vóór de terinzagelegging.	ZW-0940-2
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen op agrarische bouwkavels geen invloed hebben op gebruiks- en bouwmogelijkheden en dat omgevingsplannen leidend blijven.	ZW-1122-6

Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen op bouwkavel en vestiging geen aanvullende beperkingen opleveren en alleen worden toegepast na degelijk gebiedsonderzoek met inspraak van de sector.	ZW-1074-8
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen op de bedrijfslocatie geen aanvullende beperkingen opleveren en alleen worden toegepast na degelijk onderzoek met inspraak van de sector.	ZW-1137-7
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen op de bedrijfslocatie geen aanvullende beperkingen opleveren en dat toekomstige beperkingen uitsluitend op basis van degelijk gebiedsonderzoek en sectoroverleg mogen worden vastgesteld.	ZW-0973-8
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen uitsluitend worden toegepast na zorgvuldige onderbouwing en met duidelijke, herkenbare grenzen.	ZW-1122-23
Indiener verzoekt dat geen aanvullende beperkingen aan grondgebonden landbouw worden opgelegd zonder uitvoerbare alternatieven en goed overleg met de sector.	ZW-1134-5 ZW-1141-7
Indiener verzoekt dat geen aanvullende beperkingen worden opgelegd zonder uitvoerbare en financieel onderbouwde alternatieven, en dat gebiedsaanduidingen niet leiden tot impliciete beleidsbeperkingen tenzij zorgvuldig onderzocht en vastgesteld.	ZW-1074-4
Indiener verzoekt dat geen verdere beperkingen aan grondgebonden landbouw worden opgelegd zonder uitvoerbare alternatieven en goed overleg met de sector.	ZW-1140-7 ZW-1166-5
Indiener verzoekt dat gegarandeerd wordt dat door gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden van agrarische bedrijven.	ZW-1079-10
Indiener verzoekt dat het agrarisch gebruik op deze percelen blijvend wordt gewaarborgd en dat de aanduiding Verwevingsgebied van de kaarten wordt verwijderd zolang die niet zorgvuldig is vastgesteld.	ZW-0981-17
Indiener verzoekt dat het agrarisch gebruik van percelen binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft, zonder extra beperkingen ten aanzien van teelt, bemesting, watergebruik of ruimtelijke ontwikkeling.	ZW-1042-7
Indiener verzoekt dat hun percelen nu en in de toekomst volledig kunnen worden benut voor landbouw- en tuinbouwdoeleinden, en indien dat niet gegarandeerd kan worden, de provincie het instrument van herinrichting of ruilverkaveling inzet;	ZW-0932-8
Indiener verzoekt dat in de definitieve Omgevingsvisie expliciet wordt opgenomen dat intensieve teelten binnen Groenblauwe zones en Verwevingsgebieden onverkort mogelijk blijven.	ZW-1045-8
Indiener verzoekt dat in de definitieve Omgevingsvisie expliciet wordt vastgelegd dat bestemmingsplannen leidend zijn voor de regels en gebruiksmogelijkheden van agrarische bouwkavels.	ZW-0613-1
Indiener verzoekt dat kaarten en gebiedsaanduidingen worden herzien op basis van gebiedsonderzoek, feitelijke grondeigenschappen en bestaande functies, en dat willekeurige zoneringen worden verwijderd.	ZW-0810-19

Indiener verzoekt dat landbouwkundige waarden blijvend worden beschermd en dat bij beperkingen herinrichting of kavelruil wordt toegepast.	ZW-1166-22 ZW-1151-18 ZW-1152-1 ZW-1039-24
Indiener verzoekt dat natuurontwikkeling binnen de groenblauwe landschapszone uitsluitend op vrijwillige basis plaatsvindt en dat agrarisch gebruik blijvend gewaarborgd wordt.	ZW-0574-9 ZW-0613-11
Indiener verzoekt dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen automatische juridische of praktische beperkingen met zich meebrengen voor bestaande agrarische bedrijfsvoering, tenzij hiervoor expliciete, goed onderbouwde en door de sector gedragen maatregelen zijn getroffen.	ZW-0851-6
Indiener verzoekt dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen beperkingen opleveren voor het agrarisch gebruik van percelen en dat huidig gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1259-2 ZW-1259-3
Indiener verzoekt dat nieuwe zoneringen voor percelen geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, zoals spuitzones, waterrestricties of bemestingsverboden.	ZW-1217-5 ZW-1241-5
Indiener verzoekt dat ook de belangen van agrarische grondeigenaren worden erkend en dat respect voor agrarisch gebruik door omwonenden wordt toegevoegd.	ZW-1243-22
Indiener verzoekt dat percelen die in de Omgevingsvisie zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone, Natura 2000-overgangsgebied, Ecologische verbindingszone of Verwevingsgebied volledig agrarisch gebruikt mogen blijven worden, zonder extra beperkingen.	ZW-1101-5
Indiener verzoekt dat percelen die in de Ontwerpvisie zijn aangeduid als ‘Buitengebied’ deze aanduiding behouden, en dat de nieuwe aanduiding ‘Groenblauwe landbouwzone’ niet wordt toegepast.	ZW-1299-2
Indiener verzoekt dat percelen die in de Ontwerpvisie zijn aangeduid als ‘Groenblauwe landbouwzone’ worden herzien en opnieuw als primair landbouwgebied worden aangewezen, zodat de bedrijfsvoering en ontwikkelingsmogelijkheden niet worden beperkt.	ZW-1299-1
Indiener verzoekt dat percelen die in de Ontwerpvisie zijn aangemerkt als Groenblauwe landbouwzone opnieuw als primair landbouwgebied worden aangeduid, zodat agrarisch gebruik niet wordt beperkt.	ZW-1362-6
Indiener verzoekt dat percelen die in het huidige plan als ‘Buitengebied’ zijn aangeduid, hun oorspronkelijke status behouden en niet worden omgezet naar Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1370-4
Indiener verzoekt dat percelen die nu als primair landbouwgebied zijn aangemerkt daadwerkelijk gevrijwaard blijven van aanvullende gebiedsaanduidingen of beleidsmatige beperkingen.	ZW-0973-10
Indiener verzoekt dat percelen die zijn aangeduid als primair landbouwgebied deze status behouden en dat binnen dit gebied geen aanvullende beperkingen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1334-5
Indiener verzoekt dat percelen die zijn aangemerkt als primair landbouwgebied gevrijwaard blijven van aanvullende beperkingen of beleidsmatige voorwaarden, zodat de continuïteit van de bedrijfsvoering is gewaarborgd.	ZW-0976-10

Indiener verzoekt dat percelen volledig worden aangeduid als primair landbouwgebied, aangezien deze gronden regulier agrarisch in gebruik zijn en blijven.	ZW-0621-6
Indiener verzoekt dat tekenfouten, globale begrenzingen of verouderde kaartlagen geen beleidsmatige gevolgen hebben voor agrarische bouwkavels.	ZW-0810-4
Indiener verzoekt dat twee percelen aan de rand van de kern volledig worden aangeduid als primair landbouwgebied in plaats van de aanduidingen in de Ontwerpvisie.	ZW-0621-4
Indiener verzoekt dat verwevingsgebieden geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat dit volledig mogelijk blijft zonder extra restricties.	ZW-0701-4
Indiener verzoekt dat verwevingsgebieden niet op kaarten worden weergegeven zolang de begrenzing niet zorgvuldig en definitief is vastgesteld, om rechtsonzekerheid te voorkomen.	ZW-1039-21
Indiener verzoekt dat voor de locatie wordt bevestigd dat de aanduiding verwevingsgebied geen beperkingen oplevert voor landbouwkundig gebruik, met name niet voor het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-0621-8
Indiener verzoekt dat voor zoneringen die agrarisch gebruik beperken eerst gebiedsgericht onderzoek en belangenafweging plaatsvinden.	ZW-0810-11
Indiener verzoekt dat wordt vastgelegd dat aan zijn gronden toegekende gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande agrarische bedrijfsvoering en ontwikkelruimte.	ZW-0322-16
Indiener verzoekt dat wordt vastgelegd dat gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren voor agrarische bedrijfsvoering, tenzij dit is gebaseerd op concreet onderzoek en voorzien van compensatie.	ZW-0322-10
Indiener verzoekt dat wordt vastgesteld dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen automatische juridische of praktische beperkingen met zich meebrengen voor bestaande agrarische bedrijfsvoering, tenzij hiervoor expliciete, goed onderbouwde en door de sector gedragen maatregelen zijn getroffen.	ZW-0463-5
Indiener verzoekt dat zoneringen worden herzien in overleg met grondeigenaren en gebruikers, en dat duidelijker wordt vermeld dat grenzen indicatief zijn.	ZW-1243-14
Indiener verzoekt dat zoneringen zoals verwevingsgebied geen aanvullende beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0606-3
Indiener verzoekt dat zoneringen zoals verwevingsgebied geen aanvullende beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0613-5
Indiener verzoekt de aanduiding verwevingsgebied bij Bingelrade te schrappen of te corrigeren.	ZW-1405-11
Indiener verzoekt de aanduiding verwevingsgebied te schrappen of te verduidelijken, zodat deze geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-1401-8
Indiener verzoekt de aanduiding verwevingsgebied te schrappen of te verduidelijken, zodat deze geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-1405-7
Indiener verzoekt de locatie op te nemen in de zonering 'verwevingsgebied'	ZW-0317-251

Indiener verzoekt de gebiedsaanwijzing droogdal en hellingen resp. GBLZ te verwijderen en dit te veranderen in Primair Landbouwgebied, omdat behoud van grasland juist belangrijk is voor een goede afvoer van water.	ZW-0615-3
Indiener verzoekt de gebiedsaanwijzing droogdal resp. GBLZ te verwijderen van hun perceel en dit te veranderen in Primair Landbouwgebied.	ZW-0615-2
Indiener verzoekt de gegeven aanduidingen niet toe te kennen aan haar percelen tot duidelijkheid bestaat over de beperkingen waartoe zij (kunnen) leiden voor de percelen zoals benoemd in deze zienswijze.	ZW-1151-5
Indiener verzoekt de Maas op te nemen 'groenblauwe landbouwzone'	ZW-0240-151
Indiener verzoekt de nieuwe zonering niet van toepassing te zijn op bestaande agrarische bouwblokken zonder heldere overgangs- of beschermingsbepalingen.	ZW-0171-6
Indiener verzoekt de ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven in het primaire landbouwgebied ook juridische eenduidig en stevig te verankeren.	ZW-0171-8
Indiener verzoekt de percelen die nu als Groenblauwe landbouwzone zijn aangemerkt, terug te zetten naar primair landbouwgebied.	ZW-1380-5
Indiener verzoekt de Provincie Limburg dringend om in de definitieve Omgevingsvisie meer flexibiliteit en ontwikkelruimte te bieden voor agrarische bedrijven in verwevingsgebieden, met name door de ondersteuning van jonge agrarische ondernemers: Motiveer en faciliteer jonge ondernemers om bij te dragen aan voedselzekerheid en landschapsbeheer. Dit kan door middel van subsidies, versoepelde regelgeving en toegang tot innovatieprogramma’s.	ZW-0661-5
Indiener verzoekt de Provincie Limburg dringend om in de definitieve Omgevingsvisie meer flexibiliteit en ontwikkelruimte te bieden voor agrarische bedrijven in verwevingsgebieden, met name door flexibele Bestemmingsregelingen: Sta nieuwbouw van stallen toe die voldoen aan de hoogste duurzaamheids- en dierenwelzijnsnormen, zonder de multifunctionaliteit van het verwevingsgebied te beperken. Voorkom dat het beleid leidt tot stagnatie van noodzakelijke agrarische innovatie.	ZW-0661-2
Indiener verzoekt de Provincie Limburg dringend om in de definitieve Omgevingsvisie meer flexibiliteit en ontwikkelruimte te bieden voor agrarische bedrijven in verwevingsgebieden, met name door het stimuleren van melkveehouderij in de kernrandzone: Melkveehouderij is geen intensieve veehouderij, heeft minimale geurbelasting en draagt met weidegang bij aan het iconische Nederlandse landschap van koeien in de wei. Bovendien tonen wij via onze zorgboerderij en melk tap aan waar voedsel vandaan komt, wat educatieve en maatschappelijke waarde heeft. Stimuleer grasland rondom de kern, waar maximaal eenmaal per vier jaar gewasbescherming wordt toegepast, om duurzame landbouw te bevorderen.	ZW-0661-4
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om af te zien van de definitieve aanwijzing van de betreffende landbouwgrond als groenblauwe landbouwzone, zolang: de concrete gevolgen niet helder zijn, passende compensatie ontbreekt, en geen dialoog is gevoerd met betrokken grondeigenaren. Indiener pleit voor vrijwilligheid, maatwerk en samenwerking in plaats van	ZW-0120-5

generieke en top-down aangewezen gebieden die de agrarische sector schade berokkenen.	
Indiener verzoekt de provincie om haar visie met betrekking tot de zone primair landbouwgebied te heroverwegen, te verruimen en aan te vullen met de door de indiener ingebrachte zienswijzepunten.	ZW-0820-9
Indiener verzoekt de Provincie om van zijn perceel, dat nu aangewezen is als groenblauwe zone, primair landbouwgebied te maken.	ZW-0419-5
Indiener verzoekt de Provincie om volledige transparantie te geven over de afwegingscriteria, beleidsmatige onderbouwing en gebiedsselectie die ten grondslag liggen aan deze voorgenomen aanwijzing.	ZW-0297-19
Indiener verzoekt de term groenblauwe landbouwzone te vervangen door de term groenblauwe landschapszone omdat in deze gebieden ook andere functies dan landbouw liggen (bijv. recreatie)	ZW-1038-13
Indiener verzoekt de volgende lintbebouwing op te nemen als verwevingsgebied: Molenweg; Prinsenbaan Koningsbosch; Aasterberg; Oevereind.	ZW-1479-202
Indiener verzoekt de voorlopige afbakening van verwevingsgebieden te verwijderen zolang er geen definitieve afbakening is vastgesteld.	ZW-1383-16
Indiener verzoekt deze aanduidingen te corrigeren of te schrappen.	ZW-1392-33 ZW-1396-32
Indiener verzoekt deze gronden ongewijzigd te handhaven als primair landbouwgebied en te garanderen dat er geen extra beperkingen worden opgelegd.	ZW-1425-15
Indiener verzoekt deze percelen ongewijzigd te handhaven als primair landbouwgebied.	ZW-1427-10 ZW-1428-9 ZW-1442-11
Indiener verzoekt dringend om het betreffende perceel aan te merken als primair landbouwgebied in plaats van groenblauwe landbouwzone. Het perceel is agrarisch van aard, wordt als zodanig beheerd, en bezit geen bijzondere landschappelijke of ecologische kenmerken die een herindeling rechtvaardigen. De herindeling beperkt de ruimte en flexibiliteit voor de verdere opbouw van het bedrijf en hun leven op deze plek.	ZW-1143-3
Indiener verzoekt een formele belangenafweging te maken waarin de positie van de grondeigenaar, economische schade, emotionele en landschappelijke waarden en exploitatiebelangen worden meegenomen	ZW-0510-3
Indiener verzoekt een uitbreiding van verwevingsgebied rondom de kern Houthem	ZW-0207-139
Indiener verzoekt eerst te onderzoeken of het instellen van generieke zones noodzakelijk is en zo ja maatwerk toe te passen in overleg met ondernemers.	ZW-0960-3
Indiener verzoekt ervoor te waken dat er strijdigheid ontstaat tussen de omgevingsvisie en de wettelijke bestemming van een gebied. Indiener geeft voorbeeld waarbij beoogde POVI-zonering strijdig is met het vigerende bestemmingsplan.	ZW-0684-1
Indiener verzoekt expliciet te benoemen dat de ambities t.a.v. beekdalen niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging.	ZW-0175-5

Indiener verzoekt expliciet vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft.	ZW-1425-13
Indiener verzoekt expliciet vast te leggen dat binnen primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1427-11 ZW-1428-10 ZW-1442-12
Indiener verzoekt het gebied aan de noordoostkant van de kernconform gebruik primair landbouwgebied moet worden in plaats van verwevingsgebied	ZW-0241-178
Indiener verzoekt het gebied ten oosten van de kern voor kleinschalige bedrijvigheid in een passende zonering in te tekenen	ZW-0241-177
Indiener verzoekt het plan aan te passen binnen de stankcirkel en geen nieuwe geurgevoelige functies toe te staan en maatregelen te treffen die de belangen van het bedrijf waarborgen.	ZW-0506-3
Indiener verzoekt het Verwevingsgebied aan te passen conform de kernrandzones zoals ingetekend in de gemeentelijke (ontwerp) Omgevingsvisie.	ZW-1479-201
Indiener verzoekt het Verwevingsgebied uit te breiden bij de volgende kernen: Eijsden (3 locaties); Rijckholt (1 locatie); Cadier en Keer (2 locaties); Margraten (2 locaties).	ZW-1127-157
Indiener verzoekt het Verwevingsgebied uit te breiden bij verschillende locaties	ZW-1479-200
Indiener verzoekt het verwevingsgebied aan te passen rondom Holtum, daar waar die over het grondgebied van de gemeente Echt-Susteren loopt.	ZW-1479-204
Indiener verzoekt in de definitieve POVI vast te leggen dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen automatische juridische of praktische beperkingen met zich meebrengen voor bestaande agrarische bedrijfsvoering en ontwikkelruimte, tenzij hiervoor expliciete en goed onderbouwde en door de sector gedragen maatregelen zijn getroffen.	ZW-1143-8
Indiener verzoekt in Neer klein stukje primair landbouwgebied tussen twee straten in te tekenen als verwevingsgebied	ZW-1236-243
Indiener verzoekt meer onderzoek en informatie over de GBLZ. Hierbij stelt indiener dat de consequenties niet duidelijk zijn en er alleen termen benoemd worden. Indiener stelt dat het invoeren van de zone grote gevolgen kan hebben vanwege beperkingen op agrarisch gebruik, productieverlies en waardedaling van gronden, belemmeringen voor toekomstige bedrijfsontwikkeling en geen of onvoldoende overleg en duidelijkheid.	ZW-1000-9
Indiener verzoekt Noorderplas en omgeving op te nemen in zonering 'verwevingsgebied'	ZW-0240-150
Indiener verzoekt om aanduiding als Groenblauwe Landbouwzone op bouwvlakken van diverse landbouwbedrijven of reeds vergunde uitbreidingen) te herovervegen in verband met de intensieve nieuwvestigingsregeling die daar van toepassing is.	ZW-1479-209
Indiener verzoekt om aanlevering van de berekening van alle economische aspecten die geraakt worden bij het zoneringsbesluit	ZW-0521-4
Indiener verzoekt om aanpassing van de definitie van 'Verwevingsgebied' zodat nieuwbouw van woningen per woonkern of woonlint op korte termijn binnen 5 jaar gerealiseerd kan worden conform de opdracht in de Woondeal Limburg.	ZW-0163-4

Indiener verzoekt om aanpassing van de gebiedsaanduiding 'groenblauwe landbouwzone' en 'beekdalgebied' in het bestemmingsplan (de POVI), zodat verdere ontwikkeling van het bedrijf binnen redelijke kaders mogelijk blijft.	ZW-0422-1
Indiener verzoekt om aanpassing van de gebiedsplannen op de bedrijfslocaties, zodat bedrijfsvoering niet wordt beperkt.	ZW-0935-1
Indiener verzoekt om beargumentering en economische balans bij besluitvorming.	ZW-0522-3
Indiener verzoekt om behoud van de huidige bestemming van de gronden van zijn agrarische onderneming en vraagt om afwijzing van de voorgestelde wijziging naar 'verbindingszone'. Indiener geeft aan dat de gronden actief in gebruik zijn voor agrarische bedrijfsvoering en essentieel zijn voor de continuïteit van het akkerbouw- en pluimveebedrijf. Indiener verzoekt om rekening te houden met de recent uitgevoerde herverkaveling en aangekochte landbouwgrond die bijdragen aan de lange termijn rendabiliteit van het bedrijf. Indiener geeft aan dat in 2024 is geïnvesteerd in peil gestuurde drainage, wat bijdraagt aan duurzaam landgebruik en verbeterd waterbeheer in lijn met beleidsdoelen.	ZW-0988-1
Indiener verzoekt om behoud van de zoneringszones verwevingsgebied, primaire landbouw en Groenblauwe Landbouwzone, en benadrukt dat deze verspreid liggen over de percelen.	ZW-0771-9
Indiener verzoekt om behoud van gebruiksruimte voor bestaande bedrijven binnen de blauwgroene zone of volledige vergoeding bij bedrijfsverplaatsing.	ZW-0946-6
Indiener verzoekt om behoud van zijn akkerbouwbedrijf met alle huidige agrarische gebruiksmogelijkheden die nu ook mogelijk zijn. Een deel is echter aangewezen als extensiveringsgebied. Zijn percelen worden met diverse typeringen doorkruist en dat is niet conform de praktijk. Indiener wil dat er per perceel bekeken wordt welke zonering van toepassing is.	ZW-0748-1
Indiener verzoekt om bescherming van landbouwgronden in overeenstemming met de ambitie om landbouwgebieden te behouden.	ZW-0802-3
Indiener verzoekt om bij de begrenzing van de zoneringen rekening te houden met de ontwikkelingen en herontwikkelingen aan zijn rijk monumentale gebouwen.	ZW-1483-3
Indiener verzoekt om bij locatie Bingelrade de Groenblauwe Landbouwzone anders in te tekenen, want het volgt het bestaand wegenpatroon en loopt in een onlogische lijn midden door een agrarisch bouwkavel.	ZW-0253-139
Indiener verzoekt om bij de locatie Verwevingsgebied toe te voegen, om een aldaar beoogde ontwikkeling te faciliteren.	ZW-0253-135
Indiener verzoekt om bij de locatie het Verwevingsgebied uit te breiden, om een aldaar beoogde ontwikkeling te faciliteren	ZW-0253-137
Indiener verzoekt om bij de locatie de strook Verwevingsgebied die dwars door de kern loopt aan te passen.	ZW-0253-141
Indiener verzoekt om bij uitwerking van zones als Groenblauwe landbouwzone rekening te houden met de realiteit van pachtgrond en erfgoedcomplexen.	ZW-1018-8
Indiener verzoekt om binnen de groenblauwe landbouwzone voldoende mogelijkheden te blijven houden om te professionaliseren of te extensiveren en toekomst gericht te kunnen ondernemen, met name ook voor jonge	ZW-1192-1

ondernemers. De beperktere mogelijkheden zullen lijden tot een daling van de waarde van de grond, wat de boeren financieel de kop gaat kosten.	
Indiener verzoekt om concreet aan "verwevingsgebied" en "Uitbreidingsgebied Glastuinbouw" toe te voegen dat "deze gebieden in eerste instantie bedoeld zijn om woningbouw te realiseren."	ZW-0649-6
Indiener verzoekt om de aanduiding ‘groenblauwe landbouwzone’ binnen de percelen van de locatie te laten vervallen.	ZW-0194-7
Indiener verzoekt om de aanduiding als Primair Landbouwgebied bij vakantiepark H en het plangebied weg te halen.	ZW-1479-210
Indiener verzoekt om de aanduidingen van de gronden behorende bij zijn bedrijf niet te wijzigen en deze landbouwgrond te laten blijven.	ZW-0369-4
Indiener verzoekt om de aanwijzing van de landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning, Zoekgebied Grondwaterbescherming en Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden te heroverwegen en ongedaan te maken en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied.	ZW-1234-1
Indiener verzoekt om de begrenzing van het 'Buitengebied' uit de vigerende omgevingsvisie ongewijzigd over te nemen in de huidige omgevingsvisie.	ZW-1112-5
Indiener verzoekt om de begrenzing van het Verwevingsgebied van de kaarten te schrappen zolang deze niet concreet is.	ZW-1300-7
Indiener verzoekt om de belangen van grondeigenaren, waaronder gebruikswaarde en planschade, expliciet mee te nemen in de uiteindelijke afweging.	ZW-0942-3
Indiener verzoekt om de belangen van grondeigenaren, waaronder schade, gebruikswaarde en familiegeschiedenis expliciet mee te nemen in de uiteindelijke afweging	ZW-1422-29
Indiener verzoekt om de beperkingen in de Ecologische verbindingszone en Groenblauwe Landbouwzones in het Borgerveld te Posterholt op te heffen of dusdanig te verkleinen zodat de gevolgen voor de bedrijfsvoering zo klein mogelijk zijn.	ZW-1386-2
Indiener verzoekt om de camping rondom Vijlen niet door VWG doorkruist te laten	ZW-0187-138
Indiener verzoekt om de Casino, Thermae 2000, een gemeentelijk perceel en parkeervoorzieningen minimaal aan te duiden als verwevingsgebied	ZW-0207-136
Indiener verzoekt om de contouren van de Vliet, inclusief het schouw pad en zijdelings bos, te benoemen als verbindingszone en het volledige perceel HSL00-G-33 aan te merken als primair landbouwgebied.	ZW-1406-5
Indiener verzoekt om de ecologische verbindingszones niet op te nemen over de bedrijfslocaties.	ZW-0699-2 ZW-0700-2
Indiener verzoekt om de finishlocatie van de Amstel gold race aan te duiden als verwevingsgebied.	ZW-0207-130
Indiener verzoekt om de grens tussen de GBLZ en primair landbouwgebied die door hun perceel loopt aan te passen en de grens over de openbare weg te trekken.	ZW-0175-1
Indiener verzoekt om de mogelijkheid tot het telen van gevarieerde intensieve gewassen zonder beperkingen door het verwevingsgebied.	ZW-0676-2

Indiener verzoekt om de motieven en afwegingscriteria voor aanwijzing van gronden als GBLZ transparant te maken en daarover alsnog met grondeigenaren in gesprek te gaan.	ZW-0221-2
Indiener verzoekt om de nieuwe zonering niet van toepassing te laten zijn op bestaande agrarische bouwblokken zonder heldere overgangs- of beschermingsbepalingen.	ZW-0879-10
Indiener verzoekt om de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in Verwevingsgebieden te waarborgen, met gebied specifiek maatwerk en heldere overgangsbepalingen.	ZW-1423-6
Indiener verzoekt om de ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven in het Primair Landbouwgebied juridisch eenduidig en stevig te verankeren en expliciet op te nemen dat binnen dit gebied intensieve veehouderij mogelijk blijft binnen de bestaande milieuwetgeving.	ZW-0618-5 ZW-1168-7
Indiener verzoekt om de parkeerplaats in verwevingsgebied op te nemen	ZW-0207-147
Indiener verzoekt om de percelen volledig als primair landbouwgebied aan te merken.	ZW-0918-1 ZW-0925-1 ZW-0926-1
Indiener verzoekt om de primaire landbouw voorrang te geven in de definitieve POVI2025	ZW-0110-6
Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van de aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning, Zoekgebied Grondwaterbescherming en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden nader te verduidelijken.	ZW-1215-6 ZW-1234-3
Indiener verzoekt om de uitbreiding van de camping mogelijk te houden door primair landbouwgebied en Groenblauwe Landbouwzone op locatie te schrappen	ZW-0187-134
Indiener verzoekt om de volledige huiskavel en aangrenzende gronden aan te merken als Primair Landbouwgebied.	ZW-0992-1
Indiener verzoekt om de voorgestelde wijziging van de bestemmingszone van hun gronden (specifieke locatie staat in de zienswijze toegelicht) niet door te voeren, omdat desbetreffende gronden actief in gebruik zijn voor akkerbouw en pluimveebedrijf en essentieel zijn voor bedrijfscontinuïteit.	ZW-0729-1
Indiener verzoekt om de zone voor de locaties te wijzigen naar primair landbouwgebied. Voor 2 van de bedrijfslocaties is in de POVI sprake van doorsneden bouwvlakken, deels groenblauw landbouwzone en deels primaire landbouwzone.	ZW-0699-1
Indiener verzoekt om de zonering aan te passen op basis van het Stadsrandonderzoek dat is uitgevoerd t.b.v. de Omgevingsvisie Venlo 2040. Indiener verzoekt om in het winterbed van de Maas de voorkeur te geven aan de Groenblauwe (landbouw)zone. Indiener verzoekt om bij de kernen Belfeld, Arcen, Lomm en Velden de ontwikkelrichting uit de Omgevingsvisie terug te zien.	ZW-0242-34
Indiener verzoekt om duidelijk aan te geven wat wel en niet mag (agrarisch gebruik) binnen een verwevingsgebied.	ZW-0921-12
Indiener verzoekt om duidelijke en objectieve criteria voor grondgebruik binnen de blauwgroene zone.	ZW-0946-5

Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven en gebruiksmogelijkheden van landbouwgronden in de Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebieden.	ZW-0618-4
Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen op te nemen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte en toekomstbestendigheid van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden.	ZW-1216-12
Indiener verzoekt om duidelijke, objectieve en toetsbare criteria voor gebruiksbeperkingen indien de blauwgroene zone gehandhaafd blijft.	ZW-0601-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de gebiedsaanduiding 'verwevingsgebied' en vraagt vanwege deze onduidelijkheid om uitsluiting van het perceel dan wel het expliciet uitsluiten van restricties voor hun perceel.	ZW-1067-5
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de gevolgen van het indelen van percelen in zones, zoals de Groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied, inclusief de impact op eigenaren.	ZW-1361-3
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de mogelijkheden om een landbouwbedrijf te ontwikkelen binnen de Groenblauwe Landbouwzone, inclusief de bouw van een nieuwe loods of container veld.	ZW-1111-1
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de regelgeving en praktische uitvoerbaarheid van bedrijfsactiviteiten op percelen die deels binnen het verwevingsgebied en deels binnen het primair landbouwgebied vallen.	ZW-1073-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid over hoe het grondgebruik niet gehinderd zal worden door de geplande extensieve landbouw in de groenblauwe zone.	ZW-0113-3
Indiener verzoekt om een beter plan met zorgvuldigere keuzes in zoneringen en minder beperkingen die contraproductief werken.	ZW-0567-5
Indiener verzoekt om een duidelijk overgangs- en beschermingsbeleid voor agrarische bedrijven in verwevingsgebieden.	ZW-0912-3
Indiener verzoekt om een evenwichtige positionering van landbouw in de Groenblauwe landbouwzone, waarbij landbouw niet ondergeschikt is aan natuur- en wateropgaven.	ZW-1060-2
Indiener verzoekt om een nadere toelichting over de betekenis van overlapping van zowel primair landbouwgebied als verwervingsgebied voor bedrijven die zich bevinden in het ontwikkelgebied glastuinbouw.	ZW-0915-8
Indiener verzoekt om een uitleg over argumentatie sluit en berekening economische aspecten bij het uiteindelijke besluit.	ZW-0519-4
Indiener verzoekt om expliciet vast te leggen dat de gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen opleggen aan de bedrijfsactiviteiten en ontwikkelingsmogelijkheden van kavels met een geldend bestemmingsplan waarin de rechten en mogelijkheden eerder planologisch zijn vastgesteld of waarvoor omgevingsvergunningen en omgevingsplanwijzigingen vóór de terinzagelegging van de Ontwerpvisie zijn voorbereid of vastgesteld.	ZW-0851-1
Indiener verzoekt om expliciete opname van het 'ja, tenzij'-principe in het primair landbouwgebied hoofdstuk 3.4 van de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg om interpretatieverschillen en vertragingen in vergunningverlening te voorkomen.	ZW-0702-7

Indiener verzoekt om foutieve benadering te corrigeren met betrekking tot het verwervingsgebied en nabijgelegen industrie.	ZW-1443-8
Indiener verzoekt om garanties dat bestaande agrarische bedrijven binnen de Groenblauwe Landbouwzone hun ontwikkelruimte behouden, met gebied specifiek maatwerk en juridische overgangsbepalingen.	ZW-1423-5
Indiener verzoekt om geen beperkingen op te leggen aan de teelt van gewassen of teeltwijzen binnen de Groenblauwe landbouwzone en de Maasvallei.	ZW-1489-4
Indiener verzoekt om geen enkele beperking op de gemarkeerde percelen in de toekomst.	ZW-0154-1
Indiener verzoekt om helderheid over de definities en kaders van verwevingsgebieden en primaire landbouwgebieden.	ZW-0749-1
Indiener verzoekt om heroverweging van zonering en stelt voor dat het gebied in de huidige situatie voor landbouwdoeleinden wordt gebruikt, in het primaire landbouwgebied te laten vallen.	ZW-0518-3
Indiener verzoekt om het aanwijzen van landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, NNL en Overgangsgebieden te herzien en deze gebieden primair als landbouwgebied aan te wijzen, waarbij grondgebonden landbouw de belangrijkste functie blijft en de agrarische sector de belangrijkste beheerder is.	ZW-1220-1
Indiener verzoekt om het cluster woningen ook op kaart in te tekenen als bebouwingscluster	ZW-0207-140
Indiener verzoekt om het corrigeren van de grenzen op de kaarten rondom de percelen van indiener, zodat er geen verdere beperkingen of verplichtingen gelden.	ZW-1029-1
Indiener verzoekt om het gedeelte van het bedrijf dat in de ontwerp-POVI in het Verwevingsgebied geplaatst wordt te herbestemmen, omdat de bestemming Verwevingsbied niet samengaat met het houden van dieren wat leidt tot inkomstenderving.	ZW-0687-2
Indiener verzoekt om het perceel volledig als primair landbouwgebied aan te merken, gezien het kwalitatief goede landbouwgrond betreft en reeds tientallen jaren in gebruik is als landbouwgrond.	ZW-0918-4
Indiener verzoekt om het perceel en woning uit te zonderen van de genoemde gebiedsaanwijzingen of af te zien van het opleggen van beperkingen die de woonfunctie beïnvloeden.	ZW-1067-6
Indiener verzoekt om het perceel uit te zonderen van de gebiedsaanduiding Verwevingsgebied, dan wel te garanderen dat deze geen beperkingen met zich meebrengt voor glastuinbouwactiviteiten.	ZW-1003-6
Indiener verzoekt om het primair landbouwgebied niet op deze manier vast te leggen, maar in overleg en afstemming met de gemeente.	ZW-1236-195
Indiener verzoekt om het recht op agrarische ontwikkeling in het Primair Landbouwgebied stevig te verankeren in beleid en wetgeving, en om intensieve veehouderij mogelijk te houden binnen bestaande milieuwetgeving.	ZW-1423-7
Indiener verzoekt om het schrappen van het verwevingsgebied en het stimuleren en faciliteren van alle vormen van duurzame landbouw in het primair landbouwgebied.	ZW-0815-2

Indiener verzoekt om het versnipperde groengebied tussen de Berm-A77 te wijzigen naar GBLZ.	ZW-0186-175
Indiener verzoekt om het verwevingsgebied grenzend aan de A73 en de spoorlijn Roermond - Maastricht te verwijderen.	ZW-0241-171
Indiener verzoekt om het verwijderen van de aanduidingen van de landbouwpercelen in Zuid-Limburg in het concept Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI).	ZW-0281-1
Indiener verzoekt om hoofdstuk 11 van de POVI volledig te herschrijven en de oude indeling van het primaire landbouwgebied te herstellen.	ZW-0366-6
Indiener verzoekt om in de besluitvorming een aanlevering van de berekening van alle economische aspecten die geraakt worden door het zoneringsbesluit aan te leveren.	ZW-0518-6
Indiener verzoekt om in de betreffende paragrafen uit hoofdstuk 3.4 expliciet te maken dat de zoneringen niet op voorhand belemmerend zijn voor gebiedsontwikkelingsprojecten waar delfstoffenwinning een onderdeel van is.	ZW-0702-8
Indiener verzoekt om in te zetten op maatwerk en behoud van agrarisch perspectief in deze gebieden, bijvoorbeeld via gebiedsprocessen met inspraak van de lokale landbouw.	ZW-1260-4
Indiener verzoekt om inzicht in de consequenties van de ingetekende groenblauwe zones op de rentabiliteit van het bedrijf.	ZW-0761-2
Indiener verzoekt om kaarten aan te passen naar eenduidige, enkelvoudige zoneringen die begrensd zijn op natuurlijke of perceelsgrenzen, met heldere en interpreteerbare weergave.	ZW-0274-2
Indiener verzoekt om maatwerk voor bestaande agrarische bedrijven die zich bevinden in de nieuwe verwervingszone.	ZW-0912-2
Indiener verzoekt om meer duidelijkheid te verschaffen over de exacte begrenzingen en gevolgen van de zones "landschappelijke versterkingsgebieden", “transitiegebieden”, of “gebiedsgerichte aanpakken”, vanwege onzekerheid voor hun bedrijf.	ZW-1000-3
Indiener verzoekt om minder strikte regulering bij het ontwikkelen van nieuwe kleinschalige functies, zodat er geen uitgebreide plannen nodig zijn voor elke kleine stap. Voorbeelden van kleinschalige functies zijn volgens de indiener: Huisverkoop, akkerbouw, rundvee, paarden, schapenhouderij, kippenkar, strategische opslag/caravanstalling, vestigen van kleine bedrijfjes/starters.	ZW-1211-3
Indiener verzoekt om nadere toelichting over de onderbouwing of analyse van de indeling in verschillende zones, zoals de aanduiding 'primaire landbouw'.	ZW-0778-4
Indiener verzoekt om onderbouwing over hoe het kan dat er meerdere zones niet alleen hun landbouwgronden doorkruisen, maar ook een reeds bestaand bouwblok	ZW-1237-47
Indiener verzoekt om ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven in het primair landbouwgebied juridisch eenduidig en stevig te verankeren en hierbij expliciet op te nemen dat intensieve veehouderij mogelijk blijft binnen bestaande milieuwetgeving.	ZW-0879-13
Indiener verzoekt om op diverse plekken waaronder tussen Nagelbeek en De Horsel de vreemde stukken Primair Landbouwgebied aan te passen,	ZW-0253-140

bijvoorbeeld ter plekke van snelwegen en turborotondes en ook kleine strookjes.	
Indiener verzoekt om op te nemen dat het Primair landbouwgebied daadwerkelijk ruimte biedt voor toekomstgerichte, duurzame, en grondgebonde landbouwbedrijven via voortzetting, schaalvergroting, innovaties en verbreding	ZW-1102-5
Indiener verzoekt om opheldering over de mogelijke beperkingen die gepaard gaan met de aanwijzing van verwevingsgebieden	ZW-1257-2
Indiener verzoekt om potentiële woningbouwlocaties in de kernen toe te voegen aan het verwevingsgebied.	ZW-0241-170
Indiener verzoekt om rekening te houden met de impact van de Groenblauwe landbouwzone op het rendement van akkerbouwbedrijven.	ZW-0688-2
Indiener verzoekt om rekening te houden met de impact van de Provinciale omgevingsvisie op de bedrijfsvoering van landbouwbedrijven, specifiek voor eigendoms- en pachtgronden die binnen het verwevingsgebied vallen	ZW-0436-1
Indiener verzoekt om ruimte te behouden om binnen het primair landbouwgebied van functie te veranderen, met name richting wonen	ZW-0936-3
Indiener verzoekt om ruimte voor ecologische woonvormen in het Primaire landbouwgebied, die bijdragen aan transitie en bodemkwaliteit door voedselbossen en per cultuurlandbouw.	ZW-0858-4
Indiener verzoekt om snippers in het primair landbouwgebied rond Viel en Bingelrade aan te passen.	ZW-0253-143
Indiener verzoekt om snippers primair landbouwgebied op locatie Schinveldse Bossen aan te passen.	ZW-0253-142
Indiener verzoekt om specifieke en concrete regelgeving voor agrarisch gebruik van land in de EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, NNL en Overgangsgebieden, zodat betrokkenen duidelijkheid hebben over hun rechten en verplichtingen waardoor ze zich goed kunnen voorbereiden op de veranderingen die hen mogelijk te wachten staan.	ZW-1220-7
Indiener verzoekt om te verduidelijken of de aanduiding als Primair Landbouwgebied bij de twee groeves binnen de gemeente Echt-Susteren problemen op gaat leveren bij mogelijke uitbreidingen op deze locaties.	ZW-1479-211
Indiener verzoekt om toelichting waarom geen nieuwe niet-agrarische bestemmingen worden toegelaten in het Primair Landbouwgebied om de ontwikkeling van de land- en tuinbouw niet te beperken.	ZW-0150-2
Indiener verzoekt om vast te leggen dat het agrarisch gebruik van percelen binnen de groenblauwe landbouwzone, rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en verwevingsgebied gewaarborgd blijft, zonder beperkingen bovenop de geldende wet- en regelgeving en onzekerheid over de bedrijfsvoering	ZW-0566-4
Indiener verzoekt om verduidelijking van de regelgeving en gevolgen van de aanwijzing van landbouwgrond als EVZ, GBLZ, en Zoekgebied Grondwaterbescherming.	ZW-0580-5
Indiener verzoekt om vereenvoudiging en verduidelijking van allerlei informatie en bestaande regels (vigerende bestemmingsplannen) die door mekaar lopen. Het aanpassen van het primair landbouwgebied ten behoeve van	ZW-0566-1

aangrenzende doelen, belangen en gebiedszoneringen zijn onacceptabel. Beleid wat is vastgelegd in een bestemmingsplan kan niet telkenmale veranderen.	
Indiener verzoekt om verheldering t.a.v. de GBLZ en de verwervingsgebieden en vraagt zich af of het klopt of dat gelet op de overlapping in het kaartmateriaal van sommige van deze gebieden er nog geen definitieve keuzes gemaakt zijn t.a.v. welke zonnering voor het desbetreffende gebied van toepassing is.	ZW-0314-128
Indiener verzoekt om voldoende ruimte voor uitbreidingen en bouwvlakwijzigingen in de Groenblauwe landbouwzone, zodat er een reëel verdienmodel voor de agrariër blijft die past bij de opgaven.	ZW-1377-4
Indiener verzoekt om volledige transparantie over de afwegingskaders, beleidsgronden en motieven op basis waarvan GBLZ is toegewezen.	ZW-0429-2
Indiener verzoekt om volledige transparantie te geven over de afwegingscriteria, beleidsmatige onderbouwing en gebiedsselectie die ten grondslag ligt aan de wijziging.	ZW-1422-28
Indiener verzoekt om voor alle percelen de aanduiding te behouden zoals het op dit moment in de huidige verordening is opgenomen	ZW-0389-1
Indiener verzoekt om voorzieningen te treffen voor financiële compensatie wegens waardeverlies en het wegvallen van pachtinkomsten.	ZW-0537-8
Indiener verzoekt om zijn perceel aan te merken als primair landbouwgebied in plaats van groenblauwe landbouwzone.	ZW-0463-1
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding primair agrarisch gebied geen beperkingen oplevert voor de exploitatie en ontwikkeling van het mobiliteitscentrum.	ZW-1414-4
Indiener verzoekt te garanderen dat de nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-1185-12 ZW-1189-18 ZW-1196-14
Indiener verzoekt te garanderen dat deze gebiedsaanduidingen geen beperkingen opleveren voor agrarische gebruiks- en bouwmogelijkheden.	ZW-1454-11
Indiener verzoekt te garanderen dat door nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden en dat landbouwkundige gebruikswaarden behouden blijven. Indien dit niet kan worden gegarandeerd, dient de provincie herinrichting of ruilverkaveling in te zetten.	ZW-1249-8 ZW-1299-10
Indiener verzoekt te garanderen dat gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen opleveren voor de bedrijfsvoering.	ZW-1427-8 ZW-1442-9
Indiener verzoekt te garanderen dat gebiedsaanduidingen geen beperkingen opleveren voor bestaande bouwkavels en bedrijfslocaties die reeds in het omgevingsplan zijn vastgelegd.	ZW-1381-5
Indiener verzoekt te garanderen dat mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volledig mogelijk blijven binnen percelen met nieuwe gebiedsaanduidingen.	ZW-1384-10
Indiener verzoekt te garanderen dat nieuwe zoneringen voor percelen geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, zoals spuitzones, waterrestricties of bemestingsverboden.	ZW-1189-10 ZW-1189-9 ZW-1193-8

Indiener verzoekt te garanderen dat primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen oplevert bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1434-7
Indiener verzoekt te waarborgen dat de aan haar gronden en kavels toegekende gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande bedrijfsvoering en ontwikkelruimte.	ZW-1375-12
Indiener verzoekt te waarborgen dat de aan haar gronden en kavels toegekende gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande bedrijfsvoering en ontwikkelruimte. Indien dit niet kan worden gegarandeerd, dient de provincie herinrichting of vrijwillige kavelruil in te zetten.	ZW-0064-6 ZW-1360-6 ZW-1217-13
Indiener verzoekt te waarborgen dat de landbouwkundige waarden van zijn percelen behouden blijven en dat deze blijvend benut kunnen worden voor agrarische doeleinden.	ZW-1185-13
Indiener verzoekt tot het duidelijk uitleggen en uitwerken van regels en restricties in de POVI voor wat betreft de zoneringen GBLZ en Verwevingsgebied	ZW-0986-1
Indiener verzoekt u de belangen van grondeigenaren, waaronder schade, gebruikswaarde en familiegeschiedenis, expliciet mee te nemen in de uiteindelijke afweging bij het aanwijzen van de percelen tot GBLZ.	ZW-0299-45
Indiener verzoekt u geen volledig nieuwe zoneringen toe te voegen ten opzichte van de ontwerp POVI, omdat daarmee ook geen formele mogelijkheid tot het uitbrengen van een zienswijze mogelijk is. (Bijvoorbeeld ten aanzien van, bijvoorbeeld het risico op ongevallen met gevaarlijke stoffen op provinciale wegen en natuurbrandrisico's)	ZW-0206-8
Indiener verzoekt u het Verwevingsgebied te schrappen. De onderbouwing ontbreekt, de grenzen zijn arbitrair, het leidt tot onnodige beperkingen voor agrarische bedrijven en de rechtszekerheid van agrarische bedrijven is in het geding.	ZW-0877-4
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft en dat deze aanduiding niet leidt tot aanvullende beperkingen bovenop de bestaande wet- en regelgeving. Daarnaast verzoekt indiener dat alle gronden die zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone, worden herstemd tot primair landbouwgebied.	ZW-1217-6
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig geen beperkingen oplevert voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1319-5
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van cultuurgronden in de Groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszones, overgangsgebieden Natura 2000 en verwevingsgebieden volledig behouden blijft en dat deze aanduidingen geen extra beperkingen opleveren.	ZW-1244-6
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van percelen binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-1323-3 ZW-1334-3 ZW-1254-2 ZW-1241-2

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van percelen in het Verwevingsgebied volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen of onzekerheid oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-1241-4 ZW-1254-3
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft en dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren. Indien dit niet kan worden gegarandeerd, dient de provincie herinrichting of ruilverkaveling in te zetten.	ZW-1254-10
Indiener verzoekt vast te leggen dat binnen de Groenblauwe landbouwzone geen aanvullende beperkingen bovenop bestaande wet- en regelgeving worden opgelegd.	ZW-1414-8
Indiener verzoekt vast te leggen dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels en bedrijfslocaties heen liggen, geen aanvullende beperkingen mogen opleveren voor bestaande bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden. Eventuele beperkingen dienen uitsluitend gebaseerd te zijn op degelijk onderbouwd gebiedsonderzoek, met inspraak van de sector.	ZW-1293-3
Indiener verzoekt verwevingsgebied op een specifieke locatie te verbreden, gelijk aan een andere situatie.	ZW-1236-240
Indiener verzoekt volledige transparantie te geven over de afwegingscriteria, beleidsmatige onderbouwing en gebiedsselectie die ten grondslag liggen aan deze voorgenomen aanwijzing van de percelen.	ZW-0299-44
Indiener verzoekt wat de concrete en financiële gevolgen zijn wanneer een perceel de kwalificatie ecologische verbindingszone of blauwgroene zone krijgt.	ZW-1421-2
Indiener verzoekt zonering 'primair landbouw' te verwijderen van grondgebied Mook en Middelaar	ZW-0317-253
Indiener verzoekt, indien de zone gehandhaafd blijft, om duidelijke, objectieve en toetsbare criteria voor gebruiksbeperkingen op te stellen.	ZW-0537-7
Indiener verzoekt, vanwege de onduidelijke gevolgen of beperkingen van deze aanwijzing, om hun perceel niet in het verwevingsgebied op te nemen of om duidelijkheid dat de particuliere woonfunctie en eventuele verbouwingen niet worden beperkt.	ZW-0842-2
Indiener vindt dat er geen extra beperkingen opgelegd mogen worden in een verwevingsgebied, omdat een rendabele exploitatie niet gerealiseerd kan worden door de hoge kosten.	ZW-0761-3
Indiener vindt dat dat het opleggen van bovenwettelijke beperkingen aan agrarische bedrijven in het verwevingsgebied ongegrond is; er is geen toetsing op bedrijfseconomische effecten, planschade, of andere gevolgen.	ZW-0877-27
Indiener vindt de aanduiding in de POVI dat de opgaven in de groenblauwe mantel een ander type landbouw vragen, namelijk extensiever, natuur inclusiever en ‘watervriendelijk’ onvoldoende concreet om af te leiden welke activiteiten of welk type landbouw hier passen, dan wel of deze op voorhand strijdig zijn met de natuur- en wateropgaven in Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0877-17
Indiener vindt de informatie omtrent het verwervingsgebied niet duidelijk en kan niet overzien wat de gevolgen van dit plan zijn en verzoekt om duidelijkere uitleg.	ZW-0483-1

Indiener vindt het onacceptabel dat zoneringen onvoldoende zijn onderbouwd, in de periode tot vaststelling van de POVI in overleg met gemeenten nog aangepast worden en omschrijvingen van de opgaven voor meerderlei uitleg vatbaar zijn.	ZW-0877-16
Indiener vindt het ongeloofwaardig dat de Provincie gebiedsaanduidingen dwars over percelen en zelfs dwars door bestaande gebouwen trekt.	ZW-1358-10
Indiener vindt het ongepast verwervingsgebied aan te wijzen op de percelen (ongeveer honderd meter rond de dorpsbebouwing) en in de toekomst beperkend aangezien het zorgt voor waardedaling.	ZW-0706-5
Indiener voorziet dat de ontwerpvisie aanzienlijke negatieve gevolgen kan hebben voor: het huidige en toekomstige gebruik van hun gronden; de marktwaarde van de betreffende percelen; de exploitatiemogelijkheden, waaronder potentieel ontwikkeling en herontwikkeling.	ZW-0119-2
Indiener vraag naar de achtergrond van de totstandkoming van de nieuwe zoneringen in POVI. Indiener vraagt of de zonering nog aangepast kan of kan gaan worden in omvang.	ZW-0990-3
Indiener vraagt aandacht voor de economische, juridische en relationele impact van beleidszonering op pachtgrond in eigendom van fondsen.	ZW-1018-14
Indiener vraagt aandacht voor het behoud en perspectief voor de locaties van de toekomst. Hoogstwaarschijnlijk zijn dit voornamelijk bestaande locaties, daar waar ontwikkeling kan plaatsvinden	ZW-1328-6
Indiener vraagt dat het verwevingsgebied wordt herijkt in samenspraak met ondernemers in het gebied	ZW-1102-4
Indiener vraagt duidelijkheid over de wijze waarop met verschillen omgegaan zal gaan worden als een perceel zowel GBLZ alsook primair LBG?. Indiener roept op om perceelsgrenzen te gebruiken voor scheiding tussen zones.	ZW-0990-6
Indiener vraagt hoe de provincie stuurt op grondgebruik in de de groenblauwe landbouwzone zonder het verdienmodel aan te tasten?	ZW-0967-3
Indiener vraagt hoe de provincie stuurt op grondgebruik in het verwevingsgebied zonder het verdienmodel aan te tasten?	ZW-0967-2
Indiener vraagt hoe deze groenblauwe landbouwzone bijdraagt aan de gestelde doelen en welke maatregelen hiervoor worden genomen.	ZW-1236-198
Indiener vraagt of er geen concretere doelen moeten worden gepland voor de groenblauwe landbouwzone.	ZW-1236-199
Indiener vraagt of het binnen de POVI nog mogelijk is om een nieuwe stal te bouwen in groenblauwe landbouwzone, noodzakelijk voor een duurzame, diervriendelijke en toekomstbestendige bedrijfsvoering?	ZW-0967-9
Indiener vraagt of het binnen de POVI nog mogelijk is om een nieuwe stal te bouwen in verwevingsgebied, noodzakelijk voor een duurzame, diervriendelijke en toekomstbestendige bedrijfsvoering?	ZW-0967-8
Indiener vraagt om concreet aan te geven wat de GBLZ concreet betekent voor bestaande bedrijven	ZW-1102-2
Indiener vraagt om concreet aan te geven wat het verwevingsgebied concreet betekent voor bestaande bedrijven	ZW-1102-3
Indiener vraagt om de zonering van de GBLZ terug te brengen tot de Groenblauwe mantel (als voorloper van de GBLZ).	ZW-1385-3

Indiener vraagt om geen beperkingen op perceel-niveau op te nemen in de POVI	ZW-0410-9
Indiener vraagt om hun bezwaren serieus te nemen en ervoor zorg te dragen dat de nieuwe POVI geen negatieve gevolgen heeft voor het woongenot, het eigendomsrecht en de ontwikkelmogelijkheden van hun eigendom.	ZW-0842-4
Indiener vraagt om meer duidelijkheid over de zonering. Hoe zorgt de Provincie dat de zonering eenduidig geïnterpreteerd wordt?	ZW-0313-4
Indiener vraagt om te verduidelijken of het voor hen mogelijk is in het Verwevingsgebied en de GBLZ nog nieuwe loodsen, stallen en wooneenheden te bouwen	ZW-1237-45
Indiener vraagt om transparante onderbouwing van het beleid rond de Groenblauwe Landbouwzones (GBLZ), inclusief de ruimere afbakening, proportionaliteit, effectiviteit, ondersteuningsmaatregelen voor boeren en concrete natuurwinst.	ZW-0196-139
Indiener vraagt om uitleg hoe ze hun bedrijfslocaties kunnen ontwikkeling, terwijl dit in de GBLZ onmogelijk lijkt.	ZW-1169-2
Indiener vraagt om uitleg hoe zij en hun opvolging hun bedrijf kunnen ontwikkelen in de GBLZ.	ZW-1209-1
Indiener vraagt om uitleg wat het betekent dat hun bouwvlak in verschillende zones valt. Op het moment dat bedrijfsvoering door alle regelgeving of een andere oorzaak onmogelijk wordt, is het voor de indiener belangrijk dat er opties voor ontwikkeling zijn.	ZW-1178-6
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Waarom zijn percelen voorzien van dubbel laagse zoneringen? Hoe wordt duidelijkheid gegeven aan ondernemers over het geldend regime?	ZW-0899-16
Indiener vraagt voor een goede onderbouwing van feiten en afwegingskaders waarop de zoneringen zijn gebaseerd.	ZW-0985-4
Indiener vraagt waarop de ingetekende zonering is gebaseerd. Brede zones van 600 meter die langs sommige water lopen houden abrupt op bij infrastructuur.	ZW-0153-4
Indiener vraagt wat wordt bedoeld met grasland en teelten ten dienste van water en natuur in de groenblauwe landbouwzone	ZW-0980-3
Indiener vraagt zich af de locatie wel goed is ingetekend als GBLZ	ZW-0187-135
Indiener vraagt zich af hoe bedrijfsontwikkeling in de GBLZ mogelijk is.	ZW-0377-1
Indiener vraagt zich af hoe de Groenblauwe Landbouwzone tot stand is gekomen.	ZW-0381-4
Indiener vraagt zich af hoe de nieuwe regels van de Groenblauwe Landbouwzone de uitbreiding en vergunningen beïnvloeden.	ZW-1010-7
Indiener vraagt zich af hoe de verschillende zoneringen en gebiedspaspoorten op één landbouwperceel te begrijpen zijn en wat de consequenties hiervan zullen zijn voor de toekomst.	ZW-0173-7
Indiener vraagt zich af hoe de zones in de Provinciale Omgevingsvisie zijn bepaald en wijst op het gebrek aan praktische uitvoerbaarheid.	ZW-0377-3
Indiener vraagt zich af hoe een landbouwbedrijf voldoende opbrengst kan blijven realiseren zonder afhankelijk te zijn van wisselende subsidies, vooral wanneer intensievere gewassen niet meer mogelijk zijn in groenblauwe zones.	ZW-0989-3

Indiener vraagt zich af hoe het akkerbouwbedrijf ontwikkeld kan worden in het Verwevingsgebied/Groenblauwe Landbouwzone, inclusief de mogelijkheid om een nieuwe loods of bewaring te bouwen.	ZW-0643-1
Indiener vraagt zich af hoe het bedrijf kan worden ontwikkeld in het Verwevingsgebied gezien de beperkingen van spuitvrijezones en bufferzones voor fijnstof en geur, evenals de scheiding van mens en dier.	ZW-0770-1
Indiener vraagt zich af hoe het bedrijf zich kan ontwikkelen als uitbreidingsmogelijkheden in de groenblauwe landbouwzone vallen.	ZW-0838-4
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat een perceel blijvend grasland valt in natuurnetwerk Limburg. Ditzelfde geldt voor de straatzijde waar een oprit valt onder Natuurnetwerk Limburg. Natuurnetwerk Limburg heeft grote beperkingen op het gebruik van de gronden en indiener maakt hier dan ook bezwaar tegen.	ZW-0303-1
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat een perceel deels groenblauwe landbouwzone is en deels verwevingszone, en waar die keuze op gebaseerd is.	ZW-0367-5
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld kunnen worden in de groenblauwe landbouwzone.	ZW-0913-2 ZW-0773-2
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld kunnen worden in het Verwevingsgebied.	ZW-0773-1
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen kunnen worden geteeld op landbouwgrond in de Groenblauwe zone zonder het verdienmodel aan te tasten.	ZW-0711-2
Indiener vraagt zich af hoelang de nieuwe locatie primair landbouwgebied blijft, gezien de veranderlijke beleidsvoering van de overheid.	ZW-0700-6 ZW-1226-7
Indiener vraagt zich af hoe percelen economisch en milieuverantwoord bewerkt kunnen worden gezien de aangebrachte zoneringen en de daar bijbehorende krommingen in de belijning van de zonering.	ZW-0641-3
Indiener vraagt zich af hoe verhoudt een stringent regime t.a.v. nieuwbouw buiten de kernen zich verhoudt tot de ruimte die wel geboden wordt voor natuur inclusief bouwen binnen de Groenblauwe Landbouwzone. Zou de passage over het primair landbouwgebied niet ook van toepassing kunnen zijn op Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-0319-180
Indiener vraagt zich af hoe ze in het verwevingsgebied, GBLZ, overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden en ecologische verbindingszones, akkerbouwgewassen kunnen blijven telen die nodig zijn voor vruchtwisseling naast het telen van voedergewassen.	ZW-1169-6
Indiener vraagt zich af hoe zij hun melkveebedrijf verder kunnen ontwikkelen in de groenblauwe landbouwzone, gezien de beperkte ruimte voor stalaanpassingen en nieuwe bouw.	ZW-1443-4
Indiener vraagt zich af hoeveel zekerheid de benadering van grondgebruik in de groenblauwe landbouwzone biedt voor hun toekomst.	ZW-1443-1
Indiener vraagt zich af of de indeling in de diverse zones (groenblauwe landbouwzone met daar bovenop overgangsgebied rondom Natura 2000, een ecologische verbindingszone en een verwevingsgebied) hem aantasten in het rechtszekerheidsbeginsel en in het evenredigheidsbeginsel waar hij als ondernemer/ burger recht op heeft.	ZW-1177-24

Indiener vraagt zich af of de regelgeving in groenblauwe gebieden geldt voor het hele perceel, of dat opsplitsing van het perceel noodzakelijk wordt.	ZW-0914-1
Indiener vraagt zich af of de voorgestelde plannen noodzakelijk zijn, gezien het gevarieerde landschap waarin agrarische bedrijven goed passen.	ZW-0804-5
Indiener vraagt zich af of en hoe het bedrijf dat in de groenblauwe landbouwzone ligt, ontwikkeld kan worden inclusief de bouw van een nieuwe stal of machine loods. Uit de POVI leidt de indiener namelijk af dat dit onmogelijk of lastig wordt.	ZW-0716-1
Indiener vraagt zich af of en hoe het bedrijf ontwikkeld kan worden ondanks de ligging in een groenblauwe zone.	ZW-0113-2
Indiener vraagt zich af of en hoe het eigen pluimveebedrijf in de toekomst kan blijven ontwikkelen binnen de groenblauwe landbouwzone.	ZW-0472-1
Indiener vraagt zich af of en hoe het melkveebedrijf in het Verwevingsgebied kan worden ontwikkeld, inclusief de bouw van een nieuwe loods of stal.	ZW-0789-1
Indiener vraagt zich af of het bedrijf in de Groenblauwe zone kan worden ontwikkeld om toekomstbestendig te blijven, met name in het licht van de beperkingen die de POVI oplegt.	ZW-0711-1
Indiener vraagt zich af of het houden van koeien, wat beeldbepalend is volgens de POVI, nog wel mogelijk is in de toekomst in het verwevingsgebied, GBLZ, overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden en ecologische verbindingszones.	ZW-1169-5
Indiener vraagt zich af of zonering van het verwevingsgebied strenge regels zal introduceren die landbouw onmogelijk maken.	ZW-0511-2
Indiener vraagt zich af tot welke ‘hoofd’-zone hun bedrijfslocatie gerekend wordt, gelegen in de GBLZ, maar overschaduwd door een overgangsgebied natura2000, een verwevingsgebied en een ecologische verbindingszone en stelt dat bedrijfsvoering op basis van deze meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk.	ZW-1169-3
Indiener vraagt zich af waar de intekening van de groenblauwe landbouwzone op gebaseerd is.	ZW-0465-1
Indiener vraagt zich af waarom bedrijven moeten aantonen of zij maatschappelijk meerwaarde hebben en mogelijk verplaatst moeten worden, terwijl de stad naar hen toe groeit.	ZW-0380-4
Indiener vraagt zich af waarom de A2 niet als grens van het verwervingsgebied wordt gebruikt tussen het primaire landbouwgebied en de bebouwing, en vraagt om een motivering voor de huidige gebieden of om aanpassingen.	ZW-1501-4
Indiener vraagt zich af waarom de groenblauwe zone ten oosten van de Geleenbeek is aangemerkt als ecologische verbindingszone want dit gaat volgens indiener ten koste van goede landbouwgrond. En indiener vraagt zich af waarom de zone niet direct op een specifieke locatie ligt.	ZW-0367-6
Indiener vraagt zich af waarom de landbouwlocaties plotseling in de groenblauwe landbouwzone zijn geplaatst zonder duidelijke onderbouwing.	ZW-0699-4 ZW-0700-4 ZW-1226-4
Indiener vraagt zich af waarom de omvang van verwevingsgebieden rondom stedelijke gebieden groter is dan rondom landelijke kernen, en verzoekt om een onderbouwing hiervoor.	ZW-0416-6

Indiener vraagt zich af waarom de Provincie zijn fruitteeltbedrijf niet als primair landbouwgebied ziet.	ZW-1366-1
Indiener vraagt zich af waarom een transitiegebied zo star en beperkend vastgelegd wordt. Flexibiliteit, maatwerk en oog voor de bedrijfsstructuur zijn essentieel. Evenals de betrokkenheid van agrarische ondernemers bij gebiedsgerichte aanpak.	ZW-1419-6
Indiener vraagt zich af waarom Holtum omgeven is door een verwevingsgebied van 500 meter.	ZW-0367-4
Indiener vraagt zich af waarom drie bedrijven als GBLZ zijn ingetekend	ZW-0187-142
Indiener vraagt zich af waarom vergelijkbare percelen in de nabijheid wel in het Primaire Landbouwgebied vallen, en zelf een vakantiepark, terwijl zijn fruitteeltbedrijf in de Groenblauwe Landbouwzone ligt.	ZW-1366-7
Indiener vraagt zich af wat de consequenties zijn van de zone 'Primair Landbouwgebied' voor bestaande plannen en lopende gesprekken met de Gemeente Peel en Maas ten aanzien van VAB	ZW-1497-5 ZW-1498-5
Indiener vraagt zich af wat de indiener in het verwevingsgebied wordt opgelegd of kan worden opgelegd.	ZW-0736-1
Indiener vraagt zich af wat de intreding van het verwevingsgebied betekent voor zijn perceel.	ZW-0838-1
Indiener vraagt zich af wat de invloed van de verwevingsgebieden is op de huidige bedrijfsvoering van zijn agrarisch bedrijf, de grondprijs, en of dit inkomstenderving in de hand werkt en kostprijsverhogend werkt.	ZW-1358-18
Indiener vraagt zich af wat de mogelijkheden zijn op landbouwgrond in Groenblauwe landbouwzones.	ZW-0989-2
Indiener vraagt zich af wat er straks nog mogelijk is in de Verwevingsgebieden.	ZW-0710-1
Indiener vraagt zich af welk toekomstperspectief een jong familiebedrijf kan hebben in de Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1358-28
Indiener vraagt zich af welke beperkingen er zijn als gevolg van de indeling in verwevingsgebied en hoe dit invloed heeft op de waardevermindering van de woning en het perceel.	ZW-1224-1
Indiener vraagt zich af welke beperkingen er zijn als gevolg van de indeling in verwevingsgebied voor en hoe dit invloed heeft op de waardevermindering van het perceel.	ZW-1224-6
Indiener vraagt zich af welke gewassen nog geteeld mogen worden in een verwevingsgebied en hoe vruchtwisselingen moeten worden uitgevoerd.	ZW-1224-4
Indiener vraagt zich af welke landschappelijke of ecologische eisen zullen gelden en of deze conflicteren met rationeel agrarisch gebruik.	ZW-1073-5
Indiener vraagt zich af wie de kosten en nadelige gevolgen zal vergoeden die voortvloeien uit de zones op de landbouwpercelen.	ZW-1009-5
Indiener vraagt zich of de beperkingen in groenblauwe landbouwzones kunnen zorgen voor verdwijnen van landbouwbedrijven en leegloop van het platteland en over de rol van veehouders en boeren uit andere gebieden (zoals Duitsland) in deze zones.	ZW-0458-13
Indiener vraagt zich welke beperkingen of voorwaarden de indeling in de GBLZ met zich meebrengt voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0381-1

Indiener vreest dat de groenblauwe zone de continuïteit van het bedrijf en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden belemmert.	ZW-0452-3
Indiener vreest dat de veelheid aan nieuwe gebiedsaanduidingen leidt tot onnodige discussies en rechtsonzekerheid over de gebruiksmogelijkheden van bestaande agrarische bouwkavels.	ZW-1232-2 ZW-1239-2 ZW-1185-2 ZW-1189-2 ZW-1193-2
Indiener vreest dat economische mogelijkheden voor traditionele landbouwactiviteiten worden ingeperkt door het beleidsvoorstel.	ZW-0523-1
Indiener vreest dat het toewijzen van meerdere zones aan een uniek perceel landbouwactiviteiten omslachtig maakt en resulteert in een complexe administratie die economisch niet te verantwoord is.	ZW-0521-1
Indiener vreest dat met de voorgenomen indeling van de Groenblauwe zone beperkingen worden opgelegd en daarmee het bedrijf (financiële) problemen gaat krijgen met exploitatie en het ontstaan van forse vermogensschade	ZW-0111-3
Indiener vreest ervoor dat er geen kans bestaat om landbouwactiviteiten, gecombineerd met alternatieve activiteiten op deze locatie uit te voeren.	ZW-0518-5
Indiener vreest op basis van zonering verwevingsgebied voor beperkingen die de agrarische en economische waarde van diens akkerbouwbedrijf reduceren	ZW-0038-1
Indiener vreest voor de continuïteit van lokaal voedselproducerend grondgebruik door de aanwijzing GBLZ	ZW-0429-8
Indiener vreest voor gebruiksbeperkingen vanwege de aanduiding Verwevingsgebied en het in gevaar brengen van de toekomst van het bedrijf.	ZW-0640-2
Indiener vreest voor het toekomstig gebruik en financiële haalbaarheid van percelen die in de 'groenblauwe landbouwzone' liggen, wanneer er extensiever, natuur inclusiever en watervriendelijke gewerkt moet worden	ZW-0110-4
Indiener waardeert dat de percelen als primair landbouwgebied zijn aangeduid en verzoekt dat deze aanduiding ongewijzigd blijft en niet wordt verzwaard met aanvullende beperkingen.	ZW-1074-9
Indiener waardeert de aanduiding van haar percelen als primair landbouwgebied en verzoekt deze ongewijzigd te handhaven.	ZW-1375-5
Indiener waardeert de aanduiding van haar percelen als primair landbouwgebied en verzoekt deze ongewijzigd te handhaven. Binnen dit gebied mogen geen aanvullende beperkingen of voorwaarden worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1360-3
Indiener waardeert de aanduiding van percelen als primair landbouwgebied en verzoekt deze ongewijzigd te handhaven.	ZW-1381-6
Indiener wenst dat hun landbouwbedrijf net als voorheen ingetekend wordt als primair landbouwgebied om hun bedrijf toekomstbestendig te houden.	ZW-0243-21
Indiener wenst een onderbouwing voor de keuze om verwervingszones op te nemen in de POVI en een onderbouwing voor de gekozen breedtes van de zones (100m/250m).	ZW-0915-7
Indiener wenst geen beperkingen in de bedrijfsvoering of op de bedrijfslocatie die leiden tot meerkosten, omzetverlies en waardedaling van de grond en verzoekt het Zoekgebied Grondwaterbeschermingsgebied te verkleinen zodat	ZW-0615-6

hun locatie buiten het zoekgebied valt. Indiener geeft aan dat als dit niet gebeurt, zij een schadeclaim gaan indienen.	
Indiener wenst graag mee duidelijkheid over de implicaties van de aanduiding van verwevingsgebied op de percelen behorende bij zijn bedrijf. Indiener wil weten of het om een zonering aanduiding gaat of is hier een duiding die gaat over het exacte kadastrale deel dat is benoemd? Indiener wil weten wat de gevolgen zijn voor bemesting en gewasbescherming in deze zone?	ZW-0990-1
Indiener wenst graag meer duidelijkheid over de implicaties van de aanduiding van groenblauwe landbouwzone op de percelen behorende bij zijn bedrijf, Indiener vraagt of het mogelijk is om hier een extensief winterverblijf te realiseren voor vleesvee?	ZW-0990-2
Indiener wenst inzicht in de overweging de verwevingszone in Klimmen, Weustenrade te begrenzen.	ZW-1483-5
Indiener wenst nadrukkelijk te onderstrepen dat zijn percelen reeds lang agrarisch worden gebruikt ten behoeve van duurzame voortzetting van het akkerbouwbedrijf. Hij kan en wil deze gronden uitsluitend benutten voor volwaardig landbouwkundig gebruik. Indiener stelt dat de aanduiding als Verwevingsgebied geen heldere begrenzing of beleidsmatige toelichting bevat en dat dit onzekerheid veroorzaakt.	ZW-0322-5
Indiener wenst onderbouwt te zien waarom bedrijfslocatie is ingetekend als groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone en gebiedspaspoort beekdalen terwijl omliggende gebieden zijn ingetekend als primair landbouwgebied.	ZW-0545-5
Indiener wenst onderbouwt te zien waarom een rij bomen op eigendom is ingetekend als ecologische verbindingszone aangezien deze zich midden in primair landbouwgebied bevinden.	ZW-0545-6
Indiener wijst erop dat bij de opmaak van de diverse afbakeningen geen rekening is gehouden met perceelvormen van de landbouwgrond en indiener maakt zich zorgen over de verdere invulling en wat hiervan de praktische gevolgen kunnen zijn.	ZW-1094-6
Indiener wijst op beperkingen voor zijn landbouwbedrijf door het benoemen van verwevingsgebied op delen van zijn te bewerken percelen.	ZW-0777-2
Indiener wijst op de daling van de grondwaarde in de verwevingszone door beperkingen in bestrijdingsmiddelen en bemesting. De percelen vormen een vitaal onderdeel van de bedrijfsvoering maar vormen ook het onderpand binnen de financiering van het bedrijf. Indiener wijst erop dat als er verdamping van het vermogen ontstaat de pensioenvoorziening in het geding komt.	ZW-0777-3
Indiener wijst op de mogelijke waardevermindering van de grond als het gebruik ervan beperkt wordt door de Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1010-6
Indiener wil goede gangbare mogelijkheden voor akkerbouw op zijn gescheurde graslanden in de GBLZ.	ZW-0375-1
Indiener wil in de toekomst stallen aan kunnen passen of een nieuwe stal kunnen bouwen voor het pluimveebedrijf in de groenblauwe landbouwzone.	ZW-0472-2
Indiener wil weten wat de beperkingen in de verschillende zoneringen en met name in de Groenblauwe Landbouwzone inhouden. Doordat dit onvoldoende bekend is, is het moeilijk aan de hand van de ontwerp Omgevingsvisie een	ZW-0549-2 ZW-0562-2 ZW-0544-2

goede inschatting te maken voor wat betreft de toekomstmogelijkheden voor haat bedrijf.	
Indiener ziet de insteek van primaire landbouwgebieden als positief, maar duidt de focus op de agrofoodsector als te rigide. De unieke kleinschaligheid van de Zuid-Limburgse landbouw, inclusief hybride verdienmodellen en niet-voedselproductie, draagt bij aan het landschap en de regio. Functies zoals woningen, vrijetijdseconomie en bedrijvigheid worden vrijwel volledig uitgesloten, wat het buitengebied in Zuid-Limburg rigide vastlegt. De beperkingen rondom niet-agrarische functies zoals deze in het voorliggende POVI zijn opgenomen in primaire landbouwgebieden zijn dan ook problematisch. Hiermee belemmert Provincie Limburg niet alleen ontwikkelingen en staat het haaks op eerdere visies zoals Panorama Zuid-Limburg en de Agenda Zuid-Limburg.	ZW-0187-83 ZW-0207-77 ZW-0238-67 ZW-0253-81 ZW-0271-67 ZW-1127-99
Indiener ziet verschillen in ambitie en opgave tussen Maasvallei en de Groenblauwe landbouwzone en vraagt om splitsing en heldere formulering van de opgave per gebied.	ZW-0224-147
Indiener, verzoekt om te voorkomen dat het betreffende gebied een verwevingsgebied wordt vanwege de vermeende consequenties voor de bedrijfsvoering. Indiener verzoekt om wijziging in Primair landbouwgebied vanwege zijn bedrijfsvoering gericht op bietenteelt.	ZW-0219-4
Indieners onderschrijven de ambitie van de Provincie dat de (grondgebonden) land- en tuinbouw als belangrijke gebruiker en beheerder van het buitengebied van groot belang is voor het aanzien en de kwaliteit van het cultuurlandschap en het leefklimaat en dat de provincie als belangrijkste uitgangspunt een gunstig ondernemersklimaat voor de land- en tuinbouw wil bieden. Met dit uitgangspunt kunnen verdergaande transities alleen plaatsvinden als deze door de sector worden onderschreven. Indiener ziet niets in het van bovenaf opleggen van regels/beperkingen. De nieuwe gebiedsaanduidingen doen vermoeden dat er veel toekomstige beperkingen voor het grondgebruik ontstaat, zonder dat daar alternatieven en/of oplossingen op bedrijfsniveau tegenover staan.	ZW-1356-2
Indieners verzoeken om goed vast te leggen dat de gebiedsaanduidingen, zoals die over individuele bouwkavels liggen, voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden, niet van toepassing zijn voor agrarische bouwkavels en dat het onderliggende omgevingsplan van toepassing is. Dit geldt ook voor, de in afwijking van de bouwkavel verleende omgevingsvergunningen en vergunningen die in voorbereiding zijn voorafgaande aan de ter visie legging van de Ontwerpvisie.	ZW-1356-1
Indieners verzoeken primair de aanduidingen te wijzigen zoals verzocht in de zienswijze en daarnaast te garanderen dat door gebiedsaanwijzingen geen extra beperkingen ontstaan voor hun bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden. Daarnaast wordt verzocht gebiedsaanduidingen zoals verzocht te schrappen. Uitgangspunt is dat de gebruiksmogelijkheden van de gronden van indieners niet verder mogen worden beperkt door nieuwe gebiedsaanduidingen.	ZW-1356-9

Indieners willen niet dat er verdere beperkingen gaan gelden voor voortzetting en ontwikkeling van hun agrarische bedrijf, (boerderij, tuin en omliggende landbouwgrond) als gevolg van de ligging in het 'verwevingsgebied'. Indiener ziet een onregelmatigheid in uw beleid met boerderijen die in dezelfde kern en boerderijen op minder dan 500m in het buurdorp niet in het verwevingsgebied liggen en dus geen beperkingen hebben. Indiener verzoekt U vriendelijk om de juiste grenzen in te tekenen, zodat indiener het bedrijf verder kan voortzetten en ontwikkelen zonder verdere beperkingen van het “verwevingsgebied”.	ZW-0070-1
Indiener geeft aan dat dit kavel valt in het verwervingsgebied en ook zijdelings wordt doorsneden door de groen/blauwe zone, specifiek droogdal en verzoekt aan te geven hoe dit perceel bewerkt moet worden om toch een verdienmodel te behouden.	ZW-0951-5
Indiener geeft aan dat dit kavel compleet valt in de groen/blauwe zone en wordt doorsneden door droogdal en vraagt om uitleg over deze kwalificatie en daarnaast om aan te geven hoe dit perceel bewerkt moet worden om toch een verdienmodel te behouden?	ZW-0951-6
mbt 11.2.5.4. Niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) in de Groenblauwe Landbouwzone worden in beginsel beoordeeld als nieuwvestiging en dienen aan te sluiten op de gebiedsaanduiding. De mogelijkheden en voorwaarden voor dergelijke functies worden door het themabeleid bepaald. Opmerking: Tenzij deze wijziging wordt ingegeven om natuurdoelen te halen bijvoorbeeld van VAB (vrijkomende agrarische bebouwing) naar caravanopslag of huisvesting arbeidsmigranten etc. Daar is de indiener het niet meer eens en vraagt om aanpassing.	ZW-1242-29
Naar mening van indiener ontbreekt een duidelijke analyse van hoe verschillende domeinen van invloed zijn op de toekomst van de landbouw, terwijl deze impact groot is. Zo blijft de spanning en wederzijdse inwerking van ontwikkelmogelijkheden in verwevingsgebieden (bv. Voor straatje erbij) enerzijds en belangrijke kwesties zoals spuit- en stankcirkels anderzijds onderbelicht. Indiener verzoekt met haar in gesprek te gaan voor de uitwerking van de Omgevingsverordening.	ZW-0304-66
Nagenoeg alle landerijen vallen in de zone Verwevingsgebied of soms in een Groenblauwe zone in de directe omgeving van indiener. Sommige percelen zijn een combinatie van zones. Indiener vraagt zich af tot welke ‘hoofd’ zone hun bedrijf wordt gerekend? Bedrijfsvoering op basis van meerdere zones is onuitvoerbaar in de praktijk.	ZW-0505-2
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Groenblauwe landbouwzone en Natura 2000-overgangsgebieden niet wordt beperkt en expliciet wordt gewaarborgd.	ZW-0981-13
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen niet gelden voor agrarische bouwkavels, en dat het onderliggende bestemmingsplan leidend blijft voor gebruiks- en bouwmogelijkheden, inclusief lopende vergunningen en planprocedures.	ZW-1039-2
Indiener verzoekt dat in voorbereiding zijnde wijzigingen van het bestemmingsplan volledig worden meegenomen bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.	ZW-1458-4

Ondanks dat vanuit Provinciale zijde onderkend wordt dat land- en tuinbouw de hoofdgebruiker is binnen de Groenblauwe zone worden er tal van beperkingen opgelegd voor bedrijven en grondgebruikers. Land- en tuinbouw gericht en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven krijgt alle de ruimte, de reguliere land- en tuinbouw krijgt geen ondernemers-/ontwikkelingsruimte hetgeen onacceptabel is. Ondernemers worden dus eenzijdig beperkt in hun bedrijfsvoering en krijgen uitsluitend nog medewerking indien zij zich dienstbaar op gaan stellen in relatie tot de natuur- en waterbelangen.	ZW-1394-2
Ook wordt er in de ontwerp Omgevingsvisie aangekondigd dat er in het Verwevingsgebied ruimte gemaakt gaat worden voor 'een straatje erbij'. Dit betekent dat de bebouwde kom opschuift en dus ook het Verwevingsgebied richting de bedrijfslocatie van indiener opschuift. Schuift het Verwevingsgebied met mogelijk extra beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering dan ook op? De bedrijfslocatie van indiener komt dan geheel of gedeeltelijk binnen het Verwevingsgebied te liggen. Indiener wenst dit absoluut niet. Gebeurt dit wel dan is volledige compensatie noodzakelijk!	ZW-0544-9 ZW-0549-9 ZW-0562-9
Op de bedrijfslocatie van indiener ligt de bestemming “verwevingsgebied”. Doordat er geen ruimte is voor nieuwvestiging van agrarische bouwblokken binnen uw visie, zal het bedrijf van indiener zich naar mening van indiener niet kunnen ontwikkelen en op den duur een keer verdwijnen. Indiener is het derhalve niet eens met het verbod op nieuwvestiging van bedrijven gericht op akkerbouw en vollegrondstuinbouw.	ZW-0327-1
Op de locatie exploiteert indiener nu een groepsaccomodatie. In de toekomst valt deze binnen groenblauwe landbouwzone, die ook nog aangemerkt wordt als ecologische verbindingszone.	ZW-0945-9
Op huiskavel van indiener is een gedeelte als Beekdal aangegeven Een groter deel is aangemerkt als Groenblauwe Landbouwzone (GBLZ). Indiener verzoekt de aanwijzing GBLZ aan te passen naar het functioneel en feitelijke beekdal en het resterende aan te wijzen als Primair Landbouwgebied.	ZW-0611-6
Op korte afstand van de bedrijfslocatie van indiener is het Verwevingsgebied rondom de kern van Ulestraten (Genzon en Klein Berghemmerweg) gelegen. Dit kan leiden tot beperkingen in het gebruik van de agrarische bedrijfslocatie en de landbouwpercelen van indiener, hetgeen ongewenst is.	ZW-0544-7
Par. 2.3.5 Indiener geeft aan dat bij de beschrijving van de Groenblauwe zone volledig ontbreekt welke mogelijkheden er wel of niet zijn. Een duidelijke richting ontbreekt wat betreft de gebiedsdifferentiaties en voor het verwevingsgebied. De ambitie om ha grond aan te kopen voor nieuwe natuur is strijdig met de opmerking dat de omvang van het natuurnetwerk Limburg behouden blijft op het huidige niveau. In de aanvullende maatregelen ontbreken thema's als beekdal brede benaderingen die de aanwezige agrarische ondernemers hun bedrijfsvoering kunnen laten aanpassen t.b.v. een zeer noodzakelijke gebiedsgerichte aanpak. Indiener verzoekt de uitspraken over de uitspraken over de Groenblawe Mantel over te nemen voor de Groenblauwe landbouwzone (presentatie DSO Povi-markt 23-0102025).	ZW-0145-20

Par. 3.4.3 Indiener verzoekt in de Povi expliciete uitspraken op te nemen over stedelijke ontwikkelingen binnen de Zonering Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0145-26
Par. 5.6 Indiener vindt het opnemen van de Groenblauwe landbouwzone - natuur als aparte kaartlaag een heldere regel, waarvoor instemming ndiener vraagt om het schematisch beschrijven van de verschillen tussen de vroegere Groenblauwe en nu voorgestelde Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0145-32
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener vraagt zich af of deze percelen worden gesplitst?	ZW-0426-14
Vanwege de bovengemiddelde omvang van het bedrijf van de indiener is verwaarding van mest een logische keuze en past prima in het verder verduurzamen van de veehouderij. Echter wordt in de provinciale omgevingsvisie aangegeven dat in de GBLZ, verwaarding van mest in beginsel niet gewenst is. Dit betekent daarmee een forse inperking op de mogelijkheden voor het bedrijf.	ZW-0564-6 ZW-0903-6
Indiener stelt dat de brug staat aangegeven als 'Verwevingsgebied', maar dit is een brug over het Niersdal dus daarom is GBLZ beter geschikt.	ZW-0186-177
Volgens indiener is er in het plan onvoldoende uitgewerkt wat de consequenties zijn -voor de diverse gebiedsaanduidingen moment dat er sprake is van een verwevingsgebied. Er wordt volgens indiener in algemene bewoordingen wat gezegd over “emissie-arme landbouw”, “spuitvrije zones” en “Bufferzones voor fijnstof en geur” en wordt niet aangeis toegestaan “doelen” bereikt zouden moeten worden. Indiener verzoekt hier duidelijkheid in te verschaffen voordat er een aanwijzing plaatsvindt.	ZW-0355-3
Voor een gezonde toekomst van het bedrijf betekent dit dat het financieel gezond moet zijn. Dit laatste kan alleen met het telen van intensieve gewassen zoals aardappels, uien en bieten. Indiener vraagt hoe zij deze gewassen moeten telen in Verwevingsgebied/ Groenblauwe Landbouwzone? Of zelfs in primair landbouwgebied met daarin stroken van groenblauwe zones?	ZW-0390-11
Voorziene bedrijfsontwikkelingen van de indiener lijken te stuiten op beperkingen aangezien de percelen nu worden aangeduid als primair landbouwgebied (zie zienswijze voor kaartmateriaal).	ZW-0596-2 ZW-1158-1
Indiener merkt bij paragraaf 5.3.6 op: Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone. Hier wordt gesproken over waarden, in hoofdstuk 4 wordt gesproken over kernkwaliteiten. Graag duidelijk maken waaraan getoetst wordt.	ZW-1204-95
De indiener stelt dat het verwevingsgebied over de inpassingszone van het bedrijventerrein (Greenport) kan worden gelegd in plaats van daar omheen. Hiermee wordt namelijk de eerdere aanwijzing van een bedrijfsterrein afgewenteld op de gronden van de indiener.	ZW-0193-1
De huiskavel en omliggende percelen van indiener zijn aangeduid als “Laagvlieggebied” voor defensie. Het begrazen met runderen is volgens indiener onverenigbaar met een laagvlieggebied. Indiener verzoekt dan ook het laagvlieggebied te schrappen rondom de Mariapeel.	ZW-0548-8

De indiener geeft aan dat verandering in de bedrijfsvoering van veehouderij naar potentieel een bedrijventerrein mogelijk moet blijven en dat er daarom geen beperkingen op het gebied moeten komen die dit onmogelijk maken.	ZW-1353-1
Indiener geeft aan dat er een natuurlijke wal aanwezig is bij het glastuinbouwbedrijf en het buurperceel, wat opnieuw overwogen zou moeten worden bij het bepalen van de grens van het verwevingsgebied.	ZW-0814-4
Indiener geeft aan dat er zorgen zijn over de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van zijn zorgboerderij- en agrarisch bedrijf vanwege de zonering als stedelijk gebied en ligging in het nationaal landschap Zuid-Limburg en wenst hiertegen bezwaar aan te tekenen.	ZW-0890-1
Indiener geeft aan dat in paragraaf 3.4.4 zonering landbouw het volgende is bepaald. Om de landbouw niet onnodig te beperken, is er in beginsel in deze zone geen ruimte voor nieuwe niet-agrarische functies zoals wonen en woon- of recreatiefuncties in vrijkomende agrarische bebouwing. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden. Er is in uitzonderingsgevallen ruimte voor maatwerk voor een recreatiefunctie binnen VAB's. Dat blijkt uit de laatste zin. Echter, door de stelligheid waarmee de eerste zin wordt geformuleerd, lijkt het alsof een recreatieve functie wordt uitgesloten en alleen mogelijk is na overleg met de provincie. Het zou goed zijn om hier een verwijzing te maken naar paragraaf 13.5 onder welke voorwaarde nieuwvestiging van een recreatieve functie wel onder strikte voorwaarden mogelijk is. Dat biedt ook meer rechtszekerheid dan alleen de verwijzing dat het gesprek met de provincie moet worden aangegaan. In paragraaf 11.2.5.4 staat dit naar ons oordeel wel correct vermeld.	ZW-1127-15
Indiener kan zich niet vinden de aanduiding Verwevingsgebied ter plaatse van zijn glastuinbouwbedrijf en verzoekt de gemeente in de aanduiding te wijzigen naar Primair landbouwgebied.	ZW-0287-1
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied op zijn percelen aan de rand van de kern omdat hij vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen (gebruik van kunstmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen). Indiener wil dat deze gronden worden aangeduid als Primair Landbouwgebied.	ZW-0554-4
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied op zijn percelen aan de rand van de kern omdat hij vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen (gebruik van kunstmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen). Indiener wil dat deze gronden worden aangeduid als Primair Landbouwgebied.	ZW-0705-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied van zijn percelen rond de kern omdat hij vreest voor beperkingen van het grondgebruik op het gebied van kunstmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en verzoekt deze aanduiding te wijzigen in Primair Landbouwgebied.	ZW-0555-2
Indiener maakt bezwaar tegen het aanwijzen van een zone voor Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik door luchtvaarttuigen (TUG) op zijn gronden en zijn	ZW-1358-11

bedrijf omdat dieren kunnen schrikken en de gezondheid volgens indiener in het geding komt.	
Indiener stelt dat beleidsuitgangspunten gericht op natuur of landschapsbeheer niet generiek mogen worden opgelegd, omdat dit voor veel bedrijven geen haalbaar verdienmodel biedt.	ZW-0850-9
Indiener stelt dat door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk wordt om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren.	ZW-0207-41
Indiener stelt dat door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk wordt om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren.	ZW-0238-31
Indiener stelt dat door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk wordt om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren.	ZW-0271-31
Indiener stelt dat door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk wordt om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren.	ZW-0314-31
Indiener vraagt zich wat in de toekomst met de percelen gebeurt die specifiek benoemd zijn een verwervingsgebied 500 meter van industrieterreinen en een de provinciale weg n276 en of de gemeenten mogelijke vrijstellingen voor gewasbescherming zullen invoeren.	ZW-0173-2
Met betrekking tot 16.5: Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Die onzekerheden zijn deels een gevolg van het feit dat het gaat om ruimtelijke keuzes op een relatief hoog abstractieniveau. Bij de plan uitwerking voor deze ruimtelijke keuzen zal de impact nader beoordeeld kunnen en moeten worden. Opmerking indiener: Als je niet weet wat de impact is, moet je deze maatregelen niet willen. Dus de POVI verwerpen en eerst concretere maatregelen/bepalingen opnemen die een beter beeld geven van de impact.	ZW-1242-31
Indiener geeft aan de kaarten onoverzichtelijk te vinden en vindt dat op het moment dat er iets voor zijn percelen verandert, dit aan indiener op perceelsniveau moet worden aangegeven.	ZW-0931-4
Indiener vraagt Provincie Limburg om met gemeenten het gesprek aan te gaan op welke wijze in de regio Zuid-Limburg meer perspectief op hybride ontwikkelingen geboden kan worden, zonder de door Provincie Limburg beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.	ZW-1127-101 ZW-0271-69 ZW-0238-69 ZW-0253-83 ZW-0187-85
Indiener vraagt zich af hoe wordt gewaarborgd dat bepaalde teelten niet meer realiseerbaar zijn door de inzet van de POVI, met name op percelen die binnen verwevingsgebieden en groen-blauwe landbouwzones liggen.	ZW-0989-1
Indiener verzoekt om zijn perceel uit te zonderen van de gebiedsaanduiding 150kV-zone, of de toepassing hiervan zodanig aan te passen dat de glastuinbouwfunctie volledig gevrijwaard blijft van beperkingen.	ZW-1003-2
Indiener vraagt Provincie Limburg om met gemeenten het gesprek aan te gaan op welke wijze in de regio Zuid-Limburg meer perspectief op hybride	ZW-0207-79

ontwikkelingen geboden kan worden, zonder de door Provincie Limburg beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.	
Indiener verzoekt om duidelijkheid en een nadere toelichting over de precieze ontwikkelingsmogelijkheden van de locatie met de zonering stedelijk gebied en ligging in het nationaal landschap Zuid-Limburg.	ZW-0890-3
Indiener geeft aan dat het kaartbeeld gebruikmaakt van verschillende tinten paars voor meerdere categorieën bedrijventerreinen en werklocaties, wat de leesbaarheid en interpretatie bemoeilijkt, en dat vaak aanduidingen elkaar overlappen, zoals 'bedrijventerreinen' en 'werklocaties', waardoor onduidelijk is welke functies en opgaven precies op welke locatie gelden. Indiener geeft aan dat in "Primair Landbouwgebied" landbouw de dominante functie is, maar dat de conclusie dat er geen ruimte is voor hergebruik van VAB's en bouwkavels voor niet-agrarische functies te ver gaat. Indiener geeft aan dat dit verloedering en ondermijning in de hand werkt en de leefbaarheid aantast, en verzoekt om afhankelijk van de concrete situatie ruimte voor alternatief hergebruik te bieden.	ZW-0317-218
Indiener vraagt zich af welk type gebiedsaanwijzing (ontwikkelingsgebied glastuinbouw vs. groenblauwe landbouwzone) in het geval van overlap beleidsmatig leidend is.	ZW-0194-10
Indiener verzoekt om de aanduiding 'primair landbouwgebied' in overeenstemming te brengen met de bestaande contouren van het ontwikkelingsgebied glastuinbouw, zoals vastgelegd in eerdere beleidskaders.	ZW-0194-8
Indiener verzoekt om aanpassing van het werkingsgebied voor Ontwikkelingsgebied Glastuinbouw om overeen te komen met het bestemmingsplan Californië 2.	ZW-0208-2
Indiener verzoekt om aanpassing van de begrenzing van het werkingsgebied voor 'uitzonderingsgebied glastuinbouw 2' zodat deze buiten de ontwikkeling van Californië 2 komt te liggen.	ZW-0208-3
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als landelijke kern geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0613-4

Zienswijze
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied op zijn gronden die nu de aanduiding Buitengebied hebben en verzoekt de provincie deze gronden als Primair Landbouwgebied aan te wijzen.

Indiener					
ZW-0335-2	ZW-0610-2	ZW-0724-4	ZW-0720-2	ZW-0360-3	ZW-0343-4

Zienswijze
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van de Groenblauwe Landbouwzone van diverse percelen, die ruimer is dan de Groenblauwe mantel en vraagt om aanpassing van de begrenzing conform de huidige Groenblauwe mantel.

Indiener					
ZW-0320-2	ZW-0371-3	ZW-0599-3	ZW-0336-2	ZW-0316-3	ZW-0720-4

ZW-0590-2	ZW-0554-3	ZW-0318-2

Zienswijze

Indiener maakt bezwaar tegen de aanwijzing van landbouwgronden als Ecologische Verbindingszone (EVZ), Groenblauwe Landbouwzone (GBLZ), Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning, Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en Intrekgebied Natura2000. Deze voorgestelde zoneringen zijn, naar mening van de indiener, in strijd met het evenredigheidsbeginsel. Indiener is van mening dat de voorgestelde aanwijzing te zwaar wegen in verhouding tot de beoogde ecologische doelen.

Indiener

ZW-1179-1	ZW-1180-1	ZW-1229-1	ZW-1351-1	ZW-0402-1	ZW-1212-1
ZW-1227-1	ZW-1182-1	ZW-1218-1	ZW-1351	ZW-0402	

Zienswijze

Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.

Indiener

ZW-1232-7	ZW-1185-7	ZW-1189-11	ZW-1196-9	ZW-1249-4	ZW-1319-8
ZW-1322-11	ZW-1323-14	ZW-1334-12	ZW-1254-5	ZW-1293-5	

Zienswijze

Indiener stelt dat er geen wetenschappelijk onderzoek beschikbaar is dat de noodzaak van deze Natura 2000-overgangszones aantoont.

Indiener

ZW-1452-16	ZW-1453-16	ZW-1455-14	ZW-1456-13	ZW-1458-20	ZW-1459-22

Zienswijze

Indiener stelt dat de dubbele benaming ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te corrigeren.

Indiener

ZW-1307-10	ZW-1323-20	ZW-1244-13	ZW-1259-12	ZW-0884-24

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en niet mogen leiden tot beperkingen voor agrarische bedrijven.

Indiener

ZW-1189-17	ZW-1193-18	ZW-1319-14	ZW-1362-18	ZW-1166-19	ZW-1039-22
ZW-1166-21					

Zienswijze
Indiener stelt dat Natura 2000-overgangszones leiden tot onuitvoerbaarheid in de praktijk.

Indiener					
ZW-1452-17	ZW-1453-17	ZW-1454-17	ZW-1455-15	ZW-1456-14	ZW-1458-21
ZW-1459-23	ZW-1469-17	ZW-1470-22			

Zienswijze
Indiener stelt dat onnauwkeurige begrenzingen of tekenfouten niet mogen leiden tot toekenning van extra waarden aan agrarische bouwkavels.

Indiener				
ZW-1044-3	ZW-0979-7	ZW-1058-3	ZW-1071-3	ZW-1095-3

Zienswijze
Indiener stelt dat tekenfouten of onnauwkeurige begrenzingen niet mogen leiden tot het toekennen van extra waarden aan agrarische bouwkavels.

Indiener					
ZW-1134-3	ZW-0996-3	ZW-1011-3	ZW-1039-3	ZW-1140-5	ZW-1146-3
ZW-1152-3	ZW-1154-3				

Zienswijze
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen het Overgangsgebied rondom Natura 2000 volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid oplevert.

Indiener					
ZW-1270-7	ZW-1217-3	ZW-1193-7	ZW-1370-10	ZW-1379-9	ZW-1322-9
ZW-1334-10	ZW-1363-12	ZW-1380-15	ZW-1244-3	ZW-1241-3	

Zienswijze
De indiener wil weten of, indien middels "straatje erbij" of nieuwe woonwijk, dit betekent dat het Verwevingsgebied ook zal verplaatsen met daarbij mogelijk extra beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering daar omheen.

Indiener					
ZW-0547-5	ZW-0553-7	ZW-0557-3	ZW-0564-9	ZW-0585-6	ZW-0905-7
ZW-0924-5	ZW-0927-7	ZW-0957-5	ZW-1303-5	ZW-1312-4	ZW-1314-2

Zienswijze
Indiener stelt dat de aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en dat de begrenzing willekeurig tot stand is gekomen

Indiener					
ZW-1384-5	ZW-1370-5	ZW-1363-9	ZW-1383-11	ZW-1392-9	ZW-1396-10

Zienswijze
Indiener verzoekt dat in de definitieve Omgevingsvisie expliciet wordt vastgelegd dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen geen invloed hebben op de gebruiksmogelijkheden en dat het bestemmingsplan leidend is.

Indiener					
ZW-0680-1	ZW-0621-1	ZW-0573-2	ZW-0606-1	ZW-0652-1	ZW-0626-1
ZW-0574-2	ZW-0908-2				

Zienswijze
Indiener verzoekt dat in voorbereiding zijnde wijzigingen van het bestemmingsplan volledig worden meegenomen bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.

Indiener					
ZW-1470-8	ZW-1469-4	ZW-1459-4	ZW-1457-4	ZW-1455-4	ZW-1454-4

Zienswijze
Indiener verzoekt dat verleende vergunningen volledig gerespecteerd blijven bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.

Indiener					
ZW-1469-3	ZW-1459-3	ZW-1458-3	ZW-1456-3	ZW-1455-3	ZW-1453-3

Zienswijze
Indiener vraagt om betere uitwerking van de randvoorwaarden die bij "straatje erbij" van kracht zullen zijn, en dat deze beter worden uitgewerkt in de POVI. Zo is nu nog onduidelijk hoe het verwevingsgebied waarbinnen dergelijke ontwikkelingen moeten plaats krijgen, eruit komt te zien.

Indiener					
ZW-1127-111	ZW-0314-78	ZW-0271-78	ZW-0253-93	ZW-0238-78	ZW-0207-88
ZW-0187-95					

Zienswijze
Indiener stelt dat de 500 meter overgangszone rondom Natura 2000 willekeurig is vastgesteld en niet berust op onderzoek.

Indiener					
ZW-1379-10	ZW-1380-16	ZW-1370-11	ZW-1362-14	ZW-1095-11	ZW-1141-22
ZW-1459-21	ZW-1134-10	ZW-1122-13	ZW-1452-15	ZW-1453-15	ZW-1456-12
ZW-1469-16	ZW-1458-19	ZW-1072-15	ZW-1039-15	ZW-1259-10	ZW-1451-17
ZW-1470-21	ZW-1396-12	ZW-1392-15	ZW-1033-20	ZW-1193-16	ZW-1050-16
ZW-1451-16	ZW-1396-13	ZW-1323-10	ZW-0979-18	ZW-1241-11	ZW-0884-20

ZW-1454-12	ZW-1426-24	ZW-1334-11	ZW-1044-16	ZW-1244-12	ZW-1383-17
ZW-1053-16	ZW-1319-13	ZW-1042-17	ZW-1270-14	ZW-0981-23	ZW-1426-23
ZW-0972-22	ZW-1239-12	ZW-1322-10	ZW-1363-13	ZW-1383-18	ZW-0734-15
ZW-1011-16	ZW-1189-15	ZW-0908-15	ZW-1293-8	ZW-1392-16	ZW-0737-22

Zienswijze

Indiener stelt dat de nieuwe zonering (de verruiming van de Groenblauwe landbouwzone en de zonering Verwervingsgebied) pas van toepassing kan zijn op bestaande agrarische bouwblokken als er heldere overgangs- of beschermingsbepalingen geformuleerd zijn.

Indiener

ZW-0295-8	ZW-0142-8	ZW-0144-9	ZW-0099-8	ZW-0097-8	ZW-0243-13
ZW-0299-55	ZW-0569-11	ZW-0831-8	ZW-0948-8	ZW-1052-12	ZW-1054-18
ZW-1106-8	ZW-1114-8	ZW-1120-12	ZW-1216-16	ZW-1286-11	ZW-1271-16
ZW-1346-8	ZW-1313-8	ZW-1382-8	ZW-1395-16	ZW-1417-37	

Zienswijze

Indiener verzet zich tegen het voornemen om in de definitieve POVI aan het verwevingsgebied nog zones toe te voegen voor energie-infrastructuur van nationaal belang (380 kV) en bv defensieterreinen. Immers, de impact van hoogspanningsleidingen boven een bedrijf is enorm groot. Niet begrepen wordt waarom er niet in het ontwerp hierover duidelijkheid is gegeven. Indiener heeft immers geen inspraakmogelijkheden meer tegen de definitieve POVI.

Indiener

ZW-1468-7	ZW-1024-7	ZW-1019-7	ZW-1021-7	ZW-1015-7	ZW-0971-7
ZW-1022-7	ZW-0969-7	ZW-0970-7	ZW-0968-7	ZW-0965-7	ZW-0964-7
ZW-0758-7	ZW-0759-7	ZW-0760-7	ZW-0817-7	ZW-0829-7	ZW-0887-7
ZW-0751-7	ZW-0752-7	ZW-0755-7	ZW-0756-7	ZW-0861-7	ZW-0863-7
ZW-0712-7	ZW-0727-7	ZW-0731-7	ZW-0864-7	ZW-1026-7	ZW-1028-8
ZW-1030-8	ZW-1031-7	ZW-1032-7	ZW-1034-7	ZW-1068-7	ZW-1109-7
ZW-1123-7	ZW-1138-7	ZW-1256-7	ZW-1333-9	ZW-1354-7	ZW-1373-7
ZW-1431-7					

Zienswijze

Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Natura 2000-overgangsgebieden volledig behouden blijft en dat de aanduiding geen aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid oplevert.

Indiener

ZW-1071-13	ZW-1077-7	ZW-0979-14	ZW-1134-9	ZW-1101-7	ZW-1042-10
ZW-1072-6	ZW-1077-8	ZW-1095-10	ZW-1045-10	ZW-1141-15	ZW-1042-9
ZW-1044-9	ZW-1323-9	ZW-1011-7	ZW-1033-10		

Zienswijze

Indiener verzoekt dat de 500 meter-zone rond Natura 2000-gebieden van de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek de noodzaak aantoont.

Indiener

ZW-1039-16	ZW-0884-21	ZW-1379-11	ZW-0972-23	ZW-0697-10	ZW-1095-12
ZW-1044-17	ZW-1405-15	ZW-1459-24	ZW-1050-17	ZW-0701-13	ZW-1095-13
ZW-1071-18	ZW-1011-17	ZW-1469-18	ZW-1053-17	ZW-0723-8	ZW-1134-11
ZW-1166-20	ZW-0715-10	ZW-1470-23	ZW-1455-16	ZW-0714-13	ZW-1042-18
ZW-1033-21	ZW-1454-14	ZW-1452-18	ZW-1456-15	ZW-1383-8	ZW-0732-5
ZW-1122-14	ZW-1426-25	ZW-1453-18	ZW-1383-19	ZW-1405-9	ZW-0734-16
ZW-1072-16	ZW-1451-18	ZW-1141-23	ZW-1392-17	ZW-0722-9	ZW-0908-16
ZW-0979-19	ZW-1396-14				

Zienswijze

Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen op te nemen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden.

Indiener

ZW-0299-51	ZW-0569-7	ZW-0831-4	ZW-0948-4	ZW-1052-6	ZW-1054-12
ZW-1106-4	ZW-1114-4	ZW-1120-6	ZW-1271-12	ZW-1286-7	ZW-1313-4
ZW-1346-4	ZW-1382-4	ZW-1395-12	ZW-1417-33	ZW-0243-9	ZW-0295-4
ZW-0097-4	ZW-0099-4	ZW-0142-4	ZW-0144-5		

Zienswijze

De indiener stelt dat in de Groenblauwe landbouwzone er tal van beperkingen worden opgelegd, zoals het feit dat land- en tuinbouw welke gericht en ondersteunend zijn aan de natuur- en wateropgaven de ruimte krijgen. Met andere woorden de reguliere land- en tuinbouw krijgt geen ondernemers-/ ontwikkelingsruimte. Dit maakt een locatie/ gronden op termijn lastig verkoopbaar tenzij de eigenaar van de gronden de verkoopprijs van de locatie/ gronden fors verlaagd. Hiermee wordt dan ook over de “rug” van de indiener invulling gegeven aan omschreven omgevingsvisie, hetgeen onacceptabel is.

Indiener

ZW-0161-1	ZW-0229-8	ZW-0543-2	ZW-0564-2	ZW-0592-6	ZW-0595-6
ZW-0597-7	ZW-0686-2	ZW-0719-2	ZW-0847-2	ZW-0886-1	ZW-0903-2
ZW-0905-2	ZW-0907-2	ZW-0924-1	ZW-0927-2	ZW-0947-2	ZW-0952-2
ZW-0966-2	ZW-1037-3	ZW-1113-2	ZW-1145-1	ZW-1157-9	ZW-1161-9
ZW-1264-2	ZW-1303-2	ZW-1312-2	ZW-1367-2		

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de ambitie voor de Groenblauwe landbouwzone te beperkt is en te veel stuurt naar landbouwactiviteiten, en verzoekt meer nadruk te leggen op klimaatadaptatie, integraal waterbeheer, natuurversterking en landschapsbeheer.

Indiener					
ZW-0166-57	ZW-0186-67	ZW-0196-83	ZW-0224-61	ZW-0237-47	ZW-0240-52
ZW-0241-47	ZW-0242-59	ZW-0278-67	ZW-0317-67	ZW-1473-47	ZW-1479-99

Zienswijze
De indiener stelt dat ondanks dat er in de visie wordt aangegeven dat de land- en tuinbouw de hoofdgebruiker is in de Groenblauwe landbouwzone daarbij gelijktijdig wordt aangegeven dat de bedrijfsvoering afgestemd dient te worden op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken, zoals Natura-2000 gebieden. Dit leidt tot afhankelijkheden van interpretatie, omdat het locatie specifiek is met welke opgaven rekening gehouden moet

Indiener					
ZW-1037-2	ZW-0184-4	ZW-0543-1	ZW-0564-1	ZW-0585-1	ZW-0592-5
ZW-0595-5	ZW-0686-1	ZW-0719-1	ZW-0847-1	ZW-0903-1	ZW-0905-1
ZW-0907-1	ZW-0927-1	ZW-0947-1	ZW-0952-1	ZW-0966-1	ZW-1113-1
ZW-1119-3	ZW-1157-8	ZW-1161-8	ZW-1264-1	ZW-1303-1	ZW-1312-1
ZW-1367-1					

Zienswijze
De indiener verzoekt dat de provincie een faciliterende rol neemt om land- en tuinbouw als hoofdgebruiken in de GBLZ te faciliteren. Op deze wijze kunnen ondernemers een bijdrage leveren aan de doelen van de Natura 2000 gebieden.

Indiener					
ZW-0161-5	ZW-0543-5	ZW-0564-5	ZW-0592-9	ZW-0595-10	ZW-0597-14
ZW-0907-5	ZW-1157-16	ZW-1161-16			

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de term ‘verwevingsgebied’ verwarrend is omdat deze ook in ruimtelijke plannen wordt gebruikt en verband houdt met een verbod op nieuwvestiging of omschakeling naar IV. Indiener geeft aan dat de gebieden groter zijn dan op de kaart aangegeven en verzoekt een andere term, zoals ‘overgangsgebied’, te gebruiken.

Indiener					
ZW-0186-32	ZW-0237-12	ZW-0240-17	ZW-0241-12	ZW-0278-32	ZW-0317-32
ZW-1236-17	ZW-1473-12	ZW-1479-64	ZW-0224-26	ZW-0166-22	

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de zone Verwevingsgebied vaak niet overeenkomt met de feitelijke situatie en afwijkt van gemeentelijke overgangszones. Indiener geeft aan dat kansen voor verbindingen en slimme combinaties worden onderschreven, maar dat een vaste breedte voor verwevingsgebieden onbegrijpelijk is. Indiener verzoekt gebied specifiek te kijken naar wat nodig is.

Indiener					
ZW-0166-37	ZW-0186-47	ZW-0196-49	ZW0237-27	ZW-0240-32	ZW-0241-27
ZW-0278-47	ZW-0317-47	ZW-1236-32	ZW-1473-27	ZW-1479-79	

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in de zone Primair landbouwgebied deelgebieden liggen met andere accenten en ambities in gemeentelijke omgevingsvisies, en dat de koers van uitsluitend landbouw strijdig kan zijn met gemeentelijk beleid en lopende gebiedsontwikkelingen. Indiener verzoekt hiermee rekening te houden.

Indiener					
ZW-0186-46	ZW-0224-40	ZW-0237-26	ZW-0240-31	ZW-0241-26	ZW-0242-33
ZW-0317-46	ZW-1236-31	ZW-1473-26	ZW-1479-78	ZW-0278-46	

Zienswijze
Indiener heeft er moeite mee dat de begrenzing van een aantal zones (volgens het ontwerp POVI) indicatief is. Dit biedt onvoldoende rechtszekerheid, met oog op de toekomst van de bedrijfsvoering juist absoluut noodzakelijk.

Indiener					
ZW-0712-4	ZW-0727-4	ZW-0731-4	ZW-0752-4	ZW-0755-4	ZW-0756-4
ZW-0758-4	ZW-0759-4	ZW-0760-4	ZW-0817-4	ZW-0829-4	ZW-0861-4
ZW-0863-4	ZW-0864-4	ZW-0887-4	ZW-0964-4	ZW-0965-4	ZW-0968-4
ZW-0969-4	ZW-0970-4	ZW-0971-4	ZW-1015-4	ZW-1019-4	ZW-1021-4
ZW-1022-4	ZW-1024-4	ZW-1026-4	ZW-1028-5	ZW-1030-5	ZW-1031-4
ZW-1032-4	ZW-1034-4	ZW-1068-4	ZW-1109-4	ZW-1123-4	ZW-1124-4
ZW-1138-4	ZW-1256-4	ZW-1333-6	ZW-1354-4	ZW-1373-4	ZW-1431-4
ZW-1468-4					

Zienswijze
Indiener kan zich niet vinden in de voorgestelde algemene zonering. Bepleit wordt om in plaats daarvan uit te gaan van een lokale gebiedsgerichte aanpak. Dit met oog op draagvlak bij belanghebbenden in het gebied, resulterend in het leveren van bijdragen aan de beoogde doelen. En vanwege de gebiedskennis van deze belanghebbenden. Er wordt gewezen op het risico op wijziging van gebruiksmogelijkheden van percelen, met mogelijk grote schade voor de bedrijfsvoering als gevolg. In dat verband wordt ook gewezen op mislukte voornemens m.b.t. zoneringen in het verleden (POL, Reconstructieplan).

Indiener					
ZW-0712-1	ZW-0727-1	ZW-0731-1	ZW-0751-1	ZW-0752-1	ZW-0755-1
ZW-0756-1	ZW-0758-1	ZW-0759-1	ZW-0760-1	ZW-0817-1	ZW-0829-1
ZW-0861-1	ZW-0863-1	ZW-0864-1	ZW-0887-1	ZW-0964-1	ZW-0965-1
ZW-0968-1	ZW-0969-1	ZW-0970-1	ZW-0971-1	ZW-1015-1	ZW-1019-1
ZW-1021-1	ZW-1022-1	ZW-1024-1	ZW-1026-1	ZW-1028-2	ZW-1030-2
ZW-1031-1	ZW-1032-1	ZW-1034-1	ZW-1068-1	ZW-1109-1	ZW-1123-1
ZW-1124-1	ZW-1138-1	ZW-1256-1	ZW-1333-3	ZW-1354-1	ZW-1373-1

ZW-1431-1	ZW-1468-1

Zienswijze

Indiener onderschrijft ten aanzien van de leefbaarheid van landelijke kernen dat woningbouw in eerste lijn binnen bebouwd gebied dient plaats te vinden, maar is ook tevreden met het feit dat er ruimte in de verwevingsgebieden wordt geboden voor “straatje erbij”. Hierbij vraagt indiener wel aandacht voor het effect op de begrenzing van het verwevingsgebied, welke enerzijds tot doel heeft ontwikkelruimte te bieden voor andere dan agrarische ontwikkelingen, maar anderzijds ook een beschermende werking heeft, zowel richting landbouwgebied als ook naar bebouwde omgeving.

Indiener

ZW-0187-45	ZW-0207-39	ZW-0238-29	ZW-0253-43	ZW-0271-29	ZW-0314-29
ZW-1038-136	ZW-1127-61	ZW-0319-15			

Zienswijze

Indiener stelt dat agrarische bouwkavels en bedrijfslocaties (ten onrechte) overlappen met meerdere gebiedsaanduidingen, wat leidt tot rechtsonzekerheid.

Indiener

ZW-1137-3	ZW-1140-3	ZW-1141-3	ZW-1154-1	ZW-1044-1	ZW-1039-1
ZW-1011-1	ZW-1122-5	ZW-0981-3	ZW-1074-5	ZW-0996-1	ZW-0974-1
ZW-0884-2	ZW-0734-1	ZW-0810-1	ZW-0830-2	ZW-0737-1	ZW-0940-1
ZW-0692-2	ZW-0701-1	ZW-0972-2	ZW-0979-5	ZW-0973-5	ZW-0976-3
ZW-0868-2	ZW-1454-10	ZW-1041-3	ZW-0850-4	ZW-1058-1	ZW-1095-1
ZW-1071-1	ZW-1134-1	ZW-1166-1	ZW-1146-1	ZW-1133-1	ZW-1053-1
ZW-1396-3	ZW-1397-3	ZW-1401-3	ZW-1405-5	ZW-1426-3	ZW-1427-6
ZW-1428-17	ZW-1433-25	ZW-1433-3	ZW-1434-27	ZW-1442-21	ZW-1442-7
ZW-1451-3	ZW-1452-4	ZW-1453-4	ZW-1454-21	ZW-1454-5	ZW-1455-5
ZW-1456-5	ZW-1457-5	ZW-1458-5	ZW-1459-5	ZW-1469-5	ZW-1470-9

Zienswijze

Indiener stelt dat de begrenzing van het verwevingsgebied onduidelijk en willekeurig is vastgesteld.

Indiener

ZW-1452-14	ZW-1453-14	ZW-1455-12	ZW-1456-11	ZW-1458-18	ZW-1469-21
ZW-1397-10	ZW-1428-15	ZW-1383-15	ZW-1399-22	ZW-1401-22	ZW-1425-26

Zienswijze

Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.

Indiener

ZW-1425-12	ZW-1151-8	ZW-1152-6	ZW-1151-10	ZW-1451-8	ZW-1452-10
ZW-1453-10	ZW-1469-11	ZW-1470-16			

Zienswijze
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als verwevingsgebied.

Indiener					
ZW-1425-9	ZW-1405-10	ZW-1425-16	ZW-1151-10	ZW-1452-12	ZW-1453-12
ZW-1456-9	ZW-1469-19				

Zienswijze
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft zonder aanvullende beperkingen of onzekerheid.

Indiener					
ZW-0972-11	ZW-0737-9	ZW-0697-6	ZW-0714-7	ZW-0701-8	ZW-0722-3
ZW-0723-4	ZW-0732-4	ZW-0830-12	ZW-0715-6		

Zienswijze
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Verwevingsgebieden volledig mogelijk blijft en dat de aanwijzing geen nieuwe beperkingen of juridische onzekerheid veroorzaakt.

Indiener					
ZW-1146-7	ZW-1151-7	ZW-1011-9	ZW-1166-7	ZW-0830-8	ZW-1141-9
ZW-0889-6	ZW-1151-11	ZW-0693-3	ZW-1140-9	ZW-0692-5	ZW-0606-7
ZW-0613-10	ZW-0680-6	ZW-0696-8	ZW-0737-15	ZW-0714-8	ZW-0722-5
ZW-0681-6	ZW-1039-8	ZW-0972-9	ZW-0979-13	ZW-0981-11	ZW-0626-6
ZW-0974-8	ZW-1079-8	ZW-1044-10	ZW-1033-9		

Zienswijze
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik in de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft en dat geen extra beperkingen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.

Indiener					
ZW-1039-12	ZW-1033-8	ZW-0972-8	ZW-1134-8	ZW-1077-6	ZW-1095-8
ZW-1137-9	ZW-1045-6	ZW-1058-9	ZW-0681-3	ZW-1050-9	ZW-1151-9
ZW-1011-11	ZW-1101-8	ZW-0714-5	ZW-0680-4	ZW-0737-8	ZW-0889-8
ZW-0723-3	ZW-0884-8	ZW-0715-5	ZW-1334-8	ZW-1141-11	ZW-1166-9
ZW-0701-6					

Zienswijze
Indiener verzoekt om te voorkomen dat onderliggende zoneringen of gemeentelijk beleid feitelijke beperkingen opleggen in het primair landbouwgebied.

Indiener					
ZW-0225-14	ZW-0232-16	ZW-0570-13	ZW-0571-13	ZW-0588-13	ZW-0589-23
ZW-0604-32	ZW-0605-25	ZW-0607-21	ZW-0609-13	ZW-0616-13	ZW-0617-13
ZW-0618-19	ZW-0619-13	ZW-0620-13	ZW-0623-13	ZW-0624-13	ZW-0625-13

ZW-0628-13	ZW-0629-13	ZW-0630-13	ZW-0651-13	ZW-0685-13	ZW-0694-13
ZW-0728-13	ZW-0730-13	ZW-0834-13	ZW-0843-13	ZW-0862-13	ZW-0873-14
ZW-0878-13	ZW-0880-14	ZW-0882-14	ZW-0892-14	ZW-0902-13	ZW-0975-13
ZW-1027-14	ZW-1036-13	ZW-1047-13	ZW-1051-13	ZW-1059-13	ZW-1061-14
ZW-1062-13	ZW-1064-13	ZW-1065-13	ZW-1066-13	ZW-1075-13	ZW-1082-13
ZW-1089-13	ZW-1090-13	ZW-1096-20	ZW-1100-13	ZW-1103-13	ZW-1104-13
ZW-1107-13	ZW-1110-13	ZW-1115-13	ZW-1118-13	ZW-1126-13	ZW-1128-13
ZW-1130-13	ZW-1136-13	ZW-1148-13	ZW-1150-13	ZW-1155-13	ZW-1160-13
ZW-1183-13	ZW-1186-13	ZW-1188-13	ZW-1191-13	ZW-1195-13	ZW-1198-13
ZW-1200-13	ZW-1202-13	ZW-1214-13	ZW-1221-13	ZW-1223-13	ZW-1225-13
ZW-1228-13	ZW-1231-13	ZW-1238-13	ZW-1246-13	ZW-1247-13	ZW-1251-13
ZW-1252-13	ZW-1266-13	ZW-1267-13	ZW-1268-13	ZW-1273-13	ZW-1275-13
ZW-1276-13	ZW-1277-13	ZW-1278-13	ZW-1279-13	ZW-1280-13	ZW-1281-13
ZW-1282-13	ZW-1283-13	ZW-1284-13	ZW-1285-13	ZW-1287-13	ZW-1288-13
ZW-1289-17	ZW-1290-14	ZW-1291-14	ZW-1292-13	ZW-1294-13	ZW-1296-13
ZW-1297-14	ZW-1298-14	ZW-1301-13	ZW-1304-13	ZW-1306-13	ZW-1308-13
ZW-1309-13	ZW-1310-13	ZW-1311-13	ZW-1315-13	ZW-1316-13	ZW-1317-13
ZW-1318-13	ZW-1320-13	ZW-1321-13	ZW-1324-13	ZW-1325-13	ZW-1326-13
ZW-1327-13	ZW-1329-13	ZW-1330-13	ZW-1331-13	ZW-1335-13	ZW-1337-13
ZW-1338-13	ZW-1339-13	ZW-1341-13	ZW-1342-13	ZW-1343-13	ZW-1347-13
ZW-1350-13	ZW-1352-13	ZW-1355-13	ZW-1359-13	ZW-1365-13	ZW-1368-13
ZW-1376-13	ZW-1378-13	ZW-1388-13	ZW-1390-13	ZW-1410-13	

Zienswijze

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert bovenop de bestaande wet- en regelgeving.

Indiener

ZW-1426-13	ZW-1433-10	ZW-1433-9	ZW-1451-9	ZW-1452-11	ZW-1453-11
ZW-1459-16	ZW-1469-12	ZW-1470-17	ZW-1434-5	ZW-1451-11	ZW-1270-3
ZW-1239-4	ZW-1239-5	ZW-1319-3	ZW-1322-3	ZW-1363-8	ZW-1370-6
ZW-1379-5	ZW-1349-3	ZW-1380-10	ZW-1383-10	ZW-1384-6	ZW-1384-7
ZW-1392-8	ZW-1396-9	ZW-1405-17	ZW-1189-5	ZW-1193-5	ZW-1196-5

Zienswijze

Indiener verzoekt vast te leggen dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels heen liggen, niet van toepassing zijn en dat uitsluitend het onderliggende omgevingsplan bepalend blijft voor de gebruiks- en bouwmogelijkheden.

Indiener

ZW-1363-1	ZW-1370-1	ZW-1362-2	ZW-1323-1	ZW-1334-1	ZW-1349-1
ZW-1217-1	ZW-1232-1	ZW-1239-1	ZW-1244-1	ZW-1270-1	ZW-1293-1
ZW-1322-1	ZW-1379-1	ZW-1380-1	ZW-1383-1	ZW-1384-1	ZW-1392-1
ZW-1396-1	ZW-1397-1	ZW-1399-1	ZW-1399-10	ZW-1399-11	ZW-1399-12
ZW-1399-13	ZW-1399-14	ZW-1399-15	ZW-1399-16	ZW-1399-17	ZW-1399-18

ZW-1399-19	ZW-1399-2	ZW-1399-20	ZW-1399-3	ZW-1399-4	ZW-1399-5
ZW-1399-6	ZW-1399-7	ZW-1399-8	ZW-1399-9	ZW-1401-1	ZW-1405-3
ZW-1426-1	ZW-1433-1	ZW-1434-1	ZW-1307-1	ZW-1319-1	ZW-1249-1
ZW-1295-2	ZW-1375-3	ZW-1270-8	ZW-1427-7	ZW-1442-8	ZW-1451-1
ZW-1452-1	ZW-1453-1	ZW-1454-1	ZW-1455-1	ZW-1456-1	ZW-1457-1
ZW-1458-1	ZW-1459-1	ZW-1469-1	ZW-1470-5		

Zienswijze

Indiener vraagt of nieuwvestiging van stadslandbouw in verwevingsgebied uitgesloten is, en verzoekt om duidelijkheid.

Indiener

ZW-0166-94	ZW-0186-99	ZW-0186-99	ZW-0224-98	ZW-0237-84	ZW-0240-89
ZW-0241-84	ZW-0242-98	ZW-0278-105	ZW-0313-107	ZW-0317-104	ZW-1236-89
ZW-1473-84	ZW-1479-136				

Zienswijze

Onder het kopje primair landbouwgebied is ook informatie opgenomen over de invulling van het verwevingsgebied. Deze omissie dient te worden hersteld.

Indiener

ZW-0712-5	ZW-0727-5	ZW-0731-5	ZW-0751-5	ZW-0752-5	ZW-0755-5
ZW-0756-5	ZW-0758-5	ZW-0759-5	ZW-0760-5	ZW-0817-5	ZW-0829-5
ZW-0861-5	ZW-0863-5	ZW-0864-5	ZW-0887-5	ZW-0964-5	ZW-0965-5
ZW-0968-5	ZW-0969-5	ZW-0970-5	ZW-0971-5	ZW-1015-5	ZW-1019-5
ZW-1021-5	ZW-1022-5	ZW-1024-5	ZW-1026-5	ZW-1028-6	ZW-1030-6
ZW-1031-5	ZW-1032-5	ZW-1034-5	ZW-1068-5	ZW-1109-5	ZW-1123-5
ZW-1124-5	ZW-1138-5	ZW-1256-5	ZW-1333-7	ZW-1354-5	ZW-1373-5
ZW-1431-5	ZW-1468-5				

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de naam ‘Groenblauwe landbouwzone’ de indruk wekt dat huidig landbouwkundig gebruik centraal staat, terwijl ook andere opgaven spelen. Indiener verzoekt de opgave centraal te stellen en rekening te houden met agrarisch gebruik.

Indiener

ZW-0166-35	ZW-0186-45	ZW-0196-47	ZW-0224-39	ZW-0237-25	ZW-0240-30
ZW-0241-25	ZW-0242-31	ZW-0317-45	ZW-1236-30	ZW-1473-25	ZW-1479-77
ZW-0278-45					

Zienswijze

Indiener stelt dat in het verwevingsgebied beperkingen worden gesteld ten aanzien van het gebruik van de gronden op basis van bufferzones voor fijnstof en geur of spijtvrije zones. Door deze bufferzones worden er eenzijdige beperkingen vanuit provinciale zijde opgelegd en worden deze afgewenteld op de grondeigenaren. Dit is onacceptabel.

Indiener					
ZW-0161-6	ZW-0184-5	ZW-0547-3	ZW-0553-5	ZW-0557-2	ZW-0564-8
ZW-0585-4	ZW-0592-10	ZW-0686-6	ZW-0841-2	ZW-0847-6	ZW-0905-6
ZW-0924-4	ZW-0927-6	ZW-0947-4	ZW-1043-3	ZW-1147-1	ZW-1149-1
ZW-1235-4	ZW-1345-2	ZW-1412-1	ZW-1314-1		

Zienswijze
Indiener stelt dat de aangewezen gebiedsaanduidingen willekeurig zijn begrensd en niet gebaseerd op natuurlijke of landschappelijke grenzen. Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen uitsluitend worden toegepast op basis van zorgvuldige onderbouwing en herkenbare grenzen, ondersteund door wetenschappelijk onderzoek.

Indiener					
ZW-1210-1	ZW-1210-10	ZW-1210-11	ZW-1210-12	ZW-1210-13	ZW-1210-2
ZW-1210-3	ZW-1210-4	ZW-1210-5	ZW-1210-6	ZW-1210-7	ZW-1210-8
ZW-1210-9					

Zienswijze
Indiener stelt dat uitsluitend het onderliggende bestemmingsplan bepalend moet zijn voor de gebruiks- en bouwmogelijkheden op bouwkavels.

Indiener					
ZW-1452-2	ZW-1433-2	ZW-1453-2	ZW-1454-2	ZW-1455-2	ZW-1456-2
ZW-1457-2	ZW-1458-2	ZW-1459-2	ZW-1469-2	ZW-1470-6	ZW-1379-2
ZW-1383-2	ZW-1392-2	ZW-1396-2	ZW-1397-2	ZW-1401-2	ZW-1405-4
ZW-1426-2	ZW-1434-2	ZW-1451-2	ZW-1380-2	ZW-1384-2	

Zienswijze
Indiener verzoekt dat de begrenzing van het Verwevingsgebied van de kaarten wordt geschrapt totdat een definitieve afbakening zorgvuldig is vastgesteld.

Indiener					
ZW-0574-14	ZW-0606-12	ZW-0613-16	ZW-0737-21	ZW-0908-14	ZW-0693-6
ZW-0701-12	ZW-0692-8	ZW-1033-18	ZW-1033-19	ZW-1058-15	ZW-1079-9
ZW-1011-15	ZW-1044-15	ZW-0974-13	ZW-0979-20	ZW-0714-12	ZW-0681-10
ZW-0626-14	ZW-0680-14	ZW-0696-12	ZW-0722-8	ZW-0830-19	ZW-1140-16
ZW-1141-21	ZW-1101-10	ZW-1072-14	ZW-1154-16	ZW-1166-16	ZW-1166-17
ZW-1452-13	ZW-1453-13	ZW-1455-11	ZW-1456-10	ZW-1458-17	ZW-1469-20
ZW-1428-16	ZW-1397-11	ZW-1399-23	ZW-1401-23	ZW-1425-27	ZW-1185-11
ZW-1254-9	ZW-1357-12	ZW-1232-11	ZW-1270-13	ZW-1241-10	ZW-1193-15
ZW-1217-11	ZW-1244-11				

Zienswijze

Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen geen beperkingen opleveren voor gebruiks- en bouwmogelijkheden binnen agrarische bouwkavels en dat het omgevingsplan leidend blijft, inclusief verleende vergunningen en wijzigingen in voorbereiding.

Indiener

ZW-1044-2	ZW-1137-4	ZW-1074-6	ZW-1146-2	ZW-1095-2	ZW-0981-4
ZW-1050-4	ZW-1011-2	ZW-1134-2	ZW-1133-2	ZW-1140-4	ZW-1141-4
ZW-1166-2	ZW-1071-2	ZW-1152-2	ZW-1154-2	ZW-0696-1	ZW-0697-1
ZW-0701-2	ZW-1058-2	ZW-1053-2	ZW-0996-2	ZW-0884-3	ZW-0715-2
ZW-0973-6	ZW-0692-3	ZW-0695-1	ZW-0734-2	ZW-0723-1	ZW-0850-5
ZW-0868-3	ZW-0830-3	ZW-0932-2	ZW-0714-1	ZW-0974-2	

Zienswijze

Indiener verzoekt dat ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven in het Primair Landbouwgebied juridisch eenduidig en stevig verankerd wordt.

Indiener

ZW-0097-6	ZW-0099-6	ZW-0142-6	ZW-0144-7	ZW-0243-11	ZW-0295-6
ZW-0299-53	ZW-0569-9	ZW-0831-6	ZW-0948-6	ZW-1106-6	ZW-1114-6
ZW-1216-14	ZW-0225-12	ZW-0232-14	ZW-0570-11	ZW-0571-11	ZW-0588-11
ZW-0589-21	ZW-0604-30	ZW-0605-23	ZW-0607-19	ZW-0609-11	ZW-0616-11
ZW-0617-11	ZW-0618-17	ZW-0619-11	ZW-0620-11	ZW-0623-11	ZW-0624-11
ZW-0625-11	ZW-0628-11	ZW-0629-11	ZW-0630-11	ZW-0651-11	ZW-0685-11
ZW-0694-11	ZW-0728-11	ZW-0730-11	ZW-0834-11	ZW-0843-11	ZW-0862-11
ZW-0873-12	ZW-0878-11	ZW-0880-12	ZW-0882-12	ZW-0892-12	ZW-0902-11
ZW-0975-11	ZW-1027-12	ZW-1036-11	ZW-1047-11	ZW-1051-11	ZW-1059-11
ZW-1061-12	ZW-1062-11	ZW-1064-11	ZW-1065-11	ZW-1066-11	ZW-1075-11
ZW-1082-11	ZW-1089-11	ZW-1090-11	ZW-1096-18	ZW-1100-11	ZW-1103-11
ZW-1104-11	ZW-1107-11	ZW-1110-11	ZW-1115-11	ZW-1118-11	ZW-1126-11
ZW-1128-11	ZW-1130-11	ZW-1136-11	ZW-1148-11	ZW-1150-11	ZW-1155-11
ZW-1160-11	ZW-1183-11	ZW-1186-11	ZW-1188-11	ZW-1191-11	ZW-1195-11
ZW-1198-11	ZW-1200-11	ZW-1202-11	ZW-1214-11	ZW-1221-11	ZW-1223-11
ZW-1225-11	ZW-1228-11	ZW-1231-11	ZW-1238-11	ZW-1246-11	ZW-1247-11
ZW-1251-11	ZW-1252-11	ZW-1266-11			

Zienswijze

Indiener verzoekt om ruimte te behouden voor een bredere niet primair agrarische invulling van locaties binnen het primair landbouwgebied zodat bedrijven nieuwe (neven)activiteiten kunnen ontplooien.

Indiener

ZW-0570-14	ZW-1311-14	ZW-1273-14	ZW-1376-14	ZW-1036-14	ZW-0878-14
ZW-0571-14	ZW-1315-14	ZW-1275-14	ZW-1378-14	ZW-1047-14	ZW-0880-15
ZW-0588-14	ZW-1316-14	ZW-1276-14	ZW-1388-14	ZW-1051-14	ZW-0882-15
ZW-0589-24	ZW-1317-14	ZW-1277-14	ZW-1390-14	ZW-1059-14	ZW-0892-15

ZW-0604-33	ZW-1318-14	ZW-1278-14	ZW-1410-14	ZW-1061-15	ZW-0902-14
ZW-0605-26	ZW-1320-14	ZW-1279-14	ZW-1160-14	ZW-1062-14	ZW-0975-14
ZW-0607-22	ZW-1321-14	ZW-1280-14	ZW-1183-14	ZW-1064-14	ZW-1027-15
ZW-0609-14	ZW-1324-14	ZW-1281-14	ZW-1186-14	ZW-1065-14	ZW-1148-14
ZW-0616-14	ZW-1325-14	ZW-1282-14	ZW-1188-14	ZW-1066-14	ZW-1150-14
ZW-0617-14	ZW-1326-14	ZW-1283-14	ZW-1191-14	ZW-1075-14	ZW-1155-14
ZW-0618-20	ZW-1327-14	ZW-1284-14	ZW-1195-14	ZW-1082-14	ZW-1266-14
ZW-0619-14	ZW-1329-14	ZW-1285-14	ZW-1198-14	ZW-1089-14	ZW-1267-14
ZW-0620-14	ZW-1330-14	ZW-1287-14	ZW-1200-14	ZW-1090-14	ZW-1268-14
ZW-0623-14	ZW-1331-14	ZW-1288-14	ZW-1202-14	ZW-1096-21	ZW-1308-14
ZW-0624-14	ZW-1335-14	ZW-1289-18	ZW-1214-14	ZW-1100-14	ZW-1309-14
ZW-0625-14	ZW-1337-14	ZW-1290-15	ZW-1221-14	ZW-1103-14	ZW-1310-14
ZW-0628-14	ZW-1338-14	ZW-1291-15	ZW-1223-14	ZW-1104-14	ZW-1359-14
ZW-0629-14	ZW-1339-14	ZW-1292-14	ZW-1225-14	ZW-1107-14	ZW-1365-14
ZW-0630-14	ZW-1341-14	ZW-1294-14	ZW-1228-14	ZW-1110-14	ZW-1368-14
ZW-0651-14	ZW-1342-14	ZW-1296-14	ZW-1231-14	ZW-1115-14	ZW-0843-14
ZW-0685-14	ZW-1343-14	ZW-1297-15	ZW-1238-14	ZW-1118-14	ZW-0862-14
ZW-0694-14	ZW-1347-14	ZW-1298-15	ZW-1246-14	ZW-1126-14	ZW-0873-15
ZW-0728-14	ZW-1350-14	ZW-1301-14	ZW-1247-14	ZW-1128-14	ZW-1136-14
ZW-0730-14	ZW-1352-14	ZW-1304-14	ZW-1251-14	ZW-1130-14	ZW-1252-14
ZW-0834-14	ZW-1355-14	ZW-1306-14			

Zienswijze

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen het Verwevingsgebied volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig geen extra beperkingen of onzekerheid oplevert.

Indiener

ZW-1270-5	ZW-1383-14	ZW-1362-9	ZW-1334-6	ZW-1349-5	ZW-1193-9
ZW-1397-9	ZW-1259-5	ZW-1319-6	ZW-1323-7	ZW-1196-8	ZW-1193-10
ZW-1217-4	ZW-1259-6	ZW-1319-7	ZW-1322-7		

Zienswijze

Indiener vraagt of het wel raadzaam is om de zone verwevingsgebied te benoemen. De aanwezige agrarische bedrijvigheid kan als gevolg van het toelaten en/of realiseren van gevoelige functies geconfronteerd worden met het feit dat de bedrijfsvoering niet ongewijzigd kan worden gecontinueerd en bovendien bestaat het risico dat de bestaande bedrijfsvoering niet kan worden uitgebreid. Juist in deze zone kan sprake zijn van belangen die ernstig met elkaar conflicteren.

Indiener

ZW-0712-6	ZW-1138-6	ZW-1030-7	ZW-0971-6	ZW-0863-6	ZW-0759-6
ZW-0727-6	ZW-1256-6	ZW-1031-6	ZW-1015-6	ZW-0864-6	ZW-0760-6
ZW-0731-6	ZW-1333-8	ZW-1032-6	ZW-1019-6	ZW-0887-6	ZW-0817-6
ZW-0751-6	ZW-1354-6	ZW-1034-6	ZW-1021-6	ZW-0964-6	ZW-0829-6
ZW-0752-6	ZW-1373-6	ZW-1068-6	ZW-1022-6	ZW-0965-6	ZW-0861-6
ZW-0755-6	ZW-1431-6	ZW-1109-6	ZW-1024-6	ZW-0968-6	ZW-0970-6

ZW-0756-6	ZW-1468-6	ZW-1123-6	ZW-1026-6	ZW-0969-6	ZW-1028-7
ZW-0758-6	ZW-1124-6				

Zienswijze
Indiener vreest dat de groenblauwe landbouwzone de blijvende ontwikkelruimte en toekomstbestendigheid van bedrijven in deze zone zal beperken.

Indiener					
ZW-0225-7	ZW-1214-6	ZW-1090-6	ZW-1324-6	ZW-0834-6	ZW-1287-6
ZW-0232-9	ZW-1221-6	ZW-1096-13	ZW-1325-6	ZW-0843-6	ZW-1288-6
ZW-0570-6	ZW-1223-6	ZW-1100-6	ZW-1326-6	ZW-0862-6	ZW-1289-10
ZW-0571-6	ZW-1225-6	ZW-1103-6	ZW-1327-6	ZW-0873-7	ZW-1290-7
ZW-0588-6	ZW-1228-6	ZW-1104-6	ZW-1329-6	ZW-0878-6	ZW-1291-7
ZW-0589-16	ZW-1231-6	ZW-1107-6	ZW-1330-6	ZW-0880-7	ZW-1292-6
ZW-0604-25	ZW-1238-6	ZW-1110-6	ZW-1331-6	ZW-0882-7	ZW-1294-6
ZW-0605-18	ZW-1246-6	ZW-1115-6	ZW-1335-6	ZW-0892-7	ZW-1296-6
ZW-0607-14	ZW-1247-6	ZW-1118-6	ZW-1337-6	ZW-0902-6	ZW-1297-7
ZW-0609-6	ZW-1251-6	ZW-1126-6	ZW-1338-6	ZW-0975-6	ZW-1298-7
ZW-0616-6	ZW-1252-6	ZW-1128-6	ZW-1339-6	ZW-1027-7	ZW-1301-6
ZW-0617-6	ZW-1266-6	ZW-1130-6	ZW-1341-6	ZW-1036-6	ZW-1304-6
ZW-0618-12	ZW-1267-6	ZW-1136-6	ZW-1342-6	ZW-1047-6	ZW-1306-6
ZW-0619-6	ZW-1268-6	ZW-1148-6	ZW-1343-6	ZW-1051-6	ZW-1308-6
ZW-0620-6	ZW-1273-6	ZW-1150-6	ZW-1347-6	ZW-1059-6	ZW-1309-6
ZW-0623-6	ZW-1275-6	ZW-1155-6	ZW-1350-6	ZW-1061-7	ZW-1310-6
ZW-0624-6	ZW-1276-6	ZW-1160-6	ZW-1352-6	ZW-1062-6	ZW-1311-6
ZW-0625-6	ZW-1277-6	ZW-1183-6	ZW-1355-6	ZW-1064-6	ZW-1315-6
ZW-0628-6	ZW-1278-6	ZW-1186-6	ZW-1359-6	ZW-1065-6	ZW-1316-6
ZW-0629-6	ZW-1279-6	ZW-1188-6	ZW-1365-6	ZW-1066-6	ZW-1317-6
ZW-0630-6	ZW-1280-6	ZW-1191-6	ZW-1368-6	ZW-1075-6	ZW-1318-6
ZW-0651-6	ZW-1281-6	ZW-1195-6	ZW-1376-6	ZW-1082-6	ZW-1320-6
ZW-0685-6	ZW-1282-6	ZW-1198-6	ZW-1378-6	ZW-1089-6	ZW-1321-6
ZW-0694-6	ZW-1283-6	ZW-1200-6	ZW-1388-6	ZW-1410-6	ZW-0730-6
ZW-0728-6	ZW-1284-6	ZW-1202-6	ZW-1390-6	ZW-1285-6	

Standpunt GS

Veel zienswijzen en zienswijzepunten m.b.t. de ontwerp POVI gaan over zonering. Begrijpelijk, want dit is een belangrijk instrument waarmee de Provincie ruimtelijk sturing geeft. In die zonering zitten ook een aantal van de grootste aanpassingen ten opzichte van de POVI uit 2021. Deze zienswijzen hebben ons duidelijk gemaakt dat veel zaken rondom zonering beter uitgelegd moeten worden. Dat doen we door de paragraaf algemene zonering in de POVI volledig te vernieuwen. En door aan de POVI een bijlage toe te voegen met een algemene uitleg over zonering. Maar ook door te zorgen voor een uitleg-video, die u kunt bekijken op ons Youtube kanaal of via deze link. Omgevingsvisie Limburg: Zonering.

De zienswijzen leiden op een aantal punten ook tot aanpassing van de voorgestelde koers. Uit de zienswijzen spreekt vooral ook een grote zorg vanuit de agrarische sector over het toekomstperspectief van deze sector.

Voor een deel gaat het om dezelfde of vergelijkbare zienswijzepunten. Die beantwoorden we als geheel. Zienswijzepunten over specifieke (bedrijfs)situaties (vaak met kaart) kunnen in veel gevallen ook beantwoord worden door een algemene uitleg over de betekenis en totstandkoming van de specifieke zoneringen.
Hieronder lopen we de punten in de zienswijzen over zonering langs.

- Deel A: algemene opmerkingen en vragen over zonering
- Deel B: opmerkingen en vragen over de begrenzing van de zones
- Deel C: impact van de zonering voor de landbouw en andere gebruikers in het landelijk gebied
- Deel D: specifieke punten per zone

Een aantal antwoorden op zienswijzen over de zonering en kaarten vindt u op andere plekken in deze Nota van zienswijzen terug. Zo wordt in het onderdeel ‘Algemeen’ ingegaan op het proces en de betrokkenheid van medeoverheden, belangenorganisaties, individuele bedrijven en grondeigenaren bij de totstandkoming van de POVI én bij de gebiedsprocessen. Veel specifieke vragen over landbouw, water en natuur komen aan bod bij de betreffende onderdelen van deze Nota van zienswijzen. Het merendeel van de zienswijzen over schade en nadeelcompensatie zijn van een reactie voorzien bij het thema landbouw.

Onder het kopje ‘voorstel van PS’ is aangegeven tot welke wijzigingen in de POVI-tekst en kaartbeelden de zienswijzen m.b.t. zonering leiden. Dat omvat:

- Een volledig vernieuwde tekst van de paragraaf algemene zonering in de POVI
- Een aan de POVI toe te voegen bijlage met algemene uitleg over de zonering
- Andere kleinere tekstwijzigingen, onder meer in 2.3.5 ambitie zonering natuur en landbouw en in thematische hoofdstukken om te zorgen dat die in lijn zijn met de aangepaste paragraaf algemene zonering
- Wijzigingen in de kaarten bij de POVI
- Toevoeging van een kaartverantwoording

2.2 Algemene opmerkingen en vragen over zonering

Waarom zonering?

Er bestaan bij sommige indieners twijfels over de meerwaarde van zonering. Om die reden stellen we voor een aparte uitleg daarover op te nemen als bijlage van de POVI.

Ruimtelijke zonering in provinciale omgevingsvisies wordt ingezet om op provinciaal/ regionaal niveau ruimtelijk sturing te geven aan ontwikkelingen. Op die wijze kunnen we opgaven in vergelijkbare gebieden op een in de basis vergelijkbare wijze benaderen. Hierbij benoemen we voor deze gebieden welke opgaven de Provincie prioriteit geeft en voor welke (nieuwe) functies en ontwikkeling we meer of minder ruimte zien. Het vastleggen van een zone Natuurnetwerk Limburg in de Omgevingsverordening is een verplichting uit de Omgevingswet. Dat vraagt ook om het vastleggen van die zone in de POVI. In het eerste integrale provinciale omgevingsplan uit 2001 had zonering een heel prominente rol. Geleidelijk aan is het belang hiervan verminderd. Vooral door de omslag van toetsingsplanologie naar uitnodigingsplanologie en de trend naar meer procesmatige omgevingsvisies. De huidige schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het elektriciteitsnetwerk en water maken het belang om op provinciaal niveau scherpe ruimtelijke keuzes te maken groot. Daar vragen niet alleen PS om, maar ook kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en onze medeoverheden. Mede op basis van het Ruimtelijk Voorstel Limburg (door ons college vastgesteld in december 2023 en vervolgens aangeboden aan het Kabinet) is een lijst met belangrijke keuzevraagstukken opgesteld en sonderend met de Provinciale Statencommissie Leefomgeving besproken. Keuzevraagstuk nummer 1 ging over de zonering in het buitengebied en heeft geresulteerd in de keuze om die verder te differentiëren. Het belang van zonering als ‘motor van een effectief pakket’ wordt ook benadrukt in de reflectie van een kennisconsortium (PBL, Deltares, RIVM, WUR) op het maatregelenpakket van de Ministeriële Commissie economie en natuur van het vorige kabinet.

Relatie tussen zonering en gebiedsprocessen

Er zijn de nodige zienswijzen waarin bepleit wordt om in plaats van te werken met een zonering in de POVI te werken met gebiedsprocessen. Dat zou leiden tot een betere inbreng vanuit het gebied en tot meer draagvlak. Gebiedsprocessen nemen bij de uitwerking van de POVI een heel belangrijke plek in. Dat zijn onder meer de gebiedsprocessen geïnitieerd vanuit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Wij gaan ervanuit dat die processen door samen op te trekken met de belangrijkste gebruikers zullen leiden tot concrete maatregelenpakketten met draagvlak binnen de streek. Voor ons is het echter geen keuze tussen zonering ofwel gebiedsprocessen, maar een keuze voor zonering én gebiedsprocessen. Ze vullen elkaar aan. De zonering benoemt de hoofdrichting van de ontwikkeling in gebieden en vormt zo een kader voor de gebiedsprocessen. Bij de totstandkoming van het Ruimtelijk voorstel is vanuit de gemeenten nadrukkelijk opgeroepen om piketpalen te benoemen die richting geven aan de processen in gebieden. We geven hier invulling aan die oproep.

Verhouding zonering POVI met omgevingsvisie/ omgevingsplannen gemeenten

De in de POVI opgenomen algemene zonering past bij het provinciaal schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, natuurgebiedjes en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) zijn meestal een stuk gedetailleerder. Ze zijn zelfbindend voor de gemeente, net zoals de POVI dat is voor de Provincie. In de GOVI's maken gemeenten, zoals ook wordt aangegeven uit diverse zienswijzen, eigen keuzes over de inrichting van het landelijk en het bebouwd gebied. We zetten in op een optimale afstemming tussen POVI en GOVI, net als we dat aan de andere kant doen tussen de POVI en de Nota Ruimte (als nationale omgevingsvisie). Daar waar wij vinden dat provinciale belangen bindend moeten doorwerken in gemeentelijke omgevingsplannen, nemen we regels op in de Omgevingsverordening.

Waarom de voorgestelde algemene zonering met zeven zones?

We zien in de zienswijzen onvoldoende argumenten om te kiezen voor een andere opzet van de zonering. Een aantal zienswijzen bepleit om grotere (weg)infrastructuur als aparte zone toe te voegen. Daar gaan we niet in mee. De zonering is namelijk een verfijning van de occupatielaag uit de lagenbenadering (zie hoofdstuk 2 van de ontwerp POVI). De netwerklaag, waar de infrastructuur voor mobiliteit en energie toe behoort, is een aparte laag. Deze netwerken lopen door alle zones heen. De POVI bevat overigens wel (zoals gevraagd) kaartlagen voor infrastructuur (nationaal en regionaal).

Met de keuze voor een algemene zonering met zeven zones bouwen we voort op een eerder ingezette koers. De drie zones die samen het bebouwd gebied vormen (stedelijk gebied + landelijke kernen + werklocaties) zijn een voortzetting van de lijn uit de POVI 2021. De zonering van het landelijk gebied in de nieuwe POVI is verfijnd. Die verfijning heeft geresulteerd in een indeling van het landelijk gebied in vier in plaats van drie zones. De indeling in de nieuwe POVI van het landelijk gebied in vier zones weerspiegelt, zoals al aangegeven in de ontwerp POVI, het perspectief dat de Provincie heeft op de transitie die de landbouw doormaakt. Door deze zonering wordt duidelijk gemaakt hoe we deze transitie willen stimuleren en geven we zoveel mogelijk duidelijkheid aan de agrariërs daarover. In het Natuurnetwerk Limburg (NNL) stonden en staan de belangen van de natuur centraal. Deze zone, die ook de Natura 2000-gebieden omvat, is al opgenomen in POVI 2021 en Omgevings-verordening. De zone NNL is ongewijzigd gebleven, met uitzondering van een aantal kaartverbeteringen. De vernieuwing van de zonering zit met name in de drie overige zones in het landelijk gebied (d.w.z. de groenblauwe landbouwzone, het primair landbouwgebied en het verwevingsgebied). Dit zijn alle drie gebieden waar de landbouw de hoofdgebruiker is, waarbij de gebruiksmogelijkheden in meer of mindere mate worden beïnvloed door andere doelen en opgaven die in deze gebieden spelen.

- Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven)
- Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)
- Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven)

De Groenblauwe landbouwzone komt voort uit Groenblauwe mantel uit de POVI 2021, maar is nieuw opgebouwd door reeds aan de Groenblauwe mantel onderliggende kaartlagen te verduidelijken en door twee nieuwe kaartlagen toe te voegen:

Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en Intrekgebieden Natura 2000. Primair landbouwgebied en Verwevingsgebied zijn echt nieuw, in de POVI 2021 vormden deze samen nog de zone Buitengebied. Met de bovenstaande uitleg, de herziene tekst van de paragraaf algemene zonering (waarin we per zone ingaan op visie, karakter en begrenzing zone, instrumentenmix) en een video met uitleg menen we voldoende tegemoet te komen aan de brede oproep om meer duidelijkheid.

Relatie tussen zonering en gebiedspaspoorten

Uit de zienswijzen blijkt dat er de nodige verwarring is over de gebiedspaspoorten (en bijbehorende ontwerpbeginselen). We benadrukken dat deze bedoeld zijn als inspirerend document, met als doel om in gemeentelijke afwegingen met het oog op omgevingsplannen het aspect ruimtelijke kwaliteit volwaardig mee te nemen. Zie verder de uitleg hierover bij het onderdeel Ruimtelijke kwaliteit in deze Nota van zienswijzen. Bij dat thema is de tekst over gebiedspaspoorten aangepast. De gebiedspaspoorten staan los van de algemene zonering in de POVI. Om verwarring te voorkomen is de naam van het gebiedspaspoort ‘beekdalen’ gewijzigd in ‘beeklandschap’.

POVI zelfbindend voor de Provincie, regels in de Omgevingsverordening bindend voor anderen

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Terecht wordt in tal van zienswijzen aangegeven dat de POVI en de daarin opgenomen zonering daarmee zeker niet vrijblijvend is. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. En voor het opnemen van juridisch bindende regels in de Omgevingsverordening. Belangrijk: niet alles wat er in de POVI staat wordt vertaald naar juridisch bindende regels in de provinciale omgevingsverordening. Alleen daar waar de inzet van zo’n regulerend instrument vanuit provinciaal belang gerechtvaardigd is. In de POVI geven we wanneer dat het geval is. Dat is op hoofdlijnen, de precieze regeling wordt in de verordening uitgewerkt.

2.3 Opmerkingen en vragen over begrenzing van de zeven zones

Algemeen

Er zijn heel veel vragen en opmerkingen over de begrenzing van de zones behorend tot de algemene zonering. Vaak met het verzoek om bepaalde gebieden te verplaatsen naar een andere zone. De wijze waarop we met dergelijke voorstellen voor aanpassing van de begrenzing van de zones zijn omgegaan verschilt per zone. In het kort (verderop gaan we per zone dieper in op de aanpassingen n.a.v. de zienswijzen):

Bij het begrenzen van de drie zones in het bebouwd gebied (d.w.z. stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties) kijken we vooral naar de feitelijk onderliggende functies. Mede op basis van de ontvangen zienswijzen van gemeenten en de gesprekken n.a.v. die zienswijzen is de begrenzing van deze zones in de POVI waar nodig geactualiseerd. Daardoor sluit die ook beter aan bij de GOVI's. De aanduiding en begrenzing van de landelijke kernen is nog eens kritisch onder de loep genomen en heeft geresulteerd in voorstellen voor aanpassing die met de gemeenten zijn gedeeld.

De begrenzing van het Natuurnetwerk Limburg in de geactualiseerde POVI is in essentie dezelfde als in de POVI uit 2021. Die begrenzing is in het verleden samen met het Rijk bepaald. We hebben de begrenzing wel geactualiseerd op basis van het meest recente door GS vastgestelde natuurbeheer-plan. In de ontwerp POVI was dat het Natuurbeheerplan 2025, voor de definitieve POVI konden we gebruikmaken van het Natuurbeheerplan najaar 2026.

De begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald door de onderliggende acht kaartlagen 'op te tellen'. Voor elk van die acht onderliggende kaartlagen geldt dat een specifieke natuur- of wateropgave de begrenzing bepaalt. De kaartlagen zijn gebaseerd op expertise van deskundigen of wetenschappelijk onderzoek, die goed onderbouwen waar de betreffende natuur- of wateropgave speelt. Het is dus steeds de opgave die de begrenzing bepaalt. Er zijn de nodige verzoeken gekomen om de onderliggende kaartlagen aan te passen. Er heeft steeds een maatwerk beoordeling plaatsgevonden van deze verzoeken. Het heeft bijvoorbeeld geresulteerd in de nodige aanpassingen op de kaarten van de Ecologische verbindingszone. Bij de onderdelen Natuur resp. Water in deze Nota van zienswijzen wordt per kaartlaag toegelicht welke aanpassingen in die kaartlagen zijn aangebracht. Die werken door in de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone als geheel. De kaartlaag Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft als enige van de kaartlagen een voorlopige begrenzing. Die is daarom, op een paar correcties na (o.a. een verkleining in de Maasduinen), niet gewijzigd t.o.v. de ontwerp POVI. De definitieve begrenzing van die zone gebeurt o.b.v. de gebiedsprocessen en onderzoeken in het kader van het programma Limburgs Offensief Stikstof. Aan de Groenblauwe landbouwzone zijn, mede n.a.v. ingediende zienswijzen, ook gebiedjes toegevoegd vanuit Primair landbouwgebied die feitelijk te klein zijn voor hoogproductieve landbouw. Ze vormen nadrukkelijk geen extra, negende kaartlaag. De grens tussen Verwevingsgebied en Primair landbouwgebied is nieuw en roept eveneens veel vragen op. We lichten verderop in de tekst toe hoe we tot de grens in de ontwerp POVI zijn gekomen. Anders dan bij de kaartlagen behorend tot de Groenblauwe landbouwzone, liggen aan die keuze geen modelmatige berekeningen of wetenschappelijke onderbouwing ten grondslag. De grens is vooral bedoeld om aan te geven in welke gebieden er naar ons oordeel meer of juist minder verweving van landbouw met andere functies zou mogen plaatsvinden. Het vormt de basis voor onze keuze om in het Primair landbouwgebied de daar aanwezige of mogelijke toekomstige landbouw zoveel mogelijk ruimte te bieden en zo min mogelijk hinder te laten ondervinden door niet-agrarische functies. We kijken hier meer naar het belang van de landbouw dan in de POVI uit 2021. In het Verwevingsgebied maken we duidelijker dan voorheen wat de verweving in dit gebied betekent. Dat betekent niet dat hier een verzwaring van provinciale regels aan de orde is. De begrenzing van het Verwevingsgebied in de ontwerp POVI was, zoals aangegeven, een vertrekpunt. We streven zoveel mogelijk naar uniforme breedte van de zone in stedelijk gebied danwel landelijke kernen. Op basis van de wensen in de zienswijzen van gemeenten en de ateliers waarin nader op die wensen is ingezoomd, is de begrenzing op sommige plekken vergroot en op andere plekken verkleind. Dat doen we om de POVI op die manier beter aan te sluiten op de gemeentelijke plannen. Juist omdat deze grens een beleidskeuze betreft, die we graag zo uniform mogelijk willen laten zijn voor heel Limburg, gaan we in het algemeen terughoudend om mee te gaan met specifieke verzoeken van bedrijven om de begrenzing van Verwevingsgebied/ Primair landbouwgebied aan te passen.

Hieronder gaan we per zone dieper in op de aanpassingen die we hebben aangebracht in tekst en kaartbeelden.

In de nieuwe tekst van de paragraaf algemene zonering wordt per zone toegelicht hoe we tot de begrenzing zijn gekomen. Met opmerkingen dat dit willekeurig zou zijn, zijn we het niet eens. De begrenzing van de zones wordt ook toegelicht in de aan de definitieve POVI toegevoegde kaartverantwoording.

Begrenzing stedelijk gebied

Diverse indieners, waaronder gemeenten, hebben wensen ten aanzien van de aanduiding en begrenzing van het stedelijk gebied. Dat gaat zowel om vragen over mogelijke toevoeging van locaties aan de zone stedelijk gebied als om vragen over de inperking van het stedelijk gebied en wijziging naar een andere zone. Ook vragen enkele indieners waar de begrenzing van het stedelijk gebied op is gebaseerd. De begrenzing van het stedelijk gebied in de ontwerp POVI is overgenomen uit de begrenzing zoals deze was opgenomen in de POVI 2021. De ontwerp POVI bevat geen scherp criterium voor het onderscheid tussen stedelijk gebied en landelijke kern. Het verschil zit vooral in schaal en dynamiek. We hebben de zone stedelijk gebied op dit moment niet fundamenteel aangepast. We willen na vaststelling van de POVI het gesprek over zo'n criterium met de gemeenten aangaan. Enkele specifieke begrenzingsvraagstukken hebben we wel opgepakt: Correcties van begrenzingen (bijv. daar waar uitbreidingen zijn gerealiseerd), hebben we zo veel als mogelijk wel verwerkt. N.a.v. een aantal specifieke verzoeken van gemeenten hebben we een aantal (veelal) solitair gelegen locaties met een cultuurhistorische of maatschappelijke functie en bestemming (bv Rolduc) vanwege de aard van de bestemming uit het stedelijk gebied gehaald. Verzoeken om volledig nieuwe aanduiding van of verwijdering van gebieden als stedelijk gebied hebben we zoals hierboven aangegeven, nu dus niet meegenomen. Door de geboden ruimte voor maatwerk in het Primair landbouwgebied, die t.o.v. de ontwerp POVI verruimd is, zijn we de betreffende gemeenten op een andere wijze (deels) tegemoetgekomen.

We stellen overigens vast dat de provinciale beleidskeuzes en regels vanuit provinciaal belang voor stedelijk gebied versus landelijke kernen nauwelijks verschillen laten zien. De nieuwe waterveiligheidszones langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheids-risico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) gelden bijvoorbeeld in beide zones. Het belangrijkste verschil tussen de aanduiding 'stedelijk gebied' en 'landelijke kernen' zit in de verschillende omvang van het Verwevingsgebied dat rondom stedelijke gebied resp. landelijke kernen.

Begrenzing landelijke kernen

De aanduiding en begrenzing van landelijke kernen is geactualiseerd, zoals aangekondigd in de ontwerp POVI. De kaarten voor deze zone zijn namelijk verouderd en komen niet meer overal overeen met de werkelijkheid. Het is lastig uit te leggen waarom sommige locaties wel als landelijke kern op kaart zijn aangeduid en andere vergelijkbare locaties niet. Dit terwijl het al dan niet aanduiden van een kern als landelijke kern beleidsmatige en juridische (via de Omgevingsverordening) implicaties heeft. Het heeft invloed op de mogelijkheden voor het realiseren van nieuwe stedelijke functies in het gebied. En, doordat er rond zo'n landelijke kern een zone Verwevingsgebied wordt ingetekend, ook voor het realiseren van nieuwe functies aangrenzend aan het gebied. Daarnaast heeft het aanduiden van locaties als landelijke kern (of niet) effect op de andere zones. Immers, het weghalen of toevoegen van landelijke kernen (incl. 100 meter verwevingszone) geeft extra ruimte of gaat af van de ruimte voor andere zones (en de opgaven die daar spelen en functies die daar landen).

De actualisatie van de zone landelijke kernen omvat twee elementen: 1) het bepalen of een locatie een landelijke kern is of niet en 2) het begrenzen van de landelijke kern. Over beide elementen zijn zienswijzen binnengekomen op de kaartbeelden en teksten van de ontwerp-POVI. Zo geven indieners aan dat specifieke locaties planologisch zijn geregeld, zijn besproken in het kader van de verkenning naar een ‘straatje erbij’, of dat gerealiseerde uitbreidingen van landelijke kernen niet zijn meegenomen op de kaartlaag ‘landelijke kernen’.

Aan de hand van de definitie opgenomen in de ontwerp-POVI, nader uitgewerkte spelregels die zijn opgenomen in de kaartverantwoording die bij de Omgevingsvisie is toegevoegd, de ingekomen zienswijzen en op basis van de input die gemeenten hebben aangeleverd, is per gemeente gekeken welke aanpassingen voor de kaartlaag ‘landelijke kernen’ nodig zijn om de zone landelijke kernen, inclusief de bijbehorende kaartbeelden, te actualiseren.

De ingekomen zienswijzen en kaartbeelden die zijn aangeleverd hebben hierbij gediend als belangrijke bron, maar zijn niet overal 1-op-1 overgenomen. Dit aangezien we een consistente en uniforme lijn hebben gehanteerd voor de aanduiding van landelijke kernen in geheel Limburg. Daarnaast wordt in diverse zienswijzen aangegeven dat woningen in verschillende zones liggen (bijvoorbeeld een tuin in verwevingsgebied en de woning zelf in de landelijke kern). Bij het begrenzen van de zones in het bebouwd gebied (d.w.z. stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties) is gekeken naar de onderliggende functies/ bestemmingen om te bepalen in welke zone elk gebied het beste kan worden ingedeeld. Het kan daardoor voorkomen dat een woning in meerdere zones ligt doordat de onderliggende percelen verschillende bestemmingen hebben. Binnen de zone landelijke kernen maken we geen onderscheid naar grootte of omvang van kernen.

Naast landelijke kernen kennen we ook bebouwingsclusters. Deze zijn qua omvang kleiner dan en ook qua verschijningsvorm anders dan landelijke kernen. Ze kunnen de vorm van een lint hebben. In de begripsbepalingen bij de POVI is toegelicht wanneer er sprake is van een bebouwingscluster. Alle bebouwingsclusters (m.u.v. die in de Maasvallei) die voldoen aan de definitie zijn toegevoegd aan het Verwevingsgebied. In diverse zienswijzen is gevraagd om specifieke locaties toe te voegen aan de zone landelijke kernen of aan de zone Verwevingsgebied. Aan de hand van de definities voor ‘landelijke kernen' en ‘bebouwingsclusters’ is bepaald bij welke zone zo'n locatie het beste kan worden ingedeeld. In sommige gevallen zijn locaties ook ingedeeld in een van de andere zones daar waar deze locaties niet voldeden aan de criteria voor een van de bovenstaande twee categorieën.

In de kaartverantwoording is voor de zone ‘landelijke kernen’ nader uitgewerkt hoe deze zone is opgebouwd, welke spelregels we hebben gehanteerd bij de actualisatie van deze zone en hoe de begrenzing van de landelijke kernen is bepaald.

We zijn ons ervan bewust dat de beeldvorming voor verschillende locaties anders ervaren kan worden. Daarom hebben we in de kaartverantwoording en in de POVI-tekst over deze zonering aangegeven dat de aanduiding als landelijke kern een aanduiding is vanuit het ruimtelijke provinciale beleid met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Deze aanduiding zegt gaat daarmee verder niet in op hoe een locatie op lokaal niveau aangemerkt wordt, de aanduidingen met betrekking tot de bebouwde kom (die een andere oorsprong kennen) of andere aanduidingen van gebieden.

Begrenzing werklocaties

Zie thema Economie en Werklocaties van deze Nota van zienswijzen.

Begrenzing Groenblauwe landbouwzone

Zoals aangegeven gaan we in de onderdelen Natuur resp. Water in op de acht onderliggende kaartlagen van deze zone en de aanpassingen die daarin voorgesteld worden n.a.v. de ingediende zienswijzen.

Op basis van de ingediende zienswijzen willen we de kaartlaag van de Maasvallei, waar deze samenvalt met de zone Verwevingsgebied, in afwijking van de ontwerp POVI, toevoegen aan de Groenblauwe landbouwzone. Aanmerking als Verwevingsgebied wordt in diverse zienswijzen benoemd als minder passend voor dat gebied. En daar zijn we het mee eens. In diverse zienswijzen wordt gevraagd om de aanduiding Maasvallei niet toe te passen op binnendijkse gebieden. We hebben begrip voor die wens. Op het moment dat het Rijk deze locaties in tekst en kaart heeft aangeduid zullen we dat in de POVI overnemen.

Op basis van wensen van gemeenten is ook een aantal andere gebieden vanuit de zone Verwevingssgebied overgeheveld naar de Groenblauwe landbouwzone. Omdat verweving daar niet of weinig speelt.

Begrenzing Verwevingsgebied

De begrenzing en grootte van het Verwevingsgebied heeft heel veel zienswijzen opgeleverd. We hebben hiervoor al aangegeven dat hieraan geen modelmatige berekeningen of wetenschappelijke onderbouwing ten grondslag. Het is nadrukkelijk een beleidskeuze. De grens is vooral bedoeld om aan te geven in welke gebieden van het voormalige Buitengebied er naar ons oordeel meer of juist minder verweving van landbouw met andere functies zou mogen plaatsvinden. De keuze om uit te gaan van een zone van 500 m (rondom stedelijk gebied), 100m (rondom landelijke kernen) of 50m (rondom werklocaties) was zoals aangegeven in de ontwerp POVI, geïnspireerd door de aanpak van de Provincie Utrecht en PBL. Maar dat nadrukkelijk als vertrekpunt. We hebben daarbij overigens smallere zones gehanteerd dan Utrecht, omdat dat naar ons oordeel beter past bij de Limburgse schaal en maat. De zone rondom stedelijk gebied is ruimer, dat heeft alles te maken met de grotere dynamiek in die gebieden. Vrijwel alle gemeenten vragen in hun zienswijzen om kleine aanpassingen, bv om een beoogd straatje erbij goed te kunnen inpassen. Die verzoeken zijn voor een groot deel ingewilligd (mede afhankelijk van de status van de plannen. We zijn veel terughoudender omgegaan met de verzoeken van een klein aantal gemeenten om een grotere verruiming van het Verwevingsgebied. Omgekeerd geldt dat een aantal gemeenten voor delen van het Verwevingsgebied op hun grondgebied verzocht heeft om een inperking van de omvang daarvan. Zodat de POVI beter aansluit op de gemeentelijke visie op de ontwikkeling van die gebieden. Bijvoorbeeld omdat men meer rekening wil houden met wateropgaven (het voorkomen van overstromingen) of bestaande ecologische verbindingszones. Met laatstgenoemde verzoeken, mits goed gemotiveerd, zijn we waar mogelijk meegegaan.

Door deze wijzigingen sluit de begrenzing van het Verwevingsgebied beter aan bij de plannen van de mede-overheden. We gaan niet mee met het verzoek vanuit een aantal gemeenten om uit te gaan van de omvang en begrenzing van vergelijkbare zones die zij op gemeentelijk niveau hanteren. Daarbij worden door verschillende gemeenten namelijk verschillende insteken gehanteerd. We streven juist naar een zo uniform mogelijke aanpak op provinciaal schaalniveau. Dat laat onverlet dat er op gemeentelijk niveau aanvullende keuzes gemaakt kunnen worden.

Er zijn verschillende zienswijzen ingediend met het voorstel om energie-infrastructuur aan Verwevingsgebied toe te voegen. Dat is echter niet nodig. Het energienetwerk (met inbegrip van stations, conversielocaties e.d.) valt namelijk buiten de zonering. Dat geldt eveneens voor weginfrastructuur.

Begrenzing Primair landbouwgebied

De begrenzing van het Primair landbouwgebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Grote delen van landbouwkundig waardevolle gebieden zoals de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw, de plateaus in Zuid-Limburg en de (voormalige) landbouwontwikkelingsgebieden maken deel uit van het Primair landbouwgebied. Deze insteek sluit overigens aan op die in de ontwerp Nota Ruimte van het Rijk.

Een aantal gemeenten in het landelijk gebied bepleit om de zone Primair landbouwgebied op hun grondgebied volledig te schrappen. Men vindt zo'n zone niet passen bij de eigen visie, bijvoorbeeld vanwege het landschappelijke karakter van de gemeente. Vanuit de visie van deze gemeenten is dat wellicht begrijpelijk, maar vanuit de gedachte achter onze zonering minder. Het gaat hier om grote arealen, veel meer dan snippers, vaak doorlopend op het grondgebied van buurgemeenten. Dergelijke verzoeken gaan we daarom niet in mee.

Waar we wel in meegaan is het verzoek om kleine gebiedjes, die feitelijk te klein zijn voor hoogproductieve landbouw, uit het primair landbouwgebied te halen. Deze passen niet bij het karakter van dit gebied. Dat geldt in onze ogen in elk geval voor alle snippers < 1 ha (samen ongeveer 170 ha). Snippers tussen 1 en 5 ha (samen ongeveer 460 ha) hebben we individueel beoordeeld. Deze snippers hebben we toegevoegd aan Verwevingsgebied als ze aansluiten op die zone. Vaak worden ze echter volledig door Groenblauwe landbouwzone omsloten. Om te voorkomen dat ze dan van een snipper Primair landbouwgebied een snipper Verwevingsgebied worden, hebben we ervoor gekozen om ze toe te voegen aan die Groenblauwe landbouwzone. Een aantal snippers Primair landbouwgebied die volledig liggen binnen NNL, zijn eveneens aan de Groenblauwe landbouwzone toegevoegd.

In een aantal zienswijzen wordt gevraagd om grotere gebieden met een niet-landbouwfunctie uit het Primair landbouwgebied te halen. Gelet op het globaal karakter van het Primair landbouwgebied, hoeft het feit dat hier gebieden (groter of kleiner) binnen liggen met een niet-agrarisch karakter, op zich geen probleem te vormen. In de ontwerp POVI staat niet voor niets dat bestaande stedelijke functies hun plek houden. Als de gebieden met een niet-landbouwfunctie heel groot zijn, kan dat inderdaad een vertekend beeld geven over de daadwerkelijke ruimte voor de landbouw in deze zone. Dat zou ervoor pleiten om grotere gebieden met een evidente niet-landbouwfunctie uit de zone te halen.

We gaan onderzoeken of we deze aanpassing bij een volgende actualisatie van de POVI alsnog kunnen doorvoeren. Dit vraagt in elk geval om een zorgvuldige analyse afgestemd met gemeenten. Zoals in de ontwerp POVI al aangegeven maken solitaire bedrijfskavels groter dan 1 ha geen deel uit van het Primair landbouwgebied, maar van de zone Werklocaties. Tot de solitaire bedrijfskavels horen niet (voormalige) landbouwbedrijfskavels, (voormalige) agrarische bedrijfskavels of bedrijfskavels voor een bedrijf binnen de sector vrijetijdseconomie. Bebouwingsclusters zijn ook uit het Primair landbouwgebied gehaald (en toegevoegd aan Verwevingsgebied, m.u.v. bebouwingsclusters in het Maasdal). In de begripsbepalingen bij de POVI is toegelicht wanneer er sprake is van een bebouwingscluster. Daarnaast is er sprake van maatwerk bij de overgang naar de Groenblauwe landbouwzone (bv bij golfbanen).

We zijn tot de conclusie gekomen dat een Verwevingsgebied van 50m rondom bedrijventerreinen eigenlijk niet zo logisch is. Verweving van functies, of ontwikkeling van straatjes erbij lijkt hier immers weinig kansrijk of wenselijk. Een recreatieve functie die bezoekers aantrekt, evenmin. Voor uitbreiding van een bedrijventerrein zal een strook van 50m bovendien vrijwel altijd te smal zijn. Iets soortgelijks geldt voor de verwevingsgebieden die zijn ingetekend rondom solitaire bedrijfskavels groter dan 1 ha in het landelijk gebied. Daar vervalt het ingetekende Verwevingsgebied. Voor stedelijke dienstenterreinen (een ander deel van de zone Werklocaties) handhaven we het Verwevingsgebied aangezien deze locaties een ander karakter hebben dan bedrijventerreinen. Ook handhaven we het Verwevingsgebied op basis van maatwerk bij werklocaties die doorsneden worden door infrastructuur.

Doorsnijding (agrarische) kavels door zonegrenzen

We gaan niet mee met de veel geuite wens om doorsnijding van (agrarische) kavels door zonegrenzen te voorkomen. In nogal wat zienswijzen wordt daarom gevraagd. De begrenzing is echter bepaald op basis van de opgaven (op provinciaal schaalniveau), niet op basis van de kadastrale situatie (die ook kan veranderen). Dat is feitelijk niet anders dan in de oude situatie (bv bij de begrenzing van de Groenblauwe mantel), door het werken met het DSO komt dat alleen veel duidelijker naar voren dan in die oude situatie. Deze keuze betekent dat in zo'n kavel verschillende regimes van toepassing kunnen zijn. Dat lijkt ingewikkelder dan het is. Bij nieuwe ontwikkelingen die in meer dan één zone liggen kan de motivering (door gemeenten) daarop afgestemd worden. We vertrouwen erop, zoals ook past bij de rolverdeling, dat gemeenten er in hun motivering rekening mee zullen houden en tot een maatwerk-beoordeling komen. Overigens geldt altijd dat, zoals al in de ontwerp POVI staat, bij de beoordeling van initiatieven door ons altijd rekening wordt gehouden met de feitelijke situatie. Zoals terecht voorgesteld in een aantal zienswijzen voegen we daaraan toe 'met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen.'

Begrenzing in de POVI is exact, voor Overgangsgebieden voorlopig

In de ontwerp POVI werd op een paar plaatsen gesproken over een indicatieve begrenzing. De grenzen rondom de zones in de definitieve POVI zijn niet indicatief. Maar juist exact. Enerzijds omdat de POVI deels wordt door vertaald in de Omgevingsverordening. En bij zo'n verordening hoort om juridische redenen een ondubbelzinnige begrenzing. Ook het feit dat de POVI via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is in te zien en tot op perceelsniveau te raadplegen maakt dat de begrenzing precies is.

We hebben, nu het Programma LOS in september 2025 door ons college is vastgesteld, in de POVI verduidelijkt dat de begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden een voorlopig karakter heeft. De precieze grens daarvan wordt n.a.v. de resultaten van de gebiedsprocessen en –onderzoeken in het kader van het Programma LOS op een later moment en per gebied bepaald.

Overlap tussen zones

Er zijn ook de nodige vragen en opmerkingen over de overlap tussen de zones.
De algemene zonering is gebiedsdekkend, dat betekent dat elke plek in Limburg tot één van de zeven algemene zones behoort. Aangezien de kaartlagen die onder de Groenblauwe landbouwzone liggen (zoals beekdalen, hellingen, en ecologische verbindingszones) doorlopen onder bebouwd gebied (stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties) en de zones daaromheen (verwevingsgebied) en NNL is daar de vraag aan de orde welke zone daar van toepassing is en welke instrumenten we daar inzetten. Daarover zijn in de ontwerp-POVI keuzes gemaakt, die we mede op basis van de zienswijzen op een aantal punten willen aanpassen.
Waar de genoemde kaartlagen doorlopen onder bebouwd gebied, prevaleert de aanduiding Stedelijk gebied, Landelijke kern of Werklocaties. Dat is niet anders dan in de POVI 2021. We laten het primair aan de gemeenten over om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de betreffende belangen mee te wegen. Waar de kaartlagen doorlopen onder NNL, prevaleert de aanduiding NNL. De verordening bevat al langer regels voor de beoordeling van eventuele initiatieven in dit gebied.
Waar de kaartlagen doorlopen onder Verwevingsgebied, is er in de ontwerp POVI voor gekozen om dan de aanduiding Verwevingsgebied te laten prevaleren. De motiveringsplicht die geldt in de Groenblauwe landbouwzone (een instructieregel gericht op gemeenten om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te motiveren dat die passen bij de opgaven in het gebied) gekoppeld aan de kaartlagen geldt ook wanneer die kaartlagen onder het Verwevingsgebied doorlopen. Daarover bleek naar aanleiding van de ontwerp POVI de nodige onduidelijkheid over te bestaan (zie uitleg verderop).

Geen aanpassing begrenzing Verwevingsgebied na realisatie nieuwe stedelijke ontwikkelingen

Uit een aantal zienswijzen komt de vraag naar voren of na toekomstige realisatie van stedelijke uitbreidingen in het Verwevingsgebied (bv een ‘Straatje erbij') de grenzen van deze zone automatisch mee worden aangepast (immers die zijn gebaseerd op een vaste afstand tot het bebouwd gebied (Stedelijke gebied, Landelijke kernen, Werklocaties; volgens de situatie in 2026). Dat is uitdrukkelijk niet het geval. Dat hebben we toegevoegd aan de tekst van de POVI.

2.4 Betekenis van de zonering voor de landbouw en andere gebruikers in het landelijk gebied

Perspectief voor de landbouw

In veel zienswijzen, maar ook in gesprekken met de sector of met individuele bedrijven, worden zorgen uitgesproken over het toekomstperspectief van de land- en tuinbouw als geheel en van individuele agrarische bedrijven.

Er zijn soms twijfels of met de in de POVI ingezette koers een verantwoorde bedrijfsvoering in de toekomst nog wel mogelijk is. En er heerst in elk geval veel onduidelijkheid.

Het mag duidelijk zijn dat er in het landelijk gebied de nodige uitdagingen liggen. We hebben in Nederland en Limburg de nodige ambities op het punt van natuur, water en klimaat. Vanuit Europa en Rijk worden op die terreinen ook de nodige randvoorwaarden gesteld. Uit vele rechterlijke uitspraken is voor iedereen inmiddels helder dat die niet vrijblijvend zijn. Op Europees niveau komen er naast de bestaande richtlijnen zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en Kaderrichtlijn Water (KRW) nieuwe verordeningen en richtlijnen aan, zoals de Natuurherstelverordening (NRV) en de Bodemmonitoringsrichtlijn (BMR). We zijn ervan overtuigd dat er ook in de toekomst een verantwoorde bedrijfsvoering mogelijk is. De hierboven genoemde opgaven vragen wel, in sommige gebieden meer dan in andere, om een transitie van de landbouw.

In de ontwerp POVI hebben we aangegeven trots te zijn op onze Limburgse land- en tuinbouw, die behoort tot de top van de wereld. De land- en tuinbouw is als belangrijkste gebruiker en beheerder van ons landelijk gebied van groot belang voor de voedselproductie en het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap. We zijn ervan overtuigd dat er ook in de toekomstperspectief is voor de land- en tuinbouw in Limburg. De sector heeft zich in de afgelopen decennia meermaals opnieuw uitgevonden en zal dit de komende jaren opnieuw moeten doen. De Limburgse agrarische ondernemers zijn hierbij een essentieel onderdeel van de oplossing voor alle uitdagingen die landen in het landelijk gebied.

De Provincie wil daar graag samen met de sector in optrekken. Hierbij past een eerlijke en transparante koers in de POVI. Door de voorgestelde zonering maken we duidelijk in welke richting die transitie in onze ogen op moet gaan. De koers in de POVI en daarmee verbonden programma's kan overigens niet los gezien worden van generieke maatregelen op rijksniveau, bv voor stikstofemissie, mest en gewasbeschermingsmiddelen. In tal van zienswijzen wordt gewezen op de vele verschillende termen in de ontwerp POVI waarmee de beoogde toekomstige landbouw wordt aangeduid (emissiearm, extensief, klimaatvriendelijk, natuur inclusief, watervriendelijk etc. We zijn het met de indieners eens dat dit de duidelijkheid niet ten goede komt. We zullen in de POVI zoveel mogelijk de term emissiearm hanteren, met een brede uitleg van die term (zie toevoeging aan de begrippenlijst). Daar waar we in de POVI inzoomen op de betekenis voor water, natuur en landschap worden soms specifieke termen gehanteerd om duidelijk te maken wat de beoogde ontwikkelrichting van de landbouw is.

Wat betekent de zonering in de POVI concreet voor landbouwbedrijven
Tegen de hierboven beschreven achtergrond is de beoogde zonering in de POVI er juist op gericht om meer duidelijkheid te geven richting agrariërs. Overigens niet alleen richting agrarische bedrijven, maar ook voor andere gebruikers en ruimtevragers. In verschillende zienswijzen wordt, onder verwijzing naar het evenredigheidsbeginsel, gesteld dat de landbouw door de beoogde maatregelen in de POVI onevenredig benadeeld wordt. We zijn het daar niet mee eens.

In het Primair landbouwgebied staat de landbouw op plaats één. De focus ligt hier juist op het optimaal benutten van kansen. We introduceren in deze zone één generieke nieuwe regel. Dat is een nee-tenzij bepaling voor ontwikkeling van nieuwe niet-agrarische activiteiten.

Die is er juist op gericht om meer dan nu te voorkomen dat de landbouw in deze zone belemmerd wordt. Bovendien schrappen we hier de bestaande regels voor extensiveringsgebieden. Andere provinciale regels blijven ook in deze zone van toepassing.

In de Groenblauwe landbouwzone heeft de landbouw meer dan elders rekening te houden met de belangen van natuur, water en landschap. We willen hier stimulerende maatregelen en financiële inzetten. Er gelden daarnaast voor deze zone regels in de vorm van een instructiebepaling richting gemeenten om in hun omgevingsplannen te motiveren dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in dat gebied (ook agrarische) het bereiken van de doelen voor natuur, water of landschap niet in de weg staan. Die motiveringsplicht betekent een extra accent in de toch al noodzakelijke onderbouwing van omgevingsplannen zoals de Omgevingswet die richting gemeenten vereist. Bij de beoordeling van gemeentelijke plannen kijkt de Provincie in het bijzonder naar deze motivering. We verwachten een serieuze afweging: Wat is de impact van de beoogde ontwikkeling op natuur, water of landbouw? Hoe wordt die impact beperkt? Hoe vindt compensatie plaats? Deze motiveringsplicht is niet nieuw. Hij staat al in de huidige Omgevingsverordening (gekoppeld aan de Groenblauwe mantel). De motivering mag nu, anders dan tot nu toe, beperkt blijven tot de specifieke opgaven, doelen en belangen die spelen op de plek waar de beoogde ontwikkeling plaats vindt. Dat kon in het verleden niet. Door het opnieuw opbouwen van de kaartlagen die nu samen de Groenblauwe landbouwzone worden kan dat nu wel.

Veel aandacht in de zienswijzen krijgen, terecht, de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Die zetten we in de POVI op de kaart. Dat doen we met voorlopige grenzen, veelal een zone van 500 meter rondom de Natura 2000-gebieden. In die gebieden zijn, dat is zeker, maatregelen nodig met oog op natuurherstel van Natura 2000. Die maatregelen zullen gericht zijn op reductie van stikstofemissie (aanvullend op mogelijke landelijke, generiek geldende maatregelen) en/of op herstel van de watersituatie (bijvoorbeeld vernatting van gronden door peilverhoging). Zo staat het ook beschreven in het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), dat op 23 september 2025 door ons college is vastgesteld, vooruitlopend op, en als uitwerking van, de POVI. Belangrijk is dat we nu eerst via gebiedsprocessen en op basis van gericht onderzoek per gebied gaan bepalen welk maatregelenpakket daar nodig is, en waar precies (ruilverkaveling is overigens een van de mogelijke maatregelen, zoals in een aantal zienswijzen gevraagd). Pas daarna zullen we daadwerkelijk regels, bv met gebruiksbeperkingen, gaan opnemen in de Omgevingsverordening. In de eerstkomende aanpassing van de verordening die naar verwachting in september 2026 door PS zal worden vastgesteld, gebeurt dat nog niet. Er gaat in de Overgangsgebieden nu ook geen motiveringsplicht gelden. In de acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt een natuurcompensatie-verplichting.

Uit de zienswijzen blijkt ook het Verwevingsgebied heel veel vragen op te roepen. We leggen in de verbeterde paragraaf algemene zonering beter uit wat we met het aanwijzen van dat gebied voor ogen hebben. Er is hier sprake van verweving van functies. De landbouw dient zich hier te verhouden tot mens en milieu. We vragen bij nieuwe landbouwontwikkelingen in dit gebied om een uitleg in omgevingsplannen hoe dit past bij die verweving van functies. Het karakter van de landbouw hoeft hier niet per sé te veranderen. De landbouw hier moet vooral emissie-armer worden, maar niet persé extensiever. De motiveringsplicht gekoppeld aan de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt ook daar waar die kaartlagen onder het Verwevingsgebied doorlopen.

Ook hierbij geldt dat dit voor zeven van de acht kaartlagen geldt, alleen voor Overgangsgebieden geldt die niet. De natuurcompensatieplicht geldt hier wel voor alle acht kaartlagen.

Impact voor functies die al planologisch geregeld zijn

Hierboven is in reactie op veel zienswijzen geschetst wat de zonering nu werkelijk betekent. Waar aanscherping zit t.o.v. de huidige POVI, maar ook waar dat niet het geval is of waar aanscherping op een later moment verwacht wordt.

Belangrijk is te vermelden dat agrariërs en andere initiatiefnemers in de meeste gevallen pas met POVI en Omgevingsverordening te maken krijgen bij (voorgenomen) nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of uitbreiding van bestaande. Veel regels in de verordening zijn namelijk instructieregels gericht op de beoordeling en afweging door gemeenten van nieuwe initiatieven die nog niet in het geldende omgevingsplan van de gemeente (voorheen bestemmingsplan) geregeld zijn. Die regels zijn niet gericht op bestaande, planologisch geregelde functies. We gaan ervanuit dat we hiermee alle zienswijzen die hierover gaan, adequaat beantwoord hebben.

POVI en Omgevingsverordening gaan overigens over functies, ongeacht wie de gebruiker is of hoe het gebruik geregeld is. De POVI kan ook de basis vormen voor gebruiksbeperkingen in de Omgevingsverordening. Die zijn (anders dan de hierboven genoemde instructieregels) rechtstreeks gericht op burgers en bedrijven, zowel nieuwe als bestaande bedrijven.

Wat betekenen de provinciale regels aan administratieve lasten?

Er zijn vragen over de administratieve lasten die de POVI met zich meebrengt. De meeste bepalingen in de verordening hebben de vorm van instructieregels gericht aan gemeenten. Ze vragen gemeenten om nieuwe plannen goed onderbouwen. Voor die afweging zullen gemeenten meestal aan de initiatiefnemer vragen om de noodzakelijke gegevens aan te reiken. We zullen in de toelichting bij de Omgevingsverordening aangeven dat dit proportioneel moet zijn: Niet meer gegevens dan nodig voor een goede afweging. Dit gaat in vrijwel alle gevallen om eenmalige gegevens (op het moment van een initiatief).

Een totaalbeeld van alle relevante regels is gewenst

We merken dat er bij agrariërs, maar ook bij andere indieners, behoefte bestaat aan een totaalbeeld van alle regels die er gelden of op hen afkomen, niet alleen vanuit de Provincie, maar ook vanuit gemeenten en Rijk. Voor wat betreft de Provincie geeft de Omgevingsverordening steeds een actueel beeld. Die is toegankelijk via de POL-viewer of Regels op de Kaart. Voor elke plek in Limburg kan daarin helder gemaakt worden welke provinciale regels er gelden. Dat zien niet alleen de regels voor de zonering, zoals hiervoor beschreven, maar ook de (veelal) reeds geldende regels voor specifieke thema's. De POVI is niet de eerstaangewezen plek om een overzicht te geven van gemeentelijke en rijksregels. Ook die kunnen overigens via het DSO in beeld gebracht worden.

Overgangssituaties

Zoals hiervoor aangegeven krijgen initiatiefnemers in de meeste gevallen pas met de zonering in de POVI te maken bij (voorgenomen) nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of uitbreiding van bestaande functies. En dan alleen voor zover de POVI geleid heeft tot juridisch bindende regels in de Omgevingsverordening.

De instructieregels in de Omgevingsverordening zijn niet gericht op bestaande functies, planologisch geregeld in een omgevingsplan. Er zijn initiatieven in voorbereiding die daar precies tussen in vallen. Die zijn in een bepaalde fase van voorbereiding, maar zijn nog niet in een onherroepelijk omgevingsplan vastgelegd. Met het oog daarop is een overgangsregeling in de Omgevingsverordening voorzien.

2.5 Aanvullende specifieke zienswijzen per zone

Primair landbouwgebied

In de ontwerp POVI hebben we ervoor gekozen om, teneinde de landbouw maximale ruimte te geven, nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen in deze zone in beginsel niet toe te laten. Die keuze leidt met name bij veel gemeenten tot forse bezwaren. Men vindt dit te streng, het beperkt te zeer de herontwikkelingsmogelijkheden voor stoppende agrariërs. We hebben begrip voor die zorg. We vinden de oproep om het principe ‘ín beginsel nee’ te vervangen door ‘ja, mits’ echter te ver gaan. We vinden dat er altijd een bewijslast ligt om te onderbouwen dat nieuwe niet-agrarische functies (of uitbreidingen) in deze zone geen of minimale beperkingen opleveren voor de landbouw.
We stellen daarom een nee, tenzij regeling voor. Zodat er meer ruimte ontstaat voor lokaal maatwerk. Het niet belemmeren van de toekomstige landbouw in dit gebied blijft voorop staan. Stoppen met agrarisch gebruik, al dan niet gebruik makend van de daarvoor bedoelde regelingen, respecteren we. Dit is echter geen vrijbrief om hier, verder weg gelegen van steden en landelijk kernen, op grote schaal ruimte te bieden voor herontwikkeling met woningbouw of economische functies. Dat doet namelijk geen recht aan het Limburgs principe ‘versterken van stedelijk én landelijk gebied’. In de regeling in de verordening zullen we oog houden voor een aantal functies die ook in het Primair landbouwgebied nodig blijven, zoals wegen, energievoorzieningen, drinkwatervoorziening, waterbeheer. Voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen conform planningsopgave verwachten we dat ook ruimte in het Primair landbouwgebied nodig zal zijn.

Er ligt een oproep om juist in deze zone oog te hebben voor innovatie en stimuleren van nieuwe kansrijke ontwikkelingen in de landbouw. Dat onderschrijven we.

We geven in de tekst over deze zone dan ook meer aandacht aan innovatieve vormen van hoogproductieve land- en tuinbouw. Met het verzoek om in de tekst duidelijk(er) te maken dat in deze zone ook wateropgaven spelen, gaan we mee.

In de komende ronde van actualisatie van de verordening willen we de Extensiveringsgebieden schrappen voor zover die liggen binnen het Primaire landbouwgebied. Voor het overige willen we ze vooralsnog handhaven in afwachting van de maatregelpakketten vanuit de gebiedsprocessen LOS. Zie ook onderdeel Natuur – Extensiveringsgebieden van deze Nota van zienswijzen.
Onze insteek is om in het Primair landbouw zo min mogelijk provinciale regels te laten gelden waar de landbouw hier last van heeft. Er blijven in deze zone nadrukkelijk wel (veelal bestaande) specifieke regels gelden vanuit een aantal specifieke thema's. In de POVI beschrijven we dat ook. In het DSO (Omgevingsverordening) wordt dat inzichtelijk gemaakt.

Verwevingsgebied

Er wordt vanuit gemeenten gesuggereerd om de naam ‘Verwevingsgebied’ te veranderen in ‘Overgangsgebied’. Dat ligt niet echter voor de hand, aangezien deze naam al gebruikt wordt voor de gebieden rondom Natura 2000-gebieden. De suggestie nemen we dan ook niet over.

Diverse indieners vragen of nieuwvestiging van stadslandbouw in verwevingsgebied uitgesloten is. Stadslandbouw past prima bij het karakter van deze zone. We vinden dat daar dan ook zeker ruimte voor moet zijn. We zetten met name op hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijven, en zijn terughoudend met het bieden van ruimte voor ontwikkeling van volledig nieuwe locaties.

Groenblauwe landbouwzone

Er wordt van meerdere kanten aangegeven dat men problemen heeft met de wijziging van de naam ‘Groenblauwe mantel’ in ‘Groenblauwe landbouwzone’. Juist de term mantel wekte naar onze opvatting een verkeerde indruk. Het gaat namelijk om overwegend landbouwgebied.
We verschillen niet met indieners van opvatting dat bij de integrale afweging van belangen in deze zoen de belangen van natuur en water zwaar meewegen. Door het scherp identificeren van de acht lagen waaruit de Groenblauwe Landbouwzone is opgebouwd, is bij die afweging meer dan voorheen maatwerk mogelijk. Zodat er bv geen watermaatregelen worden vereist als dat vanuit natuur- of waterbelang niet nodig is.

Van meerdere kanten, met name medeoverheden, wordt bepleit om de zoekgebieden grondwaterbescherming als negende laag aan de Groenblauwe landbouwzone toe te voegen. We gaan niet mee in dat verzoek. Het zou een enorme uitbreiding betekenen van de Groenblauwe landbouwzone (8.000 ha), waarmee die zijn doel voorbijschiet. Bovendien gaat het om heel specifieke beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. Een motiveringsplicht is hier niet aan de orde. De vraag is dan ook wat de toegevoegde waarde is van toevoeging aan de GBLZ. In de huidige situatie maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel. Overigens benadrukken we dat deze keuze niet betekent dat wij het grote belang van de drinkwatervoorziening niet onderkennen.

Er zijn de nodige vragen over de begrenzing van de onderliggende kaartlagen. De totstandkoming daarvan wordt toegelicht in de hoofdstukken Natuur resp. Water van de POVI.

Er zijn vragen of voor geïsoleerd liggende functies in beekdalen zoals vakantieparken en RWZI's niet als Groenblauwe landbouwzone in te tekenen, omdat anders de wateroverlastnormen uit stedelijk gebied hier niet van toepassing zijn. Het past, juist vanwege die geïsoleerde ligging, niet om deze functies aan stedelijk gebied of landelijke kernen toe te voegen. Het klopt dat hier geen wateroverlastnormen van toepassing zijn. Als we in deze gebieden een normering zouden invoeren ter bescherming, dan kunnen de hiervoor benodigde maatregelen ongewenste invloed hebben op landschap, natuur en watersysteem en in sommige gevallen onbetaalbaar blijken uit kosten-batenoogpunt. Voor monumenten en watermolens in beekdalen hebben we in de POVI een maatwerkbenadering beschreven (zie paragraaf 6.4.7).

Specifieke zienswijzepunten over:

- Natuurnetwerk Limburg: zie onderdeel Natuur van deze Nota van zienswijzen
- Stedelijke gebied: zie de verschillende thema's

- Landelijke kernen: zie de verschillende thema's
- Werklocaties: zie onderdeel economie en werklocaties van deze Nota van zienswijzen

Voorstel aan PS

De tekst van de paragraaf 3.4 algemene zonering te vervangen door onderstaande nieuwe tekst.

2.6 Toelichting op de algemene Zonering

In hoofdstuk 2 is geschetst welke grote opgaven allemaal op Limburg afkomen en is het belang benadrukt om keuzes te maken. In deze POVI worden veel van die keuzes gemaakt. Ze worden toegelicht in de diverse themahoofdstukken. De keuze pakt niet overal hetzelfde uit. Met het oog daarop hebben we Limburg in zones ingedeeld. Die zonering maakt een differentiatie mogelijk van opgaven, doelen en aanpakken naar verschillende deelgebieden (zones), rekening houdend met de kenmerken van deze gebieden.

In deze POVI gaan we uit van een gebiedsdekkende indeling in zeven zones, verdeeld over landelijke en bebouwde gebieden.

Hoofdtype	Zone
Landelijke gebieden	Natuurnetwerk Limburg (NNL)
	Groenblauwe landbouwzone (GBLZ)
	Primair landbouwgebied
	Verwevingsgebied
Bebouwde gebieden	Stedelijk gebied
	Landelijke kernen
	Werklocaties

De essentie van de zonering van het landelijk gebied is toegelicht in 2.3.5. Daarin staat dat we naast het Natuurnetwerk Limburg (NNL) drie typen landbouwgebied aanwijzen: Primair landbouwgebied voor hoogproductieve landbouw; Groenblauwe landbouwzone voor landbouw in combinatie met water- en natuuropgaven; Verwevingsgebied voor landbouw in combinatie met stad-land opgaven. De zonering van het bestaand bebouwd gebied omvat van oudsher het stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties.

We schetsen voor elk van deze zones:

- de visie op de zone: aan welke opgaven geven we hier prioriteit? Voor welke functies zien we in dit gebied ruimte voor ontwikkeling en voor welke minder?;
- het karakter en begrenzing van de zone;
- de hoofdlijnen van de in te zetten instrumentenmix, inclusief bepalingen in de Omgevingsverordening die specifiek op de betreffende zone betrekking hebben.

De regels die gelden voor specifieke thema's, die in alle zones van toepassing (kunnen) zijn worden beschreven in de Omgevingsverordening Limburg.

Het gaat dan bijvoorbeeld om regels voor waterwingebieden en grondwaterbeschermings-gebieden, regionale waterveiligheidszones, extensiveringsgebieden, de ammoniakemissie vanuit stallen en stiltegebieden. Maar ook regels voor thema's als wonen, energie, vrijetijdseconomie en landbouw.

2.7 Zone Natuurnetwerk Limburg

Visie op de zone

De focus ligt hier op een goede kwaliteit en bescherming van de natuur en op het completeren van het natuurnetwerk. Voor stedelijke ontwikkelingen is in het NNL geen plek. In de Natura 2000-gebieden ligt de nadruk op de natuurwaarden en het bereiken van de doelen waarvoor deze gebieden door het Rijk zijn aangewezen.

Karakter en begrenzing zone

De Limburgse natuurgebieden vormen samen het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland, het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Het NNL is vooral gelegen in delen van beekdalen, op hellingen en op veen- en stuifzandgebieden van de hoger gelegen gebieden. De Natura 2000-gebieden vormen een selectie binnen het NNL. Dit zijn er in Limburg 24. De begrenzing van het NNL is overeenkomstig het Natuurbeheerplan najaar 2026, vastgesteld door GS. Het areaal van dit gebied is ca. 53.100 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

We investeren in het behoud en de ontwikkeling van de kwaliteit van de natuur in het NNL door het verlenen van subsidies voor functiewijziging, inrichting en natuurbeheer. De Omgevingswet verplicht ons om de begrenzing, wezenlijke kenmerken en waarden en het beschermingsregime van het NNL te verankeren in de Omgevingsverordening. Mocht ondanks deze bepalingen toch sprake zijn van aantasting door nieuwe ontwikkelingen dan geldt er op grond van de Omgevingsverordening een verplichte natuurcompensatie. Uitgangspunt daarbij is dat de oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk minimaal gelijk blijft.

De beheerplannen van de 24 Natura 2000-gebieden in Limburg beschrijven welke maatregelen nodig zijn voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de relevante soorten en habitats. Vanuit Europa geldt wet- en regelgeving die gericht is op beheer en bescherming van deze natuurwaarden.

2.8 Zone Groenblauwe landbouwzone

Visie op de zone

De Groenblauwe landbouwzone combineert landbouw met opgaven voor water, natuur en landschap.

Hier vraagt een aantal doelen en opgaven extra aandacht: het beperken van de impact van stikstof op kwetsbare natuur, het omgaan met water, het ruimte geven aan beken en de Maas, verbeteren van de waterkwaliteit, verbeteren van de biodiversiteit (onder meer door goede verbindingen tussen natuurgebieden) en op behoud en versterking van de kernkwaliteiten van het landschap (groene karakter, visueel-ruimtelijk karakter, cultuurhistorisch erfgoed en reliëf). We streven daarbij waar mogelijk naar stapeling van doelen en slimme combinaties van functies.

De Groenblauwe landbouwzone is geen uniforme zone: deze zone is opgebouwd uit acht deelgebieden.
- Maasvallei
- Beekdalen
- Natte laagten
- Droogdalen
- Hellingen
- Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.
- Intrekgebieden Natura 2000-gebieden
- Ecologische verbindingszones

Die specifieke opgaven en doelen voor elk van deze acht gebieden zijn beschreven in de betreffende paragrafen:
- Maasvallei
- Beekdalen
- Natte laagten
- Droogdalen
- Hellingen
- Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.
- Intrekgebieden Natura 2000-gebieden
- Ecologische verbindingszones

Ze vragen van ontwikkelingen dat deze rekening houden met de waarden in dit gebied. Het gebied vraagt ook om een landbouw die daarmee rekening houdt. Bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, grasland, natte teelten en emissiearme land- en tuinbouw d.m.v. precisielandbouw. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.
Als er vanuit de VHR-opgave of de Europese Natuurherstelverordening uitbreiding van natuur areaal nodig is, zal de ruimte daarvoor bij voorkeur gevonden moeten worden in de Groenblauwe landbouwzone. Hier is ook ruimte voor realiseren van bosareaal.

<u>Karakter en begrenzing zone</u>
De Groenblauwe landbouwzone grenst deels aan het NNL en omvat hoofdzakelijk de meest natte dooradering van het landschap. De landbouw is de grootste grondgebruiker. Elk van de acht deelgebieden van deze zone is in een aparte kaartlaag vastgelegd. In de kaartenbijlage is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van die kaartlagen is bepaald. Opgeteld bepalen de acht onderliggende kaartlagen de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone. De Groenblauwe landbouwzone is aangevuld met kleine gebiedjes die geen deel vormen van een van deze acht lagen, maar wel verbonden zijn met de groenblauwe structuren.

De begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft een voorlopig karakter. Op basis van de resultaten van de gebiedsgerichte onderbouwing (op basis van onderzoek) en gebiedsprocessen LOS leggen we die later definitief vast. Specifieke regels voor deze gebieden komen eveneens pas op een later moment.

Daar waar de kaartlagen doorlopen onder een andere zone (NNL, Verwevingsgebied, Stedelijk gebied, Landelijke kernen of Werklocaties) krijgt het gebied de aanduiding van die andere zone. Het behoort dan niet tot de Groenblauwe landbouwzone. Met één uitzondering: daar waar de Maasvallei doorloopt onder Verwevingsgebied merken we die aan als Groenblauwe landbouw-zone.

Het areaal van de Groenblauwe landbouwzone is ca. 53.300 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

De instrumenten waarop wordt ingezet zijn: visie (heldere doelen per deelgebied, zodat iedereen weet wat het toekomstperspectief is), programma's en gebiedsprocessen ter uitwerking van de visie, stimulerende en financiële middelen en bepalingen in de Omgevingsverordening
Relevante programma's zijn met name het Provinciaal Waterprogramma, het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), het Natuurprogramma 2023-2030 en het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg. De financiële instrumenten betreffen vaak Europese, Rijks en provinciale middelen, gericht op de innovatie en transitie van de landbouw en op het versterken van agrarisch natuur en landschapsbeheer. Een financieel instrument betreft ook schadeloosstelling en afwaardering als gevolg van beperkingen in grondgebruik (beschikbaarheid (Rijks)middelen als voorwaarde). Een ander mogelijk instrument is het landinrichtingsinstrumentarium uit de Omgevingswet.

Voor zeven van de acht onderliggende kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt de vereiste voor gemeenten om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze zone te motiveren. Die vereiste is vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening. Die motiveringsplicht is toegespitst op de kaartlaag (of lagen) die op de betreffende plek van toepassing zijn. En daarmee op de specifieke opgaven en doelen waarmee in dat deelgebied rekening gehouden moet worden. Voor elke kaartlaag omvat die motiveringsvereiste in elk geval ook de impact op de landschappelijke kernkwaliteiten en de impact op het NNL.

Voor de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zal, in afwijking van het bovenstaande, in de Omgevingsverordening geen specifieke motiveringsvereiste worden opgenomen. Voor deze overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) nadere regels in de verordening worden opgenomen. De landbouw kan daar indien voortkomend uit onderzoek en/of de gebiedsprocessen te maken krijgen met gebruiksbeperkingen gericht op minder bemesting, minder bestrijdingsmiddelen en vernatting van gronden. Waar sprake is van overlap van de Overgangsgebieden met andere kaartlagen geldt de motiveringsplicht voor die andere lagen uiteraard wel. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden een natuurvergunning nodig zijn, in dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook indien deze onder Verwevingsgebied doorlopen.

2.9 Zone Primair landbouwgebied

Visie op de zone

In het Primair landbouwgebied is landbouw de dominante functie en is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme landbouw te ontwikkelen. Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. De Provincie onderstreept hiermee het belang van voedselproductie. In dit gebied hebben agrariërs meer ruimte dan in andere zones in het landelijk gebied (in Regels op de Kaart is te zien welke regels er op elke plek gelden). De opgaven voor milieu, natuur en water voor de landbouw in deze gebieden zijn relatief beperkt, vergeleken met de andere delen van het landelijk gebied. Dat betekent echter niet dat er geen opgaven liggen. Ook hier is bijvoorbeeld het werken aan de wateropgaven en drinkwatervoorziening van belang.

In het Primair landbouwgebied streven we naar een innovatieve landbouw, maar ook een landbouw die zich door ontwikkelt en steeds emissiearmer wordt. Dat betekent slimmer werken met minder uitstoot. Dit kan bijvoorbeeld door de verdere toepassing van precisielandbouw en andere innovaties. Dit biedt mogelijkheden om in deze zone te intensiveren, zodat in andere zones een minder milieubelastende landbouw kan plaatsvinden.

Om de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijfslocaties en – gronden niet onnodig te beperken zijn we in deze zone terughoudend met het bieden van ruimte aan nieuwe niet-agrarische functies of aan uitbreiding van bestaande niet-agrarische functies, bijvoorbeeld met woonfuncties. En evenzeer terughoudend t.a.v. de ontwikkeling van niet-agrarische functies in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Vooral omdat we juist in dit gebied graag zien dat gebouwen en gronden behouden blijven voor agrarische activiteiten.

We willen hier ook ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit de landbouwsector uit kwetsbare gebieden. We willen in elk geval voorkomen dat nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen resulteren in onnodige nieuwe beperkingen voor bestaande en nieuwe landbouwbedrijven in deze zone.

Karakter en begrenzing zone

De begrenzing van het Primair landbouwgebied binnen het landelijk gebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Grote delen van landbouwkundig waardevolle gebieden zoals de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw, de plateaus in Zuid-Limburg en de (voormalige) landbouwontwikkelingsgebieden maken deel uit van het Primair landbouwgebied.

Gelet op het globale karakter van het Primair landbouwgebied als zone op de POVI-kaart liggen hierbinnen ook functies met een niet-agrarisch karakter, zoals wegen, groen, landschapselementen en recreatieve voorzieningen. We zijn voornemens om dergelijke gebieden, voor zover groter van omvang, bij een volgende actualisatie van de POVI in samenspraak met gemeenten uit deze zone te halen. Onderzocht moet worden of en hoe dit mogelijk is. Bebouwingsclusters en solitaire bedrijfskavels > 1 ha maken nu al geen deel uit van de zone Primair landbouwgebied.

Als in de gebiedsprocessen, voortkomend uit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), de begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden wordt aangepast, verandert daarmee mogelijk ook de begrenzing van het Primair landbouwgebied.
Het areaal primair landbouwgebied is ca. 59.600 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

In dit gebied worden stimulerende instrumenten ingezet. De regels vanuit milieu, natuur en water zijn beperkter dan in andere zones. Dat betekent niet dat er geen regels zijn. Ook hier gelden algemene provinciale regels, bijvoorbeeld over ammoniak en bescherming van de drinkwaterwinning.

In de Omgevingsverordening (afdeling 7.1 Instructieregels primair landbouwgebied) nemen we een 'nee, tenzij' bepaling op voor de ontwikkeling van nieuwe en de uitbreiding van bestaande niet-agrarische activiteiten. Die regels vragen om een afweging door gemeenten op basis van een aantal criteria. Waaronder de voorwaarde dat nieuwe functies of uitbreidingen minimale beperkingen opleveren voor bestaande, blijvende (en mogelijke toekomstige) landbouwbedrijven. Bestaande niet-agrarische functies, bijvoorbeeld voorzieningen voor vrijetijdseconomie of (drink)waterbeheer, houden uiteraard hun plek. Om uitbreiding of nieuwe bedrijventerreinen conform planningsopgave mogelijk te maken, staan we (via de verordening) maatwerk toe, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en provinciale belangen. Ook energieopwekking is in deze zone niet uitgesloten, rekening houdend met voorwaarden zoals de Limburgse zonneladder.

Als verantwoord hergebruik niet mogelijk is, stimuleren we sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken om ondermijning en verloedering/ verval te voorkomen. Onze inzet is om bij agrarische bedrijfsbeëindigingen in het Primair landbouwgebied de daarbij vrijkomende bedrijfswoningen niet om te zetten naar reguliere burgerwoningen.
Daardoor zouden die woningen namelijk een ruimere bescherming krijgen dan voorheen, waardoor de bestaande landbouw opeens te maken kan krijgen met extra regels. We roepen gemeenten op om in het Primair landbouwgebied, waar nodig en verantwoord, gebruik te maken van de in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geboden bevoegdheid om voor dergelijke woningen (met een voormalige functionele binding) af te wijken van de omgevingswaarden voor geluid, geur, trillingen en slagschaduw.

2.10 Zone Verwevingsgebied

Visie op de zone

De zone Verwevingsgebied is een overgangszone tussen stad en land. In dit gebied komen veel functies samen, namelijk landbouw, wonen, recreatie, natuur, water en soms stedelijke uitbreiding. Juist vanwege die verweving spelen hier, meer dan elders in het landelijk gebied, de belangen van gezondheid en het beperken van hinder voor bewoners in de bebouwde omgeving. Voor veel van die belangen (bv geur, spuitzones) zijn de gemeenten primair aan zet, binnen kaders en regels van het Rijk. Er blijft in deze zone, ook in de toekomst, ruimte voor landbouw. Dit is namelijk de belangrijkste grondgebruiker in dit gebied. De Provincie zet ook hier in op een emissiearme landbouw. Aan bestaande agrarische bedrijven in deze zone leggen we geen nieuwe beperkingen op.

Natuur- en wateropgaven spelen ook hier, dat geldt zeker in die delen van het verwevingsgebied waaronder kaartlagen van de groenblauwe landbouwzone doorlopen. Vanwege de sterke verweving van functies vraagt de ruimtelijke kwaliteit hier extra aandacht.

Conform het Limburgse principe ‘Versterken bebouwd én landelijk gebied’ willen we steden en dorpen compact houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied concentreren. Daarna is het Verwevingsgebied het meest in aanmerking komende gebied voor eventuele uitbreiding van stedelijke functies die niet in het bestaand bebouwd gebied terecht kunnen. Denk daarbij aan de ‘straatjes erbij’ aansluitend aan de zones Stedelijk gebied of Landelijke kern of aan een deel van de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen (conform planningsopgave, uitgaande van optimale benutting van de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied). Energiefuncties kunnen hier ook een plek krijgen. Inzet is steeds om vrijkomende agrarische bebouwing zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken voor andere vormen van (emissiearme) landbouw. Mits onderbouwd, kan in de verwevingsgebieden ruimte geboden worden voor passende niet-agrarische herbestemmingen. Die moeten dan wel passen binnen de visie op de betreffende (nieuwe) functie. Aandacht daarbij vraagt dat voor sommige functies de ruimte in de markt beperkt is.

Karakter en begrenzing zone

Het Verwevingsgebied grenst direct aan een groot deel van het bebouwd gebied. Bij het bepalen van de begrenzing van het Verwevingsgebied in de POVI zijn we als vertrekpunt uitgegaan van een zone van:

- 500 m rondom de zone Stedelijk gebied
- 100 m rondom de zone Landelijke kernen
- 50 m rondom de zone Werklocaties; uitsluitend waar het stedelijke dienstenterreinen betreft of op basis van maatwerk bij werklocaties die doorsneden worden door infrastructuur.

In gesprek met de gemeenten heeft optimalisatie plaatsgevonden, mede o.b.v. de zienswijzen van o.m. gemeenten.

Toekomstige uitbreidingen van stedelijke functies in het Verwevingsgebied zullen niet leiden tot aanpassingen van de begrenzing van het Verwevingsgebied. Tot het Verwevingsgebied behoren ook bebouwingsclusters gelegen in het landelijk gebied. Het areaal verwevingsgebied is ca. 16.900 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

De Verwevingsgebieden zijn gebieden waar de nodige gemeentelijke belangen spelen. T.a.v. milieu- en gezondheidsaspecten als geur en fijnstof ligt het voortouw bij gemeenten, binnen kaders en regels van het Rijk.

Ook de realisatie van straatjes erbij, en inrichting van stad-landzones zijn bij uitstek gemeentelijke aangelegenheden. Deze gebieden worden door gemeenten vaak aangeduid als overgangsgebieden, kernrandzones of stadsrandzones. Gemeenten en Provincie zijn in het Verwevingsgebied dan ook belangrijke partners. In het Verwevingsgebied kunnen maatregelen worden genomen voor beekherstel, wateropvang, waterberging en het tegengaan van wateroverlast etc. En worden stimulerende instrumenten ingezet.

In de Omgevingsverordening wordt een motiveringsplicht opgenomen voor nieuwe ontwikkelingen of ingrepen in het Verwevingsgebied, voor zover daar kaartlagen behorende tot de Groenblauwe landbouwzone onder doorlopen. Deze motiveringsplicht geldt niet voor overgangsgebieden totdat er op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen is bepaald welke regels hier gaan gelden.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook indien deze onder Verwevingsgebied doorlopen.

2.11 Zone Stedelijk gebied

Visie op de zone

Het stedelijk gebied is het gebied waar wonen, werken, voorzieningen, onderwijs en culturele activiteiten geconcentreerd zijn. Een goed functionerend stedelijk gebied draagt bij aan levendigheid en aantrekkelijkheid van Limburg. En is van betekenis voor de economie en de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats. Gemeenten zijn primair aan zet voor de inrichting van het stedelijk gebied, waaronder woningbouw, lokale infrastructuur, detailhandel en stedelijk groen en water. In een aantal gevallen spelen daarbij ook provinciale belangen en ambities. Denk hierbij aan regionale infrastructuur, Limburg Centraal, de OV-concessie en regionale waterveiligheid.

Karakter en begrenzing zone

Het Stedelijk gebied wordt gekarakteriseerd door een stedenbouwkundig samenspel van bebouwing voor hoofdzakelijk wonen. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dag recreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), stedelijk groen en water.

Het stedelijk gebied van Limburg omvat bebouwde gebieden van de Westelijke Mijnstreek, Heerlen, Brunssum, Landgraaf en Kerkrade en de steden Maastricht, Venlo, Roermond, Weert en Venray, met uitzondering van de gebieden aangewezen als werklocaties. Na vaststelling van de POVI gaan we met gemeenten in gesprek over de criteria voor het benoemen van gebieden als stedelijk gebied, mogelijk resulterend in aanpassingen in de aanduiding en begrenzing. Besluitvorming daarover vindt conform afgesproken procedures plaats in GS/PS.

De aanduiding van het stedelijk gebied is overeenkomstig POVI 2021/ Omgevingsverordening, de begrenzing is geactualiseerd daar waar uitbreidingen van het stedelijk gebied hebben plaatsgevonden. Het areaal van dit gebied is ca. 15.100 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

Veel instrumenten en bevoegdheden liggen bij de gemeenten. Waar provinciale belangen en ambities aan de orde zijn zetten we heel diverse instrumenten in. Gezamenlijke programma's zoals Limburg Centraal, financiële instrumenten, een actieve rol als wegbeheerder en juridische instrumenten als de OV-concessieverlening. In de Omgevingsverordening nemen we onder meer regels op voor waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheidsrisico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) en grondwaterbescherming.

Normering wateroverlast

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Stedelijk gebied. We zullen samen met betrokken partijen de gevolgen van de actualisatie van die begrenzing in beeld brengen. Op basis daarvan wordt de Omgevingsverordening waar nodig aangepast.

2.12 Zone Landelijke kernen

Visie op de zone

De landelijke kernen zijn de woongebieden in het landelijk gebied. De leefbaarheid en vitaliteit van deze kernen is belangrijk. Een aantal kernen vervult op sommige terreinen een regionale verzorgende functie met onderwijs, zorg, cultuur, winkels en werklocaties. De zorg voor een goede kwaliteit van de leefomgeving en een goede bereikbaarheid zijn hier belangrijke uitgangspunten.

Karakter en begrenzing zone

De landelijke kernen worden gekarakteriseerd door een aaneengesloten gebied van groepen van gebouwen met een samenhangend stratenpatroon in gebruik voor hoofdzakelijk wonen, dat niet als stedelijk gebied wordt aangemerkt. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), groen en water. Om een kern te kwalificeren als landelijke kern dient er sprake te zijn van een samenhangend stratenpatroon én een sociaal-ruimtelijke eenheid.

Deze sociaal-ruimtelijke eenheid komt tot uiting in de aanwezigheid van een samenspel van onderstaande elementen: minimaal 20-25 woningen; dichtheid; aanwezige voorzieningen; ruimtelijk historische en/of lokale context die maakt dat een landelijke kern een specifieke functie verzorgt voor het omliggend gebied.

De begrenzing van landelijke kernen is in deze POVI op basis van de genoemde criteria geactualiseerd. De aanduiding als landelijke kern is een aanduiding is vanuit het ruimtelijke provinciale beleid met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.
Het areaal van dit gebied is ca. 12.900 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix
Veel instrumenten en bevoegdheden voor landelijke kernen liggen bij de gemeenten. Waar provinciale belangen en ambities aan de orde zijn zetten we heel diverse instrumenten in. Bijvoorbeeld financiële instrumenten, een actieve rol als wegbeheerder en juridische instrumenten als de OV-concessieverlening. In de Omgevingsverordening nemen we onder meer regels op voor waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheidsrisico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) en grondwaterbescherming.

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Landelijke kernen.

2.13 Zone Werklocaties

Visie op de zone
Deze zone is bij uitstek het vestigingsmilieu voor het bedrijfsleven en dus essentieel voor de economische basis van de provincie. Overigens vinden veel bedrijven met weinig impact op hun omgeving prima een plek in het stedelijk gebied of landelijke kernen, gemengd met woonfuncties.

Karakter en begrenzing zone
Deze zone omvat bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen. Stedelijke dienstenterreinen zijn met name grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties, maar deze terreinen kunnen ook ruimte bieden aan bijvoorbeeld inpandige voorzieningen voor dagrecreatie. Tot de zone Werklocaties rekenen we ook solitaire bedrijfskavels groter dan 1 hectare. Deze categorie omvat niet de locaties voor agrarische bedrijven of bedrijven uit de sector vrijetijdseconomie.
Tot slot maakt ook het luchthaventerrein van Maastricht-Aachen Airport (MAA) onderdeel uit van deze zone. De begrenzing van de zone werklocaties is overeenkomstig de POVI2021/ Omgevingsverordening, en gebaseerd op het onderliggende REBIS-bestand. Het areaal van dit gebied is ca. 10.200 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

In Omgevingsverordening zijn instructieregels opgenomen m.b.t. de vestigingsmogelijkheden voor detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen. Daarnaast worden instructieregels uitgewerkt voor bedrijventerreinen van provinciaal belang en minimale milieucategorieën.

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Werklocaties.

2.14 Toelichting bij de zonering en themakaarten

- De beschrijvingen van de zeven zones zijn globaal, ze passen bij het schaalniveau van een provinciale omgevingsvisie. De mate van detail verschilt bovendien per zone. Verspreid binnen de zones liggen ook andere functies. Bijvoorbeeld woningen, campings, natuurgebiedjes en landschapselementen. Netwerken (mobiliteit, infrastructuur, energie-infrastructuur, drinkwaternetwerken, data) lopen door alle zones heen.
- De op de kaart weergegeven begrenzingen zijn exact. Dat is mede het gevolg van de introductie van het DSO waardoor ook in de provinciale kaarten van de POVI tot op perceelniveau kan worden ingezoomd.
- De begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft een voorlopig karakter. Op een later tijdstip, op basis van onderzoek en gebiedsprocessen wordt de begrenzing van de Overgangsgebieden definitief gemaakt.
- Bij de beoordeling van initiatieven door ons altijd rekening worden gehouden met de feitelijke situatie, met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen.
- De begrenzing van de zones kan soms agrarische kavels doorsnijden. De begrenzing is immers bepaald op basis van de opgaven (op provinciaal schaalniveau), niet op basis van kadastrale situatie. Dit betekent dat in zo'n kavel verschillende regimes van toepassing zijn. We vertrouwen erop, zoals ook past bij de rolverdeling, dat gemeenten daar in hun motivering rekening mee zullen houden en tot een maatwerk-beoordeling komen.
- Voor de functies die rechtstreeks toegestaan zijn in de vigerende omgevingsplannen heeft deze Omgevingsvisie geen directe gevolgen.
- Naast de genoemde zeven algemene zones bevat de POVI-kaarten voor specifieke thema's of belangen. Voorbeelden zijn grondwaterbeschermingsgebieden, beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, stiltegebieden, ontwikkelingsgebied glastuinbouw etc.

De onderstaande tekst over zonering toevoegen als bijlage:

Wat is zonering

Zonering is een ruimtelijk instrument. Daarbij worden gebieden op kaart gezet waar vergelijkbare ambities en opgaven gelden. En die als gevolg daarvan op hoofdlijnen ook een vergelijkbare aanpak kennen. Die aanpak bestaat uit een mix van stimulerende en regulerende instrumenten en maatregelen. Zonering is de combinatie van gebieden en bijbehorende instrumenten/ maatregelen.

Waarom zonering in een provinciale omgevingsvisie

Zonering wordt als instrument ingezet in (provinciale) omgevingsvisies om ruimtelijk sturing te kunnen geven aan ontwikkelingen. Om de opgaven in vergelijkbare gebieden aan te pakken op een in de basis vergelijkbare wijze. En door te benoemen aan welke opgaven we prioriteit willen geven in bepaalde gebieden; en voor welke functies we daarbij ruimte voor ontwikkeling zien en voor welke minder. Zonering wordt van oudsher ingezet in de ruimtelijke ordening. Al in de streekplannen van lang geleden, en vanaf 2001 in de opeenvolgende provinciale omgevingsplannen, later omgevingsvisies. De huidige schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het elektriciteitsnetwerk en water maken het belang om op provinciaal niveau scherpe ruimtelijke keuzes te maken groot. Daar vragen kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en onze mede-overheden ook om.

Deels vloeit de in de POVI opgenomen zonering ook voort uit wettelijke verplichtingen. Artikel 7.6 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) verplicht provincies om in hun omgevingsverordening de gebieden aan te wijzen (met geometrische begrenzing) die het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormen. Dat vereist dat deze zone ook in de provinciale omgevingsvisie wordt opgenomen. Om uitvoering te geven aan de ladder voor duurzame verstedelijking (art. 5.129g BKL) ligt het voor de hand om het bestaand bebouwd gebied ook in de omgevingsvisie vast te leggen.

Samenhang tussen zonering POVI met GOVI en gebiedsprocessen

De in de POVI opgenomen algemene zonering is toegespitst op provinciale schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, campings, natuurgebiedjes en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) en omgevingsplannen zijn meestal een stuk gedetailleerder.

De POVI is kader stellend voor gebiedsprocessen en gebiedsgerichte aanpakken die vanuit de Provincie worden geïnitieerd. Eventueel resulterend in gebiedsprogramma's met de status van programma onder de Omgevingswet. We denken daarbij aan de gebiedsgerichte aanpakken vanuit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), gericht op de kwetsbare Natura 2000-gebieden. En aan de stroomgebieden aanpakken van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Maar ook aan de Gebiedsgerichte Aanpak Maasbracht – Einighausen, die moet resulteren in een visie op de inpassing van voorzieningen voor productie, opslag en transport van energie in een gebied waar ook veel andere opgaven spelen. Bij de opstelling van het Ruimtelijk Voorstel Limburg werd vanuit de gemeenten al het belang onderschreven van piketpalen vanuit Rijk en Provincie, om duidelijke kaders mee te geven aan die processen. Mét ruimte voor uitwerking in gebiedsprocessen. De POVI bevat die piketpalen. De algemene zonering en gebiedsprocessen versterken elkaar.

- De hierboven geschetste aanpassingen ook verwerken in de teksten over zonering in 2.3.5 (ambitie zonering natuur en landbouw) en in de themateksten over natuur, water en landbouw.
- Op meerdere plekken de ‘in-beginsel-nee’ lijn voor ontwikkeling van nieuwe niet-agrarische functies in het Primair landbouwgebied vervangen door ‘nee, tenzij’.
- Definitie van bebouwingsclusters toevoegen aan de begrippenlijst.
- Opnemen kaartverantwoording over de totstandkoming van de kaartbeelden.

3. Ruimtelijke Kwaliteit

3.1 Actualiseer het Landschapskader NM-Limburg

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten de nodige discussies oproepen over het provinciale belang hiervan, en vraagt waarom er niet is ingezet op het door ontwikkelen van Landschapsader Noord- en Midden-Limburg naar een 2.0 versie, zoals de provincie Drenthe heeft gedaan in hun omgevingsvisie.	ZW-1473-138
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en vraagt om een voorbeeld van hoe de provincie dit in de verschillende landschapstypen en hun beleid zichtbaar wil maken, en waarom de landschapsader niet volledig is overgenomen in de verschillende gebieden.	ZW-1473-139
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten veel kleine gebieden bevatten die landschappelijk niet te onderscheiden zijn. Men pleit ervoor dat de paspoorten ondersteunend werken en niet belemmerend, en vraagt zich af wat de juridische status van de paspoorten zal zijn. Men verzoekt om de gebiedspaspoorten verder uit te werken en op te nemen in het landschapskader voor Noord- en Midden-Limburg.	ZW-1236-214

Standpunt GS

De basis voor de gebiedspaspoorten is reeds gekend en geaccepteerd, namelijk de gebiedsindelingen van het landschapskader Noord- en Midden-Limburg en van het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid Limburg. Het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg is in de basis nog altijd een relevant stuk, maar opgaven zijn inmiddels deels veranderd en begrenzingen voor een deel gedateerd. Wij onderschrijven dat het zinvol is om samen met de gemeenten een actualisatie uit te voeren en daarbij gebruik te maken van actuele informatie waaronder de Monitor Landschap. Zie ook paragraaf 14.20.

Voorstel aan PS

"Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4 van

'Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen, gebaseerd op de landschapstypen. Voor elk gebiedstype hebben we een gebiedspaspoort opgesteld. Daarin worden de kenmerken, de gebiedslogica, de verschijningsvorm, de ondergrond, het cultuurlandschap en de recente verandering beschreven en in beeld gebracht.'

naar

'Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen gebaseerd op het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg en het Handvat Kernkwaliteiten Zuid-Limburg. Dit is een reeds gekende, geaccepteerde en toegepaste gebiedsindeling. Elk gebied hebben we voorzien van een gebiedspaspoort, dat de karakteristieken en kenmerken van het gebied beknopt weergeeft. Mede op verzoek van gemeenten nemen we initiatief om met gemeenten te komen tot actualisatie van het Landschapskader en het Handvat waarbij we onder andere gebruik maken van de Monitor Landschap.'

3.2 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat agrariërs vanwege hun kennis van het gebied, percelen, en het bezit van materiaal een belangrijke rol kunnen spelen bij het invullen van de landschapsopgave en het onderhoud van het landschap.	ZW-0365-4

Standpunt GS

De provincie stimuleert de aanleg en het beheer van landschapselementen op basis van vrijwilligheid. Dit doen we middels diverse subsidieregelingen zoals bijvoorbeeld de subsidieregeling landschapselementen en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Uitvoering van het ANLb vindt plaats via de coöperatie Natuurrijk Limburg. Leden (grondeigenaren) sluiten met de coöperatie een (beheer)overeenkomst voor onder andere het beheer van landschapselementen. De overeenkomst geldt voor een bepaalde periode, vaak 6 jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een regio-onevenwicht is in de opgaven voor ruimtelijke kwaliteit. De paragraaf richt zich hoofdzakelijk op Zuid-Limburg, terwijl ook Noord- en Midden-Limburg gebaat zijn bij herkenbare en aantrekkelijke landschappen. Verzoek: Breid de ruimtelijke kwaliteitsopgave uit naar alle Limburgse regio's en beschrijf hoe in Noord- en Midden-Limburg landschapskwaliteit wordt bevorderd.	ZW-0188-10

Standpunt GS

Om de ruimtelijke kwaliteit sterker te positioneren in de ruimtelijke ordening vragen we structureel aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en inzet van ontwerp. Niet alleen om aanwezige kwaliteiten en waarden als vertrekpunt te nemen, maar ook om nieuwe kwaliteiten en waarden toe te voegen.

De grondgebonden land- en tuinbouw heeft van oudsher sterk bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap.

Zo ontstond er ook een belangrijk erfgoed dat in Nederland uniek is. Denk dan aan bijvoorbeeld vakwerkboerderijen en de carréboerderijen met kasteelachtige uitstraling.
Beheer en behoud van deze unieke landschaps- en cultuurwaarden is essentieel, maar kostbaar. Dat vraagt om nieuwe verdienmodellen.

De hoeveelheid grasland in Limburg neemt in gestaag tempo af. Sinds het jaar 2000 met maar liefst 13%. Dat speelt met name rond de Peel en in Zuid-Limburg. De zienswijze heeft betrekking op paragraaf 2.3.4. Deze paragraaf handelt inderdaad vooral over Zuid-Limburgse thema's terwijl een meer generieke provincie brede strekking op deze plek passender is.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 2, paragraaf 3.4 van

‘Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit heeft grote invloed op het vestigingsklimaat en biedt belangrijke toeristisch-recreatieve mogelijkheden. Ons landschap geeft identiteit en karakter aan de Limburgse cultuur. Het biedt daarnaast oplossingen voor verschillende opgaven. Zo leert de natuurlijke loop van water ons bijvoorbeeld waar we moeten inzetten op waterberging en waren de graften in Zuid-Limburg er vroeger niet voor niets. Inzet op ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee bij aan de versterking van de sociale én economische positie van Limburg.

In de afgelopen decennia is het landgebruik ingrijpend veranderd. Daardoor verdwijnt langzaam het unieke karakter van het Limburgse landschap. De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden wordt daardoor steeds belangrijker. Het landschap levert immers een bijdrage aan de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzaming van de landbouw, de woonomgeving en de energietransitie.

In Zuid-Limburg heeft de grondgebonden land- en tuinbouw van oudsher sterk bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap. Zo ontstond er ook een belangrijk erfgoed dat in Nederland uniek is. Denk dan aan bijvoorbeeld vakwerkboerderijen en de carréboerderijen met kasteelachtige uitstraling. Beheer en behoud van deze unieke landschaps- en cultuurwaarden is essentieel, maar kostbaar. Dat vraagt om nieuwe verdienmodellen.

De hoeveelheid grasland in Limburg neemt in gestaag tempo af. Sinds het jaar 2000 met maar liefst 13%. Dat speelt met name in Zuid-Limburg.'

naar

‘Onze provincie kent veel verschillende landschappen met elk hun eigen belangrijke kwaliteiten op het gebied van reliëf, cultuurhistorie, natuurlijkheid, weidsheid of juist beslotenheid. Van de verspreid liggende oude cultuurlandschappen in het heuvelland, het Maasdal en op de zandgrond, de jonge ontginningslandschappen en de meer natuurlijke landschappen op de steile hellingen in de beekdalen, de Pelen en de Maasduinen. De ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteiten van deze gebieden hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op de toeristische mogelijkheden en ook op ons bodem-, water- en natuurlijk systeem.

Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur en identiteit, en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee niet alleen bij aan de versterking van de cultuur en identiteit van onze provincie, maar bovendien aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.

De afgelopen decennia is het landgebruik in Limburg echter ingrijpend veranderd, net als op veel plaatsen in Nederland. Daardoor zijn het unieke karakter van onze landschappen en de ruimtelijke kwaliteit onder druk komen te staan. Daarnaast zijn er ook nieuwe kwaliteiten ontstaan. De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap is namelijk het substraat voor de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie.’

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 4.5.1 op: In de gebiedspaspoorten zijn de voorbeelden potentiële ontwikkelingen niet opgenomen. Verzoek om deze wel op te nemen of verwijzing te verwijderen.	ZW-1204-84

Standpunt GS

De hier bedoelde ontwerpbeginselen voor ontwikkelingen zijn als deel 2 opgenomen in de POVI-bijlage 5: Ruimtelijke kwaliteit, in de tekst volgend op deel 1, de gebiedspaspoorten.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 5.1 van

‘De volledige uitwerking en voorbeelden van potentiële ontwikkelingen zijn in de bijlage Gebiedspaspoorten te vinden.'

naar

'De volledige uitwerking en voorbeelden van potentiële ontwikkelingen zijn in de bijlage 5 Bijlagen Ruimtelijke Kwaliteit, deel 2 te vinden.’

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer vrijheid en creativiteit voor burgers voor planten en zaaien. Terug planten van kerstbomen in de openbare ruimte, zaaien voor voedsel tuinen, planten voedselbomen in bermen en perken etc..	ZW-0568-11

Standpunt GS

Het planten en zaaien in de openbare ruimte valt onder het gemeentelijke gezag of onder het gezag van de grondeigenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van de onduidelijke, blijkbaar tegenstrijdige beschermingsgebieden wordt een en ander onvoldoende uitgelegd. Indiener stelt daarom de volgende exacte vragen. Hoe werkt dit midden in de steden? Hoe verhoudt deze bescherming zich tot de beschermingsgebieden? Is er een afwegingskader die de belangen van overlappende en conflicterende doelen en belangen afweegt?	ZW-1164-16

Standpunt GS

De bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten in Zuid-Limburg hangt vast aan het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg als ook aan de groenblauwe landbouwzone. In dit beleid zit voor een deel een dubbeling maar geen hiërarchie. In de Ontwerp POVI hebben we echter nagelaten te duiden dat de bescherming niet betrekking heeft op het gehele Nationaal Landschap Zuid-Limburg, maar in lijn met het vigerende beleid, enkel op het zogenoemde beschermingsgebied binnen het NLZL. Dit betekent dat deze bescherming niet van toepassing is in het stedelijk gebied. De bescherming realiseren we, ook in lijn met het vigerende beleid, via een instructieregel / motiveringsplicht. Daarmee delen we de verantwoordelijkheid hierover met gemeenten en bieden we ruimte voor locatie- en ontwikkeling specifiek maatwerk en afweging. Een afwegingskader vinden we daar niet bij passen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.6.1 van

'Om de landschappelijke kwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid Limburg (NLZL) en de Groenblauwe landbouwzone blijvend te behouden, hebben we een beschermingsbeleid uitgewerkt'

naar

‘Om de landschappelijke kwaliteiten van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg (NLZL) en de Groenblauwe landbouwzone blijvend te behouden, hebben we een beschermingsbeleid uitgewerkt.’"

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.6.2 van

‘We vinden het belangrijk dat voor heel Limburg gewerkt wordt aan het behoud, herstel en beheer van de landschappelijke kernkwaliteiten. Daarvoor hebben we het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg opgesteld.’

naar

‘We vinden het belangrijk dat voor het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg gewerkt wordt aan het behoud, beheer, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke kernkwaliteiten. Daarvoor hebben we het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg opgesteld.’

3.3 Amerikaanse begraafplaats Margraten en omgeving

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het in oude glorie herstellen van het gebied tussen Margraten en de Amerikaanse begraafplaats (als internationaal herinneringslandschap).	ZW-0300-2
Indiener constateert dat de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten is gelegen in het buitengebied en valt bovendien binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, dat als waardevol cultuurlandschap wordt aangemerkt. Indiener maakt zich zorgen dat de integriteit van het gebied om de begraafplaats wordt verstoord door zonnepanelen, woningen, logistieke bebouwing of verkeersverplaatsingen. Indiener verzoekt om dit herinneringslandschap van nationaal en internationaal belang wordt uitgesloten van ontwikkelingen met impact op sfeer, zichtlijnen en stilte.	ZW-1409-9
Indiener geeft aan dat het Amerikaanse kerkhof een levend monument is van vrijheid, verbondenheid en dankbaarheid, en vraagt om structurele en herkenbare bescherming van dit gebied.	ZW-0982-2
Indiener stelt voor om specifiek beleid op te nemen voor bescherming van het cultuurlandschap van nationaal en internationaal belang rondom het Amerikaanse kerkhof.	ZW-0982-3
Indiener verzoekt om behoud van het landschap rondom de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten als een serene plek van eerbied en respect.	ZW-1001-1
Indiener verzoekt om bijzondere zorg en bescherming van het landschap rondom de Amerikaanse begraafplaats in Margraten.	ZW-0300-1
Indiener verzoekt om expliciete bescherming van het herinneringslandschap bij het Amerikaanse kerkhof in de definitieve versie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-0982-1
Indiener verzoekt om het gebied aan te merken als 'waardevol landschap met beschermende status' en stedelijke ontwikkelingen of verkaveling te voorkomen.	ZW-1001-3
Indiener verzoekt om in de POVI beleid op te nemen voor bescherming van dit herinneringslandschap en te garanderen dat toekomstige ingrepen met impact op sfeer, zichtlijnen en stilte, worden uitgesloten.	ZW-1409-10
Indiener vraagt zich af waarom expliciete bescherming voor dit waardevolle cultuurlandschap ontbreekt in het huidige ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie.	ZW-0982-5

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat onze twee beleidslijnen met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit en landschap, die ook beide van toepassing zijn op dit gebied, voldoende houvast en bescherming bieden voor een zorgvuldige omgang met de specifieke kenmerken en identiteit van dit gebied. Het gaat om de beleidslijn Ruimtelijke kwaliteit/passend ontwikkelen (§4.4) en beleidslijn Bescherming Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg (§4.6.2).

Een aanvullende provinciale bescherming achten wij niet zinvol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.4 Beoordeling grote loodsen in landelijk gebied

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een duidelijke provinciale visie ten aanzien van de grote agrarische opslagloodsen (o.a. aardappelbewaarloodsen). Juist vanwege de maatschappelijke discussie over dit onderwerp verwacht indiener dat Provincie Limburg hierin haar koers bepaalt. Enkel de opmerking in de visie dat gebouwen qua maat en schaal moeten passen in het landschap is wat betreft deze problematiek te vrijblijvend. Juist de provinciale omgevingsvisie is het document om aan de voorkant in ieder geval duidelijk te verschaffen of deze opslagloodsen in het landschap thuishoren. Op basis van ervaringen vanuit casuïstiek merkt indiener op dat Provincie Limburg veelal uitspreekt dat deze grote opslagloodsen thuishoren op bedrijventerreinen, maar indiener ziet dat vervolgens niet terug in de visie. Indiener vraagt in ieder geval duidelijkheid omtrent de koers die Provincie Limburg hierin wenst te volgen, zodat niet telkens op casusniveau een discussie hoeft te worden gevoerd. Dit thema speelt in geheel (Zuid-)Limburg en lijkt hem dus bij uitstek iets waar provinciaal aandacht aan geschonken dient te worden. Los van de keuze die Provincie Limburg hierin maakt, zou indiener graag in deze POVI teruglezen hoe hier in de praktijk mee om te gaan. Afhankelijk van de keuze die gemaakt wordt, zullen daarbij wel sturingsmaatregelen opgenomen moeten worden.	ZW-1127-152 ZW-0238-120 ZW-0271-120

Standpunt GS

We zijn van mening dat de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen inspiratie bieden voor allerlei ontwikkelingen, waaronder grote gebouwen/ loodsen. Maat en schaal zal altijd onderdeel zijn van een locatie specifieke ontwerpstudie. Het opstellen van sturingsmaatregelen doen we graag in overleg met gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4 van

‘Aanvullend zijn voor een aantal ontwikkelingen ontwerpbeginselen uitgewerkt in tekst en beeld. De ontwerpbeginselen geven een eerste indicatie voor contextueel ontwerp, groen raamwerk, zichtlijnen en open ruimte, positionering en verschijningsvorm. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen geven we op een abstract, provinciaal niveau inzicht in de bestaande kenmerken en identiteiten. Ze bieden inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.'

naar

‘Aanvullend zijn voor een aantal ontwikkelingen ontwerpbeginselen uitgewerkt in tekst en beeld. De ontwerpbeginselen geven een eerste indicatie voor contextueel ontwerp, groen raamwerk, zichtlijnen en open ruimte, positionering en verschijningsvorm. Maat en schaal van ontwikkelingen zijn daaraan toegevoegd. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen geven we op een abstract, provinciaal niveau inzicht in de bestaande kenmerken en identiteiten. Ze bieden inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.'

3.5 Gebiedspaspoorten en stedelijk gebied

Zienswijze	Indiener
De provincie ziet ruimtelijke kwaliteit als fundament voor duurzame ontwikkeling. Nieuwe initiatieven moeten bijdragen aan de herkenbaarheid van landschappen, waaronder het Heuvelland. Gebiedspaspoorten beschrijven gebied specifieke karakteristieken. Ontwerpbeginselen vormen een inspiratiebron voor gemeenten en initiatiefnemers. Behoud en versterking van de landschappelijke kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone krijgen extra provinciale aandacht. Ruimtelijke kwaliteit vraagt om samenwerking tussen overheid, ontwikkelaars en inwoners. De provincie bevorderen initiatieven die bijdragen aan een herkenbare, beleefbare en toekomstbestendige omgeving. Indiener merkt op dat de gebiedspaspoorten niet nieuw zijn. Indiener is in de veronderstelling dat deze in de huidige situatie zijn gekoppeld aan het buitengebied. Indiener heeft de indruk dat deze nu ook gelden voor het bebouwde gebied. Indiener vraagt of deze aanname klopt.	ZW-0314-124
Indiener is meent dat gebiedspaspoorten in de huidige situatie zijn gekoppeld aan het buitengebied. Indiener heeft de indruk dat deze nu ook gelden voor het bebouwde gebied. Klopt deze aanname?	ZW-0304-23

Standpunt GS

Het beleid met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit zoals hier gesteld, heeft betrekking op de zoneringen verwevingsgebied, groenblauwe landbouwzone en primair landbouwgebied en dus niet op stedelijk gebied. We hebben dat nu verduidelijkt in de tekst.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.2 van

‘De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap speelt namelijk een sleutelrol bij de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie.

Het tweede principe in deze omgevingsvisie is dan ook niet voor niets: recht doen aan de kenmerken en identiteiten van gebieden. We hebben dit thema uitgewerkt via twee lijnen'.
naar

'De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap speelt namelijk een sleutelrol bij de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie. Het tweede principe in deze omgevingsvisie is dan ook niet voor niets: recht doen aan de kenmerken en identiteiten van gebieden. We hebben dit thema via twee lijnen uitgewerkt voor de zoneringen Verwevingsgebied, Groenblauwe Landbouwzone en Primair Landbouwgebied'.

3.6 Het landschap zelf als provinciaal belang

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij het provinciaal belang ruimtelijke kwaliteit en landschap het landschap zelf en het landschap als drager van natuur ontbreekt.	ZW-0313-2
Indiener geeft aan dat het belang van ruimtelijke kwaliteit bij het vormgeven van de vele maatschappelijke opgaven en transities wordt onderschreven. De waarde van ruimtelijke kwaliteit wordt opgehangen aan het vestigingsklimaat, toerisme, cultuur en identiteit, dus de bijdrage aan sociaal-economische positie. Indiener mist de (intrinsieke) motivatie om te werken aan landschappelijke kwaliteit, namelijk het landschap zelf, en verzoekt dat deze alsnog wordt toegevoegd.	ZW-0313-34
Indiener geeft aan dat in paragraaf 4.1 landschappelijke kwaliteit primair wordt benaderd vanuit het economisch en functioneel belang, en dat erkenning van de intrinsieke waarde van het landschap als drager van cultuurhistorie, biodiversiteit, beleving en identiteit ontbreekt. Indiener geeft aan dat deze intrinsieke waarden het fundament zouden moeten vormen voor ruimtelijke keuzes, los van economische doelstellingen.	ZW-0317-173
Indiener geeft aan het belang van ruimtelijke kwaliteit bij maatschappelijke opgaven en transities te onderschrijven, maar dat de waarde hiervan nu vooral wordt gekoppeld aan vestigingsklimaat, toerisme, cultuur en identiteit.	ZW-0196-50
We missen de (intrinsieke) motivatie om te werken aan landschappelijke kwaliteit, namelijk het landschap zelf. Wij verzoeken u deze alsnog toe te voegen.	ZW-0166-10

Zienswijze
Indiener geeft aan het belang van ruimtelijke kwaliteit bij maatschappelijke opgaven en transities te onderschrijven, maar dat de waarde hiervan nu vooral wordt gekoppeld aan vestigingsklimaat, toerisme, cultuur en identiteit. Indiener geeft aan dat de intrinsieke motivatie om te werken aan landschappelijke kwaliteit, namelijk het landschap zelf, ontbreekt, en verzoekt dit toe te voegen.

Indiener					
ZW-0166-38	ZW-0186-48	ZW-0224-42	ZW-0237-28	ZW-0240-33	ZW-0241-28
ZW-0242-35	ZW-0278-48	ZW-0317-48	ZW-1236-33	ZW-1473-28	ZW-1479-80

Standpunt GS

Dit punt hebben we inderdaad onvoldoende belicht.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 1 van

‘Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven en op de toeristische mogelijkheden van Limburg. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur en identiteit, en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit daarmee bij aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.’

naar

‘Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op onze toeristische mogelijkheden en ons bodem- water- en natuurlijk systeem. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur (historie) en identiteit en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor tal van sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee ook bij aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.'

3.7 Invloed windturbines en andere grootschalige ontwikkelingen op landschap

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de hoogte en omvang van windturbines blijvend het open landschap en de karakteristieke uitzichten rondom Melick negatief zullen aantasten en dat dit in strijd is met de landschappelijke waarden van het gebied.	ZW-1105-4
Indiener geeft aan dat de turbines het open landschap en de karakteristieke uitzichten blijvend aantasten.	ZW-0130-7 ZW-0128-7
Indiener stelt dat de uitstraling van de buurt achteruit gaat van landschappelijk schoon naar industriegebied door een overvloed aan kassencomplexen.	ZW-0753-12
Indiener stelt dat kwetsbare landschappen zoals heuvelland, beekdalen en historische gezichten worden aangetast door windturbines.	ZW-0486-5

Indiener stelt dat windturbines het open landschap en karakteristieke uitzichten blijvend aantasten, wat in strijd is met de landschappelijke waarden van dit gebied.	ZW-0034-7
Indiener verzoekt om behoud van het open landschap en stelt dat grootschalige kassen en installaties voor energieopwekking leiden tot aantasting van het landschap wat is strijd is met provinciaal en gemeentelijk beleid.	ZW-0517-1

Standpunt GS

Wij onderkennen de impact van grootschalige ontwikkelingen op landschappelijke waarden. Windturbines, installaties voor energieopwekking, energietransformatie en ook tuinbouwkassen zijn functies die in het landelijk gebied kunnen landen en zullen in nauw overleg met gemeenten en afwegend de belangen in het gebied (waaronder die van ruimtelijke kwaliteit en landschap), evenwichtig worden toegedeeld aan locaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.8 Landschap buiten NLZL en GBLZ

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de landschapskwaliteiten uit de gebiedspaspoorten geborgd moeten worden in het landschap, inclusief in de primaire landbouwgebieden.	ZW-1236-208
Indiener vraagt waarom bescherming van kernkwaliteiten alleen voor specifieke zones geldt en benadrukt dat ook in landbouwgebieden ruimtelijke kwaliteit kan worden gestuurd en beschermd.	ZW-0224-141

Standpunt GS

Buiten het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe landbouwzone sturen we inderdaad niet rechtstreeks op landschap, we sturen daar echter wel aan op ruimtelijke kwaliteit en passend ontwikkelen. Daarbij kijken we naar de kenmerken en identiteit van het gebied. We zien het landschap als een belangrijk onderdeel van de kenmerken en identiteit van een gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.9 Meer aandacht voor aardkundige waarden

Zienswijze	Indiener
De indiener benadrukt dat ruimtelijke kwaliteit verder gaat dan alleen nieuwe initiatieven zorgvuldig inpassen. Er moet ook oog zijn voor het behoud en benutten van aardkundige waarden, zoals zand reliëf en hydrologie.	ZW-1479-24
De indiener merkt op dat in de opsomming reliëf ontbreekt voor Maasgeulen, glooiingen en stuifzandreliëf.	ZW-1479-53
Indiener geeft aan dat aandacht voor geomorfologie en het behoud van bodemkundige waarden ontbreekt, terwijl deze onderdeel zouden moeten zijn van een integrale visie.	ZW-0317-197
Indiener geeft aan dat de duiding en het belang van de unieke geomorfologie van Noord- en Midden-Limburg onvoldoende in beeld zijn gebracht om een goed landschapsbeleid te kunnen voeren. Volgens indiener zou expliciet aandacht moeten worden besteed aan de onduidelijkheid van de Maasterrassen, Maasdunen en de tektoniek (breuken, horsten en slenken) om deze kwaliteiten beter te beschermen en te benutten. Indiener geeft verder aan dat een indeling van landschappen in Limburg ten behoeve van ontwikkelkaders idealiter eerst op de fysisch geografische hoofdlandschappen gebaseerd zou moeten worden.	ZW-1473-180
Indiener geeft aan dat onduidelijk is of maatwerk mogelijk blijft, en dat gezien de bodemkundige en landschappelijke diversiteit van Limburg flexibiliteit en gebiedsgericht beleid essentieel zijn.	ZW-0317-198

Standpunt GS

Wij zien de aardkundige en geomorfologische waarden als belangrijk onderdeel van de identiteit en kenmerken van gebieden. Ze zijn vaak leidend geweest voor onze ontginningsgeschiedenis. De indeling van de gebiedspaspoorten is deels gebaseerd op deze ontginningsgeschiedenis. De 'ondergrond' is dan ook in ieder gebiedspaspoort opgenomen. Aardkundige en geomorfologische waarden zijn ook onderdeel van het meer beschermende landschapsbeleid (§4.6). Ze vallen onder het kernkwaliteit Reliëf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.10 Meer inzet op behoud en ontwikkeling ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteit

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt waarom specifiek Holle wegen en Graften genoemd worden als waardevolle cultuurhistorische elementen en niet andere	ZW-1479-42

elementen zoals hoogstamboomgaarden en landgoederen, die ook waardevol en karakteristiek zijn voor Limburg	
Indiener geeft aan dat de ambitie voor het behoud van de kwaliteit van het Limburgs landschap beperkt is. Bescherming van "kernkwaliteit" is onvoldoende; herstel en verbetering zijn nodig. Verzoek: Herschrijf de doelstelling naar "herstel en verbetering van de Limburgse landschaps- en cultuurlandschappen" en gebruik gebiedspaspoorten als instrument om herstelopgaven concreet te maken en te monitoren.	ZW-0188-13
Indiener geeft aan dat de unieke geomorfologie van Noord- en Midden-Limburg onvoldoende in beeld gebracht wordt in het huidige landschapsbeleid en dat de unieke kwaliteiten van de Maasduinen en de tektoniek expliciet aandacht moeten krijgen.	ZW-0242-36
Indiener geeft aan dat toekomstige verstoring van het landschap door zonnevelden, logistieke bebouwing of verkeersverplaatsingen onwenselijk is.	ZW-0982-4
Indiener stelt dat de energietransitie in de omgeving van Brachterbeek en Linne leidt tot aantasting van het landschap en het verdwijnen van schaarse groenvoorzieningen door beleid van TenneT.	ZW-0923-24
Indiener stelt dat de identiteit van Brachterbeek wordt bepaald door energiecentrale, schakelstations en hoogspanningslijnen, waardoor het landschap onaantrekkelijk is en nieuwe plannen alleen maar extra belasting toevoegen.	ZW-0923-58
Indiener stelt dat de provincie wel ambities voor ruimtelijke kwaliteit uitspreekt, maar onvoldoende instrumentarium heeft om dit te realiseren, en verzoekt om duidelijk te maken hoe de provincie hieraan zelf bijdraagt in Brachterbeek.	ZW-0923-74
Indiener stelt dat er een gebrek is aan bescherming van kwetsbare landschappen; Maasdal (Natura 2000 gebied).	ZW-0125-4
Indiener stelt dat er in Brachterbeek geen rekening wordt gehouden met ruimtelijke kwaliteit en dat de grens van wat toelaatbaar is inzake kwaliteit van leven, gezondheid en veiligheid al lang is overschreden.	ZW-0923-65
Indiener stelt dat er in Brachterbeek nauwelijks in een helikopterview of creatief en innovatief naar projecten wordt gekeken, en dat ruimtelijke kwaliteit niet functioneel, logisch of verankerd in de omgeving wordt vormgegeven.	ZW-0923-63
Indiener stelt dat het landschap en de leefbaarheid in Brachterbeek geen onderwerp van beleid mogen zijn enkel om ontwikkelingen elders mogelijk te maken, maar dat landschap een eigen waarde heeft.	ZW-0923-73
Indiener stelt dat het niet mogelijk is om verantwoord rekenschap af te leggen over ruimtelijke kwaliteit en beleving van het landschap in combinatie met de reeds aanwezige infrastructuur in Brachterbeek.	ZW-0923-106 ZW-0923-66
Indiener stelt dat in de tekst over gezamenlijke opgave voor ruimtelijke kwaliteit de rol van inwoners van Brachterbeek ontbreekt. Indiener stelt bovendien dat de provincie regie naar zich toetrekt door projecten tot provinciaal belang te verklaren, waarmee inwoners worden uitgesloten.	ZW-0923-64
Indiener stelt dat in hoofdstuk 4 van de ontwerp-POVI onduidelijk is voor welk deel van Limburg het uitgangspunt geldt dat ruimtelijke kwaliteit	ZW-0923-57

bijdraagt aan versterking van de sociaaleconomische positie. Indiener stelt dat in Brachterbeek wel steeds meer wordt beschermd, maar steeds minder wordt gedaan voor landschappelijke kwaliteit.	
Indiener verzoekt behoud en bescherming van alle grubben en graften in de gemeente Beek.	ZW-0001-2
Indiener verzoekt dat de provincie een helder toetsingskader opstelt om ruimtelijke kwaliteit in Brachterbeek te beoordelen.	ZW-0923-75
Indiener verzoekt om naast herstel en uitbreiding ook instandhouding van structuren zoals heggen, houtwallen, beekdalen en andere landschapselementen op te nemen in de POVI.	ZW-1163-3
Indiener verzoekt verdere aantasting van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit in Brachterbeek te voorkomen door bijvoorbeeld verkabeling van hoogspanningslijnen, aanleg van groen en betere eisen aan ruimtelijke inpassing in het beleid op te nemen.	ZW-0923-11
Indiener vraagt om kalksteengroeves en de gangenstelsel te erkennen omwille van hun natuurwaarde en cultuurhistorische waarde.	ZW-0978-16
Indiener vraagt om een concretere afbakening van welke typen ruimtelijke ontwikkelingen toelaatbaar zijn. En onder welke voorwaarden. Indiener constateert dat grote aantastingen van kernkwaliteiten worden gelegitimeerd met minimale landschappelijke inpassingen. Hierdoor wordt het beschermingsprincipe feitelijk uitgehold. Indiener pleit ervoor om uitholling tegen te gaan door een concretere afbakening van welke typen ruimtelijke ontwikkelingen – zoals zonnevelden, woningbouw of infrastructuur – onder welke voorwaarden toelaatbaar zijn. Koppel hieraan toetsingscriteria of drempelwaarden, zodat de beleidsmatige afweging transparanter en beter controleerbaar wordt.	ZW-1035-16
Indiener verzoekt om de verbinding tussen Ingedael en het Noorden zo veel mogelijk te berschermen.	ZW-0207-141
Indiener verzoekt om in de paragraaf over dag- en m.n. verblijfsrecreatie sterker opnemen dat de provincie als hoeder van het Nationaal Park Zuid-Limburg een leidende of minstens zware adviesrol heeft in het bepalen of toevoeging van een dergelijke vorm van recreatie mogelijk is in een bepaald gebied.	ZW-0533-2

Zienswijze
Indiener stelt dat grondgebonden landbouw essentieel is voor het behoud van het Limburgse landschap.

Indiener				
ZW-1452-6	ZW-1453-6	ZW-1458-7	ZW-1459-8	ZW-1469-8

Standpunt GS

We zijn van mening dat we in tegenstelling tot voorgaande POVI's een uitbreiding hebben van ons ruimtelijk- en landschappelijk kwaliteitsbeleid. We hebben namelijk een extra beleidslijn uitgewerkt, gericht op ruimtelijke kwaliteit/passend ontwikkelen §4.4. Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en

identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten (§4.6), maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.11 Monitor Landschapselementen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat agrariërs enthousiast zijn over Natuurrijk Limburg (NaLi) en Steunpunt Landschapsbeheer, en dat NaLi volgens indiener de aangewezen instantie is voor de monitoring van landschapselementen en groenblauwe dooradering.	ZW-0365-10
Indiener stelt dat het ontbreekt aan een systematiek voor de monitoring van kernkwaliteiten door de tijd heen. Zonder structurele monitoring blijft onduidelijk in hoeverre ontwikkelingen bijdragen aan behoud of afname van landschappelijke kwaliteit, wat het moeilijk maakt om beleidsmatig bij te sturen.	ZW-1035-18

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van monitoring. Zo volgen wij recent, ten behoeve van de kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van de ‘groenblauwe dooradering’ en ten behoeve van de kernkwaliteit ‘groene karakter’, de ontwikkelingen van landschapselementen via het Landschapselementenregister (LASREG). Via LASREG (zie www.lasreg.nl) ondersteunt een aantal provincies (waaronder Limburg) en het Rijk de ontwikkeling van één nationale dataset van alle landschapselementen via open data. In de Limburgse LASREG data zijn ook de gegevens van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb via Natuurrijk Limburg) en het provinciaal natuurbeheerplan verwerkt. Momenteel werken we aan de verdere uitwerking en toepassing van de Limburgse LASREG data. Ook ondersteunen we het Steunpunt Landschapsbeheer bij de monitoring van het landschap. De actualisatie van het Landschapskader (zie paragraaf 14.1) willen we ons, naast voorgenoemde bronnen, ook baseren op de data van de nationale Monitor landschap (www.monitorlandschap.nl).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.12 Ondersteuning ambitie beleid ruimtelijke kwaliteit

Zienswijze	Indiener
De indiener benadrukt het provinciale belang van de kwaliteit van het landschap, met name de groenblauwe mantel en Zuid-Limburg. Sturing op kwaliteit door middel van kaarten met daarin verbonden regels en kaders is hierbij belangrijk.	ZW-1479-39
Indiener constateert dat bij de belangafweging over hoe om te gaan met ons landschap investeerders vaak hun zin krijgen en spreekt de hoop uit dat aan het nog vast te stellen beleid zal worden vastgehouden en er bij de totstandkoming hiervan sprake zal zijn geweest van degelijke burgerparticipatie.	ZW-0874-8
Indiener geeft aan het eens te zijn paragraaf 4.6.4.1 dat alle landschappelijke kenmerken elkaar in samenhang kunnen versterken.	ZW-1163-1
indiener geeft complimenten voor de aandacht voor en beschrijving van identiteit voor de plek en de landschappelijke kwaliteiten waar Limburg om geroemd wordt. De gebiedskenmerken, gebiedspaspoorten en ontwerprichtlijnen zijn een mooi basisinstrument die de provincie aanbiedt aan de gemeenten.	ZW-1164-6
Indiener geeft een positieve reactie op het aansluiten van gebiedseigen kenmerken, landschappen en culturen om de regionale identiteiten te kunnen versterken.	ZW-0608-17
Indiener is positief dat in de POVI de ruimtelijke kwaliteit van het 5-sterrenlandschap van Nationaal Park Zuid-Limburg benoemd wordt en juicht het toe dat regionale overheden zich gaan inzetten voor bestemmingsmanagement en beleid om overdruk door recreatie te voorkomen.	ZW-0552-1
Indiener stelt dat de opgenomen gebiedspaspoorten vormen een waardevolle informatiebron voor alle gemeenten. De omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden zoals de beek- en droogdalen, steile hellingen en flauwe hellingen verdienen bescherming, aangezien dit de landschappelijke kernkwaliteiten van de omgeving van de indiener zijn. Indiener hoopt dan ook dat dit hoofdstuk behouden blijft in de definitieve versie van de POVI, ook voor de stedelijke gemeenten in Limburg.	ZW-0263-9
Indiener verzoekt om in de paragraaf over dag- en m.n. verblijfsrecreatie sterker op te nemen dat de PL als hoeder van het Nationaal Park Zuid-Limburg een leidende of minstens zware adviesrol heeft in het bepalen of toevoeging van voormalig agrarisch bedrijfsgebouwen als recreatielocatie mogelijk is in een bepaald gebied en hierover in het hoofdstuk VABs een kruisverwijzing op te nemen.	ZW-0552-3
Indiener vind dat het heel goed is dat in de POVI de ruimetelijke kwaliteit van het 5-sterrenlandschap van Nationaal Park Zuid-Limburg benoemd wordt en dat dit gebied een uitloopgebied is voor inwoners én voor gasten.	ZW-0533-1

Standpunt GS

Wij zien deze zienswijzen als steunbetuigingen aan het ruimtelijk kwaliteitsbeleid (hoofdstuk 4).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.13 Onduidelijkheid bij gemeenten over beschermingsbeleid

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 4.6 op: Graag toelichten hoe de bescherming van de genoemde landschapselementen zich verhoudt tot slechts een motiveringsplicht in de groenblauwe landbouwzone en handvat kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg.	ZW-1204-88

Standpunt GS

De bescherming van de genoemde landschapselementen (Graften en Holle wegen) is in overeenstemming met de huidige bepalingen in de vigerende Omgevingsverordening Limburg in de vorm van een verbodsbepaling. Deze luidt 'Het is verboden zonder omgevingsvergunning in of in de nabijheid van een graft of holle weg in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg grondwerkzaamheden of andere handelingen dan grondwerkzaamheden te verrichten of te doen verrichten, indien men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze grondwerkzaamheden of andere handelingen al dan niet op termijn kunnen leiden tot aantasting van de graft of de holle weg.' De motiveringsplicht ten behoeve van de landschappelijke kernkwaliteiten is een zogenoemde instructieregel die gekoppeld is aan ruimtelijke ontwikkelingen en daarmee niet rechtsreeks aan 'handelingen'. Daarmee is er ook geen rechtstreekse bescherming op landschapselementen, maar moet er een onderbouwd plan worden ingediend om maatregelen die ingaan tegen bestaande kernkwaliteiten (waaronder landschapselementen) te motiveren. In §4.6 is dit verschil onvoldoende toegelicht

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 4, paragraaf 6.1: ‘specifiek voor de bescherming van waardevolle cultuurhistorische landschapselementen, in het bijzonder holle wegen en graften (zie §4.6.4) wordt in de Omgevingsverordening Limburg een verbodsbepaling opgenomen.’

3.14 Proportionaliteit bij Ruimtelijke kwaliteitsbeleid

Zienswijze	Indiener
“Ontwerpend onderzoeken” / “passend ontwikkelen” van de plek bij een ontwikkeling draagt bij aan betere initiatieven. Het principe is zeer lovenswaardig en draagt bij aan een betere kwaliteit van de buitenruimte, Het is echter niet duidelijk genoeg waar, hoe en wanneer ontwerpend onderzocht/ passend ontwikkeld moet worden; geldt dit ook in het stedelijk gebied?	ZW-1164-7
De indiener stelt dat de motiveringsplicht duidelijk en doelvoerend moet zijn. Het is belangrijk dat er een regeling komt die eenvoudig te controleren is, zodat goed gemotiveerde en onderbouwde plannen niet afbreuk doen aan de kernkwaliteiten, waarden en functies. Voor kleine initiatieven is een buitensporige en kostbare opgave niet wenselijk. Voor grotere initiatieven is een makkelijk te tackelen hobbels gewenst.	ZW-1479-40
Indiener geeft aan dat de motiveringsplicht, zoals genoemd in paragraaf 4.4, momenteel alleen van toepassing is bij de groenblauwe mantel volgens de geldende provinciale omgevingsvisie. In het ontwerp-POVI wordt deze motiveringsplicht echter uitgebreid naar alle zoneringen. Indiener merkt op dat wanneer deze verplichting ook geldt voor alle functie-inwijzingen en de provincie de ruimtelijke kwaliteit moet controleren en toetsen, dit tot vertraging in de procedures zal leiden. Gezien de vele opgaven waar de provincie voor staat, acht de indiener dit niet wenselijk en raadt het ten zeerste af.	ZW-1479-175
Indiener geeft aan dat de vraag is op welke schaal ruimtelijke kwaliteit een provinciaal belang is en of het detailniveau van dit hoofdstuk dan passend is. Indiener vraagt om duidelijkheid over welk type gebiedsontwikkeling (opgave, schaal, omvang, etc.) er een provinciaal belang geldt. De voorgestelde motiveringsplicht voor alle nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten gaat te ver en leidt alleen tot extra onderzoekskosten en onnodige bureaucratie. Indiener verzoekt het provinciaal belang nader te onderbouwen.	ZW-0313-35
Indiener geeft aan dat het waardevol is om het landschap leidend te laten zijn bij ruimtelijke vraagstukken, maar vraagt hoe de provincie ervoor zorgt dat er voldoende kader en schaalniveau is voor ontwerpend onderzoek en hoe dit terugkomt in de Omgevingsverordening.	ZW-1473-140
Indiener merkt op dat de benadering van ruimtelijke kwaliteit als generiek provinciaal belang kan leiden tot overregulering, verhoogde onderzoekslasten en vertragende procedures, zonder bewezen effectiviteit.	ZW-0196-52

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is op welke schaal ruimtelijke kwaliteit een provinciaal belang is en of het detailniveau in dit hoofdstuk passend is. Indiener verzoekt duidelijk aan te

geven voor welke type gebiedsontwikkelingen het provinciaal belang geldt en vindt dat de voorgestelde motiveringsplicht te ver gaat, leidt tot extra kosten en onnodige bureaucratie.

Indiener					
ZW-0166-39	ZW-0186-49	ZW-0188-70	ZW-0224-43	ZW-0237-29	ZW-0240-34
ZW-0241-29	ZW-0242-37	ZW-0278-49	ZW-0317-49	ZW-1236-34	ZW-1473-29
ZW-1479-81					

Standpunt GS

Het is gangbaar dat er ten behoeve van nieuwe ruimtelijke plannen, of planwijzigingen, landschappelijke onderzoeken uitgevoerd worden en dat er ontworpen wordt aan zaken als positionering, maat, schaal, verschijningsvorm etc. De motiveringsplicht is erop gericht om dit onderzoek en ontwerp met elkaar te verenigen. Hoe we dit zien, werken we nader uit in de Omgevingsverordening en de toelichting daarop. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen verlichten we de onderzoeklast.
Vooralsnog sluiten we ontwikkelingen met een omvang kleiner dan 50 m^2 uit van deze plicht. Zie ook paragraaf 14.17 en 14.20.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.15 Verheldering doel / effect gebiedspaspoorten 1

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om inzicht in de gevolgen van gebiedspaspoorten voor toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden van landbouwgronden.	ZW-0652-14
De indiener verzoekt de aanduiding Beekdal te verwijderen van de percelen van de indiener om toekomstige beperkingen voor de bedrijfsvoering te voorkomen. Zie zienswijze voor locaties.	ZW-1158-3
De indiener vraagt wat de betekenis is van de 12 gebiedspaspoorten.	ZW-1479-35
De percelen van de indiener liggen in de volgende gebieden: bos- en mozaïklandschap, droge heideontginning, kampen, natte heideontginning en veenontginning. De volledig motivering ontbreekt waaruit blijkt wat de gevolgen zijn van dergelijke aanduiding.	ZW-0592-11
De percelen van de indiener liggen in gebied dat is aangeduid als: droge heideontginning, beekdalen en kampen. De volledig motivering ontbreekt waaruit blijkt wat de gevolgen zijn van dergelijke aanduiding. Er wordt enkel opgemerkt dat deze gebied moeten worden beschermd en versterkt. Onduidelijk is of op termijn de gebieden anders ingericht worden of dat er maatregelen zullen worden genomen om een “ideaal beeld” van deze gebieden te creëren.	ZW-0595-11 ZW-0597-16

Indiener geeft aan dat de gebiedsaanduiding 'Bos- en Mozaïeklandschap' niet overeenkomt met het agrarische gebruik van het perceel aan de Losbaan te Lottum.	ZW-0424-1
Indiener geeft aan dat er geen paspoort is voor verwevingsgebieden, hoewel daar juist veel ontwikkelingen zijn die invloed hebben op het landschap. Men stelt dat ontwerpprincipes nuttig zijn en verzoekt om alsnog een paspoort voor de verwevingsgebieden op te stellen.	ZW-1236-215
Indiener geeft aan dat er onvoldoende uitleg is over de gevolgen van het beschermen en versterken van gebieden zoals droge heideontginning.	ZW-1230-4
Indiener geeft aan dat het Beekdalen-gebiedspaspoort op het perceel is ingetekend en hier niet mee akkoord is, omdat hij in de toekomst mogelijk iets zou willen ontwikkelen als hierop spuitvrije zones worden gevestigd.	ZW-0577-2
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is waarom zijn kavel als beekdal wordt aangemerkt en is bang voor beperkingen dor dit label. Indiener vraagt om label grasveld.	ZW-0195-3
Indiener geeft aan dat het tweede Limburgse principe uit de ontwerp omgevingsvisie, namelijk "rechtdoen aan de kenmerken en identiteiten van gebieden", in strijd is met het beleid voor primaire landbouwgebieden waar geen andere functies zijn toegestaan.	ZW-1236-210
Indiener geeft aan dat Limburg uit meer landschappelijke eenheden bestaat dan het beeld van glastuinbouw en buitengebieden waarin de agrarische sector dominant is.	ZW-1479-7
Indiener geeft aan de zone beekdal die over zijn landbouwgrond loopt nieuw is en niet in de huidige Omgevingsvisie zit. Indiener maakt zich zorgen dat er straks beekjes met beplanting op zijn landbouwgrond moet komen.	ZW-0363-1
Indiener geeft aan te willen weten wat het “Bos- en Mozaïeklandschap” inhoudt dat is ingetekend op meerdere percelen van de indiener. De beplanting hierop is van generlei waarde en is spontaan gegroeid, te meer dit onbewerkbare hoeken of percelen zijn.. Indiener wil dan ook dat de beperkingen hierop er volledig vanaf gaan.	ZW-0070-6
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort Beekdal op zijn perceel. Deze is veel groter ingetekend dan in de huidige omgevingsverordening zonder dat hier een aanleiding voor is. Voorgesteld wordt om de huidige begrenzing aan te houden.	ZW-0639-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort 'Bos en mozaïeklandschap' nu groensingels in de omgving ook niet zijn aangemerkt als een landschapstype en verzoekt de provincie deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0360-4
Indiener stelt dat de betekenis en status van gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en dat deze geen juridische basis mogen vormen voor beperkingen.	ZW-0613-18
Indiener stelt dat de door de provincie voorgestelde gebiedspaspoorten voor Brachterbeek geen recht doen aan de realiteit, omdat het gebied al onevenredig belast is met infrastructuur.	ZW-0923-69
Indiener stelt dat de gebiedsbenaming ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit in de visie te corrigeren.	ZW-1154-20

Indiener stelt dat de gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en leiden tot verwarring en rechtsonzekerheid. Hun status en beleidsmatige werking zijn onduidelijk.	ZW-0973-15
Indiener stelt dat de gebiedspaspoorten onvoldoende functioneren als toetsingskader. Indiener vraagt provincie om duidelijke toetsingskaders op te nemen bij de verschillende motiveringsplichten.	ZW-1035-4
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten in de ontwerp-POVI alleen maar extra beperkingen opleveren voor de gemeenschap van Brachterbeek, terwijl juist ontlasting van het gebied nodig is.	ZW-0923-70
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun betekenis en gevolgen.	ZW-1322-16
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun juridische en feitelijke status. Indiener verzoekt te garanderen dat deze paspoorten geen beperkingen opleveren voor de exploitatie en ontwikkeling van agrarische percelen.	ZW-0064-5 ZW-1360-5 ZW-1295-5
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en rechtsonzekerheid scheppen.	ZW-1045-20
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten slechts beschrijvend van aard zijn en dat hun juridische status onduidelijk is, waardoor ondernemers niet weten welke gevolgen deze hebben.	ZW-0850-12
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten zoals Plateau-ontginningen, Beekdalen en Steile hellingen onvoldoende duidelijk zijn en rechtsonzekerheid scheppen.	ZW-1033-22
Indiener stelt dat zolang er geen duidelijkheid bestaat over de aard, inhoud en reikwijdte van gebiedspaspoorten en bijbehorende instructieregels, deze geen aanvullende beperkingen mogen opleveren.	ZW-1349-17
Indiener verzoekt dat de provincie de begrenzing van de gebiedspaspoorten rond Brachterbeek beter onderbouwt en in dialoog met inwoners vaststelt.	ZW-0923-71
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten op toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden van agrarische percelen.	ZW-0976-16
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten op toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0981-29
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht verschaft in de juridische en feitelijke status en doorwerking van gebiedspaspoorten en hun gevolgen voor toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0973-26
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen aanvullende beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat hun status en effecten duidelijk worden toegelicht.	ZW-1011-18
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen aanvullende beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat hun status en werking worden verduidelijkt.	ZW-0979-23

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen beperkingen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in hun gevolgen voor agrarisch gebruik en ontwikkeling.	ZW-0701-14
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten niet in de definitieve Omgevingsvisie worden opgenomen zolang geen duidelijkheid bestaat over hun juridische status, werking en implicaties.	ZW-0973-16
Indiener verzoekt dat specifieke aanduidingen in gebiedspaspoorten, zoals Bos- en Mozaïeklandschap op erfbeplanting, worden geschrapt omdat deze thuishoren in landschappelijke inpassingsplannen en niet in de Omgevingsvisie.	ZW-0973-17
Indiener verzoekt duidelijkheid over de effecten van gebiedspaspoorten op de ontwikkelmogelijkheden van agrarische gronden en dat deze geen extra juridische beperkingen opleveren.	ZW-1142-10
Indiener verzoekt duidelijkheid over de juridische betekenis en gevolgen van gebiedspaspoorten.	ZW-1375-10
Indiener verzoekt om erkenning van lokale agrarische geschiedenis en landschapskenmerken, met vermelding van landschappelijke begeleiding bij fysieke ingrepen	ZW-1419-19
Indiener verzoekt om het concept van een coulissenlandschap te continueren, waarbij afwisseling in landschap een belangrijke rol speelt.	ZW-1393-3
Indiener verzoekt om het gebiedspaspoort Bos- en mozaïeklandschap op Drie Kooienweg 27 te Evertsoord te schrappen uit de POVI. Indiener meent dat het geen (langdurig) bestaansrecht heeft, het toekennen ervan niet strookt met de werkelijke situatie en er motivatie ontbreekt voor het toepassen van willekeur en daarmee ongegrond is.	ZW-1112-10
Indiener verzoekt te garanderen dat door nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden en dat landbouwkundige waarden behouden blijven. Indien dit niet kan worden gegarandeerd, dient de provincie herinrichting of ruilverkaveling in te zetten.	ZW-1299-11
Indiener vindt de introductie van gebiedspaspoorten positief, maar vraagt om ze als inspiratiebron te hanteren en niet als normatief kader, zodat gemeentelijke beleidskaders leidend blijven.	ZW-0196-54
Indiener verzoekt dat bij percelen de zone ‘Beekdalen – gebiedspaspoort’ wordt geschrapt, omdat deze alleen maar belemmeringen veroorzaakt.	ZW-0695-3
Indiener vraagt zich af welke beperkingen er zijn als gevolg van de indeling in gebiedspaspoort voor Muggenbroekerlaan 46 te Roermond en hoe dit invloed heeft op de waardevermindering van de woning en het perceel.	ZW-1224-7
Par. 4.2 Indiener vraagt waar de kernwaarden (kenmerken en identiteiten) van gebieden worden beschreven.	ZW-0145-29

Zienswijze
Indiener verzoekt de rol, inhoud en betekenis van gebiedspaspoorten inzichtelijk te maken.

Indiener					
ZW-1414-16	ZW-1426-29	ZW-1427-16	ZW-1428-26	ZW-1433-22	ZW-1434-24
ZW-1442-18	ZW-1451-29	ZW-1452-22	ZW-1453-26	ZW-1454-18	ZW-1456-21
ZW-1457-16	ZW-1458-28	ZW-1459-26	ZW-1469-27	ZW-1470-29	

Zienswijze
Indiener verzoekt duidelijkheid over de aard, inhoud en gevolgen van gebiedspaspoorten.

Indiener					
ZW-1379-20	ZW-1380-26	ZW-1381-13	ZW-1383-32	ZW-1384-21	ZW-1392-30
ZW-1396-27	ZW-1397-22	ZW-1399-25	ZW-1399-29	ZW-1401-25	ZW-1405-29
ZW-1425-29					

Zienswijze
Indiener verzoekt om inzicht in de effecten van gebiedspaspoorten op toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden van landbouwgronden.

Indiener					
ZW-0573-17	ZW-0574-18	ZW-0606-16	ZW-0613-21	ZW-0621-18	ZW-0680-18
ZW-0692-10	ZW-0693-8	ZW-0695-8	ZW-0396-1	ZW-0660-1	

Zienswijze
Indiener verzoekt verwijdering gebiedspaspoort vanwege beperking op toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden van percelen.

Indiener					
ZW-1003-1	ZW-0698-2	ZW-0842-1	ZW-0842-3	ZW-1039-23	ZW-1067-1
ZW-1323-13	ZW-1078-5	ZW-1151-17	ZW-1362-19	ZW-1451-15	ZW-1455-20
ZW-1455-21	ZW-0717-4	ZW-1402-8			

Standpunt GS

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten, maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten. Het beleid is specifiek gericht op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en niet op het (agrarisch) gebruik en geeft invulling aan het tweede principe van de POVI; recht doen aan kenmerken en identiteit van gebieden. Middels de gebiedspaspoorten laten wij zien hoe wij die kenmerken en identiteit zien en geven daarmee ontwikkelaars inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.16 Verheldering doel / effect gebiedspaspoorten 2

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun juridische status en gevolgen.	ZW-1363-20 ZW-1370-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten niet leiden tot (extra) beperkingen voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, zolang geen duidelijkheid bestaat over hun juridische status en implicaties.	ZW-1041-10 ZW-1041-9
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status hebben.	ZW-0884-23 ZW-0889-17
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven en dat inzicht wordt gegeven in de gevolgen voor toekomstig gebruik.	ZW-0626-15
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor exploitatie of ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0652-12
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen extra beperkingen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in de gevolgen voor toekomstig gebruik en ontwikkeling.	ZW-0714-14
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen extra beperkingen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in hun gevolgen voor toekomstig agrarisch gebruik en ontwikkeling.	ZW-0732-6
De indiener betwijfelt of het telen van grasland, met in de toekomst wellicht ook andere vormen van akkerbouw, nog mogelijk is onder het gebiedspaspoort ‘bos- en mozaïklandschap'.	ZW-1113-6
De indiener vindt het onduidelijk of/ welke beperkingen gekoppeld zijn aan de aanduiding 'velden’.	ZW-1119-8
De indiener ziet het streefbeeld op de locatie van ‘open landschap met schrale elementen’ als een beperking in de teelten die in de toekomst op dit perceel kunnen worden geteeld en daarmee ook als direct van invloed op de marktwaarde van het perceel.	ZW-1113-8
De ontwerp-POVI legt sterke nadruk op natuur, energie en landschapskwaliteit, maar het agrarisch perspectief ontbreekt naar mening van indiener vaak in de gebiedsafwegingen. Het gebiedspaspoort Beekdalen ligt op een gedeelte van bedrijfslocatie en percelen van indiener. Indiener verzoekt dan ook geen nieuwe belemmeringen op te nemen zonder maatwerk.	ZW-1411-19
De ontwerp-POVI legt sterke nadruk op natuur, energie en landschapskwaliteit, maar het agrarisch perspectief ontbreekt naar mening van indiener vaak in de gebiedsafwegingen. Het gebiedspaspoort Beekdalen ligt op een gedeelte van bedrijfslocatie en percelen van indiener. Indiener verzoekt dan ook in te zetten op een toekomstgericht landbouwbeleid met voldoende ruimte voor bedrijfsontwikkeling en opvolging.	ZW-1411-20

De ontwerp-POVI legt sterke nadruk op natuur, energie en landschapskwaliteit, maar het agrarisch perspectief ontbreekt naar mening van indiener vaak in de gebiedsafwegingen. Het gebiedspaspoort Beekdalen ligt op een gedeelte van bedrijfslocatie en percelen van indiener. Indiener verzoekt dan ook om de agrarische functie en continuïteit expliciet te beschermen.	ZW-1411-18
De percelen van de indiener liggen in gebied dat is aangeduid als: droge heideontginning, natte heideontginning, kampen, beekdal en bos- en mozaïeklandschap. De volledig motivering ontbreekt waaruit blijkt wat de gevolgen zijn van dergelijke aanduiding. Er wordt enkel opgemerkt dat deze gebied moeten worden beschermd en versterkt. Onduidelijk is of op termijn de gebieden anders ingericht worden of dat er maatregelen zullen worden genomen om een “ideaal beeld” van deze gebieden te creëren.	ZW-1161-21
Het areaal van de indiener van binnen het gebied 'droge heideontginning'. Het is de indiener niet duidelijk wat de gevolgen zijn van een dergelijke aanduiding voor locatie en de gronden in de toekomst. Onduidelijk is of op termijn de gebieden anders ingericht worden of dat er maatregelen zullen worden genomen om een “ideaal beeld” van deze gebieden te creëren.	ZW-1157-17
Het is de indiener niet duidelijk of de aanduidingen kampen en droge heideontginning voor de indiener beperkingen met zich meebrengt.	ZW-0841-4
Indiener constateert dat de regeling in bepaalde gebieden nog onbekend is en dat dit de toekomstmogelijkheden van deze gebieden nog onzeker maakt; hierom wordt verzocht dat er geen extra maatregelen in de gebiedspaspoorten worden opgenomen of dat deze geschrapt worden.	ZW-0399-1
Indiener geeft aan dat de aanwijzing “Bos- en Mozaïeklandschap” in de directe omgeving van zijn bedrijf onzekerheid geeft en potentieel ruimtelijke beperkingen oplegt voor toekomstige uitbreiding en innovatie.	ZW-0424-2
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten 'droge heide ontginning', 'Kampenlandschap', 'Beekdalen' en 'Bos en mozaïek landschappen' op gronden van Van Lin ongewenst zijn.	ZW-1404-10
Indiener geeft aan dat de toegekende gebiedspaspoorten vergunningverlening bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken. Hierdoor verwacht indiener een (financieel) nadeel ten opzichte van de huidige situatie.	ZW-0935-5
Indiener geeft aan dat de toewijzing van gebiedspaspoorten hun ontwikkelingsmogelijkheden op gemeentelijk niveau beperkt, wat kan leiden tot bemoeilijkte vergunningverlening en financieel nadeel.	ZW-0169-5
Indiener geeft aan dat de zone beekdal veel impact op zijn landbouwbedrijf kan hebben voor wat betreft bedrijfsvoering en financiële continuïteit.	ZW-0363-3
Indiener geeft aan dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot extra belemmeringen voor noodzakelijke bedrijfsmatige ontwikkelingen.	ZW-0741-6
Indiener geeft aan dat het Beekdalen-gebiedspaspoort op het perceel is ingetekend en hier niet mee akkoord is, omdat hij in de toekomst mogelijk iets zou willen ontwikkelen als hierop spuitvrije zones worden gevestigd.	ZW-0579-2
Indiener kan zich niet vinden in aanduiding Gebiedspaspoort 'Bos- en mozïeklandschap' omdat de motivering hiertoe ontbreekt en omdat indiener	ZW-0344-2

verwacht dat deze aanduiding (vergaande) beperking van het grondgebruik betekent. Indiener stelt voor om de begrenzing van dit gebiedspaspoort af te stemmen op de fysiek aanwezige grens en de gronden aan te duiden als 'Droge Heideontginning'.	
Indiener kan zich niet vinden in zonering gebiedspaspoort Bos- en mozaïeklandschap op een specifiek perceel omdat dit landschap niet functioneel aanwezig is en deze aanduiding voor de toekomst naar verwachting beperkingen van het grondgebruik met zich meebrengt.	ZW-0671-5
Indiener stelt dat de toekenning van het gebiedspaspoort ‘Bos- en Mozaïeklandschap’ onterecht is en niet mag leiden tot beperkingen voor de bedrijfsvoering.	ZW-0868-10
Indiener stelt dat eventuele beleidswaarden die aan gebiedsaanduidingen zijn verbonden, niet mogen worden toegepast op bestaande bouwkavels en bedrijfslocaties.	ZW-1375-4
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en dat hun juridische status niet helder is, wat rechtsonzekerheid veroorzaakt.	ZW-1071-19
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en rechtsonzekerheid scheppen, omdat hun juridische status en gevolgen niet helder zijn.	ZW-1053-20
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en hun juridische status onhelder is, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1072-18
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn qua status en gevolgen, en verzoekt dat deze uitsluitend informatief zijn en geen belemmeringen opleveren voor agrarische ontwikkeling.	ZW-1152-14
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn qua status en gevolgen, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1133-13
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn qua status en werking, wat leidt tot verwarring en rechtsonzekerheid.	ZW-1074-10
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten zoals ‘Beekdalen’ en ‘Bos- en mozaïeklandschap’ willekeurig zijn toegekend en dat hun juridische status onduidelijk is.	ZW-0972-19
Indiener stelt dat zolang er geen duidelijkheid bestaat over de aard, inhoud en reikwijdte van gebiedspaspoorten en bijbehorende instructieregels, deze geen aanvullende beperkingen mogen opleveren.	ZW-1334-19 ZW-1363-21 ZW-1370-20
Indiener tekent bezwaar aan tegen toepassing van gebiedspaspoort bos en mozaïeklandschap voor enkele percelen en verzoek om compensatie voor waardedaling wanneer bezwaar wordt afgewezen.	ZW-0916-1
Indiener verzoekt dat de aanduidingen ‘Kampen’ en ‘Beekdalen’ voor de percelen worden geschrapt en dat gebiedspaspoorten geen extra beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0693-4
Indiener verzoekt dat de landbouwkundige waarden van gronden blijvend worden gewaarborgd en dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor exploitatie of ontwikkeling.	ZW-0621-17
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten en dat deze uitsluitend informatief en niet-beperkend zijn.	ZW-1045-21

Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten en garandeert dat deze geen extra beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1050-20
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten op gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden en garandeert dat deze geen extra beperkingen opleveren.	ZW-1042-21
Indiener verzoekt dat de provincie waarborgt dat landbouwkundige waarden van percelen behouden blijven en dat de effecten van gebiedspaspoorten op mogelijke ontwikkelingen inzichtelijk worden gemaakt.	ZW-0940-17
Indiener verzoekt dat duidelijkheid wordt gegeven over de effecten van gebiedspaspoorten op agrarisch gebruik en bedrijfsontwikkeling, en dat deze geen aanvullende beperkingen opleveren.	ZW-1079-12
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen en gebiedspaspoorten geen aanvullende beperkingen opleveren zolang er geen duidelijkheid bestaat over de aard, inhoud en reikwijdte van de bijbehorende instructieregels. Indien beperkingen toch worden opgelegd, dient de provincie herinrichting of vrijwillige kavelruil in te zetten om de agrarische bedrijfsvoering te waarborgen.	ZW-1305-6
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten expliciet informatief worden gemaakt en geen juridische status hebben.	ZW-0830-22
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten expliciet informatief worden gemaakt zonder juridische status en dat bestaande agrarische functies daarin als structureel en volwaardig worden erkend.	ZW-0810-18
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in hun gevolgen voor agrarisch gebruik en ontwikkeling.	ZW-0681-12
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor agrarisch gebruik of ontwikkeling van bedrijven.	ZW-0574-16
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen juridische beperkingen opleveren en uitsluitend informatief worden gebruikt, zonder gevolgen voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0850-13
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten niet in de Omgevingsvisie worden opgenomen zolang hun juridische status en gevolgen onduidelijk zijn.	ZW-1074-11
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen aanvullende beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik of bedrijfsontwikkeling.	ZW-1053-21
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen aanvullende beperkingen opleveren.	ZW-1072-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen belemmeringen opleveren voor agrarisch gebruik of toekomstige ontwikkeling.	ZW-1033-23
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1044-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen beperkingen opleveren voor gebruik of ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0972-20

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen extra beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1071-20
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische gevolgen hebben voor exploitatie of ontwikkelmogelijkheden	ZW-1058-17
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de bedrijfsvoering of ontwikkelingsmogelijkheden beperken.	ZW-1154-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de exploitatie of ontwikkelmogelijkheden van agrarische bedrijven belemmert.	ZW-1095-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven beperken.	ZW-1146-13
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de ontwikkelmogelijkheden van agrarische bedrijven belemmert.	ZW-1133-14
Indiener verzoekt dat het gebiedspaspoort ‘Bos- en mozaïeklandschap’ buiten de bedrijfslocatie wordt gepositioneerd en dat gebiedspaspoorten alleen informatief zijn, zonder juridische gevolgen.	ZW-0940-8
Indiener verzoekt dat inzicht wordt gegeven in de gevolgen van gebiedspaspoorten voor toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden en dat deze geen beperkingen opleveren.	ZW-0737-25
Indiener verzoekt dat landbouwkundige waarden van percelen blijvend worden beschermd en dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten op toekomstige ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0996-12
Indiener verzoekt duidelijkheid te verschaffen over de betekenis en effecten van gebiedspaspoorten en te garanderen dat deze geen beperkingen opleveren voor agrarische bedrijfsontwikkeling.	ZW-1307-9
Indiener verzoekt om de huiskavel en aangrenzende gronden niet onder een gebiedspaspoort te brengen dat de ontwikkelmogelijkheden onnodig beperkt.	ZW-0962-2
Indiener verzoekt om de percelen in zijn agrarische bedrijfsvoering niet onder een gebiedspaspoort te brengen om te voorkomen dat ontwikkelmogelijkheden onnodig worden beperkt.	ZW-0992-2
Indiener verzoekt om inzicht in de juridische en feitelijke status van gebiedspaspoorten en hun doorwerking naar ontwikkel- en gebruiksmogelijkheden van landbouwgronden.	ZW-0322-19
Indiener verzoekt om versoepeling van de regels binnen gebiedspaspoorten, zoals steile helling, flauwe helling, beekdal en rivierdal, om landbouwactiviteiten te ondersteunen.	ZW-0822-6
Indiener verzoekt te garanderen dat de nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-1193-19
Indiener verzoekt te garanderen dat gebiedspaspoorten geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van het mobiliteitscentrum.	ZW-1414-17

Indiener verzoekt u om de aanduidingen Bos- en Mozaïeklandschap niet in de definitieve Omgevingsvisie op te nemen, zolang geen duidelijkheid bestaat over hun status, werking en implicaties voor de praktijk.	ZW-1074-12
Indiener vraagt zich af hoe de ontwerpvisie beoordeeld kan worden, gezien de onduidelijke effecten van stapeling en zogenoemde gebiedspaspoorten.	ZW-0833-7
Indiener vraagt zich af of de gebiedspaspoorten zoals 'Kampen', 'Natte Heideontginning', 'Beekdal', en 'Bos- en Mozaiëklandschap' beperkingen opleveren voor ontwikkelingsmogelijkheden en gebruik van landbouwgrond.	ZW-0835-3
Indieners stellen dat aanwijzing van rivierdalzones en beekdalzones foutief en verwarrend is en verzoekt dit te corrigeren of te verwijderen.	ZW-1356-13
Indieners stellen dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun betekenis en gevolgen.	ZW-1356-21
Indieners stellen dat zolang er geen duidelijkheid bestaat over de aard, inhoud en reikwijdte van gebiedspaspoorten en bijbehorende instructieregels, deze geen beperkingen mogen opleveren.	ZW-1356-22

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot belemmeringen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun betekenis en gevolgen

Indiener

ZW-1196-13	ZW-1239-13	ZW-1259-11	ZW-1217-12	ZW-1232-12	ZW-1241-13
ZW-1244-14	ZW-1270-15	ZW-1293-9	ZW-1323-19	ZW-1334-18	ZW-1349-16

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling.

Indiener

ZW-1375-9	ZW-1379-19	ZW-1380-25	ZW-1381-12	ZW-1383-31	ZW-1384-20
ZW-1392-29	ZW-1396-26	ZW-1397-21	ZW-1399-24	ZW-1401-24	ZW-1405-28
ZW-1425-28					

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en niet mogen leiden tot (extra) beperkingen voor agrarische bedrijven.

Indiener

ZW-1140-17	ZW-1141-24	ZW-1151-16	ZW-1154-18	ZW-1166-18	ZW-1095-18
ZW-1137-17	ZW-1058-16				

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn in aard en juridische status.

Indiener

ZW-1414-15	ZW-1426-28	ZW-1427-15	ZW-1428-25	ZW-1433-21	ZW-1434-23

ZW-1442-17	ZW-1451-28	ZW-1452-21	ZW-1453-25	ZW-1454-17	ZW-1456-20
ZW-1457-15	ZW-1458-26	ZW-1458-27	ZW-1459-25	ZW-1469-26	ZW-1470-28

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn qua status en gevolgen en niet mogen leiden tot belemmeringen voor agrarische ontwikkeling.

Indiener

ZW-1146-12	ZW-1101-17	ZW-1122-19	ZW-1134-17		

Zienswijze

Indiener stelt dat onduidelijk is wat de gevolgen zijn van de aanduiding van bepaalde gebiedspaspoorten voor zijn gronden c.q. 2 productielocaties

Indiener

ZW-0582-3	ZW-0582-4	ZW-0593-4	ZW-0593-5	ZW-1436-4	ZW-1436-5

Zienswijze

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor exploitatie of ontwikkeling van agrarische bedrijven.

Indiener

ZW-0573-15	ZW-0606-14	ZW-0613-19	ZW-0680-16		

Zienswijze

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen (extra) beperkingen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in hun gevolgen voor toekomstig gebruik en ontwikkelingsmogelijkheden van landbouwgronden.

Indiener

ZW-0734-18	ZW-0722-10	ZW-0723-9	ZW-0696-13	ZW-0697-11	ZW-0715-11

Zienswijze

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die agrarische ontwikkeling belemmert.

Indiener

ZW-1101-18	ZW-1122-20	ZW-1134-18	ZW-1137-18	ZW-1140-18	ZW-1141-25

Zienswijze

Indiener verzoekt duidelijkheid te verschaffen over de effecten van gebiedspaspoorten op de ontwikkelingsmogelijkheden van de gronden.

Indiener

ZW-1249-9	ZW-1185-14	ZW-1189-20	ZW-1193-21	ZW-1193-22	ZW-1196-16
ZW-1254-11	ZW-0932-11	ZW-0851-25			

Zienswijze
Indiener verzoekt te garanderen dat gebiedspaspoorten geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische percelen.

Indiener					
ZW-1375-11	ZW-1379-21	ZW-1380-27	ZW-1381-14	ZW-1383-33	ZW-1384-22
ZW-1392-31	ZW-1396-28	ZW-1397-23	ZW-1399-26	ZW-1399-30	ZW-1401-26
ZW-1405-30	ZW-1425-30	ZW-1426-30	ZW-1427-17	ZW-1428-27	ZW-1433-23
ZW-1434-25	ZW-1442-19	ZW-1451-30	ZW-1452-23	ZW-1453-27	ZW-1454-19
ZW-1456-22	ZW-1457-17	ZW-1458-29	ZW-1459-27	ZW-1469-28	ZW-1470-30

Zienswijze
Indiener stelt dat de status en betekenis van gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en dat deze niet mogen leiden tot beperkingen voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.

Indiener				
ZW-0734-17	ZW-0884-22	ZW-0737-24	ZW-0830-21	ZW-0889-16

Standpunt GS

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten, maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten. Het beleid is specifiek gericht op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en niet op het (agrarisch) gebruik en geeft invulling aan het tweede principe van de POVI; recht doen aan kenmerken en identiteit van gebieden. Middels de gebiedspaspoorten laten wij zien hoe wij die kenmerken en identiteit zien en geven daarmee ontwikkelaars inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.17 Verzoek om maatwerk bij ruimtelijke kwaliteit/ gebiedspaspoorten

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt of gemeenten ook meepraten over de op te stellen gebiedspaspoorten.	ZW-1479-30
Indiener constateert dat het hoofdstuk over ruimtelijke kwaliteit in de POVI versterking behoeft, met name in termen van een brede benadering, duidelijkheid over rolverdeling en ruimte voor lokaal maatwerk.	ZW-0196-51

Indiener constateert dat in paragraaf 4.4 gemeenten en initiatiefnemers bij functiewijzigingen een motiveringsplicht hebben ten aanzien van de ruimtelijke inpassing en gebiedsidentiteit, mede op basis van gebiedspaspoorten en ontwerpend onderzoek. Indiener vraagt zich af of de huidige gebiedspaspoorten voldoende concreet en actueel zijn om deze motiveringsplicht daadwerkelijk te ondersteunen.	ZW-0317-177
Indiener geeft aan dat artikel 1.2 van de Omgevingswet het begrip “omgevingskwaliteit” introduceert, waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de invulling hiervan. Indiener geeft aan dat paragraaf 4.4 erg ver gaat en vraagt zich af of de provincie van mening is dat gemeenten steken laten vallen, en of de omgevingsvisie het juiste instrument is om hierop in te gaan.	ZW-0237-31
Indiener geeft aan dat er ook ruimte voor andere ruimtelijke en landschappelijk kwaliteitskaders zou moeten zijn.	ZW-0313-3
Indiener geeft aan dat er vragen zijn over het detailniveau van gebiedspaspoorten, zoals in Maasgouw, waar per hectare een specifiek gebiedspaspoort wordt aangeduid. Er wordt gevraagd of gebiedspaspoorten op dit gedetailleerde niveau bedoeld zijn of primair gericht moeten blijven op bredere landschappelijke structuren.	ZW-0188-18
Indiener geeft aan dat in paragraaf 4.6.1 de kernkwaliteiten in de GroenBlauwe Landbouwzone genoemd worden, en vraagt waarom er een aantal gebiedsvisies gemaakt is, zoals voor het Maasdal, Bleijenbeek Energielandgoed Wellsmeer. Hoe zijn deze gebieden. Indiener vraagt zich af hoe de provincie met de vastgestelde gemeentelijke visies om wil gaan?	ZW-1473-141
Indiener geeft aan dat om de ruimtelijke kwaliteit te duiden in de POVI de zogenaamde gebiedspaspoorten geïntroduceerd zijn. Op zichzelf is dit een prima benadering om ruimtelijke kwaliteit in beeld te brengen. Er ligt echter al veel stuk dat betrekking heeft op ruimtelijke kwaliteit. Op gemeentelijk niveau, op regionaal niveau (denk aan het ontwerpend onderzoek), maar ook op provinciaal niveau (denk aan het Panorama Maasvallei). Uit de tekst blijkt niet dat hier gebruik van wordt gemaakt, maar ook niet hoe de provincie om wil gaan met stuk dat al op gemeentenniveau is vastgesteld en in gebruik is. Indiener verzoekt om duidelijkheid te geven hoe er met stuk omtrent ruimtelijke kwaliteit dient te worden omgegaan en hoe zich dit tot elkaar verhoudt. De gebiedspaspoorten wordt vooral als inspiratie gezien en het wordt gevraagd om het te verankeren in de POVI en/of verordening.	ZW-0313-36
Indiener geeft aan dat onduidelijk is hoe gebiedspaspoorten zich verhouden tot bestaande beleidsdocumenten, zoals de Omgevingsvisie van de gemeente en de daarin genoemde waarden en kenmerken van gebieden.	ZW-0317-179
Indiener roept op tot een breder en mensgerichter beleid voor ruimtelijke kwaliteit, verduidelijking van de rolverdeling met gemeenten, meer ruimte voor lokaal beleid en maatwerk, en aandacht voor innovatieve ontwikkelingen in het buitengebied.	ZW-0196-58
Indiener verzoekt kritisch te kijken naar de gebiedspaspoorten en in samenspraak met gemeenten te komen tot verbeterde, toetsbare gebiedspaspoorten en een duidelijkere waardering ten opzichte van het bestaand beleid.	ZW-0317-181

Indiener verzoekt om gefaseerde implementatie van ruimtelijke keuzes met ruimte voor gebiedsspecifieke uitwerking.	ZW-0738-5
Indiener vraagt om verduidelijking van de rolverdeling tussen provincie en gemeenten, waarbij gemeenten primair verantwoordelijk zijn voor omgevingskwaliteit.	ZW-0196-55
Volgens indiener vormen de kernkwaliteiten de dragende waarden die landschappen herkenbaar en onderscheidend maken. Gemeenten hebben op grond van de motiveringsplicht de verantwoordelijkheid om in de toelichting op omgevingsplannen en omgevingsplanactiviteiten expliciet te maken hoe de bescherming en eventuele versterking van deze kernkwaliteiten wordt gewaarborgd. Indiener meent dat de effectiviteit van deze plicht staat of valt met de mate van toetsbaarheid. Indiener stelt dat het op dit moment ontbreekt aan een provinciale beoordelingssystematiek, waardoor verschillen ontstaan in interpretatie en toepassing tussen gemeenten. Dit leidt volgens indiener tot ongelijkheid in bescherming en tot onzekerheid in de uitvoeringspraktijk.	ZW-1035-17
Indiener geeft aan dat de vraag is of de huidige gebiedspaspoorten voldoende concreet en actueel zijn om deze motiveringsplicht daadwerkelijk te ondersteunen.	ZW-0317-178

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten een goede manier zijn om ruimtelijke kwaliteit in beeld te brengen, maar dat er al veel bestaande stukken over dit onderwerp zijn op gemeentelijk, regionaal en provinciaal niveau. Indiener geeft aan dat onduidelijk is hoe de provincie deze bestaande stukken wil gebruiken of zich daartoe wil verhouden, en verzoekt hier duidelijkheid over te geven.

Indiener					
ZW-0166-40	ZW-0186-50	ZW-0224-44	ZW-0237-30	ZW-0240-35	ZW-0241-30
ZW-0242-38	ZW-0317-50	ZW-1236-35	ZW-1473-30	ZW-1479-82	ZW-0278-50

Standpunt GS

Ruimtelijke kwaliteit zien wij als de ruimtelijke dimensie van omgevingskwaliteit en gaat over de goede functie op de goede plek en op de goede manier aangepast aan de kenmerken en identiteit van de omgeving. De kenmerken en identiteit van de omgeving hebben wij geduid in de gebiedspaspoorten en aanvullend hebben wij ontwerpbeginselen uitgewerkt. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen geven we op een abstract, provinciaal niveau inzicht in de bestaande kenmerken en identiteiten. Ze bieden inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes. Daarmee willen we echter nationale- en/of gemeentelijke ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten niet uitsluiten.

Thema's met betrekking tot een gezonde en veilige leefomgeving komen aan bod in hoofdstuk 8 van de Omgevingsvisie en zien wij niet als onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.4 van

‘Bij functiewijzigingen in de planvorming hebben gemeenten en initiatiefnemers een motiveringsplicht. Ze moeten in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aangeven hoe de ontwikkeling zich in brede ruimtelijke zin verhoudt tot de omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden (gebiedspaspoorten). Dat moeten ze aantonen met ontwerpend onderzoek, onder verwijzing naar de ontwerpbeginselen.’

naar

Bij een omgevingsplan dat betrekking heeft op een ruimtelijk initiatief met een omvang groter dan 50m2 gelegen in het landelijk gebied hebben gemeenten een motiveringsplicht m.b.t. ruimtelijke kwaliteit. Gemeenten dienen in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe de ontwikkeling zich in positieve zin verhoudt tot de omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden. Daarbij, ter inspiratie, gebruikmakend van de gebiedspaspoorten en ontwerpbeginselen en/of andere ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteitskaders (betreffen geen toetsingskaders).

3.18 Verzoeken tot aanpassing kaartbeeld gebiedspaspoorten

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat op sommige plekken in de gemeente Valkenburg beekdalen zijn ingetekend die helemaal niet bestaan, en waar volgens indiener zelfs nooit water heeft gelopen.	ZW-1358-35
Indiener geeft aan dat ingetekende oppervlakten als beekdal niet juist zijn, omdat er op perceel Y76 geen water stroomt en een weg het perceel doorsnijdt, waardoor het technisch onmogelijk is als beekdal te functioneren	ZW-1125-5
De indiener constateert dat op de eigen locatie meerdere gebiedspaspoorten zijn aangewezen, terwijl de landschappelijke kenmerken van de locatie wegens de industriële inrichting en ontwikkelingen ter plekke in de praktijk verdwenen zijn. Hierbij constateert de indiener ook dat op vergelijkbare andere locaties geen gebiedspaspoorten zijn aangewezen. De indiener verzoekt daarom om de gebiedspaspoorten op de eigen locatie te verwijderen, in lijn met vergelijkbare locaties en gelet op andere aanduidingen op de locatie die aangeven dat industriële activiteiten voorrang hebben. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-14
De indiener geeft aan dat de aanduiding ‘beekdal’ onlogisch is voor het perceel van de indiener in verband met de hoogteligging van het perceel en dit is in de vigerende visie en verordening dan ook niet van toepassing.	ZW-1158-2
De indiener geeft aan dat de aanduiding ‘beekdal’ onlogisch is voor het perceel van de indiener in verband met de hoogteligging van het perceel en dit is in de vigerende visie en verordening dan ook niet van toepassing. De	ZW-1119-7

indiener verzoekt de aanduiding Beekdal te verwijderen van de percelen van de indiener om toekomstige beperkingen voor de bedrijfsvoering te voorkomen. Zie zienswijze voor locaties.	
De indiener vraagt hoe het 'landschapskader Noord- en Midden-Limburg' uit 2009 zich verhoudt tot de nieuwe gebiedspaspoorten. In het landschapskader zijn 9 gebieden beschreven, terwijl in het huidige concept sprake is van 12 gebieden.	ZW-1479-29
De indiener vraagt om een goede analyse van de gebiedspaspoorten voor NML (Noord- en Midden-Limburg) en een nieuwe analyse en indeling van de sublandschapstypen.	ZW-1479-36
De indiener vraagt waar de 12 onderscheiden gebieden liggen en hoe deze zich verhouden tot de gebiedspaspoorten.	ZW-1479-37
Dwars over het bedrijf Karreveld 10 en 10a loopt een verbinding met landschapselementen. Dit is een onjuiste indeling. het is onmogelijk dwars door bebouwing landschapselementen te creëren. Dit dient te worden aangepast.	ZW-1226-6
Het bedrijf van indiener is gelegen binnen een “kampenlandschap”. Aan de zuidoostzijde ligt een groensingel. Een groensingel is volgens indiener niet te beschouwen als een landschap. Indiener verzoekt dan ook om de aanduiding “bos- en mozaïeklandschap” te verwijderen.	ZW-0355-4
In de povi worden gebiedspaspoorten genoemd voor het beschrijven van de specifieke karakteristieken van een gebied. Indiener geeft aan dat deze paspoorten niet nieuw zijn en in de huidige situatie gekoppeld aan het buitengebied. Indiener vraagt of deze ook gaan gelden voor het bebouwde gebied.	ZW-0314-171
Indiener constateert dat de bebouwing op bouwvlak zich gedeeltelijk bevindt in droge heide ontginningen en gedeeltelijk in plateau ontginningen en vraagt om een onderbouwing.	ZW-0916-5
Indiener constateert dat op het achterste deel van het woonperceel gelegen aan de Danielweg 14 te Melderslo de aanduiding “Natte laagten” én de aanduiding “Droge Heideontginningen” heeft gekregen. Indiener meent dat deze aanduidingen tegenstrijdig zijn. Indiener meent dat de aanduiding ‘Natte Laagten’ het onmogelijk of zeer lastig maakt om te bouwen in de achtertuin en dit een ongewenste ontwikkeling is gezien het woningtekort en de mantelzorg. Het perceel van indiener ligt teven binnen het ‘verwevingsgebied’. Binnen deze gebiedsaanduiding zijn de genoemde voorzieningen juist wél mogelijk en in beginsel als passend beoordeeld. Indiener stelt voor om de aanduiding “Natte Laagten” niet over woonpercelen en tuinen te leggen. Indien de aanduiding ‘Natte Laagten’ niet gewijzigd wordt dan verzoekt indiener om in de beleidsmatige omschrijving in de POVI meer ruimte te bieden, zodat er toch “rode ontwikkelingen” in het gebied met de ‘Natte Laagten’ mogelijk blijven in het verwevingsgebied zoals compenserende maatregelen die de “sponswerking” bevorderen, zoals infiltratievoorzieningen.	ZW-0442-1
Indiener geeft aan dat de aanduiding van hellingen niet correct is en dat de steilheid van hellingen vaak niet overeenkomt met de aangegeven 18%.	ZW-0375-2

Indiener geeft aan dat de beekdalen (Kaart 2 - Gebiedspaspoorten) ten onrechte midden in het bos- en mozaïeklandschap zijn weergegeven, inclusief een vlek bij de Kesselseweg en kleine snippers bij Bakheide en Nieuwstraat, wat vreemde structuren oplevert.	ZW-0237-132
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten slordig zijn ingetekend, waarbij ze soms door dorpen lopen en de grenzen van de bebouwde kom niet worden gerespecteerd. Op andere plekken in het buitengebied ontbreekt een paspoort, waardoor daar niets van toepassing is.	ZW-1236-213
Indiener geeft aan dat de kleurcodering van percelen onduidelijk is. Dit loopt door elkaar of zit gedeeltelijk in een perceel. Het is praktisch onmogelijk om dit te bewerken cq uit te voeren.	ZW-0480-1
Indiener geeft aan dat droge heideontginningen ten onrechte zichtbaar zijn op de kaart 2 - Gebiedspaspoorten aan de Maas, wat incorrect is.	ZW-0237-134
Indiener geeft aan dat een aantal gebieden in de Omgevingsverordening waren aangegeven als ‘Beekdal’, in de Ontwerpvisie worden deze dubbel benoemd als ‘Beekdal’ (als gebiedspaspoort) en ook als ‘Droogdal’. In een gebied dat wordt benoemd als ‘Beekdal’ is ook een feitelijke beek aanwezig. Dat kan niet tevens ‘Droogdal’, waar geen permanente waterloop in aanwezig is, zijn. Steller vraagt deze fout te herstellen.	ZW-0741-13
Indiener geeft aan dat er fouten zijn geconstateerd in Kaart 2 - Gebiedspaspoorten.	ZW-0237-131
Indiener geeft aan dat grenzen van droge heide ontginningen en plateau ontginningen door het bouwblok lopen, wat verwarring veroorzaakt.	ZW-1125-6
Indiener geeft aan dat het bos- en mozaïeklandschap (Kaart 2 - Gebiedspaspoorten) ten onrechte doorloopt tot in de kern, parallel aan de Rijksweg en het spoor (zuidzijde van de gemeente), en dat ook op de Pastoor Vranckenlaan en Broeklaan kleine snippers in achtertuinen zijn aangegeven, wat niet gewenst is.	ZW-0237-133
Indiener geeft aan dat in de gebiedspaspoorten te veel fouten staan om allemaal te noemen en geeft een aantal voorbeelden.	ZW-0188-77
Indiener geeft aan dat percelen die vlak liggen of licht glooien ten onrechte worden aangemerkt als zijnde sterke hellingen.	ZW-0172-6
Indiener geeft aan dat stedelijke bebouwing in het Beekdalgebied ten noorden van Eijsden ongewenst is.	ZW-0538-2
Indiener heeft meerdere vragen omtrent het kaartmateriaal bij de POVI. Rivier de Geul is in verschillende zonering anders aangeduid - De Geul is niet overal aangeduid als beekdal ("laatste stuk", Molenveldweg, Watervalderbeek. - "laatste stuk" van de Watervalderbeek is geen droogdal	ZW-0238-124
Indiener kan zich niet vinden in de grootte van de aanduiding Gebiedspaspoort Beekdalen op diverse percelen omdat die groter is dan de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone (beekdalen) en verzoekt om aanpassing.	ZW-0594-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort 'Beekdalen' op enkele percelen omdat hier geen sprake is van een beekdal en verzoekt de provincie deze aanduiding te vervangen door "Droge Heideontginng' en 'Natte heideontginning'.	ZW-0691-2

Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort Bos- en Mozaïeklandschap omdat er functioneel geen bos en mozaïeklandschap aanwezig is. Indiener verzoekt de provincie om dit te vervangen door het Gebiedspaspoort Velden.	ZW-0648-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort 'Bos- en mozaïeklandschap' op een kavel in het gebied en verzoekt om een toelichting of het verwijderen van deze aanduiding.	ZW-0361-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanwijzing van het Gebiedspaspoort Beekdalen van diverse percelen en vraagt de provincie deze aanduiding te wijzigen in Gebiedspaspoort Natte Heideontginning.	ZW-0296-2
Indiener kan zich niet vinden in de breedte van de aanduiding Beekdal van de Kwistbeek nu onduidelijk is welke consequenties dit heeft en verzoekt de provincie de breedte van het beekdal van de geldende omgevingsverordening aan te houden.	ZW-0294-2
Indiener kan zich niet vinden in de Gebiedspaspoorten die rond zijn huiskavel en de directe omgeving liggen en vraagt de provincie en de zonering Bos- en mozaïeklandschap te wijzigen in Droge heideontginning.	ZW-0555-3
Indiener kan zich niet vinden in de zonering gebiedspaspoort Bos- en mozaIeklandschap op de huiskavel omdat dit naar verwachting een beperking voor een eventuele uitbreiding van de aanwezige loods kan betekenen.	ZW-0289-2
Indiener kan zich niet vinden in het aantal gebiedspaspoorten op zijn gronden waardoor alles versnipperd is en het overzicht ontbreekt en verzoekt de provincie de zoneringen van de gebiedspaspoorten nauwkeurig te bekijken en meer structuur aan te brengen.	ZW-0707-3
Indiener kan zich niet vinden in het aanwijzen van het Gebiedspaspoort Bos- en mozaïeklandschap en verzoekt de provincie deze te wijzigen in Droge heideontginning.	ZW-0590-3
Indiener kan zich niet vinden in het feit dat zijn bedrijf is onderverdeeld in 5 Gebiedspaspoorten en verzoekt de provincie om heroverweging en het aanbrengen van meer structuur.	ZW-0347-2
Indiener kan zich niet vinden in het feit dat zijn huiskavel is onderverdeeld in 5 Gebiedspaspoorten en verzoekt de provincie de gebiedspaspoorten Bos- en mozaïeklandschap en Beekdalen te wijzigen in Natte heideontginning.	ZW-0290-2
Indiener kan zich niet vinden in het feit dat zijn huiskavel is onderverdeeld in 6 Gebiedspaspoorten en verzoekt de provincie om heroverweging en het aanbrengen van meer structuur.	ZW-0343-2 ZW-0663-3
Indiener kan zich niet vinden in het feit dat zijn kavel is onderverdeeld in 5 gebiedspaspoorten en verzoekt om een heroverweging, met name het gebiedspaspoort Bos en mozaïeklandschap dat onterecht zou zijn aangebracht.	ZW-0599-2
Indiener kan zich niet vinden in vergroting van het beekdal ten opzichte van de huidige omgevingsverordening. Een duidelijke motivering ontbreekt en onduidelijk is welke beperkingen van het grondgebruik dit met zich meebrengt.	ZW-0292-2

Indiener merkt bij paragraaf 4.5.1 op: De kaart van het gebiedspaspoort beekdalen komt niet overeen met kaart beekdalen en natte laagten binnen de groenblauwe landbouwzone. In het gebiedspaspoort zijn ook de droogdalen opgenomen als beekdal, dit is feitelijk gezien niet juist. Verzoek om de kaarten "Beekdalen en natte laagten" en het gebiedspaspoort overeen te laten komen.	ZW-1204-86
Indiener merkt bij paragraaf 4.5.1 op: Limburg is kenmerkend gezien de vele bronnen en bronbeekjes, voornamelijk gelegen in het zuiden. Deze bronnen en bronbeekjes zijn ecologisch gezien zo waardevol en kenmerkend voor het gebied, dat we verzoeken deze als apart gebiedspaspoort op te nemen. Nu staan ze onder het gebiedspaspoort beekdalen, maar dit is niet juist, omdat er geomorfologisch gezien geen beekdal aanwezig is.	ZW-1204-85
Indiener merkt op dat zijn bedrijfslocatie niet voldoet aan de kenmerken van Cultuurlandschap en verzoekt derhalve om het ‘Gebiedspaspoort Bos- en mozaïeklandschap’ van zijn gronden te verwijderen.	ZW-1302-2
Indiener stelt dat de aanduiding van een bedrijfslocatie met het gebiedspaspoort ‘Bos- en mozaïeklandschap’ onjuist is, omdat dit niet aansluit bij intensief agrarisch en recreatief gebruik.	ZW-0940-7
Indiener stelt dat de aanduidingen ‘beekdal’ en ‘droogdal’ foutief en verwarrend zijn gebruikt en dat dit in de visie moet worden gecorrigeerd.	ZW-0979-22
Indiener stelt dat de benamingen ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend worden gebruikt en verzoekt dit te herstellen.	ZW-1077-15
Indiener stelt dat de dubbelbenaming van gebieden als ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en hersteld moet worden.	ZW-1101-19
Indiener stelt dat de dubbelbenaming van gebieden als ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te herstellen.	ZW-1122-21
Indiener stelt dat de dubbele gebiedsbenaming ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-1259-13
Indiener stelt dat de gebiedspaspoorten “natte-heide ontginning” en “bos- en mozaïeklandschap” ten onrechte over het bedrijfscomplex zijn gelegd en verzoekt om deze aanduidingen te corrigeren.	ZW-0450-6
Indiener tekent bezwaar aan tegen toepassing van gebiedspaspoort droogdal voor enkele percelen aangezien hier nooit water stroomt en geeft aan dat nota bene op een van de percelen het droogdal wordt doorsneden door een weg die hoger ligt als het perceel.	ZW-0916-3
Indiener verzoekt dat het gebiedspaspoort ‘Bos- en Mozaïeklandschap’ van de huiskavel en erfbeplanting wordt verwijderd.	ZW-0868-11
Indiener verzoekt de provincie om de begrenzing van het Gebiedspaspoort Beekdal aan te passen aan de begrenzing van de Groenblauwe Landbouwzone (beekdal).	ZW-0663-2
Indiener verzoekt de Provincie om zijn bedrijf aan de Losbaan te Lottum uit te zonderen van de aanduiding “Bos- en Mozaïeklandschap” in het gebiedspaspoort. Indiener meent dat de aanduiding “Bos- en Mozaïeklandschap” op landbouwgrond in de directe omgeving van zijn bedrijf onzekerheid en potentieel ruimtelijke beperkingen creëert voor toekomstige ontwikkeling.	ZW-0424-3

Indiener verzoekt Mookerplas en het kanaal niet als beekdal op te nemen en het beekdal tussen Eindweg en Elzenstraat correct in te tekenen	ZW-0317-242
Indiener verzoekt om aanpassing van de kaart voor flauwe en steile hellingen in het gebiedspaspoort, omdat deze naar de mening van indiener niet correct zijn en onduidelijk is wat de gevolgen zijn van deze aanduidingen.	ZW-0239-6
Indiener verzoekt om correctie van foutieve groenlocaties die in zonering Bos en Mozaïeklandschap zijn ingetekend, specifiek op de Middenheideveldweg te Maria Hoop, waar een groen locatie is aangeduid die niet bestaat.	ZW-1125-1
Indiener verzoekt om de aanduiding 'gebiedspaspoort-Beekdal' van een bedrijfslocatie te verwijderen, aangezien deze locatie niet in een beekdal is gelegen.	ZW-0596-1
Indiener verzoekt om herziening van de belijning van de gebiedspaspoorten beekdalen en droogdalen, omdat deze te ruim zijn en onduidelijk is wat de gevolgen zijn van deze aanduidingen.	ZW-0239-7
Indiener verzoekt om het kaartmateriaal te vereenvoudigen en te updaten. De grote diversiteit aan verschillende kaartlagen lijken niet met elkaar te communiceren. Het tracé van de Haelensche beek is heringericht en verlegd.	ZW-0100-1
Indiener verzoekt om het verwijderen van de aanduiding 'Bos en Mozaïeklandschapselement' bij de locatie Steegkamp 4 te Castenray, aangezien dit element niet daadwerkelijk aanwezig is.	ZW-0943-2
Indiener verzoekt om recreatieve terreinen waaronder vakantieparken (Klein Vink, Resort Arcen, Campervillage en Europarcs Maasduinen, etc.) en campings (De Weerd, Krosselt, NCC De Spekberg, e.d.) in de Groenblauwe Landbouwzone onder te brengen. Indiener geeft aan dat de omgevingskwaliteiten in deze zone voor een belangrijk deel de aantrekkelijkheid van deze terreinen bepalen.	ZW-0242-32
Indiener vraagt om de aanduiding 'Beekdalen - Gebiedspaspoort' te verwijderen van het hoogplateau bij Zandweg 10 te Maria Hoop, omdat er geen beekdal waarneembaar is.	ZW-0382-5
Indiener vraagt om de aanduiding 'Droogdalen' te verwijderen van het hoogplateau bij Zandweg 10 te Maria Hoop, omdat er geen droogdal waarneembaar is.	ZW-0382-6
Indiener vraagt om een logische afstemming tussen de Gebiedspaspoorten en de Algemene zonering. Zo komt de begrenzing van het beekdal op de huiskavel tussen de Groenblauwe Landbouwzone en Gebiedspaspoort niet niet overeen.	ZW-0343-8
Indiener vraagt zich af waarop de aanduiding Gebiedspaspoort-Beekdal is gebaseerd en geeft aan dat er geen sprake is van een Beekdal in relatie tot de bedrijfslocatie.	ZW-1332-1
Indiener stelt dat aanduidingen als beekdal en droogdal foutief en verwarrend zijn.	ZW-1396-31
Indiener stelt dat de benamingen ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend worden gebruikt en verzoekt dit te herstellen.	ZW-1077-15

Indiener stelt dat de dubbelbenaming van gebieden als ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en hersteld moet worden.	ZW-1101-19
Indiener stelt dat de dubbelbenaming van gebieden als ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te herstellen.	ZW-1122-21
Indiener stelt dat de dubbele gebiedsbenaming ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-1259-13
Indiener geeft aan dat verschillende gebiedspaspoorten elkaar overlappen, zoals in gebied 't Sittert ten zuiden van Sint Odiliënberg, waardoor ze niet hanteerbaar zijn; gebiedspaspoorten zouden niet op perceelsniveau, maar voor een groter gebied moeten gelden; aanpassing of toelichting welk paspoort prevaleert wordt gevraagd.	ZW-0241-125
Indiener constateert dat gebiedspaspoort beekdalen ter hoogte van bedrijfslocatie (bijlage 4) afwijkt ten opzichte van de kaartlaag beekdalen en verzoekt om deze gelijk te stellen dan wel om onderbouwing van de geconstateerde verschillen. Indiener wenst verwijdering van gebiedspaspoort bos- en mozaïeklandschap ingetekend op eigen tuin (bijlage 7) en stelt dat desbetreffende bomen/struiken reeds door de vorige eigenaar zijn verwijderd.	ZW-0545-11
Indiener vraagt zich af waarop de aanduiding 'Gebiedspaspoort-Beekdal' is gebaseerd, aangezien er geen sprake is van een Beekdal/laagte op de bedrijfslocatie volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland.	ZW-0556-3
Indiener geeft aan dat de locatie Aan de Heibloem 21 in Heythuysen is aangemerkt als natte heideontginning. Er is geen sprake van heide of droogte/natte percelen. Met een aanduiding naar primair landbouwgebied is dit opgelost.	ZW-0700-3
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Op basis van welke data en criteria zijn de beekdalgrenzen vastgesteld? Is er gebruikgemaakt van AHN-hoogtekaarten en actuele hydrologie?	ZW-0899-15
Indiener wil dat het gebiedspaspoort op een bomenrij op zijn perceel wordt verwijderd	ZW-1078-9
Indiener verzoekt om de gebieden gelegen in de omgeving Lutenakkersteeg, Beelenhofweg, Oudesteeg, Princenweg, Koelebeemdweg, Witvennenweg te Weert alsnog te betrekken in de gebiedspaspoorten en de kenmerken, kwaliteiten en karakteristieken vast te leggen.	ZW-1086-1
Indiener stelt voor dat het bouwvlak op Noorbeekerweg 1 in Mheer onder de categorie Plateau-ontginningen valt, gezien de onlogische indeling in het gebiedspaspoort.	ZW-1097-3
Indiener verzoekt bij paragraaf 2.3.5: De achttal gebiedsdifferentiatie sluiten niet aan bij de indeling van de gebiedspasporten en kernkwaliteiten van de Groenblauwe Landbouwzone (reliëf, contrast open/gesloten/ groene karakter/cultuurhistorische erfgoed) uit paragraaf 4.6. Laat paragraaf 4.6 aansluiten bij indeling gebiedsdifferentiatie.	ZW-1204-66
Indiener constateert dat ook in het kaartmateriaal de aanduidingen niet helder aangeven welk beleid nu van toepassing is, bijvoorbeeld twee verschillende beekdalen.	ZW-1226-30

Indiener verzoekt om voor de percelen F349 / F610 / F743 / F744 / F1523 / F1524 / F1525 te Vlodrop het Gebiedspaspoort - Kampen > laten vervallen. Het verzoek van indiener geldt ook de overige percelen gelegen aan de Boomgaardstraat in Vlodrop.	ZW-1389-14
Indiener verzoekt om voor de percelen F349 / F610 / F743 / F744 / F1523 / F1524 / F1525 / G1880 te Vlodrop het Gebiedspaspoort - Velden te laten vervallen.	ZW-1389-15
Indiener vraagt zich af op welke criteria de gebiedspaspoorten, zoals 'velden' en 'droge heideontginning', zijn gebaseerd en hoe deze begrenzingen zijn bepaald.	ZW-1443-5
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als plateau-ontginningen.	ZW-1453-19
Indiener verzoekt om het gebiedspaspoort 'beekdal' op hun huiskavel aan te passen naar 'velden', omdat hier geen beek te vinden is.	ZW-0175-4

Standpunt GS

Om discussie over het kaartbeeld te voorkomen hebben wij de gebiedsindeling overgenomen van bestaande producten, namelijk het landschapskader Noord -en Midden Limburg en het Handvat kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid Limburg.
Beide producten zijn in samenspraak met gemeenten tot stand gekomen en worden al geruime tijd toegepast. Het kaartbeeld is echter indicatief van aard. Toepassing vraagt altijd om locatie specifiek onderzoek op basis waarvan de indeling aangepast kan worden. De gebiedsindeling heeft bovendien een abstractie die geen onderscheid maakt in specifiek gebruik (zoals sportterrein, groeve of begraafplaats). Aanvullend hebben wij drie aanpassingen doorgevoerd.

1) Bebouwd gebied (landelijke kernen, stedelijk gebied en werklocaties) uitgesneden. Gebiedspaspoorten lopen daardoor niet meer door in bebouwd gebied.
2) Ten zuiden van de voormalige zuidgrens van de gemeente Echt zijn de bos- en mozaïeklandschappen verwijderd. Deze landschappen komen alleen boven deze grens voor.
3) De term beekdal werd zowel in het hydrologisch- als in het ruimtelijk kwaliteitsbeleid gebruikt en had vanuit de verschillende beleidsdoelen eigen begrenzingen. Om verwarring te voorkomen is de term in het ruimtelijke kwaliteitsbeleid aangepast naar Beeklandschap. Zie aanvullend de antwoorden bij paragraaf 14.1 en 14.14.

Voorstel aan PS

In hoofdstuk 4 term beekdal veranderen in beeklandschap.

In kaart gebiedspaspoorten het bebouwd gebied (landelijke kernen, stedelijk gebied en werklocaties) uitsnijden.

Ten zuiden van de voormalige zuidgrens van de gemeente Echt de bos- en mozaïeklandschappen verwijderden uit de kaart gebiedspaspoorten.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat op het achterste deel van het woonperceel gelegen aan X Melderslo de aanduiding “Natte laagten” én de aanduiding “Droge Heideontginningen” heeft gekregen. Indiener meent dat deze aanduidingen tegenstrijdig zijn. Indiener meent dat de aanduiding ‘Natte Laagten’ het onmogelijk of zeer lastig maakt om te bouwen in de achtertuin en dit een ongewenste ontwikkeling is gezien het woningtekort en de mantelzorg. Het perceel van indiener ligt teven binnen het ‘verwevingsgebied’. Binnen deze gebiedsaanduiding zijn de genoemde voorzieningen juist wél mogelijk en in beginsel als passend beoordeeld. Indiener stelt voor om de aanduiding “Natte Laagten” niet over woonpercelen en tuinen te leggen. Indien de aanduiding ‘Natte Laagten’ niet gewijzigd wordt dan verzoekt indiener om in de beleidsmatige omschrijving in de POVI meer ruimte te bieden, zodat er toch “rode ontwikkelingen” in het gebied met de ‘Natte Laagten’ mogelijk blijven in het verwevingsgebied zoals compenserende maatregelen die de “sponswerking” bevorderen, zoals infiltratievoorzieningen.	ZW-0442-1

Standpunt GS

Het desbetreffende perceel is geclassificeerd als een natte laagte, gebaseerd op de geomorfologische kaart. Voor de beargumentatie waarom dit gebied door cluster Ruimte als droge heideontginning is ingetekend, zie antwoord paragraaf 14.18.

Voor wat betreft het mogelijk houden van ontwikkelingen: op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel geldt er voor de natte laagten een motivatie- en compensatieplicht bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering ‘natte laagte’. Deze motivatie- en compensatieplicht is verankerd in de omgevingsverordening. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies, beschikbaar te maken, om het behalen van de doelen van de zonering, te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.19 Wat doet de provincie aan landschappelijke kwaliteit?

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 4.6.4.1 op: In de eerste bullet bij landschapselementen, staat dat de aanleg en herstel van landschapselementen gestimuleerd gaat worden. Graag toelichten wat wordt verstaan onder stimuleren. Om herstel en aanleg te realiseren is ruimte nodig en financiële middelen, graag toelichten hoe de provincie hun taken en rol hierin ziet.	ZW-1204-90

Standpunt GS

De Provincie stimuleert de aanleg en het beheer van landschapselementen op basis van vrijwilligheid. Dit doen we middels diverse subsidieregelingen zoals bijvoorbeeld de subsidieregeling landschapselementen en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Uitvoering van het ANLb vindt plaats via de coöperatie Natuurrijk Limburg. Leden (grondeigenaren) sluiten met de coöperatie een (beheer)overeenkomst voor onder andere het beheer van landschapselementen. De overeenkomst geldt voor een bepaalde periode, vaak 6 jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.20 Wat is ruimtelijke kwaliteit en welk doel dient het beleid?

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de gebruikelijke definitie van ruimtelijke kwaliteit te beperkt is. Naast hoge gebruikerswaarden, belevingswaarden, en toekomstwaarden, verdienen ook herkomstwaarden expliciete erkenning.	ZW-1479-26
De indiener vraagt om duidelijkheid over wat de provincie verstaat onder ruimtelijke kwaliteit, met verwijzing naar opmerkingen bij het thema Erfgoed en Cultuur.	ZW-1479-17
Indiener geeft aan dat in artikel 1.2 Omgevingswet het begrip “omgevingskwaliteit” wordt geïntroduceerd (opvolger van ruimtelijke kwaliteit). De gemeente staat aan de lat om hier invulling aan te geven. Dit kan via de nieuwe commissie omgevingskwaliteit en beleid (zie afdeling 17.2 & artikel 17.9 Omgevingswet). Verplicht is in elk geval het onderdeel Rijksmonumenten en eventueel de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Met dit in het achterhoofd gaat paragraaf 4.4 wel erg ver. Indiener vraagt of de provincie van mening is dat de gemeente hierin steken laat vallen. Als dat het geval is, wordt gevraagd of de omgevingsvisie dan het juiste instrument is om hier aandacht voor te vragen.	ZW-0313-37
Indiener geeft aan dat onduidelijk is bij het onderdeel Ruimtelijke kwaliteit hoe hard passend ontwikkelen is en welke criteria gelden om aan te tonen dat iets passend is ontwikkeld of niet. Is er een definitie van minimale kwaliteit?	ZW-1164-8
Indiener mist duidelijkheid over wat ruimtelijke kwaliteit inhoudt en wil dat deze wordt gekoppeld aan belevingswaarde en gebruikswaarde, met meer aandacht voor karakteristiek en ruimtelijke dynamiek.	ZW-0224-138

Zienswijze
Indiener geeft aan dat artikel 1.2 van de Omgevingswet het begrip “omgevingskwaliteit” introduceert, waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de invulling hiervan. Indiener geeft aan dat paragraaf 4.4 erg ver gaat en vraagt zich af of de provincie van mening is dat

gemeenten steken laten vallen, en of de omgevingsvisie het juiste instrument is om hierop in te gaan.

Indiener					
ZW-0278-51	ZW-0278-51	ZW-0278-51	ZW-0224-45	ZW-0240-36	ZW-0241-31
ZW-0242-39	ZW-0317-51	ZW-1236-36	ZW-1473-31	ZW-1479-83	

Standpunt GS

Ruimtelijke kwaliteit is van oudsher een centraal thema in de ruimtelijke ordening, onderdeel van de omgevingskwaliteit en verankerd in principes van NOVI en POVI. Het zijn primair de gemeenten die verantwoordelijk zijn voor de ruimtelijke kwaliteit van hun grondgebied. In de laatste decennia lag de focus van de Provincie vooral op bescherming van landschappelijke kernkwaliteiten in het Nationaal Landschap Zuid Limburg en de Groen Blauwe mantel. Vanwege de toenemende complexiteit en samenhang van de huidige ruimtelijke opgaven in heel Limburg, is in lijn met de Rijks aanpak (onder meer nationaal Programma Mooi Nederland), een stevigere provinciale rol ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit uitgewerkt.

Ruimtelijke kwaliteit zien wij als de ruimtelijke dimensie van omgevingskwaliteit en gaat over de juiste functie op de juiste plek en op de goede manier aangepast aan de kenmerken en identiteit van de omgeving. Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten, maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten. Het beleid is specifiek gericht op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en niet op het (agrarisch) gebruik en geeft invulling aan het tweede principe van de POVI; recht doen aan kenmerken en identiteit van gebieden. Middels de gebiedspaspoorten laten wij zien hoe wij die kenmerken en identiteit zien en geven daarmee ontwikkelaars inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.

Thema's met betrekking tot een gezonde en veilige leefomgeving komen aan bod in hoofdstuk 8 en zien wij niet als onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Paragraaf 4.4 alinea 1 t/m 5 hernoemen in 4.4.1 Inleiding en vanaf de 6e alinea hernoemen in 4.4.2 Ruimtelijke kwaliteit als gezamenlijk opgave, paragraaf 4.5 en volgend verplaatsen naar nieuwe paragraaf 4.4.3, 4.5.14 wordt 4.4.6.

Tekst toevoegen in hoofdstuk 2, paragraaf 3.4: ‘Ruimtelijke kwaliteit zien wij als de ruimtelijke dimensie van omgevingskwaliteit en gaat over de juiste functie op de juiste plek en de juiste vormgeving. Het is daarmee zowel een ordenende- als een ontwerpopgave.

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen.

Een goede ruimtelijke kwaliteit ontstaat wanneer we een balans vinden tussen 4 belangrijke kernwaarden:

1. Gebruikswaarde: efficiënt, effectief en meervoudig gebruik van ruimte.
2. Toekomstwaarde: duurzaam, aanpasbaar en robuust ontwerp voor de lange termijn.
3. Belevingswaarde: schoonheid, eigenheid en de unieke identiteit van een plek.
4. Herkomstwaarde: aandacht voor de ontstaansgeschiedenis en de culturele identiteit van een gebied.'

3.21 Wat wordt bedoeld met kwaliteitsvolle landschappen?

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 4.2 gesproken wordt over 'kwaliteitsvolle landschappen', maar dat onduidelijk is wat hiermee concreet wordt bedoeld en welke kwaliteiten en criteria leidend zijn. Indiener geeft aan dat heldere definities nodig zijn om deze begrippen eenduidig toe te kunnen passen in beleid en uitvoering.	ZW-0317-175

Standpunt GS

Paragraaf 4.2 eerste alinea: Terechte vraag, kwaliteitsvol is een subjectief begrip, de tekst wordt aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 2 van
'Voor een goede omgevingskwaliteit zijn ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit essentieel. Limburg is een groene provincie met karakteristieke en kwaliteitsvolle landschappen. Dat komt mede dankzij de bijzondere aardkunde, rijke cultuurhistorie en de hieruit voortvloeiende interessante mix van stedelijk en landelijk gebied, met waardevolle natuurgebieden en bedrijvigheid'

naar

'Voor een goede omgevingskwaliteit zijn ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit essentieel. Limburg is een groene provincie met landschappen die vaak veel karakteristieke kernkwaliteiten bezitten. Dat komt mede dankzij de mix van bijzondere aardkunde, rijke cultuurhistorie en de hieruit voortvloeiende interessante mix van stedelijk en landelijk gebied, met waardevolle natuurgebieden en bedrijvigheid.'

3.22 Water, landbouw opnemen als kernkwaliteit van het landschap

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 4.6 op: In het hoofdstuk Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap omschrijft u de kernkwaliteiten. Deze kernkwaliteiten werken door in het instrumentarium. Het belang van ‘water’ vereist dat ‘water’ een aparte kernkwaliteit is, en niet onder ‘reliëf’ wordt geschaard.	ZW-1204-87
Indiener merkt bij paragraaf 4.6.4.2 op: Toevoegen als functie: Waterbeheer: holle wegen hebben vaak een waterafvoerende functie, sommige zijn daarom opgenomen op de legger van het waterschap.	ZW-1204-91
Indiener verzoekt bij paragraaf 4.4: KRW opnemen in deze lijst alsook de ambitie om te komen tot robuuste watersystemen (beekdalen en natte laagten inzetten voor watersysteemherstel). Deze zorgen namelijk ook voor een verandering van het landschap.	ZW-1204-83
Indiener verzoekt om in paragraaf 4.6 (‘Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg’) landbouw in alle vormen op te nemen als kernkwaliteit, vanwege dat landbouw vanuit het historische perspectief hier ook thuis hoort.	ZW-0524-3

Standpunt GS

De bestaande indeling van onze landschappelijke kernkwaliteiten is gebaseerd op de aanwijzing van het Nationaal Landschap Zuid Limburg (2005) en sindsdien gangbaar. Beleid en beleidsinstrumenten borduren daar sindsdien op voort. Aanpassing van die indeling vraagt dan ook aanpassing van ondersteunende instrumenten zoals het Handvat Kernkwaliteiten Zuid Limburg. Het thema Water maakt echter integraal onderdeel uit van de kernkwaliteit reliëf, het thema Landbouw maakt dan weer integraal onderdeel uit van de kernkwaliteit cultuurhistorie. Wij achten dat hiermee voldoende geborgd is dat de landschappelijke waarden van zowel water als landbouw onderdeel uitmaken van landschappelijke afwegingen. Bovendien hebben we voor de thema's Water en Landbouw specifiek thematisch beleid (respectievelijk hoofdstuk 6 en 11). Aanvullend voegen we het provinciaal Waterprogramma toe aan de opgesomde programma's in §4.4 en voegen we de functie waterbeheer toe aan Holle wegen (§4.6.4.2).

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 4, paragraaf 4: ‘Provinciaal Waterprogramma.’

Tekst toevoegen in hoofdstuk 4, paragraaf 6.4.2: ‘Waterbeheer: Holle wegen kunnen een waterafvoerende functie hebben.’

4. Natuur

4.1 Agrarisch natuurbeheer

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat, hoewel de omgevingsvisie stelt dat bij voorkeur in een intrekgebied Natura-2000 ANLb of ANB wordt ingezet, het voor fruitteelt niet mogelijk is om ANLb en ANB in te zetten. Dit betekent daarom dat de indiener haar bedrijf noodgedwongen moet beëindigen.	ZW-0550-5
Indiener geeft aan dat goede landbouwgrond in de toekomst niet uitsluitend ingezet mag worden voor agrarisch natuurbeheer.	ZW-0622-2
Indiener geeft aan dat Zuid-Limburg een uniek landschap heeft binnen de provinciegrenzen, waarbij het ANLB wordt gefaciliteerd door Natuurrijk Limburg en NaLi verantwoordelijk is voor monitoring. Indiener stelt voor om maatschappelijke betrokkenheid bij dit onderwerp te stimuleren en hier ook het onderwijs bij te betrekken.	ZW-0365-5
Indiener stelt dat Savelsbos een bijdrage kan leveren aan de bescherming van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en dat het beheer van dit gebied geënt moet zijn op biologisch-dynamische landbouw. Hierdoor wordt de biodiversiteit hersteld en klimaatverandering tegengegaan.	ZW-0754-7
Indiener stelt dat uitbreiding van natuurdoelen bij voorkeur moet plaatsvinden op reeds bestaande ANLb-percelen, om versnippering en inefficiënt gebruik van middelen te voorkomen.	ZW-1072-17
Indiener stelt voor om actieve samenwerking in het gebied te stimuleren, met name tussen agrariërs, terreinbeheerders en overheden.	ZW-0738-7

Standpunt GS

In de omgevingsvisie wordt benoemd dat agrarisch natuurbeheer wordt gestimuleerd, maar niet verplicht gesteld, waardoor er geen sprake is van gedwongen beëindiging. De provincie zet in op een integrale aanpak van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, waarbij uitvoering en uitbreiding van het areaal plaatsvinden met beschikbare middelen en het programma Agrarisch Natuurbeheer van het rijk. Rondom stikstofgevoelige natura 2000 gebieden wordt agrarisch natuurbeheer gestimuleerd en wordt samenwerking tussen agrariërs, terreinbeheerders en overheden verder versterkt binnen gebiedsgerichte processen vanuit het Limburgs Offensief Stikstof (LOS).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.2 Agrarisch natuurbeheer- langjarig beheer

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat, zoals wordt gesteld in de Omgevingsvisie, extra maatregelen resp. beperkingen in de bedrijfsvoering niet te compenseren zijn met uitbreiding van agrarisch natuurbeheer (ANLb) en het beschikbaar stellen van rijksmiddelen. Bij eventuele compensatie moet dit generatiezekerheid geven en niet beperkt zijn tot een aantal jaren. De indiener verzoekt de gebiedsaanwijzing niet verder uit te breiden.	ZW-1043-10 ZW-1345-7
Indiener geeft aan graag mee te willen werken aan de doelen rondom groenblauwe diensten, maar wil niet afhankelijk zijn van subsidies die van jaar tot jaar verstrekt worden (Rijkssubsidies). Indiener roept provincie op om langjarige subsidies te verstrekken waar hij zijn bouwplan en bedrijfsvoering op kan inrichten.	ZW-0775-2
Indiener pleit voor langdurig subsidiebeleid. Pas wanneer landbouwers langjarig zekerheid hebben over de bijdrage van groen-blauwe diensten aan hun bedrijfsvoering zullen ondernemers overwegen hierop structureel in te spelen.	ZW-0896-11
Indiener stelt dat het stimuleren van het aanleggen van landschapselementen niet mag afhangen van het bedrijfskapitaal of de waarde van de grond. Om landschapselementen te borgen zijn beheercontracten nodig van een lagere termijn, bijvoorbeeld 20 jaar.	ZW-0365-7
Indiener stelt dat, om de kenmerkende en kwetsbare Limburgse natuur te beschermen, dit borging vereist via langlopende provinciale beheervergoedingen. Deze moeten afgestemd zijn op het ecologisch belang en complexiteit van het betreffende terrein, aldus indiener.	ZW-1035-42
Indiener stelt voor om langere overeenkomsten van 10 tot 20 jaar aan te bieden aan boeren om behoud en uitbreiding van landschapselementen te stimuleren.	ZW-1163-6
Indiener verzoekt om structurele financiering voor groenblauwe diensten door de provincie in plaats van afschuiven naar de landelijke overheid.	ZW-0963-2

Standpunt GS

Er is binnen de provincie Limburg politieke wens om langjarig agrarisch natuurbeheer te faciliteren. De mogelijkheden voor provinciaal beleid op dit gebied zijn echter grotendeels afhankelijk van landelijke ontwikkelingen, waaronder het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en de bijbehorende doelen, kaders en verantwoordelijkheden die onder meer bij het LVVN liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.3 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt waarom NOVEX De Peel niet genoemd wordt, ondanks dat het een provinciegrensoverschrijdend project is dat groter is dan louter de Grote Peel.	ZW-1479-47

Standpunt GS

Er wordt verwezen naar § 1.6. Onduidelijk wat hier mee bedoeld wordt. Waarschijnlijk betreft het een verwijzing naar § 4.7 waar Nationale- en Grensparken beschreven worden. NOVEX De Peel wordt benoemd en beschreven in § 2.7.6.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt zich af welke maatregelen er nog meer moeten worden getroffen voor het ondersteunen aan water- en natuuropgaven. Er wordt namelijk al jaren verminderd in het gebruik van bestrijdingsmiddelen en meststoffen.	ZW-1235-1

Standpunt GS

Te nemen maatregelen voor water en natuuropgave variëren per gebied en worden in gebiedsprocessen uitgewerkt en opgepakt. Aard en intensiteit van de maatregelen hangt af van de situatie ter plaatse. Het voert te ver om deze maatregelen in deze POVI op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener wil opmerken dat er op de zienswijze die in 2021 op het ontwerp Natura 2000 beheerplan Bunder en Elsooerbos is ingediend geen reactie is ontvangen, hetgeen erg onbevredigend is. De indiener vertrouwt erop dat bij deze zienswijze duidelijkheid wordt verkregen, anders moet men zich gaan beraden op het nemen van vervolgstappen.	ZW-0550-8

Standpunt GS

De reactie op de zienswijzen op het N2000 beheerplan is verwerkt in de nota van antwoord die hier gevonden kan worden: https://www.limburg.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/natura-2000-gebieden/bunder-elslooerbos/. Deze nota van antwoord is tevens aan de inspreker toegezonden (documentkenmerk DOC-0054711S; verzonden 5 oktober 2023).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
in paragraaf 5.2.1 staat opgenomen: ook de energietransitie kan een negatief effect hebben op de biodiversiteit. De afname van biodiversiteit is groot, vooral in het landelijk gebied buiten de natuurgebieden. Indiener is het daar niet mee eens:. Energietransitie kan een positief effect hebben op de biodiversiteit. Aanpassen dus. Energietransitie is juist ter verbetering t.o.v. monocultuur landbouw.	ZW-1242-15

Standpunt GS

Het is wel degelijk zo dat de energietransitie negatieve effecten kan hebben op de biodiversiteit. Uiteraard zijn er ook projecten waar dit beperkt is, er geen effecten zijn of dat er lokaal verbeteringen optreden. De "kan" formulering (Ook de energietransitie kan een negatief effect hebben op de biodiversiteit.) is daarom juist. Andere dan negatieve effecten worden immers niet uitgesloten door de tekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 5.3.6 is opgenomen: Waar nodig zetten we gebiedsspecifiek juridisch bindende instrumenten in voor de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld met een kwalitatieve verplichting en maatwerkvoorschriften met nadeelcompensatie. Inzet van deze. Indiener maar de opmerking: Nadeelcompensatie is een tegemoetkoming voor de opgelegde beperking. Deze dekt niet de volledige schade. Hierdoor zal de agrarische sector schade lijden die niet vergoed wordt. Terwijl de maatschappij, die natuurdoelen wenst, niet hoeft te betalen. Die is moreel incorrect. Daarom ben ik het hiermee niet eens. Dus aanpassen.	ZW-1242-16

Standpunt GS

De stelling dat de nadeelcompensatie niet de volledige schade dekt wordt niet door de inspreker onderbouwd. Nadeelcompensatie vergoedt de schade die door de overheid wordt veroorzaakt, als die boven het normale bedrijfs- of maatschappelijke risico uitgaat. Dit wordt door de wet geregeld. Waar schade optreedt zal de provincie de wettelijke stappen hanteren, waaronder de staatssteunregels, om tot schadevergoeding te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat basispremie en eco-regelingen belangrijk zijn voor het behoud van natuurwaarden en vraagt om voortzetting hiervan.	ZW-0605-11

Standpunt GS

Het instellen of behouden van subsidieregelingen is geen aspect van de POVI. Derhalve wordt dit niet in de POVI opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de balans van een duurzame leefomgeving onduidelijk is en vraagt of het provinciaal belang niet breder moet worden ingevuld, bijvoorbeeld door meer aandacht te geven aan natuurherstel, biodiversiteit en waterkwaliteit.	ZW-0242-93

Standpunt GS

In § 5.1 wordt het provinciaal belang "Biodiversiteit" en "Natuurherstel" benoemd. Voor Waterkwaliteit zal de paragraaf over de KRW worden aangevuld, zodat de KRW en daarmee ook waterkwaliteit een provinciaal belang is.

Voorstel aan PS

In hoofdstuk Water wordt geduid dat de realisatie van de doelen van de KRW een provinciaal belang is.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de plannen voor het ontwikkelgebied Platveld in Meijel onvoldoende rekening houden met hinder, geluidsoverlast en de impact op de natuur.	ZW-0674-6

Standpunt GS

Het plangebied Platveld ligt op ruime afstand van een N2000 gebied. Mochten er desondanks mogelijk negatieve effecten op de natuur ontstaan, zal hiervoor de reguliere natuurvergunning-procedure doorlopen moeten worden (voor zover het gaat over effecten op N2000) of kan er sprake zijn van natuurcompensatieplicht in het kader van de omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitstoot van vervuilende fabrieken in Noord-België, door weersomstandigheden en geografische ligging, een negatieve invloed heeft op de gezondheid van inwoners van Eijsden en omgeving.	ZW-0541-3

Standpunt GS

De inspreker geeft als suggestie dat het uitbreiden van de GBLZ of het NNL zou kunnen helpen bij het tegengaan van nieuwvestiging van fabrieken in België.
Daar deze zoneringen in principe geen externe werking hebben en al zeker niet werken over de landsgrens heen, heeft het geen zin om om deze reden de begrenzingen van de GBLZ of het NNL aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een bijlage 4 opgenomen zou moeten worden met een overzicht van de doelen die ambitieus zijn voor verschillende thema's, en vraagt om twee voorbeelden: de completering van Natuur Netwerk Limburg met 1,300 hectare en de uitbreiding van het NNL, en vraagt hoe dit in de EU-doelen verwerkt zal worden.	ZW-1473-175

Standpunt GS

De completering van het Natuurnetwerk Limburg (NNL), ook wel de 'Ontwikkelopgave Natuur' is vastgelegd als doel in het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied. Voor de EU doelen geldt dat deze vertaald zijn naar beleidsprogramma's zoals het Natuurprogramma 2023-2030 en de nieuwe doelen die volgen uit de Europese Natuurherstelverordening (2024) zullen worden vastgesteld in het Nationaal Natuurplan dat in september 2026 als eerste concept naar de EU gaat en dat in 2027 vastgesteld zal worden. Onderliggende beleidsstukken worden niet onder een POVI als bijlage opgenomen.

Voorstel aan PS

De bijlage met doelen wordt geactualiseerd.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er onzekerheid is door onduidelijke regels en drukfactoren vanuit omliggende Natura 2000-gebieden	ZW-0045-6

Standpunt GS

In de GBLZ streven we naar een groenblauwe landbouw die zo veel mogelijk extensief, natuur inclusief en "watervriendelijk" van aard is.

Specifiek in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden geldt dat we maatregelen nemen gericht op het aanpakken van de overbelasting met stikstof en herstel van het hydrologisch systeem. Na vaststelling van de POVI zal in gebiedsprocessen worden bepaald welke instrumenten in deze gebieden worden ingezet.

Voorstel aan PS

Begrenzing zonering ontwerp Omgevingsvisie handhaven

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er opmerkingen zijn bij hoofdstuk 10.5.2 over het aantrekkelijk maken van bewoningsclusters en bebouwingslinten, en vraagt om een toelichting op de koolstofvastlegging in bos en natuur, en hoe dit bereikt en verwerkt zal worden.	ZW-1473-176

Standpunt GS

Koolstofvastlegging in natuur kan bijvoorbeeld gebeuren door het realiseren van meer bossen (bossenstrategie) of door het realiseren van hoogvenen (Natuurherstel peelvenen).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het expliciet benoemen van diverse diersoorten en de rechten van het dier ontbreekt in Hoofdstuk 5 Natuur.	ZW-0002-1

Standpunt GS

In Nederland zijn dieren geen zelfstandige rechtssubjecten en hebben bijgevolg juridisch gezien geen rechten die vergelijkbaar zijn aan mensenrechten. Er zijn wel wettelijke beschermingsregels voor dieren. Deze gelden onverminderd, zij hoeven daarom niet genoemd in Hoofdstuk 5 natuur. Het toekennen van rechten aan dieren is geen provinciale bevoegdheid. Dit kan alleen door wetgevende organen op nationaal of hoger niveau. Dieren zijn niet expliciet per soort genoemd in Hoofdstuk 5 omdat voor verschillende soorten verschillende juridische beschermingsregimes gelden. Ruimtelijke ingrepen met impact op dieren of beheermaatregelen van dieren zullen altijd binnen deze wettelijke kaders moeten plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het perceel PTH02 G811 niet binnen Natura 2000 gebied zou moeten vallen.	ZW-0794-1

Standpunt GS

Het perceel maakt inderdaad deel uit van Natura2000 gebied het Roerdal. Het begrenzen van N2000 gebieden is echter een verantwoordelijkheid van het Rijk, en geen verantwoordelijkheid van de provincie. In deze POVI hebben we slechts de bestaande kaarten van het Rijk overgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de afgelopen jaren hierop door haar thema's als natuur- en stikstofbewust zijn geanticipeerd. Op welke wijze gaat provincie dit stimuleren en faciliteren?	ZW-0313-104

Standpunt GS

De actieve rol die de Provincie wil nemen op dit vlak, wordt weergegeven in het in 2025 opgestelde programma Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat perceel HHS00266 aan de Z/W-zijde nergens als natuurgebied is aangeduid en dat dit ook nooit het geval is geweest.	ZW-0782-3

Standpunt GS

Het perceel waar indiener op doelt maat uit van het Natuurnetwerk Limburg en is in deze POVI ongewijzigd ten opzichte van eerdere begrenzingen van het Natuurnetwerk.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de plannen voor natuurontwikkeling en landschapsinrichting op het aangrenzende perceel, omdat dit directe invloed heeft op woongenot en privacy.	ZW-0496-1

Standpunt GS

Het betreffende perceel maakt reeds lang deel uit van het NNL. Indiener wenst het perceel te kopen, maar gemeente gaat daar niet in mee. Er loopt ook een openbaar wandelpad doorheen en het perceel is door de gemeente natuurlijk ingericht. Begrenzing van het NNL is hier niet gewijzigd. Het ligt daarmee niet voor de hand de NNL-bescherming van het perceel te verwijderen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij de laatste alinea van paragraaf 5.4 op: Bijzondere aandacht klinkt vrijblijvend, graag zien we dat concreter. Functies aangrenzend aan het Natuurnetwerk kunnen invloed hebben op de waterbeschikbaarheid in het natte natuurgebied.	ZW-1204-96

Standpunt GS

Het klopt dat natte natuurgebieden beïnvloed kunnen worden door activiteiten in de omgeving. Derhalve werken we met zoneringen zoals overgangsgebieden en met begrenzingen voor hydrologische bufferzones. Het voert echter te ver om in deze POVI dit per gebied concreter uit te werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 5.2.4 op: Graag toevoegen hoe de doelen en maatregelen uit de natuurherstel zich verhouden tot natuurnetwerk Limburg, de natuurdoelanalyses en N2000 beheerplannen. Of - als dit nog niet bekend is - aangeven dat dit bekeken (gaat) worden.	ZW-1204-92

Standpunt GS

Aangenomen is de indiener wijst op de Natuurherstelverordening (NHV). Deze uitwerking hiervan vindt onder andere plaats in het landelijke natuurherstelplan, dat gepland is voor medio 2026. Daarmee zal ook duidelijk worden hoe de doelen uit de NHV worden gekoppeld aan bestaand en nieuw beleid. Wel wordt er voorgesteld te tekst te verbeteren.

Voorstel aan PS

De zin: “Een aantal te nemen maatregelen is bekend, maar veel maatregelen vergen eerst nog onderzoek. Het grootste deel van deze opgaven zal leiden tot het nemen van maatregelen in gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden. Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn deze gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone f ei in deze omgevingsvisie opgenomen.”

Aan te passen naar:
“Om duidelijkheid te geven waar hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone aangewezen.”

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 5.3.6 op: Eerste zin van de vierde alinea is niet compleet, aanvullen met "aangewezen" vermoed ik.	ZW-1204-94

Standpunt GS

De betreffende zin is inderdaad niet compleet. Deze dient als volgt te gaan luiden: "Om duidelijkheid te geven waar in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone aangewezen".

Voorstel aan PS

De tekst:

“Om duidelijkheid te geven waar in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we een natuur-, water- en milieuvriendelijke landbouw willen stimuleren, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid G' (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden Cf,' (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK Natuur 1 en 2). “

aanpassen naar:

Om duidelijkheid te geven waar in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden q ei als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we landbouw willen stimuleren die rekening houdt met de opgaven voor natuur, landschap en water, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid G' (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden Cf,' (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK Natuur 1 en 2).

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om te garanderen dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden, en dat economische belangen geen doorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact.	ZW-0297-10

Standpunt GS

De beoordeling van aanvragen voor een Natuurvergunning, kent geen belangenafweging. Een vergunning kan slechts verleend worden als er geen sprake is van negatieve effecten op de beschermde natuurgebieden. Vanuit de wet is de gevraagde garantie er dus, en die wordt extra geborgd door bezwaar- en beroepsmogelijkheden die eveneens vanuit de wet gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de natuur te lijden heeft onder klimaatverandering en er daarom moet worden ingezet op het vasthouden van water en de bestrijding van erosie.	ZW-0874-4

Standpunt GS

Wij spannen ons op diverse manieren in bijvoorbeeld via Natuurprogramma en Waterprogramma klimaatrobuuster te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er vage maatregelen zijn rondom extensiever, natuurinclusief en spuitvrije zones.	ZW-0458-11

Standpunt GS

De POVI is niet plaats om maatregelen gedetailleerd uit te werken. Maatregelen zullen, zeker rond N2000 gebieden, concreter worden gemaakt in op te starten gebiedsprocessen waarbij gebiedspartijen betrokken worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat om een transitie te kunnen realiseren meerdere spelers nodig zijn om enig effect waar te kunnen nemen. Ook industrie en verkeer zullen aan een volledige transitie moeten bijdragen. In het huidige ondernemersklimaat wordt dit zeer lastig.	ZW-0394-3

Standpunt GS

We nemen aan dat de inspreker duidt op de transitie die nodig is in het kader van het stikstofdossier. In het LOS is verwoord dat alle sectoren een substantiële bijdrage moeten leveren aan de oplossing voor dit probleem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat biodiversiteitsdoelen worden aangepast aan de realiteit van klimaatverandering, en dat beperkingen gebaseerd op achterhaalde beleidsdoelen worden geschrapt.	ZW-1097-1

Standpunt GS

Het Rijk is verantwoordelijk voor de natuurdoelen in de N2000 gebieden. De provincie gaat hier niet over en kan deze doelen derhalve niet wijzigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om Klein Geluk en natuurbelevende educatie te bevorderen, en daarbij het bewustzijn van zowel volwassenen als jeugdigen te versterken over de waarde van de natuur.	ZW-0004-7

Standpunt GS

Wij stimuleren reeds provincie brede natuureducatie onder andere via stichtingen als IVN.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat Provincie Limburg garandeert dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden en dat economische belangen geen doorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact.	ZW-0807-24
Indiener verzoekt de Provincie te garanderen dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden, en dat economische belangen geen doorslag geven bij toetsing van natuurimpact. In de praktijk lijkt de provincie zich regelmatig genoodzaakt te zien om vergunningen te verlenen voor grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen die haaks staan op de ecologische opgaven. Het argument dat nieuwe verharding en bebouwing op bepaalde plekken ‘beter zou zijn voor de natuur’ dan bestaand agrarisch of landschappelijk gebruik (zoals akkerbouw of bomenteelt), is in veel gevallen ecologisch niet verdedigbaar en suggereert een belangenafweging die niet primair vanuit het belang van natuur en milieu is ingegeven.	ZW-0299-19

Standpunt GS

De beoordeling van aanvragen voor een Natuurvergunning, kent geen belangenafweging.

Een vergunning kan slechts verleend worden als er geen sprake is van negatieve effecten op de beschermde natuurgebieden. Vanuit de wet is de gevraagde garantie er dus, en die wordt extra geborgd door bezwaar- en beroepsmogelijkheden die eveneens vanuit de wet gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het beleid te richten op ecologische herstel en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving, niet op het legitimeren van economische groeibeloften die gepaard gaan met verdere aantasting van natuurwaarden.	ZW-0807-25

Standpunt GS

Deze POVI beoogd het om onderbouwde keuzes te maken. Die keuzen gaan zowel over natuurherstel (bv in het licht van de stikstofopgave), alsmede over keuze voor economische ontwikkelingen. Het streven is dat natuurherstel en economische ontwikkelingen op ieder eigen plekken het primaat hebben. Vandaar dat we werken met zoneringen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om beleidsmatige medewerking aan de omzetting van het lariksbos aan de X in Echt-Susteren naar een voedselbos. Het perceel bestreft het kadastrale nummer Y, met coördinaten Z.	ZW-1170-11

Standpunt GS

Het Lariksperceel maak onderdeel uit van het NNL. Daarin past de functie voedselbos niet. Daarnaast is omvorming van een bestaand bos naar een voedselbos vanuit het onderdeel houtopstanden van de Omgevingswet, niet toegestaan omdat met de aanleg van fruitbomen niet voldaan kan worden aan de wettelijke herplantverplichting die ontstaat wanneer de Lariks gekapt zou worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om beloning van goed gedrag dat bijdraagt aan natuurbehoud, in plaats van beëindiging of beknotting.	ZW-1080-11

Standpunt GS

Via diverse regelingen zoals het ANLB (Agrarisch natuurbeheer) wordt goed gedrag zeker beloond. Uitgangspunt van het beleid is dan ook dat op vrijwillige basis de juiste maatregelen getroffen worden die natuurherstel ondersteunen. Gebiedsgericht moet worden bepaald welke maatregelen dat zijn en of die leiden tot voldoende doelbereik. De POVI is een document op visie-niveau en daarom niet geschikt om op locatieniveau precieze uitspraken te doen. Dit zal in lokale gebiedsprocessen moeten gebeuren, die bv in het kader van het LOS worden ingezet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij de planvorming rekening te houden met belangen van omwonenden en de mogelijkheid te bieden een deel van het perceel aan te kopen.	ZW-0496-2

Standpunt GS

De provincie gaat niet over de verkoop van het betreffende perceel. Dat ligt bij de eigenaar, in dit geval de gemeente. Op grond van provinciale belangen, in dit geval N2000, is het perceel aangemerkt als Groenblauwe landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de biodiversiteit in het overstroomgebied van de Roer en het naastliggende natuurgebied actief te bevorderen.	ZW-0004-3

Standpunt GS

Een groot deel van het dal van de Roer is aangemerkt als N2000 gebied en/of NNL. Vanuit die beleidsthema's zal gestreefd worden naar herstel en uitbreiding van de biodiversiteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de natuuraanduiding achter de tuin te verplaatsen naar een ander deel van het perceel waar al bomen en struiken zijn aangeplant.	ZW-0496-7

Standpunt GS

Het perceel maakt deel uit van het NNL. Wijzigingen van het NNL kunnen alleen plaatsvinden in het geval van een groot openbaarbelang en bij het ontbreken van alternatieven.

In onderhavige zaak lijkt het groot openbaar belang te ontbreken, waardoor wijziging van het NNL niet aan de orde kan zijn.

Voorstel aan PS

De begrenzing van het NNL handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een definiëring van de Peelzone.	ZW-1242-4

Standpunt GS

De Peelzone betreft de 2 N2000 gebieden Groote Peel en Deurnese Peel & Mariapeel en de zones daaromheen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de overgangsgebieden (GBLZ). Precieze begrenzing is afhankelijk van de opgaven en zal in gebiedsprocessen worden afgestemd met de gebiedspartijen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om herziening van de gebiedsaanduidingen op Heeske 5 met een inhoudelijke maatwerkaanpak voor reeds vergunde bedrijven en erkenning van de bestaande vergunning van 2024.	ZW-0603-1

Standpunt GS

Ter plaatse is sprake van Groenblauwe landbouwzone (Ecologische verbindingszone en Natte Laagte). De aanduiding ecologische verbindingszone komt voort uit een onderbouwing van benodigde verbindingen en de natte laagte komt voort uit feitelijke fysieke terreinomstandigheden. Voor een reeds verleende vergunning hebben deze zones geen effecten, al zullen ruimtelijke ontwikkelingen voldoende gemotiveerd moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in Hoofdstuk 5 Natuur dieren apart te benoemen.	ZW-0002-3
Indiener verzoekt om in Hoofdstuk 5 Natuur dieren rechten toe te kennen, ten minste gelijkwaardig aan de mens.	ZW-0002-4

Standpunt GS

In Nederland zijn dieren geen zelfstandige rechtssubjecten en hebben bijgevolg juridisch gezien geen rechten die vergelijkbaar zijn aan mensenrechten. Er zijn wel wettelijke beschermingsregels voor dieren. Deze gelden onverminderd, zij hoeven daarom niet genoemd in Hoofdstuk 5 natuur. Het toekennen van rechten aan dieren is geen provinciale bevoegdheid.

Dit kan alleen door wetgevende organen op nationaal of hoger niveau. Dieren zijn niet expliciet per soort genoemd in Hoofdstuk 5 omdat voor verschillende soorten verschillende juridische beschermingsregimes gelden. Ruimtelijke ingrepen met impact op dieren of beheermaatregelen van dieren zullen altijd binnen deze wettelijke kaders moeten plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om natuurgegevens aan te passen aan de huidige stand en niet te baseren op oude gegevens.	ZW-1080-8

Standpunt GS

Hoewel op sommige plekken (agrarisch) natuurbeheer kan leiden tot verbetering van de lokale biodiversiteit, blijft de kwaliteit van de aanwezige natuur en specifiek in Natura 2000 gebieden nog altijd onvoldoende. Onder andere in de 11e Voortgangsrapportage Natuur is de stand van zaken voor 2024 weergegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om paragraaf 5.3. verder aan te scherpen. Indiener vraagt om expliciet op te nemen welke normen de Provincie gaat hanteren voor alle emissies/lozingen van agrarische bedrijven en hoe de Provincie dit meetbaar gaat controleren.	ZW-1389-13

Standpunt GS

De zienswijze vraagt gedetailleerde normen voor emissies. Dit zal zijn beslag krijgen bij verdere uitwerking van het LOS, waarbij gebiedsgericht onderzocht zal worden welke normen moeten gaan gelden of dat andere wijzen de natuur- en waterdoelen gerealiseerd kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de focus in de afweging van grondgebruik gelegd moet worden op kwaliteitsaspecten van de betreffende habitat die daar veel invloed op hebben, bedoeld; onderhoud, bodemkwaliteit, waterpeil en emissies van zowel binnen- als buitenland.	ZW-1216-6 ZW-1417-27

Standpunt GS

Rond N2000 gebieden zijn overgangszones gelegd. In deze zones moet het grondgebruik gaan bijdragen aan het herstel van habitattypen, door dat abiotische kwaliteitseisen van de habitats bereikt worden. Het gaat dan met name om waterkwaliteit en kwantiteit en (stikstof)emissies. Het is maatwerk per gebied welke aspecten in welke vorm nagestreefd zullen worden. Zoals in het LOS beschreven zal dit in gebiedsprocessen gaan plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de ontwerp-POVI in zijn huidige vorm op meerdere vlakken een goede aanzet is. Echter, de uitvoeringspraktijk vraagt om scherpe en geloofwaardige waarborgen zodat de ambities rond natuur en biodiversiteit daadwerkelijk gerealiseerd worden.	ZW-0299-23

Standpunt GS

De wettelijke bescherming en herstelopgave van natuurgebieden en populaties van soorten vormt de borging dat biodiversiteit daadwerkelijk moet verbeteren. Onder andere via het LOS zullen we dit oppakken en de uitvoering opstarten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener voorziet meer overlast van hittestress als gevolg van meer bebouwing in het gebied Platveld, omdat landbouwgrond, die zorgt voor verkoeling, vervangen door glas en zonnepanelen. De overlast van hittestress zal negatieve gevolgen hebben voor de natuur.	ZW-0753-14

Standpunt GS

Het Platveld is op aanzienlijke afstand van het N2000 gebied Groote Peel gelegen en ook op enige afstand van delen van het NNL. We verwachten derhalve geen significante effecten op de natuurgebieden door hittestress als gevolg van glastuinbouw of zonnepanelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt • Natuurgebied kempenbroek staat (nog) niet ingetekend als opzichzelfstaand natuurgebied nu het aangemerkt is door UNESCO. Gaat dit wel nog gebeuren? Indien dit wel gaat gebeuren, wat voor status krijgt deze?	ZW-0153-3

Standpunt GS

De status UNESCO erfgoed is geen afzonderlijke ruimtelijke categorie. Delen van het Kempenbroek worden beschermd door de status Natuurnetwerk, Natura 2000 gebied en/of Groenblauwe landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor een ontwikkeling in de buurt van Eckelrade. De locatie van betreffende ontwikkeling wordt aan drie zijden omsloten door het Savelsbos, dat aangewezen is in het kader van Natura2000. Indiener stelt dat in het gebied ruim 1250 soorten voorkomen, waaronder 'zeldzame' en 'zeer zeldzame' soorten.	ZW-0754-5

Standpunt GS

Het gebied dat de aanvrager beschrijft is in de POVI begrensd als Overgangsgebied, verbindingszone en droogdal en heeft daarmee de hoofdzonering "groenblauwe landbouwzone" gekregen. De bijzondere soorten die worden benoemd zijn voor een belangrijk deel gekoppeld aan het Savelsbos. Dit gebied ondersteunen we met de genoemde zonering. De zonering sluit nieuwe ontwikkelingen niet uit, maar via de omgevingsverordening is wel een toetsing nodig in de vorm van een motiveringsplicht waarmee beoogd wordt te onderbouwen dat de landschappelijke kwaliteit niet wordt aangetast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of er naast een stoppersregeling voor veebedrijven er ook een komt voor fruitteelt.	ZW-1178-10

Standpunt GS

De huidige stoppersregelingen zijn in het leven geroepen om ammoniakemissie uit de veehouderij te verminderen en daarmee het stikstofprobleem te beperken. In dat licht is het niet de verwachting dat er stoppersregelingen voor de fruitteelt in het leven worden geroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een duidelijk afwegingskader om bestuurlijke keuzes te kunnen maken, zonder dat dit tot afwenteling van negatieve effecten leidt.	ZW-1035-11

Hierbij moeten volgens indiener in elk geval de volgende principes leidend zijn: 1. Water en bodem zijn sturend, 2. Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies. 3. Kenmerken en identiteit van gebied moet centraal staan. 4. Afwenteling wordt voorkomen.

Standpunt GS

De indiener noemt een viertal punten: 1. Water en bodem zijn sturend: zeker in overgangsgebieden en andere delen van de GBLZ is dit een principe dat aansluit bij de voor de natuur wenselijke omstandigheden. We zien dit daarom als ondersteuning van de overgangszones en andere delen van de GBLZ. 2. Combinaties van functies of doelstapeling is een principe dat we in het LOS hebben aangekondigd. 3. Via de gebiedspaspoorten hebben we de belangrijkste gebiedskenmerken en identiteit in beeld gebracht. 4. Door het maken van keuzes en zonering beogen we afwenteling te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om meer duidelijkheid over de rol van de provincie in stikstof- en natuurvergunningverlening, en om actieve ondersteuning in gebiedsprocessen, herstructurering van veehouderijen en ontwikkeling van innovatieve mestverwerking.	ZW-0196-134

Standpunt GS

De provincie is bevoegd gezag waar het gaat om het verlenen van natuurvergunningen. In het licht van de stikstofproblematiek zal er eerst de in het LOS aangekondigde geborgde aanpak moeten komen voordat vergunningverlening weer mogelijk is. Via gebiedsprocessen, te starten in de 4 focusgebieden, zoeken we naar passende maatregelen in de gebieden. Herstructurering van veebedrijven en mestverwerking kan daar een onderdeel van zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich bij paragraaf 5.6.2 af: Wat is de definitie van "natuur- en watervriendelijke en milieuvriendelijke landbouw"? Concretiseren door passend landgebruik dat geen afbreuk doet aan de water en/of natuurdoelen.	ZW-1204-97

Standpunt GS

Naar ons oordeel gaat natuur- en watervriendelijke en milieuvriendelijke landbouw breder dan passend landgebruik voor natuur en water. Het gaat ook over stalemissies en het gebruik van minder mest- en gewasbeschermingsstoffen.

Daarmee gaat het om landbouw die voor mens, natuur en water een zo laag mogelijk impact heeft en waar mogelijk bijdraagt aan het realiseren van natuur en waterdoelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst de provincie op de verkregen ondergeschikt rol van het betreffende gebied in de povi	ZW-1069-6

Standpunt GS

Er is ons ziens geen reden om dit gebied een andere status te geven. Derhalve zijn begrenzingen van het NNL niet gewijzigd. Deels is het gebied begrenst als GBLZ, passend bij de onderliggende kaartlagen zoals Maasdal en natte laagte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de negatieve gevolgen van het verdwijnen van melkveebedrijven, zoals het verdwijnen van de boerenzwaluw.	ZW-1080-9

Standpunt GS

Het klopt dat stallen leefgebied kunnen zijn van vogels en vleermuizen. Deze soorten maken echter ook gebruik van andere verblijfplaatsen en zijn daarom niet uitsluitend aan veehouderij bedrijven gebonden. Het verdwijnen van veehouderijen kan lokaal iets betekenen voor de populaties van soorten, maar over de hele linie zullen deze soorten niet verdwijnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 11.1.2.3 Indiener vraagt aandacht voor het verbeteren van de landschapskwaliteit in het primair Landbouwgebied zonder dat dit de landbouwfunctie aantast. Gevraagd worden strengere (afstands)regels tot woongebieden en natuur voor alle teelten met een hoge milieubelasting door pesticiden, zoals bloemensierteelt (mat name lelies), maar ook wijnbouw en aardappels.	ZW-0145-35

Standpunt GS

Gemeenten zijn bevoegd voor het beleid van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot woningen en bevolking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 5.3.6 Indiener verzoekt de tekst van de Povi aan te vullen: “Waar nodig zetten we gebied specifiek juridisch bindende instrumenten in voor de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld met een kwalitatieve verplichting en maatwerkvoorschriften met nadeelcompensatie. Inzet van deze instrumenten is maatwerk en we kiezen daarbij niet voor onteigening.” Indiener: We zouden dit voor de helderheid graag aanpassen met: “en we kiezen slechts als allerlaatste middel voor onteigening als stok achter de deur. Mochten gebiedsgerichte plannen geblokkeerd worden door “weigerboeren” die meer dan rechtvaardige compensatie nastreven waar ze recht op hebben, pas dan kan onteigening toegepast worden.”	ZW-0145-31

Standpunt GS

Zoals ook het LOS omschrijft kiezen we vooralsnog voor vrijwilligheid. We realiseren ons echter dat voor een geborgde aanpak daadwerkelijke realisatie nodig is. Daarom staat ook in het LOS dat de "Inzet van meer dwingend instrumentarium als blijkt dat we onvoldoende doelbereik realiseren (denk aan intensivering regulering, grondbeleid, handhaving etc.). " onderdeel kan zijn van intensivering van onze inspanningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.4 Basiskwaliteit Natuur

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 3.4.6 stedelijk groen en beken wel worden benoemd, maar ook niet meer dan dat. Indiener stelt dat volgens deze POVI biodiversiteit en (basiskwaliteit) natuur zich met name in het landelijk gebied bevinden.	ZW-0160-62
Indiener stelt dat ondanks de focus op de Limburgse principes, waarbij omtrent milieu en natuur wel nadrukkelijk is benoemd dat we streven naar behoud en herstel, zich in de realisatiesfeer (paragraaf 3.3.5) de blinde vlek rondom natuur/groen en groene netwerken binnen het stedelijk gebied manifesteert.	ZW-0160-61
Indiener stelt dat wat betreft het ambitieniveau (Hoofdstuk 2) er o.i. te weinig aandacht is voor natuur / groen en groene netwerken binnen het stedelijk gebied.	ZW-0160-59
Indiener vindt het opnemen van stedelijk groen als reële optie voor herstel en verbinding van groen en natuur (paragrafen 5.2.2. en 5.2.4) enigszins geruststellend.	ZW-0160-63

Standpunt GS

In hoofdstuk 5 Natuur, paragraaf 5.2.4 wordt Basiskwaliteit Natuur vermeld als specifieke opgave. Daarin wordt gesteld: "Voor een gezonde leefomgeving en een veerkrachtige natuur is het belangrijk dat de natuurkwaliteit in heel de provincie op een basisniveau wordt gebracht. Een niveau waarbij algemene soorten zoals konijn, pinksterbloem en gewone pad algemeen kunnen blijven. " Daarnaast wordt in paragraaf 5.3.3. en 5.3.5. verwezen naar biodiversiteit en natuur in bebouwde omgeving. Daarmee zijn deze onderwerpen ook benoemd als van belang binnen stedelijke en bebouwde omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.5 Beheer van natuurgebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt provincie om een beheersubsidie in te stellen voor behoud en natuurontwikkeling na ontgrondingsprojecten.	ZW-0978-15
Indiener vraagt om structurele toezicht bij TBO's, ter ondersteuning aan de Groene Brigade en SSIL	ZW-0978-17

Standpunt GS

Deze punten zien toe op aanpassing van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap. Het subsidiëren van aanvullende gebieden en toeslagen binnen de SVNL is een keuze van GS bij de openstelling en actualisatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.6 Bescherming flora en fauna

Zienswijze	Indiener
indiener eist dat er gegarandeerd wordt dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische voorwaarden en dat economische belangen geendoorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact.	ZW-1422-13

Standpunt GS

De beoordeling van aanvragen voor een Natuurvergunning, kent geen belangenafweging. Een vergunning kan slechts verleend worden als er geen sprake is van negatieve effecten op de beschermde natuurgebieden.

Vanuit de wet is de gevraagde garantie er dus, en die wordt extra geborgd door bezwaar- en beroepsmogelijkheden die eveneens vanuit de wet gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bloem- en kruidenrijke stroken in de nabijheid van houtige elementen, zoals struweel, heggen en hagen, de insectenpopulatie en daarmee diverse (akker)vogels bevorderen.	ZW-0364-3

Standpunt GS

Dit onderstreept het door ons gevoerde natuurbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het leveren van nostalgische, regionale en autochtone fruitbomen en andere landschappelijke beplanting een belangrijke bijdrage levert aan biodiversiteit en natuurbeheer. Indiener stelt voor om de positieve CO2-footprint en klimaatadaptieve functies van boomkwekerijen mee te nemen in de beoordeling van de zienswijze, en deze niet te onderwaarderen.	ZW-0251-7

Standpunt GS

Fruitbomen en andere landschappelijke beplanting kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de biodiversiteit in het landelijk gebied. Boomteelt, als vorm van agrarisch grondgebruik, kan onderdeel zijn van aangepaste landbouw in de groenblauwe landbouwzone met het oog op natuur- en waterdoelen. Wij zien hier geen aanleiding voor aanpassing van de tekst van de ontwerp-POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 5.3.6 van de POVI is aangegeven dat de werkwijze wordt herzien om te kunnen omgaan met de ruimtelijke bescherming van de natuur. In de visie is echter niet uiteengezet hoe de werkwijze precies wordt herzien. Indiener vraagt zich af of deze werkwijze in nauw overleg met gemeenten wordt opgesteld. Volgens de indiener ontstaat hierdoor onduidelijkheid over de wijze waarop het subsidiariteitsbeginsel gehandhaafd blijft.	ZW-1479-176

Standpunt GS

De aanpassing van de werkwijze ziet op het interbestuurlijk proces bij natuurcompensatie, waar in de huidige situatie gemeenten via instructieregels in de Omgevingsverordening verantwoordelijk zijn om natuurcompensatie te borgen in omgevingsplannen en de Provincie privaatrechtelijk natuurcompensatie-overeenkomsten afsluit met initiatiefnemers. Herziening van dit proces zal in goede samenspraak met gemeenten plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor biobased bouwen waarbij voldoende gelegenheid moet zijn voor vleermuizen, vogels en insecten om zich te nestelen.	ZW-0949-3

Standpunt GS

Los van het feit dat biobased bouwen een bijdrage kan leveren aan de circulaire economie via ander gebruik van landbouwgrond en ander type bouwbedrijven (bijv. prefab) heeft dit geen directe ruimtelijke implicaties. Andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons uitvoeringsprogramma 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor verbetering van de biodiversiteit in zijn algemeenheid	ZW-1076-2

Standpunt GS

Het herstel van biodiversiteit vormt een belangrijke drager voor de ruimtelijke keuzes in deze POVI. Dit komt onder meer naar voren in de zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de acties van de bedrijven in omgeving Platveld hebben bijgedragen aan een verschraling van de biodiversiteit, door kap van beeldbepalende bomen en verdwijnen van zwaluwen en vleermuizen.	ZW-0502-2

Standpunt GS

Oude bomen zijn van groot belang voor de biodiversiteit.

De provincie heeft een rol in het behoud van deze bomen op grond van de taken met betrekking tot houtopstanden in de Omgevingsverordening. De gemeenten hebben hierin echter ook een taak, met name in het bebouwd gebied en langs gemeentelijke wegen. Wij zien geen aanleiding om de tekst van de POVI te wijzigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de argumentatie van de gemeente destijds over bijzondere flora onjuist was en dat door maaibeleid en begrazing de flora inmiddels is verdwenen.	ZW-0496-4

Standpunt GS

In deze POVI zijn kaarten opgenomen van het NNL en ecologische verbindingszones. Bij de invulling daarvan dient vanzelfsprekend rekening te worden gehouden met de belangen van omwonenden. Wij zien in deze zienswijze geen aanleiding om de kaarten van de POVI te wijzigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de begrenzing van de natuuraanduiding op de kaart onlogisch is, omdat slechts een deel van het perceel wordt bestempeld als zwaar beschermde natuur terwijl andere delen (met vergelijkbare kenmerken) dat niet zijn.	ZW-0496-6

Standpunt GS

Het perceel waar de zienswijze op ziet ligt gedeeltelijk in het NNL. De grenzen van het NNL worden in deze POVI niet gewijzigd. Perceelsgrenzen zijn vaak ontstaan bij ruimtelijke ontwikkelingen of verkavelingen en volgen niet altijd natuurlijke grenzen. Het is daarom niet te voorkomen dat de grenzen van het NNL niet altijd overeenkomen met de perceelsgrenzen.

Voorstel aan PS

De kaart van het NNL niet te wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de omgevingsverordening niet het juist instrument is voor de bescherming van plantensoorten. Indiener stelt dat convenanten of samenwerkingsafspraken hiervoor juist(er) zijn.	ZW-1035-21
Indiener stelt dat regelgeving rondom plantensoorten primair gericht is op landbouwbelangen. Indiener vraagt dit te herzien. Hierbij wil indiener dat ecologische belangen leidend zijn.	ZW-1035-20

Standpunt GS

Op basis van diverse overleggen met stakeholders omtrent de Motie 3114 inzake Jakobskruiskruid en akkerdistel is inmiddels overeengekomen dat eerst een oplossing wordt gezocht in een convenant. Dit is medegedeeld via een Mededeling portefeuillehouder in oktober 2025. Dit zal in 2026 opgesteld en ondertekend worden en na een jaar geëvalueerd worden met alle betrokken partijen. De tekst kan derhalve gewijzigd worden.

Voorstel aan PS

Zin "Voor het beheer van plantensoorten die op grote schaal zorgen voor problemen in de landbouw worden regels gesteld in omgevingsverordening."

wijzigen naar

"Voor het beheer van plantensoorten die op grote schaal zorgen voor problemen in de landbouw worden afspraken gemaakt in een convenant."

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat effecten van windturbines op vogels en vleermuizen worden onderschat.	ZW-0486-7

Standpunt GS

De effecten van windturbines op beschermde soorten worden betrokken bij de ruimtelijke afweging van windenergieprojecten en bij de verlening van omgevingsvergunningen voor deze projecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het beschermen van biodiversiteit in bebouwd gebied wordt in paragraaf 5.3.5 heel smal afgegrensd wordt op SMP's voor verduurzaming van gebouwen en ruimtelijke ontwikkelingen.	ZW-0160-64

Standpunt GS

Soortmanagementplannen vormen een goed voorbeeld van gemeentelijke planvorming gericht op het instandhouden van populaties van beschermde soorten in het bebouwd gebied. Deze plannen omvatten echter niet de gehele opgave die hier ligt. Wij nodigen de gemeenten graag uit om breed invulling te geven aan natuurbescherming in het stedelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat kassen intensief verlicht zijn en leiden tot ernstige lichthinder. Dat verstoort het ecosysteem voor dieren, zoals vogels en insecten	ZW-0517-8

Standpunt GS

Bij de vergunningverlening voor tuinbouwkassen dient ook het natuuraspect te worden betrokken, wanneer er sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat in heel Limburg inheemse bloemrijke voedselbosbeplanting in meerdere lagen wordt toegepast langs fiets- en wandelpaden, als voedselbron en verblijfplaats voor vogels, insecten en andere kleine dieren en om educatieve mogelijkheden voor mensen, vooral kinderen, te bieden.	ZW-0938-2

Standpunt GS

Inheemse bloemrijke voedselbosbeplanting kan buiten het NNL een bijdrage leveren aan het behoud en herstel van biodiversiteit. Wij zien geen aanleiding om de tekst van de POVI aan te passen op basis van deze zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om de huidige Natura 2000-grens langs de N274 in de gemeente Roerdalen te heroverwegen en te verleggen tot aan de Tigchesweg – Voorsterstraatweg. Deze grens is destijds vastgesteld ter bescherming van het leefgebied van de beschermde vlindersoort donker pimpernelblauwtje. Recente waarnemingen en ecologische beoordelingen bevestigen echter dat dit leefgebied sinds 2023 structureel afwezig is in dit deelgebied. De huidige grens heeft een onevenredige impact op agrarische ondernemers. Indiener verzoekt de provincie Limburg dit verzoek over te nemen in de aanpassing van de visie, en in overleg te treden met het Rijk en de Europese Commissie indien nodig.	ZW-1170-12

Standpunt GS

Het Vlootbeekdal is een onderdeel van het Natura 2000-gebied Roerdal dat is aangewezen voor een aantal habitattypen en richtlijnsoorten. In het Vlootbeekdal komen het habitattype Glanshaverhooiland en de Bever nog steeds voor. Hoewel het donker pimpernelblauwtje momenteel lijkt te zijn verdwenen, is het leefgebied voor deze soort- inclusief de waardplanten en

mieren- nog steeds aanwezig. De instandhoudingsdoelstelling voor de Glanshaverhooilanden richten zich op uitbreidingen en verbetering van de kwaliteit. Hiervoor zijn in het Vlootbeekdal nog steeds goede kansen aanwezig. Ook voor het donker pimpernelblauwtje is het doel om het leefgebied uit te breiden en de kwaliteit te verbeteren. Het mogelijk verdwijnen van een soort door foutief maaien vormt geen reden om te stoppen met het in stand houden en verder ontwikkelen van dit leefgebied. Uit gesprekken met een delegatie in Brussel (juiste afdeling nog na te gaan) is bovendien duidelijk geworden dat het stoppen met de ontwikkeling en kwaliteitsverbetering van het leefgebied geen optie is. Tijdens het overleg werd aangegeven dat er een plan met tijdslijn moet worden opgesteld. De doelstelling is het gebied zodanig te ontwikkelen dat het een duurzaam leefgebied vormt voor het donker pimpernelblauwtje. Het aanpassen van de Natura 2000-grens of het stopzetten van de instandhoudingsmaatregelen is dus niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Niet instemmen met het verzoek en verder gaan met de huidige ingezette ontwikkeling. Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in heel Limburg groenonderhoudswerkzaamheden langs provinciale wegen te beperken door bomen om en om te snoeien en bermen hoogstens voor de helft te maaien om leefomstandigheden voor insecten, vogels en andere dieren in stand te houden.	ZW-0938-1

Standpunt GS

Bij het beheer van bermen en lanen langs provinciale wegen wordt natuur inclusief gewerkt, waarbij rekening wordt gehouden met natuurwaarden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de gedragscode Provinciale Infrastructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Provincie Limburg om te onderbouwen of onderzoeken wat de gevolgen zijn voor biodiversiteit als landbouwgrond verdroogt na een verbod op grondwatergebruik voor flora en fauna zoals het kruidenrijk, grasland, weidevogels en insecten.	ZW-0899-12

Standpunt GS

Aanpassingen in de waterhuishouding kunnen leiden tot effecten op beschermde flora- en fauna. Wij zien op voorhand geen aanleiding om te vermoeden dat daarvan sprake is van bij het stopzetten van de beregening van agrarische percelen.
Wanneer hiervan in specifieke gevallen wel sprake zou zijn dan is onderzoek op zijn plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Provincie om te onderzoeken in hoeverre de vrijstellingslijst voor fauna nog overeenkomt met de actuele staat van instandhouding. In het bijzonder voor: de Bunzing, Hermelijn, Wezel, Haas, en levendbarende hagedis.	ZW-1035-23

Standpunt GS

De provinciale vrijstelling soortenbescherming is onderdeel van de Omgevingsverordening en is niet opgenomen in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.7 Bossenopgave

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de invulling van de opgave bossen (5.2.3) onduidelijk blijft waar dit moet plaatsvinden, gezien het primaire landbouwgebied bedoeld is voor voedselproductie. Men verzoekt om kansen te benutten waar deze zich voordoen en hierbij gebruik te maken van lokale kennis.	ZW-1236-209
Indiener geeft aan dat de opgave voor bossen buiten het Natuurnetwerk Limburg automatisch in een landbouwgebied moet landen, terwijl de definities van deze landbouwgebieden dit niet of zeer beperkt toelaten	ZW-0241-127
Indiener geeft aan dat in paragraaf 5.2.3 de opgave voor bossen wordt genoemd, maar dat het onduidelijk is hoe de karakteristieke open gebieden in de Maasduinen behouden blijven, en wat de onwenselijke effecten van deze ambitie kunnen zijn. Ook vraagt indiener hoe de Limburgse aanpak bossen deel uitmaakt van het provinciale Natuurprogramma en hoe dit in de POVI is verwerkt.	ZW-1473-144
Indiener pleit voor meer bossen en bomen en bescherming van bossen wereldwijd.	ZW-0949-5
indiener verzoekt koppeling te maken met Limburgse Aanpak Bossen. Dit is goed voor de ontlasting van Natura2000 gebieden wat betreft recreatie en stikstof.	ZW-1038-1
Indiener vraagt zich af of de bossenstrategie ook onder dit thema valt.	ZW-1479-4
Par. 5.2.3 De Opgave Bossen dient volgens indiener te worden geanalyseerd en gedetailleerd dient te worden beschreven wat nodig is om de gestelde doelen te halen om vervolgens de bijbehorende subsidies aan te vragen.	ZW-0145-30

Standpunt GS

De bossenopgave is landelijk vastgelegd in de bossenstrategie en voor Limburg uitgewerkt in de Limburgse Aanpak Bossen. Daarin is ook een indicatie gegeven van de mogelijke zoekgebieden. Dit betreft onder meer de groenblauwe landbouwzone (toen nog groenblauwe mantel) en, stadsranden. Op dit moment is het zo dat er slechts marginale rijks financiering is voor dit thema waardoor de uitvoering ook getemporiseerd wordt. Ook de Europese Natuurherstelverordening bevat het thema bossen. We wachten af hoe het rijk hiermee omgaat. Tot die tijd benutten we de beperkte middelen voor kansen die zich voordoen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.8 Defensie

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de bescherming van natuur, landschap en stiltegebieden een zwaarwegend provinciaal belang vormt bij de beoordeling van defensieontwikkelingen. Hierom wil indiener dat nieuwe defensie-inrichtingen en activiteiten expliciet worden getoetst op natuurinclusiviteit, met toepassing van de Basiskwaliteit Natuur, ook buiten N2000 en NNN.	ZW-1035-51
Indiener vind dat de provincie zeggenschap moet behouden bij landelijke vrijstellingen onder de Wet op Defensiegereedheid (Wodg).	ZW-0978-14
Indiener vindt dat de provincie moet sturen op het vermijden van laagvliegactiviteiten boven kwetsbare natuur en stiltegebieden, en piekbelasting (zoals dB piekgeluid) expliciet meeweegt in ruimtelijke afwegingen. In het bijzonder voor Vogelrichtlijngebieden met verstoringsgevoelige vogelsoorten, zoals 'De Groote Peel'.	ZW-1035-53
Indiener vraagt aandacht voor de impact van luchtruimontwikkelingen op rust en natuur in de gemeente, met nadruk op nabijgelegen Natura 2000-gebieden.	ZW-0196-174
Indiener vraagt om bescherming van natuur tegen verstoring door defensieactiviteiten	ZW-0978-11
Indiener vraagt om natuur inclusieve ontwikkeling als norm te stellen voor defensieterreinen.	ZW-0978-12
Indiener wil dat de provincie zich kritisch uitspreekt over de voorgenomen Wet op de Defensiegereedheid (WodG), met als uitgangspunt dat eventuele vrijstellingen van milieuregels slechts tijdelijk, controleerbaar en toetsbaar mogen zijn — en dat ook bij nationale programma’s de naleving van natuurwetgeving gewaarborgd blijft.	ZW-1035-54
Indiener wil dat er een gebiedsgerichte overlegstructuur wordt ingericht met Defensie, gemeenten, natuurorganisaties en bewoners, naar voorbeeld van COVM’s, om transparantie, afstemming en draagvlak te waarborgen.	ZW-1035-55

Indiener wil dat voor defensieactiviteiten compenserende en mitigerende maatregelen kritisch worden beoordeeld op uitvoerbaarheid en effectiviteit, en alleen worden geaccepteerd als ze voldoen aan de provinciale natuurdoelen.	ZW-1035-52

Standpunt GS

Standpunt GS: De ruimtebehoefte van Defensie blijkt uit het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Het Kabinet besluit daarover en legt de ruimtebehoefte vast. De Provincie heeft enkele ruimtelijke aspecten van het NPRD in de POVI opgenomen, waaronder de bestaande laagvlieggebieden. Dat heeft de Provincie gedaan om compleet en duidelijk te zijn over het (militaire) gebruik dat er nu al is in de laagvlieggebieden en de consequenties die dat kan hebben op andere functies en activiteiten. De locatie en het gebruik van de laagvlieggebieden echter volgen uit nationale wetgeving.

De Provincie heeft geen instrumenten om te sturen op het laagvliegen. Laagvliegen kan effect hebben op natuur en dieren. Defensie is gebonden aan de Nederlandse wet- en regelgeving daaromtrent. De Provincie heeft bij Defensie aangedrongen op een goede informatievoorziening richting de omgeving en de vee- en paardenhouderijen.

Compenserende of mitigerende maatregelen die nodig zijn voor het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie zijn geen onderdeel van de POVI.

Defensie zal in 2026 gebiedsprocessen inrichten voor overleg met regio's waar nieuwe activiteiten komen of waar bestaande activiteiten uitbreiden. De Provincie en gemeenten participeren daarin.

De Wet op de Defensiegereedstelling is geen onderdeel van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.6.4: "Wel vraagt Defensie bij grootschalige ontwikkelingen in het laagvlieggebied om overleg. Met name wanneer er plannen zijn voor de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Daartoe kunnen partijen contact opnemen met het Rijksvastgoedbedrijf."

4.9 Ecologische verbindingszones

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het behouden van het Natuurnetwerk op huidig niveau te mager is. Diverse verbindingszones staan onder druk. Verzoek: Verhoog de ambitie door actief in te zetten op uitbreiding en versteviging van de verbindingszones, met concreet kwantitatief doel voor extra hectares.	ZW-0188-12

Standpunt GS

Het ambitieniveau van het nationaal natuurnetwerk is vastgelegd in rijksbeleid en wordt met deze POVI niet gewijzigd. Wel zetten we in op betere verbindingen tussen de verschillende delen van het natuurnetwerk zodat uitwisseling van dier- en plantensoorten plaats kan vinden. Aanleg van natuur aanvullend op het natuurnetwerk vindt plaats wanneer dit nodig is voor het bereiken van Natura 2000-doelen en voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten op nationaal niveau. De nationale doelstellingen zijn nog niet bekend; ze worden vastgelegd in het nationaal natuurplan dat wordt opgesteld in verband met de Europese natuurherstelverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat verbindingszones soms gebieden niet verbinden. Indiener stelt dat deze verlengt moeten worden.	ZW-0978-5

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszones zijn gebaseerd op modelonderzoek en expert-inschattingen. Controle van de kaarten naar aanleiding van deze (en andere) zienswijze(n) heeft op enkele locaties aanleiding gegeven om de kaarten nog aan te passen. Zo is de verbindingszone tussen de Putberg en Klingeleberg aangepast zodat deze daadwerkelijk een verbinding vormt tussen deze natuurgebieden en zijn de zoekgebieden voor kalkgraslandverbindingen in Zuid-Limburg aangepast.

Voorstel aan PS

De kaart van de ecologische verbindingszone op enkele locaties aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om compensatie voor waardedaling van landbouwgrond indien deze wordt aangewezen als ecologische verbindingszone.	ZW-1125-4

Standpunt GS

De aanduiding als percelen landbouwgrond als ecologische verbindingszone heeft geen direct effect op de functie van de grond en de agrarische gebruiksmogelijkheden. Ter verduidelijking de tekst iets wijzigen.

Voorstel aan PS

De zin:

“Deze zones zijn op de kaart opgenomen als zoekgebied dan wel als daadwerkelijk gerealiseerde of te realiseren groene verbinding.”

wijzigen naar:

“De kaartlaag ecologische verbindingszone bestaat uit concreet begrensde, deels reeds gerealiseerde verbindingszones zoals ecoducten. Daarnaast zijn er zoekgebieden begrensd voor nieuwe verbindingen. In ... (LINK) is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.”

4.10 Ecologische verbindingszones- Beperkingen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding als ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik en dat eventuele gevolgen expliciet worden beschreven.	ZW-0573-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor het agrarisch gebruik.	ZW-0261-13
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van een landbouwperceel nabij de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-7
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, tenzij dit op onderzoek is gebaseerd en in overleg met de sector is vastgesteld.	ZW-0652-4
De indiener maakt zich zorgen over de beperkingen die de ecologische verbindingszones en gebiedspaspoorten op de percelen van de indiener leggen, waarmee het beweiden niet meer mogelijk is.	ZW-0966-9
De percelen van de indiener liggen in twee streefbeelden: kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszones’ en 'verbinding met landschapselementen – ecologische verbindingszones’. Het streven naar een open agrarisch landschap kan tot beperkingen leiden van de te telen van gewassen als mais. De indiener wenst de mogelijkheid om mais te telen te behouden.	ZW-0585-8
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van het perceel voor ecologische functies zoals natte poelen en corridors ecologisch en landbouwkundig onlogisch is, gezien de bodemgesteldheid en historische droogte van de locatie.	ZW-0537-4
Indiener geeft aan dat de beperkingen binnen Ecologische Verbindingszones leiden tot verlies van ruwvoer, verminderde beweidingsmogelijkheden en onzekerheid over het gebruik van voorzieningen.	ZW-0822-3
Indiener geeft aan dat de ecologische verbindingszones op de kaart ten onrechte over Camping Natuurplezier en de Keulseweg lopen, wat ongewenst is.	ZW-0237-135

Indiener geeft aan dat de wijziging van typeringen naar Groen blauwe landbouwzone voor landbouwgronden in het dal van Oostrumse Beek leidt tot beperkingen.	ZW-0376-1
Indiener geeft aan dat percelen PTH-B-4166 en PTH02-B-4488 door de getekende verbindingszone incourant en scheef worden, wat het bewerken ervan bemoeilijkt.	ZW-0448-2
Indiener heeft een perceel in de ecologische verbindingszone Landschapselementen. Indiener betwijfelt of er in de toekomst nog akkerbouwmatig kan worden geteeld in dit gebied.	ZW-0686-8
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat niet duidelijk is hoe deze tot stand is gekomen en welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt voor het huidige agrarisch grondgebruik. Voorgesteld wordt om deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0289-3
Indiener stelt dat een nieuw ingetekende ecologische verbindingszone door productieve landbouwgrond onwenselijk is, omdat dit zonder onderbouwing leidt tot beperkingen voor gebruik en investeringen.	ZW-0973-13
Indiener stelt voor om aandacht te besteden aan de ecologische verbindingszones waar regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting kunnen worden ingesteld.	ZW-0770-4
Indiener stelt voor om binnen de ecologische verbindingszone ‘Beekdal’ de landbouwpraktijk, zoals beweiding en gewasroulatie, te blijven toestaan en extensieve beperkingen op mestgebruik en gewasopbrengst te vermijden.	ZW-0898-6
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Ecologische verbindingszones volledig mogelijk blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert.	ZW-0696-7
Indiener verzoekt dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1425-19
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-3
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van landbouwpercelen grenzend aan de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ wordt aangepast zodat dit geen extra beperkingen oplevert.	ZW-0261-8
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van landbouwpercelen op afstand van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-0261-10
Indiener verzoekt dat Ecologische verbindingszones alleen worden vastgesteld op basis van gebiedsonderzoek en dat agrarisch gebruik niet wordt beperkt zonder compensatie en vrijwilligheid.	ZW-0810-15
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, omdat deze willekeurig zijn ingetekend zonder onderzoek.	ZW-0972-13

Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, tenzij dit is onderbouwd met onderzoek.	ZW-0734-9
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, tenzij onderbouwd met onderzoek.	ZW-0723-5
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0884-14
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor het gebruik van primaire landbouwgronden.	ZW-0697-5
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouw en alleen worden vastgesteld na degelijk gebiedsonderzoek.	ZW-1039-14
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouw en alleen worden vastgesteld na degelijk onderzoek en met duidelijkheid over gevolgen.	ZW-0981-9
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouwkundig gebruik	ZW-0606-6
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen nieuwe beperkingen opleveren voor het gebruik van landbouwgronden en pas worden vastgesteld na onderzoek en overleg.	ZW-1033-14
Indiener verzoekt de Provincie meer duidelijkheid te geven over de locatie waar ecologische verbindingszones worden gepland en wat de effecten daarvan zullen zijn voor de agrarische bedrijfsvoering in het gebied.	ZW-0875-26
Indiener verzoekt helderheid over de regels binnen de ecologische verbindingszone en dat deze proportioneel en werkbaar blijven voor agrarische ondernemers, rekening houdend met vergunde bedrijfsactiviteiten en langjarige teeltrotaties.	ZW-1377-6
Indiener verzoekt om de aanduidingen voor ecologische verbindingszones niet op het agrarisch bouwvlak te projecteren bij Zandweg 10 te Maria Hoop, of om geen beperkende regels op te nemen in de omgevingsverordening ter plaatse van het agrarisch bouwvlak.	ZW-0382-7
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-1425-7
Indiener vraag om concreet aan te geven wat de Ecologische verbindingszones die op het perceel zijn ingetekend betekenen voor het toekomstperspectief en bedrijfsvoering	ZW-1102-6
Indiener vraagt zich af wat de restricties worden bij het beheer van landschapselementen in de ecologische verbindingszones.	ZW-0239-5
Indiener vraagt zich af welke gebruiksbeperkingen gaan gelden in de nieuwe 'Ecologische verbindingszone' en wat de gevolgen zijn voor de economische waarde van de grond en mestplaatsingruimte.	ZW-0148-4
Indiener vreest dat de in de ontwerp-POVI (par. 6.10.3) genoemde mogelijkheid om landbouw te ontwikkelen die omgaat met hogere waterpeilen en vernatting in dit gebied niet passend is. De vernatting in de	ZW-0116-7

zone "beekdal - ecologische verbindingszone" is onwenselijk, omdat de effecten veel verder reiken dan enkel de groenblauwe zone.	
Indiener vreest voor beperkingen van zijn bedrijfsvoering en waardedruk vanwege de ligging in de Groenblauwe Landbouwzone (ecologische verbindingszone). Indiener wil vooraf weten wat de gevolgen zijn van deze aanwijzing.	ZW-0587-2
Ten westen van het bedrijf van indiener is een ecologische verbindingszone ingetekend. Het is voor indiener niet duidelijk hoe deze kartering plaats heeft gevonden en ook is niet concreet uitgewerkt welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt op het huidige agrarische grondgebruik. Indiener verzoekt dit te verduidelijken.	ZW-0355-5
EVZ's zijn soms onpraktisch gepland. Dit leidt tot onnodige beperkingen en waardeverlies. Nader onderzoek/maatwerk is nodig.	ZW-0877-53
De indiener is bezorgd over de zinsnede 'nodig om de uitloopzones eromheen en de zones tussen passages te vrijwaren van ontwikkelingen die de functionaliteit ervan kunnen aantasten' over ecologische verbindingszones en vreest dat in de toekomst deze 'uitloopzones' op zijn aangrenzende landbouwperceel komen te liggen met alle beperkingen van dien.	ZW-0903-9 ZW-0927-9 ZW-1084-2 ZW-1113-7
Indiener geeft aan dat de ecologische verbindingszone 'Kleinschalig landschap met schrale elementen' niet aansluit bij de huidige landbouwpraktijk en verzoekt om behoud van akkerbouwmogelijkheden op betrokken percelen.	ZW-0898-7 ZW-0699-5 ZW-0700-5 ZW-1226-5
Indiener pleit om op de realisatie en beheer van ecologische verbindingszones geen verplichting te leggen op de grondgebruiker.	ZW-0384-2 ZW-0386-3
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat bij vaststelling altijd eerst gebiedsonderzoek plaatsvindt.	ZW-1033-6 ZW-0722-4 ZW-0889-10 ZW-0715-4
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik van primaire landbouwgrond.	ZW-0681-4 ZW-0701-7 ZW-0714-6

Zienswijze
De indiener accepteert geen gebruiksbeperkingen voor bedrijfsvoering door de ecologische verbindingszones. Deze beperkingen zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade voor het bedrijf van de indiener. Indiener verzoekt de provincie de (toekomstige) gebruiksbeperkingen te heroverwegen en de aanwijzing te verwijderen voor de percelen van de indiener. Zie zienswijze voor kaartaanduiding.

Indiener					
ZW-0886-2	ZW-0905-9	ZW-0947-5	ZW-0952-4	ZW-1043-9	ZW-1119-9
ZW-1145-3	ZW-1264-4	ZW-1303-10	ZW-1367-5		

Standpunt GS

De aanduiding ecologische verbindingszone in de POVI brengt geen beperkingen met zich mee voor het agrarisch grondgebruik. In deze zone wordt ingezet op de aanleg van onder meer landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
Verder dient bij toetsing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te worden gemotiveerd hoe de ecologische verbinding in stand wordt gehouden of versterkt. Ook dit neemt geen beperkingen met zich mee voor het huidige grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.11 Ecologische verbindingszones- Op hoogte houden wijzigingen grondgebruik

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het behouden van het Natuurnetwerk op huidig niveau te mager is. Diverse verbindingszones staan onder druk. Verzoek: Verhoog de ambitie door actief in te zetten op uitbreiding en versteviging van de verbindingszones, met concreet kwantitatief doel voor extra hectares.	ZW-0188-12

Standpunt GS

Het ambitieniveau van het nationaal natuurnetwerk is vastgelegd in rijksbeleid en wordt met deze POVI niet gewijzigd. Wel zetten we in op betere verbindingen tussen de verschillende delen van het natuurnetwerk zodat uitwisseling van dier- en plantensoorten plaats kan vinden. Aanleg van natuur aanvullend op het natuurnetwerk vindt plaats wanneer dit nodig is voor het bereiken van Natura 2000-doelen en voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten op nationaal niveau. De nationale doelstellingen zijn nog niet bekend; ze worden vastgelegd in het nationaal natuurplan dat wordt opgesteld in verband met de Europese natuurherstelverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat verbindingszones soms gebieden niet verbinden. Indiener stelt dat deze verlengt moeten worden.	ZW-0978-5

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszones zijn gebaseerd op modelonderzoek en expert-inschattingen. Controle van de kaarten naar aanleiding van deze (en andere) zienswijze(n) heeft op enkele locaties aanleiding gegeven om de kaarten nog aan te passen. Zo is de verbindingszone tussen de Putberg en Klingeleberg aangepast zodat deze daadwerkelijk een verbinding vormt tussen deze natuurgebieden en zijn de zoekgebieden voor

kalkgraslandverbindingen in Zuid-Limburg aangepast.

Voorstel aan PS

De kaart van de ecologische verbindingszone op enkele locaties aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om compensatie voor waardedaling van landbouwgrond indien deze wordt aangewezen als ecologische verbindingszone.	ZW-1125-4

Standpunt GS

De aanduiding als percelen landbouwgrond als ecologische verbindingszone heeft geen direct effect op de functie van de grond en de agrarische gebruiksmogelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.12 Ecologische verbindingszones- Overig

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding als ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik en dat eventuele gevolgen expliciet worden beschreven.	ZW-0573-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor het agrarisch gebruik.	ZW-0261-13
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van een landbouwperceel nabij de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-7
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, tenzij dit op onderzoek is gebaseerd en in overleg met de sector is vastgesteld.	ZW-0652-4
De indiener is bezorgd over de zinsnede 'nodig om de uitloopzones eromheen en de zones tussen passages te vrijwaren van ontwikkelingen die de functionaliteit ervan kunnen aantasten’ over ecologische verbindingszones en vreest dat in de toekomst deze ‘uitloopzones’ op zijn aangrenzende landbouwperceel komen te liggen met alle beperkingen van dien.	ZW-0903-9 ZW-0927-9 ZW-1084-2 ZW-1113-7
De indiener maakt zich zorgen over de beperkingen die de ecologische verbindingszones en gebiedspaspoorten op de percelen van de indiener leggen, waarmee het beweiden niet meer mogelijk is.	ZW-0966-9
De percelen van de indiener liggen in twee streefbeelden: kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszones’ en 'verbinding met landschapselementen – ecologische verbindingszones’. Het streven naar een open agrarisch landschap kan tot beperkingen leiden van de te telen	ZW-0585-8

van gewassen als mais. De indiener wenst de mogelijkheid om mais te telen te behouden.	
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van het perceel voor ecologische functies zoals natte poelen en corridors ecologisch en landbouwkundig onlogisch is, gezien de bodemgesteldheid en historische droogte van de locatie.	ZW-0537-4
Indiener geeft aan dat de beperkingen binnen Ecologische Verbindingszones leiden tot verlies van ruwvoer, verminderde beweidingsmogelijkheden en onzekerheid over het gebruik van voorzieningen.	ZW-0822-3
Indiener geeft aan dat de ecologische verbindingszone 'Kleinschalig landschap met schrale elementen' niet aansluit bij de huidige landbouwpraktijk en verzoekt om behoud van akkerbouwmogelijkheden op betrokken percelen.	ZW-0898-7 ZW-0699-5 ZW-0700-5 ZW-1226-5
Indiener geeft aan dat de ecologische verbindingszones op de kaart ten onrechte over Camping Natuurplezier en de Keulseweg lopen, wat ongewenst is.	ZW-0237-135
Indiener geeft aan dat de wijziging van typeringen naar Groen blauwe landbouwzone voor landbouwgronden in het dal van Oostrumse Beek leidt tot beperkingen.	ZW-0376-1
Indiener geeft aan dat percelen PTH-B-4166 en PTH02-B-4488 door de getekende verbindingszone incourant en scheef worden, wat het bewerken ervan bemoeilijkt.	ZW-0448-2
Indiener heeft een perceel in de ecologische verbindingszone Landschapselementen. Indiener betwijfelt of er in de toekomst nog akkerbouwmatig kan worden geteeld in dit gebied.	ZW-0686-8
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat niet duidelijk is hoe deze tot stand is gekomen en welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt voor het huidige agrarisch grondgebruik. Voorgesteld wordt om deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0289-3
Indiener pleit om op de realisatie en beheer van ecologische verbindingszones geen verplichting te leggen op de grondgebruiker.	ZW-0384-2 ZW-0386-3
Indiener stelt dat een nieuw ingetekende ecologische verbindingszone door productieve landbouwgrond onwenselijk is, omdat dit zonder onderbouwing leidt tot beperkingen voor gebruik en investeringen.	ZW-0973-13
Indiener stelt voor om aandacht te besteden aan de ecologische verbindingszones waar regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting kunnen worden ingesteld.	ZW-0770-4
Indiener stelt voor om binnen de ecologische verbindingszone 'Beekdal' de landbouwpraktijk, zoals beweiding en gewasroulatie, te blijven toestaan en extensieve beperkingen op mestgebruik en gewasopbrengst te vermijden.	ZW-0898-6
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Ecologische verbindingszones volledig mogelijk blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert.	ZW-0696-7
Indiener verzoekt dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1425-19

Indiener verzoekt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-3
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van landbouwpercelen grenzend aan de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ wordt aangepast zodat dit geen extra beperkingen oplevert.	ZW-0261-8
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van landbouwpercelen op afstand van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-0261-10
Indiener verzoekt dat Ecologische verbindingszones alleen worden vastgesteld op basis van gebiedsonderzoek en dat agrarisch gebruik niet wordt beperkt zonder compensatie en vrijwilligheid.	ZW-0810-15
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat bij vaststelling altijd eerst gebiedsonderzoek plaatsvindt.	ZW-1033-6 ZW-0722-4 ZW-0889-10 ZW-0715-4
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik van primaire landbouwgrond.	ZW-0681-4 ZW-0701-7 ZW-0714-6
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, omdat deze willekeurig zijn ingetekend zonder onderzoek.	ZW-0972-13
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, tenzij dit is onderbouwd met onderzoek.	ZW-0734-9
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, tenzij onderbouwd met onderzoek.	ZW-0723-5
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0884-14
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor het gebruik van primaire landbouwgronden.	ZW-0697-5
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouw en alleen worden vastgesteld na degelijk gebiedsonderzoek.	ZW-1039-14
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouw en alleen worden vastgesteld na degelijk onderzoek en met duidelijkheid over gevolgen.	ZW-0981-9
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouwkundig gebruik	ZW-0606-6
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen nieuwe beperkingen opleveren voor het gebruik van landbouwgronden en pas worden vastgesteld na onderzoek en overleg.	ZW-1033-14

Indiener verzoekt de Provincie meer duidelijkheid te geven over de locatie waar ecologische verbindingszones worden gepland en wat de effecten daarvan zullen zijn voor de agrarische bedrijfsvoering in het gebied.	ZW-0875-26
Indiener verzoekt helderheid over de regels binnen de ecologische verbindingszone en dat deze proportioneel en werkbaar blijven voor agrarische ondernemers, rekening houdend met vergunde bedrijfsactiviteiten en langjarige teeltrotaties.	ZW-1377-6
Indiener verzoekt om de aanduidingen voor ecologische verbindingszones niet op het agrarisch bouwvlak te projecteren bij Zandweg 10 te Maria Hoop, of om geen beperkende regels op te nemen in de omgevingsverordening ter plaatse van het agrarisch bouwvlak.	ZW-0382-7
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-1425-7
Indiener vraag om concreet aan te geven wat de Ecologische verbindingszones die op het perceel zijn ingetekend betekenen voor het toekomstperspectief en bedrijfsvoering	ZW-1102-6
Indiener vraagt zich af wat de restricties worden bij het beheer van landschapselementen in de ecologische verbindingszones.	ZW-0239-5
Indiener vraagt zich af welke gebruiksbeperkingen gaan gelden in de nieuwe 'Ecologische verbindingszone' en wat de gevolgen zijn voor de economische waarde van de grond en mestplaatsingruimte.	ZW-0148-4
Indiener vreest dat de in de ontwerp-POVI (par. 6.10.3) genoemde mogelijkheid om landbouw te ontwikkelen die omgaat met hogere waterpeilen en vernatting in dit gebied niet passend is. De vernatting in de zone "beekdal - ecologische verbindingszone" is onwenselijk, omdat de effecten veel verder reiken dan enkel de groenblauwe zone.	ZW-0116-7
Indiener vreest voor beperkingen van zijn bedrijfsvoering en waardedruk vanwege de ligging in de Groenblauwe Landbouwzone (ecologische verbindingszone). Indiener wil vooraf weten wat de gevolgen zijn van deze aanwijzing.	ZW-0587-2
Ten westen van het bedrijf van indiener is een ecologische verbindingszone ingetekend. Het is voor indiener niet duidelijk hoe deze kartering plaats heeft gevonden en ook is niet concreet uitgewerkt welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt op het huidige agrarische grondgebruik. Indiener verzoekt dit te verduidelijken.	ZW-0355-5
EVZ’s zijn soms onpraktisch gepland. Dit leidt tot onnodige beperkingen en waardeverlies. Nader onderzoek/maatwerk is nodig.	ZW-0877-53

Zienswijze

De indiener accepteert geen gebruiksbeperkingen voor bedrijfsvoering door de ecologische verbindingszones. Deze beperkingen zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade voor het bedrijf van de indiener. Indiener verzoekt de provincie de (toekomstige) gebruiksbeperkingen te heroverwegen en de aanwijzing te verwijderen voor de percelen van de indiener. Zie zienswijze voor kaartaanduiding.

Indiener

ZW-0886-2	ZW-0905-9	ZW-0947-5	ZW-0952-4	ZW-1043-9	ZW-1119-9
ZW-1145-3	ZW-1264-4	ZW-1303-10	ZW-1367-5		

Standpunt GS

De aanduiding ecologische verbindingszone in de POVI brengt geen beperkingen met zich mee voor het agrarisch grondgebruik. In deze zone wordt ingezet op de aanleg van onder meer landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Verder dient bjj toetsing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te worden gemotiveerd hoe de ecologische verbinding in stand wordt gehouden of versterkt. Ook dit neemt geen beperkingen met zich mee voor het huidige grondgebruik

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de kaartlaag Ecologische verbindingszone handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er sprake is van belemmerende ecologische verbindingszones.	ZW-0056-3

Standpunt GS

In het gebied waar uw zienswijze op ziet is de ecologische verbindingszone begrensd om de uitwisseling tussen delen van het NNL te waarborgen. De aanduiding ecologische verbindingszone kan betrekking hebben op reeds gerealiseerde verbindingen en op gebieden waar een verbinding nog te realiseren is. Voor de hele GBLZ geldt de vereiste (vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening) om ingrepen in de GBLZ te motiveren, met inachtneming van de opgaven en doelen per deelgebied, en waar nodig te compenseren. Dit is ook van toepassing op ecologische verbindingszones.

Voorstel aan PS

Begrenzing ecologische verbindingszone in ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

4.13 Ecologische verbindingszones- op hoogte houden wijzigingen grondgebruik

Zienswijze
Indiener verzoekt dat agrariërs en grondeigenaren structureel worden betrokken bij wijzigingen van grondgebruik die volgen uit het opleggen van de ecologische verbindingszones.

Indiener					
ZW-0225-8	ZW-0570-7	ZW-0571-7	ZW-0588-7	ZW-0589-17	ZW-0604-26
ZW-0605-19	ZW-0607-15	ZW-0609-7	ZW-0616-7	ZW-0617-7	ZW-0618-13
ZW-0619-7	ZW-0620-7	ZW-0623-7	ZW-0624-7	ZW-0625-7	ZW-0628-7

ZW-0629-7	ZW-0630-7	ZW-0651-7	ZW-0685-7	ZW-0694-7	ZW-0728-7
ZW-0730-7	ZW-0834-7	ZW-0843-7	ZW-0862-7	ZW-0873-8	ZW-0878-7
ZW-0880-8	ZW-0882-8	ZW-0892-8	ZW-0902-7	ZW-0975-7	ZW-1027-8
ZW-1036-7	ZW-1047-7	ZW-1051-7	ZW-1059-7	ZW-1061-8	ZW-1062-7
ZW-1064-7	ZW-1065-7	ZW-1066-7	ZW-1075-7	ZW-1082-7	ZW-1089-7
ZW-1090-7	ZW-1096-14	ZW-1100-7	ZW-1103-7	ZW-1104-7	ZW-1107-7
ZW-1110-7	ZW-1115-7	ZW-1118-7	ZW-1126-7	ZW-1128-7	ZW-1130-7
ZW-1136-7	ZW-1148-7	ZW-1150-7	ZW-1155-7	ZW-1160-7	ZW-1183-7
ZW-1186-7	ZW-1188-7	ZW-1191-7	ZW-1195-7	ZW-1198-7	ZW-1200-7
ZW-1202-7	ZW-1214-7	ZW-1221-7	ZW-1223-7	ZW-1225-7	ZW-1228-7
ZW-1231-7	ZW-1238-7	ZW-1246-7	ZW-1247-7	ZW-1251-7	ZW-1252-7
ZW-1266-7	ZW-1267-7	ZW-1268-7	ZW-1273-7	ZW-1275-7	ZW-1276-7
ZW-1277-7	ZW-1278-7	ZW-1279-7	ZW-1280-7	ZW-1281-7	ZW-1282-7
ZW-1283-7	ZW-1284-7	ZW-1285-7	ZW-1287-7	ZW-1288-7	ZW-1289-11
ZW-1290-8	ZW-1291-8	ZW-1292-7	ZW-1294-7	ZW-1296-7	ZW-1297-8
ZW-1298-8	ZW-1301-7	ZW-1304-7	ZW-1306-7	ZW-1308-7	ZW-1309-7
ZW-1310-7	ZW-1311-7	ZW-1315-7	ZW-1316-7	ZW-1317-7	ZW-1318-7
ZW-1320-7	ZW-1321-7	ZW-1324-7	ZW-1325-7	ZW-1326-7	ZW-1327-7
ZW-1329-7	ZW-1330-7	ZW-1331-7	ZW-1335-7	ZW-1337-7	ZW-1338-7
ZW-1339-7	ZW-1341-7	ZW-1342-7	ZW-1343-7	ZW-1347-7	ZW-1350-7
ZW-1352-7	ZW-1355-7	ZW-1359-7	ZW-1365-7	ZW-1368-7	ZW-1376-7
ZW-1378-7	ZW-1388-7	ZW-1390-7	ZW-1410-7		

Standpunt GS

De aanduiding ecologische verbindingszone in de POVI brengt op zichzelf geen wijzigingen met zich mee voor het agrarisch grondgebruik. In deze zone wordt ingezet op de aanleg van onder meer landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dergelijke elementen worden enkel aangelegd op basis van overeenkomst met de eigenaar of grondgebruiker. Het zelfde geldt voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Op deze wijze worden agrariërs en grondeigenaren structureel betrokken bij de wijzigingen in het grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.14 Ecologische verbindingszones - Verzoek om aanpassing kaart

Zienswijze	Indiener
In de POVI is de Groen Blauwe landbouwzone/ ecologische verbindingszone ingetekend langs de Oude Postbaan Graetheide tot aan en ten noorden van Bergerweg; deze sluit daar niet aan bij de ontwikkelrichting van de Brightlands Chemelot Campus en Hoogspanningsstation 380/150 Einighausen. Indiener verzoekt om de ecologische zone in noordoostelijke	ZW-0302-62

richting te verleggen aansluitend aan de bestaande houtwallenstructuur tussen Urmonderbaan en Bergenweg. Vervolgens de ecologische verbindingszone vervolgen langs de Bergenweg (beide zijden).	

Standpunt GS

Herbegrenzing naar de voorgestelde locatie ligt op dit moment niet voor de hand, omdat de impact van de beschreven ruimtelijke ontwikkelingen op de mogelijkheden om de verbinding te realiseren nog onvoldoende in beeld is gebracht. Eventueel kan in een later stadium een voorstel tot herbegrenzing worden overwogen.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener begrijpt niet waarom de landelijke kern Maasband als ecologische verbindingszone is aangewezen en verzoekt om aanpassing dan wel nadere uitleg hierover.	ZW-0314-140
Indiener constateert dat de voormalige hockeyvelden/complex aan de Tichelstraat zijn aangemerkt als ecologische verbindingszone. Het deel waar voorheen parkeervoorzieningen en de kantine/kleedlokalen stonden staan nu (tijdelijk) vijf tiny houses. Indiener adviseert om alleen de voormalige sportvelden die zijn aangeplant met bomen als ecologische verbindingszone op te nemen.	ZW-0263-100

Standpunt GS

Naar aanleiding van deze zienswijze is de mogelijke verbindende functie van de betreffende zone heroverwogen en concluderen we dat handhaven niet essentieel is.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszone aanpassen door de verbindingszone waar de inspreker op doelt te verwijderen.

Zienswijze	Indiener
Indiener beoogt, zoals vermeld onder paragraaf 2.4 'Natuur' een robuuste ecologische verbinding tussen de diverse natuurgebieden. Om deze te realiseren ziet de indiener graag dat de ecologische verbindingszone vanuit Schutterspark richting de oostzijde wordt doorgetrokken conform de navolgende situering (rood vlak ongeveer). Indiener wordt graag betrokken bij de definitieve begrenzing.	ZW-0160-119 ZW-0160-74

Standpunt GS

In de bedoelde verbindingszone ten oosten van het Schutterspark ontbreekt in de ontwerp-POVI inderdaad een belangrijke schakel. Deze kan aan de verbindingszone worden toegevoegd.

Voorstel aan PS

De kaart met verbindingszones in de ontwerp-POVI aan te passen door een ontbrekende schakel de verbindingszone ten oosten van het Schutterspark in te vullen.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat aan de zuidoostzijde van Groeve Mourik, ter hoogte van de huidige bedrijfsbebouwing mogelijkheden tot het oprichten van een hoogspanningsstation worden onderzocht en ter plaatse ook een 'Ecologische verbindingszone' ligt. Indiener stelt dat om de realisering van een hoogspanningsstation mogelijk te maken, de ecologische verbindingszone anders van vorm en omvang mag zijn (zie ook paragraaf 2.4 'Natuur'). Indiener stelt voor om ten behoeve van de herontwikkeling van Groeve Mourik en de zoeklocatie voor een hoogspanningsstation de ecologische verbindingszone te verkleinen naar een strook langs de groeve en Waubacherweg.	ZW-0160-118

Standpunt GS

Bedoelde verbindingszone hoeft niet beperkend te zijn voor de realisatie van een hoogspanningsstation. Er is in deze voldoende ruimte om de verbinding te realiseren in combinatie met beperkte ruimtelijk ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat bij het buurtschap Baalsbruggen zijn twee deelgebieden aangewezen als ecologische verbindingszone en dat dit niet correct is vanwege de aanwezige bebouwing. Indiener stelt voor het als verwevingsgebied (ter hoogte van de bestaande bebouwing) in combinatie met groenblauwezone (weilanden) aan te merken.	ZW-0263-99

Standpunt GS

Bedoelde zone heeft een belangrijke verbindende functie heeft voor het Natuurnetwerk Limburg en er zijn geen andere mogelijkheden om de verbinding te realiseren. Opgemerkt wordt dat de aanwijzing als ecologische verbindingszone geen gevolgen heeft voor bestaande bebouwing in de zone.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat Westelijk deel BT Willem-Sophia (terrein Wisosplit) is als ecologisch verbindingszone – open landschap met schrale elementen opgenomen is. Het betreft volgens de indiener een werkgebied/	ZW-0263-97

bedrijventerrein in de feitelijke situatie (Wisosplit) maar ook in de toekomst. Wel zal er een groene zone tussen de woonbuurt Gracht en de te ontwikkelen bedrijfspercelen worden aangelegd. Dit gebied zal ook niet alleen als buffer en recreatieve verbinding voor wandelaars en fietsers fungeren, maar ook als een ecologische zone. Indiener verzoekt om voor het bedrijventerrein de ecologische zone weg te halen en smalle strook (30 tot 50 meter) op te nemen tussen bebouwing Gracht en bedrijventerrein (zie de bestemming “groen” in het tijdelijke deel Omgevingsplan Kerkrade, voorheen bestemmingsplan BT Willem-Sophia).	

Standpunt GS

Na het afwegen van de argumenten van de indiener en de verbindende functie van het gebied concluderen we dat de bedoelde verbinding kan worden aangepast zonder de functionaliteit te schaden.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszone aanpassen door de verbindingszone waar de inspreker op doelt te verkleinen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat contouren voor mogelijke natuurstroken en verbindingszones zijn ingetekend op goede landbouwgrond in primair landbouwgebied en verzoekt om behoud van deze percelen voor agrarisch gebruik.	ZW-1125-2

Standpunt GS

De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanduiding 'beekdal ecologische verbindingszone' niet correct is en vraagt om herziening vanwege de feitelijke ligging en kenmerken van het gebied.	ZW-1099-2 ZW-1296-10 ZW-1099-3

Standpunt GS

De begrenzing van de verbindingszone van de Roggelse beek, ter hoogte van de Neerpeelbeek ligt over de bedrijfsgebouwen en sluit niet aan naar het westen richting Landgoed 't Kruis. Er is nader onderzoek nodig naar de mogelijkheden van een effectieve ecologische verbindingszone hier. De in de ontwerp-POVI aangeduide zone langs de Neerpeelbeek kan vervallen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones aanpassen zodat de zone aan de Neerpeelbeek vervalt.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige zonering geen recht doet aan de ecologische waarden die inspreker heeft waargenomen, waaronder de groene specht, buizerd, torenvalk, hermelijn, wilde konijnen en diverse andere vogels. Ook worden broedsporen, mierenhopen en structuren van oud cultuurlandschap geconstateerd. Deze waarnemingen wijzen op een functionele habitat en een mogelijke verbindingsfunctie binnen het Natuurnetwerk Limburg.	ZW-0003-2

Standpunt GS

De aangedragen waarnemingen van diersoorten geven geen aanleiding om de begrenzing van de zoneringen die van toepassing zijn op dit perceel te wijzigen.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de zonering in de ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat delen van percelen liggen in ecologische verbindingszones die belangrijke natuurgebieden verbinden en de verspreiding van soorten en uitwisseling tussen deelpopulaties bevorderen en geeft aan dat er in deze zone regels komen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het verminderen van bemesting.	ZW-0771-6

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone heeft geen directe consequenties voor de gebruiksmogelijkheden in het huidig agrarisch gebruik.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat ecologische verbindingszones robuuste verbindingen tussen bestaande natuur zouden moeten vormen, maar op het kaartmateriaal als gefragmenteerde snippers in verschillende landschapstypes zijn weergegeven, waardoor geen aaneengesloten netwerk ontstaat.	ZW-0241-129

Standpunt GS

In de gemeente Roerdalen sluiten de verbindingszones in de ontwerp-POVI goed aan op Natuurnetwerk Limburg. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in gesprek over

concrete voorstellen voor verbetering van het netwerk.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er verbindingen ontbreken tussen Maasdal en de hogere zandgronden ter hoogte van Panheel, Heel en Beegden. Er wordt voorgesteld om deze op te nemen als ecologische verbindingszone, inclusief de landtong onder de brug over de A2.	ZW-0188-24

Standpunt GS

De belangrijkste ecologische verbindingen tussen de hogere zandgronden en het Maasdal zijn in de ontwerp-POVI in beeld gebracht. De zienswijze is onvoldoende concreet om over te gaan tot aanpassing van de kaart. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien waar het netwerk nog kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat groenblauwe landbouwzone verkeerd is ingetekend: Het betreft de locaties in Beegden: smalle stroken Beegderveld (ecologische verbindingszone), Baexemerweg (ecologische verbindingszone) en de gehele Maas inclusief sluizencomplex/stuw	ZW-0188-74

Standpunt GS

De kaartaanduiding ecologische verbindingszone bij het Beegderveld heeft betrekking op een smalle zone langs het kanaal Wessem-Nederweert, de Maasoever en het sluiscomplex bij Osen. Deze is van belang voor onder meer bedreigde vlindersoorten. Het betreft een corridor met bloem- en kruidenrijke graslanden soms afgewisseld met kale zandige of steenachtige ondergrond. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien welke mogelijkheden er zijn om het ecologisch netwerk te versterken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de breedte van de Ecologische verbindingszone als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone nu deze fors breder is dan de huidige begrenzing van de Groenblauwe mantel. Indiener verzoekt de provincie om tot een realistische begrenzing te komen of de bestaande begrenzing te handhaven	ZW-0360-2

Standpunt GS

De percelen waar de zienswijze op ziet vielen al onder de huidige begrenzing van de groenblauwe mantel. De in de kaart opgenomen breedte van de verbindingszone is functioneel en biedt voldoende ruimte voor ecologische versterking en eventuele ruimtelijke ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de zonering Groenblauwe Landbouwzone (ecologische verbindingszone) ter plaatse van zijn bedrijf aan de Gelderdijk die groter/breder is dan de huidige Groenblauwe mantel. Verzocht wordt om realistisch te begrenzen of bestaande begrenzing te handhaven.	ZW-0354-2

Standpunt GS

De percelen waar de zienswijze op ziet vielen ook al volledig binnen de begrenzing van de groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist de ecologische zone voor het Anselderbeekdal in Eygelshoven, van Worm naar de Anstelvallei/stuwmeer Cranewijer. Indiener verzoekt om deze zone toe te voegen, conform de ontwerp omgevingsvisie Kerkrade.	ZW-0263-98

Standpunt GS

Op dit moment is de noodzaak van het realiseren van een verbindingszone in dit gebied niet in beeld, mede omdat er veel andere functies aanwezig zijn. We gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om de mogelijkheden te bekijken om het ecologisch netwerk hier te versterken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderstreept het belang van een robuuste ecologische verbinding langs de Groeve Mourik richting de Teverenerheide (nu gesitueerd tussen de Groeve Mourik en het USAG-terrein). Indiener vraagt de provincie te overwegen om de ecologische zone (deels of volledig) ten oosten van de Groeve Mourik te situeren (tussen de Groeve Mourik en de Waubacherweg, redenerend vanuit een logisch ruimtelijk casco voor het gebied en het uitgangspunt dat water en bodem sturend zijn. Als ware wordt er een	ZW-0160-72

ecologische zone 'rondom' het Mourik-terrein gemaakt. Op deze manier kan afwatering van het terrein stroomafwaarts op een robuust groen casco in de openbare ruimte plaatsvinden en is de ecologische zone beter te beleven als structuurdrager van het gebied. Daarnaast wordt op deze manier beter uitwerking gegeven aan het vastgestelde Afwerkingsplan van de firma Mourik, blijft de beoogde ecologische samenhang intact en ontstaan er optimalisatiemogelijkheden aangaande de inrichting van bestaande werklocaties.

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone op de kaart in de Ontwerp-POVI is ten oosten van de Groeve Mourik gesitueerd, tussen de groeve en de Waubacherweg, zoals de indiener voorstelt. Dit is ons inziens de meest geschikte verbinding, Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien hoe de invulling van deze zone leidt tot een optimaal ecologisch raamwerk in dit gebied.

Voorstel aan PS

De tekst en kaart van de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit om het gebied in te richten als een ecologische verbindingszone.	ZW-1069-2

Standpunt GS

Wij zien geen aanleiding om op de door de indiener van de zienswijze een ecologische verbindingszone te begrenzen, omdat de natuurgebieden in het grensoverschrijdend gebied voldoende verbonden zijn om uitwisseling van soorten mogelijk te maken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat 2 woningen en een agrarisch bedrijf in de EVZ rondom westkant van Berg zijn ingetekend en verzoekt deze te wijzigen	ZW-0207-159

Standpunt GS

De desbetreffende ecologische verbindingszone is op kaart gezet als zoekgebied. Dit betekent dat de concrete ligging van de verbinding nog nader te bepalen is. In zoekgebieden voor een ecologische verbindingszone kunnen ook andere functies liggen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanduiding van een ecologische verbindingszone over de bedrijfslocatie geen recht doet aan de feitelijke situatie, de bestemmingen en de overeengekomen ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0901-4

Standpunt GS

De betreffende ecologische verbindingszone is op kaart gezet als zoekgebied. Dit betekent dat de concrete ligging van de verbinding nog nader te bepalen is. In zoekgebieden voor een ecologische verbindingszone kunnen ook andere functies liggen. Het zoekgebied heeft hier op een beperkte oppervlakte overlap heeft met de bedrijfslocatie in de oeverzone van de Geleenbeek. Deze zone vormt een belangrijke verbinding voor de NNL-gebieden in de omgeving.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een ecologische verbindingszone aan de noordzijde van het plangebied ontbreekt in de ontwerp-POVI en verzoekt om deze alsnog op te nemen.	ZW-1364-21

Standpunt GS

Bedoelde ecologische verbinding is een belangrijk element in het Landschapsplan Greenport Venlo. In de ontwerp-POVI is deze ten onrechte niet opgenomen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen door het opnemen van de ecologische verbindingszone aan de noordzijde van Greenport Venlo.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een ecologische verbindingszone aan de zuidzijde van het plangebied ontbreekt in de ontwerp-POVI en verzoekt om deze alsnog op te nemen.	ZW-1364-25

Standpunt GS

Bedoelde ecologische verbinding is een belangrijk element in het Landschapsplan Greenport Venlo. In de ontwerp-POVI is deze ten onrechte niet opgenomen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen door het opnemen van de ecologische verbindingszone aan de zuidzijde van Greenport Venlo.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het bestemmingsplan van de Verbindingsweg Milsbeek is vastgesteld, maar dwars door de nog vast te stellen 'ecologische verbindingszone' loopt. Indiener verzoekt dit aan te passen.	ZW-0186-183

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszone is van belang voor de verbinding tussen het Maasdal en het Reichswald. Bij de ontwikkeling van infrastructuur die verbindingszone doorkruist kunnen negatieve effecten worden gemitigeerd door ontsnipperingsmaatregelen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het WML-Pompstation Waterval in de kaarten is opgenomen als ecologische verbindingszone	ZW-0238-127

Standpunt GS

Ter plaatse van het WML-Pompstation Waterval is de ecologische verbindingszone in de ontwerp-POVI niet essentieel, het omliggend NNL is voldoende verbonden.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen door het WML-Pompstation Waterval niet op te nemen in de begrenzing.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat robuuste ecologische verbindingen direct kunnen bijdragen aan provinciale ecologische doelen, waaronder natuurherstel en het versterken van het natuurnetwerk binnen het euregionale Heidenatuurpark. Tegelijkertijd kan dit volgens de indiener bijdragen aan een duurzame balans tussen economische en ecologische waarde in het Schutterspark, Brunssummerheide en de Oostflank, met behoud van ontwikkelingsruimte op de lange termijn. Indiener stelt dat er kansen liggen om een robuuste verbinding tussen Schutterspark met het Heidenatuurpark te leggen en deze worden onvoldoende benut. Indiener vraagt om de ontwikkeling van ecologische verbindingen te beschouwen in lijn met het Statenbesluit van 27 september en bijbehorende wensen en bedenkingen geuit door Provinciale Staten, waarin het belang wordt onderstreept van een duurzame ecologische structuur voor de Oostflank, met landschap en ruimtelijke inpassing als dragers. Hierin wordt expliciet genoemd dat de verbindingen tussen Brunssummerheide (N2000), Schutterspark, Schinveldse Bossen en Teverenerheide (N2000) behouden en versterkt moeten worden. Indiener vraagt de provincie om dit punt nadrukkelijk mee te nemen in de visie.	ZW-0160-71

Standpunt GS

De duurzame ecologische structuur voor de Oostflank is in de kaarten van de Ontwerp-POVI opgenomen, met de NNL-gebieden en belangrijke ecologische verbindingszones. Deze verbindingszones zijn nog niet (volledig) gerealiseerd.
Wij staan achter de doelstelling om de verbindingen tussen Brunssummerheide, Schutterspark, Schinveldse Bossen en Teverenerheide te versterken en treden graag met de indiener in overleg om de kansen te bespreken om deze versterking vorm te geven.

Voorstel aan PS

De tekst en kaarten van de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de ecologische verbindingszone niet door het primaire perceel grond te laten lopen vanwege de negatieve impact op efficiëntie.	ZW-0806-3

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone waar in deze zienswijze op wordt gedoeld is heroverwogen. Om de beoogde verbinding te kunnen maken ten oosten van de bedrijfsgebouwen is het nodig om een deel van de aanliggende landbouwgrond op te nemen. De begrenzing is aangepast, zodat deze niet groter is dan noodzakelijk en een minder groot deel van het landbouwperceel beslaat. Overigens heeft de aanwijzing als ecologische verbindingszone geen direct effect op de agrarische gebruiksmogelijkheden van het perceel.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aan te passen door de verbindingszone ten zuiden van Vrouwenheide, Trintelen, smaller te begrenzen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de grenzen van ecologische verbindingszones beter aan te laten sluiten op natuurgebieden en minder op primaire landbouwzones.	ZW-0644-2 ZW-0655-2

Standpunt GS

De verbindingszones zijn natuurtechnisch onderbouwd, waarbij er praktische keuzes gemaakt ten aanzien van ligging en dimensionering in relatie tot bestaande functies.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aanpassingen in de kaartlaag ecologische verbindingszone. Beegden (Baexemerweg/Heideweg: perceel intekenen als bosverbindings ecologische verbindingszone; Beegderveld: percelen	ZW-0188-78

intekenen als verbindingszone als landschapselementen) Linne (Vlootbeek als ecologische verbindingszone en beekdal intekenen) Thorn/Wessem (Thornerbeek op nieuwe locatie intekenen als ecologische verbindingszone beekdal)	

Standpunt GS

De belangrijkste ecologische verbindingen zijn in de ontwerp-POVI in beeld gebracht. Ook buiten deze zones zijn nog gebieden die functioneren als ecologische verbindingen. De zienswijze is onvoldoende concreet om over te gaan tot aanpassing van de kaart.
Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien waar het netwerk nog kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de beek “Vloedgraaf” aan de noordzijde van het terrein van het slachthuis aan de Hammolenweg als één aangesloten ecologische verbindingszone op te nemen (complete beekloop en oevers met een minimale breedte van 20 meter). Zie het (tijdelijke deel van het) Omgevingsplan Kerkrade (voorheen bestemmingsplan Buitengebied, functies natuur, water en waterstaat-waterlopen).	ZW-0263-101

Standpunt GS

In het gebied waar de zienswijze op doelt is de verbindingszone in de ontwerp-POVI onderbroken. Het voorstel om de volledige oever van de Vloedgraaf op te nemen als verbindingszone zorgt voor verbetering van de ecologische verbinding.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen door de oevers van de Vloedgraaf op te nemen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Ecologische Verbindingszone aan te passen rondom de volgende kernen: Oost-Maarland (1 locatie); Cadier en Keer (2 locaties).	ZW-1127-155

Standpunt GS

In de gebieden waar de indiener op doelt zijn ecologische verbindingszones begrensd binnen de bestaande groenblauwe mantel. Er liggen geen inhoudelijke argumenten voor om de begrenzingen te wijzigen. Wij gaan graag met de indieners in overleg om te bezien hoe het ecologisch functioneren van het netwerk kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Ecologische Verbindingszones op te nemen conform de aanduidingen/pijlen zoals ingetekend in de gemeentelijke (ontwerp) Omgevingsvisie.	ZW-1479-208

Standpunt GS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI is tot stand gekomen op basis van natuurtechnische analyses en expert-oordeel. Daar past niet bij om zonder inhoudelijke onderbouwing de ecologische verbindingszones uit gemeentelijke omgevingsvisie over te nemen. Wij gaan graag in overleg met de indiener van de zienswijze om te bekijken waar het ecologisch functioneren van het netwerk kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de randparkeerplaats Nieuweweg niet als EVZ op te nemen	ZW-0207-163

Standpunt GS

Het gaat hier om een zoekgebied voor een verbindingszone. Dit betekent dat de verbindingszone nog niet concreet begrensd is. Er kunnen in het zoekgebied ook functies aanwezig zijn die geen bijdrage kunnen leveren aan de uiteindelijke invulling als verbindingszone.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de voormalige Groenblauwe Mantel bij Vulensbeek en op percelen bij de Overslagweg/Amelbergaweg op te nemen als Groenblauwe Landbouwzone met aanduiding Ecologische Verbindingszone.	ZW-1479-207

Standpunt GS

Op basis van een heroverweging van de ligging van de ecologische verbindingszones zijn wij van mening dat de zone bij de Vulensbeek een belangrijke ecologische verbinding vormt. Voor de overige percelen gaan wij graag met de indiener in overleg om te bezien hoe het ecologisch functioneren van het netwerk kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen door een zone bij de Vulensbeek op te nemen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de voormalige Groenblauwe Mantel romdom het leen/marissen, die in de huidige kaarten zijn ingetekend als Primaire Landbouwzone, op te nemen als Groenblauwe Landbouwzone met aanduiding Ecologische Verbindingszone.	ZW-1479-206

Standpunt GS

De percelen in de huidige groenblauwe mantel bij Het Leen/Marissen vormen een belangrijke verbindingszone die ten onrechte niet is opgenomen in het ontwerp van de POVI.

Voorstel aan PS

De kaarten van de ecologische verbindingszone in de ontwerp-POVI aanpassen door de percelen bij Het Leen/Marissen op te nemen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanduiding van ecologische verbindingszones te verwijderen bij woningen en het Jachtslot Mookerheide.	ZW-0317-239

Standpunt GS

Het gebied waar de zienswijze op ziet is in de huidige situatie groenblauwe mantel. Opname in de Groenblauwe landbouwzone als ecologische verbinding is het meest passend bij de feitelijke situatie en de mogelijkheden om op het terrein het ecologische functioneren van het netwerk te versterken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om contact op te nemen met gemeente Sittard-Geleen over onjuiste kaartgegevens. In de kaarten bij de POVI ontbreken ecologische verbindingszones die wel zijn vastgesteld in de Omgevingsvisie van de gemeente.	ZW-0917-1

Standpunt GS

De ligging van de ecologische verbindingszones in de gemeentelijke omgevingsvisie kent een grote mate van overlap met de verbindingszones in de ontwerp-POVI. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien waar het functioneren van het ecologisch netwerk kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ecologische verbindingszone bij Schinveldse bossen beter aan te laten sluiten aan NNL en te verbreden, de verbindingszone bij Hulsberg-Valkenburg toe te voegen en degene bij Milse Beek te verbreden of toe te lichten waarom deze smal is ingetekend.	ZW-0978-19

Standpunt GS

De ligging van de ecologische verbindingszones is bepaald aan de hand van natuurgegevens of expert-oordeel en is in agrarisch gebied niet breder ingetekend dan nodig is voor het ecologisch functioneren. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien hoe het functioneren van het netwerk kan worden verbeterd.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ecologische verbindingszone en groenblauwe landbouwzone niet te dicht bij agrarische bedrijven te plannen.	ZW-0167-4

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone is gebaseerd op modelmatig onderzoek en op de expertise van ecologisch specialisten, waarbij gekeken is naar de eisen die doelsoorten aan het landschap stellen. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

Tekst van de POVI en de kaartlaag Ecologische verbindingszone handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de juridische status, doelstelling en toepasselijke voorwaarden van de ecologische verbindingszones expliciet en concreet te maken in de verordening en de indiener daarbij actief te betrekken, de begrenzing van deze zones in overleg met de indiener te heroverwegen en aan te passen waarbij stedelijke en recreatieve functies die zijn ingebed in het bestaand gebruik en ruimtelijk beleid worden uitgesloten van ecologische zonering, rekening houdend met gemeentelijke beleidsdoelen en ruimtelijke ontwikkelstrategieën.	ZW-1038-6

Standpunt GS

De kaart met ecologische verbindingszones in de POVI is zelfbindend voor de provincie en heeft geen rechtstreeks effect op bestaande functies.

In de ontwerp-POVI is opgenomen dat de verbindingszones mede de basis vormen voor de groenblauwe landbouwzone in de algemene zonering en dat er bij verordening een motiveringsplicht voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zal gaan gelden. De aanpassingen van de Omgevingsverordening die daarvoor nodig zijn volgen een separate voorbereidingsprocedure. Voor zover de zienswijze daar op ziet verwijzen wij de indiener van de zienswijze graag naar die procedure. Wij zijn graag bereid om in overleg te gaan met de indiener van de zienwijze om te bezien of er mogelijkheden zijn om het ecologisch functioneren van het netwerk te versterken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de poelen en verbindingen op de percelen F 587 en F 586 (Natuurbuffer Keerberg) niet de subtype gebiedsaanwijzing Verbinding met landschapselementen – Ecologische verbindingszones maar de subtype Kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszones toe te kennen. Dit naast de gebiedsaanwijzing Ecologische verbindingszone.	ZW-1263-5

Standpunt GS

De zone waar de zienswijze op ziet is begrensd vanwege het leefgebied van de Eikelmuis. Dit hoeft niet enkel met houtige elementen te worden ingevuld; ook poelen passen in het streefbeeld. Het is niet nodig om daarvoor de typering aan te passen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de ecologische verbindingszone tussen Weerterbos en Groote Peel. Volgens indiener is deze verbindingszone onmogelijk vanwege de ligging van de N266 en het Kanaal. Volgens indiener levert dit onnodige druk op de daar gelegen agrarische percelen.	ZW-0775-7

Standpunt GS

De verbindingszone waar de zienswijze op ziet is van groot belang voor het vergroten van de robuustheid en veerkracht van beide gebieden en was als zodanig grotendeels ook opgenomen in de huidige groenblauwe mantel. Het is ons bekend dat deze verbindingszone wordt doorkruist door een kanaal en een provinciale weg. Deze zijn passeerbaar te maken door ontsnipperingsmaatregelen. De aanduiding als ecologische verbindingszone levert geen regeldruk op voor het huidige agrarische grondgebruik.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Steller vraagt om de ecologische verbindingszone aan zuidoostzijde groeve Mourik te verkleinen ivm het mogelijk maken van de herontwikkeling van het Mourik terrein en het toekomstig hoogspanningsstation. (zie kaartje)	ZW-0160-129

Standpunt GS

De aanwijzing van dit gebied als ecologische verbindingszone hoeft niet beperkend te zijn voor de realisatie van een hoogspanningsstation en andere ruimtelijke ontwikkelingen op het Mourik-terrein. Er hoeft alleen gemotiveerd te worden hoe wordt omgegaan met de verbindende functie.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Steller vraagt om de ecologische verbindingszone vanuit Schutterspark richting oostzijde door te trekken (zie kaartje)	ZW-0160-130

Standpunt GS

In de bedoelde verbindingszone ten oosten van het Schutterspark ontbreekt in de ontwerp-POVI inderdaad een belangrijke schakel. Deze kan aan de verbindingszone worden toegevoegd.

Voorstel aan PS

De kaart met verbindingszones in de ontwerp-POVI aan te passen door een ontbrekende schakel de verbindingszone ten oosten van het Schutterspark in te vullen.

Zienswijze	Indiener
Verder is de ecologische verbindingszone ingetekend over de erven en bedrijfsgebouwen van aansluitende bedrijven. Het is volgens indiener onrealistisch om te verwachten dat deze bedrijven verdwijnen om plaats te maken voor natuur. Indiener verzoekt dan ook om de Ecologische verbindingszone op een reële wijze te begrenzen.	ZW-0355-6

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszones bestaan uit zoekgebieden en concreet begrensde zones. In het geval van zoekgebieden kan het zijn dat er bouwkavels en gebouwen binnen de zone liggen. Dit past bij het globale karakter van een zoekgebied. Vanzelfsprekend hoeft de ecologische verbinding echter niet te worden ontwikkeld op percelen met bebouwing. Bij concreet begrensde verbindingszones in de ontwerp-POVI komt het ook voor dat er bouwkavels en bebouwing binnen de begrenzing ligt. Binnen deze functies zijn er zeer beperkt mogelijkheden om bij te dragen aan de verbinding. Om onduidelijkheid over de ligging van de

beoogde verbinding te voorkomen zijn naar aanleiding van deze en andere zienswijzen de grotere bouwkavels uit de begrenzing verwijderd wanneer dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om een verbinding te realiseren. Dit betreft vooral percelen van agrarische bedrijven.
Kleinere percelen en groenstructuren langs bouwkavels zijn binnen de begrenzing gehandhaafd.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen door bij concreet begrensde verbindingen grotere bouwkavels niet meer aan te duiden als beoogde verbindingszone, waar dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om de verbinding te realiseren.

4.15 Ecologische verbindingszones- Verzoek om duidelijkheid

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als 'Kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszone' onvoldoende duidelijk is.	ZW-0261-4
De indiener vraagt zich af waarom er op het perceel ecologische verbindingszones zijn aangewezen, aangezien het niet duidelijk is welke natuurgebieden met elkaar hierdoor worden verbonden. Zie zienswijze voor kaartaanduiding.	ZW-1345-6
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van ecologische verbindingszones niet consistent is en suggereert dat dit willekeurig lijkt in plaats van natuurtechnisch onderbouwd.	ZW-0644-3 ZW-0655-3
Indiener geeft aan dat de onderbouwing van de uitbreiding van ecologische verbindingszones te wensen overlaat.	ZW-0636-1
Indiener geeft aan dat de onderbouwing voor de uitbreiding van ecologische verbindingszones tekortschiet.	ZW-0644-1 ZW-0655-1
Indiener geeft aan dat de POVI stelt dat uitloopzones en zones tussen passages rond ecologische verbindingszones vrijgewaard moeten worden van ontwikkelingen, maar dat deze zones niet op kaart zijn weergegeven en onduidelijk is of en wanneer deze in overleg met gemeenten worden aangepast.	ZW-0241-130
Indiener geeft aan dat delen van ecologische verbindingszones voornamelijk grenzen aan primaire landbouwzones, wat moeilijk te onderbouwen is.	ZW-0636-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat er geen enkel natuurgebied van belang wordt verbonden door deze aanwijzing.	ZW-0371-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat niet duidelijk is hoe deze aanduiding heeft plaatsgevonden en niet concreet is uitgewerkt welke mogelijke beperkingen dit betekent voor het huidig agrarisch grondgebruik.	ZW-0662-2

Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone op enkele percelen omdat niet duidelijk is hoe deze begrenzing tot stand is gekomen en welke mogelijke beperkingen dit betekent voor het huidige grondgebruik.	ZW-0720-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone op haar perceel omdat die geen belang dient en derhalve vreemd is op deze locatie	ZW-0639-2
Indiener stelt dat de aanduiding ecologische verbindingszone op de bedrijfslocatie willekeurig is ingetekend, zonder gebiedsonderzoek of onderbouwing, terwijl de gronden al decennia agrarisch worden gebruikt.	ZW-1033-5
Indiener stelt dat de aanduiding ecologische verbindingszone willekeurig is ingetekend zonder gebiedsonderzoek.	ZW-0981-8
Indiener stelt dat de aanwijzing van cultuurgrond als ecologische verbindingszone onvoldoende is onderbouwd en dat de gevolgen voor agrarisch gebruik onduidelijk zijn.	ZW-0734-8
Indiener stelt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ onvoldoende concreet is.	ZW-0261-2
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als ecologische verbindingszone onvoldoende is onderbouwd, omdat er geen gebiedsstudie aan ten grondslag ligt en de begrenzing willekeurig is ingetekend.	ZW-0652-3
Indiener stelt dat de aanwijzing van een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ onvoldoende is onderbouwd.	ZW-0261-12
Indiener stelt dat de aanwijzing van een landbouwperceel nabij de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ onvoldoende is onderbouwd.	ZW-0261-6
Indiener stelt dat de aanwijzing van landbouwpercelen op afstand van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ onvoldoende is onderbouwd.	ZW-0261-9
Indiener stelt dat de aanwijzing van percelen als ecologische verbindingszone willekeurig is ingetekend zonder gebiedsstudie, terwijl deze gronden al jarenlang intensief agrarisch worden gebruikt.	ZW-0884-13
Indiener stelt dat de aanwijzing van percelen als ecologische verbindingszone willekeurig is ingetekend zonder onderzoek en dat de gevolgen voor agrarisch gebruik onduidelijk zijn.	ZW-0889-9
Indiener stelt dat de ecologische verbindingszone bij de Meinweg-Reeweg willekeurig is ingetekend en onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1425-20
Indiener stelt dat de ecologische verbindingszone bij de Reutjesweg willekeurig is ingetekend en onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1425-8
Indiener stelt dat de omschrijving van de ecologische verbindingszone juridisch en planologisch te vaag is en leidt tot grote onzekerheid.	ZW-1494-10
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones rond diverse percelen willekeurig zijn aangewezen zonder onderzoek of gebiedsbeschrijving. Thema: Natuur | Cluster: Ecologische verbindingszones	ZW-0981-14

Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn ingetekend zonder onderbouwing.	ZW-1039-13
Indiener stelt dat percelen aan de Meinweg-Reeweg ten onrechte zijn aangeduid als ecologische verbindingszone.	ZW-1425-18
Indiener stelt dat percelen aan de Reutjesweg in Posterholt ten onrechte zijn aangeduid als ecologische verbindingszone.	ZW-1425-6
Indiener stelt dat uit de ontwerp POVI niet blijkt wat de gevolgen zijn van de aanduiding Ecologische verbindingszone. Als de gevolgen niet duidelijk zijn, dient deze aanduiding verwijderd te worden.	ZW-0599-4
Indiener stelt dat verdere uitbreiding van ecologische verbindingszones over landbouwpercelen onacceptabel is zolang geen gebiedsonderzoek heeft plaatsgevonden.	ZW-1033-13
Indiener stelt de vraag waarom de ecologische verbindingszones breder worden tov de rechterzijde van zijn bedrijf	ZW-1078-8
Indiener tekent bezwaar aan tegen zonering als ecologische verbindingszone voor enkele percelen en verzoekt om compensatie voor waardedaling wanneer bezwaar wordt afgewezen.	ZW-0916-2
Indiener verzoekt dat de ecologische verbindingszone wordt verwijderd zolang geen gebiedsonderzoek, instemming van grondeigenaren en concrete financiering of compensatie is geregeld.	ZW-0973-14
Indiener verzoekt dat dergelijke zones worden teruggebracht of verwijderd zolang geen gebiedsonderzoek is uitgevoerd en gevolgen onduidelijk zijn.	ZW-0981-15
Indiener verzoekt de Provincie meer duidelijkheid te geven over de locatie waar ecologische verbindingszones worden gepland en wat de effecten daarvan zullen zijn voor de agrarische bedrijfsvoering in het gebied.	ZW-0866-26
Indiener verzoekt om duidelijkheid en uitwerking over planning en financiële consequenties bij (gedeeltelijke) functiewijziging indien de ecologische verbindingszone overlapt met de bedrijfsgrond.	ZW-0148-6
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de ecologische verbindingszones en de mogelijke beperkingen voor het agrarische grondgebruik.	ZW-1112-6
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de regels voor gewasbeschermingsmiddelen en bemesting in ecologische verbindingszones.	ZW-0768-2
Indiener vindt de status van ecologische verbindingszones onduidelijk door overlappende kaarten en vraagt om concretere uitwerking en kansen voor nieuwe verbindingen via gebiedsgerichte aanpakken.	ZW-0224-146
Indiener geeft aan dat het niet duidelijk is hoe de kartering van de ecologische verbindingszones heeft plaatsgevonden en welke mogelijke beperkingen dit heeft voor het grondgebruik.	ZW-1385-6
Indiener wenst onderbouwt te zien waar de breedte van de ecologische verbindingszone en beekdalen op percelen is gebaseerd.	ZW-0545-8
Indiener stelt dat een inhoudelijke of gedetailleerde beschrijving of aan enig nader onderzoek over de ecologische verbindingszones ontbreekt en deze begrenzing niet ingetekend zou moeten zijn op gronden die zij al jaren voor agrarische productie gebruiken.	ZW-0851-11

Indiener stelt dat de aanduiding beekdal-ecologische verbindingszone onjuist en niet uitvoerbaar is.	ZW-1414-14
Indiener stelt dat de aanduiding ecologische verbindingszone onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1414-5
Indiener stelt dat de aanduiding ecologische verbindingszone over de bouwkavel onvoldoende onderbouwd is.	ZW-1434-8
Indiener stelt dat een deel van de percelen ten onrechte is aangeduid als ecologische verbindingszone.	ZW-1451-10
Indiener stelt dat de indeling van agrarisch bedrijfskavel als ecologische verbindingszone onaanvaardbare gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering en de continuïteit van het bedrijf.	ZW-1494-7
Indiener stelt dat de nieuwe aanwijzing van het agrarisch bedrijfskavel als onderdeel van de ecologische verbindingszone niet in lijn is met de geldende bestemmingsplannen/omgevingsplannen en de door gemeente verleende toestemming.	ZW-1494-8
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones die nog niet zijn onderzocht voorlopig van de kaarten worden verwijderd om rechtsonzekerheid te voorkomen.	ZW-0889-18
Indiener stelt dat bij de verdere uitwerking in de verordening en de bijbehorende instructieregels de ecologische verbindingszone geen extra beperkingen mag opleveren voor de exploitatie en ontwikkeling van hun agrarisch bedrijf.	ZW-0851-10
Indiener stelt dat als de ecologische verbindingszone wordt opgenomen, in de visie helder moet worden uitgelegd welke (verwachte) gevolgen dit voor de bedrijfsvoering van agrarische bedrijven met zich meebrengt.	ZW-0851-12
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn ingetekend zonder onderzoek en dat de gevolgen voor agrarisch gebruik onduidelijk zijn.	ZW-0868-8
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones van de percelen worden verwijderd, of dat wordt vastgelegd dat deze geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-0868-9
Indiener verzoekt dat de begrenzing van de groenblauwe landbouwzone en het beekdal/ecologische verbindingszones niet wordt vergroot ten opzichte van de huidige situatie. Bij doorvoering van de vergroting moet passende compensatie worden geboden.	ZW-0996-7
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones pas worden vastgesteld na degelijk gebiedsonderzoek en dat deze geen aanvullende beperkingen mogen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1011-8
Indiener stelt dat aanwijzing als Ecologische verbindingszone willekeurig is ingetekend zonder onderliggende gebiedsstudie en daardoor rechtsonzekerheid veroorzaakt.	ZW-1071-11 ZW-1071-12
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat geen beperkingen gelden voor teelt, bemesting of watergebruik.	ZW-1072-10
Indiener stelt dat aanwijzing van Ecologische verbindingszones willekeurig is en leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1072-9

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe landschapszones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden vanwege schaarste en stijgende grondprijzen.	ZW-1095-15
Indiener stelt dat aanwijzing van Ecologische verbindingszones willekeurig is en onvoldoende onderbouwd, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1101-11
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones niet worden vastgesteld zolang geen deugdelijk gebiedsonderzoek beschikbaar is.	ZW-1101-12
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones niet worden vastgesteld zolang geen onderbouwing beschikbaar is en dat agrarisch gebruik in deze zones volledig behouden blijft.	ZW-1122-10
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn aangewezen zonder gebiedsstudie, waardoor rechtsonzekerheid ontstaat.	ZW-1122-9
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn aangewezen zonder onderbouwing, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1134-12
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones niet worden vastgesteld zolang geen gebiedsonderzoek beschikbaar is.	ZW-1134-13
Indiener stelt dat aanwijzing van percelen als Ecologische verbindingszone willekeurig is, zonder onderzoek of gebiedsonderbouwing.	ZW-1141-12
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones niet worden vastgesteld zolang geen degelijk onderzoek en gebiedskenmerken beschikbaar zijn.	ZW-1141-13
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe zones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, vanwege grondschaarste en prijsopdrijving.	ZW-1151-12
Indiener vraagt om verduidelijking van hoe het aanbrengen van de zonering van de ecologische verbindingszones heeft plaatsgevonden.	ZW-1159-12 ZW-1213-23
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen de Ecologische verbindingszone volledig mogelijk blijft en dat deze aanduiding niet leidt tot aanvullende beperkingen.	ZW-1189-7 ZW-1196-7
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert voor het landbouwkundig gebruik.	ZW-1232-6 ZW-1239-6
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn begrensd en niet zijn onderbouwd met gebiedsonderzoek. Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft en dat aanwijzing als ecologische verbindingszone niet leidt tot beperkingen van de bedrijfsvoering.	ZW-1244-4
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als ecologische verbindingszone niet leidt tot beperkingen van de bedrijfsvoering.	ZW-1259-4
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding niet leidt tot beperkingen van de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1322-5
Indiener stelt dat de aanwijzing van ecologische verbindingszones onvoldoende is onderbouwd en dat deze zones willekeurig zijn vastgesteld. Indiener verzoekt de bestaande gebruiksmogelijkheden te waarborgen.	ZW-1322-6

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig niet leidt tot beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1323-5
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en dat aanwijzing willekeurig is. Indiener verzoekt bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden te behouden.	ZW-1323-6
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en dat aanwijzing willekeurig is. Indiener verzoekt de huidige gebruiksmogelijkheden te behouden.	ZW-1334-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1349-10
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig geen beperkingen oplevert voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1349-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van ecologische verbindingszones onvoldoende is onderbouwd en dat deze zones willekeurig zijn vastgesteld. Indiener verzoekt de bestaande gebruiksmogelijkheden te waarborgen.	ZW-1349-8
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig niet leidt tot beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1362-11
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en dat aanwijzing willekeurig is vastgesteld.	ZW-1362-12 ZW-1380-14
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert voor teelt, bemesting, watergebruik en spuitzones.	ZW-1363-10
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en dat de begrenzing willekeurig is vastgesteld.	ZW-1363-11 ZW-1370-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1363-14 ZW-1370-7 ZW-1362-8
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1370-8 ZW-1384-8
Indiener maakt bezwaar tegen het doorsnijden van bestaande kavels door ecologische verbindingszones waardoor versnippering van bedrijven optreedt.	ZW-1371-4
Indiener vraagt naar de achterliggende argumentaties waarom het gebiedspaspoort en de ecologische verbindingszone liggen zoals ze liggen.	ZW-1372-6
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones behouden blijft en dat aanwijzing geen beperkingen oplevert.	ZW-1380-13

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1383-12 ZW-1384-11 ZW-1392-10 ZW-1379-7 ZW-1380-11 ZW-1455-17
Indiener geeft aan dat het niet duidelijk is hoe de kartering van de ecologische verbindingszones heeft plaatsgevonden en welke mogelijke beperkingen dit heeft voor het grondgebruik.	ZW-1385-6
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en willekeurig zijn ingetekend.	ZW-1392-12 ZW-1396-17
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft.	ZW-1392-13 ZW-1396-16
Indiener verzoekt te garanderen dat mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volledig mogelijk blijven binnen percelen die als ecologische verbindingszone zijn aangeduid.	ZW-1392-14
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor de exploitatie en ontwikkeling van het mobiliteitscentrum.	ZW-1414-6
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarische bouw- en gebruiksmogelijkheden.	ZW-1434-9
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones leiden tot beperkingen van agrarisch gebruik.	ZW-1456-16 ZW-1458-22 ZW-1459-19
Indiener verzoekt te garanderen dat ecologische verbindingszones geen aanvullende beperkingen opleveren voor exploitatie van landbouwgrond.	ZW-1456-17 ZW-1459-20 ZW-1458-23
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden binnen landbouwgebieden niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1458-24
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als ecologische verbindingszone.	ZW-1469-13 ZW-1470-18
Indiener verzoekt te garanderen dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1469-14 ZW-1470-19
Indiener verzoekt om schriftelijk te garanderen dat de bestaande, vergunde rechten volledig worden gerespecteerd en dat de aanwijzing als ecologische verbindingszone geen belemmering zal vormen voor noodzakelijke toekomstige ontwikkelingen van het akkerbouw- en recreatiebedrijf.	ZW-1494-12

Zienswijze

Indiener vraagt meer duidelijkheid over de in het ontwerp benoemde ecologische verbindingszones. Is al duidelijk waar deze worden gepland en wat de effecten zijn voor de agrarische bedrijfsvoering in het gebied. Het ontwerp biedt onvoldoende duidelijkheid over de compensatie van schade. Deze schade dient integraal te worden vergoed aan de in het gebied gevestigde bedrijven.

Indiener

ZW-0712-23	ZW-0727-23	ZW-0731-23	ZW-0751-23	ZW-0752-23	ZW-0755-23
ZW-0756-23	ZW-0758-23	ZW-0759-23	ZW-0760-23	ZW-0817-23	ZW-0829-23
ZW-0861-23	ZW-0863-23	ZW-0864-23	ZW-0887-23	ZW-0964-23	ZW-0965-23
ZW-0968-23	ZW-0969-23	ZW-0970-23	ZW-0971-23	ZW-1015-23	ZW-1019-23
ZW-1021-23	ZW-1022-23	ZW-1024-23	ZW-1026-23	ZW-1028-24	ZW-1030-24
ZW-1031-23	ZW-1032-23	ZW-1034-23	ZW-1068-23	ZW-1109-23	ZW-1123-23
ZW-1124-23	ZW-1138-23	ZW-1256-23	ZW-1333-25	ZW-1354-23	ZW-1373-23
ZW-1431-23	ZW-1468-23				

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone is gebaseerd op modelmatig onderzoek en op de expertise van ecologisch specialisten, waarbij gekeken is naar de eisen die doelsoorten aan het landschap stellen. Er zijn verschillende typen verbindingszones ingetekend: verbindingen die concreet zijn begrensd en zoekgebieden voor nieuwe verbindingszones. Verder zijn de verbindingszones onderverdeeld naar verschillende streefbeelden, al naar gelang de habitateisen van de dier- en plantensoorten die afhankelijk zijn van de betreffende verbinding. De onderbouwing per individuele verbindingszone kan worden nagelezen in een achtergronddocument dat op de website van de provincie Limburg is gepubliceerd. Het gaat in de kaarten, zeker in het geval van zoekgebieden, om ruim begrensde zones, die ruimte bieden aan gemeenten, het waterschap en grondeigenaren om nog keuzes te maken in de invulling van de betreffende verbinding. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de bijbehorende kaart met verbindingszones handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de provinciale omgevingsvisie de groenblauwe dooradering een paar keer wordt genoemd. Volgens indiener is er een samenhang met bijvoorbeeld een ecologische verbindingszone en vraagt of hierin geen koppelkansen mogelijk zijn.	ZW-1473-181

Standpunt GS

De dooradering van het landschap met landschapselementen, biedt nadrukkelijk een kans voor het realiseren en versterken van ecologische verbindingen. In de tekst van de POVI wordt voldoende duidelijk dat er bij de invulling van ecologische verbindingszones wordt ingezet op de aanleg van landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Er zijn daarmee koppelkansen voor groenblauwe dooradering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om toe te voegen aan de tekst dat ongeacht of er sprake is van GBLZ, Verwevingsgebied of beiden, de aanwijzing van ecologische verbindingszones incl. hun subtypes, evenals de aanwijzing van beekdalen, hellingen en andere voor natuurherstel relevante gebiedsaanduidingen, onverkort van kracht blijven.	ZW-1263-4

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone werkt door in de algemene zonering: de kaartlaag vormt één van de kaartlagen die is gebruikt voor het opbouwen van de Groenblauwe landbouwzone. Waar verbindingszones doorlopen in verwevingsgebied blijven de verbindingszones van toepassing.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de bijbehorende kaart met verbindingszones handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aanduiding ecologische verbindingszone voor een rij bomen op eigendom (bijlage 2) ongedaan te maken.	ZW-0545-7

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone in de ontwerp-POVI is hier niet logisch begrensd. Deze kan worden aangepast zodat alleen het beekdal in de begrenzing valt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Verschillende landbouwpercelen worden doorkruist door de aanduiding “Ecologische verbindingszone”. Indiener verzoekt de aanduiding “Ecologische verbindingszone” rondom X te verwijderen, omdat er geen enkel natuurgebied van belang verbonden wordt door de aanwijzing op deze locatie.	ZW-0664-2

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone Breukerheide in de ontwerp-POVI is hier begrensd om een verbinding met schrale elementen te creëren ten behoeve van het omliggende natuurgebied.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de bijbehorende kaart met verbindingszones handhaven.

4.16 Ecologische verbindingzones- Verzoek om verwijdering

Zienswijze	Indiener
De indiener begrijpt niet waarom de ecologische verbindingszone het hele perceel moet beslaan. De verbindingszone verbindt namelijk feitelijk niks. De indiener verzoekt de ecologische verbindingszone te verwijderen van het perceel. Zie zienswijze voor kaartaanduiding.	ZW-0927-10

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone waar de zienswijze op ziet is in de ontwerp-POVI gebaseerd op de feitelijke ligging van het beekdal, waar het laag gelegen landbouwperceel onderdeel van uitmaakt. Wij zijn het eens met de indiener dat ter plaatse het landbouwperceel geen onderdeel hoeft te zijn van de verbindingszone omdat er in het perceel dat direct grenst aan de beek voldoende ruimte is voor een effectieve verbinding.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen conform de zienswijze.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat meerdere aanduidingen op het eigen gebied niet overeenkomen met de feitelijke situatie en toekomstige ontwikkelbehoefte en verzoekt daarom om een aantal aanpassingen: verwijdering van aanduiding ‘Ecologische verbindingszones’ op plekken waar reeds andere ontwikkeling (voorzien) zijn. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-20

Standpunt GS

De verbindingszone waar de zienswijze op ziet is een belangrijke oost-west verbinding tussen NNL-gebieden. Ruimtelijke ontwikkelingen hoeven niet in de weg te staan aan de realisatie van deze verbindingszone.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van gronden als ecologische verbindingszone betrekking heeft op 90% van zijn gronden. En verzoekt dit ongedaan te maken of om compensatie.	ZW-0946-9
Indiener verzoekt dat de ecologische verbindingszone bij de bedrijfslocatie wordt verwijderd, zodat provinciale aanduidingen geen extra belemmeringen opleveren voor de beoogde invulling.	ZW-0901-5

Indiener verzoekt om de percelen WEE01-AC-1133, SRY00-F-986 en SRY00-F-761 niet aan te duiden als ecologische verbindingszone, maar te classificeren als primair landbouwgebied.	ZW-1406-1
Indiener verzoekt om perceel HSL00-G-33 niet aan te duiden als een verbindingszone, maar te classificeren als primair landbouwgebied, aangezien de bosrijke strook langs de Vliet al functioneert als verbindingszone.	ZW-1406-4
Indiener verzoekt om verwijdering van de beekdalzonering van het bouwblok vanwege onacceptabele beperkingen op bebouwing, ondanks het geringe overstromingsrisico door het hoogteverschil.	ZW-0898-4
Indiener wil dat de aanduiding Ecologische verbindingszone wordt verwijderd van 2 percelen omdat niet duidelijk is waarom deze aanduiding heeft plaatsgevonden en welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt.	ZW-0671-4

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone is gebaseerd op modelmatig onderzoek en op de expertise van ecologisch specialisten, waarbij gekeken is naar de eisen die doelsoorten aan het landschap stellen. Er zijn verschillende typen verbindingszones ingetekend: verbindingen die concreet zijn begrensd en zoekgebieden voor nieuwe verbindingszones. Verder zijn de verbindingszones onderverdeeld naar verschillende streefbeelden, al naar gelang de habitateisen van de dier- en plantensoorten die afhankelijk zijn van de betreffende verbinding. De onderbouwing per individuele verbindingszone kan worden nagelezen in een achtergronddocument dat op de website van de provincie Limburg is gepubliceerd. Het gaat in de kaarten, zeker in het geval van zoekgebieden, om ruim begrensde zones, die ruimte bieden aan gemeenten, het waterschap en grondeigenaren om nog keuzes te maken in de invulling van de betreffende verbinding. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het vasthouden aan de ecologische verbinding tussen Weerterbossen en Groote Peel op kaartniveau leidt tot onterechte ruimtelijke druk en onrealistische verwachtingen richting grondeigenaren en ondernemers.	ZW-0963-12

Standpunt GS

De verbindingszone waar de zienswijze op ziet is van belang voor het vergroten van de robuustheid en veerkracht van beide gebieden. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik.

Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat geen natuurgebied van belang wordt verbonden door deze aanwijzing en verzoekt de provincie deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0554-2

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone is hier ingetekend op basis van de feitelijke ligging van het beekdal dat een belangrijke verbinding van NNL-gebieden vormt. De begrenzing ter plaatse van het bedrijf van de indiener kan worden aangepast naar de ligging van de oorspronkelijke groenblauwe mantel. Er blijft daarmee voldoende ruimte voor een effectieve verbinding.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone op de huiskavel omdat niet duidleijk is hoe deze tot stand is gekomen en welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt voor het huidige agrarisch grondgebruik. Voorgesteld wordt om deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0594-3

Standpunt GS

Eén van de verbindingszones waar deze zienswijze op ziet betrof een kaartfout en had geen verbindende functie. Wij stellen voor om deze te verwijderen. Het tweede perceel ligt in een belangrijke verbinding oostelijk van Horst. De aanduiding als ecologische verbindingszone levert geen beperkingen op voor het bestaande agrarische grondgebruik.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone op diverse percelen en verzoekt de provincie deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0663-4

Standpunt GS

De verbindingszone waar de zienswijze op doelt is gebaseerd op de ligging van het beekdal en vormt een belangrijke verbinding voor soorten die van het beekdal gebruik maken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone (beekdal - ecologische verbindingszone) omdat er geen enkel natuurgebied van belang wordt verbonden door deze aanwijzing. Indiener is van mening dat de gevolgen van de aanwijzing ecologische verbinding duidelijk moeten zijn voorafgaand aan de definitieve aanwijzing ervan en vraagt om verwijdering van deze aanduiding.	ZW-0705-2

Standpunt GS

De begrenzing van de ecologische verbindingszone in het gebied waar in deze zienswijze op wordt gedoeld is gebaseerd op de ligging van het beekdal. De percelen dragen echter niet bij aan een effectieve verbinding.
Het voorstel is om deze uit de begrenzing van de ecologische verbindingszone te verwijderen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aan te passen door de percelen waar in de zienswijze op wordt gedoeld uit de begrenzing te verwijderen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ecologische verbindingszones niet op te nemen over de bedrijfslocaties X (varkenshouderijbedrijf) en Y (melkveehouderijbedrijf). Het opnemen van deze aanduiding is ook niet onderbouwd.	ZW-1226-2

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszone langs de Visschensteert vormt geen functionele verbinding. Voorstel is om deze uit de begrenzing te verwijderen. Het ecologisch functioneren van de verbinding tussen de Neerpeelbeek en de Roggelse beek dient nader te worden onderzocht.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen door de verbindingszone langs de Visschensteert te verwijderen.

4.17 Ecologische verbindingszones- Vrees negatieve effecten faunaschade

Zienswijze	Indiener
De indiener maakt zich zorgen over het mogelijke gebruik van de verbindingszones door wilde zwijnen en ongedierte met overbrenging van dierziektes tot gevolg.	ZW-1084-3 ZW-1312-8
Indiener geeft aan dat er in de omgeving veel problemen zijn met faunaschade en is zodoende van mening dat ecologische verbindingszones hier ongewenst zijn.	ZW-0916-4
Indiener geeft aan dat het gebied rondom de Berckt in Baarlo ecologische verbindingszone wordt, terwijl hier percelen liggen waarvan ze juist fauna willen weren.	ZW-0945-3
Indiener vreest naast de hydrologische effecten ook voor negatieve neveneffecten zoals ver-onkruiden, wildvraat en dierziekten.	ZW-0116-6

Standpunt GS

Natuurverbindingen zijn nodig voor de uitwisseling tussen deelpopulaties van dier- en plantensoorten. De verspreiding van soorten levert uitdagingen op ten aanzien van het beheer van diersoorten die schade aan de landbouw kunnen veroorzaken. We zetten in op voorkomen van faunaschade door het stimuleren van de inzet van preventieve maatregelen zoals het gebruik van rasters. Waar preventie onvoldoende soelaas biedt worden in het faunabeheer mogelijkheden geboden voor schadebestrijding en populatiebeheer. Verbindingszones vormen hierop geen uitzondering. Verbindingszones kunnen verder juist bijdragen aan het compartimenteren van dierpopulaties in geval van het uitbreken van een besmettelijke dierziekte, bijvoorbeeld door ecoducten tijdelijk af te sluiten.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de kaartlaag Ecologische verbindingszones handhaven.

4.18 Ecoregelingen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om ecologische subsidies te koppelen aan nateelten zoals groenbemesting en vanggewassen.	ZW-0589-9
Indiener stelt voor om groene braak en spontane opkomst op percelen te ondersteunen als onderdeel van ecologische regelingen.	ZW-0589-3

Standpunt GS

De eco-regelingen maken deel uit van het Europese GLB stelsel. De provincie heeft daar geen invloed op en dit maakt ook geen deel uit van de ruimtelijke visie in deze POVI.

Voorstel aan PS

De teksten van de ontwerp-POVI op dit punt niet te wijzigen.

4.19 Extensiveringsgebieden

Zienswijze	Indiener
De indiener wijst erop dat de Provincie zich moet houden aan de stelling in de omgevingsvisie dat extensiveringsgebieden na de herziening van de omgevingsverordening geen onderdeel meer uitmaken van de primaire landbouwzone.	ZW-1314-3
De indieners zijn verbaasd over het voorstel om extensiveringsgebieden zonder onderbouwing toe te voegen aan de Groenblauwe Landbouwzone. Zij vinden dit in strijd met de rechtszekerheid voor agrarische bedrijven, omdat deze zo niet weten waar ze aan toe zijn. Extensiveringsgebieden waren bedoeld om intensieve veehouderij terug te dringen ten gunste van kwetsbare natuur, terwijl elders juist ruimte werd gegeven aan intensieve bedrijven. Door recente wetgeving en uitspraken van de Raad van State is verdere bescherming inmiddels gewaarborgd via vergunningsprocedures: uitbreiding van veehouderijen zonder natuurvergunning (met mogelijk meer stikstofdepositie) is nu niet meer mogelijk. Volgens de indieners brengt het toevoegen van extensiveringsgebieden aan de Groenblauwe Landbouwzone nadelige gevolgen voor alle agrarische bedrijven (ook niet-intensieve) en levert het geen extra bescherming op. Ze verzoeken daarom het huidige beleid (zoals vastgelegd in de POVI 2021) te handhaven en de extensiveringsgebieden te schrappen. Ook vragen ze om duidelijkheid over de definitie van “intensieve veehouderij” en adviseren ze bij milieubelastende bedrijven geen generiek verbod op uitbreiding in te voeren.	ZW-0877-22
Het extensiveringsgebied is uitgebreid en betekent een belemmering voor de huidige activiteiten en de toekomstbestendigheid van het bedrijf. Dit ook in combinatie met het duurzaam produceren van landbouwproducten.	ZW-1226-21
Het is voor de indiener onduidelijk hoe de aanwijzing extensiveringsgebied gaat uitpakken in de toekomst en welke beperkingen dit met zich mee gaat brengen, kijkende naar de voorziene herziening van de ligging van de zones in de omgevingsverordening. Ook hier voorziet de indiener een groot probleem opdoemen in de vorm van verdere beperkingen voor bedrijfsvoering.	ZW-0564-7
Indiener constateert dat het bedrijf feitelijk ingeklemd wordt tussen extensiveringsgebieden omdat in de plekinfo een extensiveringszone dwars door de huiskavel van de varkenshouderij aan de Siebengewaldseweg 157 in Bergen is geprojecteerd. Indiener vreest dat deze situering de continuïteit van de bedrijfsvoering onder druk zet. Tevens vreest indiener dat hierdoor de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van het varkensbedrijf ernstig worden beperkt. Indiener verzoekt het bevoegd gezag om het ontwerp-POVI	ZW-0116-11

en de planMER zodanig gewijzigd vast te stellen dat de huiskavel van het bedrijf buiten de extensiveringszone wordt gehouden, zodat de bedrijfsvoering en ontwikkelingsruimte behouden blijven. Indiener geeft daarbij aan bereid te zijn tot een mondelinge toelichting op locatie.	
Indiener geeft aan dat de huidige strenge regels de toekomst van niet-intensieve en grondgebonden landbouw in Midden-Limburg, gemeente Echt-Susteren, bedreigen.	ZW-0455-2
Indiener geeft aan dat het lastig wordt om het bedrijf te verduurzamen met nieuwbouw of aanpassingen in het extensiveringsgebied volgens de POVI, en vraagt om duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden van het bedrijf.	ZW-1098-3
Indiener geeft aan dat het perceel is aangeduid als een extensiveringsgebied. Daarom vreest indiener dat rendabele teelten niet meer mogelijk zullen zijn.	ZW-0210-3
Indiener geeft aan dat onduidelijk is aan welke zone extensiveringszones na herziening worden toegevoegd en om welke gebieden het gaat, waardoor de gevolgen van deze beleidskeuze niet te beoordelen zijn.	ZW-0241-131
Indiener geeft aan dat onevenwichtige eisen in extensiverings- en overgangsgebieden de agrarische bedrijfsvoering drastisch beperken.	ZW-0963-7
Indiener heeft een gemengd bedrijf bestaande uit een vleeskalverhouderij met akker-/tuinbouw. Indiener wil het bedrijf in de toekomst kunnen blijven ontwikkelen om te voldoen aan de wet- en regelgeving en wensen vanuit de maatschappij. Indiener meent dat dit met de POVI zeer lastig danwel onmogelijk wordt gezien de ligging in het extensiveringsgebied. Indiener stelt dat het onduidelijk is hoe het extensiveringsgebied tot stand is gekomen. Uit de toelichting van de POVI blijkt dat het doel van een extensiveringsgebied is om verzuringsgevoelige natuurgebieden en het stroomvoerend winterbed van de Maas te beschermen. Indiener constateert dat het bedrijf niet gelegen is binnen binnen ‘overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’, ‘stroomvoerend winterbed van de Maas’ of de ‘Groenblauwe landbouwzone’. Indiener stelt dat obv bovenstaande bevindingen er geen aanleiding is om het bedrijf en de bijbehorende landbouwpercelen aan te duiden als ‘Extensiveringsgebied’. Indiener verzoekt om de aanduiding ‘Extensiveringsgebied’ tpv het bedrijf en de landbouwpercelen te laten vervallen en enkel aan te duiden als ‘Primair landbouwgebied’. Indiener stelt dat door het verwijderen van de aanduiding ‘Extensiveringsgebied’ invulling gegevens wordt aan paragraaf 5.7 van de POVI.	ZW-0870-1
Indiener leest in de ontwerp-POVI “Ook stemmen we hierbij de oude definitie “intensieve veehouderij” met de nieuwe definitie “veehouderij met milieubelastende activiteit” af. Indien de Provincie hiermee bedoelt te zeggen dat straks veehouderijen met milieubelastende activiteit gelijk worden gesteld aan “intensieve veehouderij” dan sluit de Provincie in de zone extensiveringsgebied verdere bedrijfsuitbreiding voor de melkveehouderij uit. Dit vindt indiener niet acceptabel want zo is het extensiveringsgebied niet bedoeld.	ZW-0699-15 ZW-0700-15

Indiener leest in de ontwerp-Povi “Ook stemmen we hierbij de oude definitie “intensieve veehouderij” met de nieuwe definitie “veehouderij met milieubelastende activiteit” af. Indien de Provincie hiermee bedoelt te zeggen dat straks veehouderijen met milieubelastende activiteit gelijk worden gesteld aan “intensieve veehouderij” dan sluit de Provincie in de zone extensiveringsgebied verdere bedrijfsuitbreiding voor de melkveehouderij uit. Dit vindt indiener niet acceptabel want zo is het extensiveringsgebied niet bedoeld.	ZW-1226-15
Indiener stelt dat de aanduiding 'extensiveringsgebieden' achterhaald is en pleit voor behoud van ontwikkelingsmogelijkheden voor landbouwbedrijven in het gebied.	ZW-1099-5
Indiener stelt dat er op locatie extensiveringsgebied en verwevingsgebied elkaar beleidsmatig tegenspreken. Indiener verzoekt extensiveringsgebied te laten vervallen	ZW-1489-7
Indiener stelt dat er te weinig specifieke aandacht is voor bevordering van natuurinclusieve landbouw en minder bio industrie. Indiener verzoekt om specifieke gebieden aan te wijzen voor minder vee-industrie.. Indiener geeft daarbij aan dat een sturingsmiddel hierbij kan zijn een openbare en actuele kaartlaag specifiek voor natuurcompensatie(maatregelen) en gesubsidieerde projecten zodat er meer inzicht ontstaat waar daadwerkelijk (of niet) natuurcompensatie is verbonden aan specifieke ontwikkelingen. Daarbij verzoekt indiener om deze digitale kaartlaag te ontwikkelen en te verankeren in het ruimtelijk beleid om te voorkomen dat ontwikkelingen elkaar gaan frustreren. Dit naar aanleiding van de opmerking van de indiener van de zienswijze waarbij indiener stelt dat gesubsidieerde ontwikkelingen (subsidie planten van bomen, aanleggen van voedselbossen, uitkopen van agrarische bedrijven met voornamelijk vee) succesvol en hard nodig zijn om een leefbaar Limburg te behouden.	ZW-0930-3
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de mogelijkheden om een zoogkoeienbedrijf en tuinbouwbedrijf verder te ontwikkelen binnen het extensiveringsgebied.	ZW-0913-1
Indiener verzoekt om meer ruimte voor ontwikkeling van agrarische bedrijven, inclusief schapenhouderij en zoogkoeienhouderij, in extensiveringsgebieden.	ZW-0455-1
Indiener verzoekt uitspraak te doen over de consequenties van het overlappen van het extensiveringsgebied en de 'zoekgebieden woningbouw' uit de gemeentelijke Omgevingsvisie.	ZW-0317-258
Indiener geeft aan dat de locatie niet moet worden aangemerkt als extensiveringsgebied.	ZW-0763-2

Standpunt GS

Zoals in de tekst van de ontwerp-POVI is vermeld, betreft de begrenzing van de Extensiveringsgebieden een kaartlaag die uit de vorige POVI is overgenomen en die in de toekomst herijkt zal gaan worden. De kaart had als functie ondermeer (zeer) verzuringsgevoelige gebieden te beschermen door in zones de uitbreiding en nieuwvestiging van intensieve landbouwbedrijven te voorkomen.

Mede in het kader van het LOS zal bezien worden of en welke rol er moet zijn voor de extensiveringsgebieden. Extensiveringsgebieden maken na de herziening geen onderdeel uit van de primaire landbouwzone. Dit zal in de kaarten aangepast worden in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

De tekst van de Ontwerp-POVI wijzigen van:

“Wij gaan daarom het regime en de ligging van de extensiveringszones bij wijziging van de omgevingsverordening herzien, zodat effectiever op het doel kan worden gestuurd, namelijk de reductie van de stikstofuitstoot. Extensiveringsgebieden maken na de herziening geen onderdeel uit van de primaire landbouwzone." .

naar:

“Wij gaan het regime en de ligging van de extensiveringsgebieden herzien, zodat effectiever op het doel kan worden gestuurd, namelijk de reductie van de stikstofuitstoot. We doen dit mede in het kader van de maatregelen die in het kader van het Limburgs Offensief Stikstof worden genomen. Vooruitlopend op de herziening kiezen we ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone primair landbouwgebied te halen. Dit zal in de kaarten aangepast worden.”

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom er in Zuid-Limburg geen extensiveringsgebieden liggen	ZW-0978-2

Standpunt GS

De extensiveringsgebieden komen uit gebiedsgericht beleid dat destijds voor het vee-dichte Noord- en Midden-Limburg is opgesteld. Bij de aangekondigde herijking zal bezien worden hoe voor Zuid-Limburg met extensiveringsgebieden omgegaan zal worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.20 Extra natuur in relatie tot landbouw

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige visie op landbouwgrond (met name de grote hoeveelheid groenblauwe percelen door het toepassen van afstanden tot Natura-2000 gebieden) de toekomst van haar bedrijf in gevaar brengt en ziet dit als een verkapte vorm van grondonteigening.	ZW-0339-5
Indiener geeft aan dat volgens hem natuurontwikkeling binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt dient te gelden zonder voldoende financiële middelen en ruilgrond.	ZW-1357-5

Indiener is van mening dat de aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt dient te gelden. Naast het feit dat de overheid daarvoor niet over de financiële middelen en benodigde ruilgrond beschikt, zal dit de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven verder opdrijven.	ZW-1143-14
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden binnen landbouwgebieden niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1456-18
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsmatig uitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-0973-18
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit de grondprijs opdrijft en ruilgrond schaars maakt.	ZW-0908-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grond schaars en duur maakt.	ZW-0889-11 ZW-0979-15
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste.	ZW-1011-12 ZW-1072-11 ZW-1122-15
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot schaarste en hogere grondprijzen.	ZW-1133-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag worden gehanteerd, omdat dit de grondprijs verhoogt en ruilgrond schaars maakt.	ZW-0868-15
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grond schaars en duur maakt.	ZW-1033-17
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grond schaars maakt en de prijzen opdrijft.	ZW-0996-8
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot grondschaarste en hogere prijzen.	ZW-1039-17 ZW-1042-12
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste.	ZW-1044-11

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en verdere schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1299-6
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot schaarste aan landbouwgrond en hogere grondprijzen.	ZW-1307-5
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot schaarste en hogere grondprijzen.	ZW-1050-12 ZW-1270-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, vanwege schaarste en stijgende grondprijzen.	ZW-1071-14
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag worden gehanteerd, omdat dit de grondprijs verhoogt en ruilgrond beperkt.	ZW-0884-15
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag worden gehanteerd, omdat dit grond schaars en duur maakt.	ZW-0830-13
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe landschapszones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grondprijzen opdrijft en schaarste vergroot.	ZW-1077-12 ZW-1101-13 ZW-1137-13
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe landschapszones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot grondschaarste en prijsopdrijving.	ZW-1152-9 ZW-1154-10
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe zones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden vanwege grondschaarste en prijsopdrijving.	ZW-1134-14 ZW-1166-12
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen landbouwgebieden niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1457-13 ZW-1469-22 ZW-1470-24
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1396-18
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grond schaars en duur maakt.	ZW-0940-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en minder beschikbare ruilgrond.	ZW-0972-14

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden of verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit de grondprijs verhoogt en de beschikbaarheid van ruilgrond beperkt.	ZW-0734-10
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, aangezien dit landbouwgrond schaars en duur maakt.	ZW-1244-8
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit de grondprijs verder opdrijft en landbouwgrond schaars maakt.	ZW-1217-7 ZW-1239-8 ZW-1241-7
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1319-9
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden. Los van het feit dat de overheid daarvoor niet over voldoende financiële middelen en ruilgrond beschikt, leidt dit tot verdere druk op de grondmarkt. Dit drijft de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven alleen maar verder op.	ZW-0851-13
Indiener stelt dat natuuraanleg en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe zones niet als beleidsuitgangspunt mogen gelden vanwege grondschaarste en prijsopdrijving.	ZW-1141-16
Indiener stelt dat natuurontwikkeling leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1457-14 ZW-1458-25 ZW-1470-25
Indiener stelt dat natuurontwikkeling leidt tot schaarste en hogere prijzen van landbouwgrond.	ZW-1456-19
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0737-19
Indieners verzoeken dat de aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt dient te gelden. Dit zal de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven verder opdrijven.	ZW-1356-5
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1425-21

Zienswijze

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.

Indiener

ZW-1401-12	ZW-1405-19	ZW-1426-16	ZW-1433-12	ZW-1434-14	ZW-1451-19
ZW-1452-19	ZW-1453-23	ZW-1454-15			

Zienswijze
Indiener stelt dat natuurontwikkeling binnen de Groenblauwe landbouwzone leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.

Indiener					
ZW-1401-13	ZW-1405-20	ZW-1425-22	ZW-1426-17	ZW-1433-13	ZW-1451-20
ZW-1452-20	ZW-1453-24	ZW-1454-16			

Standpunt GS

Om de wettelijk verplichte goede staat van instandhouding van natuur te behalen, kan het nodig zijn dat natuurgebieden lokaal uitgebreid moeten worden. Dit draagt tevens bij aan de borging van onze programma "Limburgs Offensief Stikstof", dat op termijn moet leiden tot het weer kunnen verlenen van natuurvergunningen. Dit is ook in het belang van de landbouw, aangezien er ook voor deze sector natuurvergunningen nodig zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.21 Faunabeheer / Jacht

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het standpunt ten opzichte van plezierjacht ontbreekt in Hoofdstuk 5 Natuur.	ZW-0002-2
Indiener pleit voor een verbod op de (plezier) jacht in Limburg.	ZW-0949-2
Indiener verzoekt om in Hoofdstuk 5 Natuur plezierjacht expliciet te benoemen als niet meer van deze tijd en derhalve te verbieden.	ZW-0002-5

Standpunt GS

Het juridische kader voor de jacht is landelijk vastgelegd in de Omgevingswet. De jacht is geen provinciale bevoegdheid. Provincies kunnen niet zelfstandig beslissen welke diersoorten bejaagd mogen worden, onder welke voorwaarden of vanaf wanneer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt financiële hulp toegankelijk te houden. Ervaring leert namelijk dat bij wildschade de schade moet worden ingediend in het zeer gebruiksonvriendelijk systeem van BIJ-12. De overheid zadelt de ondernemer op met dit soort gebruiksonvriendelijke systemen! Indiener	ZW-0394-17

verzoekt Provincie Limburg deze schadevergoedingssystemen in eigen hand te nemen en geen grotere afstand tussen de landbouw en overige partijen te creëren.	

Standpunt GS

Alle provincies samen hebben de afhandeling van schadevergoedingen belegd bij BIJ12. Dit geeft meer efficiency en uniformiteit. De ervaring leert dat er snel geschakeld kan worden. Overgaan op een eigen provinciale organisatie kost veel tijd en capaciteit. GS heeft de voorkeur de werkwijze via BIJ 12 te handhaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.22 Groenblauwe dooradering

Zienswijze	Indiener
De ambitie om de groenblauwe dooradering te vergroten van 10% in 2050 naar 10% t.o.v. van nu is onvoldoende concreet. De indiener stelt voor om dit doel te versterken en te koppelen aan de Basiskwaliteit Natuur.	ZW-1479-22
Indiener stelt voor om de termijn om de 10% groen-blauwe dooradering te bereiken te veranderen naar 2040 gezien de afname van de biodiversiteit de afgelopen jaren.	ZW-0917-9
Indiener verzoekt bij paragraaf 4.3: In deze paragraaf wordt toegelicht dat er groenblauwe dooradering wordt hersteld en aangelegd. Op kaart ontbreekt de duiding van deze zone. Daarom het verzoek deze op kaart op te nemen/ uit te werken.	ZW-1204-82

Standpunt GS

We houden in lijn met het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vast aan de huidige opgave. We beschouwen groenblauwe dooradering vooralsnog niet als een harde opgave. Wij zullen hiermee aan de slag gaan voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en rijksmiddelen voor zover die beschikbaar komen. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere provinciale opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

De tekst en de kaarten van de Ontwerp-POVI op dit punt niet wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het goed is als het concept "10% groen-blauwe dooradering" in de POVI wordt opgenomen indien het een harde doelstelling wordt in plaats van een ambitie.	ZW-0917-6

Standpunt GS

We houden in lijn met het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vast aan de huidige opgave. Wij zullen hiermee aan de slag gaan voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en rijksmiddelen voor zover die beschikbaar komen. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere provinciale opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

De tekst en de kaarten van de Ontwerp-POVI op dit punt niet wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat beheerders TBO's en landbouwers gezamenlijk acties ondernemen om de doelen (een netwerk van groene en blauwe structuren, waarbij in 2050 10% van het landelijk gebied groenblauw dooraderd is) te bereiken.	ZW-1163-2

Standpunt GS

Wij onderschrijven het standpunt van indiener.

Realisatie van groenblauwe dooradering vindt veelal plaats door samenwerking tussen een groter aantal partijen waaronder agrariërs, TBO's, overheden en vrijwilligersorganisaties idealiter gericht op het bereiken van meervoudige doelen..

Voorstel aan PS

De tekst en de kaarten van de Ontwerp-POVI op dit punt niet wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe het stimuleren van 10% GBDA in het landelijke gebied concreet zal worden uitgevoerd, aangezien dit niet duidelijk wordt omschreven.	ZW-0365-1

Standpunt GS

Voor uw vraag verwijzen wij naar onze eerdere berichtgeving aan Provinciale Staten via de Mededeling portefeuillehouder inzake motie 3096 stimuleren Groenblauwe dooradering, brief gedeputeerde Faassen van 28-1-2025 (GS DOC-00739322). In te zien op https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/

Voorstel aan PS

De tekst en de kaarten van de Ontwerp-POVI op dit punt niet wijzigen.

4.23 GBLZ Naamgeving

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat als men echt integraal aan de aanpak van alle opgaven wil werken, de groenblauwe landbouwzone een andere naamgeving zou moeten hebben en dat deze niet overwegend een landbouwgebied mag zijn. De opgave en ambitie zouden dan afgestemd moeten zijn op de bredere opgaves zoals die in de POVI staan vermeld. Indiener geeft aan dat men dan niet meer kan spreken van een overwegend landbouwgebied, maar van een mix van landbouw en natuur- & landschapsontwikkeling waar de gebied specifieke opgaves centraal staan. Indiener verzoekt dit aan te passen.	ZW-0313-39

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij een integrale aanpak van opgaven de groenblauwe landbouwzone een andere titel zou moeten hebben en landbouwkundig gebruik volgend zou moeten zijn. Indiener verzoekt de opgave en ambitie af te stemmen op bredere opgaven zoals vermeld in de POVI en ruimte te bieden voor een mix van landbouw en natuur- en landschapsontwikkeling.

Indiener					
ZW-0186-53	ZW-0196-70	ZW-0224-47	ZW-0237-33	ZW-0240-38	ZW-0241-33
ZW-0317-53	ZW-1473-33	ZW-1479-85	ZW-0278-53		

Standpunt GS

Met de titel Groenblauwe Landbouwzone hebben we getracht aan te geven dat in deze zone landbouw de dominerende functie is en blijft, maar dat er wel beperkingen kunnen zijn als gevolg van groene (natuur) en blauwe (water) doelen en functies, daarmee aangevend dat landbouw, natuur en water hier in goede samenhang bezien moet worden. Zie ook het algemene antwoord op de vragen over zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.24 Grensoverschrijdend natuurbeleid

Zienswijze	Indiener
De indiener wijst op het belang van internationale samenwerking, zoals in het Maasterrassenlandschap van Noord- en Midden-Limburg en de Euregio Maas-Rijn. Dit biedt unieke kansen voor kwaliteitsimpulsen.	ZW-1479-25

Standpunt GS

We zien deze zienswijze als ondersteuning van ons lopende beleid. Samenwerking over de grens is belangrijk voor het realiseren van onze doelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 4.7 'Nationale Parken en Grensparken' geen gewag wordt gemaakt van de revitalisering van de gedachte aan een grensoverschrijdend Heidenatuurpark. Indiener stelt dat meer specifiek daarbij niet wordt gekeken naar de kansen van aansluiting van hoogwaardige natuurgebieden (als Brunssummerheide, Teverenerheide, Schutterspark en Schinveldse Bossen) op Euregionale natuurgebieden als het Heidenatuurpark.	ZW-0160-67

Standpunt GS

Het Heidenatuurpark, dat bestaat uit Brunssummerheide, Teverenerheide, Schutterspark en Schinveldse Bossen, is één van onze belangrijkste grensoverschrijdende natuurgebieden. De provincie Limburg heeft om die reden dan ook onder meer twee ecoducten gerealiseerd en de Rode Beek bij de mijnsteenberg Hendrik iontkluisd. Het provinciaal natuurbeleid is er op gericht om de verbinding tussen deze gebieden nader te versterken, hetgeen ook tot uiting komt in de aangeduide Ecologische Verbindingszones in deze POVI.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er aandacht besteed moet worden aan grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland en België voor thema's zoals droogte, natuur- en bosbrandpreventie, en waterkwaliteit, en dat natuur en landschap niet alleen bij provinciale grenzen zouden moeten stoppen.	ZW-1473-148

Standpunt GS

We beschouwen deze zienswijze als ondersteuning van ons beleid. Op de genoemde thema's werken we reeds samen met het buitenland alsook met aangrenzende provincies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt Nederland om het Nederlandse deel van N2000 gebied Vijverbroek voor te dragen als gebied conform art. 3 van de Habitatrichtlijn.	ZW-0891-12

Standpunt GS

Het aanwijzen en/of uitbreiden van habitatrichtlijngebieden is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Deze aanwijzingen zijn gebaseerd op een vastgestelde systematiek. Daaruit is het Nederlandse deel van het Vijverbroek niet naar voren gekomen als een gebied dat voldoet aan de criteria. Het is daarom ons inziens niet zinvol om dit gebied voor te dragen als habitatrichtlijngebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om betrokken te worden bij de verdere uitwerking van concrete projecten in de nabijheid van beschermde cultuurhistorische landschappen in Belgisch Limburg, zoals 'Stamproyerbroek', 'Vijverbroek', 'De Sloot', 'Kasteelpark Vilain XIIII' en 'Kasteelpark van Hocht', zodat de eventuele grensoverschrijdende effecten op deze landschappen kunnen worden beoordeeld.	ZW-0750-1

Standpunt GS

Wij zijn altijd bereid tot grensoverschrijdende samenwerking in projecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om bij de uitwerking van concrete projecten nabij de beschermde cultuurhistorische landschappen in Belgisch Limburg de effecten op het landschap holistisch te benaderen, waarbij alle elementen, zoals natuur, mens en gebouwde omgeving, met elkaar verbonden zijn en elkaar beïnvloeden.	ZW-0750-3

Standpunt GS

Wij zijn altijd bereid tot grensoverschrijdende samenwerking in projecten. De genoemde aspecten kunnen daarin worden meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.25 Hydrologische maatregelen Natura 2000

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanpassing van de passage dat permanente peilverhoging een belangrijke rol speelt om hoogveenherstel mogelijk te maken, omdat ook een bescherming opgenomen dient te worden voor de landbouw.	ZW-1242-5

Standpunt GS

Het is een feit dat peilverhoging nodig is om de natuurdoelen, waaronder hoogveenherstel, te behalen. Dit zal dan grotendeels plaats gaan vinden in de Groenblauwe landbouwzone, in bijzonder de overgangsgebieden. Dit is een gebied waar gestreefd wordt naar landbouw die extensief, natuurinclusief en/of watervriendelijk is. Daarmee is dus niet gezegd dat hier geen landbouw meer kan plaatsvinden, maar wel dat dit een aangepaste vorm van landbouw zal zijn. Met deze uitleg is het niet nodig om de tekst aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.26 Inzet kavelruil voor natuurontwikkeling

Zienswijze	Indiener
. Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte kavelruil en ruilverkaveling expliciet worden ingezet om natuurdoelstellingen en landbouwbelangen te combineren, met inzet van provinciale middelen en ruilgrond.	ZW-1039-20
De Ontwerpvisie legt volgens indiener sterk de nadruk op ‘natuurlijke waarden’. Dit moet volgens indiener op vrijwillige basis te gebeuren, met duidelijke compensatiemogelijkheden. Realisatie van natuurdoelen en verbindingen zou volgens indiener primair via gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling moeten plaatsvinden, ondersteund door voldoende ruilgrond.	ZW-0463-10
Indiener is van mening dat als de Provincie gebiedsgerichte natuurontwikkeling wil stimuleren, dit op vrijwillige basis moet gebeuren, met duidelijke compensatiemogelijkheden. Realisatie van natuurdoelen en verbindingen zou volgens indiener primair via gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling moeten plaatsvinden, ondersteund door voldoende ruilgrond. De Provincie kan dit proces faciliteren door gronden van stoppende boeren aan te kopen en beschikbaar te stellen voor uitruil.	ZW-1143-15
Indiener stelt dat de provincie voldoende ruilgrond beschikbaar moet stellen door gronden van stoppende bedrijven in te zetten voor vrijwillige kavelruil en natuurontwikkeling.	ZW-1133-15

Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil en/of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt in de visie moeten worden opgenomen om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren. De provincie dient hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar te stellen.	ZW-1307-7
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt in de visie moet worden opgenomen en dat de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar stelt.	ZW-1244-10
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt moet worden opgenomen om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren. De provincie dient hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar te stellen.	ZW-1322-14 ZW-1349-14
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt moet worden opgenomen voor de realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. Indien dit niet op vrijwillige basis lukt, dient de provincie dit te faciliteren met voldoende ruilgrond en financiële middelen.	ZW-1293-7
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt moet worden opgenomen voor natuur- en waterdoelstellingen en verzoekt dat de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar stelt.	ZW-1217-9 ZW-1241-9 ZW-1299-9
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt moet worden opgenomen voor realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. De provincie dient hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar te stellen.	ZW-1319-11 ZW-1323-17
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt dient te zijn voor natuurontwikkeling en verzoekt de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar te stellen.	ZW-1185-10 ZW-1189-14 ZW-1193-13 ZW-1196-12
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt moet zijn voor realisatie van natuur- en waterbelangen en verzoekt dat de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar stelt.	ZW-1232-10 ZW-1259-8
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt moet zijn voor realisatie van natuur- en waterdoelstellingen en verzoekt dat de provincie dit faciliteert met voldoende ruilgrond en financiële middelen.	ZW-1270-12
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt moet zijn voor realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. De provincie dient dit te faciliteren met voldoende ruilgrond en financiële middelen.	ZW-1334-16
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt moet zijn voor realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. Indien dit niet op vrijwillige basis lukt, dient de provincie dit te faciliteren met voldoende ruilgrond en financiële middelen.	ZW-1254-8
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling noodzakelijk is om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren en dat de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar moet stellen.	ZW-1363-18 ZW-1370-17

Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling noodzakelijk is om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren.	ZW-1379-17 ZW-1380-23 ZW-1384-18 ZW-1401-19
Indiener stelt dat herinrichting en gebiedsgerichte kavelruil noodzakelijk zijn om natuurdoelen en landbouwbelangen in balans te brengen.	ZW-1045-16
Indiener stelt dat kavelruil noodzakelijk is om natuur- en waterdoelen te realiseren.	ZW-1457-10
Indiener stelt dat kavelruil uitsluitend op vrijwillige basis mag plaatsvinden.	ZW-1458-33 ZW-1459-31 ZW-1469-32 ZW-1470-34
Indiener stelt dat om te komen tot meer natuur en natuurlijke verbindingen binnen de Groenblauwe natuurzone, een gebiedsgerichte aanpak via kavelruil of ruilverkaveling de basis zou moeten vormen. Een vrijwillige en planmatige benadering kan richting geven aan het realiseren van natuur- en waterdoelstellingen, zonder dat er willekeurige gebruiksbeperkingen worden opgelegd aan landbouwgronden. Voorwaarde is wel dat de overheid zorgt voor voldoende ruilgrond in de betreffende gebieden, zodat gronduitwisseling ook praktisch uitvoerbaar is.	ZW-0851-20
Indiener stelt dat ontwikkelrichtingen zoals natuurontwikkeling of natuurinclusieve landbouw niet generiek mogen worden opgelegd. Indiener verzoekt vast te leggen dat herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden verankerd, met voldoende ruilgrond en financiële middelen vanuit de provincie, zodat natuur- en waterdoelen zorgvuldig en met maatwerk kunnen worden gerealiseerd.	ZW-0064-4
Indiener stelt voor dat de provincie voldoende ruilgrond en financiële middelen inzet voor kavelruil en herinrichting ten behoeve van natuurontwikkeling.	ZW-0741-5c
Indiener verzoekt dat bij verdere natuuraanleg en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe zones uitsluitend gewerkt wordt met vrijwillige gebiedsgerichte kavelruil en ruilverkaveling.	ZW-1142-7
Indiener verzoekt dat de provincie stoppende bedrijven uitkoopt en de vrijgekomen grond inzet voor kavelruil en natuurontwikkeling, zodat agrarische bedrijven ontwikkelingsperspectief behouden.	ZW-1146-11
Indiener verzoekt dat de provincie voldoende ruilgrond beschikbaar stelt om natuurontwikkeling mogelijk te maken, onder meer door aankoop van gronden van stoppende bedrijven en inzet voor kavelruil.	ZW-0904-3
Indiener verzoekt dat de provincie voldoende ruilgrond beschikbaar stelt, onder meer door gronden van stoppende bedrijven in te zetten voor herinrichting en natuurontwikkeling.	ZW-1142-8
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en kavelruil expliciet worden opgenomen als instrumenten voor natuur- en waterontwikkeling, waarbij de provincie zorgt voor voldoende ruilgrond en middelen.	ZW-1050-15

Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en kavelruil worden ingezet om natuur- en waterdoelen te realiseren, waarbij de provincie voldoende middelen en ruilgrond beschikbaar stelt.	ZW-1133-12
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden ingezet om natuur- en waterdoelen te realiseren, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1095-17
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden verankerd als instrumenten om natuur- en waterdoelen te realiseren, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1072-13
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden verankerd, met inzet van ruilgrond en provinciale middelen, zodat natuur- en waterdoelen zorgvuldig en met maatwerk kunnen worden gerealiseerd.	ZW-1375-8
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden verankerd, zodat natuur- en waterdoelen gerealiseerd kunnen worden zonder willekeurige beperkingen voor landbouw. De provincie moet hiervoor voldoende ruilgrond en middelen beschikbaar stellen.	ZW-1041-8
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil worden ingezet om natuur- en waterdoelen te realiseren, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1137-15
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil worden ingezet om natuur- en waterdoelen te realiseren, met voldoende provinciale middelen en ruilgrond.	ZW-1141-20
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil worden ingezet voor natuur- en waterdoelen, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1146-10
Indiener verzoekt dat in de definitieve Omgevingsvisie wordt opgenomen dat provinciale inzet en financiële middelen worden ingezet om kavelruil te faciliteren en natuurontwikkeling te realiseren.	ZW-0904-5
Indiener verzoekt dat natuur- en waterdoelen uitsluitend via vrijwillige kavelruil en herinrichting worden gerealiseerd, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1154-14
Indiener verzoekt in de visie op te nemen dat de provincie stoppende bedrijven opkoopt en de daarbij vrijkomende gronden beschikbaar te stellen voor kavelruil gericht op natuurontwikkeling	ZW-0851-21
Indiener verzoekt in het kader van herinrichting en gebiedsgerichte kavelruil ten behoeve van natuurdoelstellingen, regelingen op vrijwillige basis, compensatieregelingen, een faciliterende overheid bij ruilverkaveling en dit vast te leggen in de omgevingsvisie.	ZW-0566-6
Indiener verzoekt om kavelruil/ruilverkaveling te introduceren voor natuuraanleg en natuurlijke verbindingen.	ZW-1300-6
Indieners verzoeken om een prominentere rol van de Provincie bij ruilverkaveling ten behoeve van natuurdoelstellingen. Om te komen tot verdere natuuraanleg en natuurlijke verbindingen tussen bestaande bosgebieden binnen de Groenblauwe zone dienen gebiedsgerichte	ZW-1356-7

kavelruilingen/ruilverkavelingen te worden geïntroduceerd, die als uitgangspunt dienen voor de realisatie van natuur en water gerelateerde waarden. Dit dient in de Povi te worden opgenomen zodat alle belangen worden geborgd. Dit kan niet door het eenzijdig opleggen van gebruiksbeperkingen op landbouwgronden die nu onder de opgenomen zoneringen vallen.

Zienswijze
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil noodzakelijk is om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren.

Indiener					
ZW-1383-29	ZW-1392-27	ZW-1396-24	ZW-1397-19	ZW-1405-26	ZW-1425-24
ZW-1426-26	ZW-1427-12	ZW-1428-23	ZW-1433-19	ZW-1434-21	ZW-1442-13
ZW-1451-26	ZW-1456-24	ZW-1458-31	ZW-1459-29	ZW-1469-30	ZW-1470-32

Standpunt GS

Kavelruil en ruilverkaveling zijn instrumenten die bij zouden kunnen dragen aan het realiseren van doelen en opgaven in het landelijk gebied. Het zijn echter ook instrumenten die met de nodige zorgvuldigheid ingezet dienen te worden. De POVI is een visie op hoofdlijnen en het voert echter te ver om uitvoeringsinstrumentarium in dit document gedetailleerd op te nemen. In het LOS wordt dit het landinrichtingsinstrumentarium ook benoemd als een mogelijk in te zetten instrument als gebiedsspecifieke omstandigheden daar om vragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.27 Nationale parken algemeen

Zienswijze	**Indiener**
De indiener vraagt hoe de ontwikkeling van bestaande parken verbonden is met de verbindingen tussen deze parken en de grote noord-zuidstructuren op de Oostflank en in het Peelgebied. Ook vraagt de indiener zich af hoe dit zich verhoudt tot de nationale parken en de rol van de provincie hierin.	ZW-1479-46

Standpunt GS

Juist vanuit de nationale parken en de grensparken wordt vanuit een bredere gebiedssamenwerking gewerkt aan regionale (grensoverschrijdende) verbindingen van natuur en landschap. Zeker waar dit de Oostoever van de Maas betreft vanuit de Nationale parken de Maasduinen en Meinweg en het grenspark Maas-Swalm-Nette. In onze rol (waaronder die van subsidiegever) richten wij ons op de doelen vanuit de beleidskaders (zoals het beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 en het beleidskader Perspectief van het landelijk gebied) en de kansen die door de regio hier vanuit aangedragen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt waarom de provincie niet investeert in Nationale parken in Limburg, maar wel in grensoverschrijdende parken.	ZW-1479-52

Standpunt GS

De provincie investeert zowel in de Limburgse nationale parken als in (een deel van) de grensoverschrijdende parken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.28 Nationale parken / regionale landschappen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het beschreven doel van de transformatie van nationale parken naar regionale landschappen niet in overeenstemming is met de Rijksopgaven. Indiener verzoekt aan te sluiten bij de Rijksopgaven die inzetten op een sterk merk, robuustere natuur en zonering.	ZW-0186-56 ZW-0224-50

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het beschreven doel van de transformatie van nationale parken naar regionale landschappen niet in overeenstemming is met de Rijksopgaven. Indiener verzoekt aan te sluiten bij de Rijksopgaven die inzetten op een sterk merk, robuustere natuur en zonering.

Indiener					
ZW-0166-46	ZW-0237-36	ZW-0240-41	ZW-0241-36	ZW-0242-47	ZW-0278-56
ZW-1236-41	ZW-1473-36	ZW-1479-88			

Standpunt GS

Wij werken vanuit de door Rijk en provincies vastgestelde Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 aan de transformatie van de nationale parken. In onze subsidiebeschikkingen wordt dit in lijn met dit programma specifiek uitgewerkt. Wij zullen de tekst van de ontwerp POVI meer in overeenstemming brengen met de tekst van het Beleidsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst 5.3.5 "Wij ondersteunen het proces van de regio’s en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel te transformeren tot regionale landschappen. Het doel daarvan is om het economische potentieel van de regio('s) te versterken, de sociale samenhang tussen landelijk en bebouwd gebied te bevorderen en de belevingswaarde, kwaliteit en veiligheid van het landelijke gebied en de natuur te vergroten."

wijzigen in

"Wij ondersteunen het proces van de regio's en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel vanuit het door Rijk en provincies vastgestelde beleid te transformeren tot een bredere samenwerking in regionale landschappen. Het doel daarvan is om met de parken en hun omgeving de natuur-, landschaps- en overige gebiedskwaliteiten, natuurbeleving, verbinding met de samenleving en herkenbaarheid te versterken. "

4.29 Natura 2000

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt als een reactie op de Groenblauwe Landbouwzones het volgenfde. In het POVI staat geschreven dat er via de natuurdoelanalyses knelpunten in beeld zijn gebracht. Het is volgens indiener erg voorbarig om al een claim op de grond op relatief grote afstand te leggen op basis van deze eerste analyses.	ZW-0340-4

Standpunt GS

De NDA's bevatten de beste wetenschappelijke kennis en nieuwe kennis en ontwikkelingen zullen periodiek worden verwerkt. Op basis hiervan is er voldoende zekerheid dat zoneringen nodig zijn om de natuurdoelen te bereiken. De invulling van deze zoneringen en de maatregelen die nodig zijn, zal bepaald worden op basis van gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI niet voldoet aan het evenredigheidsbeginsel, waarbij een maatregel in verhouding moet staan tot het beoogde doel. In dit geval lijkt de transformatie van landbouwgrond naar ecologische zones disproportioneel in verhouding tot de ecologische voordelen die hiermee worden behaald. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de economische schade die landbouwers en landbouwbedrijven oplopen door verlies van grond en productiemogelijkheden.	ZW-1220-2
Indiener stelt dat volgens het evenredigheidsbeginsel de ingrepen in de grondgebruiksmogelijkheden van landbouwers en bedrijven slechts in beperkte mate zouden moeten plaatsvinden, en moeten er andere, minder ingrijpende alternatieven worden onderzocht om zowel de ecologische doelen te behalen. en economische belangen te respecteren, zoals het vergroenen van het landbouwbeleid in plaats van volledige herbestemming van landbouwgrond.	ZW-1220-5

Standpunt GS

Nederland moet voldoen aan de vereisten de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening. Deze vereisen het herstel van natuurgebieden. Mocht daarbij vastgesteld worden dat er schade ontstaat voor individuen of bedrijven, dan zijn er wettelijke regelingen die het recht op schadevergoedingen regelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat gangbare landbouwactiviteiten behouden blijven in het Roerdal, omdat dit gebied volgens indiener geen kwetsbaar N2000-gebied is en landbouw niet belastend is voor het behoud van natuurkwaliteit.	

Standpunt GS

Ook het Roerdal is een Natura 2000 gebied dat kwetsbaar is, en waar dus maatregelen nodig zijn in het gebied en in de omgeving om te voldoen aan de natuurherstelopgave. Of landbouw een activiteit is die belastend is, hangt in hoge mate af van de aard van het landbouwkundig gebruik, de intensiteit van het gebruik en de plek waar dit plaatsvindt. Het is daarom maatwerk om te bepalen hoe hier gelet op het natuurgebied mee omgegaan moet worden. In gebiedsprocessen kan dit aan de orde komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor voldoende toekomstperspectief te waarborgen voor agrarische bedrijven in het Maasduinengebied.	ZW-0804-2

Standpunt GS

De Maasduinen is een Natura 2000 gebied dat volgens Europese regelgeving beschermd moet worden. Zeker in de directe nabijheid van het gebied kan daarom niet uitgesloten worden dat andere functies, zoals landbouw, beperkingen zullen kennen die onvermijdelijk zijn om het gebied te beschermen. Dit wil niet zeggen dat er geen landbouw mogelijk is, maar wel dat mogelijk een aangepaste vorm van landbouw moet zijn. Dit soort aspecten wordt nader uitgewerkt in de gebiedsprocessen die rond de N2000 gebieden gaan lopen en die samen met gebiedsvertegenwoordigers opgepakt gaat worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
U wilt in de Intrekgebieden Natura 2000 watervriendelijke landbouw stimuleren. In de ontwerp-Omgevingsvisie ontbreekt de definitie wat wordt verstaan onder watervriendelijke landbouw. Indiener wenst duidelijkheid te verkrijgen over de maatregelen die men ter plaatse wil doorvoeren.	ZW-0562-3

Standpunt GS

De intrekgebieden van de Natura 2000-gebieden zijn de gebieden waar het water infiltreert dat de (nabijgelegen) grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden voedt. Dit zijn Natura 2000-gebieden die gevoelig zijn voor nutriënten (nitraat en fosfaat). Daarom zijn verbetering van de waterkwaliteit en behoud van de waterkwantiteit van belang. Doel in deze intrekgebieden Natura-2000 is te zorgen voor voldoende infiltratie van water van een goede kwaliteit voor de nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.30 Natuur concurrentie met andere functies

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de constatering dat natuur concurreert met andere functies onjuist is, omdat andere functies juist concurreren met natuur. Indiener verzoekt dit aan te passen in lijn met de tweede alinea.

Indiener					
ZW-0166-25	ZW-0186-35	ZW-0196-36	ZW-0237-15	ZW-0240-20	ZW-0241-15
ZW-0278-35	ZW-0317-35	ZW-1236-20	ZW-1473-15	ZW-1479-67	ZW-0224-29

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de opgaven voor natuur en landschap goed benoemd zijn, maar dat de tekst niet aansluit bij de stelling dat natuur concurreert met andere functies. Indiener geeft aan dat natuur eerder een katalysator is voor het creëren van ruimte voor andere ontwikkelingen en dat systeemherstel van bodem en watersysteem ontbreekt. Indiener verzoekt dit te nuanceren en aan te passen.

Indiener					
ZW-0166-24	ZW-0186-34	ZW-0196-35	ZW-0237-14	ZW-0240-19	ZW-0241-14
ZW-0242-135	ZW-0278-34	ZW-0313-21	ZW-0317-34	ZW-0317-5	ZW-1236-19
ZW-1473-14	ZW-1479-66	ZW-0224-28			

Standpunt GS

Bedoelde concurrentie is wederkerig; natuur concurreert met andere functies en andersom. De passage in de ontwerp-POVI geeft aan dat er voor natuur ruimte nodig is die - in veel gevallen - niet voor andere ontwikkelingen kan worden gebruikt. Dat neemt niet weg dat er kansen zijn om natuur te combineren met andere ontwikkelingen, door natuurinclusief ontwerpen.

Ecologisch Systeemherstel is een belangrijk uitgangspunt om te komen tot doelbereik in onze Natura 2000-gebieden. Dit systeemherstel kan ook gevolgen hebben voor andere functies, bijvoorbeeld wanneer grondwaterstanden worden aangepast. Dit komt voldoende naar voren in de tekst van de ontwerp-POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.31 Natuur en bestrijdingsmiddelen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt met klem om in de verordening het gebruik van pesticiden in en nabij Natura 2000-gebieden te verbieden om schadelijke effecten op natuur en waterkwaliteit te voorkomen.	ZW-0098-2
Indiener geeft aan dat gewasbescherming en bufferstroken beter afgestemd moeten worden op natuurbehoud.	ZW-0604-19
Indiener pleit voor een duurzame en gifvrije landbouw en verzoekt de Provincie Limburg de biologische stadslandbouw te stimuleren.	ZW-0949-4
Indiener stelt voor dat bij veranderingen in regelgeving, zoals verbod op kunstmest en bestrijdingsmiddelen, er voldoende tijd moet zijn voor omschakeling.	ZW-0777-4
Indiener stelt voor om regels op te stellen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het verminderen van bemesting in ecologische verbindingszones.	ZW-0771-2
Indiener stelt: De POVI moeten erkennen dat de provincie bevoegd is om gebruiksbeperkingen of spuitvrije zones vast te stellen rond kwetsbare natuur, en moet toezeggen dat deze mogelijkheid wordt benut in de Omgevingsverordening	ZW-1035-22
Indiener verzoekt om landbouw met gebruik van een verantwoorde en voldoende hoeveelheid kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen mogelijk te houden.	ZW-0172-4
Indiener verzoekt om Limburg de eerste pesticiden-, fungiciden- en PFAS-vrije provincie te maken, waar gezonde interactie met de natuur mogelijk is, en boeren worden geholpen bij de transitie naar ecologische land- en tuinbouw.	ZW-0938-3

Standpunt GS

Er is in Nederland nog maar beperkte kennis ontwikkeld over (eventuele) negatieve effecten op Natura 2000-gebieden ten gevolge van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het is daarom op nu niet aangewezen moment om op grond van de Omgevingsvisie een verbod in te stellen op het gebruik van deze middelen. Mede naar aanleiding van een motie van Provinciale Staten is dit dossier wel onderwerp van nader onderzoek. Welke acties daar uit voortkomen moet nog blijken.

Het heeft onze voorkeur dat dit door Rijk, IPO en provincies in gezamenlijkheid wordt opgepakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.32 Natuur en impact op de landbouw

Zienswijze	Indiener
De visie beschrijft dat bestaande activiteiten die natuurherstel in de weg staan, moeten verplaatsen, transfortmeren of in het ergste geval stoppen. Indiener vreest dat als dit werkelijkheid wordt, dit de doodsteek voor hun prachtige bedrijf betekent.	ZW-0713-17
Indiener beweert dat hij niet voor maar met de natuur boert.	ZW-0980-5
Indiener constateert dat de POVI een lange lijst van beperkingen oplegt aan de landbouw, zonder dat de effecten op natuur, water en landbouw zijn onderzocht.	ZW-0415-9
Indiener erkent de ambities op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie, maar deze mogen niet ten koste gaan van de agrarische bedrijfsvoering	ZW-1143-10
Indiener geeft aan bereid te zijn om natuur-inclusief te boeren.	ZW-0789-3
Indiener geeft aan dat de beperkingen voor natuur en tegen landbouw ernstige gevolgen kunnen hebben voor de bedrijfsvoering in de fruitteelt, zoals het uitbreiden van teeltvrije en spuitvrije zones wat een enorme bedreiging is.	ZW-0735-1
Indiener geeft aan dat de overheid nog geen duidelijkheid heeft gegeven over regelgeving met betrekking tot natuur en omgeving, maar er wel al op voorsorteert.	ZW-0418-5
Indiener geeft aan dat een mogelijke toekomstige onteigening ten behoeve van natuur juridisch langs de meetlat van proportionaliteit en noordzaak gelegd moet worden.	ZW-0415-23
Indiener geeft aan dat inperking van landbouwactiviteiten in het gebied 'Het Haldert' weinig impact heeft op de natuurtoestand van de Meinweg.	ZW-0167-2
Indiener geeft aan dat ondernemers worden gedwongen, ondanks het feit dat land- en tuinbouw de hoofdgebruiker is, om rekening te houden met de natuur en waterbelangen. Ondernemers worden dus eenzijdig beperkt in hun bedrijfsvoering en krijgen uitsluitend nog medewerking indien zij zich dienstbaar op gaan stellen in relatie tot de natuur- en waterbelangen	ZW-1135-3
Indiener geeft aan dat ze in de groenblauwe landbouwzone met zoveel verplichtingen, aanpassingen en beperkingen te maken gaan krijgen dat zelfs de huidige verduurzamingsactiviteiten, verbeteringen van bodemkwaliteit e.d. in het geding komen en daarmee ook de toekomstbestendigheid voor bedrijfsopvolgers wordt ondermijnd.	ZW-1190-1

Indiener geeft aan het niet eens te zijn met een geleidelijke herbestemming van agrarische gronden naar natuur of natuur-inclusieve functies. Deze functieverandering doorkruist het geldende bestemmingsplan dat nu agrarisch gebruik toestaat.	ZW-0415-10
Indiener pleit voor een onderzoek naar de impact van deze povi op toekomstige landbouwexploitatie mogelijkheden voor agrarische bedrijven	ZW-1094-13
Indiener pleit voor het rekening houden met de draagkracht van het agrarisch bedrijf en benadrukt de noodzaak hiervan bij de allocatie doelen water, natuur en landschap op gronden met landbouwdoeleinden.	ZW-1094-3
Indiener stelt dat als de ontwikkelingen m.b.t. ‘Natuurlijke Waarden’ worden gestimuleerd, toekomstgerichte agrarische bedrijven hun ontwikkelingsruimte moeten behouden en deze koers uitsluitend op vrijwillige basis wordt vervolgd.	ZW-0851-18
Indiener stelt dat als er gekozen wordt voor sturing in een bepaalde richting zoals de 'Natuurlijke Waarden', de Visie ook moet voorzien in duidelijke compensatieregelingen.	ZW-0851-19
Indiener stelt dat de ambities m.b.t. ‘Natuurlijke waarden’ voor bepaalde bedrijven passend kunnen zijn, maar niet als algemeen uitgangspunt mogen worden vastgelegd voor álle agrarische bedrijven binnen de visie.	ZW-0851-17
Indiener stelt dat een generieke nadruk op natuurwaarden in de landbouw ongewenst is.	ZW-1442-16
Indiener stelt dat er in de POVI niet wordt aangegeven of agrarische bedrijven die hinder of bedrijfsschade ondervinden van de maatregelen (bijv. peilopzet) gecompenseerd worden	ZW-0427-4
Indiener stelt dat natuurontwikkeling leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1469-23
Indiener stelt dat niet ieder agrarisch bedrijf geschikt is voor biologische landbouw, en verzoekt daarom dat natuurontwikkeling niet dwingend wordt opgelegd. Indiener stelt voor om een transitie naar meer natuur-gerichte landbouw plaats te laten vinden op vrijwillige basis.	ZW-1357-6
Indiener stelt voor om maatregelen te onderzoeken die minder ingrijpend zijn voor de economie en die de ecologische doelen op een meer evenwichtige manier realiseren, bijvoorbeeld door herstelmaatregelen binnen bestaande natuurgebieden of vergroening van het landbouwbeleid in plaats van de volledige herbestemming van landbouwgrond.	ZW-0578-3
Indiener stelt voor om rekening te houden met het belang van innovatieve maatregelen, maar daarbij niet alleen maar de teeltvrije of sluitvrije zondes uit te breiden, maar ook te kijken naar andere mogelijke maatregelen.	ZW-0735-3
Indiener uit zijn zorgen over het feit dat door herstel en inrichtings maatregelen om natuurdoelen te realiseren de exploitatiemogelijkheden van de landbouwpercelen nog verder worden ingeperkt, waardoor een gezonde rentabiliteit onder druk komt te staan	ZW-1094-5
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0830-17

Indiener verzoekt om geen beperkingen op te leggen aan de groenblauwe landbouwzone en beekdalen, wegens de negatieve financiële gevolgen voor betrokken grondeigenaren.	ZW-1088-1
Indiener verzoekt om in de toekomst geen verdere beperkingen op te leggen met betrekking tot bemesting, gewasbescherming en wateronttrekkingen in het overgangsgebied rondom de kwetsbare Beekdalen in Posterholt.	ZW-1386-1
Indiener verzoekt om vrijwilligheid, compensatie en maatwerk op te nemen als randvoorwaarde bij transitie van landbouw en natuur.	ZW-0899-9
Indiener verzoekt samenhang te zoeken tussen waterbeheer, natuurdoelen en agrarisch gebruik	ZW-1116-5
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van de percelen rondom de bedrijfslocatie behouden blijft en dat nieuwe aanduidingen zoals ‘Groenblauwe landbouwzone’ en ‘Overgangsgebied Natura 2000’ geen beperkingen opleveren voor het reguliere landbouwkundig gebruik, waaronder teeltkeuze, bemesting en watergebruik.	ZW-1239-7
Indiener verzoekt voor een geleidelijke omschakeling gericht op natuurontwikkeling, welke niet leidt tot marktverstoring en waardoor het verdienmodel van bedrijven onderuit gaat.	ZW-0566-5
Indiener vraagt of de provincie landbouwgrond in ecologische verbindingszones zal aankopen tegen de waarde van gangbare landbouwgrond zonder het etiket ecologische zone.	ZW-1131-4
Indiener vraagt om realistische transitiepaden voor milieu- en stikstofbeleid	ZW-1474-5
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Hoe garandeert de Provincie een evenwichtige balans tussen natuur/water en sociaaleconomische landbouwfunctie op de lange termijn?	ZW-0899-22
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld kunnen worden in het verwevingsgebied/extensiveringsgebied, en wie de schade gaat betalen als dat niet meer mogelijk is.	ZW-1098-4
Indiener wijst op het feit dat indien een agrarisch bedrijf bijna volledig in de groenblauwe zone ligt er geen perspectief op exploitatiemogelijkheden is in tegenstelling tot landbouwgronden met de aanduiding primaire landbouwgrond	ZW-1094-4

Standpunt GS

Het staat niet ter discussie dat het natuur- en waterwetgeving en het daarop gebaseerde beleid invloed heeft op de landbouw, zeker in de Groenblauwe Landbouwzone. De aard van deze invloed hangt van veel factoren af en daarmee wordt ook bepaald welke transitie of aanpassingen die bedrijven kunnen of moeten doen. Dat er een transitie moet plaatsvinden op belangrijk deel van de bedrijven in de landbouw om op lange termijn te kunnen blijven bestaan is daarom duidelijk. Elk bedrijf zal zelf moeten bezien welke stappen gezet moeten worden. Afhankelijk van de aard van deze stappen kan de overheid soms ondersteuning bieden. Dit geldt ook voor agrariërs die reeds met een transitie bezig zijn. Met name rond N2000 gebieden zal er vanuit het LOS gestart worden met gebiedsprocessen die verder verhelderen welke mogelijkheden er zijn, welke maatregelen getroffen moeten worden en welke instrumenten worden ingezet om transitie, schade e.d. te kunnen bekostigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.33 Natuur en landschap

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er bij een integrale aanpak van de opgaven in de groenblauwe landbouwzone, het landbouwkundig gebied centraal moet staan en de opgaven voldoende moeten zijn. Indiener geeft aan dat de herijking van de groenblauwe mantel geleid moet worden door een groot en versnipperd beeld van relatief kleine agrarische percelen. Indiener gaat ervan uit dat kaarten nog worden aangepast.	ZW-0242-42

Standpunt GS

Kleine snippers primair landbouwgebied worden toegevoegd aan naastgelegen grotere vlakken. Daarmee wordt de versnippering die de indiener schetst tegengegaan.

Voorstel aan PS

De kaarten aan te passen waardoor primair landbouwgebied minder versnipperd wordt.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het langdurig ondersteunen van boeren belangrijk is voor het behoud van het cultuurlandschap, dat volgens indiener ook een belangrijk onderdeel van de natuur is.	ZW-1175-6

Standpunt GS

Wij onderschrijven het grote belang van boeren voor het behoud van het Limburgse cultuurlandschap en zijn van mening dat langdurige ondersteuning noodzakelijk is. Dit vindt reeds plaats via o.a. het GLB zoals directe inkomenssteun, eco-regelingen en het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Voor het ANLb spannen wij ons in om langjarige beheervergoedingen in afstemming met het Rijk te operationaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Nederland op slot zit wat betreft natuur en vraagt hoe een nieuwe ontwikkeling bij kan dragen aan het opwaarderen van Natuur en Landschap, en hoe in te zetten op een betere biodiversiteit, vooral in het licht van de ambitie om natuur door diverse hoofdstukken heen een echte visie en/of ambitie te laten zijn.	ZW-1473-142

Standpunt GS

Met het LOS hebben we de eerste stap gezet om van het slot te komen. Ontwikkelingen die bijdragen aan natuurherstel of het verminderen van stikstofemissie kunnen daar aan bij dragen. Het LOS zet ook in op het herstel van biodiversiteit. De basis daarvoor is gelegd in het provinciaal Natuurprogramma, de natura2000 beheerplannen, de NDA's en het LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat doelstellingen en beleid helder en onvoorwaardelijk moeten zijn om zo veel mogelijk kans te maken op bijdragen van de rijksoverheid via het Nationaal Programma Landelijk Gebied voor de groen-blauwe dooradering.	ZW-0917-8

Standpunt GS

Wij beschouwen GBDA niet als een harde opgave omdat ook het Rijksdoel nog niet hard is vastgelegd (ambitie). We zullen met de genoemde ambitie aan de slag gaan, voor zover de randvoorwaarden voor realisatie door het Rijk ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en de rijksmiddelen die beschikbaar komen in het kader van het LOS. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een krachtigere visie (beleid vormgeven en handhaven) van de Provincie noodzakelijk is om de sterk onder druk staande open ruimte en ruimte voor natuur te beschermen	ZW-0930-7c

Standpunt GS

Met deze POVI brengen we structuur aan en maken keuzes al basis voor het te voeren beleid. Natuur wordt beschermd, bijvoorbeeld door de omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor actieve erkenning van agrarische bedrijven als dragers van het landschap, inclusief ruimte voor toekomstige innovatie en ondersteuning in de kosten van instandhouding én beheren van landschapselelementen	ZW-1419-13

Standpunt GS

Wij onderschrijven het grote belang van boeren voor het behoud van het Limburgse cultuurlandschap en zijn van mening dat langdurige ondersteuning noodzakelijk is, inclusief ruimte voor toekomstige innovatie. Ondersteuning voor beheer vindt reeds plaats via o.a. het GLB zoals directe inkomenssteun, eco-regelingen en het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Voor het ANLb spannen wij ons in om langjarige beheervergoedingen in afstemming met het Rijk te operationaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.34 Natuur en landschapselementen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de doelstelling van 10% groenblauwe dooradering in 2050 uit het deltaprogramma biodiversiteit wordt verdraaid in de POVI naar een groenblauwe landbouwzone, wat volgens hen andere ambities weerspiegelt. Men maakt zich zorgen over deze verbastering, benadrukt dat de definitie van groenblauwe landbouwzone niet concreet, meetbaar of uitlegbaar is, en vreest dat biodiversiteitsdoelstellingen hierdoor niet gehaald worden.	ZW-1236-206

Standpunt GS

Groenblauwe dooradering is in ons beleid en in de ontwerp POVI een ander begrip dan de groenblauwe landbouwzone. Er is dus geen sprake van een verdraaiing. We houden in lijn met het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vast aan de huidige opgave van 10% groenblauwe dooradering in 20250. Wij zullen hiermee aan de slag gaan voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en rijksmiddelen voor zover die beschikbaar komen. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere provinciale opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige indeling van de zone het nagenoeg onmogelijk maakt om het doel van 10% te halen, zelfs als de volledige zone wordt ingericht. Men vraagt hoe de doelstelling uit het deltaprogramma gerealiseerd zal worden en dringt erop aan dit als ambitie op te nemen in de visie.	ZW-1236-205

Standpunt GS

Groenblauwe dooradering is in ons beleid en in de ontwerp POVI een ander begrip dan de groenblauwe landbouwzone. De groenblauwe dooradering heeft betrekking op het hele landelijk gebied buiten de kernen en het natuurnetwerk Limburg. We houden in lijn met het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vast aan de huidige opgave van 10% groenblauwe dooradering in 20250. We beschouwen groenblauwe dooradering vooralsnog niet als een harde opgave. Wij zullen hiermee aan de slag gaan voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en rijksmiddelen voor zover die beschikbaar komen. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere provinciale opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet en de ontwerp POVI niet op elkaar zijn afgestemd om 10% groenblauwe dooraardering te realiseren, met name in relatie tot hoe met houtopstanden moet worden omgegaan.	ZW-0364-1

Standpunt GS

Bij het opstellen van de ontwerp-POVI is nadrukkelijk rekening gehouden met de integrale benadering, de beleidsruimte en de afwegingsprincipes zoals voorgeschreven door de Omgevingswet. Dit betekent dat kaders en ambities, waaronder het streven naar minimaal 10% groenblauwe dooraardering, richtinggevend zijn en bij nadere regelgeving en uitvoering concreet worden ingevuld. De uitwerking en regels rond houtopstanden volgen in de provinciale verordening, conform de omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een aanpassing in de wetgeving rondom houtopstanden nodig is alvorens agrariërs op eigen initiatief houtopstanden aanleggen op eigen agrarische grond. Zo niet dan worden deze agrariërs eerder gestraft dan beloond.	ZW-0365-2

Standpunt GS

Wij erkennen het probleem dat indien een grondeigenaar/ agrariër op eigen initiatief vrijwillig houtopstanden aanlegt, waarbij geen sprake is van langjarige beheervergoeding en/ of afwaardering van grond plaatsvindt er toch bescherming vanuit de Omgevingswet uitgaat (herplantplicht bij kap). Bij de aanplant van houtige landschapselementen kan de grondeigenaar/ agrariër zorgen dat de nieuwe elementen vrijgesteld zijn van de meldings- en herplantplicht.

Dat kan door de houtopstand niet groter te maken dan 1 are of in het geval van een bomenrij van 20 of minder bomen. Tevens zien wij kansen om te komen tot langjarige beheervergoedingen en/ of afwaardering van grond.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er ook een andere manier is om landschapselementen terug te brengen, namelijk het afwaarderen van agrarische grond naar natuur. Daarbij is dan wel compensatie voor de agrariër nodig (planschade).	ZW-0365-8

Standpunt GS

Wij zien ook kansen voor afwaardering van grond en langjarige beheervergoedingen voor landschapselementen. Wij spannen ons in om beide instrumenten in afstemming met het Rijk te operationaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat holle wegen en graften worden genoemd als te beschermen landschapselementen, specifiek voor Zuid-Limburg. Er wordt gevraagd waarom deze elementen specifiek genoemd worden en verzocht om ook hagen en hoogstamboomgaarden te benoemen. Deze elementen komen veelvuldig voor in dorpsmantels en vormen de overgang van dorp naar omliggend landschap.	ZW-0188-20
Indiener stelt dat het voorgestelde beleid de instandhouding van karakteristieke landschapselementen, zoals hoogstambomen en begrazing door vee, onvoldoende waarborgt.	ZW-0487-2

Standpunt GS

Graften en holle wegen vragen vanwege hun kwetsbaarheid en vanwege hun historische, ecologische , landschappelijke waarden en bijdrage aan o.a. de wateropgave extra bescherming om deze te behouden. Wij streven ook naar behoud van hagen en hoogstamboomgaarden, maar vinden dat van aanvullende bescherming alleen een negatief effect kan uitgaan. Hierdoor zal het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren kunnen verdwijnen.
Wij vinden dat er een goede balans moet zij tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat agrariërs vrij moeten kunnen beschikken over hun agrarische grond na afloop van een beheercontract (voor houtopstanden) van 6 jaar, met de mogelijkheid om een nieuw beheercontract af te sluiten naar eigen keuze.	ZW-0365-3

Standpunt GS

Wij vinden dat er een goede balans moet zij tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds van landschapselementen. Dit omdat anders het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren verdwijnt. Wij zien kansen voor afwaardering van grond en langjarige beheervergoedingen voor landschapselementen. Wij spannen ons in om beide instrumenten in afstemming met het Rijk te operationaliseren. Bij houtopstanden groter dan 1 are of in het geval van een bomenrij groter dan 20 bomen gelden de Rijksregels rond houtopstanden (Omgevingswet, artikel 4.35 en Besluit activiteiten leefomgeving). Er geldt meestal een meldings- en herplantplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat de provincie landschapselementen niet te streng vastlegt en flexibele regelgeving toepast, zodat boeren landschapselementen kunnen aanpassen aan gewijzigde bedrijfsomstandigheden en daarmee biodiversiteitsdoelen kunnen verwezenlijken.	ZW-1163-11
Indiener verzoekt om behoud van hakhoutbosjes en houtige elementen zoals heggen, hagen en struweel als belangrijk landschappelijk en ecologisch erfgoed.	ZW-0605-9

Standpunt GS

Wij streven naar behoud van landschapselementen, maar vinden dat van bescherming alleen een negatief effect kan uitgaan. Hierdoor zal het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren kunnen verdwijnen. Wij vinden dat er een goede balans moet zij tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor (langjarig) beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds. Graften en holle wegen vragen vanwege hun kwetsbaarheid en vanwege hun historische, ecologische , landschappelijke waarden en bijdrage aan o.a. de wateropgave provinciaal wel continuering van de bescherming om deze te behouden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt: Partijen die een subsidie ontvangen voor aanleg of herstel van landschapselementen, zouden de verplichting moeten krijgen om deze elementen planologisch te beschermen. Indiener stelt dat dit via het omgevingsplan zou kunnen.	ZW-1035-12

Standpunt GS

Wij vinden dat bij kortdurende beheersubsidie of subsidie enkel voor aanleg en herstel van landschapselementen er van aanvullende planologische bescherming alleen een negatief effect kan uitgaan. Hierdoor kan het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren verdwijnen. Wij vinden dat er een goede balans moet zijn tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds. Wij spannen ons in om beide laatste instrumenten in afstemming met het Rijk te operationaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om dat grondeigenaren, zoals boeren en burgers, de vrijheid krijgen om bestaande landschapselementen te verplaatsen of te verwijderen, zodat zij kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen en innovaties.	ZW-1163-5

Standpunt GS

De mogelijkheden om bestaande landschapselementen te verplaatsen of te verwijderen hangt af van de specifieke situatie: het type element, voorwaarden van subsidiebeschikkingen, ruimtelijke bescherming in gemeentelijk of provinciaal beleid of toepassing van kwalitatieve verplichtingen, Rijksregels t.a.v. houtopstanden (omgevingswet, artikel 4.35), het voorkomen van beschermde diersoorten, etc. Een eenduidig antwoord is hierop daarom niet te geven. Wij vinden dat er een goede balans moet zijn tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds. We zetten het gesprek met gemeenten voort om tot een aanpak te komen die nieuwe landschapselementen zodanig borgt dat dit geen contraproductieve werking heeft.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de holle wegen en bermen en overige kwetsbare wegen te beschermen door een breedte beperking op te leggen.	ZW-0787-1

Standpunt GS

Holle wegen en de aangrenzende steile bermen zijn reeds beschermd in de Omgevingsverordening Limburg. Het is reeds verboden zonder omgevingsvergunning in of in de nabijheid van een graft of holle weg in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg grondwerkzaamheden of andere handelingen dan grondwerkzaamheden te verrichten of te doen verrichten, indien men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze grondwerkzaamheden of andere handelingen al dan niet op termijn kunnen leiden tot aantasting van de graft of de holle weg.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor de aangewezen GBLZ gebieden en overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden flexibel om te gaan met de invulling van houtachtige elementen (houtopstand) op agrarische grond.	ZW-0364-4

Standpunt GS

Wij erkennen het probleem dat indien een grondeigenaar/ agrariër op eigen initiatief vrijwillig houtopstanden aanlegt, waarbij geen sprake is van langjarige beheervergoeding en/ of afwaardering van grond plaatsvindt er toch bescherming vanuit de Omgevingswet uitgaat (herplantplicht bij kap). Daar kunnen wij niet flexibel mee omgaan. Bij de aanplant van houtige landschapselementen kan de grondeigenaar/ agrariër zorgen dat de nieuwe elementen vrijgesteld zijn van de meldings- en herplantplicht. Dat kan door de houtopstand niet groter te maken dan 1 are of in het geval van een bomenrij van 20 of minder bomen. Tevens zien wij kansen om te komen tot langjarige beheervergoedingen en/ of afwaardering van grond.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dat de volgende tekst opgenomen wordt in de POVI: "We onderzoeken de mogelijkheid om subsidievoorwaarden te koppelen aan planologische bescherming van landschapselementen, en om via instructieregels te borgen dat waardevolle of gesubsidieerde elementen door gemeenten planologisch worden vastgelegd.”	ZW-1035-13

Standpunt GS

Wij vinden dat bij kortdurende beheersubsidie of subsidie enkel voor aanleg en herstel van landschapselementen er van aanvullende planologische bescherming alleen een negatief effect kan uitgaan. Hierdoor kan het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren verdwijnen.

Wij vinden dat er een goede balans moet zijn tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds. Wij spannen ons in om beide laatste instrumenten in afstemming met het Rijk te operationaliseren. We zetten het gesprek met gemeenten voort om tot een aanpak te komen die nieuwe landschapselementen zodanig borgt dat dit geen contraproductieve werking heeft. De specifieke keuzen van uw vraag vinden verder plaats via het traject van de provinciale omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dat in de omgevingsverordening het volgende wordt vastgelegd: dat waardevolle landschapselementen niet zonder motivering verwijderd mogen worden.	ZW-1035-14

Standpunt GS

Voor waardevolle landschapselementen als graften en holle wegen geldt reeds een bescherming in de provinciale omgevingsverordening. De specifieke keuzen van uw vraag vinden verder plaats via het traject van de provinciale omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt: Zorg voor behoud van een kwalitatieve landschappelijke beleving en bescherming van ecologische verbindingszones, niet alleen in Zuid-Limburg, maar ook voor Noord- en Midden-Limburg.	ZW-0978-18

Standpunt GS

Voor de Groenblauwe landbouwzone, die ook in Noord- en Midden-Limburg is gelegen, geldt een motiveringsplicht voor de omgang met landschappelijke kernkwaliteiten. bij toetsing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Ook bij ecologische verbindingszones, die ook in Noord- en Midden-Limburg zijn gelegen, dient bij toetsing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te worden gemotiveerd hoe de ecologische verbinding in stand wordt gehouden of versterkt. Dit neemt geen beperkingen met zich mee voor het huidige grondgebruik. Tevens werken we in Noord- en Midden-Limburg samen aan o.a. de versterking van de kwalitatieve landschappelijke beleving via de nationale parken en de grensparken.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.35 Natuur en landbouwbedrijven

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat natuurontwikkeling en biologische landbouw geen generiek beleidsuitgangspunt mogen zijn en dat omschakeling vrijwillig moet blijven, zodat bestaande verdienmodellen niet worden verstoord.	ZW-1270-11
Indiener stelt dat natuurontwikkeling en biologische landbouw niet voor alle bedrijven haalbaar of wenselijk zijn en dat dit geen generiek uitgangspunt in de Omgevingsvisie mag zijn.	ZW-1185-8 ZW-1189-12 ZW-1196-10 ZW-1217-8 ZW-1232-8
Indiener stelt dat natuurontwikkeling, natuurinclusieve landbouw en voedselgemeenschappen ondernemerskeuzes zijn en niet generiek mogen worden opgelegd.	ZW-1053-14
Indiener stelt dat natuurontwikkeling, natuurinclusieve of biologische landbouw geen generiek beleidsuitgangspunt mogen zijn en dat omschakeling vrijwillig moet blijven, zodat bestaande verdienmodellen niet worden verstoord.	ZW-1307-6
Indiener stelt dat omschakeling naar biologische of natuurinclusieve landbouw ondernemerskeuzes zijn en niet van bovenaf mogen worden opgelegd. Verbredingsrichtingen mogen geen generiek beleidsuitgangspunt vormen.	ZW-1011-13
Indiener stelt dat ontwikkelrichtingen zoals natuurontwikkeling of natuurinclusieve landbouw niet generiek mogen worden opgelegd.	ZW-1375-7 ZW-1381-8
Indiener verzoekt dat natuurwaarden niet als generiek uitgangspunt mogen gelden voor alle agrarische bedrijven.	ZW-1459-12

Standpunt GS

Keuzevrijheid voor ondernemers is een belangrijk uitgangspunt in het provinciale beleid. Omschakeling naar andere vormen van landbouw, zoals biologisch, blijft vrijwillig en wordt niet generiek afgedwongen. De POVI biedt ondernemers inzicht in maatschappelijke opgaven via zonering, zodat zij goed geïnformeerd hun bedrijfskeuzes kunnen maken. We zijn ons ervan bewust dat omschakeling tijd, begeleiding en passende verdienmodellen vergt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.36 Natuur versus bevolkingsgroei

Zienswijze	Indiener
Indiener roept de provincie op om de spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit expliciet te adresseren en de keuze te maken voor het actief	ZW-0306-3

beheren van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit.	
Indiener roept op om de spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit expliciet te adresseren en de keuze te maken voor het actief beheren van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit.	ZW-0297-9 ZW-1422-12
Indiener verzoekt dat de spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit expliciet geadresseerd wordt en hierbij de keuze te maken voor het actief beheren, aanvaarden en begeleiden van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit. Door bevolkingskrimp actief te managen ontstaat er volgens de indiener juist ruimte voor verbetering op tal van terreinen: herstel van ecosystemen, versterking van de landschappelijke kwaliteit, het oplossen van ruimtedruk en het vergroten van leefbaarheid. Volgens de indiener staat dit op dit moment tegenstrijdig in de POVI.	ZW-0807-23
Indiener verzoekt de Provincie de spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit expliciet te adresseren en de keuze te maken voor het actief beheren van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit. Door bevolkingskrimp actief te managen ontstaat er ruimte voor verbetering op tal van terreinen: herstel van ecosystemen, versterking van de landschappelijke kwaliteit, het oplossen van ruimtedruk en het vergroten van leefbaarheid.	ZW-0299-18

Standpunt GS

Zoals in § 2.2.3 is verwoord is er sprake van een lichte bevolkingsgroei. Samen met de huidige crisis op de woningmarkt, die leidt tot een opgave van het bouwen van meer woningen, leidt dit niet tot de verwachting dat op dit vlak ruimte vrij gaat komen. In elk geval niet binnen deze POVI-periode. Het is daarom nu ook niet aan de orde om hierover in de POVI een standpunt in te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.37 Natuurbeleid

Zienswijze	Indiener
in paragraaf 5.3.7 staat opgenomen dat: We verbeteren met een landelijk afgestemde aanpak de monitoring van de kwaliteit van de natuur. Indiener vraagt zich af hoe er nu gemonitord wordt en of dat in de tekst opgenomen kan worden.	ZW-1242-17

Standpunt GS

De POVI gaat om ruimtelijke functies in de provincie Limburg. Het voert te ver om in de POVI de gehele natuurmonitoringssystematiek uit te werken en op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bestaande wet- en regelgeving al waarborgen biedt voor de bescherming van natuur, milieu en water, en dat extra beperkingen onnodig en onwenselijk zijn.	ZW-1489-5

Standpunt GS

Het klopt dat Europese en Nationale wet- en regelgeving al waarborgen biedt voor bescherming van natuur, milieu en water. De POVI voegt daar geen extra bescherming aan toe. Wel tracht de POVI met het aanwijzen van zones meer duidelijkheid te geven waar wettelijke plichten gelden meer duidelijkheid te verstreken over waar maatregelen genomen zullen moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat biodiversiteit in Nederland en Limburg achteruitgaat en vraagt om meer integrale aandacht voor biodiversiteit in het landelijk gebied, inclusief effecten van landgebruik.	ZW-0224-143

Standpunt GS

De biodiversiteit in het landelijk gebied, binnen en buiten beschermde natuurgebieden, staat onder druk. Dit vraagt om een breed maatregelenpakket. In deze POVI wordt hierop geanticipeerd, onder meer met de zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de basiskwaliteit van natuur weliswaar wordt genoemd in de POVI, maar niet wordt uitgewerkt, wat zij als een gemiste kans beschouwen. Men zou graag zien dat per gebiedspaspoort wordt uitgewerkt voor welke doelsoorten de basiskwaliteit op orde is en hoe inspanningen meetbaar kunnen worden gemaakt om deze kwaliteit te verbeteren en biodiversiteitsverlies tegen te gaan, ook buiten natuurgebieden.	ZW-1236-212

Standpunt GS

Basiskwaliteit Natuur is geen afzonderlijk uitgewerkt onderdeel, maar komt aan de orde via de Kansenagenda Natuurinclusief en de Europese Natuurherstelverordening. Voor die laatste vindt uitwerking plaats in 2026. De gebiedspaspoorten zijn een instrument ter ondersteuning van de ruimtelijke inrichting van het landschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de onderdelen natuur door diverse hoofdstukken heen verweven moeten worden, en vraagt hoe keuzes gemaakt en belangenafwegingen gedaan worden om win-win situaties te creëren voor natuur- en landschapsontwikkeling in combinatie met economische versterking en ecosysteemdiensten. Ook vraagt indiener hoe het gebruik van streekeigen / inheemse beplanting relevant is voor het behoud van biodiversiteit.	ZW-1473-143

Standpunt GS

In het hoofdstuk 3 over de Algemene principes en in hoofdstuk 5 Natuur wordt aandacht besteed aan natuurinclusief denken, door het verweven van groen, natuur en biodiversiteit in bebouwde omgevingen als steden, dorpen en bedrijventerreinen. Beleid over de natuurinclusieve kansenagenda is opgenomen in het Natuurprogramma 2023-2030 en de toepassing daarvan voor het huidige college in het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied. Een concrete uitwerking daarvan zal zijn de Toolbox biodiversiteit voor Limburgse gemeenten, die stimuleert en aandraagt hoe inheemse/streekeigen beplanting ingezet kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er invulling gevraagd wordt aan een natuurnetwerk met gebruikmaking van het ladderprincipe van ecologische verbindingszones, zoals bermen en lanen van provinciale wegen.	ZW-1473-151

Standpunt GS

In deze POVI wordt principe gebruikt door ecologische verbindingszones te begrenzen en door in te zetten op ontsnippering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het robuuste ecosysteem en de groenblauwe landbouwzone de NNL-robuustheid moeten garanderen, en vraagt hoe de gebieden verbonden en ecologisch verbonden moeten worden, met name in de Maasduinen en de Maasvallei. Indiener geeft aan dat een Landschapsecologische systeemanalyse (LESA) als hulpmiddel voor deze opgave essentieel is, en vraagt hoe de provincie hierop zal terugkomen en hoe dit kan worden toegepast voor water en andere gerelateerde thema's, zoals het Limburgs Offensief Stikstof (LOS).	ZW-1473-146

Standpunt GS

In deze POVI wordt gebruik gemaakt van een zonering die zorgt voor een robuust natuurnetwerk en een ondersteunende structuur in de groenblauwe landbouwzone. Bij invulling van het maatregelenpakket wordt onder meer gebruik gemaakt van de in de zienswijze genoemde landschapsecologische systeemanalyses.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het streven om natuur te verankeren in de samenleving en dicht bij de woonomgeving te beleven is, wordt ondersteund. Er wordt echter spijtig gevonden dat gemeenten alle ruimte krijgen om hun eigen prioriteiten, accenten en financiële speelruimte te bepalen, wat de indruk wekt dat de provincie zich hier niet actief voor wil inzetten.	ZW-0188-22

Standpunt GS

De provincie heeft een kader stellende en ondersteunende rol in het vergroenen van de bebouwde omgeving. We zetten ons actief in via de kansenagenda natuurinclusief, het Leefbaarheidsfonds en door het faciliteren van groene organisaties als IVN en NMF die projecten doen gericht op het vergroenen van de woonomgeving. In 2026 werken we aan een Toolbox biodiversiteit die met en door gemeenten wordt opgesteld, met concrete handvatten voor het stimuleren en vergroten van de bebouwde omgeving op basis van Limburgse soorten. Hieraan koppelen we ook een leerplatform voor de Limburgse gemeenten om kennis en best practices te delen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is wat de integrale opname van het Limburgs Natuurprogramma 2023-2030 en Perspectief voor het landelijk gebied in de POVI betekent voor de relatie met de huidige POVI.	ZW-0241-126

Standpunt GS

De onderliggende beleidskaders maken meer specifiek duidelijk wat de doelen en ambities van het college zijn binnen deze periodes.

Voorstel aan PS

De onderliggende beleidskaders beschouwen als specificaties van doelen en ambities voor deze periodes.

Zienswijze	Indiener
Indiener is het niet eens met de passage 'Zonering aanpassen conform groenblauwe mantel. En extensiever, natuurinclusiever en watervriendelijk' en wenst deze aangepast te zien.	ZW-1242-8

Standpunt GS

In de groenblauwe landbouwzone zetten wij in op een agrarisch grondgebruik dat rekening houdt met doelen op het vlak van natuur, water en landschap, die juist in deze zone van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 5.3.5 op: Toevoegen van 'waterbeheer', zodat volgende zin ontstaat: '..randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur- en water(beheer).'	ZW-1204-93

Standpunt GS

Bij het verpachten van natuurgronden is goed beheer van belang. Hierbij moet er aandacht zijn aan de randvoorwaarden voor goed natuurbeheer. Binnen of naast natuurgronden kunnen ook verschillende waterelementen liggen waarbij goed waterbeheer bijdraagt aan de natuurdoelen.

Voorstel aan PS

De zin in paragraaf 5.3.5:
“Aansluitend bij het behoud en herstel van de natuur in Limburg, zullen we bij het verpachten van onze eigen gronden waar passend randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur(beheer).”

Als volgt aan passen:
"Aansluitend bij het behoud en herstel van de natuur in Limburg, zullen we bij het verpachten van onze eigen gronden waar passend randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur- en water(beheer).”

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de onderlinge verbinding van natuurgebieden en uitwisseling van populaties noodzakelijk is voor natuurherstel en geborgd moet worden. Daarom moeten ecologische belangen bovenregionaal worden bekeken.	ZW-1263-3

Standpunt GS

De noodzaak van onderlinge verbinding van natuurgebieden is in deze POVI in beeld gebracht en uitgewerkt in een kaartbeeld. Waar van toepassing is daarbij ook over de grenzen gekeken, bijvoorbeeld in het geval van de verbindingen voor wilde kat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 2.2.7 wordt geuit dat men rekening wil houden met bestaande netwerken: infrastructuur, energie en OV, maar het groene netwerk, essentieel voor de ecologische verbindingen in het stedelijk gebied, ontbreekt hier. Daardoor gaat men volgens de indiener bijvoorbeeld voorbij aan het feit dat steeds vaker wilde dieren worden waargenomen in het binnenstedelijk gebied.	ZW-0160-60

Standpunt GS

Het stedelijk gebied heeft uitgesproken ecologische kwaliteiten, voor gebouwbewonende soorten en soorten die gebruik maken van stedelijk groen. In deze POVI zijn beperkt ecologische verbindingszones in het stedelijk gebied in kaart gebracht. In het stedelijk gebied ligt het primaat bij de gemeente om invulling te geven aan ecologische doelstellingen, bijvoorbeeld in gemeentelijke soortmanagementplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.3.2 Volgens indiener schiet de Povi te kort in haar argumentatie voor het behoud en versterking van natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten.	ZW-0145-18

Standpunt GS

De motivering voor behoud en versterking van natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten staan verwoord in respectievelijk hoofdstukken 5 Natuur en 4 Ruimtelijke kwaliteit. Ons inziens zijn ze daarmee voldoende onderbouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.38 Natuurbeleid- Ambitie

Zienswijze	Indiener
Indiener beschouwt in het algemeen het onderdeel 'Natuur' binnen de voorliggende ontwerp-POVI voor een langetermijnvisie als reactief opgavegericht en weinig vernieuwend of visierijk.	ZW-0160-58
Indiener geeft aan dat ambitie en koers voor natuurontwikkeling in de provincie ontbreken. Indiener geeft aan dat de tekst blijft hangen in algemeenheden en tegenstrijdigheden, met weinig concrete uitspraken over de opgave en aanpak. Indiener maakt zich zorgen of de provincie daadwerkelijk werk wil maken van de natuuropgave en verzoekt met een heldere ambitie te komen waarmee Limburg van het slot kan worden gehaald.	ZW-0278-52
Indiener geeft aan dat de ambitie verwoord in hoofdstuk 5.3.1 (kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur) goed en onduidelijk blijft hoe de provincie dit wil realiseren, en vraagt om een signaal dat mede vanwege de wijze waarop de bescherming en het beheer van gebieden juridisch zijn vastgelegd, er een natuurdoeltypen- en natuurbeheerplan nodig is, en niet alleen datgene wat goed of beter is voor de natuur. Indiener mist daarnaast aandacht voor nieuwe natuur en verwijst naar de C1/C2 gebieden. Indiener geeft aan dat dit meer is dan natuurhersteldoelen, en dat het ook gaat over het realiseren van nieuwe natuur.	ZW-1473-145

Standpunt GS

De POVI beschrijft de hoofdlijnen van het provinciaal omgevingsbeleid, inclusief het natuurbeleid. Het provinciaal natuurbeleid, en onze ambitie en visie op natuurontwikkeling en -beheer, staat meer gedetailleerd verwoord in onderliggende beleidsdocumenten zoals het Natuurprogramma 2023-2030, het Coalitie-akkoord 2023-2027 en het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied. Hierin is de opgave nieuwe natuur ('ontwikkelopgave') expliciet gemaakt. Ten behoeve van 'van het slot komen' en werken aan de natuuropgave is door GS het programma Limburgs Offensief Stikstof vastgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de waarden van natuur en landschap vaak niet worden erkend n bestuurlijke processen en investeringsbeslissingen Ook is de echte waarde voor de maatschappij en economie onbekend en wordt de echte waarde niet goeg gewaardeerd .	ZW-0145-2

Standpunt GS

Standpunt van indiener behoeft geen aanpassing van de teksten ontwerp POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het jammer dat herstel van biodiversiteit niet duidelijk als provinciale ambitie wordt genoemd en pleit voor een steviger inzet op dit punt.	ZW-0224-142

Standpunt GS

In § 3.3.2 "Principe 1 Recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant" wordt benoemd dat de provincie streeft naar "behoud en herstel van biodiversiteit". We achten derhalve het herstel van de biodiversiteit voldoende benoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.39 Natuurmaatregelen in de gebieden of er buiten

Zienswijze	Indiener
in paragraaf 5.6.2 is opgenomen: Via de natuurdoelanalyses (NDA's) zijn knelpunten zoveel mogelijk in beeld gebracht. Een aantal te nemen maatregelen is bekend, maar veel maatregelen vergen eerst nog onderzoek. Het grootste deel van deze opgaven zal leiden tot het nemen van maatregelen in gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden. Opmerking van de indiener: Dit is een ingenomen standpunt waarom niet eerst maatregelen in het gebied?	ZW-1242-18
Indiener pleit geen nieuwe natuur meer aan te leggen, zolang de huidige natuur niet op orde is (niet op zijn grond komt).	ZW-0980-7
Indiener verzoekt de provincie om alternatieve maatregelen te onderzoeken voor natuurherstel, met name maatregelen die binnen natuurgebieden plaatsvinden om de landbouw en economie minder te belasten.	ZW-1234-2
Indiener verzoekt de Provincie om maatregelen in de EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Grondwaterbescherming en overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden te onderzoeken die minder ingrijpend zijn voor de economie en die de ecologische doelen op een meer evenwichtige manier realiseren. Indiener stelt voor om de nadruk te leggen op herstelmaatregelen binnen bestaande natuurgebieden of vergroening van het landbouwbeleid in plaats van de volledige herbestemming van landbouwgrond. Zo kan volgens de indiener een evenredige bijdrage aan ecologische doelen worden geleverd zonder disproportionele schade aan de landbouwgronden en landbouwbedrijven.	ZW-1215-4

Indiener verzoekt om de huidige bestaande natuurgebieden goed te onderhouden in plaats van verder uitbreiden via de voorgelegde natuurontwikkelingsplannen van de omgevingsvisie.	ZW-1438-4

Standpunt GS

In de natuurgebieden, waaronder Natura 2000 gebieden, worden al veel herstelmaatregelen getroffen. Dit blijkt echter onvoldoende om de natuur te herstellen. Daarnaast blijkt in hoge mate dat veel maatregelen die genomen kunnen worden in de gebieden reeds getroffen zijn. Dat volgt ook uit de Natuurdoelanalyses. Ook in de omgeving van deze gebieden zijn maatregelen, zoals hydrologisch herstel, extra areaal of verbindingen nodig om te kunnen voldoen aan de wettelijke vereisten van natuurherstel en natuurkwaliteit, en om vergunningverlening weer mogelijk te maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.40 Natuurnetwerk- Bescherming

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt zich af welke actieve rol de provincie zal innemen bij het versterken en behouden van de NNN-gebieden en de groenblauwe mantel. Het is belangrijk dat de provincie een leidende en faciliterende rol speelt bij nieuwe initiatieven.	ZW-1479-23

Standpunt GS

Zeker speelt de provincie een leidende en faciliterende rol. Maar we nodigen ook andere partijen uit om bij projecten die zien op natuurherstel en het behouden en versterken van het NNN een trekkersrol te vervullen. Samen komen we verder.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener wil weten wat de aanduiding Natuurnetwerk Limburg betekent voor het beheer van deze gronden en de waardering van de kavels.	ZW-1043-12

Standpunt GS

De NNL status op dit perceel is nu niet gewijzigd en bestaat dus al langjarig. Het perceel is aangewezen in het kader van het beschermen van de hamster. Het is derhalve mogelijk om hier subsidie aan te vragen voor hamsterbeheer.

Voorstel aan PS

De status van het perceel niet te wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de realisering van een chaletpark er aantasting gaat plaatsvinden van de natuurlijke functionaliteit	ZW-1069-8

Standpunt GS

Het gebied krijgt de status GBLZ en derhalve is er sprake van een motiveringsplicht. Daarnaast zal onderbouwd moeten worden dat de aanleg van het chaletpark géén negatieve effecten heeft op het naburige Belgische N2000 gebied. Via deze toetsingen moet duidelijk worden of de natuurlijke functionaliteit geschaad wordt.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een te enge focus is op Natura 2000-gebieden. Het stoppen van verslechtering en verbeteren van deze gebieden is essentieel, maar onvoldoende zolang omliggende Natuurnetwerk-gebieden niet robuust zijn. Natuur moet niet als concurrent worden gezien, maar als basisvoorwaarde voor andere functies. Verzoek: Breid de ambitie uit naar het versterken en vergroten van het gehele Natuurnetwerk, niet alleen Natura 2000. Herschrijf de tekst zodat natuur niet als "concurrent" wordt gepositioneerd.	ZW-0188-8
Indiener geeft aan dat er wordt ingezet op een kwaliteitsimpuls en herstel van de abiotische omstandigheden in de bestaande natuur van het natuurnetwerk, met nadruk op Natura2000-gebieden. Er wordt gevraagd waarom de nadruk hierop ligt, aangezien ook andere onderdelen van het Natuurnetwerk belangrijk zijn voor het behalen van natuurdoelen. Verder wordt gevraagd waarom andere overheden niet in aanmerking komen voor beheersubsidies en wordt verzocht het plan aan te passen zodat ook gemeenten hiervoor in aanmerking komen.	ZW-0188-21

Standpunt GS

We begrijpen de vraag om het NNL meer aandacht te geven. Tegelijkertijd moeten wij momenteel kiezen en prioriteren. Gezien de grote opgave in N2000 en de daaraan gekoppelde stikstofopgave ligt de actuele prioriteit bij N2000. Met de middelen van het Programma Natuur versterken we een beperkt aantal andere NNL gebieden, waaronder enkel gebieden in de gemeente Maasgouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het belang van stille gebieden (niet alleen in hoofdstuk 8) in de visie ontbreekt, en vraagt hoe een zoneringssysteem kan bijdragen aan het afschermen van recreatie en andere verstorende factoren.	ZW-1473-149

Standpunt GS

We hebben er voor gekozen om de stiltegebieden in H8 te behandelen. Om te voorkomen dat we onderwerpen dubbel behandelen komt dit niet terug in H5.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het Natuurnetwerk onterecht wordt onderbroken bij het geplande chaletpark en dat de status Groen-Blauwe landschapszone dient te zien	ZW-1069-7

Standpunt GS

Ter plaatse van de locatie van het voorziene chaletpark ligt nu geen NNN. De locatie maakt deel uit van de GBLZ en krijgt daarmee een basis bescherming. Voorts moet er getoetst worden aan het naburige Belgische N2000 gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het primaire landbouwgebied een te ruime definitie heeft gekregen, waardoor ecologische verbindingen en leefgebieden van wilde soorten hierin zijn opgenomen. Men verzoekt deze gebieden te beschermen en vrij te houden van primaire landbouw, en vraagt om een aanpassing van de visie.	ZW-1236-207

Standpunt GS

De Primaire landbouwzone bevat de landbouwgebieden waar niet de beperkingen gelden zoals in de GBLZ. Dat wil niet zeggen dat daar geen andere functies in voorkomen. Deze kunnen ook gewoon blijven bestaan. Op kleine schaal zullen wen de kaarten aanpassen; bijvoorbeeld daar waar kleine snippers primair landbouw gebied zijn ontstaan.

Voorstel aan PS

Kleine snippers primair landbouwgebied herbegrenzen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Provincie Limburg terecht erkent dat de vergunningverlening onder druk staat door de verslechterde staat van de natuur en vraagt hierbij om hierbij ook strikt 'nee' te moeten zeggen bij bepaalde ontwikkelingen.	ZW-0159-14

Standpunt GS

Elke ontwikkeling wordt getoetst aan de vigerende wetgeving. Daar kan inderdaad uitkomen dat een bepaalde ontwikkeling niet kan plaatsvinden als deze strijdig is met de regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat behoud van Natuurnetwerk Limburg belangrijk is, maar dat verplaatsing van natuur mogelijk moet zijn mits het totaaloppervlak gelijk blijft.	ZW-1420-6

Standpunt GS

Voor het NNL geldt het nee, tenzij beleid. Alleen bij ontwikkelingen van een groot maatschappelijk belang waarvoor geen alternatieven zijn kan natuur verwijderd worden, onder voorwaarde van compensatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het Natuurnetwerk Limburg niet volledig is ingericht en dat er geen urgentie is om dit af te maken. Volledige inrichting en ontsnippering worden als noodzakelijk gezien.	ZW-0224-145

Standpunt GS

Het klopt dat het NNL nog niet volledig is afgerond. Daar wordt echter dagelijks aan gewerkt, maar het betreft vaak taaie materie omdat bv grond verwerving maar langzaam gaat en wij vrijwilligheid bij realisatie van het NNL hoog in het vaandel hebben. We willen echter voldoen aan de ontwikkelopgave zoals deze in het natuurpact is opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt alle C1 gebieden op te nemen in het DSO. Indiener noemt enkele voorbeelden van C1 gebieden.	ZW-0978-7

Standpunt GS

Het perceel dat de inspreker benoemd maakt geen deel uit van het NNL en kan daarom ook niet als C1 op de kaart worden gezet.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aan de tekstpassage 'Voor stedelijke ontwikkeling is in in het NNL geen plek' toe te voegen 'tenzij wordt aangetoond dat door herbegrenzing dit deel wordt vervangen/gecompenseerd, waardoor er extra geleverd kan worden aan de doelen.'	ZW-1242-6

Standpunt GS

Ontwikkelingen in het NNL zijn alleen mogelijk in het geval van een groot maatschappelijk belang en bij het ontbreken van alternatieven. De voorgestelde passage biedt veel meer ruimte waardoor bescherming van het NNL niet meer verzekerd is. De passage wordt derhalve niet toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dringend aandacht voor de natuurinstandhouding van de Brunssummerheide (N2000) in relatie tot samenhangende casuïstiek in het gebied Oostflank en specifiek de korte termijn economische potentie van de Oostflank, Brunssum en de regio in brede zin. Om herontwikkeling van de deelgebieden van de Oostflank mogelijk te maken vraagt indiener derhalve aandacht voor een gebiedsgerichte aanpak op de Brunssummerheide in relatie tot natuurinstandhouding en versterking van de economische structuur (zie ook paragraaf 2.2).	ZW-0160-65

Standpunt GS

De provincie heeft er voor gekozen om de Brunssummerheide nu niet als focusgebied in het kader van het LOS aan te merken. We begrijpen de vraag van de inspreker wel, maar helaas moeten we keuzes maken waar we als eerste aan de slag gaan. Derhalve kan niet aan het gevraagde worden voldaan. Dit neemt niet weg dat de provincie instandhoudingsmaatregelen neemt in verband met de Natura 2000-doelen waarvoor de Brunssummerheide is aangewezen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil duidelijk gemaakt hebben waar de opgaven staan voor gebied in het NNL	ZW-1242-7

Standpunt GS

De opgaven voor het NNL zijn uitgewerkt in het Natuurbeheerplan van de provincie Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.41 Natuurnetwerk- Verzoek tot wijziging

Zienswijze	Indiener
In de POVI is het Lexhybos aangeduid als Natuurnetwerk Limburg (NNL). Dit strookt niet met de ontwikkelrichting van de Brightlands Chemelot Campus. Indiener verzoekt de NNL ter plaatse aan te passen zodat de campus ontwikkeling kan plaatsvinden. En om gecombineerd hiermee de NNL uit te breiden zuidelijk van buurtschap Graetheide in verband met de versterking en uitbreiding van de ecologische verbindingszone tussen A2 en Julianakanaal.	ZW-0302-63c
Indiener geeft aan dat er ook bij Natuurnetwerk Limburg snippers voorkomen waarbij geen rekening is gehouden met aanpassingen naar aanleiding van doorlopen procedures. Als voorbeeld wordt genoemd de rotonde in Well. Indiener verzoekt deze kaartlaag te actualiseren met correcties op basis van eerder verleende (provinciale) vergunningen waarbij compensatie heeft plaatsgevonden.	ZW-1473-187
Indiener geeft aan dat in 2023 is geconstateerd dat de provinciale aanduiding op de POVI-kaarten voor het gebied rondom Slot Schaesberg ingrijpend is gewijzigd ten opzichte van het voorgaande provinciale beleid. Waar het gebied in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (POL 2014) nog was aangeduid als 'Buitengebied' en onderdeel van de 'Bronsgroene landschapszone', is het in de ontwerpversie van de POVI opgenomen onder de aanduiding 'Natuur Netwerk Limburg'. Indiener stelt dat tijdens ambtelijk overleg met medewerkers van de Provincie is deze wijziging besproken. Daarbij ontstond bij de indiener de indruk dat sprake is van een kaarttechnische omissie. Indiener acht het, gezien het karakter van het gebied - waarin cultuurhistorie, toerisme en recreatie een centrale rol spelen - niet wenselijk dat de aanduiding 'Natuur Netwerk Limburg' wordt overgenomen in de definitieve versie van de POVI. In paragraaf 4.3.1 van deze zienswijze zijn de actuele en toekomstige ontwikkelambities voor de locatie Slot Schaesberg toegelicht. De huidige aanduiding sluit daar onvoldoende bij aan en doet geen recht aan het toeristisch-recreatieve en cultuurhistorische profiel van het gebied. Indiener verzoekt de aanduiding 'Natuur Netwerk Limburg' voor het gebied rondom Slot Schaesberg te verwijderen en te vervangen door de aanduiding 'Verwevingsgebied', waarmee recht wordt gedaan aan de cultuurhistorische waarde, toeristisch-recreatieve functie en ontwikkelpotentie van het gebied. Indiener verwijst hiervoor naar twee afbeeldingen die ze in hun zienswijzen hebben opgenomen.	ZW-1199-86

Indiener geeft aan dat Indiener niet akkoord gaat met het opnemen van de genoemde percelen binnen het Natuurnetwerk Limburg.	ZW-0795-1
Indiener geeft aan dat verzocht wordt om de locatie van Camping Natuurplezier en de geplande uitbreiding daarvan buiten het Natuurnetwerk Limburg te houden, aangezien de camping al decennia aanwezig is en de uitbreiding momenteel in procedure is via een omgevingsplanwijziging.	ZW-0237-126
Indiener maakt bezwaar tegen de indeling onder Natuurnetwerk Limburg van het perceel blijvend grasland en de oprit aan de straatzijde vanwege, zo geeft indiener aan, de grote beperkingen op het gebruik van de gronden die vallen onder Natuurnetwerk Limburg. Zie voor de exacte gegevens van het perceel van indiener de ingediende zienswijze waarin dit is benoemd.	ZW-1501-2
Indiener stelt dat de kaartlaag Beekdal ten noorden van de kern Eijsden ten onrechte niet is aangeduid als onderdeel van Natuurnetwerk Limburg danwel Groenblauwe Mantel maar als buitengebied.	ZW-0538-4
Indiener stelt dat Niersvlonder Gennep in het NNL gebied ligt, met een horecafunctie. Het verzoek is om het exploiteren van een terras hier niet te beperken.	ZW-0186-166
Indiener verzoekt de aanduiding NNL voor het gebied rondom Slot Schaesberg te verwijderen en deze te vervangen door de aanduiding Verwevingsgebied. Indiener stelt dat er sprake is van een kaarttechnische ommissie en verwijst hierbij tevens naar POL2014.	ZW-1199-102
Indiener verzoekt de begrensing NNL bij Horn te controleren en te bezien of begrenzing de gebiedsontwikkeling Ursula/sportvelden/Pactum belemmerd	ZW-1236-242
Indiener verzoekt de Gitstappermolen, Boshotel Vlodrop en Hotel St. Ludwig vanwege de duurzame ontwikkeling niet als Natuurnetwerk Limburg moeten worden aangemerkt.	ZW-0241-176
Indiener verzoekt om aanpassing van het Natuurnetwerk Limburg in de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening, zodat locatie Eyckenduyn niet meer als onderdeel hiervan wordt opgenomen.	ZW-0264-1
Indiener verzoekt om bij locatie De Uiver een stuk Natuurnetwerk weg te halen, om een aldaar beoogde ontwikkeling te faciliteren.	ZW-0253-136
Indiener verzoekt om de aanduiding van het Beekdal ten noorden van Eijsden te corrigeren naar onderdeel van Natuurnetwerk Limburg of Groenblauwe Mantel.	ZW-0538-1
Indiener verzoekt om de bestaande functies in het sprookjesbos, wilhelminatoren, en camping Den Driesch mogelijk te houden binnen het Natuur Netwerk	ZW-0207-144
Indiener verzoekt om herziening van de voorwaarden en ingetekende gebieden van Natuurnetwerk Limburg.	ZW-0239-2
Indiener verzoekt om het veegpad met talud van de Roggelse beek met begroeiing wild gras (bijlage 3) niet in te tekenen als Natuurnetwerk Limburg omdat dit geen natuurgebied betreft.	ZW-0545-10
Indiener verzoekt om OLT en een deel van het kuurpark, wat nu als NNL in getekend is, bij de landelijke kern te betrekken	ZW-0207-145
Indiener verzoekt om uitbreiding van het gebied rond de Maas in Zuid-Limburg als Natuurnetwerk Limburg of Groenblauwe Mantel in het POVI om	ZW-0541-1

nieuwvestiging of uitbreiding van vervuilende fabrieken in Noord-België tegen te gaan.	
Indiener vraagt om de graft die in het verlengde van diens perceel is toegevoegd aan Natuurnetwerk Limburg uit het Natuurnetwerk te halen zodat een deel van diens percelen als primaire landbouwgrond wordt aangemerkt	ZW-0433-1

Standpunt GS

De begrenzing van het NNL wordt in de voorliggende aanscherping van de Omgevingsvisie niet gewijzigd. Voor eventuele toekomstige aanpassingen van de begrenzing van het NNL kan de eigenaar van het perceel een verzoek indienen in de procedure voor de jaarlijkse wijziging van het natuurbeheerplan bij de provincie Limburg. Het wijzigen van een perceel naar NNL wordt getoetst aan of een perceel een “wezenlijke bijdrage” kan leveren aan Natura 2000-doelstellingen of rode lijst-soorten. Na vaststelling van deze wijziging kan dit worden meegenomen in een actualisatie van het Natuurnetwerk. Voor gevallen waar het gaat om het mogelijk maken van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of het legaliseren van bestaande ontwikkelingen in het NNN, dient via het ruimtelijk spoor eerst een "nee, tenzij"-afweging (groot maatschappelijk belang, geen alternatieven) gemaakt te worden en eventueel te worden gecompenseerd.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de zonering in de ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de gronden van Landgoed Eyckenduyn niet langer de status van natuurbeheertype hebben volgens het ontwerp-Natuurbeheerplan. De indiener vraagt daarom om deze wijziging door te voeren in het NatuurNetwerk Limburg binnen de Provinciale Omgevingsvisie, zodat de gronden niet langer als onderdeel van het NatuurNetwerk worden aangemerkt.	ZW-0064-1
De indiener wil voorkomen dat hij met zijn uitbreidingsplannen op en rondom de golfbaan achter de feiten aan blijft lopen. De indiener benadrukt dat nu al bekend is dat de provincie Limburg de gronden niet langer als natuurbeheertype classificeert, en verzoekt om deze realiteit te weerspiegelen in de Provinciale Omgevingsvisie.	ZW-0064-2

Standpunt GS

De begrenzing van het NNL wordt in de voorliggende aanscherping van de Omgevingsvisie niet gewijzigd. Bij de vaststelling van het natuurbeheerplan 2026 is door ons college besloten om de Gebiedscategorieënkaart en de (Streef)Beheertypenkaart te wijzigen door op de kadastrale (deel)percelen Helden C 5414, 5562, 5565, 5586, 5587 en 5748 de status Natuurnetwerk af te voeren. Deze wijziging werkt door naar het Natuurnetwerk: bij de eerstvolgende actualisatie van het Natuurnetwerk zal de begrenzing hierop worden aangepast, conform het gewijzigde Natuurbeheerplan.

Voorstel aan PS

Begrenzing ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie of een eventueel onderzoek gestart kan worden naar opname in het Natuurnetwerk Limburg voor de aangrenzende percelen, indien voldoende ecologische onderbouwing aanwezig blijkt.	ZW-0003-6

Standpunt GS

De begrenzing van het NNL wordt in de voorliggende aanscherping van de Omgevingsvisie niet gewijzigd. Voor eventuele toekomstige aanpassingen van de begrenzing van het NNL kan de eigenaar van het perceel een verzoek indienen in de procedure voor de jaarlijkse wijziging van het natuurbeheerplan bij de provincie Limburg. Het wijzigen van een perceel naar NNL wordt getoetst aan of een perceel een “wezenlijke bijdrage” kan leveren aan Natura 2000-doelstellingen of rode lijst-soorten. Na vaststelling van deze wijziging kan dit worden meegenomen in een actualisatie van het Natuurnetwerk.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de zonering in de ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI de mogelijkheid te creëren om het versnipperde Natuurnetwerk in het oostelijk buitengebied van Maastricht (met name hamstergronden) te herpositioneren door een gebiedsproces van strategische en vrijwillige verplaatsing om zo de natuur te versterken.	ZW-1038-5

Standpunt GS

Akkergronden in het oostelijk buitengebied van Maastricht vormen als geheel een belangrijke verbindingszone voor akkergebonden soorten als de hamster. In deze zone wordt met agrarisch natuurbeheer voor geschikte omstandigheden voor de hamster gezorgd. De in deze zone gelegen NNL-gronden kunnen in een gebiedsproces worden betrokken en eventueel worden geherpositioneerd wanneer dit voor de betreffende natuur een meerwaarde oplevert. Daarbij dient de genoemde procedure van het natuurbeheerplan te worden doorlopen. Op de kaart met ecologische verbindingszones in de Ontwerp-POVI waren de verbindingen tussen de hamsterleefgebieden ten oosten van Maastricht, grotendeels in het verwevingsgebied, niet ingetekend. Daarmee was er onvoldoende sturing op het instandhouden en versterken van de betreffende verbindingen. We voegen daarom een nieuwe categorie ecologische verbindingszone, voor akkernatuur, toe aan kaart van de ecologische verbindingszones en geven de betreffende zone (Amby-Heer) weer op de kaart.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones aanpassen door het opnemen van een ecologische verbindingszone voor akkernatuur tussen hamsterleefgebieden in Amby en Heer.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt om consistentie tussen de Provinciale Omgevingsvisie en het ontwerp-Natuurbeheerplan, waarbij de status van de natuurbeheertypes N04.02, N12.02, N15.02 en N16.03 voor Landgoed Eyckenduyn vervalt.	ZW-0064-3

Standpunt GS

De begrenzing van het NNL wordt in de voorliggende aanscherping van de Omgevingsvisie niet gewijzigd. Bij de vaststelling van het natuurbeheerplan 2026 is door ons college besloten om de Gebiedscategorieënkaart en de (Streef)Beheertypenkaart te wijzigen door op de kadastrale (deel)percelen Helden C 5414, 5562, 5565, 5586, 5587 en 5748 de status Natuurnetwerk af te voeren. Deze wijziging werkt door naar het Natuurnetwerk: bij de eerstvolgende actualisatie van het Natuurnetwerk zal de begrenzing hierop worden aangepast, conform het gewijzigde Natuurbeheerplan.

Voorstel aan PS

Begrenzing ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

4.42 Natuurnetwerk- Realisatie

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat in de POVI en verordening moet worden opgenomen dat natuurcompensatie juist buiten het NNN moet plaatsvinden, dus niet gerealiseerd kan worden in het NNN en daarmee niet ten koste mag gaan van de uitbreidingsopgave NNN.	ZW-1035-77

Standpunt GS

Het voornemen is om compensatie zowel binnen als buiten het NNL mogelijk te maken in de nieuwe omgevingsverordening. Binnen het NNL betreft het gronden waarop nog geen natuur is gerealiseerd. Omdat de ruimte binnen het NNN groter is als de uitbreidingsopgave die we hebben via de ontwikkelopgave, gaat compensatie binnen het NNL niet ten koste van de uitbreidingsopgave.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt om meer transparantie in de monitoring. In de huidige monitoring (bijv. via BIJ12 of binnen de Provincie Limburg) wordt niet onderscheiden of gerealiseerde ‘uitbreidings’ hectares zijn ingevuld door compensatie.	ZW-1035-78

Standpunt GS

Conform de toezegging aan PS zullen we de natuurcompensatiepercelen en de voortgang gaan publiceren op internet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie sinds 2020 geen overeenstemming heeft bereikt over ruiling van de betreffende percelen voor natuurontwikkeling, ondanks bereidheid van de eigenaar. Dit geeft aan dat natuurontwikkeling op deze gronden geen prioriteit heeft.	ZW-0904-2

Standpunt GS

Inspreker wenst percelen te ruilen met de provincie. Dit soort uitvoeringsgerichte zaken behoren niet tot de ruimtelijke planvorming van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat in Eys de afgelopen jaren tientallen hectares vruchtbare landbouwgrond (löss) zijn afgeplagd om kunstmatig natuur te creëren, wat heeft geleid tot eentonige schrale graslanden die niet aantrekkelijk zijn voor toeristen.	ZW-1402-6

Standpunt GS

Net ingerichte natuurgebieden kunnen in het begin eentonig zijn. Bij een goed beheer zullen ze echter bij gaan dragen aan een gevarieerd en natuurlijk landschap dat ook bijdraagt aan recreatie en toerisme.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.43 Natuurontwikkeling

Zienswijze
Indiener geeft aan dat ambitie en koers voor natuurontwikkeling in de provincie ontbreken. Indiener geeft aan dat de tekst blijft hangen in algemeenheden en tegenstrijdigheden, met weinig concrete uitspraken over de opgave en aanpak. Indiener maakt zich zorgen of de provincie daadwerkelijk werk wil maken van de natuuropgave en verzoekt met een heldere ambitie te komen waarmee Limburg van het slot kan worden gehaald.

Indiener					
ZW-0186-52	ZW-0196-69	ZW-0224-46	ZW-0237-32	ZW-0240-37	ZW-0241-32
ZW-0242-40	ZW-0317-11	ZW-0317-52	ZW-0317-8	ZW-1236-37	ZW-1473-32
ZW-1479-84					

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er veel tegenstrijdigheden zijn binnen de verschillende hoofdstukken en dat er een ontbrekende ambitie en koers is voor natuurontwikkeling in de provincie. Er wordt aangegeven dat het blijft hangen op algemeenheden en vaagheden, en dat er weinig uitspraken zijn over wat de echte opgave is en hoe daarop gewerkt moet worden. Indiener geeft aan dat men zich lijkt te houden aan bestaande regels en afspraken, ondanks dat deze weinig hebben bijgedragen aan echt natuurtherstel. Daarnaast wordt de relatie met de omgevingsverordening gemist. Indiener geeft aan dat men zich zorgen maakt of de Provincie Limburg serieus werk wil maken van de natuuropgave. Er wordt gewezen op de slechte staat van de natuur en het water als belangrijke redenen waarom "Nederland op slot zit". Indiener verzoekt de provincie om met een heldere ambitie en koers te komen waarmee Limburg van het slot wordt gehaald.	ZW-0313-38

Standpunt GS

De provincie heeft het natuurbeleid uitgewerkt in het Natuurprogramma 2023 - 2030. Voor de actuele college periode is dit geconcretiseerd in het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied. Voor de POVI geldt dat dit slechts het ruimtelijk kader is waarbinnen het natuurbeleid uitgevoerd zal worden. De POVI is geen gedetailleerd natuurbeleidsplan. Ten behoeve van 'van het slot halen' is door GS het programma Limburgs Offensief Stikstof vastgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat ambitie en koers voor natuurontwikkeling in de provincie ontbreken. Indiener geeft aan dat de tekst blijft hangen in algemeenheden en tegenstrijdigheden, met weinig concrete uitspraken over de opgave en aanpak. Indiener maakt zich zorgen of de provincie daadwerkelijk werk wil maken van de natuuropgave en verzoekt met een heldere ambitie te komen waarmee Limburg van het slot kan worden gehaald.	ZW-0317-8

Standpunt GS

Deze ambitie en koers wordt verwoord in het Ontwerpprogramma Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.44 Natuurontwikkeling vrijwillig ovv compensatie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0621-11 ZW-0680-9
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden geboden, zodat toekomstbestendige bedrijven perspectief behouden.	ZW-0723-6
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0626-9 ZW-0652-8
Indiener geeft aan dat natuurontwikkeling en biologische bedrijfsvoering vrijwillig moeten zijn en niet van bovenaf opgelegd.	ZW-1300-5
Indiener geeft aan dat natuurontwikkeling en natuurinclusieve landbouw vrijwillig moeten blijven en niet als verplichting mogen worden opgelegd.	ZW-0741-4
Indiener stelt dat nadruk op natuurlijke waarden in de Ontwerpvisie geen generiek beleidsuitgangspunt mag zijn. Verdere inzet op natuurontwikkeling mag alleen vrijwillig plaatsvinden en met passende compensatie.	ZW-1041-7
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen alleen op vrijwillige basis mogen worden nagestreefd en dat verplichtingen gepaard moeten gaan met compensatie.	ZW-0908-12 ZW-0940-14
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen alleen op vrijwillige basis mogen worden nagestreefd en verplichtingen alleen met compensatie mogen worden opgelegd.	ZW-0972-17
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen en transities alleen op vrijwillige basis mogen plaatsvinden, met passende compensatie indien beperkingen worden opgelegd.	ZW-0868-18
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen primair op vrijwillige basis moeten worden nagestreefd en dat als verplichtingen worden opgelegd, passende compensatie moet worden geregeld.	ZW-0974-11
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen uitsluitend op vrijwillige basis mogen worden nagestreefd en dat bij verplichtingen passende compensatie noodzakelijk is.	ZW-0734-13 ZW-0884-18 ZW-0889-14
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen uitsluitend op vrijwillige basis mogen worden nagestreefd.	ZW-0737-18 ZW-0830-16
Indiener stelt dat verdere inzet op natuurontwikkeling niet als generiek beleidsuitgangspunt mag gelden. Dergelijke initiatieven mogen alleen vrijwillig plaatsvinden en met compensatie.	ZW-1042-15
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Groenblauwe zones volledig behouden blijft en dat natuurontwikkeling uitsluitend vrijwillig en met volledige compensatie plaatsvindt.	ZW-1045-12
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling compensatieregelingen worden opgenomen om bedrijven perspectief te bieden.	ZW-0695-5

Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0606-9 ZW-0613-13 ZW-0701-10
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen, zodat bedrijven perspectief behouden.	ZW-0722-7
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0574-11 ZW-0681-8 ZW-0696-10 ZW-0697-8 ZW-0714-10 ZW-0715-8
Indiener verzoekt dat bij sturende keuzes richting natuurontwikkeling in de definitieve Omgevingsvisie een gelijkwaardige compensatieregeling wordt vastgelegd	ZW-0573-10
Indiener verzoekt dat de provincie expliciet vastlegt dat geen nieuwe beperkingen worden opgelegd zonder volwaardige compensatie en dat het ondernemersklimaat als beleidsvoorwaarde wordt erkend.	ZW-0810-8
Indiener verzoekt dat natuurdoelstellingen uitsluitend op vrijwillige basis worden nagestreefd en dat passende compensatie wordt geboden.	ZW-0322-12

Standpunt GS

De reeds bestaande hoofdregel van beleid is dat natuurontwikkeling op vrijwillige basis gebeurt en dat betrokkenen , als ze natuur ontwikkelen, daarvoor gecompenseerd worden. Wettelijk is geregeld dat in geval van niet-vrijwillige deelname aan dit soort projecten er altijd sprake is van de vergoeding van geleden schade. Daar er reeds wettelijke regelingen zijn die compensatie regelen, is opname in een ruimtelijk kader als de POVI niet noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.45 Natuuropgaven in relatie tot toekomst landbouw

Zienswijze	Indiener
"Indiener ziet het Nationaal Landschap Zuid-Limburg als de longen van Zuid-Limburg en als wezenlijk onderdeel van de het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Er liggen enerzijds grote opgaven voor natuurherstel en het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatrobuust bodem- en watersysteem. En anderzijds ligt er de uitdaging om tegelijkertijd een realistisch, duurzaam ontwikkelingsperspectief voor agrarisch ondernemers te borgen. Provincie Limburg lijkt te streven naar een integrale aanpak in plaats van scheiding tussen natuur en landbouw. Door het	ZW-0187-42 ZW-0207-36 ZW-0238-26 ZW-0253-40 ZW-0271-26 ZW-0314-26 ZW-1038-133 ZW-1127-58

toevoegen van zoneringen wilt Provincie Limburg meer zekerheid en duidelijkheid voor de agrarische sector op langere termijn bewerkstelligen. De provincie wil echter óók het Natuurnetwerk en ecologische verbindingszones behouden, nieuwe bossen aanplanten en meer ruimte creëren voor beken. In de POVI neemt Provincie Limburg óók de ruimte voor uitbreiding van natuur buiten N2000 en het Natuurnetwerk. De eerste contouren van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) geven hier ook invulling aan. Hiermee wordt volgens indiener een realistische toekomst voor de agrarische sector en de daarmee samenhangende zekerheid en duidelijkheid voor de sector ondermijnd."	
Indiener verzoekt de provincie expliciet te borgen dat agrarische bedrijven in het buitengebied niet belemmerd worden door abstract geformuleerde natuurdoelen of stikstofdoelen, omdat de gekozen richting onvoldoende ruimte bied voor bedrijfsmatige uitbreidingen en modernisering, voor gebruikscontinuïteit van bestaande gronden en voor vrijwaring van extra beperkingen in het buitengebied.	ZW-1000-1

Standpunt GS

Ruimte is schaars en daarom zullen er keuzes gemaakt moeten worden hoe met de beperkte ruimte omgegaan wordt. Deze keuzes leiden er toe dat er enerzijds gebieden zijn waar landbouw mogelijk aanpassingen zal moeten doen; de groenblauw landbouwzone. Daar staat tegenover dat er ook primaire landbouwgebieden worden aangewezen waar de landbouw het primaat heeft boven andere functies. Ons inziens is het dus niet zo dat er geen ruimte meer is voor landbouw, maar het is wel zo dat, zeker in de groenblauwe landbouwzone sprake kan zijn van vormen van landbouw die aangepast zijn aan de aard van deze zone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.46 Natuurvergunning niet gerealiseerd

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hoe de provincie om met natuurvergunningsvrij plannen voor niet gerealiseerd worden.	ZW-0313-100

Zienswijze
Indiener vraagt hoe de provincie omgaat met natuurvergunningen van niet-gerealiseerde plannen.

Indiener					
ZW-0166-85	ZW-0186-94	ZW-0224-89	ZW-0237-75	ZW-0240-80	ZW-0241-75
ZW-0278-95	ZW-0317-95	ZW-1236-80	ZW-1473-75	ZW-1479-127	

Standpunt GS

Zoals aangekondigd in het LOS zal de provincie beleid en waar nodig regelgeving ontwikkelen om de latente vergunningsruimte te beperken. Dit zal in eerste instantie in de beleidsregels ten aanzien van intern en extern salderen worden vastgelegd. Salderen met niet-gerealiseerde en/of niet benutte vergunningsruimte wordt beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.47 Ontsnippering

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er meer aandacht moet zijn voor het ontsnipperen van de hoofdinfrastructuren als barrières voor het Natuurnetwerk Limburg.	ZW-0242-41
Indiener geeft aan dat er meer en expliciet aandacht gevraagd wordt voor het ontsnipperen van de hoofdinfrastructuren als barrières voor natuur in Limburg, en vraagt hoe het Meerjarenplan ontsnippering hierop inzet, met name voor knelpunten van de hoofdwegen, spoorwegen en kanalen.	ZW-1473-150

Standpunt GS

Het meerjarenprogramma ontsnippering was een programma dat in 2018 is beëindigd. Er resteren nog enkele ontsnipperingsknelpunten ten aanzien van rijksinfrastuctuur die door het Rijk zullen worden opgepakt. De rol van de provincie is om er zorg voor te dragen dat bestaande en beoogde faunapassages voldoende functionele aansluiting vinden bij het omliggende landschap. Hiervoor hebben we ecologische verbindingszones in deze Omgevingsvisie opgenomen en zetten we in op de realisatie daarvan. Daarnaast zetten we er op in dat waar nodig ontsnipperingsmaatregelen worden genomen op de onderliggende infrastructuur. Dit is in lijn met het provinciaal beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied. In de tekst van de ontwerp-POVI komt de actieve provinciale rol ten aanzien van ontsnipperingsmaatregelen niet voldoende naar voren.

Voorstel aan PS

De zin:
“Ecologische verbindingszones dragen bij aan de duurzame staat van instandhouding van populaties door uitwisseling tussen deelpopulaties mogelijk te maken. Dit maakt de populaties minder kwetsbaar voor klimaatverandering, ziekten en plagen. Verbindingszones en ontsnipperingsmaatregelen (faunapassages en wildwaarschuwingssystemen) dragen — in lijn met de Europese Natuurherstelverordening — ook bij aan het opheffen barrières in zoetwaterecosystemen, bosverbindingen, grensoverschrijdende verbindingen en landschapsverbindingen in agrarisch cultuurlandschap.”

De wijzigen naar:

“Ecologische verbindingszones dragen bij aan de duurzame staat van instandhouding van populaties door uitwisseling tussen deelpopulaties mogelijk te maken. Dit maakt de populaties minder kwetsbaar voor klimaatverandering, ziekten en plagen. Verbindingszones en ontsnipperingsmaatregelen (faunapassages en wildwaarschuwingssystemen) dragen — in lijn met de Europese Natuurherstelverordening — ook bij aan het opheffen barrières in zoetwaterecosystemen, bosverbindingen, grensoverschrijdende verbindingen en landschapsverbindingen in agrarisch cultuurlandschap.”
“Als provincie nemen we maatregelen om ecologische verbindingszones en ontsnippering te realiseren of te versterken.”

4.48 Overgangsgebieden- Afvoeren of verkleinen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding overgangszone kwetsbare Natura 2000-gebieden op deze percelen wordt geschrapt, omdat dit leidt tot beperkingen in bemesting, watergebruik en gewasbescherming en waardedaling van de grond.	ZW-0621-5
Indiener verzoekt dat de aanduiding overgangszone kwetsbare Natura 2000-gebieden voor deze percelen wordt geschrapt, omdat dit aanzienlijke beperkingen oplevert en leidt tot waardedaling van de gronden.	ZW-0621-7
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden omdat hij vreest voor vergaande gebruikbeperkingen op zijn huiskavel en percelen als het gaat om het gebruik van (kunst)meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. Bepaalde teelten zijn waarschijnlijk niet meer mogelijk. Indiener verzoekt de provincie de zonering te verkleinen zodat deze in ieder geval niet meer op zijn bouwvlak ligt.	ZW-0336-3
Indiener kan zich niet vinden in de breedte (250m) van het overgangsgebied tussen de Maas en de Duitse grens en vraagt om aanpassing.	ZW-0555-5
Indiener maakt bezwaar tegen de aanwijzing van het overgangsgebied tussen het Kanaal en de Niesakkerweg als natuur- of bufferzone.	ZW-0963-3
Indiener stelt voor om de overgangsgebieden te beperken tot max 250 meter van het Natura-2000 gebied	ZW-0431-2
Indiener stelt voor om omliggend gebied van Natura2000 in te trekken tot het Natura2000 gebied zelf en geen extra maatregelen hieraan toevoegen.	ZW-0051-2
Indiener verzoekt dat de 500 meter-zone rond Natura 2000-gebieden van de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek de noodzaak aantoont.	ZW-1044-18
Indiener verzoekt dat de locatie (veehouderij en akkerbouwbedrijf Siebengewaldseweg 149-153 met omliggend bouwland) definitief uit de zone ‘overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden’ wordt verwijderd.	ZW-0499-7

Indiener verzoekt het Overgangsgebied N2000 aan te passen rondom de volgende kernen: Noorbeek (1 locatie); Bemelen (3 locaties); Cadier en Keer (1 locatie); Sint Geertruid (2 locaties).	ZW-1127-154
Indiener verzoekt het overgangsgebied N2000 over potentiele woningbouwlocatie Berg en Terblijt te verwijderen.	ZW-0207-160
Indiener verzoekt om de breedte van de overgangszones inhoudelijk te motiveren en de begrenzing terug te brengen tot 250 meter, in lijn met de oude Wav.	ZW-0450-3
Indiener verzoekt om de intekening van het overgangsgebied ter hoogte van zijn huiskavel aan te passen naar 250 meter, of een door de provincie goed gemotiveerde alternatieve breedte.	ZW-0286-5
Indiener verzoekt om het bestaande plan voor de bufferzone zo snel mogelijk van tafel te halen en te vervangen door plannen waarmee jonge ondernemers in de melkveehouderij in het gebied een duurzame toekomst en een goed inkomen kunnen verwerven.	ZW-1449-4
Indiener verzoekt om het intrekgebied te schrappen en bezwaar tegen de dubbele aanwijzing als 'overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden' met focus op stikstofemissie.	ZW-0055-2
Indiener verzoekt om perceel volledig in te tekenen als primair landbouwgebied (bijlage 9) en de gedeeltelijke indeling als overgangszone natura 2000 te doen laten vervallen om beperkingen in gebruik te voorkomen.	ZW-0545-19
Indiener verzoekt om verwijdering van de aanduiding ‘Overgangsgebied Natura 2000’ en alle andere beperkingen en restricties die hieruit voortkomen.	ZW-1004-3
Indiener verzoekt om verwijdering van de status 'intrekgebied Natura 2000' en 'overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000 gebied' van de percelen gelegen aan beide kanten van de Wijnweg met de kadastrale aanduidingen Gemeente Gulpen, sectie D, nummers 121, 120, 170, 171, 172 en Gemeente Margraten, sectie K, nummers 360, 396 en 397, omdat door deze beperkingen het bedrijf fors wordt geraakt.	ZW-0140-1
Indiener vindt dat de begrenzing van de de Groenblauwe Landbouwzone (Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden) op diverse percelen te ruim is en verzoekt daarom deze gebiedszone te verwijderen en te wijzigen in Primair Landbouwgebied	ZW-0555-4

Standpunt GS

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben tot doel het voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn (beschermen van soorten en habitattypen), en het tegengaan van verslechtering door drukfactoren aan te pakken bijvoorbeeld het reduceren van stikstofdepositie en het nemen van (hydrologische) systeemherstelmaatregelen. Per Natura 2000-gebied is op basis van deze opgaven bekeken hoe het overgangsgebied begrensd dient te worden. Recente onderzoeken van de WUR en de UvA geven aan dat lokaal depositiebeleid alleen efficiënt is binnen een afstand van ca. 500 m. van natuurgebieden. Voor diezelfde 500 meter is door ecologen beoordeeld of deze grens tegemoet komt aan bescherming van specifieke soorten en habitattypen. In het geval van een vereiste hydrologische bufferzone kan deze afstand 1 tot 2 km behelzen.

Definitieve begrenzing is maatwerk en zal via gebiedsprocessen en verdere onderzoeken vastgesteld worden. De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn door het rijk onderkend als een categorie gebieden waar de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer met structurele Agrarische Natuurbeheergelden kan landen. Het is derhalve van belang deze gebieden te duiden en handhaven.

Voorstel aan PS

Kaarten Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden handhaven.

4.49 Overgangsgebieden – Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het gebied Platveld binnen de 3 km zone valt en op de kaart de overgangsgebieden ter bescherming van twee natuurgebieden aangrenzend aan het glastuinbouw concentratiegebied zijn ingetekend wat niet aansluit bij het Programma Natuur werken.	ZW-0959-10

Standpunt GS

De status "overgangsgebied" geeft aan dat er rekening gehouden moet worden met beperkingen, bijvoorbeeld op het gebied van water of stikstof, omdat er een N2000 gebied in de omgeving ligt. Of een activiteit, zoals in onderhavig geval glastuinbouw en daarmee samenhangende handelingen effecten hebben op het N2000 gebied moet separaat bepaald worden, bijvoorbeeld in een vergunningenprocedure. De begrenzing als overgangsgebied doet daar niet aan af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat natuur inclusieve landbouw (regeneratief) naast beheerde natuur en Natura 2000-gebieden kan bestaan en elkaar kan versterken.	ZW-1163-4

Standpunt GS

We steunen het standpunt dat in zijn algemeenheid natuurinclusieve landbouw een bijdrage kan leveren aan het beperken van de invloed op N2000 gebieden. Het is echter gebiedsgericht maatwerk om de precieze vorm te vinden die past binnen de beperkingen de gelden rond specifieke N2000 gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de bepalingen in de POVI kunnen leiden tot aanduidingen als “gevoelige locaties” nabij Natura-2000 gebieden zonder dat er sprake is van emissiebronnen (alle veebedrijven gestopt of gesaneerd)	ZW-0434-1

Standpunt GS

Niet alleen veebedrijven kunnen invloed hebben op N2000-gebieden. Ook andere zaken zoals mestaanwending, grondwateronttrekking of het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kunnen leiden tot effecten op N2000 gebieden. Daarom is er gewerkt met zones rond de gebieden om aan te geven dat hier rekening gehouden moet worden met beperkingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om water- en milieuvriendelijke landbouw te stimuleren in de gebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0350-5

Standpunt GS

Wij zien in zijn algemeenheid de oproep om milieuvriendelijke landbouw te stimuleren rond N2000 gebieden als een ondersteuning van ons beleid. Er dient echter altijd rekening gehouden te worden met de specifieke lokale omstandigheden om te bepalen wat wel of niet kan bij het betreffende N2000 gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ontwerpvisie aan te vullen met een gebiedsgerichte impactanalyse voor zones rondom Natura 2000.	ZW-1018-4

Standpunt GS

Het detailniveau van de POVI is niet geschikt om gebiedsgerichte impact analyses toe te voegen. Dit hoort elders, bijvoorbeeld in de N2000-beheerplannen of in het kader van een gebiedsgerichte aanpak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een concretere weergave van de beoogde landbouwfunctie in de overgangsgebieden, met aandacht voor de sociaaleconomische impact.	ZW-0148-3

Standpunt GS

Over het algemeen moet in overgangsgebieden rekening gehouden worden met beperkingen. Hoe die beperkingen er precies uitzien is van gebied tot gebied anders. Dit zien we als maatwerk wat in gebiedsprocessen aan de orde moet komen. De POVI is, qua detailniveau, niet het geschikte instrument om hier meer invulling aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om samen met grondeigenaren, zoals indiener, te werken aan beheeroplossingen die zowel de natuur- als erfgoedwaarden veiligstellen, zonder economische blokkerende werking.	ZW-1018-6

Standpunt GS

We begrijpen het verzoek van de inspreker. In gebiedsprocessen rond N2000 gebieden zullen we hier invulling aan geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt: Stimuleer water vasthouden niet allen in GBLZ en grondwaterbeschermingsgebieden, maar ook in overgangsgebieden en hydrologische bufferzones	ZW-0978-10

Standpunt GS

We zien de reactie van de inspreker als ondersteuning van ons beleid. Water vasthouden en infiltreren in de bodem dient overal te gebeuren en dus ook in de gebieden die de inspreker noemt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de door specialisten vastgestelde zone van 500m, gemeten uit de rand van een Natura 2000 natuurgebied als gelijksoortige aanname is opgenomen in de Aerius berekening.	ZW-0394-12

Standpunt GS

De overgangsgebieden zijn enerzijds gebaseerd op de resultaten van het onderzoek van de UvA waaruit blijkt dat binnen 500m van de gebieden de meeste ammoniak neerslaat. Daarnaast is gekeken naar hydrologische invloedsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil graag weten waarom een overgangsgebied rondom kwetsbare natura 2000 langs de Grensmaas wordt ingesteld, terwijl de Grensmaas in het aanwijzingsbesluit niet is aangewezen als stikstofgevoelige natuur. De Provincie geeft echter wel aan dat stikstof een belangrijke drukfactor is. Voorts is bij de grensmaas, zeker in de winterbedding sprake van door de mens gecreëerde natuur in het kader van het grensmaasproject en grindwinning.	ZW-0896-13

Standpunt GS

Ook in de grensmaas komen stikstofgevoelige habitattypen voor, al worden deze momenteel qua stikstofbelasting niet overschreden. Het overgangsgebied geeft wel aan dat hier rekening gehouden moet worden met het N2000 gebied en dat ondanks dat er geen actueel stikstofprobleem is, wel rekening mee gehouden moet worden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.50 Overgangsgebieden- Beperkingen, perspectief landbouw

Zienswijze	Indiener
Het bedrijf van indiener is grotendeels gelegen in een overgangsgebied natura 2000 en lijkt daardoor oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs in volledige primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-0713-7
Het landbouwperceel is in de nieuwe omgevingsvisie nagenoeg volledig gelegen in een Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Een belangrijke opgave uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het hydrologisch op orde brengen van de Natura 2000-gebieden. Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik − zoals minder afvoer, hogere grondwaterstanden en vernatting − zijn deze gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als zoekgebieden in deze omgevingsvisie opgenomen. Indiener vreest voor mogelijke vernatting en/of het verminderd gebruik van grondwater. Daarnaast kan dit leiden tot een mogelijk gereduceerd gebruik van N (kunst)meststoffen.	ZW-1394-5
Indiener constateert dat beoogde extra maatregelen op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen ten behoeve van de waterkwaliteit zal leiden	ZW-0401-1

tot extra kosten die het financieel onhaalbaar maken om in omliggende gebieden van Natura 2000 te telen.	
Indiener geeft aan dat de aanmerking van diens gronden als overgangsgebied rond Natura 2000 diens bedrijf in de ontwikkelingsmogelijkheden beperkt.	ZW-0468-2
Indiener geeft aan dat de huidige visie op landbouwgrond (met name de grote hoeveelheid groenblauwe percelen door het toepassen van afstanden tot Natura-2000 gebieden) de toekomst van haar bedrijf in gevaar brengt en ziet dit als een verkapte vorm van grondonteigening.	ZW-0340-5 ZW-0341-5 ZW-0342-5
Indiener geeft aan dat de in het POVI genoemde gebieden (overgangsgebied rondom een kwetsbaar Natura 2000 gebied, extensiveringsgebied, Groenblauwe Landbouwzone en Beekdalen) een grote impact hebben op de bedrijfsvoering, waardoor het voortbestaan van het bedrijf onzeker wordt.	ZW-1386-3
Indiener geeft aan dat de ontwerpvisie onvoldoende ruimte biedt om natuurdoelen te realiseren met behoud van landbouwactiviteiten.	ZW-0833-4
Indiener geeft aan dat de teelt van grasland als maatstaf in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden enorme beperkingen oplevert.	ZW-0350-6
indiener geeft aan dat de volledige bedrijfslocatie is gelegen in het overgangsgebied rondom kwetsbare natura 2000 . Dit maakt ondernemen vrijwel onmogelijk in de toekomst.	ZW-0896-1
Indiener geeft aan dat door de voorgestelde planologische wijziging het toekomstperspectief van de onderneming wordt bedreigd. De voorgestelde status legt onnodige beperkingen op in gebruik en beheer. Aanpassingen of uitbreidingen van de bedrijfsvoering worden belemmerd, terwijl zij juist zorgvuldig streven naar landschappelijk verantwoorde instandhouding van hun erf.	ZW-1143-2
Indiener geeft aan dat een stikstofaanpak of natuurinclusieve landbouw in overgangsgebieden rondom Natura 2000 gebieden en in groenblauwe landbouwzones ten kosten gaat van waardevolle landbouwgrond voor voedselproductie.	ZW-0400-1
Indiener geeft aan dat extra maatregelen rondom Natura 2000 gebieden onduidelijkheid veroorzaken over de toekomst van de landbouwpercelen in deze gebieden.	ZW-0401-2
Indiener geeft aan dat het agrarisch perceel in de nieuwe Omgevingsvisie nog maar circa 40% in een “primaire landbouwgebied” ligt, het overgrote deel valt in de nieuwe omgevingsvisie in een zogenoemde “groenblauwe landbouwzone” & “overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden”. Indiener vreest voor grote gevolgen van het agrarische gebruik op deze gronden.	ZW-1394-1
Indiener geeft aan dat het bedrijf volledig in de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en de Groenblauwe Landbouwzone komt te liggen, waardoor voortzetting nagenoeg onmogelijk wordt.	ZW-0209-2
Indiener geeft aan dat het inkleuren van zijn landbouwpercelen als overgangsgebied Natuur hem ongewenste beperkingen gaan opleveren.	ZW-0775-3

Indiener geeft aan dat het perceel volledig in overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en de groenblauwe zone komt te liggen. Daarom vreest indiener dat rendabele teelten niet meer mogelijk zullen zijn.	ZW-0210-1
Indiener geeft aan dat het perceel volledig in overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en de groenblauwe zone ligt, wat gevolgen kan hebben voor rendabele teelten.	ZW-0212-1
Indiener maakt bezwaar tegen de benoeming van het overgangsgebied Natura 2000-gebieden op zijn agrarische percelen. Indiener wil voorkomen dat hij ernstige belemmering ondervindt in zijn bedrijfsvoering en wil waardevermindering van zijn landbouwgrond voorkomen.	ZW-0993-4
Indiener maakt bezwaar tegen het intekenen van een bufferstrook langs het natuurgebied Maas bij Eijsden aangezien het onnodig zou zijn vanwege de lage N-depositie.	ZW-0598-2
Indiener stelt dat de huidige plannen voor de bufferzone van de Maria Peel ervoor zorgen dat opvolgers van het melkveebedrijf geen toekomst meer hebben en dat de economische waarde van het bedrijf hierdoor sterk daalt.	ZW-1449-1
Indiener stelt dat door de ligging van zijn bedrijf direct grenzend aan overgangsgebieden rondom het Savelsbos desastreuze gevolgen zal hebben voor zijn bedrijfsvoering.	ZW-0415-3
Indiener stelt dat voor de gronden die zijn gelegen in de groenblauwe Landbouwzone in de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden dat door de grondgebruiksbeperkingen kan leiden tot financiële verliezen en een toename van mestoverschot.	ZW-0227-10
Indiener stelt voor dat er onderscheid gemaakt wordt tussen stikstofgevoelige habitattypen in overbelaste situaties en overige gebieden om onterechte beperkingen voor het bedrijf te voorkomen.	ZW-0995-4
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Natura 2000-overgangsgebieden volledig behouden blijft en geen aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid oplevert.	ZW-1045-11
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft en dat de aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-0574-8
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft en dat de aanduiding geen beperkingen oplevert.	ZW-0613-6 ZW-0652-5 ZW-0680-5
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen of onzekerheid.	ZW-0681-5
Indiener verzoekt om behoud van rendabele teelt en bestaande aanplanten in intrekgebieden Natura 2000.	ZW-0767-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de specifieke natuur- en wateropgaven die van toepassing zijn binnen de Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1418-6
Indiener verzoekt te garanderen dat mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volledig mogelijk blijven binnen cultuurgronden met de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied.	ZW-1426-15

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van cultuurgronden behouden blijft, ongeacht of deze zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone of overgangsgebied Natura 2000. Deze aanduidingen mogen geen extra beperkingen opleveren voor teeltkeuze, bemesting, watergebruik of ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-1293-4
Indiener vindt het onacceptabel dat haar percelen, die voor 70% in gebieden zijn gelegen met de aanduiding overgangsgebied rondom een kwetsbaar Natura 2000 gebied, extensiveringsgebied, Groenblauwe Landbouwzone en Beekdalen, in waarde dalen.	ZW-1386-6
Indiener vraagt zich af hoe de Provincie Limburg ervoor gaat zorgen dat overgangsgebieden rondom Natura2000 niet belast gaan worden met restricties zoals bemestingsrestricties.	ZW-0239-8
Indiener vraagt zich af of de huidige bedrijfsvoering met fruitteelt en veeteelt in de groen blauwe landbouwzone in de toekomst nog mogelijk is, gezien de nabijheid van het Natura2000 gebied.	ZW-0269-2
Indiener vreest voor bedrijfseconomische gevolgen ten aanzien van de aspergeteelt door mogelijke beperkingen van beregenen, verhoging van de grondwaterstand jaarrond en/of beperkt gebruik van (kunst)mest	ZW-1394-6
Indiener vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen door de aanwijzing van de Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zoals het gebruik van (kunst)meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-0335-5 ZW-0346-2
Indiener vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen door de aanwijzing van de Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0315-3
Indiener wijst op de verwachting van toekomstige maatregelen in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden die gevolgen kunnen hebben voor het grondgebruik, zoals minder afvoer en hogere grondwaterstanden.	ZW-0350-4
Indieners verzoeken dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden rondom Natura 2000 volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-1356-11
Naast de aanduiding ‘Groenblauwe Landbouwzone’ heeft de bedrijfslocatie van indiener in de Ontwerpvisie ook de aanduiding ‘Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden’ gekregen. In de Visie ontbreekt volgens indiener een duidelijke toelichting op eventuele instructieregels of maatregelen die hieruit voortvloeien. Indiener verzoekt daarom expliciet vast te leggen dat het agrarisch gebruik binnen deze zone volledig toegestaan blijft, zonder aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid voor onze bedrijfsvoering.	ZW-0463-8

Standpunt GS

Overgangsgebieden zijn nodig om N2000 gebieden voldoende te beschermen en de hier voorkomende opgaven te realiseren. Overgangsgebieden worden niet integraal omgezet naar natuur. Wel zullen er in deze gebieden beperkingen zijn die voortkomen uit de aanwijzing en doelen van de Vogel- en Habitrichtlijn. De overgangsgebieden geven een voorlopige begrenzing aan waar dit het geval is.

Begrenzingen van de overgangsgebieden alsmede het regime dat hier eventueel zal gaan gelden zullen aan de hand van gebiedsprocessen en onderzoeken nader worden geduid. Wij zien nu geen aanleiding om de begrenzingen van deze overgangsgebieden te wijzigen, met uitzonering van enkele specifieke situaties.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de overgangsgebieden niet wijzigen.

De volgende teksten:

“Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone.”

wijzigen naar:

“Voor zeven van de acht onderliggende kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt de vereiste voor gemeenten om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze zone te motiveren. Die vereiste is vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening. Die motiveringsplicht is toegespitst op de kaartlaag (of lagen) die op de betreffende plek van toepassing zijn. En daarmee op de specifieke opgaven en doelen waarmee in dat deelgebied rekening gehouden moet worden (maar ook waarmee niet). Dat geldt ook daar waar de kaartlagen doorlopen onder Verwevingsgebieden. Voor elke kaartlaag omvat die motiveringsvereiste in elk geval ook de impact op de landschappelijke kernkwaliteiten en de impact op het NNL.

Voor de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zal, in afwijking van het bovenstaande, in de Omgevingsverordening geen specifieke motiveringsvereiste worden opgenomen. Voor deze overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) nadere regels in de verordening worden opgenomen.

Waar sprake is van overlap van de Overgangsgebieden met andere kaartlagen geldt de motiveringsplicht voor die andere lagen uiteraard wel. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden een natuurvergunning nodig zijn, in dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone.”

En de zin

“We kiezen een samenhangende benadering voor functies als water- en natuurvriendelijke landbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme.”

aanpassen naar:

“We kiezen een samenhangende benadering voor functies als landbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme.”

Zienswijze	Indiener
Het zelfvoorzienende melkveebedrijf van indiener ligt in het primair landbouwgebied, maar de gronden liggen verspreid binnen de 2km zone rond de Maasduinen. Indiener meent dat dit voor het bedrijf een grote impact zal geven en het perspectief en rendement voor het bedrijf flink zal aantasten. Indiener verwacht veel problemen met vergunningverlening voor de eventuele opstart van een nieuwe bedrijfstak of neventak. Indiener vraagt zich af welk toekomstperspectief er overblijft voor de agrarische sector.	ZW-0867-1

Standpunt GS

Voorgesteld wordt lokaal de begrenzing bij de Maasduinen van het overgangsgebied te wijzigen.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de overgangsgebieden bij de Maasduinen wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat het perspectief voor zijn fruitbedrijf is binnen Overgangsgebieden Natura2000.	ZW-0799-2

Standpunt GS

Overgangsgebieden geven aan dat er voor het nabij gelegen Natura2000 mogelijk beperkingen zijn op het gebied van water, stikstof of gewasbescherming. In gebiedsprocessen wordt uitgewerkt welke maatregelen eventueel nodig zijn om het natuurgebied te beschermen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

4.51 Overgangsgebieden- Financieel

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er van de landbouwer tbv het behoud van grasland of andere teelten ten dienste van water en natuuropgave van alles verwacht wordt, maar dat de financiële hulp hierbij van het Rijk alleszins onzeker is.	ZW-0556-8
Indiener geeft aan dat het overgangsgebied rondom het Natura2000-gebied hetzelfde is als de groenblauwe landbouwzone, en dat er extra financiële ondersteuning wordt gezocht vanuit het Rijk en Europa.	ZW-1236-200
Indiener stelt voor om behoud van grasland, verruwing van hellingen met natuurlijk grasland, struiken, bosschages of bos, en aanleg van landschapselementen te implementeren, mits deze maatregelen worden onderhouden en daarvoor een vergoeding wordt verstrekt.	ZW-0401-3

Indiener verzoekt om duidelijkheid over de financiële middelen die beschikbaar worden gesteld voor extensieve landbouw in de overgangsgebieden rondom Natura-2000 gebieden.	ZW-0741-10
Indiener vindt het belangrijk dat er een nadere concretisering komt van de subsidiemogelijkheden voor agrariërs in de Overgangsgebieden N2000 rondom het Bunderbos (Par 6.3.6)	ZW-0238-131
Indiener vraagt wat de gevolgen zullen zijn voor lopende pachtcontracten indien er beperkingen worden gelegd op percelen.	ZW-0990-5
Indiener vraagt zich af hoe de kosten voor eventuele restricties in de overgangsgebieden rondom Natura2000 bekostigd gaan worden.	ZW-0239-9

Standpunt GS

Via de gebiedsprocessen en via subsidieregelingen (zoals het Programma Natuur) zullen middelen beschikbaar komen om in de overgangsgebieden maatregelen te treffen. Dit als aanvulling op de reguliere regelingen zoals het GLB en ANLB. Het uitwerken van maatregelen en financiering hiervan alsmede het opstarten van gebiedsprocessen zal in het kader van de uitvoering van het LOS plaatsvinden. Naar aanleiding hiervan de tekst in de ontwerp POVI aan te passen.

Voorstel aan PS

De zin:

“Het zijn gebieden waarin we een natuur- en watervriendelijke en milieuvriendelijke landbouw willen stimuleren, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden el (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK Natuur 1 en 2).”

aanpassen naar:

“Het zijn gebieden waarin we landbouwvormen willen stimuleren die rekening houdt met de opgaven voor natuur, landschap en water, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid G' (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden Cf,' (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK Natuur 1 en 2).”

4.52 Overgangsgebieden- Gebiedsgerichte aanpak

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat het opnemen van generieke zones van 500 of 2000 meter rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden geen recht doet aan de specifieke omstandigheden en aanwezige drukfactoren. Gebiedsgericht maatwerk bij voorkeur door een Gebiedsgerichte Aanpak biedt de meeste kans op gedragen oplossingen en doelbereik.	ZW-0877-6
Indiener stelt dat ondernemen met het oog op de toekomst voor hen onmogelijk wordt omdat niet kan worden overgegaan tot lange termijn	ZW-0896-14

investeringen als maatregelen pas na vaststelling van de definitieve POVI en via gebiedsprocessen worden bepaald.	
Indiener vraagt zich af hoe het gebiedsproces in de groen blauwe landbouwzone eruitziet, wie erbij betrokken worden, en of de maatregelen om de staat van het Natura2000 gebied te verbeteren gedwongen of vrijwillig zijn.	ZW-0269-3

Standpunt GS

Precieze begrenzing en bepaling van de maatregelen in de overgangsgebieden vindt plaats in het kader van gebiedsprocessen die door het LOS opgestart zullen worden. Het is daarbij duidelijk dat maatwerk en doelstapeling voorop staan mits dit leidt tot voldoende doelbereik. De precieze invulling van deze gebiedsprocessen kan naar gelang de kenmerken van het gebied verschillend zijn, evenals de te treffen maatregelen. De POVI kan niet treden in de uitvoerende aspecten en daarom wordt in de POVI ook verder geen uitspraak gedaan over deze uitvoering. Dit zal plaatsvinden binnen het LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.53 Overgangsgebieden- Kaartfout onderaardse groeves

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een locatie onderdeel te maken van de zone "Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura2000-gebieden". Het Natura2000-gebied rond coordinaten 180622, 315704 kent namelijk de status Primair landbouwgebied, maar ligt direct tegen het Natura2000-gebied Savelsbos aan.	ZW-1263-8
Indiener wijst op een ogenschijnlijke fout in de kaartlagen. Het gebied rond de coordinaten180622, 315704 maakt geen onderdeel uit van het Natuurnetwerk Limburg, maar is in verband met de ondergrondse groeve wel N2000-gebied.	ZW-1263-9

Standpunt GS

De kaarten bevatten inderdaad een fout op dit punt. Abusievelijk zijn de overgangsgebieden onjuist begrenst op de locaties waar deze overlappen met onderaardse kalksteengroeven. Dit zal worden gerepareerd.

Voorstel aan PS

De betreffende kaartfout waar de inspreker op wijst repareren.

4.54 Overgangsgebieden- onderbouwing

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden uit de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek aantoont dat een dergelijke zone noodzakelijk is.	ZW-0652-11 ZW-0680-15 ZW-0692-11
Indiener verzoekt dat deze gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen opleveren voor bestaande bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden, tenzij dit gebaseerd is op gebiedsonderzoek en overleg met de sector.	ZW-0574-4
De indiener wil aangeven dat een zone van 860 meter wel erg breed is om hier, op dit moment nog onbekende, toekomstige maatregelen te nemen. Indiener stelt aanpassingen voor in de zienswijze.	ZW-0564-12
Er wordt aangegeven dat er per gebied een ecologische onderbouwing is uitgewerkt en de begrenzing op basis van natuurlijke grenzen heeft plaats gevonden. Echter deze onderbouwing ontbreekt volgens indiener volledig in de POVI. Indiener acht de voorgestelde begrenzing veel te ruim en verzoekt daarom om deze terug te brengen naar 250 meter rondom het Natura 2000-gebied conform de voormalige Wet Ammoniak en Veehouderij.	ZW-0286-3
Er zijn grote overgangszones rondom natuurgebieden, tot wel 490 meter vanaf Natura 2000-gebieden. Indiener verzoekt om een nadere onderbouwing waarom hiervoor gekozen is.	ZW-0304-65
Gronden van de maatschap worden in de omgevingsvisie 2025 belast met beperkingen. Indiener vraagt zich af waar de door specialisten vastgestelde zone van 500m, gemeten uit de rand van een Natura 2000 natuurgebied op is gebaseerd?	ZW-0394-11
Indiener geeft aan dat de Bunkerhaven bij Maasbracht binnen deze zone ligt, maar dat onduidelijk is welke instrumenten zullen worden ingezet na vaststelling van de definitieve POVI. Er wordt verzocht om duidelijkheid over de consequenties voor het bedrijventerrein.	ZW-0188-25
Indiener geeft aan dat de 'overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' en de uitbreiding van 'Ecologische verbindingszones' zorgwekkend zijn voor de bedrijfsvoering en vraagt om vaststelling op basis van bewezen nut en noodzaak.	ZW-0148-2
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van een overgangsgebied onnodig is en dat onvoldoende bewezen is dat dit noodzakelijk is.	ZW-1386-5
Indiener geeft aan dat hij ten aanzien van de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden de concrete maatregelen mist die gaan gelden in de toekomst.	ZW-0896-2
Indiener geeft aan dat in de omliggende gebieden van Natura2000 zijn de maatregelen onduidelijk en de toekomst van de percelen onzeker door veranderingen in inrichting en beheer.	ZW-0051-1
Indiener geeft aan dat op de kaart te zien is dat er een “overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden” is geïntroduceerd (zie ook §	ZW-0313-42

5.6.2). Indiener geeft aan dat het onduidelijk is welke parameters hieraan ten grondslag liggen. Op sommige plekken is te zien dat er voor een x-aantal meters is gekozen, op andere plekken is sprake van een heel gebied dat eronder valt. Verder toont de Groenblauwe Landbouwzone en het overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden veel overeenkomsten. Het overgangsgebied maakt deel uit van de Groenblauwe landbouwzone. Indiener verzoekt om hier duidelijkheid over te geven.	
Indiener geeft aan dat specifieke aandacht wordt gevraagd voor de overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden, waar landbouw mogelijk blijft maar gestuurd wordt op extensivering, onder meer door inzet van agrarisch natuurbeheergelden. Indiener geeft aan dat de begrenzing van deze gebieden is gebaseerd op drie criteria: stikstofdepositie (binnen 500 meter), aanwezigheid van doelsoorten en ecologische samenhang, en hydrologische aspecten (tot 2 kilometer). Indiener geeft aan dat de ecologisch onderbouwde benadering wordt ondersteund, maar dat een transparante verantwoording en controleerbare kaarten nodig zijn om draagvlak en uitvoerbaarheid te waarborgen.	ZW-0317-183
Indiener geeft aan de bedrijfslocatie en huiskavel volledig zijn gelegen binnen een Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Een belangrijke opgave uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het hydrologisch op orde brengen van de Natura 2000-gebieden, zodat hiermee wordt bijgedragen aan de duurzame instandhouding van deze gebieden. De te nemen maatregelen zullen naar verwachting voor een groot deel moeten worden genomen in de gebieden die rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn gelegen. Indiener geeft aan dat deze zone van 500 meter breed als zoekgebied rondom een Natura-2000 gebied wel erg ruim is om er toekomstige beperkingen op te leggen waarover nu nog niets is bekend.	ZW-0556-9
Indiener is het niet eens met begrenzing Overgangsgebied N2000	ZW-0317-243
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden op zijn percelen en vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen zoals het gebruik van (kunst)meststoffen en gewasbestrijdingsmiddelen. Daarom vraagt indiener om een nadere toelichting in de POVI.	ZW-0724-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden op zijn percelen. De onderbouwing hiertoe ontbreekt in de POVI en de gehanteerde breedtes verschillen per gebied. Indiener acht de begrenzing te ruim en verzoekt de provincie om een herleidbare motivering per gebied.	ZW-0335-4
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van de aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden nabij de Groote Peel nu de onderbouwing hiervoor ontbreekt en verzoekt de provincie deze te beperken tot 250 meter rond het Natura 2000-gebied.	ZW-0316-4
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van de aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden op een perceel nu de onderbouwing hiervoor ontbreekt en verzoekt de provincie deze te beperken tot 250 meter rond het Natura 2000-gebied.	ZW-0720-5

Indiener kan zich niet vinden in de breedte van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden rond zijn huiskavel en verzoekt de provincie om deze aan te passen naar 250 meter, of een goede motivering voor de breedte ter plaatse.	ZW-0290-6
Indiener kan zich niet vinden in de ruime begrenzing van de Overgangszone rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en vraagt om een ecologische onderbouwing van deze aanduiding en deze te verwijderen als deze onderbouwing niet gegeven kan worden. Verder verzoekt indiener de provincie concreet te maken wat met 'aangepast grondgebruik' in deze Overgangszone bedoeld of deze te verwijderen.	ZW-0707-5
Indiener maakt bezwaar tegen de ligging van de locatie Siebengewaldseweg 149 en 153 binnen de zone 'overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' zonder duidelijke motivering in de Omgevingsvisie.	ZW-0499-1
Indiener maakt bezwaar tegen de ligging van het overgangsgebied Natura-2000	ZW-0798-8
Indiener merkt op dat de vaststelling van de zones gebaseerd lijken te zijn op bestaande bufferzones en infrastructuur, niet op bewezen hydrologische noodzaak.	ZW-0148-7
Indiener roept op om de begrenzing van de overgangsgebied N2000 pas in te tekenen nadat onderzoek heeft plaatsgevonden en de begrenzing is besproken met de stakeholders.	ZW-0877-21
Indiener stelt dat de ecologische onderbouwing inzake het Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden ontbreekt en verzoekt de provincie deze te verstrekken en daar waar deze niet onderbouwd kan worden, deze zone te verkleinen.	ZW-0320-6
Indiener stelt als een reactie op de Groenblauwe Landbouwzones het volgenfde. In het POVI staat geschreven dat er via de natuurdoelanalyses knelpunten in beeld zijn gebracht. Het is volgens indiener erg voorbarig om al een claim op de grond op relatief grote afstand te leggen op basis van deze eerste analyses.	ZW-0339-4 ZW-0341-4 ZW-0342-4
Indiener stelt dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied met een straal van 500 meter onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1455-13
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als groenblauwe landbouwzone en overgangsgebied Natura 2000 onvoldoende is onderbouwd en leidt tot rechts¬onzekerheid.	ZW-0574-3
Indiener stelt dat de afwegingen in de POVI geen recht doen aan de juridische uitspraak dat de kwaliteit van natuur niet mag verslechteren. Meer en grotere buffergebieden bieden geen enkele garantie dat die doelen ook daadwerkelijk gehaald worden!	ZW-1216-5
Indiener stelt dat de begrenzing van de groenblauwe landbouwzone rond Natura 2000-gebieden te ruim is en onvoldoende ecologisch onderbouwd.	ZW-0450-2
Indiener stelt dat de generieke zone van 500 meter rond Natura 2000-gebieden willekeurig is vastgesteld zonder onderbouwing en daardoor onuitvoerbaar is.	ZW-1071-16
Indiener stelt dat een heldere toelichting en afbakening van het overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden voorkomt onduidelijkheid in	ZW-1199-100

de uitvoering en waarborgt dat zowel bestaande als nieuwe gemeentelijke ontwikkelambities niet onbedoeld worden belemmerd en tegelijkertijd de doelstellingen voor de bescherming van kwetsbare gebieden gewaarborgd.	
Indiener stelt dat er in de POVI grote overgangszones rondom natuurgebieden zijn opgenomen, tot wel 490 meter vanaf Natura 2000-gebieden. Een nadere onderbouwing waarom hiervoor gekozen is, blijkt onvoldoende uit de POVI. Dit is echter wel noodzakelijk om te komen tot maatwerk.	ZW-0187-86 ZW-0207-80 ZW-0238-70 ZW-0253-84 ZW-0271-70 ZW-0314-70 ZW-1127-102
Indiener verzoekt dat de 500-meterzone rondom Natura 2000-gebieden van de kaart wordt verwijderd totdat onderzoek aantoont dat een dergelijke begrenzing noodzakelijk is.	ZW-0573-14
Indiener verzoekt dat de aanduiding van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden uit de definitieve Omgevingsvisie wordt geschrapt totdat onderzoek aantoont dat een dergelijke zone noodzakelijk is.	ZW-0613-17
Indiener verzoekt dat de aanduiding van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden uit de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek aantoont dat dit noodzakelijk is.	ZW-0681-11
Indiener verzoekt dat de generieke aanduiding van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden wordt geschrapt totdat onderzoek aantoont dat dit noodzakelijk is.	ZW-0606-13
Indiener verzoekt de provincie om een goede motivering omtrent de benodigde breedte van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0290-5 ZW-0346-3
Indiener verzoekt de provincie om goede onderbouwing van de benodigde breedte(s) van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden waarbij indiener de voorgestelde begrenzing te ruim acht en verzoekt om deze terug te brengen tot 250 meter.	ZW-0315-2
Indiener verzoekt om beleidszekerheid en maatwerk te bieden aan grondeigenaren nabij deze gebieden nabij Natura 2000, inclusief heldere kaders voor wat wel/niet mogelijk blijft.	ZW-1018-5
Indiener verzoekt om concrete maatregelen rondom de overbelasting met stikstof en vraagt om ecologische onderbouwing van de Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1112-4
Indiener verzoekt om de 500 meter zone rond Natura-2000 gebieden te verwijderen totdat wetenschappelijk onderzoek de noodzaak daarvan aantoont.	ZW-1357-8
Indiener verzoekt om de zone van 500 meter rond Natura-2000 gebieden te verwijderen totdat onderzoek de noodzaak aantoont.	ZW-1300-8
Indiener verzoekt om duidelijke motivering van het nut en de noodzaak van generieke transitie-, stikstof- en Natura zones in relatie tot individuele bedrijfspercelen.	ZW-0603-3
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de indicatieve begrenzingen van overgangsgebieden rondom kwetsbare N2000-gebieden,	ZW-0833-1

verwevingsgebieden en groen-blauwe zones, met specifieke aandacht voor perceelsniveau en gevolgen voor bedrijfsvoering.	
Indiener verzoekt om een toelichting inzake de consequenties van de ontwerpzonering en bepalingen voor de gebieden met 'overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden' en de 'ecologische verbindingszone'.	ZW-0986-2
Indiener verzoekt om het aangepast grondgebruik bij overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden concreet te maken of te verwijderen uit het plan.	ZW-1159-8 ZW-1213-19
Indiener verzoekt om in de toelichting bij de POVI een goede onderbouwing op te nemen van de benodigde breedtes van de overgangsgebieden rond zijn percelen zodat voor cliënt herleidbaar is waar de breedte van deze gebieden, in dit geval specifiek de Maasduinen, op gebaseerd is.	ZW-0286-4
Indiener verzoekt om in de toelichting op de POVI expliciet aan te geven wat de status en werking van het overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden is.	ZW-1199-98
Indiener verzoekt om overgangszones rondom Natura 2000 gebieden te baseren op actuele natuurdoelanalyses in plaats van generieke buffers.	ZW-0167-1
Indiener vraagt om concreet aan te geven wat het overgangsgebied rond Natura 2000 concreet betekent voor bestaande bedrijven	ZW-1102-9
Indiener vraagt om een onderbouwing voor de afstand van 500 meter overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden en de invloed van landbouwactiviteiten op de Natura 2000-gebieden.	ZW-1143-16
Indiener vraagt waarop een overgangsgebied van 500 meter vanaf de rand van een natura 2000 gebied is gebaseerd.	ZW-0713-12 ZW-1177-13
Indiener vraagt zich af waar de intekening van overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden op is gebaseerd.	ZW-0468-1
Indiener vraagt zich af waarom de overgangszone van 500 meter rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden naar buiten toe wordt opgelegd en niet binnen de kwetsbare Natura 2000 gebieden. Wie garandeert dat deze zones niet nog verder naar buiten zullen verschuiven in de toekomst en dat percelen die nu aangeduid worden als primaire landbouw in de toekomst niet ook in moeilijkheden komen.	ZW-1177-21
Indiener vraagt zich af waarom er geen wetenschappelijk onderzoek ten grondslag ligt aan de afmeting van 500 meter voor overgangsgebieden rondom Natura-2000 gebieden.	ZW-0741-9
Indiener vraagt zich af waarom het gebied "platveld" niet tot overgangsgebied Natura 2000 ingetekend is.	ZW-0809-4
Indiener vraagt zich af welke eisen worden gesteld aan de overgangsgebieden van Natura 2000 naar verwevingsgebieden.	ZW-1224-2
Indiener vreest beperkingen in gebruik van perceel gelegen in overgangszone natura 2000 (bijlage 8) en verzoekt onderbouwing voor de gekozen breedte van deze overgangszone.	ZW-0545-18
Indiener vreest voor gebruiksbeperkingen van zijn percelen als gevolg van aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0671-3 ZW-0704-2

Er wordt gevraagd om een onderbouwing van de benodigde breedtes van de overgangsgebieden en een aanpassing van de breedte naar 250 meter.	
Indieners stellen dat de omvang van overgangsgebieden rondom Natura 2000, met een straal van 500 meter, willekeurig is vastgesteld en niet berust op onderzoek. Indiener verzoekt deze zones te verwijderen zolang er geen onderbouwing beschikbaar is.	ZW-1356-12
mbt 5.6.2: Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn deze gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone in deze. indiener maakt de opmerking dat : waaruit blijkt dit? Vooringenomen standpunt. Als je duidelijkheid wil geven, ben dan transparant waarom dit te verwachten is.	ZW-1242-19
Onze agrarische bedrijfslocatie ligt volgens de Ontwerpvisie geheel binnen diverse gebiedsaanduidingen, waaronder de ‘Groenblauwe landbouwzone’, het ‘Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden’ en meerdere andere overlappende aanduidingen. Hierdoor is het voor indiener onduidelijk welke regels en beperkingen van toepassing zijn. Indiener raakt als ondernemer het overzicht kwijt.	ZW-1143-4
Op dit moment liggen alle gronden van indiener binnen het Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden van het Natura 2000-gebied de Maasduinen. In § 5.6.2 wordt aangegeven dat binnen deze overgangsgebieden maatregelen gericht op onder andere systeemherstel binnen Natura 2000-gebieden genomen gaan worden. In de omgevingsvisie wordt volgens indiener nu niet benoemd hoe bedrijven die hinder, of mogelijk zelfs bedrijfsschade, gaan ondervinden van deze zonering hierin gecompenseerd gaan worden. Indiener verzoekt dan ook om dit nader toe te lichten in de omgevingsvisie.	ZW-0286-6
Ter plaatse van de huiskavel van indiener zijn de gronden gelegen in het overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden van de Maasduinen. De omschrijving van de beoogde maatregelen tot herstel van het Natura 2000-gebied staan uiterst vaag omschreven. Indiener vreest dat dit zal leiden tot aanzienlijke beperkingen voor zijn bedrijfsvoering en verzoekt om een concrete beschrijving van de beoorde maatregelen.	ZW-0286-2
Zonder onderbouwde analyse van de daadwerkelijke invloed van landbouwactiviteiten op de Natura 2000-gebieden is het aanwijzen van een generieke 500-meterzone volgens indiener ondoelmatig en onuitvoerbaar. Zolang gedegen onderzoek ontbreekt, zou deze zone volgens indiener niet als uitgangspunt in de visie mogen worden opgenomen.	ZW-0463-11
Indiener geeft aan dat de beperkingen in Natura 2000-overgangszones investeringen en planning voor de melkveehouderij bemoeilijken.	ZW-0822-5
Zienswijze	
Indiener geeft aan dat op de kaart een “overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden” is geïntroduceerd, maar dat onduidelijk is welke parameters hieraan ten grondslag	

liggen. Indiener geeft aan dat dit overgangsgebied veel overlap vertoont met de groenblauwe landbouwzone en verzoekt om duidelijkheid.

Indiener					
ZW-0278-55	ZW-0166-45	ZW-0196-73	ZW-0237-35	ZW-0240-40	ZW-0241-35
ZW-0242-45	ZW-0317-55	ZW-1236-40	ZW-1473-35	ZW-1479-87	ZW-0186-55
ZW-0224-49					

Standpunt GS

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben tot doel het voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn (beschermen van soorten en habitattypen), en het tegengaan van verslechtering door drukfactoren aan te pakken bijvoorbeeld het reduceren van stikstofdepositie en het nemen van (hydrologische) systeemherstelmaatregelen. Per Natura 2000-gebied is op basis van deze opgaven bekeken hoe het overgangsgebied begrensd dient te worden. Recente onderzoeken van de WUR en de UvA geven aan dat lokaal depositiebeleid alleen efficiënt is binnen een afstand van ca. 500 m. van natuurgebieden. Voor diezelfde 500 meter is door ecologen beoordeeld of deze grens tegemoet komt aan bescherming van specifieke soorten en habitattypen. In het geval van een vereiste hydrologische bufferzone kan deze afstand 1 tot 2 km behelzen. De overgangsgebieden maken per definitie als kaartlaag deel uit van de groenblauwe landbouwzone. Definitieve begrenzing is maatwerk en zal via gebiedsprocessen en verdere onderzoeken vastgesteld worden. Dit geldt ook voor de te treffen maatregelen. De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn door het rijk onderkend als een categorie gebieden waar de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer met structurele Agrarische Natuurbeheergelden kan landen. Het is derhalve van belang deze gebieden te duiden en handhaven.

Voorstel aan PS

Kaarten Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden handhaven en verduidelijkende teksten in POVI opnemen in hoofdstuk Zonering en hoofdstuk Natuur.

De zinnen:
“We stellen per Natura 2000-gebied overgangsgebieden vast in verband met ofwel de opgave voor hydrologisch systeemherstel ofwel het doelbereik voor soorten en habitattypen, waarbij stikstof een belangrijke drukfactor is. Per gebied is daarmee de ecologisch onderbouwing uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen. Voor maatregelen met betrekking tot stikstof kiezen we voor een gedifferentieerde aanpak per gebied. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces zullen duidelijk maken welke instrumenten ingezet moeten worden in deze gebieden en zullen de begrenzing van de gebieden nader bepalen.”

aanpassen naar:

“We stellen per Natura 2000-gebied overgangsgebieden vast in verband met de opgave voor soorten en habitattypen. Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van de overgangsgebieden bepalen. Per gebied is daarmee de ecologisch onderbouwing uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden.

Voor het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor maatwerkmaatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces kunnen leiden tot het aanscherpen van de begrenzing van de overgangsgebieden en zullen duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet moeten worden. In ... (LINK Bijlage uitleg kaarten) is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald."

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom generieke buffers en een zone van 500 m worden aangeduid zonder actuele natuurdoelanalyses.	

Standpunt GS

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben tot doel het voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn (beschermen van soorten en habitattypen), en het tegengaan van verslechtering door drukfactoren aan te pakken bijvoorbeeld het reduceren van stikstofdepositie en het nemen van (hydrologische) systeemherstelmaatregelen. Per Natura 2000-gebied is op basis van deze opgaven bekeken hoe het overgangsgebied begrensd dient te worden. In het geval van een vereiste hydrologische bufferzone kan deze afstand 1 tot 2 km behelzen. Definitieve begrenzing is maatwerk en zal via gebiedsprocessen en verdere onderzoeken vastgesteld worden. Naar aanleiding hiervan de tekst van de POVI te verduidelijken.

Voorstel aan PS

Zin:
"De begrenzing is vooralsnog vastgesteld door per Natura 2000-gebied vast te stellen welke afstand nodig is in verband met ofwel de hydrologische opgave ofwel het doelbereik voor soorten en habitattypen (waarbij stikstof een belangrijke drukfactor is). Per gebied is daarmee de ecologische onderbouwing uitgangspunt geweest, waarbij tevens rekening is gehouden met natuurlijke grenzen."

aanpassen naar:

"Per kwetsbaar Natura 2000-gebied zijn overgangsgebieden vastgesteld in verband met de opgave voor soorten en habitattypen. Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van de overgangsgebieden bepalen. Per gebied is daarmee de ecologisch onderbouwing uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden. In ... (LINK) is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.

En de zin:
"Aan de hand van een nadere inhoudelijke verkenning en gesprekken met gemeenten zal de precieze begrenzing van deze gebieden nader worden bepaald. Na vaststelling van de definitieve POVI zal in gebiedsprocessen worden bepaald welke instrumenten in deze gebieden worden ingezet."

aanpassen naar:

“Voor het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor maatwerkmaatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces kunnen leiden tot het aanscherpen van de begrenzing van de overgangsgebieden en zullen duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet moeten worden.”

4.55 Overgangsgebieden- Overlap met kernen

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er een gebiedsaanwijzing/zone 'Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' op de kaart is opgenomen van ongeveer 500 meter rondom de Natura 2000-gebieden. Indiener geeft aan dat het onduidelijk is hoe de gevolgen hiervan binnen zowel het groen en het stedelijk weefsel te interpreteren zijn en welke rol vanuit de provincie hierin te verwachten is. In Brunssum betreft het de zone van ca. 500 meter rondom de Brunssumerheide, die het zuidelijke deel van de wijk Langeberg en het zuidelijke deel van de Oostflank beslaat.	ZW-0160-66
Indiener constateert dat grote gedeelten van de zonering ‘Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’ 'Landelijke kernen’ en/of ‘Verwevingsgebieden’ beslaan. Zo valt het gebied voor een groot gedeelte over de bestaande kern Voerendaal-Kunrade en Ubachsberg binnen de gemeente Voerendaal. Zie hiertoe figuur 1 en figuur 2. op pagina 2. Een zelfde constatering geldt voor de buurtschappen Colmont en Weustenrade. Uit de visie blijkt niet duidelijk welke instructieregels uiteindelijk gaan gelden binnen deze gebieden. De doelstellingen van deze verschillende zoneringen die over elkaar liggen conflicteren met elkaar en uit de toelichting behorende bij de POVI blijkt onduidelijk hoe deze zoneringen zich tot elkaar verhouden en welke zonering uiteindelijk leidend is. Indiener verzoekt u te waarborgen dat ruimtelijke ontwikkelingen binnen bestaande ‘Landelijke kernen’ niet verder beperkt worden door het hanteren van een overlappende aanduiding in de vorm van ‘Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’ en de zonering ‘Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’ over de kern Voerendaal-Kunrade, Ubachsberg en de buurtschappen Weustenrade en Colmont (bestaand bebouwd gebied) te laten vervallen.	ZW-0206-3
Indiener geeft aan dat er overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn ingetekend. Indiener signaleert dat deze overgangsgebieden liggen over bestaande kernen, en vraagt wat dit betekent.	ZW-1473-188
Indiener stelt dat op dit moment onvoldoende duidelijk is wat de beleidsmatige en juridische status van de overgangszone rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden is en op welke manier, deze zone als toetsingskader wordt gehanteerd bij ruimtelijke initiatieven binnen bestaand stedelijk gebied.	ZW-1199-96

Indiener verzoekt om binnenstedelijke ruimtelijke ontwikkelingen niet verder te beperken middels eventuele instructieregels die gekoppeld worden aan de kaartlaag ‘Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’.	ZW-0206-4
Indiener verzoekt om de begrenzing van het overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden te herzien en te beperken tot gebieden buiten het bestaand stedelijk gebied, waarbij ook rekening wordt gehouden met uitbreidingen zoals het bedrijventerrein Abdissenbosch.	ZW-1199-97
Indiener verzoekt om duidelijk te maken dat de aanduiding overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden geen aanvullende beperkingen oplevert voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen het bestaand stedelijk gebied, op bedrijventerreinen én voor uitbreidingen daarvan, mits deze passen binnen het geldende gemeentelijke en provinciale beleid.	ZW-1199-99
Indiener vraagt naar de gevolgen van de aanduiding van overgangsgebieden in artikel 6.5.3 voor de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden in de dorpen Ospeldijk en Nederweert-Eind, zowel in kansen als beperkingen.	ZW-0196-87
Indiener vraagt zich af wat het betekent voor de bewoners van het dorp dat hun woning in de dorpskern valt onder overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0447-1
lndiener constateert dat in de ontwerp-POV| de aanduiding 'overgangszone rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' is opgenomen. Deze zone is bedoeld als beschermende buffer rond ecologisch of hydrologisch kwetsbare gebieden, zoals Natura 2000-gebieden, beekdalen en drinkwaterbeschermingszones. Indiener stelt dat in de praktijk echter blijkt dat deze zone in Landgraaf ruim is ingetekend, waardoor ook delen van het bestaand stedelijk gebied en functies zoals woonwijken, werklocaties, bedrijventerreinen en maatschappelijke voorzieningen binnen de overgangszone vallen. Indiener vindt dat onwenselijk. Indiener stelt dat de aanduiding geen extra belemmeringen mag opleveren voor stedelijke ontwikkelingen die binnen bestaand stedelijk gebied vallen of voor logische uitbreidingen daarvan. De brede afbakening zoals die nu is opgenomen, kan er volgens de indiener toe leiden dat op zichzelf passende ontwikkelingen - zoals woningbouw, herstructurering, uitbreiding van bedrijventerreinen of verduurzaming van wijken - als strijdig worden aangemerkt met het beleid. Indiener stelt dat daarmee de uitvoerbaarheid van gemeentelijk en regionaal beleid onnodig onder druk komt te staan.	ZW-1199-95
lndiener stelt dat de aanduiding 'overgangszone rondom kwetsbare Natura 2O00-gebieden' te ruim is ingetekend waardoor ook delen van het bestaand stedelijk gebied binnen de overgangszone vallen. Indiener stelt dat de aanduiding geen extra belemmeringen mag opleveren voor stedelijke ontwikkelingen die binnen bestaand stedelijk gebied vallen of voor logische uitbreidingen daarvan. Indiener verzoekt om de begrenzing van de overgangszone te herzien en te beperken tot gebieden buiten het bestaand stedelijk gebied, waarbij ook rekening wordt gehouden met uitbreidingen zoals het bedrijventerrein Abdissenbosch. Verder verzoekt indiener om in de toelichting op de POVI expliciet aan te geven wat de status en werking van	ZW-1199-106

deze zone is. Tot slot verzoekt indiener om duidelijk te maken dat de aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen het bestaand stedelijk gebied, op bedrijventerreinen én voor uitbreidingen daarvan, mits deze passen binnen het geldende gemeentelijke en provinciale beleid.	
Op kaart. Indiener verzoekt om het overgangsgebied rondom Natura 2000 niet over de Landelijke kernen en het Stedelijk gebied heen te tekenen. Evenals niet over de Biesenhof en het parkeerterrein (en de uitbreiding ervan).	ZW-0302-80

Standpunt GS

Hoewel het lokaal in kernen ook het nodig kan zijn om maatregelen te nemen om de effecten op N2000 gebieden te verminderen of weg te nemen (bv infiltratie van regenwater), worden overgangsgebieden afgeknipt op de grenzen van de bebouwingskernen.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de overgangsgebieden te wijzigen om overlap tussen de overgangsgebieden en bebouwingskernen te vermijden.

4.56 Overgangsgebieden- Stikstofuitstoot (inzichten)

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het steeds meer duidelijk wordt dat N-uitstoot veel dichter bij de bedrijven plaatsvindt dan in de modellen	ZW-0433-3
Indiener stelt dat veranderde inzichten rondom N-uitstoot onvoldoende zijn meegenomen in het toewijzen van de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000.	ZW-0431-1

Standpunt GS

Bij het begrenzen van de overgangsgebieden is onder andere gekeken naar het onderzoek van de UvA, waaruit volgt dat tot minimaal 500 m depositie toegewezen kan worden aan specifieke bronnen. Derhalve zijn overgangsgebieden op deze breedte gedimensioneerd, tenzij er bv hydrologische argumenten zijn om een bredere zone te begrenzen. In het kader van gebiedsprocessen zal de begrenzing van de overgangsgebieden nader worden bezien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.57 Overgangsgebieden- vergroten/ uitbreiden

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor de aanwijzing van de betreffend zone tot groen blauwe landschapszone-ecologische verbindingszone of overgangsgebied/ bufferzone rondom de kwetsbare natura 2000 gebieden.	ZW-1069-9
Indiener stelt dat er overgangsgebieden missen rondom het Natura 2000 gebied Oeffelter Meent, mogelijk speelt dit ook nog op andere plaatsen aan de Provinciegrens.	ZW-0186-136

Standpunt GS

De begrenzing van de GBLZ, waaronder de overgangsgebieden is gebaseerd op inhoudelijke onderbouwde kaartlagen. Deze lagen zien nu niet toe op het bufferen of beschermen van N2000 gebieden in het buitenland of in andere provincies. Indien ander bevoegde gezagen, zoals buurlanden of buurprovincies daar goed onderbouwd om vragen zullen we nader bezien of het nodig is om voor de specifieke N2000 gebieden aan de andere zijde van de provinciegrens ook een overgangsgebied te hanteren. Het gebied is overigens wel begrenst als GBLZ, maar met name als "Natte laagte" en "Beekdal".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat vergroting van het gebied rond de Maas in Zuid-Limburg als Natuurnetwerk Limburg of Groenblauwe Mantel een logische ondersteuning zou zijn voor het nabijgelegen Natura2000-gebied.	ZW-0541-2

Standpunt GS

Het aanbrengen van een GBLZ begrenzing heeft geen effect op de luchtvervuiling vanuit het buitenland waar de inspreker zich zorgen om maakt. Het instrument GBLZ is daarvoor niet geschikt.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.58 Overige drukfactoren

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de algemene opgave een opsomming wordt gegeven die deels overlappend is, maar uitputtend lijkt te zijn maar dat dit niet is. Belangrijke factoren zoals stikstofdepositie en waterkwantiteit/-kwaliteit worden genoemd, maar ontbreken ook een aantal drukfactoren	ZW-0313-41

zoals geluid, licht, verontreiniging en recreatieve druk. Indiener verzoekt deze toe te voegen	
Indiener geeft aan dat de opsomming van de algemene opgave met betrekking tot natuur en landschap deels overlappend en onvolledig is; belangrijke drukfactoren zoals geluid, licht, verontreiniging en recreatieve druk ontbreken.	ZW-0241-123

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de algemene opgave een deels overlappende en niet-uitputtende opsomming bevat, waarbij drukfactoren zoals geluid, licht, verontreiniging en recreatieve druk ontbreken. Indiener verzoekt deze toe te voegen.

Indiener					
ZW-0166-44	ZW-0186-54	ZW-0196-72	ZW-0224-48	ZW-0237-34	ZW-0240-39
ZW-0242-43	ZW-0278-54	ZW-0317-54	ZW-1236-39	ZW-1473-34	ZW-1479-86

Standpunt GS

Het klopt dat er meer drukfactoren zijn dan dat in H5 Natuur, genoemd worden. De POVI heeft als functie om het ruimtelijk beleid op provinciaal niveau te duiden. We zien dat dan ook niet als rol van de POVI om uitputtend te zijn op het gebied van drukfactoren. Daar zijn andere programma's voor, zoals het provinciaal Natuurprogramma en de N2000 beheerplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.59 Provinciaal belang natuur vs agrofoodsector

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het provinciaal belang te eenzijdig lijkt te steunen op de agrofoodsector, terwijl natuurherstel, biodiversiteit en waterkwaliteit ook onderdeel zouden moeten zijn.

Indiener					
ZW-0166-83	ZW-0186-92	ZW-0224-87	ZW-0237-73	ZW-0240-78	ZW-0241-73
ZW-0242-89	ZW-0278-93	ZW-0317-93	ZW-1236-78	ZW-1473-73	ZW-1479-125

Standpunt GS

De suggestie dat de provincie eenzijdig het belang van de agrofoodsector dient is onjuist. Juist in deze POVI is de keuze gemaakt om natuurgebieden beter te beschermen. Een voorbeeld daarvan zijn de overgangsgebieden die als buffer voor de N2000 moeten gaan werken, en die daarmee ook bijdragen aan natuurherstel, biodiversiteit en waterkwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.60 Regionaal landschap

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gevraagd wordt wat wordt verstaan onder Regionaal Landschap en verzoekt dit nader te beschrijven	ZW-0313-40
Indiener vraagt om een definitie van het begrip 'Regionaal Landschap' en een beschrijving van het doel, de werking en de relatie met andere instrumenten en begrippen.	ZW-0196-71

Zienswijze
Indiener geeft aan dat onduidelijk is wat wordt verstaan onder ‘Regionaal Landschap’ en verzoekt dit nader te beschrijven.

Indiener					
ZW-0166-47	ZW-0186-57	ZW-0224-51	ZW-0237-37	ZW-0240-42	ZW-0317-57
ZW-1473-37	ZW-1479-89	ZW-1236-42	ZW-0278-57		

Standpunt GS

Zoals aangegeven in de ontwerp-POVI ondersteunen wij het proces van de regio’s en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel te transformeren tot regionale landschappen. In de praktijk betekent dit dat de regio's en gebiedspartners samenwerken vanuit een groter gebied dan alleen het door het Rijk formeel begrensde nationaal park en tevens vanuit een bredere agenda. In de Maasduinen noemt men deze samenwerking het Regionaal Landschap De Maasduinen zoals ook vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst. In de Meinweg heet dit Nationaal park de Meinweg 'samenwerking Limburgse Maasterrassen'. In Nationaal Park De Groote Peel is nog geen nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor een groter samenwerkingsgebied opgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.61 Soortenbescherming

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om struiken en bomen langs provinciale wegen om en om te snoeien in plaats van al het groen aan beide zijden van de weg tegelijkertijd. Dit om de levensomstandigheden voor dieren in stand te houden.	ZW-0310-1

Standpunt GS

Het goed en evenwichtig beheren van groen langs wegen is zeker belangrijk. We nemen dit advies dan ook mee. Maar het is niet een onderwerp waar deze POVI op toeziet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.62 Stellen van regels voor natuurbescherming

Zienswijze	Indiener
Indiener roept de provincie op om onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren.	ZW-0306-14
Indiener roept de provincie op om te garanderen dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden, en dat economische belangen geen doorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact.	ZW-0306-13
Indiener roept op om onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren.	ZW-0297-12
Indiener verzoek provincie haar rol te pakken op het gebied van toezicht en handhaving op natuurwetgeving	ZW-0978-13
Indiener verzoekt bindende afspraken te maken, bijvoorbeeld in beleidsregels of convenanten, met TenneT en andere partijen over verantwoord groenbeheer, herplantplicht en het behoud van biodiversiteit bij energie-infrastructuur.	ZW-0923-12
Indiener verzoekt dat het groen in Limburg, en in het bijzonder rond Brachterbeek, beter wordt beschermd door een integraal en structureel provinciaal beleid.	ZW-0923-25
Indiener verzoekt om activiteiten in het hart van Natura2000-gebieden te vermijden om de aanwezige natuurwaarden te beschermen en aantasting en verstoring te vermijden.	ZW-0754-6
Indiener verzoekt om onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies, zoals landbouw versus recreatie en logistiek - recht te trekken door uniforme, ecologische verantwoorde toetsingskaders te hanteren.	ZW-1422-15
Indiener verzoekt onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren. Het beleid moet gericht zijn op ecologische herstel en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving, niet op het legitimeren van economische groeibeloften die gepaard gaan met verdere aantasting van natuurwaarden. Wat niet kan, moet simpelweg niet worden toegestaan – ook niet onder druk van marktpartijen of ontwikkelaars. De natuur en het landschap zijn geen onderhandelingsinstrument, maar publieke waarden die bescherming verdienen.	ZW-0299-21

Standpunt GS

De omgevingswet zorgt voor bescherming van natuur en bossen. Deze bescherming is over het algemeen strikt ecologisch te toetsen en beschermt daarmee N2000 /VHR waarden. Er zijn dan ook geen verschillen qua afweging tussen verschillende sectoren. Afweging tegen economische belangen kan slechts in het geval van dwingende redenen van openbaar belang en het ontbreken van alternatieven. Deze wettelijke bepalingen staan boven de POVI. Via de omgevingsverordening is een aanvullende bescherming van het NNL geregeld. Het samenspel van wet en verordening zorgt voor een adequate bescherming van de natuur. Via controles in het veld, bijvoorbeeld door onze toezichthouders en groene brigade wordt naleving van de regels geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom het deel direct achter de tuin een zwaar beschermde status krijgt, welke natuurwaarde dit gebied heeft, en welke maatregelen worden genomen om de natuur daar te verbeteren.	ZW-0496-8

Standpunt GS

Het deel direct achter de tuin in heeft de status van "Overgangsgebied" en dient derhalve vooral als buffering tegen ongewenste ontwikkelingen die effecten kunnen hebben op het N2000-gebied Swalmdal. Dit betekent overigens niet dat er niets mag in dit gebied. Wel moet er goed rekening gehouden worden met de bescherming van het Swalmdal in dit gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.63 Stikstofbeleid

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat Nederland strenge stikstofregels heeft aangenomen, waardoor milieuclubs de overheid onder druk zetten.	ZW-0059-7

Standpunt GS

De regelgeving van het Rijk ten aanzien van stikstof staat in deze Omgevingsvisie niet ter discussie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat ambitie en koers voor natuurontwikkeling in de provincie ontbreken. Indiener geeft aan dat de tekst blijft hangen in algemeenheden en tegenstrijdigheden, met weinig concrete uitspraken over de opgave en aanpak. Indiener maakt zich zorgen of de provincie daadwerkelijk werk wil maken van de natuuropgave en verzoekt met een heldere ambitie te komen waarmee Limburg van het slot kan worden gehaald.	ZW-0166-42

Standpunt GS

De POVI is een document op visie-niveau. Concrete uitwerking van het natuurbeleid wordt gedaan in het provinciaal Natuurprogramma. Uitwerking van een programma hoe van het stikstofslot gekomen kan worden, is gedaan in het LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de stikstofaanpak te snel en te sectoraal is, waardoor samenhang en participatie ontbreken. De processen zijn lastig in samenhang te beoordelen en men vraagt om betere participatie en samenwerking	ZW-0224-135

Standpunt GS

De stikstofaanpak is een gelaagde aanpak. Het Rijk neemt een aantal maatregelen, zoals opkoopregelingen. De provincie heeft ook haar eigen maatregelen.
Deze komen samen in het LOS. Bij de verdere uitwerking van maatregelen van het LOS en de uitvoering daarvan zal gebiedsgericht de samenwerking en participatie worden gezocht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de beschrijving van de opgaven voor natuur en landschap er wat aan moet worden gedaan voor natuur & biodiversiteit, Natura2000, stikstof, klimaatadaptatie, etc. Als er bijvoorbeeld wordt beschreven dat er iets moet gebeuren, moet er ook worden beschreven en waar nodig herstelmaatregelen worden genomen. Dit sluit niet aan bij de laatste alinea waar natuur als concurrent wordt weggezet. Natuurherstel is de katalysator om Nederland van het slot te krijgen en ruimte te creëren voor andere ontwikkelingen. Zonder systeemherstel blijft het "pleisters plakken".	ZW-0242-7

Standpunt GS

In het LOS wordt beschreven wat gedaan moet worden om de natuur te herstellen en de stikstofemissie te verminderen.

De ruimtelijke concurrentie is er wel, omdat niet alleen de bestaande natuur verbeterd moet worden, maar er is, bijvoorbeeld voor de realisatie van het NNL ook extra ruimte nodig voor natuur. Het staat daarbij niet ter discussie dat natuurherstel nodig is om ruimte voor ontwikkelingen te creëren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de POVI te veel inzet op regulering en opkoop door de overheid. Zet meer in op stimulering van de verduurzaming van de land- en tuinbouw. Dat betekent ruimte voor innovaties in de richting van emissiearm, natuurinclusief, precisielandbouw of andere vormen van landbouw zoals biologische landbouw. We missen hierin het instrument doelsturing. Dit is een effectief middel en maakt ondernemers zelf verantwoordelijk om te werken aan de afgesproken doelen. Ook een juiste invulling van de Agrarische Blijversaanpak zoals mede op initiatief de Provincie Limburg is opgesteld, kan hier een bijdrage aan leveren.	ZW-0877-7

Standpunt GS

We zetten in op een integrale oplossing om de stikstofproblematiek op te lossen. Waar dat kan doen we dit zonder opkoop en regulering. Zoals het LOS beschrijft zullen we in de gebieden streven naar maatwerkoplossingen, waarbij doelsturing een rol kan spelen. De provincie erkent de positieve bijdrage van biologische landbouw aan bodemkwaliteit, natuur en duurzaamheid en beschouwt deze bedrijfsvorm als passend en waardevol in meerdere zones, waaronder het primair landbouwgebied en de groenblauwe landbouwzone, mits de landbouwactiviteiten aansluiten bij de maatschappelijke doelen en draagkracht van het gebied. Het provinciaal beleid is gebiedsgericht. Het type landbouw dat mogelijk is, wordt mede bepaald door de zonering en de opgaven per gebied. Structurele (financiële) stimulering, omschakelvergoedingen of prijsgaranties zijn primair belegd bij het Rijk, maar de provincie ondersteunt ondernemers via maatwerk in begeleiding, kennisdeling, investeringsregelingen uit onder andere het GLB-NSP, en de in ontwikkeling zijnde Blijversaanpak. Functievernieuwing en verduurzaming worden gestimuleerd, waarbij expliciete aandacht is voor het toekomstperspectief van biologische bedrijven. Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen en pesticiden volgt de provincie het nationale kader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de afwegingen in de POVI geen recht doen aan de juridische uitspraak dat de kwaliteit van natuur niet mag verslechteren. Meer en grotere buffergebieden bieden geen enkele garantie dat die doelen ook daadwerkelijk gehaald worden!	ZW-1395-5 ZW-1417-26

Standpunt GS

Per Natura-2000 gebied zal met het Limburgs Offensief Stikstof een geborgd maatregelenpakket worden vastgesteld voor geborgde emissiereductie en natuurherstel. De overgangsgebieden rondom de Natura 2000-gebieden zijn daar een onderdeel van. Het maatregelenpakket is gericht op het tegengaan van verslechtering van de natuur, om uiteindelijk de instandhoudingsdoelen te realiseren. Bij de samenstelling van het maatregelenpakker worden de effecten van het maatregelenpakket dan ook ecologisch beoordeeld op het tegengaan van verslechtering. De uiteindelijke omvang van de overgangsgebieden en de uiteindelijk regulering worden vastgelegd door gebiedsgerichte aanpassingen van de Omgevingsverordening. Dit is mogelijk op het moment dat de (effecten van de) maatregelen goed onderbouwd zijn en er financiële middelen beschikbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat overgangsgebieden zonder flankerend beleid op voorhand belemmerend is. Aangezien hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik – zoals regels omtrent gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen, hogere grondwaterstanden en vernatting. Verlagen van de stikstofdepositie door (generieke) bronmaatregelen en doelsturing (mogelijk intrekken latente ruimte) is hierbij op basis van jurisprudentie zonder te nemen Besluit onrechtmatig. Voorsorteren op maatregelen met betrekking tot stikstof voor een gedifferentieerde aanpak per gebied is ongepast. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces en nog nader te bepalen begrenzing van gebieden zijn prematuur.	ZW-1404-7

Standpunt GS

De overgangsgebieden zijn nu voorlopig aangegeven in de POVI. Het Limburgs Offensief Stikstof benoemt een breed pakket aan generieke én gebiedsgerichte maatregelen. In het LOS wordt ook aangekondigd dat , na gebiedsgerichte onderbouwing, aanvullende beperkingen kunnen gaan gelden voor zaken als het gebruik van dierlijke mest en kunstmest, gewasbescherming, beregening en drainage in overgangsgebieden. Op basis van de gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen zullen per natura 2000-gebied de precieze maatregelpakketten worden bepaald en ook de precieze grenzen van de overgangsgebieden waar deze maatregelen gaan gelden. Dit wordt vertaald in nadere regels in de verordening.

Voorstel aan PS

De ontwerp-POVI paragraaf 5.3.4. (geborgde aanpak stikstof) aan te vullen met: Het Programma LOS (dat gericht is op stikstofreductie en natuurherstel) benoemt een breed pakket aan mogelijke generieke én gebiedsgerichte maatregelen. Die maatregelen lopen uiteen van bijvoorbeeld natuurherstel, (vrijwillige) bedrijfsbeëindiging, provinciaal grondbeleid, landinrichting, voortzetting en aanscherping van de provinciale stalregeling, agrarisch natuurbeheer tot hydrologische maatregelen (bv peilverhoging).

In het Programma LOS wordt ook aangekondigd dat, na onderbouwing, aanvullende beperkingen kunnen gaan gelden voor zaken als het gebruik van dierlijke mest en kunstmest, gewasbescherming, beregening en drainage in overgangsgebieden; zodra dit gebiedsgericht onderbouwd is, en rekening houdend met haalbaarheid en betaalbaarheid (waaronder middelen voor nadeelcompensatie) en met reële termijnen waarbinnen sectoren zich kunnen aanpassen. Op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen zullen per Natura 2000-gebied de precieze maatregelpakketten worden bepaald en ook de precieze grenzen van de overgangsgebieden waar deze maatregelen gaan gelden. Dit wordt vertaald in nadere regels in de verordening.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de uitstoot van stikstof op het terrein van Zevenellen te verbieden of op te vangen bij de bron en ergens anders naar te vervoeren.	ZW-0135-2

Standpunt GS

Voor Zevenellen gelden dezelfde stikstofregels als voor andere locaties. Die komen er op neer dat de stikstofuitstoot geen negatieve effecten mogen veroorzaken op N2000 gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom de landbouw veel moet inleveren terwijl industrieterreinen en luchtvaartterreinen buiten beschouwing blijven.	ZW-0931-1

Standpunt GS

Stikstofemissiereductie is een complexe en brede opgave die een aanpak vergt die breder gaat dan maatregelen voor de landbouw. Als Provincie willen wij dat iedere sector hieraan - naar evenredigheid van de emissies - een bijdrage levert.
Het gaat naast landbouw dan ook om industrie, de mobiliteitssector en de woning- en utiliteitsbouw. Met flankerend beleid zetten we erop in dat ook deze sectoren bijdragen aan de stikstofemissiereductie. Dit is opgenomen in het Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de constatering dat WML m.b.t. stikstof een uitzonderingspositie zou moeten krijgen bij de aanleg van assets en infrastructuur.	ZW-1369-5

Standpunt GS

Een duurzame drinkwatervoorziening is van groot openbaar belang. Er is echter geen sprake van een generieke vrijstelling. De VHR en de Omgevingswet laten wel toe dat "bij onstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang", een project wel mag doorgaan, maar dan moet dit wel gecompenseerd worden. Kortom, het is geen uitzonderingsmogelijkheid, maar een basisbepaling in de wet, ook de "ADC-toets" genoemd.

Voorstel aan PS

Aanpassing van de tekst Ontwerp-POVI te verduidelijking van de toepassing van de "ADC-toets". Daarnaast kunnen regels voor stikstofemissie een belemmering vormen bij de instandhouding van bestaande en de aanleg van nieuwe winningen of leidingen. In veel gevallen kunnen werkwijzen worden genateerd zonder stikstofemissie. Als dat niet kan, dan bezien we of een dergelijk project gebruik kan maken van de zogenaamde ADC-toets. Deze behelst dat "bij onstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang", afgeweken kan worden van de natuurwetgeving. Voorwaarde hierbij is dat er sprake is van compensatie van de aangetaste of verloren gegane natuurwaarden.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de mogelijke uitzonderingspositie die Provincie Limburg stelt als WML geen werkwijze zonder stikstofemissie kan hanteren. Indiener verzoekt om hiervoor het verband te leggen met de maatregelen zoals die in het concept-programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) zijn opgenomen.	ZW-1369-52

Standpunt GS

Op het moment dat de regels voor stikstofemissie een belemmering vormen bij de instandhouding van bestaande en de aanleg van nieuwe winningen of leidingen en er geen werkwijze kan worden gehanteerd zonder stikstofemissie, zal gebruik gemaakt kunnen worden van de zogenaamde ADC-toets, aangezien er sprake is van een groot openbaar belang. Daarmee zal er sprake moeten zijn van compensatie van aangetaste of verloren gegane natuurwaarden. Met het LOS willen we komen tot een geborgd maatregelenpakket voor stikstofreductie en natuurherstel. Met dit geborgd maatregelenpakket is het per Natura-2000 gebied straks weer mogelijk om te salderen met stikstofruimte die vrijkomt bij een andere gestopte activiteit (mitigerende maatregel). Dan is aantoonbaar dat deze mitigerende maatregel niet aanvullend nodig is voor de natuur.
Met het geborgd maatregelenpakket kan dan met andere woorden invulling geven aan het additionaliteitsvereiste. Tot dat moment is uitvoering van projecten ten behoeve van de drinkwatervoorziening - vanuit het groot openbaar belang - mogelijk, mits dit wordt gecompenseerd.

Voorstel aan PS

Ten aanzien van de zienswijze een verband te leggen met de maatregelen van het concept-programma LOS hoeft de tekst van de POVI niet te worden aangepast.

4.64 Stikstofbeleid- (niet) focusgebieden en N2000 -prioritering

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er maatregelen per Natura 2000-gebied worden genomen om stikstofdepositie te verminderen. Er wordt verzocht om ook maatregelen te nemen voor kwetsbare en waardevolle natuurgebieden buiten de Natura 2000-gebieden, zoals Heelderpeel, Tuspeel en Beegderheide in de gemeente Maasgouw.	ZW-0188-23

Standpunt GS

De genoemde gebieden zijn meegenomen in de aanvraag in het kader van het Programma Natuur bij het Rijk. In 2026 zal er een subsidieregeling beschikbaar komen voor natuurherstel waar deze gebieden ook in mee zijn genomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om de economische belangen van de regio mee te nemen in de integrale afweging, om gebiedsgericht te werken aan stikstofruimte en om in het LOS de versterking van de natuur van het Savelsbos en de Pietersberg te prioriteren voor de voor de BMHC en andere maatschappelijke opgeven in Maastricht en regio	ZW-1038-4

Standpunt GS

Hoewel de genoemde natuurgebieden geen focusgebied zijn in het kader van het LOS, zal er wil via subsidieregelingen en andere instrumenten wel aandacht zijn voor het natuurherstel in en om deze gebieden. Dit zal bijdragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en daarmee aan de economische belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt de vraag wat er gaat gebeuren met stikstof in het LOS? Geen enkel focusgebied ligt in Parkstad. Wat gaat er gebeuren binnen het POVI voor de andere ((niet focus) N2000 gebieden om invulling te geven aan de stikstofopgaven?	ZW-1164-22

Standpunt GS

Het klopt dat er geen focusgebieden zijn aangewezen in de Parkstad.

Dat wil niet zeggen dat er niets gebeurd. VIa subsidieregelingen en andere instrumenten kan in de natuurgebieden in de Parkstad wel gewerkt worden aan natuurherstel en daarmee aan het oplossen van het stikstofprobleem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.65 Stikstofbeleid- actief stimuleren & faciliteren op natuur en stikstof

Zienswijze
Indiener vraagt op welke wijze de provincie actief gaat stimuleren en faciliteren op thema's als natuur en stikstof.

Indiener					
ZW-0166-91	ZW-0237-81	ZW-0240-86	ZW-0241-81	ZW-0278-102	ZW-0317-101
ZW-1236-86	ZW-1473-81	ZW-1479-133			

Standpunt GS

Met verschillende (rijks)regelingen stimuleren en ondersteunen we natuur(herstel) en stikstofreductie. Met extra rijksmiddelen voor Agrarisch Natuurbeheer willen we de bestaande Limburgse aanpak voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer verder uitbreiden. We willen dit vooral inzetten in de Groenblauwe landbouwzone. Daarnaast intensiveren we de ondersteuning van agrarische 'blijvers' voor verduurzaming, innovatie en perspectief, onder meer met de 'Agrarische Blijversaanpak Limburg'. We stimuleren via generieke regelingen en/of via gebiedsgericht maatwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie in het verleden bewust geen actieve procesrol heeft gehanteerd bij natuur- en stikstofthema's en vraagt hoe de provincie dit in de toekomst gaat stimuleren en faciliteren.	ZW-0242-95

Standpunt GS

Het beeld dat de provincie in het verleden geen actieve rol heeft gepakt herkennen wij niet. We waren, zijn en blijven actief om het natuur- en stikstofdossier verder te helpen en op te lossen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.66 Stikstofbeleid- duidelijk aanpak stikstofproblematiek

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat door de korte doorlooptijd de samenhang ontbreekt en er alleen sectoraal naar de aanpak van stikstof en de agrarische sector wordt gekeken.	ZW-1236-130
Indiener verzoekt om de maatregelen rondom de overbelasting met stikstof concreet te maken óf te verwijderen uit de POVI.	ZW-0320-5
Indiener verzoekt om de maatregelen rondom de overbelasting met stikstof concreet te maken of te verwijderen uit het plan, omdat de belofte niet is nagekomen om gelijktijdig door veehouders een keuze te laten maken tussen vrijwillig stoppen, verplaatsen, innoveren of aanvullende maatregelen. Volgens de indiener zijn inmiddels de vrijwillige verplaatsingsregelingen en innovatieregeling gesloten. Daarnaast stelt de indiener ook dat de verplaatsingsregeling nog open staat, maar de aanvullende maatregelen, waarop in de POVI op gezinspeeld wordt nog volstrekt onbekend zijn.	ZW-1159-9 ZW-1213-20
Indiener verzoekt om de maatregelen rondom overbelasting mbt stikstof concreet te maken of te verwijderen	ZW-1087-6
Indiener verzoekt om meer duidelijkheid over hoe de Provincie, samen met alle bij deze problematiek betrokken partijen tot oplossingen zal komen ten aanzien van de stikstofproblematiek zodat de vergunningverlening weer op gang komt. Indiener vraagt zich af of dit mogelijk is door gebiedsgericht te beoordelen of processen op gang kunnen komen om ook de stikstofproblematiek het hoofd te bieden. Indiener vraagt zich af welke rol de belanghebbenden in deze gebiedsprocessen zullen hebben. Hoe ziet de geborgde aanpak eruit en is een planning bekend met betrekking tot de uitvoering van de geborgde aanpak? Kunnen de aanwezige bedrijven die nog niet volledig zijn gelegaliseerd als gevolg van de PAS-problematiek alsnog worden gelegaliseerd? Welke prioriteit geeft de Provincie hieraan en gaat de provincie in overleg met de belanghebbenden gebiedsprocessen op gang brengen?	ZW-0866-10 ZW-0875-10
Indiener vraagt om de maatregelen met betrekking tot de overbelasting met stikstof concreet te maken of te verwijderen uit de POVI	ZW-1385-4

Zienswijze
Indiener wil meer duidelijkheid over de aanpak van de stikstofproblematiek. Vragen daarbij zijn onder meer: Hoe ziet de geborgde aanpak eruit en is er een planning bekend? Gaat de Provincie gebiedsprocessen op gang brengen? Welke rol hebben de belanghebbenden daarin?

Kunnen de aanwezige bedrijven die nog niet volledig zijn gelegaliseerd a.g.v. de PAS-problematiek alsnog worden gelegaliseerd? Welke prioriteit geeft de Provincie hieraan?

Indiener					
ZW-0712-8	ZW-0727-8	ZW-0731-8	ZW-0751-8	ZW-0752-8	ZW-0755-8
ZW-0756-8	ZW-0758-8	ZW-0759-8	ZW-0760-8	ZW-0817-8	ZW-0829-8
ZW-0861-8	ZW-0863-8	ZW-0864-8	ZW-0887-8	ZW-0964-8	ZW-0965-8
ZW-0968-8	ZW-0969-8	ZW-0970-8	ZW-0971-8	ZW-1015-8	ZW-1019-8
ZW-1021-8	ZW-1022-8	ZW-1024-8	ZW-1026-8	ZW-1028-9	ZW-1030-9
ZW-1031-8	ZW-1032-8	ZW-1034-8	ZW-1068-8	ZW-1109-8	ZW-1123-8
ZW-1124-8	ZW-1138-8	ZW-1256-8	ZW-1333-10	ZW-1354-8	ZW-1373-8
ZW-1431-8	ZW-1468-8				

Standpunt GS

Op 23 september heeft GS het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) vastgesteld. Een aanpak voor emissiereductie van stikstof en herstel van de natuur, waterkwaliteit en -kwantiteit in en om Limburgse Natura 2000-gebieden. Met deze aanpak willen we komen tot een geborgd maatregelenpakket ten behoeve van de natuur en om vergunningverlening van het slot te krijgen. Het gaat om een samenhangend pakket van tien generieke maatregelen - voor heel Limburg of voor specifieke gebieden - en een voorzet voor 21 gebiedsgerichte maatregelenpakketten voor de overbelaste Natura 2000-gebieden. Dit wordt met een gebiedsgerichte onderbouwing en in gebiedsprocessen samen met gemeenten, waterschap, (agrarische) ondernemers, grondeigenaren, TBO's en maatschappelijke organisaties verder uitgewerkt. In de gebiedsgerichte aanpak willen we naast een 'basisinzet' voor alle gebieden een 'versnelde, extra inzet' voor vier 'focusgebieden' De Peelvenen, Sarsven en de Banen, Maasduinen en Geuldal-Mergelland. De basisinzet bestaat uit uitvoering van de Natura 2000-(beheer)activiteiten, realisatie van de verplichte areaaluitbreiding in het Natuurnetwerk Nederland, de doorvertaling van generieke maatregelen (denk aan gebiedsgerichte uitwerking van de zondering) en het benutten van meekoppelkansen. Voor de vier focusgebieden kiest de Provincie voor een veel pro-actievere rol en zal deze gebieden voorrang geven bij de besteding van de beschikbare middelen, instrumenten en capaciteit. We kiezen in deze gebieden voor een sterkere provinciale regie op gebiedsprocessen en gebiedsprojecten die ene samenhangende uitvoering van natuurherstel, hydrologische condities én verdere verduurzaming van de landbouw ondersteunen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.67 Stikstofbeleid- Impact op Vlaamse natuurgebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de impact van stikstofdeposities op Vlaamse N2000-gebieden nader te onderzoeken, gezien de recent striktere kritische depositiewaardes in Vlaanderen.	ZW-0725-2

Indiener verzoekt om de mogelijke impact op Vlaams grondgebied, waaronder stikstofdepositie, in rekening te nemen bij de verdere fasen van het proces.	ZW-0725-1

Standpunt GS

Op 10 juni 2025 is op het bestuurlijk overleg tussen de Nederlandse en Vlaamse grensprovincies, het Rijk en het Gewest het 'Afsprakenkader vergunningverlening en dossieruitwisseling' goedgekeurd. Dit afsprakenkader is aanvullend op de eerdere afspraken over het uitwisselen van vergunningaanvragen op basis van het Verdrag van Espoo en Aarhus met betrekking op alle milieueffecten. In het afsprakenkader zijn ook afspraken opgenomen tussen het Ministerie van LVVN en het Departement Omgeving over data en monitoring. Deze zijn al gedeeltelijk geïmplementeerd. Door de uitwisseling van gegevens bestaat er meer inzicht in de herkomst van depositie op de Nederlandse en Vlaamse natuurgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.68 Stikstofbeleid- Participatieproces gemeenten LOS en POVI

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de doorlooptijd van het LOS te kort is om de aanpak goed te doorgronden en vraagt om betere participatie en samenwerking met gemeenten om de integraliteit tussen LOS en POVI te waarborgen.	ZW-0242-102
Indiener geeft aan dat Gedeputeerde Staten, naast het proces rondom de POVI, ook bezig zijn met het opstellen en vaststellen van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS). Vergelijkbaar met de POVI verloopt dit proces erg snel en is er in het beginstadium weinig geparticipeerd met de gemeenten. Na de sonderende behandeling in de Provinciale Staten van 23 mei zoekt de provincie meer verbinding met de verschillende partners en regio's. Door de snelheid en complexiteit van beide processen is het echter lastig om de samenhang en status tussen de verschillende stukken te beoordelen. Complexer wordt het doordat in beide stukken wordt verwezen naar de nadere uitwerking van regels in de provinciale omgevingsverordening. Indiener geeft aan dat, net als bij de POVI, in het LOS lijkt te worden gekozen voor scherpe keuzes en een overheersing van generiek beleid en generieke maatregelen. Het oog voor het gebied en de lopende gebiedsprocessen is echter van groot belang, zowel voor de toekomstbestendigheid van gebieden nabij Natura 2000-gebieden als voor draagvlak in deze gebieden.	ZW-0278-158
Indiener geeft aan dat het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) parallel loopt aan de POVI, maar dat het hoge tempo afstemming en samenhang tussen beide bemoeilijkt. Indiener vraagt om betere participatie en samenwerking	ZW-0237-145

met gemeente te zoeken om de integraliteit tussen beide trajecten te waarborgen.	
Indiener roept de provincie op om een koppeling te leggen tussen (concept) LOS en POVI. In het concept LOS komt de intregrale benadering van de POVI niet terug.	ZW-1038-3

Standpunt GS

Na de sonderende behandeling van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en voor de vaststelling van het LOS op 23 oktober is het participatieproces intensief opgepakt met alle partijen die deelnemen aan de Plattelandscoalitie, waaronder LLTB, LAJK, NMF, TBO's en gemeenten. Daarbij is nadrukkelijk ook veel aandacht besteed aan de integraliteit en samenhang met de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.69 Stikstofbeleid- Rekenmodellen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de modellen die gebruikt worden om N-emissies te berekenen onbetrouwbaar en niet relevant zijn.	ZW-0339-2 ZW-0340-2 ZW-0341-2 ZW-0342-2

Standpunt GS

De landelijk gebruikte modellen om N-emissies en N-deposities te berekenen zijn wettelijk voorgeschreven en staan in de Omgevingsvisie niet ter discussie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.70 Stikstofbeleid- Vergunningsproces

Zienswijze	Indiener
De indiener ziet het belang van de geborgde aanpak stikstof en de daaraan gekoppelde maatregelen. De indiener stelt dat deze aanpak wel gevolgen heeft op het vestigingsklimaat en in het bijzonder op het verstrekken van natuurvergunningen aan nieuwe initiatieven. Alle nieuwe initiatieven met grote en marginale stikstofimpact worden thans namelijk hetzelfde behandeld en moeten dezelfde procedure doorlopen. De indiener verzoekt daarom een uitzonderingspositie voor initiatieven die een zeer kleine, niet in betekenende mate (NIBM) bijdrage aan de stikstofdepositie hebben en	ZW-0198-40

zodoende een versnelde vergunningsprocedure kunnen doorlopen om hiermee ook tijdig voor Limburg relevante ontwikkelingen daadwerkelijk te realiseren.	

Standpunt GS

We begrijpen de oproep ten aanzien van de vergunningverlening. Het LOS moet een basis gaan bieden om gewenste ontwikkelingen, groot of klein, weer te kunnen vergunnen. Het verstrekken van een individuele uitzonderingspositie is niet mogelijk. Wel bezien wij of we generiek, binnen de kaders van de wet en de jurisprudentie, een oplossing kunnen vinden voor heel kleine belastingen en/of kleine tijdelijke belastingen. De POVI is echter niet het instrument om dit te regelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.71 Stikstofbeleid- LOS

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gebiedsgerichte maatregelen uit het LOS zouden moeten prevaleren boven de gestelde generieke maatregelen. Bijvoorbeeld: in nader in te stellen bufferzones worden beperkingen gesteld aan het grondgebruik. Dit kan in strijd zijn met wat gebiedsgericht al in uitvoering is, terwijl een integrale benadering van natuurverbetering juist positief kan uitpakken. In zulke zones kan extensivering en het behoud of de uitbreiding van grasland de hydrologische omstandigheden verbeteren en daarmee de natuur ten goede komen. Indiener roept op om prioriteit te geven aan de gebiedsgerichte maatregelen.	ZW-0278-159

Standpunt GS

We zien de oproep om gebiedsgerichte maatregelen prioriteit te geven als ondersteuning van het beleid van het LOS en de overgangsgebieden, en de gebiedsprocessen die aan de basis van de uitvoering moeten gaan liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.72 Vermeende kaartfouten

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in het Ontwerp diverse aanduidingen aangebracht zijn die indieners plannen belemmeren, zoals Natuurnetwerk Limburg, hellingen,	ZW-0056-2

steile hellingen, en glastuinbouwgebieden, die niet overeenkomen met de situatie.

Standpunt GS

Het Natuurnetwerk is qua begrenzing niet gewijzigd ten opzichte van de vorige POVI. De onderliggende kaarten van de groenblauwe landbouwzone zijn gebaseerd op de geomorfologie van het gebied, en leveren daarmee niet direct beperkingen op, anders dan een motiveringsplicht in geval er ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden. De uitsluiting van glastuinbouw komt voort uit de systematiek die moet voorkomen dat op ongewenste plaatsen glastuinbouw ontstaat, daarom wordt dit overal, met uitzondering van de ontwikkelingsgebieden voor glastuinbouw, uitgesloten.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.73 Verordening

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de zin "De milieubelastende activiteit 'dierenblijf' mag per 1 januari 2030 geen grotere ammoniakemissie per dier toestaan dan de maximale toestaande emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening" ook aangeven dat hier bij onbillijkheid van overwegende aard van kan worden afgeweken, zoals in de huidige omgevingsverordening.	ZW-0313-110

Standpunt GS

Het is altijd mogelijk om onderbouwd, en na besluit van ons college af te wijken van de omgevingsverordening. Dit maakt deel uit van de omgevingsverordening. Het past niet bij het detailniveau van de omgevingsvisie, om hierin alle uitzonderingen te benoemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het in de groenblauwe landbouwzone en de voorgestelde overgangsgebieden rondom kwetsbare Natuur 2000-gebieden mogelijk zou moeten zijn om nieuwvestiging duurzame landbouw toe te staan wanneer deze bijdraagt aan de instandhoudingsdoelstellingen en de biodiversiteitsopgave. Aangezien dit van belang kan zijn om oude cultuurlandschappen in deze gebieden te behouden, moeten dergelijke argumenten meegenomen worden in de motiveringstoets.	ZW-0242-46

Standpunt GS

De Groenblauwe landbouwzone maakt landbouw niet onmogelijk. Landbouw passend bij de aard van het gebied kan hier zeker plaatsvinden en ook nieuw vestigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat opvatting over natuurcompensatie vrij cryptisch is omschreven en het onduidelijk is wat de werkwijze betekent voor de gemeente. Dit geldt ook voor een motivatie-en compensatieplicht in de groenblauwe landbouwzone. Indiener vraagt om duidelijkheid te scheppen over rol als bevoegd gezag en verwachtingen van de lokale overheid.	ZW-0242-44

Standpunt GS

De uitwerking van dit beleid vindt plaats in de omgevingsverordening. In dat kader zal de gevraagde duidelijkheid worden gegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het volgende: Stimuleer actief, stel instrumentarium en financiering beschikbaar, veranker beleid in duidelijke regels in de Omgevingsverordening en geef de aanpak van drukfactoren een plek in de gebiedsprocessen	ZW-0978-9

Standpunt GS

De oproep van de inspreker past bij de voorziene werkwijze in het LOS, met dien verstande dat we alleen kiezen voor regelgeving in de omgevingsverordening als dat echt niet anders kan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de tekst van hoofdstuk 3.4.3 "kunnen nog wel van toepassing zijn" aan te passen naar "zijn en blijven onverkort van toepassing".	ZW-1263-1

Standpunt GS

Het principe dat onderliggende lagen van de groenblauwe landbouwzone van toepassing zijn wordt gehandhaafd.
Het woord "kunnen" in deze zin slaat vooral op het feit dat er onder de verwevingsgebieden ook nog andere lagen kunnen liggen. Dit is echter niet overal zo.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dat in de omgevingsverordening het volgende wordt vastgelegd: dat gemeenten verplicht worden om gesubsidieerde landschapselementen op te nemen in het omgevingsplan. Hierbij vraagt indiener twee zaken. 1. Een uitbreiding van paragraaf 4.6.4 van het omgevingsbeleid. 2. Een uitwerking van de rolverdeling tussen provincie en gemeenten.	ZW-1035-15

Standpunt GS
We kiezen er nu niet voor om landschapselementen verplicht in het omgevingsplan op te nemen. We voorzien dat dit mogelijk een extra drempel opwerpt voor initiatiefnemers die nieuwe landschapselementen willen aanleggen, waardoor het beleid om groenblauwe dooradering te realiseren achter kan blijven.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt: Artikel 8.2 van de Omgevingsverordening Limburg moet worden uitgebreid zodat ook externe effecten van activiteiten buiten het NNL kunnen worden meegewogen bij vergunningverlening en planvorming. Indiener doet een voorstel hoe dit in de POVI geformuleerd kan worden (pag 6)	ZW-1035-19

Standpunt GS
De motiveringsplicht voor de kaartlagen van de groenblauwe landbouwzone houdt onder meer in dat gemotiveerd dient te worden hoe negatieve effecten op het NNL worden voorkomen. Voor zones rondom andere delen van de NNL gaan we niet mee met de wens voor verbreding van deze externe werking op het NNL. We denken dat door de ruimtelijke bescherming van het NNL, door goed natuurbeheer en door natuurherstelmaatregelen in voldoende mate wordt voorzien in het behoud van de kwaliteit en oppervlakte van het NNL.
Voorts profiteert het NNL ook van generieke maatregelen die tbv N2000 gebieden worden genomen, zoals de reductie van stikstof.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.74 Windturbines bedreigen natuurgebieden

Zienswijze	Indiener
De indiener benadrukt dat de zoekgebieden liggen in een groencorridor tussen Natura 2000-gebieden, met wettelijk beschermde dassenburchten. Windturbines zouden deze corridor verstoren, wat in strijd is met Europese natuurwetgeving.	ZW-0044-3
De indiener heeft bezwaar tegen het zoekgebied EN_Zoekgebieden_wind #240 omdat het gelegen is nabij natuurpark Maasduinen en windturbines een groot gevaar vormen voor de vleermuizen, die er leven.	ZW-0066-3
Indiener geeft aan dat de aanwezigheid van windturbines nabij natuurcompensatiegebied De Breidberg het doel van deze compensatie ondermijnt.	ZW-0105-8
Indiener geeft aan dat De Breidberg en Driestruik belangrijke natuur- en wandelgebieden zijn die door windturbines ernstig worden aangetast.	ZW-0128-10 ZW-0130-10
Indiener geeft aan dat de geplande windturbines in t Hanik leiden tot vogelsterfte en het sterven van zeldzame, beschermde vleermuizen.	ZW-1129-4
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van een grensoverschrijdend nationaal park, waaronder de uitbreiding van Nationaal Park De Meinweg naar de Duitse zijde, door de aanwezigheid van windturbines zou worden ondermijnd.	ZW-0848-4
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines in de Beegderheide en Hornerheide onwenselijk is vanwege aantasting van de ecologie, inclusief foerageer routes van vleermuizen, beschermde vogelsoorten en verlies van leefgebied en rustplaatsen voor diverse beschermde diersoorten.	ZW-0284-1
Indiener geeft aan dat de 'passende beoordeling' niet onderzoekt hoe windmolens de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden aantasten.	ZW-0130-12
Indiener geeft aan dat de plaatsing van windturbines in het gebied oostelijk van Roermond, met name op het Wolfsplateau in de gemeente Roerdalen, uiterst ongewenst is omwille van ligging bij Duitse Natura 2000-gebieden en verzoekt om dit gebied als "uitsluitingsgebied" aan te wijzen. Hierbij wordt tevens verwezen naar een eerder standpunt uit 2016 van Natuur en Milieufederatie Limburg. Tot slot zijn gesprekken lopende over de ontwikkeling van een grensoverschrijdend nationaalpark in dit gebied.	ZW-1464-2
Indiener geeft aan dat de plaatsing van windturbines in het gebied ten oosten van Roermond, met name op het Wolfsplateau in de gemeente Roerdalen, en in de grensgebieden van de gemeente Roermond en Reuver onwenselijk is vanwege de nabijheid van Duitse Natura-2000- en andere natuurgebieden.	ZW-0848-2
Indiener geeft aan dat de realisatie van windturbines in de zoekgebieden rondom Melick ernstige ecologische risico’s met zich meebrengt, waaronder verstoring van beschermde flora en fauna en obstakels voor de West-Europese trekroute van de Europese kraanvogels (Rode Lijst).	ZW-1105-2

Indiener geeft aan dat diverse wettelijk beschermde soorten zoals knoflookpad, zandhagedis, rugstreeppad, das, vos, ree en diverse vogelsoorten risico lopen door de aanwezigheid van windturbines.	ZW-0128-4 ZW-0130-4
Indiener geeft aan dat diverse wettelijk beschermde soorten, zoals de knoflookpad, zandhagedis, rugstreeppad, das, vos, ree en diverse vogelsoorten, risico lopen door de aanwezigheid van windturbines in de zoekgebieden.	ZW-0105-7
Indiener geeft aan dat er een conflict bestaat tussen windturbineplannen in het gebied van Echt-Susteren en het natuurgebied 'Im Eiländchen' en verzoekt om af te zien van windturbines nabij dit gebied.	ZW-1464-4
Indiener geeft aan dat er een vogelbeschermingsgebied en Natura 2000 gebied nabij t Hanik liggen, waardoor de locatie ongeschikt is voor een windpark.	ZW-1129-9
Indiener geeft aan dat er hoge insectensterfte zal zijn door de geplande windturbines in t Hanik.	ZW-1129-5
Indiener geeft aan dat het natuurcompensatiegebied De Breidberg wordt ondermijnd door windturbines in de nabijheid.	ZW-0130-5
Indiener geeft aan dat windmolens als overlastgevend en schadelijk voor de natuur, zoals voor vogels, kunnen worden ervaren.	ZW-0479-1
Indiener geeft aan dat windturbines een gevaar vormen voor de ingekorven vleermuis en andere fauna, zoals roof- en trekvogels, in het gebied.	ZW-0392-2
Indiener geeft aan dat windturbines in en in de nabijheid van zoekgebied 20 een risico vormen voor broed- en rustgebieden van soorten zoals rugstreeppadden, bijeneters, kraanvogels, vossen, en reeën.	ZW-0266-4
Indiener geeft aan dat windturbines in het gebied oostelijk van Roermond de plannen voor een binationalen Nationalpark zouden kunnen verstoren en daarom zeer ongewenst zijn. Indiener verwijst daarnaast naar het document "Standpunt over windenergie van de Natuur- en Milieufederatie Limburg uit 2016." Ook hierin werd een plaatsing van windturbines in het gebied ten oosten van Roermond uitgesloten. Verder dient voor de locatie van windturbines ook rekening gehouden te worden met de ontwikkeling van Nationaalpark Meinweg op zowel Duits als Nederlands grondgebied.	ZW-1070-3
Indiener geeft aan dat windturbines nabij natuurreservaat Breehei onwenselijk zijn vanwege risico's voor flora, fauna en waterwinning.	ZW-0929-2
Indiener stelt dat de aanleg en exploitatie van windturbines extra stikstofuitstoot met zich meebrengt, wat nadelig is voor al overbelaste Natura-2000 gebieden in de omgeving	ZW-0034-9
Indiener stelt dat de locatie van zoekgebied 21 onverenigbaar is met de ecologische doelstellingen en juridische bescherming van de meinweg	ZW-0035-10
Indiener stelt dat de Natura-2000 gebieden kwetsbare systemen herbergen die ernstig verstoord kunnen raken door de aanleg en exploitatie van windturbines	ZW-0034-3
Indiener stelt dat grootschalige energieopwekking negatieve effecten heeft op natuur en biodiversiteit, waaronder vliegroutes van vleermuizen en vogels (inclusief beschermde soorten).	ZW-0131-5

Indiener stelt dat her toestaan van windturbines in de directe nabijheid van natuurcompensatiegebied De Breidberg het doel van de natuurcompensatie ondermijnt	ZW-0034-5
Indiener stelt dat in de beoordeling niet is onderzocht in hoeverre de aanleg van windmolens in en om zoekgebied 20 en 21 leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen natura-2000 gebieden	ZW-0034-12
Indiener stelt dat in en rond de zoekgebieden wettelijk beschermde soorten voorkomen, zoals overvliegende vogels die risico lopen op aanvaring met turbinebladen	ZW-0034-4
Indiener stelt dat nabij Natura 2000-gebieden en andere beschermde natuur meer terughoudendheid moet worden betracht.	ZW-0469-18
Indiener stelt dat windturbines aantoonbaar risico vormen voor het Peelgebied (Natura 2000 gebied) door aanvaring en verstoring van migratieroutes van vogels, vleermuizen en insecten	ZW-0267-5
Indiener stelt dat windturbines een direct risico vormen op aanvaringen, verstoring van broed- en rustgebieden en versnippering van leefgebieden van soorten	ZW-0035-6
Indiener stelt dat zoekgebied 20 grenst aan natuurcompensatiegebied de Breidberg en de plaatsing van windturbines haaks staat op het oorspronkelijke doel van natuurcompensatie omdat het eerdere inspanningen om biodiversiteit te behouden ondermijnt	ZW-0035-5
Indiener stelt dat zoekgebied 21 direct tegen kwetsbaar en ecologisch zeer waardevol natura-2000 gebied De Meinweg aanligt en dat volgens Europese regelgeving bij mogelijke effecten op Natura-2000 een passende beoordeling verplicht is	ZW-0035-9
Indiener stelt voor om biodiversiteitsdoelen niet te ondermijnen door de aantoonbare negatieve impact van windturbines op insecten, zoals de jaarlijkse doding van tonnen insecten.	ZW-0267-6
Indiener stelt voor om de plannen voor windturbines in het gebied rond Kerkrade en Landgraaf te herzien, gezien de bescherming van het aangrenzende Natura 2000 gebied.	ZW-1464-3
Indiener stelt voor om de recreatieve functie van de open agrarische landschappen en NNL-gebieden rondom Melick, die bijdragen aan de fysieke en mentale gezondheid van bewoners en bezoekers, te beschermen tegen aantasting door windturbines.	ZW-1105-7
Indiener stelt voor om het gebied ten oosten van Roermond aan te wijzen als uitsluitingsgebied voor windturbines, in lijn met de visie van de Natuur en Milieufederatie Limburg uit 2016.	ZW-0848-3
Indiener stelt voor om in het gebied van Echt-Susteren af te zien van windturbines vanwege bescherming van natuurgebied ‘Im Eiländchen’.	ZW-1070-5
Indiener stelt voor om windturbines nabij Kerkrade en Landgraaf uit te sluiten vanwege bescherming van natuurgebieden.	ZW-1070-4
Indiener stelt voor om windturbines niet te plaatsen in gebieden waar kwetsbare ecosystemen en beschermde flora en fauna aanwezig zijn, zoals de gebieden rondom Melick.	ZW-1105-3

Indiener verzoekt de wettelijke bescherming van natuurcompensatiegebieden en Natura 2000-gebieden serieus te nemen, ook in het licht van eerder gemaakte afspraken over natuurbehoud;	ZW-0035-3
Indiener verzoekt ecologisch gevoelige zones als uitsluitingsgebied aan te merken.	ZW-0486-8
Indiener verzoekt om bescherming van vogels tegen windmolens, omdat zij hierdoor dood vliegen.	ZW-0456-4
Indiener wijst op de ecologische waarde van zoekgebied 21, De Meinweg, dat beschermd is onder de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Indiener wijst op het risico op barrierewerking, verstoring van migratieroutes, aanvarings gevaar voor vogels en vleermuizen en cumulatieve stikstofbelasting en verstoring door geluid en slagschaduw.	ZW-0266-8
Indiener wijst op de risico's van giftige stoffen uit windmolenwieken in het waterwingebied van natuurreservaat Breehei.	ZW-0515-4
Indiener wijst op het risico op barrierewerking, verstoring van migratieroutes, aanvaringsgevaar voor vogels en vleermuizen, cumulatieve stikstofbelasting en verstoring door geluid en slagschaduw.	ZW-0266-9

Standpunt GS

De mogelijke locaties van de windturbines zijn zoekgebieden. Mocht een windturbine daadwerkelijk gerealiseerd worden, dan vraagt deze projectrealisatie altijd nader locatie specifiek onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden (zoals de Omgevingswet), waaronder de bescherming van natuur.

Voorstel aan PS

Zoekgebieden handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er ernstige ecologische risico’s zijn vanwege de nabijheid van de Natura 2000-gebieden Roerdal en De Meinweg.	ZW-0128-3 ZW-0130-3
Indiener geeft aan dat windturbines extra stikstofuitstoot veroorzaken, wat nadelig is voor Natura 2000-gebieden.	ZW-0128-9 ZW-0130-9
Indiener verzoekt om bescherming van natuur en Natura-2000 gebieden zoals Nationaal Park de Meinweg en Lüsekamp tegen de negatieve impact van windturbines.	ZW-0192-12

Standpunt GS

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden, waaronder de bescherming van natuur op grond van de Omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het plaatsen van windmolens in het genoemde buitengebied (226-229-232-234-236-237) een negatieve invloed zal hebben op de natuur en het leefgebied van dieren.	ZW-0497-1
Indiener stelt dat windturbines een negatieve impact hebben op de lokale natuur, vooral door risico's voor flora en fauna (vogelaanvaringen), en dat het unieke landschap schade ondervindt.	ZW-1472-3

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Het aanwijzen van de zoekgebieden windenergie is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Gedetailleerde lokale effecten worden getoetst wanneer een concreet voorstel binnenkomt. Wij maken op dat moment een definitieve, situatie-specifieke, belangenafweging. In deze belangenafweging worden ook de potentiële natuur- en landschapseffecten meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het behoud van natuurcompensatiegebied De Breidberg, dat belangrijk is voor kwetsbare soorten zoals de knoflookpad en de zandhagedis.	ZW-0266-2

Standpunt GS

De mogelijke locaties van de windturbines zijn zoekgebieden. Mocht een windturbine daadwerkelijk gerealiseerd worden, dan vraagt, ook voor de Breidberg, deze projectrealisatie altijd nader locatie specifiek onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden (zoals de Omgevingswet), waaronder de bescherming van natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.75 Yard-E

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat de Gemeenteraad van Sittard-Geleen heeft gekozen voor een groene bestemming van de Yard-E in de vastgestelde Omgevingsvisie.	ZW-0168-5
Indiener benadrukt dat het realiseren van een groene bestemming van Yard-E bijdraagt aan het versterken van het natuurareaal in Limburg, in lijn met het POVI en gemeentelijke visies.	ZW-0168-8

Indiener geeft aan dat de balans in de Westelijke Mijnstreek te vaak doorslaat naar economische belangen ten koste van ecologische belangen.	ZW-0246-2
Indiener geeft aan dat de balans tussen economie en ecologie in de Westelijke Mijnstreek te vaak doorslaat naar economische belangen, ten koste van natuur en leefbaarheid.	ZW-0168-3
Indiener geeft aan dat de balans tussen economie en ecologie te vaak in het voordeel van economische belangen is doorgeslagen in de Westelijke Mijnstreek.	ZW-1265-2
Indiener geeft aan dat de gemeente Echt-Susteren meermaals heeft aangegeven een groene invulling van de Yard-E te ondersteunen, met het oog op de leefbaarheid van Nieuwstadt.	ZW-0168-6
Indiener geeft aan dat de gemeente Sittard-Geleen en de gemeente Echt-Susteren voorstander zijn van een groene invulling van de Yard-E.	ZW-0181-3
Indiener geeft aan dat de groene bestemming van de Yard-E aansluit bij de Omgevingsvisie van de gemeente Sittard-Geleen en de visie van de gemeente Echt-Susteren.	ZW-0143-4
Indiener geeft aan dat een groene bestemming van de Yard-E belangrijk is voor de leefbaarheid van de woonkern Nieuwstadt.	ZW-0246-4
Indiener geeft aan dat het van groot belang is voor de leefbaarheid van Nieuwstadt dat de Yard-E niet wordt omgevormd tot bedrijventerrein.	ZW-0143-2
Indiener geeft aan dat het versterken van natuur op de Yard-E kan bijdragen aan het provinciale voornemen om het areaal aan natuur in Limburg te vergroten.	ZW-0246-5
Indiener stelt dat de uitbreiding van de Brightlands campus op de Lexhy ten noorden van Chemelot een zeer groot risico is voor het Natuurnetwerk Limburg. Er zitten veel vogelsoorten in het bos en het aandeel Natuurnetwerk in de gemeente Sittard-Geleen is al klein.	ZW-0917-4
Indiener stelt voor om de voormalige Yard-E te ontwikkelen tot een natuurgebied langs de Geleenbeek, eventueel in combinatie met natuurinclusieve landbouw.	ZW-0168-2
Indiener stelt voor om het gebied van Yard-E een groene bestemming te geven, in lijn met de Omgevingsvisie van de gemeente Sittard-Geleen en de visie van de gemeente Echt-Susteren.	ZW-1265-3
Indiener stelt voor om in het POVI de natuur langs de Geleenbeek te versterken, mede ter compensatie van het gekapte Sterrebos.	ZW-0164-2
Indiener stelt voor om natuurontwikkeling op de Yard-E te combineren met natuurinclusieve landbouw.	ZW-0246-9
Indiener stelt voor om samen met betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen voor natuurversterking langs de Geleenbeek op de voormalige Yard-E.	ZW-0143-3
Indiener stelt voor om samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om de natuur langs de Geleenbeek te versterken op de locatie van de voormalige Yard-E.	ZW-0246-7
Indiener stelt voor om samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om de natuur langs de Geleenbeek te versterken op de voormalige Yard-E locatie.	ZW-0168-7

Indiener stelt voor om samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om natuur langs de Geleenbeek te versterken op het terrein van de Yard-E.	ZW-0146-3
Indiener stelt voor om samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen voor natuurversterking langs de Geleenbeek ter compensatie van het gekapte Sterrebos.	ZW-0181-2
Indiener verzoekt de Provincie om gebieden aan te wijzen voor kwantitatieve en kwalitatieve natuur (behoud en vooral structurele uitbreiding) ter versterking en uitbreiding van de natuur. Waarbij de indiener de Provincie verzoekt te kiezen voor een groene bestemming (Natuur) van het 27 hectare grote Yard-E terrein. En indiener verzoekt de Provincie verder om op voornoemd terrein samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om natuur langs de Geleenbeek te versterken.	ZW-0930-4
Indiener verzoekt met klem om in de POVI te kiezen voor een groene inrichting van de 27 hectare grote voormalige Yard-E en om hier samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om hier natuur langs de Geleenbeek te versterken mede ter compensatie van het voor niets opgeofferde Sterrebos. Het voornemen om in Limburg het areaal aan natuur te versterken kan volgens de indiener op deze locatie voor een deel gerealiseerd worden en dan sluit het POVI ook aan bij de Omgevingsvisie van de gemeente Sittard-Geleen en de visie van de gemeente Echt-Susteren.	ZW-1139-1
Indiener verzoekt om behoud van Yard E als groen gebied en om deze niet de bestemming bedrijventerrein te geven.	ZW-0262-1
Indiener verzoekt om bij voormalige Yard-E samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om hier natuur langs de Geleenbeek te versterken mede ter compensatie van het voor niets opgeofferde Sterrebos.	ZW-0134-2 ZW-0139-2 ZW-0155-6 ZW-0162-2 ZW-0174-11 ZW-0183-2
Indiener verzoekt om compensatie voor het eerder opgeofferde Sterrebos door natuurversterking op de voormalige Yard-E.	ZW-0143-5
Indiener verzoekt om de versterking van natuur op het terrein van de Yard-E mede ter compensatie voor het opgeofferde Sterrebos.	ZW-0146-4
Indiener verzoekt om een groene bestemming te geven aan de 27 hectare grote voormalige Yard-E, in plaats van deze aan te wijzen als bedrijventerrein.	ZW-0246-1
Indiener verzoekt om een groene bestemming van de 27 hectare grote voormalige Yard-E in plaats van een bedrijventerrein.	ZW-0181-1 ZW-0164-1
Indiener verzoekt om een groene bestemming van de 27 hectare grote voormalige Yard-E, ter versterking van de natuur langs de Geleenbeek, mede ter compensatie van het opgeofferde Sterrebos. Indiener geeft aan dat de gemeente Sittard-Geleen en de gemeente Echt-Susteren voorstander zijn van een groene invulling van de Yard-E.	ZW-1006-1
Indiener verzoekt om een groene bestemming van de voormalige Yard-E van 27 hectare en om samen met de betrokken gemeenten en het	ZW-1265-1

Waterschap een plan te ontwikkelen om de natuur langs de Geleenbeek te versterken.	
Indiener verzoekt om een groene bestemming voor de 27 hectare grote voormalige Yard-E locatie, gelegen naast de woonkern van Nieuwstadt.	ZW-0168-1
Indiener verzoekt om een groene bestemming voor de 27 hectare grote voormalige Yard-E, grenzend aan de Geleenbeek, en stelt voor hier natuur te versterken in combinatie met natuurinclusieve landbouw.	ZW-0143-1
Indiener verzoekt om een groene inrichting van de 27 hectare grote voormalige Yard-E in plaats van een bedrijventerrein.	ZW-0146-1
Indiener verzoekt om in de POVI te kiezen voor een groene inrichting van de 27 hectare van het voormalige Yard-E en om samen met de betrokken gemeenten en Waterschap Limburg een plan te ontwikkelen om natuur langs de Geleenbeek te versterken in combinatie met natuurinclusieve landbouw. Dit mede ter compensatie van het Sterrebos.	ZW-0917-3
Indiener vraagt te kiezen voor een groene inrichting van het gebied en samen met de gemeenten Sittard-Geleen en Echt-Susteren en het Waterschap hier natuur te ontwikkelen in compensatie voor het gekapte Sterrebos.	ZW-0236-5
Indiener wijst erop dat de Gemeenteraad van Sittard-Geleen al heeft gekozen voor een groene bestemming van de Yard-E in de Omgevingsvisie.	ZW-0246-10
Indiener wijst erop dat de groene bestemming van de Yard-E aansluit bij de Omgevingsvisie van de gemeente Sittard-Geleen en de visie van de gemeente Echt-Susteren.	ZW-0246-3
Indiener wijst erop dat het Sterrebos eerder zonder noodzaak is opgeofferd en pleit voor compensatie door natuurontwikkeling op de Yard-E.	ZW-0246-6

Standpunt GS

De betreffende locatie heeft momenteel de bestemming bedrijventerrein, maar is alsnog niet als zodanig in gebruik. Een eventuele toekomstige heroverweging qua bestemming is aan de gemeente en de eigenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied van 27 hectare Yard-E een groene bestemming te geven in plaats van een bedrijventerrein.	ZW-0275-1
Indiener wijst erop dat de recente beëindiging van de anterieure overeenkomst met VDL NedCar een kans biedt om de bestemming van Yard-E te heroverwegen.	ZW-0168-4

Standpunt GS

De betreffende locatie heeft momenteel de bestemming bedrijventerrein, maar is alsnog niet als zodanig in gebruik.

Een eventuele toekomstige heroverweging qua bestemming is aan de gemeente en de eigenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.76 Zonering in relatie tot vergunning

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een verandering van de zonering problemen veroorzaakt voor het bedrijf en de geldige NB-vergunning.	ZW-0762-2
Indiener stelt dat de nieuwe regels van de Groenblauwe Landbouwzone problematisch zijn voor het verkrijgen van een vergunning voor het uitbreiden van de loods en het huisvesten van buitenlandse medewerkers.	ZW-1010-5
Indiener stelt voor rekening te houden met de geldige NB-vergunning bij toekomstige zoneringswijzigingen.	ZW-0763-3

Standpunt GS

Een natuurvergunning ziet op de bescherming van een N2000-gebied en de daar voorkomende natuurwaarden. Het al dan niet begrenzen van een gebied als bv Groenblauwe landbouwzone doet daar niet aan af. Het feit dat een gebied in een dergelijke zone gelegen is, bepaalt dus niet of er een vergunningplicht is. Dat volgt uit de aanwijzing van het natuurgebied als N2000-gebied, de daar voorkomende natuurwaarden en de daarbij horende wettelijke bepalingen. De begrenzing als Groenblauwe landbouwzone kan wel een indicatie geven dat goed gekeken moet worden naar het al dan niet bestaan van een vergunningplicht in het kader van de Omgevingswet, onderdeel natuurvergunning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5. Water

5.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De huidige POVI tekst over water bevat veel herhaling en vaag taalgebruik. Hierdoor ontstaat geen overzicht en dwarsverbanden. Indiener verzoekt om hier aandacht aan te besteden.	ZW-0302-71

Standpunt GS

Mede door de opzet van het DSO bevat de POVI dubbelingen in de tekst. We zullen deze waar mogelijk verwijderen.

Voorstel aan PS

Dubbelingen waar mogelijk verwijderen.

Zienswijze	Indiener
De waterzonering en het bijbehorende beschermingsregime is naar mening van indiener niet helder, wat inzicht in de invloed op ontwikkelingen binnen deze zones, zoals woningbouw, bemoeilijkt. Indiener verzoekt om dit te verduidelijken.	ZW-0302-74

Standpunt GS

De zonering is bedoeld om duidelijkheid te geven in de gewenste ruimtelijke ontwikkeling. We zullen in de POVI de zonering waar nodig aanscherpen.

Voorstel aan PS

De zoneringen, met name die van de groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied en primaire landbouwzone aanscherpen.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat Hoofdstuk 6 van de POVI achterblijft in consistentie, samenhang en beleidsmatige scherpte, en vraagt om herziening van het hoofdstuk om meer richting en duidelijkheid te bieden.	ZW-0196-78

Standpunt GS

De structuur en de duidelijkheid van de POVI komt voort uit de zonering en de lagenbenadering. Door de verschillende lagen binnen de groenblauwe landbouwzone te onderscheiden geven we meer duidelijkheid over de doelstellingen in de verschillende kaartlagen.

Tekstueel zullen we de dubbelingen er uit halen en waar nodig verduidelijken.

Voorstel aan PS

Dubbelingen uit de tekst halen en de tekst waar nodig verduidelijken.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat verdere stappen noodzakelijk zijn voor een toekomst waarin we leven met water en de grote opgaves daarbij niet voor ons uit te schuiven of af te wentelen.	ZW-1204-15

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat er grote opgaven zijn. Wij willen met de POVI ruimtelijke handvaten geven voor de aanpak van de wateropgaven. Nadere uitwerking vindt plaats in onder meer het programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en het Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de leesbaarheid en integrale afstemming beter kan en dat bronvermelding ontbreekt. Indiener verzoekt dit te verbeteren en aan te vullen.

Indiener					
ZW-0317-58	ZW-0224-52	ZW-0237-38	ZW-0240-43	ZW-0241-38	ZW-0278-58
ZW-1473-38	ZW-1479-90				

Standpunt GS

Mede door de structuur van het DSO zijn er een aantal dubbelingen in de tekst. We zullen waar mogelijk deze weghalen, daarnaast zullen we de consistentie tussen de hoofdstukken verbeteren en bronvermeldingen opnemen. Met name van de kaarten.

Voorstel aan PS

Dubbelingen uit de tekst waar mogelijk verwijderen, consistentie tussen de hoofdstukken verbeteren en bronnen vermelden.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een onevenwichtige oplossingsrichting is voor vitale bodem en robuust watersysteem. Bodem- en watersysteem vitaliteit staan onder druk en organisch stofbeheer is niet toereikend. Verzoek: Versterk de ambitie door in te zetten op watersysteemherstel en kritisch te kijken naar grondgebruiken die bodem en water belasten zonder voedselproductie. Formuleer specifieke maatregelen en prioritaire pilotlocaties voor bodem- en watersysteemherstel in de POVI.	ZW-0188-14

Standpunt GS

Wij streven naar een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem. de ruimtelijke indeling in deze POVI met de groenblauwe landbouwzone en de onderliggende kaartlagen biedt handvaten om ons te helpen dit doel te bereiken. In het kader van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) zullen we nader kijken naar maatregelen. in de overgangsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de tekst rondom wateropgaven tegenstrijdigheden aanwezig lijken, met name in relatie tot waterbeschikbaarheid, waarbij droogteproblematiek en wateroverlast onvoldoende worden geadresseerd en om een duidelijkere duiding van prioriteiten, maatregelen en onderlinge afhankelijkheden vragen.	ZW-0317-186

Standpunt GS

Droogte, wateroverlast en waterkwaliteit en de beschikbaarheid van drinkwater zijn alle grote opgaven. Deze komen in hoofdstuk 6 allemaal aan bod. Daarbij zijn de opgaven in Zuid Limburg anders als in Noord en Midden Limburg. Daarnaast zijn opgaven ook anders in beekdalen als op hellingen of in droogdalen. Daarom hebben we in de groenblauwe landbouwzone de onderliggende kaartlagen zichtbaar gemaakt en gebruiken we deze om ons beleid vorm te geven. Voor het onderdeel water volgt een uitwerking in het Provinciaal waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de indeling in Groenblauw landbouwzone omdat hij meent dat de veiligheid en waterhuishouding in het gebied reeds voldoende zijn geborgd	ZW-0215-4

Standpunt GS

In de groenblauwe landbouwzone zijn gebieden opgenomen waar opgaven liggen voor water en natuur. Zoals beekdalen, hellingen, natte laagten en ecologische verbindingszones etc. Dit zijn gebieden waar we wenselijke ontwikkelingen willen ondersteunen. Waar maatregelen genomen zijn of nog genomen worden en waar we voornemens zijn om middels een motiveringsplicht in de provinciale omgevingsverordening de negatieve invloed van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te mitigeren of compenseren. de grenzen van de groenblauwe landbouwzone voor beekdalen, hellingen, natte laagten, droogdalen, intrekgebieden N2000 en ecologische verbindingszones zijn gebaseerd op onderzoek, geomorfologie en landschap.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.1 op dat de uitdagingen door klimaatverandering missen in de inleiding. Bereid deze zin als volgt uit: "Het realiseren van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van voldoende kwaliteit, nu en in de toekomst, onder veranderende omstandigheden door klimaatverandering".	ZW-1204-100

Standpunt GS

Er zijn meerder factoren van invloed op het bereiken van onze doelstelling. Klimaatverandering is een hele belangrijke. Maar ook demografische ontwikkelingen en de economie is van belang. We hebben dit niet in de formulering van de doelstelling meegenomen, maar zijn ons er ter degen van bewust dat deze ontwikkelingen invloed hebben op het bereiken van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist het fundamentele uitgangspunt dat het watersysteem een samenhangend geheel van grond- en oppervlaktewater is en vraagt om een veel krachtiger uitwerking van het uitgangspunt van Watersysteemherstel dat recht doet aan de gehele kringloop.	ZW-1204-37

Standpunt GS

Het realiseren van een duurzaam robuust en ecologische gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit is het uitgangspunt van ons waterbeleid. Dat betekent enerzijds herstel van het watersysteem, maar ook het aanpassen van onze ruimtelijke inrichting aan het watersysteem en meer rekening houden met water en bodem in onze ruimtelijke ontwikkeling. Naar onze mening zit dit voldoende in de huidige POVI teksten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in paragraaf 6.1.1 toelichting op het watersysteem als kringloop en dat de opdeling in onderdelen geen recht doet aan de fysieke werkelijkheid.	ZW-1204-101

Standpunt GS

Het watersysteem is een samenhangend systeem. Grondwater en oppervlaktewater, waterkwantiteit en waterkwaliteit zijn allen verbonden.

Om te kunnen focussen is de tekst gebaseerd op een onderverdeling in waterkwantiteit, waterkwaliteit, droogte, wateroverlast drinkwater etc. Als Limburg zijn we maar een onderdeel van de totale kringloop, waarin onze buurlanden en buurprovincies een grote rol spelen. Voor ons zijn vasthouden van de neerslag en het beschikbare water niet te snel onze provincie uitvoeren via de Maas bijvoorbeeld van groot belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Groenblauwe zone weer flink is uitgebreid zonder voldoende aandacht voor goed waterbeheer (bufferen van water, bergen van overtollig water), en dat het behoud van landbouwgrond in het geding komt.	ZW-0535-8

Standpunt GS

Het vasthouden van het water dat gevallen is en het toevoegen van dit water aan het grondwatersysteem is een belangrijk uitgangspunt voor het waterbeleid dat in de POVI is opgenomen. Om dit ruimtelijk te ondersteunen zijn in de POVI de gebieden die de groenblauwe mantel vormen apart aangegeven met onderscheiden doelstellingen. Zo gelden er voor hellingen andere doelstellingen als voor beekdalen of natte laagten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aanpassing van de kaartlaag natuurbeekzone bij Thorn/Wessem zodat deze op de locatie ligt van de te verplaatsen beek	ZW-0188-79

Standpunt GS

De zones natuurbeek zijn in de provinciale omgevingsverordening opgenomen om voldoende ruimte te hebben bij de herinrichting van natuurbeken om deze te laten meanderen. Het is bekend dat deze zones niet meer overal kloppen. Bij de volgende aanpassing (ná 2026) van de Omgevingsverordening zullen we de zones actualiseren. Dit is ook in de tekst van de POVI in paragraaf 6.5.8. opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener doet het voorstel om de tekst in de documenten aan te passen zodat de wateropgaven beter worden ingevuld, zoals hierboven beschreven.	ZW-0534-6

Standpunt GS

In hoofdstuk 6 van de POVI worden verschillende kanten van de wateropgaven belicht en wordt in grote lijnen beschreven hoe wij bij toekomstige ontwikkelingen om willen gaan met deze wateropgaven. Het gaat hierbij om een visie. Het uitwerken van concrete maatregelen behoort niet tot de doelstellingen van de POVI. Ook andere overheidslagen, zoals gemeentes en het waterschap, spelen hierbij een rol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat dubbele gebiedsbenamingen zoals “Beekdal” en “Droogdal” verwarrend en foutief zijn en hersteld moeten worden.	ZW-1053-22

Standpunt GS

In het hoofdstuk water zijn de beekdalen allen als beekdal benoemd en de droogdalen als droogdal. De definitie van droogdalen is verduidelijkt. In het hoofdstuk landschap is gekozen voor een andere benaming om verwarring te voorkomen

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot aanpassing van de POVI. De definitie van droogdal is verduidelijkt. De beekdalen in het hoofdstuk landschap hebben een andere benaming gekregen.

Zienswijze	Indiener
"Indien nodig worden er dan ook regels opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg". Dat geldt toch ook voor de andere zones, zoals groenblauwe landbouwzone? Indiener merkt op bij paragraaf 6.3.6: aanpassing en/of opnemen in omgevingsverordening kan toch bij alle zones een mogelijkheid zijn, waarom dan hier zo expliciet noemen?	ZW-1204-134

Standpunt GS

In de overgangsgebieden gaan we eerst een gebiedsproces starten om te bezien welke maatregelen genomen moeten worden en of er wellicht regels moeten worden gesteld om de doelen te bereiken. In andere gebieden nemen we in de volgende herziening van de omgevingsvisie al regels op. Op meerdere plaatsen in de POVI hebben we de relatie tussen het LOS (de gebiedsprocessen) en de Overgangsgebieden en regels verduidelijkt.

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot aanpassing van de POVI. We verduidelijken de relatie tussen het LOS, de gebiedsprocessen in de Overgangsgebieden en de regels in de Omgevingsverordening.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 3.4.3: Graag zien we de definitie van watervriendelijk terugkomen, alsmede de relatie tot het principe van water en bodem sturend en voldoen aan de KRW normen.	ZW-1204-77

Standpunt GS

In de aanpassing van de POVI is gekozen voor een andere benaming: een landbouw die rekening houdt met de opgaven van water, landschap en natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.2 Buitenland

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het thema water ook op te nemen in § 2.6. In Limburg staan de kwantitatieve en kwalitatieve wateropgaven voor grond- en oppervlaktewater immers sterk onder invloed van (de ontwikkelingen in) het buitenland.	ZW-1369-55

Standpunt GS

Het klopt dat zowel de kwantitatieve en kwalitatieve wateropgaven voor grond- en oppervlaktewater onder de invloed staan van onze buurlanden Duitsland en België. In hoofdstuk 6.2.8 en hoofdstuk 6.5.4 wordt daar al bij stil gestaan., maar in hoofdstuk 2.6 zullen wij ook de wateropgave in Euregionale context opnemen.

Voorstel aan PS

In hoofdstuk 2.6 ook de wateropgave in Euregionale context benoemen. Tekstvoorstel: De Maas ontspringt in Frankrijk en stroomt door België naar Nederland. Ook veel regionale Limburgse rivieren en beken zijn grensoverschrijdend: ze stromen vanuit Vlaanderen, Wallonië of Noordrijn-Westfalen onze provincie binnen, om uiteindelijk uit te monden in de Maas. Dit betekent dat de waterkwaliteit en waterkwantiteit in de Maas en in de Limburgse beken wordt beïnvloed door bovenstrooms liggende landen. Daarnaast strekt onze belangrijkste strategische grondwatervoorraad, de Roerdalslenk, zich uit van Noord-Brabant, via Vlaanderen en Limburg naar Noordrijn-Westfalen. Het water uit deze slenk moeten wij daarom delen met onze buurlanden en -provincie en in het beheer van deze slenk moeten wij rekening houden met elkaars belangen ten aanzien van schoon en voldoende grondwater.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt een integrale aanpak en samenwerking tussen belanghebbenden en grondgebruikers in binnen- en buitenland noodzakelijk om een toekomstbestendig watersysteem te realiseren.	ZW-1204-13

Standpunt GS

Wij onderschrijven het standpunt dat een integrale aanpak en samenwerking tussen belanghebbenden en grondgebruikers in binnen- en buitenland noodzakelijk is om een toekomstbestendig watersysteem te realiseren. Om de samenwerking met het buitenland te stimuleren nemen wij als provincie op ambtelijk niveau deel in verschillende gremia waarbij overleg met de buurlanden over het thema water wordt gevoerd. Indien nodig, vindt ook tussentijdse afstemming met onze buurlanden plaats. In sommige gevallen loopt de afstemming met de buurlanden via het ministerie. De samenwerking met de buurlanden blijft een uitdaging, omdat wij als Nederlandse overheidslaag geen mandaat hebben in het buitenland en het soms zoeken is naar een ambtelijke of bestuurlijke evenknie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt met betrekking tot bovenstroomse buurlanden om in heldere doelen en stappen uit te werken wat 'inspanningen', 'verantwoordelijkheden' en 'mogelijkheden' betekent voor de Provincie en wat zij daarin van anderen verwacht.	ZW-1204-41

Standpunt GS

Het mandaat van Provincie Limburg stopt bij de provinciegrenzen en dus ook bij de grenzen die wij delen met Noordrijn-Westfalen, Wallonië en Vlaanderen. Echter stopt water niet bij de provinciegrenzen. Daarom voelt Provincie Limburg de verantwoordelijkheid om, in samenwerking met stakeholders als het waterschap en Rijkswaterstaat, met onze buurlanden voor zover als mogelijk af te stemmen over het grensoverschrijdend waterbeheer. Hoe eerder in het watersysteem problemen kunnen worden voorkomen, hoe beter. Wij zien daarom mogelijkheden en kansen voor maatregelen bovenstrooms, om benedenstrooms wateroverlast of problemen ten aanzien van de waterkwaliteit, te voorkomen. Wij wijzen onze buurlanden graag op deze mogelijkheden en doen via bestaande gremia inspanningen om de Limburgse belangen ten aanzien van water te bewaken. Deze inspanningen doen wij het liefst samen met andere Limburgse of zelfs landelijke waterpartijen, om zo sterker te staan. Wij zoeken hierin de samenwerking met andere waterpartijen op, en verwachten dat zij hiervoor open staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om duidelijkheid over de regierol van de Provincie richting bovenstroomse buurlanden, die nodig is voor KRW-doelen, waterveiligheid en wateroverlast.	ZW-1204-40

Standpunt GS

Provincie Limburg heeft een regierol in het fysieke domein, dat wil zeggen dat het uiteindelijk aan de provincie is om alle belangen die spelen in de fysieke leefomgeving, tegen elkaar af te wegen, en op basis van die afweging keuzes te maken. Voor wat betreft de wateropgaven verschilt de rol van de provincie per onderdeel en zelfs per buurland. Wij nemen richting Duitsland onze rol via de Permanente Grenswatercommissie waar wij zitting in nemen. Vanuit Vlaanderen en Wallonië komt regelmatig de vraag richting Nederland om ons te verenigen en met één aanspreekpunt te werken. Het Rijk neemt die rol als aanspreekpunt op zich, en wij stemmen als provincie daarom af met het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.3 Drinkwater

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat dwarsverbanden voor het thema drinkwater ontbreken tussen beleidskeuzes in verschillende delen van de POVI en veronderstelt dat de samenhang nog inzichtelijk wordt gemaakt.	ZW-1369-11

Standpunt GS

We zijn van mening dat relevante dwarsverbanden voor de drinkwatervoorziening in beeld zijn gebracht. Zie bijvoorbeeld de relatie met de woningbouwambitie, waterbeschikbaarheid en de grote watervragers. Ook de relatie grondwaterbescherming voor de drinkwatervoorziening en landbouw komt aan bod. Als er behoefte is aan verdere toelichting of uitwerking dan gaan we daarover graag met u in gesprek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI aan te geven hoe de ambities met betrekking tot de kwetsbaarheid van de openbare drinkwatervoorziening in Limburg en het nemen van provinciale maatregelen op het gebied van waterkwaliteit in de verordening en sectorale programma’s zullen worden vormgegeven.	ZW-1369-34

Standpunt GS

De POVI is een visie op hoofdlijnen. In het Provinciaal Waterprogramma 2028 - 2032 wordt onder meer de genoemde onderwerpen verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.4 Droogdalen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat droogdalen in paragraaf 6.10.5 uitsluitend worden benoemd in relatie tot Zuid-Limburg, terwijl ze ook zijn aangeduid bij Mook en Middelaar, en verzoekt deze beschrijving aan te vullen zodat het gebiedsbeeld volledig en consistent is.	ZW-0317-190

Standpunt GS

Het klopt dat de droogdalen bij Mook en Middelaar missen op de POVI-kaart met droogdalen. Deze zullen worden toegevoegd.

Voorstel aan PS

De droogdalen bij Mook en Middelaar toevoegen op basis van de geomorfologische kaart.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bebouwing toe te staan in een droogdal bij de eigen wijngaard, omdat door de aanleg van terrassen, greppels, grasranden en agroforestrymaatregelen de afstroming van regenwater effectief wordt tegengegaan en het waterschap deze inrichting positief beoordeelt.	ZW-0494-4

Standpunt GS

De POVI is een visie. Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Provinciale wet- en regelgeving wordt vastgelegd in de omgevingsverordening, die gebaseerd is op de POVI. Voor onder andere de droogdalen geldt volgens de verordening een motiveringsplicht bij een ruimtelijke ontwikkeling. Dat betekent in dit geval dat bij een ruimtelijke ontwikkeling gevraagd wordt hoe de ruimtelijke ontwikkeling bijdraagt aan het behalen van de, in de POVI aangegeven, doelstellingen van een droogdal.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.5 Governance – Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan dat Provincie Limburg de regierol neemt en een impuls geeft aan het halen van de KRW-doelen in 2027. Wees hierbij niet afwachtend richting het Rijk en buurlanden, maar kijk hoe samen met gebiedspartijen een versterkte inzet op het verbeteren van de waterkwaliteit kan worden gegeven.	ZW-1369-33

Standpunt GS

Deze regierol hebben we genomen door In het Provinciaal waterprogramma aan te geven welke maatregelen nodig zijn welke partijen daarvoor verantwoordelijkheid dragen. de verantwoordelijke partijen spreken wij aan op uitvoering van maatregelen. Aan de uitvoering van maatregelen door regionale partijen geven wij een impuls door middel van het Aanvalsplan waterkwaliteit, het Limburgs Offensief Stikstof en de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om de regierol te pakken als bevoegd gezag grondwaterbescherming ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening.	ZW-1369-17

Standpunt GS

In overleg met de Waterleidingmaatschappij Limburg herijken wij het grondwaterbeschermingsbeleid met als doel om de drinkwatervoorziening beter te beschermen en invulling te geven aan de eisen die de kaderrichtlijn Water stelt. Wij spreken het rijk aan op maatregelen die op landelijk niveau moeten worden getroffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat beleidsmatige complexiteit en voortvarende implementatie de samenwerking met omliggende terreinbeheerders, bijvoorbeeld op het gebied van waterbeheer, negatief beïnvloedt.	ZW-0738-4

Standpunt GS

Geen zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor in paragraaf 2.5.2 de zin "Het Rijk is hiervoor primair verantwoordelijk." te vervangen door: "Het Rijk is hiervoor eindverantwoordelijk."	ZW-1204-68

Standpunt GS

Voor de uitvoering van een EU-richtlijn, ook de KRW, is in eerste instantie de lidstaat, dus het rijk verantwoordelijk. In nationale wetgeving worden vervolgens taken en verantwoordelijkheden van regionale overheden bepaald.

Wij zullen ons maximaal inzetten om aan onze taken inzake de KRW uit te voeren. Op de uitvoering van taken waar andere partijen, ook het rijk, verantwoordelijk zijn zullen wij deze partijen aanspreken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de ambitie van een robuust watersysteem een actief grondbeleid met bijbehorende middelen vereist.	ZW-1204-38

Standpunt GS

Daar waar het realiseren van de beleidsambitie om een robuust watersysteem te realiseren noodzaakt tot het verwerven van gronden vraagt dit om daarop toegespitst beleid en de beschikbaarheid van middelen. Wij zullen dit in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 verder uitwerken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat de Provincie een grotere regierol pakt om de waterveiligheid in Limburg te borgen.	ZW-1204-39

Standpunt GS

Het is ons nog niet duidelijk of en zo ja, hoe wij een grotere regierol kunnen en willen innemen bij specifieke gevallen aangaande de hoogwaterveiligheid. Graag gaan we daarover in gesprek met u.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt duidelijk te maken aan wie PL vraagt om advies te vragen bij Waterschap Limburgd en de veiligheidsregio als het gaat om de veiligheidszones 5 en 6 (paragraaf 6.4.12)	ZW-1499-25

Standpunt GS

Bedoelde paragraaf gaat over het toekennen van nieuwe woonfuncties, hetgeen een bevoegdheid is van de gemeenten. Logischerwijs is het daarom ook aan betreffende gemeente om bedoeld advies te vragen. Voor de duidelijkheid zullen wij in de zinsnede 'dient er een advies te worden gevraagd' toevoegen 'door betreffende gemeente'.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.12 in de zinsnede 'dient er een advies te worden gevraagd' toevoegen 'door betreffende gemeente'.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe de Provincie Limburg de vormgeving van het stroomgebiedsperspectief en preventieve waterbeheer kan bevorderen, met inachtneming van haar toezichthoudende verantwoordelijkheid.	ZW-0836-1

Standpunt GS

Wij begrijpen dat deze zienswijze betrekking heeft op de verantwoordelijkheid van het waterschap voor de primaire waterkeringen. Het waterschap heeft de taak om deze keringen zodanig aan te leggen en te onderhouden dat daarmee wordt voldaan aan de landelijk vastgelegde norm voor elke kering. Bij deze landelijke normering is rekening gehouden met de samenhang binnen het stroomgebied. Het toezicht op deze waterschapstaak is belegd bij het rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt: Geef in de POVI aan wanneer de provincie haar bevoegdheid inzet wanneer het waterschap het provinciaal belang niet doeltreffend of tijdig behartigd	ZW-1035-25

Standpunt GS

Hoe de provincie met haar toezichthoudende bevoegdheden omgaat is vermeld in de beleidskaders voor het Interbestuurlijk Toezicht , m.n. het beleidskader 2024-2027, "Provincie midden in de samenleving'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.6 Governance- Centrale systeemverantwoordelijkheid

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de centrale systeemverantwoordelijkheid niet goed is belegd betreffende het op watermanagement gerichte beleidsnetwerk.	ZW-1429-2
Indiener stelt dat de verantwoordelijkheden voor integraal waterbeheer in Limburg niet goed belegd zijn en verzoekt dat de provincie actief regie voert en borging regelt van centrale systeemverantwoordelijkheid.	ZW-1482-1

Indiener wijst erop dat de systeemverantwoordelijkheid op watermanagement gericht beleidsnetwerk bij geen enkele actor goed is belegd.	ZW-1499-12

Standpunt GS

Taken en verantwoordelijkheden betreffende het waterbeheer zijn bij wet toegekend aan verschillende overheden. De provincie kan in deze wettelijke toedeling geen wijziging brengen. Wij constateren wel dat de verdeling van bevoegdheden over verschillende overheden vraagt om een goede onderlinge afstemming.

Gelet op onze verantwoordelijkheid voor het beleid voor het regionale watersysteem voeren wij door middel van het Provinciaal waterprogramma regie en stemmen wij in diverse gremia, op niveau van provincie, stroomgebied en landelijk, af met onze partners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.7 Governance- Primaire waterkeringen

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe PL gaat bevorderen dat Waterschap Limburg de verantwoordelijkheid gaat nemen voor de primaire waterkeringen zoals dit in de vernieuwde Waterwet is belegd bij de waterschappen in plaats van bij Rijkswaterstaat.	ZW-1499-13
Indiener vraagt zich af hoe de Provincie Limburg de primaire waterkeringen gaat bevorderen inachtneming van zijn toezichthoudende verantwoordelijkheid.	ZW-1440-2
Indiener vraagt zich of hoe de Provincie Limburg de waterschappen gaat ondersteunen in het vorm geven van de primaire waterkeringen volgens de vernieuwde Waterwet.	ZW-1429-3

Standpunt GS

De Waterwet is per 1 januari 2024 opgegaan in de Omgevingswet. Waterschap Limburg is beheerder van de primaire keringen langs de Maas in Limburg. Het Rijk is toezichthouder op de primaire waterkeringen. Beheerders hebben de wettelijke plicht om de waterkeringen te onderhouden en te controleren zodat ze voldoen aan de gestelde veiligheidseisen. Er is een wettelijke verplichting vanuit de Omgevingswet om de normen zoals opgenomen in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) op 1 januari 2050 te halen. De Provincie Limburg werkt samen met o.a. het Waterschap Limburg in verschillende hoogwaterveiligheidsprojecten in Limburg, waarbij de kerntaak van de Provincie Limburg in deze projecten is om de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen. Het waterschap rapporteert jaarlijks aan de Provincie Limburg over de voortgang van de uitvoering van het waterbeheerprogramma, waaronder de aanpak van de wateroverlastknelpunten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.8 Waterschap grotere rol

Zienswijze	Indiener
Indiener betreurt het wegnemen van de taak van het Waterschap op panden te beschermen tegen wateroverlast. Dat betekent een verslechtering van het bestaande beleid hetgeen niet wenselijk is.	ZW-0271-131

Standpunt GS

Het waterschap heeft als taak om in gebieden, aangewezen in de provinciale Omgevingsverordening, bescherming te bieden tegen wateroverlast uit het regionale watersysteem tot de norm die per gebied in de verordening is bepaald. Dit jaar zullen wij deze verordening herzien. Het is daarbij niet onze intentie om bescherming weg te nemen die bestaande bebouwing op grond van de thans geldende verordening geniet. Wel handhaven wij het beleid, zoals reeds verwoord in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027, om aangewezen beekdalen zoveel mogelijk vrij te houden van nieuwe bebouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij alle nieuwe planontwikkelingen in alle zones het waterschap te betrekken voor een volwaardig wateradvies.	ZW-1499-26
Indiener verzoekt dat bij alle nieuwe planontwikkelingen in alle beschermingszones altijd het waterschap wordt betrokken voor wateradvies, ongeacht de risicocategorie.	ZW-1482-10
Indiener verzoekt het waterschap te betrekken voor een wateradvies bij alle nieuwe planontwikkelingen in alle zones.	ZW-1440-14
Indiener verzoekt om het wateradvies van het waterschap en de aanbevolen maatregelen in te zetten met betrekking tot de motiveringsverplichting in de Omgevingsverordening.	ZW-1429-4 ZW-1440-3

Standpunt GS

Dit is reeds in de wet geregeld. Op grond van het bepaalde in het Besluit kwaliteit leefomgeving moet bij het opstellen van een omgevingsplan de waterbeheerder worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie in haar toezichthoudende rol meer urgentie aan het waterschap over te brengen.	ZW-1499-16

Standpunt GS

Hoe wij omgaan met onze taak als toezichthouder is aangegeven in de provinciale beleidskaders voor Interbestuurlijk Toezicht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.9 Grondwater

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6.4: Paragraaf is gelieerd aan 6.6.11. Teksten kunnen samengevoegd worden voor betere leesbaarheid.	ZW-1204-185

Standpunt GS

De onderwerpen van 6.6.4 en 6.6.11 hebben inderdaad een duidelijke relatie met elkaar. Vanwege de gekozen structuur van deze POVI kiezen we er voor deze te handhaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in de POVI-kaarten geen verwijzing is naar overlast door grondwater	ZW-0238-126

Standpunt GS

Constatering is correct. Er is geen noodzaak om in een provinciale visie een dergelijke kaart op te nemen. In stedelijk gebied is de gemeente of de perceel eigenaar verantwoordelijk voor het grondwaterpeil.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat provincie Limburg de regierol pakt binnen het waterdossier en glastuinbouw betrekt bij beschikbaarheid en kwaliteit van water, inclusief vergunningverlening voor grondwateronttrekking.	ZW-0274-18

Standpunt GS

De glastuinbouw is en wordt betrokken bij Waterbeschikbaarheid. Ze worden uitgenodigd het convenant mede te ondertekenen. Bevoegd gezag voor vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen voor de glastuinbouw is het waterschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vreest voor beperkingen van het grondgebruik door de hogere grondwaterstanden en het stringenter gebruik van (kunst)meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en leest niet hoe mogelijke bedrijfsschade als gevolg van de POVI gecompenseerd wordt.	ZW-0343-3

Standpunt GS

De POVI is een visie op de ruimtelijke inrichting van Limburg. De verdere uitwerking vindt plaats in aparte programma's en projecten., zoals het Provinciaal Waterprogramma. In dat kader wordt de visie concreet uitgewerkt en komen genoemde zaken zoals regels en eventuele compensaties aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor een betere bescherming van drinkwaterbronnen. Uit eerder aangereikt indicatief kaartmateriaal heeft de indiener mogen afleiden dat vergroting van de 25-jaarszone naar een 200 jaar beschermingsgebied aanzienlijke restricties tot gevolg zal hebben binnen een beduidend groter gebied. Zonder dat aan de voorkant duidelijk is dat die aanwijzing van dat grotere gebied ook tot het gewenste hoger beschermingsniveau gaat leiden. Het lijkt dé (maar verder niet-onderbouwde eendimensionale) oplossing voor een integraal vraagstuk (geohydrologische situatie, gemeente- en landsgrenzen, ruimtegebruik, hemelwaterberging, bodemenergie). Indiener ziet verder op kaart dat de grondwaterbeschermingsgebieden in Venlo niet in dezelfde zonering vallen. Indiener had verwacht dat het grondwaterbeschermingsgebied voor het pompstation Groote Heide ook in de groenblauwe landbouwzone zou vallen.	ZW-0242-52

Standpunt GS

De grondwaterbeschermingsgebieden zijn geen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone, maar zijn een eigenstandige kaartlaag. Dit is gedaan omdat zij een ander karakter hebben dan de onderdelen van de Groenblauwe Landbouwzone. Het vergroten van het beschermingsgebied zal ertoe leiden dat de grondwaterkwaliteit in een groter gebied beter wordt beschermd waardoor deze winningen ook voor de langere termijn gebruikt kunnen blijven worden

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 6.10.1 over de Groenblauwe Landbouwzone – Maasvallei de tekst onvoldoende is verouderd en niet aansluit op de nieuwe BGR (Bodem en Grondwater Research) kaarten, en vraagt om een aanpassing voor de gemeente Bergen, waar de BGR-kaarten op onderdelen worden aangepast en geactualiseerd, zoals op locaties Lindenlaan in Nieuw Bergen.	ZW-1473-158

Standpunt GS

Wij hebben de meest actuele kaarten van het ministerie van I&W gebruikt. In een aantal gevallen kent de BGR hierop een uitzondering.
Deze is door het ministerie echter niet op kaart gezet, maar tekstueel opgenomen. We verwijzen in de tekst van de POVI dan ook naar de BGR. (Beleidslijn Grote Rivieren) voor de rijksregeling met betrekking tot bouwmogelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.10 Grondwater - grondwaterbeschermingsgebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt vast te leggen dat deze aanduiding geen beperkingen mag opleveren voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1392-19

Standpunt GS

Onduidelijk is wat wordt bedoeld met 'deze aanduiding'. Voor zover na te gaan heeft het geen betrekking op grondwaterbescherming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie heeft nieuwe zoekgebieden voor grondwaterbescherming vastgelegd. Als er in de toekomst nog extra beperkingen op deze gebieden komt te liggen, dan verslechtert de vruchtbaarheid van de grond. Indiener verzoekt dan ook af te zien van de nieuwe zoekgebieden voor grondwaterbescherming.	ZW-1418-14

Standpunt GS

Het is niet duidelijk waarop de uitspraak is gebaseerd dat grond in een grondwaterbeschermingsgebied minder vruchtbaar zou zijn. Daarvoor hebben wij geen aanwijzingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan begrip te hebben voor de noodzaak en motivatie achter de uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied vanuit provinciaal oogpunt, maar maakt zich zorgen over de ingrijpende gevolgen hiervan.	ZW-1236-165

Standpunt GS

We nemen kennis van uw zorgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat deze uitbreiding leidt tot extra maatregelen, waarvoor niet alleen meer mankracht, maar ook extra financiële middelen nodig zijn.	ZW-1236-166

Standpunt GS

We nemen kennis van uw opmerking en zullen zorgen voor de benodigde menskracht en financiële middelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een duidelijke motivering ontbreekt voor de voorgestelde wijziging van het grondwaterbeschermingsgebied, en dat gezien de mogelijke gevolgen voor bodem- en waterkwaliteit een zorgvuldige toelichting en visie op de consequenties voor ruimtelijk en milieubeleid nodig is.	ZW-0317-192

Standpunt GS

In paragraaf 6.6.2 en 6.6.3 is aangegeven dat het voor de langdurige zekerstelling van de openbare drinkwatervoorziening actualisatie en vergroting van de grondwaterbeschermingsgebieden nodig is, omdat we ervan uit moeten gaan dat de huidige drinkwaterwinlocaties er voor langere tijd zullen blijven. Verplaatsen naar een andere locatie is gezien de drukte in ondergrond en bovengrond in Limburg niet of nauwelijks meer mogelijk.

De consequenties van een aanpassing zijn in kaart gebracht en met stakeholders besproken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan tegen de uitbreiding van grondwaterbeschermingsgebieden te zijn, zoals ten westen van Margraten.	ZW-1207-5

Standpunt GS

Opgemerkt wordt dat er geen uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied aan de westkant van Margraten is voorzien.
In het algemeen is het in het belang van het op lange termijn zekerstellen van de openbare drinkwatervoorziening van belang dat de huidige winningen duurzaam worden beschermd. Uitbreiding van de beschermingsgebieden is daarom nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6.10: Paragraaf is gelieerd aan 6.6.12. Teksten kunnen samengevoegd worden voor betere leesbaarheid.	ZW-1204-186

Standpunt GS

Paragraaf 6.6.10 gaat in op een uitbreiding van de bestaande grondwaterbeschermingsgebieden terwijl paragraaf 6.6.12 nieuwe zoekgebieden beschrijft waar mogelijk in de toekomst een drinkwaterwinning kan worden ingericht. Samenvoegen zou kunnen maar voegt niets toe aan de leesbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de kaarten onwerkbaar en niet realistisch voor agrarische bedrijven, mede gezien de al bestaande beperkingen door grondwaterbeschermingsgebieden in heel Zuid-Limburg.	ZW-0173-4

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. De begrenzing zoals die in Zuid Limburg is gepresenteerd is gebaseerd op berekeningen en de grenzen zijn nog kadastraal ingepast. Als de nieuwe gebieden in de Omgevingsverordening worden opgenomen zullen de grenzen zodanig worden aangepast dat deze in het veld goed herkenbaar zijn. Bijvoorbeeld op perceelsgrenzen en langs wegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de aanwijzing van de gronden als 'zoekgebied grondwaterbescherming' te schrappen. Omdat het zorgt voor: - Aantasting van de bedrijfsvoering. - Rechtsonzekerheid en investeringsklimaat. - Waardedaling van agrarische gronden. - Gebrek aan concrete compensatie. SVP zienswijze punt (uitgebreide uitwerking) in zienswijze zelf doornemen.	ZW-1495-3 ZW-1496-3

Standpunt GS

Er is geen onduidelijkheid over de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied, deze zijn opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg (hoofdstuk 4). Naar onze mening is er geen sprake van een periode van langdurige onzekerheid omdat een eventuele daadwerkelijke aanpassing van de grondwaterbeschermingsgebieden in de nieuwe Omgevingsverordening zomer 2026 zullen worden opgenomen. De regels die in een grondwaterbeschermingsgebied van toepassing zijn voor gewasbeschermingsmiddelen zijn niet anders dan voor andere grondwaterbeschermingsgebieden in Nederland. Middelen die door de Ctgb zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden toegepast. Wij zijn van mening dat daarmee landbouw in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk blijft en er geen sprake is van waardedaling. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aan te geven waarom het grondwaterbeschermingsgebied zodanig moet worden vergroot dat het agrarisch perceel binnen dit gebied zal vallen	ZW-0818-6

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. Op basis van modelberekeningen zijn de grondwaterstromen in kaart gebracht en is de begrenzing zoals opgenomen in de POVI tot stand gekomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen uitbreiding van grondwaterbeschermingsgebieden vanwege de beperkingen die dit nu al oplevert voor de teelten van het agrarisch bedrijf.	ZW-0311-2

Standpunt GS

De uitbreiding van de grondwaterbeschermingsgebieden achten wij noodzakelijk om ook in de toekomst voldoende grondwater te hebben voor de openbare drinkwatervoorziening. Ook in een grondwaterbeschermingsgebied, met de regels die daar van toepassing zijn, is landbouw mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied en geen aanscherping van de regels, omdat deze leiden tot prijsdruk, beperkingen in grondgebruik en economische schade voor agrarische bedrijven.	ZW-1466-6

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Er zijn geen beperkingen aan het grondgebruik en er is dan ook geen sprake van economische schade voor agrarische bedrijven. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de provincie aan te geven wat haar ambitie en opgave zijn om te voldoen aan de KRW en voor bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden.	ZW-0313-46

Standpunt GS

De provincie is (wettelijk) verantwoordelijk voor het beschermen van het grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening. Dat doen we door het aanwijzen van waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones. Doel is dat er voldoende grondwater van goede kwaliteit beschikbaar is zodat WML, ook bij een stijgende vraag naar drinkwater in de toekomst, Limburg van drinkwater kan voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de bescherming in de praktijk geregeld gaat worden.	ZW-1236-168

Standpunt GS

De regels die van toepassing zijn voor de bescherming van het grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening zijn opgenomen in hoofdstuk 4 van de Omgevingsverordening Limburg (https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR705183)

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe inwoners, bedrijven en agrariërs in het grondwaterbeschermingsgebied geïnformeerd zullen worden.	ZW-1236-167

Standpunt GS

Afhankelijk van de uiteindelijk aanpassing van de begrenzing van de grondwaterbeschermingsgebieden door Provinciale Staten zomer 2026 zullen we ons beraden op welke wijze we alle stakeholders informeren. In 2021 zijn bijvoorbeeld alle inwoners van de Limburgse grondwaterbeschermingsgebieden door ons aangeschreven om hun te attenderen op het belang van de bescherming van het grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening. Iets vergelijkbaars behoort tot de mogelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe overtredingen gehandhaafd zullen worden.	ZW-1236-170

Standpunt GS

Toezicht en handhaving van de regels in de Omgevingsverordening wordt door ons uitgevoerd. Handhaving gebeurt zowel op basis van reguliere controles van vergunningsvoorschriften als ook op basis van meldingen van derden van (mogelijke) overtredingen. Voor dergelijke meldingen is een telefoonnummer beschikbaar dat ook is terug te vinden op de borden die de grens van het grondwaterbeschermings- of waterwingebied markeren in het veld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of de gemeente financiële ondersteuning krijgt bij het versneld uitvoeren van taken op het gebied van water en riolering die noodzakelijk zijn door de uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied.	ZW-1236-172

Standpunt GS

Er zijn voor gemeenten geen financiële middelen beschikbaar voor het uitvoeren van taken gerelateerd aan grondwaterbescherming. Wij wijzen erop dat volgens de artikel 2 van de Drinkwaterwet, alle bestuurslagen zorgdragen voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of er aandacht is voor preventie binnen de uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied.	ZW-1236-169

Standpunt GS

Voor de nieuwe beschermingsgebieden zullen zogenaamde gebiedsdossiers en een bijbehorend uitvoeringsprogramma worden opgesteld. Daarin worden potentiële bedreigingen voor de drinkwaterwinning geïnventariseerd en maatregelen geformuleerd. Hierbij betrekken we alle stakeholders, waaronder de gemeenten waar grondwaterbeschermingsgebieden in liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of ondernemers die getroffen worden door de maatregelen financieel schadeloos gesteld zullen worden.	ZW-1236-171

Standpunt GS

Ondernemers die onevenredige schade ondervinden van de regels kunnen een schadeclaim indienen bij de provincie. Deze claim wordt dan voorgelegd aan een extern deskundige.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om rekening te houden met zijn bedrijfsvoering tav zijn gronden die gelegen zijn in grondwaterbeschermingsgebieden indien de regels worden aangescherpt in deze gebieden.	ZW-0227-14

Standpunt GS

In de zoekgebieden voor de uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied naar de 200-jaars zone gaan geen andere eisen gelden dan de huidige regels in grondwaterbeschermingsgebieden.

In de gebieden die worden gereserveerd om mogelijk in de toekomst een drinkwaterwinning te realiseren willen we alleen voorkomen dat er ontwikkelingen plaats gaan vinden die een toekomstig gebruik als grondwaterbeschermingsgebied belemmeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om verduidelijking over de begrenzing van een ingetekend grondwaterbeschermingsgebied bij de Houtsberg, de Kwegt en het kanaal Wessem-Nederweert.	ZW-0196-84

Standpunt GS

De begrenzing is gebaseerd op modelmatige berekening van de grondwaterstroming naar de verschillende WML-winplaatsen. De berekeningen zijn indertijd ambtelijk en bestuurlijk toegelicht bij uw gemeente. Indien behoefte is aan aanvullende informatie kunt u contact opnemen met de betreffende ambtenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil overleg over zoekgebieden voor grondwaterbescherming en samen de gevolgen voor huidig gebruik onderzoeken.	ZW-0224-151

Standpunt GS

We zijn gaarne bereid om met indiener in gesprek te gaan over de gevolgen van het aanpassen van de grondwaterbeschermingsgebieden voor het huidig gebruik. We wijzen er op dat reeds zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg is geweest over deze aanpassing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat moet worden gegarandeerd dat het grondwaterbeschermingsgebied uitsluitend een onderzoeksgebied betreft, zonder dat dit op korte of middellange termijn nieuwe beperkingen oplegt voor het agrarisch gebruik van de gronden, om zo onzekerheid weg te nemen en om te voorkomen dat de agrarische sector onbedoeld wordt beperkt.	ZW-0932-6
Indiener verzoekt dat aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming niet leidt tot extra vergunningseisen of gebruiksbeperkingen voor de bestaande agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1011-10

Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming geen extra beperkingen of vergunningseisen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1349-9 ZW-1323-18 ZW-1322-15
Indiener geeft aan dat de aanduiding Zoekgebied Grondwaterbescherming op de totale bedrijfslocatie forse beperkingen oplevert voor bouwplan en bedrijfsvoering, ondanks dat het gebied primair landbouwgebied is. Indiener stelt dat hun bedrijfsvoering en bedrijfsinkomen onacceptabel negatief wordt beïnvloed hierdoor.	ZW-0933-1
Indiener maakt zich zorgen over wat er op hun afkomt met de nieuwe POVI als agrariër met percelen in zowel Grondwater beschermingsgebieden als niet grondwaterbeschermings gebied en vraagt zich af hoe ze nog bestaansrecht kunnen genereren.	ZW-1187-1
Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van een zoekgebied voor grondwaterbescherming niet leidt tot aanvullende vergunningseisen of beperkingen en dat agrarisch gebruik onverkort mogelijk blijft.	ZW-1319-12
Indiener verzoekt dat zoekgebieden grondwaterbescherming uitsluitend als onderzoeksgebied worden gezien.	ZW-1470-15

Standpunt GS

De zoekgebieden grondwaterbescherming zijn de gebieden waarbinnen we de uitbreiding van de grondwaterbeschermingsgebieden zoeken. Wanneer dit gebied geheel of deels grondwaterbeschermingsgebied zal worden, zullen de regels ook op de nieuwe gebieden van toepassing zijn. Dit zal gevolgen hebben, bijvoorbeeld voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Wij zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een duurzame en rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Ook in de huidige grondwaterbeschermingsgebieden is het merendeel van de grond in agrarisch gebruik en zijn vele agrarische bedrijven aanwezig. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.11 Grondwater- grondwateronttrekkingen

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het beregenen van het land nodig is omwille van het uitspoelen van nutriënten, bodemgezondheid en het tegengaan van erosie. Zonder beregening is het onmogelijk voor gewas om nutriënten uit de bodem op te nemen en te zorgen voor een goede bodemkwaliteit. Daarnaast nemen droge/ humus loze gronden maar beperkt vocht op/ vasthouden, wat het voorkomen van erosie en afspoeling tegenwerkt.	ZW-1119-4 ZW-1157-14 ZW-1161-14 ZW-1367-4

Standpunt GS

We onderschrijven uw opmerking dat beregening nodig kan zijn om een optimale gewasgroei te realiseren en daardoor een maximale opname van mest. Daardoor zal er minder mest uitspoelen dan bij eenzelfde mestgift en minder gewasopbrengst. Daarbij merken we op dat water dat wordt gebruikt voor beregening niet ten goede kan komen aan andere doelen. Derhalve is een goede verdeling van het water van belang. In het kader van het convenant Waterbeschikbaarheid werken we daar met alle stakeholders aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat doordat de bedrijfslocatie en huiskavel zijn gelegen in een Hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur en deelgebied Natte Laagten zij niet waar zij aan toe zijn qua beschikbaarheid van water (beregening) en afwatering van water (grondwaterpeil). Beperking van beregening zal volgens de indiener onherroepelijk leiden dat minder gewasopbrengsten met ook nog eens aan lagere voederwaarde.	ZW-0954-7

Standpunt GS

De hydrologische bufferzones grondwaterafhankelijke natuur zijn niet gewijzigd ten opzichte van de huidige Provinciale Omgevingsverordening. Hier zijn regels opgenomen met betrekking tot nieuwe onttrekkingen. Deze regels wijzigen niet. Voor de natte laagten geldt dat deze specifiek zijn aangegeven, waar ze eerst ook al onderdeel waren van de groenblauwe mantel. We willen hier graag de sponswerking behouden en ruimte blijven bieden voor water.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het beperken van de wateronttrekking door de landbouw voor het behoud van de Peel niet samenvalt met de uitbreiding van grondwaterwinning in Ospeldijk. Indiener stelt voor dat de grondwaterwinning in Ospeldijk wordt afgebouwd.	ZW-0963-5

Standpunt GS

Er is geen sprake van het uitbreiden van de onttrekking voor de drinkwatervoorziening in Ospeldijk. Afbouwen van de winning heeft een zeer gering effect op de Peel omdat water wordt onttrokken uit het diepe grondwaterpakket dat is gereserveerd voor de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet duidelijk is hoe de reductieopgave op grondwateronttrekkingen moet worden gerealiseerd en binnen welk tijdsbestek. Ook is volgens indiener niet duidelijk wat dit voor gevolgen voor de teelt heeft.	ZW-1385-7

Standpunt GS

Op welke wijze en op welke termijn de reductie moeten worden gerealiseerd wordt uitgewerkt in het kader van het convenant Waterbeschikbaarheid. In het Uitvoeringsprogramma dat in de loop van 2026 wordt opgesteld worden hier concrete afspraken over gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan gebruik te maken van beregeningsputten op verschillende percelen. Standstill voor beregeningsputten is echter desastreus voor het telen van productiegewassen in het primair landbouwgebied. In de Povi zijn hydrologische bufferzones en groenblauwe zones vergroot. Daarbij zijn in par. 6.3.10 onttrekkingsbeperkingen opgenomen. Indiener vreest ernstige consequenties voor zijn bedrijfsvoering.	ZW-1226-25

Standpunt GS

De enige beperking die in paragraaf 6.3.10 wordt genoemd is de afwaartse beweging. Dat wil zeggen dat een nieuwe beregeningsput in een bufferzone verder weg van het natuurgebied moet worden geplaatst. er zijn geen beperkingen t.a.v. hoeveelheden genoemd. We zijn van mening dat dit geen ernstige belemmeringen vormt voor de bedrijfsvoering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen grondwaterwinning bij Ospeldijk terwijl er strenge restricties zijn op beregening en watergebruik voor landbouwkundige toepassingen.	ZW-0775-4

Standpunt GS

Het grondwater dat in de winning in Ospeldijk wordt onttrokken ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening uit diepe pakketten die gereserveerd zijn voor de drinkwatervoorziening.. Effecten naar maaiveld zijn nihil door de aanwezigheid van een dikke kleilaag boven het diepe pakket waaruit het water wordt onttrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6.1: Provincie is ook bevoegd gezag voor bodemenergiesystemen. En kaderstellend en coordinerend voor ontwikkeling van beleid. De rol van provincie is groter dan de twee onderdelen die hier genoemd worden.	ZW-1204-184

Standpunt GS

Opmerking dat de rol van de provincie groter is dan genoemd in paragraaf 6.6.1 is terecht. Omdat in deze paragraaf specifiek wordt ingegaan op (grond) water voor drinkwater worden hier niet alle rollen genoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6: Paragraaf 6.6 gaat puur over grondwater voor drinkwater. Grondwater in het algemeen (voor natuur, landbouw, industrie, leefbaarheid, biodiversiteit...) wordt over het algemeen niet expliciet genoemd in de andere hoofdstukken/paragrafen.	ZW-1204-183

Standpunt GS

In andere paragrafen wordt ingegaan op de verschillende aspecten van grondwater. In paragraaf 6.3.7 wordt ingegaan op landbouwkundige onttrekkingen en in paragraaf 6.3.10 op grondwaterafhankelijke natuurgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat verdroging van grondwaterafhankelijke natuur één van de grootste knelpunten in de provincie is. Indiener vraagt om actieve handhaving op illegale putten, verplichte registratie van daadwerkelijke ontrekkingen, en aanscherping van regels rond gedeeld gebruik van putten.	ZW-1035-30

Standpunt GS

Daar waar de provincie bevoegd gezag is voor putten wordt momenteel actief gehandhaafd. Opgemerkt wordt dat Waterschap Limburg bevoegd gezag is voor alle onttrekkingen behalve onttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening en industriële onttrekkingen groter dan 150.000 m³/jaar. Provincie is bevoegd gezag voor de regels uit de Omgevingsverordening en als zodanig verantwoordelijk voor illegale doorboringen van de kleilaag ten behoeve van beregeningsputten in de boringsvrije zone Venloschol. daarop handhaven we momenteel actief.

Ten aanzien van de registratie van onttrekkingen loopt momenteel een landelijk spoor om dit aan te scherpen. Wanneer dit is vastgesteld zullen we daar actief op inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de reductieopgave ten aanzien van grondwaterontrekkingen nader toe te lichten en in kaart te brengen wat de gevolgen van de beoogde peilverhoging en verminderde ruimte tot beregening inhoudt.	ZW-0707-6 ZW-0724-6

Standpunt GS

De reductie opgave van 20% is een algemeen gestelde opgave die in het kader van het convenant waterbeschikbaarheid nader zal worden uitgewerkt. In dit kader zijn verkennende berekeningen uitgevoerd naar de effecten van peilverhogingen. Om de effecten nauwkeuriger te bepalen moet worden uitgewerkt welke maatregelen waar worden genomen. Op basis van de maatregelen die in het uitvoeringsprogramma van het convenant waterbeschikbaarheid worden opgenomen kan in kaart worden gebracht wat de gevolgen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het waterwingebied van doorslaggevende waarde te laten zijn.	ZW-0043-3

Standpunt GS

In het waterwingebied zijn geen ingrepen toegestaan die de beschermende werking van de ondergrond aantasten. Voor zover ons bekend is het plan niet om in het waterwingebied windturbines te plaatsen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener voorziet sterke beperkingen van zijn teelten door het beregeningsverbod	ZW-1081-3

Standpunt GS

De ligging van een perceel in een bufferzone heeft als gevolg dat een nieuwe beregeningsput ter vervanging van een bestaande put verder weg moet liggen van het natuurgebied.

Op welke wijze een eventueel beregeningsverbod wordt ingevuld en wat daarvan de gevolgen zijn zal in het kader van Waterbeschikbaarheid moeten worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of de monitoring van agrarische onttrekkingen, gemeten in m³, ook geldt voor andere sectoren zoals industrie en recreatie, en vraagt om duidelijkheid over de reikwijdte en het doel van deze monitoring. Indiener uit zorgen over de toenemende administratieve lasten door de vele motiveringsplichten en vraagt naar het doel en de samenhang met bestaande verplichtingen zoals de waterparagraaf in omgevingsplannen.	ZW-0196-85

Standpunt GS

Voor alle vergunning- en meldingsplichtige grondwateronttrekkingen geldt de verplichting om de onttrokken hoeveelheid grondwater te meten en deze jaarlijks door te geven. Dit is gebaseerd op landelijke wetgeving. Doel van deze verplichting is het verkrijgen van inzicht in de belasting van het grondwatersysteem door grondwateronttrekkingen. Dit is een onderdeel van het beheren van het grondwater. De genoemde administratieve lasten door motiveringsplichten zijn naar onze mening beperkt. Deze zijn aanvullend op de gemeentelijke verplichtingen in hun omgevingsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een afbouwpad voor bestaande grondwater ontrekkingen in hydrologisch kwetsbare zones.	ZW-1035-31

Standpunt GS

In het kader van het convenant waterbeschikbaarheid en het bijbehorende uitvoeringsprogramma zullen afspraken worden gemaakt over de verdeling van het beschikbare water. Als dat van toepassing is zullen eventuele afbouwpaden daarin worden opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om te verduidelijken hoe en op welke termijn de reductieopgave van 20% per locatie voor onttrekkingen van grondwater gerealiseerd dient te worden. Wordt de reductieopgave per locatie op deze 20% bijvoorbeeld gemaximeerd?	ZW-1159-14 ZW-1213-25

Standpunt GS

De reductie opgave van 20% is een algemeen gestelde opgave die in het kader van het convenant waterbeschikbaarheid nader zal worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.12 Grondwater- intrekgebied Natura 2000

Zienswijze	Indiener
De indiener vreest voor mogelijke vernatting of verminderd gebruik van grondwater in de overgangsgebieden en dat deze gebiedsaanduiding kan leiden tot een gereduceerd gebruik van (kunst)meststoffen.	ZW-0686-9

Standpunt GS

Doelstelling van de aanduiding overgangsgebieden is om aan te geven dat dit gebieden zijn waarin het belangrijk is om rekening te houden met de naastgelegen Natura2000 gebieden.
Dit zijn gebieden waarin we de landbouw willen ondersteunen om een landbouwpraktijk te voeren die bijdraagt aan de instandhouding van de natuur. In gebiedsprocessen wordt uitgewerkt welke maatregelen er nodig zijn voor de duurzame staat van instandhouding van de natuur. Nabij verdroogde natuurgebieden kan dat een vernatting betekenen. Ook een reductie van het (grond-)watergebruik is een mogelijke maatregel. Evenals het voorkomen van uitspoeling van nutriënten. Deze maatregelen worden echter niet in de POVI bepaalt, maar in de genoemde gebiedsprocessen. In de POVI geven we duidelijkheid over de verwachtingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat inspreker twijfelt over het grondwaterverloop richting Wijlre en de invloed op Natura 2000, met een verzoek om onderbouwing.	ZW-0055-3

Standpunt GS

De intrekgebieden zijn bepaald op basis van onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6.10: De kaartlaag 'Overgangsgebieden' valt deels samen met de kaartlaag 'hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur en de kaartlaag 'intrekgebieden Natura2000'.	ZW-1204-187

Maak duidelijk wat de verschillen tussen deze verschillende zones zijn, en hoe deze zoneringen tot stand zijn gekomen.

Standpunt GS

Het klopt dat de kaartlaag Overgangsgebieden in een aantal gevallen samenvalt met de kaartlagen Hydrologische bufferzone en/of Intrekgebieden N2000. Voor de overgangsgebieden zijn de hydrologische invloedsgebieden van groot belang. In veel gevallen bepalen zijn de begrenzing van de overgangsgebieden. We zullen in de tekst van de POVI de samenhang, maar ook de verschillen uitleggen.

Voorstel aan PS

In de POVI de samenhang en de verschillen tussen de kaartlagen overgangsgebieden, hydrologische bufferzone en intrekgebieden N2000 uitleggen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding intrekgebieden Natura 2000 wordt geschrapt, omdat de kaartinzet onjuist is en feitelijk niet aansluit bij de waterhuishouding.	ZW-0972-12

Standpunt GS

De intrekgebieden zijn gebaseerd op uitgevoerde studies en grondwatermodelleringen. Alleen de intrekgebieden die door deze uitgevoerde studies zijn onderbouwd, zijn op de kaart opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.13 Grondwater- peilverhoging

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie voornemens is om de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm te verhogen. Indiener geeft aan dat grondwaterstanden geen vaste waarde zijn, maar een trend en dat het verhogen van de bovenzijde van deze trend in veel stedelijke gebieden niet wenselijk is met het oog op grondwateroverlast. Indiener vraagt of de provincie de consequenties van deze voorgenomen verhoging in beeld heeft gebracht en zo ja, welke dat zijn.	ZW-0313-44

Standpunt GS

Wij ervan bewust dat grondwaterstanden geen vaste waarde zijn. Grondwaterstanden fluctueren jaarlijks en door het jaar heen. Wij zien dat ten tijde van droogte het grondwater steeds dieper uitzakt. Wij willen deze trend tegengaan en dus de grondwaterstand verhogen. Hogere grondwaterstanden in droge perioden betekent dat hogere grondwaterstanden nodig zijn in de winter om te voorkomen dat het grondwater te diep kan uitzakken in de winter.

Hogere grondwaterstanden kunnen leiden tot grondwateroverlast. Het signaal dat de indiener afgeeft met betrekking tot wateroverlast door hogere grondwaterstanden nemen wij mee. Onze ambitie blijft om de waterbeschikbaarheid te vergroten door middel van hogere grondwaterstanden, maar we zullen daarbij rekening houden met ongewenste gevolgen zoals wateroverlast. Wij zullen de tekst in de Omgevingsvisie aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 3.3: 'Hierbij houden we rekening met wateroverlast en het zoveel mogelijk voorkomen hiervan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verhoging van het grondwaterpeil in het gebied rondom het Heerenven en de Wellse molenbeek voor problemen zorgt, zoals overstromingen en schade aan gebouwen.	ZW-0458-2

Standpunt GS

Wij bedanken de indiener voor deze opmerking.

Onze ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten gaat via twee sporen, het verhogen van de grondwaterstanden en verminderen van de watervraag. Het Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater geven een nadere invulling hoe wij dat willen bewerkstelligen. Bij het verhogen van het grondwaterpeil zullen wij rekening houden met ongewenste gevolgen, zoals wateroverlast, overstromingen en schade aan gebouwen. Wij zullen de tekst in de Omgevingsvisie aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 3.3: 'Hierbij houden we rekening met wateroverlast en het zoveel mogelijk voorkomen hiervan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat grondwaterstanden sterk variëren door afwisseling tussen extreme droogte en extreem natte jaren, en noemt de doelstelling van grondwaterstandverhoging theoretisch en onzinnig.	ZW-0801-6

Standpunt GS

Wij ervan bewust dat grondwaterstanden geen vaste waarde zijn. Grondwaterstanden fluctueren jaarlijks en door het jaar heen. Wij zien dat ten tijde van droogte het grondwater steeds dieper uitzakt. Wij willen deze trend tegengaan door meer water vast te houden en dus de grondwaterstand verhogen om ervoor te zorgen dat er meer water beschikbaar is tijdens droge perioden. Wij geven nadere invulling aan onze ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten in het nieuwe Provinciaal Waterprogramma en in het Convenant Voldoende Zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondervindt nu al hinder van hoge grondwaterstanden. In de Groenblauwe Landbouwzone is sprake van het verhogen van de grondwaterstand van 10 tot 50 cm. Indiener verwacht dat dit ophogen van de grondwaterstand gaat leiden tot blijvende schade aan gebouwen en verslechtering van het grondgebruik en verzoekt dan ook om toe te lichten op de hinder en bedrijfsschade gecompenseerd gaat worden	ZW-0642-2 ZW-0648-3
Indiener verwacht dat door het verhogen van grondwaterstanden bepaalde teelten niet langer mogelijk zijn en vraagt hoe bedrijfsschade als gevolg van peilopzet gecompenseerd gaat worden.	ZW-0343-6

Standpunt GS

De POVI beschrijft onze ambities, doelen en visie voor de lange termijn. Het verzoek van de indiener dat wij toelichten hoe hinder en bedrijfsschade gecompenseerd gaat worden valt buiten het beoogde doel van de POVI. Het signaal dat de indiener afgeeft met betrekking tot wateroverlast door hogere grondwaterstanden nemen wij mee. Onze ambitie blijft om de waterbeschikbaarheid te vergroten door middel van hogere grondwaterstanden, maar we zullen daarbij rekening houden met ongewenste gevolgen zoals wateroverlast.
Wij zullen de tekst in de Omgevingsvisie aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 3.3: 'Hierbij houden we rekening met wateroverlast en het zoveel mogelijk voorkomen hiervan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie Limburg in kaart te brengen wat de gevolgen van de peilverhoging en verminderde ruimte tot beregening betekend voor de teelt van de huidige in ons werkgebied aanwezige gewassen, de economische impact te kwantificeren en bij invoering van deze maatregelen ook deze inkomens en vermogensschade te compenseren.	ZW-1159-15 ZW-1213-26 ZW-1087-8

Standpunt GS

De POVI beschrijft onze ambities, doelen en visie voor de lange termijn. Wij hebben de ambitie om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten door meer water vast te houden en hogere grondwaterstanden te realiseren en door de watervraag te verkleinen. De nadere invulling van deze ambitie vindt plaats in ons Provinciaal Waterprogramma en in het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater, waarin wij samen met onze waterpartners afspraken maken om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. De onderwerpen die de indiener noemt in de zienswijze, worden afgewogen meegenomen in de totstandkoming en uitwerking van het Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater. Wij zullen de tekst van de Omgevingsvisie aanpassen om onze ambitie m.b.t. de waterbeschikbaarheid correct weer te geven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3. van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat het beleid zich te veel op grondwateronttrekking richt, terwijl ook andere aspecten, zoals peilbeheer en waterkwaliteit, belangrijk zijn voor grondwaterafhankelijke natuur.	ZW-0224-148

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat niet alleen grondwateronttrekkingen, maar ook peilbeheer en waterkwaliteit belangrijk zijn voor grondwaterafhankelijke natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de stabiliteit van het waterpeil in relatie tot het spoor. Plannen en/of werkzaamheden mogen geen invloed hebben op de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen, alsmede op het ongehinderd gebruik van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen. Denk daarbij aan de inrichting en/of exploitatie van een Warmte Koude Opslagsysteem of een WADI , maar ook aanpassingen van watergangen.	ZW-1460-24

Standpunt GS

Wij bedanken de indiener voor de inbreng. Wij zijn ons ervan bewust dat de stabiliteit van de spoorbaan en het ongehinderd gebruik ervan in acht genomen moet worden bij eventuele werkzaamheden aan het watersysteem of veranderingen van het waterpeil.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af ten opzichte van welke grondwaterstand de verhoging van 10-50 cm wordt berekend en wat het doel hiervan is.	ZW-0801-5
mbt 6.3.3 Concreet betekent dit dat we de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm verhogen. Lokaal wordt daarbij bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van de doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied, zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg. Huishoudens, industrie en landbouw zullen allemaal hun bijdrage moeten leveren op het besparen op het watergebruik	ZW-1242-24

Opmerking indiener: T.o.v. welk peil? Wat als er geen peilen zijn vastgesteld, wat houdt men dan aan?

Standpunt GS

Wij zien dat er in toenemende mate uitdagingen zijn rondom de waterbeschikbaarheid in Limburg. De vraag naar water neemt toe en grondwaterstanden dalen ten tijde van droogte. Daarom hebben wij als ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten. Dit willen wij bereiken door hogere grondwaterstanden en het verminderen van de watervraag. De nadere invulling van deze ambitie volgt in het Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener wil graag zorgvuldig geïnformeerd worden over voorgenomen maatregelen m.b.t. wijziging van het waterpeil (gelet op mogelijke gevolgen en schade), evenals over de feitelijke uitvoering van maatregelen. Indiener verwacht maatregelen in het veld zodat het voor het bedrijf mogelijk wordt om zelf (enige) invloed uit te oefenen op het waterpeil.

Indiener					
ZW-0712-13	ZW-0727-13	ZW-0731-13	ZW-0751-13	ZW-0752-13	ZW-0755-13
ZW-0756-13	ZW-0758-13	ZW-0759-13	ZW-0760-13	ZW-0817-13	ZW-0829-13
ZW-0861-13	ZW-0863-13	ZW-0864-13	ZW-0887-13	ZW-0964-13	ZW-0965-13
ZW-0968-13	ZW-0969-13	ZW-0970-13	ZW-0971-13	ZW-1015-13	ZW-1019-13
ZW-1021-13	ZW-1022-13	ZW-1024-13	ZW-1026-13	ZW-1028-14	ZW-1030-14
ZW-1031-13	ZW-1032-13	ZW-1034-13	ZW-1068-13	ZW-1109-13	ZW-1123-13
ZW-1124-13	ZW-1138-13	ZW-1256-13	ZW-1333-15	ZW-1354-13	ZW-1373-13
ZW-1431-13	ZW-1468-13				

Standpunt GS

Wij erkennen de wens van de indiener om geïnformeerd te worden over maatregelen m.b.t. wijzigingen van het waterpeil en de uitvoering van maatregelen. In ons Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater geven we nadere invulling aan onze ambitie om de grondwaterstanden te vergroten en zullen wij in overleg treden met stakeholders omtrent maatregelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.14 Grondwateroverlast door verhoging grondwaterpeil stedelijk gebied

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat uit paragraaf 6.3.3 'Ambitie waterbeschikbaarheid' de ambitie volgt om de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm te verhogen. Indiener stelt dat daarbij lokaal wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van de doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied, zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. Indiener stelt dat hier ook rekening met hangwater dient gehouden te worden. Het grondwater kan volgens de indiener diep zitten maar door ondoordringbare lagen kan infiltrerend regenwater afstromen naar gebieden waar het water in de bodem blijft hangen en tot wateroverlast kan leiden in stedelijk gebied, met het resultaat van natte kelders, optrekkend vocht in de muren en uiteindelijk schimmelvorming en gezondheidsproblemen. Indiener verzoekt de provincie gebieden aan te geven waar dit het geval is en hier geen grondwaterstanden gaan verhogen, zodat geen nieuwe grondwaterproblemen ontstaan.	ZW-0160-94

Standpunt GS

De ambitie 10 - 50 cm is als zodanig geformuleerd om maatwerk mogelijk te maken afhankelijk van de lokale omstandigheden. Daarnaast merken we op dat deze ambitie met name van toepassing is voor het landelijk gebied. Op welke locatie een bepaalde verhoging van het grondwaterpeil wordt nagestreefd zal in het kader van het uitvoeringsprogramma van het convenant waterbeschikbaarheid verder worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de provincie voornemens is de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm te verhogen, maar dat dit in stedelijke gebieden risico’s op grondwateroverlast kan veroorzaken. Indiener vraagt of de consequenties hiervan zijn onderzocht en wat de uitkomsten zijn.

Indiener					
ZW-0278-61	ZW-0166-51	ZW-0186-61	ZW-0196-79	ZW-0224-55	ZW-0237-41
ZW-0240-46	ZW-0241-41	ZW-0242-50	ZW-1236-46	ZW-1473-41	ZW-1479-93

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u een onderverdeling te maken binnen de POVI (per gebiedstype) als het gaat om de beoogde verhoging van de grondwaterstand, zodat er geen nieuwe waterproblematiek binnen het bebouwd gebied van de gemeente Voerendaal ontstaat.	ZW-0206-17

Standpunt GS

De ambitie om de grondwaterstand 10 - 50 cm te verhogen geldt met name in het landelijk gebied. Lokaal wordt daarbij bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van de doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied, zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.15 Hellingen

Zienswijze	Indiener
Een gedeelte van het bouwvlak en de percelen van indiener ligt in de hellingen in Zuid-Limburg. Indiener is het niet eens met het niet mogen verharden en het plaatsen van bebouwing op het bouwvlak en verzoekt dan ook af te zien van deze beperkende maatregelen.	ZW-1418-16

Standpunt GS

De hellingen in Zuid Limburg spelen een belangrijke rol in het watersysteem. Vooral bij hevige regenbuien bestaat hier het risico van afstroming van water en modder. Wij zijn van mening dat hier bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (bebouwing, verharding) rekening moet worden gehouden. Daarom zijn wij voornemens om voor deze gebieden in onze Omgevingsverordening een motiveringsplicht met compensatie en mitigatie op te nemen. Hiermee is bebouwing en verharding dus niet onmogelijk, maar wordt gevraagd om rekening te houden met de waterbelangen en nadelige effecten zo mogelijk te mitigeren en compenseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.16 Intrekgebieden- begrenzing

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de bestemming 'intrekgebied Natura 2000' op het kadastrale perceel gemeente Gulpen, sectie D, nummer 80, onnodig is vanwege vlakke ligging en gebruik van moderne technieken die uitspoeling van nitraat voorkomen.	ZW-0138-6
Indiener stelt dat natura-2000 intrekgebieden niet ingetekend zijn. Verzoekt dat ten minste morfologische intrekgebieden ingetekend worden.	ZW-0978-3
Indiener vraagt zich af waarop de intekening van intrekgebieden Natura2000 is gebaseerd en dient bezwaar aan op de aanmerking van diens gronden.	ZW-0467-1

Standpunt GS

De intrekgebieden Natura2000 zijn ingetekend alleen op basis van/na uitgevoerd onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.17 Intrekgebieden- belang van intrekgebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat verbetering van de waterkwaliteit en behoud van de waterkwantiteit van belang zijn in de intrekgebieden Natura 2000.	ZW-0767-3
Indiener geeft bezwaren aan tegen de aanwijzing van percelen als 'intrekgebied Natura 2000' vanwege oppervlakkige afstroming naar waterbuffers en diepte van het grondwater. Daarbij uit indiener twijfels over het grondwaterverloop richting Wijlre en de invloed op Natura 2000, met een verzoek om onderbouwing.	ZW-0055-1
Indiener verzoekt om verwijdering van de aanduiding ‘Intrekgebied Natura 2000’ en alle andere beperkingen en restricties die hieruit voortkomen.	ZW-1004-2

Standpunt GS

De intrekgebieden Natura 2000 zijn gebaseerd op uitgevoerd onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.18 Intrekgebieden- geen beperkingen

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat indien de Provincie extra regels gaat opstellen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het gebruik van mest in intrekgebieden van Natura-2000 grote gevolgen kan hebben voor het agrarisch bedrijf en verzoekt dat beperkingen in deze gebieden niet worden opgelegd. Indien beperkingen toch worden opgelegd, verzoekt de indiener volledig gecompenseerd te worden.	ZW-0585-9 ZW-1235-5
De indiener vindt het onacceptabel als er regels worden opgenomen in de verordening die leiden tot beperkingen in het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in intrekgebieden Natura-2000. Indien deze toch worden doorgevoerd, dan indiener wenst volledig te worden gecompenseerd.	ZW-0550-6
De Provincie wil in de intrekgebieden Natura 2000 een watervriendelijke landbouw stimuleren, waarbij uitspoeling van nutriënten naar het grondwater	ZW-1418-13

moeten worden voorkomen. Voor indiener is het geheel onacceptabel dat er verdere beperkingen worden opgelegd voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen en verzoekt dan ook om daarvan af te zien.	
Indiener spreekt bezorgdheid uit over aanvullende beperkingen op meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en de impact op de bedrijfsvoering.	ZW-0055-4
Indiener stelt dat zijn gronden gelegen in intrekgebieden mogelijk beperkt zullen worden en dat dit zal leiden tot financiële verliezen en zal leiden tot mestoverschot.	ZW-0227-13

Standpunt GS

De intrekgebieden zijn van belang voor de hydrologische situatie in de nabijgelegen Natura2000 gebieden. We willen daar een watervriendelijke landbouw stimuleren met weinig of geen uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen en voorzien in het opnemen van een motiveringsplicht in de omgevingsverordening die ingaat op het behoud van de infiltratie. Daar waar de intrekgebieden N2000 samenvallen met de overgangsgebieden N2000 zal vanuit deze laatste aanduiding via gebiedsprocessen gekeken worden naar benodigde maatregelen ten behoeve van de duurzame instandhouding van deze Natura2000 gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.19 Intrekgebieden- maatregelen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt duidelijkheid te krijgen over de maatregelen die men in Intrekgebieden Natura-2000 wil doorvoeren.	ZW-0550-4

Standpunt GS

In de intrekgebieden worden in de POVI geen maatregelen genomen of voorzien. Wij zijn voornemens om in deze gebieden, als onderdeel van de groenblauwe landbouwzone een watervriendelijke landbouw te stimuleren. Daarnaast zijn wij voornemens om voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (zoals bebouwing of verharding) via de omgevingsverordening een motiveringsplicht op te leggen. in verband met het behoud van de infiltratiemogelijkheden van (regen)water naar de bodem. De intrekgebieden Natura2000 vallen deels samen met de overgangsgebieden N20000. In het kader van het Limburgse offensief stikstof zal in de overgangsbieden rond de Natura2000 gebieden in gebiedsprocessen bekeken worden of er maatregelen nodig zijn en welke dit zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.20 Mijnbouw

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat vanwege de voortgaande grondheffing door mijnwaterstijging onderzoek naar de grondmechanica noodzakelijk is.	ZW-0062-2

Standpunt GS

Gelet op het karakter van de Omgevingsvisie als strategisch beleidsdocument met betrekking tot de fysieke leefomgeving, zijn de door indiener genoemde onderwerpen niet expliciet in dit document opgenomen. Niettemin achten wij het van belang hier beknopt op in te gaan, zodat indiener goed geïnformeerd is over de inspanningen van de Provincie met betrekking tot het dossier mijnbouwschade. De Provincie heeft, als vertegenwoordiger van de regio, in 2016 bestuurlijke afspraken gemaakt met het destijds verantwoordelijke Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) met betrekking tot het uitvoeren van technische maatregelen. Deze maatregelen beogen de potentiële negatieve gevolgen van de voormalige steenkoolwinning te mitigeren en zijn gebaseerd op een uitgebreid, integraal onderzoek uit 2016 naar mogelijke na-ijlende effecten (de zogenaamde GS-ZL studie). De hieruit voortvloeiende activiteiten zijn uitgewerkt in het Meerjarenprogramma Nazorg Steenkoolwinning 2026-2030 en de daarbij horende jaarlijkse actieplannen. Wat betreft de grondmechanische effecten geldt dat deze reeds in 2016 zijn beoordeeld. Ter aanvulling hierop worden momenteel, in opdracht van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), verdiepende studies uitgevoerd door TNO. Daarnaast wordt informatie betreffende de ontwikkelingen rondom het beëindigen van de bruinkoolwinning in het grensgebied van Nordrhein-Westfalen met ons gedeeld. De focus ligt hierbij op de mogelijke repercussies van de stopzetting van de bruinkoolwinning en het vullen van de groeves op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het Limburgse grond- en oppervlaktewater. Indien noodzakelijk zullen hiervoor externe kennisinstituten worden ingeschakeld ter ondersteuning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het wenselijk is dat in de ontwerp-POVI ook aandacht zou schenken aan de effecten van het stoppen van de bruinkoolwinning in één grensregio.	ZW-0242-53

Standpunt GS

Het stoppen van de bruinkoolwinning en de gevolgen voor Limburg hebben zeker onze aandacht. We bewaken dat er geen nadelige effecten zijn op de Limburgse grond- en oppervlaktewater of de Limburgse natuurgebieden. Daarin trekken we samen op met andere stakeholders zoals Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg. Er is in de POVI geen aandacht aan dit onderwerp besteed omdat het uitgangspunt is dat er geen effecten van het stoppen van de Duitse bruinkoolwinning zullen zijn op Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in de Omgevingsvisie op te nemen dat de provincie zich actief blijft inzetten in het grensoverschrijdend overleg om de grondwaterproblematiek door bruinkoolwinning te adresseren en te onderkennen dat de grootste winst voor grondwaterpeil te boeken is door deze grootschalige onttrekkingen te verminderen of te compenseren.	ZW-1253-34

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2022 - 2027 is opgenomen dat we de gevolgen van het sluiten van de Duitse bruinkoolwinning volgen. Uitgangspunt is dat er geen nadelige effecten mogen zijn voor het Limburgse grond- en oppervlaktewater. Samen met andere stakeholders in Limburgs zoals Waterschap Limburg en Rijkswaterstaat zetten we ons daarvoor in. Opgemerkt wordt dat de effecten van de Duitse bruinkoolwinning op het bovenste grondwater in Limburg volledig worden gemitigeerd. Het stoppen van de bruinkoolwinning zal dan ook niet leiden tot een verhoging van de grondwaterstanden in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om druk op te oefenen op Duitsland voor compensatie/afstemming m.b.t. het grondwatergebruik bij bruinkoolwinning	ZW-0899-10

Standpunt GS

We zijn reeds vele jaren met Duitse partijen in overleg over de gevolgen van het onttrekken van grondwater ten behoeve van het winnen van bruinkool. Daarbij borgen we dat er geen onacceptabele nadelige gevolgen zijn voor het Limburgse grond- en oppervlaktewater. Omdat er geen effecten op het Limburgse water zijn is compensatie niet aan de orde. Samen met het Waterschap en ander betrokkenen bij het grond- en oppervlaktewater stemmen we af over de gevolgen van het stoppen van de bruinkoolwinning in Duitsla2020nd in de komende jaren. We willen geen nadelige effecten daarvan ondervinden. In de diverse Duitse procedures rond het stoppen zullen we daarover met de Duitse instanties communiceren en onze zienswijzen kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u een regierol te nemen en middels de POVI en/of Omgevingsverordening te bekijken hoe de gemeentegrenzen overstijgende problematiek ten aanzien van stijging van het mijnwater verholpen of beperkt	ZW-0206-23

kan worden. Indiener constateert dat er binnen de POVI zeer weinig aandacht wordt geschonken aan het fenomeen ‘mijnwater’ en de stijging van dit mijnwater. Er bereiken ons berichten uit het veld dat de problematiek inmiddels dermate concreet is dat bijvoorbeeld bepaalde gewassen niet meer geteeld kunnen en/of zullen kunnen worden op plekken waar het mijnwater inmiddels te hoog is gestegen.

Standpunt GS

Wij geven invulling aan onze regierol bij de uitvoering van de bestuurlijke afspraken met het Rijk betreffende de nazorg van de voormalige steenkoolwinning via jaarlijkse Actieplannen, waarin de relevante werkzaamheden zijn beschreven. Deze Actieplannen zijn afgestemd met relevante partijen waaronder het Rijk en de regio. De Actieplannen zijn openbaar en sluiten aan bij het Meerjarenprogramma Nazorg Steenkoolwinning 2026-2030 (momenteel in ontwikkeling), dat een meerjarig overzicht biedt van de voorgenomen activiteiten. In de POVI-tekst (§ 7.4.1) wordt hiernaar verwezen. Met betrekking tot het stijgende mijnwater werken wij aan een monitoringsrapportage als onderdeel van de integrale aanpak. Hierin is een prognose van de verdere stijging opgenomen, waarmee wij samen met onze partners beter inzicht krijgen in de ontwikkelingen en indien nodig tijdig passende beheersmaatregelen kunnen treffen.
Op dit moment zijn bij ons geen signalen bekend dat de teelt van bepaalde gewassen niet langer mogelijk is als gevolg van stijgend mijnwater. Wij verzoeken u dergelijke gevallen te melden bij het Infopunt mijnbouw, onder vermelding van de locatie van de betreffende percelen en een beschrijving van de aard en omvang van het probleem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.21 Mijnbouw- grondwaterkwaliteit

Zienswijze	Indiener
De problematiek rondom grondwaterkwaliteit in voormalige mijnbouwgebieden vraagt naar mening van indiener om een snellere aanpak. Indiener mist in de POVI de urgentie op dit onderwerp.	ZW-0302-77
Indiener mist urgentie op het volgende ontwerp in de ontwerp POVI. De problematiek rondom grondwaterkwaliteit in voormalige mijnbouwgebieden vraagt om een snellere aanpak. Inwoners in de betroffen gebieden maken zich in toenemende mate zorgen over de gevolgen van het stijgende mijnwater op hun leefomgeving en gezondheid.	ZW-0187-79
Indiener stelt dat de urgentie van de problematiek rond de verslechterende grondwaterkwaliteit in voormalige mijnbouwgebieden in de ontwerp-POVI onderbelicht blijft, terwijl bewoners zich toenemend zorgen maken over de gevolgen van stijgend mijnwater voor hun gezondheid en leefomgeving.	ZW-0319-37

Standpunt GS

Het onderwerp grondwaterkwaliteit heeft onze aandacht. Momenteel onderzoeken we de gevolgen van het stijgende mijnwater op het de grondwaterkwaliteit. Daarbij kijken we ook naar de ontwikkelingen op langere termijn (enkele decennia). De resultaten van dit onderzoek komen in de zomer van 2026 beschikbaar. Er zijn bij ons geen urgente problemen bekend met de kwaliteit van het bovenste grondwater als gevolg van het stijgend mijnwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.22 Natte laagten

Zienswijze	Indiener
De productielocatie ligt in de GBLZ, en heeft eveneens de gebiedsaanduiding “Maasvallei” en delen hebben de aanduiding “natte laagten”. Hierbij wordt aangegeven dat in deze gebieden een andere vorm van landbouw wordt gevraagd met o.a. meer oog voor natuur- en waterbelangen. Gelet op de beperkte omvang van het landbouwareaal, en toenemende beperkingen op de bedrijfsvoering, is het van belang dat er ook ruimte is voor verbreding van andere agrarische of niet agrarische activiteiten om zo voldoende perspectief te behouden. Daarnaast leidt de functie om water vast te houden/ te bergen tot verdere beperkingen van de landbouw, wat vervolgens effect heeft op het inkomen van de onderneming en op de waarde van de grond. Dit is onacceptabel.	ZW-0597-15

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd en worden dus ook geen beperkingen ten aanzien van de bedrijfsvoering van de indiener opgelegd. Wel wordt er in de omgevingsverordening, gebaseerd op de POVI, gevraagd om een motivering en compensatie bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'natte laagte' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van de doelen die de provincie voor ogen heeft in de desbetreffende zonering, te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.3: Natte laagten die zijn opgenomen zijn veelal de bovenlopen van beeksystemen. Dit waren van oorsprong natte moerasgebieden die functioneerden als spons. Ze hielden het water vast en in droge periodes werd het langzaam afgegeven aan de beeksystemen. Herstel van natte laagten, betekent in deze gebieden dus herstellen van de	ZW-1204-199

doorstroommoerassen. Verder uitwerken hoe dit zich verhoudt tot de beoogde landbouw

Standpunt GS

Het uitwerken van de exacte mogelijkheden die gezien worden voor landbouw in zones van de Groenblauwe Landbouwzone behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanwijzing van een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie onjuist is en verzoekt de aanduiding ‘Natte laagten’ voor een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie te schrappen.	ZW-0261-15

Standpunt GS

Het desbetreffende perceel is deels gelegen in een laagte van de Tungelroysebeek. Het is daarom van belang dat bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, rekening wordt gehouden met deze lager gelegen ligging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat rekening gehouden dient te worden met de natte laag van een gebied. Indiener noemt vervolgens een aantal voorbeelden.	ZW-0978-8

Standpunt GS

Bij het aanwijzen van beekdalen wordt gebruik gemaakt van een geomorfologische kaart en van een grondwatermodel, in sommige gevallen aangevuld met specifieke gebiedskennis. Het klopt dat de Itterbeek meer is dan een natte laagte. Daarom is de Itterbeek in de gewijzigde kaartlaag opgenomen als beekdal. Ook het beekdal bij Noorbeek is meegenomen als beekdal. Het beekdal van de Geul opgenomen als beekdal daar waar het als beekdal uit onze analyse is gekomen. Dat betekent dat deze inderdaad niet volledig tot aan de monding van de Maas is meegenomen en de dorpskernen zijn uitgesloten. Hetzelfde geldt grotendeels ook voor de Geleenbeek. Wel zijn daar de zijbeken de Bissebeek en de Hulsbergerbeek toegevoegd aan de nieuwe kaartlaag. Bij de Moeselpeel klopt het dat er nog een natte laagte ontbrak, deze is toevoegt aan de nieuwe kaartlaag.

Voorstel aan PS

Bij de Itterbeek en bij de Noorbeek de beekdalen toevoegen, gebaseerd op de geomorfologische kaart. Bij de Moeselpeel de natte laagte toevoegen, gebaseerd op de geomorfologische kaart.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aanpassingen in de kaartlaag Natte laagte in Linne (Vlootbeek) en Thorn/Wessem (Thornerbeek gaat verlegd worden)	ZW-0188-75

Standpunt GS

Verleggen Thornerbeek: Omdat deze beek nog niet verlegd is, kiezen we ervoor om de natte laagte nog niet te wijzigen. Bij een volgende update van de kaartlaag kan eventueel rekening worden gehouden met deze verlegging, mits de nieuwe begrenzing aansluit op de systematiek die de provincie hanteert voor het begrenzen van de natte laagten. Het klopt dat er nog natte laagten bij Linne ingetekend moeten worden. Deze zijn meegenomen in de nieuwe kaartlaag.

Voorstel aan PS

De natte laagtes ten Zuidoosten bij Linne (gebaseerd op geomorfologische kaart, laagte zonder randwal) intekenen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het mogelijk te maken dat het nieuwe HSMS-station in Maastricht, essentieel voor energietransitie en stroomvoorziening, (onder voorwaarden) gemotiveerd kan worden in het gebied Natte laagten.	ZW-1038-14

Standpunt GS

In de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in de zonering ‘natte laagten’ moet rekening worden gehouden met de doelen die van toepassing zijn op de desbetreffende zonering, in dit geval op doelen ten aanzien van water. Bij de ontwikkeling van het nieuwe HSMS-station moet er dus bijvoorbeeld nagedacht worden over hoe de sponswerking van het landschap toch kan worden behouden, of het verlies kan worden gecompenseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indieners stellen dat de aanduiding ‘natte laagten’ niet onderbouwd is en dat dit leidt tot ongewenste beperkingen. Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen.	ZW-1356-14

Standpunt GS

De systematiek die de provincie hanteert voor het aanduiden van natte laagten is onder andere gebaseerd op de geomorfologische kaart, op de hoogtekaart en grondwatermodellering. Het klopt dat het perceel van de indiener gelegen is in een natte laagte, maar deze POVI leidt niet tot rechtstreekse verbodsbepalingen. In de omgevingsverordening geldt voor de natte laagten een compensatie- en motiveringsplicht om te waarborgen dat in toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden met de doelstellingen die de provincie heeft voor de natte laagten, ten aanzien van water. De POVI biedt aanleiding tot het beschikbaar stellen van middelen, zoals subsidies, beschikbaar te maken, om het behalen van de doelen van de zonering, te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat langs de Horsterbeek in de ontwerp-POVI een zone is aangeduid als 'natte laagte'. In paragraaf 6.10.3 van de ontwerp-POVI staat vermeld dat dergelijke gebieden natter zouden zijn vanwege hun lagere ligging ten opzichte van de omgeving. Indiener stelt dat dit in casu onjuist is. Ter plaatse van de locatieprikker in afbeelding 7 is de Horsterbeek over een lengte van circa 500 meter niet heringericht: er heeft geen beekherstel plaatsgevonden en er ontbreekt meandering. Indiener constateert dat de Horsterbeek hier recht en diep is ingesneden, terwijl het aangrenzende maaiveld juist relatief hoog ligt ten opzichte van de omgeving. Indiener constateert voorts dat de Horsterbeek hier recht en diep is ingesneden, terwijl het aangrenzende maaiveld juist relatief hoog ligt ten opzichte van de omgeving.	ZW-0116-4

Standpunt GS

Het aanwijzen van natte laagtes is onder andere gebaseerd op de geomorfologische kaart en de hoogtekaart, ongeacht of er beekherstel heeft plaatsgevonden en ongeacht of de beek meandert. Het perceel van de indiener is terecht voor een deel aangewezen als natte laagte. Dit leidt niet tot rechtstreekse verbodsbepalingen of aanpassingen. Wel geldt in de omgevingsverordening voor natte laagten een compensatie- en motiveringsplicht om te waarborgen dat bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden met wateropgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ontkluizing van de Anselderbeek voor beekherstel in Eygelshoven wordt gemist. Indiener verzoekt deze nog toevoegen conform de gemeentelijke Omgevingsvisie.	ZW-0263-96

Standpunt GS

De POVI bevat geen complete weergave van zowel bovengrondse als ondergrondse waterlopen. Het maken en onderhouden van een desbetreffende kaart behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Het zienswijzepunt leidt niet tot een aanpassing van de POVI-kaarten.

5.23 Verordening

Zienswijze	Indiener
Het baart indiener zorgen dat de beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning van dusdanige omvang zijn dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklokaties omvatten. Veel bebouwingskernen vallen binnen de twee zoekgebieden. De omvang van de daadwerkelijke contour van grondwaterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied en boringsvrije zone is hiermee niet inzichtelijk en geeft veel onzekerheid naar de nabije toekomst. Het aanwijzen van de zoekgebieden zal in eerste aanleg nog geen zwaarwegende beperkingen opleggen, maar het toekomstperspectief zal wel zijn dat hiervan sprake zal zijn. Weliswaar geeft Provincie Limburg enkele voorbeelden van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar ook hier geldt dat helderheid over de daadwerkelijke impact ontbreekt en naar de toekomst wordt verwezen.	ZW-0207-70 ZW-0238-60 ZW-0253-74 ZW-0271-60
Indiener pleit ervoor om de verbetering van dijktrajecten aan woningbouwprojecten te koppelen en voorwaardelijk te maken.	ZW-1499-7
Indiener stelt dat de impact van een motivatie- en compensatieplicht voor beekdalen in het groen-blauwe landbouwgebied eerst helder moet zijn voordat verdere verplichtingen worden vastgesteld.	ZW-0187-71 ZW-0207-65 ZW-0238-55 ZW-0253-69 ZW-0271-55 ZW-1127-87
Indiener stelt voor dat in de Omgevingsverordening gebruik wordt gemaakt van het door Waterschap Limburg opgestelde wateradvies en dat maatregelen worden getroffen om daaraan te voldoen.	ZW-0836-2
Indiener verzoekt in de motiveringsverplichting in de OVL op te nemen dat een initiatiefnemers, ten aanzien van wateroverlast en droogte, het wateradvies van het waterschap dient te hanteren.	ZW-1499-14
Indiener vindt het noodzakelijk dat er een eis van T=100/2100 komt voor nieuwe woningbouw.	ZW-1204-18
Indiener vraagt om wateraspecten bij woningbouw aan de voorkant mee te nemen via concrete voorwaarden in instructieregels in de Omgevingsverordening.	ZW-1204-42
Indiener vindt het noodzakelijk om bij watergerelateerde doelstellingen in de Omgevingsverordening de keuze voor een motiveringsplicht in instructieregels te heroverwegen en instructieregels te formuleren waarin concrete voorwaarden zijn opgenomen.	ZW-1204-43
Indiener vraagt om Instructieregels in de Omgevingsverordening waarmee de Provincie richting geeft aan waterschappen om bij schaarste prioriteit te geven aan strategische voedselgewassen met lage waterdruk boven niet-voedselgewassen.	ZW-1035-33

Indiener vraagt: KRW-doelen en beekdalfuncties beter juridisch te verankeren in de omgevingsverordening	ZW-1035-27
Indiener wijst op het ontbreken van SMART geformuleerde doelen ten aanzien van water in par. 6.3.9	ZW-1499-20
Indiener vraagt helderheid over aan wie PL de vraag stelt om tot het afkoppelen van riool te komen. (par. 6.3.8)	ZW-1499-19

Standpunt GS

De POVI bevat de provinciale visie met betrekking tot de ruimte. We geven aan welke ontwikkelingsrichting we voor ogen hebben en waar dat nodig is geven we aan hoe we deze willen bereiken. De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Daar waar we het nodig vinden dat de POVI doorwerkt in het beleid van andere partijen zullen we dit opnemen in de Omgevingsverordening. Daarbij zullen we zo duidelijk mogelijk aangeven wat mogelijkheden en beperkingen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.24 Water en economie

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Maas in de ontwerp-POVI nadrukkelijk wordt genoemd als bevaarbare rivier en economisch belang, maar dat onvoldoende rekening wordt gehouden met de impact hiervan op de lokale leefomgeving in Brachterbeek.	ZW-0923-120
Indiener stelt dat de waterhuishouding door een elektrolyser of waterstofcentrale onevenredig zwaar wordt belast door hoog waterverbruik en retourlozingen, en verzoekt dat van dergelijke ontwikkelingen in het energieknooppunt Brachterbeek wordt afgezien.	ZW-0923-123
Indiener stelt dat door klimaatverandering de beschikbaarheid van water in de zomer afneemt terwijl de vraag toeneemt, en verzoekt dat dit als extra reden wordt meegenomen om geen elektrolyser in het energieknooppunt Brachterbeek toe te staan.	ZW-0923-124
Indiener stelt dat industriële processen zoals waterkoeling bij energiecentrales de Maas te veel opwarmen, en verzoekt dat de provincie dit voorkomt ter bescherming van het ecosysteem en de leefomgeving van Brachterbeek.	ZW-0923-121
Indiener stelt dat retourlozing van proceswater in de Maas de waterkwaliteit verder onder druk zet, met negatieve gevolgen voor natuur en leefomgeving van Brachterbeek en omgeving.	ZW-0923-122
Indiener verzoekt een grondige effectanalyse op te stellen voor extra watergebruik en voorziet graag dat nieuwe grootverbruikers, zoals electrolyzers, worden geweerd in gebieden met risico's voor watertekorten of bedreigde drinkwaterwinningen.	ZW-0923-13

Indiener verzoekt in § 2.5 meer aandacht te besteden aan het belang van water voor industrie en de koppeling met energielandschappen en waterstof.	ZW-0272-4

Standpunt GS

In de POVI is aangegeven dat de beschikbaarheid van water voor verschillende doelstellingen beperkt is. Gezien de beperkte beschikbaarheid zullen er keuzes moeten worden gemaakt voor welke functies dit water beschikbaar is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.25 Water en economie- bevaarbaarheid Maas

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak om de gehele Maasroute geschikt te maken voor klasse Vb, inclusief 24/7-bediening om mee te bewegen met de 24-uurs-economie van de havens in Rotterdam en Antwerpen	ZW-0186-123 ZW-0237-112 ZW-0240-117 ZW-0242-126 ZW-0278-133 ZW-1236-117 ZW-1473-112 ZW-1479-164

Standpunt GS

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van infrastructuur, waaronder de scheepvaart. Rijkswaterstaat is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en staat aan de lat voor de uitvoering en het beheer van rijkswaterwegen, waaronder de bevaarbaarheid van de Maas. Hier gaat de Provincie Limburg niet over.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.26 Water en economie- waterbeschikbaarheid

Zienswijze	Indiener
Het huidig beleid richt zich vooral op het handhaven van bestaande praktijken, met nadruk op watergebruik door de landbouw. Andere sectoren, zoals Chemelot, hebben echter ook een aanzienlijke watervraag. Dit blijft naar mening van indiener onderbelicht, zeker in samenhang met noodzakelijk keuzes zowel in het landelijk gebied als rondom de	ZW-0302-72

economische clusters in onze regio. Indiener verzoekt om dit beter uit te werken.	
Indiener stelt dat het huidig beleid zich vooral richt op het handhaven van bestaande praktijken, met nadruk op watergebruik door de landbouw. Andere sectoren, zoals Chemelot, hebben echter ook een aanzienlijke watervraag. Dit blijft onderbelicht, zeker in samenhang met noodzakelijk keuzes zowel in het landelijk gebied als rondom de economische clusters in de regio.	ZW-0187-66 ZW-0207-60 ZW-0238-50 ZW-0253-64 ZW-0271-50 ZW-0314-50

Standpunt GS

Wij erkennen dat er veel sectoren zijn die een watervraag hebben. In het Provinciaal Waterprogramma geven wij een nadere invulling hoe wij omgaan met de watervraag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.27 Water en klimaatadaptatie- afkoppelen

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: "afkoppelen" s.v.p. wijzigen in "afkoppelen en infiltreren" en graag hele POVI hierop checken.	ZW-1204-152

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Deze wordt overgenomen in de tekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. In paragraaf 6.4.6 wordt het woord "afkoppelen" aangepast naar "afkoppelen en infiltreren".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: "Subsidie voor het afkoppelen ….regenwater" s.v.p. wijzigen in "subsidie voor het afkoppelen van bestaand privaat verhard oppervlak".	ZW-1204-154

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Deze wordt overgenomen in de tekst van de POVI, omdat deze beter aansluit op de bestaande subsidiemogelijkheden.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. In paragraaf 6.4.6 wordt het zinsdeel: "subsidie voor het afkoppelen van regenwater", vervangen door: "subsidie voor het afkoppelen van bestaand privaat verhard oppervlak".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.9: S.v.p. in 2e alinea volgende zaken wijzigen: Voor "bedrijventerreinen" toevoegen" zowel bestaande als nieuwe", "streven naar" wijzigen in "zetten in op klimaatbestendige bedrijventerreinen met", "zo veel mogelijk" wijzigen in "maximaal" en "opvang en bergen water " in "afkoppelen en infiltreren van regenwater"	ZW-1204-191

Standpunt GS

Dank voor de tekstuele aanvulling die door u is aangedragen. Deze worden overgenomen in de tekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI: In paragraaf 6.9 wordt de tweede alinea van: "Op bedrijventerreinen (werklocaties) streven we naar zoveel mogelijk opvang en berging van water en naar zuinig watergebruik". herschreven naar: "Op bestaande en nieuwe bedrijventerreinen (werklocaties) streven we naar zoveel mogelijk afkoppelen en infiltreren van regenwater en zuinig watergebruik".

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat stedelijk gebied en werklocaties in Limburg vergroend en minder versteend worden en infrastructuur, zoals riool, optimaal wordt afgekoppeld om waterberging te bevorderen.	ZW-1482-6

Standpunt GS

Het door u ingediende verzoek dat stedelijk gebied en werklocaties in Limburg vergroend en ontsteend dienen te worden, wordt reeds onderstreept in de paragrafen 6.3.8 en 6.4.6 van de ontwerp POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat afkoppelen en infiltreren gemeengoed worden door nieuwbouw niet meer aan te sluiten op het riool.	ZW-1204-19

Standpunt GS

De door u ingediende noodzaak voor de tekst in de POVI wordt niet onderschreven, omdat gemeenten aan de lat staan voor stedelijk waterbeheer en het afkoppelen van nieuwbouw op het riool.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat gemeenten worden opgeroepen om nieuwbouw niet meer aan te sluiten op het riool.	ZW-1204-50

Standpunt GS

De door u ingediende noodzaak wordt voor de POVI niet onderschreven, omdat gemeenten aan de lat staan voor stedelijk waterbeheer en het afkoppelen van nieuwbouw op het riool.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.28 Water en klimaatadaptatie- algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener erkent het strategische belang van water als sturende factor bij ruimtelijke keuzes, gezien uitdagingen zoals klimaatverandering, droogte, stijgende drinkwatervraag, bodemdaling en wateroverlast.	ZW-0196-77

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verwijzing naar de stresstestkaarten nu uitkomt bij de klimaateffectatlas, maar dat de voorkeur uitgaat naar de stresstest van Waterpanel Noord, die dit jaar wordt geactualiseerd.	ZW-0317-66

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. de verwijzing naar regionale stresstesten wordt toegevoegd aan de term "stresstesten" in de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. de term "stresstesten" in paragraaf 6.1.2 moet verwijzen naar regionale stresstesten en producten en niet alleen naar de landelijke klimaateffectatlas.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat in paragraaf 6.9 in het POVI wordt aangegeven dat waar mogelijk het circulair gebruik van water in woningen en bedrijven wordt gestimuleerd. Volgens indiener is dit circulair stimuleren echter niet voldoende. Er dient geïnvesteerd te worden in nieuwe technieken of regionaal beleid moet worden aangepast om het water op te vangen en vast te houden in bebouwde gebieden.	ZW-1479-180

Standpunt GS

Dank voor de opmerking dat het stimuleren van circulair gebruik van water in woningen en bedrijven niet voldoende is voor de opgaven. Bij het stimuleren van circulair gebruik kan mogelijk ook gebruik gemaakt worden van beleid en nieuwe technieken. Dit zal uitgewerkt moeten worden binnen de ontwikkelingen rondom het convenant voldoende zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat waterneutraal bouwen niet altijd correct wordt toegepast. De bestaande bebouwing maakt het gebied vol; verdere bebouwing (zoals zonnepanelen) verhoogt de wateroverlast door extra afvoer via sloten	ZW-0837-4

Standpunt GS

Dank voor dit zienswijzepunt. Door meer waterneutraal te bouwen kan ervaring worden opgedaan waarmee in de toekomst waterneutraal bouwen beter kan worden toegepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 10.5.2: 1e alinea s.v.p. aan laatste zin toevoegen "gevolgen van droogte te verminderen en de waterkwaliteit - door minder riooloverstorten - te verbeteren."	ZW-1204-203

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Paragraaf 10.5.2 wordt aangevuld.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. In paragraaf 10.5.2 wordt de laatste zin van de eerste alinea aangepast van: "Wel moet er in steden en dorpen rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten". naar: Wel moet er in steden en dorpen rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress, wateroverlast en de gevolgen van droogte door

klimaatverandering tegen te gaan, de waterkwaliteit - door minder riooloverstorten - te verbeteren en de leefbaarheid te vergroten.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: Geef aan, aan welke criteria voldaan moet worden om het predicaat natuur- en watervriendelijk te mogen voeren.	ZW-1204-155

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Het opstellen van criteria voor 'natuur- en watervriendelijk' is complex en afhankelijk van meerdere variabelen zoals biodiversiteit, waterkwaliteit en integratie in een ontwerp. In de basis zijn wij van menig dat het ontstenen en vergroenen van de bebouwde omgeving een bijdrage leveren om water vast te houden en te infiltreren. Vanwege de complexiteit van het opstellen van criteria kunnen wij uw toevoeging niet onderschrijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: naast stedelijk gebied en werklocaties ook woonkernen ontstenen en vergroenen. Halverwege de alinea "kernen" invoegen.	ZW-1204-151

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. "kernen" zijn onderdeel van het stedelijk gebied en worden niet als aparte categorie opgenomen in de POVI. Om deze reden kunnen wij uw toevoeging niet onderschrijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: stroomschema verantwoord omgaan... is reeds vastgesteld in juni 2024 door het BROL. S.v.p. tekst aanpassen.	ZW-1204-153

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Paragraaf 6.4.6 wordt aangepast.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI: In paragraaf 6.4.6 wordt de zin: "Zie ook het stroomschema: verantwoord afkoppelen regenwater (wordt mei 2025 vastgesteld)." aangepast naar: "Zie ook het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater (vastgesteld in juni 2024 door het BROL en laatst gewijzigd in oktober 2025)".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.7: Graag hier een link opnemen naar de T100 2100 kaartviewer van het waterschap. Die geeft het beste beeld op wateroverlast- en waterveiligheidsrisico's.	ZW-1204-189
Indiener merkt op bij paragraaf 6.7: verwijzing opnemen naar de T=100 in 2100 kaart.	ZW-1204-188

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. de verwijzing naar regionale stresstesten wordt toegevoegd aan de term "stresstesten" in de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de tekst van de POVI, waarin de verwijzing van de stresstesten uitkomt bij de Limburgse producten als toevoeging van de nu opgenomen de landelijke klimaateffectatlas. Hierbij dient een verwijzing te komen naar de klimaateffectatlast 2.0 van Waterpanel Noord en de T100-2100 kaart van het Waterschap Limburg.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de eis dat bedrijven waterneutraal bouwen niet wordt nageleefd, waardoor hemelwater alsnog wordt geloosd op de sloten.	ZW-0753-10

Standpunt GS

Dank voor het indienen van dit zienswijzepunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er geen ruimte meer is voor het afvoeren van water. Indiener stelt dat het gebied Platveld al vol is met de huidige bebouwing. Meer en grotere glasoppervlakten met grote afvoer van hemelwater via sloten, zal leiden tot meer overlast in het gebied	ZW-0753-9

Standpunt GS

Dank voor het indienen van dit zienswijzepunt. Bij nieuwe toevoegingen van verhard oppervlak in een gebied moet een waterberging gerealiseerd worden voor afstromend hemelwater. Wanneer dit geloosd wordt op nabije sloten, dient advies van het Waterschap te worden ingewonnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt bij paragraaf 2.2.9: In 2e alinea na .". Verdichting en intensivering": toevoegen "en het klimaatadaptief maken van".	ZW-1204-64

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen, waarbij naast intensivering en verdichting ook aandacht moet zijn voor het klimaatadaptief maken van bedrijventerreinen. Wij onderschrijven deze toevoeging en zullen deze opnemen in de ontwerptekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. De laatste zin van de 2e alinea van paragraaf 2.2.9 wordt gewijzigd van: "....,waarbij wij stevig inzetten op verdere verdichting en intensivering van de huidige locaties" naar: "....,waarbij wij stevig inzetten op verdere verdichting/ intensivering en het klimaatadaptief maken van de huidige locaties".

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in de omgevingsverordening een motiveringsverplichting over wateroverlast en droogte wordt opgenomen én dat het provinciaal beleid gebruik maakt van het wateradvies van het waterschap, waarbij de provincie maatregelen treft om daaraan te voldoen.	ZW-1482-2

Standpunt GS

Dank voor uw verzoek om een motiveringsplicht bij nieuwe ontwikkelingen toe te voegen. Deze motiveringsplicht is reeds opgenomen in de vigerende omgevingsverordening als instructieregel 3.5 klimaatadaptatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de tekst van paragraaf 6.3.8 en 6.4.6 aan te passen aan de huidige stand van zaken en de vaststellingsdatum te corrigeren.	ZW-1038-9

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Paragrafen 6.3.8 en 6.4.6 worden aangepast.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI: In paragraaf 6.4.6 wordt de zin: "Zie ook het stroomschema: verantwoord afkoppelen regenwater (wordt mei 2025 vastgesteld)." aangepast naar: "Zie ook het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater (vastgesteld in juni 2024 door het BROL en laatst gewijzigd in oktober 2025)".

Zienswijze	Indiener

Indiener vindt het noodzakelijk dat er 8-10% ruimte voor water en groen in de publieke ruimte komt.	ZW-1204-20

Standpunt GS

De door de indiener genoemde overweging wordt door ons niet onderschreven, want deze toevoeging bevat een concrete regel voor het aanpassen van de openbare ruimte waar gemeenten voor aan de lat staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk om gemeenten op te roepen om bergingseisen beleidsmatig te verankeren.	ZW-1204-51

Standpunt GS

Dank voor de noodzaak voor bergingseisen die door u wordt aangedragen. Paragraaf 6.3.8 wordt aangepast om aan gemeenten te vragen bergingseisen op te stellen voor nieuwbouw daar waar dit nog niet deel uitmaakt van bestaand beleid.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI: In paragraaf 6.3.8 wordt aan het einde van alinea 2 een zin toegevoegd: "Verder vragen we aan gemeenten om in haar beleid bergingseisen op te nemen voor nieuwbouw in de bebouwde omgeving.

Zienswijze	Indiener
Indiener voorziet meer overlast van hittestress als gevolg van meer bebouwing in het gebied Platveld, omdat landbouwgrond, die zorgt voor verkoeling, vervangen door glas en zonnepanelen. De overlast van hittestress zal negatieve gevolgen hebben voor het leefklimaat binnen het gebied.	ZW-0753-13

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijzepunt aangaande overlast van hittestress in het gebied Platveld. Hiervoor staat de gemeente aan de lat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om bij paragraaf 6.3.8 de koppeling te leggen met par 6.9 en ook andersom.	ZW-1204-138

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijzepunt waarbij u aangeeft de paragrafen 6.3.8 en 6.9 met elkaar te koppelen. Paragraaf 6.9 is de visie voor water in bebouwd gebied en paragraaf 6.3.8 is hier een onderdeel van, namelijk waterberging.
Wij zullen in paragraaf 6.3.8 opnemen dat in 6.9 een verdere toelichting staat van onze visie rondom water in de bebouwde omgeving.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. In paragraaf 6.3.8 wordt de volgende zin toegevoegd aan het einde van de paragraaf: "Een verdere toelichting voor water in bebouwd gebied is terug te vinden in paragraaf 6.9."

Zienswijze	Indiener
mbt 6.4.2 Iedere grondeigenaar is op het eigen perceel verantwoordelijk voor maatregelen om wateroverlast van regenwater of grondwater te voorkomen. Daarom zal iedere inwoner van Limburg rekening moeten houden met de mogelijkheid van extremer weer en zal hij of zij eventueel maatregelen moeten treffen voor eigen huis en erf. Daaronder valt ook de zorg voor maatregelen om het grondwater buiten te houden. Opmerking indiener: Dus Waterschap en Provincie zijn niet meer verantwoordelijk? indiener is het daarmee niet eens en vraagt om aanpassing.	ZW-1242-27

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijzepunt. U bent als perceeleigenaar zelf verantwoordelijk voor het nemen van voorzorgsmaatregelen om wateroverlast te verminderen. Uw opmerking over de verantwoordelijkheid van het Waterschap en de Provincie onderschrijven wij niet. Zowel overheden als ook particulieren dragen een verantwoordelijkheid voor het verminderen van wateroverlast door extreme neerslag. Zo zetten overheden in op het verminderen van wateroverlast door ruimtelijke afweging te maken voor nieuwe ontwikkelingen en voert het Waterschap maatregelen uit om wateroverlast in de bebouwde omgeving te beperken binnen het programma Water in balans.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.29 Water en klimaatadaptatie- maatlat

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat gemeenten nadrukkelijk worden opgeroepen om de landelijke "Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving”, het “ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving”, het "Stroomschema verantwoord omgaan met regenwater" (BROL 2024) toe te passen én te verankeren in gemeentelijk beleid.	ZW-1204-49

Standpunt GS

Dank voor de door u omschreven noodzaak om gemeenten te wijzen op de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving en het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater. Ons inziens worden de door u omschreven punten reeds benoemd in de paragrafen 6.3.8, 6.4.6, 6.7 en 6.9 van de huidige ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt bij paragraaf 6.1.2: Tekst s.v.p. aanpassen in "wij roepen gemeenten op om de landelijke Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving toe te passen en te borgen in het gemeentelijke beleid".	ZW-1204-103

Standpunt GS

Dank voor de door u omschreven noodzaak om gemeenten te wijzen op de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving en het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater. Ons inziens worden de door u omschreven punten reeds benoemd in de paragrafen 6.3.8, 6.4.6, 6.7 en 6.9 van de huidige ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.30 Water en klimaatadaptatie- panorama Maasvallei

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het Panorama Maasvallei ontbreekt in de visie. Dit is opgesteld in opdracht van de provincie en samen met de ketenpartners. Volgens indiener zou deze visie centraal moeten staan binnen het Maasvallei-gebied. Daarnaast wordt het aanpakken van riooloverstorten een aantal keer benoemd, maar het is niet duidelijk hoe gemeenten daarmee worden geholpen. Indiener vindt nader overleg hierover wenselijk.	ZW-1479-177

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in § 16.2 (Bouwstenen voor de POVI) het Panorama Maasvallei (2024) ontbreekt, terwijl dit onderzoek veel inzicht biedt in kwaliteiten van de Maasvallei en integrale inrichtingsprincipes voor klimaatadaptatie, ruimtelijke inrichting en leefbaarheid. Indiener had verwacht de resultaten terug te zien in H6 (Water) en andere thematische hoofdstukken.

Indiener				
ZW-0166-128	ZW-0224-130	ZW-0237-118	ZW-0240-123	ZW-0242-133
ZW-0278-139	ZW-0317-138	ZW-0317-187	ZW-1236-123	ZW-1473-118
ZW-1479-170				

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat het Panorama Maasvallei en de daarin geformuleerde ruimtelijke ambities een nuttige leidraad kunnen zijn voor inrichtingsprojecten in de Maasvallei. Wij zullen in de POVI een verwijzing naar dit document opnemen en de zeven ruimtelijke ambities, waarbij het natuurlijk systeem als uitgangspunt is genomen, benoemen.

Voorstel aan PS

Het zienswijze punt leidt tot aanpassing van de tekst van de POVI. Aan het einde van § 6.2.4 Maasprojecten wordt de volgende tekst toegevoegd:

In 2023-2024 hebben de samenwerkende overheden in het gebied langs de Maas het “Panorama Maasvallei” opgesteld. Het Panorama Maasvallei is na een intensief en participatief proces in mei 2024 vastgesteld door de leden van het Bestuurlijk Platform Maasvallei als een gezamenlijk werk- en inspiratiedocument. In dit document zijn op basis van bureaustudie en inbreng van deze overheden zeven ambities voor de ruimtelijke inrichting van de Maasvallei geformuleerd en beeldend toegelicht. De zeven ambities uit het Panorama Maasvallei zijn:

1. Het natuurlijk systeem van de Maas als leidende structuur
2. Ruimte voor water, mèt kwaliteit;
3. Een florerend, samenhangend Natuurnetwerk;
4. Toekomstbestendige landbouw voor een gezonde bodem, op de juiste plek;
5. Hoog, droog en groen wonen en werken;
6. Klimaatrobuuste, duurzame bedrijvigheid en infra, in balans met andere functies;
7. Een gevarieerd, beleefbaar landschap, van uitloop- tot rustgebied

Wij zullen in de lopende en toekomstige inrichtingsprojecten in de Maasvallei deze ambities -voor zover mogelijk en opportuun- laten doorwerken.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in § 16.2 (Bouwstenen voor de POVI) het Panorama Maasvallei (2024) ontbreekt, terwijl dit onderzoek veel inzicht biedt in kwaliteiten van de Maasvallei en integrale inrichtingsprincipes voor klimaatadaptatie, ruimtelijke inrichting en leefbaarheid. Indiener had verwacht de resultaten terug te zien in H6 (Water) en andere thematische hoofdstukken.	ZW-0166-128

Standpunt GS

We hebben de resultaten van het Panorama Maasvallei verwerkt in hoofdstuk 6 van de POVI.

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot aanpassing van de POVI. We nemen de resultaten van het Panorama Maasvallei op in de POVI.

5.31 Water en klimaatadaptatie-stresstestkaarten

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de verwijzing naar de stresstekaarten afkomstig is van de klimaateffectatlas, en geeft er de voorkeur aan om te verwijzen naar de stresstest van Waterpanel Noord (die dit jaar nog wordt geactualiseerd).

Indiener					
ZW-0313-48	ZW-0166-56	ZW-0186-66	ZW-0196-82	ZW-0224-60	ZW-0237-46
ZW-0240-51	ZW-0241-46	ZW-0242-57	ZW-0278-66	ZW-0317-188	ZW-1236-51
ZW-1473-46	ZW-1479-98				

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning en verwijzing naar de regionale stresstesten. Wij zullen de regionale stresstesten uit de klimaatatlas 2.0 van Waterpanel Noord opnemen in de verwijzing van de stresstest.

Voorstel aan PS

Het zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de tekst van de POVI, waarin de verwijzing van de stresstesten uitkomt bij de Limburgse producten als toevoeging van de nu opgenomen de landelijke klimaateffectatlas. Hierbij dient een verwijzing te komen naar de klimaateffectatlast 2.0 van Waterpanel Noord en de T100-2100 kaart van het Waterschap Limburg.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat bij het vaststellen van de woningbouwprogrammering de wateraspecten al mee moeten worden gewogen aan de hand van overstromingskaarten (T100/2100).	ZW-1204-47

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijzepunt waarin u aandacht vraagt voor de wateraspecten uit overstromingskaarten bij de woningbouwprogrammering. In paragraaf 10.5.2 woningbouw op de juiste plek gaat onze visie reeds in om het aspect water bij nieuwe woningbouwontwikkelingen. Hierin wordt omschreven dat rekening moet worden gehouden met ruimte voor wateropvang voor wateroverlast. Verder in deze paragraaf wordt aangegeven dat wanneer sprake is van waterveiligheidsrisico's hier beperkingen worden opgelegd voor de ontwikkeling van nieuwe woningen. De overstromingskaart wordt hierbij als basis gebruikt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.32 Water en landbouw

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de doorstroom van water door zijn landbouwpercelen afkomstig van percelen van derden, aangezien dit de bedrijfsvoering onmogelijk maakt.	ZW-0993-7

Standpunt GS

In de POVI regelen wij niet of water wel of niet afstroomt van hoger gelegen percelen. Op grond van art. 5.38 BW moet iedereen het water dat op natuurlijke wijze van hoger gelegen percelen afstroomt accepteren. Bij kunstmatige afstroming kan de veroorzaker daarvoor worden aangesproken. In de gebieden, aangewezen in de Omgevingsverordening, heeft het waterschap de taak om bescherming te bieden tegen wateroverlast vanuit het regionale systeem tot de norm als per gebied is bepaald, ongeacht of deze wateroverlast een natuurlijke of kunstmatige oorzaak heeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bescherming van bestaand grondwatergebruik door landbouw, door Amendement 120 expliciet te verankeren in de POVI. Hierbij stelt de indiener dat nieuwe beperkingen op landbouwkundige grondwateronttrekking volgens Amendement 120 alleen mogelijk zijn na aparte besluitvorming, onderbouw en gecompenseerd.	ZW-0899-5

Standpunt GS

Amendement 120 is opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2021 - 2027. Gelijktijdig aan het Provinciaal Waterprogramma 2021 - 2027 is de Omgevingsverordening vastgesteld, waarin Amendement 120 niet is opgenomen. Middels de Mededeling Portefeuillehouder van 19-4-2022 (GS DOC-00258647) geven wij aan hoe wij met deze situatie omgaan. Deze Mededeling Portefeuillehouder kunt U vinden op de volgende link: https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/59e39a47-28ff-4cd2-bab7-e3856aa4b085

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Voor de Peelzone wordt beoogd de landbouw met nieuwe verdienmodellen mee te laten bewegen met de benodigde hydrologische condities. Indienner stelt bij deze verdienmodellen als eis dat deze financieel renderend zijn in inkomen en vermogen waarbij het verdienmodel niet afhankelijk is van externe geldstromen (subsidie).	ZW-0548-2

Standpunt GS

In de POVI geven wij onze beleidsambitie voor de Peelzone weer. Hoe deze beleidsambities worden gerealiseerd en hoe invulling kan worden gegeven aan adequate verdienmodellen voor betrokken landbouwers zal nog worden uitgewerkt in concrete besluiten waarbij uitvoering wordt gegeven aan de beleidsambities. Hierbij zullen de landbouwers die worden geraakt worden betrokken. Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven. nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

5.33 Water en natuur

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet kunnen beregenen in bufferzones van grondwaterafhankelijke natuur leidt tot hogere kosten door de noodzaak om voer aan te kopen en extra transporten.	ZW-0121-2

Standpunt GS

De hydrologische bufferzones rond de natuurgebieden zijn niet veranderd ten opzien van vorige omgevingsplannen en visies. De hydrologische bufferzones zijn al vele jaren onderdeel van de omgevingsverordening, we voorzien hierin geen verandering. Binnen deze hydrologische bufferzone geldt naast een stand-still voor beregening ook een afwaartse beweging. Voor een nieuwe put moet eerst een oude worden afgesloten én de nieuwe put moet verder van het natuurgebied zijn gelegen dan de oude put. Vanuit de POVI gelden er geen aanvullende regels. Vanuit het Limburgs Offensief Stikstof wordt in gebiedsprocessen rondom de verdrogingsgevoelige Natura 2000 gebieden in gebiedsprocessen gekeken welke maatregelen nodig zijn om de natuur in een duurzame staat van instandhouding te kregen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat voor het Bunder- en Elsloërbos, als grondwaterafhankelijke natuurgebied, geen hydrologische bufferzone is opgenomen.	ZW-0238-128

Standpunt GS

Rond het Bunder en Elsloërbos is geen hydrologische bufferzoen opgenomen. Voor dit Natura2000 gebied is het intrekgebied van belang. Dit is opgenomen als Intrekgebied N2000 in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in de intrekgebieden Natura 2000 watervriendelijke landbouw te stimuleren en uitspoeling van nutriënten naar het grondwater te voorkomen.	ZW-0767-4

Standpunt GS

Indiener maakt zicht zorgen over maatregelen. In de intrekgebieden worden in de POVI geen maatregelen genomen of voorzien. Wij zijn voornemens om in deze gebieden, als onderdeel van de groenblauwe landbouwzone een watervriendelijke landbouw te stimuleren. Daarnaast zijn wij voornemens om voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (zoals bebouwing of verharding) via de omgevingsverordening een motiveringsplicht op te leggen. in verband met het behoud van de infiltratiemogelijkheden van (regen)water naar de bodem. De intrekgebieden Natura2000 vallen deels samen met de overgangsgebieden N20000. In het kader van het Limburgse offensief stikstof zal in de overgangsbieden rond de Natura2000 gebieden in gebiedsprocessen bekeken worden of er maatregelen nodig zijn en welke dit zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.34 Water en ruimte

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1 op: Water en bodem sturend meenemen in het doel door uit te gaan van herstel van natuurlijke systeemwerking.	ZW-1204-98

Standpunt GS

Een duurzaam, robuust en ecologische gezond watersysteem is doel van het waterbeleid. Daarbij behoort het herstellen van een (zo natuurlijk mogelijk) watersysteem. Water en bodem sturender vraagt daarnaast om aanpassingen in de manier waarop wij onze provincie (ruimtelijk) inrichten; meer rekening houdend met de bodem en het natuurlijk watersysteem. Deze gedachte vormt uitgangspunt voor de POVI en is met name in hoofdstuk 6 uitgewerkt.
We zullen de tekst verduidelijken in zoverre dat we in hoofdstuk 6.1.3 de natuurlijke systeemwerking zullen toevoegen.

Voorstel aan PS

In 6.1.3. het streven naar herstel van de natuurlijke werking van het watersystem toevoegen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij paragraaf 2.3 en 2.5: We missen een extra paragraaf waarin aangegeven wordt wat de ambities zijn om te komen tot herstel van de natuurlijke werking van het watersysteem. Hierin spelen verbetering van de bodem, het goed omgaan met water, water de ruimte geven (beekdalen)	ZW-1204-65

en komen tot gezonde ecologie een primaire rol en dit sluit aan bij landelijke ontwikkelingen en klimaatdoelen. We zien dat graag toegevoegd.

Standpunt GS

Een duurzaam, robuust en ecologische gezond watersysteem is doel van het waterbeleid. Daarbij behoort het herstellen van een (zo natuurlijk mogelijk) watersysteem. Water en bodem sturender vraagt daarnaast om aanpassingen in de manier waarop wij onze provincie (ruimtelijk) inrichten; meer rekening houdend met de bodem en het natuurlijk watersysteem. Deze gedachte vormt uitgangspunt voor de POVI, zoals voor de verschillende zoneringen en kaartlagen(beekdalen, droogdalen, hellingen, natte laagten, overgangsgebieden) en is met name in hoofdstuk 6 uitgewerkt. We zullen de tekst verduidelijken in zoverre dat we in hoofdstuk 6.1.3 de natuurlijke systeemwerking zullen toevoegen.

Voorstel aan PS

6.1.3 herstel natuurlijke systeemwerking toevoegen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij paragraaf 2: WBS gaat er om dat het water- en bodemsysteem het uitgangspunt zijn voor hoe we naar het landschap kijken en welke oplossingen ze zoeken. Hier zou de provincie een integrale visie op het ruimtelijk domein moeten geven die gestoeld is op het water- en bodemsysteem.	ZW-1204-63

Standpunt GS

We hebben water en bodem meer sturend gemaakt in deze POVI, dat komt onder meer tot uiting in de verschillende zones en kaartlagen zoals beekdalen, hellingen, droogdalen, natte laagten, en waterveiligheidszones. Met de zones en kaartlagen sturen we in de POVI de ruimtelijek inrichting van onze provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij paragraaf 3.3.5: Met inachtnemening van de opgaven maar ook met water en bodem sturend, verzoek om deze toe te voegen.	ZW-1204-75

Standpunt GS

In de POVI staat aangegeven: "Bij ontwikkelingen van nieuwe stedelijke functies zoals wonen en bedrijventerreinen is het belangrijk om te onderzoeken of en in welke mate deze ontwikkeling kan landen binnen het bestaand bebouwd gebied. Met inachtneming van de opgaven op het gebied van vergroening, klimaat en water die in datzelfde bebouwde gebied liggen.' Daarmee wordt aangegeven dat er meer opgaven in het stedelijk gebied liggen die ruimte vragen.

Deze zin is wat ons betreft voldoende duidelijk. de principes van water en bodem sturender komen in deze POVI verder voldoende naar voren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om keuzes te maken en richting te geven aan verdergaande stappen in de ruimtelijke ordening, om de doelen voor waterveiligheid, wateroverlast, droogte, waterkwaliteit en biodiversiteit te behalen.	ZW-1204-14

Standpunt GS

Via de zonering en de onderliggende kaartlagen geven we sturing aan de ruimtelijke inrichting van Limburg. Waar keuzes nodig zijn geven we dit aan. Waar we ruimte willen laten aan anderen hebben we dit duidelijk gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.35 Waterkwaliteit

Zienswijze	Indiener
Bij het Waterschap is bekend dat er aan de Roggelsebeek diverse riool(over)stortpunten zijn. Deze zijn niet terug te vinden op de provinciale kaarten. De Provincie stelt dus onterechte eisen op basis van de kaderrichtlijn water maar heeft niet in beeld welke achtergrondbelasting er heerst. Hiervan mag de landbouwsector, de grondgebruiker en inrichter van het landschap niet de dupe worden.	ZW-1226-23

Standpunt GS

Voor de aanpak van overstorten, daar waar dat nodig is om KRW-doelen te bereiken, houden wij de desbetreffende gemeente verantwoordelijk. De landbouw houden wij enkel verantwoordelijk voor de mate waarin deze sector het watersysteem belast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt bij eventuele herzieningen van lozingsvergunningen rekening te houden met de door het Waterschap Limburg afgegeven vigerende watervergunning voor het bedrijf en afstemming te zoeken met de desbetreffende partijen.	ZW-0198-36

Standpunt GS

Gelet op de samenhang tussen indirecte en directe lozingen zullen wij bij de actualisatie van de vergunningen voor indirecte lozingen waarvoor wij het bevoegde gezag de samenhang met de vergunning voor de directe lozing betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Het niet halen van de KRW-doelen wordt door experts reeds genoemd als de volgende stikstof-crisis. We liggen als Nederland ver achter en vergelijkbare problemen als bij stikstof liggen dus aan de horizon. De provincie schrijft dit nu grotendeels af op het Rijk, terwijl de consequenties straks bij provincie en gemeenten liggen.	ZW-0207-46 ZW-0238-36 ZW-0271-36 ZW-0314-36 ZW-0319-23
Indiener roept ertoe op dat de Provincie haar coördinerende verantwoordelijkheid voor de Kaderrichtlijn Water niet afschuift, maar pakt.	ZW-1204-29

Standpunt GS

In Nederland zijn de verantwoordelijkheden voor maatregelen, nodig om de doelen van de KRW te bereiken, bij verschillende partijen belegd, In het Provinciale waterprogramma 2022-2027 is deze verdeling van verantwoordelijkheden vermeld. Het beperken van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw is primair een bevoegdheid van het rijk. Wij spreken regionale partijen maar ook het rijk en onze buurlanden aan op de uitvoering van de maatregelen waarvoor deze aan de lat staat. Gemeenten ondersteunen we door middel van het Aanvalsplan waterkwaliteit. De uitvoering van provinciale maatregelen versterken we, onder ander door middel van het Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat de waterkwaliteit van de beken van hoog niveau is en verdere aanscherping van gebruiksnormen niet noodzakelijk is.	ZW-1080-10

Standpunt GS

Uit de waterkwaliteitsmonitoring blijkt dat het grond- en oppervlaktewater op veel plaatsen niet voldoet aan de normen die daaraan in Europese en nationale wetgeving zijn gesteld. Dit maakt het treffen van maatregelen noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwerp Omgevingsvisie kan leiden tot verminderde mogelijkheden voor het gebruik van kunstmest en het verhogen van de grondwaterstand, wat nadelig is voor de teelt van gewassen zoals tarwe, bieten, aardappelen, maïs en grasland.	ZW-0941-3

Standpunt GS

Het is evident dat het beleid opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie gevolgen kan hebben voor het bestande grondgebruik zoals landbouw. Deze gevolgen zullen echter pas ontstaan nadat het beleid is omgezet in concrete maatregelen of besluiten. Bij die omzetting wordt rekening gehouden met bedoelde gevolgen en het, waar nodig, mitigeren daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een duidelijke koppeling gemaakt zou moeten worden met de UWWTD (Urban Waste Water Treatment Directive), met name hoe wordt geborgd dat lozingen van RWZI’s en overstorten goed belemmerd worden voor het behalen van KRW-doelen, en hoe de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater bewaakt wordt. Indiener vraagt hoe de provincie samenwerkt met waterschappen en gemeenten om UWWTD-doelen te integreren in het waterkwaliteitsbeleid.	ZW-1473-154

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 vragen wij het waterschap en de gemeenten om maatregelen te treffen waarmee de belemmeringen die RWZI's en overstorten kunnen vormen voor het halen van KRW-doelen worden weggenomen. Verder dienen de RWZI's te voldoen aan de eisen die genoemde richtlijn stedelijk afvalwater stelt. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij rekening houden met de recente wijzigingen van laatstgenoemde richtlijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in de POVI expliciet aangegeven zou moeten worden welke beeklopen binnen de KRW (Kader Richtlijn Water) vallen, welke KRW-doelstellingen hieraan gekoppeld zijn (bijv. ecologische toestand, chemische kwaliteit), en hoe deze doelstellingen vertaald worden naar maatregelen op lokaal niveau.	ZW-1473-152

Standpunt GS

Een en ander is expliciet opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. IN het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij dit waar nodig actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er zorgen zijn over DSM's afwateringskanaal naar de Maas dat milieubelastende stoffen afvoert. En zorgen over on onvolledige drinkwaterfiltratie van bepaalde stoffen door waterbedrijven, ondanks hun beweringen van goede waterkwaliteit.	ZW-0053-1

Standpunt GS

De lozing van DSM op het oppervlaktewater zal moeten voldoen aan de eisen die daarin in de lozingsvergunning zijn gesteld. WML neemt alleen oppervlaktewater in als dat voldoet aan de daaraan gestelde wettelijke kwaliteitseisen. Wel moet worden geconstateerd dat de duur en frequentie van innamestops toeneemt. Wij herkennen de zorg over de Maaswaterkwaliteit, maar niet dat het drinkwater van ontoereikende kwaliteit zal zijn. Het beleid ten aanzien van de drinkwatervoorziening hebben wij opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-20233 zullen wij dit waar nodig actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 6.6.3 de deadline voor het Kaderichtlijn Water in 2027 ligt en dat het aanpakken van gewasbeschermingsmiddelen daarom nu moet gebeuren. In de visie is dit weliswaar opgenomen, maar volgens indiener ontbreekt daadkracht binnen de visie. Hierover dient overleg plaats te vinden op regionaal niveau.	ZW-1479-178

Standpunt GS

Kernbevoegdheden en primaire verantwoordelijkheid voor de aanpak van gewasbeschermingsmiddelen liggen bij het rijk. Wij hebben bij het rijk herhaald aangedrongen op adequate maatregelen op dit vlak. Het rijk heeft toegezegd het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen aan te scherpen. Wij verwachten dit in 2026. daar waar de provincie specifieke verantwoordelijkheden heeft ten aanzien van grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000-gebeiden onderzoeken wij maatregelen, aanvullend op rijksbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat om de waterkwaliteitsdoelstellingen in het Natura2000-gebied Leudal te halen, een groenblauwe landbouwzone aan de noordzijde van het gebied is ingetekend. Welke concrete doelen gelden en welke maatregelen zijn nodig?	ZW-1236-197

Standpunt GS

Op het niveau van de POVI, een strategisch plan, hebben wij aangegeven dat in gebieden rondom N2000-gebieden afstemming nodig is tussen het landgebruik met de eisen die het halen van de natuurdoelen stelt. Dit behoeft uiteraard uitwerking in concrete doelen en maatregelen.. Dit zullen wij onder andere doen in de N2000-beheerplannen en in de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft grote zorgen over de belangen in de primaire en blauwgroene landbouwzone die conflicteren met de openbare drinkwatervoorziening.	ZW-1369-19

Standpunt GS

Bescherming van het grondwater dat voor de drinkwatervoorziening wordt gebruikt is geschied door het stellen van rechtstreeks wekende regels in de Omgevingsverordening waarmee activiteiten die de grondwaterkwaliteit bedreigen zijn verboden of beperkt. Het is niet nodig om daarnaast in de POVI, dus in het ruimtelijk spoor, regels te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener leest in hoofdstuk 6 van de POVI de suggestie dat er in Limburg restricties zouden zijn voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in waterwingebied (o.a. in § 6.6.2, § 6.6.9 en § 6.6.10), maar stelt dat er geen aanvullende restricties voor door Ctgb toegelaten middelen zijn.	ZW-1369-13

Standpunt GS

In de Limburgse grondwaterbeschermingsgebieden mogen alleen gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt die door het Ctgb zijn toegelaten in die gebieden en onder de condities die door het Ctgb zijn gesteld. Het Ctgb beoordeeld dus specifiek het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Het is correct dat er op dit moment nog geen aanvullende provinciale regels gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij de zin "Ten tweede om te voorkomen dat de KRW-doelen niet gehaald zullen worden en we hier de negatieve gevolgen van gaan ondervinden." in paragraaf 6.1.1. op: Welke gevolgen worden bedoeld? Gaarne toelichten. Als het om de juridische gevolgen gaat: is het passend om dit te benoemen in de POVI?	ZW-1204-99

Standpunt GS

Het niet halen van KRW-doelen kan ertoe leiden dat Nederland door de Europese Commissie in gebreke wordt gesteld. De exacte gevolgen daarvan zijn afhankelijk van de consequenties die de Europese Commissie aan een ingebrekestelling verbindt. Een ingebrekestelling is niet aan de orde als het niet halen van doelen kan worden verantwoord conform art. 4 KRW. Wij zullen nader ingaan op deze problematiek in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.4 op: Om de waterkwaliteit te verbeteren zijn overgangsgebieden N2000 en beekdalen opgenomen in de POVI. Om de waterkwaliteit te verbeteren daar waar de druppel valt wat nodig, overal dus. Hoe ondersteunt de POVI brongerichte maatregelen in het agrarisch en stedelijk gebied? Voorstel om dat hier toe te voegen.	ZW-1204-107

Standpunt GS

De POVI is een strategisch plan voor de fysieke leefomgeving waarin is aangegeven hoe om te gaan met inrichting en gebruik van de (schaarse) ruimte in Limburg. In dit kader past de bedoelde zonering. Een verdere beleidsmatige uitwerking van de POVi is nodig, voor water in het Provinciaal Waterprogramma. Daarin zullen wij ook ingaan op het waterbeleid voor gebieden die buiten de in de POVI aangewezen zones liggen. Doorwerking van de beleidsambities zal worden geborgd in de Provinciale Omgevingsverordening. Geen wijziging van POVi nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt in paragraaf 6.5.3 alsmede in paragraaf 6.6.3 dezelfde typefout op. Waar staat "milieuvriendelijk" zou "milieuvriendelijke" moeten staan.	ZW-1204-173

Standpunt GS

Dit is een terechte constatering. Wij zullen in genoemde passages "milieuvriendelijk" wijzingen in 'milieuvriendelijke".

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.3 alsmede in paragraaf 6.6.3 "milieuvriendelijk" wijzingen in 'milieuvriendelijke".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 11.2.2: In de POVI duidelijk maken hoe het effect op waterkwaliteit door de glastuinbouw wordt gemitigeerd, bijvoorbeeld door randvoorwaarden te scheppen dat afvoer op het gemeentelijke rioolstelsel mogelijk is.	ZW-1204-208
Indiener merkt op bij paragraaf 11.3.5: Hier de koppeling maken met gevoelige functie 'water'. Voorstel om in de POVI te schetsen dat de resterende knelpunten in de regio moeten worden opgelost. Daarbij bevelen wij aan dat de provincie en waterschap samen bepalen welke inzet van instrumenten nodig is. Gezien de tijdsdruk van de KRW?opgave beschouwen wij het als onmogelijk om dit van gemeenten te verwachten.	ZW-1204-210

Standpunt GS

In bedoelde paragraaf is aangegeven waar we ruimtelijk mogelijkheden zien voor de glastuinbouw. OP het tegengaan van de negatieve effecten van glastuinbouw op de waterkwaliteit, waarbij m.n. is te denken aan emissies van gewasbeschermingsmiddelen, zullen wij ingaan in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 4.1.3 en 4.1.4: Wij zien graag opgenomen worden dat in het geval van het lozen van water afkomstig van een bodemsanering (in de bodem of lozen op oppervlaktewater) dit voldoet aan minimale kwaliteitseisen zodat dit geen negatieve gevolgen heeft voor het milieu. Hiervoor zijn verschillende technieken beschikbaar waarbij de BBT (Best Beschikbare Techniek) voorgeschreven zou moeten worden.	ZW-1204-80

Standpunt GS

Inhoudelijk zijn we het eens met de indiener. Minimale kwaliteitseisen opgenomen in wet- en regelgeving, zullen altijd het uitgangspunt zijn. Echter, gelet op het karakter van de POVI als strategisch beleidsdocument met betrekking tot de fysieke leefomgeving, vinden wij het niet passen om de POVI hierop aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.2: om KRW-doelen te halen is een bos en bosschagezone in een beekdal essentieel.	ZW-1204-197

Standpunt GS

In bedoelde paragraaf gaan wij in op de gewenste ontwikkeling naar een watervriendelijke landbouw, in beekdalen. Dit omdat landbouw de dominante grondgebruiker in beekdalen is en impact heeft op waterkwaliteit en -kwantiteit. In paragraaf 2.7.4 is vermeld dat bij de toepassing van de beekdalbrede aanpak de toevoeging van bos of bosschages in het beekdal wenselijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.1: benoemt wel even de overige waterkwaliteit, maar het wordt niet verder uitgewerkt. De rol van deze stoffen is zo mogelijk groter dan die van de KRW-stoffen.	ZW-1204-163

Standpunt GS

In paragraaf 6.5 is de focus op de Kaderrichtlijn water gelegd. Op de waterkwaliteitsproblematiek die buiten de reikwijdte van deze richtlijn valt is ingegaan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. In het Provinciaal waterprogramma 2028-2033 zullen we dit waar nodig actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.2: Dat is een ongenuanceerde stelling, die hooguit geldt voor agrarische emissies (en niet voor rwzi's, waterketen en buitenland). Ook voor agrarische emissies is een nauwkeuriger stelling dat het Rijk verantwoordelijk is voor de algemene regels. Of dit groot/klein, primair/ secundair is t.o.v. regionale maatregelen weet nog niemand.	ZW-1204-170

Standpunt GS

Het is correct dat het rijk enkel verantwoordelijk is voor agrarische emissies van nutriënten. en niet voor emissies uit bronnen als RWZI's of het buitenland. Wij achten het rijk daarvoor wel primair, door het stellen van landelijke kaders, verantwoordelijk. Voor gewasbeschermingsmiddelen achten wij het rijk primair verantwoordelijk voor alle binnenlandse bronnen omdat het rijk beslist over de toelating van die middelen in Nederland. Wij zullen de zin "Voor de aanpak van nutriënten (nitraat en fosfaat) en gewasbeschermingsmiddelen is primair het rijk verantwoordelijk..." wijzigen als volgt: "Voor de aanpak van nutrienten (nitraat en fosfaat) uit de landbouw en gewasbeschermingsmiddelen, tenzij emissies afkomstig zijn uit onze buurlanden, is primair het rijk verantwoordelijk ".

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.2 de zin "Voor de aanpak van nutriënten (nitraat en fosfaat) en gewasbeschermingsmiddelen is primair het rijk verantwoordelijk..." wijzigen naar:

"Voor de aanpak van nutrienten (nitraat en fosfaat) uit de landbouw en gewasbeschermingsmiddelen, tenzij emissies afkomstig zijn uit onze buurlanden, is primair het rijk verantwoordelijk ".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.2: Laatste punt aanpassen in : "Het hydrologisch herstel van de verdroogde Natura2000-gebieden waarvoor wij verantwoordelijkheid dragen". Hydrologisch herstel is geen onderdeel van de KRW-opgave van het waterschap.	ZW-1204-167

Standpunt GS

Wij zijn van oordeel dat het waterschap de taak heeft om het watersysteem op orde te brengen voor de waterafhankelijke functies, waaronder de natuur. Wij zijn met het waterschap in overleg hoe deze taak zich verhoudt met de taak van de provincie om natuurgebieden te herstellen en behouden. Resultante van dit overleg zullen wij een plaats geven in het Provinciale Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.2: liever "vismigratievoorzieningen" dan "vispassageplaatsen".	ZW-1204-169

Standpunt GS

Wij zullen in bedoelde paragraaf "vispassageplaatsen' wijzigen in 'vismigratievoorzieningen".

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.2 "vispassageplaatsen' wijzigen in 'vismigratievoorzieningen".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.2: veel natte laagten zijn de bovenlopen/ oorsprongsggebieden van de natuurbeken en vormen daarmee een onlosmakelijk onderdeel van het systeem. Daarom natte laagten hier opnemen.	ZW-1204-168

Standpunt GS

Ook de natte laagten maken onderdeel uit van de groenblauwe landbouwzone en zijn van belang voor het watersysteem. We zullen de natte laagten daarom noemen in de tekst.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.2 de natte laagten opnemen.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.3: Graag zien we ruimte voor lokaal maatwerk bij bescherming grondwater voor drinkwaterwinning.	ZW-1204-172
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.3: Toelichten welke maatregelen het betreft.	ZW-1204-171

Standpunt GS

In paragraaf 6.6 is aangegeven welke stappen wij hebben gezet en zullen zetten in de grondwaterbescherming, zowel wat betreft regels in de Omgevingsverordening als het stimuleren van vrijwillige maatregelen. In de bestaande Omgevingsverordening is rekening gehouden met de verschillen in kwetsbaarheid van winningen. Bij de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid en de aanpassing van de Omgevingsverordening zullen wij hetzelfde doen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.4: "Samen met onze buren..." Wij zijn benieuwd naar de verantwoordelijkheden e/o mogelijkheden die de Provincie voor zichzelf in deze opgave ziet. Beschrijf ook hoe de Provincie de samenwerking hierin met het waterschap ziet en naar welk tijdsbestek hier wordt gekeken - ook ná 2027 dient hier aandacht voor te zijn.	ZW-1204-175 ZW-1204-176
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.5: Geef aan of de gewenste inspanningen die de Provincie van de buurlanden verwacht zijn besproken/afgestemd met Duitsland en België. Benoem tevens welke inspanningen dit zijn.	ZW-1204-177
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.6: Beschrijf hoe en wanneer de Provincie de buurlanden wil aanspreken en waarop precies - leg het plan/ de strategie voor. Benoem tevens dat dit gebeurt in afstemming/ gezamenlijk met Waterschap Limburg.	ZW-1204-178

Standpunt GS

Als provincie participeren wij in het Maasbrede traject 'joint fact finding' waarin in overleg met onze buurlanden de grensoverschrijdende waterverontreinigingen in beeld zijn en worden gebracht en waarin wordt besproken welke maatregelen onze buurlanden kunnen nemen om afwenteling van waterkwaliteitsproblemen naar Nederland tegen te gaan. Daarbij verwachten wij van onze buurlanden dat zij ervoor zorgen dat het water dat de grens naar ons land passeert voldoet aan de eisen van de KRW. Daar waar dit niet mogelijk is uiterlijk in 2027 zullen wij een beroep doen op de uitzonderingsbepalingen van de KRW, met de kanttekening dat onze ambitie blijft om in die gevallen op een later tijdstip wel te komen tot doelbereik. Dit betekent dat de afstemming met onze buurlanden na 2027 voortgezet zal moeten worden. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij dit nader toelichten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.4: 'We geven inzicht in de KRW-normen in het buitenland en hoe deze zich verhouden tot onze normering.' Benoem de rol die de provincie hierin neemt.	ZW-1204-174

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij ingaan op de waterverontreinigingen vanuit onze buurlanden welke een belemmering vormen voor het bereiken van de KRW-doelen in Limburg. een deel van deze problematiek wordt veroorzaakt door het verschil in normen tussen landen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.6: Geef aan of de Provincie ook de overheden in de buurlanden aanspreekt op hun nutriënten plannen en beleid.	ZW-1204-179

Standpunt GS

In paragraaf 6.5.4 is reeds vermeld dat wij onze buurlanden verantwoordelijk achten voor grensoverschrijdende verontreinigingen die het bereiken van KRW-doelen in Limburg belemmeren en hen daarop aanspreken. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor de (KRW-genormeerde) nutriënten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.7: in de zin "Uitgangspunt daarbij is dat de partij die een maatregel niet tijdig kan uitvoeren" kan beter staan: "voorgenomen maatregel".	ZW-1204-180

Standpunt GS

Het gaat om de uitvoering van de maatregelen die zijn afgesproken in het kader van de KRW. Dat gaat verder dan 'voorgenomen'. Daarom laten we 'maatregelen' staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.8: De natuurbeekzones kunnen verdwijnen, wanneer de bescherming goed is geregeld voor de beekdalen en natte laagten.	ZW-1204-181

Standpunt GS

Zoals in genoemde paragraaf vermeld kunnen bedoelde zones vervallen nadat de betreffende beek is heringericht en dan op basis van de Waterschapsverordening wordt beschermd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5: 0p enig moment zal de vraag relevant worden of de overheden in de regio (ruimtelijke) instrumenten willen/ moeten inzetten om de waterkwaliteit te verbeteren (m.n. terugdringen agrarische emissies). Voorstel om in dit hoofdstuk de benodigde aanzet te maken, om dat straks in de praktijk mogelijk te maken.	ZW-1204-166

Standpunt GS

In de POVI geven wij aan in welke zones wij een ontwikkeling wensen naar een meer natuur- en watervriendelijk ruimtegebruik. Instrumenten om daaraan uitvoering te geven zullen worden uitgewerkt in de Omgevingsverordening, het Limburgs Offensief Stikstof en stimulerende maatregelen. Zoals ook in de POVI aangegeven achten wij primair het rijk verantwoordelijk voor het terugdringen van agrarische emissies. Op basis van de ambitie die het rijk op dit vlak zal tonen kan het gesprek tussen rijk en regio worden gevoerd over eventueel noodzakelijke aanvullende regionale maatregelen en de condities waaronder deze kunnen worden uitgevoerd. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij hier aandacht aan besteden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5: De POVI wordt geschetst als 'strategisch plan voor de fysieke leefomgeving'. Het zou beter zijn om in 6.5 alleen aandacht te besteden aan aspecten van waterkwaliteit die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving. Buitenland, Impuls, Aanvalsplan en Doelverlaging hebber er maar weinig raakvlak mee.	ZW-1204-165

Standpunt GS

In de POVI hebben wij strategische hoofdlijnen opgenomen die inderdaad niet allemaal directe relatie hebben met de ruimtelijke inrichting. Wij achten het opnemen van die laatste hoofdlijnen wel waardevol, als basis voor nadere uitwerking in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5: voorstel om de doelen voor waterbeschikbaarheid en N2000 te verplaatsen naar de corresponderende hoofdstukken. Daar ontbreekt nu dus een deel van het wettelijk kader, terwijl het onlogisch is om in 6.5.1 op te nemen (dat gaat immers over waterkwaliteit)	ZW-1204-164

Standpunt GS

Bedoelde paragraaf gaat over waterkwaliteit en Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW ziet ook op herstel van de hydrologische condities voor Natura2000 en het tegengaan van de uitputting van grondwatervoorraden. Bedoelde aspecten passen daarmee in genoemde paragraaf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft § 6.5.1, waarin wordt aangegeven dat het nodig is om alles op alles te zetten om de KRW-doelen tijdig te halen.	ZW-1369-32

Standpunt GS

Geen zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor borging waterkwaliteit en extra handhaving hierop.	ZW-1076-5

Standpunt GS

Welke maatregelen nodig zijn voor het verbeteren van de waterkwaliteit en welke partij waarvoor verantwoordelijk is hebben wij op hoofdlijnen verwoord in de POVI. Dit is verder uitgewerkt in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 en wordt geactualiseerd in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor gepaste maatregelen rond het op orde brengen van de waterkwaliteit die weer recht doen aan alle functies en dat de huidige wijze	ZW-0987-16

waarop door het waterschap wordt gemeend alle beken van bron tot monding vispasseerbaar te maken, niet berust op historische streefbeelden en voor watermolens vaak finest is.	

Standpunt GS

De Kaderrichtlijn Water verplicht ons tot het halen van ecologische doelen, waaronder voor vissen, in het oppervlaktewater te halen. Het wegnemen van vismigratieknelpunten, in de beken door het waterschap, is dan een maatregel om deze doelen te bereiken. Het waterschap dient bij het treffen van maatregelen rekening te houden met de belangen, waaronder die van watermolens, die kunnen worden geraakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept ertoe op in paragraaf 6.2.7 te beschrijven hoe de Provincie inzet op het halen van de KRW doelen vóór 2028 rondom de Maas-waterkwaliteit en de samenwerking met de buurlanden. Benoem ook de visie van de Provincie op hetvvervolg hierop i.h.k.v. de KRW ná 2027.	ZW-1204-118

Standpunt GS

Rijkswaterstaat, niet de provincie, is bevoegd ten aanzien van de waterkwaliteit in de Maas.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat met het oog op de waterkwaliteit van de Maas regelgeving nodig is over het lozen van industrieel afvalwater in tijden van lage waterstand van de Maas.	ZW-0309-1

Standpunt GS

Rijkswaterstaat, niet de provincie of het waterschap, is bevoegd gezag voor lozingen op de Maas. Dit laat onverlet dat wij de zorgen over de waterkwaliteit in de Maas en de gevolgen die dit kan hebben voor de drinkwatervoorziening herkennen. Verbeteringen zijn te verwachten omdat conform landelijke afspraken lozingsvergunningen door het daarvoor bevoegde gezag worden geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

indiener stelt dat niet van gemeenten kan worden verwacht dat zij regels stellen voor spuitvrije zones (§ 11.3.5) omdat de provincie bevoegd gezag is voor het grondwaterbeschermingsbeleid.	ZW-1369-14

Standpunt GS

In bedoeld paragraaf is aangegeven dat het uit oogpunt van volksgezondheid instellen van spuitvrije zones rond gevoelige functies zoals woonbebouwing primair een taak van gemeenten is. Ten aanzien van de bescherming van het grondwater voor de drinkwatervoorziening heeft de provincie een taak, naast de verantwoordelijkheid die primair het rijk heeft voor de aanpak van gewasbeschermingsmiddelen. Zoals in de POVI aangegeven herijken wij het grondwaterbeschermingsbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt problemen met PFAS-verontreiniging in de Rode Beek en het gebruik van pesticiden door boeren en de sierbloementeelt, die het drinkwater beïnvloeden.	ZW-0053-2

Standpunt GS

Wij herkennen de zorgen over PFAS, onder andere afkomstig uit gewasbeschermingsmiddelen. Maar zoals in de POVI is aangegeven, is de aanpak van gewasbeschermingsmiddelen primair een verantwoordelijkheid van het rijk, dat immers beslist over de toelating van deze middelen in Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor bij paragraaf 2.5.2: Voor het thema waterkwaliteit de koppeling maken met ontwikkelingen die de waterkwaliteit bedreigen: m.n. afname areaal grasland (2.3.4) en droogte (2.5.2)	ZW-1204-69

Standpunt GS

Op meerdere plaatsen in de POVI hebben wij het belang van grasland voor o.a. de waterkwaliteit benadrukt. . We zullen in paragraaf 2.5.2. na de zin "We krijgen meer en langere droge perioden in de zomer..." toevoegen:
"Wijzigingen in de verdeling van neerslag kunnen ook gevolgen hebben voor de waterkwaliteit, bijvoorbeeld omdat bij lage afvoeren de concentraties van verontreinigingen kunnen toenemen."

Voorstel aan PS

In paragraaf 2.5.2. na de zin "We krijgen meer en langere droge perioden in de zomer..." toevoegen: "Wijzigingen in de verdeling van neerslag kunnen ook gevolgen hebben voor de

waterkwaliteit, bijvoorbeeld omdat bij lage afvoeren de concentraties van verontreinigingen kunnen toenemen."

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de natuurlijke waterkwaliteit te verbeteren.	ZW-0004-4

Standpunt GS

Welke ontwikkelingsrichting wij wensen in beekdalen en rondom natuurgebieden is verwoord in de POVI. Hoofdlijn is dat wij in deze gebieden willen komen tot een landgebruik dat is afgestemd op de eisen die natuur en water stellen. Welke instrumenten wij zullen inzetten om deze strategische beleidslijnen te realiseren zal nader worden uitgewerkt. o.a. in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om effectieve maatregelen te implementeren om vervuiling van het grondwater aan te pakken, waaronder een verbod op Beaumix en bodemassen in heel Limburg.	ZW-0265-3

Standpunt GS

Wij herkennen de zorgen over het gebruik van bepaalde secundaire grondstoffen in grondwaterbeschermingsgebieden. Zoals in de POVI vermeld herijken wij het grondwaterbeschermingsbeleid. Welke nieuwe instrumenten wij voor de bescherming van de drinkwaterwinningen zullen inzetten wordt verder uitgewerkt in de Omgevingsverordening en het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het Panorama met inzichten in de kwaliteiten van de Maasvallei en inrichtingsprincipes beter te benutten, inclusief bij het thema water.	ZW-1479-2

Standpunt GS

In paragraaf 6.2.4 verwijzen wij naar het Panorama Maasvallei. Wij kunnen instemmen met de zienswijze en zullen in paragraaf 6.2.4 verwijzen naar het Panorama Maasvallei.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.2.4 verwijzen naar het Panorama Maasvallei.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor om in paragraaf 2.5.3 bij vitale bodem ook het belang van waterkwaliteit te benoemen.	ZW-1204-71

Standpunt GS

Wij zullen in de opsomming van belangen in de zin die begint met "herstel van de bodem is van belang met het oog op een vitale en gezonde bodem die bijdraagt aan... " toevoegen "waterkwaliteit'.

Voorstel aan PS

In paragraaf 2.5.3 in de opsomming van belangen in de zin die begint met "herstel van de bodem is van belang met het oog op een vitale en gezonde bodem die bijdraagt aan... " toevoegen "waterkwaliteit'.

Zienswijze	Indiener
Indiener uit de zorg dat een afwachtende houding jegens Rijk en buurlanden leidt tot onvoldoende doelbereik voor de KRW in 2027.	ZW-1369-31

Standpunt GS

Wij spreken het rijk aan onze buurlanden aan op de verantwoordelijkheden die zij hebben om de maatregelen die zij hebben om maatregelen te treffen die nodig zijn om de KRW-doelen te realiseren. Wij zien dit niet als een afwachtende houding. Indien partijen niet tijdig invulling geven aan hun opgave dragen zij de verantwoordelijkheid voor onvoldoende naleving van de KRW.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een realistischer beeld te scheppen van het feit dat een groot deel van alle gemeenten niet in staat is om eind 2027 te voldoen aan de KRW doelstellingen. Indiener stelt voor dat Paragraaf 6.5.7 'Doelverlaging KRW' daarom zwaarder aangezet zou moeten worden.	ZW-0160-106
Indiener verzoekt om een realistischer beeld te scheppen van het feit dat een groot deel van alle gemeenten niet in staat is om eind 2027 te voldoen aan de KRW doelstellingen. Indiener stelt voor dat Paragraaf 6.5.7 'Doelverlaging KRW' daarom zwaarder aangezet zou moeten worden.	ZW-1199-85

Standpunt GS

Zoals in bedoelde paragraaf vermeld zullen wij in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 aangeven welke maatregelen, nodig om de KRW-doelen te halen, niet in 2027 zullen zijn getroffen en welke uitzonderingsbepalingen van de KRW toegepast kunnen worden. Het is te verwachten dat dit meerdere maatregelen, ook van gemeenten, zal betreffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het voorzorgbeginsel te hanteren ten aanzien van de verontreiniging van water in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied.	ZW-1369-20

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 6.6 is vermeld, herijken wij het grondwaterbeschermingsbeleid waarbij wij, waar nodig, de regels in de Omgevingsverordening zullen actualiseren. Verder is vermeld dat wij een afwegingskader voor doorboringen in de Venloschol zullen opstellen. Wij zullen daarbij rekening houden met het voorzorgsbeginsel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.5 duidelijker aan te geven welke maatregelen genomen moeten worden, en welke instrumenten ingezet moeten worden, om de nutriëntenbelasting en vervuiling in beken aanzienlijk te verminderen en zelfs volledig tegen te gaan.	ZW-1389-27

Standpunt GS

Welke maatregelen nodig zijn hebben wij opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 aangegeven. In het Provinciaal waterprogramma 2028-2033 zullen wij dit, waar nodig, actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.5.8 op te nemen dat er binnen de zone van 25 meter aan weerzijden van de natuurbeek nooit agrarische activiteiten mogen plaatsvinden. Dat aanwezige vervuilende opstallen zouden volgens indiener leeggeruimd en schoongemaakt moeten worden. Milieubelastende (bouw)materialen zoals silo's, mestslangen, asbest e.d. zouden volgens indiener verwijderd en afgevoerd moeten worden.	ZW-1389-28

Standpunt GS

Zoals in de POVI is aangegeven, ondersteunen wij in beekdalen de ontwikkeling naar een watervriendelijke landbouw, niet naar het weren van alle landbouwactiviteiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om in paragraaf 6.1.4 op te nemen hoe de overgangsgebieden rondom Natura2000 gedefinieerd zijn. Ze komen namelijk niet exact overeen met de groenblauwe landbouwzone, of met de hydrologische bufferzone rondom N2000-gebied.	ZW-1204-108

Standpunt GS

De overgangsgebieden rond de Natura2000 gebieden zijn één van de samenstellende kaartlagen van de groenblauwe landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de geambieerde norm voor emissiearme landbouw (§ 11.1.2.3), maar stelt vast dat die in Limburg nog niet is bereikt.	ZW-1369-21

Standpunt GS

Geen zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat er in paragraaf 6.5.8 wordt verwezen naar de Keur van het waterschap. Die bestaat niet meer sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. We kennen nu de Waterschapsverordening. Wij vragen u dit aan te passen in de tekst.	

Standpunt GS

Wij zullen 'Keur" wijzigen in "Waterschapsverordening'.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.8 'Keur" wijzigen in "Waterschapsverordening'.

5.36 Waterkwaliteit- ambitie

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de suggestie, dat alle benodigde maatregelen voor waterkwaliteit en -kwantiteit uiterlijk in 2027 gerealiseerd kunnen zijn, als onrealistisch wordt beschouwd.	ZW-0319-39

Standpunt GS

In de POVI hebben wij aangegeven dat de Kaderrichtlijn Water (KRW) verreist dat waterkwaliteitsmaatregelen, nodig voor het bereiken van de KRW-doelen, uiterlijk in 2027 zijn genomen. Dit houdt niet in dat wij dat ook realistisch achten. In paragraaf 6.5.7 is vermeld hoe wij zullen omgaan met de situatie waarin niet alle KRW-doelen in 2027 zijn bereikt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt aan te geven welke ambitie en opgave de provincie heeft om te voldoen aan de KRW en voor de bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden.

Indiener				
ZW-0317-63	ZW-0166-53	ZW-0186-63	ZW-0196-80	ZW-0224-57
ZW-0237-43	ZW-0240-48	ZW-0241-43	ZW-0278-63	ZW-1236-48
ZW-1473-43	ZW-1479-95			

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 6.5.6 is vermeld, willen wij binnen onze verantwoordelijkheden alles op alles zetten om de KRW-doelen zoveel mogelijk te halen Dit niet alleen, zoals aangegeven in paragraaf 6.5.1, omdat de KRW dit vereist maar vooral gelet op het belang van schoon en voldoende water voor Limburg. Wat de KRW-opgave is en wie voor welke onderdelen daarvan verantwoordelijk is hebben wij verduidelijkt in de paragrafen 6.5.2 t/m 6.5.7. In paragraaf 6.6.2. is vermeld op welke wijze wij de bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden zullen verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.37 Waterkwaliteit- stoffen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om verduidelijking van verantwoordelijkheden van de handelingsperspectieven voor Zeer Zorgwekkende Stoffen. Het inzetten van ruimtelijk instrumentarium in beekdalen blijft afhankelijk van beschikbare middelen en landbouwperspectief.	ZW-0302-78

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 7.2.4. is vermeld zullen wij handelingsperspectieven voor zeer zorgwekkende stoffen gaan ontwikkelen en daarbij inzicht geven in verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden. Op dit moment kunnen wij dit inzicht nog niet bieden.
Dat de inzet van ruimtelijk instrumentarium in beekdalen inderdaad afhankelijk is van de beschikbare middelen en een landbouwperspectief is vermeld in paragraaf 6.10.2

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom de Provincie niet heeft gekeken naar het effect op de waterkwaliteit van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door burgers.	ZW-1358-39

Standpunt GS
Provincie en waterschap monitoren de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in grond- en oppervlaktewater, ongeacht de bron (particulier of professioneel gebruik) van deze middelen. Het effect van een bepaald middel is niet afhankelijk van de bron.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de overeenkomsten tussen Beaumix en staalslakken, waarbij beide materialen schadelijke stoffen zoals zware metalen bevatten en bijdragen aan grondwatervervuiling.	ZW-0265-5

Standpunt GS
Wij zijn ons ervan bewust dat het gebruik van bepaalde secundaire bouwstoffen risico's kunnen opleveren voor de grondwaterkwaliteit. Bedoeld gebruik wordt op landelijk niveau gereguleerd door middel van certificering. In het kader van de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid zullen wij bezien of aanvullende maatregelen nodig zijn ter bescherming van de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.38 Waterkwaliteit- algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de werkelijke verhoudingen van watergebruik benadrukt moeten worden in beleid en communicatie, inclusief het internationale effect van bruinkoolwinning.	ZW-0899-4

Standpunt GS

Bij de onderbouwing van het beleid maken wij gebruik van feitelijke informatie, zoals bijvoorbeeld de daadwerkelijk onttrokken hoeveelheden. In de POVI abstraheren wij deze gegevens vanwege het gehanteerde schaalniveau van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een duidelijke koppeling gemaakt zou moeten worden met de Delta-aanpak Hoogwaterveiligheid Hogere Zandgronden (DHZ), specifiek gericht op het bebouwd gebied. Voor de gemeente Bergen is het van groot belang vanwege toekomstige droogteproblematiek en waterbeheer hierop af te stemmen, zoals de noodzaak om in stedelijke gebieden water vast te houden via infiltratie, vergroening en afkoppeling.	ZW-1473-153

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van afstemming tussen verschillende processen rondom droogteproblematiek en waterbeheer. Onze ambitie om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten door de grondwaterstanden te verhogen met 10 tot 50 cm en de watervraag met 20% te verkleinen komt voort uit de inspanningsdoelen van het Convenant Voldoende Zoetwater. Onze ambitie is dat de doelen die wij in het Convenant afspreken, tevens de basis vormt voor de inspanning die wij leveren in Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ). Hierover is in Maasverband overlegd in het Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas. Wij zullen de tekst van de Omgevingsvisie wijzigen om onze ambitie juist weer te geven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3 Ambitie Waterbeschikbaarheid van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.2.6. op dat verlaging van het Maaspeil gevolgen kan hebben voor de grondwaterstand in de omgeving. Daarom zie hij graag de toevoeging: "hoe ver het effect van peilverandering reikt hangt af van bodemopbouw, lokale (geo)hydrologie en duur van de peilverandering".	ZW-1204-117

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de inspraakreactie en de gevraagde toevoeging. Wij vinden dat de tekst in de ontwerp-Omgevingsvisie de lading voldoende dekt en laten de tekst ongewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.4 op: Water en Bodem Sturend vraagt om registratie van alle onttrekkingen. Expliciet noemen van alleen agrarische onttrekkingen is in de voorliggende formulering weliswaar correct, maar leidt af van de noodzaak om iets te vinden over de registratie van ook de kleine onttrekkingen.	ZW-1204-131

Standpunt GS

In het kader van het nieuwe Provinciaal Waterprogramma zullen wij een invulling geven aan hoe wij meer inzicht willen krijgen op de onttrekkingen. Wij zullen daarbij in gesprek gaan met onze waterpartners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt in paragraaf 6.3.7 bij de zin "zolang we nog niet voldoende maatregelen hebben genomen om over voldoende water te beschikken" op: geef aan, welke partij is aan zet om maatregelen te nemen, en wanneer het water voldoende is.	ZW-1204-136

Standpunt GS

Het verbeteren van de waterbeschikbaarheid in Limburg is een opgave voor alle partijen. Alle partijen moet een steentje bijdragen om de waterbeschikbaarheid te vergroten. Daarom zijn we ook gestart met het Convenant Voldoende Zoetwater, waarin wij, samen met onze waterpartners in Limburg, de waterbeschikbaarheid willen vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.8: Aanvoer van oppervlaktewater is een adequaat middel om verdroging van (natuur)gebieden tegen te gaan. Er zal een afweging nodig zijn om te bepalen wat voorrang krijgt in geval van droogte: waterkwaliteit (vergrijzing) of natuur (verdroging).	ZW-1204-190

Standpunt GS

Wij zien het aanvoeren van oppervlaktewater als één van de manieren om verdroging tegen te gaan. Zoals in de ontwerp-Omgevingsvisie staat, vragen wij aandacht voor de kwaliteit van het aangevoerde water. Hiermee geven wij aan dat een afweging nodig is bij het aanvoeren van oppervlaktewater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in paragraaf 6.2.8 het woordje 'van' in een zin en verzoekt dat op te nemen: "De voeding van de Maas (...) richten op de verbetering [van] het internationale Maaswatersysteem...".	ZW-1204-119

Standpunt GS

Wij bedanken de indiener voor de opmerkzaamheid. Wij zullen het woord 'van' toevoegen aan de tekst.

Voorstel aan PS

Woord 'van' toevoegen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.2.8. "... richten op de verbetering [van] het internationale Maaswatersysteem...".

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het combineren van water met ecologie in hun kritisch watergebied onwenselijk is omdat peilverhogingen doorwerken tot ver in het omringende "primaire landbouwgebied" waar geen ruimte voor peilverhoging is, indien met productieverlies wil voorkomen. indiener geeft tevens aan dat een hoger fluctuerend waterpeil ongunstig is omdat hoger in de bodem de zogenaamde scheikundige redoxreactie plaatsvindt die zorgt voor ijzerafzetting. Dit fenomeen is schadelijk voor 2 zaken: voor grondbewerkingsmachines en kwaliteit van de rooivruchten en anderzijds wordt de doorlatendheid van de bodem beperkt.	ZW-0116-9

Standpunt GS

Om de waterbeschikbaarheid te verbeteren, werken we toe naar een systeem met grondwaterstanden die in 2050 10 tot 50 centimeter hoger liggen dan nu. Deze verhoging is een bandbreedte die concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. In de gebieden wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik, maar ook mogelijke gevolgen voor de functies in het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in paragraaf 6.3.2 de zin "Het grondwater is langer beschikbaar dan het oppervlaktewater" te vervangen door "Het grondwater stroomt langzamer door het systeem dan het oppervlaktewater".	ZW-1204-124

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de opmerking. Wij zullen de tekst niet vervangen, maar we zullen de tekst toevoegen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.2 van "Het grondwater is langer beschikbaar dan het oppervlaktewater." naar "Het grondwater is langer beschikbaar dan het oppervlaktewater, omdat grondwater langzamer door het watersysteem stroomt dan oppervlaktewater."

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om ook bij projecten rondom de beschikbaarheid van zoetwater middels waterbuffering altijd te kijken naar mogelijkheden voor combinatie met bouwgrondstoffenwinning.	ZW-0702-4

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de inspraakreactie. Bij dergelijke (ruimtelijke) ontwikkelingen, waar we grootschalige waterbuffers aanleggen ten behoeve van de waterbeschikbaarheid, zullen wij grondstoffenwinning meenemen in onze afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vermoedt dat er in paragraaf 6.1.5 sprake is van een tegenstrijdigheid waar de POVI schrijft "We verwachten een toename in het drinkwatergebruik" en de inzet van Provincie en waterpartijen is het beperken van het drinkwatergebruik (convenant zoetwater: -/- 20%). Graag toelichting in de tekst opnemen.	ZW-1204-109

Standpunt GS

Wij erkennen dat er mogelijke tegenstrijdigheden in de POVI staan. Dat wij een toename in het drinkwatergebruik verwachten, wil niet zeggen dat het inzetten op het verminderen van de watervraag geen ambitie mag zijn. Wij vinden dat Limburgers zuinig moeten omgaan met water om de druk op de waterbeschikbaarheid te verkleinen. Dat we een toename in het drinkwatergebruik verwachten, komt door allerlei ontwikkelingen in Limburg, die in deze Omgevingsvisie worden benoemd. Beide zaken kunnen naast elkaar bestaan. Wij passen de tekst van de Omgevingsvisie aan met betrekking tot de ambitie om de watervraag te verkleinen met 20%, zodat de Omgevingsvisie beter aansluit bij de ambities omtrent waterbeschikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst wijzingen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3. van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij paragraaf 3.3.4: Hier wordt aangegeven bij schaarse voorraden als het gaat over water, natuur niet wordt meegenomen, wij verzoeken u deze ook toe te voegen.	ZW-1204-74

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van voldoende water voor natuur, maar ook voor voldoende drinkwater, de industrie, de landbouw en de scheepvaart. Wij zullen de tekst aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.3.4 van 'water (drinkwater, water voor industrie en landbouw, maar ook water voor de scheepvaart)' naar 'water (drinkwater, water voor industrie, natuur en landbouw, maar ook water voor de scheepvaart)'.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om erkenning van de positieve waterbufferende rol van landbouw en een partnerschap in waterbeheer.	ZW-0899-6

Standpunt GS

In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn. Wij onderkennen dat verschillende sectoren een rol hebben in het waterbeheer en het bufferen van water. Wij willen alle sectoren ook blijven aanmoedigen om inspanningen te blijven leveren om water te blijven bufferen en als partner te blijven optreden in het waterbeheer. Het benoemen van de waarde van verschillende sectoren voor waterbeheer en het bufferen van water en welke sectoren dat zijn is niet doenlijk en valt niet binnen hetgeen wij beogen met de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om op te nemen in de omgevingsvisie dat de verantwoordelijkheid van het aangelegde waterbergingen ligt bij de waterschappen.	ZW-1440-12

Standpunt GS

De provincies, waterschappen, gemeenten en de Rijksoverheid hebben allemaal verantwoordelijkheden omtrent waterbeheer. Het benoemen van al deze verantwoordelijkheden en bij wie deze verantwoordelijkheden liggen is ondoenlijk en, naar ons inzien, niet waar de Omgevingsvisie voor bedoeld is. Iedere partij werkt vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid aan

waterbeheer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om oplossingen te bevorderen die water in een gebied hoog kunnen bufferen en een teveel aan water kunnen bergen met behoud van zoveel mogelijk landbouwgrond.	ZW-0535-3

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de bijdrage. Onze ambitie om een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem te realiseren behelst het vasthouden van water, waarbij we rekening houden met de specifieke kenmerken van het gebied, zoals het landschap, de bodem en het grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vind dat er eerst een maximaal sturend watersysteem ontwikkeld moet worden om verdrogings- en vernattingsproblematiek te regelen.	ZW-0534-2

Standpunt GS

Wij willen een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem realiseren, dat kan omgaan met wateroverlast en droogte, en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit. Wij willen daarbij zo veel als mogelijk de natuurlijke werking van het bodem- en watersysteem gebruiken, zodat minder ingrepen nodig zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de drietrapsstrategie vasthouden-bergen-afvoeren niet meer voldoet.	ZW-1204-58

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de inspraakreactie. Wij willen, met onze droogtestrategie, meer water vasthouden en besparen en tegelijkertijd ook bergen. Toch moet de mogelijkheid tot afvoeren behouden blijven om de wateroverlast te verminderen. Daarnaast zullen we ook moeten accepteren dat er watertekorten en wateroverlast kan voorkomen. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid en het verminderen van wateroverlast vraagt om een integrale aanpak in het regionaal waterbeheer. In het Provinciaal Waterprogramma Convenant Voldoende Zoetwater geven wij een nadere invulling aan hoe wij de waterbeschikbaarheid willen vergroten in Limburg en hoe wij wateroverlast zoveel mogelijk willen beperken. Wij zullen de ontwerp-POVI tekst

wijzigingen zodat de genoemde 5-traps-strategie en de integrale aanpak in het regionaal waterbeheer verduidelijkt worden in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie wijzigen in 6.3.1 en 6.3.3. om de 5-traps-strategie en de integrale aanpak in het regionaal waterbeheer te verduidelijken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de stap naar een 5-staps-strategie voor droogte noodzakelijk: besparen, vasthouden, bergen, aanpassen/accepteren en afvoeren.	ZW-1204-26

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor het meedenken over de droogteaanpak. Wij zien de droogteaanpak en het verbeteren van de waterbeschikbaarheid als een opgave voor alle waterpartners, waarbij alle partijen aan de slag moeten, binnen hun eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden. Dat betekent dat we in Limburg meer water willen vasthouden, maar ook dat we tegelijkertijd de watervraag moeten verkleinen en dat we water moeten bergen. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid kan mogelijk wateroverlast met zich meebrengen. Dan moet er een mogelijkheid zijn tot het afvoeren van water. Maar we moeten soms ook accepteren dat we watertekorten hebben en dat wateroverlast kan voorkomen. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid en het zo veel mogelijk voorkomen van wateroverlast vraagt dus om een integrale aanpak in het regionaal waterbeheer. In het Provinciaal Waterprogramma Convenant Voldoende Zoetwater geven wij een nadere invulling aan hoe wij de waterbeschikbaarheid willen vergroten in Limburg en hoe wij wateroverlast zoveel mogelijk willen beperken. Wij zullen de ontwerp-POVI tekst wijzigingen zodat de genoemde 5-traps-strategie en de integrale aanpak in het regionaal waterbeheer verduidelijkt worden in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie wijzigen in 6.3.1 en 6.3.3. om de 5-traps-strategie en de integrale aanpak in het regionaal waterbeheer te verduidelijken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt in paragraaf 6.3.6 de zin "de verwachting is dat deze gebieden natter zullen worden" overbodig.	ZW-1204-135

Standpunt GS

In onze Omgevingsvisie schrijven wij onze visie en ambities voor Limburg op. Wij hechten belang aan een zorgvuldige Omgevingsvisie, die ook aansluit bij ontwikkelingen in Limburg en verwachtingen die wij hebben. Wij hechten er belang aan het benoemen dat gebieden natter worden, als wij verwachten dat gebieden natter worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor adequaat maaionderhoud van de Horsterbeek en de Eckeltsebeek in de toekomst mogelijk moet blijven, zodat de doorstroming verbeterd wordt en daarmee niet zal leiden tot wateroverlast.	ZW-0116-5

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de bijdrage. De bijdrage heeft geen betrekking op een verantwoordelijkheid van Provincie Limburg. Derhalve betreft deze inspraakreactie niet de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt naast een 5-staps-strategie om verhoging van grondwaterstanden, verbetering van het waterbergend vermogen van de bodem en reductie van de totale watervraag in Limburg.	ZW-1204-27

Standpunt GS

Het verhogen van de waterstand, een verbetering van het waterbergend vermogen en een reductie van de watervraag in Limburg zijn een uitwerking van onze ambitie omtrent de waterbeschikbaarheid. Daarom stellen wij, samen met onze waterpartners, het Convenant Voldoende Zoetwater op. Onze ambitie in het Convenant is om de grondwaterstanden te verhogen met 10 tot 50 centimeter en de watervraag te verkleinen met 20%. Hetgeen dat de indiener vraagt, is dus in lijn met wat onze ambitie is met de waterbeschikbaarheid in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Hoe wordt het recht op bestaand gebruik juridisch gewaarborgd? Wordt Amendement 120 expliciet gerespecteerd?	ZW-0899-17

Standpunt GS

Amendement 120 is opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2021 - 2027. Gelijktijdig aan het Provinciaal Waterprogramma 2021 - 2027 is de Omgevingsverordening vastgesteld, waarin Amendement 120 niet is opgenomen. Middels de Mededeling Portefeuillehouder van 19-4-2022 (GS DOC-00258647) geven wij aan hoe wij met deze situatie omgaan. Deze Mededeling Portefeuillehouder kunt U vinden op de volgende link: https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/59e39a47-28ff-4cd2-bab7-e3856aa4b085

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe het grondwaterpeil verhoogd gaat worden en verzoekt om maatregelen zoals de aanleg van een stuw in Paarlo, ondanks dat het een Natuurbeek betreft.	ZW-1098-2

Standpunt GS

Wij hebben de ambitie om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. Dit willen met o.a. bereiken door grondwaterstanden te verhogen. In het Provinciaal Waterprogramma en het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater zullen wij een nadere invulling geven aan hoe wij onze ambitie willen bereiken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de redenatie over toekomstig grondwatertekort juist is, en wijst erop dat falend beleid en bevolkingsgroei de oorzaak lijken te zijn van de problemen.	ZW-1207-6

Standpunt GS

Watertekorten ontstaan doordat de vraag naar water het aanbod overstijgt. Hierdoor staat de waterbeschikbaarheid in Limburg onder druk. Wij hebben de ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten. Samen met onze waterpartners hebben we een Convenant opgesteld om dat te bewerkstelligen. In ons Provinciaal Waterprogramma en het Convenant geven wij een nadere invulling aan hoe wij toekomstige watertekorten willen voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich bij paragraaf 6.3.2 af: "een hoog waterpeil aan te houden". Ten opzichte van wat?	ZW-1204-122

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de inspraakreactie. De tekst heeft betrekking op onze wens om in de Groenblauwe Landbouwzone de ruimte te geven voor de opgaven m.b.t. water, natuur en landschap. De opgave voor water behelst o.a. het verhogen van de grondwaterstanden, waaronder ook hoge(re) waterpeilen aanhouden. De huidige tekst biedt voldoende houvast om onze ambitie te realiseren en geeft de boodschap voldoende weer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vreest dat verhoging van het waterpeil en vernatting negatieve gevolgen zal hebben voor het omringende primaire landbouwgebied, waaronder: productieverlies en kwaliteitsverlies. onvoldoende draagkracht van de bodem, extra inzet van nematiciden, bodemverdichting en het verliezen van nutriënten.	ZW-0116-8

Standpunt GS

Om de waterbeschikbaarheid te verbeteren, werken we toe naar een systeem met grondwaterstanden die in 2050 10 tot 50 centimeter hoger liggen dan nu. Deze verhoging is een bandbreedte die concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. In de gebieden wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik, maar ook mogelijke gevolgen voor de functies in het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil in paragraaf 6.3.1 een zin dwingender formuleren: dwingerder formuleren door "… steeds langere droge periodes krijgen, zullen we een omslag moeten maken…" te vervangen door "… steeds langere droge periodes krijgen, moeten we een omslag maken…".	ZW-1204-121

Standpunt GS

Wij vinden dat de ontwerp-Omgevingsvisie tekst de boodschap voldoende uitdraagt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Uit het ontwerp blijkt niet dat de Provincie een zorgvuldig onderzoek heeft ingesteld naar de mogelijke alternatieven voor de watervoorziening. Indiener verzoekt de overheid een onderzoek in te stellen naar andere mogelijkheden waardoor voldoende water beschikbaar zal zijn voor de land- en tuinbouw.	ZW-0866-17 ZW-0875-17

Standpunt GS

De Omgevingsvisie geeft onze visie en ambities aan die wij hebben voor Limburg. De nadere invulling van onze ambities met betrekking tot de watervoorziening zal plaatsvinden in het Provinciaal Waterprogramma. Indien wij onderzoek noodzakelijk achten omtrent alternatieve waterbronnen, zullen wij een dergelijk onderzoek opzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Veel van de structurerende keuzes voor water zouden moeten worden uitgewerkt in het NPLG. Met het vervallen van het transitiefonds en het NPLG staat dit nu op losse schroeven. De Provincie Limburg gaat voor een integrale gebiedsgerichte aanpak van onderop, waarbij het gesprek in het gebied het vertrekpunt is. Een belangrijk hulpmiddel is een zogenoemde klimaatonderlegger. Indiener verzoekt om hiervoor duidelijke doelstellingen op te nemen in de POVI.	ZW-0302-68

Standpunt GS

Wij schrijven onze visie en ambities op in onze Provinciale Omgevingsvisie. Doelstellingen omtrent de structurerende keuzes voor water krijgen een nadere invulling in het LOS (Limburgs Offensief Stikstof) of in het nieuwe Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.39 Waterveiligheid en wateroverlast – algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.10: uitwerken hoe omgegaan wordt met tegenstrijdige doelen.	ZW-1204-159

Standpunt GS

de zonering en de kaartlagen helpen om sturing te geven aan het onderwerp wateroverlast en waterveiligheid. Daar waar wij dit van provinciaal belang vinden, zoals met betrekking tot waterveiligheid, zullen we dit uitwerken in de omgevingsverordening. Bij tegenstrijdige doelen zetten wij in op gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.12, derde alinea: wijzigen in: "De kaarten en de zones zijn gebaseerd op de huidige waterhuishoudkundige situatie..."	ZW-1204-160

Standpunt GS

In de POVI is nu opgenomen: 'De kaart en de zones zijn gebaseerd op de huidige situatie en de huidige kennis van de klimaatontwikkeling.' Daarmee is de waterhuishoudkundige situatie bedoeld.

Om misverstanden te voorkomen zullen we het woord; waterhuishoudkundige aan de huidige situatie toevoegen.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.12 het woord ‘waterhuishoudkundige’ toevoegen aan de huidige situatie.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.13 t/m 6.4.16: Schrappen, c.q. samenvoegen met 6.4.3, is in wat andere bewoordingen grotendeels hetzelfde.	ZW-1204-162

Standpunt GS

6.4.3. en 6.4.13 gaan beide over de normering tegen wateroverlast en kennen veel overlap. Dit als gevolg van de opzet van het DSO met verschillende kaarten en kaartlagen. We zullen de tekst samenvoegen. 6.4.14 t/m 6.4.16 gaan over de verschillende waterveiligheidszones H2-H6 deze teksten hebben hier geen overlap. Deze laten we intact.

Voorstel aan PS

De paragrafen 6.4.3. en 6.4.13 samenvoegen.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.5: De indruk wordt gewekt dat er alleen door aanpassing van landschapselementen wateroverlast voorkomen kan worden maar dit geldt niet bij extremer weer, dan zal er ook iets anders gedaan moeten worden wil men het bij klimaatverandering voorkomen/beperken. We zien de tekst graag aangepast.	ZW-1204-150

Standpunt GS

In de POVI is de volgende tekst opgenomen: "Maatregelen zoals het behoud van grasland, de verruwing van hellingen met natuurlijk grasland, struiken, bosschages of bos en de aanleg van landschapselementen zoals hagen, graften en boerenbuffers kunnen helpen om het afstromend water te remmen en om meer water in de bodem te laten infiltreren. Grondeigenaren hebben hier een verantwoordelijkheid om het eigen water te verwerken." Daarmee wordt niet de indruk gewekt dat hiermee wateroverlast bij extreem weer wordt voorkomen, maar wordt aangegeven dat deze maatregelen kunnen helpen om afstromende water te remmen en water in de bodem te laten infiltreren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.9: Tekst aanpassen: Daarbij zal naar fysieke ingrepen in het watersysteem gekeken worden, waaronder	ZW-1204-158

maatregelen om de sponswerking van de bodem te vergroten, aanleg van waterberingsvoorzieningen en het uitvoeren van beschermingsmaatregelen.

Standpunt GS

De paragraaf zal worden wordt verduidelijkt. Daarbij schrijven we WRL voluit, geven aan dat hert om het regionale systeem gaat en geven we aan dat het om vasthouden, vergen, afvoeren en beschermen gaat. De aangepaste tekst zal luiden: Naar aanleiding van de wateroverlast van juli 2021 hebben wij, het waterschap en de gemeenten met behulp van het Rijk het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) ingericht. In dit programma gaan we gezamenlijk de komende jaren aan de slag om de overstromingsrisico's in Limburg te verminderen en de Limburgers beter voor te bereiden op wateroverlast. Het programma richt zich op het regionale watersysteem (de beken). Per stroomgebied wordt in nauwe samenwerking tussen alle betrokken overheden en bewoners een plan voor de vermindering van overstromingsrisico's uitgewerkt op basis van meerlaagsveiligheid en met een aanpak van bron tot monding (systeemsolidariteit). Daarbij zal naar fysieke ingrepen in het watersysteem gekeken worden om water vast te houden (vergroten sponswerking bodem), water te bergen (in bergingsgebieden) en de afvoercapaciteit te vergroten mogelijk in combinatie met het uitvoeren van beschermingsmaatregelen.

Voorstel aan PS

De tekst van 6.49 wordt als volgt aangepast: Naar aanleiding van de wateroverlast van juli 2021 hebben wij, het waterschap en de gemeenten met behulp van het Rijk het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) ingericht. In dit programma gaan we gezamenlijk de komende jaren aan de slag om de overstromingsrisico's in Limburg te verminderen en de Limburgers beter voor te bereiden op wateroverlast. Het programma richt zich op het regionale watersysteem (de beken). Per stroomgebied wordt in nauwe samenwerking tussen alle betrokken overheden en bewoners een plan voor de vermindering van overstromingsrisico's uitgewerkt op basis van meerlaagsveiligheid en met een aanpak van bron tot monding (systeemsolidariteit). Daarbij zal naar fysieke ingrepen in het watersysteem gekeken worden om water vast te houden (vergroten sponswerking bodem), water te bergen (in bergingsgebieden) en de afvoercapaciteit te vergroten mogelijk in combinatie met het uitvoeren van beschermingsmaatregelen.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in paragraaf 6.1.1 het waterdoel de waterveiligheid: het voorkomen van onveiligheid als gevolg van water, creëren veilige leefomgeving. Graag toevoegen.	ZW-1204-102

Standpunt GS

In 6.1.1. is de bescherming tegen te veel water genoemd als opgave, daarmee is invulling gegeven aan het begrip waterveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft hetgeen is opgenomen in paragraaf 5.2 en in hoofdstuk 6 paragraaf 1 tot en met 3. Paragraaf 6.4.10 benadrukt zelfs het belang van deze nieuwe ruimtelijke inrichting. Paragraaf 6.4.11 onderstreept volgens indiener de bijdrage aan waterveiligheid.	ZW-1389-17

Standpunt GS

de zienswijze onderschrijft de tekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor de zin “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma WRL als basis’’ te vervangen door ‘’Daarbij hebben we oog voor de brede maatschappelijke gevolgen van een overstroming, binnen en buiten het stedelijk gebied. Denk hierbij ook aan gevolgen voor andere sectoren zoals de landbouw, industrie en kritieke infrastructuur.’’	ZW-1204-54

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de ontwerp POVI is het werken aan een risico gestuurde aanpak doorgegaan. We vervangen de zin: “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma WRL als basis’’ door: ‘’Daarbij kijken we breed naar de gevolgen van een overstroming in een gebied.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.8 de zin “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma WRL als basis’’ vervangen door : "Daarbij kijken we breed naar de gevolgen van een overstroming in een gebied en naar de samenhang tussen het regionale watersysteem en het hoofdwatersysteem.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor in paragraaf 6.4.3 'kernen' overal vervangen door "kernen en stedelijke gebieden" of door "bebouwde gebieden".	ZW-1204-146

Standpunt GS

Het gebruik van de term kernen kan voor onduidelijkheid zorgen. Daarom zullen we in de tekst meer aansluiten op de termen uit de POVI. dat betekent dat we aangeven: voor de meeste locaties aangeduid als landelijke kern, stedelijk gebied, of werklocaties geldt een norm…”. Verder zullen we dan spreken over: “maar voor een aantal landelijke kernen in het heuvelland,” met referentie naar de zonering.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.3 de term kernen aanpassen. In de eerste zin door: 'landelijke kern, stedelijk gebied, of werklocaties', daarna door landelijke kernen in het heuvelland.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de visie uit te breiden met aandacht voor de consequenties van de toenemende overlast door hevige regenval.	ZW-0807-3

Standpunt GS

Aandacht voor extremer weer en hevige regenval komt op en aantal plaatsen in de POVI naar voren. Paragraaf 6.4.5. heeft bijvoorbeeld betrekking op oppervlakkige afstroming. Door het benoemen van het heuvelland lijkt het alsof dit niet voor geheel Limburg geldt. We passen daarom de tekst als volgt aan: In heel Limburg kan extremer weer en zwaardere regenval tot overlast leiden. Met name in het Limburgse heuvelland leidt hevige regen regelmatig tot overlast door afstromend water en modder die over onder andere landerijen, wegen en door droogdalen naar beneden komen.

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot de volgende aanpassing van de tekst van paragraaf 6.4.5: In heel Limburg kan extremer weer en zwaardere regenval tot overlast leiden. Met name in het Limburgse heuvelland leidt hevige regen regelmatig tot overlast door afstromend water en modder die over onder andere landerijen, wegen en door droogdalen naar beneden komen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om paragraaf 6.4.1 aan te vullen met: Hierbij wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van en herstel van de werking van het natuurlijk watersysteem.	ZW-1204-144

Standpunt GS

Paragraaf 6.4.1 is bedoeld om aan te geven dat we ons aan moeten passen aan het veranderende weer. En dat daarbij zowel het watersysteem moet worden aangepakt als ook onze ruimtelijke inrichting. De aanvulling dat het natuurlijk watersysteem zo veel als mogelijk moet worden hersteld is daarbij hier niet op zijn plaats. Hoe we dit gaan doen wordt onder meer uitgewerkt in het provinciaal waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om behoud van natuurgrond en primaire waterkeringen in de Zuidelijke beekdalen en ontginningen.	ZW-0604-10

Standpunt GS

Deze zienswijze is niet terug te vinden in de brief en helaas op deze wijze niet te begrijpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de Roer en de beken in het Zuid Limburgs heuvellandschap een eigen paragraaf te geven zoals paragraaf 6.2 voor de Maas het geval is.	ZW-1389-19

Standpunt GS

Wij zien geen aanleiding om de beken een aparte paragraaf te geven in de POVI. En verdere uitwerking van ons beleid op het gebied van water zal plaatsvinden in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033. Daarin zal aandacht zijn voor de beken in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 13.6 op te nemen dat een (blijvend) initiatief m.b.t. vrijetijdseconomie niet mag plaatsvinden in een overstromingsgebied A, mits wordt voldaan aan bepaalde randvoorwaarden.	ZW-1389-40

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat in waterveiligheidszones H5 en H6 nieuwe verblijfsrecreatievoorzieningen gelijk moeten worden behandeld als nieuwe woningen. We zullen de teksten van de paragrafen: 6.4.12, 6.4.14, 6.4.15 en 6.4.16 hierop aanpassen.

Voorstel aan PS

In de paragrafen 6.4.12, 6.4.14., 6.4.15 en 6.4.16 aan 'nieuwe woonfuncties' nieuwe verblijfsrecreatiefunctie toevoegen, zodat de paragrafen betrekking hebben op 'nieuwe woonfuncties en nieuwe verblijfsrecreatiefuncties'.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.4.9 de onvoorwaardelijk steun van de Provincie voor het WRL stelliger neer te zetten.	ZW-1389-26

Standpunt GS

De provincie neemt deel in het programma WRL en is lid van de bestuurscommissie. Daarmee is de provinciale betrokkenheid duidelijk. Het uitspreken van onvoorwaardelijke steun is niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.4.9 ook de Roer / het Roerdal te vermelden.	ZW-1389-25

Standpunt GS

In paragraaf 6.4.9. is aangegeven dat het programma WRL zich voornamelijk richt op het regionale watersysteem (de beken). Er worden in deze paragraaf geen specifieke beken benoemd. Het noemen van de Roer en het Roerdal is hier dan ook niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat ook in primaire landbouwzones maatregelen tegen wateroverlast een plek moeten krijgen als dit vanuit de wateropgave noodzakelijk is, in afstemming met de grondeigenaar.	ZW-1204-52

Standpunt GS

De zone primair landbouwgebied is bedoeld om hier de landbouw ontwikkelruimte te geven. Daarbij zijn er in deze zone verschillende andere functies aanwezig zoals infrastructuur, energie, recreatie etc. Ook watergangen en watermaatregelen zoals buffers zijn in het primair landouwgebied aanwezig. Er blijft ruimte om maatregelen te nemen in het primair landbouwgebied. Wij zullen in de beschrijving van de zone aandacht besteden aan de verschillende functies.

Voorstel aan PS

In de beschrijving van de zonering van het primair landbouwgebied opnemen dat hier ruimte is en blijft voor verschillende andere functies zoals infrastructuur, energie en maatregelen tegen wateroverlast.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het vreemd dat in paragraaf 6.2.2 de waterveiligheid van de inwoners van Limburg niet tot provinciale inzet leidt, terwijl dat in paragraaf 6.2.7 wel een rol ziet voor waterkwaliteit. Graag toelichting hierop in de tekst.	ZW-1204-112

Standpunt GS

In de ontwerp-POVI is in § 6.2.2 onze inzet op de Maas beschreven. De hoofdverantwoordelijkheid voor grote rivieren ligt op nationaal niveau ligt. Het veiligheidsniveau voor overstromingen wordt op nationaal niveau bepaald. Wij willen hieraan toevoegen dat het waterschap ervoor verantwoordelijk is om de bewoners in de bedijkte gebieden te beschermen tegen overstromingen.

Vervolgens is in deze paragraaf aangegeven “In verschillende Maasprojecten werkt het Rijk samen met het waterschap, gemeenten en ons om Limburg beter te beschermen tegen hoogwater, waarbij onze inzet is om hierbij de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.” Hieruit blijkt al dat wij het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit als onze belangrijkste rol in waterveiligheidsprojecten zien. Eén van de uitgangspunten die wij hierbij hanteren is “ruimte voor water waar het kan en

bescherming door middel van kades en dijken waar dit moet.” We zullen dit in de tekst verduidelijken.

Voorstel aan PS

De tekst van 6.2.2 aanpassen. Toevoegen: “het waterschap is ervoor verantwoordelijk om de bewoners in de bedijkte gebieden te beschermen tegen overstromingen, conform dit nationaal bepaalde veiligheidsniveau (omgevingswaarden voor dijktrajecten, opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving)”. en de zin “Onze inzet voor de Maas is: ruimte voor water waar het kan en bescherming door middel van kades en dijken waar dit moet.” wordt gewijzigd in: “Eén van de uitgangspunten die wij hierbij hanteren is: ruimte voor water waar het kan en bescherming door middel van kades en dijken waar dit moet.”

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt bij paragraaf 6.4.5: de leggerwaterlopen (ook droogdalen, grubben, holle wegen, etc.) vallen onder de beheersverantwoordelijkheid van het waterschap en ze vallen daarmee ook onder de normering wateroverlast. Moet geherformuleerd worden. Bijvoorbeeld toevoegen “Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.”	ZW-1204-149

Standpunt GS

Wij kunnen instemmen met dit voorstel. Het waterschap heeft verschillende droogdalen opgenomen op de legger. Deze vallen onder het regionale watersysteem en daarmee onder de normering voor wateroverlast. We zullen dit in paragraaf 6.4.5 aanvullen: “Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.

Voorstel aan PS

Paragraaf 6.4.5. aanvullen met: Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt in paragraaf 6.4.3 toe te lichten wat wordt bedoeld met ecologisch duurzaam.	ZW-1204-148

Standpunt GS

Met ecologisch duurzaam sluiten wij aan bij hetgeen in de omgevingsverordening Limburg bedoeld wordt met het voorkomen van de aantasting van de waarden van natuur, nu en in de toekomst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om paragraaf 6.2.2 zodanig aan te passen dat duidelijk wordt dat oplossingen alléén kunnen worden gerealiseerd als er aanvullende financiering vanuit de regio wordt gevonden.	ZW-1204-111

Standpunt GS

In de paragraaf is aangegeven dat meestal aanvullende financiering nodig is. Daarmee wordt voldoende invulling gegeven aan dit punt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt voor een bijlage bij de povi met hierin de financiële stand van zaken van WRL per september 2025 par 6.4.9. Welke bedragen zijn uitgegeven aan organisatiekosten; hoeveel bedragen de uitnames uit de 300 miljoen van het rijk? En door wie zijn deze gedaan?	ZW-1499-24

Standpunt GS

De POVI is niet de plaats om de uitgaven van het programma WRL in op te nemen. Het programma rapporteert halfjaarlijks over de voortgang. Deze rapportages zijn openbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.3.10. Veel gebieden met opgaven voor wateroverlast of droogte liggen binnen de Groenblauwe landbouwzone. Indiener vraagt zich af of hier afstemming heeft plaatsgevonden met het waterschap en meer specifiek het programma Water in Balans.	ZW-0304-32

Standpunt GS

Veel wateropgaven liggen binnen de groenblauwe landbouwzone, maar ook in de andere zoneringen zal het waterschap maatregelen nemen tegen wateroverlast en droogte. In alle zones is in de POVI ruimte voor deze opgaven. Hierover is contact geweest met het waterschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Par. 6.4.15. Het POVI geeft aan dat er in de zone H5 Fluviaal en H5 Pluviaal gevaar is op wateroverlast en overstromingen met waterhoogtes van 1 tot 4 meter en watersnelheden van 1 tot 4 meter per seconde - berekend bij een bui 1:100 in het jaar 2100. Indiener wijst er op dat dit totaal niet overeenkomt met de T100 berekeningen die zijn uitgevoerd bij de verkenning vanuit Water in Balans WiB . Indiener verzoekt aan te geven of afstemming heeft plaatsgevonden met het waterschap Limburg en de rekenresultaten die onlangs zijn opgeleverd bij het project Water in Balans.	ZW-0304-33

Standpunt GS

De kaarten van H5 en H6 zijn gemaakt door het waterschap Limburg in opdracht van het programma WRL. Naar aanleiding van deze en andere opmerkingen zijn de kaarten opnieuw gemodelleerd en verbeterd. De verbeterde kaarten worden in de POVI opgenomen.

Voorstel aan PS

De verbeterde kaarten H5 en H6 worden in de POVI opgenomen.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.4.16. Het POVI geeft aan dat in zones H2-H4 er een gevaar is voor wateroverlast en overstromingen en dat de verantwoordelijkheid hiervoor bij de gemeenten ligt. Indiener is van mening dat hier ook een verantwoordelijkheid bij waterschap ligt.	ZW-0304-34

Standpunt GS

De tekst kan tot verwarring leiden. bedoeld is dat de verantwoordelijkheid voor de afweging om hier al dan niet te bouwen en het waterveilig bouwen bij de gemeente ligt. Het waterschap blijft heeft de verantwoordelijkheid om de van toepassing zijnde normering tegen wateroverlast te realiseren. Om dit te verduidelijken zullen we in paragraaf 6.4.16 de zin: "in deze zones ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeenten' wijzigen in: "in deze zones ligt de verantwoordelijkheid voor de afweging om waterveilig te bouwen bij de gemeenten."

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.16 de zin: "in deze zones ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeenten' wijzigen in: "in deze zones ligt de verantwoordelijkheid voor de afweging om waterveilig te bouwen bij de gemeenten."

Zienswijze	Indiener
Par. 6.4.3. In Beek-Spaubeek is de verkenning van Water in Balans in een afrondende fase. Landen de voorgestelde maatregelen zoals aanleg buffers - aanpassen stroombanen etc. in de POVI?	ZW-0304-28

Standpunt GS

De POVI is de provinciale ruimtelijke visie. Maatregelen zoals waterbuffers worden niet op de POVI kaart gezet. Wel geeft de POVI aan dat er maatregelen zullen kunnen worden genomen in de

verschillende zones.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.4.5. In het POVI staat dat het waterschap geen verantwoordelijkheid heeft bij het beperken van de gevolgen van oppervlakkige afstroming bij hevige regen. Indiener is het hier niet mee eens en is van mening dat het waterschap wel een taak heeft om afstromend water uit het buitengebied op te vangen in regenwaterbuffers afhankelijk van de normering en de afstromende hoeveelheid water bij de normbui.	ZW-0304-29

Standpunt GS

Het waterschap heeft een taak voor het realiseren van de normering voor de waterlopen die op de legger van het waterschap staan. Daaronder vallen ook een aantal droogdalen, grubben etc. We zullen de tekst in paragraaf 6.4.5. verduidelijken door deze aan te vullen met: Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.

Voorstel aan PS

De tekst van paragraaf 6.4.5. aanvullen met: Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.5.6. Volgens het POVI komt in aanvalsplan waterkwaliteit ook de ondersteuning van gemeenten bij de aanpak van riool overstorten aan bod. Is inmiddels duidelijk welke riool overstorten wel/ niet voldoen per gemeente?	ZW-0304-35

Standpunt GS

Deze vraag heeft geen betrekking op de tekst van de POVI. We zijn met waterschap en gemeenten in overleg over de overstorten en gaan er van uit dat die duidelijkheid er nu is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.40 Beekdal en beekdalbreed- onwenselijkheid bebouwing

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het onacceptabel dat bebouwing in beekdalen niet wenselijk is, aangezien deze zone deels door het bouwblok van de indiener heen loopt. Zie zienswijze voor locatie.	ZW-0966-8
Indiener is van mening dat de strikte toepassing van de zone "Beekdalen" een beperking is voor nieuwe (woning)bouwplannen. Er is begrip voor het voorkomen van wateroverlast, er dient echter te worden onderzocht op welke wijze ruimtelijke ontwikkelingen wel of niet mogelijk zijn.	ZW-0271-130
Indiener onderschrijft het belang dat de beken voldoende ruimte moeten krijgen. Provincie Limburg stelt in paragraaf 6.10.2 Groenblauwe Landbouwzone – Beekdalen – Waterkwantiteit: ‘De beken moeten in de beekdalen zo veel mogelijk ruimte krijgen. Dat betekent dat nieuwe bebouwing in de beekdalen niet wenselijk is.’ Binnen de weergegeven begrenzing van de beekdalen bevindt zich bestaande bebouwing. Zo bevinden zich een deel van de kern [naam] en mogelijke ontwikkellokaties binnen de begrenzing van de herbegrenzende [red. herbegrensde] beekdalen. Onduidelijk blijft in de POVI hoe zich dit verhoudt tot eventuele (her)ontwikkelingen/ inbreidingen binnen deze begrenzing.	ZW-0253-1
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.10.2 op te nemen dat bouwen in de beekdalen verboden is, dat de gemeentes geen nieuwe bouwvlakken meer kunnen aanwijzen in beekdalen, dat de gemeentes verplicht worden in hun bestemmingsplannen alle bouwvlakken in beekdalen in te trekken, dat bestaande gebouwen in beekdalen bij sanering van een agrarisch bedrijf afgebroken en afgevoerd moeten worden, en dat gebouwen en opstallen in beekdalen die zonder vergunning ooit zijn neergezet afgebroken moeten worden.	ZW-1389-29
Indiener vraagt om uitleg wat wordt bedoeld met "bebouwing in beekdalen is niet wenselijk" (par 6.10.2)	ZW-0238-133
Volgens indiener zal de zonering H5 leiden tot leegstand en verpaupering. Bestaande, vaak monumentale en karakteristieke panden dienen een uitzonderingspositie te krijgen, nieuwe initiatieven zouden mogelijk moeten zijn. De panden worden dan wel zo waterveilig mogelijk ingericht.	ZW-0271-129

Standpunt GS

In beekdalen willen wij zo veel mogelijk ruimte voor water behouden: ruimte om water af te voeren en ruimte om water te bergen. Daarom is nieuwe bebouwing in beekdalen die een negatieve invloed heeft op deze waarden niet wenselijk. Wij zijn voornemen om hiervoor een regeling in de Omgevingsverordening Limburg op te nemen om de waarden voor waterberging en waterafvoer te behouden. De regeling gaat uit van een motiveringsplicht met zo nodig mitigerende en compenseren maatregelen. De regels in de verordening richten zich op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen waarvoor een ruimtelijk plan nodig is.

Bestaande rechten worden hierdoor niet aangetast

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat er expliciet benoemd wordt dat de ambities van de “beekdalbrede benadering” niet ten kosten gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafwegingen.	ZW-1168-11
Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen duidelijke garanties geboden worden voor een rechtvaardige compensatie, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen wanneer agrarische bedrijven geraakt worden door beleidsaanpassingen.	ZW-1395-21
Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen expliciet wordt benoemd, dat deze ambities niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging.	ZW-0097-11 ZW-0142-11

Standpunt GS

De POVI is een toekomstvisie. Op basis van de POVI wordt er nog geen actie ondernomen. Wanneer er in de toekomst wel stappen worden gezet voor de implementatie van de beekdalbrede benaderening, dan zien wij daarin zeker nog ruimte voor landbouw, maar in aangepaste vorm. De herinrichting van een gebied zal via gebiedsprocessen altijd in overleg met de omgeving gaan, waarbij een zorgvuldige belangenafweging wordt gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld moeten worden in de beekdal-zone, met betrekking tot vruchtwisseling.	ZW-1407-1

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel wordt er gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater

beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw).

Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het kader ‘w_beekdalen_v #41’ te ver is doorgetrokken, waardoor het bedrijf en de woning van indiener onnodig beperkt zullen worden bij toekomstige vergunningsaanvragen als dit plan wordt voortgezet.	ZW-0348-1 ZW-0349-1
Indiener vindt het vreemd dat op percelen "beekdalen" in beeld is gebracht terwijl het dal geen beek is.	ZW-0706-4

Standpunt GS

Het aanwijzen van beekdalen uit hoofdstuk 6 is onder andere gebaseerd op de geomorfologische kaart en een grondwatermodel. Hieruit blijkt dat de percelen van de indiener terecht zijn geclassificeerd als ‘beekdal’. Dat leidt op basis van deze POVI niet direct tot beperkingen. Wel moet bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in deze zone rekening worden gehouden met de wateropgaven, daarom geldt via de omgevingsverordening bij een ruimtelijke ontwikkeling een motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk om beekdalen en natte laagten te vrijwaren van bebouwing, verblijfsrecreatie en verharding om zo ruimte voor water te creëren en de werking van ons watersysteem te kunnen benutten.	ZW-1204-25
Indiener vindt dat in beekdalen en natte laagten functies als huidige landbouw en woningbouw niet verenigbaar zijn met hoge grondwaterstanden en afvoerpieken.	ZW-1204-33

Standpunt GS

We zijn van mening dat we in beekdalen en natte laagten zo veel mogelijk ruimte moeten behouden voor het water. Dat betekent ook dat er in principe niet gebouwd moet worden. Wanneer er toch gebouwd gaat worden, moet gemotiveerd worden hoe met het verlies van de waarden van waterberging en watervoering en de ruimte voor water is omgegaan en hoe dit verlies wordt gemitigeerd of gecompenseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.41 Beekdalbreed- belangenafwegingen

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de afwegingen en belangen in beekdalzones en natte laagten niet helder verwoord.	ZW-1204-32

Zienswijze
Indiener verzoekt om in de uitwerking van een beekdalbrede benadering te benoemen dat provinciale ambities niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging.

Indiener					
ZW-0225-16	ZW-0232-17	ZW-0570-15	ZW-0571-15	ZW-0588-15	ZW-0589-25
ZW-0604-34	ZW-0605-27	ZW-0607-23	ZW-0609-15	ZW-0616-15	ZW-0617-15
ZW-0618-21	ZW-0619-15	ZW-0620-15	ZW-0623-15	ZW-0624-15	ZW-0625-15
ZW-0628-15	ZW-0629-15	ZW-0630-15	ZW-0651-15	ZW-0685-15	ZW-0694-15
ZW-0728-15	ZW-0730-15	ZW-0834-15	ZW-0843-15	ZW-0862-15	ZW-0873-16
ZW-0878-15	ZW-0880-16	ZW-0882-16	ZW-0892-16	ZW-0902-15	ZW-0975-15
ZW-1027-16	ZW-1036-15	ZW-1047-15	ZW-1051-15	ZW-1059-15	ZW-1061-16
ZW-1062-15	ZW-1064-15	ZW-1065-15	ZW-1066-15	ZW-1075-15	ZW-1082-15
ZW-1089-15	ZW-1090-15	ZW-1096-22	ZW-1100-15	ZW-1103-15	ZW-1104-15
ZW-1107-15	ZW-1110-15	ZW-1115-15	ZW-1118-15	ZW-1126-15	ZW-1128-15
ZW-1130-15	ZW-1136-15	ZW-1148-15	ZW-1150-15	ZW-1155-15	ZW-1160-15
ZW-1183-15	ZW-1186-15	ZW-1188-15	ZW-1191-15	ZW-1195-15	ZW-1198-15
ZW-1200-15	ZW-1202-15	ZW-1214-15	ZW-1221-15	ZW-1223-15	ZW-1225-15
ZW-1228-15	ZW-1231-15	ZW-1238-15	ZW-1246-15	ZW-1247-15	ZW-1251-15
ZW-1252-15	ZW-1266-15	ZW-1267-15	ZW-1268-15	ZW-1273-15	ZW-1275-15
ZW-1276-15	ZW-1277-15	ZW-1278-15	ZW-1279-15	ZW-1280-15	ZW-1281-15
ZW-1282-15	ZW-1283-15	ZW-1284-15	ZW-1285-15	ZW-1287-15	ZW-1288-15
ZW-1289-19	ZW-1290-16	ZW-1291-16	ZW-1292-15	ZW-1294-15	ZW-1296-15
ZW-1297-16	ZW-1298-16	ZW-1301-15	ZW-1304-15	ZW-1306-15	ZW-1308-15
ZW-1309-15	ZW-1310-15	ZW-1311-15	ZW-1315-15	ZW-1316-15	ZW-1317-15
ZW-1318-15	ZW-1320-15	ZW-1321-15	ZW-1324-15	ZW-1325-15	ZW-1326-15
ZW-1327-15	ZW-1329-15	ZW-1330-15	ZW-1331-15	ZW-1335-15	ZW-1337-15
ZW-1338-15	ZW-1339-15	ZW-1341-15	ZW-1342-15	ZW-1343-15	ZW-1347-15
ZW-1350-15	ZW-1352-15	ZW-1355-15	ZW-1359-15	ZW-1365-15	ZW-1368-15
ZW-1376-15	ZW-1378-15	ZW-1388-15	ZW-1390-15	ZW-1410-15	ZW-1204-32

Standpunt GS

In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem.

Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering.
Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

In paragraaf … 'De regio wil' vervangen door: 'De regio heeft de ambitie om … te ….'. De passage 'Het (beekdal)bos en … voor het gebied' laten vervallen.

5.42 Beekdalen en beekdalbreed

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij de verdere uitwerking van de beekdalbrede benadering en andere ingrepen expliciet te benoemen dat deze ambities niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging.	ZW-0879-16
Indiener verzoekt om huidig grondgebruik als vertrekpunt bij beleidswijzigingen in beekdalen, met maatwerk en eerlijke compensatie voor veranderingen, waarbij landbouw als gelijkwaardige economische drager wordt erkend.	ZW-0285-8
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld moeten worden in de beekdal-zone, met betrekking tot vruchtwisseling.	ZW-1407-1
Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen het bestaand agrarisch grondgebruik in beekdalen als vertrekpunt wordt gehanteerd en slechts gewijzigd wordt op basis van een transparant, participatief proces.	ZW-1216-20
Indiener verzoekt de Groenblauwe Landbouwzone langs beken (waaronder de Pepinusbeek, Vloedgraaf, Geleenbeek en Rode Beek) breder in te tekenen en daarbij ook aan te duiden als beekdal.	ZW-1479-205
Indiener verzoekt de Provincie ten aanzien van de verdere uitwerking van de 'beekdalbrede benadering' landbouw als volwaardige economische drager in de beekdalen gelijkwaardig te behandelen aan natuur en recreatie, en dit ook expliciet vast te leggen in de definitieve visie.	ZW-0811-17 ZW-0811-14

Zienswijze

Indiener verzoekt dat er expliciet benoemd wordt dat de ambities van de “beekdalbrede benadering” niet ten kosten gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafwegingen.

Indiener					
ZW-1168-11	ZW-0097-13	ZW-0099-13	ZW-0142-13	ZW-0144-14	ZW-0243-18
ZW-0295-13	ZW-0299-60	ZW-0569-16	ZW-0831-13	ZW-0948-13	ZW-1052-17
ZW-1054-23	ZW-1106-13	ZW-1114-13	ZW-1120-17	ZW-1271-21	ZW-1286-16
ZW-1313-13	ZW-1346-13	ZW-1382-13	ZW-1395-21	ZW-1417-42	ZW-0097-11
ZW-0099-11	ZW-0142-11	ZW-0144-12	ZW-1216-19		

Zienswijze

Indiener verzoekt in de definitieve POVI op te nemen dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen landbouw als volwaardige economische drager wordt behandeld, gelijkwaardig aan natuur en recreatie.

Indiener					
ZW-0097-14	ZW-0099-14	ZW-0142-14	ZW-0144-15	ZW-0243-19	ZW-0295-14
ZW-0299-61	ZW-0569-17	ZW-0831-14	ZW-0948-14	ZW-1052-18	ZW-1054-24
ZW-1106-14	ZW-1114-14	ZW-1120-18	ZW-1271-22	ZW-1286-17	ZW-1313-14
ZW-1346-14	ZW-1382-14	ZW-1395-22	ZW-1417-43		

Standpunt GS

In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem. Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering. Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

In paragraaf … ‘De regio wil’ vervangen door: ‘De regio heeft de ambitie om … te ….’. De passage ‘Het (beekdal)bos en … voor het gebied’ laten vervallen.

5.43 Beekdalen en beekdalbreed- begrenzing

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het schrappen van beekdalen nadelig voor klimaatadaptatie, waterkwaliteit en natuur en mist een integrale, gebiedsgerichte aanpak.	ZW-0224-149

Standpunt GS

Het is niet duidelijk met welk kaartbeeld de indiener een vergelijking maakt.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat de aanduiding ‘beekdal’ onlogisch is voor het perceel van de indiener in verband met de hoogteligging van het perceel en dit is in de vigerende visie en verordening dan ook niet van toepassing. De indiener verzoekt de aanduiding Beekdal te verwijderen van de percelen van de indiener om toekomstige beperkingen voor de bedrijfsvoering te voorkomen. Zie zienswijze voor locaties.	ZW-1037-6 ZW-1367-6

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden in de genoemde zones (Beekdalen-Gebiedspaspoorten, Natte Laagten, Ecologische Verbindingszone) geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Er wordt alleen gevraagd om een motiveringsplicht bij een ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast is het kaartbeeld indicatief, gebaseerd op al bestaande en geaccepteerde kaartlagen in voorgaand provinciaal beleid, zoals de Groenblauwe Mantel.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de beekdalen als een aparte laag op te nemen.	ZW-0317-241

Standpunt GS

In het hoofdstuk water van de POVI is geen kaartlaag met alle beken opgenomen, omdat het maken en onderhouden van een desbetreffende laag niet behoort tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indieners stellen dat de ontwerp-povi op geen enkele wijze lijkt te zijn afgestemd met de herinrichtingsplannen van het Waterschap Limburg.	ZW-1356-10 ZW-1356-3 ZW-1356-19

Standpunt GS

Tussen provincie en waterschap vindt regelmatig afstemming plaats. De herstelmaatregelen die door de indiener worden genoemd, hangen samen met de werkzaamheden die momenteel aan de A2 worden uitgevoerd. Dergelijke werkzaamheden bieden handige zogenaamde ‘koppelkansen’ voor een overheid om te werken aan doelen ten behoeve van het verbeteren van de waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid in Limburg. Dat wil niet zeggen dat met de huidige herstelmaatregelen de opgave die er ligt direct gerealiseerd is.
Daarvoor zijn meer herstelmaatregelen nodig, waar pas op een later moment aan gewerkt zal worden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat de aanduiding ‘beekdal’ onlogisch is voor het perceel van de indiener in verband met de hoogteligging van het perceel en dit is in de vigerende visie en verordening dan ook niet van toepassing. De indiener verzoekt de aanduiding Beekdal te verwijderen van de percelen van de indiener om toekomstige beperkingen voor de bedrijfsvoering te voorkomen. Zie zienswijze voor locaties.	ZW-0966-6

Standpunt GS

Het perceel van de indiener is grotendeels gelegen in het beekdal van de Tungelroyse Beek. Dat is onder andere bepaald middels een grondwatermodel, waarbij bij een natuurlijk functioneren van de Tungelroysebeek, bij hevige neerslag, de grondwaterstand dichtbij of helemaal op het maaiveld komt ter plaatse van het perceel van de indiener. Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd, maar het vormt wel de basis om aan te geven dat in toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen rekening moet worden gehouden met het feit dat het perceel (deels) in een beekdal gelegen is. In de provinciale omgevingsverordening is dit vertaald in een motiveringsplicht. De al bestaande rechten die in een omgevingsplan staan vastgelegd, zoals het bouwblok, dienen wel te worden gerespecteerd. Dat wil in dit geval zeggen dat, indien er voor de gewenste bouw geen wijziging van het omgevingsplan nodig is, het bouwblok is vrijgesteld van de motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De indiener is van mening dat de Putbeek reeds voldoende wordt beschermd door de huidige begrenzing van het NNL en dat daarom meer grondbeslag van de percelen van de indiener niet nodig is.	ZW-1314-5

Standpunt GS

Het reserveren van ruimte middels de zone Natuurbeekzone is een manier om aan te geven dat daar een herinrichtingsopgave ligt, ten behoeve van het behalen van waterdoelen. De zone Natuur Netwerk Limburg dient een ander doeleinde, namelijk het beschermen van bestaande natuur. De kaartlagen dienen dus verschillende doeleinden die beiden betrekking hebben op het perceel van de indiener.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de nu te ruime beekdalbegrenzing van het Jekerdal af te stemmen op de werkelijke situatie.	ZW-1038-8

Standpunt GS

Het klopt dat het niet logisch is dat Chateau Neercanne is opgenomen in het beekdal. Gebaseerd op de systematiek die wordt gehanteerd om beekdalen in te tekenen, is het logischer om hier het beekdal aan de zuidkant te baseren op de geomorfologische kaart. Chateau Neercanne zal dan buiten het beekdal komen te liggen. Netto zal de breedte van het beekdal echter niet veel afnemen

Voorstel aan PS

Het beekdal van het Jekerdal wijzigen, in ieder geval op locatie van Chateau Neercanne, gebaseerd op de geomorfologische kaart..

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het onacceptabel dat de bedrijfsvoering per saldo forse financiële schade zal ondervinden door de extra aankoop van ruw- en krachtvoering door de beperkingen die nu op de gronden van de indiener komen te liggen. De indiener verzoekt dan ook dat de beekdalzonering ten minste van het huidige bouwblock af wordt gehaald.	ZW-0966-10

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen verbodsbepalingen opgelegd. Wet- en regelgeving wordt in de omgevingsverordening opgenomen. In die verordening geldt voor beekdalen slechts een motiveringsplicht, waarbij al bestaande rechten uit het omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) dienen te worden gerespecteerd.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de definitie van een beekdal zoals gehanteerd door de plannen niet van toepassing is op de beek bij locatie Dries 28 in Neer, vanwege de kenmerken zoals een 2 à 3 meter diepe kloof en een grondwaterdiepte van 4 à 5 meter.	ZW-0348-3

Standpunt GS

In de POVI wordt rekening gehouden met toekomstig beekherstel. Dat wil zeggen dat we in de toekomst het beekdal ter plaatse weer daadwerkelijk willen laten functioneren als beekdal, ten behoeve van het behalen van waterdoelen. In de huidige vorm kan het dus inderdaad zo zijn dat het beekdal niet lijkt op een ‘klassiek’ beekdal. In de ruimtelijke ontwikkeling moet rekening worden gehouden met het toekomstig beekherstel. Om die reden wordt via de verordening bij een ruimtelijke ontwikkeling gevraagd om een motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat sommige beekdalen door de kern van Gennep zijn gelegen en vanwege bebouwingsmogelijkheden is het verzoek om de beekdalen binnendijks binnen de kern van Gennep te verwijderen.	ZW-0186-184

Standpunt GS

De beekdalen zijn bepaald met behulp van onder andere een geomorfologische kaart en een grondwatermodel. In dat grondwatermodel is uit gegaan van het natuurlijk functioneren van een beek en is bekeken waar in de omgeving hoge grondwaterstanden kunnen worden verwacht tijdens natte periodes. Dus ondanks het feit dat gebieden binnendijks liggen, kunnen deze gebieden na beekherstel alsnog geraakt worden door wateroverlast via hoge grondwaterstanden. Hier moet in de ruimtelijke ontwikkeling rekening mee worden gehouden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om te herzien of de beek bij locatie Dries 28 in Neer voldoet aan de definitie van een beekdal, aangezien deze eerder omschreven kan worden als een smalle, diep uitgesleten kloof in het landschap.	ZW-0348-2

Standpunt GS

In de POVI wordt rekening gehouden met toekomstig beekherstel. Dat wil zeggen dat we in de toekomst het beekdal ter plaatse weer daadwerkelijk willen laten functioneren als beekdal, ten behoeve van het behalen van waterdoelen. In de huidige vorm kan het dus inderdaad zo zijn dat het beekdal niet lijkt op een ‘klassiek’ beekdal. In de ruimtelijke ontwikkeling moet rekening worden gehouden met het toekomstig beekherstel. Om die reden wordt via de verordening bij een

ruimtelijke ontwikkeling gevraagd om een motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de omissie te herstellen door grondeigenaren en woningeigenaren individueel op de hoogte te stellen van wijzigingen in de omgevingsvisie en deze ter inzage te leggen ten aanzien van het herbegrenzen van de beekdalen. Van deze wijzigingen zijn grondeigenaren/woningeigenaren niet individueel op de hoogte gesteld en dus hebben zij niet individueel kunnen reageren. (par. 6.4.3)	ZW-1499-11

Standpunt GS

is geen provinciale taak om grondeigenaren en woningeigenaren individueel op de hoogte te stellen van wijzigingen in de omgevingsvisie. Middels het ter inzage leggen van deze Provinciale Omgevingsvisie krijgen individuele grondeigenaren en woningeigenaren de kans om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt natuurbeekzones te verwijderen waar andere functies al liggen, zoals de putstraat bij Houthem.	ZW-0207-161

Standpunt GS

In de Provinciale Omgevingsvisie dient elke kaartlaag andere doeleinden en kunnen kaartlagen met elkaar overlappen. In dat geval moet in dat gebied met de doelen van beide kaartlagen rekening worden gehouden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om afschaffing van de zonering 'beekdalen' op het bouwblok vanwege geplande huisvesting voor medewerkers.	ZW-0719-8

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Via de omgevingsverordening wordt er bij een ruimtelijke ontwikkeling voor onder andere de beekdalen gevraagd om een motivering hoe de ruimtelijke ontwikkeling bijdraagt aan de doelen die van toepassing zijn op de zonering van het gebied. Al bestaande rechten die in een omgevingsplan zijn vastgelegd, zoals het bouwblok, dienen wel te worden gerespecteerd. Deze al bestaande rechten

komen door de POVI of door de omgevingsverordening dus niet in het geding. Dat wil in dit geval zeggen dat, indien er voor de gewenste bouw geen wijziging van het omgevingsplan nodig is, het bouwblok is vrijgesteld van de motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de begrenzingen van beekdalen zodanig aan te passen dat akkerbouwgronden en rijksmonumenten buiten het beekdal vallen.	ZW-1483-7

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel wordt er gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater. De percelen van de indiener zijn gelegen in een beekdal en kunnen op basis van de door de indiener aangevoerde argumenten niet uit de kaartlaag 'beekdalen' worden gehaald.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om helderheid te verschaffen hoe ze de begrenzing/omvang/contouren van de opgenomen beekdalen moeten zien ten opzichte van de overstromingskaarten gepubliceerd in de Atlas Leefomgeving en de waterveiligheidszones.	ZW-0253-2

Standpunt GS

In de beekdalen ambieert de provincie om meer ruimte te reserveren voor water. Binnen de beekdalen willen wij maatregelen die ruimte creëren voor water, stimuleren. Zo willen wij de sponswerking van het landschap stimuleren, ruimte geven aan beken en een watervriendelijke landbouw stimuleren. Dit doen wij ter ondersteuning van het behalen van waterkwaliteitsdoelen en

om onze grondwatervoorraden tijdig aan te vullen, om in tijden van droogte genoeg water beschikbaar te houden voor drinkwater, landbouw, natuur en industrie.

De overstromingskaart T100-2100 vormt de basis voor het opstellen van een ‘waterveiligheidsbeeld’, bestaande uit vijf categorieën. Deze categorieën helpen regionale overheden in de beoordeling van ruimtelijke ontwikkelingen en kunnen de basis vormen voor mogelijke beperkingen of restricties, opgenomen in de provinciale omgevingsverordening.

Op de kaarten is te zien dat de fluviatiele overstromingskaart, zoals verwacht, voor een groot deel overlapt met de aangeduide beekdalen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.44 Beekdalen en beekdalbreed- individueel antwoord

Zienswijze	Indiener
De indiener vreest dat er op de percelen gelegen in beekdalen geen intensieve teelten meer kunnen plaatsvinden door mogelijke beperkingen.	ZW-0686-7 ZW-0719-7 ZW-0966-7

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel wordt er gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat de definitie van 'Beekdalen' in de nieuwe omgevingsvisie leidt tot ongewenste beperkingen op teelten, zoals het in de toekomst mogelijk verplicht enkel nog extensief graslandgebruik, en verzoekt om behoud van gewasroulatiemogelijkheden.	ZW-0898-5

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. In deze POVI worden dus ook geen specifieke gewassoorten verboden of voorgeschreven en worden ook geen beperkingen voor bepaalde teelten opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren.
In de zonering ‘beekdalen’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom willen wij al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw).

Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat we tijdig onze grondwaterstanden aanvullen en beter weerbaar te zijn tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er geen volledige kaartlagen bestaan waarop zowel bovengrondse als ondergrondse waterlopen compleet zijn weergegeven, en dat belangrijke beken in Venlo ontbreken.	ZW-0242-58

Standpunt GS

Het klopt dat er in het hoofdstuk water van de POVI geen kaartlagen met een complete weergave van zowel bovengrondse als ondergrondse waterlopen is opgenomen. Het maken en onderhouden van een desbetreffende kaart behoort niet tot de doelstellingen van de POVI. Voor wat betreft het ontbreken van beken/beekdalen: Bij het aanwijzen van beekdalen wordt gebruik gemaakt van een geomorfologische kaart en van een grondwatermodel, in sommige gevallen aangevuld met specifieke gebiedskennis. Gebaseerd op deze systematiek horen de Schelkensbeek en de Aalsbeek aangewezen te worden als beekdal. De Springbeek, de Rijnbeek en de Lingfortsbeek zijn in de huidige POVI al gebaseerd op de systematiek aangewezen als natte laagte, omdat zij door een geomorfologische restgeul lopen en niet door een geomorfologisch beekdal. Voor de Stepkensbeek en Everlose Beek geldt dat er volgens de systematiek die de provincie hanteert geen redenen zijn om deze op te nemen als beekdal of als natte laagte.

Voorstel aan PS

De Schelkensbeek en de Aalsbeek opnemen als beekdal. De Springbeek, de Rijnbeek, de Lingfortsbeek, de Stepkensbeek, en de Everlose Beek kunnen ongewijzigd blijven op de POVI-kaarten.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het perceel grenst aan de Kingbeek, die valt onder Zone Natuurbeek, en vraagt zich af wat de vrijhoudingszone van 25 meter aan weerszijden van de beek en de mogelijkheid tot herinrichting betekent.	ZW-0447-2

Standpunt GS

Het klopt dat aan alle beken die geclassificeerd zijn als ‘natuurbeek’ en die nog niet zijn heringericht, een beschermingszone van 25m aan weerszijden van de beek wordt vrij gehouden. De beschermingszone Natuurbeek is bedoeld om ruimte te behouden om de beek te kunnen herinrichten, ten behoeve van het behalen van waterkwaliteitsdoelen die zijn opgenomen in Nederlandse wet- en regelgeving en ten behoeve van het voorkomen van wateroverlast. Deze wet- en regelgeving heeft als doel om de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater te beschermen. Bij het herinrichten van een beek kan gedacht worden aan het aanleggen van beschaduwing langs de beek, wat tijdens warme periodes een mitigerend effect heeft op de temperatuur van het beekwater en daarmee ook op de kwaliteit van het beekwater. Of er kan gedacht worden aan het laten hermeanderen van een beek om de afvoer te vertragen. De POVI is een visie, op basis van deze POVI wordt er nog geen actie ondernomen. Mocht er in de toekomst initiatief worden genomen voor beekherstel van de Kingbeek, dan zal dat in samenspraak met de aanliggende landeigenaren gaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat zijn perceel Heythuysen, sectie: N nummer: 176 geheel in een groenblauwe landbouwzone met beekdal komt te liggen en dat deze ligging kan betekenen dat er aanvullende maatregelen of zelfs regulering ten aanzien van de teelt (gebruik) van zijn perceel gaan gelden.	ZW-0821-1

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel wordt er in de omgevingsverordening, gebaseerd op de POVI, gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water

tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de begrenzing van het beekdalgebied bij de bedrijfslocatie zijn bedrijfvoering beperkt en dat de omschrijving van de zone niet passend is bij de functie.	ZW-0534-1

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd, dus wordt ook de bedrijfsvoering van de indiener niet beperkt.
Wel wordt er in de omgevingsverordening, gebaseerd op de POVI, gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Voor al bestaande rechten, zoals een bouwblok in het omgevingsplan, geldt deze motiveringsplicht niet.
De POVI biedt aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de weergave van de kaart in Swolgen, met name rond de Babelse Loop, niet actueel is. Volgens indiener is de situatie door afronding van het project Babelse Loop in 2024 zodanig veranderd dat het niet logisch is om dit gebied als primair landbouwgebied aan te merken. Indiener verzoekt het gebied in te delen in het Natuurnetwerk Limburg of de Groenblauwe landbouwzone, eventueel als ecologische verbindingszone. Indiener wijst erop dat dit gebied tevens een stiltegebied is, waar volgens indiener slecht mee wordt omgegaan en gehandhaafd.	ZW-0132-4

Standpunt GS

In de huidige POVI worden alleen de zoneringen Primair Landbouwgebied, Groenblauwe Landbouwzone en de Verwevingsgebieden herzien en dus niet het Natuurnetwerk. De Groenblauwe Landbouwzone is opgebouwd uit de lagen maasdal, droogdal, beekdal, natte laagtes, inzijggebieden Natura2000, hellingen (in Zuid-Limburg), overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura2000-gebieden (waar in veel gevallen ook de hydrologische bufferzones onder vallen) en ecologische verbindingszones. Een deel van de Babelse Loop valt in het Natuurnetwerk, maar een deel ook niet. Het klopt dat een klein deel van het traject van de Boabelse Loop is gewijzigd; er zijn een aantal meanders aangelegd. Ondanks deze wijzigingen, zijn er op dit moment geen criteria waarop gebaseerd kan worden dat het deel van de Babelse Loop dat geen onderdeell is van het Natuurnetwerk, wel in één van de lagen van de Groenblauwe Landbouwzone zou moeten liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het agrarische perspectief onvoldoende concreet is bij beleidsaanpassingen in beekdalen en verzoekt meer concretisering.	ZW-1168-10

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd. Er worden dus ook geen beperkingen met betrekking tot bemesting of beregening opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zoneringen ‘beekdalen’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, en ruimte beschikbaar houden voor water. Dat willen wij om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst nog de beschikking hebben tot voldoende water van goede kwaliteit. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat er kritisch moet worden gekeken naar wat er in beekdalen en natte laagtes mogelijk is qua landbouw.	ZW-1204-57

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. In deze POVI worden dus ook geen specifieke gewassoorten verboden of voorgeschreven en worden ook geen beperkingen voor bepaalde teelten opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zoneringen ‘beekdalen’ en ‘natte laagtes’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, en ruimte beschikbaar houden voor water. Wij willen namelijk al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van

schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat we tijdig onze grondwaterstanden aanvullen en beter weerbaar te zijn tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor een realistische balans tussen hydrologische opgaven en agrarisch gebruik in de Beekdalen, zonder disproportionele beperkingen.	ZW-1377-5

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zoneringen ‘beekdalen’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, en ruimte beschikbaar houden voor water. Dat willen wij om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst nog de beschikking hebben tot voldoende water van goede kwaliteit. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI. Mochten er in de toekomst worden over gegaan tot het uitvoeren van concrete maatregelen, dan zal dat altijd in overleg met de omgeving en op een zorgvuldige manier worden gedaan, waarbij zo veel mogelijk rekening wordt gehouden met alle belangen die er in de desbetreffende omgeving spelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt nadere toelichting en onderbouwing van aanduiding van de zone droogdalen / beekdalen. Indiener verzoekt duidelijkheid over de praktische gevolgen op de bedrijfsvoering van landbouwbedrijf.	ZW-0993-6

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd. Er worden dus ook geen beperkingen met betrekking tot de bedrijfsvoering van een landbouwbedrijf opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen (zoals subsidies) beschikbaar te maken om het behalen van doelen die we hebben in bepaalde zones, te stimuleren.

Beekdalen zijn lager gelegen gebieden waar van oorsprong een niet-gegraven beek doorheen stroomde. Met behulp van een geomorfologische kaart, een bodemkaart en een grondwatermodel

zijn de beekdalen in Limburg in getekend. In de gebieden die vallen onder de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren en ruimte beschikbaar houden voor water. Wij hebben deze ambitie ten behoeve van het beschermen van de kwaliteit en kwantiteit van het grond- en oppervlaktewater in Limburg, om zo te kunnen voorzien in voldoende schoon (drink)water, en om sectoren als de landbouw en industrie te kunnen voorzien in voldoende en schoon water. Met het behouden van ruimte voor water willen wij ervoor zorgen dat in natte periodes water kan infiltreren, om tijdig onze grondwaterstanden aan te vullen.

Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er precies uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Droogdalen in de heuvelachtige delen van Limburg zijn dalen die het grootste deel van het jaar geen water afvoeren of waar hooguit een klein bronbeekje ontspringt en afstroomt. Alleen bij hevige regenval komt er veel water tot afstroming. In de droogdalen stimuleren we het verruwen van de oppervlakte en het afremmen, infiltreren en vasthouden van water.
Hiervoor zijn, zoals genoemd in de POVI, subsidieregelingen beschikbaar, zoals het Agrarisch Natuurbeheer (ANB) en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat de implicaties zijn voor bemesting en beregening in de beekdal-zone.	ZW-1407-2

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd. Er worden dus ook geen beperkingen met betrekking tot bemesting of beregening opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zoneringen ‘beekdalen’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, en ruimte beschikbaar houden voor water. Dat willen wij om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst nog de beschikking hebben tot voldoende water van goede kwaliteit. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af welke financiële middelen beschikbaar zijn voor de voorgestelde maatregelen in het landbouwgebied (beekdalen) en wijst op de vage en onduidelijke tekst hierover.	ZW-1099-6

Standpunt GS

De POVI is een visie. Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd en er worden ook geen maatregelen genomen. Wel kan de POVI aanleiding zijn om middelen beschikbaar te maken (zoals subsidies) om het behalen van doelen in bepaalde zoneringen (zoals de beekdalen) te stimuleren.

Op dit moment zijn er voor maatregelen die worden genomen vanuit een agrarisch bedrijf mogelijkheden tot subsidie voor niet-productieve investeringen. Deze soort subsidie is onderdeel van de subsidies vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Op de website van de provincie staat hier meer informatie over (bij google iets intypen zoals: niet-productieve investeringen GLB Provincie Limburg).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het Beekdal ten noorden van de kern Eijsden in de huidige kaartaanduiding als 'buitengebied' is weergegeven, terwijl dit in andere gevallen wel als Natuurnetwerk Limburg (NNL) of Groenblauwe Mantel wordt aangeduid.	ZW-0528-2

Standpunt GS

Wij baseren het aanwijzen van beekdalen op, onder andere, de geomorfologische kaart en een grondwatermodel. Volgens die systematiek klopt het dat er ten noorden van Eijsden geen beekdal is opgenomen. Dat wil niet zeggen dat dit gebieden niet als NNL of als Groenblauwe Mantel/Groenblauwe Landbouwzone kan worden weergegeven, gebaseerd op andere bouwstenen van de NNL of de Groenblauwe Mantel/Groenblauwe Landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener doet het voorstel om de intekening van het beekdalgebied zuidelijker te verplaatsen zodat het buiten het bouwvlak van het bedrijf valt.	ZW-0534-4

Standpunt GS

Bij het aanwijzen van beekdalen baseren wij ons onder andere op de geomorfologische kaart en een grondwatermodel. Wij houden daarbij geen rekening met bouwvlakken of bedrijven. Wel is het zo dat regels die volgens uit de omgevingsverordening (die weer volgen uit de POVI) alleen betrekking hebben op toekomstige ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de bij de locatie Karreveld 4 het beekdal over het bedrijf en de percelen is gelegd, het beekdal volgt de waterlijn en/of de hoogtekaarten niet. Gevraagd wordt dit aan te passen. Daarnaast zijn in de gebiedspaspoorten de beekdalen veel te ruim ingetekend, door de bouwvlakken, bestaande bebouwing en opslagcapaciteiten. Dit dient te worden aangepast, zeker gezien de huidige vergunning die een uitbreiding mogelijk maakt die noodzakelijk is voor de levensvatbaarheid van het bedrijf.	ZW-1226-3

Standpunt GS

Het intekenen van de beekdalen is onder andere gebaseerd op de geomorfologische kaart en een grondwatermodel. Het kan kloppen dat dit niet altijd exact overeen komt met de waterlijn of de hoogtekaart. De beekdalen in H6 zijn voor Karreveld 4 gebaseerd op onze systematiek correct ingetekend. In deze beekdalen is rekening te houden met waterberging en watervoering.

Om discussie over het kaartbeeld van de gebiedspaspoorten te voorkomen hebben wij de gebiedsindeling overgenomen van bestaande producten, namelijk het landschapskader Noord -en Midden Limburg en het Handvat kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid Limburg. Beide producten zijn in samenspraak met gemeenten tot stand gekomen en worden al geruime tijd toegepast. Het kaartbeeld is echter indicatief van aard. Toepassing vraagt altijd om locatie specifiek onderzoek op basis waarvan de indeling aangepast kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.45 Beekdalen en beekdalbreed- landbouw

Zienswijze
Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen duidelijke garanties geboden worden voor een rechtvaardige compensatie, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen wanneer agrarische bedrijven geraakt worden door beleidsaanpassingen.

Indiener					
ZW-1216-21	ZW-0243-16	ZW-0295-11	ZW-0299-58	ZW-0569-14	ZW-0831-11
ZW-0948-11	ZW-1052-8	ZW-1054-14	ZW-1106-11	ZW-1114-11	ZW-1120-8
ZW-1271-19	ZW-1286-14	ZW-1313-11	ZW-1346-11	ZW-1382-11	ZW-1395-19
ZW-1417-40					

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij de verdere uitwerking van de "beekdalbrede benadering"en andere ingrepen ervoor dat duidelijke garanties geboden worden ten aanzien van rechtvaardige compensaties, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen wanneer agrarische bedrijven geraakt worden door beleidsaanpassingen.	ZW-0171-14 ZW-0171-12 ZW-0171-13 ZW-0171-15

Indiener verzoekt dat landbouw als volwaardige economische drager in de beekdalen gelijkwaardig wordt behandeld aan natuur en recreatie en verzoekt tevens dat dit in de definitieve visie wordt vastgesteld	ZW-1168-14
Indiener verzoekt de Provincie ten aanzien van de verdere uitwerking van de 'beekdalbrede benadering' duidelijke garanties te bieden ten aanzien van rechtvaardige compensatie, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen wanneer agrarische bedrijven geraakt worden door beleidsaanpassingen;	ZW-0811-16 ZW-0879-18
Indiener verzoekt in de definitieve POVI op te nemen dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen landbouw als volwaardige economische drager wordt behandeld, gelijkwaardig aan natuur en recreatie.	ZW-1216-22
Indiener verzoekt om beleid voor beekdalen dat bestaand agrarisch gebruik als vertrekpunt hanteert en garanties biedt voor compensatie, vrijwilligheid en maatwerk.	ZW-1170-18
Indiener verzoekt om bij de verdere uitwerking van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen ervoor te zorgen dat deze ambities niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging en duidelijke garanties te bieden voor rechtvaardige compensatie, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen.	ZW-0618-6
Indiener verzoekt om bij de verdere uitwerking van de beekdalbrede benadering en andere ingrepen landbouw als voorwaardige economische drager in de beekdalen gelijkwaardig te behandelen aan natuur en recreatie en dit expliciet vast te leggen in de definitieve visie.	ZW-0879-19

Zienswijze

Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen het bestaand agrarisch grondgebruik in beekdalen als vertrekpunt wordt gehanteerd en slechts gewijzigd wordt op basis van een transparant, participatief proces

Indiener

ZW-0097-12	ZW-0099-12	ZW-0142-12	ZW-0144-13	ZW-0243-17	ZW-0295-12
ZW-0299-59	ZW-0569-15	ZW-0831-12	ZW-0948-12	ZW-1052-16	ZW-1054-22
ZW-1106-12	ZW-1114-12	ZW-1120-16	ZW-1271-20	ZW-1286-15	ZW-1313-12
ZW-1346-12	ZW-1382-12	ZW-1395-20	ZW-1417-41	ZW-0811-15	ZW-0879-17

Zienswijze

Indiener verzoekt om in de beekdalen de landbouw gelijkwaardig te behandelen aan natuur en recreatie en daarom het bestaand agrarisch grondgebruik in beekdalen als vertrekpunt te hanteren, duidelijke garanties te bieden ten aanzien van compensatie, vrijwilligheid, en maatwerkoplossingen.

Indiener

ZW-0225-17	ZW-0232-18	ZW-0570-16	ZW-0571-16	ZW-0588-16	ZW-0589-26
ZW-0604-35	ZW-0605-28	ZW-0607-24	ZW-0609-16	ZW-0616-16	ZW-0617-16
ZW-0618-22	ZW-0619-16	ZW-0620-16	ZW-0623-16	ZW-0624-16	ZW-0625-16
ZW-0628-16	ZW-0629-16	ZW-0630-16	ZW-0651-16	ZW-0685-16	ZW-0694-16
ZW-0728-16	ZW-0730-16	ZW-0834-16	ZW-0843-16	ZW-0862-16	ZW-0862-16

ZW-0878-16	ZW-0880-17	ZW-0882-17	ZW-0892-17	ZW-0902-16	ZW-0975-16
ZW-1027-17	ZW-1036-16	ZW-1047-16	ZW-1051-16	ZW-1059-16	ZW-1061-17
ZW-1062-16	ZW-1064-16	ZW-1065-16	ZW-1066-16	ZW-1075-16	ZW-1082-16
ZW-1089-16	ZW-1090-16	ZW-1096-23	ZW-1100-16	ZW-1047-16	ZW-1051-16
ZW-1059-16	ZW-1061-17	ZW-1062-16	ZW-1064-16	ZW-1065-16	ZW-1066-16
ZW-1075-16	ZW-1082-16	ZW-1089-16	ZW-1090-16	ZW-1096-23	ZW-1100-16
ZW-1103-16	ZW-1104-16	ZW-1107-16	ZW-1110-16	ZW-1115-16	ZW-1118-16
ZW-1126-16	ZW-1128-16	ZW-1130-16	ZW-1136-16	ZW-1148-16	ZW-1150-16
ZW-1155-16	ZW-1160-16	ZW-1183-16	ZW-1186-16	ZW-1188-16	ZW-1191-16
ZW-1195-16	ZW-1198-16	ZW-1200-16	ZW-1202-16	ZW-1214-16	ZW-1221-16
ZW-1223-16	ZW-1225-16	ZW-1228-16	ZW-1231-16	ZW-1238-16	ZW-1246-16
ZW-1247-16	ZW-1251-16	ZW-1252-16	ZW-1266-16	ZW-1267-16	ZW-1268-16
ZW-1273-16	ZW-1275-16	ZW-1276-16	ZW-1277-16	ZW-1278-16	ZW-1279-16
ZW-1280-16	ZW-1281-16	ZW-1282-16	ZW-1283-16	ZW-1284-16	ZW-1285-16
ZW-1287-16	ZW-1288-16	ZW-1289-20	ZW-1290-17	ZW-1291-17	ZW-1292-16
ZW-1294-16	ZW-1296-16	ZW-1297-17	ZW-1298-17	ZW-1301-16	ZW-1304-16
ZW-1306-16	ZW-1308-16	ZW-1309-16	ZW-1310-16	ZW-1311-16	ZW-1315-16
ZW-1316-16	ZW-1317-16	ZW-1318-16	ZW-1320-16	ZW-1321-16	ZW-1324-16
ZW-1325-16	ZW-1326-16	ZW-1327-16	ZW-1329-16	ZW-1329-16	ZW-1330-16
ZW-1331-16	ZW-1335-16	ZW-1337-16	ZW-1338-16	ZW-1339-16	ZW-1341-16
ZW-1342-16	ZW-1343-16	ZW-1347-16	ZW-1350-16	ZW-1352-16	ZW-1355-16
ZW-1359-16	ZW-1365-16	ZW-1368-16	ZW-1376-16	ZW-1378-16	ZW-1388-16
ZW-1390-16	ZW-1410-16				

Standpunt GS

In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem. Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering. Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

In paragraaf … ‘De regio wil’ vervangen door: ‘De regio heeft de ambitie om … te ….’. De passage ‘Het (beekdal)bos en … voor het gebied’ laten vervallen.

5.46 Beekdalen en beekdalbreed

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het niet duidelijk is hoe en op basis van welke uitgangspunten de beekdalen zijn begrensd. Verder is indiener van mening dat de gevolgen van de zonering beekdal niet beschreven of in beeld gebracht zijn. Indiener vraagt of er zal worden gecompenseerd en/of Planschades worden meegenomen in deze plannen?	ZW-0985-3

Standpunt GS

De beekdalen zijn begrensd op basis van de geomorfologische kaart, een grondwatermodel en in sommige gevallen de bodemkaart. In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem. Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering. Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

In paragraaf … ‘De regio wil’ vervangen door: ‘De regio heeft de ambitie om … te ….’. De passage ‘Het (beekdal)bos en … voor het gebied’ laten vervallen.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen het toewijzen van de beekdalbrede benadering aan zijn percelen.	ZW-0985-2

Standpunt GS

In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem. Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water

te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering. Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

Voorstel PS: In paragraaf … 'De regio wil' vervangen door: 'De regio heeft de ambitie om … te ….'. De passage 'Het (beekdal)bos en … voor het gebied' laten vervallen.

5.47 Beekdalen en beekdalbreed- stroomgebied Roer

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om landbouw in het stroomgebied te verbieden.	ZW-0004-6

Standpunt GS

Landbouw verbieden in het gehele stroomgebied van de Roer botst met de belangenafweging die wij in de omgevingsvisie maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het overstroomgebied van de Roer en het naastliggende natuurgebied in de gemeenten Roerdalen en Roermond volledig vrij te houden van landbouw en bestrijdingsmiddelen.	ZW-0004-2
Indiener verzoekt om het overstroomgebied van de Roer en het naastliggende natuurgebied in de gemeenten Roerdalen en Roermond volledig vrij te maken en houden van bebouwing.	ZW-0004-1

Standpunt GS

Welke ontwikkelingsrichting wij wensen in beekdalen en rondom natuurgebieden is verwoord in de POVI. Hoofdlijn is dat wij in deze gebieden willen komen tot een landgebruik dat is afgestemd op de eisen die natuur en water stellen. Welke instrumenten wij zullen inzetten om deze strategische

beleidslijnen te realiseren zal nader worden uitgewerkt. o.a. in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.48 Beekdalen en beekdalbreed- systeemherstel

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de focus op het verbeteren van de sponswerking van het landschap in beekdalen en natte laagten tekortschiet. Er wordt voorgesteld om ook in primaire landbouwgebieden maatregelen te nemen, zoals in de brongebieden van de Vlootbeek, om een duurzaam gezonde waterhuishouding te bevorderen. Het toevoegen van organische stof helpt op perceelniveau, maar structurele systeemherstelmaatregelen zijn nodig.	ZW-0188-27

Standpunt GS

Ook in primair landbouwgebied kunnen nog onderliggende andere functies dan landbouw bestaan. Het nemen van watermaatregelen blijft ook in primair landbouwgebied mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 10.5.2: De beekdalen en natte laagten (als onderdeel van de groenblauwe mantelzone) zijn essentieel om een klimaatrobuust watersysteem te kunnen ontwikkelen. Deze ruimte moet daarvoor dus gereserveerd worden (water en bodem sturend).	ZW-1204-202

Standpunt GS

Wij onderschrijven het standpunt van de indiener. De provinciale ambitie ten aanzien van de beekdalen en natte laagten is ook om ruimte te reserveren voor water, zoals in hoofdstuk 6 van de POVI te lezen is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 11.1.2: Toelichten/verder uitwerken hoe de ruimteclaim van de landbouw in de groenblauwe landbouwzone (dus beekdalen en natte laagten) zich verhoudt tot de ambitie van robuust watersysteem.	ZW-1204-204

Standpunt GS

Voor die gebieden in de beekdalen en natte laagten waar agrarische activiteiten plaatsvinden, willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren. Dat wil zeggen dat wij daar middelen, zoals subsidies, willen inzetten om het (tijdelijk) vasthouden en vertraagd afvoeren van water te stimuleren, om meer ruimte te geven aan de beek en om de waterkwaliteit te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in Beekdalen de ruimte voor afvoer en berging zoveel als mogelijk te benutten en stimuleert hiervoor de natuurlijke werking van het beeksysteem.	ZW-0788-1

Standpunt GS

Het hoofddoel van de zonering ‘beekdalen’ (en ook de zonering ‘natte laagten’) is om ruimte beschikbaar te houden om water doelen te behalen.
De POVI biedt aanleiding om hiervoor middelen, zoals subsidies, beschikbaar te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.49 Beekdalen en beekdalbreed- verordening

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.2: Toevoegen: "In de provinciale omgevingsverordening zal voor de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone een motivatie- en compensatieplicht gelden voor de waarden voor water, ruimte voor water en waterberging."	ZW-1204-196

Standpunt GS

De definitieve formulering zal zijn plek krijgen in de nieuwe omgevingsverordening. De basis voor de regels ligt in de waarden die de beekdalen hebben voor ruimte voor water, de waterbergende en de watervoerende functie.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.10.2 ruimte voor water toevoegen zodat de waarden water, ruimte voor water, waterberging en watervoering worden genoemd.

5.50 Begrenzing bebouwd gebied en verantwoordelijkheid voor oppervlakkige afstroming

Zienswijze	Indiener
De herziening van de begrenzing van bebouwde kernen en het groenblauwe landbouwgebied kan significante gevolgen hebben. Het is naar mening van indiener onduidelijk wie verantwoordelijk is voor oppervlakkige afstroming en welke maatregelen moeten worden genomen om wateroverlast in bebouwde gebieden te voorkomen. Ook de frequentie van riooloverstorten op kwetsbare watergangen zou moeten worden beperkt. Indiener verzoekt om dit te verduidelijken.	ZW-0302-75

Standpunt GS

Zoals in de POVI aangegeven is het waterschap verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen om bescherming te bieden tegen wateroverlast uit het regionale watersysteem conform de normen die daarvoor zijn gesteld in de Omgevingsverordening. Dit omvat ook afstromend hemelwater uit de droogdalen die in de leger van het waterschap als onderdeel van het watersysteem zijn aangewezen. Met het rioleringsbeheer en het bevorderen van afkoppelen kunnen gemeenten wateroverlast uit het riool tegengaan. Het beperken, waar nodig, van overstorten is uitgewerkt in het provinciaal waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In par. 6.4.6. staat dat de gemeentelijke rioleringssystemen in verband met wateroverlast in het bebouwd gebied op orde dienen te zijn. Indiener is van mening dat de riolering niet bedoeld is voor afstromend water uit het buitengebied, maar dat dit door WL afgevangen dient te worden in regen-waterbuffers.	ZW-0304-31

Standpunt GS

Bedoelde paragraaf gaat over het afkoppelen van regenwater van het riool, niet over de opvang van afstromend regenwater uit het buitengebied. Dat laatste is juist niet gewenst in het riool.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener merkt bij paragraaf 6.3.9 op: wanneer bij hevige regen overlast ontstaat door afstromend water en modder betreft het vaak geen water dat vanuit het regionale watersysteem komt. Dat valt niet onder de normering voor het regionale watersysteem en daarom heeft het waterschap hier geen verantwoordelijkheid voor.	ZW-1204-141

Standpunt GS

Zoals in de POVI aangegeven is het waterschap verantwoordelijk voor de het tegengaan van wateroverlast uit het regionale watersysteem, zoals nader geduid en genormeerd in de Provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de herziening van de begrenzing van bebouwde kernen en het groenblauwe landbouwgebied significante gevolgen kan hebben. Het is niet duidelijk omschreven wie verantwoordelijk is voor oppervlakkige afstroming, daar waar het water niet uit het watersysteem komt en het -zoals gesteld- geen opgave van Waterschap Limburg betreft. Perceeleigenaren hebben een verantwoordelijkheid het water op eigen perceel te verwerken.	ZW-0238-53 ZW-0253-67 ZW-0271-53 ZW-0314-53 ZW-1127-85 ZW-0187-69

Standpunt GS

Een wettelijke verantwoordelijkheid voor water dat op natuurlijke wijze afstroomt bestaat niet. Dit betekent dat op andere wijze moet worden gezocht naar mogelijke oplossingen. Zo worden aan EU-landbouwsubsidies voorwaarden verbonden aan de wijze van landbewerking waarmee afstroming kan worden beperkt. Gebiedsspecifiek kunnen en worden afspraken gemaakt tussen betrokken partijen om maatregelen te treffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.51 Drinkwater- agrariërs waarderen

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het niet uitbreiden van de grondwaterbeschermingsgebieden en zoekgebieden drinkwatergebied en het aanscherpen van de regels voor deze gebieden op zijn percelen. Indiener pleit er juist voor agrarische bedrijven te compenseren voor de inspanningen en diensten die zij verrichten voor schoon en betaalbaar drinkwater.	ZW-1483-4

Standpunt GS

De kwaliteit van het Limburgse grondwater is niet dusdanig goed dat, zoals de Kaderrichtlijn Water eist, er zonder aanvullende zuivering drinkwater van gemaakt kan worden. Aanvullende regels om het grondwater te beschermen zijn en blijven dan ook nodig. We blijven dan ook agrarische ondernemers, zowel binnen als buiten grondwaterbeschermingsgebieden, ondersteunen bij het verminderen van de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor agrarische bedrijven te compenseren voor beperkingen en hun bijdrage aan schoon en betaalbaar drinkwater financieel te waarderen, zoals in andere aangrenzende landen gebeurt.	ZW-1466-7

Standpunt GS

Indien er sprake is van onevenredige schade als gevolg van de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied kan bij de provincie een schadeclaim worden ingediend. Aangezien nog steeds op veel plaatsen het grondwater niet schoon is blijft aanvullende zuivering van het grondwater nodig om er drinkwater van te maken. We blijven dan ook agrarische ondernemers, zowel binnen als buiten grondwaterbeschermingsgebieden, ondersteunen bij het verminderen van de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.52 Drinkwater- begrenzing zoekgebieden

Zienswijze	Indiener
De indiener is het niet eens met het nieuwe zoekgebied grondwaterbescherming, omdat het zoekgebied is gelegen waar ook fruitteelt plaats vindt. Fruitteelt kan niet zonder gewasbeschermingsmiddelen en moeten akkerbouwgewassen bemest worden. Door het aanwijzen van zoekgebieden grondwaterbescherming worden teeltbeperkingen opgelegd, welke invloed hebben op het verdienmodel van de indiener. Zie specifieke zienswijze voor de individueel aangegeven verkleining/ aanpassing.	ZW-0924-9 ZW-0934-5

Standpunt GS

In een grondwaterbeschermingsgebied is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toegestaan mits voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt. Daarmee is het niet onmogelijk fruit of akkerbouwgewassen te telen in een grondwaterbeschermingsgebied. Ten aanzien van het gebruik van mest zijn er in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende

regels ten opzichte van percelen buiten een grondwaterbeschermingsgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat, zoals wordt gesteld in de Omgevingsvisie, extra maatregelen resp. beperkingen in de bedrijfsvoering niet te compenseren zijn met uitbreiding van agrarisch natuurbeheer (ANLb) en het beschikbaar stellen van rijksmiddelen. De indiener wenst dat het zoekgebied grondwaterbeschermingsgebied niet verder uit te breiden. Zie zienswijze voor locatie.	ZW-0550-3
de indiener vraagt om "Zoekgebieden Grondwaterbeschermingsgebied" niet verder uit te breiden, omdat hij anders beperkt zou worden in zijn bedrijfsvoering	ZW-0612-5
Het bedrijf van de indiener is gelegen in het zoekgebied Drinkwaterwinning. Aangezien de aanduiding drinkwaterwinning er ongetwijfeld toe leidt dat er extra beperkingen op het akkerbouwbedrijf van de indiener komen, wenst de indiener dat het zoekgebied wordt verwijderd en niet in de provinciale omgevingsverordening wordt opgenomen. Mocht dit niet het geval zijn, dient de indiener volledig te worden gecompenseerd.	ZW-0547-10 ZW-0557-5 ZW-0558-4 ZW-0957-8
Indiener kan zich niet vinden in de grootte van het Zoekgebied grondwaterbescherming ten oosten van Venlo en vraagt om het huidige grondwaterbeschermingsgebied aan te houden. Er is geen deugdelijke onderbouwing hiervoor en indiener verwacht beperkingen van toepassing van gewasbeschermingsmiddelen en beregening. De ligging van het zoekgebied over stedelijk gebied lijkt oncontroleerbaar.	ZW-0640-3

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. Indien er sprake is van onevenredige schade als gevolg van de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied kan bij de provincie een schadeclaim worden ingediend..

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat 2 nieuwe zoekgebieden voor grondwaterbescherming inefficiënt gelegen zijn en de landbouw beperkingen oplegt. Indiener verzoekt daarom de zoekgebieden elders te plaatsen of te schrappen.	ZW-0404-3

Standpunt GS

De begrenzing van de zoekgebieden is afhankelijk van de modelmatig berekende intrekgebieden van de bestaande grondwaterwinningen. Voor de beide zoekgebieden in Zuid Limburg op het plateau van Doenrade of het plateau van Schimmert is gezocht naar gebieden met een acceptabele grondwaterkwaliteit en mogelijkheden tot bescherming van de drinkwaterwinning. In de grotere grondwaterbeschermingsgebieden zijn de regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen van toepassing, dat wil zeggen dat alleen middelen mogen worden gebruikt die door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten. Voor nitraat gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende beperkingen. In de beide zoekgebieden plateau van Doenrade of het plateau van Schimmert gelden geen aanvullende beperkingen voor nitraat of gewasbeschermingemiddelen ten opzicht van de landelijke regels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat beperkingen in beleid altijd realistisch uitvoerbaar moeten zijn voor agrarische bedrijven.	ZW-1470-13

Standpunt GS

Daar zijn we het mee eens. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied agrarische bedrijfsvoering mogelijk is binnen de regels die daar van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanduiding ‘zoekgebied grondwaterbescherming’ in Zuid-Limburg een harde grens legt die in strijd is met de toelichting.	ZW-1396-29

Standpunt GS

De begrenzing van het zoekgebied voor uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied is gebaseerd op modelmatige berekeningen van de grondwaterstroming. Als zodanig is de begrenzing hard. Onduidelijk is op dit moment nog welke begrenzing wordt gekozen, 25, 100 of 200 jaar reistijd. Daarover neemt Provinciale Staten komende zomer een besluit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als zoekgebied grondwaterbescherming.	ZW-1397-6
Indiener stelt dat het zoekgebied grondwaterbescherming niet mag leiden tot vergunningseisen of beperkingen van agrarisch gebruik.	ZW-1470-14

Standpunt GS

Als de zoekgebieden voor uitbreiding van de grondwaterbeschermingsgebieden van de bestaande drinkwaterwinningen in de Omgevingsverordening worden opgenomen als grondwaterbeschermingsgebied dan gelden daar de zelfde regels als in de huidige grondwaterbeschermingsgebieden. Dit betekent voor een agrarische bedrijfsvoering met name dat er alleen gewasbeschermingsmiddelen mogen worden gebruikt die door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden. Voor nitraat gelden geen aanvullende regels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat, indien het Zoekgebied Drinkwaterwinning niet wordt verwijderd, volledige compensatie wordt geboden voor beperkende maatregelen die voortvloeien uit drinkwaterwinning.	ZW-1007-8

Standpunt GS

Indien er sprake is van onevenredige schade als gevolg van de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied kan bij de provincie een schadeclaim worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de harde begrenzing van zoekgebieden voor drinkwaterwinning in de Ontwerpvisie wordt verwijderd, omdat dit in strijd is met de toelichting en leidt tot ongewenste beperkingen voor fruitteeltbedrijven.	ZW-0626-12

Standpunt GS

De begrenzing van het zoekgebied voor uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied is gebaseerd op modelmatige berekeningen van de grondwaterstroming. Als zodanig is de begrenzing hard. Onduidelijk is op dit moment nog welke begrenzing wordt gekozen, 25, 100 of 200 jaar reistijd. Daarover neemt Provinciale Staten komende zomer een besluit. We merken op dat in een grondwaterbeschermingsgebied er voor fruitteelt beperkingen zijn ten aanzien van het

gebruik van gewasbeschermingsmiddelen maar dat fruitteelt niet onmogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de harde begrenzingen van zoekgebieden voor grondwaterbescherming uit het kaartmateriaal worden verwijderd zolang deze niet zijn onderbouwd.	ZW-1137-10

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. Op basis van modelberekeningen zijn de grondwaterstromen in kaart gebracht en is de begrenzing zoals opgenomen in de POVI tot stand gekomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat geen aanwijzing van beschermingsgebieden plaatsvindt zonder gedegen onderzoek naar bodemkwaliteit, historisch gebruik en landbouwkundige functies.	ZW-1137-12

Standpunt GS

We zijn van mening dat aanvullend onderzoek naar bodemkwaliteit, historisch gebruik en landbouwkundige functies niets toevoegt aan het aanwijzen van beschermingsgebieden voor de drinkwatervoorziening. De ligging van het grondwaterbeschermingsgebied wordt namelijk bepaald door de grondwaterstroming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het zoekgebied voor drinkwaterwinning van de kaarten wordt geschrapt, aangezien dit gebied vanwege de aanwezigheid van fruitteelt ongeschikt is.	ZW-0680-13 ZW-0626-13

Standpunt GS

De aanwezigheid van fruitteelt vormt geen belemmering voor het aanwijzen van een beschermingsgebied voor de drinkwaterwinning. Omgekeerd is ook in een

grondwaterbeschermingsgebied fruitteelt mogelijk. Er zijn met name belemmeringen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Er mogen namelijk alleen middelen worden gebruikt die een toelating van het College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hebben voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de harde grens voor zoekgebieden drinkwaterbescherming te schrappen.	ZW-1469-34
Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen of te corrigeren.	ZW-1396-30

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden.
Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de begrenzing van het zoekgebied drinkwaterwinning zo te wijzigen dat de veehouderij en huiskavel (ten zuidwesten van de Scholtissen Holenweg) buiten de aanduiding ‘zoekgebied waterwingebied’ komen te liggen.	ZW-1461-2

Standpunt GS

Het zoekgebied Plateau van Doenrade is globaal ingetekend. Daarbij is geen rekening gehouden met de locatie van een eventuele drinkwaterwinning. Op het moment dat er daadwerkelijk een grondwateronttrekking wordt gerealiseerd zal de exacte begrenzing van het waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied worden bepaald. Daarbij zal rekening worden gehouden met de verschillende belangen in het gebied. De beoogde regels die nu op het gebied komt te liggen moeten er voor zorgen dat er geen onomkeerbare activiteiten in het gebied komen waardoor het later niet meer mogelijk is om een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het laten vervallen van de aanwijzing van het waterwingebied/grondwaterbeschermingsgebied op hoogwaardige	ZW-1005-1

landbouwgronden. Indiener geeft aan dat de aanwijzing van het waterwingebied/grondwaterbeschermingsgebied inkomensschade zal veroorzaken en de bestaanszekerheid van het akkerbouwbedrijf in gevaar zal brengen.

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied nog steeds rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. De regels voor agrarische bedrijven hebben met name betrekking op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen: alleen middelen met een toelating door het Ctgb, College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) voor grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden gebruikt. Voor bemesting gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende eisen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het Zoekgebied Drinkwaterwinning te verwijderen uit de provinciale omgevingsverordening.	ZW-1007-7

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. Daarnaast zijn in de toekomst mogelijk nieuwe locaties nodig. Daar reserveren we nu gebieden voor. In het zoekgebied Plateau van Doenrade wordt alleen beoogd geen activiteiten toe te staan die een toekomstig gebruik als grondwaterbeschermingsgebied onmogelijk maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
mbt 6.4.3 Om deze ambitie in 2050 te kunnen realiseren, maken we gebruik van perioden van zes jaar. In elke periode maken we afspraken over welke maatregelen we nemen, monitoren we de effecten hiervan en volgen we de ontwikkeling van het klimaat. Opmerking indiener: Wat is de NUL situatie? En met welk systeem monitoren we de effecten?	ZW-1242-25

Standpunt GS

Het uitwerken van de monitoring is een onderdeel van het uitvoeringsprogramma dat aansluiten op het ondertekenen van het convenant Waterbeschikbaarheid wordt opgesteld. Daarin zal ook het

vastleggen van de nul-situatie worden opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de begrenzing van de aanduiding van het zoekgebied Drinkwaterwinning te wijzigen zodat de locatie en percelen van hun cliënt buiten de aanduiding komen te liggen.	ZW-1215-5

Standpunt GS

De zoekgebieden voor nieuwe drinkwaterwiningen zijn ruim aangegeven. Het betreft grote delen van de plateaus van Doenrade en Schimmert. Het gebied bestaat voornamelijk uit landelijk gebied, dat zijn natuur- en landbouwgronden en kleinere woonkernen. Grotere woongebieden en bedrijventerrein maken er geen deel van uit. We zijn van mening dat grondwaterbescherming goed te verenigen is met de aanwezige functies in de zoekgebieden drinkwaterwinning en zien dan ook geen reden om ze niet op te nemen in het zoekgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.53 Drinkwater- beschermingsregels waterwingebied

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat door het aanmerken van bepaalde gebieden als grondwaterwingebied zorgt voor beperkende mogelijkheden van een bedrijf.	ZW-0480-6

Standpunt GS

De percelen van indiener bevinden zich in het zoekgebied Plateau van Doenrade. In dit zoekgebied beogen we enkel dat er geen activiteiten worden ontwikkeld die een eventueel toekomstig gebruik als grondwaterbeschermingsgebied onmogelijk maken. voor de huidige landbouw zijn er geen beperkingen. Mocht het gebied in de toekomst als grondwaterbeschermingsgebied worden aangewezen dan is nog steeds rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak drinkwatervoorraden te beschermen. Echter, in de Omgevingsverordening is in deze gebieden een verbod	ZW-0271-132

opgenomen voor activiteiten en initiatieven en worden ruimtelijke mogelijkheden flink beperkt. Gevraagd wordt om een afwegingsruimte om bestemmingen bijvoorbeeld te wijzigen mits kan worden aangetoond dat het risico voor het drinkwater niet groter wordt.

Standpunt GS

In de huidige Omgevingsverordening zijn regels opgenomen waarbij bepaalde activiteiten verboden zijn maar waar een vergunning voor verkregen kan worden als de activiteit geen risico voor het grondwater bestemd voor de drinkwatervoorziening oplevert. Bij het opstellen van een nieuwe Omgevingsverordening, die rond de zomer 2026 in werking zal treden, zullen we hier opnieuw naar kijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het voorzorgsbeginsel te hanteren bij de herziening van de beschermingsregels in waterwingebied.	ZW-1369-29

Standpunt GS

Gezien het belang van een betrouwbare openbare drinkwatervoorziening voor Limburg zullen we het voorzorgsbeginsel hanteren bij het herzien van de beschermingsregels. We merken op dat voorzorgsbeginsel niet betekent dat bij voorbaat elke activiteit ongewenst is. Er moet sprake zijn van een aannemelijk risico.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om niet alleen voor grondwaterbeschermingsgebieden maar ook voor waterwingebieden regels in de verordening te stellen voor gewasbeschermingsmiddelen, bodemenergiesystemen en risicovolle milieubelastende activiteten.	ZW-1038-11

Standpunt GS

Alle regels die in een grondwaterbeschermingsgebied gelden zijn ook van toepassing in een waterwingebied. Daarnaast zijn er nog aanvullende regels die alleen van toepassing zijn in een waterwingebied. Zo gelden de regels voor gewasbeschermingsmiddelen en bodemenergiesystemen. zowel in grondwaterbeschermingsgebied als in waterwingebied. De regels voor een verbod op nieuwe wooneenheden gelden echter alleen in het waterwingebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.54 Drinkwater- betrekken bij proces

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de harde begrenzing van zoekgebieden voor drinkwaterwinning in de Ontwerpvisie wordt verwijderd en dat eerst onderzoek plaatsvindt naar historisch bodemgebruik alvorens gebieden aan te wijzen.	ZW-0680-12

Standpunt GS

We zijn van mening dat aanvullend onderzoek naar historisch bodemgebruik niets toevoegt aan het aanwijzen van beschermingsgebieden voor de drinkwatervoorziening. De ligging van het grondwaterbeschermingsgebied wordt namelijk bepaald door de grondwaterstroming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van vroege en nauwe betrokkenheid bij het proces rond verbetering van de bescherming van drinkwaterbronnen, zoals de uitbreiding van grondwaterbeschermingsgebieden, vanwege de impact op omliggende kernen.	ZW-0319-36
Indiener stelt dat de provincie ambitieuze plannen heeft voor drinkwater, waarbij waterwingebieden worden uitgebreid naar het volledige intrekgebied. Dit kan invloed hebben op nabijgelegen kernen (voorbeeld genoemd). Indiener wil nauw betrokken worden bij het proces van het opstellen van gebiedsdossiers.	ZW-0207-67 ZW-0238-57 ZW-0253-71 ZW-0271-57 ZW-0314-57

Standpunt GS

We zijn het met u eens dat afstemming met stakeholders nodig is in geval een grondwaterbeschermingsgebied wordt aangewezen of wordt uitgebreid. In Zuid Limburg onderzoeken we nog op welke wijze de grondwaterbeschermingsgebieden worden aangepast. Daarover zullen we in 2026 met alle stakeholders, waaronder alle betrokken gemeenten, in overleg treden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de noodzaak wordt onderschreven voor meer bescherming van drinkwaterbronnen. Indiener verwijst naar eerdere modellen waaruit bleek dat vergroting van de zone na 200 jaar een enorm	ZW-0313-47

effect heeft op het beschermingsgebied en de daarvoor geldende restricties. Indiener geeft aan graag het gesprek met de provincie aan te gaan hierover.

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Weert ligt geen huidig of beoogd grondwaterbeschermingsgebied. De gemeente Weert ligt wel in de boringsvrije zone Roerdalslenk, daaraan wijzigt echter niets.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0166-54 ZW-0196-81 ZW-0224-58 ZW-1236-49 ZW-1473-44 ZW-1479-96

Standpunt GS

In het voortraject is met alle betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd over de voorgenomen aanpassing van de grondwaterbeschermingsgebieden. De impact van de wijzigingen zijn daarbij aan de orde gekomen. Uiteraard zijn we bereid tot nadere toelichting als daar behoefte aan is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0237-44

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Beesel ligt geen huidig of beoogd grondwaterbeschermingsgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0240-49

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Roermond ligt geen huidig of beoogd grondwaterbeschermingsgebied. De gemeente Roermond ligt wel in de boringsvrije zone Roerdalslenk, daaraan wijzigt echter niets.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0241-44

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Roerdalen ligt alleen een beoogd nieuw waterwingebied. Omdat het beoogde waterwingebied geheel op percelen ligt die in eigendom zijn van WML zijn er geen consequenties voor derden. De gemeente Roerdalen ligt wel in de boringsvrije zone Roerdalslenk, daaraan wijzigt echter niets. Uiteraard zijn we bereid tot nadere toelichting als daar behoefte aan is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0278-64

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Peel en Maas ligt geen huidig of beoogd grondwaterbeschermingsgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het vergroten van waterbeschikbaarheid nauw samenhangt met grondwateroverlast, en een goed afgestemd convenant zoetwater is van groot belang. Op dit moment zet het proces om te komen tot het convenant zoetwater te zwaar in op het aanleveren van maatregelen door individuele partners. Hierdoor worden de lokale omstandigheden uit het oog verloren of niet voldoende integraal beschouwd (bijvoorbeeld d.m.v. gebiedsprocessen).	ZW-0207-68

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een klimaatrobuust systeem, waarbij we ook rekening houden met wateroverlast. Lokaal wordt gebiedsgericht bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen voor het vergroten van de waterbeschikbaarheid, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. In het convenant wordt opgenomen dat alle partijen, die ondertekenen, goed in staat zijn om afzonderlijke, uitvoerbare maatregelen te treffen, maar dat de gezamenlijke opgave op gebiedsniveau nog onvoldoende van de grond komt. Iedere partij heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid en ook een gedeelde verantwoordelijkheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt vroegtijdig te worden betrokken bij de doorvertaling van de POVI in voor de drinkwatervoorziening relevante programma's.	ZW-1369-10

Standpunt GS

Wij beschouwen WML als een belangrijke partner die we graag betrekken bij het doorvertalen van de POVI in concrete programma's, beleid en regels die relevant zijn voor de openbare drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet uit naar de continuering van de goede samenwerking om Limburg te blijven voorzien van voldoende, betrouwbaar en schoon drinkwater.	ZW-1369-36

Standpunt GS

We zijn blij met de constatering van indiener dat er goed wordt samengewerkt om Limburg te blijven voorzien van voldoende, betrouwbaar en schoon drinkwater. c

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.55 Drinkwater- Brachterbeek

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie haar verantwoordelijkheid onvoldoende invult om grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones te beschermen tegen industriële activiteiten in en rond Brachterbeek.	ZW-0923-126

Standpunt GS

We zijn van mening dat de regels die van toepassing zijn op industriële activiteiten goed worden nageleefd. als er aanwijzingen zijn dat dat niet het geval is wijzen we erop dat overtredingen bij ons kunnen worden gemeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er blijvend voldoende schoon en kwalitatief drinkwater en waterveiligheid gegarandeerd moeten worden voor de inwoners van Brachterbeek en omgeving.	ZW-0923-26

Standpunt GS

We zijn het eens met de indiener dat blijvend voldoende schoon en kwalitatief drinkwater en waterveiligheid gegarandeerd moeten worden voor de inwoners van heel Limburg, en dus ook van Brachterbeek en omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.56 Drinkwater- drinkwater uit Maas

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt paragraaf 6.2.5 onduidelijk en zou graag zien dat het provincie-standpunt eraan wordt toegevoegd. Bijvoorbeeld dat ingrepen in de Maas geen significant verdrogend effect mogen hebben buiten de Maasvallei	ZW-1204-116

Standpunt GS

In paragraaf 6.2.5. Drinkwater uit de Maas bespreken we het belang van voldoende en schoon Maaswater ter bereiding van ons drinkwater in Limburg. Ingrepen in het rivierbed van de Maas moeten voldoen aan de geldende wet en regelgeving. Wij hebben zelf als provincie geen

instrumenten om dit als voorwaarde te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.57 Drinkwater- grondwaterbescherming en primair landbouwgebied

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het onacceptabel dat het zoekgebied grondwaterbeschermingsgebied beperkingen geeft in het Primair Landbouwgebied waardoor de bedrijfsvoering negatief wordt beïnvloed.	ZW-1312-9
De percelen van de indiener liggen nabij een grondwaterbeschermingsgebied. Uit het onderhavige plan blijkt dat percelen aangeduid als primair landbouwgebied in het geding komen als deze in een grondwaterbeschermingsgebied liggen. Daarmee wordt, ook in het primair landbouwgebied, het gebruik van indieners percelen beperkt. Dit is onacceptabel.	ZW-1161-22

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener acht het stimuleren van (grond-)watervriendelijke landbouw essentieel voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening.	ZW-1369-27

Standpunt GS

We zijn het er mee eens dat (grond)watervriendelijke landbouw een belangrijke bijdrage kan leveren aan een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Zoals ook opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma blijven we de landbouw stimuleren maatregelen te nemen om de uitspoeling van nutriënten en()afbraakproducten van) gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener adviseert om de bestaande waterwingebieden beter te beschermen en te sturen op reductie van pesticiden en meststoffen door bestaande waterwingebieden geen onderdeel te laten zijn van “primaire landbouwgebieden” maar van de groenblauwe landbouwzone.	ZW-1038-63

Standpunt GS

In een waterwingebied gelden specifieke regels, die in de Omgevingsverordening zijn opgenomen, voor de bescherming van het grondwater. Deze regels zijn en blijven van toepassing, ongeacht of het wel of geen primair landbouwgebied is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om het voornemen op restricties voor gewasbeschermingsmiddelen te verankeren in de POVI in hoofdstukken Water én Landbouw.	ZW-1369-16

Standpunt GS

Wij streven naar een milieuvriendelijke landbouw met zo weinig mogelijk uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen naar het grondwater. We bezien op welke manier daar het beste invulling aan kan worden gegeven.
In reactie op Statenvragen is aangegeven dat we in 2026 met een voorstel daarover komen. Het opnemen van restricties in de POVI is derhalve niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om in de omgevingsverordening restricties op te nemen voor gewasbeschermingsmiddelen in waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied.	ZW-1369-15

Standpunt GS

We hebben aan PS toegezegd begin 2026 met een voorstel te komen voor vermindering van de belasting met (afbraakproducten van) gewasbeschermingsmiddelen van het grondwater dat is gereserveerd voor de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om vanuit het voorzorgsbeginsel generiek aandacht te besteden aan spuitvrije zones in waterwin- en	ZW-1369-18

grondwaterbeschermingsgebied. Het provinciaal belang met betrekking tot de waterkwaliteit in deze beschermingszones kan daartoe als instrument dienen (§ 6.6.1.)

Standpunt GS

We hebben aan PS toegezegd begin 2026 met een voorstel te komen voor vermindering van de belasting met (afbraakproducten van) gewasbeschermingsmiddelen van het grondwater dat is gereserveerd voor de drinkwatervoorziening. Daarbij houden we rekening met het voorzorgsbeginsel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied uit te sluiten van de primaire landbouwzones.	ZW-1369-23

Standpunt GS

Het waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied uitsluiten van de primaire landbouwzones zou een enorme uitbreiding betekenen van de Groenblauwe landbouwzone (8.000 ha), waarmee die zijn doel voorbij schiet. Bovendien gaat het om heel specifieke beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. Een motiveringsplicht is hier niet aan de orde. De vraag is dan ook wat de toegevoegde waarde is van toevoeging aan de Groenblauwe landbouwzone. In de huidige situatie maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden op te nemen in de groenblauwe landbouwzone. Breid als eerste stap de groenblauwe landbouwzone uit met het waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied van de WML-locaties IJzeren Kuilen, De Tombe en Heer-Vroendaal, Craubeek en Roodborn.	ZW-1369-26

Standpunt GS

Het waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied uitsluiten van de primaire landbouwzones en op te nemen in de Groenblauwe landbouwzone zou een enorme uitbreiding betekenen van de Groenblauwe landbouwzone (8.000 ha), waarmee die zijn doel voorbij schiet. Bovendien gaat het om heel specifieke beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. Een motiveringsplicht is hier niet aan de orde. De vraag is dan ook wat de toegevoegde waarde is van toevoeging aan de Groenblauwe landbouwzone. In de huidige situatie

maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat door u aangewezen gebieden als ‘Grondwaterbeschermingsgebieden’ en gebieden aangewezen als Zoekgebieden grondwaterbescherming’. ook gelegen zijn binnen de algemene zonering ‘Primair Landbouwgebied’. De onderlinge belangen voor de bescherming van drinkwater en de doelstelling om hier intensiever primaire landbouw te bedrijven stroken zijns inziens niet met elkaar. Indiener verzoekt u nader toe te lichten in de POVI hoe deze zoneringen zich tot elkaar verhouden en welke belangen prevaleren.	ZW-0206-22

Standpunt GS

In de grondwaterbeschermingsgebieden zijn specifieke regels van toepassing die zijn opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening.
Primaire landbouw is in deze gebieden zeker mogelijk. Grondwaterbeschermingsgebieden uitsluiten van het primaire langbouwgebied zou een enorme afname van het beschikbare areaal landbouwgebied betekenen en dat achten wij ongewenst. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is en deze gebieden uitsluiten van het primaire landbouwgebied geen toegevoegde waarde heeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de aanduiding van drinkwaterwinning over zijn landbouwpercelen. Indiener maakt bezwaar tegen eventuele consequenties van deze zonering. Indiener vraagt duidelijkheid over de consequenties en eventuele beperkende maatregelen.	ZW-0993-8

Standpunt GS

In het gebied dat op de kaarten is aangegeven als zoekgebied voor drinkwaterwinning willen we geen ontwikkelingen die het in de toekomst ongeschikt maken voor een nieuwe drinkwaterwinning en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied. Voor de landbouwpraktijk heeft deze aanwijzing geen gevolgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de zienswijze wordt gevoed door het feit dat het zoekgebied GWBZ over primair landbouwgebied ligt.	ZW-1005-2

Standpunt GS

De regels die voor de landbouw relevant zijn in een grondwaterbeschermingsgebied betreffen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door de Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden toegepast. Voor bemesting gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen regels aanvullend op de landelijke regelgeving. Wij zijn van mening dat een rendabele agrarische bedrijfsvoering in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk is en er geen sprake is van waardedaling van de landbouwgrond. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het aangewezen waterbeschermingsgebied zorgt voor beperkingen voor hun onderneming	ZW-1237-48

Standpunt GS

De regels die voor de landbouw relevant zijn in een grondwaterbeschermingsgebied betreffen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door de Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden toegepast. Voor bemesting gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen regels aanvullend op de landelijke regelgeving. Wij zijn van mening dat een rendabele agrarische bedrijfsvoering in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ondenkbaar is dat delen van grondwaterbeschermingsgebieden gezoneerd zijn als primair landbouwgebied.	ZW-1035-29

Standpunt GS

Het uitsluiten van grondwaterbeschermingsgebieden zou een enorme inkrimping betekenen van de primaire landbouwzone (8.000 ha), waarmee die zijn doel voorbij schiet. Bovendien gaat het om heel specifieke beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. Een motiveringsplicht is hier niet aan de orde. De vraag is dan ook wat de

toegevoegde waarde is van toevoeging aan de Groenblauwe Landbouwzone, in de huidige situatie maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aanwijzing van de percelen in Gemeente Beek als grondwaterbeschermingsgebied / waterwingebied op te heffen, aangezien deze als primair landbouwgebied aangeduid worden.	ZW-1055-1

Standpunt GS

De regels die voor de landbouw relevant zijn in een grondwaterbeschermingsgebied betreffen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door de Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden toegepast. Voor bemesting gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen regels aanvullend op de landelijke regelgeving.

Wij zijn van mening dat een rendabele agrarische bedrijfsvoering in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk is en er geen sprake is van waardedaling van de gronden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de bestaande waterwingebieden geen onderdeel te laten zijn van de primaire landbouwgebieden maar van de groenblauwe landbouwzone. In het beste geval geldt dit ook voor de bestaande grondwaterbeschermingsgebieden.	ZW-1038-12

Standpunt GS

Bestaande waterwingebieden geen deel laten uitmaken van de Primaire Landbouwzone zou een zeer beperkt effect hebben. Enerzijds is al een aanzienlijk deel van de waterwingebieden niet in agrarisch gebruik, anderzijds gelden er al beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. De vraag is dan ook wat de toegevoegde waarde is van toevoeging aan de Groenblauwe landbouwzone. In de huidige situatie maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.58 Drinkwater- grondwaterbescherming en beperkt landbouw

Zienswijze	Indiener
De boerderij van indiener ligt in het Grondwaterbeschermingsgebied Waterval. Hierdoor zijn er meerdere beperkingen zoals toepassingsbeperking gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Door verruiming van het zoekgebied en daadwerkelijk vastleggen van de beschermingsgebieden vreest indiener gelijksoortige zwaardere landbouwkundige beperkingen voor een groter gebied.	ZW-0394-8

Standpunt GS

Binnen een grondwaterbeschermingsgebied gelden voor de landbouw met name regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden gebruikt. Voor toepassing van meststoffen gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende regels op de landelijke regelgeving.
Wij zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een duurzame rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Eerst overleg met agrariërs/LLTB voordat nieuwe (grotere) grondwaterbeschermingsgebieden worden vastgesteld. Geen feitelijke beperking voordat overleg heeft plaatsgevonden.	ZW-0877-55

Standpunt GS

Er heeft zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg plaatsgevonden met de LLTB over aanpassing van de grondwaterbeschermingsgebieden. In het vervolgtraject op de tervisielegging van de POVI zullen we dit continueren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Het gehele bedrijf van indiener ligt binnen de 200-jaarszone dat in de ontwerp Omgevingsvisie als Zoekgebieden Grondwaterbescherming is opgenomen. Zoals in de ontwerp Omgevingsvisie aangegeven zijn extra maatregelen resp. beperkingen in de bedrijfsvoering niet te compenseren	ZW-0544-11

met uitbreiding van agrarisch natuurbeheer (ANLb) en het beschikbaar stellen van rijksmiddelen. Indiener wil een gezond voedselproduct produceren en bij eventuele compensatie wenst indiener generatiezekerheid en geen compensatie voor een beperkt aantal jaren.	
Indiener geeft aan dat de uitbreiding van beschermingszones voor grondwaterbescherming, van 25-jaarszones naar 100- of 200-jaarszones, grote zorgen baart vanwege de mogelijke negatieve impact op de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1495-2 ZW-1496-2
Indiener geeft aan dat de voorschriften binnen grondwaterbeschermingsgebieden de productiemogelijkheden van de melkveehouderij beperken.	ZW-0822-4
Indiener geeft aan dat het vergroten of nieuw aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebied met toepassing van regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en nitraat, het gebruik voor landbouw in deze gebieden moeilijk en inefficiënt maakt. Indiener verzoekt om grondwaterbeschermingsgebieden te schrappen of te beperken.	ZW-0404-1
Indiener geeft aan dat het vergroten of nieuw aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebied met toepassing van regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en nitraat, het gebruik voor landbouw in deze gebieden moeilijk en inefficiënt maakt. Indiener verzoekt om in grondwaterbeschermingsgebieden een nieuwe maatregelen toe te passen.	ZW-0404-2

Standpunt GS

Binnen een grondwaterbeschermingsgebied gelden voor de landbouw met name regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden gebruikt. Voor toepassing van meststoffen gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende regels op de landelijke regelgeving. Wij zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een duurzame rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de percelen en de bouwkavel onterecht zijn aangemerkt als zoekgebieden voor grondwaterbescherming, zonder onderliggende gebiedsstudie of onderzoek naar aanwezige waarden. Dit leidt tot willekeur en rechtsonzekerheid.	ZW-1142-3

Standpunt GS

De begrenzing van de zoekgebieden voor grondwaterbescherming zijn gebaseerd op modelberekeningen van de grondwaterstroming naar de onttrekkingen ten behoeve van de

drinkwatervoorziening. Daarbij is zeer gedegen rekening gehouden met de opbouw van de ondergrond en wat dat betekent voor de grondwaterstroming. Aanwezige waarden aan maaiveld hebben geen invloed op de grondwaterstroming

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming uitsluitend onderzoeksstatus heeft en geen beperkingen oplegt aan agrarisch gebruik of vergunningseisen introduceert.	ZW-1152-10 ZW-1154-9
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming geen enkele extra beperking of vergunningseis mag opleveren voor bestaand agrarisch gebruik van de percelen.	ZW-1142-4
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming geen beperkingen oplevert voor de bestaande bedrijfsvoering.	ZW-1397-7
Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van een zoekgebied voor grondwaterbescherming niet mag leiden tot extra vergunningseisen, gebruiksbeperkingen of veiligheidszones en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1270-10
Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming geen extra beperkingen of vergunningseisen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1322-15 ZW-1323-18
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van percelen in het zoekgebied grondwaterbescherming behouden blijft en dat deze aanduiding niet leidt tot aanvullende beperkingen of onzekerheid.	ZW-1232-5
Indieners verzoeken dat aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming geen aanvullende vergunningseisen of beperkingen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1356-20

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de aanduiding zoekgebied drinkwaterwinning te verwijderen of nader te onderbouwen voordat beperkingen worden opgelegd.	ZW-1383-23

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied drinkwaterwinning in de POVI heeft geen directe consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. In de zoekgebieden drinkwaterwinning beogen we alleen ontwikkelingen tegen te houden die het op termijn onmogelijk maken er een grondwaterbeschermingsgebied te vestigen. Het betreft dan met name zware milieubelastende activiteiten (b.v. zware chemische industrie). Wanneer het in de toekomst nodig is een winning voor de drinkwatervoorziening te realiseren zal op basis van een exacte berekening van de grondwaterstroming het nieuwe grondwaterbeschermingsgebied worden bepaald. In dat gebied gelden dan regels die daarvoor zijn opgenomen in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het zoekgebied te laten vervallen vanwege intensief akkerbouwgebruik.	ZW-1469-35

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het zoekgebied voor drinkwaterwinning te laten vervallen, aangezien dit gebied vanwege de aanwezige fruitteelt ongeschikt is voor drinkwaterwinning. Voorafgaand aan aanwijzing dient eerst onderzoek plaats te vinden naar het historisch bodemgebruik.	ZW-1217-10 ZW-1193-14

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Dit geldt ook voor fruitteelt. Voor het vastleggen van de nieuwe begrenzing van het grondwaterbeschermingsgebied wordt onderzocht welke bestaande functies en bodemgebruik er in het gebied aanwezig zijn. Met betrokken stakeholders zal worden afgestemd over de gevolgen van een eventuele aanwijzing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt te garanderen dat mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volledig mogelijk blijven binnen percelen met de aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming.	ZW-1397-13

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Opgemerkt wordt dat in een grondwaterbeschermingsgebied voor mestaanwending geen extra regels gelden ten opzichte van de landelijke regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt zoekgebieden voor grondwaterbescherming te schrappen of in ieder geval geen aanvullende beperkingen op te leggen.	ZW-1383-21

Standpunt GS

De zoekgebieden voor grondwaterbescherming zijn nodig om ook op de langere termijn voldoende grondwater van goede kwaliteit beschikbaar te hebben voor de openbare drinkwatervoorziening. De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom het grondwaterbeschermingsgebied zoveel groter moet worden, welke beperkingen dit voor het bedrijf oplevert (voornamelijk qua gebruik van gewasbescherming, beregening en (kunst)mestgebruik) en of er nog compenserende maatregelen gaan komen die er voor zorgen dat het verdienmodel op pijl blijft als bepaalde teelten niet meer zijn toegestaan.	ZW-0726-7

Standpunt GS

De zoekgebieden voor grondwaterbescherming zijn nodig om ook op de langere termijn voldoende grondwater van goede kwaliteit beschikbaar te hebben voor de openbare drinkwatervoorziening. In een grondwaterbeschermingsgebied is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toegestaan mits voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in deze gebieden. Ten aanzien van beregening en het gebruik van mest zijn er in een

grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende regels ten opzichte van percelen buiten een grondwaterbeschermingsgebied. We zijn van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is, mede doordat er geen intentie is om in deze gebieden bepaalde teelten te verbieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat de consequenties zijn voor het grondgebruik in het zoekgebied drinkwatervoorziening en wil graag helderheid inzake de beperkingen voor zijn bedrijfsvoering.	ZW-0896-12

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden.

Voor agrarische bedrijven betekent dit met name dat alleen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegestaan als hiervoor door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van zoekgebieden voor drinkwaterwinning geen beperkingen oplevert zolang er geen concreet besluit of onderzoek aan ten grondslag ligt.	ZW-1362-17

Standpunt GS

Om te voorkomen dat zich in deze gebieden ontwikkelingen voordoen die de toekomstige invulling als drinkwaterwinning kunnen frustreren zijn wij voornemens om in de omgevingsverordening regels op te nemen om zorgen dat in deze gebieden geen zware milieubelastende activiteiten gaan plaatsvinden die een toekomstig gebruik als grondwaterbeschermingsgebied belemmeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.59 Drinkwater- impact waterwingebied

Zienswijze	Indiener
De twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Indiener is van mening dat het aanwijzen van twee dergelijke gebieden zonder concrete duiding onacceptabel is.	ZW-0304-14

Standpunt GS

De twee zoekgebieden drinkwaterwinning zijn bedoeld als reservering om bij een stijgende drinkwatervraag in de toekomst nog locaties te hebben waar een drinkwaterwinning kan komen. We willen voorkomen dat in deze gebieden ontwikkelingen plaats gaan vinden die een toekomstige drinkwaterwinning in het gebied kunnen belemmeren. Het gaat dan om zware milieubelastende activiteiten zoals het vestigen van een afvalverwerking of chemische industrie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitbreiding van waterwingebied de Breeheide, met betrekking tot de percelen Venray P250, P252 en P255, onwenselijk is vanwege de impact op de verpachtbaarheid en waarde van de gronden.	ZW-1088-2

Standpunt GS

De drie genoemde percelen liggen in het zoekgebied grondwaterbescherming. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de door verboden voor activiteiten en initiatieven die zijn opgenomen in de huidige waterwingebieden, de mogelijkheden voor herbestemming worden beperkt. Indiener vraagt om afwegingsruimte in deze om bestemmingen te wijzigen, mits wordt aangetoond dat het risico voor het drinkwater niet groter wordt en/ of dat er een verbetering ontstaat ten opzichte van de vorige situatie. Indiener vraagt dit mee te nemen in het opstellen van de Omgevingsverordening.	ZW-0238-129

Standpunt GS

In de huidige Omgevingsverordening zijn harde verboden voor bepaalde activiteiten, of wijziging ervan, opgenomen. Doel is om in een waterwingebied geen activiteiten te hebben die een risico vormen voor de drinkwatervoorziening. Bij het accepteren van een wijziging waardoor het risico kleiner wordt weliswaar een stap in de goede richting gezet maar blijft er nog steeds enig risico bestaan. Bij het actualiseren van de regels in de Omgevingsverordening zal deze denklijn voor de waterwingebieden worden geëvalueerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door verruiming van het zoekgebied en daadwerkelijk vastleggen van de beschermingsgebieden voor waterwingebieden en grondwaterbescheringsgebieden en door de winning van grondwater, het grondwaterpeil zal dalen. Dit resulteert in verdroging van de gewassen en dus bedrijfsschade.	ZW-0394-9

Standpunt GS

Door het vergroten van beschermingsgebieden zal het grondwaterpeil niet dalen. Daling van het grondwaterpeil is een gevolg van de onttrekking van grondwater.
Bij het verlenen van de vergunning voor het onttrekken van grondwater wordt nagegaan of er nadelige effecten zijn voor de landbouwopbrengst. Als dat het geval is worden mitigerende maatregelen genomen. Mocht er desondanks sprake zijn van bedrijfsschade door verdroging van gewassen dan kan bij de provincie een verzoek om compensatie van de schade worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het schadeloosstellen door een “droogte” schadebeoordelingscommissie een lijdensweg is waarbij adviseurs en advocaten het geld verdienen waarna een magere vergoeding voor de agrarisch ondernemer overblijft. Indiener wil dat, als iedereen van mening is dat goed en schoon water van levensbelang is, de overheid de betreffende grondeigenaren, gelegen binnen deze beschermde gebieden, een jaarlijkse vergoeding moet toekennen en deze moet doorberekenen in de kostprijs van ons goede drinkwater.	ZW-0394-10

Standpunt GS

Bij het verlenen van de vergunning voor het onttrekken van grondwater wordt nagegaan of er nadelige effecten zijn voor de landbouwopbrengst. Als dat het geval is worden mitigerende maatregelen genomen. Een jaarlijkse vergoeding voor schade door de onttrekking van grondwater

voor alle percelen in een grondwaterbeschermingsgebied past hier niet in. Mocht er sprake zijn van bedrijfsschade door de onttrekking van grondwater dan kan bij de provincie een verzoek om compensatie van de schade worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied grondwaterbescherming geen beperkingen mag opleggen aan agrarisch gebruik en alleen een onderzoeksstatus mag hebben.	ZW-0737-12

Standpunt GS

Antwoord GS: De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.60 Drinkwater- impact zoekgebieden

Zienswijze	Indiener
Alle percelen van reclamant te Schimmert zijn gelegen binnen Zoekgebieden Drinkwaterwinning gelegen op het plateau van Schimmert. Dit betekent dat er extra beperkingen voor onderhavig fruitteelt- annex akkerbouwbedrijf komen. Indiener wenst dat de gebiedsaanwijzing 'Zoekgebieden drinkwaterwinning' wordt verwijderd en niet in de provinciale omgevingsverordening wordt opgenomen.	ZW-0549-12

Standpunt GS

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn bedoeld om in de toekomst bij een stijgende drinkwatervraag mogelijkheden te hebben voor een nieuwe winlocatie. We willen voorkomen dat in het zoekgebied ontwikkelingen plaatsvinden die dat onmogelijk maken. Derhalve willen we geen zware milieubelastende activiteiten in het zoekgebied, zoals b.v. afvalverwerking of grootschalige opslag van gevaarlijke stoffen. Alleen als in de toekomst er daadwerkelijk een grondwaterwinning voor de drinkwatervoorziening komt zal er, afhankelijk van de plaats waar het water wordt onttrokken, een grondwaterbeschermingsgebied worden bepaald waar dan ook de betreffende regels van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijke impact wordt niet gegeven.	ZW-0187-50 ZW-0253-48 ZW-0319-21 ZW-1038-141 ZW-1127-66

Standpunt GS

We willen in een zoekgebied drinkwaterwinning geen ontwikkelingen die het onmogelijk maken er in de toekomst een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft met name het verbieden van zware milieubelastende activiteiten zoals die in bijlage V van onze Omgevingsverordening zijn opgenomen. Dit zijn bijvoorbeeld een afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 6.6.7 aanpassen met een verwijzing naar bijlage V van de Omgevingsverordening voor activiteiten die we niet willen in de zoekgebieden drinkwaterwinning.

Zienswijze	Indiener
Een ander punt dat indiener zorgen baart zijn de twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning. De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Het aanwijzen van twee dergelijke gebieden p een plek die grote delen van Zuid-Limburg raakt is voor indiener zonder concrete duiding onacceptabel.	ZW-0302-20

Standpunt GS

We willen in een zoekgebied drinkwaterwinning geen ontwikkelingen die het onmogelijk maken er in de toekomst een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft met name het verbieden van zware milieubelastende activiteiten zoals die in bijlage V van onze Omgevingsverordening zijn opgenomen. Dit zijn bijvoorbeeld een afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 6.6.7 aanpassen met een verwijzing naar bijlage V van de Omgevingsverordening voor activiteiten die we niet willen in de zoekgebieden drinkwaterwinning.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat zijn landbouwbedrijf in het zoekgebied voor drinkwaterwinning ligt. Indiener is voornemens om een duurzame stal te bouwen en om gewasbeschermingsmiddelen toe te passen. Indiener vraagt op welke manier het bedrijf kan	ZW-0444-1

ontwikkelen. Echter, het zoekgebied drinkwaterwinning leidt tot een beperking van het grondgebruik en waardevermindering van de percelen. Indiener stelt voor om ter plaatse van gebieden waar een zoekgebied drinkwaterwinning is gepland er uitvoerbare regels worden ingevoerd om correcte en efficiënte bewerking van de percelen mogelijk te maken/te behouden. Verder stelt indiener dat niet alleen de landbouwsector verantwoordelijk gesteld moet worden voor de borging van de waterkwaliteit maar dat iedereen verantwoordelijk is.	

Standpunt GS

We willen in een zoekgebied drinkwaterwinning geen ontwikkelingen toestaan die het onmogelijk maken er in de toekomst een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft met name het verbieden van zware milieubelastende activiteiten zoals die in bijlage V van onze Omgevingsverordening zijn opgenomen. Verder gelden er in deze fase geen beperkingen. Als in de toekomst een nieuwe winplaats en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied wordt gerealiseerd gelden in dat gebied wel beperkingen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Er mogen alleen middelen worden gebruikt met een toelating door het Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) voor gebruik in een grondwaterbeschermingsgebied.
We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied, en dus ook in een zoekgebied drinkwaterwinning, een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van het gebied als zoekgebied voor drinkwaterwinning grote zorgen baart.	ZW-0675-1

Standpunt GS

We zijn van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied, en dus zeker ook in een zoekgebied drinkwaterwinning, een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. In een waterwingebied, het gebied direct rond de pompputten waaruit WML grondwater wint, gelden strenge eisen. We streven ernaar dat dit gebied in eigendom van WML is. In een grondwaterbeschermingsgebied, het grotere gebied waaruit grondwater naar de winning stroomt, gelden voor de landbouw met name eisen met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen: er mogen alleen middelen worden gebruikt waarvoor door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat in paragraaf 6.6.7 twee nieuwe zoekgebieden voor drinkwaterwinning worden opgenomen, waarvan één nieuw waterwingebied in Roerdalen komt. Indiener vraagt of de nieuwe waterwinning in Roerdalen gevolgen heeft voor de buurgemeenten. Daarnaast merkt indiener op dat er een uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied in Echt-Susteren op de kaart is opgenomen. Dit brengt beperkingen met zich mee als het gaat om ontwikkelingen in dat gebied.	ZW-1479-179

Standpunt GS

De aanwijzing van een waterwingebied in de gemeente Roerdalen heeft geen gevolgen voor de buurgemeenten. Omdat het water wordt onttrokken uit de diepe pakketten van de Roerdalslenk is geen grondwaterbeschermingsgebied nodig. De dikke kleilaag biedt voldoende bescherming. De aanpassing van het grondwaterbeschermingsgebied van de winning Roosteren in de gemeente Echt-Susteren beperkt inderdaad enkele ontwikkelingen, zie de regels in de Omgevingsverordening. We zijn op basis van ambtelijk en bestuurlijk overleg van mening dat dit het behalen van d edoelen van de gemeente echter niet ingrijpend beïnvloed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener is bezorgd over de twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning. Indiener begrijpt de noodzaak om op afzienbare termijn de drinkwaterwinning zeker te stellen, en dit is ook noodzakelijk om onze gezamenlijke ambities waar te kunnen maken. Wij gaan ervanuit dat het om zoekgebieden gaat, die moeten leiden tot één drinkwaterwingebied.

Indiener				
ZW-0187-49	ZW-0253-47	ZW-0319-20	ZW-1038-140	ZW-1127-65
ZW-0207-43	ZW-0238-33	ZW-0271-33	ZW-0314-33	

Standpunt GS

We kunnen op dit moment niet aangeven of in één van beide of beide zoekgebieden een drinkwaterwinning zal worden gerealiseerd. Dat hangt af van de ontwikkeling van de drinkwatervraag en van de hoeveelheid grondwater die in de zoekgebieden kan worden gewonnen. Dit wordt de komende twee jaar nader onderzocht. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat het Zoekgebied Drinkwaterwinning in strijd is met het rechtszekerheidsbeginsel omdat hierdoor onzekerheid bestaat over wat er gaat worden verlangd van belanghebbenden, op welke percelen en op welke termijn. dat het verminderde gebruik van bemesting en	ZW-0402-4 ZW-1179-4 ZW-1180-4 ZW-1351-5

gewasbeschermingsmiddelen nadelig is voor belanghebbende. Dit vermindert de efficiëntie en de mogelijkheden van verschillende percelen en zal dit bovendien ook doorwerken in waardedaling van de gronden. Indiener verzoekt om de begrenzing van de aanduiding te wijzigen zodat zijn locatie en percelen buiten de aanduiding komen te liggen.	

Standpunt GS

We zijn van mening dat de gevolgen van het aanwijzen als Zoekgebied Drinkwaterwinning helder zijn: we willen voorkomen dat zware milieubelastende activiteiten in het gebied worden ontwikkeld waardoor het in de toekomst onmogelijk wordt hier een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Denk aan afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen. De komende twee jaar wordt nader onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast. Als op termijn een grondwaterbeschermingsgebied wordt gerealiseerd brengt dat voor de agrarische bedrijfsvoering met name beperkingen met zich mee voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In een grondwaterbeschermingsgebied is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toegestaan mits voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in deze gebieden. Voor bemesting gelden geen aanvullende regels ten opzichte van gebieden buiten een grondwaterbeschermingsgebied.
We zijn van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is en er dan ook geen sprake is van waardedaling van gronden. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt zich zorgen over het zoekgebied drinkwaterwinning tussen Beek en Hulsberg en de impact op de landbouwpercelen in dat gebied. De restricties die met een grondwaterwingebied komen, kunnen opbrengsten en de economische waarde van de grond aantasten. Indiener verzoekt de Provincie aan te geven hoe hij in de toekomst een intensief bouwplan kan onderhouden als er restricties komen op het gebruik van water en gewasbeschermingsmiddelen?	ZW-0838-2

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Derhalve is er geen sprake van aantasting van de waarde van de grond. Er gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen andere eisen aan het gebruik van grondwater dan buiten deze gebieden. Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen geldt dat alleen middelen mogen worden gebruikt die zijn toegelaten door het Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) voor toepassing in grondwaterbeschermingsmiddelen. Daarmee is nog steeds intensief agrarisch gebruik van gronden

mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in de ontwerp-POVI wordt verwezen naar twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning. Hieraan moet worden toegevoegd dat het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen één gemeente ingrijpende gevolgen heeft.	ZW-0319-35

Standpunt GS

Het aanwijzen van zoekgebieden voor drinkwaterwinning heeft voor de betreffende gemeente beperkte gevolgen. We beogen met de zoekgebieden alleen te voorkomen dat er ontwikkelingen in het gebied plaatsvinden die het in de toekomst onmogelijk maken om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het gaat dan met name om het niet toestaan van zware milieubelastende activiteiten zoals die zijn opgenomen in bijlage V van de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak om de waterbeschikbaarheid te borgen. Er zijn echter twee zoekgebieden voor drinkwaterwinning opgenomen in Zuid-Limburg, waarvan indiener aanneemt dat dit samenhangt met de beoogde schaalsprong in onze regio. Indiener gaat ervan uit dat het om zoekgebieden gaat die moeten leiden tot één drinkwaterwingebied en niet twéé. In de voorliggende POVI vindt indiener hierover echter geen zekerheid. Graag zou indiener deze wel ontvangen.	ZW-0207-69 ZW-0238-59 ZW-0253-73 ZW-0271-59

Standpunt GS

We kunnen op dit moment niet aangeven of in één van beide of beide zoekgebieden een drinkwaterwinning zal worden gerealiseerd. Dat hangt af van de ontwikkeling van de drinkwatervraag en van de hoeveelheid grondwater die in de zoekgebieden kan worden gewonnen. Dit wordt de komende twee jaar nader onderzocht. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van	ZW-0186-64

beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.

Standpunt GS

Wij zijn graag bereid de noodzaak voor de vergroting van de grondwaterbeschermingsgebieden nader toe te lichten. Overigens raakt dit niet het grondgebied van de gemeente Gennep.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied voor grondwaterbescherming onterecht is aangewezen, gezien het langdurige agrarische gebruik en aanwezige residuen van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-1137-11

Standpunt GS

Helaas is door intensief gebruik van de ondergrond het bovenste grondwater bijna nergens meer helemaal schoon. Vrijwel overal worden stoffen van antropogene oorsprong aangetroffen. Desondanks willen we gebruik blijven maken van grondwater als bron voor de openbare drinkwatervoorziening. Daarom willen we samen met agrariërs op vrijwillige basis kijken naar mogelijkheden om de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, en de afbraakproducten daarvan, te verminderen. Op deze wijze willen we komen tot een duurzaam gebruik van de ondergrond en het grondwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat percelen die als zoekgebied grondwaterbescherming zijn aangeduid, geen beperkingen mogen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1397-12 ZW-1383-20

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Voor agrarisch gebruik betekent dit met name dat in een grondwaterbeschermingsgebied het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen is toegestaan als voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat percelen die als zoekgebied voor drinkwaterwinning zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en niet mogen worden beperkt zonder nader onderzoek.	ZW-1383-22 ZW-1392-20

Standpunt GS

We zijn niet van plan in de zoekgebieden drinkwaterwinning beperkingen te stellen aan het agrarisch gebruik. We willen enkel vermijden dat in deze zoekgebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten. Op basis van nader onderzoek, dat de komende twee jaar wordt uitgevoerd, zal worden bepaald of, en zo ja, waar een drinkwaterwinning met bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied in deze zoekgebieden wordt gerealiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat percelen die als zoekgebied voor grondwaterbescherming zijn aangeduid, volledig agrarisch in gebruik zijn.	ZW-1392-18

Standpunt GS

We zijn het eens dat een substantieel deel van de zoekgebieden grondwaterbescherming in agrarisch gebruik zijn. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als zoekgebied grondwaterbescherming, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1154-22

Standpunt GS

De zoekgebieden grondwaterbescherming zijn bepaald op basis van modelberekeningen waarbij rekening is gehouden met de opbouw van de ondergrond en de grondwaterstroming naar de winplaatsen van WML. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Derhalve is er geen sprake van rechtsongelijkheid. Indien er sprake is van onevenredige schade als gevolg van de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied kan bij de provincie een schadeclaim worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt de vraag wat de kwalificatie 'zoekgebied drinkwaterwinning' in dit verband concreet voor diverse ontwikkelingen betekent, bijvoorbeeld op het gebied van landbouw, woningbouw, waterbeheer en de energietransitie op de korte én de lange termijn?	ZW-0207-71 ZW-0238-61 ZW-0253-75 ZW-0271-61

Standpunt GS

In de zoekgebieden drinkwaterwinning willen we vermijden dat in deze gebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten zoals die zijn opgenomen in bijlage V van de Omgevingsverordening. Op basis van nader onderzoek, dat de komende twee jaar wordt uitgevoerd, zal worden bepaald of, en zo ja, waar een drinkwaterwinning met bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied in deze zoekgebieden wordt gerealiseerd. In deze nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden zullen dan de regels uit de Omgevingsverordening van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat expliciet in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd dat zoekgebieden grondwaterbescherming geen vergunningseisen of beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-0737-13
Indiener verzoekt dat in de visie expliciet wordt vastgelegd dat het zoekgebied uitsluitend een onderzoeksgebied betreft en geen directe of toekomstige belemmeringen oplegt aan agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1142-5
Indiener verzoekt dat zoekgebieden grondwaterbescherming uitsluitend onderzoeksgebieden zijn en geen beperkingen opleggen aan agrarisch gebruik, en dat dit expliciet in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd.	ZW-0714-3
Indiener verzoekt meer maatwerk, perspectief of eerlijke compensatie voor individuele, agrarische ondernemers die te maken krijgen met gronden die in aanmerking komen voor de status “potentieel zoekgebied grondwater”. Dit kan volgens de indiener voor dergelijke ondernemers zorgen voor, beperkingen op gewasbescherming en bemesting, beperking op teelten, belemmering van toekomstige bedrijfsontwikkeling en waardedaling van gronden.	ZW-1000-8
Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn van beperkingen in het Zoekgebied Drinkwaterwinning voor zijn bedrijfslocatie en percelen, zoals het voorkomen van nitraatuitspoeling en gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-1007-6

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Voor agrarisch gebruik betekent dit met name dat in een grondwaterbeschermingsgebied het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen is toegestaan als voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het zoekgebied voor drinkwaterwinning van de kaart wordt geschrapt, omdat het gebied vanwege intensieve fruitteelt ongeschikt is en leidt tot ongewenste problematiek.	ZW-1154-15 ZW-1166-15

Standpunt GS

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn noodzakelijk om in de toekomst bij een stijgende drinkwatervraag mogelijkheden te hebben voor een nieuwe winlocatie en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied. We zijn van mening dat ook in een eventueel toekomstig grondwaterbeschermingsgebied een duurzame rendabele agrarische bedrijfsvoering, inclusief fruitteelt, mogelijk is. Op basis van nader onderzoek, dat de komende twee jaar wordt uitgevoerd, zal worden bepaald of, en zo ja, waar een drinkwaterwinning met bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied in deze zoekgebieden wordt gerealiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de aanduiding zoekgebied drinkwaterwinning te schrappen of nader te onderbouwen voordat beperkingen worden opgelegd.	ZW-1392-21

Standpunt GS

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn noodzakelijk om in de toekomst bij een stijgende drinkwatervraag mogelijkheden te hebben voor een nieuwe winlocatie en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied. We willen vermijden dat in deze zoekgebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten. Op basis van nader onderzoek, dat de komende twee jaar wordt uitgevoerd, zal worden bepaald of, en zo ja, waar een drinkwaterwinning met bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied in deze

zoekgebieden wordt gerealiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen regio NOVEX Zuid-Limburg op een plek die grote delen van Zuid-Limburg raakt is zonder concrete duiding onacceptabel, gezien de toekomstige beperkingen die hiermee lijken samen te hangen.	ZW-0187-51 ZW-0253-49 ZW-0319-22 ZW-1038-142 ZW-1127-67

Standpunt GS

We zijn van mening dat de gevolgen van het aanwijzen als Zoekgebied Drinkwaterwinning helder zijn: we willen vermijden dat in deze zoekgebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten zoals afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen (zie bijlage V van de Omgevingsverordening). De komende twee jaar wordt nader onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening.
Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat de praktische gevolgen zijn van maatregelen gericht op voldoende drinkwater en minimale uitspoeling van nitraat en gewasbeschermingsmiddelen, inclusief eventuele beperkingen op beregening, bemesting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-0802-1

Standpunt GS

In een grondwaterbeschermingsgebied gelden geen beperkingen voor bemesting of beregening ten opzichte van agrarische percelen buiten het grondwaterbeschermingsgebied. Voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen In een grondwaterbeschermingsgebied geldt dat het is toegestaan als voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik grondwaterbeschermingsgebieden. We blijven inzetten om op basis van vrijwilligheid met agrariërs maatregelen te nemen om de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan. DSG en het nieuwe initiatief Waterwinst zijn daarvan voorbeelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de opname van zoekgebieden voor drinkwaterwinning.	ZW-1369-3

Standpunt GS

We nemen kennis van uw waardering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil vaststellen dat het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen de regio Zuid-Limburg én meer specifiek binnen één gemeente volgens indiener een te zware wissel trekt op de ruimtelijke, economische en maatschappelijke toekomst en daarmee niet op draagvlak kan rekenen.	ZW-0207-72 ZW-0238-62 ZW-0253-76

Standpunt GS

We zijn van mening dat de gevolgen van het aanwijzen als Zoekgebied Drinkwaterwinning beperkt zijn: we willen vermijden dat in deze zoekgebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren.
Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten zoals afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen (zie bijlage V van de Omgevingsverordening). De komende twee jaar wordt nader onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.61 Drinkwater- infrastructuur

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de problematiek van het wegspoelen van de afdekkende grondlaag op de drinkwaterleidingen op te nemen in § 6.4.5.	ZW-1369-47

Standpunt GS

Wij erkennen de problematiek van het wegspoelen van een afdekkende grondlaag voor drinkwaterleidingen. We hebben echter geen mogelijkheden of instrumenten om hier maatregelen voor te nemen. Het opnemen hiervan in paragraaf 6.4.5 kan de indruk wekken dat de provincie hier een rol in kan spelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in § 2.2.7 ook de drinkwaterinfrastructuur te benoemen. Dit in relatie tot de zorgplicht van de provincie, die in de Drinkwaterwet is opgenomen.	ZW-1369-49

Standpunt GS

We zijn het met u eens dat de drinkwaterinfrastructuur een belangrijk aspect is bij een duurzame verstedelijking. We zullen dit toevoegen in paragraaf 2.2.7.

Voorstel aan PS

De drinkwaterinfrastructuur benoemen in paragraaf 2.2.7.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de uitspraak dat de vitale drinkwaterinfrastructuur dient te worden beschermd.	ZW-1369-8

Standpunt GS

We nemen kennis van uw waardering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt of de aanpak met betrekking tot het vrijwaren van ruimte voor de energie infrastructuur en de inzet van rayonplanologen hiervoor, ook kan worden toegepast op de drinkwaterinfrastructuur. Indiener denkt hier graag over mee.	ZW-1369-54

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van drinkwaterinfrastructuur voor de drinkwatervoorziening. De beoordeling van plannen voor realisatie van drinkwaterinfrastructuur is primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Indien en voor zover daar provinciale belangen bij spelen, zal de Provincie die plannen beoordelen. De rayonplanologen vervullen bij die beoordeling een coördinerende rol. We zien vooralsnog geen aanleiding om in de huidige rolverdeling wijzigingen aan te brengen. Maar we blijven de ontwikkelingen uiteraard volgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.62 Drinkwater- stoffen grondwater-beschermingsgebieden verbieden

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt met klem om grondwaterbeschermingsgebieden in de Provinciale Omgevingsverordening Limburg te beschermen door het gebruik van bestrijdingsmiddelen en uitspoelings-gevoelige stoffen te verbieden, in lijn met Europese en nationale verplichtingen.	ZW-0098-1

Standpunt GS

Wij beraden ons of, aanvullend op de landelijke regelgeving voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, provinciale maatregelen nodig zijn.
Dat is ook toegezegd naar aanleiding van Statenvragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aandacht voor de risico's van giftige stoffen in epoxyharsen op wieken van windmolens, vooral in waterwingebieden zoals natuurreservaat Breehei.	ZW-1222-5

Standpunt GS

In de Omgevingsverordening zijn geen regels opgenomen ten aanzien van het gebruik van epoxyharsen op wieken in een waterwin- of grondwaterbeschermingsgebied. Er zijn geen signalen dat dit leidt tot een dusdanige verontreiniging van het grondwater dat maatregelen nodig zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om opname van een verbod voor het gebruik van secundaire bouwstoffen in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied in de Provinciale Omgevingsverordening. Neem dat op in hoofdstuk 6 Water én hoofdstuk 12 Economie en Werklocaties van de POVI.	ZW-1369-39 ZW-1369-38

Standpunt GS

Een generiek verbod op het gebruik van secundaire bouwstoffen in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied schiet naar onze mening zijn doel voorbij. We gaan wel bezien in hoeverre het zinvol is beperkingen op te leggen aan bepaalde soorten secundaire bouwstoffen in

genoemde gebieden door regelgeving in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.63 Drinkwater- toevoer uit buurlanden

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in paragraaf 6.2.5 niet aan de orde komt dat er de laatste tijd wordt gesproken over de kwantiteit en of er wellicht in gesprek moet worden gegaan met de buurlanden om bijv. de toevoer van water uit de Niers en Roer te vergroten om voldoende drinkwater te genereren.	ZW-1204-115

Standpunt GS

In het kader van het Programma Limburgs Drinkwater wordt gewerkt aan het borgen van de openbare drinkwatervoorziening op de lange termijn (2050). Eén van de opties daarbij is het gebruik van oppervlaktewater uit een andere bron dan de Maas. Met name de Roer en de Niers lijken hiervoor potentie te hebben. Daarnaast heeft de Roer ook een belangrijke bijdrage aan de winning van oppervlaktewater voor de drinkwatervoorziening uit de Maas.
Verder is vergroten van de toevoer uit Niers en Roer relevant voor de waterbeschikbaarheid in Limburg en voor scheepvaart op de Maas in tijden van lage Maasafvoeren We zullen samen met andere partijen, zoals Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg, deze boodschap naar Duitse partijen (blijven) uitdragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.64 Drinkwater- Venloschot

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft vernomen dat er een afwegingskader Doorboring Venloschol zal worden opgesteld (§ 6.6.4.) en benadrukt in dit verband dat drinkwatervoorziening essentieel is en blijft voor volksgezondheid, welzijn en welvaart in Limburg.	ZW-1369-28

Standpunt GS

We nemen kennis van uw zienswijze en zijn het eens met de constatering dat de diepe grondwatervoorraden in de Venloschol van groot belang zijn voor de Limburgse drinkwatervoorziening en daarmee ook voor volksgezondheid, welzijn en welvaart.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het voorzorgsbeginsel te hanteren bij het opstellen van het Afwegingskader Doorboring Kleilagen Venloschol.	ZW-1369-30

Standpunt GS

Wij zullen bij het opstellen van het Afwegingskader Doorboring Kleilagen Venloschol het voorzorgsbeginsel toepassen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om uitsluiting van het perceel van de boringsvrije zone Venloschol, vanwege particulier eigendom en gebruik.	ZW-1067-3

Standpunt GS

De boringsvrije zone is bepaald op de aanwezigheid van een kleilaag in de ondergrond die het grondwaterpakket daaronder beschermd tegen verontreinigingen vanaf het maaiveld.
De begrenzing is niet bepaald op basis van het gebruik en wordt niet aangepast op basis daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.65 Drinkwater- versterken grondwaterbeschermingsbeleid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 6.6 het belang van grondwater voor drinkwater wordt onderschreven, en vraagt hoe de diverse opgaven in grondwaterbeschermingsgebieden vergroot kunnen worden. Indiener vraagt of er een keuze gemaakt wordt voor exacte grootte van deze gebieden, en of alle belangen in beeld gebracht zijn, zoals het besluit van PS over voorgestelde aanpassing.	ZW-1473-155

Standpunt GS

De exacte grootte van de zoekgebieden grondwaterbescherming wordt bepaald door het intrekgebied van winning. Het intrekgebied is het gehele gebied waaruit grondwater naar de winlocatie van WML stroomt. Omdat de komende jaren een stijging van de drinkwatervraag wordt verwacht en het steeds moeilijker wordt om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening, is het van belang dat de huidige

bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. We hebben in beeld gebracht welke gevolgen de nieuwe gebieden hebben en hebben met betrokken stakeholders zowel ambtelijk als bestuurlijk afgestemd in hoeverre hun doelen of opgaven niet kunnen worden gehaald als gevolg van het aanpassen van de grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat extra onttrekkingen van grondwater de drinkwaterproductie van waterwingebied Beegden en Susteren in gevaar kunnen brengen, en verzoekt dat dit in de ontwerp-POVI wordt erkend en geborgd.	ZW-0923-125

Standpunt GS

Er wordt alleen vergunning verleend voor een nieuwe grondwateronttrekking als daardoor de bestaande belangen geen schade zullen ondervinden. De beschikbare hoeveelheid grondwater voor de drinkwaterfunctie is een van deze belangen. Daarmee is geborgd dat extra onttrekkingen de drinkwaterproductie niet in gevaar brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de aandacht voor het versterken van grondwaterbeschermingsbeleid.	ZW-1369-6

Standpunt GS

We nemen kennis van uw waardering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.66 Drinkwater- besparing

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 3.3 een streven naar schaarse voorraden, zoals waterbesparing, wordt genoemd, maar dat dit in hoofdstuk 5 niet terugkomt. Indiener vraagt hoe provinciale inrichtings hun (drink)waterverbruik omlaag kunnen brengen en hoe het hergebruik van proceswater (bijv. lozingen in de Maas) wordt bevorderd.	ZW-1473-156

Standpunt GS

Wij werken toe naar een convenant omtrent het vergroten van de waterbeschikbaarheid, het Convenant Voldoende Zoetwater. Dit doen wij samen met onze waterpartners in de provincie. Waterbesparing is één van de manieren waarmee wij de waterbeschikbaarheid willen vergroten. Wij werken samen met Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) om inwoners bewuster te maken van hun watergebruik en naar manieren om het watergebruik te verminderen. Wij willen deze samenwerking continueren. Het hergebruik van proceswater is een andere manier om waterbesparing te realiseren. In het kader van het Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater zullen wij samen met de betrokken stakeholders de mogelijkheden verkennen voor het hergebruik van proceswater om waterbesparing te realiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om verplichtstelling van hergebruik douchewater of regenwater voor de WC-spoeling	ZW-0135-7

Standpunt GS

Wij werken toe naar een convenant omtrent het vergroten van de waterbeschikbaarheid, het Convenant Voldoende Zoetwater. Dit doen wij samen met onze waterpartners in de provincie. Het hergebruiken van douche- en/of regenwater is één van de mogelijke manieren om de waterbeschikbaarheid te vergroten. In het kader van het Provinciaal Waterprogramma zullen wij samen met de betrokken stakeholders de mogelijkheden verkennen voor het hergebruik van water om waterbesparing te realiseren. Het verplichten dat douchewater hergebruikt wordt voor de doorspoeling van de WC valt buiten onze verantwoordelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.67 Heuvelland is heuvelland

Zienswijze	Indiener
In Zuid-Limburg speelt waterveiligheid niet alleen in het Heuvelland, maar ook in andere heuvelachtige gebieden. Indiener verzoekt dan ook specifieke regio's te vervangen door bredere geografische beschrijvingen.	ZW-0302-76
Indiener stelt dat in Zuid-Limburg waterveiligheid niet alleen speelt in het Heuvelland, maar ook in andere heuvelachtige gebieden. Wij stellen dan ook	ZW-0187-72 ZW-0207-66 ZW-0238-56

voor specifieke regio’s te vervangen door bredere geografische beschrijvingen.	ZW-0253-70 ZW-0271-56

Standpunt GS

Met het "Heuvelland" wordt het gebied Zuid Limburg heuvelland bedoeld, met plateau's, dalen en heuvels. Er wordt niet op een samenwerkingsverband met de titel 'Heuvelland gedoeld. Om verwarring te voorkomen zal daarom 'Heuvelland' in de tekst worden vervangen door 'heuvelland' (zonder hoofdletter).

Voorstel aan PS

Heuvelland vervangen door heuvelland (zonder hoofdletter).

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een integraal afwegingskader: stimuleer maatregen die zowel bodem als natuur ten goede komen, en gebruik een verbod op grondwatergebruik alleen als laatste redmiddel in zeer kwetsbare zones, onderbouwd met data.	ZW-1253-42
Indiener verzoekt om behoud van hydrologische bufferzones rond grondwaterafhankelijke natuurgebieden, inclusief toepassing van het standstill-principe en een afwaartse beweging bij nieuwe onttrekkingen.	ZW-0771-5
Indiener verzoekt om de hydrologische bufferzone tussen de Groote Peel en de Zuid Willemsvaart te begrenzen tot aan de Aa.	ZW-0963-4
Indiener vraagt voor verplaatsing van het watergat naar een geschiktere locatie vanwege water- en muggenoverlast.	ZW-0837-7
Indiener vraagt zich af naar de impact van de hydrologische bufferzones voor grondwaterafhankelijke natuur op de bedrijfsvoering.	ZW-0770-5
Indiener vraagt zich af wat de aanpassingen in de hydrologische bufferzones voor hen betekenen en welke beperkingen dit met zich meebrengt.	ZW-0977-1
Rond verschillende grondwaterafhankelijke natuurgebieden zij hydrologische bufferzones grondwaterafhankelijke natuur gelegen. Er staat dat de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm verhoogd gaan worden met daarnaast een 20% reductie van onttrekkingen. Bij akkerbouwgewassen, zoals die van de indiener, is beregenen nodig. Dit betekent dat deze bufferzones meer beperkingen op de bedrijfsvoering van de indiener gaan leggen.	ZW-0564-11 ZW-0924-7

Standpunt GS

De hydrologische bufferzones rond verdrogingsgevoelige natuurgebieden zijn overgenomen uit de huidige verordening en maken al vele jaren deel uit van het provinciale beleid. Ze zijn in deze POVI niet gewijzigd. Met betrekking tot de doelstelling van 20 reductie op onttrekkingen merken we op dat dit een fout is en dat bedoeld is 20% reductie van gebruik. Dit wordt in de POVI aangepast.

Voorstel aan PS

De tekst over een reductie van 20% onttrekkingen wordt gewijzigd in reductie van 20% watergebruik.

5.68 Maas niet meegenomen in veiligheidsklasses

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verlaging van de dam van het Lateraalkanaal ongewenst is voor de veiligheid van inwoners van Horn en vraagt naar de rol van de provincie in Maasprojecten.	ZW-1499-8

Standpunt GS

De rol van de Provincie Limburg in hoogwaterveiligheidsprojecten langs de Maas is om zorg te dragen voor de ruimtelijke kwaliteit en in het geval van het project Verlaging Dam Lateraalkanaal ook voor het mogelijk maken van economisch-recreatieve ontwikkelingen/initiatieven in de Maasplassen. Daarnaast wordt met het project een versnelde hoogwaterbeveiliging gerealiseerd. De verlaging van de dam resulteert in een waterstandsverhoging van max 5 cm in het retentiebekken Lateraalkanaal-Noord indien er geen mitigerende maatregelen worden genomen. In het project wordt echter de inlaat met 10 cm verhoogd, waardoor er netto geen waterstandsverhoging (of -daling) op treedt in het retentiebekken. De verlaging van de dam heeft dus geen nadelig effect op de waterstanden van het retentiebekken bij Horn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het effect van hoogwater van de Maas niet is meegenomen bij het vaststellen van (regionale) waterveiligheidszones, en vraagt waarom dit niet van belang is voor de bepaling hiervan.

Indiener					
ZW-0166-50	ZW-0186-60	ZW-0224-54	ZW-0237-40	ZW-0240-45	ZW-0242-49
ZW-0278-60	ZW-0317-60	ZW-1236-45	ZW-1473-40	ZW-1479-92	

Standpunt GS

Het effect van hoogwater van de Maas is inderdaad niet meegenomen bij het vaststellen van de waterveiligheidszones langs regionale wateren. Modelberekeningen die de samenloop van regionale wateren met hoogwater van de Maas simuleren zijn complex en momenteel voor Limburg nog nauwelijks voorhanden. Bovendien speelt deze samenloop alleen in mondingsgebieden van sommige regionale wateren en in sommige omstandigheden (als hoge regionale afvoer samenvalt met hoogwater Maas). Niettemin zullen wij in de planperiode verkennen in hoeverre er aanleiding is om aanvullende modelberekeningen te doen waarin het effect van hoogwater in de Maas wordt meegenomen. Het is mogelijk dat er op basis van deze eventuele aanvullende modelberekeningen in een volgende planperiode enkele aanvullende waterveiligheidszones zullen worden aangeduid. Hierbij merken wij het volgende op: in de gebieden die kunnen overstromen vanuit de Maas (het "rivierbed", in de POVI begrensd als

Maasvallei) geldt de Beleidslijn Grote Rivieren. Deze legt al grote beperkingen op voor bebouwing in die gebieden. Deze beperkingen zijn vergelijkbaar met de waterveiligheidszone H6. Daarom heeft het aanduiden van waterveiligheidszones in de Maasvallei geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.69 Water en landbouw- bufferzones

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een integraal afwegingskader: stimuleer maatregen die zowel bodem als natuur ten goede komen, en gebruik een verbod op grondwatergebruik alleen als laatste redmiddel in zeer kwetsbare zones, onderbouwd met data.	ZW-1253-42
Indiener verzoekt om behoud van hydrologische bufferzones rond grondwaterafhankelijke natuurgebieden, inclusief toepassing van het standstill-principe en een afwaartse beweging bij nieuwe onttrekkingen.	ZW-0771-5
Indiener verzoekt om de hydrologische bufferzone tussen de Groote Peel en de Zuid Willemsvaart te begrenzen tot aan de Aa.	ZW-0963-4
Indiener vraagt voor verplaatsing van het watergat naar een geschiktere locatie vanwege water- en muggenoverlast.	ZW-0837-7
Indiener vraagt zich af naar de impact van de hydrologische bufferzones voor grondwaterafhankelijke natuur op de bedrijfsvoering.	ZW-0770-5
Indiener vraagt zich af wat de aanpassingen in de hydrologische bufferzones voor hen betekenen en welke beperkingen dit met zich meebrengt.	ZW-0977-1
Rond verschillende grondwaterafhankelijke natuurgebieden zij hydrologische bufferzones grondwaterafhankelijke natuur gelegen. Er staat dat de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm verhoogd gaan worden met daarnaast een 20% reductie van onttrekkingen. Bij akkerbouwgewassen, zoals die van de indiener, is beregenen nodig. Dit betekent dat deze bufferzones meer beperkingen op de bedrijfsvoering van de indiener gaan leggen.	ZW-0564-11 ZW-0924-7

Standpunt GS

De hydrologische bufferzones rond verdrogingsgevoelige natuurgebieden zijn overgenomen uit de huidige verordening en maken al vele jaren deel uit van het provinciale beleid. Ze zijn in deze POVI niet gewijzigd. Met betrekking tot de doelstelling van 20 reductie op onttrekkingen merken we op dat dit een fout is en dat bedoeld is 20% reductie van gebruik. Dit wordt in de POVI aangepast

Voorstel aan PS

De tekst over een reductie van 20% onttrekkingen wordt gewijzigd in reductie van 20% watergebruik.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor dat bufferzones en landschappelijke inpassing op te nemen in de POVI.	ZW-0060-3

Standpunt GS

In de POVI zijn geen bufferzones rond beken opgenomen. We geven in de pOVI vooral aan dat we de ruimte willen bewaren om goed t efunctioneren. (Her-)inrichting van de beken en het landschap is een apart traject.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.70 Water en landbouw- duurzaam watersysteem

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het realiseren van een duurzaam watersysteem niet haalbaar is zonder technische innovaties en passende regelgeving.	ZW-0274-17

Standpunt GS

Het realiseren van een duurzaam watersysteem zal een scala aan maatregelen vergen, waaronder de door inspreker genoemde. In de uitwerking van deze beleidsambitie in uitvoeringsinstrumenten zullen deze worden bezien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het ontwikkelen van een klimaatrobuust natuurlijk functionerend watersysteem essentieel, omdat alleen daarmee een toekomst wordt gerealiseerd met veilig, voldoende en schoon water.	ZW-1204-12

Standpunt GS

Het realiseren van een klimaatrobuust watersysteem dat op een meer natuurlijke wijze kan omgaan met weersextremen en zoveel mogelijk kan voorzien in voldoende schoon water is de beleidsambitie als verwoord in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vraagt om alle vormen van landbouw die een negatief effect op de waterkwaliteit en -kwantiteit hebben, door bestrijdingsmiddelen en uitspoeling van (kunst)mest op te nemen als milieubelastende activiteit.	ZW-1035-28

Standpunt GS

Milieubelastende activiteiten kan de provincie niet in de POVi maar in de Omgevingsverordening aanwijzen. In de POVI hebben wij aangegeven in welke zones we met welke instrumenten willen bereiken dat de landbouw een bijdrage levert aan het bereiken van de waterdoelen. Het breed stellen van regels in de Omgevingsverordening als voorgesteld door inspreker is niet ons voornemen. Dit met name omdat, zoals in de POVI is aangegeven, het stellen van regels voor landbouwemissies primair een taak van het rijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.71 Water en landbouw- maatregelen en exploitatie

Zienswijze	Indiener
In de Groenblauwe landbouwzone stelt de Provincie dat de land- en tuinbouw als hoofdgebruiker dient te worden gefaciliteerd zodat ze een bijdrage leveren aan de doelen van de Natura 2000 gebieden. Bijvoorbeeld het realiseren van voorzieningen voor de aanvoer van (Maas)water voor de beregening en bevloeiing van gewassen om hiermede de grondwateronttrekkingen ten behoeve van het hoofdgebruik, land- en tuinbouw, te kunnen verminderen. Het kunnen beschikken over voldoende water voor beregeling en bevloeiing is cruciaal. Het is onacceptabel dat er eenzijdige (toekomstige) gebruiksbeperkingen voor deze zones worden opgelegd vanuit Provinciale zijde. Deze zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade van indiener. gevraagd wordt deze gebruiksbeperkingen te heroverwegen anders zal indiener deze schade t.z.t. te verhalen.	ZW-0556-10
Indien nieuwe zoekgebieden voor grondwaterbescherming worden vastgesteld en indiener hier agrarisch natuurbeheer moet gaan uitvoeren, verzoekt hij hiervoor financieel tegemoet te worden gekomen door de provincie.	ZW-1418-15
Indiener geeft aan dat de voorgestelde hydrologische maatregelen ten koste gaan van effectieve teelbare areaal en een slechtere bewerkbaarheid geven van de percelen. Dit leidt tot opbrengstverlies en waardevermindering van zijn gronden, bovenop onzekerheid over toekomstige investeringen.	ZW-0415-6

Indiener is van mening dat maatregelen mbt de waterkwaliteit en waterkwantiteit een negatieve impact hebben op de wijze van exploitatie.	ZW-1094-9
Indiener verzoekt dat maatregelen op hun gronden, bijvoorbeeld met betrekking tot de waterhuishouding, in overleg en samenwerking met betrokkenen op lokaal niveau worden uitgevoerd.	ZW-0491-3
Indiener verzoekt om de gevolgen van de peilverhoging en verminderde ruimte tot beregening voor de teelt in kaart te brengen en om compensatie voor inkomens- en vermogensschade.	ZW-1112-7
Plannen (zoals beekdalbenadering, verhoging grondwaterstand) vragen om landbouweffectrapportages en duidelijke afspraken/verwachtingen.	ZW-0877-54

Standpunt GS

De POVi, als strategisch plan, behoeft nadere uitwerking in concrete besluiten. Uitgangspunt daarbij is dat belangen van betrokkenen worden gewogen en dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Indien toch schade ontstaat kan een beoep op schadevergoeding worden gedaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt voor een vergoeding voor de inkomstenderving van hun gewassen en waardedaling van hun landerijen door de bufferzones rond beken en rivieren met doel als doen uitspoeleing van nutriënten te beperken.	ZW-1169-7

Standpunt GS

In de POVI zijn geen bufferzones rond beken opgenomen om uitspoeling van nutriënten te beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 3.4.5: Het gaat hierbij niet alleen om bufferzone voor fijnstof en geur, maar ook de functie van water. Graag zien wij deze toegevoegd.	ZW-1204-78

Standpunt GS

In ons voorstel voor een aangepaste tekst van de genoemde paragraaf is aangegeven dat wateropgaven ook in deze zone spelen.

Voorstel aan PS

Dit punt meenemen in de gewijzigde tekst van de paragraaf zonering.

5.72 Water en landbouw- noodzaak tot beregening

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het beregenen van het land nodig is omwille van het uitspoelen van nutriënten, bodemgezondheid en het tegengaan van erosie. Zonder beregening is het onmogelijk voor gewas om nutriënten uit de bodem op te nemen en te zorgen voor een goede bodemkwaliteit. Daarnaast nemen droge/ humus loze gronden maar beperkt vocht op/ vasthouden, wat het voorkomen van erosie en afspoeling tegenwerkt.	ZW-0161-3 ZW-0597-12
Indiener geeft aan dat beregening en bemesting noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering en geeft aan nu gebruik te maken van nieuwe technieken zoals druppelirrigatie om watergebruik efficiënt toe te passen maar is bang dat verdere beperkingen problematisch worden.	ZW-0827-2
Indiener stelt voor om voldoende ruimte te bieden voor beregening en bevloeiing van gewassen in de Groenblauwe landbouwzone, gezien het belang van waterbeschikbaarheid voor landbouwgrond.	ZW-0898-3
Indiener verzoekt om het behoud van de mogelijkheid om te beregenen, omdat het essentieel is voor de opname van nutriënten door planten en het helpt nitraatuitspoeling naar het grondwater te verminderen.	ZW-1098-1
Indiener verzoekt om in de visie te erkennen dat beregening onder voorwaarden een noodzakelijke adaptatiemaatregel is in een veranderend klimaat. Zonder beregening lopen opbrengsten en bodemkwaliteit gevaar in droge jaren. Indiener vraagt de Provincie een afwegingskader te scheppen: wat is “duurzaam” gebruik (frequentie, hoeveelheden) en hoe kunnen boeren gestimuleerd worden tot zuinig gebruik (bijv. via technieken zoals druppelirrigatie, timing, betere vochtmeting). Indiener ziet hierbij liever prikkels en ondersteuning dan strikte verboden.	ZW-1253-37
Indiener vraagt om extra aandacht voor onbedoelde effecten van het verbod op grondwatergebruik uit het oogpunt van bodemkwaliteit, omdat wanneer enkel neerslag nog de bron is van vocht, dat zou kunnen betekenen dat in droogte jaren de bodem uitdroogt en kraakt, wat bodemdegradatie veroorzaakt. Ook kan het volgens de indiener betekenen dat boeren vaker diepploegen of bekalken om harde droge bodemlagen te breken, wat weer verstoring geeft van bodemleven. Een nattere bodem (binnen redelijke grenzen) kent volgens de indiener juist meer activiteit van micro-organismen, betere nutriëntenkringloop en koolstofvastlegging.	ZW-1253-43

Standpunt GS

We onderkennen het belang van beregening voor gewassen en bodemprocessen, evenals het belang van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een vermindering van de watervraag in 2050 van circa twintig procent. Met de inspanning van alle gebruikers om hun gebruik te verminderen, willen we deze twintig procent realiseren. Het

betreft geen absoluut doel waarop individuele gebruikers op kunnen worden afgerekend. Het gaat erom dat iedereen zuiniger met onze grondwatervoorraden omgaat.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3 Ambitie Waterbeschikbaarheid van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de POVI bepaalt dat nieuwe initiatieven geen extra druk mogen zetten op het bestaande watersysteem. Innovatieve waterbeheersystemen moeten ook worden meegewogen als mitigerende maatregel bij de beoordeling van uitbreidingsverzoeken, zodat ontwikkelruimte niet wordt geblokkeerd door generieke aannames over waterdruk.	ZW-0324-6 ZW-0325-5
Indiener vraagt zich af wat het plan inhoudt voor beregening.	ZW-0418-4

Standpunt GS

De Omgevingsvisie beschrijft onze visie en ambities voor Limburg. Wij hebben de ambitie om een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte, en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit, te realiseren. De wens van de indiener om innovatieve systemen mee te wegen bij uitbreidingsverzoeken valt buiten de reikwijdte van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat beregening van landbouwgronden cruciaal is voor biologische teelten en verzoekt om waterbeschikbaarheid voor álle landbouwzones te waarborgen.	ZW-0298-5
Indiener stelt dat waterbeschikbaarheid en beregening essentieel zijn in de groenblauwe landbouwzone.	ZW-0298-14

Standpunt GS

We onderkennen het belang van beregening voor biologische teelten, evenals het belang van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. Wij willen de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. Speciale aandacht gaat uit naar de Groenblauwe Landbouwzone, waar extra aandacht is / zal zijn voor de opgaven met betrekking tot water, natuur en landschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in primaire landbouwzones het noodzakelijke punt ontbreekt dat ook daar maatregelen tegen wateroverlast nodig zijn.	ZW-1204-48

Standpunt GS

Ook in de zone primair landbouwgebied zullen maatregelen tegen wateroverlast moeten worden genomen. We nemen dit expliciet in de tekst van de POVI op.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI zodanig aanpassen dat expliciet duidelijk wordt gemaakt dat ook in Primair Landbouwgebied maatregelen tegen wateroverlast kunnen worden genomen.

5.73 Water en landbouw- onttrekkingsverbod en 20% reductie

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat beregening met water uit de Roer van cruciaal belang is voor het fruitteeltbedrijf. Indiener stelt dat er mogelijk beperkingen komen op het gebruik van water uit de Roer, omdat de percelen van de Indiener in een Groenblauwe Landbouwzone liggen.	ZW-1010-4

Standpunt GS

Wij onderschrijven het nut van de Roer voor beregening en het belang van agrarische bedrijven om voldoende water beschikbaar te hebben voor beregening.
In de Omgevingsverordening en in ons Provinciaal Waterprogramma geven wij invulling aan de regels voor percelen in een Groenblauwe Landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is het er niet mee eens als er 20% minder water zou mogen worden gebruikt met betrekking tot beregening. Beregening is namelijk nodig voor voldoende groei van de gewassen. Indiener verzoekt om in de omgevingsvisie toe te lichten hoe bedrijven hiervoor worden gecompenseerd.	ZW-0611-5

Standpunt GS

Wij erkennen het belang van beregening voor gewassen, evenals het belang van andere sectoren voor voldoende water. In het nieuwe Provinciaal Waterprogramma en in het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater geven wij invulling aan hoe wij, samen met onze waterpartners,

omgaan met het verbeteren van de waterbeschikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 4.1.5: Geef de POVI de waterbeheerder ook ruimte / instrumenten voor regulering van beregening zoals bv verbod op onttrekkingen voor beregening van bepaalde gewassen gedurende een bepaalde periode voor agrarische sector / gemeenten (sportvelden) en bedrijfsleven.	ZW-1204-81

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van instrumenten voor waterbeheerders om regulering van beregening te bewerkstelligen. In de Omgevingsverordening zullen wij aandacht besteden aan instrumenten om de beregening te reguleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.3.10: is een herhaling van 6.3.7. Deze teksten kunnen worden samengevoegd.	ZW-1204-143

Standpunt GS

Wij danken u voor uw bijdrage. Wij zullen herhalingen in de tekst, waar nodig, uit de Omgevingsvisie halen.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.7 'We kennen in Limburg een standstill voor beregeningsputten. Dat betekent dat er geen putten meer bij mogen komen. Wanneer er toch behoefte is aan een nieuwe put, dient er tegelijkertijd een andere put te worden afgesloten. Dit standstil-principe handhaven we zolang we nog niet voldoende maatregelen hebben genomen om over voldoende water te beschikken. Rond een aantal grondwaterafhankelijke natuurgebieden ligt een hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur waar boven op het standstill-principe ook een afwaartse beweging geldt. Een nieuwe onttrekking moet verder weg van het natuurgebied worden geplaatst dan de uit gebruik genomen onttrekking die hij vervangt. De bufferzone grondwaterafhankelijke natuurgebieden is opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg en wordt nu niet gewijzigd.'

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het niet duidelijk is hoe de landbouw moet bijdragen aan de reductie van onttrekkingen van grondwater.	ZW-0954-5

Standpunt GS

Dank voor uw inbreng op de Omgevingsvisie. In de Omgevingsvisie geven wij aan wat wij willen met de opgaven in Limburg. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid, door meer water vast te houden en het verkleinen van de watervraag, is één van die opgaven. In het nieuwe Provinciaal Waterprogramma en in het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater geven wij invulling aan hoe wij, samen met onze waterpartners, de waterbeschikbaarheid willen vergroten en hoe de landbouw daaraan kan bijdragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat normale teelt van gewassen op zandgrond niet meer uitgevoerd kan worden omdat zijn bedrijf in een 'groenblauwe zone' / 'bufferzone grondwaterafhankelijke natuur' komt te liggen en daarmee beperkingen zijn ten aanzien van het onttrekken van grondwater.	ZW-0106-10
Indiener stelt voor om een maximale beregeningsonttrekking per hectare in te voeren voor de landbouw als oplossing voor grondwaterreductie.	ZW-0458-5
Indiener stelt voor om geen beperkingen op wateronttrekking in droge perioden toe te passen, omdat dit leidt tot schade en opbrengstderving in de landbouw.	ZW-0801-3

Standpunt GS

We onderkennen het nut van beregening evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In de Omgevingsverordening en in ons Provinciaal Waterprogramma geven wij invulling aan de regels voor percelen in een 'Groenblauwe Landbouwzone' en/of 'Hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verwacht van Provincie en Waterschap dat uiterst zorgvuldig zal worden omgegaan met een eventueel verbod om water te onttrekken. Er zullen immers teelten zijn die niet meer mogelijk zullen zijn indien het verboden zal worden om water te onttrekken aan de bodem om te beregenen. Er wordt in dat verband op gewezen dat een reductie van 20% van wateronttrekking fors is en ernstige gevolgen kan hebben voor de landbouw. Indiener wil graag dat in de POVI vastgelegd wordt dat eventuele maatregelen met betrekking tot de watervoorziening niet zullen plaatsvinden zonder toepassing van flankerend beleid in die zin dat nadelige gevolgen van de uitvoering van

deze maatregelen voor de landbouwers volledig, integraal zullen worden gecompenseerd door de overheid zonder toepassing van een mogelijk door de overheid te stellen “maatschappelijk risico”.

Indiener				
ZW-0712-14	ZW-0727-14	ZW-0731-14	ZW-0751-14	ZW-0752-14
ZW-0755-14	ZW-0756-14	ZW-0758-14	ZW-0759-14	ZW-0760-14
ZW-0817-14	ZW-0829-14	ZW-0861-14	ZW-0863-14	ZW-0864-14
ZW-0887-14	ZW-0964-14	ZW-0965-14	ZW-0968-14	ZW-0969-14
ZW-0970-14	ZW-0971-14	ZW-1015-14	ZW-1019-14	ZW-1021-14
ZW-1022-14	ZW-1024-14	ZW-1026-14	ZW-1028-15	ZW-1030-15
ZW-1031-14	ZW-1032-14	ZW-1034-14	ZW-1068-14	ZW-1109-14
ZW-1123-14	ZW-1124-14	ZW-1138-14	ZW-1256-14	ZW-1333-16
ZW-1354-14	ZW-1373-14	ZW-1431-14	ZW-1468-14	

Standpunt GS

Wij zullen uiteraard zorgvuldig omgaan met eventuele onttrekkingsverboden. We onderkennen het nut van beregening evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het Provinciaal Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. In het kader van het Convenant Voldoende Zoetwater hebben wij de ambitie om de totale watervraag te verminderen met circa 20%. Wij willen samen met onze waterpartners nadere invulling geven aan deze ambitie. Wij zullen de tekst ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3. van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat, wanneer beperkende maatregelen voor beregening toch nodig blijken (bijvoorbeeld bij extreme droogte), deze dan in goed overleg met de sector in te voeren en te zorgen voor gelijk speelveld.	ZW-1253-36

Standpunt GS

Wij erkennen dat beperkende maatregelen voor beregening ingrijpend kunnen zijn. Wij danken de indiener voor de suggestie om in overleg te treden met de sector en te zorgen voor een gelijk speelveld. Wij geven in het nieuwe Provinciaal Waterprogramma invulling aan hoe wij om zullen gaan met eventuele beperkende maatregelen voor beregening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt de provincie om transparant te zijn over de wetenschappelijke onderbouwing indien men een (gedeeltelijk) verbod op grondwaterberegening in overweging neemt.	ZW-1253-41

Standpunt GS

Wij erkennen het belang van beregening met grondwater en dat beperkingen op het gebruik van grondwater ingrijpend kan zijn. Wij hechten daarom ook belang aan een goede onderbouwing van maatregelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de toon en maatregelen t.a.v. landbouwonttrekkingen te herzien en een generiek beeld te voorkomen alsof “de boer” de grondwaterstand hoofdzakelijk doet dalen. Indiener stelt voor in plaats daarvan in te zetten op meten en monitoren van alle onttrekkingen. Indiener ondersteunt verbetering van de registratieplicht en monitoring, zodat op feiten gebaseerd kan worden gestuurd.	ZW-1253-35

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor het voorstel om onttrekkingen te meten en te monitoren. Daarnaast erkennen wij dat sturing moet plaatsvinden op basis van feiten. In het nieuwe Provinciaal Waterprogramma geven wij invulling aan hoe wij met onttrekkingen zullen omgaan en het meten en monitoren van de onttrekkingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om beregening in het Primair Landbouwgebied te blijven toestaan waar nodig, om schade te voorkomen.	ZW-0801-4

Standpunt GS

In de POVI is geen directe relatie tussen Primair Landbouwgebied en beregening. In heel Limburg geldt in de Omgevingsverordening een standstill voor beregeningsputten. In de hydrologische bufferzones geldt een afwaartse beweging omtrent beregeningsputten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of een beregeningsverbod op laag-saldo gewassen gerechtvaardigd is, gezien hun ecologische waarde.	ZW-0458-6

Standpunt GS

Wij erkennen het belang van beregening voor gewassen, evenals het belang van voldoende water voor andere sectoren. Beregeningsverboden zijn maatregelen waarbij wij goed moeten onderbouwen waarom wij die maatregel willen nemen. In het Provinciaal Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare water in Limburg verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van een verbod om water te onttrekken verzoekt indiener in het POVI vast te leggen dat eventuele maatregelen met betrekking tot de watervoorziening niet zullen plaatsvinden zonder toepassing van flankerend beleid dat nadelige gevolgen van de uitvoering van deze maatregelen voor de landbouwers volledig, integraal zullen worden gecompenseerd door de overheid zonder toepassing van een mogelijk door de overheid te stellen “maatschappelijk risico”.	ZW-0866-16 ZW-0875-16

Standpunt GS

Wij erkennen het nut van beregening evenals het nut van grondwater voor de drinkwatervoorziening en voldoende water voor de natuur. In het Provinciaal Waterprogramma en in het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater geven wij invulling aan de aanpak van de verdeling van het beschikbare water in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.74 Water en landbouw- water in landelijk gebied

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het hebben van voldoende water cruciaal is voor het verkrijgen van een hoogwaardig product en dat een beperking hierop funest is.	ZW-0835-4
De Provincie acht het van dat de land- en tuinbouw als hoofdgebruiker wordt gefaciliteerd zodat deze ondernemers een bijdrage levert aan de doelen van de Natura 2000 gebieden. Bijvoorbeeld het realiseren van voorzieningen voor de aanvoer van (Maas)water voor de beregening en bevloeiing van gewassen om hiermede de grondwateronttrekkingen ten behoeve van het hoofdgebruik, land- en tuinbouw, te kunnen verminderen. Het o.a. kunnen beschikken over voldoende water voor beregeling en bevloeiing is cruciaal. Het is onacceptabel dat er eenzijdige (toekomstige) gebruiksbeperkingen	ZW-1394-4

voor deze zones worden opgelegd vanuit Provinciale zijde. Gebruiksbeperkingen zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade van indiener. Gevraagd wordt deze gebruiksbeperkingen te heroverwegen anders rest indienr niets dan deze schade t.z.t. te verhalen.	
Indiener geeft aan dat binnen de landbouw in de afgelopen jaren een toename is gezien van intensieve teelten die voorwaarden stellen aan het (grond)waterpeil. Daarnaast ziet men een toename in teeltondersteunende voorzieningen, waarbij op sommige plekken grote oppervlakten worden afgedekt van de bodem (container velden). Indiener geeft aan dat wordt gesteld dat het grotendeels afdekken van de bodem wil worden voorkomen, maar dat in de POVI niet duidelijk is hoe deze ontwikkelingen worden gezien in het licht van “water in het landelijk gebied”. Indiener vraagt om in de POVI meer aandacht en richting te geven	ZW-0313-49
Indiener merkt op bij paragraaf 11.1.2.2: Toelichten/verder uitwerken hoe de ruimteclaim van de landbouw in de groenblauwe landbouwzone (dus beekdalen en natte laagten) zich verhoudt tot de ambitie van robuust watersysteem	ZW-1204-205
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.2: Graag toelichten welke mogelijkheden gezien worden voor de landbouw in natte laagten in relatie tot tot de ambitie van robuust watersysteem.	ZW-1204-198

Zienswijze

Indiener geeft aan dat in de landbouw intensieve teelten toenemen die specifieke eisen stellen aan (grond)waterpeil en dat teelt ondersteunende voorzieningen zoals containervelden bodembedekking veroorzaken. Indiener vraagt meer aandacht voor hoe deze ontwikkelingen zich verhouden tot “water in het landelijk gebied” en richting te geven in de POVI.

Indiener

ZW-0166-58	ZW-0237-48	ZW-0240-53	ZW-0241-48	ZW-0278-68
ZW-1236-53	ZW-1473-48	ZW-1479-100	ZW-0186-68	ZW-0224-62

Standpunt GS

We zullen rekening moeten houden met een toename van de extremen in het weer. Enerzijds meer zware regenbuien maar anderzijds ook langere perioden met droogte. Daarom is het van belang om water zo veel en zo lang mogelijk vast te houden. Dit kan het beste in het grondwater. Daarom moet het water de tijd en de ruimte krijgen om in het grondwater te infiltreren. Grote afdekkingen van de bodem moeten zo veel mogelijk worden voorkomen. Maar daar waar dit toch nodig is zouden mitigerende maatregelen moeten worden genomen om het water in de grond te brengen. Op deze manier proberen we zo veel mogelijk water beschikbaar te houden. tegelijkertijd is zuinig water gebruik van belang in alle sectoren. Dat geldt ook voor de landbouw en voor intensieve teelten. Om verdroging van natuurgebieden te voorkomen kan het nodig zijn om wateronttrekkingen in omliggende gebieden te verminderen. Dit regelen we niet via de POVI maar vormt onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak van het programma LOS (Limburgs Offensief Stikstof). De POVI hoeft hier niet voor te worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.75 Water en landbouw- waterbeschikbaarheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het meer ruimte willen geven aan water ten kosten gaat van kostbare landbouwgrond.	ZW-0401-4

Standpunt GS

We onderkennen het belang van landbouwgrond evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het nieuwe Provinciaal Waterprogramma zullen wij nadere invulling geven hoe wij meer ruimte voor water willen creëren in relatie huidige gebruiksfuncties

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de verantwoordelijkheid voor waterbeschikbaarheid verkeerd wordt neergelegd; de landbouw buffert en beheert volgens Taco juist veel water in eigen percelen.	ZW-0824-6

Standpunt GS

Het vergroten van de waterbeschikbaarheid in Limburg is een opgave voor alle partijen. Iedere partij moet een steentje bijdragen om de waterbeschikbaarheid te vergroten.
Daarom zijn we ook gestart met het Convenant Voldoende Zoetwater, waarin wij, samen met onze waterpartners in Limburg, de waterbeschikbaarheid willen vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om naast bijdragen aan waterbeschikbaarheid ook de huidige beschikbaarheid van water te behouden en alternatieve methoden te benoemen.	ZW-1112-8

Standpunt GS

Wij willen de waterbeschikbaarheid in Limburg vergroten. In het Convenant Voldoende Zoetwater zullen wij, samen met onze partners, verder invulling geven aan de manier waarop wij de waterbeschikbaarheid kunnen vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de ambitie om waterbeschikbaarheid te garanderen in alle gebieden en tijdens droge periodes realistisch is.	ZW-0801-1

Standpunt GS

Wij hebben de ambitie om te kunnen beschikken over voldoende water van een goede kwaliteit voor ons drinkwater, de landbouw, de natuur, de scheepvaar, de industrie, de recreatie en onze beken. Het doel is om voldoende water te hebben voor alle functies die water nodig hebben. Wij achten dit doel realistisch, maar dat betekent niet dat het een gemakkelijke opgave is.
In het Provinciaal Waterprogramma zullen wij nadere invulling geven aan de manier waarop dit doel willen behalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt: Ruimtelijke keuzes waarin waterbeschikbaarheid bepalend is voor de geschiktheid van teelten – “water en bodem sturend” moet concreet handen en voeten krijgen.	ZW-1035-32

Standpunt GS

Wij onderkennen dat ruimtelijke keuzes invloed hebben op de waterbeschikbaarheid. Dat laten wij ook zien met de verschillende zoneringen met bijvoorbeeld de Groenblauwe landbouwzone. In de Groenblauwe landbouwzone krijgen water, natuur en landschap extra aandacht. De opgave in de Groenblauwe landbouwzone vragen om een ander type landbouw, die extensiever, natuurinclusiever en watervriendelijk is. In het Provinciaal Waterprogramma zullen wij nader invulling geven aan de wateropgaven in de Groenblauwe landbouwzone en hoe wij omgaan met Water en Bodem Sturend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
mbt 6.2.8 Als het lukt om zowel in Limburg als in het buitenland meer water langer vast te houden en te laten infiltreren in het grondwatersysteem, kan er voor droge perioden meer water beschikbaar komen. Opmerking indiener: Meer water voor wie? Opnemen voor de Landbouw. Op 2 juli 2007 is het zogenaamde “Akkoord van Venlo” ondertekend. Aanleg van peilgestuurde drainage en 10 cm peilverhoging voorkomt verdere beperkingen regelgeving in de toekomst was de afspraak destijds. Dit is eerder beloofd en de belofte	ZW-1242-23

is verbroken. Indiener is het niet eens met extra aanvullende maatregelen.
Dit dient dan ook aangepast te worden in de POVI.

Standpunt GS

In de POVI hebben wij als ambitie opgenomen om te kunnen beschikken over voldoende water van een goede kwaliteit voor drinkwater, landbouw, natuur, scheepvaart, industrie, recreatie en beken. Door zowel in Limburg als in het buitenland meer water langer vast te houden en te laten infiltreren, kan er voor droge periode meer water beschikbaar komen voor alle functies. In het "Akkoord van Venlo" uit 2007 zijn niet-bindende en beleidsmatige afspraken overeen gekomen. De opgaven en problematiek rondom water zijn sinds 2007 veranderd, met als gevolg dat nieuw beleid is opgesteld. Sinds 2007 is nieuw beleid opgesteld (o.a. de huidige Omgevingsvisie Limburg 2021 en het huidige Provinciaal Waterprogramma 2022-2027), waar de niet-bindende en beleidsafspraken van het "Akkoord van Venlo" niet in staan.
In de totstandkoming van deze beleidstukken is een inspraakperiode geweest.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.76 Water en landbouw- watervoorziening

Zienswijze	Indiener
Indiener schrijft dat n paragraaf 6.3.7 is aangegeven dat er een stand still voor beregeningsputten geldt. Naar wij menen is in het Waterplan het amendement verwerkt dat inhoudt, dat buiten de bufferzones geen stand still moet gelden (paragraaf 5.3.6 Waterplan). Wij vragen ons af of dit nu dan anders wordt. Overigens ziet de stand still niet alleen op putten, maar ook op pompen. Verder merken wij op dat in deze paragraaf staat dat een andere put mogelijk is als de oude put wordt afgesloten. Wordt hiermee bedoeld dat deze definitief wordt afgesloten c.q. onklaar gemaakt? Als dit het geval is, dan is juridische borging door een instructieregel in de omgevingsverordening richting het waterschap wat ons betreft de aangewezen weg.	ZW-1204-137

Standpunt GS

Bedoeld stand-still is juridisch nog steeds vastgelegd in een instructieregel voor het waterschap. Ons standpunt is dat dit pas kan wijzigen nadat in het kader van het project waterbeschikbaarheid nieuwe instrumenten zijn ontwikkeld waarmee een evenwichtige verdeling van de beperkt beschikbare zoetwatervoorraad zoveel mogelijk kan worden geborgd, Het waterschap is hierbij betrokken en van het voorgaande op de hoogte. Eventueel nodige aanpassingen van de instructiebepalingen omtrent grondwateronttrekkingen in de Omgevingsverordening zullen wij met het waterschap bespreken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verwacht dat de overheid een zorgvuldig onderzoek instelt naar mogelijke alternatieven voor de watervoorziening voor de land- en tuinbouw. Uit de ontwerp POVI blijkt niet dat de Provincie zo'n onderzoek heeft ingesteld.

Indiener				
ZW-0712-15	ZW-0727-15	ZW-0731-15	ZW-0751-15	ZW-0752-15
ZW-0755-15	ZW-0756-15	ZW-0758-15	ZW-0760-15	ZW-0817-15
ZW-0829-15	ZW-0861-15	ZW-0863-15	ZW-0864-15	ZW-0887-15
ZW-0964-15	ZW-0965-15	ZW-0968-15	ZW-0969-15	ZW-0970-15
ZW-0971-15	ZW-1015-15	ZW-1019-15	ZW-1021-15	ZW-1022-15
ZW-1024-15	ZW-1026-15	ZW-1028-16	ZW-1030-16	ZW-1031-15
ZW-1032-15	ZW-1034-15	ZW-1068-15	ZW-1109-15	ZW-1123-15
ZW-1124-15	ZW-1138-15	ZW-1256-15	ZW-1333-17	ZW-1354-15
ZW-1373-15	ZW-1431-15	ZW-1468-15		

Standpunt GS

Geen zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om in de Omgevingsvisie of de daarop volgende Omgevingsverordening-update heldere uitleg te geven over hoe bestaand gebruik is geborgd, bij voorkeur door te besluiten dat bestaande beregeningsputten legaal mogen blijven functioneren (uiteraard binnen de al geldende gebruiksnormen) zonder afbouwverplichting, dat vervanging van een bestaande put of pompinstallatie is toegestaan, mits dit niet leidt tot een hogere vergunde capaciteit of extra putten. (Eventueel met de voorwaarde dat bij ligging nabij kwetsbare natuur de locatie iets opschuift als dat milieuwinst oplevert, conform oude bepaling) en door duidelijkheid te geven over de amendement 120 status (formeel verwerken ofwel intrekken).	ZW-1253-38
Indiener verzoekt in de Omgevingsvisie aan te geven dat bestaande rechten voor grondwatergebruik gerespecteerd worden en dat duidelijk gecommuniceerd zal worden hoe de regels voor beregeningsputten zich ontwikkelen. Deze kwestie is volgens de indiener bij uitstek geschikt om uit te werken in samenhang met het eerdergenoemde Waterprogramma en eventuele nieuwe provinciale grondwaterverordening.	ZW-1253-39

Standpunt GS

Door de klimaatverandering zal de beschikbare watervoorraad wijzigen en in doge periodes naar verwachting niet meer overal voldoende zijn om aan de huidige watervraag te voldoen. In het kader

van het project waterbeschikbaarheid onderzoeken wel hoe te komen tot een evenwichtige verdeling van de beschikbare voorraad over de gebruiksfuncties. welke maatregelen waar en in welke mate nodig zijn is nu nog niet bekend. Wij onderzoeken dit in samenwerking met alle betrokken stakeholders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.77 Water en landbouw- watervriendelijkheid landbouw

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het onduidelijk wat wordt verstaan onder watervriendelijke landbouw.	ZW-0585-2
De indiener vraag om verduidelijking van de maatregelingen m.b.t. water vriendelijke landbouw	ZW-0612-3
Indiener stelt dat ten aanzien van waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water milieuvriendelijke landbouw gestimuleerd wordt , met focus op natte omstandigheden en minimalisering van uitspoeling. Het inzetten van ruimtelijk instrumentarium in beekdalen blijft afhankelijk van beschikbare middelen en landbouwperspectief.	ZW-0187-81 ZW-0207-75 ZW-0238-65 ZW-0253-79 ZW-0271-65 ZW-0314-65
Indiener vraagt bij paragraaf 6.3.9 om een definitie van watervriendelijke landbouw.	ZW-1204-140
Indiener vraagt zich bij paragraaf 6.3.9 af: waarom de hoofdzonering Groenblauwe landbouwzone? Hij merkt daarbij op: Sommige plekken worden te nat voor de landbouw, daarnaast is een bos- en bosschadezone noodzakelijk om KRW-doelen te halen en waterkwaliteit te verbeteren. Tevens het bevorderen van de biodiversiteit en beekdalen als groenblauwe dooradering/netwerk gaat niet samen met alleen watervriendelijke landbouw.	ZW-1204-142

Standpunt GS

In de groenblauwe landbouwzone en in de grondwaterbeschermingsgebieden willen wij een watervriendelijke landbouw stimuleren. Watervriendelijk heeft daarbij betrekking op waterkwantiteit en waterkwaliteit. Een landbouw die, afhankelijk van de situatie kan omgaan met droogte of juist met verhoogde grondwaterstanden. En een landbouw met lage emissies naar het grond- en oppervlaktewater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.78 Water en landbouw- zoekgebied grondwaterbescherming

Zienswijze	Indiener
De aanwijzing van grondwaterbeschermingsgebieden kan naar mening van indiener grote impact hebben op het agrarisch gebruik, bijvoorbeeld door beperkingen op bemesting, teelt of bouw. Indiener verzoekt dan ook om uiterste zorgvuldigheid te betrachten bij het aanwijzen of uitbreiden van grondwaterbeschermingszones. Indiener verzoekt om dit in het bijzonder alleen te doen bij onderbouwd risico of kwetsbaarheid, de effecten op agrarisch gebruik volledig worden meegenomen en volwaardig overleg en compensatie plaatsvinden met betrokken grondeigenaren c.q. grondgebruikers.	ZW-1411-10

Standpunt GS

In een grondwaterbeschermingsgebied gelden geen beperkingen voor bemesting of teelten ten opzichte van agrarische percelen buiten het grondwaterbeschermingsgebied. In een grondwaterbeschermingsgebied is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toegestaan mits voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in deze gebieden. De aanwijzing van grondwaterbeschermingsgebieden achten wij noodzakelijk om de openbare drinkwatervoorziening op de langere termijn te kunnen garanderen. Daarbij zijn we van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is en er dan ook compensatie van toepassing is. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het aanwijzen van zoekgebieden voor grondwaterbescherming innerlijk strijdig is toegelicht.	ZW-1469-33

Standpunt GS

Het doel van het zoekgebied, met een harde begrenzing, is om het gebied aan te geven waarbinnen in de toekomst mogelijk een drinkwaterwinning en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied komen te liggen. De eventuele begrenzing van het toekomstige grondwaterbeschermingsgebied is afhankelijk van de exacte locatie van de onttrekking en de hoeveelheid onttrokken grondwater. Beide zijn nu nog niet bekend. De komende twee jaar wordt nader onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de vele beperkingen van zijn bedrijfsvoering door het zoekgebied grondwaterbescherming	ZW-1078-10

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie.
Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Voor agrarisch gebruik betekent dit met name dat in een grondwaterbeschermingsgebied het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen is toegestaan als voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden. Ten aanzien van bemesting of beperking van teelten zijn er in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende regels ten opzichte van percelen buiten een grondwaterbeschermingsgebied. We zijn van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is en er dan ook geen sprake is van waardedaling van gronden. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

5.79 Water en landbouw- waterwingebied

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aan te geven waarom het perceel mu onderdeel uitmaakt van een gebied dat als nieuw waterwingebied wordt ingetekend terwijl sprake is van de beste löss grond uit de gehele omgeving.	ZW-1023-8
Indiener vraagt zich af waarom percelen in een nieuw waterwingebied worden geplaatst, gezien de kwaliteit van de löss grond.	ZW-1016-3

Standpunt GS

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn bedoeld om in de toekomst bij een stijgende drinkwatervraag mogelijkheden te hebben voor een nieuwe winlocatie. We willen voorkomen dat in het zoekgebied ontwikkelingen plaatsvinden die dat onmogelijk maken. Derhalve willen we geen zware milieubelastende activiteiten in het zoekgebied, zoals b.v. afvalverwerking of grootschalige opslag van gevaarlijke stoffen. Alleen als in de toekomst er daadwerkelijk een grondwaterwinning voor de drinkwatervoorziening komt zal er, afhankelijk van de plaats waar het water wordt onttrokken, een grondwaterbeschermingsgebied worden bepaald waarbinnen de betreffende

regels van toepassing zijn. Opgemerkt wordt dat percelen in een grondwaterbeschermingsgebied nog steeds landbouwkundig mogen worden gebruikt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

5.80 Waterbeschikbaarheid- hergebruik

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een toekomstbestendige landbouw en economie geen afwenteling op bodem- en oppervlaktewatersystemen mag betekenen, en vraagt om een duidelijke visie op het gebruik van proceswater, met nadruk op nagenoeg emissieloos en waterneutraal gebruik.	ZW-0242-61
Indiener merkt op bij paragraaf 4.1.3 en 4.1.4: Het onttrekken van grondwater leidt per definitie ook tot het lozen van water. Voorstel is dat de POVI onderstaande rangorde als uitgangspunt voor deze lozingen gebruikt: 1. Terugbrengen in de bodem, als dit niet mogelijk 2. Lozen op oppervlaktewater, als dit ook niet mogelijk 3. Lozen op de riolering	ZW-1204-79
Indiener verzoekt dat toekomstige nieuwbouwwijken in Limburg worden uitgerust met systemen waarbij toiletten worden doorgespoeld met opgevangen of ongezuiverd grondwater, wat aanpassing van bouwwetgeving vereist.	ZW-0923-27

Zienswijze
Indiener geeft aan dat door het meer vasthouden en minder onttrekken van water de waterbeschikbaarheid in Limburg vergroot wordt. Indiener vraagt in hoeverre dit wordt ingezet op het hergebruik van water.

Indiener					
ZW-0313-45	ZW-0166-52	ZW-0186-62	ZW-0224-56	ZW-0237-42	ZW-0240-47
ZW-0241-42	ZW-0242-51	ZW-0278-62	ZW-0317-62	ZW-1236-47	ZW-1473-42
ZW-1479-94					

Standpunt GS

In het kader van het convenant voldoende zoet water werken we aan de waterbeschikbaarheid. Daarbij kijken naar de mogelijkheden om het watergebruik te verminderen. Hoewel niet specifiek genoemd in de POVI kan hergebruik van water daar deel van uitmaken. Daarbij zijn meerder aandachtspunten zoals de kwaliteit van water en bodem en de gezondheid. In het Provinciaal waterprogramma zullen we daar aandacht aan besteden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

5.81 Waterbeschikbaarheid en energietransitie

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het stellen dat er beperkte mogelijkheden zijn voor onttrekken van koel- of proceswater voor de energietransitie uit de Maas, niet strookt met de tekst in het hoofdstuk energietransitie.

Indiener				
ZW-0166-55	ZW-0186-65	ZW-0224-59	ZW-0237-45	ZW-0240-50
ZW-0242-56	ZW-0317-65	ZW-1236-50	ZW-1473-45	ZW-1479-97
ZW-0278-65				

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de provincie om de waterbeperkingen, zoals seizoensgebonden fluctuaties en lage waterpeilen in de zomer, expliciet te integreren in de bredere discussie rond energietransitie en locatiekeuze. Dit moet in alle beleidsstukken worden meegenomen om rekening te houden met de complexe hydrologische realiteit van de Maas.	ZW-0188-30

Standpunt GS

De beschikbaarheid van water voor nieuwe grote watervragers is beperkt. Ook voor nieuwe energiedragers zoals waterstof geldt dit. In de paragraaf 9.5.7. over waterstof is in de tekst opgenomen dat de beschikbaarheid en bruikbaarheid van koel- en productiewater een aandachtspunt is. We voegen hier een verwijzing naar het hoofdstuk water aan toe.

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot een wijziging in de tekst van paragraaf 9.5.7. Hier wordt een verwijzing naar hoofdstuk 6 toegevoegd.

5.82 Waterkwaliteit- gemeenten lopen achter met KRW

Zienswijze	Indiener
Indiener beweert dat in het beleid volledig wordt voorbijgegaan aan de impact van rioolwateroverstorten, die bij neerslag direct lozen op regionale beken en een reële vervuiling veroorzaken.	ZW-0963-8

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van het punt over de impact van de gemeentelijke riool-overstorten die bij neerslag direct lozen op regionale beken en een reële vervuiling veroorzaken.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet aanpassing van de POVI maar is (wordt) opgepakt in (de actualisatie van) het provinciale waterprogramma (PWP) en het waterbeheerprogramma (WBP) van het waterschap Limburg.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat een recent geboden ondersteuning in de vorm van een projectleider KRW is bedoeld om de uitvoering van maatregelen te versnellen richting 2027. Indiener merkt op dat deze ondersteuning voor onze gemeente op dit moment nog niet tot versnelling leidt, aangezien de ecologische toets nog niet is afgerond. Pas daarna kunnen maatregelen worden geformuleerd en uitgevoerd. Indiener verzoekt de Provincie om te bevestigen of deze ondersteuning inderdaad ziet op de inzet van een projectleider KRW, of dat er nog andere vormen van ondersteuning beschikbaar zijn voor gemeenten	ZW-1199-84

Standpunt GS

Dank voor de inbreng over de stand van zaken betreffende de ecologische toetsing van oppervlaktewateren door het waterschap Limburg.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijke KRW opgave in meer vormen dan enkel de inzet van een projectleider KRW.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de paragrafen 6.5.1 'Waterkwaliteit en Kaderrichtlijn Water', 6.5.6 'Aanvalsplan Waterkwaliteit' en 6.5.7 'Doelverlaging KRW' wordt aangegeven dat in de komende periode alles op alles wordt gezet om eind 2027 de KRW doelstellingen zoveel mogelijk te behalen. Indiener constateert dat de Provincie hiervoor een aanvalsplan op heeft gezet, waar bij de Provincie zich met name richt op zaken die momenteel nog onvoldoende worden opgepakt. Aan bod komt o.a. "ondersteuning van gemeenten bij de aanpak van riooloverstorten".	ZW-0160-98 ZW-1199-77

Standpunt GS

Dank voor de heldere uiteenzetting.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijke KRW opgave middels de inzet van externe expertise.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen door gebrek aan personele capaciteit.	ZW-0160-99 ZW-1199-78

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van het achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijke KRW opgave middels de inzet van deskundige expertise.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen door het niet in eigendom hebben van voldoende eigen grond om maatregelen te treffen nabij de overstort, dan wel de tijd die nodig is om voldoende verhard oppervlak af te koppelen duurt veel langer dat de beschikbare tijd (eind 2027).	ZW-1199-83 ZW-0160-104

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijke KRW opgave middels de inzet van deskundige expertise.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen door onduidelijkheid over de ecologische toets. Indiener geeft aan dat de beleving was dat bij deze toets pragmatisch gekeken zou worden naar de plaatselijke ecologie in relatie tot de te nemen maatregelen. De ecologische toets lijkt volgens de indiener momenteel meer op een verzwaring van de te nemen maatregelen. Indiener vraagt of deze toets bindend is. Indiener heeft de KRW maatregelen, die we voor deze opgave hebben aangegeven, groene buffers en sanering van overstorten, uitgevoerd. Indiener stelt dat ze in die tijd nog geen ecologische toetsen	ZW-0160-101

hadden. Nu is de ecologische toets uitgevoerd en blijkt dat indiener hier nog een opgave heeft. Indiener vraagt wat de status van de ecologische toets is. Indiener vraagt op welke wijze de provincie hun in het proces van de KRW opgave kan ondersteunen?

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De ecologische toets is een methode die het Waterschap Limburg hanteert om de kwaliteit van het oppervlaktewater beter te kunnen bepalen en heeft een adviserende functie. Gemeenten hebben een eigen verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de oppervlaktewateren waarop geloosd wordt zo min mogelijk vervuild worden door overstorten uit het riool. De ecologische toets is daarbij een hulpmiddel om de mate van impact van overstorten op de waterkwaliteit te bepalen. De provincie Limburg ondersteunt de versnelling van de maatregelen door de inzet van deskundige expertise.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen door onduidelijkheid over de ecologische toets. Indiener geeft aan dat de verwachting was dat bij deze toets pragmatisch gekeken zou worden naar de plaatselijke ecologie in relatie tot de te nemen maatregelen. Indiener stelt dat in de praktijk deze toets lijkt te leiden tot zwaardere maatregelen dan eerder voorzien. Indiener vraagt zich af in hoeverre deze toets juridisch bindend is.	ZW-1199-80

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De ecologische toets is een methode die het Waterschap Limburg hanteert om de kwaliteit van het oppervlaktewater beter te kunnen bepalen en heeft een adviserende functie. Gemeenten hebben een eigen verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de oppervlaktewateren waarop geloosd wordt zo min mogelijk vervuild worden door overstorten uit het riool. De ecologische toets is daarbij een hulpmiddel om de mate van impact van overstorten op de waterkwaliteit te bepalen.. De provincie Limburg ondersteunt de versnelling van de maatregelen door de inzet van deskundige expertise.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen, omdat de prioriteit bij gemeenten momenteel ligt bij het voorkomen en beperken van wateroverlast	ZW-0160-100 ZW-1199-79

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave enkel middels de inzet van deskundige expertise. Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen, omdat de tekeningen die gebruikt worden bij de KRW doelstellingen door Provincie / Waterschap enkele jaren geleden aangepast zijn waardoor diverse beken van "ecologisch waardevol" naar "ecologisch zeer waardevol" zijn opgeschaald, waardoor de spelregels aan het einde van de looptijd zijn verzwaard en leiden tot meer / ingrijpendere maatregelen.	ZW-0160-103

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise. Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen, omdat door een gebrek aan personele capaciteit bij WL (ecologen) de doorlooptijd voor een ecologische toets erg lang is. Hierdoor vertraagt het opstellen van een BRP / SSW.	ZW-0160-102 ZW-1199-81

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise.
Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen, omdat wijzigingen in de ecologische waardering van beken (van 'ecologisch waardevol' naar 'ecologisch zeer waardevol') in de afgelopen jaren hebben geleid tot verzwaarde eisen aan het einde van de planperiode, met aanzienlijke gevolgen voor de scope en intensiteit van maatregelen.	ZW-1199-82

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise. Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt op welke wijze de Provincie gemeenten kan ondersteunen bij het behalen van de KRW doelstellingen.	ZW-0160-105

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de ondersteuningsvraag bij het behalen van de KRW doelstellingen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise.

5.83 Waterkwaliteit- KWR

Zienswijze	Indiener
De indiener dringt aan op een handhaafbare resultaatsverplichting met sanctiemogelijkheden, inzake het behalen van de KRW-doelstellingen.	ZW-0098-3

Standpunt GS

De verplichting om invulling te geven aan de in en op grond van de KRW gestelde doelen is vastgelegd in de KRW en de nationale wetgeving (omgevingswet en Besluit kwaliteit leefomgeving) waarin de KRW is geïmplementeerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ruimtelijk instrumentarium KRW niet afhankelijk moet zijn van geld en landbouwperspectief.	ZW-1035-24

Standpunt GS

De overheid moet bij de inzet van instrumenten altijd de afweging te maken tussen het gediende belang en de belangen die worden geraakt. Indien bedoelde inzet leidt tof schade aan belangen, moet worden bezien of deze schade kan worden voorkomen dan wel gemitigeerd of gecompenseerd moet worden. In dat verband achten wij het noodzakelijk om beschikbare middelen en landbouwperspectief mee te wegen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ruimtelijk instrumentarium KRW niet afhankelijk moet zijn van geld en landbouwperspectief.	ZW-1035-24
Indiener vindt het onjuist dat inzet op waterkwaliteit afhankelijk wordt gemaakt van beschikbare middelen en landbouwperspectief, terwijl de KRW-doelstellingen centraal moeten staan.	ZW-0224-150

Standpunt GS

De overheid moet bij de inzet van instrumenten altijd de afweging te maken tussen het gediende belang en de belangen die worden geraakt. Indien bedoelde inzet leidt tof schade aan belangen, moet worden bezien of deze schade kan worden voorkomen dan wel gemitigeerd of gecompenseerd moet worden. In dat verband achten wij het noodzakelijk om beschikbare middelen en landbouwperspectief mee te wegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in paragraaf 6.3.6 toe te lichten hoe omgegaan wordt met de deadline van KRW versus nog op te starten onderzoeken en gebiedsprocessen.	ZW-1204-133

Standpunt GS

Het is evident dat nieuwe maatregelen, die voortvloeien uit recent uitgevoerde of nog lopende onderzoeken, niet allemaal in 2027 afgerond zullen kunnen worden. Hoe wij hiermee omgaan in relatie tot de verantwoording van het KRW-doelbereik in 2027 en de opgave voor de jaren daarna zullen wij uitwerken in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de stappen om te voldoen aan KRW-opgaven en of aandachtspunten vanuit de Visie beekdalontwikkeling waterschap Limburg voldoende zijn opgenomen voor de verbetering van de ecologische toestand van de Loobeek.	ZW-1156-3

Standpunt GS

Beekherstel geldt als KRW-maatregel voor de Loobeek., nodig om aan de ecologische doelen voor deze beek te voldoen. Onze beleidsambitie is het om te komen tot watersysteemherstel, waarmee de integrale wateropgave voor een belangrijk deel kan worden ingevuld en waarvoor een beekdalbrede aanpak een perspectiefvol instrument is. Deze laatste aanpak zien wij niet als KRW-opgave voor 2027 en zal tijd en middelen vergen. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij bezien bij welke beken een dergelijke aanpak in de planperiode mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om erkenning van het technische, gemengde karakter van de Raam en Tungelroyse Beek, deze te classificeren als sterk gewijzigd waterlichaam binnen de KRW, realistische doelen te stellen en de feitelijke vervuilingsbronnen te betrekken bij de beoordeling en eventuele maatregelen.	ZW-0899-7

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij, waar nodig, doelen, maatregelen en status van waterlichamen (aangewezen beken) actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor meer bevoegdheden voor waterschappen, zodat ze het lozen van microplastics in de Maas kunnen verbieden.	ZW-0135-10

Standpunt GS

De bevoegdheden van het waterschap zijn in nationale wetgeving vastgelegd. Hieraan kunnen wij in de POVI geen wijziging brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat er regionale coördinatie vanuit de Provincie is voor de Kaderrichtlijn Water, samen met Waterschap Limburg.	ZW-1204-28

Standpunt GS

Hoe wij invulling geven aan de KRW is verwoord in de POVI en nader uitgewerkt in het Provinciaal Waterprogramma. Daarbij werken wij enerzijds nauw samen met onze partners zoals het waterschap en dit zetten wij graag ook in de komende jaren verder. Anderzijds spreken wij partijen aan op hun verantwoordelijkheden die zij hebben voor de uitvoering van de KRW.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Wat is de KRW-status van de Raam en Tungelroyse Beek en wordt hun technische karakter erkend?	ZW-0899-20

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 is de Tungeslroyse beek als sterk veranderd aangemerkt. De Raam is geen voor de KRW aangewezen beek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener zou (als voorbeeld) willen zien dat bij een ondezoek naar wateroverlast bij watermolens ook de impact op de KRW-opgave wordt benoemd.	ZW-1204-31

Standpunt GS

In bedoeld onderzoek wordt met het waterschap niet alleen naar het aspect waterkwaliteit maar ook naar waterkwaliteit en KRW gekeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
mbt 6.1.1 daar staat opgenomen dat: Ten tweede om te voorkomen dat de KRW-doelen niet gehaald zullen worden en we hier de negatieve gevolgen van gaan ondervinden. Opmerking indiener; Waaruit blijkt dat we de KRW niet gaan halen. Hier is de stelling dat wordt voorkomen dat we ze niet gaan halen. Dit is onjuist en dient aangepast te worden.	ZW-1242-22 ZW-1242-26

Standpunt GS

Uit de voortgang van maatregelen, nodig om aan de KRW-doelen te voldoen, blijkt dat er nog een stevig aantal maatregelen nog niet is uitgevoerd of waarvan de uitvoering nog niet is afgerond. Daarmee is het onwaarschijnlijk dat alle nodige maatregelen tijdig, in 2027, zullen zijn gerealiseerd., ook niet als, zoals in de POVI is beschreven, extra energie is en wordt gezet op de uitvoering in de laatste jaren tot en met 2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Uit de POVI is te herleiden dat er bufferzones komen van bijvoorbeeld 100 tot 250 meter waarbij het landgebruik beperkt wordt rondom beken en rivieren met als doel uitspoeling van nutriënten te beperken. Indiener geeft aan dat dit inkomstenderving van gewasen en waardedaling van de landerijen tot gevolg heeft. Indiener vindt dat hier een vergoeding tegenover hoort te staan.	ZW-1177-23

Standpunt GS

In beekdalen gelegen in de groen-blauwe landbouwzone willen wij een watervriendelijke landbouw stimuleren. Zoals in de POVI vermeld is de inzet van (dwingend) instrumentarium pas aan de orde als voldoende middelen beschikbaar zijn en er een landbouwperspectief kan worden geboden. Wij zullen daarom zeker rekening houden met inkomstenderving en waardedaling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.84 Waterkwaliteit- riooloverstorten

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht en realisme voor de zeer grote (financiele en ruimtelijke) opgave bij gemeente(n) t.a.v. de overstorten, gezien het toenemen van de klimaatextremen in combinatie met de aanwezigheid van vele kwetsbare watergangen in één gebied. Provincie Limburg stelt namelijk dat ter voorkoming van wateroverlast in de bebouwde gebieden de gemeentelijke rioleringssystemen op orde dienen te zijn en dat het voor de waterkwaliteit van de beken belangrijk is dat er zo min mogelijke gebruik wordt gemaakt van riooloverstorten op de kwetsbare watergangen. Gemeenten zetten zich in om wateroverlast in de bebouwde gebieden te beperken/verminderen. Het 'voorkomen van wateroverlast' is geen juiste omschrijving. Op meerdere plekken wordt bovendien water- (en modder) overlast veroorzaakt door zowel afstroming uit stedelijk alsook landelijk gebied.	ZW-0207-64 ZW-0238-54 ZW-0253-68 ZW-0314-54 ZW-1127-86

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van het standpunt over de aanpak van de gemeentelijke riool-overstorten in het kader van de Kaderrichtlijn Water opgave.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise. Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033. Ten aanzien van wateroverlast is hier bedoeld de wateroverlast vanuit het riool, niet de wateroverlast vanuit het regionaal watersysteem of van hellingen afstromend hemelwater.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de beperkingen die worden opgelegd in overgangs- en extensiveringsgebieden. indiener geeft aan dat zijn gronden in deze gebieden zorgvuldig worden beheerd en voldoen aan strenge normen voor uitspoeling van nitraat naar grondwater en watergangen. Indiener wijst op onderzoek van Wageningen die dat bevestigd (rapport 3275). Indiener wijst op de strenge restricties versus de vele riooloverstorten.	ZW-0775-5

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van het standpunt over de beperkingen die worden opgelegd in overgangs- en extensiveringsgebieden, het zorgvuldige beheer en het voldoen aan de strenge normen voor uitspoeling van nitraat naar grondwater en watergangen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI.

5.85 Waterkwantiteit- bijdrage landbouw

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat alternatieve methoden voor de waterbeschikbaarheid, zoals het vullen van buffers, niet zijn benoemd in de POVI.	ZW-1385-8

Standpunt GS

In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn. Provincie Limburg heeft als ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten. De invulling van deze ambitie vindt plaats, samen met onze waterpartners, in het traject van ons Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in 2024 is geïnvesteerd in peilgestuurde drainage voor duurzaam waterbeheer en wil daarmee onderstrepen dat de indiener actief meewerkt aan duurzaam landbouwgebruik en waterbeheer.	ZW-0729-4

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid door de indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het vasthouden van voldoende water tijdens extremere omstandigheden en langdurige droogtes onmogelijk is.	ZW-0801-2

Standpunt GS

Het vasthouden van water tijdens langdurige droogte is zeer lastig als er geen neerslag valt. Wij willen daarom meer water vasthouden in periodes waarin er wel neerslag valt. Meer water vasthouden betekent een grotere voorraad van water om langer bestand te zijn tegen droogte. In het Provinciaal Waterprogramma geven wij verder invulling aan het vasthouden van water.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie agrariërs te compenseren voor mogelijke schade die ontstaat als gevolg van peilaanpassingen.	ZW-1474-4

Standpunt GS

Wij erkennen dat schade voor agrariërs als gevolg van peilaanpassingen niet wenselijk is. Wij willen ook zorgen voor voldoende beschikbaar water in Limburg voor alle functies die water nodig hebben. Dat betekent onder andere dat we hogere grondwaterstanden willen realiseren. In het Provinciaal Waterprogramma en het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater zullen wij, samen met onze waterpartners, invulling geven hoe wij omgaan met peilaanpassingen en grondwaterstandverhogingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om agrarische ondernemers en cooperaties te betrekken bij de uitwerking van peilbeheerplannen	ZW-1474-3

Standpunt GS

De uitwerking van peilbeheerplannen is een verantwoordelijkheid van Waterschap Limburg. Wij stellen de kaders op waarbinnen Waterschap Limburg kan opereren met betrekking tot peilen. In het Provinciaal Waterprogramma zullen wij invulling geven aan deze kaders. Tegelijkertijd willen wij, samen met onze waterpartners, waaronder ook de LLTB, de waterbeschikbaarheid vergroten middels het Convenant Voldoende Zoetwater. Een van de uitgangspunten daarbij is dat er in gezamenlijkheid gekeken wordt hoe de waterbeschikbaarheid vergroot kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om alternatieve methoden voor waterbeschikbaarheid te benoemen, zoals waterbuffers vullen in natte perioden.	ZW-1371-7
Indiener verzoekt om de mogelijkheden om als agrarische sector bij te dragen aan de ambitie waterbeschikbaarheid en alternatieve methoden als waterbuffers vullen in natte perioden ten behoeve vanberegening/druppelirrigatie en aanvoer van water uit overige gebieden, te noemen in de POVI.	ZW-1159-16 ZW-1213-27

Standpunt GS

In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn. Provincie Limburg heeft als ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten. De invulling van deze ambitie vindt plaats,

samen met onze waterpartners, in het traject van ons Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de waarde van de agrarische sector voor waterbeheer en infiltratie expliciet te benoemen	ZW-0936-5

Standpunt GS

In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn. Wij onderkennen dat verschillende sectoren een rol hebben in het waterbeheer en infiltratie. Het benoemen van de waarde van verschillende sectoren voor waterbeheer en infiltratie en welke sectoren dat zjin is niet doenlijk en valt niet binnen hetgeen wij beogen met de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om ecologie en landbouw in samenhang te wegen en in de Omgevingsvisie te formuleren dat maatregelen tegen verdroging gebiedsspecifiek en evidence-based zullen zijn. Hierbij vraagt de indiener om expliciet te benoemen dat men eerst inzet op win-win maatregelen (zoals bodemverbetering, waterconservering, slimme technologie) en dat pas bij gebleken noodzaak harde verboden volgen.	ZW-1253-44

Standpunt GS

Wij hechten belang aan een goede onderbouwing en gebiedsspecifieke inpassing van maatregelen, waarbij de belangen van partijen en sectoren goed worden afgewogen. Maatregelen die op meerdere aspecten positieve gevolgen hebben, de win-win-maatregelen die de indiener noemt, zijn daarbij gewenst. Wij zullen uiteraard zorgvuldig omgaan met eventuele onttrekkingsverboden. We onderkennen het nut van beregening evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het Provinciaal Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. In het kader van het Convenant Voldoende Zoetwater hebben wij de ambitie om de totale watervraag te verminderen met circa 20%. Wij willen samen met onze waterpartners nadere invulling geven aan deze ambitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.86 Waterkwantiteit- convenant zoetwater

Zienswijze	Indiener
In de ambitie waterbeschikbaarheid (6.3.3) wordt aangegeven de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm te verhogen. Indiener verzoekt om in kaart te brengen wat de gevolgen hiervan zijn voor de teelt van de huidige gewassen op zijn bedrijf, de economische impact te kwantificeren en bij invoering van deze maatregelen ook deze inkomens en vermogensschade te compenseren.	ZW-0548-6
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.3 op: Het is onduidelijk om welke grondwaterstanden het hier gaat. Gaat het om GVG, GLG, GHG, actuele grondwaterstand? Geef ook aan hoe bepaald wordt welke verhoging waar en hoe gerealiseerd zou kunnen worden.	ZW-1204-128
Indiener stelt dat de voorgestelde peilopzet (10–50 cm verhoging) tot langdurig natte percelen leidt waardoor teelten onmogelijk worden en verzoekt om effectinschatting per gebied en borging van compensatie.	ZW-0450-5

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een systeem met grondwaterstanden die in 2050 10 tot 50 centimeter hoger liggen dan nu. Deze verhoging is een bandbreedte die concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. Lokaal wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik.
Een gebiedsspecifieke uitwerking valt buiten de reikwijdte van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de ambitie waterbeschikbaarheid (6.3.3) wordt gesteld dat er een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen van grondwater moet plaatsvinden. Indiener verzoekt om in kaart te brengen wat de gevolgen daarvan zijn voor de teelt van de huidige gewassen op zijn bedrijf, de economische impact te kwantificeren en bij invoering van deze maatregelen ook deze inkomens en vermogensschade te compenseren.	ZW-0548-7
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.3 op: "… een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen" moet zijn "… een reductie van de watervraag van 20%".	ZW-1204-129
Indiener merkt op dat in § 6.3.4 over het Convenant voldoende water wordt gesteld dat er een ambitie is gesteld voor een ‘reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg’. Dit is onjuist. De ambitie is gesteld op de ‘reductie van 20% van de totale watervraag in Limburg’. Bij een reductie op de watervraag wordt het waterverbruik verminderd, maar is er nog ruimte voor sociaaleconomische groei. Indiener verzoekt om de tekst aan te passen naar de vastgestelde ambitie.	ZW-1369-46

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een vermindering van de watervraag in 2050 van circa twintig procent. Met de inspanning van alle gebruikers om hun gebruik te verminderen, willen we deze twintig procent realiseren. Het betreft geen absoluut doel waarop individuele gebruikers op kunnen worden afgerekend. Het gaat erom dat iedereen zuiniger met onze grondwatervoorraden omgaat.

Voorstel aan PS

Hoofdstuk 6, paragraaf 6.3.3 Ambitie Waterbeschikbaarheid
Zin: Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen ……
Wijziging in: Daarnaast willen we een reductie van circa 20% op de totale watervraag …..

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.3 op: naast meer vast en minder onttrekken is herstel van de natuurlijke werking van het systeem nodig.	ZW-1204-120

Standpunt GS

Het beter en langer vasthouden van water en het minder onttrekken van water heeft o.a. tot doel om de natuurlijke werking van het systeem te herstellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.3 op dat er kaarten bestaan waarin is aangegeven wat de grondwaterstandsverandering kan zijn als bepaalde inrichtingen worden gerealiseerd.	ZW-1204-130

Standpunt GS

In de POVI zijn deze kaarten niet opgenomen. Derhalve betreft deze inspraakreactie niet de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.3 op: Voldoende water voor alle functies als doel is misschien te hoog gegrepen. Het kan wel een ambitie zijn. Wees duidelijk in het verschil tussen doel en ambitie.	ZW-1204-127

Standpunt GS

Of we uiteindelijk voldoende water hebben voor alle functies is mede afhankelijk van externe factoren, zoals klimaatverandering, waar we geen invloed op hebben. De term ambitie sluit hier

inderdaad beter bij aan.

Voorstel aan PS

Hoofdstuk 6, paragraaf 6.3.3 Ambitie Waterbeschikbaarheid Zin: Het doel is om …..

wijzigingen in:

De ambitie is om …..

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de ambities van het convenant zoetwater te generiek zijn omschreven; er is behoefte aan een zorgvuldig, gebiedsgericht proces waarin lokale omstandigheden voldoende worden meegenomen.	ZW-0319-38

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een klimaat robuust watersysteem, dat concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. Lokaal wordt gebiedsgericht bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft dat de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm verhoogd worden, waarbij lokaal moet worden bekeken wat mogelijk en wat nodig is voor het bereiken van de doelen.	ZW-1204-59

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een systeem met grondwaterstanden die in 2050 10 tot 50 centimeter hoger liggen dan nu. Deze verhoging is een bandbreedte die concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. Lokaal wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de beoogde reductie van het totaal aan onttrekkingen in Limburg met 20%.	ZW-1204-61

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een vermindering van de watervraag in 2050 van circa twintig procent. Met de inspanning van alle gebruikers om hun gebruik te verminderen, willen we deze twintig procent realiseren. Het betreft geen absoluut doel waarop individuele gebruikers op kunnen worden afgerekend.
Het gaat erom dat iedereen zuiniger met onze grondwatervoorraden omgaat.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het vergroten van waterbeschikbaarheid nauw samenhangt met grondwateroverlast, en een goed afgestemd convenant zoetwater is van groot belang. Op dit moment zet het proces om te komen tot het convenant zoetwater te zwaar in op het aanleveren van maatregelen door individuele partners. Hierdoor worden de lokale omstandigheden uit het oog verloren of niet voldoende integraal beschouwd (bijvoorbeeld d.m.v. gebiedsprocessen).	ZW-0238-58 ZW-0253-72 ZW-0271-58 ZW-0314-58

Standpunt GS
Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een klimaat robuust systeem. Lokaal wordt gebiedsgericht bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen voor het vergroten van de waterbeschikbaarheid, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. In het Convenant wordt opgenomen dat alle partijen, die ondertekenen, goed in staat zijn om afzonderlijke, uitvoerbare maatregelen te treffen, maar dat de gezamenlijke opgave op gebiedsniveau nog onvoldoende van de grond komt. Iedere partij heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid en ook een gedeelde verantwoordelijkheid.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in paragraaf 6.3.3 aan te geven hoe de beoogde reductie van onttrekkingen gaat plaatsvinden.	ZW-1204-126

Standpunt GS
Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een vermindering van de watervraag in 2050 van circa twintig procent. Met de inspanning van alle gebruikers om hun gebruik te verminderen, willen we deze twintig procent realiseren. Het betreft geen absoluut doel waarop individuele gebruikers op kunnen worden afgerekend. Het gaat erom dat iedereen zuiniger met onze grondwatervoorraden omgaat. Een gebiedsspecifieke uitwerking valt buiten de reikwijdte van de POVI.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.87 Waterkwantiteit- peilbeheer tbv landbouw

Zienswijze
Indiener benadrukt het belang voor agrariërs dat de watersystemen (Maas, regionale wateren en grondwater) worden voorbereid en aangepast op het veranderende weer. Daarbij moet rekening worden gehouden met de zeer zwaarwegende belangen die de landbouw heeft m.b.t. het watersysteem. Inzet moet zijn aanpassing van peilen aan de voor de landbouw en de natuur meest ideale situatie zonder dat agrariërs in de problemen komen als gevolg van wijzigingen van de peilen. Indiener mist in de ontwerp POVI een zorgvuldige gebiedsgerichte en locatiegerichte aanpak om het watersysteem toekomstbestendig te maken.

Indiener				
ZW-0712-11	ZW-0727-11	ZW-0731-11	ZW-0751-11	ZW-0752-11
ZW-0755-11	ZW-0756-11	ZW-0758-11	ZW-0759-11	ZW-0760-11
ZW-0817-11	ZW-0829-11	ZW-0861-11	ZW-0863-11	ZW-0864-11
ZW-0887-11	ZW-0964-11	ZW-0965-11	ZW-0968-11	ZW-0969-11
ZW-0970-11	ZW-0971-11	ZW-1015-11	ZW-1019-11	ZW-1021-11
ZW-1024-11	ZW-1026-11	ZW-1028-12	ZW-1030-12	ZW-1031-11
ZW-1032-11	ZW-1034-11	ZW-1068-11	ZW-1123-11	ZW-1124-11
ZW-1138-11	ZW-1256-11	ZW-1333-13	ZW-1354-11	ZW-1373-11
ZW-1431-11	ZW-1468-11			

Standpunt GS

Het is een feit dat verschillende functies, ook de landbouw, afhankelijk zijn van het watersysteem, dat enerzijds de gebruiksfuncties zoveel mogelijk moet kunnen voorzien van voldoende schoon water. Anderzijds moet schade als gevolg van een teveel aan water -overstromingen en (grond)wateroverlast- zoveel mogelijk worden voorkomen. Evident is dat met een toename van weersextremen deze opgaven in omvang toenemen. Het is aan de bij het waterbeheer betrokken overheden om aan deze opgaven zo goed mogelijk invulling te geven waarbij een afweging moet worden gemaakt tussen de belangen van verschillend gebruiksfuncties die soms tegenstrijdig zijn. In de POVI, als strategisch kader voor het ruimtegebruik in Limburg, geven wij hoofdrichtingen aan die in diverse documenten, zoals het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033, en instrumenten, zoals het Limburgs Offensief Stikstof, zullen worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verhoging van de grondwaterstand zeer onwenselijk is omdat het hun teeltmogelijkheden beperkt.	ZW-1176-3
Indiener heeft een gemengd agrarisch bedrijf aan de rand van de Mariapeel gelegen in de blauw-groenzone (groenblauwe landbouwzone?) en pacht verschillende pacht- en ruilgronden. Indiener stelt dat de blauw -groene mantel nog vele malen groter gaat worden, zelfs zo dat het de gehele	ZW-0871-1

bufferzone (hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur?) betreft. Indiener ervaart al tientallen jaren waterschade waardoor teelten mislukken en opbrengsten niet gerealiseerd worden. Ook schade aan woningen en gebouwen zijn in het gebied Dorperpeelweg tegen de Mariapeel direct het gevolg van de beheersmaatregelen die in het verleden in de Maria/Deurneschepeel zijn uitgevoerd. De Peel lekt en bij iedere uitbreiding van natte natuur of bij iedere cm peilverhoging in deze natuur krijgt indiener steeds meer kwel en grondwater op en onder de percelen. Indiener is al meer dan 10 jaar hierover bezig met overheden. Indiener wil geen peilopzettingen maar juist verlaging naar het niveau zoals is afgesproken maar dat nu ook al niet gehaald kan worden in het gebied. Indiener stelt dat de teelten niet op het juiste moment voldoende beregend en bemest kunnen worden wat leidt tot verlies aan opbrengst.	
Indiener protesteert tegen het verhogen van de grondwaterstand vanwege problemen die dit veroorzaakt bij het oogsten, zaaien en inplanten.	ZW-1111-3
Indiener schat in dat een wijziging van het waterpeil onverwachte gevolgen kan hebben voor een gebied en stelt het op prijs om zorgvuldig geïnformeerd te worden over de uitvoering van werkzaamheden in het veld om de peilen te wijzigen.	ZW-0866-14 ZW-0875-14
Indiener stelt dat verhoging van grondwaterstanden zal leiden tot vernatting en vertrapping van het grasland waardoor de paarden niet meer buiten kunnen zijn. Indiener geeft aan dat er daarnaast fors geïnvesteerd is in zogenaamde eb- en vloedsystemen van de rijbakken en een aantal paddocks voor een optimale conditie van de toplaag van de bodem qua berijdbaarheid, grip van de dieren en vochtgehalte zodat er geen stofwolken ontstaan. Verhoging van de grondwaterstanden zal er volgens de indiener toe gaan leiden dat de werking van de eb- en vloedsystemen wordt ondermijnd aangezien deze systemen het overtollige water niet meer kunnen afvoeren van de locatie door de hogere grondwaterstanden in de aanwezige sloten. Indiener stelt dat dit zeker zal leiden tot hoefproblemen bij de paarden door het te hoge vochtgehalte van de bodem als gevolg van de verhoogde grondwaterstanden.	ZW-0954-8
Indiener verzoekt om maatregelen in het veld zodat het voor hem mogelijk wordt zelf (enige) invloed uit te oefenen op het waterpeil.	ZW-0866-15 ZW-0875-15
Indiener verzoekt om meer duidelijkheid in de POVI ten aanzien van een zorgvuldige gebiedsgerichte en locatiegerichte aanpak om systemen te realiseren die de peilen aanpassen aan de voor de landbouw en de natuur meest ideale situatie zonder dat agrariërs in de problemen komen als gevolg van wijzigingen van de peilen.	ZW-0866-12 ZW-0875-12
Indiener vraagt aandacht voor de gevolgen van het verhogen van de waterpeilen voor de landbouw en wil graag, op het moment dat een voornemen bestaat om maatregelen met betrekking tot wijziging van het waterpeil uit te voeren, daar zorgvuldig in gekend worden.	ZW-0866-13 ZW-0875-13

Zienswijze

Indiener vraagt om voorgenomen verhogingen van het waterpeil zorgvuldig voor te bereiden en af te stemmen met het Waterschap, om de gevolgen voor de landbouw – ook onverwachte – goed in beeld te brengen. In dat verband wordt erop gewezen dat het verhogen van grondwaterstanden met 10 tot 50 centimeter zeer vergaande gevolgen kan hebben, zeker wanneer het om laaggelegen percelen gaat of wanneer sprake is van een specifieke structuur van de bodem met ondoorlatende lagen.

Indiener				
ZW-0712-12	ZW-0727-12	ZW-0731-12	ZW-0751-12	ZW-0752-12
ZW-0755-12	ZW-0756-12	ZW-0758-12	ZW-0759-12	ZW-0760-12
ZW-0817-12	ZW-0829-12	ZW-0861-12	ZW-0863-12	ZW-0864-12
ZW-0887-12	ZW-0965-12	ZW-0968-12	ZW-0969-12	ZW-0971-12
ZW-1015-12	ZW-1019-12	ZW-1021-12	ZW-1022-12	ZW-1024-12
ZW-1026-12	ZW-1028-13	ZW-1030-13	ZW-1031-12	ZW-1032-12
ZW-1034-12	ZW-1068-12	ZW-1109-12	ZW-1123-12	ZW-1124-12
ZW-1138-12	ZW-1256-12	ZW-1333-14	ZW-1354-12	ZW-1373-12
ZW-1431-12	ZW-1468-12			

Standpunt GS

De POVI is een strategisch plan waarin wij de ontwikkeling van de ruimtelijke inrichting op hoofdlijnen geven. De realisatie hiervan vergt nadere uitwerking en besluiten, in samenwerking met het waterschap aks waterbeheerder. Daarbij zal rekening worden gehouden met de locatie specifieke omstandigheden en de belangen die door grondwaterstandverhoging worden geraakt. Belanghebbenden, waaronder grondgebruikers, dienen daarbij betrokken te worden. Uitgangspunt is dat daarbij dat schade zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Indien toch schade ontstaat kan beroep worden gedaan op vergoeding daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de huidige situatie vast te leggen (een 0-meting) om de effecten van grondgebruik (gedifferentieerd in de diverse teelten), grondwaterstanden etc. in kaart te kunnen brengen.	ZW-1159-19

Standpunt GS

Bij het ophogen van grondwaterpeilen is het in het algemeen gebruikelijk en vaak zelfs een voorwaarde dat er een nulmeting is omdat peilverhoging invloed heeft op de omgeving en kan leiden tot ongewenste effecten of schade voor gebruiksfuncties. Peilverhoging is doorgaans vergunningplichtig op grond van de Omgevingswet. Bij deze vergunning worden in de regel voorwaarden omtrent nulmeting worden gesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om nadere toelichting in de omgevingsvisie over hoe bedrijven gecompenseerd worden die hinder of bedrijfsschade ondervinden van de peilopzet.	ZW-1176-2
Op diverse plekken in het POVI wordt gesproken over verhogen van de grondwaterstanden. De percelen van indiener worden als bouwland gebruikt. Door het vernatten van de percelen en ze daarmee ongeschikt maken voor het huidige gebruik wordt indiener onevenredig zwaar benadeeld en verslechterd de concurrentiepositie van het bedrijf. Indiener verzoekt om in de omgevingsvisie toe te lichten hoe bedrijven hiervoor worden gecompenseerd.	ZW-0611-4

Standpunt GS

De POVI bevat het strategisch beleid voor de ruimtelijke inrichting van de provincie. Realisatie daarvan vereist nog te nemen concrete besluiten. Uitgangspunt daarbij is dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Indien toch schade ontstaat kan een beroep tot schadevergoeding worden ingediend. De procedure daarvoor zal in betreffende besluiten duidelijk worden gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.88 Waterkwantiteit- sponswerking en infiltratie

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.3 op dat duidelijk moet zijn dat herstel van de sponswerking van het landschap ook geldt voor stedelijk gebied en verzoekt daarom de term "Sponswerking landschap" te wijzigen in "sponswerking bodem".	ZW-1204-105

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u aangeleverd zijn. Deze wordt verwerkt in de ontwerptekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Het zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de tekst onder paragraaf 6.1.3, waarbij 'sponswerking landschap' herschreven wordt naar 'sponswerking bodem en landschap'.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.3 op: Sponswerking niet alleen verbeteren door herstel beekdalen en natte laagten, maar ook door in omgevingsgericht water boerenstuwtjes te plaatsen/ af te dammen.	ZW-1204-104

Indiener merkt op bij paragraaf 2.5.4: De sponswerking moet niet alleen in het licht bezien worden van het bergen bij te veel regen. Het principe is de druppel moet infiltreren waar hij valt. Is ook een belangrijk aspect bij droogte voor aanvulling van het grondwater	ZW-1204-72

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.3.4: water vasthouden dient ook te gebeuren in het primair landbouwgebied en in het Limburgs natuurnetwerk. Zie ook paragraaf 6.8.	ZW-1204-132

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid. In paragraaf 6.3.4 wordt de voorkeur gegeven aan de groenblauwe landbouwzone en grondwaterbeschermingsgebieden om water vast te houden. Dit betekent niet dat geen water wordt vastgehouden in de primaire landbouwzone en het Limburgs natuurnetwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor in paragraaf 2.5.3 de zin "… en een spons die ruimte biedt om water te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte." te wijzigen in: "… en een spons die ruimte biedt om water vast te houden (infiltreren), te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte."	ZW-1204-70

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u aangeleverd zijn. Deze wordt verwerkt in de ontwerptekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Het zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de tekst uit de ontwerp POVI. Bij paragraaf 2.5.3 wordt de volgende zin aangepast:

"… en een spons die ruimte biedt om water te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte."

Naar

: "… en een spons die ruimte biedt om water vast te houden (infiltreren), te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte."

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in paragraaf 6.3.2 om ruimte om water te infiltreren niet alleen t zoeken in Natte Laagten, Beekdalen en Overgangsgebieden, maar ook in Primair landbouwgebied en Limburgs natuurnetwerk.	ZW-1204-123

Standpunt GS

Dank voor dit zienswijzepunt. De tekst sluit primair landbouwgebied en Limburgs natuurnetwerk niet uit voor infiltreren van water in de bodem en wordt om die reden niet aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst er op bij paragraaf 6.3.8 en 6.3.9 dat het overal belangrijk is om hemelwater binnen het plangebied te houden. Dit is niet alleen belang voor het plangebied zelf, maar voorkomt ook afwenteling van (schoon) hemelwater naar RWZI of het oppervlaktewatersysteem.	ZW-1204-139

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid. Ons inziens wordt het belang van water vasthouden en infiltreren in het plangebied voldoende geborgd in de concepttekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.89 Wateroverlast- beperkingen landbouw

Zienswijze	Indiener
indiener geeft aan dat hij al veel doet om wateroverlast te voorkomen, en is daarom niet akkoord met extra regels en maatregelen om hellingen anders in te richten.	ZW-1358-26

Standpunt GS

Zoals aangegeven in de ontwerp-POVI willen we op de hellingen een landbouw en grondgebruik stimuleren die de afstroming verminderen. In de provinciale omgevingsverordening zal daarom voor ruimtelijke plannen op de hellingen in de Groenblauwe landbouwzone een motivatie- en compensatieplicht gelden voor de waarden van water, remmen van afstroming en waterberging. Deze verordening werkt niet rechtstreeks door naar burgers maar via vergunningverlening door de gemeente. Indien u in uw eventuele plannen aan de gemeente kunt aangeven hoe u rekening

houdt met het verminderen van afstroming dan zal dit waarschijnlijk voldoende zijn en zullen hiervoor door de gemeente geen verdere verplichtingen aan u worden opgelegd.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indieners verzoeken om bescherming van inundatie van beekwater in het gebied van indieners, ter voorkoming van vervuiling van hun gronden alsmede de verdere omgeving en het plangebied van de her in te richten beken en dit vast te leggen in de povi.	ZW-1356-4

Standpunt GS
De bescherming tegen wateroverlast veroorzaakt door overstroming van het regionaal watersysteem is beschreven in paragraaf 6.4.3. Daar staat o.a. dat Waterschap Limburg knelpunten waar niet aan de normering voor wateroverlast wordt voldaan aanpakt. Er ligt namelijk een inspanningsverplichting bij het Waterschap om dergelijke knelpunten op te lossen. Impliciet betekent dit dat grondeigenaren zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkómen van wateroverlast in situaties waarbij er geen sprake is van een dergelijk knelpunt. Niettemin wordt bij andersoortige knelpunten (zoals bijvoorbeeld in het "overstromingskansgebied A", waar geen normering is) op verzoek van de eigenaar of belanghebbende door het waterschap meegedacht hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken), adviseren welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen, en soms kan meegekoppeld worden met bijvoorbeeld beekherstelprojecten van het waterschap.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.90 Wateroverlast- lokale zaken

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de afwatering via de Langstraatlossing regelmatig problemen oplevert, waardoor percelen overlast ondervinden.	ZW-0500-1
Indiener geeft aan dat Terblijt in 2018 en 2024 te maken heeft gehad met extreme water- en modderoverlast door de afstroom van hoger gelegen landbouwgebieden op het plateau ten zuiden van Terblijt.	ZW-0127-2

Standpunt GS
Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat sloten vol staan met water doordat het gebied de bebouwing niet meer aan kan en dat tot op heden met Waterschap Limburg en Gemeente Peel en Maas hierover geen gesprek mogelijk is.	ZW-0959-2
Indiener stelt voor om een gemaal te gebruiken om water af te voeren richting het Gelders Nierskanaal en de afvoerproblemen op te lossen.	ZW-0458-3
Indiener verzoekt om adequate aanpassingen aan de afwatering in het gebied Platveld, omdat de huidige maatregelen van Waterschap Limburg onvoldoende zijn.	ZW-0500-2

Standpunt GS

In Limburg is Waterschap Limburg verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van het regionaal oppervlaktewater. Daarbij is het waterschap ervoor verantwoordelijk dat aan de door ons gestelde normen voor wateroverlast voldaan wordt. Indien in de door indiener geschetste situatie nog niet aan deze normen voldaan wordt dan heeft het waterschap een inspanningsverplichting om maatregelen te nemen zodat daar wel aan voldaan wordt. Deze normen zijn als "omgevingswaarden" opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening Limburg. In situaties waarin wel aan de norm voldaan wordt maar waarin toch overlast wordt ervaren kan het waterschap wellicht nog iets doen in de onderhoudssfeer maar is het niet verplicht om maatregelen te nemen. Ook kan het waterschap op verzoek van de eigenaar of belanghebbende eventueel meedenken hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken) of door het geven van advies over welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen. Dit geldt ook voor situaties waarin overlast ervaren wordt door hoog grondwaterpeil voor zover er een relatie is met het regionaal oppervlaktewater. Voor overige grondwaterproblemen en gemeentelijk waterbeheer (riolering en kleine waterlopen in beheer bij de gemeente) is de gemeente het aanspreekpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de afwatering van het gebied Platveld gaat aan de noord-westzijde via de Euwselseloop richting de Groote Peel en en aan de aan de zuidzijde via de Langstraatlossing naar de Noordervaart onvoldoende is.	ZW-0500-4
Indiener stelt dat uit de opgevraagde stukken bij Waterschap Limburg intern het hydrologisch advies is gegeven het gebied te bevriezen en gewaarschuwd wordt dat bebouwingsprojecten al jaren niet meer zouden kunnen.	ZW-0959-7

Standpunt GS

Wij zijn ervan op de hoogte dat het waterschap voor het gebied Platveld een wateradvies heeft afgegeven aan de gemeente Peel en Maas. Waterschap Limburg heeft hiervoor de risico's op

wateroverlast in de gemeente Peel en Maas in kaart gebracht. Conclusie is onder meer dat het ontwikkelgebied Platveld gevoelig is voor wateroverlast bij hevige regenval. De gemeente Peel en Maas heeft dit advies in de overwegingen ten aanzien van het gebied Platveld meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de waterveiligheid in en rond Brachterbeek kwetsbaar is en dat de combinatie van energie-infrastructuur en klimaatverandering extra risico's oplevert. Indiener verzoekt dat de provincie hiervoor concrete maatregelen neemt.	ZW-0923-142

Standpunt GS

Voor de bescherming tegen hoogwater is bij Brachterbeek een dijk, zijnde een zgn. "primaire waterkering", aangelegd. Het beschermingsniveau van primaire waterkeringen is als omgevingswaarde vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Het is aan het waterschap om deze primaire waterkering aan de betreffende omgevingswaarde te laden voldoen, ook bij de verwachte klimaatverandering. Voor de bescherming van huidige buitendijkse bebouwing en infrastructuur zijn wij niet verantwoordelijk. Voor het bestemmen van nieuwe aanleg of nieuwbouw zal de gemeente een advies van het waterschap moeten inwinnen om voldoende waterveilig te kunnen bouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in het afstroomgebied van de Euwselse Loop ook meer waterlast ontstaat door onvoldoende afvoercapaciteit in natte periodes en door de nieuwe ontwikkelingen om het gebied ten zuiden van de Grote Peel te vernatten	ZW-0500-3

Standpunt GS

Indien wateroverlast het gevolg is van de uitvoering van een project van het waterschap dan kan het waterschap hierop worden aangesproken. Eventueel kan indiener een verzoek om nadeelcompensatie bij het waterschap indienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor om passende maatregelen te nemen op en om de landbouwgronden op het plateau ten zuiden van Terblijt, zoals bufferzones en graften, om water- en modderoverlast te voorkomen.	ZW-0127-3

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van de voorstellen van indiener voor het nemen van maatregelen op landbouwgronden.
Indiener geeft aan over mogelijke maatregelen in gesprek te zijn met Waterschap Limburg, gemeente Valkenburg aan de Geul en de provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 11.2.5.1 op te nemen dat vrijkomende vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken die in een overstromingsgebied A of B liggen altijd afgebroken en afgevoerd moeten worden en niet meer in aanmerking komen voor nieuwvestiging.	ZW-1389-37

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt. Wij begrijpen de hierin door indiener gedane suggestie maar het afbreken van vrijkomende agrarische bebouwing vanwege de ligging in overstromingskansgebieden A of B ligt niet op het werkterrein van de provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om goede afspraken te maken over het vergoeden van eventuele schade door wateroverlast.	ZW-0534-5

Standpunt GS

Wij gaan er vanuit dat er bij wijzigingen van waterbeheer en bij werkzaamheden afspraken worden gemaakt over wateroverlast. Het maken van deze afspraken is geen onderdeel van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.91 Wateroverlast- regionale normering 1:25 en 1:100 etc.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Waterschap Limburg streeft naar een norm van 1:100 voor regionale wateroverlast in de gebouwde omgeving, en vraagt om een overzicht van locaties waar dit de afgelopen vier jaar gelukt is en een toelichting indien dit niet het geval is.	ZW-0836-3
Indiener verzoekt aan te geven waar het in de afgelopen 4 jaar gelukt is om een bescherming van 1:100 te realiseren. Indiener verzoekt aan te geven waar dit niet gelukt is en waarom niet.	ZW-1499-15
Indiener verzoekt om aan te geven op welke locaties het in de afgelopen 4 jaar gelukt is om de norm voor regionale wateroverlast van 1:100 te bereiken. Indiener verzoekt uitleg waarom deze norm mogelijk niet is toegepast.	ZW-1429-5 ZW-1440-4

Standpunt GS

In de dorpskern van Slenaken is de norm verhoogd tot 1:100 omdat daar afdoende maatregelen tegen overstroming konden worden genomen om deze norm te halen. Op andere locaties is dit nog niet gebeurd, aangezien maatregelen om deze norm te halen veelal niet haalbaar, betaalbaar en/of inpasbaar blijken. Het streven blijft gehandhaafd. De verwachting is dat als gevolg van uitvoering van het programma WRL deze norm op meer plaatsen gehaald zal kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een normering regionale wateroverlast van 1:25 is toegepast in het concept-Omgevingsvisie. Indiener stelt dat gebieden niet geschikt zijn voor veilig wonen en leven als een normering van 1:25 is toegepast. Indiener verzoekt om betreffende kaarten te vervangen.	ZW-1429-7 ZW-1440-6

Standpunt GS

De waterveiligheidszones in de POVI (H1 t/m H6) zijn niet gebaseerd op een 1:25 norm maar op een veel extremere overstromingssituatie met kans van voorkomen van 1:100 per jaar bij het klimaat in het jaar 2100. Voor sommige bebouwde kernen en voor bebouwing buiten de kernen geldt overigens veelal een norm van 1:25 of lager, maar deze norm zegt niets over de waterveiligheidssituatie ter plekke. Een norm van 1:25 (maximale kans op overstroming per jaar) betekent niet dat deze gebieden ongeschikt zijn om veilig te wonen en te leven. Dit hangt van de lokale omstandigheden af zoals potentiële overstromingsdiepte en stroomsnelheid. In veel gevallen is de kans op wateroverlast in die gebieden in werkelijkheid beduidend minder groot dan 1:25 per jaar. Op https://wachtnietopwater.nl/ - Doe de WaterhoogteWijzer - is via de knop "Doe de WaterhoogteWijzer" per adres na te gaan hoe hoog het water kan komen. Met behulp van de

"Overstromingskaarten regionaal watersysteem" waarvan de internetlink o.a. is opgenomen in paragraaf 6.4.14 kan ook bekeken worden waar veiligheidsrisico's zijn.

Inderdaad is in de POVI opgenomen dat voor een aantal kernen in het Heuvelland een norm van 1:25 per jaar geldt. Daar geldt een lagere norm dan in andere bebouwde kernen in Limburg, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel af van de hellingen en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap. Het blijkt in deze bebouwde kernen heel lastig of onmogelijk om geschikte maatregelen te vinden die haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn om de norm te verhogen. Niettemin blijft het wel de ambitie om waar dit mogelijk is een hogere norm vast te stellen. Ook voor bebouwing buiten de kernen geldt overigens veelal een norm van 1:25 of lager. Dit betekent in onze optiek niet dat deze gebieden ongeschikt zijn om veilig te wonen en te leven. Dit hangt van de lokale omstandigheden af.
Indien aantoonbaar sprake is van onveilige situaties dan kan dit aan het waterschap Limburg en/of aan de gemeente worden gemeld. In sommige situaties zijn deze instanties dan bereid om hiervoor toch maatregelen te treffen, al is dit geen verplichting.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de provincie de landelijke norm van 1:100 jaar voor regionale wateroverlast ook in Limburg als minimumeis hanteert, in plaats van de bestaande, lagere normen van 1:25 jaar in o.a. het Heuvelland.	ZW-1482-3

Standpunt GS
In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en latere actualisatie) zijn landelijke "werknormen" voor regionale wateroverlast opgenomen. Voor bebouwd gebied is een werknorm van 1:100 per jaar aangegeven. In de Omgevingswet is juridisch verankerd dat de provincies normering voor het regionaal watersysteem vastleggen in hun Omgevingsverordening. Daarbij mogen zij afwijken van de werknormen. In de POVI is opgenomen dat voor een aantal kernen in het Heuvelland een norm van 1:25 per jaar geldt. Daar geldt een lagere norm dan in andere bebouwde kernen in Limburg, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel af van de hellingen en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap. Het blijkt voor deze bebouwde kernen heel lastig of onmogelijk om maatregelen te vinden die haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn, waarmee een hogere norm gehaald zou kunnen worden. Niettemin blijft het wel de ambitie om waar dit mogelijk is een hogere norm vast te stellen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt dat grondeigenaren en woningeigenaren in het Heuvelland, waar ruimtelijke grenzen en normen van waterveiligheid zijn gewijzigd, alsnog individueel geïnformeerd worden en bezwaar kunnen maken.	ZW-1482-9

Standpunt GS

De normering voor wateroverlast zal in de Omgevingsverordening Limburg worden aangepast op basis van de nieuwe begrenzingen in de POVI. Voordat deze aangepaste Omgevingsverordening zal worden vastgesteld bieden wij gelegenheid voor inspraak op de ontwerp-Omgevingsverordening. Omdat de POVI begrenzingen op vele plaatsen zullen wijzigen is het niet mogelijk om grondeigenaren en woningeigenaren in het Heuvelland hierover individueel te informeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een omissie te herstellen met betrekking tot 6.4.3 Normering regionaal watersystemen. Indiener stelt dat grondeigenaren niet individueel op de hoogte zijn gebracht van dergelijke wijzigingen.	ZW-1440-11

Standpunt GS

De normering voor wateroverlast zal in de Omgevingsverordening Limburg worden aangepast op basis van de nieuwe begrenzingen in de POVI. Voordat deze aangepaste Omgevingsverordening zal worden vastgesteld bieden wij gelegenheid voor inspraak op de ontwerp-Omgevingsverordening. Omdat de POVI begrenzingen op vele plaatsen wijzigen is het niet mogelijk om grondeigenaren hierover individueel te informeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een peildatum op te nemen voor de normering op basis van buien gezien de veranderende klimaatscenario’s.	ZW-1038-10

Standpunt GS

Het Waterschap Limburg toetst het regionale watersysteem periodiek aan de normen voor wateroverlast, aan de hand van de huidige afvoersituatie. Die afvoersituatie wordt door het waterschap bepaald op basis van de meest recente neerslagstatistiek. Daarom is geen eenduidige peildatum aan te geven. Bij de watersysteemtoetsing worden geen klimaatscenario's meegenomen, want het gaat bij de toetsing om de vraag of het watersysteem in de huidige situatie wel of niet aan de norm voldoet. Bij het ontwerpen van eventuele benodigde maatregelen die uit de toetsing voortkomen wordt wel rekening gehouden met de verwachte klimaatverandering in het jaar 2050.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gemotiveerd de landelijke minimumeis van 1:100 met betrekking tot regionale wateroverlast over te nemen.	ZW-1429-6 ZW-1440-5 ZW-0836-4

Standpunt GS

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en latere actualisatie) zijn landelijke "werknormen" voor regionale wateroverlast opgenomen. Voor bebouwd gebied is een werknorm van 1:100 per jaar aangegeven. In de Omgevingswet is opgenomen dat de provincies normering voor het regionaal watersysteem vastleggen in hun Omgevingsverordening. Daarbij mogen zij afwijken van de werknormen. De werknormen zijn dus geen landelijke minimumeis. In de POVI hebben wij opgenomen dat voor een aantal kernen in het Heuvelland een norm van 1:25 per jaar geldt. Daar geldt een lagere norm dan gebruikelijk is in andere bebouwde kernen in Limburg en in de rest van Nederland, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel af van de hellingen en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap. Het blijkt voor deze bebouwde kernen heel lastig of onmogelijk om maatregelen te vinden die haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn, waarmee een hogere norm gehaald zou kunnen worden. Niettemin blijft het wel de ambitie om waar dit mogelijk is een hogere norm vast te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om herziening van de normering van het regionaal watersysteem, vooral in Heuvelland waar normen van eens in de 100 jaar nagenoeg ontbreken. Indiener verzoekt de landelijke minimumeis van 1:100 bescherming generiek over te nemen. Indiener stelt voor de kaarten te vervangen voor wat betreft waterveiligheid indien deze gebaseerd zijn op een 1:25 norm en deze te vervangen voor kaarten met een 1:100 norm.	ZW-1499-10

Standpunt GS

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en latere actualisatie) zijn landelijke "werknormen" voor regionale wateroverlast opgenomen. Voor bebouwd gebied is een werknorm van 1:100 per jaar aangegeven. In de Omgevingswet is opgenomen dat de provincies normering voor het regionaal watersysteem vastleggen in hun Omgevingsverordening. Daarbij mogen zij afwijken van de werknormen. De werknormen zijn dus geen landelijke minimumeis. In de POVI hebben wij opgenomen dat voor een aantal kernen in het Heuvelland een norm van 1:25 per jaar geldt. Daar geldt een lagere norm dan in andere bebouwde kernen in Limburg, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel af van de hellingen en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap. Het blijkt voor deze

bebouwde kernen heel lastig of onmogelijk om maatregelen te vinden die haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn, waarmee een hogere norm gehaald zou kunnen worden. Niettemin blijft het wel de ambitie om waar dit mogelijk is een hogere norm vast te stellen. De waterveiligheidszones in de POVI (H1 t/m H6) zijn gebaseerd op een overstromingssituatie met kans van voorkomen van 1:100 per jaar, inclusief klimaatverwachting voor het jaar 2100.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gehele perceel F1525 te Vlodrop aan te merken als Bebouwde kernen zodat het gehele perceel dezelfde bescherming heeft tegen overstromingen heeft.	ZW-1389-18

Standpunt GS

Het door indiener genoemde perceel F1525 te Vlodrop is gedeeltelijk aangemerkt als onderdeel van een Landelijke kern (Vlodrop), te weten het gedeelte waarop het "Steenen Huys" is gebouwd. Wij zien geen aanleiding om het gehele perceel aan te merken als Landelijke kern omdat op het overige deel van het perceel geen sprake is van een "aaneengesloten gebied van groepen van gebouwen met een samenhangend stratenpatroon in gebruik voor hoofdzakelijk wonen" conform de omschrijving die in de ontwerp-POVI is opgenomen. De consequentie is dat de normering voor wateroverlast ook in de nieuw vast te stellen Omgevingsverordening waarschijnlijk gehandhaafd zal blijven zoals die bij wijzigingsverordening in 2024 was aangepast en zoals die nu vigerend is: het gedeelte van het perceel dat is aangemerkt als landelijke kern houdt een beschermingsnorm van 1:100 per jaar en het overige deel van het perceel houdt een beschermingsnorm van 1:25 per jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor akkerbouw en rijksmonumenten geen lagere normering voor het regionaal watersysteem op te leggen en op kaart te begrenzen, dan is voorgeschreven in het Nationale Bestuursaccoord Water uit 2003.	ZW-1483-6

Standpunt GS

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en latere actualisatie) zijn landelijke "werknormen" voor regionale wateroverlast opgenomen. Zo is voor bebouwd gebied een werknorm van 1:100 per jaar (maximale overstromingskans) aangegeven en voor akkerbouw een werknorm van 1:25 per jaar. In de Omgevingswet is juridisch verankerd dat de provincies normering voor het regionaal watersysteem vastleggen in hun Omgevingsverordening. Daarbij mogen zij afwijken van de werknormen. De werknormen zijn dus niet als verplichting voorgeschreven. De Provincie Limburg heeft de normering voor wateroverlast gebaseerd op de zoneringen in de Omgevingsvisie

(voorheen POL, nu POVI). Daarbij is in grote lijnen vastgehouden aan de werknormen maar er zijn ook afwijkingen. Zo is voor de groenblauwe landbouwzone (voorheen groenblauwe mantel) veelal een norm van 1:10 of geen norm opgenomen, ook al is daar momenteel akkerbouw. De POVI-zonering werkt dus door in de normering voor wateroverlast. De consequentie hiervan is dat op individuele bebouwing in het buitengebied, groenblauwe mantel of Natuurnetwerk Limburg niet de werknorm voor bebouwd gebied is toegepast. Afhankelijk van de POVI zonering kan voor individuele bebouwing (waaronder Rijksmonumenten) buiten bebouwde kernen een norm van 1:25, 1:10 of geen norm gelden. De achterliggende reden hiervan is dat beschermingsmaatregelen voor individuele gebouwen vaak niet kosteneffectief zijn en/of niet inpasbaar zijn in het landschap of het watersysteem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom niet expliciet is aangegeven dat iedere grondeigenaar met een perceel in een inundatiegebied, of te wel met gebiedsaanduiding overstromingsgebied A, zelf verantwoordelijk is om het eigen perceel te beschermen tegen hoogwater veroorzaakt door overstroming van secondair watersysteem.	ZW-1389-20

Standpunt GS

De bescherming tegen wateroverlast veroorzaakt door overstroming van het regionaal watersysteem is beschreven in paragraaf 6.4.3. Daar staat o.a. dat Waterschap Limburg knelpunten waar niet aan de normering voor wateroverlast wordt voldaan aanpakt. Er ligt namelijk een inspanningsverplichting bij het Waterschap om dergelijke knelpunten op te lossen. Impliciet betekent dit dat grondeigenaren zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkómen van wateroverlast in situaties waarbij er geen sprake is van een dergelijk knelpunt. Niettemin wordt bij andersoortige knelpunten (zoals bijvoorbeeld in het "overstromingskansgebied A", waar geen normering is) op verzoek van de eigenaar of belanghebbende door het waterschap meegedacht hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken), adviseren welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen, en soms kan meegekoppeld worden met bijvoorbeeld beekherstelprojecten van het waterschap. Daarnaast worden in het programma "Waterveiligheid en Ruimte Limburg" door de samenwerkende overheden (Waterschap, gemeenten, Provincie en Rijk) stroomgebiedsbreed maatregelen onderzocht. Naast fysieke maatregelen en maatregelen in de Ruimtelijke Ordening, wordt daarbij ook gekeken naar maatregelen voor verbeterde crisisbeheersing (tijdig waarschuwen, noodmaatregelen) en lokale bescherming met bijvoorbeeld deurschotten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vraagt zich bij paragraaf 6.4.3 af of de herziene grenzen van de landelijke kernen al zijn opgenomen in de kaarten? En wat als dit grote gevolgen gaat hebben voor de opgaven van het waterschap?	ZW-1204-147

Standpunt GS

De herziene grenzen van de landelijke kernen waren bij de ontwerp-POVI nog niet in de kaarten doorgevoerd. De normering voor wateroverlast zal in de Omgevingsverordening Limburg worden aangepast op basis van de nieuwe begrenzingen in de POVI. Wij zullen voor het aanpassen van de normering, voorafgaand aan het vaststellen van de nieuwe Omgevingsverordening, met u overleggen over de consequenties van de nieuwe begrenzingen voor de normering. Indien het waterschap hierdoor voor onmogelijke opgaven zou komen te staan zullen wij de normering hierop aanpassen. Voordat de aangepaste normering in de Omgevingsverordening zal worden vastgesteld bieden wij gelegenheid voor inspraak op de ontwerp-Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.10.2. Hier wordt aangegeven dat, om zoveel mogelijk ruimte voor het water te behouden, voor de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone geen normering geldt tegen wateroverlast en het waterschap hier geen taak heeft om maatregelen te nemen om bescherming tegen wateroverlast te realiseren. Indiener vraagt zich af hoe dat is als reeds bebouwing aanwezig is.	ZW-0304-36

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 6.4.3 is aangegeven werkt de POVI-zonering door in de normering voor wateroverlast. De consequentie hiervan is dat op individuele bebouwing in het buitengebied, groenblauwe mantel of Natuurnetwerk Limburg niet de werknorm voor Landelijke kern of voor Stedelijk gebied is toegepast. Afhankelijk van de POVI zonering kan voor individuele bebouwing buiten bebouwde kernen een norm van 1:25, 1:10 of geen norm gelden. De achterliggende reden hiervan is dat beschermingsmaatregelen voor individuele gebouwen vaak niet kosteneffectief zijn en/of niet inpasbaar zijn in het landschap of het watersysteem. In situaties waarin geen norm van toepassing is maar waarin toch overlast wordt ervaren kan het waterschap wellicht nog iets doen in de onderhoudssfeer maar is het niet verplicht om maatregelen te nemen. Ook kan het waterschap op verzoek van de eigenaar of belanghebbende eventueel meedenken hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken) of door het geven van advies over welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Uit het kaartmateriaal blijkt dat de provincie begrenzing en normeringen herziet. De gevolgen die dit heeft blijven echter onduidelijk en onderbelicht. Het onverkort opnemen van deze herzieningen in de provinciale omgevingsverordening is daarmee voor indiener geen begaanbare weg.	ZW-0302-73

Standpunt GS

De normering voor wateroverlast zal in de Omgevingsverordening Limburg worden aangepast op basis van de nieuwe begrenzingen in de POVI. Voordat deze aangepaste Omgevingsverordening zal worden vastgesteld bieden wij gelegenheid voor inspraak op de ontwerp-Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de normering voor regionale wateroverlast in de concept-Omgevingsvisie gebaseerd is op 1:25 en stelt dat deze gebieden dan niet geschikt zijn voor veilig wonen en leven. Indiener verzoekt om vervanging van betreffende kaarten met een normering van 1:100.	ZW-0836-5

Standpunt GS

Wij hebben nu de normering niet aangepast. Een aanpassing van de normering is voorzien bij de volgende aanpassing van de Provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.92 Wateroverlast- risicogerichte benadering

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.8: Het is goed om gebruik te maken van de zaken die er al liggen zoals de aanpak van het werkprogramma Geul. Maar het is wel belangrijk om met een open vizier de risicogestuurde aanpak verder handen en voeten te geven. Op verschillende plekken en op verschillende schaalniveaus wordt er gewerkt aan dit thema. Ons voorstel zou daarom zijn om de volgende zin te schrappen: “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma WRL als basis.’’ En toe voegen ‘’Daarbij hebben we oog voor de brede maatschappelijke gevolgen van een overstroming, binnen en buiten het stedelijk gebied. Denk hierbij ook aan gevolgen voor andere sectoren zoals de landbouw, industrie en kritieke infrastructuur’’.	ZW-1204-157

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat het belangrijk is om de risicogestuurde aanpak met een open vizier verder handen en voeten te geven. Daarom willen wij het tekstvoorstel van indiener deels overnemen. We willen wel graag het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg noemen omdat de risicogestuurde aanpak in nauwe samenhang met dit programma zal worden ontwikkeld. Wij kiezen ervoor om andere sectoren waarvoor deze aanpak gevolgen heeft niet te noemen, omdat we naar de gevolgen voor alle sectoren willen kijken en niet de suggestie willen wekken dat bepaalde sectoren belangrijker zijn dan andere.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.8 wordt de volgende zin geschrapt: “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) als basis.’’ In plaats van deze zin wordt toegevoegd: ‘’We doen dit in nauwe samenhang met het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Daarbij hebben we oog voor de brede maatschappelijke gevolgen van een overstroming.".

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft het belang van onderzoek naar risicogestuurde benadering en zoekt daar samenwerking in.	ZW-1204-53

Standpunt GS

Wij hebben met waardering kennis genomen van dit zienswijzepunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij het bekend stellen van de risicogerichte normering gelijk een instructiekaart uit te reiken aan bedrijven en burgers waarin opgenomen staat hoe risicovolle producten bewaard moeten worden.	ZW-1389-23

Standpunt GS

Wij hebben kennisgenomen van dit zienswijzepunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij het inwerking stellen van de risicogerichte normering, die bedrijven te beëindigen, en die hobbyisten te stoppen, die door hun ligging en activiteiten in overstromingsgebied A bij een overstroming van een secondair / regionaal watersysteem een risico vormen voor de volksgezondheid, en hiervoor een regulering op te nemen.	ZW-1389-24

Standpunt GS

Wij hebben kennisgenomen van dit zienswijzepunt. De hierin voorgestelde aanpak ligt niet op het werkterrein van de Provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij het uitwerken van de risicogerichte normering ook mee te nemen welke gebouwen en terreinen van ondernemers in het overstromingsgebied staan bij een kans van 1:500 jaar. Welke type bedrijven en welke soort producten een verhoogd risico geven voor de volksgezondheid als die geconfronteerd worden met een overstroming en dagenlang in aanraking komen met rivier- / rioolwater.	ZW-1389-22

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt. Bij het ontwikkelen van de risicogestuurde normering wordt naar een breed palet van gebeurtenissen gekeken variërend van minder extreem (bijv. met kans van1:10 per jaar) tot zeer extreem (bijvoorbeeld met een kans van1:500 of 1:1000 per jaar). Daarbij brengen we ook specifieke risico’s in beeld zoals risico's voor vitale infrastructuur en risico’s voor de volksgezondheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om duidelijk te maken dat inwoners er niet op achteruitgaan qua bescherming tegen wateroverlast, dat de huidige overstromingsnormering gehandhaafd blijft, maar dat de risicogerichte normering een extra toevoeging zal worden zodat kwetsbare inwoners en kwetsbare locaties een snellere/passende bescherming krijgen binnen het zelfde overstromingsgebied.	ZW-1389-21

Standpunt GS

Wij begrijpen het pleidooi in dit zienswijzepunt om de huidige bescherming tegen wateroverlast minimaal te handhaven. Dit is ook ons streven, maar wij kunnen hiervoor geen garantie geven. Het is mogelijk dat er in de uitwerking van deze risicogerichte benadering pleksgewijs toch een minder hoge bescherming tegen wateroverlast zal worden voorgesteld. Het is wel nadrukkelijk de bedoeling om risico’s voor kwetsbare locaties (bijvoorbeeld zorginstellingen) beter in ogenschouw te nemen en daarvoor een passende bescherming te bieden. Op (een) ontwerp-besluit(en) over de risicogerichte normering zal t.z.t. gelegenheid worden geboden voor inspraak. Vervolgens zullen besluiten over de risicogerichte normering aan Provinciale Staten worden voorgelegd, maar deze worden niet voor 2028 verwacht. Volledigheidshalve merken wij op dat het nog onzeker is in hoeverre de uitwerking van de meer risicogerichte benadering daadwerkelijk zal uitmonden in een

aanpassing van de huidige normering voor wateroverlast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat een risicogestuurde benadering het uitgangspunt wordt voor de bescherming van inwoners.	ZW-1204-21

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt en ondersteunen het daarin genoemde uitgangspunt.

Volledigheidshalve merken wij op dat het nog onzeker is in hoeverre de uitwerking van de meer risicogerichte benadering daadwerkelijk zal uitmonden in een aanpassing van de huidige normering voor wateroverlast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat Maas en beken niet los van elkaar worden gezien bij een risicogestuurde benadering en dat dit in de POVI wordt verankerd.	ZW-1204-22

Standpunt GS

Wij zijn ervan op de hoogte dat indiener bij de uitwerking van de risicogerichte aanpak het regionaal watersysteem en de Maas in samenhang wil bezien. Wij zijn er momenteel nog niet van overtuigd dat dit tot een werkbare normering voor het regionale watersysteem in samenhang met de normering voor de waterkeringen langs de Maas zal kunnen leiden. Daarom kiezen wij ervoor om deze samenhang nu nog niet in deze POVI te benoemen. Wij zullen de risicogerichte aanpak en de eventuele mogelijkheden voor een meer risicogerichte normering in ons Waterprogramma verder gaan uitwerken, in overleg met indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of risicogerichte normering inhoudt dat er onderscheid gemaakt tussen scholen, ziekenhuizen en zorgcentra met kwetsbare mensen. par 6.4.9	ZW-1499-23

Standpunt GS

Inderdaad zal bij het ontwikkelen van risicogerichte normering bekeken worden of onder meer zorgcentra, scholen en ziekenhuizen beter beschermd kunnen of moeten worden dan omliggende overige bebouwing. Dit zal niet alleen afhangen van de kwetsbaarheid van deze gebouwen en de mensen die er gebruik van maken, maar ook van de lokale omstandigheden en de (on)mogelijkheden om het watersysteem en/of de ruimtelijke inrichting zodanig aan te passen dat een hogere norm voor deze gebouwen kan worden gehaald. Volledigheidshalve merken wij op dat het nog onzeker is in hoeverre de uitwerking van de meer risicogerichte benadering daadwerkelijk zal uitmonden in een aanpassing van de huidige normering voor wateroverlast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom er geen overheidsreactie is op de overstromingen die regelmatig plaatsvinden in de agrarische gebieden.	ZW-0350-7

Standpunt GS

In Limburg is Waterschap Limburg verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van het regionaal oppervlaktewater. Daarbij is het waterschap ervoor verantwoordelijk dat aan de door ons gestelde normen voor wateroverlast voldaan wordt. Indien in de door indiener geschetste situatie nog niet aan deze normen voldaan wordt dan heeft het waterschap een inspanningsverplichting om maatregelen te nemen zodat daar wel aan voldaan wordt. Deze normen zijn als "omgevingswaarden" opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening Limburg. In situaties waarin wel aan de norm voldaan wordt maar waarin toch overlast wordt ervaren kan het waterschap wellicht nog iets doen in de onderhoudssfeer maar is het niet verplicht om maatregelen te nemen. Ook kan het waterschap op verzoek van de eigenaar of belanghebbende eventueel meedenken hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken) of door het geven van advies over welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen. Dit geldt ook voor situaties waarin overlast ervaren wordt door hoog grondwaterpeil voor zover er een relatie is met het regionaal oppervlaktewater. Voor overige grondwaterproblemen en gemeentelijk waterbeheer (riolering en kleine waterlopen in beheer bij de gemeente) is de gemeente het aanspreekpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.93 Wateroverlast- waterveiligheidzones H5, H6, etc.

Zienswijze	Indiener

Het is van groot belang dat de regionale norm voor overstromingsveiligheid passend wordt vastgesteld, afgestemd op het landschap en de functie van het gebied. Voor gemeenten in het Heuvelland (waaronder Voerendaal) verdient de huidige lagere norm van 1:25 aandacht, evenals de ambitie om deze te verhogen naar 1:100. Indiener verzoekt u om bij de herziening van de bebouwde kernen expliciet te onderzoeken welke effecten dit heeft op de waterveiligheidsnormen en de bijbehorende inspanningsverplichtingen. Dit is essentieel om de veiligheid van inwoners te waarborgen en tijdige uitvoering van noodzakelijke maatregelen mogelijk te maken.	ZW-0206-18

Standpunt GS

In de kaarten behorende bij de POVI worden de grenzen van de bebouwde kernen, in samenspraak met de gemeenten, opnieuw ingetekend. De grenzen van bebouwde kernen, maar ook van bedrijventerreinen, natuurgebieden en de groenblauwe landbouwzone zijn van belang voor het bepalen van de normering tegen wateroverlast.
Na vaststelling van de POVI zullen we samen met gemeenten en waterschap het traject opstarten om de normering aan te passen. De aanpassingen zullen worden vastgelegd in de volgende herziening van de omgevingsverordening Limburg. Dit staat beschreven in de tekst van de POVI en behoeft geen aanpassing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat uit paragraaf 6.4.12 'Waterveiligheidszones' volgt dat met name in de waterveiligheidszones H5 en H6 (hoogste risico) nieuwe woonfuncties worden afgeraden. Indiener stelt dat de in de tekst genoemde "zo waterveilig mogelijk bouwen", "zo waterveilig mogelijk kan worden ontwikkeld", "niet tot onverantwoorde extra opstuwing leidt" zeer rekbare en onmeetbare begrippen zijn.	ZW-0160-95

Standpunt GS

Doel van de zonering H5 en H6 is dat duidelijk wordt waar de veiligheid in het geding kan zijn bij overstromingen en waar maatregelen nodig zijn om zo waterveilig mogelijk te wonen. Daarbij hebben we er voor gekozen om ons te richten op het proces om zo waterveilig mogelijk te bouwen/ontwikkelen en Waterschap en Veiligheidsregio een plek te geven in de advisering over de waterveiligheid en is het aan de gemeenteraad om hier uiteindelijk de keuze in te maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat als wordt gesteld dat in H5 en H6 niet meer gebouwd mag worden het volgende van belang is: De waterveiligheidszones H2-H6	ZW-0160-97

zijn gekwalificeerd met behulp van modelberekeningen, waarbij is uitgegaan van een bui met een kans van één keer in de honderd jaar met het klimaat van het jaar 2100 (1:100; 2100). Waarbij is vooruitgekeken naar het jaar 2100. Over deze modelberekeningen is niet gecommuniceerd met de gemeenten en indiener ziet dat er locaties naar voren komen met classificaties pluviaal H5 en pluviaal H6 waar indiener dit niet verwacht, alsmede locaties waar geen overlast is aangegeven en waar indiener dit wel verwacht. Indiener verzoekt dan ook om de kaarten nog eens kritisch te bekijken en met de gemeenten af te stemmen of de laatste rekenmodellen hiervoor zijn gebruikt.	

Standpunt GS

Het klopt dat de kaarten zijn gemaakt met modellen op regionale schaal. Naar aanleiding van deze en andere opmerkingen hebben we samen met het programma WRL en het waterschap de kaarten laten verbeteren. Deze kaarten worden opgenomen in de POVI.
Het blijven echter kaarten die gemaakt zijn met regionale modellen. Wij adviseren dan ook om bij ruimtelijke ontwikkelingen in H5 op een meer gedetailleerd niveau te kijken naar de wateroverlast samen met het waterschap.

Voorstel aan PS

De kaarten in H5-H6 opnieuw modelleren en fouten eruit halen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de zonering H5 pluviaal niet redelijk en billijk is. Het Waterschap Limburg, waarvan de kaart is, heeft aangegeven dat de situatie in de beekdalen wordt overschat. Een waterstand van meer dan 2 meter is niet reëel en heeft ernstige effecten. Zo dient voor elk initiatief een modelberekening te worden uitgevoerd hetgeen kostenverhogend en vertragend werkt. Een heroverweging is noodzakelijk.	ZW-0271-128
Indiener is van mening dat de kaarten in H5 en H6 onbruikbaar zijn. Op basis van de POVI kaarten zou naar mening van de indiener nergens meer kunnen worden gebouwd; zelfs niet in de kernen.	ZW-0304-27

Standpunt GS

Naar aanleiding van deze en andere opmerkingen hebben we samen met het programma WRL en het waterschap de kaarten laten verbeteren. Deze kaarten worden opgenomen in de POVI. Het blijven echter kaarten die gemaakt zijn met regionale modellen. Wij adviseren dan ook om bij ruimtelijke ontwikkelingen in H5 op een meer gedetailleerd niveau te kijken naar de wateroverlast samen met het waterschap.

Voorstel aan PS

De kaarten in H5-H6 opnieuw modelleren en fouten eruit halen.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat wanneer er geen duidelijke grenzen worden gehanteerd, er per gemeenteandere afwegingen zullen worden gemaakt en er mogelijk toch gebouwd zal worden in gebieden die daar niet geschikt voor zijn. Indiener spreekt de voorkeur uit om dan ook heldere grenzen op te nemen, zoals dat in de waterveiligheidszones H5 en H6 niet meer gebouwd mag worden.	ZW-0160-96

Standpunt GS

Doel van de zonering H5 en H6 is dat duidelijk wordt waar de veiligheid in het geding kan zijn bij overstromingen en waar maatregelen nodig zijn om zo waterveilig mogelijk te wonen. Daarbij hebben we er voor gekozen om ons te richten op het proces om zo waterveilig mogelijk te bouwen/ontwikkelen en Waterschap en Veiligheidsregio een plek te geven in de advisering over de waterveiligheid en is het aan de gemeenteraad om hier uiteindelijk de keuze in te maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.12: H5 en H6 zijn nu als grijstint verwerkt op de kaarten, wat het met de grijze ondergrond van de bebouwing heel slecht zichtbaar maakt. Graag andere kleurstelling opnemen voor de H5 en H6.	ZW-1204-161

Standpunt GS

We zullen de kaarten H5-H6 een kleur geven zodat de verschillende zones duidelijk zichtbaar zijn.

Voorstel aan PS

De zoneringen H5 en H6 krijgen een kleur in plaats van grijstinten.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.3. op: Gebieden waar gevaar voor waterveiligheid is, daar kan dus ook niet veilig gewoond en geleefd worden. Betere formulering zou zijn: We willen dat er alleen gebouwd wordt waar geen gevaar voor waterveiligheid is.	ZW-1204-106

Standpunt GS

De afweging waar gebouwd kan worden is een ruimtelijke afweging, waarin meerder aspecten spelen. Daarbij willen we vanuit waterveiligheid dat er zo veilig mogelijk kan worden gewoond. Vandaar de formulering zoals hij in de POVI is opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de restricties in zone regionale waterveiligheid H6 begrijpelijk zijn vanuit veiligheidsoogpunt, maar dat ze nadere toelichting verdienen waar het gaat om bestaande situaties en nog niet uitgevoerde plannen. In de visie zou beter verhelderd kunnen worden op welke manier reeds vergunde ontwikkelingen worden behandeld en welke ruimte er bestaat voor aanpassing van plannen op basis van aanvullende lokale inzichten. Aangezien deze zones slechts sporadisch voorkomen, is nauwkeurige afbakening en heldere communicatie essentieel.	ZW-0206-20

Standpunt GS

Zone H6 is de zone met de grootste risico's voor waterveiligheid. Deze is in de POVI op de kaarten opgenomen. In de begeleidende tekst is onze visie op deze gebieden opgenomen. Verdere regels zullen worden uitgewerkt in de omgevingsverordening Limburg.
Daarin zullen we ingaan op bestaande situaties en vergunde ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het voor zone regionale waterveiligheid H5 wenselijk is om het afwegingskader voor nieuwe woonfuncties nader te verduidelijken, in het bijzonder ten aanzien van de vereisten voor modellering en de rol van het waterschap en de veiligheidsregio. De visie noemt dat er advies nodig is, maar laat onduidelijk of dit een bindend of niet-bindend advies betreft. Gezien de impact van dit type besluitvorming is het belangrijk dat hierover helderheid wordt gegeven, zodat initiatiefnemers weten waar zij aan toe zijn en gemeenten hun beleidsvrijheid adequaat kunnen benutten. Indiener verzoekt het afwegingskader voor nieuwe woonfuncties in de zone H5 nader binnen de POVI te concretiseren.	ZW-0206-21

Standpunt GS

De nadere uitwerking van regels voor de waterveiligheidszone H5 zal plaatsvinden in de Omgevingsverordening Limburg

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de H5 en H6 kaarten beter leesbaar dienen te zijn en de kaarten H2 t/m H4 worden toegevoegd.	ZW-1204-46

Standpunt GS

De kaarten H5 en H6 zullen in kleur worden opgenomen en de kaarten H2-H4 zullen bij de POVI worden opgenomen om hiermee mee informatie te geven over mogelijke wateroverlast.

Voorstel aan PS

De kaarten van de zonering H5 en H6 worden in kleur in de POVI opgenomen. De kaarten H2-H4 worden in de POVI opgenomen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat de zones H2 t/m H4 van provinciaal belang verklaard worden, waarbij er in de Omgevingsverordening een motiveringsplicht voor bebouwing wordt opgenomen.	ZW-1204-17

Standpunt GS

De kaarten H2-H4 zullen bij de POVI worden opgenomen om hiermee mee informatie te geven over mogelijke wateroverlast.
We verklaren deze zones niet tot provinciaal belang maar zijn van mening dat het aan de gemeente is om hier voldoende rekening mee te houden

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat er in H5- en H6-zones een instructieregel in de Omgevingsverordening komt met een bouwverbod voor nieuwe woonfuncties en functies voor verblijf van niet-zelfredzame mensen.	ZW-1204-16
Indiener vindt het noodzakelijk om zone H5 eenzelfde status te geven als H6.	ZW-1204-44

Standpunt GS

Wij zijn voornemens om in de Omgevingsverordening voor H6 een verbod op nieuwe woonontwikkelingen (en voor niet-zelfredzame doelgroepen) op te nemen en voor H5 te voorkomen dat hier niet-zelfredzame doelgroepen worden gevestigd. We zijn niet voornemens om in H5 een bouwverbod op te nemen, anders dan voor de niet-zelfredzame doelgroepen. De regels zullen we in de Omgevingsverordening Limburg nader uitwerken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat in de provinciale verordening een instructieregel voor gemeenten wordt opgenomen met een motiveringsplicht voor waterveiligheidsrisico's.	ZW-1204-45

Standpunt GS

We zullen de regels voor de waterveiligheidszones H5 en H6 in de omgevingsverordening uitwerken in lijn met hetgeen in de POVI staat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van waterveiligheidszones biedt de modellering op Limburgse schaal een bruikbare eerste inschatting van risico's, maar lokale omstandigheden kunnen hiervan sterk afwijken. Indiener verzoekt u bij de ruimtelijke afweging voor het toestaan van een ontwikkeling standaard ruimte te voorzien voor een lokale herberekening met actuele of meer accurate data. In het bijzonder in gebieden met complexe topografie, zoals de gemeente Voerendaal (het Heuvelland), is dit essentieel om tot proportionele en onderbouwde beslissingen te komen. Daarbij is het van belang dat ook toekomstige actualiseringen van de modellen transparant en navolgbaar beschikbaar zijn.	ZW-0206-19

Standpunt GS

Wij onderschrijven de zienswijze. De waterveiligheidskaarten zijn gemaakt met regionale modellen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in zones met een hoog risico (H5) kan een nadere gedetailleerde studie/modellering nodig zijn. Ook kan in de tijd de situatie veranderen doordat door waterschap, gemeente of WRL maatregelen zijn genomen, of doordat het klimaat verandert. Daarom hebben wij ook de advisering door het waterschap als verplichting opgenomen. In deze advisering kan de lokale situatie beter in beeld worden gebracht en rekening gehouden worden met externe veranderingen. In de POVI zijn deze punten opgenomen. De uitwerking van de regels voor de zonering zal plaatsvinden in de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.94 Wateroverlast en watermolens en monumenten

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.7: Toevoegen dat oplossingen niet altijd mogelijk zullen zijn omdat watermolens nu eenmaal watergebonden objecten zijn die vaak op zeer laag gelegen plekken pal langs de beek staan.	ZW-1204-156

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat oplossingen voor watermolens niet altijd mogelijk zullen zijn om de door indiener genoemde reden en/of andere redenen. De in de ontwerp-POVI gekozen formulering: "....Daarna zullen we samen met het waterschap en het programma Waterveiligheid

en Ruimte Limburg (WRL) bekijken of er maatregelen mogelijk zijn om de kans op wateroverlast te verminderen." laat open of er al dan niet maatregelen mogelijk zijn. Wij kiezen er daarom voor om deze formulering niet aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit ervoor dat de intentie voor de bescherming van watermolens geïntegreerd wordt in de betrokken beleidsvelden.	ZW-0987-7

Standpunt GS

Het uit te voeren onderzoek en de beoogde maatwerkoplossingen waarbij verschillende beleidsvelden betrokken worden, zorgt voor de integratie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een concrete invulling van het historische watermolenlandschap de doelstelling uit §6.4.1 (het inrichten van de ruimte en het watersysteem om beter om te kunnen gaan met droogte en wateroverlast, en onveilige situaties te voorkómen) een goede, doelmatige en historisch verantwoorde uitwerking bieden.	ZW-0987-15

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat behoud en herstel van historische watermolenlandschappen kunnen bijdragen aan de doelstelling uit §6.4.1 (het inrichten van de ruimte en het watersysteem om beter om te kunnen gaan met droogte en wateroverlast, en om onveilige situaties te voorkómen). Het behoud van natuurlijke stromingsomstandigheden voor aquatische ecologie en het behoud van mogelijkheden voor vismigratie is daarbij een aandachtspunt. Wij zullen met al deze aspecten rekening houden in ons onderzoek naar de wateroverlastproblematiek bij watermolens en de daaruit eventueel voortvloeiende aanpak in samenwerking met Waterschap Limburg en het programma WRL.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in § 6.1.2, waar wordt omschreven dat er in de toekomst rekening gehouden moet worden met het veranderend klimaat, een beleidsterrein is waaraan een goed onderbouwde inzet van watermolenlandschappen een positieve bijdrage kan leveren.	ZW-0987-14

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt. Wij zijn het met de hierin geformuleerde stelling eens.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wanneer vanuit een maatwerkbenadering gezocht wordt naar oplossingen voor de problematiek van de watermolens, het uitgangspunt uit § 6.4.2 in acht dient te worden genomen, namelijk dat keuzes of maatregelen op de ene plek niet mogen leiden tot problemen bij beneden- of bovenstrooms gelegen buren. Het is dan ook van groot belang de belofte gestand te doen om samen met het waterschap en het programma WRL de problematiek te benaderen vanuit de stroomgebiedsaanpak van een gehele beek, en te werken aan een aanpak van bron tot monding. Ook in § 6.4.9 wordt dit als uitgangspunt gehanteerd.	ZW-0987-13

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt en zijn het hiermee grotendeels eens. Ook in paragraaf 6.4.7 (Wateroverlast monumenten en watermolens) wordt dit uitgangspunt (stroomgebiedsaanpak) genoemd. Alleen het in dit zienswijzepunt gebruikte woord "belofte" vinden wij hier iets te zwaar omdat er alles afwegende omstandigheden kunnen zijn waarin lokale bescherming zwaarder weegt dan stroomgebiedsaanpak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de rol van watermolenlandschappen binnen de diverse wateropgaven in de POVI op te nemen.	ZW-0987-2

Standpunt GS

Het opnemen van de locatie van de watermolenensembles in de kaartlaag watermolens én het uitvoeren van het maatwerkonderzoek naar de wateroverlastproblematiek vinden we een voldoende borging dat bij opgaven rond de ensembles ook gekeken wordt naar de rol van de watermolenlandschappen bij de diverse wateropgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in Limburg te kunnen beschikken over voldoende water voor onze watermolens	ZW-0987-17

Standpunt GS

In paragraaf 6.3.3 (Ambitie waterbeschikbaarheid) benoemen wij het doel om voldoende water te hebben voor alle functies die water nodig hebben. Hiervoor hanteert het waterschap bij waterschaarste de zgn. “verdringingsreeks” die wij hebben uitgewerkt in ons Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.95 Waterveiligheid- ROR

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.2: De ROR gaat over overstromingsrisico's voor heel Limburg, niet alleen voor de beekdalen, deze alinea hoort hier dus niet thuis.	ZW-1204-195

Standpunt GS

Indiener heeft gelijk dat de tekst over de ROR (Europese Richtlijn Overstromings Risico's) niet op zijn plaats is in paragraaf 6.10.2. De tekst gaat met name over de overstromingskaarten die voor heel Nederland zijn gemaakt, voortkomend uit een verplichting in de ROR. Deze zgn. ROR-kaarten geven informatie over de potentiële overstromingen in heel Nederland en dus ook in Limburg. Daarom verplaatsen wij deze tekst naar hoofdstuk 6.4 waarbij wij deze tekst tevens actualiseren. Omdat in het hoofdstuk 6.4 ook de overstromingskaarten zijn beschreven die speciaal voor het regionale watersysteem in de provincie Limburg (met name voor de POVI en voor het programma WRL) zijn gemaakt voegen wij uitleg toe over de verschillen tussen deze overstromingskaarten.

Gelet op het risico dat door publicatie van de ROR-kaarten verwarring ontstaat over de verschillende overstromingskaarten, hebben wij bezien of publicatie van de ROR-kaarten voor het grondgebied van de provincie Limburg noodzakelijk is. Dat blijkt zo te zijn, met name omdat de ROR verplicht tot het maken van overstromingskaarten (ROR-kaarten) voor minimaal drie scenario’s (van zeldzame tot frequente overstromingen). Andere verschillen zijn dat de ROR-kaarten de overstromingen vanuit de Maas laten zien en de POVI-kaarten niet, en dat de ROR-kaarten zijn gemaakt voor de huidige klimaatsituatie en de POVI kaarten voor het klimaat in het jaar 2100.".

Voorstel aan PS

De tekst van de nieuwe paragraaf 6.4.17 wordt verder aangevuld met: "In de paragrafen hierboven zijn de "Overstromingskaarten regionaal watersysteem" beschreven die het Waterschap Limburg ten behoeve van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) en de POVI heeft laten maken. Die kaarten zijn voor de POVI gebruikt om ruimtelijke beleid op te baseren. De ROR-overstromingskaarten bieden daarnaast aanvullend inzicht. Er is geen beleid op gebaseerd.

De alinea met tekst over de ROR in paragraaf 6.10.2 wordt in zijn geheel geschrapt. Aan hoofdstuk 6.4 wordt een nieuwe paragraaf toegevoegd. Deze krijgt in de huidige indeling het nummer 6.4.17 met titel: “Overstromingskaarten Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)”.
De tekst van deze nieuwe paragraaf luidt als volgt:

”De overstromingskaarten die zijn gemaakt in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico’s (ROR) geven een beeld van de te verwachten overstromingen in heel Nederland waaronder de Limburgse rivieren en beken. Deze kaarten zijn onder verantwoordelijkheid van de provincies gepubliceerd in de Atlas Leefomgeving. Om het waterbewustzijn te verbeteren, hebben wij eind 2025 voor Limburg vernieuwde en uitgebreidere overstromingskaarten vastgesteld die eind 2025 gepubliceerd zijn in de genoemde Atlas.".

5.96 Waterveiligheid Maas- binnendijks meer ontwikkelruimte

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de recente aanscherping van de Beleidslijn grote rivieren (Bgr) de ontwikkelruimte in het Maasdal binnendijks heeft ingeperkt tot het moment dat de dijken voldoen aan nieuwe normen (uiterlijk 2050). Indiener ondersteunt het pleidooi van de provincie bij het rijk voor meer ontwikkelingsruimte in binnendijkse gebieden.

Indiener				
ZW-0186-59	ZW-0224-53	ZW-0237-39	ZW-0240-44	ZW-0242-48
ZW-0278-59	ZW-0317-59	ZW-1473-39	ZW-1479-91	

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de recente aanscherping van de Beleidslijn grote rivieren (Bgr) de ontwikkelruimte in het Maasdal binnendijks heeft ingeperkt tot het moment dat de dijken voldoen aan nieuwe normen (uiterlijk 2050). Indiener ondersteunt het pleidooi van de provincie bij het rijk voor meer ontwikkelingsruimte in binnendijkse gebieden.	ZW-0242-48

Standpunt GS

Dank voor uw ingebrachte zienswijze. Wij nemen hier kennis van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.97 Waterveiligheid Maas en Maasvallei

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI extra belemmeringen lijkt op te werpen voor de ruimtelijke ontwikkelruimte binnen de begrensde gebiedsontwikkelruimte (Lob van Gennep), en verzoekt expliciet te maken dat de beleidskaders in de ontwerpvisie niet leiden tot nieuwe knelpunten of blokkades, tenzij dat onderbouwd en bestuurlijk afgestemd is.	ZW-0317-189

Standpunt GS

Het is ons onduidelijk op welke extra belemmeringen u doelt. Kunt u dit verduidelijken?

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de recente aanscherping van de Beleidslijn grote rivieren (Bgr) de ontwikkelruimte in het Maasdal binnendijks heeft ingeperkt tot het moment dat de dijken voldoen aan nieuwe normen (uiterlijk 2050). Indiener ondersteunt het pleidooi van de provincie bij het rijk voor meer ontwikkelingsruimte in binnendijkse gebieden.	ZW-0166-49

Standpunt GS

Dank voor uw ingebrachte zienswijze. Wij nemen hier kennis van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van hun grond (Ingweg tot aan Kessel) aangewezen als uitbreidingsgebied glastuinbouw, niet strookt met het aanwijzen van hetzelfde gebied als Maasvallei (met het risico op overstroming).	ZW-0945-4

Standpunt GS

We kondigen in de POVI een actualisatie van het glastuinbouwbeleid aan. We zullen het door indiener ingebrachte punt in die actualisatie betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat ruim 60% van de Limburgse primaire waterkeringen niet voldoet aan de wettelijke ondergrens en verzoekt om prioritering en programmering binnen HWBP voor de waterkeringen die vallen onder categorie C of D.	ZW-0836-6

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij nemen hier kennis van. De planning en programmering van het HWBP wordt bepaald door de programmadirectie van het HWBP in overleg met de waterschappen en Rijkswaterstaat. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt de programmering vast. Dit gebeurt via het Deltafonds en de Rijksbegroting. De Provincie Limburg heeft hier geen rol in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan het niet eens te zijn het de toewijzing van hun percelen in Baarlo onder de aanduiding Maasvallei. Het hierbij opgenomen risico van hoogwater zou immers geweken moeten zijn door een nieuwe primaire waterkering.	ZW-0945-2

Standpunt GS

De aanduiding Maasvallei is gekoppeld aan het overstromingsgebied van de Maas (het "rivierbed") waar de beleidslijn Grote Rivieren van het Rijk van toepassing is. De begrenzing van het gebied Maasvallei is hetzelfde als de begrenzing van het rivierbed. Conform afspraak met het Rijk zal de status rivierbed in binnendijks gebied gaan vervallen als de dijk (primaire waterkering) aan de norm voldoet. Bij Baarlo is dat nu nog niet het geval. Dijkverbetering wordt momenteel voorbereid zodat de dijk over enkele jaren wel aan de norm zal voldoen. Als de uitvoering gereed is dan zal de status rivierbed in het binnendijkse gebied bij Baarlo vervallen en zal de aanduiding Maasvallei vervolgens worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de verlaging van de dam van het Lateraalkanaal in Horn vanwege het verhoogde risico op wateroverlast en stelt dat de provincie zich hiervoor actief moet inzetten bij Rijkswaterstaat.	ZW-1482-5

Standpunt GS

De verlaging van de dam resulteert in een waterstandsverhoging van max 5 cm in het retentiebekken Lateraalkanaal-Noord indien er geen mitigerende maatregelen worden genomen. In het project wordt echter de inlaat met 10 cm verhoogd (mitigerende maatregel), waardoor er netto geen waterstandsverhoging (of -daling) op treedt in het retentiebekken. De verlaging van de dam

heeft dus netto geen effect op het retentiebekken bij Horn. Verder levert de verlaging van de dam bij het Lateraalkanaal een waterstandsverlaging op tot 20 cm. De Provincie heeft zich hier actief voor ingezet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.1: Neem in de POVI op dat dijken onlosmakelijk horen bij het wonen in het Maasdal.	ZW-1204-194

Standpunt GS

In de betreffende paragraaf 6.10.1 is onder meer aangegeven dat we bedijkte gebieden in het Maasdal veilig willen houden. Daarmee is impliciet al aangegeven dat dijken onlosmakelijk horen bij het wonen in het Maasdal.
Als we dit nog eens in een aparte zin zouden benadrukken zouden we daarmee de suggestie kunnen wekken dat de motiverings- en compensatieplicht niet voor dijkverbeteringsprojecten zouden gelden. Die suggestie willen wij niet wekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.1: Overweeg om de omschrijving toe te spitsen op het buitendijks deel van het rivierbed.	ZW-1204-193

Standpunt GS

In de POVI is de begrenzing van de Maasvallei, onderdeel van de groenblauwe landbouwzone, gekoppeld aan de begrenzing van het rivierbed. Zo lang binnendijkse gebieden onderdeel uitmaken van het rivierbed is deze omschrijving dus ook van toepassing op deze binnendijkse gebieden. Waar de dijken na uitvoering van dijkverbetering aan de norm zullen voldoen zal ook de status 'rivierbed' in deze binnendijkse gebieden vervallen. Vervolgens zal ook de begrenzing van de Maasvallei in de POVI daarop worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in paragraaf 6.2.3 wordt gerefereerd aan de 'nieuwe' normen voor waterveiligheid. Deze normen zijn al enige tijd van kracht, niet passend om dit nog de 'nieuwe' normen te blijven noemen. Daarom stelt indiener voor de tekst te vervangen door: "[…] maar wanneer de dijken aan de wettelijke normen, zoals vastgelegd in het Bkl als omgevingswaarde (uiterlijk in 2050) […]".	ZW-1204-113

Standpunt GS

Wij vinden dit een terechte opmerking en nemen uw suggestie over.

Voorstel aan PS

De tekst in paragraaf 6.2.3 "Op dit moment horen de meeste binnendijkse gebieden ook nog tot dit rivierbed, maar wanneer de dijken aan de nieuwe normen voldoen (uiterlijk in 2050), dan vervalt deze aanduiding daar." vervangen door "Op dit moment horen de meeste binnendijkse gebieden ook nog tot dit rivierbed, maar wanneer de dijken aan de wettelijke normen voldoen (uiterlijk in 2050), dan vervalt deze aanduiding daar. Deze normen zijn als omgevingswaarden vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)."

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in paragraaf 6.2 aandacht voor het profiel van vrije ruimte, het reserveren van ruimte voor toekomstige dijkversterkingen. Op basis van de nieuwe landelijke richtlijnen dient dit in de omgevingsvisie te landen: "Provincies en gemeenten verwijzen in respectievelijk hun omgevingsvisie en omgevingsplan naar het (geactualiseerde) profiel van vrije ruimte".	ZW-1204-110

Standpunt GS

Wij zullen in paragraaf 6.2.3 aandacht besteden aan het profiel van vrije ruimte.

Voorstel aan PS

Aan paragraaf 6.2.3 (onderaan) toevoegen: "Conform landelijke richtlijnen heeft het Waterschap Limburg in de waterschapsverordening zgn. "profielen van vrije ruimte" vastgelegd om toekomstige dijkversterkingen mogelijk te houden. In dit gebied gelden daarom beperkingen voor ruimtelijke ontwikkelingen. "

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft van harte de passages in de POVI die aan de Maas zoveel als mogelijk ruimte geven en benadrukt het grote belang van ruimte voor de rivier; voor een toekomstbestendig riviersysteem én voor het borgen van waterveiligheid op de lange termijn.	ZW-1204-55

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij nemen hier kennis van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit in de Maasvallei voor een stop op het gebruik van waterstandsdaling voor ontwikkelinitiatieven.	ZW-1204-24

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij nemen kennis van uw verzoek. Wij vinden het belangrijk om ruimte te behouden voor ontwikkelmogelijkheden in de Maasvallei mits er voldaan wordt aan wet- en regelgeving. In de betreffende projecten worden afspraken gemaakt over de hoeveelheid waterstandsdaling die een project moet realiseren en welk gedeelte daarvan benut mag worden voor ontwikkelinitiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om de passage in paragraaf 6.2.3 te herzien waarin een kader wordt geschetst waarbij waterstandsdaling door rivierverruiming kan worden gebruikt ter compensatie van (andere) ontwikkelingen met een waterstandsverhogend effect. Dit past niet in de kaders van water en bodem sturender en hiermee worden de gevolgen van hoogwater rechtstreeks afgewenteld op toekomstige generaties. Ruimte voor de Maas moet het speerpunt zijn in het provinciaal beleid voor de Maasvallei.	ZW-1204-56

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij nemen kennis van uw verzoek. Ruimte voor de Maas is inderdaad een speerpunt in ons beleid. Wij vinden het belangrijk om daarnaast ruimte te behouden voor ontwikkelmogelijkheden in de Maasvallei mits er voldaan wordt aan wet- en regelgeving. In de betreffende projecten worden afspraken gemaakt over de hoeveelheid waterstandsdaling die een project moet realiseren en welk gedeelte daarvan benut mag worden voor ontwikkelinitiatieven.

Voorstel aan PS

Aan het einde van passage 6.2.3. "Enerzijds omdat ... moeten blijven." wordt de volgende zin toegevoegd: Via de Maasprojecten zetten we ons in om meer ruimte voor de rivier te realiseren. Dit draagt bij aan een robuust en toekomstbestendig watersysteem.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat nieuwe woningbouw in risicogebieden langs de Maas, zoals Maastricht (Zuidelijk Maasdal), pas mag plaatsvinden nadat de veiligheid en watermaatregelen geborgd zijn.	ZW-1482-4
Indiener verzoekt de Provincie om maatregelen te borden voordat wordt ingestemd met nieuwe woningplannen in Maastricht (Zuidelijk Maasdal) en elders langs de Maas.	ZW-1429-8 ZW-1440-7
Indiener verzoekt de provincie om maatregelen te borgen voordat wordt ingestemd met nieuwe woningbouwplannen in Maastricht (Zuidelijk Maasdal) en elders langs de Maas. En de onvoldoende en geheel niet beschermde wijken, dorpen en woongebieden zo snel mogelijk het vereiste beschermingsniveau te geven.	ZW-1499-17

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Het Rijk is verantwoordelijk voor de regelgeving omtrent hoogwaterveiligheid langs de grote rivieren, waaronder de Maas. Wij toetsen de woningbouwplannen van gemeenten aan de vigerende wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat gemeentes bij het aanpassen van hun omgevingsplannen rekening houden met de toekomstige vervallen status van binnendijkse delen van de Maasvallei, om verkeerde conclusies en onnodige beperkingen te voorkomen.	ZW-0646-3 ZW-0647-3 ZW-0653-3 ZW-0654-3

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Gemeenten dienen zich te houden aan de geldende wet- en regelgeving die hen vanuit het Rijk wordt opgelegd middels de Beleidslijn grote rivieren geldend in het rivierbed. Er kan niet vooruitgelopen worden op toekomstige wijzigingen van de begrenzing van het rivierbed. De aanduiding Maasvallei is gelijk aan de begrenzing van het rivierbed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt duidelijkheid omtrent de rol van Provincie Limburg met betrekking tot grootschalige Maasprojecten en waterveiligheid.	ZW-1429-9 ZW-1440-8

Standpunt GS

De Provincie Limburg draagt in grote hoogwaterveiligheidsprojecten langs de Maas voornamelijk bij aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en het versterken van de ruimtelijk-economische ontwikkeling, waarbij gebiedskwaliteiten worden behouden en versterkt. De rol van de Provincie Limburg in de Maasprojecten is die van bevoegd gezag m.b.t. het goedkeuren van het projectbesluit en de Provincie Limburg beslist over de vergunningverlening m.b.t. flora en fauna en gebiedsbescherming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het in paragraaf 6.2.4 onduidelijk wat met 'een Maasproject voor Roermond' wordt bedoeld en vraagt om verduidelijking.	ZW-1204-114

Standpunt GS

In de bestuursovereenkomst Waterveiligheid en Ruimte in Limburg van 2022 is opgenomen dat er in de omgeving van de Maas bij Roermond een MIRT onderzoek zal worden gestart naar de waterveiligheidsopgave in dat gebied. Inmiddels loopt er een pre-verkenning voor een samenhangende aanpak van de hoogwaterveiligheidsopgaven voor de Roer en de Maas bij Roermond. De verwachting is dat hier de komende jaren meer duidelijkheid over gaat komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat ruimte voor de Maas speerpunt is van het provinciaal beleid om hoogwaterveiligheid in de Maasvallei te borgen.	ZW-1204-23

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Ruimte voor de Maas is een van de speerpunten in ons provinciaal beleid voor de Maasvallei.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de plannen voor meer ruimte voor de Maas zich verhouden tot bestaande of nieuwe bouwmogelijkheden in het gebied, en hoe om wordt gegaan met mogelijke strijdigheden tussen waterruimtebehoefte en bouwmogelijkheden in de Maasvallei.	ZW-0188-28

Standpunt GS

Momenteel is het Rijk nog aan het onderzoeken binnen het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 of er meer ruimte voor de rivieren in Nederland nodig is met het oog op klimaatveranderingen. Er lopen nog diverse onderzoeken m.b.t. de Maasvallei. Uiteindelijk is het aan het Rijk om ruimte te reserveren langs de Maas t.b.v. hoogwaterveiligheid. Welk regime hier vervolgens op van toepassing zal zijn en wat er mogelijk zal zijn qua bouwactiviteiten, is ook aan het Rijk om te bepalen. De Provincie Limburg onderschrijft in haar beleid "ruimte waar het kan, dijken waar het moet" en geeft daarmee een voorkeur aan rivierverruiming boven dijkversterking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de provincie het uitgangspunt van meer ontwikkelingsruimte in de Maasvallei gaat realiseren ten opzichte van de Beleidslijn grote rivieren 2025. Er wordt gevraagd naar concrete	ZW-0188-29

maatregelen of beleidsacties en de wijze van samenwerking met betrokken gemeenten, zoals de gemeente Maasgouw, die dit uitgangspunt ondersteunen.

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij vinden het belangrijk om ruimte te behouden voor ontwikkelmogelijkheden in de Maasvallei mits er voldaan wordt aan wet- en regelgeving. In de betreffende projecten worden afspraken gemaakt over de hoeveelheid waterstandsdaling die een project moet realiseren en welk gedeelte daarvan benut mag worden voor ontwikkelinitiatieven. In dergelijke projecten wordt beoordeeld of dit in lijn is met de Beleidslijn grote rivieren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt te verduidelijken wat de rol is van PL in Maasprojecten. (par. 6.2.2.)	ZW-1499-18

Standpunt GS

De Provincie Limburg draagt in grote hoogwaterveiligheidsprojecten langs de Maas voornamelijk bij aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, natuur en het versterken van de ruimtelijk-economische ontwikkeling, waarbij gebiedskwaliteiten worden behouden en versterkt. De rol van de Provincie Limburg in de Maasprojecten is die van bevoegd gezag m.b.t. het goedkeuren van het projectbesluit en de Provincie Limburg beslist over de vergunningverlening m.b.t. flora en fauna en gebiedsbescherming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.98 Bijzondere opmerkingen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.5.2 , 2.5.4 en 6.2.4 de effecten van de watermaatregelen op het spoor in de visie omschrijven.	ZW-1460-7

Standpunt GS

De infrastructuur, waaronder het spoor, is een belangrijk aandachtspunt in de regionale stresstesten die wij samen met de partners uitvoeren. de genoemde paragrafen gaan in het algemeen over de opgaven voor water. De wateropgaven op het spoor zijn te specifiek op hier te benoemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bijlage met de financiële stand van zaken van WRL per september 2025.	ZW-1440-13

Standpunt GS

De POVI is niet de plaats om financiële informatie over en programma op te nemen. Het programma WRL rapporteert halfjaarlijks over de voortgang en de financiële situatie. Die rapportages zijn openbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het waterschap verantwoordelijk wordt gehouden voor wateroverlast die het gevolg is van door het waterschap aangelegde waterbergingen, en dat dit wordt opgenomen in het beleid.	ZW-1482-8
Indiener verzoekt dat het Waterschap wordt opgenomen als verantwoordelijke partij voor door het waterschap aangelegde waterbergingen. par 6.4.5	ZW-1499-22

Standpunt GS

In de Omgevingsverordening Limburg is een inspanningsverplichting voor het waterschap opgenomen om in aangewezen gebieden de gemiddelde kans op overstroming uit het regionale watersysteem te beperken tot de per gebied bepaalde norm. Het waterschap dient de maatregelen -waterbergingen of anderszins- te bepalen en uit te voeren waarmee uiterlijk in 2035 aan bedoelde norm kan worden voldaan. Indien in een aangewezen gebied niet wordt voldaan aan bedoelde norm omdat de capaciteit van een waterberging ontoereikend is voldoet het waterschap (nog) niet aan de geldende verplichting. Aanpassing van de POVI is derhalve niet nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.5 Een vitale bodem en een robuust watersysteem: Volgens indiener wordt alleen een probleem geschetst, er wordt geen aanzet gegeven voor een oplossing.	ZW-0145-21

Standpunt GS

De POVI geeft de visie van de provincie op de ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij geven we aan welke opgaven er zijn en welke richting wij op willen gaan. Op een aantal punten zal dit verder moeten worden uitgewerkt.

Voor het onderdeel water zal dit gebeuren in het Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.99 Geen SMART doelen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er geen heldere SMART doelen zijn geformuleerd met betrekking tot watersystemen.	ZW-1429-11 ZW-1440-10
Indiener geeft aan dat in zowel landelijk als stedelijk gebied geen heldere SMART doelen zijn geformuleerd.	ZW-1429-10 ZW-1440-9
Indiener stelt dat het huidige provinciale beleid geen heldere, SMART-geformuleerde doelen kent voor waterberging en klimaatadaptatie en verzoekt concretere doelstellingen en transparantie over behaalde resultaten.	ZW-1482-7
Indiener wijst op het ontbreken van SMART geformuleerde doelen ten aanzien van water in par. 6.4.2	ZW-1499-21

Standpunt GS

In de POVI zijn ten opzichte van water doelen geformuleerd waar dit nodig is. In het provinciaal waterprogramma, dat zal volgen op deze POVI, zullen een aantal doelen nog verder worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.100 Intrekgebieden onjuist

Zienswijze	Indiener
Er wordt gesproken over intrekgebieden rondom Natura-2000 gebieden waar watervriendelijke landbouw zou moetem moeten plaatsvinden. Indiener stelt dat het deel van de POVI over waterkwaliteit onjuist is.	ZW-0339-3 ZW-0340-3 ZW-0341-3 ZW-0342-3

Standpunt GS

De in de POVI opgenomen intrekgebieden Natura2000 zijn alle gebaseerd op onderzoek. Daarbij is gekeken vanuit welke gronden het water naar de Natura 200 gebieden trekt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.101 Waterkwaliteit- zeer zorgwekkende stoffen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ontwikkeling van handelingsperspectieven voor Zeer Zorgwekkende Stoffen vraagt om verduidelijking van verantwoordelijkheden.	ZW-0207-74 ZW-0238-64 ZW-0253-78 ZW-0314-64

Standpunt GS

De aanpak van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) is toegelicht op Aanpak van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) | Informatiepunt Leefomgeving.

Deze aanpak bestaat uit verschillende onderdelen. Het eerste deel bestaat uit een bronaanpak, de vervanging van de ZZS door een stof die niet of veel minder gevaarlijk is, waarvoor het rijk, bij de toelating of het verbieden van stoffen, verantwoordelijk is. Het tweede onderdeel omvat de minimalisatie van de emissie door het betreffende bedrijf en de beoordeling van de immissie door het voor de omgevingsvergunning bevoegde gezag. Tenslotte moet het betreffende bedrijf een vermijdings- en reductieprogramma opstellen waarin inzicht wordt geboden in de verbeteringsacties voor de komende 5 jaar. Het voor de omgevingsvergunning bevoegde gezag houdt toezicht op de naleving van de op het bedrijf rustende verplichtingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

6. Gezonde en veilige leefomgeving

6.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt in de Omgevingsvisie het belang en de kaders van voldoende fysieke en milieuruimte voor het bedrijf te borgen, met name voor omgevingsveiligheid en geluid. De indiener geeft aan dat het hebben van voldoende fysieke en milieuruimte essentieel is voor diverse beoogde transities en wil dit invullen in dialoog met de Provincie en andere partijen. Hierbij verwijst de indiener als voorbeeld naar de omgevingsvisie van een gemeente.	ZW-0198-28

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang dat bedrijven voldoende fysieke en milieuruimte nodig hebben om duurzaam te kunnen opereren en de gewenste transities te kunnen realiseren. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat er binnen Limburg ruimte wordt geboden aan economische activiteiten, waarbij bedrijventerreinen van provinciaal belang specifiek zijn aangewezen om economische waarden te beschermen en te versterken. Tegelijkertijd is het van belang om zorgvuldig af te wegen tussen economische belangen enerzijds en het beschermen van het milieu en de leefomgeving anderzijds, bijvoorbeeld ten aanzien van omgevingsveiligheid en geluid. Dat vraagt om maatwerk, waarbij in dialoog met betrokken bedrijven en andere stakeholders per gebied passende afwegingen worden gemaakt. Wij staan open voor verdere dialoog met het bedrijfsleven en andere partijen om gezamenlijk invulling te geven aan deze balans. Daarbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat zowel ruimte voor economische ontwikkeling als het borgen van een gezonde en veilige leefomgeving centraal staan binnen de kaders van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er wordt gesproken over een coördinerende rol en rol als netwerkpartner van de Provincie Limburg als het gaat om gezondheid en veiligheid. Bij Schone lucht Akkoord staat weer een stimulerende rol. Dan weer een regulerende rol. Het is voor indiener onduidelijk wat de rol van de Provincie nou precies is, waar neemt deze de leiding en waar niet? Daarnaast ontbreekt het volgens indiener aan sturing vanuit de Provincie Limburg op gezondheid.	ZW-0187-8

Standpunt GS

Het klopt dat voor verschillende aspecten voor verschillende rollen door de Provincie Limburg wordt gekozen, passend bij het subsidiariteitsbeginsel en ambitie. De Provincie geeft sturing op gezondheid, bijvoorbeeld door samenwerking te organiseren, projecten te stimuleren en beleid te ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat wordt genoemd dat de Brightlands Maastricht Health Campus is gericht op gezondheidszorg, geneeskunde en biowetenschappen en bijdraagt aan de kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap. Indiener geeft aan het fijn te vinden dat Brightlands genoemd wordt. Indiener geeft aan dat het meer recht zou doen om bv. het volgende te vermelden: kennis- en onderzoeksinstellingen zoals Brightlands zijn gericht op…	ZW-0263-14

Standpunt GS

Wij begrijpen deze verduidelijking.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.1 van ‘De Brightlands Maastricht Health Campus is gericht op gezondheidszorg, geneeskunde en biowetenschappen, en draagt bij aan de kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap.’ naar ‘Kennis- en onderzoeksinstellingen, zoals de Brightlands Maastricht Health Campus, zijn gericht op gezondheidszorg, geneeskunde en biowetenschappen, en dragen bij aan de kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de afgelopen jaren diverse rapporten zijn verschenen die aantonen dat het provinciaal VTH stelsel niet is toegerust op het omgaan met complexe industriële activiteiten in relatie tot nabijgelegen woongebieden. Indiener stelt dat de POVI dit niet erkend en geeft ook niet aan dit stelsel wordt hervormd.	ZW-0123-2

Standpunt GS

De versterking van het VTH-stelsel waaraan u refereert is geen onderdeel van de scope van de POVI. Dit traject is een landelijk traject met verschillende acties waarin de Provincie in participeert. Volgens de laatste rapportage voldoet de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (uitvoerder van de provinciale VTH-taken op het gebied van milieu) aan de robuustheidscriteria die in juni 2023 bestuurlijk zijn vastgelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de teksten in de ontwerp-POVI'25 over Defensiebelangen of -terreinen moeten worden geactualiseerd op basis van de eerste besluiten van het Kabinet met betrekking tot het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Indiener geeft aan dat nu de voormalige vliegbasis de Peel niet langer de voorkeurslocatie is voor de stationering van jachtvliegtuigen, zij streven naar het opheffen van de planologische beperkingen rond de voormalige vliegbasis.	ZW-0166-154

Standpunt GS

De tekst die in de ontwerp-POVI stond is nog steeds actueel. Met betrekking tot de voormalige vliegbasis De Peel verandert er door de recente besluitvorming niets. De jachtvliegtuigcapaciteit komt weliswaar niet in De Peel, maar het Rijk heeft geen besluit genomen om de (juridische) status van vliegbasis in te trekken. Daarom blijven de beperkingengebieden rondom deze voormalige vliegbasis van kracht. Het Rijk bepaalt wanneer de beperkingengebieden opgeheven worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 8.7.1 op dat risicocommunicatie een verantwoordelijkheid is van de lokale overheden, niet van de VRZL.	ZW-0314-148

Standpunt GS

Indiener is correct. De tekst van de POVI is op basis van de zienswijze aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 8, paragraaf 7,1 van ‘De Veiligheidsregio Zuid-Limburg neemt hierin het voortouw, vanuit haar wettelijke taken en verantwoordelijkheden voor risico- en crisiscommunicatie’ naar ‘De gemeenten zijn verantwoordelijk voor risicocommunicatie en worden hierbij ondersteund door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg, die tevens het voortouw neemt in de crisiscommunicatie.’

Zienswijze	Indiener
Indiener stel voor om bij Paragraaf 8.2.6.1 de militaire opstelterreinen voor het vervoeren van defensiematerieel over het spoor toevoegen.	ZW-1460-11

Standpunt GS

Het opstelterrein Eygelshoven staat aangeduid als Lokaal Spoor, net als andere rangeer- en opstelterreinen. Een aparte categorie voor militaire opstelterreinen introduceren heeft geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bij (milieu)vergunningverlening en planologische besluiten een expliciete toetsing op cumulatieve gezondheidseffecten vereist moet worden. Hiervoor moeten duidelijke instrumenten worden ontwikkeld. Hierbij moet gezondheid niet adviserend zijn, maar kan sturend zijn binnen de besluitvorming.	ZW-1035-49

Standpunt GS

GS onderkennen het belang van gezondheid. In de POVI is een gezonde en veilige leefomgeving opgenomen als één van de uitgangspunten voor het provinciaal omgevingsbeleid.

Tevens erkennen wij de wens om cumulatieve gezondheidseffecten nadrukkelijk te betrekken bij (milieu)vergunningverlening en planvorming. Dit is echter een complexe opgave, mede vanwege het ontbreken van landelijk vastgestelde methodieken en toetsingskaders. Dit vraagt om verdere ontwikkeling en verfijning van meet- en afwegingsinstrumenten. We werken mee aan de door het Rijk ontwikkelde pilots als uitwerking van de Actieagenda Industrie en Omwonenden.

Binnen de huidige systematiek van de Omgevingswet en de daaraan gekoppelde regelgeving wordt gezondheid expliciet betrokken als onderwerp bij het opstellen van omgevingsplannen, programma's en besluiten. Op dit moment is gezondheid daarbij in belangrijke mate adviserend van karakter. De Provincie volgt landelijke ontwikkelingen op dit gebied, en is bereid om, waar mogelijk en juridisch haalbaar, gezondheidsaspecten steeds nadrukkelijker te betrekken en verder te ontwikkelen binnen haar bevoegdheden en beleidskaders. We blijven hierover in gesprek met betrokken partners en het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 2.7.5.2 de kwaliteit van de leefomgeving onbenoemd blijft en verzoekt om hardere uitgangspunten op te nemen zoals: • Minimaal geen toename van het aantal geluidgehinderden als gevolg van industrie en vervoer. • Minimaal geen vergroting van veiligheidscontouren. • Minimaal geen verslechtering van de luchtkwaliteit. • Groene-/landschappelijke inpassing van nieuwe ontwikkelingen. • Participatie.	ZW-0314-147

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een kwalitatief goede leefomgeving en streven naar een gezonde en veilige omgeving voor inwoners. In de POVI is gezondheid een belangrijk afwegingsfactor, maar het opnemen van harde normen zoals "geen toename van geluidgehinderden" of "geen verslechtering van luchtkwaliteit" is niet altijd haalbaar of juridisch verplicht.

De Omgevingswet vraagt om een integrale belangenafweging, waarbij gezondheid, veiligheid, economische ontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en andere maatschappelijke belangen worden meegewogen. De POVI geeft richting aan deze afweging door ambities en kaders te formuleren, maar biedt ook ruimte om per situatie maatwerk te leveren. Voor aspecten zoals groene inpassing en participatie onderschrijven wij het belang en nemen wij deze mee in de uitvoering van beleid en projecten. Wij blijven inzetten op verbetering van de leefomgeving, maar niet in de vorm van absolute uitsluitingen, omdat dit de noodzakelijke flexibiliteit en integrale afweging zou beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om bij Paragraaf 8.2: een onderdeel gericht op spoorveiligheid toe te voegen. Dit betreft zowel de veiligheid van het functioneren van het spoor in zijn algemeenheid (en de juridische randvoorwaarden daarbij) als ook de eisen vanuit basisnet voor spoorgoederenvervoer. Het duidelijk opnemen van deze regels bij de ruimtelijke keuzes is nodig om de verwachtingen richting de omgeving en betrokkenen te beheersen.	ZW-1460-10

Standpunt GS

Spoorveiligheid is niet primair een bevoegdheid van de Provincie. De Provincie is bevoegd gezag voor het transport van gevaarlijke stoffen waar deze over provinciale wegen gaan. Wij kennen in Limburg geen provinciale spoorwegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie een coördinerende en afstemmende taak in brede zin op zich te nemen om zo de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren.	ZW-1038-15

Standpunt GS

Wij waarderen de constructieve houding van de gemeente. De POVI blijft uitgaan van een duidelijke taakverdeling: de Provincie coördineert bij provinciale en grensoverschrijdende opgaven, terwijl afstemming en kwaliteitsverbetering van de leefomgeving primair gemeentelijke verantwoordelijkheden zijn. Dit volgt uit wettelijke kaders en het subsidiariteitsbeginsel. De voorgestelde rolverdeling waarborgt samenwerking zonder afbreuk te doen aan ieders taken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in hoofdstuk 8 een paragraaf op te nemen voor geurhinder net als gedaan is met paragraaf 8.5 voor geluid en stilte.	ZW-1389-7

Standpunt GS

De ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie bevat reeds een paragraaf die ziet op geurhinder. Deze is te vinden in paragraaf 8.6.1. Geur specifiek in relatie tot veehouderij is te vinden onder § 11.2.1.2.2 Veehouderij en geur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor het aspect Trillingen. Hoewel er geen wettelijke normen bestaan voor trillinghinder voor de toekomstige bewoners/ gebruikers van bebouwing dicht bij het spoor, wordt dit wel door Informatiepunt Leefomgeving aanbevolen.	ZW-1460-22

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een robuuste uitvoering van het VTH-stelsel. De versterking van dat stelsel is een landelijk traject met verschillende acties waarin de Provincie in participeert. Dit traject is geen onderdeel van de scope van de POVI. Volgens de laatste rapportage voldoet de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (uitvoerder van de provinciale VTH-taken op het gebied van milieu) aan de robuustheidscriteria die in juni 2023 bestuurlijk zijn vastgelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dat de POVI de verwevenheid tussen gezondheid en de benodigde versterking VTH stelsel adresseert	ZW-1035-47

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een robuuste uitvoering van het VTH-stelsel. De versterking van dat stelsel is een landelijk traject met verschillende acties waarin de Provincie in participeert. Dit traject is geen onderdeel van de scope van de POVI. Volgens de laatste rapportage voldoet de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (uitvoerder van de provinciale VTH-taken op het gebied van milieu) aan de robuustheidscriteria die in juni 2023 bestuurlijk zijn vastgelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om gezondheid sturend maken in ruimtelijke afwegingen en niet slechts beschrijvend.	ZW-1035-48
Indiener vraagt om Provinciale ambitie in de POVI om toe te werken naar de gezondheidskundige advieswaarden (waaronder WHO-luchtkwaliteitsnormen, en richtlijnen voor geur en geluid)	ZW-1035-46

Standpunt GS

Wij delen de ambitie om te streven naar een gezonde leefomgeving. Dit betekent dat gezondheid een belangrijk belang is bij de afwegingen die wij maken. Het voldoen aan gezondheidskundige advieswaarden, zoals WHO-luchtkwaliteitsnormen en richtlijnen voor geur en geluid, is niet wettelijk verplicht en (nog) niet altijd haalbaar. In de POVI wordt daarom een integrale afweging gemaakt tussen gezondheid, leefbaarheid, economische ontwikkeling en andere maatschappelijke belangen. Wij blijven inzetten op verbetering van de leefomgeving, waarbij gezondheid een zwaarwegend aspect is, maar niet het leidende criterium.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 3.3.2 Aandacht voor de omgekeerde werking geldt volgens indiener niet alleen voor landbouw bestrijdingsmiddelen, maar ook voor de overlast die de aanwezigheid van de MMA veroorzaakt.	ZW-0145-24

Standpunt GS

Wij erkennen dat het principe van omgekeerde werking breed toegepast dient te worden. Het voorbeeld van omgekeerde werking in landbouwgebieden is dan ook niet limitatief bedoeld. In het door indiener aangehaalde voorbeeld van MAA geldt bijvoorbeeld dat er wettelijke beperkingen gelden vanuit geluid en veiligheidsregelgeving met betrekking tot het bouwen van woningen dichtbij de luchthaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een expliciete verankering van een sociale effectentoets bij planvorming in het buitengebied.	ZW-0324-8

Standpunt GS

De Omgevingsvisie beschrijft onze visie en ambities voor Limburg. Bij specifieke planvorming wordt er door het bevoegd gezag (meestal gemeente) een afweging gemaakt van de lokaal-specifieke belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.2 Definities

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de definitie(s) van ‘leefmilieu’ en ‘leefbaarheid’ expliciet op te nemen in de POVI en aan te geven op welke wijze deze voor inwoners worden geborgd, inclusief toetsingscriteria.	ZW-0923-7

Standpunt GS

In Bijlage 1 - Begripsbepalingen van de ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie wordt 'leefbaarheid' omschreven als 'Mate waarin een omgeving geschikt is om prettig te wonen, werken en recreëren.' Een definitie van 'leefmilieu' zullen wij opnemen in Bijlage 1. De omschrijving van het begrip zal als volgt luiden: 'De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.' Aangezien de casussen waarin de woorden leefmilieu en leefomgeving kunnen worden gebruikt, sterk uiteen kunnen lopen, kunnen wij naast de kaders uit wet- en regelgeving, geen algemene toetsingscriteria hiervoor opnemen. Uiteraard wordt er, waar relevant en van toepassing, per project een zorgvuldige afweging gemaakt, waarin ook de impact op de leefomgeving wordt meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1 - Begripsbepalingen : ‘Leefmilieu - 'De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.’

6.3 Externe veiligheid

Zienswijze	Indiener
De POVI beschrijft in paragraaf 8.2.3.3. de ambitie om een adequate beheersing van risico's met gevaarlijke stoffen te waarborgen en de integrale veiligheid op en rondom Chemelot te verbeteren. Het verminderen van risico’s bij Seveso-inrichtingen wordt primair bereikt door het terugdringen van de PR-10-6 en/of door het voor zover mogelijk terugdringen van de aandachtsgebieden externe veiligheid. Indiener verzoekt dit op deze manier op te nemen in de POVI.	ZW-0302-37

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat het beheersen van risico’s met gevaarlijke stoffen niet uitsluitend neerkomt op het verkleinen van risicocontouren. Juist ook door middel van zorgvuldige vergunningverlening, effectief toezicht en consequente handhaving geven wij invulling aan onze verantwoordelijkheid als bevoegd gezag.

Daarnaast werken wij samen met betrokken gemeenten en Chemelot (als vervolg op het veiligheidsconvenant) van het aan een bredere benadering van veiligheid.

Het begrip ‘integrale veiligheid’ is niet eenduidig en kan leiden tot verschillende interpretaties. Daarom kiezen wij ervoor om in de POVI het begrip ‘veiligheid’ te hanteren.
Hiermee sluiten we beter aan bij de uitvoeringspraktijk.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 8, paragraaf 2.3.2: ‘integrale’.

Zienswijze	Indiener
De Provincie geeft in § 8.2.3.3 Uitvoeringsinstrumenten omgevinqsveiligheid aan de 'herintroductie van de groepsrisicoberekening voor aandachtsgebieden te onderzoeken'. Niet is beschreven met welk doel dit instrument wordt onderzocht en wat de Provincie hiermee voor ogen heeft. Omdat de gemeente in veel gevallen verantwoordelijk is voor de afweging van het groepsrisico verzoekt indiener betrokken te worden in dit onderzoek, de consequenties van de herintroductie van het groepsrisico en de besluitvorming hierover. Indiener verzoekt om voor Chemelot ten aanzien van de uitvoeringsinstrumenten omgevingsveiligheid zoveel mogelijk vast te houden aan de met elkaar afgesproken systematiek en de tekst in de POVI hierop aan te passen.	ZW-0302-35

Standpunt GS

Dit betreft specifiek vervoer gevaarlijke stoffen over provinciale wegen. Vanuit diverse gemeenten is een oproep aan de Provincie gedaan om, daar waar het provinciale wegen als risicobron betreft, gemeenten een handvat te bieden. Om die reden worden de mogelijkheden daartoe nader onderzocht. Zoals u terecht opmerkt is en blijft het groepsrisico een gemeentelijke afweging. De gemeenten zullen worden betrokken bij het onderzoek dat in 2026 wordt gestart met betrekking tot het vervoer van gevaarlijke stoffen over de provinciale wegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat in paragraaf 8.2.3.2 het begrip 'integrale veiligheid' nog onvoldoende uitgewerkt en gedragen om als toetsingskader te dienen en vraagt zich af welke ambitie hier ligt.	ZW-0314-23

Standpunt GS

De POVI is een strategisch beleidsdocument en primair geen toetsingskader voor vergunningverlening of detailafwegingen. De POVI geeft richting en kaders op hoofdlijnen, terwijl toetsing plaatsvindt op basis van wettelijke normen en specifieke regelingen in uitvoeringsinstrumenten zoals het omgevingsplan en vergunningen.

Wij werken samen met betrokken gemeenten en Chemelot (als vervolg op het veiligheidsconvenant) aan een bredere benadering van veiligheid. Het begrip ‘integrale veiligheid’ is niet eenduidig en kan leiden tot verschillende interpretaties. Daarom kiezen wij ervoor om ons in de POVI het begrip ‘veiligheid’ te hanteren. Hiermee sluiten we beter aan bij de uitvoeringspraktijk.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 8, paragraaf 2.3.2: ‘integrale’.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ligging van Chemelot een groot veiligheidsprobleem vormt en dat niet alleen veiligheid, maar ook security even zwaar moet wegen in de beoordeling van risico’s. Indiener wijst daarbij op het omvangrijke 1%-letaliteitsgebied bij Chemelot en stelt dat bij een calamiteit veel slachtoffers onder omwonenden kunnen vallen, waardoor bovenwettelijke maatregelen nodig zijn. Indiener stelt dat nieuwe fabrieksontwikkelingen (zoals het Furec-project en de dronesfabriek) leiden tot extra veiligheidsrisico’s voor omwonenden van Chemelot. Indiener verzoekt dat de tanks op TP2 en TP3 bij Chemelot worden verwijderd, omdat deze een structureel en voortdurend gevaar voor omwonenden opleveren. Indiener maakt bezwaar tegen verdere groei van Chemelot op de huidige locatie vanwege de reeds grote risico’s en overlast voor omwonenden.	ZW-1448-1

Standpunt GS

Wij begrijpen de zorgen over een veilige leefomgeving rond Chemelot en nemen die serieus. Als Provincie zijn wij bevoegd gezag voor complexe bedrijven zoals die op het Chemelot-terrein. De Omgevingsdienst Zuid-Limburg toetst alle activiteiten aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid (inclusief security vanuit de Seveso-regelgeving) en milieu en houdt daar toezicht op. Risicovolle bestaande en nieuwe installaties bij Chemelot worden alleen vergund als ze voldoen aan de wettelijke normen en veiligheidseisen, mede met het oog op het beschermen van omwonenden. Daarnaast zijn wij samen met de andere overheden actief in het voortdurend verbeteren van de omgevingsveiligheid rondom Chemelot. In 2025 is het convenant ‘Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en omgeving’ afgerond, met daarin afspraken over bovenwettelijke maatregelen om de veiligheid op en rondom Chemelot te verhogen. Gemeenten Sittard-Geleen en Stein en de Provincie Limburg organiseren ook twee keer per jaar een bijeenkomst waar inwoners en belanghebbenden worden geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen (omgevingsdialoog). Hierbij kunnen deelnemers vragen stellen en in gesprek gaan met de overheden en Chemelot.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt de Provincie om aan te duiden of nog andere ontwikkelingen met betrekking tot transport van gevaarlijke spelen, die ook gevolgen hebben voor de planvorming en waarover eenzijdige convenantafspraken worden gemaakt.	ZW-1164-24

Standpunt GS

Op dit moment zijn bij de Provincie geen andere ontwikkelingen en of eenzijdige convenanten bekend, inzake het transport van gevaarlijke stoffen, die van invloed zijn op gemeentelijke planvorming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer en daarbij gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).	ZW-1460-20

Standpunt GS

Wij erkennen dat het ontwikkelen van ruimtelijke plannen in de nabijheid van het spoornetwerk extra aandachtspunten met zich mee kan brengen met het oog op het behoud van een gezonde en veilige leefomgeving. Daar waar de Provincie een wettelijke bevoegdheid heeft bij het beoordelen van veiligheidseffecten – bijvoorbeeld in het kader van projectbesluiten – zullen wij uiteraard ook de wettelijk verplichte brongegevens betrekken bij deze beoordeling. Het opstellen en uitwerken van plannen in de nabijheid van het spoor ligt onder de Omgevingswet echter primair bij gemeenten als bevoegd gezag en bij projectinitiatiefnemer(s). Het spreekt voor zich dat bevoegde gezagen en initiatiefnemers bij het opstellen en beoordelen van dergelijke plannen ook rekening dienen te houden met de wettelijk verplichte uitgangspunten ten aanzien van externe veiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom uitsluitend het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor wordt genoemd, terwijl risico's ook gelden voor vervoer op autosnelwegen zoals de A2 en A73, en voor buistransportleidingen.	ZW-0188-62

Standpunt GS

Vervoer gevaarlijke stoffen wordt hier specifiek benoemd in relatie tot Limburg Centraal (woningbouw in de directe omgeving van het spoor). Dit laat onverlet dat ook andere risicobronnen bij woningbouw moet worden beschouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van de fysieke veiligheid is het uitgangspunt om te clusteren van risicovolle industriële activiteiten, met veilige gebiedsinrichting en bescherming tegen incidenten met gevaarlijke stoffen. Indiener is van mening dat de POVI niet helder is over (on)wenselijke activiteiten in dit kader. Indiener vraagt om meer concrete uitspraken te doen over het niet toestaan van nieuwe vestiging van (zeer) kwetsbare gebouwen en locaties in risicogebieden.	ZW-1164-18

Standpunt GS

De POVI bevat beleidsmatige uitgangspunten voor het omgaan met omgevingsveiligheid en risicovolle activiteiten. Het al dan niet toestaan van nieuwe vestigingen van (zeer) kwetsbare gebouwen en locaties in risicogebieden is echter casus-afhankelijk en vergt steeds een zorgvuldige afweging van alle relevante belangen. Deze afweging vindt plaats bij de beoordeling van concrete initiatieven, waardoor het niet wenselijk is om hierover in de POVI generieke uitspraken te doen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om een regierol te vervullen om informatie inzake spoortransport van gevaarlijke stoffen transparant te maken.	ZW-1164-19

Standpunt GS

Voor het Basisnet is het Rijk bevoegd gezag, hier valt spoortransport van gevaarlijke stoffen ook onder. ProRail verzamelt data over spoortransport van gevaarlijke stoffen en levert deze informatie aan voor het Basisnet. Deze data wordt verwerkt op kaart in de Atlas Leefomgeving. ProRail stelt daarnaast jaarlijks een monitoringsrapportage op, welke wordt aangeleverd bij de Minister. Aangezien de Provincie geen rol heeft in dit proces, en informatievoorziening reeds voldoende wordt verzorgd op nationaal niveau, achten wij het niet nodig om een verdere informatieve rol omtrent dit thema op ons te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om duidelijke normen op te stellen ten aanzien van groepsrisico's, zodat de criteria en afwegingen helder zijn.	ZW-1164-21

Standpunt GS

Momenteel onderzoeken wij de mogelijkheden voor het herintroduceren van de groepsrisicoberekening voor aandachtsgebieden rondom het Basisnet en Seveso-inrichtingen

alsmede de introductie van risicogebieden omgevingsveiligheid provinciale wegen. De uitkomsten van het onderzoeken zullen uitwijzen of er regels worden opgesteld in dit kader.
Wij wachten de uitkomsten van het onderzoek af vooraleer wij verdere concrete normen uit gaan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van Limburg Centraal wordt continue monitoring ten aanzien van veiligheidsrisico's voorgesteld. Een rapportage achteraf is echter onvoldoende om te beschermen als het mis gaat. Indiener verzoekt de Provincie om meer inzicht te verschaffen in de werkwijze en borging van omgevingsveiligheid inzake ruimtelijke ontwikkelingen nabij risicovolle omgevingen.	ZW-1164-20

Standpunt GS

We houden in de planvorming rekening met het aspect externe veiligheid en bekijken waar deze waar mogelijk kan worden verbeterd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.4 Fysieke veiligheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI niet aansluit bij de actuele veiligheidssituatie, met name de verschuiving van inbraken en diefstal naar georganiseerde en digitale criminaliteit, en complexe sociale zorg- en veiligheidscasussen; het thema drugsgerelateerde criminaliteit en grensligging verdient een bredere benadering.	ZW-0241-135

Standpunt GS

Wij onderkennen dat veiligheid een groot en actueel vraagstuk is in Limburg. Wij herkennen het belang van de verbinding tussen veiligheid, leefbaarheid en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Door de grensligging van onze provincie is de gevoeligheid voor (grensoverschrijdende) criminaliteit bovendien groot; dit maakt samenwerking over de grens noodzakelijk. De inhoudelijke uitwerking en uitvoering van dit veiligheidsbeleid krijgt vorm in afzonderlijke programma's en samenwerkingsverbanden, passend bij de rol van de Provincie en het specifieke veiligheidsvraagstuk. In de aanpak van criminaliteit en ondermijning werkt de Commissaris van de Koning nauw samen met de veiligheidsdiensten, waaronder het RIEC en de regionale driehoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het begrip ‘risico gestuurd werken’ wordt gebruikt in alinea 8.1 zonder concrete uitleg over de praktische invulling. Er is behoefte aan duidelijkheid over de risico-indicatoren en maatregelen die worden gehanteerd.	ZW-0188-33

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan duidelijkheid over de praktische invulling van het begrip ‘risicogestuurd werken’. Wij werken risicogestuurd en informatie- en omgevingsgericht aan veiligheidsopgaven. Daarbij inventariseren we de grootste risico’s in het behalen van onze doelstellingen en treffen we maatregelen om die veiligheidsrisico’s te beheersen of te verminderen. We houden rekening met risico’s uit het Provinciaal risicoprofiel en passen de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe. Per doelstelling brengen we telkens in kaart welke risico’s er spelen, via welke kernwaarden we deze kunnen beïnvloeden en welke maatregelen genomen dienen te worden om de risico's weg te nemen of te beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor om het uitvoering formuleren van een visie (met gevolgen) hoe om te gaan met de risico's van aardbevingen (7.0)/ geothermie, vlakbij de Peelrandbreuk en op het terrein van Chemelot.	ZW-0135-11

Standpunt GS

Ruimtelijke afwegingen die gemaakt worden zijn altijd integraal en omvatten alle aspecten. De aspecten water en bodem zijn in die afwegingen belangrijker dan voorheen. Nieuwe bouwstenen als de Onderlegger Water en bodem helpen daarbij. Het risico op aardbevingen is in die onderlegger niet als specifiek aandachtspunt meegenomen. Bij de actualisatie daarvan zal dat wel gebeuren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat paragraaf 8.2.2.1 ‘werken risico gestuurd’ helder is omdat wordt ingezet op al bestaande risico's. Wel zou indiener graag de provinciale kijk willen op een bredere preventieve benadering. Indiener denkt dat als gesproken wordt over het voorkomen van gezondheidsschade, leefstijl stimuleren e.d. een bredere preventieve benadering ook passend zou zijn.	ZW-0187-9

Standpunt GS

We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden schept voor het maken van gezonde keuzes. We streven naar een Limburg waarin iedereen gelijke kansen heeft op een gezond, zeker en leefbaar bestaan. Dit vraagt om een omgeving die een gezonde leefstijl stimuleert en burgers helpt gezonde keuzes te maken.

Voorstel aan PS

In paragraaf 8.8 vermelden dat de leefomgeving randvoorden schept voor gezonde keuzes.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de veiligheid van (land)bouwverkeer en de toenemende criminaliteit in het buitengebied extra aandacht verdienen, gezien de positie van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra).	ZW-0276-8

Standpunt GS

De Provincie Limburg hecht veel waarde aan de veiligheid in het buitengebied. Daarom zetten wij, vanuit het beleidskader Mobiliteit, in op gedragsbeïnvloeding, verbetering van infrastructuur, techniek en handhaving om de verkeersveiligheid – waaronder die van (land)bouwverkeer – te vergroten. In de aanpak tegen criminaliteit en ondermijning werkt de Commissaris van de Koning nauw samen met de veiligheidsdiensten, waaronder het RIEC en de regionale driehoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.5 Geitenhouderijen

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert om afstand te houden tussen geitenhouderijen en gevoelige bestemmingen zoals woningen, woonzorgcentra, kinderopvang en scholen, en het moratorium in stand te houden.	ZW-0321-9
Indiener adviseert om bij besluitvorming rondom bouw of uitbreiding van gevoelige bestemmingen in de nabijheid van geitenhouderijen het verhoogd risico op longontsteking mee te wegen.	ZW-0321-10
Indiener stelt dat de POVI te passief is door enkel een moratorium op nieuwe geitenhouderijen op te nemen, zonder beleid voor de gezondheidsrisico's in de omgeving van bestaande bedrijven.	ZW-0495-1
Indiener stelt dat het dorpsperspectief Buitengewoon Belfeld nadrukkelijk inzet op een gezonde en veilige leefomgeving als randvoorwaarde voor woningbouw, en dat de huidige POVI dit uitgangspunt ondermijnt.	ZW-0495-6

Indiener stelt dat nieuwe woningbouwlocaties in Belfeld in de nabijheid van een bestaande geitenhouderij gezondheidsrisico's vergroten en daarmee strijdig zijn met het voorzorgsbeginsel en de leefomgevingskwaliteit.	ZW-0495-2
Indiener verzoekt de Provincie Limburg een proactieve houding in te nemen ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen in en rond geitenhouderijen, met specifieke aandacht voor het voorkomen van nieuwe woningbouw binnen een zone van 2 kilometer rondom bestaande geitenhouderijen, om gezondheidsrisico's voor omwonenden te beperken. Eventueel de bestaande geitenhouderijen in de provincie in het kaartmateriaal opnemen met rondom een contour van 2 kilometer als attentiewaarde.	ZW-0485-1
Indiener verzoekt om in de POVI expliciet te benoemen dat de zones binnen twee kilometer rondom bestaande geitenhouderijen als aandachtsgebied gelden vanwege wetenschappelijk aangetoonde gezondheidsrisico's.	ZW-0495-3
Indiener verzoekt om in ruimtelijke besluitvorming – met name bij woningbouwlocaties – expliciet rekening te houden met de aanwezigheid van deze risicocontouren, zodat gezondheid structureel onderdeel vormt van het afwegingskader.	ZW-0495-5
Indiener vraagt om afstemming van het geitenhouderijbeleid met hun gemeente en duidelijk in de visie over als de gemeente een bepaalde kleinschalige uitbreiding onder voorwaarden wil toestaan, de visie van de Provincie nog altijd dominant is.	ZW-1253-46
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om bij het bepalen van woningbouwlocaties expliciet rekening te houden met de 2-kilometerzone rond geitenhouderijen, zodat geen nieuwe woningen in gebieden met aangetoonde gezondheidsrisico's worden gerealiseerd en een veilige woonomgeving wordt gewaarborgd.	ZW-0485-2

Standpunt GS

Sinds 2019 hanteren wij uit voorzorg een moratorium op nieuwvestiging en uitbreiding van geitenhouderijen. Daarmee geven wij invulling aan onze rol als provinciale kaderstellende overheid. De wetenschappelijke aanwijzingen voor een verhoogd risico op longontsteking binnen twee kilometer van geitenhouderijen zijn voor ons aanleiding geweest tot dit besluit. Tegelijkertijd is er nog geen causaal verband vastgesteld, waardoor gerichte milieumaatregelen niet mogelijk zijn.

Wij volgen de landelijke ontwikkelingen en wachten de vervolgstappen van het Rijk af. Op basis van het advies van de Gezondheidsraad van december 2025 over geitenhouderijen en volksgezondheid heeft het Rijk in januari aangegeven dat een afstandsnorm, geldend voor zowel geitenhouderijen als nieuwe ontwikkelingen nabij geitenhouderijen, momenteel wordt uitgewerkt. In het licht van deze ontwikkelingen achten wij het niet opportuun om vooruit te lopen op de plannen van het Rijk. De POVI biedt op dit moment voldoende duidelijkheid over onze inzet en voorzorgsbeleid ten aanzien van geitenhouderijen. Verdere aanscherping achten wij niet noodzakelijk.

Bij het opstellen van hun omgevingsplan kunnen gemeenten een eigen, lokale afweging maken over de meest geschikte functies nabij specifieke locaties zoals geitenhouderijen. Dit sluit aan bij het subsidiariteitsbeginsel, waarbij bevoegdheden zoveel mogelijk liggen bij het bestuursniveau dat

het dichtst bij de lokale situatie staat.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 11, paragraaf 2.1.2.5, "als Provincie" toevoegen in eerste zin laatste paragraaf en toevoegen "Bij het opstellen van hun omgevingsplan kunnen gemeenten binnen deze kaders een eigen, lokale afweging maken over de meest geschikte functies nabij specifieke locaties zoals geitenhouderijen. Dit sluit aan bij het subsidiariteitsbeginsel, waarbij bevoegdheden zoveel mogelijk liggen bij het bestuursniveau dat het dichtst bij de lokale situatie staat."

6.6 Geitenhouderijen Toekomstperspectief

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie duidelijkheid te scheppen over hoe het beleid rondom geitenhouderijen zich na vaststelling van de Omgevingsvisie zal ontwikkelen en expliciet op te nemen hoe en wanneer het provinciebestuur het geitenbeleid gaat herijken.	ZW-1253-33
Indiener vraagt om herbezinning en dialoog over het gezondheidsbeleid en geitenmoratorium. Indiener verzoekt om waar nodig het moratorium te behouden zolang risico's niet beheerst kunnen worden, maar bestaande bedrijven niet uitzichtloos te laten voortbestaan. Indiener stelt voor een pad naar beslissingen te formuleren (bijv. herijken beleid in 2025 zodra VGO-III geconcludeerd is, eventueel advies Gezondheidsraad verwerken, etc.),	ZW-1253-32

Standpunt GS

Volksgezondheid, bij een nationale opgave als geitenhouderijen en longontsteking, zien wij als primair een verantwoordelijkheid van het Rijk. Wij wachten daarom het standpunt van het Rijk af. Naar aanleiding van het advies van de Gezondheidsraad van december 2025 over geitenhouderijen en volksgezondheid heeft het Rijk in januari aangegeven dat een afstandsnorm, geldend voor zowel geitenhouderijen als nieuwe ontwikkelingen nabij geitenhouderijen, momenteel wordt uitgewerkt. In het licht van deze ontwikkelingen achten wij het niet opportuun om vooruit te lopen op de plannen van het Rijk. Op basis van een Rijksstandpunt kan een gelijk speelveld beter worden geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.7 Geluid

Zienswijze	Indiener

Indiener adviseert de Provincie te streven naar de advieswaarden voor geluid van de GGD GHOR.	ZW-1408-9

Standpunt GS

Het streven naar een gezonde leefomgeving staat centraal in onze Omgevingsvisie. Daaronder valt ook het nastreven van een acceptabel geluidniveau in onze provincie. Wij kiezen er bewust niet voor de WHO-advieswaarden voor geluid als harde streefwaarde in de Omgevingsvisie op te nemen. Voor bestaande situaties zou het streven naar WHO-advieswaarden namelijk ingrijpende ruimtelijke maatregelen vereisen en beperkingen opleggen aan o.a. woningbouw in stedelijke gebieden. Het opnemen van WHO-advieswaarde voor geluid als harde streefwaarden botst daardoor met andere provinciale belangen.

Omdat geluidhinder grotendeels wordt gereguleerd via Rijksbeleid (zoals geluidproductieplafonds bij infrastructuur) en Gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld bij woningbouw en lokale wegen) hebben wij bovendien een maar beperkte invloed op geluid van rijkswegen, spoorlijnen en luchtvaart. Dit alles maakt het lastig om WHO-waarden als harde norm op te leggen.

Voor de volledigheid merken wij nog op dat de Omgevingswet ons al verplicht in nieuwe situaties te streven naar de standaardwaarden voor geluid zoals vastgelegd in de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving. Voor het geluid afkomstig van onze wegen is die standaardwaarde (50 dB Lden) al strenger dan de WHO-advieswaarde (53 dB voor geluid). Voor geluid afkomstig van industriële activiteiten heeft de WHO geen advieswaarden vastgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat op het grondgebied van de gemeente Bergen een stiltegebied wordt aangewezen. De indiener benadrukt dat vanwege de ligging van luchthaven Niederrhein er in de gemeente over het algemeen met geluid van de luchtvaart te rekenen is.	ZW-1500-3

Standpunt GS

Er is voor de indiener geen sprake van een gewijzigde situatie. De stiltegebied aanduiding in Bergen was er al vóór de onderhavige POVI wijziging. Bij stiltegebieden streven we naar een akoestische kwaliteit lager dan 40 dB(A) LAeq, 24u. Dat betekent dat er gemiddeld (energetisch gemiddeld, niet een gewoon gemiddelde), gemeten over 24 uur, maximaal 40 decibel(A) aan geluid mag zijn. In die berekening nemen wij niet mee geluidveroorzakende activiteiten die niet onder onze bevoegdheid vallen zoals luchtverkeer en in dit specifieke geval de geluidhinder afkomstig van luchthaven Niederrhein (Airport Weeze). De geluidveroorzakende activiteit, zijnde het overvliegen van vliegtuigen, staat niet in de weg aan de instandhouding van het stiltegebied in de gemeente Bergen. Noch beperkt de status stiltegebied het overvliegen van vliegtuigen van en naar de luchthaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat vanwege het 'externe werking'-principe, de Provincie een regierol moet vervullen voor de bescherming van stiltegebieden. Indiener stelt dat gemeenten niet geschikt zijn hiervoor.	ZW-1035-50

Standpunt GS

Zoals in § 8.5.1.4.4 is opgenomen zijn voor het onderzoek naar externe werking meerdere instrumenten in beeld, óók die van aanvullende regels in de Omgevingsverordening. Het onderzoek staat daarmee niet haaks op de zienswijze.
Uw opmerking zullen we meenemen bij de afweging van de resultaten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om een analyse van de impact van de stiltegebied-aanduiding op zijn landbouwactiviteiten en om compensatiemaatregelen of een herziening van de aanduiding, zodat machinegebruik mogelijk blijft zonder de doelen van het stiltegebied significant te schaden.	ZW-0811-7

Standpunt GS

Er is voor de indiener geen sprake van een gewijzigde situatie. De stiltegebied aanduiding voor de bewuste percelen was er al vóór de POVI wijziging. Binnen stiltegebieden gelden regels, opgenomen in de Omgevingsverordening. Hoewel de Omgevingsverordening niet ter visie ligt merken wij op dat de Omgevingsverordening een overgangsbepaling kent voor bestaande activiteiten (artikel 16.5) én dat normale werkzaamheden die nodig zijn in verband met de uitoefening van het agrarisch bedrijf, met bosbouw of met het beheer van het gebied of daarin aanwezige bouwwerken zijn uitgezonderd van regels over activiteiten in stiltegebieden (artikel 6.5 tweede lid onder b). Daarmee is een impact voor het agrarisch machinegebruik niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om voor de onderwerpen lucht en geluid te streven naar een kwaliteit die voldoet aan de advieswaarden van de WHO respectievelijk de advieswaarden van de GGD GHOR.	ZW-0321-5

Standpunt GS

Het streven naar een gezonde leefomgeving staat centraal in onze Omgevingsvisie. Daaronder valt ook het nastreven van een acceptabel geluidniveau in onze provincie. Wij kiezen er bewust niet voor de WHO-advieswaarden voor geluid als harde streefwaarde in de Omgevingsvisie op te nemen.
Voor bestaande situaties zou het streven naar WHO-advieswaarden namelijk ingrijpende ruimtelijke maatregelen vereisen en beperkingen opleggen aan o.a. woningbouw in stedelijke gebieden. Het opnemen van WHO-advieswaarde voor geluid als harde streefwaarden botst daardoor met andere provinciale belangen. Omdat geluidhinder grotendeels wordt gereguleerd via Rijksbeleid (zoals geluidproductieplafonds bij infrastructuur) en Gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld bij woningbouw en lokale wegen) hebben wij bovendien een maar beperkte invloed op geluid van rijkswegen, spoorlijnen en luchtvaart. Dit alles maakt het lastig om WHO-waarden als harde norm op te leggen. Voor de volledigheid merken wij nog op dat de Omgevingswet ons al verplicht in nieuwe situaties streven naar de standaardwaarden voor geluid zoals vastgelegd in de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving.
Voor het geluid afkomstig van onze wegen is die standaardwaarde (50 dB Lden) al strenger dan de WHO-advieswaarde (53 dB voor geluid). Voor geluid afkomstig van industriële activiteiten heeft de WHO geen advieswaarden vastgesteld. Voor ons streven naar een gezonde leefomgeving is voor het onderwerp lucht onze ambitie opgenomen om in 2030 te voldoen aan de herziene wettelijke grenswaarden voor fijnstof en stikstofoxiden. Deze nieuwe grenswaarden zijn gelijk aan de WHO advieswaarden uit 2005. De WHO heeft in 2021 herziene advieswaarden voor luchtkwaliteit vastgesteld. Deze zijn echter zo streng dat dit in praktijk zou betekenen dat er knelpunten ontstaan voor woningen, bedrijven en infrastructuur. De WHO advieswaarden worden daarom als richtinggevend voor 2005 gezien. Met het streven naar gezondheidswinst zetten we in op verbetering van de luchtkwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 8.5 geluidhinder expliciet op te nemen dat alle gemeentes in Limburg een afstand van minimaal 100 meter moeten hanteren tussen de gevels van een stal en een woning zowel in het buitengebied als in de Landelijke kernen.	ZW-1389-9

Standpunt GS

Wij hebben gekozen voor een indeling van het landbouwgebied in drie zones. Daarmee willen we functies beter scheiden of in balans brengen, rekening houdend met zowel leefkwaliteit als belasting van de natuur. Het hanteren van een vaste afstandsregel voor geluid, zoals 100 meter, past daar niet bij. Zo'n generieke regel beperkt het gewenste maatwerk per gebied. Bovendien kan ook op kortere afstand een acceptabel geluidniveau worden gegarandeerd. Daarnaast betekent het toestaan van woningen binnen 100 meter niet automatisch dat alle agrarische bedrijven in hun bedrijfsvoering worden beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om maximaal aandacht te besteden aan geluidoverlast, omdat stilte de norm zou moeten zijn en achtergrondruis op langere termijn gezondheidsgevolgen heeft.	ZW-0037-1

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van rust en stilte voor de gezondheid nadrukkelijk in de Omgevingsvisie. Dit doen wij onder meer door het aanwijzen en beschermen van stiltegebieden. Voor deze van oudsher stille gebieden stellen wij regels op die erop gericht zijn om de stilte ook daadwerkelijk te behouden. Provincie levert daarnaast, binnen haar bevoegdheden, inspanningen gericht op geluidbeheersing nabij provinciale wegen en industrieterreinen van provinciaal belang. In hoofdstuk 8 van de Omgevingsvisie wordt hier uitgebreid op ingegaan.

Wij erkennen derhalve dat stilte een waardevol landschappelijk kenmerk is en ook een factor die bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners. Tegelijkertijd is het in de praktijk niet altijd mogelijk om, zoals inspreker voorstelt, stilte leidend te laten zijn bij ruimtelijke keuzes. De inrichting van onze provincie vraagt om een integrale afweging van uiteenlopende belangen: wonen, werken, mobiliteit, natuur, recreatie en gezondheid. Daarbij wegen wij het belang van een aanvaardbare geluidbelasting wel altijd nadrukkelijk mee.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor het aspect Geluid in relatie tot railverkeer in akoestische onderzoeken en daarbij gebruik te maken van de wettelijk verplichte brongegevens uit het geluidregister spoor. Het gebruik van deze brongegevens borgt dat de toekomstige bewoners geen hogere geluidbelasting gaan ondervinden dan op basis van de wettelijke geluidproductieplafonds verwacht mag worden.	ZW-1460-21

Standpunt GS

Wij erkennen dat het ontwikkelen van ruimtelijke plannen in de nabijheid van het spoornetwerk extra aandachtspunten met zich mee kan brengen met het oog op het behoud van een gezonde leefomgeving. Daar waar de Provincie een wettelijke bevoegdheid heeft bij het beoordelen van gezondheidseffecten – bijvoorbeeld in het kader van projectbesluiten – zullen wij uiteraard ook de wettelijk verplichte brongegevens betrekken bij deze beoordeling. Het opstellen en uitwerken van plannen in de nabijheid van het spoor ligt onder de Omgevingswet echter primair bij gemeenten als bevoegd gezag en bij projectinitiatiefnemer(s). Het spreekt voor zich dat bevoegde gezagen en initiatiefnemers bij het opstellen en beoordelen van dergelijke plannen ook rekening dienen te

houden met de wettelijk verplichte uitgangspunten voor geluid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 8.5.1 Indiener ziet geen regels voor stiltegebieden en vraagt of de regels uit de vorige Omgevingsvisie 1 op 1 worden overgenomen. Indien de regels worden verruimd of geen regels meer worden toegepast maakt indiener zich zorgen. Indiener gaat ervan uit dat de stiltegebieden qua oppervlakte niet veranderen.	ZW-0145-34 ZW-1226-29

Standpunt GS

De regels die in stiltegebieden gelden staan in de Omgevingsverordening Limburg en niet in de Omgevingsvisie. Naar verwachting zal voorjaar 2026 een ontwerp voor wijziging van de Omgevingsverordening ter inzage worden gelegd, waarbij gelegenheid voor het geven van zienswijzen wordt geboden. Regels voor stiltegebieden die onduidelijk of niet concreet zijn, zullen in de Omgevingsverordening worden geherformuleerd.
In de Omgevingsverordening is ook een correctie voorzien van de begrenzing van het stiltegebied ter hoogte van sportcomplex Brigidastraat te Noorbeek. Gedeputeerde Staten hebben daarover in de vergadering van 30 september 2025 het voornemen uitgesproken om bij de volgende wijziging van de Omgevingsverordening Limburg een voorstel aan Provinciale Staten voor te bereiden voor aanpassing van de begrenzing van het stiltegebied. Door verlegging van de grens van het stiltegebied op de perceelgrens van het complex wordt het stiltegebied ‘gebied ten zuiden van Mheer en Noorbeek’ met circa 2,81 ha verkleind. De GS nota met dit voornemen is openbaar en te vinden op https://limburggs.bestuurlijkeinformatie.nl/ onder Agenda recente vergaderingen (zie vergadering van dinsdag 30 september 2025, agendapunt 8).

Daar de Omgevingsvisie het kader schept voor de Omgevingsverordening wordt de contourwijziging nu reeds doorgevoerd op kaartlaag ‘stiltegebieden’ bij de Omgevingsvisie. Voor de toepassing van de regels voor stiltegebieden is de wijziging van de begrenzing van het gebied in de Omgevingsverordening bepalend. Bij de terinzagelegging van het ontwerp in 2026 kunt u uw eventuele zienswijzen daarop geven.

Voorstel aan PS

De kaartlaag ‘stiltegebieden’ voor het stiltegebied ‘gebied ten zuiden van Mheer en Noorbeek’ aan te passen door de begrenzing van het stiltegebied te verleggen naar de perceelgrens van sportcomplex Brigidastraat te Noorbeek.

6.8 Geluid Complexe Bedrijven (Omgevingsvergunningen)

Zienswijze
Indiener geeft aan dat een paragraaf over geluid bij omgevingsvergunningen voor complexe bedrijven waar de Provincie bevoegd gezag is ontbreekt, en verzoekt dit toe te voegen.

Indiener					
ZW-0166-68	ZW-0186-78	ZW-0196-101	ZW-0224-72	ZW-0237-58	ZW-0240-63
ZW-0241-58	ZW-0242-68	ZW-0278-78	ZW-0317-78	ZW-1236-63	ZW-1473-58
ZW-1479-110	ZW-0313-61				

Standpunt GS

De Omgevingsvisie heeft een strategisch karakter en richt zich op lange termijn ambities voor de fysieke leefomgeving. Voor wat betreft de complexe bedrijven die gelegen zijn op de industrieterreinen van provinciaal belang, is in paragraaf 8.7.1. toegelicht dat onze ambitie is de doorontwikkeling van deze bedrijven plaats te laten vinden binnen de reeds voor deze terreinen vastgelegde geluidruimte.

In zijn algemeenheid geldt dat geluidregels voor complexe bedrijven - ook voor bedrijven gelegen buiten de industrieterreinen van provinciaal belang - eenduidig zijn opgenomen in de Omgevingswet en onderliggende AMvB's waardoor een specifieke uitwerking van dat kader in de provinciale omgevingsvisie niet nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.9 Geluid en bedrijventerreinen

Zienswijze	Indiener
Bij het toelaten van nieuwe geluidgevoelige activiteiten in de omgeving van Chemelot, bijvoorbeeld woningen of een school, verzoekt indiener om gemeentelijke afwegingsruimte of de geluidbelasting aanvaardbaar is.	ZW-0302-44

Standpunt GS

De geluidzone rond Chemelot is in 1987 vastgesteld bij Koninklijk Besluit op basis van de Wet geluidhinder. Sindsdien gelden er wettelijke beperkingen voor gemeenten bij het toelaten van nieuwe geluidgevoelige objecten binnen deze zone. Deze beperkingen dienen twee doelen:
1) bescherming van de leefomgeving;
2) behoud van voldoende milieuruimte voor bedrijven.

De wet biedt gemeenten enige afwegingsruimte om nieuwe geluidgevoelige objecten toe te laten, mits de geluidbelasting door Chemelot 55 dB(A) of minder bedraagt. In die gevallen kan de gemeente het belang van woningbouw en het woon- en leefklimaat tegen elkaar afwegen. Bij deze afweging moet het geluid van Chemelot én andere omgevingsgeluiden afzonderlijk én in samenhang worden beoordeeld.

Voor zover indiener een verzoek doet om afwegingsruimte bij een geluidbelasting boven 55 dB(A), merken wij op dat dit – behoudens enkele wettelijke uitzonderingen – niet is toegestaan. In die gevallen bestaat er dus geen afwegingsruimte.

De beperkingen op grond van de Wet geluidhinder gelden totdat geluidproductieplafonds (GPP's) voor Chemelot zijn vastgesteld. Ook na vaststelling van GPP's blijft er afwegingsruimte voor gemeenten bestaan: geluidgevoelige objecten kunnen in beginsel nog steeds worden toegelaten binnen het geluidaandachtsgebied van Chemelot, zolang de grenswaarde van 55 dB Lden niet wordt overschreden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De POVI geeft in § 8.5.3.2 Ambitie provinciale industrieterreinen (en ook 8.7,1 Leefomgeving Chemelot) aan "te streven naar een acceptabel geluidniveau in de omgeving van industrieterreinen van Provinciaal Belang". En daarnaast "te streven naar voldoende geluidruimte voor bedrijven om te ontwikkelen en verduurzamen". Het is indiener niet duidelijk welke ambitie de Provincie heeft in het mogelijke spanningsveld tussen beide. Vanwege de grote verwevenheid met woonwijken verzoekt indiener om de impact van werklocaties op de leefbaarheid beter een plek te geven. Concreet gaat het dan over duidelijkheid te geven over wat zij wil met aspecten als omgevingsveiligheid en geluid. In lijn met de regionale ambitie 'van achterstand naar voorsprong' staan wij een verbetering van de leefbaarheid voor.	ZW-0302-38

Standpunt GS

Chemelot is een van de grootste chemische industriecomplexen in Europa en heeft de ambitie zich door te ontwikkelen tot een toonaangevende circulaire site. Wij ondersteunen deze transitie en willen tegelijkertijd voorkomen dat deze verduurzamingsopgave wordt afgewenteld op de omgeving. Onze ambitie is dan ook dat de opgave wordt gerealiseerd binnen de bestaande geluidruimte van Chemelot. Wij hebben dit verduidelijkt in de POVI tekst. Ook veiligheid is prioriteit voor Chemelot en samen met de betrokken overheden, waaronder de Provincie Limburg, worden in het kader van het 'Convenant voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving' afspraken uitgewerkt die verder gaan dan de wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.7.1: "Hierbij merken wij op dat Chemelot een van de grootste chemische industriecomplexen in Europa is en de ambitie heeft zich door te ontwikkelen tot een toonaangevende circulaire site. Wij ondersteunen deze transitie en willen tegelijkertijd voorkomen dat deze verduurzamingsopgave wordt afgewenteld op de omgeving. Onze ambitie is dan ook dat de opgave wordt gerealiseerd binnen de bestaande geluidruimte van Chemelot."

Zienswijze	Indiener
In § 8.5.3.3.3 Geluidaandachtsgebieden (en ook 8.7.1 Leefomgeving Chemelot) verzoekt indiener om bij het vaststellen van het geluidproductie-plafond van Chemelot ontwikkelruimte voor het stedelijk gebied rondom Chemelot te borgen in lijn met de afspraken in de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot. De nu opgenomen tekst zet de ontwikkeling van bijvoorbeeld Geleen te veel op slot.	ZW-0302-43

Standpunt GS

Het invoeren van Geluidproductieplafonds (GPP's) bij industrieterreinen is een technische omzetting van de Wet geluidhinder naar het nieuwe systeem van GPP's. Het Besluit kwaliteit leefomgeving (BKL) laat bij die eerste vaststelling van GPP's geen ruimte voor bestuurlijke afwegingen over het toestaan van meer of minder geluid, waardoor de invoering – i.c. de eerste vaststelling – van GPP's geen nieuw kader creëert. Wij herkennen ons dan ook niet in de stelling van indiener dat de invoering van GPP's bij Chemelot ruimtelijke ontwikkelingen in Geleen verder op slot zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.10 Gewasbeschermingsmiddelen

Zienswijze
Indiener geeft aan dat aandacht ontbreekt voor de gezondheidsimpact van landbouw, zoals bestrijdingsmiddelengebruik, spuitzones en zoönosen. Indiener vraagt hoe gezondheid wordt meegenomen bij afwegingen hierover. Hoe wordt de gezondheidsimpact van landbouw meegenomen in overwegingen in provinciaal beleid?

Indiener					
ZW-0052-1	ZW-0905-10	ZW-0719-6	ZW-0612-4	ZW-0304-22	ZW-0896-7
ZW-0251-4	ZW-0374-7	ZW-0426-7	ZW-0713-6	ZW-0505-15	ZW-1411-3
ZW-0811-13	ZW-0321-7	ZW-0321-8	ZW-1408-4	ZW-0414-2	ZW-0166-66
ZW-0394-7	ZW-0186-76	ZW-0224-70	ZW-0237-56	ZW-0240-61	ZW-0241-56
ZW-1418-12	ZW-0317-9	ZW-1236-61	ZW-1473-56	ZW-1479-108	ZW-0278-76
ZW-1395-1	ZW-0313-59	ZW-1073-7	ZW-1269-1	ZW-1233-2	ZW-0670-5
ZW-1417-22	ZW-1233-1	ZW-0226-8	ZW-0166-153	ZW-1358-30	ZW-0415-4
ZW-0915-1	ZW-0466-2	ZW-0269-1	ZW-1131-3	ZW-0166-146	ZW-1240-9
ZW-0224-169	ZW-0871-2	ZW-0414-1	ZW-0374-4	ZW-0426-4	ZW-0713-3

ZW-0430-7	ZW-1177-4	ZW-0390-4	ZW-0772-4	ZW-0505-4	ZW-0414-6
ZW-1286-1	ZW-0414-5	ZW-1135-7	ZW-1333-1	ZW-1177-19	ZW-0214-3
ZW-1271-1	ZW-0277-3	ZW-1417-46	ZW-0569-20	ZW-1271-25	ZW-1286-20
ZW-1216-1	ZW-1395-25	ZW-0414-4	ZW-0414-4	ZW-0414-3	ZW-1135-6
ZW-1120-9	ZW-0408-4	ZW-0824-5	ZW-0670-6	ZW-0766-3	ZW-0739-1
ZW-1054-15	ZW-1414-7	ZW-0414-8	ZW-1073-6	ZW-0771-1	ZW-0377-5
ZW-1052-9	ZW-0226-9	ZW-0911-1	ZW-0740-1	ZW-1035-56	

Standpunt GS

Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen. Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen. Provincies zijn verantwoordelijk voor het behalen van Natura 2000-doelstellingen en daarmee voor het verminderen van mogelijke drukfactoren zoals gewasbeschermingsmiddelen.

In het licht van de zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt het instellen van spuitzones, waarmee een minimale afstand wordt gecreëerd tussen het landbouwperceel waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast en gevoelige functies, zoals woonbebouwing en natuur, veelvuldig benoemd. Het instellen van afstandszones en –normen m.b.t. (menselijke) gezondheid is primair een taak voor de gemeenten in hun omgevingsplannen. Ook onder de Omgevingswet is de ordening van de fysieke leefomgeving meer een taak voor de gemeenten (subsidiariteitsbeginsel) en ligt het opnemen van gebruiksnormen of specifieke activiteiten in het gemeentelijke omgevingsplan veel meer in de rede dan het stellen van regels in de provinciale omgevingsverordening. Het instellen van afstandszones en –normen m.b.t. effect op Natura 2000 is primair een taak voor provincies.

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de rijksoverheid of de provincie om instructieregels in de richting van gemeenten te stellen, ook voor bestaande situaties. Echter, bij (instructie)regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen evenals bij eigen provinciaal beleid moet uiteraard wel door onderzoek onderbouwd worden dat zij het beoogde effect hebben. Momenteel worden nog onderzoeken naar de risico’s van gewasbeschermingsmiddelen op menselijke gezondheid en Natura 2000 uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten kan bezien worden of en

welke maatregelen zoals zoneringen gepast zijn. Wij concluderen dat een instructieregel voor gemeenten op dit moment nog niet kan worden toegepast en dat de kennis over effecten op Natura 2000 nog niet voldoende is voor het formuleren van beleid rond Natura 2000-gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.3.5 Van:

Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen. Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is voor mens, dier en milieu. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen. In het licht van de zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt het instellen van spuitzones, waarmee een minimale afstand wordt gecreëerd tussen het landbouwperceel waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast en gevoelige functies, zoals woonbebouwing, veelvuldig benoemd. Het instellen van dergelijke afstandszones en -normen is primair een taak voor de gemeenten in hun omgevingsplannen. Ook onder de Omgevingswet is de ordening van de fysieke leefomgeving meer een taak voor de gemeenten (subsidiariteitsbeginsel) en ligt het opnemen van gebruiksnormen of specifieke activiteiten in het gemeentelijke omgevingsplan veel meer in de rede dan het stellen van regels in de provinciale omgevingsverordening. De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de rijksoverheid of ons om instructieregels in de richting van gemeenten te stellen, ook voor bestaande situaties. Echter, bij (instructie)regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet uiteraard wel door onderzoek onderbouwd worden dat zij het beoogde effect hebben. Momenteel worden nog onderzoeken naar de risico’s van gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten kan bezien worden of en welke maatregelen zoals zoneringen gepast zijn. Wij concluderen daarmee dat een instructieregel op dit moment nog niet kan worden toegepast.

Naar:

Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent natuur, water, volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen. Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van

gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is voor mens, dier en milieu. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen. De Provincie Limburg is bevoegd gezag met betrekking tot de Natura 2000 gebieden. In hoofdstuk 5 wordt dieper ingegaan op de Natuur in Limburg. Momenteel worden de gevolgen van gewasbescherming op Natura 2000 gebieden in beeld gebracht. Momenteel is de kennis onvoldoende voor het formuleren van provinciaal beleid omtrent gewasbescherming. In het licht van de zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt het instellen van spuitzones, waarmee een minimale afstand wordt gecreëerd tussen het landbouwperceel waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast en gevoelige functies, zoals woonbebouwing, veelvuldig benoemd. Het instellen van dergelijke afstandszones en -normen is een taak voor de gemeenten in hun omgevingsplannen. Ook onder de Omgevingswet is de ordening van de fysieke leefomgeving meer een taak voor de gemeenten (subsidiariteitsbeginsel) en ligt het opnemen van gebruiksnormen of specifieke activiteiten in het gemeentelijke omgevingsplan veel meer in de rede dan het stellen van regels in de provinciale omgevingsverordening. De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de rijksoverheid of ons om instructieregels in de richting van gemeenten te stellen, ook voor bestaande situaties. Echter, bij (instructie)regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet uiteraard wel door onderzoek onderbouwd worden dat zij het beoogde effect hebben. Momenteel worden nog onderzoeken naar de risico’s van gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten kan bezien worden of en welke maatregelen zoals zoneringen gepast zijn rondom gevoelige functies als natuur en leefomgeving. Wij concluderen daarmee dat een instructieregel op dit moment nog niet kan worden toegepast. Daarnaast is voldoende en schoon water en drinkwater een provinciaal belang. Het verbeteren van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater is nodig, met name door het verminderen van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. In 6.5.1 Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water wordt daar dieper op ingegaan.

6.11 Gezondheid en Energie

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat installaties voor energieopwekking, zoals warmtekrachtkoppeling en biovergisting, kunnen leiden tot permanente geluidproductie en geurhinder, wat negatieve gevolgen heeft voor de leefbaarheid en woongenot van omwonenden.	ZW-0517-2
Indiener stelt dat afhankelijk van de situering van een converter in combinatie met schakelstations resonantie-effecten kunnen optreden die de geluidbelasting aanzienlijk verhogen op bebouwing in de kern van Brachterbeek, en verzoekt daarom geen converter nabij de kern te plaatsen.	ZW-0923-90

Indiener stelt dat bij de aanleg van energie-infrastructuur in en rond Brachterbeek eerder naar veiligheid en economische maakbaarheid wordt gekeken dan naar welzijn en veiligheid van inwoners.	ZW-0923-78
Indiener stelt dat de asbesthoudende koelwaterelementen in de koeltoren van de Clauscentrale bij Brachterbeek een vorm van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zijn en verzoekt dat deze worden betrokken bij de maatwerkafspraken over verduurzaming en leefomgeving.	ZW-0923-86
Indiener stelt dat de CO_2-uitstoot van de Clauscentrale bij Brachterbeek serieuzer genomen moet worden en verzoekt dat de Provincie als bevoegd gezag duidelijk maakt welke middelen zij inzet om de uitstoot te reguleren en te verminderen.	ZW-0923-82
Indiener stelt dat de energietransitie in de ontwerp-POVI wordt gebruikt als kapstok om een leefomgeving te laten verstikken, en dat het vergroten van gezondheid en welbevinden, zoals beschreven in paragraaf 4.3, slechts wensdenken is voor Brachterbeek.	ZW-0923-59
Indiener stelt dat de gehanteerde uitsluitingscriteria in het ontwerp-POVI onvoldoende rekening houden met cumulatieve geluidoverlast en slagschaduw voor omwonenden.	ZW-0131-3
Indiener stelt dat de gezondheid en het welbevinden van inwoners van Brachterbeek niet worden vergroot door de plannen in de ontwerp-POVI, maar juist negatief worden beïnvloed door extra energie-infrastructuur	ZW-0923-61
Indiener stelt dat de leefbaarheid in Brachterbeek ernstig wordt aangetast door de optelsom van alle geluidbronnen en verzoekt dat dit wordt meegewogen in de leefbaarheidsladder voor besluitvorming.	ZW-0923-89
Indiener stelt dat de leefbaarheid, leefkwaliteit en gezondheid in het gebied rondom Brachterbeek reeds zwaar onder druk staan door milieubelasting en ruimtedruk, en dat dit meer aandacht verdient in de ontwerp-POVI.	ZW-0923-36
Indiener stelt dat de leefomgeving van Brachterbeek al buitensporig veel geluidbronnen kent en dat de toevoeging van converter, elektrolyser en windturbines de geluidbelasting ondraaglijk maakt.	ZW-0923-92
Indiener stelt dat de leefomgeving van Brachterbeek al zwaar wordt belast door geluid van A2, A73, spoorlijn, doorgaande wegen, schakelstation, Clauscentrale en hoogspanningslijnen. Indiener stelt dat hierdoor geen sprake is van leefgenot of kwaliteit, en vreest dat toevoeging van converter, elektrolyser en windturbines de geluidbelasting ondraaglijk maakt.	ZW-0923-87
Indiener stelt dat de Provincie in eigen beleidsstukken leefmilieu definieert als het veilig kunnen wonen en werken zonder gezondheidsschade door milieubelasting. Indiener stelt dat dit in Brachterbeek niet het geval is.	ZW-0923-81
Indiener stelt dat de Provincie vooral woorden spreekt, maar geen daden toont bij de bescherming van leefbaarheid en gezondheid van inwoners in en rond Brachterbeek.	ZW-0923-37
Indiener stelt dat een converterstation volgens landelijke stukken 60–61 dB produceert, wat door CBS, PBL, RIVM en WUR wordt geclassificeerd als veel lawaai. Indiener verzoekt dat dit in de ontwerp-POVI erkend en meegewogen wordt in de afweging voor Brachterbeek.	ZW-0923-88

Indiener stelt dat een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant in en rond Brachterbeek prioriteit moet krijgen.	ZW-0923-28
Indiener stelt dat er in Brachterbeek al sprake is van een hoge milieubelasting en ruimtedruk, waardoor leefbaarheid, leefkwaliteit en gezondheid zwaar onder druk staan. Indiener stelt dat de Provincie dit niet erkent en vooral woorden spreekt, maar geen daden.	ZW-0923-111
Indiener stelt dat het provinciaal beleid, waarin kwaliteit en gezondheid worden beloofd, haaks staat op de plannen voor een converter en elektrolyser bij Brachterbeek die juist extra geluidbelasting veroorzaken.	ZW-0923-91
Indiener stelt dat in de buiten gebruik gestelde koeltoren van eenheid A van de Clauscentrale nog asbesthoudende koelpanelen aanwezig zijn en verzoekt dat maatregelen worden getroffen om gezondheidsrisico's voor de inwoners van Brachterbeek te voorkomen.	ZW-0923-84
Indiener stelt dat in hoofdstuk 5 van de ontwerp-POVI onduidelijk is hoe gezondheids- en milieuaspecten in de belangenafweging worden meegenomen, en verzoekt om een toetsingskader of wegingsfactor bij provinciale ingrepen rond energie-opwek of energie-infrastructuur in Brachterbeek.	ZW-0923-76
Indiener stelt dat in paragraaf 2.7.4.1 van de ontwerp-POVI onduidelijk is wat onder het begrip lokaal profijt voor de omgeving en gemeenschap van Brachterbeek moet worden verstaan, en verzoekt om verduidelijking.	ZW-0923-38
Indiener stelt dat in paragraaf 3.3 van de ontwerp-POVI onduidelijk is hoe gezondheids- en milieuaspecten volwaardig worden meegenomen in de belangenafweging, en verzoekt om een toetsingskader of wegingsfactor bij provinciale ingrepen rond energie-opwek of energie-infrastructuur in Brachterbeek.	ZW-0923-47
Indiener stelt dat ondanks de provinciale ambitie voor een veilige en gezonde leefomgeving de situatie in Brachterbeek nu al de spreekwoordelijke emmer doet overlopen. Indiener stelt dat er geen enkele bevestiging is dat bij de aanwezige energie-infrastructuur rekening is gehouden met bescherming van gezondheid, milieu en veiligheid.	ZW-0923-79
Indiener stelt dat volgens akoestisch onderzoek converters bij verschillende frequenties hoge tot zeer hoge geluidniveaus produceren, en verzoekt dat hiervoor een maatwerkvoorschrift geluid wordt opgenomen om de inwoners van Brachterbeek te beschermen.	ZW-0923-93
Indiener verzoekt aanvullende maatregelen gericht op verbetering van de luchtkwaliteit, waaronder CO_2-afvang bij de Clauscentrale en actieve sanering van asbest. Neem deze inspanningen en een monitoringsagenda op in het beleid.	ZW-0923-14
Indiener verzoekt dat bij de Clauscentrale een CO_2-afvanginstallatie en andere milieubeheersende maatregelen worden gerealiseerd en dat dit in de ontwerp-POVI wordt vastgelegd.	ZW-0923-83
Indiener verzoekt dat de huidige overvolle directe omgeving van Brachterbeek onbevangen en onafhankelijk wordt beoordeeld door middel van een nulmeting, zodat kan worden vastgesteld in hoeverre de door de Provincie zelf aangegeven grenzen zijn of worden overschreden.	ZW-0923-80

Indiener verzoekt de Provincie om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies.	ZW-1422-20
Indiener verzoekt een cumulatietoets voor leefbaarheid, gezondheid, geluid, milieudruk en veiligheid in te voeren en, waar grenswaarden overschreden worden, aanvullende ontwikkelingen uit te sluiten en eerst bestaande overlast structureel te verminderen.	ZW-0923-20
Indiener verzoekt een objectieve nulmeting te laten uitvoeren van de milieudruk en leefomgeving in Brachterbeek en duidelijke grenzen te stellen aan wat nog aan extra ontwikkelingen is toegestaan; bestaande druk dient eerst teruggebracht te worden.	ZW-0923-5
Indiener verzoekt een toetsingskader of wegingsfactor te ontwikkelen en openbaar te maken, zodat duidelijk wordt hoe gezondheids- en milieuaspecten volwaardig worden meegenomen in afwegingen bij energieprojecten en -infrastructuur.	ZW-0923-4
Indiener verzoekt het VTH-stelsel (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) verder te specificeren voor Brachterbeek en extra waarborgen en lokale maatregelen op te nemen bovenop de bestaande generieke regels.	ZW-0923-6
Indiener verzoekt om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie-infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies. Dit raakt direct aan de gezondheid, veiligheid en leef kwaliteit van inwoners. Indiener stelt dat heldere normen en randvoorwaarden hierover noodzakelijk zijn, ook met het oog op draagvlak en rechtszekerheid.	ZW-0807-34
Indiener verzoekt toename van geluidbelasting in Brachterbeek te voorkomen, strengere geluidnormen toe te passen op nieuwe energie-infrastructuur en cumulatie in de beoordeling standaard mee te nemen.	ZW-0923-15

Standpunt GS

Zowel bij de keuzes in het kader van energieplanologie alsmede in projectprocedures voor (energie-infra)projecten waar de Provincie bevoegd gezag is, wordt er in de afweging zorgvuldig rekening gehouden met meerdere, locatie-specifieke, milieu- en gezondheidseffecten. Hierbij worden, onder andere, aspecten als geluid en magneetvelden, maar ook effecten op bijvoorbeeld natuur, water en veiligheid zorgvuldig afgewogen. De POVI is geschreven op een hoger abstractieniveau waarbij locatie-specifieke afwegingen niet op projectniveau worden beschreven. In procedures en uitwerkingen van voorliggende Omgevingsvisie wordt hier wel verder op ingegaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.12 Gezondheid en leefomgeving prioriteit

Zienswijze	Indiener

De indiener stelt dat de Provincie expliciet zou moeten aangeven dat er geen middelen meer worden ingezet voor vliegveld MAA en dat zij zich inspant voor sluiting van deze faciliteit. Volgens de indiener veroorzaakt het vliegveld onaanvaardbare milieuhinder in de vorm van fijnstof, broeikasgasuitstoot en lawaai, wat bovendien door huisartsen in de regio herhaaldelijk is aangekaart als schadelijk voor de volksgezondheid. Om verdere gezondheidsschade te voorkomen, zou de Provincie alles in het werk moeten stellen om het vliegveld op korte termijn te sluiten.	ZW-0008-2

Standpunt GS

Het al dan niet beschikbaar stellen van middelen voor MAA of het al dan niet sluiten van MAA zijn besluiten die buiten de scope van de POVI vallen. In de POVI worden de omgevingsimplicaties weergegeven van beleidsbeslissingen; de keuze om een luchthaven te hebben of te behouden komt voort uit een ander thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 8.2.2.2 (Ambities Gezonde Leefomgeving) moeten volgens indiener de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid vervangen worden door de kernwaarden Gezonde Leefomgeving.	ZW-1127-31

Standpunt GS

Wij zien dat de paragraaf over de kernwaarden voor veiligheid verkeerd geplaatst zijn. Wij hebben dit aangepast in de POVI tekst.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.2.2 Ambitie gezonde leefomgeving: "Bij grootschalige fysieke ontwikkelingen zoeken we naar kansen voor het verbeteren van de veiligheid en leefomgevingskwaliteit, zoals bij de Regio Deals, de wijkenaanpak enzovoorts.

Daarbij passen we de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe, en houden we rekening met mogelijke risico’s uit het Provinciaal risicoprofiel." Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.2.1 Ambitie veilige leefomgeving: "Bij grootschalige fysieke ontwikkelingen zoeken we naar kansen voor het verbeteren van de veiligheid en leefomgevingskwaliteit, zoals bij de Regio Deals, de wijkenaanpak enzovoorts. Daarbij passen we de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe, en houden we rekening met mogelijke risico’s uit het Provinciaal risicoprofiel."

Zienswijze	Indiener

Indiener adviseert de Provincie om tijdig en optimaal gebruik te maken van de kennis en expertise van de GGD zodat afwegingen rondom gezondheid op een goede manier worden gemaakt.	ZW-0321-2

Standpunt GS

Wij onderschrijven de meerwaarde van de expertise op gezondheid van de GGD. Hoewel de POVI geen plek biedt voor operationele afspraken, zien wij meerwaarde in versterking van de rol van de GGD en omarmen dan ook de pilot van Rijk op dit punt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert de Provincie te streven naar de advieswaarden van de Wereld Gezondheidsorganisatie WHO.	ZW-1408-5

Standpunt GS

Onze huidige ambitie voor luchtkwaliteit sluit aan bij de WHO-advieswaarden uit 2005. Uit onderzoek van het RIVM is gebleken dat de WHO-advieswaarden 2021 niet haalbaar zijn in 2030 en richtinggevend zijn voor 2050. Deze ambitie valt daarmee buiten de looptijd van deze POVI.

WHO-advieswaarden vormen een belangrijk richtpunt voor de bescherming van de gezondheid van inwoners. Binnen de huidige POVI handelen wij conform de WHO-advieswaarden van 2005. De recentere WHO-advieswaarden van 2021 zijn, zoals uit onderzoek van het RIVM blijkt, op dit moment nog niet haalbaar binnen de termijn tot 2030. Wel nemen wij deze normen mee als richtinggevend voor de langere termijn (richting 2050). Daarmee ligt de ambitie om deze waarden te behalen buiten de looptijd van de POVI, maar blijven we ontwikkelingen nauw volgen en streven we naar verdere verbetering van de luchtkwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert om de kernwaarden uit 'Kernwaarden voor een Gezonde Leefomgeving' van de GGD GHOR op te nemen in de POVI.	ZW-0321-4
Indiener adviseert om de kernwaarden voor een gezonde leefomgeving, zoals opgesteld door de DDG GHOR Nederland, op te nemen in de POVI.	ZW-1408-3

Standpunt GS

Wij onderschrijven de kernwaarden van de GGD. De kernwaarden zijn meegenomen in de POVI waar relevant voor provinciale taken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert om de milieueffecten voor (en de impact op) bewoners in wijken met een lage sociaaleconomische positie te betrekken bij het formuleren van ambities en maatregelen in de POVI.	ZW-0321-11

Standpunt GS

We zijn voorstander van het investeren in dit soort data. Op dit moment staan wij aan het begin met onze gebiedsgerichte aanpakken, waardoor het op dit moment nog te vroeg is om met deze data te gaan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is het niet eens met de benadering van het thema gezondheid. In deze POVI wordt milieu en gezondheid namelijk als één beleidsthema gezien. Hierdoor ‘verdrinken’ volgens indiener de mensgerichte ambities en uitgangspunten in het kader van gezondheid.	ZW-1127-30
Indiener stelt dat deze POVI te veel is geschreven vanuit het milieu-perspectief waardoor er niet voldoende aandacht is voor de mensgerichte aanpak. De focus van het thema gezondheid zou in deze POVI meer moeten liggen op de mens: hetgeen waarop inwoners invloed op kunnen uitoefenen en eigen regie op hebben (in het gedachtengoed Positieve Gezondheid).	ZW-1127-32

Standpunt GS

De POVI is een document gericht op ontwikkeling met impact de fysieke leefomgeving. De meer menselijk dimensies van provinciaal beleid zoals de indiener deze aanhaalt, zijn verder uitgewerkt in onze beleidskaders, zoals 'Samen leven en bestaanszekerheid' en 'Leefbare steden en dorpen'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor Milieueffecten integraal te beoordelen in vervolgprocedures.	ZW-0060-4

Standpunt GS

De POVI is een strategisch document en geen toetsingskader. De POVI kan geen eisen stellen aan de inhoud of uitvoering van een MER bij vervolgprocedures.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat GS meer rekening houdt met de bestaande overlast en gevaren bij ruimtelijke en economische keuzes in de regio Sittard-Geleen.	ZW-1448-7

Standpunt GS

Wij begrijpen de zorgen over bestaande overlast en gevaren in de regio Sittard-Geleen. Als Provincie nemen wij bij alle ruimtelijke en economische keuzes nadrukkelijk de veiligheid en leefomgeving van omwonenden mee in onze afwegingen. Voor complexe bedrijven zoals Chemelot gelden wettelijke eisen en daarop ziet de Omgevingsdienst Zuid-Limburg toe, met als doel risico's en hinder zo veel mogelijk te beperken. Daarbij werken wij ook nauw samen met gemeenten en andere partners en blijven wij, waar mogelijk, inzetten op aanvullende maatregelen en verbeteringen, in lijn met het beleid en de ambities van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de gezondheidsaspecten van de GGD Bouwsteen Gezondheid (2022) op te nemen in de POVI.	ZW-0321-1

Standpunt GS

Wij onderschrijven de waarde van de GGD bouwstenen. Deze waarden zijn meegenomen waar relevant voor provinciale taken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 8.2.2.2 Trendbreuk wordt genoemd, maar de link naar ontwikkelingen van GALA en IZA en nieuwe IZWA ontbreekt. Die akkoorden sturen volgens indiener op integrale gezondheid, preventie en samenwerking tussen sociaal en fysiek domein. Graag zou indiener dit nader toegelicht zien.	ZW-0187-11

Standpunt GS

Wij onderschrijven de ontwikkelingen die de indiener aanhaalt en zien deze als positief. Echter heeft de Provincie op dit gebied geen wettelijke bevoegdheden. Het is namelijk primair een gemeentelijke aangelegenheid. Wel zoeken wij aansluiting bij deze ontwikkelingen waar dit past binnen onze taken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.13 Gezondheidsbevordering

Zienswijze	Indiener
De indiener mist een duidelijke, ambitieuze visie op het vergroten van de gezondheid en het welbevinden van bewoners en bezoekers. Het is onduidelijk of er voldoende ruimte is voor initiatieven van burgers en vrijwilligers die bijdragen aan natuur en landschap.	ZW-1479-20
De indiener vraagt zich af of het belang dat uit oogpunt van een goed woon-, werk- en leefklimaat voor de inwoners (inclusief gezondheid en welbevinden) voldoende is meegewogen. Het behoud van de kernkwaliteiten en autonome ontwikkelingen van Limburg, zoals het recreatieve belang van de stedelijke kernen en het toeristisch belang, verdient scherpere neerzetting.	ZW-1479-19
Indiener geeft aan dat de weging en bescherming van gezondheid ten opzichte van andere factoren en belangen meer aandacht vraagt. Er wordt bijvoorbeeld aandacht gemist voor de gezondheidsimpact van landbouw op de gezondheid. Er wordt gepleit om het thema gezondheid breder te trekken naar Brede Welvaart en Positieve Gezondheid, aangezien de inrichting van de fysieke leefomgeving een grotere impact op gezondheid heeft dan vaak wordt meegenomen bij inrichtingsvraagstukken.	ZW-0242-69
Indiener geeft aan dat de weging en bescherming van gezondheid ten opzichte van andere factoren en belangen meer aandacht vraagt. Gezondheid wordt te veel vertaald naar milieufactoren en heeft via inrichting van de fysieke leefomgeving veel grotere impact op gezondheid (breed) dan we denken en meenemen. Indiener pleit ervoor om dit breder te trekken naar Brede Welvaart en Positieve Gezondheid.	ZW-0313-54
Indiener is van mening dat de leefomgeving niet alleen moet bijdragen aan het voorkomen van gezondheidsproblemen, maar ook aan het actief bevorderen van een gezonde levensstijl bij mensen door te zorgen voor bewegen, ontmoeten en actief transport.	ZW-1408-2

Indiener					
ZW-0313-54	ZW-0166-62	ZW-0186-72	ZW-0196-92	ZW-0224-66	ZW-0237-52
ZW-0240-57	ZW-0241-52	ZW-0278-72	ZW-0317-72	ZW-1236-57	ZW-1473-52
ZW-1479-104	ZW-0317-202				

Standpunt GS

We herkennen het punt dat gezondheid in relatie tot het fysieke domein over méér gaat dan milieu. Zoals bekend is brede welvaart afhankelijk van drie grote systemen: biosfeer, samenleving en economie. Zonder biosfeer geen leven, zonder leven geen samenleving, zonder samenleving geen economie [bron: CBS monitor brede welvaart]. Bij de ruimtelijke inrichting en de gebiedsgerichte aanpak betrekken we partners uit alle drie voornoemde domeinen en streven we naar een samenhangende aanpak. Zo ontstaat ruimte voor projecten en interventies die bijdragen aan de brede welvaart. Het belang van een integrale brede welvaart afweging in het kader van Landbouw wordt onderschreven in § 11.1.1 Provinciale belangen land- en tuinbouw. We beogen dit door

middel van o.a. de handhaving op regels ter bescherming van de publieke gezondheid en samenwerkingen met gemeenten en relevante partners ten behoeve van gezondheid bevorderende maatregelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.14 Gezondheidsrisico's windturbines nabijheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de epoxyharsen op de wieken van windmolens giftige stoffen bevatten die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid.	ZW-0929-6
Indiener verzoekt om onafhankelijk onderzoek naar deze emissies en om opname van voorschriften in vergunningen en beleid.	ZW-0486-14

Standpunt GS

In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveelheden Bisfenol A verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat externe veiligheidsaspecten een rol spelen in de zoekgebieden vanwege de aanwezigheid van bedrijven met gevaarlijke stoffen en infrastructuur zoals de IJzeren Rijn.	ZW-0192-14

Standpunt GS

Wij beamen dat externe veiligheid een rol speelt bij planvorming voor windturbines. Het betreft hier de aanwijzing van zoekgebieden. Dit betekent niet dat hier ook daadwerkelijk windturbines reeds zijn geprojecteerd. Bij een concrete projectaanvraag wordt de geschiktheid van de locatie onderzocht. In de afweging voor een projectaanvraag worden meerdere aspecten meegenomen, zoals ruimtelijke kwaliteit, geluid en veiligheid. Hierbij wordt ook externe veiligheid beoordeeld. Daarbij wordt getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het ontbreken van afstandsnormen de objectieve beoordeling van planschade en gezondheidseffecten belemmert en leidt tot willekeur en rechtsongelijkheid. Indiener verzoekt daarom om de regeling niet vast te stellen zonder duidelijke, toetsbare afstandsnorm van ten minste 2,5 kilometer tussen windturbines en bewoning.	ZW-1054-4

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien.
Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Indien concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, gebruiken wij in beginsel de ontwerpnormen zoals deze door het Rijk zijn gepubliceerd. Mochten er nieuw wetenschappelijke inzichten en informatie beschikbaar komen waardoor de ontwerpnomen worden aangepast, sluiten wij ons daarbij aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat stiltegebieden worden aangetast door laagfrequent en infrasonisch geluid van windturbines.	ZW-0486-15

Standpunt GS

Het plaatsen van niet gebiedseigen geluidbronnen in stiltegebied is in beginsel ongewenst. Windturbines buiten stiltegebieden zijn mogelijk, ook als ze van invloed zijn op de stilte binnen het stiltegebied. Stiltegebieden kennen op dit moment geen externe werking. Momenteel onderzoeken we of, en op welke manier, externe werking kan worden toegepast op activiteiten nabij stiltegebieden.
Dit zal, indien van toepassing, bij toekomstige projectprocedures voor windturbines worden meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een verplichte toetsing op gezondheid, ecologie en landschap vóór aanwijzing van zoekgebieden voor windturbines.	ZW-0044-4

Indiener verzoekt om alternatieve oplossingen te zoeken die zowel de belangen van de bewoners als de ecologische waarde van het gebied respecteren.	ZW-0674-7

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de toelaatbaarheid maken. Indien zich een initiatief aandient zal deze worden onderworpen aan locatiespecifiek onderzoek en zal getoetst worden aan de dan actuele wet- en regelgeving en ons beleid op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en landschap.
Wij maken op basis van dit alles een definitieve belangenafweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de bescherming van diergezondheid en -welzijn gelijk te stellen aan die van menselijke woonfuncties bij het hanteren van normen voor slagschaduw.	ZW-1174-3
Indiener verzoekt om gezondheid en stilte zwaarder te prioriteren in normstelling.	ZW-0486-16

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wetgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De normen bieden daarmee rechtszekerheid aan partijen. De milieunormering (geluid, veiligheid etc.) zoals die in Nederland wordt gehanteerd garandeert bescherming aan omwonenden, ongeacht afstand en omgevingsfactoren. Dit wordt ook toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. De nationale overheid heeft inmiddels ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 de normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het belang van gezondheid, natuurbescherming, leefomgeving en waterkwaliteit nadrukkelijker op te nemen in uw ruimtelijke afwegingen.	ZW-1008-6

Standpunt GS

Het aanwijzen van de zoekgebieden windenergie is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Gedetailleerde lokale effecten worden getoetst wanneer een concreet voorstel binnenkomt. Wij maken op dat moment een definitieve, situatie-specifieke, belangenafweging. In deze belangenafweging worden ook de potentiële gezondheidseffecten meegenomen. Op deze manier worden de specifieke potentiële effecten beter meegenomen dan in een algemene gezondheidstoets.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.15 Industrie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in de POVI een beleidskader toetsingscriteria op te nemen die toeziet op de maximale milieubelasting van zware bedrijvigheid op nabij gelegen woonkernen.	ZW-0123-3

Standpunt GS

Het bestemmen van zware bedrijvigheid en toezichthouden op de maximale milieubelasting is een taak van de gemeente. De Provincie zet via milieubeleid in op het beperken van de milieubelasting van bedrijven onder provinciaal gezag, dit is al wettelijk geborgd en wordt daarom niet nader geduid in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in de POVI een kader op te nemen dat toeziet op het voorzorgsbeginsel bij milieu- en gezondheidseffecten.	ZW-0123-5

Standpunt GS

Het voorzorgsbeginsel voor milieu- en gezondheidseffecten maakt al onderdeel uit van de Omgevingswet en werkt door in MER-procedures en vergunningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt kader op te nemen in de POVI dat toeziet op structurele betrokkenheid van omwonenden bij de besluitvorming over zware bedrijvigheid.	ZW-0123-4

Standpunt GS

Deze vraag valt buiten de scope van de POVI. De POVI geeft een strategie voor de ruimtelijke inrichting van de Provincie met aandacht voor milieu en gezondheid. De vestiging van bedrijven valt hier niet onder. Belanghebbenden worden in het kader van specifieke vergunningstrajecten betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om passage “enkele verspreide cluster 6 bedrijven” aan te passen omdat er alleen in Maastricht al een kleine 10 van deze bedrijven zijn.	ZW-1038-16

Standpunt GS

Het voorstel van de indiener is een verduidelijking van de tekst. Wij snappen het voorstel en gaan hier in mee.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 8, paragraaf § 8.3.1.1 Provinciaal belang luchtkwaliteit van ‘Het Rijk wil de energie-intensieve industrie ondersteunen in het realiseren van de verduurzamingsopgave in Nederland. Voor Limburg gaat het om de grote bedrijven op Chemelot en enkele verspreide Cluster 6-bedrijven.’ naar ‘Het Rijk wil de energie-intensieve industrie ondersteunen in het realiseren van de verduurzamingsopgave in Nederland. Voor Limburg gaat het om de grote bedrijven op Chemelot en een aantal Cluster 6-bedrijven verspreid in de provincie.’

6.16 Integrale benadering gezondheid

Zienswijze
Indiener geeft aan dat milieuthema’s vooral sectoraal beschreven zijn, terwijl deze in de uitvoeringspraktijk vaak gelijktijdig relevant zijn. Indiener verzoekt deze thema’s meer integraal te benaderen, ook in relatie tot gezondheid, sociaal, veiligheid en leefbaarheid, en te voorzien in een gedeelde methode of proces voor afwegingen.

Indiener					
ZW-0186-75	ZW-0224-69	ZW-0166-65	ZW-0196-96	ZW-0237-55	ZW-0240-60
ZW-0241-55	ZW-0278-75	ZW-0317-203	ZW-0317-75	ZW-1236-60	ZW-1473-55
ZW-1479-107	ZW-0313-57	ZW-0242-67			

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in paragraaf 8.1 staat dat thema's elk hun eigen opgave en uitdaging hebben, dat is volgens indiener begrijpelijk. Er wordt wel naar elkaar verwezen, maar de echte verbinding, de inhoudelijke koppeling ontbreekt volgens indiener.	ZW-0187-7

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van een integrale benadering van milieuthema's, waarbij naast milieubelangen ook gezondheid, sociale aspecten, veiligheid en leefbaarheid worden betrokken. Wij begrijpen dat in de uitvoeringspraktijk deze thema's vaak gelijktijdig een rol spelen en dat het wenselijk is om hierin tot samenhangende afwegingen te komen. Wij zetten in de POVI 2025 stappen voor het verder versterken van integrale afwegingen. Het realiseren van een integrale benadering is complex, aangezien uiteenlopende (beleids-)doelstellingen, wet- en regelgeving en belangen zorgvuldig in samenhang moeten worden afgewogen.
Dit vraagt om maatwerk, intensieve samenwerking en transparante processen waarin de gemaakte keuzes goed onderbouwd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.17 Laagvlieggebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het laagvlieggebied voor militaire helikopters zich niet verhoudt tot veehouderijen en de paardensector.	ZW-1385-9
Indiener geeft aan dat laagvliegbewegingen over gebieden met dierhouderijen, zoals paardenbedrijven, tot nadelige effecten kunnen leiden.	ZW-1173-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Laagvlieggebied voor Defensie rondom de Mariapeel omdat dit onverenigbaar is met het begrazen van de gronden door runderen.	ZW-0316-5
Indiener stelt voor om een kaartbijlage toe te voegen die laagvlieggebieden koppelt aan kwetsbare functies in het buitengebied.	ZW-1173-4
Indiener uit zorgen over de aanduiding laagvlieggebieden omdat paarden vluchtdieren zijn en fors kunnen schrikken van plotseling laag overkomende helikopters.	ZW-0954-10
Indiener verzoekt om een meldingsplicht of meldingssysteem bij laagvliegactiviteiten boven gebieden met risicovolle functies zoals paardenhouderij, maneges, kinderboerderijen en zorgboerderijen.	ZW-1173-3
Indiener vraagt om meer aandacht voor de gevolgen van intensiever gebruik en uitbreiding van laagvlieggebieden op gezondheid, dierenwelzijn en de economie, vooral in de hippische sector.	ZW-0224-152

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat laagvliegende helikopters zich moeilijk verhouden met de vee- en paardenhouderijen in De Peel. Wij vragen daarom aan Defensie om zoveel mogelijk rekening te houden met het feit dat er in De Peel veel vee- en paardenhouderijen zijn. Wij vragen Defensie om de grootste concentraties van deze bedrijven bij het laagvliegen te mijden. Ook vragen wij Defensie om de betreffende bedrijven te informeren wanneer er (grote) oefeningen zijn. Het zoveel mogelijk mijden van concentraties van vee- en paardenhouderijen kan alleen maar als er voldoende ruimte overblijft voor Defensie om te oefenen. Daarom wil Defensie de resterende open ruimte zoveel mogelijk open houden. Bij bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw, wil Defensie daarom dat de gemeente hierover met Defensie in overleg gaat.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.6.4: “Wel vraagt Defensie bij grootschalige ontwikkelingen in het laagvlieggebied om overleg.
Met name wanneer er plannen zijn voor de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Daartoe kunnen partijen contact opnemen met het Rijksvastgoedbedrijf.”

6.18 Laagvlieggebieden (Schrappen aanwijzing)

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in het aanwijzen van zijn locatie en de hippische zone De Peelbergen als laagvlieggebied voor Defensie. Paardenhouderijen en een laagvlieggebied kan niet samen. Indiener verzoekt de Provincie om het laagvlieggebied te schrappen.	ZW-0642-3
Indiener kan zich niet vinden in het aanwijzen van zijn locatie als laagvlieggebied voor Defensie. Paardenhouderijen en een laagvlieggebied kan niet samen. Indiener verzoekt de Provincie om het laagvlieggebied te schrappen.	ZW-0648-4
Indiener maakt bezwaar tegen het laagvlieggebied voor militaire helikopters rondom de Mariapeel vanwege onverenigbaarheid met begrazing en paardenhouderij.	ZW-1371-8
Indiener maakt bezwaar tegen het ontbreken van ruimtelijke beperkingen voor laagvlieggebieden in de concept-Omgevingsvisie 2025.	ZW-1173-1
Indiener verzoekt het laagvlieg gebied te schrappen rondom de Maaspeel.	ZW-1087-15
Indiener verzoekt om het laagvlieggebied voor defensie rondom de Mariapeel te schrappen, omdat dit onverenigbaar is met het grasland en de graasdieren rondom de Peel die meerdere overheidsinstanties willen behouden.	ZW-1213-28 ZW-1159-17
Indiener verzoekt om het schrappen van het laagvlieggebied rondom de Mariapeel vanwege incompatibiliteit met agrarisch gebruik en paardenhouderij.	ZW-1112-9

Indiener geeft aan dat binnen de laagvlieggebieden een licht planologisch regime wordt gehanteerd, waarbij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen altijd moeten worden afgestemd met Defensie. Ze lichten toe dat helikopters bij laagvliegen kunnen vliegen tussen net boven de grond en ca. 45 meter hoogte.	ZW-0166-156

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om af te zien van de aanwijzing/ uitbreiding van het “laagvlieggebied”. De gevolgen hiervan voor de teelt zijn niet helder. De gevolgen voor de in het gebied aanwezige dieren zullen zeer nadelig zijn. Bovendien staat de aanwijzing van een laagvlieggebied op gespannen voet met de belangrijke recreatieve functie van het gebied (incl. beoogde uitbreiding).

Indiener					
ZW-0712-22	ZW-0727-22	ZW-0731-22	ZW-0751-22	ZW-0752-22	ZW-0755-22
ZW-0756-22	ZW-0758-22	ZW-0759-22	ZW-0760-22	ZW-0817-22	ZW-0829-22
ZW-0861-22	ZW-0863-22	ZW-0864-22	ZW-0887-22	ZW-0964-22	ZW-0965-22
ZW-0968-22	ZW-0969-22	ZW-0970-22	ZW-0971-22	ZW-1015-22	ZW-1019-22
ZW-1021-22	ZW-1022-22	ZW-1024-22	ZW-1026-22	ZW-1028-23	ZW-1030-23
ZW-1031-22	ZW-1032-22	ZW-1034-22	ZW-1068-22	ZW-1109-22	ZW-1123-22
ZW-1124-22	ZW-1138-22	ZW-1256-22	ZW-1333-24	ZW-1354-22	ZW-1373-22
ZW-1431-22	ZW-1468-22				

Standpunt GS

Het laagvlieggebied voor militaire helikopters De Peel is een bestaand laagvlieggebied. Alle laagvlieggebieden in Nederland zijn bij wet aangewezen door de minister van Defensie (voor het laatst in 2014). Wij kunnen deze niet wijzigen. Defensie wil met het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie de bruikbaarheid van de laagvlieggebieden voor het oefenen met laagvliegen beschermen. Dat betekent dat Defensie bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen liever niet wil. Bijvoorbeeld omdat bepaalde ontwikkelingen het effectief te gebruiken gebied verkleinen. Het gaat onder ander over de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Indien de gemeente plannen heeft voor één van deze functies dan is overleg hierover met Defensie nodig. Wij hebben het laagvlieggebied in de Provinciale Omgevingsvisie opgenomen om een ieder bewust te maken dat er een laagvlieggebied ligt, en dat er in sommige gevallen overleg met Defensie nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.6.4: “Wel vraagt Defensie bij grootschalige ontwikkelingen in het laagvlieggebied om overleg. Met name wanneer er plannen zijn voor de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Daartoe kunnen partijen contact opnemen met het Rijksvastgoedbedrijf.”

6.19 Lichthinder

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat lichthinder, toegenomen verkeersdrukte, en de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen ernstige zorgen oproepen over de leefbaarheid en luchtkwaliteit in Platveld.	ZW-0152-2
Indiener stelt dat kassen intensief verlicht zijn en leiden tot ernstige lichthinder. Dat verstoort het leefklimaat voor mensen.	ZW-0517-7
Indiener stelt dat mens en natuur last hebben van de lichtvervuiling van de glastuinbouwkassen in het concentratiegebied Platveld. Indiener stelt dat er met aanpassingen van het concentratiegebied Platveld alleen rekening is gehouden met de intensieve veehouderijen en glastuinbouw zonder het belang van omwonenden mee te wegen. Indiener wijst erop dat provinciaal en gemeentelijk beleid meerdere keren is aangepast na negatieve uitspraken van de Raad van State na bezwaren van omwonenden tegen een kas die nog steeds niet is gebouwd om de omgeving beter tegemoet te komen. Indiener vraagt de Provincie om indien mogelijk geen vergunningen meer voor aanleg van dit soort felle en kleurrijke belichting in de glastuinbouw te verstrekken.	ZW-0503-1
Indiener stelt een verbod voor op lichtvervuiling van bedrijventerreinen en industrieterreinen nabij natuur/bos.	ZW-0006-3
Indiener verzoekt om de belangen van langdurige bewoners in het gebied Platveld beter te beschermen.	ZW-0152-4
Indiener verzoekt om meer nadruk te leggen op gezondheid, leefbaarheid en omgevingskwaliteit in het gebied Platveld.	ZW-0152-3
Indiener geeft aan dat (massale) lichtvervuiling, waaronder in de glastuinbouw, negatieve effecten heeft op mens en natuur en moet worden verboden.	ZW-0006-1

Standpunt GS

Voor nieuwe ontwikkelingen in de glastuinbouw zijn gemeenten het bevoegd gezag om te bekijken of inperking, herbegrenzing of vergroting van bestaande specifieke ontwikkelingsgebieden glastuinbouw mogelijk en wenselijk is. Daarbij wordt onder andere gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van het betreffende gebied. Daarnaast worden ook verschillende milieueffecten, zoals lichthinder, door gemeenten meegewogen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.20 Luchtkwaliteit

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor dat schone lucht essentieel is, gezien het feit dat de luchtkwaliteit niet aan de WHO-normen voldoet en ultrafijnstof schadelijk is voor de gezondheid.	ZW-1475-2

Standpunt GS

Met het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord hebben we ons gecommitteerd aan de landelijke doelstelling van 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. Onze ambitie is om in 2030 te voldoen aan de herziene wettelijke omgevingswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide. Ultrafijnstof is nog niet genormeerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in deze Visie op te nemen dat onze Provincie zich wil gaan richten op het halen van de WHO-advieswaarden en om hiervoor een beleid te ontwikkelen.	ZW-0807-2

Standpunt GS

Onze ambitie is om in 2030 te voldoen aan de herziene wettelijke omgevingswaarden, deze zijn gelijk aan de WHO-advieswaarden 2005.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de gezondheidseffecten van houtstook mee te nemen bij de verdere uitwerking van de POVI.	ZW-1408-6
Indiener vraagt aandacht voor de gezondheidsrisico's van houtstook en verzoekt dit onderwerp mee te nemen in de uitwerking van de ambities	ZW-0321-6

Standpunt GS

Houtstook maakt onderdeel uit van onze inzet zoals beschreven in § 8.3.1.4.3 Schone Lucht Akkoord.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor het installeren van filters bij het project Zevenellen voor de afvang van NO2, PM10, PM2.5 en ouE/m^3	ZW-0135-12

Standpunt GS

Deze vraag valt buiten de scope van de POVI en heeft betrekking op de vergunningverlening aan individuele bedrijven die zich vestigen op Zevenellen. Het installeren van filters en nageschakelde technieken wordt beoordeeld in het proces van vergunningverlening, waarbij getoetst wordt aan wettelijke normen en de best beschikbare techniek voor bedrijfsvoering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om duidelijkheid in de tekst van de POVI, bijvoorbeeld bij termen zoals "periodes met slechte luchtkwaliteit", en of dit betrekking heeft op metingen, verwachtingen of waarschuwingen.	ZW-0196-102

Standpunt GS

De term heeft zowel betrekking op metingen door middel van apparatuur, verwachtingen door middel van modellen en waarschuwingen op basis van metingen en modellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat met het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord de Provincie een stimulerende en leidende rol heeft en vraagt om concrete maatregelen en monitoring van voortgang in de POVI.	ZW-0196-98

Standpunt GS

Het Schone Lucht Akkoord is als ambitie opgenomen in de POVI. De uitwerking van het Schone Lucht Akkoord valt buiten de scope van de POVI en vindt plaats in het beleidskader Nieuwe energie en schoon leefmilieu.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vermeldt dat in de visie is opgenomen dat een onderzoek uitgevoerd gaat worden of gebruik wordt gemaakt van de afstandsnormen met betrekking tot luchtkwaliteit. Indien dit wordt besloten kan dit volgens de indiener in de toekomst belemmerend werken voor woningbouwplannen en andere ruimtelijke ontwikkelingen.	ZW-1236-236

Standpunt GS

Wij erkennen dat de bescherming van gevoelige bestemmingen vanwege luchtkwaliteit een tegenstrijdig belang kan zijn bij de ontwikkeling van woningbouwplannen of andere ruimtelijke

ontwikkelingen. Andersom geldt dat ook, ruimtelijke ontwikkelingen met bijbehorend verkeer kunnen leiden tot overschrijding van de wettelijke omgevingswaarden voor luchtkwaliteit. Het voorkomen van overschrijdingen is effectiever via het ruimtelijk spoor dan via emissiebeperkende maatregelen. Daarom onderzoeken wij bij de verkenning van de afstandsnormen welke (geplande) ontwikkelingen dit raakt en hoe de belangen van de leefomgeving en ruimtelijke ontwikkelingen afgewogen kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.21 Magneetvelden/ Energie infra

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt zich zorgen over het mogelijke tracé van een nieuwe hoogspanningsleiding door het gebied.	ZW-0837-8
Indiener geeft aan dat er zorgen zijn over de uitbreiding van de hoogspanningslijn dichterbij de bedrijfslocatie vanwege stralingsniveaus en magnetische velden die bedrijfsautomatisering kunnen verstoren.	ZW-1084-1
Indiener is niet akkoord dat hoogspanningsleidingen in de directe nabijheid van zijn bedrijf worden gerealiseerd, waardoor schadelijke gevolgen kunnen ontstaan. Ook hier geldt dat indiener bij de verdere ontwikkeling van dit nieuwe energiesysteem een duidelijk flankerend beleid verwacht om mogelijke schadelijke gevolgen van dit nieuwe energiesysteem volledig te compenseren.	ZW-0866-11 ZW-0875-11
Indiener stelt dat de Provincie gemakshalve het voorzorgbeleid rond magneetvelden omarmt zonder werkelijke maatregelen te treffen, waardoor inwoners van Brachterbeek onvoldoende worden beschermd.	ZW-0923-98
Indiener stelt dat de Provincie zich beroept op landelijke richtlijnen voor magneetvelden rondom hoogspanningsverbindingen bij Brachterbeek, maar dat dit geen oplossingen biedt. Indiener stelt dat hierdoor een aanzienlijk aantal woningen in een hoger magneetveld terechtkomt.	ZW-0923-97
Indiener stelt dat het transporteren van elektriciteit via HVDC (gelijkstroom) gezondheidsrisico's kan opleveren door elektromagnetische velden bij Brachterbeek, en verzoekt dat de Provincie dit meeweegt in de locatiekeuze van converters.	ZW-0923-99
Indiener stelt dat hoge magnetische stralingen van hoogspanningslijnen rond Brachterbeek gezondheidseffecten met zich meebrengen, waaronder een verhoogde kans op leukemie en hersentumoren bij kinderen en volwassenen, en dat er ook verbanden bestaan met Alzheimer, ALS, MS en Parkinson. Indiener verzoekt dat de Provincie duidelijk maakt welke gezondheidseffecten dit heeft voor mens en dier.	ZW-0923-96
Indiener verzoekt locatie-specifiek onderzoek naar blootstelling aan magnetische velden rondom hoogspanningslijnen en schakelstations en	ZW-0923-16

toepassing van het voorzorgsbeginsel ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

Standpunt GS

Wij nemen de zorgen over de mogelijke effecten van hoogspanningslijnen op de gezondheid serieus en hechten belang aan het transparant meewegen van alle gezondheidseffecten bij de aanleg van hoogspanningslijnen en of -stations. Bij aanleg van nieuwe hoogspanningslijnen sluiten wij aan bij het voorzorgbeleid van het Rijk zoals beschreven in de handreiking Aanleg 220/380 kV hoogspanningsverbindingen. Daarnaast worden effecten op een gezonde leefomgeving zorgvuldig meegenomen in de uiteindelijke afweging tijdens een projectprocedure en wordt hierover duidelijk met omwonenden gecommuniceerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.22 GVL – Sociaal

Zienswijze	Indiener
In § 8.8.3 Ambitie sociaal heeft de Provincie het over spreiding van voorzieningen. Indiener mist hierbij een integraal beeld vanuit veerkracht. Niet alleen kijken naar de voorzieningen, maar naar de samenstelling van de wijk en hoe we daar op willen en kunnen sturen. Indiener verzoekt om de POVI hierop aan te vullen.	ZW-0302-87

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze en het onderstrepen van de veerkracht en samenstelling van de gemeenschappen in wijken. We delen dit met u en geven u graag mee dat in de door de Provincie ontwikkelde gebiedsgerichte aanpak deze integrale visie als uitgangspunt heeft. In overleg met gemeenten en overige coalitiepartners die zich verbinden aan deze acht aanpakken, wordt op basis van de opgave en behoefte van deze wijk (datagestuurd) gezamenlijk een aanpak bepaald. De samenstelling en aanwezige veerkracht maakt hier onderdeel van uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van mobiliteit voor sociale inclusie, vooral in kleine kernen waar OV-verbindingen onder druk staan, en vraagt om structurele ondersteuning en beleid vanuit de Provincie.	ZW-0196-94

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en

voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Provincie in paragraaf 8.8.2 schrijft dat het een opgave is om het sociaal weefsel van Limburg te versterken. Ook hier mist indiener het "Hoe": hoe gaat de Provincie het sociaal weefsel versterken? De indiener stelt hierover vragen: hoe zijn projecten met elkaar verbonden, welke initiatieven zijn met elkaar verbonden, hoe gaat de Provincie hier vervolg aan geven, hoe zorgt de Provincie voor kruisbestuiving als deze er nog niet is?	ZW-0187-12

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze en de vragen die u met ons deelt. De manier waarop we hier invulling aan geven, staat beschreven in het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027. Daarin wordt een koppeling gelegd tussen maatschappelijke opgaven, beoogde doelstellingen en specifieke acties en instrumenten die we als Provincie in deze periode inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener deelt de conclusie dat ongelijk investeren soms nodig is voor gelijke kansen en vraagt om actieve ondersteuning van gemeenten door de Provincie, bijvoorbeeld met data-analyses, inspirerende voorbeelden en financiële impulsen.	ZW-0196-95

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze en uw oproep. Binnen de gebiedsgerichte aanpak die wij vanuit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid aan het ontwikkelen zijn, hebben we inderdaad aandacht voor de rol van facilitator, verbinder en inspirator die u beschrijft. We doen dit samen met gemeenten en maatschappelijke partners en nemen de behoeften van de lokale partners hierbij als uitgangspunt. Advies aan PS: Tekst handhaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij mobiliteit de nadruk ligt op vervoer naar werk en school, terwijl sociaal verkeer onder druk staat door verdwijnende OV-	ZW-0166-64

verbindingen naar kleine kernen. Indiener geeft aan dat vrijwilligers-initiatieven en doelgroepenvervoer oplossingen bieden, maar dat dit vraagt om een goed doordacht mobiliteitsnetwerk met laagdrempelige toegang.	

Standpunt GS
Dank.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de term 'maatschappelijke weerbaarheid' ontbreekt in de POVI, terwijl wel relevante begrippen als zelf- en samenredzaamheid, participatie en eigenaarschap worden genoemd; een integrale strategie voor maatschappelijke weerbaarheid, inclusief continuïteit van transport, logistiek, economie, telecommunicatie, energie, water en voedselzekerheid, wordt gemist.	ZW-0241-134

Standpunt GS
Dank voor uw zienswijze en het onderstrepen van het belang van maatschappelijke weerbaarheid. Deze term is geen specifiek doel of uitgangspunt voor ons als Provincie, wel geloven we dat door te investeren in zelf- en samenredzaamheid en participatie er wordt bijgedragen aan maatschappelijke weerbaarheid. We doen dat door zowel programma's en projecten te ondersteunen die betrekking hebben op individuele of groepen inwoners, als door ons via de Leefbaarheidsaanpak en gebiedsgerichte aanpak te richten op gemeenschappen in wijken en dorpen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de trendbreuk aanpak in alinea 8.2.2.2 uitsluitend wordt toegeschreven aan Zuid-Limburg, terwijl er ook in andere regio's, zoals Midden-Limburg, significante issues spelen. Er is behoefte aan een bredere aandacht voor deze problematiek.	ZW-0188-35

Standpunt GS
Dank voor uw zienswijze en oproep tot brede aandacht voor de uitdagingen in Limburg. We benoemen i.r.t. Trendbreuk specifiek Zuid-Limburg omdat in deze regio de netwerkaanpak Trendbreuk Zuid-Limburg is ontwikkeld, waarbij wij als Provincie zijn aangesloten. Deze aanpak benoemen we hier als voorbeeld, waarmee we niet willen zeggen dat de maatschappelijke opgave zich beperkt tot deze regio. Graag benadrukken wij dat we als Provincie oog hebben voor de gehele provincie en ons bewust zijn van de problematiek en kansrijke samenwerkingen die in de overige Limburgse regio's ontstaan (zijn).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in alinea 8.1 wordt gesproken over een "voldoende" fysieke en sociale basiskwaliteit, maar dit wordt niet nader gespecificeerd. Er is behoefte aan criteria en kaders die bepalen wanneer een gebied of voorziening aan deze basiskwaliteit voldoet.	ZW-0188-34

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze en oproep tot het vormen van criteria en kaders in relatie tot de fysieke en sociale basiskwaliteit van gebieden en voorzieningen. Op dit moment ontbreken deze kaders. We delen uw mening dat deze kaders kunnen helpen en nemen uw suggestie daarom mee richting de toekomst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in paragraaf 8.1 geen aandacht wordt besteed aan mogelijkheden voor ontspannen, spelen, bewegen en ontmoeten, zoals de aanpak van BOSS. Deze elementen zijn belangrijk voor de subjectieve kwaliteit van de leefomgeving en dragen bij aan de fysieke en mentale gezondheid van inwoners.	ZW-0188-31

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor mogelijkheden voor ontspannen, spelen, bewegen en ontmoeten. We delen uw mening en geven u graag aan dat wij deze mogelijkheid als onderdeel beschouwen van de basiskwaliteit van een gebied, zoals beschreven in 8.1.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat goed is de koppeling met de Sociale Agenda te maken, en dat gezondheid in dit beleid vooral gerelateerd wordt aan omgeving en veiligheid, maar ook raakt aan onderwijs, armoede en bestaanszekerheid. Indiener wijst erop dat het goed is dat wordt benadrukt dat gebiedsgericht werken werkt en dat je ongelijk moet investeren om gelijke kansen te creëren en achterstanden in te lopen. Echter is dit voor collega’s en raden niet altijd wenselijk. Indiener vraagt hoe de Provincie hierin gaat ondersteunen of adviseren.	ZW-0313-53

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Als Provincie Limburg werken wij vanuit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid al enkele jaren Limburg-generiek, door te investeren in programma's en projecten die gericht zijn op de gezondheid, bestaanszekerheid en sociale cohesie in heel Limburg. Daarnaast hebben we nu ook een gebiedsgerichte aanpak, waarbij we inderdaad investeren in gebieden waar de nood het hoogst is. De keus in welke gebieden we de komende jaren zullen investeren, is gebaseerd op data. Zo konden we bepalen in welke wijken of dorpen de nood het hoogst was.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de eigen Omgevingsvisie is benadrukt welke rol een fysiek én sociaal veilige leefomgeving kan hebben voor de gezondheid van inwoners, en dat deze koppeling tussen fysieke omgeving en sociaal welzijn in het provinciale beleid sterker uitgewerkt mag worden.	ZW-0317-204

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden voor gezonde keuzes schept.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de omschrijving van de ketenbenadering in alinea 8.2.2.2 de samenwerking met gemeenten niet wordt benoemd. Gemeenten vormen een belangrijk onderdeel van het sociaal domein en zouden een prominente rol moeten krijgen.	ZW-0188-36

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de rol die gemeenten spelen in het sociaal domein. De Provincie deelt uw visie en erkent de belangrijke rol die gemeenten in het sociaal domein hebben.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 2.2.2: ‘Onder andere gemeenten zijn in deze ontwikkelingen een belangrijke partner.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 8.8 Sociaal de relatie ontbreekt met de aanwezige woningvoorraad en woningbouwprogrammering, terwijl deze	ZW-0237-144

onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, en verzoekt om deze relatie toe te voegen aan de tekst.

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de relatie tussen de sociale doelen enerzijds en het thema wonen anderzijds.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.1: ‘Uiteraard spelen de ontwikkelingen op de woningmarkt ook een belangrijke rol het aanpakken van sociale ongelijkheid. In Hoofdstuk 10 wordt beschreven welke rol de provincie hier in neemt.’

Zienswijze
Indiener geeft aan dat Limburg al geruime tijd een Sociale Agenda en Sociale Basisinfrastructuur heeft, maar dat in het thema gezondheid het belang van een leefomgeving die gezonde keuzes bevordert ontbreekt. Indiener noemt ruimte voor sport, recreatief bewegen, lopen, fietsen en vitale gemeenschappen als belangrijke aspecten.

Indiener					
ZW-0166-63	ZW-0196-93	ZW-0237-53	ZW-0240-58	ZW-0241-53	ZW-0278-73
ZW-0317-73	ZW-1236-58	ZW-1473-53	ZW-1479-105	ZW-0186-73	ZW-0224-67

Zienswijze	**Indiener**
Indiener geeft aan dat Limburg als een van de weinige provincies al geruime tijd een Sociale Agenda en een Sociale Basisinfrastructuur heeft. Vanuit dat perspectief mist men bij het thema gezondheid het belang van een leefomgeving die gezonde keuzes bevordert, ruimte geeft voor sport en beweging, maar ook lopen en fietsen als mobiliteitskeuzes bevordert. Daarnaast is het voor inwoners van belang om deel uit te maken van een Vitale Gemeenschap, waar men elkaar kent, omziet naar elkaar en samen bijdraagt aan leefomgeving. Limburg heeft volgens indiener oog voor leefbaarheid.	ZW-0313-55

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden voor gezonde keuzes schept.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat naast een gebiedsgerichte aanpak in het sociaal domein ook een ketenoverstijgende aanpak en -financiering benodigd is, bijvoorbeeld voor investeringen waarvan de baten terechtkomen in het medisch domein.	ZW-0241-132

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van ketenovertijgende aanpakken en -financiering. Vanuit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid ondersteunen wij als Provincie dit soort programma's en projecten, waarbij wordt ingezet op preventie. We hechten er wel waarde aan te vermelden dat we ten aanzien van zorg/medische domein geen wettelijke taak/rol hebben. Wel werken we met partijen uit dit domein samen om de beweging naar meer preventieve i.p.v. curatieve investeringen te realiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ambitie om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren voor jongeren, terugkeerders en overige doelgroepen die zich langdurig willen vestigen in Limburg wordt begrepen en gesteund.	ZW-0807-6

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door de twee invalshoeken naast de fysieke gezondheid en omgeving, ook evenwichtiger aandacht wordt gegeven aan de sociale en mentale aspecten van de leefomgeving en aan het faciliteren en stimuleren van gezond gedrag door inrichting van de leefomgeving. Indiener stelt dat die laatste twee aspecten nog minder goed naar voren lijken te komen in de huidige omschrijving van de Gezonde Leefomgeving in de POVI. Mentaal: een groene veilige leefomgeving nodigt uit om letterlijk naar buiten te komen, in beweging te komen, evt. mensen te ontmoeten en mentaal te ontspannen. Gezondheid inspirerende omgeving: fietsstraten, watertappunten, ontmoetingsplekken en rookvrije speelpleinen.	ZW-0263-16

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden

voor gezonde keuzes schept.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het wegwerken van gezondheidsachterstanden wordt genoemd, maar het stimuleren van gezond gedrag gemist wordt en het daarmee bijdragen aan preventie. Gezondheid en arbeidsparticipatie zijn belangrijke thema’s voor de indiener. Indiener stelt dat een verwijzing naar het schema met de achterliggende oorzaken van gezondheidsachterstanden meer recht doet. Indiener geeft aan dat dan ook de zinnen 'Recreatie en sport zijn ook van belang voor het stimuleren van gezondheid' en 'met onze partners zetten wij in op arbeidsparticipatie en een ‘leven lang ontwikkelen’' ondervangen zouden zijn.	ZW-0263-13

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden voor gezonde keuzes schept

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een nadrukkelijke link te leggen met wonen en fair share sociaal en betaalbaar in landelijke kernen te benoemen gezien de concentratie van de sociale problematiek in het stedelijk gebied.	ZW-1038-17

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de relatie tussen de sociale doelen enerzijds en het thema wonen anderzijds.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.1: ‘Uiteraard spelen de ontwikkelingen op de woningmarkt ook een belangrijke rol het aanpakken van sociale ongelijkheid. In Hoofdstuk 10 wordt beschreven welke rol de provincie hier in neemt.’

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om de impact op kwetsbare groepen en mensen in een lage sociaal-economische positie mee te nemen in het formuleren van ambities.	ZW-1408-7

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de focus op kwetsbare groepen en mensen in een lage sociaal-economische positie. Vanuit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid hebben wij inderdaad gerichte aandacht voor deze doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat er in paragraaf 8.2.2.2 met meekoppelkansen inwonersparticipatie wordt bedoeld.	ZW-0187-10

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij zien deze tekstpassage echter niet terug in paragraaf

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener werkt aan de Gezonde Leefomgeving vanuit twee invalshoeken (geïnspireerd op termen van de GGD): 1. gezondheidsbevordering d.w.z. hoe ze de leefomgeving samen met inwoners zodanig kunnen inrichten, dat deze onze inwoners faciliteert en inspireert tot gezond gedrag (bv. meer bewegen, ontmoeten, groen/natuurbeleving, gezonder eten en drinken etc.), zodanig dat deze bijdraagt aan de fysieke, sociale en mentale gezondheid van hun inwoners; 2. gezondheidsbescherming bv. hittestress, schonere lucht, minder fijnstof en meer veiligheid.	ZW-0263-15

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden voor gezonde keuzes schept

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

6.23 Subsidiariteit

Zienswijze
Indiener geeft aan dat volgens de Omgevingswet gemeenten de primaire overheid zijn, met het provinciaal belang volgend daarop. Indiener verzoekt concreet taken, rollen en verantwoordelijkheden te formuleren, evenals criteria zoals bovenlokaal inzicht, cumulatie van milieubelasting en bovenlokale monitoring.

Indiener					
ZW-0166-67	ZW-0186-77	ZW-0196-100	ZW-0224-71	ZW-0237-57	ZW-0240-62
ZW-0241-57	ZW-0242-66	ZW-0317-77	ZW-1473-57	ZW-1479-109	ZW-0278-77

Standpunt GS

Wij onderkennen dat gemeenten als primaire overheid optreden, met de Provincie als kaderstellende en toezichthoudende partij voor provinciale belangen. In de POVI 2025 is uitgewerkt voor welke onderwerpen sprake is van een provinciaal belang en welke rollen gemeenten en provincie daarbij, met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel, innemen.
Wij zien het belang in van cumulatie van milieubelasting en bovenlokale monitoring. Voor een aantal specifieke milieuaspecten is er uitgebreide monitoring zoals op het gebied van luchtkwaliteit en geluid. Tegelijk constateren wij dat er op dit moment nog geen algemeen geaccepteerde, praktische methodieken beschikbaar zijn om cumulatieve milieubelasting eenduidig te beoordelen. Wij volgen de landelijke en regionale ontwikkelingen en werken graag samen met gemeenten en andere partijen aan verdere uitwerking van methoden en instrumenten op dit vlak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.24 TUG

Zienswijze	Indiener
Binnen de huiskavel van het agrarisch bedrijf van indiener is een TUG-zone gecreëerd. Dit is voor indiener niet acceptabel omdat het bedrijf meedoet aan weidegang. Het rundvee schrikt en kan de gezondheid van de dieren in het geding brengen. Indiener verzoekt dan ook om deze ontheffing voor de TUG-zone te verwijderen op deze locatie.	ZW-1418-17

Standpunt GS

Indiener verzoekt om de zone van de TUG aan te passen. Deze zienswijze ziet niet op de voorliggende POVI, maar op de beleidsregels TUG. De zienswijze valt daarmee buiten de scope van de POVI. Laat niet onverlet om te melden dat in toepassing van de beleidsregels rekening wordt gehouden met overlast. Er worden voorschriften opgenomen in de ontheffing om schade en

overlast te voorkomen of zoveel te beperken voor omgeving, waaronder (grazend) vee.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de TUG-zones vanwege onduidelijkheid over de impact op de bedrijfsvoering en de ogenschijnlijke willekeurige indeling zonder onderbouwing, vooral met betrekking tot luchtvaartzaken	ZW-0993-2

Standpunt GS

Indiener maakt bezwaar over de zones en de onderbouwing. Deze zienswijze ziet niet op de voorliggende POVI, maar op de beleidsregels TUG. De zienswijze valt daarmee buiten de scope van de POVI. In de beleidsregels TUG 2025 is gemotiveerd hoe de zones tot stand zijn gekomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor faciliteiten voor helikopters te beperken.	ZW-0058-3

Standpunt GS

De Wet luchtvaart biedt de mogelijkheid om een ontheffing van de Provincie te krijgen om te starten en landen met helikopters buiten de reguliere luchthavens. De Provincie heeft daarbij gebieden uitgesloten waar we op grond van stilte of natuur geen ontheffing voor het starten en landen afgeven. Het is niet mogelijk om het starten en landen zondermeer overal uit te sluiten. Die mogelijkheid biedt de Wet luchtvaart niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.25 VTH

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het gebied rond de voormalige stortplaats nabij de Zinkwit-fabriek in Eijsden zeer goed in de gaten gehouden en beheerd dient te worden vanwege de vervuilende stoffen die daar opgeslagen zijn.	ZW-0532-2

Standpunt GS

Gedoeld wordt op de stortplaats ‘Het Tiende Vrij’. Eind jaren '90/begin jaren 2000 is hier een sanering uitgevoerd. Op 21 juni 2005 is door GS ingestemd met het evaluatierapport van de uitgevoerde sanering en de van toepassing zijnde nazorg en gebruiksbeperkingen. Nazorg is het

onderhouden, inrichten en zo nodig herstellen van de (milieubeschermende) voorzieningen op stortplaatsen en bodemsaneringen. Doel is het voorkomen van negatieve effecten van de locatie naar de omgeving (bodem, lucht en water). De nazorg en gebruiksbeperkingen (Wet bodembescherming) zijn nog steeds van kracht en wordt door Bodemzorg Limburg, welke sinds februari 2013 contractueel eigenaar/beheerder van deze locatie is, uitvoering aan gegeven. Hiermee wordt via het Overgangsrecht Wet bodembescherming reeds invulling gegeven aan 'het goed in de gaten houden'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat vervuiling van grondwater door schadelijke stoffen uit Beaumix en bodemassen ernstige gezondheidsrisico's en negatieve effecten heeft op biodiversiteit, landbouw en drinkwaterkwaliteit.	ZW-0265-4

Standpunt GS

De genoemde stoffen betreffen zogenoemde secundaire bouwstoffen. De huidige regelgeving voor het op de markt brengen én toepassen van secundaire bouwstoffen op of in de bodem heeft als basis een systematiek die is gericht op het voorkomen van milieuschade. De bouwstof moet voldoen aan de milieukwaliteitseisen zoals opgenomen in de Regeling Bodemkwaliteit 2022. Het toepassen van bouwstoffen is geregeld in het Besluit activiteiten leefomgeving Milieu. Bij een goede opvolging van deze voorschriften wordt geborgd dat milieuschade wordt voorkomen. Daarnaast is vanuit het Rijk, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, reeds gestart met de herijking van de bodemregelgeving om te komen tot solide, toekomstbestendige kaders die nodig zijn om aan te sluiten op de nieuwe inzichten uit onderzoek en ontwikkelingen op de markt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat voormalige stortplaatsen in de huidige versie ontbreken en vraagt om deze opnieuw op te nemen voor een integrale afweging van ruimtegebruik en om mogelijke grondwatercontaminatie te adresseren.	ZW-0242-63

Standpunt GS

Voor stortplaatsen die zijn gesloten na 1996, waar in de meeste gevallen een volledige bovenafdichting is aangelegd die water- en gasdicht is, is de nazorg en het beheer geregeld via de Wet Milieubeheer en ligt de verantwoordelijkheid reeds bij de Provincie. Voor stortplaatsen die zijn gesloten voor 1996, de voormalige stortplaatsen ook wel NAVOS-locaties genoemd, is de bevoegd gezag rol sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024) bij de gemeenten belegd. Gemeenten dienen er voor te zorgen dat de veiligheid in de directe omgeving wordt

geborgd. De functie en het gebruik van de voormalige stortlocatie (ook op lange termijn) moet in overeenstemming zijn met de bodemkwaliteit ter plaatse en de fysieke status van de locatie. Er moet sprake zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties waar zich voormalige stortplaatsen bevinden. Gelet hierop is hetgeen is aangegeven in de zienswijze al via de Omgevingswet geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Provincie haar verantwoordelijkheid moet nemen indien in de toekomst ontwikkelingen gezien worden op of nabij vml. stortplaats ter bescherming van volksgezondheid en leefkwaliteit.	ZW-0532-4

Standpunt GS

Voor stortplaatsen die zijn gesloten na 1996, waar in de meeste gevallen een volledige bovenafdichting is aangelegd die water- en gasdicht is, is de nazorg en het beheer geregeld via de Wet Milieubeheer en ligt de verantwoordelijkheid reeds bij de Provincie.
Voor stortplaatsen die zijn gesloten voor 1996, de voormalige stortplaatsen ook wel NAVOS-locaties genoemd, is de bevoegd gezag rol sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024) bij de gemeenten belegd. Zij zijn echter niet direct verantwoordelijk voor de (eventuele) milieuhygiënische problematiek. Hiervoor blijft de eigenaar of initiatiefnemer het eerste aanspreekpunt. In de transitie naar de Omgevingswet is er voor gekozen om gemeenten de (juridische) ruimte te geven om regels op te stellen voor de voormalige stortplaatsen en deze waar nodig te verankeren in het (gemeentelijk) omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Provincie Limburg verantwoordelijk is voor de bescherming van de volksgezondheid en de leefkwaliteit bij ontwikkelingen op of nabij de voormalige stortplaats nabij de Zinkwit-fabriek in Eijsden vanwege gevaar voor uitstroom van vervuilende stoffen.	ZW-0542-1

Standpunt GS

Gedoeld wordt op de stortplaats ‘Het Tiende Vrij’. Eind jaren '90/begin jaren 2000 is hier een sanering uitgevoerd. Op 21 juni 2005 is door GS ingestemd met het evaluatierapport van de uitgevoerde sanering en de van toepassing zijnde nazorg en gebruiksbeperkingen. Nazorg is het onderhouden, inrichten en zo nodig herstellen van de (milieubeschermende) voorzieningen op stortplaatsen en bodemsaneringen. Doel is het voorkomen van negatieve effecten van de locatie naar de omgeving (bodem, lucht en water). De nazorg en gebruiksbeperkingen (Wet bodembescherming) zijn nog steeds van kracht en wordt door Bodemzorg Limburg, welke sinds februari 2013 contractueel eigenaar/beheerder van deze locatie is, uitvoering aan gegeven. Hiermee wordt via het Overgangsrecht Wet bodembescherming reeds invulling gegeven aan 'het

goed in de gaten houden'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanduiding van de gesloten stortplaats in Eijsden in de kaartlaag Stortplaatsen en opname in de kaart overgangsrecht Wet bodembescherming .	ZW-0542-2
Indiener verzoekt om aanduiding van de gesloten stortplaats nabij de Zinkwit-fabriek in Eijsden ('Tiende Vrij') op kaarten.	ZW-0532-1

Standpunt GS

De betreffende stortplaats is zowel in de kaartlaag 'Voormalige stortplaatsen' als de kaartlaag 'Overgangsrecht locaties Wet bodembescherming' van de Atlas Limburg weergegeven. Ook in het bodeminformatiesysteem NAZCA is de locatie aangeduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een verbod op het gebruik van Beaumix en bodemassen in de Provincie Limburg vanwege de schadelijkheid voor volksgezondheid en milieu.	ZW-0265-1

Standpunt GS

Met betrekking tot Beaumix is met de motie Wingelaar c.s. van 3 juni 2025 aan de regering verzocht om te voorkomen dat Beaumix toegepast wordt bij de verbreding van de A2 zolang het onderzoek naar Beaumix loopt. Door de Staatssecretaris is hier in de verzamelbrief bodem en ondergrond van 7 november 2025 op gereageerd en aangegeven dat de toe te passen partij Beuamix voldoet aan de hiervoor gestelde eisen en dat toepassing van de Beaumix daarom is toegestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vreest voor gevaar van uitstroom naar grondwater door slechte dunne laag plastic als verpakking.	ZW-0532-3

Standpunt GS

Indien een folie als isolatielaag is of wordt voorgeschreven dient deze te voldoen aan de hiervoor gestelde wettelijke eisen waarmee een voldoende beschermingsniveau wordt geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op duurzame en veilige alternatieven die voor handen zijn, die geen risico's vormen voor volksgezondheid en milieu, ter vervanging van Beaumix en bodemassen.	ZW-0265-6

Standpunt GS

Voor zover bestekken dit toelaten zijn opdrachtnemers vrij in hun keuze van toe te passen materialen zolang deze voldoen aan de hiervoor gestelde wettelijke milieukwaliteitseisen en fysische eisen. Ook het aanbrengen dient te voldoen aan de hiervoor geldende regels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil dat de Provincie autowegen (te beginnen bij de A2 tussen Kerensheide en Het Vonderen) voorziet van een afwatering die uitkomt bij een waterzuivering. Dit om te voorkomen dat microplastics afkomstig van autobanden in het milieu terechtkomen.	ZW-0308-1

Standpunt GS

Microplastics worden steeds vaker in het milieu aangetroffen. Vanwege de persistentie van plastic in het algemeen en de vermoedelijke consequenties voor organismen en zelfs voor de menselijke gezondheid is inmiddels veel onderzoek, onder meer door het RIVM, uitgevoerd en in uitvoering. Uit onderzoek blijkt dat de drie grootste bronnen van microplastics zijn slijtage van banden, plastic korrels die de industrie gebruikt voor plastic producten, en plastic afval. De meeste microplastics (80 procent) komen in de bodem terecht. Met betrekking tot microplastics is nog sprake van veel kennisleemtes op het gebied van het monitoren en modelleren van het gedrag van microplastics in het milieu. Momenteel zijn er nog geen gestandaardiseerde methoden om microplastics van alle verschillende soorten en maten goed te kunnen meten waardoor sprake is van uiteenlopende eenheden welke vaak niet eenvoudig om te rekenen zijn. Wat betreft het vaststellen van de reductiepotentie van maatregelen om de emissie van microplastics terug te dringen ligt de kennisleemte vooral in het inschatten van de effectiviteit van verschillende maatregelen. Er is nog verder onderzoek nodig om te kijken of in hoeverre maatregelen haalbaar zijn, technisch zijn uit te voeren en of er draagvlak voor is in de samenleving en de industrie. Gelet op het voorgaande wordt met interesse de voortgang in de onderzoeken gevolgd en wanneer aan de orde en mogelijk eventueel maatregelen doorgevoerd. Gelet op het voorgaande geeft de zienswijze aanleiding om in de POVI aandacht voor de aanpak van microplastics in het milieu op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 2.4, in de kop "en aandacht voor microplastics." Onder opgave "Daarnaast worden microplastics steeds vaker en meer in het milieu aangetroffen. Deze kunnen consequenties hebben voor organismen en menselijke gezondheid en vragen eveneens aandacht." En onder Waar kiezen wij voor? "De voortgang in onderzoek naar microplastics wordt gevolgd en wanneer aan de orde en mogelijk, eventuele maatregelen doorgevoerd."

Zienswijze	Indiener
De provinciale ambities voor hergebruik van afval mogen niet leiden tot overlast voor de directe omgeving. Indiener is van mening dat onoverdekte opslag van plastic afvalstromen niet zou moeten zijn toegestaan en verzoekt hierover een passage op te nemen in POVI en / of een regel over op te nemen in de omgevingsverordening,	ZW-0304-26

Standpunt GS

De provinciale ambities voor circulaire economie en afval zijn benoemd in de POVI.

Voor het opslaan van afval voor hergebruik, is het landelijk Circulair Materialen Plan van toepassing en het Besluit activiteiten leefomgeving.
Vergunningverlening is gehouden aan de wet- en regelgeving. Er kunnen voorschriften voor opslag worden opgenomen in de vergunning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.26 Windturbines en gezondheidstoets

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de regeling pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities.	ZW-1049-4
Indiener verzoekt de Provincie de regeling pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities.	ZW-1054-5
Indiener verzoekt de regeling pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities.	ZW-1117-4
Indiener verzoekt om een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities voordat de regeling wordt uitgevoerd.	ZW-1172-4
Indiener verzoekt om een voorlopige voorziening die plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-1054-6

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Het aanwijzen van de zoekgebieden windenergie is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Gedetailleerde lokale effecten worden getoetst wanneer een concreet voorstel binnenkomt. Wij maken op dat moment een definitieve, situatie-specifieke, belangenafweging. In deze belangenafweging worden ook de potentiële gezondheidseffecten meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.27 Zevenellen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat concrete afdwingbare kaders worden gemist hoe om te gaan met de effecten op de leefomgeving voor omwonenden van bedrijven met de zwaarste milieucategorieën die zich op bedrijventerrein Zevenellen willen vestigen.	ZW-0123-1
Indiener geeft aan dat er bezorgdheid heerst onder inwoners en omliggende gemeenten over de gezondheid en leefomgeving door de vestiging van risicovolle bedrijven op industrieterrein Zevenellen. De indiener verzoekt om een duidelijke visie op de omgang met risicovolle bedrijven op het industrieterrein Zevenellen in de Ontwerp Omgevingsvisie Limburg, en verzoekt om gezondheid, veiligheid, milieukwaliteit en leefbaarheid van de omgeving Zevenellen daadwerkelijk te borgen.	ZW-0189-2
Indiener meent dat er in de POVI te weinig aandacht is besteed aan Bedrijvenpark Zevenellen, slechts als bedrijventerrein van provinciaal belang en om daar industriële activiteiten te clusteren voor de zwaardere milieucategoriëen. Indiener beweert dat het college van GS de omgeving onvoldoende heeft betrokken bij de ontwikkelingen omtrent Bedrijvenpark Zevenellen. Indiener meent dat de omvang en de aard van de ontwikkelingen die er zullen gaan plaatsvinden, en vanwege het belang voor het strategische, integrale langetermijnbeleid voor de fysieke leefomgeving, reden zijn om Zevenellen op te nemen in de POVI. De komst van het bedrijf RWE Generation NL B.V. (FUREC) moet in elk geval genoemd worden in de POVI. Indiener beweert dat met de komst van RWE Generation NL B.V. (FUREC) en anderen afvalverwerkingsbedrijven naar Zevenellen gezondheidsrisico's, milieurisico's, veiligheid 'en dergelijke' extra aandacht verdienen. Indiener meent dat de belangen van omwonenden, natuur en	ZW-0245-14

milieu bij de ontwikkeling van Bedrijvenpark Zevenellen onvoldoende zijn meegenomen, terwijl dat voor Chemelot, ook een bedrijventerrein van provinciaal belang, wel lijkt te zijn gedaan. Indiener kan dat niet verklaren. Indiener verbaast zich ook over het feit dat er niet wordt ingegaan op de specifieke afvalverwerking en de waterstofproductie uit reststromen die de komst van RWE Generation NL B.V. (FUREC) met zich meebrengt. Indiener beweert dat er veel weerstand is tegen de komst van vervuilende industrie op Zevenellen. Ergo verzoekt indiener om in de POVI aandacht te besteden aan de ontwikkelingen op Bedrijvenpark Zevenellen alsmede de gezondheids- en milieueffecten en de belangen van omwonenden.	
Indiener verzoekt een kader op te nemen in de POVI die toeziet op integrale effectbeoordeling (MER) bij uitbreiding of functiewijziging van Zevenellen.	ZW-0123-6

Standpunt GS

Het bedrijventerrein Zevenellen is aangewezen als een bedrijventerrein van provinciaal belang vanuit economisch perspectief, dit om de provinciale economische belangen te borgen.
Het betreft geen nieuwe aanwijziging van een bedrijventerrein met zware milieucategoriëen, maar is reeds als zodanig vastgesteld in het gemeentelijke bestemmingsplan. Met de vaststelling van deze POVI wordt geen nieuwe of aanvullende milieubelasting toegestaan. De bedrijven die zich op het terrein vestigen dienen te voldoen aan de wet- en regelgeving alsook aan het gemeentelijk omgevingsplan (ook daar waar GS het bevoegde gezag zijn voor het verlenen van een vergunning). We ondersteunen de gemeente bij het inzichtelijk maken van feitelijke emissies van de ontwikkelingen op Zevenellen, zoals bijvoorbeeld de luchtmetingen van fijnstof en vluchtige organische componenten. Volledigheidshalve geven wij aan dat voor de andere bedrijventerreinen waaraan de indiener refereert enkel de milieuaspecten waarvoor de Provincie een taak heeft zijn uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het project Zevenellen kan leiden tot geurhinder, luchtvervuiling, watervervuiling, geluidoverlast en risico's voor de gezondheid en leefbaarheid, en mist echte participatie hier in. Indiener verzoekt om onafhankelijke beoordeling van de risico’s op leefomgeving en gezondheid. Indiener stelt voor te toetsen of het plan werkelijk bijdraagt aan de gewenste duurzame ontwikkeling. De opgestelde Milieu Effecten rapportage is onjuist en niet volledig aangezien de cumulatieve effecten alleen per bedrijf worden bekeken en niet in totaal voor Zevenellen.	ZW-0329-1

Standpunt GS

De vraag om een onafhankelijke beoordeling van de risico’s op leefomgeving en gezondheid valt buiten de scope van de POVI. In vergunningprocedures voor bedrijven op Zevenellen wordt indien nodig onafhankelijk advies van de GGD gevraagd. De zienswijzepunten die de indiener aanhaalt hebben betrekking op de omgevingsvergunning van Furec Zevenellen. Dit is een lopende

procedure voor een specifiek bedrijf en valt daarmee buiten de scope van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.28 ZZS/Beaumix

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een verbod op de productie van PFAS-achtige stoffen en het stoppen van giflozingen door bedrijven.	ZW-0568-7

Standpunt GS

Wij begrijpen de zorgen over PFAS en zetten ons via vergunningverlening, toezicht en handhaving in om de emissie van deze stoffen door bedrijven zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken, conform de geldende landelijke en Europese wetgeving en de minimalisatieplicht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), zoals PFAS. Op dit moment is er in Nederland geen algeheel verbod voor PFAS, maar loopt er binnen de EU een traject met als doel om PFAS als groep als hoofdregel te gaan verbieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7. Energie

7.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wanneer ingrepen elders in Limburg invloed hebben op de waterhuishouding, de provincie daar maatregelen voor treft. Indiener verzoekt dat de provincie duidelijk maakt welke maatregelen genomen worden wanneer de energie-infrastructuur rond Brachterbeek wordt uitgebreid en het leefmilieu en de veiligheid verder onder druk komen te staan.	ZW-0923-77
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI enerzijds spreekt over behoud van leefbaarheid in Limburg, maar anderzijds inzet op uitbreiding van het energienetwerk rond Brachterbeek. Indiener stelt dat deze combinatie tegenstrijdig is.	ZW-0923-23
Indiener deelt de opvatting in paragraaf 2.4.5 dat met de introductie van een toekomstbestendig energiesysteem de leefbaarheid van het Graetheideplateau onder druk komt te staan.	ZW-0314-145

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Graetheide/Chemelot een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van dergelijke knooppunten. Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden onder onze verantwoordelijkheid welke functies waar gewenst en ongewenst zijn. Daarbij betrekken we ook de gemeentelijke Omgevingsvisies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het zuidelijk gelegen zoekgebied aansluit aan en valt binnen de zonering Natuur Netwerk Limburg. Binnen het NNL wordt ingezet op de verbetering van de kwaliteit en bescherming van de natuur, met een bijzonder accent op bedreigde Limburgse dier- en plantensoorten. Dit wordt ingevolge de Omgevingswet verankert in de Omgevingsverordening". Het zuidelijk gelegen zoekgebied windturbines draagt volgens indiener niet bij aan de doelstellingen van het NNl.	ZW-0516-4
Indiener geeft aan dat in de tekst staat dat bij de situering van nieuwe windturbines rekening wordt gehouden met landschap, natuurgebieden en	ZW-0313-80

geldende normeringen. Dit blijkt echter niet uit het kaartmateriaal. Ook zijn de nieuwe normeringen voor wind niet meegenomen.

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Een situering in Natuur Netwerk Limburg van windturbines achten we op voorhand niet uitgesloten. Dit in het licht van ons streven naar een decentraal energiesysteem en de benodigde lokale opwek hiervoor. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt daarbij ook betrokken.

De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026/2027 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven.

Voorstel aan PS

Het voorstel aan PS: tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie Om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie-infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies.	ZW-0297-17

Standpunt GS

Afstandsnormen zijn eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a. geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door de Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan gemeenten en bewoners in het bepalen van zoekgebieden.	ZW-0323-4

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Daarbij is, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, rekening gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt daarbij ook betrokken. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om rekening te houden met de natuur inclusieve woonwijk Aan de Vallei en de beloofde rust, ruimte en vergezichten, die door de windturbines niet meer waargemaakt kunnen worden.	ZW-1105-5
Het zoekgebied bij Koningsbosch kent zeer veel bezwaren en er wordt naar mening van indiener geen rekening gehouden met de plannen van de Bezirksregierung Keulen in de gemeente Selfkant. Koningsbosch ervaart al de nodige overlast van het bestaande windpark waar dit nieuwe zoekgebied tegenaan ligt. Het zoekgebied tussen Montfort en Maria-Hoop ligt in het kraamgebied van de ingekorven vleermuis met bijbehorende strenge stilstand regimes in het vliegseizoen. Het zoekgebied tussen Berkelaar en Sint-Joost kent een hoge cumulatieve geluidsbelasting van de A73 en	ZW-0323-16

industriegebied voor de omwonenden. Dit gebied kent door uitbouw megaloodsen en verwachte projecten rondom de Clauscentrale naar mening van indiener een steeds hoger wordend industrieel landschapskarakter. Indiener verzoekt dan ook om deze gebieden uit te sluiten.	
Indiener verzoekt om gebieden met unieke landschappelijke kwaliteiten (o.a. het Heuvelland, de beekdalen, historische dorpsgezichten en open plateaus) uit te sluiten voor windenergieprojecten.	ZW-0323-2
Indiener maakt bezwaar tegen het voornemen om de regio Venray (Wanssum, Oirlo, Geijsteren en Oostrum) aan te wijzen als mogelijk zoekgebied voor de opwekking van duurzame energie. Het gebied is niet geschikt voor grootschalige energieprojecten zoals windturbines of zonneparken. Een eerder vornemen van de gemeente Venray is ook niet doorgegaan.	ZW-0516-1
Indiener stelt dat de lintbebouwing ten noorden van Ven-Zelderheide binnen het zoekgebied van de Provincie voor grootschalige opwek van zonne-energie valt, maar gezien de aanwezig lintbebouwing is energieopwekking hier niet wenselijk.	ZW-0186-187
Indiener uit zorgen over de aanduiding zoekgebied windturbines omdat paarden vluchtdieren zijn en op alles reageren wat onverwachts beweegt (slagschaduw) of in beweging komt (turbinewieken). Aangezien in dit gebied sprake is van een grote professionele paardenhouderij met sportpaarden van hoog niveau, die veelal buiten aanwezig zijn kan een windmolen dus snel voor veel paniek onder de paarden zorgen die dan massaal proberen te vluchten.	ZW-0954-9
Indiener verzoekt deze kwetsbare landschappen expliciet als uitsluitingsgebied aan te wijzen.	ZW-0486-6
Indiener stelt dat de gemeente negatief staat tegenover het realiseren van windturbines op eigen grondgebied, dus het verzoek is om dit te wijzigen in 'gebieden waarin windturbines zijn uitgesloten'.	ZW-0186-190
Indiener geeft aan dat het gebied waar de Provincie windmolens mogelijk maakt een laagvlieggebied (voor militaire helikopters) is.	ZW-0370-3
Door het gebied langs de A73 ter hoogte van Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen niet uit te sluiten als zoekgebied voor windmolens worden de omwonenden van deze potentiële zoekgebieden, vergeleken met andere inwoners van de Provincie, naar mening van indiener onevenredig zwaar getroffen. De leefbaarheid en woonkwaliteit zal naar mening van indiener voor de duizenden inwoners van deze regio exponentieel verminderen door het plaatsen van megawindmolens. Indiener verzoekt dan ook om dit gebied uit te sluiten.	ZW-0323-15
Indiener verzoekt om Zoekgebied grootschalig Zon-PIV rondom Berg te verwijderen.	ZW-0207-129
De bedrijfslocatie van indiener is gelegen binnen het Primair landbouwgebied en heeft de gebiedsaanwijzingen 'Zoekgebieden Grootschalig zon-pv' en 'Zoekgebieden zon met extra inspanningen'. Het is voor indiener onacceptabel dat juist op deze gronden, waar de landbouw een dominante functie krijgt én waar volgens de ontwerp Omgevingsvisie	ZW-0544-6

geen ruimte is voor niet-agrarische functies, wel deze zoekgebieden worden opgenomen. Bovendien gaat de voorkeur in de Omgevingsvisie uit naar zoekgebieden met kansen voor grootschalige opwek. Indiener verzoekt deze gebiedsaanwijzing in heroverweging te nemen, zodat zij duidelijkheid verkrijgen alvorens dit nader wordt uitgewerkt in het gemeentelijke omgevingsplan.	
Indiener vraagt, gezien de impact op gezondheid, leefomgeving, natuur, draagvlak en de doelstellingen van het NNL de regio Venray, (Wanssum, Oirlo, Oostrum, Geijsteren) niet in de Povi aan te wijzen als zoekgebied voor grootschalige energieopwekking.	ZW-0516-6
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied.	ZW-0323-3
Indiener stelt dat het zoekgebied voor grootschalige zonne-energie opwek ter plaatse van het projectgebied Heiveld/Teelebeek voor het realiseren van woningen niet wenselijk is.	ZW-0186-188
Indiener geeft aan dat er onduidelijkheden en inconsistenties zijn geconstateerd, met name in relatie tot het kaartmateriaal en de afstemming met gemeentelijk beleid, en verzoekt om een nadere controle van de kaartlagen met zoekgebieden voor wind- en zonne-energie.	ZW-0317-205

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied voor grootschalige zon-pv ter plaatse van het gebied Houthakkersgroes Gennep niet voorstelbaar is gezien de groene functie nabij ouderenwoningen.	ZW-0186-186
Indiener stelt dat het gehele projectgebied de Heikant binnen het zoekgebied van de Provincie voor grootschalige opwek van zonne-energie. Hier is het bestemmingsplan vastgesteld voor woningen dus grootschalige energie opwek is hier niet mogelijk.	ZW-0186-185

Standpunt GS

De kaarten in de Omgevingsvisie worden er op aangepast dat de aanduidingen zoekgebieden wind en zon, niet gelegen zijn over de aanduidingen bedrijventerreinen, landelijke kernen en stedelijk gebied.

Voorstel aan PS

Aanpassing van de kaarten zodat de aanduidingen zoekgebieden wind en zon, niet gelegen zijn over de aanduidingen bedrijventerreinen, landelijke kernen en stedelijk gebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de Heiveldweg valt in een Nationaal Landschaps Zuid-Limburg, waarbij de aanleg van windturbines niet worden uitgesloten. Indiener stelt dat dit haaks op elkaar staat. Indiener merkt op dat voor perceel Nieuwstadt F 986 op de kaarten van het gebied met coördinaten 187306,339551 Nationaal Landschap Zuid Limburg aanwezig is, terwijl er werklocaties staan aangegeven	ZW-0441-2
Indiener verzoekt om specifiek beleid in de Provinciale Omgevingsvisie dat toekomstige verstoring van rust, zichtlijnen en stilte rond de Amerikaanse begraafplaats voorkomt, zoals door zonnepanelen, woningen, logistieke bebouwing of verkeersverplaatsingen.	ZW-1409-3

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden bestaan uitsluitend uit het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, de Natura-2000 gebieden, de Maas en het beschermingsgebied Einsteintelescoop. In een uitsluitingsgebied prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

Kaart aanpassen op de gebiedsindeling: zoekgebieden, uitsluitingsgebieden en beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de visie over onze toekomstige energievoorziening te herzien en te focussen op nieuwe CO2 vrije vraag gestuurde en weersonafhankelijke energiebronnen zoals SMR.	ZW-0323-17
Indiener verzoekt om de energievisie te herzien en de focus te leggen op nieuwe CO2 vrije vraaggestuurde en weersonafhankelijke energiebronnen om Limburg leefbaar te houden zodat naar mening van indiener kan worden voorkomen dat er een industrielandschap ontstaat waarin moet worden gewoond.	ZW-0323-12

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien.

We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat kernernergie werkt met eindige brandstof, het mijnen is energie-intensief (fossiel), destructie en stralingsgevaar op locatie brandstofwinning.	ZW-0338-2
Indiener stelt dat kernenergie te duur is, met lange bouwtijd en gevaar voor calamiteiten, terrorisme en watertekort voor koeling.	ZW-0338-1

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee).

Zoals vermeld in paragraaf 9.5.3 vindt door het bevoegd gezag pas vergunningverlening plaats als er een volledig veiligheidsdossier is aangeleverd waarin alle veiligheidsaspecten in detail zijn uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energiebeleid te creëren waarbij we zuinig zijn op aardse reserves en deze inzetten voor oplossingen die een hoge energie intensiteit kennen. Wind en PV hebben naar mening van indiener een zeer lage energie-intensiteit.	ZW-0323-11
Indiener verzoekt de Provincie te streven naar een betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem, maar de mening te herzien over lage kosten van PV en Wind en de ontbrekende veiligheid en stabiliteit die PV en Wind in de beleving van de Provincie hebben.	ZW-0469-8
Indiener stelt dat er gekozen wordt voor Wind op Land in een provincie die bij het KNMI bekendstaat als de meest windluwe provincie van Nederland. Het aantal vollasturen op land is naar mening van indiener fors lager dan op zee. Indiener verzoekt dan ook om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen.	ZW-0323-14
Indiener verzoekt te streven naar een betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem en de mening te herzien over lage kosten van PV en Wind en de ontbrekende veiligheid en stabiliteit die PV en Wind daarin hebben.	ZW-0323-10
Indiener stelt dat kernenergie alleen stroom levert terwijl stroom nu 20% van energiebehoefte; in de toekomst door electrificatie wordt dit meer maar kan	ZW-0338-4

NOOIT de huidige enorme hoeveelheid fossiel op gewenste termijn kwantitatief noch kwalitatief vervangen

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij realiseren we ons daarbij dat we het niet enkel met electricteit gaan halen. Dit maakt ook onze inzet op warmtenetten en moleculen zoals waterstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Het perceel van indiener ligt in de zoekgebieden HS/MS stations. Als dit in de toekomst gerealiseerd zou worden op een gedeelte van dit perceel brengt dit beperkingen in de exploitatie met zich mee. Dit is voor indiener onacceptabel.	ZW-1258-4
De indiener wenst door deze gebiedsaanwijzing geen verlies van gronden dan wel beperkingen in gronden die leiden tot meerkosten, omzetverlies en/ of waardedaling van de grond en verzoekt deze gebiedsaanwijzing voor de percelen te verwijderen dan wel geen HS/MS stations te vestigen. Zie zienswijze voor locatie.	ZW-1043-11

Standpunt GS

Het nieuwe energiesysteem gaat bovengronds meer ruimte vragen. We zetten ons in om de impact hiervan op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Onder meer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffenen schade verhalen. Daarnaast zal altijd binnen een initiatief bezien worden of de impact ook anderszins beperkt of gecompenseerd worden. De ervaring is dat dit vaak een locatie specifieke afweging betreft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energieopwekking vooral te concentreren op bedrijventerreinen of langs infrastructuur.	ZW-0323-6
Indiener verzoekt de Provincie om grootschalige duurzame opwek zoveel mogelijk te concentreren bij bestaande energie-infrastructuur, zoals bij de Clauscentrale, en alternatieven zoals geothermie en waterstof actief mee te nemen als voorkeursrichting.	ZW-0297-14
Indiener maakt bezwaar tegen het gebruik van landbouwgrond voor energie-infrastructuur en productie.	ZW-0777-5

Indiener stelt als te overwegen alternatief voor dat bij de bestaande Clauscentrale al robuuste energie-infrastructuur klaar ligt en benut kan worden voor toekomstige energie-opgaven.	ZW-0159-18

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat deze kaartlaag niet nader toegelicht is in de POVI en verzoeken deze nader toe te lichten.	ZW-0186-189
Indiener wil nadere toelichting op het aanwijzen van hun percelen als 150 KV net zone.	ZW-0945-5

Standpunt GS

Provinciale kaarten in voorliggende Omgevinsgsvsie zijn niet juridisch bindend. Dit betreft enkel de regels uit het gemeentelijke omgevingsplan en/of de regels uit onze Omgevingsverordening. De kaartbeelden kennen een provinciaal schaalniveau en dienen altijd locatie specifiek en in samenspraak met de gemeente op basis van een concreet initiatief of aanvraag beoordeeld te worden. Om hier vroegtijdig nadere duidelijkheid over te verkrijgen kan contact opgenomen worden met de provinciale rayonplanoloog voor de betreffende gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener is ter plaatse van het bedrijf aan de Karreveld bezig met ontwikkelingen op basis van een duurzame voedselvoorzieningen om ruimte te creëren voor dieren. Door nieuwe technieken worden emissies verlaagd. Dit werkt vanuit de praktijk, niet vanuit van bovenaf opgelegde regels en een ideaal wensbeeld. De provinciale kaarten zijn ter plaatse niet correct en dienen te worden aangepast.

Indiener
ZW-1226-20 ZW-0700-21

Standpunt GS

Provinciale kaarten in voorliggende Omgevinsgsvsie zijn niet juridisch bindend. Dit betreft enkel de regels uit het gemeentelijke omgevingsplan en/of de regels uit onze Omgevingsverordening. De kaartbeelden kennen een provinciaal schaalniveau en dienen altijd locatie specifiek en in samenspraak met de gemeente op basis van een concreet initiatief of aanvraag beoordeeld te worden. Om hier vroegtijdig nadere duidelijkheid over te verkrijgen kan contact opgenomen worden met de provinciale rayonplanoloog voor de betreffende gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt de provincie om waarheidsgetrouw participatie modellen te eisen, waarbij daadwerkelijk zeggenschap en opbrengst voor lokale burgers wordt gegarandeerd.

Indiener
ZW-0297-16 ZW-1422-19 ZW-0299-28 ZW-0238-140

Standpunt GS

We zetten in op een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling. We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen of energiecoöperaties. We hebben in overweging om hier onze Omgevingsverordening op aan te scherpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om duidelijke criteria te hanteren voor maatschappelijk draagvlak en lokale acceptatie.	ZW-0323-5

Standpunt GS

We zetten in op een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling. We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen of energiecoöperaties. We hebben in overweging om hier onze Omgevingsverordening op aan te scherpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aantrekkelijkheid van landschap en leefomgeving zwaarder te wegen en zichtbare plaatsingen van windmolens te beperken.	ZW-0486-12

Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de woonomgeving van de provincie beter af te wegen tegen plaatsing van windturbines.	ZW-0323-7
Indiener geeft aan dat langdurige blootstelling aan laagfrequent geluid (LFG) en slagschaduw van windturbines negatieve gezondheidseffecten kan hebben. Zoals slaapverstoring en chronische vermoeidheid, een verhoogd stressniveau wat kan leiden tot hart- en vaatziekten en psychische klachten zoals angst of depressieve gevoelens. Uit onderzoeken blijkt, aldus indiener, dat windmolens invloed hebben op de gezondheid van mensen tot een straal van maar liefst 10 tot 15 kilometer. Er wonen veel mensen binnen die afstand tot het voorgestelde zoekgebied.	ZW-0516-2
Windturbines veroorzaken meerdere vormen van geluidsoverlast (hoorbaar, laagfrequent en infrasoon) en kunnen gevolgen hebben voor het welzijn van mens en dier. Indiener verzoekt de gezondheid van mens en dier een hogere prioriteit toe te kennen dan het nastreven van een (achterhaald) klimaatdoel.	ZW-0323-9
Indiener verzoekt om in contact te treden met onafhankelijke experts met expertise in gezondheidseffecten en milieueffecten van windturbines en op basis hiervan windmolenbeleid te herzien en vergunningen hierop in te richten.	ZW-0323-8
Indiener verzoekt om minimaal een afstand van 4x tiphoogte (met als absolute ondergrens van 1000 meter) aan te houden tot woonbebouwing, met name vanwege gezondheidsschade.	ZW-0323-1

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Indien zich een initiatief aandient zal gebied- en locatie specifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Het gebied kenmerkt zich volgens indiener door een open landschap, waardevolle natuurgebieden, historische dorpsgezichten en landelijke stilte. Het aanwijzen van deze regio als zoekgebied tast dit karakter ernstig aan. Het Maaspark Ooijen-Wanssum wordt door windmolens volledig verstoord. De aanleg van zonneparken of windturbines zalvolgens indiener leiden tot	ZW-0516-3

verlies van biodiversiteit, door verstoring van leefgebieden, verlies van cultuurhistorische en landschappelijke waarden, een toename van verharding en verstoring van bodem- en waterhuishouding en verrmindering van toeristische en recreatieve waarden met economisch nadelige effecten.	
Indiener geeft aan dat de regio Venray, (Wanssum, Oirlo, Oostrum, Geijsteren) al is onderzocht als zoekgebied voor windturbines. Vanwege alle risico's en ongewenste effecten op de leefomgeving was er geen draagvlak noch medewerking van grondeigenaren. Het verbaasd de indiener dan ook dat deze zoekgebieden in de Ontwerp POVI Limburg zijn opgenomen zonder overleg met bewoners en andere belanghebbenden. Er is geen sprake van tijdige en transparante communicatie, er zijn onvoldoende mogelijkheden geboden om alternatieve suggesties in te brengen.	ZW-0516-5
Indiener verzoekt om in paragraaf 9.5.5 het zoekgebied ten westen van de Rijksweg A2, ten zuiden begrensd door de Bergerweg voor zon-pv te verwijderen.	ZW-0314-150
Indiener verzoekt om het zonopwekgebied ten oosten van Catsop richting A2 te heroverwegen aangezien PL eerder al heeft geoordeeld dat dat een onwenselijke ingreep in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zou zijn en het zoekgebied niet meer voorkomt in de beleidsdocumenten van de gemeente Beek.	ZW-0314-143

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provinciaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatie specieke eerder afwegingen en besluiten. Dit in het licht van ons streven naar een decentraal energiesysteem en de benodigde lokale opwek hiervoor. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieu hygiënische aspecten, waaronder het thema externe veiligheid. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt daarbij ook betrokken. We hebben, gelijk aan indiener, de verwachting dat genoemde locatie dan binnen de huidige context als niet- kansrijk wordt aangemerkt. De tijdshorizon van voorliggende omgevingsvisie, het streven naar een decentraal energiesysteem ook juist ten behoeve van de omliggende functies, dat gronden kunnen vrijkomen, de strekking van een zoekgebied en een mogelijke (programmatische) uitwerking), maakt dat we het zoekgebied behouden.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatie specifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Nederland en dus ook Limburg door toepassing van kernenergie een veel te grote ecologische footprint heeft die ten koste gaat van leven en natuur.	ZW-0338-5

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Dit doen we in de wetenschap van de risico en aandachtspunten in de geheel keten om te komen tot electriciteit uit kernenergie. Wel constateren dat dit vakgebied ook innovatie kent ook gericht op het tegengaan van de nadelen aan kernenergie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat technieken met kleine reactoren nog in ontwikkeling zijn.	ZW-0338-3

Standpunt GS

Dit is een correctie constatering. We volgen deze innovaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie in de POVI meer aandacht te hebben voor groengas productie die net zoals zon of wind een zeer belangrijke bijdrage kan leveren aan de duurzame energiebehoefte in de Provincie. Dit wordt onvoldoende belicht en onvoldoende gefaciliteerd in de vrijkomende agrarische bebouwingen. In par. 11.2.6.2 wordt enkel mest en enkele agrarische reststromen genoemd als potentiële energiebronnen voor vergisting. Indiener ziet een breder palet aan agrarische en niet agrarische grondstoffen die hiervoor ingezet en opgenomen kunnen worden.	ZW-0699-21

Standpunt GS

Mede naar aanleiding van deze zienswijze is paragraaf 11.2.6 geactualiseerd, hierbij is onder meer ingegaan op toevoeging van reststromen tot max. 5 volumeprocent.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 11.2.6. aanpassen, waarbij onder meer ingegaan wordt op de toevoeging van reststromen tot maximaal 5 volumeprocent.

Zienswijze	Indiener
Er is volgens indiener geen sprake van een energietransitie (verbruik). Electrisch vliegen is niet aan de orde.	ZW-0145-12

Standpunt GS

Inderdaad zijn er op dit moment uitdagingen om tot elektrisch vliegen over te gaan. Daarentegen gaan bijvoorbeeld de innovaties in grotere drones snel, die wel elektrisch aangedreven worden. Daarnaast vragen de faciliteiten van een vliegveld met aanpalende bedrijvigheid ook een stroomvoorziening, wat maakt da de beschikbaarheid van voldoende elektriciteit voor Maastricht Aachen Airport van belang is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de enige langdurige bewezen duurzame energiebron is gebaseerd op H, N, O en C en enkele veel aan het aardoppervlak voorkomende atomen. De energie wordt daarbij geleverd door fotosynthese en enkele eenvoudige wind- en watertechnieken. Dit systeem is bovendien 100% circulair zonder dat daar enige toegevoegde techniek aan te pas komt.	ZW-0338-6

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component. Onze inzet is gericht op duurzame schone energiebronnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bij de Provinciale Verkiezingen ‘23 minimaal 63% van de kiezers gestemd heeft op een partij die tegen verdere uitbreiding van Wind op Land is. Indiener verzoekt om de keuze van kiezer en de bepalingen vanuit het coalitieakkoord te respecteren.	ZW-0323-13
De indiener stelt dat de film 'The Cold Truth' niet mag worden vertoond in diverse gemeenten in Limburg als gevolg van het aannemen van de Klimaatwet.	ZW-0059-11

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de verbreding van bestaande buisleidingstroken in het POVI te schrappen, aangezien er geen nieuwe leidingen gepland zijn.	ZW-0167-7

Standpunt GS

Transport via buisleidingen is van significant belang voor onder meer de energietranistie. Om maatschappelijke kosten en ruimte te besparen wordt ingezet op het zoveel mogelijk hergebruiken van bestaande leidingen. Dit maakt dat bestaande leidingen ook zijn opgenomen. Deze zijn inderdaad breder dan de breedte van de buis opgenomen op de kaartbeelden., dit om de attentiewaarde te verhogen ook door de (externe) veiligheidsaspecten die gepaard gaan met het vervoer van veelal gevaarlijk stoffen.

Nieuwe buisleidingen worden voorzien in het reserveringsgebied buisleidingen van nationaal belang. In diverse komende (Rijksproject)procedure zal de specfieke ligging en aansluitingen worden bepaald. Het ministerie van KGG heeft de inzet om daarna deze resveringsgebieden hierop te herzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In_§ 9.2.3.1 Besparing en verduurzaming bebouwde omgeving geeft de provincie aan "In het fysieke domein zijn verduurzamingsactiviteiten voor woningen en utiliteitsbouw vergunningsvrij óf liggen de bevoegdheden bij gemeenten. Wij zijn daarin dus geen directe partij". Dat neemt naar mening van indiener niet weg dat juist de provincie oog moet hebben voor het aanpakken van de oude voorraad. Gemeenten hebben onvoldoende financiële draagkracht om de slechte voorraad aan te pakken. Wij vragen hiervoor aandacht in de POVI.	ZW-0302-88

Standpunt GS

Onze stellingname in paragraaf 9.1 dat voor het nieuwe energiesysteem energiebesparing het belangrijkste is, sluit aan op het standpunt van indiener. Onze rol pakken we veelal via een andere spoor dan het ruimtelijke spoor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparant te maken en in te kaderen.	ZW-0297-15

Standpunt GS

Zoals gemeld in de paragrafen 9.5.4 en 9.5.5. is het streven onze inzet voor wat betreft zon- en windprojecten nader uit te werken. Daarbij gaan we ook in op de juridische en bestuurlijke rolverdeling. Dit alles wel binnen de wettelijke kaders, bijvoorbeeld onze bevoegd gezag rol voor windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om planologisch te borgen dat gemeentelijke instemming een voorwaarde is voor de realisatie van energie-opwekprojecten.	ZW-0297-13

Standpunt GS

In de casussen waarin wij, op basis van wetgeving, het bevoegd gezag zijn is er altijd de bereidheid om op verzoek deze bevoegdheid over te dragen aan de desbetreffende gemeente. Mocht dit niet aan de orde zijn dan betrekken we altijd het gemeentelijk standpunt in onze afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is of voldoende aandacht is besteed aan bodemenergie en de mogelijke risico’s van breuklijnen in Limburg, en dat deze aspecten een plek verdienen in het bodembeleid gezien hun potentieel impactvolle ruimtelijke en geotechnische consequenties.	ZW-0317-200

Standpunt GS

We zijn goed bekend met de risico's van breuklijnen in Limburg en erkennen dit ook bijvoorbeeld in paragraaf 9.5.1 over aardwarmte. Bij iedere casus dient hier volwaardig de aandacht voor te zijn enerzijds door de initiatiefnemer, anderzijds door het toetsend en besluitend bevoegd gezag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om eenduidige terminologie in het hoofdstuk, bijvoorbeeld bij 'zware mobiliteit' en 'zwaar wegtransport'.	ZW-0196-105

Indiener geeft aan dat in paragraaf 9.4.2 wordt gesproken over zware mobiliteit en in paragraaf 9.5.7 over zwaar wegtransport. Graag eenduidige terminologie.	ZW-0313-76

Standpunt GS

Binnen de context en redactie van voornoemde paragrafen zijn dit correcte termen. Onder zware mobiliteit valt ook zwaar wegtransport.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 9.5.6 wordt gesteld dat voor Zuid-Limburg momenteel twee grootschalige bronnen beschikbaar zijn, de restwarmte van Chemelot en de thermische buffers in Parkstad, bestaande uit het water in de voormalige mijngangen. De thermische buffers in Parkstad betreffen echter geen warmtebron, maar geothermie/ bodemenergie, met de daarbij behorende bevoegd gezag rollen (beleid, vergunningverlening en handhaving). Indiener verzoekt de Provincie om bovengenoemde passage te corrigeren.	ZW-1164-56

Standpunt GS

De thermische buffers in Parkstad zijn beleidsmatig divers te typeren. Onderdelen van de werkzaamheden en exploitatie daarvan vallen inderdaad binnen de wet- en regelgeving betreffende geothermie/bodemenergie. De paragraaf wordt hierop aangevuld.

Voorstel aan PS

Toevoegen in paragraaf 9.5.6 van de zin:

Deze mijnwateractiviteiten vallen onder de geothermie/bodemenergie wet- en regelgeving.

Zienswijze
Voor de thema’s duurzame energieopwekking en energieplanologie vragen wij u het provinciaal belang niet op te nemen in de POVI, omdat dit de gemeentelijke autonomie te veel inperkt.

Indiener					
ZW-0187-41	ZW-0207-35	ZW-0238-25	ZW-0253-39	ZW-0271-25	ZW-0314-25
ZW-0319-11	ZW-1038-132	ZW-1127-57			

Standpunt GS

Dit standpunt delen we niet. Het energiesysteem is gemeentegrensoverschrijdend georganiseerd, energie-opwekinstallaties hebben vaak een regionale uitstraling, voor windparken hebben we veelal het wettelijk bevoegd gezag en in het milieuspoor zijn we vaak bevoegd gezag voor energie-intensieve bedrijfsactiviteiten. Deze argumenten maken dat het thema energie terdege van provinciaal belang is.

Onze inzet is er altijd op gericht om bij onze afwegingen en besluiten de betreffende gemeente(n) te betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit ervoor dat naast het belang van gebied specifieke beoordeling met een ecologische risicoanalyse per zoekgebied, ook cumulatieve effecten van bestaande en geplande windparken meegewogen moeten worden.	ZW-1035-61

Standpunt GS

Een initiatiefnemer dient veelal een MER op te stellen. Deze wordt beoordeeld door het bevoegd gezag, mede op basis van onafhankelijk openbaar advies door de commissie MER. De project - en/of plan MER maakt onderdeel uit van het besluit en is in dat kader vatbaar voor zienswijzen en/of beroep. De wetgever heeft hiermee een adequate milieutoets in de procedures ingebed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de windmolens niet duurzaam zijn gezien de levensduur.	ZW-0479-3

Standpunt GS

Antwoord GS: Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener vindt het van belang om breder te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de Euregio. Alleen door grensoverschrijdend te denken en handelen, kan voldoende schaal, flexibiliteit en ruimtelijke mogelijkheden worden gecreëerd om als regio een substantiële bijdrage te leveren aan de energietransitie.

Indiener					
ZW-0187-103	ZW-0207-96	ZW-0238-86	ZW-0253-101	ZW-0271-86	ZW-0314-86
ZW-1127-119					

Standpunt GS

Gelet op onze positie in de Euregio zijn we een voorstander van grensoverschrijdende energie-uitwisseling. Binnen de huidige wetgeving liggen met name kansen voor moleculen. In ons Ruimtelijk Voorstel (december 2023) wil Zuid-Limburg graag als experimenteer-regio voor grensoverschrijdende energievoorziening fungeren. Ook voor de rest van Limburg kan dit mogelijk kansen bieden. We willen dit samen met het Rijk nader invullen mede op basis van de Grenslandagenda/verkenning energie en daarbij de mogelijkheden benutten die de nieuwe Energiewet biedt.

Voorstel aan PS

Toevoegen alinea aan paragraaf 9.1:

Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het beoordelingskader voor systeembatterijen lijkt ontworpen voor standalone projecten en verzoekt ook aandacht te besteden aan bredere toepassingen van batterijen.

Indiener					
ZW-0166-75	ZW-0186-85	ZW-0196-111	ZW-0224-79	ZW-0237-65	ZW-0240-70
ZW-0241-65	ZW-0278-85	ZW-0313-84	ZW-0317-85	ZW-1236-70	ZW-1473-65
ZW-1479-117					

Standpunt GS

Onzes inziens geeft paragraaf 9.4.1 deze duidelijkheid. Het provinciaal belang ligt bij systeembatterijen met een eigen netaansluiting en batterijen gecombineerd met opwekinstallaties, doorgaans zonder eigen netaansluiting. Batterijen gecombineerd met opweklocaties beschouwen we als ondergeschikt onderdeel van die opwekvoorziening en dienen daarom ook qua schaal daarmee in verhouding te staan. Qua ruimtelijke inpassing dienen deze batterijen te passen binnen de voorwaarden voor de betreffende opwekvoorziening in de omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	**Indiener**

Indiener vraagt om naast de gebruikte afstandsnormen voor windturbines, ook gebruik te maken van afstandsnormen in het kader van geluids- en slagschaduw, en met een ecologisch afwegingskader.	ZW-1035-59

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder.

Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar, etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toe gepast bij windturbines.
De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft inmiddels ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026/2027 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat laadinfra niet alleen als mobiliteitsfaciliteit moet worden beschouwd, maar ook als kans binnen het energiesysteem, met aandacht voor energiemanagement.	ZW-0166-72

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie is juist een voorstander van dergelijke functiecombinaties. Wel kunnen hieraan voorwaarden zijn gebonden wat betreft de ruimtelijk, milieukundige of ecologische inpasbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt voor het thema Energieprojecten het volgende: Neem in het POVI een integraal, transparant afwegingskader op waarin ecologische, maatschappelijke en economische effecten structureel worden meegewogen. Zorg dat begrippen als betaalbaarheid en veiligheid nader worden gedefinieerd, en dat ecologische randvoorwaarden zoals biodiversiteit, bodem en waterkwaliteit expliciet onderdeel zijn van de besluitvorming. Dit bevordert transparantie en vergroot daarmee draagvlak voor bestuurlijke besluiten ten aanzien van de energietransitie	ZW-1035-58
De POVI benoemt voorwaarden voor energievoorzieningen. Indiener vindt deze voorwaarden onduidelijk/niet concreet. Stelt de volgende vragen: • Wat	ZW-1035-57

wordt verstaan onder ‘betaalbaar’? Voor wie, op welke termijn, en inclusief welke maatschappelijke kosten?
• Wat betekent ‘veilig’? Gaat het alleen om externe veiligheid, of ook om de impact op luchtkwaliteit, waterkwaliteit, ecologie en volksgezondheid op de langere termijn?
• Hoe wordt de impact op ecologie – zoals biodiversiteit en bodemgezondheid meegewogen?

Standpunt GS

We handelen binnen de wet- en regelgeving, hieruit volgen normering voor vele thema's. Qua betaalbaarheid is dit niet eenduidig aan te geven. Belangrijk is dat we energie-armoede tegen willen gaan. Dit kan mede als gebieden ook financieel meeprofiteren van energie-opwekvoorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener wijst erop dat de RES-gemeenten besloten hebben een gezamenlijke zienswijze in te brengen. In die zienswijze worden een aantal wijzigingen voorgesteld en opmerkingen geplaatst bij de hoofdstukken 2 en 9. Deze dient u hier als ingelast te beschouwen.

Indiener		
ZW-0187-105	ZW-0253-103	ZW-0314-88

Standpunt GS

We hebben de zienswijze van de RES-gemeenten in goede orde ontvangen en van een provinciale reactie voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van het energiesysteem om ruimte vraagt en dat in de teksten te vaak alleen over het energienet wordt gesproken. Indiener verzoekt te spreken over het energiesysteem als geheel en geeft aan dat de urgentie in de inleiding ontbreekt.	ZW-0196-103

Standpunt GS

We delen de constatering niet dat enkel over het energienet wordt gesproken en dat de urgentie ontbreekt. We ervaren juist deze urgentie omdat het gehele energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen. Dit maakt dat in het energiehoofdstuk ons ruimtelijk kader voor energiegebruik, -infrastructuur, -opslag en -opwek volwaardig wordt beschreven. Wel realiseren we ons dat de opwaardering van het elektriciteitsnet een no-regret maatregel is met een bovenlokaal

karakter waardoor er direct sprake is van een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op een discrepantie: voor Dorperpeel wordt een zonneveld onderzocht, maar het gebied is op de kaart als windgebied aangeduid.	ZW-0224-154

Standpunt GS

Dit is geen discrepantie. Uit een eerste planologische afweging op provinciale schaal met een beperkte aantal criteria blijkt genoemde locatie als zoekgebied voor windturbines naar voren te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 9.5.4 op te nemen dat het gehele grondgebied van de gemeente Stein wordt uitgesloten voor realisatie van windturbines.	ZW-0314-149

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provinciaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Dit in het licht van ons streven naar een decentraal energiesysteem en de benodigde lokale opwek hiervoor. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten, waaronder het thema externe veiligheid. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt daarbij ook betrokken. De tijdshorizon van voorliggende omgevingsvisie, het streven naar een decentraal energiesysteem ook juist ten behoeve van de omliggende functies, dat gronden kunnen vrijkomen, de strekking van een zgebied en een mogelijke (programmatische) uitwerking), maakt dat we de zoekgebieden behouden en geen gebieden hiertoe in zijn algemeenheid om andere redenen uitsluiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de potentie van lokale energiecoöperaties actief te benutten door ruimte te geven aan coöperatieve ontwikkelingen van windprojecten	ZW-0109-11

Standpunt GS

In onze huidige Omgevingsverordening hebben we de motiveringsplicht opgenomen dat er een inspanningsplicht is voor een initiatiefnemer om tot lokaal eigenaarschap te komen.
Dit kunnen zeer goed ook lokale energiecoöperaties zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een verhoogd risico is voor de omgeving in het geval van brand en het neerdalen van zonnepaneelonderdelen in de buurt. Weiden en landbouwgronden zouden dan niet veilig gebruikt kunnen worden.	ZW-0753-11

Standpunt GS

We herkennen dat door recente calamiteiten met zonnepanelen in zijn algemeenheid hier aandacht voor is. We volgen deze ontwikkelingen.
Mochten hieruit signalen of verzoeken komen, bijvoorbeeld vanuit de Veiligheidsregio, om ons beleid aan te passen dan nemen we dit in overweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ontwikkeling van nieuwe zonne-energievelden altijd ten dienste moet staan van de lokale transitie. Indiener stelt in deze dat de zoekgebieden met extra inspanningen voor Meerssen voor een groot deel in dienst staan van het RES bod van Zuid-Limburg en de voorziening van MAA van stroom. Indiener stelt dat dat gezien de impact niet als proportioneel wordt gezien, en niet als wenselijk.	ZW-0238-139

Standpunt GS

We delen de opmerking dat lokale opwek en lokaal gebruik in elkaars nabijheid gesitueerd dienen te zijn. Het vliegveldterrein, omliggende bedrijven en omliggende kernen kunnen potentieel van de hier aangeduide zoekgebieden zon gebruik maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor keuze te maken voor meer particuliere zonnenpanelen en verzwaring van het stroomnet	ZW-0459-4

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.
De verzwaring van het stroomnet zien we als een no-regret maatregel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt de buisleidingstrook met een breedte van 150 meter wel erg breed aangehouden.	ZW-1353-3

Standpunt GS

De wettelijke maatvoering van en omgang met het reserveringsgebied buisleiding van nationaal belang is vastgelegd in artikel 5.136 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Dit betreft een Rijksbesluit.
De feitelijke juridische belemmeringen zijn opgenomen in het gemeentelijk Omgevingsplan. Indicatief hebben we genoemde breedte maat aangehouden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil dat provincie bij het rijk voorstelt tot een ander tracé te komen bij de Delta Rhine corridor, t.h.v. Toverland. Indiener stelt dat een tracé aan de noordkant van het Grauwveen, door het landbouwgebied, een aanmerkelijk mindere belasting van het N2000-gebied Mariapeel geeft.	ZW-1035-62

Standpunt GS

De wettelijke maatvoering van en omgang met het reserveringsgebied buisleiding van nationaal belang is vastgelegd in artikel 5.136 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Dit betreft een Rijksbesluit onder verantwoordelijkheid van de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG). KGG heeft toegezegd deze strook te wijzigen als blijkt uit de onderzoeken (ter voorbereiding op de DRC en de daaropvolgende besluitvorming) dat deze beter anders gesitueerd kan worden. Wij willen hier niet op vooruit lopen en zullen als het Ministerie van KGG deze strook aanpast, deze ook in onze visie en beleidsstukken actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de tekst met betrekking tot de planning van de 150 kV-leidingen tussen Graetheide en Chemelot in lijn te brengen met de meest recente planning.	ZW-0198-10

Standpunt GS

We verwijderen het jaartal. De planning is belangrijk, maar gelet op de strekking van een Omgevingsvisie is het noemen daarvan niet benodigd.

Voorstel aan PS

Verwijderen jaartal 2027 in paragraaf 9.3.2.

Zienswijze	Indiener
Inde POVI wordt ingegaan op het belang van voldoende stroom en de beschikbaarheid van waterstof voor Maastricht Aachen Airport (MAA). De verantwoordelijkheid voor het opstarten van decn ruimtelijke verkenning wordt hierbij bij MAA gelegd. Indiener verzoekt dat de provincie hierin een meer actieve en coördinerende rol vervult.	ZW-0304-41

Standpunt GS

Vanuit de ruimtelijke invalshoek delen we deze opmerking niet. Het initatief om tot verduurzaming te komen ligt hiervoor bij de bedrijfsvoerder. Als aandeelhouder hebben we hier wel betrokkenheid bij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan, met betrekking tot energiegemeenschappen, dat de RES-regio’s vooraf geconsulteerd worden over deze uitwerking. Wijzigingen in vooraf actief betrekken. Dit komt meerdere keren terug en de indiener verzoekt om dit overal aan te passen.	ZW-0313-85

Standpunt GS

We gaan de RES-regio's actief betrekken bij een dergelijke uitwerking. Wel onder onze verantwoordelijkheid en gebaseerd op vastgestelde Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

De zin “We betrekken de RES-organisaties volwaardig in dit programma“ toevoegen aan de betreffende tekst.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de provinciale uitgangspunten bij de aanpak van de energietransitie zoals een toegankelijk, betaalbaar, veilig, stabiel energiesysteem met een grote rol voor lokaal eigendom en lokaal	ZW-0238-136

energiegebruik. Indiener juicht hierbij een grotere sturende rol van de provincie toe. De grote bijdrage die van indiener in deze gevraagd wordt m.b.t. zon-pv wordt gedeeld. Indiener pleit daarom voor een goede samenwerking en vroegtijdige afstemming met in achtname van de lokale belangen waarbij betrokkenheid en participatie van de eigen inwoners door indiener als belangrijk wordt gezien.	

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Dank voor deze ondersteunende zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit ervoor dat provincie actief optreedt bij energieprojecten in buurlanden om natuurwaarden in Limburg te beschermen.	ZW-1035-60

Standpunt GS

We zien toe op onze provinciale belangen, ook bij projecten die buiten de provinciegrens zijn gesitueerd. Dit betreft ook de natuurwaarden in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u in paragraaf 9.5 de verwijzing naar bijlage XIII tekstueel te verduidelijken en naar artikel 13.3 lid 3, bijlage XIII te verwijzen uit de Omgevingsverordening.	ZW-0206-26

Standpunt GS

We verbeteren deze verwijzing naar artikel 13.3 lid 3, bijlage XIII.

Voorstel aan PS

Verbeteren paragraaf 9.5.5 door een verwijzing naar artikel 13.3 lid 3, bijlage XIII.

Zienswijze	Indiener
"Indiener vindt dat de energietransitie snelheid vereist, maar geen overhaaste beslissingen die ten koste gaan van leefomgeving, draagvlak en eerlijk eigenaarschap. Dat moet ook de rode draad zijn in het definitieve energiebeleid van de provincie."	ZW-0299-30

Standpunt GS

We delen deze opmerking. Als openbaar bestuur staan we ook voor een zorgvuldige belangenafweging en een goede transparante en uitlegbare besluitvorming. Dit weegt zwaarder dan snelheid. Kansen tot versnelling in projecten liggen voornamelijk in het in samenhang parallel oppakken van deelaspecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat er concreet wordt bedoeld met een “dwingend proces” en wijst op de mogelijke ervaren rigiditeit of onbuigzaamheid, vooral in Maasgouw.	ZW-0188-52

Standpunt GS

Onder een dwingend proces verstaan we dat er duidelijkheid en overeenstemming aan de voorzijde is over, hoe, wanneer, waarom en wie wat gaat doen. Om vervolgens hier elkaar aan te houden. Dit is een strikt streven, maar wel in de wetenschap van een dynamische maatschappij die in de loop van de tijd tot voortschrijdende inzichten kan leiden. Algemeen kader hiervoor is de wet- en regelgeving, inclusief participatie en formele inspraakmogelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet een rol weggelegd voor de PEM om gemeente en gemeenschappen te ondersteunen bij het opzetten van energiegemeenschappen in warmtetransitie. Dit ter bevordering van lokale energiesystemen.	ZW-0238-142

Standpunt GS

We delen deze opvatting. Zie hiervoor het gestelde omtrent de Provinciale energiedienstenmaatschappij in hoofdstuk 9.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het beter faciliteert van initiatiefnemers voor de plaatsing van biovergistingsinstallaties om de energietransitie te ondersteunen.	ZW-0995-6

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component. Vanuit Economie en de Provinciale Energiedienstenmaatschappij

(PEM) is hier aandacht voor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 9.5.1 wordt gesteld dat geothermie een mijnbouwactiviteit is die volledig onder het Ministerie van Klimaat en Groene Groei valt (beleid, vergunningverlening en handhaving). Indiener stelt dat dit enkel geldt voor boringen dieper dan 500 meter. Indiener stelt dat het, om onduidelijkheid te voorkomen, belangrijk is om te vermelden dat de gemeente bevoegd gezag is voor boringen ondieper dan 500 meter. Indiener verzoekt de Provincie om dit te verduidelijken.	ZW-0319-87

Standpunt GS

Paragraaf 9.5.1 meldt dat tot 500 meter diepte we het hebben over bodemenergie. Dieper dan 500 meter over geothermie. Dit maakt dat de huidige formulering juist is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 9.5.6 de restwarmte van toekomstige electrolysers wel als potentiële bron genoemd zou mogen worden (ook omdat de benutting van die warmte van belang is voor de businesscase van elektrolyse).	ZW-0160-92

Standpunt GS

We delen deze opmerking. In paragraaf 9.5.6 wordt de restwarmte van potentiële elektrolyzer als bron toegevoegd.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.5.6 wordt de restwarmte van potentiële electrolyser als bron toegevoegd.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt dat in de POVI is opgenomen dat lokaal gebruik en lokaal eigendom van energie wenselijk is. Volgens indiener kan warmte koude opslag (WKO) op lokaal niveau een rol spelen in de warmtetransitie en verzoekt de provincie in de POVI een positieve houding aan te nemen ten aanzien van WKO in bodem of grondwater.	ZW-0238-141

Standpunt GS

Onzes inziens voorziet het gestelde in hoofdstuk 9 al in deze positieve grondhouding voor warmte koude opslag. In het geval van drinkwaterveiligheid bijvoorbeeld hanteren we hier wel voorwaarden

aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat doordat ingezet wordt op grote energieknooppunten, een toename in de verplaatsingen van bedrijfsactiviteiten naar locaties waar wel voldoende energie aanwezig is, in de hand wordt gespeeld. Indiener stelt dat dit perifere terreinen zoals Spekholzerheide economisch dreigt verder te marginaliseren. Indiener stelt voor ook in kleinere, lokale hubs buiten de kerngebieden te investeren. Indiener stelt voor Parkstad expliciet een plek te geven in de energieplanologie. Indiener stelt voor dat benutting van lokale restwarmte of koppeling met warmtenetten die grensoverschrijdend zijn, hierbij een start zou kunnen zijn.	ZW-0263-32
Indiener verzoekt de provincie om te zorgen voor een evenwichtige verdeling van energie waarbij ook secundaire knooppunten worden meegenomen, om te voorkomen dat de levensvatbaarheid van bedrijventerreinen in Heerlen en de bijbehorende werkgelegenheid verdwijnt.	ZW-1164-29
In paragraaf 9.2.2.3 wordt een verwachte toename in de verplaatsingen van bedrijfsactiviteiten naar locaties waar wel voldoende energie aanwezig is benoemd. Doordat door de Provincie ingezet wordt op grote energieknooppunten, bestaat het risico dat deze beweging in de hand wordt gespeeld met grote gevolgen voor de levensvatbaarheid van bedrijventerreinen in Heerlen en de bijbehorende werkgelegenheid. Het verplaatsen van bedrijfsactiviteiten vanwege netcongestie is volgens indiener geen wenselijke situatie. Indiener verzoekt de Provincie om te zorgen voor een evenwichtige verdeling van energie, waarbij ook secundaire knooppunten worden meegenomen.	ZW-1164-41

Standpunt GS

In beginsel eindigt ons primaire provinciale belang bij het 150 kV-hoogspanningsstation, waarna het middenspanningsnet begint. Het middenspanningsnet zien we primair als het gemeentelijke schaalniveau. Als bedoeld wordt met secundaire knooppunten de omgeving van de bestaande 150 kV-stations en een provinciale rol wordt gevraagd dan hebben we conform het gestelde in paragraaf 9.3.2 daartoe de bereidheid. Mochten er kansen zijn om dit te combineren met restwarmte of grensoverschrijdende netwerken, dan biedt dat een grote pré en liggen er concrete kansen om tot een energieknooppunt te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat een buffer - waarin restwarmte kan worden opgeslagen - geen bron is.	ZW-0160-91

Standpunt GS

Feitelijk heeft indiener gelijk. Binnen de context van voorliggende omgevingsvisie kennen een warmtebuffer en een warmtebron ruimtelijke maar nihil verschil, waardoor een tekstueel onderscheid niet nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om het weer opnemen van een uitzonderingspositie voor geothermie in grondwaterbeschermingsgebieden, zoals in de eerdere verordening.	ZW-0224-156

Standpunt GS

Onder meer de boringsvrijezone van de Venloschol is van zeer groot belang voor onze strategische drinkwaterreserve. Onze Omgevingsverordening geeft regels hoe we met eventueel noodzakelijk of gewenste doorboringen omgaan. Verzoeken, betreffende onder meer geothermie en van kabels en leidingen, toetsen we hieraan. Het belang van deze drinkwaterreserve is zo groot dat van een generieke toestemming of een uitzonderingspositie voor welke functie dan ook geen sprake kan zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat duurzame opwek van lokale energie voor de lokale samenleving door de POVI worden bemoeilijkt.	ZW-0749-4

Standpunt GS

Dit standpunt delen we niet. Met voorliggende Omgevingsvisie is gepoogd een actueel ruimtelijk beleidskader te bieden om lokale opwek voor de lokale samenleving te faciliteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in het hoofdstuk geen aandacht wordt besteed aan de opwek van Groen Gas.	ZW-0241-137

Standpunt GS

Dit is een correcte constatering. Mestverwaarding is opgenomen in paragraaf 11.2.6

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het eenzijdig opnemen van zoeklocaties door de provincie in de POVI niet betekent dat deze passen binnen de gemeentelijke (ontwerp) Omgevingsvisie. Indiener gaat ervan uit dat wanneer de provincie extra inspanningen wil verrichten voor de ontwikkeling van zonne-energie in Meerssen dat dit gebeurt ter ondersteuning van het lokale, bestuurlijke en maatschappelijke proces. Indiener stelt dat de gemeenteraad uiteindelijk bevoegd gezag is in deze.	ZW-0238-138

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provinciaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Dit in het licht van ons streven naar een decentraal energiesysteem en de benodigde lokale opwek hiervoor. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op o.a. ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten.

Inderdaad is de gemeenteraad veelal het bevoegd gezag en heeft ze de beleidsvrijheid om in de gemeentelijke omgevingsvisie eigen gemotiveerde keuzes te maken over de situering van zonneparken, daarbij afwegend het provinciaal beleid.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het verbod op diepe grondboringen de winning van aardwarmte in Noord-Limburg onmogelijk maakt, terwijl dit belangrijk is voor verduurzaming van de glastuinbouw.	ZW-0224-155

Standpunt GS

We delen de opvatting dat de winning van aardwarmte belangrijk is voor de verduurzaming van de glastuinbouw. Dit wordt ook in paragraaf 9.5.1 onderkent. Ondanks de huidige problematiek stellen

we ons proactief op rond de realisatie van veilige en duurzame winning van energie door aardwarmte in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.2 Energiebeleid

Zienswijze
Indiener geeft aan dat onduidelijk is wat wordt bedoeld met maximaal twee energiedragers per gebied, en vraagt of dit wenselijk of juridisch haalbaar is en wat er gebeurt als een gebied meerdere geschikte bronnen heeft.

Indiener					
ZW-1479-116	ZW-0166-74	ZW-0186-84	ZW-0196-108	ZW-0224-78	ZW-0237-64
ZW-0240-69	ZW-0241-64	ZW-0242-78	ZW-0278-84	ZW-0313-81	ZW-0317-84
ZW-1236-69	ZW-1473-64				

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat wordt aangegeven dat om de ambitie te kunnen bereiken in de energiemix geen opties uitgesloten worden. Indiener stelt dat het om een gelijk speelveld te creëren en energie- en warmtetransitie integraal te benaderen te voorbarig is om voor de energiedragers per gebied wel beperkingen op te leggen.	ZW-1445-25

Standpunt GS

We delen de visie dat het aantal energiedragers per gebied verschillend kan zijn indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We passen hierop de omgevingsvisie aan. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijke omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt aan te geven wat wordt verstaan onder een 'energiedrager', in relatie tot het principe om per gebied in maximaal twee energiedragers te voorzien.	ZW-0198-38

Standpunt GS

Onder energiedragers verstaan we een energie-infrastructuurmodaliteit, zoals elektriciteits-infrastructuur, waterstof-infrastructuur, aardgas-infrastructuur en warmte-infrastructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat in paragraaf 9.1 wordt aangegeven dat de Provincie het leidend principe van Enexis onderschrijft dat wordt voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Indiener stelt dat daarbij de verwachting wordt uitgesproken dat gemeenten hiervoor binnen twee jaar met plannen komen voor de wijkgerichte aanpak en als dat niet gebeurt, de Provincie dan voornemens is om het ruimtelijk instrumentarium in te zetten om hierop te interveniëren.

Indiener		
ZW-0319-121	ZW-1199-41	ZW-1445-22

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de verplichting tot keuzes voor maximaal 2 energiedragers per gebied binnen 2 jaar als druk voelt zonder bijbehorende ondersteuning. Indiener stelt voor gemeenten bij de buurt- of wijkgerichte aanpak te ondersteunen met de mogelijkheid om tijdelijke oplossingen te kiezen om de transitie haalbaar te maken, waarbij ook aandacht is voor het behalen van andere opgaven zoals wonen.	ZW-0263-33

Standpunt GS

We delen het standpunt van de indiener dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening.
Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zij zich kan vinden in het leidende principe van maximaal twee energiedragers per gebied en verzoekt de tekst in de paragrafen 9.1, 9.2.2.3 en 9.2.3.3 ongewijzigd te laten.	ZW-0560-44

Standpunt GS

Mede gebaseerd op zienswijzen die we op dit punt hebben ontvangen, is voorliggende visie bijgesteld en wordt aangegeven dat het aantal energiedragers per gebied kan verschillen indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijke omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze
Indiener heeft zorgen over de rol van Small Modular Reactors (SMR's) zoals beschreven in het concept-POVI. Hoewel SMR's worden gepresenteerd als een regelbare aanvulling op decentrale hernieuwbare energie-opwekking, zijn er aanzienlijke vraagtekens te plaatsen bij de technologie. Deze is nog in ontwikkeling, er zijn geen operationele voorbeelden in Nederland, en de lange ontwikkeltijd maakt het onwaarschijnlijk dat SMR's een rol kunnen spelen bij het behalen van korte termijn klimaatdoelen. Bovendien bestaan er bij indiener zorgen over fysieke veiligheid, afvalopslag en de hoge kosten ten opzichte van wind- en zonne-energie. Ook vindt indiener het twijfelachtig of SMR's voldoende flexibiliteit bieden om een toekomstig energiesysteem effectief te ondersteunen, dat juist vraagt om snel op- en afschalen. Indiener verzoekt daarom de Provincie deze aspecten expliciet te adresseren in verdere beleidsuitwerking en de maatschappelijke meerwaarde van SMR's concreet te onderbouwen voordat deze technologie beleidsmatig wordt gefaciliteerd.

Indiener
ZW-0207-95 ZW-0253-100 ZW-0314-85 ZW-0238-85 ZW-0187-102

Standpunt GS

We erkennen dat de SMR technologie nog volop in ontwikkeling is. Dit volgen we nauwgezet. Echter in de energiemix sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Ook kernenergie niet.
De aangedragen aandachtspunten betrekken we de komende jaren in de verder uitwerking van ons beleid betreffende SMR's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt met klem om de energievisie te herzien en de focus te leggen op nieuwe CO2 vrije vraag gestuurde en weeronafhankelijke energiebronnen om Limburg leefbaar te houden zodat we voorkomen om in een industrielandschap te moeten gaan wonen. Hiervoor kan volgens de indiener de urgentie van het verkrijgen van SMR's niet meer ontkent worden.	ZW-0469-10
Indiener verzoekt om de energievisie te herzien en te focussen op nieuwe CO2-vrije, vraaggestuurde en weeronafhankelijke energiebronnen. Indiener wijst op de energetisch-ruimtelijke voordelen van een SMR.	ZW-0156-11 ZW-0157-11

Indiener stelt voor om voor wat betreft energie niet enkel te kijken naar zon en wind aangezien dit de bestaande netcongestie verergerd.	ZW-0915-3
Indiener verzoekt deze zienswijze mee te nemen in de verdere besluitvorming en het ruimtelijk afwegingskader voor windenergie aan te passen en een energievisie te ontwikkelen die veel minder schade oplevert voor de kwaliteit van de leefomgeving zoals hierboven verwoord.	ZW-0469-30
De indiener pleit voor alternatieven zoals Small Modular Reactors, groen gas en geothermie, die minder belastend zijn voor mens en milieu.	ZW-0068-6
Indiener verzoek om energiebeleid te creëren waarbij we zuinig zijn op aardse reserves en deze inzetten voor oplossingen die een hoge energieintensiteit kennen. Indiener stelt dat Wind en PV hebben een zeer lage energieintensiteit hebben.	ZW-0256-14
Indiener stelt dat de dubbele infrastructuur (wind/zon + achtervang) niet duurzaam is vanwege hoge materiaalinzet.	ZW-0486-19é

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, restwarmte, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (onder andere wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat glastuinbouw een energie-intensieve sector is die tegelijk een belangrijke rol speelt in energieproductie en netstabiliteit, en dat koppelkansen onvoldoende worden benut.	ZW-0274-19
Indiener geeft aan dat de koppeling van glastuinbouwgebieden aan energieprojecten ongewenst is.	ZW-0920-4

Standpunt GS

Glastuinbouw is een energie-intensieve sector die tegelijk een belangrijke rol speelt in de energieproductie en netstabiliteit. In diverse paragrafen van hoofdstuk 9 gaan we in op de koppelkansen binnen het energiethema met de glastuinbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.2 op te nemen dat instandhouding en uitbreiding van het netwerk voor elektriciteit leidend moeten zijn, en dat hiervoor leidingen, kabels en gebouwde voorzieningen mogelijk moeten zijn.	ZW-0560-32

Standpunt GS

Dit doen we niet. De pioritaire opgave is het algemeen belang. Ten behoeve van het algemeen belang wegen we onder meer het energiebelang af. Dit komt terug in onze benadering van energieplanologie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 12, paragraaf 12.4.1 in de inleiding de voorgestelde tekst toe te voegen: “De beschikbaarheid en betrouwbaarheid van energie zijn essentiële factoren binnen het vestigingsklimaat in Limburg. Voor de noodzakelijke Energietransitie moeten beleidsmatige keuzes gemaakt worden en werkt de provincie Limburg mee aan de realisatie en behoud van voldoende capaciteit op de netwerken, ook door middel van de actuele en op korte termijn noodzakelijke verzwaring van met name de elektriciteitsnetten. De bereikbaarheid van (betaalbare) energie is daartoe ook tot provinciaal belang benoemd.”	ZW-0560-55
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 de passage 'De afgelopen jaren zijn … komen te staan' te vervangen door 'In nieuwe situaties staat de levering en betaalbaarheid van energie onder druk'.	ZW-0560-19
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 de zin 'Energie is een basisvoorziening en een cruciale randvoorwaarde voor veel functies en ontwikkelingen' aan te passen, zodat alleen 'Energie is een basisvoorziening' blijft staan.	ZW-0560-18
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.7.5.2 toe te voegen dat de beschikbaarheid van energie een randvoorwaarde is voor een schaalsprong naar een nieuwe economie.	ZW-0560-26
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.3.4 toe te voegen dat de elektriciteitsnetwerken niet alleen optimaal benut moeten worden, maar waar nodig ook versterkt en verzwaard.	ZW-0560-29
Indiener stelt m.b.t. hoofdstuk 9, paragraaf 9.1 dat uitbreiding en verzwaring van de bestaande elektriciteitsinfrastructuur van groot en actueel belang is voor de energietransitie.	ZW-0560-41
Indiener stelt dat energieplanologie cruciaal is en verzoekt regionale vraag en aanbod ruimtelijk beter op elkaar af te stemmen, ook bij mobiliteit en laadinfrastructuur.	ZW-1503-9
Indiener stelt dat sterk ingezet moet worden op koppelkansen (energieopslag en vraagsturing) om het regionale energienet te balanceren.	ZW-1420-9
Indiener stelt m.b.t. hoofdstuk 12, paragraaf 12.1 dat bedrijven en organisaties die met duurzaamheid en innovatie bezig zijn op korte termijn dringend behoefte hebben aan voldoende en betrouwbare energievoorziening en dat medewerking van overheden met vergunningen en locaties van groot belang is.	ZW-0560-54

Indiener benadrukt de dringende noodzaak van verzwaring van elektriciteitsnetten voor bedrijven die bezig zijn met duurzaamheid en innovatie.	ZW-0560-11
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.1 de voorgestelde tekst toe te voegen: “De uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur behoort tot de prioritaire opgaven, waarvoor de urgentie van de netuitbreiding beleidsmatig geborgd wordt, een strategisch kader gecreëerd wordt voor ruimtelijke reservering van benodigde infrastructuur, de samenwerking tussen gemeente, netbeheerder en andere stakeholders versterkt wordt en voorkomen wordt dat ruimtelijke plannen stagneren vanwege capaciteitsbeperkingen. De Energietransitie kan alleen slagen wanneer deze fysieke randvoorwaarden op orde zijn. Netcapaciteit is een absolute randvoorwaarde.”	ZW-0560-43

Standpunt GS

We delen grotendeels de strekking van de opmerking; binnen de voorliggende omgevingsvisie is deze al geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om te streven naar een betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem en de kosten en stabiliteit van PV en Wind te herzien, daar altijd een achtervang opwekvoorziening aanwezig dient te zijn.	ZW-0156-9 ZW-0157-9
Indiener verzoekt nog steeds te streven naar een betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem maar de mening te herzien ten aanzien van de lage kosten en de (ontbrekende) veiligheid en stabiliteit die PV en Wind.	ZW-0256-13

Standpunt GS

We zetten in op een energiesysteem dat decentraal wordt opgebouwd en centraal aangevuld. Daarbij sluiten we geen enkele vorm van opwek uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 de zin 'Ook de beschikbaarheid van energie is niet langer vanzelfsprekend op iedere locatie en ieder tijdstip van de dag' te schrappen.	ZW-0560-20

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. De voorgestelde redactie wordt niet overgenomen. Binnen de huidige uitdagingen op het elektriciteitsnet is de beschikbaarheid van energie momenteel niet langer vanzelfsprekend. Dit vinden we zoals aangemerkt in bijvoorbeeld paragraaf 9.2.2.3

Energieplanologie geen gewenste situatie, maar wel de realiteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat weersafhankelijke energiebronnen leiden tot hoge systeemkosten en stabiliteitsproblemen.	ZW-0486-17

Standpunt GS

De energietransitie leidt tot een ander energieysteem, met andere en meerdere bronnen, wat leidt tot kosten en waarbij de stabiliteit inderdaad minder vanzelfsprekend is. Ons (ruimtelijk) beleid is erop gericht dat energie toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel is. We werken aan een energiesysteem dat sociaal-maatschappelijk en economische meerwaarde creëert voor Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zij paragraaf 10.2 onderschrijft, aangezien momenteel sprake is van netcongestie en het realiseren van energievoorzieningen en kabels veel tijd in beslag neemt	ZW-0560-49

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. We waarderen de onderschrijving van de urgentie rondom netcongestie; de betreffende tekst blijft ongewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet op Chemelot en direct ten noorden ervan in het landschap van het Graetheideplateau, een grote hoeveelheid aan energiefuncties geprojecteerd door de provincie. Indiener verzoekt om het Graetheideplateau in te zetten voor de functies die overeengekomen zijn in de Strategische gebiedsvisie en de Gebiedsopgave Graetheideplateau conform afspraken te realiseren. Dit betekent dat het Graetheideplateau niet in beeld komt voor VAWOZ (electrolyser, converter), niet voor SMR's, en ook geen of andere grootschalige energiegerelateerde initiatieven en deze in de POVI uit te sluiten. Indiener verzoekt hiervoor op bestaande bedrijventerreinen ruimte te reserveren.	ZW-0302-54

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesysteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructureren voor nieuwe energiefuncties heeft de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert een gebrek aan draagvlak en participatie en verzoekt om meer inspraak voor gemeenten en inwoners bij het bepalen van zoekgebieden. Indiener roept op om energie opwek met name op bedrijfsterreinen en infrastructuur te laten plaatsvinden.	ZW-0256-6

Standpunt GS

In de voorbereiding op voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050. Hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initiatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er wordt gesproken over het realiseren van slimme combinaties in lokale opwekking, opslag en consumptie van energie. Indiener vraagt wat de beoogde schaal is voor deze integrale aanpak, zeker gezien de opkomst van clusters die als wenselijk worden bestempeld.	ZW-0188-42

Standpunt GS

Dit is niet op voorhand aan te geven. Dit kan variëren van twee buren die samen een energiecombinatie aangaan, tot een benadering op gemeente-overstijgend gebiedsniveau. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan een warmtenet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt bij de woningbouwopgave voor om, naast aansluiting op het energienetwerk, extra ruimte in te plannen voor lokale opwekking en opslag van energie, inclusief de energievraag van mobiliteit en de warmtevraag.	ZW-0291-5

Standpunt GS

Deze opmerking delen we. De stedenbouwkundige inpassing van het energiesysteem ligt veelal op het gemeentelijk schaalniveau, wat maakt dat voorliggende provinciale omgevingsvisie hierover geen concrete beleidsuitspraken doet. Voor de zoekgebieden voor zon- en windenergie geven we op provinciaal niveau wel richting aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in § 12.4.4.3.2 (bedrijventerreinen van provinciaal belang) om het belang van energiebeschikbaarheid expliciet toe te voegen.	ZW-0272-8

Standpunt GS

Juist paragraaf 12.4.4.3.4 Energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen, doet hier al uitspraken over binnen het hoofdstuk 12 Economie en werklocaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de gemeente Landgraaf, in het kader van haar eigen ontwerp-omgevingsvisie, die momenteel ter inzage ligt, haar kansrijke gebieden voor de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie herijkt heeft. Indiener stelt dat ook deze gebieden afwijken van de zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerpversie van de Provinciale Omgevingsvisie.	ZW-1199-21

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4 met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat als onderdeel van de RES 1.0 van Zuid-Limburg hebben Provinciale Staten, de gemeenteraden van de 15 Zuid-Limburgse gemeenten én het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg in 2021 gezamenlijk zoekgebieden voor de grootschalige opwek van energie (wind-op-land, zon-op-land en zon-op-dak) hebben vastgesteld. Indiener constateert dat in de concept-omgevingsvisie is afgeweken van de eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwek.	ZW-1199-19 ZW-0319-91

Zienswijze
Indiener constateert dat in het voorliggende ontwerp wordt afgeweken van eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwekking van zonne- en windenergie, zoals opgenomen in RES 1.0 door de provincie, gemeenten en RES Zuid-Limburg. [deze toelichting door sommige gemeenten niet overgenomen, red. "Locaties zoals het aangedragen PEM-project [voorbeeld, red.], die eerder als kansrijke zoekgebieden zijn aangemerkt, zijn niet opgenomen in de POVI, terwijl de gronden op die locatie nu onterecht als primair landbouwgebied zijn aangewezen."] Dit roept vragen op over de consistentie en betrouwbaarheid van het provinciale beleid en de toekomstige samenwerking binnen de RES-regio Zuid-Limburg.

Indiener					
ZW-1127-115	ZW-0314-82	ZW-0253-97	ZW-0238-82	ZW-0207-92	ZW-0187-99

Standpunt GS

De uitsluitings- en zoekgebieden voor windenergie zijn een voortzetting van het eerdere door de Provincie gevoerde beleid. De uitsluitingsgebieden conform de Omgevingsverordening blijven intact. De zoekgebieden zijn ingeperkte onderdelen van de voorkeursgebieden uit het POL 2014. In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden voor zon- en windopwek hebben we gebruik gemaakt van voortschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de, mede met de regio opgestelde, ontwerpende onderzoeken.

Initiatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding. De tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: Initiatieven in beperkingengebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding.

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om de ontwerpende onderzoeken met betrekking tot Zuid-Limburg niet als uitgangspunt te hanteren voor de inpassing van grootschalige opwek van hernieuwbare energie in het landschap, maar de status ter inspiratie en discussie te respecteren, daarbij rekening houdend en onder vermelding van gelijkwaardige landschappelijke studies.

Indiener
ZW-0319-118 ZW-1199-3

Standpunt GS

In het plan van aanpak van de Omgevingsvisie hebben we gesteld dat we voortbouwen op de intensieve samenwerking met onze medeoverheden (gemeenten, waterschap en Rijk) rondom het programma NOVEX en de diverse ontwerpende onderzoeken over de ruimtelijke toekomst van Limburg. Deze stellingname maakt dat de verrichte ontwerpende onderzoeken een belangrijke bouwsteen zijn voor voorliggende omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen, omdat de provincie Limburg bij het KNMI bekend staat als de meest windluwe provincie van Nederland en relatief meer windturbines nodig op land dan op zee om aan vergelijkbare energieproductie te komen. Deze Provinciale Omgevingsvisie met zoekgebieden voor Wind op Land veroorzaakt volgens de indiener dus extra CO_2-uitstoot op diverse vlakken.	ZW-0469-12

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat duurzame opwek in Zuid-Limburg structureel wordt uitgesloten (zonneweides, wind), terwijl de RES-doelstellingen blijven gelden.	ZW-1503-6

Standpunt GS

Deze zienswijze delen we niet. Wel erkennen we dat in Zuid-Limburg de realisatie complex is door de vele waarden die in deze regio samenkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de zoekgebieden voor zon door kernen, Natuurnetwerk Limburg en het tracé van de Delta Rhine Corridor lopen, gebieden die uitgesloten zijn voor windenergie, en dat deze zoekgebieden niet overeenkomen met het vastgestelde gemeentelijk beleid.	ZW-0241-139
Indiener geeft aan dat er geen locatiespecifieke, planmatige milieueffectbeoordeling (in het Duits: SUP) voor de specifieke wind- en zonne-energielocaties (conform de procedure voor de 18e wijziging van het Regionaal Plan Düsseldorf) gezien of gevonden is. In het geval deze er voor de betreffende locaties aan de grens wel zijn, zou de Indiener deze graag willen ontvangen.	ZW-1500-11
Indiener stelt dat de POVI expliciet ruimte zou moeten bieden om duurzame energie op te wekken en op te slaan op de locaties van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra).	ZW-0276-12
Indiener waardeert de provinciale inzet om richting te geven aan grootschalige opwek, maar vindt het essentieel dat deze aanwijzing in nauwe afstemming met gemeenten plaatsvindt. Alleen dan kunnen de zoekgebieden aansluiten op lokaal beleid, landschappelijke kwaliteiten en draagvlak in de omgeving. Er wordt gevraagd om duidelijke kaders over wie wanneer bevoegd gezag is.	ZW-0242-77

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Deze zijn bepaald op basis van een eerste planologische afweging
op provinciaal schaalniveau waarbij rekening is gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief.

De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieuhygiënische aspecten. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving en aan het beleid van Provincie en de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4 met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om energiebeleid te creëren waarbij men zuinig is op aardse reserves en deze in te zetten voor oplossingen die een hoge energie-intensiteit kennen. Wind en PV hebben volgens de indiener een zeer lage energie intensiteit.	ZW-0469-9
Indiener verzoekt om een energiebeleid dat zuinig is op aardse reserves en deze inzet voor oplossingen met hoge energie-intensiteit.	ZW-0156-10 ZW-0157-10

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, restwarmte, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (onder andere wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid beperken. Daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt glastuinbouw structureel mee te nemen in regionale energieplanologie, infrastructuurontwerp en voorwaarden voor opslag en opwek.	ZW-0274-20

Standpunt GS

Glastuinbouw is een energie-intensieve sector die tegelijk een belangrijke rol speelt in de energieproductie en netstabiliteit. In diverse paragrafen van hoofdstuk 9 gaan we in op de koppelkansen binnen het energiethema met de glastuinbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 te verduidelijken dat het niet alleen gaat om ondergrondse voorzieningen (zoals kabels), maar ook om gebouwde voorzieningen zoals transformatoren en transportverdeelinrichtingen.	ZW-0560-22

Standpunt GS

Binnen het algemeen beeld wat energie-infrastructuur behelst, vallen ook transformatoren en transportverdeelinrichtingen. Een nadere duiding hiervan is niet nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het inzetten op de aanleg van laadinfrastructuur in samenhang met het balanceren van het regionale energienet, inclusief mogelijkheden voor opslag, V2G-laden en vraagsturing.	ZW-0291-10

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.2.1 betreft de aanleg van laadinfrastructuur een gemeentelijke bevoegdheid. Daarbij zijn we al voorstander van totaalconcepten, waarbij laadinfrastructuur wordt gecombineerd met opwek- of opslagvoorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van het energiesysteem ruimte vraagt en essentieel is voor relevante sectoren in Limburg. Er wordt meermaals gesproken over het energienet, wat te beperkt is. Er moet gesproken worden over ruimte voor het energiesysteem als geheel. Daarnaast wordt de urgentie en stevigheid in de inleiding rondom dit thema gemist vanwege de grote ruimtevraag voor energie.	ZW-0242-72

Standpunt GS

We herkennen deze zienswijze niet. Voorliggende omgevingsvisie geeft juist een visie op het energiesysteem als geheel: gebruik, infrastructuur, opslag en opwek.
Dit in de wetenschap van de urgentie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De indiener verzoekt de provincie om gemeenten financieel te ondersteunen bij duurzaamheidsmaatregelen bij monumentale panden gezien hoge kosten.	ZW-1038-28
De indiener waardeert het ontzorgingsprogramma voor verduurzaming bedrijfspanden.	ZW-1038-29
Indiener geeft aan dat er een verbinding ontbreekt met bestaande isolatieprogramma's van de Limburgse gemeenten. Indiener geeft aan dat, hoewel energiebesparing als cruciaal wordt benadrukt, er geen verwijzing is naar de collectieve inkoopacties en subsidies die gemeenten al aanbieden. Indiener stelt dat de Provinciale Energie Maatschappij (PEM) als aanvulling zou moeten dienen op deze lokale initiatieven.	ZW-0188-40
Indiener stelt dat bij de Provinciale Verkiezingen ‘23 minimaal 63% van de kiezers gestemd op een partij die tegen verdere uitbreiding van Wind op Land is en verzoekt daarom om de keuze van kiezers en de bepalingen vanuit het coalitie akkoord te respecteren.	ZW-0469-11
Indiener stelt dat het goed is dat energiehubs en energiegemeenschappen genoemd worden, maar verzoekt om concrete ondersteuning vanuit de provincie	ZW-1503-20
Indiener stelt voor om een alternatieve oplossing te bedenken voor de huidige aanpak met energiecoöperaties, aangezien deze volgens Indiener functioneren als dekmantels voor grote investeerders onder leiding van lokale betaalde projectmanagers.	ZW-0792-2
De indiener stelt dat de Klimaatwet leidt tot budgetten voor minder aardgas, windmolens, en zonnepanelen.	ZW-0059-6
De indiener verzoekt de provincie om bij de vergunningverlening prioriteit te geven aan bronnen van restwarmte. Vele bronnen hebben nu niet de nodige vergunningen bijvoorbeeld door de rechtelijke PAS uitspraak.	ZW-1038-41
Indiener verzoekt provincie om te investeren in bovengemeentelijke warmtenetten.	ZW-1038-22
Indiener stelt dat er gerede twijfel bestaat aan de democratische legitimiteit van het handelen van de provincie wanneer zij zelf de regie neemt over energieopgaven die Brachterbeek direct raken.	ZW-0923-50

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het onduidelijk is op welke wijze de Provincie denkt de voorgestelde voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie te kunnen afdwingen. Indiener stelt dat de in de ontwerp-omgevingsvisie	ZW-0160-84 ZW-0319-127

gehanteerde voorkeusvolgorde onvoldoende recht doet aan de lokale en/of regionale factoren en daarmee in de praktijk niet werkbaar is.

Standpunt GS

De gemeente heeft de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparant te maken en in te kaderen. Indiener acht het wenselijk om in de POVI meer duidelijkheid te geven over het begrip “energiedragers” en over de wijze waarop de provincie denkt te interveniëren wanneer gemeenten binnen twee jaar geen voortgang boeken. Indiener meent dat dit raakt aan de bestuurlijke verhouding en bevoegdheidsverdeling tussen provincie en gemeenten, en verdient volgens indiener een transparante en juridisch duidelijke onderbouwing.	ZW-0218-6
Indiener stelt dat de zin 'De provincie stelt dat als gemeenten niet binnen twee jaar plannen opleveren (bijvoorbeeld over energiedragers), ze zullen ‘interveniëren’ met ruimtelijk instrumentarium.' top-down klinkt, terwijl de indiener te maken heeft met beperkte capaciteit, complexe eigendomssituaties, grensoverstijgende problematieken, provinciale beperkingen en buurten/wijken met kwetsbare bewoners die in staat gesteld moeten worden om te participeren. Indiener stelt voor de noodzaak van maatwerk en ondersteuning te onderkunnen voor deze complexe situaties. Indiener stelt voor te investeren in capaciteitsversterking i.p.v. enkel in ruimtelijke dwang.	ZW-0263-25
Indiener stelt dat zowel de tekst “ruimtelijke instrumentarium” als ook het woord “interveniëren” zorgen voor onduidelijkheid in de alinea "Gebeurt dat niet, dan gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren.". Indiener stelt dat men met deze zin aangeeft de regie over te willen nemen, zonder aan te geven hoe en met welke grondslag. Indiener stelt dat hieruit blijkt dat er niet realistisch gekeken wordt naar de knelpunten en problemen die zich voordoen. Indiener stelt voor deze stellingname te onderbouwen of deze weg te laten.	ZW-0263-30
Indiener verzoekt de provincie om de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparanter te maken en te kaderen.	ZW-1422-18
Indiener wijst erop dat de publieke regie op de warmtetransitie in de Wet collectieve warmte expliciet bij gemeenten is belegd. Indiener geeft aan dat zij keuzes vastleggen hun warmteprogramma, welke dienen te voldoen aan	ZW-1445-23

landelijk vastgestelde procedurele en inhoudelijke vereisten. Gemeenten maken hierin volgens de indiener een zorgvuldige afweging.	
Indiener wijst erop dat de publieke regie op de warmtetransitie in de Wet collectieve warmte expliciet bij gemeenten is belegd. Indiener verzoekt dan ook de publieke regierol omtrent de keuzes over de benodigde gemeentelijke warmte-infrastructuur bij gemeenten te respecteren en gemeenten te ondersteunen bij deze opgave. Aangaande warmtenetten, beschrijft de ontwerp-POVI namelijk dat de Provincie onderschrijft dat wordt voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Daarbij wordt de verwachting uitgesproken dat gemeenten hiervoor binnen twee jaar met plannen komen voor de wijkgerichte aanpak. Gebeurt dat niet, dan is de Provincie voornemens om het ruimtelijk instrumentarium in te zetten om hierop te interveniëren. Gelet op het belang van warmtenetten, wordt in de ontwerp-omgevingsvisie daarnaast verwezen naar de provinciale rol als bevoegd gezag voor de intergemeentelijke benodigde warmte-infrastructuur.	ZW-0319-46
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke juridische status de in de ontwerp-omgevingsvisie voorgestelde voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie heeft en hoe deze zou kunnen worden afgedwongen. Indiener stelt dat in de huidige vorm doet de voorgestelde volgorde onvoldoende recht aan lokale en regionale verschillen. Daarmee is deze benadering volgens de indiener niet in lijn met de Wet collectieve warmte (WcW), de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en is zij bovendien in de praktijk onuitvoerbaar.	ZW-1199-47
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke juridische status de in de ontwerp-omgevingsvisie voorgestelde voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie heeft voor de sturingsmogelijkheden van gemeenten.	ZW-0160-83
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke juridische status de in de ontwerp-omgevingsvisie voorgestelde voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie heeft voor de sturingsmogelijkheden van gemeenten.	ZW-0319-126
Indiener stelt dat in het warmteprogramma dat gemeenten moeten opstellen het geen verplichting is om hierin de wijkgerichte aanpak te volgen. Conform de handreiking warmteprogramma van het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) is naast de gebiedsgerichte aanpak ook de individuele aanpak een mogelijkheid. Indiener stelt dat de gebiedsgerichte aanpak zich tevens kan richten op een gebied, buurt of wijk. Het is voor landelijke gemeenten goed mogelijk dat er gemeentebrede aanpakken worden beschreven in het warmteprogramma, eventueel in combinatie met clusters (gedefinieerde gebieden). Indiener stelt dat dit zou geen reden zou mogen zijn voor de provincie om het ruimtelijk instrumentarium hiervoor in te zetten.	ZW-1445-24
Indiener verzoekt de provincie om de voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmte transitie NIET op te nemen in de ontwerp omgevingsvisie.	ZW-1164-36

Standpunt GS

De gemeente heeft de regie bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van

gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat aan de provinciale verantwoordelijkheid ten aanzien van de regionale energieopgave op deze manier onvoldoende invulling wordt gegeven. Indiener stelt dat het mede vanwege de nationale wettelijke kaders bovendien niet passend is dat de provincie gemeentelijke verantwoordelijkheden in relatie tot warmtetransitie naar zich toe lijkt te willen trekken, zoals gebeurt met de zogenoemde voorkeursvolgorde.	ZW-0160-78
Indiener stelt dat in het voorliggende wetsvoorstel (Artikel 2. Lid 1) de gemeente het bevoegd gezag om is een warmtekavel vast te stellen. Indien een kavel meerdere gemeenten raakt of een bron betreft die meerdere gemeenten kan bedienen, wordt volgens de indiener het ontwerp ter zienswijze aan Gedeputeerde Staten voorgelegd. Gedeputeerde Staten kunnen dan hun zienswijze kenbaar maken, waarna het college dient te motiveren op welke wijze hiermee is omgegaan. Indiener stelt dat de formulering in de ontwerp-POVI er niet toe mag leiden dat de gemeentelijke regierol in de praktijk wordt beperkt.	ZW-1199-46
Indiener stelt dat in het voorliggende wetsvoorstel (Artikel 2. Lid 1) de gemeente het bevoegd gezag om is een warmtekavel vast te stellen. Indien een warmtekavel betrekking heeft op het grondgebied van meerdere gemeenten of in een warmtekavel zich een warmtebron bevindt die meerdere gemeenten van warmte kan voorzien, dient volgens de indiener het college het ontwerp van de vaststelling van een warmtekavel aan Gedeputeerde Staten te worden gezonden (Art.2.7,lid 3), en is Gedeputeerde Staten in de gelegenheid om hun zienswijze over het ontwerp van de vaststelling van een warmtekavel kenbaar te maken (Art. 2.1, lid 4). Vervolgens dient het college van B&W te verantwoorden op welke wijze de zienswijze van Gedeputeerde Staten al dan niet heeft geleid tot aanpassing van de warmtekavel. Indiener stelt dat de in de ontwerp-omgevingsvisie gekozen formulering er dan ook niet toe mag leiden dat de gemeentelijke sturingsmogelijkheden om uitvoering te geven aan hun regierol in de praktijk niet kunnen worden benut.	ZW-0160-82 ZW-0319-125

Standpunt GS

De gemeente heeft de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Provincie, gemeenten, waterschap en netbeheerder Enexis samen verantwoordelijk zijn voor de opgave in het kader van de Regionale Energiestrategie en dat de ontwerp-provinciale omgevingsvisie helaas onvoldoende recht doet aan de beoogde gelijkwaardigheid van de RES-partners. Indiener stelt de vraag welke waarde de provincie nog hecht aan de eerder gezamenlijk vastgelegde zoekgebieden voor windenergie. Indiener stelt dat nieuwe provinciale restricties het de gemeenten in onze regio de facto onmogelijk maken om het RES-bod gestand te doen.	ZW-0160-77

Standpunt GS

De uitsluitings- en zoekgebieden voor windenergie zijn een voortzetting van het eerdere door de Provincie gevoerde beleid. De uitsluitingsgebieden conform de Omgevingsverordening blijven intact. De zoekgebieden zijn ingeperkte onderdelen van de voorkeursgebieden uit het POL 2014. In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden voor zon- en windopwek hebben we gebruik gemaakt van voortschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de, mede met de regio opgestelde, ontwerpende onderzoeken.

Initiatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding. De tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt."

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1 netbeheerders expliciet toe te voegen aan de lijst van partijen die nodig zijn om de opgaven te realiseren.	ZW-0560-28
Indiener vraagt aan de provincie om expliciet de rol van netbeheerders te noemen in de paragraaf over regie en samenwerking.	ZW-0560-7

Standpunt GS

Deze paragraaf richt zich op de bestuurlijke samenwerking met overige overheden, niet op de samenwerking met overige betrokken partijen, waaronder de netbeheerders en terreinbeheerders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ambitie van 51% lokaal eigendom scherper kan: als eis én met een ontwikkelfonds voor coöperaties.	ZW-1503-21
Indiener stelt dat het percentage voor lokaal eigendom in de POVI (51%) niet aansluit bij het landelijke beleid.	ZW-1420-15
Indiener verzoekt bij participatie aan te sluiten bij landelijke normen: 50% lokaal eigendom (Energiewet) en 51% financiële participatie.	ZW-1503-8
Indiener verzoekt dat wordt aangesloten bij de landelijke norm van 50% lokaal eigendom.	ZW-1420-16

Standpunt GS

In de vigerende Omgevingsverordening is als motiveringsvereiste van het streven naar 51% al verankerd. Dit is dus al huidig beleid dat met voorliggende omgevingsvisie niet wordt gewijzigd. Wel kennen we het voornemen om de regeling in de Omgevingsverordening hierop te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 10, paragraaf 10.5.2 tevens te verwijzen naar het concept van netbewust bouwen.	ZW-0560-52

Standpunt GS

We begrijpen de opmerking. Netbewust bouwen vertalen we op provinciaal schaalniveau naar een vroegtijdige afweging of een beoogde nieuwe (herontwikkel)locatie tijdig kan worden aangesloten. Paragraaf 9.2.3.2 'Elektriciteitsaansluiting' nieuwbouw voorziet hier reeds in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener waardeert de inzet van de provincie om actief richting te geven aan de energietransitie. Tegelijkertijd gelooft de indiener dat maatwerk, samenwerking en wederzijds begrip essentieel zijn voor het realiseren van succesvolle en breed gedragen projecten.	ZW-0345-3

Standpunt GS

We delen de opmerking van indiener. Juist als middenbestuur kunnen we als intermediair deze samenwerking tot stand brengen en daar waar nodig verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor de energietransitie breder te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de Euregio.	ZW-0302-56
Indiener vraagt om breder dan de provinciale grenzen te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de Euregio. Alleen dan kan voldoende schaal, flexibiliteit en ruimtelijke mogelijkheden worden gecreëerd om als regio een substantiële bijdrage te leveren aan de energietransitie. Hierbij dient ook aandacht te worden besteed aan de overlapping van zoekgebieden voor zonne-energie en primaire landbouw. Het is volgens indiener essentieel helderheid te verschaffen hoe deze functies zich tot elkaar verhouden binnen het beleid en de zonneladder.	ZW-0314-175
Indiener verzoekt de Provincie om aandacht te schenken aan het belang van grensoverschrijdende energie- uitwisseling en warmteconnectoren, meer specifiek of het knooppunt Schoonbron hierin een rol kan spelen?	ZW-1164-32

Standpunt GS

We delen deze opmerking. Zoals ook aangegeven in het Ruimtelijk voorstel Limburg wil Zuid-Limburg graag als experimenteer-regio voor grensoverschrijdende energievoorziening fungeren. Ook voor de rest van Limburg kan dit mogelijk kansen bieden. Naar aanleiding van dit zienswijzepunt wordt in paragraaf 9.1 van de omgevingsvisie hiertoe een alinea toegevoegd.

Voorstel aan PS

Toevoegen alinea aan paragraaf 9.1: Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

Zienswijze	Indiener

Indiener spreekt zijn waardering uit voor de voorgenomen actieve rol van de Provincie rondom windenergie, maar stelt dat dit dient te gebeuren op basis van de afspraken die gezamenlijk zijn gemaakt op Zuid-Limburgs niveau. In de ontwerp-Omgevingsvisie wordt volgens de indiener gesteld dat de RES-regio's geconsulteerd zullen worden over de uitwerking van de voorwaarden voor ontwikkeling van windenergie en de rol van de Provincie bij projecten binnen de zoekgebieden. Indiener stelt dat door de RES-regio pas in deze van het proces op deze wijze te betrekken, er hiermee niet langer sprake is van een gelijkwaardige samenwerking tussen de overheden in RES-verband en roept de vraag op welke deze samenwerking nog heeft richting 2030.	ZW-0319-92
Indiener vraagt nadrukkelijk aandacht voor energiegemeenschappen en stelt dat consultatie van RES-regio's onvoldoende is. Gemeenten en regio's moeten vanaf het begin actief worden betrokken bij de energietransitie. Er wordt gevraagd om aanpassingen en concretisering op meerdere plekken in de POVI.	ZW-0196-112
Indiener spreekt zijn waardering uit voor de voorgenomen actieve rol van de Provincie rondom windenergie, maar stelt dat dit dient te gebeuren op basis van de afspraken die gezamenlijk zijn gemaakt op Zuid-Limburgs niveau. In de ontwerp-Omgevingsvisie wordt volgens de indiener gesteld dat de RES-regio's geconsulteerd zullen worden over de uitwerking van de voorwaarden voor ontwikkeling van windenergie en de rol van de Provincie bij projecten binnen de zoekgebieden. Indiener stelt dat door de RES-regio pas in deze van het proces op deze wijze te betrekken, er hiermee niet langer sprake is van een gelijkwaardige samenwerking tussen de overheden in RES-verband en roept de vraag op welke deze samenwerking nog heeft richting 2030.	ZW-1199-20

Standpunt GS

We zien de RES-regio's als volwaardige partner en betrekken hun daar waar mogelijk en tijdig bij uitwerkingen of nieuwe beleidsontwikkelingen, daarbij indachtig de verantwoordelijkheden van het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.2.2 toe te voegen dat bij het ontwerp van elk gebouw energie expliciet een plaats krijgt, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande technieken zoals zon-PV, zon-PVT, batterijopslag en Home Energy Management Systems.	ZW-0560-45

Standpunt GS

Bedrijven dienen wettelijk eenmaal per vier jaar een onderzoeksrapport energiebesparing op te stellen. Hierin doen bedrijven zelf voorstellen om tot energiebesparing te komen, afhankelijk van de bedrijfsprocessen, het gebouw en al toegepaste technieken. Dit betreft veelal maatwerk.

Generalistische technieken voorschrijven heeft daarom geen meerwaarde. Wel gaan we vastleggen dat initiatiefnemers eerder na dienen te denken over hun energiehuishouding.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI expliciet ruimte zou moeten bieden om duurzame energie op te wekken en op te slaan op de locaties van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra).	ZW-0276-12

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines en zonneparken het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig.

Deze zijn bepaald op basis van een eerste planologische afweging
op provinciaal schaalniveau waarbij rekening is gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving en aan het beleid van provincie en de gemeente. Onderdeel van de afweging kan zijn om energievragers en energieaanbod samen te brengen.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat Nederland strenge stikstofregels heeft aangenomen, waardoor milieuclubs de overheid onder druk zetten.	ZW-0059-7

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de winst van HVDC ten opzichte van HVAC (wisselstroom) beperkt kan zijn door vermogensverlies bij omzetting, en verzoekt dat de provincie deze afweging inzichtelijk maakt voor de situatie in Limburg.	ZW-0923-100

Standpunt GS

De afweging en besluitvorming of er een wind-op-zee aanlandingspunt (gelijkstroom) in Limburg komt, is primair aan het Rijk. Gelet op onze elektriciteitsvraag staan we hier in beginsel positief tegenover. Het is echter niet aan ons om een uitspraak te doen over de efficientie van de te gebruiken technieken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener zou graag een indicatie willen ontvangen, of en zo ja in hoeverre artikel 15c van de EU-richtlijn voor hernieuwbare energie ook moet worden geïmplementeerd bij de locaties voor wind- en zonne-energiegebruik, en of artikel 16f van de betreffende richtlijn hierbij een rol speelt om het verdere verloop van de procedure en de status van de locaties beter te kunnen beoordelen.	ZW-1500-12

Standpunt GS

De implementatie van een EU-richtlijn in nationale wet- en regelgeving is een Rijksverantwoordelijkheid. Voorliggende omgevingsvisie gaat daar niet op in. Mochten door deze implementatie kansen liggen om tot kortere procedures te komen met behoud van de vereiste zorgvuldigheid, dan maken we daar gebruik van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie actief bij te dragen aan het ondersteunen van bedrijven bij het beschikbaar maken van netcapaciteit om te verduurzamen en/of lokaal gevestigd te houden.	ZW-1164-30

Standpunt GS

Deze opmerking kent geen ruimtelijke component. Netbeheerders zijn verantwoordelijk voor de capaciteit. Daar waar wij iets kunnen betekenen, bijvoorbeeld door de overname van een procedure, dan nemen we deze verantwoordelijkheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Voor de thema's duurzame energieopwek en energieplanologie verzoekt indiener om het provinciaal belang niet op te nemen in de POVI omdat dit de gemeentelijke autonomie te veel inperkt.	ZW-0302-52

Standpunt GS

Deze opvatting delen we niet. Vanuit wetgevingsoogpunt, het gemeente overstijgend karakter en ons energiebeleid zien we het thema energie als een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat hoofdstuk 3, paragraaf 3.1 onvolledig is, omdat netbeheerders niet expliciet genoemd worden terwijl gemeenten en waterschappen dat wel zijn.	ZW-0560-27

Standpunt GS

Deze paragraaf richt zich op de bestuurlijke samenwerking met overige overheden, niet op de samenwerking met overige betrokken partijen, waaronder de netbeheerders en terreinbeheerders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.2.2.3 de term 'elektriciteitsaansluiting' te wijzigen in 'aansluiting', zodat de tekst nauwkeuriger aansluit bij de gewenste formulering.	ZW-0560-46

Standpunt GS

Deze verzochte aanpassing voeren we door.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.2.2.3 te spreken over een energie-aansluiting.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt het provinciale RES-bod van 2,5 TWh te specificeren per regio, namelijk 1,2 TWh voor RES NML en 1,33 TWh voor RES ZL	ZW-0632-8

Standpunt GS

Deze verzochte aanpassing voeren we door.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.1 de zin als volgt aanpassen: “We spannen ons maximaal in om de benodigde vergunningen voor de RES-doelen (Regionale Energie Strategie) – 2,5 TWh in 2030, namelijk 1,2 TWh voor RES Noord- en Midden-Limburg en 1,33 TWh voor RES Zuid-Limburg – en de benodigde energie-infrastructuur zo spoedig mogelijk verleend te krijgen”.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in de ontwerp-POVI nader te duiden wat wordt verstaan onder "plannen voor de wijkgerichte aanpak".	ZW-1199-44

Standpunt GS

Dit betreft de wijkgerichte aanpak binnen de Wet collectieve warmte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.5 expliciet rekening te laten houden met dit principe, zodat versnelling in de realisatie van initiatieven mogelijk wordt.	ZW-0560-25

Standpunt GS

Dit betreft het principe dat opwek en afname van energie zoveel mogelijk dicht bij elkaar moeten worden gerealiseerd. Dit staat reeds benoemd in paragraaf 9.1: Vraag en aanbod van energie worden zoveel mogelijk gecombineerd om onnodig of onwenselijk transport over (overbelaste) energie-infrastructuur te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de wederkerige maatwerkafspraken tussen bedrijven en Rijk niet te beperken tot Chemelot maar ook de Cluster 6 bedrijven expliciet te noemen.	ZW-1038-25

Standpunt GS

Dit betreft in de basis afspraken tussen Rijk en bedrijven. Daar waar we kansen zien om het Rijk te bewegen ook met andere bedrijven maatwerkafspraken te maken, zetten we ons hiervoor in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om planologisch te borgen dat gemeentelijke inspanning een voorwaarde is voor de realisatie van projecten van energie opwek projecten.	ZW-1422-17

Standpunt GS

Dit is afhankelijk van welke overheidslaag bevoegd gezag is voor een initiatief.
Mocht dit het College van Gedeputeerde Staten zijn dan kennen we de benadering dat we dit oppakken idealiter met steun van de desbetreffende gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het POVI te veel uitgaat van huidige trends en te weinig rekening houdt met onzekerheden (warmtenetten, opslagopties, planologie).	ZW-1503-18

Standpunt GS

Dit zienswijzepunt delen we niet. We zien juist deze onzekerheden wat maakt dat we ons inzetten op de brede energiemix om daarmee deze onzekerheden te spreiden. Dit in plaats van een inzet op een beperkt aantal energiebronnen. Mochten deze niet doorgaan dan zijn de uitdagingen groter.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om nauw betrokken te blijven bij de verdere uitwerking van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg en de omgevingsverordening.	ZW-0909-4

Standpunt GS

Een ieder kan betrokken zijn bij onze beleidsvoorbereidingen. Via onze mediakanalen geven we hier nadere informatie over.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.3 expliciet zowel de opgave van TenneT als van Enexis (als regionale netbeheerder van het middenspannings- en laagspanningsnetwerk) te benoemen.	ZW-0560-48

Standpunt GS

In de paragrafen 9.3.1 en 9.3.2 wordt al ingegaan op de opgaven van TenneT en Enexis.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener deelt inzet op lokaal eigenaarschap van opgewekte energie maar verzoekt genoemde minimum van 51 % niet als doel op zich te hanteren.	ZW-1038-20

Standpunt GS

In de vigerende Omgevingsverordening is als motiveringsvereiste het streven naar 51% al verankerd. Dit is dus al huidig beleid dat met voorliggende omgevingsvisie niet wordt gewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om waarheidsgetrouwe participatiemodellen te eisen, waarbij daadwerkelijke zeggenschap en opbrengst voor lokale burgers worden gegarandeerd. Indiener vindt de ambitie om lokaal eigenaarschap te stimuleren prijzenswaardig, maar ervaart dat dit in de uitwerking vaak niet wordt gerealiseerd, en dat rendementen voor de omgeving verwaarloosbaar zijn. Indiener noemt drie voorbeelden die moeten aantonen dat het streven naar lokaal eigenaarschap in de praktijk zelden leidt tot substantiële zeggenschap of opbrengsten voor de omgeving. Indiener roept de provincie op om explicieter te zijn in de eisen die zij stelt aan projecten, bijvoorbeeld door minimale participatiepercentages en gebiedsgerichte opbrengstdeling te verplichten bij wind- en zonneprojecten.	ZW-0218-7

Standpunt GS

In de vigerende Omgevingsverordening is als motiveringsvereiste het streven naar 51% al verankerd. Dit is dus al huidig beleid dat met voorliggende omgevingsvisie niet wordt gewijzigd. Wel kennen we het voornemen om de regeling in de Omgevingsverordening hierop te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat POVI meer duidelijkheid zou moeten geven over het provinciale standpunt ten aanzien van de opwek en opslag van waterstof, evenals de bijbehorende ruimtelijke implicaties en te waarborgen dat de gemeenten actief wordt betrokken bij de verdere verkenning en besluitvorming.	ZW-0304-42

Standpunt GS

In diverse paragrafen wordt ingegaan op waterstof. Vaak ligt de concrete uitwerking en het verlenen van toestemmingen op het gemeentelijk schaalniveau.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er overkoepelend onvoldoende aandacht is in de POVI voor het betrekken van omwonenden en andere belanghebbenden bij het proces. Indiener benadrukt dat ervaringen in gemeenten zoals Maasgouw duidelijk maken dat participatie en het creëren van draagvlak essentieel zijn voor het slagen van het beleid.	ZW-0188-54

Standpunt GS

In paragraaf 16.3 Participatie is toegelicht op welke wijze participatie heeft plaatsgevonden in de voorbereiding. We delen de opmerking dat het creëren van draagvlak op provinciaal schaalniveau voor de ruimtelijke impact van de energietransitie wenselijk is. Dit wel in het besef dat bij het maken van keuzes via transparante politiek-bestuurlijk besluitvorming niet uitgesloten kan worden dat personen of instanties meer ruimtelijke lasten dan lusten gaan ervaren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is wat verwacht wordt van gemeenten die wijkgerichte plannen moeten opstellen voor nieuwe of bestaande bedrijventerreinen, en hoe dit bijdraagt. Ze vragen om verduidelijking en stellen voor om 'toegang tot energie' als voorwaarde mee te nemen bij alle ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.	ZW-0166-161

Standpunt GS

In paragraaf 9.1 Energie-inleiding hebben we al gesteld dat toegang tot energie als voorwaarde wordt meegenomen bij alle ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 10.2 expliciet op te nemen dat netwerkbedrijven in een vroeg stadium betrokken moeten worden bij woningbouwplannen.	ZW-0560-50

Standpunt GS

In paragraaf 9.2.3.2 wordt al het belang van vroegtijdig contact tussen de netbeheerder en een initiatiefnemer benadrukt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 toe te voegen dat de provincie inzet op het verlenen van medewerking aan de noodzakelijke investeringen in het elektriciteitsnet.	ZW-0560-21

Standpunt GS

Netbeheerders zijn verantwoordelijk voor de capaciteit. Daar waar wij iets kunnen betekenen, bijvoorbeeld door de overname van een procedure, dan nemen we deze verantwoordelijkheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt lokaal eigenaarschap niet te beperken tot inwoners/energiecoöperaties maar dit uit breiden met bedrijven.	ZW-1038-21

Standpunt GS

Onder lokaal eigenaarschap kunnen ook lokale bedrijven behoren. De paragrafen 9.5.4 en 9.5.5 worden hierop verduidelijkt.

Voorstel aan PS

In de paragrafen 9.5.4 en 9.5.5 de zin opnemen: We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen, lokale bedrijven of energiecoöperaties.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het behulpzaam zou zijn om provinciaal beleid te hebben over het stimuleren en sturen van warmtenetten op kansrijke locaties.	ZW-0166-70

Standpunt GS

Paragraaf 9.3.8 gaat in op ons ruimtelijk beleid ten aanzien van warmtenetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om nog een realiteitscheck te doen met betrekking tot het benodigde Energievolume, alsook de daarbij behorende oppervlakten.	ZW-0060-7

Standpunt GS

Qua energievolume verwijzen we naar onze Energievisie en onderliggende systeemstudie. Het benodigd oppervlakten voor de gehele energietransitie is lastig aan te geven, omdat hiervoor nog een aantal onzekerheden aanwezig zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bereikbaarheid en betaalbaarheid van energie expliciet als provinciaal belang benoemd moeten worden.	ZW-1420-7

Standpunt GS

Ruimtelijk constateren we in paragraaf 9.1 dat er energiebreed een duidelijk provinciaal belang aanwezig is. Dit geeft ons de grondslag om ons instrumentarium hiervoor in te zetten ten behoeve van een toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om concreet werk te maken van energiebesparing. Om het duurzame karakter van de Provincie te benadrukken, zou het volgens de indiener goed zijn de ‘Essent’-gelden in te zetten voor een energiebesparingsprogramma voor de inwoners.	ZW-0807-35

Standpunt GS

Via diverse middelen zetten we in op energiebesparing. Het belang van energiebesparing is al duidelijk aangegeven in paragaaf 9.1.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener spreekt waardering uit voor de faciliterende en stimulerende rol die de Provincie speelt bij PALEL, waarbij de bevoegdheden bij gemeenten liggen.	ZW-0319-74
Indiener stelt in dat zij zich kan vinden in de POVI-tekst waarin wordt erkend dat elektriciteitsaansluitingen bij nieuwbouw niet vanzelfsprekend zijn en verzoekt de tekst in hoofdstuk 9, paragraaf 9.2.3.2 ongewijzigd te laten.	ZW-0560-47
Indiener onderschrijft het centrale uitgangspunt dat energie toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel voor iedereen moet zijn. In het kader van de Trias Energetica, het uitgangspunt van het regionale energietransitie beleid PALEL dient energie die niet wordt gebruikt, niet te hoeven opgewekt.	ZW-0319-73

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een mogelijk gevolg van de Klimaatwet is dat bedrijven vertrekken vanwege het gebrek aan beschikbare energie.	ZW-0059-8

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Binnen de huidige uitdagingen op het elektriciteitsnet is de beschikbaarheid van energie momenteel niet langer vanzelfsprekend. Dit vinden we zoals aangemerkt in bijvoorbeeld paragraaf 9.2.2.3 'Energieplanologie' geen gewenste situatie, maar wel de realiteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat haar leden (ondernemers in groen, grond en infra) steeds meer investeren in duurzame energieopwekking en -opslag, zoals zonnepanelen, batterijen en waterstof.	ZW-0276-11

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Goed om te vernemen dat uw sector de bereidheid heeft om hierin een koploper te zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie bij de vaststelling van de POVI te handelen in de geest van de nieuwe Energiewet en deze wet te respecteren.	ZW-0632-5

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie voorziet hierin. Bijvoorbeeld in het streven energie-opwek en energiegebruik in elkaars nabijheid te laten plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in de paragraaf over woningbouw ook te verwijzen naar netbewust bouwen, om vertraging in energieaansluitingen te voorkomen.	ZW-0560-9

Standpunt GS

We begrijpen de opmerking. Netbewust bouwen, vertalen we op provinciaal schaalniveau naar een vroegtijdige afweging of een beoogde nieuwe (herontwikkel)locatie tijdig kan worden aangesloten. Paragraaf 9.2.3.2 'Elektriciteitsaansluiting' nieuwbouw voorziet hier reeds in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het onderdeel Energie toe te voegen aan de paragraaf over demografische ontwikkelingen.	ZW-0560-3

Standpunt GS

We begrijpen de opmerking. We verwijzen indiener hiervoor naar onze Energievisie en onderliggende systeemstudie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat paragraaf 9.3.2 gaat over het bevoegd gezag in relatie tot nieuwe stations en er terecht terecht gesteld dat deze rol bij de gemeente ligt. Daar wordt echter aan toegevoegd dat 'een rol' (indiener vraagt of dit een rol is van bevoegd gezag) van de provincie toch wenselijk of noodzakelijk kan zijn wanneer het zoekgebied in meerdere gemeenten ligt of "als het belang van het project meerdere gemeenten dient". Indiener stelt	ZW-0160-80

dat dat laatste bijna per definitie het geval is bij nieuwe 150 kV-stations, dus dat het in dit verband geen bruikbaar criterium is.

Standpunt GS

We delen de opmerking dat het nagenoeg altijd zo is dat een nieuw 150 kV-station meerdere gemeenten dient. Het is goed dat dit in de afwegingen ook benoemd, erkend en afgewogen wordt. We zetten altijd casusspecifiek op basis van een brede afweging, bij voorkeur met steun van de desbetreffende gemeenten, ons ruimtelijk instrumentarium in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om samenwerking en inspanning tussen overheden, netbeheerders, bedrijven en inwoners bij de energietransitie.	ZW-0909-3

Standpunt GS

We delen de opmerking van indiener. Juist als middenbestuur kunnen we als intermediair deze samenwerking tot stand brengen en daar waar nodig verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwikkelingen integraal bekeken moeten worden en niet als losse projecten. Indiener vraagt hoe groot het betreffende gebied wordt en of dit de gemeentegrens overschrijdt. Indiener vraagt welke criteria worden gehanteerd en of naast technische ook ruimtelijke, sociale en milieukundige aspecten een rol spelen. Indiener benadrukt dat veiligheid, gezondheid, natuur, landschap en archeologische waarden geborgd moeten worden, met aandacht voor burgerinspraak en draagvlak. Indiener verwijst naar een opmerking onder punt 6 van dit hoofdstuk.	ZW-0188-47

Standpunt GS

We delen de strekking van de opmerking van indiener. In de fysieke leefomgeving is het een groot goed om een brede afweging te maken, waarbij alle relevante casus- en locatiespecifieke aspecten afgewogen dienen te worden. Daarbij sluiten we zonder meer aan bij de Limburgse principes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de rode draad in het definitieve energiebeleid van de provincie moet zijn dat energietransitie snelheid vereist, maar er geen overhaaste beslissingen gemaakt worden die ten koste gaan van leefomgeving, draagvlak en eerlijk eigenaarschap.	ZW-0807-36

Standpunt GS

We delen grotendeels de strekking van de reactie. De voorliggende omgevingsvisie voorziet hier al in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de inzet van de Provincie voor een toekomstbestendige leefomgeving en erkent de urgentie van de energietransitie. Wel wordt gepleit voor maatwerk, gebiedsgericht beleid en een zorgvuldige afweging van lokale belangen.	ZW-0271-138
Indiener geeft aan dat het van belang is om bij de inzet op grootschalige duurzame opwek goed af te stemmen op de realiteit in kleinere gemeenten zoals Mook en Middelaar, waar beperkte ruimte en draagvlak, maar ook innovatieve kleinschalige kansen (zoals groengas of lokale opslag) vragen om maatwerk en afwegingsruimte.	ZW-0317-208

Standpunt GS

We delen grotendeels de strekking van dit zienswijzepunt. Binnen de voorliggende omgevingsvisie is deze strekking al geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 2.7.5.5 van de ontwerp-POVI maatregelen ontbreken om bestaande energieopwekfaciliteiten op Chemelot om te bouwen of uit te breiden, en verzoekt dat de provincie hier een duidelijke visie op ontwikkelt.	ZW-0923-42

Standpunt GS

We herkennen dit zienswijzepunt niet. Hoofdstuk 9 Energie geeft hiervoor de kaders en mogelijkheden. Bijvoorbeeld de ombouw van de Swentiboldcentrale naar een waterstofcentrale.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat met de POVI ernstig afbreuk wordt gedaan aan lokale en regionale energiegemeenschappen zoals het bestaansrecht van den energiecoöperatie Duurzame Landgraafse Energie, het PCE (Publiek Coöperatie Energiebedrijf) Parkstad maar ook het eigen inititief PEM (Provinciale Energiediensten Maatschappij) van de Provincie Limburg	ZW-0109-7

Standpunt GS

We herkennen dit zienswijzepunt niet. Op diverse plekken in de visie benadrukken we de potentiële rol van energiegemeenschappen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het criterium “lokaal profijt” uit te breiden met “sociaal en eerlijk door participatie” zoals vastgelegd in de Provinciale Energie Strategie, en deze uitgangspunten als harde voorwaarde in alle fasen van de energietransitie op te nemen.	ZW-0923-2

Standpunt GS

We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen of energiecoöperaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in de ontwerp-POVI wordt gesteld dat de RES-regio’s geconsulteerd zullen worden over de uitwerking van de voorwaarden voor ontwikkeling van zonne- en windenergie en de rol van de Provincie bij projecten binnen de zoekgebieden. Door de RES-regio pas in deze fase van het proces op deze wijze te betrekken, is er hiermee niet langer sprake van een gelijkwaardige samenwerking tussen de overheden in RES-verband en roept de vraag op welke meerwaarde deze samenwerking nog heeft richting 2030.	ZW-0319-45

Standpunt GS

We zien de RES-regio's als volwaardige partner en betrekken hun, daar waar mogelijk, tijdig bij uitwerkingen of nieuwe beleidsontwikkelingen, daarbij indachtig de verantwoordelijkheden van het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om snelle medewerking aan noodzakelijke investeringen in het elektriciteitsnet om netcongestie tegen te gaan.	ZW-0560-6

Standpunt GS

Wij investeren niet in het elektriciteitsnet. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de netbeheerders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.4 wordt geconstateerd dat de realisatie van windturbines recent is achtergebleven. Ter bevordering van nieuwe ontwikkelingen stelt de Provincie voor om uitsluitings- en zoekgebieden vast te leggen. Indiener constateert dat de Provincie buiten de uitsluitingsgebieden ontwikkeling niet uitsluiten, maar kiest ervoor geen actieve rol te vervullen.	ZW-1199-18
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.4 wordt geconstateerd dat de realisatie van windturbines zich in de laatste jaren niet heeft doorgezet. Om de ontwikkeling weer op gang te brengen, geeft de Provincie volgens de indiener aan voornemens te zijn om uitsluitingsgebieden voor windturbines en zoekgebieden vast te leggen. In de gebieden die overblijven is ontwikkeling van windturbines volgens de indiener niet uitgesloten, maar wordt aangegeven dat de Provincie geen actieve rol bij de realisatie gaat vervullen.	ZW-1445-37

Standpunt GS

Deze opmerking betreft een juiste constatering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de nadruk op energiebesparing op gespannen voet staat met het bredere economische groeidenken dat binnen de provincie wordt nagestreefd. Indiener vraagt hoe de vereiste maatschappelijke transitie om minder energie te verbruiken in evenwicht wordt gebracht met individuele keuzevrijheid en economische belangen.	ZW-0188-44

Standpunt GS

Een specifiek aspect van energie is dat dit een randvoorwaarde is voor veel maatschappelijk, waaronder economisch, gewenste opgaven én kan dienen als zelfstandig economisch verdienmodel. We zetten er juist op in dat de energietransitie samen oploopt met de economische

belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het belang van lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie wordt benadrukt, met als doel onafhankelijkheid van fossiele energie en minder wenselijke aanbieders. Indiener vraagt hoe de provincie gaat zorgen voor een toename van lokaal eigendom, gezien de bestaande uitdagingen. Indiener vraagt of maatschappelijke koppelkansen, zoals op het gebied van gezondheid en natuur, actief worden geïdentificeerd en benut.	ZW-0188-41

Standpunt GS

Door onze beleidsuitspraken zoals verwoord in paragraaf 9.5 geven we handvatten voor de ruimtelijke inpassing van lokale opwek. Bij iedere ontwikkeling, ook initiatieven in het energie-domein, vinden we dat koppelkansen benut dienen te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een eenzijdige interpretatie is van energieplanologie. De provincie gebruikt ‘energieplanologie’ volgens de indiener vooral als instrument voor efficiëntie, met nadruk op infrastructuur en clustering. Indiener stelt dat er geen integrale gedachte is en daardoor wordt voorbijgegaan aan de rol van energie als hefboom voor veel andere ontwikkelingen zoals leefbaarheid, herstructurering en sociale cohesie. Volgens de indiener zijn juist dit de relevante ontwikkelingen bij krimp en vergrijzing. Indiener stelt voor het begrip energieplanologie te verruimen tot een breder ruimtelijk-sociaal afwegingskader, waarin ook leefbaarheid, sociale waarde en gezondheid een prominente plek krijgen.	ZW-0263-27

Standpunt GS

We delen grotendeels deze opmerking. Onze benadering van energieplanologie voorziet hierin al. We kiezen er niet voor om energie "leidend" of "sturend" te laten zijn, maar vinden dat energie een volwaardig onderdeel van de brede ruimtelijke afweging dient te zijn. Binnen deze afweging zijn ook leefbaarheid, sociale waarde en gezondheid af te wegen aspecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat er onvoldoende sociale invalshoek is bij het thema energie. Indiener geeft aan dat hoewel het stuk noemt dat energie ‘toegankelijk en betaalbaar’ moet zijn, er nauwelijks uitwerking is van de aanpak tegen energiearmoede, terwijl dit juist in steden als Kerkrade een groot probleem is. Daar wordt door de indiener ook nadrukkelijk op ingezet. Indiener stelt dat het belang van bewonersparticipatie in energiegemeenschappen slechts summier wordt besproken. Indiener stelt voor het programma ook te richten op de sociale energietransitie, inclusief financiering voor bewonersinitiatieven, energiearmoedebestrijding en collectieve oplossingen in buurten. Zo kan dit sociale aspect opgenomen worden onder 9.1 (eerste alinea na de opsomming van keuzes behorende bij leidend principe).	ZW-0263-26

Standpunt GS

Energie moet toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel zijn voor iedereen. We werken aan een energiesysteem dat sociaal-maatschappelijke en economische meerwaarde creëert voor Limburg en voldoet aan mondiale, Europese, nationale en regionale afspraken. Hieruit volgt dat als er kansen liggen om het energiesysteem betaalbaarder en toegankelijker te maken we hier voor open staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat maatschappelijke baten van netverzwaring en infrastructuur beter moeten worden meegenomen i.p.v. vooral te focussen op kosten.	ZW-1503-10

Standpunt GS

Deze opmerking delen we. Paragraaf 9.1 wordt hierop verbeterd.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.1 aanpassen met de zin "In onze afwegingen hebben we ook oog voor de maatschappelijke en ecologische baten van netverzwaring en energie-infrastructuur".

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of het koppelen van energieprojecten aan Glastuinbouwgebieden kan leiden tot legalisering van illegale bouwwerken. De indiener ziet een groot risico ontstaan voor oneigenlijk gebruik van goede landbouwgrond door alleen energie op te wekken zonder plantenteelt als hoofdactiviteit.	ZW-0753-8

Standpunt GS

Deze opmerking delen we niet. We zien juist de kansen dat de glastuinbouwsector, als energie-intensieve sector, kan profiteren van een stabiele en betaalbare energievoorziening waar ze zelf de eigenaar van zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie net als het Rijk de voorkeur uitspreekt voor warmtenetten, mede met het oog op maatschappelijke kosten en baten. Echter, een warmtenet is getoetst op een rechtvaardige energietransitie, niet in het belang van iedere inwoner. Maatschappelijke kosten versus individuele kosten. In de gemeente is het maar de vraag of dit realistisch en haalbaar is. De indiener verzoekt de provincie om hier breder te kijken dan alleen warmtenetten.	ZW-0313-83

Standpunt GS

De eventuele komst van een warmtenet is altijd een brede afweging, waarbij ook inderdaad alternatieven afgewogen dienen te worden. Mede op basis van zienswijzen op de warmtenetparagraaf is deze herschreven met als rode draad dat gemeenten de regie hierbij hebben.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat energieopwekking op primair landbouwgebied niet op voorhand moet worden uitgesloten; ook boerenerfmolens en groen gas moeten mogelijk blijven	ZW-1503-11

Standpunt GS

Enkel voor zonneparken kennen we een nee-tenzij principe voor landbouwgronden. Enkel het gegeven dat het landbouwgrond is, sluit overige opwekvoorzieningen niet uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het uitsluiten van geothermie in de boringsvrije zone Venloschol grote gevolgen heeft voor glastuinbouwbedrijven in die zone.	ZW-0274-21

Indiener verzoekt om in de POVI expliciet op te nemen dat doorboring van de Venloschol voor veilige toepassing van geothermie onder voorwaarden toegestaan wordt.	ZW-0274-22

Standpunt GS

De omgevingsvisie geeft inderdaad aan dat we de beschermende bepalingen voor diepere grondboringen in de omgevingsverordening continueren. Dit is een bewuste afweging ter bescherming van ons drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat warmtenetten collectief beheerd worden om draagvlak en betrokkenheid te vergroten.	ZW-1503-22

Standpunt GS

Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component. De Wet collectieve warmte voorziet er al in dat overheden een meerderheidsaandeel hebben in warmtenetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 10, paragraaf 10.5.2 de afweging voor de inzet van een (kleinschalig) warmtenet expliciet op te nemen, omdat het ontbreken hiervan kan leiden tot een andere locatiekeuze voor woningbouw.	ZW-0560-51

Standpunt GS

Verwijzend naar paragraaf 9.2.3.2 maken we ons sterk dat initiatiefnemers en ontwikkelaars vroegtijdig al het gesprek aangaan hoe een initiatief van energie kan worden voorzien. Dit maakt dat vroegtijdig de afweging plaats zal vinden of een kleinschalige lokaal warmtenet haalbaar is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 9.4.1 wordt het provinciaal belang voor energieopslag en batterijen aangeduid. Batterijen gecombineerd met opweklocaties worden door uw college beschouwd als ondergeschikt onderdeel van die opwekvoorziening en dienen daarom ook qua schaal daarmee in verhouding te staan. Er wordt aangegeven dat qua ruimtelijke inpassing deze batterijen dienen te passen binnen de voorwaarden voor de betreffende	ZW-0206-24

opwekvoorziening in de Omgevingsverordening. Indiener verzoekt u deze passage beleidsmatig te verduidelijken, en daarin te duiden om welke voorwaarden en opwekvoorziening(en) dit gaat.	

Standpunt GS

Dit betreft de voorwaarden voor zon- en wind zoals vastgelegd in de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie zich expliciet moet uitspreken over de wenselijkheid en toepassing van converters en electrolysers, zodat er duidelijkheid ontstaat in het beleidskader.	ZW-0188-53

Standpunt GS

We staan, onder voorwaarden waaronder de kritische factor van voldoende koel- en productiewater, positief tegenover de komst van converters en electrolyzers.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat eigenaren van grote daken in Limburg financieel gecompenseerd worden, bijvoorbeeld via een subsidieregeling, en dat opgewekte stroom gekoppeld wordt aan lokale batterijopslag.	ZW-0923-34
Indiener verzoekt dat eigenaren van grote daken in Limburg financieel worden gecompenseerd, bijvoorbeeld via subsidieregelingen, en dat opgewekte stroom lokaal gekoppeld wordt aan batterijopslag.	ZW-0923-110

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Het eerste deel van de opmerking heeft geen ruimtelijke component. Baterijen kunnen in beginsel bij lokale opwek geplaats worden, mits deze qua schaal daarmee in verhouding staan (zie paragraaf 9.4.1).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt gemeentelijke bevoegdheden mbt energie te respecteren (bijv. energiedragers per wijk, plaats van opslag batterijen) en steun	ZW-1038-19

gezamenlijke zienswijze gemeenten over het repsecteren van de toekomstige Energiewet en Wet collectieve warmte (Wcw).

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.5 op te nemen dat energiefuncties zoals batterij-opslag ook een plek kunnen krijgen in verwevingsgebieden, die door gemeenten vaak worden aangeduid als kernrandzones of stadsrandzones.	ZW-0560-35

Standpunt GS

In paragraaf 9.4.1 wordt specifiek ingegaan op de ruimtelijke voorwaarden die we hanteren voor batterij-opslag. Daarbij maken we geen onderscheid betreffende de zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat indien een elektrolyser of converter noodzakelijk is, deze wordt geplaatst bij grootverbruikers zoals Chemelot of tuinbouwkassen en niet in Brachterbeek.	ZW-0923-108
Indiener stelt dat zorgvuldig gepland moet worden hoe energie wordt opgewekt, getransporteerd en opgeslagen, en dat daarbij nadrukkelijk rekening moet worden gehouden met ruimtelijke kwaliteit en beleving van het landschap. Indiener stelt dat in Brachterbeek geen plaats is voor nieuwe energie-infrastructuur.	ZW-0923-104
Indiener stelt dat wat de provincie voorstaat in de ontwerp-POVI haaks staat op de gedachte dat er fysieke ruimte wordt gemaakt voor energie. Indiener stelt dat de grens van wat toelaatbaar is inzake kwaliteit van leven, gezondheid en veiligheid in Brachterbeek al lang is overschreden.	ZW-0923-105
Indiener stelt dat vanwege de ontbrekende ruimte in Brachterbeek en de groei van Boxmeer en Graetheide de provincie logischerwijs minder ontwikkelingen in Brachterbeek zou moeten toestaan.	ZW-0923-103
Indiener stelt dat de omgeving van Brachterbeek reeds zwaar belast is en dat toevoeging van converters en elektrolysers op dit knooppunt een onevenredige aantasting van leefkwaliteit betekent. Indiener verzoekt dat	ZW-0923-101

deze voorzieningen elders worden gesitueerd, bijvoorbeeld bij grootverbruikers zoals Chemelot.	
Indiener stelt dat de omgeving van Brachterbeek al overvol is met hoogspanningsmasten, de Clauscentrale en schakelstations, en vreest dat aanwijzing tot energieknooppunt leidt tot een onmogelijke toename van energie-infrastructuur.	ZW-0923-29
Indiener stelt dat de gemeenschap van Maasgouw, inclusief Brachterbeek, reeds zwaar belast is met energie-infrastructuur en verzoekt om uitleg hoe dit te verenigen is met een rechtvaardige verdeling van lasten en lusten.	ZW-0923-53
Indiener stelt dat de gemeenschap van Brachterbeek reeds aan alle zijden is ingeklemd tussen wegen, industrie, schakelstations en hoogspanningslijnen. Indiener vreest dat toevoeging van een convertergebouw en elektrolyser de horizonvervuiling compleet maakt, en verzoekt daarom deze voorzieningen niet toe te voegen aan energieknooppunt Brachterbeek.	ZW-0923-67
Indiener stelt dat de energietransitie rechtvaardig moet zijn en dat de lasten en lusten eerlijk verdeeld moeten worden. Indiener stelt dat de inwoners van Brachterbeek onevenredig veel lasten dragen voor gemeenschap, industrie en economische groei.	ZW-0923-52
Indiener stelt dat Brachterbeek al te vol is met functies op een klein oppervlak. Indiener verzoekt dat overbodige horizonvervuilende elementen, zoals schoorstenen en ketelgebouwen van de Clauscentrale, worden verwijderd om het omgevingsbeeld van Brachterbeek te verbeteren.	ZW-0923-62

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Maasbracht/ Brachterbeek een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten. Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden onder onze verantwoordelijkheid welke functies waar gewenst en ongewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het concept van een omgevingsfonds of leefbaarheidsfonds niet lijkt terug te komen bij hoogspanningsverbindingen in Maasbracht/Brachterbeek, terwijl dat wenselijk zou zijn.	ZW-0188-51

Standpunt GS

We zijn er mee bekend dat het Rijk bezig is met een fonds voor gebieden waar veel hoogspanningsverbindingen bij elkaar komen. Maasbracht / Brachterbeek is er daar ook één van. In paragraaf 9.3.7 Energieknooppunten gaan we hier melding van maken.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.3.7 melding maken van het Rijksomgevingsfonds.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de in Energievisie 1.0 verwoorde uitgangspunten rond publieke belangen en participatie niet meer herkenbaar zijn in de ontwerp-POVI, zeker niet voor de gemeenschap van Brachterbeek.	ZW-0923-56

Standpunt GS

Een aanzienlijk aantal van de projecten die in Brachterbeek samenkomen betreft projecten onder Rijksverantwoordelijkheid. In het project onder provinciale verantwoordelijkheid pogen we zo goed als mogelijk de gemeenschap van Brachterbeek te informeren en hebben we aangedragen alternatieven volwaardig afgewogen. We bezien hoe we de gemeenschap kunnen betrekken in de gebiedsgerichte benadering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie in paragraaf 9.3.7 van de ontwerp-POVI het belang van de energieknooppunten Maasbracht en Chemelot/Graetheide onderschrijft, maar dat dit betekent dat Brachterbeek opnieuw zwaar wordt belast.	ZW-0923-102

Standpunt GS

Deze stellingname delen we niet. Juist door de aanduiding energieknooppunt en de achterliggende redenen voor een gebiedsgerichte benadering, duiden we de zorgen en complexiteit van de samenkomst van vele ontwikkeling op dit gebied en het proces om te komen tot oplossingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat energieplanologie als strategisch instrument in de ontwerp-POVI weinig geloofwaardig is, zolang het in de praktijk neerkomt op verdere aantasting van Brachterbeek als energieknooppunt.	ZW-0923-68

Standpunt GS

In onze benadering van energieplanologie is energie niet sturend of richtinggevend, maar een van de belangen die afgewogen te worden om te komen tot een 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties'. Dit geeft juist het handvat om de energiebelangen af te wegen tegen de leefbaarheidsbelangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het transporteren van beperkte wind-op-zee stroom naar Limburg om deze vervolgens weer door de Clauscentrale bij Brachterbeek terug te voeren onlogisch en niet realistisch is.	ZW-0923-94

Standpunt GS

De realiteit is dat Brachterbeek het verdeelstation van Zuid-Nederland is en ook qua netstabiliteit van internationaal belang is. Mede vanuit dat oogpunt is een diep aanlandpunt het verkennen waard. Dit vindt door het Rijk plaats. Bijkomend effect van een diep aanlandpunt van wind-op-zee in Limburg en mogelijk Brachterbeek is dat hierdoor minder hoogspanningsverbindingen nodig zijn, wat het landschap ten goede komt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat volgens de Energievisie 1.0 publieke belangen en Limburgse kenmerken altijd op de fysieke omgeving betrokken moeten worden, waaronder de leefomgeving van Brachterbeek, en niet louter op het bestrijden van energiearmoede.	ZW-0923-51

Standpunt GS

Energiearmoede ervaren we als een serieus probleem. Dat maakt dat we ons vol inzetten op betaalbare energie, gecombineerd met energiebesparing.
Voorliggende omgevingsvisie geeft ons een kader hoe we dat willen bereiken. Hierin onderkennen we de zorgen voor de Omgevingskwaliteit van Brachterbeek en door een gebiedsgerichte benadering gaan we dit oppakken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wanneer de provincie de uitvoering van beleid naar zich toetrekt in plaats van gemeenten, zij ook de beloftes over leefkwaliteit, gezondheid en veiligheid in Brachterbeek moet waarmaken. Indiener stelt dat het democratisch onjuist is dat gemeenten buitenspel worden gezet.	ZW-0923-49

Standpunt GS

We zetten geen gemeenten buitenspel. Centraal uitgangspunt van de Omgevingswet is dat het bevoegd gezag op het gemeentelijk niveau ligt. Enkel wanneer het doelmatig en doeltreffend is, is het voorstelbaar dat een andere overheidslaag deze bevoegdheid overneemt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de langetermijnontwikkeling van de energiebehoefte (elektrificatie, balancering zon-wind, netcongestie) onvoldoende aandacht krijgt.	ZW-1503-7
Indiener stelt dat de energietransitie ook ná 2030 extra inspanningen vereist en dat het ontbreken van richting na 2030 een gemis is.	ZW-1503-15
Indiener stelt dat richting en sturing voor duurzame opwek na 2030 ontbreekt.	ZW-1503-19
Indiener verzoekt dat ambities voor duurzame elektriciteitsopwekking ook na 2030 concreet worden benoemd.	ZW-1420-10

Standpunt GS

In onze Toekomstvisie 2050 gaan we nader in op onze visie op Limburg voor de lange termijn. Hierin gaan we ook in op het thema Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door de tekst 'Voor het nieuwe energiesysteem is energiebesparing het belangrijkste.' energiebesparing als hoofddoel neergezet wordt en wordt voorbijgegaan aan het sociale probleem energie-armoede. Inmiddels is volgens de indiener duidelijk geworden dat vooral bij de doelgroep waar energiearmoede speelt, energiebesparing en het verslechteren van de leefbaarheid samengaan. De verwarming op 14 graden zetten is hier een voorbeeld van. Indiener stelt voor om niet uit te gaan van energiebesparing, maar van het verlagen van de energiebehoefte. Dit doet volgens de indiener recht aan zowel de term energiebesparing als ook aan het erkennen van het huidige sociale probleem rondom de energie-armoede.	ZW-0263-28

Standpunt GS

We hebben dezelfde visie als indiener en sluiten ons aan bij de redactionele verbetering.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.1 aanpassen, waarbij er gesproken wordt over verlagen van de energiebehoefte.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de opgave voor het energiesysteem en -infrastructuur urgent is en vraagt om snelle actie.	ZW-0560-4

Standpunt GS

Met voorliggende omgevingsvisie is gepoogd een duidelijk beleidskader te geven hoe we ruimtelijk opereren. Onze hoop is dat we hiermee ook meer voortgang creëren, omdat initiatoefnemers vooraf kunnen bepalen wat haalbaar is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een eenzijdige focus is op grootschalige knooppunten. Indiener stelt dat inzet op Maasbracht, Graetheide en Chemelot als energieknooppunten begrijpelijk is, maar dit infrastructuur en investeringen wegtrekt van andere regio's zoals Parkstad/Kerkrade, waar ook urgente transitieopgaven liggen die zowel op sociaal als ook op fysiek gebied mogelijkheden bieden. Indiener stelt voor de ontwikkelingen niet alleen te richten op primaire knooppunten, maar te zorgen voor een evenwichtige verdeling waarbij ook secundaire knooppunten meegenomen worden. Dit ondersteunt volgens de indiener het decentrale denken en geeft ruimte aan de wijk- en/of buurtgerichte energie-infrastructuur.	ZW-0263-24

Standpunt GS

In beginsel eindigt ons primaire provinciale belang bij het 150 kV-hoogspanningsstation, waarna het middenspanningsnet begint. Het middenspanningsnet zien we primair als het gemeentelijke schaalniveau. Als bedoeld wordt met secundaire knooppunten de omgeving van de bestaande 150 kV-stations en een provinciale rol wordt gevraagd dan hebben we conform het gestelde in paragraaf 9.3.2 daartoe de bereidheid.
Mochten er kansen zijn om dit te combineren met restwarmte of grensoverschrijdende netwerken, dan biedt dat een grote pré en liggen er concrete kansen om tot een energieknooppunt te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in hoofdstuk 7, paragraaf 7.5.1 de noodzakelijke uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur behoort tot de maatschappelijke opgaven voor de komende periode, maar dat dit in de POVI nu te veel als probleem wordt beschreven en onvoldoende als prioritaire opgave benoemd.	ZW-0560-38

Standpunt GS

Deze stellingname delen we niet. We zien energie als een van onze belangrijke opgave, wat maakt dat voorliggende Omgevingvisie op dit thema volwaardige uitspraken doet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt in hoofdstuk 4, paragraaf 4.4 dat PES (Provinciaal Energie Systeem) niet gelijkgesteld kan worden aan energie-infrastructuur.	ZW-0560-36

Standpunt GS

Verwezen wordt in paragraaf 4.4 naar een intern provinciaal organisatieprogramma, namelijk de Provinciale Energie Strategie (PES)

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om duidelijkheid te verschaffen over wat de rol gaat zijn voor de verbinding Buggenum/brunssum Oost/ Beersdal naast de voorziene voeding van electriciteit vanuit Graetheide van de zuidlimburgse regio (nieuwe pocketstructuur).	ZW-1164-33

Standpunt GS

Deze duidelijkheid kunnen wij niet geven. We verwijzen u hiervoor naar de verantwoordelijke netbeheerder TenneT.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om expliciete benoeming van zowel Tennet als Enexis in de paragraaf over energie-infrastructuur.	ZW-0560-8

Standpunt GS

In paragraaf 9.3.1 en 9.3.2 zijn TenneT en Enexis reeds genoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 10, paragraaf 10.5.2 een kanttekening toe te voegen dat de aanleg van energie-infrastructuur soms ten koste kan gaan van groene ruimte in steden en dat beleidskaders nodig zijn om vertraging in realisatie te voorkomen.	ZW-0560-53

Standpunt GS

De omgang met open ruimtes in steden en kernen achten we in beginsel een afweging op gemeentelijk niveau. Op provinciaal schaalniveau is daarover een uitspraak niet nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.3 de passage over stedelijke ontwikkelingen in de groenblauwe landbouwzone te nuanceren, zodat er voor vitale infrastructuur, waaronder energie-infrastructuur, wel ruimte kan zijn.	ZW-0560-33

Standpunt GS

De aangehaalde paragraaf biedt juist de grondslag om onder voorwaarden een oplossing te zoeken buiten bestaand stedelijke gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.4 de bepaling 'Om de landbouw niet onnodig te beperken, is er in beginsel in deze zone geen ruimte voor nieuwe niet-agrarische functies zoals wonen en woon- of recreatiefuncties in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)' te heroverwegen, omdat deze bepaling vertraging kan veroorzaken voor noodzakelijke energie-infrastructuur.	ZW-0560-34

Standpunt GS

De aangehaalde paragraaf stelt ook dat maatwerk mogelijk is voor uitbreidingen, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 4, paragraaf 4.4 energie-infrastructuur als apart punt naast PES op te nemen in de opsomming van belangrijke programma’s.	ZW-0560-37

Standpunt GS

Verwezen wordt in paragraaf 4.4 naar een intern provinciaal organisatieprogramma, namelijk de Provinciale Energie Strategie. Energie-infra maakt onderdeel uit van ons intern provinciaal organisatieprogramma waarin we de diverse energiethema's in samenhang oppakken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.1 de uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur expliciet als prioritaire opgave in de POVI op te nemen.	ZW-0560-42
Indiener dringt erop aan dat de uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur een prioritaire opgave wordt in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-0560-5

Standpunt GS

Dit doen we niet. De pioritaire opgave is het algemeen belang. Ten behoeve van het algemeen belang wegen we onder meer het energiebelang af. Dit komt terug in onze benadering van energieplanologie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.3 Energie infrastructuur

Zienswijze
Indiener constateert dat in paragraaf 9.5.6 wordt gesteld dat voor Zuid-Limburg momenteel twee grootschalige bronnen beschikbaar zijn, de restwarmte van Chemelot en de thermische buffers in Parkstad, bestaande uit het water in de voormalige mijngangen. Indiener stelt dat de thermische buffers in Parkstad geen warmtebron betreffen, maar geothermie/bodemenergie, met de daarbij behorende bevoegd gezag rollen (beleid, vergunningverlening en handhaving). Indiener verzoekt de Provincie om bovengenoemde passage te corrigeren.

Indiener
ZW-0319-130 ZW-1199-40

Standpunt GS

De thermische buffers in Parkstad zijn beleidsmatig divers te typeren. Onderdelen van de werkzaamheden en exploitatie daarvan vallen inderdaad binnen de wet- en regelgeving betreffende geothermie/bodemenergie. De paragraaf wordt hierop aangevuld.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.3.8 aanpassen, naar de zin:

Daarnaast zijn er de thermische buffers in Parkstad, bestaande uit het water in de voormalige mijngangen. Deze mijnwateractiviteiten vallen onder de geothermie/bodemenergie wet- en regelgeving.

Zienswijze	Indiener
Een deel van de pijpleidingcorridors loopt vlak langs de grens met het plangebied Düsseldorf. De indiener geeft aan ervan uit te gaan dat de	ZW-1500-13

gedetailleerde toetsingen en verdere betrokkenheid in de volgende vergunningsprocedures plaatsvinden. De beoogde focus op veiligheid, gezondheid, leefbaarheid en een gezonde ruimtelijke inpassing (inclusief natuur en landschap) bij de planning van nieuwe pijpleidingen, ook in het gebied ten oosten van Venlo, wordt toegejuicht. Dit geldt ook voor de eveneens gewenste aansluiting op nabijgelegen pijpleidingstructuren over de staatsgrens, aangezien zich hier een van de centrale overstappunten tussen onze landen bevindt.	
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI het project Delta Rhine Corridor ondersteunt en verzoekt om verdere betrokkenheid bij de concretisering van het tracé, omdat mogelijke effecten voor de grensregio nog onduidelijk zijn.	ZW-0126-3
Indiener verzoekt de Provincie om te verduidelijken op welke wijze de Provincie een actieve rol in kan nemen bij het aansluiten op de nabijgelegen buisleidingstructuren buiten de landsgrenzen.	ZW-0319-84

Standpunt GS

De aanleg van buisleidingen binnen de buisleidingcorridors is veelal een Rijksbevoegdheid. Vanuit onze advies- en raadgevende rol attenderen we het Rijk er op om in te zetten op meer koppelkansen binnen een gebied en hier actief over te communiceren en (buitenlandse) partners in te zoeken. Daarnaast staan we er voor in dat de provinciale belangen in deze Rijksprojectprocedures geborgd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de ondergrondse aanleg van een hoogspanningsverbinding binnen de Groenblauwe Landbouwzone is toegestaan binnen het geldende beleid.	ZW-0381-5
Indiener vraagt zich af of de ondergrondse aanleg van een hoogspanningsverbinding binnen de Groenblauwe Landbouwzone verdere gevolgen heeft voor het gebruik van de grond.	ZW-0381-2

Standpunt GS

De aanleg van een hoogspanningsverbinding binnen de groenblauwe landbouwzone is toegestaan. Wel dient daarbij tijdens de realisatie en het gebruik rekenschap gegeven te worden aan de ter plaatse aanwezige waarden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat haar leden (ondernemers in groen, grond en infra) behoefte hebben aan overdekte stallingsruimte voor accu’s, elektrisch materieel en voorzieningen t.b.v. de energietransitie.	ZW-0276-5

Indiener stelt voor om elektrisch rijden toegankelijker te maken door het aanleggen van kabelgoten en langzaam laadpunten in de provincie en supersnel laadpunten voor de industrie met aandacht voor overlast gevend geluid.	ZW-0568-8
Indiener stelt, gezien het belang van een decentrale energievoorziening en de rol van energiegemeenschappen dat er ook aandacht zou moeten worden besteed aan kleinschalige oplossingen (zoals mini-warmtenetten) en de ondersteuning die de provincie hierin kan bieden. Indiener verzoekt de Provincie om aandacht te besteden aan kleinschalige oplossingen.	ZW-1445-30

Standpunt GS

De energietransitie vraagt extra ruimte. Ook op het schaalniveau waar de inspreker naar verwijst. Dit is veelal het gemeentelijk schaalniveau, waar voorliggende provinciale omgevingsvisie geen uitspraken over doet. Mocht een uitbreiding gewenst zijn van een functie dan zullen we daarover conform onze bevoegdheden adviseren en besluiten primair op basis van onze Omgevingsverordening en secundair ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener roept op om grootschalige duurzame opwek zoveel mogelijk te concentreren bij bestaande energie-infrastructuur, zoals bij de Clauscentrale, en alternatieven zoals geothermie en waterstof actief mee te nemen als voorkeursrichting. Indiener is van mening dat in plaats van verspreid nieuwe energie infrastructuur toe te voegen in kwetsbare gebieden, de bestaande robuuste energie-infrastructuur bij de Clauscentrale in Maasbracht al klaar ligt. Volgens indiener leent deze locatie zich uitstekend voor grootschalige toepassingen van bijvoorbeeld geothermie of conversie naar waterstofopwekking, waarmee de impact op landschap en leefomgeving elders wordt beperkt. Indiener acht het wenselijk dat de provincie actief inzet op deze concentratiestrategie en dit meeneemt als richtinggevend principe binnen het energiebeleid.

Indiener
ZW-0218-5 ZW-0299-25

Standpunt GS

De locatie van de Clauscentrale hebben we in paragraaf 9.3.7 als energieknooppunt bestempeld, mede door de wetenschap dat hier veel al is en vernieuwd zal worden. Daarbij zien we met de indiener kansen om op het Clauscentraleterrein te gaan herstructuren, door sloop van gedateerde en in onbruikzijnde gebouwen, ten behoeve van nieuwe energie-functies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener heeft bedenkingen tegen de voornemens voor uitbreiding van het hoogspanningsnet, in het bijzonder de realisatie van drie deelnetten met elk een eigen 380 kV-station. Bij het bepalen van de locatie van deze deelnetten is onvoldoende rekening is gehouden met de belangen van de landbouwers.

Indiener					
ZW-0712-9	ZW-0727-9	ZW-0731-9	ZW-0751-9	ZW-0752-9	ZW-0755-9
ZW-0756-9	ZW-0758-9	ZW-0759-9	ZW-0760-9	ZW-0817-9	ZW-0829-9
ZW-0861-9	ZW-0863-9	ZW-0864-9	ZW-0887-9	ZW-0964-9	ZW-0965-9
ZW-0968-9	ZW-0969-9	ZW-0970-9	ZW-0971-9	ZW-1015-9	ZW-1019-9
ZW-1021-9	ZW-1022-9	ZW-1024-9	ZW-1026-9	ZW-1028-10	ZW-1030-10
ZW-1031-9	ZW-1032-9	ZW-1034-9	ZW-1068-9	ZW-1109-9	ZW-1123-9
ZW-1124-9	ZW-1138-9	ZW-1256-9	ZW-1333-11	ZW-1354-9	ZW-1373-9
ZW-1431-9	ZW-1468-9				

Standpunt GS

Deze deelnetten volgen uit de netvisie van de netbeheerders en kennen als primair doel ons elektriciteitsnet robuuster en toekomstbestendig te maken. Met deze capaciteit kunnen ook de landbouwinnovaties gefaciliteerd worden en kan ook de stroom afgenomen worden die opgewekt is op of in samenhang met agrarische functies. We zetten in op het beperken van de impact op goede landbouwgronden, maar gelet op het algemeen belang valt het niet uit te sluiten dat, alles overwegend, hier gebruik gemaakt van dient te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om in overleg te treden over het mogelijk vastleggen door de provincie van de milieucategorie van systeembatterijen en de milieucategorie van bedrijven om zo de gemeentelijke vergunningverlening te helpen.	ZW-1038-31

Standpunt GS

Een provinciale omgevingsvisie is niet het beleidskader om de milieucategorie in te bepalen. In de fysieke leefomgeving is de VNG handreiking Activiteiten en milieuzonering daarin leidend. We delen de opmerking van indiener dat alle nieuwe ruimtelijke functies die in de energietransitie gaan ontstaan ook hierin opgenomen dienen te worden om zodoende tot een werkbaar beoordelingskader te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om aandacht voor het belang van grensoverschrijdende energie-uitwisseling en interconnectoren.	ZW-0319-83

Indiener stelt dat ten aanzien van de energie infrastructuur, de Ontwerp Omgevingsvisie zich zowel op 380 kV als op 150 kV-niveau sterk op nationale netwerken richt. Indiener vraagt, gelet op het belang van het decentrale energiesysteem, om meer aandacht voor het belang van euregionale energie-uitwisseling en interconnectoren naar het Duitse stroomnet en deze expliciet mee te nemen als onderdeel van de energieplanologie.	ZW-0319-80

Standpunt GS

Gelet op onze positie in de Euregio zijn we een voorstander van grensoverschrijdende energie-uitwisseling. Binnen de huidige wetgeving liggen met name kansen voor moleculen. In ons Ruimtelijk Voorstel (december 2023) wil Zuid-Limburg graag als experimenteer-regio voor grensoverschrijdende energievoorziening fungeren. Ook voor de rest van Limburg kan dit mogelijk kansen bieden. We willen dit samen met het Rijk nader invullen; mede op basis van de Grenslandagenda/ verkenning energie en daarbij de mogelijkheden benutten die de nieuwe Energiewet biedt.

Voorstel aan PS

Toevoegen alinea aan paragraaf 9.1 :
Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

Zienswijze
Indiener vraagt om rekening te houden met zijn belangen bij de verdere inrichting van het nieuwe energiesysteem. Het mag bijvoorbeeld niet zo zijn dat hoogspanningsleidingen worden gerealiseerd in de directe nabijheid van het bedrijf van indiener waardoor schadelijke gevolgen kunnen ontstaan. Indiener verwacht een duidelijk flankerend beleid om mogelijke schadelijke gevolgen van het nieuwe energiesysteem volledig te compenseren.

Indiener					
ZW-0712-10	ZW-0727-10	ZW-0731-10	ZW-0751-10	ZW-0752-10	ZW-0755-10
ZW-0756-10	ZW-0758-10	ZW-0759-10	ZW-0760-10	ZW-0817-10	ZW-0829-10
ZW-0861-10	ZW-0863-10	ZW-0864-10	ZW-0887-10	ZW-0964-10	ZW-0965-10
ZW-0968-10	ZW-0969-10	ZW-0970-10	ZW-0971-10	ZW-1015-10	ZW-1019-10
ZW-1021-10	ZW-1022-10	ZW-1024-10	ZW-1026-10	ZW-1028-11	ZW-1030-11
ZW-1031-10	ZW-1032-10	ZW-1034-10	ZW-1068-10	ZW-1109-10	ZW-1123-10
ZW-1124-10	ZW-1138-10	ZW-1256-10	ZW-1333-12	ZW-1354-10	ZW-1373-10
ZW-1431-10	ZW-1468-10				

Standpunt GS

Antwoord GS: Het nieuwe energiesysteem gaat bovengronds meer ruimte vragen. We zetten ons in om de impact hiervan op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Ondermeer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffene schade verhalen. Daarnaast zal altijd binnen een initiatief bezien worden of de impact ook anderszins beperkt of gecompenseerd worden. De ervaring is dat dit vaak een locatiespecifieke afweging betreft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat het wenselijk is om in de Omgevingsvisie ruimte te reserveren voor de voor versnelling van de uitbreiding van de energie infrastructuur benodigde aanlandingspunten en omzetpunten.	ZW-0198-13
"De provincie geeft in § 12.2 Circulaire Economie aan dat de circulaire opgave vraagt om aansluiting op huidige en toekomstige energienetwerken. In H9 Energie duidt de provincie het belang van versterking van de energie-infrastructuur, duurzame energieopwek en energieplanologie. Indiener verzoekt om voor de hiervoor benodigde ‘aanlandingspunten’ en ‘omzetpunten’ in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen zodat ook ruimte overblijft voor de grote opgaves die spelen in het buitengebied waaronder de complementaire balans tussen ‘rood en groen’ ten behoeve van de leefbaarheid en landschap."	ZW-0302-51
Indiener merkt op bij paragraaf 2.4: Belangrijke kans voor energieverbruikers (waaronder RWZI's) zijn aanlandingspunten Maasbracht en Graetheide voor elektriciteit vanuit wind op zee.	ZW-1204-67
De indiener verzoekt om mogelijkheden voor energieinfrastructuur te verkennen op locaties met intensieve veehouderij of landbouwactiviteiten om zo de schaarse ruimte op bedrijventerreinen te behouden en stiktstofuitstoot te beperken (win-win).	ZW-1038-33

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructureren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat voor versnelling van de uitbreiding van de energie infrastructuur is het wenselijk is dat de provincie een duidelijk provinciaal belang op de voor Zuid-Limburg benodigde versterking van de energie-infrastructuur en duurzame energieopwek vestigt. Indiener vraagt om voor de hiervoor benodigde ‘aanlandingspunten’ en ‘omzetpunten’ in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen. Hierdoor blijft ook ruimte over voor de grote opgaves die spelen in het buitengebied, waaronder de complementaire balans tussen ‘rood en groen’ ten behoeve van de leefbaarheid en landschap.

Indiener					
ZW-0187-40	ZW-0207-34	ZW-0238-24	ZW-0253-38	ZW-0271-24	ZW-0314-24
ZW-0319-10	ZW-1038-131	ZW-1127-56			

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructureren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie-infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies. Indiener meent dat het van belang is dat de provincie aangeeft wat de minimale afstand tot woningen moet zijn bij de realisatie van zogenoemde “kritische infrastructuur”, zoals windturbines, waterstoffabrieken of grote transformatiestations. Dit raakt direct aan de gezondheid, veiligheid en leefkwaliteit van inwoners. Heldere normen en randvoorwaarden hierover zijn noodzakelijk, ook met het oog op draagvlak en rechtszekerheid.	ZW-0218-8
Indiener verzoekt om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie-infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies.	ZW-0299-29

Standpunt GS

Ieder initiatief dient te voldoen aan de wet- en regelgeving die daarop van toepassing is, hieruit volgen normen en randvoorwaarden. Ook zullen veel (on)mogelijkheden volgen uit initiatief- en locatiespecifiek onderzoek. Mochten wij voor dergelijke initiatieven het bevoegd gezag zin dan is het onze taak om alle belangen af te wegen en binnen de wettelijke kaders een besluit te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie dat de bestaande ondergrondse infrastructuur optimaal wordt gebruikt, en dat de provincie geen grootschalige nieuwe ondergrondse infrastructuur laat aanleggen.	ZW-0007-2
De indiener verzoekt om te proberen via de inpassing van energie-infrastructuur ook nadrukkelijk te proberen om andere maatschappelijke waarden te versterken, denk aan groen/water/biodiversiteit/circulair.	ZW-1038-32

Standpunt GS

In de energietransitie maken we optimaal gebruik van bestaande leidingen en verbindingen. Echter hiermee redden we het niet om te voorzien in de toekomstige energiebehoefte. Nieuwe energie infrastructuur is daarom benodigd. We zetten ons daarbij in voor: een goede omgevingskwaliteit, een adequate ruimtelijke inpassing, meervoudig ruimtegebruik en het optimaal benutten van mee koppelkansen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie een rol te spelen om grootschalige batterijopslag (t.b.v. netlancering) nabij netstations te realiseren.	ZW-1038-34
Indiener stelt dat ten aanzien van de technieken voor batterijopslag terecht wordt gewezen op de huidige doorontwikkeling van de technieken voor batterijopslag. Daarbij wordt volgens de indiener als onderdeel van de beoordelingsladder gesteld dat "door de ruimtelijke uitstraling van systeembatterijen" en de bedrijfsmatige aard hiervan, een bedrijventerrein de primaire locatie hiervoor dient te zijn. Indiener stelt dat door de voorgestelde beoordelingsladder vast te leggen en in de komende jaren strikt te hanteren, de energietransitie mogelijk onnodig vertraagd wordt.	ZW-0319-85
Indiener verzoekt de Provincie om, gelet op de huidige ontwikkeling van technieken voor batterijopslag en de mogelijke gevolgen op de ruimtelijke uitstraling, maatwerk toe te passen bij hantering van de beoordelingsladder.	ZW-0319-86

Standpunt GS

Om te komen tot een decentraal energiesysteem dat centraal wordt aangevuld is ook energieopslag nodig. Dit heeft een bedrijfsmatige aard, schaal en karakter, waardoor de primaire locatie een bedrijventerrein is. Daarentegen realiseren we ons dat het voor de stabilisatie van het net nodig kan zijn dat een batterij, waar de netbeheerders een bepalende sturing op hebben, in de nabijheid van een hoogspanningsstation wordt gesitueerd. Dit sluiten we niet uit, maar wel onder strikte voorwaarden ten faveure van onder meer het landschap en de omgevingskwaliteit. Dat het hierdoor een grotere ontwikkelopgave wordt accepteren we in dat kader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de focus ligt op verzwarende energie-infrastructuur. Gemeenten kijken juist bij nieuwe gebiedsontwikkelingen ook naar netbeheer, ontwerpen en bouwen. De indiener verwacht dat de provincie hierin meedenkt en werkt.	ZW-0313-82
Indiener pleit voor het actief omarmen en stimuleren van netbewust ontwerpen en bouwen, waarbij ontwikkelingen zo worden vormgegeven dat ze passen binnen de capaciteit van het bestaande net, bijvoorbeeld door fasering, opslag of slimme aansturing.	ZW-0196-109

Standpunt GS

Onze focus ligt op het energiesysteem in zijn geheel. Wel constateren we dat we binnen de kaders van de Omgevingswet qua procedurele efficiëntie doeltreffender kunnen zijn bij het verlenen van toestemming voor energie-infra die gemeentegrensoverschrijdend is. We delen de visie van de inspreker dat de ruimtelijke componenten van de energietransitie volwaardig in gebiedsontwikkelingen dienen te worden afgewogen en dat daartoe in een zo vroeg mogelijk stadium al het gesprek met de netbeheerders over opgestart moet worden om de hieruit komende uitgangspunten al in de eerste ontwerpen te betrekken. Via onze gesprekken attenderen we actoren binnen gebiedsontwikkeling op deze noodzaak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het onvermijdelijk is dat ook nieuwe energie-infrastructuur naast bestaande structuren wordt gerealiseerd, en dat deze projecten geen vertraging mogen oplopen door onduidelijke prioritering van belangen.	ZW-0560-16
Indiener stelt dat het principe om aan te sluiten bij bestaande energie-infrastructuren wordt onderschreven, maar dat daarnaast uitbreiding en verzwaring van de bestaande infrastructuur noodzakelijk is.	ZW-0560-15

Standpunt GS

Voorliggende omgevingsvisie geeft in samenhang met onze omgevingsverordening ons ruimtelijk kader weer. Ook nieuwe energie-infra ontwikkelingen dienen we hieraan te beoordelen. Het is noodzaak dat deze vroegtijdig al in het ontwikkelproces worden beschouwd, om daarmee inderdaad later in het proces discussie en daarmee vertraging te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de aanleg van het energiesysteem om ruimte vraagt en dat in de teksten te vaak alleen over het energienet wordt gesproken. Indiener verzoekt te spreken over het energiesysteem als geheel en geeft aan dat de urgentie in de inleiding ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-69	ZW-0186-79	ZW-0224-73	ZW-0237-59	ZW-0240-64	ZW-0241-59
ZW-0278-79	ZW-0313-74	ZW-0317-79	ZW-1236-64	ZW-1473-59	ZW-1479-111
ZW-1504-58					

Standpunt GS

We delen de constatering niet dat enkel over het energienet wordt gesproken en dat de urgentie ontbreekt. We ervaren juist deze urgentie omdat het gehele energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen. Dit maakt dat in het energiehoofdstuk ons ruimtelijk kader voor energiegebruik, -infrastructuur, -opslag en -opwek volwaardig wordt beschreven. Wel realiseren we ons dat de opwaardering van het elektriciteitsnet een no-regret maatregel is met een bovenlokaal karakter waardoor er direct sprake is van een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 9.2.2.3 een verwachte toename in de verplaatsingen van bedrijfsactiviteiten naar locaties waar wel voldoende energie aanwezig is, wordt benoemd. Indiener stelt dat doordat door de Provincie ingezet wordt op grote energieknooppunten, het risico bestaat dat deze beweging in de hand wordt gespeeld met grote gevolgen voor de levensvatbaarheid van bedrijventerreinen aan de randen van Parkstad en de bijbehorende werkgelegenheid. Indiener stelt dat het verplaatsen van bedrijfsactiviteiten vanwege netcongestie geen wenselijke situatie is.	ZW-0319-76
Indiener verzoekt de Provincie om actief bij te dragen aan het ondersteunen van bedrijven bij het beschikbaar maken van netcapaciteit om te verduurzamen en/of lokaal gevestigd te houden.	ZW-0319-78

Standpunt GS

We delen de opmerking dat verhuizing van economische activiteiten door het wel of niet beschikbaarheid zijn van energie ongewenst is. Wel is dit momenteel de praktijk. Hier zijn we ons bewust van. Dit vraagt een integrale blik die wij op provinciaal schaalniveau bezien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 9.2.2.3 en paragraaf 9.3.8 'Warmtenetten' van de ontwerp-POVI staat dat de Provincie het leidende	ZW-0160-79

principe van Enexis onderschrijft dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Indiener stelt dat een warmtenet staat doorgaans ten dienste van ruimteverwarming, tapwaterverwarming en andere lage temperatuurtoepassingen, terwijl waterstof bijvoorbeeld voor hoge temperatuurprocessen wordt ingezet. Indiener stelt dat het dus niet logisch is om in relatie tot industrie-/bedrijventerreinen te stellen dat slechts een van beide netwerken mogelijk zou moeten zijn naast het elektriciteitsnetwerk.	
Indiener geeft aan de achterliggende gedachte van een voorkeursvolgorde te begrijpen. Indiener stelt dat de voorgestelde volgorde en de daarbij behorende beschrijving echter praktisch niet toepasbaar zijn. Indiener geeft het volgende voorbeeld: Stel je hebt een goed geïsoleerde woning in een gebied met een lage bebouwingsdichtheid. Conform de volgorde zou dan een hybride oplossing moeten worden toegepast, daar waar een duurzame gasinfrastructuur mogelijk is. In dit geval is dit niet de meest logische keuze (zoals ook beschreven onder 3 all-electric oplossingen).	ZW-1445-28

Standpunt GS

We delen de visie dat het aantal energiedragers per gebied verschillend kan zijn indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We passen hierop de omgevingsvisie aan. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijk omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 9.3.8 een voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie wordt beschreven en dat daarbij wordt gesteld dat - gelet op het belang van warmtenetten - de Provincie haar rol als bevoegd gezag in de ruimtelijke ordening zal vervullen om deze intergemeentelijke warmtestructuur planologisch-juridisch doelmatig en doeltreffend te faciliteren met instemming van de betreffende gemeenten. Indiener wijst in deze context op het wetsvoorstel 'Wet collectieve warmte', met het uitgangspunt dat er publieke regie door gemeenten nodig is om de gewenste toename van collectieve warmtevoorzieningen in goede banen te leiden. Dit uitgangspunt wordt volgens de indiener onderstreept door de Raad van State in haar advies. Als onderdeel van haar warmteprogramma biedt de gemeente duidelijkheid over het tijdspad en de mogelijke alternatieve warmtetechnieken in de geselecteerde gebieden. Dit programma wordt vastgesteld door het college van B&W op basis van een zorgvuldige analyse van factoren zoals haalbaarheid, netcapaciteit, betaalbaarheid en draagvlak.	ZW-1199-45
Indiener verzoekt de Provincie om de voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie niet op te nemen in de ontwerp-Omgevingsvisie, dan wel	ZW-1199-49

in lijn te brengen met de geldende landelijke wet- en regelgeving, waaronder de wettelijke taken en bevoegdheden van gemeenten	
Indiener constateert dat in paragraaf 9.3.8 een voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie is opgenomen, welke overigens niet beperkt is tot warmtenetten. Indiener vraagt wat de status is van de beschreven voorkeursvolgorde in relatie tot de keuzes die gemeenten moeten maken met betrekking tot de warmtetransitie. Indiener heeft eerder al aangegeven dat gemeenten de regierol hebben in de warmtetransitie en deze ook moeten kunnen nemen.	ZW-1445-27
Indiener stelt dat, gelet op het belang van warmtenetten, in de ontwerp-omgevingsvisie wordt verwezen naar de provinciale rol als bevoegd gezag voor de intergemeentelijke benodigde warmte-infrastructuur. Indiener wijst erop dat de publieke regie op de warmtetransitie in de Wet collectieve warmte expliciet bij gemeenten is belegd. Keuzes leggen zij vast in hun warmteprogramma, welke dienen te voldoen aan landelijk vastgestelde procedurele en inhoudelijke vereisten. Gemeenten maken hierin een zorgvuldige afweging. De Startanalyse van PBL, inclusief de daarin gehanteerde nationale kosten én locatie-specifieke kosten, bijvoorbeeld voor het aanleggen van nieuwe of aanpassen van bestaande infrastructuren, spelen een belangrijke rol in deze keuze. Indiener stelt dat het onduidelijk is op welke wijze interventie door de Provincie bijdraagt aan betere keuzes.	ZW-0319-122
Indiener stelt dat, in de ontwerp-POVI wordt verwezen naar de provinciale rol als bevoegd gezag voor de intergemeentelijke warmte-infrastructuur. Indiener wijst er nadrukkelijk op dat de publieke regie op de warmtetransitie in het wetsvoorstel Wet collectieve warmte expliciet bij gemeenten is belegd. Gemeenten leggen hun keuzes vast in Warmteprogramma's, die moeten voldoen aan wettelijk vastgestelde inhoudelijke en procedurele eisen. Deze keuzes komen tot stand op basis van een zorgvuldige afweging van onder meer de Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), nationale en locatiespecifieke kosten, netcapaciteit, ruimtelijke inpassing en lokaal draagvlak. De uitwerking vindt vervolgens plaats in uitvoeringsplannen op buurt- of gebiedsniveau, in samenwerking met bewoners en andere betrokken partijen. Indiener stelt dat het tegen deze achtergrond onduidelijk is op welke juridische grondslag een provinciale interventie bij het ontbreken van gemeentelijke plannen zou kunnen worden gebaseerd, en hoe een dergelijke interventie bijdraagt aan beter gedragen en gebiedsspecifieke oplossingen.	ZW-1199-42
Indiener verzoekt om meer duidelijkheid te ontvangen over het begrip “energiedragers” en over de wijze waarop de provincie denkt te interveniëren wanneer gemeenten binnen twee jaar geen voortgang boeken.	ZW-0807-31

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze
Indiener stelt dat in paragraaf 9.3.8 een voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie wordt beschreven en dat daarbij wordt gesteld dat - gelet op het belang van warmtenetten - de Provincie haar rol als bevoegd gezag in de ruimtelijke ordening zal vervullen om deze intergemeentelijke warmtestructuur planologisch-juridisch doelmatig en doeltreffend te faciliteren met instemming van de betreffende gemeenten. Indiener wijst in deze context op op het wetsvoorstel 'Wet collectieve warmte', met het uitgangspunt dat er publieke regie door gemeenten nodig is om de gewenste toename van collectieve warmtevoorzieningen in goede banen te leiden. Dit uitgangspunt wordt volgens de indiener onderstreept door de Raad van State in haar advies. Als onderdeel van haar warmteprogramma biedt de gemeente duidelijkheid over het tijdspad en de mogelijke alternatieve warmtetechnieken in de geselecteerde gebieden. Dit programma wordt vastgesteld door het college van B&W. Indiener stelt dat de gebiedskeuzes en de factoren die hierin een rol spelen worden in dit warmteprogramma worden onderbouwd en in de praktijk er altijd sprake is van een brede afweging van factoren.

Indiener	
ZW-0160-81	ZW-0319-124

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening.
Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om de publieke regierol omtrent de keuzes over de benodigde gemeentelijke warmte-infrastructuur bij gemeenten te respecteren, conform de Wet collectieve warmte, en gemeenten te ondersteunen bij deze opgave.

Indiener					
ZW-0160-85	ZW-0319-123	ZW-0319-128	ZW-1199-43	ZW-1199-48	ZW-1445-31
ZW-1445-26					

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om de voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie niet op te nemen in de ontwerp-Omgevingsvisie.

Indiener
ZW-0160-86 ZW-0319-129 ZW-1445-32

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
"Indiener geeft aan dat in Alinea 9.2.2 de energie-intensieve initiatieven nabij energieknooppunten zoals Maasbracht worden benoemd. Indiener uit bezorgdheid over de vestiging van nieuwe bedrijfslocaties direct nabij deze knooppunten, aangezien een te dichte clustering de leefbaarheid negatief kan beïnvloeden. Indiener geeft aan dat de gemeente Maasgouw deze nieuwe bedrijfslocatie nabij Maasbracht onhaalbaar en onwenselijk acht."	ZW-0188-45
Indiener stelt dat de waterhuishouding in Limburg kan worden beïnvloed door energie-infrastructuur, en verzoekt dat dit effect expliciet in de ontwerp-POVI wordt meegenomen voor de omgeving van Brachterbeek.	ZW-0923-119
Indiener stelt dat in paragraaf 3.3 van de ontwerp-POVI onduidelijk is welke maatregelen de provincie gaat treffen wanneer de energie-infrastructuur rondom Brachterbeek wordt uitgebreid, en verzoekt om toelichting.	ZW-0923-48
Indiener verzoekt dat de bestaande energie-infrastructuur in en rond Brachterbeek minder impact krijgt op de leefomgeving, onder meer door	ZW-0923-30

verkabeling van hoogspanningslijnen en stimulering van groen rondom voorzieningen.	
Indiener verzoekt dat de in de ontwerp-POVI aangekondigde ruimtelijke kwaliteitsimpuls concreet wordt uitgewerkt voor Brachterbeek en dat duidelijk wordt toegelicht hoe deze hier vorm krijgt.	ZW-0923-60

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Maasbracht/ Brachterbeek een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten. Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden onder onze verantwoordelijkheid welke functies waar gewenst en ongewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Voor de thema's duurzame energie opwek en energieplanologie verzoekt indiener om het provinciaal belang niet op te nemen in de POVI omdat dit de gemeentelijke autonomie te veel inperkt.	ZW-0304-10

Standpunt GS

We hebben niet de intentie om de gemeentelijke autonomie binnen het thema Energie aan te tasten of te beperken. Dit strookt ook niet met het subsidariteitsbeginsel uit de Omgevingswet. Wel zien we dat het energiethema veel ruimtelijke aspecten kent met een bovenlokale impact en/of situering, waardoor het provinciaal belang wordt geraakt. Onze inzet is om onze taak vanuit het 'één overheid principe' onder onze verantwoordelijkheid in zo goed mogelijke afstemming met de gemeenten en overige overheden te verrichten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe de netcongestieproblematiek wordt opgelost bij de realisatie van windturbines en hoe de verdeling van opgewekte energie gerealiseerd wordt.	ZW-0192-15

Standpunt GS

Het is een terechte constatering dat het toevoegen van lokale opwek op korte termijn mogelijk niet direct hoeft bijdraagt aan het oplossen van netcongestie. Echter om op termijn te komen tot een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling is en blijft lokale opwek nodig. Bij ieder lokaal opwek initiatief vraagt dat van de initiatiefnemer, de overheden en de netbeheerders

aandacht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie om druk uit te oefenen op Enexis om extra capaciteit in te zetten om energiedeling over netvlakken heen mogelijk te maken om zo lokale energiehubs te faciliteren.	ZW-1038-27

Standpunt GS

De ruimtelijke inpassing van energiehubs zal veelal op gemeentelijk schaalniveau plaatsvinden. Gesprekken hierover vallen buiten de reikwijdte van voorliggende provinciale omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De zoekgebieden voor grootschalige zon PV sluiten niet aan bij gemeentelijk beleid. De gemeenteraad van Venray heeft besloten dat in het gebied van 500 meter rond de kernen geen zonnepark mag worden gerealiseerd, wat zou betekenen dat er geen zoekgebieden zijn. Dit sluit niet aan bij de RES NML doelstelling en bijdrage van Venray. Ze vragen hoe het ruimtelijk mogelijk is om in dit smalle gebied een zonnepark van minimaal 5 ha te ontwikkelen dat voldoet aan de voorwaarden van de voorkeursvolgorde zon.	ZW-0166-159

Standpunt GS

De zoekgebieden zon zijn juist in de nabijheid van kernen gelegen om de ruimtelijke mogelijkheid tot directe afname te faciliteren en daarmee een bijdrage te leveren aan de lokale energiebehoefte. Tevens valt directe afname binnen de uitzonderingen 'zon op land' zoals geformuleerd in de Omgevingsverordening.
Het betreft 'maar' zoekgebieden, het zal altijd een locatiespecifieke afweging zijn; ook gebaseerd op het gemeentelijk beleid of hier daadwerkelijk ruimtelijk kansen liggen.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4 met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener gaat ervan uit dat bij de reactivering van de geothermiebron in Californië de in de omgevingsverordening geldende regels ten behoeve van de bescherming van de openbare drinkwatervoorziening worden nageleefd en verzoekt om hierover een verwijzing op te nemen in de POVI.	ZW-1369-44

Standpunt GS

De reactivering van de geothermiebron in glastuinbouwgebied Californië kan enkel plaatsvinden als dit verantwoord gebeurt. Ook ten aanzien van de bescherming van drinkwater. Gelet op de juridische doorwerking van de provinciale Omgevingsverordening heeft een expliciete verwijzing in een niet juridisch bindend beleidsdocument geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat energiecentrales worden stopgezet als gevolg van het aannemen van de Klimaatwet, en dat dit niet kan worden opgevangen door wind en zon.	ZW-0059-10

Standpunt GS

We realiseren ons dat Limburg altijd elektriciteit van buiten de provincie nodig zal hebben. Dit maakt dat we de verzwaring van energie-infra als een no-regret activiteit beschouwen. Daar waar het ruimtelijk verantwoord kan, zetten we in op lokale opwek om deze afhankelijkheid te beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat energieplanologie moet bijdragen aan het vinden van ruimte op de juiste plekken voor noodzakelijke energie-infrastructuur en vraagt om een proactieve benadering.	ZW-0166-133

Standpunt GS

We delen de visie van inspreker dat de overheid een proactieve houding dient aan te nemen om de energietransitie verantwoord ruimtelijk in te bedden. Met voorliggende Omgevingsvisie Limburg geven we hiertoe ons ruimtelijk kader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet mogelijk is om te beoordelen waar wel of geen duurzame gasinfrastructuur mogelijk is, aangezien deze niet in kaart zijn gebracht. Hierop kan volgens de indiener dus niet worden geanticipeerd.	ZW-1445-29

Standpunt GS

Inzet is om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande buisleidingen. De ligging is hiervan bekend. Voor ontbrekende onderdelen zal nieuwe infrastructuur dienen te worden aangelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 9.3.2 terecht wordt gesteld dat het bevoegd gezag voor de benodigde toestemming voor 150 kV-stations in beginsel bij de betreffende gemeente ligt. Daaraan wordt volgens de indiener toegevoegd dat een rol van de Provincie toch wenselijk of noodzakelijk kan zijn wanneer het zoekgebied in meerdere gemeenten ligt of als het belang van het project meerdere gemeenten dient. Indiener stelt dat dat laatste bijna altijd het geval is bij nieuwe 150 kV-stations.	ZW-0319-79

Standpunt GS

Zoals aangeven in paragraaf 9.3.2 hebben we de bereidheid om bij nieuwe 150 kV-hoogspanningsstations een rol te pakken. Welke rol dit specifiek is kan per casus verschillen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de POVI aandacht voor het 150 kV-station Ysselsteyn/de Peel, het aansluiten op de waterstofleiding en lokale energie-initiatieven voor gemeenten.	ZW-0224-153

Standpunt GS

Deze constatering delen we niet. Er is een zoekgebied voor een 150 kV-station ten westen van Venray ingetekend, daarbij zetten we ons kansen te creëren voor regionale aftakkingen op het landelijk waterstofnet. De beleidsinsteek voor lokale opwek is er juist opgericht om binnen deze beleidskaders sturing te geven aan lokale energie-initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat haar leden (ondernemers in groen, grond en infra) een belangrijke rol spelen in circulariteit door hoogwaardig hergebruik van reststromen.	ZW-0276-9

Standpunt GS

We erkennen deze rol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat met betrekking tot de Delta Rhine Corridor wordt uitgesproken dat de Provincie haar euregionale positie wil benutten om aangesloten te worden op de nabijgelegen buisleidingstructuren buiten de landsgrenzen. Indiener stelt dat het onduidelijk is op welke wijze de Provincie zich actief zal inzetten om deze verbinding in de praktijk te bevorderen.	ZW-0319-81

Standpunt GS

De aanleg van buisleidingen binnen de buisleidingcorridors is veelal een Rijksbevoegdheid. Vanuit onze advies- en raadgevende rol attenderen we het Rijk er op om in te zetten op de internationale kansen, hier actief over te communiceren en partners in te zoeken. Onze ruimtelijke rol is daarin vooralsnog beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat ten aanzien van de opwek van hernieuwbare energie energie steeds meer decentraal wordt geproduceerd. Indiener stelt dat het daarmee van essentieel belang is om regionaal en lokaal vraag en aanbod van energie beter op elkaar af te stemmen en op te slaan en hierop te sturen. Op elk schaalniveau (lokaal, regionaal, provinciaal en nationaal) dient volgens de indiener vraag en aanbod naar energie zoveel mogelijk op elkaar te worden afgestemd, ook in regio Parkstad. Indiener stelt dat de uitgangspunten en keuzes in de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2025 hiermee op gespannen voet staan.	ZW-0319-75

Standpunt GS

Dit standpunt delen we niet. Voorliggend omgevingsvisie poogt juist om deze gewenste samenhang tussen lokaal gebruik en opwek ruimtelijk te faciliteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat zij blij is met het benoemen van de energie-infrastructuur als provinciaal belang.	ZW-0560-12

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Ten principale kent het energie-thema veel gemeente grensoverstijgende aspecten die een provinciale rol verantwoorden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de glastuinbouwsector te betrekken in de energie uitdagingen van de provincie.	ZW-0915-4

Standpunt GS

De glastuinbouwsector is binnen het thema energie als gebruiker, opwekker en opslagvoorziening een significante actor. Voorliggende Omgevingsvisie geeft de ruimtelijke kaders om deze rol minimaal te bestendigen en daar waar het verantwoord kan uit te breiden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor zorg te dragen voor een verzwaring van het energienetwerk, zodat particulieren meer zonnepanelen kunnen aansluiten/ gebruiken.	ZW-0464-3

Standpunt GS

We realiseren we ons dat de opwaardering van het electtriciteitsnet een no-regret maatregel is waarvoor we ons actief inzetten ook in het ruimtelijk spoor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de Clauscentrale en haar omgeving expliciet wordt erkend als energieclusterlocatie van nationaal belang in de POVI.	ZW-0060-2

Standpunt GS

In voorliggende provinciale Omgevingsvisie kunnen we geen enkele functie als nationaal belang betitelen, daar we ons niet op dat schaalniveau begeven. Binnen ons streven naar een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling heeft de Clauscentrale alsmede de Swentibol

centrale een grote provinciale waarde als onderdeel van deze centrale aanvulling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat in de uitwerking van de omgevingsverordening en concrete projectbesluiten rekening te houden met de energieinfrastructuur van het spoor, inclusief de bereikbaarheid ervan. Voor deze voorzieningen dient rekening te worden gehouden met een afstand van 5 meter gemeten vanaf de gevel met een hekwerk op de 5 meter-grens. Het functioneren van deze voorzieningen mag niet worden beïnvloed door ontwikkelingen in de omgeving. Dit geldt ook voor het overbouwen, onderbouwen of overdragen van deze voorzieningen.	ZW-1460-18

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Dit ontwerp uitgangspunt mag in de projecten in de invloedsfeer van spoorinfrastructuur bekend worden verondersteld. Er is geen noodzaak of aanleiding om dit ook in voorliggende omgevingsvisie op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om te zorgen voor een evenwichtige verdeling van energie, waarbij ook secundaire knooppunten worden meegenomen.	ZW-0319-77

Standpunt GS

In beginsel eindigt ons primaire provinciale belang bij het 150 kV-hoogspanningsstation, waarna het middenspanningsnet begint. Het middenspanningsnet zien we primair als het gemeentelijke schaalniveau.
Als bedoeld wordt met secundaire knooppunten de omgeving van de bestaande 150 kV-stations en een provinciale rol wordt gevraagd dan hebben we conform het gestelde in paragraaf 9.3.2 daartoe de bereidheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om verduidelijking op welke wijze de Provincie voornemens is om gebruik te maken van het ruimtelijk instrumentarium om een rol te vervullen bij het realiseren van nieuwe 150 kV-stations.	ZW-0319-82

Standpunt GS

Dat is niet op voorhand eensluidend te zeggen. Paragraaf 9.3.2 gaat hier reeds op in. Dit kan ons ruimtelijk instrumentarium zijn, maar ook als verbinder of ter ondersteuning aan een gemeente. Casusspecifiek dient hierin de keuze gemaakt te worden die het meest meerwaarde met zich meebrengt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het voorzorgsbeginsel te hanteren bij de inpassing van de Delta Rhine Corridor en het waterwingebied Groote Heide uit te sluiten van het mogelijk tracé.	ZW-1369-43

Standpunt GS

De aanleg van buisleidingen binnen de buisleidingcorridors is veelal een Rijksbevoegdheid. We staan we er voor in dat de provinciale belangen in deze Rijksprojectprocedures geborgd worden. De omgang van het Rijk met onze waterwingebieden wordt daarin zeker nauwlettend gevolgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de relatie tussen de regelgeving in de boringsvrije zone ten behoeve van de drinkwatervoorziening (§ 6.6.4) en de energietransitie ook terug te laten komen in Hoofdstuk 9 Energie.	ZW-1369-50

Standpunt GS

In de relevante paragrafen, bijvoorbeeld 9.5.1 aardwarmte wordt al rekening gehouden met de belangen van de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.3.4 de tekst expliciet te wijzigen in: 'Optimaal benutten én waar nodig uitbreiden of verzwaren (in elk geval qua elektriciteits-infrastructuur)'.	ZW-0560-30

Standpunt GS

Hoewel we de verzwaring van energie-infrastructuur als een no-regret maatregel zien, begint het bij het optimaal benutten van de bestaande energie-infrastruur om daarmee onnodig ruimtegebruik te voorkomen. Met die achtergrond dient het gesteld in paragraaf 3.3.4 gelezen te worden. Binnen

deze achtergrond heeft de verzochte toevoeging geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.2 toe te voegen dat energie-infrastructuur waar nodig ook Natura 2000- en NNL-gebieden moet kunnen doorkruisen.	ZW-0560-31

Standpunt GS

In de huidig tekst staat niet dat doorkruising van energie-infrastructuur niet is toegestaan. Ook de inpassing van energie-infrastructuur is aan een belangenafweging onderheving. Daarbij dienen we rekening te houden met de aanwezige natuurbelangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 7, paragraaf 7.5.1 de voorgestelde tekst toe te voegen: 'Bodem en ondergrond. Door zowel autonome groei en vernieuwing van kabel- en leidingnetwerken als door de maatschappelijk noodzakelijke uitbreiding en verzwaring van de Limburgse elektriciteits-infrastructuur, raakt de ondergrond steeds voller door kabels, leidingen en mogelijk CO_2-opslag. We werken aan ondergrondse planologie waarbij ruimtelijke ontwikkelingen boven- en ondergronds beter worden afgestemd.'	ZW-0560-40

Standpunt GS

We vinden de strekking van het voorstel een begrijpelijke toevoeging en gaan paragraaf 7.5.1 hierop aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 7.5.1 aanpassen naar de zin:

Het is zaak om nieuwe functies - van ruimte voor de energietransitie tot de Einstein Telescope - goed te combineren met bestaande functies van de ondergrond, zoals het beheer van grondwatervoorraden en archeologische waarden, zodat wij onze ondergrond duurzaam benutten.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 7, paragraaf 7.5.1 expliciet op te nemen dat uitbreiding en verzwaring van de Limburgse elektriciteitsinfrastructuur een maatschappelijke noodzaak is.	ZW-0560-39

Standpunt GS

Binnen de context van paragraaf 7.5.1 heeft een dergelijk voorgestelde passage geen waarde. Het provinciaal belang van energie-infrastructuur komt in hoofdstuk 9 volwaardig aanbod.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om met betrekking tot lokale energie hubs de tekst aan te passen naar “beperkte mogelijkheden” gezien de ervaringen met hubs.	ZW-1038-26

Standpunt GS

Energiehubs zijn een nieuw energie-organisatieconcept waartoe de Energiewet mogelijkheden voor biedt. Inderdaad is dit concept nog volop in ontwikkeling, gaan er dingen goed en wordt er van fouten geleerd. Om tot een decentraal energiesysteem te komen is onze inzet op energiehubs benodigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om, in overeenstemming met de hieraan door Tennet gegeven naam, voor het nieuwe 380/150kv hoogspanningsstation aan te geven dat het hier gaat om de locatie De Lexhy en hiervoor de naam ‘Hoogspanningsstation 380/150kv EINIGHAUSEN’ te gebruiken.	ZW-0302-55

Standpunt GS

Dit is inderdaad de nieuwe naam. De Omgevingsvisie wordt hierop aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.3.1 aanpassen naar Einighausen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of er datacenters in het gebied Platveld komen. Deze ontwikkeling zou in groot contrast staan met de wens voor een mooi open Peellandschap met ruimte voor natuurlijke ontwikkelingen.	ZW-0753-7

Standpunt GS

Datacenters voorzien we niet in gebieden die buiten bedrijfsterreinen zijn gelegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.4 Energieinfrastructuur en innovatie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een innovatie hub, waar ingenieurs en andere aan de slag kunnen om alternatieve methode te bedenken om energie op te slaan	ZW-0135-14
Indiener verzoekt om meer kennis te ontwikkelen op het gebied van kernfusie en onderzoek te gaan doen in samenwerking met Jüllich.	ZW-0135-15

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat een onderdeel over regionale waterstofnetten en samenhang met aftakkingen ontbreekt, inclusief de koppeling met lokale waterstofopwekking en -opslag als aanjager voor het regionale netwerk.

Indiener					
ZW-0166-160	ZW-0186-80	ZW-0196-104	ZW-0224-74	ZW-0237-60	ZW-0240-65
ZW-0241-60	ZW-0278-80	ZW-0313-75	ZW-0317-80	ZW-1236-65	ZW-1473-60
ZW-1479-112	ZW-1504-59	ZW-0242-73			

Standpunt GS

Deze opmerking herkennen we niet. Paragraaf 9.3.4 geeft inzicht in onze activiteiten voor de uitrol van het landelijke waterstofnetwerk in Limburg, alsmede de regionale aftakkingen. Paragraaf 9.5.7 gaat in op de voorkeursposities voor lokale opwek (nabij gebruikers) en paragraaf 9.4.2 gaat in op de (on)mogelijkheden voor waterstofopslag in onze provincie.
Gelet op het belang van waterstof voor het energiesysteem en daarin met name voor energie-intensieve sectoren, hebben we een proactieve en meedenkend houding in het faciliteren van waterstofinitiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in het kader van de benodigde versterking van de energie-infrastructuur om voor de hiervoor benodigde ‘aanlandingspunten’ en ‘omzetpunten’ in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen zodat ook ruimte overblijft voor de grote opgaves die	ZW-0302-14

spelen in het buitengebied waaronder de complementaire balans tussen 'rood en groen' ten behoeve van de leefbaarheid en landschap.

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderkent dat warmtenetten maatschappelijk kostenefficiënt kunnen zijn, maar merkt op dat in gemeenten zoals Nederweert de toepassing vaak niet realistisch is vanwege lage woningdichtheid, beperkte restwarmtebronnen en hoge aansluitkosten. Er wordt gepleit voor een bredere benadering waarin ook individuele en hybride oplossingen worden meegenomen.	ZW-0196-110

Standpunt GS

We delen de visie dat het aantal energiedragers per gebied verschillend kan zijn indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We passen hierop de omgevingsvisie aan. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijk omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze	Indiener
De povi biedt ruimte voor innovatieve technologieën zoals Small Modular Reactors. Indiener ziet binnen haar eigen grondgebied daarvoor geen ruimte gezien de beschermingszone die fysiek vrij dient te worden gemaakt, ook vanwege het kleinschalige, landschappelijke, waardevolle en sterk verweven karakter van de omgeving. Daarnaast wordt de lange doorlooptijd genoemd waarmee geen bijdrage wordt geleverd aan de korte en middellange	

termijnopgave om de inwoners te voorzien van een betrouwbaar, betaalbaar en lokaal energiesysteem. De Provincie wordt gevraagd in haar visie onderscheid te maken tussen innovatieve technieken die regionaal en lokaal toepasbaar zijn en grootschalige systemen met lange realisatietermijnen en ruimtelijke impact die haaks staan op kleinschalig gebiedsgericht beleid.	

Standpunt GS

In de energiemix sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. We delen de constatering dat binnen energieopwek op vele aspecten innovaties spelen en dat de implementatie daarvan inderdaad een verschillende tijdspanne kent. We volgen deze ontwikkelingen en via de beleidscyclus actualiseren we hier ons (ruimtelijk) beleid hierop. De eventuele realisatie van een SMR voorzien we inderdaad niet op korte termijn. Bij de inpassing spelen vele factoren een rol, waaronder ook de keuze voor welk type SMR. Bij iedere ontwikkeling, ook van een SMR, hebben we aandacht voor onze provinciale belangen waaronder die van het Limburgs landschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de transitie van het landelijk gebied aandacht vraagt, zoals bij grootschalige energieopwekking, stoppende agrariërs, klimaatadaptieve maatregelen, andere teelten (bijvoorbeeld biobased) en de circulaire economie.	ZW-1479-3

Standpunt GS

De in gang zijnde transitie van het landelijk gebied is een van de reden om tot deze geactualiseerde omgevingsvisie te komen. Hiermee bieden we op provinciale schaal een ruimtelijk beleidskader om met een integrale kijk en vanuit de Limburgse principes, deze transitie te sturen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het positief is dat Maasgouw wordt genoemd, maar vraagt waarom bedrijven in landelijke gebieden die waterstof willen gebruiken, worden uitgesloten.	ZW-0188-48

Standpunt GS

Deze sluiten we niet uit. Bijvoorbeeld voor de glastuinbouwsector zien we kansen voor waterstof. Wel is onze verwachting dat door de beperkte beschikbaarheid van waterstof in eerste instantie enkel het industriële-bedrijfsleven dit als brandstof q. grondstof gaat gebruiken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is ervan overtuigd dat er een betekenisvol grijs gebied bestaat grootschalige en kleinschalige energieopwekking en opslag. Indien toekomstige technische en ruimtelijke inzichten aantonen dat het mogelijk is: • Een rendabel verdienmodel te creëren voor agrarische ondernemers; • Landschappelijke en cultuurhistorische waarde te behouden of te versterken; • Oplossingen zorgvuldig landschappelijk in te passen; • Lokaal opgewekte energie ten goede te laten komen aan de gemeenschap Dan verdient een dergelijk model aandacht en medewerking. De Provincie wordt gevraagd in de Omgevingsvisie ruimte te bieden voor het ontwikkelen van beleidsregels die deze integrale afweging mogelijk maken. Geen starre 'nee-tenzij' maar ruimte voor innovatie, zorgvuldig ingepaste energieoplossingen die recht doen aan lokale waarden en de toekomst van de energievoorziening.	ZW-0271-140

Standpunt GS

We herkennen ons in de visie van de indiener. Gepoogd is om dit in paragraaf 9.1 ook aan te geven. We zien het juist als kans om binnen energieplanologie om energieoplossingen integraal binnen de opgaven van een gebied in te passen. In een zo vroegtijdig mogelijk stadium in beeld hebben van al deze opgaven is daarvoor een vereiste.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in, hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.5, voor een optimaal netwerk, zonder onnodige investeringen, opwek en afname van energie zoveel mogelijk dicht bij elkaar moeten worden gerealiseerd.	ZW-0560-24

Standpunt GS

We streven naar een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling. Kenmerk van een decentraal energiesysteem is dat lokale opwek en lokaal gebruik in elkaars nabijheid zijn gesitueerd. Voorliggende omgevingsvisie geeft hiervoor de ruimtelijke beleidsmogelijkheden om dit te faciliteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 de tekst aan te vullen om de urgentie en kansen van de opgave voor het energiesysteem en -infrastructuur expliciet te benadrukken.	ZW-0560-17

Standpunt GS

Het gestelde in paragraaf 2.4.2 beschrijft reeds de cruciale randvoorwaardelijkheid van het energiesysteem voor gewenste maatschappelijke ontwikkelingen. Een nader toevoeging hierop heeft geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.5 toe te voegen dat bij keuzes expliciet rekening gehouden moet worden met welke energie-intensieve industrie van toegevoegde waarde is en dat dit een rechtvaardiging kan zijn voor het realiseren van aansluitingen ten koste van andere ontwikkelingen.	ZW-0560-23

Standpunt GS

Paragraaf 2.4.5 heeft, weliswaar met een andere woordkeuze en redactie, dezelfde grotendeels dezelfde insteek als de opmerking van indiener. Of een initiatief toegevoegde waarde heeft is onderdeel van de brede afweging of er sprake is van zorgvuldig ruimtegebruik. Zie tevens hiervoor het gestelde in paragraaf 9.2.2.3

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 11.2.6.1 groene elektriciteit expliciet toe te voegen als onderdeel van de energietransitie, naast groen gas, gezien het belang van groene elektriciteit in agglomeratielandbouw en energieverwerking.	ZW-0388-4

Standpunt GS

We zetten in op duurzaam geproduceerde elektriciteit, waarbij we geen enkele vorm van opwek uitsluiten. 'Groene elektriciteit' hoort daar ook onder. Echter dit is vaak (een afgeleide) van de opwek mogelijkheden genoemd in paragraaf 9.5 een separate behandeling heeft derhalve geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om onderzoek naar kleine, flexibele waterkrachtcentrales langs de Maas, met aandacht voor ecologie.	ZW-0568-3

Standpunt GS

In de energiemix sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Ook waterkrachtcentrales niet. In paragraaf 9.5.2 worden deze toegevoegd.

Voorstel aan PS

Opnemen van de optie van een waterkrachtcentrale in paragraaf 9.5.2.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om uitsluiting van kernenergie in de energiemix, vanwege de risico's en kosten.	ZW-0568-1

Standpunt GS

In de energiemix sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Ook SMR's niet. Paragraaf 9.5.3 gaat nader in op de situeringsvoorwaarden van een SMR. Uitgangspunt is om de risico's te minimaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.5 Energietransitie en ruimtelijke keuzes

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij het opstellen van de nieuwe zoekgebieden voor windmolens niet alle relevante kaarten zijn geraadpleegd. Daardoor zijn er locaties opgenomen die niet haalbaar zijn om windmolens te plaatsen, zoals natuurgebieden of gebieden waar onvoldoende ruimte is. Indiener merkt op dat dergelijke ongeschikte locaties verwijderd moeten worden of dat er duidelijke opmerkingen aan toegevoegd moeten worden om rekening te houden met bestaande beperkingen. Daarnaast benadrukt indiener dat de gemeente graag betrokken wil worden bij het selecteren van zoekgebieden voor zonne- en windenergie. Tot slot geeft indiener aan dat lokale kennis van groot belang is om te beoordelen of een locatie geschikt is, en onderschrijft het belang van duidelijke en zorgvuldig gekozen zoekgebieden.	ZW-1479-181
Indiener stelt dat het plaatsen van windmolens in zoekgebied 20 het beleefbare landschap en de recreatieve waarde ernstig aan zal tasten vanwege de dominante, verstorende visuele impact	ZW-0035-8
Indiener stelt dat er in de gemeente fors ingeleverd op het gebied van landschappelijke openheid en omgevingskwaliteit door energie- en opwekprojecten en verzoekt Provincie Limburg om planologisch te borgen dat gemeentelijke instemming een voorwaarde is voor de realisatie van deze projecten.	ZW-0807-29

Indiener stelt dat er een zonering geldt vanwege nabijgelegen militaire vliegbases en dat deze zonering bepalend is voor het uitsluiten van windenergie vanwege de verstoring van radarinstallaties.	ZW-0515-5

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Daarbij is rekening gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten.
Daarbij zal worden getoetst aan de actuele wettelijke eisen en regels en wordt het gestelde in de gemeentelijke omgevingsvisie betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
In het voorliggende ontwerp wordt afgeweken van eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwekking van zonne- en windenergie. Indiener is van mening dat dit afbreuk doet aan de betrouwbaarheid van het provinciale beleid en de samenwerking binnen de RES-regio Zuidlimburg.	ZW-0314-172
Indiener geeft aan dat aandacht voor de energieopgave en versterking van het elektriciteitsnet nationaal en internationaal positief wordt gewaardeerd. Indiener blijft graag in gesprek met de provincie over de noodzakelijke ontwikkelingen in de energie-infrastructuur en de wijze waarop deze op een zorgvuldige en realistische manier in de ruimtelijke planning kan worden geïntegrereerd.	ZW-0909-1
Indiener stelt voor om de leeg huls voorwaarde te schrappen en alleen samen te werken met kundige en bewezen vaardige partijen voor energieprojecten.	ZW-1020-4
Indiener stelt voor om een burgerberaad te organiseren voor het maken van keuzes in de toekomstige elektriciteitsvoorziening.	ZW-1208-7

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een uitzondering in de omgevingsverordening voor het doorboren van de Venloschol ten behoeve van geothermie, onder bepaalde voorwaarden.	ZW-1398-3

Zienswijze
Indiener vraagt of voor de gehele zone van de Venloschol moet worden uitgesloten dat leidingen ondergronds kunnen worden aangelegd, en geeft aan dat ondergrondse aanleg bij woningbouwlocaties wenselijk kan zijn.

Indiener					
ZW-0166-162	ZW-0186-81	ZW-0224-75	ZW-0237-61	ZW-0242-74	ZW-1473-61
ZW-1479-113	ZW-1504-60	ZW-0278-81			

Standpunt GS

De boringsvrijezone van de Venloschol is van zeer groot belang voor onze strategische drinkwaterreserve. Onze Omgevingsverordening geeft regels hoe we met eventueel noodzakelijk doorboringen omgaan. Verzoeken, betreffende onder meer geothermie en van kabels en leidingen, toetsen we hieraan. Het belang van deze drinkwaterreserve is zo groot dat van een generieke toestemming voor welke functie dan ook geen sprake kan zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van energie-infrastructuur soms ten koste kan gaan van groene ruimte in steden en vraagt om beleidskaders om dit te managen.	ZW-0560-10

Standpunt GS

De omgang met groene ruimte in stedelijk gebied in relatie tot de ruimtevraag van de energietransitie vindt primair plaats op het gemeentelijk schaalniveau. Een integrale evenwichtige ruimtelijke afweging dient te bepalen welke functie op een locatie de meest wenselijke is. De energiebelangen dienen hierin meegenomen te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt nadrukkelijk om nieuwe betrokkenheid in het geval er bij een latere concretisering of vergunningsprocedures weer grensoverschrijdende effecten aan het licht komen.	ZW-1500-15

Standpunt GS

De Omgevingswet geeft de verplichtingen omtrent betrokkenheid van belanghebbenden in de diverse procedures, alsmede de inspanning van een intiatiefnemer tot het doen van een omgevingsdialoog. Via beide grondslagen kan indiener betrokken zijn bij ontwikkelingen en desgewenst hierop zijn visie geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windturbines op de kaarten staat volgens indiener haaks op de tekstuele onderbouwing in de POVI. Indiener verzoekt het kaartbeeld in lijn te brengen met de tekst.	ZW-1127-25

Standpunt GS

De opmerking herkennen we niet. Op basis van zienswijzen is de indeling van gebieden wel gewijzigd en is de tekst van de paragraaf hierop aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanpassing van de tekst in de omgevingsvisie, zodat duidelijk wordt dat de kennis over seismische risico's en de structuur van de ondergrond in glastuinbouwgebied Californië is vergroot, wat de ontwikkeling van geothermie in Limburg kan bevorderen i.p.v. vastlopen.	ZW-1398-2

Standpunt GS

Deze gewenste uitspraak is aan het ministerie van Klimaat en Groene Groei.
Zoals aangegeven in paragraaf 9.5.1 staan we positief tegenover de realisatie van veilige en duurzame winning van energie door aardwarmte in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat zij onderschrijven dat er meer ruimte moet komen voor (nieuwe) economie en dat de verplaatsing van bepaalde bedrijfsactiviteiten, samen met de vrijgekomen capaciteit op het	ZW-0242-79

elektriciteitsnet, andere bedrijven op het bedrijventerrein kan helpen en maatschappelijke kosten voor de verzwaring van het netwerk kan voorkomen. Venlo ziet dit als een interessante denkrichting en vraagt om een nadere uitwerking, waarbij zij benieuwd zijn naar de rol die de provincie hierin wil nemen.

Standpunt GS

Deze verzochte nadere uitwerking zien we graag in de gemeentelijke omgevingsvisie. Mocht vanuit één of meerdere gemeenten hierin een rol voorzien zijn voor de provincie Limburg dan staan we open voor dit gesprek. Via de beleidscyclus kunnen we dan ons (ruimtelijk) beleid hierop actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de POVI wordt aangegeven dat energie-intensieve bedrijvigheid bij voorkeur wordt gevestigd op locaties waar reeds veel energie en energie-infrastructuur aanwezig is, of waar deze met beperkte investeringen kan worden gerealiseerd. In dit kader wordt verwezen naar bedrijventerreinen nabij het energieknooppunt Graetheide. De indiener verzoekt om te verduidelijken welk bedrijventerrein wordt bedoeld in relatie tot dit energieknooppunt, en om het terrein nabij (gelet op de voorziene energie-ontwikkelingen) als bedrijventerrein aan te duiden indien dit de beoogde locatie betreft.	ZW-0198-37

Standpunt GS

Dit betreft zonder meer Chemelot. Wat betreft overige bedrijventerreinen dient op gemeentelijk niveau een analyse gemaakt te worden wat de (on)mogelijkheden zijn. Een gemeentelijke omgevingsvisie kan een instrument zijn om dit te benoemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De uitsluiting van bijna geheel Zuid-Limburg voor windenergie beperkt de mogelijkheid voor regionale opwekking. Wel wordt volgens indiener perspectief geboden bij het heroverwegen van het uitsluiten van bedrijventerreinen.	ZW-0314-173

Standpunt GS

Dit is een correcte constatering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een onafhankelijke milieueffectrapportage lokaal (MER) uit te voeren, inclusief gezondheidseffectscreening.	ZW-0267-10

Standpunt GS

Een initatiefnemer dient een MER op te stellen. Deze wordt beoordeeld door het bevoegd gezag, mede op basis van onafhankelijk openbaar advies door de commissie MER. De project -en/of plan Mer maakt onderdeel uit van het besluit en is in dat kader vatbaar voor zienswijzen en/of beroep. De wetgever heeft hiermee een adequate milieutoets in de procedures ingebed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de duurzaamheid van wind op land te heroverwegen ten opzichte van wind op zee.	ZW-0486-26
Indiener verzoekt om de kosten en systeemstabiliteit van wind en zon te herzien.	ZW-0486-18

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de inzet van zonnepanelen zowel op daken, maar ook op de grond bij Groeve Maurik mogelijk te houden. En dat laatste staat nu niet in de tekst.	ZW-1490-1

Standpunt GS

Groeve Mourik wordt een gebiedsontwikkeling, waarin een interale gebiedsvisie inzicht gaat geven in de mogelijkheden van het gebied. Onze inzet is erop gericht dat nieuwe bedrijfsfuncties zonnenpanelen hebben. Mocht binnen deze visie de wenselijkheid zijn voor zon-op-land dan verzet onze Omgevingsverordening zich daar in beginsel niet tegen, omdat het geen landbouwgrond betreft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er geen aandacht is voor de aanvullende ruimtevraag in de ondergrond. Naast de fysieke ruimtelijke impact die het nieuwe energiesysteem heeft, moet volgens de indiener met een nieuw energiesysteem ook rekening gehouden worden met andere voorwaarden. Trillingen van windmolens zijn een al bekend voorbeeld, maar ook veiligheidsvoorschriften bij voor energiedragers zoals waterstof zullen volgens de indiener bij toekomstige afwegingen meegenomen moeten worden. Indiener stelt voor de ruimtelijke uitwerkingen niet te beperken tot de bovengrond, en zeker niet alleen tot de fysieke ruimte, maar integraal te kijken naar de beperkingen die het nieuwe energiesysteem heeft.	ZW-0263-29

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte en meer bovengrondse (milieu) impact.
Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen en hun (milieu) impact dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie vestigt een provinciaal belang op de voor Zuid-Limburg benodigde versterking van de energie-infrastructuur en duurzame energieopwek. Indiener verzoekt om voor de hiervoor benodigde ‘aanlandingspunten’ en ‘omzetpunten’ in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen.	ZW-0304-9
Indiener suggereert om de ruimtevraag van energie concreet in te vullen en te laten landen op andere locaties als bedrijventerreinen.	ZW-1038-23
Indiener stelt dat de provincie stevige keuzes dient te maken in het ruimtelijk dichter bij elkaar brengen van energie-intensieve functies en energievoorzieningen, en dat het ombestemmen van gronden en het realiseren van lokale opwek daarin geen taboe mogen zijn.	ZW-0291-9
Indiener verzoekt om grootschalige duurzame opwek zoveel mogelijk te concentreren bij bestaande energie infrastructuur, zoals bij de Clauscentrale, en alternatieven zoals geothermie en waterstof actief mee te nemen als voorkeursrichting. Hierdoor wordt de impact op landschap en leefomgeving elders beperkt. Indiener verzoekt dus dat Provincie Limburg zicht actief inzet op deze concentratiestrategie en dit meeneemt als richtinggevend principe binnen het energiebeleid.	ZW-0807-30

indiener verzoekt de provincie om grootschalige duurzame opwek zoveel mogelijk te concentreren bij reeds bestaande energie infrastructuur, zoals bij de Clauscentrale en alternatieven zoals geothermie en waterstof actief mee te nemen als voorkeursrichting.	ZW-1422-16

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de energie-infrastructuur als provinciaal belang wordt erkend, maar dat er onduidelijkheid bestaat over hoe dit belang zich verhoudt tot andere belangen.	ZW-0560-1
Indiener stelt dat in de POVI onduidelijk is hoe het energienetwerkbelang zich verhoudt tot andere belangen, waardoor een integrale belangenafweging ontbreekt.	ZW-0560-13
Indiener verzoekt om behoud van zorgvuldigheid bij het omgaan met schaarse ruimte en voorraden, zowel boven- als ondergronds.	ZW-0909-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid in de belangenafweging voor het uitbreiden en verzwaren van de bestaande energie-infrastructuur.	ZW-0560-2

Standpunt GS

Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen.
De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Casus en gebiedsgericht kan dat tot ander uitkomsten leiden. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het schrappen van t Hanik als zoekgebied voor grootschalige energieopwekking.	ZW-1129-1

Standpunt GS

In de ontwerp omgevingsvisie is het gebied 't Hanik niet aangeduid als 'Zoekgebieden windturbines' , wel als 'ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten'. Naar aanleiding van zienswijzen is de gebiedsindeling voor windturbines in zijn algemeenheid gewijzigd en is het gebied 't Hanik aangeduid als 'beperkingsgebied'. Dit is een nieuwe gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Realisatie hierbinnen van windturbines is niet vanzelfsprekend en vaak ook niet mogelijk. Specifiek onderzoek en afweging zal de potentiële haalbaarheid verder in beeld brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De huidige zoekgebieden voor zon- en windenergie wijken af van de gezamenlijk vastgestelde zoekgebieden in de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 Zuid-Limburg. Indiener stelt voor om op basis van de RES-kaarten in gesprek te gaan en zo tot een door alle partijen gedragen ruimtelijke afbakening te komen.	ZW-1127-23
Indiener hecht groot belang aan de bescherming van het unieke landschappelijke en cultuurhistorische karakter van haar omgeving. Tegelijkertijd maakt indiener zich zorgen wanneer deze bescherming als absoluut uitgangspunt wordt gehanteerd, zonder voldoende oog voor de noodzakelijke energietransitie. Indiener ziet dat er vanwege dit uitgangspunt slechts één locatie als zoekgebied voor zon op land in haar gemeente op de kaart is opgenomen en vindt dat te weinig.	ZW-1127-21

Standpunt GS

In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden hebben we gebruik gemaakt van voorschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de ontwerpend onderzoeken. Initatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid , beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding in.
De tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt.

Voorstel aan PS

Het voorstel aan PS: tekst in paragraaf 9.5.5. aanpassen, met de alinea: Initiatieven in zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding in.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de balans tussen bescherming van het waardevolle landschappelijke en cultuurhistorische karakter van het grondgebied en een toekomstgerichte energievoorziening. Als deze	ZW-0271-139

bescherming als absoluut uitgangspunt wordt gehanteerd zonder oog voor de noodzakelijke energietransite kan dat tot gevolg hebben dat inwoners worden gecofronteerd met een te hoge energierekening of beperkte toegang tot duurzame energie.	
Indiener pleit voor een omgevingsvisie die niet alleen richting geeft aan de energietransitie, maar die ook ruimte laat voor lokaal eigenaarschap, maatwerk en bescherming van wat van unieke waarde is.	ZW-1127-29

Standpunt GS

Met voorliggende omgevingsvisie is gepoogd om ons provinciaal beleidskader weer te geven die er juist voor zorgt om de balans tussen functies, waaronder energiefuncties te bereiken. Binnen dit kader zijn er mogelijkheden voor lokaal gebiedsgericht maatwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het gebrek aan duidelijkheid leidt tot onzekerheid bij ruimtelijke afwegingen en vertraging veroorzaakt in de uitbreiding van de energienetstructuur.	ZW-0560-14

Standpunt GS

Met voorliggende omgevingsvisie is gepoogd om ons provinciaal beleidskader weer te geven die er juist voor zorgt om de balans tussen functies, waaronder energiefuncties te bereiken. Met dit kader geven we de gevraagde duidelijkheid, waarmee we ook de versnelling in de uitbreiding van de energiestructuur te weeg willen brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om, gelet op de huidige ontwikkeling van technieken voor batterijopslag en de mogelijke gevolgen op de ruimtelijke uitstraling, maatwerk toe te passen bij hantering van de beoordelingsladder. Door de voorgestelde beoordelingsladder vast te leggen en in de komende jaren strikt te hanteren, wordt de energietransitie mogelijk onnodig vertraagd.	ZW-1164-43

Standpunt GS

Om te komen tot een decentraal energiesysteem dat centraal wordt aangevuld is ook energie-opslag nodig. Dit heeft een bedrijfsmatige aard, schaal en karakter, waardoor de primaire locatie een bedrijventerrein is. Daarentegen realiseren we ons dat het voor de stabilisatie van het net nodig kan zijn, dat een batterij waar de netbeheerders een bepalende sturing op hebben in de nabijheid van een hoogspanningsstation wordt gesitueerd. Dit sluiten we niet uit, maar wel onder

strikte voorwaarden ten faveure van onder meer het landschap en de omgevingskwaliteit. Dat het hierdoor een grotere ontwikkelopgave wordt, accepteren we in dat kader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de landelijke richtlijn gericht is op het vermijden van nieuwe situaties waarin mensen langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden. Indiener benadrukt dat in gebieden met geconcentreerde hoogspanningsverbindingen, zoals Maasbracht, de provincie strikt de landelijke richtlijn moet volgen en geen nieuwe gevoelige functies onder hoogspanningsverbindingen en veiligheidszones moet toestaan.	ZW-0188-55

Standpunt GS

Omtrent de omgang met de magneetvelden rondom hoogspanningsverbindingen sluiten we aan bij het voorzorgbeleid voor magneetvelden bij elektriciteitsvoorzieningen .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om gemeenten niet alleen te consulteren, maar hen actief te betrekken bij concrete energie-initiatieven en bij het opstellen van voorwaarden voor ontwikkeling.	ZW-1127-24

Standpunt GS

Onder onze verantwoordelijkheid, is het al een goed gebruik om bij energie-initatieven waar wij bevoegd gezag voor zijn de desbetreffende gemeente volwaardig te betrekken. In de teksten wordt dit toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst van hoofdstuk 9 op diverse plaatsen aanpassen, waarin we het belang van samenwerking en afstemming met gemeenten benadrukken.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet kansen in het ‘grijze gebied’ tussen grootschalige en kleinschalige opwek. Bijvoorbeeld via multifunctioneel ruimtegebruik, zoals agro-PV, kleinschalige opslag, biovergisting of thermische netten. Indiener pleit voor beleidsruimte in de POVI om zulke innovatieve initiatieven onder voorwaarden mogelijk te maken,	ZW-1127-27

Standpunt GS

Ons inziens biedt voorliggende Omgevingsvisie niet de belemmeringen om middelgrote innovatieve initatieven onder voorwaarden mogelijk te maken. We bieden juist het ruimtelijk beleidskader op provinciale schaal om initiatieven op voorhand duidelijkheid te geven wat kan en niet kan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het beoordelingskader voor de situering van systeembatterijen lijkt te zijn ontworpen voor stand-alone batterijprojecten. Ze verzoeken ook aandacht te besteden aan de bredere toepassing van batterijen en vragen zich af in hoeverre dit een provinciaal belang is.	ZW-0242-80

Standpunt GS

Ons inziens geeft paragraaf 9.4.1 al deze duidelijkheid. Het provinciaal belang ligt bij systeembatterijen met een eigen netaansluiting en batterijen gecombineerd met opwekinstallaties, doorgaans zonder eigen netaansluiting. Batterijen gecombineerd met opweklocaties beschouwen we als ondergeschikt onderdeel van die opwekvoorziening en dienen daarom ook qua schaal daarmee in verhouding te staan. Qua ruimtelijke inpassing dienen deze batterijen te passen binnen de voorwaarden voor de betreffende opwekvoorziening in de omgevingsverordening .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waarschuwt ervoor dat de focus in de omgevingsvisie niet uitsluitend op de hoge kosten van netinfrastructuur mag komen te liggen. Volgens indiener zijn de maatschappelijke baten van investeringen in het elektriciteitsnet aanzienlijk en moeten deze ook worden meegewogen.	ZW-0291-4

Standpunt GS

Terechte opmerking . In paragraaf 9.1 wordt dit toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.1 aanpassen met de zin "In onze afwegingen hebben we ook oog voor de maatschappelijke en ecologische baten van netverzwaring en energie-infrastructuur".

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de laadinfrastructuur niet te beschouwen als een op zichzelf staand iets, maar onderdeel te maken van het energiesysteem om zo laadinfra met opwek, opslag en energiedeling te kunnen combineren.	ZW-1038-24

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie is juist een voorstander van dergelijke functiecombinaties. Wel kunnen hieraan voorwaarden zijn gebonden wat betreft de ruimtelijk, milieukundige of ecologische inpasbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Hoogwaardige energie-initiatieven (groen gas/geothermie) moeten mogelijk zijn, waarbij infrastructuur leidend is en beleidsruimte voor aardwarmte wordt geboden.	ZW-0877-56

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie voorziet reeds hierin.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanpassing van de tekst in de omgevingsvisie zodat deze proactief blijft ten aanzien van de veilige en duurzame winning van energie door aardwarmte, inclusief reactivering van het geothermie-doublet CAL-GT-04 en 05 in het glastuinbouwgebied Californië.	ZW-1398-4

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie voorziet reeds hierin. Paragraaf 9.5.1 stelt expliciet: 'In dat kader staan we, mits verantwoord, positief tegenover een reactivering van de geothermiebron in glastuinbouwgebied Californië.'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in artikel 9.2 (?) staat dat de provincie gemeenten verplicht de principes van Enexis over te nemen. Indiener wijst erop dat de provincie hier geen bevoegd gezag is.	ZW-1127-26

Standpunt GS

We delen de visie dat het aantal energiedragers per gebied verschillend kan zijn indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We passen hierop de omgevingsvisie aan. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijk omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is wat bedoeld wordt met de verplichting voor gemeenten om binnen 2 jaar plannen te hebben via de wijkgerichte aanpak voor de energievoorziening van woningen, en welke ruimtelijke instrumenten de provincie eventueel wil inzetten als hier niet aan wordt voldaan.	ZW-0241-136
Indiener verzoekt de publieke regierol van de gemeenten rond de warmtetransitie te respecteren, en gemeenten te ondersteunen, in plaats van hen te verplichten leidende principes van Enexis over te nemen.	ZW-0632-6

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening.
Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om stopzetting van intern salderen, aangezien dit niet meer is toegestaan volgens de uitspraak van de Raad van State.	ZW-1475-4

Standpunt GS

We handelen altijd binnen de kaders van de wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om in de POVI de volgende ambities nadrukkelijker op te nemen: het versnellen van energiebesparing, zeker in oudere woningen en monumenten, het ondersteunen van innovatieve technieken en decentrale opwek, het versterken van energiecoöperaties en lokaal eigendom en het stimuleren van regionale samenwerking over opwek, opslag, netinpassing en gebruik.	ZW-1127-28

Standpunt GS

We onderschrijven deze ambitie. Paragraaf 9.1 voorziet hier reeds in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om te investeren in het versterken van het elektriciteitsnetwerk en het opslaan van schone energie in grote batterijen.	ZW-0568-2

Standpunt GS

We realiseren we ons dat de opwaardering van het electtriciteitsnet een no-regret maatregel is waarvoor we ons actief inzetten ook in het ruimtelijk spoor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de plannen voor nieuwe 380 kV-verbindingen de omgevingskwaliteit en de gezondheid van inwoners niet in gevaar mogen komen. Zowel het provinciale als gemeentelijke bestuur moet duidelijke verantwoordelijkheid nemen.	ZW-0188-46

Standpunt GS

We staan voor de Limburgse principes waarbij het eerste principe luidt: Recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant. Gelet op het zelfbindend karakter van voorliggende Omgevingsvisie zijn we hieraan gebonden in ons handelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat grootverbruikers van energie betrokken worden bij het bepalen van de locaties van de energieknooppunten, zowel wat spoorcapaciteit voor goederenvervoer betreft, als de aansluiting op bestaande terminals en de bouw van nieuwe. Ook de mogelijke relatie met de elektrificatie van de Maaslijn moet hier nog beschreven worden.	ZW-1460-12

Standpunt GS

Wij staan voor het algemeen belang, daarbij betrekken we alle partijen, waaronder grootverbruikers. Via verschillende overlegtafels zijn we in gesprek met grootverbruikers. Binnen onze besluiten wegen we ook hun belangen af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat het belang van leefbaarheid en zorgvuldige integratie in de omgeving cruciaal blijft bij het plaatsen van convertors in de directe nabijheid van energiestations.	ZW-0188-49
Indiener geeft aan dat ondergrondse aanleg van nieuwe 150 kV-verbindingen de visuele en ruimtelijke impact beperkt, maar ook invloed heeft op omgevingskwaliteit en leefbaarheid. Indiener benadrukt dat de provincie de ambitie moet hebben om, waar technisch en economisch haalbaar, bestaande 150 kV-verbindingen bij energieknooppunten ondergronds te laten leggen om de totale impact verder te verkleinen.	ZW-0188-56

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Maasbracht/ Brachterbeek een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten.
Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden onder onze verantwoordelijkheid welke functies waar gewenst en ongewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.6 Integrale benadering

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in het hoofdstuk Energie geen is 360 graden blik en er te weinig aandacht is voor grensoverstijgende kansen. Indiener constateert dat de provincie zich richt op nationale netwerken en vergeet dat duurzame oplossingen in Zuid-Limburg vaak grensoverstijgend zijn. Indiener stelt dat er geen erkenning is voor grensoverstijgende samenwerking in de energievoorziening. Voor de indiener is dit bijv. van belang in kader van restwarmte. Indiener stelt voor het belang van Euregionale energie-uitwisseling te erkennen en dit mee te nemen in de energieplanologie. Dit onderschrijft volgens de indiener het integraal denken.	ZW-0263-23

Standpunt GS

Gelet op onze positie in de Euregio zijn we een voorstander van grensoverschrijdende energie-uitwisseling. Binnen de huidige wetgeving liggen met name kansen voor moleculen.

Voorstel aan PS

Toevoegen alinea aan paragraaf 9.1:

Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI onvoldoende recht doet aan het feit dat in groenblauwe landbouwzones vaak energie wordt opgewekt.	ZW-1420-3
Indiener verzoekt dat in de POVI wordt opgenomen dat groenblauwe landbouwzones ook geschikt zijn voor energieopwekking en dat projecten uit Bijlage XIII niet onder de reguliere vereisten vallen.	ZW-1420-4

Standpunt GS

Veel van de in paragaaf 9.5 genoemde vormen van lokale opwek kunnen in beginsel in de groenblauwe mantelzone gesitueerd worden. Wel vraagt dit aandacht voor het behoud en de bescherming van de aanwezige waarden binnen het specifieke gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om concrete invulling van de ondersteuning door de Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM), zodat duidelijk is hoe en waar deze ondersteunt.	ZW-0632-7
De indiener geeft aan dat de Klimaatwet in 2018 en 2019 werd aangenomen zonder inbreng van andersdenkende wetenschappers.	ZW-0059-5

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen betrekking op ruimtelijke relevante aspecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de POVI duurzaamheidsopgaven zoals energietransitie, circulaire transitie en klimaatadaptatie te veel los behandelt, terwijl een integrale benadering nodig is om doelconflicten te voorkomen en synergie te benutten.

Indiener

ZW-0224-105	ZW-0237-92	ZW-0240-97	ZW-0241-92	ZW-0242-10	ZW-0278-113
ZW-0317-112	ZW-1236-97	ZW-1473-92	ZW-1479-144	ZW-1504-91	

Standpunt GS

We delen deze constatering niet. Gepoogd is om in voorliggende Omgevingsvisie met name in de algemene hoofdstukken wel deze integrale benadering te benadrukken. Hiervoor hanteren we het duidingsconcept van de lagenbenadering en de Limburgse principes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie haar rol op te pakken maar acht het cruciaal dat ruimte blijft voor lokale uitwerking. Oplossingen moeten worden afgestemd op de unieke landschappelijke, cultuurhistorische en sociale kenmerken van de betreffende gemeente. Geen uniforme aanpak maar maatwerk en gebiedsgericht beleid binnen een robuust provinciaal kader.	ZW-0271-143
Indiener vraagt mogelijkheden voor ruimtelijke regie met oog voor lokale draagkracht. De energietransitie vraagt heldere keuzes en ook bestuurlijke sensitiviteit. De Provincie wordt gevraagd in de POVI ruimte te laten voor lokale afwegingskaders waarin gemeenten samen met haar gemeenschap kunnen bepalen wat ruimtelijk wenselijk en haalbaar is. Energiemaatregelen niet alleen beoordelen op de technische en kwantitatieve invalshoeken maar ook op de kwaliteit, betekenis en menselijke maat.	ZW-0271-141

Standpunt GS

We onderschrijven deze stellingname grotendeels. De Omgevingsvisie zal bijvoorbeeld qua zoekgebieden zon en wind en warmtenetten meer de nadruk leggen op de inpassing in het gemeentelijk ruimtelijk beleid. Gemeentegrensoverschrijdende energie-infrastructuur vraagt bijvoorbeeld juist wel een verdiepende provinciale rol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI ten onrechte alleen negatieve effecten van de energietransitie op biodiversiteit noemt.	ZW-1420-12
Indiener verzoekt dat ook de mogelijke positieve effecten van zonneparken op biodiversiteit worden opgenomen.	ZW-1420-13

Standpunt GS

Zeker op het bovenliggend niveau heeft de energietransitie als doel om de omgevingskwaliteit en daarmee de biodiversiteit te versterken. Projectspecifiek wordt ook altijd naar de kansen gekeken om de biodiversiteit te versterken. Paragraaf 9.1 wordt hierop verbeterd.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.1 aanpassen met de zin:

In onze afwegingen hebben we ook oog voor de maatschappelijke en ecologische baten van netverzwaring en energie-infrastructuur.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Brachterbeek ook geraakt wordt door plannen voor een converter, elektrolyser, zonneparken en windturbines, wat leidt tot nog grotere belasting van het leefmilieu van de gemeenschap.	ZW-0923-31
Indiener verzoekt dat indien een converter of elektrolyser noodzakelijk is, deze geplaatst worden bij grootverbruikers zoals Chemelot of tuinbouwkassen en niet in Brachterbeek, zodat nieuwe hoogspanningslijnen in het landschap worden voorkomen.	ZW-0923-32
Indiener verzoekt grootschalige energie-infrastructuur, zoals elektrolysers en converters, te plaatsen nabij windparken of grote industrieën en niet in reeds zwaarbelaste gebieden als Brachterbeek.	ZW-0923-17

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Maasbracht/ Brachterbeek een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten. Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden, onder onze verantwoordelijkheid, welke functies waar gewenst en ongewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Een integrale benadering van energievoorziening raakt tevens aan de uitrol van infrastructuur voor duurzame mobiliteit, zoals laadinfrastructuur en tankfaciliteiten voor waterstof en andere alternatieve brandstoffen. Indiener acht het wenselijk dat de provincie onderzoekt waar strategische knooppunten voor deze infrastructuur ontwikkeld kunnen worden.	ZW-0304-44

Standpunt GS

Zoals vermeld in paragraaf 9.2.1 voeren we hier in samenwerking met de Limburgse gemeenten, de provincie Noord-Brabant en het Rijk beleid op, waarbij de insteek is dat laadpalen worden geplaatst waar de druk het hoogst is. Eenzelfde benadering gaat gelden zodra waterstof breed

beschikbaar dient te zijn voor de transportsector. We volgen deze ontwikkeling, maar concreet eigen onderzoek is nog prematuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener acht het huidige provinciale standpunt ten aanzien van Small Modular Reactors (SMR's) onvoldoende concreet. Indiener verzoekt de provincie daarom om de ruimtelijke impact van SMR's, evenals de consequenties voor externe veiligheid, transport en opslag van grondstoffen en afvalstoffen expliciet te adresseren in verdere beleidsuitwerkingen. En daarbij ook te betrekken dat SMR's nog in een ontwikkelfase verkeren en dat het onrealistisch is dat deze op korte termijn een rol van betekenis zullen spelen bij het realiseren van de klimaatdoelstellingen.	ZW-0304-45

Standpunt GS

Dit is een terechte constatering. Ten tijde van de ter inzage legging van de ontwerp omgevingsvisie was er nog geen duidelijkheid over de rijksvisie op SMR's en de provinciale rol daarbinnen.
Dit maakte dat paragraaf 9.5.3 over kleine modulaire kernreactoren op dat moment nog niet concreet kon zijn. Op 17 oktober 2025 is de nationale strategie SMR verschenen. Deze vormt de basis voor een actualisatie van paragraaf 9.5.3.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.5.3 aanpassen door het noemen van de Nationale Strategie SMR en de handreiking die we als Limburgse concretisering gaan opstellen.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van energieplanologie en adviseert om het energietransportnetwerk integraal te beschouwen als onderdeel van het bredere energiesysteem, en niet alleen te ontwerpen vanuit de huidige netcongestieproblematiek.	ZW-0291-3

Standpunt GS

Wij erkennen het standpunt van de indiener.

De Omgevingsvisie vormt mede de ruimtelijke vertaling van de Energievisie 1.0. Grondslag voor de energievisie 1.0 is een systeemstudie van CE Delft waarin integraal het Limburgse energiesysteem is beschouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat de huidige focus op netuitbreiding te veel nadruk legt op transport en vraagt om integratie van energiegebruik tussen sectoren binnen een decentraal systeem.	ZW-0166-73

Standpunt GS

We delen de constatering niet dat enkel over het energienet wordt gesproken en dat de urgentie ontbreekt. We ervaren juist deze urgentie, omdat het gehele energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen. Dit maakt dat in het energiehoofdstuk volwaardig ons ruimtelijk kader voor energiegebruik, infrastructuur, opslag en opwek wordt beschreven. Wel realiseren we ons dat de opwaardering van het elektriciteitsnet een no-regret maatregel is met een bovenlokaal karakter waardoor er direct sprake is van een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er verduidelijking nodig is over groen gas, bevoegd gezag, samenhang met de eiwittransitie, en coöperatieve vormen.	ZW-0166-71

Standpunt GS

Tussen de ontwerp Omgevingsvisie en de vast te stellen Omgevingsvisie heeft een verdieping plaatsgevonden op het thema groen gas oftewel verwaarding van mest. Dit heeft er toegeleid dat paragraaf 11.2.6 is geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst paragraaf 11.2.6. Mestverwaarding is op diverse punten geactualiseerd.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onnodige druk op het landschap wordt voorkomen door structureel te investeren in energiebesparing en kleinschalige innovatie. De betrokkenheid en het vertrouwen van de inwoners wordt hiermee vergroot. De provincie Limburg kan zich onderscheiden met een visie waarin sociale rechtvaardigheid, innovatie en ruimtelijke kwaliteit hand in hand gaan.	ZW-0271-145

Standpunt GS

We delen de visie dat het verminderen van het energiegebruik en innovatie fors kan bijdragen aan de energietransitie, het draagvlak en het terugdringen van het benodigd ruimtebeslag. Gepoogd is om dit in paragraaf 9.1 te duiden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept de Provincie op een integrale benadering van het onderwerp energie in het omgevingsbeleid mogelijk te maken door het formuleren van heldere, toetsbare en flexibele kaders dat een werkbaar energiesysteem laat ontstaan dat recht doet aan de Limburgse diversiteit en de lokale kracht van gemeenten. Het gaat dan om onderwerpen zoals grootschalige energie, lokaal eigenaarschap, gebiedsgericht maatwerk, beschermen van unieke waarde, betrouwbaar, betaalbaar en bij voorkeur lokaal energiesysteem, innovatieve oplossingen vanuit het grijze gebied tussen grootschalige en kleinschalige systemen.	ZW-0271-146

Standpunt GS

We delen de visie van inspreker. Gepoogd is om in voorliggende omgevingsvisie daar uitvoering aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windenergie gekoppeld kan worden aan stikstofreductie, waterpeilherstel en landschapsherinrichting, waardoor maatschappelijke meerwaarde ontstaat.	ZW-1503-24

Standpunt GS

Deze benadering sluit aan bij het Limburgse principe van zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden. Concreet betekend dat onder meer de inzet op functiecombinaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de POVI duidelijk maakt welke afstanden gelden bij Natura 2000-begrenzingen, en dat projecten uit Bijlage XIII van de Omgevingsverordening Limburg hiervan worden uitgezonderd.	ZW-1420-14

Standpunt GS

De afstand tot natura 2000 gebieden tot energieprojecten is altijd casus- en locatiespecifiek en niet in een generieke maat te vervatten. Specifiek onderzoek dient hier uitsluitsel over te geven. De projecten in Bijlage XIII dienen hier ook rekening mee te houden. Opname in deze bijlage betreft enkel de vermelding dat het pijplijnprojecten zijn die in beginsel nog op landbouwgronden gesitueerd mogen worden, mits voldaan wordt aan alle overige regels omtrent zonneparken in de Omgevingsverordening

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat onder voorwaarden stedelijke ontwikkelingen en zonneparken in Natuurnetwerk Limburg en groenblauwe landbouwzone mogelijk worden gemaakt, mits dit een positieve bijdrage levert en de oppervlakte natuur niet afneemt.	ZW-1420-11

Standpunt GS

Qua zonneparken sluiten we aan bij de in december 2024 door Provinciale Staten vastgestelde Omgevingsverordening. Situering in Natuurnetwerk is hierin niet toegestaan. Dit combineren we met het aanduiden van zoekgebieden gericht op lokale opwek. Dit betreft 'maar' zoekgebieden, nader specifiek onderzoek, afstemming met de betreffende gemeenten en afweging zal altijd de concrete haalbaarheid bepalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat project Dorperpeel niet in de groenblauwe zone wordt geplaatst, indien de uitzonderingspositie niet wordt geborgd.	ZW-1420-5

Standpunt GS

Dit betreft een projectspecifieke afweging die in het desbetreffende project, alles overwegend, gemaakt dient te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de gezondheid van mens en dier een hogere prioriteit toe te kennen dan het nastreven van een (achterhaald) klimaatdoel.	ZW-0469-7

Standpunt GS

We attenderen inspreker op onze bovenliggende Limburgse principes in paragraaf 3.3. Het eerste Limburgse principe is dat we recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt de Provincie prioriteit te geven aan energiebesparing, systeeminnovatie en decentrale initiatieven. Dit kan door de onderstaande elementen expliciet en stevig te veranderen in de povi met daarin opgenomen de volgende ambities en richtlijnen: • Versterken van energiebesparing in de gebouwde omgeving door gemeenten, woningcorporaties en particuliere grondeigenaren te ondersteunen bij het versnellen van de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad (technische ondersteuning, financiële regelingen en stimuleringsregelingen beter toegankelijk, op maat gesneden met specifieke aandacht voor oudere woningen in het buitengebied en monumentaal erfgoed). • Stimuleren van innovatieve technieken en kleinschalige toepassingen die passen bij het karakter van de gemeente (agro-PV, micro-wkk, biovergisting op boerenerven, kleinschalige waterkracht, thermische opwek & opslag en wijkgebonden warmteoplossingen). Deze technologieën verdienen beleidsmatige ondersteuning, experimenteerruimte en kennisdeling via provinciale platforms. • Ondersteunen van energiecoöperaties en lokaal eigenaarschap door een provinciale regisserende en faciliterende rol (procesbegeleiding, startfinanciering, toegang tot netbeheerdersoverleg). Ook een actieve rol bij het oplossen van knelpunten op het elektriciteitsnet. • Regionale samenwerking in de keten van opwek, opslag en gebruik. De energietransitie overstijgt de schaal van gemeenten fysiek en raakt ook meerdere beleidsvelden; ruimtelijke ordening, netcapaciteit, landbouw, natuur en sociale samenhang. De Provincie heeft een unieke, coördineerde rol op systeemniveau en kan met een heldere sturing op provinciaal niveau knelpunten als netcongestie en infrastructurele beperkingen effectief aanpakken.	ZW-0271-142

Standpunt GS

De aangedragen voorstellen komen sympathiek over en zijn in lijn met ons streven naar een decentraal energiesysteem dat centraal aangevuld wordt. Wel kennen de voorstellen maar een beperkte ruimtelijke component, wat maakt de voorliggende omgevingsvise niet het geëigende beleidskader is om dit te verankeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om oplossingen te kiezen met hogere energie-intensiteit en lagere materiaalvoetafdruk.	ZW-0486-20

Standpunt GS

Antwoord GS: In de energiemix sluiten we geen opties uit. Mocht een dergelijke optie voor handen zijn en ruimtelijke verantwoord dan zijn we hierin meedenkend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat energieopwekking op primair landbouwgebied niet op voorhand moet worden uitgesloten en wijst op de mogelijkheden om hier groen gas op te wekken of boerenerfmolens toe te passen.	ZW-0291-8

Standpunt GS

Veel van de in paragaaf 9.5 genoemde vormen van lokale opwek kunnen in beginsel in het primair landbouwgebied gesitueerd worden. Wel vraagt dit aandacht voor de aanwezige waarden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert dat drinkwatervoorziening prioriteit moet krijgen bij netcongestie.	ZW-1369-4

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Voor de verdere verduurzaming van mobiliteit is een integrale benadering van energievoorziening essentieel. Indiener pleit ervoor dat expliciet de koppeling wordt maakt tussen de beoogde groei en verduurzaming van het Lucht(vracht)verkeer op MAA en het daarmee samenhangende wegtransport.	ZW-0304-43

Standpunt GS

In paragraaf 9.2.1 hebben we dit gepoogd door de verduurzaming van het transport en de transitie van MAA te benoemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.7 Kaartbeeld

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat energielandgoed Wells Meer foutief aangemerkt is als uitsluitingsgebied. Verder geeft de indiener aan dat het lijkt dat uitsluitingsgebieden zijn gekopieerd vanuit NP RES met alleen de kaartlaag 150m windturbine, wat alle turbines uitsluit ongeacht hoogte. Dit blokkeert kleinere windturbines van 100m. Ze vragen om volledige kaarten in de definitieve POVI'25.	ZW-0166-164

Standpunt GS

De kaarten zijn zelfstandig verwaardigd en kennen dus geen grondslag in het NP RES. Door de gewijzigde gebiedsindeling wind, krigjt Energielandgoed Wells Meer de aanduiding Beperkingengebied

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat de kaartbeelden uitsluitend de bestaande 150 kV-leidingen weergeven en verzoekt om voor de te realiseren verbindingen tussen Graetheide en Chemelot de tussentijdse situatie, de toekomstige situatie en het geplande 150 kV-station (Einighausen) op kaart op te nemen. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-2
De indiener constateert dat het nieuwe 380 kV-station op de Lexhy op de kaartbeelden ontbreekt en verzoekt dit correct op de kaart op te nemen. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-11

Standpunt GS

De voorgenomen locatie is gelegen in primair landbouwgebied. Zoals de tekst in paragraaf 3.4.4 aangeeft zijn de uitbreiding van stedelijke functies, na een nadere afweging, niet uitgesloten. Daarnaast kunnen andere ontwikkelingen op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd worden. Beide typeringen maken dat het hoogspanningsstation beleidsmatig niet wordt uitgesloten en dient het, gelijk aan andere ontwikkelingen, aan de bijbehorende voorwaarden te voldoen. Hoewel deze locatie formeel als voorkeursalternatief is aangeduid, kan pas op basis van de concrete onderzoeken, waaronder de project-MER, bepaald worden of het er ook daadwerkelijk kan komen. Dit wordt pas in loop van 2027 duidelijk. Paragraaf 9.3.1 geeft ook inzicht in deze voorgenomen ontwikkeling, waardoor ook in deze paragraaf een beleidsmatige grondslag in de Omgevingsvisie aanwezig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de kaart in overeenstemming te brengen met de tekst wat betreft het waterstofnetwerk naar Maastricht door deze aftakking op de kaart te zetten.	ZW-1038-30

Standpunt GS

Deze tracering is nog dermate onzeker dat het intekenen van de wijze van aftakking nog te prematuur is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat zonerings voor zoekgebieden grootschalige zon-pv ligt o.a. over het dorp Altweerterheide. Graag verwijderen. Kleuren in legenda t.a.v. zon zijn niet te onderscheiden, graag aanpassen.	ZW-0313-10

Standpunt GS

Dit is een terechte constatering. De kaarten in de Omgevingsvisie worden er op aangepast dat de aanduidingen zoekgebieden wind en zon, niet gelegen zijn over de aanduidingen bedrijventerreinen, landelijke kernen en stedelijk gebied.

Voorstel aan PS

Kaart windenergie aanpassen: aan de aanduidingen bedrijventerreinen, landelijke kernen en stedelijke gebied.

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat het nieuwe 380 kV-tracé tussen Maasbracht en Graetheide op de kaartbeelden onjuist is weergegeven en verzoekt dit correct op de kaart op te nemen. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-4

Standpunt GS

Het bestaande tracé is weergegeven op de kaart. Inzet van het lopende project is om van dit bestaande tracé en de bestaande masten gebruik te maken. Enkel voor de aanlandingen op de stations dient het tracé aangepast te worden. Hoe deze aanlanding gaat plaatsvinden is in november 2025 door het College ten principale vastgesteld. Nader onderzoek, waaronder magneetveldonderzoek, dient aan te tonen of deze aanlandingen ook concreet haalbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat het verouderde tracé van de Delta Rhine Corridor (DRC) is opgenomen op de kaartbeelden en verzoekt om de beide tracés die momenteel in optie zijn op te nemen op de kaart. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-5

Standpunt GS

Het voorgenomen tracé van de Delta Rhine Corridor volgt het reserveringsgebied buisleidingen van nationaal belang. In de Rijksprojectprocedure zal de aansluiting op Chemelot bepaald worden en op Rijksniveau ook juridisch worden verankerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is het oneens met het intekenen van zoekgebieden zon en wind op duits grondgebied	ZW-1512-1

Standpunt GS

In de vast te stellen Omgevingsvisie is dit aangepast en eindigen zoekgebieden op de provinciegrens.

Voorstel aan PS

Kaart windenergie aanpassen aan de provinciegrens

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de gemeente Bergen beschikt over de "Beleidsnotitie Energie uit zon en wind" en vraagt om doorvertaling in de provinciale kaarten, zodat deze gemeentelijk beleid haaks op elkaar staan en helderheid ontstaat over hoe de provincie omgaat met situaties waarin gemeentes tot andere keuzes zijn gekomen.	ZW-1473-161

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de kaarten niet aansluiten bij de nationale dataset NPRES en gemeentelijke kaders, waardoor ze foute aannames bevatten. Indiener verzoekt gemeenten te betrekken bij het vaststellen van zoekgebieden voor wind en zon.

Indiener					
ZW-0166-158	ZW-0186-83	ZW-0224-77	ZW-0237-63	ZW-0240-68	ZW-0241-63

ZW-0242-76	ZW-0313-78	ZW-0317-83	ZW-1236-68	ZW-1473-63	ZW-1479-115
ZW-1504-62	ZW-0278-83				

Standpunt GS

In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden hebben we gebruik gemaakt van voorschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de ontwerpend onderzoeken. Initatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid , beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkend houding in. De tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.5.5. aanpassen, met de alinea: Initiatieven in zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding in.

Zienswijze	Indiener
De indiener mist RWZI's in de opsomming voor kansen op restwarmte. Voor Maastricht zijn dat er drie.	ZW-1038-40

Standpunt GS

In paragraaf 9.5.6 wordt in de aliena over aquathermie de kansen voor RWZI's toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.5.6 aanpassen door in de alinea over aquathermie de kansen voor RWZI's toe te voegen.

Zienswijze	Indiener
De indiener is tegen de realisatie van zonneparken op landbouwgrond en verzoeken de aanduiding 'zoekgebied grootschalig zon-pv' van de percelen te verwijderen. Zie zienswijze voor locatie.	ZW-1314-4
De locatie die de indiener aanhaalt is aangewezen als zoekgebied Grootschalig zon-pv. Het is onacceptabel dat juist op de goede landbouwgronden, geschikt voor akkerbouw en gelegen binnen het primair landbouwgebied, er ook een zoekgebied grootschalig zon-pv wordt opgenomen. De indiener verzoekt het zoekgebied grootschalig zon-pv te verwijderen (zie aanduiding gebied in bijlage).	ZW-1345-5
De locatie die de indiener aanhaalt is aangewezen als zoekgebied Grootschalig zon-pv. Het is onacceptabel dat juist op de goede landbouwgronden, geschikt voor akkerbouw en gelegen binnen het primair landbouwgebied, er ook een zoekgebied grootschalig zon-pv wordt opgenomen. De indiener verzoekt het zoekgebied grootschalig zon-pv te	ZW-0557-4

verwijderen (zie aanduiding gebied in bijlage). Daarnaast is in het gebied zowel een zoekgebied grootschalig zon-pv als een zoekgebied drinkwaterwinning aangewezen. Waterwingebieden zijn wel uitsluitingsgebieden voor zonneparken. Het is onlogisch dat de combinatie met drinkwaterwinningsgebieden wel zou kunnen bestaan.

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging op basis van een beperkte aantal criteria op provinciaal schaalniveau over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zonnepanelen mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader locatiespecifiek onderzoek nodig. Op basis daarvan maken wij een afweging over de geschiktheid van een gebied voor zon-pv, rekening houdend met de regels (nee, tenzij op landbouwgrond) hiertoe opgenomen in de Omgevingsverordening. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken, waaronder het gestelde in de gemeentelijke omgevingsvisies.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het kaartmateriaal niet voldoet aan zorgvuldige en transparante planvormingseisen, en vraagt om actualisatie en afstemming met gemeenten en RES-regio's. Indiener wijst op onduidelijkheden in het kaartmateriaal, zoals afstandsnormen voor windturbines, overlapping met natuurgebieden, en factoren zoals militaire vliegroutes.	ZW-0196-107

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv en windturbines. Dit betekent niet automatisch dat deze installaties mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is een nader initaitief-, locatie- en gebiedspecifiek onderzoek en haalbaarheidsanalyse nodig. Op basis daarvan maken wij een afweging over de geschiktheid van een gebied rekening houdend met de regels hiertoe opgenomen in de Omgevingsverordening.
Daarbij zullen alle belangen worden betrokken, waaronder het gestelde in de gemeentelijke omgevingsvisies.

Voorstel aan PS

Het voorstel aan PS: tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod

komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de zoekgebieden voor windenergie overlappen met natuurgebieden. Dit moet nog eens goed bekeken worden. Is er rekening gehouden met de aanvliegroute van Kleine Brogel? De indiener verzoekt om de kleuren in de legenda t.a.v. windturbines aan te passen, omdat deze niet te onderscheiden zijn.	ZW-0313-79
Indiener geeft aan dat door de gemeente uitgesloten gebieden voor windenergie op de kaart ten onrechte als zoekgebied worden weergegeven, en dat de provincie hier actief windturbines wil realiseren, wat niet overeenkomt met het gemeentelijk beleid en gedane toezeggingen.	ZW-0241-138
Indiener geeft aan dat er drie kaartlagen voor windenergie zijn opgenomen: uitsluitingsgebieden, zoekgebieden en niet uitgesloten gebieden. Er is de indruk dat de uitsluitingsgebieden zijn gebaseerd op de kaartlaag voor 150m windturbines in het Nationaal Programma RES, wat alle turbines in die omgeving uitsluit, ongeacht de hoogte. Dit blokkeert ook kleinere windturbines van 100m. Er wordt gevraagd om deze nuance terug te laten komen in lijn met de RES Noord- en Midden-Limburg.	ZW-0242-75
Indiener geeft aan dat er vreemde keuzes zijn gemaakt in de kaartlaag met zoekgebieden voor grootschalige zon-opwek. Zo ligt een van de gebieden op het dorp Siebengewald en op Camping Klein Canada, en is aan de rand van Well een woningbouwproject gepland. Indiener verzoekt deze kaartlaag aan te passen.	ZW-1473-182
Indiener geeft aan dat vanuit de provincie eerder is aangegeven dat de voorkeurslocaties zoals opgenomen in gemeentelijke omgevingsvisies leidend zijn, en dat voor Mook en Middelaar géén locaties zijn aangewezen voor grootschalige opwek.	ZW-0317-206
Indiener stelt dat de Clauscentrale zowel in het zoekgebied voor windenergie als in 'ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten' voor windenergie is opgenomen. Indiener verzoek om het kaartje aan te passen en is van mening dat er geen windmolen geplaatst zou moeten worden bij de Clauscentrale.	ZW-0249-1
Indiener stelt dat de verhouding tussen zoekgebieden/uitsluitgebieden in POVI en gemeentelijke visies onduidelijk is en verduidelijking nodig is.	ZW-1503-23
Indiener verzoekt uitsluitingskaarten te corrigeren, niet generiek te gebruiken en ruimte te laten voor maatwerkonderzoek per locatie.	ZW-1503-17

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de provincie drie kaarten onderscheidt (uitsluitingsgebieden, zoekgebieden, niet uitgesloten gebieden), maar dat deze kaarten zijn afgeleid van NPRES-data

en alleen de laag ‘150m windturbine’ bevatten, waardoor ook kleinere windturbines onterecht worden uitgesloten. Indiener verzoekt de volledige kaarten te tonen.

Indiener					
ZW-0186-82	ZW-0196-106	ZW-0224-76	ZW-0237-62	ZW-0240-67	ZW-0313-77
ZW-0317-82	ZW-1236-67	ZW-1473-62	ZW-1479-114	ZW-0278-82	

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we op provinciaal schaalniveau en op basis van een beperkte aantal criteria een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv en windturbines. Dit betekent niet automatisch dat deze installaties mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is een nader initaitief-, locatie- en gebiedspecifiek onderzoek en haalbaarheidsanalyse nodig. Op basis daarvan maken wij een afweging over de geschiktheid van een gebied, rekening houdend met de regels hiertoe opgenomen in de Omgevingsverordening. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken, waaronder het gestelde in de gemeentelijke omgevingsvisies. Indien een windturbine kleiner is dan kan het zijn dat de beperkingen ook kleiner zijn. Dit volgt uit bovenvermeld onderzoek. Door de aangepaste gebiedsindeling wat betreft windopwek biedt dat meer mogelijkheden.

Voorstel aan PS

Het voorstel aan PS: tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de kaart met provinciale/wettelijke uitsluitingen onnauwkeurig is, omissies bevat en daardoor misleidend kan zijn.	ZW-1503-16

Standpunt GS

Naar aanleiding van zienswijzen zijn de kaartlagen voor zon en wind aangepast.

Voorstel aan PS

Kaartlagen windenergie en zonne-energie aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energieopwekking vooral te concentreren op bedrijventerreinen of langs infrastructuur.	ZW-0469-20

Standpunt GS

Paragraaf 9.5.4 biedt aanknopingspunten hoe we ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit trachten te bereiken. Daarbij worden bedrijfsterreinen als potentiële vestigingslocatie voor windturbines benoemd. Via onder meer het OER-traject kijken we naar de mogelijkheden voor zon-pv langs Rijkswegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om kaarten te verbeteren met voldoende afstemming met gemeenten en netbeheerders. Het gaat in ieder geval om de volgende punten: andere kleur voor zon en windenergie dan uitsluitingsgebieden en zoekgebieden (nu zelfde kleur) / voor restwarmte niet alleen huidige warmtenetten weergeven, maar ook potentiële locaties restwarmte (Sappi, Koninklijke Mosa BV, 3 RWZI) / locaties 2 warmtenetten Maastricht kloppen niet / tweede zoekgebied HS/MS station Maastricht west intekenen	ZW-1038-18

Standpunt GS

Qua zoekgebied voor HS/MS stations sluiten we aan bij het kaartbeeld uit de pMIEK. Nergens hebben we potentiële restwarme locaties aangeduid. Zoals gesteld in paragraaf 9.5.6 ligt hiervoor de verantwoordelijkheid vaak op het gemeentelijk schaalniveau. Qua kaartbeelden van de warmtenetten constateren we dat er inderdaad verschillen zijn. Om tot een Limburg uniforme benadering te komen, hebben we ons gebaseeerd op het kaartbeeld van warmtenetten beschikbaar binnen de Atlas voor de Leefomgeving. Naar aanleiding van de zienswijze is dit kaartbeeld gecontroleerd en is geconstateerd dat deze kaartbeelden overeenkomen. Advies aan indiener is om contact op te nemen met RVO om tot een correctie van dit kaartbeeld te komen. Voor nu passen we het kaartbeeld niet aan.

Voorstel aan PS

Geen aanpassing van de kaartaanduiding warmtenet.

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat de buisleidingtracés niet correct zijn weergegeven op kaart en verzoekt deze aan te passen. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-12

Standpunt GS

Transport via buisleidingen is van significant belang voor onder meer de energietranistie. Om maatschappelijke kosten en ruimte te besparen wordt ingezet op het zoveel mogelijk hergebruiken van bestaande leidingen. Dit maakt dat bestaande leidingen ook zijn opgenomen. Deze zijn inderdaad breder dan de breedte van de buis opgenomen op de kaartbeelden., dit om de

attentiewaarde te verhogen ook door de (externe) veiligheidsaspecten die gepaard gaan met het vervoer van veelal gevaarlijk stoffen.

Nieuwe buisleidingen worden voorzien in het reserveringsgebied buisleidingen van nationaal belang. In diverse komende (Rijksproject)procedure zal de specfieke ligging en aansluitingen worden bepaald. Het ministerie van KGG heeft de inzet om daarna deze resveringsgebieden hierop te herzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het juridisch onhoudbaar dat zoekgebieden voor energieopwekking gekoppeld zijn aan glastuinbouwgebieden.	ZW-0809-5

Standpunt GS

We streven naar een decentraal energiesysteem dat centraal wordt aangevuld. Kenmerk van een decentraal energieysteem is dat lokale opwek en lokale vraag in elkaars nabijheid gesitueerd zijn . Dit maakt dat zoekgebied voor wind- en zon hiermee goed gecombineerd kunnen worden. Ook zien we kansen voor glastuinbouwgebied voor onder meer geothermie, waterstof en restwarmte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de aanduiding van de 150kV-zone en vraagt om uitsluiting van het perceel vanwege mogelijke ruimtelijke of bouwtechnische beperkingen.	ZW-1067-2

Standpunt GS

Deze zones hangen mede samen met de zakelijk recht afspraken tussen de netbeheerder van de hoogspanningsverbinding en de eigenaar en zijn derhalve niet nieuw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.8 Kernenergie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om betrokken te worden bij de SMR technologie beslissingen in de provincie Limburg.	ZW-1208-1

Standpunt GS

Eenieder kan betrokken zijn bij onze beleidsvoorbereidingen. Via onze mediakanalen geven we hier nadere informatie over.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 9.5.3 van de ontwerp POVI wordt gewezen op de potentiële rol van kleine modulaire reactoren (SMR's) als aanvulling op hernieuwbare energiebronnen. Indiener wil haar zorgen uitspreken over de wijze waarop deze technologie in de ontwerpvisie is gepositioneerd.	ZW-1445-33
Indiener verzoekt om de energievisie te herzien en de focus te leggen op nieuwe CO2 vrije vraag-gestuurde en weersonafhankelijke energiebronnen in de vorm van SMR's om Limburg leefbaar te houden ter voorkoming van het ontwikkelen van industrielandschap om in te wonen.	ZW-0256-15

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, restwarmte, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om transparant te zijn over de vraag of een SMR de beste oplossing is voor een snel wisselende elektriciteitsvraag, omdat andere vormen sneller op- of afgeschaald kunnen worden.	ZW-1208-4
Indiener plaatst vraagtekens bij de mate van flexibiliteit van SMR's en de vraag of deze voldoende dynamisch inzetbaar zijn binnen een toekomstig energiesysteem dat vraagt om snelle op- en afschaling	ZW-1445-35

Standpunt GS

Het kenmerk van een SMR is de stabiliteit van elektriciteitsopwekking. Binnen het energiesysteem zal een SMR strategische gepositioneerd dienen te worden, waardoor optimaal van dit kenmerk gebruik gemaakt kan worden, dit binnen de context van de brede energiemix.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwacht in deze POVI een visie op de plekken waarin wij in Limburg SMR's een fysieke plek gaan geven.	ZW-1127-22
Indiener verzoekt kleine kernreactoren (SMR’s) versneld en prominenter op te nemen in de visie.	ZW-0486-22

Standpunt GS

We constateren dat de kennis en ervaringen over de ruimtelijke inpassing van SMR's nog sterk in ontwikkeling zijn. Dit maakt dat we de ontwikkeling van SMR en de ruimtelijke inpassing goed blijven volgen en ons beleid op voortschrijdende kennis en ervaringen blijven herijken. Het is voorstelbaar dat in toekomstige wijzingen van de omgevingsvisie deze plekken in woord en/of kaart worden aangeduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat hoewel SMR's worden gepresenteerd als een regelbare aanvulling op decentrale opwek van hernieuwbare energie, de indiener diverse onduidelijkheden en risico's constateert. De technologie bevindt zich volgens de indiener nog in de ontwikkelingsfase, er zijn vooralsnog geen operationele toepassingen binnen Nederland, en de verwachte ontwikkeltijd is te lang om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen op korte termijn. Indiener stelt dat er tevens aanzienlijke zorgen bestaan met betrekking tot fysieke veiligheid, de opslag van radioactief afval en de relatief hoge kosten ten opzichte van wind- en zonne-energie.	ZW-1445-34
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.3 wordt gewezen op de potentie van kleine modulaire reactoren als aanvulling op hernieuwbare energiebronnen. Indiener vraagt aandacht voor de grote onzekerheden omtrent de haalbaarheid en risico's, gelet op het feit dat de technologie nog in ontwikkeling is, er nog geen operationele voorbeelden in Nederland zijn. Daarbij dient volgens de indiener te worden opgemerkt dat de ontwikkeltijd te lang is om op korte termijn bij te dragen aan de klimaatdoelen en de hoge kostenramingen ten opzichte van wind- en zonne-energie. Indiener vraagt zich af of SMR's voldoende bijdragen aan een toekomstig energiesysteem in onze regio.	ZW-0319-88
Indiener uit zorgen over de rol van Small Modular Reactors. Deze technologie is nog onvoldoende ontwikkeld en kunnen, vanwege de lange ontwikkeltijd, nauwelijks een rol spelen bij het behalen van klimaatdoelen. Er bestaan bovendien zorgen over fysieke veiligheid, afvalopslag en de hoge kosten ten opzichte van wind- en zonne-energie. Indiener verzoekt de Provincie deze aspecten expliciet te adresseren in de verdere	ZW-0314-174

beleidsuitwerking en de maatschappelijke meerwaarde concreet te onderbouwen voordat de technologie beleidsmatig wordt gefaciliteerd.	
Indiener verzoekt de Provincie om de grote onzekerheden omtrent de haalbaarheid en risico's expliciet te adresseren in de verdere uitwerking van het beleid en om de maatschappelijke meerwaarde van SMR's concreet te onderbouwen alvorens deze technologie beleidsmatig te faciliteren.	ZW-0319-89
Indiener verzoekt de Provincie om de hierboven genoemde aandachtspunten expliciet mee te nemen in de verdere uitwerking van het beleid. Voordat wordt overgegaan tot beleidsmatige ondersteuning van deze technologie, acht de indiener het van essentieel belang dat de maatschappelijke meerwaarde van kleine modulaire reactoren op heldere en onderbouwde wijze wordt aangetoond.	ZW-1445-36
Indiener verzoekt om de kosten, de impact voor de omgeving en de afvalproblematiek van SMR's zichtbaar te maken.	ZW-1208-2

Standpunt GS

We volgen grotendeels de opmerking van indiener. We staan hier reëel in. Dit maakt dat we de ontwikkeling van SMR en de ruimtelijke inpassing goed blijven volgen en ons beleid op voortschrijdende kennis en ervaringen blijven herijken. Tussen de ontwerpversie en de vast te stellen versie heeft het Rijk de Strategie voor kleine modulaire kernreactoren in Nederland uitgebracht. Door het opstellen van een handreiking willen we dit voor Limburg gaan concretiseren. Paragraaf 9.5.3 is hierop aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.5.3 aanpassen, door de zinnen:
De Rijksstrategie voor kleine modulaire kernreactoren in Nederland is het vertrekpunt van ons handelen.

En de zin:

Aan de hand van deze Rijksstrategie komen we tot eigen (aanvullende) voorwaarden en kansen, via een handreiking, die we al dan niet willen verbinden aan de ontwikkeling van concrete SMR-initiatieven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat kernenergie volgens velen niet de oplossing is voor het energievraagstuk.	ZW-1208-6

Standpunt GS

Kernenergie is niet de oplossing, maar kan mogelijk wel een deel van de oplossing zijn binnen de brede energiemix. We blijven daarom de ontwikkelingen rondom kernenergie volgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er geen hoeveelheid radioactief afval toegevoegd mag worden aan de klimaatcrisis die zich nu al aandient en die we meegeven aan toekomstige generaties.	ZW-1208-8

Standpunt GS

Iedere energieopwek-modaliteit heeft zijn voor- en nadelen. We erkennen dat radioactief afval een nadeel is aan het gebruik van kernenergie. Binnen onze afwegingen zijn we hier bewust van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er voorbij wordt gegaan aan de ruimtelijke impact van een SMR. Gezien nu nog niet duidelijk is op welke schaal er beperkingen zullen zijn voor de omgeving, zal dit volgens de indiener meegenomen moeten worden. Indiener stelt voor de laatste alinea aan te vullen met ruimtegebruik of ruimtelijke impact.	ZW-0263-35

Standpunt GS

We volgen grotendeels de opmerking van indiener. Dit maakt dat we de ontwikkeling van SMR en de ruimtelijke inpassing goed blijven volgen. We hebben de term fysieke voorwaarden gebruikt, omdat deze ook bijvoorbeeld de milieukundige voorwaarden dekt. Ruimtelijke voorwaarden behoren hier ook toe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het met de tekst ""Kleine modulaire reactoren (tot circa 300 MW), ook wel ‘small modular reactors (SMR's)’ genoemd, hebben wél potentie als aanvulling op hernieuwbare energiebronnen."" niet duidelijk of deze SMR’s ook potentie hebben als aanvulling in de Limburgse energiemix. Indiener stelt voor uit te spreken of het om SMR’s in Limburg gaat, of dat de stroom van SMR’s “ergens anders” naar Limburg gehaald wordt.	ZW-0263-34

Standpunt GS

Voorliggende omgevingsvisie doet uitspraken in paragraaf 9.5.3 over de inpassing van SMR's in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat kleine kernreactoren (SMR’s) onvoldoende als alternatief zijn meegenomen.	ZW-0486-21

Standpunt GS

Deze opmerking delen we niet. Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. Kernenergie zien we als een volwaardig energieopwek-modaliteit binnen de brede energiemix.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de volgende data bekend te maken: Wat kost een SMR kWh t.o.v. de andere elektriciteit leveringsmogelijkheden? Hoeveel radioactief afval per kWh bij een SMR t.o.v. een grote centrale? Hoeveel kWh per vierkante meter bij SMR centrale t.o.v. een grote kerncentrale? Hoeveel radioactief afval per kWh bij de SMR t.o.v. grote centrale?	ZW-1208-3

Standpunt GS

Los van de gestelde vragen constateren we dat de kennis en ervaringen over de ruimtelijke inpassing van SMR's nog sterk in ontwikkeling zijn. Dit maakt dat we de ontwikkeling van SMR en de ruimtelijke inpassing goed blijven volgen en ons beleid op voortschrijdende kennis en ervaringen blijven herijken. Het is voorstelbaar dat in toekomstige wijzingen van de omgevingsivisie deze plekken in woord en/of kaart worden aangeduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om kernenergie sterker op te nemen in de Provinciale Omgevingsvisie omdat deze wat betreft stabiliteit van stroomvoorziening voordelig is.	ZW-0125-5

Standpunt GS

Binnen de huidige context, onzekerheden, maar ook kansen is de huidige paragraaf opgesteld. De ontwikkeling van SMR blijven we goed volgende en we gaan ons beleid op voortschrijdende kennis en ervaringen herijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.9 Windenergie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een minimale afstand van vier keer de tiphoogte met een ondergrens van 1.000 meter.	ZW-0486-4
Indiener stelt voor om concrete afstandsnormen op te nemen in het beleid, waarbij rekening wordt gehouden met de tiphoogte van turbines en de bebouwingsdichtheid.	ZW-0757-2
Indiener stelt voor dat de Provincie Limburg de minimum normen serieus neemt, zoals de 4x de tiphoogte regel die de gemeente Venlo hanteert, of de 1000 meter afstandsnorm die in Europese landen wordt toegepast.	ZW-1129-3

Standpunt GS

Afstandsnormen zijn eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a. geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor een alternatieve mogelijkheid te zoeken voor groene energie die niet gesubsidieerd is.	ZW-0461-2

Standpunt GS

Alle vormen van hernieuwbare energie worden financieel ondersteund door de rijksoverheid. Ook nieuwe vormen als kernenergie vragen een overheidsbijdrage.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de Provincie gemeenten actief betrekt bij de uitwerking van voorwaarden voor wind- en zonne-energie en samen optrekt in plaats van slechts te consulteren.	ZW-0632-2

Standpunt GS

Bij de uitwerking van de zoekgebieden zullen we de gemeenten via de RES-regio's betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windmolens schadelijk zijn voor mens, flora en fauna.	ZW-0103-6

Standpunt GS

Bij de uitwerking zal ook getoetst worden aan de ecologische aspecten en voorwaarden uit de natuurwetgeving

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het plaatsen van de windturbines, vanwege het gebruik van diesel, milieu-bezwarend is. Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-11

Standpunt GS

Bij de vervaardiging en bouw van windturbines zal nog CO2 vrijkomen. Bij de bouw wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van geëlektrificeerde machines. De turbines zullen tijdens de exploitatiefase geen diesel gebruiken en zal gedurende die periode CO2 besparen alsmede emissie van stikstofoxiden voorkomen ten opzichte van opwek met gas- of kolencentrales.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de plaatsing van windturbines rondom natuurreservaat Breehei leiden tot een verhoogd risico op vogelaanvaringen, omdat Breehei een bosrijk gebied is.	ZW-0515-10

Standpunt GS

Bij het noodzakelijk vervolgonderzoek zal dit aspect aandacht krijgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vraagt zich af welke afwegingen hebben geleid tot de wijziging van zoekgebieden voor windturbines in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-0233-9

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig.
Daarbij is, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, rekening gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. De zoekgebieden zijn onderdeel van de voorkeursgebieden zoals die eerder in het POL2014 waren opgenomen. De inperking van deze gebieden is gebaseerd op de ontwerpende onderzoeken die eerder met de regio's zijn opgesteld en sturing geven aan het maken van ruimtelijke keuzes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de beoogde locatie voor de windmolens te dicht bij de bebouwde kom van Oirlo ligt.	ZW-0459-1
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied voor windturbines, omdat deze een risico vormen voor vleermuizen, roofvogels en trekvogels.	ZW-0469-3
Indiener maakt er bezwaar tegen dat bij de bepaling van zoekgebieden niet is gekeken naar de effecten van turbines op dieren.	ZW-0790-3
Indiener vraagt zich af welke afwegingen hebben geleid tot de wijziging van zoekgebieden voor windturbines en hoe de nieuwe zoekgebieden concreet tot stand zijn gekomen.	ZW-1172-6

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Deze zijn bepaald op basis van een eerste planologische afweging op provinciaal schaalniveau waarbij rekening is gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieu hygiënische aspecten. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving en aan het beleid van provincie en de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat de provincie Limburg bij de plaatsing van windturbines haar eigen beleidsdoelen op het gebied van dierwaardige veehouderij niet ondermijnt.	ZW-1174-7

Standpunt GS

Concrete plannen zullen worden getoetst aan de op dat moment geldende wettelijke eisen en tevens worden getoetst aan ons eigen beleid en verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het ontbreken van afstandsnormen belemmert: de objectieve beoordeling van planschade en gezondheidseffecten, de juridische afdwingbaarheid van rechten voor omwonenden, en de consistentie tussen gemeenten wat leidt tot willekeur en rechtsongelijkheid.	ZW-1172-7

Standpunt GS

Concrete plannen zullen worden getoetst aan de op dat moment geldende wettelijke eisen. Daarbij worden milieuaspecten nadrukkelijk betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energieopwekking vooral te concentreren op bedrijventerreinen of langs infrastructuur.	ZW-0323-6

Standpunt GS

Daar waar mogelijk willen we daar graag op inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de zoekgebieden voor windturbines bij industrieterrein Holtum-Noord uit te sluiten, omdat deze een hoogtebeperking kennen van 200 meter gezien de aanvliegroutes voor Maastricht Aachen Airport. Tevens ligt het gebied volgens de indienerin de vliegroutes van de ingekorven vleermuis.	ZW-0469-21

Standpunt GS

De aangedragen aandachtspunten zullen wij in beschouwing nemen bij de verdieping van de locatie voor zover deze locatie ook nader uitgewerkt gaat worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het plaatsen van masten en het aanleggen van kabels verstorend werkt in de bodem en dat een dergelijke verstoring in een gebied met veel veeteelt en landbouw niet aanvaardbaar is.	ZW-0104-12

Standpunt GS

De aanleg zal aan wettelijk eisen moeten voldoen. Er zijn in Nederland veel succesvolle combinaties te vinden van windenergie en landbouw. Daarbij zijn agrariërs soms initiatiefnemer of mede-eigenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om duidelijke criteria te hanteren voor maatschappelijk draagvlak en lokale acceptatie.	ZW-0323-5

Standpunt GS

De besluitvorming over projecten ligt bij het bevoegde gezag. Deze organiseert participatie met de omgeving. Op basis van alle belangen neemt het bevoegd gezag een besluit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied bij industrieterrein Holtum-Noord door de aanwezigheid van een vliegroute, ecologische waarden, geluidsbelasting en afstand tot woningen niet haalbaar is en verzoekt om deze te schrappen. Mede omdat er geen draagvlak voor is.	ZW-0156-13
Indiener verzoekt zoekgebieden 20 en 21 te schrappen uit de definitieve Provinciale Omgevingsvisie.	ZW-0035-2
Indiener vraagt om het waterwingebied in het Hanik van doorslaggevende waarde te laten zijn (in context plaatsing windturbines);	ZW-0038-4
De indiener heeft bezwaar tegen het zoekgebied 'EN_Zoekgebieden_wind #240' omdat het op minder dan 1 km afstand ligt van het dorp Hommersum en er vele arbeidsmigranten wonen in huizen van de voormalige autobaan-grensovergang op minder dan 100m afstand.	ZW-0066-1
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied voor windturbines als gevolg van risico voor vleermuizen, roofvogels, trekvogels alsmede Natura2000-gebieden.	ZW-0112-6

Indiener verzoekt de Provincie Limburg om de uitsluitingscriteria voor windturbineplaatsing aan te scherpen, met ruimere afstandsnormen tot woningen, natuurgebieden en cultuurhistorische landschappen.	ZW-0131-9
Indiener wijst op de onvoldoende afstand tot woningen in Melick, minder dan 600 meter, wat kan leiden tot geluidsbelasting, slagschaduw/ lichtflitsen met een negatieve gezondheidseffecten tot gevolg.	ZW-0266-5
Indiener verzoekt af te zien van plaatsing van windturbines binnen een straal van 1.500 meter van burgerwoningen.	ZW-0267-9
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied.	ZW-0323-3
Indiener verzoekt een gedegen onderzoek naar overlast van windmolens in de omgeving van Peel en Maas.	ZW-0370-1
Indiener stelt voor om bij plaatsing van windturbines locaties te kiezen op basis van rendement en daarom niet te kiezen voor het smalste deel van Nederland met de laagst gemeten windsnelheden van Nederland.	ZW-0392-3
Indiener verzoekt om heroverweging van de aanwijzing van het gebied als zoekgebied voor windturbines vanwege de ruimtelijke beperkingen en gezondheidsrisico's voor medewerkers van zijn agrarische onderneming.	ZW-0423-1
Indiener verzoekt het zoekgebied tussen Montfort en Maria-Hoop uit te sluiten voor windturbines, omdat deze overlapt met het kraamgebied van de ingekorven vleermuis met bijbehorende strenge stilstand regimes in het vliegseizoen.	ZW-0469-24
Indiener verzoekt de zoekgebieden bij Schoor, de Wessemerdijk en Schoordijk uit te sluiten voor windturbines, daar zijn de afstanden tot de diverse woningen vele malen korter dan de minimale geëiste 1.000 meter.	ZW-0469-26
Indiener verzoekt om de zoekgebieden bij de Kwegt, Schoorkuilen, Houtsberg en de Banen uit te sluiten voor windturbines, omdat dit belangrijke natuurgebieden zijn voor trekvogels, en kraamkamers voor weide- en watervogels met bijbehorende strenge stilstand regimes in het vliegseizoen. Daarnaast zal volgens de indiener de plaatsing van windturbines het gebied onaantrekkelijk maken voor veel fiets en wandel-recreanten.	ZW-0469-27
Indiener verzoekt om de zoekgebieden nabij Stokerhorst uit te sluiten voor windturbines, omdat deze ligt in een stilte gebied en plaatsing is daar niet toegestaan.	ZW-0469-28
Indiener verzoekt om de zoekgebieden nabij de Venlose uit te sluiten voor windturbines omdat hier al onevenredig veel windturbines staan, waardoor de belasting op mens, natuur en milieu onevenredig verdeeld wordt. Het is volgens de indiener bovendien een waterwingebied en door de schadelijke stoffen die in het milieu terecht komen raakt het drinkwater in gevaar.	ZW-0469-29
Indiener stelt dat zoekgebieden in Sittard-Geleen ongeschikt zijn vanwege vliegveiligheid, vleermuisregime, cumulatieve geluidsbelasting en afstanden <1000 m.	ZW-0486-29
Indiener verzoekt om onderzoek naar geluidsoverlast, slagschaduw en cumulatieve effecten van de windmolens in Grashoek.	ZW-0508-2

Indiener stelt dat geluidsoverlast en slagschaduw van windturbines een negatieve impact hebben op de landbouw.	ZW-0515-9
Indiener verzoekt om aandacht voor de impact van milieubelastende windturbines en zonnepanelen bij de uitbreiding van de glastuinbouw.	ZW-0743-2
Indiener verzoekt om het zoekgebied bij Koningsbosch te definiëren als uitsluitingsgebied voor windmolens vanwege de ecologische impact op vleermuizen, vogels en andere dieren.	ZW-0919-3
Indiener verzoekt om de Passende beoordeling te herzien met diepgaand effectenonderzoek voor natuur, grondwater en gezondheid.	ZW-0997-12
Indiener verzoekt, mocht locatie Hanik aangehouden worden, mitigerende maatregelen passtandig te maken: grotere afstanden, vogelbeveiliging, schadeloze fundering, toekomstig monitoring- en gezondheidsprogramma, en volledige drinkwater-garantie.	ZW-0997-14
Indiener verzoekt om categorische uitsluiting van windturbinebouw binnen waterwingebieden en waterbeschermingsgebieden. Indiener geeft aan dat het Hanik in Lomm deel uitmaakt van een Limburgs waterwingebied en dat grootschalige bouwwerken daar onverantwoord zijn vanwege risico's voor de drinkwatervoorziening.	ZW-1008-4
Indiener stelt voor een voorlopige voorziening te treffen die de plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit.	ZW-1117-3
Indiener verzoekt om het zoekgebied voor windturbines zodanig aan te passen dat slagschaduw op de stallen is uitgesloten.	ZW-1171-1
Indiener verzoekt om het zoekgebied voor windturbines zodanig aan te passen dat slagschaduw op stallen met daglichttoetreding uitgesloten is.	ZW-1174-1
Indiener geeft aan niet in te stemmen met de aanwijzing van het zoekgebied "EN_Zoekgebieten_wind#240", omdat onvoldoende rekening is gehouden met een mogelijke stedenbouwkundige aantasting van de woonkwaliteit zoals opgenomen in § 1 Abs. 6 Nr. 1 BauGB.	ZW-1467-1
De indiener geeft aan dat in de gebieden, waar windturbines niet zijn uitgesloten, het vanwege de ligging mogelijk kan komen tot hoogtebeperkingen, omdat vliegprocedures (luchtvaart) van toepassing zijn.	ZW-1500-1
Indiener geeft aan dat het gebied #161 aan het verlengde tracé van de snelweg A40 ligt, waarvan het gebruik uiteraard niet in gevaar mag komen. Hetzelfde geldt voor het gebied #144 wat betreft de weg- en spoorverbindingen. In het algemeen geldt dat in ieder geval de grensoverschrijdende verkeersroutes vrij moeten blijven van conflicterende functies.	ZW-1500-9
Indiener merkt in het geval van gebied #231 (ten noorden van #230) bovendien op dat het hier gaat om een gebied dat in aanmerking komt voor natuurbescherming volgens het Regionale Plan Düsseldorf (RPD) aan de Duitse kant, waarin het gebied waarschijnlijk per ongeluk is gelegen.	ZW-1500-10

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve

belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones, zoals nabij Natura 2000-gebieden, ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied voor windturbines.

Indiener
ZW-0156-4 ZW-0157-4

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om heroverweging van voorkeursgebieden voor energieprojecten in gebieden waar al turbines staan, vanwege de reeds bestaande overlast voor omwonenden.	ZW-1020-2

Standpunt GS

Antwoord GS: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid. In gebieden waar al windturbines staan, zal cumulatie van milieueffecten onderzocht moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om opname van het voorzorgsbeginsel ten aanzien van windturbines in waterwingebied in de provinciale omgevingsverordening en het verankeren van deze ambitie in hoofdstuk 9 ‘Energie’.	ZW-1369-41

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatie-specifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid. In onze verordening zijn regels opgenomen ten aanzien van activiteiten in waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied.
Dit biedt een afdoende bescherming voor deze gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om rekening te houden met het risico dat vogels tegen de windmolens aan vliegen.	ZW-0464-2

Standpunt GS

De ecologische effecten van windturbines worden bij de nadere uitwerking nadrukkelijk betrokken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft het belang dat de provincie hecht aan lokale hernieuwbare opwek en waardeert de open benadering in de energiemix. Indiener vraagt de provincie om haar beleid flexibel te houden ten aanzien van de nog voortdurende ontwikkeling van energieplanologie.	ZW-0291-11

Standpunt GS

De energietransitie is volop in ontwikkeling en laat zich maar deels voorspellen door alle samenhangende ontwikkeling op (inter)nationaal gebied. Dit vraagt een dynamische opstelling van ons als bestuursorgaan. Dit kan leiden tot aanpassing van het beleid zoals we dit nu voor ons zien, ook ten aanzien van de invulling van energieplanologie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener onderschrijft het commitment aan de eigen RES-doelstellingen, maar benadrukt dat ook ná het behalen van deze doelstellingen extra inspanningen vereist zullen zijn in het kader van de energietransitie	ZW-0291-13

Standpunt GS

De energietransitie stopt niet in 2030 en vergt ook daarna nog grote maatschappelijke inspanningen. Dit is de reden waarom wij in de POVI zoekgebieden voor zon-pv en windturbines opnemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener heeft bezwaar tegen het zoekgebied EN_Zoekgebieden_wind #240 omdat het plangebied te klein is om rendabel een moderne windtubine te plaatsen.	ZW-0066-2

Standpunt GS

Antwoord GS: De gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Financiele opbrengsten zijn daarin nog niet meegenomen, omdat deze van veel factoren afhankelijk is. De omvang van het project is een van de factoren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bij het plaatsen van windturbines in 't Hanik de leefbaarheid en rust van de omgeving in onvoldoende mate wordt beschermd. Volgens de indiener ervaren omwonenden hinder door geluid, slagschaduw en straling, wat mogelijk gezondheidsklachten veroorzaakt en zijn deze effecten niet transparant onderzocht.	ZW-0997-4
Indiener geeft aan dat de plannen voor windenergie in 't Hanik niet verenigbaar zijn met de bescherming van landschappelijke en recreatieve waarden. De plannen schaden volgens de indiener het karakteristieke landschap en gaan in tegen provinciaal beleid dat deze gebieden moet vrijwaren.	ZW-0997-5
Indiener verzoekt om ’t Hanik niet meer te beschouwen als mogelijke locatie voor grootschalige energie-opwek en om alternatieve locaties in voorkeursgebieden (zoals in POL/Omgevingsverordening Limburg) te onderzoeken.	ZW-0997-13
Indiener roept de leden van de Gedeputeerde Staten met klem op om de plannen te heroverwegen en zich bewust te zijn van hun verantwoordelijkheid.	ZW-0997-17
Indiener verzoekt de zienswijze mee te nemen in de besluitvorming en het ruimtelijk afwegingskader voor windenergie aan te passen en een	ZW-0997-18

energievisie te ontwikkelen die veel minder schade oplevert voor de kwaliteit van de leefomgeving.	
Indiener stelt dat de geplande windturbines in t Hanik leiden tot slagschaduw en lekkende stroom, wat nadelig is voor melkveebedrijven.	ZW-1129-8

Standpunt GS

De ingediende zienswijze gaat over het voornemen voor de aanleg van een windproject in 't Hanik. Daartoe zal een aparte procedure gaan lopen, waarbij belanghebbenden worden betrokken. Deze procedure POVI leent zich niet voor het indienen van een zienswijze op dit specifieke voornemen. Wij zullen op de zienswijze ingaan als ware zij bedoelt tegen de gebieden die in de POVI zijn opgenomen. Hier in het bijzonder het gebied gelegen in 't Hanik. Het betreft het gebied 'windturbines niet uitgesloten', dat conform bovenstaande toelichting onderdeel wordt van beperkingengebied. Dit geeft aan dat wij verwachten dat in dit gebied wettelijke of beleidsmatige regels zullen gelden die de plaatsing van windturbines zullen bemoeilijken. Wij zullen een concreet plan toetsen aan de hand van locatiespecifieke onderzoek en als dan een op de lokale situatie toegesneden afweging maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een grotere bescherming van kwetsbare landschappen nodig is, omdat de SINTEF in hun studie de impact van onshore windenergie op ecosystemen bespreekt, inclusief bodemverdichting door zware machines die tijdens de constructie worden gebruikt. Deze verdichting kan leiden tot veranderingen in waterstroming en verschuivingen in het lokale microklimaat; factoren die bijdragen aan bodemdegradatie. De studie benadrukt volgens de indiener de noodzaak om deze impacten te begrijpen en te verminderen om duurzame energieproductie in evenwicht te brengen met ecosystemenbehoud.	ZW-0469-16

Standpunt GS

De kans op bodemverdichting door het gebruik van zware machines is latent aanwezig. Er is aandacht voor dit aspect door het verplicht gebruik van rijplaten en de machines zoveel mogelijk te laten gebruik te maken van openbare wegen. Daarmee zal het effect lokaal niet geheel zijn te voorkomen, maar beschouwen we dit als een beheersbaar aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gebiedsspecifieke normen op te nemen, bijvoorbeeld voor het glastuinbouwgebied De Kievit.	ZW-0757-5

Standpunt GS

De normen zoals deze door het rijk geformuleerd worden hebben een algemeen karakter. Het bevoegd gezag heeft enige ruimte om op basis van de lokale situatie een eigen afweging te maken over de normering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Oirlo geen goede plek is voor windturbines, omdat 3 windturbines niet rendabel zijn. Bovendien moeten de grondstoffen nog maar verkregen worden.	ZW-0104-9

Standpunt GS

De omvang van een project bepaalt mede de rentabiliteit, maar is niet de enigie bepalende factor. Vooralsnog is er geen tekort aan grondstoffen voor de vervaardiging van windturbines en zien wij daarin geen beperking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in de tekst wordt gesteld dat het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Natura-2000 gebieden, het beschermingsgebied van de Einstein Telescope en het winterbed van de Maas uitgesloten worden van plaatsing van windturbines. Indiener stelt dat deze tekst niet overeenkomt met het kaartmateriaal, waarin vrijwel geheel Zuid-Limburg is opgenomen als uitsluitingsgebied voor windturbines. Indiener stelt dat een inhoudelijke onderbouwing voor deze ruime onsluiting ontbreekt.

Indiener
ZW-0319-93 ZW-1199-22

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de tekst foutief wordt verwezen naar de status 'uitsluiting Nationaal Landschap Zuid-Limburg', in plaats van het 'beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg'. Indiener geeft aan dat er herhaaldelijk aandacht is gevraagd voor dit onderscheid.	ZW-0319-97
Indiener verzoekt de Provincie om het kaartmateriaal zodanig te corrigeren dat enkel het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid- Limburg als uitsluitingsgebied windturbines wordt weergegeven.	ZW-1199-27
Indiener verzoekt geen gebieden generiek uit te sluiten van windenergie; bestaande wetgeving biedt al voldoende bescherming.	ZW-1503-13
Indiener stelt dat de uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windenergie de mogelijkheden voor regionale opwekking beperkt.	ZW-1511-83

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom de POL-viewer een andere indeling geeft van uitsluitingsgebied windturbines dan de regels op de kaart van het Omgevingsloket.	ZW-1404-8

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas.
Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines. Het omgevingsloket toont hetgeen nu is vastgelegd in beleid en regels. Het ontwerp van de POVI geeft het voorgenomen nieuwe beleid aan. Dat kan van elkaar afwijken. Met de aanpassing van het uitsluitingsgebied zoals hierboven is vermeld, zal het uitsluitingsgebied weer overeenkomen met het gebied zoals dit nu is opgenomen in het Omgevingsloket.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op het kaartmateriaal te corrigeren zodat enkel het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg uitgesloten blijft van windenergie en verzoekt om het beschermingsgebied Einstein Telescope als aanvullende kaartlaag op te nemen.	ZW-0319-42

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines. In onze vigerende Omgevingsverordening is in art. 13.1 een instructieregel opgenomen ten aanzien de uitsluitingsgebieden wind. In art. 16.1 en art. 16.2 zijn regels opgenomen over het beschermingsgebied Einsteintelescoop. De artikelen hebben ieder een eigen kaartlaag waarnaar wordt verwezen. Dit zal niet veranderen, daarmee is nu reeds voorzien in de wens van de indiener op dit punt.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een afwegingskader voor windturbines t.o.v. andere vormen van energie-opwekking.	ZW-0233-13

Standpunt GS

De POVI vormt ons ruimtelijk afwegingskader. We verwijzen daarvoor naar hoofdstuk 9.5 waarin verschillende vormen van energie opwek worden behandeld.
Het vormt de ruimtelijke doorwerking van het eerder vastgestelde beleidskader "Nieuwe energie en een gezonde leefomgeving."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de Provincie in plaats van subsidie te geven aan windboeren, beter subsidie gegeven kan worden bij het plaatsen van zonnepanelen op woningen.	ZW-0104-18

Standpunt GS

De Provincie geeft geen subsidie aan exploitanten van windturbines. Exploitanten kunnen een beroep doen op de SDE++ subsidie die het rijk daarvoor open stelt. Deze SDE++ subsidieert ook zonnepanelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener gaat ervan uit dat bij de toewijzing en bouw van windturbines de in de omgevingsverordening geldende regels ten behoeve van de bescherming van de openbare drinkwatervoorziening, zoals de bescherming van kleilagen, worden nageleefd. WML verzoekt om een verwijzing op te nemen naar de regels met betrekking tot de grondroeringen in boringsvrije zones.	ZW-1369-42

Standpunt GS

De regels met betrekking tot de bescherming van boringsvrije zone blijven intact. Wij zullen plannen daarop toetsen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een eerlijke spreiding van windenergie over de provincie.	ZW-1503-5

Standpunt GS

De regio's in Limburg onderscheiden zich op veel facetten en daarmee ook op de mogelijkheden voor het plaatsen van windturbines. Dat leidt ertoe, dat de gelijke spreiding van windturbines niet mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een eerlijke en evenwichtige spreiding van windopwekking over de provincie te waarborgen zodat alle regio's naar draagkracht bijdragen aan de opgaven.	ZW-0109-12

Standpunt GS

De regio's in Limburg onderscheiden zich op veel facetten. Dat geldt o.a. op het aspect landschap. Wij hechten een groot belang aan het (beschermingsgebied) Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Wij streven er reeds jaren naar de kernwaarden die het vertegenwoordigd te borgen in onze verordening. Het plaatsen van windturbines is niet in overeenstemming met dit belang en daarom is er minder ruimte voor windturbines in deze regio en kan het ook minder naar draagkracht bijdragen aan de energieopgaven. Daarentegen biedt de regio weer extra kansen bij het benutten van restwarmte en warmte uit de mijnen. Hierop kan de regio voorop lopen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is tegen grote windturbines in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, maar vraagt wel om kleine windturbines, zoals houten modellen of turbines in de nok van een dak, wel toe te staan.	ZW-1358-13

Standpunt GS

De uitsluiting van windturbines in onze verordening heeft betrekking op windturbines met een masthoogte van 25 m of hoger. Dat maakt het mogelijk kleinere windturbines te plaatsen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie door middel van provinciale zoekgebieden stuurt op zon- en windenergie. Indiener vraagt hoe deze zoekgebieden zich verhouden tot de bestaande visies en kaders die door gemeenten zijn opgesteld.	ZW-0188-43

Standpunt GS

"De uitsluitings- en zoekgebieden voor windenergie zijn een voorzetting van het eerdere door de Provincie gevoerde beleid. De uitsluitingsgebieden conform de Omgevingsverordening blijft intact. De zoekgebieden zijn ingeperkte onderdelen van de voorkeursgebieden uit het POL 2014. In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden voor zon- en windopwek hebben we gebruik gemaakt van voortschrijdende beleidsinzichten.
Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de, mede met de regio opgestelde, ontwerpend onderzoeken.

Initiatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkend houding in. De

tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt."

Voorstel aan PS

In de POVI tekst verduidelijken dat:

" gebieden buiten de zoekgebieden worden beoordeeld aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkend houding in. "

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om omliggende gebieden waarin windturbines niet worden uitgesloten, uit te sluiten van deze mogelijkheid.	ZW-0128-2

Standpunt GS

De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om omliggende gebieden waarin windturbines niet worden uitgesloten, uit te sluiten van deze mogelijkheid.	ZW-0130-2

Standpunt GS

De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines. Binnen beperkingengebied zijn de mogelijkheden beperkt of in het geheel niet mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er via de verordening voor Weert een uitzondering gemaakt is voor zon op land nabij een windturbine aan de 1e Schoorbaan/Schoordijk. Aansluiting via cable-pooling. De indiener vraagt of deze uitzondering van kracht blijft.	ZW-0313-86

Standpunt GS

De uitzondering voor cable-pooling sluit ook aan bij de regels die wij in onze verordening hebben opgenomen. We beschouwen dit als een betekenisvolle efficientieverbetering van het netwerk. In het door indiener genoemde gebied overlapt het zoekgebied-zon deels het zoekgebied-wind. Indien zon-pv buiten het zoekgebied gewenst is, is er een goede motivering nodig om de (ruimtelijke) geschiktheid te onderbouwen. De mogelijkheid voor cable-pooling kan aanleiding zijn om de ruimtelijke geschiktheid nader te onderzoeken.

Voorstel aan PS

In de POVI tekst verduidelijken dat:

Gebieden buiten de zoekgebieden worden beoordeeld aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkend houding in.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er in de context van de Oostflank wordt gesproken over de situering van windturbines "op deze bedrijventerreinen", waar dit conform de aangeduide voorkeursgebieden voor windenergie "op of nabij bedrijventerreinen" dient te zijn.	ZW-0319-98
Indiener constateert dat de Provincie aangeeft dat ze de mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank graag benut te willen zien. Indiener stelt dat het daarbij onduidelijk is of dit enkel betrekking heeft op de gebiedsontwikkeling Oostflank Brunssum of dit breder gelezen dient te worden als de (noord)oostelijke flank van Parkstad.	ZW-0319-95
Indiener constateert dat voorts in de ontwerp-POVI wordt aangegeven dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank wil benutten. Indiener stelt dat het onduidelijk is of hiermee uitsluitend wordt gedoeld op de gebiedsontwikkeling Oostflank Brunssum, of dat dit breder moet worden geïnterpreteerd - bijvoorbeeld als inclusief de (noord)oostelijke flank van Landgraaf. Dit betreft volgens de indiener onder andere de voormalige stortplaats Abdissenbosch en het plateau in het noordoosten van de gemeente. Deze locaties maken onderdeel uit van het door de Stuurgroep RES Zuid-Limburg benoemde 'majeure project'.	ZW-1199-24
Indiener stelt dat in de POVI nauwelijks locaties voor windturbines in Landgraaf en Zuid-Limburg zijn aangewezen, wat lokale initiatieven belemmert.	ZW-1503-1
Indiener stelt dat indien de mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank geen betrekking hebben op de bredere (noord)oostelijke flank van Parkstad, daarmee de voormalige stortplaats Abdissenbosch volledig wordt uitgesloten als potentiële locatie, terwijl dit een belangrijk - mogelijk zelfs essentieel - onderdeel was van het door de Stuurgroep RES Zuid-Limburg benoemde 'majeure project'.	ZW-0319-96
Indiener verzoekt de Provincie om de gebiedsafbakening van de Oostflank in de ontwerptekst te verduidelijken, met daarbij een expliciet onderscheid	ZW-1199-29

tussen het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg en het bredere landschappelijke gebied met dezelfde naam.	
Indiener vraagt een zoekgebied windenergie te verwijderen. In zoekgebieden wil de Provincie een actieve rol vervullen bij realisatie van de windturbines. In de regio van indiener betreft dit enkel een zoekgebied op/nabij een bedrijventerrein. Hoewel deze locatie als zoekgebied is opgenomen in de RES 1.0 van Zuid-Limburg, is sindsdien – mede op basis van verder uitgewerkt beleid voor windenergie en ontwikkelingen op het bedrijventerrein – door Provincie Limburg en betreffende gemeente gezamenlijk geconcludeerd dat er geen goede inpasbaarheid van een windturbine is op het bedrijventerrein gezien de economische ontwikkelingen die daar de laatste jaren hebben plaatsgevonden en nog plaatsvinden.	ZW-0319-43

Standpunt GS

De zinssnede over de Oostflank blijft niet beperkt tot industrieterrein, maar beslaat het gehele gebied ten oosten van Brunssum en ten noorden van Landgraaf.

Voorstel aan PS

De gebiedsaanduiding "Oostflank" uit de ontwerp-POVI vervangen door "Het gebied ten oosten van Schinveld en ten westen van Rimburg" en de tekst verduidelijken.

Voorstel:

De mogelijkheden voor windturbines in de strook langs de landsgrens ten oosten van Schinveld tot aan Rimburg, willen we graag benutten voor windenergie, maar er gelden onder meer beperkingen vanwege vliegbasis Geilenkirchen. Het betreffende gebied is om deze reden nu niet als zoekgebied benoemd. We zijn in overleg, conform afspraken in RES-verband, met de partners om te bezien of er in dit gebied toch mogelijkheden zijn voor windturbines.

Zienswijze	**Indiener**
Indiener geeft aan dat de effecten van ecologische schade, verstoring van beschermde soorten, aantasting van stilte- en natuurbeleving, en gezondheidsrisico's ten aanzien van de onderbouwing van zoeklocaties voor windturbines onvoldoende of niet worden besproken in de Milieueffectrapportage (MER).	ZW-0105-13

Standpunt GS

De zoekgebieden zijn een verbijzondering c.q. inperking van de voorkeursgebieden uit de POL2014.

De inperking is een gevolg van de ontwerpende onderzoeken, waarin de ruimte voor grootschalige opwek nader is afgewogen. De voorkeursgebieden uit de POL2014 zijn destijds onderzocht in het plan-MER. Daarbij zijn de effecten van windturbines op de omgeving reeds via een MER-systematiek beschouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt ook de omliggende gebieden waarin windturbines “niet worden uitgesloten” uit te sluiten	ZW-0034-2
Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen op percelen in kadaster sectie M121 Hoevenstraat, Beringe/Peel en Maas.	ZW-0217-2
Indiener geeft aan dat windturbines in de omgeving van Melick het open en natuurlijke landschap verstoren en de recreatieve waarde aantasten.	ZW-0266-7
Indiener verzoekt om geen plaatsing van windturbines in de nabijheid van burgerwoningen in het landelijke gebied van Grashoek, locatie Spiesberg 37.	ZW-0267-1
Indiener geeft aan dat windmolens in achtertuinen onwenselijk zijn.	ZW-0456-1
Indiener verzoekt om expliciet vast te leggen in het beleid dat windenergie pas als voorkeursoptie wordt overwogen wanneer andere vormen van duurzame opwekking aantoonbaar ontoereikend zijn.	ZW-0757-8
Indiener vraagt zich af of er nog meer windturbines mogelijk zijn, gezien de huidige overlast en het ontbreken van aansluiting bij het landschap.	ZW-0920-5
Indiener verzoekt om het schrappen van voorkeursgebieden voor wind op land, gezien het negatieve effect op de leefomgeving.	ZW-1020-8
Indiener maakt bezwaar tegen het aanwijzen van zoekgebieden voor windturbines op land, in het bijzonder in het gebied A73/Maaslijn (Hoogheide / Witveld), en in bosrijke gebieden zoals 'De Schadijkerbossen' en 'Broekhuizerbossen/Swolgense Heide'.	ZW-1472-1

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provinciale aanpak van zoekgebieden voor windturbines en zonneparken lijkt te leiden tot provinciale, bestuurlijke overmacht en leidt tot zorgvuldig ingerichte, gedragen transitie.	ZW-0159-17

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Bij dit nader onderzoek zullen we de gemeenten betrekken. Indien zich een concreet initiatief voordoet in een zoekgebied en wij het bevoegd gezag zijn, dan zullen we een participatietraject vormgeven waarbij tevens de omgeving betrokken wordt.

We delen de opmerking dat de energietransitie het meeste baat heeft bij gedragen maatregelen, daarbij stellend dat het algemeen belang soms kan conflicteren met het persoonlijk of lokaal belang."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat solitaire windturbines in het industrieterrein Roerstreek en landbouwgebied 'het Haldert' onwenselijk zijn.	ZW-0167-5

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Op basis van gedetailleerd onderzoek maken we op dat moment een definitieve belangenafweging en nemen wij een op de situatie toegesneden besluit dat recht doet aan de bescherming van kwetsbare functies alsmede het belang van de energievoorziening."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of het noodzakelijk is om opnieuw locaties voor windmolens te onderzoeken, gezien eerdere conclusies van de gemeente Venray.	ZW-0216-2

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Gedetailleerde lokale effecten zullen aan bod komen bij de planologische toetst als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maken we op dat moment een definitieve belangenafweging. Dit kan betekenen dat gebieden alsnog afvallen. "

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen bijkomende windturbines of zonnepanelen vanwege het risico op toegenomen geluids- en visuele hinder.	ZW-0674-4

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Wat voor windenergie geldt, geldt eveneens voor de ontwikkeling van zon-pv. Het zijn beide onderdeel van de energiemix. Daartoe behoren ook andere bronnen als biomassa, bodemwarmte, kernenergie en import. Het is van belang om ook in de toekomst over voldoende elektriciteit te beschikken en daarbij minder afhankelijk te zijn van buitenlandse toeleveranciers. "

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat hij de plaatsing van windturbines als een tijdelijke oplossing ziet, die zeer milieu-bezwarend is. Totdat de kleinere energiecentrales klaar zijn, kunnen voor de grote bulk energie andere energie-bronnen (gas, kool, kernenergie) als back-up ingezet worden.	ZW-0104-13

Indiener verzoekt om een meer evenwichtige visie te ontwikkelen op het energiebeleid voor de toekomst waarin niet enkel gekeken wordt naar instabiele vormen van energieopwek, zoals wind en zonne-energie.	ZW-0997-15
Indiener stelt voor om kernenergie als alternatief voor wind- en zonne-energie op land te overwegen.	ZW-1020-10

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We streven naar een decentraal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Om te komen tot het decentraal energiesysteem, zetten we in op een brede energiemix van lokale opwek zoals zon, wind, water en kernenergie. De centrale aanvulling vindt plaats door de import van elektriciteit (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het ook belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt met klem om de energievisie te herzien en de focus te leggen op nieuwe CO2 vrije, vraag gestuurde en weeronafhankelijke energiebronnen, zoals SMR's, om Limburg leefbaar te houden.	ZW-0997-11

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We streven naar een decentraal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Om te komen tot het decentraal energiesysteem, zetten we in op een brede energiemix van lokale opwek zoals zon, wind, water en kernenergie. De centrale aanvulling vindt plaats door de import van elektriciteit (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het ook belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten. SMR's maken onderdeel uit van de toekomstige energiemix.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de door de provincie aangewezen gronden voor windturbines beter te benutten voordat overgegaan wordt op andere vervuilende energiebronnen, zoals SMR.	ZW-1208-5

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We streven naar een decentraal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Om te komen tot het decentraal energiesysteem, zetten we in op een brede energiemix van lokale opwek zoals zon, wind, water en kernenergie. De centrale aanvulling vindt plaats door de import van elektriciteit (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het ook belangrijk de

mogelijkheden voor lokale opwek te benutten. Voor de ontwikkeling van een SMR is nog veel nationaal en regionaal vervolgonderzoek nodig. Wij vinden het noodzakelijk dat een participatieproces wordt ingericht om bewoners, bedrijven, organisaties en medeoverheden mee te laten denken op het moment dat de mogelijkheden voor SMR's in de omgeving worden verkend of een procedure tot realisatie wordt gestart waarbij nut en noodzaak onderbouwd is. In de komende periode gaat provincie Limburg met het ministerie van KGG participatie verder uitwerken naar de mogelijke SMR-praktijk "

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines permanente mechanische geluiden met zich meebrengen die de stilte verstoren in de stiltegebieden in de omgeving van Melick en Roermond	ZW-0034-8
Indiener geeft aan dat de omgeving van Melick en Roermond stiltegebieden kent, waar windturbines de stilte verstoren door permanente mechanische geluiden.	ZW-0105-11
Indiener geeft aan dat windturbines geluidsoverlast veroorzaken in stiltegebieden.	ZW-0128-8 ZW-0130-8
Indiener stelt dat windturbines de stiltegebieden in de regio rond Brachterbeek negatief beïnvloeden, waardoor beleving en gezondheid verder worden aangetast.	ZW-0923-115
Indiener geeft aan dat windturbines een risico vormen voor geluidsoverlast in stiltegebieden rondom Melick en Roermond, waardoor de permanente mechanische geluiden deze stiltegebieden verstoren.	ZW-1105-6

Standpunt GS

Het plaatsen van niet gebiedseigen geluidbronnen in stiltegebied is in beginsel ongewenst. Afdeling 6.2 uit onze Omgevingsverordening stelt hiervoor regels. Windturbines buiten stiltegebieden zijn mogelijk, ook als ze van invloed zijn op de stilte binnen het stiltegebied. Stiltegebieden kennen op dit moment geen externe werking. Momenteel onderzoeken we of, en op welke manier, externe werking kan worden toegepast op activiteiten nabij stiltegebieden. Dit zal, indien van toepassing, bij toekomstige projectprocedures voor windturbines worden meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines op eigen perceel ongewenst is wegens gezondheidsrisico's en tevens strijdig is met gemeentelijke aanduiding als stiltegebied.	ZW-0545-15

Standpunt GS

Het plaatsen van niet gebiedseigen geluidbronnen in stiltegebied is in beginsel ongewenst. Afdeling 6.2 uit onze Omgevingsverordening stelt hiervoor regels. Windturbines buiten stiltegebieden zijn mogelijk, ook als ze van invloed zijn op de stilte binnen het stiltegebied. Stiltegebieden kennen op dit moment geen externe werking. Momenteel onderzoeken we of, en op welke manier, externe werking kan worden toegepast op activiteiten nabij stiltegebieden. Dit zal, indien van toepassing, bij toekomstige projectprocedures voor windturbines worden meegenomen. De zoekgebieden in de ontwerp-omgevingsvisie zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal op basis van een beperkt aantal criteria. Stiltegebieden behoorde niet tot deze criteria. Op basis van ontvangen zienswijzen, alsmede het provinciaal belang van stiltegebieden hebben we deze toegevoegd aan deze afweging wat tot aanpassingen heeft geleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ontbreken van concrete normen leidt tot willekeur en rechtsongelijkheid tussen gemeenten bij de beoordeling van plannen voor windturbines.	ZW-0233-8
Indiener geeft aan dat het ontbreken van uniforme normen leidt tot willekeur en ongelijkheid tussen gemeenten bij de afwegingen over windturbineprojecten.	ZW-0757-4
Indiener stelt dat het ontbreken van concrete afstandsnormen in de visie leidt tot belemmering van de objectieve beoordeling van planschade en gezondheidseffecten en de mogelijkheid voor omwonenden om hun rechten af te dwingen.	ZW-0860-2
Indiener geeft aan dat het ontbreken van afstandsnormen de objectieve beoordeling van planschade en gezondheidseffecten belemmert, evenals de mogelijkheid voor omwonenden om hun rechten juridisch af te dwingen.	ZW-1049-6
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete normen leidt tot inconsistentie tussen gemeenten, wat resulteert in willekeur en rechtsongelijkheid.	ZW-1049-7

Standpunt GS

Het Rijk heeft ontwerpnormen vastgesteld op basis van een uitgevoerd plan-MER en zal binnen afzienbare tijd definitieve normen voor windturbines vaststellen. Het bevoegd gezag zal normen moeten onderbouwen. Dit kan het bevoegd gezag doen op basis van algemene criteria die in Nederland worden toegepast bij hindergevende activiteiten alsmede door gebruik van specifieke kennisdocumenten. Daarmee wordt de ruimte voor willekeur beperkt.
Er is tenslotte gelegenheid om besluiten van het bevoegd gezag te laten toetsen door de rechter, wat een waarborg biedt om rechtsongelijkheid te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om aanscherping van de uitsluitingscriteria voor windturbineplaatsen, met ruimere afstandsnormen tot woningen, natuurgebieden en cultuurhistorische landschappen;	ZW-0038-3
Indiener constateert uit de viewer dat in veel gevallen slechts een geringe afstand wordt gehanteerd tussen potentiële windturbines en bestaande woningen en verzoekt derhalve een minimale afstand van 1000m aan te houden tot woonbebouwing vanwege gezondheidsrisico's, slagschaduw en lichtflikkering en gebrek aan rust en privacy voor omwonenden	ZW-0112-4
Indiener stelt dat plaatsing van windturbines en zonneparken kan leiden tot gezondheidsrisico’s en aantasting van het woongenot.	ZW-0131-7
Indiener verzoekt de regeling (POVI) pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities;	ZW-0233-11
Indiener stelt voor dat minimale afstanden tot woningen van minstens 600 meter expliciet worden gehanteerd.	ZW-0266-6
Indiener stelt dat laagfrequent geluid en bromtonen door windturbines slaapverstoring, verhoogde bloeddruk en andere gezondheidsklachten kunnen veroorzaken.	ZW-0267-3
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines in de Beegderheide en Hornerheide onwenselijk is vanwege het feit dat laagfrequent geluid en slagschaduw van windmolens kunnen leiden tot gezondheidsklachten zoals slaapproblemen, stress en concentratieklachten.	ZW-0284-6
Indiener stelt dat de gehanteerde afstanden tussen windturbines en woningen te klein zijn.	ZW-0486-1
Indiener verzoekt om maatregelen om de overlast van windturbines voor omwonenden nu en in de toekomst te beperken, in het belang van een veilige en gezonde leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties.	ZW-0498-3
Indiener stelt dat gemeenten en provincies moeten aantonen dat lokale normen goed zijn onderbouwd en voldoen aan de Europese richtlijnen.	ZW-0508-3
Indiener verzoekt, indien deze plannen doorgaan, aanvullende maatregelen te nemen om hinder te beperken, zoals grotere afstand, strengere geluidsnormen, slagschaduwbeperking en monitoring.	ZW-0508-5
Indiener stelt dat geluidsoverlast en slagschaduw van windturbines leiden tot gezondheidsschade bij mens en dier.	ZW-0515-7
Indiener stelt dat geluidsoverlast en slagschaduw van windturbines een negatieve impact hebben op de kwaliteit van de leefomgeving.	ZW-0515-8
Indiener vraagt zich af wat de impact van megawindturbines is op mens, flora en fauna, inclusief geluid en vervuiling door BPA.	ZW-0742-3
Indiener geeft aan dat het beleid omtrent windturbines geen concrete, toetsbare afstandsnormen bevat, hetgeen juridische onzekerheid schept en de uitvoerbaarheid, toetsbaarheid en handhaafbaarheid belemmert. Indiener stelt dat dit in strijd is met meerdere uitspraken van de Raad van State (o.a. ECLI:NL:RVS:2022:1207), omdat de Raad van State heeft besloten dat beleidskaders moeten voorzien zijn van concrete normen. Het ontbreken van	ZW-0757-1

de normen is volgens de indiener in strijd met het voorzorgsbeginsel en rechtzekerheidsbeginsel.	
Indiener geeft aan dat het ontbreken van een afstandsnorm de mogelijkheid tot objectieve beoordeling van gezondheidseffecten en planschade ondermijnt.	ZW-0757-3
Indiener verzoekt om geen uitvoering te geven aan windturbineprojecten voordat een onafhankelijke gezondheidstoets is uitgevoerd binnen een straal van 2.500 meter rond potentiële turbineposities.	ZW-0757-6
Indiener stelt dat het ontbreken van een concrete ondergrens leidt tot onduidelijkheid over hoe aanvaardbare hinder wordt vastgesteld.	ZW-0757-9
Indiener stelt dat het ontbreken van een concrete ondergrens leidt tot onduidelijkheid over hoe de belangen van omwonenden t.o.v. economische en duurzame doelstellingen zijn gewogen.	ZW-0757-10
Indiener stelt dat diverse onderzoeken hebben aangetoond dat hinder kan optreden tot op enkele kilometers afstand van woningen. Indiener stelt daarom voor om een minimale afstandsnorm te hanteren van 10 maal de tiphoogte (met een ondergrens van 2.500 meter). Deze norm zou dan in lijn zijn met de resultaten van de onderzoeken en bijdragen aan de leefkwaliteit en gezondheid van inwoners.	ZW-0757-12
Indiener stelt dat het ontbreken van concrete afstandsnormen in de visie leidt tot inconsistentie met hogere regelgeving.	ZW-0860-3
Indiener verzoekt de regeling niet vast te stellen zonder duidelijke, toetsbare afstandsnorm van tenminste 2.500 m tussen windturbines en bewoning.	ZW-0860-4
Indiener verzoekt de regeling pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 km rondom potentiële turbinelocaties.	ZW-0860-6
Indiener verzoekt een voorlopige voorziening te treffen die plaatsing van windturbines binnen 2,5 km van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-0860-7
Indiener stelt voor een afstandsnorm van ten minste 10 maal de tiphoogte van een windturbine tot aan bestaande woonbebouwing in te voeren.	ZW-1054-3
Een windturbine, die voldoet aan de stand van de techniek, heeft doorgaans een ashoogte van circa 250 m. Om visuele hinder te voorkomen, moet de afstand tot de beschermde functie drie keer de ashoogte bedragen. De vereiste beschermingsafstand van circa 750 m kan dus niet worden aangehouden, aangezien een woonfunctie (Moelscherweg 142) al op circa 300 m afstand is toegestaan. De indiener geeft daarom dat het zoekgebied "EN_Zoekgebieten_wind#240" afgewezen dient te worden.	ZW-1467-2

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot

de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven.

Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel: Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de uitsluitingscriteria voor windturbineplaatsen aan te scherpen, met ruimere afstandsnormen tot woningen, natuurgebieden en cultuurhistorische landschappen.	ZW-0043-2

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen.
In lijn met het hierboven vermelde sluiten we slechts een beperkt aantal concrete gebieden uit, omdat daar andere belangen prevaleren.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde

ontwerpnormen. Tekstvoorstel: Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windmolens in woongebieden onwenselijk zijn vanwege slagschaduw, geluidsoverlast en mogelijke gezondheidsrisico's.	ZW-0454-1

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen. Met het vaststellen van zoekgebieden wijzen wij geen gebieden aan binnen woongebieden. Als er woningen in de buurt liggen zullen we rekening houden met de eisen uit de wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel: Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Minimale afstanden tot woningen expliciet te hanteren (minstens 600 meter).	ZW-0035-4
Indiener stelt dat potentiële windturbines te dicht bij woningen liggen, met risico op onder meer slaapverstoring, geluidsoverlast, slagschaduw, lichtflikkering en stress. Indiener verzoekt een minimale afstand van 4 x	ZW-0125-3

tiphoogte, met absolute ondergrens van 1000 meter tot woningen, aan te houden.	
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen voor windturbines in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg leidt tot juridische onzekerheid voor omwonenden.	ZW-0233-4
Indiener verzoekt om een minimale afstand van 4 x tiphoogte, met een ondergrens van 1000 meter, tussen windturbines en woningen vanwege geluidsoverlast en gezondheidsproblemen.	ZW-0256-3
Indiener verzoekt om minimaal een afstand van 4x tiphoogte (met als absolute ondergrens van 1000 meter) aan te houden tot woonbebouwing, met name vanwege gezondheidsschade.	ZW-0323-1
Indiener verzoekt om bij het plaatsen van een windturbine minimaal een afstand van 4 x tiphoogte aan te houden met als absolute ondergrens 1000 meter tot woonbebouwing, om te voorkomen dat bewoners last krijgen van geluidshinder, emissies van zeer zorgwekkende stoffen, zoals Bisfenol A, door corosie, slagschaduw en flikkering, gebrek aan rust en privacy, stress door planschade en waardeverlaging van woningen	ZW-0469-1
Indiener verzoekt om concrete afstandsnormen in de visie op te nemen ten aanzien van de situering van windturbines ten opzichte van woningen.	ZW-0860-1
Indiener verzoekt om een minimale afstand van viermaal de tiphoogte van windturbines aan te houden tot woningen om gezondheidsschade van omwonenden en overlast te minimaliseren.	ZW-0919-1
Indiener verzoekt het hanteren en openbaar maken van minimumafstanden tussen woningen en windturbines/energie-infrastructuur, conform (of strikter dan) internationale of landelijke normen.	ZW-0923-18
Indiener verzoekt om opname van een afstandsnorm voor windturbines van viermaal de tiphoogte tot woningen, boerderijen en gevoelige functies in de POVI.	ZW-1008-3
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen in de omgevingsvisie juridische onzekerheid creëert voor omwonenden en rechtsbescherming praktisch onmogelijk maakt.	ZW-1172-1

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien.
Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen. Afstandsnormen zijn

eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a. geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel:

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat er onvoldoende afstand wordt gehouden tussen windturbines en woningen indachting de gezondheidsrisico's en verzoekt om minimaal 4 x tiphoogte of 1000 meter afstand aan te houden.

Indiener
ZW-0156-2 ZW-0157-2

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen. Afstandsnormen zijn eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a.

geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel:

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld.
Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het Hanik volledig aan te wijzen als uitsluitingsgebied voor windturbines. Inspreker geeft aan dat het gebied grotendeels een waterwingebied is en met de verwachting op toenemende drinkwaterschaarste en gebrek aan geschikte waterputten is dit geen goede plek voor grootschalige energie.	ZW-0012-1
Indiener verzoekt dringend om zoeklocaties 20 en 21 voor windturbines te schrappen uit de POVI	ZW-0034-1
Indiener geeft aan bezwaar te hebben tegen de aanwijzing van zoekgebied 20 (ten oosten van Roermond, grenzend aan Melick en natuurgebied De Breidberg) en zoekgebied 21 (nabij Rockwool, direct grenzend aan Natura 2000-gebied De Meinweg) voor de mogelijke plaatsing van windturbines	ZW-0035-1
Indiener vraagt om gebied het Hanik (Gemeente Venlo) aan te merken als uitsluitingsgebied voor grootschalige energie voorziening (Windturbines en zonneparken), op basis van landschappelijke, ecologische en woonkwaliteitsaspecten	ZW-0038-2
Indiener verzoekt om het gebied aan te merken als uitsluitingsgebied voor grootschalige energie voorziening (Windturbines en zonneparken), op basis van landschappelijke, ecologische en woonkwaliteitsaspecten.	ZW-0043-1
De indiener geeft aan dat windturbines, specifiek voor het zoekgebied A73/Maaslijn, te weten Hoogheide/Witveld de hoge landschappelijke waarde, de flora en fauna en het welzijn van de werknemers en daarmee ook de bedrijfsvoering van de boomteeltbedrijven aantast. Windturbines hebben een uitdrogend effect voor de bodem en leiden tot een zeer groot nachtvorstschade risico, wat de bedrijfsvoering verder bemoeilijkt. Indiener constateert dat er geen draagvalk is voor de windturbines. Alles overwegend verzoekt de indiener dit zoekgebied te schrappen.	ZW-0068-4
Indiener stelt voor om bij het aanwijzen van zoekgebieden voor windmolens in de omgeving van Oirlo meer rekening te houden met de activiteiten die reeds plaatsvinden.	ZW-0108-5

Indiener vindt het onacceptabel dat geen locaties zijn aangewezen of onderzocht voor de realisatie van windturbines in Landgraaf en de directe omgeving.	ZW-0109-4
De indiener stel dat de Provincie veel mogelijkheden uitsluit terwijl nog veel plekken niet zijn onderzocht (waaronder grensstreek).	ZW-0109-6
Indiener maakt bezwaar tegen het huidige ruimtelijke afwegingskader voor windturbines.	ZW-0112-1
Indiener verzoekt om het gehele gebied Hanik aan te wijzen als uitsluitingsgebied voor windturbines en onderbouwt dit met de volgende argumenten: Drinkwaterbescherming en waterkwaliteit (onaanvaardbare risico's voor strategische drinkwatervoorziening): - Ligging in grondwaterbeschermingsgebied, deels in waterwingebied, - Limburg kampt met reeds met drinkwaterschaarste; verder aantasting van schone grondwaterwinlocaties is onverantwoord - Depositie van microplastics agv erosie turbinebladen Natuurwaarden en ecologie (windturbines veroorzaken onherstelbare schade aan kwetsbare beschermde soorten en habitats, strijdig met (inter)nationale natuurwetgeving): - Grenzend aan N2000-gebieden - Gebied vervult essentiële rol als blauwe/groen verbindingszone - Midden in internationale vogeltrekroute - Verschillende vleermuizensoorten - Volgens Eurobats-richtlijnen onverenigbaar met vleermuisgebieden binnen 200m van bos, hagen, waterlopen en andere habitats Gezondheids- en leefomgevingsaspecten (de gezondheidseffecten overschrijden maatschappelijke aanvaardbare grenzen): - Woningen liggen binnen 1,5 km (geluidsoverlast en slagschaduw) - Cumulatieve grensoverschrijdende overlast agv bestaande windparken in Duitsland, Landschappelijke aantasting (windturbines tasten onomkeerbare het karakteristieke landschap aan) - Ligging in kleinschalig Maaslandschap met hoge landschappelijke waarde - Agv visuele dominantie schade voor recreatie, toerisme en leefkwaliteit - In strijd met NOVI-voorkeursvolgorde - Ladder voor duurzame verstedelijking onvoldoende onderbouwd toegepast Klimaatadaptatie en landbouw - Verstoring van microklimaten en kunnen leiden tot lokale verdroging en hitte-effecten - Staat haaks op klimaatadaptieve doelstellingen Maatschappelijk draagvlak en participatie	ZW-0114-4

- Geen draagvlak onder de bewoners van Hanik - Breed gedragen verzet Economische schade - Leidt tot substantieel waardeverlies van woningen en bedrijven - Geen compensatie economische schade	
Indiener maakt bezwaar te maken tegen de afwegingen in hoofdstuk 9 Energie van de POVI 2025, in het bijzonder het huidige ruimtelijk afwegingskader voor windturbines zoals weergegeven in de bijbehorende viewer. Indiener verzoekt: de criteria voor uitsluitingsgebieden aan te scherpen; het aantal gebieden waar windturbines kunnen worden geplaatst te beperken; de visie op de toekomstige energievoorziening te herzien.	ZW-0125-2
Indiener stelt dat het gebied het Hanik landschappelijk en ecologisch waardevol is, mede vanwege het kleinschalige agrarische karakter en de nabijheid van woonkernen. Indiener maakt bezwaar tegen het feit dat het Hanik in het ontwerp-POVI niet expliciet is uitgesloten voor plaatsing van windturbines en zonneparken en verzoekt om het gebied in de definitieve versie van het POVI 2025 als uitsluitingsgebied aan te merken.	ZW-0131-2
Indiener stelt dat de passage ""Het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Natura 2000- gebieden, het beschermingsgebied van de Einstein Telescope en het winterbed van de Maas achten wij niet geschikt en sluiten wij uit van plaatsing van windturbines."" overeenkomt met het huidige beleid, maar het niet is wat de kaarten tonen en het ook niet overeenkomt met wat er elders in de tekst staat. Indiener stelt dat verderop in dezelfde paragraaf wordt - welbeschouwd zonder deugdelijke onderbouwing - vrijwel geheel Zuid-Limburg uitgesloten. Er is daar bijvoorbeeld sprake van een ""status uitsluiting Nationaal Landschap Zuid-Limburg"" op bedrijventerreinen ""binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg""; dus met weglating van het cruciale voorafgaande woord 'beschermingsgebied'.	ZW-0160-87
Indiener verzoekt om het uitsluitingsgebied voor windturbines rondom perceel M121 uit te breiden.	ZW-0217-3
Indiener constateert dat de categorie 'windturbines niet uitgesloten' voor diverse gebieden in de gemeente Kerkrade en net over de gemeentegrens in Landgraaf opgenomen is. Onder andere in het Wormdal (deel van het Defensieterrein) en het landbouwgebied ten noorden van Eygelshoven. Verder een locatie bij abdijcomplex Rolduc in het bronnenbos, twee locaties in de Anstelvallei en GaiaZOO en rondom het zoekgebied bij BT Dentgenbach. Indiener verzoekt om deze categorie niet op te nemen in de gemeente Kerkrade, rekening houdend met de andere belangen (natuur, cultuurhistorie, landschap en nabij het stedelijk gebied).	ZW-0263-105
Indiener verzoekt om het gebied Ellerheid, zoals eerder als zoekgebied in 2015 opgenomen in de Regionale Kansenkaart Provincie Limburg, in de Provinciale Omgevingsvisie 2025 wederom te benoemen als zoekgebied voor windturbines. Indiener ziet kansen voor 'Energiegemeenschap Ell', als hier windturbines geplaatst kunnen worden.	ZW-0270-1

Indiener stelt voor om het gebied rond de Lange Vlieter, als drinkwatervoorziening beheerd door Waterschap Limburg, volledig uit te sluiten van de ontwikkeling van windmolens vanwege het belang van drinkwater voor mens en dier.	ZW-0284-3
Indiener verzoekt de kaart van het gebied rond de Vlieter, Boschmolenplas, Beegderheide en Hornerheide aan te passen door van dit gebied een "uitsluitingsgebied windturbines" te maken.	ZW-0284-7
Indiener vraagt om binnenkomende principeverzoeken voor windenergie bij woningen in zoekgebieden niet bij voorbaat af te wijzen, mede vanwege de opties molenaarswoningen en mogelijk sanering.	ZW-0291-7
Indiener stelt dat de uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windenergie de mogelijkheden voor regionale opwekking beperkt.	ZW-0314-83
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.4 wordt geconstateerd dat de realisatie van windturbines zich in de laatste jaren niet heeft doorgezet. Om de ontwikkeling weer op gang te brengen, geeft de Provincie volgens de indiener aan voornemens te zijn om uitsluitingsgebieden voor windturbines en zoekgebieden vast te leggen. In de gebieden die overblijven is ontwikkeling van windturbines volgens de indiener niet uitgesloten, maar wordt aangegeven dat de Provincie geen actieve rol bij de realisatie gaat vervullen.	ZW-0319-90
Indiener verzoekt om geen gebieden op voorhand uit te sluiten van windenergie-initiatieven in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg. Deze gebieden worden immers al beschermd door bestaande en toekomstige wet- en regelgeving. Een zorgvuldige afweging per initiatief verdient de voorkeur boven een generieke uitsluiting.	ZW-0345-1
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat bepaalde gebieden in het Nationaal landschap Zuid-Limburg zijn aangemerkt als gebieden waar windturbines niet zijn uitgesloten.	ZW-0367-7
Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in de zoekgebieden rondom Holtum-Noord, Holtum, Visserweert, Illikhoven en Baakhoven.	ZW-0392-1
Indiener wil zijn perceel laten gebruiken voor realisatie en exploitatie van een Windpark in samenwerking met gemeente Landgraaf, projectontwikkelaar Stawag en omliggende grondeigenaren. Indiener stelt dat dit haaks staat met het geplande uitsluitingsgebied voor windturbines. In paragraaf 9.5.4. is vermeld dat de provincie de mogelijkheid voor windturbines langs de oostflank graag benut ziet. Deze is echter nu niet als zoekgebied aangemerkt vanwege vliegbasis Geilenkirchen. Indiener stelt dat zijn projectgebied: 1. niet in het verlengde van de start- of landingsbaan ligt, 2. in vogelvlucht op 4,5 kilometer afstand van de vliegbasis ligt en 3. binnen deze afstand van de vliegbasis aan de Duitse zijde van de grens de afgelopen jaren reeds tientallen windturbines geplaatst.Indiener verzoekt niet aan te merken als uitsluitingsgebied voor windturbines.	ZW-0440-1
Indiener stelt dat de tekst over uitsluitingsgebieden niet overeenkomt met het kaartmateriaal, waarin vrijwel geheel Zuid-Limburg is opgenomen als uitsluitingsgebied voor windturbines. Indiener doet de oproep om het kaartmateriaal in lijn met de tekst aan te passen.	ZW-0632-3

Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines niet is uitgesloten in een gedeelte van de percelen.	ZW-0771-10
Indiener verzoekt om expliciete uitsluiting van het gebied Hanik in Lomm (Gemeente Venlo) voor grootschalige energieopwekking. Argumenten liggen in gezondheidsrisico's voor mens en dier, onvoldoende afstand tot woningen en agrarische bedrijven, de ligging in het waterwingebied en waterbeschermingsgebied en de ruimtelijke en landschappelijke aantasting.	ZW-1008-2
Indiener vraagt zich af waarom en op basis van welke afwegingen het zoekgebied voor windturbines is gewijzigd en hoe de nieuwe zoekgebieden tot stand zijn gekomen.	ZW-1049-8
Indiener stelt voor om de plaatsing van windturbines in het gebied oostelijk van Roermond, met name op het Wolfsplateau in de gemeente Roerdalen, om te zetten naar een uitsluitingsgebied.	ZW-1070-2
Indiener verzoekt om het schrappen van zoekgebieden voor windturbines in bosrijke en dorpse omgevingen zoals A73/Leunen/Oirlo/Castenray, Veulen en nabij natuurreservaat Breehei uit de verdere planvorming.	ZW-1222-1
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat enkele van zijn percelen, die direct langs de Roer liggen en onderdeel zijn van een inundatiegebied/ overstromingsgebied A, een gebiedsaanduiding “Ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten” krijgen. In deze gebieden mag immers niet in gebouwd worden.	ZW-1389-4
Indiener verzoekt om niet belemmerd te worden in het oprichten van duurzame windenergie mogelijkheden zoals turbines.	ZW-1404-9
Indiener constateert inconsistenties tussen de tekst en het kaartmateriaal, hoewel de tekst uitsluitingen noemt voor specifieke gebieden (o.a. Nationaal Landschap Zuid-Limburg en Natura 2000), loont het kaartbeeld vrijwel geheel Zuid-Limburg als uitsluitingsgebied, zonder onderbouwing.	ZW-1445-39
Indiener stelt dat uitsluiting van windenergie nabij woningen (zoekgebieden) te rigide is; mitigerende maatregelen of sanering moeten mogelijk blijven.	ZW-1503-12
Indiener geeft aan dat de zoekgebieden 20 en 21 voor windturbines in de nabijheid van natuurgebieden en woongebieden liggen, wat ongewenste invloed heeft op toekomstige ontwikkelingen.	ZW-0192-11
Indiener maakt formeel bezwaar tegen de aanleg van windturbines in het waterwingebied en Natura 2000-gebied 't Hanik, omdat deze locaties volgens de Passende beoordeling (en gemeentelijke/regionale verkenningen) ontoelaatbare ecologische, drinkwater- en gezondheidsrisico’s blijken op te leveren.	ZW-0997-1
Indiener vraagt zich af wat de afwegingen zijn voor het wijzigen van het zoekgebied voor windturbines en hoe de nieuwe zoekgebieden tot stand zijn gekomen.	ZW-1054-4
Indiener verzoekt om heroverweging en verwijdering van de zoekgebieden 20 en 21 voor windturbines in de directe omgeving van Melick en de gebieden waar de ontwikkeling van windturbines niet is uitgesloten, uit de kaarten in bijlage 2 van het Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI).	ZW-1105-1

Standpunt GS

Wij hechten belang aan de ontwikkeling van windturbines als onderdeel van een evenwichtige energiemix die bestaat uit verschillende energiebronnen en de import van energie.
Het is daarbij van belang kwetsbare functies te beschermen en te zorgen voor een onderbouwde toedeling van ruimtelijke functies. Daarom maken wij onderscheid in de volgende gebieden:

a. Uitsluitingsgebied
b. Zoekgebied
c. Beperkingengebied.

Het uitsluitingsgebied wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven windturbines. De kaart in de ontwerp-visie was niet in overeenstemming met de tekst die in het ontwerp was opgenomen. Dit is nu met elkaar in overeenstemming gebracht. Gebieden waar de ontwikkeling van windturbines wordt beperkt door wettelijke regels zijn onderdeel van het 'beperkingengebied'. Dit is een aangepaste gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Deze gebieden zijn niet langer onderdeel van het uitsluitingsgebied. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend, maar kan ook niet geheel worden uitgesloten. Gebieden waar wij op grond van ruimtelijke en landschappelijke afwegingen windturbines minder geschikt achten zijn eveneens onderdeel van het beperkingengebied. Deze vielen voorheen onder de gebiedscategorie ‘Windturbines niet uitgesloten’. Deze categorie hebben we laten vervallen. De zoekgebieden achten wij het meest passend voor windturbines. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdende met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle vigerende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze
Indiener stelt dat de uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windenergie de mogelijkheden voor regionale opwekking beperkt.

Indiener
ZW-0207-93 ZW-0238-83

Standpunt GS

Wij hechten belang aan de ontwikkeling van windturbines als onderdeel van een evenwichtige energiemix die bestaat uit verschillende energiebronnen en de import van energie. Het is daarbij van belang kwetsbare functies te beschermen en te zorgen voor een onderbouwde toedeling van ruimtelijke functies. Daarom maken wij onderscheid in de volgende gebieden:

a. Uitsluitingsgebied
b. Zoekgebied
c. Beperkingengebied.

Het uitsluitingsgebied wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven windturbines. De kaart in de ontwerp-visie was niet in overeenstemming met de tekst die in het ontwerp was opgenomen. Dit is nu met elkaar in overeenstemming gebracht. Gebieden waar de ontwikkeling van windturbines wordt beperkt door wettelijke regels zijn onderdeel van het 'beperkingengebied'. Dit is een aangepaste gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Deze gebieden zijn niet langer onderdeel van het uitsluitingsgebied. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend, maar kan ook niet geheel worden uitgesloten. Gebieden waar wij op grond van ruimtelijke en landschappelijke afwegingen windturbines minder geschikt achten zijn eveneens onderdeel van het beperkingengebied. Deze vielen voorheen onder de gebiedscategorie ‘Windturbines niet uitgesloten’. Deze categorie hebben we laten vervallen. De zoekgebieden achten wij het meest passend voor windturbines. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdende met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle vigerende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze
Indiener verzoekt om de criteria voor uitsluitingsgebieden voor windturbines aan te scherpen en het aantal gebieden waar windturbines kunnen worden geplaatst te beperken.

Indiener
ZW-0156-1 ZW-0256-1 ZW-0157-1

Standpunt GS

Wij hechten belang aan de ontwikkeling van windturbines als onderdeel van een evenwichtige energiemix die bestaat uit verschillende energiebronnen en de import van energie. Het is daarbij

van belang kwetsbare functies te beschermen en te zorgen voor een onderbouwde toedeling van ruimtelijke functies. Daarom maken wij onderscheid in de volgende gebieden:

a. Uitsluitingsgebied
b. Zoekgebied
c. Beperkingengebied.

Het uitsluitingsgebied wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven windturbines. De kaart in de ontwerp-visie was niet in overeenstemming met de tekst die in het ontwerp was opgenomen. Dit is nu met elkaar in overeenstemming gebracht. Gebieden waar de ontwikkeling van windturbines wordt beperkt door wettelijke regels zijn onderdeel van het 'beperkingengebied'. Dit is een aangepaste gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Deze gebieden zijn niet langer onderdeel van het uitsluitingsgebied. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend, maar kan ook niet geheel worden uitgesloten. Gebieden waar wij op grond van ruimtelijke en landschappelijke afwegingen windturbines minder geschikt achten zijn eveneens onderdeel van het beperkingengebied. Deze vielen voorheen onder de gebiedscategorie ‘Windturbines niet uitgesloten’. Deze categorie hebben we laten vervallen. De zoekgebieden achten wij het meest passend voor windturbines. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdende met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle vigerende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze
Indiener verzoekt om de zoeklocaties 20 en 21 voor windturbines in de omgeving van Melick en Roermond te schrappen uit de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg.

Indiener		
ZW-0105-5	ZW-0128-1	ZW-0130-1

Standpunt GS

Wij hechten belang aan de ontwikkeling van windturbines als onderdeel van een evenwichtige energiemix die bestaat uit verschillende energiebronnen en de import van energie. Het is daarbij van belang kwetsbare functies te beschermen en te zorgen voor een onderbouwde toedeling van ruimtelijke functies. Daarom maken wij onderscheid in de volgende gebieden:

a. Uitsluitingsgebied
b. Zoekgebied
c. Beperkingengebied.

Het uitsluitingsgebied wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven windturbines. De kaart in de ontwerp-visie was niet in overeenstemming met de tekst die in het ontwerp was opgenomen. Dit is nu met elkaar in overeenstemming gebracht. Gebieden waar de ontwikkeling van windturbines wordt beperkt door wettelijke regels zijn onderdeel van het 'beperkingengebied'. Dit is een aangepaste gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Deze gebieden zijn niet langer onderdeel van het uitsluitingsgebied. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend, maar kan ook niet geheel worden uitgesloten. Gebieden waar wij op grond van ruimtelijke en landschappelijke afwegingen windturbines minder geschikt achten zijn eveneens onderdeel van het beperkingengebied. Deze vielen voorheen onder de gebiedscategorie ‘Windturbines niet uitgesloten’. Deze categorie hebben we laten vervallen. De zoekgebieden achten wij het meest passend voor windturbines. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdende met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle vigerende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een voorlopige voorziening te treffen die plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-0233-12
Indiener roept PL op tot het opnemen van een duidelijk normeringskader in de POVI voor de ontwikkeling van nieuwe windparken, dit totdat de nieuwe landelijke normen in werking treden.	ZW-0359-1
Indiener stelt voor om een voorlopige voorziening te treffen waarbij plaatsing van windturbines binnen 2.500 meter van woningen tijdelijk wordt uitgesloten.	ZW-0757-7
Indiener geeft aan dat de regelgeving omtrent het plaatsen van windturbines ongeldig is verklaard en verzoekt om een pas op de plaats totdat nieuwe regelgeving aanwezig is.	ZW-0790-1
Indiener verzoekt om opname van een duidelijk normeringskader in de POVI voor de ontwikkeling van nieuwe windparken, inclusief maximale hoogte,	ZW-1008-1

minimale afstandsnormen tot woningen en boerderijen, geluids- en slagschaduwnormen, en natuurbeschermings- en milieunormen.	
Indiener verzoekt om opname van de door de landelijke overheid aangekondigde geluidsnormen in de POVI, met specifieke dB-limieten voor verschillende geluidscategorieën.	ZW-1008-5
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen tot woningen in de regeling juridische onzekerheid creëert voor omwonenden, en handhaving en rechtsbescherming praktisch onmogelijk maakt. Indiener geeft aan dat zonder duidelijke afstandsnormen onduidelijk blijft wanneer sprake is van 'aanvaardbare hinder' en hoe belangen van omwonenden zijn gewogen ten opzichte van economische en beleidsdoelen. Indiener verzoekt om een afstandsnorm van ten minste 10 maal de tiphoogte van een windturbine tot aan bestaande woonbebouwing, gebaseerd op beschikbare wetenschappelijke inzichten.	ZW-1049-3
Indiener verzoekt om het opnemen van concrete afstandsnormen voor windturbines om rechtsonzekerheid te voorkomen.	ZW-1054-1
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen juridische onzekerheid creëert voor omwonenden en de handhaving en rechtsbescherming bemoeilijkt.	ZW-1117-1
Indiener verzoekt om een minimale afstandsnorm van ten minste 10 maal de tiphoogte van een windturbine tot aan bestaande woonbebouwing, gebaseerd op wetenschappelijke inzichten.	ZW-1172-2

Standpunt GS

Antwoord GS: Wij verwachten in 2026 nieuwe landelijke normen en zullen deze toepassen zodra ze van kracht zijn. Wij verwachten dat dit ruim op tijd is voor toepassing in Limburg, omdat er op dit moment geen projecten in een stadium verkeren waarbij het vaststellen van normen aan de orde is. Tot die tijd volgen wij de jurisprudentie. Dit betekent dat het bevoegd gezag lokale normen kan vaststellen, deze moeten zijn voorzien van een actuele, deugdelijke, op zichzelf staande én op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivering. Als zich concrete initiatieven voordoen waarvoor wij als Provincie bevoegd gezag zijn, voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel:

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich

voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft bezwaar tegen windmolens in Noord Limburg met name bij de A73, vanwege de nabijheid bij de woning en de reeds aanwezige hectares aan zonneparken langs de snelweg.	ZW-0011-3
Indiener stelt dat de geplande locaties voor windturbines te dicht bij woonbebouwing liggen, wat leidt tot risico's op geluidsoverlast, slagschaduw en gezondheidsklachten.	ZW-0034-6
Indiener stelt dat zoekgebied 20 op minder dan 600 meter ligt van de eerste woningen in Melick en dat er in diverse provincies een hogere afstandsnorm wordt gehanteerd met het oog op geluidsbelasting, slagschaduw, lichtflitsen, negatieve gezondheidseffecten en de waardevermindering van woningen.	ZW-0035-7
De indiener stelt dat nieuwe windturbines de druk gaat verergeren op het al onder druk staande geplande en goedgekeurde woninggebied.	ZW-0044-2
Indiener verzoekt geen windturbines te plaatsen in Limburg vanwege landschapsvervuiling en lager rendement.	ZW-0058-1
Indiener stelt dat er aanzienlijke klachten over geluidsoverlast en gezondheidsschade door windturbines zijn, met name door te hoge normstellingen. De indiener wijst op onderzoeken die gezondheidsrisico's aantonen, waaronder slaapstoornissen en andere klachten.	ZW-0068-2
Indiener geeft aan dat de komst van windmolens in Oirlo ongewenst is vanwege de nabijheid tot woonhuizen en geluidsoverlast.	ZW-0103-2
Indiener geeft aan dat windmolens negatieve gezondheidseffecten kunnen hebben door sonore geluiden, slagschaduw en verlichting.	ZW-0103-5
Indiener stelt dat onderzoek heeft uitgewezen dat windturbines overlast veroorzaken, ook 's nachts. Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-10
Indiener geeft aan dat de geplande locaties voor windturbines te dicht bij woonbebouwing liggen, wat leidt tot risico's op geluidsoverlast, slagschaduw en gezondheidsklachten.	ZW-0105-9
Indiener geeft aan dat windturbines het open landschap en de karakteristieke uitzichten blijvend zouden aantasten in strijd met de landschappelijke waarden van het gebied.	ZW-0105-10
Indiener stelt dat windturbines en zonneparken leiden tot verlies van landschappelijke kwaliteit en aantasting van het kleinschalige karakter van het buitengebied.	ZW-0131-6
Indiener geeft aan dat windenergieprojecten negatieve gevolgen hebben voor het milieu, natuur en menselijke gemeenschappen, en vraagt om een herziening van de energievisie.	ZW-0256-2
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van zoekgebieden 20 (Melick) en 21 (Rockwool/Meinweg) voor windturbines ernstige ecologische risico's met zich meebrengt.	ZW-0266-1

Indiener stelt dat slagschaduw van windturbines hinderlijk is en kan leiden tot stress en concentratieproblemen.	ZW-0267-2
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines in de Beegderheide en Hornerheide onwenselijk is vanwege de landschappelijke en cultuurhistorische waarde.	ZW-0284-2
Indiener geeft aan dat turbines in de nabijheid hinder veroorzaken zoals slagschaduw en geluid, wat directe schade aan de gezondheid kan geven.	ZW-0370-2
Indiener geeft aan dat het belang van stilte en rust, zoals vermeld in het POVI, haaks staat op het aanwijzen van zoekgebieden voor windmolens in de nabijheid van woongebieden.	ZW-0392-6
Indiener stelt als omwonende van windpark Ospeldijk veel overlast te ervaren sinds de komst van de windturbines en ziet graag beperking van deze overlast, in plaats van uitbreiding.	ZW-0435-2
Indiener geeft aan dat windmolens hinderend geluid veroorzaken.	ZW-0456-3
Indiener stelt voor dat windmolens niet geplaatst worden vanwege geluidsoverlast en gezondheidsrisico's bij nabijheid.	ZW-0459-2
Indiener geeft aan dat de beoogde locatie voor windmolens te dicht bij de bebouwde kom van Oirlo is. De windmolens veroorzaken geluidsoverlast en de trillingen die van de windmolens af komen zijn ongezond.	ZW-0464-1
Indiener geeft aan dat windmolens rondom Oirlo onwenselijk zijn vanwege geluidsoverlast en horizonvervuiling.	ZW-0474-1
Indiener geeft aan dat windmolens op aangewezen locaties in de vrije ruimte onwenselijk zijn vanwege landschapsvervuiling en gezondheidsrisico's voor omwonenden en stelt voor deze ruimte zo te laten.	ZW-0475-1
Indiener geeft aan dat windmolens in Oirlo onwenselijk zijn vanwege de gezondheid van de bewoners en de aanwezigheid van veel zonnepanelen die er al liggen en stelt voor energie op een andere locatie op te wekken.	ZW-0481-1
Indiener vreest voor gezondheidsrisico’s door geluid, infrasoon geluid, slagschaduw en blootstelling aan stoffen zoals BPA.	ZW-0486-2
Indiener verzoekt om geen windmolens in en om Oirlo te plaatsen, omdat deze leiden tot geluidsoverlast.	ZW-0489-1
Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen op locaties dichtbij woningen in het buitengebied, vanwege geluidshinder en slagschaduw voor mens en dier.	ZW-0497-3
Indiener ziet dat veel toegewezen plekken voor windmolens in een buitengebied dichtbij woningen liggen en stelt dat het geluid en de slagschaduw van windmolens een aantasting zijn van het huidige buitengebied en last geven voor mens en dier.	ZW-0504-1
Indiener geeft aan dat de geplande windturbines in Grashoek een nadelige invloed hebben op het woongenot, gezondheid en eigendomswaarde.	ZW-0508-1
Indiener geeft aan dat windmolens als overlast gevend kunnen worden ervaren en schadelijk voor de natuur.	ZW-0509-1
Indiener geeft aan dat windmolens horizonvervuilers zijn.	ZW-0513-1
Indiener verzoekt om het schrappen van de zoekgebieden voor windturbines in Leunen, Oirlo, Castenray, Veulen en nabij natuurreservaat Breeheide vanwege nadelige effecten.	ZW-0515-1

Indiener verzoekt in dit landelijke gebied (omgeving Orilo) geen windmolens te plaatsen: niet nabij huizen om woongenot te behouden, maar ook niet in buitengebied in verband met landschapsvervuiling.	ZW-0583-2
Indiener geeft aan dat de bestaande windmolens aanzienlijke geluidsoverlast veroorzaken en verdere uitbreiding onwenselijk is.	ZW-0674-3
Indiener geeft aan dat de industrialisatie van het buitengebied en de natuurgebieden zorgwekkend is, door clustering van megawindturbines. Er gedegen voorzorg en onderzoek plaats te vinden.	ZW-0742-1
Indiener stelt dat de huidige windturbines voor overlast zorgen in het gebied Platveld.	ZW-0753-5
Indiener maakt zich zorgen over mogelijke plaatsing van meer windturbines nabij het vogelhabitat/Natura 2000-gebied. Er is al een turbine op 500 meter afstand die geluidshinder veroorzaakt. Verdere plaatsing sluit niet aan bij het gewenste landschapsbeeld.	ZW-0837-2
Indiener stelt dat windturbines ernstige hinder en overlast veroorzaken door geluid, slagschaduw en aantasting van de leefomgeving, en verzoekt dat hiermee rekening wordt gehouden in de POVI.	ZW-0923-113
De indiener is het niet eens met het zoekgebied voor windturbines, aangezien dit te dicht bij de uitbreiding van het dorp Ell ligt en mogelijk tot overlast kan leiden voor burgers. Het is daarbij ook gelegen tegen een natuurgebied, waar een windturbine niet past in het gebied.	ZW-0924-8
Indiener verzoekt om schrapping van zoekgebieden voor windturbines in bosrijke en dorpse omgevingen vanwege schade aan natuur, landschap, gezondheid en leefbaarheid.	ZW-0929-1
Indiener stelt dat het plaatsen van windturbines in het waterwingebied en Natura 2000-gebied ’t Hanik de Habitatrichtlijn & Natura-2000 doelen schendt en de risico's voor instandhoudingsdoelen onvoldoende zijn gemitigeerd. Daarom verzoekt indiener om een planwijziging of het kiezen van een alternatieve locaties. Argumenten die de indiener noemt zijn: Er staan huizen binnen 500 m van de windturbines, toeristische aantrekkelijkheid wordt geschaadt, er gelden ecologische richtlijnen in Natura 2000 en overlopend gebied en bescherming van vogels en vleermuizen.	ZW-0997-2
Indiener stelt dat het plaatsen van windturbines in het waterwingebied en Natura 2000-gebied ’t Hanik overenigbaar is met drinkwaterbescherming & bodem, omdat deze zone binnen een waterwingebied, grondwaterbeschermingszone en boringsvrije zone voor drinkwatervoorziening (Venloschol) ligt. Volgens de indiener kan de fundering van turbines en mogelijke vrijgave van chemische stoffen de watervoorziening vervuilen en duurzaam verstoren. Daarnaast vereist de Passende beoordeling volgens de indiener dat dit soort risico's worden uitgesloten of gecompenseerd. De plannen vormen volgens de indiener in hun huidige opzet een directe bedreiging voor drinkwaterkwaliteit en schenden provinciale en Europese drinkwater- en milieuvoorschriften.	ZW-0997-3

Indiener geeft aan dat omwonenden van windturbines in Midden- en Noord Limburg veel overlast ervaren en zich zorgen maken over de gevolgen voor hun gezondheid en leefomgeving.	ZW-1020-1
Indiener geeft aan dat de hoogte en omvang van windturbines blijvend het open landschap en de karakteristieke uitzichten rondom Melick negatief zullen aantasten en dat dit in strijd is met de landschappelijke waarden van het gebied.	ZW-1105-4
Indiener geeft aan dat de geplande windturbines in t Hanik schadelijke gevolgen hebben voor de gezondheid van mens en dier vanwege het ontbreken van wettelijke normen in Nederland met betrekking tot afstand, geluid en hoogte.	ZW-1129-2
Indiener geeft aan dat windturbines nadelige effecten hebben op mens, dier, natuur en landbouw door geluidsoverlast, slagschaduw en gezondheidsschade.	ZW-1222-2
Indiener stelt dat plaatsing van windturbines leidt tot geluidsoverlast, gezondheidsschade, slagschaduw en visuele aantasting voor omwonenden en het landschap, met nadelige gevolgen voor mens, dier, boomteeltbedrijven en recreatie in het gebied.	ZW-1472-2

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Als zich een initiatief aandient zal gebieds- en locatiespecifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de plaatsing van windturbines in de nabijheid van het bedrijf onwenselijk is vanwege schaduwwerking, geluidsoverlast en belemmering van precisielandbouwtechnieken.

Indiener
ZW-1333-2 ZW-1030-1 ZW-1028-1

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Als zich een initiatief aandient zal gebieds- en locatiespecifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om de gezondheid van mens en dier een hogere prioriteit te geven dan het nastreven van klimaatdoelen, vanwege de geluidsoverlast van windturbines.

Indiener
ZW-0156-8 ZW-0157-8

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Als zich een initiatief aandient zal gebieds- en locatiespecifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een voorlopige voorziening die plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-1172-5

Standpunt GS

De POVI is een zelfbindend document voor de provincie waarin richting wordt gegeven aan de lange termijnstrategie. Een voorlopige voorziening wordt vanuit dit document niet afgegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de hoge installatie- en onderhoudskosten van windenergie en de impact op de totale kosten van de energieproductie.	ZW-0256-7

Standpunt GS

Deze kosten maken onderdeel van de totale businesscase voor windturbines en zijn voor rekening van de exploitant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om meer aandacht voor lokale participatie en draagvlak als voorwaarde voor plaatsing van windturbines.	ZW-0038-5

Standpunt GS

Dit aspect nemen we mee in de planologische toetsing van een concreet planvoornemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de huidige locatie van windmolens langs de A2 te handhaven als zoek-/uitbreidingsgebied met de mogelijkheid tot uitbreiding met wind, zon en energieopslag.	ZW-0270-3

Standpunt GS

Dit gebied is zoekgebied of beperkingengebied op basis van de door ons gehanteerde algemene ruimtelijke en milieutechnische uitgangspunten. De begrenzing van de gebieden is indicatief en heeft te maken met de hectometervakken die we in de analyse hebben gehanteerd.
Wij zijn van mening dat dit gebied nog steeds mogelijkheden biedt voor windturbines, waarbij in beperkingengebied nader onderzoek moet aantonen dat belemmeringen zijn weggenomen of feitelijk niet aan de orde zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het zoekgebied Wind Parkstad Zuid (Heerlen, Kerkrade, Simpelveld) op te nemen in het betreffende kaartmateriaal.	ZW-1445-43

Standpunt GS

Dit zou leiden tot een inconsequentie, waarbij een uitsluiting en een zoekgebied elkaar zouden overlappen. Het betreffende gebied is vooralsnog uitgesloten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gebieden met unieke landschappelijke kwaliteiten (waaronder Heuvelland, beekdalen, historische dorpsgezichten, open plateaus en de Maasduinen) expliciet uit te sluiten pv 'minder kansrijk' aan te merken	ZW-0112-5

Standpunt GS

Een groot aantal van de genoemde gebieden is uitgesloten van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
De indiener constateert dat een aanzienlijk deel van de eigen locatie buiten het uitsluitingsgebied voor windturbines en zonneparken valt en er binnen de locatie een zoekgebied windturbines is aangewezen. De indiener stelt dat dit met name vanuit het oogpunt van veiligheid niet wenselijk is, kan leiden tot onaanvaardbare risico's en conflicteert met bestaande veiligheidscontouren. De indiener verzoekt daarom de aanduiding 'zoekgebied windturbines' op de locatie te verwijderen en een voldoende veilige buffer rondom de locatie vast te leggen waar geen windturbines worden toegelaten. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd. Dit punt hangt samen met ZW-0198-32.

Indiener
ZW-0198-31 ZW-0198-32

Standpunt GS

Een zoekgebied is te beschouwen als een gebied waarbinnen onze zoekacties voor windturbines zich concentreren. De zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer

ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal ook de gemeentelijke visie of het vastgestelde beleid worden betrokken. Op grond van deze verdieping kan blijken dat op dit moment zoekgebieden niet tot concrete projectlocaties kunnen gaan leiden. Bijvoorbeeld door eerder verricht onderzoek hiertoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Provincie een actieve rol vervullen in zoekgebieden bij realisatie van de windturbines. Indiener stelt dat hoewel op/nabij bedrijventerrein Dentgenbach in Kerkrade als zoekgebied is opgenomen in de RES 1.0 van Zuid-Limburg, sindsdien - mede op basis van de Windvisie Kerkrade en ontwikkelingen op bedrijventerrein Dentgenbach - geconstateerd is dat het niet meer realistisch en haalbaar is om windturbines te plaatsen op het bedrijventerrein. Door Provincie Limburg en gemeente Kerkrade is volgens de indiener gezamenlijk geconcludeerd dat er geen goede inpasbaarheid van een windturbine is op het bedrijventerrein Dentgenbach gezien de economische ontwikkelingen die daar de laatste jaren hebben plaatsgevonden en nog plaatsvinden.	ZW-0263-19
Indiener verzoekt om het gebied 'Zoekgebied windturbines' te verwijderen op het bedrijventerrein Dentgenbach in Kerkrade.	ZW-0263-20
Indiener geeft aan dat hun gemeenteraad heeft besloten op basis van een ruimtelijke afweging geen planologische medewerking te verlenen een het plaatsen van windturbines op/nabij het bedrijventerrein Dentgenbach. Indiener stelt dat er geen ‘verklaring van geen bedenkingen' is afgegeven. Indiener stelt dat het bedrijf E-max heeft afgezien om de procedure voor de bouw van een windturbine op een specifiek bedrijfsperceel voort te zetten.	ZW-0263-21
Indiener constateert een conflict tussen de in de ontwerp POVI opgenomen zoekgebieden windturbines 6 en 7 op Graetheide en haar kader. Indiener vindt het niet wenselijk om windopwek te ontwikkelen op het Graetheide plateau zelf (met uitzondering van innovatieve windopwek en aan de randen). Indiener verzoekt om de zoekgebieden windopwek op het Graetheideplateau (6 en 7) te schrappen.	ZW-0302-53
Indiener verzoekt de Provincie om de gebiedsafbakening voor de Oostflank in de tekst te verduidelijken en hierbij nadrukkelijk een onderscheid te maken tussen het 'beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg' en het 'Nationaal Landschap Zuid-Limburg, en daarbij te spreken van situering op of nabij deze bedrijventerreinen''.	ZW-0319-104
Indiener constateert dat de Provincie een actieve rol vervullen in zoekgebieden bij realisatie van de windturbines. Indiener stelt dat hoewel op/nabij bedrijventerrein Dentgenbach in Kerkrade als zoekgebied is opgenomen in de RES 1.0 van Zuid-Limburg, sindsdien - mede op basis van de Windvisie Kerkrade en ontwikkelingen op bedrijventerrein Dentgenbach - geconstateerd is dat het niet meer realistisch en haalbaar is om windturbines	ZW-0319-94

te plaatsen op het bedrijventerrein. Door Provincie Limburg en gemeente Kerkrade is volgens de indiener gezamenlijk geconcludeerd dat er geen goede inpasbaarheid van een windturbine is op het bedrijventerrein Dentgenbach gezien de economische ontwikkelingen die daar de laatste jaren hebben plaatsgevonden en nog plaatsvinden.	

Standpunt GS

Een zoekgebied is te beschouwen als een gebied waarbinnen onze zoekacties voor windturbines zich concentreren. De zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal ook de gemeentelijke visie of het vastgestelde beleid worden betrokken. Op grond van deze verdieping kan blijken dat op dit moment zoekgebieden niet tot concrete projectlocaties kunnen gaan leiden. Bijvoorbeeld door eerder verricht onderzoek hiertoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de uitdaging van intermittentie en netintegratie bij windenergie, wat de stabiliteit van het net en de kosten beïnvloedt.	ZW-0256-8

Standpunt GS

Er is ruime ervaring met het inpassen van windenergie in het netwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gebieden met unieke landschappelijke kwaliteiten (o.a. het Heuvelland, de beekdalen, historische dorpsgezichten en open plateaus) uit te sluiten voor windenergieprojecten.	ZW-0323-2
Indiener verzoekt unieke landschappelijke kwaliteiten, waaronder het Heuvelland, beekdalen, historische dorpsgezichten en open plateaus, die van groot belang zijn voor recreatie, toerisme en identiteit expliciet uit te sluiten voor windenergieprojecten, en niet enkel als 'minder kansrijk' aan te merken.	ZW-0469-2

Standpunt GS

Het beschermingsgebied nationaal landschap hebben wij benoemd als uitsluitingsgebied. In overig gebied zullen we plannen toetsen aan landschappelijke kwaliteit conform ons beleid en

verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ontbreken van afstandsnormen de handhaving en rechtsbescherming tegen hinder zoals geluidsoverlast, slagschaduw en gezondheidsklachten praktisch onmogelijk maakt.	ZW-0233-7

Standpunt GS

Het opnemen van geluidnormen is in Nederland zeer gebruikelijk voor hindergevende activiteiten als b.v. verkeer en industrie. Met gestandardiseerde meet- en rekenmethodes is controle en handhaving goed uitvoerbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om kwetsbare landschappen zoals het Heuvelland, beekdalen, historische dorpsgezichten en open plateaus expliciet uit te sluiten van windenergieprojecten.

Indiener		
ZW-0157-3	ZW-0156-3	ZW-0256-4

Standpunt GS

Het beschermingsgebied nationaal landschap hebben wij benoemd als uitsluitingsgebied. In overig gebied zullen we plannen toetsen aan landschappelijke kwaliteit conform ons beleid en verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In 2020/2021 waren er al heel wat bewoners tegen de komst van windmolens. Er was destijds al een soort van actiegroep.	ZW-0103-8

Standpunt GS

Het is bekend dat windturbines tegenstanders kent. Wij zullen bij concrete plannen een participatietraject starten waarbij wij de opvattingen van de omgeving zullen meenemen in de besluitvorming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied Ellerheid, zoals eerder als zoekgebied in 2015 opgenomen in de Regionale Kansenkaart Provincie Limburg, in de Provinciale Omgevingsvisie 2025 wederom te benoemen als zoekgebied voor windturbines. Indiener ziet kansen voor 'Energiegemeenschap Ell', als hier windturbines geplaatst kunnen worden.	ZW-0258-1

Standpunt GS

Het gebied behoort nu tot beperkingen gebied. Hier zijn de mogelijkheden voor windenergie beperkt of vanuit ruimtelijk- en milieutechnische gronden minder wenselijk. De ontwikkeling van energiegemeenschappen vinden wij belangrijk. Indien een gemeenschap in oprichting in dit specifieke gebied kansen ziet voorwindturbines, dan dient op basis van onderzoek aangetoond te worden dat de beperkingen weg kunnen worden genomen. Is dat het geval, dan biedt dit alsnog ruimte voor realisatie van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat windturbines op land niet noodzakelijk zijn om de klimaatdoelstellingen te behalen, zoals ook is vastgesteld door CE Delft. Er zijn voldoende alternatieven zoals wind op zee en zonne-energie	ZW-0068-1

Standpunt GS

Het rapport van CE (https://ce.nl/wp-content/uploads/2023/03/CE_Delft_220235_Nut_en_noodzaak_extra_wind_op_land_in_2030_en_2050_def.pdf) wijst uit dat er een scenario denkbaar is zonder toename van wind op land. Dit vereist evenwel een toename van zon-op-dak en extra import van stroom.
Wij zetten ook in op het gebruik van zon-op-dak en ervaren dat de voortgang hierin niet vanzelfsprekend is en bijzonder uitdagend. Er is tevens een grote en toenemende vraag naar elektriciteit. We zetten daarom in op een brede energiemix met een groot aantal vormen van opwek.
Import speelt eveneens een relevante rol in onze energiemix, maar we willen een grote afhankelijkheid van het buitenland voorkomen en daarom dienen wij de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Het verbaast indiener dat zoekgebieden voor windturbines gepland worden in de weinige bosrijke gebieden. Dit heeft een enorme negatieve impact op flora, fauna, afbreuk van een recreatieve functie en doet enorme afbreuk aan de landschappelijke kwaliteit. Verzocht wordt om de zoekgebieden van de Swolgense Heide en Schadijkerbossen te schrappen.	ZW-0068-5
Indiener stelt dat door de plaatsing van de windturbines de waardevolle functie van natuur- en wandelgebieden De Breidberg en Driestruik (intensief gebruik voor recreatie) ernstig wordt aangetast. Deze gebieden dragen aantoonbaar bij aan de mentale en fysieke gezondheid van de lokale bevolking.	ZW-0105-12

Standpunt GS

Hiervoor geldt ook dat wij een defintieve belangafweging maken op basis van gedetailleerd onderzoek als zich hier een initiatief voordoet. Daarin wegen wij ook de belangen voor natuurwaarden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in contact te treden met onafhankelijke experts ten aanzien van de effecten van de coating (Bisfenol A) op rotorwieken en het effect op landbouwgebieden en verzoekt op basis hiervan een aanpassing in het windmolenbeleid. Indiener verzoekt een MER te maken van alle projecten en af te zien van het maken van een plan-MER.	ZW-0256-11

Standpunt GS

In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om alle bedrijventerreinen in Weert de mogelijkheid te bieden voor het realiseren van windmolens, zonne-energie en energieopslag, gezien het belang voor het vestigingsklimaat en de netcongestieproblematiek.	ZW-0270-4

Standpunt GS

In algemene zin kunnen we de oproep begrijpen, maar windturbines dienen aan de eisen uit de wet te voldoen en dat betekent dat niet in alle gevallen kan worden voldaan aan deze wens. Voor zon gelden beperkingen en staat de businesscase onder druk. Indien partijen mogelijkheden zien worden ze uitgenodigd om plannen te onderbouwen en daarbij speciaal aandacht te hebben voor de ruimtelijk inpassing. Daarbij geldt de voorwaarde dat afzet van energie lokaal geborgd moet zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener snapt niet dat de Provincie nu op bedrijventerreinen in Zuid-Limburg ineens wel grote windturbines wil toestaan, ondanks de komst van de Einsteintelescoop. Indiener is tegen deze vorm van landschapsvervuiling.	ZW-1358-14

Standpunt GS

In de POVI kondigen we aan dat we zullen bezien of industrieterreinen binnen het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg ruimte kunnen gaan bieden aan windturbines. Vooralsnog houden we vast aan de uitsluiting van windturbines binnen het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Daarmee blijft dit in overeenstemming met de uitsluiting in onze vigerende verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt burgerparticipatie bij windturbines steviger te verankeren, conform het Klimaatakkoord (min. 50% lokaal eigendom).	ZW-1503-3

Standpunt GS

In de tekst van hoofdstuk 9.5.4 hebben wij het streven naar 51% lokaal eigenaarschap opgenomen. Wij zullen dit streven ook opnemen in de Omgevingsverordening voor het onderdeel windenergie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u om voldoende ruimte te geven aan gemeenten en bewoners bij het bepalen van zoekgebieden voor windturbines.	ZW-0469-4

Standpunt GS

In de voorbereiding van voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze

gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050 hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan gemeenten en bewoners bij het bepalen van zoekgebieden voor windturbines en duidelijke criteria te hanteren voor maatschappelijk draagvlak.

Indiener
ZW-0156-5 ZW-0157-5

Standpunt GS

In de voorbereiding van voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050 hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er sprake is van zeer beperkte participatie van bewoners en onvoldoende draagvlak in de lokale gemeenschap. Indiener verzoekt om meer aandacht te geven aan lokale participatie en draagvlak als voorwaarde voor plaatsing van windturbines.	ZW-0131-8
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan gemeenten en bewoners bij het bepalen van zoekgebieden voor windturbines.	ZW-0997-6

Standpunt GS

In de voorbereiding van voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050 hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.Op het moment dat gebieden nader worden verkend of uitwerkt zal een proces van omgevingsparticipatie worden vormgegeven conform de vereisten uit de Omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om een zoekgebied voor windmolens aan te wijzen ten westen van Boshoven, bijvoorbeeld in de buurt van de Maarheezerhuttendijk, vanwege de nabijheid van bedrijventerreinen en de noodzaak voor lokale energieopwek voor deze terreinen indachtig de netcongestie.	ZW-0270-2

Standpunt GS

In dit gebied zijn er verschillende beperkingen aanwezig. Daarom is dit gebied gelegen in beperkingengebied. Indien onderzoek aantoont dat beperkingen kunnen worden weggenomen, kan er mogelijk ruimte ontstaat voor windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er te veel windmolens staan in Limburg	ZW-0513-2

Standpunt GS

In Limburg wordt in verhouding tot het energieverbruik weinig hernieuwbaar opgewekt. Daarom is er voor ons noodzaak te zoeken naar locaties voor windturbines en zon-pv gezien de toenemende vraag naar elektriciteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een grotere bescherming van kwetsbare landschappen nodig is, omdat er aanwijzingen zijn dat windturbines de bodem kunnen uitdrogen, wat tot degradatie kan leiden, vooral in gebieden met onvoldoende regenval en slechte landbouwbewerking. Dit drogingseffect is volgens de indiener een zorg omdat het de structuur en vruchtbaarheid van	ZW-0469-15

de bodem kan veranderen, wat mogelijk de landbouwproductiviteit negatief kan beïnvloeden.

Standpunt GS

In Nederland staan de meeste windturbines opgesteld op landbouwgrond. Het ingebrachte punt van verdroging en degradatie herkennen wij niet. Wat wij wel duidelijk zien is dat klimaatverandering leidt tot aanzienlijke en meetbare effecten op verdroging en vernatting van landbouwgronden en gronden in het algemeen. Hierop voeren we specifiek beleid, o.a. op het gebied van waterbeheer en het ruimte bieden voor hernieuwbare opwek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In het kader van de 18e wijziging van het Regionaal Plan Düsseldorf (RPD) werd een minimale afstand van 450 m van windenergiegebieden (WEB) tot woonfuncties toegepast, die niet alleen voor Duitse woonbebouwing, maar ook voor Nederlandse woonbebouwing voor nieuwe locaties die niet vooraf waren bepaald door de windenergieplanning of de WEA (zal een typefout zijn: WEB). Geen enkel WEB ligt dichter dan 450 m bij woonfuncties in Nederland. De indiener acht deze aanpak passend, ook met het oog op de beschermingsbelangen en de alternatieve situatie. Een verkleining of verplaatsing van de bovengenoemde zoekgebieden voor windturbines om passende minimale afstanden van bijvoorbeeld 450 m (mast-pek) tot de dichtstbijzijnde woonfunctie aan Duitse zijde te handhaven, wordt daarom aanbevolen. In ieder geval dienen aan Duitse zijde ten minste dezelfde afstanden tot woonfuncties te worden aangehouden als die tot Nederlandse woonfuncties. De indiener gaat ervan uit, dat in ieder geval de afstanden van minder dan 300 meter ook volgens Nederlands recht bij de actuele nieuwe turbinegrootte bijna niet toelaatbaar zijn. Ook wanneer bekend is dat bijvoorbeeld windturbines in Nederland direct aan de grens bij Emmerich qua afstand dicht bij de woonbestemmingen in Duitsland staan en hier zelfs onder 300 meter (mastlocatie).	ZW-1500-7

Standpunt GS

Indien woningen gelegen zijn buiten de provinciegrens zullen we daar bij de definitieve toetsing van gebieden terdege aandacht aan besteden.
Dit kan betekenen dat zoekgebieden bij de uitwerking minder geschikt blijken dan op basis van de huidige gemaakte ruimtelijke analyse.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het zoekgebied tussen Berkelaar en Sint-Joost een onaanvaardbare cumulatieve geluidsbelasting kent en de afstand tot woningen gering is. Verzocht wordt om het zoekgebied te schrappen.	ZW-0157-16

Standpunt GS

Indien zich een concreet initiatief voordoet zal cumulatie met ander bronnen van geluid worden meegenomen bij de beoordeling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windturbines (boven op de reeds bestaande overlast rond de uitbreiding van de A2) leiden tot geluidsoverlast, slaapverstoring, laagfrequent geluid, infrasoon geluid, emissie van zorgwekkende stoffen door erosie, slagschaduw, flikkering, gebrek aan rust en privacy, en stress als gevolg van procedures bij omwonenden.	ZW-0392-4
Indiener stelt dat windturbines in combinatie met de bestaande geluids- en milieubelasting leiden tot een onevenredige aantasting van leefbaarheid en gezondheid in Brachterbeek.	ZW-0923-114

Standpunt GS

Indien zich een initiatief voordoet zal bij de belangenafweging rekening worden gehouden met de cumulatie van effecten in het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener meldt dat Limburg volgens de KNMI de meest windluwe provincie van Nederland is. Wind op Zee is om diverse redenen efficiënter. Verzocht wordt om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen.	ZW-0156-12

Standpunt GS

Limburg behoort tot de Provincie met gemiddeld lagere windsnelheden.

Dat brengt minder op dan op locaties aan de kust, maar daarmee is het nog steeds een bron die aanzienlijke opbrengsten heeft. Limburg onderscheidt zich niet van b.v. Duitsland waar vele turbines in het binnenland staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener constateert dat in het ontwerp ‘provinciale omgevingsvisie’ de termen financiële participatie en lokaal eigendom niet meer expliciet worden genoemd. Indiener verzoekt te verduidelijken wat onder ‘lokaal eigenaarschap’ wordt verstaan, mede in het licht van de nog geldende provinciale omgevingsverordening die wel spreekt van financiële participatie en lokaal eigendom.	ZW-0291-1

Standpunt GS

Lokaal eigenaarschap is in verschillende energiehoofdstukken van de POVI benoemd. We staan onverminderd achter het principe om lokaal eigenaarschap vorm te geven waarbij we ons willen gaan richten op de vorming van energiegemeenschappen. Daarvoor richten wij een energiedienstenmaatschappij (PEM) op die de vorming hiervan gaat ondersteunen. Dat tekent het belang dat wij hieraan hechten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener spreekt waardering uit voor de voorgenomen actieve rol van de Provincie rondom windenergie, maar vindt wel dat dient dit te gebeuren op basis van de afspraken die gezamenlijk gemaakt zijn op Zuid-Limburgs niveau.	ZW-0319-41

Standpunt GS

Met de actieve rol willen we het belang dat we hechten aan de ontwikkeling van windenergie onderstrepen. Wij zien bij voorkeur een situatie ontstaan waar Provincie en gemeenten eendrachtig optrekken bij de ontwikkeling van windenergie. Het kan voorkomen dat we bevoegd gezag zijn. Wij hebben dan een eigenstandig besluit te nemen over initiatieven die zich voordoen. Ook dan streven wij naar maximale afstemming met de betrokken gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Momenteel bevinden zich de gebieden, die zich in of aan bosgebieden van een betreffende grensoverschrijdende open ruimte strook bevinden, zich op slechts ongeveer 70 meter van Duitse woongebouwen. Zelfs als de gebieden westwaarts over de grens worden verplaatst, bedraagt de afstand slechts 90 meter. Ten minste voor windturbinelocaties op zo een korte afstand van minder dan 100 meter zijn aanzienlijke hinder voor omwonenden en aanzienlijke milieueffecten te verwachten, waarschijnlijk ook in de zin van het EU-recht (SUP-richtlinie). De indiener benadrukt daarom dringend, dat in het geval van een verplaatsing verder westwaarts,	ZW-1500-5

naar Nederlands grondgebied, ook de afstanden tot woonbestemmingen in Duitsland passend te vergroten.	
Indiener stelt dat de plaatsing van windturbines de waardevolle recreatiefunctie van de natuurgebieden De Breidberg en Driestruik aantast terwijl deze gebieden aantoonbaar bijdragen aan de mentale en fysieke gezondheid van de bewoners	ZW-0034-10
Indiener verzoekt het aantal gebieden waar windturbines kunnen worden geplaatst te beperken	ZW-0112-3
Indiener vraagt zich af of er nog meer windturbines mogelijk zijn door de omgevingsvisie.	ZW-0753-4
Indiener vindt dat windmolens in glastuinbouwgebieden alleen passend zijn als er goed overleg plaatsvindt, vanwege het risico op opbrengstverlies door schaduwwerking.	ZW-0224-157

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan maken wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken en wettelijke eisen in acht worden genomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om de zoektocht naar locaties voor windturbines te richten op gebieden met minder impact volgens het principe 'de juiste op de juiste plek'.

Indiener	
ZW-0515-6	ZW-0929-3

Standpunt GS

Met het vaststellen van zoekgebieden maken we keuzes op basis van ruimtelijke en milieutechnische gronden. Wij willen hiermee juist bereiken dat de juiste dingen op de juist plek plaatsvinden. Wij realiseren ons dat onze keuze niet door eenieder wordt gedeeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om aan te sluiten bij het landelijk streven naar 50% lokaal eigendom, conform het Klimaatakkoord en het betreffende amendement in de Energiewet. Tevens ondersteunt indiener het streven naar 51% financiële participatie, aanvullend op afspraken over eigendom.	ZW-0291-2

Standpunt GS

Met ons streven naar de vorming van energiegemeenschappen geven wij blijk van het belang dat we hechten aan lokaal eigenaarschap. Daarbij is ons streven om te komen tot volledig lokaal eigendom.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het handhaven en versterken van het karakteristieke Limburgse landschap op gespannen voet staat met de andere provinciale opgaven, met name uitbreiding bedrijventerreinen & woningbouwopgave en ondersteunt daarom een gedifferentieerde zonering van het landelijk gebied, waarbij wordt gevraagd hoe deze praktisch uitpakt.	ZW-0291-6

Standpunt GS

Met voorliggende Omgevingsvisie hebben we gepoogd een balans en samenhang te creëren in het beschermen en verbeteren van bestaande kwaliteiten en ook mogelijkheden te bieden voor de maatschappelijk opgaven die we ruimtelijke willen faciliteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener wijst op problemen met netcongestie, wat de energie-infrastructuur overbelast. Daarnaast staat de rentabiliteit van windturbines onder druk, wat vragen oproept over het verdienmodel.	ZW-0068-3

Standpunt GS

Netcongestie ontstaat door de grote vraag naar elektriciteit. Er is een tekort aan transportcapaciteit, waardoor nieuwbouw niet kan worden aangesloten en bedrijven in de problemen komen. Tegelijkertijd kunnen ook windturbines en zonnepanelen de stroom niet leveren aan het net. Uitbreiding van het netwerk is dus nodig om vragers van stroom te kunnen voorzien. Deze stroom zal wel moeten worden opgewekt, anders heeft verzwaring nog geen zin. Vooralsnog is er nog voldoende belangstelling uit de markt voor het realiseren van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de tekst foutief wordt verwezen naar de status 'uitsluiting Nationaal Landschap Zuid-Limburg', in plaats van het 'beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg'.	ZW-1199-25

Indiener verzoekt de Provincie om het kaartmateriaal zodanig te corrigeren dat enkel het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg als uitsluitingsgebied windturbines wordt weergegeven.	ZW-1445-41

Standpunt GS

Onze POVI-tekst blijkt niet consequent in het benoemen van het uitsluitingsgebied. Wij bedoelen nadrukkelijk het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg als uitsluitingsgebied. Dit is in overeenstemming met de kaart uit de vigerende verordening. Wij passen de tekst aan, waarbij nog uitsluitend verwezen wordt naar het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg , inclusief de daarin liggende kernen.

Voorstel aan PS

De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt, gelet op voorgaande opmerkingen over windenergie om voor Kerkrade de gebiedsaanduiding “uitsluitingsgebied windturbines” op te nemen.	ZW-0263-106

Standpunt GS

Onze uitsluitingsgebieden zijn beperkt tot een concreet aantal gebieden, dit zijn het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, de Natura-2000 gebieden, de Maas en het beschermingsgebied Einsteintelescoop. Het past niet binnen onze systematiek daar andere gebieden aan toe te voegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de gebieden ‘ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten’ te verwijderen binnen de gemeente Kerkrade. De aangewezen locaties zijn volgens de indiener relatief klein qua omvang en niet realistisch rekening houdend met andere belangen zoals natuur, cultuurhistorie, landschap en nabijheid van het stedelijk gebied. Voor een nadere toelichting per gebied verwijst indiener naar bijlage 1. Indiener stelt dat in een bijgevoegde kaartuitsnede goed is te zien waarom de zoekgebieden voor wind niet in evenwicht zijn met natuur, landschap en cultuurhistorie. De zoekgebieden vallen in en rondom het bedrijventerrein Dentgenbach en de natuurgebieden Wormdal, Anstelvallei, Peschbeemden, Vrouwezijp (bij Rolduc) en Strijthagerbeekdal (gemeente Landgraaf).	ZW-0263-22

Standpunt GS

Onze uitsluitingsgebieden zijn beperkt tot een concreet aantal gebieden, dit zijn het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, de Natura-2000 gebieden, de Maas en

het beschermingsgebied Einsteintelescoop. Het past niet binnen onze systematiek daar andere gebieden aan toe te voegen. De in de zienswijze genoemde gebieden vallen nu onder beperkingen gebied. Hiermee maken we duidelijk dat er beperkingen zijn die het plaatsen van windturbnines zullen bemoeilijken of onmogelijk maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied bij NedCar door de aanwezigheid van een vliegroute, ecologische waarden, geluidsbelasting en afstand tot woningen niet haalbaar is en verzoekt om deze te schrappen. Daarbij is er vanuit de gemeente Sittard-Geleen hiervoor geen draagvlak.	ZW-0156-14

Standpunt GS

Ook hiervoor geldt dat wij dit gebied vooralsnog handhaven in afwachting van nader onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied bij Koningsbosch uit te sluiten als zoekgebied voor windturbines, omdat dit gebied reeds overlast ervaart van het bestaande windpark, het als kraamkamer fungeert voor de ingekorven vleermuis en het de hoogste populatie kieviten kent.	ZW-0323-13

Standpunt GS

Ook voor dit gebied geldt dat we op basis van aanvullend onderzoek de geschiktheid nader bepalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines biologische gevolgen hebben voor mens, dier en plant. Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-15

Standpunt GS

Regelgeving borgt dat effecten afdoende worden voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om de zoekgebieden voor windenergie te herzien op basis van de eerder in RES 1.0 vastgestelde gebieden.

Indiener
ZW-1445-40 ZW-0319-99

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er op basis van nieuwe ontwikkelingen en onderzoek andere beleidskeuze wenselijk of onontkoombaar. Het gemeenschappelijke doel rond de energietransitei is onveranderd, maar ook uitdagender geworden. Wij blijven met de regio graag werken aan deze doelen en concrete projecten. Daar waar deze niet langer haalbaar blijken zijn we bereid de alternatieven te onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de zoekgebieden voor wind- en zonne-energie in de Provinciale Omgevingsvisie af te stemmen op de eerder in het RES-verband vastgestelde zoekgebieden, en gezamenlijk te werken aan breed gedragen kaarten.	ZW-0632-1

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er op basis van nieuwe ontwikkelingen en onderzoek andere beleidskeuze wenselijk of onontkoombaar. Het gemeenschappelijke doel rond de energietransitie is onveranderd, maar ook uitdagender geworden. Wij blijven met de regio graag werken aan deze doelen en concrete projecten. Daar waar deze niet langer haalbaar blijken, zijn we bereid de alternatieven te onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om omliggende gebieden waarin windturbines niet worden uitgesloten, uit te sluiten van deze mogelijkheid.	ZW-0105-6

Standpunt GS

Uitsluitingen beperken wij tot de bovenvermelde gebieden. Binnen beperkingengebied zijn de mogelijkheden beperkt of in het geheel niet mogelijk. Daarmee beogen wij voldoende onderscheid in de kansrijkheid voor windturbines te hebben aangebracht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een eerlijke verdeling van de lasten en lusten van windturbineontwikkeling tussen Midden, Noord, en Zuid Limburg, waarbij beschermde gebieden gelijk worden behandeld.	ZW-0192-16

Standpunt GS

Uw constarering dat er meer zoekgebieden voor zon- en wind gelegen zijn in Noord- en Midden-Limburg ten opzichte van Zuid-Limburg klopt. De gebiedskenmerken van deze regio's verschillen, waardoor de uitkomst van onze eerste planologische afweging andere uitkomsten laat zien.

U refereert aan de N-2000 gebieden in Noord- en Midden Limburg. Die zijn expliciet uitgesloten voor de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van het stroomnet voor windmolens negatieve gevolgen heeft voor de natuur en leidt tot verlies van veel vierkante meters.	ZW-0456-7

Standpunt GS

Verzwaring van het stroomnet is nodig voor zowel de afname als de afzet van elektriciteit. De extra impact door windturbines is beperkt, doordat de aansluiting van windturbines op het netwerk gebeurt via ondergrondse kabels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het specifieke gebied in de Roerstreek te verwijderen uit het POVI als mogelijk windturbinegebied.	ZW-0167-6

Standpunt GS

Voor nu maken we keuze de genoemde gebieden als zoekgebied te behouden.
De betreffende zoekgebieden zijn gelegen op of nabij een groot bedrijventerrein, dat wij bij uitstek geschikt achten voor de opwek van windenergie. Het biedt ook de mogelijkheid opwek en afname aan elkaar te koppelen wat positief is om congestie tegen te gaan. Wij ondersteunen de ontwikkeling van energy-hubs. Daarbij kan de invoeding van windtenergie een wezenlijke rol vervullen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt deze zoekgebieden in Sittard-Geleen uit te sluiten.	ZW-0486-30
Indiener verzoekt deze zoekgebieden in Echt-Susteren uit te sluiten.	ZW-0486-32
Indiener verzoekt deze zoekgebieden in Nederweert en Weert uit te sluiten.	ZW-0486-34

Standpunt GS

Vooralsnog houden we vast aan de gemaakte keuzes. We verwijzen ook naar onze reacties op uw andere zienswijzen die in het algemeen gelden voor zoekgebieden die u wenst uit te sluiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de aanduiding windmolengebied voor Peel en Maas in te trekken en deze op minder dichtbevolkt gebied te leggen.	ZW-0370-4

Standpunt GS

Vooralsnog houden we vast aan de keuze om dit gebied als zoekgebied te benoemen. Op basis van nader onderzoek zullen we een definitieve belangenafweging maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in 2020/2021 verrichtte onderzoeken al hebben uitgewezen dat de plaatsing van windmolens in Oirlo niet rendabel zijn.	ZW-0103-3

Standpunt GS

Vooralsnog is windenergie in Limburg voor commerciele partijen interessant genoeg om te komen met aanvragen voor realisatie. De gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Financiele opbrengsten zijn daarin niet meegenomen, omdat deze van veel factoren afhankelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat met het uitsluiten of marginaliseren van bepaalde regio's - zoals Landgraaf- enerzijds de rechtvaardige spreiding van de energieopgave ondermijnt en anderzijds lokale initiatieven die juist willen bijdragen aan de energietransitie frustreert.	ZW-0109-8

Indiener verzoekt om paragraaf 9.6 aan te passen door expliciet te voorzien in de mogelijkheid om aanvullende locaties voor windturbines aan te wijzen in Zuid-Limburg en Landgraaf in het bijzonder	ZW-0109-10

Standpunt GS

We gaan er van uit dat met bovenstaande toelichting aan dit zienswijzepunt tegemoet is gekomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de ontwerp-omgevingsvisie is afgeweken van de eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwek. Gedurende de afgelopen jaren zijn reeds meerdere zoekgebieden voor grootschalige opwek in de regio aangewezen en vastgelegd in de RES Zuid-Limburg. Om de ontwikkeling van windturbines weer op gang te brengen, geeft de Provincie aan voornemens te zijn om uitsluitingsgebieden voor windturbines en zoekgebieden vast te leggen. In de gebieden die overblijven is ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten, maar wordt aangegeven dat de Provincie geen actieve rol bij de realisatie gaat vervullen. Om de brede schaalsprong naar grensoverstijgende, circulaire, kenniseconomie, zoals beschreven in de Agenda Zuid-Limburg, kracht bij te zetten en invulling te kunnen geven aan de woningbouwopgave is een snelle uitbreiding van het energienet alsmede verduurzaming echter cruciaal.	ZW-0319-40

Standpunt GS

We streven naar een decentaal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Binnen dit decentraal energiesysteem sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Wel dient dit ruimtelijke verantwoord ingepast te kunnen worden. Door de gebiedskenmerken van Zuid-Limburg is dat complex. Met voorliggende omgevingsvisie hebben we gepoogd om in eerste aanleg aan te geven waar wel kansen liggen om daarmee vroegtijdig richting te geven juist om de energietransistie daarmee ten dienste te zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines leiden tot waardevermindering van onroerend goed. Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-17

Standpunt GS

We zetten ons in om de impact op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de

leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Onder meer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffene schade verhalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windturbines leiden tot verlies van rust en uitzicht en een visuele en auditieve inbreuk vormen op het open landschap.	ZW-0267-4
Indiener waarschuwt voor een te rigide toepassing van het begrip ‘landschapskwaliteit’, omdat dit de ontwikkeling van het gehele energiesysteem kan belemmeren en daarmee ook andere ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid in gevaar kan brengen.	ZW-0291-12

Standpunt GS

We zijn ons bewust van de spanning tussen ruimtelijke opgaves en ruimtelijke kwaliteit. Door het maken van een goede analyse van de huidge landschappelijke kwaliteit en daarmee rekening te houden bij het ontwerp van een nieuwe ontwikkeling, denken wij dat er in de praktijk voldoende mogelijkheden liggen voor deze nieuwe ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windenergie een negatieve impact kan hebben op lokale economieën en toerisme, ondanks tijdelijke werkgelegenheid bij de bouw.	ZW-0256-9

Standpunt GS

We zijn zoals gesteld bekend met het feit dat windturbines effect hebben op de omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het opnemen van duidelijke, toetsbare afstandsnorm van ten minste 2,5 kilometer tussen windturbines en bewoning.	ZW-0233-5
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen het waarborgen van leefkwaliteit, gezondheid en rechtsbescherming van omwonenden bemoeilijkt.	ZW-0233-6
Indiener verzoekt om een voorlopige voorziening die plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-1049-5

Standpunt GS

Wij achten het opnemen normen tegen geluidhinder, slagschaduw en veiligheid afdoende voor het borgen van leefkwaliteit. Daarbij volgen wij de natiionale regelreving en jurisprudentie. Als de rijksoverheid afstandsnormen vastlegt, dan zullen wij die hanteren bij de toetsing van plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de agrarische sector en recreatie, als pijlers van de lokale economie, worden bedreigd door de komst van windturbines aangezien door vermindering van de aantrekkelijkheid van het gebied, de belemmering van de leefbaarheid (slagschaduw en geluid) en waardevermindering van woningen.	ZW-0267-7

Standpunt GS

Wij achten de combinatie van windturbines en agrarisch gebruik zeer goed mogelijk, getuige ook de vele voorbeelden hiervan en het feit dat ook agrariërs de initiatiefnemers zijn.
Voor eventueel optredende waardevermindering kan worden teruggevallen op de nadeelcompensatie uit de omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen in Limburg vanwege onvoldoende wind.	ZW-0103-4

Standpunt GS

Wij achten dit geen houdbaar argument. We verwijzen naar de vele windturbines o.a. in Duitsland die daar stroom produceren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat indien de mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank geen betrekking hebben op de bredere (noord)oostelijke flank van Parkstad, daarmee de voormalige stortplaats Abdissenbosch volledig wordt uitgesloten als potentiële locatie, terwijl dit een belangrijk - mogelijk zelfs essentieel - onderdeel was van het door de Stuurgroep RES Zuid-Limburg benoemde 'majeure project'.	ZW-0160-89

Standpunt GS

Wij beogen met de passage over de Oostflank het gebied te duiden aan de oostzijde van Brunssum en noordzijde van Landgraaf. Hierbij sluiten we aan bij bestuurlijke afspraken in RES-verband om met de betrokken gemeenten de mogelijkheden voor windturbines in dit gebied te onderzoeken. We zullen de tekst hierop aanpassen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een te rigide invulling van landschapskwaliteit risico's oplevert: ook andere ontwikkelingen kunnen hierdoor worden geblokkeerd.	ZW-1503-14

Standpunt GS

Wij beogen een evenwichtige afweging te maken van de verschillende belangen en bieden daarbinnen ruimte voor de ontwikkeling van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de gezondheid van mens en dier een hogere prioriteit toe te kennen dan het nastreven van een (achterhaald) klimaatdoel.	ZW-0256-12

Standpunt GS

Wij beoordelen windturbines op gelijke wijze als b.v. nieuwe industrie. Daarbij wegen wij de belangen voor mens en natuur alsmede het belang voor economische ontwikkeling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om criteria voor uitsluitingsgebieden aan te scherpen	ZW-0112-2

Standpunt GS

Wij beperken uitsluitingsgebieden tot de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de aanduiding van bedrijventerreinen als zoekgebied voor windturbines en verzoekt om deze uit de kaart te filteren en in de tekst van § 9.5.4 te verwijderen dat bedrijventerreinen voorkeursgebied zijn.	ZW-0272-5

Standpunt GS

Wij blijven bedrijventerreinen onder voorwaarden benoemen als zoekgebied. Een zoekgebied betekent niet automatische dat windturbines kunnen of mogen worden geplaatst. Nader onderzoek moet de haalbaarheid aantonen. Daarbij zullen we de wettelijke regels in acht nemen. We verwijzen naar Greenport Venlo waar de combinatie van windturbines en bedrijventerrein succesvol is gecombineerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat ten aanzien van windenergie het ontwerp POVI enorm veschilt van het huidige beleid van gemeente Landgraaf	ZW-0109-5

Standpunt GS

Wij geven gevolg aan de gemaakte bestuurlijke afspraak en proberen de ogenschijnlijke verschillen met het beleid van de gemeente Landgraaf weg te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de artikelen 10.2, 11, 21 en 22.1 van de Grondwet die gaan over eerbiedigen persoonlijke levenssfeer, onaantastbaarheid van het lichaam, bewoonbaarheid, leefmilieu en volksgezondheid.	ZW-0104-16

Standpunt GS

Wij handelen concform wet- en regelgeving, waaronder de grondwet en nemen de belangen van belanghebbenden mee in onze afweging als het komt tot een concreet project. Voor nu gaat het om een gebiedsindeling waar wij op grond een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdend met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria wel of juist niet ruimte zien voor windturbines. Het aanduiden van deze gebieden in voorliggende Omgevingsvisie heeft geen directe (juridische) gevolgen voor betrokkenen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het dorpse karakter wordt aangetast door de plaatsing van windmolens.	ZW-0456-5
Indiener geeft aan dat windmolens leiden tot landschapsvervuiling.	ZW-0459-3
Indiener geeft aan dat windturbines leiden tot afbraak van landschappelijke kwaliteit en horizonvervuiling.	ZW-0515-3
Indiener geeft aan dat de horizonten onomkeerbaar ernstig verstoord worden door megawindturbines.	ZW-0742-4

Standpunt GS

Wij hebben aandacht voor dit aspect, maar kunnen niet voorkomen dat windturbines een aanzienlijke visuele impact hebben.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het 's nachts nooit meer stil is door de aanwezigheid van megawindturbines.	ZW-0742-5

Standpunt GS

Wij hebben aandacht voor dit aspect, maar kunnen niet voorkomen dat windturbines impact hebben op de leefomgevingskwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in contact te treden met onafhankelijke experts die geen belangen hebben in de wind-, energie- of consultancy sector en op basis daarvan uw windmolenbeleid te herzien en de vergunningen hierop in te richten.	ZW-0469-6

Standpunt GS

Wij hebben als provincie meerdere belangen te behartigen en hebben voor de verschillende vakgebieden die daarmee samenhangen expertise in huis om daarover te adviseren. Daar waar die ontbreekt laten wij ons door externe partijen of instituten adviseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt recht te hebben op een veilige en gezonde leefomgeving en meent dat windturbines niet in dit plaatje passen	ZW-0435-3

Standpunt GS

Wij hebben begrip voor uw oproep en willen daar zoveel mogelijk aan tegemoet komen. Het belang van energieopwekking willen wij echter ook dienen. Dat is niet altijd en geheel te verenigen met elkaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windmolens niet duurzaam zijn gezien de levensduur en geeft de voorkeur aan een kerncentrale.	ZW-0509-4

Standpunt GS

Wij hebben een andere mening over de bijdrage die windturbines leveren aan de energievoorziening. Windturbines maken onderdeel uit van een brede energiemix waarin vele opties bijdragen aan de opwekking van energie. Wij beschouwen kernenergie als een toekomstige optie. Wij willen een te grote afhankelijkheid van het buitenland voorkomen en daarom willen wij de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Limburg ongunstig is voor windenergie vanwege windluwte en lage vollast-uren.	ZW-0486-25

Standpunt GS

Wij hebben onze gebiedsanalyse gemaakt op basis van ruimtelijke en milieutechnische criteria. Windsnelheid maakt daarvan geen ondereel uit. Het is aan een iniatiefnemer om te bepalen of een project rendabel genoeg is. Vooralsnog is er geen aanleiding veronderstellen dat Limburg ongeschikt is voor windturbines. Wij verwijzen ook naar Duitsland waar zeer veel turbines in bedrijf zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de provincie, zoals benoemt als ambitie in 2.2.6, beter af te wegen om te voorkomen dat we in een landschap moeten gaan leven waar overal ronddraaiende windturbines te zien zijn en gevolgen kunnen hebben voor het welzijn en gezondheid van mens en dier.	ZW-0469-5

Standpunt GS

Wij hebben oog voor meerdere maatschappelijke belangen. Deze kunnen conflicteren. We maken daarom ook ruimtelijk keuzes, waarbij niet overal alles kan, om daarmee prioriteiten te kunnen stellen in ontwikkelingen die we ergens willen of juist niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat aanvullende locaties voor windturbines in Zuid-Limburg, en Landgraaf in het bijzonder, worden opgenomen.	ZW-1503-2

Standpunt GS

Wij hechten een groot belang aan het (beschermingsgebied) Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Wij streven er reeds jaren naar de kernwaarden die het vertegenwoordigd te borgen in onze verordening. Het plaatsen van windturbines is niet in overeenstemming met dit belang en daarom is er minder ruimte voor windturbines in deze regio. Tevens zijn er andere beperkingen van toepassing met een aanmerkelijk effect op de mogelijkheden voor windturbines zoals vliegverkeer, geluidgevoelige bestemmingen en het beschermingsgebied van de Einsteintelescoop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een grotere bescherming van kwetsbare landschappen nodig is, omdat volgens een rapport van de Europese Commissie, dat het bredere probleem van bodemdegradatie in Europa aan de kaak stelt, mechanische trillingen van de bouw van windturbines, kan leiden tot land(bouw)-erosie. Dit type erosie kan de aangetaste (akker)gronden volgens de indiener significant beïnvloeden.	ZW-0469-17

Standpunt GS

Wij houden ons aan de regels die de wetgeving hierover stelt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wanneer er geen rekening gehouden wordt met de mogelijke gezondheidsschade die toegebracht kan worden door de plaatsing van windturbines, de provincie aansprakelijk gesteld kan worden voor aantoonbare, opgelopen gezondheidsschade.	ZW-0469-14

Standpunt GS

Wij houden rekening met gezondheidsaspecten en wij zullen bij besluitvorming over concrete projecten hieraan nadrukkelijk aandacht geven. Wij zijn in afwachting van nieuwe windturbinenormering van rijk en zullen deze toepassen als hierover besloten is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de zoekgebieden voor windenergie te herzien in overeenstemming met de zoekgebieden in de ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente Landgraaf.	ZW-1199-26
Indiener verzoekt de Provincie om in overleg te treden met de gemeente Landgraaf over de zoekgebieden en het kaartmateriaal, en deze - waar nodig - in lijn te brengen met de ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente.	ZW-1199-28

Standpunt GS

Wij houden vast aan de gekozen ruimtelijke systematiek voor het bepalen van zoekgebieden. Wij geven uitvoering aan de bestuurlijke afspraak om met de gemeente de mogelijkheden voor windturbines aan de noordzijde van de gemeente te verkennen en te bezien of de beperkingen ten aanzien van vliegbasis Geilenkirchen kunnen worden ondervangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen windmolens in de omgeving van Oirlo te plaatsen, omdat dit in strijd zou zijn met een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en het evenredigheidsbeginsel.	ZW-0108-6

Standpunt GS

Wij komen in deze fase van besluitvorming tot een ander oordeel over de toedeling van functies. Het kan evenwel zijn dat wij bij een nadere uitwerking of bij de toetsing van een concreet initiatief tot een ander oordeel komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen en wind op zee de voorkeur te geven in verband met de hogere efficientie van zon op zee.	ZW-0256-16

Standpunt GS

Wij streven naar een energiemix waarin wij geen enkele bron uitsluiten. De import van 'wind op zee' maakt hier ook onderdeel van uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om bij windenergieprojecten aan te sluiten bij het landelijk afgesproken steven naar 50% lokaal eigendom. Dit draagt bij aan het gedeelde belang van een betrouwbare en, gedragen en haalbare energietransitie.	ZW-0345-2

Standpunt GS

Wij streven naar een ontwikkeling van hernieuwbare energie waar de lokale gemeenschap bij voorkeur in ruime meerderheid eigenaar is. Hieruit komt ons streven naar 51 % uit voort. Dat zal in de praktijk niet altijd haarbaar zijn. Het woord streven betekent dat ook minder dan deze 51% acceptabel kan zijn, mits dit is gemotiveerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied voor windturbines, met extra terughoudendheid nabij Natura 2000-gebieden.	ZW-0256-5

Standpunt GS

Wij wijzen er nogmaal op dat bij de planologische toetsing alle aspecten in detail worden onderzocht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een groot deel van BT Dentgenbach is aangewezen voor zoekgebied windturbines. Rekening houdend met de bestaande bebouwing, ligging tegen het natuurgebied Strijthagen (gemeente Landgraaf), aan de achterzijde van de steenberg en herontwikkeling van de locatie Jindal Films door Prologis stelt de indiener dat de bouw van grootschalige windturbines op het bedrijventerrein niet realistisch en haalbaar is. Indiener verzoekt om deze locatie weg te halen.	ZW-0263-104

Standpunt GS

Wij wijzen er op dat het de gemeente is geweest die het industrieterrein bij het vaststellen van de Res-1.0 als zoekgebied heeft opgenomen als één van de weinige gebieden in Parkstad voor het verduurzamen van de energievoorziening. Wij erkennen dat de nieuwe ontwikkelingen de mogelijkheid voor de plaatsing van windturbines inmiddels beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ontbreken van een concrete ondergrens leidt tot onduidelijkheid over welke ruimte gemeenten of burgers hebben om zich juridisch te verweren en het afdwingen van rechtsbescherming bij ruimtelijke besluiten.	ZW-0757-11

Standpunt GS

Wij wijzen erop dat belanghebbenden het besluit van het bevoegde gezag ter beoordeling kunnen voorleggen aan de rechter. Dit garandeert de rechtbescherming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt ruimte te geven aan coöperatieve ontwikkeling van windprojecten.	ZW-1503-4

Standpunt GS

Wij zetten volop in op de ontwikkeling van energiegemeenschappen. Energiecoöperaties kunnen hierbij als vliegwiel werken in het bereiken daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de zoekgebieden binnen gemeente Sittard-Geleen uit te sluiten in de Provinciale Omgevingsvisie gezien de uitspraak bij de rechtbank en het ontbrekende draagvlak.	ZW-0256-17

Standpunt GS

Wij zien in de uitspraak van de rechtbank geen aanleiding om de zoekgebieden te heroverwegen. Indien zich een initiatief voordoet zullen wij op basis van vereist nader onderzoek een definitieve belangenafweging maken over de geschiktheid van zoekgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door het gebied langs de A73 ter hoogte van Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen niet uit te sluiten als zoekgebied, de leefkwaliteit van de inwoners onevenredig worden benadeeld zeker gelet op alle andere ontwikkelingen die in dit gebied voorzien zijn.	ZW-0157-13
Indiener stelt dat de zoekgebieden voor zonneparken en windturbines in en rond Brachterbeek leiden tot een nog grotere belasting van het leefmilieu.	ZW-0923-107

Standpunt GS

Wij zijn bekend met de ontwikkelingen in Brachterbeek. Wij zullen deze ontwikkelingen in samenhang beschouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om met de regio in gesprek te gaan omtrent de zoekgebieden windturbines en de gebieden waar de ontwikkeling van windturbines niet is uitgesloten en het kaartmateriaal daar waar nodig aan te passen, in lijn met de vastgestelde zoekgebieden.	ZW-0319-103

Standpunt GS

Wij zijn bereid om in gesprek te blijven en te bezien hoe wij ons beleid zo goed mogelijk op elkaar afstemmen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om WeertEnergie te beschouwen als een van de voorkeurspartners om samen met de Provincie, andere coöperaties en lokale overheden een belangrijke rol te spelen in de energietransitie.	ZW-0270-5

Standpunt GS

Wij zijn blij met elke partij die een actieve bijdrage wil leveren aan de energietransitie in combinatie met participatie en lokaal eigendom.
Energiecoöperaties hebben daar in het verleden een belangrijke rol in gespeeld. Wij nodige Weertenegie uit dit te blijven doen. Wij zullen echter met ook met andere partijen samenwerken indien zij onze beleidsuitgangspunten delen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windturbines volgens de geldende verordeningen sneller geplaatst moeten worden om energiezekerheid te waarborgen. Burgers zouden minder bezwaarmogelijkheden moeten hebben.	ZW-0568-4

Standpunt GS

Wij zijn blij met uw positieve houding ten aanzien van windenergie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat volgens de kaart zoekgebieden voor windturbines #205 en #200 op Duits grondgebied liggen.	ZW-1500-4

Standpunt GS

Wij zijn er mee bekend dat in de opgenomen kaart bij paragraaf 9.5.4 een aantal gebieden in Duitsland zijn gelegen. Dit is een ongelukkige fout die we zullen herstellen.

Voorstel aan PS

Alle aanduidingen van gebieden in Duitsland uit de kaart verwijderen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de energie die door windmolens wordt opgewekt nu al niet goed benut kan worden en dat windmolens elders regelmatig stil staan.	ZW-0456-6

Standpunt GS

Wij zijn er over eens dat windturbines om verschillende redenen wel eens stil staan. Wij zijn het oneens dat windenergie niet goed benut wordt. Er is veel vraag naar elektriciteit. Windenergie draagt bij te voorzien in die vraag.
Hierbij is windenergie onderdeel van een mix van verschillende energiebronnen die we aanspreken om in de totale vraag te voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat windmolens alleen worden geplaatst op plekken waar daadwerkelijk energie wordt gevraagd en niet in het buitengebied zonder grote energieverbruikers.	ZW-0497-2

Standpunt GS

Wij zijn het in beginsel eens met dit uitgangspunt. Wij zien windturbines graag gecombineerd met b.v. industrie, waar de vraag naar elektriciteit het aanbod overstijgt. Ook zijn wij voorstander van de vorming van energiegemeenschappen die elektriciteit tegen kostprijsplus opwekken en lokaal gebruiken. Tegelijkertijd vragen windturbines ruimte en afstand tot bebouwing. Daarom willen wij voor windturbines ook ruimte bieden op grotere afstanden van directe afname.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de huidige windturbines niet aansluiten bij het beleid, omdat de POVI mogelijkheden creëert voor meer windturbines en energieopwekking binnen 3 kilometer van Natura-2000 gebied/Vogel Habitat Richtlijngebied.	ZW-0753-6

Standpunt GS

Wij zullen bij de planuitwerking rekening (moeten) houden met de externe werking van Natura-2000 gebieden. Daarvan zijn wij ons bewust en krijgt dit zeker aandacht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied tussen Montfort en Maria-hoop ecologische bezwaren kent en de afstand tot woningen gering is. Verzocht wordt om het zoekgebied te schrappen.	ZW-0157-15

Standpunt GS

Wij zullen de mogelijke ecologische effecten beoordelen als er zich een concreet initiatief voordoet in dit zoekgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er gekeken moet worden naar de zoekgebieden Wind 200 en 205. Hier bevindt zich aan de Duitse kant, direct aan de grens, het natuurgebied Holter Bruch. Bovendien zijn daar aanzienlijke populaties van windenergie-gevoelige vogelsoorten bekend, met name de wulp. Dit geldt	ZW-1500-14

voor het gehele gebied ten westen van Straelen tot aan de Duits-Nederlandse grens en heeft daarmee dus ook betrekking op de aanwijzing ‘ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten’, dat een groot gebied ten oosten van de plaatsen Schandelo en Harnik bestrijkt. Bij een latere realisatie zijn hier dan conflicten op het vlak van nat uurbescherming te verwachten. De indiener geeft daarom aan dat de aanwijzing van deze gebieden getoetst en eventueel teruggenomen dienen te worden.	

Standpunt GS

Wij zullen deze aspecten betrekken bij de gedetailleerde planuitwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het van belang het in de POVI geboden perspectief (heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij een industrieterrein binnen de gezamenlijke zoekgebieden van provincie, gemeenten en RES-regio.	ZW-0238-84

Standpunt GS

Wij zullen zoals beschreven in onze POVI de mogelijkheden voor een uitzondering op de uitsluiting bij industrieterreinen in het beschermingsgebied nationaal landschap verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het van belang het in de POVI geboden perspectief (heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij een industrieterrein binnen de gezamenlijke zoekgebieden van provincie, gemeenten en RES-regio.	ZW-1511-84
Indiener vindt het van belang het in de POVI geboden perspectief (heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij een industrieterrein binnen de gezamenlijke zoekgebieden van provincie, gemeenten en RES-regio.	ZW-0207-94

Standpunt GS

Wij zullen zoals beschreven in onze POVI de mogelijkheden voor een uitzondering op de uitsluiting bij industrieterreinen in het beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor windturbines op zee te plaatsen vanwege hoger rendement en geen aantasting van het landschap.	ZW-0058-2

Standpunt GS

Wind op zee kent een goed rendement, maar het transport van de stroom vergt grote investeringen in geld, materiaal en ruimte. Evenwel maakt de stroom van windturbines op zee onderdeel uit van de energiemix die wij nastreven. Wind op land beschouwen wij echter ook onderdeel van deze energiemix. Daarom is het van belang over gebieden te beschikken waar ruimte voor de ontwikkeling van windturbines latent aanwezig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines lichamelijk letsel veroorzaken en leiden tot vermindering van woongenot (gezondheid). Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-14

Standpunt GS

Windturbine leiden tot hinder, maar er zijn geen aanwijzingen voor directe gezondheidsschade. Als een turbine faalt kan dat wel aanzienlijke gevolgen hebben. Daarom dient er afstand te worden gehouden tot kwetsbare objecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windmolens milieutechnisch ongunstig zijn vanwege niet-recyclebare onderdelen en verstoring van bodemdiversiteit door ingrepen in de bodem.	ZW-0103-7

Standpunt GS

Windturbines vormen geen uitzondering met betrekking tot de noodzaak om aandacht te geven aan recycling en bodem. Europa maakt werk van recyling omdat dit wezenlijk is om te kunnen blijven beschikken over materialen in de toekomst. Weggooien is geen optie.
De bladen van windturbines vormen de grootste uitdaging voor recycling. Daar wordt veel onderzoek naar gedaan en er worden ook al resultaten geboekt. Voor de bodem onderscheidt een windturbine zich niet van een ander zwaar bouwwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het kaartmateriaal zodanig te corrigeren dat enkel het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid- Limburg als uitsluitingsgebied windturbines wordt weergegeven.	ZW-0319-101

Standpunt GS

Zoals al eerder opgemerkt hebben we de kaart met de uitsluitingsgebieden aangepast. Onze POVI-tekst blijkt niet consequent in het benoemen van het uitsluitingsgebied. Wij bedoelen nadrukkelijk het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg als uitsluitingsgebied. Dit is in overeenstemming met de kaart uit de vigerende verordening. Wij passen de tekst aan, waarbij nog uitsluitend verwezen wordt naar het Nationaal Landschap Zuid-Limburg conform de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de Provincie beter af te wegen en te voorkomen dat windturbines de leefbaarheid en het welzijn van mens en dier aantasten.	ZW-0156-6

Standpunt GS

Zoals gesteld zien wij de ontwikkeling van windturbines als een provinciaal belang. Met de door ons gemaakt gebiedsindeling beogen wij een eerst afweging te maken waar wij windturbines wel of juist minder gewenst of mogelijk achten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de Provincie beter af te wegen en te voorkomen dat windturbines de leefbaarheid en het welzijn van mens en dier aantasten.	ZW-0157-6

Standpunt GS

Zoals gesteld zien wij de ontwikkeling van windturbines als een provinciaal belang.
Met de door ons gemaakt gebiedsindeling beogen wij een eerst afweging te maken waar wij windturbines wel of juist minder gewenst of mogelijk achten. Op basis van nader onderzoek zullen we een definitief besluit nemen over de geschiktheid van het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in een ander zoekgebied #240, ten zuidoosten van Gennep, de afstand tot de dichtstbijzijnde woonbestemming (woonbestemming direct ten zuidoosten van de snelwegparkeerplaats) aan de Duitse kant ook slechts ongeveer 230 m bedraagt.	ZW-1500-6

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. Ook met de nabijheid van een provinciegrens is geen rekening gehouden. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied bij Koningsbosch door veel bezwaren kent, geen rekening houdt met de Duitse plannen, al overlast ondervindt van het Duits windpark, niet in lijn is met om 500 meter vanaf de grens te respecteren, ecologische bezwaren kent en hoogtebeperkingen door vliegroutes. Verzocht wordt om het zoekgebied te schrappen.	ZW-0157-14
Indiener verzoekt om de zoekgebieden voor windturbines uit te sluiten bij Koningsbosch, omdat dit zeer veel bezwaren kent en men houdt geen rekening met de plannen van de Bezirksregierung Keulen in de gemeente Selfkant. Koningsbosch ervaart al de nodige overlast van het bestaande windpark waar dit nieuwe zoekgebied tegenaan ligt. De keuze is volgens de indiener opmerkelijk omdat de Provincie Limburg in een zienswijze aan de Bezirksregierung Keulen over windparken op de grens vraagt om een afstand van 500 meter te respecteren. Deze omgevingsvisie is volgens de indiener tegenstrijdig op dit punt. Tevens is dit gebied volgens de indiener de kraamkamer van de ingekorven vleermuis en kent het de hoogste populatie kieviten die een speciale status hebben in Duitsland en gelden diverse hoogtebeperkingen i.v.m. de test- en oefenvluchten van de nabij gelegen NATO AWACS (opleidings)basis in Geilenkirchen.	ZW-0469-23
Indiener verzoekt om de eigen provinciale afstandsnorm van 500 meter tot de landsgrens met Duitsland te respecteren en deze niet te overschrijden, mede gezien de dreiging omsingeling van de kern Koningsbosch door Duitse windmolens.	ZW-0919-2

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. Ook met de nabijheid van een provinciegrens is geen rekening gehouden. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten.

In onze correspondentie met onze Duitse overheidspartners over Duitse windinitiatieven, hebben wij aangegeven beleidsvrijheid te willen behouden binnen 500 m van de grens. Binnen deze beleidsvrijheid behoort ook, op basis van een brede ruimtelijke afweging, de mogelijkheid voor het plaatsen van windturbines. Gebieden aan de grens die aansluiten bij windlocaties of -gebieden aan de andere kant van de grens achten wij in de basis passend indachtig ons ruimtelijk uitgangspunt om aansluiting te zoeken bij opstellingen aan de andere kant van de grens. Of dit feitelijk ook het geval is of kan zijn, zal in afstemming met onze Duitse overheids partners worden bepaald.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe de zoekgebieden voor windturbines in lijn zijn met de ambities voor een aantrekkelijk Limburg, gezien de visuele impact op het landschap.	ZW-0256-10

Standpunt GS

We zijn ons bewust van de spanning tussen ruimtelijke opgaves en ruimtelijke kwaliteit. Door het maken van een goede analyse van de huidige landschappelijke kwaliteit en daarmee rekening te houden bij het ontwerp van een nieuwe ontwikkeling, denken wij dat er in de praktijk voldoende mogelijkheden liggen voor deze nieuwe ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de zoekgebieden voor windenergie te hanteren die in RES 1.0 zijn afgesproken en waaraan ook de provincie zich heeft gecommitteerd. Dit betekent oa dat Maastricht geen zoekgebieden windenergie heeft.	ZW-1038-35

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden,

beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Als zich een initiatief aandient zal gebieds- en locatiespecifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om het uitsluitingsgebied ET helder weer te geven zo dat duidelijk is welke zoekgebieden er zijn als het uitstuitingsgebied ET eventueel komt te vervallen.	ZW-1038-36

Standpunt GS

In onze vigerende Omgevingsverordening is in art. 13.1 een instructieregel opgenomen ten aanzien de uitsluitingsgebieden wind. In art. 16.1 en art. 16.2 zijn regels opgenomen over het beschermingsgebied Einsteintelescoop. De artikelen hebben ieder een eigen kaartlaag waarnaar wordt verwezen. Dit zal niet veranderen, daarmee is nu reeds voorzien in de wens van de indiener op dit punt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
"Indiener constateert dat Gedeputeerde staten een actieve rol wil vervullen bij de realisatie van windturbines. In de regio Parkstad is hiervoor uitsluitend een locatie nabij bedrijventerrein Dentgenbach in Kerkrade benoemd. Gezien het feit dat Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag is voor windparken vanaf I 5 MW, en deze locatie binnen dichtbebouwd stedelijk gebied ligt, stelt de indiener de vraag of een windpark van deze omvang op deze locatie überhaupt realiseerbaar is. Indiener stelt dat daarbij geldt dat de locatie niet is opgenomen in de RES 1.0 als zoekgebied, en lokaal en regionaal draagvlak ontbreekt."	ZW-1199-23

Standpunt GS

Een zoekgebied is te beschouwen als een gebied waarbinnen onze zoekacties voor windturbines zich concentreren. De zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader

onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal ook de gemeentelijke visie of het vastgestelde beleid worden betrokken. Op grond van deze verdieping kan blijken dat op dit moment zoekgebieden niet tot concrete projectlocaties kunnen gaan leiden. Bijvoorbeeld door eerder verricht onderzoek hiertoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de geplande windturbines in t Hanik leiden tot waardevermindering van onroerend goed in de directe omgeving.	ZW-1129-6

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatie specifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige generatie turbines veel PFAS verliezen door erosie, wat in de natuur terechtkomt.	ZW-0790-4

Standpunt GS

Antwoord GS: In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveel heden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines in de Beegderheide en Hornerheide onwenselijk is vanwege negatieve effecten op de woningwaarde.	ZW-0284-4

Standpunt GS

Antwoord GS: We zetten ons in om de impact op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Onder meer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffene schade verhalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windmolens in het zoekgebied Oirlo, met name Molenhoek, onacceptabel zijn.	ZW-0484-1
Indiener geeft aan tegen windturbines in en rondom Oirlo te zijn, zeker niet in zijn achtertuin.	ZW-0708-1
Indiener stelt voor om geen windmolens te plaatsen rondom Oirlo.	ZW-0509-2
Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen in de nabijheid van Oirlo, Leunen en Castenray.	ZW-0461-1
Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen rondom Oirlo.	ZW-0479-2

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener meldt dat Limburg volgens de KNMI de meest windluwe provincie van Nederland is. Wind op Zee is om diverse redenen efficienter. Verzocht wordt om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen.	ZW-0157-12

Standpunt GS

Antwoord GS: Limburg behoort tot de Provincie met gemiddeld lagere windsnelheden. Dat brengt minder op dan op locaties aan de kust, maar daarmee is het nog steeds een bron die aanzienlijke opbrengsten heeft. Limburg onderscheidt zich niet van b.v. Duitsland waar vele turbines in het

binnenland staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat binnen RES 1.0 Zuid-Limburg in 2021 door Provinciale Staten, 16 gemeentebesturen en Waterschap Limburg gezamenlijke zoekgebieden zijn vastgesteld voor grootschalige opwek (wind en zon). Indiener constateert dat de ontwerp POVI hiervan afwijkt, zonder duidelijke afstemming met de regio. Hoewel de indiener waardering heeft voor de voorgenomen actieve rol van de Provincie, dient deze in lijn te zijn met de eerder gemaakte afspraken in RES-verband. Indiener stelt dat de wijze waarop de RES-regio's op dit moment worden betrokken, afbreuk doet aan het principe van gelijkwaardige samenwerking.	ZW-1445-38

Standpunt GS

Antwoord GS: We streven naar een decentaal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Binnen dit decentraal energiesysteem sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Wel dient dit ruimtelijke verantwoord ingepast te kunnen worden. Door de gebiedskenmerken van Zuid-Limburg is dat complex. Met voorliggende omgevingsvisie hebben we gepoogd om in eerste aanleg aan te geven waar wel kansen liggen om daarmee vroegtijdig richting te geven juist om de energietransistie daarmee ten dienste te zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Brachterbeek en omgeving door zoekgebieden voor windturbines nog zwaarder worden belast, bovenop de reeds aanwezige energie-infrastructuur.	ZW-0923-112

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines.
Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de windmolens neergezet moeten worden op de plekken waar de grote hoeveelheid energie nodig is en dat in diens gebied zonne-energie in combinatie met accu’s genoeg is, mits men niet beboet gaat worden voor teruglevering	ZW-0504-2

Standpunt GS

Wij zijn het in beginsel eens met dit uitgangspunt. Wij zien windturbines graag gecombineerd met b.v. industrie, waar de vraag naar elektriciteit het aanbod overstijgt. Ook zijn wij voorstander van de vorming van energiegemeenschappen die elektriciteit tegen kostprijsplus opwekken en lokaal gebruiken. Tegelijkertijd vragen windturbines ruimte en afstand tot bebouwing. Daarom willen wij voor windturbines ook ruimte bieden op grotere afstanden van directe afname.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in de tweede deel van de zin "Het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Natura 2000-gebieden, het beschermingsgebied van de Einstein Telescope en het winterbed van de Maas achten wij niet geschikt en sluiten wij uit van plaatsing van windturbines." sprake is van "op deze bedrijventerreinen", terwijl in het eerste deel van de zin staat: "en/of de directe omgeving daarvan". Indiener wijst erop dat in de voorafgaande opsomming van voorkeursgebieden de formulering "op of nabij bedrijventerreinen" wordt gebruikt. Indiener stelt dat als ten gevolge van deze ambiguïteit locaties nabij bedrijventerreinen in het gehele Nationaal Landschap Zuid-Limburg zouden afvallen dat waarschijnlijk fnuikend uitpakt doordat dan ook de laatste resterende opties voor windenergie vervallen. Het is daarom van belang om in dit verband consequent van "op of nabij bedrijventerreinen" te spreken.	ZW-0160-88

Standpunt GS

Wij zullen zoals beschreven in onze POVI de mogelijkheden voor een uitzondering op de uitsluiting bij industrieterreinen in het beschermingsgebied nationaal landschap verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het windpark Ospeldijk/Nederweert zorgt voor verspreiding van toxische stoffen en microplastics, wat leidt tot overlast voor omwonenden.	ZW-0498-2

Standpunt GS

In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveeelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Oirlo geen goede plek is voor windturbines, vanwege weinig wind;	ZW-0104-8

Standpunt GS

Vooralsnog is windenergie in Limburg voor commerciele partijen interessant genoeg om te komen met aanvragen voor realisatie. De gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Financiele opbrengsten zijn daarin niet meegenomen, omdat deze van veel factoren afhankelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat versnipperde zoekgebieden leiden tot een “lapjesdeken” van zichtbare turbines en dat dit de leefbaarheid schaadt.	ZW-0486-11

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat waardedaling van woningen onvoldoende wordt meegenomen.	ZW-0486-3

Standpunt GS

We zetten ons in om de impact op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Onder meer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffene schade verhalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zoekgebieden in Echt-Susteren ongeschikt zijn door nabijheid natuur, lokale beleidsregels, vleermuizen en vliegveiligheid.	ZW-0486-31

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat versnipperde zoekgebieden leiden tot een “lapjesdeken” van zichtbare turbines en dat dit de leefbaarheid schaadt.	ZW-0486-11

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zoekgebieden in Nederweert en Weert belangrijke vogelgebieden, stilte- en waterwingebieden en recreatieve waarden aantasten.	ZW-0486-33

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor het besluit te heroverwegen en geen vergunning te verlenen op de voorgenomen locatie	ZW-0508-4

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de visuele hinder van de geplande windturbines met hoogtes van 225 - 280 meter voor bewoners in Roerdalen en Roermond te heroverwegen.	ZW-0192-13

Standpunt GS

Voor nu maken we keuze de genoemde gebieden als zoekgebied te behouden. De betreffende zoekgebieden zijn gelegen op of nabij een groot bedrijventerrein, dat wij bij uitstek geschikt achten voor de opwek van windenergie. Het biedt ook de mogelijkheid opwek en afname aan elkaar te koppelen wat positief is om congestie tegen te gaan. Wij ondersteunen de ontwikkeling van energy-hubs. Daarbij kan de invoeding van windtenergie een wezenlijke rol vervullen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de zoektocht naar locaties voor windturbines te richten op gebieden met minder impact.	ZW-1222-3

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de aanwijzing als zoekgebied voor windturbines te heroverwegen.	ZW-0423-3

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het beschermingsgebied Einstein Telescope als aanvullende kaartlaag op te nemen.	ZW-1445-42

Standpunt GS

Dit is een aanduiding behorende bij de Omgevingsverordening Limburg. Beleidsmatig is er op dit moment geen aanleiding om hier aanpassingen op voor te stellen. Zodra deze wel voordoen, zetten we deze aanpassing in werking. Dit staat beschreven in paragraaf 9.5.5.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het zoekgebied voor windenergie op bedrijventerrein Dentgenbach te laten vervallen.	ZW-0319-100

Standpunt GS

Een zoekgebied is te beschouwen als een gebied waarbinnen onze zoekacties voor windturbines zich concentreren. De zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke

omstandigheden of genomen besluiten. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal ook de gemeentelijke visie of het vastgestelde beleid worden betrokken. Op grond van deze verdieping kan blijken dat op dit moment zoekgebieden niet tot concrete projectlocaties kunnen gaan leiden. Bijvoorbeeld door eerder verricht onderzoek hiertoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt geen windmolens in en om Oirlo te plaatsen, omdat deze het uitzicht verpesten.	ZW-0489-2

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het zoekgebied tussen Berkelaar en Sint-Joost uit te sluiten voor windturbines, omdat deze een hoge cumulatieve geluidsbelasting kent van de A73 en industriegebied voor de omwonenden	ZW-0469-25

Standpunt GS

Indien zich een concreet initiatief voordoet zal cumulatie met ander bronnen van geluid worden meegenomen bij de beoordeling .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het zoekgebied voor windturbines niet binnen de kaders van het bedrijf te leggen in verband met duurzame doorontwikkeling van het bedrijf en de ingrijpende gevolgen die een windturbinelocatie met zich meebrengt.	ZW-0395-1

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de woonomgeving van de provincie beter af te wegen tegen plaatsing van windturbines.	ZW-0323-7

Standpunt GS

Zoals gesteld zien wij de ontwikkeling van windturbines als een provinciaal belang. Met de door ons gemaakt gebiedsindeling beogen wij een eerst afweging te maken waar wij windturbines wel of juist minder gewenst of mogelijk achten. Op basis van nader onderzoek zullen we een definitief besluit nemen over de geschiktheid van het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen, omdat dit op diverse vlakken extra CO2-uitstoot veroorzaakt ten op zichte van Wind op Zee.	ZW-0997-10

Standpunt GS

Wind op zee kent een goed rendement, maar het transport van de stroom vergt grote investeringen in geld, materiaal en ruimte. Evenwel maakt de stroom van windturbines op zee onderdeel uit van de energiemix die wij nastreven. Wind op land beschouwen wij echter ook onderdeel van deze energiemix. Daarom is het van belang over gebieden te beschikken waar ruimte voor de ontwikkeling van windturbines latent aanwezig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de zoekgebieden voor windturbines bij NedCar uit te sluiten, omdat deze een hoogtebeperking kent van 200 meter gezien de aanvliegroutes voor Maastricht Aachen Airport. Daarnaast heeft het	ZW-0469-22

gebied een cumulatieve belasting van geluid door de aanwezige industrie waardoor we in de uren na 23:00 nu al waardes zien boven de 40 dB op de gevels en is de afstand tot de woningen in Holtum en Nieuwstad nooit meer dan 1.000 meter. Tevens ligt het gebied volgens de indiener in de vliegroutes van de ingekorven vleermuis.	

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energieopwekking vooral te concentreren op bedrijventerreinen of langs infrastructuur	ZW-0997-8

Standpunt GS

Wij zijn het in beginsel eens met dit uitgangspunt. Wij zien windturbines graag gecombineerd met b.v. industrie, waar de vraag naar elektriciteit het aanbod overstijgt. Ook zijn wij voorstander van de vorming van energiegemeenschappen die elektriciteit tegen kostprijsplus opwekken en lokaal gebruiken. Tegelijkertijd vragen windturbines ruimte en afstand tot bebouwing. Daarom willen wij voor windturbines ook ruimte bieden op grotere afstanden van directe afname.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gebiedsspecifieke normen op te nemen voor onder andere glastuinbouwgebied De Kievit/nabij de A67.	ZW-0860-5

Standpunt GS

De normen zoals deze door het rijk geformuleerd worden hebben een algemeen karakter. Het bevoegd gezag heeft enige ruimte om op basis van de lokale situatie een eigen afweging te maken over de normering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vindt het van belang het in de POVI geboden perspectief (heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij een industrieterrein binnen de gezamenlijke zoekgebieden van provincie, gemeenten en RES-regio.	ZW-0314-84

Standpunt GS

Wij zullen zoals beschreven in onze POVI de mogelijkheden voor een uitzondering op de uitsluiting bij industrieterreinen in het beschermingsgebied nationaal landschap verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan gemeenten en bewoners in het bepalen van zoekgebieden.	ZW-0323-4

Standpunt GS

In de voorbereiding van voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050 hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in contact te treden met onafhankelijke experts met expertise in gezondheidseffecten en milieueffecten van windturbines en op basis hiervan windmolenbeleid te herzien en vergunningen hierop in te richten.	ZW-0323-8

Standpunt GS

Antwoord GS: In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines

(https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveeelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied langs de A73 ter hoogte van Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen uit te sluiten als zoekgebied voor windturbines vanwege reeds bestaande overlast door Clauscentrale, voorzieningen Tennet, stort Montfort en de A73.	ZW-0323-12

Standpunt GS

Antwoord GS: Wij zijn bekend met de ontwikkelingen in Brachterbeek. Wij zullen deze ontwikkelingen in samenhang beschouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om onafhankelijk onderzoek naar de verspreiding van gevaarlijke coatings van windturbines en herziening van het windmolenbeleid op basis van deze bevindingen.

Indiener	
ZW-0156-7	ZW-0157-7

Standpunt GS

Antwoord GS: In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveeelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied tussen Montfort en Maria-Hoop uit te sluiten als zoekgebied voor windturbines, vanwege aanwezigheid kraamgebied ingekorven vleermuis.	ZW-0323-14

Standpunt GS

Wij zullen de mogelijke ecologische effecten beoordelen als er zich een concreet initiatief voordoet in dit zoekgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied tussen Berkelaar en Sint-Joost uit te sluiten als zoekgebied voor windturbines, vanwege reeds bestaande overlast door nabijheid A73 en industriegebied.	ZW-0323-15

Standpunt GS

Indien zich een concreet initiatief voordoet zal cumulatie met ander bronnen van geluid worden meegenomen bij de beoordeling .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied rond A73 Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen, Gemeente Sittard-Geleen, Echt, Susteren, Weert, Nederweert uit te sluiten als zoekgebied voor windmolens, omdat de leefbaarheid voor omwonenden van deze potentiële zoekgebieden, vergeleken met andere inwoners van de Provincie, onevenredig zwaar getroffen worden, niet alleen door een cumulatie maar ook een verdere vergroting van overlast door Clauscentrale, voorzieningen Tennet, stort Montfort, A73, Delta-Rhine-corridor etc.	ZW-0469-13

Standpunt GS

Indien zich een concreet initiatief voordoet zal cumulatie met ander bronnen van geluid worden meegenomen bij de beoordeling .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het voorzorgsbeginsel toe te passen bij het aanwijzen van locaties voor nieuwe windturbines en daarbij waterwingebieden (en direct omliggend grondwaterbeschermingsgebied)	ZW-1369-40

uit te sluiten. Dit vanwege de onbekendheid over de impact van mogelijke emissie van stoffen als gevolg van rotorbladerosie, waaronder (maar niet beperkt tot) bisfenol A en micro-/nanoplastics.

Standpunt GS

Antwoord GS: In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveeelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.10 Zonneparken locatie en impact

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Oostflank is aangewezen als een 'zoekgebied zon met extra inspanningen'. Indiener ziet de Oostflank als één van de laatste ontwikkelgebieden van regio en provincie met kansen om met passende werkgelegenheid behoud en versterking van de economische structuur na te streven. Indiener beschouwt opwek van zonne-energie als kansrijk, mits dit gecombineerd wordt met een hoogwaardige lange termijn-invulling die bijdraagt aan de structurele sociaaleconomische opgaven van gemeente en regio. Indiener verwijst naar de opmerkingen bij de tekst onder het kopje Oostflank over energie.	ZW-0160-29

Standpunt GS

De zoekgebieden zon zijn gebieden waarbinnen we mogelijkheden zien voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zon-pv hier zal komen. Als het er komt dan bij voorkeur met dubbel ruimtegebruik. De concrete invulling van de gebieden laten we graag aan gemeenten over en wij willen daarbij een actieve rol innemen om tot realisatie van initiatieven te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan ermee instemmen dat er bij Groeve Mourik sprake zal zijn van zonnepanelen.	ZW-0160-30

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op een tikfout bij Paragraaf 9.5.5 Zonne-energie "Bij Groeve Maurik zetten we in op zonnepanelen op daken.", waarbij het als 'Groeve Mourik' geschreven dient te worden.	ZW-0160-90

Standpunt GS

Wij zullen deze typefout herstellen.

Voorstel aan PS

In 9.5.5. de juiste spelling gebruiken voor 'Groeve Mourik'.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet de Oostflank als één van de laatste ontwikkelgebieden van regio en provincie met kansen om met passende werkgelegenheid behoud en versterking van de economische structuur na te streven. Indiener beschouwt opwek van zonne-energie als kansrijk, mits dit te combineren is met een hoogwaardige langetermijn-invulling die bijdraagt aan de structurele opgaven van gemeente en regio, te denken aan meervoudig ruimtegebruik zoals zon-op-gebouw en zon-boven-parkeren bij werklocaties. Indiener is niet voor grootschalige zonnevelden op industrieterreinen op de Oostflank, maar ziet wel kansen voor zon-op-land op bijvoorbeeld taluds.	ZW-0160-93

Standpunt GS

Wij werken de zoekgebieden graag met gemeenten verder uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de wijze waarop u zoekgebieden voor grootschalige zonne-energie heeft aangeduid, niet in overeenstemming is met de gemaakte afspraken van de vastgestelde RES 1.0 binnen de RES-regio Zuid-Limburg (RES ZL). Zo lijken zoekgebieden in andere gemeenten binnen het huidige Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg wel te zijn opgenomen in de kaartbeelden, terwijl Voerendaalse zoekgebieden uit vastgestelde lokale afwegingskaders niet zijn meegenomen. Er wordt gesteld dat er voor deze zoekgebieden een actieve rol door de Provincie Limburg wordt vervuld, welke nader zal worden	ZW-0206-25

uitgewerkt. Er is geen duidelijkheid over de afwegingen die ten grondslag liggen aan het wel of niet opnemen van bepaalde zoekgebieden. Indiener verzoekt u om beleidsmatige verduidelijking over deze selectie en actieve rol, en wijzen op het belang van transparantie en consistentie in de aanwijzing van de betreffende zoekgebieden.	

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben op eerder gemaakte keuzes. Zo zijn er landelijk aangescherpte regels van kracht voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv, die de mogelijkheid voor de ontwikkeling van grootschalig grondgebonden zon-pv aan strikte voorwaarden bindt. Tevens is er meer regie gekomen op het gebruik van de ruimte gelet op de vele ruimteclaims en de schaarste aan de ruimte. Wij hebben als laatste rekening gehouden met landschappelijke inpassing op basis van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Bij de bepaling van zoekgebieden hebben wij het nieuwe speelveld (‘nee, tenzij’ voor landbouwgrond, de juiste functie op de juiste plek en borging van kernkwaliteiten voor het landschap) in acht genomen. Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv. Dit behoeft nog verdiepende verkenning, die wij in overleg met gemeenten en andere partners willen vormgeven. Wij wensen vooral initiatieven te faciliteren die inzetten op de vorming van energiegemeenschappen en energiehubs.
Indien een gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan vastgesteld beleid en de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn. Wij hebben inmiddels drie zoekgebieden die de gemeente Voerendaal heeft vastgesteld opgenomen in Bijlage XIII van de Omgevingsverordening. Deze projecten worden daarmee niet getoetst aan de strikte criteria voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv. In de POVI-tekst geven we aan dat we deze gebieden doorzetten. De nieuwe zoekgebieden staan daar niet aan in de weg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het niet logisch en gewenst om de conclusies uit de landschappelijke verdiepingsstudie van de Heusschen Copierstudie als vetrekpunt voor provinciaal beleid te gebruiken. De Provincie Limburg baseert zich in haar ruimtelijke onderbouwing voor de plaatsing van zonneparken op landschappelijke studies die binnen de Zuid-Limburgse RES-regio geen bestuurlijke status hebben. De landschappelijke verdiepingsstudie van Heusschen Copier wordt genoemd als leidraad, maar deze is door de RES ZL slechts ter kennisname aangenomen en wordt binnen de subregio’s Parkstad (en daarmee Voerendaal) en Westelijke Mijnstreek niet gedragen. Deze studie is bovendien niet in lijn met ons lokaal afwegingskader ‘het beoordelingskader Energietuinen’, in 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Indiener verzoekt u uitsluitend een verwijzing te maken naar het synthese-onderzoek ‘Ruimte en energie	ZW-0206-27

Zuid-Limburg' van Bureau Verbeek, dat wel op medewerking en draagvlak kan rekenen van de gemeente Voerendaal.

Standpunt GS

Naast de doelen voor de energietransitie hebben wij doelen voor het behouden en versterken van de kernwaarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL). Onze Omgevingsverordening bevat hierover ook specifieke instructieregels. In de studie van Heuschen-Copier is onderzocht hoe zon-pv en behoud van landschappelijke kwaliteit met elkaar te verenigen zijn. Onze overtuiging is dat dit op een adequate wijze is gebeurd. Wij zullen bij het doorlopen van de planologische procedure plannen gaan toetsen aan onze Omgevingsverordening. Onderdeel daarvan is de toets aan de kernkwaliteiten van het NLZL. De plannen gelegen binnen de gebieden uit de studie van Heusschen-Copier achten wij op voorhand aanzienlijk kansrijker dan gebieden die hierbuiten liggen. Onze plantoets zal immers dezelfde beoordelingsstappen doorlopen als die in de verdiepende landschapsstudie. Wij vinden daarom dat wij als plantoetser de studie van Heusschen-Copier moeten benutten. Dit geeft duidelijkheid aan de voorkant, verkleint de kans op de afwijzing van plannen achteraf en leidt derhalve tot efficiënt overheidshandelen. Indien de gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan de eisen van de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn.
De studie Verbeek is meer dan de studie van Heusschen toegesneden op de lokale situatie en kan ter onderbouwing van de gemeentelijke plannen van grote waarde zijn. Naast landschappelijke voorwaarden toetsen wij ook aan de andere regels uit onze verordening. Wij zullen per geval een op de situatie toegesneden beoordeling maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de drie Voerendaalse projecten op te nemen binnen de zoekgebieden voor grootschalige zon-PV.	ZW-0206-30

Standpunt GS

Zie onze eerdere reactie. De POVI en onze verordening voorzien reeds in de ondersteuning van de drie Voerendaalse projecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener vindt dat er meer aandacht moet worden besteed aan de overlapping van zoekgebieden voor zonne-energie, drinkwaterwinning en primaire landbouw. Het is essentieel om helderheid te verschaffen over hoe deze verschillende functies zich tot elkaar verhouden binnen het beleid en de zonneladder.

Indiener
ZW-0207-97 ZW-0238-87 ZW-0271-87 ZW-0314-87

Standpunt GS

De tekst van de POVI en ook onze Verordening lichten toe dat zon-pv niet is toegestaan in waterwingebieden. Voor landbouwgrond geldt het ‘nee, tenzij’-principe. Dit houdt in dat landbouwgrond nog slechts onder strikte voorwaarden gebruikt kan worden. Deze voorwaarden staan in de Omgevingsverordening opgenomen. Onze verordening is in overeenstemming met het bestuursakkoord van 26-10-2023 over de aangescherpte voorkeursvolgorde zon. Eén van de uitzonderingscriteria is dat de opwek een betekenisvolle bijdrage kan leveren aan de netcongestie. Dat houdt naar onze visie in dat het moet gaan om zonneprojecten waarbij de opgewekte elektriciteit uitsluitend lokaal wordt benut en niet hoeft te worden getransporteerd via het hoogspanningsnet. Lokale afzet voorzien wij bij de ontwikkeling van energiehubs van bedrijven of bij de vorming van energiegemeenschappen. Dit is de reden waarom de zoekgebieden rond industrieterreinen en woonkernen liggen. Deze zoekgebieden moeten landschappelijk te verantwoorden zijn, en passen in landelijke en regionale afspraken over de regie op de ruimte. Hiervoor vallen we terug op de uitkomsten van landschappelijke studies resp. ontwerpende onderzoeken. De zoekgebieden zijn op basis van bovenstaande uitgangspunten globaal bepaald. Dit houdt in dat de begrenzing indicatief is en nu nog op onderdelen kunnen conflicteren met andere belangen. Bij de uitwerking van zoekgebieden of bij het beoordelen van projecten zullen we concreet toetsen aan alle regels en belangen die van toepassing zijn. De functie van zoekgebied is het duiden waar zon-pv in onze visie ruimtelijk passend is, gelet op de uitgangspunten zoals ook hierboven vermeld. Binnen deze gebieden nemen we een actieve rol bij concrete initiatieven. Buiten de zoekgebieden zijn de mogelijkheden naar ons oordeel beperkt, maar niet uitgesloten. Het is aan de gemeenten om aan te tonen dat projecten voldoen aan de voorwaarden uit onze verordening en passen bij ons beleid. Wij nemen daarbij een toetsende rol aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat grote delen van de zoekgebieden voor grootschalige zon-pv met en zonder extra inspanning binnen zijn grondgebied valt. Indiener betreurt dat de bepaling van deze zoekgebieden niet in samenwerking met de RES Zuid-Limburg en met indiener is gebeurd. Bijdragen aan het vervolgproces zullen desondanks constructief zijn met de nadrukkelijk grote om proportionaliteit en aandacht voor lokale beleidsvrijheid.	ZW-0238-137

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat de energietransitie, inclusief grootschalige opwek, een plek diende te krijgen in de POVI.
Door de beperkte doorlooptijd heeft de afstemming met gemeenten en andere partners meer op hoofdlijnen plaatsgevonden. Wij hebben bij de bepaling van zoekgebieden voorwaarden in acht genomen die volgen uit beleid waaraan wij ons gecommitteerd hebben (‘nee, tenzij’ voor

landbouwgrond, kernkwaliteiten voor het landschap en de juiste functie op de juiste plek). Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv. Dit behoeft nog verdiepende verkenning. Dat geldt zeker voor de concretisering van de gebieden. Dit zullen wij in overleg met gemeenten en andere partners vormgeven. Daarbij is het geenszins de bedoeling alle gebieden uit te werken of te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt inwoners actief te betrekken bij besluitvorming, conform het uitgangspunt van “zelfsturing” uit de Omgevingsvisie.	ZW-0267-11

Standpunt GS

Bij de uitwerking van de zoekgebieden of indien zich concrete plannen voordoen, zal een participatietraject plaatsvinden, waarbij de omgeving betrokken zal worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In het voorliggende ontwerp worden nieuwe zoekgebieden voor zonne-energie aangewezen, die afwijken van de zoekgebieden die in 2021 vastgesteld zijn in de RES 1.0. In aansluiting op het provinciale beleid uit 2022 heeft de gemeente Beek in 2023 haar visie op het buitengebied aangepast, waarbij is uitgegaan van de wenselijkheid om geen grootschalige opwek in het buitengebied toe te staan. Het is dan ook opvallend dat de provincie nu eenzijdig nieuwe zoekgebieden in het buitengebied aanwijst, zonder voorafgaand overleg. Indiener verzoekt om het zoekgebied voor zon op land compacter vorm te geven en hierover in overleg te treden met de gemeente.	ZW-0304-40

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat de energietransitie, inclusief grootschalige opwek, een plek diende te krijgen in de POVI. Door de beperkte doorlooptijd heeft de afstemming met gemeenten en andere partners meer op hoofdlijnen plaatsgevonden. Wij hebben bij de bepaling van zoekgebieden voorwaarden in acht genomen die volgen uit beleid waaraan wij ons gecommitteerd hebben (‘nee, tenzij’ voor landbouwgrond, kernkwaliteiten voor het landschap en de juiste functie op de juiste plek). Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv.
Dit behoeft nog verdiepende verkenning. Dat geldt zeker voor de concretisering van de gebieden. Dit zullen wij in overleg met gemeenten en andere partners vormgeven. Daarbij beogen wij niet het totale zoekgebied te willen benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om de ontwerpende onderzoeken met betrekking tot Zuid-Limburg niet als uitgangspunt te hanteren voor de inpassing van grootschalige opwek van hernieuwbare energie in het landschap. Ten aanzien van zonne-energie, geeft de Provincie aan dat de ontwikkeling van zonneparken als noodzakelijke voorwaarde voor de energietransitie wordt gezien. Daarbij worden zoekgebieden voor grootschalig zon-PV opgenomen waar de Provincie kansen ziet voor deze grootschalige opwek. Net als voor wind, constateert indiener dat in de ontwerp-POVI is afgeweken van de eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwek. Als vertrekpunt voor het bepalen van zoekgebieden worden de ontwerpende onderzoeken van de regio's in combinatie met de studies naar de inpassing van grootschalig zon-PV in het landschap benoemd. Indiener roept op om deze ontwerpende onderzoeken met betrekking tot Zuid-Limburg niet als uitgangspunt te hanteren voor de inpassing van grootschalige opwek van hernieuwbare energie in het landschap, maar de status ter inspiratie en discussie te respecteren, daarbij rekening houdend met en onder vermelding van gelijkwaardige landschappelijke studies.	ZW-0319-44

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben op eerder gemaakte keuzes. Zo zijn er landelijk aangescherpte regels van kracht voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv, die de mogelijkheid voor de ontwikkeling van grootschalig grondgebonden zon-pv aan strikte voorwaarden bindt. Tevens is er meer regie gekomen op het gebruik van de ruimte gelet op de vele ruimteclaims en de schaarste aan ruimte. Wij hebben als laatste rekening gehouden met landschappelijke inpassing op basis van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Bij de bepaling van zoekgebieden hebben wij het nieuwe speelveld ('nee, tenzij' voor landbouwgrond, de juiste functie op de juiste plek en borging van kernkwaliteiten voor het landschap) in acht genomen. Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv. Dit behoeft nog verdiepende verkenning die wij in overleg met gemeenten en andere partners willen vormgeven. Wij wensen vooral initiatieven te faciliteren die inzetten op de vorming van energiegemeenschappen en energiehubs.
Indien een gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan vastgesteld beleid en de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn. Naast de doelen voor de energietransitie hebben wij doelen voor het behouden en versterken van de kernwaarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL). Onze Omgevingsverordening bevat hierover ook specifieke instructieregels.
In de studie van Heuschen-Copier is onderzocht hoe zon-pv en behoud van landschappelijke kwaliteit met elkaar te verenigen zijn. Onze overtuiging is dat dit op een adequate wijze is gebeurd. Wij zullen bij het doorlopen van de planologische procedure plannen gaan toetsen aan onze Omgevingsverordening. Onderdeel daarvan is de toets aan de kernkwaliteiten van het NLZL. De

plannen gelegen binnen de gebieden uit de studie van Heusschen-Copier achten wij op voorhand aanzienlijk kansrijker dan gebieden die hierbuiten liggen. Onze plantoets zal immers dezelfde beoordelingsstappen doorlopen als die in de verdiepende landschapsstudie. Wij vinden daarom dat wij als plantoetser de studie van Heusschen-Copier moeten benutten. Dit geeft duidelijkheid aan de voorkant, verkleint de kans op de afwijzing van plannen achteraf en leidt derhalve tot efficiënt overheidshandelen. Indien de gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan de eisen van de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.5 wordt aangegeven dat de ontwikkeling van zonneparken als noodzakelijke voorwaarde voor de energietransitie wordt gezien. Daarbij worden zoekgebieden voor grootschalig zon-PV opgenomen waar de Provincie kansen ziet voor deze grootschalige opwek. Indiener stelt dat het, net als voor wind, geldt dat met het eenzijdig aanwijzen van zoekgebieden door de Provincie voorbij wordt gegaan aan de zoekgebieden die als onderdeel van de RES 1.0 gezamenlijk zijn vastgesteld door Provinciale Staten, de 16 gemeenteraden van Zuid-Limburg en het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg.	ZW-0319-105 ZW-1199-30
Indiener constateert dat Paragraaf 9.5.5 de ontwikkeling van zonneparken als essentieel presenteert voor de energietransitie en de Provincie daartoe zelfstandig zoekgebieden voor grootschalige zon-PV aanwijst, zonder deze af te stemmen met gemeenten en de in RES 1.0 vastgestelde gebieden. Indiener stelt dat dit ook geldt voor gemeente Simpelveld, waar de aangewezen locaties niet overeenkomen met de eerder afgesproken zoekgebieden, noch met lokale toekomstvisies.	ZW-1445-44

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben op eerder gemaakte keuzes. Zo zijn er landelijk aangescherpte regels van kracht voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv, die de mogelijkheid voor de ontwikkeling van grootschalig grondgebonden zon-pv aan strikte voorwaarden bindt. Tevens is er meer regie gekomen op het gebruik van de ruimte gelet op de vele ruimteclaims en de schaarste aan ruimte. Wij hebben als laatste rekening gehouden met landschappelijke inpassing op basis van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Bij de bepaling van zoekgebieden hebben wij het nieuwe speelveld (‘nee, tenzij’ voor landbouwgrond, de juiste functie op de juiste plek en borging van kernkwaliteiten voor het landschap) in acht genomen. Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv.
Dit behoeft nog verdiepende verkenning die wij in overleg met gemeenten en andere partners willen vormgeven. Wij wensen vooral initiatieven te faciliteren die inzetten op de vorming van energiegemeenschappen en energiehubs.
Indien een gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan

vastgesteld beleid en de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn. Voor zover binnen de RES-zoekgebieden er concrete plannen waren uitgewerkt, zijn die opgenomen in de uitzonderingslijst van onze Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat de in het kaartmateriaal aangewezen locaties voor zoekgebieden voor grootschalig zon-PV in regio Parkstad niet overeenkomen met de vastgestelde zoekgebieden voor de grootschalige opwek van zon-PV in regio Parkstad.

Indiener
ZW-0319-106 ZW-1199-31

Standpunt GS

Wij zien dat in een regio als Parkstad met een grote mate van verstedelijking en een buitengebied met een hoge landschappelijke kwaliteit de zoekgebieden voor grootschalig zon-pv beperkt zijn. Andere gebieden in Limburg bieden daarvoor meer kansen. Wij blijven ons evenwel inzetten voor de energietransitie binnen de regio Parkstad. Wij zijn in overleg met de gemeenten om de mogelijkheden voor grootschalige opwek in het oosten van Brunssum en noorden van Landgraaf nader te verkennen. Ook in Voerendaal is er overeenstemming over een eerste plan voor grootschalige opwek.

Daarnaast wijzen wij op de aangescherpte voorkeursvolgorde zon-pv, de ontwerpend onderzoeken en de regie op de ruimtelijke inrichting. Dit noodzaakt het maken van andere keuzes voor zoekgebieden die aansluiten op de nieuwe beleidskeuzes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de door de Provincie aangewezen zoekgebieden voor grootschalig zon-PV niet overeenkomen met zoekgebieden zoals deze opgenomen zijn in lokale toekomstvisies en/of gemeentelijke omgevingsvisies.	ZW-0319-107
Indiener verzoekt de Provincie om de zoekgebieden voor grootschalige zon-PV te herzien op basis van de in RES 1.0 vastgestelde gebieden, binnen het bijbehorende samenwerkingsverband.	ZW-1445-54

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben op eerder gemaakte keuzes. Zo zijn er landelijk aangescherpte regels van kracht voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv, die de mogelijkheid voor de ontwikkeling van grootschalig

grondgebonden zon-pv aan strikte voorwaarden bindt. Tevens is er meer regie gekomen op het gebruik van de ruimte gelet op de vele ruimteclaims en de schaarste aan ruimte. Wij hebben als laatste rekening gehouden met landschappelijke inpassing op basis van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Bij de bepaling van zoekgebieden hebben wij het nieuwe speelveld (‘nee, tenzij’ voor landbouwgrond, de juiste functie op de juiste plek en borging van kernkwaliteiten voor het landschap) in acht genomen. Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv. Dit behoeft nog verdiepende verkenning die wij in overleg met gemeenten en andere partners willen vormgeven. Wij wensen vooral initiatieven te faciliteren die inzetten op de vorming van energiegemeenschappen en energiehubs.
Indien een gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan vastgesteld beleid en de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener constateert dat als vertrekpunt voor het bepalen van zoekgebieden de ontwerpende onderzoeken van de regio's in combinatie met de studies naar de inpassing van grootschalig zon-PV in het landschap worden benoemd. Voor Zuid-Limburg en regio Parkstad betreft dit de studie van Panorama Zuid-Limburg en het landschappelijk verdiepingsonderzoek van Heusschen-Copier. Indiener stelt dat daarbij opgemerkt dient te worden dat beide onderzoeken geen formele status hebben. Panaroma Zuid-Limburg is een inspiratiedocument en discussiestuk. Ook van het advies van Heusschen Copier is door de RES Zuid-Limburg enkel kennisgenomen, waarbij gemeenten deze kaart konden gebruiken als voorbeeld om concrete locaties voor grootschalige opwek nader te definiëren.
Indiener constateert dat de Provincie bij de bepaling van zoekgebieden verwijst naar studies zoals Panorama Zuid-Limburg en het advies van Heusschen-Copier. Indiener stelt dat beide documenten echter geen formele status hebben en slechts ter inspiratie dienden.

Indiener		
ZW-0319-110	ZW-1199-35	ZW-1445-45

Standpunt GS

Naast de doelen voor de energietransitie hebben wij doelen voor het behouden en versterken van de kernwaarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL). Onze Omgevingsverordening bevat hierover ook specifieke instructieregels. In de studie van Heuschen-Copier is onderzocht hoe zon-pv en behoud van landschappelijke kwaliteit met elkaar te verenigen zijn. Onze overtuiging is dat dit op een adequate wijze is gebeurd. Wij zullen bij het doorlopen van de planologische procedure plannen gaan toetsen aan onze Omgevingsverordening.
Onderdeel daarvan is de toets aan de kernkwaliteiten van het NLZL. De plannen gelegen binnen de gebieden uit de studie van Heusschen-Copier achten wij op voorhand aanzienlijk kansrijker dan gebieden die hierbuiten liggen. Onze plantoets zal immers dezelfde beoordelingsstappen

doorlopen als die in de verdiepende landschapsstudie. Wij vinden daarom dat wij als plantoetser de studie van Heusschen-Copier moeten benutten. Dit geeft duidelijkheid aan de voorkant, verkleint de kans op de afwijzing van plannen achteraf en leidt derhalve tot efficiënt overheidshandelen. Indien de gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan de eisen van de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn. Met betrekking tot het ontwerpende onderzoek zijn wij van mening dat meer regie op de ruimte gewenst is. Ondanks dat Panorama Zuid-Limburg geen formele status heeft, bevat het waardevolle uitgangspunten die passen in het ruimtelijke beleid dat wij voorstaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in de ontwerp-Omgevingsvisie voor het bepalen van zoekgebieden niet wordt verwezen naar additionele en gelijkwaardige studies zoals o.a. die door Bureau Verbeek in Voerendaal.	ZW-0319-111

Standpunt GS

De studie Verbeek is meer dan de studie van Heusschen-Copier toegesneden op de lokale situatie. Er zijn overeenkomsten en verschillen in aanpak. De studie kan ons inziens nog steeds van waarde zijn voor de landschappelijk onderbouwing van lokale initiatieven. De drie zoekgebieden in Voerendaal staan opgenomen in onze Verordening en in de POVI-tekst vermelden wij dat de planuitwerking van deze gebieden kan worden doorgezet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de tekst wordt toegelicht dat de Provincie extra inspanningen pleegt op de zoekgebieden rondom Maastricht Aachen Airport, aan de noordzijde van Maastricht en ten zuiden van Bocholtz en dat bij Groeve Mourik wordt ingezet op zonnepanelen op daken. Indiener stelt dat in bijbehorend kaartmateriaal echter wordt verwezen naar een zoekgebied zon-PV met inspanning ten noorden van Bocholtz, op/nabij bedrijventerrein Avantis/Trilandis in Heerlen. Indiener stelt dat deze zoekgebieden dus niet overeenkomen.	ZW-0319-112

Standpunt GS

De verwijzing naar het terrein ten zuiden van Bocholtz is onjuist. We zullen dit corrigeren en in de tekst geen expliciete verwijzingen naar terreinen meer maken.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.5.5 de verwijzing naar het terrein ten zuiden van Bocholtz corrigeren en de verwijzing in het algemeen achterwege laten.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wordt benoemd dat in het kader van het traject Opwek Energie op Rijksgronden (OER) de mogelijkheden voor opwek langs Rijkswegen worden onderzocht. Indiener constateert dat er in de praktijk een duidelijke inconsistentie bestaat tussen het uitgangspunt dat 'meervoudig ruimtegebruik de voorkeur heeft boven enkelvoudig ruimtegebruik' en de feitelijke zoneringen van gronden die binnen dit OER-traject vallen. Indiener stelt dat een aantal zoneringen een efficiënte benutting van (semi)infrastructurele gronden voor energieopwekking belemmeren. Indiener geeft aan dat als gevolg hiervan onduidelijkheid bestaat over de interpretatie van bermzones binnen trede 3 of trede 4 van de zonneladder, hetgeen rechtszekerheid voor initiatiefnemers ondermijnt en de slagingskans van dit project belemmert.	ZW-0319-113

Standpunt GS

Met de gemeenten zijn wij betrokken bij het OER-traject. RWS en de Provincie hanteren hetzelfde uitgangspunt ten aanzien van trede-4 gronden, oftewel landbouwgronden. Deze worden getoetst aan de ‘nee, tenzij’-criteria uit onze Verordening. Verder blijkt dat bermen op een aantal locaties ecologische waarden herbergen en bescherming behoeven. In het OER-traject wordt op basis van gedetailleerd onderzoek en separate besluitvorming duidelijk welke percelen beschikbaar kunnen worden gesteld voor de opwek uit zon-pv en welke niet. Deze kansrijke percelen worden door het Rijksvastgoedbedrijf in de markt gezet, waarbij eventuele randvoorwaarden voor de uitvoering expliciet zullen worden vermeld. Dat biedt aan de voorkant duidelijkheid aan potentiële exploitanten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om te benoemen dat in het kader van het OER-programma ook gronden van ProRail en Defensie mogelijkheden bieden voor opwek.	ZW-0319-114

Standpunt GS

Onderzoek naar de mogelijkheden voor opwek van hernieuwbare energie op gronden van Defensie, ProRail en waterstaatswerken, juichen wij toe.
De mogelijkheden hiervoor moeten we bezien binnen vastgestelde kaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de zoekgebieden voor grootschalige zonne-energie te herzien op basis van de eerder in RES 1.0 vastgestelde gebieden.	ZW-0319-115

Standpunt GS

Op basis van de gewijzigde omstandigheden zoals eerder vermeld, houden wij vast aan de door ons gemaakte keuze voor zoekgebieden zon. Indien een gemeente mogelijkheden ziet op plaatsen buiten zoekgebieden, is het aan de gemeente om te onderbouwen waarom de locatie toch geschikt is en past binnen de nieuw vastgestelde kaders van energie en ruimte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de gelijkwaardige samenwerking in RES-verband te respecteren en dit expliciet in de tekst te benoemen. Gemeenten en Provincie dienen de locaties en uitgangspunten voor de grootschalige opwek van zon-PV in gezamenlijkheid te bepalen, op basis van gemaakte afspraken.	ZW-0319-116

Standpunt GS

Samenwerking zien wij als een voorwaarde voor het realiseren van onze beleidsdoelen. Tegelijkertijd heeft ieder van ons eigen verantwoordelijkheden, taken en belangen. Op basis hiervan maken wij afwegingen en besluiten. Die kunnen schuren met elkaar, zeker daar waar het gaat om de toewijzing van functies. Voor zover het de gemaakte afspraken betreft verwijzen we naar onze eerdere reacties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het 'zoekgebied met extra inspanningen' rondom Bocholtz te corrigeren, ofwel in het kaartmateriaal ofwel in de bijbehorende tekstpassage.	ZW-0319-119

Standpunt GS

De tekstuele verwijzing is onjuist. Er moet worden verwezen naar het industrieterrein Avantis.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.
In paragraaf 9.5.5 de verwijzing naar het terrein ten zuiden van Bocholtz corrigeren en de verwijzing in het algemeen achterwege laten.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de OER-zoekgebieden in het kaartmateriaal op te nemen als zijnde 'zoekgebied zon met extra inspanningen' en de betreffende gebieden langs snelwegen, spoorlijnen en bijbehorende bermen met een verkeers- of infrastructurele bestemming expliciet uit te sluiten van de zoneringen 'primair landbouwgebied' en 'Groenblauwe landbouwzone'.	ZW-0319-120

Standpunt GS

De zoekgebieden zien vooral toe op gronden die in hoofdzaak landbouwgrond (trede 4 van de zonneladder) zijn en waar wij binnen de regels van onze Omgevingsverordening ruimte zien voor zon-pv. Dit in het bijzonder voor het faciliteren van energy-hubs en energiegemeenschappen. Voor zover de OER-gebieden behoren tot trede 2 of 3 van de zonneladder zien wij geen noodzaak deze gebieden als zoekgebied te benoemen. Er is voldoende beleidsmatige ruimte om deze gronden voor zon-pv te benutten.

De algemene zonering is een algemene gebiedzonering passend bij de gewenste gebiedskarateristieken. Binnen de Omgevingsverordening is deze zonering geen toetsingscriterium voor zonneparken. Uitsluiting of anderzins een aanpassing hierop is derhalve niet nodig."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de gelijkwaardige samenwerking in RES-verband te respecteren en dit expliciet in de tekst te benoemen. Gemeenten en Provincie dienen de locaties en uitgangspunten voor de grootschalige opwek van zon-PV in gezamenlijkheid te bepalen, op basis van gemaakte afspraken.	ZW-0319-116

Standpunt GS

Samenwerking zien wij als een voorwaarde voor het realiseren van onze beleidsdoelen. Tegelijkertijd heeft ieder van ons eigen verantwoordelijkheden, taken en belangen. Op basis hiervan maken wij afwegingen en besluiten. Die kunnen schuren met elkaar, zeker daar waar het gaat om de toewijzing van functies. Voor zover het de gemaakte afspraken betreft verwijzen we naar onze eerdere reacties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het 'zoekgebied met extra inspanningen' rondom Bocholtz te corrigeren, ofwel in het kaartmateriaal ofwel in de bijbehorende tekstpassage.	ZW-0319-119

Standpunt GS

De tekstuele verwijzing is onjuist. Er moet worden verwezen naar het industrieterrein Avantis.

Voorstel aan PS

Link aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de OER-zoekgebieden in het kaartmateriaal op te nemen als zijnde 'zoekgebied zon met extra inspanningen' en de betreffende gebieden langs snelwegen, spoorlijnen en bijbehorende bermen met een verkeers- of infrastructurele bestemming expliciet uit te sluiten van de zoneringen 'primair landbouwgebied' en 'Groenblauwe landbouwzone'.	ZW-0319-120

Standpunt GS

De zoekgebieden zien vooral toe op gronden die in hoofdzaak landbouwgrond (trede 4 van de zonneladder) zijn en waar wij binnen de regels van onze Omgevingsverordening ruimte zien voor zon-pv. Dit in het bijzonder voor het faciliteren van energy-hubs en energiegemeenschappen. Voor zover de OER-gebieden behoren tot trede 2 of 3 van de zonneladder zien wij geen noodzaak deze gebieden als zoekgebied te benoemen. Er is voldoende beleidsmatige ruimte om deze gronden voor zon-pv te benutten. Voor meer informatie met betrekking tot Primair Landbouwgebied en Groenblauwe Landbouwzine verwijzen wij naar het hoofdstuk zonering, waarin ook de lagenbenadering is uitgelegd, waaruit blijkt dat energie infra niet behoort tot de occupatielaag, maar tot de netwerkenlaag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de activiteiten die reeds plaatsvinden in en om Oirlo. Aldus is volgens indiener het aanleggen van nog een zonnepark in strijd met een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.	ZW-0378-1
Indiener stelt voor om geen extra zonneparken in Oirlo te plaatsen, aangezien er al een zonnepark aanwezig is en Oirlo voldoende bijdraagt aan groene energie.	ZW-0454-2

Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat de locaties zeer moeilijk in te passen zijn in het landschap.	ZW-1445-49
Indiener vraagt aandacht voor het mogelijk effect van zonneparken en reflectie in relatie tot de hoofdspoorweginfrastructuur. Zonneparken mogen geen negatief effect hebben op het functioneren van het spoor en de spoorveiligheid.	ZW-1460-29

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zonnepanelen mogen en kunnen worden geplaatst. Het betekent ook niet dat het gehele zoekgebied zal moeten worden ingezet. Er is nader onderzoek nodig voor een verdere uitwerking van concrete locaties. Op basis daarvan wordt een definitief besluit genomen over de geschiktheid van een gebied voor zon-pv. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om zonnepanelen te plaatsen op daken van logistieke bedrijven en parkeerplaatsen om kostbare natuur te behouden.	ZW-0378-2
Indiener verzoekt om geen opwek van zonne-energie toe te staan op goede landbouwgrond.	ZW-0545-16
“Niet opvolgend” in de zonneladder weghalen, zodat daken en bestaande terreinen prioriteit houden boven buitengebied.	ZW-0877-57

Standpunt GS

Wij geven de voorkeur aan zon-op-dak en hebben daarom een terughoudend beleid voor het plaatsen van zon op landbouwgrond. Onze Omgevingsverordening bevat om die reden strikte voorwaarden voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv. Deze voorwaarden zijn in overeenstemming met landelijke afspraken over het beperken van zon-pv op landbouwgrond. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden aan de ontwikkeling van energiegemeenschappen en energiehubs. Dit kan bijdragen aan de toenemende elektriciteitsvraag. Door daarbij elektriciteitsaanbod en -vraag te koppelen kan de netcongestie worden verlicht. De zoekgebieden zijn om die reden gelegen rond energievragers zoals woonkernen en industrieterreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het stroomnetwerk al overbelast is op zonnige dagen, waardoor maatregelen zonnepanelen minder gunstig maken.	ZW-0378-3

Standpunt GS

Wij zijn bekend met het volle stroomnet. De POVI is een plan dat een langere tijdshorizon heeft. Hierbinnen kunnen investeringen in de energie-infrastructuur tot ruimte op het stroomnet gaan leiden. Tevens willen wij via energiehubs en energiegemeenschappen stroom lokaal afzetten, wat netcongestieverzachtend kan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om bij de bouw van logistieke bedrijven deze zo te ontwerpen dat zonnepanelen op de daken geplaatst kunnen worden.	ZW-0378-6

Standpunt GS

Volgens de Europese Richtlijn Energy Performance of Buildings Directive IV moeten alle nieuwe gebouwen 'zonneklaar' zijn. Dat betekent dat we (mogelijke) zonne-energie-installaties zo goed mogelijk kunnen gebruiken. Nederland moet daarom regels opstellen voor nieuwe en meer zonne-energie-installaties op nieuwe en bestaande gebouwen. Er volgt nationale wetgeving die het verplicht om daken zonneklaar te maken. Een volgende stap is het feitelijk benutten van die daken. Daarbij gelden voorwaarden van technische, economische en functionele aard. Dat betekent niet automatisch dat panelen zullen worden geplaatst, maar wel dat de vrijblijvendheid vermindert. Netcongestie kan op korte termijn nog spelbreker zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of zonneparken noodzakelijk zijn gezien recente ontwikkelingen op het gebied van zonne-energie.	ZW-0378-7

Standpunt GS

Zonnestroom is goed te benutten, maar dit vraagt wel investeringen in tijdelijke opslag van de stroom, waardoor de levering van stroom buiten piekmomenten van de opwek kan plaatsvinden. Juist bij zonneparken is deze tijdelijke opslag goed toe te passen. Wij verwachten dat er in toenemende mate in accu's wordt geïnvesteerd, waardoor elektriciteit uit zon-pv in de toekomst beter kan worden benut.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de OER-zoekgebieden op het kaartmateriaal te markeren als “zoekgebied zon met extra inspanningen” en gebieden langs snelwegen,	ZW-0632-4

spoorlijnen en bermen expliciet uit te sluiten als primair landbouwgebied of Groenblauwe landbouwzone.

Standpunt GS

De zoekgebieden zien vooral toe op gronden die in hoofdzaak landbouwgrond (trede 4 van de zonneladder) zijn en waar wij binnen de regels van onze Omgevingsverordening ruimte zien voor zon-pv. Dit in het bijzonder voor het faciliteren van energy-hubs en energiegemeenschappen. Voor zover de OER-gebieden behoren tot trede 2 of 3 van de zonneladder zien wij geen noodzaak deze gebieden als zoekgebied te benoemen. Er is voldoende beleidsmatige ruimte om deze gronden voor zon-pv te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de impact van zonnepanelen op landbouwpercelen op de lokale natuur en biodiversiteit serieus te overwegen.	ZW-0674-5
Indiener geeft aan dat zoekgebieden voor zonnevelden op landbouwgronden getekend zijn, in tegenstelling tot wat in de tekst wordt gesteld.	ZW-0790-5
Indiener stelt dat het aanwijzen van zoekgebieden grootschalig zon-pv ertoe leidt dat er op deze locaties geen fruit of andere akkerbouwgewassen meer geteeld kunnen worden. Dit leidt tot een afname van Limburgs voedselaanbod.	ZW-0905-8 ZW-0924-6
De locatie die de indiener aanhaalt is aangewezen als zoekgebied Grootschalig zon-pv. Het is onacceptabel dat juist op de goede landbouwgronden, geschikt voor akkerbouw en gelegen binnen het primair landbouwgebied, er ook een zoekgebied grootschalig zon-pv wordt opgenomen. De indiener verzoekt het zoekgebied grootschalig zon-pv te verwijderen (zie aanduiding gebied in bijlage). Daarnaast is in het gebied zowel een zoekgebied grootschalig zon-pv als een zoekgebied drinkwaterwinning aangewezen. Waterwingebieden zijn wel uitsluitingsgebieden voor zonneparken. Het is onlogisch dat de combinatie met drinkwaterwinningsgebieden wel zou kunnen bestaan.	ZW-0957-7
Indiener verzoekt om de aanduiding 'Zoekgebied grootschalig zon-pv' van landbouwpercelen in eigendom te verwijderen en geeft aan tegen zonneparken op landbouwgrond te zijn.	ZW-1314-6
Indiener verzoekt dat de provincie inzet op zon-dak en dubbelruimte gebruik.	ZW-1411-5

Standpunt GS

Wij geven de voorkeur aan zon-op-dak en hebben daarom een terughoudend beleid voor het plaatsen van zon op landbouwgrond. Onze Omgevingsverordening bevat om die reden strikte voorwaarden voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv. Deze voorwaarden zijn in overeenstemming met landelijke afspraken over het beperken van zon-pv op landbouwgrond. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden aan de ontwikkeling van energiegemeenschappen en energiehubs. Dit kan bijdragen aan de toenemende elektriciteitsvraag.

Door daarbij elektriciteitsaanbod en -vraag te koppelen kan de netcongestie worden verlicht. De zoekgebieden zijn om die reden gelegen rond energievragers zoals woonkernen en industrieterreinen. Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zonnepanelen mogen en kunnen worden geplaatst. Het betekent ook niet dat het gehele zoekgebied zal moeten worden inzet. Er is nader onderzoek nodig voor een verdere uitwerking van concrete locaties. Op basis daarvan wordt een definitief besluit genomen over de geschiktheid van een gebied voor zon-pv. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.
Voorwaarde voor realisatie is tevens medewerking van de grondeigenaar. Indien die niet verkregen wordt, dan zal een project geen doorgang kunnen vinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vreest de komst van datacenters en zonneparken op glastuinbouwlocaties. Dit past niet bij het open peellandschap en de natuurlijke uitstraling van het gebied. Specifiek wordt bezwaar gemaakt tegen het mogelijk legaliseren van bestaande illegale bouwwerken (zoals een zonnepark van DSG Group).	ZW-0837-3

Standpunt GS

De zoekgebieden zon zijn o.a. gelegen rond glastuinbouwgebieden om daarmee te bereiken dat de productie en afzet van stroom dicht bij elkaar kunnen komen te liggen.
Voor zover de zoekgebieden zon de glastuinbouwgebieden overlappen, prevaleert glastuinbouw. Er kan binnen de glastuinbouwgebieden wel gezocht worden naar koppelkansen, zoals het benutten van bassins voor zon-pv. Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging naar de geschiktheid van grootschalige zon-pv. Het betekent niet dat een zonnepark hier per definitie mogelijk is en zeker niet dat het hele zoekgebied moet worden benut. Nader onderzoek is nodig om geschiktheid nader te bepalen. Daarbij zal ook de landschappelijke inpassing worden beoordeeld. Het legaliseren van illegale bouwwerken is geen activiteit die we met de POVI beogen. Daarvoor is de gemeente het bevoegd gezag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bebouwing en de plaatsing van zonnepanelen en glas hittestress kunnen veroorzaken en het verkoelende effect van landbouwgrond verminderen, met verdere negatieve impact op natuur en leefklimaat.	ZW-0837-6

Standpunt GS

Wij verwachten geen grote bijdrage aan de hittestress door zonnepanelen. Zonnepanelen worden soms juist in de landbouw toegepast als 'schaduwdoek' voor kwetsbare gewassen wat leidt tot minder hittestress. Tevens wordt verdamping van water uit de ondergrond verminderd. Ook wordt zon-pv in toenemende mate door glastuinbouwbedrijven ingezet (https://solarmagazine.nl/nieuws-zonne-energie/i42321/de-harde-cijfers-aantal-glastuinbouwers-met-zonnepanelen-verdubbeld-in-5-jaar-tijd).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen energieopwekking en zonneparken in het glastuinbouwgebied.	ZW-0865-13

Standpunt GS

De zoekgebieden zon zijn o.a. gelegen rond glastuinbouwgebieden om daarmee te bereiken dat de productie en afzet van stroom dicht bij elkaar kunnen komen te liggen. Voor zover de zoekgebieden zon de glastuinbouwgebieden overlappen, prevaleert glastuinbouw. Er kan binnen de glastuinbouwgebieden wel gezocht worden naar koppelkansen, zoals het benutten van bassins voor zon-pv. Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging naar de geschiktheid van grootschalige zon-pv. Het betekent niet dat een zonnepark hier per definitie mogelijk is en zeker niet dat het hele zoekgebied moet worden benut. Nader onderzoek is nodig om geschiktheid nader te bepalen. Daarbij zal ook de landschappelijke inpassing worden beoordeeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er geen legalisering moet plaatsvinden van illegale bouwwerken zoals het zonnepark van de DSG Group.	ZW-0920-7

Standpunt GS

Het legaliseren van illegale bouwwerken is geen activiteit die we met de POVI (kunnen) regelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat zonneparken niet op landbouwgrond rond Brachterbeek en elders in Limburg moeten worden aangelegd. Indiener verzoekt dat eigenaren van hallendaken groter dan 100 m² wettelijk verplicht worden om zonnepanelen te installeren.

Indiener
ZW-0923-33 ZW-0923-109

Standpunt GS

Wij geven de voorkeur aan zon-op-dak en hebben daarom een terughoudend beleid voor het plaatsen van zon op landbouwgrond. Onze Omgevingsverordening bevat om die reden strikte voorwaarden voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv. Deze voorwaarden zijn in overeenstemming met landelijke afspraken over het beperken van zon-pv op landbouwgrond. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden aan de ontwikkeling van energiegemeenschappen en energiehubs. Dit kan bijdragen aan de toenemende elektriciteitsvraag. Door daarbij elektriciteitsaanbod en -vraag te koppelen kan de netcongestie worden verlicht. De zoekgebieden zijn om die reden gelegen rond energievragers zoals woonkernen en industrieterreinen.
Volgens de Europese Richtlijn Energy Performance of Buildings Directive IV moeten alle nieuwe gebouwen 'zonneklaar' zijn. Dat betekent dat we (mogelijke) zonne-energie-installaties zo goed mogelijk kunnen gebruiken. Nederland moet daarom regels opstellen voor nieuwe en meer zonne-energie-installaties op nieuwe en bestaande gebouwen. Er volgt nationale wetgeving die het verplicht om daken zonneklaar te maken. Een volgende stap is het feitelijk benutten van die daken. Daarbij gelden voorwaarden van technische, economische en functionele aard. Dat betekent niet automatisch dat panelen zullen worden geplaatst, maar wel dat de vrijblijvendheid verminderd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van voorkeursgebieden voor zonnevelden nabij bestaande turbines de omgeving degradeert tot een industriegebied.	ZW-1020-3

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust van de impact van zonneparken en windturbines. Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines en zonnepanelen vervullen hierin een rol, als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van stroom. Daarbij streven wij naar bronnen die vrijwel niet bijdragen aan de emissie van CO2. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines en zonnepanelen van provinciaal belang. Op basis van ruimtelijke afwegingen zijn we gekomen tot gebieden die wij op basis van ruimtelijke en milieutechnische gronden meer of minder geschikt achten voor windturbines. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal moeten worden voldaan aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Daarbij zal tevens getoetst worden aan de lansdchappelijke inpassing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt naast energie-opwek (PV-panelen) de optie van opwekken warmte met zonnepanelen (PVT-panelen) toe te voegen.	

Standpunt GS

Een PVT-paneel beschouwen wij als een PV-paneel, omdat dit in een PVT geïntegreerd is. Tevens zal de afzet van warmte in de nabijheid moeten plaatsvinden en passen de zoekgebieden voor zon in beginsel ook voor PVT. We zien geen noodzaak dit nader te specificeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om grotere parkeerterreinen als zoekgebieden zon toe te voegen.	ZW-1038-39

Standpunt GS

In de POVI-tekst is de zonneladder opgenomen, waarbij parkeerterreinen op trede 2 zijn opgenomen. Wij achten dit geschikte locaties voor zon-pv. Een nadere duiding op de kaart vinden we onnodig, omdat parkeerterreinen zijn gelegen in het stedelijk gebied. Het is aan de gemeente hier locatiespecifiek beleid op te ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de in het kaartmateriaal aangewezen locaties voor zoekgebieden voor grootschalig zon-PV niet aansluiten bij de zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente Landgraaf. Indiener stelt dat doordat in dit proces wordt voorbijgegaan aan gemaakte afspraken en gemeenten onvoldoende zijn betrokken bij de totstandkoming van de ontwerp-POVI, indiener genoodzaakt is haar inbreng alsnog via deze zienswijze onder de aandacht te brengen - hetgeen onnodige discussie in de hand werkt.	

Standpunt GS

Wij zijn het met elkaar eens dat processen niet altijd goed op elkaar aansluiten en overleg op deelonderwerpen in het gedrang komen. Inmiddels zijn wij in overleg met u over de zoekgebieden ook in relatie tot uw ontwerp-Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de zoekgebieden voor grootschalige zonne-energie te herzien op basis van de zoekgebieden in de ontwerp-Omgevingsvisie van Landgraaf, en deze binnen het daarvoor bedoelde samenwerkingsverband RES Zuid-Limburg vast te stellen.	ZW-1199-36

Standpunt GS

Wij hebben onder de vorige punten onze motivatie aangegeven over de zoekgebieden. Wij houden vast aan de zoekgebieden en herhalen dat gemeenten plannen buiten de zoekgebieden kunnen voorleggen ter toetsing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de gelijkwaardige samenwerking in RES-verband te respecteren en dit expliciet in de tekst te benoemen. Gemeenten en Provincie dienen de locaties en uitgangspunten voor de grootschalige opwek van zon-PV in gezamenlijkheid te worden bepaald, op basis van gemaakte afspraken.	ZW-1199-37

Standpunt GS

Wij blijven ons inspannen voor de energietransitie en wij zien de samenwerking met gemeenten en regio's als voorwaarde om daarin stappen te kunnen zetten. Tevens wijzen wij erop dat zoekgebieden dienen te worden geconcretiseerd, waarbij een actieve rol van de gemeente van essentieel is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat project Dorperpeel is opgenomen in Bijlage XIII van de Omgevingsverordening Limburg en daarmee een uitzonderingspositie heeft.	ZW-1420-1

Standpunt GS

Het project Dorperpeel is inderdaad opgenomen in bijlage XIII van onze Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de uitzonderingsstatus van Dorperpeel expliciet en juridisch bindend wordt opgenomen in de POVI als toetsingskader voor besluitvorming, vergunningverlening en gebiedsprogramma’s.	ZW-1420-2

Standpunt GS

Dorperpeel is opgenomen in bijlage XIII van onze Omgevingsverordening. In art. 13.3 lid 3 van onze Omgevingsverordening is aangegeven dat projecten in deze bijlage niet worden getoetst aan de strikte ‘nee, tenzij’-criteria voor grootschalige zon-pv op landbouwgrond. Tevens is in de POVI-tekst aangegeven dat gebieden die zijn opgenomen in bijlage XIII van de Omgevingsverordening worden doorgezet. Dit biedt afdoende juridische borging voor verdere ontwikkeling van dit project. In de POVI geven we onze toekomstvisie over de inrichting van Limburg. In die visie valt het gebied Dorperpeel buiten de uitgangspunten die we hebben gehanteerd. De zoekgebieden vereisen o.a. dat opwek en afzet dicht bij elkaar liggen. Gelet op de omvang van Dorperpeel is dat uitgangspunt naar verwachting niet haalbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat projecten uit Bijlage XIII van de Omgevingsverordening Limburg worden uitgezonderd van aanvullende eisen in paragraaf 2.4.2 POVI.	ZW-1420-8

Standpunt GS

Alle sectoren hebben te maken met de netcongestie. Dat geldt ook voor grootschalige opwek. Wij zullen met u als ontwikkelende partij gaan onderzoeken hoe de inpassing in het net mogelijk is, waarbij onderzocht zal moeten worden hoe dit verantwoord kan plaatsvinden gelet op de maatschappelijke baten en kosten die aansluiting van een dergelijk initiatief teweegbrengt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat de zoekgebieden allemaal landbouwgrond betreffen en daarmee binnen trede vier van de zonneladder vallen en het strikte ‘nee, tenzij’-principe.	

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zonnepanelen mogen en kunnen worden geplaatst. Het betekent ook niet dat het gehele zoekgebied ingezet zal moeten worden. Er is nader onderzoek nodig voor een verdere uitwerking van concrete locaties. Op basis daarvan wordt een definitief besluit genomen over de geschiktheid van een gebied voor zon-pv. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken. Wij wensen initiatieven voor energy-hubs rond bedrijventerreinen en energiegemeenschappen rond woonkernen te faciliteren. Dan kan het noodzakelijk blijken hiervoor ook landbouwgrond te benutten.

Artikel 13.3 lid 2 onder a. uit de Verordening biedt hiervoor ruimte indien de opgewekte stroom direct wordt gebruikt en niet wordt teruggeleverd aan het net. Wij gaan er daarbij van uit dat slechts een deel van het zoekgebied nodig is voor dergelijke initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat zoekgebieden dwars door Groenblauwe Landbouwzone lopen, trede 5 van de zonneladder, en daarmee zijn uitgesloten voor zonneparken.	ZW-1445-47

Standpunt GS

De zoekgebieden zijn globaal bepaald op basis van hectometervlakken. Daarbij is overlap met andere functies mogelijk. Er zal altijd nader onderzoek nodig zijn om de feitelijke mogelijkheden voor grondgebonden zon-pv te onderbouwen en te toetsen aan alle belangen en wettelijke eisen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat voor een deel van de gronden (naar aanleiding van de Landschappelijke Verdiepingsstudie Zon en Wind) na inventarisatie bij grondeigenaren gebleken is dat zij geen interesse hebben in de ontwikkeling van een zonnepark.	ZW-1445-48

Standpunt GS

De interesse van grondeigenaren is geen criterium geweest bij het bepalen van de zoekgebieden. Indien grondeigenaren niet wensen mee te werken is dat een feit waarbij wij ons zullen neerleggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat het merendeel van de locaties in het zicht ligt van woningen of wijken. Indiener stelt dat de aanleg van een zonnepark de zichtlijnen en het uitzicht binnen de gemeente sterk zou beïnvloeden.	ZW-1445-50

Standpunt GS

Met de zoekgebieden willen wij bevorderen dat opwek en afname van elektriciteit direct aan elkaar worden gekoppeld. Dit kan vorm krijgen in energiegemeenschappen. Dit voorkomt dat de opgewekte elektriciteit over het elektriciteitsnet moet worden getransporteerd. Dit kan bijdragen aan het beperken van de netcongestie en is een uitzonderingsgrond uit onze verordening om zon-pv op landbouwgrond toe te staan. Het betekent dat een zonnepark in het zicht van bebouwing komt te liggen. Dit vraagt extra aandacht voor de inpassing van het zonneveld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener concludeert dat het noodzakelijk is om elke locatie apart te bekijken en te beoordelen. Daarbij heeft het de voorkeur om ons niet te beperken tot zoekgebieden, aangezien blijkt dat de gegeven zoekgebieden weinig potentie hebben. Buiten de zoekgebieden zijn wellicht locaties te vinden met meer potentie.	ZW-1445-51

Standpunt GS

Zoals gesteld is het noodzakelijk verdiepend naar locaties te kijken. Daarbij blijven voor ons de uitgangspunten zoals gehanteerd bij het bepalen van de zoekgebieden overeind. Dat houdt in dat we opwek en afname dicht bij elkaar willen brengen en geen projecten willen die transportcapaciteit op het elektriciteitsnet vragen (welke de komende jaren ontbreekt). Dat projecten kunnen voldoen aan de instructieregels uit onze Omgevingsverordening ten aanzien van zonneparken en het behoud van de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Tenslotte is het uitgangspunt dat functies ruimtelijk op de juiste plek komen te liggen, hiervoor biedt Panorama Zuid-Limburg de basis.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hoewel wordt gesteld dat gemeenten geconsulteerd zullen worden en hun standpunten worden meegewogen, onduidelijk is hoe dit zich verhoudt tot de wettelijke bevoegdheid van gemeenten bij projecten tot 50 MW. De meerwaarde van de RES-samenwerking wordt hiermee volgens de indiener ondergraven, evenals de rol van gemeenten als bevoegd gezag. Indiener stelt dat er tevens onduidelijkheid bestaat over hoe de Provincie haar ruimtelijk instrumentarium zal inzetten zonder instemming van betrokken colleges van B&W.	ZW-1445-52

Standpunt GS

In deze POVI wensen wij een robuuste rol in de regie op de ruimte. Daarbij maken wij in onze ruimtelijke keuzes gebruik van de ontwerpende onderzoeken die zijn uitgevoerd.

Ook voor grondgebonden zon-pv willen we aan de voorkant meer sturing geven, zonder dat we dwingend zijn. De zoekgebieden zijn gebaseerd op ontwerpende onderzoeken, anticiperen op de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en houden rekening met het strikte beleid voor zon op landbouwgrond. Dit houdt onlosmakelijk in dat eerdere ruimtelijke keuzes zijn bijgesteld. Deze meer sturende rol in de ruimte verandert niets aan de rol van het bevoegd gezag. Deze blijft zoals deze is. Onze rol voor plannen binnen de zoekgebieden is evenwel actief. Dat houdt tenminste in dat we met de gemeente en initiatiefnemer om tafel willen gaan om realisatie te bespoedigen. De PEM kan daarin een rol gaan spelen. Voor plannen buiten de zoekgebieden zullen wij als plantoetser optreden. De gemeente zal een ruimtelijke onderbouwing moeten bieden, welke plannen we dan toetsen aan onze belangen en verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is hoe wordt omgegaan met kleine zonneparken (<5ha). Indiener stelt dat in een gesprek met Yvan Vavier (Provincie Limburg) d.d. 18 juni 2025 mondeling is toegezegd dat de aangegeven zoekgebieden niet bepalend zijn voor kleine zonneparken en hiervoor dus ook buiten de zoekgebieden mogelijkheden liggen. Indiener geeft aan dat bovendien versnippering geaccepteerd zou moeten worden, aangezien we met de paar aangewezen zoekgebieden niet veel aan opwek kunnen realiseren.	ZW-1445-53

Standpunt GS

In onze Omgevingsverordening is een zonnepark gedefinieerd als een installatie groter dan 200 m2. Een nader onderscheid in omvang is niet gemaakt. Ook voor de effecten op de kernkwaliteiten voor het landschap wordt in onze verordening geen onderscheid gemaakt in de omvang van de ontwikkeling die ter beoordeling voorligt. We zien geen aanleiding een nader onderscheid te maken, omdat de effecten van een zonnepark kleiner dan 5 ha. op het landschap nog steeds aanzienlijk kunnen zijn. Bovendien kunnen meerdere projecten van 5 ha. leiden tot cummulatieve effecten die groter kunnen zijn dan een enkel park boven de grens van 5 ha. Toetsing van alle projecten groter dan 200 m2 aan onze verordening en Omgevingsvisie blijven wij daarom van belang achten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de gelijkwaardige samenwerking in RES-verband te respecteren en dit expliciet in de tekst te borgen, inclusief de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor locatiekeuze en uitgangspunten.	ZW-1445-55

Standpunt GS

Samenwerking zien wij als voorwaarde voor een succesvolle energietransitie. Wij zetten daarom in op samenwerking met gemeenten en RES-regio's. Tegelijkertijd hebben wij een eigenstandige verantwoordelijkheid op grensoverschrijdende ruimtelijke ordening. Tevens hebben wij ons beleid willen laten aansluiten bij actuele ontwikkelingen. Dit leidt op gebied van grondgebonden zon-pv tot andere keuzes dan die eerder zijn gemaakt. Zoekgebieden zijn mogelijke locaties waarover nog een definitieve afweging gemaakt moet worden. Wij werken dit graag met gemeenten uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om potentiële locaties voor zon op land af te stemmen met de betreffende gemeenten, zodat iedere locatie apart beoordeeld kan worden.	ZW-1445-56

Standpunt GS

De zoekgebieden zijn niet het equivalent van projecten, het zijn gebieden waarbinnen locaties kunnen worden gezocht. Wij werken dit graag met de gemeenten verder uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de ontwerpende studies als inspiratiedocumenten te behandelen, en tevens andere relevante landschappelijke analyses te betrekken en benoemen.	ZW-1445-57

Standpunt GS

Zoals eerder beschreven hebben wij de ontwerpende onderzoeken als richtinggevende studie gebruikt, omdat hierbij onderzocht is welke functie waar het best kan landen.
Dit geldt ook voor de landschappelijke verdiepingsstudie, dat handvatten biedt waar grondgebonden zon-pv het best kan aansluiten bij het behoud van de kernkwaliteiten van het Nationaal landschap Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om een passage in de tekst op te nemen waarin duidelijk wordt vermeid dat de aangegeven zoekgebieden niet bepalend zijn voor kleine zonneparken (<5ha).	ZW-1445-58

Standpunt GS

In onze Omgevingsverordening is een zonne-park gedefinieerd als een installatie groter dan 200 m2. Een nader onderscheid in omvang is niet gemaakt. Ook voor de effecten op de kernkwaliteiten voor het landschap wordt in onze verordening geen onderscheid gemaakt in de omvang van de ontwikkeling die ter beoordeling voorligt. We zien geen aanleiding een nader onderscheid te maken, omdat de effecten van een zonnepark kleiner dan 5 ha op het landschap nog steeds aanzienlijk kunnen zijn. Bovendien kunnen meerdere projecten van 5 ha leiden tot een omvangrijk project. Toetsing van alle projecten vinden wij dan ook noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt bij het maken van plannen aandacht voor schaduwwerking op zonnepanelen die in en rond het spoor en stations op gebouwen liggen.	ZW-1460-28

Standpunt GS

Wij begrijpen deze ingebrachte zienswijze, maar uiteindelijk zal indiener zelf alert moeten zijn bij nieuwe bouwplannen om haar belangen bij het bevoegd gezag aan de orde te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Bij het aanwijzen van gebieden voor fotovoltaïsche installaties moet ervoor worden gezorgd dat de vluchtuitvoering niet wordt verstoord door reflecties van de fotovoltaïsche modules. Piloten mogen niet worden verblind tijdens de landing of het opstijgen. In principe is het beoogde gebruik echter verenigbaar met het luchtverkeer indien de bovengenoemde verblindingseffecten door standaard technische maatregelen (bijv. antireflectiecoating op het glas, ontspiegelde behuizingen) tot het noodzakelijke minimum worden beperkt. Indiener verzoekt om dergelijke maatregelen voor te schrijven, want dan zijn er geen bezwaren tegen de planning, mits de feitelijke en juridische situatie ongewijzigd blijft.	ZW-1500-2

Standpunt GS

Wij hebben aandacht voor de ingebrachte zienswijze en zullen initiatiefnemers wijzen op het door ILT uitgebrachte informatieblad "Veiligheidsrisico’s voor het plaatsen van zonnepanelen op en in de nabijheid van luchthavens". Tevens zullen we initiatiefnemers verwijzen naar ILT om advies te vragen over plannen die in de nabijheid van vliegvelden worden ontwikkeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Wat betreft de zoekgebieden voor grootschalige zonne-energiesystemen op open ruimtes, moet ook worden opgemerkt dat sommige locaties zich in Duitsland bevinden. De indiener verzoekt om dit te corrigeren.	ZW-1500-8

Standpunt GS

Het is ons bekend dat er een aantal zoekgebieden in Duitsland op kaart zijn verschenen. Dat is een ongelukkige en slordige fout die wij in het definitieve kaartmateriaal zullen herstellen.

Voorstel aan PS

Zorgdragen dat het kaartmateriaal geen locaties buiten de provinciegrenzen bevat.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat er meer aandacht moet worden besteed aan de overlapping van zoekgebieden voor zonne-energie, drinkwaterwinning en primaire landbouw. Het is essentieel om helderheid te verschaffen over hoe deze verschillende functies zich tot elkaar verhouden binnen het beleid en de zonneladder.	ZW-1511-87

Standpunt GS

De tekst van de POVI en ook onze Verordening lichten toe dat zon-pv niet is toegestaan in waterwingebieden. Voor landbouwgrond geldt het 'nee, tenzij'-principe. Dit houdt in dat landbouwgrond nog slechts onder strikte voorwaarden gebruikt kan worden. Deze voorwaarden staan in de Omgevingsverordening opgenomen. Onze verordening is in overeenstemming met het bestuursakkoord van 26-10-2023 over de aangescherpte voorkeursvolgorde zon. Eén van de uitzonderingscriteria is dat de opwek een betekenisvolle bijdrage kan leveren aan de netcongestie. Dat houdt naar onze visie in dat het moet gaan om zonneprojecten waarbij de opgewekte elektriciteit uitsluitend lokaal wordt benut en niet hoeft te worden getransporteerd via het hoogspanningsnet. Lokale afzet voorzien wij bij de ontwikkeling van energiehubs van bedrijven of bij de vorming van energiegemeenschappen. Dit is de reden waarom de zoekgebieden rond industrieterreinen en woonkernen liggen.

Deze zoekgebieden moeten landschappelijk te verantwoorden zijn, en passen in landelijke en regionale afspraken over de regie op de ruimte. Hiervoor vallen we terug op de uitkomsten van landschappelijke studies resp. ontwerpende onderzoeken. De zoekgebieden zijn op basis van bovenstaande uitgangspunten globaal bepaald. Dit houdt in dat de begrenzing indicatief is en nu nog op onderdelen kunnen conflicteren met andere belangen. Bij de uitwerking van zoekgebieden of bij het beoordelen van projecten zullen we concreet toetsen aan alle regels en belangen die van toepassing zijn. De functie van zoekgebied is het duiden waar zon-pv in onze visie ruimtelijk passend is, gelet op de uitgangspunten zoals ook hierboven vermeld. Binnen deze gebieden nemen we een actieve rol bij concrete initiatieven. Buiten de zoekgebieden zijn de mogelijkheden naar ons oordeel beperkt, maar niet uitgesloten. Het is aan de gemeenten om aan te tonen dat projecten voldoen aan de voorwaarden uit onze verordening en passen bij ons beleid. Wij nemen daarbij een toetsende rol aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.11 Overig

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het aanmerken van het tracé van de DRC als ecologische verbindingszone niet passend is, gezien de aard en de functie van de infrastructuur.	ZW-0198-43

Standpunt GS

Het thema Energie biedt door zijn ondergrondse component kansen op meervoudig ruimtegebruik. De vrij te houden zone rond buisleidingen is interessant om te bezien of medegebruik met bijvoorbeeld natuurontwikkeling of (extensieve) recreatieve mogelijkheden. Dit zal altijd een nadere locatiespecifieke afweging zijn, waarbij de veiligheid voor de ondergrondse infrastructuur en de veiligheid van de gebruikers niet ter discussie staat. Voorstel aan PS; Geen wijziging van de tekst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om locatie zonnepark Jabeek anders in te tekenen.	ZW-0253-144

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Deze zijn bepaald op basis van een eerste planologische afweging
op provinciaal schaalniveau waarbij rekening is gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving en aan het beleid van provincie en de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet.

Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het aanmerken van het tracé van de DRC als zone waarin ook recreatieve routes worden opgenomen vanwege veiligheidsoverwegingen en ruimtelijke afstemming niet wenselijk is in de directe nabijheid van de eigen locatie.	ZW-0198-44

Standpunt GS

Het thema Energie biedt door zijn ondergrondse component kansen op meervoudig ruimtegebruik. De vrij te houden zone rond buisleidingen is interessant om te bezien of medegebruik met bijvoorbeeld natuurontwikkeling of (extensieve) recreatieve mogelijkheden. Dit zal altijd een nadere locatiespecifieke afweging zijn, waarbij de veiligheid voor de ondergrondse infrastructuur en de veiligheid van de gebruikers niet ter discussie staat. Voorstel aan PS; Geen wijziging van de tekst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het beschermingsgebied Einstein Telescope als aanvullende kaartlaag op te nemen.	ZW-0319-102

Standpunt GS

Dit is een aanduiding behorende bij de Omgevingsverordening Limburg. Beleidsmatig is er op dit moment geen aanleiding om hier aanpassingen op voor te stellen. Zodra deze wel voordoen, zetten we deze aanpassing in werking. Dit staat beschreven in paragraaf 9.5.5.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bepaalde regio’s onevenredig veel lasten dragen door cumulatie van energie- en infrastructuurprojecten. Indiener verzoekt deze cumulatiegebieden uit te sluiten of zwaar mee te wegen.	ZW-0486-27

Standpunt GS

We constateren met indiener dat rond de 380 kV -hoogspanningstations er cumulatie van energieinfra plaatsvindt. Voor de Limburgste energieknooppunten Einighausen/ Graetheide en Maasbracht gaan we deze in de gebiiedsgerichte aanpak zoals aangekondigd in paragraaf 9.3.7 Energieknooppunten integraal beschouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI gebruik te maken van de juiste berekeningen voor bouwen rond de buisleidingen. Indiener geeft aan dat zowel Gasunie als Rijkswaterstaat geen bezwaar hebben tegen bouwen binnen de buisleiding zone, omdat de letaliteitsgrens binnen 5 meter van de leiding ligt.	ZW-1237-40

Standpunt GS

In de POVI zijn de buisleidingen ingetekend met de daarbijbehorende veiligheidscontouren. Het is aan het bevoegd gezag om bij projecten een zorgvuldige afweging te maken en hierin de veiligheidscontouren mee te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8. Wonen

8.1 Actieve rol herstructurering

Zienswijze	Indiener
Bij de regierol van de provincie hoort wat indiener betreft een actieve provincie op het vlak van herstructurering. Anders dan wat nu wordt gesteld in de POVI (zie § 10.5.3 Herstructurering). Gemeenten zijn naar mening van indiener primair aan zet zijn voor de herstructureringsopgave, maar nadrukkelijk met hulp van de provincie.	ZW-0302-85
Het faciliteren van het dure segment (want de Rijksgrens is duur segment in de Limburgse markt) maakt doorstroming vanuit kwetsbare wijken naar nieuwbouw bijna onmogelijk. Oudere woningen stijgen niet gelijkwaardig in waarde als de prijs van nieuwere woningen. Hierdoor komen de huidige bewoners ‘vast’ te zitten in hun oudere woningen. Daarnaast kunnen ze de verduurzaming zelf ook niet financieren. Gemeenten kunnen deze lasten niet alleen dragen. Dit vraagt om een gezamenlijke lobby van gemeenten en provincie richting Rijk EN een gedeelde aanpak op betaalbaarheid EN herstructurering. Indiener verzoekt daarom de POVI hierop aan te vullen.	ZW-0302-105
Over de additionele woningbouwopgave wordt veel gezegd in de POVI. Compact bouwen zou hier deels invulling aan kunnen geven. Dit uitgangspunt zou ook sterker moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen. Hoewel indiener de regierol van de provincie waardeert, wordt gepleit voor een actievere inzet bij herstructurering en een scherpere regionale woningbouwambitie.	ZW-0304-18
Ondanks dat de transformatieopgave van de bestaande woningvoorraad onderkend wordt als opgave in het algemene deel is deze naar mening van indiener niet terug te vinden bij de doelen in het POVI. Hier is naar mening van indiener een duidelijk provinciaal belang aanwezig. Aanpassen van de bestaande voorraad om beter aan te sluiten aan moderne vragen, herontwikkeling van (met name) corporatiebezit (sloop-nieuwbouw) en gebiedsgericht ontwikkelen (toename bij OV-knopen en verdunning in zwakkere wijken/ kernen) bieden naar mening van indiener een meer integraal perspectief.	ZW-0302-23

Zienswijze
Indiener is blij te zien dat vanuit het oogpunt van leefbaarheid in landelijke en verstedelijkte kernen, naast een nieuwbouwopgave van woningen, ook nadrukkelijk een transformatieopgave wordt benoemd van de bestaande woningvoorraad (vervangen, splitsen, omvormen, etc.). Beide opgaven zijn immers nodig om de leefbaarheid in Zuid-Limburg te verbeteren. De

transformatieopgave is noodzakelijk om verschillende woningtypes beter te mixen en de bestaande woningvoorraad efficiënter te gebruiken en te verduurzamen. Dit is niet alleen aan de orde in het stedelijk, maar zeker ook het landelijke gebied en de kleine kernen. Anders dan wat nu wordt gesteld in de POVI, geldt voor deze herstructureringsopgave ook een actieve provincie. Gemeenten zijn primair aan zet zijn voor de herstructureringsopgave, maar nadrukkelijk dan wel met hulp van de provincie.

Indiener					
ZW-0187-97	ZW-0207-90	ZW-0238-80	ZW-0253-95	ZW-0271-80	ZW-0314-80

Zienswijze
Indiener stelt dat de transformatieopgave van de bestaande [red. woningvoorraad?] onderkend wordt als opgave in het algemene deel, maar deze niet terug te vinden is bij de doelen in de POVI teksten. Gezien de stapeling van opgaves (o.a. gezondheid, veiligheid, duurzame mobiliteit) in met name het stedelijk gebied en diverse stedelijke kernen is hier een duidelijk provinciaal belang aanwezig.

Indiener					
ZW-0207-49	ZW-0238-39	ZW-0271-39	ZW-0314-39	ZW-0319-26	ZW-0187-55
ZW-0253-53	ZW-1038-146	ZW-1127-71	ZW-0314-166		

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat provincie een actieve rol vervult bij de herstructurering. Anders dan wat in deze paragraaf (10.5.3) staat zijn gemeenten primair aan zet voor de herstructureringsopgave, maar nadrukkelijk met hulp van de provincie.	ZW-1038-62 ZW-0304-38

Standpunt GS

De provincie heeft geen actieve rol in herstructurering wel in de programmaring. Middels de programmering wordt de netto opgave bepaald. De gemeenten bepalen zelf welk deel nieuwbouw en welk deel herstructurering/transformatie betreft, onder andere als onderdeel van de integrale samenhangende onderbouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.2 Agenda ZL

Zienswijze
Indiener stelt dat het opnemen van duidelijke woningbouwambities voor landelijke kernen in Zuid-Limburg helpend kunnen zijn voor het vormgeven van verwevingsgebieden. Indiener benadrukt dat hij de stedelijke bebouwde omgeving en de landelijke kernen als één complex

ziet, welke in verschillende en unieke woonmilieus kan voorzien ten behoeve van de Agenda Zuid-Limburg.

Indiener					
ZW-0187-96	ZW-0207-89	ZW-0238-79	ZW-0253-94	ZW-0271-79	ZW-0314-79
ZW-1127-112					

Standpunt GS

We onderschrijven de insteek van indiener om binnen stedelijk gebied en landelijke kernen te voorzien in aantrekkelijke, gevarieerde woonmilieus. Ook wij zien het bestaand stedelijk gebied en de landelijke kernen binnen een gemeente als één complex. In de samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente, zoals overeengekomen in het BOFFL en omschreven in de ontwerp POVI, kan de gemeente vanuit zijn verantwoordelijkheid aangeven hoe men de ontwikkeling in dit complex wil vormgeven en faseren. Dat is ook de plek om aan te geven welk deel van de behoefte naar oordeel van de gemeente niet binnen het bestaande bebouwd gebied kan worden gerealiseerd. Hiervoor komen, zoals aangegeven in de ontwerp POVI, met name (ruimtelijk) passende locaties binnen het verwevingsgebied in aanmerking. Die moeten dan wel grenzen aan het stedelijk Gebied of landelijke kernen en qua maat, schaal en functie passen bij de bestaande bebouwing en de identiteit van de betreffende kern. Straatjes erbij kunnen daarnaast ook gelegen zijn in een bebouwingslint of -cluster.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.3 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De gemaakte (woondeal)afspraken zijn de basis voor toekomstige afspraken en nadere uitwerkingen op regionaal en gemeentelijk niveau. Indiener vraagt zich af wat men hier beoogt. De reikwijdte van de Woondeal staat in de Woondeal benoemd.	ZW-1164-77

Standpunt GS

Om de programmering op orde te krijgen werken we verder op de gemaakte afspraken uit de Woondeal Limburg. De programmering zal de komende periode, samen met gemeenten, verder uitgewerkt en aangevuld worden. Actualisatie van de woondeal vindt overigens plaats in 2026.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De kaart met betrekking tot herstructureren en bouwen bevat slechts een indicatieve zonering. Zo is nu ook niet duidelijk aan welke voorwaarden de onderbouwing van gemeenten in dit soort situaties moeten voldoen (zie § 10.5.2 Woningbouw op de juiste plek). Zo ontbreken specifieke woningbouwambities voor landelijke kernen in Zuid-Limburg. Naast locatiekeuze (waar-vraag) is ook het woningbouwprogramma en beoogd woonmilieu voor de landelijke kernen niet gedefinieerd (wat-vraag). Gelet op het verwachte overaanbod van eengezinswoningen is het verstandig om juist te bouwen gericht op doorstroming zodat bestaande eengezinswoningen vrijkomen voor jonge gezinnen. Bouwen voor doorstroming in de landelijke kernen gebeurt naar mening van indiener bij voorkeur dicht bij de voorzieningen, openbaar vervoer en zorggeschikt, iets wat niet per definitie aansluit bij het gangbare beeld van 'straatje erbij'. Indiener verzoekst om hier in het POVI duidelijker te zijn.	ZW-0302-97

Standpunt GS

De algemene zonering in de POVI is in samenspraak met de gemeenten uitgewerkt, mede n.a.v. de ingebrachte zienwijzen. De onderbouwing betreft een integrale ruimtelijke onderbouwing, conform BOFLL afspraken in juni en oktober 2025. In die integrale ruimtelijke onderbouwing geeft elke gemeente voor het hele grondgebied de ruimtelijke kansen en belemmeringen aan voor potentiële ontwikkellocaties, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Bouwen voor doorstroming krijgt daarbinnen een plek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de Agenda Zuid Limburg staat de ambitie om van een achterstand op sociaaleconomisch gebied en qua gezondheid toe werken naar een voorsprong. Dit vergt een integrale aanpak van bestaande wijken met sociale en fysieke maatregelen waaronder een inzet op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Gecombineerd met het op de juiste plek gericht toevoegen van nieuwe woonomgevingen om de beroepsbevolking op peil te houden. De benodigd integrale keuzes die dit vergt ziet indiener onvoldoende terug in de POVI.	ZW-0304-15

Standpunt GS

Wij hebben dit opgenomen in paragraaf "§ 2.7.5.4 Schaalsprong van achterstanden naar voorsprong".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

In de POVI staat: "We leggen in de omgevingsverordening vast dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet. We vragen daarvoor van gemeenten een samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente." Indiener verzoekt om duidelijk te maken wat de 'overeengekomen opgave' is, waar die op gebaseerd is en hoe de provincie deze opgave tijdens de looptijd van de POVI ziet.	ZW-0302-90

Standpunt GS

De overeengekomen opgave is de opgave zoals opgenomen in de Woondeal (+3000 woningen) en mogelijk bijgesteld op basis van de actualisatie (inclusief Limburg Centraal). De uitwerking zal landen in het programmering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de POVI staat: "De Wet versterking regie volkshuisvesting (wetsvoorstel) bekrachtigt die rol. We gaan invulling geven aan deze regierol via het provinciaal Volkshuisvestingsprogramma en passen daar indien nodig de Omgevingsverordening Limburg op aan." Een programma is naar mening van indiener geen logische grondslag om de verordening op aan te passen. Het programma kan wel zorgen voor aanpassingen aan de POVI (en vervolgens de verordening). Indiener verzoekt om de tekst van de POVi hierop aan te passen.	ZW-0302-93

Standpunt GS

Het volkshuisvestingsprogramma is een uitwerking van de POVI die in 2026 uitgevoerd wordt. Mocht daar blijken dat een aanpassing van de verordening nodig is, dan volgen we dan de procedure t.b.v. aanpassing verordening, daarvoor is niet eerst een wijziging van de POVI nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de POVI staat: "Het is van provinciaal belang dat plannen zo spoedig mogelijk leiden tot daadwerkelijke realisatie." Mag indiener aannemen dat er op basis van de verordening een maximale realisatietermijn na het verlenen van de vergunning in stand blijft?	ZW-0302-92

Standpunt GS

De motivering bij een omgevingsplan, beschrijft dat realisatie van de woningen beoogd is binnen een termijn van drie jaar na vaststelling van het omgevingsplan en dat wanneer deze termijn niet

wordt gehaald, de gemeente de functie wonen heroverweegt en zo nodig bij de actualisatie van de programmering wijzigt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In Hoofdstuk 10 - Wonen stelt de provincie dat er een grote behoefte is aan 'betaalbare woningen'. Daarbij hanteert de provincie de landelijke normen voor betaalbare huur- en koop. Dit vindt indiener onwenselijk en niet passend bij de opgave in Limburg. Het gemiddeld salaris ligt in Limburg duidelijk lager dan in de Randstad. Daarnaast zijn de bouwomstandigheden hier gunstiger (lagere grondprijzen en meer plek). Indiener verzoekt om in het POVI eigen betaalbaarheidsgrenzen te formuleren die beter passen bij de financiële draagkracht van de Limburgers.	ZW-0302-104

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent dat er behoefte is aan meer écht betaalbare woningen in Limburg. Voor dit doel zijn in april 2024 door alle Limburgse gemeenten 3 betaalbaarheidsklassen voor betaalbare koopwoningen lager dan de nationale betaalbaarheidsgrens bestuurlijk vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Met deze categorieën wordt gemonitord of de juiste woningen gebouwd (kunnen) worden in de verschillende prijssegmenten van de betaalbare koop

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener (een kleine Zuid-Limburgse gemeente) laat in het kader van de woningbouwprogrammering een "veerkrachtonderzoek" uitvoeren. Indiener stelt dat het veerkrachtonderzoek dat momenteel in die gemeente wordt uitgevoerd aantoont dat gerichte investeringen in woonkwaliteit, differentiatie en doorstroming essentieel zijn om de leefbaarheid en sociaaleconomische positie van deze gemeenschap duurzaam te versterken. Op basis van dit onderzoek wordt een woningbouwprogramma opgesteld dat niet alleen aansluit bij de actuele vraag, maar volgens indiener nadrukkelijk ook bijdraagt aan de bredere opgaven op het gebied van leefbaarheid, voorzieningenstructuur en toekomstwaarde. Indiener roept de Provincie op om: « De noodzakelijke trendbreuk voor kleinere gemeenten beleidsmatig te faciliteren; » Woningbouw niet uitsluitend te relateren aan de uitkomsten van recente behoefteonderzoeken; » Gemeenten ruimte te geven om te bouwen aan differentiatie, kwaliteit en	ZW-0187-6

toekomstwaarde op basis van veerkrachtonderzoeken.
Deze benadering sluit volgens indiener naadloos aan bij de bredere provinciale ambitie voor Zuid-Limburg, waarin wordt ingezet op het versterken van leefbaarheid, het verkleinen van sociaaleconomische achterstanden en het realiseren van vitale kernen. Dit vraagt volgens indiener om maatwerk, gebiedsgerichte keuzes en een combinatie van fysieke én sociale investeringen.

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat alle gemeenten moeten sturen aan de hand van woningbehoefteonderzoeken en programmering. Gemeenten stemmen binnen hun woningbouwregio en de woningmarktregio met elkaar af en maken samen afspraken over het huisvesten van aandachtsgroepen. Uitkomsten van het regionale gesprek landen in de woningbouwprogrammeringen (nieuwe woningen) en in de in de regio afgestemde huisvestingsverordening (toewijzing), zoals beoogd in de nieuwe Wet versterking regie Volkshuisvesting

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt de noodzaak van provinciale regie bij het wegnemen van rand voorwaardelijke knelpunten zoals stikstof, netcapaciteit, waterbeschikbaarheid en spuitzones.	ZW-0196-117

Standpunt GS

Sommige randvoorwaarden zijn primair aan de gemeenten, zoals spuitzones. Voor thema's zoals stikstof; energie en drinkwater zien we als provincie een duidelijk rol voor onszelf. Dit is ook opgenomen in de POVI. Verdere uitwerking gebeurt in specifieke programma's zoals LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van ruimte voor nieuwe, innovatieve woonvormen zoals ecodorpen, wooncoöperaties en collectieve wooninitiatieven, die aansluiten bij maatschappelijke opgaven zoals duurzaamheid, sociale cohesie en landschappelijke kwaliteit.	ZW-0196-121

Standpunt GS

Woonvormen die duurzaam zijn en sociale cohesie versterken vinden wij belangrijk evenals de inpassing van die concepten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Provincie in haar visie spreekt over een 'effectieve strategie' (woningbouwopgave). Indiener meldt dat Parkstad een samenwerking en strategie kent die in gezamenlijkheid bepaald is en welke wordt uitgevoerd door de onderliggende gemeenten en het gezamenlijke overkoepelende orgaan (SPL). Indiener spreekt de verwachting uit dat het niet in de bedoeling van de provincie zal liggen dat nu over te nemen, dan wel dit om te buigen naar een provinciale strategie en monitoring? Indiener vraagt of daarmee de flexibiliteit van de POVI niet belemmerd wordt? Indiener stelt dat elke regio zijn eigen kenmerken en regionale behoeften heeft	ZW-1445-20

Standpunt GS

Met de aankomende Wet versterking regie Volkshuisvesting, krijgt de provincie sterkere regierol en wordt een nieuwe/andere manier van werken geïntroduceerd. Samenwerking op woningbouwregio en woningmarktregio niveau wordt de nieuwe maatstaf. Binnen die regio's dienen gemeenten afspraken te maken over onder andere de regionale woningbouwopgave en de huisvesting van de aandachtsgroepen. Met onder andere Limburg Centraal (verstedelijkingsstrategie) en Straatje erbij werkt de Provincie aan duurzame groei van steden en dorpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het aantal toevoegingen van woningen in 2022-2024 vast staat en niet is behaald en dat in 2025-2030 ook vast staat en wel behaald moet worden.	ZW-0649-5

Standpunt GS

Gemeenten stellen de woningbouwprogrammering vast en proberen zo goed als mogelijk het te verwachten realisatiejaar aan te geven. Op gemeenteniveau kunnen de realisatiecijfers iets afwijken. Voor Limburg als geheel liggen we op koers om de afspraken uit de Woondeal te halen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de ontwerp POVI wordt aangegeven dat woningbouw vooral uitdagingen kent op het gebied van elektrificatie, bereikbaarheid en klimaatverandering. Indiener stelt dat daardoor de indruk wordt gewekt dat randvoorwaarden voor realisatie zwaarder wegen dan de	ZW-0319-145

strategische positie van volkshuisvesting in het dagelijks leven van de burger van Limburg.

Standpunt GS

Volkshuisvesting is een zeer belangrijk thema. Om die volkshuisvestingsopgave te bereiken is het noodzakelijk om een aantal randvoorwaarden voor woningbouw te realiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener erkent het belang van beperkte woningbouw voor landelijke kernen om leefbaarheid te waarborgen. Echter, onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities vragen om meer helderheid. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.	ZW-0319-30

Standpunt GS

In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt o.a. welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. De voorwaarden om te bouwen in het verwevingsgebied worden in de omgevingsverordening verder uitgewerkt. Uiteraard vinden we het belangrijk om rekening te houden met de ligging ten opzichte van voorzieningen en openbaar vervoer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener gaat uit van een werking langs de volgende stappen. In de basis is dit aangenomen structuur om tot een ontwikkeling te geraken: 1. Visie/monitor plancapaciteit | ontwikkelkaart | woondeal zijn een basis voor 2. Een vastgestelde programmering 3. Welke gekoppeld is aan een ontwikkellocatie 4. Met een terzake doende motivatie. (5.) de overweging of nader inzicht moet leiden tot andere afspraken voor	ZW-1445-60

ontwikkelingen geflankeerd door een voldoende motivatie Indiener vraagt zich momenteel af of deze getrapte structuur nog onderschreven wordt.

Standpunt GS

De aankomende Wet versterking regie Volkshuisvesting, krijgt de provincie sterkere regierol en wordt een nieuwe/andere manier van werken geïntroduceerd. Samenwerking op woningbouwregio en woningmarktregio niveau wordt de nieuwe maatstaf. Binnen die regio's dienen gemeenten afspraken te maken over onder andere de regionale woningbouwopgave en de huisvesting van de aandachtsgroepen. Uiteraard blijven visie en programmering (regionale en gemeentelijke woningbouwopgave/doelen) aan de basis liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat als definitie staat: Woningen die voldoen aan de landelijke definitie van betaalbare huur- en koopwoningen. Per gemeente in de regio kan dit afwijken. Om discussie te voorkomen, verwijzen naar de bron van maximale prijsgrenzen benoemd.	ZW-0313-90

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent dat er behoefte is aan meer écht betaalbare woningen in Limburg. Voor dit doel zijn in april 2024 door alle Limburgse gemeenten 3 betaalbaarheidsklassen vastgesteld voor betaalbare koopwoningen lager dan de nationale betaalbaarheidsgrens bestuurlijk vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Met deze categorieën wordt gemonitord of de juiste woningen gebouwd (kunnen) worden in de verschillende prijssegmenten van de betaalbare koop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de focus in de intro volledig ligt op het toevoegen van betaalbare woningen, maar dat het ook wenselijk kan zijn om doorstroming te bevorderen, leefbaarheid te versterken of balans in de woningvoorraad aan te brengen, en verzoekt om hier een bullet over toe te voegen bij paragraaf 10.1.	ZW-0237-139

Standpunt GS

Paragraaf 10.1 gaat over de opgave en daarin wordt doorstroming expliciet benoemd. Leefbaarheid komt elders in de ontwerp POVI terug.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de grootste focus op nieuwbouw ligt, maar dat onduidelijk is welke rol de provincie gaat pakken bij opgaven in de bestaande woningvoorraad, zoals startersleningen en het toegankelijker en levensloopbestendiger maken van woningen, en vraagt om verduidelijking van de ambitie en rol hierin.	ZW-0237-141

Standpunt GS

POVI biedt het (ruimtelijk) kader voor wonen en beschrijft de visie.
Ambities en in te zetten instrumentarium zoals genoemd maken onderdeel uit van uitwerkingen van die visie in uitvoeringskaders (zoals Leefbare Steden en Dorpen)

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de omschrijving van uitleglocaties te vaag is en tot discussie kan leiden, en verzoekt deze aan te scherpen.

Indiener					
ZW-0196-40	ZW-0224-33	ZW-0237-19	ZW-0240-24	ZW-0241-18	ZW-0242-9
ZW-0278-39	ZW-0313-26	ZW-0317-39	ZW-1236-24	ZW-1473-19	ZW-1479-71
ZW-0166-29	ZW-0263-40	ZW-0166-144			

Standpunt GS

Wij zijn het eens met deze zienswijze. De term uitleglocatie zal nader gedefinieerd worden en de voorwaarden waaronder een uitleglocatie mogelijk is, zullen geformuleerd worden in de Verordening. We maken geen gebruik meer van de term "wijkje erbij", maar enkel van "het Straatje" (begrensd op maximaal 25-30) en de term uitleglocatie, hiervan zal de definitie worden toegevoegd aan de POVI.

Voorstel aan PS

Definitie van uitleglocatie: Een uitleglocatie is een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen buiten het woongebied en die qua maat, schaal en functie past bij de ruimtelijke situatie en de identiteit van de betreffende locatie.", zal worden opgenomen in de POVI en voorwaarden worden uitgewerkt in de verordening.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie in het BOFLL-overleg heeft aangegeven dat instemming alleen nodig is bij planologische toevoeging van woningen buiten stedelijk gebied en landelijke kernen, terwijl de provincie in principe	ZW-0237-136

alle woningbouwontwikkelingen als provinciaal belang blijft zien; dit uitgangspunt leidt tot onnodige vertraging en is niet wenselijk in het licht van de gewenste woningbouwversnelling.

Standpunt GS

Woningbouw is van provinciaal belang, om aan de behoefte te kunnen voldoen. Maar ook omdat het een cruciaal onderdeel is van zowel de ruimtelijke ordening (en dus de principes) als de leefomgeving waar de provincie beleid voor ontwikkelt. Om versnelling te realiseren hoeven woningbouwplannen in bestaand bebouwd gebied (zone stedelijk gebied en landelijke kernen) voor wat betreft het toevoegen van een woning niet langer voor advies en instemming aan de provincie te worden aangeboden.

Daartoe is tijdens de BOFLL's in mei 2025 door gemeenten en provincie overeengekomen dat alle gemeenten voor het gehele grondgebied een samenhangende integrale programmatische en ruimtelijke onderbouwing, opstellen waaruit blijkt welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied of de landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel niet en waarom niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een focus op enkel kwalitatieve groei voor de lokale behoefte, zoals gesteld, niet in lijn is met hun visie, noch met de kwantitatieve provinciale woondealambities.	ZW-1236-222

Standpunt GS

Naar onze mening liggen die in lijn met elkaar. Er is sprake van kwantitatieve en kwalitatieve groei, gebaseerd op regionale behoefte op beide aspecten, binnen de kaders van de nieuwe Wet versterking regie Volkshuisvesting.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een onderdeel van de Limburgse principes is om niet te bouwen voor leegstand, waarbij de lokale en regionale behoefte als uitgangspunt wordt genomen. Men merkt op dat dit principe spanning oplevert met de percentages voor sociale huur (30%) en betaalbare woningen (2/3) uit de voorgenomen Wet versterking regie volkshuisvesting, en vraagt naar het standpunt van de provincie hierover.	ZW-0240-129

Standpunt GS

Het provinciaal standpunt is dat we zien dat er te weinig betaalbare woningen aanwezig zijn in de Limburgse voorraad. De opdracht van het Rijk is om 30% sociaal te bouwen en 2/3 betaalbaar. Lokaal afwijken kan in afstemming met en op basis van verevening in de regio. Dit ondersteunen wij en is ook opgenomen in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een schrijnend tekort is aan passende, betaalbare woningen voor starters en senioren, zoals bevestigd door de Woondeal Limburg en ministeriële maatregelen.	ZW-0163-6

Standpunt GS

Middels het volkshuisvestingsprogramma en de woningbouwprogrammering zullen provincie en gemeenten uitwerking geven aan de genoemde kwalitatieve woningbouwopgave.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er wordt verwezen naar het provinciale Volkshuisvestingsprogramma als kader, maar dat onduidelijk is of dit document de visie aanvult, verduidelijkt of aanpast, en dat meer uitleg gewenst is.	ZW-0317-212

Standpunt GS

Het volkshuisvestingsprogramma is de thematische uitwerking van de POVI op het gebied van wonen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het thema Wonen in de omgevingsvisie summier is beschreven, waardoor specifieke opgaven en ambities in de drie Limburgse woondealregio's en hun onderlinge verschillen onbenoemd blijven. Men benadrukt dat Zuid-Limburg vooral een herstructureringsopgave heeft, terwijl Noord- en Midden-Limburg een groeitrend vertonen.	ZW-0188-57 ZW-1236-217

Standpunt GS

In de POVI wordt het kader wonen geschetst; het uniforme beleid voor geheel Limburg. De regionale uitwerking en daarbij behorende specifieke opgaven en uitdagingen worden met het provinciale en gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hun ontwerp Omgevingsvisie 'Leudal, Natuurlijk!' voor diverse dorpen een extra groei-/woningbouwambitie is opgenomen, met kansen voor het aantrekken van nieuwe inwoners, onder andere uit de Brainportregio. Men benadrukt dat dit niet alleen voor Heythuysen geldt, zoals in 2.7.4.1 vermeld, maar voor meerdere dorpen met bovenlokale voorzieningen en/of een gunstige ligging nabij de A2.	ZW-1236-221

Standpunt GS

Het staat gemeenten vrij om in hun Omgevingsvisie een woningbouwambitie (afgestemd in de regio) op te nemen. Daaraan doet de POVI niets af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 2.2.4 al wordt verwezen naar het belang van sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie voor volkshuisvesting, maar dat dit in hoofdstuk 10 nauwelijks terugkomt, en verzoekt om dit toe te voegen, inclusief aandacht voor de bestaande woningvoorraad.	ZW-0237-140

Standpunt GS

De POVI heeft beperkte aandacht hiervoor in H10, omdat in H2.2.4 de samenhang al geschetst is én het geen specifiek aandachtspunt van de POVI is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Noord-, Midden- en Zuid-Limburg qua identiteit en landelijk gebied van elkaar verschillen. Ze verzoeken de provincie om dit onderscheid te maken, met name voor gemeenten zoals Venray en Nederweert, en het landelijk gebied niet op slot te zetten qua ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-0166-147

Standpunt GS

In de POVI wordt het kader wonen geschetst; het uniforme (ruimtelijke) beleid voor geheel Limburg rekening houdend met de Limburgse belangen en principes. Wij zien het bestaand stedelijk gebied en de landelijke kernen binnen een gemeente als één complex. In de samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente, zoals overeengekomen in het BOFFL en omschreven in de ontwerp POVI, kan de gemeente vanuit zijn verantwoordelijkheid aangeven hoe men de ontwikkeling in dit complex wil vormgeven en faseren. Dat is ook de plek om aan te geven welk deel van de behoefte naar oordeel van de gemeente niet binnen het bestaande bebouwd gebied kan worden gerealiseerd. Hiervoor komen, zoals aangegeven in de ontwerp POVI, met name (ruimtelijk) passende locaties binnen het verwevingsgebied in aanmerking. Die moeten dan wel grenzen aan het stedelijk Gebied of landelijke kernen en qua maat, schaal en functie passen bij de bestaande bebouwing en de identiteit van de betreffende kern. Straatjes erbij kunnen daarnaast ook gelegen zijn in een bebouwingslint of -cluster.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke rol de provincie neemt bij uitdagingen op het gebied van wonen en de bijbehorende belemmeringen, zoals stikstof, spuitzones, beschikbaarheid van energie en drinkwater. Indiener verzoekt hier nader op in te gaan.	ZW-0241-162

Standpunt GS

Sommige randvoorwaarden zijn primair aan de gemeenten, zoals spuitzones. Voor thema's als stikstof; energie en drinkwater zien we als provincie een duidelijk rol voor onszelf. Dit is ook opgenomen in de POVI. Verdere uitwerking bevindt in specifieke programma's zoals LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat paragraaf 10.5.2 te strikt is geformuleerd en te weinig ruimte biedt voor 'Wijkje erbij', terwijl er grote urgentie is op de woningmarkt en het niet altijd mogelijk is om snel binnen het bestaand bebouwd gebied te bouwen; de provincie wordt gevraagd rekening te houden met de geplande gebiedsontwikkelingen in Beesel (Vogels Weijde, Offenbeker Bemden II, Broeklaan en 't Spick) bij de POVI.	ZW-0237-142

Standpunt GS

In de geactualiseerde POVI staat onder 10.5.2 de volgende tekst; Als de woonopgave niet binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen kan worden gerealiseerd, kan uitbreiding daarbuiten in de vorm van een ‘straatje erbij ’ en op een enkele plek ook in de vorm van een uitleglocatie overwogen worden. Wij zien het bestaand stedelijk gebied en de landelijke kernen binnen een gemeente als één complex. In de samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en

ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente, zoals overeengekomen in het BOFFL en omschreven in de ontwerp POVI, kan de gemeente vanuit zijn verantwoordelijkheid aangeven hoe men de ontwikkeling in dit complex wil vormgeven en faseren. Dat is ook de plek om aan te geven welk deel van de behoefte naar oordeel van de gemeente niet binnen het bestaande bebouwd gebied kan worden gerealiseerd. Hiervoor komen, zoals aangegeven in de ontwerp POVI, met name (ruimtelijk) passende locaties binnen het verwevingsgebied in aanmerking.
Die moeten dan wel grenzen aan het stedelijk Gebied of landelijke kernen en qua maat, schaal en functie passen bij de bestaande bebouwing en de identiteit van de betreffende kern. Straatjes erbij kunnen daarnaast ook gelegen zijn in een bebouwingslint of -cluster.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat provinciale ambities voor woningbouw na 2030 ontbreken voor de landelijke kernen, waarbij de aandacht alleen uitgaat naar Limburg Centraal. Men vraagt wat dit betekent voor de overige delen van de provincie, in het bijzonder voor de 16 plattelandsdorpen.	ZW-1236-220

Standpunt GS

In 2026 vindt een actualisatie van de woondeal/de programmering plaats waarbij een totale doorkijk naar 2036 gemaakt zal worden voor alle regio's en gemeenten daarbinnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft de ambitie om de gemiddelde Nederlands Brede Welvaart te bereiken. Indiener ziet hun woningbouwopgave als vehikel om draagkrachtige schouders toe te voegen aan onze bevolking. Deze sterke schouders probeert de indiener ook aan te trekken van buiten Parkstad, door mensen die wel in Parkstad werken maar er niet wonen, te verleiden hier ook te gaan wonen. Indiener stelt dat deze mensen echter een huisvestingsbehoefte hebben die veelal in het midden- en dure segment valt.	ZW-0160-14

Standpunt GS

Middels een onderbouwing en in regionale afstemming wordt gezamenlijk bekeken wat de opgave voor betaalbare woningen voor de diverse gemeenten in een woningbouwregio is. Deze worden in de actualisatie van de programmering in 2026 bepaald. Daarbij zullen wij de wettelijke bepalingen terzake moeten naleven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven..

Zienswijze	Indiener
Indiener is het bij het lezen van paragraaf 10.3 met de Provincie het eens dat het van belang is dat Limburg aantrekkelijk moet blijven als vestigingsklimaat waardoor de beroepsbevolking zich langdurig in onze provincie vestigt en het essentieel is dat het vestigingsklimaat voor ondernemingen en werknemers continu wordt versterkt, waarbij beschikbaarheid en bereikbaarheid van passend werk, passende woningen en een aantrekkelijke leefomgeving een belangrijke rol spelen in dat vestigingsklimaat. Indiener vertrouwt erop dat bij duurzame verstedelijking niet alleen wordt gefocust op zorgvuldig ruimtegebruik binnen de steden, maar ook op een zorgvuldige benutting en een zorgvuldig gebruik in de landelijke kernen en het bebouwde gebied buiten het stedelijke gebied, daar waar dat ruimtelijk verantwoord is.	ZW-1127-12

Standpunt GS

Wij streven duurzaam ruimtegebruik na. In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt oa.welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. De voorwaarden om te bouwen in het verwevingsgebied worden in de omgevingsverordening verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist hoe de Provincie voorkomt dat de woningbouwopgave ten koste gaat van een gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant.	ZW-1204-34

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om bij de vraag waar de woningbouwopgave moet landen, rekening te houden met de elementen van een gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant. Met in achtneming van de regels die hierover onder andere in de Omgevingsverordening Limburg worden/zijn opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener onderschrijft het belang van goede huisvesting voor arbeidsmigranten, maar vraagt ook aandacht voor andere aandachtsgroepen en een bredere benadering.	ZW-0224-158

Standpunt GS

Gemeenten en Provincies krijgen - met inwerkingtreding van de WvrV - de verplichting om een volkshuisvestingsprogramma op te stellen. Daarin dient aandacht geschonken te worden aan de huisvesting van alle wettelijke aandachtsgroepen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit ervoor dat het provinciale instemmingsrecht en adviesrecht bij nieuwe woningbouwontwikkelingen in stedelijk gebied en landelijke kernen behouden blijft. Indiener stelt dat een motiveringsplicht onvoldoende is.	ZW-1035-65

Standpunt GS

De Provincie heeft omwille van de versnelling van de woningbouw besloten het advies- en instemmingsrecht bij buitenplanse omgevingsactiviteiten voor woningbouwprojecten aan te passen om zo procedures te vereenvoudigen en regeldruk zoveel mogelijk te verlagen. Aan de hand van de integrale samenhangende onderbouwing en de programmering sturen we als Provincie aan de voorkant op het principe van de juiste woning op de juiste plek. We monitoren vervolgens de resultaten en sturen tijdig bij waar nodig. Dit is een nieuwe manier van werken, die maakt dat het niet meer nodig is om het advies en instemmingsrecht op binnenstedelijke ontwikkelingen (elk individueel plan) toe te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven..

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor meer leefbaarheid in de steden.	ZW-1076-3

Standpunt GS

Dat uitgangspunt delen wij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener roept dringend op om de letterlijke teksten uit de Woondeel Limburg van 9 maart 2023 en de herijking van 27 november 2024 op te nemen. Daarin staat het volgende verwoord: Dit om aan te blijven sluiten bij de afspraken met het Rijk en de koers die gemeenten daarin hebben ingezet met 26.550 + 20.000 woningen en de 3.000 woningen uit de herijking, de wettelijke bepalingen uit de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting die binnenkort een feit is en waarbij de Provincie een duidelijke regierol dient in te nemen.	ZW-0319-149

Standpunt GS

Wij hebben gekozen om de essentie van de Woondeal en de Wet versterking Regie op de Volkshuisvesting op te nemen en niet geheel te quoten. In 2026 vindt actualisatie van de woondeal plaats en het is zeer waarschijnlijk dat de volkshuisvestingsprogramma's deze woondeals grotendeels zullen gaan vervangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept dringend op om in de gehele POVI bij de andere domeinen dan wonen ook duidelijk een onderscheid te maken tussen enerzijds hetgeen wettelijk of door rijksregelingen is voorgeschreven, en anderzijds de beleidsmatige vrijheid die de provincie neemt. Indiener stelt dat de wet prevaleert boven beleidsmatig opplussen. Het moeten voldoen aan wettelijke kaders is volgens de indiener een onomstotelijk feit. Volkshuisvesting is de laatste jaren juist ingekleed met meer wet- en regelgeving om het belang in juiste proporties te kunnen afzetten tegen andere opgaven in andere domeinen die minder of ingebed zijn in wetgeving. Wettelijke eisen in andere domeinen borgen de ondergrens waaraan die takken van sport zich dienen te houden. Indiener stelt dat daarbij reeds door het Rijk de afweging is gemaakt hoe het algemeen belang daarmee gediend wordt. Het hanteren van hogere eisen staat volgens de indiener inmiddels of kan op gespannen voet staan met de opgaven op volkshuisvestelijk gebied. Indiener stelt dat hier ook een vorm van fair share dient te ontstaan zodat de fair shares op het gebied van volkshuisvesting huisvesting die wettelijk ingekleed zijn (1e de juiste verdeling van segmenten in gemeenten en regio's om iedereen te kunnen huisvesten en 2' de verdeling van doelgroepen en aandachtsgroepen) rechtvaardig tot wasdom kunnen komen.	ZW-0319-165

Standpunt GS

Onduidelijk is op welke "plussen" indiener precies doelt. Voor het thema Wonen hebben we voorgesorteerd op het wetsvoorstel Wet versterking regie Volkshuisvesting. We hebben met het oog daarop de Provinciale visie vormgegeven en daarbij de elementen opgenomen die we van provinciaal belang achten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener staat positief tegenover het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen. Echter, maatschappelijke opgaven vragen ook het benutten van de kansen van buiten-stedelijk bouwen. Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen.	ZW-0319-27

Standpunt GS

Dat is ook de essentie van ons beleid. Daar waar woningbouw niet binnen de kernen gerealiseerd kan worden bestaat de mogelijkheid om aan de randen van de kernen te bouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat alhoewel de opgaven in wonen de gemoederen danig bezighouden en er veel nieuwe wetgeving is, het aandeel van wonen in de POVI beperkt is tot 2 pagina's. Indiener stelt dat dit maakt, dat daar waar concurrentie op ruimte bestaat, het lijkt of wonen vooral rekening dient te houden met randvoorwaarden en belemmeringen uit andere domeinen. Dit terwijl het volgens de indiener hier juist gaat om het bouwen van gemeenschappen en het leefbaar maken en houden van wijken door de principes van goede volkshuisvesting toe te passen.	ZW-0319-142

Standpunt GS

Deze interpretatie herkennen wij niet. In de POVI staan een goede volkshuisvesting en ruimtelijke ordening centraal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de elementen uit paragraaf 10.5 betrekking hebben op die in paragraaf 10.2 "Provinciaal belang en rol wonen" en kunnen niet los van elkaar gezien worden. Zo ook de opmerkingen van de indiener onder 10.2. Indiener stelt voor om die twee paragrafen te integreren voor zover het onderstaand om relevante passages gaat, mede aangezien het bij beide (zowel in de POVI als in de zienswijzen van de indiener) gaat over de rolneming van de provincie. Bij 10.5.1. moeten derhalve ook alle	ZW-0319-168

opmerkingen van de indiener onder paragraaf 10.2 in ogenschouw genomen worden.

Standpunt GS

10.2 beschrijft de provinciale belangen en rol, 10.5 de hoofdlijnen van de feitelijke aanpak. Uiteraard hangen die nauw met elkaar samen. We zien echter de meerwaarde niet om deze onderdelen te integreren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de passage "Bij de ontwikkeling van nieuwe woningen is het belangrijk dat het ook mogelijk is om de woningen aan te sluiten op het elektriciteitsnet en dat er voldoende (drink)water en bouwmaterialen beschikbaar zijn." niet opportuun lijkt in een omgevingsvisie als de POVI	ZW-0319-181

Standpunt GS

Wij denken dat aansluitingen essentieel en rand voorwaardelijk zijn voor woningbouw en benoemen dat om die reden in de POVI.
Afwezigheid van belangrijke infrastructuur voor woningbouw leidt niet tot de gewenste versnelling, legt beslag op ruimte en vergt extra (publieke)investeringen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de passage "We zetten in op een optimale benutting van de bestaande voorraad en op nieuwbouw waarmee ook doorstroming van bewoners op gang wordt gebracht. Nieuwe woningbouwontwikkelingen moeten passen binnen de gemeentelijke, regionale en provinciale programmering." twee verschillende elementen bevat. Het een sluit het ander volgens de indiener niet uit, maar versterkt het ook niet per sé. Het belang van deze passage op deze plek ontgaat de indiener, omdat de provincie zelf geen rol heeft bij het nemen van initiatief voor woningbouwplannen in de bestaande voorraad of in nieuwbouw. Indiener stelt dat doorstroming ontstaat door elke woning die toegevoegd wordt aan de woningmarkt, zolang er vraag naar betreffend type woning bestaat. Indiener stelt dat nieuwe woningbouwplannen binnen de regio moeten worden afgestemd en worden opgenomen in de regionale programmering en bijdraagt aan de regionale woningbouwopgave. Indiener stelt dat de provinciale programmering een optelsom is van alle regionale programmeringen en niet te verwarren is met een Volkshuisvestingsprogramma (lokaal, regionaal dan wel provinciaal).	ZW-0319-171

Standpunt GS

Alle ontwikkelingen (toevoegingen door nieuwbouw of door aanpassing van de bestaande voorraad) dragen bij aan de doelen van de programmering. Aan de hand van de integrale samenhangende onderbouwing, dient de gemeente aan voorkant na te denken waar de opgave dient te landen. Met het principe van het "versterken van het stedelijk en het landelijk gebied" in gedachten, dient er dus ook gekeken te worden welke mogelijkheden er zijn in de bestaande woningvoorraad en/of mogelijkheden van transformatie of herstructurering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de woningbouwopgave, net als in geheel Nederland, in Limburg groot is. De POVI voorziet in zekere mate in de aanpak van deze opgave. Echter valt er volgens de indiener ook discrepantie te vinden in het ontwerp. Indiener verwijst voor een uitvoerige reactie naar de bijlagen die integraal bij deze aanbiedingsbrief betrokken moeten worden.	ZW-0319-186

Standpunt GS

We onderschrijven de woningbouwopgave in Limburg. Voor specifieke punten wordt naar de betreffende zienswijze verwezen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de zogenoemde huisvestingsopgave van arbeidsmigranten niet gebaseerd is op betrouwbare cijfers. De zogenoemde “huisvestingsopgave” wordt veelal benoemd zonder dat er zicht is op essentiële data zoals de bezettingsgraad van reeds vergunde bedden. Deze cijfers ontbreken in onderzoeken zoals die van Decisio, terwijl berichten over leegstand toenemen en de uitzendmarkt onder druk staat. Zolang de werkelijke cijfers ontbreken, kan van een goed onderbouwde opgave geen sprake zijn, en blijft het risico bestaan dat het huisvestingsvraagstuk wordt geframed als een noodzaak, terwijl het in feite vooral een economisch verdienmodel ondersteunt.	ZW-0299-37

Standpunt GS

Wij nemen regie op de programmering en monitoren hiervoor de planvoorraad en de feitelijke realisatie van woningen. De ontwikkeling van de behoeften op het gebied van wonen blijft uitgangspunt voor voortdurende actualisatie van de programmering. Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van

huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-POVI als volgt aanvullen met :

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal .

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een definitie van het Volkshuisvestingsprogramma ontbreekt in de POVI	ZW-0319-172

Standpunt GS

De definitie is opgenomen in de wet en behoeft om die reden hier geen herhaling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in de concept-POVI geen onderscheid wordt gemaakt tussen arbeidsmigranten en kenniswerkers en hun verschillende huisvestingsbehoeften. De huidige geopolitieke ontwikkelingen, de opbouw en uitbreiding van de defensie-industrie in Zuid-Limburg op de voormalige Nedcarlocatie in Born en mogelijk op de Oostflank in Brunssum, maakt dat indiener graag een aparte alinea ziet opgenomen worden over deze bijzondere doelgroep, zodat er ruimte is om voor deze doelgroep passende maatregelen op de woningmarkt te nemen. Indiener stelt dat dit niet alleen in het belang is van de JFC-gelieerde huishoudens, maar ook in het belang van andere kenniswerkers die huisvesting zoeken als gevolg van de economische ontwikkelingen in Parkstad zoals de Brightlands Smart	ZW-0160-16 ZW-0319-156 ZW-0319-69

Services Campus, de Medtech-sector; de Oostflank in Brunssum, de uitbreiding van de RWTH Aachen en mogelijk zelfs de Einstein Telescoop.

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten zoals gedefinieerd in de POVI, conform de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Daarnaast kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen, zoals kenniswerkers.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat gemeente Kerkrade een hoog aandeel sociale huur kent: maar liefst 46% van de totale woningvoorraad bestaat uit sociale huur. Daarvan is 32% corporatiebezit en 14% in de (veelal goedkope) particuliere verhuur. Indiener constateert dat de provincie aangeeft aan dat het aanbod kwalitatief en kwantitatief op elkaar moet aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Indiener vindt dat de stelling dat gemeenten die reeds meer dan 30% sociale huur hebben zouden ontzien moeten worden en juist andere woonproducten (middenhuur en koop) moeten realiseren om aan een gezonde balans te werken, veel steviger in de POVI opgenomen mag worden. Indiener stelt dat gemeenten met meer dan 30% sociale huur moeten zorgen dat dit percentage afgebouwd wordt naar 30%. De gemeenten die hun verantwoordelijkheid nu niet nemen, zullen daardoor volgens de indiener gedwongen moeten worden op hun opgave wel te realiseren. Indiener stelt dat dit zorgt voor een evenwichtige verdeling over gemeenten en aansluit bij §2.7.5.4: ‘Schaalsprong van achterstanden naar voorsprong’. Indiener wil dit aangrijpen als onderbouwing om meer differentiatie in doelgroepen en woningen te krijgen. De gemeente kent nu volgens de indiener te veel verouderde woningen en zoals eerder aangegeven is de verhouding sociale huur en koop uit balans, dit draagt bij aan een ‘Fair share’.	ZW-0263-42

Standpunt GS

Wij hanteren voor heel Limburg de wettelijke norm en zijn niet strenger dan voorgeschreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat gemeenten met ingang van de WVRV gehouden zijn aan de inzet van juridisch instrumentarium om de huisvesting van doelgroepen (gedefinieerd in de WVRV) en van aandachtsgroepen specifiek (ook gedefinieerd in de WVRV) te waarborgen en dienen dit in afstemming met de regio te doen. Dit in een periode waarin de beschikbaarheid van geschikte woningen prioriteit nummer 1 is voor het Rijk. Indiener stelt dat op het moment, dat de POVI vastgesteld wordt, het wetsvoorstel een feit zal zijn en enkel nog moet worden gesproken over de Wet. De wet is volgens de indiener reeds meerdere jaren in voorbereiding en gemeenten en regio's anticiperen reeds op deze wet door te bouwen aan de lokale en regionale Volkshuisvestingsprogramma's. Indiener stelt dat dit mogelijk is omdat er geen hiërarchische verhouding bestaat tussen de provinciale en de regionale/ lokale volkshuisvestingsprogramma's. Indiener stelt dat de verduidelijking van verhoudingen tussen het Rijk, de provincie, de regio's en de gemeenten een plek dient te krijgen in de POVI.	ZW-0319-163

Standpunt GS

De omgevingsvisies en volkshuisvestingsprogramma’s van gemeenten, provincies en Rijk in de regio zijn voor elkaar van betekenis. De Omgevingswet voorziet reeds in de benodigde duidelijkheid in de betreffende verhouding. Artikel 2.2 van de Omgevingswet bepaalt immers dat bestuursorganen bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden rekening houden met elkaars taken en bevoegdheden en dat zo nodig afstemming plaatsvindt. Die afstemming wordt vormgegeven door bijvoorbeeld afstemming tussen gemeenten en provincie in regionaal verband. Verder vloeit ook uit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur voort dat besluiten van bestuursorganen zorgvuldig moeten worden voorbereid. Dit betekent onder meer dat bij de vaststelling van het volkshuisvestingsprogramma een bestuursorgaan niet voorbij kan gaan aan het beleid van andere bestuursorganen voor zijn grondgebied. GS is derhalve van mening dat extra verduidelijking in de POVI niet nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke drukmiddelen de Provincie heeft om te sturen op gemeenten die hun aandeel in de woonopgave niet nemen.	ZW-0263-47

Standpunt GS

We blijven, mede op basis van monitoringsgegevens, in goed gesprek met gemeenten over hoe groot de opgave moet zijn. Indien een gemeente aangeeft de opgave niet te halen is de eerste stap het gesprek waarom het niet haalbaar is en welke stappen we kunnen zetten om knelpunten aan te pakken en het wel te halen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het toevoegen van woningen in en boven winkels bijdraagt aan levendige centra en kan een positieve impuls geven aan de leefbaarheid en sociale veiligheid.	ZW-1199-65

Standpunt GS

Transformaties van winkels en kantoren naar wonen stimuleren wij en benoemen we ook in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in artikel 12.1, onder b, van de POVI wordt gesteld dat een actueel woonbehoefteonderzoek bij voorkeur niet ouder mag zijn dan twee jaar, en in het uiterste geval niet ouder dan vier jaar. (NB. Indiener zal niet de POVI, maar de omgevingsverordening bedoelen).Tevens wordt benadrukt dat de resultaten geactualiseerd moeten zijn aan de hand van recente data, en moeten onderbouwen dat sprake is van een kwalitatieve en kwantitatieve behoefte. Deze termijn is volgens indiener voor kleine gemeenten zoals indiener niet realistisch. Zowel financieel als praktisch is het volgens indiener niet haalbaar om met een dergelijke frequentie volledige woonbehoefteonderzoeken uit te voeren. Indiener verzoekt de Provincie om de geldende termijn voor het woonbehoefteonderzoek voor kleine gemeenten te verruimen of hier op zijn minst maatwerk mogelijk te maken.	ZW-0187-5

Standpunt GS

De tekst waarnaar verwezen wordt is de tekst uit de oude POVI. Provincies moeten conform het gestelde in de Wet versterking regie Volkshuisvesting zorgdragen voor gegevensverzameling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de POVI vooral geadresseerd wordt dat de woningvoorraad moet worden aangepast en aangevuld met woningen en dat daarbij doorstroming in de woningmarkt een van de grootste opgaven is, vooral door toename van het aantal eenpersoonshuishoudens, senioren en het feit dat mensen langer thuis wonen en die mensen een woonplek nodig hebben die past bij hun zorg- of ondersteuningsbehoefte.	ZW-0319-144

Standpunt GS

Wij hebben verschillende opgaven op het gebied van wonen en doorstroming is een manier om toch meer mensen in een geschikte woning te laten wonen en het ruimtebeslag te beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in hoofdstuk 10 sprake is van een terechte focus op het realiseren van betaalbare woningen en een evenwichtige verdeling van sociale huurwoningen. Indiener juicht dit toe, maar wij zou ook graag - in het kader van die gemengde wijken en de verbinding tussen de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van inwoners - teruglezen dat bepaalde gebieden die in verhouding veel kwetsbare inwoners huisvesten en waar mogelijk ook de leefbaarheid onder druk staat, juist moeten inzetten op een duurder segment woningen. Indiener stelt dat dit hand in hand gaat met het toevoegen van sociale huurwoningen in gebieden waar die voorraad nu nog achterblijft.	ZW-0160-13 ZW-0319-153

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om op het grondgebied van de gemeente zelf de afweging te maken waar sociale huurwoningen het best op hun plaats zijn. Daarnaast voorziet de Wet erin om met de andere gemeenten binnen de woningbouwregio afspraken te maken over de verdeling van de opgave (programmering) en binnen de woningmarktregio over de verdeling van de toewijzing van de te huisvesten urgent woningzoekenden. Het instrument van de huisvestingsverordening kan daarvoor ingezet en gebruikt worden. In de ontwerp POVI hebben we aangegeven dat we als Provincie een rol hebben in de coördinatie van de bovengemeentelijke afstemming van beleid en een evenwichtige verdeling van opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in Hoofdstuk 10 van de POVI staat dat er afspraken in de Woondeal Limburg met het Rijk gemaakt zijn over het toevoegen van 29.550 woningen tot en met 2030, waarvan het grootste deel in de sociale huur; de middenhuur en de betaalbare koop. Indiener constateert dat verder wordt vermeld, dat aan de andere kant woningen vervangen moeten worden, bestaand vastgoed van functie veranderd naar wonen of opgetopt wordt of gesplitst en doorstroming bevorderd moet worden en er tegelijk staat er dat ingrepen in de bestaande woningvoorraad en nieuwbouwontwikkelingen in verbinding met andere opgaven in het fysieke en sociale domein worden opgepakt. Indiener constateert dat er staat dat Limburg voor de periode ná 2030 heldere ambities heeft voor het uitbreiden van de woningvoorraad die	ZW-0319-146

uitwerking krijgt in het programma Limburg Centraal. Indiener stelt dat deze passages een aantal strategische trajecten bevatten die naar diens oordeel nog niet correct.	

Standpunt GS

In 2026 gaan een aantal (strategische) trajecten (volkshuisvestingsprogramma's, programmering, uitwerking Limburg Centraal enz.) lopen die de samenhang zullen verduidelijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 10.3 bij de term bereikbaarheid moet duidelijk zijn, dat het hier gaat om de bereikbaarheid van woningen.	ZW-0319-166

Standpunt GS

Naar onze mening is het duidelijk gezien de hele zin (paragaaf) over wonen gaat en het begrip bereikbaarheid een link heeft met uitleg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 2.2.4 'Opgaven woningvoorraad' wordt opgemerkt dat het succes van de volkshuisvesting onlosmakelijk samenhangt met de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van de inwoners van steden en dorpen en met het versterken van gemengde wijken. Indiener geeft aan dat die focus op gemengde wijken vervolgens ontbreekt in hoofdstuk 10 'Wonen'	ZW-0160-10

Standpunt GS

Het is primair aan de gemeenten om middels woningbouw, ingrepen in de wijken en woningtoewijzing zorg te dragen voor wijken met een goede balans in bevolkingsopbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat naast de groep praktische arbeidsmigranten ook de groeiende groep kennisarbeidsmigranten aandacht verdient. Deze hoogopgeleide professionals komen naar Nederland om te werken in sectoren als technologie, gezondheidszorg, onderwijs en engineering. Hoewel hun huisvestingsbehoefte in eerste instantie anders lijkt – vaak gericht op kleinschaliger, zelfstandig wonen met meer privacy – lopen zij	ZW-0253-9

tegen vergelijkbare problemen aan. Ook voor deze groep is binnenstedelijke huisvesting vaak onbetaalbaar of onvoldoende beschikbaar, zeker in regio's met krappe woningmarkten. De aanwezigheid van geschikte huisvesting is voor kennisarbeidsmigranten bovendien essentieel voor het aantrekken én vasthouden van talent. Zij vormen een belangrijke economische motor voor de regio, maar zijn vaak mobiel en kritisch in hun vestigingskeuze. Daarom is het van belang dat er ook voor deze groep beleidsmatige aandacht komt, bijvoorbeeld door het mogelijk maken van hybride woon-werkvormen, expathubs of short-stay-concepten die flexibiliteit en kwaliteit combineren

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten zoals gedefinieerd in de POVi, conform de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Daarnaast kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen, zoals kenniswerkers.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat voor de term 'regio' in het kader van de paragraaf wonen geen definitie is opgenomen in de strekking van het Wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting. En alhoewel gedurende de ambtelijke sessie van 12 juni is aangegeven, dat besluitvorming hierover niet in het kader van de POVI voorzien is, is deze definitie wel essentieel voor de interpretatie van de rolopvatting van Rijk, Provincie, woonregio's, regionale samenwerkingsverbanden van nu en in de toekomst en voor gemeenten. Temeer daar volgens de indiener de gebiedskenmerken in Limburg niet alleen ruimtelijk, maar juist ook v.w.b. opbouw van de woningmarkt en daarmee van de bevolkingssamenstelling, sterk uiteenlopen en bepalend zijn voor het articuleren en duidelijk adresseren van volkshuisvestelijke opgaven	ZW-0319-67

Standpunt GS

De regionale indeling wordt conform het gestelde in de Wet versterking regie Volkshuisvesting hierover, voor wat betreft de woningbouwregio's uitgewerkt en opgenomen in de omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat voor een coördinerende rol van de provincie op de woningmarkt (die noodzakelijk is om de regionale woningvoorraad toekomstbestendig te maken, het vestigingsklimaat te verbeteren en leegstand te voorkomen) een duidelijkere visie en beleid nodig is; met oog voor subregionale verschillen in (Zuid)-Limburg.	ZW-0319-25

Standpunt GS

Jong en oud moet zich thuis kunnen voelen in Limburg. Onze woningvoorraad en woonomgeving richten wij daarop in. Herstructurering en het optimaal benutten van de mogelijkheden van bestaande woningen blijft belangrijk. Gezien onze demografische ontwikkeling is het van belang dat Limburg aantrekkelijk is voor de beroepsbevolking die zich langdurig in Limburg vestigt. Dat geldt ook voor arbeidsmigranten. Wij willen een aantrekkelijk woonklimaat bieden aan mensen die werken in maatschappelijk waardevolle sectoren die bijdragen aan de brede welvaart. We werken aan kwalitatieve groei op basis van duurzame verstedelijking, rekening houdend met de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeenschap

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zij momenteel als gemeente hun beoogde ontwikkellocaties kennen. Na prioritering blijkt dat de ene locatie minder potentieel biedt dan een andere. Vanwege die potentie zou het best zo kunnen zijn dat we de ene ontwikkellocatie traineren of beëindigen en de andere prioriteren. Bijvoorbeeld vanwege te realiseren aantallen, kwaliteit, bodem en water en/of positie (zichtbaarheid). Indiener stelt dat daar ruimte voor moet zijn. Indiener vraagt wat we niet in het belang doen van datgene wat we wel doen.	ZW-1445-79

Standpunt GS

Het staat gemeenten vrij om de prioritering aan te passen of het plan aan te passen als dat in het belang van de woningbouw is. Wij zien in deze zienswijze een onderbouwing van de noodzaak van een integrale onderbouwing terug, waarbij een totaal beeld van plannen en locaties meer inzicht geeft in mogelijkheden en mogelijkheden en het stellen van prioriteiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat verdienmodellen waarbij woningen worden opgekocht om deze te gebruiken voor de huisvesting van meerdere personen afhankelijk van de grootte van de woning, moeten stoppen.	ZW-0352-2

Standpunt GS

Gemeenten beschikken over het instrument van de Huisvestingsverordening. Hierin kunnen zij o.a. een bepaling opnemen over opkoopbescherming om zo te voorkomen dat betaalbare woningen worden opgekocht en worden verhuurd aan meerdere personen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor duidelijkere ambitiesop te nemen en uittwerken in de POVI t.a.v. duurzaamheid en klimaatadaptatie, te weten: 1 energiezuinig bouwen: Nul-op-de-meter, BENG, circulair bouwen. 2 klimaatbestendig bouwen: hittestress, waterberging. 3 Natuurinclusief bouwen: biodiversiteit, groene daken, ecologische verbindingen.	ZW-0657-9

Standpunt GS

Het thema wonen is bewust beknopt gehouden en op hoofdlijnen. Ambities op deze thema's is in de betreffende thema's opgenomen. Overigens kan de Provincie niet langer hogere eisen stellen aan woningbouw, anders dan vastgelegd in het BBL, om stapeling van eisen en daarmee stapeling van extra kosten te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor een duidelijkere ruimtelijke strategie voor woningbouw op te nemen in de POVI. 1 Locatie keuzes: de visie hierop is nog zijn inziens nog onvolledig. 2 regionale programmering: concretere afspraken met gemeenten over het aantal te bouwen woningen per regio en gemeenten en de afstemming met marktpartijen en corporaties	ZW-0657-7

Standpunt GS

De ruimtelijke strategie staat verwoord in paragraaf 10.5.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de kwaliteit van de leefomgeving concreter uit te werken., te weten de volgende 3 pijlers: 1 gezonde leefomgeving: geluid, groenvoorziening, aanzetten tot beweging.2sociale cohesie: wijkontwikkeling, voorzieningen, veiligheid, en ontmoeten. 3 toegankelijkheid en mobiliteit: bereikbaarheid van woningen met OV, fiets en auto.	ZW-0657-8

Standpunt GS

Het thema wonen is bewust beknopt gehouden en op hoofdlijnen. Uitwerking van beleidsprioriteiten op het terrein van wonen volgen in 2026 onder andere met de invulling van onderdelen van het volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de tekst onder het kopje 'straatje erbij' aan te passen zodat het maximale aantal woningen vervalt en de minimale aantallen volgens de Woondeal worden gehanteerd.	ZW-0649-4

Standpunt GS

Om de aantallen uit de woondeal te halen is het niet noodzakelijk om het maximaal aantal woningen van straatje erbij aan te passen. Een integrale onderbouwing geeft inzicht in de mogelijkheden en onmogelijkheden tbv bouwen in de stedelijke en landelijke kernen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om inzichtelijk te maken hoeveel bouwstoffen nodig zijn voor de bouw van 29.550 woningen in Limburg tot en met 2030 en in hoeverre deze beschikbaar zijn binnen deze tijdsperiode.	ZW-0683-3

Standpunt GS

Het inzichtelijk maken van de omvang van de bouwstoffen is een actie die niet in een integraal ruimtelijk kader thuishoort. Dit kan aan een tafel die zich bezighoudt met de uitvoering ingebracht worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de opmerking eerder over het ontbreken van een hiërarchische verhouding tussen het provinciale volkshuisvestingsprogramma enerzijds en regionale of het lokale volkshuisvestingsprogramma's anderzijds. Indiener stelt dat het provinciale volkshuisvestingsprogramma daartoe dient, dat de provincie kan aantonen, dat ze bijdraagt aan de opgaven op landelijk niveau.	ZW-0319-170

Standpunt GS

De omgevingsvisies en volkshuisvestingsprogramma's van gemeenten, provincies en Rijk in de regio zijn voor elkaar van betekenis. De Omgevingswet voorziet reeds in de benodigde duidelijkheid in de betreffende verhouding. Artikel 2.2 van de Omgevingswet bepaalt immers dat bestuursorganen bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden rekening houden met elkaars taken en bevoegdheden en dat zo nodig afstemming plaatsvindt. Die afstemming wordt vormgegeven door bijvoorbeeld afstemming tussen gemeenten en provincie in regionaal verband. Verder vloeit ook uit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur voort dat besluiten van bestuursorganen zorgvuldig moeten worden voorbereid.
Dit betekent onder meer dat bij de vaststelling van het volkshuisvestingsprogramma een bestuursorgaan niet voorbij kan gaan aan het beleid van andere bestuursorganen voor zijn grondgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt daar waar getallen genoemd worden, die achterwege te laten, enerzijds om deze opnieuw af te stemmen en anderzijds omdat deze niet noodzakelijk thuis horen in een visiedocument. Het opnemen van aantallen lijkt de indiener niet thuis te horen in de POVI. Een visie moet volgens de indiener niet gaan over getallen. Indiener stelt dat er bovendien een overloop zit van de plannen tot 2030 en na 2030 welke de duidelijke beschrijving van realisatiemomenten in de wielen rijdt $10.4; Indiener stelt dat de betaalbaarheidsnorm voor nieuw te realiseren woningen (€405.000,-) een lokaal vergelijk verdient en deze momenteel is gebaseerd op de landelijke norm, maar die ligt circa 40% boven het Limburgs gemiddelde.	ZW-1445-76

Standpunt GS

De POVI noemt een beperkt aantal getallen, namelijk die van de ambitie. In de POVI staat inderdaad na 2030. Waardoor de opsomming niet correct is. We passen dit aan
De Provincie Limburg erkent dat er behoefte is aan meer écht betaalbare woningen in Limburg. Voor dit doel zijn in april 2024 door alle Limburgse gemeenten 3 betaalbaarheidsklassen voor betaalbare koopwoningen lager dan de nationale betaalbaarheidsgrens bestuurlijk vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Met deze categorieën wordt gemonitord of de juiste woningen gebouwd (kunnen) worden in de verschillende prijssegmenten van de betaalbare koop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen ten aanzien van het tijdstip. Nieuwe zin onder 10.4 wordt dan: Voor de periode tot en met 2040 hebben we de ambitie om rondom de zes Limburgse intercitystations (IC-stations) een mix van wonen, werken, voorzieningen en groen te ontwikkelen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie de naam van paragraaf 10.2 te veranderen in "Provinciaal belang van wonen en de rol van de Provincie daarbij". De term	ZW-1164-67

regio wordt veelvuldig gehanteerd zonder dat daarvoor een definitie van toepassing is in de POVI

Standpunt GS

De voorgestelde titel wijkt nauwelijks af van de huidige titel 'provinciaal belang en rol wonen'. We zien geen meerwaarde om die te wijzigen. Met regio wordt (conform het gestelde in de Wet versterking regie Volkshuisvesting) bedoeld de woningbouwregio wanneer het gaat over de afstemming over de opgave en de fair share verdeling.
Aanwijzing van de woningbouwregio's gebeurt in de Omgevingsverordening. Wanneer het de afstemming over de toewijzing van woningen aan urgent woningzoekenden betreft wordt de woningmarktregio bedoeld. De Provincie heeft het voornemen om voor woningbouwregio én woningmarktregio dezelfde indeling te hanteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie een definitie voor Volkshuisvestingsprogramma op te nemen in de POVI.	ZW-1164-75

Standpunt GS

De Wet stelt de verplichtingen vast waaraan een Volkshuisvestingsprogramma moet voldoen. Het is overbodig om alle 'definities' uit de wet in de POVI over te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om bij de definitie van een regio aan te sluiten bij bestaande structuren en opgaven zodat passend beleid en interventies goed tot hun recht kunnen komen en niet verloren gaan in "gemiddelde benaderingen" die voor iedereen passend zijn, maar daardoor juist weinig effectief.	ZW-1164-68

Standpunt GS

Met regio wordt (conform het gestelde in de Wet versterking regie Volkshuisvesting) bedoeld de woningbouwregio wanneer het gaat over de afstemming over de opgave en de fair share verdeling.
Aanwijzing van de woningbouwregio's gebeurt in de Omgevingsverordening. Wanneer het de afstemming over de toewijzing van woningen aan urgent woningzoekenden betreft wordt de woningmarktregio bedoeld. De Provincie heeft het voornemen om voor woningbouwregio én woningmarktregio dezelfde indeling te hanteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de letterlijke teksten uit de Woondeal Limburg van 9 maart 2023 en de herijking van 27 november 2024 op te nemen. Daarin staat het volgende verwoord: Dit om aan te blijven sluiten bij de afspraken met het Rijk en de koers die gemeenten daarin hebben ingezet met 26.550 + 20.000 woningen en de 3.000 woningen uit de herijking, de wettelijke bepalingen uit de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting die binnenkort een feit is en waarbij de Provincie een duidelijke regierol dient in te nemen.	ZW-1164-65

Standpunt GS

In 2026 wordt de woondeal onder andere op het onderdeel van de woondeal aantallen geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt gedeputeerde Staten om in de definitieve POVI ruimte te maken voor kleinschalige ecologische woonvormen in het landelijk gebied, geïnspireerd door het Gelderse GO-model.	ZW-0858-6

Standpunt GS

De spelregels voor bouwen in het landelijk gebied maken onderdeel uit van de omgevingsverordening. Gemeenten geven invulling aan de keuze voor het woningbouwtype passend bij deze spelregels ter plekke.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om 10.5.3 onder te brengen bij 10.5.2.	ZW-0319-182

Standpunt GS

Dit zijn twee aparte aspecten van de aanpak. We zien geen meerwaarde om die samen te voegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om betere faciliteiten en regels voor het realiseren van de vastgestelde aantallen woningen in de gemeente Mook en Middelaar, inclusief de realisatie van minimaal 730 woningen tussen 2022 en 2030.	ZW-0163-7

Standpunt GS

Woningbouwdoelstellingen maken geen onderdeel uit van de POVI, maar worden verankerd in de programmering. In 2026 wordt de woondeal onder andere op het onderdeel van de woondeal aantallen (de programmering) geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij het thema Wonen de grensoverschrijdende aspecten nadrukkelijker te omschrijven, met name voor wat betreft de grensoverschrijdende invloed op de Belgische woningmarkt en grensoverschrijdende afstemming.	ZW-0279-1 ZW-1481-1

Standpunt GS

We richten ons met de POVI op de Limburgse woningmarkt. Gelet op de ervaringen uit het verleden, achten we de invloed van ons Nederlandse Limburgse woonbeleid van geringe invloed op de woningmarkt in het aangrenzende buitenland.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om concrete kaders voor begrippen zoals "passend", "tijdig" en "versnellen", en vraagt om aansluiting op landelijke definities zoals de NHG-grens of DAEB-normen.	ZW-0196-114

Standpunt GS

De begrippen passend, tijdig en versnellen zijn locatie en tijd-specifiek en zullen uitwerking krijgen in de verschillende volkshuisvestingsprogramma's. De Provincie Limburg erkent dat er behoefte is aan meer écht betaalbare woningen in Limburg. Voor dit doel zijn in april 2024 door alle Limburgse gemeenten 3 betaalbaarheidsklassen vastgesteld voor betaalbare koopwoningen lager dan de nationale betaalbaarheidsgrens bestuurlijk vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Met deze categorieën wordt gemonitord of de juiste woningen gebouwd (kunnen) worden in de verschillende prijssegmenten van de betaalbare koop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de randvoorwaarden voor de beschikbaarheid van drinkwater voor nieuwe woningen (voldoende bronnen en toereikende drinkwaterinfrastructuur) op te nemen in paragrafen: § 2.2., § 10.5.2. en §6.6.8.	ZW-1369-48

Standpunt GS

In het hoofdstuk Wonen is de randvoorwaarde van waterbeschikbaarheid al benoemd. In het hoofdstuk water, paragraaf 6.6 wordt uitgebreid ingegaan op de ambities en aanpak m.b.t. de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de naam van paragraaf 10.2 te veranderen in "Provinciaal belang van wonen en de rol van de Provincie daarbij"	ZW-0319-151

Standpunt GS

De voorgestelde titel wijkt nauwelijks af van de huidige titel 'provinciaal belang en rol wonen'. We zien geen meerwaarde om die te wijzigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Indiener zou de aantallen voor Zuid-Limburg willen baseren op een scenario waarin we pro-actief woningbouw gebruiken voor het verbeteren van het vestigingsklimaat en als hefboom voor maatschappelijke opgaven als tekorten op de arbeidsmarkt.	ZW-0302-100

Standpunt GS

Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Naar mening van indiener is een uitsplitsing in stedelijk en landelijk gebied gewenst om beter beeld te hebben van de impact van de woningbouw.	ZW-0302-101

Standpunt GS

Conform BOFL afspraak gaan alle gemeenten een ruimtelijke integrale verkenning opstellen waarbij gekeken wordt welk gedeelte van de woningbouwopgave binnen de bebouwde omgeving past en wat in de zonering kan landen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Zo is het zinvol de genoemde aantallen uit te splitsen per regio. De woningmarkt in Zuid-Limburg verschilt immers sterk van Midden- en Noord-Limburg.	ZW-0302-99

Standpunt GS

Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen extra beleidstukken van gemeenten te vragen. Dit hoort thuis in de reeds verplichte GOVI's en de aankomende volkshuisvestingsprogramma's.	ZW-0302-91

Standpunt GS

We vragen geen aanvullende beleidsstukken, anders dan de wettelijke beleidsstukken en stukken overeengekomen in de Bestuurlijke overleggen Fysieke leefomgeving Limburg (integrale samenhangende onderbouwing).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI aandacht voor burgerinitiatieven als motor voor duurzaamheid, leefbaarheid en landschapsherstel op te nemen.	ZW-0900-5
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI beleidsmatige erkenning en planologische ruimte voor kleinschalige, ecologische en sociaal innovatieve woonvormen in het landelijk gebied op te nemen.	ZW-0900-2
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI expliciet ruimte voor experimenteerruimte, maatwerk en gebied specifieke oplossingen (zoals e transformaties en collectieve woon-natuurprojecten) voor ecologische en sociaal innovatieve woonvormen op te nemen.	ZW-0900-4
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI verwijzingen naar nationale, Europese en internationale beleidskaders aangaande kleinschalige, ecologische en sociaal innovatieve woonvormen in het landelijk gebied op te nemen.	ZW-0900-3

Indiener verzoekt om meer ruimte voor kleinschalige alternatieve ecologische woonvormen in de ontwerp-POVI, die bijdragen aan bodemkwaliteit, watersystemen en biodiversiteit.	ZW-0858-1

Standpunt GS

De spelregels voor bouwen in het landelijk gebied maken onderdeel uit van de omgevingsverordening. Gemeenten geven invulling aan de keuze voor mogelijk innovatieve woonvormen passend bij deze spelregels ter plekke.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om woningbouw mogelijk te maken in de zonering primair landbouwgebied.	ZW-0805-2

Standpunt GS

Uitzonderingen op het verbod op woningbouw in het primair landbouwgebied zal worden uitgewerkt in de omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat het bouwen van leefbare gemeenschappen, herstructurering van kwetsbare wijken en het versterken van de volkshuisvesting de ruimte moet krijgen, die ook in de landelijke wet- en regelgeving voorzien is. Daarbij is het volgens de indiener essentieel dat de POVI beter aansluit bij landelijke wet- en regelgeving zoals het Wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting en afspraken in de Woondeal Limburg, inclusief een duidelijke rolverdeling tussen Rijk, Provincie, regio's en gemeenten.	ZW-0319-66

Standpunt GS

Wij hanteren de uitgangspunten en sluiten aan bij de Wet Regie op de Volkshuisvesting.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat het thema wonen in de visie nog relatief beperkt, terwijl het thema juist voor de toekomst een belangrijke drager is voor de provincie. Dit	ZW-0657-1

valt op te maken uit de uitspraak in paragraaf 10.2 'in principe zien we alle woningbouwontwikkelingen als provinciaal belang'.

Standpunt GS

Het thema wonen is in de POVI korter dan andere thema's, dat zegt niks over het belang. Het thema wonen is bewust beknopt gehouden en op hoofdlijnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor een specifieke doelgroep namelijk de circa 1150 Joint Force Command Brunssum-gelieerde huishoudens in Zuid-Limburg. Indiener stelt dat hun huisvestingsbehoeften verschillen van die van andere arbeidsmigranten die in de agrarische sector of in de industrie werkzaam zijn. Zo blijven zij volgens de indiener vaak voor een aantal jaar in plaats en is er geen sprake van short stays en hebben zij veelal behoefte aan huisvesting in het midden- en dure segment. Indiener stelt dat Parkstad nu kampt met tekorten in deze segmenten. Indiener onderstreept daarom wederom de behoefte in onze regio aan huisvesting in het middel- en dure segment zoals ook aangetoond door ons meest recente woningbehoefteonderzoek.	ZW-0319-155 ZW-0160-15

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten zoals gedefinieerd in de POVI, conform de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Daarnaast kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor het behoud van zicht op de hoofdingang bij stations omdat dat de beste manier is om het station te vinden. Zichtlijnen naar het station spelen daar een belangrijke rol in.	ZW-1460-19

Standpunt GS

Dit is een mededeling, geen zienswijze. Een gemeente kan dit lokaal regelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om het volgende te overwegen: Vanwege de Woondeal worden door partijen steeds nieuwe plannen aangedragen om de capaciteit te vergroten. Dat onder de verwijzing naar de 130% aan plancapaciteit die eerder is vastgesteld. Enerzijds is het juist dat deze afspraken in de hand gehouden en gemonitord worden. Anderzijds wordt daarmee te snel voorbijgegaan aan voortschrijdend inzicht, laten vervallen van beoogde ontwikkelingen en bv kwaliteitsverbetering.	ZW-1445-78

Standpunt GS

Wij gaan ervan uit dat partijen inzetten op voldoende harde plancapaciteit voor de realisatie van de woningbouwproductie en hanteren conform landelijke vereisten 130% i.v.m. planuitval.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de POVI zich verhoudt tot het initiatief van Minister Keijzer van VRO met het programma STOER ('schrappen van Tegenstrijdige en Overbodige Regelgeving') dat inmiddels tot 2 adviesrapporten vanuit de commissie heeft geleid.	ZW-0319-143

Standpunt GS

Wanneer landelijke wetgeving de POVI zou "doorkruisen", geldt de wet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe in de uitwerking rekening wordt gehouden met diverse aandachtsgroepen zoals arbeidsmigranten, studenten, starters, ouderen, gezinnen, en andere specifieke doelgroepen.	ZW-0188-60

Standpunt GS

De POVI biedt het kader en deze nadere uitwerking zal landen in de programmering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of de Woningbouw programmering, plancapaciteitsmonitor en Woondeal niet leidend zijn in de duiding van alle ontwikkellocaties.	ZW-1445-21

Indiener stelt dat het erop lijkt dat de POVI de integraal gemaakte afspraken ter discussie stelt.

Standpunt GS

In de POVi wordt aangegeven dat de afspraken uit de woondeal leidend zijn. Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om aanscherping van het hoofdstuk met heldere begrippen, toetsbare definities, regionale differentiatie, een toekomstvisie voorbij 2030, praktische handvatten voor uitleglocaties, verduurzaming van de bouw, en een eerlijk verdeelmodel via het fairshare-principe.	ZW-0196-127

Standpunt GS

De POVI is voor het thema wonen het kader dat in onderdelen van het Volkshuisvestingsprogramma verder uitgewerkt wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om ambities duidelijker te maken om zo successen te kunnen realiseren. Maak beleidsdoelen concreter en meetbaar, verduidelijk terminologie en prioriteer in de uitvoering.	ZW-0657-5

Standpunt GS

Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.Daarmee wordt het totaal concreter en meetbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om begrippen als tijdig, voldoende en passend te kwantificeren. Bijvoorbeeld in termen van planning en aantallen.	ZW-0657-2

Standpunt GS

Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering, die aantallen, betaalbaarheid en aandeel woningen voor

aandachtsgroepen in een concrete planning (jaarschijven) vervat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om het WBO van de provincie Limburg expliciet op te nemen in de POVI om zo sturing te geven aan demografische trends, doelgroepenbeleid en betaalbaarheid.	ZW-0657-6

Standpunt GS

Het WBO is een behoefte-onderzoek dat regelmatig uitgevoerd wordt en niet als product thuishoort in een visie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om meer in te gaan op het kunnen inspelen op de woningvraag. bv tijdelijke bouw, transformatie van leegstand vastgoed. En wat is waar nodig? bv toelichting op bouwstromen.	ZW-0657-4

Standpunt GS

Het thema wonen is bewust beknopt gehouden en op hoofdlijnen. Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt specifiek aandacht voor de huidige geopolitieke ontwikkelingen, de opbouw en uitbreiding van de defensie-industrie in Zuid-Limburg op de voormalige Nedcarlocatie in Born en mogelijk op de Oostflank in Brunssum. Indiener stelt dat voor de huisvesting van huishoudens die voor deze branche werkzaam zijn, voldoende passende maatregelen op de woningmarkt moeten worden genomen. Dit is nadrukkelijk het geval voor JFC-gelieerde huishoudens.	ZW-0319-68

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten zoals gedefinieerd in de POVI, conform de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Daarnaast

kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waar de grens ligt tussen provinciaal en gemeentelijk belang, en stelt dat woningbouw binnen stedelijk gebied en landelijke kernen een gemeentelijk belang is. Men ziet het provinciaal belang in programmatische monitoring en bovenlokale afstemming, en benadrukt het voorkomen van misstanden bij woon- en leefomstandigheden van kwetsbare doelgroepen als provinciaal belang.	ZW-1236-233

Standpunt GS

Wij denken dat zowel de locaties voor woningbouw als de huisvesting van kwetsbare doelgroepen een gezamenlijk belang is en we daar samen voor aan de lat staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom enkel gemeenten primair aan zet zijn bij herstructurering ($10.5.3). Indiener stelt dat toch mede door een corporatie kan worden gevoerd/geïnstigeerd. Indiener stelt dat het punt beter plaats heeft onder $10.5.3 vanwege de frequente samenhang tussen sloop en nieuwbouw.	ZW-1445-63

Standpunt GS

Gemeenten bepalen waar herstructurering noodzakelijk is en gaan samen met partners het gesprek aan over de aanpak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat beoogd wordt met de passage "De gemaakte (woondeal)afspraken zijn de basis voor toekomstige afspraken en nadere uitwerkingen op regionaal en gemeentelijk niveau. Indiener wijst erop dat de reikwijdte van de Woondeal in de Woondeal staat.	ZW-0319-174

Standpunt GS

In de Woondeal zijn afspraken gemaakt die als uitgangspunt dienen bij nieuwe afspraken (we beginnen niet weer bij nul). Ze zullen periodiek herijkt dan wel geactualiseerd moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat het standpunt is ten aanzien van de voorgenomen Wet versterking regie volkshuisvesting, waarin algemene percentages voor sociale huur (30%) en betaalbare woningen (2/3) landelijk worden vastgelegd.	ZW-1236-219

Standpunt GS

Ten tijde van de beantwoording van deze zienswijzen is de wet nog niet in werking, maar uiteraard worden wettelijke bepalingen nageleefd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich bij het lezen van paragraaf 10.2 af hoe de kwalitatieve en kwantitatieve afweging van de evenwichtige verdeling van vraag en aanbod ten aanzien van de woningvoorraad plaatsvindt en waarom dat alleen betrekking op het sociale huursegment heeft.	ZW-1127-11

Standpunt GS

Vraag en aanbod zijn in elke gemeente anders. De evenwichtige afweging is daarom ook overal anders. Wel is zo dat we overal een tekort aan woningen in het goedkope (sociale huur) segment zien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ondanks dat de transformatieopgave van de bestaande woningvoorraad onderkend wordt als opgave in het algemene deel ziet indiener deze niet terug bij de doelen in de POVI teksten.	ZW-0304-17

Standpunt GS

de transformatie opgave is onderdeel van de woningbouwaantallen in de woondeal. Het aantal wordt niet expliciet genoemd omdat het een bruto opgave is. In de POVI benoemen wij wel het belang van transformatie en hergebruik van bestaand vastgoed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Op het moment, dat de POVI vastgesteld wordt, zal de Wet versterking regie volkshuisvesting een feit zijn en moet enkel nog worden gesproken over de Wet. De wet is reeds meerdere jaren in voorbereiding en gemeenten en regio's anticiperen reeds op deze wet door te bouwen aan de lokale en regionale Volkshuisvestingsprogramma's. Dit is mogelijk, omdat er geen hiërarchische verhouding bestaat tussen de provinciale en de regionale / lokale volkshuisvestingsprogramma's. Ter verduidelijking van verhoudingen tussen het Rijk, de provincie, de regio's en de gemeenten verzoekt indiener dit een plek te geven in de POVI.	ZW-1164-72

Standpunt GS

De omgevingsvisies en volkshuisvestingsprogramma's van gemeenten, provincies en Rijk in de regio zijn voor elkaar van betekenis. De Omgevingswet voorziet reeds in de benodigde duidelijkheid in de betreffende verhouding. Artikel 2.2 van de Omgevingswet bepaalt immers dat bestuursorganen bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden rekening houden met elkaars taken en bevoegdheden en dat zo nodig afstemming plaatsvindt. Die afstemming wordt vormgegeven door bijvoorbeeld afstemming tussen gemeenten en provincie in regionaal verband. Verder vloeit ook uit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur voort dat besluiten van bestuursorganen zorgvuldig moeten worden voorbereid. Dit betekent onder meer dat bij de vaststelling van het volkshuisvestingsprogramma een bestuursorgaan niet voorbij kan gaan aan het beleid van andere bestuursorganen voor zijn grondgebied. GS is derhalve van mening dat extra verduidelijking in de POVI niet nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Wij onderzoeken op dit moment de kansen voor 'straatjes erbij'. De huidige verwevingsgebieden wekken naar mening van indiener mogelijk het beeld bij de samenleving en ontwikkelaars dat hier overal 'straatjes erbij' mogen. Indiener ziet graag verduidelijkt dat de gemeenten eventuele ontwikkelingen bepalen in hun omgevingsvisie en volkshuisvestingsprogramma, gebaseerd op de behoefteonderzoeken en de Woondeal.	ZW-0302-95

Standpunt GS

Het beeld dat overal straatjes erbij zijn toegestaan, is niet juist, zie paragraaf 10.5.2. Dat beleid werken we uit in de omgevingsverordening. Gemeenten wordt gevraagd om middels een integrale ruimtelijke onderbouwing aan te geven welke woningbouw noodzakelijk is en op welk plek.

Voorstel aan PS

De tekst over de zone Verwevingsgebied aan te passen. Deze nieuwe tekst vormt onderdeel van de volledig nieuwe tekst van de paragraaf 3.4 algemene zonering (zie elders in deze Nota van zienswijzen).

Zienswijze	Indiener
Wij verzoeken de provincie om paragraaf 10.5.3 herstructurering onder te brengen bij het eerste punt van paragraaf 10.5.2.	ZW-1164-78

Standpunt GS

Wij zien dit als aparte onderwerpen. Paragraaf 10.5.2 gaat in op de het ruimtebeslag van wonen. Gezien herstructurering niet enkel een ruimtelijke component heeft, maar ook een sociale component en als katalysator voor andere ontwikkelingen kan werken, zien wij dit als een aparte paragraaf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat partijen zoals eigenaren van locaties, de gemeenteraad en woningbouwverenigingen intensiever worden betrokken bij het opsporen en realiseren van mogelijke woonlocaties.	ZW-0163-8

Standpunt GS

Dit zijn zaken die, indien de gemeente hier behoefte aan heeft, op gemeentelijk niveau opgepakt kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een verwijzing naar de overstromingskaarten (T100/2100) van WRL op te nemen in de paragrafen 'woningbouw op de juiste plek' en 'zonering vrijetijdseconomie'.	ZW-1204-36

Standpunt GS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Voorstel aan PS

Definitie van uitleglocatie: "Een uitleglocatie is een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen buiten het woongebied en die qua maat, schaal en functie past bij de ruimtelijke situatie en de identiteit van de betreffende locatie.", zal worden opgenomen in de POVI en voorwaarden worden uitgewerkt in de verordening.

8.4 Arbeidsmigranten & Arbeidsmigratie

Zienswijze	Indiener
Geen maximale verblijfsduur op provinciaal niveau; laat dit bij gemeenten. Blijf tijdelijke huisvesting bij agrarische bedrijven faciliteren. Handhaaf regels tegen misstanden.	ZW-0877-58

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten.
Vanwege dit onderscheid wordt short-stay en long-stay gedefinieerd in de begrippenlijst bij de POVI. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken. Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De

omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener bepleit dat normen voor het verblijf van internationale werknemers verhoogd moeten worden, waaronder eenpersoonsslaapkamers voor individuen, tweepersoonsslaapkamers voor koppels, en een minimum van 12 m² verblijfsruimte.	ZW-0352-5

Standpunt GS

Conform de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 herijken wij in de herziening van de Omgevingsverordening Limburg de kwaliteitseisen en voorwaarden die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er te weinig betaalbare woningen worden gebouwd voor internationale werknemers, waardoor zij onnodig lang gehuisvest blijven in shortstay voorzieningen.	ZW-0352-1

Standpunt GS

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen.
De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het type huisvesting van arbeidsmigranten geen bestaanszekerheid en duurzaam perspectief voor de doelgroep kunnen bieden.	ZW-0159-21

Standpunt GS

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen : Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-

stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de B*RP*.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hoogwaardige huisvesting voor arbeidsmigranten essentieel is voor het functioneren van het economische ecosysteem, met name in regio Greenport Venlo en Californië.	ZW-0633-3

Standpunt GS

GS: Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.

Voorstel aan PS

In de ontwerp-POVI opnemen: Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat huisvestingsprojecten voor arbeidsmigranten buiten het bebouwd gebied in de regio Greenport Venlo succesvol zijn gebleken en misstanden kunnen voorkomen.	ZW-0633-4

Standpunt GS

Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie

ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.
Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hun gemeentelijk beleid onderscheid maakt tussen kortverblijf bij agrariërs en langdurig verblijf in dorpen. Men pleit voor meer differentiatie in huisvestingsmogelijkheden, bijvoorbeeld naar sector en duur van verblijf. Men benadrukt het belang van kwalitatieve huisvesting, maar vindt reguliere woningen in het buitengebied onwenselijk vanwege mogelijke beperkingen voor omliggende ondernemers.	ZW-1236-235

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te

schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen.: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is.
Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat meer huisvesting voor arbeidsmigranten niet leidt tot oplossing voor dakloosheid en woningtekorten.	ZW-0159-22

Standpunt GS

Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatieve en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid. Het is onze bedoeling om via de woningbouwprogrammering te zorgen voor voldoende huisvesting die past bij de (verschillende) woningbehoeften van (verschillende) arbeidsmigranten.
Zoals reguliere woningen voor langer blijvende arbeidsmigranten en arbeidsmigranten met kinderen en short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten die daadwerkelijk heel kort in Nederland blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat ten aanzien van internationale werknemers wordt opgenomen dat gemeente/regio waar werkgelegenheid wordt toegevoegd ook de huisvesting wordt geregeld.	ZW-0313-91

Standpunt GS

Een van de acties uit de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 is gemeenten stimuleren om bij het maken van lokale afwegingen ten aanzien van nieuwe bedrijvigheid of de uitbreiding van bestaande bedrijvigheid gebruik te maken van de toolkit effectrapportage van de VNG. In de effectrapportage wordt rekening gehouden met de benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten. Wij zijn voorstander van het in nationale wetgeving verankeren van een verplichtend karakter van de huisvestingseffectrapportage. Het kan als een logische tussenstap worden gezien om in de ontwerp-POVI op te nemen dat gemeenten of regio's die extra werkgelegenheid voor internationale werknemers creëren, ook zelf moeten voorzien in passende huisvesting voor deze groep.GS: Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.

Voorstel aan PS

In de ontwerp-POVI opnemen: Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen.

Zienswijze	Indiener
Indiener is voor het formuleren van beleid dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie, met passende huisvesting, rechten en bescherming	ZW-1262-3 ZW-0299-39

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt daarbij is dat arbeidsmigranten geen tweederangsburgers zijn. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid.

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te

schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is.
Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.
.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een structureel perspectief in het huisvestingsbeleid, bijvoorbeeld na afloop van een short stay-periode door als overheid actief de dialoog aan te gaan over zijn of haar intentie. Juist het kennen en erkennen van die intentie is cruciaal om beleid te kunnen voeren dat gericht is op menselijke waardigheid, beheersbaarheid en duurzame integratie.	ZW-0299-38

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te

schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is.
Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om het loskoppelen van arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten en beëindigen van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm.	ZW-0159-25

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om te erkennen dat dakloosheid voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort.	ZW-1422-22 ZW-0297-28

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoorgeen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de

woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot een beleid dat mensen als volwaardige bewoners en deelnemers aan onze samenleving behandelt – niet als anonieme arbeidskrachten die tijdelijk mogen verblijven zonder rechten of toekomstperspectief. Indiener meent dat we daartoe moeten breken met het model waarin huisvesting en arbeid onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn in een systeem dat voornamelijk voordelig is voor werkgevers, niet voor mensen. Indiener meent dat investeren in fatsoenlijke, duurzame en gelijkwaardige woonoplossingen – los van de werkrelatie – niet alleen menswaardiger is, maar ook noodzakelijk is voor een gezonde samenleving.	ZW-0218-12

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten geen tweederangsburgers zijn. Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen.
De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting

voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.
.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het formuleren van beleid dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie met passende huisvesting, rechten en bescherming.	ZW-1422-23

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid. Voor een gelijkwaardige behandeling van arbeidsmigranten kwalificeren wij hun verblijf, net zoals dat van andere mensen, als wonen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener roept op tot het formuleren van beleid dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie, met passende huisvesting, rechten en bescherming.

Indiener		
ZW-1422-23	ZW-0297-29	ZW-0218-16

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten geen tweederangsburgers zijn. Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor ~~zij bij wijze van uitzondering~~ geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de

gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze
Indiener roept op tot het loskoppelen van arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten en beëindigen van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm.

Indiener
ZW-1422-21 ZW-0218-14 ZW-0297-27

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-

stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering.
Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het niet toestaan van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden.	ZW-0297-32

Standpunt GS

Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dit is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de dekking van het vraagstuk rondom Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 en de hiermee gepaard gaande opgave binnen de provincie dermate verschillen vanwege de gebied specifieke eigenschappen van de verschillende regio's, dat hieraan aandacht moet	ZW-0319-161

worden besteed. Indiener stelt dat er een duidelijk verschil bestaat tussen kenniswerkers die eerder in de reguliere woningmarkt omarmd worden en arbeidsmigranten die in de agrarische sector of in de industrie werkzaam zijn.	

Standpunt GS

Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.
Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten die maximaal 150% van het minimumloon verdienen en maximaal vijf jaar in Nederland verblijven. Daarnaast kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het verbod op short stay huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen en in het buitengebied in strijd is met eerder vergunde projecten, waardoor deze niet verlengd of gecontinueerd kunnen worden.	ZW-1364-12

Standpunt GS

De ontwerp-POVI staat huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten buiten het stedelijke gebied en landelijke kernen onder voorwaarden toe. Ook op stedelijke dienstenterreinen en aan de randen van bedrijventerreinen, niet zijnde bedrijventerreinen van provinciaal belang. Deze voorwaarden worden in de provinciale omgevingsverordening nader uitgewerkt en zullen van toepassing zijn vanaf het moment van vaststellen van de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat de SNF-norm als standaard gehanteerd wordt, maar pleit voor een verhoging van deze norm.	ZW-0352-6

Standpunt GS

Conform de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 herijken wij in de herziening van de Omgevingsverordening Limburg de kwaliteitseisen en voorwaarden die wij stellen aan de huisvesting van arbeidsmigranten mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om mee te denken over voorwaarden voor het realiseren van short stay huisvesting van arbeidsmigranten, ter voorkoming van misstanden en excessen.	ZW-0633-5

Standpunt GS

Conform de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 herijken wij in de herziening van de Omgevingsverordening Limburg de kwaliteitseisen en voorwaarden die wij stellen aan de huisvesting van short-stay arbeidsmigranten mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verwacht dat de provincie meedenkt over constructieve oplossingen voor huisvesting van short-stay in Noord-Limburg en andere getroffen gebieden.

Indiener					
ZW-0166-80	ZW-0196-125	ZW-0224-84	ZW-0240-75	ZW-0278-90	ZW-0317-90
ZW-1473-70	ZW-1479-122				

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.

Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt correctie en erkenning voor het feit dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort. Indiener stelt tevens dat dakloosheid onder arbeidsmigranten het gevolg is van de huisvestingsconstructies en de kwetsbare juridische positie van deze groep. De meeste arbeidsmigranten die dakloos raken, hadden immers al huisvesting, vaak gekoppeld aan hun arbeidsovereenkomst. Het beëindigen van de arbeidsrelatie leidt doorgaans automatisch tot beëindiging van het verblijf, zonder enige huurbescherming.	ZW-0807-42

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-

stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen.
De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie meer aandacht te hebben voor de misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten en de hiermee gepaard gaande opgave die verschillen binnen de provincie vanwege de gebied specifieke eigenschappen van de verschillende regio’s.	ZW-1164-71

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten geen tweederangsburgers zijn. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt formulering van het beleid rond arbeidsmigratie dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie, met passende huisvesting, rechten en bescherming.	ZW-0807-43

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat

gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen.
Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aan de slag te gaan met een deugdelijke registratie van de verblijfsduur. Voorkomen moet worden dat mensen voor een langere periode aangewezen zijn op een shortstay voorziening. Maak een einde aan het verblijven van internationale werknemers in de dorpen en wijken. Shortstay niet in de dorpen en wijken. Kan wat ons betreft best in de directe nabijheid van werkgelegenheidsgebieden of op het bedrijf van de agrariër.	ZW-0352-10

Standpunt GS

Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering

en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten los te koppelen en te beëindigen van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm. Deze vormen zijn volgens de indiener duur, bieden geen bestaanszekerheid, laat staan een duurzaam perspectief.	ZW-0807-41

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-

stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.

Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om goede handhaving. Dit dient integraal te gebeuren en laat zien als overheid dat je er bovenop zit. Verhoog de normen waaraan voldaan moet worden om verblijf aan te kunnen bieden.	ZW-0352-11

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Wij hebben geen eigenstandige provinciale bevoegdheid ten aanzien van het toezicht houden op woonomstandigheden van arbeidsmigranten, daar zijn gemeenten voor verantwoordelijk. Om die rol goed uit te kunnen voeren moeten gemeenten eerst weten waar arbeidsmigranten zich bevinden. Daarom stimuleren wij initiatieven die de registratiegraad van arbeidsmigranten verhogen, initiatieven die gemeenten meer inzicht geven in (illegale) verblijfplaatsen van arbeidsmigranten en de controles daarop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI de aanbevelingen van het 'aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten' op te nemen.	ZW-1262-5

Standpunt GS

In de ontwerp-POVI staat "De voorwaarden en kwaliteitseisen die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten, reguleren wij via de Omgevingsverordening Limburg, mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI op te nemen dat gemeenten of regio's die extra werkgelegenheid voor internationale werknemers creëren, ook zelf moeten voorzien in passende huisvesting voor deze groep.	ZW-1262-7

Standpunt GS

Een van de acties uit de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 is gemeenten stimuleren om bij het maken van lokale afwegingen ten aanzien van nieuwe bedrijvigheid of de uitbreiding van bestaande bedrijvigheid gebruik te maken van de toolkit effectrapportage van de VNG. In de effectrapportage wordt rekening gehouden met de benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten. Wij zijn voorstander van het in nationale wetgeving verankeren van een verplichtend karakter van de huisvestingseffectrapportage. Het kan als een logische tussenstap worden gezien om in de ontwerp-POVI op te nemen dat gemeenten of regio's die extra werkgelegenheid voor internationale werknemers creëren, ook zelf moeten voorzien in passende huisvesting voor deze groep.GS: Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.

Voorstel aan PS

In de ontwerp-POVI opnemen: Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer aandacht voor andere aspecten dan wonen, en benadrukt dat het thema vraagt om een integrale aanpak vanuit een krachtige regionale structuur.	ZW-0352-7

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. In het kader hiervan werken wij provincie-breed samen in de Stuurgroep Internationale Werknemers Limburg met verschillende stakeholders waaronder gemeenten uit de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om snel meer woningen te bouwen voor de mensen die hier in ieder geval voor een langere periode zullen blijven.	ZW-0352-8

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten.
Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om sterke handhaving om misstanden bij de huisvesting van internationale werknemers aan te pakken, inclusief een integrale aanpak en het toepassen van name and shame.	ZW-0352-4

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Wij hebben geen eigenstandige provinciale bevoegdheid ten aanzien van het toezicht houden op woonomstandigheden van arbeidsmigranten, daar zijn gemeenten voor verantwoordelijk. Om die rol goed uit te kunnen voeren moeten gemeenten eerst weten waar arbeidsmigranten zich bevinden.
Daarom stimuleren wij initiatieven die de registratiegraad van arbeidsmigranten verhogen, initiatieven die gemeenten meer inzicht geven in (illegale) verblijfplaatsen van arbeidsmigranten en het controleren daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om te bouwen aan een structuur van overleggen waar alle partijen bij aanschuiven. Het is een gezamenlijke opgave. Mogelijk moet dit op regionaal niveau omdat het gevoel van urgentie in Noord, Midden en Zuid niet dezelfde is.	ZW-0352-9

Standpunt GS

Met het voorzitterschap van de Stuurgroep Internationale Werknemers Limburg en het faciliteren van periodiek overleggen, vervullen wij een centrale rol in bestuurlijke samenwerking en netwerkvorming van alle relevante ketenpartners ten aanzien van arbeidsmigratie in Limburg. De regio Noord-Limburg heeft specifieke intergemeentelijke samenwerking ten aanzien van arbeidsmigratie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt tot het erkennen dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort.	ZW-0299-36

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren.
Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.
.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt tot het loskoppelen van arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten. Dakloosheid onder arbeidsmigranten is niet het gevolg van een structureel tekort aan woningen, maar van de aard van de huisvestingsconstructies en de kwetsbare juridische positie van deze groep.	ZW-0299-34

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen : Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie

gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen.
Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat huisvesting van arbeidsmigranten vooral een taak van gemeenten is en dat de provincie vooral kaders moet stellen voor regionale spreiding.	ZW-0224-160

Standpunt GS

Van provinciaal belang is een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio. Wij zien specifiek toe op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting, ook voor aandachtstgroepen waaronder arbeidsmigranten, in elke gemeente en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om te erkennen dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort.	ZW-0218-15

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien

we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.

Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom arbeidsmigranten als enige aandachtsgroep zijn benoemd en geeft aan dat shortstay-huisvesting een andere opgave is.	ZW-0224-159

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten niet worden behandeld als tweederangsburgers. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid. Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale

woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren.
Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de Provincie Limburg erkent dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies en niet uit het woningtekort.	ZW-1262-2

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in

dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener wenst een nadere onderbouwing voor de keuze van aanvullende provinciale eisen t.a.v. huisvesting van arbeidsmigranten en een toelichting waarom er niet voor gekozen is om aan te sluiten bij bestaande certificering zoals NSF of AFK.	ZW-0915-13

Standpunt GS

In de ontwerp-POVI staat "De voorwaarden en kwaliteitseisen die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten, reguleren wij via de Omgevingsverordening Limburg, mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op knelpunten die ontstaan ten aanzien van het vestigen van arbeidsmigranten doordat het gebied te kleinschalig is en de infrastructuur niet geschikt is.	ZW-1497-7 ZW-1498-7

Standpunt GS

Het toevoegen van woningen, ook voor arbeidsmigranten, dient in principe binnenstedelijk of in landelijke kernen plaats te vinden. Alleen onder voorwaarden, nader uit te werken in de provinciale omgevingsverordening, is huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen toegestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.5 Arbeidsmigratie – Huisvesting bedrijventerreinen

Zienswijze
In de POVI onder § 12.4.4.3.3 [verkeerde verwijzing, red.] wordt echter benoemd dat kwetsbare functies, zoals ‘tijdelijk wonen’, niet zijn toegestaan op bedrijventerreinen, vanwege het ontbreken van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Daarnaast wordt aangegeven dat in bepaalde gevallen aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een

functiewijziging kan worden toegestaan, afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein. Er wordt geen toelichting gegeven van wat deze ‘bepaalde gevallen’ omvatten. Indiener vraagt om verduidelijking van deze afweging.

Indiener				
ZW-0187-116	ZW-0207-109	ZW-0238-99	ZW-0253-114	ZW-0314-99

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het niet toestaan van huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen of in het buitengebied het werven en kwalitatief huisvesten van arbeidskrachten belemmert, en herhaalt dat deze huisvesting wezenlijk anders is dan regulier wonen.

Indiener					
ZW-0166-142	ZW-0186-109	ZW-0224-110	ZW-0237-98	ZW-0240-103	ZW-0241-98
ZW-0317-118	ZW-1236-103	ZW-1473-98	ZW-1479-150	ZW-0278-119	

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het bedrijf het wenselijk vindt om internationale werknemers zelf bij het bedrijf te huisvesten i.p.v. in woonwijken, mede om overlast te voorkomen; beleidsmakers zouden hiervan meer kennis moeten nemen.	ZW-0824-7
Indiener constateert dat, ten aanzien van (tijdelijk) wonen onder paragraaf 12.4.4.2.1. staat vermeld dat in bepaalde gevallen aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging kan worden toegestaan, afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein. Er wordt echter geen toelichting gegeven van wat deze 'bepaalde gevallen' omvatten.	ZW-0302-114
Indiener geeft aan dat het niet toestaan van huisvesting voor arbeidsmigranten op bedrijventerreinen, werklocaties en/of in het buitengebied een belemmering vormt om voldoende arbeidskrachten te werven en kwalitatief goed te huisvesten. Er wordt gevraagd om de POVI hierop aan te passen en de specifieke behoeften van deze groep te erkennen.	ZW-0242-111
Indiener maakt bezwaar tegen de bepaling in de ontwerp-POVI dat short stay huisvesting van arbeidsmigranten niet langer toegestaan is op bedrijventerreinen en in het buitengebied.	ZW-1364-11
Indiener roept op om het niet toestaan van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden	ZW-1422-26 ZW-0218-19
Indiener stelt dat de realisatie van short stay huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen inpasbaar en realiseerbaar is en dat hiermee hoogwaardige huisvesting wordt geboden die misstanden voorkomt.	ZW-1364-15

Indiener stelt dat in de POVI de huisvesting van arbeidsmigranten valt onder 'wonen' in plaats van onder 'logies'. Arbeidsmigranten hebben een economisch motief wat zich in de praktijk vertaalt naar een behoefte aan een betaalbaar, sober verblijf. Dit komt onder druk te staan op het moment dat een logies-verblijfsvoorziening wordt beschouwd als 'wonen'. Indiener verzoekt de Provincie Limburg een tussenweg te implementeren die het nu grijze gebied van 'logies' en 'wonen' inkleurt, waarmee overheden kunnen blijven waarborgen dat arbeidsmigranten goed gehuisvest kunnen worden. Deze tussenweg zal de vorm moeten aannemen van een aanvullend of sub-planologisch begrip, dat grootschalige kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk maakt in (bestaande) gebouwen in (of op de rand van) het buitengebied en/of (stedelijke) bedrijventerreinen.	ZW-0302-116
Indiener stelt voor om de voorwaarden voor short stay huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen en in het buitengebied in overleg verder uit te werken op basis van opgedane ervaringen.	ZW-1364-17
Indiener stelt voor om het mogelijk te maken arbeidsmigranten tijdelijk te huisvesten op of nabij bedrijventerreinen middels de logiesfunctie.	ZW-0888-3
Indiener stelt voor om short stay huisvesting van arbeidsmigranten onder strikte voorwaarden toe te staan buiten het bebouwd gebied, waaronder op bedrijventerreinen.	ZW-0633-2
Indiener verzoekt een verbod van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden. Indiener stelt dat investeren in fatsoenlijke, duurzame en gelijkwaardige woonoplossingen, los van de werkrelatie, is niet alleen menswaardiger, maar ook noodzakelijk voor een gezonde samenleving	ZW-0807-48
Indiener verzoekt om het beleid te herzien zodat short stay huisvesting van arbeidsmigranten onder voorwaarden mogelijk blijft op bedrijventerreinen en in het buitengebied.	ZW-1364-16
Indiener verzoekt om niet toe te staan dat arbeidsmigranten, ongeacht type of omstandigheden, op bedrijventerreinen worden gehuisvest.	ZW-1262-4
Indiener vindt het verbod op short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten op bedrijventerreinen onwenselijk voor de regio.	ZW-0224-177
Indiener wijst erop dat arbeidsmigranten een economisch motief hebben, niet recreatief. Dat maakt echter ook dat ‘wonen’ meer vanuit economisch motief hierbij wordt ingestoken. De meerderheid van de arbeidsmigranten die in Nederland tijdelijk verblijven, zijn in eerste instantie niet voornemens om zich (permanent) te vestigen. Het economisch motief overheerst, wat zich in de praktijk vertaald naar de behoefte aan een betaalbaar, sober verblijf. Het verblijf dient wel aan minimale kwaliteitseisen te voldoen, zoals aanbevolen door het Roemer-Rapport. De kwaliteit dient echter ook in verhouding te staan tot de betaalbaarheid. Dit komt onder druk te staan op het moment dat een eigenlijke logies-verblijfsvoorziening wordt beschouwd als ‘wonen’. Indiener vraagt de provincie daarom om een tussenweg te implementeren die het nu grijze gebied van ‘logies’ en ‘wonen’ inkleurt, waarmee overheden kunnen blijven waarborgen dat arbeidsmigranten goed gehuisvest kunnen worden, nu en in de toekomst. Deze tussenweg zal	ZW-0187-121 ZW-0207-114 ZW-0238-104 ZW-0253-119 ZW-0314-104 ZW-1127-137

volgens indiener de vorm moeten aannemen van een aanvullend of sub-planologisch begrip, dat grootschalige kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk maakt op daarvoor geschikte locaties, zoals in (bestaande) gebouwen in (of op de rand van) het buitengebied en/of (stedelijke) bedrijventerreinen.	

Standpunt GS

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels. Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein. Om de leefbaarheid in het bebouwd gebied te versterken, leegstand tegen te gaan en een bijdrage te leveren aan andere ruimtelijke vraagstukken, zoals woningbouw, vergroening en infra, zien wij wel mogelijkheden om leegstaande kantoor- en winkelpanden te transformeren naar met name woonfuncties op stedelijke dienstenterreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het mogelijk te maken arbeidsmigranten tijdelijk te huisvesten op of nabij bedrijventerreinen middels de logiesfunctie.	ZW-0888-3

Standpunt GS

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels. Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving.
In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein. Om de leefbaarheid in het bebouwd gebied te versterken, leegstand tegen te gaan en een bijdrage te leveren aan andere ruimtelijke vraagstukken, zoals woningbouw, vergroening en infra, zien wij wel mogelijkheden om leegstaande kantoor- en winkelpanden te

transformeren naar met name woonfuncties op stedelijke dienstenterreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om short stay huisvesting van arbeidsmigranten onder strikte voorwaarden toe te staan buiten het bebouwd gebied, waaronder op bedrijventerreinen.	ZW-0633-2

Standpunt GS

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels. Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een verbod van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden. Indiener stelt dat investeren in fatsoenlijke, duurzame en gelijkwaardige woonoplossingen, los van de werkrelatie, is niet alleen menswaardiger, maar ook noodzakelijk voor een gezonde samenleving.	ZW-0807-48

Standpunt GS

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels.
Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof,

milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.6 Arbeidsmigratie – Huisvesting buiten bebouwd gebied

Zienswijze	Indiener
De trent van grootschalige huisvestingslocaties waar arbeidsmigranten tijdelijk, kwalitatief en betaalbaar kunnen verblijven en waarbij ruimtelijke, sociale en persoonsgebonden aspecten onder één dak zijn geregeld lijken succesvolg. Indiener vindt het van groot belang dat gemeenten dit kunnen blijven faciliteren. Indiener verzoekt de Provincie Limburg fysieke en beleidsmatige ruimte hiervoor te bieden.	ZW-0302-115
Indiener geeft aan dat internationale werknemers economisch belangrijk zijn, vooral voor de agrarische sector, en merkt op dat de visie niets vermeldt over short stay/logies in het buitengebied. Men gaat ervan uit dat dit in de toekomst mogelijk blijft.	ZW-1236-234
Indiener is van mening dat het bij agrarische bedrijven mogelijk moet zijn om (betaalbare en tijdelijke) huisvesting te realiseren voor internationale werknemers. Ook hierin wordt indiener naar zijn mening met de groenblauwe landbouwzone ten zeerste beperkt.	ZW-1366-8
Indiener is voorstander van het huisvesten van internationale werknemers in het buitengebied bij agrarische bedrijven, waarbij ondernemers verantwoordelijkheid tonen voor hun personeel	ZW-0352-3
Indiener stelt dat het huisvesten van arbeidsmigranten, vaak door middel van kamerverhuur in de woonwijken, in de regel zorgt voor een verstoord evenwicht van het woon- en leefklimaat en onevenredige druk op de leefbaarheid ter plekke. Het voorgenoemde wordt op landelijk niveau onderkent, waarop zich een trend van grootschalige huisvestingslocaties heeft ontwikkeld, waar arbeidsmigranten tijdelijk, kwalitatief en betaalbaar kunnen verblijven. Deze locaties lijken succesvol, het is aannemelijk dat de grondslag daarvoor ligt in ‘het complete pakket’ van deze locaties. Ruimtelijke, sociale en persoonsgebonden aspecten zijn namelijk onder één dak geregeld, tot genoegen van zowel bewoners van deze complexen, als omwonenden. Deze locaties vragen daarentegen aanzienlijke (fysieke) ruimte. Ruimte die in de regel niet aanwezig is binnen stedelijk/bebouwd gebied en ook niet ruimtelijk valt in te passen of evenwichtig is toe te	ZW-0187-118 ZW-0207-111 ZW-0238-101 ZW-0253-116 ZW-0271-101 ZW-0314-101

bedelen in dit gebied. Het is onduidelijk waar deze locaties dan wel ruimtelijk inpasbaar zijn.	
Indiener stelt dat het succes van de grootschalige huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten voor een groot deel toe te wijzen is aan de fysiek gelegen locaties daarvan. Door het voorgenoemde binnenstedelijk gebrek aan ruimte en draagvlak voor deze huisvestingsconcepten, zijn deze geland in (bestaande) gebouwen in (of op de rand van) het buitengebied en/of (stedelijke) bedrijventerreinen. De ruimte, die hier in brede zin voorhanden is, waarborgt ook dat deze locaties kunnen aansluiten op de speerpunten van de provinciale 'Integrale aanpak arbeidsmigratie'. De aspecten van (tijdelijk) wonen en werken zijn namelijk onder één dak geregeld. Dat varieert van voldoende parkeergelegenheid tot een eigen slaapkamer, van sociaal contact tot registratie in het BRP en van betaalbare, kwalitatieve huisvesting tot welvaart in de brede zin. Het is gezien de prognoses en de kennis van nu dan ook van groot belang dat gemeenten dit kunnen blijven faciliteren. Beleidsmatig kan indiener de kwaliteit van verblijfsfuncties van arbeidsmigranten goed waarborgen en faciliteren door haar vastgestelde kaders, regels en vergunningen te hanteren. Daar dient echter ook fysieke en beleidsmatige ruimte voor geboden te worden door de Provincie Limburg. De ontwerp-POVI biedt deze ruimte nu niet.	ZW-0187-119 ZW-0207-112 ZW-0238-102 \ZW-0253-117 ZW-0271-102 ZW-0314-102
Indiener stelt dat om te kunnen voorzien in de huidige en toekomstige behoefte aan goede (tijdelijke) huisvesting van internationale werknemers, vindt indiener het van belang is dat daar ruimte voor geboden wordt, zowel fysiek als beleidsmatig. Deze ruimte is schaars en dient evenwichtig te worden toegedeeld. De POVI doet te weinig uitspraken waar dit plaats kan vinden.	ZW-0187-117 ZW-0207-110 ZW-0238-100 ZW-0253-115 ZW-0271-100 ZW-0314-100 ZW-1127-133
Indiener stelt voor dat passende huisvesting voor arbeidsmigranten, zoals SNF-gecertificeerde huisvesting, mogelijk blijft, omdat dit essentieel is voor het bedrijf.	ZW-0827-3
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om meer regie te pakken op goede huisvesting van personeel nabij de tuinbouw locatie.	ZW-1438-2
Indiener vraagt om meer ruimte voor kleinschalige gebonden huisvesting (tot 100 personen) op of nabij het erf, wanneer dit aantoonbaar bijdraagt aan sociale cohesie, veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving. Zulke initiatieven zouden niet categorisch moeten worden geweerd uit het primair landbouwgebied, maar per situatie beoordeeld moeten worden, aansluitend bij het recente beleid van de gemeente Venlo.	ZW-0324-2 ZW-0325-2
Indiener ziet binnen het Heuvelland mogelijkheden voor kleinschalige kwalitatieve huisvesting van agrarische arbeidsmigranten in bestaande gebouwen in dynamische gebieden en/of op agrarische bouwkavels.	ZW-0271-122

Standpunt GS

Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de

gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen.
De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

8.7 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen

Zienswijze	Indiener
In bijlage 3 roept de indiener, namens de Noord-Limburgse gemeenten, de Provincie Limburg op om mee te denken en samen te werken bij het vaststellen van de juiste voorwaarden voor de realisatie van fatsoenlijke huisvestingsplekken voor tijdelijke arbeidsmigranten. Vanuit een ruimtelijk perspectief verschilt de huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten van regulier wonen. Regiogemeenten hebben in hun beleid opgenomen dat huisvesting in de kern of in wijken niet wenselijk is. De Provincie Limburg wordt gevraagd om, als belangrijke partner, economische keuzes te ondersteunen die passen bij de regionale arbeidsmarkt en om voorwaarden	ZW-0278-142

te formuleren die aansluiten bij de specifieke behoeften van tijdelijke huisvesting.	
Indiener geeft aan dat de zienswijze dat het onwenselijk is om op bedrijventerreinen logies te vertrekken direct wordt ondermijnd door de formulering dat logiesvesting onder voorwaarden toch kan worden gerealiseerd.	ZW-0159-24
Indiener maakt bezwaar tegen de bepaling in de ontwerp-POVI dat short stay huisvesting van arbeidsmigranten altijd als wonen wordt aangemerkt en niet langer als logies.	ZW-1364-10
Indiener stelt voor dat de bestemming logies beter aansluit bij de tijdelijke aard van short stay-huisvesting voor arbeidsmigranten. Indiener geeft aan dat uit ervaring de integratie van arbeidsmigranten binnen hun woonomgeving zeer beperkt is omdat de arbeidsmigranten slechts voor tijdelijk gehuisvest worden	ZW-0669-3
Indiener verzoekt om in het beleid de mogelijkheid toe te voegen voor ‘shortstay’-logies voor internationale medewerkers, door de functie ‘logies’ toe te voegen aan de bestemmingsmogelijkheden in het verwevingsgebied	ZW-0823-5
Indiener verzoekt herziening op het feit dat logiesvestiging voor arbeidsmigranten onder voorwaarden alsnog kan worden toegestaan en stelt dat logiesverblijf op bedrijventerreinen onwenselijk is, vanwege de beperkingen voor integratie, veiligheid, en leefbaarheid wat tegenstrijdig is met eerstgenoemde.	ZW-0807-45
Indiener verzoekt om behoud van de logiesfunctie voor short stay-huisvesting van arbeidsmigranten nabij bedrijventerreinen. Indiener stelt dat de afstand van de werklocatie tot verblijvenlocatie van de arbeidsmigrant zo kort mogelijk moet blijven gezien het werken in ploegendiensten.	ZW-0669-1
Indiener verzoekt om bij de vaststelling van de provinciale omgevingsvisie de short stay-huisvesting van arbeidsmigranten mede te kwalificeren als de bestemming/functie “logies”.	ZW-0888-5
Indiener verzoekt om de short stay-huisvesting van arbeidsmigranten te kwalificeren als de bestemming/functie 'logies' in plaats van 'wonen'	ZW-0888-1
Indiener verzoekt om een tussenweg te implementeren die het nu grijze gebied van ‘logies’ en ‘wonen’ inkleurt, waarmee overheden kunnen blijven waarborgen dat arbeidsmigranten goed gehuisvest kunnen worden, nu en in de toekomst. Deze tussenweg zal naar mening van indiener de vorm moeten aannemen van een aanvullend of sub- planologisch begrip, dat grootschalige kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk maakt in (bestaande) gebouwen in (of op de rand van) het buitengebied en/of (stedelijke) bedrijventerreinen.	ZW-0304-52
Indiener verzoekt om het gebruik van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm te beëindigen.	ZW-1262-1 ZW-0299-35
Indiener verzoekt om short stay huisvesting van arbeidsmigranten te blijven kwalificeren als logies in plaats van de functie wonen.	ZW-0633-1
Indiener verzoekt tot het niet toestaan van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden. Het huisvesten van mensen op bedrijventerreinen, in containers, caravans,	ZW-0299-42

omgebouwde schuren of voormalige agrarische bedrijfsgebouwen is sociaal en maatschappelijk onverantwoord. Het leidt tot sociale isolatie, belemmert integratie, vergroot afhankelijkheid en creëert spanningen in de leefomgeving.	
Volgens hoofdstuk 10 van de POVI worden de tijdelijke locaties, bestemd voor short stay- huisvesting van arbeidsmigranten beschouwd als “wonen”. Dit betekent dat in de uitwerking van de ruimtelijke plannen voor de short stay-huisvesting van arbeidsmigranten alleen in aanmerking komen locaties met een woonbestemming en naar het oordeel van cliënte is een dergelijke ruimtelijke beperking niet passend en onnodig beperkend.	ZW-0888-2

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in de POVI tijdelijke locaties voor short-stay als ‘wonen’ worden beschouwd, wat in strijd is met lokaal beleid. Indiener ziet huisvesting van arbeidsmigranten voor short-stay als ‘logies’ en niet als regulier wonen, en verzoekt deze terminologie aan te passen.

Indiener					
ZW-0166-79	ZW-0186-89	ZW-0224-83	ZW-0240-74	ZW-0241-69	ZW-0313-87
ZW-0317-89	ZW-1236-74	ZW-1473-69	ZW-1479-121	ZW-0278-89	

Standpunt GS

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting

voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal.
Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat de bestaande tijdelijke huisvesting voor arbeidsmigranten niet als reguliere 'woonfunctie' moet worden beschouwd. Volgens de indiener is het verblijf van arbeidsmigranten op dergelijke locaties wezenlijk anders dan regulier wonen, aangezien het slechts tijdelijk is. De indiener stelt dat het daarom passender zou zijn om te spreken van 'logies' in plaats van wonen, mede omdat de effecten van regulier wonen op deze locaties niet wenselijk of geschikt zijn. Tot slot benadrukt de indiener dat het maken van dit onderscheid bijdraagt aan het realiseren van goede, passende huisvesting voor deze doelgroep.	ZW-1479-186

Standpunt GS

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen:

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren.
Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in het BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het koppelen van short stay-huisvesting aan de woonfunctie een onevenredig beslag legt op stedelijke woonfuncties.	ZW-0669-2

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale

woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren.
Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in het BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken. .

8.8 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen – Belasting wijken

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het voornemen om short stay-huisvesting van arbeidsmigranten aan de bestemming/functie “wonen” te koppelen een onevenredig beslag legt op de woonfuncties binnen de stedelijke omgeving.	ZW-0888-4
Indiener geeft aan dat tijdelijke locaties voor short-stay als 'wonen' worden beschouwd volgens de POVI, wat in conflict is met lokaal/regionaal beleid in Noord-Limburg. Er wordt gevraagd om short-stay als 'logies' te beschouwen in plaats van 'wonen', omdat het wezenlijk verschilt van regulier wonen en maatschappelijke problemen kan veroorzaken in stedelijke gebieden.	ZW-0242-84
Indiener stelt dat de POVI enkel over short-stay huisvesting lijkt te gaan en beschouwt tijdelijke short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten als 'wonen' in plaats van 'logies'. Hier zit ook een link met functiemening op bedrijventerreinen (12.4.4.3.3) waar (tijdelijk) wonen en logies zijn uitgesloten. Aangegeven wordt dat huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten anders is en op deze manier nagenoeg onuitvoerbaar wordt. Wijken die sociaal-maatschappelijk al zwaar belast zijn, worden hierdoor extra belast.	ZW-1262-6
Indiener stelt dat de realisatie van short stay huisvesting van arbeidsmigranten in het bebouwd gebied vaak stuit op maatschappelijke en politieke weerstand en daardoor niet haalbaar is.	ZW-1364-14
Indiener vraagt om een scherp onderscheid tussen regulier wonen en tijdelijke huisvesting van internationale werknemers, gezien de verschillende dynamiek en de noodzaak van maatwerkoplossingen om draagvlak in buurten en wijken te behouden	ZW-0196-124

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten.
Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken. .

8.9 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen – Definitie tijdelijk

Zienswijze

Indiener merkt op dat onder de voorliggende ontwerp provinciale omgevingsvisie Limburg huisvesting van arbeidsmigranten niet onder het begrip logies valt maar onder wonen. Het ontbreekt in de POVI aan een begrip dat de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten juist en concreet definieert.

Indiener					
ZW-0187-120	ZW-0207-113	ZW-0238-103	ZW-0253-118	ZW-0314-103	ZW-1127-136

Standpunt GS

In de begrippenlijst bij de ontwerp-povi (bijlage) is short-stay gedefinieerd als verblijf van maximaal één jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Onder bijlage begrippenlijst bij de ontwerp-povi short-stay: verblijf van maximaal één jaar.

8.10 Coördinerende rol

Zienswijze

Indiener stelt dat voor een coördinerende rol van de provincie op de woningmarkt (die noodzakelijk is om de regionale woningvoorraad toekomstbestendig te maken, het vestigingsklimaat te verbeteren en leegstand te voorkomen) een duidelijkere visie en beleid nodig is.

Indiener					
ZW-0302-22	ZW-0187-54	ZW-0207-48	ZW-0238-38	ZW-0253-52	ZW-0271-38
ZW-0314-38	ZW-1038-145	ZW-1127-70			

Standpunt GS

Jong en oud moet zich thuis kunnen voelen in Limburg. Onze woningvoorraad en woonomgeving richten wij daarop in. Herstructurering en het optimaal benutten van de mogelijkheden van bestaande woningen blijft belangrijk. Gezien onze demografische ontwikkeling is het van belang dat Limburg aantrekkelijk is voor de beroepsbevolking die zich langdurig in Limburg vestigt. Dat geldt ook voor arbeidsmigranten. Wij willen een aantrekkelijk woonklimaat bieden aan mensen die werken in maatschappelijk waardevolle sectoren die bijdragen aan de brede welvaart. We werken aan kwalitatieve groei op basis van duurzame verstedelijking, rekening houdend met de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeenschap

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.11 Demogratie

Zienswijze	Indiener
De opgave van de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en veranderde behoefte in verband met vergrijzing ontbreekt naar mening van indiener. Dit geldt naar mening van indiener ook voor een meer evenwichtig maken van onze bevolkingsopbouw en het daarom aantrekken van jongeren. Daarnaast ontbreekt naar mening van indiener in de opgave de verhouding tussen ombouw van de bestaande voorraad en (de ten opzichte hiervan beperkte) nieuwbouw. Indiener verzoekt om hier aandacht aan te besteden in de POVI.	ZW-0302-89
Er wordt veelvuldig gesproken over het laten groeien van de beroepsbevolking. Indiener mist een visie op wie dat dan zijn. De huidige instroom (binnen- en buitenland) bestaat voor een groot deel uit praktisch geschoolde mensen. Elders in de POVI wordt aangegeven dat theoretische geschoolde Limburgers nog altijd wegtrekken. Van waar moeten de mensen komen en hoe trekken we ze daadwerkelijk aan? Indiener verzoekt de POVI hierop aan te vullen.	ZW-0302-83
Indiener (gemeente) anticipeert nadrukkelijk op groei van het aantal inwoners. Vanuit autonome groei, maar ook vanuit de behoefte van mensen die zich aangetrokken voelen richting de economische groei in de regio en onze gemeente. Met name vanuit de Maastrichtse campus en aanpalende ontwikkelingen. Dit betekent dat de gemeente van indiener een substantieel aantal woningen gaat bouwen de komende jaren. Dit vraagt om ruimte. Ruimte die volgens indiener gelet op de kaarten bij de POVI volstrekt onvoldoende is. Dit vanwege de diverse zoneringen en de keuzes die zijn gemaakt bij de begrenzing van deze zoneringen. Het ‘straatje erbij’ is volgens indiener volstrekt onvoldoende om ruimte te bieden aan de noodzakelijke behoefte aan het realiseren van meer en passende woningen. Dit betekent volgens indiener dat de ruimte rondom landelijke kernen (d.w.z. de verwevingsgebieden) verruimd moeten worden, en wel zodanig dat indiener afgewogen, weldoordachte en realistische ambities op het gebied van woningbouw adequaat en snel zou kunnen realiseren. Dit betekent volgens indiener ook dat diverse linten, clusters en gehuchten die nu geen deel uitmaken van het verwevingsgebied als verwevingsgebied moeten worden aangemerkt. Gebeurt dit niet, dan is het ‘straatje erbij’ op deze locaties volgens indiener niet mogelijk.	ZW-1127-3
Indiener heeft de ambitie om de gemiddelde Nederlands Brede Welvaart te bereiken. Indiener ziet hun woningbouwopgave als vehikel om draagkrachtige schouders toe te voegen aan onze bevolking. Deze sterke schouders probeert de indiener ook aan te trekken van buiten Parkstad, door mensen die wel ín Parkstad werken maar er niet wonen, te verleiden hier ook te gaan wonen. Indiener stelt dat deze mensen echter een huisvestingsbehoefte hebben die veelal in het midden- en dure segment valt.	ZW-0319-154

Indiener stelt dat koersen op bevolkingsgroet - t.b.v. verstreken vestigingsklimaat - indruist tegen het uitgangspunt van een robuuste en duurzame leefomgeving.	ZW-0159-13
Indiener stelt voor om te focussen op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking in Limburg door het vasthouden van Limburgse jongeren en het stimuleren van terugkeerders.	ZW-0159-3
Indiener verzoekt dat Limburg zich niet richt op kwantitatieve bevolkingsgroei, maar op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking. Dat betekent onder andere: het vasthouden van Limburgse jongeren, het stimuleren van terugkeerders en het creëren van toekomstperspectief binnen de regio.	ZW-0807-8
Indiener verzoekt om het besef van bevolkingskrimp mee te nemen als serieuze basis voor beleid en als richtinggevend principe voor toekomstig beleid in Limburg.	ZW-1083-5
Indiener verzoekt om niet actief te streven naar bevolkingsgroei met name door middel van migratie ter ondersteuning van economische expansie.	ZW-0159-2
Indiener vindt dat de visie onvoldoende feitelijk is onderbouwd en te veel wordt beïnvloed door maatschappelijke druk en populistische bewoordingen over gezondheid en landbouw.	ZW-0824-2
Indiener wijst op het belang dat Limburg zich niet richt op kwalitatieve bevolkingsgroei, maar zich moet richten op kwalitatief beleid en versterking van de bestaande bevolking	ZW-1422-2
Par. 2.2.3 Indiener stelt voor om demografische ontwikkelingen te heroverwegen met een focus op een krimpende bevolking in plaats van vast te houden aan een achterhaald “groei en ontwikkel" model. Nagedacht moet worden hoe met een krimpende bevolking een duurzame toekomstvisie waar kan worden gemaakt.	ZW-0145-4

Standpunt GS

In de POVI hebben we opgenomen dat de toekomstige groei van de Limburgse bevolking niet vanzelfsprekend is. Een zekere mate van groei is naar onze mening essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. Verschillende prognoses en scenariostudies laten uiteenlopende beelden zien. We hanteren in de POVI het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025, om zo een perspectief en goede strategie voor duurzame, kwalitatieve groei te faciliteren. Daarmee hebben we ook oog voor de balans in de samenstelling van de bevolking.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 2 paragraaf 2.2.3. na "Maar toekomstige groei van de Limburgse bevolking is niet vanzelfsprekend.": "Een zekere mate van groei is essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. We hanteren het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025 als vertrekpunt voor een strategie gericht op duurzame kwalitatieve groei."

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de stelling dat bevolkingsgroei essentieel is te nuanceren.	ZW-0807-5

Standpunt GS

Provincie stelt dat de demografische prognoses een onwenselijk beeld van de toekomst van Limburg geven en benadrukt het belangrijk te vinden een perspectief en goede strategie te ontwikkelen voor duurzame, kwalitatieve groei om dit tij te keren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het verstandig is om te anticiperen op de verwachte krimp van de beroepsbevolking met 2,5%- 10% richting 2050 en verzoekt dat in dit licht het essentieel is om de ontwikkeling van werkgelegenheid selectief te sturen.	ZW-0807-9

Standpunt GS

We stimuleren werkgelegenheid zoals te lezen in hoofdstuk economie en wordt ook uitgewerkt in Limburg Centraal.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 2 paragraaf 2.2.3. na "Maar toekomstige groei van de Limburgse bevolking is niet vanzelfsprekend.": "Een zekere mate van groei is essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. We hanteren het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025 als vertrekpunt voor een strategie gericht op duurzame kwalitatieve groei."

8.12 Fair share

Zienswijze
Indiener geeft aan dat wordt gesproken over evenwichtige woningverdeling, maar dat de term ‘fairshare’ ontbreekt. Indiener verzoekt te verwijzen naar de Wet Versterking Regie.

Indiener					
ZW-0186-88	ZW-0196-116	ZW-0224-82	ZW-0237-68	ZW-0166-78	ZW-0240-73
ZW-0242-83	ZW-0317-88	ZW-1236-73	ZW-1473-68	ZW-1479-120	ZW-0278-88

Standpunt GS

Met evenwichtige verdeling wordt in de POVI gedoeld op zowel de evenwichtige verdeling van de woningbouwopgave, als de evenwichtige verdeling van de te huisvesten aandachtsgroepen. In de definitie van evenwichtige verdeling is dit reeds opgenomen.

Voorstel aan PS

De definitie van evenwichtige verdeling verduidelijken door de volgende toelichting op te nemen: "een afgewogen verdeling van zowel de woningbouwopgave over de gemeenten binnen de

woningbouwregio waartoe de gemeente behoort, als de huisvestingsopgave van alle aandachtgroepen (fair share) over de gemeenten binnen de woningmarktregio waartoe de gemeente behoort".

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de passage "Provincie ziet specifiek toe op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting ook voor aandachtsgroepen en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio." de definitie ‘kwalitatief’ niet verder wordt uitgewerkt/toegelicht.	ZW-0263-44

Standpunt GS

Met kwalitatieve goede huisvesting/woningen, wordt bedoeld, een passende woning: Woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s). Daarmee wordt bedoeld: de betaalbaarheid; woning type en locatie.

Voorstel aan PS

Definitie van passende woning aanpassen naar: "Woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s), daarmee wordt bedoeld op betaalbaarheid; woning type en juiste plek".

8.13 Fair share WBregio

Zienswijze
In de povi wordt aangegeven dat de provincie toe ziet op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting, ook voor aandachtsgroepen, in elke gemeente met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio. Indiener verzoekt ook de draagkracht van de regio mee te nemen ten opzichte van andere regio's. Het is voor de regio Zuid-Limburg, en met name de kwetsbare wijken, van cruciaal belang dat dit effectief wordt uitgevoerd op het juiste (bovenregionale) schaalniveau.

Indiener					
ZW-0314-169	ZW-0187-98	ZW-0207-91	ZW-0238-81	ZW-0253-96	ZW-0271-81
ZW-0314-81					

Zienswijze
Indiener wijst er op dat in het stedelijk gebied een evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen essentieel is, zowel binnen de steden als over de regio.

Indiener					
ZW-0187-61	ZW-0207-55	ZW-0238-45	ZW-0253-59	ZW-0271-45	ZW-0319-31
ZW-1038-152					

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat Venray van oudsher vele aandachtsgroepen huisvest, deels voor de regio Noord-Limburg, en dat de ontwerp-POVI'25 geen visie biedt op aandachtsgroepen en regionale spreiding. Ze vragen om een regisserende rol vanuit de provincie.	ZW-0166-141
Indiener stelt dat het van groot belang is dat de Provincie juist in deze bovenregionale opgave – om een evenwichtige verdeling over alle Limburgse regio's te creëren – een sturende rol inneemt. Dit temeer, omdat dit evenwicht in de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg er volgens indiener nu niet is, zoals blijkt uit het Woonbehoefte onderzoek Provincie Limburg 2025.	ZW-0253-8

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om met de andere gemeenten binnen de woningmarktregio afspraken te maken over de verdeling van te huisvesten aandachtsgroepen en de manier waarop. Het instrument van de huisvestingsverordening kan daarvoor ingezet en gebruikt worden. Als Provincie adviseren wij hierover aan de voorkant. In de ontwerp POVI hebben we aangegeven dat we als Provincie een rol hebben in de coördinatie van de bovengemeentelijke afstemming van beleid en een evenwichtige verdeling van opgaven. Indien gemeenten er niet in zouden slagen om afspraken te maken over deze verdeling, voorziet de Wet versterking regie volkshuisvesting in een terugval percentage.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat betreft de verdeling van aandachtsgroepen (fair share) binnen de subregio's (Parkstad, Westelijke Mijnstreek en Maastricht-Heuvelland), als binnen de 3 regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg het volgende: heeft de Provincie oog voor de ongelijke verdeling in de drie grote regio's (noord, midden en zuid) onderling? En hoe wil de provincie deze verdeling eerlijk houden? Indiener stelt dat er immers geen overleg plaatsvindt tussen drie hoofdregio's. Indiener ziet hier een belangrijke rol voor de provincie.	ZW-0263-45

Standpunt GS

Aan de woonzorgtafel worden Limburg breed gesprekken gevoerd hoe dit het beste op te pakken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.14 Grenzen

Zienswijze	Indiener
De woningmarkt houdt niet op bij de gemeentegrens. Indiener mist een duidelijke visie en beleid hoe de provincie Limburg haar coördinerende rol hierin invult.	ZW-0304-16

Standpunt GS

De opmerking dat de woningmarkt niet ophoudt bij de gemeentegrens wordt onderschreven, daarom onderschrijven wij ook de ontwikkeling van visie en beleid op de schaal van de woningbouwregio Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.15 Kwaliteit

Zienswijze	Indiener
"Indiener vraagt dringend aandacht voor het volgende: In paragraaf 2.2.4 'Opgaven woningvoorraad' wordt opgemerkt dat het succes van de volkshuisvesting onlosmakelijk samenhangt met de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van de inwoners van steden en dorpen en met het versterken van gemengde wijken. Die focus op gemengde wijken ontbreekt vervolgens in hoofdstuk 10 'Wonen'."	ZW-0319-152

Standpunt GS

Wij benoemen de samenhang tussen de opgaven in de woningvoorraad en sociaaleconomische situatie in de POVI, maar werken dit verder niet als speerpunt uit in de POVI omdat dit het kader betreft. De uitwerking zal landen in de huisvestingsprogramma's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt het uitgangspunt van compact bouwen ook nadrukkelijker mee te nemen bij economische ontwikkeling bijvoorbeeld de detailhandelsstructuur (12.4.4.2.2. Detailhandel) en adviseert hierbij te verwijzen naar de SVREZL, waarin de locatiekeuze van winkels het bebouwd gebied versterken, leegstand tegen gaan en zo bijdragen aan de nabijheid van voorzieningen.	ZW-1038-59

Standpunt GS

Het uitwerken van het uitgangspunt van compact bouwen is een verdieping die een plek kan krijgen in een Volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het positief dat naast de nieuwbouwopgave van woningen ook nadrukkelijk de transformatie-opgave van de bestaande woningvoorraad (vervangen, splitsen, omvormen etc.) wordt benoemd. Beide opgaven zijn nodig om de leefbaarheid van Zuid-Limburg te verbeteren.	ZW-1038-56

Standpunt GS

Het uitgangspunt delen wij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De passage over inzetten op een optimale benutting van de bestaande voorraad en op nieuwbouw, waarmee ook doorstroming van bewoners op gang wordt gebracht bevat 2 verschillende elementen. Het een sluit het ander niet uit maar versterkt het ook niet per sé. Indiener ziet het belang van deze passage op deze plek niet, omdat de provincie zelf geen rol heeft bij het nemen van initiatief voor woningbouwplannen in de bestaande voorraad of in nieuwbouw.	ZW-1164-74

Standpunt GS

Nieuwbouw vindt plaats waar het een aanvulling op de bestaande voorraad betreft. Daarbij wordt ook gekeken in hoeverre transformatie/herstructurering mogelijk is om o.a. de doorstroming te bevorderen. De passage is opgenomen omdat (betere benutting van) bestaande voorraad en nieuwbouw elkaar aanvullen en beiden van belang zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk dient plaats te vinden binnen de bestaande bebouwde omgeving waarbij ruimte is voor afgewogen en passende ontwikkelruimte voor landelijke kernen (straatje erbij). Zo wordt druk gehouden op herstructurering en worden ruimteclaims op het landelijk gebied beperkt en wordt zorg gedragen	ZW-0314-167

voor de nabijheid van voorzieningen conform het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg.

Standpunt GS

Het uitgangspunt delen wij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener pleit, hoewel de regierol van de provincie wordt gewaardeerd, voor een actievere inzet bij herstructurering en een scherpere regionale woningbouwambitie. Deze ambities moeten duidelijker worden uitgesplitst naar regio, stedelijk en landelijk gebied, en woningtypologieën om een mismatch tussen vraag en aanbod te voorkomen en de balans terug te brengen.

Indiener					
ZW-0319-29	ZW-0187-59	ZW-0207-53	ZW-0238-43	ZW-0253-57	ZW-0271-43
ZW-0314-43	ZW-1038-150	ZW-1127-75			

Standpunt GS

De uitwerking van de POVI, waarnaar indiener refereert, vindt plaats in het Volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat aanpassen van de bestaande [red. woning]voorraad om beter aan te sluiten aan moderne vragen, herontwikkeling van (met name) corporatiebezit (sloop-nieuwbouw) en gebiedsgericht ontwikkelen (toename bij OV-knopen en verdunning in zwakkere wijken/ kernen) een meer integraal perspectief biedt.

Indiener					
ZW-0187-56	ZW-0207-50	ZW-0238-40	ZW-0253-54	ZW-0271-40	ZW-0314-40
ZW-1038-147	ZW-1127-72				

Standpunt GS

Wij delen de stelling dat meer integraliteit tussen herontwikkeling van bestaande voorraad en gebiedsgericht ontwikkelen wenselijk is. Daarover is in de BOFLL's van mei en oktober 2025 ook gesproken en afgesproken om per gemeente een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgaven op te stellen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dringend aandacht voor het volgende: In paragraaf 2.2.4 'Opgaven woningvoorraad' wordt opgemerkt dat het succes van de volkshuisvesting onlosmakelijk samenhangt met de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van de inwoners van steden en dorpen en met het versterken van gemengde wijken. Die focus op gemengde wijken ontbreekt vervolgens in hoofdstuk 10 'Wonen'.	ZW-0160-12

Standpunt GS

Wij benoemen de samenhang tussen de opgaven in de woningvoorraad en sociaaleconomische situatie in de POVI, maar werken dit verder niet als speerpunt uit in de POVI omdat dit het kader betreft. De uitwerking zal landen in de huisvestingsprogramma's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de gewenste snelle woningbouw gerealiseerd wordt en of er een handreiking komt voor de meest voorkomende knelpunten, zoals exploitatie-opzet.	ZW-0188-59

Standpunt GS

Provincie Limburg wil woningbouw versnellen en organiseert hiertoe provinciale versnellingstafels en masterclasses en biedt een versnellingsmenu aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.16 Leefbaarheid

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt dat de provincie het toezicht op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting – ook voor aandachtsgroepen – effectief uitvoert, in elke gemeente en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio. Dit is voor het stedelijk gebied, en met name voor de kwetsbare wijken, van cruciaal belang.	ZW-1038-49
De indiener vindt het logisch dat er beperkingen zijn voor woningbouw nabij landelijke kernen gezien de uitgangspunten van water en bodem, gezien de	ZW-1038-47

natuur en het vijfsterrenlandschap en gezien de ongewenste groei van automobiliteit	
De regio, de gemeenten, en de ondernemers en inwoners hierin, zijn gebaat bij veerkrachtige wijken, buurten en kernen. We zien dat de veerkracht steeds meer onder druk staat in de landelijke kernen. In een aantal wijken in het stedelijk gebied kleurt het al dieprood en hebben concentraties van kwetsbare bewoners een stapeling van problemen. In beide situaties vraagt om actie!	ZW-0302-84
Indiener stelt dat in tegenstelling tot andere passages zoals in paragraaf 2.2 Sterke steden en dorpen en een goed vestigingsklimaat, wordt in paragraaf 10.2 voor het eerst de volkshuisvestelijke opgave in Limburg geprioriteerd boven andere meer ruimtelijke belangen. Indiener stelt dat het onderdeel wonen in de POVI -mede door de inzet van het Rijk via wet- en regelgeving getuigt om meer regie te nemen in het belang van de leefbaarheid in de wijken- van concrete kaders waarvan het belang niet wordt uitgedrukt via grote hoeveelheden maar beknopte tekst. Dit doet volgens de indiener niet af aan het belang van het thema wonen en verdient daarom bij andere passages meer aandacht en positionering. Temeer daar woningbouwontwikkelingen steeds meer hinder ondervinden van de stapeling van (veelal niet wettelijke) eisen die de laatste decennia hand over hand toenamen.	ZW-0319-158
Indiener verzoekt om te zorgen voor leefbaarheid in het buitengebied om verpaupering tegen te gaan.	ZW-1187-2

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij een goed vestigingsklimaat naast passend woningaanbod ook een aantrekkelijk voorzieningenniveau hoort, dat nu te eenzijdig naar woningaanbod wordt gekeken en verzoekt dit aan te scherpen.

Indiener					
ZW-0242-5	ZW-0166-20	ZW-0186-30	ZW-0240-15	ZW-0241-10	ZW-0278-30
ZW-0317-21	ZW-1236-15	ZW-1473-10	ZW-1479-62	ZW-0224-24	

Standpunt GS

Belangrijk principe in de ontwerp POVI is ‘Versterken van bebouwd én landelijk gebied’. We willen steden en dorpen compact houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied concentreren. Woningbouw moet zoveel mogelijk plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen. Daarmee houden we druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat behoefteonderzoeken niet de enige basis voor woonbeleid moeten zijn, en vraagt om aandacht voor leefbaarheid en balans in de woningvoorraad toe te voegen aan paragraaf 10.5.	ZW-0237-138

Standpunt GS

Wij zien woningbehoefte als belangrijke basis voor het woonbeleid. Daarbij biedt de differentiatie naar huishoudens en type en prijsklassen een zeer goede basis voor balans, mismatches en leefbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de doelen Wonen het verbeteren van de leefbaarheid niet alleen gekoppeld mag worden aan betaalbaarheid en woningbehoefte, maar dat soms ook andere woningsegmenten nodig zijn om de leefbaarheid te verbeteren, en stelt voor om de formulering aan te passen.	ZW-0237-143

Standpunt GS

Deze stelling herkennen wij niet en lezen wij ook niet terug in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij een goed vestigingsklimaat naast passend woningaanbod ook een aantrekkelijk voorzieningenniveau hoort. Indiener geeft aan dat nu te eenzijdig naar woningaanbod wordt gekeken en verzoekt dit aan te scherpen.	ZW-0237-10

Standpunt GS

Met deze stelling zijn we het eens en is daarom ook benoemd in de POVI. In paragraaf 2.2.1 en 2.2.3 wordt benoemd dat het voorzieningenniveau bijdraagt aan een goed vestigingsklimaat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.17 Limburg centraal

Zienswijze	Indiener

Daarnaast worden enkele passages in het hoofdstuk gewijd aan Limburg Centraal en de 30.000 woningen die in de periode na 2030 voorzien zijn. Dit gaat niet op voor alle woningen in Limburg Centraal. Er zijn ook woningen voorzien in de periode tot 2030. Indiener verzoekt de Provincie dit te corrigeren, gelet op trajecten met het Rijk over woningbouw die momenteel in het kader van onder meer de Woontop lopen rondom NPLV gebied Heerlen Noord, dat overlap kent met Limburg Centraal.	ZW-1164-66

Standpunt GS

In de POVI staat inderdaad na 2030. waardoor de opsomming niet correct is. We passen dit aan naar "tot en met 2040".

Voorstel aan PS

Paragraaf 10.4 Ambitie Limburg Centraal in de eerste zin de tekst "na 2030" te wijzigen in "tot en met 2040".

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat het programma Limburg Centraal ook zogenaamde front runners bevat en verzoekt de tekst hierop aan te passen.	ZW-1038-53

Standpunt GS

Limburg centraal is een uitwerking van de POVI, daarin worden de front runners benoemd en omschreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er zowel in Nederland als in Duitsland een groot tekort aan woningen is en spreekt steun uit voor de plannen van de Provincie Limburg om ten minste 30.000 nieuwe woningen rond de intercitystations te realiseren.	ZW-0126-12

Standpunt GS

Dit betreft een punt waarover Provincie en indiener het eens zijn en hoeft geen reactie te worden gegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de conclusie dat bevordering van doorstroming in de woningmarkt de grootste uitdaging is, niet in alle regio’s geldt. Indiener geeft aan dat ook het aantrekken van jonge gezinnen belangrijk is en verzoekt een betere link met Limburg Centraal te leggen.

Indiener					
ZW-0166-27	ZW-0224-31	ZW-0237-17	ZW-0240-22	ZW-0241-17	ZW-0278-37
ZW-0313-24	ZW-0317-37	ZW-1236-22	ZW-1473-17	ZW-1479-69	

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat doorstroming in alle regio's een uitdaging is. Weliswaar kan de mate variëren tussen deelgebieden. In de POVI wordt gesteld dat alle regio's zowel een nieuwbouwopgave alsook een opgave hebben in doorstroming, herstructurering en optoppen. Binnen Limburg centraal krijgt inzet op jongeren een plek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de rol van Venlo als centrumstad meer benadrukt moet worden in lijn met de ambities van Limburg Centraal.	ZW-0317-20

Standpunt GS

Antwoord: In Limburg centraal wordt de centrumfunctie van Venlo voor Noord-Limburg benadrukt. De POVI verwijst daarnaar. Een uitwerking kan plaatsvinden in regionale visies of volkshuisvestingsprogramma's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in alinea 8.2.3.2 onvoldoende aandacht is voor mitigerende maatregelen rondom de locatiekeuze voor het realiseren van 30.000 woningen bij intercitystations, waar gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Er is behoefte aan concrete maatregelen om de veiligheid en leefbaarheid te waarborgen.	ZW-0188-37

Standpunt GS

We houden in de planvorming rekening met het aspect externe veiligheid en bekijken waar deze verbeterd kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener heeft bij het lezen van paragraaf 10.1 het gevoel dat uitbreiding van de woningvoorraad uitsluitend mogelijk is als dit past binnen het programma Limburg Centraal. De ambitie van Limburg Centraal richt zich op de toevoeging van circa 30.000-35.000 woningen na 2030 binnen een straal van 1.5 km van de zes Limburgse intercitystations. Indiener stelt dat dit niet mag betekenen dat deze ambitie negatieve gevolgen heeft voor het uitbreiden van de woningvoorraad elders in Limburg.	ZW-1127-10

Standpunt GS

In de POVI wordt benadrukt dat we bouwen naar behoefte. Die is in de steden groter dan in kernen, maar ook daar zijn mogelijkheden om de leefbaarheid te versterken en de woningvoorraad uit te breiden naar behoefte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat er bij het bouwen van woningen in steden en dorpen rekening moet worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten. Het wordt door indiener als positief ervaren dat in de POVI de landelijke kernen voor woningbouw worden genoemd. Het voornemen om in de Omgevingsverordening vast te leggen dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet is volgens indiener voor de hand liggend, maar het is voor indiener nieuw dat dit in de omgevingsverordening wordt verankerd. Indiener neemt aan dat over het gemeentelijk inzichtelijk maken van de opgave tijdig nadere uitleg volgt.	ZW-1127-13

Standpunt GS

In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt oa. welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. In de BOFLL's van oktober 2025 is bevestigd dat de voorwaarden worden opgenomen in de verordening en de agendacommissie aan de slag gaat met de uitwerking; gemeenten en provincie brengen in beeld welke informatie aanwezig is en stellen een plan van aanpak op voor de uitvoering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt het programma Limburg Centraal, maar geeft bij de uitwerking mee dat de genoemde emplacementen op dit moment volledig benut worden voor het behandelen en opstellen van treinen en materieel. Uitplaatsing of inbreiding lijkt niet of slechts heel beperkt mogelijk. Indiener roept op om stakeholders nauw te betrekken bij de wijze waarop de woningbouwambities wel gerealiseerd kunnen worden met behoud van ruimte voor het functioneren van het spoor en de stations.	ZW-1460-13

Standpunt GS

De mogelijkheden tot het emplacement worden nauw besproken met de betrokken partijen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er aandacht wordt gewijd aan Limburg Centraal en de 30.000 woningen die in de periode na 2030 voorzien zijn. Dit gaat volgens de indiener niet op voor alle woningen in Limburg Centraal, omdat er zijn ook woningen voorzien in de periode tot 2030. Indiener vraagt om dit te corrigeren, gelet op trajecten met het Rijk over woningbouw die momenteel in het kader van onder meer de Woontop lopen rondom NPLV gebied Heerlen Noord, dat overlap kent met Limburg Centraal.	ZW-0319-150

Standpunt GS

In de POVI staat inderdaad na 2030, waardoor de opsomming niet correct is. We passen dit aan naar "tot en met 2040".

Voorstel aan PS

Paragraaf 10.4 Ambitie Limburg Centraal in de eerste zin de tekst "na 2030" te wijzigen in "tot en met 2040".

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het hanteren van strengere eisen dan de landelijke richtlijnen past niet in de nodige druk die op de realisatie van woningbouw plaatsvindt om aan de doeleinden van de Woondeal te kunnen voldoen. Het mag geen remmende factor zijn voor initiatieven die regionaal op instemming kunnen rekenen.	ZW-1164-80

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat we in de POVI geen strengere eisen stellen aanvullend op de wet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de Woondeal en Limburg Centraal de ambitie is uitgesproken om het aantal woningen in de provincie substantieel uit te breiden. Deze woningaantallen zullen via de POVI op diverse plekken in de provincie landen. De zorg van marktpartijen is dat de woningaantallen in de Woondeal relatief mager bedeeld worden ten opzichte van Limburg Centraal. Naar verwachting zal het toevoegen van woningen makkelijker gaan in landelijke kernen dan binnen stedelijk gebied, waardoor de aantallen uit de Woondeal waarschijnlijk eerder gehaald worden dan die van Limburg Centraal. Dit kan ertoe leiden dat de gemeente niet haar volledige behoefte kan invullen.	ZW-0214-1 ZW-0277-1

Standpunt GS

Het getal in de woondeal is geen fictief getal, maar de optelsom van de bestaande Limburgse woningbouwplannen waarbij rekening is gehouden met de woningbehoefte en de benodigde overprogrammering van 30%. . De woondeal is daarmee een afspiegeling van de behoefte en plannen van alle Limburgse gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een correctie in paragraaf 10.4 , dat die aantallen niet allemaal pas betrekking hebben op de periode ná 2030.	ZW-0319-167

Standpunt GS

In de POVI staat inderdaad na 2030, waardoor de opsomming niet correct is. We passen dit aan naar "tot en met 2040".

Voorstel aan PS

Paragraaf 10.4 Ambitie Limburg Centraal in de eerste zin de tekst "na 2030" te wijzigen in "tot en met 2040".

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een toelichting op wat wordt bedoeld met een effectieve strategie om de woningbouwopgave te realiseren. Gemeenten en regio hebben strategieën t.a.v. de woningbouwopgaven, samen met partners in het veld. Bestaat er straks 1 provinciale strategie?	ZW-1164-76

Standpunt GS

Dit is een onderdeel van de aanpak op wonen, waarbij de Provincie de regie pakt op de programmering. Daarbij kijken we samen met gemeenten, rijk en andere stakeholders wat nodig is

en welke strategie daarbij hoort, te denken aan inzet van versnellingstafels of een lobby naar het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in het kader van de additionele woningbouwopgave in de POVI op te nemen dat samengewerkt wordt aan het verminderen van de veiligheidsrisico's van de emplacementen op locaties rond intercitystations.	ZW-0302-98

Standpunt GS

We houden in de planvorming rekening met het aspect externe veiligheid en bekijken waar deze verbeterd kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om het volgende te overwegen: Wonen op de juiste plek! Met daarbij een goede monitoring en een fair share. In Limburg Centraal is nadrukkelijk gericht op het aantrekken van nieuwe mensen/inwoners, dat is ook nodig voor het bedrijfsleven. Dat zijn echter niet de arbeidsmigranten zoals de noordelijke helft van de Provincie deze kent, maar juist expats en hoog opgeleiden die de markt anderszins versterken. Groei en behoud van kennis door het aantrekken van kennishouders zoals deze ook in de woonvisies zijn verwerkt.	ZW-1445-77

Standpunt GS

We benadrukken een goede monitoring en faire share en zetten bij het aantrekken van bevolking ook in op expats en hoogopgeleiden i.c.m. werkgelegenheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af, gelet op de opmerking onder paragraaf 10.1 over de aantallen in de Woondeal Limburg, wat met de overeengekomen opgave bedoeld wordt. Indiener vraagt zich tevens af hoe zich deze gevraagde producten van gemeente verhoudt tot de gewenste versnelling in realisatie enerzijds en de integrale woonopgaven en spreiding anderzijds. Bovendien werkt Heerlen op het gebied van woningbouw nauw samen met Parkstad.	ZW-1164-79

Standpunt GS

De overeengekomen opgave zijn de afspraken over de aantallen in de meest recente overeenkomst. Op dit moment is dat de Woondeal. Die wordt momenteel met gemeenten verder uitgewerkt in de woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.18 Programmering

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de aantallen van de woningbouwambities van Zuid-Limburg te baseren op een beleidsrijk scenario waarbij wij woningbouw proactief gebruiken als hefboom voor het vestigingsklimaat en voor maatschappelijke opgaven als tekorten op de arbeidsmarkt.	ZW-1038-43

Standpunt GS

Voor de actualisatie van de woningbouwprogrammering hanteren we het ambitiescenario 2040, zoals doorgerekend in het STEC-onderzoek. Met het ambitiescenario toont Limburg ambitie en met adaptief programmeren kan tijdig bijgestuurd worden. Zie ook Leidraad wonen punten 1 en 3.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de aantallen van de woningbouwambities uit te splitsen in stedelijk en landelijk gebied.	ZW-1038-44

Standpunt GS

De gemaakte woondealafspraken worden de komende periode uitgewerkt (en aangevuld) in de programmering. Het is daarna aan gemeenten om een splitsing te maken tussen het stedelijk en het landelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de aantallen van de woningbouwambities uit te splitsen naar typologie om een grote mismatch tussen vraag en aanbod te voorkomen. De vraag naar woonwagenproducten, sociale huurproducten en	ZW-1038-45

producten voor personen die te veel verdienen voor sociale huur is hoog en het aanbod blijft achter.

Standpunt GS

Provincie heeft op basis van het woningbehoefteonderzoek een goed beeld van de mismatches op de woningmarkt naar type, prijsklasse, gemeente etc. Het opstellen van de programmering vraagt dusdanig veel tijd van gemeenten, dat we geen aanvullende verdieping vragen. De voorgestelde nicheverdeling kan door gemeenten zelf uitgewerkt worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de genoemde aantallen van de woningbouwambities uit te splitsen per regio (Noord, Midden, Zuid).	ZW-1038-42

Standpunt GS

De woningbouwambities worden momenteel door de regio's in beeld gebracht en zullen in het volkshuisvestingsprogramma en de woningbouwprogrammering landen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om een adaptieve programmering van de woningbouw waarbij de provincie continu de vinger aan de pols houdt.	ZW-1038-46

Standpunt GS

Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om een duidelijker visie en beleidsuitwerking voor de regie op de woonprogrammering.	ZW-1038-55

Standpunt GS

De uitwerking van de programmering wordt momenteel met gemeenten uitgewerkt en opgepakt. Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden

naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken. Elke drie jaar wordt (zo is ook het Rijksvoornemen op nationaal niveau) de programmering herijkt. Dat betekent dat op die momenten opnieuw naar de behoefte (o.b.v. een elke drie jaar uit te voeren provinciaal woningbehoefteonderzoek), actuele trends en mogelijke ambities zal worden gekeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De POVI stelt dat de Provincie de regie neemt op woningbouw programmering. Indiener verzoekt de Provincie duidelijkheid te verschaffen hoe bijstelling plaatsvindt als doelstellingen niet gehaald worden.	ZW-1164-69

Standpunt GS

De uitwerking van de programmering wordt momenteel met gemeenten uitgewerkt en opgepakt. Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken.
Elke drie jaar wordt (zo is ook het Rijksvoornemen op nationaal niveau) de programmering herijkt. Dat betekent dat op die momenten opnieuw naar de behoefte (obv een elke drie jaar uit te voeren provinciaal woningbehoefteonderzoek), actuele trends en mogelijke ambities zal worden gekeken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat wordt vermeld dat door enkel beoordeling en monitoring achteraf, niet de beoogde beweging in gang gezet wordt die in de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting (WVRV) voorzien is. Indiener stelt dat om te kunnen beoordelen of gemeenten zich houden aan de voorwaarden van de Woondeal Limburg, die overigens ondergeschikt is aan en moet aansluiten bij het wettelijk kader en de regelgeving van het Rijk, op voorhand helderheid nodig is over de doelstellingen die gemeenten en regio's programmatisch dienen te behalen in termen van aantallen, typen en betaalbaarheid. Indiener stelt voor te spreken van een vorm van quotering. Indiener stelt dat indien de provincie pas achteraf en zonder feitelijke aantallen een oordeel velt over de wenselijkheid van een plan, een dynamiek optreedt die aan de voorkant voorkomen moet worden in het belang van een voorspoedige realisatie van de juiste woningen op de juiste plek. Indiener constateert dat de POVI stelt dat de provincie de regie neemt op programmering, maar het onduidelijk is hoe bijstelling gebeurt als doelstellingen niet gehaald worden.	ZW-0319-159

Standpunt GS

De uitwerking van de programmering wordt momenteel met gemeenten uitgewerkt en opgepakt. Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken. Elke drie jaar wordt (zo is ook het Rijksvoornemen op nationaal niveau) de programmering herijkt. Dat betekent dat op die momenten opnieuw naar de behoefte (o.b.v. een elke drie jaar uit te voeren provinciaal woningbehoefteonderzoek), actuele trends en mogelijke ambities zal worden gekeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 10.5.1 wordt gesteld dat de ontwikkeling van de behoeften op het gebied van wonen het uitgangspunt blijft voor voortdurende actualisatie van de programmering. Volgens indiener neemt het Volkshuisvestingsprogramma Limburg hierin een centrale positie in. Echter, lokale woningbehoefteonderzoeken wijken soms af van het provinciale onderzoek. Indiener vraagt hoe hiermee wordt omgegaan bij de actualisatie van de programmering en of er ruimte is voor lokale verschillen. Indiener benadrukt dat het belangrijk is dat lokale signalen en behoeften voldoende gewicht krijgen in het brede kader.	ZW-1479-183

Standpunt GS

Bestuurlijk is vastgesteld dat het provinciaal WBO wordt gebruikt en de woondealafspraken in 2026 geactualiseerd moeten worden. Dit is het moment om ook opnieuw een doorkijk te maken naar benodigde woningbouw voor een periode van 10 jaar. Daarbij hanteert de Provincie het WBO 2025 (het ambitiescenario) als uitgangspunt voor de netto bouwopgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat toelichting planvoorraad gaat nu alleen over hard en zacht. Ons advies is om te sluiten bij definitie landelijke dataset.	ZW-0313-92

Standpunt GS

Na het indienen van deze zienswijze is een instructie programmering met de gemeenten gedeeld. Daarin is te lezen dat het niet alleen om planhardheid gaat. De programmering geeft een indicatie van de woningbouwproductie die nodig is dan wel waar we naar moeten of willen streven, om te kunnen voldoen aan de regionale en lokale behoefte, rekening houdend met de eisen van de Wet versterking regie Volkshuisvesting t.a.v. betaalbaarheid en bouwen voor aandachtsgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Indiener verzoekt om de genoemde cijfers uit te splitsen naar typologie. Zo dreigt er een grote mismatch tussen vraag en aanbod op de woningmarkt. Er is een groot overschot van niet levensloopbestendige woningen, terwijl bouwplannen hier juist vaak op focussen onder het motto behoud van leefbaarheid.	ZW-0302-102

Standpunt GS

Gemeenten werken in 2025 de cijfers uit in hun gemeentelijke programmering. Daarbij worden uitsplitsingen gemaakt naar prijsklasse, type etc. Het is aan gemeenten te sturen op de plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Indiener zou de genoemde cijfers willen plaatsen in de context van een adaptieve programmering waarbij de provincie continu een vinger aan de pols houden op de woningmarkt.	ZW-0302-103

Standpunt GS

Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat in de concept POVI onvoldoende planologische ruimte wordt geboden voor ecologische en sociaal innovatieve woonvormen in het landelijk gebied.	ZW-0900-1

Standpunt GS

Het is aan de gemeenten om aan de hand van een integrale onderbouwing binnen haar grondgebied in de gemeente te bepalen waar nieuwbouw mogelijk en noodzakelijk is. We kiezen in de POVI heel duidelijk voor een versterking van het stedelijk gebied en de landelijke kernen enerzijds en een versterking van de landelijk gebied anderzijds. Ontwikkelingsmogelijkheden in het

landelijk gebied zullen mogelijk zijn en blijven maar onder strikte voorwaarden. Deze zullen worden uitgewerkt in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om nieuwbouw in de dorpen te beperken.	ZW-0004-5

Standpunt GS

Het is aan de gemeenten om aan de hand van een integrale onderbouwing binnen haar grondgebied in de gemeente te bepalen waar nieuwbouw mogelijk en noodzakelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de conclusie dat bevordering van doorstroming in de woningmarkt de grootste uitdaging is, niet in alle regio's geldt. Indiener geeft aan dat ook het aantrekken van jonge gezinnen belangrijk is en verzoekt een betere link met Limburg Centraal te leggen.	ZW-0186-37

Standpunt GS

Met de actualisatie van de programmering (hoeveel woningen worden waar en voor wie) zal nadrukkelijk de link gelegd worden met Limburg Centraal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.19 Randvoorwaarden zonering

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoek aan te geven dat het verwevingsgebied niet is bedoeld voor woningbouwontwikkeling. Enkel indien de betreffende gemeente met grondig behoefte- en locatieonderzoek kan aantonen dat de noodzakelijk woningbouw niet binnen het bebouwd gebied kan worden gerealiseerd, dan is woningbouw onder voorwaarden te overwegen in het verwevingsgebied.	ZW-1038-58
De indiener verzoekt om de voorwaarden voor "straatje erbij" beter uit te werken in de POVI. Zo is nu nog onduidelijk hoe het verwevingsgebied, waarbinnen dergelijke ontwikkelingen moeten plaatsvinden, er uit komt te zien. Zo weten zowel de landelijke kernen als de steden onvoldoende waar zij aan toe zijn. De huidige kaart bevat slechts een indicatieve zonering en is	ZW-1038-48

onduidelijk aan welke voorwaarden de onderbouwing van gemeenten in dit soort situaties moet voldoen (10.5.2).	
Indiener onderschrijft het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen de bestaande bebouwde omgeving (steden en landelijke kernen), waarbij onder de aanpak “Straatje Erbij” wel ruimte is voor afgewogen en passende ontwikkelruimte voor landelijke kernen. Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen. Dit is in lijn met Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg. Indiener is dan ook tevreden met het feit dat dit wordt erkend in de POVI. Enerzijds moet woningbouw zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de contouren van de landelijke kern. Anderzijds krijgen gemeenten de ruimte om, als de woonopgave niet binnen de landelijke kern kan, deze in de vorm van een ‘straatje erbij’ te realiseren. We verwachten wel dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI.	ZW-0187-94 ZW-0207-87 ZW-0238-77 ZW-0253-92
Indiener verzoekt om meer regie van de Provincie bij de woningontwikkelingen aan de randen van kernen om te voorkomen dat er zonder de nodige kwaliteit of doelgerichtheid voor de juiste doelgroep gebouwd blijft worden met andere woorden zonder maatschappelijke of natuurbelangen in acht te nemen.	ZW-0930-2
Indiener vraagt aandacht voor de leefbaarheid in kleine kernen. Woningbouw dient plaats te vinden binnen de contouren van de landelijke kern. Gemeenten dienen ook ruimte te krijgen voor 'het straatje erbij'. De randvoorwaarden hiervoor dienen wel beter te worden uitgewerkt in de povi. Meer duidelijkheid over verwevingsgebieden waarin deze ontwikkelingen dienen plaats te vinden maar ook het opnemen van duidelijke woningbouwambities voor landelijke kernen in Zuid-Limburg. De stedelijk bebouwde omgeving en de landelijke kernen worden door indiener gezien als één complex die in verschillende en unieke woonmilieus kunnen voorzien ten behoeve van de Agenda Zuid-Limburg.	ZW-0314-168
Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen. Dit uitgangspunt zou ook naar mening van indiener ook sterker moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen. Indiener pleit voor een actievere inzet van de provincie bij herstructurering en een scherpere regionale woningbouwvisie. Deze visie moet naar mening van indiener duidelijker worden uitgesplitst naar regio, stedelijk en landelijk gebied, en woningtypologieën om een mismatch tussen vraag en aanbod te voorkomen.	ZW-0302-24
Om de leefbaarheid in de landelijke kernen te behouden moet enerzijds woningbouw zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de contouren van de landelijke kern. Anderzijds krijgen gemeenten de ruimte om, als de woonopgave niet binnen de landelijke kern kan, deze in de vorm van een	ZW-0304-39

‘straatje erbij’ te realiseren. Indiener verzoekt dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI.

Standpunt GS

Aan gemeenten wordt gevraagd om een samenhangende integrale onderbouwing op te stellen, waaruit blijkt welk gedeelte van de woningbouwopgave binnenstedelijk kan landen en welk gedeelte niet. Daar waar woningbouw niet binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen gerealiseerd kan worden bestaat de mogelijkheid om daarbuiten uit te wijken. De hoofdlijnen zijn opgenomen in de ontwerp POVI. De voorwaarden waaronder uitwijken buiten het stedelijk gebied mogelijk zal zijn, zullen opgenomen worden in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.20 Regio

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een duidelijke invulling van de term ‘regio’ en ook een duidelijke sturing op de onderlinge verdeling tussen de grote regio’s.	ZW-0263-46
Indiener stelt dat in de paragraaf startend met 'Opgaven rond woningbouw overschrijden gemeentegrenzen en vragen om regionaal inzicht en een regionale aanpak' nadrukkelijk het belang te zien is van een juiste definitie en afbakening van regio's.	ZW-0319-162
Indiener stelt dat voor de term regio is in het kader van de paragraaf wonen geen definitie opgenomen in de strekking van de Wet Regie op de Volkshuisvesting. En alhoewel gedurende de ambtelijke sessie van 12 juni is aangegeven, dat besluitvorming hierover niet in het kader van de POVI voorzien is, stelt de indiener dat deze definitie wel essentieel is voor de interpretatie van de rolopvatting van Rijk, provincie, woonregio's, regionale samenwerkingsverbanden van nu en in de toekomst en voor gemeenten. Temeer daar de gebiedskenmerken in Limburg niet alleen ruimtelijk, maar juist ook v.w.b. opbouw van de woningmarkt en daarmee van de bevolkingssamenstelling, sterk uiteenlopen en bepalend zijn voor het articuleren en duidelijk adresseren van volkshuisvestelijke opgaven. Indiener stelt dat het standpunt van de provincie nu nog steeds ambigue blijft, waardoor de reikwijdte van diverse bepalingen in de POVI en de verhoudingen binnen maar ook tussen regio's en ten aanzien van het Rijk, nog steeds onduidelijk zijn en er juist geen recht gedaan wordt aan onderlinge verschillen in gebiedskenmerken. Indiener stelt dat de term regio veelvuldig wordt gehanteerd zonder dat daarvoor een definitie van toepassing is in de POVI. Indiener beveelt dringend aan om bij de definitie van een regio aan te sluiten bij bestaande structuren en opgaven zodat passend beleid en interventies goed tot hun recht kunnen komen en niet	

verloren gaan in ""gemiddelde benaderingen"" die voor iedereen passend zijn, maar daardoor juist weinig effectief.

Standpunt GS

We erkennen dat er regionale verschillen zijn. In paragraaf 2.7 regionale context en ambities gaan we in op die verschillen. De visie op het thema wonen in de POVI richt zich vooral op het uniforme Limburgse beleid dat voor alle regio's en gemeenten hetzelfde is. De specifieke uitwerking en couleur locale is terug te vinden in uitwerkingen van de POVI, zoals het volkshuisvestingsprogramma en landt uiteindelijk ook in de gemeentelijke omgevingsvisies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Limburg als één wordt gezien, wat deels goed is, maar dat Noord-, Midden- en Zuid-Limburg verschillen in identiteit en woonmilieu. Indiener geeft aan dat Noord- en Midden-Limburg groeipotentie hebben, terwijl Zuid-Limburg een herstructureringsopgave heeft, en verzoekt om een gedifferentieerde aanpak.	ZW-0240-71

Zienswijze
Indiener geeft aan dat Limburg als één wordt gezien, wat deels goed is, maar dat Noord-, Midden- en Zuid-Limburg verschillen in identiteit en woonmilieu. Indiener geeft aan dat Noord- en Midden-Limburg groeipotentie hebben, terwijl Zuid-Limburg een herstructureringsopgave heeft, en verzoekt om een gedifferentieerde aanpak.

Indiener					
ZW-0166-76	ZW-0186-86	ZW-0196-113	ZW-0224-80	ZW-0242-81	ZW-0278-86
ZW-0317-86	ZW-1236-71	ZW-1473-66	ZW-1479-118		

Standpunt GS

We erkennen dat er regionale verschillen zijn, echter gaat het in de POVI over het uniforme Limburgse beleid dat voor alle regio's en gemeenten hetzelfde is. De specifieke uitwerking en couleur locale is terug te vinden in uitwerkingen van de POVI, zoals het volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener benadrukt dat regionale verschillen in de woningmarkt, zoals het aantrekken van jonge gezinnen in sommige gebieden, erkend moeten worden.	ZW-0196-38

Standpunt GS

Wij onderstrepen het aantrekken van jonge gezinnen. We erkennen dat er regionale verschillen zijn, echter gaat het in de POVI over het uniforme Limburgse beleid dat voor alle regio's en gemeenten hetzelfde is. De specifieke uitwerking en couleur locale is terug te vinden in uitwerkingen van de POVI, zoals het volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.21 Rol provinciale verhouderingen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie regie voert met het Volkshuisvestingsprogramma Limburg als uitgangspunt, waarbij nieuwe woningbouwontwikkelingen moeten passen binnen de gemeentelijke, regionale en provinciale programmering. Men stelt dat deze provinciale regierol spanning kan opleveren met de realisatie van woningbouwplannen, omdat gemeenten een afweging moeten maken tussen haalbaarheid en doelstellingen zoals aantallen, betaalbaarheid en passendheid. Men benadrukt dat een sterk sturende rol van de provincie gemeenten belemmert en vertraging veroorzaakt, en pleit voor een terughoudende rol van de provincie met regie op afstand.	ZW-0240-130

Standpunt GS

Met de inwerkingtreding van de Wet versterking regie Volkshuisvesting, zal de provincie een stevigere regierol krijgen. Provincie is ook voornemens om die rol te pakken en uit te voeren. Uiteraard is daarbij de samenwerking en goed overleg met gemeenten van belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de passage 'Het is van provinciaal belang dat plannen zo spoedig mogelijk leiden tot daadwerkelijke realisatie' dermate beperkt is en dat niet duidelijk wordt wat van gemeenten en regio's verwacht wordt of hoe de provincie ook in eigen gelederen ervoor zorgdraagt, dat die realisatie en het tempo daarvan onderschreven wordt. Indiener vraagt wat de provincie concreet gaat doen ten aanzien van afwegingen in eigen organisatie om hieraan invulling te geven bovenop de huidige inspanningen? In het kader	ZW-0319-160

van taakopvatting gaat dit volgens de indiener verder dan de term regie zoals gehanteerd in de POVI. Indiener vraagt of provinciaal belang regie voeren stakeholders buiten het instituut Provincie betekent of is dit belang ook de bepalende factor bij afwegingen binnen de provincie. Indiener stelt dat helderheid van zaken dienaangaande meer sturend werkt en de voorbereiding van plannen en de realisatie daarvan bevordert. De provincie vervult volgens de indiener immers ook een belangrijk rol en is onderdeel van de procesgang van planologische en juridische trajecten die initiatiefnemers samen met gemeenten en regio's doorlopen.	

Standpunt GS

We zien het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de snelheid van de realisatie van woningbouw te bevorderen en daarbij reële termijnen en zo kort mogelijke doorlooptijden te hanteren. Door aan de voorkant te sturen op basis van een reële programmering en aan de achterkant de voortgang te monitoren, bevorderen we de snelheid van de realisatie van woningbouw. Daarnaast biedt de provincie nog mogelijkheden via instrumenten uit het versnellingsmenu om de woningbouw te versnellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 10.2 wordt beschreven dat de provincie een provinciaal belang en rol heeft bij wonen. Indiener geeft aan te missen wat de visie van de provincie is bij de verschillende onderdelen, hoe de provincie regie wil nemen en hoe de provincie deze rol concreet gaat invullen. Indiener stelt dat dit niet in de POVI staat, noch is er een verwijzing naar bijvoorbeeld een nog op te stellen volkshuisvestelijk programma.	ZW-0263-43

Standpunt GS

Onder paragraaf 10.5 is omschreven op welke wijze de Provincie de regierol vormgeeft. De in GS vastgestelde Leidraad wonen geeft bovendien in samenhang weer waar en op welke plek, de regie genomen gaat worden. Specifieke onderdelen worden de komende tijd verder uitgewerkt en besproken in de daartoe in het kader van de woondeal ingerichte overlegstructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om meer concreetheid op de inhoud. Hoe wordt de samenwerking met gemeenten en regio's ingericht? En hoe wordt daarin gezorgd dat voortvarendheid een deel is van de ambitie. Leg de rol van de provincie vast hoe zij haar coördinerende rol invult ten aanzien van gemeenten en regio's. Wat zijn de verantwoordelijkheden die de provincie op pakt t.a.v. regie, afstemming en toetsing. Hoe worden bewoners,	ZW-0657-3

corporaties en marktpartijen betrokken bij beleidsvorming en planontwikkeling.

Standpunt GS

In de door GS vastgestelde leidraad wonen is op hoofdlijnen uitgewerkt op welke wijze de regie genomen wordt op de woningbouwopgave. Specifieke onderdelen worden de komende tijd verder uitgewerkt en besproken in de daartoe in het kader van de woondeal ingerichte overlegstructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom de regierol en de concrete invulling daarvan niet uitgebreider worden behandeld. Indiener vraagt wat gemeenten concreet kunnen verwachten van de nieuwe regierol.	ZW-0188-58

Standpunt GS

In de door GS vastgestelde leidraad wonen is op hoofdlijnen uitgewerkt op welke wijze de regie genomen wordt op de woningbouwopgave. Specifieke onderdelen worden de komende tijd verder uitgewerkt en besproken in de daartoe in het kader van de woondeal ingerichte overlegstructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe de provincie de realisatie van betaalbare woningen gaat monitoren en handhaven? Het is op dit moment te aantrekkelijk (en gemakkelijk) voor meerdere gemeenten om niet-betaalbaar te bouwen, wat verstorend werkt in de bredere woningmarkt. Hierdoor ligt er nog altijd het risico dat steden een onevenredig groot deel van de sociale huuropgave op moeten pakken. Het handhaven van en sturen op 30% sociale huur (en de vorm waarin) is naar mening van indiener daarom een belangrijke rol van de provincie. Indiener verzoekt om de POVI hierop aan te vullen.	ZW-0302-106

Standpunt GS

Door monitoring op ontwikkeling van de bestaande voorraad (naast de meldingen in JUNO) zal bijgestuurd worden op de programmering als blijkt dat voorgenomen plannen in de uitvoering in een andere planfase komen.
Dit beïnvloedt namelijk de opgave die dan alsnog resteert voor betreffende gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.22 Samenhandige integrale onderbouwing

Zienswijze	Indiener
In Zuid- Limburg is een grote behoefte aan toekomstbestendige fijne woningen in een prettige leefomgeving. We moeten zorgen voor elkaar en inspelen op veranderende zorgbehoeften, en daarnaast verduurzamen door energie te besparen en duurzaam op te wekken. Het is ook van het grootste belang dat Zuid-Limburg aantrekkelijk blijft voor zowel huidige als nieuwe inwoners, zodat - daar waar deze er is - er een goede balans blijft in de bevolking en er genoeg mensen zijn om te werken en voorzieningen in stand te houden. Indiener mist de integrale keuzes die een integrale aanpak van bestaande wijken in onze steden en dorpen met sociale en fysieke maatregelen waaronder een serieuze inzet op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad mogelijk maken, dit gecombineerd met het op de juiste plek gericht toevoegen van nieuwe woonomgevingen om onze beroepsbevolking op peil te houden.	ZW-0302-21
Indiener constateert dat de woningbouwopgave blijft toenemen, terwijl de beschikbare ruimte binnen het stedelijk gebied steeds schaarser wordt in Kerkrade. De POVI biedt mogelijkheden voor het realiseren van een ‘straatje erbij’ en op enkele locaties het ontwikkelen van een uitleglocatie. Indiener stelt dat deze ontwikkelingen veelal terecht zullen komen in gebieden met de zonering ‘verwevingsgebied’. Indiener werkt we momenteel aan een ontwikkelkaart voor hun woningbouwplannen, waarbij integraal wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor herstructurering en inbreidingslocaties, dit met oog voor woonkwaliteit, ruimte, groen, water, voorzieningen en andere ruimtelijke opgaven. Indiener stelt dat gezien de omvang van de woonopgave, zowel kwalitatief als kwantitatief, en het gebrek aan geschikte en voldoende ruimte binnen het bestaand stedelijk gebied, er tevens behoefte bestaat aan één of meerdere uitleglocaties. Deze verruiming sluit volgens de indiener aan bij de ambities van zowel de gemeente Kerkrade (inzet op groei) als van Parkstad (Parkstad Limburg biedt ruimte!), waarbij nadrukkelijk wordt ingezet op groei in plaats van krimp. Indiener vraagt de provincie het vertrouwen te hebben dat de gemeente Kerkrade deze ontwikkelkaart op een zorgvuldige manier tot stand brengt en hierin integraal afgewogen keuzes maakt.	ZW-0263-37
Indiener geeft aan dat bij het opstellen van de provinciale kaarten voor woningbouwontwikkeling, zoals genoemd in paragraaf 10.2, rekening moet worden gehouden met het lokaal beleid en de ruimtelijke ambities van gemeenten. Volgens indiener is het belangrijk dat uitgangspunten voor de vormgeving van deze kaarten duidelijk worden afgestemd met de gemeentelijke Omgevingsvisie en de lokale kernwaarden. Indiener vraagt zich af in hoeverre het provinciaal beleid voldoende ruimte laat voor maatwerk en lokale inbreng bij het aanwijzen van woningbouwlocaties.	ZW-1479-182

Indiener geeft aan dat de rol van de ‘samenhangende integrale onderbouwing’ bij woningbouw in het buitengebied onduidelijk is qua status en actualisering, en dat vragen zijn of dit een dynamisch document wordt, hoe vaak dit geactualiseerd moet worden, en wat dat betekent voor lopende plannen.	ZW-0317-213
Indiener geeft aan dat de zone Verwevingsgebied vaak niet overeenkomt met de feitelijke situatie en afwijkt van gemeentelijke overgangszones. Indiener geeft aan dat kansen voor verbindingen en slimme combinaties worden onderschreven, maar dat een vaste breedte voor verwevingsgebieden onbegrijpelijk is. Indiener verzoekt gebiedsspecifiek te kijken naar wat nodig is.	ZW-0224-41
Indiener geeft aan dat er ruimte moet zijn om aan de randen van dorpen uitleglocaties te realiseren om sneller grotere aantallen woningen te bouwen.	ZW-1236-156
Indiener geeft aan dat er steun is voor het streven om woningbouw zoveel mogelijk binnen het bestaand bebouwd gebied te realiseren.	ZW-1236-153
Indiener geeft aan dat gelet op de opmerking onder paragraaf 10.1 over de aantallen in de Woondeal Limburg is het de vraag wat met de overeengekomen opgave in de passage "We leggen in de Omgevingsverordening vast dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet." bedoeld wordt.	ZW-0319-176
Indiener geeft aan dat groene structuren, zichtlijnen naar het buitengebied en kleine weilanden bijdragen aan het dorpse karakter en gekoesterd moeten worden.	ZW-1236-155
Indiener geeft aan dat het belangrijk is om de uitstraling van dorpse kernen te behouden en te voorkomen dat deze onevenredig verdichten.	ZW-1236-154
Indiener geeft aan dat hun ontwerp Omgevingsvisie inzet op grotere uitleglocaties zoals 'een woonwijk' erbij, om snel grote aantallen woningen te kunnen realiseren. Men benadrukt dat dit eenvoudiger is voor haalbare exploitatie van betaalbare woningen en het realiseren van sociale huur, en deze uitbreidingen zijn noodzakelijk om aan de kwantitatieve Woondealambities te voldoen.	ZW-1236-231
Indiener geeft aan dat nieuwe en toekomstige woningbouwlocaties nabij de randen van de kernen van de gemeente en bestaande recreatieve functies in het buitengebied zo min mogelijk belemmeringen van de POVI moeten ondervinden.	ZW-0237-124
Indiener geeft aan dat uitleglocaties niet alleen bijdragen aan de woningvoorraad, maar ook een rol kunnen spelen in de transitie van de agrarische sector.	ZW-1236-157
Indiener geeft aan dat van gemeenten een samenhangende integrale onderbouwing wordt gevraagd, zowel ruimtelijk als programmatisch, terwijl zij op basis van de Wet versterking regie volkshuisvesting al verplicht zijn een volkshuisvestingsprogramma op te stellen. Men vraagt of in 10.5.2 om een aanvullend document wordt gevraagd, en stelt dat dit gezien de bestaande verplichting niet nodig is.	ZW-0240-131

Indiener geeft aan dat woningbouw zoveel mogelijk binnen stedelijk gebied of landelijke kernen moet plaatsvinden, maar dat de landelijke kernen in Venray weinig ruimte hebben voor verdichting en inbreiding. Ze vragen om beleid aan te passen zodat de randen van de kernen benut kunnen worden.	ZW-0166-143
Indiener geeft aan dat zij van mening zijn dat nieuwe woningbouwontwikkelingen mogelijk moeten zijn als deze aansluiten bij de opgaven van een gemeente of regio, waarbij de lokale en regionale behoefte als uitgangspunt dient.	ZW-1236-218
Indiener merkt op dat gemeenten met aanvullende onderbouwing extra werk krijgen terwijl de capaciteit beperkt is, terwijl ze al een volkshuisvestingsprogramma moeten maken.	ZW-0224-163
Indiener onderschrijft het nut en de noodzaak voor een overzicht met beoogde locaties voor de woonopgave. Binnen Parkstad wordt inmiddels gewerkt aan een Regionale Ontwikkelkaart die het verband legt met kwalitatieve overwegingen. Daarbij worden de principes gehanteerd die vastgelegd zijn in de Regionale en Lokale Woonvisie Parkstad Limburg 2023-2028 en het Woonbehoefteonderzoek van Parkstad uit 2024.	ZW-0319-177
Indiener onderschrijft het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen de bestaande bebouwde omgeving (steden en landelijke kernen), waarbij onder de aanpak “Straatje Erbij” wel ruimte is voor afgewogen en passende ontwikkelruimte voor landelijke kernen. Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen. Dit is in lijn met Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg. Indiener is dan ook tevreden met het feit dat dit wordt erkend in de POVI. Enerzijds moet woningbouw zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de contouren van de landelijke kern. Anderzijds krijgen gemeenten de ruimte om, als de woonopgave niet binnen de landelijke kern kan, deze in de vorm van een ‘straatje erbij’ te realiseren. We verwachten wel dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI.	ZW-0271-77 ZW-1127-110
Indiener onderschrijft het uitgangspunt van verdichting in steden, maar wijst erop dat dit voor Nederweert niet haalbaar is als volledig uitgangspunt voor de woningopgave; maatwerk is nodig.	ZW-0196-33
Indiener ondersteunt het voornemen om in de Omgevingsverordening vast te leggen dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet. Indiener stelt dat deze inventarisatie de basis moet vormen voor de sturing vanuit de provincie.	ZW-1035-63
Indiener pleit voor een langetermijnvisie die ruimte biedt voor kwalitatief goede woningbouw buiten de kernen, inclusief herbestemming van agrarische bebouwing en innovatieve woonvormen.	ZW-0196-115
Indiener pleit voor meer ruimte voor maatwerk binnen het provinciale woningbouwbeleid, met een flexibeler ruimtelijk kader dat inspeelt op lokale behoeften en gebiedskenmerken, vooral in een gemeente als Nederweert met haar specifieke context.	ZW-0196-118

Indiener stelt dat een afwegingskader ontbreekt voor woningbouwopgaven. Indiener geeft een voorbeeld, zie pagina 18.	ZW-1035-64
Indiener stelt dat ontwikkeling van de behoeften op de schaal van Limburg, gelet op de verschillen tussen kenmerken van verschillende gebieden in Limburg, kunnen afwijken van de regionale behoeften, bijvoorbeeld om de leefbaarheid en veerkracht van wijken weer te versterken of om in bepaalde gebieden tot een andere verdeling van de bevolkingsopbouw te komen. Indiener stelt dat de woningmarkt immers wordt gezien als een sorteermachine. De regionale en lokale behoeften kunnen volgens de indiener juist tegenovergesteld zijn aan behoeften die op grond van de zittende bewoners in een gebied worden vastgesteld.	ZW-0319-169
Indiener vaagt om ruimte voor robuuste uitbreidingslocaties nabij kernen en voor solitaire woningbouw in het buitengebied.	ZW-0196-41
Indiener verzoekt het volgende belang in ogenschouw te nemen bij de beoordeling van initiatieven: ""Vernieuwing van de woningmarkt én het aanpakken van bestaande voorraad wordt belangrijk gevonden. De schaal van de leefbaarheidsopgaven bepaalt echter mede de mate waarin bebouwing binnen de kernen en de steden op korte en middellange termijn oplossing kan bieden. Grootschalige, middelgrote en kleine plannen buiten bestaande wijken die echter substantieel bijdragen aan het wegwerken van achterstanden en leefbaarheidsproblemen door eerst doorstroom op gang te kunnen brengen om vervolgens ook de bestaande voorraad programmatisch te kunnen opwaarderen, moeten echter ook ruimte krijgen als dat binnen de regio noodzakelijk geacht wordt."" Indiener geeft aan dat dit strookt met paragraaf 10.5.3 Herstructurering, maar uit deze passage in de POVI niet valt op te maken. Indiener verzoekt de tekstuele suggestie over te nemen en paragraaf 10.5.3 hier onder te brengen.	ZW-0319-175
Indiener verzoekt om meer mogelijkheden voor passende uitleglocaties en vraagt om geen extra verplichting op te leggen voor een apart visiedocument, aangezien gemeenten al verplicht zijn een integraal Volkshuisvestingsprogramma op te stellen volgens de Wet versterking regie volkshuisvesting.	ZW-1236-232
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven voor uitleglocaties en deze niet te beperken tot kleinschalige uitbreidingen zoals "een straatje erbij".	ZW-1236-158
Indiener vindt dat woningbouw in het buitengebied door de POVI vrijwel onmogelijk wordt gemaakt en pleit voor meer mogelijkheden rondom dorpen en het herbestemmen van agrarische bebouwing.	ZW-0224-164
Indiener vraagt de provincie om expliciet maatwerk mogelijk te maken en uitbreidingslocaties en innovatieve woonconcepten een plek te geven binnen het provinciaal beleid.	ZW-0196-123
Indiener vraagt om meer aandacht voor woningbouw in landelijke kernen na 2030, omdat de focus nu te veel op Limburg Centraal ligt.	ZW-0224-161
Indiener vraagt om ruimte voor solitaire woningbouw buiten de contouren, mits passend in de omgeving, zoals hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) of andere geschikte locaties, om zowel de woningbehoefte te verlichten als leegstand en verval tegen te gaan.	ZW-0196-120

Indiener vraagt om verduidelijking wat bedoeld wordt met effectieve strategie om de woonbouwopgave te realiseren. Indiener stelt dat gemeenten en regio strategieën hebben t.a.v. de woningbouwopgaven, samen met partners in het veld. Indiener vraagt of er straks één provinciale strategie bestaat? Indiener geeft aan voortdurend samen en apart te werken aan de woningbouwopgave en dat dit allemaal te scharen is onder strategie, mits doordacht	ZW-0319-173
Indiener waarschuwt voor te veel provinciale regie op woningbouw; gemeenten moeten vooral zelf sturen op wat lokaal nodig is.	ZW-0224-162
Indiener ziet opties voor het herontwikkelen van bedrijventerrein die te dicht in de kern liggen, om de leefbaarheid en gezondheid in landelijke kernen te verbeteren. Door het realiseren van woningbouw op deze kleinschalige bedrijventerreinen kunnen de bedrijven verplaatst worden naar een geschikte locatie buiten de kern, hiermee ontstaat een win-winsituatie voor economie en wonen. Indiener zou graag een passage zien in de POVI, waarmee de Provincie aangeeft hoe zij het herontwikkelen van bedrijventerreinen in of aan de kern tot woningbouw wil faciliteren.	ZW-0253-7
Voor landelijke kernen wordt het belang van beperkte woningbouw erkend om leefbaarheid te waarborgen. Indiener verzoekt om duidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.	ZW-0302-25

Standpunt GS

In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt o.a. welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. De voorwaarden om te bouwen in het verwevingsgebied worden in de omgevingsverordening verder uitgewerkt. De voorwaarden waaraan een samenhangende integrale onderbouwing moet voldoen wordt uitgebreid toegelicht in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Provincie vraagt om een ‘samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente’ bij een mogelijke uitleglocatie. Indiener vraagt de provincie om in de omgevingsvisie toe te lichten hoe deze onderbouwing er	ZW-0263-38

concreet uit dient te zien en wat de concrete provinciale beoordelingscriteria zijn.

Standpunt GS

De voorwaarden waaraan een samenhangende integrale onderbouwing moet voldoen wordt uitgewerkt en toegelicht in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de paragraaf 'de woningbouw op de juiste plek' de omschrijving 'uitleglocaties' te vaag omschreven is en dit gaat op deze manier tot discussie leiden. Dit leidt tot willekeur. Graag beter beschrijven. Paragraaf 10.5.2: Weert heeft eigen VAB-beleid als onderdeel van de Omgevingsvisie Weert/Compensatieregeling kwaliteitsverbetering, waarbij Weert de mogelijkheid voor wonen heeft beperkt tot het kernrandgebied. Aanvullend provinciaal beleid is ons inziens overbodig. Beschrijf in het hoofdstuk wonen dat er ruimte nodig is voor de energietransitie (uitbreiding trafo's, buurtbatterijen etc.) Netcongestie blijft. Het moet niet alleen mogelijk zijn om woningen aan te sluiten op het elektriciteitsnet, maar bijv. ook netbewust ontwerpen en bouwen bij nieuwe woningbouwontwikkelingen.	ZW-0313-93

Standpunt GS

Definitie uitleglocatie opnemen in POVI.

Voorstel aan PS

In de begrippenlijst de definitie van uitleglocatie opnemen met de toelichting: "een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen in het landelijk gebied".

Zienswijze	Indiener
Indiener interpreteert de huidige omschrijving van de Verwervingsgebieden alsof een 'Straatje erbij' gerealiseerd kan worden binnen de Verwevingsgebieden zonder voorwaarden en binnen Groenblauwe Landbouwzone met bijdrage aan de doelen op gebied van natuur water en landschap ter plaatse. Indiener stelt voor dat dezelfde voorwaarden voor stedelijke ontwikkelingen ook in de verwevingsgebieden gesteld worden. De voorwaarde dat de woningen in een 'straatje erbij' moet bijdragen aan de leefbaarheid in de betreffende kern ontbreekt; indiener verzoekt dat deze wordt toegevoegd.	ZW-0302-94

Standpunt GS

De voorwaarden voor woningbouw in de verschillende zonderingen zullen worden uitgewerkt in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de noodzaak van voldoende capaciteit om druk vanuit omliggende regio's, zoals Eindhoven, op te vangen, waarbij Nederweert een natuurlijke schakel vormt in deze regionale dynamiek.	ZW-0196-122

Standpunt GS

Een gemeente kan onderbouwen welke kansen ze ziet. De invulling kan landen in een volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.23 Straatje erbij

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat een maximum van 25 woningen voor een 'straatje erbij' in sommige gevallen niet genoeg is om te voldoen aan de vraag in een kern en niet voldoende ontwikkelruimte biedt met het oog op de Woondeal. Provincie heeft dit tijdens een toelichtende sessie over het voorliggende ontwerp aangegeven. Indiener wil de Provincie daarom vragen om aan te sluiten bij de landelijk gehanteerde definitie van een ‘straatje erbij’, waarbij uitgegaan wordt van een maximum van 50 woningen. Ook denkt indiener dat er in de POVI in bepaalde gevallen ruimte geboden moet worden voor een uitleggebied waar meer dan 50 woningen gerealiseerd kunnen worden, Uiteraard is dit iets waar een sterke onderbouwing aan ten grondslag moet liggen en niet licht gewogen zal worden. Indiener verzoekt om hier aandacht aan te besteden in de POVI.	ZW-0253-6
Indiener vraagt waarom de provincie de grens van maximaal 25 woningen bij ‘Straatje erbij’ hanteert en daarmee afwijkt van de landelijke grens van 49 woningen.	ZW-0263-39

Standpunt GS

Voor de Limburgse maatstaven achten we de Landelijke norm van straatje erbij niet passend. Er is meer maatwerk benodigd vanwege de diverse ruimte belangen. Niet elke landschappelijke kern of cluster is geschikt voor een straatje erbij, daarom hebben we in overleg met gemeenten het Straatje erbij begrensd op maximaal 25-30.

Voorstel aan PS

Definitie straatje erbij aanpassen naar: “een kleinschalige woningbouwontwikkeling van maximaal 25 tot 30 woningen gelegen aan de randen van het stedelijk gebied en de landelijke kernen of gelegen in een bebouwingslint of -cluster die samen een logische afronding vormen”.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aan te haken bij de landelijke definitie van 49 woningen voor een straatje erbij. Voor de Limburgse situatie wordt in de POVI uitgegaan van maximaal 25 tot 30 woningen”. Uit de visie blijkt onvoldoende waarop deze aantallen voor dit begrip zijn gebaseerd en welke koppeling er zit tussen de aantallen en het daarmee gediende provinciaal belang.	ZW-0206-1

Standpunt GS

Toevoegen definitie uitleglocatie.

Voorstel aan PS

In de begrippenlijst de definitie van uitleglocatie opnemen met de toelichting: “een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen in het landelijk gebied”.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de tekst onder het kopje 'Straatje erbij' aan te passen zodat het maximaal aantal woningen vervalt en kleinschalige woningbouw aan de randen van bestaande woonkernen wordt gefaciliteerd volgens de minimale aantallen uit de Woondeal Limburg.	ZW-0163-5

Standpunt GS

Voor de Limburgse maatstaven achten we de Landelijke norm van straatje erbij niet passend. Er is meer maatwerk benodigd vanwege de diverse ruimte belangen.
Niet elke landschappelijke kern of cluster is geschikt voor een straatje erbij, daarom hebben we in overleg met gemeenten het Straatje erbij begrensd op maximaal 25-30.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.24 Strenger dan de wet

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Omgevingsverordening nog niet beschikbaar is en klaarblijkelijk pas in 2026 verschijnt. Indiener stelt dat in de tussentijd regio's en gemeenten druk in de weer zijn met nieuwbouwplannen Indiener vindt het niet raadzaam om in afwachting van de verordening alles on hold te zetten of alles nog te toetsen aan strengere richtlijnen dan landelijk voorzien.	ZW-0319-178

Indiener stelt dat het Rijk enkele versoepelingen heeft toegepast (ladder voor duurzame ontwikkeling), die rechtstreeks gelden. Het hanteren van strengere eisen dan de landelijke richtlijnen past volgens de indiener niet in de nodige druk die op de realisatie van woningbouw plaatsvindt om aan de doeleinden van de Woondeal te kunnen voldoen. Indiener stelt dat het geen remmende factor mag zijn voor initiatieven die regionaal op instemming kunnen rekenen. Ook hier geldt volgens de indiener het uitgangspunt dat volkshuisvesting landelijke prioriteit nr 1 is.	
Indiener stelt dat de Provincie rondom 'straatje erbij' strengere kaders hanteert dan de regelgeving die vanuit het Rijk gelden. Het Rijk versoepelt volgens de indiener zelfs bepaalde kaders zoals de ladder van stedelijke verduurzaming. Dit wordt nogmaals extra onderschreven doordat de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening het advies van de Adviescommissie STOER grotendeels overneemt. Indiener stelt dat de Provincie gemeenten minder ruimte toestaat dan het Rijk voorschrijft.	ZW-0319-65 ZW-0160-11
Wonen. Om te voorkomen dat toekomstige ontwikkelingen worden beperkt door strengere regels en complexere procedures, verzoekt indiener de huidige bestemmingsplan grenzen en bestemmingen een-op-een over te nemen in de POVI. Zo is bijvoorbeeld een deel van de kern Genhout ten onrechte niet opgenomen als landelijke kern.	ZW-0304-37

Standpunt GS

Wij sluiten aan bij landelijke wet- en regelgeving en zijn niet strenger. Het Besluit versterking regie volkshuisvesting om de ladder voor duurzame verstedelijking voor het onderdeel woningbouw uit te zetten is nog niet definitief.

In de reactie vanuit de Provincie in het kader van deze consultatieronde is aangegeven dat we zo'n besluit van het Rijk respecteren. We gaan ervanuit dat wij als Provincie de ruimte behouden om de instrumenten in te zetten die nodig zijn om onze regierol t.a.v. de woonopgave en de ruimtelijke inrichting van Limburg waar te kunnen maken.
Ruimtelijke ordening is immers een kerntaak van de provincies. We willen invulling kunnen geven aan het ETFAL-principe uit de Omgevingswet. En daarbij met de regionale omstandigheden mee kunnen wegen.

Ook zonder laddertoets blijven gemeenten en ontwikkelaars via ETFAL verplicht om behoefte te onderbouwen, alternatieven te wegen en integrale belangen af te wegen. Het verschil is dat ETFAL deze kernvragen integreert. Een laddertoets-paragraaf is over enige tijd mogelijk verleden tijd, maar een integrale motivering en toets aan de voorkant komen daarvoor in de plaats terug. Wij hebben deze afspraken in Limburg verankerd in de POVI en nemen de voorwaarden voor de integrale samenhangende onderbouwing op de in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener beveelt aan om in de POVI aan te geven wat de wettelijke bepalingen zijn en welke instanties waarvoor verantwoordelijk zijn. De wet is hierin eenduidig en dient gelijk aan andere wettelijke kaders en regelgeving t.a.v. andere domeinen zoals bijvoorbeeld klimaat, bodem, water etc. in deze POVI, te worden uiteengezet. Indiener doet vanuit het themaveld wonen dringend de oproep om geen strengere eisen op te leggen, dan de landelijke kaders voorschrijven. Indiener stelt dat het stapelen van eisen voor de woningmarkt en alle partners die hieraan bijdragen, steeds vaker een bottleneck is waardoor de realisatie van woningen in het geding is gekomen	ZW-0319-164

Standpunt GS

Wij aan sluiten aan bij landelijke wet- en regelgeving en de afspraken in de Woondeal.

Wij zijn op de hoogte van het voornemen van de minister van VRO om in het Besluit versterking regie volkshuisvesting de ladder voor duurzame verstedelijking (als instrument van het Rijk) voor het onderdeel woningbouw uit te zetten. Het besluit is nog niet definitief.

In de reactie vanuit de Provincie in het kader van deze consultatieronde is aangegeven dat we zo'n besluit van het Rijk respecteren. We gaan ervanuit dat wij als Provincie de ruimte behouden om de instrumenten in te zetten die nodig zijn om onze regierol t.a.v. de woonopgave en de ruimtelijke inrichting van Limburg waar te kunnen maken. Ruimtelijke ordening is immers een kerntaak van de provincies. We willen invulling kunnen geven aan het ETFAL-principe uit de Omgevingswet. En daarbij de regionale omstandigheden mee kunnen wegen.

Ook zonder laddertoets blijven gemeenten en ontwikkelaars via ETFAL verplicht om behoefte te onderbouwen, alternatieven te wegen en integrale belangen af te wegen. Het verschil is dat ETFAL deze kernvragen integreert. Een laddertoets-paragraaf is over enige tijd mogelijk verleden tijd, maar een integrale motivering en toets aan de voorkant komen daarvoor in de plaats terug.
Wij hebben deze afspraken in Limburg verankerd in de POVI en nemen de voorwaarden voor de integrale samenhangende onderbouwing op de in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.25 Uitgangspunt binnen BBG

Zienswijze	Indiener
De indiener ondersteunt de keuze dat woningbouw zo veel mogelijk moet plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen omdat wij zo de gewenste druk op de herstructurering houden, ruimteclaims op het landelijk gebied beperken en zorg dragen voor nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen.	ZW-1038-57

Zienswijze

Indiener staat positief tegenover het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen (additionele woningbouwopgave). Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen.

Indiener					
ZW-0187-57	ZW-0207-51	ZW-0238-41	ZW-0253-55	ZW-0271-41	ZW-0314-41
ZW-1038-148	ZW-1127-73				

Standpunt GS

Het uitgangspunt delen wij en maakt onderdeel uit van de in de POVI genoemde Limburgse principes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.26 Uitgangspunt binnen BBG

Zienswijze	Indiener
Indiener erkent het belang van beperkte woningbouw voor landelijke kernen om leefbaarheid te waarborgen. Echter, onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities vragen om meer helderheid. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.	ZW-0187-60 ZW-0253-58 ZW-1038-151
Voor landelijke kernen wordt het belang van beperkte woningbouw erkend om leefbaarheid te waarborgen. Indiener vraagt om onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en een gebrek aan specifieke woningbouwambities.	ZW-0304-19

Standpunt GS

De zone Verwevingsgebied grenst direct aan bestaand bebouwd gebied en is een overgangszone tussen stad en land. Er is hier sprake van een sterke verweving van functies (stedelijke uitloop, evt stedelijke uitbreiding, landbouw, bos). Juist vanwege die verweving spelen hier, meer dan elders in het landelijk gebied, de belangen van gezondheid en het beperken van overlast en hinder voor bewoners in de bebouwde omgeving. Het Verwevingsgebied is bij uitstek ook het gebied voor eventuele uitbreiding van stedelijke functies die niet in het bestaand bebouwd gebied terecht kunnen, bv de ‘straatjes erbij’ aansluitend aan de Stedelijk gebied of Landelijke kern of realisatie van nieuwe werklocaties (conform planningsopgave, uitgaande van optimale benutting van de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied). De voorwaarden worden uitgewerkt in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener erkent het belang van beperkte woningbouw voor landelijke kernen om leefbaarheid te waarborgen. Echter, onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities vragen om meer helderheid. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.	ZW-0207-54 ZW-0238-44 ZW-0271-44 ZW-0314-44

Standpunt GS

In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt o.a. welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. De voorwaarden om te bouwen in het verwevingsgebied worden in de omgevingsverordening verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.27 Belemmeringen (stikstof, spuitcirkels)

Zienswijze
Indiener vraagt welke rol de provincie neemt in het oplossen van belemmeringen bij wonen, zoals stikstof, spuitzones, energie en drinkwater.

Indiener					
ZW-0166-81	ZW-0186-90	ZW-0224-85	ZW-0237-71	ZW-0240-76	ZW-0242-85
ZW-0278-91	ZW-0313-88	ZW-0317-91	ZW-1236-76	ZW-1473-71	ZW-1479-123

Standpunt GS

Sommige randvoorwaarden zijn primair aan de gemeenten, zoals spuitzones. Voor thema's als stikstof; energie en drinkwater zien we als provincie een duidelijk rol voor onszelf. Dit is ook opgenomen in de POVI. Verdere uitwerking bevindt in specifieke programma's zoals LOS. Het wegnemen van belemmeringen is een actie om de doelstellingen te behalen. Wij vinden het verminderen van belemmeringen ook heel belangrijk en hebben dat uitgewerkt als onderdeel van ons versnellingsmenu.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

9 A. Land- en tuinbouw – Algemeen

9.1 Algemeen

Zienswijze
Hoe waarborgt de Provincie een eerlijk en uitvoerbaar beleid voor agrariërs, waarin regelgeving en ruimtelijke lasten evenwichtig worden verdeeld en praktijkgericht worden toegepast? Indieners ervaren dat zij zwaarder worden belast dan grootschalige projecten, dat regelgeving te ver doorschiet of onuitvoerbaar is en benadrukken het belang van werkbare, uitvoerbare en evenredige regels voor alle betrokken partijen.
Op welke manier zorgt de Provincie voor heldere communicatie en onderbouwing in de POVI, met duidelijke definities, transparante keuzes, en het benutten van relevante kennis en adviezen?- Verschillende indieners vragen om duidelijke begrippen, transparante motivering van ingrepen, en het expliciet meenemen van relevante rapporten en adviezen in het beleid, zodat de visie eenduidig en controleerbaar blijft.
Indiener verzoekt om heldere en eenduidige definities van termen zoals natuur-inclusief, emissiearm, kwetsbaarheden voor leefbaarheid etc.
Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen op te nemen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden.
Indiener stelt dat de nieuwe zonering (de verruiming van de Groenblauwe landbouwzone en de zonering Verwervingsgebied) pas van toepassing kan zijn op bestaande agrarische bouwblokken als er heldere overgangs- of beschermingsbepalingen geformuleerd zijn.
Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen op te nemen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden.

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers, bedrijven en medeoverheden. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de doelstellingen voortkomend uit het Limburgs Offensief Stikstof en Waterveiligheid en Ruimte Limburg te realiseren wordt ingezet op integrale gebiedsprocessen waarbij de belangrijkste actoren, onder andere de landbouw, betrokken worden en kennis uit het gebied benut wordt. Uit de gebiedsprocessen volgen gebiedsplannen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet die visie vertaald worden naar regels in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de Omgevingsverordening. Op dit moment bereiden wij een nieuwe Omgevingsverordening voor. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan iedereen zijn/haar zienswijzen kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe wordt in de POVI een evenwichtige afweging gemaakt tussen natuurbelangen, economische ontwikkelingsruimte en de bestaanszekerheid van agrarische ondernemers?
Er leven zorgen over de balans tussen de wens tot natuurbescherming en het veiligstellen van landbouw als vitale economische sector, en de rol van ondernemers als voedselproducent en landschapsbeheerder.

Standpunt GS

Bij het uitwerken van beleid voor maatschappelijke opgaven worden de belangen van betrokken stakeholders zorgvuldig meegenomen, met als doel tot een gedragen en juridisch verantwoorde uitwerking te komen. Hierbij worden de economische belangen van de landbouw zorgvuldig afgewogen tegen ecologische doelstellingen, zodat een evenwichtige en duurzame oplossing wordt nagestreefd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze faciliteert de Provincie participatie en maatwerk voor agrarische ondernemers, gericht op duurzame innovatie, inspraak en het beschermen van regionale voedselproductie?
Er is behoefte aan beleidsruimte voor innovatie, het belonen van duurzaam gedrag, goede sectorale participatie, ruimte voor gesprek, en actieve ondersteuning van regionale voedselvoorziening.

Standpunt GS

De POVI is een visie en gaat in op toekomstige ontwikkelingen binnen het fysieke domein. Om ondernemers te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun bedrijfsvoering richting een toekomstperspectief zet de Provincie diverse instrumenten in. Stimulering en begeleiding ten aanzien van nieuwe verdienmodellen, veranderende bedrijfsvoering of innovatie. De Blijversaanpak (in ontwikkeling) en diverse openstellingen van investeringsregelingen (ook vanuit het GLB-NSP) zijn hiervan voorbeelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1092-7	ZW-0416-1	ZW-0188-64	ZW-0278-160	ZW-1176-1	ZW-0159-16
ZW-0799-5	ZW-1358-37	ZW-1080-12	ZW-1272-4	ZW-1170-8	ZW-0429-7
ZW-1236-204	ZW-0839-1	ZW-0416-9	ZW-0175-8	ZW-0960-1	ZW-0840-1
ZW-1328-13	ZW-1328-14	ZW-0410-11	ZW-1479-1	ZW-0815-1	ZW-1226-13
ZW-0699-13	ZW-0700-13	ZW-0699-23	ZW-0700-23	ZW-0409-4	ZW-0045-2
ZW-0045-5	ZW-0631-4	ZW-0048-2	ZW-0631-1	ZW-1018-9	ZW-0443-2
ZW-0631-3	ZW-0915-2	ZW-1271 b	ZW-1286 a	ZW-1271 b	ZW-0877-36
ZW-1193-11	ZW-1216-10	ZW-1240-5			

9.2 Planschade

Zienswijze
Hoe wordt financiële schade vanwege waardedaling, winstderving en gemiste bedrijfswaarde als gevolg van het nieuwe beleid gecompenseerd? Vele zienswijzen uiten zorgen over waardedaling van landbouwgronden, afname van bedrijfswaarde en negatieve gevolgen voor bedrijfsopvolging, bedrijfsvoering en pensioen. Hierbij wordt gevraagd wie verantwoordelijk is voor vergoeding, hoe schade wordt vastgesteld en of hier structurele en juridisch verankerde compensatieregelingen voor komen.
Welke mogelijkheden zijn er voor planschade of nadeelcompensatie bij negatieve gevolgen door planologische beperkingen en hoe wordt dit juridisch geborgd? Indieners wijzen op het (te verwachten) recht op planschade of nadeelcompensatie bij nadelige beleidswijzigingen. Men vraagt om duidelijkheid over (toepassing van) bestaande en eventueel aanvullende regelingen, evenals de rechtszekerheid hiervan, en de manier waarop deze juridisch worden verankerd.
Op welke wijze waarborgt de Provincie de bestaanszekerheid en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van (familie)agrarische bedrijven bij nieuwe beleidsmaatregelen? Verschillende zienswijzen geven aan dat beleidsmaatregelen leiden tot grote onzekerheid voor de toekomst van individuele bedrijven, opvolging binnen familiebedrijven en de economische vitaliteit van de sector op langere termijn.
Hoe zorgt de Provincie voor een transparant, rechtvaardig en consistent compensatiebeleid bij getroffen agrariërs? Indieners vragen om een transparant, consistent beleid waarbij iedere gedupeerde ondernemer gelijkwaardig wordt gecompenseerd, ongeacht de locatie, bedrijfsgrootte of aard van de schade. Ook de proportionaliteit en het evenredigheidsbeginsel worden aan de orde gesteld.
Op welke wijze worden de economische en juridische gevolgen van het beleid onderbouwd en geëvalueerd alvorens beperkingen worden vastgesteld? Er wordt sterk gevraagd om een deugdelijke (maatschappelijke en economische) onderbouwing van beperkingen die op gronden worden gelegd, met daarbij een gedetailleerd inzicht in schade, effecten en alternatieven voor beperking. Men vraagt om impactanalyses en heldere argumentatie voorafgaand aan beleidsbesluiten.
Welke aanvullende maatregelen treft de Provincie om getroffen bedrijven te ondersteunen naast financiële compensatie?

Naast schadevergoeding wordt aangedrongen op flankerend beleid via overgangsregelingen, (marktconforme) compensaties, begeleiding, investeringssteun, kavelruil of stimulering duurzame alternatieven bij sterke beleidswijzigingen.

Hoe worden de gezamenlijke en specifieke gevolgen van (stapeling aan) gebiedsaanduidingen en zonering gemanaged en gecompenseerd? Er zijn veel vragen en zorgen over de effecten van gebiedsaanwijzingen (zoals GBLZ, verwevingsgebied, EVZ) en de cumulatie van verschillende beperkingen. Dit betreft onder andere uitvoerbaarheid, marktwaarde, overname, financieringslasten en de samenhang tussen gebieden.

Op welke manier wordt duidelijkheid geboden over de aard en concrete gevolgen van het beleid voor landbouwers en grondeigenaren? Er is behoefte aan duidelijke communicatie over wat beleidsmaatregelen concreet inhouden, hoe deze worden vertaald naar praktische (gebruiks)beperkingen en wie waar verantwoordelijk voor is.

Hoe neemt de Provincie haar verantwoordelijkheid als contractpartij voor de schade door beleidskeuzes, en welke financiële middelen worden daarvoor gereserveerd? Verschillende zienswijzen wijzen op de rol van de overheid als contractpartner en haar verantwoordelijkheid bij het opleggen van gebruiksbeperkingen, met concrete oproepen tot erkenning van aansprakelijkheid en instelling van fondsen of budgetten voor compensatie.

Hoe wordt rekening gehouden met (de waarborging van) financierbaarheid, kredietwaardigheid en investeringsruimte van bedrijven bij inwerkingtreding van het beleid? Men uit zorgen over de gevolgen van beleidsaanpassingen voor de waarde van onderpand, financieringen, rentepercentages en mogelijkheden voor toekomstbestendige investeringen.

Hoe wordt beleid afgestemd op sectorale en regionale verschillen en welke afwegingen worden daarbij gemaakt ten aanzien van natuur, economie en werkgelegenheid? Zienswijzen benoemen effecten op specifieke bedrijfsactiviteiten, arbeidsplaatsen, overgang naar duurzame teelten en de positionering ten opzichte van nationale doelen (zoals Natura2000). Daarbij wordt gevraagd naar de maatschappelijke kosten/baten en alternatieven.

Hoe worden stakeholders structureel betrokken bij beleids- en uitvoeringskeuzes rond schaderegelingen en gebiedsopgaven? Er is herhaaldelijk gevraagd om tijdig en structureel overleg met grondeigenaren, ondernemers en andere belanghebbenden bij beleidswijzigingen, inclusief co-creatie bij de uitwerking van gebiedsprocessen en schadeafhandeling.

Indiener geeft aan dat de in de ontwerpvisie voorgestelde ruimtelijke plannen, gebiedsaanwijzingen of functieveranderingen aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor het gebruik, de waarde en/of de exploitatiemogelijkheden van in de bijlage genoemde percelen gelegen te Oirlo, Meerlo en Venray. Indiener behoudt zich het recht voor om eventuele schade die zij lijdt - of zal gaan lijden - als gevolg van deze ontwerpvisie op de Provincie te verhalen. Indiener verzoekt deze melding te administreren en haar op de hoogte te houden van verdere stappen in het planproces.

Indiener behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om eventuele schade als gevolg van de ontwerpvisie, huidig en toekomstig, te verhalen op de Provincie Limburg. Dit betreft onder meer: planschade, inkomensschade en waardedaling van gronden en/of opstallen.

Indiener stelt dat de dreiging van gebruiksbeperkingen zonder duidelijke of gegarandeerde compensatie mogelijk leidt tot waardevermindering van hun gronden.

Indiener stelt dat dit het eigendomsrecht aantast en het agrarisch bedrijf in een kwetsbare financiële positie brengt.

Indiener stelt dat de wijziging van de bestemming de waarde van gronden als onderpand verlaagt, waardoor financiering en bedrijfscontinuïteit in gevaar komen.

Indiener verzoekt om directe en adequate compensatie voor de financiële schade die door de bestemmingswijziging ontstaat.
Het bedrijf van indiener is ingedeeld als Groenblauwe landbouwzone. Indien dit zo blijft wenst indiener gecompenseerd te worden voor de vergaande gebruiksbeperkingen op zijn percelen.
Indiener stelt dat de provincie aansprakelijk is voor schade en nadeelcompensatie indien beperkingen uit de Omgevingsvisie leiden tot schade in de bedrijfsvoering of ontwikkelmogelijkheden.
Indiener verzoekt om in de povi een onafhankelijke schaderegeling op te nemen voor agrarische ondernemers die aantoonbare schade hebben geleden door zonering
Indiener stelt dat de provincie aansprakelijk is voor schade en nadeelcompensatie moet bieden bij toekomstige beperkingen door de Omgevingsvisie.
Indiener stelt dat de provincie aansprakelijk is voor schade indien de Omgevingsvisie leidt tot beperkingen en dat in dat geval een planschadeprocedure zal worden overwogen.
Indiener geeft aan dat het gebrek aan compensatie en overgangsmaatregelen voor landbouwers bij aanwijzing van landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden tot rechts- en toekomstonzekerheid leidt. Indiener verzoekt om voornoemde aanwijzing te heroverwegen en ongedaan te maken en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied. Daarnaast verzoekt de indiener om de mogelijkheden voor compensatie en schadevergoeding voor landbouwers die getroffen worden door de aanwijzing te verduidelijken.
Indiener geeft aan dat het gebrek aan compensatie en overgangsmaatregelen voor landbouwers bij aanwijzing van landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden tot rechts- en toekomstonzekerheid leidt. Indiener verzoekt om voornoemde aanwijzing te heroverwegen en ongedaan te maken en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied. Daarnaast verzoekt de indiener om de mogelijkheden voor compensatie en schadevergoeding voor landbouwers die getroffen worden door de aanwijzing te verduidelijken.
Indiener stelt dat indien onvoldoende rekening wordt gehouden met de zienswijze, nadeelcompensatie of planschade zal worden gevorderd.
Indiener stelt dat indien verplichtingen worden opgelegd, daarvoor adequate compensatieregelingen moeten gelden.
Op gronden van indiener, bijvoorbeeld rondom en geheel buiten de sportvelden en overige recreatieve voorzieningen alsook landschappelijke zone, worden aangewezen als verwevingsgebied. Het is onacceptabel dat in dit zijnde ontwikkelgebied glastuinbouw deze zone wordt opgenomen en hiermee e.e.a. wordt afgewenteld op omliggend grondeigenaren.
Op gronden van indiener, bijvoorbeeld rondom en geheel buiten de sportvelden en overige recreatieve voorzieningen alsook landschappelijke zone, worden aangewezen als verwevingsgebied. Het is onacceptabel dat in dit zijnde ontwikkelgebied glastuinbouw deze zone wordt opgenomen en hiermee e.e.a. wordt afgewenteld op omliggend grondeigenaren.
Op dit moment gelden voor de Intrekgebieden Natura 2000 geen regels in de provinciale omgevingsverordening. Het opnemen van regels in deze verordening die leiden tot beperkingen in het gebruik van meststoffen en gewasbeschermings- middelen is voor indiener onacceptabel. Mocht dit toch worden doorgevoerd dan wenst reclamant volledig te worden gecompenseerd

Indiener					
ZW-0556-11	ZW-0934-2	ZW-0957-1	ZW-0547-11	ZW-0550-7	ZW-0557-6

ZW-0558-6	ZW-0597-17	ZW-0835-5	ZW-0957-9	ZW-1037-7	ZW-1043-13
ZW-1119-1	ZW-1145-4	ZW-1157-18	ZW-1161-18	ZW-1113-5	ZW-0903-7
ZW-0957-6	ZW-1345-4	ZW-0866-5	ZW-0875-5	ZW-0921-8	ZW-0932-10
ZW-1226-16	ZW-0699-17	ZW-0700-17	ZW-0466-3	ZW-1003-9	ZW-0946-3
ZW-0946-2	ZW-0946-1	ZW-0415-22	ZW-0833-2	ZW-1413-1	ZW-0377-6
ZW-1272-3	ZW-1394-7	ZW-0480-3	ZW-0883-1	ZW-0512-2	ZW-0789-2
ZW-0556-6	ZW-0260-5	ZW-1190-4	ZW-1212-2	ZW-1179-2	ZW-1180-2
ZW-1229-2	ZW-1351-2	ZW-1227-2	ZW-0402-2	ZW-1385-5	ZW-0411-3
ZW-1402-3	ZW-1151-6	ZW-0766-4	ZW-1357-14	ZW-0859-16	ZW-1226-9
ZW-1135-5	ZW-1209-6	ZW-0871-5	ZW-1102-7	ZW-0853-5	ZW-0428-3
ZW-0877-20	ZW-1258-5	ZW-1094-8	ZW-0366-1	ZW-0153-7	ZW-0838-6
ZW-0838-6	ZW-1300-11	ZW-0366-2	ZW-0600-3	ZW-0537-3	ZW-1178-5
ZW-1216-26	ZW-1095-20	ZW-1101-20	ZW-0973-25	ZW-1033-25	ZW-1074-16
ZW-1045-23	ZW-1072-20	ZW-1122-24	ZW-1077-16	ZW-1134-20	ZW-1146-15
ZW-1137-20	ZW-1140-20	ZW-1141-27	ZW-0908-18	ZW-0884-25	ZW-1041-11
ZW-1044-21	ZW-1071-21	ZW-0976-15	ZW-0369-3	ZW-1216-8	ZW-1395-8
ZW-1417-29	ZW-1362-25	ZW-1305-1	ZW-1305-2	ZW-1295-1	ZW-1417-47
ZW-1361-6	ZW-1220-8	ZW-0979-24	ZW-1399-21	ZW-0064-7	ZW-1142-11
ZW-1151-19	ZW-1152-16	ZW-1185-15	ZW-1189-21	ZW-1193-23	ZW-1196-17
ZW-1217-14	ZW-1232-14	ZW-1239-15	ZW-1241-15	ZW-1244-16	ZW-1249-10
ZW-1254-12	ZW-1259-14	ZW-1270-16	ZW-1293-11	ZW-1295-6	ZW-1299-12
ZW-1305-7	ZW-1307-11	ZW-1319-16	ZW-1322-18	ZW-1323-22	ZW-1334-21
ZW-1349-18	ZW-1360-7	ZW-1362-26	ZW-1363-23	ZW-1370-22	ZW-1375-14
ZW-1380-29	ZW-1381-15	ZW-1383-35	ZW-1384-24	ZW-1392-35	ZW-1396-34
ZW-1397-25	ZW-1399-32	ZW-1401-28	ZW-1405-32	ZW-1414-20	ZW-1425-32
ZW-1426-32	ZW-1427-19	ZW-1428-29	ZW-1433-26	ZW-1434-28	ZW-1442-22
ZW-1451-32	ZW-1452-25	ZW-1453-29	ZW-1454-22	ZW-1456-27	ZW-1457-20
ZW-1458-34	ZW-1459-32	ZW-1469-36	ZW-1470-35	ZW-1154-21	ZW-0553-3
ZW-0903-5	ZW-0934-3	ZW-0957-2	ZW-1053-23	ZW-1058-19	ZW-0974-16
ZW-1011-19	ZW-1050-21	ZW-1143-18	ZW-0394-19	ZW-1205-2	ZW-0366-3
ZW-0833-5	ZW-0260-2	ZW-1029-3	ZW-0883-2	ZW-1495-4	ZW-1496-4
ZW-1060-7	ZW-1243-17	ZW-1087-9	ZW-0866-6	ZW-0875-6	ZW-0866-27
ZW-0875-27	ZW-0297-20	ZW-0811-6	ZW-0811-4	ZW-0906-3	ZW-0366-7
ZW-0443-3	ZW-0281-3	ZW-1476-6	ZW-0376-2	ZW-0380-1	ZW-1404-6
ZW-1215-3	ZW-0921-11	ZW-1257-4	ZW-0963-9	ZW-1205-1	ZW-1257-3
ZW-0441-8	ZW-0566-2	ZW-1184-4	ZW-0598-4	ZW-1233-5	ZW-1018-2
ZW-0580-2	ZW-0575-2	ZW-0578-2	ZW-0601-3	ZW-0818-8	ZW-0877-28
ZW-0565-3	ZW-0699-18	ZW-0700-18	ZW-1358-6	ZW-0706-6	ZW-0967-6
ZW-0967-5	ZW-0967-4	ZW-0418-6	ZW-0415-19	ZW-1178-9	ZW-0998-2
ZW-0415-20	ZW-0394-18	ZW-1240-7	ZW-0332-2	ZW-0990-4	ZW-0622-1
ZW-0710-3	ZW-0460-4	ZW-0417-3	ZW-0641-2	ZW-1402-4	ZW-1248-1
ZW-0726-8	ZW-0915-10	ZW-0251-5	ZW-0173-5	ZW-0415-21	ZW-0931-3
ZW-0896-9	ZW-0463-12	ZW-0437-2	ZW-0390-12	ZW-0374-5	ZW-0390-5
ZW-0505-5	ZW-0430-5	ZW-0713-4	ZW-0426-5	ZW-1177-5	ZW-0772-5
ZW-0458-14	ZW-0866-22	ZW-0875-22	ZW-0866-23	ZW-0875-23	ZW-0866-24
ZW-0875-24	ZW-0712-21	ZW-0727-21	ZW-0731-21	ZW-0751-21	ZW-0752-21

ZW-0755-21	ZW-0756-21	ZW-0758-21	ZW-0759-21	ZW-0760-21	ZW-0817-21
ZW-0829-21	ZW-0861-21	ZW-0863-21	ZW-0864-21	ZW-0887-21	ZW-0964-21
ZW-0965-21	ZW-0968-21	ZW-0969-21	ZW-0970-21	ZW-0971-21	ZW-1015-21
Z-1019-21	ZW-1021-21	ZW-1022-21	ZW-1024-21	ZW-1026-21	ZW-1028-22
ZW-1030-22	ZW-1031-21	ZW-1032-21	ZW-1034-21	ZW-1068-21	ZW-1109-21
ZW-1123-21	ZW-1124-21	ZW-1138-21	ZW-1256-21	ZW-1333-23	ZW-1354-21
ZW-1373-21	ZW-1431-21	ZW-1468-21	ZW-0102-1	ZW-0119-3	ZW-0120-3
ZW-0452-4	ZW-0452-5	ZW-0548-4	ZW-0868-20	ZW-0921-9	ZW-0981-28
ZW-1039-25	ZW-0120-3	ZW-1182-2;	ZW-1218-2	ZW-1379-22	ZW-1459-14
ZW-0228-10	ZW-0244-2;	ZW-0562-4	ZW-0231-6		

Standpunt GS

Limburg staat in het fysieke domein voor een aantal grote en complexe opgaven. Deze opgaven komen deels door schaarste: aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Daarnaast spelen trends en ontwikkelingen op het gebied van demografie, klimaat, technologische innovaties, individualisering, globalisering en geopolitiek een rol. Tegelijkertijd zijn er op mondiaal, Europees, landelijk en provinciaal niveau ambities om met de gevolgen van deze ontwikkelingen om te gaan. Bijvoorbeeld grote ambities voor natuurherstel, klimaatmitigatie, energie, landbouw, mobiliteit, digitalisering, circulaire economie en veiligheid. De grote en complexe opgaven vragen om keuzes. We willen dat Limburg een mooie en gezonde plek blijft om te leven – ook voor toekomstige generaties. Deze Provinciale Omgevingsvisie (POVI) richt zich op alle aspecten van de fysieke leefomgeving die daaraan kunnen bijdragen.

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers, bedrijven en medeoverheden. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet die visie vertaald worden naar regels in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot het grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de Omgevingsverordening. Op dit moment bereiden wij een nieuwe Omgevingsverordening voor. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan iedereen zijn of haar zienswijzen kenbaar maken.

De Omgevingswet bevat in artikel 15.1 een limitatieve opsomming van schadeveroorzakende besluiten waarvoor aanspraak op nadeelcompensatie (voorheen planschade) kan bestaan. Een omgevingsvisie wordt niet als schadeoorzaak genoemd in artikel 15.1, eerste lid, van de Omgevingswet. Die visie kan dus niet leiden tot een aanspraak op nadeelcompensatie. Dit geldt ook voor instructieregels in een Omgevingsverordening. Deze regels zijn evenmin in artikel 15.1, eerste lid, van de Omgevingswet genoemd als schadeoorzaak. Wanneer een instructieregel is omgezet in een omgevingsplan of in een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, kan dát plan of die vergunning aangemerkt worden als schadeoorzaak.

Rechtstreeks werkende regels in een omgevingsverordening kunnen volgens artikel 15.1, eerste lid, aanhef en onder f, van de Omgevingswet wèl aangemerkt worden als een schadeoorzaak.

Voor een eventuele tegemoetkoming in planschade bestaat een afzonderlijke procedure met eigen rechtsbeschermingsmogelijkheden. Zie voor die procedure hoofdstuk 15 van de Omgevingswet.

Nadeelcompensatie
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet (Ow) in werking getreden. Deze wet regelt alles voor de omgeving waarin we wonen en leven. De Ow bundelt een aantal oude wetten, waaronder de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Uit deze wet kennen we het begrip ‘planschade’. Dit begrip is niet teruggekeerd in de Ow. De regeling van planschade wordt sinds de inwerkingtreding van de Ow onder de algemene noemer van ‘nadeelcompensatie’ geschaard.

Met de Ow is ook titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in werking getreden. Door deze nieuwe titel heeft de Awb algemene regels voor nadeelcompensatie. Voor het omgevingsrecht staan in hoofdstuk 15 van de Ow specifieke regels over nadeelcompensatie.

Nadeelcompensatie is de vergoeding van schade die de overheid veroorzaakt in de uitoefening van haar taak of bevoegdheid. Het gaat om schade die uitstijgt boven het normaal maatschappelijke risico en een burger of bedrijf onevenredig zwaar treft in vergelijking tot andere burgers of bedrijven. Dit soort schade hoeft een burger of bedrijf niet of niet geheel zelf te dragen, maar moet de overheid geheel of gedeeltelijk vergoeden. Het gaat bij nadeelcompensatie om schade die de overheid veroorzaakt hoewel ze rechtmatig een besluit neemt. Schade die de overheid veroorzaakt door te handelen in strijd met de wet valt niet onder de Ow.

In hoofdstuk 15 van de Ow is uitputtend opgesomd welke besluiten tot schade kunnen leiden. Een omgevingsvisie, zoals de Omgevingsvisie Limburg, is niet in dat hoofdstuk genoemd als een schadeveroorzakend besluit waarvoor aanspraak op nadeelcompensatie kan bestaan. Die visie kan dus niet leiden tot een aanspraak op nadeelcompensatie. Indien u van mening bent dat u door het vaststellen van de Omgevingsvisie Limburg schade leidt, kunt u daar geen vergoeding voor krijgen. Niet via de weg van hoofdstuk 15 van de Ow, maar ook niet via de weg van de Awb.

De Omgevingsvisie Limburg is de basis voor -naar verwachting later dit jaar vast te stellen- nieuwe regels en wijziging van bestaande regels in Omgevingsverordening Limburg. Deze verordening bevat alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingsverordening Limburg bevat instructieregels en direct werkende regels. Instructieregels zijn gericht tot gemeenten en (in sommige gevallen) het waterschap. Bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden dienen die bestuursorganen de instructieregels uit de Omgevingsverordening te volgen. Een gemeente moet zich bij het vaststellen van haar omgevingsplan of bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor een activiteit die niet binnen het omgevingsplan past (een buitenplanse omgevingsplanactiviteit ofwel ‘bopa’) houden aan de instructieregels. Direct werkende regels zijn regels die rechtstreeks tot rechten, plichten of gevolgen voor particulieren of bedrijven kunnen leiden. In de Omgevingsverordening zijn de direct werkende regels aangeduid als ‘regels over activiteiten’.

Instructieregels zijn, zoals uit het bovenstaande blijkt, niet rechtstreeks gericht tot burgers en bedrijven. Zij ondervinden geen rechtstreekse gevolgen van die regels. Pas wanneer die instructieregels zijn omgezet in een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, kunnen burgers en bedrijven gevolgen ondervinden van die instructieregels. Wanneer zij daar dan schade van ondervinden, kan een regel in het door de gemeente vastgestelde omgevingsplan of de door haar verleende omgevingsvergunning aangemerkt worden als het schadeveroorzakend besluit. In dat geval kunnen burgers en bedrijven een verzoek om nadeelcompensatie indienen bij de betreffende gemeente.

Direct werkende regels uit de Omgevingsverordening Limburg kunnen volgens de Ow wel een schadeveroorzakend besluit zijn. Wanneer burgers en bedrijven van mening zijn dat zij als gevolg van die regels schade lijden, dan kunnen zij een verzoek om nadeelcompensatie indienen bij de Provincie Limburg. qDe Provincie Limburg maakt bij de beoordeling van verzoeken om nadeelcompensatie doorgaans gebruik van een adviescommissie. Deze commissie bestaat uit één of meerdere deskundigen. De adviescommissie adviseert de Provincie over de op de aanvraag om nadeelcompensatie te nemen beslissing.

Voor de beoordeling van een aanvraag om nadeelcompensatie gelden wettelijke regels. Onder de Wro is er veel jurisprudentie ontstaan over planschade. De verwachting is dat deze jurisprudentie ook van toepassing is op aanvragen om nadeelcompensatie van na inwerkingtreding van de Ow. Ieder verzoek om nadeelcompensatie wordt, met inachtneming van de wettelijke regels en de jurisprudentie, op zijn eigen merites beoordeeld. Wanneer uit deze beoordeling volgt dat de aanvrager recht heeft op nadeelcompensatie, dan wordt de hoogte van die compensatie vastgesteld met inachtneming van (onder andere) het normaal maatschappelijk risico. Indien de aanvrager het niet eens is met de beslissing op de aanvraag om nadeelcompensatie, dan kan daartegen bezwaar worden gemaakt en (indien nodig) vervolgens beroep en hoger beroep worden ingesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

9.3 Verordening

Zienswijze

Op welke wijze gaat de provincie zorgen voor heldere, eenduidige en juridisch houdbare definities van kernbegrippen in de POVI en de Omgevingsverordening? Een groot aantal indieners vraagt om duidelijke begripsomschrijvingen van kernbegrippen in de POVI, omdat deze definities pas via opname in de Omgevingsverordening juridische werking krijgen. Het ontbreken aan heldere definities zorgt voor rechtsonzekerheid bij betrokkenen en maakt een goede inhoudelijke beoordeling van de beleidsvoornemens lastig.

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan meer duidelijkheid over de gebruikte begrippen in de POVI.

Daarom zullen we de termen rondom land- en tuinbouw, specifieke vormen van agrarisch gebruik en andere relevante definities nader toelichten en verduidelijken in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1, begripsbepalingen:

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt ,sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijvoorbeeld ammoniak, stikstof, fijnstof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze cellen worden gebruikt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op de juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze

Welke concrete (toetsings)regels en criteria worden gesteld bij zonering en functiewijzigingen in de POVI en hoe wordt dit vastgelegd? Verschillende indieners geven aan dat er onduidelijkheid bestaat over de exacte regels en afwegingscriteria die gelden bij zonering, functiewijzigingen of

uitbreidingen en dat bepaalde formuleringen te vaag of breed zijn. Hierdoor is niet voorspelbaar wanneer en hoe bepaalde ontwikkelingen (zoals nieuwvestiging of uitbreiding) mogelijk zijn.

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende verordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe wordt de waarde van voedselproductie en landbouwkundige waarde structureel en transparant afgewogen in relatie tot nieuwe niet-agrarische functies? Indieners vragen zich af hoe in het beleid de landbouwkundige waarde wordt afgewogen ten opzichte van nieuwe niet-agrarische functies. Er is behoefte aan duidelijkheid over de motivering en onderbouwing bij het toestaan van andere functies binnen verwevings- of landbouwgebieden.

Standpunt GS

De Provincie wil agrarische bebouwing en bouwkavels behouden voor agrarisch gebruik, met name wanneer deze op een toekomstbestendige plek (primair landbouwgebied) liggen. Ter bescherming van het agrarisch belang zijn wij kritisch over niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Tegelijk erkennen wij dat er locaties zijn waar agrarisch hergebruik van vrijkomende locaties moeilijk haalbaar is, waardoor niet-agrarische functies interessant kunnen zijn. Dit geldt ook voor niet-agrarische functies in algemene zin, die dus niet gelinkt zijn aan een vrijkomende locatie. In de ontwerp-POVI is voor het primair landbouwgebied een 'nee' voor nieuwe niet-agrarische functies geformuleerd. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn we voornemens dit te wijzigen naar een 'nee, tenzij'. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van:

‘Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.’

naar:

‘Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.’

Zienswijze

Welke (harde of afwegings-)voorwaarden hanteert de Provincie bij nieuwvestiging, uitbreiding en vormverandering van agrarische bedrijven en hoe worden deze verantwoord? Er bestaat onduidelijkheid onder indieners over welke voorwaarden concretisering behoeven bij nieuwvestiging of uitbreidingen (waaronder koppeling beëindiging andere veehouderij). Indieners vragen of bepaalde voorwaarden als 'harde eis' gelden en pleiten voor helderheid over toetsingskaders.

Standpunt GS

Het beleid rond nieuwvestiging van agrarische bedrijven is bewust restrictief en wordt mede bepaald door de zonering, die invloed heeft op de wenselijkheid en mogelijkheden van nieuwvestiging in een gebied. Hiermee streven we naar kwalitatieve nieuwvestiging en de juiste functies op de juiste locaties. We stimuleren hergebruik van bestaande agrarische bebouwing om leegstand tegen te gaan en bestaande structuren optimaal te benutten. Afhankelijk van gebiedsgerichte opgaven in bepaalde zonering bieden we waar mogelijk maatwerk. Deze aanpak sluit aan bij ons streven naar een toekomstbestendige landbouwsector, met een zorgvuldige balans tussen bescherming van de landbouw en andere maatschappelijke opgaven. Zie voor verdere toelichting ook onze antwoorden op zienswijzen over zonering en hergebruik van agrarische bebouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe borgt de Provincie dat juridische instrumenten en regelgeving effectief en doelmatig zijn, zonder het agrarisch ondernemerschap te belemmeren? Er zijn zorgen dat juridische instrumenten als vergunningen en verordeningen contraproductief kunnen werken voor agrariërs indien het verdienmodel niet wordt erkend. Belanghebbenden vragen aandacht voor de uitvoerbaarheid en het economisch perspectief.

Standpunt GS

De Provincie onderkent het belang van rechtszekerheid voor agrarische ondernemers, met name voor bestaande en vergunde activiteiten. De POVI biedt via zonering en beleidsdoelen duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn. Nieuwe beleidsregels zijn alleen van toepassing op toekomstige ontwikkelingen en worden niet met terugwerkende kracht toegepast. Dit betekent dat bestaande rechten en reeds vergunde activiteiten onder het oude beleid gerespecteerd blijven. Zo waarborgen wij dat lopende investeringen niet ineens veranderen door een beleidswijziging. Regels worden daarnaast pas na zorgvuldige procedure vastgelegd in de omgevingsverordening. Op deze manier proberen wij ondernemers zoveel mogelijk zekerheid en ruimte voor langetermijnplanning te bieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze worden dierenwelzijn, volksgezondheid en het behoud van bedrijvigheid als belangen geïntegreerd in de POVI? Indiener geeft aan dat dierenwelzijn en open systemen impact hebben op de volksgezondheid, en dat deze impact niet lijkt te zijn afgewogen in de ontwerp-POVI'25. Ze vragen om voldoende bedrijvigheid en ontwikkelingsmogelijkheden in het landelijk gebied te behouden in het kader van leefbaarheid.

Standpunt GS

In de ontwerp POVI worden dierenwelzijn, volksgezondheid en het behoud van bedrijvigheid in het landelijk gebied expliciet meegewogen en in balans gebracht binnen het ruimtelijke beleid. Dierenwelzijn krijgt aandacht doordat erkend wordt dat meer diervriendelijke, open veehouderijsystemen meer ruimte per dier vragen en potentieel tot meer uitstoot kunnen leiden, terwijl deze systemen tegelijk bijdragen aan hogere welzijnsnormen voor dieren. Wat betreft volksgezondheid wordt onder andere ingegaan op effecten zoals geur, fijnstof en ammoniak, waarbij instructies zijn opgenomen om te zorgen dat gezondheidsschade en overlast worden beperkt. Daarnaast is het beleid gericht op het behouden van een toekomstbestendige agrarische sector en voldoende bedrijvigheid, zodat de leefbaarheid en vitaliteit van het platteland gewaarborgd blijven. Door middel van zonering wordt onderscheid gemaakt tussen gebieden met verschillende maatschappelijke opgaven: zo bepalen bijvoorbeeld natuur- en wateropgaven, of juist stedelijke nabijheid, in welke mate ruimte wordt geboden aan diverse typen landbouw en bedrijvigheid. De Provincie streeft naar een evenwichtige afweging, waarin ruimte is voor ontwikkeling, maar altijd met zorg voor gezondheid, dierenwelzijn en omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe wordt geborgd dat specifieke regels in de POVI enkel daar waar gewenst en relevant, van toepassing zijn, bijvoorbeeld in onderscheid tussen veehouderijen en akkerbouwbedrijven?

Indiener signaleert dat bepalingen (met name gericht op veehouderijen) ook negatieve gevolgen kunnen hebben voor bedrijven zonder dieren. Dit vraagt om helderheid in beleidsdoelen en reikwijdte.

Standpunt GS

In de ontwerp POVI wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen agrarische bedrijven met en zonder dieren, onder andere in de definities van veehouderij (met en zonder milieubelastende activiteit) en andere agrarische sectoren zoals akkerbouw, sierteelt en tuinbouw. Specifieke regels omtrent bijvoorbeeld emissies, geur of ammoniakuitstoot zijn in de POVI uitsluitend van toepassing op veehouderijen waar deze milieudruk relevant is. Voor akkerbouwbedrijven en overige bedrijven zonder dieren zijn andere, meer generieke bepalingen op het vlak van grondgebruik, bouwvlakken en teeltondersteunende voorzieningen van toepassing. Zonering in het landelijk gebied (zoals het onderscheid tussen Primair Landbouwgebied, Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied) bepaalt verder per gebied welk type agrarisch gebruik en welke regels passend zijn. Op deze manier wordt geborgd dat de regels waar mogelijk en noodzakelijk zijn toegespitst op de specifieke kenmerken en impact van het bedrijfstype. Zo voorkomt de Provincie dat regels die bedoeld zijn voor bijvoorbeeld veehouderijen ongewenste nadelige gevolgen hebben voor bedrijven zonder dieren en blijft het beleid doelgericht en proportioneel toegepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Welke systematiek en criteria hanteert de Provincie voor ammoniakreductie-eisen bij de (ver)bouw van veehouderijen? Gevraagd wordt hoe ammoniakreductie-eisen per stal of op bedrijfsniveau worden vastgesteld, met aandacht voor uitzonderingen bij nieuwvestiging/verplaatsing. Beleidsduidelijkheid is van belang voor investeringszekerheid.

Standpunt GS

De Provincie Limburg hanteert voor ammoniakreductie bij de (ver)bouw van veehouderijen het uitgangspunt dat wettelijke normen gevolgd worden die primair zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening en landelijke wetgeving. Voor de maximale uitstoot van ammoniak uit dierenverblijven gelden emissielimieten en emissiereductieverplichtingen. In de regel moeten nieuwe en te verbouwen stallen voldoen aan emissiestandaarden per stal, zeker bij nieuwvestiging of verplaatsing. Waar lokaal aanvullend beleid noodzakelijk is, kan dit worden vastgelegd door het bevoegd gezag, waarbij criteria als toekomstbestendigheid van de locatie en ruimtelijke kwaliteit een rol spelen. De Provincie stimuleert daarmee verduurzaming en vermindering van ammoniakemissies, maar blijft binnen het kader van wet- en regelgeving en laat ruimte voor gebiedsgericht maatwerk

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe worden bodemmaatregelen concreet verankerd en geborgd in de Omgevingsverordening?

Er wordt gevraagd om maatregelen rond bodem (organische stof, bodembelasting, gewasbeschermingsmiddelen) expliciet te verankeren in de Omgevingsverordening, zodat deze afdwingbaar zijn.

Standpunt GS

In de POVI worden bodemmaatregelen zoals organische stofbeheer, beperkingen op bodembelasting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voornamelijk beleidsmatig beschreven, met als doel een gezonde en duurzame bodem te stimuleren. De daadwerkelijke verankering en borging van deze maatregelen vindt plaats in de Omgevingsverordening, waar ze concreet en juridisch afdwingbaar worden uitgewerkt. Daarbij worden uitgangspunten uit de visie, zoals het belang van bodemkwaliteit en het zorgvuldig ruimtegebruik, vertaald in bindende regels die de bodem beschermen en bijdragen aan de maatschappelijke doelen van elk gebied. Voor bijvoorbeeld het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geldt dat regels op nationaal of Europees niveau leidend zijn en dat gemeenten via omgevingsplannen nadere invulling geven aan zonering en normen, terwijl de Provincie aanvullend instructieregels kan stellen indien onderzoek daar aanleiding toe geeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Welke bepalingen worden opgenomen over de maximale duur en verlenging van vergunningen binnen de kaders van de POVI? Indiener verzoekt om opname van bepalingen over de maximale duur en niet-automatische verlenging van vergunningen, met het oog op rechtszekerheid, beleidssturing en transparantie.

Standpunt GS

Binnen de ontwerp POVI is in paragraaf 11.1.5 opgenomen dat omgevingsvergunningen slechts een beperkte periode geldig blijven en binnen een bepaald tijdsbestek benut moeten worden. Automatische verlenging van vergunningen is niet voorzien. Bij het verlopen van de geldigheidsduur moet opnieuw worden beoordeeld of het plan of de vergunning past binnen het actuele beleid en regelgeving. Deze aanpak is bedoeld om transparantie, rechtszekerheid en beleidssturing te waarborgen, en voorkomt dat niet uitgevoerde plannen of vergunningen onbeperkt geldig blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0585-3	ZW-0314-122	ZW-0778-2	ZW-0313-111	ZW-0278-154	ZW-0434-2
ZW-0288-1	ZW-0289-1	ZW-0290-1	ZW-0292-1	ZW-0293-1	ZW-0294-1
ZW-0296-1	ZW-0315-1	ZW-0316-1	ZW-0318-1	ZW-0320-1	ZW-0335-1
ZW-0336-1	ZW-0337-1	ZW-0343-1	ZW-0344-1	ZW-0346-1	ZW-0347-1
ZW-0354-1	ZW-0360-1	ZW-0361-1	ZW-0371-1	ZW-0554-1	ZW-0555-1

ZW-0587-1	ZW-0590-1	ZW-0594-1	ZW-0599-1	ZW-0610-1	ZW-0639-1
ZW-0640-1	ZW-0642-1	ZW-0648-1	ZW-0662-1	ZW-0663-1	ZW-0671-2
ZW-0672-1	ZW-0691-1	ZW-0704-1	ZW-0705-1	ZW-0707-1	ZW-0720-1
ZW-0721-1	ZW-0724-1	ZW-1159-1	ZW-1213-1	ZW-0365-9	ZW-1175-5
ZW-0410-13	ZW-1328-10	ZW-1389-32	ZW-1035-39	ZW-0415-25	ZW-0196-22
ZW-0332-4	ZW-0851-4	ZW-0868-5	ZW-1151-13		

9.4 Agrofoodsector

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de term ‘agrofoodsector’ vooral hoogproductieve landbouw impliceert, waardoor extensieve en verbrede vormen van landbouw minder aandacht krijgen. Indiener verzoekt ruimte te bieden aan deze vormen. Indiener geeft aan dat er geconstateerd wordt dat provinciaal belang is: een gunstig ondernemersklimaat voor de agrofoodsector en een betekenisvolle transitie in de agrofoodsector (overgang naar een meer duurzame circulaire, vraaggerichte productie, die in balans is met en bijdraagt aan een goede duurzame leefomgeving). Er is dus geen provinciaal belang bij de niet-agrofoodsector (bloembollensector, paardenhouderij, schapenhouderij, graszodenteelt, boomteelt, etc.)? Wanneer is er sprake van een duurzame leefomgeving? Is het provinciaal belang ook niet dat de natuur herstelt, de biodiversiteit gaat toenemen (in ieder geval niet verder afneemt), de waterkwaliteit verbetert, etc. etc. Met andere woorden: leunt het provinciaal belang niet te eenzijdig op de agrofoodsector, waardoor andere thema’s minder belangrijk zijn of worden gemaakt?

Standpunt GS

De definitie voor Agrofoodsector zal worden opgenomen in de begrippenlijst. In de agrofoodsector wordt geen onderscheidt gemakt in grootschalig, kleinschalig, intensief of extensief. De agrofoodsector is een van de provinciale belangen die in de POVI staan beschreven. Maar het is zeker niet de enige. De POVI gaat in op de provinciale belangen van de fysieke leefomgeving waarbij het onder andere gaat over water, bodem, wonen, bedrijvigheid, landschap en natuur.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1, begripsbepalingen’:

Agglomeratielandbouw

Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector

De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen

Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijntof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis)

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de

participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op het juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Indiener					
ZW-0166-86	ZW-0186-95	ZW-0196-131	ZW-0224-90	ZW-0237-76	ZW-0240-81
ZW-0241-76	ZW-0278-96	ZW-0313-101	ZW-0317-96	ZW-1236-81	ZW-1473-76
ZW-1479-128	ZW-0313-96				

9.5 Constateringen

Zienswijze
Op welke wijze kan het beleid de regeldruk en beleidsmatige onzekerheid voor agrarische bedrijven, met name gezinsbedrijven buiten primair landbouwgebied, verminderen? Veel indieners uiten zorgen over de sterk toegenomen regeldruk, met name buiten primair landbouwgebied. Extra beleidsmatige onzekerheid en gebiedsaanduidingen brengen de continuïteit, investeringsbereidheid en toekomst van gezinsbedrijven en grondgebonden landbouw in gevaar. Op welke wijze kan het beleid de regeldruk en beleidsmatige onzekerheid voor agrarische bedrijven, met name gezinsbedrijven buiten primair landbouwgebied, verminderen?

Standpunt GS

De POVI geeft juist duidelijkheid over de gewenste ontwikkelrichting van de agrarische sector. Het waarborgen van voldoende ruimte voor agrariërs en het beperken van functiewijziging op landbouwgrond draagt bij aan beleidsmatige duidelijkheid en voorkomt onverwachte verplichtingen of beperkingen voor boerenbedrijven. Duidelijke afbakening van gebieden, functies en doelen vermindert onzekerheid en houdt de continuïteit van gezinsbedrijven in stand. De regels die voortkomen uit de POVI worden verwoord in de omgevingsverordening Limburg en beperken zich tot het provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan rekening worden gehouden met de belangen van bestaande agrarische bedrijven bij het invoeren van nieuwe gebiedsindelingen en functieaanduidingen? Veel zienswijzen gaan over de negatieve effecten van nieuwe gebiedsindelingen, zoals het beperken van agrarisch gebruik, waarde en ontwikkelingsmogelijkheden door aanduidingen als groenblauwe landbouwzone of verwevingsgebied. Dit raakt bedrijfsvoering, toekomstperspectief en gebiedszekerheid.

Standpunt GS

De POVI heeft geen effect op bestaande agrarische bedrijven. De POVI geeft wel visie op de ontwikkelinrichting van de agrarische bedrijven in de diverse zones. De onderdelen die van provinciaal belang zijn worden in de Omgevingsverordening Limburg opgenomen. De verordening kan effect hebben op een bestaand agrarisch bedrijf. Bijvoorbeeld op het moment dat een ruimtelijke ontwikkeling wordt geïnitieerd die niet past binnen het vigerende omgevingsplan van de betreffende gemeente. Denk aan de uitbreiding van een stal buiten het agrarisch bouwblok. Op het moment dat de gemeente een dergelijk voorstel beoordeeld worden de kaders van de Omgevingsverordening Limburg in acht gehouden. Een ruimtelijke ontwikkeling dient niet strijdig te zijn met de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan de POVI worden aangepast om agrarische ondernemers voldoende toekomstperspectief, investeringszekerheid en ondernemingsvrijheid te bieden? Diverse indieners ervaren dat het ontwerp-POVI onvoldoende duidelijkheid, perspectief en zekerheid biedt voor duurzame ontwikkelingsplannen en investeringen, wat leidt tot stagnatie en onzekerheid voor bedrijven en gezinnen.

Standpunt GS

De POVI geeft visie op de ontwikkelrichting van agrarische bedrijven in de diverse zones. In de groenblauwe landbouwzone wordt perspectief gegeven richting een landbouw die rekening houdt met de natuur en water opgave.
In het verwevingsgebied dient rekening gehouden te worden met de leefbaarheid van de omgeving. In het primair landbouwgebied krijgt de landbouw ruim baan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze kan de POVI bijdragen aan een economisch houdbare agrarische sector en de negatieve gevolgen als waardedaling en inkomensverlies compenseren? Indieners benadrukken de negatieve economische gevolgen van het beleid, waaronder waardevermindering van grond, druk op het verdienvermogen, verlies van bestaanszekerheid voor bedrijven, gezinnen en werknemers, en extra financiële lasten zonder adequate compensatie.

Standpunt GS

De POVI geeft juist duidelijkheid in de ontwikkelrichting van de landbouw zoals verwoord onder bovenstaand punt. Deze duidelijkheid zorgt ervoor dat agrariërs toekomstbestendig investeren.
In het verwevingsgebied staan de agrarische beperkingen tegenover een ruimere mogelijkheid van functies. In de groenblauwe landbouwzone zijn dan weer meer mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan de POVI voorzien in een rechtvaardige behandeling van de landbouwsector ten opzichte van andere sectoren en zorgen voor een evenwichtige verdeling van lasten? Meerdere respondenten signaleren dat de landbouwsector disproportioneel en streng wordt belast door beleidsmaatregelen, terwijl andere sectoren minder getroffen worden, wat leidt tot rechtsongelijkheid en onbalans in de ruimtelijke verdeling van lasten.

Standpunt GS

Het buitengebied staat onder grote druk. Het is een gebied waar een groot aantal maatschappelijke opgaves de komende jaren gerealiseerd moeten worden. We verwachten van alle functies in het buitengebied dat deze niet strijdig zijn aan de provinciale belangen en bijdragen aan de opgaves die ter plaatse liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan een betere afstemming tussen ecologische, economische en maatschappelijke belangen bij beleid en gebiedsindeling worden gerealiseerd? Er wordt geconstateerd dat de beleidswijzigingen disproportioneel uitpakken voor de landbouw door onvoldoende integrale afstemming van ecologische, economische en maatschappelijke belangen. Hierdoor ontstaat schade aan het toekomstperspectief van de sector.

Standpunt GS

Limburg staat in het fysieke domein voor een aantal grote en complexe opgaven. Deze opgaven komen deels door schaarste: aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Daarnaast spelen trends en ontwikkelingen op het gebied van demografie, klimaat, technologische innovaties, individualisering, globalisering en geopolitiek een rol.
Tegelijkertijd zijn er op mondiaal, Europees, landelijk en provinciaal niveau ambities om met de gevolgen van deze ontwikkelingen om te gaan. Bijvoorbeeld grote ambities voor natuurherstel, klimaatmitigatie, energie, landbouw, mobiliteit, digitalisering, circulaire economie en veiligheid.

De grote en complexe opgaven vragen om keuzes. We willen dat Limburg een mooie en gezonde plek blijft om te leven – ook voor toekomstige generaties. De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) richt zich op alle aspecten van de fysieke leefomgeving die daaraan kunnen bijdragen. In het licht van de doelen en opgaven waar Limburg voor staat is gekeken naar de landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze zorgt de Provincie ervoor dat (nieuwe) beperkingen in beleid realistisch en uitvoerbaar zijn voor agrarische bedrijven, inclusief compensatiemaatregelen? Kritiek is dat maatregelen onvoldoende zijn getoetst op praktische en financiële haalbaarheid voor ondernemers. Er is bezorgdheid over het ontbreken van geschikte alternatieven en over compensatie bij beperkende maatregelen.

Standpunt GS

De POVI schetst een ruimtelijk vergezicht van de landbouw. De POVI geeft visie op de ontwikkelrichting voor agrarische bedrijven in de diverse zones. In de groenblauwe landbouwzone wordt perspectief gegeven richting een landbouw die rekening houdt met de natuur en water opgave. In het verwevingsgebied dient rekening gehouden te worden met de leefbaarheid van de omgeving. In het primair landbouwgebied krijgt de landbouw ruim baan.

De regels die betrekking hebben op de landbouw worden opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg. In het verwevingsgebied staan de agrarische beperkingen tegenover een ruimere mogelijkheid van functies. In de groenblauwe landbouwzone zijn dan weer meer mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer.

De POVI zelf gaat niet in op met welke instrumenten de doelen bereikt kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan de Omgevingsvisie expliciet en positief het belang en de rol van de agrarische sector en ondernemers benoemen en ondersteunen? Meerdere zienswijzen vragen dat beleid en omgevingsvisie de rol van agrariërs als voedselproducent, landschapsbeheerder en duurzame ondernemer expliciet, positief en volwaardig erkennen. Dit draagt bij aan vertrouwen en acceptatie.

Standpunt GS

In de POVI staat het belang van de agrarische sector als volgt beschreven: “De agrarische sector is van oudsher een belangrijke sector in de Limburgse economie. De land- en tuinbouw – een algemene term waaronder we onder andere akkerbouw, (glas)tuinbouw, veehouderij, fruitteelt en sierteelt verstaan – is namelijk als belangrijkste gebruiker en beheerder van ons landelijk gebied van groot belang voor de voedselproductie en het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap, maar ook van cruciaal belang in landbouwgebieden met natuur- en wateropgaven. Daarnaast heeft de land- en tuinbouw ook een belangrijke rol in het beheren en ontwikkelen van een aantrekkelijk leefklimaat om te wonen, werken en recreëren. Een blijvende rol voor de land- en tuinbouw is dus een provinciaal belang, onder meer in haar rol als voedselproducent, beheerder van het landschap en als verbindende kracht voor de leefbaarheid van het landelijk gebied.“ Hiermee wordt voldaan aan het verzoek van de indieners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

In hoeverre garandeert de POVI dat agrarisch gebruik, teelten en bedrijfsvoering mogelijk blijven op percelen zonder additionele beperkingen? Verschillende indieners vragen om behoud van agrarisch gebruik op percelen, zonder extra beperkingen op teelten, bemesting, beregening en bedrijfsvoering, en pleiten voor het voorkomen van uitsluiting of onnodige vergunningseisen.

Standpunt GS

Uit de POVI komen geen regels voort die beperkend werken voor de landbouw. De regels die eventueel beperkend kunnen werken op de landbouw komen voort uit de Omgevingsverordening Limburg. Vooralsnog is niet geheel duidelijk welke beperkingen daaruit voortkomen. Als er regels komen die beperkend zijn op de traditionele landbouw dan zijn die noodzakelijk voor het behalen van maatschappelijk doelen. De Omgevingsverordening Limburg wordt medio 2026 ter visie gelegd en u krijgt de kans om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe waarborgt de Provincie maatwerk, participatie en dialoog met ondernemers bij transitie- en gebiedsprocessen in het kader van de Omgevingsvisie? Enkele zienswijzen betreffen het gebrek aan dialoog, inbreng en maatwerk voor individuele ondernemingen, en het belang van samenspraak bij gebiedstransities en vergroeningsopgaven.

Standpunt GS

Gedurende en na de zienswijze periode zijn gesprekken met de LLTB en de sector gecontinueerd. Het belang van samenspraak en gedegen gebiedsprocessen is ons helder en wordt meegenomen in de gebiedsprocessen die voortkomen uit het Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1226-14	ZW-0576-1	ZW-0052-2	ZW-1479-187	ZW-0951-9	ZW-1226-17
ZW-1177-18	ZW-1226-31	ZW-0877-40	ZW-1443-2	ZW-0115-3	ZW-0824-10
ZW-1336-1	ZW-0912-7	ZW-0828-4	ZW-0822-1	ZW-1197-2	ZW-0416-8
ZW-1226-8	ZW-0149-1	ZW-0941-1	ZW-0415-11	ZW-0925-2	ZW-0770-3
ZW-0914-7	ZW-1220-4	ZW-0150-3	ZW-0765-4	ZW-0383-3	ZW-0928-1
ZW-0418-2	ZW-0913-3	ZW-0738-3	ZW-0914-5	ZW-0781-1	ZW-0380-2
ZW-1272-1	ZW-1116-2	ZW-1125-8	ZW-1080-2	ZW-1085-4	ZW-1328-11
ZW-0699-19	ZW-0700-19	ZW-1226-18	ZW-0877-29	ZW-0394-20	ZW-1094-2
ZW-0921-7	ZW-1204-207	ZW-1143-11	ZW-0980-6	ZW-0824-4	ZW-1501-1
ZW-1487-5	ZW-1454-9	ZW-1455-9	ZW-1456-8	ZW-1457-9	ZW-1458-15
ZW-1216-4	ZW-1437-11	ZW-1178-7	ZW-0487-3	ZW-0415-18	ZW-1437-1
ZW-1178-4	ZW-0569-18	ZW-1216-23	ZW-1271-23	ZW-1286-18	ZW-1395-23
ZW-1417-44	ZW-1494-5	ZW-0713-18	ZW-1177-17	ZW-0772-17	ZW-1375-1
ZW-1381-1	ZW-1401-4	ZW-1425-3	ZW-1426-4	ZW-1427-1	ZW-1433-4
ZW-1442-1	ZW-1451-4	ZW-1452-5	ZW-1453-5	ZW-1454-6	ZW-1455-6
ZW-1456-6	ZW-1457-6	ZW-1458-6	ZW-1459-6	ZW-1469-6	ZW-1470-10
ZW-1428-3	ZW-0850-1	ZW-1079-3	ZW-1101-1	ZW-1122-3	ZW-1152-4
ZW-1133-4	ZW-1042-3	ZW-1095-4	ZW-1044-4	ZW-0737-4	ZW-1033-3
ZW-0810-6	ZW-0976-6	ZW-1039-4	ZW-0884-4	ZW-0996-4	ZW-1053-3
ZW-1045-3	ZW-1058-5	ZW-1142-1	ZW-0889-2	ZW-0830-4	ZW-0908-3
ZW-0940-4	ZW-1379-3	ZW-1380-3	ZW-1383-3	ZW-1384-3	ZW-1392-3
ZW-1396-4	ZW-1397-4	ZW-1334-2	ZW-1362-1	ZW-1363-7	ZW-1370-2
ZW-1050-5	ZW-0734-3	ZW-0972-4	ZW-1243-2	ZW-1216-25	ZW-0415-29
ZW-0187-47	ZW-0253-45	ZW-0319-18	ZW-1038-138	ZW-1127-63	ZW-0339-1
ZW-0340-1	ZW-0341-1	ZW-0342-1	ZW-0470-1	ZW-0471-1	ZW-1452-7
ZW-1453-7	ZW-1458-8	ZW-1459-9	ZW-1469-9	ZW-0276-1	ZW-0545-1
ZW-1459-11	ZW-0699-14	ZW-0700-14	ZW-0365-6	ZW-0699-11	ZW-0700-11
ZW-1226-11	ZW-0297-23	ZW-0524-1	ZW-1405-1	ZW-1425-1	ZW-1428-1

ZW-0115-1	ZW-0458-10	ZW-0981-5	ZW-1146-4	ZW-1469-25	ZW-1470-27
ZW-0866-21	ZW-0875-21	ZW-0282-5	ZW-1078-13	ZW-1216-27	ZW-0699-12
ZW-0700-12	ZW-1226-12	ZW-1163-10	ZW-0908-6	ZW-0737-11	ZW-1152-7
ZW-1154-7	ZW-1045-17	ZW-1141-2	ZW-1137-2	ZW-1140-2	ZW-1053-13
ZW-1243-7	ZW-1042-2	ZW-1401-5	ZW-0297-22	ZW-0434-5	ZW-1487-8
ZW-1099-8	ZW-0931-2	ZW-1078-2	ZW-0374-11	ZW-0390-13	ZW-0426-11
ZW-0430-12	ZW-0505-10	ZW-0713-10	ZW-0772-11	ZW-1177-11	ZW-0830-14
ZW-1379-8	ZW-1392-11				

9 B. Land- en tuinbouw – Bouwvlak

9.6 Agrarische bedrijfswoning naar burgerwoning

Zienswijze
Welke uitzonderingssituaties en beleidsmatige ruimte biedt de Provincie voor omzetting van voormalige agrarische bedrijfswoningen naar burgerwoningen, met oog voor sociaal-maatschappelijke belangen van stoppende agrariërs? Indieners vragen om ruimere mogelijkheden voor oud-agrariërs om hun woning om te kunnen zetten naar burgerwoning, mede vanwege het wegvallen van agrarische inkomsten, familiehistorie en het beperkte perspectief op verkoop aan nieuwvestigers.
Welke aanpak en beleidskaders hanteert de Provincie Limburg met betrekking tot de herbestemming van voormalige agrarische bedrijfswoningen en hoe wordt onredelijk kapitaal- en waardeverlies voorkomen? Veel indieners geven aan dat voormalige agrarische bedrijfswoningen door restricties in herbestemming onverkoopbaar worden, wat leidt tot kapitaalvernietiging. Dit stelt de vraag in hoeverre het provinciale beleid voldoende rekening houdt met de effecten op de positie van stoppende agrariërs en de lokale leefbaarheid.
Hoe wordt binnen het provinciale omgevingsbeleid geborgd dat voormalige agrarische bedrijfswoningen toekomstbestendig en bewoonbaar blijven door nieuwe bewoners? Er wordt aandacht gevraagd voor beleid dat zorgt dat voormalige agrarische woningen ook in de toekomst bewoond kunnen blijven door nieuwe bewoners.
Op welke manier zal de Provincie Limburg het beleid rond herbestemming, sloop en duurzame benutting van (voornamelijk) agrarische bedrijfswoningen expliciet en duidelijk borgen in de POVI? Er is behoefte aan heldere en actuele beleidsregels specifiek voor de omzetting van (voornamelijk) agrarische bedrijfswoningen en de omgang met sloop versus herbestemming.

Standpunt GS

Het is afhankelijk op welke locatie de betreffende bedrijfswoningen gelegen zijn. Middels de algemene zonering wordt in de gehele provincie sturing gegeven welke ruimtelijke ontwikkelingen op welke plekken in meerdere of mindere mate kansrijk of gewenst zijn. In de ontwerp POVI is aangegeven dat in het primair landbouwgebied agrarische bedrijfswoningen niet worden omgezet naar burgerwoningen. Bedrijfswoningen kunnen wel als onderdeel van de bedrijfslocatie verkocht worden. Dit ter bescherming van de landbouw in dit gebied. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn wij voornemens om dit te wijzigen naar een ‘nee, tenzij’. Dit geeft meer mogelijkheden voor een herbestemming, maar met de tenzij wordt wel invulling gegeven aan het beschermen van de landbouwbelangen ten aanzien van een nieuwe functie (zoals een burgerwoning). Hiermee wordt de invulling per herbestemming afgewogen. Voor meer informatie over het sloopfonds kunt u betreffend cluster raadplegen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

“Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen.”

naar:

“Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen. Het gebiedsproces resulteert in een gebiedsplan. Voor deze processengebiedsplannen wordt ook een landbouweffect-rapportage gemaakt, welke meegenomen wordt in besluitvorming omtrent de te nemen maatregelen binnen het gebied. Kavelruil kan als instrument worden ingezet om doelen te bereiken. De Provincie ondersteunt het onderling ruilen van kavels tussen agrariërs. Daarnaast gaan we ook bekijken hoe de Provincie een actieve rol kan spelen door de aankoop van gronden voor kavelruil. Hiervoor wordt intern onderzocht wat de mogelijkheden zijn.”

Zienswijze

In hoeverre sluit het beleid rondom de omzetting van agrarische bedrijfswoningen naar burger- of plattelandswoningen aan bij geldende juridische kaders, met name de Wet op de plattelandswoningen en uitspraken van de Raad van State? Diverse punten wijzen op (mogelijke) strijdigheid van het provinciale beleid rondom de omzetting van bedrijfswoningen naar plattelandswoningen met bestaande wetgeving en jurisprudentie. Dit roept bestuurlijke en rechtszekerheidsvraagstukken op.

Standpunt GS

Het onderzoek of we dergelijke woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen, is niet nodig. Het is gebleken dat dit strijdig is met bestaande wetgeving en jurisprudentie. Deze termen worden dan ook uit de POVI verwijderd.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 11.2.5.6:
“We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

Zienswijze
Hoe definieert en operationaliseert de Provincie Limburg het begrip plattelandswoning in het beleidskader en omgevingsplan? Er wordt herhaaldelijk gevraagd om duiding en beleidsmatige uitleg van het begrip ‘plattelandswoning’, mede gelet op juridische en ruimtelijke implicaties.

Standpunt GS

In andere zienswijzen is aangegeven dat het begrip plattelandswoning niet toepasbaar is. Daardoor wordt het begrip geschrapt en is een nadere duiding overbodig.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 11.2.5.6:

“We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

Zienswijze
Welke termijnen en voorwaarden gelden er voor de omzetting van een agrarische bedrijfswoning naar een plattelandswoning binnen het provinciale beleid? In specifieke gevallen wordt gevraagd naar heldere termijnen waarbinnen gronden aangevuld moeten worden bij omzetting van een agrarische bedrijfswoning naar plattelandswoning.

Standpunt GS

De termijnen en voorwaarden voor de omzetting van een agrarische bedrijfswoning naar een plattelandswoning worden bepaald door gemeenten. Dit valt onder gemeentelijk beleid en bevoegdheid. De Provincie hanteert hiervoor geen specifieke termijnen of aanvullende eisen.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 11.2.5.6:
“We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

Indiener					
ZW-0224-101	ZW-0242-100	ZW-0820-7	ZW-0166-97	ZW-0069-1	ZW-0237-87
ZW-0240-92	ZW-0317-107	ZW-0278-108	ZW-0241-87	ZW-1236-92	ZW-1473-87
ZW-1479-139	ZW-0313-112	ZW-0313-113	ZW-0915-12	ZW-1478-2	ZW-1248-2
ZW-1466-11	ZW-1479-137	ZW-0186-100	ZW-0224-99	ZW-0237-85	ZW-0240-90
ZW-0241-85	ZW-0278-106	ZW-0317-105	ZW-1236-90	ZW-1473-85	ZW-0166-95
ZW-0711-4	ZW-0196-138	ZW-0711-3	ZW-1067-4	ZW-1067	

9.7 Agrarische bouwkavels gebruiksmogelijkheden (gebiedsaanduiding)

Zienswijze
Hoe kan worden gegarandeerd dat bestaande agrarische bouwblokken gevrijwaard blijven van nieuwe gebiedsaanduidingen en zoneringen? Indieners maken bezwaar tegen het van toepassing verklaren van nieuwe gebiedsaanduidingen (zoals de Groenblauwe landbouwzone en Natura2000-overgangsgebieden) op bestaande agrarische bouwblokken. Zij vrezen dat bestaande bedrijfsvoering wordt belemmerd en verzoeken om bestaande bouwblokken uit te zonderen van dergelijke restricties.
Hoe wordt rechtsonzekerheid voorkomen wanneer meerdere bestemmingen / gebiedsaanduidingen elkaar overlappen op een agrarische bouwkavel? Indieners signaleren dat het samenkomen van meerdere (soms tegenstrijdige) bestemmingen en gebiedsaanduidingen op één locatie leidt tot rechtsonzekerheid en onduidelijkheid voor hun bedrijfsvoering. Duidelijke en transparante regelgeving wordt gevraagd.
Indiener geeft aan dat het kaartbeeld gebruikmaakt van verschillende tinten paars voor meerdere categorieën bedrijventerreinen en werklocaties, wat de leesbaarheid en interpretatie bemoeilijkt, en dat vaak aanduidingen elkaar overlappen, zoals ‘bedrijventerreinen’ en ‘werklocaties’, waardoor onduidelijk is welke functies en opgaven precies op welke locatie gelden. Indiener geeft aan dat in “Primair Landbouwgebied” landbouw de dominante functie is, maar dat de conclusie dat er geen ruimte is voor hergebruik van VAB’s en bouwkavels voor niet-agrarische functies te ver gaat. Indiener geeft aan dat dit verloedering en ondermijning in de hand werkt en de leefbaarheid aantast, en verzoekt om afhankelijk van de concrete situatie ruimte voor alternatief hergebruik te bieden.

Standpunt GS

De Provincie bepaalt niet de ligging of omvang van bestaande agrarische bouwvlakken. Dit is een verantwoordelijkheid van de gemeente. De huidige bouwvlakken zijn al opgenomen in de gemeentelijke plannen en blijven dus ongewijzigd. De provinciale zonering geeft alleen de opgaven en doelstellingen voor een gebied aan en legt geen directe beperkingen op aan bestaande bouwvlakken. Pas als een initiatief afwijkt van het gemeentelijke omgevingsplan/bestemmingsplan, toetst de Provincie aan haar beleid. Zolang u binnen het bestaande planologisch kader blijft, verandert er niets voor uw locatie. In het geval u bet bestaande kader wel wijzigt, dan dient u zich bewust te zijn van de opgaven en doelstellingen ter plekke. Het kan voorkomen dat op agrarische bouwkavels meerdere opgaven en doelstellingen samenkomen. Naast het bewustzijn van deze situatie, kan dit ook specifieke kansen en aandachtspunten met zich meebrengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
In hoeverre kan het beleid ruimte blijven bieden voor uitbreiding en modernisering van bestaande agrarische bedrijven? Zienswijzen richten zich op het behoud van

uitbreidingsmogelijkheden (bijvoorbeeld het kunnen realiseren van nieuwe loodsen, stallen of moderne bedrijfsgebouwen) als noodzakelijke voorwaarde voor continuïteit en innovatie. Zorg om het toekomstperspectief en generatiewisseling speelt hierbij een rol.

Op welke wijze waarborgt het beleid de balans tussen gebiedsrestricties en bescherming van eigendomsrechten en ondernemingsvrijheid? Er heerst zorg dat beleidsmaatregelen rondom restricties de eigendomsrechten aantasten en de schaalbaarheid en economische duurzaamheid van agrarische ondernemingen bedreigen. Beleid moet in balans zijn met ondernemingsvrijheid en eigendomsbescherming.

Standpunt GS

De Provincie wil de landbouw juist ontwikkelingsruimte bieden, waaronder ruimte voor uitbreiding en modernisering op daarvoor geschikte locaties. In het primair landbouwgebied heeft de landbouw prioriteit en kunnen bedrijven zich bij uitstek verder ontwikkelen. In gebieden met specifieke opgaven, zoals de groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied, blijft ontwikkeling mogelijk, maar dienen agrariërs rekening te houden met de aanwezige maatschappelijke opgaven en doelstellingen. Hier is vooral aandacht voor een duurzaam verdienmodel en het inspelen op deze toekomstige opgaven. Uitbreiding blijft dus mogelijk, mits deze past bij de kenmerken van het gebied. Zo stimuleren we continuïteit, innovatie en generatiewisseling in de Limburgse landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Welke overgangs- en beschermingsbepalingen zijn voorzien bij de invoering van nieuwe zoneringen voor bestaande agrarische bedrijven? Verschillende indieners vragen om heldere overgangs- en beschermingsbepalingen bij de invoering van nieuwe zoneringen, zodat bestaande rechten en investeringen niet in het gedrang komen en een zorgvuldig en eerlijk transitie pad wordt geboden.

Standpunt GS

De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) is gericht op de toekomst en het bewust omgaan met maatschappelijke opgaven in de landbouw. De POVI bevat zelf geen juridische regels; die worden pas vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening. Bij het opstellen van deze regels wordt zorgvuldig rekening gehouden met bestaande rechten en investeringen. Op deze manier biedt de Provincie een zorgvuldig en eerlijk transitie pad.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

In welke gevallen biedt het beleid ruimte voor maatwerk en flexibiliteit ten aanzien van bouw, erfaanpassing en herontwikkeling op agrarische locaties? Zowel voor ontwikkeling binnen bestaande bouwvlakken als voor herontwikkeling van VAB-locaties wordt gepleit voor maatwerk en flexibele beoordeling, afgestemd op gebiedsopgaven en lokale situaties.

Standpunt GS

De beoordeling of een ontwikkeling binnen een bepaalde zonering past, is altijd maatwerk. Hierbij wordt zorgvuldig gekeken of nieuwe plannen aansluiten op de maatschappelijke opgaven en doelstellingen van het gebied. Maatwerk maakt het mogelijk om rekening te houden met de lokale situatie en gebied specifieke uitdagingen. Ontwikkelingen moeten goed worden onderbouwd, zodat er bewust en toekomstgericht wordt ingespeeld op de situatie ter plaatse. De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) geeft richting, terwijl de uiteindelijke juridische regels in de omgevingsverordening worden vastgelegd. Zo wordt flexibiliteit geboden binnen duidelijke kaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
In welke mate wordt bedrijfsaanpassing ten behoeve van dierenwelzijn en opvolging door volgende generaties mogelijk gemaakt binnen het beleid? Sommige respondenten vragen specifiek naar mogelijkheden om bedrijven aan te passen aan toekomstige eisen (zoals dierenwelzijn), zodat opvolging door volgende generaties mogelijk blijft.

Standpunt GS

De Provincie biedt ruimte voor aanpassingen onder andere ten behoeve van dierenwelzijn en perspectiefvolle opvolging. Daarbij is wel van belang dat deze aanpassingen goed worden onderbouwd en passen bij de opgaven in het betreffende gebied. Het is dus belangrijk aan te tonen hoe de voorgestelde bedrijfsaanpassing aansluit bij de zonering en lokale maatschappelijke doelen. Zo ontstaat ruimte voor ontwikkeling die toekomstbestendig en gebiedsgericht is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0117-7	ZW-0994-5	ZW-1487-2	ZW-0453-3	ZW-0698-4	ZW-0160-36
ZW-0107-4	ZW-1190-3	ZW-1185-1	ZW-1189-1	ZW-1193-1	ZW-1196-1
ZW-1196-2	ZW-1095-5	ZW-1487-7	ZW-0276-4	ZW-0494-2	ZW-0276-3
ZW-0407-3	ZW-0276-10	ZW-0409-12	ZW-0453-2	ZW-0699-9	ZW-0700-9
ZW-0225-10	ZW-0232-12	ZW-0570-9	ZW-0571-9	ZW-0588-9	ZW-0589-19
ZW-0604-28	ZW-0605-21	ZW-0607-17	ZW-0609-9	ZW-0616-9	ZW-0617-9
ZW-0618-15	ZW-0619-9	ZW-0620-9	ZW-0623-9	ZW-0624-9	ZW-0625-9
ZW-0628-9	ZW-0629-9	ZW-0630-9	ZW-0651-9	ZW-0685-9	ZW-0694-9
ZW-0728-9	ZW-0730-9	ZW-0834-9	ZW-0843-9	ZW-0862-9	ZW-0873-10
ZW-0878-9	ZW-0880-10	ZW-0882-10	ZW-0892-10	ZW-0902-9	ZW-0975-9
ZW-1027-10	ZW-1036-9	ZW-1047-9	ZW-1051-9	ZW-1059-9	ZW-1061-10
ZW-1062-9	ZW-1064-9	ZW-1065-9	ZW-1066-9	ZW-1075-9	ZW-1082-9
ZW-1089-9	ZW-1090-9	ZW-1096-16	ZW-1100-9	ZW-1103-9	ZW-1104-9

ZW-1107-9	ZW-1110-9	ZW-1115-9	ZW-1118-9	ZW-1126-9	ZW-1128-9
ZW-1130-9	ZW-1136-9	ZW-1148-9	ZW-1150-9	ZW-1155-9	ZW-1160-9
ZW-1183-9	ZW-1186-9	ZW-1188-9	ZW-1191-9	ZW-1195-9	ZW-1198-9
ZW-1200-9	ZW-1202-9	ZW-1214-9	ZW-1221-9	ZW-1223-9	ZW-1225-9
ZW-1228-9	ZW-1231-9	ZW-1238-9	ZW-1246-9	ZW-1247-9	ZW-1251-9
ZW-1252-9	ZW-1266-9	ZW-1267-9	ZW-1268-9	ZW-1273-9	ZW-1275-9
ZW-1276-9	ZW-1277-9	ZW-1278-9	ZW-1279-9	ZW-1280-9	ZW-1281-9
ZW-1282-9	ZW-1283-9	ZW-1284-9	ZW-1285-9	ZW-1287-9	ZW-1288-9
ZW-1289-13	ZW-1290-10	ZW-1291-10	ZW-1292-9	ZW-1294-9	ZW-1296-9
ZW-1297-10	ZW-1298-10	ZW-1301-9	ZW-1304-9	ZW-1306-9	ZW-1308-9
ZW-1309-9	ZW-1310-9	ZW-1311-9	ZW-1315-9	ZW-1316-9	ZW-1317-9
ZW-1318-9	ZW-1320-9	ZW-1321-9	ZW-1324-9	ZW-1325-9	ZW-1326-9
ZW-1327-9	ZW-1329-9	ZW-1330-9	ZW-1331-9	ZW-1335-9	ZW-1337-9
ZW-1338-9	ZW-1339-9	ZW-1341-9	ZW-1342-9	ZW-1343-9	ZW-1347-9
ZW-1350-9	ZW-1352-9	ZW-1352-9	ZW-1355-9	ZW-1355-9	ZW-1359-9
ZW-1359-9	ZW-1365-9	ZW-1368-9	ZW-1376-9	ZW-1378-9	ZW-1388-9
ZW-1390-9	ZW-1410-9	ZW-1419-17	ZW-0225-13	ZW-0232-15	ZW-0570-12
ZW-0571-12	ZW-0588-12	ZW-0589-22	ZW-0604-31	ZW-0605-24	ZW-0607-20
ZW-0609-12	ZW-0616-12	ZW-0617-12	ZW-0618-18	ZW-0619-12	ZW-0620-12
ZW-0623-12	ZW-0624-12	ZW-0625-12	ZW-0628-12	ZW-0628-12	ZW-0629-12
ZW-0630-12	ZW-0651-12	ZW-0685-12	ZW-0694-12	ZW-0728-12	ZW-0730-12
ZW-0834-12	ZW-0843-12	ZW-0862-12	ZW-0873-13	ZW-0878-12	ZW-0880-13
ZW-0882-13	ZW-0892-13	ZW-0902-12	ZW-0975-12	ZW-1027-13	ZW-1036-12
ZW-1047-12	ZW-1051-12	ZW-1059-12	ZW-1061-13	ZW-1062-12	ZW-1064-12
ZW-1065-12	ZW-1066-12	ZW-1075-12	ZW-1082-12	ZW-1089-12	ZW-1090-12
ZW-1096-19	ZW-1100-12	ZW-1103-12	ZW-1104-12	ZW-1107-12	ZW-1110-12
ZW-1115-12	ZW-1118-12	ZW-1126-12	ZW-1128-12	ZW-1130-12	ZW-1136-12
ZW-1148-12	ZW-1150-12	ZW-1155-12	ZW-1160-12	ZW-1183-12	ZW-1186-12
ZW-1188-12	ZW-1191-12	ZW-1195-12	ZW-1198-12	ZW-1200-12	ZW-1202-12
ZW-1214-12	ZW-1221-12	ZW-1223-12	ZW-1225-12	ZW-1228-12	ZW-1231-12
ZW-1238-12	ZW-1246-12	ZW-1247-12	ZW-1251-12	ZW-1252-12	ZW-1266-12
ZW-1267-12	ZW-1268-12	ZW-1273-12	ZW-1275-12	ZW-1276-12	ZW-1277-12
ZW-1278-12	ZW-1279-12	ZW-1280-12	ZW-1281-12	ZW-1282-12	ZW-1283-12
ZW-1284-12	ZW-1285-12	ZW-1287-12	ZW-1288-12	ZW-1289-16	ZW-1290-13
ZW-1291-13	ZW-1292-12	ZW-1294-12	ZW-1296-12	ZW-1297-13	ZW-1298-13
ZW-1301-12	ZW-1304-12	ZW-1308-12	ZW-1309-12	ZW-1310-12	ZW-1311-12
ZW-1315-12	ZW-1316-12	ZW-1317-12	ZW-1318-12	ZW-1320-12	ZW-1321-12
ZW-1324-12	ZW-1325-12	ZW-1326-12	ZW-1327-12	ZW-1329-12	ZW-1330-12
ZW-1331-12	ZW-1335-12	ZW-1337-12	ZW-1338-12	ZW-1339-12	ZW-1341-12
ZW-1342-12	ZW-1343-12	ZW-1347-12	ZW-1350-12	ZW-1352-12	ZW-1355-12
ZW-1359-12	ZW-1365-12	ZW-1368-12	ZW-1376-12	ZW-1378-12	ZW-1388-12
ZW-1390-12	ZW-1410-12	ZW-0514-2	ZW-0898-1	ZW-0995-2	ZW-0473-1
ZW-0444-2	ZW-1419-14	ZW-0961-1	ZW-1419-15	ZW-1300-9	ZW-1078-11
ZW-0944-1	ZW-0382-9	ZW-0410-10	ZW-0766-1	ZW-1240-8	ZW-0866-7
ZW-0875-7	ZW-0409-8	ZW-0995-1	ZW-1495-6	ZW-0382-1	ZW-0407-2
ZW-0838-5	ZW-0327-2	ZW-1371-4	ZW-0820-4	ZW-0830-1	ZW-1456-4

ZW-0473-3

9.8 Definitie veehouderij

Zienswijze

Welke heldere en eenduidige definities worden gehanteerd voor de belangrijkste beleidsbegrippen in de POVI, en hoe worden deze begrippen afgebakend teneinde interpretatieproblemen en uitvoeringsknelpunten te voorkomen? Diverse indieners signaleren dat in de toelichting van de POVI niet of onvoldoende heldere definities worden gehanteerd voor belangrijke begrippen zoals 'permanente peilverhoging', 'plantaardige teelten', 'biobased productie' en diverse vormen van grondgebruik. Een duidelijke afbakening en eenduidige inkadering van deze kernbegrippen wordt noodzakelijk geacht voor rechtszekerheid en uitvoerbaarheid van beleid.

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan meer duidelijkheid over de gebruikte begrippen in de POVI. Daarom zullen we de termen rondom land- en tuinbouw, specifieke vormen van agrarisch gebruik en andere relevante definities nader toelichten en verduidelijken in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in bijlage 1, begripsbepalingen:

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijnstof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op het juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang

hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze
Hoe wordt in de POVI onderscheid gemaakt tussen veehouderijen met en zonder milieubelastende activiteit, conform het Bal, en welke gevolgen heeft dit onderscheid voor het vergunningen- en handhavingsbeleid? Indieners constateren onduidelijkheid over het onderscheid tussen veehouderijen met en zonder milieubelastende activiteit en de gevolgen ervan binnen het provinciaal beleid. Er wordt verzocht om precieze formuleringen die aansluiten bij het Bal en om aan te geven wat dit betekent voor de praktijk.
Op welke wijze wordt het begrip ‘kleinschalige veehouderij’ (met precieze dierenaantallen) in de POVI afgebakend en welke ruimtelijke en juridische consequenties zijn hiermee gemoeid. Een zienswijze bepleit dat de vroegere term ‘kleinschalige veehouderij’ (gerelateerd aan dierenaantallen) behouden blijft, zodat kleine veehouderijen duidelijk worden onderscheiden en gereguleerd, passend binnen agrarische bestemmingen.
Waarom wordt het begrip ‘intensieve veehouderij’ losgelaten in de POVI, en hoe wordt in de nieuwe situatie invulling gegeven aan beleidszekerheid voor ondernemers? Een aantal indieners vraagt om verheldering waarom het begrip ‘intensieve veehouderij’ niet langer wordt gehanteerd in het beleid, hetgeen leidt tot onduidelijkheid over wat wel en niet is toegestaan.
Hoe wordt de juridische positie van veehouders geborgd bij het verdwijnen van het onderscheid tussen professionele en hobby-activiteiten, en op welke wijze wordt met mogelijke aanspraken op nadeelcompensatie omgegaan? Een indiener vreest dat het ontbreken van onderscheid tussen veehouderij en hobbyactiviteiten, in combinatie met het hanteren van milieubelastende activiteiten, kan leiden tot ongewenste beperking van exploitatie en daardoor recht op nadeelcompensatie.

Standpunt GS
In de POVI sluiten we aan bij de definitie uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor veehouderijen met een milieubelastende activiteit, zodat objectieve, toetsbare grenswaarden gelden. Veehouderijen onder deze grenswaarden zien we als veehouderijen zonder milieubelastende activiteit. Hiermee bieden we meer duidelijkheid dan bij het gebruik van subjectieve begrippen zoals kleinschalig, hobby, intensief of extensief. Veehouderijen zonder milieubelastende activiteit zijn in het kader van provinciaal beleid doorgaans minder relevant. Veehouderijen die wel onder de definitie van milieubelastende activiteit vallen, krijgen extra aandacht in de beoordeling en afweging.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze wordt het begrip ‘intensieve veehouderij’ in de POVI gedefinieerd, en hoe wordt geborgd dat extensieve en biologische bedrijfsvoeringen met weidegang correct en rechtvaardig van de beleidsregels worden uitgezonderd? Meerdere zienswijzen benadrukken het belang van een precieze definitie van ‘intensieve veehouderij’, inclusief expliciete uitzonderingen voor bedrijven die aan specifieke voorwaarden voldoen (bijvoorbeeld biologische productie met weidegang). Er wordt verzocht om deze nuances duidelijk te verankeren om recht te doen aan verschillende bedrijfsmodellen en beleidsspeerpunten.

Standpunt GS

Bij de wijziging van de term ‘intensieve veehouderij’ en bijbehorende regels en uitzonderingen naar de term ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ houden we rekening met de verschillen tussen deze termen. Deze uitzonderingen nemen we op in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.1:

“In de verordening houden we rekening met verschil in definitie tussen ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ en voormalige term ‘intensieve veehouderij’. Zo zal er een doorvertaling plaatsvinden van huidige uitzonderingen betreffende diersoorten en huisvestingseisen voor biologische producten.”

Zienswijze

Hoe wordt het begrip ‘beëindiging van een veehouderij’ in de POVI geconcretiseerd en welke objectieve criteria worden hiervoor gehanteerd? Het begrip ‘beëindiging van een veehouderij’ in relatie tot kwaliteitsverbetering van de leefomgeving wordt als te vaag ervaren, waardoor handhaving en juridische houdbaarheid onder druk staan.

Waarom wordt voor nieuwvestiging van veehouderijen de koppeling met de beëindiging elders voorgeschreven en in hoeverre acht de Provincie dit praktisch, financieel en juridisch haalbaar? Indieners vinden de eis dat nieuwvestiging van (intensieve) veehouderijen gekoppeld moet worden aan beëindiging van een andere veehouderij onwenselijk en niet uitvoerbaar. Er wordt gepleit voor heroverweging en verduidelijking om onnodige belemmeringen te voorkomen.

Standpunt GS

In de Ontwerp POVI staat aangegeven dat er een koppeling gemaakt dient te worden met de beëindigen van een andere veehouderij elders. Dit is gebaseerd op de huidige regel in de Omgevingsverordening Limburg. Hierin staat in de toelichting het volgende aangegeven: “In de instructieregels staat als randvoorwaarde een koppeling met de beëindiging van vergelijkbare activiteiten elders. Ingeval van een incidentele nieuwvestiging van een intensieve veehouderij kan - met het oog op de vereiste verbetering van leefklimaat - beëindiging van een andere intensieve veehouderij worden ingezet in de vorm van bijvoorbeeld het opheffen of intrekken van een intensieve veehouderijbestemming/-aanduiding, omgevingsvergunning / Wet natuurbeschermingsvergunning en/of sloop van bebouwing en de afname van emissie op

kwetsbare natuurgebieden en woonkernen. Voorwaarde daarbij is dat deze opties niet eerder zijn ingezet in het kader van een andere afspraak, regeling en/of overeenkomst."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Verwerking van vetgedrukte passages uit het Besluit activiteiten leefomgeving in de POVI. Er wordt gevraagd om de vetgedrukte (specifieke) formuleringen uit het BAL inzake extensief gehouden varkens over te nemen in de provinciale regels, ter verduidelijking en rechtsgelijkheid. Worden de relevante vetgedrukte passages en uitzonderingen uit het Besluit activiteiten leefomgeving integraal overgenomen in de POVI, en zo ja, op welke wijze?
Specifieke positie van varkenshouderijen met weidegang in beleidsregels en bestemmingsmogelijkheden. Zienswijzen vragen om bevestiging of varkenshouderijen met weidegang op een agrarische bestemming mogelijk zijn zonder dat een intensieve-veehouderijbestemming (IV) nodig is en willen duidelijkheid hierover in beleid en uitvoering. Op basis van welke beleidscriteria kunnen varkenshouderijen met (structurele) weidegang gevestigd worden op agrarische locaties zonder verplichting tot IV-bestemming en wat betekent dit voor ondernemers?

Standpunt GS

In lijn met het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) hanteren we het onderscheid tussen een veehouderij met milieubelastende activiteit en een veehouderij zonder milieubelastende activiteit. Dat betekent dat we het begrip "intensieve veehouderij" omvormen naar deze nieuwe begrippen uit de Omgevingswet. Bij de doorvertaling van de POVI naar de omgevingsverordening Limburg houden we wel rekening met de verschillen in deze definities.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.1.3.4 van:

"Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied is niet toegestaan. Incidentele nieuwvestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, is mogelijk in de Groenblauwe Landbouwzone of het verwevingsgebied, mits de ontwikkeling past binnen de voorwaarden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging."

naar:

"Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied is niet toegestaan. Incidentele nieuwvestiging is alleen mogelijk als er sprake is van een veehouderij die voldoet aan de biologische huisvestingsregels en volledig bestaat uit het houden van landbouwhuisdieren die jaarrond de mogelijkheid wordt geboden van vrije weidegang en vrije uitloop. Incidentele nieuwvestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, is mogelijk in de Groenblauwe

Landbouwzone of het verwevingsgebied, mits de ontwikkeling past binnen de voorwaarden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.1.3.5 van:

“Bij een incidentele nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit heeft vestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, onze eerste voorkeur. Daarna kiezen we pas voor nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (landbouwgrond). Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak is namelijk alleen mogelijk in het primair landbouwgebied. Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor incidentele nieuwvestiging van toepassing. In extensiveringsgebieden is nieuwvestiging volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan.
Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de groenblauwe landbouwzone. Daarnaast zullen de extensiveringsgebieden na de herijking niet overlappen met het primair landbouwgebied. Ook stemmen we hierbij de oude definitie ‘intensieve veehouderij’ met de nieuwe definitie ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ af.”

naar:

“Bij een incidentele nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit heeft vestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, onze eerste voorkeur. Daarna kiezen we pas voor nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (landbouwgrond). Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak is namelijk alleen mogelijk in het primair landbouwgebied. Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor incidentele nieuwvestiging van toepassing.”

Indiener					
ZW-1479-188	ZW-0286-1	ZW-0355-1	ZW-0548-1	ZW-0611-1	ZW-0664-1
ZW-0313-109	ZW-0313-106	ZW-1479-189	ZW-1479-193	ZW-1211-7	ZW-0960-9
ZW-1170-5	ZW-0382-2	ZW-1389-36	ZW-0196-136	ZW-0196-137	ZW-1211-8
ZW-0977-2					

9.9 Dierenwelzijn

Zienswijze
Bedrijfsontwikkelingen gericht op verlaging van emissies en verbetering van dierenwelzijn moeten altijd mogelijk zijn, ongeacht gebied.
Indiener geeft aan dat dierenwelzijn en open systemen impact hebben op de volksgezondheid, en dat deze impact niet lijkt te zijn afgewogen in de ontwerp-POVI'25. Ze vragen om voldoende bedrijvigheid en ontwikkelingsmogelijkheden in het landelijk gebied te behouden in het kader van leefbaarheid.

Indiener verwacht de mogelijkheden te krijgen om het bedrijf aan te passen aan de dierenwelzijnseisen van de overheid zodat een volgende generatie verder kan op desbetreffende locatie.

Indiener verzoekt om ruimte te houden voor ontwikkeling in de vorm van dierenwelzijn en emissiereductie.

Indiener wil een toekomst met koeien in de wei, maar het is ook nodig om na 15 jaar procesvorming een nieuwe melkveestal te realiseren voor een beter dierenwelzijn en tevens om emissies te reduceren.

Standpunt GS

De omgevingsvisie erkent het belang van investeringen in dierenwelzijn, maar ziet hiervoor uitsluitend perspectief op de juiste plekken, passend bij de zonering en de maatschappelijke opgaven en doelstellingen. Ontwikkelingen op het vlak van dierenwelzijn worden dus gefaciliteerd op plekken waar de landbouw voldoende perspectief heeft en waar deze ruimtelijk inpasbaar zijn. Hiermee wordt dan bijgedragen aan het evenwicht tussen dier, omgeving en milieu. Maatwerk en zorgvuldige afweging zijn daarbij van belang, zodat zowel ruimte voor vernieuwing als andere waarden behouden blijven. Hiermee blijft er perspectief voor zowel bestaande als toekomstige generaties veehouders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener				
ZW-0877-43	ZW-0166-151	ZW-0706-3	ZW-0928-2	ZW-1358-5

9.10 Gebruiksmogelijkheden vrijkomende agrarische bebouwing

Zienswijze
In hoeverre kan en wil de Provincie haar beleid verruimen om ook niet-agrarische herbestemmingen van VAB mogelijk te maken, gelet op actuele maatschappelijke en ruimtelijke uitdagingen? Diverse indieners wijzen erop dat de Provincie Limburg in haar beleid sterk inzet op agrarisch hergebruik van VAB, terwijl dit vaak niet realistisch of wenselijk is vanwege veroudering, dierenwelzijnseisen of gebrek aan perspectief. Er wordt gepleit voor meer ruimte voor andere (niet-agrarische) functies zoals wonen, bedrijven, recreatie of natuur, die kunnen bijdragen aan gebiedskwaliteit en integrale opgaven.
Welke typen niet-agrarische functies kwalificeren volgens de Provincie als ‘passend’ bij herbestemming van VAB, en welke randvoorwaarden gelden hiervoor? Veel zienswijzepunten vragen om verduidelijking van wat onder ‘passende niet-agrarische herbestemmingen’ wordt verstaan. Daarbij wordt gevraagd hoe dit zich verhoudt tot het provinciaal beleid dat nieuwe 'rode functies' als wonen, bedrijven en vrijetijdseconomie doorgaans uitsluit.

Op welke wijze biedt de Provincie perspectief en ontwikkelruimte voor locaties waar het agrarisch bedrijf is beëindigd? Enkele indieners geven aan dat het beleid onvoldoende toekomstperspectief biedt op locaties waar het agrarisch bedrijf stopt. Hiervoor wordt onder meer hergebruik van erven en mogelijkheden voor nieuwe bestemmingen genoemd die bijdragen aan leefbaarheid.

Hoe waarborgt de Provincie dat herbestemming van VAB niet leidt tot negatieve effecten voor omliggende agrarische bedrijven en het landelijke landschap? Sommige zienswijzen zijn bezorgd over mogelijke negatieve effecten van niet-agrarische herbestemming op omliggende landbouw, landschap, en de leefbaarheid; ze vragen om een zorgvuldige afweging van belangen en effecten.

Wat zijn de praktische, juridische en waardetechnische gevolgen van het provinciaal beleid voor eigenaren van VAB en landbouwgrond zonder agrarische functie? Enkele indieners vragen om concrete uitleg over de gevolgen van het vigerende beleid voor hun eigendommen, harde en zachte bestemmingen, en juridische/fiscale implicaties van functieverandering van agrarisch vastgoed en gronden.

Standpunt GS

De Provincie wil agrarische bebouwing en bouwkavels behouden voor agrarisch gebruik, met name wanneer deze op een toekomstbestendige plek liggen. Op deze plekken willen we nieuwe agrarische verdienmodellen de kans geven, zodat ook nieuwkomers of andere geïnteresseerden kunnen instromen. Daarnaast kunnen vrijkomende agrarische locaties ook benut worden door bestaande agrarische bedrijven die behoefte hebben aan ontwikkelingsruimte of zich willen heroriënteren. Tegelijk erkennen wij dat er locaties zijn waar agrarisch hergebruik moeilijk haalbaar is. Uiteindelijk is het afhankelijk van de locatie welke mogelijkheden hier dan zijn. In de ontwerp-POVI is voor het primair landbouwgebied een ‘nee’ voor nieuwe niet-agrarische functies geformuleerd. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn we voornemens dit te wijzigen naar een ‘nee, tenzij’. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt. Ter bescherming van het agrarisch belang zijn wij namelijk kritisch over niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. In bijvoorbeeld het verwevingsgebied zien wij juist meer mogelijkheden voor niet-agrarische herbestemmingen. In de groenblauwe landbouwzone kunnen andere functies ook bijdragen aan de transitie in dit gebied en kan het juist interessant zijn. Het ligt dus erg aan het gebied en de opgaven en doelstellingen. Wij benoemen in de POVI overigens geen uitputtende lijst van zogenoemde passende functies, om ruimte voor maatwerk te behouden

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan.
Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

naar:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied.”

Zienswijze

Hoe borgt de Provincie gebiedsgericht maatwerk en onder welke voorwaarden kunnen uitzonderingen op het generiek beleid voor VAB worden toegestaan? Zienswijzepunten vragen aandacht voor het bieden van maatwerk in specifieke gebieden en situaties, bijvoorbeeld bij initiatieven van gemeenten of bijzondere functies zoals recreatie. Er wordt gevraagd om meer rechtszekerheid rond maatwerk en heldere koppelingen met bijbehorende beleidsregels.

Standpunt GS

De Provincie onderkent het belang van gebiedsgericht maatwerk. In het primair landbouwgebied wordt hiervoor ruimte via de wijziging naar ‘nee, tenzij’ in plaats van ‘nee’ geboden, waarbij per situatie wordt beoordeeld of de afwijking gerechtvaardigd is. Uitzonderingen zijn mogelijk mits deze onderbouwd bijdragen aan de maatschappelijke opgaven en het belang van de omgeving niet schaden. De Provincie kiest bewust voor ruimte voor maatwerk en gebiedsgerichte afwegingen, juist omdat de mogelijkheden voor herbestemming sterk afhankelijk zijn van de specifieke locatie en situatie. Met het nee, tenzij-principe in het primair landbouwgebied wordt maatwerk geborgd. Zoals aangegeven is er in andere zones meer ruimte voor maatwerk. Hiermee bieden wij flexibiliteit voor bijzondere situaties, terwijl de hoofdlijn van het beleid en de belangen van het gebied gewaarborgd blijven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied.
Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

naar:

“‘VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch

mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied."

Indiener					
ZW-1127-150	ZW-0494-3	ZW-0271-118	ZW-0253-5	ZW-0426-12	ZW-1127-16
ZW-0160-35	ZW-0160-37	ZW-1060-5	ZW-0242-99	ZW-1060-8	ZW-1473-170
ZW-0313-98	ZW-0313-114	ZW-0186-96	ZW-0224-94	ZW-0313-102	ZW-1479-191
ZW-0278-157	ZW-1242-3	ZW-1478-1	ZW-0533-4	ZW-0552-2	ZW-0375-3
ZW-1487-6	ZW-0190-13	ZW-1438-3	ZW-0535-4	ZW-1497-3	ZW-1498-3
ZW-1060-4	ZW-0403-4	ZW-1487-4	ZW-0490-1	ZW-0382-3	ZW-1300-1
ZW-0382-8	ZW-0533-3	ZW-1389-38	ZW-0317-19	ZW-0224-179	ZW-0224-173
ZW-0196-150	ZW-0436-3	ZW-0166-89	ZW-0237-79	ZW-0240-84	ZW-0317-99
ZW-1473-79	ZW-1479-131	ZW-0278-100	ZW-1358-17	ZW-0196-132	ZW-1242-28
ZW-0877-48	ZW-0271-127	ZW-0877-47	ZW-0166-23		

9.11 Gebruiksmogelijkheden vrijkomende agrarische bebouwing- vraag sloopfonds

Zienswijze
Indiener vraagt of de Provincie een sloopfonds heeft voor situaties waarin geen nieuwe bestemming wordt gevonden en alleen sloop resteert.

Standpunt GS

De Provincie Limburg heeft momenteel geen specifiek sloopfonds voor vrijkomende agrarische bebouwing waarvoor geen nieuwe bestemming wordt gevonden. Wij zijn voornemens te onderzoeken of een dergelijk fonds wenselijk en haalbaar is, zodat we in de toekomst passende oplossingen kunnen bieden voor deze situaties.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 11 paragraaf 11.2.5:
"De Provincie Limburg heeft momenteel geen sloopfonds voor VAB's waarvoor geen nieuwe bestemming wordt gevonden. Wij zijn voornemens te onderzoeken of een dergelijk fonds wenselijk en haalbaar is, zodat we in de toekomst passende oplossingen kunnen bieden voor deze situaties."

Indiener					
ZW-0166-96	ZW-0186-101	ZW-0237-86	ZW-0240-91	ZW-0241-86	ZW-0317-106
ZW-1236-91	ZW-1473-86	ZW-1479-138	ZW-0224-100	ZW-0278-107	

9.12 Mestverwaarding

Zienswijze

Welke definities en randvoorwaarden hanteert de Provincie voor grootschalige mest- en reststromenverwaarding, en hoe wordt invulling gegeven aan locatiekeuze, inclusief bedrijventerreinen? Verschillende indieners vragen om duidelijkheid over wat wordt verstaan onder grootschalige mest- en reststromenverwaarding en of er (voldoende) ruimte beschikbaar moet zijn op bedrijventerreinen voor dergelijke initiatieven. Dit raakt de ruimtelijke inpassing, schaalgrootte en het faciliteren van circulaire initiatieven buiten het individuele agrarische bedrijf.

Standpunt GS

De Provincie maakt onderscheid tussen enerzijds grootschalige industriële verwaarding, die bij voorkeur plaatsvindt op geschikte bedrijventerreinen en anderzijds collectieve verwaarding door samenwerkende agrarische bedrijven, die bij voorkeur op of nabij agrarische locaties gebeurt. Beide vormen kunnen grootschalig zijn, maar verschillen qua opzet en locatie-eisen. Zo ontstaat ruimte voor circulaire initiatieven, passend bij de omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.6 van:

‘Er is een toenemende tendens van geleidelijke uitbreiding van activiteiten passend binnen de (korte) ketens van agrarische bedrijven. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het verwaarden van mest en agrarische reststromen. Dit biedt kansen in het kader van de energietransitie (productie van groen gas) en de verduurzaming van bedrijven. Op rijksniveau wordt namelijk gewerkt aan een bijmengverplichting groen gas vanaf 2026. Wat betreft het verwaarden van mest kan dit via mestbewerking of -verwerking plaatsvinden. Onder mestbewerking verstaan we diverse methodes waarmee mest een behandeling ondergaat. Hierbij kan gedacht worden aan het mengen, scheiden, hygiëniseren, (co)vergisten, composteren, drogen en indikken van dierlijke mest (ter info: bron RVO). De Meststoffenwet verstaat onder mestverwerking het behandelen van dierlijke meststoffen tot een eindproduct dat bestaat uit as, mestkorrels, mengsel van gedroogd digestaat of het exporteren van dierlijke meststoffen (ter info: bron NVWA). Ook overige agrarische reststromen kunnen verwaardigd worden. Hieronder verstaan we verwaarding van reststromen uitsluitend afkomstig uit de agrarische sector, zoals potgrond, groente, fruit, plantenresten, gras, snoeiafval of afvalwater niet zijnde brandstoffen, plastics, metalen, glas of anderszins anorganisch afval (ter info: bron VNG). Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren op daarvoor aanvaardbare locaties. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding zijn nader beschreven.’

naar:

‘Er is een toenemende tendens van geleidelijke uitbreiding van activiteiten passend binnen de (korte) ketens van agrarische bedrijven. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het verwaarden van mest

en agrarische reststromen. Dit biedt kansen in het kader van de energietransitie (productie van groen gas) en de verduurzaming van bedrijven. Op rijksniveau wordt namelijk gewerkt aan een bijmengverplichting groen gas vanaf 2027. Wat betreft het verwaarden van mest kan dit via mestbewerking of -verwerking plaatsvinden. Onder mestbewerking verstaan we diverse methodes waarmee mest een behandeling ondergaat. Hierbij kan gedacht worden aan het mengen, scheiden, hygiëniseren, vergisten, composteren, drogen en indikken van dierlijke mest. De Meststoffenwet verstaat onder mestverwerking het behandelen van dierlijke meststoffen tot een eindproduct dat bestaat uit as, mestkorrels, mengsel van gedroogd digestaat of het exporteren van dierlijke meststoffen. Ook overige agrarische reststromen kunnen verwaardigd worden. Hieronder verstaan we verwaarding van reststromen uitsluitend afkomstig uit de agrarische sector, zoals potgrond, groente, fruit, plantenresten, gras, snoeiafval of afvalwater niet zijnde brandstoffen, plastics, metalen, glas of anderszins anorganisch afval. Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren. Daarnaast draagt dit bij aan de verlaging van emissies uit stallen en bij de bemesting van percelen. Activiteiten moeten op daarvoor aanvaardbare locaties plaats vinden. We zetten daarbij in op het zogenoemde monovergisting, uitgaande van dagverse of aangezuurde mest uit stallen, toevoeging van restromen tot maximaal 5 volumeprocent en nabehandeling van de vergistingsresiduen. Dit met het oog op een optimale biogas productie en een zo groot mogelijke reductie van ammoniak. Dit kenmerk is van toepassing op alle, onderstaand, beschreven schaalniveaus. De Provincie maakt onderscheid tussen solitaire industriële verwaarding, die bij voorkeur plaatsvindt op geschikte bedrijventerreinen en collectieve verwaarding door samenwerkende agrarische bedrijven, die bij voorkeur op of nabij agrarische locaties plaatsvindt. Beiden kunnen grootschalige verwaarding faciliteren, maar verschillen qua opzet en locatie-specifieke eisen. En de verwaarding van eigen mest die op één locatie wordt geproduceerd. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding zijn nader beschreven en worden in de Omgevingsverordening Limburg verder geconcretiseerd.’

Zienswijze

Op welke beleidsmatige gronden kiest de Provincie voor een maximale herkomststraal voor mest- en reststromenverwerking en welke ruimte is er voor verruiming hiervan? Diverse zienswijzen stellen de gekozen straal (meestal 20 km) voor coöperatieve verwerking van mest en agrarische reststromen ter discussie en pleiten voor verruiming (bijvoorbeeld 50 km of meer), mede gezien landelijke problematiek. Men wijst op het belang van nabijheid van infrastructuur en landelijke oplossingen.

Standpunt GS

De Provincie hanteert een herkomststraal van 20 km voor coöperatieve (collectieve) verwerking van mest en agrarische reststromen om regionale samenwerking tussen agrariërs te faciliteren en te waarborgen. Dit stimuleert korte ketens, beperkt transportafstanden en ondersteunt duurzaamheid en lokaal draagvlak. Verruiming van de straal achten wij op dit moment niet wenselijk, omdat dit de regionale focus kan ondermijnen. Bij de toekomstige evaluatie van het beleid worden de argumenten uit de zienswijzen meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Waarom wordt de verwerking van industriële voedingsreststromen mogelijkerwijs beperkt tot agrarische reststromen en wat is het beleidskader voor inzet van industriële stromen bij mest- en energieproductie? Zienswijzen pleiten voor het betrekken van industriële voedingsreststromen in de verwaarding, naast agrarische reststromen, om zo de circulariteit te vergroten en nieuwe energiebronnen beter te benutten. Hierbij wordt zowel de inzet voor mestverwerking als energieproductie benoemd.

Standpunt GS

Wij gaan uit van de definitie van agrarische reststromen die de VNG beschikbaar stelt. In het geval dat deze voedingsreststromen tot deze definitie behoren, kunnen deze ingezet worden voor de 5% reststromen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Welke heldere definities en toelichtingen hanteert de Provincie ten aanzien van begrippen als ‘mestverwaarding’? Sommige indieners geven aan onduidelijkheid te ervaren over begrippen, met name wat wordt bedoeld met ‘verwaarding van mest’. Dit kan tot verschillende interpretaties leiden en vraagt om beleidsmatige duiding.

Standpunt GS

In de POVI is uitgelegd wat onder het verwaarden van mest bedoeld wordt. Het verwaarden van mest kan namelijk via mestbewerking of -verwerking plaatsvinden. Deze vormen zijn in de POVI verder uitgelegd. Hiervoor zijn ook definities gebruikt van het RVO en de NVWA.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe verhoudt het (voorgenomen) beleid ten aanzien van mestverwaarding zich tot initiatieven in de GBLZ en welke afwegingskaders gelden hier? Er is bij enkele zienswijzen zorg over (beleidsmatige) beperkingen voor verwaarding van mest in de GBLZ, zeker waar bedrijven in duurzaamheid willen investeren. Men vraagt om ruimte voor initiatieven in deze zone.

Standpunt GS

In de ontwerp POVI staat aangegeven dat verwaarding van mest en agrarische reststromen in het verwevingsgebied of de Groenblauwe landbouwzone is in beginsel niet gewenst. Middels incidenteel maatwerk kunnen er in het verwevingsgebied of de Groenblauwe Landbouwzone toch mogelijkheden zijn, waarbij vanuit de ontwikkeling van het gebied, in combinatie met de impact op de omgeving, een zorgvuldige afweging gemaakt wordt. Dus verwaarding van mest in de groenblauwe landbouwzone is niet uitgesloten, maar een onderbouwing van de impact en de

bijdrage aan de maatschappelijke opgaven is noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Welke betekenis hecht de Provincie aan termen als ‘verwachten’ m.b.t. leveringscontracten, en in hoeverre zijn contractuele verplichtingen voorgeschreven beleid? Meerdere zienswijzen stellen vraagtekens bij formuleringen als ‘verwachten’ omtrent leveringscontracten in de POVI-tekst. Men wenst duidelijkheid wélke verplichtingen gelden, gericht op ondernemersvrijheid en beleidsduidelijkheid.

Standpunt GS

Het is voor de Provincie van belang dat bij nieuwe initiatieven aannemelijk wordt gemaakt dat voldoende mest beschikbaar is, bijvoorbeeld met contracten of andere afspraken. Dit betekent niet dat er een verplichting tot formele contracten is. Het doel is om te zorgen voor realistische en uitvoerbare plannen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk § 11.2.6 Verwaarding van mest en agrarische reststromen van:

“Daarnaast is er behoefte aan coöperatieve (op samenwerking gebaseerde/berustende) verwaarding van mest en agrarische reststromen. Dit biedt samenwerkende agrarische bedrijven kansen voor een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering door het verwaarden en uitwisselen van stofstromen. Voor coöperatieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op VAB's en andere vrijkomende locaties in het primaire landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. In een bedrijfsontwikkelingsplan wordt de toekomstbestendigheid bepaald middels een afweging en onderbouwing van:
De kwaliteit van het leef- en vestigingsklimaat (milieutechnisch aanvaardbaar/landschappelijk ingepast enzovoorts).
Een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik.
De bereikbaarheid/logistieke efficiëntie (onder andere energie-infrastructuur).
De beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen (binnen een straal van 20 kilometer).
De energiebehoefte (voorkeur: onderdeel van een energiegemeenschap of energiehub).
Vanuit deze criteria heeft vestiging bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven onze voorkeur, omdat er in dit geval sprake is van verwaarding van mest en agrarische reststromen van derden. Wij verwachten dat gemeenten bij dergelijke initiatieven middels contracten onderbouwen dat de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen ook daadwerkelijk voorhanden is.”

naar:

“Daarnaast is er behoefte aan collectieve (op samenwerking gebaseerde/berustende) verwaarding van mest en agrarische reststromen. Dit biedt samenwerkende agrarische bedrijven kansen voor een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering door het verwaarden en uitwisselen van stofstromen. Voor collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op VAB's en andere vrijkomende locaties in het primaire landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. In een bedrijfsontwikkelingsplan wordt de toekomstbestendigheid bepaald middels een afweging en onderbouwing. Vestiging bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven heeft onze voorkeur, omdat er in dit geval sprake is van verwaarding van mest en agrarische reststromen van derden. Wij verwachten dat gemeenten bij dergelijke initiatieven middels contracten onderbouwen dat de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen ook daadwerkelijk voorhanden is.”

Zienswijze

Hoe borgt het provinciale beleid een zoveel mogelijk lokale en circulaire nutriëntenkringloop, zonder negatieve impact op waterkwaliteit en zonder extra import van externe nutriënten? Vanuit het oogpunt van circulaire landbouw wordt gesteld dat mestverwaarding zoveel mogelijk in lokale kringlopen moet plaatsvinden en niet moet leiden tot import van buitenlandse nutriënten, gelet op kringloopsluiting en waterkwaliteit.

Standpunt GS

We vragen voor een afweging en onderbouwing van de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen (inclusief straal).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

In hoeverre zijn de huidige of voorgestelde beleidsbeperkingen op stikstof, bemesting en mestverwerking nog in lijn met de doelen rond bodemkwaliteit, voedselproductie en het oplossen van het mestoverschot? Sommige zienswijzen vragen een heroverweging van beleidsbeperkingen op stikstof, bemesting en mestverwerking vanwege het effect op bodemkwaliteit, voedselproductie en het mestoverschot.

Standpunt GS

Wij vragen goed onderbouwde plannen en duidelijke criteria voor nieuwe initiatieven op het gebied van mestverwaarding, zodat de voor- en eventuele nadelen goed afgewogen worden. Mestverwaarding draagt bovendien bij aan het verlagen van emissies uit stallen en bij bemesting op percelen. Deze positieve effecten zullen wij explicieter benoemen bij de aanpassing van de POVI-tekst. Zo streven wij naar een evenwichtige afweging tussen milieudoelen en een toekomstbestendige landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.6 van:

“Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren op daarvoor aanvaardbare locaties. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding zijn nader beschreven.”

naar:

“Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren. Daarnaast draagt dit bij aan de verlaging van emissies uit stallen en bij de bemesting van percelen. Activiteiten moeten op daarvoor aanvaardbare locaties plaats vinden. We zetten daarbij in op het zogenoemde monovergisting, uitgaande van dagverse of aangezuurde mest uit stallen, toevoeging van restromen tot maximaal 5 volumeprocent en nabehandeling van de vergistingsresiduen. Dit met het oog op een optimale biogas productie en zo groot mogelijke reductie van ammoniak. Dit kenmerk is van toepassing op alle, onderstaand, beschreven schaalniveaus.”

Zienswijze
Op welke wijze waarborgt het beleid bestaande gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden voor co-vergisters (inclusief productie van groen gas) op bestaande locaties in het (primair) landbouwgebied en de GBLZ? Er is bezorgdheid over de implicaties van het ontwerp-POVI voor bestaande co-vergisters op agrarische bedrijven, met aandacht voor het behoud van bestaande rechten en ruimte voor doorontwikkeling in relatie tot circulaire landbouwdoelen.

Standpunt GS

De POVI laat bestaande gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden voor co-vergisters op agrarische bedrijven onveranderd. Deze zijn planologisch bij gemeenten vastgelegd. De POVI schetst het provinciale beleid en is zelfbindend. Alleen bij nieuwe ruimtelijke initiatieven op het gebied van mestverwaarding worden de POVI en de omgevingsverordening gecheckt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0877-46	ZW-0699-8	ZW-0700-8	ZW-0305-5	ZW-1204-209	ZW-0416-5
ZW-0388-2	ZW-0388-1	ZW-0388-3	ZW-1328-9	ZW-0166-98	ZW-0224-102
ZW-0237-88	ZW-0241-88	ZW-0242-101	ZW-0278-109	ZW-0313-115	ZW-0317-108
ZW-1236-93	ZW-1473-88	ZW-1479-140	ZW-0699-16	ZW-0700-16	

9.13 Niet-agrarische functies in primair landbouwgebied

Zienswijze

In hoeverre is het provinciaal beleid gericht op het structureel uitsluiten van niet-agrarische functies in primair landbouwgebied noodzakelijk en wenselijk in relatie tot de vitaliteit en toekomstbestendigheid van het buitengebied? Indiener geeft aan dat het uitsluiten van niet-agrarische functies (zoals wonen, recreatie, bedrijvigheid, educatie en zorg) in de primaire landbouwgebieden te rigide is. Dit zou volgens hen de leefbaarheid, vitaliteit en ontwikkelmogelijkheden van het buitengebied onnodig beperken en onvoldoende ruimte bieden voor bedrijfsontwikkeling, verbreding en hybride verdienmodellen.

In welke mate is het toegestaan om VAB's en bouwkavels in primair landbouwgebied te herbestemmen naar niet-agrarische functies en op welke gronden kan afweging en maatwerk plaatsvinden? Zienswijzen gaan in op het belang van hergebruik en functiewijziging van VAB's en bestaande bouwkavels, bijvoorbeeld naar wonen, zorg of andere niet-agrarische activiteiten. Men vreest dat leegstand, verloedering en ondermijning ontstaan door het beleidsmatig uitsluiten van alternatieve functies.

Standpunt GS

De Provincie wil agrarische bebouwing en bouwkavels behouden voor agrarisch gebruik, met name wanneer deze op een toekomstbestendige plek (primair landbouwgebied) liggen. Ter bescherming van het agrarisch belang zijn wij kritisch over niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Tegelijk erkennen wij dat er locaties zijn waar agrarisch hergebruik van vrijkomende locaties moeilijk haalbaar zijn, waardoor niet-agrarische functies interessant kunnen zijn. Dit geldt ook voor niet-agrarische functies in algemene zin, die dus niet gelinkt zijn aan een vrijkomende locatie. In de ontwerp-POVI is voor het primair landbouwgebied een 'nee' voor nieuwe niet-agrarische functies geformuleerd. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn we voornemens dit te wijzigen naar een 'nee, tenzij'. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in diverse hoofdstukken ten aanzien van niet-agrarische functies in primair landbouwgebied. Wij verwijzen hierbij ook naar het hoofdstuk zonering waar hier dieper op wordt ingegaan.

Zienswijze

Op welke wijze biedt het provinciaal beleid ruimte voor verbreding van de landbouw en nevenactiviteiten in primair landbouwgebied, en wanneer zijn deze wel/niet toegestaan?
Er is veel aandacht voor verbrede landbouw en nevenactiviteiten als essentieel onderdeel van een toekomstbestendige agrarische sector. Verbrede activiteiten (zoals boerderijwinkels, educatie, recreatie, kinderopvang, energieproductie) worden gezien als noodzakelijk om bedrijven bestaansrecht te geven en bijdragen te leveren aan het landschap en de leefbaarheid.

Standpunt GS

In het primaire landbouwgebied blijft verbrede landbouw mogelijk, mits omliggende bedrijven niet gehinderd worden. Dit maakt onderdeel uit van de ‘nee, tenzij’ ten aanzien van niet-agrarische functies in het primair landbouwgebied. Dus in tegenstelling tot de ‘in beginsel niet toegestaan’ in de ontwerp POVI wordt hier in de definitieve POVI meer ruimte voor gegeven in het primair landbouwgebied. Het beleid richt zich op maatwerk en biedt perspectief waar dat passend is. Eventuele beperkingen zijn niet bedoeld om verbreding uit te sluiten, maar om de balans tussen agrarische bedrijvigheid en andere functies en waarden te bewaken. Het beleid biedt bedrijven daarmee de mogelijkheid om te verbreden, afhankelijk van de locatie.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van:
“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en

tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen."

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

"VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen."

naar:

"VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied."

Zienswijze
Gevolgen voor bedrijfsopvolging, bedrijfsbeëindiging en transitie van agrarische bedrijven. Hoe wordt in het beleid rekening gehouden met de gevolgen van functiewijzigingsbeperkingen voor bedrijfsopvolging, bedrijfsbeëindiging en transitie van (veehouderij)bedrijven? Meerdere indieners geven aan dat het uitsluiten van alternatieve functies een negatieve impact heeft op bedrijfsopvolging, de mogelijkheden voor bedrijfsbeëindiging en de economische houdbaarheid van agrarische bedrijven die moeten innoveren of stoppen.
Hoe waarborgt het provinciaal beleid de leefbaarheid en vitaliteit van het buitengebied bij beperkingen op (alternatieve) functies in primair landbouwgebied? Zienswijzen benadrukken dat een rigide beleid het risico van leegstand, sociale en economische achteruitgang en vermindering van de leefbaarheid in (Zuid-)Limburgse dorpen en het buitengebied vergroot.

Standpunt GS

De Provincie wil agrarische bebouwing en bouwkavels behouden voor agrarisch gebruik, met name wanneer deze op een toekomstbestendige plek (primair landbouwgebied in dit geval) liggen. Op deze plekken willen we nieuwe agrarische verdienmodellen de kans geven, zodat ook nieuwkomers of andere geïnteresseerden kunnen instromen. Daarnaast kunnen vrijkomende

agrarische locaties ook benut worden door bestaande agrarische bedrijven die behoefte hebben aan ontwikkelingsruimte of zich willen heroriënteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze wordt regionale differentiatie en maatwerk geborgd binnen het beleid voor primair landbouwgebied? Er is behoefte aan differentiatie per gebied of regio, waarbij niet overal dezelfde strikte regels gelden. Specifiek wordt gepleit voor maatwerkoplossingen, o.a. vanwege de unieke kleinschaligheid en hybride structuur in Zuid-Limburg en onderkenning van verschillende opgaven per gebied.

Standpunt GS

We onderschrijven de roep om differentiatie per gebied van harte. Niet voor niets is ‘recht doen aan de kenmerken en identiteit van gebieden’ een van de Limburgse principes. De algemene zonering is gericht op Limburg als geheel en heeft een algemeen karakter. Die zonering is erop gericht om de opgaven in vergelijkbare gebieden aan te pakken op een in de basis vergelijkbare wijze. De algemene zonering is echt een zonering op hoofdlijnen. Dat biedt alle ruimte voor lokale en regionale uitwerking, rekening houdend met de specifieke situatie. De beoogde nee, tenzij-bepaling voor het primair landbouwgebied (zie elders in deze nota) biedt eveneens ruimte voor maatwerk.

Voorstel aan PS

In de aangepaste paragraaf algemene zonering verduidelijken we de betekenis van die zonering.

Zienswijze

Hoe worden andere maatschappelijke opgaven betrokken in de afweging rondom het toestaan van niet-agrarische functies in primair landbouwgebied? Sommige zienswijzen vragen om meer integrale afweging met andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, natuurontwikkeling en defensie, en stellen dat het beleid integraal moet worden afgestemd.

Standpunt GS

De beleidslijn om niet-agrarische functies alleen onder voorwaarden toe te staan in het primair landbouwgebied is besproken en afgestemd met andere functies. We hebben daarom in beeld gebracht welke functies een dermate hoog maatschappelijk belang hebben en dus toch ruimte krijgen. Zie hiervoor de nee, tenzij-uitleg.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet-agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet-agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van:
“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied.
Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

naar:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied.”

Zienswijze
Hoe waarborgt de Provincie dat onderliggend beleid van gemeenten niet tot ongewenste extra beperkingen leidt voor agrarische bedrijven in primair landbouwgebied? Enkele indieners geven aan dat onderliggende zoneringen of gemeentelijk beleid er alsnog voor kunnen zorgen dat er feitelijke beperkingen worden opgelegd, ondanks de provinciale uitgangspunten.

Standpunt GS

De Provincie formuleert het kader waarbinnen gemeenten hun beleid vormgeven en ziet erop toe dat gemeentelijk beleid in lijn is met provinciale uitgangspunten. Hiermee wordt beoogd dat extra beperkingen voor agrarische bedrijven worden voorkomen, tenzij deze noodzakelijk zijn vanuit andere belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0271-117	ZW-1127-149	ZW-0544-3	ZW-0544-3	ZW-0304-64	ZW-0945-8
ZW-0945-7	ZW-1216-33	ZW-1052-13	ZW-1054-19	ZW-1120-13	ZW-0206-7
ZW-0304-21	ZW-0945-11	ZW-0224-166	ZW-1236-174	ZW-1236-148	ZW-1417-39
ZW-0806-2	ZW-0269-5	ZW-0241-142	ZW-0188-65	ZW-0820-8	ZW-0186-33
ZW-0196-34	ZW-0237-13	ZW-0240-18	ZW-0241-13	ZW-0278-33	ZW-1395-18
ZW-0317-214	ZW-0317-33	ZW-0317-4	ZW-1236-18	ZW-1473-13	ZW-1479-65
ZW-0224-27	ZW-1236-173	ZW-1479-194	ZW-0313-97	ZW-1099-7	ZW-0803-1
ZW-0317-124	ZW-0196-158	ZW-0224-116	ZW-0237-104	ZW-0240-109	ZW-1346-10
ZW-0242-117	ZW-1236-109	ZW-1473-104	ZW-0278-125	ZW-1358-20	ZW-0313-20
ZW-0446-1	ZW-1242-1	ZW-0303-2	ZW-0810-5	ZW-0238-130	ZW-1060-9
ZW-1035-67	ZW-1487-3	ZW-0187-46	ZW-0207-40	ZW-0238-30	ZW-0253-44
ZW-0271-30	ZW-0314-30	ZW-0319-16	ZW-1038-137	ZW-1127-62	ZW-1248-6
ZW-1501-3	ZW-1216-34	ZW-0682-2	ZW-1487-1	ZW-0943-1	ZW-1411-22
ZW-1236-152	ZW-1168-9	ZW-1496-6	ZW-0097-10	ZW-0099-10	ZW-0142-10
ZW-0144-11	ZW-0243-15	ZW-0295-10	ZW-0299-57	ZW-0569-13	ZW-0831-10
ZW-0948-10	ZW-1052-15	ZW-1054-21	ZW-1106-10	ZW-1114-10	ZW-1120-15
ZW-1216-18	ZW-1236-192	ZW-1286-13	ZW-1313-10	ZW-1382-10	ZW-1271-18
ZW-0241-104	ZW-0317-164				

9.14 Omgevingseffecten veehouderij

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het opstellen van beleidsregels voor geur door Gedeputeerde Staten de veehouderij onhaalbaar maken en verzoekt de huidige regels intact te laten en niet te verstrengelen.
Indiener verzoekt om extra maatregelen in de veehouderij om geur, fijnstof en ammoniak te schrappen omdat deze het houden van vee bijna onmogelijk maken.
Indiener verzoekt om in een nieuwe paragraaf geurhinder expliciet opnemen dat alle gemeentes in Limburg een afstand van minimaal 100 meter moeten hanteren tussen de gevels van een stal en een woning zowel in het buitengebied als in de Landelijke kernen.
Indiener verzoekt om rekening te houden met de geldende stankcirkel en de wet geurhinder en veehouderij.
Indiener verzoekt om te waarborgen dat binnen de stankcirkel geen nieuwe geurgevoelige functies worden toegestaan.

Standpunt GS

De Provincie volgt bestaande wet- en regelgeving omtrent geur en laat deze momenteel ongewijzigd. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het stellen van regels in het omgevingsplan. Op nationaal niveau wordt daarnaast ook nog gewerkt aan aanvullend geurbeleid. Vastgelegde afstanden tussen veehouderijen en geurgevoelige objecten worden eveneens volgens geldende wettelijke kaders gehanteerd. De provinciale rol rond geurbeleid wordt alleen heroverwogen indien de aankomende ontwikkelingen daar aanleiding toe geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om in de paragrafen 11.2.1.2.2 tot en met 11.2.1.2.4 een regulerende rol te nemen en een progressief provinciaal beleid op te stellen voor een vergaande beperking van de emissie van geur, fijnstof en ammoniak door veehouderijen binnen een straal van 2 km van stedelijk gebied en landelijke kernen.
Indiener wil een verbod om stallen te gebruiken voor commerciële veehouderij met milieubelastende activiteiten binnen een afstand van 100 meter van gebouwen waar mensen wonen en werken.

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust van de effecten van geur, fijnstof en ammoniak op de leefomgeving en vinden het belangrijk dat deze thema’s in de POVI expliciet aandacht krijgen. Op dit moment ligt de primaire verantwoordelijkheid bij gemeenten en het Rijk; de Provincie volgt het landelijke kader en biedt ruimte voor gemeentelijk maatwerk in omgevingsplannen. Waar ontwikkelingen of problemen daar aanleiding toe geven, zijn wij bereid onze provinciale rol te heroverwegen en, waar nodig, aanvullende maatregelen te verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat paragraaf 11.2.1.2.3 over Veehouderij en Fijnstof te algemeen is en dat fijnstof geen probleem is bij rundveehouderij.

Standpunt GS

In de ontwerp POVI wordt aangegeven dat veehouderijen (omgevings)effecten op het leefklimaat en de gezondheid kunnen hebben. Hierbij kan gedacht worden aan geuroverlast, fijnstof, ammoniakemissie en mogelijke gezondheidsrisico's. Bij de paragraaf over fijnstof staat aangegeven dat een veehouderij effect heeft op de luchtkwaliteit door stofdeeltjes die vrijkomen vanuit mest (waaronder ammoniak, dat bijdraagt aan de vorming van fijnstof), huidschilfers, veren, voer, haren en strooisel. In de POVI gaan we hier niet specifiek op in en maken we geen specifiek onderscheid tussen diverse diersoorten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0405-1	ZW-0995-5	ZW-0507-3	ZW-0407-1	ZW-1389-33	ZW-1389-8
ZW-0507-2	ZW-1389-35				

9.15 Ontwikkelingsgebied glastuinbouw

Zienswijze
In hoeverre zijn de huidige indeling en begrenzing van glastuinbouwontwikkelingsgebieden actueel, passend en afgestemd op lokale en actuele ontwikkelingen? Er zijn zorgen geuit over de afbakening en begrenzing van glastuinbouwgebieden in de POVI. Hierbij wordt gewezen op het niet overeenkomen met lokale indelingen, het gebruik van verouderde data, de omvang van de aangewezen gebieden en de behoefte aan een herijking richting toekomstbestendige locaties.

Standpunt GS

In de POVI zijn de hoofdlijnen van het bestaande glastuinbouwbeleid aangehouden. Een actualisatie van het beleid zal na vaststelling van de POVI plaatsvinden. De aandachtspunten in uw zienswijze worden daarbij nadrukkelijk meegenomen. Wij wijzen erop dat gemeentelijk beleid kan afwijken en dat ontwikkelingsgebieden glastuinbouw aanvullende regels kunnen hebben. Met de actualisatie streven wij uiteindelijk naar een toekomstbestendig beleid inclusief actuele indeling en begrenzing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Is verdere uitbreiding van glastuinbouw wenselijk en mogelijk binnen de betreffende gebieden, gezien het lokale maatschappelijke draagvlak en de ruimtelijke impact? Er bestaat discussie over het draagvlak en de wenselijkheid van verdere uitbreiding van glastuinbouw, met name in gebieden als Platveld. Zowel het ontbreken van draagvlak als de impact op de omgeving worden benoemd.
Hoe worden de effecten van glastuinbouw, zoals lichtvervuiling, op omliggende natuurgebieden geminimaliseerd en meegenomen in het beleid? Er zijn zorgen over lichtvervuiling veroorzaakt door glastuinbouw, specifiek in de nabijheid van kwetsbare gebieden zoals Nationaal Park De Grote Peel.
Op welke wijze kan het beleid sturen op clustering en selectiviteit, zodat ontwikkelingsruimte voor glastuinbouw alleen wordt geboden aan toekomstbestendige locaties? Er wordt gepleit voor meer sturing op clustering en het bieden van ontwikkelingsruimte op basis van gebiedskwaliteiten, zodat alleen toekomstbestendige locaties verder kunnen ontwikkelen.
Op welke wijze wordt binnen het beleid ruimte geboden om samen met sector en gemeenten aanvullende ontwikkel-, verplaatsings- en vestigingsruimte te realiseren? Er wordt voorgesteld om samen met sector en gemeenten te zoeken naar aanvullende mogelijkheden voor doorontwikkelen, verplaatsen en vestigen van glastuinbouw, om zo maatwerk te kunnen leveren.

Standpunt GS

In het kader van de actualisatie van het glastuinbouwbeleid gaan we samen met onze partners (waaronder gemeenten en de sector) het gesprek aan over de ontwikkelingsgebieden. Aspecten als draagvlak, ruimtelijke kwaliteit en de impact op de omgeving en milieu nemen we hierin nadrukkelijk mee. Uw inbreng wordt bij deze afweging ingebracht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Beperkingen voor (kleine) initiatieven en ondernemersruimte. Beleidsmatige toelichting: Sommige kleinere ondernemers ervaren dat het huidige beleid te restrictief is en vrezen buitenspel te worden gezet bij duurzame initiatieven die beperkte impact hebben, terwijl grote bedrijven doorgroeimogelijkheden krijgen. Hoe kan het beleid ruimte bieden aan initiatieven van kleine ondernemers met beperkte impact, zonder afbreuk te doen aan de beleidsdoelen voor het gebied?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet

juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en mede-overheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende verordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gelijke behandeling glastuinbouw en overige agrarische sector.
Beleidsmatige toelichting: Diverse zienswijzen vragen om gelijke regels of beperkingen voor de glastuinbouw, analoog aan die voor andere agrarische bedrijven (zoals een maximale uitbreiding van 1,5 hectare). Zijn de uitbreidingsregels voor glastuinbouwbedrijven in lijn met die voor overige agrarische sectoren, en waarom wel of niet?

Standpunt GS

De Provincie Limburg hanteert geen maximale omvang voor glastuinbouwbedrijven of andere agrarische bedrijven. De maximale oppervlakte van 5 hectare per bedrijfskavel geldt alleen voor niet-agrarische bedrijven. Landbouwbedrijfskavels zijn hiervan uitgezonderd. Voor glastuinbouw wordt de ontwikkelingsruimte bepaald door de ligging van het betreffende bedrijf en welke regels in dat gebied gelden.
In de aanstaande herziening van het glastuinbouwbeleid kunnen ook onderwerpen als bedrijfsomvang en aanvullende beleidsregels worden besproken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe wordt binnen het beleid ruimte geboden aan circulaire en agrarisch gebonden initiatieven binnen glastuinbouwgebieden als onderdeel van verduurzaming? Er is aandacht gevraagd voor het bieden van ruimte aan circulaire initiatieven binnen glastuinbouwconcentratiegebieden, zoals energie- en reststroomverwerking, die als onderdeel van verduurzaming van de landbouw zouden moeten gelden.

Standpunt GS

We zien kansen voor circulaire initiatieven binnen glastuinbouwconcentratiegebieden, zoals energie- en reststroomverwerking, als onderdeel van de verduurzaming. In de actualisatie van het glastuinbouwbeleid willen we daar nadrukkelijk aandacht aan besteden. We erkennen namelijk het belang van de verduurzaming en willen waar mogelijk ruimte bieden voor dergelijke initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Wat is de beleidsmatige afweging om ontwikkelingsgebieden glastuinbouw (gedeeltelijk) te behouden of in te perken bij leegstand of teruggang van activiteit in het gebied? Door leegstand en stopzetting van bedrijven rijst de vraag of het zinvol is om ontwikkelingsgebieden voor glastuinbouw in stand te houden waar nauwelijks nog actieve kassen zijn.

Standpunt GS

De aspecten van leegstand en afname van glastuinbouwactiviteiten nemen wij nadrukkelijk mee bij de actualisatie van het glastuinbouwbeleid. Zo zorgen we ervoor dat de omvang en aanwijzing van ontwikkelingsgebieden beter aansluiten bij de actuele en toekomstige situatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0224-171	ZW-0743-1	ZW-0920-12	ZW-0242-90	ZW-0915-11	ZW-0753-17
ZW-0753-2	ZW-0501-1	ZW-0753-22	ZW-0274-11	ZW-0610-3	ZW-0809-1
ZW-0152-1	ZW-0753-20	ZW-0274-12	ZW-0809-6	ZW-0224-172	ZW-0502-3
ZW-1497-6	ZW-1498-6	ZW-0324-3	ZW-0325-3	ZW-1372-6	ZW-1379-7
ZW-1380-11	ZW-1380-13	ZW-0674-8	ZW-0959-5		

9.16 Overig glastuinbouwbeleid

Zienswijze
Ruimte en ontwikkelmogelijkheden voor glastuinbouwbedrijven Er is een breed gedeeld verzoek om voldoende ontwikkelruimte voor functionele uitbreiding van bestaande glastuinbouwbedrijven voor productie, huisvesting medewerkers, en innovatie, zonder generieke beperkingen. Belangrijk aandachtspunt hierbij is maatwerk en aansluiting op lokale vraagstukken. In hoeverre biedt het beleid ruimte voor uitbreiding en modernisering van glastuinbouwbedrijven, en hoe wordt maatwerk mogelijk gemaakt binnen de concentratiegebieden?
Regelgeving en beperking ten behoeve van innovatie en sloop Een aantal zienswijzen pleiten voor versoepeling van belemmerende regels (zoals glas-voor-glas), het actief stimuleren van sloop van verouderde kassen en heldere regels voor functieverandering en innovatie (vertical farming, huisvesting, biomassa). Welke beleidsinstrumenten en regelingen worden gehanteerd om innovatie te stimuleren en verouderde glastuinbouwlocaties te saneren?

Standpunt GS

Vooralsnog hanteren wij het bestaande beleid over glastuinbouw. Na de vaststelling van de POVI willen we het glastuinbouwbeleid gaan actualiseren en dan bespreken we de zaken in uw zienswijzen ook met onze partners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Herijking en evaluatie van het glastuinbouwbeleid in overleg met sector en gemeenten
Er is brede steun voor een herziening en doorontwikkeling van het beleid samen met de sector en betrokken stakeholders, waarbij ook aandacht is voor solitaire bedrijven buiten de huidige ontwikkelingsgebieden. Op welke wijze wordt het glastuinbouwbeleid (periodiek) geëvalueerd en herijkt in samenspraak met sector, gemeenten en andere belanghebbenden?

Standpunt GS

De exacte aanpak en het proces van de actualisatie van het glastuinbouwbeleid worden nog nader uitgewerkt. Zodra hier meer duidelijkheid over is, informeren wij sector, gemeenten en andere belanghebbenden actief over de vervolgstappen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Energievraagstuk en verduurzaming glastuinbouw
Veel indieners benadrukken dat de toekomstbestendigheid van de glastuinbouw staat of valt met oplossingen voor het energievraagstuk, zoals geothermie, emissieloos werken en waterstof. Juist in relatie tot verduurzaming en circulaire economie dient beleid hier actief op te sturen.
Op welke manier voorziet het provinciale beleid in duurzame energieoplossingen voor de glastuinbouwsector, en hoe worden alternatieven gestimuleerd als bestaande technieken niet voldoende zijn?

Standpunt GS

De Provincie erkent het belang van duurzame energieoplossingen. Een voorbeeld is geothermie, maar de toepasbaarheid hiervan hangt af van lokale bodemomstandigheden en technologische ontwikkelingen. Wij richten ons primair op het creëren van de juiste ruimtelijke en beleidsmatige kaders om verduurzaming en innovatie mogelijk te maken. De uitvoering en ontwikkeling van alternatieve technieken ligt vooral bij de markt en de sector zelf. Uw aandachtspunten worden uiteraard wel meegenomen bij de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Definitie en begrenzing van glastuinbouwgebieden
Verschillende zienswijzen vragen om een heldere, afgebakende definitie van glastuinbouw (bijvoorbeeld uitsluitend teelten onder lichtdoorlatende bouwconstructies) en meer eenduidige afstemming tussen provinciale en gemeentelijke begrenzingen van glastuinbouwgebieden.
Hoe wordt de definitie van glastuinbouw en de ruimtelijke begrenzing van glastuinbouwgebieden vastgelegd in het beleid, en hoe wordt de afstemming met gemeenten vormgegeven?

Standpunt GS

In de POVI hanteren wij nu als definitie voor glastuinbouw: “het telen van groenten, fruit, snijbloemen, pot- of perkplanten of uitgangsmateriaal voor gewassen onder een permanent bouwwerk van glas, kunststof of vergelijkbaar materiaal, of in klimaatcellen. Het telen van paddenstoelen en witlof in klimaatcellen valt niet onder de begripsbepaling glastuinbouw.” De ruimtelijke begrenzing van glastuinbouwgebieden is nu ook provinciaal vastgelegd. Tijdens de aankomende actualisatie kunnen we dergelijke zaken bespreken en indien nodig aanpassen. Uw aandachtspunten nemen wij hierin dus mee.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beleid met betrekking tot de zonering: verwevingsgebied en groenblauwe landbouwzones
Herhaaldelijk is gevraagd om meer motivering voor het toestaan of niet-toestaan van uitbreiding in verwevings-/groenblauwe zones, en om aandacht voor de potentie van emissiearme en water-efficiënte glastuinbouw in deze gebieden. Op basis van welke overwegingen is uitbreiding van glastuinbouw in verwevings-/groenblauwe landbouwzones toegestaan of niet, en hoe worden milieu- en waterdoelen hierbij betrokken?

Standpunt GS

De Provincie heeft de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw zorgvuldig aangewezen op basis van een brede afweging van allerlei belangen. Door diverse ontwikkelingen kunnen belangen en doelstellingen wijzigen en dus ook ontwikkelingsgebieden. Zo kunnen in de verwevingsgebieden en groenblauwe landbouwzones bepaalde belangen spelen die invloed kunnen hebben op het ontwikkelingsgebied ter plekke. Momenteel gaan we gewoon uit van de actuele ontwikkelingsgebieden glastuinbouw en verandert er beleidsmatig niets. Uitbreiding in ontwikkelingsgebieden is dan ook gewoon toegestaan. Onderliggende zoneringen geven dan voor de initiatiefnemer wel zicht op de aspecten die in de omgeving spelen. In de actualisatie van het glastuinbouwbeleid wegen we dergelijke aspecten samen met onze partners verder af. Daarnaast zijn we ons er ook van bewust dat innovaties, zoals toegepast in de glastuinbouwsector, kunnen bijdragen aan emissiereductie en dus ook kunnen bijdragen aan de doelstellingen in zoneringen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Landschappelijke, leef- en natuurwaarden
Diverse indieners vragen om uitbreiding van glastuinbouw alleen toe te staan als landschappelijke waarden, natuurdoelen en het woon- en leefklimaat niet in het gedrang komen. Ook het behoud van landschappelijk schoon en voorkomen van overlast wordt geregeld aangestipt. Hoe waarborgt het beleid dat uitbreiding en ontwikkeling van glastuinbouw niet ten koste gaan van landschappelijke, natuur- en leefkwaliteiten?

Standpunt GS

In de actualisatie van het glastuinbouwbeleid worden onder andere landschappelijke waarden, natuurdoelen en het woon- en leefklimaat meegewogen bij uitbreidingsmogelijkheden. Uw aandachtspunten nemen wij zorgvuldig mee in de verdere beleidsuitwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Scherpe criteria voor uitbreiding en maximale omvang
Er zijn suggesties om een maximale referentiemaat voor uitbreiding van glastuinbouwbedrijven in te stellen (bijvoorbeeld 1,5 hectare) en eisen te stellen omtrent ligging en clustering van nieuwe percelen. Welke criteria hanteert het beleid ten aanzien van de omvang, clustering en ruimtelijke inpassing van glastuinbouwuitbreiding?

Standpunt GS

De Provincie Limburg hanteert geen maximale omvang voor glastuinbouwbedrijven of andere agrarische bedrijven.
De maximale oppervlakte van 5 hectare per bedrijfskavel geldt alleen voor niet-agrarische bedrijven. Landbouwbedrijfskavels zijn hiervan uitgezonderd. Voor glastuinbouw wordt de ontwikkelingsruimte bepaald door de ligging van het betreffende bedrijf en welke regels in dat gebied gelden. In de aanstaande herziening van het glastuinbouwbeleid kunnen ook onderwerpen als bedrijfsomvang en aanvullende beleidsregels worden besproken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener

ZW-0877-45	ZW-0242-88	ZW-0674-1	ZW-0166-87	ZW-0224-91	ZW-0237-77
ZW-0278-97	ZW-1473-77	ZW-1479-129	ZW-0373-1	ZW-0242-97	ZW-0224-93
ZW-0224-189	ZW-0274-9	ZW-1194-1	ZW-0274-13	ZW-0753-15	ZW-1363-6
ZW-0753-3	ZW-0274-15	ZW-0274-7	ZW-0809-3	ZW-0959-9	ZW-1003-4
ZW-0920-8	ZW-0920-11	ZW-0324-1	ZW-0325-1	ZW-0274-8	ZW-0274-14
ZW-1003-8	ZW-1003-10	ZW-0233-10	ZW-1117-2	ZW-0674-2	ZW-0753-21
ZW-0274-16	ZW-0823-4	ZW-0373-2	ZW-0166-93	ZW-0186-98	ZW-0224-97
ZW-0237-83	ZW-0241-83	ZW-0278-104	ZW-1236-88	ZW-1473-83	ZW-1479-135
ZW-0920-2	ZW-0920-3	ZW-0753-23			

9.17 Toekomst (intensieve) veehouderij

Zienswijze
Indiener geeft aan dat omdat het begrip "intensieve veehouderij" hiermee losgelaten wordt, een IV-bedrijf zich zou kunnen vestigen op een plek waar dat eerder niet mogelijk was ("agrarische bouwvlakken waar geen aanduiding IV op zit"). Het is onduidelijk of de gevolgen daarvan onderzocht zijn c.q. wat de reden is om het begrip IV niet meer te hanteren (dit zou namelijk ook nog kunnen naast het nieuwe begrip "veehouderij met milieubelastende activiteit"). Dit zou ook gevolgen kunnen hebben voor § 11.2.1.3.
Indiener merkt op dat varkenshouders buiten het primaire landbouwgebied vrijwel geen perspectief hebben op hun huidige locatie. Dit terwijl, zoals al genoemd, (nieuwe) varkensbedrijven (hightech gesloten) vrijwel geen stikstof, methaan en fijnstof uitstoten en een hoog dierwelzijn als standaard hebben. Hierdoor hebben zij geen nadelige effecten op de omgeving. Hierdoor zouden zij in ieder gebiedstype kunnen passen.
Indiener verzoekt dat intensieve veehouderij mogelijk blijft binnen de geldende milieuwetgeving in het primair landbouwgebied.
Indiener verzoekt in de visie expliciet op te nemen dat binnen het primair landbouwgebied intensieve veehouderij mogelijk blijft, binnen de bestaande milieuwetgeving.
Indiener verzoekt om expliciet op te nemen dat intensieve veehouderij in het primair landbouwgebied mogelijk blijft binnen bestaande wetgeving.

Standpunt GS

In de POVI wordt het begrip "intensieve veehouderij" vervangen door "veehouderij met milieubelastende activiteit", in lijn met de Omgevingswet. De zonering van landbouwgebieden blijft leidend voor waar veehouderijen kunnen worden gevestigd, zodat locatiekeuzes voldoen aan maatschappelijke opgaven en ruimtelijke kwaliteit. Het primaire landbouwgebied is als voorkeursgebied aangewezen voor grootschalige, milieubelastende veehouderij, waarbij nieuwe of te verplaatsen bedrijven binnen de geldende milieuwetgeving kunnen opereren. Buiten dit gebied is nieuwvestiging slechts incidenteel onder strikte voorwaarden toegestaan, passend bij de draagkracht en ruimtelijke doelen van het betreffende gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0313-108	ZW-1328-2	ZW-1170-17	ZW-0097-7	ZW-0099-7	ZW-0142-7
ZW-0144-8	ZW-0243-12	ZW-0295-7	ZW-0299-54	ZW-0569-10	ZW-0831-7
ZW-0948-7	ZW-1106-7	ZW-1114-7	ZW-1216-15	ZW-1271-15	ZW-1286-10
ZW-1313-7	ZW-1346-7	ZW-1382-7	ZW-1395-15	ZW-1417-36	ZW-1306-12

9.18 Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1+2

Zienswijze
De locaties van die nu nog een agrotoeristische functie hebben, behoren in de toekomst toe tot uitbreidingsgebied glastuinbouw. Volgens indiener is een andere aanwijzing beter passend bij dit gebied.
Indiener constateert dat zijn bedrijf binnen de aanduiding ‘uitbreidingsgebied glastuinbouw 2’ valt. Dat stemt hem in beginsel positief, maar indiener vraagt om een meer uitgewerkt en vitaal beleidskader voor bestaande en toekomstige glastuinbouw in deze gebieden.
Indiener geeft aan dat een groot deel van het grondgebied is aangemerkt als uitbreidingsgebied glastuinbouw en verzoekt deze aanduiding te verwijderen.
Indiener geeft aan dat er moeilijk uitbreiding is te realiseren in het uitbreidingsgebied glastuinbouw 2, wat niet verenigbaar is met de eisen van een moderne boomkwekerij.
Indiener geeft aan dat hoewel uitbreiding in glastuinbouwgebieden 1 en 2 alleen onder voorwaarden is toegestaan, dit solitaire glastuinbouwbedrijven voor de lange termijn in stand houdt en uitbreidingsmogelijkheden biedt, terwijl er lokaal meer op clustering gestuurd moet worden. Dit maakt dat het uitgangspunt "intensiveren om te extensiveren" zoals gepredikt door de bouwsteen TTL niet goed werkt. Daarnaast wordt de vraag gesteld wat een toekomstbestendige locatie voor een glastuinbouwbedrijf is.
Indiener is van mening dat, aangezien glastuinbouw een vorm van intensievere landbouw is, de mogelijkheid tot uitbreiding van glastuinbouw binnen het grondgebied van de gemeente Voerendaal niet wenselijk is. Indiener verzoekt u de gemeente Voerendaal (het Heuvelland) te vrijwaren van uitbreidingsgebieden omtrent glastuinbouw. Deze beleidsmatige keuze strookt niet met het uitgangspunt dat de Provincie het Heuvelland vanwege de ruimtelijke impact vrijwaart van bijvoorbeeld zonneweides. Dit is ook conform de mogelijkheden binnen het gemeentelijk Omgevingsplan, waarbinnen een glastuinbouwbedrijf binnen bijvoorbeeld de functie ‘Agrarisch – Agrarisch bedrijf’ is uitgesloten.
Indiener stelt dat de Structuurvisie Buitengebied 2011 leidend is geweest voor het bestemmingsplan en nog steeds juridisch geldend is. De indiener stelt dat de Structuurvisie leidende beleidsuitgangspunten heeft, namelijk dat het buitengebied van iedereen is en om ontwikkelkansen te geven aan IV- en glastuinbouwbedrijven met behoud van draagvlak in de samenleving. De indiener stelt dat er geen draagvlak is in de buurt voor de uitbreiding van het glastuinbouwgebied Platveld.
Indiener verbaast zich over de volstrekt onlogische begrenzing van het uitbreidingsgebied glastuinbouw 1, met name rondom zijn bedrijf bij Simpelveld.
Indiener verzoekt dat gebieden 'uitbreidingsgebied glastuinbouw' in de Gemeente Gennep ook geschikt worden gemaakt voor woningbouw.
Indiener verzoekt om uitbreiding van het 'uitbreidingsgebied glastuinbouw 2' op de kaarten, zodat de onderneming verder kan ontwikkelen op aangrenzende gronden.
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat een deel van zijn percelen aangemerkt zijn als uitbreidingsgebied glastuinbouw 1 en uitbreidingsgebied glastuinbouw 2. Volgens indiener

berust dit op een vergissing. In een omtrek van 1 km is er volgens indiener geen glastuinbouw, derhalve is een letterlijke uitbreiding niet mogelijk. Daarbij komt dat er geen bouwvlak op deze percelen zit omdat deze in een inundatiegebied/overstromingsgebied A liggen.

Indiener vraagt om de aanduidingen uitbreidingsgebied glastuinbouw 1 en 2 overall in Brunssum te laten vervallen. Uit de tekst van de ontwerp-POVI volgt dat glastuinbouw niet is toegestaan. Deze aanduidingen hier werken alleen maar verwarrend.

Voor glastuinbouwbedrijven 1 en 2 rijst de vraag wat een toekomstbestendige locatie is, nu lokaal clustering wordt bevorderd en dit niet aansluit bij het uitgangspunt "intensiever en extensiveren" uit de bouwwet TTL.

Indiener verzoekt om aanpassing van de aanduiding 'Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1' op hun percelen, omdat er geen glastuinbouwbedrijven aanwezig zijn en uitbreiding van glastuinbouw op korte afstand van bebouwd gebied als onwenselijk wordt beschouwd.

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie zijn de bestaande indeling en begrenzing van glastuinbouwgebieden voorlopig gehandhaafd, waarbij uw aandachtspunten en lokale bezwaren nadrukkelijk worden meegenomen bij de voorgenomen actualisatie van het beleid na vaststelling van de POVI. In het kader van de actualisatie van het glastuinbouwbeleid gaan we samen met onze partners (waaronder gemeenten en de sector) het gesprek aan over de ontwikkelingsgebieden. Aspecten als draagvlak, ruimtelijke kwaliteit en de impact op de omgeving en milieu nemen we hierin nadrukkelijk mee.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.2 van

“We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken.
Onder deze herijking gaan zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Tot die tijd houden we vast aan bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen.”

naar:

“We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken. Onder deze herijking gaan zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Daarbij kijken we ook naar ontwikkelingen van innovatieve landbouw, zoals vertical farming. Tot die tijd houden we vast aan de bestaande beleidslijn zoals

geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen. In het kader van de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid zijn in de huidige POVI (2025) geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het bestaand beleid."

Indiener					
ZW-0945-10	ZW-1003-5	ZW-0241-145	ZW-1176-5	ZW-0166-134	ZW-0206-40
ZW-0753-19	ZW-1358-12	ZW-0649-3	ZW-0823-3	ZW-1389-5	ZW-0160-131
ZW-1067-4	ZW-1255-4	ZW-0278-165	ZW-1067	ZW-0920-2	ZW0920-3
ZW-0753-23					

9.19 Verbrede landbouw

Zienswijze
Vastleggen van verbredingsrichtingen als generiek beleidsuitgangspunt Veel indieners geven aan dat het onwenselijk is om verbredingsrichtingen zoals huisverkoop, (kleinschalige) afzet, voedselgemeenschappen, maatschappelijke diensten, multifunctionele landbouw en/of extensivering generiek als beleidsuitgangspunt in de (definitieve) Omgevingsvisie op te nemen. Zij vinden dat dit onvoldoende rekening houdt met de diversiteit van bedrijfsmodellen en kan leiden tot knelpunten voor gespecialiseerde landbouwbedrijven. Moet de Provincie verbredingsrichtingen voor de landbouw als generiek beleidsuitgangspunt opnemen in de (definitieve) Omgevingsvisie, of is maatwerk meer passend?
Combinatie van agrarische activiteiten met nevenactiviteiten in primaire landbouwgebieden Sommige indieners zien het belang van ruimte voor reguliere landbouw in primaire landbouwgebieden, maar pleiten er tevens voor dat nevenactiviteiten (zoals biologische of natuurinclusieve landbouw en aanverwante diensten) mogelijk moeten blijven in deze gebieden om bedrijfseconomische en maatschappelijke doelen te combineren. In hoeverre is het gewenst/mogelijk om binnen primaire landbouwgebieden nevenactiviteiten zoals biologische, natuurinclusieve landbouw en maatschappelijke functies nadrukkelijker te faciliteren?
Belemmeringen voor functievernieuwing en verbreding biologische/ natuurinclusieve landbouw Enkele zienswijzen signaleren dat huidige of voorgenomen provinciale beperkingen rondom functievernieuwing nadelig kunnen uitpakken voor biologische bedrijven en bedrijven die willen verbreden (bijvoorbeeld met educatie, zorglandbouw, verwerking op het erf). Zij vragen aandacht voor een stimulerend en ruimtebiedend beleid voor deze doelen. Hoe kan het provinciaal beleid functievernieuwing en verbreding van biologische/ natuurinclusieve landbouw en nevenactiviteiten optimaal faciliteren?
Heldere kaders en verduidelijking bij verandering van landbouwbestemming Een zienswijze verzoekt om duidelijkheid en ruimte voor verbreding van bedrijfsactiviteiten met nevenfuncties die bijdragen aan gebiedsontwikkeling (zoals recreatie, zorg, educatie), indien een locatie niet langer als primair landbouwgebied wordt aangemerkt. Welke kaders en mogelijkheden wil de Provincie bieden voor verbreding van agrarische bedrijven als locaties hun status als primair landbouwgebied verliezen?

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt via algemene zonering aangegeven wat er in welk gebied wordt nagestreefd (maatschappelijke opgaven) en waar in Limburg ruimtelijke ontwikkelingen kansrijk zijn.
Verbreding van het agrarisch verdienmodel is als mogelijkheid benoemd met name in het verwevingsgebied, maar ook in de groenblauwe landbouwzone, om de transitie daar te ondersteunen. In het primaire landbouwgebied blijft verbrede landbouw ook mogelijk, mits omliggende bedrijven niet gehinderd worden. Dit maakt onderdeel uit van de ‘nee, tenzij’ ten aanzien van niet-agrarische functies in het primair landbouwgebied. Dus in tegenstelling tot de ‘in beginsel niet toegestaan’ in de ontwerp POVI wordt hier in de definitieve POVI meer ruimte voor gegeven in het primair landbouwgebied. Verbreding geldt overigens niet als generiek beleidsuitgangspunt, maar als optie afhankelijk van het gebied. Bedrijven behouden vrijheid in hun bedrijfsvoering. Er worden geen verplichtingen opgelegd. Het beleid richt zich op maatwerk en biedt perspectief waar dat relevant is. Eventuele beperkingen zijn niet bedoeld om verbreding uit te sluiten, maar om de balans tussen agrarische bedrijvigheid en andere functies en waarden te bewaken. Het beleid biedt bedrijven daarmee de mogelijkheid om te verbreden, afhankelijk van de locatie.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan. Als er

vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

naar:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied.”

Zienswijze

Ruimte voor multifunctionele landbouw en meervoudige bedrijfsactiviteiten
Er zijn verzoeken om de POVI dusdanig vorm te geven dat 'multifunctionele landbouw' — het combineren van diverse bedrijfsactiviteiten op één locatie — eenvoudiger wordt, bijvoorbeeld door heldere beleidskaders die meerdere bestemmingen op één locatie ondersteunen.
Op welke manier kan de provincie multifunctionele landbouw en meerdere bedrijfsactiviteiten op één agrarisch perceel helder en praktisch ondersteunen binnen het omgevingsbeleid?

Standpunt GS

De Omgevingsvisie maakt geen onderscheid in het aantal vormen van verbrede landbouw op een locatie. Of een bedrijf één of meerdere multifunctionele activiteiten naast elkaar wil uitvoeren, is niet bepalend. Het beleid richt zich op de impact van deze activiteiten op het gebied.
Voor alle vormen van verbreding geldt dat deze goed moeten worden onderbouwd en ruimtelijk en maatschappelijk zorgvuldig moeten worden afgewogen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0722-6	ZW-0680-8	ZW-0681-7	ZW-0714-9	ZW-0271-119	ZW-1127-151
ZW-0298-2	ZW-0332-8	ZW-0626-8	ZW-0692-6	ZW-0696-9	ZW-0606-8
ZW-0621-10	ZW-0973-20	ZW-1074-14	ZW-0976-12	ZW-0974-10	ZW-1033-16
ZW-1044-13	ZW-0981-19	ZW-1039-19	ZW-1050-14	ZW-0701-9	ZW-0715-7
ZW-0734-12	ZW-0830-15	ZW-0884-17	ZW-0908-11	ZW-0940-11	ZW-0979-17
ZW-1045-15	ZW-0573-9	ZW-0652-7	ZW-0613-12	ZW-0697-7	ZW-0737-17
ZW-0574-10	ZW-1018-11	ZW-1377-3			

9.20 Verplaatsing veehouderij

Zienswijze
De Provincie geeft aan dat bedrijven kunnen verplaatsen naar een Primair landbouwgebied. Indiener vraagt zich af in hoeverre dat mogelijk is, aangezien de hele stikstofcrisis het verplaatsen van bedrijven al een aantal jaar stil legt en vrijwel alle landbouwgronden beperkende maatregelen krijgen. Indiener verzoekt om aan te geven hoe realistisch het is dat bedrijven kunnen verplaatsen naar een Primair landbouwgebied zonder ook daar weer met beperkende maatregelen te worden geconfronteerd.
Indiener vindt het eventueel verplaatsen van het bedrijf naar Primaire Landbouwgrond geen optie, aangezien de landbouwsector in Nederland erg onzeker is en het eventueel verplaatsen als gevolg van de stikstofcrisis zo goed als stil ligt.
Indiener geeft aan dat de oplossing van de Provincie dat agrarische bedrijven kunnen verplaatsen naar vrijvallende primaire landbouwgebieden niet realistisch is. De stikstofcrisis maakt het verplaatsen van bedrijven onmogelijk volgens indiener. Daarnaast wil indiener helemaal niet verhuizen omdat de familie gehecht is aan de huidige locatie en een belangrijke bijdrage levert aan het vijf-sterren landschap in Zuid-Limburg.
De verplaatsing van landbouwbedrijven wordt als gewenst beschreven, maar is in de praktijk zelden haalbaar in verband met regelgeving, financiën en ervaringen uit het verleden. Focus moet liggen op verduurzaming op de huidige locatie, ook buiten het Primair Landbouwgebied.

Standpunt GS

Verplaatsing van landbouwbedrijven kan in knelpuntsituaties een waardevolle oplossing zijn, waarbij zowel agrarische, economische als milieubelangen tegen elkaar worden afgewogen. In welke zone verplaatsing mogelijk is, hangt af van de omvang en bedrijfsvoering van het betreffende bedrijf; dit vereist altijd maatwerk. Het is bekend dat de actuele stikstofproblematiek en bijbehorende regelgeving verplaatsingen momenteel bemoeilijken of tijdelijk stilleggen. De Provincie Limburg blijft zich inzetten om, samen met Rijk en regio, te werken aan oplossingen die het mogelijk maken om 'van het stikstofslot' af te komen. Zodra er meer ruimte ontstaat, kunnen verplaatsingen weer reëel worden overwogen. Bij iedere verplaatsing worden alle relevante belangen en consequenties zorgvuldig afgewogen, zodat zowel voor de ondernemer als onder andere voor het milieu en de leefomgeving een passende oplossing wordt gezocht.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.1.5 van

"Gezien de negatieve omgevingseffecten van de veehouderij in en rond bebouwd gebied, maar ook omdat veehouderijen (woning)bouwprojecten in en aan de rand van landelijke kernen of stedelijk gebied op slot kunnen zetten, is verplaatsing van deze veehouderijen wenselijk. Aan de andere kant zit de agrariër op deze locatie namelijk ook op slot vanwege de omgevingseffecten van de veehouderij. De toenemende aantallen vrijkomende agrarische bebouwingen en bouwvlakken bieden bovendien extra kansen om de verplaatsing juist nu te laten plaatsvinden. Gemeenten dienen dit proces te faciliteren en wij ondersteunen daar waar nodig.
Omdat de achterblijvende locaties vaak kansrijk zijn voor nieuwe niet-agrarische functies, biedt dit financiële ruimte om een verplaatsing mogelijk te maken. In lijn met de regels bij incidentele nieuwvestiging veehouderij kan een geschikte locatie voor de verplaatsing gevonden worden. Daarnaast kan afhankelijk van de gewenste toekomstige bedrijfsvoering een verplaatsing naar een VAB in een ander gebied van toepassing zijn. Dit geeft de volgende mogelijkheden:

Veehouderijen met een milieubelastende activiteit worden bij voorkeur verplaatst naar een VAB of incidenteel naar een nieuw agrarisch bouwvlak in het primair landbouwgebied.
Bij een bedrijfsvoering passend bij de groenblauwe landbouwzone of het verwevingsgebied is ook verplaatsing naar een VAB in deze gebieden mogelijk."

naar:

"Gezien de negatieve omgevingseffecten van de veehouderij in en rond bebouwd gebied, maar ook omdat veehouderijen (woning)bouwprojecten in en aan de rand van landelijke kernen of stedelijk gebied op slot kunnen zetten, is verplaatsing van deze veehouderijen wenselijk. Aan de andere kant zit de agrariër op deze locatie namelijk ook op slot vanwege de omgevingseffecten van de veehouderij. Het is bekend dat de actuele stikstofproblematiek en bijbehorende regelgeving verplaatsingen momenteel bemoeilijken of tijdelijk stilleggen. De Provincie Limburg blijft zich inzetten om, samen met Rijk en regio, te werken aan oplossingen die het mogelijk maken om 'van het stikstofslot' af te komen. Zodra er meer ruimte ontstaat, kunnen verplaatsingen weer reëel worden overwogen. De toenemende aantallen vrijkomende agrarische bebouwingen en bouwvlakken bieden namelijk extra kansen om de verplaatsing juist nu te laten plaatsvinden. Gemeenten dienen dit proces te faciliteren en wij ondersteunen daar waar nodig. Omdat de achterblijvende locaties vaak kansrijk zijn voor nieuwe niet-agrarische functies, biedt dit financiële

ruimte om een verplaatsing mogelijk te maken. In lijn met de regels bij incidentele nieuwvestiging veehouderij kan een geschikte locatie voor de verplaatsing gevonden worden. Daarnaast kan afhankelijk van de gewenste toekomstige bedrijfsvoering een verplaatsing naar een VAB in een ander gebied van toepassing zijn. Dit geeft de volgende mogelijkheden:

Veehouderijen met een milieubelastende activiteit worden bij voorkeur verplaatst naar een VAB of incidenteel naar een nieuw agrarisch bouwvlak in het primair landbouwgebied.
Bij een bedrijfsvoering passend bij de Groenblauwe landbouwzone of het verwevingsgebied is ook verplaatsing naar een VAB in deze gebieden mogelijk."

Indiener			
ZW-1418-3	ZW-0877-41	ZW-1358-22	ZW-0687-4

9.21 Vertical farming

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in dit ontwerp nergens wordt gerept over innovatieve vormen van landbouw zoals vertical farming. Ziet de Provincie kansen voor deze vorm van landbouw en zo ja, in welke gebieden? Door het uitblijven van heldere provinciale beleidsuitgangspunten over vertical farming worden gemeenten inmiddels geconfronteerd met diverse verschijningsvormen in het landelijk gebied (in het verlengde van glas-tuinbouwbedrijven). Wij verzoeken de Provincie om hier heldere beleidsvoornemens voor te formuleren.
Indiener geeft aan dat innovatieve vormen zoals vertical farming ontbreken in de POVI en verzoekt om heldere beleidskaders.
Innovatieve teeltvormen en positionering ten opzichte van klassieke glastuinbouw Sommige indieners vragen om duidelijkheid over het standpunt van de Provincie ten aanzien van innovatieve teeltmethodes zoals vertical farming en klimaatcellen en of deze onder het glastuinbouwbeleid vallen. Op welke wijze geeft het provinciale beleid richting aan nieuwe, innovatieve teeltvormen en wat is hun positie binnen het bestaande glastuinbouwbeleid?

Standpunt GS

Het ontbreken van een nadere verdieping op innovatieve landbouw, zoals vertical farming, wordt herkend. Zo heeft vertical farming potentie om efficiënt om te gaan met ruimte, water en andere middelen en wordt er tegelijkertijd bijgedragen aan gecontroleerde productie en kan bijdragen aan voedselzekerheid. Tegelijk zijn er ook aandachtspunten, zoals het hoge energieverbruik en de landschappelijke inpassing. Momenteel beschikken we nog niet over voldoende onderbouwd beleid omtrent vertical farming. Net zoals het provinciaal glastuinbouwbeleid gaan we hier na het vaststellen van de POVI samen met onze partners mee aan de slag.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.2 van

“We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken. Onder deze herijking gaat zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Tot die tijd houden we de vast aan bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen.”

naar:

“We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken. Onder deze herijking gaat zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Daarbij kijken we ook naar ontwikkelingen van innovatieve landbouw, zoals vertical farming. Tot die tijd houden we de vast aan de bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen. In het kader van de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid zijn in de huidige POVI (2025) geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het bestaand beleid.”

Indiener					
ZW-0278-155	ZW-0240-87	ZW-0166-92	ZW-0196-135	ZW-0224-96	ZW-0237-82
ZW-0313-105	ZW-0241-82	ZW-0242-96	ZW-1236-87	ZW-1473-82	ZW-1479-134
ZW-0278-103					

9.22 Nieuwvestiging e nuitbreiding veehouderij

Zienswijze
Indiener adviseert dat er gezorgd moet worden voor een uitvoerbaar en financieel haalbaar beleid voor nieuwvestiging van veehouderij met milieubelastende activiteit.
Indiener stelt dat het fors verminderen van de veehouderij in Limburg de inzet moet zijn en pleit ook voor een verbod van megastallen in de Provincie Limburg.
Indiener stelt voor om kwalitatieve incidentele nieuwvestiging te beperken tot aangewezen gebieden en alleen toe te staan bij het oplossen van knelpunten.

Indiener stelt voor om ruimte te bieden voor innovatie en maatwerk in de intensieve veehouderij om generieke uitsluiting van deze sector te voorkomen.

Indiener verzoekt een uitvoerbaar en financieel haalbaar beleid voor nieuwvestiging van veehouderijen met milieubelastende activiteit in het primair landbouwgebied.

Indiener verzoekt om een verbod op uitbreiding van stallen binnen een straal van 2 km van stedelijk gebied en landelijke kernen. Indiener wil ook een verbod op het afgeven van nieuwe vergunningen en het verlengen van bestaande vergunningen voor stallen binnen een straal van 2 km van stedelijk gebied en landelijke kernen.

Indiener verzoekt te zorgen voor uitvoerbaar en financieel haalbaar beleid voor nieuwvestiging van veehouderijen met milieubelastende activiteit. De bijbehorende randvoorwaarden (t.b.v. verbetering van het leefklimaat) bij het beleid voor nieuwvestigingsmogelijkheden zorgen ervoor dat het haast onhaalbaar wordt om dit in de praktijk toe te passen. Ondernemers die een vrijgekomen locatie willen hergebruiken moeten eerst een voormalig bedrijf opkopen en slopen. Dit is praktisch en financieel onhaalbaar.
20x genoemd

Standpunt GS

De Omgevingsvisie van de Provincie Limburg richt zich op een zorgvuldig en toekomstbestendig kader voor veehouderijen met milieubelastende activiteit. Nieuwvestiging van dergelijke bedrijven is enkel incidenteel mogelijk, met een duidelijke voorkeur voor bestaande bouwvlakken en onder strikte voorwaarden die de leefomgeving en gebiedsopgaven beschermen. Innovatie in de sector wordt gefaciliteerd binnen de gestelde kaders en waar mogelijk via maatwerk, mits passend binnen de maatschappelijke doelen per gebied. De Provincie blijft erop inzetten dat het beleid uitvoerbaar is, maar ziet het behouden van een gezonde balans tussen economische ontwikkelingsruimte, leefomgeving en duurzaamheid als leidend principe voor de afwegingen rondom veehouderij in Limburg.

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, langetermijndocument van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers, bedrijven en mede-overheden. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en mede-overheden moet die visie vertaald worden naar regels in de Omgevingsverordening.
De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de Omgevingsverordening. Op dit moment bereiden wij een nieuwe Omgevingsverordening voor. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan iedereen zienswijzen kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0171-10	ZW-0949-1	ZW-0224-170	ZW-1474-9	ZW-1168-8	ZW-1389-34
ZW-0099-9	ZW-0142-9	ZW-0144-10	ZW-0243-14	ZW-0295-9	ZW-0299-56
ZW-0569-12	ZW-0831-9	ZW-0948-9	ZW-1052-14	ZW-1054-20	ZW-1106-9
ZW-1114-9	ZW-1120-14	ZW-1271-17	ZW-1286-12	ZW-1313-9	ZW-1346-9
ZW-1382-9	ZW-1395-17	ZW-1417-38			

9.23 Paardenhouderij

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het behoud van de huidige bestemming van de grond, voor eventuele uitbreiding van Stal Thijssen belangrijk is voor de paardensport en de lokale en provinciale economie.
Indiener geeft aan dat onduidelijk is hoe het beleid zich verhoudt tot maneges en paardenhouderijen die in de gemeente meestal hobbymatig van aard zijn en niet onder grootschalige agrarische bedrijven vallen, en verzoekt om in het beleid expliciet duidelijk te maken of (en hoe) dit soort functies worden beoordeeld binnen de categorieën agrarisch, verweving of recreatief.
Indiener vraagt zich af hoe grazende paarden die dit gras als mest uitscheiden worden gekwalificeerd?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, langetermijndocument van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers, bedrijven en medeoverheden. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

In de POVI sluiten we aan bij de definitie uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor veehouderijen met een milieubelastende activiteit (zie POVI 11.2.1.1 definitie veehouderij), zodat objectieve, toetsbare grenswaarden gelden. Veehouderijen onder deze grenswaarden zien we als veehouderijen zonder milieubelastende activiteit.
Hiermee bieden we meer duidelijkheid dan bij het gebruik van subjectieve begrippen zoals kleinschalig, hobby, intensief of extensief. Veehouderijen zonder milieubelastende activiteit zijn in het kader van provinciaal beleid doorgaans minder relevant. Veehouderijen die wel onder de definitie van milieubelastende activiteit vallen, krijgen extra aandacht in de beoordeling en afweging. Een paardenhouderij / manege/pensionstal heeft niet altijd een agrarische bestemming in de gemeentelijke omgevingsplannen. Desondanks zien we deze functies als passend in het primair landbouwgebied als mogelijke invulling van een VAB. Tekstueel zal dit in de POVI worden aangevuld.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en mede-overheden moet die visie vertaald worden naar regels in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de Omgevingsverordening. Op dit moment bereiden wij een nieuwe Omgevingsverordening voor. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan iedereen zienswijzen kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.1 van

“Om de land- en tuinbouw (waaronder grond) te beschermen stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken door de agrarische sector zelf. Daarmee willen we ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit kwetsbare gebieden. Door alleen incidentele nieuwvestiging van agrarische bedrijven op nieuwe agrarische bouwvlakken onder de voorwaarde van kwaliteitsverbetering toe te staan, stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken. Om landbouwgrond te beschermen stimuleren we, indien hergebruik niet mogelijk is, sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken.”

naar:

“Om de land- en tuinbouw (waaronder grond) te beschermen stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken door de agrarische sector zelf. Denk hierbij onder andere aan bedrijven die bijdragen aan maatschappelijk gewenste teelten of paardenhouderijen/maneges. Daarmee willen we ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit kwetsbare gebieden. Door alleen incidentele nieuwvestiging van agrarische bedrijven op nieuwe agrarische bouwvlakken onder de voorwaarde van kwaliteitsverbetering toe te staan, stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken. Om landbouwgrond te beschermen stimuleren we, indien hergebruik niet mogelijk is, sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken.”

Indiener		
ZW-0939-4	ZW-0317-216	ZW-0772-19

9 C. Land- en tuinbouw – Grondgebruik

9.24 Algemeen

Zienswijze
Indiener geeft aan dat emissieloos telen belangrijk is en dat uitbreiding alleen toegestaan zou moeten worden als dit emissieloos of waterneutraal plaatsvindt.
Indiener stelt voor om de eiwittransitie te versnellen door af te stappen van dierlijke eiwitten en de productie van plantaardige eiwitten te stimuleren.
Indiener stelt voor de definitie van natuurinclusieve landbouw te gebruiken zoals die ook in het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw (waarin Provincie Limburg één van de coalitiepartners is) wordt gehanteerd, te weten: “Natuurinclusieve landbouw is een economisch rendabel landbouwsysteem, dat optimaal beheer van natuurlijke hulpbronnen duurzaam integreert in de bedrijfsvoering (zowel veehouderijsysteem als teeltsysteem) en inclusief zorgt voor ecologische functies en de biodiversiteit op en om het agrarisch bedrijf”
Indiener stelt dat de bufferzones voor fijnstof en geur en/of spuitvrije zones leiden tot een slechte kwaliteit van het bodemleven op deze percelen waardoor de kwaliteit van de gewassen ook achteruit gaat. Dat heeft weer impact op de gezondheid van de dieren en op het watervasthoudend vermogen, wat een belangrijk rol speelt in de verdroging / tegengaan wateroverlast.
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding plateau-ontginningen geen aanvullende beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.

Standpunt GS

In de POVI erkent de Provincie het belang van verduurzaming in de land- en tuinbouw, waaronder het verminderen van emissies en het zuiniger omgaan met water. Uitbreiding van agrarische bedrijven wordt in de visie alleen toegestaan indien deze passend is binnen de gebiedsspecifieke opgaven, waarbij duurzaamheid en emissiereductie belangrijke criteria zijn. Wat betreft de eiwittransitie stimuleert de Provincie diversiteit in teelten en sluit het beleid niet uit dat er ruimte is voor meer plantaardige eiwitten, maar deze keuze wordt in de visie altijd gekoppeld aan de maatschappelijke opgaven en de draagkracht per zone. De Provincie streeft ernaar om via zonering en gebiedsgerichte sturing een balans te vinden tussen innovatie, voedselproductie en maatschappelijke waarden, zonder één landbouwvorm op voorhand uit te sluiten of verplicht te stellen. Het Rijk heeft in 2020 de nationale Eiwitstrategie opgesteld waarin is opgenomen dat we streven naar meer plantaardige eiwitten. Deze strategie onderschrijven we en zullen een paragraaf opnemen in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.3.1 van

‘Het agrarisch grondgebruik is van groot belang voor Limburg, zowel economisch als cultureel. De Provincie kent namelijk een grote variëteit in agrarisch grondgebruik, – van akkerbouw en tuinbouw tot fruitteelt. Daarnaast vormt grasland ook een waardevolle teelt, met name vanwege de positieve effecten voor bodem, water en natuur. De variatie in teelten en het bijbehorende landschap bepalen namelijk ook voor een deel de Limburgse identiteit. Zowel vanuit land- en tuinbouwkundig oogpunt als vanuit de opgaven in de gebieden streven we naar de juiste teelt op de juiste plek. Dit is onder andere afhankelijk van het water- en bodemsysteem en bijbehorend gebruik, de natuur en de omgeving. We streven naar een duurzaam behoud van het agrarisch areaal. Dit geeft in het ene gebied dus meer mogelijkheden dan in het andere gebied. Dit vraagt uiteindelijk een goede afstemming tussen gemeenten, het waterschap en ons.’

naar:

‘Het agrarisch grondgebruik is van groot belang voor Limburg, zowel economisch als cultureel. De Provincie kent namelijk een grote variëteit in agrarisch grondgebruik, – van akkerbouw en tuinbouw tot fruitteelt. Daarnaast vormt grasland ook een waardevolle teelt, met name vanwege de positieve effecten voor bodem, water en natuur. De variatie in teelten en het bijbehorende landschap bepalen namelijk ook voor een deel de Limburgse identiteit. Zowel vanuit land- en tuinbouwkundig oogpunt als vanuit de opgaven in de gebieden streven we naar de juiste teelt op de juiste plek. Dit is onder andere afhankelijk van het water- en bodemsysteem en bijbehorend gebruik, de natuur en de omgeving. We streven naar een duurzaam behoud van het agrarisch areaal. Dit geeft in het ene gebied dus meer mogelijkheden dan in het andere gebied. Dit vraagt uiteindelijk een goede afstemming tussen gemeenten, het waterschap en ons.

Goede landbouwgrond is een schaars goed. Bij voorkeur zetten we de grond in voor teelten die maatschappelijk gewenst zijn. Voedselproductie, gewassen voor bio-based bouwen en boomteelt dragen bij aan onze opgaven en hebben beleidsmatig de voorkeur.’

Eiwittransitie:
Om in de behoefte aan plantaardig eiwit te voorzien, wil de Europese Unie minder afhankelijk worden van de import van eiwitrijke gewassen als soja, en meer zelfvoorzienend worden. De Europese Commissie heeft daartoe in 2018 de lidstaten opgeroepen om een nationale eiwitstrategie vorm te geven, ten behoeve van de strategische voedselsoevereiniteit. In 2020 heeft het rijk de nationale Eiwitstrategie gepresenteerd om de productie van plantaardige eiwitten en de benutting van eiwitten uit reststromen en andere bronnen te vergroten. De Nationale Eiwitstrategie heeft als doel om de komende jaren de zelfvoorzieningsgraad van nieuwe en plantaardige eiwitten te vergroten, op een duurzame manier die bijdraagt aan de gezondheid van mens, dier en natuurlijke omgeving. Om meer zelfvoorzienend te worden en ons voedselsysteem te verduurzamen, is er een noodzaak om de plantaardige en alternatieve eiwitproductie in Limburg te stimuleren. De teelten die in positieve bijdrage leveren aan de Eiwittransitie kunnen in positieve zin bijdragen aan de diversiteit aan teelten. Maar ook hierbij geld dat de juiste teelt op de juiste plek dient te landen.

Indiener					
ZW-0166-88	ZW-0568-5	ZW-0877-18	ZW-1177-20	ZW-1453-20	ZW-0406-4
ZW-0482-2	ZW-0769-3	ZW-0777-6			

9.25 Beperkingen agrarisch grondgebruik

Zienswijze
Beperkingen op het reguliere agrarisch grondgebruik en behoud van ontwikkelruimte Veel indieners maken zich zorgen dat de POVI nieuwe of aanvullende beperkingen oplegt aan bemesting, watergebruik, gewasbescherming, teeltkeuze en het telen van intensieve gewassen. Zij vragen garanties voor het blijvend en onbeperkt kunnen boeren op bestaande percelen, zonder extra provinciale regels bovenop landelijke wetgeving. Dit raakt het toekomstige verdienvermogen, financierbaarheid en de bedrijfsontwikkeling. Welke waarborgen biedt de POVI voor het behoud van regulier agrarisch grondgebruik en ontwikkelruimte, en worden er geen extra beperkingen opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving?
Gebiedsindelingen, zonering en onbekende juridische gevolgen Indieners uiten zorgen over de impact van nieuwe gebiedsaanduidingen (groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, extensiveringsgebieden) op gebruiksmogelijkheden, bedrijfsontwikkeling en waarde van hun gronden. De gekozen indeling en zonering zijn vaak onduidelijk en leiden tot rechtsonzekerheid en onwerkbare situaties bij gesplitste percelen. Er wordt gevaagd om heldere definities, juridische afbakening en uitleg. Wat zijn de concrete juridische gevolgen van de nieuwe gebiedsaanduidingen en zoneringen voor bestaande en toekomstige agrarische bedrijfsvoering en grondgebruik?
Transitie, alternatieven en participatie Verschillende indieners willen dat verdere beperkingen of transities (zoals naar natuur-inclusieve of extensieve landbouw) enkel doorgang vinden als volwaardige en financieel aantrekkelijke alternatieven beschikbaar zijn en alleen als dit gebeurt in samenspraak met de sector. Het proces van belangafweging, inspraak en compensatie wordt als essentieel gezien. Onder welke voorwaarden worden transities of verdere beperkingen doorgevoerd, en zijn hierbij altijd volwaardige alternatieven, compensatie en participatie van de sector gegarandeerd?
Impact op verdienmodel, eigendomsrechten en compensatie Indieners wijzen op de financiële gevolgen (meer lasten, omzetverlies, waardedaling, tweedeling) die beperkingen, functiewijzigingen en zoneringen kunnen hebben. Vragen over eigendomsrecht, compensatieregelingen, schadeverhaal en behoud van grondwaarde zijn prominent aanwezig en verbinden de thematiek aan grondrechten. Op welke wijze wordt door de POVI rekening gehouden met het verdienmodel, eigendomsrechten en mogelijke compensatie voor geleden schade door beleidswijzigingen?
Juridische duidelijkheid, rechtszekerheid en maatwerkbeleid Veel indieners vinden het van belang dat de POVI juridische duidelijkheid biedt over de rechten en mogelijkheden in de diverse gebiedsaanduidingen. Er wordt gepleit voor robuust juridisch beleid, heldere definities, overgangs- en beschermingsbepalingen en gebiedsspecifiek maatwerk in overleg met gemeenten en ondernemers. Hoe waarborgt de POVI de rechtszekerheid voor agrarische ondernemers, en op welke manier worden maatwerk en overgangsbepalingen geregeld?
Garanties voor vruchtwisseling en teelt van intensieve gewassen Er leven zorgen dat vruchtwisseling (met o.a. intensieve gewassen als bieten en aardappelen) wordt belemmerd, terwijl dit agronomisch noodzakelijk is voor gezonde bedrijfsvoering en lokale voedselproductie. Vragen over teeltverboden, teeltrotatie en ruimte voor intensieve gewassen

zijn frequent. In hoeverre wordt binnen de POVI ruimte geboden voor vruchtwisseling en teelt van intensieve gewassen in gebieden met nieuwe beperkingen?

Uniformiteit en proportionaliteit van beleid ten opzichte van landelijke regels
Indieners willen dat provinciale regels niet strenger zijn dan landelijke wetgeving of waterschapsnormen en stellen dat extra voorwaarde niet nodig zijn, mits landelijke normen worden gevolgd. Zij pleiten voor objectieve, wetenschappelijk onderbouwde en proportionele maatregelen. Waarborgen provinciale beleidskeuzes de proportionaliteit ten opzichte van landelijke wetgeving en is aangetoond dat aanvullende eisen daadwerkelijk noodzakelijk zijn?

Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen kunnen worden geteeld in het Verwevingsgebied/Groenblauwe Landbouwzone.

Indiener stelt dat het telen van intensieve gewassen zoals aardappelen, maïs en suikerbieten naast rustgewassen nodig is voor de vruchtwisseling en vraagt zich af hoe dit mogelijk blijft in het Verwevingsgebied of Groenblauwe Landbouwzone?

Indiener verzoekt om verduidelijking over het telen van intensieve gewassen in het Verwevingsgebied of Groenblauwe Landbouwzone.

Indiener geeft aan dat intensieve gewassen nodig zijn voor vruchtwisseling en vraagt om verduidelijking over hoe dit mogelijk is binnen het Verwevingsgebied en Groenblauwe Landbouwzone.

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels m.b.t. grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt in 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Definitie en invulling begrippen (extensief, natuur-inclusief, 'passend gebruik')
Indieners vragen om uitleg en concrete afbakening van gebruikte begrippen als extensieve landbouw, natuur-inclusieve landbouw, en passend landgebruik, omdat deze onduidelijk zijn en tot interpretatieverschillen leiden in de praktijk en handhaving. Welke definities en criteria hanteert de POVI voor begrippen als extensieve landbouw, natuur-inclusieve landbouw en passend landgebruik, en hoe worden deze vastgesteld en toegepast?

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan meer duidelijkheid over de gebruikte begrippen in de POVI. Daarom zullen we de termen rondom land- en tuinbouw, specifieke vormen van agrarisch gebruik en andere relevante definities nader toelichten en verduidelijken in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begrippenlijst

Agglomeratielandbouw

Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie

Agrofoodsector

De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt ,sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen

Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie

Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen

Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw

Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijntof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde

Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen

Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie

Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op het juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze
Flankerend beleid en toekomstperspectief Er bestaan zorgen over het ontbreken van flankerend beleid dat ondernemers ondersteunt bij de implementatie van veranderingen en bij het bieden van toekomstperspectief, bijvoorbeeld door stimulering, begeleiding of compensatie. Welk flankerend beleid is voorzien om agrarische ondernemers te ondersteunen en perspectief te bieden bij de implementatie van de POVI?

Standpunt GS

De POVI is een visiedocument dat als basis dient voor nieuw flankerend beleid. Om ondernemers te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun bedrijfsvoering richting een toekomstperspectief zet de Provincie diverse instrumenten in. Stimulering en begeleiding ten aanzien van nieuwe verdienmodellen, veranderende bedrijfsvoering of innovatie. De Blijversaanpak (in ontwikkeling) en diverse openstellingen van investeringsregelingen (ook vanuit het GLB-NSP) zijn hiervan voorbeelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0626-4	ZW-0696-6	ZW-0722-1	ZW-0681-2	ZW-0573-3	ZW-1143-12
ZW-0553-2	ZW-0905-5	ZW-0184-1	ZW-0184-6	ZW-0543-6	ZW-0686-5
ZW-0719-5	ZW-0903-8	ZW-0927-5	ZW-0966-5	ZW-0612-6	ZW-0627-1
ZW-0547-6	ZW-0627-2	ZW-0579-3	ZW-1157-3	ZW-1161-3	ZW-0847-5
ZW-0547-4	ZW-0550-2	ZW-0553-6	ZW-0585-5	ZW-0934-4	ZW-0957-3
ZW-0430-19	ZW-0569-2	ZW-1271-2	ZW-1286-2	ZW-1395-2	ZW-1417-23
ZW-0569-22	ZW-1052-10	ZW-1054-16	ZW-1120-10	ZW-1271-29	ZW-1286-22
ZW-1395-29	ZW-1417-50	ZW-0110-1	ZW-0569-3	ZW-1052-11	ZW-1054-17
ZW-1120-11	ZW-1271-3	ZW-1286-3	ZW-1395-3	ZW-1417-24	ZW-1358-29
ZW-0234-2	ZW-0260-1	ZW-0350-2	ZW-0537-2	ZW-0462-3	ZW-0844-1
ZW-1404-5	ZW-1060-6	ZW-0791-1	ZW-0226-10	ZW-0859-5	ZW-0422-2
ZW-1016-1	ZW-0512-4	ZW-0507-1	ZW-1391-1	ZW-0820-3	ZW-0840-2
ZW-0226-6	ZW-0227-3	ZW-0415-16	ZW-0283-2	ZW-0906-1	ZW-0282-2
ZW-0802-2	ZW-0514-1	ZW-0828-3	ZW-0717-1	ZW-0061-4	ZW-1029-2
ZW-1207-7	ZW-0408-2	ZW-0797-2	ZW-0944-2	ZW-0944-3	ZW-0944-5
ZW-0944-4	ZW-1207-3	ZW-0408-1	ZW-0259-1	ZW-1016-9	ZW-0377-9
ZW-1132-2	ZW-0422-4	ZW-0415-15	ZW-0305-3	ZW-1357-3	ZW-0638-1
ZW-0505-14	ZW-0537-1	ZW-0215-2	ZW-1461-3	ZW-0159-26	ZW-0491-1
ZW-1206-1	ZW-1348-1	ZW-0712-20	ZW-0727-20	ZW-0731-20	ZW-0751-20
ZW-0752-20	ZW-0755-20	ZW-0756-20	ZW-0758-20	ZW-0759-20	ZW-0760-20
ZW-0817-20	ZW-0829-20	ZW-0861-20	ZW-0863-20	ZW-0864-20	ZW-0887-20
ZW-0964-20	ZW-0965-20	ZW-0968-20	ZW-0969-20	ZW-0970-20	ZW-0971-20
ZW-1015-20	ZW-1019-20	ZW-1021-20	ZW-1022-20	ZW-1024-20	ZW-1026-20
ZW-1028-21	ZW-1030-21	ZW-1031-20	ZW-1032-20	ZW-1034-20	ZW-1068-20
ZW-1109-20	ZW-1123-20	ZW-1124-20	ZW-1138-20	ZW-1256-20	ZW-1333-22
ZW-1354-20	ZW-1373-20	ZW-1431-20	ZW-1468-20	ZW-0252-5	ZW-0252-7

ZW-0298-11	ZW-0122-8	ZW-0120-1	ZW-0808-3	ZW-0808-4	ZW-0853-1
ZW-0859-11	ZW-0452-2	ZW-0434-	ZW-0122-1	ZW-0824-3	ZW-1023-5
ZW-0305-2	ZW-0415-26	ZW-1476-4	ZW-1461-1	ZW-0226-11	ZW-0259-2
ZW-0122-7	ZW-0307-2	ZW-0899-14	ZW-0808-2	ZW-0818-5	ZW-0569-21
ZW-12-16-28	ZW-1271-28	ZW-1286-21	ZW-1395-28	ZW-1417-49	ZW-1243-12
ZW-0305-6	ZW-1219-4	ZW-1207-4	ZW-0409-11	ZW-0409-15	ZW-0409-10
ZW-0409-16	ZW-0283-3	ZW-0840-3	ZW-0047-4	ZW-1016-8	ZW-0046-2
ZW-0422-3	ZW-0780-3	ZW-0420-1	ZW-1078-12	ZW-0252-4	ZW-0415-24
ZW-0305-8	ZW-0808-1	ZW-1300-01	ZW-0697-2	ZW-0695-1	ZW-0715-3
ZW-0859-8	ZW-0714-2	ZW-0701-3	ZW-0859-4	ZW-0976-2	ZW-0606-2
ZW-0613-3	ZW-0621-3	ZW-0652-2	ZW-0680-3	ZW-0626-2	ZW-0723-2
ZW-0693-2	ZW-0681-1	ZW-0692-4	ZW-0732-2	ZW-0322-2	ZW-1013-1
ZW-0434-4	ZW-0811-8	ZW-0299-47	ZW-1476-5	ZW-0545-9	ZW-0507-4
ZW-0312-1	ZW-0826-3	ZW-0832-1	ZW-0825-1	ZW-0312-3	ZW-0312-4
ZW-0818-7	ZW-0782-2	ZW-1170-6	ZW-0859-15	ZW-0061-3	ZW-0225-9
ZW-0232-11	ZW-0570-8	ZW-0571-8	ZW-0588-8	ZW-0589-15	ZW-0604-27
ZW-0605-20	ZW-0607-16	ZW-0609-8	ZW-0616-8	ZW-0617-8	ZW-0618-14
ZW-0619-8	ZW-0620-8	ZW-0623-8	ZW-0624-8	ZW-0625-8	ZW-0628-8
ZW-0629-8	ZW-0630-8	ZW-0651-8	ZW-0685-5	ZW-0694-8	ZW-0728-8
ZW-0730-8	ZW-0834-8	ZW-0843-8	ZW-0862-8	ZW-0873-9	ZW-0878-8
ZW-0880-9	ZW-0882-9	ZW-0892-9	ZW-0902-8	ZW-0975-8	ZW-1027-9
ZW-1036-8	ZW-1047-8	ZW-1051-8	ZW-1059-8	ZW-1061-9	ZW-1062-8
ZW-1064-8	ZW-1065-8	ZW-1066-8	ZW-1075-8	ZW-1082-8	ZW-1089-8
ZW-1090-8	ZW-1096-15	ZW-1100-8	ZW-1103-8	ZW-1104-8	ZW-1107-8
ZW-1110-8	ZW-1115-8	ZW-1118-8	ZW-1126-8	ZW-1128-8	ZW-1130-8
ZW-1136-8	ZW-1148-8	ZW-1150-8	ZW-1155-8	ZW-1160-8	ZW-1183-8
ZW-1186-8	ZW-1188-8	ZW-1191-8	ZW-1195-8	ZW-1198-8	ZW-1200-8
ZW-1202-8	ZW-1214-8	ZW-1221-8	ZW-1223-8	ZW-1225-8	ZW-1228-8
ZW-1231-8	ZW-1238-8	ZW-1246-8	ZW-1247-8	ZW-1251-8	ZW-1252-8
ZW-1266-8	ZW-1267-8	ZW-1268-8	ZW-1273-8	ZW-1275-8	ZW-1276-8
ZW-1277-8	ZW-1278-8	ZW-1279-8	ZW-1280-8	ZW-1281-8	ZW-1282-8
ZW-1283-8	ZW-1284-8	ZW-1285-8	ZW-1287-8	ZW-1288-8	ZW-1289-12
ZW-1290-9	ZW-1291-9	ZW-1292-8	ZW-1294-8	ZW-1296-8	ZW-1297-9
ZW-1298-9	ZW-1301-8	ZW-1304-8	ZW-1306-8	ZW-1308-8	ZW-1309-8
ZW-1310-8	ZW-1311-8	ZW-1315-8	ZW-1316-8	ZW-1317-8	ZW-1318-8
ZW-1320-8	ZW-1321-8	ZW-1324-8	ZW-1325-8	ZW-1326-8	ZW-1327-8
ZW-1329-8	ZW-1330-8	ZW-1331-8	ZW-1335-8	ZW-1337-8	ZW-1338-8
ZW-1339-8	ZW-1341-8	ZW-1342-8	ZW-1343-8	ZW-1347-8	ZW-1350-8
ZW-1352-8	ZW-1355-8	ZW-1359-8	ZW-1365-8	ZW-1368-8	ZW-1376-8
ZW-1378-8	ZW-1388-8	ZW-1390-8	ZW-1410-8	ZW-1014-2	ZW-1014-3
ZW-0569-4	ZW-1271-9	ZW-1286-4	ZW-1395-9	ZW-1417-30	ZW-0097-1
ZW-0099-1	ZW-0142-1	ZW-0144-2	ZW-0243-9	ZW-0295-1	ZW-0948-1
ZW-1106-1	ZW-1313-1	ZW-1346-1	ZW-1382-1	ZW-0859-1	ZW-0285-5
ZW-0283-1	ZW-1391-2	ZW-0222-2	ZW-0223-1	ZW-1014-1	ZW-1461-5
ZW-0741-1	ZW-0859-10	ZW-0859-2	ZW-0859-3	ZW-1018-3	ZW-0285-2
ZW-0285-7	ZW-0239-4	ZW-0285-6	ZW-1016-7	ZW-0899-13	ZW-0859-13

ZW-0859-12	ZW-1366-9	ZW-0411-2	ZW-0305-7	ZW-1081-4	ZW-0305-11
ZW-0980-10	ZW-0434-6	ZW-1358-8	ZW-0320-4	ZW-0259-3	ZW-0998-1
ZW-1209-2	ZW-0305-10	ZW-1159-13	ZW-1213-24	ZW-0899-18	ZW-0899-19
ZW-1372-8	ZW-0239-3	ZW-0771-3	ZW-1016-2	ZW-1348-2	ZW-0419-3
ZW-0945-1	ZW-1023-4	ZW-1016-4	ZW-0419-4	ZW-1016-10	ZW-1023-3
ZW-1023-9	ZW-1080-4	ZW-1023-2	ZW-0918-6	ZW-0818-4	ZW-0417-1
ZW-0417-2	ZW-0419-2	ZW-1224-5	ZW-1023-10	ZW-1016-6	ZW-0305-12
ZW-0311-1	ZW-0305-9	ZW-0394-14	ZW-0409-5	ZW-0337-2	ZW-0691-3
ZW-0305-4	ZW-0040-2	ZW-0409-6	ZW-0409-7	ZW-1395-7	ZW-1417-28
ZW-0213-1	ZW-0361-3	ZW-0450-4	ZW-0047-3	ZW-0818-3	ZW-0707-2
ZW-1372-7	ZW-0662-3	ZW-0545-22	ZW-0994-7	ZW-0406-1	ZW-0394-13
ZW-0327-3	ZW-0339-6	ZW-0340-6	ZW-0341-6	ZW-0342-6	ZW-0505-7
ZW-0770-2	ZW-1085-3	ZW-0505-7	ZW-1403-1		

9.26 Beschermen landbouwgrond

Zienswijze
Waarborging van bestaand agrarisch gebruik van landbouwgronden Veel indieners vragen expliciet om bestaande agrarische functies en gebruik te waarborgen. Zij zijn bezorgd dat door toekomstige plannen en nieuwe gebiedsaanduidingen (zoals zones voor natuur, water, energie, etc.) hun gronden niet langer zonder beperkingen inzetbaar zijn voor landbouw. Dit raakt aan de kern van de voedselvoorziening, bedrijfscontinuïteit en investeringszekerheid voor de sector. Hoe waarborgt de Provincie dat bestaande agrarische functies en het gebruik van landbouwgrond behouden en beschermd blijven binnen de nieuwe ruimtelijke opgaven, tenzij aantoonbaar zorgvuldig is afgewogen en de sector structureel betrokken is bij alternatieven?
Beperkingen op agrarisch gebruik (spuitzones, bemesting, water, teelt) Een aanzienlijk aantal reacties richt zich tegen (mogelijke) restricties zoals spuitzones, bemestingsbeperkingen, watergebruiksbeperkingen en beperkingen op teeltkeuze. Veel ondernemers vrezen dat aanvullende regelgeving hun bedrijfsvoering nadelig beïnvloedt, zonder voldoende onderbouwing van de noodzaak en proportionaliteit daarvan. Op welke wijze wordt onderbouwd dat aanvullende beperkingen op bemesting, watergebruik, gewasbescherming of teeltkeuze noodzakelijk en proportioneel zijn, en hoe worden negatieve gevolgen voor de agrarische sector zo veel mogelijk voorkomen?
Herinrichting, kavelruil en compenserende maatregelen Er is herhaaldelijk gevraagd om het inzetten van herinrichting of vrijwillige/gedwongen kavelruil als geschikt instrument indien blijvend agrarisch gebruik van percelen niet mogelijk is. Ook wordt voor adequate compensatie bij functiewijziging gepleit, zodat bedrijfsontwikkeling mogelijk blijft. Welke instrumenten en compensatiemechanismen zet de Provincie in wanneer blijvend agrarisch gebruik niet mogelijk is, en hoe worden herinrichting en kavelruil hierin afgewogen?
Ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische ondernemers (maatwerk, ontwikkelruimte, pachtbedrijven)

Meerdere zienswijzepunten geven aan dat zoneringen, energieclaims en andere ruimtelijke plannen leiden tot knelpunten voor ontwikkeling, bedrijfsopvolging en pachtveiligheid. Er wordt nadrukkelijk om maatwerk gevraagd voor ondernemers en speciale aandacht voor hun rechtspositie. Hoe waarborgt de Provincie dat agrarische ondernemers, waaronder pachtbedrijven, over voldoende ontwikkelruimte en maatwerk kunnen beschikken binnen het ruimtelijk beleid?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels mbt grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Grond als sluitstuk versus strategisch grondgebruik en voedselzekerheid
Indieners benadrukken het belang om landbouwgrond niet als sluitstuk te behandelen bij ruimtelijke opgaven. De strategische waarde van gronden voor voedselproductie, zelfvoorzienendheid en regionale economie wordt onderstreept. Zij pleiten voor prioritering van voedselproductie op beste gronden en een duidelijk onderbouwd afwegingskader voor andere functies.

Standpunt GS

De begrenzing van het Primair landbouwgebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Het zijn gebieden met relatief minder opgaven op het gebied van natuur, water, gezondheid en milieu. De kwaliteit van de bodem voor de landbouw is indirect meegewogen in de begrenzing van het primair landbouwgebied doordat de natte dan wel reliëfrijke gronden onderdeel uitmaken van de Groenblauwe landbouwzone. Binnen het primair landbouwgebied wordt uitdrukkelijk de prioriteit gegeven aan landbouwfuncties boven de overige functies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Balans tussen ecologische/klimaatdoelen en economische belangen landbouw
Diverse indieners missen in het ontwerp-POVI voldoende waarborgen voor een evenwichtige afweging tussen ecologische ambities (biodiversiteit, water, natuur) en economische belangen van de agrarische sector. Zij verzoeken om maatregelen te onderzoeken die minder ingrijpend zijn en die beide doelstellingen in balans houden. Op welke wijze wordt een evenwichtige balans tussen ecologische/klimaatdoelstellingen en de economische belangen van de landbouwsector geborgd bij de uitwerking van het beleid?

Standpunt GS

Bij het uitwerken van beleid voor maatschappelijke opgaven worden de belangen van betrokken stakeholders zorgvuldig meegenomen, met als doel tot een gedragen en juridisch verantwoorde uitwerking te komen. Hierbij worden de economische belangen van de landbouw zorgvuldig afgewogen tegen ecologische doelstellingen, zodat een evenwichtige en duurzame oplossing wordt nagestreefd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Effecten op waarde, investeringen en bedrijfscontinuïteit
Verschillende reacties wijzen op de mogelijke negatieve consequenties van gebiedsaanduidingen of functieveranderingen voor de marktwaarde van agrarische gronden en de continuïteit van bedrijven. Er worden zorgen geuit over investeringen in bodemverbetering en infrastructuur. Hoe worden de effecten op de (markt)waarde van gronden, investeringen en bedrijfscontinuïteit betrokken bij ruimtelijke keuzes en overgangsmaatregelen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Hoe de effecten op marktwaarde van grond, investeringen en bedrijfscontinuïteit daarin verwerkt zal worden is niet bekend. Dit behoort niet tot de reikwijdte van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ontbrekende duidelijkheid, onderbouwing en 0-metingen

Geconstateerd wordt dat er in de visie onvoldoende duidelijkheid dan wel onderbouwing is over de (landbouwkundige) waarde van percelen, de gevolgen van beleidskeuzes en bedrijfeconomische effecten. Men pleit voor betere onderbouwing, afwegingskaders en monitoring van effecten middels 0-metingen. Welke nadere onderbouwing en monitoring worden toegepast om de effecten van beleidskeuzes op voedselproductie en landbouwkundige waarde te onderbouwen en te volgen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

De effecten op doelbereik en landbouw vallen buiten de scope van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0697-4	ZW-0621-16	ZW-0652-13	ZW-0613-20	ZW-0840-8	ZW-0944-6
ZW-0946-7	ZW-0941-5	ZW-1372-2	ZW-0188-9	ZW-0241-141	ZW-0436-4
ZW-1402-7	ZW-0402-3	ZW-1179-3	ZW-1180-3	ZW-1182-3	ZW-1212-3
ZW-1218-3	ZW-1227-3	ZW-1229-3	ZW-1351-3	ZW-0816-2	ZW-0921-2
ZW-1204-206	ZW-1087-5	ZW-0923-129	ZW-0923-127	ZW-1035-70	ZW-0923-132
ZW-0117-5	ZW-1243-5	ZW-0879-1	ZW-0923-128	ZW-0367-3	ZW-1371-9
ZW-0701-5	ZW-0722-2	ZW-0606-4	ZW-0613-8	ZW-0652-5	ZW-0714-4
ZW-0732-3	ZW-0851-22	ZW-0574-17	ZW-0573-16	ZW-0693-7	ZW-1102-8
ZW-0695-7	ZW-0692-9	ZW-0110-9	ZW-0171-2	ZW-0573-7	ZW-1243-6
ZW-0680-17	ZW-0606-15	ZW-0580-4	ZW-0252-1	ZW-0282-1	ZW-0225-3
ZW-0232-5	ZW-0570-2	ZW-0571-2	ZW-02588-2	ZW-0589-12	ZW-0604-21
ZW-0605-14	ZW-0607-10	ZW-0609-2	ZW-0616-2	ZW-0617-2	ZW-0618-8
ZW-0619-2	ZW-0620-2	ZW-0623-2	ZW-0624-2	ZW-0625-2	ZW-0628-2
ZW-0629-2	ZW-0630-2	ZW-0651-2	ZW-0685-2	ZW-0694-2	ZW-0728-2
ZW-0730-2	ZW-0834-2	ZW-0843-2	ZW-0862-2	ZW-0873-3	ZW-0878-2
ZW-0880-3	ZW-0882-3	ZW-0892-3	ZW-0902-2	ZW-0975-2	ZW-1027-3
ZW-1036-2	ZW-1047-2	ZW-1051-2	ZW-1059-2	ZW-1061-3	ZW-1062-2
ZW-1064-2	ZW-1065-2	ZW-1066-2	ZW-1075-2	ZW-1082-2	ZW-1089-2
ZW-1090-2	ZW-1096-9	ZW-1100-2	ZW-1103-2	ZW-1104-2	ZW-1107-2
ZW-1110-2	ZW-1115-2	ZW-1118-2	ZW-1126-2	ZW-1128-2	ZW-1130-2
ZW-1136-2	ZW-1148-2	ZW-1150-2	ZW-1155-2	ZW-1160-2	ZW-1183-2
ZW-1186-2	ZW-1188-2	ZW-1191-2	ZW-1195-2	ZW-1198-2	ZW-1200-2
ZW-1202-2	ZW-1214-2	ZW-1221-2	ZW-1223-2	ZW-1225-2	ZW-1228-2

ZW-1231-2	ZW-1238-2	ZW-1246-2	ZW-1247-2	ZW-1251-2	ZW-1252-2
ZW-1266-2	ZW-1267-2	ZW-1268-2	ZW-1273-2	ZW-1275-2	ZW-1276-2
ZW-1277-2	ZW-1278-2	ZW-1279-2	ZW-1280-2	ZW-1281-2	ZW-1282-2
ZW-1283-2	ZW-1284-2	ZW-1285-2	ZW-1287-2	ZW-1288-2	ZW-1289-6
ZW-1290-3	ZW-1291-3	ZW-1292-2	ZW-1294-2	ZW-1296-2	ZW-1297-3
ZW-1298-3	ZW-1301-2	ZW-1304-2	ZW-1306-2	ZW-1308-2	ZW-1309-2
ZW-1310-2	ZW-1311-2	ZW-1315-2	ZW-1316-2	ZW-1317-2	ZW-1318-2
ZW-1320-2	ZW-1321-2	ZW-1324-2	ZW-1325-2	ZW-1326-2	ZW-1327-2
ZW-1329-2	ZW-1330-2	ZW-1331-2	ZW-1335-2	ZW-1337-2	ZW-1338-2
ZW-1339-2	ZW-1341-2	ZW-1342-2	ZW-1343-2	ZW-1347-2	ZW-1350-2
ZW-1352-2	ZW-1355-2	ZW-1359-2	ZW-1365-2	ZW-1368-2	ZW-1376-2
ZW-1378-2	ZW-1388-2	ZW-1390-2	ZW-1410-2	ZW-0578-1	ZW-0299-48
ZW-0831-1	ZW-1114-1	ZW-0605-12	ZW-1023-1	ZW-0879-2	ZW-0410-14
ZW-0367-1	ZW-0420-2				

9.27 Grasland en teelten t.b.v natuur en water (behoud grasland)

Zienswijze
Onzekerheid over financiële compensatie voor behoud van grasland Veel inzenders benadrukken dat effectief behoud van grasland, als onderdeel van de provinciale doelen voor natuur- en waterbeheer, slechts mogelijk is indien er voldoende financiële compensatie beschikbaar wordt gesteld. Daarbij bestaat zowel onzekerheid over de beschikbaarheid van middelen vanuit het Rijk als over de bereidheid van de Provincie om deze rol zelf op zich te nemen. Hoe garandeert de Provincie dat beschikbare financiële compensatie op orde is voor agrariërs die bijdragen aan het behoud van grasland, zeker gezien de onzekerheid over steun vanuit het Rijk?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.3.4 staat volgende geschreven: “We willen een trendbreuk creëren in de afname van het grasland, door met diverse partijen de handen ineen te slaan en de agrariërs daadwerkelijk perspectief te gaan bieden. We verkennen komende tijd de mogelijkheden voor stimulering of indien mogelijk regulering”.

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Het belang van grasland voor waterbeheer, klimaatadaptatie en bodem/natuur
Diverse inzendingen onderstrepen de cruciale rol die (permanent) grasland vervult bij het vasthouden van water, voorkomen van nutriëntenuitspoeling en erosie, CO_2-opslag en klimaatadaptatie, en bij het behoud van (cultuur)landschap. Beleid dient deze voordelen expliciet te erkennen en te bevorderen. Hoe verankert het provinciale beleid het behoud van grasland als essentieel instrument voor waterbeheer, klimaatadaptatie, landschapsbehoud en biodiversiteit?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.3.4 staat volgende geschreven: “Grasland is van belang voor zowel waterveiligheid als de aanpassing aan het veranderende klimaat. Het houdt water vast en voorkomt erosie, vooral in de hellende gebieden van Zuid-Limburg. Grasland is bovendien beter geschikt voor de grondwaterafhankelijke natuurgebieden in deze regio dan waterintensieve gewassen zoals akkerbouw of vollegrondstuinbouw”. Hiermee benadrukt de Provincie het belang van grasland voor waterbeheer, bodem/natuur en klimaatadaptatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Belang van een rendabel verdienmodel/ ontwikkelperspectief voor de melkveehouderij
Verschillende zienswijzen wijzen op het directe verband tussen het behoud van grasland en het economisch perspectief van de melkveehouderij. Het verlies van rendabele bedrijfsruimte en de daling van het graslandareaal brengen de toekomst en de landschapsfunctie van het melkveebedrijf in gevaar. Zonder economisch perspectief voor deze sector worden de provinciale doelen niet haalbaar geacht. Op welke wijze waarborgt de Provincie een rendabel bedrijfsmodel en ontwikkelruimte voor melkveehouderijen als voorwaarde voor behoud van grasland en het cultuurlandschap?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.3.4 staat volgende geschreven: “We willen een trendbreuk creëren in de afname van het grasland, door met diverse partijen de handen ineen te slaan en de agrariërs daadwerkelijk perspectief te gaan bieden. We verkennen komende tijd de mogelijkheden voor stimulering of indien mogelijk regulering”. De visie uit de POVI is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gevolgen van beleid voor grondprijzen, pacht en toegang tot landbouwgrond

Vanuit verschillende zienswijzen wordt gewezen op het effect van het beleid op stijgende grondprijzen, de verminderde beschikbaarheid van pachtgronden en de verdringingseffecten voor gevestigde melkveehouders. De toegankelijkheid van landbouwgronden voor de sector en de betaalbaarheid ervan staan onder druk. Hoe anticipeert en stuurt de Provincie op eventuele ongewenste prijs- en pachteffecten ten gevolge van het beleid ten aanzien van grasland en natuur-inclusieve landbouw?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.3.7 staat volgende geschreven: “Wij ondersteunen en volgen de lijn van de rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met hoogwaardige land- en tuinbouw en voedselzekerheid van belang is. De rijksoverheid heeft namelijk een afwegingskader ‘beschermen hoogwaardige landbouwgrond’ aangekondigd, dat toegepast moet gaan worden bij functiewijzigingen. Voor het beschermen van (hoogwaardige) landbouwgrond geldt bijvoorbeeld dat de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde moet worden afgewogen ten opzichte van andere ruimtelijke functies, zoals woningbouw, defensie, energie en natuur. Hierop vooruitlopend hanteren we in ons beleid het uitgangspunt om landbouwgrond maximaal te beschermen.”

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Risico’s en nadelen van verplicht/beperkend beleid voor grasland (incl. eenzijdigheid in gewaskeuze). Er wordt gewezen op de mogelijke negatieve gevolgen van (te veel) verplicht behoud van grasland, zoals het ontstaan van overproductie zonder voldoende afzetmogelijkheden, beperkingen in teeltkeuze (o.a. voor fruit- en akkerbouwbedrijven), en bedrijfseconomische risico’s. Een inclusieve benadering, waarin ruimte is voor andere duurzame teeltsystemen, wordt bepleit. Op welke wijze borgt de Provincie flexibiliteit in gewas- en teeltkeuzes binnen haar beleid, zodat duurzaamheid en economische haalbaarheid hand in hand blijven gaan?

Standpunt GS

Overproductie is niet het streven. Daarom staat in hoofdstuk 11.3.4 volgende geschreven: “Een alternatief voor grasland kunnen ook onderbouwde teelten en teelttechnieken ten dienste van de water- en natuuropgaven zijn. Hiermee kan namelijk ook positief worden bijgedragen aan de bodem, zoals het beperken van erosie”.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Belang van samenhangend agrarisch natuurbeheer en kringlooplandbouw
Verschillende zienswijzen wijzen op het belang van een integrale aanpak waarbij het behoud van grasland, voedergewassen voor eigen vee en de kringlooplandbouw met elkaar verbonden zijn. Belemmeringen aan deze samenhang tasten de duurzaamheid van bedrijven aan. Hoe zorgt de Provincie binnen haar beleid voor behoud en bevordering van een samenhangend systeem van agrarisch natuurbeheer waarbij ook ruimte is voor voederteelt en kringlooplandbouw?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.1.1 worden de provinciale belangen voor de land- en tuinbouw opgesomd. Één hiervan is het streven naar “een betekenisvolle transitie van de agrofoodsector: een overgang naar een meer duurzame, circulaire en vraaggerichte productie die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij streven we naar een verdere afname van emissies en afvalstoffen in het belang van mens, dier en natuur”. De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven

Zienswijze

Regionale differentiatie en specifieke gebiedskenmerken
Het effect van beleidsmaatregelen verschilt sterk per regio, bijvoorbeeld tussen Zuid-, Midden- en Noord-Limburg. Kritiek richt zich op het onvoldoende belichten van regionale verschillen en het effect op grondgebruik in specifieke gebieden. Hoe wordt in het provinciaal beleid rekening gehouden met regionale en gebiedsspecifieke kenmerken in het streven naar behoud van grasland?

Standpunt GS

Voor de POVI is gekozen voor een onderverdeling in zones, in plaats van het leggen van de nadruk op de verdeling in regio's. De zone waarin een gebied zich bevindt is leidend voor de gekoppelde beleidsdoelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Begripsverwarring en behoefte aan nadere uitleg

Enkele zienswijzen signaleren onduidelijkheden rondom definities, zoals wat onder ‘watervriendelijke landbouw’ wordt verstaan. Duidelijke kaders zijn essentieel voor uitvoerbaarheid van beleid. Op welke wijze verduidelijkt de Provincie kernbegrippen als ‘watervriendelijke landbouw’ en ‘groenblauwe zones’ binnen het beleid en de communicatie naar stakeholders?

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan meer duidelijkheid over de gebruikte begrippen in de POVI. Daarom zullen we de termen rondom land- en tuinbouw, specifieke vormen van agrarisch gebruik en andere relevante definities nader toelichten en verduidelijken in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begrippenlijst

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijntof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en luch zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is.
Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op het juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw

Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Indiener					
ZW-0161-4	ZW-0184-2	ZW-0543-4	ZW-0564-4	ZW-0592-8	ZW-0595-9
ZW-0597-13	ZW-0686-4	ZW-0719-4	ZW-0847-4	ZW-0903-4	ZW-0905-4
ZW-0907-4	ZW-0927-4	ZW-0966-4	ZW-1037-5	ZW-1113-4	ZW-1119-5
ZW-1157-15	ZW-1161-15	ZW-1157-7	ZW-1161-7	ZW-1394-3	ZW-0995-3
ZW-1175-4	ZW-1393-2	ZW-0408-3	ZW-0898-2	ZW-0783-2	ZW-1236-191
ZW-1389-16	ZW-1371-6	ZW-1377-7	ZW-0980-4	ZW-0788-2	ZW-1366-3
ZW-1104-4	ZW-122-1	ZW-1437-7	ZW-1392-5	ZW-0954-3	ZW-1135-4
ZW-1209-5	ZW-1035-71	ZW-1470-2	ZW-0954-6	ZW-1363-5	ZW-1470-1
ZW-0455-3	ZW-0604-15	ZW-0121-4	ZW-1053-6	ZW-1056-2	ZW-1080-1
ZW-0121-3	ZW-0963-13	ZW-1097-2	ZW-0605-10	ZW-1358-9	ZW-0224-167
ZW-0726-4	ZW-0409-3	ZW-0726-5	ZW-0775-8	ZW-0145-19	ZW-1418-9
ZW-1411-12					

9.28 Kavelruil en agrarische flexibiliteit

Zienswijze
Voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar stellen Een zeer groot aantal indieners vraagt dat de Provincie actief zorgt voor voldoende ruilgrond, bijvoorbeeld door gronden van stoppende bedrijven aan te kopen. Dit wordt gezien als noodzakelijk voor een succesvolle kavelruil, natuurontwikkeling en het realiseren van waterdoelstellingen. Het beschikbaar stellen van financiële middelen wordt als onmisbare randvoorwaarde genoemd. Hoe waarborgt de Provincie Limburg voldoende ruilgrond en stelt zij adequate financiële middelen beschikbaar voor kavelruil en de realisatie van natuur- en waterdoelen?

Standpunt GS

We begrijpen het ingebrachte zienswijzepunt en zien hierin een instrument om de transitie voor de tuin- en landbouw in te ondersteunen. Kavelruil als beleidsinstrument wordt daarom opgenomen in de POVI (zie vraag 4.4.2), vooral gekoppeld aan de gebieden met opgaven. Daarentegen kunnen wij nu niet aangeven op welke manier dit ingevuld kan worden, hiervoor moet intern overlegd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Opname van kavelruil en ruilverkaveling als expliciet beleidsinstrument in de Omgevingsvisie
Veel indieners bepleiten dat gebiedsgerichte kavelruil en ruilverkaveling duidelijk en expliciet worden opgenomen als beleidsinstrumenten in de definitieve Omgevingsvisie. Dit wordt als noodzakelijk gezien om landbouw en natuur ruimtelijk beter te scheiden en om willekeurige gebruiksbeperkingen te voorkomen. Waarom zou de Provincie gebiedsgerichte kavelruil en ruilverkaveling expliciet als beleidsinstrument in de Omgevingsvisie moeten opnemen?

Standpunt GS

We benadrukken het door de indieners opgebrachte punt. In gebieden met opgaven, zoals de overgangszones rondom natura2000, is kavelruil een realistisch instrument om tot oplossingen te komen. We zullen dit punt daarom toevoegen aan de Omgevingsvisie, zodat we kunnen uitzoeken hoe dit ingericht kan worden en welke rol de Provincie hierin kan oppakken.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 11, paragraaf 1.4 ‘gebiedsprocessen

“In de overgangszones voor natura2000 worden gebiedsprocessen opgestart, waarbij kavelruil als instrument ook mogelijk is. Hetzelfde kan gelden voor andere gebieden met opgaven. De Provincie ondersteunt het onderling ruilen van kavels tussen agrariërs. Daarnaast gaan we ook bekijken hoe de Provincie een actieve rol kan spelen door de aankoop van gronden voor kavelruil. We moeten hiervoor intern kijken wat de mogelijkheden zijn.”

Zienswijze

Faciliterende rol Provincie bij aankoop gronden van stoppende bedrijven
Meerdere zienswijzen benadrukken dat de Provincie een actieve, faciliterende rol moet nemen door het aankopen van gronden van stoppende agrarische bedrijven en deze adequaat beschikbaar stellen voor kavelruil. Dit wordt als instrumenteel gezien voor relevante transities naar natuur en waterdoelstellingen. Op welke manier kan de Provincie optimaal faciliteren bij het aankopen en beschikbaar stellen van gronden van stoppende bedrijven voor kavelruil?

Standpunt GS

We zijn het ermee eens dat de Provincie hierin een faciliterende rol kan spelen. Vandaar onze toevoeging aan de POVI-tekst zoals in vraag 4.4.2 beantwoord.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gebiedsgerichte aanpak als basis voor natuur- en waterdoelstellingen
Verschillende indieners stellen dat een vrijwillige, gebiedsgerichte kavelruil/ruilverkaveling de meest effectieve benadering is voor het realiseren van natuur- en waterverbindingen, zonder

disproportionele beperkingen op landbouwgrond. Welke voordelen biedt een gebiedsgerichte aanpak via kavelruil en ruilverkaveling voor de realisatie van natuur- en waterdoelen? Aantal keer genoemd.

Standpunt GS

In het geval van gebieden met natuur- en wateropgaven zal dit de bedrijfsvoering van agrariërs met gronden in deze gebieden mogelijk verandering tot gevolg hebben. Kavelruil is dan een bruikbaar instrument om deze agrariërs de ruimte te kunnen bieden voor hun bedrijf en tegelijkertijd de doelen voor het gebied te behalen. Voor de zones rondom natura2000 gebieden worden gebiedsprocessen opgestart waarin met de betroffen bedrijven wordt gekeken wat haalbare oplossingen zijn. Kavelruil als instrument wordt toegevoegd aan de POVI (zie vraag 4.4.2).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Garanderen van agrarische belangen bij transities
Sommige zienswijzen vragen garanties dat, als gronden niet vrij blijven van beperkingen, herinrichting of vrijwillige kavelruil wordt ingezet om de belangen van de agrarische sector te borgen. Hoe kan de Provincie agrarische belangen garanderen bij herinrichting en transities naar natuur- en waterdoelstellingen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels mbt grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Vrijblijvendheid en vrijwilligheid van kavelruil/ruilverkaveling

Verschillende indieners onderstrepen dat kavelruil en ruilverkaveling uitsluitend op vrijwillige basis mogen plaatsvinden, zonder dwang. Hoe waarborgt de Provincie de vrijwilligheid van kavelruil en ruilverkaveling binnen haar beleid?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels m.b.t. grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Oorzaken van stagnerende kavelruil

Sommige zienswijzen benoemen dat kavelruil op dit moment stagneert door een gebrek aan acceptabele uitruilgronden voor agrariërs; de Provincie wordt gevraagd deze belemmeringen actief weg te nemen. Wat zijn de oorzaken van stagnatie in kavelruil en hoe kan de Provincie deze oplossen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels mbt grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0621-13	ZW-0573-11	ZW-0621-12	ZW-1357-11	ZW-1259-9	ZW-1375-13
ZW-0904-4	ZW-0932-13	ZW-1357-7	ZW-1379-18	ZW-1380-24	ZW-1383-30
ZW-1384-19	ZW-1392-28	ZW-1396-25	ZW-1397-20	ZW-1401-20	ZW-1405-27
ZW-1425-25	ZW-1426-27	ZW-1427-13	ZW-1428-24	ZW-1433-20	ZW-1434-22
ZW-1442-14	ZW-1451-27	ZW-1456-25	ZW-1458-32	ZW-1459-30	ZW-1469-31
ZW-1470-33	ZW-1457-12	ZW-0973-24	ZW-0574-13	ZW-0626-11	ZW-0652-10
ZW-0680-11	ZW-0322-14	ZW-0606-11	ZW-0613-15	ZW-0573-12	ZW-1071-15
ZW-1381-9	ZW-0850-11	ZW-1101-15	ZW-0574-12	ZW-0606-10	ZW-0613-14
ZW-0322-13	ZW-0681-9	ZW-0715-9	ZW-0734-14	ZW-0697-9	ZW-1122-17
ZW-0830-18	ZW-0626-10	ZW-1077-14	ZW-1134-16	ZW-1058-14	ZW-1053-15
ZW-0680-10	ZW-0652-9	ZW-0696-11	ZW-0701-11	ZW-0714-11	ZW-0974-12
ZW-0737-20	ZW-0940-15	ZW-0695-6	ZW-0723-7	ZW-0908-13	ZW-1042-16
ZW-1011-14	ZW-0981-22	ZW-0868-19	ZW-0884-19	ZW-0889-15	ZW-0972-18
ZW-0979-21	ZW-1044-14	ZW-1140-15	ZW-1381-11	ZW-1457-11	ZW-1152-12
ZW-1154-12	ZW-1116-6	ZW-1356-18	ZW-1363-14	ZW-1323-6	ZW-1322-5
ZW-1071-17	ZW-1151-14	ZW-1146-10	ZW-1045-17	ZW-1045-18	

9.29 Omgang met niet- voedselgewassen

Zienswijze
Versterking van de rol van het landelijk gebied in de circulaire en biobased economie Verschillende indieners vragen de Provincie om de ontwerp-omgevingsvisie aan te scherpen door het landelijk gebied en de Limburgse landbouw expliciet te positioneren als strategische schakel binnen de biobased bouwketen. Ze verzoeken tevens om ruimte voor stimulering van gewasteelt, verwerking en innovatieve agrarisch-industriële verbindingen, in lijn met de opgaven van de circulaire economie. Hoe borgt en versterkt de Provincie Limburg in de Omgevingsvisie de rol van het landelijk gebied en de landbouw in de biobased en circulaire economie, waaronder innovatieve gewasteelt en verwerking?

Standpunt GS

De POVI benadrukt de centrale rol van het landelijk gebied en de landbouwsector bij het realiseren van de transitie naar een circulaire en biobased economie. Hierbij wordt erkend dat agrarische ondernemers niet alleen voedselproducent zijn, maar ook bijdragen aan maatschappelijke doelen zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie, landschapsbehoud en leefbaarheid in het landelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Differentiatie en volwaardige erkenning van niet-voedselgewassen en teelten
Een aantal zienswijzepunten wijst op het ontbreken van onderscheid binnen de akkerbouw en landbouw in de ontwerpvisie, zoals tussen voedselproductie, sierteelt, glastuinbouw en vezelteelten. Indieners vragen de Provincie om deze differentiatie explicieter te maken zodat het belang van specifieke teelten en het gebruik van bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen beter kan worden beoordeeld en gestuurd bij gebiedsinrichting. Op welke wijze gaat de Provincie Limburg onderscheid maken tussen verschillende typen (niet-)voedselgewassen, zoals sierteelt en vezelteelt, en zorgt zij voor een volwaardige erkenning daarvan in beleid en gebiedsinrichting?

Standpunt GS

De Provincie streeft naar een emissiearme land- en tuinbouw, maar schrijft agrariërs niet voor welke soorten te telen. Dit is afhankelijk van de gebiedsaanduiding en locatie gebonden opgaven. Daarom hanteert de POVI een brede definitie van de land- en tuinbouw, waar onder andere akkerbouw, (glas)tuinbouw, veehouderij, fruitteelt en sierteelt onder vallen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0699-7	ZW-0700-7	ZW-0279-156	ZW-0976-1	ZW-1042-1	ZW-1050-1
ZW-1033-1	ZW-1137-1	ZW-1074-1	ZW-0978-1	ZW-1079-1	ZW-0696-2
ZW-0979-1	ZW-0979-2	ZW-0979-3	ZW-0973-1	ZW-1140-1	ZW-1141-1
ZW-0868-1	ZW-0889-1	ZW-0972-1	ZW-0692-1	ZW-1074-2	ZW-0322-1
ZW-0973-2	ZW-1307-3	ZW-1363-4	ZW-1405-2	ZW-1425-2	ZW-1428-2
ZW-1396-7	ZW-0574-1	ZW-0715-1	ZW-1050-2	ZW-1050-3	ZW-1079-2
ZW-0696-3	ZW-0981-2	ZW-0810-17	ZW-0693-1	ZW-0261-1	ZW-1033-2
ZW-0319-135	ZW-1164-58	ZW-1199-54			

9.30 Teeltondersteunende voorzieningen

Zienswijze

Beperking van teeltondersteunende voorzieningen in (Groenblauwe) landbouwzones
Een groot aantal indieners uiten zorgen over mogelijke (aanvullende) beperkingen op het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen zoals folie, kappen, netten en tunnels binnen vollegrondsteelten, met name in de Groenblauwe landbouwzones of gebieden met aanvullende aanduidingen. Gevraagd wordt om het volledige en expliciete behoud van deze voorzieningen als essentieel onderdeel van de bedrijfsvoering, zonder nieuwe restricties die bedrijfscontinuïteit of innovatie in de weg staan. Op welke wijze wordt geborgd dat teeltondersteunende

voorzieningen in vollegrondsteelten ook in de toekomst toepasbaar blijven binnen alle landbouwzones, zonder dat hiervoor aanvullende beperkingen gelden?

Standpunt GS

In de POVI wordt gesteld dat het stellen van eventuele aanvullende beperkingen op het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen, zoals folie, kappen, netten en tunnels, primair een verantwoordelijkheid van de gemeenten is.
Gezien de grote verscheidenheid aan teeltondersteunende voorzieningen en de geografische diversiteit is het beter beleid op lokaal schaalniveau te maken, hierbij afstemmend op de kwaliteiten en aanduidingen van het betreffende gebied. De Provincie ondersteunt een zorgvuldig afwegingsproces, waarbij het behoud en verantwoord gebruik van teeltondersteunende voorzieningen mogelijk blijft om bedrijfscontinuïteit en innovatie in de landbouw te waarborgen. Zo blijft de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen in vollegrondsteelten in principe mogelijk binnen alle landbouwzones, mits deze passen bij de beoogde provinciale ontwikkelingen voor de betreffende zonering. In de groenblauwe landbouwzone dient hierbij dus rekening te worden gehouden met de natuur- en wateropgaven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 3.6.2, alinea 2 en 3 van

‘Vanwege de verscheidenheid aan voor- en nadelen, in combinatie met de diversiteit aan teeltondersteunende voorzieningen en de verschillende impact per bedrijf en gebied, worden op provinciaal niveau geen gedetailleerde beleidsmatige uitspraken gedaan. Dergelijke afwegingen kunnen beter op lokaal schaalniveau gemaakt worden. In gemeenten waar teeltondersteuning veelvuldig voorkomt is er al aandacht besteed aan (een nadere uitwerking van) het beleid omtrent teeltondersteunende voorzieningen. Wij vinden het van belang dat gemeenten ook in hun nieuwe gemeentelijke omgevingsplannen onder de Omgevingswet aangeven hoe ze met teeltondersteuning omgaan en welke afwegingen ze maken. Hierbij vinden we het van belang dat gemeenten het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen aan de hand van de kwaliteiten en de gebiedsaanduiding onderbouwen. In het kader van provinciale ontwikkelingen op het gebied van water en bodem sturend, de transitie van de land- en tuinbouw/landelijk gebied en het daarmee verweven landschap en de ruimtelijke kwaliteit, dient ook de verbinding gelegd te worden met het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen. Deze samenhang en de effecten worden wel op provinciaal schaalniveau afgewogen.’

naar:

‘Er bestaan diverse typen teeltondersteunende voorzieningen, elk met specifieke voor- en nadelen die per gebied en bedrijf sterk kunnen verschillen. Om die reden worden op provinciaal niveau geen gedetailleerde beleidsmatige uitspraken gedaan over het gebruik van deze voorzieningen. De afwegingen over de toepasbaarheid en gehanteerde voorwaarden worden aan de gemeenten gelaten, zodat zij deze passend bij hun lokale situatie kunnen bepalen. Hierbij vinden we het van belang dat gemeenten in hun omgevingsplannen onder de Omgevingswet toelichten hoe zij invulling geven aan het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen, met onderbouwing op basis van de bijzondere kwaliteiten en gebiedsaanduidingen.

Tegelijkertijd blijft het provinciale niveau verantwoordelijk voor het bewaken van samenhang en het afwegen van effecten in relatie tot bredere thema's zoals water- en bodembeheer, transitie van het landelijk gebied en ruimtelijke kwaliteit, in lijn met de provinciale belangen.'

Zienswijze

Effecten op biodiversiteit en milieu van bodemafdekkende voorzieningen
Een aantal zienswijzepunten benadrukken dat de effecten van teeltondersteunende voorzieningen, met name bodembedekking (zoals folie of afdekking), onvoldoende zijn meegewogen voor aspecten als biodiversiteit, bodemkwaliteit en milieu. Gevraagd wordt om een expliciete afweging van deze effecten op te nemen in het beleid. In hoeverre worden de effecten van teeltondersteunende voorzieningen op biodiversiteit en ecologie integraal afgewogen en meegenomen in het beleid?

Standpunt GS

De Provincie benadrukt in haar Omgevingsvisie het belang van gebiedsgerichte maatwerkafwegingen. Gemeenten moeten in hun omgevingsplannen de voor- en nadelen van deze voorzieningen afwegen, rekening houdend met aspecten als bodemkwaliteit, biodiversiteit en milieu. Provinciaal wordt erkend dat teeltondersteunende voorzieningen zowel positieve (efficiënte ruimtegebruik, verduurzaming) als negatieve effecten (verminderde waterinfiltratie, ruimtelijke kwaliteit) hebben. De Provincie legt nadruk op ruimtelijke kwaliteit en de samenhang met water- en bodembeheer, maar formuleert geen generieke provinciale beperkingen of expliciete beleidskeuzes over het gebruik van deze voorzieningen. In gebieden waar risico's groter zijn, wordt verwacht dat gemeenten scherpere voorwaarden of regels stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Duidelijkheid over beleid ten aanzien van grootschalige bodemafdekking/intensivering
Er zijn vragen over de toenemende omvang van intensieve teelten en grootschalige bodemafdekking door teeltondersteunende voorzieningen, wat aanleiding geeft tot verzoeken om helderheid en richtinggevend beleid ten aanzien van de omvang en mate van bodembedekking in relatie tot landschappelijke, ecologische en ruimtelijke waarden. Hoe wordt in beleid omgegaan met grootschalige toepassing van bodembedekkende voorzieningen in relatie tot andere ruimtelijke en ecologische belangen?

Standpunt GS

De Provincie benadrukt in haar Omgevingsvisie het belang van gebiedsgerichte maatwerkafwegingen. Gemeenten moeten in hun omgevingsplannen de voor- en nadelen van deze voorzieningen afwegen, rekening houdend met aspecten als bodemkwaliteit, biodiversiteit en milieu. Provinciaal wordt erkend dat teeltondersteunende voorzieningen zowel positieve (efficiënte ruimtegebruik, verduurzaming) als negatieve effecten (verminderde waterinfiltratie, ruimtelijke kwaliteit) hebben. De Provincie legt nadruk op ruimtelijke kwaliteit en de samenhang met water- en bodembeheer, maar formuleert geen generieke provinciale beperkingen of expliciete

beleidskeuzes over het gebruik van deze voorzieningen. In gebieden waar risico's groter zijn, wordt verwacht dat gemeenten scherpere voorwaarden of regels stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Teeltondersteunende voorzieningen in fruitteelt en zachtfruit Enkele indieners benoemen specifiek het belang van teeltondersteunende voorzieningen voor (zacht)fruitteelt en vragen om bevestiging dat deze faciliteiten passen binnen de gestelde gebiedsaanduidingen, ook langs beekzones en in aangewezen landschapsgebieden. Wordt de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen in (zacht)fruitteelt binnen de verschillende gebiedsaanduidingen geborgd, en zijn er beperkingen te verwachten voor deze sector?

Standpunt GS

De Provincie benadrukt in haar Omgevingsvisie het belang van gebiedsgerichte maatwerkafwegingen. Provinciaal wordt erkend dat teeltondersteunende voorzieningen zowel positieve (efficiënte ruimtegebruik, verduurzaming) als negatieve effecten (verminderde waterinfiltratie, ruimtelijke kwaliteit) hebben. Gemeenten moeten in hun omgevingsplannen de voor- en nadelen van deze voorzieningen afwegen, rekening houdend met de gebiedsbepalingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Zicht op indeling en gebiedsgrenzen (primair landbouwgebied) In enkele zienswijzepunten wordt gevraagd om percelen (waaronder die voor duurzame teeltmethoden) geheel onder primair landbouwgebied te laten vallen, zodat toepassing van teeltondersteunende voorzieningen niet op perceelniveau wordt belemmerd door onduidelijke of overlappende gebiedsaanduidingen. Op welke wijze wordt duidelijkheid geboden over de indeling van percelen als primair landbouwgebied met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen?

Standpunt GS

De toepassing van teeltondersteunende voorzieningen blijft in principe mogelijk binnen alle landbouwzones, mits deze passen bij de beoogde provinciale ontwikkelingen voor de betreffende zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0692-7	ZW-0166-152	ZW-0242-60	ZW-1391-3	ZW-1166-10	ZW-1141-17

ZW-0868-16	ZW-0889-12	ZW-1397-18	ZW-1334-15	ZW-1362-21	ZW-1362-22
ZW-1363-17	ZW-1370-16	ZW-1379-16	ZW-1380-22	ZW-1383-28	ZW-1384-17
ZW-1392-26	ZW-1396-23	ZW-0981-20	ZW-1405-25	ZW-1425-23	ZW-1426-22
ZW-14328-22	ZW-1433-18	ZW-1434-20	ZW-1451-25	ZW-0972-15	ZW-0940-12
ZW-1042-13	ZW-1349-13	ZW-1133-8	ZW-0973-12	ZW-1042-14	ZW-0868-17
ZW-1133-11	ZW-0996-10	ZW-1166-11	ZW-0972-16	ZW-1141-18	ZW-0626-7
ZW-0621-14	ZW-0695-4	ZW-0889-13	ZW-0940-13	ZW-0981-21	ZW-1249-7
ZW-1356-17					

9 D. Land- en tuinbouw – Perspectief

9.31 Agrarische Blijversaanpak Limburg

Zienswijze
Indiener geeft aan dat daarnaast wordt gesteld dat plannen getoetst kunnen worden door de aanpak te hanteren van de Agrarische Blijversaanpak Limburg. Deze aanpak is echter nog in ontwikkeling en betreft een pilot. Het doel hiervan is om blijvers die tegen barrières aanlopen integraal te ondersteunen op het gebied van geld, grond en/of gunning. Gevraagd wordt of dit het juiste instrument is om de plannen van alle agrariërs te beoordelen.
Indiener stelt dat de Agrarische Blijversaanpak ten onrechte als generiek beleidsinstrument wordt gepresenteerd, terwijl het een maatwerkinstrument is.
Indiener verzoekt dat de Blijversaanpak expliciet als maatwerk wordt erkend en aangevuld wordt met gebiedsgerichte ondersteuning en ruimte voor pilots met jonge boeren.
Indiener verzoekt om in paragraaf 11.1.3 aan te geven hoe de zogenaamde Agrarische Blijversaanpak Limburg precies werkt qua toetsen en faciliteren, hoe de Handreiking wel voorziet in een gedragscode en procesbeschrijving, maar niet in uitzonderingen op vergunningverlening, en hoe de Provincie erop toeziet dat de gemeentes daadwerkelijk geen uitzonderingen maken.

Indiener				
ZW-0877-51	ZW-0278-152	ZW-1243-9	ZW-1243-10	ZW-1389-31

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent dat de Agrarische Blijversaanpak een maatwerkinstrument is, gericht op individuele begeleiding en ondersteuning van blijvende agrariërs, en geen generiek toetsingskader voor alle agrarische plannen. De aanpak is momenteel in ontwikkeling en voorziet in een gedragscode en procesbeschrijving, maar biedt geen uitzonderingen op de vergunningverlening. De huidige omschrijving in de POVI blijft gehandhaafd, de suggesties voor verdere invulling worden bij de verdere ontwikkeling van de aanpak meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

9.32 Algemeen

Zienswijze

Onvoldoende uitwerking van beleid voor land- en tuinbouwtransitie
Veel indieners waarderen dat de Provincie het belang van de land- en tuinbouw onderkent, maar geven aan dat het onduidelijk blijft hoe de transitie naar een duurzame landbouw en gebiedsgerichte differentiatie concreet zal worden uitgevoerd. Het ontbreekt aan duidelijke uitleg over beleidskeuzes, fasering en verwachte resultaten, waardoor onzekerheid ontstaat in de sector. Op welke wijze gaat de Provincie het beleid voor de (transitie naar) duurzame en gebiedsgericht gedifferentieerde landbouw aankleden en implementeren?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Onvoldoende zicht op flankerend (financieel) instrumentarium
Er is veel aandacht voor het gebrek aan informatie over de inzet van ondersteunende (financiële) instrumenten en maatregelen. Indieners vragen hoe de Provincie ondernemers concreet faciliteert bij de uitvoering van de ambities, bijvoorbeeld via subsidies, garantieregelingen of andere steunmaatregelen. Welke flankerende financiële en beleidsmatige instrumenten zet de Provincie in om ondernemers bij de landbouwtransitie te ondersteunen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Bij het uitwerken van beleid voor maatschappelijke opgaven worden de belangen van betrokken stakeholders zorgvuldig meegenomen, met als doel tot een gedragen en juridisch verantwoorde uitwerking te komen. Hierbij worden de economische belangen van de landbouw zorgvuldig

afgewogen tegen ecologische doelstellingen, zodat een evenwichtige en duurzame oplossing wordt nagestreefd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Marktwerking en ondernemerschap in de agrarische sector
Eén zienswijze vraagt specifiek aandacht voor het expliciet verankeren van marktwerking en vraaggestuurd ontwikkelen in het provinciale beleid, als essentieel onderdeel van ondernemerschap binnen de agrarische sector. Hoe wordt marktwerking en vraaggestuurde ontwikkeling als essentieel onderdeel van het ondernemerschap in de agrarische sector meegenomen in het beleid?

Standpunt GS

De POVI geeft richting en binnen deze richting staat het de agrarische sector vrij zich te ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Balans ecologische en economische belangen & rechtszekerheid
Er is een oproep om de Provinciale Omgevingsvisie zo aan te passen dat het evenwicht tussen ecologische en economische belangen wordt geborgd en rechtszekerheid gewaarborgd blijft voor ondernemers. Op welke wijze waarborgt de Provincie een evenwicht tussen ecologische en economische belangen en voorkomt zij juridische onzekerheid voor ondernemers?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. Bij het opstellen van beleidsuitwerkingen van maatschappelijke opgaves worden de belangen van de stakeholders meegenomen om tot wetmatige uitwerking te komen. Economische belangen van de landbouw worden hierbij afgewogen tegen ecologische doelstellingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gebiedsgerichte afbouw van niet-duurzame teelten en klimaatrobuuste transitie
Eén zienswijze vraagt om een plan voor de gebiedsgerichte afbouw van teelten die structureel extra beregening vragen op minder geschikte gronden, gekoppeld aan een transitiepad richting klimaatrobuuste gewassen. Welke strategie hanteert de Provincie om structureel niet duurzame teelten af te bouwen en boeren te begeleiden naar klimaatrobuuste alternatieven?

Standpunt GS

Dit is onderdeel van het streven van de Provincie zoals benoemd in de overkoepelende provinciale belangen voor de land- en tuinbouw, namelijk: “1. Een gunstig ondernemersklimaat voor een toekomstbestendige agrofoodsector. 2. Een betekenisvolle transitie van de agrofoodsector: een overgang naar een meer duurzame, circulaire en vraaggerichte productie die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij streven we naar een verdere afname van emissies en afvalstoffen in het belang van mens, dier en natuur. 3. Een land- en tuinbouw die bijdraagt aan maatschappelijke doelen zoals economie, leefbaarheid en brede welvaart. Ga terug naar: § 11.1.1 Provinciale belangen land- en tuinbouw 4. Rekenschap en verantwoording van bedrijfsontwikkeling nabij kwetsbare gebieden”.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1243-15	ZW-0712-19	ZW-0727-19	ZW-0731-19	ZW-0751-19	ZW-0752-19
ZW-0755-19	ZW-0756-19	ZW-0758-19	ZW-0759-19	ZW-0760-19	ZW-0817-19
ZW-0829-19	ZW-0861-19	ZW-0863-19	ZW-0864-19	ZW-0887-19	ZW-0964-19
ZW-0965-19	ZW-0968-19	ZW-0969-19	ZW-0970-19	ZW-0971-19	ZW-1015-19
ZW-1019-19	ZW-1021-19	ZW-1022-19	ZW-1024-19	ZW-1026-19	ZW-1028-20
ZW-1030-20	ZW-1031-19	ZW-1032-19	ZW-1034-19	ZW-1068-19	ZW-1109-19
ZW-1123-19	ZW-1124-19	ZW-1138-19	ZW-1256-19	ZW-1333-21	ZW-1354-19
ZW-1373-19	ZW-1431-19	ZW-1468-19	ZW-1351-8	ZW-0138-2	ZW-0822-2
ZW-0535-7	ZW-0221-4	ZW-0510-6	ZW-0823-6	ZW-1035-34	ZW-1216-31
ZW-0410-8					

9.33 Bedrijfsontwikkelingsplan

Zienswijze
Duidelijkheid over de mogelijkheden voor bedrijfsontwikkeling Veel indieners vragen om helderdere uitleg over de mogelijkheden tot bedrijfsontwikkeling (zoals de bouw van loodsen en stallen) binnen de kaders van de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg. Er bestaat onzekerheid over de toegestane ontwikkelingen voor agrarische bedrijven op basis van het huidige beleid. Op welke wijze biedt de Provinciale

Omgevingsvisie Limburg duidelijkheid over toegestane vormen van bedrijfsontwikkeling voor agrarische ondernemers?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid.
De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De regels met betrekking tot bedrijfsontwikkeling en functiewijziging worden daarin uitgewerkt.
De eerstvolgende Omgevingsverordening wordt in 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Werkbaarheid en proportionaliteit van de verplichting tot het opstellen van een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP)
Het verplicht stellen van een BOP bij nieuwe ruimtelijke plannen wordt door diverse indieners als niet werkbaar of te belastend ervaren. Zij vragen om deze verplichting te schrappen, te verduidelijken of aan te passen aan de praktijk. In hoeverre is het verplicht stellen van een bedrijfsontwikkelingsplan proportioneel en werkbaar voor agrarische ondernemers bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen?

Standpunt GS

Het bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) krijgt een nadere uitwerking binnen de Omgevingsverordening Limburg. Doel van het BOP is om de ondernemer bewust te maken van de maatschappelijke opgaven die binnen de bedrijfsvoering aanwezig zijn. De bedrijfsvoering dient rekening te houden met en bij te dragen aan deze opgaven. In de Omgevingsverordening Limburg zal beschreven worden wat verwacht wordt van een BOP. Het BOP dient een eenvoudig en doelmatig product te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ondernemersbeperkingen in de groenblauwe landbouwzone (GBLZ) en verwevingsgebieden
Diverse zienswijzen stellen dat de eisen en gebruiksbeperkingen in de GBLZ en verwevingsgebieden leiden tot een beperking van het ondernemerschap en mogelijk tot vermogensschade. Ondernemers vinden dat hun positie onvoldoende centraal staat.

Hoe worden de belangen van agrarische ondernemers geborgd binnen de gebruiksbeperkingen van de GBLZ en verwevingsgebieden, zonder dat dit leidt tot onevenredige ondernemersbeperkingen?

Zienswijze

Balans tussen natuur- en waterbelangen versus bedrijfsvoering
Zienswijzepunten geven aan dat het ontwikkelen van plannen waarbij ondernemers verplicht rekening moeten houden met natuur- en waterbelangen, als te beperkend wordt ervaren. Er wordt bezorgdheid geuit dat landbouw onvoldoende hoofdgebruik blijft. Op welke wijze waarborgt het provinciale beleid een evenwichtige afweging tussen natuur- en waterbelangen en de bedrijfsvoering van de agrarische sector binnen de toegewezen gebieden?

Zienswijze

Onduidelijkheid en vaagheid van beleidskaders, terminologie en beoordelingscriteria
Meerdere indieners ervaren de beleidstekst als vaag en daardoor multi-interpretabel, met name omtrent integrale kwaliteitsverbetering en draagkracht. Er wordt gevraagd om scherper geformuleerde criteria. Hoe kunnen de gebruikte beleidskaders, begrippen en beoordelingscriteria in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg worden verduidelijkt of aangescherpt ten behoeve van rechtszekerheid?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Uitzonderingen voor innovatieve en onderzoeksactiviteiten
Een aantal zienswijzepunten pleiten voor het toestaan van uitzonderingen op standaard BOP-verplichtingen, bijvoorbeeld voor onderzoeksprojecten en innovatieve experimenten die bijdragen aan kennisontwikkeling en -verspreiding. Is het mogelijk om in het beleid flexibel om te gaan met projecten die gericht zijn op innovatie of onderzoek, door deze (gedeeltelijk) vrij te stellen van reguliere eisen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid.
De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. In de verordening wordt opgenomen wanneer de bepalingen van toepassing zijn en of er uitzonderingen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Consistentie en implementatie van het beleid (algemeen)
Er zijn zorgen over de implementatie en consistentie van het beleid; indieners vragen om duidelijkheid over de uitvoerbaarheid en handhaving van de regels voor verschillende typen agrarisch gebruik en ondernemingen. Op welke wijze zorgt de Provincie voor een consistente en uitvoerbare toepassing van de beleidsregels en verplichtingen binnen de POVI op lokaal niveau?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Vermijden van subjectiviteit in toetsing en beleid Er wordt aandacht gevraagd voor het voorkomen van subjectieve toetsing en beoordeling, bijvoorbeeld bij criteria rondom integrale kwaliteitsverbetering en draagkracht. Hoe wordt gegarandeerd dat beoordeling en handhaving van beleidsdoelstellingen objectief en toetsbaar plaatsvinden?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1157-11	ZW-1161-11	ZW-0313-103	ZW-0778-3	ZW-0166-149	ZW-1494-1
ZW-0224-95	ZW-0241-161	ZW-0150-1	ZW-0242-94	ZW-1243-8	ZW-0196-133
ZW-0161-2	ZW-0184-3	ZW-0229-9	ZW-0543-3	ZW-0564-3	ZW-0592-7
ZW-0595-7	ZW-0597-8	ZW-0686-3	ZW-0719-3	ZW-0847-3	ZW-0903-3
ZW-0905-3	ZW-0907-3	ZW-0924-2	ZW-0927-3	ZW-0947-3	ZW-0952-3
ZW-0966-3	ZW-1037-4	ZW-1113-3	ZW-1157-10	ZW-1161-10	ZW-1264-3
ZW-1303-3	ZW-1312-3	ZW-1367-3	ZW-1135-1	ZW-0595-8	ZW-0597-10
ZW-0954-2	ZW-0597-9	ZW-0536-2	ZW-1274-1	ZW-0941-2	ZW-0536-3
ZW-1389-30	ZW-0166-90	ZW-0186-97	ZW-0237-80	ZW-0240-85	ZW-0278-101
ZW-0317-100	ZW-1236-85	ZW-1473-80	ZW-1479-132	ZW-1495-5	ZW-1496-5
ZW-0406-2	ZW-1157-12	ZW-1161-12			

9.34 Behoud agrarische functies buitengebied

Zienswijze

Vrees voor ongewenste maatschappelijke effecten door ingrijpen in het buitengebied
Beleidsmatige toelichting: Verschillende indieners uiten zorgen over het verdwijnen van agrarische bedrijvigheid door groenblauwe zoneringen, met mogelijk verlies van kenmerkende landschapselementen, educatieve en toeristische waarde, verenigingsleven en biodiversiteit. Zij bepleiten behoud van agrarische functies als maatschappelijk verbindende factor. Hoe waarborgt de Provincie dat ingrepen in het buitengebied niet leiden tot het verdwijnen van essentiële agrarische functies en maatschappelijke samenhang?

Standpunt GS

Deze vraag gaat verder dan de scope van de POVI.
Op hoofdlijnen zet de POVI in op transitie van de landbouw in de groenblauwe landbouwzone naar een landbouw die bijdraagt aan de groene en blauwe doelen. Op visieniveau zet de POVI niet in op het verdwijnen van de landbouw in de groenblauwe landbouwzone. We hebben er namelijk voor gekozen om de landbouw nog steeds de belangrijkste functie in de groenblauwe landbouwzone te laten zijn, maar dan wel rekening houdend met onze maatschappelijke opgaven en doelstellingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beperkte beschikbaarheid en schaarste van landbouwgrond
Beleidsmatige toelichting: Indieners stellen dat landbouwgrond steeds schaarser wordt door ruimtelijke ingrepen en concurrerende claims (woningen, natuur, infrastructuur). Zij vragen om meer bescherming van agrarisch areaal. Welke maatregelen neemt de Provincie om verdere inkrimping en versnippering van landbouwgrond te voorkomen?

Standpunt GS

Binnen de POVI is bewust gekozen voor de bescherming van landbouwgrond, dit is in een specifiek hoofdstuk beschreven. Zowel in het verwevingsgebied, primair landbouwgebied en groenblauwe landbouwzone is landbouw de hoofd landgebruiker. In de visie wordt ingezet op de een landbouw die rekening houdt met de maatschappelijke opgaven. In het verwevingsgebied zijn dat mensgerichte opgaven en in de groenblauwe landbouwzone zijn dat opgaven gekoppeld aan natuur en water. In het primair landbouwgebied is de insteek om in beginsel geen landbouwfuncties te ontwikkelen. Deze zone dient primair gericht te zijn op de landbouwkundige opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Druk op melkveehouderij en gevolgen voor kleinschalig landschap

Beleidsmatige toelichting: Indieners signaleren dat de melkveehouderij onder druk staat, met risico op het verdwijnen van graslanden en hun ecologische en landschappelijke functie. Men vraagt om stimulering van melkveehouderij in kansrijke gebieden. Op welke wijze stimuleert de Provincie agrarische functies, zoals melkveehouderij, in gebieden waar deze van landschappelijk en ecologisch belang zijn?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen waarin het stimuleren van veeteelt en het behoud van grasland een thema kan zijn.

In het hoofdstuk land- en tuinbouw wordt aandacht besteed aan het behoud van grasland en teelten ten dienste van water en natuur. De hoeveelheid grasland in Limburg neemt namelijk in gestaag tempo af. We willen een trendbreuk creëren in de afname van het grasland, door met diverse partijen de handen ineen te slaan en de agrariërs daadwerkelijk perspectief te gaan bieden. We verkennen komende tijd de mogelijkheden voor stimulering of indien mogelijk regulering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Integrale benadering van natuur, landbouw en ruimtelijke ordening
Beleidsmatige toelichting: Enkele indieners waarderen de integrale aanpak van natuur en landbouw, maar pleiten voor meer transparantie in keuzes, onderlinge afstemming van beleidsdoelen en effectonderzoek op sectoren. Hoe zorgt de Provincie voor transparantie en afstemming bij de integrale benadering van domeinen natuur, landbouw en ruimtelijke ordening?

Zienswijze

Economische gevolgen van ruimtelijke ingrepen voor agrarische sector
Beleidsmatige toelichting: Er wordt gewezen op economische risico's van geplande interventies, zoals daling van bedrijfsrendement en op termijn verdwijnende agrarische bedrijvigheid. Men vraagt om een economische effectrapportage van beleid. Worden de economische consequenties van ruimtelijke beleidskeuzes voor agrarische ondernemers voldoende onderbouwd en meegewogen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk

hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de doelstellingen voortkomend uit het Limburgs Offensief Stikstof en Waterveiligheid en Ruimte Limburg te realiseren wordt ingezet op integrale gebiedsprocessen waarbij de belangrijkste actoren, o.a. de landbouw, betrokken worden.

Uit de gebiedsprocessen volgen gebiedsplannen. In het coalitieakkoord 2023- 2024 "Elke Limburger telt" is opgenomen dat: "Voor alle maatregelen in de gebiedsplannen wordt naast een inschatting van de impact op de natuur of de hydrologische situatie, ook een landbouweffect-rapportage gemaakt."

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.4 van

'Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen.'

naar:

'Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen. Het gebiedsproces resulteert in een gebiedsplan. Voor deze gebiedsplannen wordt een landbouweffect-rapportage gemaakt, welke meegenomen wordt in besluitvorming omtrent de te nemen maatregelen binnen het gebied. Hierbij is het van belang dat het sociale aspect, zoals bijvoorbeeld in een leefbaarheidseffectrapportage, wordt meegenomen.

Kavelruil kan als instrument worden ingezet om doelen te bereiken. De Provincie ondersteunt het onderling ruilen van kavels tussen agrariërs. Daarnaast gaan we ook bekijken hoe de Provincie

een actieve rol kan spelen door de aankoop van gronden voor kavelruil. Hiervoor wordt intern onderzocht wat de mogelijkheden zijn.‘

Zienswijze

Behoud van karakteristieke landschapselementen
Beleidsmatige toelichting: Indieners vragen aandacht voor het behoud van hoogstamboomgaarden, heggen, hagen en andere karakteristieke elementen die samenhangen met agrarisch landgebruik. Welke beleidsmaatregelen worden getroffen om kenmerkende landschapselementen, die verbonden zijn aan agrarische functies, actief te behouden?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

De Provincie stimuleert de aanleg en het beheer van landschapselementen op basis van vrijwilligheid. Dit doen we middels diverse subsidieregelingen zoals bijvoorbeeld de subsidieregeling landschapselementen en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Uitvoering van het ANLb vindt plaats via de coöperatie Natuurrijk Limburg. Leden (grondeigenaren) sluiten met de coöperatie een (beheer)overeenkomst voor o.a. het beheer van landschapselementen. De overeenkomst geldt voor een bepaalde periode, vaak 6 jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Waarborging van toeristische en educatieve waarde door agrarisch landgebruik
Beleidsmatige toelichting: Een beperkt aantal indieners benadrukt het belang van agrarische functies voor de toeristische aantrekkelijkheid en educatieve rol van het buitengebied.
Op welke manier draagt het provinciaal beleid bij aan het behoud van de toeristische en educatieve waarde van agrarisch buitengebied?

Standpunt GS

De POVI zet juist in op een landbouw die bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven binnen de bedrijfsvoering. Een koppeling met educatie en toerisme kan bijdragen aan die maatschappelijke opgaven. Zie hiervoor het hoofdstuk over verbrede landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Voorkomen van negatieve ecologische effecten (verlies leefgebied, erosie) Beleidsmatige toelichting: Er worden zorgen geuit over verhoogde kans op erosie en verlies van leefgebied voor vogels en insecten, indien agrarisch landgebruik verdwijnt door ruimtelijke beleid. In hoeverre zijn ecologische afwegingen (zoals erosiebestrijding en behoud van biodiversiteit) expliciet meegenomen bij het beleid rondom agrarisch landgebruik?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid.
De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

In de lijn van de POVI is aangegeven dat als agrarische bedrijven een ontwikkeling wensen die niet past binnen de planologische ruimte dat gemeenten alleen medewerking mogen verlenen als de ontwikkeling in positieve zin bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven binnen de bedrijfsvoering. Die opgave kan onder andere bestaan uit erosieproblematiek en biodiversiteit. Een en ander zal verder uitgewerkt worden in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0304-13	ZW-1093-2	ZW-1274-2	ZW-0410-1	ZW-0304-12	ZW-1411-13
ZW-1092-4	ZW-1080-5	ZW-1040-4	ZW-1040-5	ZW-0569-19	ZW-1216-24
ZW-1271-24	ZW-1286-19	ZW-1395-24	ZW-1417-45	ZW-0332-5	ZW-0851-9
ZW-1080-3	ZW-1125-3	ZW-0042-4	ZW-0110-2	ZW-0851-5	ZW-1253-29

ZW-0811-9	ZW-1040-7	ZW-0122-2	ZW-1168-1	ZW-0935-4	ZW-0827-6
ZW-1093-1	ZW-1052-3	ZW-1054-9	ZW-1120-3	ZW-0936-4	ZW-1116-3
ZW-1168-3	ZW-1474-2	ZW-1419-1	ZW-0827-8	ZW-0409-2	ZW-1078-4
ZW-0304-11	ZW-1411-11				

9.35 Biologische landbouw

Zienswijze
Indiener stelt dat biologische landbouw niet uitsluitend in het verwevingsgebied thuishoort, maar ook in het primair landbouwgebied en de groenblauwe landbouwzone.
Indiener verzoekt om structurele ondersteuning voor omschakeling naar biologische landbouw, met vergoedingen en langetermijnperspectief.
Indiener geeft aan dat de toewijzing van groene landbouwzones op diverse percelen van zijn biologisch landbouwbedrijf onterecht is.
Indiener nodigt de Provincie uit om eens op hun bedrijf te komen kijken naar hun Bokashi-opslag en de velden, ter illustratie van hoe beleid in de praktijk gebracht wordt, omdat indiener opmerkt dat een gezond bodembeleid niet alleen goed is voor landbouw en klimaat, maar ook voor water (sponswerking) en biodiversiteit (rijk bodemleven).
Indiener stelt dat biologische landbouw aantoonbaar bijdraagt aan stikstofreductie, bodemkwaliteit en biodiversiteit en dat dit onvoldoende wordt meegenomen in de ontwerp-POVI.
Indiener stelt dat biologische landbouw alleen toekomstbestendig is met een goed verdienmodel en verzoekt de Provincie actief in te zetten op het versterken van de afzetmarkt.
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI te weinig ruimte laat voor functievernieuwing en verduurzaming in het primair landbouwgebied en verzoekt om biologische landbouw expliciet als volwaardige en passende vorm van landbouw te erkennen.
Indiener stelt dat diversificatie zoals biologische productie of verbreding niet voor elk bedrijf een realistische optie is.
Indiener stelt voor duidelijkheid te verschaffen over de groenblauwe landbouwzone en de geschiktheid voor biologische teelten.
Indiener stelt voor om in het beheer van het landschap rondom de Amerikaanse begraafplaats in Margraten te kiezen voor biologisch-dynamische landbouw waarmee tevens een bijdrage kan worden geleverd aan het herstel van de biodiversiteit en het tegengaan van de klimaatverandering.
Indiener verzoekt om expliciete ondersteuning en faciliteiten voor biologische landbouw, inclusief productie, opslag en verwerking, om deze sector toekomstbestendig te maken en bij te dragen aan duurzame en verantwoorde landbouw.
Indiener verzoekt om het stoppen van het gebruik van pesticiden en gewasbeschermingsmiddelen, en het streven naar biologisch landbouw.
Indiener verzoekt om meer aandacht in de POVI voor biologische landbouw, de sector naar de toekomst te ondersteunen en biologische bedrijven te faciliteren op aspecten als productie, opslag en verwerking.

Standpunt GS

De Provincie erkent de positieve bijdrage van biologische landbouw aan bodemkwaliteit, natuur en duurzaamheid en beschouwt deze bedrijfsvorm als passend en waardevol in meerdere zones, waaronder het primair landbouwgebied en de groenblauwe landbouwzone, mits de landbouwactiviteiten aansluiten bij de maatschappelijke doelen en draagkracht van het gebied. Het provinciaal beleid is gebiedsgericht. Het type landbouw dat mogelijk is, wordt mede bepaald door de zonering en de opgaven per gebied. Structurele (financiële) stimulering, omschakelvergoedingen of prijsgaranties zijn primair belegd bij het Rijk, maar de Provincie ondersteunt ondernemers via maatwerk in begeleiding, kennisdeling, investeringsregelingen uit onder andere het GLB-NSP, en de in ontwikkeling zijnde Blijversaanpak. Functievernieuwing en verduurzaming worden gestimuleerd, waarbij expliciete aandacht is voor het toekomstperspectief van biologische bedrijven. Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen en pesticiden volgt de Provincie het nationale kader.

Voorstel aan PS

Ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0298-9	ZW-0298-13	ZW-0462-2	ZW-1253-53	ZW-0298-3	ZW-0298-15
ZW-0298-1	ZW-1458-11	ZW-0462-1	ZW-0300-3	ZW-1466-3	ZW-0568-6
ZW-1483-2	ZW-1035-35				

9.36 Definitie emissiearm

Zienswijze
Behoefte aan heldere en eenduidige definities van terminologieën (zoals emissiearme, watervriendelijke, natuurinclusieve en extensieve landbouw, spuitvrije zones) Beleidsmatige toelichting: Meerdere indieners vragen om duidelijke en toetsbare definities van de gebruikte begrippen in de POVI. Het ontbreken hiervan leidt tot onzekerheid over de interpretatie, uitvoering en naleefbaarheid van het beleid. Hoe worden begrippen als emissiearme landbouw, spuitvrije zones, watervriendelijke, natuurinclusieve en extensieve landbouw concreet gedefinieerd in het beleid en welke kaders zijn hiervoor vastgesteld?

Standpunt GS

Deze woorden / begrippen worden opgenomen in de verklarende woordenlijst van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begrippenlijst

Agglomeratielandbouw

Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector

De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijnstof, CO_2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op de juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze

Delstellingen t.a.v. biodiversiteit, ecologische verbindingen en natuurvriendelijke landbouw
Er is behoefte aan meer duidelijkheid over de concrete doelen voor biodiversiteit en het behoud of herstel van ecologische verbindingen binnen het landbouwbeleid. Ook wordt verheldering gevraagd over de bijdrage van natuurvriendelijke landbouw aan deze doelen. Wat zijn de beoogde doelen van de POVI met betrekking tot biodiversiteit, ecologische verbindingszones en natuurvriendelijke landbouw, en hoe worden deze vertaald in beleid?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk

hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening.
De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Inhoud en toepassing van emissiearme landbouw in de primaire landbouwgebieden
Beleidsmatige toelichting: Indieners willen weten hoe het begrip emissiearme landbouw ingevuld wordt, specifiek binnen primaire landbouwgebieden, en met welke (sectoraal toegespitste) maatregelen deze doelstelling wordt bereikt. Wat wordt onder emissiearme landbouw verstaan in de context van primaire landbouwgebieden en welke (nieuwe) maatregelen of richtlijnen vloeien hieruit voort?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Bodemhersteldoelen
Beleidsmatige toelichting: Deze punten betreffen de noodzaak om hersteldoelen voor de bodem op te nemen in alle landbouwzones, niet alleen in specifieke gebieden, om zo duurzaamheid in de volle breedte te bevorderen. Welke ruimtelijke bodemhersteldoelen worden geformuleerd voor alle landbouwzones, inclusief de primaire gebieden, en waarom is dat relevant binnen het beleid?

Standpunt GS

Verwezen wordt naar hoofdstuk 7.3.3 (implementatie van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn). De EU-bodemmonitoringsrichtlijn bevat verplichtende activiteiten waaronder het vaststellen en het stimuleren van maatregelen voor duurzaam bodembeheer (zowel in bebouwd als landelijk gebied) en vaststellen van herstelmaatregelen bij ongezonde bodems, op basis van de resultaten van monitoring. De EU-bodemmonitoringsrichtlijn die de komende jaren nog verder uitgewerkt dient te worden, heeft betrekking op alle zones (waaronder dus ook primaire landbouwgebieden). Voor een toekomstbestendige landbouw is een gezonde bodem de basis.

Tevens verwijzen wij naar hoofdstuk 7.3.2 waarin het uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! wordt vermeld. In dit uitvoeringsplan worden instrumenten voor duurzaam bodembeheer benoemd (p.9). Voorbeelden van instrumenten zijn organisch stofbeheer, irrigatie, grondbewerking, mechanisatie en gewas- en raskeuze. Afhankelijk van de soort van de grond en de staat van de vitaliteit van de bodem, dient een juiste mix (maatwerk) te worden gehanteerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gelijke behandeling van biologische landbouw t.o.v. emissiearme bedrijfsvoering
Beleidsmatige toelichting: Bezorgdheid wordt geuit of biologische landbouw wel voldoende ruimte en gelijke (beleids)behandeling krijgt onder het regime van emissiearme bedrijfsvoering, zonder extra belemmeringen. Op welke wijze wordt geborgd dat biologische landbouw als emissiearme bedrijfsvoering gelijkwaardig wordt behandeld binnen het beleid, zonder bovenwettelijke beperkingen?

Standpunt GS

In de lijn van de POVI is aangegeven dat als agrarische bedrijven een ontwikkeling wensen die niet past binnen de planologische ruimte dat gemeenten alleen medewerking mogen verlenen als de ontwikkeling rekening houdt met en in positieve zin bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven binnen de bedrijfsvoering. Een biologische bedrijfsvoering kan een manier zijn waarmee een bijdrage wordt geleverd aan die opgaven. De POVI en omgevingsverordening bepaalt alleen de kaders waarbinnen geopereerd dient te worden door de ondernemer en niet de bedrijfsvoering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Toelichting en afbakening van technische en juridische implicaties voor de bedrijfsvoering
Beleidsmatige toelichting: Een indiener vraagt om verduidelijking van de precieze technische en juridische gevolgen die voortkomen uit beleidsmaatregelen, zodat agrarische ondernemers hun bedrijfsvoering hierop kunnen afstemmen. Wat zijn de technische en juridische implicaties van de beleidsaanwijzingen binnen de POVI voor agrarische ondernemers?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Verzoek om duidelijke definities en kaders voor aanvullende begrippen (bijv. plantaardige teelten, biobased, lokale voedselproductie)
Beleidsmatige toelichting: Er is behoefte aan heldere kaders voor aanvullende (toekomstgerichte) begrippen als plantaardige teelten, biobased productie, en lokale voedselproductie, als fundament voor beleid en uitvoering. Hoe worden aanvullende begrippen zoals plantaardige teelten, biobased productie en lokale voedselproductie in het beleid gedefinieerd en afgebakend?

Standpunt GS

Deze woorden/ begrippen worden opgenomen in de begripsbepalingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begripsbepalingen

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijnstof, CO_2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op de juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Indiener					
ZW-0374-6	ZW-0390-6	ZW-0394-6	ZW-0426-6	ZW-0430-6	ZW-0505-6
ZW-0713-5	ZW-1177-6	ZW-0416-4	ZW-1418-8	ZW-0450-1	ZW-0298-10
ZW-0117-6	ZW-0916-6	ZW-0896-6	ZW-1169-9	ZW-1240-1	ZW-1358-27
ZW-0377-7					

9.37 Gebiedsprocessen/ structurele agrarische belangenparticipatie

Zienswijze

Structurele participatie van agrarische ondernemers en belangenbehartigers in gebiedsgerichte processen en beleidskeuzes
Veel indieners vragen om de structurele verankering van participatie van agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in alle relevante gebiedsprocessen en bij toekomstige beleidsbesluiten. Zij benadrukken het belang van een formele rol en invloed voor agrariërs, waardoor zij tijdig kunnen meedenken over beleid dat directe gevolgen heeft voor hun bedrijfsvoering. Hoe wordt structurele en betekenisvolle participatie van agrariërs en hun vertegenwoordigers gegarandeerd in gebiedsgerichte processen en beleidsvorming?

Standpunt GS

Om ruimtelijke projecten in Limburg te realiseren wordt door initiatiefnemers een gebiedsgericht proces ingezet om tot resultaat te komen. In die gevallen waar de Provincie geen partner of trekker is kunnen we als Provincie niet garanderen dat agrariërs betrokken zullen zijn bij de uitvoering. Daarnaast is het project afhankelijk of de "landbouw" partij dient te zijn in het gebiedsproces. Een van de projecten waar dat zeker wel het geval is, is het Limburgs Offensief Stikstof (LOS). De Provincie zal op termijn gebiedsgerichte processen inzetten om de stikstofopgave in de "focusgebieden" aan te pakken. In het LOS staat het volgende opgenomen over de gebiedsprocessen:

"We kiezen in deze gebieden voor een sterkere provinciale regie op gebiedsprocessen en gebiedsprojecten die een samenhangende uitvoering van natuurherstel, hydrologische condities én verdere verduurzaming van de landbouw ondersteunen. In alle Natura 2000-gebieden willen we met gemeenten, waterschap, agrariërs, inwoners, grondeigenaren, terreinbeherende organisaties en maatschappelijke organisaties aan de slag om te kijken wat de beste oplossingen zijn om de doelen te bereiken."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Bescherming en behoud van agrarisch gebruik van landbouwgronden
Een aanzienlijk aantal zienswijzen vraagt expliciet om het beschikbaar houden van landbouwgrond voor agrarisch gebruik en het borgen dat bestaande agrarische functies niet zonder participatie van agrariërs worden gewijzigd. Veehouders en andere agrariërs maken zich zorgen over mogelijke functiewijzigingen zonder hun inbreng. Welke waarborgen biedt het beleid voor het behoud van landbouwgrond ten behoeve van agrarisch gebruik en betrokkenheid van boeren bij alternatieve invullingen?

Nadere concretisering van beleidsdoelen en betere afstemming met gemeentelijke uitvoeringspraktijk
Diverse indieners vragen om meer concretisering van doelen en betere afstemming met bestaande gemeentelijke praktijken. Gebiedsgerichte oplossingen vragen volgens hen maatwerk en betere samenwerking tussen Provincie, gemeenten en boeren. Op welke wijze concretiseert de Provincie beleidsdoelen en hoe wordt de afstemming met gemeentelijke uitvoeringspraktijk en gebiedsgerichte oplossingen geborgd?

Inhoudelijke kritiek op abstractieniveau van de provinciale plannen (en de bijbehorende kaarten)

Meerdere zienswijzen richten zich op het abstracte karakter van de plannen en de kaarten, die te weinig duidelijkheid en houvast bieden voor ondernemers. Ze vragen om heldere, gebiedsgerichte uitwerking met actieve betrokkenheid van de sector. Hoe wordt gezorgd voor concrete, toegankelijke en gebiedsgerichte uitwerking van beleidsdoelen en kaartbeelden, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn?

Borging van ruimte voor agrariërs bij gebiedsgerichte alternatieven
Er is vraag naar borging dat agrariërs actief deel kunnen nemen aan het ontwikkelen van gebiedsgerichte alternatieven voor hun bedrijfsvoering, zeker wanneer sprake is van transitie of functieverandering. Welke instrumenten worden ingezet om ruimte voor agrariërs te borgen bij het vormgeven van gebiedsgerichte alternatieven?

Transparante participatieprocedures en terugkoppeling
Indieners vragen om inzichtelijke en transparante procedures, waarin duidelijk is hoe participatie wordt georganiseerd en hoe input wordt teruggekoppeld. Zij willen zekerheden over de invloed van hun inbreng. Op welke wijze worden participatieprocedures transparant georganiseerd en hoe wordt terugkoppeling van de inbreng geborgd?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. In het kader van o.a. het Limburgs Offensief Stikstof en Waterveiligheid en ruimte Limburg worden gebiedsprocessen opgesteld waarbij de landbouw betrokken wordt. Hoe dat proces exact uit gaat zien ligt buiten de scope van de POVI.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening.
De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen. Het staat de gemeente vrij om strenger te acteren dan de Omgevingsverordening.

De POVI en Omgevingsverordening Limburg worden inzichtelijk gemaakt via het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Vraagt om flexibiliteit/maatwerk vanwege verschillen tussen gebieden en bedrijfsmodellen
Een deel van de zienswijzen vraagt om flexibiliteit en maatwerk, omdat gebieden en agrarische bedrijven onderling sterk verschillen qua opgaven en mogelijkheden. Standaardisering wordt als

bezwaar gezien. Hoe wordt rekening gehouden met het benodigde maatwerk en de verschillen tussen gebieden en agrarische bedrijven in het beleid?

Standpunt GS

Zonering wordt als instrument ingezet in provinciale omgevingsvisies om ruimtelijk sturing te kunnen geven aan ontwikkelingen.
Om de opgaven in vergelijkbare gebieden aan te pakken op een in de basis vergelijkbare wijze. De in de POVI opgenomen algemene zonering past bij het provinciaal schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, natuurgebiedjes en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) en omgevingsplannen zijn meestal een stuk gedetailleerder.

De POVI is kaderstellend voor gebiedsprocessen en gebiedsgerichte aanpakken die vanuit de Provincie worden geïnitieerd. Eventueel resulterend in gebiedsprogramma's met de status van programma onder de Omgevingswet. We denken daarbij aan de gebiedsgerichte aanpakken vanuit het LOS, gericht op de kwetsbare Natura 2000-gebieden. En aan de stroomgebiedaanpakken van het WRL. Maar ook aan de Gebiedsgerichte Aanpak Maasbracht – Chemelot/Graetheide, die moet resulteren in een visie op de inpassing van voorzieningen voor productie, opslag en transport van energie in een gebied waar ook veel andere opgaven spelen. Bij de opstelling van het Ruimtelijk Voorstel Limburg werd vanuit de gemeenten al het belang onderschreven van piketpalen vanuit Rijk en Provincie, om duidelijke kaders mee te geven aan die processen. Mét ruimte voor uitwerking in gebiedsprocessen. De POVI bevat die piketpalen. De algemene zonering en gebiedsprocessen versterken elkaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Afstemming en communicatie tussen overheden, ondernemers en belangenbehartigers
Verschillende indieners leggen nadruk op de noodzaak van voortdurende, effectieve communicatie tussen Provincie, gemeenten, agrariërs en hun organisaties om gezamenlijke doelen te bereiken. Op welke wijze wordt de onderlinge communicatie en samenwerking structureel vormgegeven, zodat alle betrokkenen tijdig en volledig geïnformeerd en betrokken zijn?

Standpunt GS

Er is middels de Plattelandscoalitie (PLC) geregeld contact tussen Provincie, gemeenten, waterschap en belangenorganisaties. De bijeenkomsten worden geïnitieerd vanuit het programma LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener

ZW-0981-6	ZW-0463-4	ZW-1236-193	ZW-1233-4	ZW-1357-2	ZW-0811-11
ZW-0963-11	ZW-1307-2	ZW-1244-2	ZW-1270-2	ZW-1322-2	ZW-1254-1
ZW-1323-2	ZW-1349-2	ZW-1319-2	ZW-1293-2	ZW-1299-5	ZW-1074-15
ZW-1442-15	ZW-1456-26	ZW-1401-21	ZW-0535-6	ZW-0122-5	ZW-1177-10
ZW-0411-6	ZW-0844-2	ZW-0097-5	ZW-0099-5	ZW-0142-5	ZW-0144-6
ZW-0243-10	ZW-0295-5	ZW-0299-52	ZW-0569-8	ZW-0831-5	ZW-0948-5
ZW-1106-5	ZW-1114-5	ZW-1216-13	ZW-1271-13	ZW-1286-8	ZW-1313-5
ZW-1346-5	ZW-1382-5	ZW-1395-13	ZW-1417-34	ZW-0912-6	ZW-0911-4
ZW-0225-11	ZW-0232-13	ZW-0570-10	ZW-0571-10	ZW-0588-10	ZW-0589-20
ZW-0604-29	ZW-0605-22	ZW-0607-18	ZW-0609-10	ZW-0616-10	ZW-0617-10
ZW-0618-16	ZW-0619-10	ZW-0620-10	ZW-0623-10	ZW-0624-10	ZW-0625-10
ZW-0628-10	ZW-0629-10	ZW-0630-10	ZW-0651-10	ZW-0685-10	ZW-0694-10
ZW-0728-10	ZW-0730-10	ZW-0834-10	ZW-0843-10	ZW-0862-10	ZW-0873-11
ZW-0878-10	ZW-0880-11	ZW-0882-11	ZW-0892-11	ZW-0902-10	ZW-0975-10
ZW-1027-11	ZW-1036-10	ZW-1047-10	ZW-1051-10	ZW-1059-10	ZW-1061-11
ZW-1062-10	ZW-1064-10	ZW-1065-10	ZW-1066-10	ZW-1075-10	ZW-1082-10
ZW-1089-10	ZW-1090-10	ZW-1096-17	ZW-1100-10	ZW-1103-10	ZW-1104-10
ZW-1107-10	ZW-1110-10	ZW-1115-10	ZW-1118-10	ZW-1126-10	ZW-1128-10
ZW-1130-10	ZW-1136-10	ZW-1148-10	ZW-1150-10	ZW-1155-10	ZW-1160-10
ZW-1183-10	ZW-1186-10	ZW-1188-10	ZW-1191-10	ZW-1195-10	ZW-1198-10
ZW-1200-10	ZW-1202-10	ZW-1214-10	ZW-1221-10	ZW-1223-10	ZW-1225-10
ZW-1228-10	ZW-1231-10	ZW-1238-10	ZW-1246-10	ZW-1247-10	ZW-1251-10
ZW-1252-10	ZW-1266-10	ZW-1267-10	ZW-1268-10	ZW-1273-10	ZW-1275-10
ZW-1276-10	ZW-1277-10	ZW-1278-10	ZW-1279-10	ZW-1280-10	ZW-1281-10
ZW-1282-10	ZW-1283-10	ZW-1284-10	ZW-1285-10	ZW-1287-10	ZW-1288-10
ZW-1289-14	ZW-1290-11	ZW-1291-11	ZW-1292-10	ZW-1294-10	ZW-1296-10
ZW-1297-11	ZW-1298-11	ZW-1301-10	ZW-1304-10	ZW-1306-10	ZW-1308-10
ZW-1309-10	ZW-1310-10	ZW-1311-10	ZW-1315-10	ZW-1316-10	ZW-1317-10
ZW-1318-10	ZW-1320-10	ZW-1321-10	ZW-1324-10	ZW-1325-10	ZW-1326-10
ZW-1327-10	ZW-1329-10	ZW-1330-10	ZW-1331-10	ZW-1335-10	ZW-1337-10
ZW-1338-10	ZW-1339-10	ZW-1341-10	ZW-1342-10	ZW-1343-10	ZW-1347-10
ZW-1350-10	ZW-1352-10	ZW-1355-10	ZW-1359-10	ZW-1365-10	ZW-1368-10
ZW-1376-10	ZW-1378-10	ZW-1388-10	ZW-1390-10	ZW-1410-10	ZW-1449-3
ZW-0115-16	ZW-0973-4	ZW-1122-4	ZW-1033-4	ZW-1166-23	ZW-1140-19
ZW-1146-14	ZW-1142-9	ZW-1045-22	ZW-1044-20	ZW-0850-3	ZW-1058-6
ZW-0979-4	ZW-1133-5	ZW-1154-5	ZW-0299-46	ZW-0471-2	ZW-0470-2
ZW-0866-3	ZW-0875-3	ZW-0811-3	ZW-0297-21	ZW-1168-13	ZW-1000-16
ZW-1000-12	ZW-0698-6	ZW-0840-4	ZW-0936-1	ZW-1018-7	ZW-0698-1
ZW-0776-1	ZW-0252-2	ZW-1419-18	ZW-1170-13	ZW-0879-6	ZW-0225-6
ZW-0232-8	ZW-0570-5	ZW-0571-5	ZW-0588-5	ZW-0589-15	ZW-0604-24
ZW-0605-17	ZW-0607-13	ZW-0609-5	ZW-0616-5	ZW-0617-5	ZW-0618-11
ZW-0619-5	ZW-0620-5	ZW-0623-5	ZW-0624-5	ZW-0625-5	ZW-0628-5
ZW-0629-5	ZW-0630-5	ZW-0651-5	ZW-0685-5	ZW-0694-5	ZW-0728-5
ZW-0730-5	ZW-0834-5	ZW-0843-5	ZW-0862-5	ZW-0873-6	ZW-0878-5
ZW-0880-6	ZW-0882-6	ZW-0892-6	ZW-0902-5	ZW-0975-5	ZW-1027-6

ZW-1036-5	ZW-1047-5	ZW-1051-5	ZW-1059-5	ZW-1061-6	ZW-1062-5
ZW-1064-5	ZW-1065-5	ZW-1066-5	ZW-1075-5	ZW-1082-5	ZW-1089-5
ZW-1090-5	ZW-1096-12	ZW-1100-5	ZW-1103-5	ZW-1104-5	ZW-1107-5
ZW-1110-5	ZW-1115-5	ZW-1118-5	ZW-1126-5	ZW-1128-5	ZW-1130-5
ZW-1136-5	ZW-1148-5	ZW-1150-5	ZW-1155-5	ZW-1160-5	ZW-1183-5
ZW-1186-5	ZW-1188-5	ZW-1191-5	ZW-1195-5	ZW-1198-5	ZW-1200-5
ZW-1202-5	ZW-1214-5	ZW-1221-5	ZW-1223-5	ZW-1225-5	ZW-1228-5
ZW-1231-5	ZW-1238-5	ZW-1246-5	ZW-1247-5	ZW-1251-5	ZW-1252-5
ZW-1266-5	ZW-1267-5	ZW-1268-5	ZW-1273-5	ZW-1275-5	ZW-1276-5
ZW-1277-5	ZW-1278-5	ZW-1279-5	ZW-1280-5	ZW-1281-5	ZW-1282-5
ZW-1283-5	ZW-1284-5	ZW-1285-5	ZW-1287-5	ZW-1288-5	ZW-1289-9
ZW-1290-6	ZW-1291-6	ZW-1292-5	ZW-1294-5	ZW-1296-5	ZW-1297-6
ZW-1298-6	ZW-1301-5	ZW-1304-5	ZW-1306-5	ZW-1308-5	ZW-1309-5
ZW-1310-5	ZW-1311-5	ZW-1315-5	ZW-1316-5	ZW-1317-5	ZW-1318-5
ZW-1320-5	ZW-1321-5	ZW-1324-5	ZW-1325-5	ZW-1326-5	ZW-1327-5
ZW-1329-5	ZW-1330-5	ZW-1331-5	ZW-1335-5	ZW-1337-5	ZW-1338-5
ZW-1339-5	ZW-1341-5	ZW-1342-5	ZW-1343-5	ZW-1347-5	ZW-1350-5
ZW-1352-5	ZW-1355-5	ZW-1359-5	ZW-1365-5	ZW-1368-5	ZW-1376-5
ZW-1378-5	ZW-1388-5	ZW-1390-5	ZW-1410-5	ZW-0879-4	ZW-1052-5
ZW-1054-11	ZW-1120-5	ZW-1418-10	ZW-1170-3	ZW-1419-16	ZW-1170-15
ZW-0097-3	ZW-0099-3	ZW-0142-3	ZW-0144-4	ZW-0243-8	ZW-0295-3
ZW-0299-50	ZW-0569-6	ZW-0831-3	ZW-0948-3	ZW-1106-3	ZW-1114-3
ZW-1216-11	ZW-1271-11	ZW-1286-6	ZW-1313-3	ZW-1346-3	ZW-1382-3
ZW-1395-11	ZW-1417-32	ZW-1423-2	ZW-1143-6	ZW-0252-3	ZW-0824-11
ZW-0196-129	ZW-0775-6	ZW-1226-33	ZW-0394-15	ZW-0278-151	ZW-1152-5
ZW-1151-15	ZW-1305-4	ZW-1305-5	ZW-1295-4	ZW-0171-3	

9.38 Landbouweffectrapportage

Zienswijze
Noodzaak van een Landbouweffectrapportage (LER) Beleidsmatige toelichting: Een aanzienlijk deel van de indieners vraagt om het uitvoeren van een landbouweffectrapportage vóór beleidsbeslissingen rond de POVI. Dit wordt gezien als essentieel om de gevolgen voor grondgebruik, agrarische opbrengsten en het toekomstperspectief van de landbouw expliciet in beeld te brengen. Wat zijn de effecten van het POVI-beleid op grondgebruik, opbrengsten en het toekomstperspectief van de Limburgse landbouw, en op welke wijze worden deze onderzocht en geborgd?
Opname van een nulmeting (0-situatie) in LER Beleidsmatige toelichting: Diverse indieners benadrukken het belang van een nulmeting, waarin de huidige situatie van het grondgebruik en de opbrengsten wordt vastgelegd. Dit wordt als noodzakelijke basis gezien om (toekomstige) effecten goed te kunnen beoordelen. Hoe wordt de actuele situatie van landbouwgrond en -opbrengsten vastgelegd als referentiepunt voor effectmeting binnen het POVI-traject?

Impact op werkgelegenheid in de agrarische keten
Beleidsmatige toelichting: Er worden zorgen geuit dat beleidsvorming onvoldoende rekening houdt met werkgelegenheid in de agrarische keten. Het verzoek is om werkgevers structureel te betrekken bij de impactanalyse van de POVI. Op welke wijze wordt de betrokkenheid van agrarische werkgevers geborgd en hoe krijgt werkgelegenheid een plek binnen de POVI-impactanalyse?

Quantificatie van kosten & baten voor landbouw versus natuur/milieu
Beleidsmatige toelichting: Er is nadrukkelijk behoefte aan een kwantitatieve beoordeling van de kosten voor agrarische bedrijven versus de verwachte baten voor natuur en milieu. Dit vraagt om een transparante en evenwichtige afweging. Op welke wijze worden de kosten per agrarisch bedrijf en de opbrengsten voor natuur en milieu gekwantificeerd en meegewogen in het beleid?

Regulering van agrarisch gebruik in Groenblauwe Landbouwzone
Beleidsmatige toelichting: De regulering veroorzaakt onrust en zorgen rond waardedaling van grond en verlies aan verdiencapaciteit. Er wordt gepleit voor een effectrapportage alvorens dergelijke regulering wordt doorgevoerd. In hoeverre worden de economische effecten van regulering in de Groenblauwe Landbouwzone in kaart gebracht voorafgaand aan beleidsdoorvoering?

Behoefte aan toekomstvisie voor de Limburgse landbouw
Beleidsmatige toelichting: De indiener stelt dat de POVI onvoldoende aanknopingspunten biedt voor een gunstiger ondernemersklimaat en een toekomstbestendige agrofoodsector, hetgeen de onzekerheid vergroot. Hoe verhoudt het POVI-beleid zich tot het toekomstperspectief en ondernemersklimaat van de Limburgse landbouwsector?

Samenhang tussen LER en de milieueffectrapportage (m.e.r.)
Beleidsmatige toelichting: Bij de uitwerking van de POVI wordt gepleit voor het naast elkaar uitvoeren van een landbouw- en een milieueffectrapportage, voor een integrale beoordeling van sectorale effecten. Wordt bij de effectanalyse voor het POVI zowel een landbouw- als een milieueffectrapportage uitgevoerd en hoe worden deze op elkaar afgestemd?

Standpunt GS

Limburg staat in het fysieke domein voor een aantal grote en complexe opgaven. Deze opgaven komen deels door schaarste: aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Daarnaast spelen trends en ontwikkelingen op het gebied van demografie, klimaat, technologische innovaties, individualisering, globalisering en geopolitiek een rol. Tegelijkertijd zijn er op mondiaal, Europees, landelijk en provinciaal niveau ambities om met de gevolgen van deze ontwikkelingen om te gaan. Bijvoorbeeld grote ambities voor natuurherstel, klimaatmitigatie, energie, landbouw, mobiliteit, digitalisering, circulaire economie en veiligheid. De grote en complexe opgaven vragen om keuzes. We willen dat Limburg een mooie en gezonde plek blijft om te leven – ook voor toekomstige generaties. Deze Provinciale Omgevingsvisie (POVI) richt zich op alle aspecten van de fysieke leefomgeving die daaraan kunnen bijdragen.

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet

juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Uit de gebiedsprocessen volgen gebiedsplannen. In het coalitieakkoord 2023 - 2024 “Elke Limburger telt” is opgenomen dat: “*Voor alle maatregelen in de gebiedsplannen wordt naast een inschatting van de impact op de natuur of de hydrologische situatie, ook een landbouweffect-rapportage gemaakt”*

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.4 van

‘Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen.’

naar:

Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector.
Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen. Het gebiedsproces resulteert in een gebiedsplan. Voor deze gebiedsplannen wordt een landbouweffect-rapportage gemaakt, welke meegenomen wordt in besluitvorming omtrent de te nemen maatregelen binnen het gebied. Hierbij is het van belang dat het sociale aspect, zoals bijvoorbeeld in een leefbaarheidseffectrapportage, wordt meegenomen.

Indiener					
ZW-0597-5	ZW-1157-5	ZW-1161-5	ZW-0877-14	ZW-1176-6	ZW-0324-7
ZW-0325-6	ZW-0458-8	ZW-0458-8	ZW-1112-11	ZW-0853-2	ZW-0810-21
ZW-0524-2	ZW-0251-6	ZW-0117-3	ZW-1371-1	ZW-1087-16	ZW-0899-8
ZW-1159-18	ZW-1213-29	ZW-0877-5	ZW-1474-10	ZW-1385-10	ZW-0915-14
ZW-0877-49					

9.39 Toekomstige jonge agrarische ondernemers en gezinsbedrijven

Zienswijze

Beperkingen en onzekerheid door het beleid voor gezinsbedrijven
Veel indieners maken zich zorgen dat de implementatie van de POVI leidt tot meer beperkingen, onzekerheden en regeldruk voor kleine gezinsbedrijven, waardoor hun continuïteit en exploitatievrijheid op het spel staan. Ze vrezen dat dit negatieve gevolgen heeft voor de structurele positie van deze bedrijven in de agrarische sector en het Limburgse landschap.
Op welke wijze kan het provinciaal beleid zodanig worden ingericht dat het rekening houdt met de specifieke positie en uitdagingen van gezinsbedrijven en hun exploitatiezekerheid waarborgt?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen. Het staat de gemeente vrij om strenger te acteren dan de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Negatieve effecten van extra regels en beperkingen op het aantal gezinsbedrijven
Meerdere zienswijzen benadrukken dat verdergaande regelgeving en nieuwe beperkingen kunnen leiden tot een afname van het aantal gezinsbedrijven, terwijl deze bedrijven belangrijk zijn voor het landschap, de cultuurhistorie en de leefbaarheid van het platteland. In hoeverre is het nieuwe beleid in staat te voorkomen dat gezinsbedrijven verdwijnen en hoe kan het beleid bijdragen aan het behoud van deze bedrijven als dragers van landschap en cultuur?

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt via algemene zonering aangegeven wat er in welk gebied wordt nagestreefd (maatschappelijke opgaven) en waar in Limburg ruimtelijke ontwikkelingen kansrijk zijn. Bedrijven behouden vrijheid in hun bedrijfsvoering. Er worden geen verplichtingen opgelegd. Het beleid richt zich op maatwerk en biedt perspectief waar dat relevant is. Eventuele beperkingen zijn niet bedoeld om verbreding uit te sluiten, maar om de balans tussen agrarische bedrijvigheid en andere functies en waarden te bewaken.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende Omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen. Het staat de gemeente vrij om strenger te acteren dan de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Verminderd toekomstperspectief voor jonge agrariërs/bedrijfsopvolgers
Indieners geven aan dat jonge agrariërs en toekomstige bedrijfsopvolgers onvoldoende toekomstperspectief ervaren onder het huidige beleid. Er heerste angst dat deze groep - ondanks hun inzet voor duurzaamheid en innovatie - de provincie of sector verlaat, met nadelige gevolgen voor de vernieuwing van het Limburgse platteland. Hoe kan het provinciaal beleid het toekomstperspectief voor jonge agrariërs en bedrijfsopvolgers versterken en daarmee hun behoud voor de sector en de provincie waarborgen?

Standpunt GS

We onderstrepen het belang van het bieden van toekomstperspectief voor de agrarische sector. De POVI is daarentegen een zelfbindend document voor de Provincie, waarin de visie op langere termijn wordt uitgezet. Hieraan worden niet gelijk richtingen, regelingen of beperkingen gekoppeld. Mogelijkheden worden zoveel mogelijk open gehouden.
Daarom zijn er geen voorschriften uitgewerkt voor de manier waarop bedrijfsvoering in de toekomst dient te gebeuren. Hierin geeft de Provincie vrijheid aan de ondernemer, gezien er veel innovatieve manieren en goede voorbeelden bestaan om toekomstbestendig te ondernemen. Daarbij zijn de juiste ontwikkelingen afhankelijk van zowel de opgaven in het gebied, als de voorkeuren van de agrariër. Hiervoor is maatwerk nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Belemmering exploitatievrijheid en opvolgingsmogelijkheid door beleidsrichting

Een deel van de zienswijzen benoemt de vrees dat de huidige beleidsrichting leidt tot beperking van de exploitatievrijheid en daarmee de mogelijkheden voor bedrijfsopvolging inperkt. Dit wordt gezien als een belangrijke belemmering voor continuïteit en investeringen. Op welke manier waarborgt de provincie voldoende exploitatievrijheid voor agrarische ondernemers, zodat bedrijfsopvolging en investeringen mogelijk blijven?

Standpunt GS

De POVI is in de eerste plaats een visie, waarin wij vooral motiveren welke maatschappelijke opgaven en doelen regionaal of soms lokaal spelen. Wij willen agrariërs zo bewust maken van de specifieke omstandigheden en uitdagingen in hun regio. Dit bewustzijn vormt de basis voor de bedrijfsontwikkeling.
Middels maatwerk, waarbij ruimte ontstaat voor differentiatie (naar bedrijfstype, bodem, regio en keten) kan vervolgens afgewogen worden wat waar wel of niet gewenst is. Op basis van dit bewustzijn kunnen dan beslissingen over toekomstige bedrijfsvoering worden genomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Onvoldoende waardering of integrale benadering van gezinsbedrijven in beleid
Sommige indieners ervaren dat het beleid te weinig uitgaat van het belang en de kracht van gezinsbedrijven voor de economie, werkgelegenheid en het sociale weefsel van het platteland. Zij vragen om expliciete waardering en een integrale aanpak. Hoe kan de Provincie haar beleid zo vormgeven dat het belang van gezinsbedrijven expliciet wordt erkend en deze bedrijven integraal worden meegenomen in toekomstige beleidsafwegingen?

Standpunt GS

In de POVI wordt in eerste instantie geen onderscheid gemaakt tussen verschillende typen agrariërs; ontwikkelingsmogelijkheden worden via zonering voor alle bedrijven op gelijke wijze inzichtelijk gemaakt. Tegelijk hebben wij oog voor de uitdagingen waarmee bepaalde sectoren of bedrijfsvormen, zoals jonge ondernemers of bedrijven in transitie, extra te maken kunnen krijgen. Waar mogelijk bieden we in het beleid en via gebiedsprocessen ruimte voor maatwerk, zodat ook bedrijven die het moeilijker hebben passende kansen kunnen benutten.
Wij streven naar een eerlijk en toekomstbestendig speelveld, met oog voor verschillen in uitgangspositie en perspectief binnen de agrarische sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Noodzaak tot stimulering verduurzaming en innovatie met aandacht voor jonge ondernemers
Enkele indieners pleiten voor meer aandacht voor het faciliteren van verduurzaming, innovatie en kringlooplandbouw, met name door jonge ondernemers. Zij beschouwen deze groep als aanjager van vernieuwing, mits het beleid voldoende ruimte en ondersteuning biedt. Op welke

wijze kan het provinciaal beleid jonge ondernemers gericht ondersteunen bij verduurzaming en innovatie, zodat zij optimaal kunnen bijdragen aan de transitie van de sector?

Standpunt GS

In de POVI worden de volgende provinciale belangen voor de land- en tuinbouw nagestreefd, namelijk een overgang naar een meer duurzame, circulaire en vraaggerichte productie die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij streven we naar een verdere afname van emissies en afvalstoffen in het belang van mens, dier en natuur. En ook een land- en tuinbouw die bijdraagt aan maatschappelijke doelen zoals economie, leefbaarheid en brede welvaart. De provincie zal innovatieve ontwikkelingen die bijdragen aan de belangen en passend zijn op de locatie van de onderneming ondersteunen en ziet ook dat er al genoeg goede voorbeelden hiervan bestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Onzekerheid over toekomstige bedrijfsvoering en investeringen
Verschillende zienswijzen geven aan dat onduidelijke of snel veranderende regelgeving tot onzekerheid leidt, waardoor ondernemers investeringen uitstellen of afzien van bedrijfsovername. Welke beleidsmaatregelen zijn mogelijk om zekerheid en duidelijkheid te bieden aan jonge agrarische ondernemers over toekomstige bedrijfsvoering?

Standpunt GS

De POVI is in de eerste plaats een visie, waarin wij vooral motiveren welke maatschappelijke opgaven en doelen regionaal of soms lokaal spelen. Wij willen agrariërs zo bewust maken van de specifieke omstandigheden en uitdagingen in hun regio. Dit bewustzijn vormt de basis voor de bedrijfsontwikkeling. Middels maatwerk, waarbij ruimte ontstaat voor differentiatie (naar bedrijfstype, bodem, regio en keten) kan vervolgens afgewogen worden wat waar wel of niet gewenst is. Op basis van dit bewustzijn kunnen dan beslissingen over toekomstige bedrijfsvoering worden genomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Aandacht voor behoud plattelandscultuur, leefbaarheid en werkgelegenheid
Een aantal zienswijzen vragen om structurele aandacht voor het behoud van de leefbaarheid, cultuur en werkgelegenheid op het platteland, waarin gezinsbedrijven en jonge ondernemers een sleutelrol vervullen. Hoe kan de Provincie borgen dat de leefbaarheid en werkgelegenheid op het platteland behouden blijft, mede door het ondersteunen van gezinsbedrijven en jonge ondernemers?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.1.1 schrijft de Provincie dat “een blijvende rol voor de land- en tuinbouw is dus een provinciaal belang, onder meer in haar rol als voedselproducent, beheerder van het landschap en als verbindende kracht voor de leefbaarheid van het landelijk gebied”. De POVI is in de eerste plaats een visie, waarin wij vooral motiveren welke maatschappelijke opgaven en doelen regionaal of soms lokaal spelen. Wij willen agrariërs zo bewust maken van de specifieke omstandigheden en uitdagingen in hun regio. Dit bewustzijn vormt de basis voor de bedrijfsontwikkeling. Middels maatwerk, waarbij ruimte ontstaat voor differentiatie (naar bedrijfstype, bodem, regio en keten) kan vervolgens afgewogen worden wat waar wel of niet gewenst is, ook met oog op de leefbaarheid en het behoud van dorpscultuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0818-1	ZW-1197-4	ZW-0963-10	ZW-0411-4	ZW-1230-7	ZW-1479-192
ZW-1393-4	ZW-0409-1	ZW-1260-7	ZW-0425-1	ZW-1260-5	ZW-1243-1
ZW-0339-8	ZW-0340-8	ZW-0341-8	ZW-0342-8	ZW-0923-130	ZW-1360-1
ZW-1185-3	ZW-1185-4	ZW-1189-3	ZW-1193-3	ZW-1196-3	ZW-1241-1
ZW-1239-3	ZW-1259-1	ZW-1217-2	ZW-1232-3	ZW-0409-17	ZW-0427-2
ZW-1425-5	ZW-1426-7	ZW-1427-4	ZW-1433-7	ZW-1442-2	ZW-1442-3
ZW-1451-5	ZW-1454-7	ZW-1455-7	ZW-1456-7	ZW-1457-7	ZW-1458-13
ZW-1459-7	ZW-1469-7	ZW-1470-11	ZW-1133-6	ZW-1072-3	ZW-1101-3
ZW-1044-6	ZW-1071-6	ZW-1058-7	ZW-0976-8	ZW-0981-7	ZW-1011-6
ZW-1042-5	ZW-1050-7	ZW-1039-6	ZW-0974-6	ZW-0996-6	ZW-1095-6
ZW-1053-5	ZW-1079-5	ZW-0850-2	ZW-1381-3	ZW-1401-6	ZW-0940-6
ZW-0737-5	ZW-0830-5	ZW-0889-3	ZW-0734-4	ZW-1470-4	ZW-1392-6
ZW-1470-3	ZW-1122-2	ZW-0511-5	ZW-0312-2	ZW-1116-11	ZW-0741-3
ZW-0535-1	ZW-0799-4	ZW-1116-10	ZW-0298-4	ZW-1056-4	ZW-0898-8
ZW-0780-5	ZW-0698-3	ZW-0097-9	ZW-1216-17	ZW-1375-2	ZW-0561-2
ZW-0425-2	ZW-0283-5	ZW-1240-10	ZW-0545-3	ZW-1106-15	ZW-0884-6
ZW-0868-2	ZW-1134-4	ZW-1140-6	ZW-1141-6	ZW-1154-4	ZW-1166-4
ZW-1185-5	ZW-1185-6	ZW-1232-4			

9.40 Toekomstperspectief agrariërs in nieuwe zoneringen

Zienswijze
Onzekerheid over toekomst en investeringszekerheid van agrarische bedrijven Veel indieners maken zich zorgen over het ontbreken van duidelijke, objectieve criteria en harde garanties in het beleid, waardoor investeringszekerheid en langetermijnplanning onder druk staan. Zij zien vage termen als ‘passendheid’ of ‘landschappelijke inpassing’ als belemmerend voor bedrijfsontwikkeling en ervaren een gebrek aan rechtszekerheid. Op welke wijze biedt de

Provinciale Omgevingsvisie agrariërs voldoende rechts- en investeringszekerheid voor huidige en toekomstige bedrijfsvoering?

Standpunt GS

De POVI geeft via zonering duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden en het toekomstperspectief voor agrariërs, afgestemd op het gebied waarin zij actief zijn. Hiermee ontstaat bewustzijn over de maatschappelijke opgaven en ruimtelijke doelen die ter plekke spelen, zodat ondernemers kunnen inschatten welk toekomstperspectief op die plek realistisch is. Het perspectief verschilt per locatie en is niet per definitie gunstiger of ongunstiger, maar afhankelijk van de ondernemingsrichting, marktwerking, ruimtedruk, milieueisen en maatschappelijke doelen. De Provincie biedt in het primair landbouwgebied meer ruimtelijke zekerheid aan bedrijven die zich richten op hoogproductieve landbouw. In andere zones spelen meerdere opgaven tegelijk en kan de invulling verschillen.
Innovatie, bedrijfsopvolging en ruimte voor nieuwe verdienmodellen krijgen nadrukkelijk aandacht in het beleid, maar volledige zekerheid voor elk individueel bedrijf kunnen we niet bieden. Het beleid is erop gericht transparantie en duidelijkheid te bieden, zodat ondernemers zelf tijdig keuzes kunnen maken in een steeds veranderende omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beperkingen op uitbreiding en nieuwvestiging van agrarische bedrijven
Er leeft veel onduidelijkheid en zorg over de mogelijkheden tot uitbreiding, (her)ontwikkeling of nieuwbouw van agrarische activiteiten, waaronder stallen en loodsen. Indieners vrezen dat het nieuwe beleid uitbreidingsruimte inperkt of het starten van innovatieve landbouw belemmert.
Wat zijn de exacte kaders voor uitbreiding en nieuwvestiging van agrarische bedrijven binnen de nieuwe zoneringen van de omgevingsvisie?

Standpunt GS

Het beleid rond nieuwvestiging van agrarische bedrijven is bewust restrictief en wordt mede bepaald door de zonering, die invloed heeft op de wenselijkheid en mogelijkheden van nieuwvestiging in een gebied. Hiermee streven we naar kwalitatieve nieuwvestiging en de juiste functies op de juiste locaties. We stimuleren hergebruik van bestaande agrarische bebouwing om leegstand tegen te gaan en bestaande structuren optimaal te benutten. Afhankelijk van gebiedsgerichte opgaven in bepaalde zonering bieden we waar mogelijk maatwerk.
Deze aanpak sluit aan bij ons streven naar een toekomstbestendige landbouwsector, met een zorgvuldige balans tussen bescherming van de landbouw en andere maatschappelijke opgaven.
Zie voor verdere toelichting ook onze antwoorden op zienswijzen over zonering en hergebruik van agrarische bebouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Realisme van alternatieve verdienmodellen en verbredingsrichtingen
Veel agrariërs geven aan dat alternatieven als huisverkoop, kleinschalige afzet of maatschappelijke diensten voor hun bedrijf niet haalbaar of realistisch zijn. Ze pleiten ervoor deze niet als generiek beleidsuitgangspunt te hanteren en erkennen hun bijdrage aan bodemkwaliteit en milieuzorg binnen het huidige bedrijfsmodel. Welke rol krijgen gangbare bedrijfsmodellen tegenover alternatieve verdienmodellen binnen het provinciale beleid, en hoe wordt hiermee rekening gehouden?

Standpunt GS

In de verschillende soorten landbouwgebieden (primair landbouwgebied, groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied) blijft landbouw de voornaamste activiteit.
In verwevingsgebieden rondom steden en woonkernen hebben alternatieve verdienmodellen mogelijk wel een positieve invloed op de verbinding tussen de bebouwde kom en het platteland, wat in zulke gebieden gewenst wordt door de Provincie. Desondanks worden alternatieve verdienmodellen zoals huisverkoop, kleinschalige afzet en maatschappelijke diensten niet als generiek beleidspunt gehanteerd in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Effect op voortbestaan en maatschappelijke rol agrariërs als landschapsbeheerder
Er is angst dat veranderingen in het beleid, zoals het verplicht verplaatsen, transformeren of beëindigen van activiteiten die natuurherstel in de weg staan, kunnen leiden tot het verdwijnen van agrarische bedrijven en het verlies van hun rol als landschapsbeheerder.
Hoe waarborgt de Provincie het voortbestaan van agrarisch ondernemerschap en hun rol als beheerder van het Limburgse landschap?

Standpunt GS

In de POVI hebben we benadrukt dat de agrarische sector een belangrijke rol vervult als beheerder van het Limburgse landschap. Ook in zones met maatschappelijke opgaven blijft landbouw de belangrijkste gebruiker, juist vanwege haar cruciale functie in landschapsbeheer en behoud van gebiedskwaliteit. Het stimuleren en ondersteunen van agrariërs in deze rol is daarom een expliciet beleidsdoel. We zijn ons bewust van de risico's van beleidstransities en zetten ons ervoor in om ondernemers in deze gebieden optimaal te faciliteren en hun landschappelijke rol te versterken. Zo willen we voortbestaan en maatschappelijke waarde van agrariërs in Limburg borgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Aansluiting van provinciaal beleid op lokale en gemeentelijke uitvoering
Indieners maken zich zorgen over de interpretatievrijheid van gemeenten en het gebrek aan provinciale waarborgen, waardoor gemeentelijke beleidsafwegingen de mogelijkheden voor

agrariërs wisselend en onvoorspelbaar maken. Hoe zorgt de Provincie voor consistente toepassing van het beleid door gemeenten en welke garanties krijgen agrariërs op het gebied van beleidszekerheid?

Standpunt GS

Het Nederlandse stelsel van ruimtelijke ordening is gelaagd opgezet: de Provincie formuleert het kader en de provinciale belangen, terwijl gemeenten binnen deze kaders beleidsruimte hebben voor lokale invulling en uitvoering. Dit kan inderdaad tot verschillen in uitwerking leiden, afhankelijk van lokale omstandigheden en opgaven. De Provincie bewaakt via de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening de provinciale kaders en belangen en ziet toe op consistente toepassing op hoofdlijnen.
Gemeenten hebben echter ook de bevoegdheid om, binnen deze provinciale kaders, eigen afwegingen te maken bij gebiedsprocessen en omgevingsplannen. Zo ontstaat een balans tussen consistentie, lokale flexibiliteit en beleidszekerheid voor agrariërs.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Rol van milieu, landschap en natuurdoelen versus ontwikkelruimte agrariërs
Er wordt geworsteld met het vinden van de balans tussen milieubescherming, natuurherstel en het behouden van voldoende ontwikkelruimte voor agrarisch ondernemerschap. Agrariërs vrezen dat natuurdoelen ten koste gaan van reguliere bedrijfsvoering. Op welke wijze weegt de Provincie milieudoelen en landschappelijke inpassing af tegen het economisch belang van de agrarische sector?

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt landbouw nadrukkelijk erkend als een essentiële sector voor Limburg. Dit komt met name terug in het hoofdstuk land- en tuinbouw en specifiek de paragraaf over het behoud en beschermen van landbouwgronden. Gezien de impact van de agrarische sector kijken we ook naar de landbouw in verhouding tot andere maatschappelijke opgaven. Limburg is voor ruim de helft van het oppervlakte agrarisch, waardoor veel opgaven direct de landbouw raken. Ruimtelijke keuzes worden daarom zorgvuldig afgewogen, waarbij we via zonering, zoals het primair landbouwgebied, landbouw en voedselproductie waar passend prioriteit geven. Tegelijk zoeken wij een evenwichtige balans met andere functies, wat terugkomt in zones als het verwevingsgebied en de groenblauwe landbouwzone, waar landbouw samengaat met andere opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Duidelijkheid over specifieke voorwaarden, begrippen en beoordelingscriteria

Ondernemers vragen verduidelijking over begrippen als 'kwaliteit', 'passendheid', 'landschappelijke inpassing' en ‘maatschappelijke diensten’. Onzekerheid hierover belemmert hun strategische keuzes. Kan de Provincie eenduidige definities en beoordelingscriteria geven die van toepassing zijn binnen het beleid?

Standpunt GS

We begrijpen het belang van heldere en eenduidige definities voor begrippen en beoordelingscriteria binnen het beleid. Net als andere termen die in zienswijzen genoemd zijn, nemen we ons voor om onduidelijke of subjectieve begrippen verder toe te lichten en uit te werken. Waar mogelijk wordt dit verwerkt bij de aanpassing en verdere uitwerking van de POVI-tekst, zodat ondernemers meer duidelijkheid hebben bij het nemen van strategische keuzes.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begrippenlijst

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijnstof, CO_2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op de juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid

Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze

Mogelijkheden voor behoud en transitie van bestaande bedrijven
Sommige agrariërs staan open voor transitie of aanpassing, mits hier concrete ondersteuning, transitiepaden of compensatie tegenover staan. Ze vragen om maatwerkoplossingen bij herstructureringen. Welke ondersteuning biedt de Provincie aan bestaande agrarische bedrijven die (moeten) transformeren of beëindigen?

Standpunt GS

Het is positief dat agrarische bedrijven zich willen ontwikkelen of, waar nodig, willen inspelen op transitieopgaven. Met de POVI bieden we inzicht in de maatschappelijke opgaven en doelstellingen die per gebied spelen, zodat ondernemers goed geïnformeerde keuzes kunnen maken over behoud, aanpassing of transitie van hun bedrijf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Innovatie en toepassing van duurzame technieken
Een aantal inbrengers vraagt erkenning voor reeds genomen innovaties in bijvoorbeeld precisielandbouw, geavanceerde spuittechnieken en bodemverbetering, en wil hiervoor stimulansen vanuit het beleid. Op welke wijze waardeert en stimuleert de Provincie agrarische innovaties die bijdragen aan duurzaamheid?

Standpunt GS

De provincie heeft oog voor innovaties in de landbouw die bijdragen aan duurzaamheid, zoals precisielandbouw, geavanceerde spuittechnieken en bodemverbetering. In het primair landbouwgebied zien wij vooral kansen om deze technieken in te zetten voor verdere optimalisatie en verduurzaming van hoogproductieve landbouwbedrijven. In het verwevingsgebied en de groenblauwe mantel bieden innovatieve toepassingen juist perspectief om in te spelen op de specifieke maatschappelijke opgaven die daar spelen, zoals water, natuur en leefomgeving. Wij passen de POVI hierop aan door deze aandacht voor innovatie en duurzame technieken expliciet op te nemen. In beleid en gebiedsprocessen blijft het stimuleren en ondersteunen van deze ontwikkeling een belangrijk aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.3.2 van

‘Daarnaast kan in algemene zin, maar ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisieland- en tuinbouw bijdragen aan een duurzame productie in de betreffende gebieden.’

Naar:

‘Daarnaast kunnen, ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisieland- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden.’

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.3.3 van

‘Het Primair Landbouwgebied betreft ons hoogproductief gebied, gericht op de primaire agrarische productie. We streven we hier naar hoogproductief emissiearm agrarisch grondgebruik. Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm.’

‘Het Primair Landbouwgebied betreft ons hoogproductief gebied, gericht op de primaire agrarische productie. We streven hier naar hoogproductief, innovatief en emissiearm agrarisch grondgebruik. Bedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. Hier is ook ruimte voor precisielandbouw, geavanceerde spuittechnieken, bodemverbetering en andere innovatieve en duurzame technieken ter optimalisatie van ruimtegebruik en land- en tuinbouwproductie.’

Zienswijze

Gelijke behandeling en perspectief voor verschillende typen agrariërs
Verschillende agrarische sectoren vragen om een gelijk speelveld en passende ontwikkelingsmogelijkheden, ongeacht schaalgrootte of type bedrijf. Hoe borgt de Provincie gelijke kansen en ontwikkelruimte voor diverse agrarische sectoren en typen bedrijven?

Standpunt GS

In de POVI wordt in eerste instantie geen onderscheid gemaakt tussen verschillende typen agrariërs; ontwikkelingsmogelijkheden worden via zonering voor alle bedrijven op gelijke wijze inzichtelijk gemaakt. Tegelijk hebben wij oog voor de uitdagingen waarmee bepaalde sectoren of bedrijfsvormen, zoals jonge ondernemers of bedrijven in transitie, extra te maken kunnen krijgen. Waar mogelijk bieden we in het beleid en via gebiedsprocessen ruimte voor maatwerk, zodat ook bedrijven die het moeilijker hebben passende kansen kunnen benutten. Wij streven naar een eerlijk en toekomstbestendig speelveld, met oog voor verschillen in uitgangspositie en perspectief binnen de agrarische sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gevolgen van beleidswijzigingen voor jonge en opvolgende ondernemers
Jonge agrariërs en bedrijfsopvolgers maken zich zorgen over de effecten van het beleid op hun toekomstmogelijkheden en de aantrekkelijkheid van het ondernemerschap. Hoe houdt de Provincie Limburg rekening met de belangen van jonge ondernemers en opvolgers binnen het agrarisch gebied?

Standpunt GS

De Provincie onderkent het belang van jonge ondernemers en bedrijfsopvolgers voor de toekomst van de Limburgse landbouw. Via de zonering in de POVI scheppen we duidelijkheid over ontwikkelingsmogelijkheden per gebied, zodat ook de jongere generatie ondernemers tijdig kan inspelen op kansen, eisen en opgaven in hun regio. We zijn ons ervan bewust dat beleidswijzigingen onzekerheden kunnen geven. Het visiedocument is daarom bedoeld om richting en bewustzijn te geven, zodat toekomstige keuzes weloverwogen kunnen worden gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Overige individuele zorgen en uitzonderingen
Enkele zienswijzen gaan in op specifieke bedrijfsomstandigheden, contractuele kwesties of uitzonderingen die niet onder een generiek punt vallen, maar vragen wel om aandacht binnen het beleid. Hoe kunnen uitzonderlijke situaties en individuele belangen zorgvuldig worden meegenomen binnen algemeen beleid?

Standpunt GS

Wij begrijpen dat veel zienswijzen voortkomen uit lokale situaties en persoonlijke belangen. De POVI is een richtinggevend en zelfbindend beleidskader op provinciaal niveau, bedoeld om bewustzijn te creëren over maatschappelijke opgaven en ruimtelijke ordening. Het creëren van bewustzijn over maatschappelijke doelen en opgaven behoort tot de kern van een visie, zodat alle betrokkenen kunnen overzien wat er speelt en hierop gericht kunnen inspelen. Individuele belangen en casuïstiek kunnen echter vaak niet binnen het visiedocument worden opgelost. De uitwerking hiervan vindt doorgaans plaats via gemeentelijke plannen, lokale besluiten en vergunningen, waarbij bestaande rechten worden gerespecteerd. Voor specifieke gebieden zet de provincie gebiedsprocessen op, zodat persoonlijke en lokale belangen in een bredere context besproken en meegewogen kunnen worden. Door deze aanpak proberen we binnen de kaders van het provinciale beleid zo goed mogelijk rekening te houden met lokale verschillen en persoonlijke zorgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0621-15	ZW-0866-1	ZW-0322-11	ZW-0426-8	ZW-0772-18	ZW-1411-14
ZW-1371-5	ZW-0415-12	ZW-0898-9	ZW-1151-1	ZW-1233-3	ZW-1366-6
ZW-1374-2	ZW-0368-2	ZW-1371-3	ZW-0410-6	ZW-0368-1	ZW-1494-3
ZW-0545-2	ZW-1406-6	ZW-0269-6	ZW-0415-13	ZW-0416-7	ZW-0820-2

ZW-1407-3	ZW-0415-5	ZW-0820-5	ZW-1366-4	ZW-1372-3	ZW-0537-9
ZW-1300-2	ZW-0804-4	ZW-0415-17	ZW-0682-1	ZW-0726-2	ZW-1216-32
ZW-0877-3	ZW-1358-1	ZW-0811-1	ZW-1361-1	ZW-0394-4	ZW-0415-2
ZW-0921-5	ZW-1274-4	ZW-0415-7	ZW-1081-2	ZW-0380-8	ZW-0252-6
ZW-0851-16	ZW-1169-1	ZW-1366-5	ZW-0940-16	ZW-1437-10	ZW-0851-14
ZW-0712-2	ZW-0727-2	ZW-0731-2	ZW-0751-2	ZW-0752-2	ZW-0755-2
ZW-0756-2	ZW-0756-2	ZW-0759-2	ZW-0760-2	ZW-0817-2	ZW-0829-2
ZW-0861-2	ZW-0863-2	ZW-0864-2	ZW-0887-2	ZW-0964-2	ZW-0965-2
ZW-0968-2	ZW-0969-2	ZW-0970-2	ZW-0971-2	ZW-1015-2	ZW-1019-2
ZW-1021-2	ZW-1022-2	ZW-1024-2	ZW-1026-2	ZW-1028-3	ZW-1030-3
ZW-1031-2	ZW-1032-2	ZW-1034-2	ZW-1068-2	ZW-1109-2	ZW-1123-2
ZW-1124-2	ZW-1138-2	ZW-1256-2	ZW-1333-4	ZW-1354-2	ZW-1373-2
ZW-1431-2	ZW-1468-2	ZW-0597-11	ZW-1253-31	ZW-1494-9	ZW-1396-6
ZW-1253-30	ZW-0248-2	ZW-0741-12	ZW-0416-3	ZW-1437-4	ZW-0374-10
ZW-0390-10	ZW-0426-10	ZW-0430-9	ZW-0505-9	ZW-0713-9	ZW-0772-10
ZW-1458-10	ZW-1437-8	ZW-0332-6	ZW-0851-24	ZW-1000-10	ZW-1000-13
ZW-0409-9	ZW-0151-4	ZW-0678-2	ZW-1417-48	ZW-1000-15	ZW-0696-5
ZW-1426-5	ZW-1427-2	ZW-1428-4	ZW-1433-5	ZW-1442-4	ZW-1451-7
ZW-1454-8	ZW-1455-8	ZW-1457-8	ZW-1458-14	ZW-1458-16	ZW-1459-10
ZW-1469-10	ZW-1470-12	ZW-1271-14	ZW-1286-9	ZW-1313-6	ZW-1346-6
ZW-1382-6	ZW-1395-14	ZW-1417-35	ZW-1000-17	ZW-1215-7	ZW-1102-1
ZW-1000-5	ZW-1272-2	ZW-1400-1	ZW-1116-7	ZW-0939-2	ZW-0227-15
ZW-0363-2	ZW-1267-11	ZW-1268-11	ZW-1273-11	ZW-1275-11	ZW-1276-11
ZW-1277-11	ZW-1278-11	ZW-1279-11	ZW-1280-11	ZW-1281-11	ZW-1282-11
ZW-1283-11	ZW-1284-11	ZW-1285-11	ZW-1287-11	ZW-1288-11	ZW-1289-15
ZW-1290-12	ZW-1291-12	ZW-1292-11	ZW-1294-11	ZW-1296-11	ZW-1297-12
ZW-1298-12	ZW-1301-11	ZW-1304-11	ZW-1306-11	ZW-1308-11	ZW-1309-11
ZW-1310-11	ZW-1311-11	ZW-1315-11	ZW-1316-11	ZW-1317-11	ZW-1318-11
ZW-1320-11	ZW-1321-11	ZW-1324-11	ZW-1325-11	ZW-1326-11	ZW-1327-11
ZW-1329-11	ZW-1330-11	ZW-1331-11	ZW-1335-11	ZW-1337-11	ZW-1338-11
ZW-1338-11	ZW-1341-11	ZW-1342-11	ZW-1342-11	ZW-1347-11	ZW-1350-11
ZW-1352-11	ZW-1355-11	ZW-1359-11	ZW-1365-11	ZW-1368-11	ZW-1376-11
ZW-1378-11	ZW-1388-11	ZW-1390-11	ZW-1410-11	ZW-1423-3	ZW-0912-4
ZW-0912-4	ZW-1023-6	ZW-0921-10	ZW-0618-1	ZW-1240-3	ZW-1132-1
ZW-1407-4	ZW-0567-2	ZW-0799-1	ZW-0983-2	ZW-0412-3	ZW-0881-1
ZW-0879-5	ZW-1357-9	ZW-1401-10	ZW-1392-34	ZW-1396-33	ZW-1397-24
ZW-1399-27	ZW-1399-31	ZW-1405-31	ZW-1426-31	ZW-1427-18	ZW-1428-28
ZW-1434-26	ZW-1442-20	ZW-1451-31	ZW-1452-24	ZW-1453-28	ZW-1455-22
ZW-1456-23	ZW-1458-30	ZW-1459-28	ZW-1469-29	ZW-1000-6	ZW-1000-7
ZW-1360-2	ZW-1358-2	ZW-0967-1	ZW-0967-7	ZW-0335-6	ZW-0187-48
ZW-0207-42	ZW-0238-32	ZW-0253-46	ZW-0271-32	ZW-0314-32	ZW-1038-139
ZW-1127-64	ZW-0319-19	ZW-1035-69	ZW-0983-6	ZW-0899-21	ZW-0967-10
ZW-1175-2	ZW-0827-4	ZW-0511-4	ZW-0804-3	ZW-0699-6	ZW-0745-2
ZW-0269-4	ZW-1443-3	ZW-0733-1	ZW-0430-18	ZW-1016-5	ZW-0928-5
ZW-0710-6	ZW-0710-2	ZW-0710-5	ZW-1269-3	ZW-0772-20	ZW-1175-7

ZW-0511-3	ZW-0511-1	ZW-0710-4	ZW-1374-3	ZW-0487-6	ZW-1216-7
ZW-0769-2	ZW-0243-20	ZW-0544-5	ZW-0549-5	ZW-0562-5	ZW-1358-23
ZW-1377-2	ZW-1358-3	ZW-0470-3	ZW-0471-3	ZW-0470-5	ZW-0471-5
ZW-0813-2	ZW-1356-24	ZW-1418-11	ZW-1157-13	ZW-1161-13	ZW-0562-6
ZW-1181-3	ZW-0397-2	ZW-0735-2	ZW-1092-1	ZW-1372-1	ZW-1402-2

9.41 Verantwoorde schaalvergroting of specialisatie / kleinschaligheid

Zienswijze

Ruimte voor verantwoorde schaalvergroting en specialisatie
Veel indieners vragen om beleidsruimte voor schaalvergroting van (gespecialiseerde) bedrijven, mits dit op verantwoorde, duurzame wijze gebeurt. Men benoemt dat schaalvergroting en specialisatie nodig kunnen zijn voor economische levensvatbaarheid en innovatie, zolang milieudoelen en provinciale waarden worden geborgd. Hoe kan de Provincie ruimte bieden aan verantwoorde schaalvergroting en specialisatie, terwijl duurzaamheid en landschapswaarden voldoende worden gewaarborgd?

Standpunt GS

De Provincie erkent dat verantwoorde schaalvergroting en specialisatie nodig kunnen zijn voor een toekomstbestendige en innovatieve landbouwsector. Of en in welke mate schaalvergroting wenselijk is, hangt af van de ontwikkelrichting van het bedrijf en het gebied (de zonering) waarin het bedrijf ligt. Juist daarom werken we met een zonering, zodat voor iedereen inzichtelijk is welke maatschappelijke opgaven in een gebied spelen en welke ontwikkelingsrichting (zoals schaalvergroting of specialisatie) passend is. In het primair landbouwgebied zien wij nadrukkelijk ruimte voor schaalvergroting en specialisatie gericht op hoogproductieve landbouw. In andere zones, zoals het verwevingsgebied en de groenblauwe landbouwzone, vragen wij om bij eventuele schaalvergroting rekening te houden met de maatschappelijke doelen ter plaatse.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Behoud en stimulering van kleinschalige en biologische landbouw
Verschillende indieners stellen dat kleinschalige en biologische bedrijven geborgd en waar mogelijk gestimuleerd moeten worden, zonder deze vorm als enig uitgangspunt voor het beleid te nemen. Gevraagd wordt om differentiatie van beleid, met waardering van diverse bedrijfsvormen. Op welke wijze kan beleid kleinschalige en biologische landbouw beschermen en stimuleren, zonder deze als standaard voor de hele sector op te leggen?

Standpunt GS

De Provincie Limburg waardeert en ondersteunt verschillende vormen van landbouw, waaronder kleinschalige en biologische bedrijven. Beleid en subsidiemogelijkheden zijn erop gericht deze

bedrijven te stimuleren, zonder deze als standaard voor de hele sector te hanteren. Ondernemers behouden daarmee de vrijheid om het bedrijfsmodel te kiezen dat het beste past bij hun situatie en de gebiedsopgaven. Zo wordt de diversiteit in de landbouwsector geborgd en versterkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Vrijwillige omschakeling en keuzevrijheid voor ondernemers
Een aantal zienswijzen benadrukt het belang van keuzevrijheid voor ondernemers; omschakeling naar andere vormen van landbouw, zoals biologisch, moet vrijwillig blijven en niet generiek worden afgedwongen. Omschakeling vraagt tijd, begeleiding en passende verdienmodellen. Welke waarborgen kan de provincie bieden om omschakeling naar andere bedrijfsmodellen vrijwillig en haalbaar te houden voor ondernemers?

Standpunt GS

Keuzevrijheid voor ondernemers is een belangrijk uitgangspunt in het provinciale beleid. Omschakeling naar andere vormen van landbouw, zoals biologisch, blijft vrijwillig en wordt niet generiek afgedwongen. De POVI biedt ondernemers inzicht in maatschappelijke opgaven via zonering, zodat zij goed geïnformeerd hun bedrijfskeuzes kunnen maken. We zijn ons ervan bewust dat omschakeling tijd, begeleiding en passende verdienmodellen vergt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Toekomstbestendigheid en verdienmodel agrarische sector
Tal van indieners refereren aan het belang van een gezond verdienmodel als randvoorwaarde voor toekomstbestendige landbouw. Bepleit wordt dat beleid niet tot onrealistische economische druk of verstoring van bestaande bedrijfsmodellen leidt. Hoe wordt geborgd dat nieuw beleid rond schaalgrootte, duurzaamheid en innovatie economisch haalbaar blijft voor agrarische ondernemers?

Standpunt GS

Wij begrijpen het belang van een gezond verdienmodel als randvoorwaarde voor toekomstbestendige landbouw en streven ernaar economische druk voor ondernemers reëel te houden. Met de POVI brengen we via zonering in beeld welke maatschappelijke doelen en opgaven in een regio spelen, zodat agrariërs hun bedrijfsontwikkelingen hierop kunnen afstemmen. Dit bewustzijn is juist van belang om als ondernemer goede economische keuzes te kunnen maken. De POVI is een visiedocument en zelfbindend kader. Beleidswijzigingen treden pas in werking zodra ze in de omgevingsverordening worden opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Maatwerk en differentiatie in beleid
Er wordt gepleit voor meer maatwerk en differentiatie, afhankelijk van type bedrijf, bodem, regio, en positie binnen de keten. Uniform beleid wordt onwerkbaar gevonden gezien de diversiteit aan bedrijven. Op welke wijze kan maatwerk en regionale differentiatie in beleid ten aanzien van schaalgrootte en specialisatie meer plaats krijgen?

Standpunt GS

De POVI is in de eerste plaats een visie, waarin wij vooral motiveren welke maatschappelijke opgaven en doelen regionaal of soms lokaal spelen. Wij willen agrariërs zo bewust maken van de specifieke omstandigheden en uitdagingen in hun regio. Dit bewustzijn vormt de basis voor de bedrijfsontwikkeling. Middels maatwerk, waarbij ruimte ontstaat voor differentiatie (naar bedrijfstype, bodem, regio en keten) kan vervolgens afgewogen worden wat waar wel of niet gewenst is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ruimte voor bedrijfsontwikkeling en investeringen in verduurzaming
Verschillende zienswijzen vragen ruimte voor ontwikkeling en investeringen in verduurzaming, waaronder modernisering van stallen, vergroting van bouwvlak en innovatieve teelt. Men pleit ervoor dat deze ontwikkelingen niet worden belemmerd door regelgeving gericht op schaalbeperking. Hoe kan beleidsmatig ruimte worden geboden aan agrarische bedrijven om te blijven investeren in verduurzaming, zonder disproportionele belemmeringen?

Standpunt GS

Vanuit ruimtelijk beleid ziet de Provincie schaalbeperking niet als generiek uitgangspunt. De mogelijkheden voor bedrijfsontwikkeling (zoals verduurzaming) hangen af van zowel de zonering als de bedrijfsvoering. In elke zone zijn bepaalde ontwikkelingsrichtingen regionaal of lokaal meer of minder kansrijk, afhankelijk van de opgaven en het type bedrijf. Zo kunnen verschillende vormen van agrarische bedrijven, passend binnen de beleidskaders, op verantwoorde wijze ontwikkelen. Het beleid biedt daarmee ruimte voor investeringen in verduurzaming en innovatie, afgestemd op de regionale situatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ondersteuning en begeleiding bij transitie naar duurzame landbouw
Enkele indieners vragen om meer ondersteuning, kennisdeling en begeleiding bij de overgang naar duurzamere bedrijfsvoering, onder meer bij financiering of bij het inrichten van extensievere bedrijfsmodellen. Welke ondersteuningsmogelijkheden kan de provincie bieden aan agrarisch ondernemers tijdens de transitie naar duurzame(re) landbouwvormen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.
Uw vraag / opmerking gaat buiten de scope van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Zorgen rond ruimtelijke beperkingen en bouwvlak/uitbreidingsmogelijkheden
In verschillende zienswijzen worden zorgen geuit over ruimtelijke beperkingen zoals afstandsregels, bouwvlakken en verwervingsgebieden. Vooral waar minder dieren per m^2 worden toegestaan, is uitbreiding van het bouwvlak soms noodzakelijk. Hoe wordt in beleid omgegaan met ruimtelijke randvoorwaarden om bedrijfsontwikkeling en aanpassingen aan nieuwe normen mogelijk te maken?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Vergroting ruimte voor extensieve landbouw
Een kleine groep vraagt expliciet meer ruimte voor extensieve vormen van land- en tuinbouw, zowel via fysieke mogelijkheden als door heldere beleidslijnen. Krijgt extensieve landbouw in beleid voldoende ruimte om bij te dragen aan de toekomstbestendigheid van de Provincie?

Standpunt GS

In de POVI maken we geen onderscheid in extensief en intensief, maar richten we ons op emissiearme landbouw. Dat kan een extensieve manier van boeren zijn, maar ook hoogtechnologisch.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Positie en toekomst van testbedrijven en proeftuinen Enkele zienswijzen benoemen knelpunten bij het voortbestaan van testbedrijven bij kleinschaligheid, onder andere wanneer opschaling niet mogelijk is of verkoop geen optie is. Hoe faciliteert de Provincie het behoud en de ontwikkeling van testbedrijven en proeftuinen die bijdragen aan innovatie in de sector?

Standpunt GS

De Provincie ziet testbedrijven en proeftuinen als waardevolle initiatieven voor onderzoek, innovatie en nieuwe toekomstbestendige verdienmodellen binnen de landbouwsector. Wij vinden het belangrijk dat er ruimte blijft voor dergelijke experimenten, juist om nieuwe oplossingen te vinden voor de transitie in de sector. Kleinschaligheid is namelijk niet de enige ontwikkelrichting.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0332-1	ZW-0364-2	ZW-0567-4	ZW-0242-87	ZW-1248-4	ZW-0938-4
ZW-0332-7	ZW-0332-7	ZW-1299-8	ZW-1101-14	ZW-1058-13	ZW-1166-13
ZW-1166-14	ZW-1146-9	ZW-1095-16	ZW-1122-16	ZW-1142-6	ZW-1322-12
ZW-1323-15	ZW-1334-13	ZW-1349-11	ZW-1362-5	ZW-1363-15	ZW-1370-14
ZW-1379-12	ZW-1380-18	ZW-1383-24	ZW-1384-13	ZW-1392-22	ZW-1396-19
ZW-1397-14	ZW-1401-14	ZW-1405-21	ZW-1426-18	ZW-1428-18	ZW-1433-14
ZW-1434-16	ZW-1451-21	ZW-1072-12	ZW-1077-13	ZW-1134-15	ZW-1137-14
ZW-1140-14	ZW-1141-19	ZW-1152-11	ZW-1154-11	ZW-0974-9	ZW-1293-6
ZW-1241-8	ZW-1244-9	ZW-0734-11	ZW-0737-16	ZW-0884-16	ZW-0908-10
ZW-1249-6	ZW-1185-9	ZW-1189-13	ZW-1193-12	ZW-1196-11	ZW-1232-9
ZW-1239-10	ZW-1239-11	ZW-1254-7	ZW-1259-7	ZW-1305-4	ZW-1360-4
ZW-1295-4	ZW-1249-5	ZW-1122-18	ZW-1050-13	ZW-1033-15	ZW-1074-13
ZW-1045-14	ZW-1307-8	ZW-1254-6	ZW-1334-14	ZW-1323-16	ZW-1101-16
ZW-1146-8	ZW-1154-17	ZW-1133-10	ZW-1239-9	ZW-1299-7	ZW-1379-14
ZW-1380-20	ZW-1383-26	ZW-1384-15	ZW-1392-24	ZW-1396-21	ZW-1397-16
ZW-1401-16	ZW-1405-23	ZW-1426-20	ZW-1428-20	ZW-1433-16	ZW-1434-18
ZW-1451-23	ZW-1363-16	ZW-1370-15	ZW-1322-13	ZW-1349-12	ZW-1362-4
ZW-1319-10	ZW-1044-12	ZW-0940-10	ZW-0979-16	ZW-0976-11	ZW-0996-9
ZW-0830-20	ZW-0973-19	ZW-0981-18	ZW-1039-18	ZW-0973-22	ZW-1379-13

ZW-1380-19	ZW-1384-14	ZW-1397-15	ZW-1383-25	ZW-1392-23	ZW-1396-20
ZW-1401-15	ZW-1405-22	ZW-1426-19	ZW-1428-19	ZW-1433-15	ZW-1434-17
ZW-1451-22	ZW-0850-10	ZW-1379-15	ZW-1380-21	ZW-1384-16	ZW-1397-17
ZW-1383-27	ZW-1392-25	ZW-1396-22	ZW-1401-17	ZW-1405-24	ZW-1426-21
ZW-1428-21	ZW-1428-21	ZW-1433-17	ZW-1434-19	ZW-1451-24	ZW-1458-12
ZW-0741-7	ZW-0106-12	ZW-0948-15	ZW-0427-3	ZW-1356-15	ZW-1356-16
ZW-1356-6					

9.42 Voorzienbaarheid en rechtszekerheid

Zienswijze

Behoud van agrarische gebruikswaarden en blijvend agrarisch grondgebruik
Veel indieners benadrukken het belang van het beschermen en blijvend mogelijk maken van agrarisch gebruik van gronden, en vragen de provincie dit expliciet te garanderen, eventueel met inzet van herinrichting of ruilverkaveling. Achterliggende zorg is dat wijzigend beleid tot onomkeerbaar verlies van gebruikswaarden leidt en dat duidelijkheid hierin noodzakelijk is voor lange termijn investeringen. Op welke wijze kan de Provincie garanderen dat de landbouwkundige (gebruiks)waarden van agrarische gronden en het toekomstig agrarisch gebruik daadwerkelijk duurzaam worden geborgd?

Standpunt GS

Met het aanwijzen van het primair landbouwgebied biedt de Provincie duidelijk vooruitzicht en ontwikkelruimte voor agrarisch gebruik. In deze zone staat de landbouw centraal. In het verwevingsgebied en de groenblauwe landbouwzone hebben we ook benoemd dat landbouw de belangrijkste gebruiker is, al worden daar ook andere maatschappelijke opgaven meegewogen. Daarnaast is een specifiek hoofdstuk opgenomen over het beschermen van landbouwgrond, vanuit het belang van continuïteit van de landbouw. Volledige garanties dat maatschappelijke doelen het agrarisch gebruik nooit raken, zijn echter niet mogelijk. Opgaven en bijbehorende gebiedsontwikkelingen zorgen nu eenmaal voor veranderingen met de tijd. Middels zonering willen we agrariërs bewust maken van de opgaven en beleidsdoelstellingen in hun gebied, ook als kader voor bedrijfsontwikkelingen. De POVI is namelijk een visiedocument.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Rechtszekerheid voor vergunde activiteiten en langetermijnplanning
Gewezen wordt op de behoefte aan duidelijke kaders en passages, zodat ondernemers duurzaam en innovatief kunnen blijven ondernemen met zekerheid over toekomstige benuttingsmogelijkheden, zonder vrees voor plotselinge beleidswijzigingen. Onduidelijkheid leidt tot stagnerende investeringen en onzekerheid over bedrijfsontwikkeling. Hoe kan de POVI zorgen voor rechtszekerheid voor huidige en vergunde agrarische activiteiten en welke waarborgen biedt het beleid op dit punt?

Standpunt GS

De Provincie onderkent het belang van rechtszekerheid voor agrarische ondernemers, met name voor bestaande en vergunde activiteiten. De POVI biedt via zonering en beleidsdoelen duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn. Nieuwe beleidsregels zijn alleen van toepassing op toekomstige ontwikkelingen en worden niet met terugwerkende kracht toegepast. Dit betekent dat bestaande rechten en reeds vergunde activiteiten onder het oude beleid gerespecteerd blijven. Zo waarborgen wij dat lopende investeringen niet ineens veranderen door een beleidswijziging.
Regels worden daarnaast pas na zorgvuldige procedure vastgelegd in de omgevingsverordening. Op deze manier proberen wij ondernemers zoveel mogelijk zekerheid en ruimte voor langetermijnplanning te bieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Termijn en geldigheid van vergunningen en bestemmingsplannen
Indieners geven aan dat een beperkte geldigheidsduur (bijvoorbeeld slechts vijf jaar) van vergunningen en bestemmingsplannen tot grote onzekerheid leidt; pleidooien volgen voor het schrappen of verlengen van deze termijnen om ondernemers langetermijnperspectief te bieden. Op welke gronden zijn termijnen voor vergunningen en bestemmingsplannen vastgesteld en is een verruiming hiervan mogelijk om de benodigde stabiliteit voor ondernemers te bieden?

Standpunt GS

De termijn en geldigheid van vergunningen en bestemmingsplannen worden primair bepaald door nationale wet- en regelgeving en de bevoegdheid hiervoor ligt doorgaans bij gemeenten of het Rijk. De Provincie heeft hierin slechts een beperkte rol. Wij begrijpen het belang van langetermijnperspectief voor ondernemers en nemen uw aandachtspunt mee. Verdere verruiming van termijnen kunnen wij als Provincie niet zelfstandig bepalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Stabiliteit van provinciaal en landelijk beleid
Meerdere zienswijzen benoemen het voortdurende wijzigen en aanscherpen van beleid als bron van onzekerheid, wat leidt tot stagnatie bij bedrijfsontwikkeling of verduurzaming. Opgeroepen wordt tot meer consistentie in het beleid en helderheid in doelstellingen.
Hoe kan de Provincie borgen dat het beleid, bijvoorbeeld via de POVI, meerjaarlijks stabiel blijft en niet voortdurend gewijzigd of aangescherpt wordt, zodat ondernemers hierop kunnen anticiperen?

Standpunt GS

De POVI is een visiedocument en bedoeld om richting te geven en bewustzijn te creëren over maatschappelijke opgaven en kansen in Limburg. Met de onderliggende zonering bieden wij ondernemers inzicht in de ontwikkelingsmogelijkheden per gebied, zodat zij beter kunnen anticiperen op de toekomst. Wij begrijpen het belang van consistentie en stabiliteit en streven ernaar beleidswijzigingen zorgvuldig en transparant door te voeren

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Faciliteren van duurzame landbouw, innovatie en bedrijfsontwikkeling
Veel reacties vragen de Provincie expliciet duurzame landbouw, innovatie en bedrijfsontwikkeling actief te faciliteren, met duidelijke kaders voor toekomstige gebiedsprocessen en agrarische bedrijfsvoering. Achterliggend doel is ondernemers perspectief bieden in transitieperiodes. Welke instrumenten en beleidsmaatregelen kunnen worden ingezet om duurzame landbouw, innovatie en agrarische bedrijfsontwikkeling te faciliteren binnen de kaders van de POVI?

Standpunt GS

Binnen de kaders van de POVI scheppen wij via zonering duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden per gebied, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn en perspectief hebben voor duurzame landbouw, innovatie en bedrijfsontwikkeling. Heldere beleidskaders geven richting en ondersteuning aan gebiedsprocessen, met behoud van flexibiliteit waar dat nodig is. Zo faciliteren wij transitie en toekomstbestendigheid, ook in samenwerking met stakeholders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Compensatie en herinrichting bij beperking agrarisch gebruik
Indien agrarisch gebruik in de toekomst niet (meer) mogelijk is op bepaalde percelen, pleiten meerdere indieners voor actieve inzet op herinrichting, ruilverkaveling of compenserende maatregelen om het gebruik elders te waarborgen. Wat is het provinciale beleid ten aanzien van compensatie, herinrichting of ruilverkaveling bij (toekomstig) verlies van agrarisch gebruik?

Standpunt GS

De Provincie erkent het belang van compensatie, herinrichting en ruilverkaveling als mogelijke instrumenten bij verlies van agrarisch gebruik, met name binnen gebiedsprocessen.
In de POVI zijn hierover nog geen concrete afspraken gemaakt, aangezien het document primair visievormend is. Uw punt vinden wij waardevol en nemen we mee als mogelijke aanvulling in de verdere uitwerking en concretisering van beleid en instrumenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Transparantie en communicatie vanuit provincie Een deel van de zienswijzen vraagt om betere en transparante communicatie vanuit de Provincie over beleidswijzigingen, procedures en gevolgen van het POVI voor individuele ondernemers en gebieden. Hoe wordt een effectieve en transparante communicatie met stakeholders over beleidsveranderingen en de implicaties voor hun situatie gewaarborgd?

Standpunt GS

De Provincie Limburg is op grond van de Omgevingswet verplicht om participatie te organiseren bij het opstellen van de Omgevingsvisie, volgens een zorgvuldig plan en met gemotiveerde terugkoppeling over inbreng en verwerking. Onderdeel van de communicatie vormt het recht om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Duidelijkheid over kaders in gebiedsprocessen Sommige indieners verzoeken om vooraf heldere procedures en zekere kaders in aanstaande gebiedsprocessen, zodat hun belangen en het toekomstig gebruik van hun percelen tijdig bekend zijn. Op welke manier worden de kaders in toekomstige gebiedsprocessen vastgesteld en gecommuniceerd zodat betrokkenheid en rechtszekerheid zijn gewaarborgd?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. Het zienswijzepunt gaat buiten de scope van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0592-3	ZW-0595-3	ZW-0597-4	ZW-1157-4	ZW-1161-4	ZW-0477-2
ZW-1132-4	ZW-0122-3	ZW-1127-20	ZW-0116-1	ZW-1383-34	ZW-1381-10
ZW-1243-11	ZW-1053-19	ZW-0976-13	ZW-0322-18	ZW-0889-19	ZW-0974-14
ZW-1033-24	ZW-0981-27	ZW-0171-1	ZW-0097-2	ZW-0099-2	ZW-0142-2
ZW-0144-3	ZW-0243-7	ZW-0295-2	ZW-0299-49	ZW-0569-5	ZW-0831-2
ZW-0948-2	ZW-1052-4	ZW-1054-10	ZW-1106-2	ZW-1114-2	ZW-1120-4
ZW-1271-10	ZW-1286-5	ZW-1313-2	ZW-1346-2	ZW-1382-2	ZW-1395-10
ZW-1417-31	ZW-1170-14	ZW-0460-5	ZW-0473-2	ZW-0618-2	ZW-0457-2

ZW-1216-9	ZW-1182-5	ZW-1212-5	ZW-1218-5	ZW-1227-5	ZW-1229-5
ZW-1143-7	ZW-0175-7	ZW-0171-9	ZW-0460-2	ZW-0175-9	ZW-0225-5
ZW-0232-7	ZW-0570-4	ZW-0571-4	ZW-0588-4	ZW-0589-14	ZW-0604-23
ZW-0605-16	ZW-0607-12	ZW-0609-4	ZW-0616-4	ZW-0617-4	ZW-0618-10
ZW-0619-4	ZW-0620-4	ZW-0623-4	ZW-0624-4	ZW-0625-4	ZW-0628-4
ZW-0629-4	ZW-0630-4	ZW-0651-4	ZW-0685-4	ZW-0694-4	ZW-0728-4
ZW-0730-4	ZW-0834-4	ZW-0843-4	ZW-0862-4	ZW-0873-5	ZW-0878-4
ZW-0880-5	ZW-0882-5	ZW-0892-5	ZW-0902-4	ZW-0975-4	ZW-1027-5
ZW-1036-4	ZW-1047-4	ZW-1051-4	ZW-1059-4	ZW-1061-5	ZW-1062-4
ZW-1064-4	ZW-1065-4	ZW-1066-4	ZW-1075-4	ZW-1082-4	ZW-1089-4
ZW-1090-4	ZW-1096-11	ZW-1100-4	ZW-1103-4	ZW-1104-4	ZW-1107-4
ZW-1110-4	ZW-1115-4	ZW-1118-4	ZW-1126-4	ZW-1128-4	ZW-1130-4
ZW-1136-4	ZW-1148-4	ZW-1150-4	ZW-1155-4	ZW-1160-4	ZW-1183-4
ZW-1186-4	ZW-1188-4	ZW-1191-4	ZW-1195-4	ZW-1198-4	ZW-1200-4
ZW-1202-4	ZW-1214-4	ZW-1221-4	ZW-1223-4	ZW-1225-4	ZW-1228-4
ZW-1231-4	ZW-1238-4	ZW-1246-4	ZW-1247-4	ZW-1251-4	ZW-1252-4
ZW-1266-4	ZW-1267-4	ZW-1268-4	ZW-1273-4	ZW-1275-4	ZW-1276-4
ZW-1277-4	ZW-1278-4	ZW-1279-4	ZW-1280-4	ZW-1281-4	ZW-1282-4
ZW-1283-4	ZW-1284-4	ZW-1285-4	ZW-1287-4	ZW-1288-4	ZW-1289-8
ZW-1290-5	ZW-1291-5	ZW-1292-4	ZW-1294-4	ZW-1296-4	ZW-1297-5
ZW-1298-5	ZW-1301-4	ZW-1304-4	ZW-1306-4	ZW-1308-4	ZW-1309-4
ZW-1310-4	ZW-1311-4	ZW-1315-4	ZW-1316-4	ZW-1317-4	ZW-1318-4
ZW-1320-4	ZW-1321-4	ZW-1324-4	ZW-1325-4	ZW-1326-4	ZW-1327-4
ZW-1329-4	ZW-1330-4	ZW-1331-4	ZW-1335-4	ZW-1337-4	ZW-1338-4
ZW-1339-4	ZW-1341-4	ZW-1342-4	ZW-1343-4	ZW-1347-4	ZW-1350-4
ZW-1352-4	ZW-1355-4	ZW-1359-4	ZW-1365-4	ZW-1368-4	ZW-1376-4
ZW-1378-4	ZW-1388-4	ZW-1390-4	ZW-1410-4	ZW-1181-4	ZW-1116-8
ZW-1151-4	ZW-1293-10	ZW-1151-3	ZW-1244-15	ZW-1232-13	ZW-1189-19
ZW-1196-15	ZW-1455-23	ZW-1239-14	ZW-1241-14	ZW-1381-2	ZW-0153-8
ZW-1143-17	ZW-1143-13	ZW-1356-23			

9.43 Zelfvoorzienendheid en landbouwcontinuïteit

Zienswijze

Veel indieners brengen naar voren dat de Provincie Limburg in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) onvoldoende aandacht besteedt aan voedselsoevereiniteit, regionale voedselproductie en de zelfvoorzienendheid van Limburg. Zij signaleren dat beleidskeuzes en ruimtelijke beperkingen (zoals gebiedsaanduidingen, beperkingen op bemesting, watergebruik of gewasbescherming) de potentie van Limburg om te blijven voorzien in de voedselvoorziening onder druk zetten, en daarmee ook de economische continuïteit van de sector én nationale of publieke belangen, zoals voedselzekerheid en prijsstabiliteit, in gevaar brengen.

Of het beleid rond voedselproductie (inclusief streekproducten) voldoende toekomstbestendig is en aansluit bij nationale en Europese beleidsthema's, wordt als een belangrijke vraag gezien, evenals de mate waarin wordt geanticipeerd op geopolitieke ontwikkelingen en de afhankelijkheid van import. Hoe waarborgt en versterkt de POVI de voedselzekerheid en regionale zelfvoorzienendheid in Limburg, gegeven de landelijke, Europese en geopolitieke ontwikkelingen en de vastgestelde ruimtelijke beperkingen?"

Indiener					
ZW-0592-4	ZW-0595-4	ZW-0597-6	ZW-1157-6	ZW-1161-6	ZW-0824-8
ZW-0641-4	ZW-1438-5	ZW-0877-8	ZW-1395-4	ZW-1417-25	ZW-1045-1
ZW-1099-9	ZW-0458-12	ZW-1362-3	ZW-1363-3	ZW-0582-1	ZW-0593-2
ZW-1436-2	ZW-0487-5	ZW-0339-7	ZW-0340-7	ZW-0340-7	ZW-0341-7
ZW-0342-7	ZW-0374-12	ZW-0390-17	ZW-0426-16	ZW-0430-16	ZW-0505-11
ZW-0713-15	ZW-0772-14	ZW-1177-14	ZW-1413-2	ZW-1010-3	ZW-1438-1
ZW-0487-4	ZW-1010-2	ZW-0791-6	ZW-1358-32		

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent het grote belang van de land- en tuinbouwsector voor de regionale en nationale voedselzekerheid. In de POVI is het borgen van voldoende en hoogwaardige landbouwgrond een fundamenteel uitgangspunt: landbouwgebieden worden beschermd tegen functieveranderingen die onaanvaardbare gevolgen kunnen hebben voor voedselproductie. Limburg kan niet volledig in de voedselbehoefte van haar eigen inwoners voorzien; er is daarom altijd een zekere mate van afhankelijkheid van andere regio's of landen. Tegelijkertijd is het provinciale beleid gericht op het behouden van landbouwoppervlak en het faciliteren van toekomstbestendige, renderende landbouwbedrijven die bijdragen aan circulaire economie en voedselzekerheid. Functiewijzigingen van landbouwgrond worden pas toegestaan na een zorgvuldige afweging van de waarde van voedselproductie tegenover de beoogde nieuwe functie, in lijn met het nationale afwegingskader voor hoogwaardige landbouwgrond. Dit creëert robuuste randvoorwaarden voor regionale productie, rekening houdend met ruimtedruk en geopolitieke ontwikkelingen waarin voedselzekerheid steeds belangrijker wordt

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

9.44 Wijnbouw

Zienswijze

Indiener constateert dat de Provincie in de POVI geen enkele uitspraak doet over wijnbouw. Deze vorm van landbouw groeit de afgelopen járen volgens indiener aanzienlijk en wordt volgens indiener een steeds gebruikelijker aanzicht in het landschap van Zuid-Limburg. Deze landbouwvorm kent volgens indiener echter ook uitdagingen en sluit op diverse onderdelen niet aan op traditionele landbouw en daarbij horende doelen. De indiener hoort graag van de

Provincie hoe zij aankijkt tegen deze bedrijfstak en op welke manier de Provincie deze sector wil ondersteunen.

Indiener stelt dat als innovatiecentrum voor biologische wijnbouw een ontvangstruimte nodig is (bijvoorbeeld een afdak tegen zon en regen) om onderzoek en kennisdeling mogelijk te maken.

Indiener stelt dat het wijnbouwbedrijf natuurinclusief wordt geëxploiteerd via agroforestry, scheerheggen, strokenlandbouw en onderzoek naar biologische wijnbouw, en daarom goed past binnen de groenblauwe landbouwzone.

Indiener verzoekt om duidelijkheid of en hoe het wijnbouwbedrijf zich verder kan ontwikkelen met aanvullende inkomsten uit recreatie, zodat een rendabele exploitatie binnen de groenblauwe landbouwzone mogelijk blijft.

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent de toenemende betekenis van wijnbouw als landbouwvorm in Zuid-Limburg. De ontwerp-Omgevingsvisie van de Provincie Limburg maakt in beleidsmatige zin geen expliciet onderscheid voor wijnbouw, maar behandelt deze bedrijfstak onder de brede categorie van land- en tuinbouw, waaronder diverse teelten en innovatieve landbouwvormen vallen. De ontwikkeling en bedrijfsvoering van wijnbouw worden, net als andere vormen van landbouw, beoordeeld aan de hand van de zonering van het landelijk gebied. In de groenblauwe landbouwzone ligt de focus op natuurinclusieve, duurzame bedrijfsvoering en passen aanvullende functies als onderzoek of beperkte recreatie indien ze ondersteunend zijn aan de maatschappelijke doelen van het gebied.

Specifieke bouwkundige aanpassingen of verbreding van de bedrijfsactiviteiten zijn in eerste instantie afhankelijk van hetgeen in het gemeentelijke omgevingsplan staat. Op het moment dat een dergelijke aanpassing niet past binnen dit omgevingsplan dient het provinciale beleid in ogenschouw genomen te worden. Nevenfuncties in de groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied zijn kansrijker dan in het primair landbouwgebied, waar een nee, tenzij geldt voor niet-landbouwkundige functies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener			
ZW-0187-15	ZW-0536-1	ZW-0494-1	ZW-0494-5

9.45 Toekomstgerichte landbouwontwikkeling

Zienswijze

Toekomstperspectief voor de landbouwsector
Veel indieners maken zich zorgen over het ontbreken van een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor agrarische bedrijven, zowel voor akkerbouwers als voor kleinere landbouwondernemingen. Zij vrezen dat het huidige en voorgestelde beleid onvoldoende zekerheid biedt, wat de voortzetting en bedrijfsopvolging onder druk zet. Op welke wijze

waarborgt de POVI een robuust en realistisch toekomstperspectief voor alle typen landbouwbedrijven, inclusief het stimuleren van innovatie en bedrijfsopvolging?

Standpunt GS

De POVI geeft via zonering duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden en het toekomstperspectief voor agrariërs, afgestemd op het gebied waarin zij actief zijn. Hiermee ontstaat bewustzijn over de maatschappelijke opgaven en ruimtelijke doelen die ter plekke spelen, zodat ondernemers kunnen inschatten welk toekomstperspectief op die plek realistisch is.

Het perspectief verschilt per locatie en is niet per definitie gunstiger of ongunstiger, maar afhankelijk van de ondernemingsrichting, marktwerking, ruimtedruk, milieueisen en maatschappelijke doelen. De Provincie biedt in het primair landbouwgebied meer ruimtelijke zekerheid aan bedrijven die zich richten op hoogproductieve landbouw. In andere zones spelen meerdere opgaven tegelijk en kan de invulling verschillen. Innovatie, bedrijfsopvolging en ruimte voor nieuwe verdienmodellen krijgen nadrukkelijk aandacht in het beleid, maar volledige zekerheid voor elk individueel bedrijf kunnen we niet bieden. Het beleid is erop gericht transparantie en duidelijkheid te bieden, zodat ondernemers zelf tijdig keuzes kunnen maken in een steeds veranderende omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beperkingen op nieuwvestiging en bescherming landbouwgrond
Een groot aantal reacties richt zich op het gevoerde beleid t.a.v. nieuwvestiging van agrarische bedrijven, waarbij men de strikte voorwaarden als beperkend ervaart. Er is behoefte aan meer flexibiliteit en aandacht voor het behoud van agrarisch gebruik van bestaande bebouwing en landbouwgrond. In hoeverre is het restrictieve beleid op nieuwvestiging en het stimuleren van hergebruik van agrarische bebouwing effectief en wenselijk in het kader van een toekomstbestendige landbouwsector?

Standpunt GS

Het beleid rond nieuwvestiging van agrarische bedrijven is bewust restrictief en wordt mede bepaald door de zonering, die invloed heeft op de wenselijkheid en mogelijkheden van nieuwvestiging in een gebied. Hiermee streven we naar kwalitatieve nieuwvestiging en de juiste functies op de juiste locaties. We stimuleren hergebruik van bestaande agrarische bebouwing om leegstand tegen te gaan en bestaande structuren optimaal te benutten. Afhankelijk van gebiedsgerichte opgaven in bepaalde zonering bieden we waar mogelijk maatwerk.
Deze aanpak sluit aan bij ons streven naar een toekomstbestendige landbouwsector, met een zorgvuldige balans tussen bescherming van de landbouw en andere maatschappelijke opgaven. Zie voor verdere toelichting ook onze antwoorden op zienswijzen over zonering en hergebruik van agrarische bebouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Onzekerheid en onduidelijkheid over beleid
Diverse indieners onderstrepen dat er sprake is van onduidelijkheid rondom het provinciale beleid, bijvoorbeeld over productieve landbouw op specifieke gronden, toekomstige regelgeving en de gevolgen hiervan voor huidige en toekomstige bedrijfsvoering. Hoe wordt in de POVI voldoende duidelijkheid en zekerheid geboden aan agrariërs met betrekking tot huidige en toekomstige beleidsregels en doelstellingen?

Standpunt GS

De POVI is in de eerste plaats een visievormend en richtinggevend document, waarin geen harde juridische regels voor agrariërs staan, maar dat wel zelfbindend is voor het provinciale beleid. Via zonering en beleidsdoelen geven we agrariërs en andere stakeholders inzicht in de ontwikkelingsmogelijkheden en de rol van landbouw binnen hun gebied. Het is van belang dat iedereen zich bewust is van de maatschappelijke doelen en opgaven die in hun regio spelen. Beleidswijzigingen en concrete regels worden pas na een zorgvuldige procedure opgenomen in de omgevingsverordening. Deze werkwijze biedt zoveel mogelijk duidelijkheid en zekerheid, terwijl ondernemers tijdig kunnen anticiperen op toekomstig beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Innovatie, samenwerking en korte ketens
Een aanzienlijk aantal zienswijzen benadrukt het belang van stimuleringsbeleid voor innovatieve samenwerkingsverbanden tussen boeren en richting de consument, onder andere rond korte ketens en verduurzaming. Op welke wijze ondersteunt de POVI innovatieve samenwerkingsvormen en de ontwikkeling van korte ketens als onderdeel van een toekomstgerichte landbouw?

Standpunt GS

De POVI is niet het voornaamste instrument als het gaat om ondersteuning van innovatieve samenwerkingsvormen en ontwikkeling van korte ketens. In verwevingsgebieden rondom (stedelijke) bebouwing is er wel extra aandacht voor initiatieven om de verbinding tussen stad en landbouw te bevorderen, korte ketens is daarvan een van de mogelijkheden. Landbouw blijft echter ook in de verwevingsgebieden de voornaamste activiteit. Binnen het beleidskader “Werken aan een toekomstbestendige economie” wordt er geïnvesteerd in de Limburgse land- en tuinbouw om deze te verduurzamen en om deze beter in beeld te krijgen bij de burger. Hier vallen ook samenwerkingsverbanden tussen boer en consument onder.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Specifieke aandacht voor kleine en middelgrote bedrijven
Kleinere landbouwbedrijven geven aan zich onvoldoende gezien of beschermd te voelen binnen het huidige beleid, vanwege hun beperkte schaal en kwetsbare positie. In hoeverre houdt het provinciaal beleid binnen de POVI expliciet rekening met de belangen en behoeften van kleine en middelgrote landbouwbedrijven?

Standpunt GS

Het provinciaal beleid benadrukt het belang van een diverse landbouwsector waarin zowel kleine, middelgrote als grote bedrijven een rol spelen.
De Provincie streeft ernaar randvoorwaarden te scheppen waardoor zowel kleinere als grotere bedrijven zich kunnen ontwikkelen en duurzaam kunnen blijven voortbestaan, zolang een bedrijf past binnen de gebiedsopgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Integratie agrarische sector met natuur- en stikstofdoelen
Er bestaat bij veel indieners spanning tussen de gestelde natuur-/stikstofdoelen en het behoud van economische perspectieven voor de landbouw, vooral rondom het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en het Natuurnetwerk. Hoe worden in de POVI natuurambities en economische perspectieven voor de landbouw sector-overstijgend met elkaar in balans gebracht?

Standpunt GS

De POVI brengt natuurambities en economische perspectieven voor de landbouw samen door per gebied maatschappelijke doelen en ontwikkelingsmogelijkheden inzichtelijk te maken via zonering. Op deze manier worden ondernemers en andere betrokkenen bewust van de opgaven die in hun regio spelen, zoals natuurbehoud, stikstofreductie en economische vitaliteit. Juist bij knelpunten rond stikstof en natuur werken we gebiedsgericht en starten we gebiedsprocessen om alle belangen zorgvuldig te betrekken en af te wegen. Het beleid is gericht op een integrale benadering, zodat natuur- en landbouwdoelen zoveel mogelijk in samenhang worden gerealiseerd. Zo streven we naar een duurzame balans tussen economische en ecologische belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Kritiek op huidige ruimtelijke indeling en zonering
Meerdere zienswijzen benoemen knelpunten in de huidige of voorgestelde zonering en ruimtelijke begrenzingen, die als knellend of onwerkbaar voor de bedrijfsvoering worden ervaren, met name in aangewezen gebieden. Welke onderbouwing en flexibiliteitsruimte biedt de huidige ruimtelijke zonering voor bestaande en ontwikkelende landbouwbedrijven?

Standpunt GS

We hanteren de zonering als belangrijk instrument om richting en duidelijkheid te bieden over ontwikkelingsmogelijkheden per gebied. Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen hebben we kritisch gekeken naar de opbouw van de zonering en hierover gesprekken gevoerd.
Dit heeft geleid tot enkele aanvullingen en aanpassingen in het inleidend hoofdstuk over de zonering. Zo streven we naar meer duidelijkheid en rechtvaardigen we die knelpunten die zijn benoemd, zonder het principe van gebiedsgerichte sturing los te laten. Bij toekomstige ontwikkelingen blijven we oog houden voor flexibiliteit en werkbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beschikbaarheid en geschiktheid agrarische bebouwing
Het beperkte aanbod van geschikte, courante vrijkomende agrarische bebouwing – met name in Zuid-Limburg – wordt als knelpunt gezien voor (her)vestigingsmogelijkheden en doorontwikkeling van bedrijven. Welke stappen worden er gezet om beter in te spelen op de schaarse beschikbaarheid van geschikte agrarische bebouwing ten behoeve van doorontwikkeling en herbestemming?

Standpunt GS

De beoordeling of een ontwikkeling van een bedrijf binnen een bepaalde zonering past, is altijd maatwerk. Hierbij wordt zorgvuldig gekeken of nieuwe plannen aansluiten op de maatschappelijke opgaven en doelstellingen van het gebied. Maatwerk maakt het mogelijk om rekening te houden met de lokale situatie en gebiedsspecifieke uitdagingen. Ontwikkelingen moeten goed worden onderbouwd, zodat er bewust en toekomstgericht wordt ingespeeld op de situatie ter plaatse. De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) geeft richting, terwijl de uiteindelijke juridische regels in de omgevingsverordening worden vastgelegd. Zo wordt flexibiliteit geboden binnen duidelijke kaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Overige/Individuele punten
Een kleine groep antwoorden behandelt overwegend individuele zorgen, niet onder te brengen in de bovenstaande clusters. Dit betreft onder andere specifieke casuïstiek, unieke lokale omstandigheden of sterk afwijkende thematieken. Hoe worden unieke lokale omstandigheden of individuele belangen meegenomen binnen het kader van de POVI?

Standpunt GS

Wij begrijpen dat veel zienswijzen voortkomen uit lokale situaties en persoonlijke belangen. De POVI is een richtinggevend en zelfbindend beleidskader op provinciaal niveau, bedoeld om bewustzijn te creëren over maatschappelijke opgaven en ruimtelijke ordening. Het creëren van bewustzijn over maatschappelijke doelen en opgaven behoort tot de kern van een visie, zodat alle betrokkenen kunnen overzien wat er speelt en hierop gericht kunnen inspelen. Individuele belangen en casuïstiek kunnen echter vaak niet binnen het visiedocument worden opgelost. De

uitwerking hiervan vindt doorgaans plaats via gemeentelijke plannen, lokale besluiten en vergunningen, waarbij bestaande rechten worden gerespecteerd. Voor specifieke gebieden zet de provincie gebiedsprocessen op, zodat persoonlijke en lokale belangen in een bredere context besproken en meegewogen kunnen worden. Door deze aanpak proberen we binnen de kaders van het provinciale beleid zo goed mogelijk rekening te houden met lokale verschillen en persoonlijke zorgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1045-2	ZW-0875-1	ZW-1411-7	ZW-1411-8	ZW-1411-9	ZW-1411-17
ZW-1411-15	ZW-1411-16	ZW-1401-18	ZW-0302-16	ZW-0415-31	ZW-1443-6
ZW-1437-6	ZW-1092-3	ZW-1489-2	ZW-0188-63	ZW-0766-2	ZW-0768-4
ZW-0768-6	ZW-0768-5	ZW-0453-1	ZW-0797-1	ZW-0512-1	ZW-0958-1
ZW-0138-3	ZW-0278-161	ZW-0778-1	ZW-0224-92	ZW-0237-78	ZW-0240-83
ZW-0278-98	ZW-1236-83	ZW-1473-78	ZW-1479-130	ZW-0983-1	ZW-0928-3
ZW-1230-5	ZW-0820-6	ZW-0960-10	ZW-1073-3	ZW-0278-153	ZW-0411-1
ZW-0877-13	ZW-0282-4	ZW-0775-1	ZW-1094-7	ZW-0879-7	ZW-1474-6
ZW-0196-128	ZW-0376-3	ZW-0196-140	ZW-1087-3	ZW-0680-7	ZW-0621-9
ZW-0973-21	ZW-0187-88	ZW-0207-82	ZW-0238-72	ZW-0253-86	ZW-0271-72
ZW-1127-104	ZW-0810-20	ZW-0487-1	ZW-1385-2	ZW-0512-3	ZW-0512-5
ZW-1437-5	ZW-0248-4	ZW-1178-8	ZW-0187-87	ZW-0207-81	ZW-0238-71
ZW-0253-85	ZW-0271-71	ZW-0314-71	ZW-1127-103	ZW-0932-12	ZW-1459-13
ZW-1035-66	ZW-0851-15	ZW-1189-4	ZW-1193-4	ZW-1196-4	ZW-1426-6
ZW-1427-3	ZW-1433-6	ZW-1442-5	ZW-1427-14	ZW-0148-5	ZW-0741-8
ZW-0409-13	ZW-0675-2	ZW-1163-7	ZW-0815-4	ZW-1474-7	ZW-0808-5
ZW-1101-2	ZW-1077-2	ZW-0737-6	ZW-0830-6	ZW-0884-5	ZW-1379-4
ZW-1380-4	ZW-1383-4	ZW-1384-4	ZW-1392-4	ZW-1396-5	ZW-1397-5
ZW-0972-5	ZW-1079-4	ZW-1044-5	ZW-0974-5	ZW-0996-5	ZW-1011-5
ZW-1050-6	ZW-1146-5	ZW-1142-2	ZW-1053-4	ZW-1039-5	ZW-1072-2
ZW-1452-8	ZW-1453-8	ZW-0122-4	ZW-0976-7	ZW-0889-4	ZW-0940-5
ZW-0734-5	ZW-1079-11	ZW-0810-7	ZW-1041-2	ZW-1428-5	ZW-0908-4
ZW-1071-5	ZW-1451-6	ZW-1045-4	ZW-1425-4	ZW-1042-4	ZW-0322-17
ZW-1116-9	ZW-1494-6	ZW-1116-4	ZW-1411-21	ZW-1253-52	ZW-0453-5
ZW-1495-1	ZW-1496-1	ZW-1112-2	ZW-0915-5	ZW-0117-8	ZW-0274-4
ZW-1423-8	ZW-1168-2	ZW-0879-3	ZW-0859-9	ZW-0225-2	ZW-0232-4
ZW-0570-1	ZW-0571-1	ZW-0588-1	ZW-0589-11	ZW-0604-20	ZW-0605-13
ZW-0607-9	ZW-0609-1	ZW-0616-1	ZW-0617-1	ZW-0618-7	ZW-0619-1
ZW-0620-1	ZW-0623-1	ZW-0624-1	ZW-0625-1	ZW-0628-1	ZW-0629-1
ZW-0630-1	ZW-0651-1	ZW-0685-1	ZW-0694-1	ZW-0728-1	ZW-0730-1

ZW-0834-1	ZW-0843-1	ZW-0862-1	ZW-0873-2	ZW-0878-1	ZW-0880-2
ZW-0882-2	ZW-0892-2	ZW-0902-1	ZW-0975-1	ZW-1027-2	ZW-1036-1
ZW-1047-1	ZW-1051-1	ZW-1059-1	ZW-1061-2	ZW-1062-1	ZW-1064-1
ZW-1065-1	ZW-1066-1	ZW-1075-1	ZW-1082-1	ZW-1089-1	ZW-1090-1
ZW-1096-8	ZW-1100-1	ZW-1103-1	ZW-1104-1	ZW-1107-1	ZW-1110-1
ZW-1115-1	ZW-1118-1	ZW-1126-1	ZW-1128-1	ZW-1130-1	ZW-1136-1
ZW-1148-1	ZW-1150-1	ZW-1155-1	ZW-1160-1	ZW-1183-1	ZW-1186-1
ZW-1188-1	ZW-1191-1	ZW-1195-1	ZW-1198-1	ZW-1200-1	ZW-1202-1
ZW-1214-1	ZW-1221-1	ZW-1223-1	ZW-1225-1	ZW-1228-1	ZW-1231-1
ZW-1238-1	ZW-1246-1	ZW-1247-1	ZW-1251-1	ZW-1252-1	ZW-1266-1
ZW-1267-1	ZW-1268-1	ZW-1273-1	ZW-1275-1	ZW-1276-1	ZW-1277-1
ZW-1278-1	ZW-1279-1	ZW-1280-1	ZW-1281-1	ZW-1282-1	ZW-1283-1
ZW-1284-1	ZW-1285-1	ZW-1287-1	ZW-1288-1	ZW-1289-5	ZW-1290-2
ZW-1291-2	ZW-1292-1	ZW-1294-1	ZW-1296-1	ZW-1297-2	ZW-1298-2
ZW-1301-1	ZW-1304-1	ZW-1306-1	ZW-1308-1	ZW-1309-1	ZW-1310-1
ZW-1311-1	ZW-1315-1	ZW-1316-1	ZW-1317-1	ZW-1318-1	ZW-1320-1
ZW-1321-1	ZW-1324-1	ZW-1325-1	ZW-1326-1	ZW-1327-1	ZW-1329-1
ZW-1330-1	ZW-1331-1	ZW-1335-1	ZW-1337-1	ZW-1338-1	ZW-1339-1
ZW-1341-1	ZW-1342-1	ZW-1343-1	ZW-1347-1	ZW-1350-1	ZW-1352-1
ZW-1355-1	ZW-1359-1	ZW-1365-1	ZW-1368-1	ZW-1376-1	ZW-1378-1
ZW-1388-1	ZW-1390-1	ZW-1410-1	ZW-0791-5	ZW-0285-3	ZW-0225-4
ZW-0232-6	ZW-0570-3	ZW-0571-3	ZW-0588-3	ZW-0589-13	ZW-0604-22
ZW-0605-15	ZW-0607-11	ZW-0609-3	ZW-0616-3	ZW-0617-3	ZW-0618-9
ZW-0619-3	ZW-0620-3	ZW-0623-3	ZW-0624-3	ZW-0625-3	ZW-0628-3
ZW-0629-3	ZW-0630-3	ZW-0651-3	ZW-0685-3	ZW-0694-3	ZW-0728-3
ZW-0730-3	ZW-0834-3	ZW-0843-3	ZW-0862-3	ZW-0873-4	ZW-0878-3
ZW-0880-4	ZW-0882-4	ZW-0892-4	ZW-0902-3	ZW-0975-3	ZW-1027-4
ZW-1036-3	ZW-1047-3	ZW-1051-3	ZW-1059-3	ZW-1061-4	ZW-1062-3
ZW-1064-3	ZW-1065-3	ZW-1066-3	ZW-1075-3	ZW-1082-3	ZW-1089-3
ZW-1090-3	ZW-1096-10	ZW-1100-3	ZW-1103-3	ZW-1104-3	ZW-1107-3
ZW-1110-3	ZW-1115-3	ZW-1118-3	ZW-1126-3	ZW-1128-3	ZW-1130-3
ZW-1136-3	ZW-1148-3	ZW-1150-3	ZW-1155-3	ZW-1160-3	ZW-1183-3
ZW-1186-3	ZW-1188-3	ZW-1191-3	ZW-1195-3	ZW-1198-3	ZW-1200-3
ZW-1202-3	ZW-1214-3	ZW-1221-3	ZW-1223-3	ZW-1225-3	ZW-1228-3
ZW-1231-3	ZW-1238-3	ZW-1246-3	ZW-1247-3	ZW-1251-3	ZW-1252-3
ZW-1266-3	ZW-1267-3	ZW-1268-3	ZW-1273-3	ZW-1275-3	ZW-1276-3
ZW-1277-3	ZW-1278-3	ZW-1279-3	ZW-1280-3	ZW-1281-3	ZW-1282-3
ZW-1283-3	ZW-1284-3	ZW-1285-3	ZW-1287-3	ZW-1288-3	ZW-1289-7
ZW-1290-4	ZW-1291-4	ZW-1292-3	ZW-1294-3	ZW-1296-3	ZW-1297-4
ZW-1298-4	ZW-1301-3	ZW-1304-3	ZW-1306-3	ZW-1308-3	ZW-1309-3
ZW-1310-3	ZW-1311-3	ZW-1315-3	ZW-1316-3	ZW-1317-3	ZW-1318-3
ZW-1320-3	ZW-1321-3	ZW-1324-3	ZW-1325-3	ZW-1326-3	ZW-1327-3
ZW-1329-3	ZW-1330-3	ZW-1331-3	ZW-1335-3	ZW-1337-3	ZW-1338-3
ZW-1339-3	ZW-1341-3	ZW-1342-3	ZW-1343-3	ZW-1347-3	ZW-1350-3
ZW-1352-3	ZW-1355-3	ZW-1359-3	ZW-1365-3	ZW-1368-3	ZW-1376-3
ZW-1378-3	ZW-1388-3	ZW-1390-3	ZW-1410-3	ZW-1423-4	ZW-1159-6

ZW-1213-17	ZW-0781-2	ZW-1322-17	ZW-1370-18	ZW-1319-15	ZW-1323-21
ZW-1334-17	ZW-1349-15	ZW-1362-23	ZW-1363-19	ZW-1081-5	ZW-1035-36
ZW-1132-3	ZW-1108-2	ZW-0768-1	ZW-1242-2	ZW-1092-8	ZW-0307-1
ZW-0726-3	ZW-1040-6	ZW-0271-126	ZW-1040-2	ZW-1458-9	ZW-1411-24
ZW-1411-25	ZW-1411-23	ZW-0374-9	ZW-0390-9	ZW-0426-9	ZW-0430-8
ZW-0505-8	ZW-0713-8	ZW-1177-9	ZW-1328-4		

10. Economie en werklocaties

10.1 Aandacht voor MKB, verbinding Brainport en andere sectoren

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de focus te sterk ligt op Chemelot, Brightlands en de Einstein Telescoop, en dat de verbinding en kennisvalorisatie naar de regio, en het belang van het MKB, ontbreken. Ook mist de invloed van Brainport Eindhoven in de analyse.
Indiener geeft aan dat de huidige focus op Chemelot en de Einstein Telescoop een breed gedragen regionale aanpak mist. Er wordt gevraagd om in de POVI aandacht te geven aan de verbindende rol van de provincie richting decentrale overheden, maatschappelijke initiatieven en het MKB.
Indiener geeft aan dat de voelbare invloed van de Metropoolregio Eindhoven en de kwaliteit van het MKB (maakindustrie) niet worden genoemd. Er wordt gevraagd om dit breder te bekijken en in de POVI op te nemen.
Indiener is van mening dat de versterking van het MKB in totaliteit onvoldoende wordt belicht. Zaken als het ontschotten van de dienstverlening, gebundelde subsidies en arrangementen richting ondernemers (in aansluiting op de landelijke Actieagenda MKB-dienstverlening), en het vraaggericht (in plaats van aanbod gedreven) inzetten van ondersteuning voor het brede MKB spelen hierbij naar mening van indiener een grote rol, Indiener verzoekt dit op te nemen in het POVI.
Indiener stelt dat de beschrijving in hoofdstuk 12 'Economie en werklocaties' een (te) hoog abstractieniveau kent waardoor het bredere perspectief van o.a. de "kleinere" gemeente niet voldoende lading heeft. Indiener stelt dat er met name is ingezet op kennisindustrie, daar waar de opkomende medtech als regionale groeimotor, maar ook het MKB weinig aandacht geniet.

Indiener					
ZW-0166-104	ZW-0186-105	ZW-0224-106	ZW-0237-94	ZW-0240-99	ZW-0241-94
ZW-0278-115	ZW-0313-121	ZW-0317-114	ZW-1236-99	ZW-1473-94	ZW-1479-146
ZW-0242-107	ZW-0242-108	ZW-0304-50	ZW-0160-19		

Standpunt GS

Los van de wel degelijk geschetste externe invloeden voor de Limburgse economie (hoofdstuk 2) worden in een omgevingsvisie de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg. Andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.2 Acquisitie

Zienswijze	Indiener
De indiener onderschrijft het uitgangspunt om te sturen op selectieve acquisitie, waarbij de regionale meerwaarde van bedrijven voor de Limburgse economie centraal staat. De indiener verzoekt de provincie hierin gezamenlijk op te trekken, zodat de acquisitiestrategie in lijn blijft met de ontwikkelambities van het bedrijf en de bredere regionale doelstellingen.	ZW-0198-42

Standpunt GS

Indiener onderschrijft provinciale uitgangspunten voor selectieve acquisitie en het aanbod hierin gezamenlijk op te trekken willen wij in relevante situaties gaarne die externe verbinding leggen, ook met uw organisatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt de provincie te beschrijven hoe zij de genoemde selectieve acquisitie (het juiste bedrijf op de juiste plek) wil aanpakken.	ZW-1038-74

Standpunt GS

De vraag om een beschrijving aanpak selectieve acquisitie zullen we u geven via uitwerking van het acquisitiekader, maar buiten deze omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 1 2.4.4.1 stelt de Provincie ten aanzien van de adequate invulling van werklocaties dat ‘selectieve acquisitie’ een rol speelt. Indiener verzoekt aspecten als leefbaarheid, brede welvaart en balans, die nu onderbelicht zijn, in overweging te nemen.	ZW-0304-51
indiener wijst erop dat in paragraaf 12.4.4.1 de Provincie stelt dat bij een adequate invulling van werklocaties een selectieve acquisitie een rol speelt. Onderbelicht blijven dan aspecten als leefbaarheid, brede welvaart en balans die wel van wezenlijk belang zijn voor de invulling van schaarse locaties. Gevraagd wordt deze aspecten mee te nemen in de overwegingen.	ZW-0314-163

Standpunt GS

Aspecten als leefbaarheid, brede welvaart en balans zullen wij bij de aanpak selectieve acquisitie betrekken bij de uitwerking van dat kader buiten de omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om bij de inleiding, laatste alinea, laatste zin van paragraaf 12.4.4.1. het volgende tekstvoorstel over te nemen: Daarbij zal samen met de regio worden gekeken naar de meerwaarde die een bedrijf kan leveren voor de regionale structuurversterking binnen de Limburgse economie.	ZW-1164-92

Standpunt GS

Verzoek van indiener om bij selectieve acquisitie de regio te betrekken zullen we bij verdere uitwerking van een dergelijk kader gaarne expliciteren. Maar aangezien de omgevingsvisie al in zijn algemeenheid stelt verdere uitwerkingen in samenspraak met de regio te doen, vergt dat op de gevraagde plek geen tekstuele toevoeging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.3 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Belangrijkste prioriteiten volgens de Povi en de weerlegging daarvan volgens indiener zijn: • Geluidhinder zal toenemen, vooral vanuit verouderd vrachtverkeer; • Er is geen sprake van verduurzaming; • De relatie met de omgeving wordt niet versterkt; • Het aantal ernstig geluidgehinderden wordt niet teruggebracht; • Het aantal vluchten tusen 6.00 uur en 7.00 uur wordt niet beëindigd; • Er is geen sprake van uitfasering van meest vervuilende en overlast gevende vliegtuigen omdat MMA vanwege de slechte economische en financiële toestand niet zonder kan.	ZW-0145-11
De MAA draagt niet bij aan vrijetijdseconomie maar tast deze juist aan. Er is ook geen sprake van inkomend toerisme.	ZW-0145-15

Standpunt GS

In navolging van een PS-besluit in 2022 hebben wij in 2024 besloten tot de uitvoering van het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport", waarin uiteengezet werd hoe de luchthaven zich

duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen. In de ruimtelijke vertaling naar de Omgevingsvisie betekent dat automatisch dat deze luchthaven een essentieel onderdeel van de basisinfrastructuur van Limburg is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie een actieve rol te spelen bij de herstructurering van bedrijventerreinen gezien het te verwachten tekort, de hoge kosten en de complexiteit van deze herstructurering door minder overlast gevende bedrijven te verplaatsen naar woon-werkmilieus	ZW-1038-51

Standpunt GS

Het verzoek om een actievere provinciale rol bij de herstructurering van bedrijventerreinen is een mogelijke overweging bij een verdere uitwerking in een programma werklocaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt aandacht voor het realiseren van woon-werkmilieus (zowel bij nieuwbouw als bij herstructurering) waarmee er ruimte wordt gecreëerd voor werken in de stad in betaalbare bedrijfsruimte. Zo kan ook ruimte op bedrijventerreinen worden gecreëerd voor zwaardere categorie bedrijvigheid door weinig overlast gevende bedrijven te verleiden om te verplaatsen.	ZW-1038-50

Standpunt GS

Combinatie wonen en werken in bebouwde omgeving en ruimte voor zwaardere categorie bedrijvigheid op bedrijventerreinen onderstrepen wij. In de combinatie beperken lagere milieucategorieën op die terreinen en het aanduiden van bedrijventerreinen van provinciaal belang o.b.v. juist die hogere milieucategorieën, proberen wij juist dat te bewerkstelligen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De tekst in de Povi dat een innovatie-ecosysteem wordt ontwikkeld door samenwerking met onderwijsinstellingen op het gebied van nieuwe materialen en elektrisch vliegen is volgens indiener luchtfietserij. Dit punt wordt niet onderbouwd. Er is geen sprake van transitie noch van duurzaamheid, omgevingsbewustheid of toekomstbestendigheid. De ambitie	ZW-0145-16

voor meer vluchten betekent een toename van hinder en vervuiling evenals schade aan natuur en een hoge uitstoot van stikstof (MAA als 6e grootste uitstoter van stikstof in Nederland).	

Standpunt GS

Inzetten op een innovatie-ecosysteem op het gebied van nieuwe materialen en elektrisch vliegen is een streven waarbij ook onderwijsinstellingen aangeven daar potentie in te zien. In het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport" wordt uiteengezet hoe de luchthaven zich duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft na eerder besluit van PS in 2024 aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Gezien de trend en wens van gemengde stedelijke ontwikkelingen verzoekt de indiener te benoemen dat er onder voorwaarden op (bepaalde) solitaire werklocaties in of nabij woonwijken kunnen worden toegevoegd, bijvoorbeeld campus gerelateerd wonen op de Brightlands Campus. Als voorwaarde kan worden opgenomen dat enkel wonen kan worden toegevoegd mits het gebied zijn functie als werkplek behoudt en het wonen bijdraagt aan een prettige werkomgeving. Indiener vraagt om deze mogelijkheid expliciet te maken voor de volgende locaties in Maastricht: Annadal, Belvedere, Locatie Pastoor Jacobsweg-Oostermaasweg, Brigthland Campus, ENCI.	ZW-1038-61

Standpunt GS

In deze visie formuleren we enkel generiek van toepassing zijn beleidslijnen, bijv. "kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen" of "in bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan". Maar we gaan niet, zoals indiener wenst, expliciet aangeven voor welke locaties in welke gemeente dan ook zou kunnen gelden. Voor maatwerk is immers afstemming casus-/locatiespecifiek nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In het stedelijk gebied is evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen essentieel, zowel binnen de steden als over de regio. Indiener vraagt om meer aandacht te laten gaan naar gemengde woon- werkgebieden en herstructurering van bedrijvigheid om ruimte te creëren voor zwaardere bedrijvigheid, maar ook voor MKB en andere (nieuwe) bedrijfstypes.	ZW-0304-20

Standpunt GS

Voor wat betreft aandacht die indiener vraagt voor gemengde woon- werkgebieden is dit buiten de bedrijventerreinen een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Voor de overige genoemde aandachtsgebieden die indiener aangeeft (herstructurering van bedrijvigheid om ruimte te creëren voor zwaardere bedrijvigheid, MKB en andere nieuwe bedrijfstypes) zijn er voldoende richtlijnen in de omgevingsvisie opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In par. 11.2.3.3 wordt verwezen naar (agrarische) bedrijven terreinen. Indiener verneemt graag waar deze agrarische bedrijven terreinen gevestigd zijn. In deze passage worden verwachtingen geschept die er niet zijn.	ZW-0699-22 ZW-0700-22

Standpunt GS

Indiener stelt dat verwezen wordt naar niet bestaande "(agrarische) bedrijventerreinen" in een bepaalde paragraaf. Aangezien dit inderdaad tot verwarring kan leiden deze zienswijze honoreren door tekst aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst van de ontwerp Omgevingsvisie aanpassen door in par. 11.2.3.3 het woord "(agrarische)" in de laatste regel van de 1e alinea te schrappen.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat het vestigingsklimaat een optelsom van factoren is en dat de focus in de ontwerpvisie te sterk ligt op woningen. Het belang van een robuust en toekomstbestendig voorzieningenniveau moet explicieter worden opgenomen.	ZW-0196-32
Indiener geeft aan dat bij een goed vestigingsklimaat hoort niet alleen een passend woningaanbod, maar ook een aantrekkelijk voorzieningenniveau. Wanneer er gaat over het aantrekken van jongeren of kennismigranten wordt nu te eenzijdig naar het woningaanbod gekeken, maar er gaat om het totaalplaatje waar voorzieningen ook een belangrijk onderdeel van uitmaken. Indiener verzoekt u dit aan te scherpen.	ZW-0313-18

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een robuust en toekomstbestendig voorzieningenniveau voor het vestigingsklimaat. Dat is dan ook reeds expliciet vermeld in de desbetreffende paragraaf 12.4.1.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij het thema wonen wordt het 'circulair bouwen' (ondanks de verwijzing in § 12.2 – Circulaire economie) niet nader uitgewerkt. In het Nationaal Programma Circulaire Economie wordt juist de bouw- en sloopsector aangemerkt als 'high potential'. De doelen uit NPCE (gescheiden materialenstromen bij sloop, het stimuleren van biobased en secundair materiaalgebruik, en circulaire woningbouw in brede zin) zijn niet terug te vinden in de ontwerp-POVI. Dit is een gemiste kans, zeker gezien de grote bouwopgave waar Limburg voor staat en het feit dat veel bouw- en sloopbedrijven in de regio al initiatieven nemen op dit vlak.	ZW-0313-89
Indiener geeft aan dat circulair bouwen binnen het thema wonen niet nader is uitgewerkt, ondanks de verwijzing naar de circulaire economie. Doelen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie, zoals gescheiden materiaalstromen bij sloop, stimulering van biobased en secundair materiaalgebruik, en circulaire woningbouw, zijn niet terug te vinden in de ontwerp-POVI. Indiener ziet dit als een gemiste kans, gezien de grote bouwopgave in Limburg en de regionale initiatieven. Indiener verzoekt hier nader op in te gaan.	ZW-0241-163
Indiener geeft aan dat in paragraaf 7.3.4 circulariteit wordt benoemd, maar dat vaag blijft welke maatregelen de provincie neemt om hergebruik en opwaardering van secundaire bouwstoffen daadwerkelijk te stimuleren.	ZW-0317-199
Indiener geeft aan dat in relatie tot grondstoffenwinning alleen – passief – geconstateerd wordt dat ‘de vraag naar primaire bouwgrondstoffen zal in de toekomst naar verwachting veranderen als gevolg van de transitie naar een circulaire economie.’ Indiener stelt dat onderdeel van een circulaire economie het gebruik van circulaire grondstoffen is, en dat dit scherper gedefinieerd mag worden. De vraag wordt gesteld hoe de transitie naar het gebruik van circulaire grondstoffen gefaciliteerd kan worden om de traditionele winning (en/of vervangende import) te kunnen afbouwen. Ook wordt gevraagd hoe omgegaan wordt met het feit dat circulaire bouwstoffen voor een deel ook niet-schone secundaire bouwstoffen (opgewerkte afvalstoffen) zijn.	ZW-0313-51
Indiener roept op tot het investeren in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model van arbeidsmigratie.	ZW-0218-18
Indiener verzoekt in de POVI een doel op te nemen die vormgeeft aan de urgentie om meer biobased te bouwen. Het koppelt bovendien aan gewenste duidelijkheid voor agrariërs om een nieuw verdienmodel te ovenwegen en het stimuleert woningbouwcorporaties om dit in de afsprakenkaders te verwerken.	ZW-0302-28

Zienswijze
Indiener geeft aan dat circulair bouwen, ondanks de verwijzing in § 12.2, niet is uitgewerkt. Indiener geeft aan dat dit een gemiste kans is gezien de bouwopgave en bestaande initiatieven, en verzoekt de doelen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) op te nemen.

Indiener				
ZW-0166-82	ZW-0186-91	ZW-0240-77	ZW-1473-72	ZW-1479-124

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie, dus ook circulaire economie en circulair bouwen, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een integrale visie op circulaire transitie met koppelingen naar bijvoorbeeld ruimtegebruik op de bedrijventerreinen, energie-infrastructuur, gevolgen voor de arbeidsmarkt en kansen voor woningbouw en landbouw. Indiener ziet in Zuid-Limburg geen ruimte voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen.	ZW-0302-10
Indiener verzoekt om op te nemen dat de provincie een inspanning levert op het inzicht in stoffenstromen die door de provincie lopen met het oog op de circulaire economie en datagedreven planologie.	ZW-0302-29

Standpunt GS

Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons uitvoeringsprogramma 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.	ZW-0218-17

Standpunt GS

Een omgevingsvisie bepaalt welke functie waar is toegestaan. Voor de concrete invulling van werklocaties betreft ligt dat primair bij terreineigenaren. Bij het acquisitiebeleid, niet onderdeel van deze visie, is het lokaal/regionaal arbeidspotentieel altijd een factor waar rekening mee wordt gehouden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de omschrijving van een solitaire bedrijfslocatie niet overeenkomt voor de locatie van het Slachthuis. In de ontwerp omgevingsvisie van Kerkrade zijn de werklocaties Sportstraat en het Slachthuis opgenomen als gebieden waar in de toekomst verkleuring naar wonen kan plaatsvinden. Indiener stelt dat het Slachthuis niet direct aansluit op het ‘Stedelijk gebied’ volgens de POVI. Voor de Slachthuislocatie ziet de indiener kansen om deze locatie te benutten voor de woningbouwbehoefte die Kerkrade heeft. Via herbestemming van deze locatie naar woningbouw voorkomen we ongewenste activiteiten en mogelijke verloedering van vrijkomende bebouwing. Indiener ziet dit als een geschikte herstructurerings-/inbreidingslocatie die niet ten koste gaat van het landelijk gebied en de landbouw, aangezien er al sprake is van bestaande bebouwing.	ZW-0263-41
Indiener verzoekt de werklocatie Selzerbeek niet als werklocatie in te tekenen vanwege woningbouwontwikkeling.	ZW-0187-141

Standpunt GS

De locaties die indieners aanhalen hebben nu een bedrijfsbestemming. Indien een lokale (ontwerp) omgevingsvisie stelt dat bepaalde gebieden in de toekomst kunnen verkleuren naar wonen past de provincie haar kaartbestanden hierop aan wanneer er via een nog vast te stellen omgevingsplan de bedrijfsbestemming ervan af gehaald wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie c.q. kaartbeelden handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de verwevingszone rondom bedrijventerreinen geen zode aan de dijk zetten, omdat er behoefte is aan grootschalige loodsen en gebouwen.	ZW-0186-139

Standpunt GS

Een verwevingszone rondom bedrijventerreinen is inderdaad weinig relevant.

Voorstel aan PS

Kaart zonering in ontwerp Omgevingsvisie hier op aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het stuk tussen de werklocaties Hoogveld en De Groote Heeze worden aangemerkt als 'Werklocaties'.	ZW-0186-168

Standpunt GS

De aangegeven twee werklocaties van indiener grenzen inderdaad direct aan elkaar enkel gescheiden door een infrastructurele bestemming (doorgaande weg, Hoofdstraat).

Voorstel aan PS

Tekst / kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat MAA een meerwaarde heeft voor de regionale economie en infrastructuur, de bijdrage aan de vrijetijdseconomie is gering/nihil. Gevraagd wordt de beweging naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven versneld op te pakken om de hedendaagse nadelige effecten weg te nemen.	ZW-0271-135
Par. 12.4.3 Indiener stelt dat de de luchthaven Maastricht Aachen Airport geen essentieel onderdeel is van de basisinfrastructuur van Limburg.	ZW-0145-13

Standpunt GS

In navolging van een PS-besluit in 2022 hebben wij in 2024 besloten tot de uitvoering van het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport", waarin uiteengezet werd hoe de luchthaven zich duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen. In de ruimtelijke vertaling naar de Omgevingsvisie betekent dat automatisch dat deze luchthaven een essentieel onderdeel van de basisinfrastructuur van Limburg is en blijft. En dat betreft juist ook de door de indiener gevraagde beweging naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bedrijven aan de Jagersweg te Haelen op te nemen als werklocatie	ZW-1236-246
Indiener verzoekt de Provincie om RWZI Gennep rioolwaterzuiveringsinstallatie van Gennep te wijzigen van 'Primair landbouwgebied' naar 'Werklocaties'.	ZW-0186-167

Standpunt GS

Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp / kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij locatie De Horsel zone Bedrijventerrein uit te breiden, om een aldaar beoogde ontwikkeling te faciliteren	ZW-0253-138

Standpunt GS

Voor een eventuele beoogde uitbreiding van een bedrijventerrein zal de reguliere planologische procedure gevolgd moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp / kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om locatie De Uiver als Werklocatie/Bedrijventerrein op te nemen, omdat het niet in lijn is met bestaande grenzen van de huidige bestemmingsplannen / het tijdelijk omgevingsplan en het de mogelijkheden voor ontwikkelingen op deze locaties beinvloedt.	ZW-0253-132

Standpunt GS

De door indiener aangegeven locatie is reeds als werklocatie opgenomen. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp / kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom de 'Power Area" in de gemeente Vaals als VWG is opgenomen en niet als werklocatie.	ZW-0187-133

Standpunt GS

De door indiener aangegeven locatie is reeds als werklocatie (solitaire bedrijfslocatie) opgenomen. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp / kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.2.5 Indiener stelt voor economische productie te selecteren die past binnen de capaciteiten van de provincie (arbeidskrachten) en prioriteiten te stellen aan de soort van (hoogkwalitatieve) economische activiteiten die we binnen de provincie willen stimuleren (geen arbeidsmigranten meer die productiewerk verrichten die we niet nodig hebben voor onze eigen economie).	ZW-0145-5

Standpunt GS

Er zijn verschillende typen werklocaties/bedrijventerreinen met verschillende milieucategorieën beschikbaar in Limburg. Economische activiteiten/bedrijven die zich er willen vestigen dienen daaraan te voldoen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.2.8 Indiener geeft aan dat het behoud van traditionele, vervuilende en belastende economische activiteiten niet zinvol is (Chemelot, MAA). Het is beter in te zetten op een nieuwe economie die kansen biedt voor een verbeterde leefomgeving en die hoog opgeleiden uit de provincie een kans biedt hier werk te vinden.	ZW-0145-6

Standpunt GS

Er is het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft bestaansrecht. Zoals in het 'Limburgs Bod voor een duurzaam Chemelot' aan het Rijk is aangegeven, zetten wij in op een toekomstbestendige, duurzame ontwikkeling van Chemelot.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.2.8 Indiener verzoekt om heroverweging van de rol van Maastricht Aachen Airport (MAA) vanwege negatieve economische en maatschappelijke effecten. De tekst in de Povi dat de regionale luchthaven Maastricht Aachen Airport van bijzondere betekenis is voor de provincie wordt niet nader gepreciseerd omdat deze betekenis negatief is (baten belanden buiten provincie, MAA wordt nooit rendabel).	ZW-0145-7

Standpunt GS

Een eventuele heroverweging over de luchthaven valt buiten de kaders van deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 8.7.2De tekst in de Povi is volgens indiener niet correct: de luchthaven is niet van belang voor de regio en voor Nederland. De uitgevoerde Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) heeft dit aangetoond.	ZW-0145-8

Standpunt GS

Een afweging over een MKBA over de luchthaven valt buiten de kaders van deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. PS heeft een kader meegegeven voor de transitie van MMA naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven. Van transitie is bijna geen sprake, uitzondering zijn verwaarloosbare grondgebonden activieiten. Commercieel elektrisch vliegen op enige schaal is niet haalbaar is voor 2050 volgens het Planbureau voor de Leefomgeving en is ook niet aangevraagd.	ZW-0145-9

Standpunt GS

In navolging van een PS-besluit in 2022 hebben wij in 2024 besloten tot de uitvoering van het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport", waarin uiteengezet werd hoe de luchthaven zich duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen. In hoeverre een beoogd innovatie-ecosysteem in samenwerking met onderwijs- en kennisinstellingen op het gebied van nieuwe materialen en elektrisch vliegen (e-aviation) van de grond komt, zal moeten blijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.4 Bedrijventerreinen (algemeen)

Zienswijze	Indiener
De indiener informeert of de geformuleerde rol van de provincie met betrekking tot bedrijventerreinen geldt voor zowel herstructurering als het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen.	ZW-1038-80

Standpunt GS

Indiener mag er vanuit gaan dat de geformuleerde rol van de provincie met betrekking tot bedrijventerreinen geldt voor zowel herstructurering als het realiseren van nieuwe terreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de locatie terecht is aangemerkt als bedrijventerrein van provinciaal belang en stelt dat de POVI het mogelijk maakt om op dergelijke terreinen detailhandel in volumineuze goederen toe te staan en explosiegevaarlijke goederen (BEVI-proof). De indiener verzoekt de locatie expliciet als uitzondering op deze regel te benoemen, waarbij uitsluitend de opslag van explosiegevaarlijke goederen wordt toegestaan op de locatie. De opslag en verkoop van volumineuze goederen past niet passend binnen het karakter en de functie van de locatie.	ZW-0198-41

Standpunt GS

Het generiek toestaan van een bepaalde functie op een bedrijventerrein betekent niet dat het op een bepaalde locatie wegens specifieke omstandigheden niet uitgesloten zou kunnen worden. Op het niveau van een bestemmings- of omgevingsplan kan dit de uitkomst zijn van samenspraak tussen terreineigenaar en lokale overheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat het stellen van regels met betrekking tot toegestane bedrijfscategorieën en minimale milieucategorieën voor bedrijventerreinen in de praktijk kan leiden tot beperkingen voor de uitbreiding van bestaande of vestiging van nieuwe bedrijven en verzoekt deze bepaling uit de POVI te verwijderen.	ZW-0198-39

Standpunt GS

Oogmerk is om lichte milieucategorieën, die ook in bebouwd gebied gevestigd kunnen worden, niet meer op bedrijventerreinen te laten landen om niet onnodig dergelijke ruimte te bezetten. Er zijn uitzonderingsbepalingen mogelijk en voor reeds gevestigde bedrijven geldt altijd overgangsrecht. U als indiener van dit zienswijzepunt doet dit verwijzend naar een locatie waar dergelijke lichte categorieën niet voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De op de kaart aangegeven bedrijventerreinen komen niet overeen met de SVREZL-kaarten. De SVREZL legt de ruimtelijk-economische hoofdstructuur voor Zuid-Limburg vast. In de POVI lijken slechts de raadpleegkaarten opgenomen uit Rebis, die geen enkele beleidsmatige status hebben, in tegenstelling tot de SVREZL. De SVREZL inclusief kaartmateriaal is vastgesteld door alle Zuid-Limburgse gemeenteraden en bovendien verankerd in de provinciale Omgevingsverordening. Indiener verzoekt de Provincie daarom de SVREZL-kaarten over te nemen in de POVI.	ZW-1164-98

Standpunt GS

De basis van de SVREZL-kaarten waren in 2017 de kaarten uit het REBIS-systeem. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Dit jaar loopt het Acquisitie-convenant tussen Provincie en de grote gemeenten af. Indiener verzoekt hieraan een vervolg te geven waarin ook de (sub)regionale meerwaarde is geborgd.	ZW-1164-99

Standpunt GS

Indiener vraagt om een vervolg te geven aan het acquisitiekader. Daartoe zijn wij gaarne bereid, maar dat betreft kaders die buiten deze omgevingsvisie vallen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de passage over de raming / planningsopgave staat voor Zuid-Limburg 25-50 ha genoemd. Indiener stelt dat, uit een Stec-onderzoek in opdracht van Parkstad Limburg blijkt dat een raming van meer dan 100 ha tot 2030 voorzien wordt en daarna nog eens 60ha, alleen al voor Parkstad.	ZW-1164-102

Standpunt GS

Planningsopgaven zijn nieuwe aanvullende voorraden die nodig zijn. Dit is iets anders dan behoefteramingen. De behoefteramingen van de 3 Zuid-Limburgse subregio's zijn gecheckt met de provinciale behoefteramingen voor de regio Zuid-Limburg in de aanloop naar de ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 12.4.4.3.1 Bedrijventerreinen - inleiding staat in de 3e alinea: “We vragen de gemeenten om regionale ruimtelijk-economische visies op te stellen en nieuwe ontwikkelingen af te stemmen”. Voor Zuid-Limburg is dit gebeurd in de vorm van de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL). Een recente evaluatie heeft geleid tot enkele aanpassingen in het afstemmingsproces over nieuwe ontwikkelingen, maar niet tot echte inhoudelijke aanpassingen. Er bestaat brede consensus dat de SVREZL meerwaarde heeft voor het bestrijden van leegstand en het bewaken van de ruimtelijk-economische hoofdstructuur. Indiener is van mening dat de SVREZL hier expliciet genoemd hoort te worden.	ZW-1164-97

Standpunt GS

Indiener verzoekt om de structuurvisie SVREZL expliciet te noemen. Aangezien een omgevingsvisie enkel een zelfbindend is, achten wij het niet raadzaam expliciet te verwijzen naar één of meerdere formele (boven)gemeentelijke beleidsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 12.4.4.3.1 staat aan het einde van de vijfde alinea iets over de maximering van bedrijfskavels tot 5 ha. Indiener stelt voor aan de laatste zin een zinsnede toe te voegen: “Tegen deze achtergrond is in de Omgevingsverordening Limburg al een tijd geregeld dat nieuwe (samengevoegde) en te herontwikkelen bedrijfskavels niet groter mogen zijn dan 5 hectare, tenzij de (sub)regionale meerwaarde ter versterking van de economische structuur is aangetoond.”	ZW-1164-100

Standpunt GS

Indiener verzoekt om een toevoegend bijzin ("bedrijfskavels niet groter mogen zijn dan 5 hectare, tenzij de (sub)regionale meerwaarde ter versterking van de economische structuur is aangetoond.”) op een bepaalde plek. Gezien de context van die bewuste tekstpassage zou een dergelijk toevoeging onjuist zijn, aangezien de ontheffing op basis van regionale meerwaarde enkel specifiek toeziet op het gebruik van een individuele bedrijfskavel en niet generiek met het oog op structuurversterking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener (een kleine Zuid-Limburgse gemeente) constateert dat zowel in paragraaf 2.2.9 (Werklocaties) als in paragraaf 12.4.4.3 (Bedrijventerreinen) van de POVI sterk wordt ingezet op verdichting en intensivering van bestaande bedrijventerreinen, met de nadruk op kwaliteitsverbetering boven kwantitatieve uitbreiding. Deze lijn staat echter op gespannen voet met de lokale ontwikkelingen in de gemeente van deze indiener. In deze gemeente wordt op dit moment gewerkt aan een gebiedsvisie voor een binnenstedelijk gelegen bedrijventerrein. Vanwege een afname in bedrijvigheid, de beperkte economische potentie van het terrein op lange termijn en de toenemende druk op de woningmarkt, wordt transformatie naar een woongebied onderzocht. In de huidige ruimtelijke en sociaaleconomische context ziet de indiener geen toekomst voor het behoud van dit bedrijventerrein als werklocatie. De beoogde herontwikkeling biedt ruimte aan een gedifferentieerd woningprogramma dat inspeelt op verschillende woonbehoeften in de regio. Daarbij wordt nadrukkelijk ingezet op een evenwichtige mix van koop- en huurwoningen én op het faciliteren van specifieke woonopgaven zoals de huisvesting van woonwagenbewoners. Dit sluit aan bij de ambitie van de indiener om een inclusieve en toekomstbestendige woonomgeving te creëren, die bijdraagt aan de leefbaarheid en veerkracht van de kern van de desbetreffende gemeente. De indiener verzoekt de Provincie om in overleg te treden over een passende duiding van het desbetreffende gebied.	ZW-0187-13

Standpunt GS

De indiener verzoekt de Provincie om in overleg te treden over een specifieke locatie in verband met eventueel mogelijke transformatie van werken naar wonen. Een dergelijk verzoek zullen wij gaarne honoreren via de reguliere ro-procedure, maar in een provinciale omgevingsvisie is niet de plek om te verwijzen naar specifieke gemeentelijke wensen en/of plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de ontwerp-POVI is nergens sprake van groen(blauw)e / natuurinclusieve bedrijventerreinen. Indiener stelt dat dit zeker voor de Oostflank een gemiste kans is. Dit gebied vormt volgens de indiener immers een noodzakelijke schakel in het versterken van het natuurnetwerk. Indiener stelt voor niet alleen focussen op instandhouding, maar zeker ook op versterking / uitbreiding van natuurwaarden (EU-natuurherstelverordening!). Indiener verwijst hiervoor naar paragraaf 2.4 'Natuur'.	ZW-0160-28

Standpunt GS

Indiener stelt dat ontwerp niet refereert aan groen(blauw)e / natuurinclusieve bedrijventerreinen aangezien dit een versterking / uitbreiding van natuurwaarden kan opleveren. De inrichting van een

bedrijventerrein is aan een gemeente (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) waarbij het omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het van belang is om de categorieën van bedrijventerreinen binnen de gemeente (zoals Hoeveveld en Korendal) nader te verduidelijken, en dat Hoeveveld in de tekst wordt omschreven als ‘prima passend in het stedelijk gebied’, wat haaks kan staan op de bedrijventerreinenkaart, en dat deze discrepantie nadere toelichting verdient om beleidsinconsistenties te voorkomen. Indiener verzoekt om deze punten te corrigeren en toe te lichten, zodat het kaartbeeld en de tekst samenhangend en helder zijn voor zowel beleid als praktijk.	ZW-0317-222

Standpunt GS

Indiener stelt dat het bedrijventerrein 'Hoeveveld' in de tekst wordt omschreven als ‘prima passend in het stedelijk gebied’ (cit.). Echter buiten 3 met naam genoemde bedrijventerrein met een directe provinciale bemoeienis (Chemelot, Nedcar en MAA) wordt geen enkel bedrijventerreinen met naam genoemd in de ontwerp omgevingsvisie. Daarom kunnen wij dit ook niet nader duiden, nader toelichten of wat dan ook aangezien die vermelding nergens te vinden is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 12.4.4.3.3 het rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg' van juni 2024 theoretisch is ingestoken en niet overeenkomt met de praktijk. Indiener geeft aan dat er onvoldoende is tegemoetgekomen aan de input van de gemeente Echt-Susteren bij de opstelling van het rapport. Om deze reden is destijds vanuit AO SML Economie aangegeven de informatie niet openbaar te delen, maar als werkdocument te gebruiken. Indiener constateert dat deze informatie nu wordt opgenomen in het POVI, wat als onwenselijk wordt gezien.	ZW-1479-198

Standpunt GS

Indiener stelt dat het onwenselijk is dat wij verwijzen naar een eigen provinciaal aanbesteed rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg' omdat destijds onvoldoende is tegemoet gekomen aan de hun input als een van de betrokken Limburgse gemeenten. In het kader van overheidstransparantie willen wij en zijn wij verplicht al onze onderzoeken en rapporten openbaar te maken. Zeker zoals in deze een breder algemeen belang mee gediend kan zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat beleidsvorming en locatiekeuzes vragen om een transparante en navolgbare afweging, waarbij economische lobby's van marktpartijen en ontwikkelaars niet leidend mogen zijn, maar in balans gebracht moeten worden met omgevingskwaliteit, maatschappelijk draagvlak en leefbaarheid.	ZW-0299-14

Standpunt GS

Indiener stelt dat beleids- en locatiekeuzes transparant moeten zijn. En dat er een balans moet zijn tussen commerciële en maatschappelijke belangen. Dat laatste onderschrijven wij en transparantie ook en brengen wij via deze procedure ten uitvoer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de centrale regie van de Provincie niet mag uitmonden in het eenzijdig vaststellen van welke ontwikkelingen als 'noodzakelijk' of 'ongewenst' worden aangemerkt. Er dient structureel ruimte te blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig opgaven te prioriteren. Indiener verzoekt om gemeentelijke autonomie te respecteren bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.	ZW-0299-13

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat er lokale beleidsruimte moet overblijven voor gemeenten en benadrukken dat ook op meerdere plekken in de ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat een marktgericht aanbod van bedrijventerreinen, gebaseerd op louter vraag van commerciële partijen, zoals in het verleden het geval was, niet in lijn is met een zorgvuldige ruimtelijke ontwikkeling en aantoonbaar leidt tot suboptimale benutting van schaarse ruimte. Er dient een duidelijke afweging te worden gemaakt op basis van regionale meerwaarde, productiviteit, duurzaamheid, innovatiekracht en bijdrage aan maatschappelijke opgaven.	ZW-0299-11

Standpunt GS

Wij onderschrijven de mening van indiener dat bij economische ontwikkelingen een duidelijke afweging dient te worden gemaakt op basis van regionale meerwaarde, productiviteit, duurzaamheid, innovatiekracht en bijdrage aan maatschappelijke opgaven.
Al die begrippen en de integrale afweging daartussen hebben wij in het hoofdstuk over economie ook aangegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het formuleren en handhaven van duidelijke instapeisen voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulaire ondernemersschap.	ZW-1422-6

Standpunt GS

De circulaire transitie is duidelijk gemarkeerd in de omgevingsvisie. Maar er is ook het recht van vrije vestiging voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft bestaansrecht.
Via het ruimtelijk instrumentarium kunnen geen nadere eisen aan de bedrijfsvoering worden gesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het handhaven van de gemaakte afspraken wat betreft de maximale grote van bedrijfskavels.	ZW-1422-9

Standpunt GS

Handhaving van instructieregels in algemene zin en dus ook die van de maximale kavelgrootte in het bijzonder mag men van ons verwachten en zullen wij behoudens vastgestelde uitzonderingsbepalingen ook ten uitvoer brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bij § 12.4.4.3.3 over efficiënt ruimtegebruik en functiemenging expliciet multifunctioneel gebruik van bedrijventerreinen moet worden toegevoegd, omdat dit bijdraagt aan kwaliteit en investeringswaarde.	ZW-0272-9

Standpunt GS

Indiener stelt dat expliciet multifunctioneel gebruik van bedrijventerreinen moet worden toegevoegd. Mee eens, daarom hebben wij daar ook een passage nadrukkelijk aan gewijd.

Weliswaar is dat toegespitst op de vestiging van nieuwe bedrijven ("streven we zoveel mogelijk naar multifunctioneel ruimtegebruik") aangezien we bij reeds gevestigde bedrijven dat geen afdwingbare optie is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de door alle Zuid-Limburgse gemeenteraden SVREZL kaart, die is verankerd in de Omgevingsverordening van de Provincie Limburg, ontbreekt, met incorrecte aanduiding van bedrijventerreinen, stedelijke dienstenterreinen en bedrijfslocaties op de kaart. Op de POVI-kaart staan terreinen die in de SVREZL niet zijn vermeld, en dus moeten worden afgebouwd, en er ontbreken terreinen die wél op de SVREZL-kaarten staan. Mocht het zo zijn dat de Provincie hier abusievelijk de REBIS-kaarten heeft gebruikt: een (ambtelijk) monitoringssysteem kan niet boven een intergemeentelijke structuurvisie gaan die door alle (!) gemeenteraden in Zuid-Limburg is vastgesteld.	ZW-1164-81

Standpunt GS

De REBIS-kaarten voor bedrijventerreinen proberen maximaal de feitelijke informatie en huidige stand van zaken weer te geven. Deze treden niet in de plaats van kaartbeelden in lokale of intergemeentelijke beleidsdocumenten. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het van essentieel belang is dat voldoende ontwikkelruimte beschikbaar blijft voor nieuwe, innovatieve bedrijvigheid, passend binnen de regionale programmering. Zowel nieuwbouw als herontwikkeling van bestaande bedrijfsgebouwen moeten volgens de indiener mogelijk blijven.	ZW-1199-62

Standpunt GS

Wij onderschrijven uw opinie dat dat het van essentieel belang is dat voldoende ontwikkelruimte beschikbaar blijft voor nieuwe, innovatieve bedrijvigheid. Ook dat dit via zowel nieuwbouw als herontwikkeling van bestaande bedrijfsgebouwen mogelijk moet blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in § 2.2.9 de ambities voor werklocaties worden beschreven, maar dat onduidelijk blijft wat het toekomstbeeld is na 2030 en welke rol bedrijventerreinen van provinciaal belang krijgen	ZW-0272-3

Standpunt GS

We geven in paragraaf "bedrijventerreinen van provinciaal belang" aan waarom die planologische bescherming verdienen. Voor de praktische betekenis daarvan zullen er instructieregels volgen in de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat uitgangspunt bij woningbouw (nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk binnen stedelijk gebied of landelijke kernen) ook sterker zou moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen.	ZW-0319-28

Standpunt GS

In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen (grootschalige) winkelgebieden aan de randen van steden versus centrum- of concentratiegebieden. Bij dit laatste ondersteunen en stimuleren we gemeenten bij het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in het stedelijk gebied en de landelijke kernen. Zo ontstaan mogelijkheden om de kwaliteit van centra te behouden en te versterken. Voor de verdere uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.2.9 toe te voegen dat nieuwe werklocaties ook goed moeten worden aangesloten op de bestaande spoorinfrastructuur en terminals.	ZW-1460-4

Standpunt GS

In paragraaf 2.2.9 is specifiek energetische ontsluiting van werklocaties genoemd gezien de capaciteitsproblemen op het net. Uiteraard is fysieke ontsluiting ook wezenlijk voor werklocaties, inclusief ontsluiting per spoor. En daar wordt in het economisch hoofdstuk de nodige aandacht aan besteed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie de passage over Logistieke Knooppunten als volgt aan te passen: …en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek alsmede de hoogwaardige medtech-logistiek in Heerlen/Kerkrade).	ZW-1164-86

Standpunt GS

De logistieke knooppunten zijn in de ontwerptekst benoemd zoals ze beleidsmatig zijn gedefinieerd en dat beperkt zich tot genoemde gemeenten. Dat wil niet zeggen dat elders geen interessante logistieke bedrijvigheid gevestigd is of zou kunnen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie De Woonboulevard, in de top 3 van Nederland en de grootste van Europa, ook te benoemen, aangezien outletcenter Roermond wel wordt genoemd. Woonboulevard Heerlen graag toevoegen aan paragraaf 12.4.4.2.2, 2e alinea.	ZW-1164-83

Standpunt GS

indiener verzoekt de De Woonboulevard ook te noemen in een bepaalde passage over toevloeiende buitenlandse koopkracht. En daar heeft indiener een punt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie als volgt aan te passen:

Het winkelaanbod in Limburg functioneert sterk op koopkracht uit het buitenland, vooral in grensgebieden en in enkele grote koopcentra, zoals Venlo-centrum, de binnenstad van Maastricht, de Woonboulevard in Heerlen en het Designer Outlet in Roermond.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in paragraaf 12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenging bedrijventerreinen aan de passage over beperking tot 5 ha, ‘tenzij regionale meerwaarde voor de economische structuur.’ toe te voegen.	ZW-1164-101

Standpunt GS

Indiener verzoekt bij een voorbeeld over een instructieregel een "nee, tenzij" in een bepaalde paragraaf te vermelden van die instructieregel. Een dergelijke passage hoor thuis in de Omgevingsverordening waar ook in de ontwerptekst naar wordt verwezen. In de bewuste passage is het enkel vermeld als voorbeeld van zo'n instructieregel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gelijke indeling van locatie als een baksteen productiebedrijf gezien de vergelijkbare bedrijfsbestemming en omvang. Indiener vreest dat er bij geen gelijke indeling ongelijk speelveld ontstaat met dient te gevolgen ongelijke kansen voor ontwikkeling en aantasting van de concurrentiepositie.	ZW-1404-4

Standpunt GS

Zoals geduid in de paragraaf 'solitaire bedrijfslocaties' van de Ontwerp-Omgevingsvisie, wordt met Solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare het volgende bedoeld: "separaat gelegen locaties voor één enkel bedrijf, met een kaveloppervlakte groter dan 1 hectare netto, niet-zijnde een landbouwbedrijf". De locaties waar de indiener aan refereert betreffen een bedrijf met enkelbestemming ‘Bedrijf’ en functie-aanduidingen: ‘specifieke vorm van bedrijf – agrarisch hulpbedrijf’ en ‘specifieke vorm van bedrijf – groencompostering’. Dit valt buiten de definitie van een 'solitaire bedrijfslocatie' zoals in de Omgevingsvisie geduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het onacceptabel dat de provincie regie neemt of regels opneemt om bedrijventerreinen te beschermen, omdat dit op de stoel van de gemeente zitten is. Gemeenten weten beter waar de behoefte ligt en waar ruimte is voor bepaalde bedrijfscategorieën.	ZW-1236-179

Standpunt GS

Wij zien onze rol rond bedrijventerreinen primair als agenderend, stimulerend, meesturend en verbindend zoals aangegeven in de ontwerptekst. We passeren gemeenten daarbij geenszins, maar daar waar bovenlokale aspecten spelen (en dat geldt voor het thema bedrijventerreinen bijna per definitie gezien schaal en herkomst en relaties van gevestigde bedrijvigheid) komen wij tot deze rolopvatting, waartoe wij ook gerechtigd zijn om via zo'n omgevingsvisie invulling aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt daarnaast met klem om de ontwikkeling van Medlands Parkstad en in het bijzonder de in 2024 gestarte triple-helix samenwerking mee te ondersteunen en bij de paragraaf over logistieke knooppunten als	ZW-0319-55

uitzondering te benoemen dat bij grootschalige medische logistieke bedrijvigheid het de voorkeur heeft om die bij het bestaande Medlands-cluster in Parkstad te vestigen en niet elders in de Provincie.

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor de invulling van locaties via een bepaald type bedrijvigheid op bepaalde plekken is daarvoor het acquistiebeleid geëigend. Echter is er ook het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft dat recht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waar de provincie de uitbreiding van bedrijventerreinen denkt te realiseren, welke bedrijvigheid verwacht wordt en hoe dit zich verhoudt tot Brainport Eindhoven en klimaatadaptatie.	ZW-0224-178

Standpunt GS

Bij de uitbreidingsbehoefte aan bedrijventerreinen is zowel rekening gehouden met autonome groei en externe invloeden.
De planningsopgave die daaruit voortvloeit is qua ruimtelijke invulling op regionaal doorvertaald naar de gemeenten die in onderlinge afstemming op zoek kunnen gaan naar geschikte locaties. Voor wat betreft de fysieke uitleg stimuleren wij gemeenten een zo duurzaam mogelijke inrichting te kiezen inclusief klimaatadaptieve aanpassingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af in welke mate bedrijventerreinen, door de beperkende maatregelen die als gevolg van de status Nationaal Landschap Zuid-Limburg op deze bedrijventerreinen liggen, bijdragen een beter milieu en klimaat.	ZW-1358-15

Standpunt GS

De woonkernen en bedrijventerreinen die in het nationaal landschap Zuid-Limburg liggen behoren niet tot het beschermingsgebied van dat nationale landschap. Dat heeft als contramal dat voor die bedrijventerreinen er amper uitbreidingsmogelijkheden zijn en is er daardoor in elk geval niet meer impact op milieu en klimaat. Via een durrzame (her)inrichting kan een gemeente ook voor die locaties zorgen voor een betere bijdrage aan milieu en klimaat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of er datacenters kunnen komen, gezien het contrast met het huidige peellandschap.	ZW-0920-6

Standpunt GS

Datacenters tot maximaal 5 ha kavelomvang zijn aangewezen op bedrijventerreinen en die zijn niet gelegen in het natuurnetwerk van de Peel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil geen grote kavels voor logistiek en distributie omdat die vaak weinig economische meerwaarde hebben en maatschappelijke effecten geven.	ZW-0224-175

Standpunt GS

De maximale kavelomvang zoals ook in de ontwerptekst aangegeven is inmiddels generiek beperkt tot maximaal 5 ha en voor incidentele uitzonderingen is er een afwegingskader regionale meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Zoals gesteld in de Agenda Zuid-Limburg wordt een balans nagestreefd tussen economische bedrijvigheid, wonen, leven en landschap (inclusief water en ecologie). Indiener verzoekt om de planningsopgave voor nieuwe bedrijventerreinen te schrappen en hier meer inzet op herstructurering aan te koppelen. En de zin in § 12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenginq bedrijventerreinen "Gemeenten zijn aan zet als het gaat om de programmering en organisatie van de herstructurering van verouderde werklocaties" hiertoe te wijzigen.	ZW-0302-50

Standpunt GS

Voor aspecten als herontwikkeling, kwaliteitsverbetering, efficiënt ruimtegebruik en functiemenging op bedrijventerreinen zijn primair de gemeenten verantwoordelijk. Uiteraard ondersteunen wij die aspecten, zoals ook uit de ontwerptekst moge blijken. Maar er is ook een geconstateerde behoefte aan nieuwe ruimte die is vertaald in een planningsopgave. Het aangedragen voorstel om die nu maar te schrappen ten faveure van de herontwikkeling lijkt uit economisch en ruimtelijk oogpunt niet zinvol, zo lang niet onderzocht is of er echt geen uitbreidingsruimte meer te vinden is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.5 Bedrijventerreinen van provinciaal belang

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt duidelijker aan te geven wat de aanduiding als zijnde van provinciaal belang in de praktijk betekent. De indiener gaat er bijvoorbeeld vanuit dat de te volgen ruimtelijke procedures en/of vergunningsaanvragen effectiever en eenvoudiger worden.	ZW-0198-25

Standpunt GS

Er is zowel in de inleiding bij werklocaties als in meerdere passages in de paragrafen 12.4.4.3.1 en 12.4.4.3.2 over bedrijventerreinen aangegeven dat vanuit de transities (energie en circulair) bepaalde type terreinen (hogere milieucategorieën, haven- en grootschalige logistiek-industriële terreinen) essentieel zijn om die (planologisch) te beschermen dan wel te versterken. Verder is expliciet vermeld dat “gezien nieuwaanleg” van dergelijke terreinen in Limburg uit ruimtelijk oogpunt nauwelijks mogelijk is, we daarom die bestaande terreinen met die gebruiksmogelijkheden planologisch zeker willen stellen. De te volgen ruimtelijke procedures en/of vergunningsaanvragen zijn en blijven een gemeentelijke verantwoordelijkheid en worden hierdoor niet geraakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie geeft in § 12.3.1 Innovatie ecosystemen aan dat "bedrijventerreinen van provinciaal belang de kernlocaties voor innovatie, ofwel de belangrijkste innovatie-ecosystemen zijn". In het kader van de 30-minuten-regio en het versterken van de stedelijke centra hierbinnen zien wij de directe omgevingen van de intercitystations in Zuid-Limburg ook als economische broedplaatsen. Indiener verzoekt daarom de stationsomgevingen van de steden toe te voegen aan de kernlocaties van innovatie.	ZW-0302-32

Standpunt GS

Bedrijventerreinen van provinciaal belang is iets anders dan innovatie ecosysteem. En uiteraard hebben stedelijke centra een broedplaatsfunctie die wij onderkennen. Echter een ecosysteem is specifieker en krijgt vorm rond een bepaald thema, keten of bedrijfsgroep, die voor zover in Limburg relevant in par. 12.3 zijn benoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie stelt dat bepaalde bedrijventerreinen provinciaal belangrijk moeten worden. Wat deze aanduiding als ‘bedrijventerrein van provinciaal belang’ op operationeel niveau voor gemeenten gaat betekenen en hoe zich dit verhoudt tot lokale zeggenschap over de planologische ontwikkeling is volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt (liefst zo snel mogelijk) licht te schijnen op de strekking van de onderliggende instructieregel, want zonder deze duiding kan indiener de gevolgen van een dergelijke aanmerking voor de gemeente en ondernemers niet overzien.	ZW-0304-46
Indiener geeft aan dat nu onduidelijk is wat de gevolgen zullen zijn van de aanwijzing van een bedrijventerrein of industrieterrein van provinciaal belang en hoe dit verder zal worden vertaald in provinciale regels, dan wel beperkingen of instructies in de nog op te stellen provinciale verordening	ZW-0314-158
Indiener is het eens met het belang van behoud van werklocaties voor de circulaire economie, maar uit de ontwerp-POVI blijkt niet duidelijk wat het aanmerken van ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’ concreet gaat betekenen en welke rol de Provincie zelf beoogt te nemen	ZW-0319-52
Indiener is niet duidelijk wat exact de consequenties zijn van de aanwijzing van bedrijventerreinen als Maastricht Aachen Airport als bedrijventerrein van provinciaal belang. Hangende de onduidelijkheid over de exacte consequenties van de aanwijzing tot bedrijventerrein van provinciaal belang, heeft indiener hiertegen bedenkingen.	ZW-0304-24
Indiener is van mening dat de gemeentelijke autonomie fors wordt ingeperkt door vele bedrijventerreinen aan te merken als Bedrijventerrein van provinciaal belang., zonder dit duidelijk te operationaliseren ten behoeve van welke circulaire ketens deze ruimte wordt ingezet	ZW-0302-9
Indiener verzoekt te verhelderen wat de ambitie voor innovatie van ecosystemen concreet betekent voor bedrijventerreinen van provinciaal belang die geen Brightlands campussen zijn.	ZW-1038-72
Indiener verzoekt tot te lichten wat de consequenties is van de aanduiding bedrijventerrein van provinciaal belang (bijv. Beatrixhaven).	ZW-1038-65
Indiener vraagt om nadere motivatie over hoe de aanduiding ‘bedrijventerrein van provinciaal belang’ zich verhoudt tot lokale zeggenschap over de planologische ontwikkeling en invulling van betreffende locaties.	ZW-0314-157

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de lijst met bedrijventerreinen van provinciaal belang zeer omvangrijk is en dat onduidelijk is hoe de belangen tussen provincie en gemeenten zijn geborgd.

Indiener					
ZW-0166-105	ZW-0186-106	ZW-0224-107	ZW-0237-95	ZW-0240-100	ZW-0241-95

ZW-0242-109	ZW-0313-122	ZW-0317-115	ZW-1236-100	ZW-1473-95	ZW-1479-147
ZW-0278-116					

Zienswijze
Indiener stelt dat Provincie Limburg de gemeentelijke autonomie fors inperkt door vele bedrijventerreinen aan te merken als Bedrijventerrein van provinciaal belang. Indiener stelt dat de mogelijkheden om als gemeente bestaande bedrijventerreinen te kunnen (her)ontwikkelen belangrijk is voor de economische ontwikkeling van de hele regio. Indiener stelt dat verder niet duidelijk geoperationaliseerd is ten behoeve van welke circulaire ketens deze ruimte wordt ingezet, zodat ze ook daadwerkelijk een bijdrage leveren aan een (meer) robuuste circulaire Limburgse economie.

Indiener					
ZW-0187-35	ZW-0207-29	ZW-0238-19	ZW-0253-33	ZW-0271-19	ZW-0314-19
ZW-0319-6	ZW-1038-126	ZW-1127-51			

Zienswijze
Indiener verzoekt een economische ladder (van wenselijke economische activiteit) op te stellen als instrument voor bedrijventerreinen van provinciaal belang.

Indiener					
ZW-0187-107	ZW-0207-100	ZW-0238-90	ZW-0253-105	ZW-0271-90	ZW-0314-90
ZW-1127-123					

Standpunt GS

De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Mogelijk volgt hieruit een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In § 12.4.4.3.2 Bedrijventerreinen van provinciaal belang geeft de provincie aan dat het gaat 'om bedrijventerreinen van Provinciaal Belang, die op basis van schaalgrootte, circulaire potentie en overslagmogelijkheden essentieel zijn voor het functioneren van onze provincie in ruimtelijk-economische perspectief'. Indiener verzoekt om in de POVI te operationaliseren ten behoeve van welke circulaire ketens deze ruimte wordt ingezet zodat ze ook daadwerkelijk een bijdrage leveren aan een (meer) robuuste circulaire Limburgse economie. Een economische ladder van wenselijke economische	ZW-0302-26

activiteit is op te stellen als instrument. Verder verzoekt indiener om voordat duidelijk is wat de provincie beoogt met het provinciaal belang deze inperking van de gemeentelijke autonomie niet op te nemen in de POVI.	

Standpunt GS

Er is zowel in de inleiding bij werklocaties als in meerdere passages in de paragrafen 12.4.4.3.1 en 12.4.4.3.2 over bedrijventerreinen aangegeven dat vanuit de transities (energie en circulair) bepaalde type terreinen (hogere milieucategorieën, haven- en grootschalige logistiek-industriële terreinen) essentieel zijn om die (planologisch) te beschermen dan wel te versterken. Verder is expliciet vermeld dat “gezien nieuwaanleg” van dergelijke terreinen in Limburg uit ruimtelijk oogpunt nauwelijks mogelijk is, we daarom die bestaande terreinen met die gebruiksmogelijkheden planologisch zeker willen stellen. De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Mogelijk volgt hieruit een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In § 12.4.4.3.2 Bedrijventerreinen van provinciaal belang wordt aangegeven dat "de logistieke knooppunten Noord-Limburg (Venlo/Venray) en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek) deel uit maken van de huidige bovengemiddelde nationale logistieke knooppunten. Daarom heeft het ook nog steeds onze voorkeur om de grootschalige logistieke bedrijvigheid te (her)vestigen op de relevante bedrijventerreinen in deze logistieke knooppunten". Indiener verzoekt op te nemen dat deze ruimte tot logistieke bedrijvigheid wordt ingezet voor de gewenste circulaire transitie.	ZW-0302-30

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat het de voorkeur heeft om de grootschalige logistieke bedrijvigheid te (her)vestigen op de relevante bedrijventerreinen in deze logistieke knooppunten en op te nemen dat deze ruimte voor logistieke bedrijvigheid wordt ingezet voor de gewenste circulaire transitie. Uiteindelijk is dat ook een beoogd beleidseffect voor het aanwijzen van 'bedrijventerreinen van provinciaal belang', maar gezien het recht van vrije vestiging en rechten van gevestigde bedrijven kan dat enkel via planologische kaderstelling waar wij u als gemeente hiermee een handreiking doen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener constateert dat de zuidelijke bedrijventerreinen op de Oostflank (de voormalige POMS-site en de bedrijven van en rondom Wienerberger) zijn aangewezen als 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang'. Indiener stelt dat dit gezien de grondposities van de provincie, de ruimtelijke kwaliteit en de economische potentie logisch is.	ZW-0160-24

Standpunt GS

Indiener stelt dat bepaalde bedrijventerreinen op de zuidelijke Oostflank van Brunssum aan te wijzen als 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' logisch is. Prettig dat de gemeente dat onderschrijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat een aantal bedrijventerreinen zijn aangeduid als 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang'. Uit paragraaf 12.4.4.1 'Werklocaties indeling' volgt dat deze terreinen als zodanig zijn aangeduid vanwege hun strategische ligging en met het oog op het faciliteren van de omslag naar een circulaire economie en de energietransitie. Deze terreinen zijn volgens de indiener grootschalige bedrijventerreinen die - gezien hun milieubelasting - veel milieu-/gebruiksruimte nodig hebben (voorheen de bedrijven in de hoge milieucategorieën, HMC), havengebonden, of 'natte' bedrijventerreinen en logistiek-industriële terreinen. Indiener beschouwt deze definitie als smal en adviseert deze te verbreden met als doel 'ruimte' te prioriteren die bijdragen aan het oplossen van hardnekkige sociaaleconomische uitdagingen in specifieke regio's.	ZW-0160-23

Standpunt GS

Indiener beschouwt de omschrijving van 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' als te smal en adviseert deze te verbreden met als doel 'ruimte' te prioriteren die bijdragen aan het oplossen van hardnekkige sociaaleconomische uitdagingen. Er is in deze geen sprake van een definitie maar van het aanwijzen van een aantal bestaande terreinen als zodanig en deze afweging uit ruimtelijk-economisch oogpunt kan binnen die terreinen mogelijk bijdragen aan de sociaal-economische versterking door behoud/uitbreiding van werkgelegenheid. Maar sociaaleconomische uitdagingen buiten de grenzen van dergelijke terreinen vereisen andere beleidskaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er plaatse van de zuidzijde van het bedrijventerrein Hendrik (o.a. locatie Wienerberger en voormalige POMS-site de aanduiding 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' is opgenomen en dat Groeve	ZW-0160-117

Mourik daar niet onder valt, terwijl juist daar een bedrijventerrein van provinciaal belang is voorzien. Indiener stelt voor de aanduiding 'Bedrijventerrein van provinciaal belang' ook op te nemen ter plaatse van Groeve Mourik.

Standpunt GS

Indiener stelt voor een mogelijk te herontwikkelen terrein ook aan te duiden als 'Bedrijventerrein van provinciaal belang'. Echter die aanwijzing heeft betrekking op planologische bescherming van reeds bestaande en als zodanig functionerende bedrijventerreinen. Vandaar dat een dergelijke verzoek pas relevant kan zijn na (onherroepelijke) vaststelling bestemmings- of omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het bedrijventerrein Dentgenbach is aangewezen als ‘Bedrijventerrein van provinciaal belang’. Indiener vraagt om toelichting waarom specifiek het bedrijventerrein Dentgenbach aangewezen als provinciaal belang. Indiener constateert dat uit de teksten van de POVI blijkt dat de aanwijzing van een bedrijventerrein van provinciaal belang meerdere redenen kan hebben.	ZW-0263-51

Standpunt GS

Bepaalde type terreinen (hogere milieucategorieën, haven- en grootschalige logistiek-industriële terreinen) zijn aangewezen als ‘Bedrijventerrein van provinciaal belang’ aangezien zij essentieel zijn om (planologisch) te beschermen dan wel te versterken en indiener vraagt waarom specifiek het bedrijventerrein Dentgenbach (Kerkrade) als zodanig aangewezen is. Antwoord is dat het een grootschalig industrieel terrein is waar de maximale milieucategorie is toegestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat tijdens de gebiedssessie Zuid-Limburg op 12 juni onder andere werd aangegeven dat Dentgenbach interessant is door haar hoge milieucategorie in het noordelijke deel van het bedrijventerrein en dat de provincie deze milieucategorie graag behouden om te kunnen sturen op toekomstige ontwikkelingen rondom circulaire economie. Indiener geeft aan dat dit haaks staat op hun gemeentelijke omgevingsvisie waar ze juist de milieucategorie willen verlagen op de bedrijventerreinen gezien de ligging nabij de woonomgeving en natuurgebieden (Strijthagen en Anstelvallei).	ZW-0263-53

Standpunt GS

Indiener geeft aan dat op een bepaalde plek hun gemeentelijke omgevingsvisie "haaks staat" op een generiek punt (bedrijventerreinen van provinciaal belang) van de ontwerp Omgevingsvisie. Dat zou kunnen maar dat vereist bilaterale afstemming, maar een individuele lokale casus is nimmer een aanleiding om een beleidslijn te heroverwegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de sterk voelbare invloed van de naastgelegen Metropoolregio Eindhoven nergens wordt genoemd. Indiener verzoekt om dit breder te bekijken en de blik veel meer naar buiten te richten.	ZW-0166-165

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere regio's via integrale ontwikkeling. De ontwerp-POVI besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich beperken tot datgene wat voor Limburg ruimtelijk economisch relevant is. De integrale samenhangende economische ontwikkeling dient vooral terug te komen in een breder economisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in bijlage 6, "Bedrijventerreinen van provinciaal belang", het Bedrijvenpark Zevenellen is opgesplitst in Zevenellen (EPZ Buggenum) en World Biobased Centre Zevenellen, terwijl dit één bedrijvenpark betreft met milieucategorie 3, 4 en 5. Er wordt verzocht om deze samen te voegen in de tabel.	ZW-1236-184

Standpunt GS

Standpunt GS: In de lijst van "Bedrijventerreinen van provinciaal belang" is het Bedrijvenpark Zevenellen is opgesplitst constateerte indiener en verzoek om samenvoeging. Echter die spltising is in de databron opgenomen op verzoek van de lokale databeheerder achter het monitoringsysteem REBIS in deze. Voor de beleidsuitwerking heeft dit geen consequenties aangezien beiden in de lijst zijn opgenomen. Voor het aanpassen werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de uitbreiding van Designer Outlet Roermond, omdat dit volgens hem leidt tot negatieve effecten op koopkracht	ZW-0126-5

in de grensregio en in strijd is met het uitgangspunt van de ontwerp-POVI om bebouwde en landelijke gebieden te versterken.

Standpunt GS

Indiener maakt bezwaar tegen de uitbreiding van Designer Outlet Roermond, maar in de tekst van de ontwerp Omgevingsvisie staat over een mogelijke uitbreiding niets gemeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat provinciaal belang nu eenzijdig wordt beredeneerd vanuit circulariteit en energietransitie. Naar de mening van de indiener is ook het aantal werkplaatsen van belang, zo is Dentgenbach één van de grotere werklocaties in Parkstad Limburg.	ZW-0314-144

Standpunt GS

Het betreffende bedrijventerreinen Haven Stein waar indiener aan refereert is opgenomen in de lijst van 'bedrijventerrein van provinciaal belang'. We geven in paragraaf "bedrijventerreinen van provinciaal belang" aan waarom die planologische bescherming verdienen. Voor de praktische betekenis daarvan zullen er instructieregels volgen in de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Clauscentrale, hoewel in de top 10 van vervuilers van Nederland, ontbreekt in de lijst van Cluster 6-bedrijven, en verzoekt dat deze locatie alsnog wordt meegenomen in de verduurzamingsopgave.	ZW-0923-85

Standpunt GS

Standpunt GS: De lijst van "Cluster 6 bedrijven" is een nationale lijst die het Rijk als categorie voor verduurzaming en elektrifikatie beoogd. Dus aan die lijst kan de provincie niets toevoegen. Wat niet wegneemt dat wij verduurzaming van de Clauscentrale ondersteunen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de grenzen van nieuwe bedrijfskavels (max 5ha) gehandhaafd dienen te worden in huidige en toekomstige planvorming om ongewenste schaalvergroting en landschappelijke aantasting tegen te gaan. Indiener verzoekt bevestiging hiervan.	ZW-0807-19

Standpunt GS

Wij bevestigen de handhaving van bestaande instructieregels, in deze de door indiener genoemde max. 5ha regel voor bedrijfskavels. Uiteraard met inachtneming van eventueel vast te stellen specifieke e/o generieke uitzonderingsbepalingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt "project Zevenellen" toe te voegen aan de lijst met projecten voor economische kansen in Limburg met een zeer uitvoerige beschrijving	ZW-0135-1

Standpunt GS

Indiener verzoekt "project Zevenellen" toe te voegen aan de lijst van 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang', maar dat terrein is al in die lijst opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de gemeentelijke autonomie te respecteren bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.	ZW-0306-12

Standpunt GS

Bij iedere bleleids- of instructieregel zullen wij de beleidsvrijheid van de gemeenten respecteren uitgaande van het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het medtech-logistieke cluster Heerlen-Zuid/ Kerkrade op te nemen in de POVI, paragraaf 12.4.4.3.2. Dit cluster is van provinciaal belang, aangezien hiermee (inclusief afgeleide werkgelegenheid) 19.000 banen gemoeid zijn met een groeipotentie naar 25.000 banen in 2030. Dit is ook door LIOF er- en onderkend. In het verlengde daarvan zou een eventuele uitbreiding, ook wanneer deze groter is dan 5 ha, moeten worden beoordeeld op de meerwaarde voor de regionale economische structuur. Denk hierbij ook aan de mogelijkheid van de (gedeeltelijke) herontwikkeling van het grootste en laatste Zuid-Limburgse bedrijventerrein “Groeve Mourik” in Brunssum door de Provincie Limburg, Gemeente Brunssum, Trilandis Ontwikkelmaatschappij (Gemeente Heerlen) en de Stadsregio Parkstad Limburg.	ZW-1164-82

Standpunt GS

De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Mogelijk volgt hieruit een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe. Voor de duidelijkheid het gaat hier om bestaande bedrijventerreinen plsnologisch afgebakend en niet over economische clusters of grotere economische gebiedseenheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt tot te lichten waarom Randwyck wordt aangeduid als bedrijventerrein van provinciaal belang terwijl dit gebied geen bedrijventerrein is, maar wel bijvoorbeeld campus van Nationaal belang zou kunnen zijn.	ZW-1038-66

Standpunt GS

Indiener stelt dat het terrein Randwyck in Maastricht wordt aangeduid als bedrijventerrein van provinciaal belang. Dit is niet het geval.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat industrieterrein Zevenellen als provinciaal belang benoemd moet worden. Indiener vraagt: 1. Zevenellen alsnog expliciet aan te wijzen als terrein van provinciaal belang, met vergelijkbare beleidsmatige aandacht en richting als voor Chemelot, Greenport Venlo of MAA; 2. Toetsbare kaders op te nemen in de POVI over welke functies hier (niet) passen, welke milieunormen leidend zijn en hoe omgegaan wordt met ecologische druk op omliggende Natura 2000-gebieden. 3. Gebiedsgerichte coördinatie te organiseren, zodat ontwikkeling van Zevenellen alleen plaatsvindt met heldere afspraken tussen provincie, gemeente, waterschap, natuurorganisaties en bewoners.	ZW-1035-73

Standpunt GS

Het bedrijventerrein Zevenellen is reeds opgenomen in de lijst van "Bedrijventerreinen van provinciaal belang". Voor het overige geldt dat in een omgevingsvisie de ruimtelijke implicaties worden weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Dus uw wens tot meer beleidsmatige aandacht op de aangegeven onderdelen vallen buiten de context van de ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat er conform het door de Provincie, gemeente Brunssum en Stadsregio Parkstad ondertekende ambitiedocument Oostflank Brunssum, een groter deel van de nu op kaarten weergegeven bedrijventerreinen op de Oostflank als ‘bedrijventerrein van provinciaal belang’ benoemd moet worden.	ZW-0319-53

Standpunt GS

Indiener stelt voor een mogelijk te herontwikkelen aanpalend terrein, nu in gebruik als groeve, ook aan te duiden als 'Bedrijventerrein van provinciaal belang'. Echter die aanwijzing heeft betrekking op planologische bescherming van reeds bestaande en als zodanig functionerende bedrijventerreinen. Vandaar dat een dergelijke verzoek pas relevant kan zijn na (onherroepelijke) vaststelling bestemmings- of omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Steller vraagt om het Mourik terrein op te nemen als bedrijventerrein van provinciaal belang zoals dit ook is aangeven voor bv wienerberger.	ZW-0160-128

Standpunt GS

Indiener stelt voor een mogelijk te herontwikkelen terrein ook aan te duiden als 'Bedrijventerrein van provinciaal belang'. Echter die aanwijzing heeft betrekking op planologische bescherming van reeds bestaande en als zodanig functionerende bedrijventerreinen. Vandaar dat een dergelijke verzoek pas relevant kan zijn na (onherroepelijke) vaststelling bestemmings- of omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Zuid-Limburg staat voor de grote opgave om de economie te verduurzamen en de basis in de maakindustrie te verbreden met meer kenniseconomie. Een samenhangende ontwikkeling van de economische locaties zelf waaronder de campussen en Chemelot naar een circulaire maak- en kenniseconomie, een goede verbondenheid met andere economische regio’s en binnen de regio zelf (30-minuten-regio) en een aantrekkelijke leefomgeving om de beroepsbevolking op peil te houden, zijn hierbij van groot belang. Dit ziet indiener onvoldoende terug. Zo zijn de mogelijkheden om als gemeente bestaande bedrijventerreinen te kunnen (her)ontwikkelen belangrijk voor de economische ontwikkeling van de hele regio. Afhankelijk van de inhoud van de provinciale verordening voorzien wij een vergaande	ZW-0304-5

beperking van de gemeentelijke autonomie door de nodige bedrijventerreinen aan te merken als Bedrijventerrein van provinciaal belang.

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor de bedrijventerreinen van provinciaal belang: De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Mogelijk volgt hieruit een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.6 Brightlands Campussen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de nieuwe ontwikkeling van de oprichting van de Maastricht Campus Organisatie (MCO) voor de BHCM op te nemen in de tekst.	ZW-1038-73
Indiener geeft aan dat er geen aparte vermelding is voor de ambities en doelstellingen voor Brightlands campussen en kennisinstellingen. Er wordt gevraagd om expliciete aandacht in de POVI voor verdere ontwikkeling van de Campus met bedrijvigheid, studentenhuisvesting en voorzieningen.	ZW-0242-105
Indiener verzoekt Provincie Limburg, in samenspraak met de Brightlands Smart Services Campus, de passage over deze Campus te concretiseren temeer opgaven rondom kennisontwikkeling en -infrastructuur actueel zijn gelet op de aanstaande vestiging van de Universiteit Maastricht, en er ook grote kansen te benoemen zijn voor de ruimtelijk-economische doorontwikkeling van het campusgebied als geheel.	ZW-0319-48

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen; naast de opgenomen beschrijving van de campussen, zijn elementen die verder geen ruimtelijke uitwerking vereisen, niet weergegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de voorgenomen uitbreiding van een ontwikkeling (naast op de kaartbeelden) ook in de teksten van de Omgevingsvisie op te nemen. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd. Dit punt hangt samen met ZW-0198-22.	ZW-0198-23

Standpunt GS

Voor wat betreft de voorgenomen uitbreiding van een campus wordt die niet op kaart opgenomen, maar is wel in de tekst aangegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de passage ‘Brightlands Campussen’ worden verschillende groottes van kantoren benoemd. Indiener verzoekt de Provincie om te duiden wat wordt verstaan onder grootschalige kantoren, middelgrote kantoren en kleine kantoren. Daarbij kan voor Zuid-Limburg aansluiting worden gezocht bij de SVREZL.	ZW-1164-96

Standpunt GS

Over verschillende schaalgroottes van kantoren wordt niet gesproken in de ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie Heerlen te benoemen bij de Brightlands Smart Services Campus.	ZW-1164-89

Standpunt GS

Overigens is duidelijk uit de ontwerptekst dat de Brightlands Smart Services Campus in Heerlen gelegen is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de tekst over deze campus te wijzigen/uit te breiden: Brightlands Smart Services Campus in Heerlen richt zich op digitale transitie en diensten. De toepassingen van kunstmatige intelligentie wordt hier verder vormgegeven op allerlei terreinen, van het Innovation Lab van de politie tot aan zorginnovatie. Zij zijn 1 van de 7 nationale AI-	ZW-1164-90

campussen in Nederland. Ook wordt hier samengewerkt met zowel de sector medische logistiek, geconcentreerd in een groot cluster op bedrijventerreinen Avantis en Trilandis met hooggespecialiseerde logistieke processen die de hele wereld bedienen als met de zorginstellingen (Zuyderland/ MUMC+/CZ) om de zorg van de toekomst te realiseren. Om de groei van bedrijvigheid op de BSSC te accommoderen, is uitbreiding van de beschikbare kantoorruimte in Heerlen mogelijk noodzakelijk.

Standpunt GS

Wat betreft eventuele uitbreiding van kantoorruimte op de BSSC in Heerlen is mogelijkheid als benoemd in de ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.7 Chemelot-site

Zienswijze	Indiener
De provincie geeft in § 12.4.4.2.3 Kantoren aan dat de Brightlands Chemelot Campus Sittard-Geleen is aangewezen als concentratielocatie voor de ontwikkeling van middelgrote kantoren. Vestiging van zelfstandige kantoren zonder binding met research- en development en/of bedrijfsactiviteiten binnen de Brightlands Chemelot Campus of het Industrial Park Chemelot acht indiener als niet wenselijk omdat dit niet passend is binnen het ecosysteem van de campus. Daarnaast is het op grond van regelgeving externe veiligheid niet toegestaan en in strijd met een evenwichtige toedeling van functies. Bovendien zijn er genoeg en betere locaties voorhanden zoals de stationsomgeving van Sittard. Indiener verzoekt dan ook om op te nemen dat de ruimte voor kantoren op de Brightlands Chemelot Campus beperkt is tot kantoorruimte die verbonden is aan de research en development binnen de sectoren (performance) materialen, chemische technologie en processen, regeneratieve geneeskunde en (bio) medische materialen die op de campus aanwezig is.	ZW-0302-34
Indiener is van mening dat kantoorvestiging op Brightlands Chemelot Campus zonder binding met Sevoso-inrichting zoals beschreven in paragraaf 12.4.4.2.3 strijdig is met evenwichtige toedeling van functies aan locaties en tevens strijdig is met regelgeving externe veiligheid.	ZW-0314-151

Standpunt GS

In het kader van het recht op vrije vestiging kunnen we in een provinciale omgevingsvisie geen nadere eisen stellen aan een economische activiteit op een locatie of in een (kantoor)gebouw. Het feit dat de Chemelot Campus is aangewezen als concentratielocatie voor kantoren wil niet zeggen dat zich hier allerlei niet chemie gerelateerde kantoren kunnen vestigen. De Campus stelt als

terreineigenaar specifieke eisen aan huurders/pachters gericht op passendheid bij het ecosysteem ter plaatse. Wij zullen dit in de POVI tekst verduidelijken.

Voorstel aan PS

Toevoegen tekst aangegeven tussen [...] in § 12.4.4.2.3 Kantoren: “De vier Brightlands campussen … concentratielocaties voor de ontwikkeling van middelgrote kantoren. [Bij de Brightlands campussen ligt hierbij de nadruk op kantoren gerelateerd aan de activiteiten op de campussen]. Buiten deze gebieden …”.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om een strategische ontwikkelzone binnen het bedrijf ook als ontwikkelingsgebied in de Omgevingsvisie en op de betreffende kaartlagen bij hoofdstuk 12 op te nemen.	ZW-0198-27

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. D.w.z. het kaartbeeld van bedrijventerreinen geeft de huidige situatie weer en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Ontwikkelingsperspectieven worden wel eventueel in de tekst opgenomen, maar uitbreidingsplannen, ontwikkelingszones of -gebieden worden niet op kaart gezet. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie geeft in § 12.3.1 Innovatie ecosystemen aan dat "bedrijventerreinen van provinciaal belang de kernlocaties voor innovatie, ofwel de belangrijkste innovatie-ecosystemen zijn". Indiener verzoekt de uitbreiding van de Brightlands Chemelot Campus ten noorden van de Urmonderbaan op te nemen op de kaart en hierbij het Lexhybos zoveel mogelijk te respecteren (zie zienswijzen op kaart).	ZW-0302-33

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen. Zoals aangegeven

in de ontwerp-POVI, wordt in de definitieve POVI ook de ontwikkeling van campussen van provinciaal belang aan het Verwevingsgebied toegevoegd.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In $ 12.3.4.3 Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot beschrijdt de POVI het belang van dit gezamenlijke document aan in het én ruimte geven aan de benodigde circulaire transitie van Chemelot én het borgen van een goede leefomgeving. Indiener verzoekt om de gezamenlijke keuzes uit de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot (en de uitwerking ervan in bijvoorbeeld een Veiligheidsconvenant) ook te vertalen in de sectorale hoofdstukken over geluid, luchtkwaliteit en omgevingsveiligheid. Indiener ziet graag de relatie van Chemelot en de campus met het centrum in Geleen en Sittard terugkomen. Waarbij we in de stationsomgeving van Sittard werken aan een dynamisch woonwerk gebied en in het centrum in Geleen aan een Innovation District, beide in relatie tot Chemelot en de campus. Verder verzoekt de indiener dat verdere uitwerking van de veiligheidscomponenten rondom Chemelot die in de Strategische Gebiedsvisie zijn opgenomen, worden verwerkt in de POVI.	ZW-0302-39

Standpunt GS

De uitwerking van de omgevingsaspecten in de diverse opgaven binnen de strategische gebiedsvisie gebeurt in gezamenlijkheid tussen de gebiedspartners in de daarvoor bedoelde sporen, zoals gemeentelijke omgevingsplannen, vergunningen e.d. De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met een strategische gebiedsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat activiteiten die niet samenhangen met de kernactiviteiten van Chemelot, zoals ondersteunende bedrijfsfuncties, elders gehuisvest moeten worden in het belang van veiligheid en optimaal gebruik van het Chemelot-terrein.	ZW-1448-10

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om bij Paragraaf 12.3.4.7 de elektrificatie van de Chemelotsporen toe te voegen.	ZW-1460-14

Standpunt GS

Indien dit op termijn een haalbare optie zou kunnen zijn is dat dan te overwegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt conform de ‘strategische gebiedsvisie omgeving Chemelot op te nemen dat voor de benodigde bedrijvigheid voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen, Chemelot nog beter verbonden wordt via spoor, binnenvaart en buisleidingen. In de directe omgeving van Chemelot is hiervoor geen ruimte. Ook vragen we aandacht voor het overdekt plaats laten vinden van kleinschalige opslag.	ZW-0302-31

Standpunt GS

De uitwerking van de omgevingsaspecten in de diverse opgaven binnen de strategische gebiedsvisie gebeurt in gezamenlijkheid tussen de gebiedspartners in de daarvoor bedoelde sporen, zoals gemeentelijke omgevingsplannen, vergunningen e.d. In dat verband worden momenteel plannen uitgewerkt voor onder meer de realisatie van een zgn Mulitimodale Corridor die voorziet in transport via buisleidingen, schepen, elektrische vrachtauto's en treinen.
Opslag van stoffen wordt gereguleerd via de omgevingsvergunning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het provinciaal beleid ten aanzien van Chemelot wordt gebaseerd op objectieve en transparante gegevens over de directe en indirecte werkgelegenheid, en vraagt om een onafhankelijk onderzoek naar de werkelijke werkgelegenheidseffecten van Chemelot.	ZW-1448-6

Standpunt GS

Los van de wel degelijk geschetste externe invloeden voor de Limburgse economie (hoofdstuk 2) worden in een omgevingsvisie de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor de ingeschatte benodigde ruimtebehoefte is aangegeven dat die

voor het overgrote merendeel nodig is voor de doorontwikkeling van het al gevestigde regionaal midden- en kleinbedrijf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om kritisch en creatief naar het ruimtegebruik op de Chemelotsite te kijken voordat er wordt uitgebreid richting de Lexhy. Tot nu toe is niet aangetoond dat uitbreiding niet mogelijk is op het huidige Chemelot-terrein.	ZW-0917-5

Standpunt GS

Plannen die de verdere Campusontwikkeling betreffen kunnen niet op het industriële gedeelte van de Chemelotsite plaatsvinden i.v.m. veiligheidsaspecten. Uiteraard zal gemotiveerd na aantonen van behoefte en benutting van de huidige campuslocatie bezien worden in welke mate uitbreiding richting de Lexhy gewenst/noodzakelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt PL op te nemen dat voor de benodigde bedrijvigheid voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen Chemelot nog beter verbonden wordt via spoor, binnenvaart en buisleidingen, conform Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot.	ZW-0314-159

Standpunt GS

De keuzes van de strategische Gebiedsvisie vormen het uitgangspunt voor de ontwikkeling van de omgeving van Chemelot en de diverse opgaven daarin. De uitwerking van de omgevingsaspecten in de diverse opgaven binnen de strategische gebiedsvisie gebeurt in gezamenlijkheid tussen de gebiedspartners in de daarvoor bedoelde sporen, zoals gemeentelijke omgevingsplannen, vergunningen e.d. In dat verband worden momenteel plannen uitgewerkt voor onder meer de realisatie van een zgn Mulitimodale Corridor die voorziet in transport via buisleidingen, schepen, elektrische vrachtauto's en treinen. Opslag van stoffen wordt gereguleerd via de omgevingsvergunning

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.8 Circulaire economie

Zienswijze	Indiener
CE omvat ook biobased bouwen (bouwopgave). Indiener vraagt de provincie in de POVI een doel op te nemen die vormgeeft aan de urgentie om meer biobased te bouwen. Het koppelt bovendien aan gewenste duidelijkheid voor agrariërs om een nieuw verdienmodel te ovenwegen en het stimuleert woningbouwcorporaties om dit in de afsprakenkaders te verwerken.	ZW-0187-111 ZW-0253-109 ZW-1127-127

Standpunt GS

Los van het feit dat biobased bouwen een bijdrage kan leveren aan de circulaire economie via ander gebruik van landbouwgrond en ander type bouwbedrijven (bijv. prefab) heeft dit geen directe ruimtelijke implicaties. Andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Daarnaast moet de provincie inzicht bieden in stoffenstromen met oog op circulaire economie en datagedreven planologie.	ZW-0187-112 ZW-0253-110 ZW-1127-128

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat inzicht nodig is in grondstoffenstromen in relatie tot circulaire economie. In dat kader wordt een dergelijke monitoring opgezet via het uitvoeringskader circulaire economie, maar is als zodanig geen onderdeel van de provinciale omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie vindt dat de logistieke knooppunten in Noord-Limburg (Venlo/Venray) en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek) tot de nationale belangrijke knooppunten behoren. Daarom blijft het aanbevolen om grootschalige logistieke bedrijvigheid op deze terreinen te vestigen. Indiener verzoekt Provincie Limburg om in de POVI op te nemen dat deze ruimte voor logistieke bedrijvigheid wordt ingezet voor de circulaire transitie.	ZW-0187-109 ZW-0207-102 ZW-0238-92 ZW-0253-107 ZW-0271-92 ZW-0314-92

Standpunt GS

We hebben in de ontwerp omgevingsvisie het belang van de logistieke knooppunten aangegeven en alle grootschalige bedrijventerreinen binnen die logistieke knooppunten zijn ook aangeduid als

"bedrijventerreinen van provinciaal belang", onder meer met het oog op die circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de POVI wordt de ambitie uitgesproken voor het bevorderen van hergebruik van afval, kennisontwikkeling en -deling en het verminderen van afval. Onder de uitvoeringsinstrumenten afval wordt de vergunningverlening van complexe bedrijven, waaronder chemische industrie en afvalverwerkers genoemd. De Provinciale ambitie om een stimulerende rol te spelen in de circulaire economie en het bevorderen van hergebruik van afval onderschrijft indiener. Echter benadrukt indiener dat deze ambities dit niet mogen leiden tot overlast voor de directe omgeving van met name afvalverwerking. Het uitgangspunt van indiener is dat onoverdekte opslag van plastic afvalstromen niet is toegestaan. Indiener doet de suggestie dat Provincie Limburg hierover mogelijk een passage kan opnemen in haar visie en / of een regel over kan opnemen in de omgevingsverordening, mede ook om voorzienbaarheid te creëren voor situaties waarin gemeenten voornemens zijn om dit middels aanpassing van hun omgevingsplan te reguleren.	ZW-0314-125

Standpunt GS

Indiener vraagt n.a.v. de ontwerp visie in de omgevingsverordening een instructieregel op te nemen over "open opslag" van goederen en meer specifiek gebruikte plastics. In generieke zin bevelen wij reeds gemeenten aan open opslag zo beperkt mogelijk toe te staan, maar voor zo'n specifieke maatregel is locatie-afhankelijk. Geëigende niveau om dit te regelen is het gemeentelijk omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In diverse paragrafen (o.a. paragraaf 12.2, 8.1 en 5.1) in de ontwerp-omgevingsvisie wordt circulaire economie benoemd. Indiener verzoekt een samenhangende vertaling naar ruimtelijke instrumenten en beleidsacties te geven. Indiener mist de koppelingen met de energie-infrastructuur, de woningbouwopgave en de programmering van bedrijventerreinen fragmentarisch. Ook experimenteerruimte (bijv. voor pilots of living labs) komt niet aan bod.	ZW-1164-57

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in diverse paragrafen (o.a. paragraaf 12.2, 8.1 en 5.1) in de ontwerp-omgevingsvisie circulaire economie wordt benoemd, maar het ontbreekt aan een samenhangende vertaling naar ruimtelijke	ZW-0319-131 ZW-1199-50

instrumenten en beleidsacties. Indiener stelt dat zo de koppelingen met de energie-infrastructuur, de woningbouwopgave en de programmering van bedrijventerreinen fragmentarisch blijven. Indiener constateert dat ook experimenteerruimte (bijv. voor pilots of living labs) niet aan bod komt.

Standpunt GS

Indiener vindt geen samenhang tussen circulair, ruimtelijk instrumentarium en mogelijke experimenteerruimte. Via de keuze om te komen tot aanwijzen van "bedrijventerreinen van provinciaal belang" en richtlijn over minimale milieucategorieën geven we juist aanzetten om te komen tot die samenhang.
Eventuele experimenteerruimte is locatie-afhankelijk en is een omgevingsvisie niet het geëigende instrument.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener adviseert om bestaande regionale circulaire initiatieven expliciet te erkennen en ondersteunen, de provincie een faciliterende rol te laten vervullen in samenwerkingen tussen gemeenten, onderwijs en ondernemers, en een integrale provinciebrede visie te ontwikkelen waarin top-down en bottom-up initiatieven samenkomen.

Indiener					
ZW-0166-101	ZW-0196-145	ZW-0237-91	ZW-0240-96	ZW-0241-91	ZW-0278-112
ZW-0317-111	ZW-1236-96	ZW-1473-91	ZW-1479-143		

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor regionale circulaire initiatieven en visie verwijzen wij naar het bestaande uitvoeringskader circulaire economie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 4.3 het landelijkgebied aan bod komt als onderdeel van de brede maatschappelijke opgaven, maar er daarbij geen expliciete koppeling wordt gelegd met de productie (het telen van specifieke gewassen) van biobased bouwmaterialen. Voor de transitie naar biobased bouwen is volgens de indiener ruimte nodig voor de teelt van gewassen zoals vezelhennep, miscanthus en vlas, en voor de ontwikkeling van	ZW-0319-132 ZW-1199-51

verwerkings- en logistieke ketens. Indiener stelt dat in paragraaf 12.2 terecht wordt benoemd dat de circulaire transitie extra ruimte kan vragen, maar het document gaat niet concreet in op de noodzaak van fysieke ruimte voor de opslag, bewerking en tijdelijke buffering van secundaire grondstoffen en herbruikbare materialen. Indiener stelt dat deze opslag essentieel is om ketens voor hergebruik en remontage goed te laten functioneren, en vormt een belangrijk onderdeel van de hogere R-strategieën (zoals Reuse en Refurbish).	

Standpunt GS

Los van het feit dat biobased bouwen een bijdrage kan leveren aan de circulaire economie via ander gebruik van landbouwgrond en ander type bouwbedrijven (bijv. prefab) heeft dit geen directe ruimtelijke implicaties. Voor functies als opslag, bewerking en tijdelijke buffering van secundaire grondstoffen en herbruikbare materialen zijn bestaande bedrijventerreinen de aangewezen plek en in de programmering voor additionele ruimte aan bedrijventerreinen is hier rekening mee gehouden. Andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI duurzaamheidsopgaven zoals energietransitie, circulaire transitie en klimaatadaptatie te veel los behandelt, terwijl een integrale benadering nodig is om doelconflicten te voorkomen en synergie te benutten.	ZW-0166-102
Indiener geeft aan dat er een integrale visie en rolopvatting van de provincie ontbreekt op het gebied van circulaire economie. Er wordt gevraagd om initiatieven zoals Afval Samenwerking Limburg (ASL), intergemeentelijke samenwerking en circulaire ambachtscentra expliciet te ondersteunen.	ZW-0242-106
Indiener geeft aan dat het thema ‘circulair bouwen’ niet voldoende is uitgewerkt in de ontwerp-POVI, ondanks de verwijzing naar de circulaire economie in paragraaf 12.2. De doelen van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE), zoals gescheiden materiaalstromen bij sloop en het stimuleren van biobased en secundair materiaalgebruik, worden niet genoemd. Dit wordt gezien als een gemiste kans, vooral omdat de bouwsector in Limburg voor een grote opgave staat en er al initiatieven zijn vanuit regionale bouw- en sloopbedrijven.	ZW-0242-86
Indiener merkt op bij paragraaf 12.2: Ter stimulering van circulair werken zijn netwerken van belang om restromen en gebruikers aan elkaar te verbinden,	ZW-1204-211

graag zien wij ook uw standpunt terugkomen hoe de provincie daarin kan faciliteren.	
Indiener stelt dat het in de paragrafen 12.2 en 5.1 gaat het over circulair bouwen binnen de woningbouwopgave. Indiener stelt dat de ontwerpomgevingsvisie circulair bouwen benoemt als één van de vier prioritaire bedrijfsketens (paragraaf 12.2), maar deze onvoldoende verbindt met de woningbouwopgave die elders in het document (paragraaf 5.1) wordt behandeld. De kansen van circulair bouwen - zoals modulair bouwen, hergebruik van bouwmaterialen en inzet van biobased alternatieven - blijven zo volgens de indiener onderbenut binnen het urgente woningbouwprogramma.	ZW-0319-133
Indiener stelt dat het in de paragrafen 12.2 en 5.1 gaat het over circulair bouwen binnen de woningbouwopgave. Indiener stelt dat de ontwerpomgevingsvisie circulair bouwen benoemt als één van de vier prioritaire bedrijfsketens (paragraaf 12.2), maar deze onvoldoende wordt doorgestrokken naar de woningbouwopgave (paragraaf 5.1). De kansen van circulair bouwen - zoals modulair bouwen, hergebruik van bouwmaterialen en inzet van biobased alternatieven - blijven zo volgens de indiener onderbenut in het licht van de actuele woningbouwambities.	ZW-1199-52
Indiener verzoekt de Provincie expliciet de koppeling te maken tussen circulair bouwen en de woningbouwopgave, door concrete (kaderstellende) circulaire ontwerpprincipes, materiaalnormen en hergebruikdoelstellingen op te nemen bij nieuwbouw- en renovatieprojecten.	ZW-1164-60
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door de koppeling te leggen tussen circulair bouwen en de woningbouwopgave, door ontwerpprincipes, materiaalnormen en hergebruikdoelstellingen op te nemen bij nieuwbouw- en renovatieprojecten.	ZW-1199-56
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie expliciet de koppeling te maken tussen circulair bouwen en de woningbouwopgave, door concrete (kaderstellende) circulaire ontwerpprincipes, materiaalnormen en hergebruikdoelstellingen op te nemen bij nieuwbouw- en renovatieprojecten.	ZW-0319-137

Zienswijze

Indiener geeft aan dat circulair bouwen, ondanks de verwijzing in § 12.2, niet is uitgewerkt. Indiener geeft aan dat dit een gemiste kans is gezien de bouwopgave en bestaande initiatieven, en verzoekt de doelen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) op te nemen.

Indiener

ZW-0196-126 ZW-0224-86 ZW-0237-72 ZW-0278-92 ZW-0317-12 ZW-0317-92 ZW-1236-77

Zienswijze

Indiener geeft aan dat in relatie tot grondstoffenwinning alleen passief wordt geconstateerd dat de vraag naar primaire bouwgrondstoffen zal veranderen door de transitie naar een circulaire economie. Indiener verzoekt scherper te definiëren wat circulaire grondstoffen zijn, hoe de transitie wordt gefaciliteerd, en hoe wordt omgegaan met niet-schone secundaire bouwstoffen.

Indiener					
ZW-0196-90	ZW-0224-64	ZW-0237-50	ZW-0240-55	ZW-0241-50	ZW-0242-64
ZW-0278-70	ZW-0317-70	ZW-1236-55	ZW-1473-50	ZW-1479-102	

Zienswijze
Indiener stelt dat de circulaire transitie slechts oppervlakkige aandacht krijgt in de POVI. Een circulaire economie vereist inzet op alle milieucategorieën voor toekomstige bedrijfsbestendigheid. Ondanks vermelding in meerdere hoofdstukken, blijft het begrip vluchtig. Ongeveer 50% van het huidige MKB zal over tien jaar niet meer bestaan zonder integratie van circulaire economie in hun bedrijfsvoering (bedrijfsprocessen aangepast, nieuwe productietechnieken, voldoende personeel, inzet AI, kennis over CE op niveau). Circulariteit wordt niet inhoudelijk gekoppeld aan thema's als innovatie, wonen, mobiliteit, erfgoed, cultuur, vrijetijdseconomie, gezondheid, leefbaarheid, milieu-impact, en afval&grondstof.

Indiener					
ZW-0187-110	ZW-0207-103	ZW-0238-93	ZW-0253-108	ZW-0271-93	ZW-0314-93
ZW-1127-126					

Standpunt GS

Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons uitvoeringsprogramma 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat hoewel de POVI onderkent dat de circulaire transitie een bovenregionale en grensoverschrijdende aanpak vraagt, een integrale visie en duidelijke rol van de provincie ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-100	ZW-0186-103	ZW-0224-104	ZW-0237-90	ZW-0240-95	ZW-0241-90
ZW-0313-119	ZW-0317-110	ZW-1236-95	ZW-1473-90	ZW-1479-142	ZW-0278-111

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere (grens)regio's in relatie tot de circulaire transitie. De ontwerp-POVI besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich

beperken tot datgene wat voor Limburg ruimtelijk economisch relevant is. Voor de integrale samenhangende visie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft mee dat de gemeenten in Zuid-Limburg voor de benodigde bedrijvigheid voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen geen ruimte zien.

Indiener					
ZW-0187-38	ZW-0207-32	ZW-0253-36	ZW-0271-22	ZW-0314-22	ZW-1038-129
ZW-1127-54					

Standpunt GS

Op de reeds bestaande bedrijventerreinen in uw regio is reeds dergelijke bedrijvigheid gevestigd. Naast de planningsopgave voor additionele ruimte zal uitbreiding, nieuwvestiging, transitie voor dergelijke bedrijvigheid op de bestaande terreinen kunnen plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener merkt op dat een ander belangrijk punt voor de versterking van deze lijn het maken van de circulaire transitie is. Dit komt in de ontwerp-POVI slechts oppervlakkig terug en wordt niet (of zeer beperkt) in relatie gebracht tot andere thema’s en opgaven, terwijl daar nu juist de concrete kansen liggen. Een integrale visie met koppelingen naar bijvoorbeeld ruimtegebruik op de bedrijventerreinen, energie-infrastructuur, gevolgen voor de arbeidsmarkt en kansen voor woningbouw en landbouw worden gemist.

Indiener					
ZW-0187-36	ZW-0207-30	ZW-0238-20	ZW-0253-34	ZW-0271-20	ZW-0314-20
ZW-0319-7	ZW-1038-127	ZW-1127-52			

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er met betrekking tot paragraaf 12.2 (en indirect 8.1) in feite twee ruimtelijke strategieën zijn binnen de circulaire economie. Indiener stelt dat hoewel paragraaf 12.2 het belang van circulaire bedrijvigheid onderstreept, de ruimtelijke vertaling van de circulaire economie nog te algemeen wordt benoemd. Volgens de indiener vragen twee duidelijke ruimtelijke sporen beleidsmatig ondersteuning: (1) hergebruik en verwerking	ZW-0319-134

van bestaande materialen (met bijbehorende ruimtebehoefte voor opslag, bewerking en logistiek), en (2) toepassing van biobased materialen (met ruimte voor teelt, verwerking en koppeling aan maakindustrie). Indiener stelt dat ook paragraaf 8.1, over ruimte voor bedrijvigheid, hier beter op dient aan te aansluiten.	

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ontbreekt aan een heldere beleidsmatige vertaling van de ruimtelijke strategieën die horen bij de circulaire economie. Op basis van paragrafen 12.2 en 8.1 zijn volgens de indiener feitelijk twee complementaire ruimtelijke sporen te onderscheiden: 1. Hergebruik en verwerking van bestaande materialen - met ruimtebehoefte voor opslag, bewerking, distributie en terugname; 2. Toepassing van biobased bouwmaterialen - met ruimte voor teelt, verwerking en aansluiting op de maakindustrie. Indiener geeft aan dat beide strategieën vragen om duidelijke ruimtelijke, milieutechnische en logistieke randvoorwaarden, die in de huidige ontwerpvisie onvoldoende zijn uitgewerkt.	ZW-1199-53

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie in de ontwerp-omgevingsvisie de twee sporenbenadering helder te formuleren, waarbij beide ruimtelijke strategieën worden erkend en van bijpassende ruimtelijke, milieutechnische en logistieke voorwaarden worden voorzien. (1) hergebruik en verwerking van bestaande materialen (met bijbehorende ruimtebehoefte voor opslag, bewerking en logistiek), en (2) toepassing van biobased materialen (met ruimte voor teelt, verwerking en koppeling aan maakindustrie). Ook paragraaf 8.1, over ruimte voor bedrijvigheid, dient hier beter op aan te aansluiten.	ZW-1164-61

Standpunt GS

Indiener stelt dat bij het onderkennen van het belang van de circulaire transitie er geen koppeling is naar andere thema's. Op meerdere plekken wordt dat inderdaad wel geduid en voor zover het ruimtelijke-economisch relevant is die koppeling wel degelijk gelegd. Er worden bedrijventerreinen van provinciaal belang geduid, gezien hun belang en potentie voor die transitie. Daarbij is aangegeven dat koppeling aan milieuruimte c.q. overslagfaciliteiten essentieel is naast een betere benutting van bestaande (milieu)ruimte. Ook bij het thema landbouw wordt die koppeling gelegd. Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener onderschrijft de provinciale ambitie om een stimulerende rol te spelen in de circulaire economie en het hergebruik van afval. Dit mag echter niet leiden tot overlast voor de directe omgeving. In dit kader verzoekt indiener specifiek regels op te nemen in de visie of de omgevingsverordening over het niet toestaan van een onoverdekte opslag van plastic afvalstromen.	ZW-0314-164

Standpunt GS

Indiener vreest problemen met open opslag door groei circulaire economie en reststromen en verzoekt daarom in de omgevingsverordening regels op te nemen over het niet toestaan van een onoverdekte opslag.
Een dergelijk aspect is locatie-afhankelijk en dient te gebeuren om het niveau van het gemeentelijk omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt de prominente plek voor de transitie naar een circulaire economie.	ZW-1038-70
Indiener ondersteunt het streven van Provincie Limburg naar een circulaire economie, met als tussenstop 50% minder gebruik van grondstoffen in 2030.	ZW-1369-37

Standpunt GS

Prettig dat indiener de transitie naar een circulaire economie ondersteunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit in het kader van de ontwerp-POVI voor een toekomstgerichte benadering van bedrijventerreinen. Indiener stelt dat het daarbij van belang is dat expliciet ruimte wordt gereserveerd voor circulaire initiatieven, zoals hergebruik, reparatie- en deelactiviteiten. Deze functies verdienen volgens de indiener een structurele plaats binnen zowel nieuwe als bestaande bedrijventerreinen.	ZW-1199-61

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ruimte nodig is voor circulaire initiatieven, zoals hergebruik, reparatie- en deelactiviteiten zoals indiener stelt. Vandaar dat er (bestaande) bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn aangewezen en ook in de prognoses voor extra ruimte is rekening gehouden met de circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Circulaire Economie ook biobased bouwen omvat (bouwopgave). Indiener vraagt de provincie in de POVI een doel op te nemen die vormgeeft aan de urgentie om meer biobased te bouwen. Het koppelt bovendien aan gewenste duidelijkheid voor agrariërs om een nieuw verdienmodel te ovenwegen en het stimuleert woningbouwcorporaties om dit in de afsprakenkaders te verwerken.	ZW-0207-104 ZW-0238-94 ZW-0271-94

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de circulaire economie in de ontwerp-POVI duidelijk naar voren komt. Indiener verzoekt om dit nadrukkelijk in samenhang te beschouwen met andere majeure regionale en lokale opgaven, zoals werklocaties, bedrijventerreinen, detailhandel, toerisme/vrijetijdseconomie en infrastructuur.	ZW-0160-22

Standpunt GS

Prettig dat indiener de transitie naar een circulaire economie ondersteunt. De samenhang met andere opgaven voor zover ruimtelijk-economisch relevant is aangegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie inzicht moet bieden in stoffenstromen met oog op circulaire economie en datagedreven planologie.	ZW-0207-105 ZW-0238-95 ZW-0271-95 ZW-0314-95

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat inzicht nodig is in grondstoffenstromen in relatie tot circulaire economie. In dat kader wordt een dergelijke monitoring opgezet via het uitvoeringskader circulaire economie,

maar is als zodanig geen onderdeel van de provinciale omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie de koppeling te maken met ruimtelijke reserveringen voor circulaire bedrijvigheid.	ZW-1164-62
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie de koppeling te maken met ruimtelijke reserveringen voor circulaire bedrijvigheid.	ZW-0319-139 ZW-1199-58

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ruimte nodig is voor circulaire economische initiatieven. Vandaar dat er (bestaande) bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn aangewezen en ook in de prognoses is rekening gehouden met extra ruimte voor de circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie in de ontwerp-omgevingsvisie expliciet te vermelden dat binnen de ruimtebehoefte voor circulaire bedrijvigheid ook aandacht moet zijn voor opslag-, bewerkings- en distributielocaties voor secundaire materialen, met passende milieucategorie en goede bereikbaarheid.	ZW-1164-59

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ruimte nodig is voor circulaire initiatieven als opslag-, bewerkings- en distributielocaties voor secundaire materialen, met passende milieucategorie en goede bereikbaarheid, zoals indiener stelt. Vandaar dat er (bestaande) bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn aangewezen en ook in de prognoses voor extra ruimte is rekening gehouden met de circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie experimenteerruimte te faciliteren.	ZW-1164-63 ZW-0319-140 ZW-1199-59

Standpunt GS

Indiener vindt dat in de ontwerp-omgevingsvisie experimenteerruimte zou moeten worden gefaciliteerd. Experimenteerruimte is locatie-afhankelijk en een omgevingsvisie is daarvoor niet het geëigende instrument.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie afstemming te zoeken met netcapaciteit, logistiek en milieuruimte.	ZW-1164-64

Standpunt GS

Er worden bedrijventerreinen van provinciaal belang aangeduid, gezien hun belang en potentie voor circulaire economie. Daarbij is aangegeven dat koppeling aan milieuruimte c.q. overslagfaciliteiten essentieel is naast een betere benutting van bestaande (milieu)ruimte. De randvoorwaarde van de netcapaciteit is de link gelegd in het hoofdstuk energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie de twee sporenbenadering (hergebruik en biobased) helder te formuleren en beide sporen van passende ruimtelijke en milieutechnische randvoorwaarden te voorzien.	ZW-1199-57 ZW-0319-138

Standpunt GS

Er worden bedrijventerreinen van provinciaal belang geduid, gezien hun belang en potentie voor die transitie. Die koppeling is gemaakt om juist in die passende ruimtelijke en milieutechnische randvoorwaarden te kunnen voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie expliciet te vermelden dat binnen de ruimtebehoefte voor circulaire bedrijvigheid ook aandacht moet zijn voor opslag-, bewerkings- en distributielocaties voor secundaire materialen, met passende milieucategorie en goede bereikbaarheid.	ZW-0319-136 ZW-1199-55

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ruimte nodig is voor circulaire initiatieven als opslag-, bewerkings- en distributielocaties voor secundaire materialen, met passende milieucategorie en goede bereikbaarheid, zoals indiener stelt. Vandaar dat er (bestaande) bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn aangewezen en ook in de prognoses voor extra ruimte is rekening gehouden met de circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie: en afstemming te zoeken met netcapaciteit, logistiek en milieuruimte.	ZW-0319-141 ZW-1199-60

Standpunt GS

Er worden bedrijventerreinen van provinciaal belang aangeduid, gezien hun belang en potentie voor circulaire economie. Daarbij is aangegeven dat koppeling aan milieuruimte c.q. overslagfaciliteiten essentieel is naast een betere benutting van bestaande (milieu)ruimte. De randvoorwaarde van de netcapaciteit is de link gelegd in het hoofdstuk energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om in de POVI duidelijk te maken voor welke circulaire ketens de ruimte ingezet wordt die provincie aanwijst als provinciaal belang vanwege hun schaalgrootte en circulaire potentie (bepaalde bedrijventerreinen, zoals havens en terreinen met hogere milieucategorieën). Dit draagt bij aan een robuuste circulaire economie in Limburg.

Indiener					
ZW-0187-106	ZW-0207-99	ZW-0238-89	ZW-0253-104	ZW-0271-89	ZW-0314-89
ZW-1127-122					

Standpunt GS

De transitie naar circulair is op termijn nodig voor iedere vorm van bedrijvigheid. De bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn essentieel voor die circulaire bedrijvigheid die vanuit hun positie in de keten veel milieuruimte benodigen. Dat geldt niet altijd voor de keten in zijn integraliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt te verhelderen hoe circulaire economie in het afwegingskader voor bedrijventerreinen van provinciaal belang invulling krijgt in governance-afspraken met gemeenten.	ZW-1038-71

Standpunt GS

De governance-afspraken over bedrijventerreinen van provinciaal volgen via instructieregels van de provinciale omgevingsverordening, waarbij zo veel mogelijk het subsidiariteitsprincipe richting gemeenten als uitgangspunt zal gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.9 Detailhandel en kantoren

Zienswijze	Indiener
De indiener benadrukt dat de genoemde transformatie van leegstaande kantoor- en winkelpanden naar met name woonfuncties bij voorkeur niet plaatsvindt in winkel en kantoorconcentratiegebieden (SVREZL), maar wel in transitiegebieden en soms aan de randen van concentratie- en balansgebieden. Dit om een kritisch aanbod van kantoren en winkels te behouden.	ZW-1038-76

Standpunt GS

In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen (grootschalige) winkelgebieden en kantorenlocaties aan de randen van steden en centrum- of concentratiegebieden. Voor de uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener onderstreept het belang om functies zoals bijvoorbeeld detailhandel op bedrijventerreinen te verplaatsen en nodigt de provincie uit om dit samen met de gemeente te faciliteren, bijvoorbeeld met stimuleringsregelingen voor verplaatsers.	ZW-1038-77

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen

thematisch beleidskader en ook geen uitvoeringskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt voor om conform SVREZL (2024) expliciet te maken dat buiten de concentratiegebieden kleinschalig lokaal gerichte kantooractiviteiten mogelijk blijven.	ZW-1038-78
De indiener verzoekt met betrekking tot de bestaande passages over de transformatie van ongebruikte verouderde kantoorpanden en over de transformatie van leegstaande kantoor- en winkelpanden naar met name wonen om expliciet te verwijzen naar de uitgangspunten van de SVREZL om de kansen voor “maatwerk” te beperken.	ZW-1038-79
Indiener verzoekt u de SVREZL adequaat te verankeren binnen de POVI en uiteindelijk door te vertalen binnen de op te stellen Omgevingsverordening. Logischerwijs zou een verankering van de SVREZL kunnen landen binnen paragraaf 12.4.4.2.2 ‘Detailhandel’ in de POVI.	ZW-0206-41
Indiener waardeert de ambitie om winkelgebieden compacter te maken en kantoorleegstand op te lossen, en vraagt om afstemming met gemeentelijke visies en lokale economische strategieën.	ZW-0196-146

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om in de teksten en op de kaarten in relatie tot stedelijke dienstenterreinen aan te geven dat de vestiging van dagrecreatieve bedrijven in de buurt van de eigen locatie uitgesloten is. Dit vanuit het oogpunt van veiligheid en de aard van de bestaande functies op de locatie waar recreatieve functies niet bij aansluiten. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-24

Standpunt GS

Het eventueel uitsluiten van bepaalde functies op een stedelijk dienstenterrein is op het niveau van een bestemmings- of omgevingsplan aan de orde. Feit dat iets in algemene zin toegestaan kan zijn, betekent nog niet dat het op een bepaalde locatie wegens specifieke omstandigheden niet

uitgesloten zou kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De op de kaart, behorend bij paragraaf 12.4.4.2.3, aangegeven kantoorgebieden stroken niet met de SVREZL-kaarten. De SVREZL inclusief kaarten zijn vastgesteld door alle Zuid-Limburgse gemeenteraden en zijn bovendien verankerd in de provinciale Omgevingsverordening. Indiener verzoekt de Provincie daarom die kaarten over te nemen in de POVI.	ZW-1164-95

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen.
Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert. De kaarten die aan zo'n visie ten grondslag liggen zijn nimmer verankerd in de provinciale Omgevingsverordening, enkel procesafspraken waren verankerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet toestaan van huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen of in het buitengebied het werven en kwalitatief huisvesten van arbeidskrachten belemmert, en herhaalt dat deze huisvesting wezenlijk anders is dan regulier wonen.	ZW-0166-108

Standpunt GS

In de ontwerp Omgevingsvisie wordt aangegeven dat bedrijventerreinen er zijn voor het optimaal economische functioneren van de gevestigde of te vestigen bedrijven en dat vormen van permanent of nachtelijk verblijf dan wel wonen op die terreinen niet verenigbaar zijn met milieu- en veiligheidsrisico's. Verder kan als gevolg van toestaan van kwetsbare functies of objecten op zo'n terrein de ontwikkeling van omliggende bedrijven worden gehinderd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Woonboulevard Heerlen niet wordt genoemd in het rijtje van grote koopcentra in de POVI. Dit terwijl de Woonboulevard met 135 K VVO groter is dan de binnenstad van Maastricht en jaarlijks ca 4 mln	ZW-0331-1

bezoekers heeft en dat 23% van alle woninginrichting gerelateerde aankopen daar worden gedaan.

Standpunt GS

De woonboulevard Heerlen is als stedelijk dienstenterrein op kaart aangegeven. In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen grootschalige winkelgebieden aan de randen van steden en centrumgebieden. Het noemen van enkele voorbeelden leidt niet tot enige verplichtingen of rechten. Voor de uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener herkent zich in de economische onderdelen van de ontwerp-POVI, maar constateert wel enkele zorgelijke punten die met name gericht zijn op het ontbreken van bestaand beleid in Zuid-Limburg, en het ontbreken van economische speerpunten in de regio die van Limburgse betekenis zijn. Zo wordt het koopicoon Woonboulevard Heerlen niet genoemd, terwijl dit – naast de binnenstad Maastricht – hét vastgestelde koopicoon in Zuid-Limburg is.	ZW-0319-47

Standpunt GS

De woonboulevard Heerlen is als stedelijk dienstenterrein op kaart aangegeven. In de ontwerptekst worden enkele koopcentra als voorbeeld aangehaald. Dat is niet bedoeld om gradatieverschillen aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de toelichting op de Limburgse kantorenmarkt te algemeen is en dat Midden-Limburg een relatief gezonde kantorenmarkt heeft, met lage structurele leegstand en blijvende vraag.	ZW-0272-10

Standpunt GS

Stelling geuit door indiener dat Midden-Limburg een relatief gezonde kantorenmarkt heeft is een constatering die wij delen die verder geen invloed heeft op de ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het, om de vitaliteit van bestaande winkelgebieden te behouden, van belang is leegstand actief en gericht aan te pakken. Indiener ziet daarbij ook een rol voor de Provincie, bijvoorbeeld op het gebied van acquisitie, bemiddeling en ondersteuning bij herstructurering.	ZW-1199-64

Standpunt GS

Indiener stelt dat om de vitaliteit van bestaande winkelgebieden te behouden men een uitvoerende rol voor de Provincie ziet op het gebied van acquisitie, bemiddeling en ondersteuning bij herstructurering. Voor wat betreft uitvoering voor detailhandelsbeleid is het vooral de taak van gemeenten om daar uitvoering aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om alle bovenregionale (grote) koopcentra als belangrijk koopcentrum op te nemen in de POVI. Hiervoor vind u in de bijlage een factsheet met de belangrijkste KPI's.	ZW-0331-2

Standpunt GS

In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen grootschalige winkelgebieden aan de randen van steden en centrumgebieden. Het noemen van enkele voorbeelden leidt niet tot enige verplichtingen of rechten.
Voor de uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie het doel bewaken van de leefbaarheid van de inwoners expliciet op te nemen in de 3e alinea van paragraaf 12.4.4.2.2.	ZW-1164-93

Standpunt GS

Indiener verzoekt leefbaarheid expliciet op te nemen op een bepaalde plek in een paragraaf over detailhandel. Los van het feit dat in de inleidende hoofdstukken hier veelvuldig aan wordt gerefereerd, is in deze paragraaf -weliswaar iets verder op- leefbaarheid letterlijk opgenomen en ook wordt meermaals aangegeven het belang van detailhandel als ontmoetingsplek, iets dat ook direct gekoppeld is aan leefbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt in § 12.4.4.2.3 om de specifieke kenmerken van de Midden-Limburgse kantorenmarkt op te nemen, zodat deze niet onterecht gelijk wordt gesteld met de provinciebrede problematiek.	ZW-0272-11

Standpunt GS

Indiener verzoekt specifieke kenmerken van een regionale kantorenmarkt op te nemen. Echter de ontwerptekst doet dit op een Limburgse abstractieniveau, omdat de Limburgse kantorenmarkt weinig omvangrijk is en zich alleen al daarom dient te concentreren op de concentratiegebieden. Verdere regionalisering is een (inter-)gemeentelijke uitvoeringskwestie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt te Provincie om in paragraaf 12.4.4.2.2 aan de passage over 'transformatie van leegstaande kantoor- en winkelpanden naar met name woonfuncties' toe te voegen: “mits een dergelijke transformatie geen afbreuk doet aan de primaire functie van het gebied”. Toelichting: niet alle leegstand is kwalijk, sterker nog, je hebt frictieleegstand (6%) nodig als schuifruimte. Dus niet alle leegstand moet per se getransformeerd worden. Bovendien hangt het sterk van de specifieke locatie af of transformatie naar woningen zinvol is. Zo zou transformatie van een leegstaande winkel midden in een kernwinkelgebied op de begane grond contraproductief zijn, want dat zou het winkellint verstoren en het winkelgebied juist verzwakken (winkels hebben het beste overlevingsperspectief als ze dicht tegen elkaar aan liggen, dan profiteren ze van elkaars nabijheid). Daarom is de onderlegger van het SVREZL-beleid om winkels zoveel mogelijk te concentreren in aangewezen gebieden, waarbij natuurlijk ook winkelondersteunende functies mogelijk zijn zoals daghoreca of ‘mixed use’ concepten.	ZW-1164-94

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert. Uitvoeringsaspecten, zoals ook de door indiener aangehaalde transformaties, zijn op lokaal niveau vorm te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt ook voor retailgebieden om een flexibele en realistische beleidslijn. In veel gemeenten veranderen de functies van aanloopstraten; deze lenen zich volgens de indiener steeds vaker voor transformatie naar	ZW-1199-63

functies als wonen, zorg of maatschappelijke voorzieningen. Indiener stelt dat deze ontwikkeling ondersteuning verdient binnen het provinciale ruimtelijke beleid.

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert. Uitvoeringsaspecten, zoals ook de door indiener aangehaalde transformaties of de invulling van een bepaalde beleidslijn op een bepaald thema, zijn op lokaal niveau vorm te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in er wordt uitgegaan van een structurele mindering van de kantoorbehoefte, mede door het thuiswerken dat in de coronaperiode is toegenomen. Indiener geeft aan dat hierdoor veel medewerkers (gedeeltelijk) zijn teruggekeerd naar huiswerken en dat de functie van kantoren verschuift van werkplek naar een plek voor ontmoeting, samenwerking en netwerken. Indiener vraagt aandacht voor het actualiseren van het provinciale beleid en voor een strategische ligging van kantoorlocaties, bijvoorbeeld langs de A2 en A73. Indiener ziet graag dat regionale verschillen en lokale ambities met betrekking tot kantoorontwikkeling worden beschreven in het POVI.	ZW-1479- 196

Standpunt GS

In de ontwerptekst is er aangegeven welke concentratiegebieden voor kantoren (centrum, stationsomgeving en een aantal stedelijke dienstenterreinen) wenselijk zijn. Een verdere versnippering van kantoren of nieuwontwikkeling van kantorenconcentraties aan stadsranden is niet wenselijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor de werklocaties de gebieden uit de SvREZL aan te houden en de overige toe te voegen aan het stedelijk gebied.	ZW-0302-59

Standpunt GS

De basis van de SVREZL-kaarten waren in 2017 de kaarten uit het REBIS-systeem. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem

binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.10 Economie in relatie tot brede welvaart, leefbaarheid en gezondheid

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat er in Thema 5 weliswaar wordt gesproken over een gezonde en veilige leefomgeving, maar dat dit in Thema 9 (Economie en werklocaties) niet wordt doorgetrokken. Volgens de indiener ontbreekt daar een duidelijke uitspraak over wat de provincie níet gaat doen om een gezonde leefomgeving te waarborgen.	ZW-0008-1

Standpunt GS

Indiener geeft aan dat er een gebrek aan duidelijkheid is over wat de provincie niet zal doen t.a.v. het thema Economie en Werklocaties, in relatie tot wat waar elders gesproken wordt over een gezonde en veilige leefomgeving. Echter in een omgevingsvisie worden enkel de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven (ongeacht of wel of geen actie overwogen wordt) .
Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in de inleiding van hoofdstuk 12 een verwijzing op te nemen naar brede welvaart. Inspanningen op het gebied van economie dragen uiteindelijk ook bij aan een brede welvaart.	ZW-1164-84

Standpunt GS

Indiener geeft aan dat in het onderdeel Economie en Werklocaties niet expliciet wordt verwezen naar de economische bijdrage aan de brede welvaart. Los van het feit dat in de inleidende hoofdstukken hier veelvuldig aan wordt gerefereerd, draagt ieder thema hier aan bij. Bij het economische deel in de omgevingsvisie ligt de focus op onderdelen die direct of indirect ruimtelijke implicaties hebben.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.11 Economisch beleid (breed)

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt de provincie te beschrijven hoe zij de genoemde ambitie wil aanpakken om genoeg en kwalitatief goede werklocaties te hebben voor bestaande en nieuwe bedrijven.	ZW-1038-75

Standpunt GS

Naast de algemene uitgangspunten omtrent de ontwikkeling van werklocaties algemeen en bedrijventerreinen specifiek, is de inrichting van een bedrijventerrein aan de betreffende gemeente (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) waarbij het omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Door de plaatsing vooraan in het hoofdstuk Economie wordt de indruk gewekt dat circulaire economie de belangrijkste economische opgave is. Indiener is van mening dat brede welvaart middels innovatie en vestigingsklimaat primaire doelen zijn, waaraan circulaire economie uiteraard een belangrijke steen aan bijdraagt. Indiener verzoekt het relatieve belang te onderstrepen door een andere volgorde.	ZW-1164-88

Standpunt GS

Thema's innovatie, vestigingsklimaat en circulaire transitie dragen allen (mede) bij aan welvaartsontwikkeling. De gekozen tekstvolgorde beoogt geen enkele hiërarchische positie voor de beschreven elementen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener adviseert meer aandacht te besteden aan het integreren van duurzaamheidsopgaven, het ontwikkelen van integrale gebiedsgerichte aanpakken (met name op bedrijventerreinen) en het benoemen van mogelijke spanningen en oplossingen bij gecombineerde transities.

Indiener					
ZW-0166-103	ZW-0196-147	ZW-0237-93	ZW-0240-98	ZW-0241-93	ZW-0242-12
ZW-0278-114	ZW-0313-120	ZW-0317-113	ZW-1236-98	ZW-1473-93	ZW-1479-145

Standpunt GS

Indiener stelt dat integratie van duurzaamheidsopgaven, gebiedsgericht aanpakken van en transities bevorderen op bedrijventerreinen meer invulling zou moeten krijgen. Echter de inrichting of opwaardering van een bedrijventerrein is primair aan een gemeente (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) waarbij het omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument is. Indien projectmatige of instrumentele ondersteuning nodig is, is aangegeven dat een faciliterende rol van de provincie aan de orde kan zijn c.q. bespreekbaar is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener duidt erop dat, ten aanzien van het ontbreken van bestaand beleid, in de kaarten gekozen is voor afbakeningen uit REBIS en niet voor vastgesteld beleid door alle Zuid-Limburgse gemeenten met de gebiedsafbakeningen uit de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL). De SVREZL is in 2017 vastgesteld door alle gemeenteraden in Zuid-Limburg en vormt het kaderstellende beleid voor de thema's detailhandel, kantoren en bedrijventerrei-nen, langs welke nieuwe casuïstiek of uitvoeringsprogramma's in de regio worden afgestemd en uitgewerkt. Ook de Provincie Limburg vervult een belangrijke rol bij de SVREZL. Indiener verzoekt derhalve om ten aanzien van de afbakeningen van gebieden voor detailhandel, kantoorlocaties en bedrijventerreinen, deze uit de SVREZL over te nemen. Met als doel om als één overheid te opereren en geen verschillende signalen over de (potentie of categorisering van) gebieden in de regio aan marktpartijen of inwoners af te geven.	ZW-0319-49

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI duurzaamheidsopgaven zoals energietransitie, circulaire transitie en klimaatadaptatie te veel los behandelt, terwijl een integrale benadering nodig is om doelconflicten te voorkomen en synergie te benutten.	ZW-0186-104

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van een integrale benadering van economie, energie en milieuthema's, waarbij ook gezondheid, sociale aspecten, veiligheid en leefbaarheid worden

betrokken. Wij begrijpen dat in de uitvoeringspraktijk deze thema's vaak gelijktijdig een rol spelen en dat het wenselijk is om hierin tot samenhangende afwegingen te komen. Wij zetten in de POVI 2025 stappen voor het verder versterken van integrale afwegingen. Het realiseren van een integrale benadering is complex, aangezien uiteenlopende (beleids)doelstellingen, wet- en regelgeving en belangen zorgvuldig in samenhang moeten worden afgewogen. Dit vraagt om maatwerk, intensieve samenwerking en transparante processen waarin de gemaakte keuzes goed onderbouwd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de rol van Venlo als centrumstad minimaal benoemd is en stelt voor om Venlo te positioneren als dé stad van Noord-Limburg met het hierbij behorende bovenregionaal voorzieningenniveau.	ZW-0242-3

Standpunt GS

Indiener geeft aan dat de rol van Venlo als centrumstad minimaal benoemd is, maar de rol van alle centrumsteden is duidelijk aangegeven, waarbij een bovenregionaal voorzieningenniveau per definitie aan de orde is. Anders zou het niet als centrumstad zijn gemarkeerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat economie en werklocaties te eenzijdig zijn benaderd en dat integrale afstemming met thema's als internationale werknemers, VAB's, glastuinbouw, vrijetijdseconomie, energie, netcongestie en relatie met Brainport ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-107	ZW-0237-97	ZW-0240-102	ZW-0241-97	ZW-0313-124	ZW-0317-117
ZW-1236-102	ZW-1473-97	ZW-1479-149	ZW-0186-108	ZW-0224-109	ZW-0278-118

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van een integrale benadering van economie en energie, ook in samenhang met aangrenzende gebieden. In een omgevingsvisie worden vooral de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg. Wij begrijpen dat in de uitvoeringspraktijk bij diverse thema's vaak gelijktijdig een rol spelen en dat het wenselijk is om hierin tot samenhangende afwegingen te komen. Dit vraagt om maatwerk, samenwerking met gemeenten en transparante processen waarin de gemaakte keuzes goed onderbouwd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er geen visie is opgenomen over het grotere economische ecosysteem waar Limburg onderdeel van uitmaakt, zoals Brainport, industrieclusters in Duitsland en de "blue banana". Er wordt gevraagd naar het perspectief en ruimtelijke impact hiervan.	ZW-0242-103

Zienswijze
Indiener geeft aan dat een beschrijving ontbreekt van het grotere economische ecosysteem waar Limburg onderdeel van is, inclusief de invloed van Brainport, industrieclusters in Duitsland en de “blue banana”, en vraagt naar het perspectief en de ruimtelijke impact hiervan.

Indiener					
ZW-0166-99	ZW-0186-102	ZW-0196-142	ZW-0224-103	ZW-0237-89	ZW-0240-94
ZW-0241-89	ZW-0278-110	ZW-0313-116	ZW-0317-109	ZW-1236-94	ZW-1473-89
ZW-1479-141					

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere regio's en integrale ontwikkeling. De ontwerptekst besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich beperken tot datgene wat voor Limburg nu ruimtelijk economisch relevant is. De ruimtelijke impact is indirect door vertaald in de programmering voor werklocaties. Voor de integrale samenhangende economische ontwikkeling verwijzen we naar het provinciale beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er wordt gesteld dat binnen Limburg tot 2030 voldoende ruimte is voor het vestigen en uitbreiden van bedrijven. Wij willen benadrukken dat dit in Weert absoluut niet het geval is en dat er nu al een ruimtegebrek is. Dit hebben we samen met de gemeente Nederweert ook onderbouwd. Wij vragen medewerking van de provincie om te werken aan de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen om de groei en druk van eigen bedrijven en bedrijven in omliggende regio's op te vangen.	ZW-0313-117
Indiener geeft aan dat er wordt gesteld dat er nog het nodige te winnen valt aan een efficiënter ruimtegebruik van bedrijventerreinen. In Weert is dat onderzoek en we moeten constateren dat de winst minder groot is dan gedacht en dat voor ons uitbreiding toch noodzakelijk is.	ZW-0313-118

Standpunt GS

Er wordt onderkend dat er niet voldoende ruimte is voor vestigen en uitbreiden van bedrijven, voor de ene regio meer of eerder dan voor de andere. De ontwerp omgevingsvisie geeft voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen een getalsmatige indicatie qua planningsopgave mee voor de drie te onderscheiden Limburgse regio's (noord, midden en zuid). De gemeenten in een regio bepalen zelf (via regionale afstemming) hoe en waar ze daar invulling aan geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet toestaan van huisvesting van internationale werknemers (logies, tijdelijk, volwaardig wonen) op bedrijventerreinen/werklocaties/buitengebied past niet bij taakstellingen en maatschappelijke behoefte.	ZW-0313-125

Standpunt GS

In de ontwerp Omgevingsvisie wordt aangegeven dat bedrijventerreinen er zijn voor het optimaal economische functioneren van de gevestigde of te vestigen bedrijven en dat vormen van permanent of nachtelijk verblijf dan wel wonen op die terreinen niet verenigbaar zijn met milieu- en veiligheidsrisico’s. Verder kan als gevolg van toestaan van kwetsbare functies of objecten op zo'n terrein de ontwikkeling van omliggende bedrijven worden gehinderd. Voor wat betreft het buitengebied staat de ontwerp POVI huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen onder voorwaarden toe. Deze voorwaarden worden nader uitgewerkt in de provinciale omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is hoe de regionale taakstellingen worden ingevuld, met name over locatie, functies, fysieke mogelijkheden en belemmeringen, aard van bedrijvigheid, arbeidsmarkt, natte kavels, uitbreidingsbehoefte en circulaire ambities. Er wordt gevraagd om integrale afstemming en anticipatie op de zoekgebieden uit de Omgevingsvisie Venlo 2040.	ZW-0242-110

Standpunt GS

De ontwerp omgevingsvisie geeft voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen een getalsmatige indicatie qua planningsopgave mee voor de drie te onderscheiden Limburgse regio's (noord, midden en zuid). De gemeenten in een regio bepalen zelf (via regionale afstemming) hoe en waar ze daar invulling aan geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat onduidelijk is welk economisch profiel de provincie nastreeft. Indiener geeft aan dat grensoverschrijdende uitdagingen zoals Brainport ontbreken en verzoekt deze op te nemen en de verschillende dynamieken binnen de provincie te betrekken.

Indiener					
ZW-0166-28	ZW-0196-39	ZW-0224-32	ZW-0237-18	ZW-0240-23	ZW-0242-8
ZW-0278-38	ZW-0313-25	ZW-0317-38	ZW-0317-6	ZW-1236-23	ZW-1473-18
ZW-1479-70	ZW-0186-38				

Standpunt GS

Voor economische visie en profiel verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de centrale regie van de provincie niet mag uitmonden in het eenzijdig vaststellen van welke ontwikkelingen als noodzakelijk of ongewenst worden aangemerkt.	ZW-1422-8

Standpunt GS

Er is geen sprake van centrale regie vanuit de provincie. Laat staan dat we ontwikkelingen zouden kunnen sturen. In de ontwerp POVI onderscheiden we drie opgaven van provinciaal belang vanuit economisch perspectief die ruimtelijk relevant zijn: circulaire transitie, innovatieve ecosystemen en voldoende en kwalitatief goede werklocaties.
Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027' en voor de uitwerking van economische visie en profiel verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen het gebruik van onjuiste of overdreven werkgelegenheidscijfers en stelt dat er te veel accent wordt gelegd op vermeende economische baten zonder onafhankelijke onderbouwing.	ZW-1448-8
Indiener stelt dat indirecte werkgelegenheid op Chemelot (bijvoorbeeld via toeleveringsbedrijven, ingenieursbureaus, en groothandel) vaak wordt overschat in officiële en media-rapportages, en dat deze cijfers niet als	ZW-1448-9

onderbouwing voor ruimtelijk of economisch beleid gebruikt moeten worden zonder strikte controle.

Standpunt GS

Er worden geen werkgelegenheidscijfers genoemd in de ontwerptekst. In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een economische ambitie op het gebied van verbondenheid van én binnen de regio. Zo mist indiener de kansen voor het versterken van het grensoverstijgend daily urban system.	ZW-0302-13

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere regio's via integrale ontwikkeling. De ontwerp-POVI besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich beperken tot datgene wat voor Limburg ruimtelijk economisch relevant is. De integrale samenhangende economische ontwikkeling dient vooral terug te komen in een breder economisch beleidskader. Zie hiervoor het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de POVI ruimte voor ondernemerschap. Specifiek voor de gemeente van indiener. De gemeente van indiener anticipeert op groei van de werkgelegenheid in deze gemeente en heeft daar (fysieke) ruimte voor nodig, ook in het buitengebied. Door gerichte investeringen in de regio onder de vlag van Brightlands ontstaan volgens indiener nieuwe economische kansen. Indiener mist in de POVI projecten die voortkomen uit de campussen, maar bijvoorbeeld ook het project Einstein Telescope.	ZW-1127-2

Standpunt GS

Het (ruimtelijk-) economische perspectief worden nadrukkelijk genoemd in de ontwerp POVI. Perspectieven voor campussen en Einstein Telescoop worden ook letterlijk genoemd. Datzelfde geldt t.a.v. programmering als het gaat om nieuwe hectares bedrijventerrein. Echter gemeenten (in onderlinge regionale afstemming) zijn aan zet om op basis van de planningsopgave en de

redeneerlijn ‘behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw’ ruimte te vinden voor die opgave.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een faciliterende rol van de provincie bij planologische mogelijkheden en lokale verbindingen, in plaats van het opleggen van bedrijfsprofielen.	ZW-0196-144

Standpunt GS

Die faciliterende rol is ook duidelijk beschreven in de paragraaf over bedrijventerreinen en zeker leggen wij daar geen profielen voor op. De inrichting van een bedrijventerrein is aan een gemeente (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) waarbij het omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het inzetten op hoogwaardige werkgelegenheid met focus op innovatie, automatisering en digitalisering	ZW-1422-4
Indiener roept op tot het investeren in innovatie, werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model.	ZW-1422-25
Indiener verzoekt investering in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model.	ZW-0807-47

Standpunt GS

Innovatieve ecosystemen worden nadrukkelijk genoemd als een opgave van provinciaal belang, zoals ook gewenst door indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid.	ZW-0297-5

Standpunt GS

In de ontwerp POVI zijn uitgangspunten geschetst hoe de door indiener aangehaalde circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid te bevorderen. Voor het borgen van kwaliteitseisen is het lokale omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument waarbij gemeenten (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) primair aan zet zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het respecteren van gemeentelijke autonomie bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.	ZW-0297-8

Standpunt GS

Uiteraard respecteren wij de gemeentelijke autonomie bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen, maar de omgevingsvisie is juist een instrument van de provincie om haar belangen te markeren. Eventueel in opvolging daarvan kunnen we instructieregels formuleren in een verordening, waarbij we wederom zo veel mogelijk aansluiten bij het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
indiener roept op tot het stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor lokaal geen arbeidspotentieel aanwezig is.	ZW-1422-24

Standpunt GS

Er is het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft dat recht. Uiteraard wordt bij acquisitie van nieuwe bedrijvigheid rekening gehouden met het regionaal beschikbare arbeidspotentieel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er sturend ingezet moet worden op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering, passend bij Limburgs profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'. Indiener stelt dat dit tevens bijdraagt aan het versterken van de regionale kenniseconomie en biedt perspectief voor hoogopgeleide jongeren en professionals.	ZW-0807-11

Standpunt GS

Innovatieve ecosystemen worden nadrukkelijk genoemd als een opgave van provinciaal belang, mede vorm te geven via perspectieven voor campussen als versterking van de kenniseconomie, zoals ook indiener aangeeft. Ook met anticiperend en flankerend beleid voor testopstellingen van

de Einstein Telescoop proberen we bij te dragen aan hoogwaardige werkgelegenheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat uitgangspunt bij woningbouw (nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk binnen stedelijk gebied of landelijke kernen) ook sterker zou moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen.

Indiener					
ZW-0187-58	ZW-0207-52	ZW-0238-42	ZW-0253-56	ZW-0271-42	ZW-0314-42
ZW-1038-149	ZW-1127-74				

Standpunt GS

In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen (grootschalige) winkelgebieden aan de randen van steden versus centrum- of concentratiegebieden. Bij dit laatste ondersteunen en stimuleren we gemeenten bij het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in het stedelijk gebied en de landelijke kernen. Zo ontstaan mogelijkheden om de kwaliteit van centra te behouden en te versterken. Voor de verdere uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in Paragraaf 12.4 de bereikbaarheid van personen en goederen als randvoorwaarde voor het vestigingsklimaat voor bedrijven toe te voegen.	ZW-1460-15

Standpunt GS

Het aanbod van mobiliteit en bereikbaarheid worden genoemd als één van de belangrijke vestigingsfactoren. Dit is verder uitgebreid beschreven in een apart hoofdstuk in de ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt indiener de conclusies van de Staatscommissie Demografische ontwikkelingen mee te nemen en de arbeidsproductiviteit te	ZW-0807-12

verhogen in plaats van de arbeidscapaciteit uit te breiden. Hierdoor wordt volgens de indiener het Bruto Binnenlands Product duurzaam versterkt.

Standpunt GS

We onderkennen de conclusies van genoemde staatscommissie vandaar dat we ook inzetten op innovatieve ecosystemen als een opgave van provinciaal belang. Innovatie, automatisering en digitalisering zijn dé elementen om de arbeidsproductiviteit te verhogen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de betekenis van cultuur voor het vestigingsklimaat en voor vrijetijdseconomie en dagrecreatie expliciet te maken	ZW-1038-67

Standpunt GS

Zowel het voorzieningen- en vrijetijdsaanbod worden genoemd als één van de belangrijke vestigingsfactoren. Cultuur maakt daar onderdeel van uit. Beide elementen zijn verder uitgebreid beschreven in een aparte hoofdstukken van de ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de nieuwe (gewenste) keuzes ten aanzien van economie te concretiseren omdat de huidige teksten te “hoog over” zijn, soms onvolledig, maar vooral een bevestiging van bestaand beleid.	ZW-1038-64

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven.
Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Daarvoor verwijzen wij naar het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in § 2.7.4 een subparagraaf op te nemen over het profiel, de potentie en de kansen van de Midden-Limburgse economie.	ZW-0272-1

Standpunt GS

In de betreffende paragraaf zijn enkel de ontwerpende onderzoeken beschreven zoals die via participatie van de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg tot stand zijn gekomen. Indien daar bepaalde aspecten onvoldoende tot uiting komen is dat verder aan betreffende regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener vraagt hoe wordt omgegaan met regionale taakstellingen, inclusief locatiekeuze, functieconflicten, fysieke mogelijkheden en belemmeringen, aard van bedrijvigheid, arbeidsmarkt, natte kavels, uitbreidingsbehoefte en circulaire ambities.

Indiener					
ZW-0166-106	ZW-0186-107	ZW-0224-108	ZW-0237-96	ZW-0240-101	ZW-0241-96
ZW-0278-117	ZW-0313-123	ZW-0317-116	ZW-1236-101	ZW-1473-96	ZW-1479-148

Standpunt GS

Voor het onderdeel economie is er feitelijk maar sprake van één regionale taakstelling per regio en dat betreft de planningsopgave per regio om een x-aantal hectaren netto bedrijventerrein te (laten) ontwikkelen tot 2035. Wij stellen als provincie buiten regionale afstemming daar geen verdere eisen aan zodat, passend in de subsidiariteitsgedachte, gemeenten zelf kunnen afwegen welke locaties daarvoor in aanmerking komen rekening houdende met genoemde factoren. Via het reguliere planologische traject kunnen we, in aanvulling op de regionale afstemming, de betreffende gemeente adviseren over de (on)mogelijkheid van een ruimtelijk plan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op het belang van versterking van kleinere maakindustrieën en mkb-kernen als fundament voor regionale weerbaarheid.	ZW-0196-148

Standpunt GS

Het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij. Daarvoor verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil af van ongezonde focus op economische groei en een realistischer / eerlijker systeem ter financiering van de economie.	ZW-0568-10

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Werken aan een nieuwe economie. Indiener ziet een samenhangende ontwikkeling van de economische locaties zelf waaronder de campussen en Chemelot naar een circulaire maak- en kenniseconomie, een goede verbondenheid met andere economische regio's en binnen de regio zelf (30-minuten-regio) en een aantrekkelijke leefomgeving om de beroepsbevolking op peil te houden onvoldoende terug.	ZW-0302-8

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere regio's via integrale ontwikkeling. De ontwerp-POVI besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich beperken tot datgene wat voor Limburg ruimtelijk economisch relevant is. De integrale samenhangende economische ontwikkeling dient vooral terug te komen in een breder economisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.12 Greenport Venlo

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat over de status van een nog niet ingevuld bedrijventerrein geen definitief besluit is genomen en stelt dat opname als logistieke hotspot onderwerp van nader overleg moet zijn.	ZW-1364-9

Standpunt GS

Constatering is terecht dat het nu nog niet bestemde bedrijventerrein geen onderdeel is van zowel de formele aanduiding "bedrijventerrein van provinciaal belang" als van de informele aanduiding "logistieke hotspot".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bedrijven die primair afhankelijk zijn van het lage-lonen-model, waaronder flexibele arbeidsconstructies gericht op grootschalige inzet van arbeidsmigranten, niet langer in aanmerking moeten komen voor vestiging op Greenport Venlo.	ZW-0159-

Standpunt GS

is het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft dat recht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de constatering dat Limburg op termijn mogelijk te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen, mede bezien dient te worden in het licht van beleidskeuzes uit het verleden. Het door de provincie zelf opgerichte ontwikkelbedrijf Greenport Venlo heeft – ondanks de oorspronkelijke ambities ten aanzien van hoogwaardige, circulaire en innovatieve bedrijvigheid – in de praktijk veel gronden uitgegeven aan bedrijven die slechts beperkte meerwaarde leveren voor de regionale economie en nauwelijks bijdragen aan de maatschappelijke opgaven die in de POVI worden benoemd. De sterke commerciële inslag van dit semi-overheidsbedrijf heeft geleid tot een overhaaste uitgifte, zonder voldoende borging van beleidsmatige kaders op het gebied van circulaire economie, innovatie en duurzame werkgelegenheid. Het gevolg is een ruimtelijke versnippering van bedrijvigheid, met een oververtegenwoordiging van laagproductieve sectoren zoals grootschalige logistiek en e-commerce, die bovendien sterk afhankelijk zijn van arbeidsmigratie.	ZW-0299-7

Standpunt GS

Bij de totstandkoming van de structuurvisie voor dit gebied als onderdeel en uitbreiding van de "logistieke hotspot Venlo" was hier ook nadrukkelijk ruimte gereserveerd voor grootschalige logistiek en productie. En de logistiek is ook noodzakelijk en heeft wel degelijk meerwaarde omdat anders producten zowel bedrijven als consumenten niet kunnen bereiken. Nu inmiddels de ruimte grotendeels is uitgegeven, uitbreidingsmogelijkheden beperkt zijn en er verschuivingen gewenst

zijn, ligt nu in deze ontwerp omgevingsvisie meer de nadruk op circulaire en innovatieve bedrijvigheid. Maar logistieke bedrijven zullen nodig blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener meent dat de reden waarom Limburg te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen, bezien dient te worden in het licht van beleidskeuzes uit het verleden. Indiener meent dat Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo te veel gronden heeft uitgegeven aan bedrijven die beperkte meerwaarde leveren voor de regionale economie en nauwelijks bijdragen aan de maatschappelijke opgaven conform POVI. Het gevolg is ruimtelijke versnippering van bedrijvigheid, oververtegenwoordiging van laagproductieve sectoren, bovendien sterk afhankelijk van arbeidsmigratie. Indiener wenst beëindiging van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo als sturend instrument en een hernieuwde positionering waarbij de gemeente Horst ad Maas haar regierol op eigen grondgebied kan oppakken. Indiener ambieert dat Greenport Venlo opnieuw wordt aangemerkt als werklocatie van provinciaal belang, met nadruk op circulaire economie, met een duidelijke afweging obv regionale meerwaarde, productiviteit, duurzaamheid, innovatiekracht en bijdrage aan maatschappelijke opgaven. Het begrip “regionale meerwaarde” moet een heldere definitie krijgen en als toetsingskader dienen voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang. Indiener meent dat er structureel ruimte moet blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig opgaven te prioriteren. Het provinciaal beleid moet ruimte laten voor gebiedseigen oplossingen en de provincie moet in gesprek gaan met de lokale gemeenschap. Indiener roept op tot: aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo; beëindigen van de rol van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo; het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid; erkenning van het Klaver 7-plan als gedragen voorstel; opnemen van een definitie voor ‘regionale meerwaarde’ in het POVI; het respecteren van gemeentelijke autonomie bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.	ZW-0218-2

Standpunt GS

Bij de totstandkoming van de structuurvisie Greenport Venlo voor dit gebied als onderdeel en uitbreiding van de "logistieke hotspot Venlo" was hier ook nadrukkelijk ruimte gereserveerd voor grootschalige logistiek en productie. Nu inmiddels de ruimte grotendeels is uitgegeven, uitbreidingsmogelijkheden beperkt zijn en er verschuivingen gewenst zijn, ligt nu in deze ontwerp omgevingsvisie meer de nadruk op circulaire en innovatieve bedrijvigheid. Maar begrenzingen van het af te ronden gebied blijven overeind, de rol van het ontwikkelbedrijf en de afrondende invulling van het gebied vallen buiten de scoop van de omgevingsvisie. Dat geldt ook voor de operationalisatie van het begrip regionale meerwaarde, die inmiddels is uitgewerkt in een

aanvullende beleidsregel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het beeindigen van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo als sturend instrument	ZW-1422-5
Indiener roept op tot het beëindigen van de rol van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo.	ZW-0297-4
Indiener stelt dat het wenselijk is dat het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo als sturend instrument beëindigd wordt en stelt dat er een hernieuwde positionering plaatsvindt waarbij de gemeente Horst aan de Maas haar regierol op het eigen grondgebied kan oppakken.	ZW-0807-15
Indiener stelt voor om het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo te beëindigen als sturend instrument en de regierol terug te geven aan de gemeente Horst aan de Maas.	ZW-0159-6
Indiener verzoekt om beëindiging van de rol van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo.	ZW-0306-1
Indiener vindt dat Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo beëindigd dient te worden als sturend instrument.	ZW-0299-8
Indiener vindt een hernieuwde positionering van Greenport van belang waarbij de gemeente Horst aan de Maas haar regierol op het eigen grondgebied kan oppakken.	ZW-0299-9

Standpunt GS

De rol en functie van een ontwikkelbedrijf als Greenport Venlo valt buiten de scoop van de ontwerp omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om publiek-private constructies zoals bij Greenport Venlo te herzien, teneinde belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten.	ZW-0297-11
Indiener stelt dat verwevenheid van publiek-private belangen binnen Greenport Venlo kunnen leiden tot belangenverstrengeling tussen vergunningen en financiële consequenties.	ZW-0159-15

Indiener verzoekt om herziening van publiek-private constructies zoals bij Greenport Venlo om belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten.	ZW-0306-4
Indiener verzoekt om publiek- privaat constructies zoals bij Greenport Venlo te herzien, teneinde belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten.	ZW-1422-14

Standpunt GS

De rol en functie van een ontwikkelbedrijf als Greenport Venlo valt buiten de scoop van de ontwerp omgevingsvisie. En een ontwikkelbedrijf treedt nimmer op als vergunningverlener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot aanpassing van de begrenzing van Geenport Venlo	ZW-1422-11
Indiener roept op tot aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo (o.b.v. actuele ruimtelijke inzichten).	ZW-0297-3
Indiener stelt voor om de begrenzing van Greenport Venlo aan te passen (o.b.v. de structuurvisie 2012 en actuele ruimtelijke inzichten).	ZW-0807-21
Indiener verzoekt tot aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo o.b.v. de structuurvisie 2012 en de actuele ruimtelijke inzichten.	ZW-0299-17
Indiener vraagt om aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo (i.t.t. inmiddels verouderde structuurvisie 2012 en op basis van actuele ruimtelijke inzichten en werkelijkheid).	ZW-0306-10

Standpunt GS

Aanpassingen van begrenzingen dienen te gebeuren op het niveau van structuurvisies e/o lokale omgevingsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het erkennen van het alternatief Klaver 7-plan als zorgvuldig en gedragen voorstel.	ZW-0297-6 ZW-0306-11 ZW-1262-12
Indiener stelt een alternatief plan voor locatie Klaver 7 bij Greenport Venlo voor. Dit is opgesteld in samenwerking met omwonenden, natuurorganisaties en lokale ondernemers een alternatief plan opgesteld dat voorziet in een sobere en zorgvuldige uitbreiding van circa 30 hectare over een periode van 15. Dit plan is afgestemd op het recent uitgevoerde behoefteonderzoek (BUCK 2024), sluit aan bij het coalitieakkoord van de gemeente Horst aan de Maas, en geniet breed draagvlak onder	ZW-0807-20

belanghebbenden. Indiener verzoekt erkenning van het alternatief Klaver 7-plan als zorgvuldig en gedragen voorstel.	
Indiener wil geen bedrijven groter dan 5 hectare op Klaver 7, omdat dat niet past binnen het lokaal beleid van de gemeente.	ZW-0224-174
Ten aanzien van de voorgenomen uitbreiding bij Greenport Venlo, locatie Klaver 7, is door omwonenden, natuurorganisaties en lokale ondernemers een alternatief plan opgesteld (plan Ten Oosten van Sevenum) dat voorziet in een sobere en zorgvuldige uitbreiding van circa 30 hectare over een periode van 15 jaar. Indiener vindt het van groot belang dat het provinciaal beleid ruimte laat voor dit type gebiedseigen oplossingen en alternatieven, en dat de Provincie – bij de nadere begrenzing en ontwikkeling van werklocaties zoals Greenport Venlo – daadwerkelijk het gesprek aangaat met de lokale gemeenschap en gemeentebesturen. Indiener verzoekt tot erkenning van het alternatief Klaver 7-plan als zorgvuldig en gedragen voorstel.	ZW-0299-16

Standpunt GS

De invulling van het betreffende gebied is een taak van het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de daarin betrokken aandeelhouders en valt buiten de scoop van deze ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanduiding van de logistieke hotspot in de ontwerp-POVI onvolledig is, omdat niet alle relevante bedrijventerreinen binnen het plangebied zijn meegenomen.	ZW-1364-7

Standpunt GS

Hoewel de niet formele aanduiding "logistieke hotspot" i.t.t. de formele aanduiding "bedrijventerrein van provinciaal belang" geen directe beleidsconsequenties heeft, is het punt omtrent het kaartbeeld hiervan terecht. Echter, het kaartbeeld “logistieke hotspots” bij het hoofdstuk Mobiliteit is een weergave van een beleidsfilosofie (in de zin dat hiermee een functionele gebiedsindicatie bedoeld wordt van een gemeentegrens overschrijdend gebied met een duidelijk logistieke functie) en daarmee betreft het eigenlijk geen strak omlijnde locatie, maar een groter gebied. In die zin wordt ook vaak gesproken van een logistiek knooppunt Noord-Limburg.
De kaartbeelden in relatie tot bedrijventerreinen onder het thema Economie & Werklocaties, geven wel de exacte locaties weer.

Voorstel aan PS

Tekst en kaart ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ambitie om Greenport Venlo opnieuw aan te merken als werklocatie, met nadruk op circulaire economie, aan te merken als	ZW-0807-16

werklocatie geëffectueerd dient te worden. Indiener verzoekt hierbij om duidelijk instapeisen te formuleren en te handhaven voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulair ondernemerschap, innovatieve technologie en maatschappelijk verantwoorde arbeidsverhoudingen. Bedrijven die primair afhankelijk zijn van het zogenaamde lage-lonen-model, waaronder flexibele arbeidsconstructies gericht op grootschalige inzet van arbeidsmigranten, dienen niet langer in aanmerking te komen voor vestiging op deze locatie.	
Indiener stelt dat, om van Greenport een werklocatie van provinciaal belang met nadruk op circulaire economie te maken, het nodig is dat duidelijke instapeisen geformuleerd en gehandhaafd worden voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulair ondernemerschap, innovatieve technologie en maatschappelijk verantwoorde arbeidsverhoudingen. Bedrijven die primair afhankelijk zijn van het zogenaamde lage-lonen-model, waaronder flexibele arbeidsconstructies gericht op grootschalige inzet van arbeidsmigranten, dienen niet langer in aanmerking te komen voor vestiging op deze locatie.	ZW-0299-10
Indiener verzoekt om het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid bij Greenport Venlo.	ZW-0306-2
Indiener verzoekt om het formuleren en handhaven van duidelijke instapeisen voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulair ondernemerschap, innovatieve technologie en maatschappelijk verantwoorde arbeidsverhoudingen in Greenport Venlo.	ZW-0159-7

Standpunt GS

De invulling van de bedrijventerreinen is aan het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo. Bij de verkoop/pacht van kavels doen zij dat binnen de kaders van de ter plekke geldend ruimtelijke plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de bedrijventerreinen een provinciaal belang hebben voor logistiek en maakindustrie.	ZW-1364-4

Standpunt GS

Indiener wijst op het belang van logistiek en maakindustrie. Dat onderstreept de ontwerp omgevingsvisie door het aanwijzen van "bedrijventerreinen van provinciaal belang" die onder andere zeer relevant zijn voor deze type economische activiteiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de functies en bestemmingen met provinciaal belang op de bedrijventerreinen duurzaam moeten worden geborgd in de POVI.	ZW-1364-6

Standpunt GS

Indiener stelt dat de functies en bestemmingen met provinciaal belang op de bedrijventerreinen duurzaam moeten worden geborgd in de POVI. Wij markeren inderdaad een provinciaal belang van bepaalde terreinen met bepaalde kwaliteiten en een (boven-)regionaal reikwijdte in de POVI. Echter invulling van bestemmingen met functies blijft op het niveau van de gemeentelijke omgevingsplannen. Wel kunnen wij door het markeren van zo'n provinciaal belang nadere instructieregels hiervoor opstellen. Deze worden niet in de POVI opgenomen, maar in de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Limburg op termijn mogelijk te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen. Daarbij stelt indiener dat de wijze waarop in het verleden bedrijventerreinen, zoals Greenport Venlo, zijn ontwikkeld, aanpassingen nodig hebben op gebied van regie en scherpe selectiecriteria die leiden tot suboptimale ruimtelijke en economische benutting van beschikbare ruimte.	ZW-0807-14

Standpunt GS

Terecht stelt indiener dat we op termijn te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen en dat suboptimale benutting van beschikbare ruimte niet wenselijk is. Vandaar dat we in de POVI naast een planningsopgave voor uitbreiding/nieuwontwikkeling van bedrijventerreinen, ook aanzetten geven voor efficiënt ruimtegebruik, betere benutting en bescherming van bestaande terreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om meer aandacht te hebben voor de leefbaarheid van de omwonenden en het milieu bij Greenport Venlo.	ZW-0807-22

Standpunt GS

Leefbaarheid en andere omgevingsaspecten zijn altijd een belangrijk aandachtspunt. Maar bij een integrale afweging is het zelden dat alle afgewogen elementen maximaal bediend kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de bedrijventerreinen, waaronder meerdere deelgebieden binnen het plangebied, concreet aan te duiden als bedrijventerreinen van provinciaal belang in de POVI.	ZW-1364-5

Standpunt GS

Alle logistiek-industriële terreinen in en rond Venlo zijn aangeduid als "bedrijventerreinen van provinciaal belang" in de POVI. Indiener geeft niet precies in tekst of kaart aan op welke deelgebieden men zou kunnen missen. Maar dat zijn niet die type terreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.13 Individueel te beantwoorden zienswijzepunten

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de doorontwikkeling van het bedrijf een goede verbondenheid en bereikbaarheid vraagt alsmede een aantrekkelijke leefomgeving voor de (beroeps)bevolking. De indiener vraagt in de POVI het kader hiervoor op te nemen. Dit punt hangt samen met ZW-0198-29.	ZW-0198-30

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat voor doorontwikkeling van bedrijvigheid bereikbaarheid en aantrekkelijke leefomgeving relevant zijn, zoals ook benoemd in meerdere hoofdstukken. Echter voor wat betreft de uitwerking in een omgevingsvisie worden alleen de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
indiener verzoekt om de schrijfwijze van het bedrijf op correcte wijze op te nemen in de POVI-tekst.	ZW-0198-33

Standpunt GS

De bedrijfsnaam wordt gecorrigeerd in de tekst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Eerste zin in § 12.3.4.3 Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot aanpassen naar: "In de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot geven wij, de gemeenten Sittard-Geleen en Stein, Chemelot, Brightlands Chemelot Campus en dsm-firmenich ...".

Zienswijze	Indiener
In de tekst over de Einstein telescoop (paragraaf 12.3.1) mist indiener, naast de unieke onderzoekskansen en mede-ontwikkeling van sleuteltechnologieën, vermelding van kansen voor substantiële afgeleide brede werkgelegenheid voor het gehele MKB en talent op alle niveaus.	ZW-0304-49

Standpunt GS

De relatie tussen de mogelijke komst van de Einstein Telescope en de unieke kansen voor onder meer het MKB en ook in bredere zin voor de wetenschap, werkgelegenheid, innovatie, talentontwikkeling en grensoverschrijvende kennisnetwerken, zijn vermeld in alinea 12.3.1 en 12.3.3.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de bovenregionale functie van Zevenellen naast andere bedrijventerreinen in Zuid- en Noord-Limburg onderbelicht is.	ZW-1236-182

Standpunt GS

Het bedrijventerrein Zevenellen is opgenomen in de lijst van "Bedrijventerreinen van provinciaal belang". Deze aanduiding is gedaan door onder meer te kijken naar welke bedrijventerreinen een bovenregionale functie vervullen en/of voor haventerreinen, grootschalige logistiek-industriële terreinen in de twee logistieke knooppunten, bedrijventerreinen in milieucategorieën 4 of hoger e/o bedrijventerreinen en door hun infrastructurele ontsluiting geschikt zijn voor omvangrijke productie en distributie. Met deze aanduiding wordt duidelijk gemaakt dat Zevenellen ook in deze categorieën valt en de bovenregionale functie onderschrijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat bij campusuitbreiding op De Lexhy dat de Oude Postbaan niet wordt afgesloten als geen nieuwe vervangende infrastructuur is aangelegd of een andere passende robuuste en toekomstvaste oplossing is gerealiseerd zodat de bereikbaarheid van de omliggende kernen niet in het geding komt en er geen toename zal zijn van verkeer.	ZW-0314-155

Standpunt GS

Wanneer bij eventuele uitbreidingen van werklocaties, dus ook de uitbreiding van de campus o Chemelot zou leiden tot afsluiting van bestaande wegen, zal altijd zorg worden gedragen voor alternatieve ontsluitingen voor zowel direct betroffene als bereikbaarheid van omliggende kernen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de maakindustrie in Midden-Limburg en de bedrijvigheid op Zevenellen onvoldoende erkenning krijgen.	ZW-1236-181

Standpunt GS

Het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij, zeker ook in Midden-Limburg zoals geduid in hoofdstuk 2.2.8. Voor verdere uitwerkingen met betrekking tot de maakindustrie en MKB verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor wat betreft het bedrijventerrein Zevenellen: dit is opgenomen in de lijst van "Bedrijventerreinen van provinciaal belang". Deze aanduiding is gedaan door onder meer te kijken naar welke bedrijventerreinen een bovenregionale functie vervullen en/of voor haventerreinen, grootschalige logistiek-industriële terreinen in de twee logistieke knooppunten, bedrijventerreinen in milieucategorieën 4 of hoger e/o bedrijventerreinen en door hun infrastructurele ontsluiting geschikt zijn voor omvangrijke productie en distributie. Met deze aanduiding wordt duidelijk gemaakt dat Zevenellen ook in deze categorieën valt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de POVI de versterking van het brede MKB, dis breder dan het optimaliseren van het vestigingsklimaat middels het borgen van goede werklocaties, denk hierbij aan het ontschotten van dienstverlening, gebundelde subsidies en arrangementen richting ondernemers (aanpak lokettenjungle, in aansluiting op landelijke actie-agenda MKB), en het vraaggericht inzetten van ondersteuning van het brede MKB (in plaats van aanbodgedreven).	ZW-0314-160

Standpunt GS

Het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij, zoals geduid in hoofdstuk 2.2.8. Voor verdere uitwerkingen met betrekking tot de maakindustrie en MKB verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen

ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat meer aandacht zou moeten gaan naar gemengde woon-werkgebieden en herstructurering van bedrijvigheid om ruimte te creëren voor zwaardere bedrijvigheid, maar ook voor MKB en andere (nieuwe) bedrijfstypes en vraagt de PL een actievere rol te spelen in deze complexe, maar noodzakelijke herstructurering.	ZW-0314-127

Standpunt GS

De Omgevingsvisie zet juist in op betere benutten en beschermen van bestaande werklocaties. In het kader van dat laatste wijzen we ook bedrijventerreinen van provinciaal belang aan om de ruimte voor zwaardere bedrijvigheid te optimaliseren. In dat kader meer aandacht voor gemengde woon-werkgebieden is hiermee in tegenspraak, tenminste als het op specifieke locaties aan momt. De combinatie en de navraag landt binnen de stedelijke milieus. Voor wat betreft de uitvoeringsaspecten verwijzen we naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. In een omgevingsvisie worden enkel de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in paragraaf 12.3.4.7 als specifieke opgave bij Chemelot de binding met het regionale MKB op te nemen om enerzijds sterke regionale verankering te borgen, anderzijds om brede (afgeleide) werkgelegenheidsgroei te versterken (naar voorbeeld van bijv. ASML in regio Brabant).	ZW-0314-154

Standpunt GS

De ruimte voor doorontwikkeling van Chemelot via uitbreidingsperspectief voor de campus is opgenomen in de Omgevingsvisie. De relatie met en het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij ook in hoofdstuk 2.2.8.
Voor verdere uitwerkingen met betrekking tot de maakindustrie en MKB verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de bedrijfslocatie wordt aangewezen als werklocatie, aangezien hier veel personen werkzaam zijn en de aanduiding beter aansluit bij de bestaande functies en de gewenste nieuwe invulling.	ZW-0901-3

Standpunt GS

De bedrijfslocatie waar indiener naar verwijst voldoet niet aan de omvangcriteria om opgenomen te worden als solitaire bedrijfskavel in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie de passage over continueren beleid Risicovolle Activiteiten als volgt aan te passen: “Dat speelt op een aantal locaties, zoals de haven van Maasbracht, Zevenellen en Chemelot en De Beitel”.	ZW-1164-87

Standpunt GS

Clustering van risicovolle activiteiten is op meerdere plekken raadzaam. Met de aanduiding "zoals" is een aantal voorbeelden gegeven die niet uitputtend of exclusief zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve, en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid	ZW-1262-11

Standpunt GS

Los van dat bepaald type bedrijvigheid de voorkeur kan hebben, geldt het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft bestaansrecht.

Voor economische visie en profiel verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. en voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt in het kader van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt, een gezamenlijk belastingaangifte, gezamenlijk pensioenstelsel, beter openbaar vervoer en een stabiele internetverbinding tussen de landen NL-B-D.	ZW-0135-6

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen op provinciaal niveau Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen of buiten de scope van provinciale bevoegdheden vallen, worden hierin niet weergegeven. Met betrekking tot openbaar vervoer is dit uitgewerkt in hoofdstuk 14 - mobiliteit. En aspecten als grensoverschrijdende elementen in zake arbeidsmarkt, belastingen en pensioenen betreffen nationale regels, die buiten de scoop van een provinciale Omgevingsvisie vallen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een uitgebreidere toelichting en een meer specifieke tekst met inbegrip van een (beknopte) uiteenzetting van ‘inspanning’ en de doelen bij de ‘doorontwikkeling’ in paragraaf 12.3.4.7.	ZW-0314-153

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; voor de uitwerking van onderdelen betreffende Chemelot in deze verwijzen wij naar de relevante gebiedsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een verduidelijking van de term 'men' in paragraaf 12.3.4.2.	ZW-0314-152

Standpunt GS

De term "men" in de aangehaalde paragraaf 12.3.4.2 slaat terug op de actor in de voorafgaande zin, zijnde ‘Chemelot’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om het onderscheid tussen industrieterreinen van provinciaal belang en bedrijventerreinen van provinciaal belang (inclusief meer overzichtelijke legenda-aanduiding op de kaarten), toegespitst op lokale zeggenschap op ruimtelijk economische sturing nader te duiden.	ZW-0314-156

Standpunt GS

De industrieterreinen van provinciaal belang gaan over geluidruimte en zijn aangewezen op grond van de Omgevingswet. De bevoegdheid qua geluid lag al bij de Provincie. De ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’ zijn aangewezen vanuit economisch en mobiliteitsbeleid. Voor wat betreft het gebruik van de legenda-eenheden zijn wij gebonden aan de mogelijkheden die het DSO hiervoor biedt en kunnen wij die niet zelf aanpassen. Met betrekking tot de bedrijventerreinen van provinciaal belang: De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Hieruit volgt een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe. Ter verduidelijking van het onderscheid tussen ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ en ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’ zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de POVI teksten. In de eerste plaats is de naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ gewijzigd in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’. De naam ‘industrieterrein waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ sluit ook beter aan bij de letterlijke tekst van artikel 2.12a Omgevingswet op grond waarvan de terreinen zijn aangewezen. De kleuren van de legenda eenheden zijn in het DSO standaard voor heel Nederland voor alle overheidslagen en kunnen daarom niet aangepast worden.

Voorstel aan PS

Naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ in de gehele POVI-tekst te wijzigen in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’

Paragraaf 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.2 ‘Ambitie provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.2 ‘Ambitie geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.3 ‘Uitvoeringsinstrumenten provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3 Uitvoeringsinstrumenten geluidproductieplafonds industrieterreinen

Paragraaf 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) industrieterreinen’

In de begrippenlijst het begrip ‘geluidzone industrieterreinen waarvoor Provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ opnemen met de volgende toelichting:

binnen de geluidzone rond een ‘industrieterreinen waarvoor Provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ gelden regels op grond van de Wet geluidhinder voor het toelaten van nieuwe geluidgevoelige objecten zoals woningen en scholen. De regels zijn enerzijds gericht op het

beperken van de overlast voor (toekomstige) bewoners en anderzijds op het beschermen van de milieuruimte van bedrijven op het industrieterrein.
Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.
In de begrippenlijst bij het begrip 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' de laatste zin ("Niet te verwarren met ‘industrieterreinen van provinciaal belang’, aangewezen op grond van de Omgevingswet") verwijderen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt wat betreft bedrijventerreinen en energie niet alleen te spreken in termen van energieopwekking (zonneparken) maar ook over energie-infra structuur.	ZW-1038-69

Standpunt GS
het hoofdstuk Economie & werklocaties wordt gesproken over energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen. Dit hoofdstuk gaat verder niet uitgebreid in op de opwekking, transport en opslag van energie aangezien dit terugkomt in het hoofdstuk energie. Uiteraard is de koppeling tussen economie & werklocaties en energie wel van belang. Om deze reden zijn in beide hoofdstukken diverse onderlinge verwijzingen toegevoegd.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt naar een nadere uitleg van paragraaf 12.2: hoe moet grensoverschrijdend in deze context worden beschouwd? Ruimtelijke sturing vanuit hogere overheden?	ZW-0314-162

Standpunt GS
Grensoverschrijdend in relatie tot circulair is in deze bedoeld als grondstoffenstromen en ketenbenadering die per definitie tot ver buiten Limburg reiken. Daarbij zullen wij deel ook met andere en hogere overheden moeten schakelen. Echter in een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt ten aanzien van de innovatieclusters aandacht voor het cluster Medlands Parkstad. Dit cluster, met een duidelijke focus op medische logistiek, kent alleen al in Parkstad 6.000 arbeidsplaatsen (helft MBO-banen, helft HBO/WO-banen) en groeit in de komende jaren naar 9.000	ZW-0319-54

arbeidsplaatsen toe. Echter wordt dit voor Limburg grote cluster geenszins in de POVI benoemd, terwijl dit cluster weinig energie-intensief en weinig conjunctuur gevoelig is, en derhalve een relatief grote en robuuste pijler van de Limburgse economie is.	

Standpunt GS

Buiten het algemene vestigingsklimaat en werklocaties breed wordt geen enkels specifiek cluster benoemd. Enkel projectlocaties waarbij de provincie zelf direct betrokken is. Dus geen reden om specifiek één economisch cluster wel te benoemen. Overigens wordt in algemene zin het belang van logistiek (en locaties daarvoor) op meerdere plekken benadrukt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener zou het n.a.v. paragraaf 2.4.5 toejuichen wanneer PL het uitgangspunt van de GR Stein zou hanteren, namelijk dat doorontwikkeling van het Chemelot terrein, Brightlands Chemelot Campus, de haven van Stein en de verbindingen van en naar de haven mogen plaatsvinden als dit verbetering van het woon- en leefklimaat ten opzichte van nu voor de inwoners betekent.	ZW-0314-146

Standpunt GS

Bij de keuzes voor de doorontwikkeling van de omgeving van Chemelot en zijn omgeving. zal in de verdere uitwerking in de daarvoor bedoelde sporen, zoals gemeentelijke omgevingsplannen, vergunningen e.d. rekening moeten worden gehouden met het woon- en leefklimaat van de inwoners. Een en ander overeenkomstig de afspraken die de Stuurgroep Gebiedsvisie Omgeving Chemelot daarover heeft gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.14 Locatie-specifieke vragen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de volgende specifieke wijzigingen op de kaart door te voeren: - Trega-Zinkwit wordt grotendeels stedelijk gebied, - begrenzing bedrijventerrein verschuiven van Sareptastraat-Sionsweg naar Bersebastraat (dit stukje groen wordt dan onderdeel stedelijk gebied), - begrenzing iets aanpassen naar Molensingel tot Kobbesweg, - wens uitbreiden riviergebonden activiteiten, - stedelijke werklocatie Heerderweg omzetten naar stedelijke werklocatie, waar naast stadsverzorgende bedrijvigheid functiemenging mogelijk is	ZW-1038-86

- en tot slot als basis de begrenzingen van de SVREZL voor Maastricht gebruiken (basis van kaart klopt niet)

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen die indiener aangeeft) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp/ kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De percelen VDP00-G-1929 en VDP00-G-1870 zijn bestemd voor een tuincentrum, detailhandel, en horeca, activiteiten die substantieel bijdragen aan de lokale economie van Vlodrop door bezoekersstromen, werkgelegenheid, en inkomsten. Indiener verzoekt de Provincie om de bestaande bestemming te respecteren en de economische functie van de percelen te waarborgen, in lijn met de regionale prioriteiten van Roerdalen. Daarnaast in de toekomst essentiële ontwikkelingen voor continuiteit van de exploitatie mogelijk te maken. Zowel op tuincentrum gebied als recreatie gebied.	ZW-0811-18

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. Het treedt nimmer in de plaats van gemeentelijke omgevingsplannen. Zo ook niet voor de door indiener genoemde percelen waarvoor in het kader van (aangepaste) bestemming de gemeente bevoegd gezag is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Gelet op de beoogde herontwikkeling van de locatie BTE verzoekt indiener om de kern Kelmond aan te wijzen als landelijke kern subsidiair de tekst in paragraaf 12.4.4.4.1 op dit punt te wijzigen.	ZW-0304-25

Standpunt GS

Om een beoogde herontwikkeling van een voormalig fabrieksterrein mogelijk te maken, is er een tweeledig verzoek van indiener. Verzoek om een woonkern alsnog als landelijke kern aan te wijzen is daarvoor niet relevant, de tekstpassage in paragraaf 12.4.4.4.1 zal worden aangepast omdat het niet de bedoeling is eventueel maatwerk voor herontwikkeling van dergelijke locaties in te perken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie in par. 12.4.4.4.1 "Als de locatie aansluit aan het Stedelijk gebied of Landelijke kernen, dan kan gebiedsgericht worden gekeken naar de mogelijkheden om de locatie via maatwerk geschikt te maken als kleinschalig lokaal bedrijventerrein of woongebied. Het betreft daarbij met name enkele oudere of verouderde en kleinere solitaire bedrijfslocaties. Als de locatie niet aansluit aan bestaand bebouwd gebied, dan is functiewijziging naar agrarisch gebruik of volledig nieuwe natuur te overwegen." te wijzigen in "Gebiedsgericht kan worden gekeken naar de mogelijkheden om een locatie via maatwerk geschikt te maken als kleinschalig lokaal bedrijventerrein of woongebied. Het betreft daarbij met name enkele oudere of verouderde en kleinere solitaire bedrijfslocaties. Als een dergelijke motivatie via maatwerk niet wenselijk of haalbaar is, dan is functiewijziging naar agrarisch gebruik of nieuwe natuur te overwegen."

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Oostflank in de Ontwerp-POVI voor een belangrijk deel aangeduid is als een aaneengeschakelde werklocatie. In 2021 hebben de gemeente en de provincie gezamenlijk het Ambitiedocument Oostflank opgesteld, met als doel de bestaande werklocaties in Brunssum te herontwikkelen om zodoende structurele sociaaleconomische achterstanden weg te werken en het doel van de aanleg van de buitenring als economische structuurversterker te verwezenlijken. Deze moet volgens de indiener bijdragen aan het versterken van de lokale, regionale en provinciale arbeidsmarkt door het toevoegen van passende werkgelegenheid en de voorziene vraag naar werklocaties vanaf 2030. Indiener stelt dat een belangrijke stap in dit proces de aankoop van de groeve Mourik is(ca. 80 ha), die als een strategische mijlpaal wordt gezien.	ZW-0160-25

Standpunt GS

Indiener ziet de locatie Mourik in de Oostflank van Brunssum als een potentie voor de regionale werkgelegenheid en de voorziene vraag naar werklocaties. Dat laatste onderschrijft de Omgevingsvisie actief in termen van prognoses en geformuleerde planningsopgaven per regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat Medlands niet wordt geduid in de POVI. Indiener verzoekt deze nadrukkelijk te noemen in de POVI, mede in relatie tot de ruimtelijke (her)ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijventerreinen zoals Willem-Sophia, Dentgenbach maar ook de Oostflank.	ZW-0263-55

Standpunt GS

Buiten het algemene vestigingsklimaat en werklocaties breed wordt geen enkels specifiek cluster benoemd. Enkel projectlocaties waarbij de provincie zelf direct betrokken is. Dus geen reden om specifiek één economisch cluster wel te benoemen. Overigens wordt in algemene zin het belang

van logistiek (en locaties daarvoor) op meerdere plekken benadrukt.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat zich op de Oostflank meerdere terreinen bevinden met een hoge milieucategorie, wat verdere economische ontwikkeling passend binnen de voorliggende ontwerp-POVI mogelijk maakt. Indiener is van mening dat de Oostflank als geheel daarmee van provinciaal belang is, en vraagt nadrukkelijk aandacht voor een gebiedsgerichte aanpak, ook in relatie tot natuurinstandhoudingsdoelstellingen van nabijgelegen Natura-2000 gebieden.	ZW-0160-26

Standpunt GS
Indiener ziet de locatie Mourik in de Oostflank van Brunssum als een potentie voor de regionale werkgelegenheid en de voorziene vraag naar werklocaties. Dat laatste onderschrijft de Omgevingsvisie actief in termen van prognoses en geformuleerde planningsopgaven per regio. Dat de locatie potentie heeft betekent echter nu (nog) niet dat het terrein is aan de merken als zijnde van provinciaal belang. Immers op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert specifiek dat in de ontwerp-POVI Groeve Mourik niet als provinciaal belang is aangeduid. Dit zou volgens de indiener, in het verlengde van de overige terreinen op de Oostflank en de huidige dynamiek rond de ontwikkeling van de Groeve Mourik, in het bijzonder van provinciaal belang moeten zijn. Indiener verzoekt dan ook nadrukkelijk de Groeve Mourik mee te nemen onder de gebiedsaanwijzing 'Bedrijventerrein van provinciaal belang' binnen een bredere definitie en heeft in hoofdstuk 3 een voorstel gedaan met betrekking tot de begrenzing van de gebiedsaanwijzing.	ZW-0160-27

Standpunt GS
Indiener ziet de locatie Mourik in de Oostflank van Brunssum als een potentie voor de regionale werkgelegenheid en de voorziene vraag naar werklocaties. Dat laatste onderschrijft de Omgevingsvisie actief in termen van prognoses en geformuleerde planningsopgaven per regio. Dat de locatie potentie heeft betekent echter nu (nog) niet dat het terrein is aan de merken als zijnde van provinciaal belang.

Immers op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld,

weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat BT Neer-Hanssum ten onrechte als solitair bedrijventerrein wordt gezien, maar niet als werklocatie.	ZW-1236-190

Standpunt GS

De genoemde locatie is onder een andere naam (Soerendonck, Neer) wel degelijk aangeduid als werklocatie en niet zoals verondersteld als solitaire bedrijfslocatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitleg niet altijd overeenkomt met de werkelijkheid. Het is correct voor Nunhems Netherlands BV en Brentjens aan de Hornerweg, maar niet voor het Corubona terrein in Haelen en de bedrijven aan de zuidelijke Napoleonsweg te Haelen, waar meer bedrijven liggen.	ZW-1236-189

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen. Dat geldt ook voor (on)terechte solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 ha.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de POVI het belang van de Clean Energy Hub voor de haven in Maasbracht niet wordt verwoord. Het wordt voorgesteld om toe te voegen dat de Clean Energy Hub van grote waarde is voor de haven van Maasbracht.	ZW-0188-66

Standpunt GS

Buiten het algemene vestigingsklimaat en werklocaties breed wordt geen enkels specifiek cluster benoemd. Enkel projectlocaties waarbij de provincie zelf direct betrokken is.

Dus geen reden om specifiek één economisch cluster wel te benoemen dan wel een specifieke kwaliteit of potentie van een bepaalde locatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de beschikbare ruimte voor bedrijfsontwikkeling in Nederweert vrijwel volledig benut is en roept de provincie op om medewerking te verlenen aan concrete uitbreidingsprojecten met regionale afstemming.	ZW-0196-143

Standpunt GS

Voor het gevraagde verzoek om (meer) de gemeenten/regio's beschikbaar te krijgen hebben we juist in de Omgevingsvisie per regio een planningsopgave opgenomen. En uiteraard betekent dat ook een positieve grondhouding onzerzijds t.a.v. concrete uitbreidingsprojecten na regionale afstemming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in Paragraaf 12.4.4: de relatie tussen OV-bereikbaarheid en werklocaties in relatie tot Limburg Centraal toe te voegen. Het Belastingkantoor in Heerlen Maankwartier is een mooi voorbeeld.	ZW-1460-16

Standpunt GS

In algemene zin wordt in de bewuste paragraaf 12.4.4. aangegeven dat kantoorontwikkelingen in de centrumgebieden en aangrenzende stationsomgevingen dienen te worden gelokaliseerd. Dit is juist vanwege de link met OV-bereikbarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beperkende regels voor de kadastrale percelen VDP00-G-1893, VDP00-G-1630, VDP00-G-1633, VDP00-G-431 en VDP00-G-1672 in het ontwerp-POVI te schrappen, zodat de activiteiten als boomkwekerij en tuincentrum ongehinderd kunnen worden voortgezet. Om als onderneming toekomstbestendig te blijven, is flexibiliteit in het gebruik van de percelen essentieel. De beperkende regels in het ontwerp-POVI staan haaks op deze behoefte en beperken de mogelijkheden om in te	ZW-0811-27

spelen op marktontwikkelingen, zoals de groeiende vraag naar duurzame groenvoorzieningen en tuinproducten.

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. Het treedt nimmer in de plaats van gemeentelijke omgevingsplannen. Zo ook niet voor de door indiener genoemde percelen waarvoor in het kader van (aangepaste) bestemming de gemeente bevoegd gezag is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de economische en toeristische functie van Vlodrop expliciet te waarborgen in de definitieve POVI, in overeenstemming met de retail- en toerismeprioriteiten van Roerdalen.	ZW-0811-21

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. De Omgevingsvisie treedt niet in gemeentelijke beleidskeuzen over bepaalde functies op bepaalde locaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de vergunning voor het project Furec in te trekken, dat is de enige manier om de lucht, het water en de bodem schoon te houden.	ZW-0135-8

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen vanuit economie worden hierin niet weergegeven. Dus is een omgevingsvisie ook niet het afwegingskader voor het wel/niet verstrekken van individuele vergunningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een gedetailleerde analyse van de impact van de Povi maatregelen op de bezoekerstromen, inclusief een vergelijking met de huidige situatie, en om compensatiemaatregelen of een herziening van de aanduiding om de Tuincentrum- en Retail functie te behouden.	ZW-0811-22

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. Het treedt nimmer in de plaats van gemeentelijke omgevingsplannen. Indien gemeente een omgevingsplanaanpassing overweegt is het aan de gemeente om de impact van die aanpassing te analyseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een project als Furec vooralsnog niet te laten doorgaan, maar eerst de milieueffecten te onderzoeken	ZW-0135-5

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg. De omgevingsvisie is niet het afwegingskader voor het wel/niet doorgaan voor een specifiek project op een specifieke locatie

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ondanks de economische en toeristische betekenis van onze de locatie van indiener is er geen specifieke consultatie geweest met grondeigenaren over de impact van de POVI op de percelen VDP00-G-1929 en VDP00-G-1870. Indiener verzoekt de Provincie om een aanvullende participatieronde te organiseren voor grondeigenaren en ondernemers in Vlodrop en Roerdalen, om de impact van de POVI op economische kernlocaties te bespreken.	ZW-0811-19

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. Het treedt nimmer in de plaats van gemeentelijke omgevingsplannen. Zo ook niet voor de door indiener genoemde percelen waarvoor in het kader van (aangepaste) bestemming de gemeente bevoegd gezag is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.15 MAA

Zienswijze	Indiener

Aangaande Maastricht Aken Airport stelt indiener dat momenteel de baten buiten Limburg vallen, en de lasten in Limburg. Indiener vraagt om: • Een herwaardering van het businessmodel op basis van reële baten en kosten; • Een eerlijke weging van alternatieve invullingen van het luchthaventerrein; • En een veel kritischere toetsing van innovatiebeloftes zoals e-aviation.	ZW-1035-72
Indiener beschouwt het subsidiëren van MAA strijdig met het beleidsdoel van de POVI om een gezond, veilig en aantrekkelijk leefklimaat te houden.	ZW-0874-1
Indiener constateert dat Ryanair recentelijk heeft aangekondigd passagiersvluchten vanaf MAA te schrappen. Indiener stelt dat gelet op de concurrentie met nabijgelegen regio's het o.i. onwaarschijnlijk is dat passagiersvervoer een essentiële rol speelt voor vrijetijdseconomie (hooguit tijdens evenementen zoals Pinkpop en Andre Rieu - maar niet continu). Het stuk "een neergang van het toerisme hangt in de lucht" uit 2022, opgesteld door o.a. Anya Niewerra (VZ-L), beargumenteerde volgens de indiener ook dat groei MAA juist schadelijk is voor de vrijetijdseconomie. Zij halen aan dat dit uit een onderzoek van de provincie zelf komt, namelijk: "de wettelijke verplichte Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) zoals deze in opdracht van Provincie Limburg is uitgevoerd door het bureau SEO. Dit bureau stelt dat sluiting een positief saldo voor Limburg (en ook het toerisme) heeft. De [groei] scenario's 1, 2 en 3 hebben allen een negatief saldo voor Limburg."	ZW-0160-38
Indiener is van mening dat werkgelegenheid geen argument kan zijn voor subsidiëring van MAA gelet op het bestaande personeelstekort.	ZW-0874-2
Indiener verzoekt de Provincie om een passend toekomstperspectief voor het MAA-gebied op te nemen, waarbij indiener bij passend denkt aan functies zoals wonen, kleinschalige bedrijvigheid, kennisontwikkeling, groen, waterbuffering en voedselproductie.	ZW-0930-6
Indiener verzoekt voor sluiting van MAA, zoals ook de conclusie is uit het SEO rapport.	ZW-0135-13

Standpunt GS

In navolging van een PS-besluit in 2022 hebben wij in 2024 besloten tot de uitvoering van het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport", waarin uiteengezet werd hoe de luchthaven zich duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen. In de ruimtelijke vertaling naar de Omgevingsvisie betekent dat automatisch dat deze luchthaven een essentieel onderdeel van de basisinfrastructuur van Limburg is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.16 Regionale meerwaarde en instructieregel kavel groter dan 5 hectare

Zienswijze	Indiener
Conform eerder provinciaal beleid zijn grenzen gesteld aan de omvang van nieuwe bedrijfskavels (max. 5 ha). Deze begrenzing is op democratische wijze tot stand gekomen. Indiener stelt dat deze ook in de huidige en toekomstige planvorming dienen te worden gehandhaafd, om ongewenste schaalvergroting en landschappelijke aantasting tegen te gaan.	ZW-0299-15
Indiener pleit voor een duidelijke omschrijving van het begrip regionale meerwaarde, als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.	ZW-1422-7
Indiener roept op tot het expliciet opnemen van een definitie voor ‘regionale meerwaarde’ in het POVI, waarbij niet alleen gekeken wordt naar economie maar ook naar ecologie, leefbaarheid en sociologie (dus meerwaarde in de breedste zin van het woord).	ZW-0297-7
Indiener stelt dat de POVI te weinig sturing geeft op het efficiënt en effectief gebruiken van schaarse ruimte. Voorbeeld hiervan is het inzetten van grote bedrijfskavels (-i-5ha), onder voorwaarde dat de regionale maatschappelijke meerwaarde is aangetoond. In de huidige verordening zijn er expliciete regels over opgenomen. Indiener gaat er vanuit dat de nieuwe POVI deze lijn voortzet.	ZW-0160-21
Indiener stelt dat het begrip “regionale meerwaarde” als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang een heldere definitie krijgt. Hierbij verzoekt indiener om een heldere definitie van het begrip “regionale meerwaarde” verder te omschrijven en dat deze expliciet wordt opgenomen in de POVI.	ZW-0807-17
Indiener verzoekt een heldere definitie in de POVI op te nemen voor het begrip “regionale meerwaarde”, volgens de brede welvaart doelstelling. Dit als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.	ZW-0306-8
Indiener verzoekt het begrip 'regionale meerwaarde' van bedrijventerreinen helder te omschrijven in het POVI, zodat het gebruikt kan worden als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.	ZW-0299-12
Indiener verzoekt het expliciet opnemen van een definitie voor 'regionale meerwaarde' in de POVI	ZW-1262-10
Indiener verzoekt om een heldere definitie van 'regionale meerwaarde' in het POVI als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.	ZW-0159-9
Indiener verzoekt Provinciale Staten met vertrouwen te handelen richting gemeenten en regio’s met betrekking tot bedrijfskavel groter dan 5 hectare. De provinciale benadering van grootschalige bedrijvigheid (kavels >5 ha) mist een concreet en werkbaar afwegingskader. Het (blijven) uitstellen van	ZW-0319-50

besluitvorming over een concreet afwegingskader creëert een onwenselijke situatie.	
Indiener vraagt om heldere kaders rondom regionale meerwaarde en transparante verantwoording van het provinciaal belang bij afwijkingen op de vijf-hectare-regel.	ZW-0196-149
Verdozing: Indiener stelt dat de mogelijkheid tot ontheffing voor grootschallige terreinen (>5 Ha) te ruim is.	ZW-1035-74

Standpunt GS

In de huidige Omgevingsverordening Limburg is sinds begin 2023 vastgelegd dat er geen nieuwe bedrijfskavels van meer dan 5 hectare zijn toegestaan (artikel 12.5 lid 4). De afbakening van 5 hectare volgt uit nationale trajecten waarbij grootschalig wordt gezien als groter dan 5 hectare. Deze instructieregel zal ook in de actualisatie van de Omgevingsverordening gehandhaafd blijven. Om in een specifieke casus toch gemotiveerd een ontheffing voor een bedrijfskavel groter dan 5 hectare toe te kunnen staan is een bedrijfseconomische afweging voor regionale meerwaarde inmiddels uitgewerkt in een beleidsregel regionale meerwaarde. Diverse indieners wensen het begrip regionale meerwaarde duidelijker omschreven te zien. Dit zien wij als een uitwerking van de POVI, maar dit volgt óók uit de reeds in de huidige Omgevingsverordening opgenomen instructieregel in artikel 12.5, lid 4. Gezien deze samenhang met de huidige Omgevingsverordening, is deze uitwerking inmiddels gereed: Gedeputeerde Staten hebben in oktober 2025 de ‘Beleidsregel regionale meerwaarde grote bedrijfskavels Limburg’ vastgesteld.

In deze beleidsregel nader uitgewerkt hoe gemeenten bij een verzoek om ontheffing van de instructieregel opgenomen in art. 12.5, lid 4 dienen te motiveren dat er sprake is van regionale meerwaarde bij een (nieuwe) bedrijfskavel groter dan 5 hectare.

Hierbij zijn er drie hoofdelementen voor de beoordeling van de regionale meerwaarde: 1. Regionale binding; 2. Maatschappelijke en economische meerwaarde; 3. Wijze van benutten schaarse ruimte en landschappelijke inpassing. Deze drie hoofdcategorieën van beoordeling komen voort uit een nationale Handreiking (regionale) Meerwaarde. Om enige consistentie interprovinciaal/landelijk te krijgen is ook in het landelijk bestuurlijk overleg Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen een afsprakenkader overeengekomen dit regionaal verder uit te werken.
De beleidsregel is te raadplegen via: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2025-18118.html

De beleidsregel is in beginsel een bedrijfseconomisch afwegingskader. Dit neemt niet weg dat bij nieuwe ontwikkelingen, aansluitend bij de Omgevingswet, altijd gekeken wordt naar een Evenwichtige Toedeling van Functies aan Locaties (ETFAL).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie in par. 12.4.4.3.1 "Een nog uit te werken afwegingskader over regionale meerwaarde...." te wijzigen in "De vastgestelde beleidsregel regionale meerwaarde ....".

10.17 Samenwerking en rolverdeling gemeenten en provincie, incl. SVREZL

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL) in de ontwerp-POVI niet wordt genoemd. De SVREZL is in 2017 vastgesteld door alle Zuid-Limburgse gemeenten in het kader van de bestuursafspraken tussen provincie en gemeenten en legt voor de betreffende gemeenten een bindende basis voor de uitvoering tot 2030. Indiener verzoekt de SVREZL een prominente plaats te geven binnen de POVI.	ZW-0160-20
Indiener verzoekt de Provincie in paragraaf 12.4.4 een verwijzing naar de - in opdracht van de provincie n.a.v. het POL 2014 gemaakte – intergemeentelijke Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL) toe te voegen.	ZW-1164-91

Standpunt GS

Indiener verzoekt om de structuurvisie SVREZL expliciet te noemen. Aangezien een omgevingsvisie enkel een zelfbindend is, achten wij het niet raadzaam expliciet te verwijzen naar één of meerdere formele (boven)gemeentelijke beleidsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.18 Type economie, werkgelegenheid en inzet arbeidsmigranten

Zienswijze	Indiener
De Westelijke-Mijnstreek onderschrijft de behoefte, nu en in de toekomst, aan internationale werknemers/ arbeidsmigranten en heeft zich ingespannen om als regio te zorgen voor een goed woon- en leefklimaat voor deze werknemers.	ZW-0302-107
Indiener geeft aan dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van (tijdelijke) arbeidsmigranten niet wenselijk is en dat de provincie hierop sturend dient op te treden.	ZW-0159-4
Indiener is van mening dat de provincie dient in te zetten op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering, passend bij Limburg profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'. Dit draagt tevens bij aan het versterken van de regionale kenniseconomie en biedt perspectief voor hoogopgeleide jongeren en professionals. Door de arbeidsproductiviteit te verhogen in plaats van de	ZW-0299-5

arbeidscapaciteit uit te breiden, wordt het Bruto Binnenlands Product duurzaam versterkt.	
Indiener is van mening dat de stelling in het ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg dat bevolkingsgroei essentieel zou zijn, een belangrijke nuancering behoeft. De ambitie om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren voor jongeren, terugkeerders en overige doelgroepen die zich langdurig willen vestigen in Limburg is te begrijpen en wordt gesteund. Echter, het actief nastreven van bevolkingsgroei louter ter ondersteuning van economische expansie, en met name door middel van migratie, acht indiener onwenselijk. Integendeel: veel van de opgaven en knelpunten die in de POVI worden geschetst – zoals druk op de woningmarkt, verstedelijkingsdruk, verminderde leefbaarheid en overbelasting van voorzieningen – vinden mede hun oorsprong in bevolkingsgroei en de ruimtelijke impact hiervan.	ZW-0299-1
Indiener is van mening dat het van strategisch belang is de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie af te bouwen, mede gelet op mogelijke geopolitieke onzekerheden. In plaats daarvan dient te worden gestreefd naar robuuste economische systemen en toekomstbestendige productiestructuren die vereisen dat de Provincie Limburg de transitie maakt van extensieve naar intensieve, kennis- en technologiegedreven economische ontwikkeling.	ZW-0299-6
Indiener is van mening dat in het beleid expliciet opgenomen dient te worden dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet wenselijk is. De provincie dient hierop sturend op te treden.	ZW-0299-4
Indiener is van mening dat Limburg zich moet richten op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking in plaats van op kwantitatieve bevolkingsgroei. In dit licht, zo meent de indiener, is het essentieel om de ontwikkeling van werkgelegenheid selectief te sturen. Daarom dient in het beleid expliciet te worden opgenomen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet wenselijk is. Indiener vraagt de provincie dient hierop sturend op te treden: er moet worden ingezet op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering – passend bij Limburgs profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'. Indiener meent dat dit bijdraagt aan het versterken van de regionale kenniseconomie en perspectief biedt voor hoogopgeleide jongeren en professionals. Door de arbeidsproductiviteit te verhogen in plaats van de arbeidscapaciteit uit te breiden, zo de indiener, wordt het Bruto Binnenlands Product duurzaam versterkt. Tot slot vindt de indiener dat het van strategisch belang is om de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie af te bouwen, mede gelet op mogelijke geopolitieke onzekerheden.	ZW-0218-1
Indiener is van mening dat Limburg zich niet moet richten op kwantitatieve bevolkingsgroei, maar op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking. Dat betekent onder andere: het vasthouden van	ZW-0299-2

Limburgse jongeren, het stimuleren van terugkeerders en het creëren van toekomstperspectief binnen de regio. Daarbij hoort het verstandig anticiperen op de verwachte krimp van de beroepsbevolking met 2,5% tot 10% richting 2050, zoals ook door de provincie is onderkend.	
Indiener mist bij de laatste zin uit de eerste alinea van paragraaf 12.1.2 ‘en waarin.…de toekomst’ een verwijzing naar leven lang ontwikkelen (LLO), Human Capital Agenda (HCA) en provinciale Talent Charter Actieplan. Het gaat juist om het arbeidsfit houden van de gehele Limburgse beroepsbevolking.	ZW-0314-161
Indiener onderschrijft de behoefte, nu en in de toekomst, aan internationale werknemers/ arbeidsmigranten, omdat met name het aantrekken van (internationale) werknemers de beroepsbevolking op peil kan houden. Zonder actie te ondernemen zal deze anders aanzienlijk krimpen naar de toekomst, waarmee de Limburgse economie onder druk komt te staan. Hierbij hoort ook dat we als regio zorgen voor een goed woon- en leefklimaat voor deze werknemers.	ZW-0187-114 ZW-0207-107 ZW-0238-97 ZW-0253-112 ZW-0271-97 ZW-0314-97 ZW-1127-130
Indiener onderschrijft de behoefte, nu en in de toekomst, aan internationale werknemers/ arbeidsmigranten. Hierbij hoort ook dat we als regio zorgen voor een goed woon- en leefklimaat voor deze werknemers.	ZW-0187-115 ZW-0207-108 ZW-0238-98 ZW-0253-113 ZW-0271-98 ZW-0314-98
Indiener pleit voor een goede afweging het aantal bedrijventerreinen uit te breiden. Indiener meent dat als er louter buitenlandse werknemers werken de bedrijven ook in het buitenland moeten staan. Tevens argumenteert indiener dat de druk op de woningmarkt en de zorg al zo groot zijn. Indiener pleit ervoor deze bedrijven te plaatsen op een plek waar de werknemers wonen, aangezien de producten toch allemaal weer vervoerd worden door met name buitenlandse vrachtwagens. Indiener meent dat dat ook een prettiger woonsituatie oplevert voor de arbeidsmigranten.	ZW-0379-3
Indiener roept op tot het investeren in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model.	ZW-0297-31
Indiener roept op tot het stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.	ZW-0297-30
Indiener stelt dat geïnvesteerd moet worden in innovatie en automatisering en niet in laagproductieve werkgelegenheid afhankelijk van tijdelijke arbeid.	ZW-0159-23
Indiener stelt dat het van strategisch belang is om de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie af te bouwen, mede gelet op mogelijke geopolitieke onzekerheden. Het streven naar robuuste economische systemen en toekomstbestendige productiestructuren vereist volgens de indiener dat de Provincie Limburg de transitie maakt van extensieve naar intensieve, kennis- en technologie gedreven economische ontwikkeling.	ZW-0807-13 ZW-0297-2
Indiener stelt dat nastreven van bevolkingsgroei ter ondersteuning van economische expansie, en met name door middel van migratie, onwenselijk wordt is en drukt op de woningmarkt, verstedelijkingsdruk, verminderde	ZW-0807-7

leefbaarheid en overbelasting van voorzieningen en mede hun oorsprong vinden in bevolkingsgroei en de ruimtelijke impact hiervan.	
Indiener stelt dat short stay huisvesting van arbeidsmigranten noodzakelijk blijft voor de economische ontwikkeling.	ZW-1364-13
Indiener verzoekt dat in het beleid expliciet wordt opgenomen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet wenselijk is, omdat het in oorsprong bedoeld was als tijdelijke oplossing, de afgelopen jaren geëvolueerd is tot een structureel systeem dat in toenemende mate disfunctioneert; zowel op sociaal, economisch als bestuurlijk niveau	ZW-0807-10
Indiener verzoekt de Provincie fundamenteel anders te kijken naar de relatie tussen werkgelegenheid en huisvesting. Het toevoegen van nog meer short stay-huisvesting is geen oplossing, maar een symptoom van het probleem. De oorzaak ligt bij het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor lokaal geen arbeidsaanbod beschikbaar is, en waarvoor bewust arbeidsmigranten worden aangetrokken. Indiener verzoekt te stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.	ZW-0299-40
Indiener verzoekt expliciet in het beleid op te nemen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet wenselijk is. Indiener stelt dat de provincie hierop sturend dient op te treden. Indiener verzoekt in plaats daarvan in te zetten op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering – passend bij Limburgs profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'.	ZW-0297-1
Indiener verzoekt om expliciet te benoemen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van (tijdelijke) arbeidsmigranten niet (meer) wenselijk is, en dat de Provincie Limburg hierin sturend dient op te treden	ZW-1262-13
Indiener verzoekt om het afbouwen van de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie en het maken van een transitie naar kennis- en technologiegedreven economische ontwikkeling in Limburg.	ZW-0159-5
indiener verzoekt om in het beleid op te nemen dat het creeeren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van arbeidsmigranten niet wenselijk is	ZW-1422-3
Indiener verzoekt om te stoppen met het toevoegen van laagproductieve werkgelegenheid die afhankelijk is van tijdelijke arbeid en investeer in innovatie en automatisering. Het is volgens de indiener niet problematisch dat de beroepsbevolking krimpt; dat is een realiteit die beheerst en verantwoord benaderd moet worden. Een kleinere, innovatieve en technologisch hoogwaardige economie is volgens de indiener toekomstbestendiger dan een economie die blijft groeien op basis van goedkope arbeid.	ZW-0807-44
Indiener verzoekt te stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.	ZW-0807-46
Indiener verzoekt tot het investeren in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model. stop	ZW-0299-41

met het toevoegen van laagproductieve werkgelegenheid die afhankelijk is van tijdelijke arbeid en investeer in innovatie en automatisering. Het is niet problematisch dat de beroepsbevolking krimpt; dat is een realiteit die beheerst en verantwoord benaderd moet worden. Een kleinere, innovatieve en technologisch hoogwaardige economie is toekomstbestendiger dan een economie die blijft groeien op basis van goedkope arbeid.	
Indiener vindt het essentieel om de ontwikkeling van werkgelegenheid selectief te sturen. De afgelopen jaren is in Limburg structureel werkgelegenheid gecreëerd waarvoor lokaal onvoldoende werknemers beschikbaar waren, wat heeft geleid tot een sterke toename van het aantal arbeidsmigranten. Indiener stelt dat deze ontwikkeling niet houdbaar is en dat het bereiken van andere beleidsdoelstellingen op het gebied van leefbaarheid, huisvesting en ruimtelijke kwaliteit wordt belemmerd.	ZW-0299-3

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden vooral de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg. Voor de economische visie, het economische profiel dat wij nastreven en ons arbeidsmarktbeleid, verwijzen wij naar het beleidskader ‘Werken aan een toekomstbestendige economie’ (2024) en het Actieprogramma Talent Charter 2035 (2025). De provinciale omgevingsvisie bevat hierbij enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Hierbij is in de omgevingsvisie gemarkeerd dat wij werken aan een veerkrachtige, toekomstbestendige en circulaire Limburgse economie door te werken aan drie opgaven van provinciaal belang: Circulaire economie; Bouwen aan innovatie ecosystemen; en Vestigingsklimaat versterken: voldoende en kwalitatief goede werklocaties. Het aantrekken van (internationale) werknemers is hierbij één van de mogelijke oplossingen voor een verwacht tekort aan arbeidskrachten, maar wordt in de omgevingsvisie niet benoemd als enige oplossing. Belangrijk is het investeren in de eigen (potentiele) beroepsbevolking in Limburg zodat deze zo optimaal mogelijk ingezet wordt. Dit doen we onder andere door te investeren in het beter op peil houden van kennis en vaardigheden van werknemers (‘leven lang ontwikkelen’). Werknemers moeten zich blijven ontwikkelen om breed inzetbaar te blijven op een veranderende arbeidsmarkt, tegen de achtergrond van de demografische ontwikkeling van Limburg. De rol (en afhankelijkheid) van internationale werknemers (en arbeidsmigratie) is daarmee genuanceerd en afhankelijk van het type werk dat noodzakelijk is en de beschikbaarheid van personeel. Ten slotte zijn óók het inzetten van digitalisering, robotisering en automatisering van belang.

Voor bedrijven geldt het recht van vrije vestiging. Iedere economische activiteit die past binnen geldende (ruimtelijke) regels op een locatie passend conform ruimtelijk plan, heeft bestaansrecht. In de huidige Omgevingsverordening is opgenomen dat geen bedrijfskavels groter dan 5 hectare zijn toegestaan.
Om in een specifieke casus toch gemotiveerd een ontheffing voor een bedrijfskavel groter dan 5 hectare toe te kunnen staan is een bedrijfseconomische afweging voor regionale meerwaarde uitgewerkt in een beleidsregel regionale meerwaarde. Bij het aantonen van regionale meerwaarde, moet onder meer de volgende zaken worden gemotiveerd: ‘Inzicht in het aantal en de herkomst van de werknemers’ en ‘aansluiting bij de regionale arbeidsmarktsituatie’.

Met betrekking tot het voorzien in een goed woon- en leefklimaat voor arbeidsmigranten geldt: Een van de acties uit de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 is gemeenten stimuleren om bij het maken van lokale afwegingen ten aanzien van nieuwe bedrijvigheid of de uitbreiding van bestaande bedrijvigheid gebruik te maken van de toolkit effectrapportage van de VNG. In de effectrapportage wordt rekening gehouden met de benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten. Wij zijn voorstander van het in nationale wetgeving verankeren van een verplichtend karakter van de huisvestingseffectrapportage. Het kan als een logische tussenstap worden gezien om in de ontwerp-POVI op te nemen dat gemeenten of regio's die extra werkgelegenheid voor internationale werknemers creëren ook zelf moeten voorzien in passende huisvesting voor deze groep.

Voorstel aan PS

In de ontwerp-POVI opnemen: Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen.

10.19 Uitbreiding bedrijventerreinen / planningsopgave

Zienswijze	Indiener
De indiener informeert hoe de provincie de genoemde knelpunten voor bepaalde typen bedrijvigheid, met name regionaal mkb, wil aanpakken.	ZW-1038-83

Standpunt GS

Het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij. Daarvoor verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener informeert of de inventarisatie van beschikbare bedrijventerreinen terugkomt in de nog op te stellen regionale ruimtelijk-economische visies>	ZW-1038-82

Standpunt GS

Het lijkt ons niet meer dan logisch dat de inventarisatie van beschikbare bedrijventerreinen terugkomt in de nog op te stellen regionale ruimtelijk-economische visies van de betrokken gemeenten. In elk geval kunnen wij gemeenten en regio's voorzien met alle gegevens uit ons

monitoringsysteem voor bedrijventerreinen REBIS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie de door haar benoemde faciliterende rol bij de herstructurering van verouderde werklocaties nader te duiden.	ZW-1038-85

Standpunt GS

Voor wat betreft de provinciale faciliterende rol bij de herstructurering van verouderde werklocaties wijzen wij op ons grondbeleid en procesmiddelen om tot plannen te komen. En als gezamenlijke provincies benaderen we het rijk voor mogelijke investeringsmiddelen gezien ook de onderkenning op nationaal niveau (ontwerp Nota Ruimte en Ruimtelijk-economische visie) van het belang van betere benutting van bestaande bedrijventerreinen om deze toekomstbestendig te houden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt zich af of de genoemde voorraad van 500 ha netto uitgeefbaar bedrijventerrein klopt en in overeenstemming is met de planningsopgave. Ook vraagt de initiatiefnemer de voorraad te specificeren naar milieucategorie en toegestane sectoren.	ZW-1038-81

Standpunt GS

De planningsopgave komt tot stand door de ingeschatte toekomstige behoefte over een 10-jaarsperiode (2035) te verminderen met de nog uitgeefbare beschikbare voorraad. Bij alle gegevens uit ons monitoringsysteem voor bedrijventerreinen REBIS zijn er ook data over milieucategorie en aanwezige bedrijvigheid. Voor wat betreft toegestane sectoren is enkel het omgevingsplan relevant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De initiatiefnemer betwijfelt of de netto planningsopgave van Zuid Limburg (25-50 ha) klopt. In Brunssum ligt immers 70 ha en voor Maastricht alleen al is een hoger aantal berekend. In de regiodeal wordt gesproken over circa 100 ha aan extra behoefte voor Zuid Limburg. Overigens onderbreekt de onderbouwing van deze 25-50 ha.	ZW-1038-84

Standpunt GS

De onderbouwing van die getallen is er en is gecheckt met de sub regionale (eigen) behoefteramingen van de 3 deelgebieden in Zuid-Limburg. Echter behoefteramingen zijn iets anders dan planningsopgaven. Niet alleen de nog beschikbare voorraad moet daarop uiteraard in mindering worden gebracht, maar er worden ook trendcorrecties doorgevoerd en een correctie voor de onderzochte mogelijkheden om te komen tot een betere benuttingsfactor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie geeft gemeenten de taak nieuwe bedrijventerreinen te plannen en uit te breiden. De afgelopen tien jaar waren er echter naar mening van indiener geen tekorten aan bedrijventerreinen, en worden de komende vier tot vijf jaar ook geen tekorten verwacht. Indiener vraagt om gericht beleid voor herstructurering van bestaande terreinen met tevens oog voor de (toekomstige) ruimtebehoefte van het MKB en andere (nieuwe) bedrijfstypes, zoals vermeld in de Agenda Zuid-Limburg, waarbij gestreefd wordt naar een balans tussen economie, wonen, leven en landschap.	ZW-0304-48

Zienswijze
Indiener vraagt gericht beleid voor herstructurering van bestaande bedrijventerreinen, zoals vermeld in de Agenda Zuid-Limburg. Hierbij streeft indiener naar een balans tussen economie, wonen, leven en landschap. De provincie geeft op het moment namelijk gemeenten nog de taak nieuwe bedrijventerreinen te plannen en uit te breiden. In Zuid-Limburg gaat het om 25-50 hectares. De afgelopen tien jaar waren er geen tekorten aan bedrijventerreinen, en de komende vier tot vijf jaar verwachten we ook geen tekorten. Dit traditionele planningsproces is verouderd, vooral door de impact van AI en het tekort aan arbeidskrachten.

Indiener					
ZW-0187-113	ZW-0207-106	ZW-0238-96	ZW-0253-111	ZW-0271-96	ZW-0314-96
ZW-1127-129					

Standpunt GS

Het is de taak van gemeenten in regionale afstemming nieuwe bedrijventerreinen te plannen en uit te breiden, wel op basis van provinciale kaders die wij in deze ontwerp Omgevingsvisie meegeven, zoals een planningsopgave. Die laatste achten wij nodig, naast aandacht voor de bestaande terreinen (beter benutten, efficiënter ruimtegebruik en herontwikkeling), omdat we toch na 2030 tekorten inschatten. En gezien planningstermijnen voor uitbreiding en nieuwaanleg is 2026 niets te vroeg om daarvoor de mogelijkheden te bezien, regionaal af te stemmen en te gaan ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De provincie geeft in § 12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenqinq bedrijventerreinen aan gemeenten "een planningsopgave mee voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen - als taakstelling, die zij gezamenlijk via regionale programmering/visies uitwerken in locatieverkenningen". Afgelopen tien jaar kende Zuid-Limburg geen tekorten aan bedrijventerreinen. De komende vier tot vijf jaar verwacht indiener ook geen tekorten. Daarnaast vat indiener it op als achterhaalde traditionele toelatingsplanologie. De impact van arbeidsproductiviteitsstijging door Al en het tekort aan arbeidskrachten alleen al maakt dat die projectie naar de toekomst naar mening van indiener onjuist en bovendien erg sectoraal van aard is. Indiener verzoekt om een gericht beleid om ruimte vrij te maken uit de bestaande bedrijventerreinen.	ZW-0302-49

Standpunt GS

Een planningsopgave achten wij nodig, naast - zoals indiener terecht stelt - aandacht voor de bestaande terreinen (beter benutten, efficiënter ruimtegebruik en herontwikkeling), omdat we na 2030 tekorten inschatten. En gezien planningstermijnen voor uitbreiding en nieuwaanleg is 2026 niets te vroeg om daarvoor de mogelijkheden te bezien, regionaal af te stemmen en te gaan ontwikkelen. De impact van arbeidsproductiviteitsstijging, die wij ook proberen te bewerkstelligen, is niet 1-op-1 gerelateerd aan het ruimtegebruik, net zo min als de beschikbaarheid van arbeidskrachten. Dit zijn eerder "communicerende vaten".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Er is een uitbreidingsopgave voor bedrijventerreinen opgenomen. Gezien de circulaire opgave, de druk op het buitengebied en de binnenstedelijke ruimte ligt provinciale hulp aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het samenwerken aan innovatieve ecosystemen rondom de intercitystations in Zuid-Limburg meer voor de hand.	ZW-0304-7
In het POVI is een uitbreidingsopgave voor bedrijventerreinen opgenomen. Gezien de circulaire opgave, de druk op het buitengebied en de binnenstedelijke ruimte ligt naar mening van indiener provinciale hulp aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het samenwerken aan innovatieve ecosystemen rondom de intercitystations in Zuid-Limburg meer voor de hand.	ZW-0302-12

Zienswijze
Indiener stelt dat Provincie Limburg een uitbreidingsopgave voor bedrijventerreinen heeft opgenomen. Gezien de circulaire opgave, de druk op het buitengebied en de binnenstedelijke ruimte ligt provinciale hulp aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het samenwerken aan innovatieve ecosystemen rondom de intercitystations in Zuid-Limburg meer voor de hand.

Indiener

ZW-0187-37	ZW-0207-31	ZW-0238-21	ZW-0253-35	ZW-0271-21	ZW-0314-21
ZW-0319-8	ZW-1038-128	ZW-1127-53			

Standpunt GS

De ruimtedruk is dusdanig dat zowel herstructurering van bestaande bedrijventerreinen als uitbreiding noodzakelijk is. Ook het belang van innovatieve ecosystemen en ontwikkelingen rondom de intercitystations worden in de ontwerp Omgevingsvisie onderschreven. Maar deze bieden geen verlichting voor de ruimtedruk voor grootschalige bedrijvigheid die ook milieuruimte benodigen op bedrijventerreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beaamt dat nieuwe werklocaties goed moeten zijn aangesloten op bestaande infrastructuur en dat er behoefte is aan uitbreiding van bedrijventerreinen in Leudal, zoals in Ittervoort en Kelpen-Oler.	ZW-1236-183

Standpunt GS

Prettig dat indiener deze elementen onderkend, maar voor de invulling van de planningsopgave voor nieuwaanleg of uitbreiding van bestaand is op Midden-Limburgs niveau en vereist wel regionale afstemming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat om binnen een redelijke termijn voldoende schuifruimte te realiseren, vroegtijdig gestart moet worden met uitbreiding, zodat verouderde locaties aangepakt kunnen worden en de provincie niet achter de feiten aanloopt.	ZW-1236-187

Standpunt GS

Het is primair aan gemeenten op regioniveau om voldoende schuifruimte te realiseren, tijdig te starten met uitbreiding en verkenning van de mogelijkheden op verouderde locaties. De provincie ziet haar onze rol in deze - zoals aangegeven in de ontwerp Omgevingsvisie - primair als agenderend, stimulerend, meesturend en verbindend; zowel via onze samenwerking met partners als via de eventuele inzet van ruimtelijk en financieel instrumentarium.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van Brainport en woningbouw rond IC-stations in Limburg kan leiden tot druk op bedrijventerreinen en woongebieden. Er wordt gevraagd naar de omvang van deze opgave en een aanpak voor het lokale en regionale MKB.	ZW-0242-104

Standpunt GS

We onderkennen dat de ontwikkeling van Brainport kan leiden tot druk op bedrijventerreinen en woongebieden in met name Noord- en Midden-Limburg. We stemmen daarom ook af met onze provinciale counterparts in Brabant. In de tijd gezien zal de druk op wonen zich waarschijnlijk eerder manifesteren dan de ruimtedruk vanuit bedrijvigheid. Voor dat laatste is de inschatting dat (nog) niet manifest wordt in deze POVI-periode.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitbreiding van het bedrijventerrein De Blakt onwenselijk is vanwege de negatieve invloed op de leefbaarheid van Oirlo.	ZW-0379-2

Standpunt GS

De ontwerp omgevingsvisie geeft voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen enkel een getalsmatige indicatie qua planningsopgave mee per regio. De gemeenten in een regio bepalen zelf (via regionale afstemming) hoe en waar ze daar invulling aan geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat uit de tekst blijkt dat Noord-Limburg, en daarmee ook de gemeente Mook en Middelaar, wordt geconfronteerd met een aanzienlijke opgave voor de ontwikkeling van nieuw bedrijventerrein, en dat van de totale Limburgse behoefte aan circa 400-500 hectare extra ruimte, vooral ten behoeve van het regionaal midden- en kleinbedrijf, maar liefst 220 tot 260 hectare is geprojecteerd in Noord-Limburg. Indiener geeft aan dat dit vragen oproept over de herkomst van deze verdeling en de gevolgen voor lokale ruimtelijke opgaven, en dat, hoewel wordt ingezet op verdichting en herontwikkeling van bestaande terreinen, er toch een restopgave van 300 tot 375 hectare overblijft, waardoor de druk op transformatie van verouderde bedrijventerreinen naar woningbouw in het gedrang kan komen.	ZW-0317-220

Standpunt GS

De planningsopgave komt tot stand door de ingeschatte toekomstige behoefte over een 10-jaarsperiode (2035) te verminderen met de nog uitgeefbare beschikbare voorraad.
En er worden ook trendcorrecties doorgevoerd en een correctie voor de onderzochte mogelijkheden om te komen tot een betere benuttingsfactor. Voor wat betreft transformatie van

bedrijventerreinen naar woningbouw is dat juist niet de bedoeling en zal het gecompenseerd moeten worden als het grotere aantallen hectares betreft.
Wat niet betekent dat maatwerk voor transformatie van niet meer functionele en verouderde bedrijfslocaties incidenteel aan de orde kan zijn.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat voor Midden-Limburg verwacht wordt dat 55-65 hectare nieuw bedrijventerrein voldoende is, exclusief de extra capaciteit voor schuifruimte.	ZW-1236-186

Standpunt GS
Indiener geeft aan dat de opgave voor Midden-Limburg met 55-65 hectare nieuw bedrijventerrein of uitbreiding voldoende kan zijn. Dit is dan een bevestigende zienwijze.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat voor revitalisering van bedrijventerreinen (intensiveren, verdichten, herontwikkelen) schuifruimte noodzakelijk is en dat hiervoor een bepaalde overcapaciteit nodig is.	ZW-1236-185

Standpunt GS
we onderkennen dat voor revitalisering van bedrijventerreinen (intensiveren, verdichten, herontwikkelen) schuifruimte noodzakelijk is. De door indiener aangehaalde zekere overcapaciteit dient gezocht te worden in de regionaal nog uitgeefbare voorraad.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de begrenzing, zoals gesteld aan de omvang van nieuwe bedrijfskavels (max. 5 ha), in de huidige en toekomstige planvorming gehandhaafd dient te worden om ongewenste schaalvergroting en landschappelijke aantasting tegen te gaan.	ZW-0306-9

Standpunt GS
De ontwerp Omgevingsvisie verwijst enkel naar de instructieregel 5 ha die is opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening Limburg (OVL) waarin duidelijk omschreven is wat dit betekent voor bestaande, nieuwe en te herontwikkelen locaties. Als het gaat om handhaving in de huidige en toekomstige planvorming is dat uiteraard de bedoeling.

Dat betekent niet dat er geen enkele kavels van 5 ha kunnen bijkomen aangezien er ook uitzonderingsregelingen in de Omgevingsverordening opgenomen kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener spreekt zijn zorgen uit over de grote netto-planningsopgave voor bedrijventerreinen in Noord-Limburg. Als de Provincie een dergelijke uitbreiding faciliteert, wordt het huidige herstructurerende vermogen van de markt (en daarmee een forse kwaliteitsimpuls op bestaande, deels verouderde, bedrijventerreinen die actueel is in de Provincie en zeer specifiek ook in betreffende regio) teniet gedaan of onnodig gestopt.	ZW-0319-51

Standpunt GS

Indiener spreekt zijn zorgen uit over de grote netto-planningsopgave voor bedrijventerreinen in Noord-Limburg uit vrees voor het verdwijnen van het herstructurerende vermogen van de markt. Echter de ruimtedruk is dusdanig, ook rekening houdende met de invloed en relaties van reeds aldaar gevestigde bedrijven met het Brabantse, dat die vrees ons inziens ongegrond lijkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de in § 12.4.4.3 opgenomen planningsopgave van 55–65 ha bedrijventerrein in Midden-Limburg te laag is ingeschat, mede gezien de opgaven voor woningbouw en circulaire economie.	ZW-0272-7

Standpunt GS

Bij de planningsopgave voor elke regio is mede rekening gehouden met de circulaire economie en er is geen directe relatie tussen meer inwoners door groei van de woningvoorraad. Wel leidt dat mogelijk tot meer ruimtevraag bij bouwbedrijven, maar die groeiverwachting zit ook in de prognoses.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat in de ontwerp-POVI rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van het energie- en bedrijventerrein Elmpt.	ZW-0126-11

Standpunt GS

Planning en ontwikkeling van deze locatie in Elmpt zijn ons bekend en met name op gebied van vervoer en ontsluiting is het rondom Roermond van belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in § 9.5.3 om potentiële zoeklocaties voor werklocaties, ten minste in Midden-Limburg, expliciet op te nemen.	ZW-0272-6

Standpunt GS

Potentiële zoeklocaties voor werklocaties in Midden-Limburg noemen in par. 9.5.3 is niet logisch aangezien in die paragraaf kleine kernreactoren worden beschreven. Echter in hoofdstuk 12 over economie zijn expliciet planningsopgaven voor bedrijventerreinen per regio opgenomen, ook voor Midden-Limburg. Via regionale afstemming is het aan gemeenten om locaties hier voor te zoeken. We volgen en borgen de planningsopgaven via ons monitoringsysteem (REBIS) en regulier planologisch overleg met gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.20 Yard VDL Nedcar

Zienswijze	Indiener
Bezorgdheid over de voorgenomen bestemming van 'de Yard' in Nieuwstadt (gemeente Sittard-Geleen) als bedrijventerrein.	ZW-0182-1
Door het beëindigen van de overeenkomst met VDL Nedcar is een nieuwe situatie ontstaat die een herbezinning over het 27 ha grote Yard E mogelijk maakt. Indiener vraagt ervoor te kiezen het terrein niet langer aan te wijzen als een industrieterrein van Provinciaal Belang maar een andere groene bestemming te kiezen. Gezien de ligging aan de Geleenbeek kan dt een versterking van de natuur opleveren in combinatie met natuurinclusieve landbouw.	ZW-0236-4
Indiener geeft aan dat in paragraaf 12.4.2 is aangegeven dat de provincie samen met VDL en de gemeente Sittard-Geleen een gedragen visie ontwikkelt voor een alternatieve invulling van het bedrijventerrein en het hier aanwezige vastgoed. Indiener vraagt aandacht voor de rol van de gemeente Echt-Susteren als buurgemeente bij het ontwikkelen van deze visie. De ligging van het bedrijventerrein is immers dicht bij de gemeentegrens gelegen.	ZW-1479-197
Indiener geeft aan dat uit de POVI blijkt dat de Yard-E als industrieterrein van provinciaal belang is aangewezen (waarbij rond geluid de	ZW-0275-7

bevoegdheden ook worden overgeheveld van de gemeente naar de Provincie) en veronderstelt dat het daarme ook een bedrijventerrein van provinciaal belang is.	
Indiener is van mening dat het plaatsen van bomen op dit akker het beste besluit zou zijn, mede vanwege de compensatieverplichting voor de herplant van het Sterrebos.	ZW-0910-3
Indiener stelt dat Yard-E niet beschouwd moet worden als een industrieterrein van provinciaal belang. De tekst dient aangepast te worden naar "Wij hebben twee industrieterreinen aangewezen als industrieterreinen van Provinciaal Belang: Locatie Nedcar inclusief NedCar Yard met uitzondering van Yard E (...)".	ZW-0917-2
Indiener verzoekt om behoud van de groene functie van de akker en stelt voor om het stuk grond terug te kopen van VDL en het haar oorspronkelijke bestemming terug te geven.	ZW-0910-1
Indiener verzoekt om bij voormalige Yard-E samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om hier natuur langs de Geleenbeek te versterken mede ter compensatie van het voor niets opgeofferde Sterrebos.	ZW-0275-8
Indiener verzoekt om het behoud van een groene bestemming voor de 27 hectare grote voormalige Yard-E in plaats van het ontwikkelen tot bedrijventerrein.	ZW-0155-3
Indiener verzoekt voor het gebied Yard-E (bij VDL / Nieuwstad) om aan te sluiten bij de omgevingsvisie van de gemeenten Sittard-Geleen en Echt-Susteren en het gebied aan te merken als natuur of natuur inclusieve landbouw i.p.v. bedrijventerrein van provinciaal belang, ter compensatie van het onnodig gekapte Sterrenbos in die omgeving.	ZW-0136-1
Indiener ziet in de provinciale omgevingsvisie dat Yard-E wordt bestemd als een bedrijventerrein van provinciaal belang en dat daarmee de bevoegdheden rondom geluid worden overgeheveld van gemeente naar provincie. Indiener verzoekt om in het vast te stellen POVI te kiezen voor een groene inrichting van de 27 hectare grote voormalige Yard-E en om hier samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om hier natuur langs de Geleenbeek te versterken mede ter compensatie van het voor niets opgeofferde Sterrebos.	ZW-0129-6

Zienswijze
Indiener verzoekt om het gebied van 27 hectare Yard-E een groene bestemming te geven in plaats van een bedrijventerrein.

Indiener				
ZW-0134-1	ZW-0139-1	ZW-0162-1	ZW-0174-10	ZW-0183-1

Standpunt GS

Diverse indieners verzoeken om het VDL-terrein en de Yard-E anders te gaan ontwikkelen. Daarnaast verzoeken verschillende om de aanwijzing van de Yard-E en als onderdeel van het

Industrieterrein van Provinciaal belang (IPB) te heroverwegen in het licht van de nieuwe situatie die is ontstaan na de stop van de productie bij VDL Nedcar in februari 2024.
Gezien de samenhang van de vraagstukken van deze verschillende indieners, beantwoorden we deze zienswijzen in een langer antwoord: Zoals aangegeven in paragraaf 12.4.2 Locatie Nedcar is de onverwachte stop van de productie in februari 2024 voor ons aanleiding om samen met VDL en de gemeente Sittard-Geleen een gedragen visie ontwikkelen voor een alternatieve invulling van het bedrijventerrein en het hier aanwezige vastgoed. Dat vereist mogelijk ook een aanpassing van de ruimtelijke invulling van het terrein en daarmee samenhangende geluidruimte. Voor de volledigheid merken wij op met dat de aanwijzing van de YARD-E als onderdeel van een IPB enkel is geborgd dat de provincie een formele heeft in het bewaken van de geluidruimte en – indien aan de orde - het wijzigen van de geluidruimte. Aan het eind van het traject heroverwegen wij de nut en noodzaak van de status van het IPB voor deze locatie.

Voor wat betreft het geven van een groene bestemming aan Yard-E: de betreffende locatie heeft momenteel de bestemming bedrijventerrein, maar is alsnog niet als zodanig in gebruik. Aansluitend bij hetgeen hierboven is aangegeven, is een eventuele toekomstige heroverweging qua bestemming aan de gemeente en de eigenaar. Verder merken wij op dat de termen "industrieterrein van provinciaal belang" (qua geluidruimte) en “bedrijventerreinen van provinciaal belang” niet dezelfde aanduiding betreffen.

Voor ‘industrieterrein van provinciaal belang’ is geen sprake van een overheveling van bevoegdheden. Deze bevoegdheid qua geluid lag al bij de Provincie. Daarmee is de Yard echter nog geen "bedrijventerrein van provinciaal belang". De lijst die daaraan ten grondslag ligt verwijst naar grootschalige bestaande en in reeds gebruik zijnde bedrijventerreinen die vanuit de circulaire en energietransitie van dusdanig economisch belang worden geacht dat zij die aparte status hebben gekregen. Concreet richting deze indieners betekent het dat de Yard niet aangewezen is als "bedrijventerrein van provinciaal belang", maar de reeds in gebruik zijnde en bestaande locatie Nedcar wel.

Naar aanleiding van de zienswijzen is daarnaast vastgesteld dat de aanduiding ‘industrieterrein van provinciaal belang’, zoals opgenomen in de ontwerp-POVI, op onderdelen afwijkt van de actuele bestemmings- en vergunningensituatie. Waar aan de orde is de aanduiding aangepast zodat deze overeenkomt met de actuele situatie. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn – mede ter verduidelijking van het onderscheid tussen ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ en ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’ - enkele aanpassingen doorgevoerd. In de eerste plaats is de naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ gewijzigd in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’. De naam ‘industrieterrein waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ sluit ook beter aan bij de letterlijke tekst van artikel 2.12a Omgevingswet op grond waarvan de terreinen zijn aangewezen.

Daarnaast is de volgende toelichting op de grondslag voor het aanwijzen van deze terreinen opgenomen in paragraaf 8.5.3.1 van de POVI: “Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvond.

In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de beide terreinen destijds aangewezen als ‘Industrieterrein van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als ‘Industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als ‘Industrieterreinen van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn.”

Tot slot zijn ook de geluidzones rondom de ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ toegevoegd aan de kaartbeelden. Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.

Voorstel aan PS

Naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ in de gehele POVI-tekst wijzigen in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’

Paragraaf 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang provinciale industrieterreinen’ te hernoemen naar 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.2 ‘Ambitie provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.2 ‘Ambitie geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.3 ‘Uitvoeringsinstrumenten provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3 ‘Uitvoeringsinstrumenten geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) industrieterreinen’

In paragraaf 8.5.3.1 de tweede en derde alinea vervangen door volgende tekst ter verduidelijking van reden waarom de ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ worden aangewezen:
“Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvond. In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de beide terreinen destijds aangewezen als ‘Industrieterrein van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als ‘Industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als ‘Industrieterreinen van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn.”

Aanduiding industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt' voor het terrein Chemelot aanpassen zodat deze overeenkomt met de actuele bestemmings- en vergunningensituatie.

Geluidzones rondom 'industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt' als extra kaartbeeld opnemen.

In de begrippenlijst het begrip ‘geluidzone industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ opnemen met de volgende toelichting: binnen de geluidzone rond een ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ gelden regels op grond van de Wet geluidhinder voor het toelaten van nieuwe geluidgevoelige objecten zoals woningen en scholen. De regels zijn enerzijds gericht op het beperken van de overlast voor (toekomstige) bewoners en anderzijds op het beschermen van de milieuruimte van bedrijven op het industrieterrein. Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.

In de begrippenlijst bij het begrip 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' de laatste zin ("Niet te verwarren met ‘industrieterreinen van provinciaal belang’, aangewezen op grond van de Omgevingswet") verwijderen”.

11 Zonering werklocaties / kaartbeelden

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de contouren van Chemelot op de kaartlagen waar Chemelot wordt aangeduid of besproken standaard te baseren op de contouren zoals opgenomen in de actuele Koepelvergunning en de versie en datum hiervan expliciet te vermelden bij de betreffende kaartlaag. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-26

Standpunt GS

Indiener wenst bepaalde contouren gewijzigd aangeduid te zien. Voor wat betreft aanduidingen als werklocatie: indien plekken definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS kan via het REBIS-systeem een melding worden gedaan om de kaartbeelden aan te passen. Hierbij wordt opgemerkt dat de kaartbeelden voor de zonering werklocaties (onder meer de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen.

Naar aanleiding van de zienswijze is daarnaast vastgesteld dat de aanduiding ‘industrieterrein van provinciaal belang’, zoals opgenomen in de ontwerp-POVI, op onderdelen afwijkt van de actuele bestemmings- en vergunningensituatie. Waar aan de orde is de aanduiding aangepast zodat deze overeenkomt met de actuele situatie.

Verder zijn enkele aanpassingen doorgevoerd ter verduidelijking van het onderscheid tussen ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ en ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’. In de eerste plaats is de naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ gewijzigd in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’. De naam ‘industrieterrein waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ sluit ook beter aan bij de letterlijke tekst van artikel 2.12a Omgevingswet op grond waarvan de terreinen zijn aangewezen.

Daarnaast is de volgende toelichting op de grondslag voor het aanwijzen van deze terreinen opgenomen in paragraaf 8.5.3.1 van de POVI: “Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvond.

In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold.

Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de beide terreinen destijds aangewezen als ‘Industrieterrein van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als ‘Industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen, en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als ‘Industrieterreinen van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn.”

Tot slot zijn ook de geluidzones rondom de ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ toegevoegd aan de kaartbeelden. Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.

Voor de overige kaartbeelden waar Chemelot is weergegeven, zal dit in lijn worden gebracht met de kaartbeelden zoals weergegeven in de zonering 'werklocaties'. Het is technisch gezien niet mogelijk in het DSO de versie en datum van de kaartbeelden te vermelden.

Voorstel aan PS

Naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ in de gehele POVI-tekst te wijzigen in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’.

Paragraaf 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang geluidproductieplafonds industrieterreinen’.

Paragraaf 8.5.3.2 ‘Ambitie provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.2 ‘Ambitie geluidproductieplafonds industrieterreinen’.

Paragraaf 8.5.3.3 ‘Uitvoeringsinstrumenten provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3 Uitvoeringsinstrumenten geluidproductieplafonds industrieterreinen.

Paragraaf 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) industrieterreinen’.

In paragraaf 8.5.3.1 de tweede en derde alinea vervangen door volgende tekst ter verduidelijking van reden waarom de ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ worden aangewezen: “Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvond.

In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de beide terreinen destijds aangewezen als ‘Industrieterrein van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als ‘Industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als ‘Industrieterreinen van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn.”

Aanduiding industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt' voor het terrein Chemelot aanpassen zodat deze overeenkomt met de actuele bestemmings- en vergunningensituatie.

Geluidzones rondom 'industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt' als extra kaartbeeld opnemen.

In de begrippenlijst het begrip ‘geluidzone industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ opnemen met de volgende toelichting: binnen de geluidzone rond een ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ gelden regels op grond van de Wet geluidhinder voor het toelaten van nieuwe geluidgevoelige objecten zoals woningen en scholen. De regels zijn enerzijds gericht op het beperken van de overlast voor (toekomstige) bewoners en anderzijds op het beschermen van de milieuruimte van bedrijven op het industrieterrein. Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.

In de begrippenlijst bij het begrip 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' de laatste zin ("Niet te verwarren met ‘industrieterreinen van provinciaal belang’, aangewezen op grond van de Omgevingswet") verwijderen.

Kaartbeelden ontwerp Omgevingsvisie aanpassen daar waar de contouren van Chemelot niet overeenkomen met de contouren zoals weergegeven op de kaartlaag 'werklocaties'.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de multimodale corridor en de uitbreiding van de Campus op de Lexhy aan te duiden als ‘werklocatie’. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-21

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen. Zoals aangegeven in de ontwerp-POVI, wordt in de definitieve POVI ook de ontwikkeling van campussen van provinciaal belang aan het Verwevingsgebied toegevoegd.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat locaties bedrijventerreinen/werklocaties verkeerd zijn ingetekend of ontbreken Het betreft de locaties: in Beegden (Beegderveld 8 en 14, Baexemerweg 2 en 3), in Linne (Stuw Linne, Veestraat 6, een gat in landelijke kern bij Leppingtonstraat 9), in Maasbracht (Stationsweg 78 en Linnerweg 12), in Panheel (Pasweg 8, Heggerstraat 10, Sint Antoniusstraat 14, Aan het Kanaal 5, eigenlijk gewoon heel Panheel opnieuw intekenen), in Wessem (Waage Naak 31) en in Stevensweert (Bilt 8a)	ZW-0188-72

Standpunt GS

Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van de zonering werklocaties (bedrijventerreinen, stedelijke dienstenterreinen en/of solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare) kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem, mits de locaties passen binnen de voor REBIS geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp/ kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo op basis van de structuurvisie 2012 en actuele ruimtelijke inzichten	ZW-1262-8

Standpunt GS

Op het kaartbeeld van de bedrijventerreinen worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. En indien het zover is kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een dergelijke melding doen.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Trafostation aan de Putstraat op te nemen als onderdeel van het bedrijventerrein (werklocatie).	ZW-0263-77

Standpunt GS

Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp/ kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Op kaart. Indiener verzoekt om voor de bedrijventerreinen een onderscheid aan te brengen tussen industrie en stedelijke bedrijventerreinen. In Sittard-Geleen betreffen de industriegebieden Chemelot, het Automotive Cluster (vm. VDL-Nedcar) en Holtum Noord. De overige bedrijventerreinen zijn stedelijk bedrijventerreinen.	ZW-0302-60

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat er meerdere typen bedrijventerrein zijn. Echter, wij maken dat onderscheid niet. Laat onverlet dat een gemeente terecht dit wel doet of kan doen.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie primair om de locatie voormalig Licom-terrein aan te duiden als 'solitaire bedrijvenlocatie > I ha', of - indien nodig - een	ZW-1199-91

aanvullende aanduiding op te nemen voor solitaire locaties tussen 0,5 en 1 hectare. De locatie ligt volgens de indiener net onder de grens van 1 hectare, maar sluit qua aard en ruimtelijke context aan bij deze categorie. Indiener stelt dat de aanduiding bovendien recht doet aan het voormalige gebruik. Indiener verwijst naar twee afbeeldingen in hun zienwijze.

Standpunt GS

Het Licom terrein zal als gevraagd worden toegevoegd aan de kaart als 'solitaire bedrijvenlocatie > I ha'.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld "Solitaire bedrijfskavels' ontwerp Omgevingsvisie zal worden aangepast.

11. Vrijetijdseconomie

11.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het hoofdstuk vooral gericht lijkt op het benoemen van beperkingen in plaats van het benutten van kansen. Volgens de indiener kan een duurzame ontwikkeling van de vrijetijdseconomie juist een bijdrage leveren aan het oplossen van grote maatschappelijke opgaven, zoals het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en het tegengaan van leegstand en ondermijning. Daarbij wijst de indiener op de mogelijkheden voor kleinschalige initiatieven, zoals camperstandplaatsen, mini-campings of bed & breakfasts. De indiener verzoekt om ruimte te bieden voor maatwerk en een locatiegerichte beoordeling, zodat onnodige beperkingen of het uitsluiten van uitbreiding voorkomen kunnen worden.	ZW-1479-199
Indiener benadrukt dat de problematiek binnen de verblijfsrecreatie in Zuid-Limburg niet representatief is voor Midden-Limburg, en vraagt om een eigen benadering voor Midden-Limburg zonder generieke beperkingen.	ZW-0196-155
Indiener constateert dat in de POVI staat dat de Provincie het belangrijk vindt om te voorkomen dat er op veel plekken kleinschalige verblijfsrecreatiebedrijfjes ontstaan. Indiener stelt dat dit niet wenselijk is en dat de opgave/potentie juist ligt in kleinschalige verblijfsrecreatie. Indiener verzoekt om in plaats van beperken, te kijken naar toeristische spreiding. Hiermee kan volgens de indiener ook overdruk in de provincie worden voorkomen/beperkt. Indiener stelt dat voorkomen van overdruk juist ook aangepakt kan worden door het faciliteren van toeristische spreiding door middel van het kijken naar potentie/ behoeftes bottom-up in plaats van louter problematiek top-down.	ZW-0263-64
Indiener geeft aan dat het document een zeer gedetailleerd niveau bevat, wat niet past binnen een visie die bedoeld is als richtinggevend kader. Indiener geeft aan dat de POVI juist zou moeten faciliteren dat de provinciale ambities rondom VTE in Limburg, en daarmee ook in Noord-Limburg, kunnen worden waargemaakt. Dit vraagt om voldoende ruimte voor maatwerk en lokale flexibiliteit.	ZW-3017-228
Indiener geeft aan dat vrijetijdseconomie meer is dan een marktanalyse en dat bij initiatieven een integrale afweging nodig is op basis van draagkracht van gebieden, verdeling van schaarse ruimte en gebiedskwaliteiten. Indiener verzoekt dit op te nemen.	ZW-0241-101
Indiener geeft aan teleurgesteld te zijn in de negatieve insteek van het hoofdstuk vrijetijdseconomie. Dit is gericht op beperking in plaats van op het grijpen van kansen. Indiener is ervan overtuigd dat een duurzame ontwikkeling van de vrijetijdseconomie een bijdrage kan leveren aan het	ZW-0241-148

oplossen van grote opgaven (denk bijvoorbeeld aan het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing om verloedering en ondermijning tegen te gaan). Indiener verzoekt dit hoofdstuk in te steken vanuit een positieve ambitie.	
Indiener stelt dat het niet de rol van het POVI is om sectorale economische beleidsvisies te formuleren, maar om ruimtelijke kaders te stellen die bijdragen aan provinciale ambities zoals leefbaarheid, duurzaamheid, vitaliteit van stad en land, en zorgvuldig ruimtegebruik. In dat licht vindt indiener het positief dat de vrijetijdseconomie in het POVI een eigen hoofdstuk heeft gekregen. De sector is immers sterk ruimte-afhankelijk en heeft directe impact op landschap, infrastructuur, natuur en stedelijke ontwikkeling.	ZW-1164-103
Indiener stelt dat het van belang is dat de ruimtelijke keuzes die in het POVI worden gemaakt, goed aansluiten bij de inhoudelijke koers en ambities zoals verwoord in de “Visie Vrijetijds-economie Zuid-Limburg 2030”. Daarom doet indiener de volgende aanbevelingen ten aanzien van Vrijetijdseconomie: 1. Verbind ruimtelijke keuzes aan de kernkwaliteiten van Zuid-Limburg - Gebruik de zes kernkwaliteiten uit de Visie 2030 (landschap, cultuur, sportief, bourgondisch, internationaal, veelzijdig) als ruimtelijk afwegingskader. - Veranker deze in gebiedspaspoorten of ruimtelijke ontwikkelprincipes. 2. Maak ruimte voor gebiedsgericht maatwerk - Niet elk gebied vraagt dezelfde aanpak. Heuvelland vraagt om bescherming en spreiding, Parkstad om versterking van aanbod, Westelijke Mijnstreek om ontsluiting van potentieel. - Werk met gebiedsprofielen of ontwikkelperspectieven per regio. 3. Stimuleer ruimtelijke innovatie - Geef ruimte aan thematische ontwikkeling (bijv. erfgoedroutes, wijnbeleving, ondergronds Zuid-Limburg). - Sta innovatieve vormen van verblijfsrecreatie toe in bestaande bebouwing of erfgoed, mits passend in het landschap. 4. Versterk de verwevenheid tussen stad en land - Ontwikkel stad-landzones als recreatieve schakels. - Stimuleer multifunctioneel ruimtegebruik (bijv. recreatie op agrarische erven, horeca in dorpskernen). 5. Integreer vrijetijdseconomie in andere ruimtelijke thema’s - Denk aan mobiliteit (OV-bereikbaarheid van hotspots, grensoverstijgende verbindingen), energie (zon op parkeerplaatsen bij attracties), klimaatadaptatie (recreatie in waterbergingsgebieden).	ZW-1164-104
Indiener verzoekt dat het huidige gebruik van gronden in eigendom van de stichting voor het bivakkeren en kamperen voor jeugdgroepen mogelijk blijft.	ZW-1450-1

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de tekst voor vrijetijdseconomie meer lijkt op een toetsings- en spelregelkader voor ruimtelijke initiatieven dan op een strategische ruimtelijke toekomstvisie, en verzoekt dit hoofdstuk naar visieniveau te tillen.

Indiener					
ZW-0317-120	ZW-0166-110	ZW-0186-111	ZW-0196-153	ZW-0224-112	ZW-0237-100
ZW-0240-105	ZW-0241-100	ZW-0242-113	ZW-0313-126	ZW-1236-105	ZW-1473-100
ZW-1479-152	ZW-0278-121				

Zienswijze
Indiener geeft aan dat er onderscheid is tussen Noord/Midden-Limburg en Zuid-Limburg op het gebied van vrijetijdseconomie en dat dit onderscheid benoemd mag worden in de POVI, met gebruik van de Ontwerpende Onderzoeken.

Indiener					
ZW-0317-119	ZW-0166-109	ZW-0186-110	ZW-0224-111	ZW-0237-99,	ZW-0240-104
ZW-0242-112	ZW-0278-120	ZW-1236-104	ZW-1473-99	ZW-1479-151	

Zienswijze
Indiener geeft aan dat vrijetijdseconomie meer is dan een marktanalyse en dat een integrale afweging nodig is over draagkracht van gebieden, verdeling van schaarse ruimte en gebiedskwaliteiten. Indiener verzoekt gebruik te maken van bestaande analyses en ontwikkelperspectieven zoals ZON2050 De Peel, de Ontwerpende Onderzoeken en het Panorama Maasvallei.

Indiener					
ZW-0317-121	ZW-0166-111	ZW-0186-112	ZW-0196-154	ZW-0224-113	ZW-0237-101
ZW-0240-106	ZW-0242-114	ZW-0278-122	ZW-0313-127	ZW-1236-106	ZW-1473-101
ZW-1479-153					

Standpunt GS

De POVI is een integraal, ruimtelijk richtinggevend kader waarin de provinciale belangen centraal staan. Het thema Vrijetijdseconomie moet in samenhang met de algemene onderdelen van de POVI worden gelezen. Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor het beoordelen van initiatieven, op basis van een integrale afweging op lokaal/regionaal niveau. Gemeenten houden daarbij rekening met de provinciale belangen, en dus de inhoud van POVI. Dit systeem biedt, mits door de gemeente goed onderbouwd, ruimte voor lokaal maatwerk en flexibiliteit. Het hoofdstuk Vrijetijdseconomie is een uitwerking van de vorige POVI op basis van onder meer de ervaringen

die in de afgelopen jaren zijn opgedaan met de regionale afstemming van casussen in de drie regio's Noord, Midden en Zuid. Ook de beoordeling van vele initiatieven vrijetijdseconomie in het kader van de ruimtelijke procedures heeft geleid tot verduidelijking van het beleid. Het provinciaal belang voor Vrijetijdseconomie is gebaseerd op het voorkómen van toekomstige problemen binnen dit beleidsveld en met andere beleidsvelden. Wij begrijpen dat dit als beperkend wordt ervaren. Binnen de gegeven kaders is het echter voor ondernemers mogelijk om kansen te benutten. Gezien de schaarste aan ruimte zien wij vooral kansen bij de doorontwikkeling en herontwikkeling van bestaande locaties vrijetijdseconomie en in monumenten en/of beeldbepalende gebouwen. Het opstellen van integrale visies per regio vinden wij een taak voor de samenwerkende gemeenten in de regio. Daarbij hoort ook het gebiedsgericht concretiseren van toeristische spreiding.
Deze POVI heeft geen directe gevolgen voor het bestaande gebruik van gronden voor dag- en/of verblijfsrecreatie. Dat kan eventueel wel een gevolg zijn van het opstellen van een nieuw omgevingsplan door een gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.2 Op de kaart

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat vrijetijdseconomie niet goed is opgenomen in het kaartmateriaal, de campings en recreatieparken zijn verdwenen. Zie ook opmerking bij de Kaarten. Indiener stelt voor om deze in de Groenblauwe (landbouw)zone onder te brengen omdat de omgevingskwaliteiten in deze zone voor een belangrijk deel de aantrekkelijkheid van deze terreinen bepaalt.	ZW-1473-173
Indiener verzoekt om het perceel van een bepaald vakantiepark een recreatieve bestemming te geven. Het perceel is nu als 'primair landbouwgebied' ingetekend.	ZW-0268-1
Indiener verzoekt om: 1. De zonering primair landbouwgebied' van het betreffende vakantiepark te herzien en aan te passen aan het feitelijke recreatieve gebruik; 2. Rekening te houden met de reeds aanwezige en geplande recreatieve functie; 3. In overleg te treden over een gebiedsspecifieke benadering die recreatie, landschapskwaliteit en ecologie in samenhang ontwikkelt. Een aanduiding als bijvoorbeeld 'verwevingsgebied' zou wellicht beter passen.	ZW-0372-1
Indiener verzoekt vrijetijdseconomie een volwaardige plek te geven op de kaarten.	ZW-0241-166

Standpunt GS

De kaart met de zonering is een kaart die op provinciaal niveau richtinggevend is voor toekomstige ontwikkelingen. De kaart is niet bedoeld als feitelijke weergave van de huidige situatie. Wij hebben ervoor gekozen om vrijetijdseconomie een onderdeel van de integrale toekomstgerichte zonering

te laten zijn. Dat betekent dat het ontwikkelingsperspectief van een bestaand bedrijf in de vrijetijdseconomie afhankelijk is van de zone waarin het bedrijf of de eventuele uitbreiding ligt.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat grootschalige recreatieve functies zijn aangeduid als ‘primair landbouwgebied’. Indiener vindt dit geen passende definitie en/of omschrijving en verzoekt de provincie hier een passende oplossing voor aan te reiken. Daarbij de kanttekening dat indiener een oplossing, die het permanent bewonen van recreatiewoningen vergemakkelijkt, niet voorstelbaar vindt.	ZW-0186-141

Standpunt GS

De kaart met de zonering is een kaart die op provinciaal niveau richtinggevend is voor toekomstige ontwikkelingen. De kaart is niet bedoeld als feitelijke weergave van de huidige situatie. Wij hebben ervoor gekozen om vrijetijdseconomie een onderdeel van de integrale toekomstgerichte zonering te laten zijn. Dat betekent dat het ontwikkelingsperspectief van een bestaand bedrijf in de vrijetijdseconomie afhankelijk is van de zone waarin het bedrijf of de eventuele uitbreiding ligt.
Wij delen de opvatting dat het vergemakkelijken van permanente bewoning van recreatiewoningen geen oplossing is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.3 Inleiding

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de exacte reikwijdte van de begrippen dagrecreatie en verblijfsrecreatie te verduidelijken. Zo is bij dagrecreatie onduidelijk of het ook gaat om niet locatie gebonden activiteiten als wandelen, fietsen en paardrijden	ZW-1038-88
Indiener constateert inconsistenties in de gehanteerde definities: - incidentele verhuur via platforms wordt uitgesloten van verblijfsrecreatie. - fiets- en horecavoorzieningen worden uitgesloten van dagrecreatie. - evenementen vallen buiten de vrijetijdseconomie. Indiener verzoekt om heroverweging en verduidelijking van deze definities. De drie genoemde onderdelen dienen te vallen binnen 'toerisme en recreatie'.	ZW-1439-4
Indiener geeft aan dat de gehanteerde begrippen "dagrecreatie" en "verblijfsrecreatie" verwarring opleveren. De exacte reikwijdte is niet duidelijk. Indiener stelt dat bij dagrecreatie onvoldoende duidelijk wordt of	ZW-0160-40

het ook activiteiten omvat zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn. Indiener vindt het van belang om over de inhoud van voornoemde begrippen brede consensus te hebben en om deze begrippen consequent te hanteren, gelet op mogelijke regels in de nog op te stellen provinciale verordening.	
Indiener leest: “Het incidenteel verhuren van de eigen (eerste) woning, bijvoorbeeld via een boekingsplatform, zien we niet als een voorziening voor verblijfsrecreatie.” Indiener vraagt waarom niet, want dit is eigenlijk toch gewoon Bed&Breakfast?	ZW-1164-115

Standpunt GS

In bijlage 1 bij deze POVI zijn begripsbepalingen opgenomen voor ‘dagrecreatie’ en ‘verblijfsrecreatie’. Het beleid in de POVI geldt echter alleen voor 'VOORZIENINGEN voor dag- en verblijfsrecreatie'. In paragraaf 13.1 is opgenomen wat wij daaronder wel en niet verstaan. Het incidenteel verhuren van een eigen (eerste) woning wordt niet gezien als 'een VOORZIENING voor verblijfsrecreatie'. Fietscafé’s, openbare speeltuinen en evenementen worden niet gezien als 'een voorziening voor dagrecreatie'. Het beleid vrijetijdseconomie in de POVI heeft dus geen betrekking op bijvoorbeeld fiets- en horecagelegenheden en evenementen. Dit betekent niet dat dit geen onderdeel is van vrijetijdseconomie. Het betekent dat wij daarover in de POVI en de Omgevingsverordening geen beleid c.q. regels opnemen. Het is aan de gemeenten om in hun omgevingsvisies en omgevingsplannen op te nemen hoe zij daarmee omgaan. Het incidenteel aan derden verhuren van de eigen woning als vakantiewoning is niet hetzelfde als het uitbaten van een B&B: daarbij is immers de woningbezitter als gastheer/gastvrouw aanwezig.

Voorstel aan PS

De bestaande tekst in paragraaf 13.1 te verduidelijken door te wijzigen van

‘…werkgelegenheid. Voor… ‘

naar:

‘…werkgelegenheid. De vrijetijdseconomie bestaat uit onder meer verblijfsrecreatie (i) en dagrecreatie (i). Voor… ‘;

- de begrippen ‘voorzieningen voor dagrecreatie’ en ‘voorzieningen voor verblijfsrecreatie’ in de begrippenlijst op te nemen;
- de bestaande tekst in paragraaf 13.1 te verduidelijken door links op te nemen naar de begrippen ‘voorzieningen voor dagrecreatie’ en ‘voorzieningen voor verblijfsrecreatie’ in de begrippenlijst.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat niet alleen aantrekkelijke steden, maar ook aantrekkelijk landschap belangrijk is voor vrijetijdseconomie, en dat de provincie hier een rol en bevoegdheid heeft.

Indiener					
ZW-0317-122	ZW-0166-112	ZW-0186-113	ZW-0196-156	ZW-0224-114	ZW-0237-102

ZW-0240-107	ZW-0242-115	ZW-0278-123	ZW-0313-129	ZW-1236-107	ZW-1473-102
ZW-1479-154	ZW-0241-102				

Standpunt GS

Wij zijn het eens met de stelling dat een aantrekkelijk landschap belangrijk is voor vrijetijdseconomie.
Dit hebben wij in paragraaf 13.1 benoemd door te verwijzen naar het belang van een goede ruimtelijke kwaliteit. Ons beleid daarover hebben wij opgenomen in het hoofdstuk Ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ten aanzien van de gehanteerde definities en afbakening constateert indiener dat deze niet eenduidig en consequent is. Zo wordt het incidenteel verhuren van de eigen woning via boekingsplatforms niet beschouwd als een voorziening voor verblijfsrecreatie. Voorzieningen zoals (fiets)cafés, restaurants, ijssalons of openbare speeltuinen vallen niet onder dagrecreatieve voorzieningen. Dit geldt ook voor sportieve, culturele en maatschappelijke evenementen. Indiener vraagt hier verduidelijking en zo mogelijk aanpassing.

Indiener

ZW-0187-124, ZW-0207-117, ZW-0238-107, ZW-0271-107, ZW-0314-107, ZW-1127-140, ZW-0304-55

Standpunt GS

In bijlage 1 bij deze POVI zijn begripsbepalingen opgenomen voor ‘dagrecreatie’ en ‘verblijfsrecreatie’. Het beleid in de POVI geldt echter alleen voor 'VOORZIENINGEN voor dag- en verblijfsrecreatie'. In paragraaf 13.1 is opgenomen wat wij daaronder wel en niet verstaan. Het incidenteel verhuren van een eigen (eerste) woning wordt niet gezien als 'een VOORZIENING voor verblijfsrecreatie'. Fietscafé’s, openbare speeltuinen en evenementen worden niet gezien als 'een voorziening voor dagrecreatie'. Het beleid vrijetijdseconomie in de POVI heeft dus geen betrekking op bijvoorbeeld fiets- en horecagelegenheden en evenementen. Dit betekent niet dat dit geen onderdeel is van vrijetijdseconomie. Het betekent dat wij daarover in de POVI en de Omgevingsverordening geen beleid c.q. regels opnemen. Het is aan de gemeenten om in hun omgevingsvisies en omgevingsplannen op te nemen hoe zij daarmee omgaan. Het incidenteel aan derden verhuren van de eigen woning als vakantiewoning is niet hetzelfde als het uitbaten van een B&B: daarbij is immers de woningbezitter als gastheer/gastvrouw aanwezig.

Voorstel aan PS

De bestaande tekst in paragraaf 13.1 te verduidelijken door te wijzigen van

‘…werkgelegenheid. Voor… ‘

naar:

‘…werkgelegenheid. De vrijetijdseconomie bestaat uit onder meer verblijfsrecreatie (i) en dagrecreatie (i). Voor… ‘;

- de begrippen ‘voorzieningen voor dagrecreatie’ en ‘voorzieningen voor verblijfsrecreatie’ in de begrippenlijst op te nemen;
- de bestaande tekst in paragraaf 13.1 te verduidelijken door links op te nemen naar de begrippen ‘voorzieningen voor dagrecreatie’ en ‘voorzieningen voor verblijfsrecreatie’ in de begrippenlijst.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft dat vrijetijdseconomie kan bijdragen aan de leefbaarheid van het landelijk gebied maar vindt het voorbeeld van een supermarkt op een vakantiepark ongelukkig gekozen. Het is juist andersom: een supermarkt in de kern kan profiteren van de een vakantiepark. Dat bezoekers op die manier de kern intrekken, draagt in bredere zin bij aan de leefbaarheid. Indiener verzoekt de tekst aan te passen.	ZW-0241-151
Indient stelt dat het voorbeeld van een supermarkt op een vakantiepark een ongelukkig gekozen voorbeeld is. Het ruimtelijk beleid t.a.v. supermarkten is er volgens de indiener op gericht om met name supermarkten in kernen te vestigen en dat toeristen gebruik maken van de lokale voorzieningen om deze in stand te houden.	ZW-0160-39
De indiener vindt het voorbeeld van de vestiging van een supermarkt op een vakantiepark ongelukkig gekozen omdat het ruimtelijk beleid erop is gericht supermarkten in kernen te vestigen	ZW-1038-87
Indiener merkt op dat in de eerste alinea van het hoofdstuk Vrijetijdseconomie een ongewenst voorbeeld wordt noemt van een supermarkt op een vakantiepark. Het vigerende gezamenlijke beleid van de Zuid-Limburgse gemeenten en Provincie (de SVREZL) is er volgens de indiener juist op gericht om supermarkten in de aangewezen kernwinkelgebieden te vestigen, zodat naast de lokale inwoners ook de toeristen er gebruik van maken en het economische draagvlak van de supermarkt wordt vergroot.	ZW-0319-61

Standpunt GS

Wij delen de opvattingen van indieners dat het opgenomen voorbeeld van een supermarkt op een vakantiepark ongelukkig gekozen is.

Voorstel aan PS

De tekst van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van:

‘…door bijvoorbeeld een supermarkt op een vakantiepark’

naar:

‘…doordat toeristen bijvoorbeeld het economisch draagvlak van een supermarkt in een landelijke kern vergroten.’

Zienswijze	Indiener
Indiener staat volledig achter het belang van de vrijetijdseconomie als belangrijke economische pijler voor Limburg.	ZW-1389-39

Standpunt GS

Wij waarderen de uitgesproken steun.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de afbakening van wat onder vrijetijdseconomie valt helder en ruimtelijk relevant. Indiener vraagt de Provincie te overwegen om de ruimtelijke betekenis van de sector explicieter te maken. Bijvoorbeeld: hoe voorzieningen bijdragen aan de vitaliteit van kernen, hoe ze verweven zijn met infrastructuur, en hoe ze landschappelijke kwaliteit kunnen versterken.	ZW-1164-105

Standpunt GS

Wij hebben overwogen om de ruimtelijke betekenis van de sector vrijetijdseconomie explicieter te maken. Naar onze mening heeft een dergelijke beschrijving en uitwerking nu geen meerwaarde. Bij de beoordeling van initiatieven door gemeenten verwachten wij van gemeenten dat zij de ruimtelijke betekenis expliciet aangeven en meewegen in hun integrale afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.4 Opgaven

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een camping niet alleen beperkingen oplegt aan de landbouw maar ook koppelkansen biedt zoals nieuwe verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw in combinatie met verblijf.	ZW-0160-41
Indiener stelt dat uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijven niet alleen beperkingen bieden, maar ook veel kansen als Koppelkansen, nieuwe verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw in combinatie met verblijf.	ZW-0263-56

Standpunt GS

Wij delen de opvatting van indiener. Dit heeft ten grondslag gelegen aan de zonering die wij in deze Omgevingsvisie hebben opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de problematiek binnen de verblijfsrecreatie in Zuid-Limburg niet representatief is voor Midden-Limburg. In Midden-Limburg zijn grootschalige missers, zoals permanente bewoning van grootschalige kwaliteitsachterstanden, niet of nauwelijks aan de orde. Waar zich knelpunten voordoen, is sprake van proactief regionaal beleid, gericht op monitoring, handhaving en duurzame kwaliteit. Midden-Limburg verdient daarom een eigen benadering. Overlast elders mag geen reden zijn voor generieke beperkingen die de economische en toeristische vitaliteit van Midden-Limburg onnodig afremmen.	ZW-0313-128

Standpunt GS

De opgaven in paragraaf 13.2 zijn in algemene zin beschreven voor geheel Limburg. Het is aan gemeenten c.q. regio's om desgewenst een eigen visie op te stellen. Bij de besluitvorming over initiatieven is het aan de gemeente om te onderbouwen dat het initiatief per saldo positieve effecten heeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ruimtelijke druk en de problematiek rond niet-vitale parken terecht zijn benoemd. Ten aanzien van de problematiek rond niet-vitale parken vraagt indiener de Provincie: - om een ruimtelijke analyse toe te voegen van waar de druk het grootst is (bijv. Heuvelland vs. Parkstad). Dit helpt bij gebiedsgericht sturen. - om de opgaven te verbinden aan de NOVEX-ontwikkelperspectieven voor Zuid-Limburg, waarin ook toerisme en landschap samenkomen.	ZW-1164-106

Standpunt GS

Een verdere uitwerking van de opgaven ten behoeve van de concrete aanpak daarvan is aan de regio's c.q. de gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.5 Ambitie en hoofdlijnen algemeen

Zienswijze	Indiener
De provincie heeft een ambitie om in Limburg een robuuste toeristisch-recreatieve structuur te realiseren. Indiener verzoekt om de gehanteerde kwaliteitseisen en normen voor toeristisch-recreatieve routestructuren te verduidelijken en om aandacht voor recreatieve mobiliteit en de samenhang met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie.	ZW-0304-53

Standpunt GS

Wij benoemen in deze Omgevingsvisie het belang van routestructuren voor vrijetijdseconomie. Het stellen van specifieke kwaliteitseisen en normen is aan de betreffende overheden bij het realiseren en beheren van de routestructuren. Wij zien, net als indieners een samenhang van routestructuren met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie. Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar het ook mogelijk is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hiernaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener concludeert dat het lijkt dat er geen maatwerk mogelijk is voor behoud van bijvoorbeeld karakteristieke hoeves en agrarische gebouwen met cultuurhistorische waarde. Indiener maakte hier onder het hoofdstuk Landbouw ook reeds opmerkingen over. Deze gebouwen zouden onder voorwaarden en met maatwerk herbestemd kunnen worden voor kleinschalige (verblijfs)recreatie.	ZW-0253-12

Standpunt GS

De conclusie van indiener is onjuist. In 13.6.7 hebben wij opgenomen dat juist een voorkeur bestaat voor het gebruik van monumenten en beeldbepalende gebouwen. Dat kunnen ook agrarische gebouwen zijn. Initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie zijn mogelijk, mits daar kwantitatief en kwalitatief behoefte aan is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat als alleen Roermond zich de komende jaren mag ontwikkelen tot meerdagse bezoekersstad, dan is het logisch dat ook de capaciteit en diversiteit van het verblijfsaanbod mee moeten groeien. Maar als nieuwe verblijfsrecreatie niet is toegestaan vanwege het risico op verdringing, in plaats van een knelpunt in het ruimtelijk en toeristisch beleid,	ZW-0313-134

kan dit leiden tot druk op bestaande accommodaties (verzadiging, prijsopdrijving), misgelopen economische kansen (voor ondernemers én stad), en verschuiving van overnachtingen naar omliggende regio's buiten de provincie.

Standpunt GS

De tekst over Roermond waarnaar indiener verwijst is geen onderdeel van de ontwerp-Omgevingsvisie en is ons onbekend. Indiener stelt verder dat nieuwe verblijfsrecreatie niet is toegestaan en wijst op de mogelijke nadelen daarvan. Het is onjuist dat nieuwe verblijfsrecreatie niet is toegestaan. Nieuwe verblijfsrecreatie is mogelijk als aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Zo zal moeten worden aangetoond dat bij het toevoegen van verblijfsrecreatie vraag en aanbod in balans blijven

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de vrees van de provincie voor verdringing vaak op beschermingsdenken is gebaseerd, terwijl de markt zich aanpast op veranderende behoeften, zelf corrigeert door overaanbod (bijv. via prijs- of kwaliteitsdifferentiatie), juist baat heeft bij gezonde concurrentie en innovatie. Het uitsluiten van nieuwe initiatieven om bestaande te beschermen, leidt op termijn tot stilstand, veroudering en verlies van toeristische aantrekkelijkheid.	ZW-0313-135

Standpunt GS

Wij delen de opvatting dat de markt baat heeft bij gezonde concurrentie en innovatie. De markt werkt echter niet actief aan het oplossen van problemen op niet-vitale locaties zoals achterstallig onderhoud, verloedering en oneigenlijk gebruik. Deze problematiek vermindert de aantrekkelijkheid van Limburg voor toeristen. Daarom hebben wij in deze Omgevingsvisie een genuanceerd beleid opgenomen waarbinnen ook onder voorwaarden nieuwe initiatieven mogelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het stimuleren van vrijetijdseconomie niet wenselijk is in gevallen waar al overlast bestaat van een bestaande camping.	ZW-0432-3

Standpunt GS

Deze Omgevingsvisie is een ruimtelijk richtinggevend kader dat geen stimulerende maatregelen voor vrijetijdseconomie bevat. Indien er overlast van een camping bestaat is het aan de gemeente

om dat bij wijziging of uitbreiding van de camping te betrekken in de integrale afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat volgens deze versie van de POVI er alleen nog ruimte voor unieke verblijfsrecreatie is. De eis dat nieuwe verblijfsrecreatie 'uniek' moet zijn, klinkt aantrekkelijk vanuit een kwaliteitsstreven, maar werkt in de praktijk vaak remmend, uitsluitend en economisch verstikkend. Zeker als 'uniek' niet duidelijk wordt gedefinieerd, ontstaat er ruimte voor willekeur en eenzijdige marktwerking. De kracht van Limburg zit juist in de diversiteit van het aanbod: van eenvoudig tot luxe, van rust tot beleven. Beleid zou ruimte moeten bieden voor verschillende segmenten en prijsklassen, passend bij de lokale context en de toeristische vraag.	ZW-0313-133

Standpunt GS

In deze Omgevingsvisie is nergens de eis opgenomen dat nieuwe verblijfsrecreatie uniek moet zijn. Het opgenomen beleid biedt juist ruimte voor hetgeen indiener voorstelt: voor verschillende segmenten en prijsklassen, passend bij lokale context en de vraag.
Wij verwachten daarbij wel een gedegen onderbouwing in samenwerking tussen ondernemer en gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener herkent de bestaande werkwijze tussen gemeenten en Provincie in de ontwerp-POVI, maar ziet de marktontwikkelingen van de afgelopen jaren met een toenemend aantal bezoekers van (Zuid-)Limburg en een sterkere groei van de vraag dan het aanbod niet terug in de ontwerp-POVI. Indiener stelt dat het van belang is dat we gezamenlijk zorgen voor meer spreiding van de bezoekersstromen om de positieve effecten van het toerisme op de regio te vergroten en de negatieve effecten te verminderen. Indiener vraagt de ontwerp-POVI aan te passen om meer spreiding te bewerkstelligen, en bij een nieuw initiatief meer te kijken naar de specifieke omgeving.	ZW-0319-56

Standpunt GS

Wij verwachten van gemeenten dat zij bij het onderbouwen van initiatieven uitgaan van de dan relevant ontwikkelingen in vraag en aanbod. Regionale aandachtspunten zoals het spreiden van bezoekersstromen zijn bij uitstek een thema voor een integrale regionale visie en/of uitvoeringsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor meer aandacht voor vrijetijdseconomie als nevenactiviteit bij agrarische bedrijven, gelet op de andere doelen van de POVI.	ZW-0196-160

Standpunt GS

Het beleid voor vrijetijdseconomie in deze Omgevingsvisie heeft ook betrekking op initiatieven die een nevenactiviteit zijn op een agrarisch bedrijf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat als we de schoonheid en aantrekkingskracht van zuid Limburg voor toeristen overeind willen houden moeten we conclusies uit onderzoeken omzetten in beleid. Dat betekent dat er streng de hand gehouden moet worden aan het verbod om meer campings en huisjesparken (groter dan 25 plaatsen) toe te staan. Voor stoppende boeren die zich laten uitkopen moet deze regel ook gelden.	ZW-0874-6

Standpunt GS

Het beleid voor vrijetijdseconomie in deze Omgevingsvisie kent geen absoluut verbod om meer verblijfsrecreatie toe te staan. Het is wel zo dat een gemeente bij een dergelijk initiatief goed moet onderbouwen waarom het initiatief de juiste functie op de juiste plek in de juiste omvang is. Daarbij moet voldaan worden aan de instructieregels voor ruimtelijke kwaliteit die wij gaan opnemen in de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de eis voor unieke verblijfsrecreatie remmend werkt en pleit voor beleid dat ruimte biedt voor verschillende segmenten en prijsklassen passend bij de lokale context.	ZW-0196-162

Standpunt GS

In deze Omgevingsvisie is nergens de eis opgenomen dat nieuwe verblijfsrecreatie uniek moet zijn. Het opgenomen beleid biedt juist ruimte voor hetgeen indiener voorstelt: voor verschillende segmenten en prijsklassen, passend bij lokale context en de vraag. Wij verwachten daarbij wel een gedegen onderbouwing in samenwerking tussen ondernemer en gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de nadruk op ETFAL (evenwichtige toedeling van functies aan locaties) goed past binnen de ruimtelijke logica van het POVI. De ambitie blijft beleidsmatig. Indiener vraagt de Provincie om de ruimtelijke vertaling van de ambitie te expliciteren: waar is ruimte voor groei, waar voor consolidatie, waar voor transformatie?	ZW-1164-108

Standpunt GS

Een ruimtelijke vertaling van de ambitie is slechts zinvol op een lager gebiedsgericht schaalniveau. Daarom vinden wij een dergelijke ruimtelijke vertaling bij uitstek een thema voor een integrale regionale of lokale visie

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in H.13 'Vrijetijdseconomie' elke link met natuur ontbreekt. Indiener vindt dit een gemiste kans, gezien het feit dat vrijetijdseconomie zich voor een belangrijk deel afspeelt in het landelijk gebied en het belang dat juist in dat landelijk gebied wordt toegekend aan natuur.	ZW-0160-68

Standpunt GS

Het hoofdstuk Vrijetijdseconomie is geen losstaand hoofdstuk en dient gelezen te worden in samenhang met de algemene hoofdstukken en de overige thema-hoofdstukken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat plannen voor grootschalige intensieve recreatie in het Maasdal in de gemeente Mook en Middelaar niet passen binnen de omgevingsvisie van Provincie Limburg. Voor dergelijke plannen bestaat ook geen draagvlak bij het overgrote deel van de inwoners van de gemeente.	ZW-0199-6

Standpunt GS

Indien er initiatieven ontwikkeld worden voor grootschalige intensieve recreatie is het aan de gemeente om daar een afweging over te maken, met inachtneming van de regels in de Omgevingsverordening. Indien aan de orde, zullen wij vervolgens de plannen beoordelen op basis van deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de opgave voor de vrijetijdseconomie beperkt, mist visie en ambitie op de lange termijn. Er wordt uitgegaan van wat niet goed zou zijn of niet goed zou gaan. Indiener stelt dat heel Limburg als hetzelfde wordt beschouwd en vraagt om meer differentiatie tussen noord, midden en zuid.	ZW-0224-180

Standpunt GS

Onze ambitie voor de lange termijn hebben wij in algemene zin geformuleerd in de algemene hoofdstukken. Voor vrijetijdseconomie specifiek is de ambitie neergelegd in de eerste alinea van 13.3. Daarbij moeten wij rekening houden met bestaande problemen c.q. opgaven. Wij verwachten van een gemeente dat zij bij het beoordelen van een initiatief rekening houdt met de specifieke lokale of regionale omstandigheden. Het is daarom niet zinvol om een grove differentiatie in drie regio's aan te brengen in deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat de Provincie verstaat onder 'goed' in de passage 'Onze ambitie is dat er in Limburg een goede toeristisch-recreatieve structuur is met vitale verblijfs- en dagrecreatiebedrijven en voldoende goede routestructuren van goede kwaliteit en rekening wordt gehouden met gezondheid en veiligheid. Indiener vraagt of daar kwaliteitscriteria aan verbonden zijn.	ZW-0263-57

Standpunt GS

Wij hebben in algemene zin een ambitie benoemd. Wat 'goed' is zal onder meer aan de orde komen bij de beoordeling van initiatieven voor voorzieningen voor dag- en/of verblijfsrecreatie. Bij deze beoordeling dient de gemeente te onderbouwen waarom het initiatief de juiste functie op de juiste plek is, in de juiste omvang. In deze Omgevingsvisie hebben wij geen kwaliteitscriteria opgenomen voor routestructuren vrijetijdseconomie. Het stellen van specifieke kwaliteitseisen en normen is aan de betreffende overheden bij het realiseren en beheren van de routestructuren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener juicht de provinciale ambitie toe om in Limburg een robuuste toeristisch-recreatieve structuur te realiseren met vitale verblijfs- en dagrecreatiebedrijven en kwalitatief hoogwaardige routestructuren. Hierbij vraagt indiener de provincie wel om de gehanteerde kwaliteitseisen en normen voor toeristisch-recreatieve routestructuren te verduidelijken. Indiener verzoekt om

aandacht voor recreatieve mobiliteit en de samenhang met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie in de POVI.

Indiener					
ZW-0187-122	ZW-0238-105	ZW-0253-120	ZW-0271-105	ZW-0314-105	ZW-1439-1
ZW-0207-115					

Standpunt GS

Wij benoemen in deze Omgevingsvisie het belang van routestructuren voor vrijetijdseconomie. Het stellen van specifieke kwaliteitseisen en normen is aan de betreffende overheden bij het realiseren en beheren van de routestructuren. Wij zien, net als indieners een samenhang van routestructuren met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie. Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar het ook mogelijk is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hiernaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.6 Ambitie en hoofdlijnen balans tussen vraag en aanbod

Zienswijze	Indiener
Er wordt gesteld dat de voorzieningen voor vrijetijdseconomie meer ruimte nodig hebben. Indiener is van mening dat gekozen dient te worden voor het verhogen van de kwaliteit van het aanbod. Een kwantitatieve uitbreiding van het aanbod mag niet leiden tot verdringing en leegstand, niet bijdragen aan de verdere verstedelijking van het landschap en per saldo niet leiden tot een vergroting van de recreatieve druk op het heuvelland. Een stand-still van het aantal verblijfsdagen is zeer gewenst.	ZW-1035-81

Standpunt GS

Voor het verhogen van de kwaliteit van het aanbod is soms ook meer ruimte nodig. Bijvoorbeeld het vergroten van het aantal vierkante meter per kampeerplaats, bij een gelijkblijvend aantal kampeerplaatsen. Wij delen de opvatting dat een kwantitatieve uitbreiding niet mag leiden tot verdringing en leegstand. De verdere verstedelijking van het landschap willen wij voorkomen door ons beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Een stand-still van het aantal verblijfsdagen in het Heuvelland is een gebiedsspecifieke beleidsmaatregel die op het niveau van de individuele/ samenwerkende gemeenten ligt. In een enkele gemeente is feitelijk een dergelijke beleidsmaatregel van kracht door een plafond aan het aantal kampeerplaatsen in het

omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het streven naar balans in paragraaf 13.3 begrijpelijk en wenselijk is. Indiener stelt dat in de praktijk beoordeling altijd zal plaatsvinden op basis van interpretatie, marktinzicht en bestuurlijke afweging - zowel door gemeenten als de Provincie. Een te rigide toepassing van deze bepaling kan ertoe leiden dat waardevolle of vernieuwende initiatieven worden afgewezen, louter vanwege het bestaan van vergelijkbare voorzieningen elders in de regio die feitelijk nauwelijks nog bijdragen. Indiener pleit er daarom voor om het streven naar balans als beleidsdoel te behouden, maar terughoudend te zijn met formuleringen als "alleen mogelijk als". Beleidsruimte voor gemotiveerde afwijking blijft essentieel.	ZW-1199-66

Standpunt GS

Het opgenomen beleid en de regels in de Omgevingsverordening maken gemotiveerde afwijking mogelijk

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de tekst 'Een kwantitatieve uitbreiding van het aanbod is alleen mogelijk als dit niet leidt tot verdringing en leegstand.' Indiener stelt dat als een kwantitatieve uitbreiding elders tot verdringing of leegstand leidt, dit betekent dat het elders (ook) schort aan kwaliteit. Het mag niet zo zijn dat goede ondernemers lijden onder slechte ondernemers. De slechte bedrijfsvoering van de één mag nooit reden zijn om een initiatief van de ander af te wijzen. Indiener verzoekt deze passage te nuanceren.	ZW-0241-152

Standpunt GS

Initiatieven zullen niet worden afgewezen vanwege de slechte bedrijfsvoering op bestaande bedrijven. Een initiatief kan wel worden afgewezen als daardoor zoveel aanbod wordt toegevoegd dat bestaande (goede) bedrijven te veel gasten verliezen (verdringing). Dit kan vervolgens tot leegstand, verloedering en ondermijnende criminaliteit leiden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.7 Ambitie en hoofdlijnen liefst overnemen bestaand bedrijf/locatie

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om meer differentiatie t.a.v. de tekst “Ondernemers die een bedrijf willen beginnen nemen een bestaand bedrijf over of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft. Pas als dat niet mogelijk is, komen andere opties in beeld, zoals vestiging op een nieuwe locatie.” Voor gemeenten en gebieden met een fors aanbod aan verblijfsaccommodaties met leegstand gaat volgens ons deze stelling op. Er zijn in Zuid-Limburg ook gemeenten en gebieden met niet of nauwelijks verblijfsaccommodaties. Indiener geeft aan dat Maastricht een duidelijke marktruimte voor logies en dat het voor Maastricht een beter model kunnen zijn om nieuwvestiging alleen toe te staan als er aantoonbaar marktruimte is.	ZW-1038-89
Hoewel het voor gemeenten en gebieden met een ruim aanbod aan verblijfsaccommodaties en mogelijk zelfs leegstand logisch is dat nieuwe initiatieven zich in eerste instantie richten op bestaande locaties of op plekken met een passende bestemming in het omgevingsplan, geldt dit niet voor de gehele regio. In Zuid-Limburg zijn er namelijk ook gemeenten en gebieden waar niet of nauwelijks verblijfsaccommodaties aanwezig zijn. Vanuit het oogpunt van spreiding van het toeristisch aanbod — een van de centrale uitgangspunten van de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 is het daarom belangrijk om ruimte te laten voor maatwerk en differentiatie. Een uniforme benadering doet geen recht aan de verschillen binnen de regio en kan gewenste ontwikkelingen in onderbediende gebieden onnodig belemmeren.	ZW-0253-10
Indiener constateert dat in de POVI staat dat ondernemers die een bedrijf willen beginnen een bestaand bedrijf overnemen of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft en pas als dat niet mogelijk is, andere opties in beeld komen, zoals vestiging op een nieuwe locatie. Indiener geeft aan dat het proces in de praktijk vaak anders loopt: Het begint met een 'ondernemersdroom' met veelal beoogde locatie. Deze wordt daarna gevalideerd t.o.v. de mogelijkheden in contact met gemeente.	ZW-0160-43
Indiener constateert dat in de POVI staat dat ondernemers die een bedrijf willen beginnen een bestaand bedrijf overnemen of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft en pas als dat niet mogelijk is, andere opties in beeld komen, zoals vestiging op een nieuwe locatie. Indiener geeft aan dat het proces in de praktijk vaak anders loopt: Het begint met een 'ondernemersdroom' met veelal beoogde locatie. Deze wordt daarna gevalideerd t.o.v. de mogelijkheden in contact met gemeente. Indiener stelt dat een ondernemer eerst 'belasten' met over te nemen bedrijven en/of gewenste locaties niet een gewenst startpunt is. Indiener geeft aan dat er in de gemeente momenteel geen campings zijn en ze er wel graag een zouden willen. Indiener vraagt hoe groot de zoekradius voor een	ZW-0263-58

locatie is. Indiener vraagt of dit betekent dat ondernemers eerst in andere omliggende gemeentes op zoek moeten naar een geschikte locatie? Indiener verzoekt om deze bullet te verwijderen.	
Indiener geeft aan dat de passage over ondernemers die een bedrijf willen beginnen weliswaar past in het duurzaam ruimtegebruik, maar heeft de ervaring dat in de vrijetijdseconomie vaak toch in eerste instantie naar een bepaalde plek (locatie/gebouw) wordt gekeken, dat past bij het concept en pas dan naar functie/ mogelijkheden omgevingsplan. Indiener is daarom van mening dat dit het ondernemen in de vrijetijdseconomie wel bemoeilijkt.	ZW-1164-116
Indiener geeft aan dat het in de huidige formulering (13.3, 13.5.3 en 13.6.9) lijkt dat een ondernemer met een initiatief voor bijvoorbeeld een camping of camperplaatsen in Parkstad (waar dit thans betrekkelijk weinig aanwezig is) eerst naar het Heuvelland gestuurd te worden waar vele bestaande campings reeds aanwezig zijn. Indiener stelt dat ze vanuit het oogpunt van spreiding juist ruimte zien in Parkstad voor grootschalige verblijfsrecreatie, waarvoor naar een voorziening voor verblijfsrecreatie in Landgraaf wordt gekeken.	ZW-0319-58
Indiener stelt dat voor gemeenten en gebieden met een fors aanbod aan verblijfsaccommodaties en wellicht al leegstand de stelling "Ondernemers die een bedrijf willen beginnen nemen een bestaand bedrijf over of zoeken naar een locatie die In het omgevingsplan al de juiste functie heeft. Pas als dat niet mogelijk is, komen andere opties in beeld, zoals vestiging op een nieuwe locatie." op gaat. Indiener mist echter een differentiatie want er zijn ook in Zuid-Limburg gemeenten en gebieden met niet of nauwelijks verblijfsaccommodaties. Indiener verzoekt een nuancering, omdat in het kader van spreiding, één van de uitgangspunten van de Visie vrijetijdseconomie Zuid-Limburg 2030, deze passage te stellig is geformuleerd.	ZW-0160-42
Indiener verwijst naar de tekst 'Ondernemers die een bedrijf willen beginnen nemen een bestaand bedrijf over of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft. Pas als dat niet mogelijk is, komen andere opties in beeld, zoals vestiging op een nieuwe locatie.' Indiener stelt dat de gemeente echter primair aan zet is voor wat betreft de locatie-afweging. Bestaande locaties zijn niet per definitie de beste locaties. Indiener verzoekt deze passage te nuanceren.	ZW-0241-153

Standpunt GS

Indieners geven aan dat het overnemen van een bestaand bedrijf moeilijk is in gebieden waar nu weinig aanbod is. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld in Maastricht waar veel vraag is. In de Omgevingsvisie is al opgenomen dat in dergelijke gevallen andere opties in beeld komen. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld het opkopen van de planologische capaciteit van een te saneren locatie in een gebied met veel accommodaties en verplaatsing daarvan naar een andere geschikte locatie in een gebied met weinig accommodaties. Dit is relatief duur maar ook win-win doordat de oude locatie gesaneerd/getransformeerd wordt. Wij zijn het eens met de zienswijze dat bestaande locaties niet per definitie de beste locaties zijn. Als het voorgaande niet mogelijk is kan gekeken worden naar vestiging op een nieuwe locatie. Diverse indieners geven aan dat de huidige praktijk

vaak begint met een ondernemersdroom die al gebaseerd is op een specifieke locatie. Wij willen met deze Omgevingsvisie juist sturing geven aan die ondernemersdroom door vooraf randvoorwaarden en uitgangspunten mee te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven

11.8 Ambitie en hoofdlijnen onderbouwing door ondernemer en gemeente

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 13.3 wordt gesteld dat de gemeente een zorgvuldig voorbereid besluit neemt op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn. De term bovengemeentelijk roept bij de indiener vragen op. Wordt hier (sub)regionaal mee bedoeld?	ZW-1127-18
In paragraaf 13.3 wordt gesteld dat ondernemer en gemeente samen zorgen voor een goede onderbouwing van het initiatief. De gemeente neemt een zorgvuldig voorbereid besluit op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn. Indiener zou graag willen toevoegen dat deze goede onderbouwing moet passen bij de schaal en omvang van het initiatief en de mate van ruimtelijke ingreep.	ZW-1127-17
Indiener constateert dat de volgende passage in de POVI staat: “ondernemer en gemeente zorgen samen voor een goede onderbouwing van het initiatief. De gemeente neemt een zorgvuldig voorbereid besluit op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn." Indiener zou graag willen toevoegen aan de "goede" onderbouwing dat deze moet passen bij de schaal en omvang van het initiatief en de mate van de ruimtelijke ingreep. Naarmate het initiatief groter is, worden strengere eisen gesteld aan de onderbouwing.	ZW-0160-44
Indiener stelt dat de ontwerp POVI vraagt dat ondernemers en gemeente samen voor een goede onderbouwing van nieuwe initiatieven zorgen. Indiener zou daar graag aan toevoegen dat deze onderbouwing moet passen bij de schaal en omvang van het initiatief en de mate van de ruimtelijke ingreep. Naarmate het initiatief groter is, worden strengere eisen gesteld aan de onderbouwing. Van belang is dat wordt aangetoond dat het initiatief haalbaar en wenselijk is en hoe het past binnen de bestaande marktruimte en welke vraag het genereert. Voor het beoordelen van een initiatief voor de vrijetijdseconomie is het van belang dat deze wordt getoetst aan de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030.	ZW-0253-11
Indiener stelt dat in paragraaf 13.3 de term "bovengemeentelijk" vragen oproept en vraagt of hier (sub)regionaal mee wordt bedoeld?	ZW-0160-121

Standpunt GS

De voorstellen van indieners om de tekst aan te vullen vinden wij grotendeels een waardevolle toevoeging aan de tekst. Met bovengemeentelijk bedoelen wij alles wat niet louter gemeentelijk is. Dat kan zelfs een nationaal belang zijn.

Voorstel aan PS

De tekst van de ontwerp-Omgevingsvisie wijzigen van: '… ook als die bovengemeentelijk zijn'

naar:

'…ook als die bovengemeentelijk zijn. De onderbouwing moet passen bij de schaal en de omvang van het initiatief en de mate van ruimtelijke ingreep.'

11.9 Provinciaal belang vrijetijdseconomie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een nadere toelichting op het begrip 'herinrichting van verblijfsrecreatieterreinen', met daarbij inzicht in de provinciale belangen en hoe deze worden gewogen bij potentiële strijdigheden.	ZW-1439-3

Standpunt GS

Onder 'herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen' verstaan wij bijvoorbeeld het omzetten naar een ander type accommodatie voor een andere doelgroep.
Een ander voorbeeld is het vergroten van kampeerplaatsen op een bestaand terrein in combinatie met het uitbreiden van het terrein. In de huidige Omgevingsverordening valt dit nu niet onder de instructieregel voor vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener ondersteunt in de kern de benadering 'Bij nieuwe initiatieven en uitbreidingen van bestaande bedrijven binnen de vrijetijdseconomie streven wij naar een evenwichtige toedeling van functies: de juiste functie op de juiste locatie in de juiste omvang', zoals te lezen is in de POVI. Wel vraagt indiener de provincie nader toe te lichten wat zij verstaat onder herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen, met verwijzing naar provinciale belangen en de weging daarvan bij strijdigheid.

Indiener
ZW-0187-123, ZW-0207-116, ZW-0253-121, ZW-0271-106, ZW-0314-106

Standpunt GS

Onder ‘herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen’ verstaan wij bijvoorbeeld het omzetten naar een ander type accommodatie voor een andere doelgroep. Een ander voorbeeld is het vergroten van kampeerplaatsen op een bestaand terrein in combinatie met het uitbreiden van het terrein. In de huidige Omgevingsverordening valt dit nu niet onder de instructieregel voor vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Bij nieuwe initiatieven en uitbreidingen van bestaande bedrijven binnen de vrijetijdseconomie wordt in het POVI gestreefd naar een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Indiener verzoekt nader toe te lichten wat wordt verstaan onder herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen, met verwijzing naar provinciale belangen en de weging daarvan bij strijdigheid.	ZW-0304-54

Standpunt GS

Onder ‘herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen’ verstaan wij bijvoorbeeld het omzetten naar een ander type accommodatie voor een andere doelgroep. Een ander voorbeeld is het vergroten van kampeerplaatsen op een bestaand terrein in combinatie met het uitbreiden van het terrein. In de huidige Omgevingsverordening valt dit nu niet onder de instructieregel voor vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat onder de vierde bullet bij Vrijetijdseconomie verwezen naar de mogelijkheid dat gemeenten initiatieven met potentieel fiscale opbrengsten, zoals toeristenbelasting, moeilijker zouden kunnen weigeren als die negatieve effecten hebben voor andere gemeenten. Indiener plaatst hierbij een kanttekening: In de bestuurlijke praktijk - zeker binnen de langdurige samenwerking in Zuid-Limburg - worden afwegingen breder gemaakt. Gemeenten kijken nadrukkelijk naar zowel lokale als regionale effecten. Financiële motieven, zoals toeristenbelasting, zijn daarbij zelden tot nooit doorslaggevend. Indiener stelt dat deze suggestie een te simplistisch beeld oproept van gemeentelijke besluitvorming en geen recht doet aan de integrale wijze waarop vrijetijdseconomische plannen worden afgewogen. Indiener beveelt aan om de verwijzing naar toeristenbelasting te heroverwegen of te vervangen door een neutralere formulering die beter aansluit bij de bestuurlijke realiteit.	ZW-1199-69

Standpunt GS

Wij hebben de tekst heroverwogen.

Voorstel aan PS

De tekst in paragraaf 13.4 ‘De gemeenten zijn … in een andere gemeente’ te schrappen.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een duidelijke passage over toezicht en handhaving van de regels aangaande verblijfsrecreatie. Nu worden plannen voor nieuwe huisjesparken vaak beargumenteerd omdat deze een “verbetering” vormen, maar dat is dan ten opzichte van een situatie waar in strijd met de regels wildgroei is ontstaan. Hiermee wordt slecht gedrag beloond. Indiener verzoekt u toe te voegen dat veranderingen in het aanbod van verblijfsrecreatie alleen in overweging worden genomen door de provincie, als de gemeente heeft aangetoond de handhaving op orde te hebben, en illegaal gebruik is beëindigd.	ZW-1035-82

Standpunt GS

Toezicht en handhaving is een gemeentelijke bevoegdheid. Wij vinden het een te verstrekkende en onjuiste koppeling van instrumenten om een ruimtelijke afweging over een initiatief te laten afhangen van de resultaten van handhaving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt in de kern de benadering 'Bij nieuwe initiatieven en uitbreidingen van bestaande bedrijven binnen de vrijetijdseconomie streven wij naar een evenwichtige toedeling van functies: de juiste functie op de juiste locatie in de juiste omvang', zoals te lezen is in de POVI. Wel vraagt indiener de provincie nader toe te lichten wat zij verstaat onder herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen, met verwijzing naar provinciale belangen en de weging daarvan bij strijdigheid.	ZW-0238-106

Standpunt GS

Onder ‘herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen’ verstaan wij bijvoorbeeld het omzetten naar een ander type accommodatie voor een andere doelgroep. Een ander voorbeeld is het vergroten van kampeerplaatsen op een bestaand terrein in combinatie met het uitbreiden van het terrein. In de huidige Omgevingsverordening valt dit nu niet onder de instructieregel voor vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener pleit ervoor dat als bestaande (verblijfs)recreatieve locaties van kleur verschieten, de beoordeling en afweging over te laten aan de gemeentes. Niet alles is hierin een provinciaal belang. Ook mist indiener aandacht voor recreatie gelieerde vraagstukken in combinatie met VABS.	ZW-1473-172

Standpunt GS

Wij nemen aan dat indiener met ‘van kleur verschieten’ het herinrichten van bestaande verblijfsrecreatieterreinen bedoelt.
Deze passage in de ontwerp-Omgevingsvisie is juist opgenomen op verzoek van een aantal gemeenten in het voortraject om te komen tot aanpassing van de Omgevingsvisie. Het beleid over vrijetijdseconomie in voormalige agrarische bebouwing is opgenomen in 13.6.8

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de noodzaak van bovenlokale afstemming ruimtelijk goed is onderbouwd. Indiener vraagt de Provincie om duidelijker aan te geven hoe de Provincie dit ruimtelijk borgt: via zonering, instructieregels, of gebiedsgerichte afspraken?	ZW-1164-109
Indiener stelt dat een concreet onderbouwd provinciaal belang ontbreekt. De provincie heeft geen lange termijn visie en ambitie in deze povi, maar wil wel op de stoel van de gemeenten gaan zitten. Gemeenten stemmen zelf af waar nodig.	ZW-0224-181

Standpunt GS

Bovenlokale afstemming is in de huidige Omgevingsverordening al geborgd via een instructieregel die onder meer verwijst naar de in het verleden gemaakte regionale bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de alinea "De gemeenten zijn het bevoegd... in een andere gemeente." in paragraaf 13.4 een verwarrende alinea. Indiener stelt dat in het begin de gemeente aan wordt gewezen als bevoegd gezag, maar dit later in de alinea wordt afgezwakt. Indiener geeft aan dat dit beperkt/ niet mogelijk is om uit te voeren dan wel vooraf te meten indien buiten de eigen gemeentegrens.	ZW-0263-59
Indiener vraagt of zij in de volgende alinea goed begrijpen dat er een provinciaal belang is vanwege gemeentegrens overstijgende effecten van verblijfsaccommodaties: "De gemeenten zijn het bevoegd gezag om bij Initiatieven voor uitbreiding of nieuwvestiging alle belangen af te wegen en een gemotiveerd besluit te nemen. Een van die belangen is het effect van	ZW-0160-45

het besluit op de vitaliteit van bestaande bedrijven. Deze bedrijven liggen vaak niet binnen de eigen gemeente. Enerzijds is het voor de gemeente moeilijk om de effecten buiten de eigen gemeente in te schatten. Anderzijds Is het voor een gemeente lastig om een nieuw bedrijf dat inkomsten voor de gemeente zal opbrengen, zoals toeristenbelasting, niet toe te staan vanwege negatieve effecten in een andere gemeente."

Standpunt GS

Wij hebben de tekst heroverwogen.

Voorstel aan PS

De tekst in paragraaf 13.4 ‘De gemeenten zijn … in een andere gemeente’ te schrappen.

11.10 Onderbouwing initiatief algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de eisen aan initiatiefnemers ruimtelijk relevant (BOP, marktanalyse, visie). Indiener vraagt de Provincie om een differentiatie naar schaal en locatie te maken. Een kleine B&B in een dorpskern vraagt een andere onderbouwing dan een nieuw vakantiepark in het buitengebied	ZW-1164-110

Standpunt GS

De gevraagde differentiatie is al beschreven in 13.5.2 en 13.5.3.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt in de POVI op te nemen wat de consequenties zijn als een of meer onderdelen van de onderbouwing ontbreken (zoals bv. huiswerk verplicht overdoen alvorens het plan in behandeling genomen kan worden) en hierover in de Omgevingsverordening een concrete instructieregel op te nemen.	ZW-0894-2

Standpunt GS

Een onvolledige onderbouwing betekent dat niet voldaan wordt aan artikel 12.6 van de Omgevingsverordening Limburg (2021). De door indiener gevraagde instructieregel in de Omgevingsverordening bestaat daarmee al. Als niet voldaan wordt aan de Omgevingsverordening kunnen wij specifieke juridische instrumenten uit de Omgevingswet inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet in hoofdstuk 13.5.1 nog een verwijzing naar de regionale bestuursafspraken en vermoedt dat dit een foutje is.	ZW-1473-171

Standpunt GS

Dit is geen foutje. Wij hebben in de drie regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg met de gemeenten regionale bestuursafspraken gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.11 Bedrijfsontwikkelingsplan initiatief

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de zin "Wij verwachten dat in een BOP voor verblijfsrecreatie duidelijk wordt aangegeven voor hoeveel personen slaapplaatsen worden gerealiseerd." een uitzondering is voor campings en kamperen bij de boer. Daar is volgens de indiener inzicht noodzakelijk in de hoeveelheid kampeerplaatsen en minder/niet in het aantal slaapplaatsen.	ZW-0160-48
Indiener verzoekt het gestelde in paragraaf 13.5.2 ten aanzien van slaapplaatsen te nuanceren. Indiener verzoekt bij campings en kamperen bij de boerlocaties uit te gaan van een kwalitatieve benadering uitgaande van de ruimtelijke inpassing en begrenzing van het kampeerterrein in combinatie met het aantal kampeerplaatsen. Het aantal slaapplaatsen is dan minder relevant.	ZW-0271-133

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat ook bij initiatieven voor campings en kamperen bij de boer inzicht moet en kan worden gegeven in het aantal slaapplaatsen. Dat dient te worden vastgelegd in het omgevingsplan. Dit is met name relevant bij campings met stacaravans en/of bijzondere verhuureenheden zoals glampingtenten en trekkershutten. Het vastleggen van een duidelijk plafond geeft vooraf zekerheid aan alle betrokkenen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat met het criterium "Een BOP geeft onder meer inzicht In: De exploitant zelf (opleiding/ervaring)." terughoudend dient om te worden	ZW-0160-46

gegaan. Het moet volgens de indiener te allen tijde objectief te motiveren zijn in het kader van een ruimtelijke procedure waarbij gemeenten gebonden zijn aan de ETFAL en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Standpunt GS

In de huidige praktijk wordt, op basis van de vigerende Omgevingsverordening bij initiatieven vrijetijdseconomie ook al gevraagd om een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP).
Een BOP geeft specifieke informatie ten behoeve van de afweging in het kader van de ruimtelijke procedure. Daarmee helpt een BOP juist bij het objectief motiveren door de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in par. 13.5.2 aan te geven wat concreet wordt verstaan onder een zeer kleinschalig initiatief voor een verblijfsrecreatiebedrijf waarbij een BOP kan bestaan uit enkel ‘een verslag van een keukentafelgesprek’.	ZW-0894-1

Standpunt GS

In de huidige praktijk wordt bij initiatieven vrijetijdseconomie ook gevraagd om een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP). Het doel hiervan is het verkrijgen van bepaalde informatie. Het is niet eenduidig aan te geven wanneer een initiatief zeer kleinschalig is. Dat heeft te maken met een zeer gering aantal slaapplaatsen maar ook met bijvoorbeeld het inpandig in een bestaand gebouw realiseren van het initiatief. Daarnaast is relevant hoe groot de investering is. In de dagelijkse uitvoeringspraktijk levert dit geen discussie op.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.12 Marktonderbouwing/ vraag-aanbodanalyse

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 13.5.3 wordt gesteld dat initiatiefnemers bij recreatieve plannen moeten aantonen dat er voldoende marktruimte is. Van hen wordt verwacht dat zij een actueel overzicht aanleveren van vraag en aanbod, inclusief harde planvoorraad. Deze analyse moet plaatsvinden op het schaalniveau dat past bij het initiatief en rekening houden met andere lopende plannen. Daarbij wordt nadruk gelegd op transparantie van de gegevens, herkomst, definities en onafhankelijkheid van bronnen. Indiener stelt dat deze onderbouwing voor substantiële plannen terecht is, maar de praktijk tegelijkertijd vraagt om een proportionele benadering.	ZW-1199-70

Indiener stelt dat een volledige marktanalyse kostbaar is en vaak alleen haalbaar voor grotere partijen is. Indiener geeft aan dat voor kleinere of innovatieve initiatieven - met name op lokaal niveau of van experimentele aard - deze onderzoekslast niet altijd realistisch is. Volgens de indiener bestaat het risico dat kansrijke initiatieven vroegtijdig worden afgeschreven vanwege een te zware bewijslast. Indiener pleit daarom voor het opnemen van een toetsingskader waarin wordt verduidelijkt voor welke type plannen een uitgebreide onderbouwing wordt verlangd, en waar ruimte is voor maatwerk of een lichtere motivering. Dit maakt het beleid volgens de indiener uitvoerbaarder en beter toepasbaar in de praktijk.	

Standpunt GS

Een marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse wordt ook nu al gevraagd op basis van de vigerende Omgevingsverordening. In 13.5.3 is opgenomen dat de onderbouwing/analyse betrekking moet hebben op het geografische gebied dat voor het schaalniveau van het initiatief relevant is. In de dagelijkse uitvoeringspraktijk levert de proportionaliteit van de onderbouwing geen discussie op. De tekst in 13.5.3 is dus te beschouwen als het gevraagde toetsingskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener opteert om de zin "Er moet ook aangetoond worden dat het niet ten koste gaat van andere bedrijven" te vervangen door "Er moet aangetoond worden dat het initiatief haalbaar en wenselijk is, hoe het past binnen de bestaande marktruimte en welke vraag het genereert." Indiener stelt dat met deze toevoeging geen monopolie wordt gecreëerd voor bestaande bedrijven en een deel ook aan de concurrentiepositie overgelaten wordt op de markt zelf.	ZW-0160-49
Indiener stelt voor om zin “er moet ook aangetoond worden dat het niet ten koste gaat van andere bedrijven” te wijzigen in “er moet aangetoond worden dat het initiatief haalbaar en wenselijk is, hoe het past binnen de marktruimte en welke vraag het genereert”. Zo wordt geen monopolie voor bestaande bedrijven gecreëerd en wordt een deel ook aan de concurrentiepositie overgelaten op de markt zelf.	ZW-1038-91

Standpunt GS

De voorgestelde tekstwijziging is inhoudelijk niet anders dan de bestaande tekst. Van belang is dat er marktruimte wordt aangetoond waarbij ook een goede analyse van vraag en aanbod plaatsvindt. Ook bij de voorgestelde tekst kan het gebeuren dat er geen marktruimte bestaat en het initiatief dus niet kan doorgaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het thema vrijetijdseconomie zowel binnen de regio als onze gemeente de vraag speelt waar de balans is tussen de regio's in deze ontwerp-POVI. Zo kent de regio Parkstad volgens de indiener een ander aanbod dan bijvoorbeeld de Westelijke Mijnstreek. Indiener vraagt of dat dan wil zeggen dat ene ontwikkeling niet door kan gaan, omdat het aanbod er elders al is en tot hoe ver dit dan reikt.	ZW-1038-91

Standpunt GS

In de tekst is opgenomen dat de vraag-aanbod-analyse moet plaatsvinden op het geografisch gebied dat voor het schaalniveau van het initiatief relevant is. Dat kan betekenen dat naar de situatie in andere regio’s gekeken moet worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse in de vrijetijdseconomie voor gemeenten niet/zeer beperkt aantoonbaar is. Indiener ziet hier een provinciale rol. Indiener stelt dat concurrentie ook kan zorgen voor een gewenste kwaliteitsslag binnen Zuid-Limburg. Indiener ziet een rol voor de provincie om op Limburgs niveau een marktonderzoek (vraag-aanbod en kwaliteit-kwantiteit) uit te voeren en dat onderzoek te gebruiken als onderbouwing bij aanvragen. Op deze manier kunnen volgens de indiener aanvragen objectiever worden getoetst en kan de vraag-aanbod-analyse gemonitord worden.	ZW-0263-60

Standpunt GS

Een marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse wordt ook nu al gevraagd op basis van de vigerende Omgevingsverordening. In de dagelijkse uitvoeringspraktijk blijkt dit in de samenwerking tussen ondernemer en gemeente goed uitvoerbaar. Een marktonderzoek op de schaal van de provincie is voor de beoordeling van concrete initiatieven niet zinvol, met name gezien de enorme variëteit aan typen verblijfsrecreatie en dagrecreatie in combinatie met verschillen in doelgroepen en beoogde kwaliteitsniveaus. Een onderbouwing is altijd maatwerk per initiatief.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener vraagt t.a.v. de tekst 'De gemeente dient daar ook andere tegelijkertijd lopende initiatieven bij te betrekken' hoe concreet deze initiatieven dienen te zijn en of het begrip “initiatief” nader kan worden geduid?

Indiener

ZW-1038-92 ZW-0160-50

Standpunt GS

Het komt voor dat binnen een gemeente tegelijkertijd procedures lopen voor initiatieven van meerdere ondernemers voor het toevoegen van verblijfsaccommodaties. In de marktonderbouwing wordt dan (door verschillende adviesbureaus) uitgegaan van dezelfde marktruimte. Die wordt dus meerdere keren geclaimd. Dat is niet wenselijk.
Wij verwachten van een gemeente dat zij al vanaf het begin van in behandeling nemen van een aanvraag van een ondernemer hiermee rekening houdt. Een initiatief is een idee dat bij een gemeente wordt ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.13 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener citeert de paragrafen 13.7.2 en 13.7.3 over het schrappen van onbenutte functies vrijetijdseconomie en binnenplanse mogelijkheden voor vrijetijdseconomie. Indiener is van mening dat het absoluut nodig is dat gemeenten zich houden aan de regelgeving zoals in de Povi beschreven wordt. Indiener ziet dit niet altijd gebeuren en als het alsnog gebeurt dan gaat de Provincie wel erg soepel om met beschermingsregels. Dit moet anders en daarom veel strikter worden beschreven en uitgevoerd.	ZW-0145-37

Standpunt GS

Wij vermoeden dat indiener doelt op beschermingsregels voor natuur en landschap. Wij zien geen reden om de teksten van de betreffende paragrafen vrijetijdseconomie aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de gemeente niet alleen ondersteunend moet zijn naar de ondernemer, maar ook de balans moet bewaken tussen het initiatief en andere functies en eigenschappen van het gebied, vooral bij het beoordelen van initiatieven zoals beschreven in paragraaf 13.6. Indiener stelt voor dat de POVI in paragraaf 13.6 opneemt dat voor het beoordelen van een initiatief voor vrijetijdseconomie door een gemeente noodzakelijk zijn: het BOP, de marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse, de gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur, en rapporten betreffende de balans met andere functies en eigenschappen van het	ZW-0894-3

gebied, waaronder een verslag van inspraakbijeenkomsten met de bevolking van het gebied.

Standpunt GS

Indiener beschrijft de rol die de gemeente in de Omgevingswet van de wetgever heeft gekregen. Wij delen de opvatting van indiener dat gemeenten de balans tussen een initiatief en functies en eigenschappen in een gebied moeten bewaken.
Dat is vastgelegd in wetgeving en hoeft niet in POVI te worden herhaald.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat volgens de Omgevingswet gemeenten bevoegd gezag zijn voor initiatieven in de vrijetijdseconomie, en vraagt of het de rol van de provincie is om bedrijfsontwikkelplannen en marktonderbouwingen te vragen. Indiener vindt dat de provincie op de stoel van de gemeente gaat zitten en gaat daarmee in gaat tegen de door de provincie zelf benoemde beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit en 'decentraal tenzij'. Indiener verzoekt het provinciaal belang en daar bijbehorende rolopvatting concreet te formuleren en het hoofdstuk Vrijetijdseconomie daarop aan te passen.

Indiener					
ZW-0241-147	ZW-0317-123	ZW-0166-113	ZW-0196-157	ZW-0237-103	ZW-0240-108
ZW-0242-116	ZW-0278-124	ZW-0313-130	ZW-1236-108	ZW-1473-103	ZW-1479-155
ZW-0186-114	ZW-0224-115				

Standpunt GS

Het vragen van een marktonderbouwing en een bedrijfsontwikkelplan staat al in de vigerende Omgevingsverordening Limburg en is ook al jarenlang onderdeel van uitvoeringspraktijk. Bij regionale afstemming van initiatieven tussen gemeenten en met de provincie en bij de ruimtelijke procedure van een initiatief zijn deze stukken de basis.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de opgesomde lijst van onderbouwingen in paragraaf 13.6.1 de Visie VTE 2030 Zuid-Limburg en de provinciale visie op de toeristisch-recreatieve structuur ontbreekt.	ZW-0263-61
Indiener verzoekt om voor Zuid-Limburg de Visie VTE Bestemming Zuid-Limburg 2030 toe te voegen aan de opsomming "Voor het beoordelen van een initiatief voor vrijetijdseconomie door een gemeente zijn noodzakelijk"	ZW-0160-51

De indiener verzoekt om in 13.6.1 voor Zuid-Limburg ook de Visie VTE Bestemming Zuid-Limburg 2030 toe te voegen.	ZW-1038-93

Standpunt GS

Het toetsen van initiatieven door gemeenten aan gemeentelijke en regionale beleidsstukken en visies (zoals de Visie VTE Bestemming Zuid-Limburg 2030) is neergelegd in de Omgevingswet en hoeft niet herhaald te worden in deze Omgevingsvisie. Een indiener verwijst naar een provinciale visie op de toeristisch-recreatieve structuur. Een dergelijke visie bestaat niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.14 Beoordeling vrijetijdseconomie de Limburgse principes

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de tekst 'Dat een ondernemer de betreffende locatie in eigendom heeft, is geen motief om een initiatief hier toe te staan.' Indiener stelt dat dit weliswaar geen primair motief is, maar gezien de algehele ruimtedruk wel één van de aspecten in de totale afweging. Indiener verzoekt de tekst te nuanceren.	ZW-0241-154

Standpunt GS

Wij delen de opvatting van indiener.

Voorstel aan PS

De tekst van de ontwerp-Omgevingsvisie wijzigen van

‘Dat een ondernemer de betreffende locatie in eigendom heeft, is geen motief om een initiatief hier toe te staan’

naar:

‘Dat een ondernemer de betreffende locatie in eigendom heeft, is één van de vele aspecten in de totale afweging.’

11.15 Beoordeling vrijetijdseconomie de balans tussen vraag en aanbod

Zienswijze

In paragraaf 13.6.3 wordt gesteld dat ‘nieuwe ontwikkelingen op het gebied van vrijetijdseconomie mogelijk zijn als vraag en aanbod in balans blijven’. Indiener mist de nuancering dat zelfs binnen de relatief kleine regio Zuid-Limburg er grote verschillen zijn in voorzieningen en marktruimte, en dat ook spreiding kan bijdragen aan een betere balans. Indiener verzoekt deze nuancering in de stelling te verwerken.

Indiener
ZW-0304-56 ZW-0160-52 ZW-1439-10

Standpunt GS

In 13.6.3 hebben wij opgenomen dat bij een initiatief gemotiveerd moet worden dat er balans bestaat tussen vraag en aanbod. De nuance die indiener geeft is één van de vele argumenten die een rol zou kunnen spelen bij het opstellen van een motivering. Overigens willen wij er wel op wijzen dat een balans tussen vraag en aanbod niet hetzelfde is al een balans met betrekking tot toeristische druk of aanwezige voorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wanneer de balans tussen vraag en aanbod voor vrijetijdseconomie in balans is en hoe ver dit rijkt. Indiener stelt dat er zoveel differentiatie is in aanbod dat dit bijna niet aan te tonen is. Indiener vraagt of dit wil dit zeggen dat een ontwikkeling niet door kan gaan omdat het aanbod er al elders is?	ZW-0263-62

Standpunt GS

Een marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse wordt ook nu al gevraagd op basis van de vigerende Omgevingsverordening. In de dagelijkse uitvoeringspraktijk blijkt dit in de samenwerking tussen ondernemer en gemeente goed uitvoerbaar. Als er elders al aanbod is en er geen marktruimte is, dan kan een ontwikkeling inderdaad niet doorgaan, tenzij er andere argumenten zijn waarom de ontwikkeling toch zou moeten plaatsvinden. Het is aan de gemeente om dat in hun afweging van belangen duidelijk naar voren te brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op paragraaf 13.6.3 waarin wordt gesteld dat 'nieuwe ontwikkelingen op het gebied van vrijetijdseconomie mogelijk zijn als vraag en aanbod in balans blijven'. Indiener mist de nuancering dat er binnen de relatief kleine regio Zuid-Limburg er grote verschillen zijn in voorzieningen en marktruimte en dat ook spreiding kan bijdragen aan een betere balans. Gevraagd wordt deze nuancering in de stelling te verwerken.	ZW-0314-179

Standpunt GS

In 13.6.3 hebben wij opgenomen dat bij een initiatief gemotiveerd moet worden dat er balans bestaat tussen vraag en aanbod. De nuance die indiener geeft is één van de vele argumenten die een rol zou kunnen spelen bij het opstellen van een motivering. Overigens willen wij er wel op wijzen dat een balans tussen vraag en aanbod niet hetzelfde is al een balans met betrekking tot toeristische druk of aanwezige voorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.16 Beoordeling vrijetijdseconomie toeristische - bedrijfsmatige exploitatie

Zienswijze	Indiener
In de paragraaf Vrijetijdseconomie: toeristisch-recreatieve bedrijfsmatige exploitatie, wordt het navolgende gesteld: “In Limburg is er te weinig ruimte om dat toe te staan”. Indiener wil opmerken dat deze invalshoek geen recht doet aan het verschil tussen gebieden binnen de Provincie Limburg. Niet elke gemeente heeft dezelfde problematiek en behoeftes en dit uitgangspunt beperkt de mogelijkheid voor maatwerk op lokaal niveau. Binnen de gemeente Voerendaal spelen andere afwegingen ten overstaande van andere gemeenten met grootschaligere verblijfsrecreatie. Door de geschetste problematiek in brede context te zien, zou juist ingezet moeten worden op toeristische spreiding en verdeling van de bewegingen en niet op beperking. Indiener verzoekt dan ook om in de visie in te zetten op spreiding en een evenredige verdeling van de bewegingen en niet op beperkingen in relatie tot de vestiging van nieuwe vrijetijdseconomie functies.	ZW-0206-42

Standpunt GS

Wij delen de opvatting van indiener dat, bij het al dan niet toestaan van ontwikkelingen, in gemeenten met weinig verblijfsrecreatie er andere argumenten kunnen spelen dan in gemeenten met veel aanbod. Bij de beantwoording van zienswijzen over de paragrafen 13.1 t/m 13.4 is dat al aan de orde geweest. In paragraaf 13.6.4 hebben wij expliciet vastgelegd dat wij specifieke eisen stellen ten aanzien van de toeristisch-recreatieve bedrijfsmatige exploitatie. Deze eisen vinden wij zo belangrijk dat we daar niet van willen afwijken. Afwijken zou betekenen dat er initiatieven worden toegestaan die niet feitelijk toeristisch-recreatief belangrijk zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om projecten met tweede of derde woningen die niet verhuurd worden en waar de eigenaren meestal slechts enkele weken per jaar verblijven.
Deze projecten nemen veel ruimte in beslag en leveren voor de gemeente/regio nauwelijks extra bestedingen op.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt n.a.v. paragraaf 13.6.4 'vrijetijdseconomie: toeristisch-recreatieve bedrijfsmatige exploitatie' om een toelichting op de termen: exploitant; exploitatie; toeristisch-recreatieve exploitatie; toeristisch-recreatieve verhuur; winst door exploitatie.	ZW-1484-2

Standpunt GS

Exploitant: degene die een bedrijf voert met de bedoeling om winst te maken;
Exploitatie: het voeren van een bedrijf met de bedoeling om winst te maken;
Toeristisch-recreatieve exploitatie: het voeren van een bedrijf met de bedoeling om winst te maken uit toeristisch-recreatieve activiteiten zoals de verhuur van recreatiewoningen. Dit in tegenstelling tot winst uit de bouw en verkoop van recreatiewoningen. Toeristisch-recreatieve verhuur: verhuur van recreatiewoningen aan personen ten behoeve van toerisme/recreatie. Dit in tegenstelling tot verhuur ten behoeve van bewoning. Winst door exploitatie: het verkregen voordeel door exploitatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.17 Beoordeling vrijetijdseconomie uitponding verhuurplicht

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat artikel 13.6.5 over uitponding en verhuurplicht de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van hun vakantiepark direct raakt. Bij een toekomstige uitbreiding zullen recreatiewoningen verkocht worden met verhuurplicht. Indiener stelt voor om zaken aan te passen, zodat de bedrijfsvoering van het vakantiepark gewaarborgd blijft.	ZW-0268-2

Standpunt GS

De ontwerp-Omgevingsvisie raakt niet rechtstreeks aan de huidige bedrijfsvoering. Dat is pas aan de orde bij bijvoorbeeld een uitbreiding van het bedrijf. De toekomstige wijze van bedrijfsvoering die indiener beschrijft past binnen het geformuleerde beleid, indien geborgd is dat de wijze van bedrijfsvoering ook op die manier blijft plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft ten aanzien van uitponding aan dat de opgenomen uitzonderingsclausule – waarbij gemeenten met centrale	ZW-1035-83

beslissingsbevoegdheid alsnog uitponding kunnen toestaan – risicovol en ongewenst is. Indiener stelt voor dit te schrappen.	
Indiener heeft opmerkingen op de paragraaf "Uitponding – rol van de gemeente". Daarin staat “Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd". Deze tekst wekt onterecht de indruk dat de gemeente de taak heeft om dit aan te tonen. Echter is het de taak van de initiatiefnemer om dit aan te tonen en een gemeente toetst en beoordeelt de documenten waarmee dat aangetoond wordt. Het is de rol van de gemeente om te toetsen en beoordelen, maar niet om een dergelijk document dat dit aantoont zelf op te stellen. Indiener verzoekt de tekst daarop aan te passen, zodat de rol helder is.	ZW-0187-125

Standpunt GS

Gezien de recente praktijkervaring met enkele casussen zijn wij van mening dat de uitzonderingsclausule incidenteel nodig kan zijn om gewenste ontwikkelingen (bijvoorbeeld verduurzaming van een park) in de sector mogelijk te maken. Indiener geeft geen argumenten waarom de opgenomen uitzonderingsclausule risicovol en ongewenst is

Voorstel aan PS

Ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener heeft opmerkingen op de paragraaf "Uitponding – rol van de gemeente". Daarin staat “Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd". Deze tekst wekt onterecht de indruk dat de gemeente de taak heeft om dit aan te tonen. Echter is het de taak van de initiatiefnemer om dit aan te tonen en een gemeente toetst en beoordeelt de documenten waarmee dat aangetoond wordt. Het is de rol van de gemeente om te toetsen en beoordelen, maar niet om een dergelijk document dat dit aantoont zelf op te stellen. Indiener verzoekt de tekst daarop aan te passen, zodat de rol helder is.

Indiener					
ZW-0207-118	ZW-0238-108	ZW-0253-123	ZW-0271-108	ZW-0314-108	ZW-1127-141

Standpunt GS

In de praktijk zal moeten blijken hoe in een dergelijk geval het beste gehandeld kan worden. In een casus in het recente verleden is ten behoeve van de borging van de centrale beslissingsbevoegdheid een privaatrechtelijke overeenkomst opgesteld tussen initiatiefnemer en gemeente. De rol van de gemeente kan dus groter zijn dan alleen het beoordelen van een door initiatiefnemer opgesteld document.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt n.a.v. paragraaf 13.6.5 'vrijetijdseconomie: uitponding en verhuurplicht' om toelichting of het een regel betreft voor alle recreatieterreinen. Indiener verzoekt ook om een toelichting op de termen: uitbreiding; meerdere eigenaren; centrale beslissingsbevoegdheid en het borgen daarvan; verhuurplicht. Indiener vraagt door wie een verhuurplicht opgelegd kan worden, aan wie en op basis van welke gronden. Indiener vraagt of bij de verhuurplicht rekening is gehouden met lopende hypotheken waarbij veelal een verbod op verhuur geldt.	ZW-1484-3

Standpunt GS

De regel geldt alleen voor initiatieven waarvan de functie nog niet in een omgevingsplan is geregeld. De regel geldt niet voor bestaand recreatieterreinen die al de functie verblijfsrecreatie hebben. Onder ‘uitbreiding’ verstaan we het toevoegen van verblijfsrecreatie in aantal slaapplaatsen en/of oppervlakte en/of aantal recreatieverblijven. Ook het aanpassen van seizoensgebruik naar jaarrond gebruik valt onder uitbreiding. Onder ‘meerdere eigenaren’ verstaan we dat de eigendom van de gronden waarop een verblijfsrecreatiebedrijf is gevestigd niet bij één eigenaar berust. Onder ‘een geborgde centrale beslissingsbevoegdheid’ verstaan we dat kan worden aangetoond dat eigenaren van een recreatieverblijf op het recreatieterrein de beslissingsbevoegdheid ten behoeve van het beheren en het exploiteren van het recreatieterrein hebben overgedragen aan de exploitant. Onder ‘verhuurplicht’ verstaan wij dat de eigenaar van een recreatieverblijf bij de aankoop van het verblijf de verplichting aangaat het verblijf te verhuren aan gasten gedurende een bepaalde periode. Bij deze verhuurplicht is geen rekening gehouden met lopende hypotheken. De regel geldt niet voor al bestaande situaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat het niet toestaan van ontwikkelruimte bij eventuele uitbreiding betekent voor de vitaliteit van huidige verblijfsrecreatiebedrijven met het verdienmodel uitponding.	ZW-0271-123

Standpunt GS

Er zijn geen verblijfsrecreatiebedrijven met het verdienmodel uitponding. Verblijfsrecreatiebedrijven hebben een exploitatie die is gebaseerd op het verhuren van recreatieverblijven en het uitbaten van centrale voorzieningen zoals restaurants en een zwembad. Uitponding is een middel om op een bepaald moment geld te verkrijgen om bijvoorbeeld te investeren in renovatie van een deel van het park.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Ten aanzien van de uitponding- rol van de gemeente stelt het POVI: “Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd". Deze tekst wekt volgens indiener onterecht de indruk dat de gemeente de taak heeft om dit aan te tonen. Echter is het de taak van de initiatiefnemer om dit aan te tonen en de taak van gemeenten om de documenten waarmee dat aangetoond wordt te toetsen en beoordelen. Indiener verzoekt de tekst daarop aan te passen, zodat de rol helder is.	ZW-0304-57

Standpunt GS

In de praktijk zal moeten blijken hoe in een dergelijk geval het beste gehandeld kan worden. In een casus in het recente verleden is ten behoeve van de borging van de centrale beslissingsbevoegdheid een privaatrechtelijke overeenkomst opgesteld tussen initiatiefnemer en gemeente. De rol van de gemeente kan dus groter zijn dan alleen het beoordelen van een door initiatiefnemer opgesteld document.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.18 Beoordeling vrijetijdseconomie algemene zonering

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 13.6.6 dagrecreatie als volgt wordt gedefinieerd: “Dagrecreatie is het bezoeken van voorzieningen voor dagrecreatie zoals een attractiepark of zwemplas. Dagrecreatie omvat ook activiteiten zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn". In de daaropvolgende tabel staat echter vermeld dat dagrecreatie in de openlucht niet is toegestaan binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Dit roept de vraag op of dit betekent dat wandelen, fietsen en paardrijden in deze gebieden ook verboden zijn. Gezien het feit dat wandelen en fietsen vaak voorkomen in natuurgebieden en zelfs worden gestimuleerd als duurzame recreatievormen, lijkt het onwaarschijnlijk dat deze activiteiten geheel verboden zijn in het NNL. Het is daarom noodzakelijk dat dit wordt verduidelijkt: welke vormen van dagrecreatie zijn wel toegestaan binnen het NNL en welke niet? Hierbij merkt indiener op dat dit niet mag leiden tot ondermijning van de toeristische waardepropositie van de regio	ZW-0187-126 ZW-0207-119 ZW-0238-109 ZW-0253-124 ZW-0271-109 ZW-0314-109 ZW-1127-142

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie.
Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Tabel 13.6.6 heeft geen betrekking op 'dagrecreatie' maar op 'voorzieningen voor dagrecreatie'. Dit zijn voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht zoals attractieparken, zwembaden en golfbanen. De tabel heeft dus geen betrekking op de activiteiten wandelen, fietsen, paardrijden etc. In de tabel hebben wij duidelijker aangeven dat het gaat om 'voorzieningen voor dagrecreatie'

Voorstel aan PS

De tabel in 13.6.6 van de ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen

Zone	Voorzieningen voor verblijfsrecreatie	Voorzieningen voor dagrecreatie in de openlucht	Voorzieningen voor dagrecreatie in een gebouw
	Vestiging of uitbreiding	Vestiging of uitbreiding	Vestiging of Uitbreiding
Stedelijk gebied	Ja	Ja	Ja
Landelijke kernen	Ja	Ja	Ja
Werklocaties	alleen hotels op stedelijke dienstenterreinen	Nee	alleen op stedelijke dienstenterreinen
Verwevingsgebied	Ja	Ja	Nee, tenzij in monumentaal gebouw
Primair Landbouwgebied	Nee, tenzij 1)	Nee, tenzij 1)	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij 1)
Groenblauwe landbouwzone	Ja, mits 2)	Ja, mits 2)	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij 2)
Natuurnetwerk Limburg	Nee, tenzij 3)	Nee, tenzij 3)	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij 3)

3) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor het primair landbouwgebied in de Omgevingsverordening Limburg
3) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor de groenblauwe landbouwzone in de Omgevingsverordening Limburg
3) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor het Natuurnetwerk Limburg in de Omgevingsverordening Limburg

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat Paragraaf 13.6.6 en de bijbehorende tabel een helder overzicht geven van de zones waarin voorzieningen voor dag- en verblijfsrecreatie zijn toegestaan. Indiener stelt dat ook de onderverdeling tussen dagrecreatie in gebouwen en in de open lucht logisch en herkenbaar is. Indiener vraagt echter nadrukkelijk aandacht voor de wijze waarop deze zonering is toegepast op de verwevingsgebieden. Indiener constateert dat volgens de huidige tabel de vestiging of uitbreiding van dagrecreatie in gebouwen binnen verwevingsgebieden is uitgesloten. Indiener acht deze benadering te beperkend en in de praktijk onvoldoende werkbaar. Belangrijke kansen blijven hierdoor onbenut. Initiatieven die aansluiten bij de kenmerken van het gebied en landschappelijk zorgvuldig zijn ingepast, zouden hier passend moeten zijn. Indiener geeft twee voorbeelden. De locatie Rouenhof waar concrete ambities bestaan voor een grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkeling met verblijfsaccommodaties inclusief bijvoorbeeld een overdekt zwembad, en inclusief een al dan niet geheel of gedeeltelijk in een gebouw ondergebrachte dagattractie. Een tweede voorbeeld betreft het gebied rond Slot Schaesberg waarvoor plannen bestaan het kasteel en omliggend terrein te ontwikkelen tot een toeristisch-culturele bestemming met educatieve waarde. Indiener verzoekt de toelatingstabel in paragraaf 13.6.6 aan te passen, zodat dagrecreatie in gebouwen binnen verwevingsgebieden niet op voorhand wordt uitgesloten. Indiener stelt in plaats daarvan voor om ruimte te bieden voor maatwerk via een zorgvuldige, gebiedsgerichte afweging, waarbij wordt gekeken naar: . de landschappelijke en functionele inpassing van het initiatief; . de verhouding tot de schaal en kenmerken van het gebied; . en de toegevoegde maatschappelijke, recreatieve en economische waarde.	ZW-1199-72

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij hebben in de ontwerp-Omgevingsvisie dagrecreatie in gebouwen uitgesloten in de zones in het landelijk gebied omdat wij vinden dat dit type voorzieningen en andere functies, zoals horeca en detailhandel, elkaar en de vitaliteit van stedelijke centra kunnen versterken. Dit type voorzieningen hoort thuis in het bebouwd gebied. Wij realiseren ons naar aanleiding van de zienswijze dat in de zones in het landelijk gebied een uitzondering nodig is in het geval het gebouw een monumentaal gebouw is.

Voorstel aan PS

Aanvullend aan de reeds voorgestelde aanpassing van de tabel in paragraaf 13.6.6 ook de tekst van paragraaf 13.6.6 van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van '… in een van deze zones wenselijk.' naar '…in een van deze zones wenselijk. Een uitzondering betreft monumentale gebouwen in verwevingsgebied, primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en het

Natuurnetwerk Limburg. Vestiging en/of uitbreiding van ‘een voorziening voor dagrecreatie in een gebouw’ in deze zones is mogelijk in een monumentaal gebouw ten behoeve van het behoud en beheer daarvan.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan belang te hebben bij het kunnen 'vermarkten' van natuurgebieden binnen de gemeente. Indiener verzoekt daarom recreatieve ontwikkelingen in (de nabijheid van) natuurgebieden niet per definitie uit te sluiten en er ruimte voor te bieden.	ZW-0241-150

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Het gemeentelijk grondgebied van indiener wordt gekenmerkt door een mozaïek van natuurgebieden en agrarische gronden die in diverse zones zijn ingedeeld. Er zijn veel recreatieve ontwikkelingen mogelijk in de nabijheid van natuurgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de koppeling met de Limburgse principes en zonering ruimtelijk consistent is. De zonering is echter restrictief voor het buitengebied. Dit kan botsen met de visie 2030, waarin juist verwevenheid van stad en land wordt bepleit. Indiener vraagt de Provincie om te overwegen om binnen de zonering ruimte te bieden voor innovatieve, duurzame en landschapsversterkende initiatieven, mits goed onderbouwd.	ZW-1164-111

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij zijn van mening dat goed onderbouwde initiatieven mogelijk zijn binnen de zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat het bedrijf zich bevindt in de groen-blauwe zone en geeft aan geen hinder te willen ondervinden bij toekomstige uitbreidingen van de camping.	ZW-0391-2

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering.
Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Bij de uitbreiding van een camping in de Groenblauwe landbouwzone moet onder meer voldaan worden aan de in de Omgevingsverordening Limburg op te nemen instructieregels voor de betreffende zone.
Of uitbreiding op basis van deze instructieregels mogelijk is, is afhankelijk van de specifieke situatie op de locatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het voorgestelde beleid ten aanzien van recreatie in het Natuurnetwerk Limburg te stringent is. In het Natuurnetwerk Limburg ligt belangrijke en excellente dag- en verblijfsrecreatie, zoals Winselerhof, BloteVoetenPark Brunssum die zorgen voor de instandhouding van een belangrijk monument of een betere beleving en waardering van (omliggende) natuur. Indiener stelt dat ook veel andere monumenten in het Natuurnetwerk Limburg liggen waarbij een toeristische invulling juist voor het behoud en/of opknappen van het monument kan zorgen, dan wel als economische drager van het grotere gebied kan fungeren. Ook in deze gebieden moet een gewenste ontwikkeling door gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden. Indiener vraagt in de tabel bij 13.6.6. hiervoor dezelfde voetnoot op te nemen als bij Primair Landbouwgebied	ZW-0319-59

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij hebben in de ontwerp-Omgevingsvisie dagrecreatie in gebouwen uitgesloten in de zones in het landelijk gebied omdat wij vinden dat dit type voorzieningen en andere functies, zoals horeca en detailhandel, elkaar en de vitaliteit van stedelijke centra kunnen versterken. Dit type voorzieningen hoort thuis in het bebouwd gebied. Wij realiseren ons naar aanleiding van de zienswijze dat in de zones in het landelijk gebied een uitzondering nodig is in het geval het gebouw een monumentaal gebouw is. .

Voorstel aan PS

Aanvullend aan de reeds voorgestelde aanpassing van de tabel in paragraaf 13.6.6 ook de tekst van paragraaf 13.6.6 van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van '… in een van deze zones wenselijk.' naar '…in een van deze zones wenselijk. Een uitzondering betreft monumentale gebouwen in verwevingsgebied, primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en het Natuurnetwerk Limburg. Vestiging en/of uitbreiding van 'een voorziening voor dagrecreatie in een gebouw' in deze zones is mogelijk in een monumentaal gebouw ten behoeve van het behoud en beheer daarvan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 13.6.6 de ontwikkelruimte voor toerisme en horeca in de gemeente te veel wordt beperkt en dat het voor de gemeente onmogelijk is om autonoom te besluiten over nieuwe ontwikkelingen.	ZW-1236-175

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij zijn van mening dat wij met de zonering een zorgvuldige afweging hebben gemaakt tussen diverse belangen. Het is voor de gemeente mogelijk om autonoom te besluiten over nieuwe ontwikkelingen, mits zij daarbij rekening houdt met de Omgevingsvisie Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 13.6.6 is genoemd dat dagrecreatie, zoals wandelen en fietsen, niet is toegestaan binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Indiener verzoekt om een expliciete toelichting welke vormen van dagrecreatie binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL) wel of niet zijn toegestaan.	ZW-1439-5

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Tabel 13.6.6 heeft geen betrekking op 'dagrecreatie' maar op 'voorzieningen voor dagrecreatie'. Dit zijn voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht zoals attractieparken, zwembaden en golfbanen. De tabel heeft dus geen betrekking op de activiteiten wandelen, fietsen, paardrijden etc. In de tabel hebben wij duidelijker aangeven dat het gaat om 'voorzieningen voor dagrecreatie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is binnen welke zoneringen toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in het buitengebied mogelijk zijn. Juist het buitengebied (inclusief natuurgebieden) is een belangrijke toeristische trekker.	ZW-0241-149

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering.
Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. De mogelijkheden voor toeristisch-recreatieve ontwikkelingen zijn per zone opgenomen in paragraaf 13.6.6 en de daarin opgenomen tabel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat volgens de POVI in primair landbouwgebied geen nieuwe toeristische initiatieven mogelijk zijn, waardoor transitie van het landelijk gebied op slot wordt gezet. Indiener pleit voor maatwerk en kritische beoordeling van initiatieven door gemeenten.	ZW-0166-114 ZW-0186-115

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat volgens de POVI in primair landbouwgebied geen nieuwe toeristische initiatieven mogelijk zijn, waardoor transitie van het landelijk gebied op slot wordt gezet. Indiener pleit voor maatwerk en kritische beoordeling van initiatieven door gemeenten.	ZW-0166-114 ZW-0186-115 ZW-1479-156 ZW-0313-131

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. In primair landbouwgebied geven wij voorrang aan het functioneren van de land- en tuinbouw. Wij willen dat agrarische bedrijven daar optimaal kunnen functioneren. De aanwezigheid van toeristen en recreanten is daarvoor een belemmering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener is niet duidelijk welke vormen van dagrecreatie zijn toegestaan in NNL gezien de definitie van dagrecreatie in par. 13.6.6.	ZW-0238-132

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Tabel 13.6.6 heeft geen betrekking op ‘dagrecreatie’ maar op ‘voorzieningen voor dagrecreatie’. Dit zijn voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht zoals attractieparken, zwembaden en golfbanen. De tabel heeft dus geen betrekking op de activiteiten wandelen, fietsen, paardrijden etc.
In de tabel hebben wij duidelijker aangeven dat het gaat om ‘voorzieningen voor dagrecreatie’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt t.a.v. de zonering in paragraaf 13.6.6 op dat, omdat de overstromingsrisicokaarten niet zijn opgenomen in de groenblauwe landbouwzones, deze ook niet de randvoorwaarden voor vrijetijdseconomie bepalen. Dan hoeft er alleen rekening gehouden te worden met een beekdal. In de huidige praktijk worden er veel kampeerterreinen omgezet in 'vaste bebouwing' in beekdalen met een groot overstromingsrisico. Dit beperkt de ruimte voor het water en kan tot schade leiden bij bewoners/eigenaren. Opnemen dat hierbij ook gekeken moet worden naar overstromingskaart T100/2100.	ZW-1204-212

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Initiatieven moeten aan veel regels en beleidslijnen voldoen. Paragraaf 13.6.6 geeft slechts een deel daarvan weer. Het is onmogelijk om in iedere paragraaf een limitatieve lijst op te nemen waaraan initiatieven moeten voldoen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit bij de algemene zonering voor een flexibele benadering van het buitengebied. De agrarische sector verandert en ondernemers zoeken nieuwe verdienmodellen. Kleinschalige vrijetijdseconomie - zoals	ZW-0196-57

dagrecreatie of kleinschalig verblijfsaanbod- kan bijdragen aan economische veerkracht, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit. Indiener pleit voor een POVI waarin deze initiatieven kunnen ontstaan onder het principe "ja, mits". In plaats van restrictieve regelgeving moet het beleid ruimte bieden aan lokale initiatieven die kwalitatief goed zijn ingepast en maatschappelijk toegevoegde waarde hebben.	

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering.
Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie.
Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. De sector vrijetijdseconomie kent haar eigen problemen. Zie de inleidende paragrafen van hoofdstuk 13. Het is, gezien de beperkte marktruimte, niet wenselijk dat ondernemers die stoppen in de agrarische sector massaal overstappen naar de vrijetijdseconomie. Ook is het niet wenselijk dat zij daarmee nieuwe beperkingen opleggen aan de blijvende ondernemers in de agrarische sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat dagrecreatie in een gebouw in het verwevingsgebied wordt uitgesloten zonder optie voor maatwerk, en vraagt om een benadering van Ja, mits, rekening houdend met kwetsbaarheid.	ZW-0196-159

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij hebben in de ontwerp-Omgevingsvisie dagrecreatie in gebouwen uitgesloten in de zones in het landelijk gebied omdat wij vinden dat dit type voorzieningen en andere functies, zoals horeca en detailhandel, elkaar en de vitaliteit van stedelijke centra kunnen versterken. Dit type voorzieningen hoort thuis in het bebouwd gebied. Wij realiseren ons naar aanleiding van de zienswijze dat in de zones in het landelijk gebied een uitzondering nodig is in het geval het gebouw een monumentaal gebouw is.

Voorstel aan PS

Aanvullend aan de reeds voorgestelde aanpassing van de tabel in paragraaf 13.6.6 ook de tekst van paragraaf 13.6.6 van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van '… in een van deze zones wenselijk.' naar '…in een van deze zones wenselijk. Een uitzondering betreft monumentale gebouwen in verwevingsgebied, primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en het Natuurnetwerk Limburg. Vestiging en/of uitbreiding van 'een voorziening voor dagrecreatie in een

gebouw' in deze zones is mogelijk in een monumentaal gebouw ten behoeve van het behoud en beheer daarvan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de tabel in 13.6.6 verhindert maatwerk oplossingen verhindert die eerder in deze POVI wel als optie zijn besproken.	ZW-0160-53

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie.
Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Het is ons niet duidelijk op welke maatwerkoplossingen indiener doelt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door het uitsluiten van nieuwe recreatieve initiatieven in het primaire landbouwgebied, bestaande voorzieningen beschermd worden. Hierdoor ontmoedig je kwaliteitsverbetering en innovatie in dit hele gebied	ZW-0196-182

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Kwaliteitsverbetering en innovatie kan en moet ook op de bestaande bedrijven plaatsvinden. Bovendien is de provincie Limburg een mozaïek van zones die in elkaars nabijheid liggen. Nieuwe recreatieve initiatieven zullen een iets andere locatie moeten zoeken om de agrarische ondernemers toekomstkansen te bieden in het primaire landbouwgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat voor een bloeiende vrijetijdseconomie onder meer een mooi landschap van belang is. Dat landschap dreigt, met name in Zuid-Limburg, door toenemende (verblijfs)recreatiedruk verloren te gaan. Verstedelijking van het open gebied is een bekend probleem. Ook de natuur en leefbaarheid voor inwoners staat onder druk. De tekst van de concept POVI ademt te veel gemeentelijke autonomie op dit punt. Er worden slechts op gemeentelijke schaal gemaakte onderbouwingen gevraagd, terwijl het bij	ZW-1035-80

uitstek om bovenlokale effecten gaat. Uit een uitvraag blijkt bijvoorbeeld dat pakweg 15 campings op de nominatie staan om huisjespark te worden. Hoewel elk initiatief op gemeentelijk niveau misschien verdedigbaar lijkt, is het totaal onacceptabel vanuit het perspectief van landschap, natuur en leefbaarheid. Mede daarom dient vestiging en uitbreiding van verblijfsrecreatie in de groenblauwe mantel eenzelfde status te hebben als die in de primaire landbouwgebieden, vestiging ‘nee’ en uitbreiding ‘nee, tenzij’.

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering.
Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Het is onjuist dat slechts wordt gevraagd om onderbouwingen op gemeentelijke schaal. Verder suggereert indiener dat de belangen van de Groenblauwe landbouwzone hetzelfde zijn als de belangen van landschap, natuur en leefbaarheid. Dat is onjuist. Overigens geldt voor recreatieve ontwikkelingen naast het beleid in hoofdstuk 13 nog steeds al het andere beleid uit de ontwerp-Omgevingsvisie. Als een initiatief past in een zone volgens de tabel maar er geen markt voor is, kan het initiatief niet doorgaan. Ook moet een initiatief voldoen aan bijvoorbeeld het beleid voor natuur en ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de risicos van het uitsluiten van nieuwe verblijfsrecreatie, zoals druk op bestaande accommodaties en misgelopen economische kansen, en pleit voor gezonde concurrentie en innovatie.	ZW-0196-163

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. De gezonde concurrentie en innovatie kan plaatsvinden in de zones waarin nieuwe verblijfsrecreatie wel is toegestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Paragraaf 13.6.6. vermeld dat dagrecreatie in de openlucht niet is toegestaan binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Betekent dit dat wandelen, fietsen en paardrijden in deze gebieden ook verboden zijn? Gezien het feit dat wandelen en fietsen vaak voorkomen in natuurgebieden en zelfs worden gestimuleerd als duurzame recreatievormen, lijkt het onwaarschijnlijk dat deze activiteiten geheel verboden zijn in het NNL. Indiener verzoekt dit verduidelijken: welke vormen van dagrecreatie zijn wel toegestaan binnen het NNL en welke niet.	ZW-0304-58

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Tabel 13.6.6 heeft geen betrekking op ‘dagrecreatie’ maar op ‘voorzieningen voor dagrecreatie’. Dit zijn voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht zoals attractieparken, zwembaden en golfbanen. De tabel heeft dus geen betrekking op de activiteiten wandelen, fietsen, paardrijden etc. In de tabel hebben wij duidelijker aangeven dat het gaat om ‘voorzieningen voor dagrecreatie’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Volgens indiener ontstaan er op basis van de tabel in 13.6.6 mogelijkheden die een groot gevaar zijn voor de waarden in bepaalde gebieden die in de huidige omgevingsvisie nog wel beschermd zijn. In de Groenblauwe landbouwzone maakt de regelinvulling van de tabel alles mogelijk en is deze afhankelijk van beoordelingscommissies die in de regel kiezen voor economische ontwikkelingen boven het handhaven van de waarden van de Groenblauwe landbouwzone. Organisaties als die van indiener hebben op deze wijze geen schijn van kans om meer bescherming te eisen, zeker als ze niet gehoord worden door betreffende commissies. Ook in het verwevingsgebied geldt dit t.a.v. verblijfsrecreatie, waarvan in andere nota’s al gesteld wordt dat er te veel van is. Indiener ziet ook dit als een grote fout. Primair Landbouwgebied wordt zelfs beter beschermd en dat vindt indiener vreemd.	ZW-0145-36

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker

gemaakt. Initiatieven moeten aan veel regels en beleidslijnen voldoen. Paragraaf 13.6.6 geeft slechts een deel daarvan weer. Voor recreatieve ontwikkelingen geldt naast de tabel nog steeds al het andere beleid uit de ontwerp-Omgevingsvisie. Als een initiatief past in een zone volgens de tabel maar er geen markt voor is, kan het initiatief niet doorgaan. Besluiten over ruimtelijke initiatieven worden nooit door beoordelingscommissies genomen maar altijd door een overheid. De betreffende overheid is verantwoordelijk voor het besluit dat ze neemt en de onderbouwing daarvan

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd dat de exploitatie en eventuele uitbreiding van de camperplaats binnen primair landbouwgebied mogelijk blijft en niet wordt belemmerd door aanvullende beleidsaanduidingen.	ZW-0850-8

Standpunt GS

Deze POVI heeft geen directe gevolgen voor het bestaande gebruik van gronden voor verblijfsrecreatie. Bij uitbreiding van een camperplaats in primair landbouwgebied geven wij voorrang aan het functioneren van de land- en tuinbouw. Wij willen dat agrarische bedrijven daar optimaal kunnen functioneren. De aanwezigheid van toeristen en recreanten is daarvoor een belemmering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het in de zonering landbouw lijkt alsof een recreatieve functie wordt uitgesloten in vrijkomende agrarische bebouwing en alleen mogelijk is na overleg met de provincie. Het zou goed zijn om duidelijk aan te geven onder welke voorwaarde nieuwvestiging van een recreatieve functie wel onder strikte voorwaarden mogelijk is. Dat biedt ook meer rechtszekerheid dan alleen de verwijzing dat het gesprek met de provincie moet worden aangegaan.	ZW-0253-14

Standpunt GS

Wij hebben het beleid in paragraaf 13.6.6 nader uitgewerkt en opgenomen in de aangepaste tabel in paragraaf 13.6.6.

Voorstel aan PS

De tabel in 13.6.6 van de ontwerp Omgevingsvisie aanpassen.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor om ruimte binnen de visie te bieden voor verblijfsrecreatie op hun perceel, gezien de geschiktheid van de locatie en om dit niet bij voorbaat te blokkeren.	ZW-0999-4

Standpunt GS

De mogelijkheden voor verblijfsrecreatie zijn opgenomen in de aangepaste tabel in paragraaf 13.6.6.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.19 Beoordeling vrijetijdseconomie in monument of beeldbepalend gebouw

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de passage waarin de voorkeur wordt geven aan het gebruik van monumenten en beeldbepalende gebouwen voor de vestiging van nieuwe initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie. Indiener stelt dat met deze formulering wordt gesuggereerd dat dergelijke bouwwerken de eerste keuze zijn om vrijetijdseconomie in te ontwikkelen. Dit is echter geheel afhankelijk van de locatie van het beeldbepalende gebouw c.q. monument en de aard van de recreatieve ontwikkeling. Indiener vindt dat hier moet staan 'In monumenten en beeldbepalende gebouwen zijn ontwikkelingen voor vrijetijdseconomie mogelijk.' en verzoekt de tekst aan te passen.	ZW-0241-155

Standpunt GS

In de vigerende Omgevingsverordening Limburg hebben PS vastgelegd dat zij de voorkeur geven aan het gebruik van monumenten en beeldbepalende gebouwen voor nieuwe initiatieven. Het is aan de gemeente om te motiveren waarom in een bepaald geval van die regel moet worden afgeweken c.q. niet aan die regel kan worden voldaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.20 Beoordeling vrijetijdseconomie in voormalig agrarische bebouwing

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat door de wijze waarop paragraaf 13.6.8. is geformuleerd, er geen maatwerk mogelijk lijkt te zijn voor behoud van bijvoorbeeld karakteristieke hoeves en agrarische gebouwen met cultuurhistorische waarde. Deze gebouwen zouden volgens de indiener onder stringente voorwaarden en met maatwerk herbestemd kunnen worden voor kleinschalige recreatie.	ZW-0160-54
Ten aanzien van VAB geeft u aan dat voor initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie in vrijkomende agrarische bebouwing dezelfde regels gelden als voor gewone initiatieven op dit gebied. Gezien de opgaven voor de vrijetijdseconomie kan geen uitzondering worden gemaakt stelt uw college. Indiener constateert dat deze beleidsmatige invalshoek geen recht doet aan de behoefte en waarden binnen het landelijk gebied. Indiener onderschrijft het beleid dat er niet ongelimiteerd initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie toegevoegd moeten worden binnen vrijkomende agrarische bebouwing, maar constateert wel een wezenlijke nuancering hierin. Indiener verzoekt dat herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing met cultuurhistorische waarde voor (kleinschalige) recreatie mogelijk blijft en dit concreet te benoemen in paragraaf 13.6.8 uit de POVI. Dit is zijns inziens ook een logisch verzoek in relatie tot het bepaalde in paragraaf 13.6.7 van de POVI (hierin wordt beschreven dat de voorkeur uitgaat naar vrijetijdseconomie in monumenten of beeldbepalende panden).	ZW-0206-43

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie is bewust eerst paragraaf 13.6.7 opgenomen waarin is aangegeven dat PS een voorkeur hebben vastgelegd voor het gebruik van monumenten of beeldbepalende gebouwen bij nieuwe initiatieven. Karakteristieke hoeves en agrarische gebouwen zullen daar wellicht onder vallen. Paragraaf 13.6.8 heeft betrekking op voormalige agrarische bebouwing die niet te kwalificeren is als monument of beeldbepalend gebouw.

Voorstel aan PS

De tekst van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van '…worden gemaakt' naar ' …worden gemaakt, tenzij er sprake is van een monumentaal gebouw zoals benoemd in paragraaf 13.6.7.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de passage dat initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie in het kader van het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing op dezelfde manier worden beoordeeld als andere initiatieven. Indiener stelt dat door het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing niet te zien als een positieve ontwikkeling, het hergebruik van dergelijke bouwwerken moeilijk wordt. Verloedering en criminaliteit ligt op de loer in het buitengebied, dat hoge mate van bescherming geniet en daardoor ontwikkelingen bemoeilijkt. Indiener verzoekt hiervoor meer ruimte te geven.	ZW-0241-156

Standpunt GS

Wij moeten kiezen tussen verloedering en criminaliteit op niet-vitale verblijfsrecreatiebedrijven of verloedering en criminaliteit in voormalige agrarische bebouwing. Het eerste probleem is qua aanpak vele malen complexer dan het tweede. Daarnaast is het ook vanwege de in deze Omgevingsvisie opgenomen zonering niet overal wenselijk om vrijetijdseconomie toe te voegen in het buitengebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.21 Beoordeling vrijetijdseconomie camperplaatsen

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt voor om aan de zin “wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen” de volgende passage toe te voegen: in gebieden waar er al voldoende kampeerterreinen gevestigd zijn.	ZW-1038-94
Indiener stelt voor de tekst "Wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen." te wijzigen naar "Wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen, in gebieden waar er al voldoende kampeerterreinen gevestigd zijn."	ZW-0160-55
Indiener stelt voor om de tekst "Wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen." te wijzigen naar "In gebieden waar al voldoende kampeerterreinen gevestigd zijn, geven wij de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van nieuwe camperplaatsen."	ZW-0263-63

Standpunt GS

De volgens indiener toe te voegen passage roept meer vragen op dan dat zij duidelijkheid geeft. Wanneer zijn er voldoende kampeerterreinen? In welke gebieden is dat het geval? Indien een gemeente bij een initiatief redenen ziet om af te wijken van het beleid in deze Omgevingsvisie dan kan zij dat beargumenteerd opnemen in de onderbouwing en argumentatie bij haar besluit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor het woord "Verblijfsrecreatiebedrijfjes" te vervangen door (solitaire) "kleinschalige camperplaatsen".	ZW-0160-56

Standpunt GS

Het is een voorzienbare ontwikkeling dat sommige kleinschalige camperplaatsen willen doorontwikkelen naar kampeerterrein, eventueel met mobiele verhuureenheden of naar een kleinschalig parkje met recreatiewoningen. Dat is een ontwikkeling die wij willen voorkómen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van camperplaatsen wordt gesproken over: “Daarnaast vinden we het belangrijk om te voorkomen dat er op veel plekken kleinschalige verblijfsrecreatiebedrijfjes ontstaan. Bij het toestaan van kleine bedrijven wordt vaak onvoldoende rekening gehouden met de mogelijke groei ervan”. Indiener vindt deze beleidsmatige keuze geen wenselijke ontwikkeling in landelijke gemeenten. Daar ligt juist een kans in kleinschalige verblijfsrecreatiebedrijven die daarmee recht doen aan het landschap. Indiener verzoekt u dan ook om te kijken naar toeristische spreiding en verzoekt om ruimte te bieden voor kleinschaligere initiatieven en maatwerk om toeristische spreiding te faciliteren.	ZW-0206-44

Standpunt GS

Indien een gemeente bij een initiatief redenen ziet om af te wijken van het beleid in deze Omgevingsvisie dan kan zij dat beargumenteerd opnemen in de onderbouwing en argumentatie bij haar besluit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.22 Werken aan kwantiteit en kwaliteit vrijetijdseconomie algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de focus op het schrappen van onbenutte functies en kwaliteitsslag ruimtelijk verdedigbaar is. Indiener vraagt de Provincie om te werken aan een ruimtelijke strategie voor herstructurering: waar is sanering gewenst, waar is herontwikkeling kansrijk?	ZW-1164-112

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat sanering en herontwikkeling activiteiten zijn die het beste op het lokale schaalniveau aangepakt kunnen worden. Gemeenten zijn het beste op de hoogte waar sanering

wenselijk en mogelijk is. Herontwikkeling kan alleen slagen als er betrokken ondernemers zijn. Het opstellen van een ruimtelijke strategie op provinciaal niveau heeft geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het belangrijk om scherp te blijven op een aantal paragrafen waarin gemeenten nadrukkelijk worden aangesproken op beleidsmatige keuzes en mogelijkheden. Hierbij wijst indiener in het bijzonder op: - 13.7.2 – Het schrappen van harde planvoorraad als er geen zicht is op realisatie; - 13.7.3 – Het schrappen van binnenplanse mogelijkheden; - 13.7.4 – Het heroverwegen van een brede kampeerfunctie. Indiener verzoekt de provinciebrede uitspraken in de bovengenoemde paragrafen gebiedsgericht te duiden.	ZW-0317-234

Standpunt GS

Het is ons bekend dat er op specifieke locaties harde planvoorraad aanwezig is (bijvoorbeeld voor hotels) die al jarenlang niet is ingevuld. Ook zien wij regelmatig vigerende omgevingsplannen waarin ruime binnenplanse mogelijkheden en/of een brede kampeerfunctie zijn opgenomen. Er zijn ook omgevingsplannen waarbij dat niet het geval is. Het is niet efficiënt om dit op provinciaal niveau in beeld te brengen. Wij vragen gemeenten, op het moment dat zij hun omgevingsplan herzien, daarbij tegelijkertijd deze onderdelen te heroverwegen en zo mogelijk aan te passen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.23 Schrappen/vervallen onbenutte functies

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 13.7.2 ‘Schrappen/ vervallen onbenutte functies vrijetijdseconomie’wordt gesproken over het “actief schrappen in overleg met betrokkenen van bestaande functies die niet meer benut worden binnen een bepaalde termijn”. Het idee van de Provincie Limburg om dit af te dwingen middels een instructiereg el (gelijk aan de regeling voor de functie wonen) is géén wenselijke ontwikkeling. De afweging om een functie weg te bestemmen is breder dan het simpelweg aanwezig zijn van onbenutte harde plancapaciteit. Indiener verzoekt u om op zijn minst binnen een dergelijke instructieregel een onderverdeling te maken in de aard en schaal van de vrijetijdseconomie functie en ook bepaalde functies van beperkte omvang of qua ligging vrij te stellen van de voorziene instructieregel. Indiener verzoekt deze beleidsmatige nuancering te verwoorden in paragraaf 13.7.2 van de	ZW-0206-45

POVI. Indiener wil benadrukken dat er ook een provinciaal belang is om bijvoorbeeld kleinere kernen of buurtschappen vitaal te houden. Veelal kan dat gebeuren doordat bijvoorbeeld onbenutte plancapaciteit wordt aangewend om een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling op gang te brengen binnen een buurtschap. Daarmee werkt een eventuele instructieregel contraproductief als het gaat het vitaal houden van kleinere buurtschappen.

Standpunt GS

De aanwezigheid van onbenutte functies belemmert de realisering van nieuwe initiatieven elders in de gemeente die bijvoorbeeld ook kleine buurtschappen vitaal kunnen houden/maken.
Het is ons niet duidelijk hoe onbenutte plancapaciteit kan worden aangewend om een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling op gang te brengen binnen een buurtschap. Die gewenste ruimtelijke ontwikkeling staat of valt met een initiatiefnemer die gebruik wil maken van de aanwezige onbenutte functie. Als de initiatiefnemer op een locatie ontbreekt, is het beter om een initiatiefnemer op een andere locatie gebruik te laten maken van de plancapaciteit. Wij vragen gemeenten, op het moment dat zij hun omgevingsplan herzien, daarbij tegelijkertijd deze onderdelen te heroverwegen en zo mogelijk aan te passen. Het is daarbij mogelijk dat gemeenten een onderdeel in stand laten op basis van een goed gemotiveerde heroverweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het schrappen van harde plannormen voor de vrijetijdseconomie waarvoor geen zicht is op realisatie, een begrijpelijke beleidsmaatregel is in het kader van doelmatig ruimtegebruik. Maar niet elk plan dat stagneert is automatisch kansloos. Sommige plannen hebben toekomstwaarde. Een dynamisch afwegingskader is nodig dat ruimte laat voor heroverweging en tijdelijke verlenging, zodat voldoende ontwikkelruimte beschikbaar blijft voor kansrijke initiatieven.	ZW-0313-132
Indiener vraagt naar aanleiding van 13.7.2 om een dynamisch afwegingskader voor vrijetijdseconomie dat ruimte laat voor heroverweging en tijdelijke verlenging van kansrijke initiatieven.	ZW-0196-161

Standpunt GS

Wij vragen gemeenten, op het moment dat zij hun omgevingsplan herzien, daarbij tegelijkertijd deze onderdelen te heroverwegen en zo mogelijk aan te passen. Als er sprake is van een tijdelijk stagnerend plan ligt het voor de hand de functie in stand te laten. Het is aan de gemeente om dit te motiveren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.24 Binnenplanse mogelijkheden

Zienswijze	Indiener
Indiener concludeert dat Provincie Limburg de gemeenten vraagt om bij de besluitvorming over binnenplanse mogelijkheden voor vrijetijdseconomie rekening te houden met de provinciale belangen in hun omgevingsplan. Tevens verzoekt zij gemeenten bij de herziening van hun omgevingsplan dergelijke binnenplanse mogelijkheden te schrappen wanneer deze niet in lijn zijn met deze provinciale belangen. Om dit te waarborgen, is de provincie voornemens instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg. Indiener verzoekt de provincie om deze aanpak zo concreet mogelijk te motiveren, vooral met het oog op het creëren van voorzienbaarheid. Dit is van belang om mogelijke nadeelcompensatieclaims te voorkomen. Daarbij gaat het specifiek om de verborgen plancapaciteit ten aanzien van verblijfsrecreatiemogelijkheden die momenteel is vervat in (voormalige) binnenplanse afwijkingsmogelijkheden.	ZW-0253-13
Indiener geeft aan dat in paragraaf 13.7.3 aan gemeenten wordt gevraagd om bij besluitvorming over binnenplanse mogelijkheden rekening te houden met provinciale belangen. Indiener waarschuwt dat het schrappen van bepalingen om binnenplans nevenactiviteiten op het gebied van vrijetijdseconomie te mogen opstarten zorgt voor recht op (directe) nadeelcompensatie. Indiener verwacht dat de provincie in dergelijke procedures voorziet en de gemeenten financieel compenseert. Indiener verzoekt dit te bevestigen.	ZW-0241-157
Indiener verzoekt om het onderwerp 'zorvuldig omgaan met binnenplanse mogelijkheden voor vrijetijdseconomie' zo concreet mogelijk te motiveren, ook met het oog op het creëren van voorzienbaarheid in het kader van mogelijke nadeelcompensatieclaims. Het gaat hier volgens de indiener concreet om verborgen plancapaciteit ten aanzien van verblijfsrecreatiemogelijkheden die nu zijn verpakt in (voormalige) binnenplanse afwijkingsmogelijkheden.	ZW-0160-57

Standpunt GS

Bij het schrappen van binnenplanse mogelijkheden kunnen gemeenten zelf voorzienbaarheid creëren om mogelijke nadeelcompensatieclaims te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van paragraaf 13.7.3 ‘Zorgvuldig omgaan met binnenplanse mogelijkheden vrijetijdseconomie’ constateert indiener dat de Provincie Limburg inzet op een beleidslijn met betrekking tot het beperken van toerisme in plaats van het faciliteren van toeristische stromingen. Indiener	ZW-0206-46

vindt het toevoegen van een instructieregel voor het verval van binnenplanse mogelijkheden in Omgevingsplannen echter een disproportioneel instrument. Indiener verzoekt u geen instructieregel op te nemen over het schrappen van binnenplanse mogelijkheden en ruimte te laten voor maatwerk op lokaalniveau. Daartoe strekt een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid immers. Het beperken van binnenplanse mogelijkheden voor bijvoorbeeld cultuurhistorisch waardevolle panden kan desastreus zijn voor de instandhouding van deze panden. De mogelijkheid om een binnenplanse vergunning te verkrijgen voor bijvoorbeeld vrijetijdseconomie functies werkt juist lokaal als een stimulans om een pand met cultuurhistorische waarde (dat leeg staat of in verval is geraakt) te behouden, maar als initiatiefnemer ook de kosten te kunnen dragen voor de herontwikkeling van een dergelijk pand met een haalbare businesscase. Daarnaast zal het invoeren van een instructieregel ook de leefbaarheid en woonsfeer binnen diverse buurtschappen negatief beïnvloeden. De ontwikkelingsmogelijkheid van bijvoorbeeld leegstaande of in verval geraakte panden wordt beperkt, waardoor de kans dat iemand een dergelijk pand koopt en kwalitatief herbestemd ook afneemt. Dit is volgens indiener ook een logisch verzoek in relatie tot het bepaalde in paragraaf 13.6.7 van de POVI (hierin wordt beschreven dat de voorkeur uitgaat naar vrijetijdseconomie in monumenten of beeldbepalende panden).	

Standpunt GS

Indiener stelt dat er met het schrappen van binnenplanse mogelijkheden geen ruimte meer is voor lokaal maatwerk en dat ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt. Dit is onjuist. Lokaal maatwerk is nog steeds mogelijk maar dan via een andere ruimtelijke procedure. Ook kan een gemeente besluiten specifiek voor cultuurhistorisch belangrijke gebouwen de binnenplanse vrijstelling in stand te laten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.25 Brede kampeerfunctie

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt naar aanleiding van paragraaf 13.7.4 dat alle kampeermiddelen, ook Trekkershutten (of welke naam hieraan ook gegeven wordt) in het winterseizoen van het terrein verwijderd dienen te worden zodat in de winterperiode landschap en natuurwaarden kunnen herstellen.	ZW-0145-39

Standpunt GS

Het is onduidelijk of de zienswijze van indiener betrekking heeft op bestaande kampeerterreinen of op nieuwe initiatieven voor kampeerterreinen. Indien het gaat om bestaande kampeerterreinen dan

is het afhankelijk van de regels in het omgevingsplan of kampeermiddelen verwijderd moeten worden. Indien het gaat om nieuwe kampeerterreinen dan is het al dan niet verwijderen van kampeermiddelen in de winter een afweging die door de gemeente goed onderbouwd gemaakt zal moeten worden. De gemeente dient daarbij onder meer rekening te houden met de provinciale belangen van natuur en ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.26 Routestructuren vrijetijdseconomie

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om aandacht voor routestructuren: inzetten op het verbinden van routestructuren zodat lange afstandsroutes ook grensoverstijgend gerealiseerd kunnen worden.	ZW-1164-113
Indiener vraagt in 13.7.6 een aanvullende mededeling op te nemen dat de provincie een aanjaagfunctie en coördinerende rol oppakt voor het in stand houden, verbeteren en toegankelijk houden van routes die onderdeel uitmaken van de routestructuren vrijetijdseconomie. Routes doorkruisen immers meerdere gemeenten en regio's. De vraag komt ook voort uit de wens voor een bijdrage voor het Routepunt.	ZW-0271-134
Indiener ziet voor de provincie ook een rol weggelegd in het realiseren van (gemeente) grensoverschrijdende recreatieve verbindingen, daar waar mogelijk gecombineerd met ecologische verbindingen.	ZW-0160-34

Standpunt GS

Wij nemen kennis van het verzoek om aandacht te hebben voor het verbinden van routestructuren om te komen tot grensoverschrijdende lange-afstandsroutes. In deze ruimtelijk richtinggevende Omgevingsvisie wordt niet in detail aangegeven welke rollen de Provincie oppakt en hoeveel middelen daarvoor beschikbaar zijn. Dat gebeurt in Coalitieakkoorden en sectorale documenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.27 Wonen in een recreatieverblijf algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of bij het beleid uit de paragrafen 13.6.4, 13.6.5, 13.8.2.2 en 13.8.2.3 rekening is gehouden met een bestaande situatie waarin bewoners die op basis van een vergunningen hun recreatieverblijf mogen bewonen als	ZW-1484-8

'eigenaar' worden gezien en zelf gemeentelijke en waterschapslasten opgelegd krijgen.

Standpunt GS

Nee. Het beleid is gericht op de beoordeling van nieuwe initiatieven die nog niet zijn opgenomen in een omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom de bevoegdheid voor het toestaan van wonen in recreatiepanden zoals op Strucht 2A in Schin op Geul niet bij de Gemeente ligt, met name in bebouwde zones zoals Landelijke Kern.	ZW-1097-4

Standpunt GS

De bevoegdheid voor het toestaan van wonen in recreatiepanden ligt bij de gemeente. de gemeente dient daarbij de instructieregels uit de Omgevingsverordening Limburg in acht te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.28 Verbod op wonen in een recreatieverblijf en omvorming naar wonen

Zienswijze	Indiener
In de POVI wordt het omvormen van recreatieverblijven, waaronder hotels, naar permanente woonfunctie verboden. Juist ook in verbinding met de woning- en transformatie-opgave in het landelijk gebied is een dergelijk generiek verbod naar mening van indiener niet acceptabel. Ook kan het naar mening van indiener niet zo zijn dat uitzonderingen hierop alleen met expliciete toestemming van de provincie mogelijk zouden zijn. Dit dient een gemeentelijke afweging te blijven. Indiener verzoekt om de POVI op dit punt aan te passen.	ZW-0304-59
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI een generiek verbod bevat op het omvormen van recreatieverblijven naar wonen, inclusief hotels. Dit beperkt onterecht de gemeentelijke ruimte om maatwerkoplossingen te realiseren, zeker in het kader van de woningopgave. Indiener pleit voor meer flexibiliteit, waarbij gemeenten de ruimte behouden om – locatieafhankelijk – transformatie toe te staan.	ZW-1439-11
Indiener verzoekt om het, via maatwerk, mogelijk te maken om het bungalowpark waar indiener woont een woonbestemming te geven.	ZW-1484-1

Indiener verzoekt om: 1. op te nemen dat maatwerk mogelijk is voor recreatieterreinen die reeds (grotendeels) in gebruik zijn als woonlocatie, onder voorwaarden van ruimtelijke kwaliteit en gemeentelijke toetsing. 2. Specifiek te erkennen dat transformaties van een verblijfsrecreatief park naar 'wonen' onderdeel kunnen uitmaken van provinciaal ruimtelijk beleid en daar dus beleidsruimte voor moet worden opgenomen in de omgevingsvisie. 3. Te voorzien in de mogelijkheid van een dubbelbestemming 'recreatie en wonen toegestaan' voor dergelijke locaties.	ZW-0133-3

Standpunt GS

Het verbod op omvormen van een recreatieverblijf naar wonen is al jarenlang opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg. Om gelegenheid te bieden voor maatwerk is in de Omgevingsverordening Limburg ook een maatwerkbepaling opgenomen (artikel 12.10). Deze bepaling geeft aan dat maatwerk mogelijk is indien aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Zo moet onder andere de functieverandering naar wonen op de betreffende locatie vanuit een evenwichtige toedeling van functies aanvaardbaar zijn. Dit biedt, op daartoe geschikte locaties, mogelijkheden om verblijfsaccommodaties te transformeren naar wonen. In de toelichting op de Omgevingsverordening Limburg hebben wij opgenomen dat een gelijktijdig verblijf van de groepen ‘recreanten’ en ‘bewoners’ vaak tot fricties leidt en ongewenst is. Daarom vinden wij een dubbelbestemming voor een locatie voor zowel verblijfsrecreatie als wonen niet mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener constateert dat in de POVI het omvormen van recreatieverblijven, waaronder hotels, naar permanente woonfunctie verboden wordt. Dit generieke verbod betekent dat gemeenten geen mogelijkheid hebben verouderde en economisch niet-levensvatbare verblijfsaccommodaties, locatieafhankelijk, te transformeren. Juist ook in verbinding met de woning- en transformatieopgave in het landelijk gebied is een dergelijk generiek verbod niet acceptabel. Ook kan het volgens indiener niet zo zijn dat uitzonderingen hierop alleen met expliciete toestemming van de provincie mogelijk zou zijn. Dit dient een gemeentelijke afweging te blijven. Daarom het verzoek van indiener om de POVI op dit punt aan te passen.

Indiener					
ZW-0187-127	ZW-0207-120	ZW-0238-110	ZW-0253-125	ZW-0271-110	ZW-0314-110
ZW-1127-143					

Standpunt GS

Het verbod op omvormen van een recreatieverblijf naar wonen is al jarenlang opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg. Om gelegenheid te bieden voor maatwerk is in de Omgevingsverordening Limburg ook een maatwerkbepaling opgenomen (artikel 12.10). Deze

bepaling geeft aan dat maatwerk mogelijk is indien aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Zo moet onder andere de functieverandering naar wonen op de betreffende locatie vanuit een evenwichtige toedeling van functies aanvaardbaar zijn. Dit biedt, op daartoe geschikte locaties, mogelijkheden om verblijfsaccommodaties te transformeren naar wonen. In de toelichting op de Omgevingsverordening Limburg hebben wij opgenomen dat een gelijktijdig verblijf van de groepen ‘recreanten’ en ‘bewoners’ vaak tot fricties leidt en ongewenst is. Daarom vinden wij een dubbelbestemming voor een locatie voor zowel verblijfsrecreatie als wonen niet mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.29 Tijdelijk wonen op een verblijfsrecreatieterrein

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de lijn helder is en ruimtelijk goed onderbouwd. Indiener vraagt de Provincie om te overwegen om de tijdelijke woonfunctie (voor aandachtsgroepen) ook ruimtelijk te kaderen: waar wel/niet, onder welke voorwaarden?	ZW-1164-114

Standpunt GS

Van de mogelijkheid om tijdelijk wonen toe te staan op een verblijfsrecreatieterrein is in de afgelopen jaren zelden gebruik gemaakt. Het is daarom niet zinvol om vooraf aan te geven waar dit wel/niet mogelijk is. De voorwaarden die gelden zijn opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft ten aanzien van de voorwaarden voor tijdelijke huisvesting aan dat in de praktijk de termijnen (10 jaar) verlengd worden. Indiener verzoekt er voor te zorgen dat na deze termijn geen uitzonderingen meer mogelijk zijn.	ZW-1035-84

Standpunt GS

Voor zover ons bekend is dit verlengen niet gebeurt bij tijdelijke huisvesting op verblijfsrecreatieterreinen. PM overleg met Wonen hierover? M.i. is verlenging niet wenselijk vanuit VTE.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft n.a.v. paragraaf 13.8.2.3 'voorwaarde revitalisering of sanering' de volgende vragen: - wat/wie wordt hier bedoeld met de term exploitant? - op wiens inkomsten wordt hier gedoeld? - wie zou een deel van inkomsten moeten gebruiken voor revitalisering of sanering van een terrein? - wanneer is er sprake van revitalisering of sanering van een terrein? - worden andere belanghebbenden/eigenaren betrokken bij een dergelijk proces van revitalisering of sanering? - indien in een gemeentelijk plan beschikkingen en vergunningen voor tijdelijk en niet-tijdelijk wonen zijn opgenomen hoe dit dan te bezien? - worden eventuele afspraken openbaar?	ZW-1484-7

Standpunt GS

- De exploitant is degene die het terrein exploiteert ten behoeve van de tijdelijke huisvesting;
- Gedoeld wordt op het inkomen van de exploitant;
- Wie de inkomsten moet gebruiken voor revitalisering of sanering is afhankelijk van de concrete afspraken;
- Revitalisering is het opnieuw geschikt maken van het terrein voor verblijfsrecreatie. Sanering is het beëindigen van de functie verblijfsrecreatie en het geschikt maken voor de nieuwe functie;
- Bij een proces van revitalisatie of sanering zijn eigenaren deel van het proces. Belanghebbenden moeten worden betrokken;
- In het proces moet worden bezien hoe om te gaan met persoonsgebonden beschikkingen voor (tijdelijk) wonen;
- Of afspraken openbaar zijn is aan degenen die de afspraken maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt ten aanzien van de voorwaarden voor tijdelijke huisvesting een concretisering voor van het percentage (voorstel: minimaal 50% of het merendeel) van de inkomsten dat gebruikt wordt voor de revitalisering of sanering van het verblijf of natuurontwikkeling na afloop.	ZW-1035-85

Standpunt GS

Wij laten het bepalen van het concrete percentage op dit moment over aan de betreffende gemeente. Wij zien geen argumenten om dat te veranderen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vraagt n.a.v. paragraaf 13.8.2.2. 'voorwaarde samenloop tijdelijke huisvesting met toeristisch-recreatieve exploitatie' en de definitie daarin van een verblijfsrecreatieterrein, hoe deze regel bezien moet worden indien er geen sprake is van centrale voorzieningen of centraal voorzien in levering van nutsvoorzieningen.	ZW-1484-6

Standpunt GS

Het al dan niet aanwezig zijn van centrale voorzieningen of het centraal leveren van nutsvoorzieningen is hierbij niet relevant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt n.a.v. paragraaf 13.8.2.2. 'voorwaarde samenloop tijdelijke huisvesting met toeristisch-recreatieve exploitatie' en de passage daarin over het verhuren van een vakantiewoning op een recreatieterrein naar een toelichting op de term 'de eigenaar zelf'	ZW-1484-5

Standpunt GS

Deze tekst is onderdeel van de toelichting op de vigerende Omgevingsverordening Limburg. in deze specifieke passage wordt met ‘de eigenaar zelf’ de eigenaar van een individuele recreatiewoning bedoeld. Er zijn verblijfsrecreatieterreinen waar zowel een bedrijfsmatige toeristisch-recreatieve exploitatie van een deel van de recreatiewoningen plaatsvindt, als particuliere verhuur van de overige recreatiewoningen door de eigenaren zelf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt n.a.v. paragraaf 13.8.2.2. 'voorwaarde samenloop tijdelijke huisvesting met toeristisch-recreatieve exploitatie' of er op parken waar wonen via bijvoorbeeld persoonsgebonden omgevingsvergunningen is toegestaan, er geen toeristisch-recreatieve verhuur kan/mag plaatsvinden mits op een afgesloten, eigen toegankelijk gedeelte.	ZW-1484-4

Standpunt GS

Op recreatieparken waar naast de toeristisch-recreatieve verhuur ook gewoond wordt op basis van persoonsgebonden omgevingsvergunningen vindt samenloop plaats tussen ‘recreanten’ en ‘bewoners’. Dat is een ongewenste, maar bestaande situatie waarop het beleid in deze Omgevingsvisie niet van toepassing is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12. Mobiliteit

12.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Par. MAA is volgens indiener ook geen onderdeel van onze internationale en regionale (lucht)infrastructuur. De vracht gaat grotendeels naar elders. Door passagierstoestellen vloeit koopkracht weg uit het gebied zelf. Ook nationaal is er geen betekenis, het is een regionaal vliegveld met een vrachtfunctie.	ZW-0145-14

Standpunt GS

Maastricht Aachen Airport is een luchthaven van nationale betekenis, waardoor het Rijk hiervoor het bevoegd gezag is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de Provincie Limburg, als één van de weinige provincies, al geruime tijd beschikt over een Sociale Agenda en een Sociale Basisinfrastructuur. Vanuit dit perspectief wordt bij het thema gezondheid het belang gemist van een leefomgeving die gezonde keuzes stimuleert, ruimte biedt voor sport, recreatief bewegen en het bevorderen van lopen en fietsen als mobiliteitskeuzes. Daarnaast wordt benadrukt dat het belangrijk is voor inwoners om deel uit te maken van een Vitale Gemeenschap, waarin mensen elkaar kennen, naar elkaar omzien en zelf kunnen bijdragen aan het verbeteren van hun leefomgeving. Limburg heeft aandacht voor leefbaarheid.	ZW-0242-70

Standpunt GS

Onder leefbaarheid verstaan wij ook goede bereikbaarheid voor mensen. We geven hier op verschillende manieren invulling aan, bijvoorbeeld door de Verkeersactieve School en fietsstimulering waar we aan bijdragen via de Limburgse uitvoeringsorganisaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in alinea 8.1 geen expliciete verwijzing is naar de ontwikkeling of borging van veilige routes en plekken voor fietsen, spelen,	ZW-0188-32

bewegen en wandelen. Dergelijke infrastructuur draagt bij aan een veilig en gezond leefklimaat.

Standpunt GS

Bij de doorontwikkeling van de bereikbaarheid in Limburg, ook bij infrastructuur, zijn leefbaarheid, toegankelijkheid en verkeersveiligheid een prioriteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.2 Bereikbaarheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er meer aandacht moet zijn voor goede OV-aansluitingen voor landelijke kernen, gezien het grote belang voor de leefbaarheid.	ZW-0241-159
Indiener mist aandacht voor mobiliteitsarmoede en bereikbaarheid van het landelijk gebied, en vraagt om aandacht voor OV, intercitystop en bereikbaarheid van toeristische trekpleisters.	ZW-0224-182

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onze gemeente één van de weinige gemeenten in de Regio Noord-Limburg is zonder eigen treinstation. Vanuit de achtergrond van onze groeipotentie qua aantallen inwoners is een goede bereikbaarheid essentieel. Een kwalitatief hoogwaardig vervoerssysteem is hierbij noodzakelijk. Verzocht wordt om zowel in de ambitie als het aanbestedingsbeleid op het gebied van mobiliteit rekening te houden met de specifieke behoeften van regiogemeenten zoals onze gemeente, zodat wij een bijdrage kunnen blijven leveren aan de provinciale, regionale en lokale ambities en groeipotentie.	ZW-0278-150

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit.

Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit. Limburg heeft een hoge dichtheid van spoorwegen en stations. Daar waar dit niet het geval is, zal gekeken moeten worden hoe het bereikbaarheidsvraagstuk effectief aangevlogen kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener onderschrijft dat goede bereikbaarheid van voorzieningen niet alleen afhankelijk is van autobereikbaarheid, maar dat een transitie naar een publiek mobiliteitssysteem nodig is, met aandacht voor kernen/gebieden die nu slecht zijn aangesloten op het OV.

Indiener					
ZW-0166-117	ZW-0186-118	ZW-0196-170	ZW-0224-119	ZW-0237-107	ZW-0240-112
ZW-0241-107	ZW-0242-121	ZW-0313-144	ZW-0317-127	ZW-1236-112	ZW-1473-107
ZW-1479-159	ZW-0278-128				

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor de verbetering van mobiliteit tussen dorpen en steden	ZW-1076-4
Indiener pleit voor structurele aandacht voor de bereikbaarheid van regionale werk- en zorglocaties per fiets en OV, en voor uitbreiding van verkeersmanagement naar regionale knelpunten zoals de randwegen rond de A2-afrit.	ZW-0196-171
Indiener stelt voor expliciet aandacht te besteden aan de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van kleinere gemeenten omdat dit cruciaal is voor leefbaarheid, toerisme en economische participatie.	ZW-1439-6

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener valt op dat in de tekst van openbaar vervoer de focus vooral ligt op grotere gemeenten zoals Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht. Hierdoor blijven kleinere gemeenten relatief onderbelicht. Dit is zorgelijk, omdat ook voor deze gebieden een goede bereikbaarheid essentieel is. Dit is ook een van de redenen waarom in de Agenda Zuid-Limburg nadrukkelijk de 30 minuten regio als ambitie is opgenomen. Het beleid dient derhalve expliciet aandacht te besteden aan het verbeteren van de bereikbaarheid in kleinere gemeenten, waarbij rekening wordt gehouden met hun specifieke schaal en behoeften. Het waarborgen van mobiliteit in deze gebieden is essentieel voor sociale inclusie, leefbaarheid en economische participatie. Indiener verzoekt om hier in de tekst ook aandacht voor te hebben.

Indiener					
ZW-0187-129	ZW-0207-122	ZW-0238-112	ZW-0253-127	ZW-0271-112	ZW-0314-112
ZW-1127-145					

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.3 Bereikbaarheid en vrijwilligersinitiatieven

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij mobiliteit de nadruk ligt op vervoer naar werk en school, terwijl sociaal verkeer onder druk staat door verdwijnende OV-verbindingen naar kleine kernen. Indiener geeft aan dat vrijwilligersinitiatieven en doelgroepenvervoer oplossingen bieden, maar dat dit vraagt om een goed doordacht mobiliteitsnetwerk met laagdrempelige toegang.

Indiener					
ZW-0186-74	ZW-0237-54	ZW-0240-59	ZW-0242-71	ZW-0313-56	ZW-0317-10
ZW-1236-59	ZW-1473-54	ZW-1479-106	ZW-0278-74		

Standpunt GS

Vrijwilligersinitiatieven maken reeds onderdeel uit van het beleid in Limburg en zal dit ook blijven. Aansluiting met doelgroepenvervoer wordt voor de toekomst onderzocht in de vorm van publieke

mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.4 Deelmobiliteit en hubs

Zienswijze	Indiener
In het hoofdstuk Mobiliteit ontbreekt naar mening van indiener aandacht voor deelmobiliteit, zoals mobiliteitshubs en gedeelde vervoersvoorzieningen. Indiener verzoekt hier alsnog aandacht aan te besteden.	ZW-0304-62

Standpunt GS

Het hoofdstuk Mobiliteit bevat een paragraaf Knooppunten/hubs en deelmobiliteit waarin we de kansen en het belang van deze onderwerpen onderstrepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener constateert dat in het hoofdstuk Mobiliteit een aandacht voor deelmobiliteit ontbreekt, zoals mobiliteitshubs en gedeelde vervoersvoorzieningen. Juist op regionaal niveau kunnen gemeenten samen optrekken om deelmobiliteit aan te bieden en te faciliteren. Dit sluit aan bij het STOMP uitgangspunt.

Indiener					
ZW-0187-130	ZW-0207-123	ZW-0238-113	ZW-0253-128	ZW-0271-113	ZW-0314-113

Standpunt GS

Het hoofdstuk Mobiliteit bevat een paragraaf Knooppunten/hubs en deelmobiliteit waarin we de kansen en het belang van deze onderwerpen onderstrepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat expliciete ondersteuning wordt gevraagd voor kleinschalige hubs en ketenmobiliteit in regio's zonder grootstedelijke knooppunten. Zie Ontwikkelrichting Spoorzone Weert en Mobiliteitsplan Weert 2030.	ZW-0313-152

Indiener verzoekt om toevoeging van het thema deelmobiliteit, zoals mobiliteitshubs en gedeelde vervoersoplossingen. Indiener stelt dat dit een kansrijk instrument is voor regionale samenwerking en duurzame mobiliteit.	ZW-1439-7

Standpunt GS

Het hoofdstuk Mobiliteit bevat een paragraaf Knooppunten/hubs en deelmobiliteit waarin we de kansen en het belang van deze onderwerpen onderstrepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.5 Fiets

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de ambitie zich lijkt te beperken tot instandhouding via beheer, onderhoud en ROVL-werkzaamheden, en dat de gezamenlijke opgave en ambitie voor bijvoorbeeld fietsnetwerken en stimulering van fiets, veiligheid en gezondheid ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-116	ZW-0186-117	ZW-0196-169	ZW-0224-118	ZW-0237-106	ZW-0240-111
ZW-0241-106	ZW-0242-119	ZW-0313-143	ZW-0317-126	ZW-1236-111	ZW-1473-106
ZW-1479-158	ZW-0278-127				

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat versnelling van de doorfietsroute Weert-Eindhoven (F2), inclusief hoogwaardige feeders naar dorpen zoals Stramproy, Altweerterheide en Tungelroy, essentieel is om de modale shift van auto	ZW-0313-139

naar fiets daadwerkelijk te realiseren. Zie Gebiedsvisie Keent & Moesel en Mobiliteitsplan Weert 2030.

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

De doorfietsroute Weert-Eindhoven is in onderzoek. Dit is voor Limburg een belangrijke doorfietsroute in het fietsnetwerk.
Voor de eerste fase tussen Leende en Eindhoven is financiering geregeld in het Korte Termijn Pakket 2 van de MetropoolRegioEindhoven (MRE).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft en benadrukt nogmaals het belang van de fiets als onderdeel van het provinciale mobiliteitsbeleid voor de toekomst en stelt voor STOMP op te nemen als uitgangspunt bij het inrichten van de provinciale mobiliteitsinfrastructuur, met tekstvoorstel: ‘De Provincie Limburg hanteert het STOMP-principe als richtlijn voor het vormgeven van een duurzame, gezonde en toekomstbestendige mobiliteit. In lijn met onze ambities uit de Provinciale Omgevingsvisie geven wij bij de inrichting van de fysieke leefomgeving prioriteit aan actieve en collectieve mobiliteitsvormen: eerst lopen, dan fietsen, gevolgd door openbaar vervoer en mobiliteit als dienst (MaaS), en pas daarna individueel autogebruik. STOMP fungeert als toetsingskader bij ruimtelijke investeringen en gebiedsontwikkelingen en wordt toegepast bij het programmeren van infrastructuur, mobiliteitsoplossingen en verstedelijkingsprojecten. Hiermee bevorderen we een gezonde leefstijl, verbeteren we de bereikbaarheid en versterken we de ruimtelijke kwaliteit van Limburg.’	ZW-0845-2

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

We onderschrijven uw standpunt en STOMP is reeds opgenomen in de POVI-teksten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een meer databedreven aanpak rond fietsbeleid en stelt voor om meer meetbare, cijfermatig ambities toe te voegen en doet hier voorstellen voor: Ambitie: Stimuleren van actieve vormen van mobiliteit zoals fietsen. Mogelijke meetbare doelstelling: Binnen 5 jaar een stijging van het aandeel fietsverplaatsingen met 15% in woon-werkverkeer. Indicatoren: Modal split gegevens uit mobiliteitsmonitor. Aantal verplaatsingen per persoon per dag met de fiets. Ambitie: Versterken van fietsstructuren en verbeteren van verbindingen met Openbaar Vervoer. Mogelijke meetbare doelstelling: Jaarlijks 10 km aan nieuwe of verbeterde snelfietsroutes gerealiseerd. 100% van OV-knooppunten voorzien van hoogwaardige en veilige fietsenstallingen in 2030. Indicatoren: Lengte nieuw aangelegde fietspaden per jaar. Aantal OV-locaties met fietsvoorzieningen van kwaliteitsniveau A. Ambitie: Inrichting van de leefomgeving moet uitnodigen tot gezond gedrag. Mogelijke meetbare doelstelling: Binnen 3 jaar stijgt het percentage inwoners dat voldoet aan de beweegnorm met 10%. Alle nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen bevatten een directe aansluiting op het fietspadennetwerk of fietsroutenetwerk (woon-werkverkeer, schoolroutes, recreatief routenetwerk) Indicatoren: Gegevens uit de Gezondheidsmonitor GGD.	ZW-0845-3

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

We onderschrijven het belang van een meer databedreven benadering bij ons werk en nemen uw suggesties mee in de doorontwikkeling van ons beleid. Specifieke beleidsdoelstellingen en indicatoren hangen samen met onze beleidscyclus.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener pleit voor inclusief beleid bij de ontwikkeling van fietsinfrastructuur (ouderen, mensen met een beperking)	ZW-0845-7
Indiener pleit voor versnelling van de doorfietsroute Weert-Eindhoven (F2) en Weert-Venlo om de modal shift van auto naar fiets te realiseren.	ZW-0196-166
Indiener somt een aantal mogelijke manier op om fietsambities in Limburg kracht bij te zetten en zichtbaarder te maken, denk aan: - enkele projecten die nadrukkelijk door de provincie als speerpunt getrokken worden. - meer communicatie, zowel informatie over als promotie van het fietsprogramma van de provincie. - bevorder de herkenbaarheid van fietsroutes door meer fietsbewegwijzering. - doorfietsroutes die gekoppeld worden aan spoorlijnen of waterwegen in plaats van aan wegen. - hoogwaardiger fietsroutes naar stations voor een sterke koppeling van het fietssysteem en het treinsysteem. - ruimte voor meenemen van fietsen in alle treinen, ook in de Drielandentrein. - het maken van groene corridors met fietspaden door bedrijventerreinen. - het ruimtelijk hoogwaardig oplossen van barrières van wegen en spoor. - het beperken van ruimtebeslag door (auto)wegen, en wijs extra ruimte toe aan geprioriteerde modi. - het veiliger maken van wegen door het terugbrengen van de maximumsnelheid van 80 naar 60 km/uur. - het treffen van geluidswerende voorzieningen tussen fietspaden en drukke autowegen, zoals op bruggen van autosnelwegen. - het vervangen van klinkers en tegels door asfalt zeker als het gaat om regionale fietspaden. Kabels en gasleidingen hoeven geen belemmering te zijn.	ZW-0845-8
Indiener spreekt hoop en verwachting uit dat de Provincie in de toekomst meer geld zal investeren in fietsbeleid/-infrastructuur	ZW-0845-5
Indiener vraagt aandacht voor de dodelijke slachtoffers onder fietsers en daarbij behorend fiets- en verkeersveiligheidsbeleid.	ZW-0845-1

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.6 Limburg Centraal

Zienswijze
Indiener geeft aan dat hetzelfde geldt voor Limburg Centraal en de rol van het spoor bij de verstedelijkingsopgave. In Venlo is optimalisatie of verplaatsing van het emplacement belangrijk.

Indiener					
ZW-0166-120	ZW-0186-121	ZW-0224-122	ZW-0237-110	ZW-0237-146	ZW-0240-115
ZW-1473-110	ZW-1479-162				

Standpunt GS

De verdere ontwikkeling van Limburg Centraal vraagt onderzoek naar de manier waarop mobiliteit op en rond de stedelijke stationsomgevingen doorontwikkeld kan worden om maximaal effect te bereiken voor leefbaarheid en bereikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat structurele cofinanciering voor doorontwikkeling stationsgebied Weert als regionale hub, inclusief deelmobiliteit, gewenst is. Zie Gebiedsvisie Spoorzone en A2-Zuid Agenda.	ZW-0313-153

Standpunt GS

De verdere ontwikkeling van Limburg Centraal vraagt onderzoek naar de manier waarop mobiliteit op en rond de stedelijke stationsomgevingen doorontwikkeld kan worden om maximaal effect te bereiken voor leefbaarheid en bereikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.7 Locatiespecifiek

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een visie op de Delta Rhine Corridor ontbreekt, evenals aandacht voor de IJzeren Rijn (3RX-variant). Men vraagt of het niet passend zou zijn om hierover een standpunt in te nemen of een visie neer te leggen.	ZW-1236-226
Verzoekt in de POVI uitspraak te doen over het niet heractiveren van de zgn. IJzeren Rijn voor het goederenverkeer. In de huidige ontwerp POVI is	ZW-1463-1

namelijk een deel van het tracé, als uitbreiding van de bestaande door het stadsgebied Wegberg lopende spoorlijn, weergegeven. Een eventuele heringebruikname van dit tracé wordt door de stad Wegberg bij voorbaat afgewezen omwille van de te verwachten aanzienlijk effecten op vlak van geluid en trilling.	
Uitdrukkelijke steun, ter algemene verbetering van het spoorverkeer voor personen, van een heringebruikname van de spoorlijn richting Roermond.	ZW-1463-2

Standpunt GS

De Delta Rhine Corrider komt uitgebreid terug in de POVI en we onderschrijven het belang ervan. Provincie Limburg is tegen de ontwikkeling van het IJzeren Rijn /3RX-tracé.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de randweg voorzien is ten noorden van de wijken Parkheide en Abdissenbosch in Landgraaf. In westelijke richting sluit deze aan op de N300 (Buitenring Parkstad Limburg) en in oostelijke richting op de nog te realiseren B221n Ortsumgehung Scherpenseel, die aansluit op de B56 bij Geilenkirchen. Indiener geeft aan dat voor de aanleg van de B221n in 2016 reeds goedkeuring verleend is via het Bundesverkehrswegeplan 2030.	ZW-1199-14
Indiener stelt dat de combinatie van beide trajecten voorziet in een hoogwaardige oost-westverbinding tussen de Buitenring Parkstad Limburg en het Duitse hoofdwegennet. Daarmee wordt volgens de indiener niet alleen de regionale en grensoverschrijdende bereikbaarheid versterkt, maar ook het doorgaande (vracht)verkeer door woonkernen zoals Übach-Palenberg, Scherpenseel en delen van Landgraaf aanzienlijk verminderd. Indiener geeft aan dat dit concreet bijdraagt aan het verbeteren van de leefbaarheid, verkeersveiligheid en luchtkwaliteit in de betrokken gebieden.	ZW-1199-15
Indiener stelt dat het belang van de Randweg Abdissenbosch meervoudig is: 1. Ontlasting van woonkernen aan zowel Nederlandse als Duitse zijde van zwaar doorgaand vrachtverkeer; 2. Verbetering van de aansluiting op het Duitse hoofdwegennet; 3. Versterking van de bereikbaarheid van bestaande woon-, werk- en recreatiegebieden; 4. Impuls voor de economische ontwikkeling van Landgraaf en Parkstad Limburg, onder meer door een betere ontsluiting van bedrijventerreinen en toeristisch-recreatieve voorzieningen.	ZW-1199-16
Indiener verzoekt, gelet op het bovenstaande om de Randweg Abdissenbosch in de definitieve versie van de Provinciale omgevingsvisie Limburg beleidsmatig te verankeren.	ZW-1199-17

Indiener constateert dat in de ontwerpversie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) de toekomstige Randweg Abdissenbosch niet is opgenomen. Indiener stelt dat dit opvalt, aangezien deze verbinding van groot belang is voor zowel de gemeente Landgraaf als de bredere regio Zuid-Limburg. Indiener stelt dat de overige Parkstadgemeenten dit belang onderschrijven. Indiener stelt dat het niet opnemen van deze randweg naar hun gezamenlijke oordeel onvoldoende recht doet aan de ruimtelijk-economische en infrastructurele betekenis ervan.	ZW-1199-13

Standpunt GS

De Randweg Abdissenbosch is onderdeel van het integraal programma mobiliteitsopgaven Limburg (IPML). Vanwege de beperkte stikstofruimte is realisatie van deze weg op dit moment niet mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de doorontwikkeling van het bedrijf ook een goede verbondenheid en bereikbaarheid vraagt waaronder betere bereikbaarheid van een aantal locaties door verbeterde OV-verbindingen. De indiener vraagt in de POVI het kader hiervoor op te nemen.	ZW-0198-29
In § 12.3.4.7 Infrastructuur Chemelot geeft de provincie aan "Voor Chemelot, als economisch cluster buiten het centrum met veel werkgelegenheid, vinden we ook de bereikbaarheid voor woon- werkverkeer van belang. Meer inzet op regionaal openbaar vervoer, pendelbussen of carpoolen is daarbij gewenst". Indiener verzoek om specifiek aandacht te hebben voor een betere verbinding van Chemelot met station Sittard en via Geleen centrum met Parkstad.	ZW-0302-58

Standpunt GS

Goede en toegankelijke bereikbaarheid is een speerpunt van ons Mobiliteitsbeleid. Het is van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen dat het mobiliteitsvraagstuk in een vroeg stadium meegenomen wordt. Op deze manier kan de bereikbaarheid georganiseerd worden passend bij de specifieke vraag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de provincie het belang van het profileren van Zuid-Limburg als toeristische regio onderkent, maar indiener denkt dat het profileren van Zuid-Limburg als toeristische regio voor kleine kernen vanuit mobiliteit uitdagingen oplevert ten aanzien van verkeersdruk en parkeerdruk.	ZW-0187-4

Dit geldt volgens indiener voor zowel het buitengebied als landelijke kernen. Indiener vraagt de provincie om actief mee te denken over mogelijkheden voor het oplossen van deze problematiek en denkt aan aanpassen van snelheden in het buitengebied alsook de aanleg van parkeerplaatsen en natuurtransferiums in het buitengebied en aan de randen van (landelijke) kernen.

Standpunt GS

De Provincie Limburg denkt en kijkt graag in samenwerking mee wanneer bekeken wordt hoe om te gaan met de opgaven en kansen die toerisme in Zuid-Limburg voor de mobiliteit met zich meebrengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van een glastuinbouwbedrijf extra verkeersdrukte en verkeersonveilige situaties kan veroorzaken op omliggende wegen, want deze wegen zijn daar niet op ingericht.	ZW-0517-4

Standpunt GS

Bij nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om het mobiliteitsvraagstuk zo vroeg mogelijk mee te nemen. Per casus kan worden afgewogen wat de mogelijke gevolgen zijn voor bijvoorbeeld bereikbaarheid of verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het wegennet (smalle weggetjes) totaal ongeschikt is en door de bestemming en beleid kleinere initiatieven in zijn geheel geen toestemming krijgen.	ZW-0959-8

Standpunt GS

Bij nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om het mobiliteitsvraagstuk zo vroeg mogelijk mee te nemen. Per casus kan worden afgewogen wat de mogelijke gevolgen zijn voor bijvoorbeeld bereikbaarheid of verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de barrièrewerking en ruimtelijke inpassing van de Buitenring als provinciale weg en de daardoor veroorzaakte belevingswaarde van de ingang van Brunssum. Indiener stelt dat de noodzakelijke landschappelijke en ecologische inpassing de samenhang en ruimtelijke kwaliteit van het gebied dient te versterken en daarmee de vereiste aantrekkelijkheid van het gebied in relatie tot toekomstige ontwikkelingen te verbeteren. Hiermee kan volgens de indiener belevingswaarde van het gebied een directe bijdrage leveren aan de toekomstwaarde en kan een gebied van provinciaal belang ook een waardige uitstraling krijgen. Hierbij verwijst de indiener naar de Omgevingsvisie Buitenring Parkstad Limburg (2008) als onderdeel van het Inpassingsplan Buitenring Parkstad Limburg (2012), waarin staat dat "het boskarakter moet worden versterkt", onder meer door het gevoel van 'door het bos rijden' te creëren en bedrijfskavels te omzomen met groen. Indiener stelt dat de huidige inpassing niet voldoet aan dit beeld. Indiener vraagt hernieuwde aandacht voor deze opgave waarbij samenhang bestaat met de aanwijzing van het betreffende gebied als 'bedrijventerrein van provinciaal belang'.	ZW-0160-73

Standpunt GS

Het project Buitenring Parkstad Limburg is opgenomen in de voortgangsrapportage integraal programma mobiliteitsopgaven Limburg (IPML), omdat een beperkt aantal restpunten nog wordt afgerond en omdat daarmee het project hierdoor financieel nog niet is afgerond. De ontwikkelopgave rond de inpassing van de weg is binnen het project opgepakt en afgerond.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ambitie voor duurzame en veilige bereikbaarheid expliciet om structuurvisie voor regionale werk- en zorglocaties per fiets en OV moet sluiten aan bij de visie Weert 2040 en bij de doorfietsroute F2 en opwaardering station Weert als mobiliteitshub.	ZW-0313-145
Indiener geeft aan dat de gemeente Leudal het belang van een toekomstbestendig en duurzaam mobiliteitssysteem onderschrijft. Men benadrukt dat Leudal een groene woongemeente is met een belangrijke regionale woonfunctie, waar veel inwoners forenzen naar omliggende werk- en onderwijsregio's. De verbinding met de N280 wordt essentieel genoemd voor de bereikbaarheid richting Roermond, Weert, de Brainport Regio en andere regionale kernen.	ZW-1236-223
Indiener geeft aan dat in het ontwerp de goederenvervoercorridors tussen de mainports Rotterdam, Antwerpen en het Ruhrgebied als economisch waardevol worden beschouwd, met inzet op doorontwikkeling tot	ZW-0240-132

Topcorridors. Men wil benadrukken dat de gemeente Roermond geen 3RX-variant over haar grondgebied wil vanwege de impact op de leefbaarheid.	
Indiener geeft aan dat structureel inzet op A2 Weert-Eindhoven, ook in relatie tot woningbouwontwikkeling in de regio, in het bijzonder wordt gepleit voor snelle uitvoering van OV/fietsmaatregelen, zoals opgenomen in het MIRT-traject.	ZW-0313-148
Indiener vraagt om een visie op het internationale doorgaande spoorgoederenvervoer en de beoogde dual-use voor defensie, gezien de cruciale rol van het emplacement in Venlo.	ZW-0242-125

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige infrastructuur niet geschikt is voor verdere ontwikkeling vanwege smalle wegen.	ZW-0920-9

Standpunt GS

Bij nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om het mobiliteitsvraagstuk zo vroeg mogelijk mee te nemen. Per casus kan worden afgewogen wat de mogelijke gevolgen zijn voor bijvoorbeeld bereikbaarheid of verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de omstreden omlegging van de N276 over het terrein van de Yard-E niet langer nodig is vanwege de beëindiging van de anterieure overeenkomst met VDL NedCar	ZW-0246-8

Standpunt GS

Dat klopt, de omlegging van de N276 is met de beëindiging van de anterieure overeenkomst van tafel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat de verzorgingsplaats langs de A73 ter hoogte van Venray veel te krap is, waardoor vrachtwagens regelmatig op de toe- en afrit parkeren om aan het rijtijdenbesluit te voldoen. Dit leidt tot problemen met leefbaarheid en verkeersveiligheid wanneer chauffeurs lokale wegen gebruiken om te rusten. Ze verzoeken de provincie om dit onderwerp te agenderen en structureel uit te werken voor Noord-Limburg.	ZW-0166-157

Standpunt GS

We nemen kennis van uw standpunt. We maken ons sterk voor het realiseren van beveiligde vrachtwagenparkeerplaatsen. Daarbij is de bereikbaarheid via autosnelwegen en het onderliggend wegennet van belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een station in Baexem essentieel is voor het mobiliteitssysteem, de bereikbaarheid en de duurzaamheid van de regio. Men verzoekt om station Baexem nadrukkelijk te positioneren als mobiliteitsknooppunt in de POVI.	ZW-1236-224

Standpunt GS

Een treinstation Baexem is momenteel geen onderdeel van voorziene ontwikkelingen. Bij het ontwikkelen van knooppunten moet rekening gehouden worden met veel verschillende aspecten, waaronder bestaande infrastructuur, impact op bereikbaarheid en impact op het bredere mobiliteitsnetwerk

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een direct belang is bij nieuwe luchthavontwikkeling, maar vraagt aandacht voor de impact van TUG-zones op rust en natuur in de grenszone (bijv. Laarabossen, Kempen~Broek).	ZW-0313-151

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt. Het afhandelen van een TUG-verzoek is onze wettelijke taak. We stellen daarbij voorwaarden aan de locatie en aan het aantal starts en landingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat het belang van toegankelijke mobiliteit voor alle inwoners, maar vraagt aandacht voor de specifieke bereikbaarheidsproblemen van grensregio's zoals Weert, waar (boven)regionale verbindingen ontbreken of onder druk staan. Zie ook de Mobiliteitsagenda A2-Zuid, waarin Weert expliciet is opgenomen als knooppunt voor grensoverschrijdende OV- en fietscorridors.	ZW-0313-137
Indiener onderstreept het belang van toegankelijke mobiliteit voor alle inwoners en vraagt aandacht voor de bereikbaarheidsproblemen van grensregio's zoals Weerterland, waar regionale verbindingen ontbreken of onder druk staan.	ZW-0196-165

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt en benoemen ook de provinciegrens als factor in het openbaar vervoer.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 14, paragraaf 7 van: 'landsgrens' naar 'lands- of provinciegrens'.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het inzetten op SmartwayZ.NL wordt ondersteund, maar vraagt aandacht voor implementatie van innovatieve mobiliteitsoplossingen in middelgrote steden, zoals verkeersmodellen op de Ringbanen.	ZW-0313-154

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt. Voor mobiliteitsinnovaties sluiten we aan bij medeoverheden, onder andere via de regionale uitvoeringsorganisaties en het programma SmartwayZ.NL. Zo kunnen we de benodigde schaalgrootte bereiken, efficiënt kennis ophalen en succesvolle innovaties opnemen in ons mobiliteitsbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hetzelfde geldt voor Limburg Centraal en de rol van het spoor bij de verstedelijkingsopgave. In Venlo is optimalisatie of verplaatsing van het emplacement belangrijk.	ZW-0278-131

Standpunt GS

De verdere ontwikkeling van Limburg Centraal vraagt onderzoek naar de manier waarop mobiliteit op en rond de stedelijke stationsomgevingen doorontwikkeld kan worden om maximaal effect te bereiken voor leefbaarheid en bereikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat niets wordt genoemd over de slechte bereikbaarheid met de Brainportregio, met name de campussen, en vraagt naar een visie met mogelijke oplossingen zoals bus rapid transit.	ZW-0278-130

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van een goede verbinding met de Brainportregio. De precieze uitwerking hiervan wordt ontwikkeld in samenwerking met Brainport/Noord-Brabant in het kader van de Meerjarige Multimodale Agenda (MMA) Zuid-Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 14, paragraaf 9.2: ‘De verbinding met Eindhoven/Brainport en de rest van Nederland via het Hoofdrailnet is eveneens van groot belang.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat zij werken aan stevige ambities op het gebied van duurzame mobiliteit, het aantrekken van nieuwe inwoners en het versterken van circulariteit binnen de lokale economie. Men benadrukt de rol van industrieterrein Zevenellen als locatie voor innovatieve en circulaire bedrijvigheid en verzoekt om de ontsluiting van Zevenellen, inclusief de verbinding met de N280, structureel op te nemen in het provinciale mobiliteitsbeleid.	ZW-1236-225

Standpunt GS

Provincie erkent de ambities van de indiener en het economisch belang met betrekking tot Zevenellen. De verantwoordelijkheid voor het creëren van een toekomstbestendige inrichting, van de verbinding tussen en op Zevenellen tot aan het bovenliggende wegennet van de Provincie waaronder de N280, ligt vanzelfsprekend bij de betreffende wegbeheerder en eigenaar gemeente Leudal. De aansluiting van het gemeentelijk wegennet op het Provinciale wegennet wordt altijd in onderlinge afstemming verricht. Provincie Limburg is bereid samen met Gemeente Leudal alternatieven te verkennen en te onderzoeken voor een betere aansluiting van het gemeentelijk wegennet op het Provinciale wegennet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan nog altijd kansen te zien voor een station in Kerkrade-West in combinatie met de Avantislijn en vraagt hoe de provincie dit ziet? Dit	ZW-0263-66

zou volgens de indiener het openbaar vervoer sterk verbeteren voor de wijk Kerkrade-West en ook de bedrijventerreinen toegankelijker maken (Willem-Sophia, Spekholzerheide en Rodaboulevard).

Standpunt GS

Enkele jaren geleden is besloten dat station Kerkrade-West niet de juiste oplossing is voor het bereikbaarheidsvraagstuk van Kerkrade. Desalniettemin blijven we in gesprek over andere mogelijkheden om de bereikbaarheid van Kerkrade te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener onderschrijft de noodzaak om de gehele Maasroute geschikt te maken voor klasse Vb, inclusief 24/7-bediening om mee te bewegen met de 24-uurs-economie van de havens in Rotterdam en Antwerpen.

Indiener
ZW-0166-122 ZW-0224-124

Standpunt GS

We nemen kennis van uw standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt de inzet van de ontwerp-POVI op de IC-verbinding Eindhoven–Venlo–Düsseldorf, maar verzoekt dat de verbetering van snelle verbindingen niet ten koste gaat van regionale haltes en dat minimaal de huidige frequentie behouden blijft.	ZW-0126-6
Indiener ondersteunt de voorgenomen verdubbeling van de spoorlijn Dülken–Kaldenkirchen, maar maakt bezwaar tegen de aanleg van de zogenoemde Viersener Kurve vanwege de grote ruimtelijke en stedelijke impact.	ZW-0126-7
Indiener wil de verbreding van de A73 tussen knooppunt Tiglia en Zaarderheiken op de lange termijn agenderen en ziet als tussenoplossing de realisatie van een boog in knooppunt Tiglia tussen de A73-zuid en de A74	ZW-0242-127

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor aansluiting op het herziene TEN-T-netwerk en de urban node van Venlo, gezien Limburg's centrale ligging op het internationale hoofdinfranetwerk.	ZW-0242-120

Standpunt GS

We onderschrijven dit aandachtspunt. Venlo is binnen het nationale programma Topcorridors aangewezen als bovengemiddeld logistiek knooppunt. Daarnaast zetten we in op het optimaal benutten van deze infrastructurele voorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het wegennet in Platveld, met smalle weggetjes, ongeschikt is voor glastuinbouw met energieopwekking.	ZW-0753-18

Standpunt GS

Bij nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om het mobiliteitsvraagstuk zo vroeg mogelijk mee te nemen. Per casus kan worden afgewogen wat de mogelijke gevolgen zijn voor bijvoorbeeld bereikbaarheid of verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het spoor tussen Lanaken en Maastricht van de kaart te halen, gezien de afspraken om deze lijn aan het hoofdspoor te onttrekken	ZW-1038-96

Standpunt GS

We nemen uw verzoek mee in de finale versie van de kaartbeelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor laadinfra op bedrijventerreinen en in het buitengebied, met specifieke behoeften voor agrarische bedrijven en logistieke locaties.	ZW-0196-168

Standpunt GS

Als middenbestuur werken we vanuit onze rol als kennisautoriteit samen met het Rijk en de Provincie Noord-Brabant rond laadinfrastructuur. Daarbij wordt ook ingezet op laadinfrastructuur voor de logistiek en bouw. In deze context onderschrijven we uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om structurele inzet op de A2-corridor tussen Nederweert en Eindhoven, en voortvarende uitvoering van OV- en fietsmaatregelen in het MIRT-traject.	ZW-0196-172

Standpunt GS

We nemen kennis van uw standpunt. Deze opgave is onderdeel van de Meerjarige Multimodale Agenda Zuid-Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist de provinciale ambitie/visie op de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij (ZLSM). Gezien het cultuurhistorische belang alsmede de toeristische waarde is indiener van mening dat met de ZSML een provinciaal belang is gediend.	ZW-0271-137

Standpunt GS

We willen de kwaliteit van de leefomgeving beschermen. Daarom stellen we voorwaarden aan de locaties en aan het aantal starts en landingen buiten reguliere luchthavens.
We streven naar een balans tussen luchtvaartactiviteiten en de leefbaarheid in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn topprioriteit zijn om een intercityverbinding tussen Maastricht en Arnhem/Nijmegen mogelijk te maken, wat essentieel is voor benutting van groeipotentie van regionale kernen en toevoeging van stations.	ZW-0317-128

Standpunt GS

De tijdige realisatie van de huidige elektrificatie en gedeeltelijke spoorverdubbeling van de Maaslijn is onze topprioriteit. Mogelijke vervolgstappen vergen een lange adem en grondig onderzoek naar mogelijke richtingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om af te zien van de aanwijzing van het “laagvlieggebied”. De gevolgen hiervan voor de teelt zijn niet helder. De gevolgen hiervan voor de in het gebied aanwezige dieren zullen zeer nadelig zijn. Bovendien staat de aanwijzing van een laagvlieggebied op gespannen voet met de ook zo belangrijke recreatieve functie en de door de Provincie gewenste uitbreiding van de recreatieve functie van het gebied.	

Indiener
ZW-0866-25 ZW-0875-25

Standpunt GS

We willen de kwaliteit van de leefomgeving beschermen. Daarom stellen we voorwaarden aan de locaties en het aantal starts en landingen buiten reguliere luchthavens. We streven naar een balans tussen luchtvaartactiviteiten en de leefbaarheid in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Omgevingsvisie in lijn te brengen met het vastgestelde inpassingsplan voor de N280.	ZW-1414-2

Standpunt GS

De N280 is onderdeel van het integraal programma mobiliteitsopgaven Limburg (IPML).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het plan voor een mobiliteitscentrum bijdraagt aan de bereikbaarheid en verkeersveiligheid in de regio.	ZW-1414-1

Standpunt GS

We nemen kennis van uw standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.8 Maaslijn

Zienswijze
Indiener geeft aan dat elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn topprioriteit zijn om een intercityverbinding tussen Maastricht en Arnhem/Nijmegen mogelijk te maken, wat essentieel is voor benutting van groeipotentie van regionale kernen en toevoeging van stations.

Indiener					
ZW-0166-118	ZW-0186-119	ZW-0224-120	ZW-0237-108	ZW-0240-113	ZW-0241-108
ZW-1236-113	ZW-1473-108	ZW-1479-160	ZW-0278-129	ZW-0242-122	ZW-0166-138
ZW-0166-139	ZW-0317-128	ZW-1504-107			

Standpunt GS

De tijdige realisatie van de huidige elektrificatie en gedeeltelijke spoorverdubbeling van de Maaslijn is onze topprioriteit. Mogelijke vervolgstappen vergen een lange adem en grondig onderzoek naar mogelijke richtingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.9 Mobiliteitsbreed (Algemeen)

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat in Thema 10, Mobiliteit, een visie ontbreekt op het terugdringen van het autoverkeer. Er zijn volgens de indiener te veel auto's in Limburg, zowel elektrische als voertuigen op fossiele brandstof. Deze dragen niet bij aan een gezonde en veilige leefomgeving. De indiener stelt voor het particulier autoverkeer, inclusief elektrische voertuigen, zoveel mogelijk wordt teruggedrongen, ten gunste van openbaar vervoer.	ZW-0009-1

Standpunt GS

Terugdringen van autoverkeer is geen doel op zich. Wel kijken we naar de toepassing van het STOMP-principe, waarbij we in het aanvliegen van mobiliteitsvraagstukken in volgorde kijken naar het faciliteren van actieve mobiltieit (lopen en fietsen), openbaar vervoer en gedeelde mobiliteit alvorens we naar de personenauto gaan. Waar mogelijk en wenselijk faciliteren we duurzame alternatieven voor de auto, elders blijft de auto een belangrijke rol in het mobiliteitssysteem vervullen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt vraagtekens bij het gebruik van de term "investeren" in de tekst (eerste en tweede alinea). Volgens de indiener suggereert dit een neoliberaal uitgangspunt, waarbij voorzieningen worden beoordeeld op financieel rendement. De indiener benadrukt dat openbaar vervoer een overheidstaak is, die jaarlijks geld kost en hooguit kostendekkend kan zijn. De provincie zou dit ook zo moeten erkennen en niet de indruk moeten wekken dat OV financieel gewin oplevert. De indiener stelt voor om het volgende op te nemen in de documenten: "De provincie zet belastinggeld nuttig in voor de burgers" i.p.v. "De provincie investeert".	ZW-0009-2

Standpunt GS

De term investeren die gehanteerd wordt is neergezet als de inzet van middelen om een maatschappelijke doel na te streven, namelijk 'toekomstbestendige, toegankelijke, veilige, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit.' Het gaat hier dus om de maatschappelijke opgave, niet financieel rendement.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
De indiener verwelkomt de provinciale omgevingsvisie van de provincie Limburg op het gebied van mobiliteit. Deze gebiedsgerichte aanpak is een goede aanzet voor grensoverschrijdende samenwerking om de mobiliteit hier en over de grens verder te ontwikkelen – of het nu gaat om fiets, trein of bus. Indiener geeft aan uit te kijken naar de verdere samenwerking.

Indiener
ZW-1444-1 ZW-1471-1

Standpunt GS

Grensoverschrijdende bereikbaarheid blijft voor de Provincie Limburg een speerpunt en we zoeken de constructieve samenwerking over de grens op.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de tekst van het openbaar vervoer wordt enkel gekeken vanuit een utilitair perspectief, waarbij de focus ligt op woon-werkverkeer en logistiek. Dit is naar mening van indiener niet volledig, aangezien mobiliteit ook een wezenlijke recreatieve functie vervult. Een goed ingericht en aantrekkelijk	ZW-0304-63

mobiliteitssysteem draagt bij aan het stimuleren van duurzame vervoerswijzen, vermindering van autogebruik en daarmee ook aan het terugdringen van verkeersoverlast, bijvoorbeeld in het Heuvelland. Indiener verzoekt om deze ommissie in het hoofdstuk mobiliteit te repareren.	

Standpunt GS

Provincie Limburg stimuleert gebruik van de fiets en het openbaar vervoer. Inzake het Heuvelland werken we aan goede en verkeersveilige doorstroming op de eigen infrastrucuur, bijvoorbeeld in het Heuvelland en stemt waar mogelijk graag met gemeenten af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de tekst van openbaar vervoer valt op dat de focus vooral ligt op grotere gemeenten zoals Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht. Hierdoor blijven kleinere gemeenten relatief onderbelicht. Indiener verzoekt expliciet aandacht te besteden aan het verbeteren van de bereikbaarheid in kleinere gemeenten.	ZW-0304-61

Standpunt GS

Bereikbare voorzieningen en de bereikbaarheid van het landelijk gebied en buitenwijken is een belangrijke opgave in ons mobiliteitsbeleid, ook voor het openbaar vervoer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In hoofdstuk 14 Mobiliteit ontbreekt naar mening van indiener de Zuid-Limburgse ambitie om de regio te ontwikkelen tot een grensoverstijgende ’30-minuten-regio’. Indiener verzoekt om dit op te nemen in de POVI en in dit kader ook aandacht te hebben voor het versterken van de interne bereikbaarheid in netwerkstad Zuid-Limburg.	ZW-0302-57

Standpunt GS

De ontwikkeling van Zuid-Limburg zoals ook geschetst in o.a Limburg Centraal en NOVEX Zuid-Limburg is thema-overstijgend opgepakt. De uitgangspunten van ons mobiliteitsbeleid passen binnen deze ontwikkeling en bieden mogelijkheid om in samenwerking met gemeenten concepten als de '30-minuten-regio' te verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener benadrukt het belang van educatie en bewustwordingscampagnes om fietsgebruik en verkeersveiligheid te verbeteren en pleit voor vergroting van de mogelijkheden daartoe bij onder meer het ROVL.	ZW-0845-6

Standpunt GS

We onderschrijven dit belang en blijven fietsen stimuleren. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering. Deze benaderingen worden geëvalueerd en doorontwikkeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van samenwerking tussen provincie, gemeenten en regio's voor de realisatie van fietsambities en het betrekken van belangenorganisaties	

Standpunt GS

Provincie Limburg blijft de samenwerking opzoeken op het gebied van fiets, met onder meer Rijk, regio en belangenorganisaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de POVI sterk inzet op het verdichten rondom de Intercitystations: 'We richten ons dan ook op verdichting van bestaande steden en dorpen, met een sterke concentratie rond intercitystations.' Indiener mist de verdichtingsopgave rondom de kleinere treinstations en vraagt of de provincie hier ook concreet op inzet? Indiener stelt dat er in Kerkrade kansen zijn voor verdichting bij station Eygelshoven-Markt (in verband met de Drielandentrein en het onderzoek TransRegioExpress in de Euregionale context) en in Kerkrade-Centrum. Indiener stelt dat de overige treinstations zijn aangegeven op de kaart maar verder geen ambities over zijn uitgesproken.	ZW-0263-65

Standpunt GS

Goede en toegankelijke bereikbaarheid is een speerpunt van ons Mobiliteitsbeleid. Het is van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen dat het mobiliteitsvraagstuk in een vroeg stadium meegenomen wordt. Op deze manier kan de bereikbaarheid georganiseerd worden passend bij de specifieke vraag. De aanwezigheid van bestaande infrastructuur (zoals spoorlijnen, buslijnen, weginfrastructuur of stations) kan een positief effect hebben op de uitwerking van deze

ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat aandacht wordt gevraagd voor laadinfrastructurele voorzieningen op bedrijventerreinen en in het buitengebied. Met name agrarische bedrijven en grootschalige logistieke locaties hebben specifieke laadbehoeften. Zie ook de Omgevingsvisie Weert, paragraaf 4.4 en 5.3.	ZW-0313-142

Standpunt GS

We onderschrijven uw aandachtspunt en dit wordt meegenomen in de doorontwikkeling van ons laadinfrastructuurbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er graag aandacht gevraagd wordt voor het belang van de veerponten over de Maas, die een belangrijke ontsluiting en verbinding vormen met de westzijde van de Maas, en vraagt hoe dit belang voor diverse gebruikers, scholieren, woon-werk verkeer, agrariërs en recreanten in de Provinciale Omgevingsvisie gesteld wordt op prijs	ZW-1473-174

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat structurele inzet op gedragsverandering met betrekking tot fietsgebruik, OV en spitsmijden in relatie tot de A2 en stedelijke druk gewenst is. Zie Gebiedsvisie Keent & Moesel en SmartwayZ.NL aanpak.	ZW-0313-155

Standpunt GS

We onderschrijven dit en dit is reeds onderdeel van ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener mist de samenhang tussen de verschillende thema's in relatie tot het thema mobiliteit. Indiener denkt dat er met een integrale benadering nog veel winst is te behalen ten opzichte van de huidige sectorale benadering.	ZW-0187-3
Indiener mist een ambitie op het gebied van verbondenheid van én binnen de regio. Zo beschrijft de mobiliteitsparagraaf vooral de huidige stand van zaken en mist indiener de kansen voor het versterken van het grensoverstijgend daily urban system.	ZW-0304-8

Standpunt GS

Leefbaarheid, toegankelijkheid en bereikbaarheid zijn belangrijke leidraden in de ontwikkeling van ons mobiliteitsbeleid. Binnen de verschillende thema's van mobiliteit, maar ook in de relatie met bijvoorbeeld ruimtelijke opgaven trachten we deze zaken in samenhang te benaderen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt de ambitie van de ontwerp-POVI om grensoverschrijdende busverbindingen te versterken en verzoekt om afstemming met de lokale vervoersmaatschappij.	ZW-0126-8
Indiener ondersteunt de ambitie van de ontwerp-POVI voor een grensoverschrijdend snelfietsnetwerk en verzoekt om tijdige afstemming over dagelijkse én recreatieve fietsroutes.	ZW-0126-9
Indiener ondersteunt de inzet van de ontwerp-POVI om wegtransport te verminderen en verzoekt om afstemming bij de ontwikkeling van alternatieve transportcorridors, zodat de bereikbaarheid van bedrijventerreinen aan beide zijden van de grens behouden blijft.	ZW-0126-10
Indiener stelt dat bij aanleg, onderhoud en wijziging van ontsluitingswegen rekening gehouden moet worden met groot materieel van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra).	ZW-0276-7
Indiener stelt dat het landschap niet overal meer passend is voor de steeds groter wordende landbouwvoertuigen.	ZW-0530-2
Indiener stelt dat ontsluitingswegen vaak niet geschikt zijn voor groot materieel van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra), waardoor de bereikbaarheid in het gedrang komt.	ZW-0276-6

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt en onderschrijven het belang van afstemming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor faciliteiten voor helikopters te beperken.	ZW-0058-3

Standpunt GS

De Wet luchtvaart biedt de mogelijkheid om een ontheffing van de Provincie te krijgen om te starten en landen met helikopters buiten de reguliere luchthavens. De Provincie heeft daarbij gebieden uitgesloten waar we op grond van stilte of natuur geen ontheffing voor het starten en landen afgeven. Het is niet mogelijk om het starten en landen zondermeer overal uit te sluiten. Die mogelijkheid biedt de Wet luchtvaart niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in de POVI te benoemen dat holle wegen enkel toegankelijk zijn voor landbouwvoertuigen die smaller zijn dan de holle weg om verdere uitslijting van de wegen en vernietiging van bermen te voorkomen en flora en fauna te beschermen.	ZW-0540-2

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener steunt innovatieve programma's zoals SmartwayZ.NL en roept op voor nadrukkelijke implementatie op lokaal niveau en inzet op gedragsverandering om druk op de A2 en stedelijke gebieden te verminderen.	ZW-0196-175

Standpunt GS

We onderschrijven dit en dit is reeds onderdeel van ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ambitie toe te voegen dat vracht via het spoor vervoerd moet worden	ZW-0135-4

Standpunt GS

Binnen ons logistiek beleid hanteren we het voorkeursprincipe buis > water > spoor > weg. Hiermee onderschrijven we uw standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener brengt onder de aandacht dat chemelot Convenant ammoniak-treinen tussen provincie, rijk en OCI van 2024 niet wordt benoemd.	ZW-1164-23

Standpunt GS

Binnen ons logistiek beleid hanteren we het voorkeursprincipe buis > water > spoor > weg. Hiermee onderschrijven we uw standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een directe non-stop (trein)verbinding tussen Aachen-Maastricht-Luik en verken de mogelijkheden voor een hyperloop op dit traject.	ZW-0135-17

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt. Momenteel is de doorontwikkeling van de Drielandentrein op dit traject onze prioriteit. We denken hierbij niet aan een hyperloop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een visie / strategie voor minder (vracht)auto's op de weg en verplaatsing naar het spoor (minder uitstoot, minder ongevallen, minder stress, geen verbreding van wegen meer nodig), met daarbij een plan voor het omscholen van vrachtwagenchauffeurs naar andere hoognodige beroepen.	ZW-0135-18

Standpunt GS

Dat klopt, de omlegging van de N276 is met de beëindiging van de anterieure overeenkomst van tafel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de paragraaf over mobiliteit op te nemen dat grote/brede landbouwvoertuigen dan 2 meter niet toegestaan zijn op de voor Z-Limburg kenmerkende holle wegen.	ZW-0530-1

Standpunt GS

Veilige omgang met grote landbouwvoertuigen is een aandachtspunt voor ons, we zijn echter tegen een algeheel verbod.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 14 een paragraaf op te nemen over parkeerbeleid, waarin de Provincie stelt dat een wegsleepregeling van kracht moet zijn zodat bij overlast door verkeerd parkeren beroep kan worden gedaan door een burger of bedrijf op deze wegsleepregeling.	ZW-1389-41

Standpunt GS

We zijn niet het bevoegd gezag als het gaat om parkeerbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om onnodige transportbewegingen te vermijden.	ZW-1475-11

Standpunt GS

We onderschrijven uw standpunt en werken binnen ons logistiek beleid aan duurzame en efficiënte vormen van goederenvervoer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de monitoring, data en digitalisering op het onderwerp mobiliteit summier beschreven. Indiener denkt dat hier nog heel wat op valt te winnen.	ZW-0187-2

Standpunt GS

Hoewel summier beschreven vormen Monitoring, Data en Digitalisering belangrijke fundamenten in ons mobiliteitsbeleid en zijn deze verweven door alle onderwerpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de toegankelijkheid van agrarische bedrijven in grensgebieden.	ZW-1116-12
Indiener verzoekt om onderhoud en verbetering van landbouwwegen en bruggen in het buitengebied.	ZW-1116-13

Standpunt GS

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIK) beschrijft hoe we zorgdragen voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur en hoe deze taken financieel zijn gedekt. Daarin zijn keuzes gemaakt over het gewenste kwaliteitsniveau van het beheer van de provinciale infrastructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de vaarwegen op de de kaartlaag vaarwegen zichtbaar te maken / in te tekenen.	ZW-1236-247

Standpunt GS

Deze zijn reeds onderdeel van de kaartlaag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat alleen emissieloze/waterstofaangedreven vaartuigen moeten worden toegestaan, omdat de techniek en beleidsafspraken dit mogelijk maken.	ZW-0278-99

Standpunt GS

Toegang van voertuigen op basis van emissies of brandstoftype valt op dit moment niet binnen provinciale doelen. Wel streven we naar verduurzaming van ons mobiliteitssysteem waarbij alle mogelijke ontwikkelingen gevolgd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.10 Ontwikkelperspectieven

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het hoofdstuk vooral een opsomming bevat van bestaande en lopende activiteiten die al lang op de provinciale agenda staan, waardoor er weinig ambitie uitgaat van de POVI. Indiener verzoekt de analyse en ontwikkelperspectieven uit de Ontwerpende Onderzoeken alsnog mee te nemen.

Indiener					
ZW-0166-115	ZW-0186-116	ZW-0196-164	ZW-0224-117	ZW-0237-105	ZW-0240-110
ZW-0241-105	ZW-0242-118	ZW-0278-126	ZW-0313-136	ZW-1236-110	ZW-1473-105
ZW-1479-157					

Standpunt GS

De Ontwikkelperspectieven zijn zoveel mogelijk meegenomen in de POVI. Er liggen de komende jaren opgaven en kansen op verschillende thema's, waaronder fiets, ov en bijvoorbeeld bereikbaarheid van het landelijk gebied. Deze opgaven worden onderstreept in de POVI en worden in de ontwikkeling van nieuw beleid meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.11 Recreatieve Mobiliteit

Zienswijze
"Indiener stelt dat in de tekst van het openbaar vervoer enkel gekeken wordt vanuit een utilitair perspectief, waarbij de focus ligt op woon-werkverkeer en logistiek. Dit is niet volledig, aangezien mobiliteit ook een wezenlijke recreatieve functie vervult (met name fietsen en de mobiliteitshubs) voor zowel de eigen inwoners (recreanten als de bezoeker). Fietsverkeer en mobiliteitshubs spelen een belangrijke rol voor zowel toeristen als eigen inwoners die recreëren in hun vrije tijd. Een goed ingericht en aantrekkelijk mobiliteitssysteem draagt bij aan het stimuleren van duurzame vervoerswijzen, vermindering van autogebruik en daarmee ook aan het terugdringen van verkeersoverlast, bijvoorbeeld in het Heuvelland. Dit sluit naadloos aan bij de provinciale doelstelling om kwalitatieve recreatieve routestructuren te ontwikkelen, zoals beschreven in het hoofdstuk vrijetijdseconomie. Indiener verzoekt Provincie Limburg dan ook om deze omissie in het hoofdstuk mobiliteit te repareren."

Indiener					
ZW-0253-129	ZW-0187-131	ZW-1127-147	ZW-1038-95	ZW-0207-124	ZW-0238-114

ZW-0314-114	ZW-0271-114	ZW-1502-115	ZW-1510-25	ZW-1511-114

Standpunt GS

Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar bij specifieke ontwikkelingen ook bijvangst is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hier naar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om recreatieve mobiliteit toe te voegen aan de visie op openbaar vervoer omdat dit van groot belang is voor de vrijetijdseconomie. Mobiliteit moet bijdragen aan duurzame recreatie, verminderde verkeersdruk en bereikbaarheid van toeristische kernen.	ZW-1439-8

Standpunt GS

Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar bij specifieke ontwikkelingen ook bijvangst is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hier naar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat mobiliteit volledig vanuit utiliteit wordt ingestoken, terwijl het ook een belangrijk recreatieve functie heeft (met name fietsen en de mobiliteitshubs) voor zowel de eigen inwoners als de bezoeker. Een aantrekkelijk systeem/voorzieningen draagt volgens de indiener ook bij aan het stimuleren van het gebruik van fietsen/OV etc, hetgeen (met name fietsen) een positieve bijdrage levert aan de gezondheid van inwoners.	ZW-0160-33

Standpunt GS

Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar bij specifieke ontwikkelingen ook bijvangst is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hier naar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.12 Spoor

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij verbetering van internationale spoorverbindingen leefbaarheid langs spoor en emplacementen moet worden geborgd, en dat realisatie van de Delta Rhine Corridor en verdubbeling van enkelsporen bij grensovergangen harde voorwaarden zijn.

Indiener					
ZW-0186-122	ZW-0224-123	ZW-0166-121	ZW-0237-111	ZW-0240-116	ZW-0278-132
ZW-0317-131	ZW-1236-116	ZW-1473-111	ZW-1479-163	ZW-1460-27	ZW-0135-3
ZW-0242-124	ZW-0313-150	ZW-1504-110	ZW1493-1		

Standpunt GS

Het spoor is een belangrijke basis bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in Limburg, bijvoorbeeld rond Limburg Centraal en bij het verbinden van Limburg met de rest van Nederland en het buitenland, zowel voor goederen als personen. Daarnaast is het spoor mede dankzij de hoge stationsdichtheid het fundament voor het Limburgse regionale openbaar vervoer. Leefbaarheid, veiligheid en bereikbaarheid worden hierbij in samenhang opgepakt bij de verdere ontwikkeling van het spoornetwerk en de relatie met ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast worden mede-overheden en spoorbeheerders betrokken bij al deze ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij het verbeteren van het spoor met het buitenland het borgen van een goede leefbaarheid langs het spoor en de emplacementen in de (binnen)steden (geluid, trillingen en externe veiligheid) randvoorwaardelijk is. Ook de realisatie van een volwaardige Delta Rhine Corridor (DRC) kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Verder is verdubbeling van de diverse emplaceringsoplossingen nabij de grensoverschrijdende een harde voorwaarde voor het realiseren van de internationale treinen.	ZW-0313-150
Indiener geeft aan dat er te weinig wordt gezegd over de ruimte die het spoor biedt voor Noord-Limburg en de verstedelijkingsopgave in Venlo, en vraagt om optimalisatie van goederenvervoer en verbetering van leefbaarheid langs het spoor.	ZW-0242-124
Indiener stelt voor om in Paragraaf 14.9 het regionale en nationale spoornetwerk inclusief juridische randvoorwaarden en afstanden rondom het spoor toe te voegen.	ZW-1460-17

Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.4.3 op te nemen op welke verbindingen de internationale bereikbaarheid verbeterd moet worden, de relatie met de HSL-stations uit paragraaf 2.4.6 te benoemen en de spoorgoederencorridors concretiseren en om in om in Paragraaf 2.4.6 de totale ambitie voor het spoornetwerk (regionaal, nationaal en internationaal), voor zowel de reiziger als goederen toe te voegen.	ZW-1460-6
Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.4.3 toe te voegen dat bereikbaarheid gaat over de samenhang tussen ruimtelijke keuzes en netwerkkeuzes.	ZW-1460-5
Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.7 een beschrijving van de genoemde ambities op het spoornetwerk of de gevraagde spoorcapaciteit toe te voegen, onder meer als gevolg van de toenemende verstedelijking door het aanwijzen van Weert en Roermond als locaties voor de opvang van regionale groei en dat er rekening gehouden moet worden met de capaciteit op het spoor en compensatie daarvan bij voorgenomen aanpassingen	ZW-1460-8
Indiener streeft naar verbetering van de overwegveiligheid. De Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020 - 2025 bevat verplichtingen voor initiatiefnemers van wijzigingen van (het gebruik van) een overweg. Hierin wordt onder andere gesteld dat er bij een wijziging van het gebruik van het spoor danwel van de weg een risicoanalyse opgesteld moet worden met daarin aangegeven hoe een eventuele risicotoename wordt beheerst en gecompenseerd. Een wijziging mag niet leiden tot een afname van de overwegveiligheid.	ZW-1460-23
Indiener verzoekt om geen dubbelactiviteiten op het spoor mogelijk te maken. Indien desondanks een dubbelactiviteit archeologie wordt opgenomen over de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, dan vraagt indiener dat deze dubbelactiviteit aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten betreft.	ZW-1460-26
Indiener vraagt of het college in Paragraaf 6.2.9, net zoals de verladers, het spoor ook als alternatief voor goederentransport bij een onbevaarbare Maas ziet, en zo ja, wat is de beoogde capaciteit?	ZW-1460-9
Indiener vraagt om toekomstige uitbreidingen van het spoornetwerk mogelijk te houden en rekening te houden met negatieve gevolgen voor zowel het spoor als eigen projecten door het houden van de juiste afstand tot het spoor en om in de planfase rekening te houden met het beperkingengebied rond spoor.	ZW-1460-2

Standpunt GS

Het spoor is een belangrijke basis bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in Limburg, bijvoorbeeld rond Limburg Centraal en bij het verbinden van Limburg met de rest van Nederland en het buitenland, zowel voor goederen als personen. Daarnaast is het spoor mede dankzij de hoge stationsdichtheid het fundament voor het Limburgse regionale openbaar vervoer. Leefbaarheid, veiligheid en bereikbaarheid worden hierbij in samenhang opgepakt bij de verdere ontwikkeling van het spoornetwerk en de relatie met ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast worden mede-overheden en spoorbeheerders betrokken bij al deze ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om concreet te benoemen welke internationale treinverbindingen er moeten komen.	ZW-0135-3

Standpunt GS

De gewenste internationale treinverbindingen worden specifiek genoemd in Hoofdstuk 14, paragraaf 9.2

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.13 Verbinding Brainport

Zienswijze
Indiener geeft aan dat niets wordt genoemd over de slechte bereikbaarheid met de Brainportregio, met name de campussen, en vraagt naar een visie met mogelijke oplossingen zoals bus rapid transit.

Indiener					
ZW-0166-119	ZW-0186-120	ZW-0224-121	ZW-0237-109	ZW-0240-114	ZW-0242-123
ZW-0313-149	ZW-1236-114	ZW-1473-109	ZW-1479-161		

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van een goede verbinding met de Brainportregio. De precieze uitwerking hiervan wordt ontwikkeld in samenwerking met Brainport/Noord-Brabant in het kader van de Meerjarige Multimodale Agenda (MMA) Zuid-Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 14, paragraaf 9.2: ‘De verbinding met Eindhoven/Brainport en de rest van Nederland via het Hoofdrailnet is eveneens van groot belang.’

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de POVI weinig zegt over de bereikbaarheid van de Brainportregio en Helmond en vraagt om oplossingsrichtingen zoals Bus Rapid Transit.	ZW-0196-173

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van een goede verbinding met de Brainportregio. De precieze uitwerking hiervan wordt ontwikkeld in samenwerking met Brainport/Noord-Brabant in het kader

van de Meerjarige Multimodale Agenda (MMA) Zuid-Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 14, paragraaf 9.2: ‘De verbinding met Eindhoven/Brainport en de rest van Nederland via het Hoofdrailnet is eveneens van groot belang.’

12.14 Verkeersmanagement

Zienswijze	Indiener
De huidige beschrijving van verkeersmanagement is naar mening van indiener onvoldoende nauwkeurig en schetst een verkeerd beeld van de rol en reikwijdte van de Verkeerscentrale Zuid-Nederland. De Verkeerscentrale richt zich in beginsel op het monitoren en aansturen van het hoofdwegennet, bestaande uit snelwegen en provinciale wegen. Het gemeentelijk wegennet valt hier juridisch en operationeel buiten, omdat dit onder het gemeentelijke beheer en verantwoordelijkheid valt. Indiener verzoekt om de tekst hiermee in lijn te brengen.	ZW-0304-60
Indiener geeft aan dat samenwerking met Rijkswaterstaat en uitbreiding van het verkeersmanagement naar regionale knelpunten zoals de Ringbanen, met name rond de A2-afrit Nederweert en het ziekenhuis Sint Jans Gasthuis, bijdraagt aan bereikbaarheid en leefbaarheid.	ZW-0313-146
Indiener stelt dat de beschrijving van de rol van de Verkeerscentrale Zuid-Nederland te breed is. De centrale stuurt enkel aan op het hoofdwegennet. Gemeentelijke wegen vallen hierbuiten. Indiener verzoekt om een tekstuele aanpassing zodat de rolverdeling juist wordt weergegeven.	ZW-1439-9

Standpunt GS

Rond Verkeersmanagement werken we met het Rijk samen in de Verkeerscentrale Zuid-Nederland.

We zoeken hierbij ook uitdrukkelijk de samenwerking op met gemeentelijke wegbeheerders, waarbij altijd sprake is van afstemming vooraf en geen directe aansturing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener constateert dat de huidige beschrijving van verkeersmanagement onvoldoende nauwkeurig is en een verkeerd beeld schetst van de rol en reikwijdte van de Verkeerscentrale Zuid-Nederland. De Verkeerscentrale richt zich in beginsel op het monitoren en aansturen van het hoofdwegennet, bestaande uit snelwegen en provinciale wegen. Het gemeentelijk wegennet valt hier juridisch en operationeel buiten, omdat dit onder het gemeentelijke beheer en

verantwoordelijkheid valt. Gemeenten voeren hun eigen verkeersmaatregelen, zoals wegafzettingen en omleidingen, zelfstandig uit. Wel wordt gestimuleerd dat gemeenten hun wegwerkzaamheden aanmelden via het Nationale Dataportaal Wegverkeersgegevens (NDW), zodat deze informatie beschikbaar komt voor verkeersmanagementsystemen en navigatieproviders. Hierdoor kunnen Rijkswaterstaat en de Provincie via NDW wel meekijken met gemeentelijke wegwerkzaamheden, maar dit impliceert geen directe bestuurlijke aansturing. Indiener doet het verzoek om de tekst hiermee in lijn te brengen.

Indiener					
ZW-0187-128	ZW-0207-121	ZW-0238-111	ZW-0253-126	ZW-0271-111	ZW-0314-111

Standpunt GS

Rond Verkeersmanagement werken we met het Rijk samen in de Verkeerscentrale Zuid-Nederland. We zoeken hierbij ook uitdrukkelijk de samenwerking op met gemeentelijke wegbeheerders, waarbij altijd sprake is van afstemming vooraf en geen directe aansturing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.15 Weert-Hamont-Antwerpen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat aandacht wordt gevraagd voor de multimodale potentie van de railverbinding naar Budel (spoorlijn Weert-Hamont). Deze ontbreekt in de opsomming, maar is relevant voor het reactiveren van grensoverschrijdend personenvervoer. De spoorlijn biedt kansen voor duurzame mobiliteit, internationale bereikbaarheid en versterking van regionale samenwerking tussen Nederweert en België.	ZW-0313-140
Indiener geeft aan dat de ambitie van een ademende concessie onderschrijft, maar Weert verzoekt om expliciete opname van de internationale potentie van de spoorlijn Weert-Hamont-Antwerpen. Deze verbinding biedt substantiële meerwaarde voor de regio en sluit aan op de ambities van zowel de Omgevingsvisie Weert als de Deelregionale Mobiliteitsagenda A2-Zuid.	ZW-0313-138
Indiener geeft aan dat het streven naar een toekomstbestendige, toegankelijke en grenzeloze mobiliteit nadrukkelijker aandacht verdient voor grensoverschrijdende verbindingen (zoals Weert-Hamont en aansluiting op Belgisch Limburg). Deze zijn van wezenlijk belang voor het Daily Urban System-relatie met Vlaanderen.	ZW-0313-141
Indiener geeft aan dat prioritering van de reactivering van de spoorlijn Weert-Hamont-Antwerpen, inclusief aanpassing van station Weert, van groot strategisch belang en breed gedragen in het grensgebied.	ZW-0313-147

Indiener vraagt aandacht voor grensoverschrijdende verbindingen, zoals Weert-Hamont en de aansluiting op Belgisch Limburg, die belangrijk zijn voor de Daily Urban System-relatie met Vlaanderen.	ZW-0196-167

Standpunt GS

De spoorverbinding Weert-Hamont-Antwerpen komt meermaals terug in de POVI als kansrijke verbinding waar we ons voor inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.16 Zuid-Limburgs Daily Urban System

Zienswijze
Indiener stelt dat ambitie op het gebied van verbondenheid van én binnen de regio gemist wordt in het stuk. Zo beschrijft de mobiliteitsparagraaf vooral de huidige stand van zaken en worden de kansen voor het versterken van het grensoverstijgend daily urban system, dat in Zuid-Limburg met agglomeraties als Aken en Luik direct over de grens van een andere orde is dan de andere grensregio's, totaal gemist.

Indiener					
ZW-0187-39	ZW-0207-33	ZW-0238-23	ZW-0253-37	ZW-0271-23	ZW-0314-23
ZW-0319-9	ZW-1038-130	ZW-1127-55			

Standpunt GS

Zuid-Limburg is een regio in ontwikkeling, waarbij de opgave nadrukkelijk grensoverstijgend benaderd dient te worden, zeker gezien de nabijheid van de steden Aken en Luik. Dit vraagt om een grensoverstijgende blik en benaderingswijze bij de ontwikkeling en uitwerking van opgaven, ook in de blik op mobiliteit in deze regio als Daily Urban System dat over de grens heen functioneert. De Provincie onderschrijft en ondersteunt deze ontwikkeling in haar mobiliteitsbeleid, bijvoorbeeld in de uitvoering van het openbaar vervoer in Zuid-Limburg.

De Regio Zuid-Limburg is de meest grensoverstijgend verbonden regio van Nederland met meerdere sterke bus- en treinverbindingen over de grens die we de in de toekomst verder willen verbeteren en ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om de grensoverstijgende component van zijn ambities te borgen, dit dient duidelijker in de POVI te worden benoemd. Vanuit de breed vastgestelde Agenda Zuid-Limburg wordt namelijk onder meer ingezet op	ZW-0319-34

het versterken van de grensoverstijgende kenniseconomie. Sterke mobiliteitsverbindingen binnen de regio, maar ook richting omliggende kennisclusters, vormen hiervoor een cruciale structuurdrager. Vanuit indiener wordt hier dan ook hard aan gewerkt, onder meer door een continue lobby voor de intercity Eindhoven-Heerlen-Aken, maar ook door het opnemen van station Herzogenrath (met sterke verbindingen richting Aken en Düsseldorf/ Keulen en zelfs Berlijn) in het mobiliteitsecosysteem van de regio alsmede de inzet op een sterke verbinding tussen de N300 en B56-neu ter hoogte van Abdissenbosch. Tevens wordt vanuit de regio gewerkt aan de versteviging van het daily-urban-system met Aken.

Standpunt GS

Zuid-Limburg is een regio in ontwikkeling, waarbij de opgave nadrukkelijk grensoverstijgend benaderd dient te worden, zeker gezien de nabijheid van de steden Aken en Luik. Dit vraagt om een grensoverstijgende blik en benaderingswijze bij de ontwikkeling en uitwerking van opgaven, ook in de blik op mobiliteit in deze regio als Daily Urban System dat over de grens heen functioneert. De Provincie onderschrijft en ondersteunt deze ontwikkeling in haar mobiliteitsbeleid, bijvoorbeeld in de uitvoering van het openbaar vervoer in Zuid-Limburg. De Regio Zuid-Limburg is de meest grensoverstijgend verbonden regio van Nederland met meerdere sterke bus- en treinverbindingen over de grens die we de in de toekomst verder willen verbeteren en ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener wil benadrukken dat hij de Provincie ziet als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio. In dat licht gaat indiener ervanuit dat hij als onderdeel van regio Zuid-Limburg met Provincie Limburg in gesprek blijft om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij óók een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Indiener wil met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de Ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen.

Indiener

ZW-0207-125 ZW-0238-115 ZW-0314-115

Standpunt GS

Zuid-Limburg is een regio in ontwikkeling, waarbij de opgave nadrukkelijk grensoverstijgend benaderd dient te worden, zeker gezien de nabijheid van de steden Aken en Luik. Dit vraagt om een grensoverstijgende blik en benaderingswijze bij de ontwikkeling en uitwerking van opgaven, ook in de blik op mobiliteit in deze regio als Daily Urban System dat over de grens heen functioneert. De Provincie onderschrijft en ondersteunt deze ontwikkeling in haar mobiliteitsbeleid, bijvoorbeeld in de uitvoering van het openbaar vervoer in Zuid-Limburg. De Regio Zuid-Limburg is de meest grensoverstijgend verbonden regio van Nederland met meerdere sterke bus- en

treinverbindingen over de grens die we de in de toekomst verder willen verbeteren en ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13. Erfgoed en cultuur

13.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt behoud en bescherming van alle 2638 kruisen, zoals genoemd op de website www.veldkruus.nl.	ZW-0001-1

Standpunt GS

De provincie Limburg wijst zelf geen beschermde monumenten aan. Eigenaren van monumenten, waaronder veldkruisen, worden via diverse andere beleidsinstrumenten in het beleidskader Cultuur en Erfgoed wel actief ondersteund in het behoud van dit erfgoed.

Voorstel aan PS

De tekst in paragraaf 15.1.5 (Instandhouding monumenten) handhaven.

Zienswijze	Indiener
De Provinciale Archeologische Aandachtsgebieden zijn in woord en beeld (op de kaart) weer terug. Indiener verzoekt om deze ook weer op te nemen in de verordening.	ZW-0302-69

Standpunt GS

De Provinciale aandachtsgebieden zijn opgesteld op het moment dat de gemeente de rol van bevoegd gezag kregen. Aangezien deze gebieden gemeentegrens overstijgend zijn, dreigde een kans op versnipperd beleid in deze gebieden. De gemeente hebben deze gebieden inmiddels, via bestemmingsplannen in hun eigen beleid opgenomen. De Provincie wil daarom de gemeenten geen aanvullende instructies over de omgang met deze gebieden opleggen. Deze gebieden worden dan ook niet in de Verordening opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 15.1.2 staat: "We willen het gebruik van erfgoed als verbindende kracht stimuleren bij ruimtelijke opgaven op het gebied van onder andere natuur, waterveiligheid, energie-infrastructuur, woningbouw en de landbouwtransitie". Indiener verzoekt om deze tekst aan te vullen met vrijetijdseconomie.	ZW-0207-8

Standpunt GS

De huidige tekst is, door het gebruik van de uitdrukking 'onder andere', een niet volledige opsomming van soorten opgaven die kunnen samenvallen met erfgoed.
Deze opsomming sluit de combinatie erfgoed en vrijetijdseconomie niet uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indienen juicht het toe dat thema 11 Erfgoed en Cultuur hoog op de agenda staat, en dat deze erkent wordt als belangrijke dragers van de Limburgse identiteit en aantrekkelijkheid.	ZW-1389-3

Standpunt GS

Bedankt voor het compliment. We onderschrijven het belang van Erfgoed en Cultuur als onderdeel van de kenmerken en identiteit van gebieden. Het recht doen aan de kenmerken en identiteit van een gebied is één van de POVI-principes, zoals toegelicht in paragraaf 3.3.3. Standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de druk op beschikbare ruimte en dus ook op de ondergrond en het archeologisch erfgoed groot is. Indiener vindt het daarom van wezenlijk belang om ook de druk op de aanwezige archeologische waarden in de bodem goed te benadrukken in de POVI en het belang van het bewaren van dat erfgoed.	ZW-0160-108 ZW-0263-2

Standpunt GS

We onderschrijven dit en zullen de druk op de ondergrond en daarmee de druk op het archeologisch erfgoed toevoegen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 2.2 starten met: 'De druk op de beschikbare ruimte en daarmee ook op de ondergrond en het daarin aanwezige archeologische erfgoed is groot.
'Wijziging: van 'Waar mogelijk zal ingezet worden op behoud in de bodem door inpassing, aanpassing of actieve benutting.' naar 'De druk op de beschikbare ruimte en daarmee ook op de ondergrond en het daarin aanwezige archeologische erfgoed is groot. Waar mogelijk zal ingezet worden op behoud in de bodem door inpassing, aanpassing of actieve benutting.'

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het volgende wordt gesteld: "Bij een ruimtelijk plan dat een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling mogelijk maakt, willen we dat de mogelijkheid van herbestemming van leegstaande rijksmonumenten of	ZW-0160-18

gemeentelijk beschermde monumenten en beeldbepalende gebouwen wordt onderzocht. De Omgevingsverordening Limburg verplicht tot het motiveren van de herbenutting en herbestemming van deze leegstaande gebouwen. Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven - zowel in landelijk als bebouwd gebied - en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB)." Indiener stelt dat voor de herbestemming van monumenten reeds jaren ruimte wordt gegeven door de provincie. Indiener geeft aan dat de monumentale status van panden vanwege de motivatieplicht echter ook een toekomstbestendige gebiedsontwikkeling in de weg kan staan. Daardoor kan dit volgens de indiener contrair werken ten aanzien van de realisatie van een programmering met betaalbare woningen die door het Rijk vereist is.

Standpunt GS

De tekst van de betreffende paragraaf (1.6 van hoofdstuk 15) is gewijzigd. Daarmee vervalt in de Omgevingsverordening de motovatieplicht en zal deze vervangen worden door een verplichting om in omgevingsplannen een overzicht te bieden van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen die kunnen worden aangemerkt als transformatielocatie. Daarmee worden ons inziens toekomstbestendige gebiedsontwikkelingen niet in de weg gestaan.

Voorstel aan PS

De tekst (reeds gewijzigde) ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij paragraaf 15.1.6 wordt geconstateerd dat de herbestemming van gemeentelijke monumenten onder de bevoegdheid van de gemeente valt. Er wordt verzocht om een nadere toelichting op de rol en mogelijke ondersteuning van de provincie in dit proces.	ZW-0317-237

Standpunt GS

De stimulerende rol van de provincie bij herbestemming voor rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten is ons inziens voldoende uitgelegd in paragraaf 15.1.6.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er bij paragraaf 15.1.5 verduidelijking wordt gevraagd over de beschikbaarheid van rijksmiddelen voor restauratie. Specifiek wordt gevraagd of deze middelen ook toegankelijk zijn voor eigenaren van gemeentelijke monumenten, of dat ze zich beperken tot rijksmonumenten.	ZW-0317-236

Standpunt GS

De rijksmiddelen voor restauratie worden ook ingezet voor gemeentelijk monumenten. Deze inzet van beleidsmiddelen voor restauratie maakt geen onderdeel uit van de POVI maar is onderdeel van het beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2022 - 2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het hergebruik van erfgoed een breder spectrum kent dan alleen woningbouwopgaven en herbestemming van agrarische bebouwing (VAB). Ook recreatief hergebruik en maatschappelijk gebruik zijn relevante vormen van hergebruik. Indiener wijst op concrete plannen in Maasgouw voor het herbestemmen van erfgoed, waarbij maatschappelijke functies kunnen worden gecreëerd. Erfgoed kan hierbij een verbindende rol spelen in de sociale en culturele identiteit van de regio.	ZW-0188-67

Standpunt GS

De huidige tekst is, door het gebruik van het woord 'kan', een niet volledige opsomming die van soorten opgaven die kunnen samenvallen met de herbestemming van erfgoed. Voor de Provincie is een passende functie van een monument essentieel. Dit staat aangegeven in de paragraaf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat immaterieel erfgoed van groot belang is voor de culturele identiteit van een regio, maar niet door directe regels kan worden afgedwongen. Toch zou het in de omgevingsvisie opgenomen moeten worden om bescherming ervan te waarborgen. Indiener benadrukt dat het belangrijk is dat de provincie Limburg ondersteuning biedt bij de regeling en implementatie van immaterieel erfgoed in omgevingsplannen, zodat gemeenten concrete kaders en hulpmiddelen hebben.	ZW-0188-69

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van immaterieel erfgoed en hebben dit onderdeel ook meegenomen onder het provinciaal erfgoed belang. De bescherming van immaterieel erfgoed evenals de kennisondersteuning vindt plaats op rijksniveau.

Voorstel aan PS

De huidige tekst op dit onderwerp te handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat 'Waar mogelijk zal ingezet worden op behoud in de bodem' te algemeen is aangeduid. Uitgangspunt is behoud 'in situ'.	ZW-0160-110 ZW-0263-4

Standpunt GS

In het verdrag van Malta is het uitgangspunt de conservering en instandhouding van het archeologische erfgoed, 'bij voorkeur in situ' (verdrag van Malta, artikel 4). De Provincie heeft dit vertaald naar het uitgangspunt 'waar mogelijk in situ' en waar dat niet mogelijk is zal het erfgoed ex situ behouden moeten worden.

Voorstel aan PS

De huidige tekst op dit onderwerp te handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat, gezien de lage archeologische verwachting conform het Parapluplan, het de vraag is in hoeverre het gerechtvaardigd is om het gehele gebied langs het Lateraalkanaal als archeologisch aandachtsgebied met provinciaal belang te beschouwen. Indiener benadrukt dat een dergelijke aanduiding zou kunnen leiden tot overmatige beleidsmatige restricties, terwijl de archeologische potentie in werkelijkheid beperkt lijkt.	ZW-0188-68

Standpunt GS

Provinciale aandachtsgebieden zijn representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen met een groot potentieel aan archeologische waarden. Dat wil niet zeggen dat alle zones en alle percelen een hoge archeologische verwachting hebben. Juist de samenhang binnen het gebied, dat ook de gemeentegrenzen overstijgt, heeft waarde voor de provincie. De regels van het bestemmingsplan blijven leidend voor de betreffende percelen binnen de aandachtsgebieden.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Archeologische aandachtsgebieden' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 15.1.3: U bent voornemens om te starten met een pilot en wel bij watermolens. Hoewel u aangeeft daarbij rekening te houden met het provinciale waterbeleid, vragen wij hier toch expliciet aandacht voor de opgaven die het waterschap heeft in het kader van (onder meer) de KRW. Wij vragen u om ons actief te betrekken bij de nadere uitwerking daarvan en de bepaling van wat het maatwerk zou moeten inhouden.	ZW-1204-213

Standpunt GS

Wij hebben bij het onderzoek het geldende provinciale water- en erfgoedbeleid als uitgangspunt, zo ook de Kader Richtlijn Water.

Wij zullen u als stakeholder in deze pilot onderzoek wateroverlast watermolens betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in hoofdstuk 12 Vestigingsklimaat kunst en cultuur volledig. Volgens indiener is kunst en cultuur een belangrijke vestigingsfactor. Dit zou wat de indiener betreft een waardevolle toevoeging zijn aan de POVI.	ZW-1038-103

Standpunt GS

In paragraaf 12.4 wordt het begrip vestigingsklimaat hoofdzakelijk benaderd vanuit de context van de scope van hoofdstuk 12 zijnde ‘Economie en Werklocaties’. In dit hoofdstuk wordt expliciet ingegaan op bedrijventerreinen en specifieke locaties waar sprake is van bijzondere provinciale inzet: locatie Nedcar, Maastricht Aachen Airport, werklocaties (stedelijke dienstenterreinen, bedrijventerreinen en solitaire bedrijfslocaties > 1 hectare). Kunst en cultuur als zodanig staan hierbij niet centraal en worden vanwege deze reden niet expliciet genoemd. Wel vallen ze onder een van de opgesomde andere belangrijke vestigingsklimaatfactoren welke kort vermeld worden in de inleiding van paragraaf 12.4, namelijk ‘het voorzieningen- en vrijetijdsaanbod’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de herkomst en consistentie van archeologische aandachtsgebieden op de plankaart onvoldoende duidelijk is.	ZW-1164-123

Standpunt GS

Het betreft geen nieuwe gebieden, maar de aandachtsgebieden die in 2008 gedefinieerd zijn en sindsdien in de Atlas Limburg opgenomen zijn geweest. Uitgangspunt zijn grotere geografische eenheden waarin meerdere vindplaatsen in onderlinge samenhang aanwezig zijn en de aanname dat de bewoningsmogelijkheden en het land(schaps)gebruik in hoge mate bepaald zijn door de landschappelijke kenmerken van de verschillende regio’s.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie zou moeten inzetten op goede voorlichting over het verduurzamen van monumenten.	ZW-1164-121

Standpunt GS

Het provinciaal omgevingsplan geeft richting aan erfgoedbeleid voor zover sprake is van een ruimtelijke component.

Dat laatste is niet aan de orde bij de gebouwelijke aanpassingen ten behoeve van verduurzaming. Verduurzaming van monumenten komt aan de orde in het beleidskader Cultuur en Erfgoed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de POVI niets te lezen is over het verdrag van Faro in de teksten m.b.t. erfgoed, waardoor de rol en positie van erfgoedgemeenschappen ontbreken.	ZW-1164-117

Standpunt GS

De rol en positie van erfgoedgemeenschappen horen niet in de POVI thuis, deze bevatten geen ruimtelijke component. Vandaar dat het verdrag van Faro en de erfgoedgemeenschappen niet in de tekst van de POVI opgenomen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in een gebied als Parkstad waar erfgoed in de woningmarkt vaak een grondslag vormt voor een concentratie van een kwetsbare woningvoorraad met multiproblematiek zowel in fysiekruimtelijk (inclusief water) als in sociaaleconomisch opzicht, zeker niet past in alle gevallen alleen de optie van behoud. Ook al betreft het in bepaalde gevallen rijks- of gemeentelijk beschermd vastgoed. Het bidboek van de mijnkolonien toont volgens de indiener de grote opgaven die zowel bij de corporatiesector als in de particuliere voorraad. Ook kent Parkstad spoorwegkolonien. Indiener stelt dat de notie dat naast erfgoed en historische waarden vooral ook vaak volkshuisvestelijke normen prioritair moeten zijn, ontbreekt.	ZW-0160-17

Standpunt GS

We erkennen de grote opgave ten aanzien van het behoud van rijks- en gemeentelijk beschermde mijnkolonien en spoorwegkolonien in de Parkstad. Ook voor dit erfgoed geldt het wettelijk uitgangspunt, uit het Besluit kwaliteit leefomgeving artikel 5.130, namelijk het behoud van cultureel erfgoed. De feitelijke weging van het behoud van erfgoed ten opzichte van andere wettelijke kaders en normen, zoals die van volkshuisvesting, vinden plaats in de vergunningenprocedures bij de gemeenten. Als provincie hebben wij hier vanuit de POVI alleen een wettelijk adviesplicht (omgevingsbesluit artikel 4.25) aan gemeente indien het object buiten de bebouwde kom ligt. De feitelijke weging van de verschillende wettelijke kaders vindt door de gemeente plaats die zich daarvoor ook laat adviseren door een monumentencommissie. In de POVI nemen we over die weging geen tekst op onder het hoofdstuk Cultuur en Erfgoed omdat we hierin geen rol hebben.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat over de vele vrijkomende kerken niets wordt gezegd in deze POVI. Terwijl dit toch echt een grote problematiek wordt voor de komende jaren. Indiener vraagt aan de provincie om op dit onderwerp te kiezen voor behoud van een staalkaart aan Limburgse kerken en in te zetten op behoud van deze kenmerkende gebouwen. Met andere (monumentale) kerken kan dan soepeler worden omgegaan bij herbestemming en/of sloop.	ZW-1164-118

Standpunt GS

We onderschrijven de opgave van de vrijkomende kerken de komende jaren. De wijze van aanpak van de problematiek van herbestemming van dit erfgoed vinden we niet thuishoren in de POVI. De aanpak die we gekozen hebben, via het programma kerken, is onderdeel van het beleidskader Cultuur en Erfgoed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de paragrafen waar het gaat on levende cultuur aan te duiden met kunst en cultuur (bijv. 2.7.5.4 en 3.4.7 en hoofdstuk 15).	ZW-1038-102

Standpunt GS

Uit de context van de genoemde paragrafen wordt ons inziens voldoende duidelijk wat in die delen van de tekst met het begrip ‘cultuur ‘bedoeld wordt. Het begrip ‘kunst’ toevoegen verduidelijkt dit niet als zodanig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het belang van kunst en cultuur voor de vrijetijdseconomie te benoemen.	ZW-1038-104

Standpunt GS

In de POVI staan bij vrijetijdseconomie de voorzieningen voor vrijetijdseconomie centraal. Het gaat hierbij om voorzieningen voor verblijfsrecreatie en voor dagrecreatie. Aan de hand van voorbeelden wordt toegelicht wat we hiermee bedoelen. Kunst en cultuur als zodanig staan hierbij niet expliciet centraal, vandaar dat deze begrippen niet in hoofdstuk 13 genoemd worden. Ons inziens is uit de context wel voldoende duidelijk dat kunst en cultuuraanbod valt onder ‘dagrecreatie’. Zo valt onder de definitie van voorzieningen voor dagrecreatie alle voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht, waaronder musea.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener suggereert de term cultureel ecosysteem op te nemen met de volgende definitie: het geheel van onderling verbonden netwerken in het cultuur- en kunstenveld waarin cultuurmakers en culturele instellingen in verwevenheid nauw met elkaar samenwerken en op zichzelf een volledig toegeruste habitat vormen waarin alle betrokkenen goed kunnen functioneren.	ZW-1038-107

Standpunt GS

De term 'cultureel ecosysteem' wordt nagenoeg niet gebruikt in de POVI en het is als zodanig dus ook niet nodig om deze op te nemen in bijlage 1, zijnde de begripsbepalingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt alle Rijks- en Provinciale monumenten in het DSO op te nemen.	ZW-0978-6

Standpunt GS

Het provinciaal erfgoed belang speelt niet voor alle rijksmonumenten, zo hebben we geen rol voor historische woonhuizen. Het weergeven van alle rijksmonumenten zou niet overeenkomen met de rol van de provincie.

Voorstel aan PS

Kaartlagen ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de tekst van paragraaf 15.1.6 aan te vullen met het feit dat erfgoed niet alleen inwoners maar ook bezoekers en ondernemers en dergelijke met de omgeving verbindt.	ZW-0207-9

Standpunt GS

Het klopt dat ook voor bezoekers deze meerwaarde voor erfgoed relevant is. We zullen ook bezoekers vermelden in de tekst. Dit is een ambtelijke aanpassing van de tekst, de strekking van de tekst blijft hetzelfde.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen aan hoofdstuk 15, paragraaf 1.6: 'en bezoekers 'Wijziging: van 'Een passende functie van een monument is essentieel voor het doorvertellen van het historische verhaal van de regio en verbindt inwoners met hun omgeving.' naar

'Een passende functie van een monument is essentieel voor het doorvertellen van het historische verhaal van de regio en verbindt inwoners en bezoekers met hun omgeving.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het Genneper Huys, aangewezen als archeologisch rijksmonument, op te nemen op het kaartblad ‘provinciaal archeologische aandachtsgebieden'.	ZW-0186-134

Standpunt GS

De archeologische Rijksmonumenten staan op de kaarten van het Rijk aangegeven. Als Provincie hebben wij geen rol bij dergelijke monumenten.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Provinciale Archeologische Aandachtsgebieden' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de eerste zin van paragraaf 15.1.6 minder breed te formuleren, zodat deze uitvoerbaar wordt.	ZW-0207-10

Standpunt GS

We onderschrijven dat paragraaf 15.1.6 en daaraan gekoppeld de artikelen in de omgevingsverordening binnen de huidige context van beleid en wetgeving moeilijk uitvoerbaar zijn voor zowel gemeente als provincie. Herbestemming is echter wel iets dat we als provincie willen blijven stimuleren, omdat een nieuwe functie veelal het duurzaam behoud van een monument borgt. We zullen deze paragraaf herformuleren.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen van hoofdstuk 15, paragraaf 1.6. Wijziging: van 'Bij een ruimtelijk plan dat een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling mogelijk maakt, willen we dat de mogelijkheid van herbestemming van leegstaande rijksmonumenten of gemeentelijk beschermde monumenten en beeldbepalende gebouwen wordt onderzocht tot het motiveren van de herbenutting en herbestemming van deze leegstaande gebouwen.' naar 'We willen de herbenutting van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen stimuleren. In de Omgevingsverordening Limburg worden hiervoor instructieregels opgenomen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de locatie Oliemolenstraat 34 en 36 in Voerendaal op de kaart te nemen als watermolen.	ZW-1466-10

Standpunt GS

Voor de kaartlaag watermolens hebben we het bronbestand watermolens van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) gebruikt. We voegen daarom zelf geen locaties toe aan deze kaartlaag. Ons advies is dat de eigenaar zelf nagaat bij de RCE waarom deze locatie ontbreekt in hun bronbestand.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Watermolens' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een visie / strategie om het archeologische verhaal dichter bij de samenleving te brengen, zodat deze gebruikt kan worden als inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen.	ZW-0135-19

Standpunt GS

Wij stimuleren het dichter bij de samenleving brengen van het archeologisch verhaal. De manier waarop dat gedaan kan worden verschild per archeologisch verhaal, per ruimtelijke ontwikkeling en per locatie, waardoor een visie of strategie juist beperkend kan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om expliciet te verwijzen naar de gewijzigde wetgeving onder de Omgevingswet ten aanzien van de bescherming van de omgeving van monumenten, relevant voor de positionering van erfgoedensembles.	ZW-0196-66 ZW-0313-69

Standpunt GS

De verwijzing naar de Omgevingswet en meer in het bijzonder artikel 5.130 lid 2 van Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) over cultureel erfgoed zullen we explicieter maken, omdat dit het behoud van erfgoed ensembles ondersteund.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 1.5: 'In dit streven sluiten we aan op het Besluit Kwaliteit Leefomgeving en de instructies ten aanzien van het voorkomen van de aantasting van de omgeving van rijksmonumenten. 'Wijziging: van 'Zo bestaat een watermolenensemble uit het molengebouw, de bijbehorende stuw- en waterwerken en overige infrastructuur, net als een kasteelensemble bestaat uit bijgebouwen, waterwerken, kasteelparken en follies.' naar ' Zo bestaat een watermolenensemble uit het molengebouw, de bijbehorende stuw- en waterwerken en overige infrastructuur, net als een kasteelensemble bestaat uit bijgebouwen, waterwerken, kasteelparken en follies. In dit streven sluiten we aan op het Besluit kwaliteit leefomgeving en de instructies ten aanzien van het voorkomen van de aantasting van de omgeving van rijksmonumenten (artikel 5.130 lid 2 Besluit kwaliteit leefomgeving).'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 15.3 nader te duiden dat het om kunst- en cultuuruitingen gaat.	ZW-1038-105

Standpunt GS

Uit de context van paragraaf 15.3 (getiteld Cultuur) wordt ons inziens voldoende duiding gegeven aan wat we hier bedoelen met 'cultuur' en dat dit ook kunstuitingen behelst. Het begrip ‘kunst’ expliciet vermelden verduidelijkt dit niet als zodanig. Temeer gezien de voorgaande twee paragrafen waar een nadere toelichting wordt gegeven op ‘Erfgoed’ en ‘Archeologie’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de provincie om het begrip “Erfgoedensemble” duidelijker vast te leggen en om aan te geven hoe de ensemblewaarde bij niet Rijksbeschermde monumenten voldoende wordt gewaarborgd en de kaarten te voorzien van alle monumenttypen.	ZW-1164-119

Standpunt GS

We zijn het er mee eens dat we de begrip Erfgoedensemble duidelijker kan, het betreft immers zowel rode als groene componenten. We zullen de begripsomschrijving hanteren zoals die in de subsidieregeling restauratie van de provincie Limburg wordt gebruikt. Verder maken we in de POVI geen onderscheid tussen gemeentelijke beschermde monumenten en Rijksbeschermde monumenten en is dit onderscheid er ook niet voor de omgang met erfgoedensembles. Aangezien we als Provincie geen provinciale monumenten hebben aangewezen en we als Provincie geen rol hebben voor alle rijksmonumenten, hebben we ervoor gekozen om niet alle monumenttypen op kaart weer te geven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in Bijlage 1 Begripsbepalingen Erfgoedensemble van 'Monumentale objecten die samen een ruimtelijk en functioneel geheel vormen' naar 'een ruimtelijk en functioneel samenhangend geheel van monumenten, met vanuit het historisch gebruik van gronden en bouwwerken een logische ordening van functies rondom één of meerdere monumenten'. Wijzigen: van 'Monumentale objecten die samen een ruimtelijk en functioneel geheel vormen' naar 'een ruimtelijk en functioneel samenhangend geheel van monumenten, met vanuit het historisch gebruik van gronden en bouwwerken een logische ordening van functies rondom één of meerdere monumenten'.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de grenzen van de archeologische aandachtsgebieden zijn bepaald.	ZW-0160-109 ZW-0263-3

Standpunt GS

Het betreft geen nieuwe gebieden, maar de aandachtsgebieden die in 2008 gedefinieerd zijn en sindsdien in de Atlas Limburg opgenomen zijn geweest. Uitgangspunt zijn grotere geografische eenheden waarin meerdere vindplaatsen in onderlinge samenhang aanwezig zijn en de aanname dat de bewoningsmogelijkheden en het land(schaps)gebruik in hoge mate bepaald zijn door de landschappelijke kenmerken van de verschillende regio’s.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de Provincie de samenwerking met de regio betreffende de culturele infrastructuur Noord- en Midden-Limburg voor zich ziet?	ZW-0196-68 ZW-0313-71

Standpunt GS

Die samenwerking wordt in het Groeiplan Noord- en Midden-Limburg vormgegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om de herbestemming van monumenten zoals wonen, kantoor- of maatschappelijke functies mogelijk te maken en ook te stimuleren.	ZW-0196-64 ZW-0313-67

Standpunt GS

De huidige tekst van paragraaf 15.1.6 sluit herbestemming niet uit en is juist bedoeld om herbestemming te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de vaagheid van het concept 'gebiedsbiografie' en vraagt om nadere definitie en samenhang met bestaande landschapsanalyses.	ZW-0196-181

Standpunt GS

Voor de afbakening van het begrip 'gebiedsbiografie' gebruiken we de handreiking van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed; 'Gebiedsbiografie als basis voor ontwikkeling in de fysiek omgeving' uit 2020.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet ook kansen om monumenten in te zetten voor hergebruik bij maatschappelijke opgaven en kantoorfuncties.	ZW-1164-122

Standpunt GS

De huidige tekst van paragraaf 15.1.6 sluit herbestemming niet uit en is juist bedoeld om herbestemming te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener zou graag zien dat een zin wordt opgenomen waarin wordt gesteld dat de culturele infrastructuur in het zuiden van belang is, ook omdat hier Rijksgelden naartoe vloeien, en omdat de opleidingen hier gevestigd zijn. Indiener vindt het daarom van belang om in ieder geval die infrastructuur in het zuiden te behouden. En dat een investering in noord- en midden niet ten koste gaat van wat er in het zuiden aanwezig is. Dat is namelijk ook van belang voor het noorden en midden. Er zou geen sprake van, of schijn van concurrentie moeten worden gewekt. Samenwerking tussen de regio's zuid, noord en midden kan natuurlijk worden gestimuleerd.	ZW-1038-106

Standpunt GS

In paragraaf 15.3.2 wordt benadrukt dat we een divers aanbod van culturele voorzieningen nastreven, met een evenwichtige spreiding over heel Limburg, zodat dit aanbod voor iedere Limburger bereikbaar is. In dit kader wordt enkel beknopt vermeld dat Zuid-Limburg al een groot en divers aanbod heeft en dat er daarom samen met Noord- en Midden-Limburg een plan wordt opgesteld voor en extra geïnvesteerd wordt in de culturele infrastructuur van de regio. Daarmee wordt het zogenaamde 'Groeiplan' bedoeld. De POVI is ons inziens niet de plek om nader op dit plan in te gaan en meer in detail stil te staan bij de constatering dat het culturele aanbod in Noord- en Midden-Limburg in omvang en diversiteit achterblijft ten opzichte van het culturele aanbod in Zuid-Limburg. Dat geldt ook voor de onderlinge relatie en samenwerking van de provinciedelen op dit vlak. Nergens wordt tot slot vermeld of gesuggereerd dat investeringen in Noord- en Midden-Limburg ten kosten gaan van het aanbod en de infrastructuur in Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.2 Borging evenwichtige spreiding culturele voorzieningen

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de Provincie een evenwichtige spreiding van culturele voorzieningen over Limburg wil borgen.	ZW-0196-67 ZW-0313-70

Standpunt GS

De evenwichtige spreiding van culturele voorzieningen borgen we met instrumenten in het beleidskader Cultuur en Erfgoed. In dit kader wordt beknopt vermeld dat Zuid-Limburg al een groot en divers aanbod heeft en dat er daarom samen met de regio Noord- en Midden-Limburg een plan wordt opgesteld voor en extra geïnvesteerd wordt in de culturele infrastructuur van de regio. Daarmee wordt het zogenaamde ‘Groeiplan’ bedoeld. We zullen in de tekst duidelijk verwijzen naar dit Groeiplan.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 3.2: ‘(Groeiplan)’
Wijziging: van 'In Zuid-Limburg is al een groot en divers aanbod. Daarom wordt er samen met de regio een plan opgesteld voor de culturele infrastructuur van Noord- en Midden-Limburg en wordt hier extra in geïnvesteerd' naar ‘In Zuid-Limburg is al een groot en divers aanbod. Daarom wordt er samen met Noord- en Midden-Limburg een plan (Groeiplan) opgesteld voor de culturele infrastructuur van de regio en wordt hier extra in geïnvesteerd.'

13.3 Erfgoed en wateroverlast / tekort

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de focus te veel op watermolens ligt. Indiener acht de rol van sluizen, maalgebouwen en stuwen net zo goed van belang bij onroerend erfgoed en wateroverlast/tekort. Voor Midden-Limburg zijn bijvoorbeeld boerenschansen van belang en de consolidatie in het landschap.	ZW-1164-124
Indiener steunt de focus op watermolens als pilot, maar vraagt ook aandacht voor sluizen, molenbeken, maalgebouwen en stuwen.	ZW-1038-97
Indiener vindt de focus op de watermolens te smal. Vraagt om vizier breder te trekken. Ook andere cultuurhistorische elementen zoals sluizen, maalgebouwen, stuwen en boerenschansen spelen een cruciale rol in het landschap en het omgaan met wateropgaven.	ZW-0196-62
Indiener vindt de focus op de watermolens willekeurig en arbitrair. Vraagt aandacht voor de rol van sluizen, molenbeken, maalgebouwen en stuwen, die net zo goed van belang is bij onroerend erfgoed en wateroverlast/tekort.	ZW-0313-65

Standpunt GS

De paragraaf ten aanzien van wateroverlast/tekort bij onroerend erfgoed sluit de aandacht voor ander erfgoed dan watermolens zeker niet uit. Zoals aangegeven in de POVI moet de aanpak van wateroverlast bij watermolens gezien worden als pilot.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.4 ERM richtlijn

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de kwaliteitsstandaard voor onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten niet alleen bij de Rijksmonumenten zouden moeten gelden, maar ook bij gemeentelijke en provinciale monumenten.	ZW-1236-5 ZW-1164-125

Zienswijze
Indiener geeft aan dat ERM-kwaliteitsstandaarden niet alleen bij rijksmonumenten zouden moeten gelden, maar ook bij gemeentelijke en provinciale monumenten.

Indiener					
ZW-0166-126	ZW-0186-127	ZW-0196-63	ZW-0224-128	ZW-0237-116	ZW-0240-121
ZW-0240-5	ZW-0242-131	ZW-0278-19	ZW-0313-66	ZW-1236-121	ZW-1473-116
ZW-1479-168	ZW-0224-14				

Standpunt GS

We onderschrijven dit en wijzen erop dat waar aan het einde van de tweede paragraaf in H15.1.5 staat 'monumenten', hier zowel Rijksmonumenten als gemeentelijke monumenten bedoeld zijn. We zullen dit in de tekst verduidelijken.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 1.5: Rijks- en gemeentelijk beschermd'.
Wijziging: van 'Voor restauratiekwaliteit volgen we de ERM-kwaliteitsstandaard (Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg) voor het onderhouden, restaureren en verduurzamen van monumenten.' naar 'Voor restauratiekwaliteit volgen we de ERM-kwaliteitsstandaard (Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg) voor het onderhouden, restaureren en verduurzamen van monumenten, Rijks en gemeentelijk beschermd.'

13.5 Herbestemming religieus erfgoed

Zienswijze	Indiener
Indien het toekomstbestendig maken van het religieuze erfgoed tijdig wordt aangepakt bestaat er de kans voor een duale bestemming (religieus en horeca bijvoorbeeld) in plaats van een volledige herbestemming bij het stoppen van de kerk (en dus verlies van immaterieel) erfgoed). Indiener verzoekt u om religieus erfgoed als unieke opgave in de visie te benoemen als het gaat om bijvoorbeeld (deels)herbestemming.	ZW-0206-49

Zienswijze

Indiener pleit ervoor in § 15.1.6 (Hergebruik monumenten) naast VAB's ook aandacht te schenken aan herbestemming van (vaak monumentale) kerken die aan de eredienst worden onttrokken

Indiener					
ZW-1164-126	ZW-0166-125	ZW-0186-126	ZW-0196-61	ZW-0224-127	ZW-0224-13
ZW-0237-115	ZW-0240-120	ZW-0240-4	ZW-0241-115	ZW-0242-130	ZW-0278-18
ZW-0313-64	ZW-0317-135	ZW-1236-120	ZW-1236-4	ZW-1473-115	ZW-1479-167
ZW-1038-100					

Standpunt GS

We zullen religieus erfgoed meenemen in de opsomming in de laatste zin van paragraaf 15.1.6.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 1.6, laatste alinea: 'en religieus erfgoed zoals kerken.' Wijziging: van 'Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven − zowel in landelijk als bebouwd gebied − en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB).' naar 'Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven − zowel in landelijk als bebouwd gebied − en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB) en religieus erfgoed (zoals kerken).'

13.6 Instructieregels bescherming molens

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een instructieregel op te nemen over hoe gemeenten de bescherming van de molenbiotoop van historische windmolens moeten opnemen in het omgevingsplan.	ZW-0987-11
Indiener vraagt zich af waarom uitgangspunten voor de bescherming van historische windmolens en hun biotoop ontbreken in de POVI.	ZW-0987-1

Standpunt GS

De Provincie legt geen instructieregels op aan gemeenten ten aanzien van hoe de bescherming van monumenten en hun omgeving opgenomen moet worden in het omgevingsplan. Voor molens wordt hierop geen uitzondering gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.7 KNA

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt expliciet te verwijzen naar het vorig jaar door Nederland geratificeerde verdrag van Faro waarin wordt gepleit een connectie te maken met burgers en erfgoedgemeenschappen.	ZW-1038-101

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) de belangrijkste leidraad is voor het verantwoord omgaan met archeologische waarden, maar dat deze niet is vermeld in de POVI.

Indiener					
ZW-0196-65	ZW-0166-127	ZW-0186-128	ZW-0224-129	ZW-0224-15	ZW-0237-117
ZW-0240-122	ZW-0240-6	ZW-0242-132	ZW-0278-20	ZW-0313-68	ZW-0317-137
ZW-1236-122	ZW-1236-6	ZW-1473-117	ZW-1479-169	ZW-1164-127	ZW-0241-117

Standpunt GS

De rol en het gebruik de KNA, alsmede het handhaven van het gebruik, is via het verplichte certificeringssysteem van archeologische bedrijven in de Erfgoedwet vastgelegd. Als Provincie hebben we hierin geen rol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.8 Koppeling ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie

Zienswijze
Indiener onderschrijft cultuurhistorie als kernkwaliteit in het landschap en benadrukt het belang van de historische gelaagdheid en erfgoedensembles voor de Limburgse identiteit. Indiener verzoekt een sterkere relatie te leggen tussen cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit en een duidelijke ambitie te formuleren, afgestemd op opgaven in het primaire landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en de Maasvallei.

Indiener					
ZW-0166-123	ZW-0186-124	ZW-0196-59	ZW-0224-125	ZW-0240-118	ZW-0242-128

ZW-0278-16	ZW-0317-133	ZW-1236-118	ZW-1473-113	ZW-1479-165	ZW-0224-11
ZW-0240-2	ZW-0313-62	ZW-1236-2	ZW-0237-113	ZW-0224-183	

Standpunt GS

De koppeling tussen ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie is zowel gelegd in het hoofdstuk Cultuur en Erfgoed als het hoofdstuk Ruimtelijke kwaliteit. Zonder het gebruik van de termen herkomstwaarde en toekomstwaarde is de strekking hetzelfde. Generiek streven we benutting van erfgoed na voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit bij ontwikkel- en ontwerpopgaven. Voor de groenblauwe landbouwzone focussen we op het behoud van de kernkwaliteit cultuurhistorie. Met de op te stellen Gebiedsbiografie Limburg maken we de koppeling ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie binnen opgaven nog explicieter.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.9 Link erfgoed en toerisme

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de paragrafen 15.1.2 en 15.1.6 van de ontwerp-POVI de link tussen erfgoed en toerisme.	ZW-0160-32 ZW-1127-19

Standpunt GS

We onderschrijven dit en zullen toerisme meenemen in de betreffende paragrafen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen aan hoofdstuk 15, paragraaf 1.6 'Het gebruik van monumenten levert ook een bijdrage aan de versterking van het toerisme.' Wijziging 1.2: van 'Erfgoed biedt kansen voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit bij ontwikkel- en ontwerpopgaven. Dat vraagt om de ontwikkeling en de inzet van cultuurhistorische kennis bij ontwerpopgaven in het landschap.' naar 'Erfgoed biedt kansen voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit (en ook toeristische kwaliteiten) bij ontwikkel- en ontwerpopgaven. Dat vraagt om de ontwikkeling en de inzet van cultuurhistorische kennis bij ontwerpopgaven in het landschap. Wijziging 1.6: van 'Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven − zowel in landelijk als bebouwd gebied − en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB) en religieus erfgoed (zoals kerken).' naar 'Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven − zowel in landelijk als bebouwd gebied − en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB) en religieus erfgoed (zoals kerken). Het gebruik van monumenten levert ook een bijdrage aan de versterking van het toerisme.'

13.10 Onderhoud monumenten

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de verduurzaming van monumenten, specifiek voor het toepassen van de ERM-kwaliteitstandaard niet alleen bij Rijksmonumenten, maar ook bij gemeentelijke en provinciale monumenten.	ZW-1038-99

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij instandhouding van monumenten de focus te veel ligt op restauratie in plaats van onderhoud en behoud, en dat tijdige herbestemming hieraan kan bijdragen.

Indiener					
ZW-0166-124	ZW-0186-125	ZW-0224-126	ZW-0237-114	ZW-0240-119	ZW-0241-114
ZW-0242-129	ZW-0278-17	ZW-0313-63	ZW-0317-134	ZW-1236-119	ZW-1473-114
ZW-1479-166	ZW-0240-3	ZW-1236-3	ZW-0224-12	ZW-1164-120	ZW-1038-98
ZW-0196-60					

Standpunt GS

De provinciale rol ten aanzien van de instandhouding van monumenten hebben we verwoord in paragraaf 15.1.5. We onderschrijven het belang van tijdig onderhoud van monumenten. Dit is echter een taak van het Rijk en als zodanig niet opgenomen onder onze provinciale rol.
De stimulerende rol van de provincie bij herbestemming voor Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten is uitgelegd in paragraaf 15.1.6.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.11 Sturing gemeente en rijk

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de provinciale ambitie, zoals benoemd bij Thema 11 Erfgoed en Cultuur, om erfgoedpanden te herbestemmen en cultuurhistorische structuren te beschermen een loze belofte is. Vrijwel alle objecten bevinden zich binnen een gemeentegrens, waardoor gemeenten vaak de doorslaggevende zeggenschap hebben. Volgens de indiener gaan gemeenten regelmatig onwenselijk met erfgoed om en heeft de Provincie weinig middelen om daar tegenin te gaan of worden deze middelen niet (zichtbaar) gebruikt.	ZW-0010-1

Indiener verzoekt de provincie bij het beschermen van erfgoedpanden en cultuurhistorische structuren zich proactief, doortastend en waar nodig confronterend op te stellen en treden jegens de gemeenten en het Rijk.	ZW-0010-2

Standpunt GS

De provincie voert interbestuurlijk toezicht uit op gemeenten. Het toezicht op erfgoed is één van de vier gebieden van dit generieke toezicht op de uitvoering van medebewindstaken. Het toezicht op erfgoed richt zich onder andere op de wijze waarop gemeenten hun taken op het gebied van de monumentenzorg uitvoeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.12 Verdrag van FARO

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft de suggestie om te verwijzen naar het verdrag van Faro bij paragraaf 15.2.4.	ZW-0160-111 ZW-0263-5

Standpunt GS

Hoewel we door het ondersteunen van archeologische projecten gericht op publieksbereik invulling geven aan een deel van het verdrag van Faro, behelst dit maar een klein deel van het verdrag. Een verwijzing zou de suggestie kunnen wekken dat we als Provincie meer doen op dit gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.13 Molens

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor opname van de watermolen in Klimmen, Rijksmonument als watermolenensemble in de kaarten en de tekst van de POVI.	ZW-1483-8

Standpunt GS

De kaartlaag watermolens geeft de Rijksbeschermde molens weer, zoals geregistreerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Als een watermolen niet op de kaart staat, is deze niet geregistreerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Als de watermolen weldegelijk Rijksbeschermd is, kan de eigenaar hierover contact opnemen met de Rijksdienst om de watermolen alsnog op te laten nemen. Dan komt de molen vanzelf op de kaartlaag.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Watermolens' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bescherming van de molenbiotoop binnen de provincie Limburg in de POVI te reguleren.	ZW-0987-3

Standpunt GS

We geven als provincie geen aanvullende (wettelijke) bescherming aan molens. We laten het aan de gemeenten om in de omgevingsplannen de bescherming van wind- en watermolens en omliggende gronden te reguleren, ter borging van het functionerend (lees: draaiend) houden van dit erfgoed. Op 23 mei 2025 heeft GS, middels een brief, de gemeenten in Limburg gevraagd dit erfgoedbelang in hun omgevingsplannen te borgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de Rijksmonumentale windmolens en hun molenbiotoop aan te wijzen als belangrijke te behouden cultuurhistorische waarden en deze bij voorkeur ook op een kaart aan te geven.	ZW-0987-9

Standpunt GS

De provincie Limburg wijst monumenten niet aan als belangrijke te behouden cultuurhistorische waarden. Voor windmolens wordt hierop geen uitzondering gemaakt. Het is aan de gemeenten om in omgevingsplannen aan windmolens en omliggende gronden een erfgoed belang te hechten. Daarnaast gaan wind- en watermolens onderdeel uitmaken van de Gebiedsbiografie Limburg die medio 2026 gepubliceerd zal worden. In deze kennisonderlegger is ruim aandacht voor de landschappelijke inbedding van erfgoedensembles, waaronder wind- en watermolens.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een molenbiotoopinventarisatie uit te laten voeren naar de molenbiotoop van alle historische windmolens in de provincie Limburg.	ZW-0987-4

Standpunt GS

We voeren als provincie Limburg geen molenbiotoop inventarisatie uit. Voor Limburg als geheel zullen watermolens en windmolens wel onderdeel zijn van de Gebiedsbiografie Limburg en lichten we dit erfgoed landschappelijk en historisch uit. Voor detailinformatie over specifiek erfgoed, zoals molenbiotoop informatie en molenpaspoorten, leggen we de verantwoordelijkheid bij de eigenaren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI te spreken van watermolenensembles op een manier die het gehele watermolenlandschap omvat.	ZW-0987-6

Standpunt GS

We gaan in onze begripsformulering watermolenensemble uit van het functionele watermolencomplex. Dit is exclusief de hydrologische invloedssfeer van molens. Met deze begripsdefinitie blijven we dicht bij de te beschermen erfgoed waarden, terwijl in de hydrologische invloedsfeer de natuur- en landschapswaarden overheersen. In het, in de POVI, genoemde onderzoek naar watermolens en wateroverlast gaan we uit van het watermolenensemble zoals door ons gedefinieerd en zullen we vanuit de opgave van de specifieke locatie waar nodig een ruimer begrip hanteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor alle historische molens een molenpaspoort op te stellen.	ZW-0987-5

Standpunt GS

We stellen als provincie geen molenpaspoorten op. Voor detailinformatie over specifiek erfgoed, zoals molenbiotoop informatie en molenpaspoorten, leggen we de verantwoordelijkheid bij de eigenaren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om toevoeging van de Sint-Elisabethsmolen in Haelen aan de kaart met aangeduide watermolens in de POVI.	ZW-0987-8

Standpunt GS

De kaartlaag watermolens geeft de Rijksbeschermde molens weer, zoals geregistreerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. De Sint-Elisabethsmolen in Haelen is een gemeentelijke beschermde watermolen en past daarom niet in deze kaartlaag.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Watermolens' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de locatiepunt van de Baalsbuggermolen niet correct is weergegeven op de verbeelding. Deze ligt volgens de indiener ter hoogte van de Worm bij het pand Baalsbruggerweg 28 (kadastraal bekend P647).	ZW-0263-102

Standpunt GS

De kaartlaag watermolens geeft de rijksbeschermde molens weer, zoals geregistreerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). indien de Baalsbruggermolen niet goed aangegeven staat op de kaart wordt geadviseert om hierover contact op te nemen met de RCE om dit aan te laten apssen. Dan komt de molen vanzelf op de juiste locatie op de kaartlaag.

Voorstel aan PS

Kaartlagen 'Watermolens' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.14 Overige individuele zienswijzepunten

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een onderbouwing van de aanduiding "Provinciaal archeologische aandachtsgebieden" voor de specifiek genoemde percelen te heroverwegen, rekening houdend met de reeds verstoorde bodemgesteldheid en de beoogde vitaliteit van het buitengebied.	ZW-1494-13

Standpunt GS

De Provinciale aandachtsgebieden zijn opgesteld op het moment dat de gemeente de rol van bevoegd gezag kregen. Aangezien deze gebieden gemeentegrens overstijgend zijn, dreigde een kans op versnipperd beleid in deze gebieden. De gemeenten hebben deze gebieden inmiddels, via bestemmingsplannen in hun eigen beleid opgenomen.
De Provincie wil daarom de gemeenten geen aanvullende instructies over de omgang met deze gebieden opleggen. Deze gebieden worden dan ook niet in de Verordening opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u om de gebiedsbiografie geen bindend kader te geven en maatwerk in overleg met gemeenten mogelijk te laten blijven, zodat de uitvoerbaarheid van kwalitatief goede projecten niet wordt bemoeilijkt.	ZW-0206-48

Standpunt GS

Het instrument Gebiedsbiografie Limburg is nog in ontwikkeling en heeft als doel de verdieping van de kennisonderlegger voor cultuurhistorie. Het gebruik is voorzien aan de ontwerp en vooroverleg kant. Dat geeft onsinziens voldoende ruimte aan gemeenten om tot uitvoerbare en kwalitatief goede projecten te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

14. Bodem en Ondergrond

14.1 B&O - Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de relatie met klimaatadaptatie en -mitigatie onvoldoende wordt benut, terwijl aangepast bodemgebruik concrete kansen biedt voor energietransitie, watervasthoudend vermogen en koolstofopslag.	ZW-0317-196

Standpunt GS
De inzet met betrekking tot klimaatadaptatie en -mitigatie is een lopend proces. De kansen voor aangepast bodemgebruik zullen in de toekomst verder worden uitgewerkt. Zo zullen de ruimtelijke kaders voor water en bodem sturend de komende tijd verder uitgewerkt worden in een 4D ordening (3D ordening met de factor tijd/klimaatverandering), waarbij de ontwikkeling van de Onderlegger water en bodem (september 2025) een eerste stap is. In deze onderlegger zijn al meerdere aspecten van klimaatadaptatie en -mitigatie opgenomen, via de diverse signaleringskaarten in Deel B: Opgaven vanuit water, bodem en klimaatverandering.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er veel gebruik wordt gemaakt van container-begrippen als “gezond”, “basis”, “beter” en “mooier”, zonder dat deze termen zijn gedefinieerd, en dat een toelichting op deze begrippen nodig is om de beleidsmatige en uitvoeringsgerichte betekenis helder te krijgen.	ZW-0317-193

Standpunt GS
De centrale ambitie in paragraaf 7.1.1 is de ambitie uit de Agenda bodem en ondergrond 2024-2030, voor de volledigheid wordt een verwijzing naar de Agenda bodem en ondergrond opgenomen in de POVI-tekst. De beleidsmatige en uitvoeringsgerichte betekenis staan duidelijk omschreven in de Agenda.

Voorstel aan PS
Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 7.1.1 : ‘...zoals geformuleerd in de Agenda bodem en ondergrond 2024-2030. In deze Agenda zijn de doelen en beoogde resultaten geformuleerd die bijdragen aan de gestelde ambitie. (titel document als weblink: https://www.limburg.nl/publish/pages/8344/agenda_bodem_en_ondergrond_2024-2030.pdf)

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het bouwen van cruciale maatschappelijke infrastructuur op of nabij aardbreuken alleen wordt toegestaan als er aanvullende mitigerende maatregelen worden genomen om de infrastructuur te beschermen tegen grondbewegingen en aardschokken.	ZW-0493-2
Indiener verzoekt dat het bouwen van cruciale maatschappelijke infrastructuur, zoals wegen, vaarwegen, hoogspanningslijnen en	ZW-0493-1

hoog/middenspanningsstations, op of in de nabijheid van aardbreuken wordt ontmoedigd of verboden.

Standpunt GS
De ruimtelijke kaders voor water en bodem sturend zullen de komende tijd verder uitgewerkt worden in een 4D ordening (3D ordening met de factor tijd/klimaatverandering), daarbij zullen ook geologische kenmerken van de bodem worden meegenomen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een passage toe te voegen aan hoofdstuk 7 Bodem en Ondergrond over het in stand houden van de beschermende werking van bodemlagen (al dan niet diepe lagen) en de zuiverende werking van bodem en ondergrond voor water in algemene zin en voor de bronnen voor de drinkwatervoorziening in het bijzonder.	ZW-1369-57

Standpunt GS
Hiervoor is een passage opgenomen in hoofdstuk 6, paragraaf 6.4.4. Een extra passage in hoofdstuk 7 is daarom niet nodig.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het ordenend principe "rekening houden met water en bodem" nadrukkelijker terug te laten komen in hoofdstuk & Bodem en Ondergrond.	ZW-1369-56

Standpunt GS
Rekening houden met water en bodem zal de komende tijd verder uitgewerkt worden in een 4D ordening (3D ordening met de factor tijd/klimaatverandering) en worden meegenomen in de lopende provinciale programma's. De ontwikkeling van de Onderlegger water en bodem (september 2025) is daarbij een eerste stap.

Tevens zal in par 7.5.1 "klimaatonderlegger" worden veranderd in "Onderlegger water en bodem" (conform titel document).

Voorstel aan PS
Tekst wijzigen in hoofdstuk 7, paragraaf 7.5.1 van ‘Een belangrijk hulpmiddel is een zogenaamde klimaatonderlegger. naar ‘Een belangrijk hulpmiddel is de Onderlegger water en bodem.’
(titel rapport als weblink
https://www.limburg.nl/publish/pages/9924/rapport_klimaatonderleggerlimburg_hogeresolutie_schermversie

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om: Concrete uitwerking van ruimtelijke kaders voor water en bodem sturend	ZW-1035-37

Standpunt GS

De ruimtelijke kaders voor water en bodem sturend zullen de komende tijd verder uitgewerkt worden in een 4D ordening (3D ordening met de factor tijd/klimaatverandering), waarbij de ontwikkeling van de Onderlegger water en bodem (september 2025) een eerste stap is.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

14.2 B&O - - Chemische bodemkwaliteit

Zienswijze	Indiener
De bevoegd gezag-taken voor bodemverontreiniging op complexe bedrijven volgt ook uit het overgangsrecht Wet bodembescherming als sprake is van een spoedlocatie. Dat is bijvoorbeeld het geval voor Chemelotsite. Indiener verzoek om dit punt op te nemen in het POVI.	ZW-0302-47

Standpunt GS
Wij zijn het eens met de indiener. Echter wanneer sprake is van een overgangsrechtlocatie, dan zijn de opgaven beschreven in paragraaf 7.2.2.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
De provincie heeft samen met enkele gemeenten een concept provinciale beleidsnotitie ‘Grondwaterkwaliteit onder de Omgevingswet' opgesteld. Momenteel wordt door de Provincie bekeken of en hoe deze concept- notitie kan worden geïmplementeerd en vastgesteld. Dit onderwerp ontbreekt in de POVI. Indiener verzoekt de provincie dit wel op te nemen.	ZW-0302-46

Standpunt GS
Omdat de beleidsnotitie nog niet bestuurlijk is vastgesteld, wordt deze niet opgenomen in de POVI. De landelijke wet- en regelgeving ten aanzien van de aanpak historische grondwaterverontreinigingen (Ow, overgangsrecht en KRW) is daarmee leidend. Implementatie in de POVI vindt pas plaats wanneer het voorgenomen beleid ook in de praktijk uitvoerbaar is.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
In § 7.2.4 Ontwikkelen van handelingsperspectieven van geprioriteerde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) geeft de provincie aan dat ze "handelingsperspectieven ontwikkelt voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), die aangeven wie in welke situatie verantwoordelijk is en hoe taken en bevoegdheden verdeeld zijn". Ook geeft ze aan dat ze "als middenbestuur de rol blijft vervullen van actieve intermediair tussen het Rijk, gemeenten en andere provinciale partners als het gaat om de aanpak van ZZS, waaronder PFAS". De keuze die hierover in de POVI wordt gemaakt vindt indiener voorbarig en maakt onderdeel uit van een landelijke discussie. Indiener verzoekt dit punt te nuanceren en de landelijke discussie af te wachten.	ZW-0302-48

Standpunt GS
Samen met het Rijk (die een systeem- en kaderstellende regiefunctie heeft), gemeenten en waterschappen zal naar verwachting een landelijke aanpak PFAS komen met daarin onder andere handelingsperspectieven. Paragraaf 7.2.4 zullen we hierop aanvullen dat dit in afstemming met het Rijk en andere mede-overheden zal gaan (koepels IPO, VNG en UvW).

Voorstel aan PS
Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 7.2.4, onder kopje ‘Waar kiezen we voor?’ achter de eerste zin, de volgende zin toevoegen: ‘Samen met het Rijk (die een systeem- en kaderstellende regiefunctie heeft), met gemeenten en waterschappen zal naar verwachting een landelijke aanpak PFAS komen met daarin onder andere handelingsperspectieven’.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 7.2.1 onduidelijk is of met “afstemming” enkel formele afstemming wordt bedoeld, of ook actieve samenwerking en netwerkvorming, en vraagt of de provincie daadwerkelijk de intentie heeft om actief deel te nemen aan regionale bodemoverleggen in Noord- & Midden-Limburg en Zuid-Limburg.	ZW-0317-194

Standpunt GS
Ja, zoals aangegeven in de agenda bodem en ondergrond 2024-2030 (zie paragraaf 7.1.1) onder paragraaf 3.2.5 zal de provincie deelnemen aan diverse netwerken op het gebied van bodem en ondergrond.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de POVI een handelingsperspectief voor PFAS waarin de verantwoordelijkheden en taken duidelijk zijn gedefinieerd en waarbij tevens aandacht wordt besteed aan de impact van dergelijke verontreinigingen op ruimtelijke keuzes en -gebruik. Indiener verzoek om dit alsnog op te nemen.	ZW-0302-67

Standpunt GS
Wij zijn het eens om handelingsperspectieven te hanteren met daarin duidelijke definitie van taken en verantwoordelijkheden. Samen met het Rijk (die een systeem- en kaderstellende regiefunctie heeft), gemeenten en waterschappen zal naar verwachting een landelijke aanpak PFAS komen met daarin onder andere handelingsperspectieven. Provincie zal via de koepels hierin participeren. Paragraaf 7.2.4 zullen we hierop aanvullen dat dit in afstemming met het Rijk en andere mede-overheden zal gaan (koepels IPO, VNG en UvW).

Voorstel aan PS
Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 7.2.4, onder kopje ‘Waar kiezen we voor?’ achter de eerste zin, de volgende zin toevoegen: ‘Samen met het Rijk (die een systeem- en kaderstellende regiefunctie heeft), met gemeenten en waterschappen zal naar verwachting een landelijke aanpak PFAS komen met daarin onder andere handelingsperspectieven’.

Zienswijze
Indiener stelt dat het essentieel is om ten aanzien van PFAS een handelingsperspectief te hanteren, waarin de verantwoordelijkheden en taken duidelijk zijn gedefinieerd. Bovendien moet de impact van dergelijke verontreinigingen op ruimtelijke keuzes en -gebruik uitgebreid worden besproken. Indiener mist dit in het voorliggende concept.

Indiener					
ZW-0187-64	ZW-0207-58	ZW-0238-48	ZW-0253-62	ZW-0271-48	ZW-0314-48
ZW-1127-80					

Standpunt GS
Wij zijn het eens om handelingsperspectieven te hanteren met daarin een duidelijke definitie van taken en verantwoordelijkheden. Samen met het Rijk (die een systeem- en kaderstellende regiefunctie heeft), gemeenten en waterschappen zal naar verwachting een landelijke aanpak PFAS komen met daarin onder andere handelingsperspectieven. Provincie zal via de koepels hierin participeren. Paragraaf 7.2.4 zullen we hierop aanvullen dat dit in afstemming met het Rijk en andere mede-overheden zal gaan (koepels IPO, VNG en UvW).

Voorstel aan PS
Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 7.2.4, onder kopje ‘Waar kiezen we voor?’ achter de eerste zin, de volgende zin toevoegen: ‘Samen met het Rijk (die een systeem- en kaderstellende regiefunctie heeft), met gemeenten en waterschappen zal naar verwachting een landelijke aanpak PFAS komen met daarin onder andere handelingsperspectieven’.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de locatie van Edelchemie mee te tekenen in de kaart complexe bedrijven.	ZW-0188-80

Standpunt GS
Deze inrichting staat niet op de meest actuele kaart van Seveso-inrichtingen (peildatum 1 december 2025) en zal om die reden niet worden toegevoegd.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

14.3 B&O - Mijnbouw(schade)

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat er behoefte is aan publieksvriendelijke en laagdrempelige publieksvoorlichting over de aanhoudende effecten van steenkoolwinning, zoals mijnschade en mijnwaterschades.	ZW-0062-1

Standpunt GS
Gelet op het karakter van de Omgevingsvisie als strategisch beleidsdocument met betrekking tot de fysieke leefomgeving, zijn de door indiener genoemde onderwerpen niet expliciet in dit document opgenomen. Niettemin achten wij het van belang hier beknopt op in te gaan, zodat indiener goed geïnformeerd is over de inspanningen van de Provincie met betrekking tot het dossier mijnbouwschade. Ten aanzien van het thema mijnschade, publieksvoorlichting en de inrichting van een laagdrempelig publieksloket, wordt ingezet op een kenniscomponent binnen het Instituut voor Mens, Milieu en Mijnbouw Limburg (I3ML). Bij de vaststelling van de Jaarstukken 2024 (juni 2025) heeft de Provincie Limburg besloten gedurende een periode van tien jaren een bedrag van € 2.000.000,- beschikbaar te stellen. Hiermee wordt nadrukkelijk het belang van kennisontwikkeling en informatieverstrekking onderstreept. De wijze van implementatie is op hoofdlijnen vastgesteld en wordt thans nader geëxpliciteerd, onder meer via de website van I3ML, waar kennis op toegankelijke en laagdrempelige wijze aan het publiek zal worden ontsloten.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de provincie een laagdrempelige voorziening instelt voor slachtoffers van mijn(water)schade, waar zij hun schade kunnen melden, begeleiding en middelen krijgen om het oorzakelijke verband met de voormalige mijnbouw vast te stellen en claims bij overheid of rechtsopvolgers kunnen indienen, zodat schade effectief kan worden hersteld en langdurige problemen worden voorkomen.	ZW-0492-1

Standpunt GS
Gelet op het karakter van de POVI als strategisch beleidsdocument met betrekking tot de fysieke leefomgeving, zijn de door indiener genoemde onderwerpen niet expliciet in dit document opgenomen. Niettemin achten wij het van belang hier beknopt op in te gaan, zodat indiener goed geïnformeerd is over de inspanningen van de Provincie met betrekking tot het dossier mijnbouwschade.

De afgelopen jaren is er samen met onder andere het ministerie van Klimaat en Groene Groei en de onafhankelijke Commissie Mijnbouwschade gewerkt aan een tegemoetkoming voor gedupeerde woningbezitters. De regeling Mijnbouwschade Limburg is sinds oktober 2025 formeel rond. Hiermee vergoedt de Rijksoverheid de schade van particuliere woningeigenaren. De regeling wordt uitgevoerd door het nieuw opgerichte regionale Instituut voor Milieu, Mens en Mijnbouw Limburg (I3ML). Bij dit loket kunnen gedupeerden een schadeclaim indienen, waarna een deskundige namens de Commissie Mijnbouwschade de woning inspecteert. Een rapport van de bevindingen wordt vervolgens behandeld door de Limburg Kamer van de onafhankelijke Commissie Mijnbouwschade, die de minister adviseert over de aard en hoogte van de schade. Gedurende het proces krijgt de huiseigenaar ondersteuning van een I3ML-zaakbegeleider, die de huiseigenaar informeert over het verloop.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie duidelijk te vermelden dat geothermie een mijnbouwactiviteit is die onder het Ministerie van klimaat en groene groei valt en de gemeente het bevoegd gezag is voor boringen ondieper dan 500 meter.	ZW-1164-37

Standpunt GS
Voor geothermie dieper dan 500 meter is het ministerie van KGG inderdaad het bevoegde gezag. De provincie is bevoegd gezag voor onttrekkingen en infiltratie in het kader van geothermie als dat ondieper dan 500 meter is. Dit is wettelijk zo geregeld en derhalve is het niet nodig dit in een POVI op te nemen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een uitleg toe te voegen aan de tekst waaruit blijkt dat de tektoniet van Limburg geen gevaar is voor de Einstein Telescoop.	ZW-0135-16

Standpunt GS

Voor het ondergrondse observatorium is een stabiele en ruisarme bodem nodig. Deze locatie zou nooit zijn gekozen als deze grensregio een (te) groot risico op aardbevingen en daardoor aardbevingsschade zou kennen. Ook de bouw en het gebruik van de telescoop op circa 250 meter diepte vergroten de kans op aardbevingen niet. Vergelijk het met een harde steen waarin van de ene naar de andere kant een gaatje wordt geboord; dat gaatje is in verhouding tot de hele steen erg klein. De steen wordt daar niet zachter of instabieler van. Zo moet ook de bouw van de Einstein Telescope in relatie tot de volledige bodem worden gezien. Een andere vergelijking is die met een autotunnel door een hoge berg, bijvoorbeeld de Gotthardtunnel in Zwitserland: de tunnel maakt de berg niet instabiel. De Einstein Telescope wordt zodanig gebouwd dat het meetinstrument bij een natuurlijke aardbeving geen schade oploopt. Mocht zo'n aardbeving worden geregistreerd, dan is alleen de meting van zwaartekrachtsgolven op dat moment niet bruikbaar.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de negatieve effecten van voormalige steenkolenwinningen zoals is verwoord in het milieueffectrapport.	ZW-0917-10

Standpunt GS
Gelet op het karakter van de Omgevingsvisie als strategisch beleidsdocument met betrekking tot de fysieke leefomgeving, zijn de maatregelen die worden genomen om de negatieve effecten van de voormalige steenkoolwinning tegen te gaan niet expliciet in dit document opgenomen. Niettemin achten wij het van belang hier beknopt op in te gaan, zodat indiener goed geïnformeerd is over de inspanningen van de Provincie met betrekking tot het dossier mijnbouwschade.

De Provincie heeft, als vertegenwoordiger van de regio, in 2016 bestuurlijke afspraken gemaakt met het destijds verantwoordelijke Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) met betrekking tot het uitvoeren van technische maatregelen. Deze maatregelen beogen de potentiële negatieve gevolgen van de voormalige steenkoolwinning te mitigeren en zijn gebaseerd op een uitgebreid, integraal onderzoek uit 2016 naar mogelijke na-ijlende effecten (de zogenaamde GS-ZL studie). De hieruit voortvloeiende activiteiten worden uitgewerkt in jaarlijkse actieplannen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt welke bestuurlijke afspraken de Provincie heeft gemaakt met het Rijk over de uitvoering en regie van een pakket beheersmaatregelen met betrekking tot stijgend mijnwater en andere effecten van de mijnbouw, en wat het effect is van deze afspraken op zijn leven en zijn agrarisch bedrijf.	ZW-1358-24

Standpunt GS
De Provincie heeft, als vertegenwoordiger van de regio, in 2016 bestuurlijke afspraken gemaakt met het destijds verantwoordelijke Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) met betrekking tot het uitvoeren van technische maatregelen. Deze maatregelen beogen de potentiële negatieve gevolgen van de voormalige steenkoolwinning te mitigeren en zijn gebaseerd op een uitgebreid, integraal onderzoek uit 2016 naar mogelijke na-ijlende effecten (de zogenaamde GS-ZL studie). De hieruit voortvloeiende activiteiten worden uitgewerkt in jaarlijkse actieplannen.
Het adres van het bedrijf van de indiener van de zienswijze ligt circa 3 km buiten het gebied waar steenkool is gewonnen. Ter plaatse van deze locatie treden geen effecten op als gevolg van de

voormalige steenkoolwinning. Hier worden derhalve ook geen maatregelen getroffen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

14.4 B&O - Ontgrondingen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie bij de herziening van haar ontgrondingenbeleid expliciet ruimte te maken voor: Een kwantitatieve reductie van de behoefte aan primaire grondstoffen door middel van circulair bouwen; Verdeling van de milieulast over meerdere provincies indien het Rijk een taakstelling oplegt; En bescherming van waardevolle landschappen en ecosystemen tegen blijvende aantasting door grootschalige grondwinning.	ZW-1035-79

Standpunt GS
Een aanvraag dient te voldoet aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, wordt in de brede belangenafweging die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij onder meer gekeken wordt naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen, de circulariteitsambitie en - indien aanwezig en gewenst - de bescherming van waardevolle landschappen en ecosystemen. De verdeling van milieulast over meerdere provincies is niet altijd mogelijk omdat de beschikbaarheid/voorraad aan primaire bouwgrondstoffen geologisch en daarmee ook provinciegebonden is. Zo is Limburg, vanuit het geologische gegeven dat hier veel grind aanwezig is, de hoofdleverancier van grind.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze
De visie op ontgrondingslocaties is naar mening van indiener niet duidelijk in de POVI. Indiener spreekt zich uit tegen ontgrinding op Graetheideplateau gezien de grote druk op het gebied. Indiener verzoekt om in de POVI het Graetheideplateau uit te sluiten van ontgronding.

Indiener
ZW-0302-70 ZW-0314-123

Standpunt GS
Aanvragen om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden worden door ons getoetst aan het gestelde in de POVI, paragraaf 7.3.4. en aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning wordt getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de (on-)gewenst ruimtelijke ontwikkelingen. Het op voorhand uitsluiten van gebieden wordt niet wenselijk geacht aangezien ontgrondingen aan gewenste ruimtelijke ontwikkelingen een positieve bijdrage kunnen leveren.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat import van bouwgrondstoffen zoals zand en grind niet praktisch is vanwege milieu-impact en beperkte beschikbaarheid, en dat hergebruik slechts een klein deel van de toekomstige vraag kan dekken.	ZW-0702-6

Standpunt GS
Wij onderschrijven dit.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat ongeacht de uitkomsten van de Landelijke Integrale Afweging Bouwgrondstoffen, het van cruciaal belang is dat winningsvergunningen met urgentie worden afgegeven in Limburg.	ZW-0702-9

Standpunt GS
In de brede belangenafweging, die uitgevoerd wordt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is, wordt afgewogen of voldoende gestreefd is naar het bereiken van zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de bijdrage aan beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bouwgrondstoffenwinning een belangrijke bijdrage levert aan provinciale opgaven, zoals woningbouw, hoogwaterveiligheid, natuurontwikkeling, waterbuffering en energieopwekking in Limburg.	ZW-0702-2

Standpunt GS
Een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden dient te voldoet aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag wordt in de brede belangenafweging die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen (provinciale opgaven), de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen en de circulariteitsambitie. Het is niet vanzelfsprekend dat de winning van bouwgrondstoffenwinning een belangrijke bijdrage levert aan provinciale opgaven, zoals woningbouw, hoogwaterveiligheid, natuurontwikkeling, waterbuffering en energieopwekking in Limburg. Dit dient in de aanvraag onderbouwd/aangetoond te worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwerp POVI goede aanknopingspunten biedt om te blijven herkennen welke maatschappelijke meerwaarde met een breed draagvlak in de omgeving van de groeve mogelijk is.	ZW-0796-3

Standpunt GS

Wij zijn het eens met de indiener.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de vraag naar primaire bouwgrondstoffen zal veranderen als gevolg van de transitie naar een circulaire economie, en vraagt of er op voorhand geen uitsluitingsgebieden worden beschreven. Met andere woorden: kan het overal, mits er een zo hoog mogelijke maatschappelijke meerwaarde wordt gerealiseerd? Indiener verzoekt om hier duidelijk over te zijn, want dit moet je niet overal willen.	ZW-0313-52

Standpunt GS
Aanvragen om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden worden door ons getoetst aan het gestelde in de POVI, paragraaf 7.3.4. en aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning wordt getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de (on-)gewenst ruimtelijke ontwikkelingen. Het op voorhand uitsluiten van gebieden wordt niet wenselijk geacht aangezien ontgrondingen aan gewenste ruimtelijke ontwikkelingen een positieve bijdrage kunnen leveren.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de winning van bouwgrondstoffen zoals grind en zand in Limburg van regionaal en landelijk belang is.	ZW-0812-1

Standpunt GS
In de brede belangenafweging, die uitgevoerd wordt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is, wordt afgewogen of voldoende gestreefd is naar het bereiken van zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de bijdrage aan beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave. Verder voert het ministerie van I&W op dit moment een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een breed draagvlak moet betekenen dat Provinciale Staten, de gemeenteraad, een meerderheid van maatschappelijke organisaties en inwoners instemmen met het project.	ZW-0147-5

Standpunt GS
Initiatiefnemer dient in de aanvraag aan te tonen op welke wijze zij moeite heeft gedaan om breed draagvlak te creëren. Dat hoeft echter niet te betekenen dat er ook werkelijk een breed draagvlak is. In de brede belangenafweging, die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, wordt getoetst of de aanvraag hieraan voldaan is. In de brede belangenafweging worden belangen tegen

elkaar afgewogen en bezien of de aanvraag voldoet aan de wettelijke eisen, of de ontgronding leidt tot een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde, of er voldoende gedaan is om breed draagvlak onder de omgeving te verkrijgen, of deze past binnen de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte en de beoogde circulaire transitie. Provinciale Staten heeft Gedeputeerde Staten gemandateerd om vergunningenbesluiten af te doen. Het afdoen van een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden is een bevoegdheid van de provincie, wat het moeten instemmen door de gemeenteraad niet noodzakelijk maakt. Hetzelfde geldt voor betrokken maatschappelijke organisaties en omwonenden. Hun belangen worden meegenomen in de brede belangenafweging.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er beleidsmatig te veel belemmeringen in de ontwerp-POVI zijn opgenomen voor multifunctionele projecten en integrale gebiedsontwikkelingen met oppervlaktedelfstofwinningen.	ZW-0683-4

Standpunt GS
Indiener geeft niet aan welke onderdelen in de ontwerp-POVI leiden tot belemmeringen voor multifunctionele projecten en integrale gebiedsontwikkelingen met oppervlaktedelfstofwinningen. In het algemeen kan het volgende gesteld worden. Daar waar een initiatief past binnen het gestelde in de POVI en de wet- en regelgeving, zal de provincie haar medewerking verlenen. In de brede belangenafweging, die binnen dit kader wordt uitgevoerd nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is, wordt afgewogen of voldoende gestreefd is naar het bereiken van zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen onder andere in het kader van multifunctionele projecten en integrale gebiedsontwikkelingen, eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de bijdrage aan beleidsdoelen. Verder voert het ministerie van I&W op dit moment een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in dit hoofdstuk nog niet stilgestaan wordt bij ontgrondingsprojecten, en vraagt hoe de provincie invulling geeft aan de toekomstvisie voor zand- en grindwinning, zoals de verwachting dat de afname van zand en grind zal afnemen door import of alternatieve materialen, en hoe de provincie omgaat met de komende jaren grotendeels uitgeputte groevegebieden. Indiener geeft aan dat het hoofdstuk mist hoe belangen worden meegenomen in keuzes, vooral bij ontgrondingen binnen gemeenten vanwege impact op landschap en ecosystemen. Indiener merkt op dat circa 85% van de bouwgrondstoffen uit Limburg komt en pleit voor provinciale investering in kennis over alternatieven.	ZW-1473-159

Standpunt GS
Een aanvraag dient te voldoet aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, wordt in de brede belangenafweging die leidt tot het al dan niet afgeven van een

vergunning, getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij onder meer gekeken wordt naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen en de circulariteitsambitie.

Verder voert het ministerie van I&W op dit moment een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden.

Er wordt hierbij niet enkel gekeken naar het provinciale belang (voldoet de aanvraag aan het gestelde in onze beleidsdocumenten), maar ook naar de belangen van andere belanghebbenden zoals onder meer gemeenten. De genoemde criteria worden – indien deze aan de orde zijn – meegenomen in de voornoemde brede belangenafweging.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er zorgvuldig omgegaan moet worden met schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds), en vraagt hoe de provincie invulling geeft aan de ambitie om in 2030 af te kicken van het gebruik van primair grondstoffen, zoals zand en grindwinning, en hoe de provincie hierin investeert in kennisontwikkeling voor alternatieven.	ZW-1473-160

Standpunt GS
Een aanvraag dient te voldoet aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, wordt in de brede belangenafweging die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen en de circulariteitsambitie. Er wordt in de POVI 2025 onder diverse paragrafen aandacht besteed aan hoe wij omgaan met de circulariteitsambitie en -economie en hoe wij hier invulling aan geven.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gebiedsontwikkelingen waarin maatschappelijke meerwaarde centraal staat essentieel zijn voor bouwgrondstoffenwinning.	ZW-0812-3

Standpunt GS
Dat onderschrijven wij.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het doel van de ontwerp-POVI, namelijk het waarborgen van voldoende bouwstoffen voor de bouwopgave, infrastructuur en energie-infrastructuur, niet voldoende SMART is geformuleerd.	ZW-0683-2

Standpunt GS

Het voldoende voorhanden zijn van bouwstoffen voor de bouwopgave, infrastructuur en energie-infrastructuur wordt meegenomen in de tot de vergunningverlening behorende brede belangenafweging, die leidt tot het al dan niet afgeven van een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de vergunde voorraad en de jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de beleidsdoelen zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave.

Op dit moment voert het ministerie van I&W een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in relatie tot grondstoffenwinning alleen passief wordt geconstateerd dat de vraag naar primaire bouwgrondstoffen zal veranderen door de transitie naar een circulaire economie. Indiener verzoekt scherper te definiëren wat circulaire grondstoffen zijn, hoe de transitie wordt gefaciliteerd, en hoe wordt omgegaan met niet-schone secundaire bouwstoffen.

Indiener	
ZW-0166-60	ZW-0186-70

Standpunt GS
Voor de uitwerking van onderdelen, definities en instrumenten betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons uitvoeringsprogramma 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat onduidelijk is of er uitsluitingsgebieden worden beschreven voor de winning van primaire bouwgrondstoffen en vraagt om duidelijkheid, omdat dit niet overal wenselijk is.

Indiener					
ZW-0166-61	ZW-0186-71	ZW-0196-91	ZW-0224-65	ZW-0237-51	ZW-0240-56
ZW-0241-51	ZW-0242-65	ZW-0278-71	ZW-1236-56	ZW-1473-51	ZW-1479-103

Standpunt GS
Aanvragen om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden worden door ons getoetst aan het gestelde in de POVI, paragraaf 7.3.4. en aan de wet- en regelgeving.
Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan waardering te hebben voor de erkenning in het Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg dat primaire grondstoffen nodig blijven, zelfs in een circulaire maatschappij.	ZW-0812-5

Standpunt GS
Wij danken de indiener voor deze waardering.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 7.3.4: Maak een koppeling naar 6.2	ZW-1204-200

Standpunt GS
Het koppelen van paragraaf 6.2. (De Maas) aan paragraaf 7.3.4. (Bouwgrondstoffenvoorziening) achten wij niet noodzakelijk aangezien een aanvraag dient te voldoen aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, wordt in de brede belangenafweging, die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar beleidsdoelen waartoe het gestelde in paragraaf 6.2. De Maas behoort.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 7.3.4: Maak in de POVI duidelijk dat de natuuropgave in het Maasdal dusdanig is dat grindwinningen enkel kunnen worden toegestaan als ze aantoonbaar aansluiten bij de natuurdoelstellingen van bijvoorbeeld PAGW en Ruimte voor de Rivier.	ZW-1204-201

Standpunt GS
Een aanvraag dient te voldoet aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, wordt in de brede belangenafweging die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen en de circulariteitsambitie. Er wordt hierbij niet enkel gekeken naar het provinciale belang (voldoet de aanvraag aan het gestelde in onze beleidsdocumenten), maar ook naar de belangen van andere belanghebbenden. De genoemde criteria worden – indien deze aan de orde zijn – meegenomen in de voornoemde brede belangenafweging.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener nodigt de provincie uit tot samenwerking voor de realisatie van nieuwe gebiedsontwikkelingen om zo voldoende voorraad aan bouwgrondstoffen voor de lokale en landelijke markt te verkrijgen.	ZW-0586-4

Standpunt GS

Het is primair aan de initiatiefnemer om te komen tot vergunbare projecten. Daar waar een initiatief past binnen het gestelde in de POVI en de wet- en regelgeving, zal de provincie hieraan haar medewerking verlenen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft het gestelde in paragraaf 7.3.4. dat primaire bouwgrondstoffen noodzakelijk zijn, zelfs in een circulaire maatschappij.	ZW-0586-1
Indiener onderstreept het belang van het zoveel mogelijk inzetten op hergebruik van grondstoffen, maar benadrukt dat deze een beperkt deel van de toekomstige vraag kunnen invullen.	ZW-0702-16

Standpunt GS
Op dit moment is het nog niet mogelijk om alle primaire bouwgrondstoffen te vervangen door alternatieven, echter de noodzaak van de winning van primaire bouwgrondstoffen wordt afgewogen in de tot de vergunningverlening behorende brede belangenafweging om te komen tot een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een aanvraag voor ontgronding moet voldoen aan: • Aantoonbaar bij te dragen aan biodiversiteitsdoelen; • Te voldoen aan heldere toetsingscriteria, zoals maximale diepte, impact op grond- en oppervlaktewater, en landschappelijke inpassing; • Een onafhankelijk ecologisch effectrapport te bevatten met onderbouwing waarom natuurherstel niet wordt belemmerd.	ZW-1035-44

Standpunt GS
In de aanvraag moet onderbouwd zijn wat de eindbestemming wordt en waarom deze eindbestemming ter plaatse leidt tot maatschappelijke meerwaarde. Deze eindbestemming hoeft niet per definitie biodiversiteitsdoelen te bevatten. Bij een eindbestemming "bedrijfsterrein" spelen biodiversiteitsdoelen niet of minder. De door indiener genoemde heldere toetsingscriteria maken reeds deel uit van de vereisten waar een aanvraag aan dient te voldoen.

Bij de aanvraag dient een rapportage gevoegd te zijn die beschrijft wat de natuurwaarden voor aanvang van de werkzaamheden zijn, of deze door de werkzaamheden aangetast worden en zo ja welke maatregelen genomen worden om dit te voorkomen dan wel te compenseren. Ook dient bij de aanvraag een eindplan gevoegd te zijn, waarbij een beschrijving van resterende/te ontwikkelen natuurwaarden geduid wordt. Indien er sprake zou zijn van belemmering van natuurherstel, dan dient hieraan aandacht besteed te worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er onder de bewoners van Mook en Middelaar geen draagvlak bestaat voor de ontzanding in het Maasdal.	ZW-0199-4

Standpunt GS
Een aanvraag dient te voldoen aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, wordt in de brede belangenafweging, die leidt tot het al dan niet afgeven van de vergunning, afgewogen of voldoende gestreefd is naar het bereiken van zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en draagvlak in de omgeving. Hierbij wordt de bijdrage aan de beleidsdoelen/gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen en de circulariteitsambitie meegenomen. Er wordt hierbij overigens niet enkel gekeken naar het provinciale belang (voldoet de aanvraag aan het gestelde in onze beleidsdocumenten), maar ook naar de belangen van andere belanghebbenden. De genoemde criteria worden – indien deze aan de orde zijn – meegenomen in de voornoemde brede belangenafweging. De voor- en nadelen van een ontgronding worden derhalve afgewogen. Er is in de POVI bewust gekozen voor de passage ‘zoveel mogelijk draagvlak in de omgeving’, omdat er altijd voor- en tegenstanders zijn van een ontgronding. De meest zwaarwegendere belangen bepalen of er een omgevingsvergunning afgegeven wordt, waarbij vanzelfsprekend aandacht besteed wordt aan het beperken van ongewenste ‘effecten’. De toets of de ontgronding voldoet aan een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde vindt plaats in de brede belangenafweging. Het op voorhand uitsluiten van gebieden wordt niet wenselijk geacht aangezien ontgrondingen aan gewenste ruimtelijke ontwikkelingen een positieve bijdrage kunnen leveren.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven- geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat huidige plannen om het Maasdal te ontzanden niet passen binnen de omgevingsvisie van Provincie Limburg	ZW-0199-3

Standpunt GS
Aanvragen om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden worden door ons getoetst aan het gestelde in de POVI, paragraaf 7.3.4. en aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning wordt getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de (on-)gewenst ruimtelijke ontwikkelingen. Het op voorhand uitsluiten van gebieden wordt niet wenselijk geacht aangezien ontgrondingen aan gewenste ruimtelijke ontwikkelingen een positieve bijdrage kunnen leveren.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat natuurontwikkeling alleen als hoofddoel moet worden ingezet, niet als compensatiemiddel of legitimatie voor ontgrondingen. De indiener vraagt dat de provincie een kader vaststelt voor kwalitatieve beoordeling van 'maatschappelijke meerwaarde', waarin ecologische winst zwaarder weegt dan economische opbrengst.	ZW-1035-45

Standpunt GS
In de aanvraag moet onderbouwd zijn wat de eindbestemming wordt en waarom deze eindbestemming ter plaatse leidt tot maatschappelijke meerwaarde. Deze eindbestemming hoeft niet per definitie natuurontwikkeling te zijn. Dit kan ook een recreatieve invulling zijn of de realisatie van het bedrijventerrein. De eindbestemming dient in lijn zijn met het gestelde in de beleidsdocumenten. Economische opbrengst kan zwaarder wegen dan ecologische winst, bijvoorbeeld daar waar het gaat om een recreatieve ontwikkeling. De opbrengst van de winning van primaire bouwgrondstoffen kan ingezet worden voor de recreatieve ontwikkeling mogelijk te maken.

Een aanvraag dient wel te voldoe aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, wordt in de brede belangenafweging die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen en de circulariteitsambitie.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat ontgrondingen verboden moeten zijn: • Binnen of grenzend aan Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Limburg (NNL), of gebieden met kwetsbare hydrologie zoals het Maasdal, beekdalen en veengebieden; • In gebieden waar ontgronding leidt tot verdroging of verstoring van beschermde soorten en habitattypen; • Indien er alternatieve locaties, materialen of hergebruik mogelijk zijn	ZW-1035-43

Standpunt GS
Aanvragen om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden worden door ons getoetst aan het gestelde in de POVI, paragraaf 7.3.4. en aan de wet- en regelgeving. Hier vallen Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Limburg (NNL) onder. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning wordt getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar hydrologische effecten en de circulariteitsambitie (alternatieve materialen, hergebruik, maar ook naar bestaande voorraden en jaarlijkse consumptie). Het op voorhand uitsluiten van gebieden wordt niet wenselijk geacht aangezien ontgrondingen aan gewenste ruimtelijke ontwikkelingen een positieve bijdrage kunnen leveren.

De effecten van de ontgronding op flora en fauna door bijvoorbeeld de inzet van machinerie, maakt geen onderdeel uit van de belangenafweging voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden. Hier is op grond van andere wet- en regelgeving toestemming voor nodig. Deze dient door initiatiefnemer verkregen te worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat bouwgrondstoffenwinning wordt gecombineerd met functies zoals klimaatadaptatie, hoogwaterveiligheid, natuurontwikkeling, recreatie, duurzame energieopwekking en het bevorderen van biodiversiteit.	ZW-0812-4

Standpunt GS
De wenselijkheid van het combineren van het winnen van primaire delfstoffen bij de uitvoering van projecten is opgenomen in de POVI 2025 onder de noemer van ‘maatschappelijke meerwaarde’ en wordt afgewogen in de brede belangafweging, die plaatsvindt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de hoogwaterveiligheid. Het is niet vanzelfsprekend dat de winning van bouwgrondstoffenwinning een belangrijke bijdrage levert aan provinciale opgaven, zoals hoogwaterveiligheid. Dit dient in de aanvraag onderbouwd te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat indien grindwinning toch wordt toegestaan, hieraan strenge voorwaarden worden verbonden, waaronder duidelijke maatschappelijke meerwaarde en aantoonbaar breed draagvlak.	ZW-0147-3

Standpunt GS
Een aanvraag dient te voldoet aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, wordt in de brede belangenafweging, die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen en de circulariteitsambitie. Er wordt hierbij overigens niet enkel gekeken naar het provinciale belang (voldoet de aanvraag aan het gestelde in onze beleidsdocumenten), maar ook naar de belangen van andere belanghebbenden. De genoemde criteria worden – indien deze aan de orde zijn – meegenomen in de voornoemde brede belangenafweging. De voor- en nadelen van een ontgronding worden derhalve afgewogen. Er is in de POVI bewust gekozen voor de passage ‘zoveel mogelijk draagvlak in de omgeving’, omdat er altijd voor- en tegenstanders zijn van een ontgronding. De meest zwaarwegendere belangen bepalen of er een omgevingsvergunning afgegeven wordt, waarbij vanzelfsprekend aandacht besteed wordt aan het beperken van ongewenste ‘effecten’. De toets of de ontgronding voldoet aan een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde vindt plaats in de brede belangenafweging. Het stellen van strengere voorwaarden achten wij niet haalbaar en wenselijk. De noodzakelijk geachte voorwaarden worden opgenomen in de omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om bij projecten in Limburg, zoals rivierwaterveiligheid en natuurontwikkeling, altijd te kijken naar mogelijkheden voor combinatie met bouwgrondstoffenwinning.	ZW-0702-3

Standpunt GS
De wenselijkheid van het combineren van het winnen van primaire delfstoffen bij de uitvoering van projecten wordt afgewogen in de brede belangafweging, die plaatsvindt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om grind vrij te laten komen bij nieuwe gebiedsontwikkelingen met maatschappelijke opgaven zoals waterbuffering, hoogwaterveiligheid en nieuwe natuur.	ZW-0586-2

Standpunt GS
In de brede belangenafweging, die uitgevoerd wordt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is, wordt afgewogen of voldoende

gestreefd is naar het bereiken van zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving. Hierbij wordt onder meer gekeken naar draagvlak, de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de provincie aan het Rijk, in het kader van de Nadere Studie die op dit moment door het Rijk uitgevoerd wordt, de in 1990 en 1997 gemaakte afspraken kenbaar maakt en meeneemt, waarbij uitgegaan wordt van de bepalingen in het POL Grensmaas en de Omgevingsvisie 2021. Afwijken hiervan kan volgens indiener enkel met toestemming van Provinciale Staten. Indiener verzoekt om de afgifte van een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden stop te zetten totdat de resultaten van de Rijksstudie gereed zijn.	ZW-0147-6

Standpunt GS
Zowel de provincie als het Rijk zijn op de hoogte van eerder gemaakt (herzien) beleid. Het door Provinciale Staten vastgestelde beleid in de POVI 2021 blijft - in afwachting van de eventuele besluitvorming, voortvloeiende uit de eindconclusies en aanbevelingen van de nadere Rijksstudie naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen - leidend. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht worden. Indien een aanvraag ingediend wordt, zal deze getoetst worden aan dit vigerende beleid. Gelet op vorenstaande zal vergunningverlening niet opgeschort worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om actieve uitdraging van het nut en de noodzaak van bouwgrondstoffenwinning naar gemeenten in Limburg om draagvlak te vergroten.	ZW-0702-15

Standpunt GS
Bij het bepalen van het nut en noodzaak van de winning van primaire bouwgrondstoffen worden verschillende belangen meegewogen, te weten: de beoogde circulaire transitie, de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen zoals de woningbouwopgave, de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad) en de verwachte jaarlijkse consumptie. Als een nieuw ruimtelijke initiatief zich aandient zal de provincie de gemeenten informeren over de actuele stand van zaken van de hierboven genoemde belangen.

In het voorjaar van 2026 zijn de definitieve conclusies en aanbevelingen van een uitgevoerde Rijksstudie naar het nut en de noodzaak van het winnen van primaire grondstoffen voorgelegd aan de Tweede Kamer. Indien naar aanleiding hiervan de Provincie haar ontgrondingenbeleid gaat herzien, kan eventueel invulling gegeven worden aan de wens om het nut en noodzaak actief uit te dragen naar de gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om continuïteit van de winning van zand en grind in Limburg vanwege de afname van vergunde voorraden.	ZW-0812-2

Standpunt GS
Het is primair aan de initiatiefnemer om te komen tot vergunbare projecten. Daar waar een initiatief past binnen het gestelde in de POVI en de wet- en regelgeving, zal de provincie haar medewerking verlenen. In de brede belangenafweging, die binnen dit kader wordt uitgevoerd nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is, wordt afgewogen of voldoende gestreefd is naar het bereiken van zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de bijdrage aan beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave.

Verder voert het ministerie van I&W op dit moment een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een voorraad grind te realiseren om aan de landelijke behoefte te kunnen voldoen.	ZW-0586-3

Standpunt GS
Op dit moment voert het ministerie van I&W een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden.

Verder zal in de brede belangenafweging, die uitgevoerd wordt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is, worden afgewogen of voldoende gestreefd is naar het bereiken van zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving. Hierbij wordt onder meer gekeken naar draagvlak, de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de bijdrage aan beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave.

Er wordt hierbij niet enkel gekeken naar het provinciale belang (voldoet de aanvraag aan het gestelde in onze beleidsdocumenten, maar ook naar de belangen van andere belanghebbenden. De genoemde criteria worden - indien deze aan de orde zijn - meegenomen in de voornoemde brede belangenafweging.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om expliciete aandacht voor de bouwgrondstoffen-voorziening en ontgrondingen in paragraaf 7.3.4 Bouwstoffenvoorziening / Ontgrondingen van de POVI.	ZW-0702-1

Standpunt GS
In de brede belangenafweging, die uitgevoerd wordt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is, wordt afgewogen of voldoende gestreefd is naar het bereiken van zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de bijdrage aan beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave.

Verder voert het ministerie van I&W op dit moment een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om grindwinning in Limburg volledig uit te sluiten, gebaseerd op eerdere toezeggingen en de geringe bijdrage van Limburgs grind aan de nationale behoefte. De grindbehoefte kan volgens indiener middels import opgevangen worden.	ZW-0147-2

Standpunt GS
Beëindigen grindwinning
In de vroege jaren 2000 heerste op rijksniveau de overtuiging dat grootschalige woningbouw tot het verleden behoorde en dat Nederland ruimtelijk "af" was. Vanuit die context zijn er door Limburg toezeggingen gedaan, waarbij verdere winning als onnodig werd gezien. Het provinciale beleid ten aanzien van ontgrondingen is aanvang deze eeuw door Provinciale Staten vastgelegd in diverse documenten zoals de POL 2001, de POL-aanvullingen Zandmaas, Grensmaas en 't Rooth en het Deelplan Kalksteen.

In het POL 2006 is het beleid voor ontgrondingen ingrijpend gewijzigd ten opzichte van het POL 2001: de provincie ziet winning van grondstoffen als een instrument om andere doeleinden (zoals bescherming tegen hoogwater, natuurontwikkeling, recreatie en waterberging) te realiseren. Ontgrondingen zullen in de toekomst plaatsvinden als onderdeel van projecten met een meervoudige doelstelling, binnen de randvoorwaarden van bestaand beleid en wet- en regelgeving. In navolging van het gewijzigde beleid van het Rijk wordt niet meer gestreefd naar het winnen van vooraf bepaalde hoeveelheden grondstoffen. Daardoor werd ook afgezien van een verdere voortzetting van het planmatig aanwijzen van gebieden voor de winning van grondstoffen, zoals opgenomen in het POL 2001.

Verder leven we anno 2025 in een totaal andere werkelijkheid: er is een fors woningtekort, de druk op ruimte is toegenomen en het landschap vraagt om ingrijpende aanpassingen voor klimaatadaptie en waterveiligheid. De uitgangspunten van de vroege jaren 2000 zijn niet meetbaar in de opgaven van nu.

Wij verwachten dat in de komende jaren voortuitgang wordt geboekt bij de transitie naar een circulaire economie. Door betere productontwerpen, zuiniger gebruik, meer hergebruik en gebruik van alternatieve grondstoffen zal de behoefte aan steenachtige bouwgrondstoffen naar verwachting afnemen en daarmee ook de behoefte aan winning van primaire grondstoffen. Echter, in de komende jaren zal de winning van primaire grondstoffen nog nodig zijn om de grondstoffenbalans te sluiten. Om aan deze behoefte te voorzien kan ingezet worden op (meer)

import, de inzet van (meer) secundaire grondstoffen, het gebruik van alternatieve grondstoffen en de winning van primaire bouwgrondstoffen.

Bij Limburgse initiatieven waarbij winning van primaire grondstoffen aan de orde is, zal in de aanvraag ter verkrijging van een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden, getoetst worden of voldaan wordt aan het gestelde in de POVI 2025, paragraaf 7.3.4. (nut en noodzaak) én aan de wet- en regelgeving. Bij het afdoen van een aanvraag wordt in de brede belangenafweging, die leidt tot het al dan niet afgeven van een vergunning, onder meer getoetst of de aanvraag hieraan voldoet, waarbij ook gekeken wordt naar de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, de behoefte aan primaire bouwgrondstoffen, de circulariteitsambitie en de economische gevolgen.

Op dit moment voert het ministerie van I&W een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden. Tot die tijd zal het huidige beleid gecontinueerd worden en zal grindwinning in heel Limburg niet uitgesloten worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het uitgangspunt te verankeren dat maatschappelijke meerwaarde alleen toegekend kan worden aan grindwinning indien deze niet op andere wijze gerealiseerd kan worden.	ZW-0147-4

Standpunt GS
In de brede belangenafweging, die uitgevoerd wordt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is, wordt afgewogen of de delfstoffenwinning leidt tot maatschappelijke meerwaarde (nut en noodzaak). Dit is naar onze mening reeds in ons beleid geborgd.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert dat in de POVI de noodzaak van primaire oppervlaktegrondstoffen wordt onderkend en adviseert daarnaast om bij projecten in de provincie Limburg, daar waar vergraven wordt, áltijd te kijken naar de mogelijkheid van combinatie met winning van essentiële bouwgrondstoffen.	ZW-0702-17

Standpunt GS
De wenselijkheid van het combineren van het winnen van primaire delfstoffen bij de uitvoering van projecten wordt afgewogen in de brede belangafweging, die plaatsvindt nadat een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit ontgronden ingediend is. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de eerder vergunde hoeveelheid delfstoffen (voorraad), de verwachte jaarlijkse consumptie, de circulariteitsambitie en de beleidsdoelen, zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de constatering in de POVI onder par. 7.3.4. die luidt: “Geconcludeerd wordt dat de winning van zand en grind tot 2030 afneemt door aflopende winprojecten, waarbij het aantal aanvragen voor nieuwe winlocaties achterblijft. Vooral voor deze delfstoffen is de verwachting dat deze afname niet zomaar op te vangen is via import of de inzet van alternatieve materialen.” Dus dat stagnatie in nieuwe vergunningen voor bouwgrondstoffenwinning een probleem vormt vanwege gebrek aan draagvlak in gemeenten.	ZW-0702-5

Standpunt GS
Wij onderschrijven de stelling niet dat stagnatie in nieuwe bouwgrondstoffenwinningen enkel een probleem vormt vanwege gebrek aan draagvlak in gemeenten. Een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit moet voldoen aan het gestelde in paragraaf 7.3.4. en aan wet- en regelgeving. In de tot de vergunningverlening behorende brede belangenafweging wordt eveneens gekeken naar de ter plaatse spelende belangen als bijvoorbeeld hydrologie. Deze belangen kunnen er ook toe leiden dat de omgevingsvergunning niet afgegeven wordt.

Verder voert het ministerie van I&W op dit moment een nadere studie uit naar het nut en de noodzaak van de winning van primaire grondstoffen. In het voorjaar van 2026 zullen de definitieve conclusies en aanbevelingen voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Deze conclusies en aanbevelingen en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming zullen afgewacht moeten worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

14.5 B&O - Provinciaal belang

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het provinciaal belang met betrekking tot bodemkwaliteit (7.2), ecosysteemdiensten (7.3) en 3D-ordening (7.4) niet is uitgewerkt. Indiener vraagt waar het provinciaal belang voor bodem en ondergrond verschilt van het gemeentelijk belang. In de Omgevingswet, door u bevestigd in het provinciaal art. 217a-onderzoek, worden gemeenten beschouwd als primaire overheid, vooral vanwege het feit dat zij dicht staan bij hun inwoners en bedrijven. Dit geldt voor alle onderdelen van het Omgevingsrecht, dus ook voor bodem en ondergrond. Geadviseerd wordt om het provinciaal belang uit te schrijven, bijvoorbeeld door taken, rollen en verantwoordelijkheden te benoemen (in relatie met die van gemeenten). Eveneens als het formuleren van ‘criteria’ die het provinciaal belang helpen duiden. Voorbeelden zijn: het hebben van bovenlokaal inzicht in bodemkwaliteiten, ecosysteemdiensten en 3D-ordening. Het organiseren van bijbehorende bovenlokale monitoring, zodat data eenduidig wordt verzameld en geïnterpreteerd. Relaties leggen en benoemen tussen ondergrond en gebruiksfuncties, waarmee integrale belangenafweging beter vormgegeven kan worden.	ZW-0313-50

Standpunt GS
Het provinciale belang met betrekking met bodem volgt uit de Agenda bodem en ondergrond

2024-2030. De ingediende zienswijze geeft een goede opsomming welke rollen en verantwoordelijkheden daarbij horen. Daarom het voorstel om deze in een nieuwe tekst toe te voegen aan hoofdstuk 7.1.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 7.1.2 :
'§7.1.2 Bodem en ondergrond - Provinciaal belang
Het hebben van bovenlokaal inzicht in bodemkwaliteiten, ecosysteemdiensten en 3D-ordening en het organiseren van de monitoring hiervan, zodat data éénduidig wordt verzameld en geïnterpreteerd. We benoemen en leggen relaties tussen ondergrond en gebruiksfuncties, waarmee integrale belangenafweging beter vorm gegeven kan worden en afwenteling wordt voorkomen.'

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het provinciaal belang met betrekking tot bodemkwaliteit, ecosysteemdiensten en 3D-ordening niet is uitgewerkt. Indiener vraagt om te beschrijven waar dit verschilt van het gemeentelijk belang, taken, rollen en verantwoordelijkheden te benoemen, en criteria te formuleren zoals bovenlokaal inzicht en monitoring.

Indiener					
ZW-0166-59	ZW-0186-69	ZW-0224-63	ZW-0237-49	ZW-0240-54	ZW-0241-49
ZW-0242-62	ZW-0278-69	ZW-0317-69	ZW-1236-54	ZW-1473-49	ZW-1479-101

Standpunt GS

Het provinciale belang met betrekking met bodem volgt uit de Agenda bodem en ondergrond 2024-2030. De ingediende zienswijze geeft een goede opsomming welke rollen en verantwoordelijkheden daarbij horen. Daarom het voorstel om deze in een nieuwe tekst toe te voegen aan hoofdstuk 7.1.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 7.1.2 :
'§7.1.2 Bodem en ondergrond - Provinciaal belang
Het hebben van bovenlokaal inzicht in bodemkwaliteiten, ecosysteemdiensten en 3D-ordening en het organiseren van de monitoring hiervan, zodat data éénduidig wordt verzameld en geïnterpreteerd. We benoemen en leggen relaties tussen ondergrond en gebruiksfuncties, waarmee integrale belangenafweging beter vorm gegeven kan worden en afwenteling wordt voorkomen.'

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft het belang van een gezonde bodem en een goed functionerende ondergrond als essentieel fundament voor ruimtelijke en maatschappelijke opgaven, zoals waterberging, landbouw, natuurontwikkeling, klimaatadaptatie, woningbouw en energievoorziening. Indiener constateert dat het hoofdstuk 'Bodem & Ondergrond' in de POVI te algemeen blijft en onvoldoende richting biedt, waarbij het onduidelijk is wat het provinciale belang is en hoe dit zich verhoudt tot de verantwoordelijkheden van gemeenten. Indiener geeft aan dat het provinciaal belang met betrekking tot bodemkwaliteit, ecosysteemdiensten en 3D-ordening niet is uitgewerkt. Indiener vraagt om te beschrijven waar dit verschilt van het gemeentelijk	ZW-0196-89

belang, taken, rollen en verantwoordelijkheden te benoemen, en criteria te formuleren zoals bovenlokaal inzicht en monitoring.

Standpunt GS
Het provinciale belang met betrekking tot bodem volgt uit de Agenda bodem en ondergrond 2024-2030. De ingediende zienswijze geeft een goede opsomming welke rollen en verantwoordelijkheden daarbij horen. Daarom het voorstel om deze in een nieuwe tekst toe te voegen aan hoofdstuk 7.1.

Voorstel aan PS
Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 7.1.2 :
'§7.1.2 Bodem en ondergrond - Provinciaal belang
Het hebben van bovenlokaal inzicht in bodemkwaliteiten, ecosysteemdiensten en 3D-ordening en het organiseren van de monitoring hiervan, zodat data éénduidig wordt verzameld en geïnterpreteerd. We benoemen en leggen relaties tussen ondergrond en gebruiksfuncties, waarmee integrale belangenafweging beter vorm gegeven kan worden en afwenteling wordt voorkomen.'

14.6 B&O - Vitale bodem

Zienswijze	Indiener
Aangenomen wordt dat door het verbeteren van het organisch stofgehalte de bodem vitaler wordt: meer voedselvoorziening, verbeterde biodiversiteit, verbeterde water kwantiteit, buffering en afbraak broeikasgassen. Natuurorganisaties streven eerder naar verschraling dan naar een toename van het organische stofgehalte in de bodem. In de agrarische sector is er ook geen vanzelfsprekend draagvlak voor bodemvitalisering. Indiener is van mening dat de concrete impact hiervan op het watersysteem in Zuid-Limburg onzeker blijft en verzoekt om hier in de POVI aandacht voor te hebben.	ZW-0302-66

Standpunt GS
Zoals aangegeven in het uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’, is organisch stofbeheer (afhankelijk van het bodemgebruik waaronder landbouw) slechts één van de instrumenten voor duurzaam bodembeheer. Andere instrumenten voor duurzaam bodembeheer zijn onder andere irrigatie, grondbewerking, mechanisatie en gewas- en raskeuze. We zijn het met de indiener eens dat toename van organisch stof niet voor alle bodemgebruik geldt (waaronder natuur waar eerder wordt gestreefd naar verschraling dan toename van organisch stofgehalte). De toename van organisch stofgehalte in de bodem heeft een positief effect op de waterretentie (sponswerking) en daarmee op het watersysteem omdat de bodem meer water kan vasthouden en beter bestand is tegen droogte en wateroverlast.
In de pilotproject vindt hier ook onderzoek naar plaats

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze
Indien organisch stofbeheer, zoals het toevoegen van organische stof (compost, groenbemesters en gewasresten) de sponswerking van de bodem verbetert, wat cruciaal is voor klimaatadaptatie en koolstofvastlegging, dan verwacht indiener een meer locatiegeboden aanpak en hulp en steun bij het realiseren van dit organisch stofbeheer. Wanneer de provincie deze ambitie heeft, dan zal ook beschreven moeten worden op welke wijze dit zal plaatsvinden

en welke financiële middelen beschikbaar zullen komen om de landbouw hierbij te ondersteunen.

Indiener					
ZW-0712-16	ZW-0727-16	ZW-0731-16	ZW-0751-16	ZW-0752-16	ZW-0755-16
ZW-0756-16	ZW-0758-16	ZW-0759-16	ZW-0760-16	ZW-0817-16	ZW-0829-16
ZW-0861-16	ZW-0863-16	ZW-0864-16	ZW-0887-16	ZW-0964-16	ZW-0965-16
ZW-0968-16	ZW-0969-16	ZW-0970-16	ZW-0971-16	ZW-1015-16	ZW-1019-16
ZW-1021-16	ZW-1022-16	ZW-1024-16	ZW-1026-16	ZW-1028-17	ZW-1030-17
ZW-1031-16	ZW-1032-16	ZW-1034-16	ZW-1068-16	ZW-1109-16	ZW-1123-16
ZW-1124-16	ZW-1138-16	ZW-1256-16	ZW-1333-18	ZW-1354-16	ZW-1373-16
ZW-1431-16	ZW-1468-16				

Standpunt GS

De ambitie is om de bodemvitaliteit in Limburg te verbeteren. Bodemvitalisering is een langdurig proces dat vraagt om een structurele en cyclische aanpak voor duurzaam resultaat. In samenwerking met (pilot)gemeenten, het Waterschap Limburg en de HAS green academy in Venlo is een uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’ opgesteld. Dit plan is onderdeel van het beleidskader ‘Perspectief voor het Landelijk Gebied’. Het doel is om in 2027 beter inzicht te hebben in de kwaliteit van de bodem ter plaatste van de pilotprojecten, het organisch stofgehalte in de bodem te verhogen en kennis over effectieve maatregelen te vergroten.

De pilot richt zich op drie sporen:
1. Meten = weten: gericht op het verkrijgen van inzicht in de staat van de bodem ter plaatse van de pilotprojecten en de beschikbare groene grondstofstromen in de betreffende gemeenten.
2. Toepassing en effectmeting: gericht op het in de praktijk beproeven van locatiegerichte maatregelen voor verbetering van de bodemvitaliteit door organisch stofbeheer.
3. Kennisinfrastructuur: gericht op het ontwikkelen van een toegankelijke en robuuste structuur voor het delen en borgen van kennis en ervaring over bodemvitaliteit en -vitalisering.

De komende jaren ligt de focus op het bepalen van het effect van de toepassing van groene reststromen (spoor 2) als bodemverbeteraar en het verspreiden van de opgedane kennis (spoor 3). De opgedane kennis kan hulp en steun bieden bij een locatiegebonden aanpak.

Op dit moment is nog onduidelijk of en welke mate (provinciale) financiële middelen beschikbaar zijn om de landbouw hierbij te ondersteunen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in 7.3.2 het belang van organische stof wordt benoemd, maar zonder verdere toelichting op wat organische stof concreet doet met de bodemkwaliteit en waarom dit relevant is, en dat een betere onderbouwing en koppeling met bredere beleidsvelden zoals natuur, groenstructuur en landschap gewenst is.	ZW-0317-195

Standpunt GS

In de POVI wordt verwezen naar het uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’ (als onderdeel van het beleidskader Perspectief voor het landelijke gebied). In dit uitvoeringsplan wordt in hoofdstuk 3 uitgebreid aangegeven welke belangrijke functies van organisch stofbeheer zijn:
- Verbetering van het vochtvasthoudende vermogen;
- Koolstofvastlegging;
- Verbetering van de structuur en structuurstabiliteit;

- Voeden van het bodemleven, waardoor de bodem weerbaarder wordt tegen ziekten en plagen;
- Leveren van nutriënten door mineralisatie;
- Bijdragen aan de kationen-uitwisselingscapaciteit (CEC) waardoor kationen (b.v. nutriënten) uitwisselbaar aan de grond gebonden worden.,

Een toename van organisch stof is relevant voor:
- Natuur en biodiversiteit: organische stof stimuleert een rijke bodemfauna en flora (biodiversiteit);
- Groenstructuur: bodem met voldoende organische stof ondersteunt de vitaliteit en duurzaamheid van groenvoorzieningen en parken;
- Landschap: goede bodemkwaliteit draagt bij aan het behoud van landschappelijke kwaliteit en duurzame landgebruikssystemen door verbeterde waterhuishouding en vegetatiegezondheid.

Zo wordt het behoud en de verhoging van organische stof niet alleen een bodemkundig doel, maar ook een integraal onderdeel van natuurbeheer, klimaatadaptatie en territoriale ontwikkeling.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze
Indiener stelt dat bodemkwaliteit voor de toekomst van de regio van groot belang is. Er is bij indiener behoefte aan een volledig inzicht in de staat van de bodem en de vrijkomende organische grondstromen, niet alleen in de pilotgebieden maar in heel Limburg. Dit zal helpen bij het gesprek over water- en klimaatadaptatie. De implementatie van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn zou een integraal onderdeel moeten zijn van de aanpak.

Indiener					
ZW-0187-62	ZW-0207-56	ZW-0238-46	ZW-0253-60	ZW-0271-46	ZW-0314-46
ZW-1127-78					

Standpunt GS
De ambitie is om de bodemvitaliteit in Limburg te verbeteren. Bodemvitalisering is een langdurig proces dat vraagt om een structurele en cyclische aanpak voor duurzaam resultaat. In samenwerking met (pilot)gemeenten, het Waterschap Limburg en de HAS green academy in Venlo is een uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’ opgesteld. Dit plan is onderdeel van het beleidskader ‘Perspectief voor het Landelijk Gebied’. Het doel is om in 2027 beter inzicht te hebben in de kwaliteit van de bodem ter plaatste van de pilotprojecten, het organisch stofgehalte in de bodem te verhogen en kennis over effectieve maatregelen te vergroten. De pilot richt zich op drie sporen:

1. Meten = weten: gericht op het verkrijgen van inzicht in de staat van de bodem ter plaatse van de pilotprojecten en de beschikbare groene grondstofstromen in de betreffende gemeenten.
2. Toepassing en effectmeting: gericht op het in de praktijk beproeven van locatiegerichte maatregelen voor verbetering van de bodemvitaliteit door organisch stofbeheer.
3. Kennisinfrastructuur: gericht op het ontwikkelen van een toegankelijke en robuuste structuur voor het delen en borgen van kennis en ervaring over bodemvitaliteit en -vitalisering.

De uitkomsten van deze pilot, kunnen door de Limburgse gemeenten gebruikt worden om hun eigen vrijkomende groenstromen in beeld te brengen en vervolgens in te zetten als bodemverbeteraar.

Een totaal inzicht van de staat van de Limburgse bodem, zal een uitwerking zijn van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn. Deze richtlijn is in werking getreden op 1 december 2025 en kent een landelijke implementatiefase van 3 jaar. De eerste beoordeling en monitoring van de bodemgezondheid (waaronder de staat van de Limburgse bodem) vindt 6 jaar inwerkingtreding van

deze richtlijn plaats. Overigens is van de staat van de Limburgse bodem al veel bekend (waaronder onderzoeken vanuit de WUR, www.bodemdata.nl, enz. enz.).

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat 'verbetering van het organische stofgehalte' betekent dat je de aanwezige, en mogelijk oorspronkelijke, bodemsamenstelling gaat veranderen. Indiener vraagt of dit wordt gedaan om agrarisch gebruik of natuurontwikkeling mogelijk te maken. Indiener vraagt of bodems die van nature weinig organisch stof bevatten dan in zekere zin worden 'bemest' en zo ja waarmee? Indiener stelt dat het juist in Zuid-Limburg een trend is om gebieden met een over-bemeste toplaag af te plaggen om de bodem t.b.v. natuurontwikkeling te verschralen.	ZW-0263-12

Standpunt GS
Zoals aangegeven in het uitvoeringsplan 'Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer', is organisch stofbeheer (afhankelijk van het bodemgebruik waaronder landbouw) slechts één van de instrumenten voor duurzaam bodembeheer. Andere instrumenten voor duurzaam bodembeheer zijn onder andere irrigatie, grondbewerking, mechanisatie en gewas- en raskeuze. De toename van organisch stofgehalte is geen bemesting maar een vorm van bodemverbetering (onder andere verbetering van bodemstructuur, waterretentie en bodemleven). We zijn het met de indiener eens dat toename van organisch stof niet voor alle bodemgebruik geldt (waaronder natuur waar eerder wordt gestreefd naar verschraling dan toename van organisch stofgehalte).

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor in het beleid uit te spreken dat kringlooplandbouw-initiatieven (zoals Bokashi-gebruik) ondersteund en uitgewisseld worden. Indiener biedt zich hierbij aan als pilotbedrijf om data te verzamelen over het effect van Bokashi op bodem, opbrengst en waterhuishoudeing.	ZW-1253-50

Standpunt GS
Het bodemvitaliseringsonderzoek van de Provincie Llimburg (in samenwerking met het Waterschap Limburg, gemeenten en HAS green academy) heeft als doel te verkennen of vers blad en maaisel uit de gemeente op een veilige en verantwoorde manier kunnen worden hergebruikt als bron van organische koolstof voor de landbouw. De focus ligt op de toepassing van deze homogene groene reststromen als bodemverbeteraar. Opschaling van het project is nu nog niet aan de orde.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwacht een meer locatiegeboden aanpak en hulp en steun bij het realiseren van organisch stofbeheer. Wanneer de Provincie deze ambitie heeft, zal ook beschreven moeten worden op welke wijze dit zal plaatsvinden en welke financiële middelen beschikbaar komen om de landbouw hierbij te ondersteunen.	ZW-0866-18

Indiener verwacht een meer locatiegeboden aanpak en hulp en steun bij het realiseren van organisch stofbeheer. Wanneer de Provincie deze ambitie heeft, zal ook beschreven moeten worden op welke wijze dit zal plaatsvinden en welke financiële middelen beschikbaar komen om de landbouw hierbij te ondersteunen.	ZW-0875-18

Standpunt GS

De ambitie is om de bodemvitaliteit in Limburg te verbeteren. Bodemvitalisering is een langdurig proces dat vraagt om een structurele en cyclische aanpak voor duurzaam resultaat. In samenwerking met (pilot)gemeenten, het Waterschap Limburg en de HAS green academy in Venlo is een uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’ opgesteld. Dit plan is onderdeel van het beleidskader ‘Perspectief voor het Landelijk Gebied’. Het doel is om in 2027 beter inzicht te hebben in de kwaliteit van de bodem ter plaatste van de pilotprojecten, het organisch stofgehalte in de bodem te verhogen en kennis over effectieve maatregelen te vergroten. De pilot richt zich op drie sporen:

1. Meten = weten: gericht op het verkrijgen van inzicht in de staat van de bodem ter plaatse van de pilotprojecten en de beschikbare groene grondstofstromen in de betreffende gemeenten.
2. Toepassing en effectmeting: gericht op het in de praktijk beproeven van locatiegerichte maatregelen voor verbetering van de bodemvitaliteit door organisch stofbeheer.
3. Kennisinfrastructuur: gericht op het ontwikkelen van een toegankelijke en robuuste structuur voor het delen en borgen van kennis en ervaring over bodemvitaliteit en -vitalisering.

De komende jaren ligt de focus op het bepalen van het effect van de toepassing van groene reststromen (spoor 2) als bodemverbeteraar en het verspreiden van de opgedane kennis (spoor 3). De opgedane kennis kan hulp en steun bieden bij een locatiegebonden aanpak.

Op dit moment is nog onduidelijk of en welke mate (provinciale) financiële middelen beschikbaar zijn om de landbouw hierbij te ondersteunen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie in overleg met Rijk en waterschappen te werken aan een duidelijk kader dat circulaire toepassingen als Bokashi faciliteert, bijvoorbeeld via een ontheffing of richtlijn: als voldaan wordt aan bepaalde kwaliteitseisen, wordt Bokashi erkend als bodemverbeteraar en niet als afval.	ZW-1253-49

Standpunt GS

In nauwe samenwerking met de Limburgse gemeenten en het Waterschap Limburg is het Plan Bodemvitalisering Limburg (met als titel ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’) opgesteld, dat integraal onderdeel is van het beleidskader ‘Perspectief voor het landelijke gebied’ (door PS vastgesteld op 24 mei 2024). Vanwege de inhoudelijke expertise van haar onderzoekers wordt vanuit het lectoraat Levende Bodem Werkt! van de HAS green academy Venlo onderzoek gedaan naar de toepassing van vers blad en maaisel als bodemverbeteraar in de akkerbouw in Limburg.

Het onderzoek heeft als doel te verkennen of vers blad en maaisel uit de gemeente op een veilige en verantwoorde manier kunnen worden hergebruikt als bron van organische koolstof voor de landbouw. De focus ligt op de toepassing van deze homogene groene reststromen als bodemverbeteraar. Voor het erkennen van bokashi als bodemverbeteraar (en niet als afval) volgen wij de landelijke ontwikkeling hieromtrent.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven” - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt expliciet in de POVI 2025 op te nemen dat het verhogen van organisch stofgehalte en het duurzaam verwerken van biomassa een speerpunt is en bevestigt dat bedrijven die hieraan bijdragen gewaardeerd worden binnen bijvoorbeeld vergunningsverlening.	ZW-1253-51

Standpunt GS
Zoals aangegeven in het uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’, is organisch stofbeheer (afhankelijk van het bodemgebruik waaronder landbouw) slechts één van de instrumenten voor duurzaam bodembeheer. Zoals ook in POVI-paragraaf 7.3.2 is aangegeven kiezen we voor een verbetering van het organisch stofgehalte.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om: - Ruimtelijke bodemhersteldoelen in álle landbouwzones, inclusief primair gebied - Specifieke bescherming voor kwetsbare bodems, zoals grondwaterbeschermingsgebieden en hellingen met erosierisico.	ZW-1035-40

Standpunt GS
Verwezen wordt naar hoofdstuk 7.3.3 (implementatie van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn). De EU-bodemmonitoringsrichtlijn bevat verplichtende activiteiten waaronder het vaststellen en het stimuleren van maatregelen voor duurzaam bodembeheer (zowel in bebouwd als landelijk gebied) en vaststellen van herstelmaatregelen bij ongezonde bodems, op basis van de resultaten van monitoring. De EU-bodemmonitoringsrichtlijn heeft betrekking op alle zones (waaronder dus ook primaire landbouwgebieden). Voor een toekomst bestendige landbouw is een gezonde bodem de basis. Helling met erosierisico's zijn meegenomen in de definiëring van primaire landbouwgebieden. Bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden is verder uitgewerkt in hoofdstuk 6.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om: Een provinciale Bodemgezondheidskaart als basis voor gebiedsgericht beleid en vergunningverlening.	ZW-1035-41

Standpunt GS
Een totaal inzicht van de staat van de Limburgse bodem, zal een uitwerking zijn van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn. Deze richtlijn is in werking getreden op 1 december 2025 en kent een landelijke implementatiefase van 3 jaar. De eerste beoordeling en monitoring van de bodemgezondheid (waaronder de staat van de Limburgse bodem) vindt 6 jaar inwerkingtreding van deze richtlijn plaats. Dit zou als basis kunnen dien voor gebiedsgericht beleid.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze
Indiener vraagt zich af of het laten toename van het organische stofgehalte in de bodem in generieke termen (zoals nu opgenomen in de POVI) nuttig, haalbaar en/of wenselijk is. Natuurorganisaties streven eerder naar verschraling dan naar een toename van het organische stofgehalte in de bodem. In de agrarische sector is er ook geen vanzelfsprekend draagvlak voor bodemvitalisering. Dit gezegd hebbende, constateert indiener ook dat de concrete impact hiervan op het watersysteem in Zuid-Limburg onzeker blijft. Indiener ziet meer concrete en directe impact door een focus op andere gewassen.

Indiener					
ZW-0187-63	ZW-0207-57	ZW-0238-47	ZW-0253-61	ZW-0271-47	ZW-0314-47
ZW-1127-79					

Standpunt GS

Zoals aangegeven in het uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’, is organisch stofbeheer (afhankelijk van het bodemgebruik waaronder landbouw) slechts één van de instrumenten voor duurzaam bodembeheer. Andere instrumenten voor duurzaam bodembeheer zijn onder andere irrigatie, grondbewerking, mechanisatie en gewas- en raskeuze. We zijn het met de indiener eens dat toename van organisch stof niet voor alle bodemgebruik geldt (waaronder natuur waar eerder wordt gestreefd naar verschraling dan toename van organisch stofgehalte). De toename van organisch stofgehalte in de bodem heeft een positief effect op de waterretentie (sponswerking) en daarmee op het watersysteem omdat de bodem meer water kan vasthouden en beter bestand is tegen droogte en wateroverlast. In de pilotproject vindt hier ook onderzoek naar plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven” - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af welke meetmethoden gebruikt zullen worden om te toetsen of aan de verwachtingen wordt voldaan m.b.t het bijdragen aan de soortenrijkdom en de opbouw van organische stof in de bodem. Het gaat om enkele percelen die in de groenblauwe zonering vallen.	ZW-0673-1

Standpunt GS

Op 1 december 2025 is de EU-bodemmonitoringsrichtlijn in werking getreden. De landelijke implementatiefase duurt 3 jaar. De eerste beoordeling en monitoring van de bodemgezondheid (waaronder de staat van de Limburgse bodem) vindt 6 jaar na inwerkingtreding van deze richtlijn plaats. Naar verwachting zal bij de beoordeling ook aandacht worden gegeven aan soortenrijkdom, bodembiodiversiteit en het organisch stofgehalte in de bodem. Nog niet bekend is of er specifieke meetmethodes ontwikkeld zullen worden voor specifieke teelten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

14.7 B&O - VTH bodem

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat in de POVI wordt gesteld dat nieuwe bedrijvigheid uitsluitend mag plaatsvinden op locaties waar de bodem en ondergrond dit toelaten. Daarbij wordt aangegeven dat zware industrie of bedrijven met risico's op bodemverontreiniging mogelijk worden uitgesloten in gebieden met kwetsbare bodems of nabij grondwater-beschermingszones. Dit wekt voor de indiener de indruk dat nieuwe bedrijvigheid op de eigen locatie mogelijk wordt beperkt, ondanks de reeds bestaande milieuvergunning en een door de provincie goedgekeurd plan waarin is onderbouwd dat de bodemkwaliteit geschikt is voor de beoogde functies. De indiener verzoekt dit expliciet in de Omgevingsvisie op te nemen en vraagt de passages met betrekking tot nieuwe bedrijvigheid uitsluitend op locaties waar de bodem en ondergrond dit toelaten niet van toepassing te verklaren binnen de contouren van het bedrijf.	ZW-0198-35

Standpunt GS

Hetgeen de indiener stelt (nieuwe bedrijvigheid mag uitsluitend plaatsvinden op locaties waar de bodem en ondergrond dit toelaat), hebben wij niet als zodanig opgenomen in de POVI. Wel hebben wij opgenomen (paragraaf 7.2.2) dat wij ervoor kiezen om als bevoegd gezag de taken volgens de Wet bodembescherming uit te voeren voor de bodemverontreinigingslocaties die onder het overgangsrecht van de Omgevingswet vallen. Het door de indiener genoemde geactualiseerde saneringsplan 'Duurzaam Bodembeheer Chemelot' wordt daarmee gerespecteerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

Zienswijze	Indiener
In § 7.2 Verbeteren bodemkwaliteit voor het gewenste gebruik beschrijft de POVI dat de provincie verantwoordelijk blijft voor de uitvoering van enkele risicovolle bodemverontreinigingslocaties (spoedlocaties) en andere bodemlocaties, die onder het overgangsrecht dienen te worden afgehandeld. Er heeft geen formele afstemming met gemeenten plaatsgevonden over deze locaties. Daarnaast ontbreken locaties of zijn locaties onjuist aangemerkt als overgangslocatie Wet bodembescherming. Indiener verzoekt de POVI hierop aan te passen.	ZW-0302-45

Standpunt GS

Voor Wet bodembescherming (Wbb)-overgangsrechtlocaties blijft de provincie Limburg of de 3 binnen Limburg aangewezen grote gemeenten (Venlo, Heerlen, Maastricht) het bevoegd gezag. Dit is bij wet geregeld en vastgelegd in de Aanvullingswet bodem (Omgevingswet) en het Aanvullingsbesluit bodem. Lopende zaken en saneringsplannen onder de oude Wet bodembescherming (Wbb) worden onder het oude recht afgewikkeld. Welke locaties dit betreffen is aangegeven op Atlas Limburg.nl. In een enkel geval is het onduidelijk of deze wel/niet onder het Overgangsrecht vallen. Indien hier sprake van is, is aangegeven om contact met de afdeling Bodem van de Provincie of betreffende gemeente op te nemen. Gelet op het voorgaande is aan het gevraagde reeds invulling gegeven en betreft het een detailniveau waar de POVI niet op van toepassing is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven - geen wijzigingen.

15. Plan MER

14.1 Individuele zienswijzen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat rekening gehouden moet worden met de invloed van Nederlandse bestemmingsplannen op N2000 gebieden tot 25 km over de grens.	ZW-0891-3

Standpunt GS

Daar is ook rekening mee gehouden. De conclusie is dat effecten op Natura 2000 over de grens kan worden uitgesloten.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een zorgvuldige alternatievenafweging op te nemen in het MER, met volledige ecologische onderbouwing en participatie van omwonenden.	ZW-0035-13

Standpunt GS

De bestuurlijk-politieke afweging vindt plaats met inachtneming van inbreng vanuit brede lagen van de bevolking. De effecten van het voorgenomen beleid zijn in het planMER goed beschreven. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
mbt 16.5 Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Die onzekerheden zijn deels een gevolg van het feit dat het gaat om ruimtelijke keuzes op een relatief hoog abstractieniveau. Bij de plan uitwerking voor deze ruimtelijke keuzen zal de impact nader beoordeeld kunnen en moeten worden. Opmerking indiener: Als je niet weet wat de impact is, moet je deze maatregelen niet willen. Dus de POVI verwerpen en eerst concretere	ZW-1242-31

maatregelen / bepalingen opnemen die een beter beeld geven van de impact.

Standpunt GS

De inbreng van de indiener in deze zienswijze is terecht. Bij verdere ontwikkelingen zal dan ook van geval tot geval worden bekeken welke procedures en eventuele vervolg-MER'en noodzakelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het MER noch de passende beoordeling voldoen aan de Europees rechterlijke normen zoals de Mededeling van de Commissie dd 21-11-2018	ZW-0891-2

Standpunt GS

De mededeling waaraan u refereert gaat over het EU Action Plan om investeringen te sturen naar duurzame, klimaatbestendige en transparante financiële activiteiten. Onduidelijk is waarom het planMER en de Passende beoordeling hier niet aan voldoen.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het plan MER niet is opgesteld en dat dat alsnog dient te gebeuren	ZW-1242-30

Standpunt GS

Er is een MER opgesteld, dat mede ter visie heeft gelegen, en de Commissie voor de MER heeft hierop een toetsing uitgevoerd (zie https://www.commissiemer.nl/advies/ontwerp-provinciale-omgevingsvisie-limburg/).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de effecten zoals ecologische schade en verstoring van beschermde soorten onvoldoende worden besproken in de Milieueffectrapportage (MER).	ZW-0128-11 ZW-0130-11
Indiener geeft aan dat de effecten zoals ecologische schade, verstoring van beschermde soorten, aantasting van stilte- en natuurbeleving, en	ZW-1105-8

gezondheidsrisico’s onvoldoende of niet zijn besproken in de Milieueffectrapportage (MER), wat een ernstige tekortkoming vormt.

Standpunt GS

Het is onduidelijk waarom deze aspecten in het planMER onderbelicht zijn.
Door de Commissie voor de MER wordt deze constatering, met uitzondering van ruimteclaims, niet gedeeld (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat zowel de PlanMER als de Passende beoordeling onvoldoende duidelijkheid bieden en daarom strijdig zijn met de rechtszekerheid. Indiener verwacht van de overheid dat duidelijke kaders worden gesteld zodat indiener weet waar hij met zijn bedrijf aan toe is. Op dit moment wordt deze duidelijkheid niet gegeven.	ZW-0866-28 ZW-0875-28
Indiener stelt dat de conclusies in het MER particulieren en initiatiefnemers op het verkeerde been kan zetten, en de indruk zal wekken dat allerhande projecten ten onrechte mogelijk zullen zijn.	ZW-0891-10
Indiener stelt dat de onderbouwing van de zoeklocaties tekortschiet omdat ecologische schade, verstoring van beschermde soorten, aantasting van stilte- en natuurbeleving en gezondheidsrisico’s, onvoldoende of niet zijn besproken in de MER.	ZW-0034-11
Indiener stelt dat de planMER onvoldoende inzicht biedt in de motieven voor deze locatiekeuzes en de afweging van alternatieven, inclusief locaties met minder kwetsbare natuurwaarden en grotere afstand tot woningen.	ZW-0035-11

Zienswijze
Indiener is van mening dat zowel het planMER als de Passende Beoordeling onvoldoende duidelijkheid bieden en daarom strijdig zijn met de rechtszekerheid.

Indiener					
ZW-0712-24	ZW-0727-24	ZW-0731-24	ZW-0751-24	ZW-0752-24	ZW-0755-24
ZW-0756-24	ZW-0758-24	ZW-0759-24	ZW-0760-24	ZW-0817-24	ZW-0829-24
ZW-0861-24	ZW-0863-24	ZW-0864-24	ZW-0887-24	ZW-0964-24	ZW-0965-24
ZW-0968-24	ZW-0969-24	ZW-0970-24	ZW-0971-24	ZW-1015-24	ZW-1019-24
ZW-1021-24	ZW-1022-24	ZW-1024-24	ZW-1026-24	ZW-1028-25	ZW-1030-25
ZW-1031-24	ZW-1032-24	ZW-1034-24	ZW-1068-24	ZW-1109-24	ZW-1123-24
ZW-1124-24	ZW-1138-24	ZW-1256-24	ZW-1333-26	ZW-1354-24	ZW-1373-24
ZW-1431-24	ZW-1468-24				

Standpunt GS

Het is onduidelijk waarom planMER en Passende beoordeling onvoldoende duidelijkheid zouden bieden. Door de Commissie voor de MER wordt deze constatering, met uitzondering van

ruimteclaims, niet gedeeld (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI onvoldoende wordt onderbouwd door een planMER, en verzoekt dat dit planMER alsnog volledig en transparant wordt opgesteld, inclusief de gevolgen voor Brachterbeek.	ZW-0923-138

Standpunt GS

Het is onduidelijk waarom planMER en Passende beoordeling onvoldoende duidelijkheid bieden. Door de Commissie voor de MER wordt deze constatering m.u.v. ruimteclaims niet gedeeld (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf). Het abstractieniveau van een planMER voor een provinciale omgevingsvisie is niet toegesneden op lokale effecten die mogelijk kunnen optreden bij één specifieke beek. Dit komt in latere planvorming aan bod.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de conclusie in het plan-Mer niet correct is en wil dat de provincie de betreffende gemeente hierop wijst	ZW-1069-3

Standpunt GS

Het is onduidelijk waarop deze zienswijze betrekking op heeft.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de Milieueffectrapportage (MER) onvolledig is en relevante onderzoeken ontbreken of onvoldoende zijn onderbouwd.	ZW-0517-6

Standpunt GS

Het is onduidelijk welke aspecten in het planMER onderbelicht zijn.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het PlanMER te abstract blijft en geen uitvoerbare maatregelen of houvast biedt voor jonge boeren.	ZW-1243-3

Standpunt GS

Het planMER is passend op het detailniveau van een provinciale omgevingsvisie. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om verdiepte onderbouwing van gebiedskeuzes met data of onderzoek, zoals relevante PlanMER of gebiedseffectrapportage.	ZW-0603-5

Standpunt GS

Het planMER is passend op het detailniveau van een provinciale omgevingsvisie. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf). Bij verdere uitwerking dient van geval tot geval te worden bekeken welke procedures en eventuele vervolg-MER'en noodzakelijk zijn. Zie verder ook het planMER par. 2.4.2.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om toekomstige uitbreidingen van het spoornetwerk mogelijk te houden en rekening te houden met negatieve gevolgen voor zowel het spoor als eigen projecten door een zorgvuldig ruimtelijk ontwerp bij de te onderzoeken varianten in de milieueffectrapportage.	ZW-1460-3

Standpunt GS

Het planMER is passend op het detailniveau van een provinciale omgevingsvisie. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf). Bij verdere uitwerking met betrekking tot het spoor dient van geval tot geval te worden bekeken welke procedures en eventuele vervolg-MER'en noodzakelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Ten aanzien van de percelen VDP00-G-1929 en VDP00-G-1870 verzoekt indiener de Provincie om een gedetailleerde analyse van de milieueffecten op deze percelen te publiceren, met specifieke aandacht voor retail, horeca, en nabijgelegen natuurgebieden, en proportionele maatregelen voor te stellen.	ZW-0811-20

Standpunt GS

Het planMER is passend op het detailniveau van een provinciale omgevingsvisie. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf). In het planMER kunnen we niet ingaan op specifieke effecten op specifieke percelen. Bij verdere uitwerking dient van geval tot geval te worden bekeken welke procedures en eventuele vervolg-MER'en noodzakelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in het MER ook rekening gehouden moet worden met de effecten op buitenlandse N2000 gebieden van een relevante verkeerstoename door verblijfsrecreatie.	ZW-0891-4
Indiener stelt dat er in het MER ook rekening gehouden moet worden met de milieueffecten zoals geluid en lucht op buitenlandse N2000 gebieden door verblijfsrecreatie.	ZW-0891-6
Indiener stelt dat er in het MER ook rekening gehouden moet worden met de mogelijk overlast op buitenlandse N2000 gebieden door jaarronde exploitatie van horeca en terrassen.	ZW-0891-7
Indiener stelt dat er in het MER ook rekening gehouden moet worden met de stikstofdepositie in buitenlandse N2000 gebieden als gevolg van de bouw en uitbating van verblijfsrecreatie.	ZW-0891-5

Standpunt GS

In de Passende beoordeling is expliciet aandacht besteed aan Natura 2000-gebieden in Duitsland en België. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat op pagina 197 van het MER, en in de samenvatting van het MER, ten onrechte is geconcludeerd dat er naar verwachting geen negatieve effecten op nabijgelegen N2000 gebieden in Duitsland en België zijn, terwijl op pagina's 194 en 201 vermeld staat dat er wél effecten zijn.	ZW-0891-1

Standpunt GS

In de samenvatting en op bladzijde 197 van het planMER wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op Natura 2000 in Duitsland en België is uitgesloten. Op bladzijde 194 gaat het over effecten op Nederlandse Natura 2000. Wij constateren geen inconsistentie.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat grensoverschrijdende effecten in de passende beoordeling en het MER moeten worden meegenomen.	ZW-0891-8

Standpunt GS

In het planMER en in de Passende beoordeling is expliciet aandacht besteed aan grensoverschrijdende effecten in Duitsland en België. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de algehele ontkenning van mogelijke potentiële negatieve effecten, waardoor volgens indiener het beschermingssysteem dat het Nederlandse en Europese recht biedt (waaronder verdragen van Aarhus en Espoo) niet geactiveerd wordt.	ZW-0891-9

Standpunt GS

In het planMER staat duidelijk beschreven welke negatieve effecten optreden en ook waar het doelbereik (nog) niet wordt bereikt. Het verdrag van Aarhus waarborgt publieke toegang, inspraak en juridische bescherming bij milieueffectrapportages. Hieraan voldoet de provincie, omdat zij het planMER ter visie heeft gelegd, waardoor u een zienswijze heeft kunnen indienen. Espoo verplicht grensoverschrijdende MER, informatie-uitwisseling en consultatie tussen getroffen landen. Het planMER beschrijft in hoofdstuk 13 de grensoverschrijdende effecten.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat cijfermateriaal uit planMER niet actueel is en dat er geen gebruik wordt gemaakt van recente data, zoals de effecten van opkoopregelingen (o.a. LVB en LVB+), voor de lange termijn visie.	ZW-0833-6

Standpunt GS

In overleg met de Provincie is gebruik gemaakt van cijfermateriaal van het eerdere planMER voor de Omgevingsvisie. Verder is gebruik gemaakt van een actualisatie van AT Osbourne/Posad

Maxwan.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de financiële onderbouwing van de plannen beter toe te lichten, inclusief de economische aspecten. Het MER-rapport belicht de economische en financiële effecten niet voldoende.	ZW-0150-4

Standpunt GS

Onder doelbereik en resterende indicatoren is uitgebreid aandacht voor economische en financiële effecten. Dit betreft onder meer wonen, werklocaties, mobiliteit, land- en tuinbouw, energie, economie en het vestigingsklimaat.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het PlanMer zelf aangeeft dat het ontwerp niet voldoet aan de doelstelling om een S.M.A.R.T.-document te leveren.	ZW-0914-6

Standpunt GS

Onduidelijk is wat de indiener van de zienswijze wil inbrengen. De Commissie heeft hierin geen tekortkomingen geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de planMER en/of passende beoordeling geen inzicht geven in de te nemen maatregelen of toekomstige instrumenten binnen het Natura 2000-gebied Maasduinen en de aangrenzende overgangszone.	ZW-0499-3

Standpunt GS

Het PlanMER sluit qua karakter aan bij de POVI en is op hoofdlijnen. In gebiedsprocessen en -onderzoeken voortvloeiend uit het Programma LOS wordt voor de Natura 2000-gebieden en de Overgangsgebieden daaromheen bepaald welke maatregelen nodig zijn met het oog op natuurherstel.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het Belgische Agentschap Natuur en Bos heeft gesteld dat negatieve effecten van bestemmingsplan Vijverbroek niet uit te sluiten zijn, wat volgens indieners haaks staat op de conclusies van het MER.	ZW-0891-11

Standpunt GS

Het abstractieniveau van een planMER voor een provinciale omgevingsvisie is niet toegesneden op effecten als gevolg van lokale plannen. Dit komt bij de betreffende specifieke planvorming aan bod. Het PlanMER sluit qua karakter aan bij de POVI en is op hoofdlijnen. Daarbij is expliciet aandacht besteed aan grensoverschrijdende effecten in Duitsland en België. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

14.2 Adviescommissie m.e.r.

Het PlanMER en de Passende beoordeling vormen een belangrijke bouwsteen voor de POVI. Zoals aangegeven in hoofdstuk 16 van de ontwerp POVI zijn in het PlanMER aanbevelingen opgenomen voor de actualisatie van de POVI. Die aanbevelingen zijn, voor zover ze passen bij het karakter van de POVI en de beoogde provinciale rol, grotendeels verwerkt in de (ontwerp) POVI.

Op 12 september 2025 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage een (wettelijk verplicht) toetsingsadvies uitgebracht over het PlanMER (bijlage 1 bij deze Nota van Zienswijzen). In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER. In het kort luidt het advies van de Commissie dat het MER grotendeels van goede kwaliteit is. Bestuurlijke keuzes in de regio’s worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. De hoofdstukken over de regio’s geven een goed beeld van het profiel van de regio’s. Onzekerheden in de autonome ontwikkeling worden goed beschreven. De toegankelijkheid en leesbaarheid is niet altijd optimaal.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER echter ook dat belangrijke informatie ontbreekt: een integrale, en meer kwantitatieve en gebiedsgerichte, analyse van de belangrijkste ruimteclaims in de regio's en provincie die kunnen botsen en wat de gevolgen hiervan zijn voor het halen van de verschillende doelen. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de actualisatie van de POVI. De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de actualisatie van de POVI. In het advies licht de Commissie dit oordeel verder toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject. Een belangrijk

aandachtspunt voor de Commissie is het inrichten van een goed en geregionaliseerd monitoringssysteem.

Standpunt GS

Wij zijn blij met het positieve oordeel van de Commissie over de kwaliteit van het MER.
Het advies om aan de POVI een analyse toe te voegen van de belangrijkste ruimteclaims hebben we opgevolgd. Deze aanvulling is opgenomen als bijlage bij de definitieve POVI.
Deze aanvulling bouwt voort op een document dat onderdeel vormde van het Ruimtelijk Voorstel uit december 2023.

De Commissie MER vraagt in haar advies ook extra aandacht voor de relatie tussen landbouw, natuur en gezondheid. In het bijzonder om een verduidelijking in welke mate een extensievere landbouw kan bijdragen aan de natuurdoelstellingen en een gezonde leefomgeving.
Die vraag krijgt, waar het gaat om de relatie tussen landbouw, natuur en water aandacht in de gebiedsprocessen LOS. Waar het gaat om de relatie tussen landbouw en gezondheid ligt die vraag in belangrijke mate bij gemeenten en Rijk die op dat vlak primaire verantwoordheden hebben.

Het belang van een goed monitoringsysteem onderkennen we. We betrekken het advies van de Commissie bij het verder uitwerken van de beleidscyclus.

Voorstel aan PS

De aanvulling ‘Analyse belangrijkste ruimteclaims’ als bijlage toe voegen aan de definitieve POVI.

In paragraaf 16.4. tekst over het PlanMER als volgt aanvullen:
“Op 12 september 2025 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage een (wettelijk verplicht) toetsingsadvies uitgebracht over het PlanMER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER. In het kort luidt het advies van de Commissie dat het MER grotendeels van goede kwaliteit is. Bestuurlijke keuzes in de regio’s worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. De hoofdstukken over de regio’s geven een goed beeld van het profiel van de regio’s. Onzekerheden in de autonome ontwikkeling worden goed beschreven. De toegankelijkheid en leesbaarheid van het PlanMER is niet altijd optimaal. Naar aanleiding van het advies van de Commissie is de bijlage ‘Analyse belangrijkste ruimteclaims toegevoegd’.

16. Ambtshalve wijzigingen

Locatie in document (paragraaf / alinea)	Toelichting bij ambtshalve wijziging	Wijziging voorstel PS
Algemeen		Tekstuele (niet-inhoudelijke) aanpassingen in het document
Algemeen	Naast inhoudelijke wijzigingen zijn in deze Omgevingsvisie ook technische wijzigingen doorgevoerd om te voldoen aan het Toepassingsprofiel Omgevingsdocumenten (TPOD).	Omwille van de verwerking in het DSO zijn technische wijzigingen op het vlak van opmaak en annotaties doorgevoerd.
1.1	Het voorwoord in de ontwerp POVI was op dat ontwerp toegespitst.	Het voorwoord is vernieuwd
2.2.9 Ambitie werklocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De zin klopt niet, Einstein Telescope en terreinen voor defensiegerelateerde bedrijvigheid vallen niet onder de categorie 'bedrijventerrein van provinciaal belang'.	**Voorstel aan PS:** Zinnen in 3e alinea aanpassen, doorgestreepte tekst weghalen: Daarbij wijzen wij ook bedrijventerreinen van provinciaal belang aan. Naast Chemelot, Greenport Venlo ~~en Einstein Telescope kan daarbij gedacht worden aan terreinen voor defensiegerelateerde bedrijvigheid~~ en terreinen die een cruciale rol (gaan) vervullen in de transitie naar een circulaire economie: terreinen met een hogere milieucategorie (HMC) en haventerreinen.
2.3.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** In het Verwevingsgebied is er ruimte voor emissie-arme landbouw die past bij de overgang tussen stad en land. Wordt: In het verwevingsgebied streven we naar een emissiearme landbouw, zowel bij bestaande agrarische bedrijven als bij nieuwe ontwikkelingen. Ontwikkelingen die inspelen op de overgang tussen stad en land en aansluiten bij de behoeften van het bebouwd gebied zijn in deze zone kansrijk. Bedrijven die al voldoen aan een emissiearme bedrijfsvoering hoeven niet per definitie ook nog aanvullend te focussen op bijvoorbeeld stadsgerichte functies.
3.4.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Ze vragen van ontwikkelingen dat deze rekening houden met de waarden in dit gebied. Het gebied vraagt ook om een landbouw die daarmee rekening houdt. Bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, grasland, natte teelten en emissiearme land- en tuinbouw d.m.v. precisielandbouw.

		Wordt: Ze vragen van ontwikkelingen dat deze rekening houden met de waarden in dit gebied. Het gebied vraagt ook om een landbouw die daarmee rekening houdt. Bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, grasland, natte teelten en emissiearme land- en tuinbouw d.m.v. precisielandbouw. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.
2.7 Euregionale context	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** 'Brainport' wijzigen in 'Brainport Eindhoven'
2.7 Euregionale context	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Toevoegen aspect natuur en landschap in de beschrijving van de euregionale context.	**Voorstel aan PS:** Toevoegen tekst 'Limburg vormt als groene schakel een strategisch gebied tussen belangrijke Europese natuurgebieden, zoals de Veluwe, de Eifel, de Ardennen en de Hoge Kempen. Onze provincie kent ook grote identiteitsbepalende grensoverschrijdende landschappen en natuurgebieden die van grote recreatieve betekenis zijn zoals Natuurpark Maas-Swalm-Nette, GrensPark Kempen~Broek, het Drielandenpark en RivierPark Maasvallei. Deze aaneenschakeling van grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen biedt kansen voor het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.'
3.3.2 Limburgs principe 1, tekst over veiligheid	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** 'De veiligheidsbeleving van burgers (subjectieve veiligheid) is van groot belang.' wijzigen in 'De veiligheidsbeleving van alle burgers (subjectieve veiligheid) is van groot belang.'
3.3.2 Limburgs principe 1, tekst over veiligheid	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Na de zin 'We hebben de verantwoordelijkheid om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen veiligheid altijd mee te nemen' toevoegen: 'Bij nieuwe of aangepaste ruimtelijke inrichting kan de veiligheidsbeleving via gerichte participatieprocessen en ontwerpprincipes aanzienlijk worden verbeterd.'
3.4.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Woord 'emissiearmere' landbouw vervangen door 'emissiearme landbouw'.
3.4.8 Zonering Werklocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam 'bedrijfslocaties' is gewijzigd naar 'bedrijfskavels' om zo aan te sluiten bij naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	**Voorstel aan PS:** Naamgeving 'solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare' wijzigen naar 'solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare', doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: "… We maken hierbij een onderscheid tussen stedelijke dienstenterrein (voor grootschalige detailhandel- en/of kantoorontwikkelingen), Bedrijventerreinen en Solitaire bedrijfslocaties bedrijfskavels groter dan 1 hectare. Veel bedrijven met weinig impact op hun omgeving vinden prima

		een plek in het Stedelijk gebied of Landelijke kernen, gemengd met woonfuncties. Deze horen niet thuis op bedrijventerreinen.
5.3.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Duidelijk maken dat een substantieel deel van de stikstofproblematiek in Limburg het gevolg is van emissies in het buitenland.	**Voorstel aan PS:** Toevoegen: Onze grensligging brengt extra uitdagingen met zich mee. De depositie van stikstof uit het buitenland is groot. Ook de belasting van het oppervlaktewater via instroom van beken uit het buitenland is fors. Het behalen van de doelen is hierdoor ook afhankelijk van de inspanningen van onze buren. We willen de verantwoordelijkheid voor ons eigen provinciale aandeel op ons nemen en het overleg intensiveren om tot een grensoverschrijdende aanpak te komen. Dit doen we zelfstandig en ook samen met het Rijk.
5.3.5. 5e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Beleid Nationaal Landschap Zuid-Limburg komt in hoofdstuk 4 aan de orde.	**Voorstel aan PS:** Verwijderen: De Nationale Parken en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg vormen van oudsher een bijzonder onderdeel van de Limburgse natuur. Wordt: De Nationale Parken vormen van oudsher een bijzonder onderdeel van de Limburgse natuur.
5.4 2e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Beleid Nationale parken komt in 5.3.5 aan de orde.	**Voorstel aan PS:** Verwijderen: Binnen het Natuurnetwerk Limburg liggen 24 Natura 2000-gebieden. Ook in de directe omgeving in aangrenzende provincies en landen zijn Natura 2000-gebieden aanwezig. Het terugdringen van de stikstofbelasting vanuit de omgeving staat hier onder meer centraal. Ook onderdeel van het Natuurnetwerk zijn de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel. Er wordt ook door het Rijk ingezet op verbreding van de agenda en gebiedsafbakening van de Nationale Parken. Wordt: Binnen het Natuurnetwerk Limburg liggen 24 Natura 2000-gebieden. Ook in de directe omgeving in aangrenzende provincies en landen zijn Natura 2000-gebieden aanwezig. Het terugdringen van de stikstofbelasting vanuit de omgeving staat hier onder meer centraal. Ook onderdeel van het Natuurnetwerk zijn de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel.
5.6.1 Groenblauwe Landbouwzone – ecologische verbindingszones	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De akkergronden in het oostelijk buitengebied van Maastricht (Amby-Heer) en in het gebied Sittard (Kollenberg)-Puth-Doenrade-Jabeek vormen belangrijke verbindingszones voor akkergebonden soorten zoals de Europese hamster. In deze gebieden wordt met agrarisch natuurbeheer voor geschikte omstandigheden voor de hamster gezorgd. Op de kaart met ecologische	**Voorstel aan PS:** Toevoegen 7e categorie ecologische verbindingszones De kaartlaag is onderverdeeld in zes zeven categorieën waarin het streefbeeld voor de betreffende EVZ is beschreven. Toevoegen aan de opsomming van categorieën: Open akkerlandschap – Ecologische verbindingszones: corridor die leefgebieden van de Europese hamster verbindt. Het behoud van akkerbouw, in het bijzonder de teelt van graan en aangepast agrarisch natuurbeheer zijn van belang. Nieuwe bebouwing en opgaande houtige

	verbindingszones in de Ontwerp-POVI waren de betreffende verbindingen niet ingetekend. Daarmee was er onvoldoende sturing op het in stand houden en versterken van de hamsterleefgebieden. We voegen daarom een nieuwe categorie ecologische verbindingszone toe aan kaart van de ecologische verbindingszones en geven de betreffende zones weer op de kaart. Het inrichtingsbeeld voor deze categorie is anders dan in de overige; de populatie van de hamster is gebaat bij een open akkerlandschap. Bebouwing en bosaanleg zijn niet gunstig voor deze soort door het beperken van de connectiviteit en doordat de kans op predatie toeneemt.	beplanting kunnen leiden tot het verstoren van het functioneren van de verbinding.
5.6.1 Groenblauwe Landbouwzone – ecologische verbindingszones Aanpassingen kaarten	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszones bestaan uit zoekgebieden en concreet begrensde zones. In het geval van zoekgebieden kan het zijn dat er bouwkavels en gebouwen binnen de zone liggen. Dit past bij het globale karakter van een zoekgebied. Vanzelfsprekend hoeft de ecologische verbinding echter niet te worden ontwikkeld op percelen met bebouwing. Bij concreet begrensde verbindingszones in de ontwerp-POVI komt het ook voor dat er bouwkavels en bebouwing binnen de begrenzing ligt. Binnen deze functies zijn er zeer beperkt mogelijkheden om bij te dragen aan de verbinding. Om onduidelijkheid over de ligging van de beoogde verbinding te voorkomen zijn de grotere bouwkavels uit de begrenzing verwijderd wanneer dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om een verbinding te realiseren. Dit betreft vooral percelen van agrarische bedrijven. Kleinere percelen en groenstructuren langs bouwkavels zijn binnen de begrenzing gehandhaafd.	**Voorstel aan PS:** Aanpassingen van de kaart met ecologische verbindingszones De kaarten in de ontwerp-POVI zijn aangepast door bij concreet begrensde verbindingen grotere bouwkavels niet meer aan te duiden als beoogde verbindingszone, waar dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om de verbinding te realiseren.
6.6.3.	**Toelichting bij**	**Voorstel aan PS:**

	ambtshalve wijziging: 6.6.3 derde alinea aanvullen om deze in lijn te brengen met de ontwerp-OVL.	Na: “Die uitwerking starten wij in Noord- en Midden-Limburg. De intrekgebieden zijn daar opnieuw berekend, met actuele grondwatermodellen. In de omgevingsvisie is de 200-jaarzone als 'zoekgebieden grondwaterbescherming' aangeduid. De in de komende periode uit te werken nieuwe beschermingszone zal in ieder geval binnen dit intrekgebied komen te liggen.” toevoegen: “In de omgevingsverordening nemen we voor deze zoekgebieden een regel op, die voorkomt dat zich hier ontwikkelingen voordoen die de toekomstige functie als grondwaterbeschermingsgebied kunnen frustreren.”
6.10.7	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing kaartlaag.	**Voorstel aan PS:** Bunder- en Elsloërbos vervalt als Intrekgebied, het blijft onderdeel van Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebied.
7.3.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Tekst paragraaf wordt vervangen door: **§ 7.3.4 Bouwstoffenvoorziening / Ontgrondingen** *Opgave* Bij de winning van primaire bouwgrondstoffen 0 dient er gezorgd te worden voor een goede afweging van de verschillende belangen en het vinden van een goede maatschappelijke balans. Bij deze afweging speelt mee dat primaire bouwgrondstoffen – ook bij een circulaire maatschappij – naar verwachting nodig blijven voor de realisatie van onder andere woningbouw, klimaatbestendig maken van Nederland, en infrastructuur, omdat voor bepaalde toepassingen geen of nog onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. In dit kader heeft het Rijk (het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) in 2023 een scenariostudie grondstoffenwinning uitgevoerd met daarin prognoses van de toekomstige vraag naar een aantal oppervlaktedelfstoffen. Geconcludeerd wordt dat de winning van zand en grind tot 2030 afneemt door aflopende winprojecten, waarbij het aantal aanvragen voor nieuwe winlocaties achterblijft. Vooral voor deze delfstoffen is de verwachting dat deze afname niet zomaar op te vangen is via import of de inzet van alternatieve materialen. In 2025 heeft het Rijk een aanvullende scenariostudie uitgevoerd. De definitieve conclusies en aanbevelingen van deze Rijksstudie worden in het voorjaar van 2026 voorgelegd aan de Tweede Kamer. Deze en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming kunnen ertoe leiden dat het huidige provinciale ontgrondingenbeleid hierop herzien dient te worden.

		Waar kiezen wij voor? Om invulling te kunnen geven aan de opgave om bij elk ontgrondingsproject te zorgen voor een goede afweging van de verschillende belangen en het vinden van een goede maatschappelijke balans, dient onder meer het volgende in acht te worden genomen: • Ontgrondingsprojecten waarbij primaire bouwgrondstoffen worden gewonnen dienen plaats te vinden als onderdeel van een project met een meervoudige doelstelling en een zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde. Rivierverruiming of de aanleg van een recreatieplas wordt bijvoorbeeld gecombineerd met natuurontwikkeling en het winnen van primaire bouwgrondstoffen, zoals zand en grind. • Bij de winning van primaire bouwgrondstoffen dient de nut en noodzaak van de winning van primaire bouwgrondstoffen aangetoond te worden in het licht van de gewenste transformatie naar een circulaire economie. Echter, de verwachting is niet dat deze transformatie in 2050 de onafhankelijkheid van primaire bouwgrondstoffen winning volledig heeft opgevangen. • Bij elk ontgrondingsproject dienen de betrokken belangen bij besluitvorming zorgvuldig te worden afgewogen. • Elk ontgrondingsproject, met of zonder winning van bouwgrondstoffen, dient bij te dragen aan het realiseren van een maatschappelijk gewenste functie of aan het verbeteren van het functioneren van een maatschappelijk gewenste functie waarbij deze past binnen de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Het is hierbij de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer(s) om te zorgen voor zoveel mogelijk draagvlak in de omgeving.
8.4.2.1 Provinciaal belang Zeer Zorgwekkende Stoffen	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Toevoeging: Voor ZZS in relatie tot bodembescherming, zie paragraaf 'LINK naar § 7.2.4 Ontwikkelen van handelingsperspectieven van geprioriteerde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)'.
Begrippenlijst: Wijzigen definitie van straatje erbij	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassen definitie	**Voorstel aan PS:** Gewijzigde definitie: een kleinschalige woningbouwontwikkeling van maximaal 25 tot 30 woningen gelegen aan de randen van het stedelijk gebied en de landelijke kernen of gelegen in een bebouwingslint of -cluster die samen een logische afronding vormen.

Begrippenlijst: Wijzigen definitie evenwichtige verdeling	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassen definitie.	**Voorstel aan PS:** Gewijzigde definitie: een afgewogen verdeling van zowel de woningbouwopgave over de gemeenten binnen de woningbouwregio waartoe de gemeente behoort, als de huisvestingsopgave van alle aandachtgroepen (fair share) over de gemeenten binnen de woningmarktregio waartoe de gemeente behoort.
Begrippenlijst: Wijzigen definitie Passende woningen	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassen definitie	**Voorstel aan PS:** Gewijzigde definitie: Woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s), daarmee wordt bedoeld op betaalbaarheid; woning type en juiste plek.
8.6.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Toevoegen na “Ook Gedeputeerde Staten kunnen beleidsregels voor geur opstellen voor milieubelastende activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag zijn. Ook van deze bevoegdheden maken we (nog) geen gebruik.”: “Voor het invullen van deze bevoegdheid wordt een verkenning uitgevoerd.”
10.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Correctie genoemde termijn.	**Voorstel aan PS:** Gewijzigd voorstel: “voor de periode na 2030” wordt: “Voor de periode tot en met 2040.”
10.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Qua beoogd aantal woningen aansluiten bij Verstedelijkings-concept Limburg Centraal	**Voorstel aan PS:** circa 30.000 – 35.000 WORDT 30.000 - 40.000 Een vergelijkbare aanpassing doorvoeren in: - 2.2.7: minstens 30.000 WORDT 30.000 - 40.000 - 8.2.3.2: 30.000 WORDT 30.000 – 40.000
11.1.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Het woord “ruimtelijk beleid” is gewijzigd in “omgevingsbeleid”.
11.1.2.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Aan Groenblauwe Landbouwzone (land- en tuinbouw met water en natuuropgaven) is landschap toegevoegd. In het schema is van de gebiedsindeling verwevingsgebied het type land- en tuinbouw gewijzigd in: Land- en tuinbouw die rekening houdt met leefomgeving en gezondheid.
11.1.2.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking teksten.	**Voorstel aan PS:** Emissiearm aan land- en tuinbouw toegevoegd. Verwijderd: zoals natuurinclusieve land- en tuinbouw. Natuurinclusieve land- en tuinbouw is een breed begrip, “Landschap” toegevoegd als factor waarmee rekenening gehouden moet worden. “Watervasthoudend vermogen” gewijzigd in “waterhuishouding”. “Van de aanpalende gebieden” verwijderd “Ondernemers” gewijzigd in “gemeenten”. “We streven ernaar dat” toegevoegd en “kunnen alleen als” verwijderd bij nieuwvestiging van niet-agrarische functies.

11.1.2.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Daarnaast kan ook in de Groenblauwe Landbouwzone precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden. Wordt: Daarnaast kan ook in de Groenblauwe Landbouwzone precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.
11.1.2.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Ook de landbouwgrond in de Groenblauwe Landbouwzone is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden. De land- en tuinbouw heeft daarnaast ook een belangrijke functie als beheerder van deze gebieden. We beschouwen de land- en tuinbouw daarom niet als het sluitstuk van de discussie omtrent schaarse ruimte. Wij ondersteunen en volgen de lijn van de rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met (hoogwaardige) landbouwgrond en voedselzekerheid van belang is. Nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) kunnen alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie. Wordt: Ook de landbouwgrond in de Groenblauwe Landbouwzone is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden. De land- en tuinbouw heeft daarnaast ook een belangrijke functie als beheerder van deze gebieden. We beschouwen de land- en tuinbouw daarom niet als het sluitstuk van de discussie omtrent schaarse ruimte. Wij ondersteunen en volgen de lijn van de Rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met (hoogwaardige) landbouwgrond en voedselzekerheid van belang is. We streven ernaar dat bij nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie.
11.1.2.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking teksten.	**Voorstel aan PS:** "hightech" verwijderd.

		“water en bodem, als lucht” gewijzigd in “water, bodem en lucht”. “of minimaal” toegevoegd. “Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden” verwijderd.
	Toelichting bij ambtshalve wijziging: Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Van: Dat houdt in dat emissiearm naar zowel water en bodem als lucht de norm is. Wordt: Dat houdt in dat emissiearm naar water, bodem en lucht de norm is.
11.1.2.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat vanuit de kwaliteit van het gebied leidt tot een verbetering (ruimte en milieu) en niet belemmerend is voor het toekomstperspectief van de bebouwde omgeving. Wordt: Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat aansluit op de beleidsmatige opgaven van dit gebied.
11.1.2.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking teksten.	**Voorstel aan PS:** “inclusieve” verwijderd. “op een emissiearme wijze” gewijzigd in “emissiearme”. “en niet belemmerend is voor het toekomstperspectief van de bebouwde omgeving” verwijderd. “we streven ernaar dat bij” toegevoegd. “kan alleen als” verwijderd.
11.1.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking teksten.	**Voorstel aan PS:** “voorzienbaarheid” gewijzigd in “realisatietermijn”. "bestemmingen” gewijzigd in “functies”.
11.1.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Om te stimuleren dat plannen worden gerealiseerd, willen we een realisatietermijn afspreken. Daarvoor vragen we initiatiefnemer en gemeenten om bij de motivering bij een omgevingsplan of omgevingsvergunning op te nemen dat het beoogde plan binnen vijf jaar na vaststelling van het omgevingsplan wordt gerealiseerd en – als deze termijn niet wordt gehaald – hoe en wanneer de mogelijkheid tot realisatie van dit plan komt te vervallen. Wordt: Om te stimuleren dat plannen worden gerealiseerd, streven we naar een realisatietermijn. Het is namelijk ons streven dat bij toekomstige omgevingsplannen en omgevingsvergunningen wordt gemotiveerd dat

		realisatie binnen vijf jaar na vaststelling plaatsvindt.
11.2.1.3.4 11.2.1.4.4 11.2.1.4.5 11.2.1.4.6	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Het Programma LOS is gericht op een geborgd maatregelenpakket, waarbij wordt ingezet op maatregelen in de Overgangsgebieden rond kwetsbare Natura 2000-gebieden. Het is daarmee niet meer nodig om in het Primair landbouwgebied de extensiveringsgebieden te handhaven.	**Voorstel aan PS:** De POVI kaarten aanpassen zodat extensiveringsgebieden niet overlappen met primair landbouwgebied. Verwijderen zin: Daarnaast zullen de extensiveringsgebieden na de herijking niet overlappen met het Primair Landbouwgebied.
11.2.2.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing termijn.	**Voorstel aan PS:** “Definitie” verwijderd. “2025” gewijzigd in “2026”.
11.2.3.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** “Samenvatting van de nieuwvestigingsmogelijkheden: - Natuurnetwerk Limburg (NNL) Groenblauwe landbouwzone - Primair Landbouwgebied - Verwevingsgebied Bebouwd gebied Nieuw agrarisch bouwvlak Niet toegestaan Niet toegestaanIncidentele nieuwvestiging Niet toegestaan Niet toegestaan (v) Beoordelingscriteria Een incidentele nieuwvestiging dient aan de hand van onderstaande criteria eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld te worden. De noodzakelijkheid van de betreffende ontwikkeling dient middels een bedrijfsontwikkelingsplan onderbouwd te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen. (vi) Een toekomstbestendige locatie Elke locatie moet worden afgewogen op de vraag of de nieuwvestigingslocatie toekomstperspectief biedt voor de ondernemer en of het een duurzame oplossing op lange termijn is. (vii) Passend bij de draagkracht van het gebied We verstaan hieronder dat vanuit de omgevingskwaliteiten afgewogen wordt of de nieuwvestiging passend is bij de opgaven die er voor het betreffende gebied gelden. Daarbij is een zorgvuldige afweging nodig van de in de omgeving aanwezige waarden, zoals bestaande (omliggende) bebouwing, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de

		aansluiting op hoofdwegen. We vinden ruimtelijke kwaliteit en een kwalitatieve landschappelijk inpassing dan ook van belang. Specifiek in de Groenblauwe Landbouwzone en in het verwevingsgebied is het belangrijk dat de ontwikkeling van het bedrijf past binnen de ontwikkelingsrichting van een gebied. (viii) Kwalitatieve verbetering van de leefomgeving Om hergebruik van bestaande agrarische bouwvlakken elders te stimuleren, vragen we bij een incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (agrarische grond) voor een kwalitatieve verbetering van de leefomgeving in de regio. Dat kan bijvoorbeeld door de sloop van leegstaande gebouwen elders. Gemeenten kunnen hier sturing aan geven in bijvoorbeeld hun omgevingsvisie." gewijzigd in "Dit zal nader in de omgevingsverordening worden uitgewerkt"
11.2.3.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "Er dient een directe relatie te zijn tussen de bedrijfsgebouwen en het aanwezige agrarische bedrijf. Bij uitbreiding van bedrijfsgebouwen met een industrieel karakter of ten dienste van derden bestaat een sterke voorkeur voor vestiging op bedrijventerreinen" verwijderd.
11.2.1.3.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele aanvulling	**Voorstel aan PS:** Was: Incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (dus op landbouwgrond) is alleen mogelijk in het primaire landbouwgebied en onder aanvullende voorwaarden in de Groenblauwe landbouwzone Wordt: Incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (dus op landbouwgrond) is alleen mogelijk in het primaire landbouwgebied en onder aanvullende voorwaarden in het Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied.
11.2.1.3.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele aanvulling	**Voorstel aan PS:** **Hier wordt de volgende zin toegevoegd:** We kiezen ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit is in de kaarten aangepast.
11.2.1.4.6	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele verduidelijking	**Voorstel aan PS:** Was: In extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.

		Wordt: **I**n extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. We kiezen ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit zal in de kaarten worden aangepast. Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.
11.2.2.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele toevoeging	**Voorstel aan PS:** Toegevoegd: Hierbij maken we ook gebruik van bestaande netwerken en structuren, zoals Greenport Venlo.
11.2.5.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "optimale agrarische percelen" gewijzigd in "de land- en tuinbouw". "het gebied" gewijzigd in "de zonering".
11.2.6.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "industriële" gewijzigd in "(industriële)".
11.2.6.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Van: VAB's Naar: bestaande en vrijkomende agrarische bouwvlakken.
11.2.6.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele verduidelijking	**Voorstel aan PS:** Was: Voor collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op VAB's en andere vrijkomende locaties in het Primair Landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. Wordt: Voor collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op een bestaand of vrijkomend agrarische bouwvlak en andere vrijkomende locaties in het Primair Landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie.
11.2.6.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "grootschalige" gewijzigd in "(industriële)" "monomest vergisting" toegevoegd.
11.3.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "uiteindelijk" gewijzigd in "om". "ons" gewijzigd in "de Provincie".
11.3.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele verduidelijking	**Voorstel aan PS:** Was:

		Goede landbouwgrond is een schaars goed. Bij voorkeur zetten we de grond in voor teelten die maatschappelijk gewenst zijn. Voedselproductie, gewassen voor bio-based bouwen en boomteelt dragen bij aan onze opgaven en hebben beleidsmatig de voorkeur. Wordt: Goede landbouwgrond is een schaars goed. Bij voorkeur zetten we de grond in voor teelten die aansluiten op de beleidsmatige opgaven in de betreffende gebieden. Onder andere voedselproductie, gewassen voor bio-based bouwen en boomteelt dragen bij aan onze opgaven en hebben beleidsmatig de voorkeur. We sturen echter niet op specifieke teelten, maar streven in algemene zin naar een afname van emissies. De milieubelasting van een teelt is namelijk doorslaggevend.
11.3.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele verduidelijking	**Voorstel aan PS:** Was: Daarnaast kunnen, ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden. Wordt: Daarnaast kunnen, ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden.
11.3.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Nieuwe tekst over gewasbeschermingsmiddelen.	**Voorstel aan PS:** “Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent natuur, water, volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen. Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is voor mens, dier en milieu. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of

		bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen. Zoals in voorgaande alinea is beschreven heeft de Rijksoverheid een systeemverantwoordelijkheid omtrent gewasbeschermingsmiddelen. Op het vlak van Natura 2000 gebieden is de Provincie Limburg het bevoegd gezag. Momenteel worden de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000 gebieden vanuit verschillende instanties onderzocht." toegevoegd "primair" verwijderd. "Daarnaast is voldoende en schoon (drink)water een provinciaal belang. Het verbeteren van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater is nodig, met name door het verminderen van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. In 6.5.1 Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water wordt daar dieper op ingegaan." toegevoegd.
12.1.2 Een veerkrachtige en toekomstbestendige economie	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Toevoegen passage over positie en perspectief arbeidsmigranten op de arbeidsmarkt.	**Voorstel aan PS:** Was: Om verdienvermogen en nieuwe werkgelegenheid te realiseren, zetten we in op innovatie en optimalisering van het vestigingsklimaat. Dat doen we samen met onze partners in het regionaal economisch domein (medeoverheden, onderwijs en bedrijfsleven) en ook (regio)grensoverschrijdend. Wordt (toevoegen dikgedrukte tekst): Om verdienvermogen en nieuwe werkgelegenheid te realiseren, zetten we in op innovatie en optimalisering van het vestigingsklimaat. **Vanuit het perspectief van de brede welvaart zetten wij in op hoogwaardige en structurele werkgelegenheid en het verbeteren van de positie en het perspectief van arbeidsmigranten op de arbeidsmarkt.** Dat doen we samen met onze partners in het regionaal economisch domein (medeoverheden, onderwijs en bedrijfsleven) en ook (regio)grensoverschrijdend.
12.4.1 Vestigingsklimaat – inleiding	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam 'bedrijfslocaties' is gewijzigd naar 'bedrijfskavels' om zo aan te sluiten bij naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Naamgeving 'solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare' wijzigen naar 'solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare', laatste alinea: doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: Op een aantal specifieke locaties is er sprake van een bijzondere provinciale inzet: • Locatie Nedcar • Maastricht Aachen Airport • Werklocaties (stedelijke dienstenterreinen, bedrijventerreinen en solitaire bedrijfslocaties bedrijfskavels > 1 hectare).

12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenging bedrijventerreinen, paragraaf Efficiënt ruimtegebruik bedrijventerreinen, 1e bullet	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele aanpassing. Verwijzing naar Limburgse Principes geactualiseerd door naar juiste titel van Limburgse Principes te verwijzen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Typfout aanpassen + verwijzing naar Limburgse principes in 1e bullet klopt niet, doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: • Keuze voor compacte bedrijventerreinen om ruimtegebruik en landschappelijke inpassing te optimaliseren. We hanteren de redeneerlijn 'behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw' om zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik te stimuleren. Dat betekent ~~concrete~~ **concreet:** 1. De behoefte aantonen. 2. (Her)gebruik van ruimte op bestaande, eventueel te herstructureren terreinen. 3. Ontwikkeling van nieuwe terreinen aansluitend aan bestaande bedrijventerreinen. 4. Mogelijke andere locaties buiten het bebouwd gebied (mits gemotiveerd) ontwikkelen. Daarmee sluiten we ook aan bij onze eigen Limburgse principes, met name de principes 'versterken bebouwd én ~~stedelijk~~ **landelijk** gebied' en 'zorgvuldig omgaan met onze **schaarse** ruimte en voorraden (**boven- en ondergronds**)'.
12.4.4.4 Solitaire bedrijfslocaties 12.4.4.4.1 Solitaire bedrijfslocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam 'bedrijfslocaties' is gewijzigd naar 'bedrijfskavels' om zo aan te sluiten bij naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Naamgeving 'solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare' wijzigen naar 'solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare', d.w.z.: Titel 12.4.4.4 en 12.4.4.4.1 aanpassen, doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: 12.4.4.4 Solitaire ~~bedrijfslocaties~~ **bedrijfskavel** 12.4.4.4.1 Solitaire ~~bedrijfslocaties~~ **bedrijfskavel**
12.4.4.4 Solitaire bedrijfslocaties 12.4.4.4.1 Solitaire bedrijfslocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De omschrijving van wat een solitaire bedrijfskavel is, is aangepast zodat deze overeenkomt met de begripsomschrijving zoals uitgewerkt voor de instructieregels in de Omgevingsverordening.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: Met **een** Solitaire bedrijfs~~locaties~~**kavel** groter dan 1 hectare bedoelen we hier ~~separaat gelegen locaties voor één enkel bedrijf, met een kaveloppervlakte groter dan 1 hectare netto, niet-zijnde een landbouwbedrijf.~~ **een afzonderlijk gelegen bedrijfskavel voor één enkel bedrijf met bijbehorende voorzieningen, groter dan 1 hectare en niet grenzend aan of gelegen binnen een 'bedrijventerrein' of een 'stedelijk dienstenterrein'. Een (voormalige) landbouwbedrijfskavel, (voormalige) agrarische bedrijfskavel of bedrijfskavel voor een bedrijf binnen de sector vrijetijdseconomie valt niet onder deze begripsomschrijving.** Nieuwaanleg van dergelijke ...
13 Vrijetijdseconomie	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Voor een goed begrip van de tekst zijn in dit hoofdstuk extra links toegevoegd. Links naar verkeerde begrippen zijn vervangen door links naar de juiste begrippen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: het aanpassen van links naar juiste begrippen en het toevoegen van ontbrekende links.

13.2 Opgaven vrijetijdseconomie, eerste zin	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: Opgaven in de vrijetijdseconomie zijn **enerzijds** de behoefte aan ruimte en **anderzijds** de minder vitale bedrijven in de verblijfsrecreatie.
13.5.1 Onderbouwing initiatief vrijetijdseconomie – inleiding – eerste zin	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: Voor de onderbouwing van een initiatief voor **een voorziening voor** vrijetijdseconomie zijn nodig...
13.5.4 Gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur – 1e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: ...toeristisch-recreatieve structuur noodzakelijk. **Onder toeristisch-recreatieve structuur verstaan wij de opbouw naar type, omvang, locatie en onderlinge samenhang van het geheel aan bedrijven in de vrijetijdseconomie.** Van een gemeente verwachten...
13.6.1 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie – inleiding – eerste zin	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: ... moeten **onder meer** in overeenstemming zijn...
13.6.5 Vrijetijdseconomie: uitponding en verhuurplicht – eerste zin	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: Wij staan geen verblijfsrecreatie-initiatieven **voor voorzieningen voor verblijfsrecreatie** of uitbreiding...
13.6.6 Vrijetijdseconomie – algemene zonering – 3e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verbetering van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen: ....horen ~~ze~~ thuis in het stedelijk....
13.6.7 Vrijetijdseconomie bij voorkeur (...) - titel	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing van de tekst aan hoofdstuk Erfgoed en Cultuur.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... bij voorkeur in een monument**aal** ~~of~~ ~~beeldbepalend~~ gebouw
13.6.7 Vrijetijdseconomie bij voorkeur (...) - tekst	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing van de tekst aan hoofdstuk Erfgoed en Cultuur.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... gebruik van ~~monumenten en beeldbepalende gebouwen~~ **een monumentaal gebouw** voor de vestiging van...
13.6.9 Camperplaatsen	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ...verblijfsrecreatiebedrijfjes ontstaan. **Dit omdat** bij het toestaan van kleine bedrijven wordt vaak onvoldoende rekening **wordt** gehouden met de mogelijke groei ervan.
13.7.2 schrappen/vervallen (...) 2e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen: ... bestaande functies voor vrijetijdseconomie ~~(verblijfs- en/of dagrecreatie~~) die niet meer benut...

13.7.2 schrappen/vervallen (...) 3e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... te verminderen, is het **opnemen in het omgevingsplan dat een nieuw toegevoegde functie vervalt** ~~vervallen van de functie~~ indien die niet is gerealiseerd binnen ....
13.7.3 zorgvuldig omgaan (...) - 2e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... vaak bepalingen die ~~binnenplanse verblijfsrecreatie~~ **binnenplans het toevoegen van voorzieningen voor verblijfsrecreatie** mogelijk maken. Deze...
13.7.4 heroverwegen 'brede'kampeerfunctie	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanvulling van de tekst die bij het ontwerp per vergissing niet is opgenomen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: ... gaat verloren. **Wij zijn van plan daarvoor instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.**
13.7.6 Routestructuren vrijetijdseconomie – 1e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ...organisaties ~~dragen samen de verantwoordelijkheid voor~~ **hebben allen een rol bij** het in stand houden ...
13.8.1 Verbod op wonen in (...) - 1e, 2e en 5e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanvulling weggevallen woorden en verbetering van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: 1e alinea: ... voor de functie **wonen**. Ook mag de functie van... 2e alinea: ... het thematisch beleid **wonen**. 5e alinea: ... gevallen ~~kunnen Gedeputeerde Staten maatwerk bieden~~ **is maatwerk mogelijk** op basis van ...
13.8.2.1 Onder voorwaarden (...)	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing van de tekst naar aanleiding van aanpassing aan het hoofdstuk Wonen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... is tijdelijk wonen ~~van aandachtsgroepen~~ onder voorwaarden toegestaan ,... ... een tekort aan woonruimte ~~voor onder andere aandachtsgroepen.~~ Een oplossing... ... tijdelijk toestaan van bewoning ~~door aandachtsgroepen~~ van te revitaliseren of ... ...voorwaarden, ~~de~~ **geen** samenloop met toeristisch-recreatieve...
13.8.2.2 Onder voorwaarden (...) - titel	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing van de tekst naar aanleiding van aanpassing aan het hoofdstuk Wonen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: 13.8.2.2 Voorwaarde **geen** samenloop....
14.10.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:**	**Voorstel aan PS:**

	Verduidelijking van de tekst.	Toevoeging onderaan. aansluitend op “We hebben geen zeggenschap over vliegroutes.” “Bij de beoordeling of een ontheffing in het kader van de TUG kan worden verleend, wordt gekeken naar de opstijg- en/of landingslocatie. Een TUG-locatie moet voldoen aan vastgestelde veiligheidsregels. De toetsing en handhaving gebeurt door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Deze regeling valt buiten de bevoegdheid van de provincie.”
16.2 Bouwstenen voor de POVI	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Actualiseren tekst.	**Voorstel aan PS:** De zin ‘Dit betreft nog een tussenproduct: een contour van een verstedelijkingsconcept dat de komende periode verdere concretisering krijgt in een verstedelijkingstrategie.’ vervangen door ‘Dit krijgt verdere concretisering in een verstedelijkingstrategie.’
16.3 Participatie	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Toevoeging tekst n.a.v. doorlopen processtappen en aangepaste planning besluitvorming.	**Voorstel aan PS:** De tekst van de laatste drie alinea's als volgt aanpassen: ’Conform planning heeft de tervisielegging van de ontwerp Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER plaatsgevonden gedurende zes weken voorafgaand aan het zomerreces van 2025. Gedurende deze fase zijn ruim 1250 formele zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen zijn van een reactie voorzien in een Nota van zienswijzen. Ze hebben deels geleid tot aanpassing van de ontwerp POVI. In samenhang hiermee hebben vervolggesprekken met partners plaatsgevonden om kaarten en tekstpassages toe te lichten en/of om zienswijzen nader te bespreken. Mede op basis van de reacties zullen Gedeputeerde Staten in maart 2026 een definitief voorstel voorleggen aan Provinciale Staten. Behandeling in de Statencommissie Leefomgeving (LEO) en vervolgens Provinciale Staten is voorzien in april resp. mei 2026.
Bijlage 1 Begripsbepalingen – bebouw gebied	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam ‘bedrijfslocaties’ is gewijzigd naar ‘bedrijfskavels’ om zo aan te sluiten bij naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Naamgeving ‘solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare’ wijzigen naar ‘solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare’, laatste bullet aanpassen: doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: Bebouwd gebied … • … • Werklocaties, deze categorie is opgedeeld in drie subcategorieën met alle drie een andersoortige inrichting en gebruikers: o Bedrijventerreinen o Stedelijke dienstenterreinen Solitaire ~~bedrijfslocaties~~ **bedrijfskavel** > 1 hectare
Bijlage 1 Begripsbepalingen – Werklocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam ‘bedrijfslocaties’ is gewijzigd naar ‘bedrijfskavels’ om zo aan te sluiten bij	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Naamgeving ‘solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare’ wijzigen naar ‘solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare’, laatste bullet aanpassen:

	naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: Werklocaties De locaties voor bedrijventerreinen en voor grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties noemen we 'werklocaties'. Binnen de provincie is er een grote verscheidenheid aan deze locaties. We maken daarbij een onderscheid tussen: • stedelijke dienstenterreinen (voor grootschalige detailhandel- en kantoorontwikkelingen) • bedrijventerreinen • solitaire ~~bedrijfslocaties~~ **bedrijfskavel** > 1 hectare
Bijlage 1 Begripsbepalingen - Bebouwingsclusters	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Toevoegen definitie.	**Voorstel aan PS:** Bebouwingsclusters: Clusters van bebouwing die te klein zijn om ze als landelijke kern aan te merken, en te groot om van verspreide bebouwing te spreken. De begrenzing van deze bebouwingsclusters is bepaald op basis van het bestand BAG 'Panden met woonfunctie'. Om precies te zijn: vanuit dit puntbestand zijn gebieden geselecteerd met 10 (of meer) punten met een onderlinge afstand van 75m of minder, met daaraan toegevoegd het laatste pand binnen een straal van 70m. Bebouwingsclusters kunnen verschillende vormen aannemen waaronder de vorm van een lint.
BIJLAGE 4 DOELENOVERZICHT	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Actualiseren doelenoverzicht en toevoegen informatie over herkomst en status. Zoals in de huidige bijlage bij de ontwerp POVI al aangekondigd.	**Voorstel aan PS:** Bijlage doelenoverzicht vernieuwen.
Bijlage 6 Bedrijventerreinen van provinciaal belang	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Er is een bedrijventerrein weggevallen in de tabel. Tabel bevat overbodige informatie, vereenvoudiging vergroot de leesbaarheid .	**Voorstel aan PS:** Eén bedrijventerrein aan de tabel toevoegen, tevens tabel vereenvoudigen.
NIEUWE BIJLAGE TOEVOEGEN	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Opgesteld mede n.a.v. advies Commissie MER	**Voorstel aan PS:** Analyse belangrijkste ruimteclaims toevoegen.

Nota van zienswijzen

Ontwerp Omgevingsvisie Limburg 2026 (POVI) en Milieueffectrapportage inclusief Passende beoordeling

Gedeputeerde Staten van Limburg, 24 maart 2026

Inleiding

Voor u ligt de Nota van Zienswijzen behorend bij het ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) 2026. We willen iedereen die een zienswijze heeft ingediend van harte bedanken. Het heeft geleid tot verdieping, verbetering op onderdelen, nieuwe overwegingen en daarmee tot een verbeterde POVI 2026.

De aangepaste POVI wordt op 8 mei 2026 aan Provinciale Staten aangeboden ter vaststelling. Pas vanaf het moment na vaststelling is ook deze Nota van Zienswijzen definitief. Alle documenten worden dan gepubliceerd en alle indieners zullen dan bericht krijgen.

We hebben 1450 zienswijzen ontvangen. Met daarin zo'n 10.000 zienswijzepunten. Een klein deel van die zienswijzen heeft geen betrekking op de ontwerp POVI maar op het onderliggende PlanMER en Passende Beoordeling. De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft een advies uitgebracht over het PlanMER. Dit is opgenomen als bijlage bij de Nota van Zienswijzen.

Uiteraard zit er ook overlap in de zienswijzepunten. Zienswijzepunten die vaker voorkomen hebben we zo veel mogelijk geclusterd. Dat betekent dat het antwoord op de zienswijzepunten één keer gegeven wordt. Uiteraard zijn de indieners van de betreffende zienswijzepunten aan dit ene antwoord gekoppeld.

De Nota van Zienswijzen is geordend op thema en clusters binnen dat thema. Op die manier is het makkelijker om via de inhoudsopgave te navigeren naar de onderwerpen die voor de lezer interessant zijn. Ook is het mogelijk om in het document te werken met een zoekfunctie (CTRL+F) en kunt u in de inhoudsopgave op de link klikken.

Alle binnengekomen zienswijzen zijn gelezen, eventueel samengevat en vertaald naar zienswijzepunten, geanonimiseerd, op thema geordend, binnen de thema's geclusterd en beantwoord. Alle zienswijzepunten zijn voorzien van een *"Standpunt GS":* Hierin geeft het college van GS een reactie op dit zienswijzepunt. Daarin wordt aangegeven of het betreffende zienswijzepunt wel of niet leidt tot een aanpassing van de Ontwerp POVI.

Het standpunt van Gedeputeerde Staten (GS) resulteert in een advies aan Provinciale Staten (PS). Dit advies is aangeduid met *"Voorstel aan PS"*. Hierbij zijn er twee opties:

1. Voorstel aan PS: tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.
2. De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de ontwerptekst. Voorstel aan PS: Aanpassen van het ontwerp (tekst of kaart).

In dit geval is het voorstel om op basis van het zienswijzepunt de ontwerp POVI aan te passen. Dit kan een tekstuele of kaartwijziging zijn. Als dit het geval is, lichten we de wijzigingen van kaart en/of tekst ook toe. In de definitieve versie van de POVI zijn deze wijzigingen zichtbaar met behulp van de renvooi functie. (Mocht het geformuleerde 'voorstel aan PS' in een incidenteel geval niet helemaal gelijkluidend zijn aan de gewijzigde tekst van de POVI, dan is die laatste tekst leidend).

In hoofdstuk 17 zijn 'ambtshalve wijzigingen' opgenomen. Dit zijn voorstellen voor wijziging van de ontwerp POVI die niet voortvloeien uit ingediende zienswijzen.

Er is hierbij steeds vermeld wat de reden is van de voorgestelde aanpassing. Vaak is dat een tekstverduidelijking, maar het kan ook gaan om een actualisering van de tekst in de ontwerp POVI. Deze Nota van Zienswijze is gekoppeld aan de totstandkoming van de POVI. Daar zijn de geformuleerde standpunten van GS en voorstellen aan PS ook specifiek op gericht. Ze zijn niet een-op-een van toepassing op andere beleidstrajecten of specifieke projecten.

Inhoudsopgave

Inleiding **2**

Inhoudsopgave **4**

1. Algemeen **13**
1.1 Ambities en Opgaven ... 13
1.2 Beleidscyclus ... 15
1.3 Beleidsruimte/ Subsidiariteit ... 17
1.4 Demografie ... 24
1.5 Groene druk ... 25
1.6 Doorzettingsmacht ... 25
1.7 Financiële paragraaf ... 28
1.8 Gebiedsprocessen algemeen ... 28
1.9 Individuele zienswijzen ... 30
1.10 Informatieveiligheid ... 36
1.11 Instemming ... 36
1.12 Instrumenten ... 37
1.13 Integraliteit beleid ... 38
1.14 Kaarten algemeen ... 45
1.15 Klimaat ... 51
1.16 Leefbaarheid platteland ... 52
1.17 Limburgse principes ... 53
1.18 Natuurbrandpreventie ... 55
1.19 Ontwerpende onderzoeken en ontwikkelperspectieven ... 55
1.20 Opmerkingen plan digitaal niet toegankelijk ... 60
1.21 Participatie & communicatie ... 61
1.22 POVI in relatie tot bestaande situatie en planvoornemens ... 81
1.23 Pro Forma ... 82
1.24 Proces Omgevingsverordening ... 83
1.25 Provinciaal belang ... 85
1.26 Samenwerken als één overheid ... 90
1.27 Steun en zienswijzen van derden (niet zijnde LLTB) ... 92
1.28 Steun zienswijzen LLTB ... 93
1.29 Terugkoppeling verwerking zienswijzen ... 94
1.30 Toekomstvisie ... 95
1.31 Verordening ... 96
1.32 Divers ... 98
1.33 Individueel ... 99

2. Zonering **113**
2.1 Binnengekomen zienswijzen met betrekking tot zonering ... 113
2.2 Algemene opmerkingen en vragen over zonering ... 279
2.3 Opmerkingen en vragen over begrenzing van de zeven zones ... 281
2.4 Betekenis van de zonering voor de landbouw en andere gebruikers in het landelijk gebied ... 288
2.5 Aanvullende specifieke zienswijzen per zone ... 292
2.6 Toelichting op de algemene Zonering ... 294
2.7 Zone Natuurnetwerk Limburg ... 295
2.8 Zone Groenblauwe landbouwzone ... 295
2.9 Zone Primair landbouwgebied ... 298
2.10 Zone Verwevingsgebied ... 300
2.11 Zone Stedelijk gebied ... 301
2.12 Zone Landelijke kernen ... 302

2.13 Zone Werklocaties ... 303
2.14 Toelichting bij de zonering en themakaarten ... 304

3. Ruimtelijke Kwaliteit 306
3.1 Actualiseer het Landschapskader NM-Limburg ... 306
3.2 Algemeen ... 307
3.3 Amerikaanse begraafplaats Margraten en omgeving ... 311
3.4 Beoordeling grote loodsen in landelijk gebied ... 312
3.5 Gebiedspaspoorten en stedelijk gebied ... 313
3.6 Het landschap zelf als provinciaal belang ... 314
3.7 Invloed windturbines en andere grootschalige ontwikkelingen op landschap ... 315
3.8 Landschap buiten NLZL en GBLZ ... 316
3.9 Meer aandacht voor aardkundige waarden ... 317
3.10 Meer inzet op behoud en ontwikkeling ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteit 317
3.11 Monitor Landschapselementen ... 320
3.12 Ondersteuning ambitie beleid ruimtelijke kwaliteit ... 321
3.13 Onduidelijkheid bij gemeenten over beschermingsbeleid ... 322
3.14 Proportionaliteit bij Ruimtelijke kwaliteitsbeleid ... 323
3.15 Verheldering doel / effect gebiedspaspoorten 1 ... 324
3.16 Verheldering doel / effect gebiedspaspoorten 2 ... 329
3.17 Verzoek om maatwerk bij ruimtelijke kwaliteit/ gebiedspaspoorten ... 336
3.18 Verzoeken tot aanpassing kaartbeeld gebiedspaspoorten ... 339
3.19 Wat doet de provincie aan landschappelijke kwaliteit? ... 347
3.20 Wat is ruimtelijke kwaliteit en welk doel dient het beleid? ... 348
3.21 Wat wordt bedoeld met kwaliteitsvolle landschappen? ... 350
3.22 Water, landbouw opnemen als kernkwaliteit van het landschap ... 351

4. Natuur 352
4.1 Agrarisch natuurbeheer ... 352
4.2 Agrarisch natuurbeheer- langjarig beheer ... 353
4.3 Algemeen ... 354
4.4 Basiskwaliteit Natuur ... 372
4.5 Beheer van natuurgebieden ... 373
4.6 Bescherming flora en fauna ... 373
4.7 Bossenopgave ... 380
4.8 Defensie ... 381
4.9 Ecologische verbindingszones ... 382
4.10 Ecologische verbindingszones- Beperkingen ... 384
4.11 Ecologische verbindingszones- Op hoogte houden wijzigingen grondgebruik 388
4.12 Ecologische verbindingszones- Overig ... 389
4.13 Ecologische verbindingszones- op hoogte houden wijzigingen grondgebruik 393
4.14 Ecologische verbindingszones - Verzoek om aanpassing kaart ... 394
4.15 Ecologische verbindingszones- Verzoek om duidelijkheid ... 411
4.16 Ecologische verbindingzones- Verzoek om verwijdering ... 420
4.17 Ecologische verbindingszones- Vrees negatieve effecten faunaschade ... 424
4.18 Ecoregelingen ... 424
4.19 Extensiveringsgebieden ... 425
4.20 Extra natuur in relatie tot landbouw ... 428
4.21 Faunabeheer / Jacht ... 432
4.22 Groenblauwe dooradering ... 433
4.23 GBLZ Naamgeving ... 435
4.24 Grensoverschrijdend natuurbeleid ... 435
4.25 Hydrologische maatregelen Natura 2000 ... 438
4.26 Inzet kavelruil voor natuurontwikkeling ... 438
4.27 Nationale parken algemeen ... 442
4.28 Nationale parken / regionale landschappen ... 443
4.29 Natura 2000 ... 444
4.30 Natuur concurrentie met andere functies ... 446

4.31 Natuur en bestrijdingsmiddelen ... 447
4.32 Natuur en impact op de landbouw ... 448
4.33 Natuur en landschap ... 451
4.34 Natuur en landschapselementen ... 453
4.35 Natuur en landbouwbedrijven ... 460
4.36 Natuur versus bevolkingsgroei ... 460
4.37 Natuurbeleid ... 461
4.38 Natuurbeleid- Ambitie ... 467
4.39 Natuurmaatregelen in de gebieden of er buiten ... 468
4.40 Natuurnetwerk- Bescherming ... 469
4.41 Natuurnetwerk- Verzoek tot wijziging ... 474
4.42 Natuurnetwerk- Realisatie ... 478
4.43 Natuurontwikkeling ... 479
4.44 Natuurontwikkeling vrijwillig ovv compensatie ... 481
4.45 Natuuropgaven in relatie tot toekomst landbouw ... 482
4.46 Natuurvergunning niet gerealiseerd ... 483
4.47 Ontsnippering ... 484
4.48 Overgangsgebieden- Afvoeren of verkleinen ... 485
4.49 Overgangsgebieden – Algemeen ... 487
4.50 Overgangsgebieden- Beperkingen, perspectief landbouw ... 490
4.51 Overgangsgebieden- Financieel ... 495
4.52 Overgangsgebieden- Gebiedsgerichte aanpak ... 496
4.53 Overgangsgebieden- Kaartfout onderaardse groeves ... 497
4.54 Overgangsgebieden- onderbouwing ... 498
4.55 Overgangsgebieden- Overlap met kernen ... 506
4.56 Overgangsgebieden- Stikstofuitstoot (inzichten) ... 508
4.57 Overgangsgebieden- vergroten/ uitbreiden ... 509
4.58 Overige drukfactoren ... 509
4.59 Provinciaal belang natuur vs agrofoodsector ... 510
4.60 Regionaal landschap ... 511
4.61 Soortenbescherming ... 511
4.62 Stellen van regels voor natuurbescherming ... 512
4.63 Stikstofbeleid ... 513
4.64 Stikstofbeleid- (niet) focusgebieden en N2000 -prioritering ... 519
4.65 Stikstofbeleid- actief stimuleren & faciliteren op natuur en stikstof ... 520
4.66 Stikstofbeleid- duidelijk aanpak stikstofproblematiek ... 521
4.67 Stikstofbeleid- Impact op Vlaamse natuurgebieden ... 522
4.68 Stikstofbeleid- Participatieproces gemeenten LOS en POVI ... 523
4.69 Stikstofbeleid- Rekenmodellen ... 524
4.70 Stikstofbeleid- Vergunningsproces ... 524
4.71 Stikstofbeleid- LOS ... 525
4.72 Vermeende kaartfouten ... 525
4.73 Verordening ... 526
4.74 Windturbines bedreigen natuurgebieden ... 529
4.75 Yard-E ... 533
4.76 Zonering in relatie tot vergunning ... 537

5. Water 538
5.1 Algemeen ... 538
5.2 Buitenland ... 544
5.3 Drinkwater ... 546
5.4 Droogdalen ... 547
5.5 Governance – Algemeen ... 547
5.6 Governance- Centrale systeemverantwoordelijkheid ... 550
5.7 Governance- Primaire waterkeringen ... 551
5.8 Waterschap grotere rol ... 552
5.9 Grondwater ... 553
5.10 Grondwater - grondwaterbeschermingsgebieden ... 555
5.11 Grondwater- grondwateronttrekkingen ... 563

5.12 Grondwater- intrekgebied Natura 2000 ... 569
5.13 Grondwater- peilverhoging ... 570
5.14 Grondwateroverlast door verhoging grondwaterpeil stedelijk gebied ... 575
5.15 Hellingen ... 576
5.16 Intrekgebieden- begrenzing ... 576
5.17 Intrekgebieden- belang van intrekgebieden ... 577
5.18 Intrekgebieden- geen beperkingen ... 577
5.19 Intrekgebieden- maatregelen ... 578
5.20 Mijnbouw ... 579
5.21 Mijnbouw- grondwaterkwaliteit ... 581
5.22 Natte laagten ... 582
5.23 Verordening ... 586
5.24 Water en economie ... 587
5.25 Water en economie- bevaarbaarheid Maas ... 588
5.26 Water en economie- waterbeschikbaarheid ... 588
5.27 Water en klimaatadaptatie- afkoppelen ... 589
5.28 Water en klimaatadaptatie- algemeen ... 591
5.29 Water en klimaatadaptatie- maatlat ... 597
5.30 Water en klimaatadaptatie- panorama Maasvallei ... 598
5.31 Water en klimaatadaptatie- stresstestkaarten ... 600
5.32 Water en landbouw ... 601
5.33 Water en natuur ... 602
5.34 Water en ruimte ... 603
5.35 Waterkwaliteit ... 605
5.36 Waterkwaliteit- ambitie ... 623
5.37 Waterkwaliteit- stoffen ... 624
5.38 Waterkwaliteit- algemeen ... 625
5.39 Waterveiligheid en wateroverlast – algemeen ... 636
5.40 Beekdal en beekdalbreed- onwenselijkheid bebouwing ... 647
5.41 Beekdalbreed- belangenafwegingen ... 650
5.42 Beekdalen en beekdalbreed ... 651
5.43 Beekdalen en beekdalbreed- begrenzing ... 653
5.44 Beekdalen en beekdalbreed- individueel antwoord ... 659
5.45 Beekdalen en beekdalbreed- landbouw ... 667
5.46 Beekdalen en beekdalbreed ... 670
5.47 Beekdalen en beekdalbreed- stroomgebied Roer ... 671
5.48 Beekdalen en beekdalbreed- systeemherstel ... 672
5.49 Beekdalen en beekdalbreed- verordening ... 673
5.50 Begrenzing bebouwd gebied en verantwoordelijkheid voor oppervlakkige afstroming ... 674
5.51 Drinkwater- agrariërs waarderen ... 675
5.52 Drinkwater- begrenzing zoekgebieden ... 676
5.53 Drinkwater- beschermingsregels waterwingebied ... 683
5.54 Drinkwater- betrekken bij proces ... 685
5.55 Drinkwater- Brachterbeek ... 689
5.56 Drinkwater- drinkwater uit Maas ... 689
5.57 Drinkwater- grondwaterbescherming en primair landbouwgebied ... 690
5.58 Drinkwater- grondwaterbescherming en beperkt landbouw ... 696
5.59 Drinkwater- impact waterwingebied ... 702
5.60 Drinkwater- impact zoekgebieden ... 704
5.61 Drinkwater- infrastructuur ... 715
5.62 Drinkwater- stoffen grondwater-beschermingsgebieden verbieden ... 717
5.63 Drinkwater- toevoer uit buurlanden ... 718
5.64 Drinkwater- Venloschot ... 718
5.65 Drinkwater- versterken grondwaterbeschermingsbeleid ... 719
5.66 Drinkwater- besparing ... 720
5.67 Heuvelland is heuvelland ... 721
5.68 Maas niet meegenomen in veiligheidsklasses ... 723
5.69 Water en landbouw- bufferzones ... 724
5.70 Water en landbouw- duurzaam watersysteem ... 725

5.71 Water en landbouw- maatregelen en exploitatie ... 726
5.72 Water en landbouw- noodzaak tot beregening ... 728
5.73 Water en landbouw- onttrekkingsverbod en 20% reductie ... 730
5.74 Water en landbouw- water in landelijk gebied ... 735
5.75 Water en landbouw- waterbeschikbaarheid ... 737
5.76 Water en landbouw- watervoorziening ... 739
5.77 Water en landbouw- watervriendelijkheid landbouw ... 741
5.78 Water en landbouw- zoekgebied grondwaterbescherming ... 742
5.79 Water en landbouw- waterwingebied ... 743
5.80 Waterbeschikbaarheid- hergebruik ... 744
5.81 Waterbeschikbaarheid en energietransitie ... 745
5.82 Waterkwaliteit- gemeenten lopen achter met KRW ... 745
5.83 Waterkwaliteit- KWR ... 751
5.84 Waterkwaliteit- riooloverstorten ... 755
5.85 Waterkwantiteit- bijdrage landbouw ... 756
5.86 Waterkwantiteit- convenant zoetwater ... 759
5.87 Waterkwantiteit- peilbeheer tbv landbouw ... 763
5.88 Waterkwantiteit- sponswerking en infiltratie ... 766
5.89 Wateroverlast- beperkingen landbouw ... 768
5.90 Wateroverlast- lokale zaken ... 769
5.91 Wateroverlast- regionale normering 1:25 en 1:100 etc. ... 773
5.92 Wateroverlast- risicogerichte benadering ... 780
5.93 Wateroverlast- waterveiligheidzones H5, H6, etc. ... 784
5.94 Wateroverlast en watermolens en monumenten ... 790
5.95 Waterveiligheid- ROR ... 793
5.96 Waterveiligheid Maas- binnendijks meer ontwikkelruimte ... 794
5.97 Waterveiligheid Maas en Maasvallei ... 795
5.98 Bijzondere opmerkingen ... 802
5.99 Geen SMART doelen ... 804
5.100 Intrekgebieden onjuist ... 804
5.101 Waterkwaliteit- zeer zorgwekkende stoffen ... 805

6. Gezonde en veilige leefomgeving 806
6.1 Algemeen ... 806
6.2 Definities ... 813
6.3 Externe veiligheid ... 813
6.4 Fysieke veiligheid ... 818
6.5 Geitenhouderijen ... 820
6.6 Geitenhouderijen Toekomstperspectief ... 822
6.7 Geluid ... 822
6.8 Geluid Complexe Bedrijven (Omgevingsvergunningen) ... 828
6.9 Geluid en bedrijventerreinen ... 828
6.10 Gewasbeschermingsmiddelen ... 830
6.11 Gezondheid en Energie ... 833
6.12 Gezondheid en leefomgeving prioriteit ... 836
6.13 Gezondheidsbevordering ... 841
6.14 Gezondheidsrisico's windturbines nabijheid ... 842
6.15 Industrie ... 845
6.16 Integrale benadering gezondheid ... 846
6.17 Laagvlieggebieden ... 847
6.18 Laagvlieggebieden (Schrappen aanwijzing) ... 848
6.19 Lichthinder ... 850
6.20 Luchtkwaliteit ... 850
6.21 Magneetvelden/ Energie infra ... 853
6.22 GVL – Sociaal ... 854
6.23 Subsidiariteit ... 863
6.24 TUG ... 863
6.25 VTH ... 864
6.26 Windturbines en gezondheidstoets ... 869

6.27 Zevenellen ... 870
6.28 ZZS/Beaumix ... 872

7. Energie 873
7.1 Algemeen ... 873
7.2 Energiebeleid ... 904
7.3 Energie infrastructuur ... 954
7.4 Energieinfrastructuur en innovatie ... 978
7.5 Energietransitie en ruimtelijke keuzes ... 983
7.6 Integrale benadering ... 998
7.7 Kaartbeeld ... 1008
7.8 Kernenergie ... 1016
7.9 Windenergie ... 1022
7.10 Zonneparken locatie en impact ... 1122
7.11 Overig ... 1152

8. Wonen 1155
8.1 Actieve rol herstructurering ... 1155
8.2 Agenda ZL ... 1156
8.3 Algemeen ... 1157
8.4 Arbeidsmigranten & Arbeidsmigratie ... 1202
8.5 Arbeidsmigratie – Huisvesting bedrijventerreinen ... 1230
8.6 Arbeidsmigratie – Huisvesting buiten bebouwd gebied ... 1235
8.7 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen ... 1237
8.8 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen – Belasting wijken ... 1242
8.9 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen – Definitie tijdelijk ... 1243
8.10 Coördinerende rol ... 1244
8.11 Demogratie ... 1245
8.12 Fair share ... 1247
8.13 Fair share WBregio ... 1248
8.14 Grenzen ... 1250
8.15 Kwaliteit ... 1250
8.16 Leefbaarheid ... 1253
8.17 Limburg centraal ... 1255
8.18 Programmering ... 1262
8.19 Randvoorwaarden zonering ... 1267
8.20 Regio ... 1269
8.21 Rol provinciale verhouderingen ... 1271
8.22 Samenhandige integrale onderbouwing ... 1274
8.23 Straatje erbij ... 1280
8.24 Strenger dan de wet ... 1281
8.25 Uitgangspunt binnen BBG ... 1283
8.26 Uitgangspunt binnen BBG ... 1284
8.27 Belemmeringen (stikstof, spuitcirkels) ... 1285

9 A. Land- en tuinbouw – Algemeen 1287
9.1 Algemeen ... 1287
9.2 Planschade ... 1289
9.3 Verordening ... 1295
9.4 Agrofoodsector ... 1303
9.5 Constateringen ... 1305

9 B. Land- en tuinbouw – Bouwvlak 1312
9.6 Agrarische bedrijfswoning naar burgerwoning ... 1312
9.7 Agrarische bouwkavels gebruiksmogelijkheden (gebiedsaanduiding) ... 1315
9.8 Definitie veehouderij ... 1319
9.9 Dierenwelzijn ... 1324
9.10 Gebruiksmogelijkheden vrijkomende agrarische bebouwing ... 1325
9.11 Gebruiksmogelijkheden vrijkomende agrarische bebouwing- vraag sloopfonds

9.12 Mestverwaarding ... 1331
9.13 Niet-agrarische functies in primair landbouwgebied ... 1337
9.14 Omgevingseffecten veehouderij ... 1343
9.15 Ontwikkelingsgebied glastuinbouw ... 1344
9.16 Overig glastuinbouwbeleid ... 1347
9.17 Toekomst (intensieve) veehouderij ... 1351
9.18 Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1+2 ... 1352
9.19 Verbrede landbouw ... 1354
9.20 Verplaatsing veehouderij ... 1357
9.21 Vertical farming ... 1359
9.22 Nieuwvestiging e nuitbreiding veehouderij ... 1360
9.23 Paardenhouderij ... 1362

9 C. Land- en tuinbouw – Grondgebruik 1364
9.24 Algemeen ... 1364
9.25 Beperkingen agrarisch grondgebruik ... 1366
9.26 Beschermen landbouwgrond ... 1372
9.27 Grasland en teelten t.b.v natuur en water (behoud grasland) ... 1376
9.28 Kavelruil en agrarische flexibiliteit ... 1382
9.29 Omgang met niet- voedselgewassen ... 1386
9.30 Teeltondersteunende voorzieningen ... 1387

9 D. Land- en tuinbouw – Perspectief 1391
9.31 Agrarische Blijversaanpak Limburg ... 1391
9.32 Algemeen ... 1392
9.33 Bedrijfsontwikkelingsplan ... 1394
9.34 Behoud agrarische functies buitengebied ... 1399
9.35 Biologische landbouw ... 1404
9.36 Definitie emissiearm ... 1405
9.37 Gebiedsprocessen/ structurele agrarische belangenparticipatie ... 1412
9.38 Landbouweffectrapportage ... 1417
9.39 Toekomstige jonge agrarische ondernemers en gezinsbedrijven ... 1420
9.40 Toekomstperspectief agrariërs in nieuwe zoneringen ... 1424
9.41 Verantwoorde schaalvergroting of specialisatie / kleinschaligheid ... 1434
9.42 Voorzienbaarheid en rechtszekerheid ... 1439
9.43 Zelfvoorzienendheid en landbouwcontinuïteit ... 1443
9.44 Wijnbouw ... 1444
9.45 Toekomstgerichte landbouwontwikkeling ... 1445

10. Economie en werklocaties 1453
10.1 Aandacht voor MKB, verbinding Brainport en andere sectoren ... 1453
10.2 Acquisitie ... 1454
10.3 Algemeen ... 1455
10.4 Bedrijventerreinen (algemeen) ... 1465
10.5 Bedrijventerreinen van provinciaal belang ... 1479
10.6 Brightlands Campussen ... 1490
10.7 Chemelot-site ... 1492
10.8 Circulaire economie ... 1497
10.9 Detailhandel en kantoren ... 1510
10.10 Economie in relatie tot brede welvaart, leefbaarheid en gezondheid ... 1517
10.11 Economisch beleid (breed) ... 1518
10.12 Greenport Venlo ... 1530
10.13 Individueel te beantwoorden zienswijzepunten ... 1538
10.14 Locatie-specifieke vragen ... 1546
10.15 MAA ... 1553
10.16 Regionale meerwaarde en instructieregel kavel groter dan 5 hectare ... 1555
10.17 Samenwerking en rolverdeling gemeenten en provincie, incl. SVREZL ... 1557
10.18 Type economie, werkgelegenheid en inzet arbeidsmigranten ... 1557
10.19 Uitbreiding bedrijventerreinen / planningsopgave ... 1562

10.20 Yard VDL Nedcar 1570
11 Zonering werklocaties / kaartbeelden 1575

11. Vrijetijdseconomie 1581
11.1 Algemeen 1581
11.2 Op de kaart 1584
11.3 Inleiding 1585
11.4 Opgaven 1589
11.5 Ambitie en hoofdlijnen algemeen 1591
11.6 Ambitie en hoofdlijnen balans tussen vraag en aanbod 1597
11.7 Ambitie en hoofdlijnen liefst overnemen bestaand bedrijf/locatie 1599
11.8 Ambitie en hoofdlijnen onderbouwing door ondernemer en gemeente 1601
11.9 Provinciaal belang vrijetijdseconomie 1602
11.10 Onderbouwing initiatief algemeen 1606
11.11 Bedrijfsontwikkelingsplan initiatief 1607
11.12 Marktonderbouwing/ vraag-aanbodanalyse 1608
11.13 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie algemeen 1611
11.14 Beoordeling vrijetijdseconomie de Limburgse principes 1613
11.15 Beoordeling vrijetijdseconomie de balans tussen vraag en aanbod 1613
11.16 Beoordeling vrijetijdseconomie toeristische - bedrijfsmatige exploitatie 1615
11.17 Beoordeling vrijetijdseconomie uitponding verhuurplicht 1616
11.18 Beoordeling vrijetijdseconomie algemene zonering 1619
11.19 Beoordeling vrijetijdseconomie in monument of beeldbepalend gebouw 1632
11.20 Beoordeling vrijetijdseconomie in voormalig agrarische bebouwing 1632
11.21 Beoordeling vrijetijdseconomie camperplaatsen 1634
11.22 Werken aan kwantiteit en kwaliteit vrijetijdseconomie algemeen 1635
11.23 Schrappen/vervallen onbenutte functies 1636
11.24 Binnenplanse mogelijkheden 1638
11.25 Brede kampeerfunctie 1639
11.26 Routestructuren vrijetijdseconomie 1640
11.27 Wonen in een recreatieverblijf algemeen 1640
11.28 Verbod op wonen in een recreatieverblijf en omvorming naar wonen 1641
11.29 Tijdelijk wonen op een verblijfsrecreatieterrein 1643

12. Mobiliteit 1647
12.1 Algemeen 1647
12.2 Bereikbaarheid 1648
12.3 Bereikbaarheid en vrijwilligersinitiatieven 1650
12.4 Deelmobiliteit en hubs 1651
12.5 Fiets 1652
12.6 Limburg Centraal 1656
12.7 Locatiespecifiek 1656
12.8 Maaslijn 1669
12.9 Mobiliteitsbreed (Algemeen) 1669
12.10 Ontwikkelperspectieven 1679
12.11 Recreatieve Mobiliteit 1679
12.12 Spoor 1681
12.13 Verbinding Brainport 1683
12.14 Verkeersmanagement 1684
12.15 Weert-Hamont-Antwerpen 1685
12.16 Zuid-Limburgs Daily Urban System 1686

13. Erfgoed en cultuur 1689
13.1 Algemeen 1689
13.2 Borging evenwichtige spreiding culturele voorzieningen 1702
13.3 Erfgoed en wateroverlast / tekort 1703
13.4 ERM richtlijn 1704
13.5 Herbestemming religieus erfgoed 1704
13.6 Instructieregels bescherming molens 1705

13.7 KNA 1706
13.8 Koppeling ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie 1706
13.9 Link erfgoed en toerisme 1707
13.10 Onderhoud monumenten 1708
13.11 Sturing gemeente en rijk 1708
13.12 Verdrag van FARO 1709
13.13 Molens 1709
13.14 Overige individuele zienswijzepunten 1712

14. Plan MER 1714
14.1 Individuele zienswijzen 1714
14.2 Adviescommissie m.e.r. 1722

15. Ambtshalve wijzigingen 1724

1. Algemeen

1.1 Ambities en Opgaven

Zienswijze	Indiener
In § 2.2.6 Ambities sterke steden en dorpen en een goed vestigingsklimaat wordt het behoud van welvaart en werkgelegenheid beschreven als cruciaal voor de woningbouwopgave. Dit leest voor indiener als het door elkaar halen van doel en middel. Nieuwe inwoners zijn nodig om de beroepsbevolking op peil te houden. Daarvoor zijn naast aanpassing van de bestaande woningvoorraad op bepaalde plekken ook nieuwe woningen nodig. Indiener verzoekt om de POVI op dit punt aan te passen.	ZW-0302-82

Standpunt GS

We begrijpen dat de formulering vragen kan oproepen over wat leidend en volgend is, daarom het volgende voorstel voor aanpassing van de tekst in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 2, paragraaf 2.2.6 van 'Dat is cruciaal met oog op onze woningbouwambitie' naar 'Dat heeft een relatie met onze woningbouwambitie'

Zienswijze	Indiener
In § 2.2.7 Ambitie duurzame verstedelijking beschrijft de provincie dat ze grotere ontwikkelingen en grootschalige voorzieningen in het Stedelijk gebied wil concentreren. Zo houden we druk op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Deze ambitie is vervolgens naar mening van indiener niet uitgewerkt in de POVI. Indiener verzoekt om dit wel te doen.	ZW-0302-86

Standpunt GS

De ambitie om grotere ontwikkelingen en grootschalige voorzieningen te concentreren in het stedelijk gebied is in de ontwerp-POVI verder uitgewerkt in hoofdstuk 3 paragraaf 3.3 Limburgs principes (principe 4 Versterken bebouwd én landelijk gebied) en bij de betreffende thema's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 2.3.4 een voorbeeld genoemd wordt met aandacht voor Zuid-Limburg, en vraagt zich af of een dergelijk voorbeeld uit Midden en Noord Limburg welkom zou zijn.	ZW-1473-127

Standpunt GS

We nemen dit mee in de bredere aanpassing van de tekst van dit onderdeel.

Voorstel aan PS

Tekst hoofdstuk 2, paragraaf 2.3.4 aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan de ambities te herkennen welke als onderlegger voor de POVI zijn genomen (POVI hst 2): 1. Sterke steden en dorpen met een goed vestigingsklimaat 2. Balans tussen functies in het landelijk gebied 3. Toekomstbestendige mobiliteits- en energiesystemen 4. Een vitale bodem en een robuust watersysteem	ZW-1445-18

Standpunt GS

We zijn blij dat indiener de ambities herkent.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat het onduidelijk is hoe de provincie de ambities van het Rijk, zoals verwoord in diverse beleidskaders, verder wil vormgeven. Het Rijk maakt in het voorontwerp van de Nationale Omgevingsvisie onderscheid tussen regio's in Limburg die gestimuleerd, geaccommodeerd of geïnitieerd moeten worden. De indiener constateert dat de ontwerp-POVI niet aangeeft hoe de provincie met deze strategie omgaat en hoe de ruimtelijke faciliteiten in de betreffende regio's worden gerealiseerd. Ook ontbreekt volgens de indiener een toekomstbeeld dat rekening houdt met de ruimteclaims die deze strategie met zich meebrengt. Indiener verzoekt dat de provincie met de betrokken regio's in overleg treedt om deze aspecten verder uit te werken en op te nemen in de definitieve POVI.	ZW-0242-141

Standpunt GS

De Nota Ruimte is nog niet definitief vastgesteld door de rijksoverheid en kan daarom nog niet doorvertaald worden in provinciaal beleid. In onze reactie op de ontwerp Nota Ruimte is aangegeven dat we dit graag samen met de rijksoverheid verder uit gaan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist ambitie en koers in de ontwerp-POVI en vraagt om verduidelijking van de relatie tussen de grote opgaven en transities.	ZW-0317-16

Standpunt GS

De ambitie is opgenomen in hoofdstuk 2.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een visie die niet alleen ambitieus is, maar ook realistisch uitvoerbaar, rekening houdend met lagere opbrengstenniveaus in Limburg.	ZW-0608-3

Standpunt GS

We onderschrijven het pleidooi van indiener dat de ambities natuurlijk uitvoerbaar moeten zijn. Hiervoor zal binnen de programma's, bestuursafspraken en verdere beleidsontwikkeling voldoende oog zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat doelen meetbaar moeten zijn. In Bijlage 1 van het stuk doen zij een voorstel voor SMART doelen.	ZW-1035-2

Standpunt GS

De doelen zijn waar mogelijk een stuk SMART-er geformuleerd dan in de POVI2021. Bij de uitwerking van beleidsdoelen in programma's worden deze doelen ook SMART gemaakt en verder geconcretiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.2 Beleidscyclus

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het doorlopen van beide processen onder hoge druk het onmogelijk maakt om POVI en LOS in samenhang te bekijken en de implicaties te doorgronden.	ZW-1236-131
Indiener geeft aan dat het proces van Limburgs Offensief Stikstof (LOS) parallel loopt aan het proces van POVI, maar dit roept vragen en weerstand op door de strakke en snelle doorlooptijd.	ZW-1236-129

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet de beleidscyclus visie → uitvoering → toezicht & handhaving → monitoring introduceert, maar dat monitoring in de ontwerp-POVI onvoldoende aandacht krijgt. Indiener geeft aan dat juist op dat vlak de provincie Limburg grote meerwaarde kan hebben mits dit samen met gemeenten wordt georganiseerd, omdat gezamenlijke beeld- en oordeelsvorming de basis vormt voor vervolgbesluitvorming.

Indiener					
ZW-0166-16	ZW-0196-12	ZW-0241-6	ZW-0317-26	ZW-1479-58	ZW-0278-26
ZW-0186-26	ZW-0237-6	ZW-0242-139	ZW-1236-11	ZW-0224-20	ZW-1473-6
ZW-0188-6	ZW-0240-11	ZW-0313-15			

Standpunt GS

Wij pakken deze uitnodiging graag op. De beleidscyclus staat vermeld in het eerste hoofdstuk van de ontwerp POVI maar komt onvoldoende terug in de tekst. Dat passen we aan. Daarbij leggen we in elk geval de verbinding met bestaande en voorziene provinciale programma's onder de OW, waarin de POVI nader wordt uitgewerkt. Daartoe behoren Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), Provinciaal Waterprogramma, Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma, Programma Stroomgebied Geul en Provinciaal Actieplan Geluid. Tevens nemen we een passage op over monitoring.

In de ontwerp POVI kon nog geen verbinding gelegd worden met het Programma LOS. Op het moment van vaststellen van de ontwerp POVI was dat programma er namelijk nog niet (ook niet in ontwerp). Inmiddels is het Programma LOS op 23 september 2025 definitief vastgesteld door GS. In de teksten van de hoofdstukken natuur resp. water van de definitieve POVI wordt de verbinding nu goed gelegd.

Voorstel aan PS

We voegen de volgende paragraaf toe.

POVI als onderdeel beleidscyclus

De POVI is een centraal onderdeel van de beleidscyclus van de Omgevingswet (link hoofdstuk 1). De visie in deze POVI zal voor een aantal thema's nader uitgewerkt worden in programma's onder de Omgevingswet of vertaald worden naar concrete actieprogramma's en uitvoeringsagenda's.
De volgende provinciale programma's onder de OW als uitwerking van de POVI zijn in elk geval voorzien:

- Programma Limburgs Offensief Stikstof, gericht op stikstofreductie en natuurherstel Natura 2000-gebieden (incl. hydrologische herstelmaatregelen)
- Provinciaal Waterprogramma 2028-2033
- Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma
- Programma Stroomgebied Geul (als uitvloeisel van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg)

Een aantal bestaande programma's onder Omgevingswet loopt door:

• Provinciaal Waterprogramma 2022-2027
• Provinciaal Actieplan Geluid 2024-2029

Het samenstel van POVI en bijbehorende programma's is een dynamisch geheel. Mogelijk komen daar in de komende periode nog programma's bij.

Daarnaast bestaan er tal van uitvoeringsagenda's of zijn die in voorbereiding. Onder meer Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK), Aanvalsplan Waterkwaliteit, Convenant Voldoende Zoetwater, Meerjaren Multimodale Agenda Zuid-Nederland voor mobiliteit. Belangrijk de komende periode is ook de voorbereiding van de aanbesteding van de nieuwe OV-concessie. Belangrijk document is ook de Verstedelijkingsstrategie Limburg Centraal van Rijk, de zes Limburgse gemeenten met een IC-station en Provincie.

Om de POVI direct en juridisch bindend te laten doorwerken, worden bepalingen opgenomen in de Omgevingsverordening.

Monitoring is een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus. Essentieel om te kunnen beoordelen hoe de Limburgse omgeving (ruimtegebruik, beschikbaarheid voorraden, omgevingskwaliteit) zich ontwikkelt en in hoeverre we de doelen halen. Het planMER illustreert in de conclusies inzake monitoring en de leemten in kennis hoe belangrijk de provinciale koers naar een "databedreven provincie" is. De brede basismonitor (externe link) brengt de thema's uit de POVI in beeld. Indicatoren uit het dataportaal Limburg, de CBS regionale monitor brede welvaart en diverse sectorale monitors vormen input. We werken aan verdere optimalisatie van deze basismonitor, ook in het licht van onze ambitie om de datahuishouding door te ontwikkelen. We verkennen daarbij ook mogelijkheden om verbindingen te leggen met de regio's. Afstemming met de monitors van onze buurprovincies (bv voor de Peel) en internationale afstemming krijgt daarbij ook aandacht. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over afstemming en uitwisseling van data. Op concreter niveau is er de beleidsmonitor (externe link), waarin doelen ook voor fysiek-ruimtelijke elementen getoetst wordt aan de hand van indicatoren uit het provinciale indicatorenplan. Dat plan is voortdurend in ontwikkeling.

1.3 Beleidsruimte/ Subsidiariteit

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat de omvang en complexiteit van Limburgse transitieopgaven (energie, klimaat, wonen, landbouw, natuur en mobiliteit) om gedeeld eigenaarschap vragen. De provincie benoemt samenwerking, maar blijft vaag over de rol van gemeenten, die als gelijkwaardige partner erkend moeten worden en niet slechts als uitvoeringsorgaan.	ZW-0196-24
Indiener benadrukt dat Limburg intern divers is en vraagt om maatwerk voor stedelijke regio's, dorpen, grensgebieden en natuurgebieden. Generieke uitgangspunten in de POVI schieten tekort in het adresseren van deze diversiteit.	ZW-0196-26

Indiener benadrukt het belang van gemeentelijke autonomie en de rol van de gemeenteraad in dit proces. Hoewel indiener begrip heeft voor een meer sturende rol van de provincie op cruciale dossiers, kan zij niet akkoord gaan met de huidige teksten. Deze bieden onvoldoende duidelijkheid over de reikwijdte en gevolgen van de voorgestelde maatregelen.	ZW-0302-4
Indiener geeft aan dat de beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit en 'decentraal tenzij' niet goed worden toegepast, wat afbreuk doet aan de autonomie van de gemeente.	ZW-1236-144
Indiener geeft aan dat de ingediende uitgangspunten in de Omgevingswet onvoldoende en/of onjuist tot uitdrukking gebracht zijn. De taakverdeling in de Omgevingswet is gebaseerd op het principe van decentralisatie. Dit betekent dat de verantwoordelijkheid voor de fysieke leefomgeving primair ligt bij de gemeenten, tenzij het anders aangegeven is. U zet de lokale overheid weg als primair operationeel verantwoordelijk en laat onvoldoende ruimte voor lokaal maatwerk. Indiener verzoekt u dit aan te passen.	ZW-0313-27
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet de basis vormt voor regie, met de beginselen "vertrouwen" en "decentraal tenzij". Indiener benadrukt dat het de gemeenten zijn die primair een rol hebben in het fysiek domein, en dat de provincie haar keuze voor het provinciaal instrumentarium hierop moet afstemmen.	ZW-0196-5
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet gebruik maakt van het slogan "van nee, tenzij naar ja, mits...". Daarmee wordt bedoeld dat een overheid die niet louter kijkt naar de regels, maar zich verplaatst in de belangen van de burger en met hem/haar meedenkt. De ontwerp-POVI ademt een grote mate van "nee, tenzij" uit terwijl er onvoldoende ruimte wordt geboden voor lokaal maatwerk en meedenken. Indiener verzoekt u om ook ruimte te bieden voor lokaal maatwerk.	ZW-0313-28
Indiener geeft aan dat de uitgangspunten van de Omgevingswet – minder en overzichtelijke regels, ruimte voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen in decentrale overheden – in de totstandkoming van de ontwerp-POVI onvoldoende tot uiting komen.	ZW-0317-167
Indiener geeft aan dat deze strikte richtlijn de ontwikkelruimte van de gemeente te veel beperkt en het onmogelijk maakt om autonoom te beslissen over nieuwe ontwikkelingen.	ZW-1236-149
Indiener geeft aan dat een provinciale visie richtinggevend moet zijn en ruimte moet laten voor lokaal maatwerk, met name op het gebied van wonen, landbouw, natuur en vrijetijdseconomie.	ZW-0317-158
Indiener geeft aan dat er conflicten kunnen ontstaan tussen lokaal en provinciaal beleid en dat deze op casusniveau moeten worden gewogen.	ZW-1236-140
Indiener geeft aan dat er een andere beschrijving moet worden opgenomen die recht doet aan de autonomie van de gemeente.	ZW-1236-146
Indiener geeft aan dat er geen onderzoek of monitoringgegevens zijn gepresenteerd waaruit blijkt dat gemeenten de genoemde belangen niet goed behartigen.	ZW-1236-142
Indiener geeft aan dat er in het onderzoeksrapport "Regie in verbinding" vertrouwen richting gemeenten als 'eerste overheid' wordt beleden, maar dit	ZW-1236-138

niet terugkomt in de conceptteksten en bestuurlijke afstemming van de ontwerp-POVI.	
Indiener geeft aan dat er structureel ruimte moet blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig te prioriteren	ZW-0159-10
Indiener geeft aan dat het belangrijk is om keuzes te maken in de in te zetten instrumenten en de rolverdeling tussen provincie en gemeenten. Indiener benadrukt dat conform de aanbiedingsbrief, subsidiariteit en proportionaliteit volgens de Omgevingswet de basis moeten vormen: de provincie is pas aan zet wanneer er sprake is van een provinciaal belang en het duidelijk is dat een effectieve en efficiënte behartiging niet door één of meer gemeenten kan worden overgelaten.	ZW-0196-4
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven in heel Nederland, en dus ook in Limburg, behoefte hebben aan ‘één overheid’ die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering. Indiener geeft aan dat gemeenten in Noord- en Midden-Limburg dit graag samen met de provincie Limburg willen oppakken.	ZW-0317-151
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven in heel Nederland, ook in Limburg, snakken naar 'één overheid' die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering. Gemeenten in Noord- en Midden-Limburg willen dit graag samen met de provincie Limburg oppakken voor Limburg. Ze benadrukken dat het temporiseren van het proces, tijd nemen voor het goede gesprek en het afstemmen van beleid nodig is om dit gezamenlijk voor elkaar te krijgen.	ZW-0166-163
Indiener geeft aan dat nadere eisen door gemeenten willekeur kunnen veroorzaken vanwege verschillen per gemeente, wat onwenselijk is.	ZW-0656-3
Indiener haalt "decentraal, tenzij" als eén van de hoofduitgangspunten van de Omgevingswet aan om hiermee te benadrukken dat lagere overheden (gemeenten en waterschappen) de meeste bevoegdheden rond de fysieke leefomgeving dienen te krijgen.	ZW-0314-126
Indiener onderschrijft met name het advies uit het Artikel 217-a onderzoek 'Regie met ruimte' • 'Leg de puzzel'; de ruimtedruk vraagt om een lange termijnvisie, en het maken van ruimtelijke keuzen. Indiener onderstreept dat dit voortkomt uit wetgeving, waaronder de Omgevingswet, en de bestaande rolverdeling tussen overheden.	ZW-0196-3
Indiener roept op om in de POVI te borgen dat belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebiedsspecifieke omstandigheden.	ZW-0218-11
Indiener stelt dat de centrale regie van de provincie niet mag uitmonden in het eenzijdig vaststellen van welke ontwikkelingen als ‘noodzakelijk’ of ‘ongewenst’ worden aangemerkt. Er dient volgens de indiener structureel ruimte te blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig opgaven te prioriteren. Beleidsvorming en locatiekeuzes vragen volgens de indiener om een transparante en navolgbare afweging, waarbij economische lobby’s van marktpartijen en ontwikkelaars niet leidend mogen zijn, maar in balans gebracht worden met omgevingskwaliteit, maatschappelijk draagvlak en leefbaarheid.	ZW-0807-18

Indiener stelt dat een niet goed afgestemde POVI en verordening geen basis kan vormen voor lokaal ruimtelijk beleid. Men verwijst naar een rapport dat stelt dat gemeenten vertrouwen verdienen als 'eerste overheid', terwijl het provinciaal belang in de conceptteksten vaak onduidelijk en ongemotiveerd is. Men voorziet dat conflicten tussen lokaal en provinciaal beleid op casusniveau gewogen moeten worden.	ZW-0240-142
Indiener stelt dat het noodzakelijk is dat geborgen wordt dat belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebiedsspecifieke omstandigheden.	ZW-0297-26
Indiener stelt dat maatwerk op gemeentelijk niveau noodzakelijk is, omdat de provincie te ver van de lokale leefomgeving van Brachterbeek staat.	ZW-0923-72
Indiener stelt voor dat de vertaling van de visie naar bestemmingsplannen maatwerk moet zijn met oog voor de praktijk.	ZW-0377-8
Indiener stelt voor dat nadere eisen door gemeenten niet wenselijk zijn vanwege mogelijke willekeur.	ZW-0637-2
Indiener verzoekt dat belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebied specifieke omstandigheden om te voorkomen dat deze structureel verzwakt worden in hun besluitvorming, met verlies van draagvlak en rechtvaardigheid tot gevolg.	ZW-0807-39
Indiener verzoekt dat besluiten over mogelijke beperkingen of verplichtingen voor landbouwgronden op gemeentelijk niveau worden genomen, bijvoorbeeld door het hanteren van gemeentelijke quota, in plaats van via een provinciale top-down aanpak.	ZW-0491-5
Indiener verzoekt de Provincie duidelijkheid te verschaffen over wat van gemeenten en regio's verwacht wordt of hoe de Provincie ook in eigen gelederen ervoor zorg draagt dat die realisatie en het tempo daarvan onderschreven wordt. Wat gaat de Provincie concreet doen ten aanzien van afwegingen in eigen organisatie om hieraan invulling te geven bovenop de huidige inspanningen? In het kader van taakopvatting gaat dit verder dan de term regie zoals gehanteerd in de POVI.	ZW-1164-70
Indiener verzoekt om betere afstemming van provinciale beleidsinzet op gemeentelijke visies voor transparantie en versterking van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Peel en Maas.	ZW-1497-2 ZW-1498-2
Indiener verzoekt om scherpere criteria voor maatschappelijk draagvlak en meer ruimte voor gemeenten en bewoners.	ZW-0486-10
Indiener verzoekt te Provincie om in de definitieve POVI expliciet ruimte te bieden voor lokaal maatwerk, zodat de betreffende gemeente en andere betrokkenen kunnen bijdragen aan een passend ontwikkelperspectief.	ZW-0811-26
Indiener vindt het onacceptabel dat de provincie op de stoel van de gemeente gaat zitten en benadrukt dat gemeenten beter weten wat lokaal nodig en mogelijk is.	ZW-1236-151
Indiener vindt het onacceptabel dat de provincie op de stoel van de gemeente gaat zitten, aangezien de gemeente beter weet wat lokaal nodig en mogelijk is en wat de draagkracht van de omgeving is.	ZW-1236-177

Indiener vindt het van groot belang dat het provinciaal beleid ruimte laat voor dit type gebiedseigen oplossingen en alternatieven, en dat de provincie – bij de nadere begrenzing en ontwikkeling van werklocaties zoals Greenport Venlo – daadwerkelijk het gesprek aangaat met de lokale gemeenschap en gemeentebesturen.	ZW-1422-10
Indiener voorziet een praktijk van politieke willekeur omdat het plan indicatief is en door de gemeente weer kan worden aangepast / anders kan worden ingevuld.	ZW-0565-4
Indiener vraagt om flexibiliteit te bieden aan gemeentelijk invulling, zolang doelen voor water en klimaat maar gehaald worden	ZW-1253-47
Indiener wijst erop dat er geen onderzoek of monitoringgegevens worden toegelicht waaruit blijkt dat gemeenten genoemde belangen niet goed behartigen.	ZW-0196-7
Verder wijst de provincie in het document verschillende ontwikkelingen en locaties aan als van provinciaal belang en neemt zij de regie over bepaalde onderwerpen zonder dat hierover gesprekken zijn gevoerd met de betreffende gemeente(n). Het blijft onduidelijk wat de concrete invulling en impact van deze aanwijzing van provinciaal belang zijn met betrekking tot beleidskaders, de rol van de provincie en de samenwerking met gemeenten. Wordt hiervoor afzonderlijk beleid of instrumentarium ontwikkeld? Zo ja, hoe wordt dit in samenwerking met gemeenten vormgegeven?	ZW-0302-2
Indiener verzoekt de provincie om in de toelichting van de Omgevingsvisie te expliciteren hoe de provinciale en gemeentelijke visies op elkaar aansluiten en hoe tegenstrijdigheden worden voorkomen. Het is volgend de indiener van groot belang voor ondernemers dat er geen beleidsmatige spagaat ontstaat: dat de gemeente iets stimuleert of toestaat wat de provincie vervolgens belemmert, of andersom.	ZW-1253-45

Zienswijze
Indiener benadrukt het belang van gemeentelijke autonomie en de rol van de gemeenteraad in dit proces.

Indiener					
ZW-0187-26	ZW-0238-10	ZW-0271-10	ZW-1038-117	ZW-0314-10	ZW-1127-42
ZW-0207-20	ZW-0253-24				

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen als uitgangspunt neemt, maar dat de ontwerp-POVI de lokale overheid hierin weinig steun biedt. Indiener geeft aan dat het aan de provincie is om het vertrouwen te herwinnen.

Indiener					
ZW-0166-31	ZW-0196-44	ZW-0240-27	ZW-0313-29	ZW-1473-22	ZW-0278-42
ZW-0166-32	ZW-0224-36	ZW-0241-22	ZW-0317-42	ZW-1479-74	ZW-1236-27
ZW-0186-42	ZW-0237-22	ZW-0242-22			

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet uitgaat van de slogan ‘van nee, tenzij naar ja, mits’, maar dat de ontwerp-POVI een grote mate van ‘nee, tenzij’ ademt. Indiener verzoekt meer ruimte te bieden voor lokaal maatwerk en meedenken.

Indiener					
ZW-0186-41	ZW-0237-21	ZW-0241-21	ZW-0317-41	ZW-1473-21	ZW-0224-35
ZW-0196-43	ZW-0240-26	ZW-0242-17	ZW-1236-26	ZW-1479-73	

Zienswijze
Indiener geeft aan dat uitgangspunten van de Omgevingswet onvoldoende of onjuist tot uitdrukking komen. Indiener geeft aan dat de taakverdeling in de Omgevingswet gebaseerd is op het principe ‘decentraal, tenzij’, waarbij gemeenten primair verantwoordelijk zijn voor de fysieke leefomgeving. Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI te weinig ruimte laat voor lokaal maatwerk en verzoekt dit aan te passen.

Indiener					
ZW-0166-30	ZW-0196-42	ZW-0237-20	ZW-0241-20	ZW-0278-40	ZW-0317-7
ZW-0186-40	ZW-0224-34	ZW-0240-25	ZW-0242-15	ZW-0317-40	ZW-1236-25
ZW-1473-20	ZW-1479-72				

Standpunt GS

In het Ruimtelijk Voorstel Limburg uit december 2023 hebben GS aangegeven de regie te pakken om gezamenlijk met de partners tot de voor Limburg noodzakelijke keuzes in het fysieke domein te komen. Die insteek komt terug in de adviezen van het Artikel 217a onderzoek ‘Regie met ruimte’. Ze vormen de basis voor paragraaf 3.1 van de ontwerp POVI die gaat over regie en samenwerking en paragraaf 3.5 die gaat over provinciale rol en instrumenten. We onderschrijven het beginsel van subsidiariteit. De ontwerp POVI bevat legio voorbeelden van thema’s waar we geen rol voor de Provincie zien weggelegd en van kaders waarbinnen de gemeenten de nodige ruimte hebben voor nadere lokale invulling. Ook instructieregels richting gemeenten in de Omgevingsverordening bieden vaak ruimte voor een maatwerk-afweging (door het stellen van motiveringsvereisten). Voor een aantal onderwerpen kiezen we wel voor stevige provinciale keuzes.

We proeven in de gemeentelijke reacties dat het maken van scherpe keuzes door de Provincie zou betekenen dat er geen vertrouwen zou zijn in de uitvoeringskracht van gemeenten. Dat is geenszins het geval. Het artikel 217a onderzoek benoemt situaties waarin dat het geval is.

- er spelen grote economische belangen voor Limburg;
- de behartiging van het provinciaal belang vraagt om een gemeentegrensoverschrijdende toepassing van bevoegdheden;
- de behartiging van het belang kan doorkruist worden door tegenstrijdige of overlappende belangen van gemeenten;
- we hebben ons landelijk gecommitteerd om een bepaald doel te bereiken;
- uitvoering van het beleid door gemeenten leidt tot vertraging of versnippering.

Vaak komen provinciale keuzes voort uit de oproep tot meer scherpte vanuit Rijk, medeoverheden, maatschappelijke partners of kennisinstellingen.

Ook in de zienswijzen op de ontwerp-POVI zien we voor tal van thema's zo'n oproep. Er worden daarom in de POVI op verschillende terreinen gebiedsprocessen aangekondigd waarin we gezamenlijk tot nadere keuzes willen komen, rekening houdend met de regionale en lokale situatie. Hierin kiezen we dus niet voor opgelegde regels, maar het gezamenlijk zoeken naar oplossingen.

De Omgevingswet gaat over het waarborgen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving én het maken van ruimte voor ontwikkelingen. "Ja, mits" denken vraagt overheden om na te denken over de noodzakelijke kaders en waar mogelijkheden zijn voor het stellen van algemene regels of juist helemaal geen regels. Sinds 2007 heeft de Provincie die cultuuromslag al gemaakt. De laatste jaren is echter steeds meer de noodzaak/urgentie gebleken om scherpe keuzes te maken. Vanwege de schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en benodigde ruimte voor water. Of moet er met het oog op leefbaarheid en de kwaliteit van natuur, water en landschap een keuze gemaakt worden. Niet elke functie past op elke plek, de Omgevingswet vraagt overheden in een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) te voorzien. In het Ruimtelijk Voorstel hebben we mede op verzoek van het Rijk belangrijke keuzevraagstukken in het fysieke domein gemarkeerd. Over die vraagstukken maken in de POVI daadwerkelijke ruimtelijke keuzes. Die leiden in veel gevallen tot kaders mét de nodige ruimte voor lokaal maatwerk.

Wij zijn het niet met indiener eens dat er in de ontwerp POVI weinig ruimte geboden zou worden voor lokaal maatwerk. Een aantal voorbeelden om dat te illustreren:
Ruimtelijke kwaliteit is primair aan de gemeenten. Alleen in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone vinden we specifieke kernkwaliteiten van provinciaal belang en vragen we om motivatie, mitigatie en zo nodig compensatie bij ruimtelijke afwegingen van gemeenten. Binnen stedelijk gebied en de landelijke kernen laten we de ruimtelijke beoordeling van woningbouwontwikkelingen onder een paar condities volledig over aan de gemeenten. De invulling van verwevingsgebieden is in hoge mate aan gemeenten. In het Primair Landbouwgebieden kiezen we zeer bewust niet voor een "ja, mits" benadering. We vinden namelijk dat de belangen van de landbouw hier zoveel mogelijk voorop moeten staan. Maar zelfs in deze zone is ruimte voor lokaal maatwerk (dit is verruimd t.o.v. de ontwerp POVI). Gezien de vele vragen over de rolverdeling zullen we in de POVI een passage toevoegen over de relatie tussen POVI, GOVI, Omgevingsverordening en omgevingsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk1, aan het eind van paragraaf 1.3: "Samenhang POVI, GOVI's, Omgevingsverordening en omgevingsplannen

1. Provinciale Omgevingsvisie (POVI):
Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. De visie is breed gericht op de fysieke leefomgeving.
Bij de concrete beleidskeuzes en maatregelen ligt de focus op de provinciale belangen . Deze worden in de POVI expliciet benoemd.
De visie gaat over het provinciaal schaalniveau. Dat geldt ook voor de begrenzing van beleidskeuzes en zoneringen op de kaart.

Door gebruik van het DSO lijkt het echter alsof de POVI even precies is als een omgevingsplan. Zie ook paragraaf 4.1 van deze notitie.

2. Gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI):
Elke gemeente stelt ook zo'n strategische visie op voor de fysieke leefomgeving binnen haar grenzen. Deze visie beschrijft op een gedetailleerder schaalniveau de lokale ambities en keuzes op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaat, natuur, enzovoort. Ook deze visie is niet juridisch bindend, maar is wel richtinggevend voor beleid en plannen van de gemeente.

3. Provinciale Omgevingsverordening:
Hierin vertaalt de Provincie haar visie en wettelijke taken in juridische regels. Deze regels zijn wél bindend en gelden direct voor bedrijven en burgers. Of ze hebben de vorm van instructiebepalingen richting gemeenten en waterschap. De verordening bevat o.a. regels over ruimtelijke ordening, natuur, grondwater, landschap en milieu. Deels gelden die breed voor een bepaalde zone, deels voor specifieke thema's.

4. Gemeentelijk Omgevingsplan:
De opvolger van het bestemmingsplan. Het omgevingsplan bevat álle regels die gaan over de fysieke leefomgeving in de gemeente. Deze zijn juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het omgevingsplan moet aansluiten bij de gemeentelijke visie, én moet voldoen aan (niet in strijd zijn met) wettelijke kaders van provincie (verordening) en Rijk.

Onderlinge verhouding en doorwerking:
- Rijk → Provincie → Gemeente: Het Rijk bepaalt landelijke kaders (Nota Ruimte – Nationale omgevingsvisie/Omgevingswet met AMvB's), de Provincie werkt dit uit voor de provincie, de gemeente voor haar eigen grondgebied.
- Visies (provinciaal en gemeentelijk) zijn richtinggevend, geven doelen en ambities weer, maar zijn niet bindend voor burgers en bedrijven.
- De Omgevingsverordening (op provinciaal niveau) en omgevingsplannen (op gemeentelijk niveau) bevatten concrete, juridisch bindende regels.
- Het gemeentelijk omgevingsplan moet in overeenstemming zijn met de provinciale omgevingsverordening. Visies inspireren en sturen regels, regels 'verankeren' de visie juridisch."

1.4 Demografie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt provincie het volgende aan de POVI toe te voegen: We hebben in Limburg te maken met een groene en grijze druk (het wegtrekken van jongeren en een toenemend ouder wordende bevolking), welke geldt als één van de grootste uitdagingen voor Limburg. Indiener verzoekt provincie om te onderbouwen hoe zij hierop gaat anticiperen	ZW-0313-58

Standpunt GS

Het wegtrekken van jongeren wordt wel genoemd, maar zou in combinatie met vergrijzing in de inleiding van dit hoofdstuk genoemd kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 2, paragraaf 2.2.2 van 'Ook de sterke vergrijzing speelt een rol.' naar 'Ook de afname van het aantal jongeren en de sterke vergrijzing spelen een rol.'

1.5 Groene druk

Zienswijze
Indiener geeft aan dat Limburg te maken heeft met zowel groene als grijze druk, wat een van de grootste uitdagingen is. Indiener verzoekt dit toe te voegen en te onderbouwen hoe de provincie hierop anticipeert.

Indiener					
ZW-0166-26	ZW-0186-36	ZW-0196-37	ZW-0224-30	ZW-0237-16	ZW-0240-21
ZW-0241-16	ZW-0242-4	ZW-0278-36	ZW-0313-23	ZW-1236-21	ZW-1473-16
ZW-1479-68					

Standpunt GS

Het is bekend dat er in Limburg sprake is van schaarste van ruimte., mede door allerlei gewenste rode, groene en grijze ontwikkelingen Dit heeft geleid tot het besef dat scherpere keuzes in het ruimtelijk beleid nodig zijn. Dat is onder meer vormgegeven aan de hand van de zoneringen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

1.6 Doorzettingsmacht

Zienswijze	Indiener
In deze POVI trekt de provincie Limburg volgens indiener een regierol naar zich toe die niet passend is, die te groot en te dominant is. Deze rolopvatting gaat volgens indiener vooral gepaard met verboden en rigide eisen en gaat volgens indiener voorbij aan de volgens indiener nodige dialoog tussen provincie en gemeenten. Deze POVI zet volgens indiener belanghebbenden tegenover elkaar in plaats van de dialoog aan te gaan en de verbinding te zoeken.	ZW-1127-5
Indiener geeft aan dat de gekozen formulering van 'doorzettingsmacht' weerstand oproept en daarom heroverwogen moet worden.	ZW-0159-19

Indiener geeft aan dat de samenwerking een extra impuls verdient, zo lijkt het, omdat standpunten van partijen niet zonder meer aansluiten op mekaar. De indiener stelt dat de intentie tot samenwerken onder druk staat van beschrijvingen als dreigen je macht te gebruiken, dwang toe te passen en zelf de regie willen houden (POVI $3.1) .	ZW-1445-15
Indiener juicht het toe als de provincie hierin een sterke regierol naar zich toetrekt.	ZW-0533-5
Indiener roept op om de term “doorzettingsmacht” te vervangen door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering, die recht doet aan het principe van interbestuurlijke samenwerking. De indiener meent dat de gekozen formulering van “doorzettingsmacht” weerstand oproept en een hiërarchische machtsuitoefening suggereert, die niet past bij de zorgvuldige, verbindende bestuursstijl die elders in de POVI juist wel wordt bepleit – namelijk: in dialoog, in verbinding en samen met gemeenten, waterschappen, inwoners en maatschappelijke partners. Indiener meent dat in het kader van interbestuurlijke verhoudingen het van groot belang is dat regie niet verwordt tot dominantie. Het gebruik van de term “doorzettingsmacht” dient volgens indiener daarom heroverwogen te worden door de volgende alternatieve formulering: “sturende verantwoordelijkheid” of “besluitvormende regierol bij uitblijven van voortgang”.	ZW-0218-9
Indiener stelt dat de toekomst van Limburg vraagt om een regie die rechtvaardig, transparant en verbindend is, niet om een bestuursstijl die als autoritair wordt ervaren.	ZW-0807-40
Indiener stelt dat het noodzakelijk is dat de term “doorzettingsmacht” vervangen wordt door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering, die recht doet aan het principe van interbestuurlijke samenwerking.	ZW-0297-24
Indiener stelt voor dat de POVI termen als 'doorzettingsmacht' vervangt door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering.	ZW-0306-5
Indiener verzoekt de Provincie de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparant te maken en in te kaderen. Indiener vindt dat de Provincie meer duidelijkheid moet geven over de wijze waarop de Provincie denkt te interveniëren wanneer gemeenten binnen twee jaar geen voortgang boeken. Dit raakt immers de bestuurlijke verhouding en bevoegdheidsverdeling tussen provincie en gemeenten, en verdient een transparante en juridisch duidelijke onderbouwing.	ZW-0299-27
Indiener verzoekt om de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparant te maken en in te kaderen.	ZW-0807-32
Indiener verzoekt om de term “doorzettingsmacht” te vervangen door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering, die recht doet aan het principe van interbestuurlijke samenwerking. Indiener stelt een alternatieve formulering voor zoals “sturende verantwoordelijkheid” of “besluitvormende regierol bij uitblijven van voortgang” zou beter aansluiten bij het karakter van de Omgevingswet en het streven naar gebiedsgericht maatwerk.	ZW-0807-37
Indiener vindt dat de provincie te veel regie neemt en dat participatie van belang is bij ruimtelijke ontwikkelingen.	ZW-0224-176

Indiener wil dat de term “doorzettingsmacht” in de POVI wordt vervangen door een meer verbindende en bestuurlijk gepaste formulering, die recht doet aan het principe van interbestuurlijke samenwerking. Deze term suggereert een hiërarchische machtsuitoefening, die niet past bij de zorgvuldige, verbindende bestuursstijl die elders in de POVI juist wel wordt bepleit. Een alternatieve formulering zoals “sturende verantwoordelijkheid” of “besluitvormende regierol bij uitblijven van voortgang” zou beter aansluiten bij het karakter van de Omgevingswet en het streven naar gebiedsgericht maatwerk. De toon in de rest van het document, waarin samenwerking en dialoog centraal staan, biedt daarvoor al een goed fundament.	ZW-0299-31
Ten aanzien van de ontwikkeling van het landelijk gebied, energie en de circulaire economie wil de Provincie een regierol innemen. De provincie vindt dat de gemeentes en het waterschap aangestuurd moeten worden door de Provincie om besluiteloosheid te voorkomen en ervoor te zorgen dat voortgang wordt geboekt. Deze insteek leidt tot rechtsonzekerheid voor de betrokken belanghebbenden. Indiener wenst op een actieve manier te kunnen deelnemen in gebiedsprocessen die op gang zullen komen zodat een betere en juridisch verantwoorde wijze is geborgd.	ZW-0866-19 ZW-0875-19

Zienswijze
Indiener heeft begrip voor een meer sturende rol van de provincie op cruciale dossiers, maar kan niet akkoord gaan met de huidige teksten. Deze bieden onvoldoende duidelijkheid over de reikwijdte en gevolgen van de voorgestelde maatregelen.

Indiener					
ZW-0187-27	ZW-0238-11	ZW-0271-11	ZW-0314-11	ZW-1038-118	ZW-1127-43
ZW-0207-21	ZW-0253-25				

Standpunt GS

In de ontwerp-POVI hebben we geschetst hoe de provincie invulling kan geven aan haar regierol, waarbij het vertrekpunt is de rolverdeling die in de Omgevingswet is afgesproken.

In het uiterste geval kan dit kan ingevuld worden met doorzettingsmacht, dit is een juridische term die aangeeft dat hogere overheden bevoegdheden van lagere overheden, indien aangetoond noodzakelijk, kunnen overnemen. Dit doen we vanuit de regierol, maar in verbinding met mede-overheden om ervoor te zorgen dat de noodzakelijke voortgang wordt geboekt (in dossiers waar dat nodig is). Of en wanneer we zo'n rol overwegen, is thema-afhankelijk waarbij de maatschappelijke urgentie van het vraagstuk een belangrijk rol speelt. De tekst in de POVI is een citaat uit het rapport Ruimte met regie (artikel 217a onderzoek).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.7 Financiële paragraaf

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitvoerbaarheid van de POVI plannen niet is geborgd omdat er geen financiële middelen beschikbaar zijn voor het doorvoeren van de gewenste veranderingen en maatregelen rondom N2000 gebieden en agrarische grond.	ZW-1357-13
Indiener geeft aan dat er in de POVI onvoldoende wordt nagedacht over de financiering van de voorgestelde opgaves.	ZW-0792-1
Indiener geeft in overweging om een paragraaf over de financiële uitvoerbaarheid van de opgenomen ambities toe e voegen aan de POVI. Dat doet zij vanuit de constatering dat de POVI niet inzichtelijk maakt hoe regie en prioritering plaatsvindt op de verdeling van Rijksmiddelen uit GLB, DHZ en ANB, en dat onduidelijk blijft welke middelen Provincie Limburg zelf beschikbaar stelt voor haar ambities.	ZW-1369-12
Indiener stelt dat middelen gefocussed moeten worden. I.v.m. beperkte budgetten.	ZW-1035-1
Indiener verbaast zich dat de Provincie aangeeft dat er nog gezocht wordt naar financiële steun vanuit het Rijk en Europa, waaruit blijkt dat de Provincie nog helemaal geen geld heeft om de maatregelen te bekostigen of agrariërs te compenseren, terwijl de regels nu wel al geïntroduceerd worden.	ZW-1358-31

Standpunt GS

De POVI schetst vooral de visie waar we naartoe gaan werken, deels op basis van wettelijke verplichtingen en het behalen van landelijke en Europese doelen. Het behalen van deze doelen wordt verder uitgewerkt in diverse programma's. Daar komt ook de financiering van de te nemen maatregelen aan bod. Voor een aantal dossiers is de beschikbaarheid van voldoende nationale middelen randvoorwaardelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.8 Gebiedsprocessen algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener om in toekomstige planprocessen tijdig en volledig te communiceren met betrokken eigenaren, in het bijzonder bij aanwijzingen die grote gevolgen hebben voor het eigendom en het agrarisch gebruik.	ZW-0221-3
Indiener stelt voor dat extensiveringsmaatregelen door agrariërs in overgangszones op vrijwillige basis en in overleg met lokale agrariërs plaatsvinden.	ZW-0167-3

Indiener verzoekt om boeren mee te laten denken bij het uitwerken van beleid	ZW-0921-13
Indiener verzoekt om in de def versie te verankeren een structurele participatie van agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in gebiedsgerichte processen en bij toekomstige beleidskeuzes die hun bedrijfsvoering raken.	ZW-0171-4
Indiener verzoekt om in de definitieve omgevingsvisie een structurele participatie op te nemen van agrarische ondernemers en hun belangbehartigers in gebiedsgerichte processen en bij toekomstige beleidskeuzes die hun bedrijfsvoering raken. Hierbij stelt de indiener dat er onvoldoende betrokkenheid is voor agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in de totstandkoming van de visie.	ZW-1168-4
Indiener verzoekt om in toekomstige planprocedures te zorgen voor tijdige en directe communicatie met grondeigenaren en hen actief te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen die hun eigendom en bestaanszekerheid raken	ZW-1422-30 ZW-0942-4
Indiener verzoekt om in toekomstige planprocedures te zorgen voor tijdige en directe communicatie met grondeigenaren.	ZW-0429-4
Indiener verzoekt om structurele participatie van agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in gebiedsgerichte processen en bij toekomstige beleidskeuzes die hun bedrijfsvoering raken.	ZW-0618-3
Indiener verzoekt om structurele participatie van agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in gebiedsprocessen en beleidsvorming die hun bedrijfsvoering raakt.	ZW-0285-4
par. 5.6.2 Indiener vraagt om in duidelijke protocollen vast te leggen wie, wanneer en hoe wordt geraadpleegd in deze gebiedsprocessen, waarbij volop aandacht dient te zijn voor inbreng van lokale expertise van natuurorganisaties en -verenigingen en communicatie/participatie van de lokale bevolking.	ZW-0145-33
Top-down benadering bij N2000/LOS/opgaven werkt niet. Gebiedsgerichte, participatieve aanpak is noodzakelijk.	ZW-0877-52

Zienswijze

Indiener heeft problemen met de sturende rol die de Provincie zichzelf toedicht. Wanneer de Provincie op te starten gebieds-processen op deze manier benadert, dan doet zij de positie van burgers, bedrijven en andere belanghebbenden in het gebied tekort. Zo is het niet bedoeld door de wetgever. De Provincie kent de lokale belangen ook niet of in ieder geval onvoldoende. Naar mening van indiener moeten gebieds-processen worden ingericht op een manier waarbij actieve betrokkenheid en zeggenschap van belanghebbenden op een betere en juridisch verantwoorde wijze is geborgd.

Indiener

ZW-0712-17	ZW-0751-17	ZW-0756-17	ZW-0760-17	ZW-0861-17	ZW-0887-17
ZW-0727-17	ZW-0752-17	ZW-0758-17	ZW-0817-17	ZW-0863-17	ZW-0964-17
ZW-0731-17	ZW-0755-17	ZW-0759-17	ZW-0829-17	ZW-0864-17	ZW-0965-17
ZW-0968-17	ZW-0971-17	ZW-1021-17	ZW-1026-17	ZW-1031-17	ZW-1068-17
ZW-0969-17	ZW-1015-17	ZW-1022-17	ZW-1028-18	ZW-1032-17	ZW-1109-17

ZW-0970-17	ZW-1019-17	ZW-1024-17	ZW-1030-18	ZW-1034-17	ZW-1123-17
ZW-1068-17	ZW-1123-17	ZW-1138-17	ZW-1333-19	ZW-1373-17	ZW-1468-17
ZW-1109-17	ZW-1124-17	ZW-1256-17	ZW-1354-17	ZW-1431-17	

Standpunt GS

Naast generieke maatregelen is het Programma LOS gericht op een gebiedsgerichte aanpak. Naast de basisinzet voor alle Natura 2000-gebieden, kiest de Provincie in vier focusgebieden (De Peelvenen, Sarsven en de Banen, Maasduinen en Geuldal-Mergelland) voor een sterkere Provinciale regie op gebiedsprocessen en gebiedsprojecten die een samenhangende uitvoering van natuurherstel, hydrologische condities en verdere verduurzaming van de landbouw ondersteunen. In de gebiedsprocessen gaan we met gemeenten, waterschap, agrariërs, grondeigenaren, terrein beherende organisaties en maatschappelijke organisaties aan de slag om te kijken wat de beste oplossingen zijn om de doelen te bereiken. Deze aanpak kan per gebied verschillen. Waar al ontwikkelingen en gebiedsprocessen lopen haakt de Provincie daarop in. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar wat er al op gang is, wat er speelt en hoe meekoppelkansen benut kunnen worden. Dit doen we in alle gebieden, en in de focusgebieden pakken we een actievere rol. Tenslotte is het goed om aan te geven dat deze aanpak geenszins gericht is op het beperken van juridische mogelijkheden van belanghebbenden. Immers daarvoor blijven de mogelijkheden van daartoe beschikbare procedures openstaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.9 Individuele zienswijzen

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat er onterecht wordt beweerd dat de temperatuur in Europa met 2-2,5 °C is gestegen.	ZW-0059-4

Standpunt GS

Voor betrouwbare cijfers over de ontwikkeling van de gemiddelde jaarlijkse temperatuur in Europa verwijzen we naar de betreffende databronnen. De POVI doet daar geen uitspraken over.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 2.2.7 het belang van (boven)regionale samenwerking wordt benoemd en dat, gezien de sterke economische, ecologische en infrastructurele verbondenheid van Noord-Limburg met de Stadsregio Arnhem-Nijmegen, het wenselijk is dat deze regio expliciet wordt genoemd in de eerste alinea.	ZW-0317-162

Standpunt GS

De genoemde regio wordt in de ontwerp POVI al genoemd, in paragraaf 2.7 Euregionale context.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat participatiesessies te laat zijn gecommuniceerd, waardoor ambtenaren vaak verhinderd waren.	ZW-0170-3

Standpunt GS

We stellen vast dat er vanuit gemeenten sprake is geweest van grote betrokkenheid bij en deelname aan participatiesessies. We betreuren het als partners niet aan participatiesessies hebben kunnen deelnemen. Gedurende de periode september tot en met december 2025 hebben nog diverse bijeenkomsten met gemeenten plaatsgevonden, alsook individuele gesprekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wie het initiatief heeft genomen tot aanwijzing van verwevingsgebied (bijvoorbeeld vanuit de overheid of door een private partij).	ZW-0191-3

Standpunt GS

De keuze om in de POVI een zonering op te nemen, waaronder een zone Verwevingsgebied, is een keuze van de Provincie, de overheid dus. Zie ook de toelichting op het waarom van zonering, die als bijlage wordt opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of, indien het plan wordt vastgesteld door Provinciale Staten, de gemeenteraad de ontwikkeling alsnog kan tegenhouden.	ZW-0191-5

Standpunt GS

De Provinciale omgevingsvisie is zelfbindend voor de Provincie. Een gemeenteraad kan vaststelling van de POVI niet tegenhouden. In 1.1.3 Algemeen – Beleidsruimte/subsidiariteit gaan we nader in op de rolverdeling en de beleidsruimte die gemeenten hebben.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft behoefte aan duidelijke werkafspraken in de hoofdstukken en paragrafen. Bij elk thema en elke paragraaf zou het omgevingsbeeld geschetst kunnen worden, de ambitie die er is en hoe de uitvoering vorm krijgt (met de doelen die men wil behalen). Dit kan in de vorm van een tabel met duidelijkheid over "Wat - Hoe - Wie".	ZW-1473-157

Standpunt GS

In elke paragraaf komen ambities, opgaven/doelen en aanpak terug. Overal worden ook provinciale belangen en rol beschreven. We benadrukken overigens dat de POVI de aanpak slechts op hoofdlijnen beschrijft, de POVI is namelijk geen uitvoeringsagenda.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het bestaansrecht van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra) in het buitengebied in de POVI expliciet erkend en benoemd zou moeten worden.	ZW-0276-2

Standpunt GS

We zijn ons ervan bewust dat het Limburgse bedrijfsleven veel sectoren omvat die een bijdrage leveren aan de Limburgse economie, waaronder ook deze. We hoeven het bestaansrecht daarvan niet expliciet te benoemen. De visie in de POVI is generiek en niet toegespitst op specifieke bedrijfstakken. De vanuit deze sector aangedragen specifieke zienswijzen zijn uiteraard wel van een reactie voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in § 2.2.4 (woningvoorraad) onvoldoende aandacht is voor het belang van passende werkgelegenheid om prettig wonen en samenleven mogelijk te maken.	ZW-0272-2

Standpunt GS

In paragraaf 2.2.3 van de ontwerp POVI wijzen we op het belang van passend werk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor het gebied tussen Eijsden en Oost-Maarland groen te houden in overeenstemming met het 4e Limburgse Principe.	ZW-0538-3

Standpunt GS

De zonering van dit gebied omvat met name buitengebied-aanduidingen zoals NNL en Groenblauwe landbouwzone. Er is wel sprake van smalle verwevingsgebieden rondom de (landelijke) kernen. Nieuwe grootschalige verstedelijking hier is niet voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar een uitspraak van de Raad van State die stelt dat het bouwen van 11 of meer recreatiewoningen (of welke naam hier ook aangegeven wordt) een stedelijke ontwikkeling is. Indiener vraagt de Provincie deze visie van de RvS te onderschrijven en op te nemen in de Povi. Alleen op deze wijze kan de toename van vakantieparken gestopt worden en het landschap beschermd worden.	ZW-0145-41

Standpunt GS

Ons beleid op dit vlak is al genuanceerder en verder uitgewerkt dan deze uitspraak van de Raad van State.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen wijzigingen aan te brengen in de afspraken tussen B&W Echt-Susteren en Ruimte voor Ruimte met betrekking tot het niet realiseren van Ruimte voor Ruimte woningen in Baakhoven.	ZW-0392-7

Standpunt GS

Wijziging van de betreffende afspraken als gevolg van deze actualisatie is niet aan de orde. Gemeenten blijven binnen de kaders van deze POVI primair verantwoordelijk voor de inrichting van het landelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om koppeling van zienswijzen aan vervolgprocessen en het waarborgen van bestuurlijke en maatschappelijke samenhang.	ZW-0738-8

Standpunt GS

Uiteraard vinden wij het belangrijk dat voor iedereen helder is hoe beleidsdocumenten, bv POVI, Omgevingsverordening en Programma's onder de Omgevingswet, met elkaar samenhangen. De zienswijzen die zijn ingediend naar aanleiding van de ter inzagelegging van de ontwerp POVI, zullen en kunnen echter niet gekoppeld worden aan vervolgprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt in de POVI te weinig terug van de aanbevelingen die in het MKBA Limburgs landschap 2022 zijn gedaan.	ZW-0145-3

Standpunt GS

Met de POVI geven we, conform aanbeveling in het genoemde rapport, natuur en landschap een volwaardige plaats in de beleidsafwegingen.
In het PlanMER en Passende beoordeling zijn de effecten breed beoordeeld. Het onderzoek naar draagkracht heeft (nog) niet plaatsgevonden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat de provinciale visie onvoldoende aansluit bij bestaande gemeentelijke plannen, en pleit voor het nadrukkelijker benutten van actuele gemeentelijke beleidsdocumenten als fundament onder het gezamenlijke beleid.	ZW-0196-29

Standpunt GS

De POVI is een zelfbindend visie op provinciaal schaalniveau, die de ruimtelijke vertaling weergeeft van provinciale belangen. Deze kunnen anders zijn dan gemeentelijke belangen of wensen. Op veel terreinen is er ook de nodige gemeentelijke beleidsruimte. Zie ons antwoord op de zienswijzen met betrekking tot beleidsruimte en subsidiariteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 3.3.4 In de Povi is opgenomen dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen niet worden gefaciliteerd als de behoefte niet kan worden aangetoond of er alternatieven zijn. Indiener vraagt zich af hoe de Provincie dit gaat controleren.	ZW-0145-25

Standpunt GS

Zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden is een van de Limburgse principes. We leggen daarbij uit wat dat principe in onze ogen betekent voor de praktijk. Daar hoort ook bij dat we niet willen dat er gebouwd wordt voor leegstand. Voor verschillende thema's is uitgewerkt hoe we dit principe vertalen, bv in instructieregels in de omgevingsverordening die gemeenten vragen om de behoefte aan nieuwe ontwikkelingen te onderbouwen. Ook de landelijke ladder voor duurzame verstedelijking vraagt om een onderbouwing van de behoefte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.3.1 Indiener stelt dat de Povi uitgaat van een verkeerd uitgangspunt; geen krampachtige groei, het landelijk gebied is essentieel voor een gezonde en duurzame ontwikkeling in de regio. Dit gebied dient volledig te worden beschermd, indien er toch wordt ontwikkeld dat dient dit meer dan 100% te worden gecompenseerd.	ZW-0145-17

Standpunt GS

Als een van de Limburgse principes is opgenomen 'versterken bebouwd én landelijk gebied.' Insteek is om steden en dorpen compact te houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied te concentreren. Dat zal evenwel niet altijd kunnen, alleen al vanwege de opgaven op het gebied van vergroening, klimaat en water die in datzelfde bebouwd gebied zullen moeten landen. Dan zal er buiten het bestaand bebouwd gebied een plek gevonden moeten worden. Een volledige bescherming van het landelijk gebied is in onze ogen niet realistisch. Dit zou dit landelijk gebied ook te zeer op slot zetten. Er geldt in kwetsbare gebieden en gebieden met grote opgaven op het gebied van natuur, water en landschap (NNL, Groenblauwe Landbouwzone, Beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg) een motiveringsplicht, deels ook een (natuur)compensatieplicht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.7.5.5 Indiener geeft aan dat in de Povi wel mogelijkheden worden geboden voor woningbouw, straatje erbij. Er wordt niets gesteld over economische activiteiten buiten het bebouwd gebied of de rode contour. Indiener wil dat in de povi mogelijkheden hiertoe worden uitgesloten.	ZW-0145-22

Standpunt GS

De ontwerp POVI bevat wel degelijk uitspraken over economie buiten het bestaand bebouwd gebied. Op de eerste plaats is dat de landbouw en vrijetijdseconomie. De ontwerp POVI biedt ook ruimte voor ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen buiten bebouwd gebied, voor zover de planningsopgave niet door intensivering van bestaande werklocaties kan worden ingevuld.

Er zijn ook de solitaire bedrijfskavels in het landelijk gebied. Nieuwe kleinere bedrijfjes hier worden niet op voorhand uitgesloten, voor zover passend bij het karakter van de betreffende zone. Uiteraard ligt het meest voor de hand ontwikkeling van nieuwe bedrijfjes op werklocaties op in gemengde milieus in het stedelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.10 Informatieveiligheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat beschikbaarheid van informatie cruciaal is voor de uitvoering van POVI-projecten en verzoekt om maatregelen ter ondersteuning hiervan.	ZW-1091-2
Indiener stelt voor om technische en organisatorische maatregelen te nemen om de integriteit van informatie in de POVI te waarborgen.	ZW-1091-3
Indiener verzoekt om aandacht voor de vertrouwelijkheid van informatie binnen processen en projecten gerelateerd aan de POVI.	ZW-1091-4
Indiener verzoekt om een risicoanalyse met betrekking tot informatieveiligheid voor de POVI en de implementatie daarvan.	ZW-1091-1

Standpunt GS

De POVI is een openbaar document. Ook alle tussenproducten en stukken richting Provinciale Staten zijn openbaar. We houden uiteraard rekening met de vereisten van de AVG, bijvoorbeeld waar het gaat om gegevens over de indieners van zienswijzen. Als gevolg van het werken met het DSO is de toegankelijkheid tot kaartmateriaal aanzienlijk verbeterd ten opzichte van voorgaande omgevingsvisies. Er wordt in de POVI een kaartverantwoording opgenomen. We zien de meerwaarde niet van een risicoanalyse ten aanzien van de informatieveiligheid

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.11 Instemming

Zienswijze	Indiener
De indiener onderschrijft de koers zoals benoemd in de samenvatting van de POVI, gelooft dat samenwerking, flexibiliteit en maatwerk essentieel zijn om deze ambities waar te maken en levert hieraan een belangrijke bijdrage, met name via duurzame werkgelegenheid, innovatie, circulaire economie en de ontwikkeling van innovatieve en duurzame producten en processen.	ZW-0198-47

Indiener constateert dat de jarenlange goede samenwerking tussen indiener en Provincie Limburg terug te zien is in de POVI.	ZW-1369-2
Indiener feliciteert de Provincie Limburg en erkent dat er hard gewerkt is aan de POVI.	ZW-1156-5
Indiener heeft met belangstelling en waardering kennisgenomen van de keuzes en rol die de provincie wil nemen voor de ruimtelijke inrichting in Limburg.	ZW-1369-1
Indiener stelt met genoegen vast dat de Omgevingsvisie van provincie Limburg harmoniëert met de omgevingsvisie van Mook en Middelaar.	ZW-0199-2
Indiener wil benadrukken dat ze de Provincie Limburg zien als een waardevolle partner in het zorgvuldig vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling.	ZW-0263-67

Standpunt GS

We nemen kennis van deze instemmende reactie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.12 Instrumenten

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er normeringen moeten komen die ruimte laat voor innovatieve oplossingen.	ZW-0608-16
Indiener ondersteunt een visie waarbij stimulerende en financiële middelen worden ingezet in plaats van opgelegde regels.	ZW-1361-5
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI te veel nadruk legt op reguleren met geboden en verboden, terwijl uitnodigen en faciliteren van sectoren effectiever zou zijn.	ZW-0274-3
Indiener verzoekt ruimte te bieden voor maatwerk, flexibiliteit en partnerschap in het ruimtelijk beleid.	ZW-1018-12
Indiener wil duidelijkheid in de timing van ingezette beleidsinstrumenten. In het bijzonder de mogelijkheid en timing van de inzet van dwingende beleidsinstrumenten	ZW-1035-6
Indiener stelt dat het instrumentarium ontbreekt dat invulling moet geven aan het bereiken van genoemde ambities van de omgevingsvisie.	ZW-1437-2

Standpunt GS

De POVI schetst de instrumentenkoffer die de Provincie ter beschikking staat. Zowel in algemene zin (paragraaf 3.5) als de belangrijkste instrumenten per zone. Dat is steeds een beschrijving op hoofdlijnen. Maatschappelijke behoefte, prioriteit en urgentie, risico's en rol zijn van invloed op de vraag welk instrument het beste kan worden ingezet. Vaak zal dat een mix van instrumenten zijn.

Onze algemene volgorde van werken is om bij voorkeur in te zetten op afspraken en dialoog uitgaande van het behalen van doelen. En pas als laatste stap over te gaan tot de inzet van publiekrechtelijke instrumenten zoals de Omgevingsverordening. De precieze inzet en mix van instrumenten werken we meestal in programma's uit, inclusief fasering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.13 Integraliteit beleid

Zienswijze	Indiener
“Bij ontwikkelingen van nieuwe stedelijke functies zoals wonen en bedrijventerreinen is het belangrijk om te onderzoeken of en in welke mate deze ontwikkeling kan landen binnen het bestaand bebouwd gebied. Met inachtneming van de opgaven op het gebied van vergroening, klimaat en water die in datzelfde bebouwde gebied liggen. Als dat niet kan, zal buiten het bestaand bebouwd gebied naar een goede plek gezocht moeten worden.” Indiener stelt dat de POVI geen heldere kaders biedt om te bepalen of de opgave vergroening, klimaat en water wel of niet mogelijk zijn.	ZW-1164-17
Daarnaast lijkt de provincie een nulsomspel te hanteren, waarbij iedere vierkante meter overvraagd wordt zonder scherpe keuzes die bijdragen aan de gezamenlijke ambities uit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg. De samenhang tussen thema’s zoals netcongestie, stikstofproblematiek, energieopwekking en het verbeteren van de woningvoorraad, blijft daarbij onderbelicht, wat naar mening van indiener een integrale aanpak bemoeilijkt.	ZW-0302-6
De betekenis van de circulaire transitie komt naar mening van indiener slechts oppervlakkig terug in de POVI. Indiener verzoekt om circulariteit inhoudelijk in verband te brengen met andere thema’s; innovatie algemeen (wel i.r.t. Chemelot), wonen, mobiliteit, erfgoed en cultuur, vrijetijdseconomie, gezondheid, leefbaarheid, milieu-impact, afval & grondstof enz.	ZW-0302-27
De circulaire transitie komt slechts oppervlakkig terug en wordt niet (of zeer beperkt) in relatie gebracht tot andere thema’s en opgaven. Een integrale visie met koppelingen naar bijvoorbeeld ruimtegebruik op de bedrijventerreinen, energie-infrastructuur, gevolgen voor de arbeidsmarkt en kansen voor woningbouw en landbouw wordt door indiener gemist.	ZW-0304-6
De circulaire transitie krijgt naar mening van indiener slechts oppervlakkige aandacht in de POVI. Indiener verzoekt om circulaire transitie inhoudelijk te koppelen aan thema's als innovatie, wonen, mobiliteit, erfgoed, cultuur, vrijetijdseconomie, gezondheid, leefbaarheid, milieu-impact, en afvalbeheer en daarnaast inzicht te bieden in stoffenstromen met oog op circulaire economie en data gedreven planologie.	ZW-0304-47

De indiener stelt dat de visie onvoldoende samenhang heeft, waardoor het onmogelijk is als ondernemers van een agrarisch bedrijf in en om de natuurgebieden én aangewezen zoneringen op een financieel verantwoorde wijze te ondernemen. Op deze manier hebben (stoppende) ondernemers te veel last van onduidelijk beleid m.b.t. onder andere stikstofruimte of het wel of niet toestaan van (niet-)agrarische neventakken/ activiteiten.	ZW-0592-2 ZW-0595-2 ZW-0597-2 ZW-1157-2 ZW-1161-2
De Provinciale Omgevingsvisie bevat een breed spectrum aan doelstellingen, ambities en uiteenlopende (sectorale en politieke) belangen. Deze lijken elkaar regelmatig te overlappen en staan soms zelfs op gespannen voet met elkaar. Indiener acht het wenselijk dat er sterker wordt gestuurd op de samenhang en concrete doelstellingen, zodat de uitvoeringskracht en effectiviteit van het provinciaal beleid wordt versterkt.	ZW-1164-2
Een andere tekortkoming betreft het uitblijven van een heldere afweging tussen ontwikkelruimte en beschermingsopgaven. Weliswaar erkent de visie dat scherpe keuzes nodig zijn, maar de wijze waarop belangen als woningbouw, natuurbehoud en milieubescherming tegen elkaar worden afgewogen blijft onduidelijk	ZW-0196-28
Hoofdstuk 2 bevat heldere ambities en opgaven, maar indiener mist de scherpe keuzes en hoe die ambities en oplossingen voor de opgaven er ruimtelijk uit gaan zien. De ontwerpteksten missen een duidelijke integrale visie en blijven voornamelijk hangen in traditioneel sectoraal denken, wat problematisch is gezien de schaarste aan ruimte en arbeidskrachten.	ZW-0304-3
Hoofdstuk 2 van de POVI bevat heldere ambities en opgaven, maar indiener mist in de doorwerking vervolgens de scherpe keuzes en hoe die ambities en oplossingen voor de opgaven er ruimtelijk uit gaan zien. De ontwerpteksten missen een duidelijke integrale visie en blijven voornamelijk hangen in traditioneel sectoraal denken, wat problematisch is gezien de schaarste aan ruimte en arbeidskrachten.	ZW-0302-5
In de POVI worden naar mening van indiener verschillende conflicterende situaties gecreëerd tussen domeinen, zoals bijvoorbeeld door zoekgebieden voor opgaven over primaire landbouwgebieden of verwevingsgebieden te leggen. Hiermee wordt een weg ingeslagen, waarop diverse sectoren onder verdere druk komen te staan. Indiener pleit voor meer transparantie op de beoogde en voorgenomen keuzes, meer aandacht en afweging op de integrale doorwerking van domeindoelen op elkaar én anderzijds voor een economische effectrapportage van de diverse ruimtelijke interventies uit deze POVI met name voor de agrarische en vrijetijdssectoren.	ZW-0302-17
Indiener geeft aan dat de huidige ontwerpteksten van de POVI blijven hangen in sectoraal denken en onvoldoende rekening houden met de noodzakelijke samenhang tussen thema’s zoals netcongestie, stikstofproblematiek, energieopwekking en woningvoorraad.	ZW-0186-18
Indiener geeft aan dat de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) op dit moment onvoldoende duidelijkheid biedt voor bewoners en gebruikers van het buitengebied om toekomstgerichte keuzes te maken.	ZW-0738-1
Indiener geeft aan dat de uitdagingen integraal opgepakt worden met een duidelijke sturing en samenwerking volgens de principes: Gezonde en veilige	ZW-1445-19

leefomgeving, Identiteit en kenmerken van gebieden, Zorgvuldig omgaan met schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds) en versterken van bebouwd én landelijk gebied. Indiener geeft aan dat de zoektocht in de doorwerking van deze POVI vraagt naar de aanhaking van de zachte kanten zoals leefbaarheid, veiligheid, samenleven en sociaal domein. Indiener stelt dat daarin samen met de thema's waaruit de POVI is opgebouwd een nadrukkelijke relatie zit die verdere vervlechting verdient.	
Indiener geeft aan dat het geheel impact heeft op het leef- genot en gezondheid en stelt voor het belang van bewoners boven het economisch belang te zetten.	ZW-0959-3
Indiener geeft aan dat het ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg te algemeen en vaag is opgesteld, waardoor rechtszekerheid ontbreekt.	ZW-1207-1
Indiener geeft aan dat het stapelen van ambities voorkomen moet worden als dit het maken van efficiënte keuzes in de weg staat.	ZW-0608-4
Indiener geeft aan dat op dit moment de POVI te complex en onvoldoende integraal is, er zijn veel kaartlagen, er is veel informatie en ook veel detail om op te kunnen sturen, maar het hoofddoel van de POVI zou toch moeten zijn om de grote lijnen voor te zetten voor de toekomst en sturing te bieden bij keuzes die gemaakt moeten worden.	ZW-1473-126
Indiener geeft aan in te stemmen met het belang van zorgvuldig omgaan met schaarse ruimte en het versterken van bebouwd en landelijk gebied door multifunctioneel te denken over crossovers, bijvoorbeeld door woningbouw en natuurontwikkeling te combineren.	ZW-0608-7
Indiener is een gemeente met een grote ambitie. De voorliggende POVI belemmert in de optiek van indiener haar om die ambitie waar te maken. Een (provinciale omgevings-)visie behoort volgens indiener integraal te zijn en vanuit die integraliteit tot stand te komen. Thema’s en onderwerpen hangen nadrukkelijk met elkaar samen, zijn afhankelijk van elkaar en oefenen over en weer invloed op elkaar uit. Deze POVI ademt volgens indiener op geen enkele manier integraliteit uit. Alle thema's, onderwerpen en deelelementen zijn separaat behandeld, benoemd en beschreven en afhankelijkheden en wederzijdse invloeden zijn niet benoemd. Essentiële en thema overstijgende aspecten als leefbaarheid, bereikbaarheid, vitaliteit en gezondheid komen volgens indiener door de keuzes gemaakt op inhoud en proces niet uit de verf.	ZW-1127-1
Indiener mist een integrale aanpak in de POVI en ziet dat opgaven vooral sectoraal en soms tegenstrijdig zijn geformuleerd.	ZW-0224-144
Indiener onderstreept het belang van een Provinciale Omgevingsvisie die zowel richting geeft als ruimte laat, en die beleidsmatig sterk, uitvoerbaar, bestuurbaar en gedragen is. Indiener pleit voor een integrale benadering van grote opgaven zoals landbouwtransitie, woningbouw, economie, energie, erfgoed en waterveiligheid, met aandacht voor regionale verschillen, lokale uitvoeringskracht en de unieke kracht van het Limburgse landschap en samenleving. Indiener roept de provincie op om als verbindende partner op te treden: faciliterend waar nodig, sturend waar vereist, maar altijd in	ZW-0196-180

samenspraak met gemeenten, ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners. Indiener geeft aan dat zijn gemeente graag een actieve bijdrage levert aan het bouwen van een toekomstbestendig, leefbaar en economisch krachtig Limburg.	
Indiener pleit enerzijds voor meer transparantie op de beoogde en voorgenomen keuzes, meer aandacht en afweging op de integrale doorwerking van domeindoelen op elkaar én anderzijds voor een economische effectrapportage van de diverse ruimtelijke interventies.	ZW-0319-14
Indiener pleit voor een sterkere verbinding tussen ruimtelijke kwaliteit en de leefwereld van inwoners, waarbij aandacht wordt besteed aan betaalbaar wonen, schone lucht, toegankelijke voorzieningen en een gezonde leefomgeving, om het draagvlak voor de visie te vergroten.	ZW-0196-27
Indiener roept op tot het opstellen van een meer integrale visie met duidelijke keuzes en prioriteiten. Indiener is van mening dat de huidige visie voor meerdere interpretaties vatbaar is.	ZW-0995-7
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI veel onderwerpen en mogelijkheden bespreekt, maar dat deze elkaar tegenspreken en daardoor verwarring veroorzaken bij inwoners.	ZW-0923-35
Indiener stelt dat deze POVI inhoudelijk niet voldragen is. Er staan volgens indiener feitelijke onjuistheden in en inhoudelijke keuzes zijn volgens indiener niet altijd even goed doordacht. De integraliteit ontbreekt volgens indiener.	ZW-1127-6
Indiener stelt dat doelen tegenstrijdig zijn, zij verzoeken Provincie om een integraal afwegingskader op te stellen.	ZW-1035-3
Indiener stelt dat in de voorliggende POVI verschillende conflicterende situaties gecreëerd worden tussen domeinen, zoals bijvoorbeeld door zoekgebieden voor opgaven over primaire landbouwgebieden of verwevingsgebieden te leggen. Hiermee wordt een weg ingeslagen, waarop op middellange termijn toch diverse sectoren onder verdere druk komen te staan.	ZW-0319-13
Indiener stelt dat in de voorliggende POVI verschillende conflicterende situaties gecreëerd worden tussen domeinen, zoals bijvoorbeeld door zoekgebieden voor opgaven over primaire landbouwgebieden of verwevingsgebieden te leggen. Hiermee wordt een weg ingeslagen, waarop op middenlange termijn toch diverse sectoren onder verdere druk komen te staan. Hierbij kan gedacht worden aan de agrarische sector, maar ook MKB en de vrijetijdseconomie.	ZW-0187-43 ZW-0207-37 ZW-0238-27 ZW-0253-41 ZW-0271-27 ZW-0314-27 ZW-1038-134 ZW-1127-59
Indiener stelt voor om een integrale benadering te hanteren waarbij thema's zoals wonen, landbouw, energie en natuur in samenhang worden afgewogen.	ZW-0608-1
Indiener verzoekt om een afwegingskader waarin ruimtelijke kwaliteit, economische haalbaarheid en maatschappelijke waarde op integrale wijze worden gewogen.	ZW-0608-2

Indiener verzoekt om te waarborgen dat de verdeling van ruimtelijke lasten evenwichtig gaat plaats vinden en dat individuele agrariers niet worden belast voor het mogelijk maken van ruimtelijke intensivering elders.	ZW-1422-31
Indiener verzoekt Provincie Limburg om alle feiten naast elkaar te leggen en tot een integrale beoordeling te komen in de POVI.	ZW-0753-24
Indiener verzoekt Provincie Limburg om onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren.	ZW-0807-27
Indiener vindt dat het belang van de land- en tuinbouw te zwaar wordt aangezet en vraagt om meer aandacht voor het verminderen van impact op gebied en leefklimaat	ZW-0224-165
Indiener vindt het een belangrijk aandachtspunt dat de thema's Water en Bodem concreet in de lead zijn gezet energie het eerstvolgende bepalende thema is. Indiener ervaart deze thema's als zwaar en beperkend in de visie terwijl deze tegelijk al jaren boven de markt hangen en steeds maar geen oplossing krijgen. Indiener stelt dat wonen, Leefbaarheid en Mobiliteit daarmee worden beperkt. Indieners vrees blijft dat het straatje erbij snel zal sneuvelen op de eerstgenoemde thema's.	ZW-1445-59
Indiener vraagt om een scherpere benoeming van de samenhang tussen demografische en ecologische druk, inclusief de "grijze druk" van vergrijzing en ontgroening, en de "groene druk" van bodemdaling, vernatting, milieudruk en natuuruitbreiding. Indiener pleit voor integrale keuzes die de combinatie van demografische en ecologische druk adresseren.	ZW-0196-99
Indiener vraagt voor een integrale beoordeling van alle genoemde feitelijke en toekomstige ontwikkelingen.	ZW-0837-10
Indiener wil dat de POVI borgt dat belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebiedsspecifieke omstandigheden.	ZW-0306-15
Indiener ziet de POVI als dé kapstok voor sectoraal en gebiedsgericht beleid voor de gehele provincie, alsmede een relevant afwegingskader voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL).	ZW-0160-3

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI meer dan 100 kaarten bevat en veel ambities, waarden en belangen beschrijft die meestal sectoraal zijn opgesteld, terwijl in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk deze integraal moeten worden afgewogen op locatieniveau. Indiener geeft aan dat een gedeeld beeld en een methode of proces voor het maken en motiveren van relevante afwegingen ontbreken.

Indiener

ZW-0166-14	ZW-0196-10	ZW-0241-4	ZW-0317-24	ZW-1473-4	ZW-0224-18
ZW-0186-11	ZW-0237-4	ZW-0313-13	ZW-1236-9	ZW-1479-56	ZW-0278-24
ZW-0188-3	ZW-0240-9				

Zienswijze
Indiener stelt dat water- en bodemgerelateerde kwesties om meer duidelijkheid ten aanzien van kaders en handelingsperspectief én meer betrokkenheid en dialoog vragen om verschillende belangen en opgaven te verbinden.

Indiener					
ZW-0187-82	ZW-0238-66	ZW-0253-80	ZW-0271-66	ZW-0314-66	ZW-1127-98
ZW-0207-76					

Zienswijze
Indiener stelt dat hoofdstuk 2 van de POVI heldere ambities en opgaven bevat, maar indiener mist de scherpe keuzes en hoe die ambities en oplossingen voor de opgaven er ruimtelijk uit gaan zien.

Indiener					
ZW-0187-28	ZW-0238-12	ZW-0253-26	ZW-0271-12	ZW-0314-12	ZW-1038-119
ZW-0207-22	ZW-1127-44				

Zienswijze
Indiener stelt dat het vooruit schuiven van moeilijke beslissingen het risico met zich mee brengt dat bestuurlijke afspraken niet gerealiseerd worden en belangrijke thema’s tot 2027 stil komen te liggen.

Indiener					
ZW-0187-31	ZW-0238-15	ZW-0253-29	ZW-0271-15	ZW-0314-15	ZW-1038-122
ZW-0207-25	ZW-1127-47				

Zienswijze
Indiener stelt dat het lijkt alsof Provincie Limburg een nulsomspel hanteert, waarbij iedere vierkante meter overvraagd wordt zonder scherpe keuzes die bijdragen aan de gezamenlijke ambities uit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg.

Indiener					
ZW-0187-30	ZW-0187-30	ZW-0238-14	ZW-0271-14	ZW-1038-121	ZW-1127-46
ZW-0207-24	ZW-0207-24	ZW-0253-28	ZW-0314-14		

Zienswijze
Indiener stelt dat de samenhang tussen thema’s, zoals netcongestie, stikstofproblematiek, energieopwekking en het verbeteren van de woningvoorraad, onderbelicht blijft wat een integrale aanpak bemoeilijkt.

Indiener					
ZW-0187-32	ZW-0238-16	ZW-0271-16	ZW-0314-16	ZW-1038-123	ZW-1127-48
ZW-0207-26	ZW-0253-30				

Zienswijze

Indiener stelt dat de ontwerpteksten een duidelijke integrale visie missen en voornamelijk hangen blijven in traditioneel sectoraal denken, wat problematisch is gezien de schaarste aan ruimte en arbeidskrachten. Juist sterke samenhang en onderlinge relaties tussen domeinen zijn noodzakelijk om de fundamentele transitieopgaven effectief aan te pakken.

Indiener					
ZW-0187-29	ZW-0238-13	ZW-0271-13	ZW-0314-13	ZW-1038-120	ZW-1127-45
ZW-0207-23	ZW-0253-27				

Zienswijze
Indiener pleit enerzijds voor meer transparantie op de beoogde en voorgenomen keuzes, meer aandacht en afweging op de integrale doorwerking van domeindoelen op elkaar én anderzijds voor een economische effectrapportage van de diverse ruimtelijke interventies uit deze POVI met name voor de agrarische en vrijetijdssectoren.

Indiener					
ZW-0187-44	ZW-0238-28	ZW-0271-28	ZW-0314-28	ZW-1038-135	ZW-1127-60
ZW-0207-38	ZW-0253-42				

Standpunt GS

In de ontwerp POVI is geschetst dat Limburg staat voor een aantal grote en complexe opgaven in het fysieke domein. Er liggen in dat brede domein de nodige ambities en doelen op Europees, nationaal, provinciaal en regionaal niveau. Die ambities zijn niet allemaal en zeker ook niet op elke plek te realiseren. Er is immers schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Keuzes gericht op het ene doel kunnen bovendien impact hebben op andere doelen, zowel in positieve als in negatieve zin. Dat vraagt om scherpe keuzes. In het Ruimtelijk Voorstel Limburg (GS, december 2023) zijn al belangrijke keuzevraagstukken in het fysiek domein geïdentificeerd. Bij de voorbereiding van de ontwerp POVI is dat overzicht van keuzevraagstukken aangevuld en zijn discussiebladen per keuzevraagstuk opgesteld met relevante overwegingen. Zoals steeds de inzet is geweest worden in de POVI veel van die keuzes daadwerkelijk gemaakt. Zo geeft de POVI antwoord op de schuurpunten uit het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg, en draagt zo bij aan de realisatie van de Agenda Zuid-Limburg. Veel van die keuzes in de POVI laten ruimte voor verdere verfijning en precisering. In provinciale programma's en in gebiedsprocessen (bv vanuit het programma Limburgs Offensief Stikstof of het interbestuurlijk programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg). Ten aanzien van veel keuzes vormt de POVI het kader voor regionale en lokale gebiedsgerichte keuzes door gemeenten en waterschap. Daarmee aansluitend bij het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet (zie ook ons antwoord op de zienswijzen die daarop betrekking hebben). In de POVI wordt geen enkel belang vooraf als (eenzijdig) leidend of sturend benoemd. We tekenen daarbij aan dat een aantal onderwerpen in belang flink is toegenomen (bv natuurherstel, water en bodem, en energievoorziening). Er zal bij ruimtelijke ontwikkelingen altijd sprake (moeten) zijn van een integrale afweging van alle relevante belangen. Die oproep zien we in veel zienswijzen ook terug. Een belangrijke keuze in de POVI betreft de aanscherping van de algemene zonering, waarbij het buitengebied verder verfijnd is. De Provincie geeft daarbij aan welke belangen in welk deelgebied prioriteit hebben. Soms ligt die bij de stedelijke ontwikkelingen, soms bij water en natuur, dan weer bij mens en milieu, in grote delen van Limburg ook bij de landbouw. Daarmee wordt aangesloten bij het Limburgs principe 3 'Recht doen

aan de kenmerken en identiteit van gebieden’.

Een aantal indieners vraagt om een uniform, integraal afweegkader. Zo’n afweegkader biedt deze POVI niet. Sommige reacties vragen om een economische effectrapportage. Bij de totstandkoming van de POVI is een planMER opgesteld met een integrale beoordeling van effecten (ook economisch en sociaal) van beleidsvoornemens, zowel in positieve (meekoppelkansen) als negatieve zin (effecten op milieu en gezondheid). De POVI bevat een overzicht van de belangrijkste doelen in het fysiek domein vanuit provinciale optiek (inclusief zwaarte en status). Dat is ook gebruikt in het planMER. De Limburgse principes vormen een richtinggevend kompas voor beoordeling van nieuwe plannen en projecten, waar en wanneer de POVI ruimte laat voor een maatwerkafweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.14 Kaarten algemeen

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat onder het tabblad Kaarten op het Omgevingsloket niet alle relevante kaarten zijn opgenomen en verzoekt om alle kaarten die onderdeel uitmaken van de POVI volledig en overzichtelijk op te nemen onder dit tabblad.	ZW-0198-34
Indiener geeft in overweging POVI zonder kaarten vast te stellen omdat kaartmateriaal van onvoldoende kwaliteit is.	ZW-1236-237
Indiener complimenteert de Provincie Limburg over het nieuw opgestelde kaartmateriaal dat raadpleegbaar is in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de POLviewer. De kaarten over de gebiedspaspoorten zijn voor de indiener een goed startpunt m.b.t. landschap en cultuurhistorie.	ZW-0263-6
Indiener geeft aan dat de begrenzingen op andere kaarten uit de ontwerp-POVI niet overeenkomen met de informatie van de gemeente Venray, zoals de grens van het beekdal van de Loobeek.	ZW-0166-137
Indiener geeft aan dat de kaart waarop de Beleidslijn Grote Rivieren is vastgelegd, gebaseerd is op een verouderde kaart en verzoekt deze aan te passen.	ZW-1473-183
Indiener geeft aan dat de kaartbeelden aangepast moeten worden conform de opmerkingen in bijlage 3, die integraal onderdeel uitmaakt van deze zienswijze.	ZW-0241-124
Indiener geeft aan dat de kaarten generiek zijn ingetekend, zonder onderzoek naar de lokale situatie en zonder lokale afstemming tijdens het participatietraject.	ZW-0317-144
Indiener geeft aan dat de kaarten in de ontwerp-POVI'25 niet kloppen, overlappen, of niet herleidbaar zijn. Ze verzoeken de provincie om het	ZW-0166-150

kaartmateriaal integraal te verbeteren, brondocumenten te voorzien, en een paragraaf toe te voegen over de totstandkoming en toepassing van de kaarten.	
Indiener geeft aan dat de kaarten niet gemakkelijk in te zien zijn, wat niet getuigt van open bestuur.	ZW-0844-4
Indiener geeft aan dat de kaarten zijn beoordeeld binnen de grenzen van de beschikbare ambtelijke capaciteit.	ZW-0317-147
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI gebruikmaakt van kaartmateriaal waarvan de kwaliteit sterk varieert. Men merkt op dat veel kaarten 'automatisch' zijn gegenereerd op basis van input vanuit verschillende databronnen, zonder voorafgaande afstemming met gemeenten.	ZW-1236-227
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI onvoldoende uitlegbaarheid en toegankelijkheid van het kaartmateriaal biedt, wat vragen oproept over de rechtszekerheid en toetsbaarheid van het besluit.	ZW-1060-1
Indiener geeft aan dat dit leidt tot een algehele disclaimer op de in de POVI gepresenteerde kaarten.	ZW-0317-149
Indiener geeft aan dat er aangedrongen wordt op een gericht afstemmingsoverleg tussen de provincie en de gemeente over dit kaartmateriaal voor de vaststelling van de POVI.	ZW-0237-125
Indiener geeft aan dat er een algemene disclaimer noodzakelijk wordt geacht voor het kaartmateriaal van de ontwerp-POV dat specifiek betrekking heeft op het grondgebied van de gemeente.	ZW-0237-123
Indiener geeft aan dat er een foutieve kaartlaag in het POVI zit die verschijnt bij het klikken op 'bebouwd gebied' in paragraaf 3.4.5.	ZW-0333-1
Indiener geeft aan dat er een knop toegevoegd zou moeten worden om alle kaartlagen in de legenda uit te zetten, zodat je zelf de gewenste kaartlaag aan kunt zetten en dat ook op basis van een klik op de kaart.	ZW-1473-177
Indiener geeft aan dat er een onjuiste kaartlaag verschijnt bij het selecteren van bebouwd gebied.	ZW-0332-3
Indiener geeft aan dat er een zoekfunctie toegevoegd zou moeten worden, zodat je op zoekwoorden kunt zoeken op basis van een klik op de kaart, en dat er een link naar de pagina licht, zodat alle hoofdstukken/paragrafen bij elkaar zijn te vinden in een hoofdberg.Indiener geeft aan dat als je de kaartlaag extensiveringsgebieden aanklikt, deze niet open staat, en vraagt om een betere gebruiksvriendelijkheid van de POL-viever.	ZW-1473-178
Indiener geeft aan dat er fouten in de kaarten zijn. Voorafgaand aan de ter-inzage-legging van de ontwerp-POVI was bekend dat deze veel fouten bevat. De lokale overheid krijgt de gelegenheid om tijdens de zienswijzeperiode te reflecteren, maar gezien het aantal kaarten en kaartlagen is dat als het zoeken van spelden in een hooiberg. Er wordt verzocht zorgvuldiger te werk te gaan in afstemming met de lokale overheid.	ZW-0188-17
Indiener geeft aan dat er kennis is genomen van de kaarten. De kaarten zijn volgens de indiener niet definitief en bevatten momenteel nog veel kaartfouten, evenals kleine vreemde snippers en zones rondom bebouwing. Deze zouden niet conform NNL en ander vastgesteld beleid zijn. Indiener verzoekt om aandacht te besteden aan de integraliteit en samenhang tussen	ZW-1473-179

de diverse thema's en beleidsuitgangspunten, zodat dit soort tegenstrijdigheden kunnen worden verwijderd.	
Indiener geeft aan dat er veel onjuistheden in de kaarten zitten, vaak op detailniveau.	ZW-0317-145
Indiener geeft aan dat er, naast de regionale aandachtspunten, specifiek is gekeken naar het grondgebied van de gemeente Mook en Middelaar, met name naar het kaartmateriaal.	ZW-0317-143
Indiener geeft aan dat het kaartmateriaal niet gebruiksvriendelijk en duidelijk is vanwege tegenstrijdige kaartbeelden en onleesbaarheid.	ZW-0317-14
Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke data is gebruikt en welke afwegingen zijn gemaakt bij het opstellen van het kaartmateriaal, en vraagt zich af of tegenstrijdige kaartlagen zijn bekeken en of samenvoeging van kaartlagen mogelijk is.	ZW-1236-228
Indiener geeft aan dat wordt overwogen om de POVI vast te stellen zonder kaarten, waarbij in overleg met de gemeenten eerst goede kaarten kunnen worden opgesteld. Het wordt gesuggereerd om de kaarten later alsnog toe te voegen bij de herziening van de POVI.	ZW-1236-128
Indiener geeft aan dat zij zich niet verantwoordelijk voelen voor deze onjuistheden.	ZW-0317-146
Indiener heeft opmerkingen op het kaartmateriaal en de begrenzingen gemaakt en/of bijlagen toegevoegd of nagezonden waarin ingaan wordt op het kaartmateriaal en begrenzingen behorende bij de Ontwerp POVI. Nadrukkelijk wijst indiener erop dat dit geheel van stukken de zienswijze vormt.	ZW-0187-18 ZW-0238-2 ZW-0253-16 ZW-0271-2 ZW-0314-2 ZW-1127-34
Indiener heeft ter verduidelijking een afbeelding van de kaart op desbetreffende locatie bijgevoegd als document.	ZW-0716-3
Indiener merkt op dat de kwaliteit van de het kaartmateriaal sterk verschilt. Onduidelijk is welke data is gebruikt, of welke afwegingen zijn gemaakt om te komen tot kaartmateriaal, of bekeken is waar kaartlagen tegenstrijdig zijn en of het niet mogelijk is om kaartlagen samen te voegen. Gelet hierop is een algemene disclaimer m.b.t. kaartmateriaal noodzakelijk. Dit betekent dat we op het moment van sturen van deze zienswijze nog geen beeld hebben hoe de begrenzingen op de kaarten precies lopen.	ZW-1204-214
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI te omvangrijk is en te veel kaarten bevat, waardoor de boodschap voor inwoners en gemeenschappen onoverzichtelijk wordt.	ZW-0923-22
Indiener verzoekt bij handhaving huidig kaartmateriaal de disclaimer toe te voegen; 'Daar waar kaartmateriaal van de POVI afwijkt van de juridische situatie in het Omgevingsplan of de werkelijke situatie, is de situatie 'in het veld' leidend bij de beoordeling van cases, met uitzondering van situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen.	ZW-1236-238
Indiener verzoekt de begrenzing van landbouwgebieden, verwevingsgebieden en zones voor energie-infrastructuur tijdig en transparant aan te geven, met inbegrip van de effecten daarvan voor de leefgemeenschappen.	ZW-0923-8

Indiener verzoekt een disclaimer op te nemen mbt status, detailniveau en foutjes kaartmateriaal	ZW-0317-240
Indiener verzoekt om begrijpelijkere en beter toegankelijke kaartlagen en bijbehorende regels in de definitieve Provinciale Omgevingsvisie, zodat burgers en ondernemers de impact van het beleid kunnen begrijpen.	ZW-0285-1
Indiener verzoekt om de kaarten en kaartlagen te delen zodat de lokale overheid het kaartmateriaal aan kan passen.	ZW-0242-29
Indiener verzoekt om een knop toe te voegen in beleidskaarten om alle lagen in één keer aan of uit te zetten.	ZW-0317-13
Indiener verzoekt om ruimte voor maatwerk en gebiedsspecifieke afwegingen in de definitieve POVI door zoneringen indicatief te maken en niet arbitrair.	ZW-0608-8
Indiener geeft aan dat het wenselijk zou zijn dat het ontwerp-POVI (weer) gebruik maakt van kaartmateriaal, omdat de kwaliteit van het huidige kaartmateriaal sterk verschilt en veel kaarten 'automatisch' zijn gegenereerd op basis van input vanuit verschillende databases, zonder dat er afstemming heeft plaatsgevonden met de betrokken gemeenten. Volgens indiener is onduidelijk of welke data is gebruikt, welke afwegingen zijn gemaakt met betrekking tot het kaartmateriaal, of bekende kaartlagen tegenstrijdig zijn en of het niet mogelijk is om kaartlagen samen te voegen. Dit resulteert in een algemene disclaimer: "m.b.t. kaartmateriaal noodzakelijk; de werkelijke situatie in het veld is leidend bij de beoordeling van cases," met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegale handelen.	ZW-0186-27

Zienswijze

Indiener geeft aan waardering te hebben voor het gebruik van kaartmateriaal in de ontwerp-POVI, maar dat de kwaliteit sterk varieert omdat veel kaarten automatisch zijn gegenereerd op basis van databronnen zonder afstemming met gemeenten. Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke data zijn gebruikt, welke afwegingen zijn gemaakt, of kaartlagen op tegenstrijdigheden zijn beoordeeld en of samenvoeging mogelijk is. Indiener geeft aan dat daarom een algemene disclaimer nodig is, waarbij de werkelijke situatie in het veld leidend is, behalve bij situaties die het gevolg zijn van illegaal handelen.

Indiener

ZW-0166-17	ZW-0240-12	ZW-0313-16	ZW-1473-7	ZW-1236-12	ZW-0224-21
ZW-0196-13	ZW-0241-7	ZW-0317-27	ZW-1479-59	ZW-0237-7	ZW-0278-27

Zienswijze

Indiener heeft opmerkingen geplaatst bij kaartmateriaal. Dit wordt in een apart proces met de gemeente en provincie behandeld

Indiener

ZW-0224-134	ZW-0186-133	ZW-0188-71	ZW-0240-133	ZW-0241-160	ZW-1236-229
ZW-1473-123					

Zienswijze
Indiener heeft opmerkingen geplaatst bij kaartmateriaal. Dit wordt in een apart proces met de gemeente en provincie behandeld

Indiener					
ZW-0224-134	ZW-0186-133	ZW-0188-71	ZW-0240-133	ZW-0241-160	ZW-1236-229
ZW-1473-123					

Zienswijze
Indiener geeft aan waardering te hebben voor het gebruik van kaartmateriaal in de ontwerp-POVI, maar dat de kwaliteit sterk varieert omdat veel kaarten automatisch zijn gegenereerd op basis van databronnen zonder afstemming met gemeenten. Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke data zijn gebruikt, welke afwegingen zijn gemaakt, of kaartlagen op tegenstrijdigheden zijn beoordeeld en of samenvoeging mogelijk is. Indiener geeft aan dat daarom een algemene disclaimer nodig is, waarbij de werkelijke situatie in het veld leidend is, behalve bij situaties die het gevolg zijn van illegaal handelen.

Indiener					
ZW-0166-17	ZW-0240-12	ZW-0278-27	ZW-0317-27	ZW-1473-7	ZW-0224-21
ZW-0196-13	ZW-0241-7	ZW-0313-16	ZW-1236-12	ZW-1479-59	ZW-0237-7

Zienswijze
De indiener stelt dat de huidige kaarten en onderliggende kaartlagen, de verschillende gebiedsaanduidingen en de hoeveelheid onderliggende informatie het erg lastig maken om te snappen wat in de toekomst mogelijk de gevolgen zijn voor het bedrijf, productlocatie en bijbehorende gronden, zeker als op hetzelfde "perceel" meerdere doelen (kaartlagen) zijn geformuleerd.

Indiener					
ZW-0547-2	ZW-0557-1	ZW-0595-1	ZW-0841-1	ZW-1043-1	ZW-1161-1
ZW-0550-1	ZW-0558-1	ZW-0597-1	ZW-0934-1	ZW-1119-2	ZW-1345-1
ZW-0553-1	ZW-0592-1	ZW-0835-1	ZW-1037-1	ZW-1157-1	

Standpunt GS

We hebben een slag gemaakt van vrijwel geen kaarten bij de POVI uit 2021 naar ruim 100 kaarten bij het ontwerp van de geactualiseerde POVI. Dat past bij de insteek om met de POVI weer meer sturing te geven aan de ruimtelijke inrichting van Limburg. We zijn blij met de uitgesproken waardering daarvoor. Terecht wordt geconstateerd dat er nog het nodige te winnen valt aan afstemming tussen gemeentelijke en provinciale kaartbestanden. Deels zijn er al slagen gemaakt door aanpassingen van kaartbeelden uit de ontwerp POVI op basis van de zienswijzen van en gesprekken met gemeenten. Maar dit is een doorlopend proces.

De kaarten zijn zowel toegankelijk vanuit het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO, Regels op de kaart), maar ook vanuit onze eigen POL-viewer. Het DSO biedt de mogelijkheid om voor een

specifieke plek precies te zien welke kaartlagen met bijbehorende beleidsuitspraken van toepassing zijn (als het ware een ‘saté-prikker’).
De POL-viewer biedt die mogelijkheid ook, maar daarnaast ook de mogelijkheid om per thema kaarten te bekijken. Er worden in diverse reacties suggesties gedaan voor verbetering van dit systeem. Die betrekken we bij de verdere ontwikkeling van het systeem. Niet alles is op dit moment al technisch mogelijk.

Het werken met het DSO is een wettelijke verplichting vanuit de Omgevingswet. We delen dan ook niet de opvatting dat de rechtszekerheid in het geding is.

Er zijn de nodige zienswijzen over de status van de begrenzingen in de POVI. Bij een zelfbindende visie zou een globale, indicatieve begrenzing zeker kunnen passen. Echter wanneer we voor bepaalde zones regels willen opnemen in de Omgevingsverordening zal de begrenzing exact moeten zijn. Kaarten die een feitelijke situatie of bestaande juridische status weergeven, kennen al een exacte begrenzing. Daar komt nog bij dat als gevolg van de introductie van het DSO ook in de provinciale kaarten van de POVI tot op perceelniveau kan worden ingezoomd. De begrenzingen van een aantal zones heeft een voorlopig karakter, bv bij de ecologische verbindingszones (zoekgebieden) en de Overgangsgebieden rondom de Natura 2000-gebieden (zie uitleg bij de betreffende thema’s). Op een later tijdstip wordt de begrenzing van deze zones definitief gemaakt. Zoals aangegeven in de ontwerp POVI zal bij de beoordeling van initiatieven door ons altijd rekening worden gehouden met de feitelijke situatie. Daar zullen we aan toevoegen ‘Met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen’.

We voegen aan de definitieve POVI een kaartenverantwoording toe, zoals door meerdere partijen gevraagd. Naast status van elke kaart (beleidskaart, weergave feitelijke situatie) zullen we daarin in elk geval ook de herkomst en actualiteit van de in deze POVI gebruikte data /gegevens weergeven. Er wordt door diverse indieners gewezen op een aantal incorrecte verwijzingen naar de kaarten. Die verwijzingen worden aangepast.

Voorstel aan PS

Aan de POVI als bijlage een kaartverantwoording toe te voegen.

Tekst van hoofdstuk 3 paragraaf 3.4.9 wijzigen ten aanzien van de status van de begrenzingen. Zie voorstel integrale nieuwe tekst van paragraaf 3.4 Algemene zonering.

Tekst toevoegen in hoofdstuk 3 paragraaf 3.4.9 aan de regel ‘Bij de beoordeling van initiatieven door ons wordt rekening gehouden met de feitelijke situatie.’: ‘Met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen’.

1.15 Klimaat

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI niet ingaat op de manier waarop de provincie omgaat met klimaatgerelateerde veiligheidsdreigingen, zoals hitte-eilanden, wateroverlast, bosbranden of droogte-impact op infrastructuur.	ZW-0241-133
Indiener geeft aan dat een gezonde en veilige leefomgeving centraal moet staan, met aandacht voor klimaatverandering, natuur en biodiversiteit.	ZW-0608-5
Indiener stelt dat de provincie meer moet doen aan klimaatadaptief bouwen, waaronder maatregelen tegen hittestress en wateroverlast, ook in kleinere kernen.	ZW-0923-118
Indiener stelt dat in de ontwerp POVI de term hitte als onderdeel van klimaat(adaptatie) in diverse paragrafen wordt genoemd. Indiener stelt dat zo een koppeling tussen het thema gezonde veilige leefomgeving en waterhuishouding, gezondheid en wonen wordt gemaakt. Indiener geeft aan dat het rekening houdend met de KNMI-klimaatscenario's (oktober 2023) niet alleen natter, droger maar vooral ook heter zal worden. Indiener stelt dat zeker in Limburg en met name in de stedelijke gebieden de hitteopgave nu al maar zeker in de toekomst veel impact heeft op de kwaliteit van de leefomgeving en gezondheid.	ZW-0263-17
Indiener stelt dat Midden-Limburg, en specifiek Echt-Susteren, last heeft van hitte, verdroging, verstening, ongezonde lucht en vernietigde natuur, en stelt dat de Provincie prioriteit moet geven aan gezondheid en welzijn boven economische belangen.	ZW-0930-5
Indiener stelt voor om in de POVI nadrukkelijk aandacht te besteden aan de hitteopgave. Zo kan er een aparte paragraaf over aanpak van hitte(stress) worden opgenomen waarbij een sterke relatie wordt gelegd met gezondheid en leefbaarheid van de fysieke leefomgeving. Indiener beschikt sinds 2024 over een lokaal hitteplan en over een uitgebreide website over hitte. In de omgevingsvisie van de indiener is onder meer de verhaallijn en ambitie "klimaatbestendige stad" opgenomen. Indiener wilt sterk inzetten op de pijlers gezondheid, gebouw en gebied (volgens de handreiking menukaart "hitte") om de gevolgen van hitte voor bewoners in de gebouwde omgeving aan te pakken. Indiener stelt voor de pijler "gebied" in de POVI verder aan te vullen met nadruk om ruimte te behouden voor vergroening van het stedelijk gebied. Indiener stelt dat dan ook bij nieuwbouw rekening wordt gehouden met de (toenemende) koeltevraag, de voorkeursvolgorde van verkoeling en het tegengaan van hittestress. Indiener verwijst naar het recentelijk verschenen nationale rapport Hitte aanpak 2025.	ZW-0263-18

Standpunt GS

De gevolgen van de klimaatverandering krijgen in de POVI de nodige aandacht. Ook hittestress wordt op tal van plekken genoemd. Limburgs principe 1 is dat we bij ontwikkelingen en initiatieven in Limburg gezondheids- en milieuaspecten een volwaardige plek in de afweging geven.

Gemeenten hebben bij uitstek de mogelijkheden om bij de inrichting van steden en dorpen het aspect hittestress goed mee te nemen. Daarom formuleren we hiervoor geen specifiek provinciaal beleid. Dat past ook bij het subsidiariteitsbeginsel. Overigens heeft het feit dat in steden en dorpen naar verwachting meer ruimte nodig zal zijn voor groen en water impact op de vraag waar nieuwe woningbouwontwikkeling mogelijk is. Op natuurbrandpreventie wordt elders in deze nota specifiek ingegaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.16 Leefbaarheid platteland

Zienswijze
Indiener geeft aan dat er veel nadruk ligt op de Woondeal tot 2030 en Limburg Centraal na 2030. Er wordt gevraagd naar de lange termijnvisie voor de overige gemeenten en waarom het ontwikkelperspectief uit de Ontwerpende Onderzoeken niet wordt gebruikt. Ook wordt een verwijzing naar een nog uit te voeren regionaal verdichtingsonderzoek gevraagd.

Indiener					
ZW-0242-82	ZW-0224-81	ZW-0241-67	ZW-1236-72	ZW-1479-119	ZW-0186-87
ZW-0166-77	ZW-0240-72	ZW-0317-87	ZW-1473-67	ZW-0278-87	ZW-0237-67

Zienswijze
Indiener stelt dat als het huidige ontwerp definitief doorgevoerd wordt, dit harde en zware gevolgen heeft voor de leefbaarheid op het platteland.

Indiener					
ZW-0374-13	ZW-0426-17	ZW-0505-12	ZW-0772-15	ZW-1177-15	ZW-0713-16
ZW-0390-18	ZW-0430-17				

Standpunt GS

In de POVI wordt ruimte geboden voor woningbouw in kleinere kernen, mede met oog op de leefbaarheid. Die moet wel passen binnen de samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente die we van gemeenten vragen. Elders in deze Nota van zienswijzen wordt ingegaan op de wijze waarop we de ontwerpende onderzoeken hebben gebruikt als bouwsteen voor de POVI. Ruimtelijk verdichtingsonderzoek ..... Het belang van een leefbaar platteland wordt door ons gedeeld. Naar ons oordeel staat de beoogde zonering dit belang niet in de weg. In verwevingsgebieden staat juist de verweving van functies en de belangen van gezondheid en milieu centraal. In het Primair landbouwgebied ligt de prioriteit bij de belangen van de landbouw (binnen de wettelijke kaders). Bij de invulling van de nee, tenzij-bepaling voor nieuwe niet-agrarische functies in dit gebied worden ruimtelijke kwaliteit, het oplossen van milieuvraagstukken en leefbaarheid nadrukkelijk in de afweging betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp- Omgevingsvisie handhaven.

1.17 Limburgse principes

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verwevingsgebieden behoren tot het landelijk gebied maar dat de POVI tegelijkertijd kansen ziet voor woningbouw zoals "straatje erbij" Indiener geeft aan dat dit niet overeen komt met de Limburgse principes 3 en 4, welke aangeven dat zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden in het landelijk gebied en dat hier natuur, water en landbouw leidend zijn. Straatje erbij conflicteert ook hier weer met de principes.	ZW-1164-13
Indiener geeft aan dat er in hoofdstuk 3.3.4 stilgestaan wordt bij het principe om zorgvuldig om te gaan met schaarse ruimte en voorraden, en vraagt hoe nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen gefaciliteerd kunnen worden als de behoefte daaraan niet kan worden aangetoond of als er in de bestaande voorraad goede alternatieven beschikbaar zijn.	ZW-1473-168
Indiener geeft aan dat het versterken van bebouwd en landelijk gebied (paragraaf 3.3.5) duidelijk staat, maar vraagt zich af hoe nieuwe ontwikkelingen die niet binnen het bestaande bebouwd gebied kunnen plaatsvinden, zoals bedrijventerreinen, worden beoordeeld en of er andere beoordelingscriteria of beelden passen, zoals straatje erbij of klimaatadaptatie-opgaven.	ZW-1473-134
Indiener geeft aan dat het voorzorgsprincipe van toepassing is.	ZW-1475-1
Indiener geeft aan dat ze vragen hebben bij de keuzes die de provincie maakt in Hoofdstuk 3.3.4, met name het zorgvuldig omgaan met schaarse ruimte en voorraden (boven- en ondergronds), en vraagt zich af hoe dit in de praktijk gaat uitpakken, vooral bij voorzieningen waar meer zijn dan alleen kleine kernen, en hoe de provincie ontwikkelingen gaat controleren. Indiener vraagt of er voldoende capaciteit voor toezicht en eventuele handhaving is, en of er bij voorbaat ontwikkelingen worden uitgesloten die niet in bestaande voorraad goede alternatieven beschikbaar zijn.	ZW-1473-133
Indiener is verheugd te vernemen dat de Provincie denkt en werkt volgens de Limburgse principes. Er wordt prioriteit gegeven aan gezondheid, een gezonde leefomgeving de POVI moet bijdragen aan het voorkomen van luchtverontreiniging, geluidsoverlast en overstromingen.	ZW-1389-1
Indiener onderschrijft de drie Limburgse principes zoals beschreven in § 3.3 van de POVI.	ZW-1369-9
Indiener stelt voor het benutten van de multifunctionele potentie van het landschap-waarin landbouw, natuur, recreatie, wonen en werken in balans zijn-als uitgangspunt te stellen. Op deze manier kunnen beleidskeuzes, uitvoering en instrumenten bijdragen aan toekomstbestendige	ZW-0738-9

gebiedsontwikkeling, zonder het risico van onomkeerbare schade op korte termijn die de lange termijn doelstellingen ondermijnt.	
Indiener stelt voor om de ‘Limburgse principes’ te verduidelijken en de bescherming van de omwonenden bij overlast expliciet te waarborgen.	ZW-0807-4
Indiener verzoekt om het zorgvuldigheidsbeginsel, dat centraal staat in de Algemene wet bestuurrecht (Awb) en de Omgevingswet, vereist dat het bevoegd gezag bij het nemen van besluiten alle relevante feiten en belangen onderzoekt en meeweegt. Indiener verzoekt om in de POVI op te nemen dat de overheid zorgvuldigheid en aandacht besteedt aan het voorbereiden van besluiten. Indiener verzoekt om de POVI te herzien zodat het zorgvuldigheidsbeginsel voldoende gewaarborgd is.	ZW-0242-24
Indiener waardeert dat er in de POVI niet alleen aandacht is voor de mens, maar ook voor dier en plant.	ZW-1408-1

Zienswijze
Indiener geeft aan dat beleid altijd lacunes of onduidelijkheden kent, of dat sprake is van compleet nieuwe ontwikkelingen, en dat het daarom belangrijk is om te beschikken over algemene uitgangspunten, zoals de Limburg-principes in hoofdstuk 2. Indiener geeft aan dat een verwijzing naar de principes van de Omgevingswet en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-12	ZW-0224-16	ZW-0241-2	ZW-0313-11	ZW-1473-2	ZW-1236-7
ZW-0186-9	ZW-0237-2	ZW-0242-136	ZW-0317-22	ZW-1479-54	ZW-0278-22
ZW-0188-2	ZW-0240-7				

Standpunt GS

De Limburgse principes worden, zo blijkt uit de zienswijzen, breed onderschreven. Het gaat om uitgangspunten, die we in de POVI voor tal van thema's verder geconcretiseerd hebben. De afwegingen die we in de POVI maken zijn altijd integrale afwegingen op basis van alle belangen (zie ook ons antwoord op de zienswijzen die daarop betrekking hebben). Dat geldt ook voor de keuzes t.a.v. wonen, bv de straatjes erbij. Het Limburgs principe 'Zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden' is ook een oproep om functiecombinaties te bevorderen. Daar sluit de oproep tot het benutten van de multifunctionele potentie van het landschap goed bij aan. De POVI is een kerninstrument uit de Omgevingswet en sluit volledig aan bij de principes uit die wet. Zie onder meer de paragrafen 3.1 (Regie en samenwerking) en 3.5 (Instrumenten). De algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn algemene gedragsregels voor de overheid. Het is niet gebruikelijk om die specifiek te benoemen in omgevingsvisies. Deze beginselen (o.m. gericht op zorgvuldigheid, motivering, rechtszekerheid en legitimiteit) zijn verankerd in de Algemene wet bestuursrecht. Naar onze overtuiging is met het gekozen proces (incl. de keuze om dit te verlengen; zie onze reactie m.b.t. participatie en communicatie elders in deze nota) sprake van een zorgvuldige voorbereiding van het voorstel voor actualisering van de POVI dat aan Provinciale Staten wordt voorgelegd

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.18 Natuurbrandpreventie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor een strategie waardoor de kans op bosbranden zeer klein blijft	ZW-0135-9

Standpunt GS

Een grootschalige onbeheersbare natuurbrand kan, naast een groot veiligheidsprobleem, ook een desastreuze impact hebben op de over een lange periode ontwikkelde natuur. Compartimentering van natuur of omvorming van naald- naar loofbomen (revitalisering) kunnen bijdragen aan natuurbrandpreventie. De Kamerbrief Samen werken tegen natuurbranden (september 2025) onderstreept het belang van samenwerking, kondigt een versterkte juridische borging van taken en bevoegdheden aan en benoemt instrumenten waaronder financiële. De brief gaat uit van een regierol van de Provincie die onder meer moet resulteren in één integraal natuurbrandbeheersingsplan per provincie in samenwerking met gemeenten, veiligheidsregio's, natuurbeheerders en overige partijen. We gaan in gesprek met partners over uitwerking van de aanpak en rolverdeling.

Voorstel aan PS

In hoofdstuk 5 natuur voegen we toe: " Een grootschalige onbeheersbare natuurbrand kan, naast een groot veiligheidsprobleem, ook een desastreuze impact hebben op de over een lange periode ontwikkelde natuur. De natuurbrandgevoeligheid is onder meer in kaart gebracht in de Klimaateffectatlas. Compartimentering en omvorming van naald- naar loofbomen (revitalisering) dragen bij aan natuurbrandpreventie. Mede op basis van nationale afspraken en wetgeving zullen wij met de regionale partners de gezamenlijk aanpak en rolverdeling bij natuurbrandpreventie verder invullen." In hoofdstuk gezonde en veilige leefomgeving voegen we een link toe naar deze tekst. In paragraaf 3.2.2 vervalt de passage "Richting definitieve POVI bezien we of ook andere risico's, bv het risico op ongevallen met gevaarlijke stoffen op provinciale wegen en natuurbrandrisico's eveneens op kaart kunnen worden gezet."

1.19 Ontwerpende onderzoeken en ontwikkelperspectieven

Zienswijze	Indiener
De huidige ontwerpteksten houden naar mening van indiener onvoldoende rekening met regionale verschillen. mist indiener voor Zuid-Limburg de concrete vertaling van de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelingsperspectief NOVEX	ZW-0302-7
Indiener geeft aan dat bij de ontwerpende onderzoeken in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg geen structurele keuzes zijn gemaakt in de omgevingsvisie, ondanks eerdere afspraken hierover.	ZW-0166-5

Indiener geeft aan dat bij paragraaf 2.7.3.2 het onderdeel 'ontwerpend onderzoek' is gereduceerd tot slechts één alinea en dat, gezien het belang van dit instrument voor integrale ruimtelijke afwegingen, dit meer uitwerking verdient in de visie.	ZW-0317-166
Indiener geeft aan dat de onderzoeken zoals 'Zich Ontwikkeld Perspectief de Peel 2050' en 'Panorama Maasvallei' als zeer waardevol worden beschouwd door de direct betrokkenen.	ZW-0166-6
Indiener geeft aan dat de ontwerpende onderzoeken uitgevoerd in Noord- en Midden-Limburg als waardevolle bouwstenen voor de omgevingsvisie worden beschouwd.	ZW-0186-8
Indiener geeft aan dat de provincie Limburg het concept "ontwerpend onderzoek" enthousiast heeft omarmd en dat dit samen met de diverse regio's is toegewerkt naar een regionale uitwerking van dit concept, waarbij voor het hele grondgebied van Noord-Limburg in beeld gebracht welke ruimtelijke claims daar afspelen, en dat het resultaat een schets van een ruimtelijk toekomstperspectief voor Noord-Limburg is, passend bij de identiteit van het gebied en richtinggevend bij integrale afwegingen van ruimtelijke vraagstukken in Noord-Limburg.	ZW-1473-128
Indiener geeft aan dat de regio's Noord en Midden in 2021 afzonderlijk zienswijzen hebben ingediend op de ontwerp-POVI'21, waarbij een belangrijk punt was dat de provincie Limburg geen (structurele) keuzes maakte in haar omgevingsvisie. Men vermeldt dat de provincie daarop heeft geantwoord met het voorstel om gezamenlijk ontwerpende onderzoeken uit te voeren om tot structurele keuzes te komen.	ZW-0240-144
Indiener geeft aan dat dit regionale toekomstperspectief is goedgekeurd, maar dat er bouwstenen vanuit de regio een bijdrage leveren voor de actualisatie van de POVI, herijking van de regievisie en onze eigen gemeentelijke omgevingsvisie, en dat dit proces niet terug te zien is in de ruimtelijke vraagstukken die om een integrale afweging vragen, maar vaak ook een gebiedsgerichte afweging vereisen.	ZW-1473-129
Indiener geeft aan dat er in de periode 2023-2024 ontwerpende onderzoeken zijn uitgevoerd in alle drie de Limburgse regio's, waarbij is geanticipeerd op uitkomsten van trajecten zoals het "Zich ontwikkeld NOVEX-perspectief 2050 (ZON2050)" voor De Peel en het "Panorama Maasvallei", waaraan de provincie Limburg als (mede)opdrachtgever betrokken was. Men stelt dat deze onderzoeken door direct betrokkenen als zeer waardevol worden ervaren en worden beschouwd als belangrijke bouwstenen voor (omgevings)visies van alle overheden.	ZW-0240-145
Indiener geeft aan dat gezien de aanleiding en de goede samenwerking tussen provincie Limburg en de gemeenten tijdens de diverse onderzoeken, verwacht werd dat deze onderzoeken een grote rol zouden spelen in het visietraject. Hoewel dat mogelijk het geval was, heeft hierover nooit een expliciet gesprek met de gemeenten plaatsgevonden. Men beschouwt dit als een gemiste kans en een bevestiging dat snelheid belangrijker werd geacht dan zorgvuldigheid, samenwerking en draagvlak.	ZW-0240-146

Indiener geeft aan dat het ontwerpend onderzoek is aangeboden aan Gedeputeerde Staten, en vraagt zich af of u in de ontwerp omgevingsvisie vasthoudt aan een provinciebrede aanpak in de wetenschap dat de 3 regio's ieder een eigen identiteit en (ruimtelijke) opgaven hebben, en dat onvoldoende gebruik is gemaakt van de bouwsteen die is opgeleverd (zie ook paragraaf 2.7 en 2.7.3 van de ontwerp omgevingsvisie), en dat dit een gemiste kans is.	ZW-1473-130
Indiener geeft aan dat hoofdstuk 2.7.3.2 een samenvatting bevat van de gebundelde specifieke ambities van Noord-Limburg, en vraagt zich af op welke wijze deze diverse hoofdstukken en thema's rekening houden met deze totale ambitie en wijze waarop Noord-Limburg invloed heeft gegeven aan de ruimtelijke opgaven die hierin gesignaleerd worden.	ZW-1473-132
Indiener geeft aan dat Noord-Limburg/Peel vooral neergezet wordt als een regio met landbouwopgaven en vraagt om een meer integraal perspectief in het kader van Novex de Peel en de verstedelijkingsopgaven.	ZW-1156-1
Indiener geeft aan waardering te hebben voor de bijdrage aan de Ontwerpend Onderzoeken. De daarin opgenomen en doorvoelde gebiedsdifferentiatie (in combinatie met de beleidsuitwerking) ziet men echter volstrekt onvoldoende terug in de ontwerp-POVI. Zo wordt als voorbeeld genoemd dat de kaart "Algemene zonering" met bijbehorende beleidsteksten zeer generiek is en geen recht doet aan de lokale omstandigheden. Indiener verzoekt dit te herstellen.	ZW-0313-17
Indiener geeft aan waardering te hebben voor de bijdrage aan de Ontwerpende Onderzoeken, maar dat de daarin opgenomen gebiedsdifferentiatie onvoldoende terugkomt in de ontwerp-POVI. Indiener geeft aan dat de kaart "Algemene zonering" met bijbehorende beleidsteksten te generiek is en geen recht doet aan lokale omstandigheden, en verzoekt dit te herstellen.	ZW-0166-19
Indiener mist voor Zuid-Limburg de concrete vertaling van de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelingsperspectief NOVEX welke de rol van regiovisie vervullen voor deze regio.	ZW-0304-4
Indiener stelt dat de benodigde integrale keuzes voor de uitvoering van Agenda Zuid-Limburg onvoldoende teruggezien worden in de POVI. Agenda Zuid Limburg beschrijft de omslag van achterstand op sociaaleconomisch gebied en qua gezondheid naar een voorsprong. In Zuid-Limburg is een grote behoefte aan toekomstbestendige fijne woningen in een prettige leefomgeving. Deze opgave is urgent, omdat er op diverse plekken in onze regio grote sociaaleconomische uitdagingen zijn o.a. op het gebied van gezondheid en duurzaamheid. We moeten zorgen voor elkaar en inspelen op veranderende zorgbehoeften, en daarnaast verduurzamen door energie te besparen en duurzaam op te wekken. Het is ook van het grootste belang dat Zuid-Limburg aantrekkelijk blijft voor zowel huidige als nieuwe inwoners, zodat – daar waar deze er is – er een goede balans blijft in de bevolking en er genoeg mensen zijn om te werken en voorzieningen in stand te houden. Dit vergt een integrale aanpak van bestaande wijken in onze steden en dorpen met sociale en fysieke maatregelen waaronder een serieuze inzet op	ZW-0187-53 ZW-0207-47 ZW-0238-37 ZW-0253-51 ZW-0271-37 ZW-0314-37 ZW-0319-24 ZW-1038-144 ZW-1127-69

de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Gecombineerd met het op de juiste plek gericht toevoegen van nieuwe woonomgevingen om onze beroepsbevolking op peil te houden.	
Indiener stelt dat de volgende punten uit de Agenda Zuid-Limburg onvoldoende terugkomen in de ontwerp-POVI: Zuid-Limburg staat voor de grote opgave om de economie te verduurzamen en de basis in de maakindustrie te verbreden met meer kenniseconomie. Daarbij hebben we, gezamenlijk met het Rijk, de ambitie om in Zuid-Limburg een brede schaalsprong te maken. Als Europees knooppunt goed verbonden met Duitsland, België en de rest van Nederland. Een samenhangende ontwikkeling van de economische locaties zelf, waaronder de campussen en Chemelot naar een circulaire maak- en kenniseconomie, een goede verbondenheid met andere economische regio's en binnen de regio zelf (30-minuten-regio) en een aantrekkelijke leefomgeving om de beroepsbevolking op peil te houden, zijn hierbij van groot belang.	ZW-0187-34 ZW-0207-28 ZW-0238-18 ZW-0253-32 ZW-0271-18 ZW-0314-18 ZW-0319-5 ZW-1038-125 ZW-1127-50
Indiener wijst erop dat in de ontwerp-POVI'21 geen structurele keuzes zijn gemaakt en dat de daaropvolgende ontwerpende onderzoeken als zeer waardevol worden beschouwd voor omgevingsvisies.	ZW-0224-9
Indiener stelt voor om de landschappelijke en toeristische waarden van provinciale wegen, zoals geduid in het Ontwerpend Onderzoek voor Noord-Limburg, beter terug te laten komen in dit hoofdstuk.	ZW-1479-5
Indiener vraagt aandacht voor het risico dat het hoogdynamische middengebied (zone van Venray, Horst, Venlo, Helden/Panningen) een afname van de Maasduinenzone veroorzaakt en stelt voor om bovenlokale afstemming en inpassing te formuleren als opgave.	ZW-1479-6

Zienswijze

Indiener geeft aan een gedifferentieerde zonering van het landelijke gebied te ondersteunen, maar dat de beleidsmatige uitwerking daarvan onvoldoende terugkomt. Indiener geeft aan dat de kaart "Algemene zonering" onvoldoende gericht is op lokale gebiedskarakteristieken en verzoekt meer differentiatie in lijn met het ontwerpend onderzoek.

Indiener

ZW-1236-16	ZW-0278-31	ZW-0240-16	ZW-0196-31	ZW-0166-21	ZW-0186-31
ZW-1473-11	ZW-0317-18	ZW-0241-11	ZW-0224-25	ZW-0237-11	ZW-0242-6
ZW-1479-63	ZW-0317-31				

Zienswijze

Indiener geeft aan waardering te hebben voor de bijdrage aan de Ontwerpende Onderzoeken, maar dat de daarin opgenomen gebiedsdifferentiatie onvoldoende terugkomt in de ontwerp-POVI. Indiener geeft aan dat de kaart "Algemene zonering" met bijbehorende beleidsteksten te generiek is en geen recht doet aan lokale omstandigheden, en verzoekt dit te herstellen.

Indiener

ZW-0313-73	ZW-0196-30	ZW-0237-9	ZW-0278-29	ZW-1236-14	ZW-1479-61
ZW-0186-29	ZW-0196-30	ZW-0240-14	ZW-0317-29	ZW-1236-14	ZW-1473-9
ZW-0186-29	ZW-0224-23	ZW-0242-2	ZW-0317-3		

Standpunt GS

Wij beschouwen de samen met de gemeenten uitgevoerde ontwerpende onderzoeken als een waardevolle bouwsteen voor de POVI. Ze komen op verschillende manieren terug in de ontwerp POVI. Op de eerste plaats als stip op de horizon: De hoofdlijnen van het toekomstperspectief (voorkeursscenario) per regio zijn, voor zover vanuit provinciaal oogpunt relevant en rekening houdend met het karakter van de POVI (een visie, geen uitvoeringsagenda), overgenomen in de ontwerp POVI. De schuurpunten tussen opgaven die vragen om een keuze, in Panorama Zuid-Limburg expliciet benoemd, en de bestuurlijke aandachtspunten benoemd in het Ontwikkelperspectief NOVEX De Peel hebben in de POVI in veel gevallen geresulteerd in scherpe keuzes. Uitspraken en wensen in de ontwerpende onderzoeken met betrekking tot de netwerken van mobiliteit en energie zijn betrokken in de betreffende onderdelen van de ontwerp POVI, breder afgewogen ook met input vanuit sectorale documenten zoals de RESsen.

De ontwerpende onderzoeken omvatten ook ideeën en voorstellen voor het onderscheiden van bepaalde zones in het landelijk gebied, met oog op een gebiedsgerichte aanpak van de opgaven op het vlak van natuur en water (bv overgangsgebieden rond Natura2000-gebieden, beekdalen, Maas). Die ideeën en voorstellen zijn meegenomen in de generieke zonering die we in de ontwerp POVI hebben opgenomen, in het bijzonder in de acht lagen die samen de Groenblauwe Landbouwzone vormen. Dit is een generieke zonering. Het is een aanpassing en verfijning van de bestaande zonering (POVI 2021) van het landelijk gebied met een Natuurnetwerk Limburg (NNL) en Groenblauwe Mantel. Met deze verfijnde zonering geven we op een voor heel Limburg uniforme wijze aan welke functies in welk deelgebied prioriteit hebben. Scherpte die nodig is vanwege de druk op de schaarse ruimte. Een kader voor maatwerk in specifieke gebieden. Delen van de Groenblauwe Landbouwzone vragen om een verdere gebiedsgerichte concretisering via gebiedsprocessen en -projecten, zoals ook aangekondigd in het Programma Limburgs Offensief Stikstof. Ook daarin zullen de ontwerpende onderzoeken hun waarde bewijzen. De ontwerpende onderzoeken zijn ook input geweest voor het bepalen van voorkeursgebieden wind en zon. Tot slot hebben de ontwerpende onderzoeken inspiratie opgeleverd voor de gebiedspaspoorten. Het opstellen daarvan sluit aan bij aanbevelingen uit de ontwerpende onderzoeken.

De ontwerp POVI legt nadrukkelijk de verbinding met de Agenda Zuid-Limburg en de drie daarin opgenomen schaalsprongen. De schaalsprong ‘van achterstanden naar voorsprong’ is gericht op de woonomgeving: er zullen op forse (sociaal-economische) achterstanden moeten worden ingehaald, op andere plekken moet de leefbaarheid op peil worden houden. De POVI geeft kaders voor deze schaalsprongen en is de plek om keuzes te maken ten aanzien van de in het ontwikkelperspectief genoemde schuurpunten. Dat is, zoals aangegeven in dat ontwikkelperspectief, nodig om tot goede uitvoerings- en investeringsbeslissingen te komen.

De opmerking dat in de tekst van de ontwerp-POVI over de regio Noord-Limburg onvoldoende de economische opgave en kansen tot uiting zouden komen, herkennen we niet.
Naar onze opvatting staat die opgave nadrukkelijk geagendeerd, naast de opgaven voor het landelijk gebied (Peel en Maasduinen).

Een verwijzing naar Panorama Maasvallei ontbrak in de ontwerp POVI. Die wordt toegevoegd. Zie daarover de zienswijzepunten ten aanzien van het thema water.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.20 Opmerkingen plan digitaal niet toegankelijk

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om verlenging van de zienswijzentermijn met enkele weken, ingaande op het moment dat het ontbrekende kaartmateriaal weer digitaal beschikbaar is.	ZW-1063-5
Indiener vraagt aandacht voor het feit dat de digitale omgeving niet steeds volledig beschikbaar was waardoor het niet goed mogelijk was om een volledig en helder beeld te verkrijgen van de specifieke situatie voor het betrokken bedrijf. Indiener behoudt zich daarom graag alle rechten voor om tijdens de verdere procedure zijn situatie verder te verduidelijken en nadere documenten toe te sturen.	ZW-0712-26 ZW-0727-26

Zienswijze
Indiener vraagt aandacht voor het feit dat de digitale omgeving niet steeds volledig beschikbaar was waardoor het niet goed mogelijk was om een volledig en helder beeld te verkrijgen van de specifieke situatie voor het betrokken bedrijf. Indiener behoudt zich daarom graag alle rechten voor om tijdens de verdere procedure zijn situatie verder te verduidelijken en nadere documenten toe te sturen.

Indiener					
ZW-1333-28	ZW-1109-26	ZW-1030-27	ZW-1021-26	ZW-0969-26	ZW-0864-26
ZW-1354-26	ZW-1123-26	ZW-1031-26	ZW-1022-26	ZW-0970-26	ZW-0887-26
ZW-1373-26	ZW-1124-26	ZW-1032-26	ZW-1024-26	ZW-0971-26	ZW-0964-26
ZW-1431-26	ZW-1138-26	ZW-1034-26	ZW-1026-26	ZW-1015-26	ZW-0965-26
ZW-1468-26	ZW-1256-26	ZW-1068-26	ZW-1028-27	ZW-1019-26	ZW-0968-26
ZW-0829-26	ZW-0759-26	ZW-0755-26	ZW-0731-26	ZW-0712-26	ZW-0752-26
ZW-0861-26	ZW-0760-26	ZW-0756-26	ZW-0751-26	ZW-0727-26	ZW-0758-26
ZW-0863-26	ZW-0817-26				

Standpunt GS

Wij betreuren het dat indieners niet de gehele zienswijzeperiode goede toegang gehad hebben tot de ontwerp-Omgevingsvisie via het DSO en/of de polviewer. We hebben geen aanwijzingen dat dit een brede structurele storing is geweest.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.21 Participatie & communicatie

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt dat de huidige POVI onvoldoende duidelijk is en er daardoor niet mee akkoord kan gaan	ZW-0627-3
Indiener acht het onordelijk dat het kaartmateriaal, behorend tot dit ontwerp, nog ter bewerking is ten tijde van de terinzageleggingsprocedure. Dit leidt ertoe dat hij slechts kan reageren op de huidige beschikbare kaarten. Indiener hoopt dan ook dat zijn reactie deels overbodig blijkt, zodra het definitieve kaartmateriaal beschikbaar wordt gesteld, dan wel dat provincie gehoor geeft aan de signalen die net vóór of na het verstrijken van de deadline ook bij haar worden afgegeven.	ZW-0319-3
Indiener benadrukt dat herstel van vertrouwen noodzakelijk is en mogelijk via een gedegen bestuurlijk afstemmingsproces van de zienswijze en zienswijzereactie. Men gaat ervan uit dat er wordt ingezet op het bereiken van consensus om conflicterend lokaal en provinciaal beleid te voorkomen.	ZW-0240-143
Indiener benadrukt het belang van concretere definities, meer ruimte voor maatwerk en heldere randvoorwaarden om draagvlak en duidelijkheid te creëren.	ZW-0196-141
Indiener betreurt het zeer dat een scherpe regionale dialoog op de inhoud ontbrak, gezien de grootschalige maatschappelijke en ruimtelijke uitdagingen waar de regio Zuid-Limburg, en daarbinnen Parkstad, voor staat. Dit in tegenstelling tot de aan de voorkant van het proces door de Provincie geschepte verwachtingen.	ZW-0319-1
Indiener biedt aan om als constructieve partner bij te dragen aan de verdere uitwerking van de POVI en zou het op prijs stellen als de Provincie het gesprek met hun aangaat over de rol van de agrarische sector in Limburg.	ZW-1474-11
Indiener blijft kritisch op het proces hoe de POVI tot stand is gekomen. Ook na het versturen van een brief namens alle Zuid-Limburgse gemeenten, waarin de zorgen over de snelheid van het proces, maar ook de beperkte betrokkenheid van gemeenten is benadrukt, is er volgens de indiener vanuit de provincie geen gewijzigde aanpak naar voren gekomen. Indiener had graag hun opmerkingen over de beleidsteksten en het kaartmateriaal voorafgaand aan de terinzagelegging met de Provincie gedeeld. Indiener stelt dat hier echter niet of nauwelijks ruimte voor. Vandaar dat indiener een uitgebreide zienswijze uitbrengt op de ontwerp-POVI.	ZW-0263-8
Indiener concludeert op basis van hun zienswijze en opmerkingen in bijlage 1 en 2 dat de omgevingsvisie niet gereed is voor behandeling en beschouwt deze zienswijze als een vorm van "vooroverleg". Men verzoekt om correctie van de zienswijze en het opnieuw ter inzage leggen van een aangepaste en voldragen versie van de POVI.	ZW-0240-136
Indiener constateert dat de mate van afstemming en gezamenlijke uitwerking beperkt is gebleven. Indiener stelt dat zoals het proces nu is ingericht, er onvoldoende ruimte is geboden om het gewenste niveau van commitment	ZW-0160-7

en inhoudelijke input van gemeenten (en wellicht ook andere belanghebbenden) te realiseren. Dit kan er volgens de indiener toe leiden dat (gemeentelijke) belangen en gebiedsspecifieke inzichten onvoldoende zijn meegenomen en voor langere tijd tot onduidelijkheid en of onenigheid zullen leiden.	
Indiener constateert dat het kaartmateriaal, zoals uzelf ook aangeeft in de motivering van de ontwerp-POVI, nog niet af is. Indiener stelt dat ze waarderen dat de Provincie hen vraagt mee te denken, maar deze exercitie had volgens de indiener plaats moeten vinden vóórdat u het formele traject was ingegaan. Indiener vertrouwt erop dat we met elkaar tot overeenstemming over het kaartmateriaal gaan komen, maar aanpassingen aan het kaartmateriaal kunnen ook gevolgen hebben voor derden, zoals andere overheden, belangenorganisaties, bedrijven en burgers. Indiener stelt dat zij niet meer de mogelijkheid krijgen om te reageren op de aangepaste gebiedsaanwijzingen en worden daarmee als het ware op onderdelen buiten spel gezet. Zij kunnen dan nog slechts reageren gedurende de zienswijzenprocedure van de omgevingsverordening en mocht dit dan leiden tot aanpassingen van het kaartmateriaal dan ontstaat er volgens de indiener ook meteen een discrepantie tussen provinciale verordening en de POVI. Indiener is benieuwd hoe de Provincie daar in de toekomst mee om zal gaan.	ZW-0160-6
Indiener constateert dat, ondanks eerdere toezeggingen van de provincie, gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de huidige ontwerpteksten. Indiener houdt zich nadrukkelijk het recht voor om in een later moment haar zienswijze aan te vullen.	ZW-0302-1
Indiener constateert een gebrek aan draagvlak en participatie en merkt op dat veel inwoners zich onvoldoende gehoord voelen in het proces met betrekking tot uitsluitingscriteria voor windturbines.	ZW-0112-7
Indiener constateert een gebrek aan maatwerk en participatie van lokale belanghebbenden bij de totstandkoming van de voorstellen.	ZW-0453-4
Indiener geeft aan afstand te nemen van deze werkwijze en verzoekt nadrukkelijk om in afstemming met de lokale overheden tot een herziening te komen.	ZW-0317-171
Indiener geeft aan beschikbaar te zijn voor nadere toelichting of overleg en verzoekt tijdige communicatie hierover via de bijgevoegde contactgegevens.	ZW-0119-5
Indiener geeft aan dat is ongenoegen is over het proces; de indieners zijn niet betrokken geweest bij de intekening en hebben geen inspraak gehad. Zij stellen dat dit onderdeel niet democratisch en juridisch correct tot stand is gekomen.	ZW-0837-9
Indiener geeft aan dat de bekendmaking en inspraak van de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg en het PlanMER niet toereikend is geweest voor inwoners en belanghebbenden.	ZW-1497-1 ZW-1498-1
Indiener geeft aan dat de communicatie naar perceeleigenaren over de omgevingsvisie twijfelachtig is.	ZW-1421-1

Indiener geeft aan dat de documentatie met betrekking tot de POVI voor particulieren moeilijk te begrijpen is en verzoekt om dit duidelijker (begrijpbare taal) weer te geven.	ZW-0477-1
Indiener geeft aan dat de formulieren voor het indienen van een zienswijze te abstract zijn voor personen zonder juridische kennis.	ZW-0844-3
Indiener geeft aan dat de gemeente Venray met haar scenario's People, Planet en Profit een verdieping heeft gemaakt op de ambitie "gezond Venray heeft de toekomst", en dat er conflicten ontstaan met kaartbegrenzingen in de ontwerp-POVI. Ze vragen om gemeentelijk beleid te gebruiken bij het opstellen van definitieve kaarten.	ZW-0166-136
Indiener geeft aan dat de gemeenten in Midden-Limburg gedurende het proces te laat zijn betrokken bij de totstandkoming van de ontwerp-POVI'25.	ZW-0170-1
Indiener geeft aan dat de hoge mate van detaillering en beschrijvingen de povi, inclusief het kaartbeeld lastig maakt om te doorgronden	ZW-1164-1
Indiener geeft aan dat de huidige kaarten en gebiedsaanduidingen te ingewikkeld zijn om de gevolgen voor hun bedrijf en de sector te begrijpen.	ZW-1230-1
Indiener geeft aan dat de huidige plannen onvoldoende duidelijkheid bieden over de gevolgen van de aanwijzing van landbouwgrond als EVZ, GBLZ en Zoekgebied Grondwaterbescherming, wat leidt tot onzekerheid over agrarisch gebruik. Volgens het rechtszekerheidsbeginsel dienen regels duidelijk en voorspelbaar te zijn.	ZW-0575-5
Indiener geeft aan dat de inzet van de Omgevingswet is dat de lokale overheid tijdens de reflectieperiode reflecteert. Gezien het aantal kaarten en kaartlagen is dat als deze zaken onduidelijk blijven hoofdpijn. Indiener verzoekt u om zorgvuldiger te werk te gaan in afstemming met de lokale overheid en invulling te geven aan de gevraagde afstemming.	ZW-0313-30
Indiener geeft aan dat de leesbaarheid en de integrale afstemming beter kunnen. Indiener geeft aan dat bij het goed teruglezen zichtbaar is dat de tekst door verschillende auteurs is samengesteld en dat ook de bronvermelding ontbreekt. Indiener verzoekt dit te verbeteren en aan te vullen.	ZW-0313-43
Indiener geeft aan dat de leesbaarheid en integrale afstemming beter kan en dat bronvermelding ontbreekt. Indiener verzoekt dit te verbeteren en aan te vullen.	ZW-0166-48 ZW-0186-58
Indiener geeft aan dat de leesbaarheid en integrale afstemming van de ontwerp-POVI beter kan. Het document lijkt door verschillende auteurs te zijn samengesteld en mist bronvermelding. Er wordt verzocht dit te verbeteren en aan te vullen.	ZW-0188-7
Indiener geeft aan dat de manier van opzoeken in het systeem inzake de veranderingen niet werkbaar is omdat bepaalde info onvindbaar is.	ZW-0480-2
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI niet is afgestemd met de gemeentelijke omgevingsvisie en/of de ruimtelijke keuzen van de gemeente Venray, en dat hierover geen overleg heeft plaatsgevonden, wat het zorgvuldigheidsbeginsel schendt.	ZW-0166-135

Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI'25 onder tijdsdruk tot stand is gekomen, wat heeft geleid tot een onzorgvuldig proces met onvoldoende afstemming.	ZW-0170-9
Indiener geeft aan dat de overheid door middel van de Omgevingswet participatie zou moeten organiseren voor burgers en bedrijven, maar dat dit in het geval van de POVI niet goed is uitgevoerd.	ZW-0991-3
Indiener geeft aan dat de periode voor het indienen van zienswijzen te kort was, gelet op de tijd die nodig is om de plannen te bestuderen en hierop te reageren.	ZW-0151-2
Indiener geeft aan dat de POVI op cruciale onderdelen voor bedrijven in de gemeenten Peel en Maas, Leudal, Weert en Beesel incompleet is en niet voldoet aan artikel 3.2 van de Omgevingswet, omdat hierover nog gesprekken met gemeenten moeten plaatsvinden.	ZW-0991-1
Indiener geeft aan dat de provincie heeft toegezegd een terugkoppeling te verzorgen over de verwerking van regionale opmerkingen in de POVI-teksten, maar dat deze terugkoppeling onvoldoende of niet heeft plaatsgevonden.	ZW-0170-5
Indiener geeft aan dat de wijze van informeren door de provincie schandalig is en vraagt zich af of het de bedoeling was om de toegankelijkheid moeilijk te maken.	ZW-0641-1
Indiener geeft aan dat de wijze waarop het proces is verlopen, met een sterk directieve benadering, de lokale overheden weinig houvast biedt om het vereiste wederzijds vertrouwen vorm te geven.	ZW-0317-168
Indiener geeft aan dat een niet afgestemde POVI en verordening geen basis kan vormen voor de uitvoering van lokaal ruimtelijk beleid.	ZW-0186-4 ZW-1236-139
Indiener geeft aan dat er een smaak aanwezig is van 'zoveel als mogelijk vooraf bepalen en dichtmetselen van open deuren'. Indiener stelt dat dit in tegenstelling is tot de verwachtingen die mondeling rondom het product zijn gepresenteerd en de gebezigde attitude. Indiener vraagt daarom of de getoonde urgentie het proces niet te zeer frustreert.	ZW-1445-14
Indiener geeft aan dat er eerder al een reactie is ingediend op dit concept POVI-hoofdstuk door de regio. Indiener geeft aan dat er een ‘was-wordt’-lijst zou worden aangeleverd om te laten zien of en hoe de opmerkingen zijn verwerkt, maar dat deze lijst tot op heden niet is ontvangen. Indiener geeft aan dat op basis van de huidige versie veel opmerkingen nog niet lijken te zijn verwerkt, met name die over het abstractieniveau. Indiener geeft aan dat een dringend verzoek wordt gedaan om een toelichting te geven op de keuze om bepaalde opmerkingen wel of niet te verwerken.	ZW-0317-224
Indiener geeft aan dat er ernstige bedenkingen zijn bij het ter inzage leggen van een stuk dat nog op zoveel vlakken moet worden aangepast en waarin volgens hen een samenhangende visie op strategisch niveau onvoldoende uit de verf komt. Indiener geeft aan dat wanneer onvoldoende aandacht wordt besteed aan het begin van het algemene gedeelte van het bestuur, dit zorgvuldige voorbereiding en motivering in de weg kan staan. Indiener geeft aan dat het volgens hen mogelijk is en ook wenselijk om de visie als basis te	ZW-1473-124

gebruiken voor de provinciale omgevingsverordening met bijbehorende instructieregels, waarbij ook bezwaar of beroep opgestart kan worden.	
Indiener geeft aan dat er geen inspraak is geweest van belanghebbenden bij de totstandkoming van de nieuwe omgevingsvisie.	ZW-0920-13
Indiener geeft aan dat er in de ontwerp-POVI veel inconsistenties en complexiteit zijn, wat de beoordeling bemoeilijkt.	ZW-0317-15
Indiener geeft aan dat er onvoldoende bekendmaking en ruimte tot tegenspraak is geweest.	ZW-0958-2
Indiener geeft aan dat er vragen zijn over het tijdspad en het bindende karakter van de definitieve POVI. Er zijn zones, zoals voor de KV-380, die nog niet duidelijk in kaart zijn gebracht. Het opleggen van extra maatregelen terwijl de locatie, omvang en inhoud van deze zones onbepaald zijn, roept vragen op over binding en rechtszekerheid. Er wordt gevraagd naar de planning voor de optimalisatieronde, hoe de provincie bindend beleid waarborgt nadat alle relevante zones en maatregelen vastgelegd zijn, en wat er gebeurt als bepaalde onderdelen bij vaststelling van de POVI nog indicatief zijn.	ZW-0188-16
Indiener geeft aan dat er wordt verzocht om de participatie te verbeteren en de samenwerking met gemeenten op te zoeken om de integraliteit tussen beide producten te waarborgen.	ZW-1236-132
Indiener geeft aan dat gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de huidige ontwerpteksten van de POVI, wat een gezamenlijke regionale dialoog heeft bemoeilijkt.	ZW-0186-13
Indiener geeft aan dat het bestuurlijk overleg lijkt gericht op het voldoen aan procesvereisten in plaats van effectieve afstemming om de aanpak van opgaven te verbeteren.	ZW-1236-137
Indiener geeft aan dat het gebrek aan een formele reactie op eerdere brieven twijfels oproept over de waardering van de regionale inbreng door de provincie.	ZW-0170-8
Indiener geeft aan dat het gebruik van containerbegrippen in de visie voor landbouw moet worden verminderd, omdat deze te veel voor interpretatie vatbaar zijn.	ZW-0815-3
Indiener geeft aan dat het huidige POVI-plan ondemocratisch tot stand is gekomen en dat het belang van zijn organisatie niet is mee genomen. De plannen druisen in tegen hun voortbestaan.	ZW-0749-2
Indiener geeft aan dat het jammer is dat er geen informatieavond is georganiseerd en dat de informatie alleen via gemeentelijke kanalen is verstrekt.	ZW-0391-3
Indiener geeft aan dat het ontwerp-POVI ter inzage ligt, hoewel het slechts 70% gereed is. Men stelt dat dit de beoordeling van gevolgen voor de gemeente bemoeilijkt en grote risico's met zich meebrengt. Het gebrek aan afstemming met gemeenten vergroot de onzekerheid, en men behoudt zich het recht voor om lokale belangen voorrang te geven bij eventuele strijdigheden na vaststelling.	ZW-0240-135
Indiener geeft aan dat het participatieproces onvoldoende zorgvuldig is verlopen. Gemeenten zijn wel meegenomen, maar niet op het juiste moment	ZW-0242-134

en in de juiste mate. Er wordt gevraagd om meer transparantie over hoe opmerkingen zijn afgewogen en verwerkt, en om meer aandacht voor zorgvuldigheid in plaats van doorloopsnelheid.	
Indiener geeft aan dat het POVI-ontwerp en het proces daar naartoe tekortkomingen vertonen.	ZW-0853-4
Indiener geeft aan dat het proces om te komen tot de ontwerp-POVI'25 onder (tijds)druk stond en als niet zorgvuldig is ervaren, met name tijdens bestuurlijke overleggen in Noord-Limburg.	ZW-0166-2
Indiener geeft aan dat het proces om tot een ontwerp-POVI'25 te komen vanaf het begin onder (tijds)druk stond, wat regelmatig ambtelijk en bestuurlijk is opgemerkt.	ZW-1236-135
Indiener geeft aan dat het proces om te komen tot de ontwerp-POVI'25 onder (tijds)druk stond en als niet zorgvuldig is ervaren, met name tijdens bestuurlijke overleggen in Noord-Limburg.	ZW-0186-2
Indiener geeft aan dat het proces vertraagd moet worden en dat er tijd genomen moet worden voor het goede gesprek, om het geschade vertrouwen te herstellen.	ZW-0317-153
Indiener geeft aan dat het proces voor het ontwerp-POVI'25 vanaf het begin onder (tijds)druk stond en dat dit ambtelijk en bestuurlijk regelmatig is opgemerkt. Men meldt dat tijdens het bestuurlijk gesprek op 17 april 2025 in Noord het proces als niet zorgvuldig werd ervaren, een punt dat op 14 mei 2025 tijdens het Bestuurlijk Overleg Fysieke Leefomgeving Limburg opnieuw werd benadrukt.	ZW-0240-139
Indiener geeft aan dat het stuk voor een particuliere leek niet te volgen is en dat de duurzame impact van de voorgenomen plannen in de POVI niet concreet te achterhalen is.	ZW-0457-1
Indiener geeft aan dat het temporiseren van het proces en tijd nemen voor een goed gesprek nodig is om het geschade vertrouwen te herstellen.	ZW-1236-134
Indiener geeft aan dat het wenselijk is om de Ontwerp omgevingsvisie en Provinciale Omgevingsvisie niet in behandeling te nemen en deze niet vast te stellen.. Indiener geeft aan dat het ontwerp vraagt om een tweede ter inzage legging, waarbij de kwaliteit van wat er nu ligt, het feit dat bij het ter inzage leggen veel nieuwe elementen zijn toegevoegd, en de komende periode van diverse hoofdstukken en kaarten nog worden aangepast, er ruimte en tijd nodig is voor zorgvuldige afstemming en een kwalitatief goede omgevingsvisie.	ZW-1473-125
Indiener geeft aan dat het wenselijk is om gezamenlijk te verkennen op welke wijze de provinciale aanpak kan worden verbeterd, zodat het proces beter aansluit bij ieders behoeften en belangen, waarmee de lange termijn uitvoering van de visie en daarmee samenhangende plannen versneld kan worden.	ZW-0160-8
Indiener geeft aan dat in het art. 21 la-onderzoeksrapport wordt gesproken over "Regie in verbinding" en vertrouwen richting gemeenten als 'eerste overheid'. Men stelt echter dat dit vertrouwen in de conceptteksten en bestuurlijke afstemming van de ontwerp-POVI niet tot uiting komt, zowel procesmatig als inhoudelijk.	ZW-0240-141

Indiener geeft aan dat in het voortraject gereageerd is op 70%-versies van hoofdstukken, maar dat tijdens de zienswijzeperiode onduidelijk was wat met deze opmerkingen is gedaan of hoe deze zijn afgewogen. Indiener geeft aan dat tijdens de zienswijzeperiode nog bijeenkomsten plaatsvonden om zaken aan te scherpen of vorm te geven, wat het beeld versterkt dat doorloopsnelheid belangrijker was dan zorgvuldigheid.	ZW-0186-131 ZW-0224-132
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven behoefte hebben aan één overheid die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering. Gemeenten in Noord- en Midden-Limburg willen dit samen met de provincie realiseren. Men merkt op dat herhaalde oproepen vanuit Midden-Limburg om een pas op de plaats te maken zijn genegeerd, waardoor snelheid boven kwaliteit werd gesteld. Men pleit voor temporisering van het proces en tijd voor een goed gesprek om geschade vertrouwen te herstellen.	ZW-0240-134
Indiener geeft aan dat partijen druk ervaren om een zienswijze op te leveren terwijl openstaande vragen rondom definiëring, bevoegdheden, en talloze links en documentatie waarop wordt teruggegrepen, onvoldoende helder zijn. Indiener geeft aan dat het ook blijkt dat nog niet alle concepten volledig beschikbaar zijn (waterwingebieden België, alternatieve windturbines , individuele Waterkaarten en de zoektocht naar de gezamenlijkheid) .	ZW-1445-13
Indiener geeft aan dat reeds vóór de terinzagelegging bekend was dat de visie feitelijke onjuistheden bevatte, en dat het overlaten aan gemeenten om deze binnen de zienswijzeperiode op te sporen ondoenlijk en onzorgvuldig is.	ZW-0317-170
Indiener geeft aan dat tijdens de totstandkoming van de POVI-2021 een uitgebreid participatieproces heeft plaatsgevonden, maar dat het nu alleen om een actualisatie van de POVI-2021 gaat. Geconstateerd wordt dat de wereld sinds de vaststelling van de POVI-2021 in hoog tempo veranderd is. Door tijdsdruk op het proces moeten we helaas constateren dat we als gemeenten niet altijd zijn meegenomen op het juiste moment. Zo hebben we in het voortraject gereageerd op 70%-versies van de meeste hoofdstukken. Tijdens de zienswijzeperiode is niet duidelijk wat met deze opmerkingen is gedaan. Of hoe onze input is afgewogen ten opzichte van de opmerkingen van andere stakeholders. Tijdens de zienswijzeperiode is het lastig om zaken aan te scherpen of toe te voegen (bijvoorbeeld de begrenzing van verwevingsgebieden). Dit versterkt het beeld dat niet zorgvuldigheid, maar doorlooptijd bepalend is voor dit proces.	ZW-0313-156
Indiener geeft aan dat tijdens het bestuurlijk overleg op 17 april 2025 het proces als niet zorgvuldig werd ervaren, en dit is opnieuw uitgesproken tijdens het Bestuurlijk Overleg Fysieke Leefomgeving Limburg op 14 mei 2025.	ZW-1236-136
Indiener geeft aan dat voorafgaand aan de zienswijzeperiode 70%-versies van teksten met hen gedeeld zijn. Terwijl samen met andere gemeenten in de regio opmerkingen en vragen op ambtelijk niveau zijn besproken in bestuurlijk gesprek en media in april en het BOFLL medio mei. Deze opmerkingen en vragen zijn beantwoord, maar vaak zijn de 70%-teksten ongewijzigd in de ontwerp-POVI terechtgekomen. Indiener verzoekt om een	ZW-0313-157

integrale terugkoppeling van wat er is gedaan met de eerder gemaakte opmerkingen.	
Indiener geeft aan te hebben begrepen dat het kaartmateriaal van de POVI nog tot eind juni onderwerp van gesprek zijn en dat een reactie hierop nu niet meegenomen is in deze inspraakreactie. Indiener maakt derhalve een voorbehoud ten aanzien van dit materiaal en doen een dringend beroep om zorgvuldig te zijn in de afstemming.	ZW-0319-147
Indiener geeft aan uit te kijken naar een reactie op hun zienswijze en biedt aan mee te denken bij verdere uitwerking of een bestuurlijke lus. Men benadrukt dat samenwerking essentieel is voor een goede ruimtelijke ordening in de provincie.	ZW-0240-137
Indiener hoopt middels deze zienswijze te voorzien van een heldere inbreng om de ontwerp-POVI inhoudelijk te verduidelijken en te versterken, om zo dit proces te concluderen in een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg. Indiener gaat hierover graag met de Provincie in gesprek.	ZW-0319-72
Indiener is van mening dat de agrarische belangen onvoldoende zijn meegenomen in de totstandkoming van de POVI, en stelt voor om aanvullende participatiemomenten te organiseren voor agrarische stakeholders en coöperaties.	ZW-1474-8
Indiener is van mening dat de participatie van het POVI proces onvoldoende was. Er zijn in het voortraject slechts concepten van fragmenten gedeeld zonder dat er zicht was op een totaalbeeld. Dat maakte het lastig voor stakeholders de juiste inbreng te leveren. Bovendien stellen wij vast dat met de inbreng weinig tot niets is gedaan.	ZW-0877-9
Indiener is van mening dat door een prematuur stuk in ontwerp ter inzage te leggen waar nog op tal van plaatsen wordt aangegeven dat cruciale onderdelen nog onderzocht worden danwel op cruciale onderdelen nog overlegt wordt met gemeenten de mogelijkheden van agrariërs om een zienswijze in te dienen uitholt. Agrariërs die aan de hand van het ontwerp-POVI nog geen aanleiding zien voor het indienen van een zienswijze, kunnen aan de hand van het nader onderzoek respectievelijk nader overleg met de gemeenten alsnog voor grote verrassingen komen te staan waartegen zij geen rechtsmiddel meer kunnen aanwenden. Hoewel dit in onze visie dus al te laat is, vragen we tenminste dezelfde behandeling als gemeenten, met andere woorden dat de begrenzingen van zones en gebieden en de consequenties daarvan met de indiener als belangenbehartiger van de land- en tuinbouw worden voorbesproken en op basis van consensus worden aangepast vóór definitieve vaststelling van de POVI.	ZW-0877-12
Indiener is van mening dat ten aanzien van begrenzingen van zones en gebieden meerdere keren wordt gemeld dat deze nog indicatief zijn en er nog nader overleg plaatsvindt met bijvoorbeeld gemeenten. Overleg hierover met de agrarische sector wordt niet genoemd terwijl dit wel degelijk relevant is.	ZW-0877-10

Indiener maakt bezwaar tegen de onmogelijkheid om een zienswijze specifiek in te dienen voor de eigen bedrijfssituatie vanwege de incomplete POVI.	ZW-0991-2
Indiener maakt bezwaar tegen de totstandkoming van de Omgevingsvisie zonder overleg met grondgebruikers.	ZW-1004-4
Indiener maakt bezwaar tegen het feit dat de POVI vaag is, met onduidelijk omgeschreven termen, waarmee de overheid nog alle kanten mee op kan.	ZW-1371-2
Indiener maakt bezwaar tegen het ontoereikende en niet-transparante participatieproces van de POVI.	ZW-1092-2
Indiener maakt bezwaar, vanwege de gebrekkige rechtszekerheid die de visie biedt voor landbouwers. Het rechtszekerheidsbeginsel vereist volgens de indiener dat overheidsvisies en beleidsplannen duidelijk en voorspelbaar zijn.	ZW-1215-1
Indiener maakt zich zorgen om de vaag omschreven termen als ruimtelijke kwaliteit of verweving die tot verwarring leiden bij vergunningverlening	ZW-0921-4
Indiener maakt zich zorgen over de concrete invulling van de ruime begrippen in de POVI, met name rekening houdend met natuur en water.	ZW-0688-4
Indiener merkt op dat de eerder gevoerde ambtelijke werkateliers als constructief zijn ervaren	ZW-1199-12
Indiener merkt op dat het bestuurlijk overleg lijkt te zijn gericht op het voldoen aan procesvereisten zonder recht te doen aan de bedoeling van afstemming, namelijk het verbeteren van de aanpak van opgaven vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid. Dit belemmert volgens hen een effectieve samenwerking als één overheid.	ZW-0240-140
Indiener moet vaststellen dat de Omgevingsvisie onzorgvuldig is voorbereid en de participatie, zeker met de landbouwsector, onvoldoende is geweest.	ZW-0544-1 ZW-0549-1 ZW-0562-1
Indiener plaatst kanttekeningen bij het proces van totstandkoming van de ontwerp-POVI. In het proces wordt de POVI formeel vastgesteld door Provinciale Staten. Dat betekent volgens indiener dat, ondanks beloften van de zijde van de Provincie, dit leidende regels worden. Indiener betreurt zeer nadrukkelijk dat de provincie heeft gekozen voor een te strakke, rigide en onrealistische planning en deze laat prevaleren boven een zorgvuldig, afgewogen proces waarin eenieder voldoende ruimte krijgt om de dialoog met de Provincie aan te gaan en tijdig en adequaat input te leveren op teksten en kaarten die kloppen en up to date zijn. Indiener stelt te kunnen constateren dat het raadplegen en meenemen van de gemeenten heeft plaatsgevonden onder zeer grote druk, (deels) op basis van, volgens indiener, niet actuele of onjuiste informatie, op een manier die het meenemen van het lokale bestuur en daarmee het innemen van een weloverwogen standpunt van het bestuur van indiener in de visie van indiener onmogelijk maakt. Procedures en termijnen zijn volgens indiener dusdanig kort dat zij als stakeholder niet de mogelijkheid heeft gehad om dit proces gedegen te doorlopen.	ZW-1127-7
indiener pleit voor een heldere en ook noodzakelijke definitie van begrippen in de povi.	ZW-1087-2

Indiener roept de provincie op om bij de vaststelling van de POVI 2025 nogmaals naar de input van gemeenten (zoals verwoord in hun zienswijzen of visies) te kijken en waar mogelijk teksten aan te passen om synergie te benadrukken.	ZW-1253-48
Indiener roept Gedeputeerde Staten op het proces van totstandkoming van de ontwerp-POVI te herzien vanwege (aldus indiener) te ambitieus, te kort, te onzorgvuldig en om een goede dialoog aan te gaan over dit onderwerp. Daarnaast vraagt indiener Gedeputeerde Staten dit proces te herzien vanwege gestelde onzorgvuldigheden, onjuistheden en omissies op de inhoud.	ZW-1127-8
Indiener stelt dat de agrarische sector nauwelijks/ niet geconsulteerd bij de aanmaak van het POVI-voorstel, terwijl de sector een hoofd belanghebbende is in het gebied en bedrijf rendementen reeds onder druk staan.	ZW-0853-6
Indiener stelt dat de algemene beleidsbeschrijving van de omgevingsvisie geen duidelijkheid biedt en veel ruimte laat voor onduidelijkheid en interpretatie. Indiener maakt zich zorgen over potentiële extra maatregelen die van toepassing zouden zijn op het agrarische bedrijf.	ZW-1494-2
Indiener stelt dat de gehanteerde deadline voor deze zienswijze is nader bepaald op 7 juli 2025 en daarmee resulteert een vrij korte reactietermijn voor een complex product dat nog nadrukkelijk in bewerking is. Indiener geeft aan dat meerdere partijen aan tafel zich afvragen of er niet meer aandacht moet zijn voor de inbedding en gedragenheid van de POVI door stakeholders.	ZW-1445-12
Indiener stelt dat de keuze van de provincie om de regie naar zich toe te trekken betekent dat participatie feitelijk buitenspel wordt gezet, en stelt dat dit een terugkeer naar de oude situatie betekent waarin burgers, waaronder inwoners van Brachterbeek, niet betrokken worden.	ZW-0923-55
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI een onsamenhangend en moeilijk leesbaar document is met veel discrepanties, waardoor inwoners niet goed kunnen begrijpen wat de gevolgen voor hun leefomgeving zijn.	ZW-0923-21
Indiener stelt dat de POVI dan ook moet staan als een huis en met het ontwerp dat thans voorligt moet de indiener constateren dat het fundament nog niet op orde is. Indiener is niet overtuigd dat binnen de huidige periode van visievorming voldoende tijd is geweest om een inspirerende en sturende visie voor de gehele provincie te ontwerpen en menen dit ook terug te lezen in de voorliggende versie.	ZW-0160-4
Indiener stelt dat de POVI een overvloed aan vage formuleringen en onduidelijke maatregelen bevat, waarvan de uitwerking pas na vaststelling zal volgen. Dit maakt het onmogelijk voor indiener om vooraf bezwaar te maken. Indiener verzoekt om concrete en duidelijke beleidsmaatregelen om rechtsonzekerheid te voorkomen en lange termijn investeringen mogelijk te maken.	ZW-0416-2
Indiener stelt dat de POVI incompleet en onnodig gedetailleerd is, waardoor het niet aansluit bij de doelstellingen van de Omgevingswet om meer duidelijkheid te verschaffen aan burgers.	ZW-0991-4

Indiener stelt dat de presentatie van de POVI van dien aard is dat het voor een burger met een gemiddelde bedrevenheid op het vlak van internetgebruik nagenoeg onmogelijk is een helder beeld te verkrijgen.	ZW-0754-4
Indiener stelt dat de procedure niet juist is geweest: 1. de toelichting op de begrenzing van verwevingsgebieden en de criteria voor blauwgroene zones ontbreekt of is onvoldoende specifiek, 2. geen actieve inspraak voor belanghebbenden geweest in voortraject, 3. onduidelijk in hoeverre gemeente Meerssen betrokken is geweest. Indiener verzoekt om een aanvullend overleg over de effecten van de POVI op de locatie van indiener.	ZW-0438-3
Indiener stelt dat de procedure rondom het plan onvoldoende transparant is verlopen en dat omwonenden onvoldoende betrokken zijn bij de totstandkoming ervan.	ZW-0517-5
Indiener stelt dat de provincie door de keuze voor eigen regie in plaats van gemeenten de bedoelde participatie buitenspel zet, ondanks de Omgevingswet en de bijbehorende beleidsnota participatie. Dit treft inwoners van Brachterbeek rechtstreeks.	ZW-0923-54
Indiener stelt dat de provincie in hoofdstuk 3.1 van de ontwerp-POVI wel spreekt over samenwerking, maar dat dit in de praktijk onvoldoende terugkomt in de vorm van burgerinspraak bij ontwikkelingen rond de Clauscentrale en energie-infrastructuur nabij Brachterbeek.	ZW-0923-44
Indiener stelt dat de provincie participatie ten onrechte presenteert als voldoende geborgd via trajecten in 2019–2020, terwijl inwoners van Brachterbeek sindsdien nauwelijks betrokken zijn bij de actuele plannen.	ZW-0923-140
Indiener stelt dat de snelheid van het proces geleid heeft tot een aanzienlijke mate van onzorgvuldigheid, waar hij middels deze zienswijze op in willen gaan.	ZW-0319-2
Indiener stelt dat de tekst in paragraaf 3.3 van de ontwerp-POVI, waarin staat dat de provinciale strategie alleen kan worden gerealiseerd door samenwerking met inwoners, onvoldoende duidelijk is en verzoekt om toelichting voor de gemeenschap van Brachterbeek.	ZW-0923-46
Indiener stelt dat de tekst van de POVI voor een particuliere leek niet te volgen is.	ZW-0428-2
Indiener stelt dat er eenzijdig zonder overleg beperkingen worden opgelegd voor de zone beekdalen en groenblauwe landbouwzone.	ZW-0427-5
Indiener stelt dat er geen draagvlak is bij de agrarische sector door een gebrek aan overleg en inbreng vanuit de sector.	ZW-1092-6
Indiener stelt dat er geen sprake is geweest van burgerparticipatie.	ZW-1358-38
Indiener stelt dat er voorafgaand aan de aanwijzing geen overleg heeft plaatsgevonden met hen als grondeigenaar en gebruiker. Indiener acht het essentieel dat maatwerk en dialoog met betrokken ondernemers wordt toegepast om draagvlak en vertrouwen te waarborgen.	ZW-0120-4
Indiener stelt dat het misplaatst is dat uitspraken en oordelen van jongeren uit 2019–2020 zwaarwegend zijn meegenomen in de ontwerp-POVI, terwijl actuele zorgen van zwaar getroffen gemeenschappen zoals Brachterbeek niet zijn verwerkt.	ZW-0923-141

Indiener stelt dat het vreemd is dat in paragraaf 2.7.4.1 van de ontwerp-POVI uitsluitend het lokale belang wordt benoemd, terwijl ook sociaal en eerlijk handelen en participatie in het besluitvormingsproces rond ontwikkelingen in Brachterbeek en omgeving moeten worden vastgelegd.	ZW-0923-40
Indiener stelt dat hij een bericht had willen ontvangen van het ingaan van de zienswijzeperiode.	ZW-1205-4
Indiener stelt dat in paragraaf 2.7.5.5 van de ontwerp-POVI nauwelijks inspraak van burgers terug te vinden is, zeker rond ingrijpende ontwikkelingen bij de Clauscentrale en de bijbehorende energie-infrastructuur in Brachterbeek, en dat dit haaks staat op de strategie van samenwerking in de Provinciale Energiestrategie deel 2.	ZW-0923-43
Indiener stelt dat inwoners zich onvoldoende gehoord voelen in het participatieproces.	ZW-0486-9
Indiener stelt dat niemand op de hoogte was van de ter inzage legging van de POVI waardoor een groot gedeelte van burgers niet bereikt wordt.	ZW-0959-11
Indiener stelt dat participatie, zoals beoogd in de Omgevingswet, feitelijk buitenspel wordt gezet doordat de provincie zelf de regie naar zich toetrekt en gemeenten passeert, wat direct effect heeft op de inwoners van Brachterbeek.	ZW-0923-139
Indiener stelt dat, ondanks eerdere toezeggingen van de zijde van Provincie Limburg, gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de huidige ontwerpteksten. Deze teksten hadden een waardevolle basis kunnen vormen voor de regiotafels die enkele maanden geleden hebben plaatsgevonden, wat een scherpere en gezamenlijke regionale dialoog mogelijk had gemaakt. Helaas heeft de -door u gekozen en aangehouden - strakke planning dit niet toegestaan, waardoor participatie en het indienen van de formele zienswijze gelijktijdig plaatsvinden.	ZW-0187-19 ZW-0207-13 ZW-0238-3 ZW-0253-17 ZW-0271-3 ZW-0314-3 ZW-1038-110 ZW-1127-35
Indiener stelt voor dat de Provincie afzonderlijk met de eigenaren in gesprek moet gaan	ZW-0428-4
Indiener stelt voor dat het ontwerp van de POVI niet goedgekeurd moet worden en het proces opnieuw moet worden gestart met correcte data en draagvlak.	ZW-1092-9
Indiener stelt voor de POVI zodanig te herzien dat die goed is afgestemd met de plannen van de gemeenten.	ZW-0409-14
Indiener stelt voor een meer realitischedre planning in de Omgevingsvisie op te nemen, mede door het feit dat we weer voor nieuwe verkiezingen en coalitievorming staan, die zeker geen versnelling zullen opleveren.	ZW-0060-8
Indiener stelt voor herstel van vertrouwen via een bestuurlijke lus, door gedegen bestuurlijke afstemming van zienswijze en zienswijzereactie ter voorkoming van conflicterend lokaal en provinciaal beleid.	ZW-0166-9
Indiener stelt voor om de agrarische sector actief te betrekken bij besluitvorming in plaats van besluiten te nemen zonder duidelijke uitleg.	ZW-0799-3
Indiener stelt voor om de termijn van inzage en het indienen van zienswijzen te verlengen, omdat de huidige termijn te kort is voor agrariërs met gemengde en intensieve bedrijfsvoering tijdens het agrarisch hoogseizoen.	ZW-1125-7

Indiener stelt voor om een bestuurlijke lus te gebruiken voor het herstel van vertrouwen in het proces van de ontwerp-POVI'25, inclusief een gedegen proces van bestuurlijke afstemming en consensusvorming.	ZW-0170-4
Indiener stelt voor om herstel van vertrouwen via een bestuurlijke lus te realiseren, door middel van een gedegen proces van bestuurlijke afstemming van de zienswijze en zienswijzereactie.	ZW-0186-3
Indiener stelt voor om het proces van bestuurlijke afstemming en samenwerking te verbeteren, zodat het vertrouwen tussen provincie en gemeenten wordt hersteld en er consensus wordt bereikt.	ZW-0224-6
Indiener stelt voor om in gesprek te gaan met LLTB	ZW-0774-4
Indiener stelt voor om in overleg te treden met betrokken partijen om tot werkbare, toekomstbestendige en gebiedsgerichte oplossingen te komen.	ZW-0922-4
Indiener stelt voor om meer aandacht te besteden aan het faciliteren van het goede gesprek en het maken van de juiste keuzes voor de toekomst van Limburg.	ZW-0170-10
Indiener stelt voor om tijdens de verdere fasen van het proces geraadpleegd te worden.	ZW-0725-3
Indiener uit zijn zorgen dat ondernemers niet of nauwelijks betrokken zijn bij het opstellen van dit beleid.	ZW-0921-6
Indiener verzoekt als belanghebbende betrokken te worden bij het beleid rond beregeningsputten zodat praktijkkennis meegenomen wordt.	ZW-1253-40
Indiener verzoekt dat de ontwerp-POVI voor leken en particuliere eigenaren inzichtelijk(er) wordt gemaakt wat de beleidsvoornemens inhouden en wat de concrete gevolgen voor hun eigendommen zijn.	ZW-0490-2
Indiener verzoekt dat de provincie in paragraaf 3.1 van de ontwerp-POVI expliciet maakt hoe de tekst over regie en samenwerking zich verhoudt tot daadwerkelijke samenwerking met inwoners van Brachterbeek.	ZW-0923-45
Indiener verzoekt de provincie met deze zienswijze om de beleidsambities en kaartbeelden waar nodig aan te passen zodat dit beter aansluit op de omgevingsvisie en de belangen van hun gemeente.	ZW-0263-68
Indiener verzoekt de provincie om het participatieproces in de actualisatie van de POVI te evalueren en te heroverwegen hoe input van gemeenten op een transparantere en betekenisvollere wijze kan worden meegenomen, om zo draagvlak te creëren voor de keuzes die in de POVI worden gemaakt.	ZW-0196-178
Indiener verzoekt eveneens dat Provincie Limburg in overleg treedt met grondeigenaren alvorens het beleid door te voeren.	ZW-1000-4
Indiener verzoekt in de toekomst te zorgen voor tijdige, transparante en eerlijke communicatie over beleidsmaatregelen die direct ingrijpen op particulier eigendom. De huidige gang van zaken is teleurstellend, frustrerend en onrechtvaardig.	ZW-0510-7
Indiener verzoekt in toekomstige planprocedures te zorgen voor tijdige en directe communicatie met grondeigenaren en hen actief te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen die hun eigendom en bestaanszekerheid raken.	ZW-0510-4
Indiener verzoekt om de begrenzing van het verwevingsgebied van de kaarten te schrappen totdat er overleg is geweest met de eigenaren/pachters en de gemeenten.	ZW-0566-7

Indiener verzoekt om duidelijk beleid dat niet vatbaar is voor meerdere interpretaties, zodat zowel boeren als burgers weten wat bedoeld wordt.	ZW-1207-2
Indiener verzoekt om een verlenging van de inzendtermijn met vijf weken, wegens te laat geïnformeerd en bijgevolg korte beschikbare tijd tot de deadline van 7 juli.	ZW-1464-1
Indiener verzoekt om een zorgvuldig en compleet eindproduct bij de vaststelling van de ontwerp-POVI'25, aangezien de huidige versie als onzorgvuldig en onacceptabel wordt ervaren.	ZW-0170-2
Indiener verzoekt om heldere definities en nadere inkadering van niet afgebakende en/of gedefinieerde begrippen in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-1112-1
Indiener verzoekt om herstel van vertrouwen via een gedegen proces van bestuurlijke afstemming van de zienswijze en zienswijzereactie.	ZW-0224-8
Indiener verzoekt om het evenredigheidsbeginsel en rechtszekerheidsbeginsel in acht te nemen en de voorgestelde aanwijzingen van zones aan te passen zodat ze meer proportioneel en evenwichtig zijn. Dit zou moeten resulteren in een beleid dat zowel ecologische als economische belangen respecteert en dat de betrokkenen voldoende rechtszekerheid en compensatie biedt.	ZW-0402-6 ZW-1179-6 ZW-1180-6
Indiener verzoekt om het beleid en de regelgeving toegankelijk en transparant te maken, zodat burgers en ondernemers de veranderingen in de nieuwe Omgevingsvisie kunnen begrijpen.	ZW-1423-1
Indiener verzoekt om het evenredigheidsbeginsel en rechtzekerheidsbeginsel in acht te nemen door de voorgestelde aanwijzingen van zones proportioneel en evenwichtig te laten zijn en zowel ecologische als economische belangen respecteren.	ZW-0578-5
Indiener verzoekt om kloof tussen bestuur en burger niet nog verder te vergroten: dit kan volgens de indiener door de mening van de burger zwaarder te laten meewegen en inspraak eenvoudiger, transparanter en meer bindend te maken, in tegenstelling tot de schijninspraak, welke nu van toepassing is.	ZW-0997-16
Indiener verzoekt om opname van de melding in de administratie en op de hoogte te worden gehouden van verdere stappen in het planproces, wijzigingen in de ontwerpvisie, en inspraakmomenten.	ZW-0119-4
Indiener verzoekt om opname van de zienswijze in de formele besluitvorming en om geïnformeerd te worden over het verdere verloop van de procedure.	ZW-0929-5
Indiener verzoekt om persoonlijk in kennis te worden gesteld wanneer zaken in de Ontwerp-POVI nadelig (kunnen) zijn voor het bedrijf.	ZW-0115-15
Indiener verzoekt om persoonlijk inlichten van betrokkenen bij publicaties, omdat niet iedereen toegang heeft tot of weet van deze publicaties.	ZW-1402-1
Indiener verzoekt participatie daadwerkelijk invloed te geven op besluitvorming, duidelijk te maken hoe inwonersinbreng wordt verwerkt in de POVI en de afweging van jongeren & volwassenen evenwichtig op te nemen.	ZW-0923-19

Indiener verzoekt Provincie Limburg om de omgevingsvisie 2025 in de ontwerpfase te herzien en drastisch aan te passen om vervolgens over te gaan tot een definitieve visie waarbij de gemeenten klaar staan om de visie oprecht te vertalen met behoud van een toekomst bestendige agrarische sector in het mooie Limburg. Vertaling van deze visie naar bestemmingsplannen moet maatwerk zijn met oog voor de praktijk in plaats van gebaseerd op computerwerk met diverse kaarten. Er dient ruimte te blijven voor het ontwikkelen van of op zijn minst continuering binnen de huidige vorm van ons bedrijf.	ZW-0394-23
Indiener vindt dat de POVI veel niet-gedefinieerde begrippen kent en vraagt om een betere toelichting.	ZW-1385-1
Indiener vindt dat het participatietraject voorafgaand aan de POVI onvoldoende was. Er waren weinig mogelijkheden om inbreng te leveren. Bovendien is de inbreng van de sector genegeerd en overleg over begrenzingen vond niet plaats met belanghebbende agrariërs.	ZW-0877-1
Indiener vindt de zinnen in de POVI-teksten wat betreft zinsopbouw en taalgebruik voor een gemiddelde lezer lang en vindt veel vaktermen lastig om te lezen. Indiener adviseert om meer op B1 taalniveau te schrijven.	ZW-0187-1
Indiener vindt het taalgebruik onduidelijk, er ontbreken duidelijke definities en door de veelvoud aan kaarten en stapeling van doelen is het toekomstperspectief allerminst duidelijk.	ZW-0565-2
Indiener vraagt hoe er wordt gezorgd dat deze zienswijzen ook na de participatie serieus genomen worden? En hoe blijven belanghebbenden betrokken bij de vervolgstappen waarin de koers van het beleid nog kan verschuiven?	ZW-1035-10
Indiener vraagt om een goede afstemming van de POVI plannen met gemeenten	ZW-0410-12
Indiener vraagt om een nadere verklaring van de termen 'nieuwe initiatieven', 'karakteristieken van een gebied', 'open/besloten karakter', 'slimme combinaties' en 'straatje erbij'.	ZW-0641-5
Indiener vraagt zich af hoe burgerparticitpatie een plek krijgt bij het nader bepalen van de grootte van de zones en verwevingsgebieden.	ZW-1358-19
Indiener vraagt zich af of de ontwikkeling van het POVI, zonder betrokkenheid van de omgeving en belanghebbenden, juridisch houdbaar is.	ZW-0920-1
Indiener vraagt zich af of de POVI juridisch houdbaar is, omdat de omgeving en de belanghebbenden niet betrokken zijn geweest bij de totstandkoming. De indiener stelt dat er een zorgplicht geldt met betrekking tot de keuzes die worden gemaakt.	ZW-0753-1
Indiener vraagt zich af of de totstandkoming van de POVI zonder in gesprek te gaan met de omgeving wel juridisch houdbaar is	ZW-0809-2
Indiener vraagt zich af welke democratische grondslag de basis vormt voor het ontwerp, waarin iedere kritische grondhouding mist m.b.t. overbevolking, nodeloos (vlieg)verkeer en uitwaseming van megabedrijfspanden zonder bestemming	ZW-0641-7
Indiener wenst dat de agrarische sector meer betrokken wordt bij het opstellen van het omgevingsbeleid	ZW-0220-2

Indiener wil benadrukken dat zij de Provincie zien als een waardevolle partner in het zorgvuldig vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling. In dat licht heeft de indiener vertrouwen dat het gesprek over de afstemming tussen de kaartbeelden en de lokale (omgevings)visies en ontwikkelbehoefte opnieuw gevoerd kan worden.	ZW-0319-70
Indiener wil hierbij onder de aandacht brengen, zelf (ook niet van ambtelijke zijde) niet in de gelegenheid te zijn gesteld om inbreng te leveren gedurende sessies over het kaartmateriaal bij de POVI en dat hier dus een voorbehoud gemaakt wordt.	ZW-0319-184
Volgens indiener is het niet mogelijk alle beschrijvingen uit de gebiedsaanwijzingen te doorgronden voor alle percelen in eigendom/gebruik.	ZW-1258-6
Indiener constateert dat participatie en de formele ter inzagelegging deels gelijktijdig plaatsvinden. Of de reacties die participatief worden ingebracht ook door de Provincie worden overgenomen wordt pas duidelijk na afloop van de formele reactietermijn. Gelet hierop behoudt indiener het recht voor om de zienswijze nader aan te vullen.	ZW-0304-1
Indiener geeft aan dat het bestuurlijk overleg in het kader van de ontwerp-POVI als niet zorgvuldig wordt ervaren, en dat dit een effectieve aanpak van ruimtelijke opgaven belemmert.	ZW-0224-7

Zienswijze

Het kan en mag naar oordeel van de indiener niet zo zijn dat in een provinciaal beleidsdocument contouren worden geschetst waaraan de bedrijfsvoering van in deze zone gevestigde bedrijven moet gaan voldoen, zonder dat die bedrijven voldoende in de Omgevingswet geborgde rechtsmiddelen hebben om de aanwijzing van deze zonering te voorkomen. Om die reden is indiener tegen de voorgestelde zoneringen, bv de groenblauwe landbouwzone. Indiener wijst er in dit verband op dat de POVI een leidraad zal vormen voor de gemeenten, die zullen hun omgevingsplannen afstemmen op de POVI. Juist om die reden wil het bedrijf bij de totstandkoming van de omgevingsvisie worden betrokken en verwacht men een uitnodiging voor een gesprek. Zeker nu de mogelijkheden om het bedrijf in de toekomst te ontwikkelen onzeker zijn.

Indiener

ZW-0712-3	ZW-0727-3	ZW-0731-3	ZW-0751-3	ZW-0752-3	ZW-0755-3
ZW-0756-3	ZW-0758-3	ZW-0759-3	ZW-0760-3	ZW-0817-3	ZW-0829-3
ZW-0861-3	ZW-0863-3	ZW-0864-3	ZW-0887-3	ZW-0964-3	ZW-0965-3
ZW-0968-3	ZW-0969-3	ZW-0970-3	ZW-0971-3	ZW-1015-3	ZW-1019-3
ZW-1021-3	ZW-1022-3	ZW-1024-3	ZW-1026-3	ZW-1028-4	ZW-1030-4
ZW-1031-3	ZW-1032-3	ZW-1034-3	ZW-1068-3	ZW-1109-3	ZW-1123-3
ZW-1124-3	ZW-1138-3	ZW-1256-3	ZW-1333-5	ZW-1354-3	ZW-1373-3
ZW-1431-3	ZW-1468-3				

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de provincie voorafgaand aan de terinzagelegging wist dat de ontwerp-POVI veel fouten bevatte en dat gemeenten tijdens de zienswijzeperiode duizenden fouten moeten opsporen. Indiener verzoekt zorgvuldiger afstemming met gemeenten.

Indiener					
ZW-0166-34	ZW-0186-44	ZW-0196-46	ZW-0224-38	ZW-0237-24	ZW-0240-29
ZW-0241-24	ZW-0242-27	ZW-0278-44	ZW-0317-44	ZW-1236-29	ZW-1473-24
ZW-1479-76					

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het zorgvuldigheidsbeginsel vereist dat besluiten zorgvuldig worden voorbereid, maar dat de ontwerp-POVI hier in strijd mee is

Indiener					
ZW-0186-43	ZW-0224-37	ZW-0166-33	ZW-0196-45	ZW-0240-28	ZW-0241-23
ZW-0278-43	ZW-0317-169	ZW-0317-43	ZW-1236-28	ZW-1473-23	ZW-1479-75

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in § 16.3 (Participatie) ten onrechte wordt gesteld dat alle stakeholders op het juiste moment zijn meegenomen. Indiener wijst erop dat sinds de POVI-2021 veel is veranderd, waardoor nieuwe opgaven zorgvuldige afweging vragen, maar dat gemeenten niet op het juiste moment zijn betrokken.

Indiener					
ZW-0166-129	ZW-0186-130	ZW-0196-176	ZW-0224-131	ZW-0237-119	ZW-0240-124
ZW-0241-119	ZW-0278-140	ZW-0317-139	ZW-1236-124	ZW-1473-119	ZW-1479-171

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in de paragraaf ‘doorlopen proces’ al is opgemerkt dat de afstemming met gemeenten niet zorgvuldig heeft plaatsgevonden en dat beleidsmatig spanning bestaat tussen vastgesteld gemeentelijk beleid en het beleid in de ontwerp-POVI.

Indiener					
ZW-0166-15	ZW-0186-12	ZW-0188-5	ZW-0196-11	ZW-0224-19	ZW-0237-5
ZW-0240-10	ZW-0241-5	ZW-0242-138	ZW-0278-25	ZW-0313-14	ZW-0317-2
ZW-0317-25	ZW-1236-10	ZW-1473-5	ZW-1479-57		

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in het voortraject gereageerd is op 70%-versies van hoofdstukken, maar dat tijdens de zienswijzeperiode onduidelijk was wat met deze opmerkingen is gedaan of hoe deze zijn afgewogen.

Indiener					
ZW-0166-130	ZW-0196-177	ZW-0237-120	ZW-0240-125	ZW-0241-120	ZW-0278-163
ZW-0317-140	ZW-1236-125	ZW-1473-120	ZW-1479-172		

Zienswijze

Indiener geeft aan dat tijdens de zienswijzeperiode nog bijeenkomsten plaatsvonden om zaken aan te scherpen of vorm te geven, wat het beeld versterkt dat doorloopsnelheid belangrijker was dan zorgvuldigheid.

Indiener

ZW-0166-131	ZW-0237-121	ZW-0240-126	ZW-0241-121	ZW-0278-164	ZW-0317-141
ZW-1236-126	ZW-1473-121	ZW-1479-173			

Zienswijze

Indiener geeft aan dat voorafgaand aan de zienswijzeperiode opmerkingen en vragen op ambtelijk niveau zijn gedeeld en deels besproken in bestuurlijke overleggen, maar dat veel 70%-teksten ongewijzigd in de ontwerp-POVI zijn terechtgekomen. Indiener verwacht nog een integrale terugkoppeling over wat met de opmerkingen is gedaan.

Indiener

ZW-0166-132	ZW-0186-132	ZW-0196-179	ZW-0224-133	ZW-0237-122	ZW-0240-127
ZW-0241-122	ZW-0278-141	ZW-0317-142	ZW-1236-127	ZW-1473-122	ZW-1479-174

Zienswijze

Indiener is van mening dat de Provincie zich een rol en taak toedicht die haar niet is toegekend op basis van de Omgevingswet en dat de Provincie niet de regie zal mogen voeren over zaken die, o.b.v. de Omgevingswet, voorbehouden zijn aan gemeenten of waterschap. In dat verband wordt gewezen op de benoemde provinciale belangen. Wanneer dit anders zou zijn, dan zouden de belanghebbenden/alle inwoners/ alle bedrijven die gevestigd zijn in Limburg een verdergaande rechtsbescherming moeten verkrijgen om hun stem te laten horen tegen de POVI. Op basis van de Omgevingswet is deze mogelijkheid nu slechts beperkt tot het indienen van een zienswijze. Die mogelijkheid is te beperkt gelet op de grote impact die deze visie zal hebben voor alle inwoners van het betrokken gebied. Indiener vraag dan ook om een gesprek over de specifieke situatie van het betrokken bedrijf.

Indiener

ZW-0712-18	ZW-0727-18	ZW-0731-18	ZW-0751-18	ZW-0752-18	ZW-0755-18
ZW-0756-18	ZW-0758-18	ZW-0759-18	ZW-0760-18	ZW-0817-18	ZW-0829-18
ZW-0861-18	ZW-0863-18	ZW-0864-18	ZW-0887-18	ZW-0964-18	ZW-0965-18
ZW-0968-18	ZW-0969-18	ZW-0970-18	ZW-0971-18	ZW-1015-18	ZW-1019-18
ZW-1021-18	ZW-1022-18	ZW-1024-18	ZW-1026-18	ZW-1028-19	ZW-1030-19
ZW-1031-18	ZW-1032-18	ZW-1034-18	ZW-1068-18	ZW-1109-18	ZW-1123-18
ZW-1124-18	ZW-1138-18	ZW-1256-18	ZW-1333-20	ZW-1354-18	ZW-1373-18
ZW-1431-18	ZW-1468-18				

Zienswijze

Indiener merkt op dat het kaartmateriaal, behorend tot dit ontwerp, nog bewerkt werd tijdens de terinzageleggingsprocedure. Indiener stelt dat gemeenten enkel hebben kunnen reageren op de

op dat moment beschikbare kaarten. Dit zet de samenwerking onder druk en wekt de indruk dat beslissingen worden genomen voor en over de gemeenten in plaats van in samenwerking met hen.

Indiener					
ZW-0187-21	ZW-0207-15	ZW-0238-5	ZW-0253-19	ZW-0271-5	ZW-0314-5
ZW-1038-112	ZW-1127-37				

Zienswijze
Indiener stelt dat de snelheid van het proces heeft geleid tot een aanzienlijke mate van onzorgvuldigheid.

Indiener					
ZW-0187-20	ZW-0207-14	ZW-0238-4	ZW-0253-18	ZW-0271-4	ZW-0314-4
ZW-1038-111	ZW-1127-36				

Standpunt GS

Zoals aangegeven in de ontwerp POVI is er een participatie- en communicatieplan opgesteld en uitgevoerd met als doel om een zoveel mogelijk gedragen actualisatie van de POVI te maken, waarin alle nodige stakeholders (zowel intern als extern, onder andere gemeenten, semioverheden, euregionale partners en (belangen)organisaties) op het juiste moment zijn meegenomen. We hebben daarbij rekening gehouden met het feit dat dit een actualisatie is van de POVI 2021 die toen al een heel uitgebreid participatietraject heeft gehad (onder meer met jongeren), en dat bij veel bouwstenen die als input dienen voor de actualisatie ook al aan participatie is gedaan. Het participatietraject was in het bijzonder gericht op onze medeoverheden en belangrijke maatschappelijke en belangenorganisaties, waaronder de LLTB. Er heeft in die fase geen overleg specifiek gericht op de inhoud van de POVI plaatsgevonden met individuele burgers, bedrijven, agrariërs en grondeigenaren. Dat heeft alles te maken met het hoofdlijnen-karakter van de POVI. En met het feit dat de POVI allereerst en vooral zelfbindend is voor de provincie, en daarnaast vooral kaders stelt voor medeoverheden (via doorwerking in de omgevingsverordening en de omgevingsprogramma's). Conform de wettelijke bepalingen (en bijbehorende wijze van bekendmaking) heeft de ontwerp POVI vervolgens gedurende zes weken formeel ter inzage gelegen en zijn alle Limburgers nadrukkelijk uitgenodigd te reageren. Dat kon per brief, e-mail, een specifiek formulier of mondeling. De ontvangen zienswijzepunten over de uitvoering van het participatie- en communicatietraject hebben ons duidelijk gemaakt dat onze medeoverheden de invulling van dat traject, met name in de eindfase toen concrete tekstvoorstellen beschikbaar kwamen, als onvoldoende ervaren hebben. Dat geldt ook voor het feit dat het niet mogelijk is gebleken om opmerkingen over tussentijds gedeelde conceptversies allemaal al te verwerken in het concept. Dergelijke signalen hebben we ook in bestuurlijke overleggen ontvangen. Uit veel reacties van individuele bedrijven en agrariërs blijkt ook dat (vooral) de beoogde zonering veel vragen oproept en om verduidelijking vraagt. Dat zijn signalen waar we recht aan willen doen. Daarom is ervoor gekozen om het proces te verlengen en meer tijd te nemen om de zienswijzen te bestuderen en beoordelen. En om ruimte te bieden om extra inhoudelijk in gesprek te gaan met onze medeoverheden en maatschappelijke partners. We zien in diverse zienswijzepunten ook de wens van individuele bedrijven, vaak agrariërs, om op individueel niveau het gesprek aan te gaan

over de ingediende zienswijze. Dat is niet de algemeen gangbare werkwijze. We voeren de gesprekken primair met de belangenorganisaties. Er is, op initiatief van de LLTB, voor gekozen om een informatieavond over de impact van de ontwerp POVI te organiseren voor agrariërs. Naar aanleiding daarvan heeft ook een aantal vervolggesprekken plaatsgevonden. Zoals aangegeven werken we in de geactualiseerde POVI veel meer dan in de POVI 2021 met kaarten. Die nieuwe werkwijze vloeit voort uit de wettelijke verplichting om omgevingsvisies te publiceren in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Werken met kaarten heeft veel voordelen. Maar heeft ook duidelijk gemaakt dat er de nodige inhoudelijke verschillen zijn met kaarten in gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen. Dat komt ook naar voren in alle gemeentelijke zienswijzen.
Mede met het oog daarop hebben ateliers met gemeenten plaatsgevonden om de kaarten meer in overeenstemming te brengen. Die actie werd al aangekondigd in de ontwerp POVI en sluit aan bij de formele zienswijzen met kaartopmerkingen die vanuit de gemeenten zijn ingebracht.

We begrijpen dat de POVI soms als ingewikkeld ervaren wordt. Mede als gevolg van de brede scope en de complexiteit van de vraagstukken in het fysieke domein. We zijn het niet eens met indieners die van mening zijn dat de POVI incompleet is. We hebben op meerdere manieren geprobeerd te zorgen voor een zo'n duidelijk mogelijke tekst en kaarten. Bijvoorbeeld door teksten op begrijpelijkheid te laten checken, door het opnemen van definities, en door het aanbieden van filmpjes met uitleg over proces en inhoud op hoofdlijnen. De inrichting van het DSO is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Daarop hebben wij geen invloed. Informatieavonden hebben geen onderdeel gevormd van ons participatie- en communicatie-traject. We voegen in de definitieve POVI in elk geval een duidelijkere tekst toe van de paragraaf zonering (met uitleg ook waarom zonering nodig is), verduidelijking van teksten op andere punten waar dit blijkens de reacties veel vragen oproept, en een verantwoording van de kaarten (herkomst, status). Het voornemen is ook om na vaststelling van de POVI een filmpje beschikbaar stellen met uitleg over de zonering. We benadrukken hier nogmaals dat de POVI geen regels bevat, behalve voor onszelf (zelfbindend). Waar regels voor anderen nodig zijn worden die opgenomen in de omgevingsverordening, met een duidelijke toelichting (algemeen en per regel). Over de ontwerp Omgevingsverordening vindt een separaat zienswijzetraject plaats. Het is belangrijk om te beseffen dat het participatie- en communicatietraject van de POVI gericht is op de visie in de POVI, niet op specifieke gebiedsontwikkelingen of projecten (zoals energieprojecten in Midden-Limburg en de gebiedsprocessen van het LOS). Die kennen hun eigen participatie- en communicatietrajecten.
Met het geschetste (verlengde) participatie- en communicatietraject en de geboden mogelijkheid om zienswijzen in te dienen is naar onze overtuiging in ruime mate voldaan aan de wettelijke vereisten. Met de wens bij een aantal indieners voor een hernieuwd zienswijzetraject vanwege wijzigingen die na het zienswijzetraject in het ontwerp zijn aangebracht gaan we niet mee. Het participatie- en zienswijzetraject is er nu juist op gericht om op basis van goede argumenten het ontwerp beter te maken. Dat leidt altijd tot aanpassingen, zoals er ook bij de finale besluitvorming in Provinciale Staten wijzigingen kunnen worden aangebracht.

Opmerkingen over het participatietraject staan wat ons betreft los van opmerkingen over de rol van de Provincie en over de inhoud. Daar gaan we in onze reactie op andere zienswijzen op in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.22 POVI in relatie tot bestaande situatie en planvoornemens

Zienswijze	Indiener
De bouwkavel van het bedrijf is vastgelegd in het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Beekdaelen (vastgesteld in 2013). Bij de totstandkoming van dit bestemmingsplan is het toenmalige provinciale beleid (zoals vastgelegd in het POL) al als toetsingskader gehanteerd. De bouw- en gebruiksmogelijkheden van de bouwkavel zijn daarbinnen geregeld. Om misverstanden en onduidelijkheid te voorkomen, verzoekt indiener om in de Omgevingsvisie expliciet vast te leggen dat de gebiedsaanduidingen die over individuele agrarische bouwkavels zijn geprojecteerd, niet van toepassing zijn op die kavels voor wat betreft gebruiksmogelijkheden. Het geldende bestemmingsplan blijft hiervoor bepalend.	ZW-1143-5
Indiener geeft aan bereid te zijn zijn eigendommen tot het uiterste te verdedigen, inclusief het ondernemen van juridische stappen.	ZW-0641-6
Indiener geeft aan dat de beleidswijziging in strijd is met bestaande pachtovereenkomsten en juridische conflicten kan veroorzaken.	ZW-1197-3
Indiener geeft aan dat de overheid niet betrouwbaar is en geen rekening houdt met de huidige gebruikers van de gronden.	ZW-0366-5
Indiener geeft aan dat de POVI niet in overeenstemming is met de recentelijk verschenen Visie voor het beekherstelproject Loobeek (gelegen in de gemeente Venray).	ZW-0366-4
Indiener stelt dat indien het voorliggende ontwerp POVI 2025 (tav een aantal percelen) zal leiden tot wijzigingen ten opzichte van het huidige vigerende plan en mogelijk tot een geforceerde inperking van het gebruik en is dus onaanvaardbaar.	ZW-0955-1
Indiener stelt dat uitsluitend het onderliggende bestemmingsplan bepalend moet zijn voor de gebruiks- en bouwmogelijkheden op bouwkavels.	ZW-1454-3
Indiener verzoekt dat verleende vergunningen volledig gerespecteerd blijven bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.	ZW-1457-3 ZW-1470-7
Indiener verzoekt de Omgevingsvisie te actualiseren en de aanduidingen aan te passen of te schrappen waar deze in strijd zijn met het vastgestelde planvoornemen.	ZW-1414-19

Standpunt GS

De POVI is een zelfbindend document. Het wordt door de Provincie gehanteerd bij de uitwerking in provinciale programma's en andere uitwerkingsdocumenten. De POVI vormt ook het beoordelingskader voor ruimtelijke initiatieven wanneer daarbij provinciale belangen aan de orde zijn. En de basis voor provinciale reacties, zienswijzen of bezwaren. Dat inzichten in de tijd (en daarmee dus ook in opeenvolgende POVI's) veranderen is niet meer dan logisch, de maatschappelijke opgaven en vraagstukken veranderen immers en zijn deels een gevolg van kaders vanuit EU en Rijk.

Een aantal onderdelen van de POVI vinden we van dermate groot belang dat deze vertaald worden in regels in de Omgevingsverordening. Die worden daarmee juridisch bindend naar derden. Deels betreft dat instructieregels aan gemeenten die betrekking hebben op ruimtelijke ontwikkelingen die zich voordoen. Die regels gaan over nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of uitbreiding of aanpassing van bestaande functies, die niet in het huidige omgevingsplan van een gemeente passen. Ze hebben dus geen directe gevolgen voor functies die zijn toegestaan in vigerende omgevingsplannen van gemeenten. Die worden gerespecteerd. In de (ontwerp) POVI is dat ook expliciet aangegeven.
De nieuwe POVI kan ook de basis vormen voor direct werkende regels in de Omgevingsverordening. Deze regels kunnen leiden tot beperkingen in het gebruik van gronden, of er kan sprake zijn van uitbreiding van gebieden waar zulke regels gelden. Daar worden nieuwe, maar ook bestaande bedrijven mee geconfronteerd. POVI en Omgevingsverordening gaan overigens over functies, ongeacht wie de gebruiker is of hoe het gebruik geregeld is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of er reeds concrete of globale ontwikkelplannen bestaan voor dit gebied.	ZW-0191-4

Standpunt GS

Er zijn voor dit perceel bij de Provincie geen plannen bekend. Vraagt u dit echter ook na bij uw gemeente. Niet alle plannen dienen provinciaal getoetst te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.23 Pro Forma

Zienswijze	Indiener
Betreft geen zienswijze – er wordt enkel aangegeven dat gestelde deadline niet haalbaar is en dat ze indien zij dat nodig achten alsnog uiterlijk 15-08 zullen reageren op de POVI.	ZW-0709-1
Indiener dient een pro-forma zienswijze in en vult deze binnen twee weken aan.	ZW-0421-1
Indiener dient een pro-forma zienswijze in en vult deze binnen vier weken aan	ZW-0658-1
Indiener dient een pro-forma zienswijze in.	ZW-0488-1 ZW-0690-1
Indiener verzoekt om uitstel van de indieningstermijn van de zienswijze met twee weken, zodat nieuwe zeer relevante informatie kan worden toegevoegd.	ZW-0498-1

Indiener verzoekt twee weken de tijd te geven voor de benodigde documenten op te kunnen vragen	ZW-1194-3
Indiener vraagt om uitstel te verlenen voor ene volledige zienswijzen vanwege hij nog niet alle relevante stukken in bezit heeft.	ZW-1194-2
Pro forma zienswijze ingediend	ZW-0559-1

Standpunt GS

We hebben kennisgenomen van de pro-forma zienswijzen. De inhoudelijke zienswijzen, die na het sluiten van de zienswijzeperiode alsnog binnen de afgesproken termijn ingediend zijn, zijn beantwoord.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.24 Proces Omgevingsverordening

Zienswijze	Indiener
In dit verband spreekt indiener de verwachting uit dat er voor de verordening een gedegen participatietraject wordt doorlopen alvorens de verordening voor zienswijzen wordt vrijgegeven.	ZW-0302-3
Indiener vraagt om een toelichting wanneer en hoe er geparticipeerd wordt met de Omgevingsverordening.	ZW-0186-138
Indiener merkt op dat door de latere aanpassing van de omgevingsverordening het risico ontstaat dat op onderdelen een discrepantie zal bestaan tussen het beleid zoals opgenomen in de omgevingsvisie en de sturingsregels in de provinciale verordening. Welke gevolgen dit in de praktijk zal hebben, is moeilijk in te schatten. Indiener gaat er wel vanuit dat eventuele knelpunten in gezamenlijkheid kunnen worden opgelost.	ZW-1164-4
Indiener stelt voor om goed in kaart te brengen wat als positieve en negatieve ontwikkelingen door de inwoners worden gezien, hoe deze op dit moment zijn verdeeld over het grondgebied van Limburg en toekomstige ontwikkelingen vervolgens op een eerlijke manier te verdelen. Op die manier komt er weer meer balans in de lusten en lasten die inwoners dragen voor de samenleving.	ZW-0379-1
Indiener vraagt om de POVI te heroverwegen, en daarmee ruimte te maken voor maatwerk, kennis, en de realiteit van het platteland.	ZW-0415-30
Indiener geeft aan dat er geen enkele vorm van inspraak en communicatie over genoemde ingrijpende besluitvorming heeft plaatsgevonden en acht dit onaanvaardbaar en in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel en verzoekt	ZW-0510-2

volledige transparantie te geven over de afwegingskaders, beleidsgronden en motieven op basis waarvan deze percelen zijn geselecteerd.	
Indiener verzoekt actief het gesprek aan te gaan met grondeigenaren alvorens onomkeerbare aanwijzingen op te nemen in beleid.	ZW-0510-5

Zienswijze
Indiener stelt dat de indicatieve planning, waarbij besluitvorming over de voorliggende POVI en vrijgave voor zienswijze van de Omgevingsverordering op hetzelfde moment is voorzien, niet wenselijk is.

Indiener					
ZW-0187-25	ZW-0207-19	ZW-0238-9	ZW-0253-23	ZW-0271-9	ZW-0314-9
ZW-1038-116					

Zienswijze
Indiener stelt dat Provincie Limburg voorstelt u om onderdelen in de omgevingsverordening vast te leggen, zonder hierbij duidelijke kaders te bieden. Indiener spreekt de verwachting én wens uit dat er voor de verordening een gedegen participatietraject wordt doorlopen alvorens de verordening voor zienswijze wordt vrijgegeven.

Indiener					
ZW-0187-24	ZW-0207-18	ZW-0238-8	ZW-0253-22	ZW-0271-8	ZW-0314-8
ZW-1038-115	ZW-1127-40				

Standpunt GS

Het is een bewuste keuze van ons college om de actualisering van Omgevingsvisie resp. Omgevingsverordening zoveel mogelijk samen op te laten lopen. Immers de actualisering van de Omgevingsverordening moet zorgen voor juridisch bindende doorwerking van die onderdelen van het beleid waarvoor Provinciale Staten dat wenselijk of nodig achten. Het gaat dan om instructiebepalingen richting gemeenten en/of waterschap of om rechtstreeks werkende bepalingen gericht op bedrijven en burgers. In het participatietraject rondom de POVI zijn nadrukkelijk al keuzes m.b.t. de inhoud van de verordening betrokken. Bijvoorbeeld de regeling voor nieuwe niet-agrarische activiteiten in het Primair landbouwgebied (in beginsel nee, nee-tenzij of ja-mits) of de motiveringsplicht voor de Groenblauwe landbouwzone. De concept teksten zijn vóór vaststelling van de ontwerp verordening breder gedeeld. Er wordt rondom de ontwerp verordening ook voorzien in een communicatietraject. Er is overigens voor gekozen om te wachten met terinzagelegging van de ontwerp Omgevingsverordening tot het moment waarop de zienswijzen op de ontwerp POVI beoordeeld zijn en GS een definitief POVI-voorstel aan de Staten hebben verstuurd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	**Indiener**
In de tekst over Verwevingsgebieden wordt gesproken over spuitvrije zones. Indiener vraagt zich af of er bij het inwerkingtreden van de POVI meteen	ZW-0153-2

maatregelen van kracht worden. Indien ja, worden de gedupeerden dan ook schriftelijk op de hoogte gesteld? Want op een kaart is nooit precies te zeggen waar de grens van de zones liggen.

Antwoord GS

De aangehaalde zin, waarin spuitvrije zones als voorbeeld genoemd werd, is aangepast.
In hoofdstuk 11 Land- en tuinbouw in de POVI is de tekst over gewasbeschermingsmiddelen verduidelijkt. Zie thema Landbouw en de ambtshalve wijzigingen in deze Nota van Zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om ecologische woonvormen in overgangsgebieden rondom kwetsbare natuurgebieden toe te staan.	ZW-0858-3

Antwoord GS

We zijn voornemens om in de Omgevingsverordening regels op te nemen voor woningbouw per zone. Die vormen dan de kaders waar initiatieven voor nieuwe woningbouwontwikkelingen aan getoetst zullen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.25 Provinciaal belang

Zienswijze	Indiener
De indiener mist een beschrijving van de ruimtelijke provinciale belangen en hoe deze aanvullend zijn op de belangen van gemeenten.	ZW-1479-18
Het blijft onduidelijk wat de concrete invulling en impact van de aanwijzing van provinciaal belang zijn met betrekking tot beleidskaders, de rol van de provincie en de samenwerking met gemeenten. Wordt hiervoor afzonderlijk beleid of instrumentarium ontwikkeld? Zo ja, hoe wordt dit in samenwerking met gemeenten vormgegeven? Wij benadrukken het belang van gemeentelijke autonomie en de rol van de gemeenteraad in dit proces.	ZW-0304-2
In de Omgevingswet is niet nader bepaald wanneer sprake is van een “provinciaal belang” waarbij de Provincie sturend zal mogen optreden. In de POVI heeft de Provincie aan de hand van enkele criteria het provinciaal belang bepaald. Indiener is van mening dat de Provincie zich op deze manier een rol en taak toedicht die haar niet is toegekend op basis van de Omgevingswet en dat de Provincie niet de regie mag voeren over zaken die, op basis van de Omgevingswet, voorbehouden zijn aan de gemeentelijke	ZW-0866-20 ZW-0875-20

planwetgever of aan het waterschap. Wanneer dit anders zou zijn, dan zouden de belanghebbenden een verdergaande rechtsbescherming moeten verkrijgen om hun stem te laten horen tegen het POVI. Op basis van de Omgevingswet is deze mogelijkheid nu slechts beperkt tot het indienen van een zienswijze. Die mogelijkheid is te beperkt gelet op de grote impact die deze visie zal hebben voor alle inwoners van het betrokken gebied. Indiener vraagt dan ook om een gesprek over de specifieke situatie.	
Indiener benadrukt dat het ontbreekt aan criteria waarmee provinciale belangen geduid kunnen worden, zoals "de ruimtelijke ontwikkeling is van bovenlokaal belang" of "gaat over gemeentegrenzen heen". Indiener verzoekt om alle provinciale belangen concreet te formuleren door per belang rollen, taken en verantwoordelijkheden te benoemen voor zowel de provincie als de gemeenten, waarbij de gemeenten hun rol als 'eerste overheid' richting inwoners en bedrijven duidelijk maken.	ZW-0196-8
Indiener geeft aan dat de begrippen 'algemeen belang' en 'provinciaal belang' beter overwogen en toegelicht moeten worden, zodat de regie die rechtvaardig, transparant en verbindend wordt.	ZW-0159-20
Indiener geeft aan dat de POVI erg "hoog over" is. Bij individuele verzoeken die geregeld moeten worden met een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (Bopa) is heel concreet aangegeven wat het provinciaal belang is en is advies en instemming van Gedeputeerde Staten vereist (besluit 13 december 2023). Bij bijvoorbeeld de toevoeging van vestigingsmogelijkheden voor voorzieningen voor vrijetijdseconomie (hoe kleinschalig ook, bijv. B&B) moet de provincie instemming verlenen en wordt erg moeilijk gedaan c.q. buitenproportionele eisen gesteld. Graag meer inzicht verlenen wanneer sprake is van een provinciaal belang bij initiatieven en wat de reikwijdte is voor gemeenten om zelfstandig initiatieven te realiseren zonder hiervoor bij de provincie om advies en instemming te vragen. Om bij elk (kleinschalig) initiatief met de provincie het gesprek te voeren lijkt niet echt werkbaar.	ZW-0313-94
Indiener geeft aan dat de provinciale belangen in de ontwerp-POVI'25 op de meeste thema's niet concreet zijn geformuleerd, wat leidt tot veel overlap met gemeentelijke belangen.	ZW-1236-141
Indiener geeft aan dat de provinciale belangen in de ontwerp-POVI'25 vaak niet concreet zijn geformuleerd en verzoekt om duidelijke criteria en verantwoordelijkheden voor zowel de provincie als de gemeenten.	ZW-0224-5
Indiener geeft aan dat er criteria ontbreken om het provinciaal belang te duiden, zoals 'ruimtelijke ontwikkeling van bovenlokaal belang' of 'gaat over gemeentegrenzen heen'.	ZW-1236-143
Indiener geeft aan dat het provinciaal belang in de conceptteksten van de ontwerp-POVI vaak onduidelijk en niet gemotiveerd is.	ZW-0186-6
Indiener geeft aan dat meer inzicht gewenst is in wanneer sprake is van een provinciaal belang bij initiatieven en wat de reikwijdte is voor gemeenten om zelfstandig initiatieven te realiseren zonder advies of instemming van de provincie.	ZW-0242-92

Indiener geeft aan dat provinciaal belang veelal zeer algemeen geformuleerd is. Daardoor is er sprake van veel overlap met de gemeentelijke belangen. Het ontbreekt per provinciaal belang aan een beschrijving in taken, rollen en verantwoordelijkheden.	ZW-0313-12
Indiener geeft aan dat volgens de Omgevingswet de gemeente de primaire overheid is, gelet op de nabijheid van inwoners en bedrijven. Het provinciaal belang volgt dus op het gemeentelijk belang. Indiener vraagt om het provinciaal belang duidelijker te maken door concreet taken, rollen en verantwoordelijkheden te formuleren, evenals criteria die relevant zijn: bovenlokaal inzicht in de milieuthema's, cumulatie van milieubelasting, bovenlokale monitoring, enz.	ZW-0313-60
Indiener pleit voor een selectieve toepassing van provinciaal belang, waarbij duidelijk is bij welke typen ontwikkelingen en in welke gebieden provinciale betrokkenheid nodig is.	ZW-0196-53
Indiener stelt dat het noodzakelijk is dat een duidelijke, inhoudelijke definitie opgenomen wordt van zowel het "algemeen belang" als het "provinciaal belang", inclusief criteria of afwegingskaders.	ZW-0297-25
Indiener stelt dat Provincie Limburg in het document verschillende ontwikkelingen en locaties aanwijst als van provinciaal belang en de regie neemt over bepaalde onderwerpen. Indiener stelt dat het onduidelijk blijft wat de concrete invulling en impact van deze aanwijzing van provinciaal belang zijn met betrekking tot beleidskaders, de rol van de provincie en de samenwerking met de gemeenten. Wordt hiervoor afzonderlijk beleid of instrumentarium ontwikkeld? Zo ja, hoe wordt dit in samenwerking met gemeenten vormgegeven?	ZW-0187-23 ZW-0207-17 ZW-0238-7 ZW-0253-21 ZW-0271-7 ZW-0314-7 ZW-1038-114 ZW-1127-39
Indiener stelt voor dat belangenafwegingen in de POVI transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, met ruimte voor lokale inbreng.	ZW-0306-7
Indiener stelt voor om criteria vast te stellen voor het duiden van provinciale belangen, zoals 'bovenlokaal belang' of 'grensoverschrijdende ruimtelijke ontwikkeling'.	ZW-0170-7
Indiener verzoekt de aanwijzing van 'provinciaal belang' tot het strikt noodzakelijke te beperken, de gemeentelijke rol bij besluitvorming te behouden en te zorgen voor een volwaardige democratische participatie.	ZW-0923-9
Indiener verzoekt een duidelijke, inhoudelijke definitie op te nemen van zowel het "algemeen belang" als het "provinciaal belang", inclusief criteria of afwegingskaders. Gezien de ingrijpende gevolgen die dergelijke belangenafwegingen kunnen hebben voor inwoners, ondernemers en omgevingen stelt indiener dat het essentieel is deze begrippen transparant te definiëren.	ZW-0807-38
Indiener verzoekt om alle provinciale belangen concreet te formuleren, met duidelijke rollen, taken en verantwoordelijkheden voor zowel de provincie als de gemeenten als 'eerste overheid' richting inwoners en bedrijven.	ZW-1236-145
Indiener verzoekt om alle provinciale belangen in de ontwerp-POVI'25 concreet te formuleren, inclusief het benoemen van rollen, taken en verantwoordelijkheden van zowel de provincie als de gemeenten.	ZW-0166-1

Indiener verzoekt om conflicterend lokaal en provinciaal beleid in de toekomst zorgvuldig af te stemmen en consensus te bereiken.	ZW-0186-5
Indiener verzoekt om de vitale drinkwaterinfrastructuur ook aan te wijzen als provinciaal belang.	ZW-1369-53
Indiener verzoekt om een duidelijke definitie van de begrippen 'algemeen belang' en 'provinciaal belang' in de POVI, inclusief criteria of afwegingskaders.	ZW-0306-6
Indiener verzoekt om een duidelijke, inhoudelijke definitie opneemt van zowel het “algemeen belang” als het “provinciaal belang”, inclusief criteria of afwegingskaders. Beide termen komen frequent terug en vormen het kernargument voor provinciale interventie of sturing. Gezien de ingrijpende gevolgen die dergelijke belangenafwegingen kunnen hebben voor inwoners, ondernemers en omgevingen, is het essentieel dat deze begrippen transparant worden gedefinieerd.	ZW-0299-32
Indiener verzoekt om een duidelijke, inhoudelijke definitie van zowel het “algemeen belang” als het “provinciaal belang”, inclusief criteria of afwegingskaders.	ZW-0218-10
Indiener verzoekt om te voorkomen dat lokaal en provinciaal beleid conflicteren, door duidelijkheid te scheppen over het provinciaal belang en het bereiken van overeenstemming met gemeenten.	ZW-0166-4
Indiener verzoekt te borgen dat de belangenafwegingen transparant, navolgbaar en toetsbaar plaatsvinden, waarbij ruimte blijft voor lokale inbreng en gebiedsspecifieke omstandigheden. Wat wordt verstaan onder “het algemeen belang” en wie bepaalt wanneer dit zwaarder weegt dan lokale of individuele belangen? Zonder heldere definities dreigt het risico dat dergelijke begrippen eenzijdig of opportunistisch worden ingevuld, bijvoorbeeld onder druk van externe economische belangen of grootschalige ontwikkelaars. Hierdoor kan de positie van lokale gemeenschappen, omwonenden en maatschappelijke organisaties structureel verzwakt worden in besluitvorming, met verlies van draagvlak en rechtvaardigheid tot gevolg.	ZW-0299-33
Indiener waardeert dat de waterkwaliteit in waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied en boringsvrije zones is aangewezen als provinciaal belang.	ZW-1369-7

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de POVI erg ‘hoog over’ is, terwijl bij individuele verzoeken vaak zeer concreet wordt ingegaan op provinciaal belang en instemming nodig is. Indiener verzoekt meer inzicht in wanneer sprake is van provinciaal belang en welke ruimte gemeenten hebben voor zelfstandige initiatieven.

Indiener

ZW-0166-84	ZW-0186-93	ZW-0196-130	ZW-0224-88	ZW-0237-74	ZW-0240-79
ZW-0317-94	ZW-1236-79	ZW-1473-74	ZW-1479-126	ZW-0278-94	

Zienswijze

Indiener geeft aan dat provinciale belangen vaak zeer algemeen geformuleerd zijn, waardoor veel overlap ontstaat met gemeentelijke belangen, en dat per provinciaal belang een beschrijving in taken, rollen en verantwoordelijkheden ontbreekt.

Indiener					
ZW-0224-17	ZW-0278-23	ZW-0166-13	ZW-0170-6	ZW-0186-10	ZW-0196-9
ZW-0237-3	ZW-0240-138	ZW-0240-8	ZW-0241-3	ZW-0242-137	ZW-0317-1
ZW-0317-23	ZW-1236-8	ZW-1473-3	ZW-1479-55		

Zienswijze

Indiener stelt dat een beperking van gemeentelijke autonomie ten aanzien van bedrijventerreinen, die aangewezen worden als provinciaal belang, niet in de POVI opgenomen mag worden.

Indiener					
ZW-0187-108	ZW-0207-101	ZW-0238-91	ZW-0253-106	ZW-0271-91	ZW-0314-91
ZW-1127-124					

Standpunt GS

Het is aan Provinciale Staten om in de Omgevingsvisie de provinciale belangen in het fysiek domein te benoemen. De reactie van een aantal indieners dat de Provincie daartoe niet bevoegd zou zijn is onjuist. Paragraaf 3.2 van de ontwerp POVI benoemt de daarbij gehanteerde criteria en schetst de relatie tussen algemeen en provinciaal belang. De formulering van de provinciale belangen in de ontwerp POVI is voor veel thema's aangescherpt ten opzichte van de formulering in de POVI 2021. In de omschrijving van dat belang zit vaak zowel de ambitie of opgave opgesloten, maar ook de provinciale rol bij de aanpak daarvan. Voor een aantal thema's kan dat laatste punt nog verbeterd worden, zodat scherper wordt waar de gemeenten voor aan de lat staan en waar de Provincie. We geven indieners die dat opmerken gelijk. Voor de thema's ruimtelijke kwaliteit en natuur staat hieronder hoe we tekst gaan aanscherpen. Ook de tekst m.b.t. het provinciaal belang voor de thema's water resp. energie wordt verduidelijkt. Zie daarvoor de specifieke teksten bij de betreffende thema's. Zoals beschreven in paragraaf 3.5 is het feit dat er sprake is van een provinciaal belang een belangrijke voorwaarde voor provinciale interventies. Wat die aanpak is wordt bij de betreffende thema's in de POVI op hoofdlijnen beschreven. In een aantal zienswijzen wordt een koppeling gelegd tussen provinciale belangen en de toepassing van het advies- en instemmingsrecht door ons college. Dat is terecht, in de meeste gevallen is het advies- en instemmingsrecht verbonden aan regels in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

De tekst van 4.1 vervangen door:
Ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteit hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op onze toeristische mogelijkheden en ons bodem- water- en natuurlijk systeem. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur (-historie) en identiteit en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor tal van sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke- en landschappelijke

kwaliteit draagt daarmee ook bij aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.

Vanwege de toenemende complexiteit en samenhang van de ruimtelijke opgaven, en onze rol en belang daarin, vragen we structureel meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en inzet van ontwerp. Niet alleen om aanwezige kwaliteiten en waarden als vertrekpunt te nemen, maar ook om nieuwe kwaliteiten en waarden toe te voegen.

Gelet op het belang van de landschappelijke waarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone voor de Limburgse identiteit is behoud en versterking van deze landschappelijke waarden, in het bijzonder de kernkwaliteiten van deze gebieden, van provinciaal belang.

Toevoegen aan 5.1
Dit doen we vanuit de rol op het vlak van natuur die de Provincie op grond van de Omgevingswet vervult.
Deze rol omvat de verantwoordelijkheid voor de begrenzing en bescherming van het Limburgse deel van het Nationale Natuurnetwerk (NNL), voor Natura 2000-gebieden en soortenbescherming (door het treffen van maatregelen én als bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen) en voor de bescherming van houtopstanden. Daarnaast heeft de provincie specifieke verantwoordelijkheden, onder meer ten aanzien van faunabeheer en het beheer van invasieve exotische dier- en plantensoorten.

Tevens de tekst over provinciaal belang water respectievelijk energie aanscherpen (zie betreffende thema's).

1.26 Samenwerken als één overheid

Zienswijze	Indiener
"Indiener wil benadrukken dat hij de Provincie ziet als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio. In dat licht gaat indiener ervanuit dat hij als onderdeel van regio Zuid-Limburg met Provincie Limburg in gesprek blijft om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij óók een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Indiener wil met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de Ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen."	ZW-0187-132
"Indiener wil benadrukken dat hij de Provincie ziet als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio. In dat licht gaat indiener ervanuit dat hij als onderdeel van regio Zuid-Limburg met Provincie Limburg in gesprek blijft om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij óók een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van	ZW-0253-130

ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Indiener wil met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de Ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen."	
De indiener verzoekt om de POVI integraal te bekijken met alle overheden en de interne adviezen mee te nemen.	ZW-0753-16
Indiener geeft aan dat de nadruk ligt op samenwerking, waarbij de opgaven gezamenlijk zouden moeten worden bepaald.	ZW-0240-128
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven in heel Nederland, en dus ook in Limburg, snakken naar 'één overheid' die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering. Gemeenten in Noord- en Midden-Limburg willen dat graag samen met de provincie Limburg oppakken. Temporiseren van het proces, tijdens nemen voor het goede gesprek, is nodig om het beschadigde vertrouwen te herstellen.	ZW-0313-158
Indiener geeft aan dat inwoners en bedrijven snakken naar 'één overheid' die duidelijkheid en continuïteit biedt in beleid en uitvoering.	ZW-1236-133
Indiener stelt dat de huidige ontwerpteksten onvoldoende rekening houden met regionale verschillen. In de POVI van 2021 zijn voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg afzonderlijke regiovisies opgenomen. Hoewel de documenten wel genoemd worden missen wij voor Zuid-Limburg de concrete vertaling van de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelingsperspectief NOVEX welke de rol van regiovisie vervullen voor onze regio.	ZW-0187-33 ZW-0207-27 ZW-0238-17 ZW-0253-31 ZW-0271-17 ZW-1038-124 ZW-1127-49
Indiener stelt voor om bij conflicten tussen lokaal en provinciaal beleid belangen op casusniveau te wegen, inclusief strijdigheid tussen lokale en provinciale belangen.	ZW-0186-7
Indiener stelt voor Samenwerking met gemeenten en waterschappen te intensiveren.	ZW-0060-5
Indiener wil benadrukken dat hij de Provincie ziet als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio. In dat licht gaat indiener ervanuit dat hij als onderdeel van regio Zuid-Limburg met Provincie Limburg in gesprek blijft om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij óók een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Indiener wil met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de Ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen.	ZW-0207-126 ZW-0238-116 ZW-0314-116
Indiener ziet de provincie als een waardevolle partner in de ontwikkeling van de regio. Als regio Zuid-Limburg wil men het gesrpek blijven voeren om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkelingen een belangrijke basis vormt.	ZW-0314-183
Samen werken wij aan de opgaven in Zuid-Limburg. Dit doen wij met u vanuit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX Zuid-Limburg. Hiermee zetten we in op een schaalsprong voor Zuid-Limburg waarin nieuw verdienvermogen, ruimtelijke keuzes, grens overstijgende	ZW-0187-17 ZW-0207-11 ZW-0238-1 ZW-0253-15

impulsen en de veiligheid, gezondheid en leefbaarheid van onze steden en dorpen kernonderdelen zijn van de toekomstige brede welvaart van onze inwoners. Indiener stelt dat het instrument POVI ondersteunend dient te zijn aan de gezamenlijke ambitie zoals beschreven in de Agenda Zuid-Limburg.	ZW-0271-1 ZW-0314-1 ZW-0319-4 ZW-1038-108

Standpunt GS

We trekken op veel fronten samen met onze regionale partners en met het Rijk op om samen te werken aan de grote opgaven in het fysiek domein. Met het Rijk doen we dat onder meer via afspraken in BO Leefomgeving en BO MIRT, het Ruimtelijke Arrangement en Ontwikkelperspectieven voor de NOVEX-gebieden De Peel resp. Zuid-Limburg. Dat past ook bij het uitgangspunt van de vigerende nationale omgevingsvisie om te werken als één overheid.
Met de regionale partners doen we dat onder meer via afspraken in de Bestuurlijke overleggen Fysieke Leefomgeving Limburg, via gezamenlijke uitvoeringsagenda's en gebiedsprocessen en in gezamenlijke ontwerpende onderzoeken. Bij al die producten houden we uiteraard rekening met regionale verschillen. Dat sluit aan bij Limburgs principe 'recht doen aan de kenmerken en identiteit van gebieden'.
Uiteraard gebeurt samenwerking steeds met respect voor ieders rol, verantwoordelijkheden en belangen. Daar gaan we op andere onderdelen van deze Nota van zienswijzen in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.27 Steun en zienswijzen van derden (niet zijnde LLTB)

Zienswijze	Indiener
De indiener onderschrijft de zienswijze die door Van Hoven Akkerbouw VOF, Einderweg 17 te (6267NS) Cadier en Keer is ingediend.	ZW-0622-4
Indiener geeft aan de reactie van ST. ABM te Evertsoord als onderdeel van zijn zienswijze te zien.	ZW-1371-10
Indiener geeft aan de zienswijze van Van Hoven Akkerbouw VOF te onderschrijven, waarbij zowel de belangen van de pachter als de verpachter worden gediend.	ZW-0622-3
Indiener geeft aan mede een bijdrage te hebben geleverd geleverd aan de regionale zienswijze vanuit Stadsregio Parkstad Limburg en zich te conformeren aan de totale regionale inbreng.	ZW-0160-9
Indiener sluit aan bij de zienswijze van Stichting Natuurlijk Geuldal	ZW-0744-1
Indiener sluit zich voor het overige aan bij de zienswijze van de Glastuinbouw Nederland.	ZW-0915-16

Standpunt GS

Er is kennisgenomen van het aansluiten bij de zienswijze van anderen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.28 Steun zienswijzen LLTB

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de zienswijze van de LLTB zorgen oproept over de impact van de POVI op de eigendommen.	ZW-0457-3
Indiener geeft aan de reactie van de LLTB als onderdeel van zijn zienswijze te zien.	ZW-1371-11
Indiener geeft aan de zienswijze van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) volledig te onderschrijven en te ondersteunen.	ZW-0993-10 ZW-1003-7
Indiener geeft aan zich aan te sluiten bij de punten waar de LLTB zich hard voor maakt.	ZW-0121-5
Indiener geeft aan zich aan te sluiten bij de standpunten van de LLTB in de zienswijze van de LLTB.	ZW-0688-5
Indiener geeft aan zich grotendeels aan te sluiten bij de zienswijze van de LLTB.	ZW-0988-5
Indiener geeft aan zich volledig aan te sluiten bij de zienswijze van de LLTB.	ZW-1372-9
Indiener heeft een agrarische achtergrond. Indiener stelt dat de POVI onduidelijk is over de gevolgen voor de eigendommen van de indiener. De indiener sluit zich daarom aan bij de zienswijze van de LLTB.	ZW-0526-1 ZW-0527-1
Indiener sluit zich aan bij de zienswijze van de LLTB en geeft aan bezorgd te zijn over de impact van de POVI op eigen eigendommen en verzoekt bij waardevermindering van eigendom een toereikende compensatie op te nemen voor eigenaren.	ZW-0477-3
Indiener stelt dat de zienswijzen van de LLTB volledig worden ondersteund.	ZW-1045-24
Indiener stelt voor in gesprek te gaan met de landbouwers om het voortbestaan te behouden en sluit zich tevens aan bij de zienswijze van de LLTB.	ZW-0480-7
Indiener stelt voor om de zienswijze van LLTB, waar meerdere relevante punten zijn opgenomen, mee te nemen in de besluitvorming.	ZW-1088-3
Indiener steunt de zienswijze van de LLTB en verzoekt de schaarse landbouw niet te laten verdwijnen uit het landschap.	ZW-0478-2
Indiener verzoekt om de argumenten, van de door LLTB ingediende zienswijze voor zijn bedrijf van toepassing te laten zijn en mee te nemen in de beoordeling van deze zienswijze.	ZW-0611-7
Indiener verzoekt om de zienswijze van de LLTB en verzoeken de POVI heroverweging, aanpassing of terugtrekking van het ontwerp.	ZW-0827-9

Zienswijze
De indiener steunt de zienswijze van de LLTB.

Indiener					
ZW-0627-4	ZW-0411-5	ZW-1093-4	ZW-0994-4	ZW-0825-2	ZW-1209-8
ZW-0826-4	ZW-0844-5	ZW-1132-7	ZW-1007-10	ZW-0832-2	ZW-0462-4
ZW-1111-4	ZW-1012-5	ZW-1245-2	ZW-1393-5	ZW-1085-5	ZW-0778-6
ZW-0789-4	ZW-1248-7	ZW-1023-7	ZW-0748-2	ZW-1067-7	ZW-1002-5
ZW-0808-6	ZW-1358-40	ZW-1274-3	ZW-0798-6	ZW-0818-2	ZW-1438-6
ZW-1013-2	ZW-0745-4	ZW-1403-2	ZW-0494-6	ZW-0389-2	ZW-0389-2
ZW-1094-14	ZW-0390-16	ZW-0838-7	ZW-1206-2	ZW-1081-6	ZW-1135-8
ZW-1418-18	ZW-0661-7				

Zienswijze
Indiener sluit zich aan op de zienswijzen van de LLTB.

Indiener					
ZW-0650-1	ZW-0061-6	ZW-0733-2	ZW-0706-7	ZW-0913-4	ZW-1417-51
ZW-0774-3	ZW-0716-2	ZW-1010-8	ZW-0911-5	ZW-0915-15	ZW-0833-8
ZW-0175-10	ZW-0717-8	ZW-1216-30	ZW-0912-8	ZW-0916-7	ZW-1226-10
ZW-0931-5	ZW-0726-1	ZW-0729-6	ZW-1125-9	ZW-0700-10	ZW-0699-10

Standpunt GS

Er is kennisgenomen van het aansluiten bij de zienswijze van de LLTB.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.29 Terugkoppeling verwerking zienswijzen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat opnieuw wordt verzocht om een ‘was-wordt-lijst’ met daarin opgenomen welke opmerkingen wel of niet zijn meegenomen, inclusief motivering. Indiener geeft aan dat diverse eerdere opmerkingen, waaronder die over het abstractieniveau, niet of onvoldoende zijn verwerkt.	ZW-0317-160
Indiener verzoekt om op de specifieke vragen en opmerkingen ook specifieke antwoorden te geven en niet te volstaan met algemene reacties.	ZW-0115-17
Indiener verzoekt schriftelijke beantwoording van de gestelde vragen in de zienswijze.	ZW-0641-9

Standpunt GS

De zienswijzen op de ontwerp POVI zijn in deze Nota van zienswijzen voorzien van een standpunt van GS. Groepsgewijs waar dat kan, bijvoorbeeld bij algemene, veel gemaakte opmerkingen. In andere gevallen wordt een specifiek, individueel antwoord gegeven.
De ingediende zienswijzen leiden al dan niet tot een voorstel aan PS om de tekst van het ontwerp aan te passen. De aangepaste tekst van de ontwerp POVI wordt vervolgens ter vaststelling voorgelegd aan Provinciale Staten. De Nota van zienswijzen wordt daarbij meegezonden. De

indieners van zienswijzen worden daarover na definitieve vaststelling actief geïnformeerd en kunnen het antwoord op de door hen ingebrachte zienswijze dan terugvinden in de Nota van zienswijzen. Het definitieve voorstel aan de Staten en de Nota van zienswijzen zijn direct na versturen aan PS overigens openbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.30 Toekomstvisie

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI), die als strategisch plan voor de fysieke leefomgeving in Limburg dient, een overkoepelende visie mist. Hoewel de POVI ambities, doelen en kaders voor de lange termijn (2025-2050) beschrijft en rekening houdt met regionale verschillen, worden deze ambities en doelen volgens de indiener onvoldoende concreet gemaakt.	ZW-0242-140
Indiener onderschrijft het belang van een gedeelde integrale visie op de toekomst van de fysieke leefomgeving in Limburg, maar constateert dat het hoofdstuk tekortschiet in het creëren van een gedeeld vertrekpunt voor uitvoering en samenwerking.	ZW-0196-23
Indiener stelt dat het hoofdstuk "waar staan we voor?" onvoldoende een helder toekomstbeeld schetst voor 2040, zoals de gewenste ruimtelijke inrichting, de Limburgse samenleving en de waarden die daarbij voorop staan. Een scherpe koers ontbreekt, wat leidt tot ruimte voor verschillende interpretaties en risico op beleidsversnippering.	ZW-0196-25
Indiener stelt voor op korte termijn een analyse van de invloed van Artificial Intelligence te beginnen, op welke gebieden welke impact te verwachten is en hoe daarmee om te gaan.	ZW-0807-1
Indiener verzoekt de provincie samen met ondernemers en burgers een toekomstplan te ontwikkelen dat praktisch, haalbaar en betaalbaar is en waarbij gezamenlijk naar oplossingen voor ruimtelijke en juridische knelpunten wordt gezocht.	ZW-0487-7

Standpunt GS

Hoofdstuk 2 van de ontwerp POVI schetst de Limburgse ambities en hoofdopgaven. In de ontwerp POVI is een bijlage opgenomen met een overzicht van alle doelen. Dat overzicht wordt in de definitieve POVI aangevuld met informatie over herkomst, zwaarte en status van die doelen.
Een belangrijke bouwsteen vormt de samen met de regio’s uitgevoerde ontwerpende onderzoeken. Deze schetsen per regio een stip op de horizon. Recent is het discussiestuk Toekomstvisie 2050 afgerond. Deze was niet tijdig beschikbaar om input te kunnen vormen voor de POVI, maar zal in de beleidscyclus een rol gaan innemen. Nieuwe ontwikkelingen, zoals Artificial Intelligence, zijn bij uitstek onderwerpen voor zo'n toekomstvisie. Terecht wordt opgemerkt dat in de POVI de strategie voor de uitvoering beperkt is uitgewerkt. Dat komt omdat de POVI zelf geen uitvoeringsagenda is.

Programma’s, thematische en gebiedsgerichte uitvoeringsdocumenten geven gezamenlijk richting aan de uitvoering. Die worden in de POVI ook aangekondigd.

Voorstel aan PS

In paragraaf 16.2 Bouwstenen voor de POVI voegen we toe:
"De toekomstvisie 2050 (TV2050) is gedurende het proces zo goed als mogelijk gevolgd. Deze is voor verwerking in deze POVI echter te laat beschikbaar gekomen, maar zal als input dienen bij de volgende actualisatie van deze POVI."

1.31 Verordening

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de motiveringsplicht van gemeenten en initiatiefnemers bij functiewijziging in de planvorming gestandaardiseerd moet worden met minimale kwaliteitseisen van de rapportage. Dit om te voorkomen dat elk plan past binnen de omgevingskenmerken van het gebied.	ZW-1164-9
Indiener geeft aan dat hij niet heeft kunnen traceren welke regels gaan gelden voor de aanduidingen "natuur", "water" en "stiltegebieden" en is daarom niet akkoord.	ZW-1358-33
Indiener stelt dat de concreetheid pas in de omgevingsverordening aan de orde lijkt te gaan komen. Volgens de indiener is het voor gemeenten van belang dat dit eerder inzichtelijk wordt.	ZW-0263-48
Indiener stelt dat de juridische werking en timing van normering onduidelijk zijn en verzoekt om definities, zoneringen en uitvoeringskaders voldoende duidelijk en toetsbaar vast te leggen om kapstokwerking te voorkomen.	ZW-0450-8
Indiener stelt dat de maatregelen uit het LOS aan moeten sluiten op de POVI. Twee voorbeelden worden genoemd: 1. De zonering van de groenblauwe landbouwzone moeten verbonden worden aan stikstofreductie en waterdoelen. 2. Formuleer instructieregels voor de omgevingsverordening die expliciet sturing geeft aan biologische en natuurinclusieve landbouw.	ZW-1035-8
Indiener stelt dat uit het kaartmateriaal blijkt dat de provincie begrenzing en normeringen herziet. De gevolgen die dit heeft blijven echter onduidelijk en onderbelicht. Het onverkort opnemen van deze herzieningen in de provinciale omgevingsverordening is daarmee voor indiener geen begaanbare weg. Ter illustratie een aantal voorbeelden: De waterzonering en het bijbehorende beschermingsregime is niet helder, wat inzicht in de invloed op ontwikkelingen binnen deze zones, zoals woningbouw, bemoeilijkt. Verdere verduidelijking is derhalve gewenst.	ZW-0187-67 ZW-0207-61 ZW-0238-51 ZW-0253-65 ZW-0271-51 ZW-0314-51 ZW-1127-83
Indiener stelt dat verschillen tussen de bestaande Omgevingsverordening en de Ontwerpvisie leiden tot rechtsonzekerheid en belemmeringen voor bedrijfsontwikkeling.	ZW-1362-24

Indiener stelt, dat hoewel de regio de ecologische ontwikkeling van de Natura 2000-natuur hoog in het vaandel heeft staan, hij van mening is dat hier, gezien de grootschalige sociaaleconomische ontwikkelingen in de regio, een goede balans gevonden dient te worden met andersoortige ontwikkelingen als woningbouw, economie en toerisme. Indiener roept dan ook op om de herontwikkelingen binnen bestaande stedelijke gebieden niet verder te bemoeilijken door het opleggen van extra instructieregels. Juist het bestaand stedelijk gebied geeft ruimte voor de inbreidingsopgave. Hier is indiener dus gebaat bij meer helderheid, in goede afstemming tussen de Provincie en de regio. Daarom pleit indiener er dan ook voor dat er in de uiteindelijke Omgevingsverordening een vangnetbepaling wordt gehanteerd bij deze zonering. Deze bepaling moet er dan toe strekken dat daar waar de zonering niet overeenkomt met de feitelijke situatie de functies zoals vastgesteld in de lokale Omgevingsplannen leidend zijn.	ZW-0319-33
Indiener ziet tekstueel nog de nodige onzorgvuldigheden en tasten op onderdelen in het duister op welke wijze de uitwerking in de provinciale verordening zal plaatsvinden.	ZW-0160-5
Indiener vraagt om op de kaart zonering op te nemen waar nieuwvestiging van IV-bedrijven mogelijk is.	ZW-0196-22
Indiener vraagt om concretisering van de eisen die in het POVI staan voor landbouwsector.	ZW-0332-4
Indiener verzoekt dat wordt vastgelegd dat verdergaande beperkingen niet zonder overleg met de sector en zonder alternatieven voor betrokken bedrijven worden ingevoerd.	ZW-0851-4
Indiener verzoekt dat in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd dat geen nieuwe beperkingen aan grondgebonden landbouw worden opgelegd zonder alternatieven, en dat transities uitsluitend plaatsvinden in samenspraak met de sector.	ZW-0868-5

Zienswijze
Indiener stelt dat natuurinclusieve landbouw, biologische teelt en voedselgemeenschappen ondernemerskeuzes zijn en niet generiek mogen worden opgelegd.

Indiener					
ZW-1122-16	ZW-1095-16	ZW-1166-13	ZW-1058-13	ZW-1151-13	ZW-1166-14

Standpunt GS

In de ontwerp POVI is aangegeven voor welke thema's en onderwerpen regels in de verordening onderdeel vormen van de (beoogde) aanpak. Dat beschrijven we in de POVI op hoofdlijnen. Deels gaat het om het continueren van regels die al in de Omgevingsverordening staan, deels gaat het om volledig nieuwe of aangepaste regels. Voor nieuwe onderwerpen in de verordening geldt dat de vertaling naar concrete regels pas plaats vindt in de geactualiseerde verordening. Die wordt, zo wordt beoogd, enkele maanden na de POVI door PS vastgesteld. We houden die periode tussen de vaststelling van de geactualiseerde POVI en vaststelling van de geactualiseerde verordening bewust kort om te voorkomen dat er gedurende langere tijd tegenstrijdigheden bestaan tussen POVI en verordening (zie Nota van zienswijzen, onderdeel overig – proces verordening). Zoals een indiener terecht constateert, is er gedurende een beperkt aantal maanden na vaststelling van de

geactualiseerde POVI formeel de bestaande verordening nog van kracht. Dan is overigens wel al duidelijk welke wijzigingen we in de verordening willen doorvoeren.

De begrenzing van kaarten bij de verordening moet exact zijn. Daardoor is in het DSO ook altijd te zien welke regels er gelden op een specifieke plek. Zoals elders in deze Nota van zienswijzen aangegeven is, anders dan in het verleden, ook de begrenzing van kaarten in de POVI exact. We nemen de POVI-kaarten in principe ongewijzigd over in de verordening. We benadrukken hierbij nogmaals dat dit slechts geldt voor een deel van de kaarten in de POVI. Veel onderwerpen in de POVI (met bijbehorende kaarten) worden niet vertaald in regels in de verordening. Een indiener vraagt om eisen te stellen aan de invulling van de motiveringsverplichtingen in de verordening. De invulling van die plicht is primair aan gemeenten. We zullen hier in de toelichting van de verordening op ingaan. Terecht wordt gevraagd om een serieuze afweging op basis van alle relevante argumenten. Aan de andere kant is het niet onze bedoeling dat als gevolg van deze verplichting initiatiefnemers met onnodige onderzoeksverplichtingen worden opgezadeld. Proportionaliteit is een belangrijk uitgangspunt. Elders in deze Nota van zienswijzen geven we aan hoe het Programma LOS wordt uitgewerkt in gebiedsprocessen, en dat dit op een later moment kan leiden tot gebruiksbeperkingen, te verankeren in de verordening. Dat nemen ook op in de definitieve POVI. Tegen die achtergrond nemen we nu in de verordening geen regels op voor biologische of natuurinclusieve landbouw. Er wordt ook gevraagd om terughoudend te zijn met instructieregels voor ontwikkelingen binnen het stedelijk gebied. Dat zijn we ook. De meeste regels gelden voor het landelijk gebied of voor specifieke thema's zoals grondwaterbescherming.
Tot slot wordt er gevraagd om een vangnetbepaling, erop gericht om daar waar de zonering niet overeenkomt met de feitelijke situatie de functies vastgesteld in de lokale omgevingsplannen leidend zijn. Zo'n bepaling is niet nodig. Lokale omgevingsplannen waarin functies die planologisch zijn geregeld blijven gelden en worden als gevolg van deze POVI niet gewijzigd.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.32 Divers

Zienswijze
Indiener stelt dat er sprake is van strijd met diverse algemene beginselen van behoorlijk bestuur. De Provincie besteedt onvoldoende aandacht aan de wijze waarop de beoogde resultaten worden bereikt en welke middelen worden ingezet. Ook wordt onvoldoende aandacht besteed aan de ernstige financieel nadelige gevolgen voor het bedrijf wanneer zonder financieel flankerend beleid maatregelen worden genomen zonder rekening te houden met de belanghebbenden (waaronder dit al vele jaren in het gebied gevestigd bedrijf. Het ontwerp biedt onvoldoende rechtszekerheid en het kan zélfs zo zijn dat sprake is van een zekere vorm van willekeur.

Indiener					
ZW-0712-25	ZW-0727-25	ZW-0731-25	ZW-0751-25	ZW-0752-25	ZW-0755-25
ZW-0756-25	ZW-0758-25	ZW-0759-25	ZW-0760-25	ZW-0817-25	ZW-0829-25

ZW-0861-25	ZW-0863-25	ZW-0864-25	ZW-0887-25	ZW-0964-25	ZW-0965-25
ZW-0968-25	ZW-0969-25	ZW-0970-25	ZW-0971-25	ZW-1015-25	ZW-1019-25
ZW-1021-25	ZW-1022-25	ZW-1024-25	ZW-1026-25	ZW-1028-26	ZW-1030-26
ZW-1031-25	ZW-1032-25	ZW-1034-25	ZW-1068-25	ZW-1109-25	ZW-1123-25
ZW-1124-25	ZW-1138-25	ZW-1256-25	ZW-1333-27	ZW-1354-25	ZW-1373-25
ZW-1431-25	ZW-1468-25				

Standpunt GS

De POVI beschrijft per onderwerp de aanpak, inclusief instrumentenmix. Dat is echter slechts op hoofdlijnen, de POVI is namelijk zelf geen uitvoeringsagenda. Programma's, thematische en gebiedsgerichte uitvoeringsdocumenten geven gezamenlijk richting aan de uitvoering. Daarin komt ook de inzet van financiële middelen aan bod. Zienswijzepunten over het doorlopen proces (bijvoorbeeld rechtszekerheid) worden van een antwoord voorzien in 1.1.20 Algemeen – Participatie & Communicatie. Vragen over impact op bedrijfsvoering, mogelijke schade en nadeelcompensatie komen aan bod bij het thema Land- en tuinbouw in deze Nota van Zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

1.33 Individueel

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om concrete protocollen en afspraken voor de Bestuurlijke Overleggen Fysieke Leefomgeving Limburg en de sectorale afspraken waarbij alle relevante partijen worden benoemd en betrokken.	ZW-0145-23

Standpunt GS

Voor de BOFLL wordt gewerkt met door de gezamenlijke deelnemers vastgestelde vergaderprotocollen. Die gaan ook over de deelnemende partijen. De resultaten van de bestuurlijke overleggen worden steeds vastgelegd in verslagen met actielijsten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Provincie Limburg om met hen samen te werken, om tot een uitwerkingsplan te komen, voor het behoud, herstel, en duurzame doorontwikkeling van het Maasdal.	ZW-0199-5

Standpunt GS

Van uw eventuele uitwerkingsplan voor het Maasdal zullen wij met belangstelling kennis nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
"Indiener meent dat in de POVI terecht de grote druk wordt onderkend die de fysieke leefomgeving ondervindt, oa als gevolg van verstedelijking, intensief ruimtegebruik en economische activiteiten. Daarmee zou impliciet worden erkend dat bevolkingsgroei tot extra druk op natuur en leefomgeving leidt. Indiener meent dat het tegenstrijdig is dat elders in de POVI impliciet gestuurd wordt op bevolkingsgroei, met name op basis van (internationale) migratie. Indiener stelt dat in plaats van het streven naar groei, het wenselijk is om de natuurlijke bevolkingsontwikkeling – inclusief de voorziene krimp – te aanvaarden en te begeleiden; daardoor ontstaat er zo de indiener ruimte voor verbetering: herstel van ecosystemen, versterking van de landschappelijke kwaliteit, het oplossen van ruimtedruk en het vergroten van leefbaarheid. Indiener meent dat in de praktijk de provincie vergunningen verleent voor grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen die haaks staan op de ecologische opgaven. Indiener meent dat het beleid moet gericht zijn op ecologisch herstel en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving, niet op het legitimeren van economische groeibeloften die gepaard gaan met verdere aantasting van natuurwaarden. Indiener roept op om: • De spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit te adresseren en de keuze te maken voor het actief beheren van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit. • Te garanderen dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden, en dat economische belangen geen doorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact. • Publiek-private constructies zoals bij Greenport Venlo te herzien, teneinde belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten. • Onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren."	ZW-0218-3

Standpunt GS

Een zekere mate van groei is essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. We hanteren het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025 als vertrekpunt voor een strategie gericht op duurzame kwalitatieve groei. Veel van die groei zal landen in de steden (zie ambities Limburg Centraal). We denken bij zo'n groei met de koers in de POVI de ambities op het vlak van natuur en landschap zeker te kunnen realiseren. Bij concrete initiatieven vindt er altijd een integrale belangenafweging plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat voor goede regie op de woningbouwprogrammering ook de bestaande situatie in beeld moet zijn, en vraagt om in de POVI en bij het samenstellen van programma's rekening te houden met leefbaarheid, mate van stedelijkheid, samenstelling van de bestaande woningvoorraad en sociaal-economische status van dorpen, als aanvulling op het tweede leidend principe.	ZW-0237-137

Standpunt GS

We delen de opvatting dat inzicht in de bestaande situatie belangrijk is. Op woongebied worden de bestaande situatie en ontwikkelingen goed gemonitord. De genoemde aspecten sluiten aan bij het Beleidskader Limburgse steden en dorpen. Ze zijn wat ons betreft een invulling van principe 2, geen aanvulling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de indruk wordt gewekt dat een stapsgewijze benadering wordt gehanteerd, waarbij Provincie Limburg later – onder verwijzing naar de POVI – een bepaalde richting kan inslaan zonder op dit moment volledige duidelijkheid te scheppen of de dialoog hierover aan te gaan. Dit ziet indiener overigens op meerdere plekken in deze POVI terug.	ZW-0253-3

Standpunt GS

Er zit samenhang in de documenten die de Provincie opstelt. De POVI is een visie op hoofdlijnen. De POVI krijgt voor sommige onderwerpen gedetailleerde uitwerking in provinciale programma's onder de Omgevingswet en in andere uitvoeringsdocumenten. Bindende regels worden vastgelegd in de Omgevingsverordening. Dat is volledig in lijn met de beleidscyclus zoals die in de Omgevingswet centraal staat. In elke fase worden de relevante partners betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt publiek-private constructies zoals bij Greenport Venlo te herzien, teneinde belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten.	ZW-0299-20

Standpunt GS

Dit verzoek valt buiten de scope van de POVI. We wijzen er overigens op dat de vergunningverlening in de meeste gevallen een gemeentelijke verantwoordelijkheid betreft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat onder inwoners en agrariërs het gevoel bestaat dat er met twee maten wordt gemeten: waar boeren op tal van vlakken worden geconfronteerd met ingrijpende beperkingen, lijken grootschalige projecten zoals die van Greenport of recreatieve ontwikkelingen (zoals Toverland) wél doorgang te kunnen vinden, ondanks de nadelige effecten op de natuur. Dit schept ongelijkheid en ondermijnt het draagvlak voor natuurbeleid. Juist het draagvlak onder burgers, grondeigenaren en ondernemers is essentieel voor het slagen van de transitie naar een duurzame leefomgeving.	ZW-0299-22

Standpunt GS

Elke ruimtelijke ontwikkeling in Limburg, of dat nu een grootschalige economische ontwikkeling is of een ontwikkeling van een agrarische ondernemer, wordt integraal afgewogen. Vaak is dat primair een afweging door de gemeente.
In de POVI en Omgevingsverordening geven we vanuit provinciale optiek en belangen, kaders mee voor die afweging. Er is geen sprake van het meten met twee maten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de participatie en samenwerking met gemeenten te verbeteren voor een betere integratie van POVI en LOS.	ZW-0317-17

Standpunt GS

Bij het vaststellen van de ontwerp POVI was het LOS nog niet beschikbaar (ook niet als ontwerp). Inmiddels is het LOS vastgesteld door GS. De samenhang tussen POVI, LOS en uit het LOS voortvloeiende gebiedsprocessen wordt in de POVI beschreven. Zie onze reactie ten aanzien van het thema natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het abstractieniveau per onderwerp sterk verschilt, waarbij sommige onderdelen overwegend beleidsmatig en richtinggevend zijn opgesteld, terwijl andere hoofdstukken sterk uitvoeringsgericht en gedetailleerd zijn. Indiener geeft aan dat dit leidt tot een gebrek aan eenduidigheid in toon en functie van de POVI.	ZW-0317-156

Standpunt GS

Dat klopt en is een gevolg van de verschillen in de fase in de beleidscyclus en de provinciale rol voor de verschillende beleidsthema's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil graag betrokken blijven bij de vervolgstappen en denkt graag mee bij de planvorming, beleid en te maken keuzes	ZW-0321-12

Standpunt GS

We waarderen een brede betrokkenheid van partijen bij de totstandkoming en uitvoering van het omgevingsbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI een mogelijke toetsing door de rechter niet zal doorstaan wegens gebrekkige motivering van de noodzaak en proportionaliteit. Indiener wijst Gedeputeerde Staten met zijn zienswijze op deze juridisch zwakke plek van de POVI.	ZW-0415-28

Standpunt GS

Naar onze overtuiging hebben we de noodzaak om in de POVI heldere keuzes te maken meer dan voldoende beargumenteerd. Die keuzes zijn goed beargumenteerd en zijn nodig om de opgaven, die voortvloeien uit ambities, maar ook Europese en nationale wet- en regelgeving, te realiseren. Overigens staat de POVI, zoals wettelijke bepaald, niet open voor bezwaar en beroep.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI eerst goed en duidelijk moet worden geschreven. Indiener vindt dat vage uitspraken over groen, milieu en duurzaamheid niet voldoende zijn. Indiener stelt dat eerst onderzocht moet worden wat de gevolgen van de POVI zijn op bijvoorbeeld de landbouw.	ZW-0418-3

Standpunt GS

Op meerdere plekken in deze Nota van zienswijzen hebben we aangegeven dat we de teksten naar aanleiding van de ingediende zienswijzen op onderdelen zullen verduidelijken. Aan de keuzes in de POVI ligt een PlanMER ten grondslag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het beleid in lijn te brengen met coalitieafspraken en kiezersmandaat.	ZW-0486-24

Standpunt GS

Het overzicht van doelen, opgenomen als bijlage 4, toont aan dat veel van die doelen aansluiten bij het Coalitieakkoord en de Beleidskader sdie op basis daarvan zijn opgesteld. De POVI wordt vastgesteld door Provinciale Staten, die gekozen is door de Limburgse bevolking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om ontwerp POVI niet vast te stellen of om nadere voorwaarden te stellen die de belangen van omwonenden te beschermen.	ZW-0517-9
Indiener verzoekt om ontwerp POVI niet vast te stellen of om nadere voorwaarden te stellen die de impact op natuur en landschap verminderen.	ZW-0517-10

Standpunt GS

De POVI is een visie op hoofdlijnen, op basis van een brede afweging van belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om ontwerp POVI niet vast te stellen of om nadere voorwaarden te stellen die de impact op natuur en landschap verminderen.	ZW-0517-10

Standpunt GS

De POVI is een visie op hoofdlijnen, op basis van een brede afweging van belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het document overzichtelijker te maken, meer samenhang aan te brengen, het aantal kaarten te beperken en bestaande milieudruk – vooral in Midden-Limburg – nadrukkelijker en concreter te betrekken.	ZW-0923-1

Standpunt GS

Naar onze overtuiging wordt in de POVI de samenhang geschetst tussen de grote opgaven waar Limburg mee geconfronteerd wordt. We hebben bewust ervoor gekozen om veel meer met kaarten te werken. We krijgen daar in algemene zin veel waardering voor. Het biedt ook de kans om veel beter de verbinding tussen gemeentelijk en provinciaal beleid te leggen. In het planMER is de bestaande milieusituatie in kaart gebracht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt burgerparticipatie en inspraak structureel te verankeren, met name bij grote projecten zoals bij de Clauscentrale, en in de praktijk daadwerkelijk uitvoering te geven aan samenwerking met inwoners zoals beloofd in het beleid.	ZW-0923-3

Standpunt GS

De POVI is niet de juiste plek daarvoor. Het is immers geen uitvoeringsagenda.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een eerlijke verdeling van lusten en lasten te waarborgen; compenseer onevenredig getroffen dorpen zoals Brachterbeek en breng lastenverlichting aan waar overbelasting optreedt.	ZW-0923-10

Standpunt GS

In de POVI geven we aan welke opgaven er liggen in Limburg en geven we algemene kaders voor de invulling van die opgaven naar gebieden toe. In de uitwerking van de POVI in thematische of gebiedsvisies zoals de beoogde gebiedsvisie Maasbracht-Einighausen wordt bezien hoe tot een optimale verdeling van functies gekomen kan worden in gebieden waar heel veel belangen bij elkaar komen. We zijn ons terdege ervan bewust dat energieplanologie daarbij kan leiden tot concentratie van ontwikkelingen. Op projectniveau vindt uiteindelijk de beoordeling van alle effecten op lokaal niveau plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan de stem van bewoners in het vervolgtraject, gezien hun dagelijkse betrokkenheid en zorg voor het landschap.	ZW-0982-6

Standpunt GS

Wij begrijpen uw zorg voor toekomstige ontwikkelingen die impact kunnen hebben op het Amerikaans kerkhof in Margraten. Wij schetsen in de POVI en Omgevingsverordening een aantal kaders, de gemeente is primair verantwoordelijk voor de inrichting van dit gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt provincie om haar bevoegdheden te zetten bij bovenregionale opgaven. Dit geldt met name voor thema's zoals stiltegebieden en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Juist op deze dossiers wordt expliciet om provinciale sturing gevraagd door gebiedspartners, om eenduidigheid, samenhang en effectiviteit te waarborgen.	ZW-1035-9

Standpunt GS

In de POVI schetsen we per thema wat de provinciale belangen en rol zijn. Die kunnen per thema behoorlijke verschillen. Vaak gaat het daarbij om bovenregionale opgaven. Voor het door indiener genoemde voorbeeld stiltegebieden is die rol groot, op basis van wettelijke bepalingen. Voor andere thema's ligt de primaire verantwoordelijkheid bij gemeenten. Dat geldt bijvoorbeeld voor de inzet van bestrijdingsmiddelen in de nabijheid van woongebieden, binnen kaders van het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een onderscheid te maken tussen hetgeen wettelijk of door rijksregelingen is voorgeschreven en de beleidsmatige vrijheid die de provincie neemt. Het moeten voldoen aan wettelijke kaders prevaleert boven beleidsmatige vrijheid. Deze duiding maakt afwegingen en keuzes transparanter.	ZW-1164-3

Standpunt GS

Het als bijlage opgenomen overzicht van doelen beschrijft ook waar die doelen op gebaseerd zijn. Dat kunnen Europese regels of nationale wetgeving zijn, maar ook afspraken tussen Provincie en Rijk of ambities van Rijk of Provincie. We zijn het met indiener eens dat inzicht hierin helpt bij het maken van afwegingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt de Provincie om in de POVI aan te geven wat de wettelijke bepalingen zijn en welke instanties waarvoor verantwoordelijk zijn. Volkshuisvesting is de laatste jaren juist ingekleed met meer wet- en regelgeving om het belang in juiste proporties te kunnen afzetten tegen andere opgaven in andere domeinen die minder of ingebed zijn in wetgeving.	ZW-1164-73

Standpunt GS

Als bijlage is een overzicht van doelen opgenomen, met een beschrijving waar die doelen op gebaseerd zijn. Dat kunnen Europese regels of nationale wetgeving zijn. De focus in de POVI ligt op de provinciale rol en belangen. Het voert te ver om in de POVI een overzicht op te nemen van alle verantwoordelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het gebruik van containerbegrippen zoals 'scheiding tussen mens en dier', 'spuitvrije zones', 'bufferzones voor fijnstof en geur' en 'indicatieve zone die in overleg met gemeenten wordt vastgesteld' in de ontwerp-POVI leidt tot rechtsonzekerheid en ongelijkheid doordat gemeenten hier verschillend invulling aan kunnen geven.	ZW-1258-3

Standpunt GS

We nemen in de POVI een begrippenlijst op. In ons antwoord op algemene vragen over de zonering gaan we in op de status van de begrenzing van die zones (die is niet indicatief). Overigens hebben de gemeenten voor veel onderwerpen de nodige beleidsruimte om, binnen kaders van de Provincie, zelf gebiedsgerichte afwegingen te maken. Dat is in lijn met het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de overheid onvoldoende middelen/ruilgrond heeft, dit leidt tot schaarste en stijgende grondprijzen voor landbouw.	ZW-1300-10

Standpunt GS

Dit is een vraag die niet thuis hoort in de POVI, maar eerder in de uitwerking van het Programma LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft er bezwaar tegen dat straks ieder gemeente zelf de invulling per gebied gaat geven. Dit werkt volgens indiener oneerlijke concurrentie in de hand. Indiener heeft grond in vijf verschillende gemeenten en geeft aan dat het onwerkbaar is om bij alle vijf gemeenten te checken welke invulling per gebied er komt.	ZW-1358-7

Standpunt GS

Gemeenten in Nederland hebben voor veel onderwerpen de nodige beleidsruimte om zelf gebiedsgerichte afwegingen te maken. Zij hebben ook de meeste kennis van het gebied. Dat is het subsidiariteitsbeginsel uit de Omgevingswet. Dat kan leiden tot verschillen per gemeente. Het is onvermijdelijk dat indiener daar, vanwege zijn grondposities in meerdere gemeenten, tegen aan loopt. Waar en provinciale belangen aan de orde zijn, geeft de Provincie via de POVI en Omgevingswet kaders mee.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een herhaaldelijk pleit handelt over de gebezigde termen regio en regionaal. Door deze af te kaderen/definiëren helpt het volgens de indiener de posities van partijen en hun verhouding tot mekaar te verduidelijken. Indiener ziet vooralsnog hier echter geen beweging naar mekaar toe ontstaan (o.m. POVI $3.2 en $10.20).	ZW-1445-17

Standpunt GS

In het algemeen bedoelen wij Noord-Limburg, Midden-Limburg en Zuid-Limburg als wij het hebben over de Limburgse regio's (de zogenaamde COROP-regio's). De term regio wordt echter niet voor elk thema hetzelfde ingevuld. Voor het thema wonen maakt de wet een onderscheid tussen woningmarktregio's en woningbouwregio's. Soms worden ook (grensoverschrijdende) euregio's bedoeld. Bij het thema Algemeen - Samenwerken als één overheid gaan we in op het belang van samenwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om over toekomstige ontwikkelingen in de grensregio geïnformeerd te worden.	ZW-1467-3

Standpunt GS

We benadrukken het belang om elkaar wederzijds te informeren over relevante ontwikkelingen. Op het niveau van Land / Bezirken informeren wij elkaar bijvoorbeeld via de Nederlandse Duitse Commissie voor RO.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er veel behoefte is aan een nieuwe editie van Expeditie Ruimte, omdat eerdere edities succesvol waren in het verbinden van collega's van verschillende organisaties en het delen van kennis over provinciale en maatschappelijke thema's. Volgens de indiener zijn actuele ontwikkelingen, zoals polarisatie in het maatschappelijke debat, extra redenen om weer samen te komen en ervaringen uit te wisselen. Daarom roept de indiener geïnteresseerden op om zich aan te melden om samen een nieuwe Expeditie Ruimte te organiseren.	ZW-1473-189

Standpunt GS

We zullen uw suggestie betrekken bij het nadenken over aanpakken en instrumenten die bijdragen aan een optimale samenwerking in de toekomst. Het is fijn om te horen dat u de Expeditie Ruimte, zoals die in het verleden is ingevuld, heeft gewaardeerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener uit zijn onzekerheid over de juridische status: moeten gemeenten zich houden aan de indeling van het POVI? Sommige gemeenten wijken af en gaan verder dan de provinciale zoneringen.	ZW-0153-6

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie, waar we vinden dat de POVI juridisch moet doorwerken richting gemeenten, waterschap, burgers of bedrijven nemen we regels op in de Omgevingsverordening. We geven in de POVI aan waar dat het geval is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Omgevingsvisie in strijd is met artikel 3.1 van de Omgevingswet, omdat er geen sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.	ZW-0499-5

Standpunt GS

We zijn het niet met indiener eens. Naar ons oordeel worden in de POVI evenwichtige keuzes gemaakt. Uiteraard doen we dat passend bij het provinciaal schaalniveau. De POVI is geen provinciaal omgevingsplan/bestemmingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de POVI-doelen en ambities concreter te specificeren, zodat er geen vrij interpreteerbare termen, opgaven en ambities in het beleid aanwezig zijn. Indiener verzoekt concrete beargumentatie met bijbehorende cijfers als onderbouwing.	ZW-0523-2

Standpunt GS

We verwijzen naar de ambities beschreven in hoofdstuk 2 en het doelenoverzicht in de bijlage.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gedetailleerde informatie over samenhang van deze omgevingsvisie en plan MER, met KRW en zoneringen voor natuur, natura-2000 gebieden, natuurontwikkeling/verbetering woningbouw, financiële paragraaf van de Nederlandse overheid en de in de Europese Unie gemaakte Greendeal.	ZW-0566-8

Standpunt GS

Indiener vraagt informatie over een aantal zeer uiteenlopende onderwerpen. Deels horen die niet thuis in de POVI, zoals de financiële paragraaf van de Nederlandse overheid. Voor uitleg over de zonering, water (KRW) en woningbouw verwijzen we naar de relevante onderdelen van de POVI en deze Nota van zienswijzen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert om de Vlaamse landschapsparken 'Maasvallei' en 'Grenzeloos Bocagelandschap' te betrekken bij het verdere procesverloop van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg en het bijhorende plan-MER vanwege hun grensoverschrijdend karakter met Nederlands Limburg.	ZW-0750-2

Standpunt GS

Na vaststelling van de POVI door PS wordt het proces afgerond. We zien de vraag dan ook meer als een oproep om de genoemde partijen ook in de toekomst over dergelijke processen te informeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om afstemming tussen provincie Limburg en provincie Noord-Brabant voor ondernemers met gronden en activiteiten over de grenzen.	ZW-1116-14

Standpunt GS

Afstemming tussen Noord-Brabant en Limburg vindt op meerdere niveaus plaats. Waar het gaat om de inrichting van het landelijk gebied is dat onder meer de samenwerking in NOVEX DE PEEL. De gebiedsprocessen LOS kunnen ook grensoverstijgende impact hebben, wat om afstemming vraagt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de POVI naar aanleiding van het PlanMER wordt aangevuld met scenario's voor agrarische ontwikkeling, sociaaleconomische impactanalyses en beleid voor innovatie en kringlooplandbouw.	ZW-1243-4

Standpunt GS

Het opgestelde planMER is door de Commissie M.e.r. beoordeeld op juistheid en volledigheid. Dat oordeel luidt dat het MER grotendeels van goede kwaliteit is. Bestuurlijke keuzes in de regio's worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. We zien in het oordeel van de Commissie geen aanleiding om een aanvulling als gevraagd door indiener op te stellen. Bij de uitwerking van de POVI komt de impact van specifieke maatregelen aan bod.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het volgend over helder en consistent beleid: •EU Level playing field •Aansluiten bij landelijk beleid (bv geurbeleid) •Regelgeving op basis van doelsturing •Integraal beleid	ZW-1328-12

•Juridische borging van innovaties
•Snellere vergunningverlening

Standpunt GS

We hebben in de POVI een doelenoverzicht opgenomen waarin is aangeven welke Europese regels, nationale wetgeving en nationale ambities ten grondslag liggen aan deze doelen. Dat draagt bij aan de helderheid. Net als het feit dat bij elk thema het provinciaal belang en de provinciale rol worden toegelicht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een duidelijke structuur en leesbare invulling nodig is voor het gebruik van gebieden door een passende functie, en vraagt om een concrete uitleg over hoe dit in de POVI vormgegeven zal worden.	ZW-1473-169

Standpunt GS

De POVI en Omgevingsverordening worden beide gepubliceerd in het DSO (Regels op de Kaart) en in de eigen provinciale POL-viewer. Dat biedt de mogelijkheid om te zien welke beleidsuitspraken resp. regels van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

2. Zonering

2.1 Binnengekomen zienswijzen met betrekking tot zonering

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gedeelten van het perceel wel/niet beekdal zijn en verzoekt het perceel niet in vele stukjes te delen maar een bewerkbaar perceel te behouden.	ZW-0784-1
Binnen het grondgebied van de gemeente Voerendaal is HS-Schoonbron gelegen. Op de locatie van HS-Schoonbron komt de huidige situatie niet overeen met de zoneringen die u hanteert. Volgens het kaartmateriaal is er sprake van een ‘Groenblauwe Landbouwzone’ en ‘Primair Landbouwgebied’ terwijl hier dus een hoogspanningsstation aanwezig is. Indiener verzoekt u de zonering in overeenstemming te brengen met de huidige situatie.	ZW-0206-31
De aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone dient volgens indiener niet als beleidsuitgangspunt te gelden.	ZW-0463-9
De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijke impact wordt niet gegeven.	ZW-0207-44
De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijke impact wordt niet gegeven.	ZW-0238-34 ZW-0271-34 ZW-0314-34
De gronden rond het perceel van de indiener maken deel uit van een aaneengesloten en actief gebruikt agrarisch gebied. In het ontwerp-POVI wordt ruimte geboden voor functiewijzigingen, bijvoorbeeld naar wonen, recreatie of natuur, wat direct ten koste zou gaan van de landbouwstructuur en gebruiksmogelijkheden. Dit is naar mening van indiener in strijd met het belang van duurzame, lokale voedselproductie en behoud van het agrarisch cultuurlandschap. Indiener verzoekt om deze gronden expliciet aan te merken als agrarisch waardevol primair landbouwgebied, waarbij landbouw als hoofdfunctie behouden blijft en functiewijzigingen worden uitgesloten.	ZW-1411-2
De indiener constateert dat de cirkel met een straal van 1,5 km niet juist is gepositioneerd voor hun gemeente en vraagt om dit aan te passen (Het middelpunt is noordelijker, namelijk op het stationsgebouw).	ZW-1038-52
De indiener constateert dat de contouren van een bestaande ontwikkeling op verschillende kaartlagen anders en onjuist zijn weergegeven en verzoekt de	ZW-0198-22

contouren van de ontwikkeling inclusief voorgenomen uitbreiding op alle kaartlagen te corrigeren die van toepassing zijn. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd. Dit punt hangt samen met ZW-0198-23.	
De indiener constateert dat de hoofdkaart van de groenblauwe landbouwzone niet overeenkomt met de acht deelgebied kaarten (Maasvallei, beekdalen, natte laagten, droogdalen, hellingen, overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden, intrekgebieden, Natura2000, ecologische verbindingszones) en verzoekt om deze kaarten onderling in overeenstemming te brengen. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-18
De indiener geeft aan dat de waterbuffer in de nabijheid en in eigendom van het Waterschap Limburg is aangewezen als Primair Landbouwgebied. De indiener verzoekt om de zonering voor deze waterbuffer te verwijderen.	ZW-0547-8
De indiener geeft aan dat het perceel momenteel wordt gebruikt voor landbouw, maar in de ontwerp-Omgevingsvisie niet is aangeduid als primair landbouwgebied. Indiener verzoekt om deze indeling in de definitieve versie te corrigeren.	ZW-0065-1
De indiener geeft aan dat meerdere zoneringsaanduidingen op het eigen gebied niet overeenkomen met de feitelijke situatie en toekomstige ontwikkelbehoefte en verzoekt daarom om een aantal aanpassingen: verwijdering van aanduiding ‘primair landbouwgebied’ op plekken waar reeds andere ontwikkeling (voorzien) zijn. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-15
De indiener verzoekt dat het verwevingsbied wordt verwijderd. Zie zienswijze voor locaties.	ZW-0547-7 ZW-0585-7 ZW-1235-3
De indiener verzoekt dat het verwevingsgebied in de huiskavel te verwijderen, omdat dit geen toegevoegde waarde heeft voor het doel (scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones of bufferzones voor fijnstof en geur). Zie zienswijze voor locaties.	ZW-0558-2
De indiener verzoekt de aanduiding ‘verwevingsgebied’ op een aantal plekken waar al andere ontwikkeling (voorzien) zijn, te verwijderen. Dit aangezien de aanduiding ‘verwevingsgebied’ met de toelichting dat de zonering de basis vormt voor nadere gesprekken maar ervoor kan zorgen dat plekken alsnog als groenblauwe landbouwzone (inclusief bijbehorende motiveringsplicht) kunnen worden aangeduid, onvoldoende zekerheid biedt voor toekomstige ontwikkelingen en een verzwaring ten opzichte van de huidige situatie. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-19
De indiener verzoekt om de zonering te wijzigen van Groenblauwe landbouwzone naar Primair landbouwgebied. Zie zienswijze voor meerdere locaties.	ZW-0558-5

De indiener verzoekt verwevingsgebied dat voor de locatie wordt verwijderd, aangezien het op deze locatie geen meerwaarde heeft en de scheiding tussen mens en dier met een bufferzone praktisch niet realiseerbaar is.	ZW-0957-4
De landbouwgronden van indiener zijn grotendeels gelegen in de groenblauwe landbouwzone en in het overgangsgebied natura2000. Het bedrijf is omgevormd naar vleesvee met akkerbouw. Via de POL viewer worden extra belastende en beperkende maatregelen zichtbaar. Het betreft onder andere het vergroten van het zoekgebied drinkwaterwinning beschreven in paragraaf 6.6.12. Daarnaast komen overgangsgebieden nabij een Natura 2000 gebied (paragraaf 5.6.2) van maar liefst 500 meter. Indiener vreest dat hun de mogelijkheid tot primaire landbouw ontnomen wordt. Dit treft ons zwaar aangezien onze eigendomsgronden in dit overgangsgebied vallen.	ZW-0394 ZW-0394-1
De percelen van de indiener liggen binnen verschillende zoneringen (GBLZ, VWG, PLG). Extra beheermaatregelen uitvoeren in 1 zone en niet in de andere is in de praktijk onuitvoerbaar en leidt altijd tot lagere opbrengsten, meerkosten en/of waardedaling van de percelen. Deze schade moet dan altijd volledig worden gecompenseerd.	ZW-0547-9 ZW-1043-7
Een deel van de bedrijfslocatie van indiener ligt in de Ontwerpvisie aangeduid als ‘Groenblauwe Landbouwzone’. Indiener stelt dat deze aanduiding geen extra beperkingen mag opleggen aan zijn bestaande agrarische bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0463-6
Gebruik het systeem van motiveringsplicht zoals in de Groenblauwe Mantel, waarbij agrariërs op doelen worden afgerekend en niet op maatregelen.	ZW-0877-44
Gelet op de bufferende werking van het park ten westen van ons perceel lijkt een “standaard-toepassing” van een strook van 100 meter voor het verwevingsgebied niet passend, Indiener verzoekt het verwevingsgebied te beperken tot de grens van zijn perceel aan de westkant.	ZW-1181-6
Gelet op het karakter van de locaties en de aanmerking als kansrijke masterplanlocatie verzoekt indiener voor de gehele locaties de zonering ‘Verwevingsgebied’ aan te houden. Ten overvloede geldt ook dat de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ binnen een locatie niet doelmatig lijkt te zijn. Het betreft een zeer spitse en smalle zonering, waarbij feitelijk niet het provinciale doel voor deze zonering tot uitvoering gebracht kan worden.	ZW-0206-36
Herstructurering en bouwen binnen huidig bebouwd gebied ziet indiener bij 'straatjes erbij' als uitgangspunt. Een programmaring waarbij het gros van de woningen in de stedenband Maastricht - Sittard-Geleen - Parkstad wordt gebouwd is hierbij evident. Daarnaast horen wij graag waar de huidige contour op is gebaseerd en hoe hard de lijn is.	ZW-0302-96
Het bedrijf van indiener is bijna geheel gelegen in de groenblauwe landbouwzone, verwervingsgebied èn overgangsgebied Natura 2000 en lijkt daardoor oneerlijk zwaar getroffen te worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling en opzichte van collega-paardenhouders.	ZW-0772-8
Een buurtschap kent een halve zonering ‘Verwevingsgebied (zie figuur 5). Het buurtschap omvat een cluster van bebouwing, waarbinnen diverse functies zijn gelegen (bijvoorbeeld een horeca en recreatie gelegenheid, bedrijvigheid en	ZW-0206-12

woningen). Indiener verzoekt u het gehele gebied met bebouwing de zonering verwevingsgebied te geven. Een andersoortige zonering bijvoorbeeld ‘Groenblauwe landbouwzone’ die nu voor een groot deel over de bestaande bebouwde percelen ligt is immers niet in overeenstemming met de feitelijke situatie ter plaatse. Indiener verzoekt u rekening te houden met de uitbreiding van het buurtschap met één woning. De Provincie Limburg heeft over dit plan inmiddels positief geadviseerd (en het betreffende ontwerp besluit ligt ter inzage).	
Het domein kent een halve zonering ‘Verwevingsgebied’. Indiener verzoekt u het gehele gebied met bebouwing de zonering ‘Verwevingsgebied’ te geven. Dit kom overeen met de feitelijke situatie.	ZW-0206-11
Het lijkt indiener onlogisch om het knooppunt Kerensheide als primair landbouwgebied aan te duiden. Dit geldt ook voor het aanduiden als verwevingsgebied van andere hoofdinfrastructuur in het Stedelijk gebied. En lijkt het erop dat de A2 verbreding nog niet is meegenomen op de kaart.	ZW-0302-61
Het opbrengend vermogen en de kwaliteiten van de gronden is zeer goed. Meerdere gronden gelegen in primaire landbouwgebieden met beekdalen, zijn van mindere kwaliteit. Indiener stelt dat goede landbouw wordt uit productie genomen ter bescherming van een nabijgelegen Natura 2000 bosperceel. Dit is volgend indiener onacceptabel. Indiener verzoekt de Provincie dringend deze gronden op te waarderen naar Primaire landbouwgronden. Zie tekening.	ZW-0394-16
Het POVI Limburg stelt kaders voor duurzame ruimtelijke ontwikkeling, De percelen zijn bestemd voor de ontwikkeling van twee burgerwoningen, zoals ook aangegeven in het bestemmingsplan. Het behoud van de bestemming ‘Wonen’ voor deze percelen is van belang. Indiener verzoekt de Provincie daarom om eventuele voorwaarden of beperkingen die de realisatie van deze woningen kunnen belemmeren, te herzien of te verwijderen.	ZW-0811-23
Het telen van intensieve gewassen zoals aardappelen, uien en suikerbieten is nodig voor de vruchtwisseling. Indiener verzoekt aan te geven hoe dit mogelijk blijft in het Verwevingsgebied of Groenblauwe Landbouwzone?	ZW-0426-13
Indiener stelt vast dat het huiskavel wordt doorsneden door de groen/blauwe zone, specifiek droogval en verzoekt aan te geven hoe dit kavel kan worden benut als de POVI gevolgd moet worden en ook om de blauw/groene zone op de huiskavel te verwijderen.	ZW-0951-2
In de POVI is het overgrote deel van het Graetheideplateau aangeduid als Primair Landbouwgebied. Dit strookt niet met de Strategische gebiedsvisie omgeving Chemelot waarin voor het gebied wordt ingezet op het vergroten van het aandeel natuur-inclusieve landbouw. Indiener verzoekt om een substantieel deel van het Graetheideplateau om te zetten naar Groenblauwe landbouwzone of binnen het Primaire Landbouwgebied meer ruimte voor natuur-inclusieve landbouw te creëren.	ZW-0302-64
In de POVI wordt aangekondigd dat er in het Verwevingsgebied ruimte gemaakt gaat worden voor 'een straatje erbij'. Indiener heeft de verwachting dat de Verwevingsgebieden opnieuw opschuiven en hij met het hele bedrijf in het Verwevingsgebied komt te liggen. Dit zal volgens indiener leiden tot een verslechtering van de economische rendabiliteit van zijn bedrijf en vreest hij	ZW-1418-4

voor het behouden van zijn vergunningen. Indiener verzoek om aan te geven hoe hiermee wordt omgegaan en hoe deze gevolgen worden gecompenseerd.	
In de POVI wordt aangeven dat gekozen begrenzingen en andere normatieve begrippen in beginsel indicatief zijn. In de praktijk constateerde indiener bij eerdere beleidswijzigingen dat dergelijke begrenzingen op casusniveau regelmatig strikt en gedetailleerd werden toegepast. Paragraaf 3.4 roept derhalve enkele vragen op. In het belang van onze inwoners, bedrijven en andere organisaties gaat indiener ervan uit dat we dit beleid ook vanuit een strategisch gedachte blijven oppakken.	ZW-1164-5
In het nu voorliggende ontwerp is er ter plaatse van het bedrijf van indiener een vlak aangeduid als verwevingsgebied. Er is echter volgens indiener geen aangrenzende bebouwing die aan te merken is als “stedelijk gebied”, “landelijke kernen” of “werklocaties”. Indiener verzoekt dan ook om de begrenzing van het verwevingsgebied te verwijderen. De aanduiding Primair landbouwgebied is volgens indiener hier op zijn plaats.	ZW-0355-2
In het ontwerp wordt niet aangegeven wat exact bedoeld wordt met een 'scheiding tussen mens en dier. Volgens indiener (melkveebedrijf) lijkt het erop dat veehouderijen nabij kernen worden beperkt. Indiener stelt voor om bij de uitwerking van het beleid in de omgevingsverordening een uitzondering te maken voor bestaande agrarische bedrijven.	ZW-0227-6
In het verwevingsgebied is de land- en tuinbouw de hoofdgebruiker maar dient de bedrijfsvoering te worden afgestemd op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken. Het is het gebied waar een functiewijziging mogelijk is mits goed onderbouwd. De provinciale kaders lijken strak, nieuw-vestiging van niet-agrarische functies kan alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie. Indiener vraagt hoe dit is te onderbouwen en doet de suggestie dit meer algemeen te formuleren.	ZW-0314-170
Indiener adviseert om in overleg te gaan met de gemeenten en ondernemers om gebied specifiek maatwerkbeleid te ontwikkelen, alvorens de nieuwe zonering juridisch door te voeren.	ZW-0171-7
Indiener beoogt een woning te bouwen op een locatie die grenst aan de bebouwde kom, op een perceel dat geen woonbestemming heeft. Volgens de gemeente Leudal moet de Provincie hierover beslissen	ZW-0032-1
Indiener bepleit dat het gehele ontwikkelingsgebied glastuinbouw als primair landbouwgebied moet worden bestemd.	ZW-0324-9 ZW-0325-8
Indiener bepleit dat overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden buiten de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw moeten worden begrensd.	ZW-0324-5 ZW-0325-9
Indiener constateer dat Dorper peel in de POVI2021 niet in de groenblauwe mantel was opgenomen en dat in voorliggend ontwerp het gebied wel in de GBLZ is opgenomen. De indiener is het daarmee niet eens en vraagt om een aanpassing van de kaart.	ZW-1242-14
Indiener constateert dat op het perceel al vele jaren een camping gevestigd is. Het gebied van de camping, evenals een aantal aangrenzende percelen, heeft op de plankaart van de ontwerp-POVI de aanduiding 'Primair Landbouwgebied'	ZW-1199-93

gekregen. Indiener stelt dat deze aanduiding echter niet aansluit bij het feitelijke en huidige gebruik van de betreffende gronden. Het gebied heeft in hoofdzaak een recreatief karakter en maakt integraal onderdeel uit van het bestaande kampeer- en verblijfsrecreatie gebruik. Indiener verzoekt om de aanduiding 'Primair Landbouwgebied', zoals paars begrensd weergegeven op de afbeelding in de zienswijze, te wijzigen in 'Verwevingsgebied'. Indiener stelt dat deze aanpassing recht doet aan het feitelijke gebruik en het recreatieve karakter van het gebied.	
Indiener constateert dat aan de oostkant van het perceel een onlogische hoek in de begrenzing is ingetekend die feitelijk niet aanwezig is, en verzoekt om correctie.	ZW-0115-7
Indiener constateert dat bedrijfslocatie is ingetekend als groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszone en gebiedspaspoort beekdalen (bijlage 2) en verzoekt om locatie aan te wijzen als primair landbouwgebied in overeenstemming met omliggende gebied.	ZW-0545-4
Indiener constateert dat bij het perceel sprake is van een onlogische grens tussen ‘verwevingsgebied’ en ‘groenblauwe landbouwzone’, die niet overeenkomt met de kadastrale ondergrond/perceelsgrens, en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-0115-9
Indiener constateert dat de zonering ‘Primair landbouwgebied’ op diverse locaties niet doelmatig is door diens kleinschalige oppervlak. Deze situering kan echter wel voor beperkingen zorgen bij planontwikkelingen en juridisch-planologische procedures. Indiener verzoekt u dan ook om aan de POVI toe te voegen dat daar waar de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ niet overeenkomt met de feitelijke functie ter plaatse (bijvoorbeeld bedrijvigheid of wonen) de bestaande functie (vastgelegd in het gemeentelijk Omgevingsplan) prevaleert als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden ter plaatse.	ZW-0206-6
Indiener constateert dat de bedrijfslocatie deels is ingetekend als ‘landelijke kern’ en deels als ‘verwevingsgebied’. Indiener verzoekt te vernemen wat de reden is van deze splitsing, alsmede om de gehele locatie aan te duiden als ‘verwevingsgebied’ zodat zowel primaire landbouw- als verbredingsactiviteiten optimaal mogelijk zijn.	ZW-0115-5
Indiener constateert dat de Buitenring Parkstad Limburg diverse primaire zoneringen heeft (zoals volgt uit kaart 1 'Algemene zonering'), waaronder 'Verwevingsgebied' en 'Groenblauwe landbouwzone' (GBLZ). De GBLZ kan ook een onderliggende zone zijn (ingevolge kaart 3 'Kaartlagen Groenblauwe Landbouwzone'). De GBLZ kan dus ook binnen de primaire zone 'Verwevingsgebied' gelegen zijn. Indiener geeft aan het vreemd te vinden dat dit soort grotere ontsluitingen (waaronder ook de Rijkswegen) geen eigen primaire zonering hebben en dus voor delen (in Brunssum) als 'Verwevingsgebied' of als 'Groenblauwe landbouwzone' zijn aangemerkt. Indiener stelt voor deze provinciale weg en wellicht ook de rijkswegen op zijn minst volledig als 'Verwevingsgebied' aan moeten wijzen met onderliggend dan bijvoorbeeld de GBLZ, echter niet primair als GBLZ. Indiener stelt voor de buitenring volledig 'Verwevingsgebied' maken met daar waar van toepassing de GBLZ als onderliggende zone.	ZW-0160-116

Indiener constateert dat de camping deels valt in primair landbouwgebied, hetgeen niet overeenkomt met de feitelijke situatie.	ZW-0314-138
Indiener constateert dat de groenblauwe landbouwzone op enkele locaties in Kerkrade is opgenomen. Indiener adviseert om in Kerkrade meer landbouwgebieden hiervoor aan te wijzen, zeker op de steile hellingen en in de beek- en droogdalen. Indiener stelt voor hiervoor de onderlegger (steile) hellingen en beekdalen (inclusief droogdalen) te gebruiken. Indiener verwijst naar enkele bijgevoegde kaartuitsneden.	ZW-0263-91
Indiener constateert dat de locatie van het voormalig Licom-terrein in de ontwerp-POVI 2025 grotendeels de aanduiding 'Verwevingsgebied' heeft gekregen. Indiener vindt het achter opvallend dat een smalle strook van het terrein de aanduiding 'Primair Landbouwgebied' draagt. Indiener gaat ervan uit dat dit het gevolg is van een kaar technische omissie, vermoedelijk ontstaan bij het combineren van kaartlagen. De betreffende strook is geen landbouwgrond, is dat ook nooit geweest, en maakt zowel feitelijk als functioneel integraal onderdeel uit van het Licom-terrein.	ZW-1199-87
Indiener constateert dat de ontwerpvisie onvoldoende duidelijkheid biedt over de toekomstige regelgeving en voorwaarden die zullen gelden binnen de groenblauwe landbouwzone. Indiener stelt dat deze onduidelijkheid leidt tot investeringsonzekerheid en het ontbreken van een solide basis voor lange termijn beslissingen.	ZW-0120-2
Indiener constateert dat de scheiding van de primaire landbouwzone en de groenblauwe landbouwzone (gblz) dwars over diens bouwvlak heen loopt en vraagt zich af of de indeling (gblz) gebaseerd is op de aanduiding hellingen	ZW-0039-1
Indiener constateert dat de sportvelden die onderdeel uitmaken van de locatie (en dus al momenteel geen landbouwfunctie vervullen) volledig zijn aangeduid als ‘Primair Landbouwgebied’. Deze zonering komt dus niet overeen met de vigerende situatie en functie in het gemeentelijk Omgevingsplan.	ZW-0206-39
Indiener constateert dat de verwevingszone ook gelegd is op willekeurige landbouwgronden zonder bebouwing in de buurt en op losliggende agrarische bedrijven.	ZW-1216-2
Indiener constateert dat diverse locaties uit het Masterplan Wonen, welke in overleg met de Provincie als potentieel kansrijk zijn bestempeld, nu in de kaartbeelden een zonering meekrijgen als ‘Primair Landbouwgebied’ en/of ‘Groenblauwe Landbouwzone’. In ieder geval de aanduiding ‘Primair Landbouwgebied’ sluit nieuwe woningbouw in beginsel uit binnen deze gebieden.	ZW-0206-34
Indiener constateert dat diverse natuurbeekzones zijn in Kerkrade opgenomen. Onder meer Crombacherbeek, Bleijerheiderbeek, Vrouwezijp, benedenloop van de Anselderbeek en een deel van de Worm. In deze zones wordt ruimte gereserveerd voor meanderen/herinrichting van de beken. Indiener stelt de vraag is of dit voldoende is en er meer beken in Kerkrade hiervoor moeten aanmerken.	ZW-0263-95
Indiener constateert dat een aantal kaartlagen van de GBLZ overlappen met de verwevingsgebieden. Hierdoor is niet helder welk belang prevaleert. En welke instrumenten hierbij horen. Het landschap Zuid-Limburg blijft de	ZW-1164-14

provincie beschermen en versterken". Ervan uit gaande dat de bescherming overeenkomt met de eerdere bescherming in de groenblauwe mantel en beschermingsgebied Zuid-Limburg.	
Indiener constateert dat een aanzienlijk deel van de huiskavel, essentieel voor de voerproductie van het melkveebedrijf, in het Ontwerp POVI ten onrechte is aangeduid als 'Maasvallei'. Door de recente aanleg van de dijk nabij de N280 heeft de Maas geen hydrologische of ecologische invloed meer op dit gebied. De functies die deze gronden als Maasvallei zouden moeten vervullen, zijn daarmee definitief vervallen. Indiener verzoekt met klem deze gronden te herbestemmen als primaire landbouwgrond. Dit stelt hen in staat de percelen efficiënt in te zetten voor voerproductie en beweiding, wat essentieel is voor de economische levensvatbaarheid van het bedrijf. Een juiste zonering voorkomt onnodige administratieve en financiële lasten en ondersteunt de continuïteit van de agrarische activiteiten.	ZW-0661-6
Indiener constateert dat een gedeelte van locatie (combinatie van meerdere kansrijke locaties) uit het Masterplan Wonen is aangemerkt als 'Primair Landbouwgebied'. Ook voor deze locatie geldt dat dit niet volgens de met de Provincie Limburg afgestemde richtlijnen Masterplan Wonen is. Indiener verzoekt voor de gehele locatie F1 de zonering 'Verwevingsgebied' aan te houden.	ZW-0206-37
Indiener constateert dat er plaatse van bedrijventerrein Haefland, meer concreet aan de achterzijde van de meest recente bedrijfskavels, een smalle strook 'Verwevingsgebied' tussen de zoneringen 'Stedelijk gebied' en 'Werklocaties' ligt. Indiener stelt voor deze snipper toe te voegen aan het 'Stedelijk gebied', e.e.a. zoals weergegeven op de navolgende situering.	ZW-0160-115
Indiener constateert dat in paragraaf 10.5.2 van de ontwerp-POV| ('Woningbouw op de juiste plek') staat dat woningbouw buiten bestaand stedelijk gebied onder voorwaarden mogelijk is, bijvoorbeeld als 'straatje erbij' of als uitleglocatie. Indiener constateert dat de voorkeur daarbij uitgaat naar locaties binnen verwevingsgebied, grenzend aan bestaand stedelijk gebied of een landelijke kern, waarbij de maat, schaal en functie van de ontwikkeling moet passen bij de omgeving en de identiteit van de kern. Indiener merkt op, hoewel zij de beleidslijn in de ontwerp-POV| onderschrijven, dat een locatie als het Licom-terrein niet vanzelfsprekend binnen het huidige afwegingskader valt. Indiener stelt dat dit kan leiden tot interpretatieverschillen en onzekerheid bij de planvorming. De locatie grenst niet direct aan het formeel aangeduide stedelijk gebied, en de vraag is of hier sprake is van een 'straatje erbij'. Het terrein is volgens de indiener eerder te typeren als een buiten stedelijke transformatielocatie met woningbouwpotentie.	ZW-1199-89
Indiener constateert dat op de locatie zich een kleine strook van het terrein bevindt die op de kaart van de ontwerp-POVI opvallend genoeg is aangeduid als 'Primair Landbouwgebied'. Indiener gaat ervan uit dat deze aanduiding het gevolg is van een kaar technische omissie, vermoedelijk ontstaan bij het combineren van verschillende kaartlagen. De betreffende strook betreft volgens de indiener geen landbouwgrond, is dat ook nooit geweest, en maakt zowel feitelijk als functioneel integraal onderdeel uit van het terrein.	ZW-1199-94

Indiener verzoekt de Provincie om de onjuiste aanduiding 'Primair Landbouwgebied' te verwijderen en te wijzigen in de aanduiding 'Verwevingsgebied'.	
Indiener constateert dat op de Oostflank diverse kleinere delen zijn aangewezen als 'Primair landbouwgebied' of 'Groenblauwe landschapszone' en dat dit niet overeenkomt met de feitelijke situatie. Indiener stelt dat feitelijk in Brunssum alleen 'Primair landbouwgebied' voorkomt aan de noordzijde. Indiener verzoekt andere locaties met de aanduiding 'Primair landbouwgebied' te vervangen. Indiener geeft in afbeeldingen de gewenste wijzigingen aan.	ZW-0160-113
Indiener constateert dat op een groot deel van Brunssum (en ook een groot deel van Zuid-Limburg) de aanduidingen 'Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1' en 'Uitbreidingsgebied Glastuinbouw 2' zijn opgenomen. Indiener stelt dat er in Brunssum (en ook in (grotendeels) Zuid-Limburg) helemaal geen glastuinbouw voorkomt. Indiener constateert dat uit de tekst van de ontwerp-POVI volgt dat glastuinbouw niet is toegestaan. Indiener stelt dat een aanduiding 'Uitbreidingsgebied Glastuinbouw' alleen maar verwarrend werkt. Indiener stelt voor betreffende aanduidingen 'Uitbreidingsgebied Glastuinbouw 1 en 2' overal te laten vervallen in Brunssum.	ZW-0160-120
Indiener constateert dat het perceel, een hoogstamboomgaard, onvolledig is ingetekend als ‘groenblauwe landbouwzone’. Het westelijke deel is ten onrechte weggelaten. Indiener verzoekt dit te corrigeren.	ZW-0115-6
Indiener constateert het volgende: Voor het Landelijk Gebied geldt dat deze term opnieuw gedefinieerd moet worden. Bij een activiteit in landelijk gebied dient altijd een motiveringsplicht te worden gevolgd. Daarbij zijn cultuurhistorie en omgang met erfgoed belangrijke elementen in die motivatie. Wanneer de Provincie een mogelijk belang heeft bij een plan dan dient de omgevingstafel te worden ingeschakeld Uitgangspunt voor woningtoevoegingen is zoveel mogelijk binnenstedelijk. Indien toch erbuiten (in verwervingsgebied) dan is onderbouwing noodzakelijk met vermelding waarom het o a binnenstedelijk niet kan. En indien de gemeente binnenstedelijk groen wil behouden (i.p.v. Dichtbouwen) moet dat ook onderbouwd worden.	ZW-1445-61
Indiener constateert nog diverse plukjes grond op de Oostflank die zijn aangeduid als primair landbouwgebied of als groenblauwe landbouwzone, daar waar geen sprake is van een dergelijke functie.	ZW-0160-76
Indiener gaat ervan uit nauw betrokken te worden bij het proces om tot een juiste begrenzing op de kaarten te komen, en desgewenst hierop inbreng te kunnen hebben.	ZW-1204-62
Indiener geeft aan dat (primair) landbouwgebied niet aanwezig moet zijn in Maasgouw en moet rondom een aantal locatie omgezet worden naar een andere functie	ZW-0188-73
Indiener geeft aan dat bestaande grenzen en bestemmingen van huidige bestemmingsplannen c.q. het omgevingsplan niet correct zijn overgenomen of ingetekend. Om te voorkomen dat toekomstige ontwikkelingen worden beperkt door strengere regels en complexere procedures wordt gevraagd de huidige plangrenzen een op een over te nemen. Tevens wordt verzocht een aantal onvolkomenheden in aanduidingen eveneens aan te passen.	ZW-0314-165

Indiener geeft aan dat Bisselt geen landbouwgebied betreft, maar (overwegend) natuur, hetgeen om correctie vraagt, evenals een zorgvuldige herbeoordeling van de overige aangeduide gebieden.	ZW-0317-165
Indiener geeft aan dat de aanduiding 'verwevingsgebied' niet juist is toegepast op de gronden op en rondom de bedrijfslocatie. Indiener geeft aan dat zijn gronden op aanzienlijke afstand liggen van bebouwde stedelijke gebieden en regionaal verzorgende kernen.	ZW-0412-1
Indiener geeft aan dat de aanduidingen van de gebieden zoals Groenblauwe landbouwzone, Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, Provinciaal archeologische aandachtsgebieden, Uitbreidingsgebied glasbouw 1, Uitsluitingsgebied windturbines en Velden - Gebiedspaspoort. de voortgang van de onderneming ernstig belemmeren.	ZW-1404-2
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van 'verwevingsgebied' onnodige beperkingen oplevert zonder toegevoegde waarde voor omwonenden en daarom gewijzigd dient te worden.	ZW-0260-4
Indiener geeft aan dat de algemene zonering voorbijgaat aan de bestaande exploitatie van het recreatiebedrijf, dat bestaat sinds de jaren ‘50. Indiener stelt voor een eenduidige kaartlaag of typering te ontwikkelen die recht doet aan het gebied en de recreatieve exploitatie. Indiener stelt dat het gedeelte van het recreatiebedrijf met aanduiding Groenblauwe landbouwzone voorbij wordt gegaan aan de bestaande exploitatie. Indiener stelt dat de groenblauwe-landbouwzone is getekend over het omheinde gebied wat bijna geheel verhard en bebouwd is. Zie voorstel voor diverse opties naar welke zonering het aangeduide gebied gewijzigd kan worden volgens indiener.	ZW-0334-1
Indiener geeft aan dat de contouren van de bebouwde gebieden niet overeenkomen met de contouren in de omgevingsvisie van de indiener. Indiener verzoekt deze contouren in overeenstemming te brengen met de omgevingsvisie. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage 3.	ZW-0241-165
Indiener geeft aan dat de huidige classificatie als primair landbouwgebied de mogelijkheden voor beschermende maatregelen beperkt en vraagt om een herziening.	ZW-0127-5
Indiener geeft aan dat de huidige zonering als 'primair landbouwgebied' geen recht doet aan de daadwerkelijke functie van de locatie, namelijk een outdoor centrum met recreatieve voorzieningen.	ZW-0230-4
Indiener geeft aan dat de indeling van percelen in de groenblauwe zone niet akkoord is.	ZW-0793-1
Indiener geeft aan dat de intekening en aanduiding van percelen als ‘Groen Blauwe Landbouwzone’ en de daarmee gepaarde beperkingen en restricties ongegrond zijn.	ZW-1004-1
Indiener geeft aan dat de nieuwe gebiedstoewijzing voor een varkenshouderij onder de ‘groenblauwe landbouwzone’ en het beekdalgebied beperkingen veroorzaakt voor de provinciale doelstellingen op het gebied van duurzame landbouw (emissiebeperking, dierenwelzijn, circulaire bedrijfsvoering en energietransitie) en landschappelijke kwaliteit en vraagt daarom om een aanpassing van de betreffende gebiedsaanduiding zodat verdere een ontwikkeling van de varkenshouderij mogelijk blijft.	ZW-0393-2

Indiener geeft aan dat de nieuwe kaartindeling verwarring veroorzaakt en tegenstrijdig beleid oplevert, wat de bedrijfsvoering belemmert en het toekomstperspectief ondermijnt.	ZW-0194-9
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet uitgaat van de slogan ‘van nee, tenzij naar ja, mits’, maar dat de ontwerp-POVI een grote mate van ‘nee, tenzij’ ademt. Indiener verzoekt meer ruimte te bieden voor lokaal maatwerk en meedenken.	ZW-0278-41
Indiener geeft aan dat de ontwerp POVI 2025 resulteert in ongewenste extra beperkingen voor hun landbouwgronden en bedrijfslocaties, waaronder wijziging van gebiedsindeling naar 'groenblauwe landbouwzone'. Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen	ZW-0169-6
Indiener geeft aan dat de ontwerp POVI 2025 resulteert in ongewenste extra beperkingen voor hun landbouwgronden en bedrijfslocaties, waaronder wijziging van gebiedsindeling naar 'verwevingsgebied'. Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen	ZW-0169-1
Indiener geeft aan dat de POVI-plannen voor zijn areaal, gelegen aan de rand van het Savelsbos en daarmee voor 80% in de Groenblauwe zone, kunnen leiden tot erosie, uitspoeling van de bodem en kaalslag op het landschap.	ZW-0410-4
Indiener geeft aan dat de veranderingen in de POVI rondom de Maasduinen de rechtszekerheid aantasten vanwege de onduidelijke grenzen van de zones.	ZW-0798-1
Indiener geeft aan dat de wijziging van 'Buitengebied' naar 'verwevingsgebied', 'groenblauwe landbouwzone' of 'natuurnetwerk Limburg' ongewenste beperkingen oplevert, voor zowel verbreding van de activiteiten, voor mogelijke verandering van bedrijfsactiviteiten of voor verandering van werkwijzen.	ZW-0935-2
Indiener geeft aan dat de wijziging van de bestemming van zijn eigendom, als Beekdal – Ecologische verbindingszone negatieve gevolgen heeft voor de waarde van die grond.	ZW-0939-1
Indiener geeft aan dat de zoneringen Primair landbouwgebied en Groenblauwe landbouwzone over recreatieve terreinen en woningen liggen, en verzoekt deze fouten in de kaarten te herstellen.	ZW-0241-146
Indiener geeft aan dat diverse kaartlagen over elkaar heen liggen met tegenstrijdige belangen. De POVI geeft onvoldoende duidelijkheid over hoe de belangen afgewogen moeten worde	ZW-1164-10
Indiener geeft aan dat door te stellen dat niet-agrarische functies bijvoorbeeld niet in het primaire landbouwgebied mogen landen, het perspectief voor ondernemers wordt ontnomen. Indiener vraagt om meer nuance in de zonering en in de mate van functiemenging, en pleit voor meer oog voor lokale gebiedskenmerken en transitieopgaven. In de gemeente Peel en Maas zijn sinds 2011 positieve ervaringen opgedaan met gebiedstypologieën waarin beleidsuitspraken zijn gekoppeld aan lokale kenmerken. De huidige voorgestelde zonering is te grofmazig en biedt weinig tot geen ruimte voor lokaal, gebiedsgericht maatwerk.	ZW-0278-143
Indiener geeft aan dat enkele provinciale zoneringen kunnen leiden tot beleidsmatige discussies. Sommige dorpskernen zijn als landelijke kern opgenomen, andere weer niet. Groenblauwe zones zijn gesitueerd op	ZW-0271-125

gebieden met een andere functie. Een bedrijventerrein ontbreekt gedeeltelijk. Indiener wil hierover met de provincie in gesprek.	
Indiener geeft aan dat er geen keuze is gemaakt over hoe de verschillende functies binnen het landelijk gebied hun plek moeten vinden.	ZW-1236-163
Indiener geeft aan dat er in de gemeente Maasgouw veel kleine snippers Primair landbouwgebied zijn, die niet realistisch zijn als zodanig vanwege hun gebruik als sportvelden, kernen, recreatiegebieden en natuur. Er wordt verzocht om alle primaire landbouwgebieden om te zetten in Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0188-26
Indiener geeft aan dat er onvoldoende aandacht is voor het ruimtebeslag dat nodig is voor woningbouw aan de randen van kernen, noodzakelijke uitbreidingen van bedrijventerreinen, de energietransitie en ruimte voor natuur.	ZW-1236-164
Indiener geeft aan dat gemeenten de taak krijgen om inzichtelijk te maken welk deel van de woningbouwbehoefte binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet, en dat deze keuze logisch is en gevolgd kan worden, maar niet strookt met de gebieden die op de kaarten zijn aangewezen en heel 'hard' begrensd zijn.	ZW-0241-143
Indiener geeft aan dat het beste alles bij het oude moet blijven wat betreft zijn percelen in Schimmert.	ZW-1205-3
Indiener geeft aan dat het extensiveringsgebied onder andere ligt in het Natura2000-gebied de Maasduinen. Volgens hoofdstuk 5.7 is in deze gebieden de uitbreiding of nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit niet toegestaan en moet uitbreiding of vormverandering gemotiveerd worden. Indiener merkt op dat een groot deel van dit gebied onmogelijk uit te breiden is en dat er geen veehouderijen aanwezig zijn. De zonering komt niet overeen met de feitelijke situatie en dient te worden aangepast. Indiener geeft aan dat ook de kaartlaag onverklaarbare snippers bevat die niet logisch zijn en waar volgens hen een heroverweging moet plaatsvinden.	ZW-1473-186
Indiener geeft aan dat het niet duidelijk welke (bestaande) functies binnen de specifieke benoemde gebieden mogelijk zijn (zoals recreatie: nu ligt bijvoorbeeld het vakantiepark Vossevenen in primair landbouwgebied en het vakantiepark gedeeltelijk in de Groenblauwe zone).	ZW-0313-95
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is wat er precies mag in bepaalde gebieden (o.a. verwerving) omdat dit tzt nog kan worden aangepast. Indiener verzoekt hieraan duidelijke voorwaarden te verbinden en de mogelijkheid hierop te reageren.	ZW-0478-1
Indiener geeft aan dat het onlogisch is om binnendijkse delen van de Maasvallei aan te wijzen als Groenblauwe landbouwzone vanwege toekomstige dijkversterkingen.	ZW-0634-1
Indiener geeft aan dat het ontbreken van duidelijkheid over de mogelijkheden in gebieden met zoneringen extra onzekerheid creëert voor de landbouwsector. Indiener stelt voor om maatregelen te nemen die de leefbaarheid van het buitengebied waarborgen, gezien de impact van het beperken van 40.000 hectare landbouwgrond voor voedselproductie en landbouw gerelateerde bedrijven in Limburg.	ZW-0989-4

Indiener geeft aan dat het perceel is aangewezen als groenblauwe landbouwzone en is het hier niet mee eens omdat na de dijkversterking van Buggenum zijn perceel volledig binnendijks is komen te liggen, waardoor het gebiedskarakter verandert. Indiener wil het perceel gewijzigd zien naar woningbouw, aangezien er overleg met de gemeente is geweest om de grond als woningbouw te gaan gebruiken.	ZW-0747-1
Indiener geeft aan dat het perceel volgens het gebiedskompas grotendeels geen beekdal is.	ZW-0783-1
Indiener geeft aan dat het provinciale beleid, waarbij alle niet-agrarische ontwikkelingen in het landelijk gebied worden uitgesloten, te weinig nuance en maatwerk biedt. Ze vragen om beleid gericht op 'de juiste functie op de juiste plek' in plaats van uitsluitend functies te weren.	ZW-0166-148
Indiener geeft aan dat het streven naar een zoveel mogelijk extensief, natuur inclusief en ‘watervriendelijke’ groenblauwe landbouwzone het telen voor de landbouwer onhaalbaar maakt en vraagt daarom om geen extra maatregelen in deze gebieden ten opzichte van een primair landbouwgebied.	ZW-0397-1
Indiener geeft aan dat Hoofdstuk 3.4.4.4 over zoneringsconflicten met lopende ontwikkelingen onduidelijk is, en vraagt om een toelichting op de afwegingen die gemaakt zijn, vooral met betrekking tot het landbouwontwikkelingsgebied (LOG). Indiener vraagt zich af of er nieuwe problemen opgeroepen worden en hoe de LOG weer terugkomt.	ZW-1473-136
Indiener geeft aan dat in 2024, met het oog op mogelijke woningbouw en de opgaven uit de Woondeal, voorkeursrecht is gevestigd op diverse gebieden buiten de landelijke kernen. Dit is gedaan omdat de herstructureringsopgaven in de kernen grotendeels zijn opgelost, en er in de kernen ruimte moet blijven voor groen, water en klimaatopgaven. De voorkeursrechtgebieden zijn afgestemd met de Provincie, onder andere via het traject ‘Straatje erbij’, en er zijn inmiddels gronden verworven voor woningbouw. Deze gebieden komen echter niet overeen met de zones op de kaarten. Indiener verzoekt de voorkeursrechtgebieden alsnog op te nemen als Verwevingsgebieden. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage 3.	ZW-0241-164
Indiener geeft aan dat in de zone Primair landbouwgebied deelgebieden liggen met andere accenten en ambities in gemeentelijke omgevingsvisies, en dat de koers van uitsluitend landbouw strijdig kan zijn met gemeentelijk beleid en lopende gebiedsontwikkelingen. Indiener verzoekt hiermee rekening te houden.	ZW-0166-36
Indiener geeft aan dat in paragraaf 2.3.5 enkele gebieden in de gemeente zijn aangeduid als primair landbouwgebied, terwijl hun ligging en functie beter passen binnen de categorie 'groenblauwe landbouwzone'.	ZW-0317-163
Indiener geeft aan dat in Peel en Maas een splitsingsregeling geldt, waarbij woning- en woonkavelsplitsing onder voorwaarden mogelijk is. Woonkavelsplitsing is onder meer mogelijk in ontwikkelingszones bebouwingslinten. Woningsplitsing is mogelijk in heel Peel en Maas (met uitzondering van concentratiegebieden glastuinbouw en LOG Egchelse Heide). De mogelijkheden die deze splitsingsregeling biedt, worden belemmerd door	ZW-0278-149

de zoneringen uit de POVI. Gevraagd wordt om de ontwerp POVI daarop aan te passen zodat de beleidsregel uitvoerbaar blijft.	
Indiener geeft aan dat keuzes in het planMER voor de Provinciale Omgevingsvisie Limburg verregaande consequenties hebben voor agrarische bedrijven en rijksmonumenten, waaronder beperkingen in gebruik, economische schade en risico's voor exploitatiemogelijkheden.	ZW-1466-8
Indiener geeft aan dat momenteel gesprekken worden gevoerd met zijn bedrijvengroep, de gemeente en het Waterschap over de herinrichting van de Roggelsebeek. Dit is een gebiedsgericht proces waarbij wordt gekeken naar de elementen in het gebied. De Povi wil sturend zijn van bovenaf door middel van een visie en een wensbeeld. Dit leidt echter tot foutieve kaarten.	ZW-1226-32
Indiener geeft aan dat net daar waar overeenstemming moet worden (is) bereikt vanwege vigerende afspraken, daar de uitbreiding 'straatje erbij net geblokt is.	ZW-1445-65
Indiener geeft aan dat een groot landbouwperceel, foutief is ingetekend met kleine en niet herkenbare deelgebieden als primaire landbouwgrond, waaronder onduidelijke hoekige elementen.	ZW-1063-2
Indiener geeft aan dat rekening moet worden gehouden met de bestaande samenwerking met de gemeente Simpelveld en de actieve rol van indiener in het realiseren van woningbouw.	ZW-0922-3
Indiener geeft aan dat vele lopende plannen niet zijn opgenomen in het kaartmateriaal en dat de begrenzingen van landelijke en stedelijke kernen niet overeenkomen met bestemmingen en plannen die in procedure of voorbereiding zijn. Ze vragen om de genoemde plannen op het kaartmateriaal te verwerken/	ZW-0166-145
Indiener geeft aan dat, gezien de ligging, kenmerken en toekomstverwachtingen van de betreffende percelen in Mook en Middelaar, het wenselijk is om deze gebieden niet als primair landbouwgebied aan te merken, maar als groenblauwe landbouwzones, waarin meer ruimte is voor functieverandering binnen een landschappelijk en ecologisch passend kader.	ZW-0317-215
Indiener geeft aan in de POVI onvoldoende aandacht besteed wordt aan het belang dat bewoners uit het bebouwde gebied rekening houden met het gebruik en de belangen van de gronden in het landelijke gebied.	ZW-1240-2
Indiener heeft een landbouwbedrijf bestaande uit een paardenpension, schapenhouderij met landbouwgrond tbv voederwinning voor het weiden van paarden en schapen en hooibouw voor eigen gebruik en verkoop. Het bedrijf is gelegen op 4 verschillende locaties. Indiener stelt dat de POVI voor een beperking van de mogelijkheden voor de huidige bedrijfsvoering en voor de toekomstige ontwikkeling van het bedrijf. Indiener meent dat dit resulteert in waardeverlies van hun eigendommen en een potentieel risico is voor de continuïteit van de onderneming. 2 locaties zijn gelegen in een Verwevingsgebied, met als gevolg dat er grote beperkingen zijn i.v.m. uitbreidingsmogelijkheden, bedrijfsontwikkeling, verduurzaming en op het gebied van vruchtwisseling, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting. 1 locatie ligt in een Verwevingsgebied en een Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, met als gevolg dat er grote	ZW-0869-1

beperkingen zijn op het gebied van vruchtwisseling, bemesting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.1 locatie ligt in een Groenblauwe Landbouwzone, met als gevolg ook beperkingen op het gebied van vruchtwisseling, bemesting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Indiener verzoekt om de zoneringen nogmaals goed te bekijken en eventueel aan te passen, zodat nadelige gevolgen voor het bedrijf tot een minimum teruggebracht of gecompenseerd kunnen worden.	
Indiener heeft er moeite mee dat de begrenzing van een aantal zones (volgens het ontwerp POVI) indicatief is. Dit biedt onvoldoende rechtszekerheid, met oog op de toekomst van de bedrijfsvoering juist absoluut noodzakelijk.	ZW-0751-4
Indiener heeft geconstateerd dat onder het kopje primair landbouwgebied ook informatie is opgenomen over de invulling van het verwevingsgebied. Deze omissie dient te worden hersteld.	ZW-0866-9
Indiener heeft meerdere vragen omtrent het kaartmateriaal bij de POVI. Het gebied ten heeft de bestemming natuur, is echter aangegeven als Zone Landelijk Kern.	ZW-0238-125
Indiener heeft meerdere vragen omtrent het kaartmateriaal bij de POVI. Het Julianakanaal is foutief aangegeven als landbouwzone (Primair landbouwgebied) Begrenzing Primair Landbouwgebied is op meerdere plekken onlogisch.	ZW-0238-123
Indiener heeft met betrekking tot het hoofdstuk natuur voorstellen/ aanpassingen voor het kaartmateriaal. Indiener heeft nieuwe voorstellen voor de begrenzingen opgenomen in Bijlage 1 en deze tijdens het ‘Tekenatelier Parkstad’ op 25 juni 2025 ingebracht.	ZW-0263-10
Indiener is een gemeente met een groot areaal aan landelijk gebied. De POVI zet volgens indiener het buitengebied op slot en belemmert indiener naar eigen zeggen om opgaven adequaat op te kunnen pakken en het buitengebied een reëel perspectief te bieden op het gebied van met name vitaliteit, leefbaarheid en bereikbaarheid. Indiener heeft volgens haar voldoende fysieke ruimte in haar gemeente en die wil en gaat zij benutten in het belang van haar gemeente en haar gemeenschap. De invulling van deze ruimte is primair een keuze van de gemeente zelf en niet van de provinciale overheid. Uiteraard hoort hier volgens indiener afstemming en dialoog met de provincie en de regio bij	ZW-1127-4
Indiener is het oneens met het feit dat een deel van een specifiek sperceel (zie document) in het ontwerp is opgenomen als natuurnetwerk Limburg, aangezien dit de huidige en de toekomstige mogelijkheden belemmert. Het past niet bij de rest van de omgeving en past ook niet bij de aangrenzende landbouwpercelen.	ZW-0717-3
Indiener is het oneens met het feit dat een specifiek aantal percelen (zie document) in het ontwerp is opgenomen als rivierdal en maasvallei, omdat er geen water kan komen door dijken en het over het algemeen hooggelegen percelen zijn.	ZW-0717-7
Indiener is mening dat het Energielandgoed Wellsmeer (ELWM) in hoofdstuk 2.7.3 concreet en positief wordt benoemd, en vraagt zich af hoe de provincie omgaat met het ELWM in de groenblauwe landbouwzone, en hoe de provincie	ZW-1473-131

dit in relatie tot het ELWM ziet, en vraagt of de provincie hier een helder kader voor nieuwe ontwikkelingen wil bieden.	
Indiener is van mening dat maatregelen van de provincie nooit strenger mogen zijn dan landelijke regels of regels van het waterschap en dat nu wel het geval dreigt te zijn.	ZW-0726-6
Indiener juicht toe dat nabij het bedrijf primair landbouwgebied is aangewezen, maar constateert dat dit ten onrechte is ingetekend in plaats van op de eigen percelen, terwijl dit een holle weg betreft en geen landbouwgrond. Indiener constateert dat de bedrijfslocatie deels is ingetekend als 'landelijke kern' en deels als 'verwevingsgebied'	ZW-0115-4
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone op zijn gronden die nu de aanduiding Buitengebied hebben en verzoekt de provincie deze gronden als Primair Landbouwgebied aan te wijzen.	ZW-0335-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone (beekdal - ecologische verbindingszone). De begrenzing is fors ruimer dan de Groenblauwe mantel. Indiener stelt voor om te komen tot een realistische begrenzing of het handhaven van de huidige begrenzing. Indiener is van mening dat de gevolgen van de aanwijzing ecologische verbinding duidelijk moeten zijn voorafgaand aan de definitieve aanwijzing ervan.	ZW-0721-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszone er verzoekt de provincie dit te wijzigen in Primair landbouwgebied en de aanduiding ecologische verbindingszone te verwijderen.	ZW-0337-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe landbouwzone omdat een deugdelijke onderbouwing omtrent de begrenzing ontbreekt en verzoekt de provincie om begrenzing van de aanduiding te wijzigen conform de huidige begrenzing van de Groenblauwe mantel.	ZW-0724-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone op zijn gronden die nu de aanduiding Buitengebied hebben en verzoekt de provincie deze gronden als Primair Landbouwgebied aan te wijzen.	ZW-0610-4 ZW-0724-5
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Landelijke kern, omdat er geen sprake is van een landelijke kern en verzoekt de provincie deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0316-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied rond een bedrijf dat is aangeduid als Werklocatie om hiermee een buffer te vormen ter bescherming van het bedrijf en vraagt deze zonering te vervangen door Primair Landbouwgebied en Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-0288-2
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van Verwevingsgebied van zijn huiskavel en verzoekt de provincie de huidige begrenzing aan te houden.	ZW-0290-4
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van de Groenblauwe Landbouwzone van zijn huiskavel en verzoekt de provincie de huidige begrenzing aan te houden.	ZW-0290-3
Indiener kan zich niet vinden in de zonering Groenblauwe Landbouwzone op zijn percelen. Indiener vreest voor gebruiksbeperkingen van zijn percelen (kunstmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen). Indiener wil dat deze percelen als Primair Landbouwgebied worden aangeduid.	ZW-0672-2

Indiener kan zich niet vinden in de zonering Verwevingsgebied op zijn perceel, omdat een duidelijke motivering hiervoor ontbreekt en omdat dit gevolgen kan hebben voor de ontwikkelingsmogelijkheden. Indiener vraagt om dit te wijzigen in Primair Landbouwgebied.	ZW-0292-3
Indiener kan zich niet vinden in het ongemotiveerd aanwijzen van diverse percelen als Groenblauwe Landbouwzone in plaats van Primair Landbouwgebied.	ZW-0587-3 ZW-0343-5
Indiener ligt met meerdere dele van zijn bedrijven in GBLZ (ecologische verbindingszone en beekdal), PLG, VG en wenst geen extra restricties te ondervinden in de toekomstige ontwikkeling van zijn bedrijven en in het toekomstige grondgebruik daaraan verbonden.	ZW-1483-1
Indiener maakt bezwaar tegen aanmerking van zijn perceel als Groenblauwe Landbouwzone en wil toegedeeld worden aan het Primair Landbouwgebied.	ZW-0215-1
Indiener maakt bezwaar tegen de complexiteit en strengere eisen van het beleid door overlappende gebiedsaanduidingen (groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, primair landbouwgebied), waardoor de bedrijfsvoering van hun melkveebedrijf onnodig wordt bemoeilijkt.	ZW-1461-4
Indiener maakt bezwaar tegen de POVI omdat zijn akkerbouwbedrijf in een verwevingsgebied is komen te liggen en grenst aan een overgangszone rond kwetsbare N2000 gebieden.	ZW-0415-1
Indiener maakt bezwaar tegen de voorgenomen wijziging om zijn perceel aan te wijzen als onderdeel van de groenblauwe landbouwzone	ZW-1422-27
Indiener maakt bezwaar tegen het feit dat zijn bedrijf en landerijen is ingedeeld in meerdere zoneringen.	ZW-0983-7
Indiener maakt bezwaar tegen het intekenen als verwevingsgebied van zijn percelen.	ZW-0598-1
Indiener maakt bezwaar tegen het intekenen van GBLZ rondom de Maasduinen.	ZW-0798-7
Indiener maakt bezwaar tegen het ontbreken van de beek en de ruimte aan weerszijde van de beek in de zone Beekdalen en de groenblauwe landbouwzone, vanwege onduidelijke toekomstige consequenties.	ZW-1219-3
Indiener maakt voor een van hun percelen bezwaar tegen de aanwijzing met bijbehorende beperkingen van - Boringsvrije zone Roerdalslenk - Maasvallei - Groenblauwe landbouwzone Indiener stelt dat door bovenstaande aanwijzingen de dagelijkse bedrijfsvoering wordt beperkt en ontwikkeling voor de toekomst in gevaar komt.	ZW-1002-4
Indiener maakt voor een van hun percelen bezwaar tegen de aanwijzing met bijbehorende beperkingen van - Boringsvrije zone Roerdalslenk - Maasvallei - Natuurnetwerk Limburg - Overgangsgebied rondom kwetsbaar Natura 2000 gebied - Extensiveringsgebied - groenblauwe landbouwzone	ZW-1002-3

- Rivierdal gebiedspaspoort Indiener stelt dat door bovenstaande aanwijzingen de dagelijkse bedrijfsvoering wordt beperkt en ontwikkeling voor de toekomst in gevaar komt.	
Indiener maakt voor een van hun percelen bezwaar tegen de aanwijzing met bijbehorende beperkingen van - Boringsvrije zone Roerdalslenk - Maasvallei - Natuurnetwerk Limburg - Overgangsgebied rondom kwetsbaar Natura 2000 gebied - Extensiveringsgebied Indiener stelt dat door bovenstaande aanwijzingen de dagelijkse bedrijfsvoering wordt beperkt en ontwikkeling voor de toekomst in gevaar komt.	ZW-1002-2
Indiener maakt voor een van hun percelen bezwaar tegen de aanwijzing met bijbehorende beperkingen van - Boringsvrije zone Roerdalslenk - Rivierdal - Gebiedspaspoort - Verwervingsgebied Indiener stelt dat door bovenstaande aanwijzingen de dagelijkse bedrijfsvoering wordt beperkt en ontwikkeling voor de toekomst in gevaar komt.	ZW-1002-1
Indiener merkt op bij paragraaf 3.4.1: Groenblauwe landbouwzone dekt niet de lading. Hier is niet overal landbouw mogelijk, wanneer deze ruimte ook gebruik moet worden voor o.a. ambitie "Vitale bodem en robuust watersysteem" en natuurdoelen.	ZW-1204-76
Indiener merkt op dat de camping planologisch als zodanig bestemd maar nog niet als bestaande ontwikkeling op de kaart ingetekend.	ZW-0314-137
Indiener merkt op dat de eigen bedrijfslocatie voorheen werd aangeduid als Buitengebied, maar in de nieuwe kaartaanduiding zowel binnen Primair landbouwgebied als Groenblauwe landbouwzone valt. Dit is onwenselijk vanwege het voornemen om hier huisvesting te realiseren voor internationale medewerkers. Versnippering van het bestaande buitengebied binnen een bestaande bedrijfslocatie moet worden voorkomen.	ZW-0324-4
Indiener merkt op dat een werkgelegenheidsgebied aanwezig is binnen in het stedelijk gebied en verzoekt, kijkende naar het huidig gebruik en wat in de toekomst wenselijk is op deze locatie, ook hier een aanduiding stedelijk gebied toe te passen aangezien dit ruimere mogelijkheden biedt.	ZW-0314-139
Indiener merkt op dat kaarten niet alle reeds gerealiseerde ontwikkelingen bevatten en niet overeenkomen met de bestaande planologische en feitelijke situatie.	ZW-0314-131
Indiener noemt een project met beoogde Woningbouwontwikkeling. Indiener verzoekt om het gehele gebied onder Verwevingsgebied te brengen.	ZW-1445-75 ZW-1445-69
Indiener noemt een project met momenteel in onderzoek voor de realisatie van ca. 10 stuks Tiny Houses. Indiener verzoekt hiermee in de POVI rekening te houden.	ZW-1445-74
Indiener noemt een project met Woningbouwontwikkeling inclusief waterbuffer(s), waarvan de gronden in eigendom Gemeente komen (afronding contractuele fase). Indiener verzoekt om met deze beoogde	ZW-1445-70

woningbouwontwikkeling inclusief wateropvangvoorziening rekening te houden.	
Indiener noemt een project in het kader van het project Centrumplan moet indiener een huidig tankstation verplaatsen. In overleg met de eigenaar is hiervoor de locatie van de huidige carpoolplaats bepaald. De gemeente is eigenaar van deze gronden. Indiener verzoekt om het gebied van de carpoolplaats als Verwevingsgebied aan te duiden zodat de realisatie van een tankstation (met name voor elektrische voertuigen) in samenhang met de carpoolfunctie en parkeren mogelijk is.	ZW-1445-73
Indiener noemt het project met een reeds uitgevoerde parkeerplaats voor bezoekers. Indiener verzoekt om deze op kaart aan te geven.	ZW-1445-72
Indiener noemt het IBA Sleutelproject 'Gebiedsontwikkeling ZLSM inclusief de bijbehorende herinrichting stationslocatie alsmede de zgn. Parkstad Route (voorheen Leisure Lane), parkeerterrein, toeristische activiteiten rondom de sporen. Indiener verzoekt om hiermee in het plan rekening te houden zodanig dat uitvoering van de betreffende elementen hierin rechtstreeks kan worden ingepast (parkeren horeca, fietsenstalling, informatiepoort, museumactiviteiten, onderhoudsloodsen e.d.	ZW-1445-71
Indiener om zijn huiskavel bijeen te houden in dezelfde zone: primair landbouwgebied.	ZW-0384-1 ZW-0385-1
Indiener plaatst vraagtekens bij de vraag of het huidige ontwerp voldoende aanknopingspunten biedt om een transformatie naar woningbouw planologisch goed te onderbouwen. Voor een wijziging van de functie in het omgevingsplan is het van belang dat dit aansluit bij het provinciale ruimtelijke beleid.	ZW-1199-90
Indiener pleit ervoor om de regio Horn te bestemmen als primair agrarisch gebied, gezien de aanwezigheid van meerdere actieve agrarische bedrijven in de nabijheid.	ZW-0661-3
Indiener pleit voor de afbakening van de groenblauwe landbouwzone en deze te wijzigen zoals dit ook werd toegepast in het verleden	ZW-1087-4
Indiener pleit voor het behoud van de huidige zone van primair landbouwgebied	ZW-0769-4
Indiener pleit voor het expliciet mogelijk maken van uitbreidingen op strategisch gekozen locaties zoals Nederweert-Noord, Budschop Noord en Oost, en Ospel Noord en Oost, om een zorgvuldige groei van de kern te realiseren, leefbaarheid en infrastructuur te versterken, en uiteenlopende doelgroepen - van starters tot senioren - te bedienen.	ZW-0196-119
Indiener pleit voor het instellen van een maatwerkgebied op de bedrijfslocatie in plaats van een verwervingsgebied	ZW-0960-4
Indiener pleit voor smalle zones m.b.t. de groenblauwe landbouwzone rondom zijn bedrijf	ZW-1078-6
Indiener roept de Provincie op het proces van totstandkoming van de POVI te herzien. Volgens indiener is gebleken dat verschillende (beleids-)keuzes nog niet zijn gemaakt. Een voor landelijke gemeenten belangrijke keuze die volgens indiener nog niet is gemaakt, is hoe om te gaan met linten en clusters in het landelijk gebied. Indiener vraagt zich af of deze straks deel uitmaken van de groenblauwe landbouwzone, of een ander gebied, of dat dit	ZW-1127-9

verwevingsgebieden worden. Volgens indiener is dit essentieel met het oog op de kansen die het ‘straatje erbij’ kan bieden.	
Indiener roept op om het beleid in Verwevingsgebied en Groenblauwe landbouwzone achterwege te laten totdat helder is wat het effect van de landbouw is op de leefomgeving in de kernen. Indiener meent dat burgers in het landelijk gebied niet de regels moeten bepalen voor agrariërs.	ZW-0638-2
Indiener stelt dat Aaldonk een bebouwingscluster is dat omgezet dient te worden naar 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-152
Indiener stelt dat aanduidingen als beekdal en droogdal foutief en verwarrend zijn en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-1362-20 ZW-1363-22
Indiener stelt dat aanduidingen als beekdal en droogdal foutief en verwarrend zijn.	ZW-1392-32
Indiener stelt dat aanduidingen als beekdal foutief en verwarrend zijn en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-1370-13
Indiener stelt dat aanwijzing van overgangsgebieden rond Natura 2000-gebieden leidt tot rechtsonzekerheid en onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1141-14
Indiener stelt dat agrarische bouwkavels en bedrijfslocaties ten onrechte zijn aangeduid met diverse overlappende gebiedsaanduidingen, waaronder primair landbouwgebied, Groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, Natura 2000-overgangszones en ecologische verbindingszones.	ZW-1427-5 ZW-1442-6
Indiener stelt dat agrarische percelen ten onrechte zijn aangeduid als onderdeel van het Natuurnetwerk Limburg, terwijl deze percelen feitelijk in gebruik zijn als reguliere landbouwgrond.	ZW-0904-1
Indiener stelt dat alle percelen van het bedrijf zijn aangeduid als primair landbouwgebied, wat aansluit bij de huidige bedrijfsvoering met paardenhouderij. Een deel wordt gebruikt als camperplaats.	ZW-0850-7
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk.	ZW-0430-3
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo’n geval wordt gerekend. Welk juridisch kader is hierop van toepassing.	ZW-0713-2
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo’n geval wordt gerekend?	ZW-0374-3 ZW-0390-3 ZW-0426-3
Indiener stelt dat beekdalen ontbreken.	ZW-0978-4
Indiener stelt dat bepaalde percelen aan de rand van het plangebied onterecht zijn aangeduid als primair landbouwgebied of verwevingsgebied en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-20
Indiener stelt dat bij er een project is om een nieuwe Brede School te realiseren naast de huidige Brede School waarvan de gronden in eigendom Gemeente zijn met aanpalende woningbouw. Indiener verzoekt om het gehele gebied onder Verwevingsgebied te brengen, gelet op de concrete vraag nieuwbouw Brede School in samenhang met het ontwikkelen van woningbouw en verplaatsen huidige woonwagenstandplaats(en).	ZW-1445-68
Indiener stelt dat bij het project Vakantie Resort' (vigerend bestemmingsplan) de voorbereiding op de beoogde nieuwe woningbouwontwikkeling al geruime	ZW-1445-66

tijd in gang is gezet en de huidige contracten momenteel worden verlegd. Indiener verzoekt om dit gehele gebied als Verwevingsgebied aan te duiden en dit gebied te vrijwaren voor onderbouwing gezien de reeds uitgevoerde onderzoeken en gemaakte afspraken (Indiener verwijst naar nr. 1 op de plankaart).	
Indiener stelt dat bij tekenfouten of onnauwkeurige begrenzingen aan agrarische bouwkavels ten onrechte waarden kunnen worden toegedicht die feitelijk niet aanwezig zijn.	ZW-0940-3
Indiener stelt dat de aanduiding 'Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' geen gevolgen mag hebben voor het landbouwkundig gebruik, aangezien al rekening gehouden wordt met Natura 2000-beheerplannen.	ZW-1189-8
Indiener stelt dat de aanduiding 'Overgangszone kwetsbare Natura 2000-gebieden' aanzienlijke beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering en verzoekt deze zone buiten de locatie te leggen.	ZW-1249-2 ZW-1249-3
Indiener stelt dat de aanduiding beekdal ongewenst over het plangebied is gelegd.	ZW-1414-11
Indiener stelt dat de aanduiding beekdal/droogdal bij Bingelrade foutief en verwarrend is.	ZW-1405-12
Indiener stelt dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied over cultuurgronden willekeurig is ingetekend.	ZW-1426-14
Indiener stelt dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied over de bouwkavel willekeurig en onvoldoende onderbouwd is.	ZW-1426-10
Indiener stelt dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied willekeurig is ingetekend.	ZW-1434-10
Indiener stelt dat de aanduiding overgangsgebied Natura 2000 onvoldoende is toegelicht, omdat niet duidelijk is welke instructieregels of maatregelen van toepassing zijn.	ZW-0830-11
Indiener stelt dat de aanduiding Primair Landbouwgebied is strijdig met de beoogde robuuste groenbuffer/ verbindingszone tussen de Klavers 5 en 7 uit de Structuurvisie Klavertje 4. Dit zou Groenblauwe Landbouwzone moeten zijn	ZW-0224-190
Indiener stelt dat de aanduiding primair landbouwgebied te beperkend is en verzoekt om herziening van de ontwerp Omgevingsvisie zodat omliggende gronden worden aangemerkt als verwevingsgebied, in lijn met de huidige situatie.	ZW-0254-2
Indiener stelt dat de aanduiding primair landbouwgebied voor een deelgebied binnen het plangebied niet passend is en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-18
Indiener stelt dat de aanduiding van overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden met een standaardzone van 500 meter willekeurig en niet wetenschappelijk onderbouwd is.	ZW-0573-13
Indiener stelt dat de aanduidingen beekdal en droogdal foutief en verwarrend zijn	ZW-1434-13
Indiener stelt dat de aangewezen gebiedsaanduidingen willekeurig zijn begrensd en niet gebaseerd op natuurlijke of landschappelijke grenzen. Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen uitsluitend worden toegepast op	ZW-1210-14

basis van zorgvuldige onderbouwing en herkenbare grenzen, ondersteund door wetenschappelijk onderzoek.	
Indiener stelt dat de aanwijzing van Brachterbeek tot energieknooppunt feitelijk een verandering van zonering inhoudt, en verzoekt dat deze keuze wordt heroverwogen.	ZW-0923-134
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als overgangsgebied Natura 2000 onvoldoende is toegelicht en dat niet duidelijk is welke instructieregels of beperkingen hiermee verbonden zijn.	ZW-0884-9
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als overgangsgebied Natura 2000.	ZW-1383-7
Indiener stelt dat de cumulatie van aanduidingen leidt tot rechtsonzekerheid voor het project.	ZW-1414-18
Indiener stelt dat de intekening heeft plaatsgevonden door gedateerde informatie vanuit gemeente Peel en Maas en niet in overeenstemming is met de huidige situatie.	ZW-0959-4
Indiener stelt dat de kavel deels als GBLZ is aangemerkt en deels als landbouwgrond. Indiener wil de kavel in zijn geheel als primaire landbouwgrond aangemerkt hebben.	ZW-0197-5
Indiener stelt dat de ligging van het verwevingsgebied onlogisch is en de agrarische ontwikkelruimte beperkt, en verzoekt om her begrenzing en voorafgaande uitwerking van uitvoeringskaders.	ZW-0450-7
Indiener stelt dat de locatie staat aangegeven als Primair landbouwgebied, maar dit zou 'Verwevingsgebied' moeten zijn.	ZW-0186-162
Indiener stelt dat de locatie is gelegen in het 'Primaire Landbouwgebied', indiener verzoekt om dit te wijzigen naar 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-171
Indiener stelt dat de locatie van Geitenhouderij ook besproken is met Provincie voor uitbreiding van de kern. De indiener stelt dat hier 'Verwevingsgebied' beter geschikt zou zijn.	ZW-0186-146
Indiener stelt dat de locatie voormalig Licom-terrein bij de Provincie Limburg bekend als een van de prioritaire woningbouwlocaties binnen de gemeente Landgraaf. In het verleden was het terrein volgens de indiener in gebruik als werklocatie voor sociale werkvoorziening en ondersteunende bedrijfsactiviteiten. Het terrein is grotendeels verhard, heeft een stedelijk karakter en wordt op dit moment gebruikt voor de tijdelijke huisvesting van ontheemden uit Oekraïne.	ZW-1199-88
Indiener stelt dat de locatie een landgoed is in het buitengebied en dient gewijzigd te worden naar 'Verwevingsgebied' en niet 'GBLZ'.	ZW-0186-151
Indiener stelt dat De Looi een lintbebouwingscluster is en hoort daarom gewijzigd te worden naar 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-150
Indiener stelt dat de omvangrijke overgangszones rondom Natura 2000 de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnen, omdat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de gewenste maatregelen te realiseren.	ZW-1362-15
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI erop duidt dat de Provincie de reeds bekende woningbouwplannen onvoldoende heeft meegenomen in de overweging voorafgaand aan de zonering.	ZW-0319-62

Indiener stelt dat de percelen aan de noordzijde van een deelgebied binnen het plangebied beter passen binnen de groenblauwe landbouwzone of als ecologische verbindingszone en verzoekt om aanpassing van de zonering.	ZW-1364-19
Indiener stelt dat de provincie onvoldoende middelen en ruilgrond beschikbaar heeft om de gewenste transities in Natura 2000-overgangsgebieden uit te voeren, waardoor de uitvoerbaarheid ontbreekt.	ZW-1050-18
Indiener stelt dat de provincie onvoldoende middelen heeft voor uitvoering van de gewenste transities in Natura 2000-overgangsgebieden, waardoor de visie onuitvoerbaar is.	ZW-1053-18
Indiener stelt dat de sportvelden zijn gelegen in de GBLZ, deze graag wijzigen naar Verwevingsgebied, vanwege grondposities en uitbreidingsmogelijkheden van de kern Milsbeek.	ZW-0186-179
Indiener stelt dat de verplaatsing van het sportpark planologisch geregeld is waardoor de aanduiding 'Verwevingsgebied of GBLZ' beter past dan Primair Landbouwgebied'.	ZW-0186-156
Indiener stelt dat de visie op onderdelen onuitvoerbaar is door gebrek aan onderbouwing en middelen voor de Natura 2000-zones.	ZW-1042-19
Indiener stelt dat de zone tussen twee bedrijventerreinen en een nabijgelegen kern ten onrechte is aangeduid als primair landbouwgebied en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-24
Indiener stelt dat de zonering geen ruimte laat voor gemeentelijke visies voor toeristische en andere ontwikkelingen, zoals in de Peelbergen en bij sportcomplexen. Men vraagt om herziening van de begrenzingen.	ZW-0224-140
Indiener stelt dat de zonering Natura 2000-overgangsgebied niet uitvoerbaar is op gronden met nationaal voorkeursrecht voor defensie-uitbreiding en daarom onjuist is toegekend.	ZW-0981-25
Indiener stelt dat de zonering 'verwevingsgebied' Ospeldijk de volledige Meijelsedijk en de kern Ospeldijk moet omvatten.	ZW-0196-19
Indiener stelt dat delen van de bedrijfslocatie ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1434-3
Indiener stelt dat deze aanduiding geen recht doet aan het belang, de functie en de natuurwaarden van het beekdal (bijvoorbeeld als migratiegebied voor fauna), en wijst op het risico van ongewenste stedelijke bebouwing in dit gebied.	ZW-0528-5
Indiener stelt dat Diekendaal/ Heijendaal bebouwingsclusters zijn in het buitengebied en daarom dient de zonering aangepast te worden naar 'Verwevingszone'.	ZW-0186-149
Indiener stelt dat diverse gemeenten in Parkstad, onder de noemer ‘straatje erbij’ of uitleglocaties, voornemens hebben randzones (voormalige sportvelden etc.) in te zetten als woningbouwlocatie. Indiener stelt dat deze locaties veelal zijn ingetekend als primair landelijk gebied en staat dit dus haaks op de reeds bekende plannen en de plannen die nu in voorbereiding zijn om invulling te geven aan de afspraken uit de Woondeal Limburg.	ZW-0319-63
Indiener stelt dat door de intekening POVI van hun locatie als glastuinbouwgebied hinder wordt ondervonden.	ZW-0959-1

Indiener stelt dat een deel van de bedrijfslocatie in de zonering 'Landelijke Kernen' is opgenomen, hoewel deze zichtbaar buiten het bebouwde gebied valt en als uitstulping meegenomen is in de zonering. Indiener stelt dat de voorgestelde beperkingen voor dit gebied economische verantwoording van landbouwactiviteiten onmogelijk maakt. De indiener verzoekt om de bedrijfslocatie geheel buiten de bebouwde kern te laten vallen zodat bedrijfsontwikkeling mogelijk blijft. Indiener stelt dat de bedrijfslocatie geheel losligt van bebouwd gebied en bij ontwikkeling geen verstoring aan het bebouwde gebied wordt veroorzaakt.	ZW-0520-1
Indiener stelt dat een deel van de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als primair landbouwgebied.	ZW-1434-6
Indiener stelt dat een deel van de percelen ten onrechte is aangeduid als hellingen.	ZW-1453-21 ZW-1451-12
Indiener stelt dat een deel van de percelen ten onrechte is aangeduid als plateau-ontginningen.	ZW-1451-14
Indiener stelt dat een perceel bij Maasband ten onrechte is aangeduid als overgangsgebied Natura 2000.	ZW-1405-14
Indiener stelt dat eerdere tekenfouten of onnauwkeurige begrenzingen niet mogen leiden tot het toekennen van extra waarden aan agrarische bouwkavels die feitelijk niet aanwezig zijn.	ZW-0976-5
Indiener stelt dat er binnen het plangebied percelen zijn die reeds zijn aangekocht en ingericht als natuur of die in ontwikkeling zijn, maar die in de ontwerp-POVI zijn aangeduid als primair landbouwgebied.	ZW-1364-26
Indiener stelt dat er kleine perceeltjes gezonneerd zijn als primair landbouwgebied. Indiener stelt dat dit beperkend kan werken op ruimtelijke ontwikkelingen, zonder dat landbouwbedrijven hier voordeel uit halen.	ZW-1035-68
Indiener stelt dat er ten aanzien van de locatie voormalig Licom-terrein gelegen aan de Europalaan-Zuid sprake is van een kaar technische commissie aangezien het gros van het gebied in de POVI is aangeduid als Verwevingsgebied met uitzondering van een smalle strook aangeduid als Primair landbouwgebied. De betreffende strook is (was) geen landbouwgrond en maakt zowel feitelijk als functioneel integraal onderdeel uit van het Licom-terrein. Indiener verzoekt in de eerste plaats om de locatie voormalig Licom-terrein aan te duiden als 'solitaire bedrijvenlocatie > I ha', of - indien nodig - een aanvullende aanduiding op te nemen voor solitaire locaties tussen 0,5 en I hectare. Indien dit niet mogelijk is verzoekt indiener om de aanduiding 'Primair Landbouwgebied' op deze locatie te corrigeren, en voor het volledige terrein de aanduiding 'Verwevingsgebied' toe te passen. Verder verzoekt indiener om de toelichting in paragraaf 10.5.2 van de POVI aan te vullen, zodat ook voormalige solitaire bedrijfslocaties met transformatiepotentie naar woningbouw - zoals deze locatie - onder het provinciaal afwegingskader vallen.	ZW-1199-103
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn in aard en juridische status.	ZW-1414-13 ZW-1455-19
Indiener stelt dat gesproken is over een locatie voor het realiseren van woningbouw. Indiener wenst deze locatie te wijzigen van 'Primair landbouwgebied/ GBLZ', naar 'Verwevingszone'.	ZW-0186-147

Indiener stelt dat gezinsbedrijven behouden moeten blijven en hiervoor voldoende ontwikkelingsruimte nodig is.	ZW-1426-8 ZW-1426-9
Indiener stelt dat gezinsbedrijven cruciaal zijn voor landschap, leefomgeving en cultuurhistorie en behouden moeten blijven door een gunstig ondernemersklimaat.	ZW-1072-4
Indiener stelt dat gezinsbedrijven essentieel zijn voor landschap en cultuurhistorie en behouden moeten blijven door een gunstig ondernemersklimaat.	ZW-1071-7
Indiener stelt dat gezinsbedrijven essentieel zijn voor landschap en leefomgeving en behouden moeten blijven via een gunstig ondernemersklimaat.	ZW-1134-6
Indiener stelt dat gezinsbedrijven met een lange termijnvisie behouden moeten blijven, omdat zij essentieel zijn voor landschap, leefomgeving en cultuur.	ZW-1079-6
Indiener stelt dat het bedrijf gewijzigd dient te worden van Primair Landbouwgebied naar Verwevingsgebied.	ZW-0186-181
Indiener stelt dat het gebied Peelbergen valt binnen Primair Landbouwgebied, hoewel dit voor de gemeente een gebied is voor intensieve (grootschalige) toeristische ontwikkelingen zoals Toverland, Grandorse en vakantieparken. Dit geldt ook voor Kasteelpark Ter Horst met natuurontwikkeling, sportcomplexen met sportvelden in alle dorpen. Verzoek om de begrenzing van de kaarten te herzien	ZW-0224-191
Indiener stelt dat het kavel in het verwervingsgebied ligt en (omsloten door de natuur hetgeen de nodige spuitvrije zones zal gaan krijgen) verzoekt om de door Provincie gewenste plannen niet tot uitvoering te brengen.	ZW-0953-1
Indiener stelt dat het overweging verdient om het noordelijkste perceel van de golfbaan (ten noorden van de Kranenpool) verwevingsgebied te maken. Indiener stelt dat daarmee een ruimere buffer ontstaat tot de ontwikkeling op het terrein van groeve Mourik, en ruimte ontstaat voor eventuele extensievere vormen van bebouwing (bijvoorbeeld energieopslag in een groene omgeving).	ZW-0160-114
Indiener stelt dat het perceel dat nu als GBLZ wordt gesteld emotionele en landschappelijke waarde heeft omdat deze al meer dan 200 jaar als landbouwgrond door familiegeneraties wordt gebruikt. Indiener verzoekt de provincie met klem om deze aanwijzing volledig terug te draaien.	ZW-0429-6
Indiener stelt dat het stedelijk gebied reguleert via welstandsnota's en/of BKP's welke door gemeentes zelf te organiseren zijn. Indiener geeft aan dat daarvoor wel duidelijk moet zijn wat als landelijk gebied wordt gezien. Indiener vraagt of de agglomeratie Parkstad met een eigen regie houdend orgaan in dit geval ais een stedelijk gebied kan opereren.	ZW-1445-62
Indiener stelt dat in de gemeente Kerkrade zich enkele landbouwpercelen bevinden. Het areaal aan landbouwgronden is relatief klein. Deze gronden zijn volgens de indiener landschappelijk waardevol en bevinden zich tussen het stedelijk gebied en natuurgebieden. In de gemeentelijke Omgevingsvisie is opgenomen dat natuur inclusieve landbouw wordt nagestreefd. Indiener stelt dat in hun gemeente feitelijk geen plek is voor primaire landbouwgebieden. Indiener verzoekt deze categorie te wijzigen in verwevingsgebied of groenblauwe landbouwzone.	ZW-0263-73

Indiener stelt dat in de POVI diverse landbouwvormen zijn benoemd, maar alleen in primaire landbouwgebieden is plaats voor hoogproductieve (hightech) landbouw. Volgens POV en LLTB sluit dit (nieuwe, hightech) varkensbedrijven buiten het primaire landbouwgebied uit, terwijl deze bedrijven juist weinig milieubelasting geven en hoog dierwelzijn garanderen.	ZW-1328-1
Indiener stelt dat in het tijdelijke deel van het Omgevingsplan Kerkrade (voorheen bestemmingsplan BT Julia en bestemmingsplan Buitengebied) deze gebieden de functies “natuur”, “water” en “waterstaat - waterlopen” hebben. Indiener verzoekt om deze stroken en beken met natuur niet als werkgebied op te nemen om de Anselderbeek en de Worm (beter) te beschermen en in de toekomst te versterken (beekherstel en ecologie).	ZW-0263-94
Indiener stelt dat in het Zuidoosten van Milsbeek 2 vlakken zijn aangeduid als 'Primair landbouwgebied', maar deze kenmerken zich voornamelijk door wonen, waardoor de aanduiding niet passend is. Indiener verzoekt een voorstel vanuit de Provincie voor een passende kaart laag.	ZW-0186-163
Indiener stelt dat in Hulsveld, het project ''Herinrichting Uitkijkpunt Huls' de gemeenteraad reeds positief heeft besloten, er een exploitant in beeld is, de volledige engineering van het plan is afgerond en de herinrichtingswerkzaamheden door de Gemeente al zijn aanbesteed. Indiener spreekt over een horecavoorziening (inclusief voorzieningen zoals parkeren) met buitenterras en voorziening voor tentoonstellen sarcofaag (zgn. glazen huisje) inclusief een nieuwe landschappelijke terreininrichting. Indiener verzoekt om hiermee rekening te houden en dit gebied te vrijwaren voor onderbouwing gezien de reeds uitgevoerde onderzoeken, gemaakte afspraken en status van het plan (Indiener verwijst naar nr 2 op de plankaart)	ZW-1445-67
Indiener stelt dat in situaties waar sprake is van (historische) tekenfouten in POL-kaarten moet worden voorkomen dat onbedoelde waarden of beperkingen aan een bouwkavel worden toegekend.	ZW-0851-2
Indiener stelt dat met betrekking tot (intensieve) veehouderij en glastuinbouw geen nieuwe vestigingen mogelijk zijn in de gemeente Kerkrade. Dit is ook conform het gemeentelijk beleid (Omgevingsvisie en het tijdelijke deel van het Omgevingsplan (voorheen BP Buitengebied)). Indiener stelt voor zaken over uitbreiding glastuinbouw weg te halen, omdat dit alleen maar verwarring schept.	ZW-0263-103
Indiener stelt dat naast zonering ook integratie en stapeling van functies (meervoudig ruimtegebruik) moet worden benut om ruimtegebruik te optimaliseren.	ZW-0274-5
Indiener stelt dat natuurontwikkeling en ecologische verbindingen niet generiek mogen worden opgelegd.	ZW-1396-15
Indiener stelt dat omvangrijke overgangszones de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnen, omdat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de gewenste maatregelen te realiseren.	ZW-1370-12
Indiener stelt dat onderdeel van haar zienswijze de zoneringsaanpassingen op de thematische kaarten zijn, zoals deze tijdens de tekensessie d.d. 27 juni 2025 kenbaar zijn gemaakt. Indiener zou graag een terugkoppeling ontvangen hoe deze verwerkt zijn in de definitieve POVI.	ZW-0187-14

Indiener stelt dat onduidelijkheid over zoneringen en gebiedspaspoorten leidt tot rechts- en beleidsmatige onzekerheid voor ondernemers, waardoor investeringen en bedrijfsontwikkeling worden afgeremd.	ZW-1334-20
Indiener stelt dat op basis van de hoogtekaarten de helling pas begint buiten het bouwvlak om en verzoekt de aanduiding groenblauwe landbouwzone op diens bouwvlak te wijzigen naar primaire landbouwzone	ZW-0039-2
Indiener stelt dat op de kaart 'algemene zonering' een gebied is aangeduid als verwevingsgebied, terwijl dit stedelijk gebied zou moeten zijn.	ZW-0301-1
Indiener stelt dat overlappende gebiedsaanduidingen op bouwkavels en bedrijfslocaties leiden tot rechtsonzekerheid.	ZW-1381-4
Indiener stelt dat percelen ook zijn aangeduid als primair landbouwgebied.	ZW-1425-14
Indiener stelt dat percelen die als overgangsgebied Natura 2000 zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1405-8 ZW-1396-11
Indiener stelt dat percelen die zijn aangeduid als intrekgebied voor grondwaterbescherming geen aanvullende beperkingen mogen opleveren voor agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1362-16
Indiener stelt dat percelen in een brede verbindingszone binnen het plangebied onterecht zijn aangeduid als primair landbouwgebied of werklocaties en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-22
Indiener stelt dat percelen in een verbindingszone binnen het plangebied onterecht zijn aangeduid als primair landbouwgebied en verzoekt om zonering als groenblauwe landbouwzone.	ZW-1364-23
Indiener stelt dat percelen ten onrechte ook zijn aangeduid als overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden, zonder duidelijke instructieregels of gevolgenanalyse.	ZW-1042-8
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als Verwevingsgebied, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1154-6
Indiener stelt dat percelen tevens ten onrechte zijn aangeduid als overgangsgebied rondom Natura 2000, zonder duidelijke instructieregels of gevolgenanalyse.	ZW-1045-9
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als Natura 2000-overgangsgebied.	ZW-1469-15 ZW-1470-20
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als plateau-ontginningen.	ZW-1459-17
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als steile hellingen.	ZW-1459-18
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als verwevingsgebied.	ZW-1455-10
Indiener stelt dat 'straatje erbij' die besproken is met de Provincie omgezet zou moeten worden naar Verwevingsgebied.	ZW-0186-144
Indiener stelt dat tekenfouten of afwijkingen in gebiedsbegrenzingen niet mogen leiden tot het toekennen van waarden aan agrarische bouwkavels die feitelijk niet aanwezig zijn.	ZW-0974-3

Indiener stelt dat ten aanzien van wonen de voorliggende ontwerpvisie en de bijbehorende kaartbeelden niet overeenkomen met het realiseren van de gestelde doelen conform de Woondeal en afspraken zoals ‘straatje erbij’.	ZW-0206-33
Indiener stelt dat vergroting van het gebied rond de Maas een logische ondersteuning zou zijn van het nabijgelegen Natura2000-gebied.	ZW-0531-3
Indiener stelt dat voor het gedeelte van het recreatiebedrijf met de aanduiding Natuurnetwerk voorbij wordt gegaan aan de bestaande exploitatie sinds de jaren'50. Deze aanduiding NNL is gelegen over het bedrijfsgedeelte dat een omheind en verharde gebied behelst met bebouwing restaurant, theaterzaal en miniatuurhuisjes. Zie voorstel voor diverse opties naar welke zonering het aangeduide gebied gewijzigd kan worden volgens indiener.	ZW-0334-2
Indiener stelt dat werklocatie niet als primair landbouwgebied aangeduid dient te worden. Deze is locatie is echter kleiner dan 1 hectare. Hoe gaat Provincie hiermee om?	ZW-0186-135
Indiener stelt dat zoneringen bedrijven, bouwvlakken en percelen doorsnijden en overlappen, waardoor conflicterende beleidsregimes ontstaan en het toekomstperspectief onduidelijk is.	ZW-0274-1
Indiener stelt dat, om de leefbaarheid te behouden en een duurzame gezonde ontwikkeling van de gemeenschappen te kunnen borgen, het voor gemeenten met landelijke kernen essentieel is om de lokale woningvoorraad te transformeren en te verstevigen in en nabij de kernen (d.m.v. straatje erbij). Het gaat hierbij om meer dan de levensvatbaarheid van voorzieningen en cohesie binnen de gemeenschap te ondersteunen. Het gaat er ook om een duurzame bevolkingsontwikkeling te borgen voor de toekomst. Dit kan op het eerste gezicht op gespannen voet staan met enerzijds de grootstedelijke ontwikkeling, maar anderzijds ook met uitgangspunten voor water en bodem, natuur en landschap. Echter, door de juiste dialoog aan te gaan én balans te vinden is dit volgens indiener geen onmogelijke opdracht.	ZW-0207-127 ZW-0253-91
Indiener stelt het niet eens te zijn met de zonering betreffende zijn agrarische grondpercelen alsook zijn 2 productielocaties.	ZW-0593-3
Indiener stelt vast dat de uitbreiding van de Groenblauwe Landbouwzone en invoering van het Verwevingsgebied leiden tot beperkingen op circa 43.000 ha landbouwgrond, tegenover 33.000 ha in de POVI 2021. Op het totaal van 95.000 ha landbouwgrond betekent dit een aanslag op het toekomstperspectief van de sector.	ZW-0877-2
Indiener stelt voor dat de foutieve kaart laag, waarin zijn/haar bedrijfslocatie als 'bebouwd gebied' wordt aangeduid in plaats van 'buitengebied', wordt verwijderd.	ZW-0333-2
Indiener stelt voor dat de grens van het verwevingsgebied verlegd wordt naar de weg, zodat deze voorlangs de glastuinbouwbedrijven komt te liggen.	ZW-0814-3
Indiener stelt voor dat de provincie Limburg duidelijke richtlijnen biedt voor compensatie en schadevergoeding voor landbouwers die getroffen worden door de aanwijzing van EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, NNL en Overgangsgebieden. Het evenredigheidsbeginsel vereist dat wanneer een overheid ingrijpt in de eigendom van burgers, er een passende compensatie moet worden geboden. De provincie Limburg biedt momenteel geen duidelijke	ZW-1220-3

richtlijnen voor compensatie, terwijl de gevolgen voor landbouwers aanzienlijk zijn.	
Indiener stelt voor dat er geen aanvullende beperkingen in de omgevingsvisie worden opgenomen vanwege bestaande regelgeving.	ZW-0645-2
Indiener stelt voor dat op 2 locaties bebouwing mogelijk moet zijn, waarbij klimaatadaptatie, natuurinclusiviteit en het versterken van biodiversiteit worden meegenomen.	ZW-0608-14
Indiener stelt voor dat zijn perceel buiten het beekdalenkader ‘w_beekdalen_v #41’ valt en verwijst hiervoor naar de bijlage.	ZW-0348-4
Indiener stelt voor de GBLZ voor het binnendijkse gedeelte van de aanduiding van de Maasvallei te laten vervallen.	ZW-0646-4 ZW-0647-4 ZW-0653-4 ZW-0654-4
Indiener stelt voor de zonering voor primair landbouwgebied uit te breiden bij een specifieke locatie.	ZW-0196-21
Indiener stelt voor het gebied tussen Eijsden en Oost-Maarland groen te houden, in lijn met het 4e Limburgse Principe, waarbij water, natuur en goed afgehechte dorpsranden leidend zijn.	ZW-0528-3
Indiener stelt voor het perceel te wijzigen in primair landbouw om extensief landbouw mogelijk te houden.	ZW-0783-3
Indiener stelt voor om de aanduiding Maasvallei voor binnendijkse gebieden te heroverwegen omdat deze aanduiding beperkingen kan opleggen die achteraf onnodig blijken te zijn.	ZW-0634-2
Indiener stelt voor om de aanduiding 'primaire landbouw' toe te passen op de bedrijfslocatie, aangezien deze beter aansluit bij de bedrijfsactiviteiten en toekomstvisie van indiener.	ZW-0412-2
Indiener stelt voor om de bestemming 'verwevingsgebied' te verwijderen van het kadastrale perceel, vanwege de aanwezigheid van een houtzagerij.	ZW-0138-4
Indiener stelt voor om de binnendijkse delen van de Maasvallei niet aan te wijzen als Groen Blauwe landbouwzone.	ZW-0635-1
Indiener stelt voor om de grens van de Groenblauwe landbouwzone ten zuiden van het bouwvlak te verleggen, waarmee het hele bouwvlak in het primair landbouwgebied komt te liggen zodat er nog ruimte is voor uitbreiding aan de westelijke kant.	ZW-0107-7
Indiener stelt voor om de grenzen van verwevingsgebieden over kadastrale perceelsgrenzen heen te trekken, omdat dit volgens indiener praktischer is.	ZW-1175-3
Indiener stelt voor om de genoemde landbouwpercelen om te zetten van verwevingsgebied of primair landbouwgebied naar groenblauwe landbouwzone.	ZW-0263-92
Indiener stelt voor om de locatie buiten het 'wervingsgebied' te laten vallen waardoor bedrijfsontwikkeling mogelijk blijft.	ZW-0519-3
Indiener stelt voor om de locatie te zoneren als 'landelijke kern', omdat deze aan de rand van de kern van Swalmen ligt en recreatieve voorzieningen omvat, zoals opgenomen in het vigerende omgevingsplan.	ZW-0230-7
Indiener stelt voor om de omvang van de gebieden aan te passen naar een reële afstand waardoor er geen extra maatregelen hoeven te worden	ZW-0045-7

ingevoerd ten opzichte van primaire landbouwgebieden op deze gebieden en alle andere gebieden in de POVI die van toepassing zijn op zijn bedrijf.	
Indiener stelt voor om een genoemde strook tussen als verwevingsgebied te bestempelen.	ZW-0167-8
Indiener stelt voor om drie locaties volledig als verwevingsgebied aan te wijzen voor toekomstige woonontwikkeling.	ZW-0608-10
Indiener stelt voor om een bedrijfsbestemming om te zetten naar wonen om de dorpskern te versterken.	ZW-0679-1
Indiener stelt voor om een zonering toe te kennen aan de locatie die aansluit bij de huidige functie van de locatie en toekomstige ontwikkelingen niet op voorhand uitsluit.	ZW-0230-5
Indiener stelt voor om het intekenen van een bufferstrook langs het natuurgebied Maas bij Eijsden te heroverwegen, gezien de lage N-depositie die geen extra maatregelen vereist en dat aanvullende beperkingen, zoals op het gebied van bemesting, geen invloed hebben op de nitraatgehaltes in het oppervlaktewater van de Maas.	ZW-1184-2
Indiener stelt voor om in gesprek te gaan over de vaststelling van de gebieden en hoe deze te wijzigen indien nodig.	ZW-0749-3
Indiener stelt voor om intensieve gewassen te kunnen blijven telen zonder beperkende maatregelen.	ZW-0460-3
Indiener stelt voor om ten onrechte opgenomen beekdal op de bedrijfslocatie te verwijderen.	ZW-1176-4
Indiener uit zorgen over de praktische uitvoerbaarheid als het bedrijf is gelegen in de groenblauwe mantel of het verwevingsgebied	ZW-1040-3
Indiener verwacht een waardevermindering en minder inkomsten uit het gebruik van hun percelen vanwege de wijziging naar Verwevingsgebied.	ZW-0942-2
Indiener verzoekt om de zonering van verwevingsgebied bij diens perceel en de direct omliggende percelen in de definitieve POVI te wijzigen naar groenblauwe landbouwzone met subtype ecologische verbindingszone.	ZW-0003-1
Indiener verzoekt Bisselt/Lierdal op te nemen in zonering 'Natuur', Bovenste steeg in 'Natuur', Maastuin in 'Wonen' of 'camping'	ZW-0317-254
Indiener verzoekt dat aanwijzing als Natuurnetwerk Limburg geen extra beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1095-9 ZW-1071-9
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik in rivierdalzones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-1323-12
Indiener verzoekt dat dat gronden welke momenteel voorzien zijn van de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, deze activiteit ook in de toekomst zullen behouden	ZW-1460-25
Indiener verzoekt dat de aanduiding ‘Overgangszone kwetsbare Natura 2000-gebieden’ van de percelen wordt geschrapt, omdat deze aanzienlijke beperkingen oplevert voor bemesting, bewatering en toepassing van gewasbeschermingsmiddelen, met waardedaling van gronden tot gevolg.	ZW-1299-3
Indiener verzoekt dat de aanduiding ‘Zoekgebied drinkwaterwinning’ wordt verwijderd van percelen in een fruitteeltgebied, omdat dit historisch gebruik van gewasbeschermingsmiddelen negeert en leidt tot onwenselijke beperkingen.	ZW-1077-4

Indiener verzoekt dat de aanduiding als Verwevingsgebied wordt verwijderd van de percelen zolang geen beleidsmatige helderheid bestaat.	ZW-0322-7
Indiener verzoekt dat de aanduiding hellingen geen aanvullende beperkingen oplevert bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1451-13
Indiener verzoekt dat de aanduiding hellingen geen beperkingen oplevert bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1453-22
Indiener verzoekt dat de aanduiding Overgangsgebieden Natura 2000 wordt verwijderd of herzien, tenzij onderbouwd met ecologische analyse, en dat bestaand agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-0810-16
Indiener verzoekt dat de aanduiding van het Verwevingsgebied van de kaarten wordt verwijderd totdat een definitieve begrenzing is vastgesteld op basis van zorgvuldig onderzoek en bestuurlijk vastgestelde uitgangspunten.	ZW-0322-15
Indiener verzoekt dat de aanduiding van Natura 2000-overgangsgebieden van de kaarten wordt verwijderd totdat gebiedsspecifiek onderzoek de noodzaak aantoont.	ZW-1045-19
Indiener verzoekt dat de aanduidingen Groenblauwe landschapszone en beekdalen van bepaalde locaties worden verwijderd, omdat deze percelen intensief agrarisch in gebruik zijn en bestemd voor zachtfruitteelt.	ZW-1133-7
Indiener verzoekt dat de betreffende percelen niet in het Natuurnetwerk Limburg worden opgenomen, maar in de Groenblauwe landbouwzone, mits dit geen verdere beperkingen aan agrarisch gebruik oplevert.	ZW-0904-6
Indiener verzoekt dat de indicatieve begrenzing van verwevingsgebieden van de kaarten wordt verwijderd zolang geen definitieve afbakening is vastgesteld.	ZW-1137-16
Indiener verzoekt dat de Omgevingsvisie duidelijkheid biedt over de status van het verwevingsgebied.	ZW-1425-11
Indiener verzoekt dat de provincie garandeert dat agrarisch gebruik en landbouwkundige waarden blijvend beschermd worden, of anders via herinrichting en ruilverkaveling.	ZW-1042-20
Indiener verzoekt dat de provincie maatwerk toepast binnen de zoneringen, zodat lokale omstandigheden – zoals de reeds bestaande overbelasting in Brachterbeek – beter worden meegewogen.	ZW-0923-136
Indiener verzoekt dat de toekenning van groenblauwe landbouwzone aan percelen tegenover de bedrijfslocatie wordt vervangen door primair landbouwgebied.	ZW-0868-12
Indiener verzoekt dat de zone verwevingsgebied wordt geschrapt en geen nieuwe zoneringen van dit type worden ingevoerd.	ZW-1243-24
Indiener verzoekt dat de zonering Natura 2000-overgangsgebied wordt verwijderd van percelen waar defensie-uitbreiding gepland is.	ZW-0981-26
Indiener verzoekt dat deze aanduidingen worden verwijderd zolang geen gebiedsonderzoek of onderbouwing beschikbaar is.	ZW-1095-14
Indiener verzoekt dat er duidelijke waarborgen opgenomen worden in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden en de nieuwe zonering niet van toepassing te laten zijn op bestaande agrarische bouwblokken zonder heldere overgangs- of beschermingsbepalingen.	ZW-1168-5

Indiener verzoekt dat foutieve en verwarrende gebiedsbenamingen zoals ‘beekdal’ en ‘droogdal’ worden hersteld, zodat geen misverstanden ontstaan over de status van deze gebieden.	ZW-0626-16
Indiener verzoekt dat overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden geen extra beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en bestaande bedrijfsvoering.	ZW-1362-13
Indiener verzoekt dat percelen blijvend benut kunnen worden voor land- en tuinbouwdoeleinden en dat landbouwkundige waarden worden beschermd. Als dit niet kan, moet de provincie herinrichting of ruilverkaveling inzetten.	ZW-1050-19
Indiener verzoekt dat percelen worden aangemerkt als primair landbouwgebied en dat de aanduiding ecologische verbindingszone wordt verwijderd.	ZW-0868-14 ZW-0868-13
Indiener verzoekt dat regulier agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid.	ZW-0884-10
Indiener verzoekt de aanduiding ‘Landelijke kern’ te schrappen of zodanig te verduidelijken dat deze geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-1383-6
Indiener verzoekt de aanduiding ‘Natte laagten’ voor landbouwpercelen van het bedrijf te schrappen.	ZW-0261-17
Indiener verzoekt de aanduiding Beekdal aan te passen en uit de zonering te halen.	ZW-1466-13
Indiener verzoekt de aanduiding beekdal binnen het plangebied te schrappen of te verkleinen.	ZW-1414-12
Indiener verzoekt de aanduiding beekdal/droogdal te corrigeren of te schrappen.	ZW-1405-13
Indiener verzoekt de aanduidingen beekdal en droogdal te corrigeren of te schrappen.	ZW-1434-12
Indiener verzoekt de aanwijzing van de percelen als Groenblauwe Landbouwzone volledig te herzien en te schrappen uit de kaart van de POVI en definitief te verwijderen uit de POVI 2025.	ZW-0510-1
Indiener verzoekt de bebouwde kavels als werklocatie te behouden, maar niet incl. verwevingsgebied in te tekenen	ZW-0207-134
Indiener verzoekt de betreffende locatie op te nemen als verwevingsgebied in de POVI en stelt zich tevens bereid tot het geven van een nadere toelichting.	ZW-0118-8
Indiener verzoekt de genoemde percelen te wijzigen naar primaire landbouw.	ZW-0782-4
Indiener verzoekt de indicatieve begrenzing van het verwevingsgebied van de kaarten te verwijderen totdat er sprake is van een feitelijk onderbouwde en bestuurlijk vastgestelde afbakening en er helderheid is over de eventuele beperkingen die hieruit voortvloeien.	ZW-0851-23
Indiener verzoekt de ingediende punten mee te laten wegen in de definitieve POVI en de aanwijzing van groenblauwe landbouwzones, verwevingsgebieden, ecologische verbindingszone en overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebied van de bedrijfslocatie en percelen ongedaan te maken.	ZW-1177-25
Indiener verzoekt de kaarten zoveel mogelijk overeen te stemmen met de feitelijke situatie;	ZW-0263-70

Indiener verzoekt de ontwerpvisie daadwerkelijk te laten doorwerken in de verordening door gebiedsgericht maatwerk juridisch mogelijk te maken, functiewijziging naar andere agrarische vormen zoals paardenhouderij of akkerbouw toe te staan, met behoud van het melkveebedrijf als uitgangspunt.	ZW-0698-5
Indiener verzoekt de percelen die zijn aangeduid als overgangsgebied Natura 2000, terug te zetten naar primair landbouwgebied.	ZW-1380-7
Indiener verzoekt de percelen niet definitief aan te wijzen als onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone in de POVI 2025.	ZW-0299-43
Indiener verzoekt de provincie de grafische input uit de bijlagen over te nemen en de kaartmateriaal-technische fouten te herstellen, zodat de Omgevingsvisie uitgaat van een correcte feitelijke basis. Indiener stelt dat op dit moment de bestaande bebouwing van hun bedrijf niet kloppend op de kaart staat.	ZW-1253-28
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om bij het bepalen van woningbouwlocaties expliciet rekening te houden met de 2 kilometerzone rond geitenhouderijen, zodat geen nieuwe woningen in gebieden met aangetoonde gezondheidsrisico’s worden gerealiseerd en een veilige woonomgeving wordt gewaarborgd.	ZW-0485-2
Indiener verzoekt de Provincie om de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone voor alle door indiener vermelde Percelen aan beide zijden van de te laten vervallen, en deze te vervangen door Natuurnetwerk Limburg met gebiedsdifferentiatie Beekdalen, Ecologische verbindingszone en Kleinschalig landschap met poelen. Dit zodat de boeren moet stoppen en geholpen kunnen worden door een uitkoopregeling.	ZW-1389-6
Indiener verzoekt de Provincie om de beperkingen op recreatieontwikkeling voor de kadastrale percelen VDP00-G-1913 en VDP00-G-1593 in de POVI te herzien, zodat kleinschalige, duurzame recreatieprojecten mogelijk worden. Indiener verzoekt de Provincie om ten aanzien van deze percelen een nadere gebiedsgerichte afweging te maken, waarbij de economische, maatschappelijke en ecologische potentie van recreatieontwikkeling wordt meegewogen, in lijn met het speerpunt recreatie van de gemeente Roerdalen.	ZW-0811-24
Indiener verzoekt de provincie om de dubbellaagse zoneringen voor hun percelen te corrigeren in de definitieve versie. Zo lijken delen van het bedrijfsterrein van de indiener zowel in een landbouwontwikkelingszone als in een natuur- of klimaatbufferzone te vallen, volgens verschillende kaartlagen. Deze overlappende aanduidingen leiden volgens de indiener tot tegenstrijdige voorschriften (bijv. tegelijk stimuleren van landbouw én beperkende voorwaarden vanuit natuurbescherming). Indiener verzoekt om deze dubbellaagse zonering te ontvlechten en expliciet te maken welke bestemming primair geldt. Bij voorkeur wordt voor ons terrein één eenduidige hoofdbestemming aangehouden (agrarisch), met duidelijke randvoorwaarden, in plaats van meerdere lagen die elkaar overlappen.	ZW-1253-27
Indiener verzoekt de provincie om de volgende begrenzingen te corrigeren in de definitieve versie: Beekdalgrenzen: De begrenzing van het beekdal Raambeek e.o. lijkt onjuist ingetekend. Huidige agrarische percelen en hoger gelegen gronden vallen ten onrechte binnen de beekdalzone op de kaart, terwijl deze geen deel uitmaken van het daadwerkelijke beekdal. Indiener	ZW-1253-26

verzoekt om de kaartlagen zodanig aan te passen dat alleen de daadwerkelijk laaggelegen beekdalgebieden als zodanig worden aangeduid, om misverstanden en onnodige beperkingen voor ons bestaande agrarisch gebruik te voorkomen.	
Indiener verzoekt de Provincie om duidelijke waarborgen ten aanzien van de ontwikkelruimte, gebruiksmogelijkheden en toekomstbestendigheid van bedrijven in de Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebieden.	ZW-0811-10
Indiener verzoekt de Provincie om een grondige analyse te laten uitvoeren die de noodzaak van de aanduiding voor zijn perceel in de omgeving aantoont, inclusief een vergelijking met alternatieve locaties die minder impact hebben op zijn belangen.	ZW-0811-2
Indiener verzoekt de Provincie om een grondige analyse van alternatieve locaties en maatregelen, inclusief een vergelijking van de impact op zijn perceel versus andere gronden, om te waarborgen dat zijn belangen minder worden geschaad.	ZW-0811-5
Indiener verzoekt de Provincie om het perceel niet definitief aan te wijzen als onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone in de POVI 2025.	ZW-0297-18
Indiener verzoekt de Provincie snelwegen en aangrenzende bermen met verkeersbestemming uit te sluiten van de 'groenblauwe landbouwzone'. In de praktijk constateert indiener een duidelijke inconsistentie tussen het uitgangspunt dat ‘meervoudig ruimtegebruik de voorkeur heeft boven enkelvoudig ruimtegebruik’ en de feitelijke zoneringen van gronden die binnen dit OER-traject vallen. Een aantal zoneringen belemmeren een efficiënte benutting van (semi)infrastructurele gronden voor energieopwekking. Als gevolg hiervan bestaat onduidelijkheid over de interpretatie van bermzones binnen trede 3 of trede 4 van de zonneladder, hetgeen rechtszekerheid voor initiatiefnemers ondermijnt en de slagingskans van dit project belemmert.	ZW-1164-55
Indiener verzoekt de Provincie subsidiair om indien bovenstaande niet mogelijk blijkt de onjuiste aanduiding 'Primair Landbouwgebied' te corrigeren (smalle strook), en voor het volledige terrein de aanduiding 'Verwevingsgebied' toe te passen en de toelichting in paragraaf 10.5.2 aan te vullen, zodat ook voormalige solitaire bedrijfslocaties met transformatiepotentie naar woningbouw - zoals deze locatie - onder het provinciaal afwegingskader kunnen vallen. Indiener verwijst naar twee afbeeldingen in hun zienwijze.	ZW-1199-92
Indiener verzoekt de Provincie zijn aardbeienbedrijf uit het verwevingsgebied te halen.	ZW-0425-3
Indiener verzoekt de sportvelden als verwevingsgebied op te nemen.	ZW-0263-82
Indiener verzoekt de tekst in de Ontwerpvisie aan te passen zodat duidelijk wordt dat gebiedsaanduidingen niet van toepassing zijn op agrarische bouwkavels, en dat het bestemmingsplan leidend is voor de gebruiksmogelijkheden van gronden.	ZW-1357-1
Indiener verzoekt deze Natura 2000-overgangszones te verwijderen zolang er geen wetenschappelijke onderbouwing beschikbaar is.	ZW-1380-17
Indiener verzoekt diverse locaties/snippers gelegen in het centrale deel van de gemeente Kerkrade om te zetten naar verwevingsbied i.p.v. primair landbouwgebied.	ZW-0263-89

Indiener verzoekt dringend om herziening van de voorgestelde classificatie in de concept-POVI (paragraaf 3.4.4) en vraagt om wijziging naar groenblauwe landbouwzone.	ZW-0127-7
Indiener verzoekt duidelijke gevolgen maatregelen en toekomstvisie geven voordat het gebied gebonden is hieraan.	ZW-0050-1
Indiener verzoekt duidelijkheid te bieden over de juridische status, onderlinge verhouding en praktische uitwerking van de gebiedsaanduidingen op hun agrarische percelen.	ZW-1260-3
Indiener verzoekt duidelijkheid te geven over de status van hun locatie binnen de visie en waarom deze binnen het verwevingsgebied valt. Indiener verzoekt ook duidelijkheid over wat de verschillende zoneringen (als: groenblauwe zone, verwervingsgebied en gebiedspaspoorten) betekenen voor hun bedrijf.	ZW-1000-14
Indiener verzoekt het deel van het bedrijf dat buiten het primaire landbouwgebied ligt alsnog deze aanduiding te geven, zodat randvoorzieningen van het bedrijf niet worden beperkt.	ZW-0823-2
Indiener verzoekt het gebied (parkeerplaats en woonwagenlocatie) op te nemen als stedelijk gebied i.p.v. verwevingsgebied.	ZW-0263-76
Indiener verzoekt het gehele perceel als primaire landbouw aan te merken.	ZW-0784-2
Indiener verzoekt het maasdal als onderdeel van de kaart laag Natuurnetwerk Limburg of van de GroenBlauwe Mantel opnemen.	ZW-0531-1
Indiener verzoekt het mobiliteitscentrum volledig binnen de begrenzing van het verwevingsgebied op te nemen, zodat de ontwikkelingsruimte is gewaarborgd.	ZW-1414-10
Indiener verzoekt het verwevingsgebied te schrappen, omdat er eerst duidelijk moet zijn wat het effect van de landbouw is op de leefomgeving in de kernen.	ZW-0615-4
Indiener verzoekt het Verwevingsgebied en de uitbreiding van de Groenblauwe Landbouwzone te schrappen totdat duidelijk is wat het effect van de landbouw op de leefomgeving in de kernen is. Extra maatregelen die leiden tot omzetverlies, meerkosten en/of waardedaling van de grond dienen altijd gecompenseerd te worden.	ZW-0544-10 ZW-0549-10 ZW-0562-10
Indiener verzoekt de locatie op te nemen als verwevingsgebied en niet als primair landbouwgebied, o.a. vanwege de ligging van de infra/verkeersrotonde en het bestaande zonnepanelenveld van 12 ha.	ZW-0263-90
Indiener verzoekt logische en aangesloten begrenzingen aan te houden die ook buiten herkenbaar zijn (bij voorkeur geen kleine deelgebiedjes en snippers).	ZW-0263-71
Indiener verzoekt met klem om eerst te onderzoeken of een overgangszone uberhaupt nodig is en zo ja welke breedte gewenst is, in plaats van 500 meter in te tekenen op een kaart.	ZW-0896-4
Indiener verzoekt nader toe te lichten hoe de wijzigingen tussen de begrenzing in de Omgevingsverordening Limburg en onderhavige POVI ten aanzien van de kaartlaag ‘Natuurnetwerk Limburg’ binnen de gemeente Voerendaal tot stand zijn gekomen.	ZW-0206-16
Indiener verzoekt om aanpassing van de begrenzing van 'Verwevingsgebied' zodanig dat woningbouw buiten de bebouwde kom beter realiseerbaar wordt onder betaalbare regels en omstandigheden.	ZW-0163-2 ZW-0649-1

Indiener verzoekt om aanpassing van de grenzen van de blauwgroene zone en het verwevingsgebied.	ZW-0185-2
Indiener verzoekt om aanpassing van de zonering in het gebiedspaspoort beekdalen en droogdalen zodat hun gebouwen en bouwblok daarbuiten vallen.	ZW-1080-6
Indiener verzoekt om aanpassing van de zonering van gronden in groenblauwe diensten, verwevingsgebieden, overgangsgebieden, Natura 2000 gebieden en ecologische verbindingszones.	ZW-0466-1
Indiener verzoekt om aanpassing van diverse typeringen van percelen (o.a. algemene zonering, verwevingsgebied, primair landbouwgebied), omdat die niet stroken met het huidige en toekomstige gebruik van percelen. Daarnaast is het verbinden van meerdere typeringen aan één perceel is ook zeer onduidelijk in de praktijk.	ZW-0100-2
Indiener verzoekt om aanpassing van het ontwerp POVI zodat de huidige situatie/bedrijfsvoering van kracht blijft en er in de toekomst geen restricties worden aangebracht die de exploitatie en eventuele uitbreiding van het akkerbouwbedrijf beperken.	ZW-1416-1
Indiener verzoekt om aanwijzing van hun percelen als 'Verwevingsgebied' in plaats van 'primair landbouwgebied', om perspectief te bieden voor verdere ontwikkeling van bebouwd gebied.	ZW-1255-3
Indiener verzoekt om alle primaire percelen uit de kaart laag ecologische verbindingszones te verwijderen.	ZW-1494-11
Indiener verzoekt om bedrijfsgebouwen en bouwvlakken altijd in te delen in één zone die mogelijkheden biedt tot ontwikkeling.	ZW-0806-1
Indiener verzoekt om bedrijfslocatie volledig in de zone Primair Landbouwgebied te leggen, zodat het zo min mogelijk beperkingen oplevert en de situatie is zoals deze altijd al is geweest.	ZW-0706-2
Indiener verzoekt om behoud van de agrarisch intensieve zonering voor de huidige veehouderijlocatie.	ZW-0763-1
Indiener verzoekt om behoud van de huidige zonering en aanduiding van de locatie als agrarisch intensief.	ZW-0762-1
Indiener verzoekt om behoud van de status primair landbouwgebied voor de locatie.	ZW-1131-1
Indiener verzoekt om behoud van landbouwpercelen als primair landbouwgebied, inclusief perceelnummers vermeld in de zienswijze.	ZW-1099-1
Indiener verzoekt om behoud van ontwikkelingsmogelijkheden voor het familiebedrijf, waaronder bouwmogelijkheden, recreatieve nevenactiviteiten en multifunctionele landbouwactiviteiten.	ZW-0827-1
Indiener verzoekt om bij de begrenzing van het verwevingsgebied rekening te houden met meer stakeholders dan enkel de gemeenten en die andere stakeholders ook in de tekst toe te voegen.	ZW-1263-7
Indiener verzoekt om bij de uitwerking van het beleid in de omgevingsverordening een uitzondering te maken voor bestaande agrarische bedrijven en bestaand agrarisch gebruik met betrekking tot de scheiding tussen mens en dier.	ZW-0226-7
Indiener verzoekt om bij doorsneden percelen in het meest gunstige gebied te worden ingetekend.	ZW-0960-2

Indiener verzoekt om bij het uitwerken van de definitie “stedelijke functies” ervoor te waken dat er strijdigheid ontstaat tussen de omgevingsvisie en de wettelijke bestemming van een gebied.	ZW-0684-2
Indiener verzoekt om bij locatie het Verwevingsgebied uit te breiden	ZW-0253-145
Indiener verzoekt om de aanwijzing van (zijn) landbouwgrond als EVZ, GBLZ en Zoekgebied Grondwaterbescherming te heroverwegen en ongedaan te maken, en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied. Indiener vindt de maatregelen (uitbreiding gebieden) vóór natuurbehoud/verbetering in geen verhouding staan tot de economische schade en dus in strijd met het evenredigheidsbeginsel.	ZW-0575-1
Indiener verzoekt om de aanwijzing van de landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning, Zoekgebied Grondwaterbescherming en Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden te heroverwegen en ongedaan te maken en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied. In deze gebieden blijft de grondgebonden landbouw de belangrijkste functie en is de agrarische sector ook de belangrijkste beheerder, omdat volgens het evenredigheidsbeginsel een maatregel in verhouding moet staan tot het doel.	ZW-1215-2
Indiener verzoekt om de aanwijzing van de percelen als Groenblauwe Landbouwzone te verwijderen.	ZW-0221-1
Indiener verzoekt om de aanwijzing van het verwevingsgebied, GBLZ, overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden en ecologische verbindingszones ongedaan te maken op hun perceel.	ZW-1169-11
Indiener verzoekt om de aanwijzing van landbouwgrond als Ecologische Verbindingszone, Groenblauwe Landbouwzone, en Zoekgebied Grondwaterbescherming te heroverwegen en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied.	ZW-0580-1
Indiener verzoekt om de afbakening van de Groenblauwe landbouwzone te wijzigen en om concrete uitwerking van 'aangepast grondgebruik' in de POVI.	ZW-1112-3
Indiener verzoekt om de afbakening van het primair landbouwgebied zodanig te wijzigen dat op percelen alleen een primair landbouwgebied wordt gevestigd.	ZW-1374-1
Indiener verzoekt om de agrarische gebieden aan te wijzen als verwevingsgebied in plaats van primair landbouwgebied. Dit sluit volgens de indiener beter aan op de omgeving, feitelijke situatie en planologische functie “agrarisch gebied met landschappelijke waarde”. In de Omgevingsvisie van de indiener is verder opgenomen om de hoger gelegen gebieden (plateaus) het water zo lang mogelijk vast te houden.	ZW-0263-88
Indiener verzoekt om de beekdalgrenzen opnieuw vast te stellen op basis van actuele AHN-hoogtedata en feitelijke hydrologie, de kaartlagen te corrigeren en onjuiste 'beekdal'-aanwijzingen van hoger gelegen percelen en gebieden die buiten de feitelijke afwatering vallen te verwijderen	ZW-0899-1
Indiener verzoekt om de begrenzing van de Groenblauwe mantel aan te houden in plaats van de nieuwe GBLZ, omdat een deugdelijke onderbouwing van de keuze ontbreekt.	ZW-1159-7 ZW-1213-18

Indiener verzoekt om de begrenzing van het ‘Buitengebied’ zoals dat opgenomen is in de vigerende omgevingsvisie/ omgevingsverordening ongewijzigd over te nemen in de huidige omgevingsvisie (enkel dan als Primair landbouwgebied).	ZW-1159-11 ZW-1213-22
Indiener verzoekt om de begrenzing van het buitengebied zoals dit is opgenomen in de vigerende visie/omgevingsverordening ongewijzigd over te nemen in de huidige povi, enkel dan als primair landbouwgebied	ZW-1087-7
Indiener verzoekt om de camping Landal niet primair landbouwgebied in te tekenen	ZW-0187-140
Indiener verzoekt om de classificatie van de landbouwgronden op het plateau ten zuiden en ten oosten van Terblijt te wijzigen van primair landbouwgebied naar groenblauwe landbouwzone, zodat beschermende maatregelen mogelijk worden.	ZW-0127-4
Indiener verzoekt om de ecologische onderbouwing van de GBLZ te verstrekken en daar waar dit niet mogelijk is, de zone te verkleinen.	ZW-1159-10 ZW-1213-21
Indiener verzoekt om de getrapte wijze van beleidstoepassing (verschillende zoneringen op één locatie) goed vast te leggen in de Ontwerpvisie en tekstueel duidelijk te omschrijven dat de gebiedsaanduidingen zoals die over individuele bouwkavels van bedrijven liggen voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden, niet van toepassing zijn voor agrarische bouwkavels die zijn vastgelegd in het bestemmingsplan en dat aldus het onderliggende bestemmingsplan de regels en gebruiksmogelijkheden voor die agrarische bouwkavels bevat. Hiermee geeft de indiener aan dat het wordt voorkomen dat er bij de vele gebiedsaanduidingen onnodige discussies ontstaan over de gebruiksmogelijkheden van gronden binnen een agrarische bouwkavel.	ZW-0932-1
Indiener verzoekt om de grens van de ecologische verbindingszone die over de openbare weg heen is ingetekend tegen deels bebouwd gebied aan te passen en de openbare weg als grens aan te houden, omdat hier op geen enkele manier invulling gegeven kan worden aan de doelstelling van een ecologische verbindingszone.	ZW-0175-2
Indiener verzoekt om de Groenblauwe zone aan te passen zodanig dat deze niet meer van toepassing is op de gronden behorende bij het melkveebedrijf	ZW-0111-4
Indiener verzoekt om de huiskavel, ingetekend als extensiveringsgebied, in te tekenen in primair landbouwgebied.	ZW-0383-2
Indiener verzoekt om de in de gewijzigde zondering als opgenomen in de ontwerp-POVI opgenomen te herbestemmen, omdat dit de huidige bedrijfsvoering qua duurzame ontwikkelingen frustreert.	ZW-0687-1
Indiener verzoekt om de indeling van de locatie en omgeving te wijzigen van Primair landbouwgebied naar een bestemming die aansluit bij de huidige situatie van wonen en recreatie.	ZW-1097-5
Indiener verzoekt om de indicatieve begrenzing van het verwevingsgebied van de kaarten te verwijderen, zolang er geen sprake is van een feitelijk onderbouwde en bestuurlijk vastgestelde afbakening.	ZW-0932-14
Indiener verzoekt om de kaart laag Buitengebied aan te passen en het genoemd gebied daaruit te verwijderen	ZW-0528-4

Indiener verzoekt om de kaart laag het Beekdal geheel opnemen als onderdeel van de kaart laag Natuurnetwerk Limburg, dan wel als Groenblauwe Mantel.	ZW-0528-1
Indiener verzoekt om de kaartlagen 'bos' en 'mozaïeklandschap' bij hun percelen aan te passen aan de huidige begrenzing, aangezien er geen beleid is dat toeziet op uitbreiding van deze bossen.	ZW-0999-2
Indiener verzoekt om de kaartlagen voor hun perceel met parkeerplaatsen en statische opslag, het circuit de Peel en de militaire basis de corrigeren gezien de locatie primair landbouwgebied betreft, maar in de werkelijke situatie anders is.	ZW-0999-1
Indiener verzoekt om de locatie in te delen als 'Primair landbouwgebied'.	ZW-1052-1 ZW-1054-7 ZW-1120-1
Indiener verzoekt om de mogelijkheid om een nieuwe werktuigenloods, stal en rij hal te bouwen binnen het Verwevingsgebied en Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-1085-2
Indiener verzoekt om de overgangszones van 500 meter rondom de Natura 2000-gebieden in de kop van Noord-Limburg af te stemmen op de werkelijke omvang en ecologische waarde van het Natura 2000-gebied. Zo wordt voorkomen dat gebieden rondom Natura 2000-gebieden buitenproportioneel worden beperkt in hun ontwikkelpotentie, zonder dat dit ten goede komt aan de natuurkwaliteit. Ook ontbreekt een onderbouwing van nut en noodzaak. Aangezien nadere invulling van overgangszones pas volgt in de later vast te stellen omgevingsverordening, leidt dit tot onzekerheid bij initiatiefnemers. Gevraagd wordt om terughoudendheid bij de kaartmatige begrenzing van overgangszones en een nadere motivering/onderbouwing per situatie.	ZW-0273-1
Indiener verzoekt om de percelen die reeds zijn ingericht als natuur of die zich in ontwikkeling bevinden aan te duiden als natuur of groenblauwe landbouwzone, zodat lopende natuurontwikkelingsprojecten niet worden geblokkeerd door de nieuwe zonering.	ZW-1364-27
Indiener verzoekt om de percelen als Verwevingsgebied aan te houden.	ZW-1389-12
Indiener verzoekt om de uitbreiding van de GBLZ te schrappen op haar percelen	ZW-1007-3
Indiener verzoekt om de volledige huiskavel en aangrenzende gronden aan te merken als Primair Landbouwgebied.	ZW-0962-1
Indiener verzoekt om de voormalige stortlocatie nabij Berg niet als GBLZ in te tekenen	ZW-0207-132
Indiener verzoekt om de zone voor de locaties te wijzigen naar primair landbouwgebied. Voor 2 van de bedrijfslocaties is in de POVI sprake van doorsneden bouwvlakken, deels groenblauwe landbouwzone en deels primaire landbouwzone.	ZW-0700-1 ZW-1226-1
Indiener verzoekt om de zonering van bedrijfslocatie als verwervingszone te heroverwegen en wijzigen in primair landbouwgebied.	ZW-0912-1
Indiener verzoekt om de zonering verwevingsgebied te schrappen.	ZW-0274-10
Indiener verzoekt om deze zones zichtbaar op te nemen in het kaartmateriaal van de POVI, met aanduiding van bestaande geitenhouderijen en de bijbehorende contouren.	ZW-0495-4

Indiener verzoekt om diverse clusters van bebouwing die gelegen zijn binnen de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ in de gemeente Voerendaal te wijzigen in de zonering ‘Verwevingsgebied’. Dit sluit ook aan op het functionele gebruik van deze gronden. Diverse clusters van bebouwing zijn gelegen binnen ‘Primair Landbouwgebied’.	ZW-0206-9
Indiener verzoekt om dubbellaagse bestemmingen te verwijderen tenzij er een dwingende juridische noodzaak is en per perceel één heldere, onderbouwde bestemming te geven. Hierdoor wordt het document transparant, voorspelbaar en controleerbaar voor ondernemers	ZW-0899-2
Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen voor ontwikkelruimte van bestaande bedrijven binnen nieuwe zoneringen zoals Groenblauwe Landbouwzone, Verwevingsgebied en Primair Landbouwgebied.	ZW-1170-16
Indiener verzoekt om duidelijkere kaders in de ontwerp-POVI met betrekking tot 'verwevingsgebieden', zodat er minder ruimte is voor interpretatie en willekeur bij het vaststellen van bufferzones en scheidingen tussen mens en dier.	ZW-1258-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de mogelijkheden om een paarden fokbedrijf en paardenpension te ontwikkelen binnen het Verwevingsgebied en Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-1085-1
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de mogelijkheden om het akkerbouwbedrijf, gelegen in het Verwevingsgebied en/of in de groenblauwe landbouwzone, verder te ontwikkelen, inclusief het uitbreiden van een (machine)loods of het bouwen van een nieuwe loods.	ZW-1245-1
Indiener verzoekt om duidelijkheid over hoe de provincie de beperkingen in grondgebruik gaat compenseren, die voortkomen uit de toewijzing van verwevingsgebieden en de opgaven die hieraan zijn verbonden, specifiek voor percelen Hunsel (HSL00) F 931, F 932 en Nederweert (NDWOO) M 642.	ZW-1175-1
Indiener verzoekt om duidelijkheid over hoe het bedrijf in het Verwervingsgebied kan worden voortgezet en ontwikkeld.	ZW-0828-2
Indiener verzoekt om een bredere bestemming voor hun perceel, gezien de deelname aan de LBV-regeling onder maatschappelijke druk en om herbestemming van de locatie mogelijk te maken, inclusief de inmiddels afgegraven ontgrondingen achter het bedrijf die nu als primair landbouw staan aangeduid.	ZW-0999-3
Indiener verzoekt om een integrale, actuele toets uit te voeren per gebied, de kaartlagen te actualiseren, overbodige of achterhaalde restricties te schrappen en maatregelen af te stemmen op feitelijke situatie en effectiviteit.	ZW-0899-3
Indiener verzoekt om een nadere toelichting en gesprek omtrent het intekenen van verwevingsgebied op de bedrijfslocatie op de percelen L406 en L407 in Eijsden.	ZW-1184-1
Indiener verzoekt om gedeeltelijke indeling van perceel als primair landbouwgebied volledig in te tekenen als primair landbouwgebied om gebruiksbeperkingen te voorkomen.	ZW-0545-21

Indiener verzoekt om geen aanduiding van Maasvallei toe te passen op binnendijkse gebieden, omdat dit beperkingen kan opleggen die achteraf niet nodig blijken te zijn.	ZW-0646-2 ZW-0647-2 ZW-0653-2 ZW-0654-2
Indiener verzoekt om groenblauwe landbouwzone ten westen van de openbare weg aan te duiden als primair landbouwgebied zodat er sprake is van een duidelijke fysieke grens.	ZW-0545-13
Indiener verzoekt om herindeling van het perceel naar primair landbouwgebied in plaats van een groenblauwe landbouwzone.	ZW-0201-9
Indiener verzoekt om heroverweging van de gebiedsaanduidingen op hun agrarische percelen, met name de overlappende toepassing van meerdere gebiedspaspoorten, extensiveringsstatus en natuurovergangsgebieden.	ZW-1260-2
Indiener verzoekt om heroverweging van de grens van het verwevingsgebied rondom het glastuinbouwbedrijf aan de Middelste Horst, zodat het aangrenzende perceel als ondersteuning van het bedrijf kan blijven functioneren.	ZW-0814-1
Indiener verzoekt om heroverweging van de huidige begrenzingen in de ontwerpvisie, zodat toekomstige woningbouwontwikkeling op de genoemde percelen niet wordt belemmerd.	ZW-0922-1
Indiener verzoekt om herziening van de getekende lijnen in het POVI ontwerp, aangezien het voortbestaan van hun onderneming samenhangt met de uitbreiding van 15 naar 25 plaatsen op hun boerderijcamping.	ZW-0149-2
Indiener verzoekt om herziening van de groenblauwe dooradering om de invloed op agrarische percelen te heroverwegen om te voorkomen dat er onterechte beperkingen op het grondgebruik worden opgelegd.	ZW-1257-1
Indiener verzoekt om herziening van de ontwerp-POVI om exploitatiebeperkingen te voorkomen op percelen die in zoekgebieden voor HS/MS stations liggen.	ZW-1400-5
Indiener verzoekt om het agrarisch bedrijf niet onnodig te beperken en het gedeelte dat gelegen is in de groenblauwe landbouwzone te laten aansluiten bij het beleid dat geldt voor het primaire landbouwgebied.	ZW-0227-11
Indiener verzoekt om het agrarisch bedrijf niet onnodig te beperken en het gedeelte dat is gelegen in het verwevingsgebied te laten aansluiten bij het beleid dat geldt voor het primaire landbouwgebied.	ZW-0227-12
Indiener verzoekt om het agrarisch bouwvlak geheel onder te brengen binnen de zonering 'Primair landbouwgebied'.	ZW-0382-4
Indiener verzoekt om het agrarisch gebied ten noorden van woning/boerderij (gedeeltelijk) als groenblauwe landbouwzone opnemen.	ZW-0263-107
Indiener verzoekt om het bestaand agrarisch grondgebruik in beekdalen als vertrekpunt wordt gehanteerd en slechts gewijzigd wordt op basis van een transparant, participatief proces.	ZW-1168-12
Indiener verzoekt om het gebied in primaire landbouwzone te laten vallen zodat landbouwactiviteiten economisch rendabel blijven.	ZW-0522-2
Indiener verzoekt om het gebied ten oosten en zuiden van het bedrijventerrein op te nemen als 'Verwevingsgebied' ipv GBLZ.	ZW-0186-174

Indiener verzoekt om het gebied, dat in de huidige situatie voor landbouwdoeleinden wordt gebruikt, in het primaire gebied te laten vallen	ZW-0521-2
Indiener verzoekt om het gedeelte van het bedrijf dat in de ontwerp-POVI in de Groenblauwe Landbouwzone geplaatst wordt te herbestemmen, omdat dit leidt tot het minder efficiënt (kringloopvriendelijk) bedrijfsvoeren, een daling van de grondprijs en het afvoeren van mest.	ZW-0687-3
Indiener verzoekt om het gehele kadastrale gebied voor de champignonkwekerij primair agrarisch gebied te behouden.	ZW-0280-1
Indiener verzoekt om het gehele kadastrale perceel de bestemming 'primair landbouwgebied' toe te kennen vanwege de beperkte ecologische meerwaarde van de 'groenblauwe mantel'.	ZW-0138-5
Indiener verzoekt om het gehele landbouwperceel kadastraal gemeente Eijsden, als primair landbouwgebied aan te wijzen (dus deels van GBLZ naar Primair).	ZW-0260-3
Indiener verzoekt om het gehele perceel landbouwgrond geheel wordt geclassificeerd als “primair landbouwgebied”. In de toekomst kan er dan normaal landbouw gebruik blijven plaatsvinden zonder beperkingen.	ZW-0054-2
Indiener verzoekt om het juist intekenen van de grenzen rondom het betreffende perceel, zodat de toekomstige gevolgen en beperkingen duidelijk worden.	ZW-0854-1
Indiener verzoekt om het niet op voorhand uitsluiten van de genoemde gronden van stedelijke ontwikkeling of het beperken daarvan met aanduidingen die nadelig zijn voor woningbouw.	ZW-0922-2
Indiener verzoekt om het perceel geheel aan te merken als primair landbouwgebied in plaats van groenblauwe landbouwzone.	ZW-0204-7
Indiener verzoekt om het perceel geheel aan te merken als 'primair landbouwgebied' in plaats van 'groenblauwe landbouwzone' en verwevingsgebied.	ZW-0205-2
Indiener verzoekt om het perceel aan te merken als primair landbouwgebied in plaats van een groenblauwe landbouwzone.	ZW-0203-9
Indiener verzoekt om het perceel volledig als primair landbouwgebied aan te merken, gezien de bestaande veiligheid en waterhuishouding die reeds geborgd zijn door regelgeving uit het GLB en voedselveiligheid.	ZW-0918-2
Indiener verzoekt om het perceel dat is ingetekend als extensiveringsgebied terug te draaien naar primair landbouwgebied.	ZW-0765-2
Indiener verzoekt om het perceel dat is ingetekend als groenblauwe dooradering terug te draaien naar primair landbouwgebied.	ZW-0765-1
Indiener verzoekt om het perceel niet aan te merken als onderdeel van de blauwgroene zone.	ZW-0537-6 ZW-0601-1
Indiener verzoekt om het perceel terug te draaien naar primair landbouwgebied.	ZW-0764-1
Indiener verzoekt om het perceel uit te zonderen van de boringsvrije zone Venloschol, dan wel expliciet vast te leggen dat glastuinbouwbedrijven gevrijwaard blijven van nadelige gevolgen die de bedrijfsvoering of ontwikkelmogelijkheden zouden inperken.	ZW-1003-3

Indiener verzoekt om het perceel waar dienst bedrijf gelegen is niet te bestempelen als "bouwgrond" omdat binnen de overlastcirkel van het bedrijf en de bijkomende spuitzone niet gebouwd mag worden en woningbouw niet passend is met de huidige bestemming.	ZW-0005-1
Indiener verzoekt om het perceel, ingetekend als ecologische verbindingszone, te wijzigen in primair landbouwgebied.	ZW-0386-1
Indiener verzoekt om het perceel, ingetekend als groenblauwe landbouwzone ("groenblauwe dooradering"), te wijzigen in primair landbouwgebied.	ZW-0383-1
Indiener verzoekt om het schrappen van de groene landbouwzone voor de kadastrale percelen van landbouwperceel 1 en 2 uit het Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-1009-6
Indiener verzoekt om het verwevingsgebied op locatie uit te breiden conform de bebouwing die al decennia op locatie ligt	ZW-0158-1
Indiener verzoekt om het Verwevingsgebied te schrappen totdat duidelijk is wat het effect van landbouw op de leefomgeving in de kernen is.	ZW-1007-9
Indiener verzoekt om hun percelen op te nemen als verwevingsgebied, omdat de gemeente de locatie heeft aangewezen als zoekgebied voor woningbouw.	ZW-0137-1
Indiener verzoekt om in de def. versie duidelijke waarborgen op te nemen over de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de groenblauwe landbouwzone en verwervingsgebieden.	ZW-0171-5
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI de aanduiding Extensiveringsgebied te laten vervallen voor zijn bedrijfsgronden, zodat de status van Primair landbouwgebied behouden blijft.	ZW-1377-1
Indiener verzoekt om in de omgevingsvisie duidelijke waarborgen op te nemen voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de groenblauwe landbouwzone en verwervingsgebieden.	ZW-0879-9
Indiener verzoekt om in de POVI een gebiedsgerichte benadering te hanteren, zodat de kwaliteiten en kernwaarden van de diverse gebieden op de juiste manier worden gewaardeerd, versterkt en beschermd.	ZW-1236-161
Indiener verzoekt om in de POVI ruimte te bieden voor meervoudig ruimtegebruik, koppeling en intensivering als strategie om extensivering te realiseren.	ZW-0274-6
Indiener verzoekt om in overleg met betrokken bedrijven vast te stellen in welke zone een bouwvlak thuishoort.	ZW-0298-17
Indiener verzoekt om in overleg te gaan met gemeenten en ondernemers om gebied specifiek maatwerkbeleid te ontwikkelen, alvorens de nieuwe zonering van kracht wordt.	ZW-0879-11
Indiener verzoekt om integrale beoordeling van de plannen met betrokkenheid van alle relevante overheden.	ZW-0920-10
Indiener verzoekt om kaarten voor gebouwen en gronden aan te passen aan nationale afspraken en geen lagere normeringen op te leggen.	ZW-1466-12
Indiener verzoekt om hun landbouwgronden in te delen als 'Primair landbouwgebied' en de ecologische verbindingszones op de percelen te wijzigen.	ZW-1120-2 ZW-1052-2 ZW-1054-8
Indiener verzoekt om perceel aan te duiden als verwervingsgebied in plaats van primair landbouwgebied.	ZW-0885-1

Indiener verzoekt om perceel niet te benoemen als verbindingszone of onderdeel van het Natuurnetwerk Limburg, maar te classificeren als primair landbouwgebied.	ZW-1406-2
Indiener verzoekt om rekening te houden met ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven in de Zonering Groenblauwe Landbouwzone, ecologische verbindingszones, Zonering Primair landbouwgebied en verwevingsgebieden, zodat exploitatie en toekomstig grondgebruik niet beperkt worden.	ZW-1466-1
Indiener verzoekt om ruimte te maken voor innovatie en energieopwekking binnen alle zoneringen	ZW-0921-14
Indiener verzoekt om ruimte voor gebiedsgericht maatwerk bij functiewijziging van gronden buiten de bebouwde kom.	ZW-1018-1
Indiener verzoekt om te voorkomen dat de nieuwe zonering automatisch geldt voor bestaande agrarische bouwblokken zonder overgangsregelingen.	ZW-1170-2
Indiener verzoekt om te waarborgen dat de verdeling van ruimtelijke lasten evenwichtig plaatsvindt met elders.	ZW-0942-5
Indiener verzoekt om uitbreiding van de begrenzing van 'Verwevingsgebied'.	ZW-0163-3
Indiener verzoekt om verwijderen van de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone op percelen en deze te wijzigen in Primair Landbouwgebied.	ZW-0293-4
Indiener verzoekt om verwijderen van de aanduiding Verwevingsgebied omdat er geen sprake is van 'aangrenzende bebouwing'.	ZW-0293-2
Indiener verzoekt om voldoende ontwikkelruimte voor bestaande agrarische bedrijven de verwevingsgebieden en de Groenblauwe Landbouwzones met heldere en realistische kaders.	ZW-0911-2
Indiener verzoekt om voor bedrijfslocatie de zonering primair landbouwgebied op gelijke wijze in te tekenen als het ontwikkelgebied glastuinbouw dan wel om te onderbouwen waarom er sprake is van een verschil.	ZW-0915-6
Indiener verzoekt om voor de percelen de aanduiding Kasteel en Landgoederen als nieuwe kaart laag toe te voegen c.q. van toepassing te laten zijn.	ZW-1389-11
Indiener verzoekt om voor zijn bedrijfslocatie één bedrijfszonering op te nemen namelijk ‘Primair Landbouw bouwgebied’. Dit is de meest passende zonering bij zijn bedrijf.	ZW-1302-1
Indiener verzoekt om wijzigingen in kaartmateriaal door te voeren conform de werkkaart zoals beschikbaar gesteld in de tekenatelier sessies.	ZW-0206-50
Indiener verzoekt om zijn bouwblok te verwijderen uit de GBLZ en daarbij 50 meter afstand te houden vanwege de grote belemmering voor herontwikkeling.	ZW-0225-1
Indiener verzoekt om zijn gehele perceel de aanwijzing landbouwgebied te geven.	ZW-0417-5
Indiener verzoekt om zijn percelen volledig als primaire landbouwgrond aan te wijzen. Verwevingsgebied: Indiener geeft aan dat perceel BOR 00 I 318 wordt aangeduid als verwevingsgebied, waarbij de kern Born aangeduid wordt als “stedelijk”. Dit in tegenstelling tot andere dorpen zoals Guttecoven, Einighausen en Limbricht in de gemeente Sittard-Geleen. Indiener vraagt zich af hoe het uitbreidingsgebied voor glastuinbouw zicht verhoudt tot het verwevingsgebied. Indiener vraagt zich af waarom perceel Susteren G2005 valt onder het verwevingsgebied. Indiener geeft hierbij aan dat de dorpskern	ZW-0441-1

van Holtum (stadsdeel) en perceel van indiener onderbroken wordt door de A2. Het perceel van indiener is momenteel agrarisch in gebruik. De aanduiding als verwevingsgebied roept vragen op over de toekomstbestendigheid van deze functie. Indiener verzoekt om in de definitieve POVI op te nemen dat bestaande agrarische functies in verwevingsgebieden behouden kunnen blijven, tenzij er sprake is van zwaarwegende maatschappelijke belangen. Groenblauwe landbouw. Indiener constateert dat perceel Nieuwstadt F 986 valt onder groenblauwe landbouw en vraagt zich af hoe het kan dat het perceel ten oosten van de Geleenbeek wordt aangeduid als industrieterrein van provinciaal belang en werklocaties terwijl deze wordt aangeduid als buisleiding. Indiener geeft aan dat de percelen altijd een agrarische waarde hebben gehad en zich altijd gehouden heeft aan wet- en regelgeving. Indiener begrijpt de overweging niet om bovenstaande percelen als verwevingsgebied en groenblauwe landbouw te merken.	
Indiener verzoekt op het perceel niet de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ aan te houden. Dit is een kansrijke locatie voor de realisatie van een groen uitloop gebied in combinatie met de voorziene woningbouwlocatie. Indiener verzoekt binnen de locatie de zonering ‘Groenblauwe landbouwzone’ aan te houden.	ZW-0206-38
Indiener verzoekt opgenomen verwevingsgebieden in beek- en droogdalen en steile hellingen (deelgebieden gebiedspaspoort) om te zetten naar groenblauwe landbouwzone.	ZW-0263-74
Indiener verzoekt overleg met gemeenten en ondernemers om specifiek maatwerkbeleid te ontwikkelen alvorens de nieuwe zoneringen juridisch door te voeren.	ZW-1168-6
Indiener verzoekt snelwegen en aangrenzende bermen met verkeersbestemmingen uit te sluiten van de ‘Groenblauwe Landbouwzone’.	ZW-0206-29
Indiener verzoekt te garanderen dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft binnen de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied.	ZW-1434-11
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied geen beperkingen oplevert voor agrarische bouw- en gebruiksmogelijkheden.	ZW-1426-11
Indiener verzoekt u de aanduiding ‘Primair landbouwgebied’ ter plaatse van de locatie gelegen langs de snelweg Maastricht richting Heerlen A79 (zie figuur 10) te schrappen en te vervangen door ‘zoekgebied zon met extra inspanningen’.	ZW-0206-28
Indiener verzoekt u de kleine versnipperde gebiedjes 'Primaire Landbouwgebieden' binnen het grondgebied van de gemeente Voerendaal te verwijderen (zie hiertoe ook bijlage 1). Duidelijk is immers dat enkel al het oppervlak van deze gebieden niet aansluit met de door u geschetste beleidsdoelstellingen. Er zijn in de gemeente Voerendaal veel kleine gebieden aangewezen als ‘Primair Landbouwgebied’. Deze zijn vaak te klein voor een agrariër om hoogproductieve landbouw mogelijk te maken. Daarnaast kunnen deze snippers een negatieve invloed hebben op aangrenzende gebieden.	ZW-0206-10
Indiener verzoekt u om kritisch te kijken naar de situering van de zonering ‘Primair landbouwgebied’ binnen het grondgebied van de gemeente	ZW-0206-5

Voerendaal. Op diverse locaties moet de zonering op lokaalniveau in overeenstemming gebracht worden met de feitelijke situatie.	
Indiener verzoekt vrijkomende bedrijfslocatie volledig als verwevingsgebied op te nemen	ZW-1236-244
Indiener verzoekt zijn perceel aan te wijzen als primair landbouwgebied.	ZW-0235-2
Indiener vindt dat de hoofdkoers te veel op landbouw is gericht, terwijl in de groenblauwe landbouwzone meerdere opgaven spelen. Opgaven en ambities per deelgebied ontbreken en integrale aanpak wordt gemist.	ZW-0224-139
Indiener vindt het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen regio NOVEX Zuid-Limburg op een plek die grote delen van Zuid-Limburg raakt is zonder concrete duiding onacceptabel, gezien de toekomstige beperkingen die hiermee lijken samen te hangen.	ZW-0207-45 ZW-0238-35 ZW-0271-35 ZW-0314-35
Indiener vraagt bij de vaststelling van de groenblauwe landbouwzone meer rekening te houden met het huidige landschap in plaats van uit te gaan van een oude kaart. Indien de staten groenblauwe landbouw diensten willen stimuleren, dient deze ook goed inpasbaar te zijn binnen de bedrijfsvoering.	ZW-0896-15
Indiener vraagt de Provincie Limburg om ervoor te zorgen dat de zonering grondruil en verkoop niet belemmert	ZW-0936-2
Indiener vraagt of de aanwijzing van verwevingsgebied uitbreiding van industrie(terreinen), huisvesting en woningbouw mogelijk maakt.	ZW-0191-1
Indiener vraagt of grenzen na vaststelling van de POVI nog gewijzigd kunnen worden?	ZW-0186-137
Indiener vraagt of we dierentuin als stedelijk gebied moeten aanwijzen. De dierentuin heeft veel begroeiing met een natuurlijke inrichting, grenzend aan natuurgebied aan de noordzijde. Verder is de historische bebouwing als verwevingsgebied opgenomen. In de omgevingsvisie van de gemeente is de dierentuin als landschappelijk raamwerk - recreatief buitengebied opgenomen. Indiener stelt voor om de dierentuin als verwevingsgebied op te nemen.	ZW-0263-87
Indiener vraagt om de begrenzing van zijn bedrijf aan te passen conform wat hij heeft besproken met de gemeenten Maastricht en Valkenburg aan de Geul.	ZW-0412-4
Indiener vraagt om een andere bestemming binnen zijn bouwkavel, waarbij de huidige POVI aanwijzing zelfs middendoor een bestaande loods gaat.	ZW-1358-4
Indiener vraagt om een duidelijke inkleuring op perceelniveau, waarbij de volledige huiskavel in één zelfde zone wordt geplaatst.	ZW-0815-5
Indiener vraagt om een snipper Verwevingsgebied te wijzigen naar Stedelijk gebied ter plaatse van bedrijventerrein Haefland. Deze snipper ligt meer concreet aan de achterzijde van de bedrijfskavels.	ZW-0160-126
Indiener vraagt om Groenblauwe landbouwzones te wijzigen naar Verwevingsgebied (zie kaartjes)	ZW-0160-124
Indiener vraagt om het noordelijkste perceel van de golfbaan naast het Mourik terrein te wijzigen van Primair landbouwgebied naar Verwevingsgebied omdat de locatie in beeld is voor een hoogspanningsstation/energieopslag (zie kaartje)	ZW-0160-125
Indiener vraagt om Primair landbouwgebieden op de Oostflank te wijzigen naar Verwevingsgebied (zie kaartjes)	ZW-0160-122

Indiener vraagt om Primair landbouwgebieden op Oostflank te wijzigen naar Groenblauwe landbouwzones	ZW-0160-123
Indiener vraagt om van de overgangsgebieden in paragraaf 6.3.2 aan te geven hoe deze gedefinieerd en bepaald zijn.	ZW-1204-125
Indiener vraagt om vermindering van de GBLZ op zijn percelen.	ZW-0381-3
Indiener vraagt om zijn perceel dat gedeeltelijk in de groenblauwe mantel ligt, volledig buiten die gblz te brengen. Vreest namelijk beperkingen gezien zijn intensieve boomteelt aldaar.	ZW-0602-1
Indiener vraagt om zonering 'verwevingsgebied' op te nemen ter plaatse van het wooncluster.	ZW-0196-20
Indiener vraagt op basis van welke overwegingen dit gebied in aanmerking is gekomen voor uitbreiding van het bebouwde gebied.	ZW-0191-2
Indiener vraagt Provinciale Staten om diens verzoek in overweging te nemen en ervoor te zorgen dat de Provincie en gemeente Leudal samenwerken om hiervoor een woonbestemming op te maken. Indiener is ervan overtuigd dat dit initiatief bijdraagt aan de provinciale doelstellingen voor woningbouw maar ook aan de bredere opgaven.	ZW-0032-2
Indiener vraagt specifiek aandacht voor knelpunten in de ruimtelijke ordening van Nederweert, zoals de indeling van primair landbouwgebied, en verzoekt om heroverweging van grenzen om kwaliteitsverbetering mogelijk te maken.	ZW-0196-56
Indiener vraagt waarom Maasbracht, met zijn onderscheidende centrumkern, niet expliciet wordt genoemd als relevante regionale kern. Indiener verzoekt om een heroverweging zodat Maasbracht wordt opgenomen in de strategische afwegingen.	ZW-0188-61
Indiener vraagt wat een toekomstbestendige locatie is en wil aanpassing voor gebieden als Peelbergen die nu onterecht als landbouwgebied zijn aangeduid.	ZW-0224-168
Indiener vraagt zich af dat • Indien er in een dorp of stad wordt uitgebreid in het ‘wervingsgebied’ schuift het wervingsgebied dan automatisch op?	ZW-0153-1
Indiener vraagt zich af hoe de situatie wordt geregeld wanneer een perceel in zowel het primair landbouwgebied als de groenblauwe landbouwzone ligt, gezien opsplitsing praktisch niet mogelijk is en meestal waar het verminderend werkt.	ZW-1248-3
Indiener vraagt zich af hoe de zone primair landbouwgebied en aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming te combineren zijn.	ZW-0175-6
Indiener vraagt zich af hoe het perceel in de toekomst gebruikt moet worden, gezien het in drie verschillende aanwijsgebieden ligt (landbouwgebied, groenblauwe zone en verwevingsgebied).	ZW-0417-4
Indiener vraagt zich af of en hoe het vollegrondsgroentebedrijf binnen het POVI ontwikkeld kan worden nu het mogelijk ligt in een verwevingsgebied en/of de groenblauwe landbouwzone.	ZW-1012-4
Indiener vraagt zich af of en hoe toekomstige ontwikkeling mogelijk is in het Beschermingsgebied nationaal landschap Zuid-Limburg, inclusief het verbouwen van bestaande gebouwen of het bouwen van nieuwe woningen.	ZW-0449-1
Indiener vraagt zich af of er in de zones waarin de landbouw rekening moet houden met omwonenden ook door omwonenden rekening moet worden	ZW-1358-16

gehouden met het feit dat ze naast een agrarisch bedrijf gaan wonen en dat dit agrarische bedrijf ook belangen heeft.	
Indiener vraagt zich af of Gedeputeerde Staten bereid zijn om voor een bedrijf als het zijne, gelegen nabij N2000, uitzonderingen op de regels toe te staan.	ZW-0415-27
Indiener vraagt zich af of hoe de overgangsgebieden nabij Natura2000 gebieden aangewezen zijn en of er genoeg rekening is gehouden met de toekomst van de agrarische sector.	ZW-1443-7
Indiener vraagt zich af waarom de Groenblauwe landbouwzone ten zuiden van Vredepeel en ten westen van Ysselsteyn niet breder is opgenomen, zoals de bredere zone ten oosten van Griendtsveen en Helenaveen.	ZW-1156-2
Indiener vraagt zich af waarom de percelen als verwevingsgebied zijn aangemerkt.	ZW-0925-3
Indiener vraagt zich af waarom zijn perceel in de groenblauw zone ligt, terwijl omliggende percelen als primair landbouwgebied zijn aangewezen.	ZW-0419-1
Indiener vreest dat de door hen gewenste innovatieve ontwikkeling voor hun 4 agrarische bedrijven door de POVI onmogelijk of lastig wordt gezien de ligging van de 4 agrarische bedrijven op 150 meter van Natura 2000 gebied en 75% van de gebruikte landbouwgrond gelegen in de groen/blauwe zone/verwevingsgebied. Indiener vreest dat ze hierdoor niet meer kunnen bemesten, geen grondwater meer kunnen onttrekken, geen gewasbeschermingsmiddelen meer kunnen gebruiken en/of andere beperkingen of kostenverhogende besluiten hieruit voortkomend in de akkerbouw/bloembollenteelt en varkenshouderij.	ZW-0437-1
Indiener vreest dat de omvang van de Natura 2000-overgangszones de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnt, omdat middelen ontbreken voor de gewenste veranderingen en maatregelen.	ZW-1189-16 ZW-1193-17 ZW-1241-12
Indiener vreest dat de voorgestelde zonering ter plaatse van zijn agrarische gronden, te weten verwervingsgebied en groenblauwe landbouwzone, forse en onredelijke beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande locatie gebonden bedrijfsvoering. De nieuwe zonering is disproportioneel en onvoldoende onderbouwd. Indiener constateert vwb het bedrijfseconomische aspect dat het verwevingsgebied leidt tot een spuitvrije zone en stelt dat fruitteelt daardoor niet meer rendabel of toegestaan is én leidt tot een desinvestering gezien de recente duurzame investering in nieuwe fruitbomen met een productieduur van meer dan 40 jaar. Daarnaast stelt indiener dat de groenblauwe landbouwzone en bufferzones op zijn perceel leiden tot waardevermindering. Indiener verzoekt om perceel Genzon 43 uit te zonderen van de aanduiding ‘verwevingsgebied’ mede gelet op de duurzame en driftarme bedrijfsvoering, investeringen en feitelijke situatie. Indiener verzoekt om perceel Genzonweg/Kloosterberg uit te zonderen van de aanduiding ‘groenblauwe landbouwzone’ of minimaal verduidelijken van de juridische gevolgen én compensatie of flankerend beleid bij waardedaling en productieverlies. Indiener constateert dat er sprake is van ongelijke behandeling of willekeur gezien het feit dat juist zijn percelen binnen de groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied en bufferzones gaan vallen. Indiener verzoekt om een maatwerk-benadering met inachtneming van reeds	ZW-0438-2

getroffen innovatiemaatregelen. Indiener stelt dat de gehanteerde 100 meter voor verwevingszones rondom gevoelige objecten arbitrair is. Een wetenschappelijke basis ontbreekt hiervoor. Indiener stelt dat het instellen van de blauwe en groene zones zonder praktische overgangstermijnen, maatwerk of flankerend beleid disproportioneel is. Indiener stelt dat zijn bestaande rechten zoals opgenomen in het vigerende bestemmingsplan ‘Buitengebied Meerssen’ ondergraven worden ten gevolge van de nieuwe zoneringen.	
Indiener vreest dat omvangrijke overgangszones de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnen, omdat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de gewenste veranderingen en maatregelen te realiseren.	ZW-1323-11
Indiener vreest voor beperkingen van zijn bedrijfsvoering vanwege de ligging in de Groenblauwe Landbouwzone (overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden) en vraagt om verwijderen van deze aanduiding.	ZW-0318-3
Indiener wenst aan de passage 'Voor stedelijke ontwikkelingen is in de (meeste deelgebieden van de) GBLZ geen plaats' toegevoegd te zien 'tenzij wordt aangetoond/gemotiveerd dat er met de ontwikkeling een extra bijdrage geleverd kan worden aan de doelen. Bijvoorbeeld van boerenerven woonerven maken t.b.v. peilverhoging'.	ZW-1242-9
Indiener wijst erop dat de positionering van de primaire landbouwgebieden niet overeenkomt met de bewerkbare kavels.	ZW-1092-5
Indiener wijst erop dat uit een regionale analyse van het kaartmateriaal blijkt, dat de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ onzorgvuldig is vormgegeven. Op tal van locaties door de gehele regio heen is de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ aangebracht, maar komt dit niet overeen met de feitelijke functie (bijvoorbeeld wonen of bedrijvigheid). Daarmee lijkt de Provincie Limburg deze locaties onder een soort ‘uitsterfconstructie’ te plaatsen, hetgeen geen recht doet aan de functies ter plaatse en ook geen recht doet aan de uitbreidingsmogelijkheden voor deze locaties die zijn vastgelegd in de lokale Omgevingsplannen.	ZW-0319-17
Indiener wil dat de aanduiding primaire landbouwzone gehandhaafd blijft voor zijn perceel omdat dat past bij de bedrijfsactiviteiten en de toekomstvisie die indiener heeft voor zijn bedrijf.	ZW-0413-2
Indiener wil dat de huidige begrenzing van de Groenblauwe mantel wordt aangehouden als begrenzing voor de Groenblauwe Landbouwzone bij hun buurtschap omdat een deugdelijke onderbouwing van de nieuwe begrenzing ontbreekt.	ZW-0704-3
Indiener wil dat het deel van zijn perceel dat als verwevingsgebied wordt aangeduid als primair landbouwgebied wordt aangeduid.	ZW-0749-5
Indiener ziet het Nationaal Landschap Zuid-Limburg als de longen van Zuid-Limburg en als wezenlijk onderdeel van de het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Er liggen enerzijds grote opgaven voor natuurherstel en het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatrobuust bodem- en watersysteem. En anderzijds ligt er de uitdaging om tegelijkertijd een realistisch, duurzaam ontwikkelingsperspectief voor agrarisch ondernemers te borgen. Provincie Limburg lijkt te streven naar een integrale aanpak in plaats van scheiding tussen natuur en landbouw. Door het	ZW-0319

toevoegen van zoneringen wilProvincie Limburg meer zekerheid en duidelijkheid voor de agrarische sector op langere termijn bewerkstelligen. De provincie wil echter óók het Natuurnetwerk en ecologische verbindingszones behouden, nieuwe bossen aanplanten en meer ruimte creëren voor beken. In de POVI neemt Provincie Limburg óók de ruimte voor uitbreiding van natuur buiten N2000 en het Natuurnetwerk. De eerste contouren van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) geven hier ook invulling aan. Hiermee wordt volgens indiener de beoogde duidelijkheid voor agrariërs deels tenietgedaan.	
Indiener ziet het Nationaal Landschap Zuid-Limburg als de longen van Zuid-Limburg en als wezenlijk onderdeel van de het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Er liggen enerzijds grote opgaven voor natuurherstel en het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatrobuust bodem- en watersysteem. En anderzijds ligt er de uitdaging om tegelijkertijd een realistisch, duurzaam ontwikkelingsperspectief voor agrarisch ondernemers te borgen. Provincie Limburg lijkt te streven naar een integrale aanpak in plaats van scheiding tussen natuur en landbouw. Door het toevoegen van zoneringen wil Provincie Limburg meer zekerheid en duidelijkheid voor de agrarische sector op langere termijn bewerkstelligen. De provincie wil echter óók het Natuurnetwerk en ecologische verbindingszones behouden, nieuwe bossen aanplanten en meer ruimte creëren voor beken. In de POVI neemt Provincie Limburg óók de ruimte voor uitbreiding van natuur buiten N2000 en het Natuurnetwerk. De eerste contouren van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) geven hier ook invulling aan. Hiermee wordt volgens indiener de beoogde duidelijkheid voor agrariërs deels tenietgedaan.	ZW-0319-12
Indiener ziet in de stadlandzones geen nieuwe stedelijke functies een plek krijgen. Hiervoor is voldoende ruimte in het stedelijk gebied vanwege de daar aanwezige transformatieopgaven. Indiener verzoekt daarom om het Verwevingsgebied aan de oostzijde van Geleen en de west-, oost-, en noordzijde van Sittard om te zetten naar Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0302-65
Indiener, wiens bedrijf gelegen is in een overgangsgebied natura2000, is van mening oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart hen grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-0430-20
Indieners verzoeken om de gebruiksmogelijkheden voor nu en de toekomst niet te beperken door de nieuwe gebiedsaanduidingen. Indien nieuwe c..q. extra aanduidingen van toepassing worden verklaard op gronden van indieners kan dit niet zonder flankerend beleid en schadeloosstelling.	ZW-1356-8
Indiener geeft aan dat dit kavel valt in het verwervingsgebied en wordt doorsneden door de groen/blauwe zone; specifiek droogdal en vraagt aan te geven hoe dit kavel kan worden benut voor MFL als de POVI gevolgd moet worden en verzoekt om de blauw/groene zone en het verwervingsgebied op dit kavel te verwijderen.	ZW-0951-4
Indiener stelt vast dat dit kavel wordt doorsneden door de groen/blauwe zone, specifiek droogdal en verzoekt aan te geven hoe dit kavel kan worden benut als de POVI gevolgd moet worden en tevens om de blauw/groene zone op dit kavel te verwijderen.	ZW-0951-3

Indiener geeft aan dat dit kavel aan de kant van de weg wordt doorsneden door de groen/blauwe zone en constateert dat dit vrij discutabel is en verzoekt de zone op dit kavel te verwijderen.	ZW-0951-7
Indiener geeft aan dat dit kavel aan de kant van de weg wordt doorsneden door de groen/blauwe zone en constateert dat dit discutabel is en verzoekt daarom deze zone niet te handhaven.	ZW-0951-8
Indiener stelt dat de locaties uit het Masterplan Wonen zijn deels voorzien van de zonering 'Groenblauwe Landbouwzone' en 'Verwevingsgebied'. Gezien de locaties adequaat zijn onderbouwd in het Masterplan Wonen als kansrijke woningbouwlocaties verzoekt indiener de locaties (conform het Masterplan Wonen) volledig aan te duiden als 'Verwevingsgebied'. Dit kan op basis van de contouren uit het Masterplan Wonen voor de betreffende locaties.	ZW-0206-35
Indiener vraagt zich het volgende af: De begrenzing is vooralsnog vastgesteld door per Natura 2000-gebied vast te stellen welke afstand nodig is in verband met ofwel de hydrologische opgave ofwel het doelbereik voor soorten en habitattypen (waarbij stikstof een belangrijke drukfactor is). Opmerking indiener: Waaruit blijkt de afstand?	ZW-1242-21
Indiener stelt dat op een klein deel van de kavels de gebiedsaanwijzing "groenblauwe landbouwzone" ligt. Deze gebieden komen voort uit het gebiedspaspoort "beekdalen", maar sluiten niet meer aan bij het huidige terrein. Er is geen sprake meer van een (restant) van een beek en de stroken doorkruisen verschillende percelen van diverse gebruikers welke aangeduid zijn als primair landbouwgebied. Indiener verzoekt de kaarten te laten aanpassen aan de huidige situatie.	ZW-0896-10
Op gronden van indiener, bijvoorbeeld rondom en geheel buiten de sportvelden en overige recreatieve voorzieningen alsook landschappelijke zone, worden aangewezen als verwevingsgebied. Het is volgens de indiener onacceptabel dat in dit zijnde ontwikkelgebied glastuinbouw deze zone wordt opgenomen en hiermee e.e.a. wordt afgewenteld op omliggend grondeigenaren.	ZW-0244-2
Indiener verzoekt om de voormalige sportvelden in Obbicht en Grevenbicht op te nemen in de Groenblauwe landschapszone.	ZW-0302-79
Op maandag 30 juni heeft de provincie een tekenatelier voor de POVI georganiseerd heeft. Het tekenatelier ging over de zoneringen. Uit dit atelier bleek dat verschillende gemeenten een eigen interpretatie hebben over deze zoneringen en dat de provincie hier geen eenduidig antwoord op had. Wij maken ons dan ook ernstige zorgen over wat er nu in de POVI gaat landen. Wij constateren hier dat er meer tijd nodig is om duidelijkheid te krijgen bij provincie, gemeenten maar ook externe partijen over deze zoneringen. Hoe zorgt de provincie dat de zoneringen eenduidig geïnterpreteerd worden? Dit is nu absoluut niet het geval.	ZW-0313-72
Par. 11.2.5.1 Overeenkomstig het gestelde bij par. 13.6.6, de algemene zonering Vrijetijdseconomie ziet indiener ook bij de Groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied mogelijkheden voor activiteiten die een aantasting kunnen veroorzaken van de natuurlijke waarden in bepaalde gebieden die in de huidige omgevingsvisie nog beschermd zijn.	ZW-0145-40

Indiener vraagt een duidelijkere definitie ten aanzien van de Zonering Primair landbouwgebied ten opzichte van de verwevingsgebieden. Voorkomen dient te worden dat ongewenste bebouwingsontwikkelingen worden toegevoegd.	ZW-0145-27
Volgens indiener is de Zonering Verwevingsgebied op een aantal plaatsen niet helder en scherp genoeg aangegeven. Het zijn relatief uitgestrekte gebieden waar op basis van de voorliggende Povi van alles mogelijk is. De Povi is te ruim omschreven, een nadere invulling wordt gegeven in overleg met gemeenten. De indiener is van mening dat dit kan leiden tot kwaliteitsverlies in landschapswaarde door alle belangen die binnen deze gebieden kunnen spelen. Het eindresultaat dient dan ook opnieuw ter visie te worden gelegd aangezien indiener zich zorgen maakt over deze natuurlijke landschappelijke gebieden.	ZW-0145-28
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indien verzoekt aan te geven of het nog mogelijk is om in dit gebied akkerbouw gewassen te telen?	ZW-0426-15
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener vraagt of deze percelen worden gesplitst?	ZW-0390-14
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener vraagt zich af of er ruimte is voor (kleinschalige) plattelandsevenementen.	ZW-0772-23
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener vraagt zich af of het nog mogelijk is om in dit gebied fruit te telen of paarden te weiden.	ZW-0772-22
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener wil weten of deze percelen worden gesplitst?	ZW-0772-21
Percelen in gebruik bij indiener liggen (gedeeltelijk) binnen de zone Verwevingsgebied. Indiener vreest door het aanbrengen van deze zonering in de toekomst vergaande gebruiks- beperkingen op zijn percelen en verzoekt om aan te geven hoe hij zal worden gecompenseerd.	ZW-0611-2 ZW-0664-4
Percelen van indiener hebben altijd een agrarische waarde gehad. Indiener begrijpt niet waarom deze percelen als verwevingsgebied en groenblauwe landbouw zijn aangewezen. Indiener verzoekt om bovengenoemde percelen volledig als primaire landbouwgrond aan te wijzen.	ZW-0443-1
Percelen zijn soms (deels) gelegen in een overgangsgebied van Natura 2000. Indiener vraagt of het nog mogelijk is om in dit gebied akkerbouwgewassen te telen?	ZW-0390-15
Primaire landbouwgronden lijken helemaal verdreven door alle verwevingsgebieden gekoppeld aan het stedelijk gebied van Heerlen en Kerkrade. Tot onze grote verbazing behoort de waterzuivering (bijlage 2) tot primaire landbouwgrond. Indiener vraagt zich af hoe dit mogelijk is?	ZW-0505-3
Indiener verzoekt de gebiedstoepassing aan te passen naar primair landbouwgebied, ten dienste van het maken van groene energie. Het is	ZW-0699-20

noodzakelijk dat de energievoorziening topprioriteit blijft voor de Provincie. De elektriciteit van sectoren loopt achter. Ook de toekomstige investeringen in recirculatie van CO2 staan de huidige aanduiding in de weg. Indiener exploiteert al ruim 20 jaar een biogas en mestverwerkingsinstallatie op deze locatie. Deze locatie zorgt voor energie opwek in de vorm van groen gas en elektriciteit voor de omgeving en bedrijven van de Vossen group. De groen gasproductie is goed voor ruim 60% van de aardgas behoefte van het consumentengebruik in de gemeente Leudal. Indiener is op deze locatie bezig met een ontwikkeling op basis van duurzame energievoorziening. De ontwikkelingen zijn om op de huidige locatie juist efficiénter om te gaan met energie. De vervolgstap naar het maken van vloeibaar CO2 is al vergund en aanbesteedt.	
Indiener verzoekt rekening te houdend met de benodigde uitbreidingen die Enexis en TenneT dienen uit te voeren ten behoeve van de benodigde uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk en daarmee het HS-station ter plaatse. Als gemeente zijn wij bevoegd gezag voor de uiteindelijke planologische procedure voor de uitbreiding van het HS-station en het is wenselijk dat daarbij het provinciaal beleid niet de toekomstbestendige uitbreiding bemoeilijkt door andersoortige provinciale doelstellingen of instructieregels in de uiteindelijke Omgevingsverordening. Een zonering als ‘Verwevingsgebied’ is hier een meer adequate begrenzing kijkende naar het huidige gebruik en de noodzakelijke uitbreiding in de toekomst.	ZW-0206-32
U heeft toegelicht dat binnen de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ geen ruimte is voor recreatieve functies. Indiener constateert echter dat diverse bestaande recreatieve functies binnen het grondgebied van de gemeente Voerendaal momenteel gesitueerd zijn binnen de zonering ‘Primair Landbouwgebied’. Deze functies zijn echter positief (onherroepelijk) bestemd binnen het gemeentelijke Omgevingsplan voor de betreffende functies in de vorm van bijvoorbeeld ‘Recreatie’ en/of hebben de functieaanduiding ‘Recreatiewoning/appartement’ of ‘kampeerterrein’. De feitelijk situatie en ook juridisch-planologische situatie komt daarmee niet overeen met de beoogde provinciale beleidsdoelstelling die gehanteerd wordt middels de zonering ‘Primair Landbouwgebied’. Indiener verzoekt u dan ook enkel de zonering ‘Primair Landbouwgebied’ daar te hanteren waar in de feitelijke situatie en ook juridisch-planologische situatie geen sprake is van bestaande recreatieve functies. In het kader van rechtszekerheid voor de betreffende eigenaren en ontwikkelingsmogelijkheden is het generiek zoneren van deze locaties als ‘Primair Landbouwgebied’ geen wenselijke ontwikkeling. Indiener roept u op om de uitzonderingsbepaling te hanteren dat daar waar de feitelijke situatie (juridisch-planologisch vastgelegd in het gemeentelijke Omgevingsplan) niet overeenkomt met de provinciale zonering de lokaal vastgelegde functie prevaleert.	ZW-0206-47
Voor de voorgestelde aanwijzing als Ecologische Verbindingszone (EVZ), Groenblauwe Landbouwzone (GBLZ), Verwevingsgebied en Zoekgebied Grondwaterbescherming zijn de concrete regelgeving en de gevolgen voor	ZW-1212-4

agrarisch gebruik volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van deze aanwijzing nader te verduidelijken.	
Voor de voorgestelde aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Bos- en mozaïeklandschap zijn de concrete regelgeving en de gevolgen voor agrarisch gebruik volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van de aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Bos- en mozaïeklandschap nader te verduidelijken.	ZW-1229-4
Voor de voorgestelde aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn de concrete regelgeving en de gevolgen voor agrarisch gebruik volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van deze aanwijzing nader te verduidelijken.	ZW-1182-4 ZW-1218-4
Voor de voorgestelde aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, NNL en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn de concrete regelgeving en de gevolgen voor agrarisch gebruik volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van deze aanwijzing nader te verduidelijken.	ZW-1227-4
Voor een aantal percelen van indiener gelden meerdere aanduidingen opgenomen in de ontwerp-POVI zoals groenblauwe zone, hydrologische bufferzone, gebiedspaspoorten beekdalen en bos en mozaïeklandschap en stiltegebieden. Dit geldt ook voor percelen met een onterechte aanduiding droge en natte heideontginning en voor een perceel met de laatstgenoemde aanduiding en tegelijkertijd de aanduiding beekdalen. Dit is niet correct, op een aantal plaatsen is bijvoorbeeld al voldaan aan de natuuropgave of ligt een perceel niet binnen de genoemde categorieën. Indiener herhaalt het verzoek zijn eigendommen te plaatsen binnen het primair landbouwgebied.	ZW-1226-27
Voor stedelijke ontwikkelingen is in de (meeste deelgebieden van de) GBLZ beperkt of geen plaats. Toevoegen: tenzij wordt aangetoond/gemotiveerd dat er met de ontwikkeling een extra bijdrage geleverd kan worden aan de doelen. Bijvoorbeeld van boeren erven woonerven maken tbv peilverhoging.	ZW-1242-10
Voor Verwevingsgebieden geldt volgens indiener dat de zones (500 meter voor stedelijk gebied, 100 meter voor landelijk gebied en 50 meter voor werklocaties) indicatief zijn en nog nader bepaald worden. Indiener verzoekt om in het kader van participatie actief te worden betrokken bij de uiteindelijke vaststelling van deze zones.	ZW-1418-5
Voorstel tekstwijziging GBLZ: De instrumenten waarop wordt ingezet zijn: visie (heldere doelen per deelgebied, zodat iedereen weet wat het toekomstperspectief is), stimulerende maatregelen en financiële middelen met oog op de transitie van de landbouw (beschikbaarheid rijksmiddelen als voorwaarde). c) … om de negatieve impact van vermogen en inkomen éénmalig en vooraf te compenseren. Wij bieden mogelijkheden en middelen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer die bijdragen aan de instandhouding en versterking van natuur, wateren landschappelijke kernkwaliteiten d) Wij bieden compensatie voor….	ZW-1242-11

Voorts zijn kavels met een zonering Verwevingsgebied waarvoor in de praktijk vaak niet te bewerken, omdat het overige deel van deze kavels binnen de zoneringen Groenblauwe Landbouwzone en/of Primair Landbouwgebied vallen met andere beheermaatregelen. Dit is voor indiener onacceptabel.	ZW-0549-8 ZW-0562-8
In de POVI wordt aangeven dat gekozen begrenzingen en andere normatieve begrippen in beginsel indicatief zijn. In de praktijk constateerde indiener bij eerdere beleidswijzigingen dat dergelijke begrenzingen op casusniveau regelmatig strikt en gedetailleerd werden toegepast. Paragraaf 3.4 roept derhalve enkele vragen op. In het belang van onze inwoners, bedrijven en andere organisaties gaat indiener ervan uit dat we dit beleid ook vanuit een strategisch gedachte blijven oppakken.	ZW-1164-5
Indiener constateert dat ook in het kaartmateriaal de aanduidingen niet helder aangeven welk beleid nu van toepassing is, bijvoorbeeld twee verschillende beekdalen.	ZW-1226-30
Indiener geeft aan dat diverse kaartlagen over elkaar heen liggen met tegenstrijdige belangen. De povi geeft onvoldoende duidelijkheid over hoe de belangen afgewogen moeten worde	ZW-1164-10
Indiener geeft aan dat het beeld onvolledig en onduidelijk is doordat eerder zichtbare kaarten niet meer beschikbaar zijn binnen het Omgevingsloket.	ZW-1063-4
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is wat er precies mag in bepaalde gebieden (o.a. verwerving) omdat dit tzt nog kan worden aangepast. Indiener verzoekt hieraan duidelijke voorwaarden te verbinden en de mogelijkheid hierop te reageren.	ZW-0478-1
Indiener geeft aan dat het ontbreken van duidelijkheid over de mogelijkheden in gebieden met zoneringen extra onzekerheid creëert voor de landbouwsector. Indiener stelt voor om maatregelen te nemen die de leefbaarheid van het buitengebied waarborgen, gezien de impact van het beperken van 40.000 hectare landbouwgrond voor voedselproductie en landbouw gerelateerde bedrijven in Limburg.	ZW-0989-4
Indiener heeft er moeite mee dat de begrenzing van een aantal zones (volgens het ontwerp POVI) indicatief is. Dit biedt onvoldoende rechtszekerheid, met oog op de toekomst van de bedrijfsvoering juist absoluut noodzakelijk.	ZW-0751-4
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo'n geval wordt gerekend. Welk juridisch kader is hierop van toepassing.	ZW-0713-2
Indiener stelt dat de zonering geen ruimte laat voor gemeentelijke visies voor toeristische en andere ontwikkelingen, zoals in de Peelbergen en bij sportcomplexen. Men vraagt om herziening van de begrenzingen.	ZW-0224-140
Indiener stelt dat er wel een vrij forse ecologische verbindingszone is toegekend ter hoogte van de huidige ingang van de Groeve Mourik aan het oostelijke deel van de Waubacherweg (ter plaatse van de huidige bebouwing en opslag). Indiener constateert dat dit tevens onder het 'Zoekgebied HS/MS stations' valt dat een groter gebied beslaat. In het oostelijke deel van het Groevegebied aan de Waubacherweg wordt volgens de indiener onderzocht of het realiseren van een hoogspanningsstation haalbaar is. Indiener stelt dat een	ZW-0160-75

dergelijke ontwikkeling ruimte in beslag neemt en er daarnaast ook ruimte moet zijn voor de totaalontwikkeling van het Groevegebied. Indiener geeft aan dat een verbindingszone aan deze zijde van de Oostflank met de Teverenerheide wordt doorkruist door de ligging van de Waubacherweg. Indiener stelt dat toch een relatief open groene strook ten oosten van de Groeve Mourik langs de Waubacherweg meerwaarde zal kunnen hebben bij de gewenste natuurverbindingen in plaats van de grote vlakte die nu ingetekend is.	
Indiener uit zijn onzekerheid over de juridische status: moeten gemeenten zich houden aan de indeling van het POVI? Sommige gemeenten wijken af en gaan verder dan de provinciale zoneringen.	ZW-0153-6
Indiener verzoekt dat de Omgevingsvisie duidelijkheid biedt over de status van het verwevingsgebied.	ZW-1425-11
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven beperken.	ZW-1151-17
Indiener verzoekt de provincie het verschil toe te lichten tussen een ‘Wijkje erbij’ en een ‘Uitleglocatie’. Indiener vraagt of hiermee hetzelfde wordt bedoeld en wat de definitie is?	ZW-0263-40
Indiener verzoekt duidelijkheid te bieden over de juridische status, onderlinge verhouding en praktische uitwerking van de gebiedsaanduidingen op hun agrarische percelen.	ZW-1260-3
Indiener verzoekt om bij de begrenzing van het verwevingsgebied rekening te houden met meer stakeholders dan enkel de gemeenten en die andere stakeholders ook in de tekst toe te voegen.	ZW-1263-7
Indiener verzoekt om de getrapte wijze van beleidstoepassing (verschillende zoneringen op één locatie) goed vast te leggen in de Ontwerpvisie en tekstueel duidelijk te omschrijven dat de gebiedsaanduidingen zoals die over individuele bouwkavels van bedrijven liggen voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden, niet van toepassing zijn voor agrarische bouwkavels die zijn vastgelegd in het bestemmingsplan en dat aldus het onderliggende bestemmingsplan de regels en gebruiksmogelijkheden voor die agrarische bouwkavels bevat. Hiermee geeft de indiener aan dat het wordt voorkomen dat er bij de vele gebiedsaanduidingen onnodige discussies ontstaan over de gebruiksmogelijkheden van gronden binnen een agrarische bouwkavel.	ZW-0932-1
Indiener verzoekt om duidelijkere kaders in de ontwerp-POVI met betrekking tot 'verwevingsgebieden', zodat er minder ruimte is voor interpretatie en willekeur bij het vaststellen van bufferzones en scheidingen tussen mens en dier.	ZW-1258-2
Indiener vraagt de Provincie Limburg om ervoor te zorgen dat de zonering grondruil en verkoop niet belemmert	ZW-0936-2
Indiener vraagt zich af dat Indien er in een dorp of stad wordt uitgebreid in het ‘wervingsgebied’ schuift het wervingsgebied dan automatisch op? Hoe gaat dit bijvoorbeeld in natura 2000 gebieden als deze uitbreiden. Schuiven de bufferzones dan ook automatisch op?	ZW-0153-1

Indiener vraagt zich af wat de gevolgen van het plan zijn op de bedrijfsvoering vanwege de nabijheid van het natuurnetwerk Limburg en de blauwgroene landbouwzone.	ZW-0735-2
Indiener vreest dat omvangrijke overgangszones de uitvoerbaarheid van de Omgevingsvisie ondermijnen, omdat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de gewenste veranderingen en maatregelen te realiseren.	ZW-1323-11
Op maandag 30 juni heeft de provincie een tekenatelier voor de POVI georganiseerd heeft. Het tekenatelier ging over de zoneringen. Uit dit atelier bleek dat verschillende gemeenten een eigen interpretatie hebben over deze zoneringen en dat de provincie hier geen eenduidig antwoord op had. Wij maken ons dan ook ernstige zorgen over wat er nu in de POVI gaat landen. Wij constateren hier dat er meer tijd nodig is om duidelijkheid te krijgen bij provincie, gemeenten maar ook externe partijen over deze zoneringen. Hoe zorgt de provincie dat de zoneringen eenduidig geïnterpreteerd worden? Dit is nu absoluut niet het geval.	ZW-0313-72
Indiener geeft aan dat de wijk volledig bebouwd gebied moet zijn.	ZW-0241-168
Indiener geeft aan dat in paragraaf 3.4.7 over zoneringslandelijke kernen niet duidelijk is wat een landelijke kern is, en dat dit mondt uit in onduidelijkheid en gevoel voor discussies en interpretaties, en vraagt om een toelichting op de wijze waarop de provincie kaarten aanpast en hiervoor gebruik maakt, zoals het sluiten bij de bestaande situatie.	ZW-1473-137
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als ‘Landelijke kern’.	ZW-1383-5
Indiener stelt dat de ontwikkeling van Hoenderpark planologisch geregeld is (onherroepelijk) en is daarom onderdeel van de 'landelijke kernen niet meer verwevingsgebied. De zone dient daarop aangepast te worden met een nieuwe buffer van 100m eromheen.	ZW-0186-154
Indiener stelt dat de Woningbouwontwikkeling planologisch geregeld is (onherroepelijk) en daarom op te nemen bij de 'Landelijke kern' en niet als 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-161
Indiener stelt dat de woningen bij de '' Landelijke kern' behoren.	ZW-0186-159
Indiener stelt dat de woonlocatie planologisch geregeld is én gerealiseerd en daarom tot 'Landelijke kern' behoort en niet 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-157
Indiener stelt dat het Evenemententerrein gewijzigd moet worden in 'Landelijke kern'.	ZW-0186-158
Indiener stelt dat het lint betrokken moet worden bij de landelijke kern	ZW-0207-152
Indiener stelt dat het plangebied is afgestemd met de Provincie voor het realiseren van woningen, om die reden past 'Landelijke kernen' beter dan 'Verwevingsgebied'.	ZW-0186-182
Indiener stelt dat 'straatje erbij' deels in het primair landbouwgebied ligt. Deze locatie is besproken met Provincie en zouden ze willen zien als 'landelijke kernen niet als verwevingsgebied.	ZW-0186-145
Indiener stelt dat 'straatje erbij' is besproken met de Provincie en omgezet moet worden naar 'Landelijke kern'.	ZW-0186-148
Indiener stelt dat Woningbouwontwikkeling is vastgesteld en daarom behoren deze tot de 'Landelijke kern'.	ZW-0186-160

Indiener verzoek de locatie te wijzigen van 'Verwevingsgebied' naar 'Landelijke kern'.	ZW-0186-164
Indiener verzoekt de locaties op te nemen in zonering 'landelijke kern'	ZW-0240-149
Indiener verzoekt begrenzing landelijk kern uit te breiden.	ZW-1236-245
Indiener verzoekt begrenzing 'landelijke kern' Middelaar aan te passen.	ZW-0317-248
Indiener verzoekt bij de sportvelden het 'hapje' op te nemen in zonering 'landelijk kern'	ZW-0317-246
Indiener verzoekt twee wegen op te nemen in zonering 'landelijke kern'	ZW-0317-245
Indiener verzoekt de kern Terblijt toe te voegen aan de kaart laag 'landelijke kern'	ZW-0207-131
Indiener verzoekt de Provincie om het plangebied 'Houtkade' bij de Landelijke kern te voegen.	ZW-0186-173
Indiener verzoekt de vastgestelde projecten op te nemen als landelijke kern: Vonderen bij Sint Joost; woningbouwontwikkelingen bij Maria Hoop, Roosteren (tramhalte) en Louerveld.	ZW-1479-203
Indiener verzoekt de woningbouwlocatie op te nemen in de landelijke kern	ZW-0207-153
Indiener verzoekt het bebouwingslint op te nemen in zonering 'landelijke kern'	ZW-0317-250
Indiener verzoekt locatie op te nemen in zonering 'landelijke kern'	ZW-0317-244 ZW-0317-255
Indiener verzoekt om aan de begrenzing van de zone landelijke kernen een gebiedsstudie en een gedetailleerde omschrijving toe te voegen	ZW-0566-3
Indiener verzoekt om begrenzingen van bestaande kernen te actualiseren, omdat het niet in lijn is met bestaande grenzen van de huidige bestemmingsplannen/ het tijdelijk omgevingsplan en het de mogelijkheden voor ontwikkelingen op deze locaties beïnvloedt.	ZW-0253-131
Indiener verzoekt om bij de kern het verwevingsgebied op te rekken, en de landelijke kern beter af te kaderen	ZW-0207-142
Indiener verzoekt om de begrenzing van bestaande landelijke kernen op de werkelijkheid af te stemmen	ZW-0207-137
Indiener verzoekt om de kern tot landelijke kern te benoemen in op kaart in te tekenen	ZW-0187-139
Indiener verzoekt om de kern als een kern te benaderen, en verzoekt de kaart op meerdere locaties te wijzigen	ZW-0207-157
Indiener verzoekt om de kleine kernen als Landelijke kernen of Verwevingsgebied in te tekenen, om ervoor te zorgen dat ook deze kleine kernen een duurzame toekomst hebben.	ZW-0253-133
Indiener constateert dat de kaartlaag ‘Landelijke kernen’ niet consequent lijkt te zijn toegepast binnen het grondgebied van de gemeente. Buurtschappen met een gelijksoortige omvang hebben soms een andere aanduiding. Dit maakt dat de provinciale doelstellingen en ontwikkelingsmogelijkheden voor deze gebieden ook anders zullen zijn en dat er naar verwachting in de uiteindelijk Omgevingsverordening ook andere regels zullen gaan gelden. Voorkeur heeft dat voor buurtschappen en clusters van bebouwing met een gelijksoortige omvang binnen de gemeente Voerendaal ook een gelijksoortige zonering geldt, zodat de ontwikkelingsmogelijkheden nu en in de toekomst ook gelijkwaardig zijn binnen deze gebieden.	ZW-0206-14

Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De bebouwing op deze plek is met aangemerkt als landelijke kern, valt nu in een verwevingsgebied. Indiener stelt voor deze als landelijke kern aan te duiden. Huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied of verwevingsgebied. Kaarten uitlijnen. Tenslotte vindt indiener dit 'een raar stukje primair landbouwgebied'. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-69
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. Dit deel is volgens indiener ten onrechte niet aangemerkt als landelijke kern. Dit dele toevoegen aan landelijke kern. De huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied of verwevingsgebied. Kaarten uitlijnen. Wederom vindt indiener dit 'een raar stukje primair landbouwgebied'. Straatje erbij locatie is deels aangewezen als primair landbouwgebied. Dit corrigeren. Indiener vindt dit een 'rare snipper' primair landbouwgebied middenin verwevingsgebied een perceel. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-70
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De bebouwing op deze plek is volgens indiener ten onrechte niet aangemerkt als landelijke kern; dit corrigeren. Huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied of verwevingsgebied; kaarten uitlijnen. De manage ligt deels in verwevingsgebied, deels in landbouwgebied; dit corrigeren. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-71
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. Indiener verzoekt om de grens landelijke kern aan te passen aan feitelijke bebouwing. Huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied/groenblauwe landbouwzone of verwevingsgebied; kaarten uitlijnen. Indiener vindt dit een 'rare snipper' groenblauwe landbouwzone midden in verwevingsgebied De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-73
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De bebouwing is volgens indiener ten onrechte niet aangemerkt als landelijke kern. Huidige woningen vallen nu soms onder primair landbouwgebied/groenblauwe landbouwzone of verwevingsgebied; kaarten uitlijnen. Verwevingsgebieden slechts aan één zijde van de straat, dat is naar mening van indiener niet logisch. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-72
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. Landgoed ligt binnen zowel verwevingsgebied als primaire landbouw, dit is volgens indiener niet logisch. Indiener spreekt van een 'rare hoek' met primair landbouwgebied. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich	ZW-0304-74

het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De kern is afgekapt halverwege een straat. Indiener verzoekt dit gedeelte toe te voegen aan landelijke kern. Daarnaast vindt indiener dit 'een raar stukje primair landbouwgebied'. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-67
Indiener constateert onjuistheden in de kaart. De landelijke kern kaart is niet helemaal goed uitgelijnd met de vigerende bestemmingsplan kaart kern. De in deze zienswijze genoemde voorbeelden zijn niet limitatief en indiener behoudt zich het recht voor om bij aanpassing van het kaartmateriaal nogmaals (eventueel (in)formeel) te reageren.	ZW-0304-68
Indiener geeft aan dat de huidige aanduiding van landelijke kernen op de kaart meerdere feitelijke onjuistheden en onvolledigheden vertoont, wat zorgwekkend is omdat binnen deze kernen meer beleidsruimte wordt geboden voor woningbouw, mits dit binnen gemeentelijk beleid past. Indiener geeft aan dat een correcte begrenzing van landelijke kernen cruciaal is, en dat de zoekgebieden voor wonen uit de gemeentelijke Omgevingsvisie niet zijn overgenomen, waardoor het nu aangeduide verwevingsgebied op sommige plekken te restrictief en op andere juist te ruim is. Indiener geeft aan dat in de ontwerp-POVI staat dat binnen landelijke kernen de ruimtelijke beoordeling aan gemeenten wordt overgelaten, mits ontwikkelingen passen binnen de kaders, maar dat deze beleidsruimte wordt ondermijnd als de kaart zelf onjuist is.	ZW-0317-209
Indiener geeft aan dat de woningbouwontwikkeling planologisch is gerealiseerd en grotendeels gebouwd, maar nog niet als bestaande woningbouw op de kaart is ingetekend.	ZW-0314-132
Indiener geeft aan dat gevraagd wordt om de kernen direct te vergroten met de uitleggebieden en dat het woningbouwproject, ondanks recente wijzigingen in het Omgevingsplan, nog niet is meegenomen in de ontwerp-POVI en toegevoegd moet worden aan de landelijke kern.	ZW-0237-127
Indiener merkt op dat de woning is gelegen in het gebied landelijke kern, terwijl het achtererf in het verwevingsgebied gelegen is. Indiener verzoekt om, kijkende naar het huidig gebruik en wat in de toekomst wenselijk is op deze locatie, de aanduiding te wijzigen in landelijke kern.	ZW-0314-135
Indiener stelt dat de contour van 'landelijke kernen' te klein is, omdat er meer woningen liggen die al tientallen jaren tot de kern behoren.	ZW-0451-1
Indiener stelt dat een aantal straten lintbebouwing zijn die aansluiten bij de kern en dient gewijzigd te worden naar 'Verwevingsgebied of Landelijke kern'.	ZW-0186-153

Indiener stelt dat in de ontwerp-POVI de bestaande grenzen en bestemmingen van de huidige bestemmingsplannen/het tijdelijk omgevingsplan niet zijn overgenomen of ingetekend in het voorliggende ontwerp-POVI. Dit heeft betrekking op twee aspecten van de indeling van de kernen in de POVI. In het voorliggende ontwerp-POVI zijn er meerdere kernen, waar de grenzen van het bestemmingsplan niet zijn overgenomen. Hierdoor vallen onder andere bedrijven, sportvelden en delen van straten inclusief woningen buiten de landelijke kern en zelfs buiten het verwevingsgebied. Dit beïnvloedt de mogelijkheden voor ontwikkelingen op deze locaties, omdat deze nu onder de Groenblauwe Landbouwzone of Primair landbouwgebied zouden gaan vallen (voorbeelden genoemd). Om te voorkomen dat toekomstige ontwikkelingen worden beperkt door strengere regels en complexere procedures, wordt verzocht dat de huidige bestemmingsplan grenzen en bestemmingen een-op-een worden overgenomen in de POVI.	ZW-0187-90 ZW-0207-84 ZW-0238-74 ZW-0253-88 ZW-0271-74 ZW-0314-74 ZW-1127-106
Indiener stelt dat kaarten van de POVI kloppen op meerdere punten niet met reeds vergunde woningbouwlocaties	ZW-0224-188
Indiener stelt voor om een locatie te herbestemmen naar landelijke kernen voor woondoeleinden.	ZW-0608-12
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen in de gemeente juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoekt om de nieuwe sport- en onderwijslocatie op te nemen als onderdeel van de landelijke kern.	ZW-0302-111
Indiener verzoekt de kern als ‘Landelijke kern’ aan te duiden.	ZW-0206-15
Indiener verzoekt de zonering "verwevingsgebied" ter plaatse van volledige bestemmingsplan te wijzigen in "landelijke kernen".	ZW-0313-7 ZW-0313-6 ZW-0313-8 ZW-0313-9
Indiener verzoekt het intekenen van de kern als landelijke kern en een wijziging van de begrenzing in een specifieke locatie.	ZW-0188-76
Indiener verzoekt om de contour van de 'landelijke kernen' uit te breiden naar de feitelijke situatie, zodat ook de contour van het verwevingsgebied automatisch opschuift. Dit is volgens indiener van belang gezien een woningbouwuitbreiding die sinds 2022 in voorbereiding is (bekend bij de rayonplanoloog).	ZW-0451-2
Indiener verzoekt om he rbegrenzing van de zone 'Bebouwd gebied' bij hun perceel, uitgaande van de bestaande en vergunde bebouwde functies.	ZW-1255-2
Indiener verzoekt om her begrenzing van de zone 'Landelijke kernen', zodat de gronden van hun perceel en het woongebied hierbinnen vallen.	ZW-1255-1
Indiener verzoekt om nader met PL in overleg te willen treden over de exacte begrenzing van de landelijke kern.	ZW-0314-136
Indiener geeft aan zoneringen opgenomen op de provinciale kaarten niet correct zijn. Deze komen niet overeen met de werkelijkheid, zijn onjuist opgenomen of ontbreken. Indiener wil graag in gesprek om deze zoneringen aan te passen.	ZW-0271-124
Indiener verzoekt de begrenzing aan te passen op een specifieke locatie.	ZW-0317-256

Indiener verzoekt de gebiedstoepassing aan te passen naar primair landbouwgebied, ten dienste van het maken van groene energie. Het is noodzakelijk dat de energievoorziening topprioriteit blijft voor de Provincie. De elektrificatie van sectoren loopt achter. Ook de toekomstige investeringen in recirculatie van CO2 staan de huidige aanduiding in de weg. Indiener exploiteert al ruim 20 jaar een biogas en mestverwerkingsinstallatie op deze locatie. Deze locatie zorgt voor energie opwek in de vorm van groen gas en elektriciteit voor de omgeving en bedrijven. De groen gasproductie is goed voor ruim 60% van de aardgas behoefte van het consumentengebruik in de gemeente. Indiener is op deze locatie bezig met een ontwikkeling op basis van duurzame energievoorziening. De ontwikkelingen zijn om op de huidige locatie juist efficiënter om te gaan met energie. De vervolgstap naar het maken van vloeibaar CO2 is al vergund en aanbesteedt.	ZW-0700-20
De buurtschap heeft volledig de zonering ‘Groenblauwe landbouwzone’ gekregen. Indiener wil erop wijzen dat dit buurtschap een Rijks beschermd dorpsgezicht is, waarbij de provinciale zonering met als hoofddoelstelling landbouw niet aansluit. Indiener verzoekt om het gehele gebied met bebouwing de zonering ‘Verwevingsgebied’ te geven. Dit doet recht aan het huidige gebruik en de uitbreidingsmogelijkheden ter plaatse.	ZW-0206-13
Indiener geeft aan dat de term "verwevingsgebied" verwarrend is, "verwevingsgebied" is ook een term in ruimtelijke plannen. Hier ligt een relatie met verbod op nieuwvestiging van omschakeling naar IV, de gebieden zijn groter dan nu op de kaart zijn aangegeven. Graag andere term voor gebruiken, bijv. "overgangsgebied". Indiener verzoekt u om dit aan te passen om verwarring te voorkomen.	ZW-0313-5
Indiener geeft aan dat in de POVI wordt aangegeven dat woningbouw moet plaatsvinden op de juiste plek. Uiteraard wordt dit onderschreven. Tegelijkertijd wordt in de POVI aangegeven dat bepaalde zoneringen wel of niet, en onder voorwaarden in aanmerking komen voor woningbouw. Geconstateerd wordt dat de zonering in de POVI in gebieden in Peel en Maas niet overeenstemt met concrete woningbouwplannen. In de POVI is bijvoorbeeld aangegeven dat (woningbouw)ontwikkelingen in het verwevingsgebied mogelijk zijn, maar de huidige zonering is nog indicatief en moet worden aangescherpt. In andere zoneringen, zoals het primair landbouwgebied, zijn woningbouwontwikkelingen in beginsel uitgesloten, terwijl deze zonering op veel plekken in de directe nabijheid ligt van kernen. Daarmee worden concrete woningbouwontwikkelingen die nodig zijn om in de woningbehoefte te voorzien belemmerd. Naast het feit dat de concrete zoneringen belemmerend werken voor woningbouwmogelijkheden, geeft de toon en houding hiervan onvoldoende blijk van het urgentiebesef waar de huidige woningmarkt om vraagt. Gevraagd wordt om hiermee rekening te houden en de ontwerp POVI daarop aan te passen.	ZW-0278-148
Indiener geeft aan dat zij onderschrijven dat woningbouw zoveel mogelijk binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen moet plaatsvinden. Men merkt op dat uitbreidingen van 25-30 woningen mogelijk worden gemaakt binnen een zone van 100 meter om landelijke kernen, wat minder is dan de	ZW-1236-230

gemeentelijke norm van 200 meter. Er wordt verzocht om aanpassing, gezien veel potentiële ontwikkelpercelen dieper liggen dan 100 meter en deels in het Primair Landbouwgebied.	
Indiener stelt dat diverse kleine kernen niet meegenomen zijn als landelijke kern of verwevingsgebied. Voor die kleine kernen zou dit betekenen dat zij in de toekomst sterk beperkt worden in hun mogelijkheden. Om ervoor te zorgen dat ook deze kleine kernen een duurzame toekomst hebben, vraagt indiener dit te corrigeren en deze als landelijke kern of verwevingsgebied in te tekenen.	ZW-0187-91 ZW-0207-85 ZW-0238-75 ZW-0253-89 ZW-0271-75 ZW-0314-75 ZW-1127-107
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen in Sittard-Geleen juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoekt om de bebouwingsclusters Windraak en Schipperskerk evenals Graetheide-dorp en Rosengarten als Landelijke kernen te beschouwen (of afhankelijk van de definitie als Verwevingsgebied).	ZW-0302-110
Indiener verzoekt om de zienswijze gegrond te verklaren en het Ontwerp aan te passen C.q. gewijzigd vast te stellen dusdanig dat de bestaande mogelijkheden niet worden belemmerd en een woningbouwontwikkeling mogelijk kan worden gemaakt,	ZW-0056-1
Indiener verzoekt 'zoekgebieden wonen' uit Omgevingsvisie van de gemeente Mook en Middelaar op te nemen	ZW-0317-252
Indiener vraagt om consistent kaartmateriaal: bebouwingsclusters landen dan in verwevingsgebied, dan in groenblauwe landbouwzone.	ZW-0238-134
Indiener geeft aan dat de kern ten onrechte is aangewezen als stedelijk gebied en stelt voor om dit, net als andere kernen in de gemeente, aan te wijzen als landelijke kern.	ZW-0539-1 ZW-0529-3
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen in de gemeente juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoekt de kern als landelijk kern op te nemen.	ZW-0302-109
Indiener verzoekt de kern op te nemen als onderdeel van de kaartlaag Landelijke kern en het grijs maken i.p.v. het huidige rood.	ZW-0529-2
Indiener wil verschillende kernen als stedelijk gebied aanmerken om zo het behoud van het treinstation en het vestigingsklimaat te stimuleren, in lijn met regionale plannen.	ZW-0224-136
Indiener geeft aan dat er behoefte is aan duidelijkheid over hoe de provincie omgaat met wijzigingen van bijvoorbeeld de stedelijke contouren van kernen wanneer een uitbreidingswijk wordt gerealiseerd. Indiener vraagt of de zonering dynamisch is en periodiek geactualiseerd kan worden, zodat deze recht doet aan de praktijk.	ZW-0278-144
Indiener geeft aan dat Venray tot 2040 een huishoudensgroei van +3210 huishoudens verwacht, en tot 2050 een groei van +3600/3800 huishoudens. Ze verzoeken om de potentie van de gemeente als zevende stedelijke kern nadrukkelijker te benoemen, inclusief een kern als onderdeel van het stedelijk gebied.	ZW-0166-140

Indiener stelt dat de zonering stedelijk (woon) gebied grenst aan het verwervingsgebied en het van belang is dat de begrenzing maatwerk is en nader met de gemeenten zal worden uitgewerkt. De gemeente Weert zal in kennis worden gesteld van de foutieve begrenzing zodat dit kan worden aangepast in de definitieve versie.	ZW-0956-4
Indiener verzoekt een gedeelte van twee kernen ingetekend hebben als landelijke kern.	ZW-1127-156
Indiener constateert dat de parkeerplaatsen en de bebouwing van het complex opgenomen is als stedelijk gebied. Indiener stelt voor om dit gebied als verwevingsgebied (net zoals bij grote Rijksmonumenten in Zuid-Limburg) aan te merken dat beter aansluit op de cultuurhistorische waarde en ligging in het buitengebied. Indiener geeft aan dat in de gemeentelijke ontwerp omgevingsvisie het gebied is aangemerkt als recreatief buitengebied omringd met wilde en kwetsbare natuur.	ZW-0263-80
Indiener constateert dat het gebied onderdeel uitmaakt van het beekdal met verspreid bestaande bebouwing (voormalig klooster, enkele vrijstaande woningen en een coffeeshop). Indiener stelt dat het geen stedelijk gebied is maar voor de bebouwde en verharde delen een verwevingsgebied met een groenblauwe landbouwzone langs de beek.	ZW-0263-84
Indiener constateert dat de Sportvelden zijn opgenomen als stedelijk gebied. Indiener verzoekt dit om te zetten naar verwevingsgebied omdat deze terreinen zijn omsloten door natuur. In de ontwerp Omgevingsvisie is deze locatie als “landschappelijk raamwerk – recreatief buitengebied” opgenomen.	ZW-0263-86
Indiener constateert dat het gebied is aangeduid als Stedelijk gebied met een daartoe behorende zone van 500 meter Dit is volgens indiener onjuist. Urmond behoort net zoals Berg aan de Maas tot de landelijke kernen en derhalve volstaat een zone van 100 meter.	ZW-0896-5
Indiener geeft aan dat al eerder is aangegeven via een Zienswijze in 2020 dat de begrenzing tussen de voornoemde zoneringsgebieden niet correct is.	ZW-0956-3
Indiener geeft aan dat de begrenzing van het stedelijk gebied niet klopt. Indiener verzoekt om verschillende locaties als onderdeel van de stedelijk kern op te nemen. Indiener verzoekt om de woonenclaves in het groen als landelijk kern in de zonering terug te zien. Indiener verzoekt dat op het moment dat de dijkverbetering is uitgevoerd, de Groenblauwe landbouwzone wordt aangepast.	ZW-0242-30
Indiener geeft aan dat de kern ten onrechte is aangewezen als stedelijk gebied en verzoekt de kern op te nemen als onderdeel van Landelijke kernen.	ZW-0786-1
Indiener geeft aan dat voorgenoemd gebied in het huidige vigerende bestemmingsplan van de gemeente is opgenomen als Stedelijk gebied en het van belang is om de juiste begrenzing in het definitieve plan op de zoneringskaart wordt aangegeven.	ZW-0956-2
Indiener merkt op dat de woningbouwontwikkeling planologisch is gerealiseerd, maar nog niet opgenomen is binnen de begrenzing van het stedelijk gebied op het kaartmateriaal.	ZW-0314-133
Indiener stelt dat de bebouwing met de aanleg van de N300 aan de zuidzijde van een straat is verwijderd. Indiener stelt dat dit deel onbebouwd is (bos en	ZW-0263-85

agrarisch gebied) en dit ook zo wil houden. Indiener verzoekt dit stedelijk gebied hier weg te halen en op te nemen als verwevingsgebied of groenblauwe landbouwzone (voedingsgebied bron van de Crombacherbeek).	
Indiener stelt dat de woning op de kaart is gelegen in het verwevingsgebied terwijl deze woning planologisch is verbonden met de aangrenzende woningen die wel binnen het stedelijk gebied zijn opgenomen en verzoekt om de aanduiding te veranderen in stedelijk gebied.	ZW-0314-134
Indiener stelt dat een gebouw is afgebroken. Indiener geeft aan dat hier een herontwikkeling plaatsvindt en een nieuw verzorgingstehuis wordt gebouwd. Indiener verzoekt twee gebieden als stedelijk gebied op te nemen. Indiener geeft aan dit ook zo te hebben opgenomen in het ontwerp Omgevingsvisie van de gemeente.	ZW-0263-83
Indiener stelt voor dat de juiste begrenzing op de zoneringskaart wordt aangegeven om nadelige gevolgen, zoals waardevermindering door opname in het bestemmingsplan Buitengebied, te voorkomen.	ZW-1057-3
Indiener verzoekt cultuurhistorische bebouwing in of aan de rand van het buitengebied niet op te nemen als stedelijk gebied maar als verwevingsgebied (behoud cultuur- historische waarde van het gebouw inclusief omgeving).	ZW-0263-75
Indiener verzoekt de begraafplaats op te nemen als verwevingsgebied	ZW-0263-78
Indiener verzoekt de bestaande woonbebouwing inclusief de geplande nieuwbouw (7 woningen) als stedelijk gebied op te nemen. Indiener geeft aan dit ook zo te hebben opgenomen in hun eigen ontwerp Omgevingsvisie.	ZW-0263-81
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoek een gebied op te nemen als geheel met een aanduiding waarbinnen de verdere dóórontwikkeling van het gebied past als sportcampus met hierbij horende functies.	ZW-0302-112
Indiener verzoekt de contouren van het stedelijk gebied en de landelijke kernen juist op de kaart te zetten. Naast kleine afwijkingen valt hierbij specifiek het volgende op. Indiener verzoekt om het gebied om te zetten naar stedelijk gebied.	ZW-0302-108 ZW-0302-113
Indiener verzoekt het terrein van de voormalige hockeyvelden niet als stedelijk gebied op te nemen. Een groot deel van de velden is aangeplant met bos (levensbomenbos) en een deel is tijdelijk in gebruik voor 5 tiny houses. Indiener stelt voor om dit gebied (voormalige hockeyvelden en accommodatie) als verwevingsgebied aan te merken. De voormalige sportvelden zijn nu aangeplant met bos en kan de gemeente mogelijk (later) nog inzetten als natuurcompensatie voor toekomstige projecten.	ZW-0263-79
Indiener verzoekt om aanpassing van de begrenzing tussen stedelijk gebied en verwevingsgebied, conform de reeds meer dan 50 jaar bestaande situatie.	ZW-1057-1
Indiener verzoekt om correctie van de zonering op de kaart, zodat het gebied als stedelijk gebied wordt aangeduid in plaats van verwevingsgebied.	ZW-0956-1
Indiener verzoekt om correctie van de zonering van het gebied naar stedelijk gebied in plaats van verwevingsgebied. Indiener stelt voor om in het definitieve plan maatwerk toe te passen bij de begrenzing van het stedelijk gebied, zoals aangegeven in paragraaf 11.1.2.4, in samenwerking met de gemeenten.	ZW-0551-1

Indiener verzoekt rekening houden met toekomstige ontwikkelingen en in overeenstemming met de gemeentelijke omgevingsvisie.	ZW-0263-72
Indiener vraagt zich af of de aanduiding stedelijk gebied juist is en benadrukt de herkenbare cultuurhistorische identiteit als landelijke kern. Die waarde komt nu niet tot zijn recht in de aanduiding als stedelijk gebied.	ZW-0215-6
Indiener vraagt zich af waarom de kern als stedelijk gebied is aangemerkt, terwijl andere dorpen dat niet zijn.	ZW-0367-2
Indiener wil graag dat verschillende kernen als Stedelijk Gebied wordt aangemerkt in plaats van Landelijke kern. Dit conform het ontwerpend onderzoek regio Noord-Limburg.	ZW-0224-192
In de gemeente zijn vrijwel alle groenblauwe zones omgezet in verwevingsgebied. Hierdoor neemt de ruimtelijk kwalitatieve bescherming aan de (schaarse) stadsnatuur en hoofdgroenstructuur af. Deze zones vormen belangrijke recreatieve en ecologische verbindingszones in de verstedelijkte en versteende stad. En vormen verbindingszones tussen natuurgebieden, welke in onze ogen tevens van belang zijn voor de provinciale doelen. Indiener wil graag met de provincie verder afstemmen over de begrenzing van de verwevingsgebieden en de groenblauwe landschapszones.	ZW-1164-12
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is wat er met het verwervingsgebied gebeurt als de bebouwde kom uitbreidt.	ZW-0960-7
Indiener stelt dat het gebruikte kaartmateriaal in de POVI, met name voor landelijke kernen en verwevingsgebieden, niet geheel correspondeert met bekende maar nog niet gerealiseerde woningbouwplannen van marktpartijen. Indiener adviseert om deze samen met gemeenten te inventariseren en op te nemen in de kaart, zodat toekomstige conflicten worden voorkomen wanneer deze plannen aan de provincie worden voorgelegd. Dit sluit aan bij de eerdere samenwerking tussen overheid en markt bij de Plancapaciteitsmonitor en de Planatlas.	ZW-0214-4 ZW-0277-4
Indiener stelt dat reeds bekende of in ontwikkeling zijnde locaties voor een “straatje erbij” of een woningbouwproject (voorbeeld genoemd) zijn aangeduid als primair agrarisch gebied. Indiener vraagt dan ook om dergelijke onvolkomenheden aan te passen, omdat het verwarring en onduidelijkheid oproept.	ZW-0187-92 ZW-0207-86 ZW-0238-76 ZW-0253-90 ZW-0271-76 ZW-0314-76 ZW-1127-108
Indiener vraagt of 'Straatje erbij' betekent dat het verwevingsgebied richting het buitengebied opschuift en dus voor extra beperkingen gaat zorgen. Indiener geeft aan dat dit niet wenselijk is en indien dit gebeurt er compensatie nodig is.	ZW-0615-5
Ten aanzien van de leefbaarheid van landelijke kernen onderschrijft indiener dat woningbouw in eerste lijn binnen bebouwd gebied dient plaats te vinden, maar is zij ook tevreden met het feit dat er ruimte in de verwevingsgebieden wordt geboden voor “straatjes erbij". Hierbij vraagt indiener wel aandacht voor het effect op de begrenzing van het verwevingsgebied, welke enerzijds tot doel heeft ontwikkelruimte te bieden voor andere dan agrarische ontwikkelingen, maar anderzijds ook een beschermende werking heeft, zowel richting landbouwgebied als ook naar bebouwde omgeving.	ZW-0302-18

Indiener verzoekt snel- en spoorwegen uit te lichten met een aparte zonering.	ZW-0207-162
Indiener wenst dat grootschalige infrastructuur als aparte kaartlaag wordt opgenomen.	ZW-0186-142
Indiener vraagt om de Buitenring Parkstad voor in ieder geval Brunssum te wijzigen naar Verwevingszone en eventueel met GBLZ als onderliggende laag. Maar ook in overweging te nemen om alle grote ontsluitingen een eigen zoneringslaag te geven.	ZW-0160-127
Aanwijzen van verwevingsgebieden zonder inspraak van agrariërs is ongewenst. Gemeenten moeten zelf keuzes maken voor spuitzones.	ZW-0877-50
Bij de totstandkoming van dit plan is het toenmalige provinciale beleid (zoals vastgelegd in het POL) al als toetsingskader gehanteerd. Om onduidelijkheid te voorkomen, verzoekt indiener om in de Omgevingsvisie expliciet vast te leggen dat de gebiedsaanduidingen die over individuele agrarische bouwkavels zijn geprojecteerd, niet van toepassing zijn op die kavels voor wat betreft gebruiksmogelijkheden.	ZW-0463-3
Bij de voorgestelde aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn naar mening van de indiener de concrete regelgeving en de gevolgen voor agrarisch gebruik van land onduidelijk. Het is onvoldoende gespecificeerd welke verplichtingen en rechten landbouwers precies hebben wanneer hun gronden binnen deze zone vallen. Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van voornoemde aanwijzing nader te verduidelijken.	ZW-1179-5 ZW-1180-5 ZW-1351-7 ZW-0402-5
Binnen de Groenblauwe landschapszone is het begrijpelijk dat er samen met de landbouw ruimte moet zijn voor beperkte natuurontwikkeling en het maken van natuurlijke verbindingen. Het aanleggen van extra natuurgebieden of ecologische verbindingszones in deze gebieden moet echter geen uitgangspunt van beleid zijn. Dit komt doordat er te weinig geld en ruilgrond beschikbaar is en omdat het aanleggen van extra natuur de grondprijzen voor landbouwbedrijven verder opdrijft. De schaarste aan grond wordt bovendien versterkt door andere ruimtelijke ontwikkelingen zoals infrastructuur, woningbouw en bedrijfsterreinen.	ZW-0741-11
Indiener stelt vast dat het bouwkavel doorsneden wordt door de groen/blauwe zone (slechts een klein gedeelte valt erbuiten) en hierdoor de ontwikkeling van het huidig bouwkavel onmogelijk of lastig wordt en stelt voor om bovenstaande zone te verwijderen en hierover in gesprek te gaan.	ZW-0951-1
De aanduiding groenblauwe zone is gelegd op een aantal percelen die behoren tot de huiskavel die noodzakelijk is voor het primair landbouwgebied. Deze aanduiding maakt ook recreatie mogelijk hetgeen niet is toegestaan in stiltegebieden en niet wenselijk naast primaire landouw en een actieve bedrijfsvoering.	ZW-1226-28
De agrarische bedrijfslocatie van indiener ligt volgens de Ontwerpvisie geheel binnen diverse gebiedsaanduidingen. Hierdoor is het voor indiener onduidelijk welke regels en beperkingen van toepassing zijn. Indiener vraagt hier meer duidelijkheid over.	ZW-0463-2
De bedrijfslocatie met bijbehorende huiskavel zijn gelegen binnen de zoneringen Verwevingsgebied en Groenblauwe landbouwzone. Omdat het	ZW-0563-1

taalgebruik in de ontwerp Omgevingsvisie niet duidelijk en definities ontbreken, kunnen indieners geen goede inschatting maken welke toekomstmogelijkheden blijven voor hun percelen. Ook door de veelheid aan kaarten en de stapeling van doelen is het toekomstperspectief niet duidelijk. Daarmee is volgens indieners geen sprake van een zorgvuldige voorbereiding van het plan en onvoldoende participatie met de landbouwsector.	
De begrenzing van de 'Groenblauwe Landbouwzone' lijkt willekeurig volgens indiener en is niet onderbouwd met een gebiedsonderzoek of een duidelijke beschrijving. Daardoor is voor indiener onduidelijk wat de feitelijke gevolgen zijn. Indiener verzoekt daarom expliciet vast te leggen dat het agrarisch gebruik van deze percelen blijvend is toegestaan, zonder aanvullende beperkingen bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-0463-7
De boerderij van indiener is gelegen in het verwevingsgebied. Uit de POVI wordt afgeleid dat er bufferzones voor fijnstof en geur en/of spuitvrije zones komen in deze gebieden. Indiener vraagt zich af of het in de toekomst nog mogelijk is om vee te houden?	ZW-0394-2
De indiener stelt dat er veel onduidelijkheden zijn in de POVI en vraagt zich af wat bijv. beperkingen in de groenblauwe landbouwzone inhouden	ZW-0612-2
De indiener stelt dat het belang van Verwevingsgebied rondom werklocaties verduidelijking behoeft	ZW-0612-7
De indiener concludeert dat verwevingsgebieden geen meerwaarde hebben in het huidige beleid en roept op deze te schrappen uit de POVI.	ZW-0877-33
De indiener geeft aan dat extra maatregelen of beperkingen voor agrariërs binnen de GBLZ leiden tot meerkosten en omzetverlies. Dit is niet acceptabel.	ZW-0547-1 ZW-0924-3 ZW-1043-2 ZW-1303-4
De indiener heeft bezwaar tegen een verwevingsgebied rondom MAA en bijbehorend industrieterrein, aangezien dit nieuwe activiteiten mogelijk maakt die de leefomgeving van de indiener en zijn gezin negatief beïnvloed (zoals een defensieterrein of energiefuncties). Daarnaast verzoekt de indiener een verduidelijking van het belang van een verwevingsgebied rondom werklocaties.	ZW-1345-8
De indiener is het er niet mee eens met het feit dat verbreding van de landbouw in eerste instantie binnen het PLG niet is toegestaan. Het argument dat een verbreding de landbouw onnodig zou beperken houdt geen stand kijkende naar boerderijen die daarnaast ook een winkel of camping hebben. De indiener wil weten wat de aanduiding van PLG doet met de waarde van het poeliersbedrijf. De indiener verzoekt dat de huidige verbredingsmogelijkheden in stand blijven en dat er ruimte wordt geboden voor ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-1303-9
De indiener is van mening dat het feit dat de begrenzing van de GBLZ-indicatief is onzekerheid met zich meeneemt ongewenst is.	ZW-1242-13
De indiener stelt dat de gebieden als zoekgebied één op één moeten worden verwerkt in de definitieve POVI, omdat de gemeenteraad daar een uitspraak over heeft gedaan.	ZW-0614-4
De indiener stelt dat de zoneringen nog niet volledig zijn vastgelegd en dat de gehanteerde afstanden nog besloten moeten worden. Deze liggen tussen de	ZW-0564-10 ZW-0927-8

100 en 500 meter. Dit zou voor de indiener een grote beperking oproepen in bijvoorbeeld de vorm van een verbod op beweiding of het niet meer kunnen uitvoeren van mestverwerking in verband met geur en fijnstof. Daarnaast leidt dit potentieel tot politieke willekeur waar de begrenzingen precies komen te liggen aangezien dit nog door gemeenten verder wordt uitgewerkt in omgevingsplannen.	ZW-1043-5 ZW-1303-6
De indiener stelt dat het hanteren van de 'indicatieve vaste grenzen' van 500m/100m in de POVI in deze vorm geen juridische legitimatie heeft, waarbij het gebied met name benoemd wordt.	ZW-0614-2
De indiener stelt dat het volstrekt onduidelijk is wat de status is van een 'indicatieve vaste grens' (in het kader van Verwevingsgebied).	ZW-0614-1
De indiener stelt dat vergunningverlening voor innovatieve bedrijfsontwikkelingen onmogelijk wordt gemaakt door de ligging in een verwevingsgebied.	ZW-1312-6
De indiener verzoekt dat het verwevingsgebied in de huiskavel te verwijderen, omdat dit geen toegevoegde waarde heeft voor het doel (scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones of bufferzones voor fijnstof en geur). Zie zienswijze voor locaties.	ZW-1345-3
De indiener verzoekt de aanduiding 'groenblauwe landbouwzone' op een aantal plekken te verwijderen. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-17
De indiener verzoekt in de Omgevingsvisie vast te leggen dat medewerking wordt verleend aan herbestemming van cultuurhistorische gebouw, ook als deze zijn gelegen in Primair landbouwgebied.	ZW-0558-3
De indiener verzoekt nader toe te lichten wat wordt bedoeld met de term ‘stedelijke ontwikkelingen’ en het feit dat hiervoor in de groenblauwe landbouwzone geen ruimte is. Dit om te zorgen dat diverse (voorziene) ontwikkelingen op plekken die als ‘groenblauwe landbouwzone’ zijn aangeduid, mogelijk blijven. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-16
De indiener vindt het niet reëel dat een reeds bestaande veehouderij in de bedrijfsvoering wordt beperkt ten gunste van een te verwachte toekomstige ontwikkeling van een bedrijventerrein (met daar omheen een verwevingsgebied). Dit wordt aangehaald voor meerdere locaties.	ZW-1312-7
De indiener vindt het onduidelijk wat wordt verstaan onder de passende opgaven waardoor uitbreiding van het agrarisch bouwvlak is toegestaan in de GBLZ, en wat dit betekent voor niet-agrarische activiteiten.	ZW-0553-4
De indiener vraagt zich af of enkel agrarische bedrijven bufferzones krijgen opgelegd, of dat ook andere bedrijven in een andere sector in de buurt, bufferzones krijgen opgelegd. Het is wel zo eerlijk dat alle sectoren gelijk worden getrokken.	ZW-1303-8
De indiener vraagt zich af of het aanmerken van een perceel als verwevingsgebied grote beperkingen zal opleggen aan de bedrijfsvoering, waardoor de huidige productiewijzen onmogelijk worden.	ZW-0052-3
De indiener vraagt zich af waarom verbreding van bedrijfsvoering in beginsel niet is toegestaan in het primair landbouwgebied als dit gebied is aangeduid	ZW-0835-2 ZW-0841-3

als gunstig voor agrariërs. De indiener verzoekt dat verbreding mogelijk moet blijven indien dit geen hinder veroorzaakt voor andere agrarische bedrijven. Het valt de indiener verder op dat ontwikkelingen van stedelijke functies en bedrijventerreinen niet worden uitgesloten, terwijl dit veel beperkendere ontwikkelingen voor agrariërs zijn.	ZW-1119-6 ZW-1367-7
De indiener wil weten wat de beperkingen in een verwevingsgebied of de groenblauwe landbouwzone inhouden. Dit is, mede door het gebruik van termen als extensieve landbouw, natuur-inclusieve landbouw etc., zonder duidelijke definities, niet bekend. De indiener verzoekt een toelichting op de definities waaraan in deze context wordt gerefereerd.	ZW-1043-4
De percelen van indiener liggen verspreid in verschillende zones zoals verwevingsgebied en groenblauwe landbouwzones. Zo ligt een gedeelte van de percelen in een primair landbouwgebied, maar gedeeltelijk doorkruist met een groenblauwe landbouwzone. Indiener vraagt zich af hoe deze zones zijn bepaald, want oog voor de praktijk ontbreekt.	ZW-0390-2 ZW-1043-8 ZW-0374-2
De percelen van indiener liggen verspreid in verschillende zones, zoals verwevingsgebied, groenblauwe landbouwzone en overgangsgebied Natura 2000 (<500m). Zo ligt een gedeelte van de percelen in de groenblauwe landbouwzone en verwevingsgebied maar daar ligt wel een postzegel van enkele tientallen vierkante meters, betiteld als primair landbouwgebied midden tussenin geklemd. Indiener vraagt hoe deze zones zijn bepaald?	ZW-0713-11 ZW-0772-12
De percelen van indiener liggen verspreid in verschillende zones. De meeste percelen zijn gelegen in groenblauwe landbouwzones gecombineerd met overgangsgebied natura 2000. Een gedeelte van de percelen ligt in een primair landbouwgebied, maar ook daar lopen stroken, betiteld als groenblauwe landbouwzone, doorheen. De huiskavel en percelen nabij het dorp in Mechelen, Epen en Wahlwiller behoren bij het verwevingsgebied, maar ook hier wordt alles overschaduwd door het overgangsgebied natura2000. Indiener vraagt zich af hoe deze zones zijn bepaald en waarop een overgangsgebied van 500 meter is gebaseerd?	ZW-0430-2
De productielocatie ligt in de GBLZ, en heeft eveneens de gebiedsaanduiding “Maasvallei” en delen hebben de aanduiding “natte laagten”. Hierbij wordt aangegeven dat in deze gebieden een andere vorm van landbouw wordt gevraagd met o.a. meer oog voor natuur- en waterbelangen. Gelet op de beperkte omvang van het landbouwareaal, en toenemende beperkingen op de bedrijfsvoering, is het van belang dat er ook ruimte is voor verbreding van andere agrarische of niet agrarische activiteiten om zo voldoende perspectief te behouden. Daarnaast leidt de functie om water vast te houden/ te bergen tot verdere beperkingen van de landbouw, wat vervolgens effect heeft op het inkomen van de onderneming en op de waarde van de grond. Dit is onacceptabel.	ZW-1161-20
De Provincie geeft aan dat er in verwevingsgebieden een scheiding moet zijn tussen mens en dier. Indiener geeft aan dat als in het verwevingsgebied weidegang niet meer mogelijk is, en dus zijn koeien het jaarrond gestald moeten worden, dit een verplichte beëindiging van de bedrijfsvoering tot gevolg heeft.	ZW-0896-8

De Provincie geeft in het ontwerp aan dat de zonering “indicatief” is. Indiener verzoekt de Provincie duidelijkheid te verschaffen gezien het belang van rechtszekerheid voor de toekomst van de bedrijfsvoering.	ZW-0866-8 ZW-0875-8
Een aantal percelen van indiener liggen geheel of deels binnen een Verwevingsgebied. Beperkingen in de bedrijfsvoering binnen een Verwevingsgebied heeft nadelige gevolgen voor het bedrijfsresultaat en heeft ook tot gevolg dat de waarde van de gronden ter plaatse zal dalen. Dit is voor indiener onacceptabel is.	ZW-0549-7 ZW-0562-7
Een deel van de landbouwgrond van indiener ligt binnen een verwevingsgebied waar gemeenten straks mogelijk een verbod op bestrijdingsmiddelen kunnen opleggen. Indiener verzoekt om nader te verduidelijken wat dit kan betekenen voor zijn bedrijfsvoering.	ZW-1181-5
Een deel van het landbouwareaal van reclamant is gelegen binnen de zonering Groenblauwe Landbouwzone. Wat wordt hier verstaan onder de ambitie extensief, natuur inclusief en watervriendelijk beheer? Extra maatregelen of beperkingen in het beheer leiden tot meerkosten en omzetverlies. Dit is niet acceptabel voor Indiener,	ZW-0549-11
Een groot deel van de cultuurgronden is ingedeeld als Groenblauwe landbouwzone (GBLZ). Op deze cultuurgronden heeft indiener zowel in eigendom als in pacht percelen grond in gebruik. Aangezien naar mening van indiener een deugdelijke onderbouwing van deze keuze ontbreekt verzoekt indiener de afbakening van deze zonering te wijzigen naar de voorgaande indeling zoals ook in de Groenblauwe mantel werd gehanteerd.	ZW-0664-3
Een perceel van cliënt is ingedeeld als Groenblauwe landbouwzone. Aangezien een deugdelijke onderbouwing van deze keuze volgens indiener ontbreekt verzoekt indiener de afbakening van deze zonering te wijziging naar de voorgaande indeling zoals ook in de Groenblauwe mantel werd gehanteerd.	ZW-0611-3
Een scheiding tussen mens en dier en de bufferzone van fijnstof en geur betekent dat in het Verwevingsgebied geen rundvee meer gehouden mag worden. Indiener maakt hier bezwaar tegen en verzoekt om ook in de toekomst rundvee te mogen houden.	ZW-1418-2
Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone. Opmerking: Dit geldt niet, deze wordt gesteld voor Groen Blauwe Mantel. Dit gebied was kleiner maar wordt nu uitgebreid! Zonder motivatie.	ZW-1242-20
Het bedrijf gelegen in een verwevingsgebied lijkt oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Het baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-0505-13
Het bedrijf van indiener is gelegen in een groenblauwe landbouwzone en lijkt daardoor oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-0374-8
Het bedrijf van indiener is gelegen in een verwevingsgebied en groenblauwe landbouwzone en lijkt oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-	ZW-0394-21

agrariërs (in dezelfde straat tegenover hun percelen met volledige beperking wegens de 500 m zone overgangsgebied natura2000) in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	
Het bedrijf van indiener is grotendeels gelegen in een groenblauwe landbouwzone met daar bovenop overgangsgebied natura 2000, een ecologische verbindingszone en een verwevingsgebied lijkt oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs (waaronder zelfs de directe buurman) in primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-1177-8
Het bedrijf van indiener is ingedeeld als Groenblauwe landbouwzone. Aangezien naar mening van indiener een deugdelijke onderbouwing van deze keuze ontbreekt verzoekt indiener de afbakening van deze zonering te wijzigen naar de voorgaande indeling zoals ook in de Groenblauwe mantel werd gehanteerd. Daarmee blijft het bedrijf van indiener in Primair Landbouwgebied, wat voor de ontwikkeling van zijn bedrijf veel gunstiger is.	ZW-0548-3
Het is voor de indiener niet acceptabel dat percelen in meer dan één zone liggen. Indiener verlangt dezelfde behandeling als gemeenten en andere stakeholders waarbij doorsnijdingen worden besproken en aangepast vóór definitieve vaststelling van de POVI, daarbij gaan ze ervanuit dat doorsneden agrarische bedrijfslocaties in het voor hun meest gunstige gebied komen te liggen.	ZW-0877-15
Het perceel van indiener is aangemerkt als Groenblauwe Landbouwzone. Indiener stelt dat hij zijn bedrijf hierdoor niet rendabel kan houden en vraagt zich af welke ruimte er nog beschikbaar is voor eigen invulling.	ZW-1181-1
Hoewel indiener de insteek van primaire landbouwgebieden als positief ziet, duidt zij de focus op de agrofoodsector zoals opgenomen als te rigide. De beperkingen rondom niet- agrarische functies in primaire landbouwgebieden zijn naar mening van indiener problematisch. Ook wordt het naar mening van indiener moeilijk om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren. Indiener verzoekt dan ook om in de POVI het mogelijk te maken in haar regio meer perspectief op hybride ontwikkelingen te bieden, zonder de door u beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.	ZW-0302-19
In 2004 is een reconstructieplan met verschillende zoneringen door de Provincie vastgesteld. Realisatie hiervan is niet gelukt. Indiener vraagt zich af waarom de Provincie er opnieuw voor kiest met zoneringen te werken?	ZW-0866-2 ZW-0875-2
In de groenblauwe landbouwzone is het type land- en tuinbouw passend bij natuur en water. Het perspectief is gericht op en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven waarbij het locatie specifiek is welke opgaven dat precies zijn. Indiener verzoekt om dit nader te verduidelijken.	ZW-1181-2
In de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied zijn ontwikkelingsmogelijkheden slechts toegestaan als ze ‘passen binnen de opgaven’. Dit is onduidelijk en biedt te weinig perspectief voor ondernemers.	ZW-0877-42
In de huidige Provinciale Verordening ligt het bouwvlak van indiener, op een loods na, helemaal in het buitengebied zijnde het primaire landbouwgebied; in de ontwerp POVI in het Verwevingsgebied. Indiener maakt zich zorgen over de	ZW-1418-1

steeds verdergaande beperkingen welke opgelegd worden en het gebruik van gronden voor de land- en tuinbouw verder beperkt en tekent hier dan ook bezwaar tegen aan.	
In paragraaf 5.6.2 wordt de Groenblauwe landbouwzone besproken. Alhoewel de omschrijving van de beoogde maatregelen tot herstel van het Natura2000 gebied uiterst vaag omschreven staan, vreest indiener forse beperkingen voor zijn bedrijfsvoering. Indiener vindt de begrenzing veel te ruim en verzoek deze terug te zetten naar 250 meter rondom Natura2000 gebied.	ZW-0548-5
Indiener stelt dat alle primaire landbouwgebied in de gemeente Valkenburg GBLZ maken ook een optie is.	ZW-0207-135
Indiener verzoekt de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone aan te passen aan eigendomsgrenzen of deze geheel te schrappen. Indiener verzoekt de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone aan te passen aan eigendomsgrenzen of deze geheel te schrappen.	ZW-1428-14
Indien vraagt om de bestemming van een gebied te wijzigen van primair landbouwgebied naar verwevingsgebied, zodat gemengde functies en hergebruik mogelijk worden vanwege de ligging nabij de bebouwde kom en geplande woningbouw.	ZW-0823-1
Indiener vraagt of de ligging van 'straatjes erbij' in Verwevingsgebied en Primair Landbouwgebied invloed heeft op eerdere goedkeuring van provincie	ZW-0240-148
Indiener vraagt zich af hoe hij een toekomstbestendige en rendabele bedrijfsvoering kan behouden met de vele beperkingen in de groenblauwe landbouwzone, dan wel verwevingsgebied.	ZW-0816-1
Indiener begrijpt niet dat gebiedsvreemde functies (bedrijventerreinen, energie en recreatie) onder voorwaarden mogelijk zijn terwijl verbredingsactiviteiten bij agrarische bedrijven zelf in beginsel zijn uitgesloten. Verzoek: schrap deze beperking en sta nevenactiviteiten toe mits omliggende agrarische functies niet worden geschaad.	ZW-0877-37
Indiener begrijpt niet waarom de groenblauwe zone over een groot gedeelte van zijn gronden gaat en verzoekt de Provincie deze aan te passen omdat deze anders tot beperkingen voor zijn bedrijfsvoering leiden.	ZW-1372-5
Indiener begrijpt niet wat het grondgebruik gericht op gezondheid en aanvaardbaar leefklimaat betekent in de verwevingsgebieden	ZW-0980-1
Indiener benadrukt dat de minimale zone (voor verwevingsgebied) de gemeente enorm beperkt bij het realiseren van opgaven op het gebied van wonen, economie, verbetering van de leefomgeving en transitie van de landbouw, en pleit voor ruimte voor maatwerk en lokale belangenafweging.	ZW-0196-16
Indiener benadrukt met klem dat een hoger waterpeil in de "groenblauwe landbouwzone" in dezelfde mate uitstraalt naar het naastgelegen primaire landbouwgebied, met negatieve gevolgen voor de gebruiksmogelijkheden en de waarde van de grond.	ZW-0116-10
Indiener bepleit uitvoerbaar en financieel haalbaar beleid voor nieuwvesting van veehouderijen met milieubelastende activiteit in primair landbouwgebied.	ZW-0879-14
Indiener beveelt aan om de kennis van gebiedspartijen te betrekken bij het aanwijzen van primaire landbouwzones, met het oog op de karakteristieken van de ondergrond om vervuiling van bodem en water te beperken.	ZW-1369-25

Indiener beveelt aan om rekening te houden met de geologische karakteristieken bij het aanwijzen van primaire landbouwzones om vervuiling van water, bodem en ondergrond zoveel mogelijk te beperken.	ZW-1369-24
Indiener bevreesd dat er te veel doelen binnen het verwevingsgebied op zijn/haar eigendom landen	ZW-0980-2
Indiener constateert dat bestaande regelgeving (bijv: geurnormen en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen) al voor veel beperkingen zorgt (bijv op bouwvlakken) en nog meer beperkingen onwenselijk zijn en niet hoeven worden meegenomen in de omgevingsvisie	ZW-0656-2
Indiener constateert dat de bedrijfslocatie in 3 verschillende zones ligt en dat op een deel van de percelen de beperkingen van het verwevingsgebied, in zijggebied en beekdalen van toepassing is.	ZW-0706-1
Indiener constateert dat de conceptregels voor blauwgroene gebieden in strijd lijken te zijn met de regeneratieve landbouwbenadering.	ZW-0117-4
Indiener constateert dat de intekening van de zones op de kaart geen recht doet aan de huidige indeling van ons Limburgse landschap en is er geen rekening gehouden met natuurlijke grenzen. Daar waar u zones rond bebouwd gebied of natuur intekent volstaat u met een ruime zone zonder eerst onderzoek te doen naar de noodzaak en het nut van dergelijke zones.	ZW-1336-3
Indiener constateert dat de nieuwe aanduiding een verzwaring is voor het gebruik en de potentiële functies van de percelen tov de huidige situatie. Door wijziging van deze regelgeving moet indiener extra kosten voor onderzoek maken én ondervindt indiener schade door beperking van de functies en/of gebruiksmogelijkheden van de percelen. Indiener stelt dat hiermee de percelen ook in waarde dalen.	ZW-0281-2
Indiener constateert dat de Ontwerp-POVI door de vele verwijzingen en kaartlagen complex is en dat onduidelijk is welke kaartlaag voorrang heeft. Hierdoor is het niet met zekerheid mogelijk om alle voor het bedrijf nadelige zaken te constateren.	ZW-0115-12
Indiener constateert dat de percelen van de Maatschap in een verwevingsgebied komen te liggen. De percelen zijn recent aangekocht als landbouwgrond ten behoeve van de teelt van akkerbouwgewassen. Indiener wil deze percelen in de toekomst als zodanig blijven gebruiken, tenzij er een bestemmingsplanwijziging optreedt, welke voorziet in woningbouw en/of wegenbouw. Indiener stelt dat een spuitvrije zone, als beperking binnen het verwevingsgebied, rendabele teelt van diverse landbouwgewassen onmogelijk maakt. Indiener geeft aan dat voor de vruchtwisseling intensieve gewassen geteeld worden, welke slechts rendabel zijn met behulp van gewasbeschermingsmiddelen. Indiener vraagt zich af hoe de rendabiliteit behouden kan worden in het verwevingsgebied, waar mogelijk spuitvrije zones opgelegd worden.	ZW-0439-1
Indiener constateert dat diverse percelen in eigendom zijn aangewezen als blauwgroene gebieden, verwevingsgebieden en grondwaterbeschermingsgebieden. Indiener stelt dat deze aanwijzingen leiden tot beperkingen in de bedrijfsvoering en waardedaling van de gronden en uit zorgen over negatieve gevolgen voor productiviteit en verdiencapaciteit.	ZW-0117-2

Indiener constateert dat droogdalen (deels onjuist weergegeven) afzonderlijk zijn weergegeven zonder dat hiervoor een kaartlaag is aangevinkt, en verzoekt om een toelichting op deze weergave.	ZW-0115-11
Indiener constateert dat een deel van het voetpad 'Kempke als ‘verwevingsgebied’ is ingetekend en verzoekt om een toelichting op de reden en consequenties hiervan.	ZW-0115-8
Indiener constateert dat een deel van zijn landbouwpercelen naast een verwevingsgebied komt te liggen. Indiener wenst geïnformeerd te worden over de consequenties van de ligging in en aan een verwevingsgebied.	ZW-0994-6
Indiener constateert dat er meerdere zones lopen door de afzonderlijke percelen. Dit functioneert niet.	ZW-0251-2
Indiener constateert dat fabriek in de nabijheid is aangeduid als zowel werklocatie als verwervingsgebied en verzoekt om dit aan te passen tot een titel, dan wel om te onderbouwen waarom twee titels hier van toepassing zijn.	ZW-0545-12
Indiener constateert dat nagenoeg het gehele bedrijf als 'steile helling' is aangeduid en verzoekt om een toelichting op de consequenties hiervan. indien dit beperkingen oplevert, maakt de indiener bezwaar tegen deze begrenzing. Indiener stelt bovendien dat er bij het perceel geen sprake is van steile helling, evenals bij delen van andere percelen.	ZW-0115-10
Indiener constateert dat primair landbouwgebied is opgenomen op wegen en de landbouwgronden zijn juist in een gebied gelegd met beperkingen.	ZW-1216-3
Indiener constateert dat scheidingslijnen dwars door zijn percelen lopen waardoor kostbare gronden, die toebehoren tot het huisperceel eenzijdig gedevalueerd worden.	ZW-0641-8
Indiener constateert dat veel percelen door zones doorsneden worden en vraagt zich af wat de gevolgen zijn voor gebruik van deze percelen in de praktijk.	ZW-0545-14
Indiener constateert dat Verwevingsgebieden ook gezoneerd zijn op willekeurige landbouwgronden zonder bebouwing in de buurt en op losliggende agrarische bedrijven.	ZW-0811-12
Indiener constateert dat voor de hele GBLZ de vereiste (vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening) is opgenomen om ingrepen in de GBLZ te motiveren, met in achtneming van de opgaven en doelen per deelgebied, en waar nodig te compenseren. Indiener vraagt zich af in welk deelgebied Dorper peel ligt en wat zijn daar de opgaven en doelen precies?	ZW-1242-12
Indiener constateert dat zones dwars over percelen lopen (primair landbouwgebied en groenblauwe zone in een vorm die elke logica mist)	ZW-0110-5
Indiener geeft aan dat de indeling van genoemde percelen in de groenblauwe zone voor beperkingen zorgt en stelt voor dit te wijzigen in primair landbouwgebied.	ZW-0779-2
Indiener geeft aan dat agrarische activiteiten in het verwevingsgebied rekening moeten houden met kwetsbaarheden voor de lee kwaliteit in het aanpalende stedelijke woongebied, bijvoorbeeld door scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones, of bufferzones voor fijnstof en geur.	ZW-1057-2
Indiener geeft aan dat beperkingen op huidig grondgebruik niet sluipenderwijs mogen worden ingevoerd zonder dat eigenaren daarin zijn gekend. Een	ZW-1361-2

duidelijke en tijdige voorlichting aan particuliere grondeigenaren over te nemen maatregelen is van belang.	
Indiener geeft aan dat beperkte uitbreidingsmogelijkheden in de Groenblauwe landbouwzone zorgen voor risico's voor de continuïteit van het bedrijf terwijl uitbreiding noodzakelijk is om te kunnen voldoen aan de AMvB dierwaardige veehouderij.	ZW-0107-5
Indiener geeft aan dat bij een integrale aanpak van opgaven de groenblauwe landbouwzone een andere titel zou moeten hebben en landbouwkundig gebruik volgend zou moeten zijn. Indiener verzoekt de opgave en ambitie af te stemmen op bredere opgaven zoals vermeld in de POVI en ruimte te bieden voor een mix van landbouw en natuur- en landschapsontwikkeling.	ZW-0166-43
Indiener geeft aan dat bij het verwevingsgebied de term 'een aanvaardbaar leefklimaat' wordt gebruikt, wat niet nastreeft wordt; de gemeente streeft naar een "prettig" leefklimaat voor inwoners.	ZW-1236-196
Indiener geeft aan dat binnen de zone Primair landbouwgebied veel deelgebieden liggen waar gemeenten in de gemeentelijke omgevingsvisie een ander accent en ambitie heeft vastgelegd. Voor een deel is dat zelfs vertaald in omgevingsplannen. De stellige koers dat dit gehele gebied primair voor de landbouw is, legt nogal wat beperking op die strijdig kan zijn met het gemeentelijk beleid en lopende gebiedsontwikkelingen (waaronder enkele uitbreidingsgebieden maar ook natuurontwikkeling of de ontwikkeling van een feest- en gedenkbos aan de Gebleekt steeg) waar de oplossing wellicht niet per definitie een landbouwkundige maatregel is. Daarnaast wordt ook een behoorlijke beperking opgelegd aan stoppende agrariërs en agrariërs die een nieuw toekomstperspectief voor willen/moeten opzoeken. Indiener verzoekt om daar rekening mee te houden en hier ruimte voor te bieden.	ZW-0313-32
Indiener geeft aan dat classificatie als groenblauwe landbouwzone de doelen van zowel waterproblematiek aanpakken als de bescherming van boeren mogelijk maakt.	ZW-0127-6
Indiener geeft aan dat combinaties van landbouw met functies zoals natuurontwikkeling, dag- en verblijfsrecreatie, lokale voedselproductie, wateropgaven, bosontwikkeling en stadslandbouw de financiële stabiliteit van teelten in verwevingsgebieden onmogelijk maken.	ZW-0398-3
Indiener geeft aan dat de aanduiding 'groenblauwe landbouwzone' leidt tot ongewenste versnippering van het landschap en vraagt om herziening naar primair landbouwgebied.	ZW-1099-4
Indiener geeft aan dat de aanduiding van de Groenblauwe landbouwzone niet toepasbaar is op de huidige bedrijfsvoering vanwege fysische beperkingen en forse investeringen in apparatuur voor akkerbouwgewassen.	ZW-1197-1
Indiener geeft aan dat de aanwijzing als blauwgroene zone leidt tot rechtsonzekerheid en ongelijke behandeling van agrariërs, waarbij agrariërs buiten deze zones hun bedrijfsvoering onverminderd kunnen voortzetten.	ZW-0946-4
Indiener geeft aan dat de agrarische activiteit in de groenblauwe landbouwzone veel meer rekening moet gaan houden met kwetsbaarheden voor natuur en water, wat leidt tot onacceptabele eenzijdige beperkingen voor	ZW-0556-2

land- en tuinbouw tov het bestaande gebruik. Bestaande reguliere land- en tuinbouw krijgt geen ondernemers-/ontwikkelruimte hetgeen onacceptabel is.	
Indiener geeft aan dat de agrarische activiteit in het verwevingsgebied veel meer rekening moet gaan houden met kwetsbaarheden voor de leef kwaliteit in aanpalende woongebieden, wat leidt tot onacceptabele eenzijdige beperkingen voor land- en tuinbouw tov het bestaande gebruik. Bovendien is het de verwachting dat de beschikbare ruimte nog kleiner wordt vanwege de "straatje erbij" methodiek.	ZW-0556-1
Indiener geeft aan dat de agrarische sector steeds meer onderdeel wordt van stedelijke ontwikkelingen, wat botst met grootschalige landbouw.	ZW-1211-1
Indiener geeft aan dat de begrenzing van het verwevingsgebied per kern aangepast zou moeten worden, en vraagt om een specifieke en duidelijke contour die past bij de bestaande situatie	ZW-1473-167
Indiener geeft aan dat de behandeling van de Zoneringsvisie GroenBlauwe Landbouwzone in paragraaf 3.4.3 roept om duidelijke doelen voor water, natuur en landschap, en vraagt waar de focus op ligt en welke verwijzingen naar andere hoofdstukken en kaarten hierbij relevant zijn. Ook vraagt indiener wat er concreet bedoeld wordt met een GroenBlauwe Landbouwzone en of dit een nieuwe term is voor gebieden die tegen de kernen liggen en langs Natura2000.	ZW-1473-135
Indiener geeft aan dat de benaming groenblauwe landbouwzone een misleidende benaming is	ZW-1094-12
Indiener geeft aan dat de bepalingen over scheiding tussen mens en dier, spuitvrije zones, en bufferzones voor fijnstof en geur te breed en onduidelijk zijn, en vraagt om meer specificiteit.	ZW-1400-2
Indiener geeft aan dat de beperking van het verwevingsgebied te fors is voor het landbouwbedrijf binnen een straal van 500 meter rondom de stadskern.	ZW-0761-1
Indiener geeft aan dat de beperkingen die voor natuur en tegen landbouw worden opgelegd de gevolgen hiervan niet te overzien zijn voor de bedrijfsvoering	ZW-0482-1
Indiener geeft aan dat de beperkingen opgelegd aan landbouwers binnen de Groenblauwe landbouwzone onduidelijk en beperkend zijn voor ondernemers- en ontwikkelingsruimte en vraagt om duidelijkheid hierover.	ZW-1418-7
Indiener geeft aan dat de beperkingen voor nevenactiviteiten in het Primair landbouwgebied, zoals de verwerking van kuikenmest tot groen gas, onwenselijk zijn (en vraagt hier reactie op).	ZW-0689-1
Indiener geeft aan dat de beweegredenen voor bepaalde zoneringen op de percelen niet duidelijk, herleidbaar of verklaarbaar zijn.	ZW-1063-3
Indiener geeft aan dat de buurtschappen, en ook de woonwijk, als Verwevingsgebied moeten worden opgenomen, gelet op de clustering van woonfuncties.	ZW-0241-140
Indiener geeft aan dat de concurrentiepositie in het Primair Landbouwgebied benauwd zal worden door verplaatsing van collega landbouwers uit verwevingsgebieden en groenblauwe landbouwzones	ZW-0150-5

Indiener geeft aan dat de cumulatie van gebiedsaanduidingen zoals beekdalen, Groenblauwe landbouwzone en extensiveringsgebieden zorgen baart vanwege beperkingen in het reguliere agrarisch gebruik.	ZW-1260-1
Indiener geeft aan dat de delen van wegen die zijn aangewezen als primair landbouwgebied en dat de snippers primair landbouwgebied zijn die grenzen aan N2000-gebieden gecorrigeerd moeten worden.	ZW-0241-174
Indiener geeft aan dat de formulering en context in paragraaf 3.4.4 onvolledig zijn. Er wordt gesproken over de optimalisatie van de begrenzing na overleg met gemeenten, maar het is onduidelijk wat precies bedoeld wordt met "de geschetste begrenzing" en hoe de optimalisatie plaatsvindt. Er is ook geen specificatie van welke extra maatregelen automatisch of bindend worden opgelegd. Deze onduidelijkheden vereisen verdere invulling en verduidelijking.	ZW-0188-15
Indiener geeft aan dat de gemeente graag wil weten hoe de transitie naar extensievere vormen van landbouw gestimuleerd zal worden, en of de tekst in de visie voldoende duidelijk maakt dat het primair landbouwgebied met landbouw ambitie behouden blijft.	ZW-1473-162
Indiener geeft aan dat de genoemde percelen volledig zijn vergraven tijdens een eerdere ruilverkaveling.	ZW-0782-1
Indiener geeft aan dat de Groenblauwe landbouwzone beperkingen oplegt die duurzame samenwerking onmogelijk maken.	ZW-0688-1
Indiener geeft aan dat de Groenblauwe Landbouwzone en de groenblauwe mantel beperkingen opleggen aan toekomstige bedrijfsontwikkeling en hiertegen bezwaar wordt gemaakt.	ZW-1111-2
Indiener geeft aan dat de groenblauwe landbouwzone mogelijkheden biedt voor ecologische woonvormen die integreren in het landschap en bijdragen aan natuur- en waterdoelen.	ZW-0858-2
Indiener geeft aan dat de groenblauwe zone binnen het POVI-plan extra beperkingen oplegt die gevolgen hebben voor agrarische activiteiten.	ZW-0061-1
Indiener geeft aan dat de gronden en gebouwen rondom het perceel primair landbouwgebied zijn en dat de complete huiskavel niet mag worden aangetast.	ZW-0765-3
Indiener geeft aan dat de huidige agrarische bestemming wordt opgedeeld in primair landbouwgebied en verwevingsgebied, wat de ontwikkelplannen onduidelijk maakt.	ZW-1240-6
Indiener geeft aan dat de huidige Omgevingsvisie leidt tot onwerkbare situaties voor agrarische bedrijven door de overlapping op hun kavels van Verwevingsgebieden, Groenblauwe zones en Primaire landbouwgebieden en de daarmee samenhangende diversiteit aan regels. Voor indiener betekent dat een zeer klein gedeelte van het bedrijf nog ligt binnen primair landbouw gebeid in tegenstelling tot de huidige situatie. Indiener vraagt op basis waarvan de omvang van het Verwevingsgebied wordt bepaald.	ZW-0556-5
Indiener geeft aan dat de huidige plannen onvoldoende duidelijkheid bieden over de regelgeving en gevolgen van de aanwijzing van EVZ, GBLZ en Zoekgebied Grondwaterbescherming, en verzoekt om verduidelijking van de verplichtingen en rechten van landbouwers binnen deze zones.	ZW-0578-4

Indiener geeft aan dat de huidige teeltbare grond voorzien dient te worden van de status primair landbouwgebied. Zeker voor huiskavels die voor de onderneming van grootte waarde zijn (financieel en operatoneel).	ZW-1226-22
Indiener geeft aan dat de huidige zonering in de Groenblauwe Landbouwzone het fruitteeltbedrijf beperkt in haar ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-1366-2
Indiener geeft aan dat de huidige zoneringen en beleidsregels onzorgvuldig zijn en fouten bevatten. Bijv. de zone beekdalen ligt over zijn perceel, terwijl hij 2,5 meter boven het beekpeil zit, en dat er geen normering voor wateroverlast is in die zone (wat wel zo is).	ZW-0567-1
Indiener geeft aan dat de in de POVI opgenomen zoneringen nooit mogen leiden tot een beperking van agrarische activiteiten. Indiener verzoekt al zijn percelen op te nemen als primair landbouwgrond.	ZW-0993-9
Indiener geeft aan dat de indeling in het verwevingsgebied ernstige bezwaren oplevert voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen en het verder ontwikkelen van het akkerbouwbedrijf. Indiener wil gevarieerde intensieve gewassen kunnen telen maar stelt dat het bedrijf wordt ingeperkt door de indeling in een verwervingsgebied.	ZW-0677-1
Indiener geeft aan dat de indeling in verschillende zones een verdere versnippering inhoudt.	ZW-0172-8
Indiener geeft aan dat de indeling van Limburg in drie gebieden (verweving, primaire landbouw, groenblauwe landbouwzone) geen recht doet aan de eigenheid van de diverse regio's.	ZW-1236-159
Indiener geeft aan dat de intekening van de groenblauwe landbouwzone het bedrijf beperkt in ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-0465-2
Indiener geeft aan dat de kavel deels aangemerkt wordt als primair landbouwgebied en deels als GBLZ en verzoekt om deze geheel te kenmerken als landbouwgebied	ZW-0195-1
Indiener geeft aan dat de lange termijn gevolgen van de groen-blauwe zones kunnen leiden tot een verwilderd, monotoon landschap met minder koeien in de wei, korenvelden, bloeiende aardappelvelden en voedselproductie.	ZW-1269-4
Indiener geeft aan dat de ligging langs een drukke doorgaande weg en in het buitengebied van de MariaPeel beperkingen veroorzaakt onder het POVI-plan.	ZW-0061-2
Indiener geeft aan dat de locatie Aan de Heibloem 21 in Heythuysen is aangemerkt als natte heideontginning. Er is geen sprake van heide of droogte/natte percelen. Met een aanduiding naar primair landbouwgebied is dit opgelost.	ZW-0699-3
Indiener geeft aan dat de locaties zijn aangemerkt als "primair landbouwgebied". Deze locaties op relatief korte afstand liggen van "Natura-2000 gebieden" Sarsven en De Banen. Dit zijn 2 tegengestelde beleidsdoelstellingen die contraproductief zullen gaan werken.	ZW-1491-1
Indiener geeft aan dat de naam Groenblauwe landbouwzone de indruk wekt dat het huidig landbouwkundig gebruik ondergeschikt is aan de opgave. Indiener geeft aan dat dit een onduidelijk misplaatste koers is omdat in de groenblauwe landbouwzone ook veel andere opgaves landen. Indiener geeft aan dat hierbij gedacht kan worden aan de brede beekdalbenadering en ruimte voor waterberging en natuurontwikkeling langs beken. Indiener geeft aan dat	ZW-0313-31

verzocht wordt om de opgave centraal te stellen waarbij zoveel als mogelijk rekening gehouden wordt met het agrarisch gebruik.	
Indiener geeft aan dat de naamgeving en functie-dominantie van de "Groenblauwe landbouwzone" misleidend is. In werkelijkheid moeten herstel van watersysteem, biodiversiteit, landschap en leefomgeving integraal aan de orde komen. Verzoek: Hernoem de "Groenblauwe landbouwzone" naar een term die meervoudige doelen benadrukt. Richt de beschrijving op doelen in plaats van functies en waarborg ruimte voor andere functies en perspectief voor stoppende agrariërs. Pas gemeentelijke kaartmateriaal aan waar nieuwe bouwlocaties nu onterecht in primair landbouwgebied liggen.	ZW-0188-11
Indiener geeft aan dat de nieuwe aanduiding als groenblauwe landbouwzone zorgen oproept over beperkingen op toekomstige bedrijfsontwikkeling, schaalvergroting en functieverandering.	ZW-1073-1
Indiener geeft aan dat de omgevingsvisie niet duidelijk maakt of agrarische bedrijven in de Beekdalen en groenblauwe landbouwzone in hun ontwikkelingsmogelijkheden beperkt worden en of er compensatie wordt gegeven voor bedrijfsschade.	ZW-1219-2
Indiener geeft aan dat de omschrijvingen voor de groenblauwe landbouwzone en beekdalen vaag zijn en verschillende interpretaties mogelijk maken. Terwijl er volgens indiener nog veel onderzocht moet worden, kan het aanwijzen van gebieden nu wel al consequenties hebben voor zijn bedrijf.	ZW-0418-1
Indiener geeft aan dat de omvang van de GBLZ-zorgen baart met betrekking tot uitvoerbaarheid en financiering, gezien de zone op sommige plekken meer dan 2.000 meter breed is, terwijl rijksbeleid in het kader van stikstof een beschermingszone van 250 meter hanteert. Indiener stelt dat het leggen van beleidsdruk op de gehele GBLZ, inclusief maatregelen voor natuurbeheer en functieverandering, het beeld schept dat de provincie verantwoordelijk wordt voor compensatie van alle ondernemers binnen deze ruime zone. Indiener vraagt om transparantie over beschikbare middelen, financiële dekking en de reikwijdte van de provinciale verantwoordelijkheid.	ZW-0196-75
Indiener geeft aan dat de onderbouwing van de toevoeging van het verwevingsgebied onvoldoende is.	ZW-0645-1 ZW-0656-1 ZW-0637-1
Indiener geeft aan dat de ontwerp POVI 2025 resulteert in ongewenste extra beperkingen voor hun landbouwgronden en bedrijfslocaties, waaronder wijziging van gebiedsindeling naar 'verwevingsgebied', 'groenblauwe landbouwzone', en 'natuurnetwerk Limburg'. Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen	ZW-0169-7
Indiener geeft aan dat de onzekerheid over zones en plannen in het POVI financiële risico's veroorzaakt voor het bedrijf.	ZW-0239-10
Indiener geeft aan dat de percelen in het Verwervingsgebied van oudsher als landbouwgronden dienen.	ZW-0828-1
Indiener geeft aan dat de POVI een gedeelte van zijn percelen aanmerkt als verwevingsgebied, terwijl deze als landbouwgrond in gebruik zijn. Indiener wil zijn percelen als landbouwgrond zonder beperkingen kunnen blijven gebruiken.	ZW-0369-1

Indiener geeft aan dat de POVI plannen de rentabiliteit van het melkveebedrijf, nu dat bedrijf voor 80% in de Groenblauwe zone is gelegen, drastisch verlagen en financiële problemen veroorzaken. Indiener maakt bezwaar dat zijn exploitatievrijheid door de POVI wordt ingeperkt.	ZW-0410-7
Indiener geeft aan dat de rigide richtlijn niet bijdraagt aan het economisch perspectief van ondernemers met een transitieopgave of -wens.	ZW-1236-176
Indiener geeft aan dat de stukjes van het perceel ook als primair landbouwgebied moeten worden aangemerkt.	ZW-0785-2
Indiener geeft aan dat de term 'verwevingsgebied' verwarrend is, omdat deze ook in ruimtelijke plannen wordt gebruikt met betrekking tot het verbod op nieuwvestiging of omschakeling naar IV. De gebieden zouden groter moeten zijn dan momenteel op de kaart is aangegeven. Er wordt voorgesteld om een andere term te gebruiken, zoals 'overgangsgebied', om verwarring te voorkomen. Indiener stelt dat door de gebieden zo klein te maken, het overblijvende groen tussen de groenblauwe landbouwzone en de verwevingsgebieden als primair landbouwgebied bestempeld wordt, wat verwachtingen wekt die niet haalbaar zijn op basis van wet- en regelgeving.	ZW-0196-14
Indiener geeft aan dat de toegestane functie (lokale voedselproductie) geen perspectief biedt en remt op mogelijke toekomstige ontwikkelingen.	ZW-0960-8
Indiener geeft aan dat de toewijzing als groenblauwe landbouwzone aanzienlijke beperkingen oplegt aan het gebruik van het perceel, wat gevolgen heeft voor de waarde, flexibiliteit en toekomstig gebruik.	ZW-0577-1 ZW-0579-1
Indiener geeft aan dat de uitsluiten van niet-landbouwfuncties in het primaire landbouwgebied negatieve consequenties heeft in het geval van opkoop- of saneringsregelingen voor stikstofreductie.	ZW-0798-3
Indiener geeft aan dat de versnippering tussen GBLZ en verwevingsgebied op een perceel leidt tot een onwerkbare situatie en een risico vormt voor de bedrijfscontinuïteit en opvolging binnen het familiebedrijf.	ZW-0918-3
Indiener geeft aan dat de verwevingszones pas in een later stadium zijn toegevoegd, wat de kans op fouten in de kaartlagen vergroot, en verzoekt om de kaartlagen in nauwe afstemming met de betrokken gemeenten te controleren en waar nodig te corrigeren.	ZW-0317-182
Indiener geeft aan dat de voorgestelde indeling als groenblauwe landbouwzone niet gewenst is.	ZW-0460-1
Indiener geeft aan dat de waardedaling van landbouwgronden en het bedrijf significant is als gevolg van de beperkingen.	ZW-0688-3
Indiener geeft aan dat de zonering in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg leidt tot onwerkbare bedrijfsvoering en vraagt om duidelijkheid over de zone die van toepassing is op zijn percelen.	ZW-0377-2
Indiener geeft aan dat de zonering 'verwevingsgebied' Leveroy eveneens de gronden in het Velden en Kampen landschap moet bevatten.	ZW-0196-18
Indiener geeft aan dat de zoneringen in de povi leiden tot grote onzekerheden	ZW-1078-3
Indiener geeft aan dat de zones geen rekening houden met kavelgrenzen en kadastrale eigendommen, wat tot problemen kan leiden bij doorvertaling in beleid.	ZW-0138-1

Indiener geeft aan dat de zones in de ontwerp POVI en PlanMER niet duidelijk zijn gedefinieerd, wat leidt tot onzekerheid voor bewoners en ondernemers.	ZW-1497-4
Indiener geeft aan dat de zones in de ontwerp POVI en PlanMER niet duidelijk zijn gedefinieerd, wat leidt tot onzekerheid voor bewoners en ondernemers.	ZW-1498-4
Indiener geeft aan dat door de ontwikkeling van een woonwijk bij het bedrijf het verwevingsgebied wordt opgeschoven en een grotere bedreiging en onwenselijk is voor het bedrijf en de landbouwgrond.	ZW-0717-9
Indiener geeft aan dat door de veelheid van nieuwe gebiedsaanduidingen de indruk wordt gewekt dat toekomstige restricties op de loer liggen, zonder duidelijkheid of compensatie	ZW-1143-9
Indiener geeft aan dat dorpskernen steeds groter waardoor de Verwevingsgebieden weer verder opschuiven. Gevraagd wordt het Verwevingsgebied en de uitbreiding van de Groenblauwe landbouwzones te schrappen totdat duidelijk is wat het effect van de landbouw is op de leefomgeving in de kernen. Het kan niet zo zijn dat burgers die bewust het buitengebied opzoeken bepalen wat agrarisch ondernemers wel en niet kunnen en mogen doen. Indiener vraagt deze Omgevingsvisie kritisch te bekijken en in het belang van de agrarisch ondernemer aan te passen.	ZW-0556-12
Indiener geeft aan dat een groot deel van hun perceel met een melkveebedrijf is bestempeld als ecologische verbindingszone, groen/blauwe landbouwzone, beekdalen, kleinschalig landschap met poelen en zoekgebied voor windturbines, en dit hun toekomstperspectief in de weg staat. Indiener verzoekt om antwoord op de vraag hoe zij in de GBLZ en het verwevingsgebied alsnog voor voedselzekerheid kunnen zorgen.	ZW-1144-1
Indiener geeft aan dat een onjuiste bestemming is toegekend aan een gebied ter grootte van 30.	ZW-0111-1
Indiener geeft aan dat een perceel van zijn bedrijf volledig in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, de groenblauwe landbouwzone en extensiveringsgebied komt te liggen, waardoor een rendabele teelt nagenoeg onmogelijk wordt.	ZW-0211-1
Indiener geeft aan dat emissiearme landbouw het telen in verwevingsgebieden verder bemoeilijkt.	ZW-0398-4
Indiener geeft aan dat er duidelijke keuzes moeten worden gemaakt met betrekking tot het ruimtebeslag van noodzakelijke functies in het landelijk gebied. Hoewel dit een nobel streven is, komt het niet terug in de visie.	ZW-1236-162
Indiener geeft aan dat er duidelijkheid moet worden gegeven ten aanzien van het perspectief van agrariërs in de groenblauwe landbouwzone. Het LOS kan namelijk gelezen worden als een voornemen om (bepaalde vormen van) landbouw rondom de Peel onmogelijk te maken. Dit is tegenstrijdig met de POVI, waarin de groenblauwe landbouwzone wordt gezien als een gebied waar de landbouw het primaat heeft, zij het met voorwaarden ten aanzien van bodem, water en natuurherstel. Indiener vraagt om duidelijkheid en een samenhangend perspectief.	ZW-0278-162
Indiener geeft aan dat er een uitleg nodig is over hoe de provincie omgaat met de uitspraak van de provincie (202104808/1/R2) over spuitvrije zones, en	ZW-1473-166

vraagt hoe de provincie hiermee omgaat in de POVI, vooral in relatie tot de gezondheid van de mens en de natuurwaarden in Natura2000-gebieden.	
Indiener geeft aan dat er een voorbeeld nodig is van hoe agrarische bedrijven zoveel mogelijk ruimte krijgen voor emissiearme landbouw, en vraagt of er een tekst kan worden opgenomen die aangeeft dat agrarische bedrijven die los staan van elkaar, voldoende ruimte krijgen om zich feitelijk te ontwikkelen	ZW-1473-165
Indiener geeft aan dat er een vraag is over de praktische ruimte in de Groenblauwe Landbouwzone voor nieuwe ontwikkelingen, en hoe dit gebied zoveel belangen vastlegt dat hier amper uit te komen is.	ZW-1473-163
Indiener geeft aan dat er enkele percelen liggen in een heuvelachtig gebied. Door de voorgenomen en verboden maatregelen wordt het werken in en het voortbestaan van het bedrijf onmogelijk gemaakt.	ZW-0480-5
Indiener geeft aan dat er ernstige bezwaren zijn omtrent het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen door de voorgestelde indeling in het verwevingsgebied. Indiener stelt dat de gevarieerde intensieve gewassen die ze willen telen lijken door de deze nieuwe indeling te worden ingeperkt.	ZW-0676-1
Indiener geeft aan dat er gestimuleerd wordt om agrarische bebouwing in het verwevingsgebied te hergebruiken, maar vraagt wat als passende niet-agrarische herbestemmingen worden gezien.	ZW-0241-144
Indiener geeft aan dat er in desbetreffende gebieden een scheiding moet zijn tussen mens en dier hetgeen onmogelijk wordt gemaakt door het instellen tot verwervingsgebied waardoor de exploitatie van het bedrijf beperkt of onmogelijk wordt gemaakt en daardoor aanspraak wil maken op nadeelcompensatie.	ZW-0960-6
Indiener geeft aan dat er meer duidelijkheid moet komen over wat de provincie beschouwt als passende niet-agrarische herbestemmingen in verwevingsgebieden.	ZW-0242-91
Indiener geeft aan dat er onduidelijkheid is door overlap tussen de aanduidingen primair landbouwgebied en groenblauwe landbouwzone.	ZW-0413-3
Indiener geeft aan dat er onduidelijkheid is over wat is toegestaan en niet toegestaan in de zones waar bepaalde percelen onder vallen.	ZW-0600-1
Indiener geeft aan dat er onvoldoende rekening gehouden is met bestaande rechten bij het aanwijzen van gebieden in het POVI.	ZW-1386-4
Indiener geeft aan dat er op de kaarten primaire landbouwzones zijn die overlappen met extensiveringsgebieden. Dit leidt tot beleidsmatige tegenstrijdigheden. Indiener verzoekt om deze overlappingen te bekijken en waar dit conflicteert, de zoneringen aan te passen.	ZW-0278-146
Indiener geeft aan dat er problemen zullen ontstaan doordat enkele percelen binnen de groenblauwe zone vallen in combinatie met akkerbouw en tuinbouw.	ZW-0745-1
Indiener geeft aan dat er strikt onderscheid wordt gemaakt tussen de zones ‘groenblauwe landbouwzone’, ‘primair landbouwgebied’ en ‘verwevingsgebied’. Deze indeling gaat gepaard met strakke uitspraken over de mogelijkheden tot menging van functies en waar het primaat ligt. Deze scheiding doet echter geen recht aan de lokale situatie, waar vaak sprake is van (sterke) functiemenging, zowel in de overgangszones als in het primaire	ZW-0278-147

landbouwgebied. De voorgestelde zonering lijkt op een maakbare wereld die in de praktijk niet werkbaar is.	
Indiener geeft aan dat er zorgen zijn over de toekomst van het melkveebedrijf in Lemiers vanwege de grote ambities in de POVI voor natuur en verwevingsgebieden.	ZW-0800-1
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van binnendijkse gebieden als Groen Blauwe Landbouwzone vanwege de Maasvallei niet logisch is, gezien de toekomstige dijkversterkingen en nieuwe normen die uiterlijk in 2050 worden gerealiseerd.	ZW-0646-1 ZW-0647-1 ZW-0653-1 ZW-0654-1
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van bufferzones voor geur en fijnstof de rechtszekerheid ondermijnt, aangezien de melkrundveehouderij en akkerbouwbedrijf voldoen aan geldende vergunningen.	ZW-0227-7
Indiener geeft aan dat het agrarisch bedrijf sinds jaar en dag gevestigd is op de huidige locatie en dat bestaande rechten niet mogen worden aangetast door het feit dat burgerwoningen door de jaren heen dichter bij de bedrijfslocatie zijn gekomen.	ZW-0227-9
Indiener geeft aan dat het bedrijf en percelen te maken krijgt met verschillende zones waar beperkingen op komen te liggen en verzoekt daarom beperkingen op te leggen die werkbaar zijn en tevens de mogelijkheid geeft het bedrijf op een goede manier voort te zetten.	ZW-0950-1
Indiener geeft aan dat het behoud van het Maasduinengebied als agrarisch gebied belangrijk is.	ZW-0804-6
Indiener geeft aan dat het benoemen van de locatie als verwevingsgebied het belang onderschat.	ZW-0679-2
Indiener geeft aan dat het daadwerkelijke gebruik van het buitengebied veel diverser is en dat alleen daadwerkelijke primaire landbouwgebieden als zodanig moeten worden aangeduid, en dat de huidige kleine verwevingszone bij dorpen ervoor zorgt dat het landbouwgebied te dicht op de kern ligt, wat niet gewenst is.	ZW-0237-130
Indiener geeft aan dat het een heel wazig geschreven stuk is met heel veel ruimte voor persoonlijke opvattingen door ambtenaren. Dus heel veel open losse eindjes waar gemeentes zelf hun invulling aan kunnen geven maar die wel desastreuze gevolgen hebben voor de landbouw. Dit geldt eigenlijk voor alle 4 de gebiedstypes in de POVI. Indiener kan zich daarom niet vinden in zulke ontwikkelingen die ook niet gebaseerd worden op feiten uit de praktijk. Het platteland wordt met deze POVI Limburg regels opgelegd die totaal niet werkbaar zijn en die de agrarische sector niet verdient. Hiermee is het respect naar de voedselproducenten weg. Indieneer meent dat dit een bewuste aanslag is op de Limburgse economie. Indiener stelt dat het belangrijker is om een landbouw-effectenrapportage of een Limburgse-economische effectenrapportage te maken dan een milieueffectenrapportage. Indiener is zeer teleurgesteld door deze Povi en hoopt op een plan/visie met meer ipv. Minder ruimte om te boeren/ondernemen.	ZW-0871-4
Indiener geeft aan dat het fruitteeltbedrijf in de Groenblauwe landbouwzone ligt, wat beperkingen met zich meebrengt voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen en bufferzones. De bestrijdingsmiddelen en bufferzones	ZW-1010-1

zijn van cruciaal belang voor de productie van kwalitatief goede appels en peren.	
Indiener geeft aan dat het gebied grenst aan het natuurnetwerk Limburg en de blauwgroene landbouwzone, en vraagt om duidelijkheid over mogelijke gevolgen voor deze gebieden.	ZW-0736-4
Indiener geeft aan dat het gebruik van bemesting en gewasbeschermingsmiddelen in ecologische verbindingszones mogelijk moet worden verminderd.	ZW-0771-7
Indiener geeft aan dat het huidige voorstel voor het verwevingsgebied uitbreiding van het glastuinbouwbedrijf onmogelijk maakt en daarom onacceptabel is.	ZW-0814-2
Indiener geeft aan dat het landgoed valt binnen elkaar overlappende beleidszones zonder prioritering, zoals het Natuurnetwerk Nederland, de groen-blauwe mantelzone, gebiedspaspoorten, Natura 2000-overgangsgebieden en ecologische verbindingszones. Indiener stelt dat deze overlap en gebrek aan prioritering leidt tot gebrek aan duidelijkheid over de haalbaarheid van gewenste en noodzakelijke gebiedsontwikkelingen. Voorkom beleidsmatige overlap zonder duidelijke prioritering of afwegingskaders.	ZW-0738-2
Indiener geeft aan dat het gebied conform het omgevingsplan van de gemeente, volledig als primair landbouwgebied moet worden aangemerkt.	ZW-0241-172
Indiener geeft aan dat het merendeel van het perceel is geclassificeerd als 'primair landbouwgebied' en een klein gedeelte als 'groenblauwe landbouwzone', terwijl het in zijn geheel in gebruik is als landbouwgrond.	ZW-0054-1
Indiener geeft aan dat het terrein uit de GBLZ gehaald moeten worden.	ZW-0241-173
Indiener geeft aan dat het moeilijk wordt om te zorgen voor een goede vruchtwisseling door de indeling in een bepaald gebied of landbouwzone.	ZW-0480-4
Indiener geeft aan dat het niet uit te leggen is dat er een standaard overgangsgebied van 500m of 2000m is toegevoegd rondom de N2000 gebieden zonder deze inhoudelijk te onderbouwen. De omvang van en de eventuele maatregelen rond een N2000-gebied zijn juist onderwerp van gesprek in het LOS en de uitwerking daarvan. Het heeft geen pas en is onnodig beperkend om op voorhand een zone op te nemen.	ZW-0877-19
Indiener geeft aan dat het niet wenselijk dat er geen ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor de huidige agrariërs buiten het primair landbouwgebied.	ZW-1328-5
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is hoe gekomen is tot het kiezen c.q. aangeven van de grenzen van de verwevingsgebieden rond een dorp.	ZW-1389-10
Indiener geeft aan dat het onwenselijk is dat delen van het bedrijfsterrein worden aangewezen als verwevingsgebied, omdat dit toekomstige uitbreidingen onmogelijk maakt.	ZW-0280-2
Indiener geeft aan dat het opleggen van een spuitvrije zone van 500 meter rondom woonwijken negatieve gevolgen heeft, omdat hierdoor de helft van de percelen niet meer geschikt zou zijn voor akkerbouw.	ZW-0478-3
Indiener geeft aan dat het opnemen van de zones nadelige gevolgen heeft voor het eigendom en het gebruik van landbouwperceel 1 en 2, waaronder	ZW-1009-4

administratieve lasten, beperkingen op grondgebruik, extra kosten en waardevermindering van eigendom.	
Indiener geeft aan dat het plan mogelijk ernstige beperkingen kan opleggen aan de bedrijfsvoering, zoals uitbreiding van teelt- en spuitvrije zones, waardoor economische uitvoerbaarheid in gevaar komt.	ZW-0736-2
Indiener geeft aan dat het plan om 43.000 hectare grond van gebruik te veranderen een grote impact zal hebben op agrarische bedrijven in het Maasduinengebied en zorgen veroorzaakt over het toekomstperspectief van deze sector.	ZW-0804-1
Indiener geeft aan dat het primair landbouwgebied nu als rest-aanduiding lijkt te fungeren, terwijl daarbinnen ook bestaande recreatieve functies ongewenst binnen deze zonering vallen.	ZW-0237-129
Indiener geeft aan dat het te vroeg is om een concrete afstand of een gebied toe te wijzen in verwevingsgebieden vanwege het brede en nog onvolledig onderzochte thema gezondheid.	ZW-0432-1
Indiener geeft aan dat het telen van akkerbouwgewassen nodig is voor vruchtwisseling naast het telen van voedergewassen. Hoe blijft dit mogelijk in de groenblauwe landbouwzone of overgangsgebied Natura 2000 of ecologische verbindingszone?	ZW-1177-22
Indiener geeft aan dat het verweven gebied nu beschreven wordt als onwerkbaar en vraagt hoe de provincie en ingerichte partijen tot maximaal 100 meter strook op de praktijk veiligheid aan kansen willen opschalen.	ZW-1473-164
Indiener geeft aan dat het verwevingsgebied automatisch lijkt te zijn gegenereerd, zonder rekening te houden met lokale kenmerken. Hierdoor is het gebied vaak niet logisch ingetekend en is geen rekening gehouden met andere beleidsvelden en wetten, zoals de BGR.	ZW-1473-184
Indiener geeft aan dat hij niet kan vaststellen per kaart dat er rekening is gehouden met natuurlijke grenzen. De overgangszone is een zone van 500 meter breed welke evenwijdig aan de landsgrenzen getrokken is, zonder rekening te houden met de natuurlijke grenzen. Hierbij wordt geen rekening gehouden met factoren in het landschap zoals bebouwd gebied, wegen of het Julianakanaal.	ZW-0896-3
Indiener geeft aan dat in § 3.4.5 is aangegeven dat de begrenzing van het verwevingsgebied nog indicatief is en dat de begrenzing na overleg met de gemeenten geoptimaliseerd wordt in het definitieve POVI. Indiener geeft aan dat de zone Verwevingsgebied in veel gevallen geen recht doet aan de feitelijke situatie (onder andere doordat de begrenzing van het stedelijk gebied op kaart niet actueel is) en dat die vaak afwijkt van overgangszones die in gemeentelijke omgevingsvisies is vastgelegd. Indiener geeft aan dat het onbegrijpelijk is dat dit tijdens de zienswijzeperiode bepaald wordt en dat vanuit de provincie een disclaimer is uitgegaan dat niet alles verwerkt kan worden. Indiener verzoekt de provincie ook na de zienswijzeperiode de tijd te nemen om te werken aan de juiste begrenzing in overleg met de gemeente. Zo wordt beleid eenduidig gemaakt en gaat initiatiefnemer zich niet beroepen op provinciaal beleid, terwijl dit niet strookt met gemeentelijk beleid	ZW-0313-33

Indiener geeft aan dat in de gemeente vrijwel alles binnen het primair landbouwgebied valt en dat de regels voor ontwikkelingen hierin te streng zijn.	ZW-1236-147
Indiener geeft aan dat in paragraaf 5.6.2 wordt gesteld dat de begrenzing van de 'groenblauwe landbouwzone' – de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden – is vastgesteld op basis van ecologische onderbouwing en natuurlijke grenzen. Deze onderbouwing is echter niet terug te vinden. Het lijkt erop dat een vaste afstand is gekozen vanaf de grens van het Natura 2000-gebied. Indiener vraagt om deze ecologische onderbouwing toe te lichten en te motiveren waarom per Natura 2000-gebied (en in het bijzonder de Peelvenen) is gekozen voor de ingetekende afstanden.	ZW-0278-145
Indiener geeft aan dat intensieve gewassen vanuit vruchtwisseling noodzakelijk zijn en vraagt zich af hoe dit kan binnen het Verwevingsgebied/Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-0643-2
Indiener geeft aan dat intensievere teelten noodzakelijk zijn om financieel haalbaar te kunnen telen in de groenblauwe landbouwzone en dat dit niet samen kan gaan met specifieke regels voor natuur, landbouw en water.	ZW-0398-1
Indiener geeft aan dat landbouw in verwevingsgebieden niet ondergeschikt mag zijn aan andere functies, en maatwerk leidend moet zijn.	ZW-1060-3
Indiener geeft aan dat landschappelijke, ecologische, geomorfologische en cultuurhistorische waarden ook aanwezig zijn in Primaire landbouwgebieden en Verwevingsgebieden. Er wordt verzocht om passend beschermingsbeleid uit te werken voor deze gebieden.	ZW-0188-19
Indiener geeft aan dat meer rekening moet worden gehouden met natuur, bodem en water in de Groenblauwe Landbouwzone, met nadruk op natuur inclusieve, extensieve en watervriendelijke landbouw.	ZW-0771-4
Indiener geeft aan dat minimaal 40.000 ha landbouwgrond in een verwevingsgebied of groenblauwe zone komt te liggen terwijl compensatie onduidelijk is.	ZW-1358-36
Indiener geeft aan dat na de uitvoering van de Herinrichting nieuwe versnippering door indeling van percelen in verschillende zoneringen (PLG/ BBLZ) moet worden voorkomen.	ZW-0172-5
Indiener geeft aan dat ook de algemene zonering (paragraaf 3.4) feitelijke onjuistheden bevat, met name bij de aanduiding van primair landbouwgebied en natuurgebieden, die niet overeenkomen met de feitelijke situatie ter plaatse.	ZW-0317-172
Indiener geeft aan dat op het perceel enkele hoekjes groen/blauw zijn ingetekend wat als gevolg heeft dat net zoveel (in verband met bewerken) oppervlakte aan de ontsluitingsweg aanwezig moet zijn.	ZW-0785-1
Indiener geeft aan dat een perceel dat deels een verwevingsgebied is geworden, waarschijnlijk problemen geeft voor de teelt van gewassen met betrekking tot bemesting en gewasbescherming.	ZW-0448-3
Indiener geeft aan dat een perceel in Natura 2000 en de groen/blauwe landbouwzone ligt, waardoor problemen ontstaan voor de teelt van intensieve akkerbouwgewassen en de extensivering van de melkveetak door extra regels voor bemesting en gewasbescherming.	ZW-0448-1
Indiener geeft aan dat primair landbouwgebied op veel plekken raar en versnipperd is ingetekend. Zo ligt er bijvoorbeeld een camping direct tegen het	ZW-1473-185

dorp aan, waarvan een deel in Primair Landbouwgebied, in Verwevingsgebied en in de Groenblauwe Landbouwzone ligt. Indiener geeft aan dat er een duidelijke kaartlaag ontbreekt voor dit soort functies. Een ander gerelateerd voorbeeld is een jachthaven en vakantiepark, waar alle bebouwing en water is aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	
Indiener geeft aan dat steden een groter verwevingsgebied hebben, terwijl de dynamiek niet per se groter is, en verzoekt om de verwevingsgebieden op het grondgebied te vergroten en te laten aansluiten op logische grenzen, zoals aan de oostkant van Offenbeek tot aan de A73, aan de zuidoostkant tot aan Drakenrijk, en in het zuidwesten ten zuiden van de Hovergelei (wegens geplande nieuwe woonwijk), en deze zonering door te laten lopen tot Landal De Lommerbergen, buiten de nieuwbouwplannen.	ZW-0237-128
Indiener geeft aan dat uitbreiding van bestaande niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste uitbreiding van de niet-agrarische functie. Welke toetsingscriteria gelden hiervoor? Dit is zo te vaag.	ZW-0313-99
Indiener geeft aan dat verdere ontwikkeling van het vleesveebedrijf in de groenblauwe zone zeer lastig of onmogelijk wordt door de voorgenomen maatregelen van het POVI.	ZW-0846-1
Indiener geeft aan dat voor meerdere locaties waarbij zij betrokken zijn de zonering niet overeenkomt met de actuele ruimtelijke structuur, gemeentelijke beleidsvoornemens en/of reeds gemaakte afspraken tussen publieke en private partijen.	ZW-0608-18
Indiener geeft aan dat voorkomen moet worden dat via onderliggende zonering of gemeentelijk beleid alsnog feitelijke beperkingen worden opgelegd die het uitgangspunt van het primair landbouwgebied (dat de landbouw als economische activiteit leidend is) ondermijnen	ZW-0171-11
Indiener geeft aan dat ze in het verwevingsgebied met zoveel verplichtingen, aanpassingen en beperkingen te maken gaan krijgen dat de opbrengst van de gewassen gaat afnemen, ze wellicht geen dieren meer mogen houden omdat ze tekort op de bebouwing komen (straatje erbij). Hierdoor valt het hele verdienmodel weg.	ZW-1190-2
Indiener geeft aan dat zij in de praktijk moeite hebben met de wijze waarop verwevingsgebieden tot stand zijn gekomen. Indiener stelt dat het lijkt op een lukraak opgeblazen wolkje rondom de buitenzijden van de kernen, soms zelfs juist daar waar water en bodem beperkend zouden moeten zijn (Eyserbeekdal), of waar gemeentegrenzen geschonden worden (uitbreidingspotentie Ubachsberg).	ZW-1445-64
Indiener geeft aan dat Zuid-Limburg niet te vergelijken is met Midden- of Noord-Limburg, terwijl dit in de huidige indeling wel gebeurt.	ZW-1236-160
Indiener geeft aan het goed te vinden dat de provincie niet kiest voor een zonering van het landelijk gebied om daarmee duidelijkheid te geven over wat wel of niet kan. Indiener benadrukt dat op onderdelen nog het nodige onderzocht moet worden, zoals de begrenzing. In de (beleidsmatige) uitwerking van deze zonering ziet men dat daar nog een slag in gemaakt moet	ZW-0313-19

worden. Zo is de kaart “Algemene zonering” in combinatie met de beleidsuitwerking onvoldoende gericht op lokale gebiedskenmerken, identiteit en lokale situatie. Indiener verzoekt, in lijn met het ontwerpend onderzoek, meer differentiatie te bieden. Daarnaast loopt in Weert een pilot waarbij in gesprek wordt gegaan met de omgeving om te onderzoeken wat de juiste begrenzing van de verschillende zoneringen moet zijn. Indiener nodigt de provincie van harte uit om daarbij aan te sluiten om dit gezamenlijk te onderzoeken.	
Indiener geeft aan het niet eens te zijn met de belemmeringen die de POVI voor agrarische ondernemers, waaronder hun eigen onderneming, veroorzaakt in de GBLZ, ecologische verbindingszone en flauwe hellingen.	ZW-1250-1
Indiener geeft in deze zienswijze gewenste aanpassingen voor kaarten aan die (grotendeels) overeenkomen met de tekensessie voor de Parkstadgemeenten die met u heeft plaatsgevonden op 25 juni 2025, waarbij de begrenzingen van de Verwevingsgebieden, de Groenblauwe Landbouwzone, het Primaire Landbouwgebied en de Ecologische Verbindingszone zijn bijgesteld gelet op de feitelijke en/of gewenste situatie. Indiener geeft aan altijd bereid te zijn om exacte begrenzingen samen met de Provincie in te vullen.	ZW-0160-112
Indiener heeft bezwaar tegen het onderdeel van de ontwerp-omgevingsvisie dat de bestemming van het gebied wijzigt naar buitengebied. Indiener verzoekt om het ontwerp omgevingsvisie op dit benoemde onderdeel niet vast te stellen en de huidige bestemming woongebieden te handhaven conform bestaande situatie. De geur en geluidgevoelige objecten in dit genieten binnen de huidige bestemming meer bescherming dan wanneer dit gebiedje wordt bestemd als buitengebied.	ZW-0013-4
Indiener heeft een akkerbouwbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, water en gezondheid. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuwe loods kunnen bouwen, maar het bedrijf is gelegen in de groenblauwe landbouwzone. Uit de POVI leiden ze af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een groenblauwe landbouwzone. Indiener verzoekt aan te geven of en hoe zij hun bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0390-1
Indiener heeft een akkerbouwbedrijf met boerderijwinkel die zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, water en gezondheid. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuwe loods kunnen bouwen, maar het bedrijf is gelegen in een verwevingsgebied aan de rand van het dorp en overschaduwd door het overgangsgebied natura2000. Uit de POVI leiden ze af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een verwevingsgebied of overgangsgebied natura2000. Indiener verzoekt aan te geven of en hoe zij hun bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0430-1
Indiener heeft een bedrijf dat gespecialiseerd is in de teelt en verwerking van peen en de teelt van uien. Voor een toekomstbestendig bedrijf is het van belang dat het bedrijf zich verder kan ontwikkelen. Echter, een gedeelte van het bedrijf en gronden liggen in de Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-0872-1

Deze zonering geeft als extra beperking dat er beperkingen opgelegd worden voor wat betreft welke gewassen erop geteeld kunnen worden en op welke manier. Voor de peen is er namelijk een ruime vruchtwisseling nodig wat in samenwerking met andere agrariërs gaat. Door deze ontwikkeling wordt de grond van indiener onaantrekkelijker om te ruilen terwijl de gronddruk al hoog is in de regio. Indiener stelt dat er veel hectares aan de intensieve landbouw worden onttrokken. Indiener maakt bezwaar met de extra beperkingen tgv de nieuwe POVI. Indiener vraagt op welke manieren het bedrijf nog te ontwikkelen is.	
Indiener heeft een fruitteeltbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, water en gezondheid. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuw koelhuis kunnen bouwen, maar ons bedrijf is gelegen in de groenblauwe landbouwzone. Uit de POVI leiden ze af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een groenblauwe landbouwzone. Indiener verzoekt aan te geven of en hoe zij hun bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0374-1
Indiener heeft een gemengd agrarisch bedrijf aan de rand van de Mariapeel gelegen in de blauw-groenzone (groenblauwe landbouwzone?) en pacht verschillende pacht- en ruilgronden. Indiener stelt dat de blauw -groene mantel nog vele malen groter gaat worden, zelfs zo dat het de gehele bufferzone (hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur?) betreft. Indiener wil het bedrijf verder ontwikkelen door de afvalstromen van groente en de vrijgekomen vaste en drijfmest bij te dragen aan kringlooplandbouw. Op de locatie staan oude nertsenstallen die indiener wil gaan vervangen voor veestallen om dit mogelijk te maken. Dit is niet bijna onmogelijk met de POVI.	ZW-0871-3
Indiener heeft een gemengd melkvee/akkerbouwbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, dierenwelzijn en emissiereductie. Daarvoor is het nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuwe stal en/of loods kunnen bouwen, maar het bedrijf is gelegen in een verwevingsgebied. Uit de POVI leiden ze af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een verwevingsgebied of overgangsgebied natura2000. Indiener verzoekt aan te geven of en hoe zij hun bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0505-1
Indiener heeft een landbouwbedrijf en is voornemens in de toekomst het bedrijf verder te ontwikkelen door bijv. de bouw van een duurzame stal ter vervanging van de bestaande stal. Het bedrijf ligt echter in de Groenblauwe Landbouwzone waardoor het verduurzamen van een bedrijf onmogelijk of lastig wordt omdat nieuwe bebouwing niet wenselijk is. Indiener vraagt welke ontwikkelingsmogelijkheden het bedrijf heeft onder de nieuwe POVI. Indiener stelt voor dat er een verruiming van de bouwkavel gegeven wordt, waardoor het mogelijk is om de huidige stal te vervangen en hier een duurzamere vervanging voor te bouwen, maar wel buiten de aangegeven blauwgroene landbouwzone.	ZW-0445-1
Indiener heeft een melkvee- en akkerbouwbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen	ZW-1177-2

rondom voedselveiligheid, emissiereductie, mestverwerking etc. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst nieuwe stallen en/of loodsen kunnen bouwen en eventueel bouwvlakken kunnen uitbreiden. De huidige stallen zijn gelegen in de groenblauwe landbouwzone. Uit de POVI leidt indiener af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in deze zones Kunt u ons aangeven of en hoe wij ons bedrijf kunnen ontwikkelen in de toekomst?	
Indiener heeft een melkveebedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere dierenwelzijn en emissiereductie. Daarvoor is het nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuwe stal kunnen bouwen, maar het bedrijf is verdeeld in 3 zones. Te weten de carréhoeve met jongvee in de zone landelijke kern, de melkveestal en een deel van de sleufsilo's in het verwevingsgebied en de mestsilo met overige sleufsilo's bevindt zich in de zone primair landbouw. Uitgaande van de huidige melkveestal die gelegen is in het verwevingsgebied, leiden ze uit de POVI af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in een verwevingsgebied. Indiener verzoekt hen aan te geven of en hoe ze het bedrijf kunnen ontwikkelen?	ZW-0426-1
Indiener heeft een paardenbedrijf dat zij willen door ontwikkelen en verduurzamen om te kunnen blijven voldoen aan alle eisen rondom onder andere milieu, dierenwelzijn en veiligheid. Daarvoor is het wellicht nodig dat zij in de nabije toekomst een nieuw stallingsgebouw kunnen bouwen, maar onze bedrijfskavel is gelegen in zowel de groenblauwe landbouwzone, de "overgangszone rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden", en het Verwevingsgebied. Uit de POVI leidt indiener af dat uitbreiding dan wel verbetering of vernieuwing onmogelijk of lastig wordt in deze zones. Kunt u ons aangeven of en hoe wij ons bedrijf kunnen ontwikkelen in de toekomst?	ZW-0713-1 ZW-0772-2
Indiener heeft geconstateerd dat onder het kopje primair landbouwgebied ook informatie is opgenomen over de invulling van het verwevingsgebied. Deze omissie dient te worden hersteld.	ZW-0875-9
Indiener heeft verschillende voorstellen/aanpassingen m.b.t. de zonering van 'Primair landbouwgebied', 'Groenblauwe Landbouwzone' en het 'Verwevingsgebied'. Zo kent de gemeente Kerkrade geen gebieden voor 'Primaire Landbouw' en wordt verzocht om deze willekeurige snippers over de gehele gemeente te verwijderen.	ZW-0263-50
Indiener is het niet eens met het principe dat het uitsluiten van niet-agrarische (neven)activiteiten in Primair Landbouwgebied gecompenseerd kan worden door hiervoor meer ruimte te bieden in het Verwevingsgebied.	ZW-0877-38
Indiener is het oneens met de uitgangspunten die centraal staan in het verwevingsgebied en geven geen vertrouwen voor agrariërs die willen bouwen aan een duurzame agrarische exploitatie	ZW-1094-10
Indiener is het oneens met de zonering 'verwevingsgebied' ter plaatse van Spoorzone	ZW-0317-247
Indiener is het oneens met het feit dat een specifiek aantal percelen (zie document) in het ontwerp is opgenomen als groenblauwe landbouwzone,	ZW-0717-6

maasvallei en hydraulische bufferzone, aangezien het vruchtenwisseling en mogelijkheden belemmert.	
Indiener is het oneens met het feit dat een specifiek aantal percelen (zie document) in het ontwerp is opgenomen als groenblauwe zone, extensiveringsgebied en rivierdal, terwijl er geen water komt op het perceel in verband met de hoogteligging.	ZW-0717-5
Indiener is van mening dat de breedte van de zone niet is onderbouwd en arbitrair qua omvang (50, 100 en respectievelijk 500 m) en wijkt bovendien af van dergelijke door enkele gemeenten reeds geprojecteerde zones.	ZW-0877-24
Indiener is van mening dat de povi naar de toekomst toe een negatieve impact heeft vanwege de lappendeken aan gebiedsafbakeningen	ZW-1094-11
Indiener is van mening dat de voorgestelde wijzigingen Buitengebied naar Primair Landbouwgebied geen noemenswaardige aanvullende bescherming van landbouwgrond ten opzichte van de POVI 2021 opleveren.	ZW-0877-34
Indiener is van mening dat door de verwevingszone en de daaraan gekoppelde ontwikkelmogelijkheden: Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat vanuit de kwaliteit van het gebied leidt tot een verbetering (ruimte en milieu) en niet belemmerend werkt voor het toekomstperspectief van de bebouwde omgeving” een sterfhuisconstructie wordt bewerkstelligd voor de in deze zone reeds aanwezige agrarische bedrijven.	ZW-0877-23
Indiener is van mening dat er erg weinig reële opties zijn voor bedrijven om te schakelen in de verwevingsgebieden. Paarden houderij is een van de weinige reële opties.	ZW-0877-30
Indiener is van mening dat het aanwijzen van verwevingsgebieden kan leiden tot meer spanningen en polarisatie tussen agrariërs en andere gebruikers/burgers.	ZW-0877-32
Indiener is van mening dat het instellen van verwevingsgebieden niet past bij het subsidiariteitsbeginsel en de Omgevingswet, die meer lokale afwegingsruimte voor gemeenten beogen. Gemeenten kunnen zelf besluiten zonder provinciale kaderstelling.	ZW-0877-31
Indiener is van mening dat het primaire Landbouwgebied wordt verkleind en zal mogelijk nog verder worden verkleind door overheveling van extensiveringsgebieden naar de Groenblauwe Landbouwzone; het blijft bovendien gevoelig voor grondclaims.	ZW-0877-35
Indiener is van mening dat in het verwevingsgebied de impact van de landbouw op gevoelige functies volledig en ten onrechte wordt afgewenteld op de agrarische ondernemer. Daar is de indiener het niet mee eens.	ZW-0877-25
Indiener leest dat de begrenzing van de overgangsgebieden rond natuur nog nader worden begrensd op basis van o.a. hydrologische onderzoeken. Dat brengt hen tot de conclusie dat de ontwerp POVI prematuur is en in deze vorm niet gepubliceerd had mogen worden. Het was beter geweest meer momenten van vooroverleg te hebben en meer onderzoek te doen. Daardoor had de POVI minder onduidelijkheden bevat en hadden belanghebbenden gerichter kunnen reageren	ZW-0877-11

Indiener maakt bezwaar dat zijn bedrijf dat stamt uit 1700 nu ineens geen rundvee meer kan houden vanwege de verwevingsgebieden, terwijl het bedrijf tot op heden altijd in het buitengebied heeft gelegen.	ZW-1358-21
Indiener maakt bezwaar omdat er onvoldoende is uitgewerkt wat de consequenties zijn voor de bedrijfsvoering in een verwevingsgebied	ZW-0427-1
Indiener maakt bezwaar tegen de aanwijzing van Groenblauwe Landbouwzone voor diens gronden vanwege mogelijke gevolgen voor gebruiksmogelijkheden, economische waarde en exploitatie	ZW-0429-5
Indiener maakt bezwaar tegen de benoeming van de GBLZ op zijn landbouw percelen vanwege maatregelen die agrarische activiteiten beperken en de verwachte waardevermindering van eigendommen.	ZW-0993-5
Indiener maakt bezwaar tegen de beperkingen door de ligging van gronden in de Groen Blauwe Mantel.	ZW-0777-7
Indiener maakt bezwaar tegen de gevolgen van het verwevingsgebied over de hoofdlocatie aan de rand van het dorp, vanwege onduidelijke consequenties voor de bedrijfsvoering.	ZW-1219-1
Indiener maakt bezwaar tegen de indeling in Groenblauw landbouwzone omdat het perceel al tientallen jaren is verpacht aan een akkerbouwbedrijf dat opereert volgens de voorwaarden van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en voldoet aan alle strikte ecologische en agrarische richtlijnen.	ZW-0215-3
Indiener maakt bezwaar tegen de indeling in verwevingsgebied en gebiedspaspoort voor zijn perceel.	ZW-1224-9
Indiener maakt bezwaar tegen de ingetekende gebiedsaanwijzingen in het Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg, omdat deze de toekomst van bedrijvigheden op percelen rond het Zout pad in Venlo ernstig belemmeren.	ZW-1108-1
Indiener maakt bezwaar tegen extra belemmeringen door de zonering ‘overgangsgebied’ en stelt dat niet wordt voldaan aan de vereisten van de Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en het Rijksbeleid.	ZW-0499-6
Indiener maakt bezwaar tegen het opnemen van zowel een groenblauwe landbouwzone al een primaire landbouwzone op landbouwperceel 1 en 2 in het Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg. De ingetekende gebieden van de zoneringen krijgen een vorm in het veld die moeilijk in kaart te brengen is. Indiener stelt daarom dat het gebruik van de landbouwpercelen voor landbouwdoeleinden uitermate beperkt wordt.	ZW-1009-1
Indiener maakt bezwaar tegen het plan om een verwevingsgebied te maken op de gronden kadaster N459 en N19 en daarbuiten omdat diens vergunde veehouderij met een bijbehorende stankcirkel aanwezig is en nieuwe geurgevoelige functies daarom niet toe te staan.	ZW-0506-1
Indiener maakt bezwaar tegen het toekennen van de zonering van het verwervingsgebied op zijn agrarische percelen vanwege mogelijke beperkingen zoals spuitvrije zones en de negatieve waarde-impact op de landbouwgrond.	ZW-0993-3
Indiener maakt bezwaar tegen het voornemen om hun percelen aan te wijzen als onderdeel van het Verwevingsgebied en/of Groenblauwe Landbouwzone. Omdat dit hun bedrijfsplannen kan belemmeren.	ZW-0942-1

Indiener maakt bezwaar tegen indeling in de Groenblauwe landbouwzone en wijst op een samenwerkingsinitiatief van agrariërs die het gebied de Korbus willen inrichten met een mozaïek van ANLb-percelen,	ZW-0215-5
Indiener maakt hierbij bezwaar tegen de voorgenomen aanwijzing van onze percelen tot Groenblauwe mantelzone en verzoeken de provincie met nadruk om deze gronden niet op te nemen in de definitieve versie van de POVI. Indiener verzoekt om: 1. De percelen (zie originele zienswijzetekst) niet definitief aan te wijzen als onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone in de POVI 2025; 2. Volledige transparantie te geven over de afwegingscriteria, beleidsmatige onderbouwing en gebiedsselectie die ten grondslag liggen aan deze voorgenomen aanwijzing; 3. De belangen van grondeigenaren, waaronder schade, gebruikswaarde en familiegeschiedenis, expliciet mee te nemen in de uiteindelijke afweging.; 4. In toekomstige planprocedures te zorgen voor tijdige en directe communicatie met grondeigenaren, en hen actief te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen die hun eigendom en bestaanszekerheid raken; 5. Te waarborgen dat de verdeling van ruimtelijke lasten evenwichtig plaatsvindt, en dat individuele agrariërs niet worden belast voor het mogelijk maken van ruimtelijke intensivering elders.	ZW-0218-13
Indiener maakt hierbij een voorbehoud voor wat betreft de afbakening en interpretatie van het verwevingsgebied, aangezien het kaartmateriaal van de POVI nog niet definitief is en er blijkbaar nog omissies in het kaartmateriaal zit, ondanks het ter inzage leggen van de POVI, dit gelet op het mogelijk verstrekkende effect daarvan op (potentiële) nieuwbouwlocaties.	ZW-0319-179
Indiener maakt zich grote zorgen over de vergroting van de groenblauwe mantel naar de groenblauwe landbouwzone en de gevolgen voor de teelt van intensieve gewassen. Voor de vruchtwisseling moet hij intensieve gewassen kunnen telen. Indiener vraagt of dat mogelijk blijft in groenblauwe landbouwzones of verwevingsgebieden?	ZW-0838-3
Indiener maakt zich zorgen over de praktische gevolgen van de nieuwe zoneringen	ZW-0173-6
Indiener maakt zich zorgen over het ontbreken van toekomstperspectief voor blijvende landbouw in de gebieden met gebiedspaspoorten en begrenzingen zoals de GBLZ, zonder concreet handelingsperspectief of compensatie.	ZW-1260-6
Indiener maakt zich zorgen over het voortbestaan van de onderneming door het aanwijzen van onderdelen van de onderneming (glastuinbouw, boomgaarden en akkerbouwgronden) als verwevingsgebied.	ZW-0945-6
Indiener maakt zicht ernstige zorgen over de aanduiding ‘Verwevingsgebied’ op 1 van de veldkavels. Indiener stelt dat tgv de aanduiding ‘spuitvrije zone’ deze gronden niet meer inzetbaar voor gangbare landbouwpraktijken en aldus waardedaling zal optreden. Indiener vindt het onacceptabel om met de kennis van nu inzake ‘spuitvrije zones’ de aanduiding ‘Verwevingsgebied’ te koppelen aan ‘spuitvrije zones’. Indiener verzoekt de aanduiding ‘Verwevingsgebied’ niet te koppelen aan ‘spuitvrije zones’.	ZW-0870-2

Indiener meent dat de ligging van percelen in het Loobeekdal en de aanduiding Groenblauwe landbouwzone beperkingen gaat opleveren voor de bedrijfsvoeren en dat daarmee geen rekening wordt gehouden met zijn bedrijf.	ZW-0380-9
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.1: Waarom de keuze voor de term groenblauwe landbouwzone? Terwijl in deze alinea al aangegeven wordt dat in deze zone meerdere belangen spelen.	ZW-1204-192
Indiener merkt op dat dat de huidige ligging van beekdalen volgens het ontwerp niet overeenkomt met de daadwerkelijke laagtes in het landschap (volgens hoogtekaarten), waardoor het dal begrip niet correct wordt toegepast.	ZW-0153-5
Indiener merkt op dat de kaarten bij de POVI soms vreemde snippers/technische fouten bevatten en geeft als voorbeeld een primaire landbouwzone die over het tankstation is gelegd en een driehoek primair landbouwgebied gelegen in het Julianakanaal en verzoekt om correctie, dan wel een nadere onderbouwing van de gemaakte keuzes.	ZW-0314-129
Indiener merkt op dat de term "groenblauwe" landbouwzone de suggestie wekt dat het om een gebied gaat dat primair ten dienste staat van 1 economische sector, namelijk de landbouw. Hiermee wordt onvoldoende recht gedaan aan het multifunctionele karakter van deze zones, waarin ook natuur, water en landschappelijke doelen een belangrijke rol spelen. Naar de mening van indiener zou de povi sterker moeten uitgaan van de doelen die de provincie met deze gebieden voor ogen heeft en deze dan ook helder benoemen.	ZW-1164-11
Indiener merkt op dat er meerdere (wel vijf) verschillende zoneringen over één landbouwperceel gelegd worden. Ook zijn er situaties waarin één perceel onder meerdere gebiedspaspoorten en zoneringen valt, wat leidt tot verwarring over de huidige betekenis en toekomstige gevolgen voor uw onderneming.	ZW-0173-1
Indiener merkt op dat zijn bedrijf in het nieuwe ontwerp in beperkende zones komen te liggen (Groenblauwe Landbouwzone, Hydrologische bufferzone, overgangsgebied Natura 2000), wat voorheen niet het geval was.	ZW-0827-11
Indiener mist in Primair Landbouwgebied een proactieve houding ten aanzien van hightech, emissiearme land- en tuinbouw. Door deze vormen van hoogproductieve land- en tuinbouw te faciliteren (intensivering) ontstaat er elders ruimte om te extensiveren. Voorbeeld is aanvullende ruimte voor bedekte teelten waardoor deze teelten “uit de vollegrond” gaan of ruimte voor grootschalige Teel ondersteunende Voorzieningen waardoor er per saldo minder emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het grond- en oppervlaktewater en naar de omgeving gaan. Maar ook de facilitering van emissiearme veehouderijen zou hier passend zijn.	ZW-0877-39
Indiener neemt kennis van de ambitie om in de overgangsgebieden rondom Natura 2000 gebieden ruimte te bieden voor water(berging) in de deelgebieden beekdalen en natte laagten in de hoofdzonering Groenblauwe Landbouwzone. Indiener verzoekt deze ambitie uit te breiden naar de deelgebieden beekdalen en natte laagten van de hoofdzonering Verwevinggebied omwille van de waterberging.	ZW-1038-7
Indiener roept op om ontwikkelruimte en toekomstperspectief te benoemen voor bestaande bedrijven die zich bevinden in verwervingsgebieden.	ZW-0915-9

Indiener snapt niet dat een groot deel van zijn agrarisch bedrijf is ingedeeld als groenblauwe zone terwijl dit niet de feitelijke situatie is.	ZW-1358-25
Indiener stelt dat er een begrenzing van Primair Landbouwgebied en Verwevingsgebied is dwars over twee bedrijven trokken. Dit is niet werkbaar Voorstel: leg het in Primair Landbouwgebied	ZW-0224-185
Indiener stelt dat aanduiding Groenblauwe landbouwzone en Natura 2000-overgangsgebied willekeurig zijn toegekend en leiden tot rechtsonzekerheid.	ZW-0981-12
Indiener stelt dat aanduidingen leiden tot rechtsonzekerheid voor agrarische bedrijven.	ZW-1457-19
Indiener stelt dat aanwijzing als Verwevingsgebied geen nieuwe beperkingen mag opleveren en dat de gevolgen voor agrarisch gebruik onvoldoende zijn toegelicht.	ZW-1058-10
Indiener stelt dat aanwijzing als Verwevingsgebied niet mag leiden tot nieuwe beperkingen op bestaande agrarische activiteiten.	ZW-1053-11
Indiener stelt dat aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en willekeurig is begrensd. Indiener verzoekt dat bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden volledig gewaarborgd blijven.	ZW-1270-4 ZW-1349-4
Indiener stelt dat aanwijzing van gronden als Verwevingsgebied geen extra beperkingen mag opleggen aan agrarisch gebruik en dat dit expliciet als uitgangspunt moet worden vastgelegd.	ZW-1140-8
Indiener stelt dat aanwijzing van het Verwevingsgebied onvoldoende is onderbouwd en willekeurig is begrensd. Indiener verzoekt dat bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden volledig gewaarborgd blijven.	ZW-1270-6
Indiener stelt dat aanwijzing van percelen als Groenblauwe landbouwzone willekeurig en onvoldoende onderbouwd is en leidt tot onzekerheid.	ZW-1077-5 ZW-1134-7 ZW-1141-10
Indiener stelt dat aanwijzing van percelen als Groenblauwe landbouwzone willekeurig en zonder gebiedsonderzoek heeft plaatsgevonden, wat rechtsonzekerheid schept.	ZW-1058-8 ZW-1095-7
Indiener stelt dat aanwijzing van percelen als Verwevingsgebied geen extra beperkingen mag opleveren voor bestaand agrarisch gebruik.	ZW-1141-8
Indiener stelt dat activiteiten in dit gebied economisch onmogelijk worden doordat het gebied in meerdere zones valt.	ZW-0522-1
Indiener stelt dat agrarisch gebruik binnen verwevingsgebieden volledig mogelijk moet blijven en dat de aanwijzing geen extra beperkingen of juridische onzekerheid mag opleveren.	ZW-0908-7
Indiener stelt dat agrarisch grondgebruik in de groenblauwe landbouwzone ondergeschikt wordt gemaakt aan de belangen van natuur, water en bodem.	ZW-0879-8
Indiener stelt dat agrarische bouwkavels planologisch zorgvuldig zijn vastgelegd in gemeentelijke plannen, waarbij provinciaal beleid al is verwerkt. Provinciale gebiedsaanduidingen mogen daarom geen aanvullende beperkingen opleggen.	ZW-0810-2
Indiener stelt dat als er vanuit de regelgeving meer of bredere beperkingen komen ter bescherming van de leefomgeving rondom kernen, deze direct van invloed op de bouwvlakken en open teelten nabij de kernen zijn.	ZW-0637-3

Indiener stelt dat andere percelen eveneens onterecht of te ruim zijn ingetekend als Groenblauwe landbouwzone, zonder gebiedsonderzoek of feitelijke afbakening.	ZW-1033-11
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo'n geval wordt gerekend. Welk juridisch kader is hierop van toepassing.	ZW-0772-3
Indiener stelt dat bedrijfsvoering op basis van meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk. Het bedrijf is gelegen in de groenblauwe landbouwzone, maar wordt overschaduwd door het overgangsgebied van een Natura 2000 gebied, een verwevingsgebied en een ecologische verbindingszone. Dit leidt direct tot de vraag tot welke hoofdzone het perceel in zo'n geval wordt gerekend.	ZW-1177-3
Indiener stelt dat begrenzingen van genoemde zones willekeurig zijn vastgesteld zonder gebiedsonderzoek, wat rechtsonzekerheid veroorzaakt.	ZW-1101-6
Indiener stelt dat bij de vaststelling van een bestemmingsplan provinciaal beleid al is vertaald naar de situering en gebruiksmogelijkheden van de bouwkavel. Daarom mogen provinciale gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen opleggen.	ZW-0737-2
Indiener stelt dat bij een perceel dat zowel Primair landbouwgebied is als GBLZ er geen extra beperkingen oplegt mogen worden aan de huidige bedrijfsvoering en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden, omdat de percelen primair landbouwgrond blijven en als zodanig benut dienen te kunnen worden. Indiener stelt dat de beleidsmaatregelen niet mogen leiden tot aanvullende voorwaarden of beperkingen ten aanzien van gewaskeuze, bemesting, watergebruik of ruimtelijke ontwikkeling.	ZW-0932-3
Indiener stelt dat bij Walen een deel van het gebied verwevingsgebied is en een ander deel niet	ZW-0207-155
Indiener stelt dat binnen primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen mogen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1381-7
Indiener stelt dat binnen primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen of voorwaarden mogen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1375-6
Indiener stelt dat biologische landbouw goed aansluit bij de doelen van de groenblauwe landbouwzone en verzoekt om expliciete benoeming als voorkeursrichting.	ZW-0298-12
Indiener stelt dat bouwvlakken van (biologische) agrarische bedrijven soms in meerdere zones liggen, wat leidt tot onduidelijkheid.	ZW-0298-16
Indiener stelt dat de Camping en een aantal aangrenzende percelen op plankaart van de ontwerp-POVI is aangeduid als 'Primair Landbouwgebied' en dat deze aanduiding niet aansluit bij het feitelijk en huidig gebruik van de betreffende gronden. Indiener verzoekt om de aanduiding 'Primair Landbouwgebied' op de camping en aangrenzende percelen te wijzigen in 'Verwevingsgebied'.	ZW-1199-104
Indiener stelt dat het vakantiepark in het 'Primair Landbouwgebied' is gelegen. Verzoek is om dit te wijzigen naar Verwevingsgebied of GBLZ.	ZW-0186-169

Indiener stelt dat cultuurgronden die in de Omgevingsvisie als Groenblauwe landbouwzone zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en daarom niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1401-9 ZW-1405-16
Indiener stelt dat cultuurgronden rondom agrarische bedrijfslocaties in de Ontwerpvisie zijn voorzien van meerdere nieuwe gebiedsaanduidingen, waaronder groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone en overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden, zonder dat dit op onderzoek berust.	ZW-0573-6
Indiener stelt dat cultuurgronden van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1426-12 ZW-1433-8
Indiener stelt dat de 100m-zone van het Verwevingsgebied een willekeurig perimeter is dat losstaat van de geschiktheid van een specifieke locatie.	ZW-1263-2
Indiener stelt dat de aanduiding ‘primair landbouwgebied’ correct is en verzoekt deze ongewijzigd te handhaven op alle bij de bedrijfsvoering behorende percelen. Tevens verzoekt indiener vast te leggen dat binnen dit primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen of voorwaarden worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1295-3
Indiener stelt dat de aanduiding groenblauwe landbouwzone innovatie zoals de teelt van zacht fruit op stellingen belemmert, terwijl dit juist een duurzame en milieuvriendelijke teeltmethode is.	ZW-0973-11
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone onvoldoende concreet is uitgewerkt.	ZW-1414-7
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en willekeurig is ingetekend.	ZW-1401-11 ZW-1433-11
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone willekeurig en fragmentarisch is ingetekend.	ZW-1428-13
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone willekeurig en zonder onderzoek is vastgesteld, wat leidt tot onzekerheid over gebruik en ontwikkeling.	ZW-1039-11
Indiener stelt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone willekeurig is begrensd zonder gebiedsonderzoek, waardoor de gevolgen voor de bedrijfsvoering onduidelijk zijn.	ZW-1044-8
Indiener stelt dat de aanduiding primair agrarisch gebied onvoldoende concreet is uitgewerkt.	ZW-1414-3
Indiener stelt dat de aanduiding primair landbouwgebied voor de meeste percelen correct is en aansluit bij de feitelijke situatie, maar dat aanvullend toegevoegde gebiedsaanduidingen zoals groenblauwe landbouwzone leiden tot rechtsonzekerheid.	ZW-0973-9
Indiener stelt dat de aanduiding van een smalle strook op de locatie als 'Primair Landbouwgebied' niet correct is. De betreffende strook is (was) geen landbouwgrond en maakt zowel feitelijk als functioneel integraal onderdeel uit van het terrein. Indiener verzoekt de aanduiding 'Primair Landbouwgebied' op deze locatie te verwijderen en te wijzigen in de aanduiding 'Verwevingsgebied'.	ZW-1199-105
Indiener stelt dat de aanduiding Verwevingsgebied geen beperkingen mag opleggen aan regulier agrarisch gebruik en dat dit expliciet als uitgangspunt moet worden vastgelegd.	ZW-1101-9

Indiener stelt dat de aanduiding verwevingsgebied niet mag leiden tot beperkingen zoals spuitzones, afstandseisen of ontwikkelingsbeperkingen.	ZW-0979-12 ZW-1122-12
Indiener stelt dat de aanduiding verwevingsgebied onduidelijk is en tot rechtsonzekerheid leidt.	ZW-1414-9
Indiener stelt dat de aanduiding verwevingsgebied onvoldoende is toegelicht en dat agrarisch gebruik daar niet door beperkt mag worden.	ZW-0737-14
Indiener stelt dat de aanduiding Verwevingsgebied willekeurig is vastgesteld, zonder onderbouwing of gebiedsstudie, waardoor rechtsonzekerheid ontstaat.	ZW-1146-6 ZW-1166-6 ZW-1039-7
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt dient te gelden. Naast het feit dat de overheid daarvoor volgens de indiener niet over de financiële middelen en benodigde ruilgrond beschikt, zal dit de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven verder opdrijven. Dit doet zich volgens de indiener sinds een aantal jaren in versterkte mate voor nu de grond alleen maar schaarser wordt door overige onttrekkingen voor infra, woningbouw en bedrijfsterreinen.	ZW-0932-7
Indiener stelt dat de aanwijzing en begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende zijn onderbouwd en willekeurig tot stand zijn gekomen. Indiener verzoekt de bestaande gebruiksmogelijkheden volledig te waarborgen.	ZW-1323-4
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als Groenblauwe landbouwzone arbitrair en onvoldoende onderbouwd is, en onzekerheid schept voor de bedrijfsvoering.	ZW-1053-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als groenblauwe landbouwzone en overgangsgebied Natura 2000 arbitrair is vastgesteld en leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-0737-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en willekeurig lijkt bepaald, zonder rekening te houden met langdurig agrarisch gebruik.	ZW-0884-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en willekeurig lijkt bepaald.	ZW-0889-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als verwevingsgebied geen aanvullende beperkingen mag opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-0889-5
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als verwevingsgebied onvoldoende is onderbouwd, omdat geen gebiedsonderzoek is verricht.	ZW-0830-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszones onvoldoende is onderbouwd en willekeurig lijkt vastgesteld. Indiener verzoekt vast te leggen dat huidig agrarisch gebruik behouden blijft en dat aanvullende beperkingen achterwege blijven.	ZW-1241-6
Indiener stelt dat de aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied willekeurig is, omdat geen gebiedsonderzoek heeft plaatsgevonden. Indiener verzoekt de huidige gebruiksmogelijkheden volledig te waarborgen.	ZW-1254-4

Indiener stelt dat de aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en dat de begrenzing willekeurig tot stand is gekomen. Indiener verzoekt dat huidig agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1322-4 ZW-1334-4 ZW-1405-18 ZW-1189-6 ZW-1193-6 ZW-1196-6
Indiener stelt dat de aanwijzing van percelen als Verwevingsgebied niet mag leiden tot beperkingen voor regulier agrarisch gebruik.	ZW-1072-7
Indiener stelt dat de agrarische bouwkavel van het bedrijf ten onrechte is aangeduid als verwevingsgebied, terwijl dit planologisch al zorgvuldig is vastgelegd in een gemeentelijk bestemmingsplan.	ZW-0908-1
Indiener stelt dat de bebouwing aan onderkant van het dorp ook in een landbouwzone valt en de bovenkant niet. Hierdoor wordt volgens de indiener het beeld geschetst dat de indeling door AI is gegenereerd is en er daarna niet nog eens kritisch naar gekeken is.	ZW-1178-11
Indiener stelt dat de bedrijfskavels van agrarische bedrijven vaak overlappen met meerdere gebiedsaanduidingen zoals primair landbouwgebied, groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone en diverse gebiedspaspoorten, wat leidt tot onduidelijkheid.	ZW-0573-1
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie onterecht is aangemerkt als Groenblauwe landbouwzone en overgangsgebied Natura 2000, zonder gebiedsonderzoek of onderbouwing.	ZW-0979-8
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie onterecht meerdere gebiedsaanduidingen heeft gekregen, waardoor zonder onderbouwing grote rechtsonzekerheid ontstaat over huidige en toekomstige gebruiksmogelijkheden.	ZW-0973-7
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als verwevingsgebied.	ZW-1401-7 ZW-1405-6
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangemerkt als verwevingsgebied en natuurbeekdal. Dit schept rechtsonzekerheid, omdat de gevolgen voor agrarisch gebruik niet worden toegelicht.	ZW-0974-7
Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is voorzien van diverse gebiedsaanduidingen, wat leidt tot rechtsonzekerheid over huidige en toekomstige gebruiksmogelijkheden.	ZW-1074-7
Indiener stelt dat de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone willekeurig en zonder gebiedsonderzoek tot stand is gekomen, waardoor de gevolgen voor de bedrijfsvoering onduidelijk zijn.	ZW-1362-7 ZW-1379-6 ZW-1380-9 ZW-1071-8 ZW-1072-5
Indiener stelt dat de begrenzing van het kaartmateriaal (primaire landbouwgebieden, verwevingsgebieden, groenblauwe landbouwzone, stedelijk gebied en de aangewezen zoekgebieden voor windenergie), deels niet kloppen met de feitelijke situatie of passen niet binnen de toekomstige ontwikkelingen en omgevingsvisie van de gemeente Kerkrade.	ZW-0263-7

Indiener stelt dat de begrenzing van verwevingsgebieden onvoldoende is onderbouwd en verzoekt de voorlopige afbakening van de kaarten te schrappen zolang er geen definitieve en onderbouwde afbakening beschikbaar is.	ZW-1349-6 ZW-1362-10 ZW-1334-7 ZW-1322-8 ZW-1323-8
Indiener stelt dat de begrenzingen van de diverse soorten gebieden in de POVI willekeurig gekozen lijken, en dat er geen gebiedsstudies aan ten grondslag hebben gelegen. De POVI kan daarom volgens indiener niet zonder onderzoek naar aanwezige gebiedswaarden typeringen aan gebieden opleggen.	ZW-1357-4
Indiener stelt dat de beperkingen in de diverse zoneringen niet helder zijn.	ZW-1437-3
Indiener stelt dat de beperkingen rondom niet-agrarische functies zoals deze in het voorliggende POVI zijn opgenomen in primaire landbouwgebieden problematisch zijn. Het trekt een wissel op het behoud van niet zelden historisch agrarisch erfgoed.	ZW-0207-78
Indiener stelt dat de beperkingen rondom niet-agrarische functies zoals deze in het voorliggende POVI zijn opgenomen in primaire landbouwgebieden problematisch zijn. Het trekt een wissel op het behoud van niet zelden historisch agrarisch erfgoed.	ZW-0238-68 ZW-0271-68
Indiener stelt dat de beperkingen voor de zonering primaire landbouwgrond al groot genoeg zijn en in de toekomst zullen leiden tot goede waarden in de grond en het grondwater	ZW-0433-2
Indiener stelt dat de beperkte aanduiding als Groenblauwe landbouwzone willekeurig is en niet op herkenbare motivering of ecologische grondslag berust.	ZW-0322-8
Indiener stelt dat de beschrijving van Verwevingsgebied onvoldoende duidelijk maakt welke gevolgen dit heeft voor agrarisch gebruik, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1079-7
Indiener stelt dat de bestemming van cultuurgronden eenzijdig is gewijzigd naar een groenblauwe zone, waardoor het bedrijfsperspectief ernstig wordt aangetast.	ZW-0452-1
Indiener stelt dat de bufferzones voor fijnstof en geur en/of spuitvrije zones kunnen leiden tot productieverlies, lagere inkomsten en een lagere kwaliteit van bodemleven op deze percelen waardoor de kwaliteit van gewassen achteruitgaat. Indiener stelt dat hierdoor de gezondheid van dieren en het watervasthoudend vermogen van de grond achteruitgaat.	ZW-1169-4
Indiener stelt dat de ecologische verbindingszone Groenblauwe landbouwzone over de bedrijfslocatie is ingetekend, hiermee geen recht doet aan de onderliggende bestemmingen, feitelijke situatie en toekomstplannen en verzoekt om deze verbindingszone te doen laten vervallen.	ZW-0901-2
Indiener stelt dat de genoemde gronden sinds eind vorig jaar zijn eigendom zijn en oorspronkelijk bestemd waren voor de realisatie van een recreatiepark. Indiener geeft aan dat er gesprekken zijn met de gemeente Simpelveld over de herbestemming van de percelen naar 'wonen' en dat het college reeds een besluit heeft genomen tot het sluiten van een anterieure overeenkomst voor woningbouwontwikkeling.	ZW-0118-6

Indiener stelt dat de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende gebiedsonderzoek kent en willekeurig is begrensd. Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik blijvend mogelijk is, zonder aanvullende beperkingen bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1244-7
Indiener stelt dat de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende gebiedsonderzoek kent en willekeurig is begrensd. Indiener verzoekt dat bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden volledig worden gewaarborgd.	ZW-1319-4
Indiener stelt dat de groenblauwe landbouwzone verregaande beperkingen oplegt aan agrarisch gebruik en daarmee bestaansrecht van bedrijven aantast.	ZW-1243-18
Indiener stelt dat de herendeling generiek lijkt te zijn toegepast, zonder motivatie op perceel niveau.	ZW-1143-1
Indiener stelt dat de huidige formulering van de POVI agrarische ontwikkelingen in verwevingsgebieden beperkt. De restricties op uitbreiding en nieuwbouw belemmeren innovatieve bedrijven die aantoonbaar bijdragen aan maatschappelijke doelen, in hun modernisering en verduurzaming. Dit bedreigt de toekomstbestendigheid van de onderneming en de agrarische sector in de regio.	ZW-0661-1
Indiener stelt dat de huidige indeling van de Groenblauwe zone in strijd is met een eerder verkregen NB-vergunning	ZW-0111-2
Indiener stelt dat de in de Omgevingsvisie opgenomen nieuwe aanduidingen in hun geheel geen recht doen aan het feitelijke gebruik, het planologisch toegestane gebruik en de overeengekomen ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0901-6
Indiener stelt dat de kaartbeelden rondom Brachterbeek in de ontwerp-POVI onvoldoende zijn onderbouwd, en verzoekt dat de provincie dit beter motiveert.	ZW-0923-135
Indiener stelt dat de Korfbalvelden gewijzigd dienen te worden naar 'GBLZ of Verwevingsgebied'.	ZW-0186-155
Indiener stelt dat de landbouwpercelen verdeeld zijn over meerdere gebiedsaanduidingen (Verwevingsgebied, Primair agrarisch gebied en Groenblauwe landbouwzone), wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-0322-4
Indiener stelt dat de locatie van een motel gewijzigd dient te worden naar GBLZ.	ZW-0186-170
Indiener stelt dat de nieuwe aanduiding van percelen als Groenblauwe landbouwzone willekeurig en zonder gebiedsonderzoek is vastgesteld, waardoor rechtsonzekerheid ontstaat.	ZW-1166-8
Indiener stelt dat de nieuwe zoneringen voor Brachterbeek in de ontwerp-POVI niet duidelijk zijn en verzoekt dat de kaarten zorgvuldiger worden gemaakt en de regels passend worden vastgesteld.	ZW-0923-133
Indiener stelt dat de onderbouwing van het verwevingsgebied ontbreekt en dat de provincie hiermee verantwoordelijkheid voor leef kwaliteit afschuift op de agrarische sector.	ZW-0298-7
Indiener stelt dat de op- afrit van de N271 en A77 is aangemerkt als 'primair landbouwgebied', maar landbouw kan hier niet plaatsvinden dus het verzoek is om deze te wijzigen naar GBLZ.	ZW-0186-165
Indiener stelt dat de overlapping van meerdere zones landbouwactiviteiten omslachtig maakt en resulteert in complexe administratie vanwege verschillende eisen of maatregelen.	ZW-0518-1

Indiener stelt dat de perceeleigenaren te maken zullen krijgen met beperkingen in het gebruik van hun percelen. Indiener verzoekt duidelijkheid over de gevolgen van de nieuwe kwalificatie.	ZW-1421-3
Indiener stelt dat de percelen landbouwgrond ten onrechte meerdere gebiedsaanduidingen hebben gekregen (groenblauwe landbouwzone, overgangsgebieden Natura 2000, ecologische verbindingszones, primair landbouwgebied en verwevingsgebied) zonder onderliggend onderzoek.	ZW-0908-5
Indiener stelt dat de percelen van het bedrijf onterecht zijn aangeduid als verwevingsgebied, overgangsgebied Natura 2000 en zoekgebied grondwaterbescherming, zonder onderliggend onderzoek.	ZW-0737-10
Indiener stelt dat de percelen van het bedrijf terecht zijn aangeduid als primair landbouwgebied en dat dit aansluit bij de feitelijke situatie. Deze percelen vormen de basis voor de bedrijfsvoering en moeten daarom gevrijwaard blijven van aanvullende gebiedsaanduidingen of beperkingen.	ZW-1041-5
Indiener stelt dat de POVI geen duidelijke toelichting of beschrijving geeft van Verwevingsgebied, waardoor het voor indiener niet mogelijk is te bepalen hoe groot de invloed op de gebruiksmogelijkheden van zijn gronden zijn.	ZW-1357-10
Indiener stelt dat de primaire landbouwzone niet pleit voor kleine agrariërs en ziet deze zone liever verwijderd worden en maatwerk voor alle agrariërs bespreekbaar te maken conform de Omgevingswet gedachte.	ZW-0186-140
Indiener stelt dat de Provincie Limburg verantwoordelijk is voor het vaststellen van een passende zonering die recht doet aan bestaande, onherroepelijk bestemde functies. Als regio gaan wij er dan ook van uit dat de Provincie deze verantwoordelijkheid actief invult door onjuiste of niet-doelmatige zoneringen zelfstandig te corrigeren, zodat het ruimtelijk beleid in lijn blijft met de feitelijke en juridisch vastgestelde situatie alsook de Agenda Zuid-Limburg en bijbehorende doelen.	ZW-0319-71
Indiener stelt dat de redeneerlijn niet duidelijk is als het gaat om de totstandkoming van zones, zoals: verwervingsgebieden, primair landbouwgebied en groenblauwe landbouwzones en dat dit zorgt voor onzekerheid en onduidelijkheid over de gevolgen van het plan. Indiener geeft aan dat de onzekerheden zeer onwenselijk zijn als het gaat over de continuïteit van het bedrijf.	ZW-1000-2
Indiener stelt dat de stapeling van gebiedsaanduidingen rechtsonzekerheid en onwerkbare situaties oplevert, omdat grenzen willekeurig zijn getrokken en niet aansluiten bij natuurlijke of landschappelijke kenmerken.	ZW-1122-22
Indiener stelt dat de term 'spuitvrije zones' onduidelijk is en misleidend kan zijn, aangezien in de praktijk al ruim bovenwettelijke driftreductie wordt toegepast.	ZW-1243-21
Indiener stelt dat de voorgestelde nieuwe zoneringen in de POVI 2025 – de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied – leiden tot grote zorgen bij agrarische ondernemers. In de Groenblauwe Landbouwzone lijkt agrarisch gebruik ondergeschikt gemaakt te worden aan natuur-, water- en bodembelangen, wat ten koste kan gaan van de ontwikkelruimte en toekomstbestendigheid van bedrijven. Indiener stelt dat in het Verwevingsgebied worden bestaande bedrijven geconfronteerd met een beleidswijziging die uitbreiding of aanpassing afhankelijk maakt van vage en	ZW-0122-6

niet-objectieve criteria, zoals landschappelijke inpassing of subjectieve beoordelingen van ruimtelijke kwaliteit. Dit tast de rechtszekerheid en investeringszekerheid van bestaande bedrijven ernstig aan. Indiener verzoekt daarom: duidelijke waarborgen in de POVI op te nemen voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe Landbouwzone en het Verwevingsgebied; te borgen dat de nieuwe zoneringen niet automatisch van toepassing zijn op bestaande agrarische bouwblokken, tenzij voorzien van heldere overgangs- of beschermingsbepalingen; voorafgaand aan de juridische invoering van deze zoneringen in overleg te treden met gemeenten en ondernemers om gebiedsspecifiek maatwerkbeleid te ontwikkelen.	
Indiener stelt dat de voorgestelde zonering de bedrijfsontwikkeling zeer beperkt maakt, ondanks dat de activiteiten niet richting bebouwd gebied plaatsvinden.	ZW-0519-1
Indiener stelt dat de voorgestelde zonering huidige en toekomstige landbouwactiviteiten in dit gebied economisch niet te verantwoorden is.	ZW-0518-2
Indiener stelt dat de vraag om bij nieuwe ruimtelijke plannen en ontwikkelingen in de GBLZ een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) op te stellen ondernemers dwingt om rekening te houden met natuur en waterbelangen, ondanks dat land- en tuinbouw de hoofdgebruiker zou zijn. Ondernemers worden hiermee eenzijdig beperkt in hun bedrijfsvoering en worden enkel ondersteund als zij zich dienstbaar opstellen in relatie tot de natuur- en waterbelangen. Dit is totaal onacceptabel.	ZW-1145-2
Indiener stelt dat de willekeurige aanwijzing van het perceel als onderdeel van de blauwgroene zone zorgt voor rechtsonzekerheid en een onevenredige benadeling ten opzichte van vergelijkbare percelen in de regio.	ZW-0537-5
Indiener stelt dat de zin ‘nodig om de uitloopzones eromheen en de zones tussen passages te vrijwaren van ontwikkelingen die de functionaliteit ervan kunnen aantasten’ hen zorgen baart. Indiener vreest dat in de toekomst de zogenaamde ‘uitloopzones eromheen’ op zijn aangrenzende landbouwperceel komen te liggen met alle beperkingen qua teeltmaatregelen van dien.	ZW-0933-2
Indiener stelt dat de zonering 'verwevingsgebied' rondom de kernen Nederweert, Budschop, Ospel, Nederweert-Eind en Schoor het totale Velden en Kampen landschap moet bevatten volgens het Inspiratiekader Vitaal buitengebied Nederweert.	ZW-0196-17
Indiener stelt dat de zonering zal zorgen voor grote waardeverschillen in grondprijzen en dit verstrekkende financiële gevolgen zal hebben. Door de waardedaling van hun bedrijfsgebouwen, erf en landerijen verwacht indiener dat de kredietwaardigheid van hun onderneming bij de bank zal dalen en dit kan oplopen tot een schadepost van miljoenen euro’s. Indiener geeft aan hiervoor de Provincie Limburg aansprakelijk te stellen.	ZW-1169-8
Indiener stelt dat de zoneringen elkaar overlappen. Inschrijver ziet graag een toelichting hoe provincie afwegingen maakt wanneer gebieden overlappen.	ZW-1035-5
Indiener stelt dat de zoneringen van landbouwgebieden vaak niet stroken met de realiteit.	ZW-0319-64

Indiener stelt dat de zoneringen willekeurig en onduidelijk zijn, en onvoldoende ontwikkelruimte laten voor agrarische bedrijven.	ZW-1243-13
Indiener stelt dat delen van de bedrijfslocatie ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1434-4
Indiener stelt dat deze percelen agrarisch worden gebruikt en dat dit gebruik niet beperkt mag worden door zoneringen.	ZW-1380-8
Indiener stelt dat deze percelen in de huidige situatie agrarisch worden gebruikt en dat deze functie volledig behouden moet blijven.	ZW-1380-6
Indiener stelt dat deze zoneringen vooral onzekerheid biedt en beperkingen oplegt.	ZW-0535-2
Indiener stelt dat dit uitgangspunt ook moet gelden voor verleende of aangevraagde vergunningen en planwijzigingen die in voorbereiding waren vóór de terinzagelegging van de Ontwerpvisie.	ZW-0680-2
Indiener stelt dat dit uitgangspunt ook moet gelden voor verleende of aangevraagde vergunningen en wijzigingen van omgevingsplannen die al in voorbereiding waren vóór de terinzagelegging van de Ontwerpvisie.	ZW-0613-2
Indiener stelt dat dit uitgangspunt ook moet gelden voor verleende of aangevraagde vergunningen en wijzigingen van omgevingsplannen die al in voorbereiding waren vóór de terinzagelegging van de Ontwerpvisie.	ZW-0621-2
Indiener stelt dat door beperkingen die gaan gelden in de GBLZ het praktisch onmogelijk wordt om ruwvoer (snijmais) van goede kwaliteit te telen.	ZW-0248-3
Indiener stelt dat door de groenblauwe landbouwzone indeling, het agrarische bedrijf moet overgaan naar watervriendelijke extensieve landbouw. Indiener geeft aan dat dit op termijn fundamentele en kapitaalintensieve herstructurering vereist.	ZW-1494-4
Indiener stelt dat door de nieuw geïntroduceerde zone Verwervingsgebied dit veel onduidelijkheid schept over toekomstige mogelijkheden en wil daardoor aanspraak doen op nadeelcompensatie.	ZW-0960-5
Indiener stelt dat door de POVI, en specifiek de Groenblauwe zone, de hoogstamboomgaarden en de hagen en heggen die belangrijk zijn voor biodiversiteit en landschap verdwijnen en maakt daar bezwaar tegen.	ZW-0410-2
Indiener stelt dat een deel van de percelen in Reijmerstok ten onrechte is aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1428-11
Indiener stelt dat een eigenschap die zijn regio uniek maakt, de ruimtelijke verwevenheid tussen urbaan en ruraal gebied is. Natuur gaat naadloos over in stedelijke wijken en vice versa: een kwaliteit die indiener graag wil borgen. De regio kent diverse Natura2000-gebieden. De zonering ‘overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura2000-gebieden’ ligt rigoureus over grote gedeelten bestaand stedelijk gebied binnen de regio, waarbij de impact van deze zonering en beoogde regels en beperkingen niet inzichtelijk zijn gemaakt in de ontwerp-POVI. Dit maakt het onduidelijk welke ruimtelijke beperkingen dit zijn, waardoor vrijwel geen afweging te maken valt welke gevolgen de begrenzing met zich mee zullen brengen.	ZW-0319-32
Indiener stelt dat een glastuinbouwbedrijf is niet opgenomen in het Primair Landbouwgebied, maar in de Groenblauwe Landbouwzone. Glastuinbouwbedrijf ligt binnen gemeentelijk ontwikkelingsgebied	ZW-0224-184

glastuinbouw. Voorstel: glastuinbouwbedrijf binnen Primair Landbouwgebied leggen	
Indiener stelt dat een indeling in elke andere zone dusdanige grote eisen en maatregelen met zich meebrengt dat er geen kans bestaat om op deze locatie landbouwactiviteiten (gecombineerd met ook alternatieve activiteiten) uit te voeren	ZW-0521-3
Indiener stelt dat een zone van 100 meter Verwevingsgebied rond kernen te klein is. Gemeente houdt in de eigen Omgevingsvisie 250 meter aan. Zone is te klein om te kunnen voldoen aan de afspraken uit de Woondeal	ZW-0224-186
Indiener stelt dat er door de indeling van het landbouwbedrijf en grond in de groenblauwe zone (rond de Peelvenen) en het gevolg van de extensivering dit beperkingen en sterk negatief bijdraagt aan het perspectief van het landbouwbedrijf en verzoekt daarom dit te bekijken en de zone aan te passen.	ZW-0476-1
Indiener stelt dat er geen rekening wordt gehouden met economische devaluatie van de bedrijfslocatie door de voorgestelde zonering.	ZW-0519-2
Indiener stelt dat fouten of onnauwkeurigheden in gebiedsbegrenzingen niet mogen leiden tot beleidswaarden of beperkingen op agrarische bouwkavels.	ZW-1166-3 ZW-1137-5 ZW-1141-5 ZW-1122-7
Indiener stelt dat haar bedrijfslocatie ten onrechte onder meerdere gebiedsaanduidingen is gebracht (Groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied, verwevingsgebied, zoekgebied grondwaterbescherming), zonder onderbouwing. Dit leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1137-6
Indiener stelt dat het agrarisch bedrijf diverse kavels cultuurgrond bewerkt in het stroomgebied van de Horsterbeek en de Eckeltsebeek, waarbij de huiskavel door de Horsterbeek wordt doorsneden en aan één zijde grenst aan de Eckeltsebeek. Indiener constateert dat in de ontwerpversie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) langs beide beken een Groenblauwe landbouwzone (GBLZ) is ingetekend, waarin volgens paragraaf 3.4.3 een extensiever, natuur inclusiever en watervriendelijker landbouwtype wordt beoogd. Indiener stelt dat deze groenblauwe zonering met bijbehorende beperkingen een aantasting vormt van de huiskavel en ten koste gaat van de meest efficiënte en duurzame bewerkingseenheden rondom het erf.	ZW-0116-2
Indiener stelt dat het agrarisch bedrijf twee kleinere percelen bewerkt. Indiener stelt dat volgens de ontwerpversie van de POVI na afsplitsing van de groenblauwe landbouwzone op deze locaties heel weinig primair landbouwgebied resteert. Indiener concludeert dat dit voor het bedrijf zeer inefficiënt en onwerkbaar is.	ZW-0116-3
Indiener stelt dat het bedrijf half in 'Primair Landbouwgebied en half in GBLZ' is gelegen en vraagt zich af of dit nadelig gevolgen heeft, of dat er beter één zone gekozen kan worden tbv uniformiteit.	ZW-0186-172
Indiener stelt dat het gebied aangewezen is als 'Verwevingsgebied', maar vanwege de natuurwaarden zou GBLZ beter passen. Verzoek is om dit te wijzigen.	ZW-0186-178
Indiener stelt dat het gebied aangeduid is als Verwevingsgebied, maar dient gewijzigd te worden in GBLZ vanwege de natuurwaarden.	ZW-0186-180

Indiener stelt dat het intekenen van de locatie als GBLZ niet wenselijk is vanwege de lagere bescherming ihkv Waterveiligheid	ZW-0207-150
Indiener stelt dat het lijkt alsof er woningen gebouwd mogen worden nabij zijn bedrijf wanneer dit tot verwevingsgebied wordt aangemerkt. Indiener geeft aan dat dit vanwege de stankcirkel van zijn pluimveebedrijf niet kan en mag.	ZW-0369-2
Indiener stelt dat het niet duidelijk is wat de gevolgen zijn van de zonering voor het gebruik, beheer, bescherming en behoud van rechten op hun locatie.	ZW-0499-4
Indiener stelt dat het onacceptabel is dat er eenzijdige (toekomstige) gebruiksbeperkingen voor de zones rond Natura 2000 gebieden en GBLZ worden opgelegd vanuit Provinciale zijde. Indiener stelt dat gebruiksbeperkingen zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade. Indiener wil nadrukkelijk meegeven deze gebruiksbeperkingen te heroverwegen anders rest hun niets dan deze schade t.z.t. te verhalen.	ZW-0954-4
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke specifieke maatregelen zullen gelden in de zones op landbouwperceel 1 en 2, en dat verdere onderbouwing ontbreekt.	ZW-1009-3
Indiener stelt dat het ontbreekt aan helderheid over verwevingszones betreffende het tijdspad, verwevingsvoorwaarden en de vraag of verkoop vrijwillig blijft. Volgens de indiener kan aanwijzing als verwevingszone druk zetten op agrariërs om vrijwillig te verkopen, met als risico dat er uiteindelijk naar onteigening wordt gegrepen als men niet meewerkt. Indiener stelt dat deze gang van zaken onaanvaardbaar is, zeker wanneer er geen acute noodzaak is en er geen sprake is van wederzijds overleg.	ZW-1000-11
Indiener stelt dat het onwenselijk is als campings en vakantieparken als GBLZ ingetekend zijn in het kader van de waterveiligheid beschermingsnorm	ZW-0207-154
Indiener stelt dat het onwenselijk is dat de camping deels GBLZ en deels Primair Landbouwgebied is	ZW-0207-156
Indiener stelt dat het perspectief voor inwoners en ondernemers binnen de nieuwe zoneringen in Brachterbeek ontbreekt, en verzoekt dat dit alsnog wordt toegevoegd.	ZW-0923-137
Indiener stelt dat het primaire landbouwgebied tegenstrijdig is vormgegeven, beperkt en versnipperd is, en dreigt te worden ondermijnd door stedelijke uitbreidingen.	ZW-1243-20
Indiener stelt dat het stapelen van gebiedsaanduidingen over percelen leidt tot onduidelijkheid en onnodige beperkingen.	ZW-0868-6
Indiener stelt dat het totaal onacceptabel is dat de reguliere land- en tuinbouw geen ondernemers-/ontwikkelingsruimte krijgt en land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan natuur- en wateropgaven de ruimte krijgen in de GBLZ.	ZW-1135-2
Indiener stelt dat het totaal onacceptabel is dat de reguliere land- en tuinbouw geen ondernemers-/ontwikkelingsruimte krijgt en land- en tuinbouw gericht op en ondersteunend aan natuur- en wateropgaven de ruimte krijgen in de GBLZ.	ZW-1209-3
Indiener stelt dat het totaal onacceptabel is dat in de GBLZ land- en tuinbouw gericht en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven de ruimte krijgt en dus met andere woorden de reguliere land- en tuinbouw geen ondernemers-/ontwikkelingsruimte krijgt.	ZW-0954-1

Indiener stelt dat het totaal onacceptabel is dat ondernemers eenzijdig beperkt worden in hun bedrijfsvoering en uitsluitend nog medewerking krijgen indien zij zich dienstbaar op gaan stellen in relatie tot de natuur- en waterbelangen, wat moet blijken uit een bedrijfonwikkelplan.	ZW-1209-4
Indiener stelt dat het verbod op beweiding en het instellen van spuitzones in het verwevingsgebied voor grote problemen gaat zorgen.	ZW-1209-7
Indiener stelt dat het verwevingsgebied geen meerwaarde heeft en verzoekt dit niet in te voeren.	ZW-0298-6
Indiener stelt dat het verwevingsgebied leidt tot rechtsonzekerheid, waardedaling van grond en belemmeringen voor bedrijfsontwikkeling.	ZW-0298-8
Indiener stelt dat het voorgestelde zoneringsbesluit averechtse effecten heeft kijkend naar de POVI doelen en ambities	ZW-0518-4
Indiener stelt dat hun percelen worden doorkruist met verschillende zones, GBLZ en primaire landbouwzone. Door hun manier van werken leidt dit tot een onwerkbare situatie als er bijvoorbeeld in het toekomstig beleid op gewasbeschermingsmiddelen of bemesting op de verschillende zones gemaakt wordt.	ZW-1178-1
Indiener stelt dat in de POVI gebruik wordt gemaakt van ‘verwevingsgebieden’, waar onder voorwaarden woningbouw kan plaatsvinden. Er wordt arbitrair onderscheid gemaakt tussen stedelijke gebieden (500 m) en landelijke kernen (100 m). Voor sommige kernen is dit te summier gezien hun grote omvang en hoge voorzieningenniveau, en doet de kwalificatie ‘landelijke kern’ de dorpen tekort. De resulterende smalle zone voor woningbouw maakt het vrijwel onmogelijk om de noodzakelijke woningaantallen te realiseren, zeker gezien de beperkte binnenstedelijke mogelijkheden. Deze werkwijze zal de gemeente hinderen bij het maken van lokaal maatwerk.	ZW-0214-2 ZW-0277-2
Indiener stelt dat in de POVI twee kaartlagen zijn opgenomen voor het ‘Beekdal’: een benadering vanuit het hoofdstuk ‘Ruimtelijke kwaliteit’ en een benadering vanuit het hoofdstuk ‘Water’. Indiener stelt dat, om verwarring te voorkomen het raadzaam is om tot één integrale kaart te komen. De kaart vanuit het gebiedspaspoort ‘Beekdalen’ is voor de indiener het meest compleet. Deze opmerking geldt tevens ook voor de kaartlaag ‘Droogdalen’ en ‘Hellingen’.	ZW-0263-11
Indiener stelt dat in het verwevingsgebied de combinatie van landbouw met vrijetijdseconomie, natuurontwikkeling, lokale voedselproductie, wateropgaven, bosontwikkeling en stadslandbouw en -tuinbouw, ten koste gaat van kostbare landbouwgrond.	ZW-0406-3
Indiener stelt dat in toelichting, regels, planMER, passende beoordeling en bijlagen niet duidelijk wordt gemaakt waarom deze zonering is toegekend en wat het doel ervan is.	ZW-0499-2
Indiener stelt dat intensieve teelten noodzakelijk zijn voor vruchtwisseling en bodemkwaliteit en dat de Ontwerpvisie onvoldoende duidelijk maakt hoe deze binnen Groenblauwe zones en Verwevingsgebieden zonder beperkingen mogelijk blijven.	ZW-1045-7

Indiener stelt dat landbouwpercelen bij de huiskavel in meerdere zones tegelijk vallen (groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied en verwevingsgebied), wat leidt tot onduidelijkheid en rechtsonzekerheid.	ZW-0574-5
Indiener stelt dat landbouwpercelen nabij de bedrijfslocatie willekeurig zijn aangeduid als groenblauwe landbouwzone, overgangsgebied Natura 2000 en verwevingsgebied, terwijl dit gronden voor regulier gebruik zijn.	ZW-0613-7
Indiener stelt dat meerdere locaties 'Primair landbouwgebied' binnen gaten van NNL vallen. Kleine, geïsoleerde locaties van het 'Primair landbouwgebied' zouden ze willen wijzigen naar 'GBLZ'.	ZW-0186-143
Indiener stelt dat meerdere percelen ten onrechte zijn aangemerkt als verwevingsgebied, zonder onderbouwing.	ZW-0981-10
Indiener stelt dat met de ruilverkaveling versnippering van percelen tegengegaan is en nu alles opnieuw versnipperd wordt door de verschillende zones binnen een bedrijf.	ZW-1178-2
Indiener stelt dat natuurontwikkeling binnen de Groenblauwe landbouwzone leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1434-15
Indiener stelt dat niet zo kan zijn dat er eenzijdige beperkingen vanuit provinciale zijde worden opgelegd ten opzichte van het bestaande gebruik in het verwevingsgebied.	ZW-0933-3
Indiener stelt dat nieuwe aanduidingen voor percelen, willekeurig en zonder gebiedsonderzoek zijn vastgesteld, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1140-10
Indiener stelt dat nieuwe gebiedsaanduidingen leiden tot rechtsonzekerheid, omdat er onvoldoende oplossingen tegenover staan.	ZW-1077-3
Indiener stelt dat nieuwe zoneringen kunnen leiden tot significante waardedaling van agrarische gronden, met name voor jonge boeren.	ZW-1243-16
Indiener stelt dat omliggende cultuurgronden ten onrechte meerdere aanduidingen hebben gekregen (primair landbouwgebied, groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, Natura 2000-overgangsgebieden, ecologische verbindingszones), zonder feitelijk onderzoek.	ZW-1039-9
Indiener stelt dat onnauwkeurigheden of tekenfouten in begrenzingen niet mogen leiden tot extra waarden of beperkingen op bouwkavels.	ZW-1133-3
Indiener stelt dat ook verleende vergunningen en wijzigingen die in voorbereiding zijn, niet mogen worden doorkruist door nieuwe gebiedsaanduidingen.	ZW-1058-4
Indiener stelt dat op de kaarten van de POVI 2025 het huis, de tuin en omliggende gronden van de indiener ten onrechte zijn ingetekend in de zones: “Groen Blauwe Landbouwzone”, “Beekdalen”, “Bos-en Mozaïeklandschap”, “Flauwe Hellingen”, “Plateau – Ontginningen” en “Droogdalen”. De gevolgen hiervan voor het woongenot en het gebruik van de percelen zijn onduidelijk. Indiener verzoekt om de juiste grenzen om de percelen heen in te tekenen, zodat er geen verdere beperkingen of verplichtingen gelden voor het woongenot.	ZW-0124-2
Indiener stelt dat op meerdere percelen tegenstrijdige of overlappende gebiedsaanduidingen zijn toegekend (bijv. primair landbouwgebied én verwevingsgebied), wat rechtsonzekerheid schept.	ZW-0981-16

Indiener stelt dat overlappende en inconsistente zoneringen leiden tot rechtsonzekerheid voor agrariërs en investeerders, waardoor de bereidheid tot innovatie en verduurzaming wordt ondermijnd.	ZW-1370-21
Indiener stelt dat overlappende gebiedsaanduidingen op percelen (zoals Groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone, overgangsgebied Natura 2000 en beekdal) leiden tot rechtsonzekerheid en beperkingen van ontwikkelruimte.	ZW-1370-3
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangewezen als Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied, zonder duidelijke gebiedsbeschrijving of gevolgenanalyse.	ZW-1033-7
Indiener stelt dat percelen cultuurgrond onterecht zijn aangeduid als ecologische verbindingszone en groenblauwe landbouwzone, zonder onderbouwing of gebiedsonderzoek.	ZW-0830-9
Indiener stelt dat percelen cultuurgrond ten onrechte zijn aangeduid als groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszone, zonder inhoudelijke gebiedsbeschrijving of onderzoek, terwijl deze gronden altijd regulier agrarisch gebruikt zijn.	ZW-0734-6
Indiener stelt dat percelen cultuurgrond ten onrechte zijn aangeduid als groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied en ecologische verbindingszone, zonder dat gebiedsonderzoek heeft plaatsgevonden.	ZW-0884-11
Indiener stelt dat percelen cultuurgrond ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone, Verwevingsgebied, Natura 2000-overgangsgebied en ecologische verbindingszone, zonder duidelijke onderbouwing.	ZW-1053-9
Indiener stelt dat percelen die als Groenblauwe landbouwzone zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en daarom niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1383-9 ZW-1392-7 ZW-1396-8
Indiener stelt dat percelen die als verwevingsgebied zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1397-8
Indiener stelt dat percelen die in de Ontwerp-Omgevingsvisie als Groenblauwe landbouwzone of ecologische verbindingszone zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en niet aanvullend mogen worden beperkt.	ZW-1384-9
Indiener stelt dat percelen die zijn aangeduid als primair landbouwgebied gewaardeerd worden.	ZW-1427-9 ZW-1428-8 ZW-1442-10
Indiener stelt dat percelen in de omgeving ten onrechte meerdere zoneringen hebben gekregen (groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied, verwevingsgebied), wat onduidelijkheid geeft over gebruik en ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-0979-10
Indiener stelt dat percelen in de Ontwerpvisie met meerdere overlappende gebiedsaanduidingen (zoals Groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone en overgangsgebied Natura 2000) leiden tot rechtsonzekerheid en belemmeringen voor bedrijfsontwikkeling.	ZW-1363-2
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangewezen als Groenblauwe landbouwzone zonder gebiedsonderzoek, terwijl deze al decennia agrarisch in gebruik zijn.	ZW-1050-10

Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als Verwevingsgebied.	ZW-1428-6
Indiener stelt dat percelen onterecht meerdere gebiedsaanduidingen hebben gekregen (groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, primair landbouwgebied, ecologische verbindingszones, Natura 2000-overgangsgebied), zonder onderliggend onderzoek.	ZW-0972-7
Indiener stelt dat percelen ten onrechte in meerdere gebiedsaanduidingen zijn onderverdeeld (Groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied en verwevingsgebied). Dit leidt tot versnippering en onzekerheid.	ZW-1137-8
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als Verwevingsgebied en zoekgebied grondwaterbescherming, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1152-6
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf terecht zijn aangemerkt als primair landbouwgebied, maar dat aanvullende gebiedsaanduidingen rechtsonzekerheid veroorzaken.	ZW-0976-9
Indiener stelt dat rond bebouwingen verwervingsgebieden worden aangegeven waar later beperkingen op komen. Het lijkt raar dat de A2, die een scheiding is tussen het primaire landbouwgebied en de bebouwing, dan ook niet als grens van het verwervingsgebied wordt gebruikt. Graag motivering aangeven voor huidige gebieden of aanpassen.	ZW-0303-3
Indiener stelt dat stapeling van gebiedsaanduidingen (Groenblauwe landbouwzone, Primair landbouwgebied, Verwevingsgebied) leidt tot rechtsonzekerheid voor agrarische bedrijfsvoering en ontwikkeling.	ZW-1045-5
Indiener stelt dat stoppende veehouderijbedrijven ernstig worden beperkt in hun toekomstmogelijkheden binnen de eigen locatie door de zonering als primair landbouwgebied en hierdoor mogelijk worden gedwongen om het gebied te verlaten.	ZW-0879-12
Indiener stelt dat uitbreiding en doorontwikkeling van het bedrijf wordt bemoeilijkt door de nieuwe beleidskeuzes, zoals de aanwijzing van de productiepercelen als 'groenblauwe landbouwzone' met strenge regels en onduidelijke begrippen als 'extensieve' en 'natuur inclusieve landbouw'.	ZW-0824-1
Indiener stelt dat uitbreiding van de Groenblauwe landbouwzone en Primair landbouwgebied willekeurig is ingetekend, zonder onderbouwing of gebiedsstudie.	ZW-1050-8
Indiener stelt dat uitbreiding van de Groenblauwe landbouwzone rond percelen willekeurig is ingetekend zonder gebiedsonderzoek.	ZW-1042-6
Indiener stelt dat Uitbreidingsgebieden liggen soms in Primair Landbouwgebied waardoor woningbouw hier niet mogelijk is.	ZW-0224-187
Indiener stelt dat verwevingsgebieden niet op kaarten mogen worden weergegeven zolang de begrenzing nog niet concreet is vastgesteld, omdat dit leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-0261-16
Indiener stelt dat verwevingsgebieden te veel onduidelijkheid scheppen, onvoldoende rekening houden met nieuwe technieken en te veel landbouwgrond kosten.	ZW-0535-5
Indiener stelt dat verwevingsgebieden te veel open eindes kennen en gemeenten te ruime interpretatiemogelijkheden geven, wat leidt tot beperkingen en onzekerheid voor agrariërs.	ZW-1243-23

Indiener stelt dat voor een fruitteeltbedrijf waarop intensieve teelten staan, compleet met hagelnetten en watervoorziening, het anders inrichten van percelen vanwege verschillende zoneringen op één perceel kapitaalsvernietiging en praktisch onmogelijk is.	ZW-1178-3
Indiener stelt dat vooral buiten primair landbouwgebied geen verdere beperkingen mogen worden opgelegd aan grondgebonden landbouw.	ZW-1452-9
Indiener stelt dat vooral buiten primair landbouwgebied geen verdere beperkingen mogen worden opgelegd aan grondgebonden landbouw.	ZW-1453-9
Indiener stelt dat ze oneerlijk worden getroffen met hun perceel in het verwevingsgebied, GBLZ, overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden en ecologische verbindingszones, terwijl directe collega's hier geen last van hebben in het primaire landbouwgebied.	ZW-1169-10
Indiener stelt dat ze voor vruchtwisseling intensieve gewassen moeten telen en vraagt om antwoord hoe ze dit kunnen doen in het Verwevingsgebied/GBLZ.	ZW-1237-46
Indiener stelt dat zij als grondeigenaren mogelijk worden benadeeld door onderdelen van de ontwerpvisie. Indiener geeft aan dat de ontwerpvisie ruimtelijke plannen bevat, gebiedsaanwijzingen en/of functieveranderingen die direct invloed kunnen hebben op hun eigendom en bijbehorende gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0119-1
Indiener stelt dat zijn perceel gelegen naast de dorpskern is aangemerkt als verwevingsgebied en de overweging niet begrijpt dat deze verwevingsgebied is geworden, aangezien deze altijd de aanduiding primair landbouwgebied heeft gehad.	ZW-0235-1
Indiener stelt dat zonder een duidelijke toelichting over mogelijke instructieregels, maatregelen, beperkingen en overige inhoudelijke gevolgen van de aanduidingen GBLZ, hertel van Natura 2000-gebieden, Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden, ecologische verbindingszone, verwevingsgebied en zoekgebieden grondwaterbeschermingsgebieden hun cliënt niet akkoord met de vaststelling van de zones op hun bedrijfslocaties en percelen en de beperkingen voor landbouwkundig gebruik of extra vergunningseisen die daarbij komen kijken.	ZW-0932-5
Indiener stelt dat zoneringen onverklaarbaar zijn. Verzoekt opheldering hoe zoneringen worden toegekend, welke zonering is leidend bij overlap?	ZW-0978-1
Indiener stelt dat zoneringen vaak generiek zijn ingetekend zonder gebiedsonderzoek, waardoor rechtsonzekerheid ontstaat over gebruik en vergunningverlening.	ZW-0810-9
Indiener stelt de vraag waar de breedte van de groenblauwe landbouwzone op is gebaseerd	ZW-1078-7
Indiener stelt de zone Verwevingsgebied, zoals deze in de Ontwerpvisie opgenomen, niet is voorzien van een inhoudelijke of gedetailleerde beschrijving en/of nader onderzoek naar o.a. de begrenzing en dat zonder dit onderzoek geen verdere beperkingen opgelegd kunnen worden.	ZW-0851-8
Indiener stelt het bij de Groenblauwe landbouwzone, zoals momenteel vastgesteld, ontbreekt aan een gedegen gebiedsbeschrijving en een onderbouwd onderzoek. De grenzen van deze zone lijken voor de indiener	ZW-0932-4

willekeurig te zijn vastgesteld, zonder rekening te houden met het langdurige en intensieve agrarische gebruik	
Indiener stelt het niet eens te zijn met de zonering betreffende zijn agrarische grondpercelen alsook zijn 2 productielocaties.	ZW-0582-2 ZW-1436-3
Indiener stelt voor dat binnen de Groenblauwe landschapszone ruimte moet zijn voor beperkte natuurontwikkeling in samenspraak met de landbouw.	ZW-1300-4
Indiener stelt voor dat de definitie van 'Verwevingsgebied' wordt aangepast om nieuwbouw van woningen per woonkern of woonlint binnen 5 jaar te realiseren volgens de Woondeal.	ZW-0649-2
Indiener stelt voor dat de definitieve begrenzing van het verwevingsgebied niet strijdig is met het rechtszekerheidsbeginsel en gelijkheidsbeginsel, en vraagt om uniforme toepassing in alle gemeenten.	ZW-1400-3
Indiener stelt voor dat de gebiedsaanwijzing niet wordt gewijzigd vanwege recente investeringen in herverkaveling en extra landbouwgrond die daarvan nadelen zullen ondervinden.	ZW-0729-3
Indiener stelt voor dat er rechtszekerheid wordt geboden voor intensieve akkerbouwteelten binnen het groenblauwe landbouwzonegebied.	ZW-1073-4
Indiener stelt voor dat in de groenblauwe landbouwzone zowel extensieve als reguliere landbouw naast elkaar moet kunnen bestaan.	ZW-0983-3
Indiener stelt voor dat percelen die vlak liggen of licht glooien een primaire landbouwfunctie krijgen en geen groenblauwe functie.	ZW-0172-7
Indiener stelt voor dat vertaling van de visie naar gebiedsgerichte aanpak en bestemmingsplannen maatwerk moet zijn met oog voor de praktijk in plaats van gebaseerd op computerwerk met diverse kaarten.	ZW-1169-12
Indiener stelt voor geen algemene verboden of beperkende zones (specifiek spuitzones) in te stellen voor agrarisch gebruik en pleit voor maatwerk.	ZW-0780-4
Indiener stelt voor intensieve veeteelt niet uit te sluiten uit de GBL-zones en rekening te houden met de praktische agrarische bedrijfsvoering en het belang van regionale voedselproductie.	ZW-0780-2
Indiener stelt voor om bij het indelen van zoneringslijnen zoveel mogelijk rekening te houden met bestaande perceelsgrenzen om rendabel gebruik van resterende delen te waarborgen.	ZW-1361-4
Indiener stelt voor om bij regelgeving in groenblauwe gebieden rekening te houden met bestaande landbouwmethoden zoals specifieke grondbewerking en gevarieerde teelten die erosie voorkomen, variatie in het landschap creëren en verantwoordde teelt mogelijk maakt.	ZW-0914-3
Indiener stelt voor om de huidige zonering (vooral met betrekking tot de beekdalen) te herzien en aan te passen naar de werkelijke situatie waarin bestaande bouwblokken geen negatieve gevolgen ervaren.	ZW-0780-1
Indiener stelt voor om geen beleid te voeren dat traditionele landbouwvormen beperkt of uitsluit in de GBLZ	ZW-1489-3
Indiener stelt voor om geen verwevingsgebied toe te wijzen vanwege een ongepaste opmerking in het Provinciaal plan Stikstof over de kwaliteit van landbouwgrond, die een vooringenomenheid van ambtenaren suggereert.	ZW-0432-2
Indiener stelt voor om het verwevingsgebied te beperken tot 250 m van het Natura-2000 gebied.	ZW-0432-4

Indiener stelt voor om in de zone Primair Landbouwgebied recreatiemogelijkheden te behouden en te ontwikkelen, zowel voor bezoekers als ter ondersteuning van neveninkomsten voor landbouwbedrijven.	ZW-1361-7
Indiener stelt voor om meer mogelijkheden te creëren voor nevenfuncties naast agrarische bedrijven in primaire landbouwgebieden, zoals kleinschalige landbouw, recreatieve functies en dienstverlenende functies.	ZW-1211-2
Indiener stelt voor om mogelijkheden te bieden voor het stallen van caravans/campers in het primair landbouwgebied.	ZW-1211-4
Indiener stelt voor om mogelijkheden te bieden voor kleine bedrijven en starters om zich te vestigen in het primair landbouwgebied als alternatief voor industrieterreinen.	ZW-1211-5
Indiener stelt voor om rekening te houden met de balans tussen natuurbehoud en de economische belangen van primaire landbouwgebieden.	ZW-0736-3
Indiener stelt voor om rekening te houden met de negatieve gevolgen van de groenblauwe zones, zoals verschraling van grasland en verminderde gezondheid van koeien, waardoor de grond niet langer geschikt is voor landbouw.	ZW-1269-2
Indiener stelt voor om spuitvrije zones en bufferzones voor fijnstof en geur te realiseren in verwevingsgebieden.	ZW-0768-3
Indiener uit zijn zorgen over de nieuw ingevoerde zoneringen	ZW-0921-3
Indiener uit zorgen over de beperkingen die de omgevingsvisie oplegt aan verwevingsgebieden, wat leidt tot versnippering van het bedrijf doordat door de indeling van het gebied niet gelijkloopt met de de gronden van het bedrijf.	ZW-0983-5
Indiener uit zorgen over de extra beperkingen die het verwevingsgebied op een gedeelte van hun bedrijf op termijn zal meebrengen.	ZW-0175-3
Indiener uit zorgen over het feit dat de zones in de POVI nu nog indicatief zijn en later, na overleg met gemeenten, kunnen veranderen. Gemeenten nemen bovendien al bufferzones in hun omgevingsvisies op die groter zijn dan de POVI aangeeft en die de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven beperken. Ook is onduidelijk of het verwevingsgebied opschuift als er bijvoorbeeld nieuwe woningen worden gebouwd (“een straatje erbij”). Hierdoor kunnen agrariërs onverwacht te maken krijgen met nieuwe beperkingen voor hun bedrijf, wat leidt tot onacceptabele onzekerheid en gebrek aan rechtszekerheid.	ZW-0877-26
Indiener verwijst naar de bijgevoegde plankaart en correspondentie waaruit de medewerking van de gemeente Simpelveld blijkt.	ZW-0118-7
Indiener verzet zich tegen de voorgenomen zoneringen in een: • Natuurnetwerk; • Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven); • Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied); • Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven); • Zonering stedelijk gebied; • Zonering landelijke kernen; • Zonering werklocaties. Bovendien is het plan om in het definitieve POVI aan het verwevingsgebied ook nog eens zones toe te voegen voor energie infrastructuur van nationaal	ZW-0866-4

belang (380 kV) en bijvoorbeeld defensieterreinen. Indiener verzet zich tegen deze zoneringen en is van mening dat het niet zo kan en mag zijn dat in een provinciaal beleidsdocument contouren worden geschetst waaraan de bedrijfsvoering van indiener of van andere betrokkenen die met hun bedrijf in deze zones zijn gevestigd, moet gaan voldoen zonder dat agrariërs voldoende in de Omgevingswet geborgde rechtsmiddelen hebben om de aanwijzing van deze zonering te voorkomen.	
Indiener verzet zich tegen de voorgenomen zoneringen in een: • Natuurnetwerk; • Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven); • Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied); • Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven); • Zonering stedelijk gebied; • Zonering landelijke kernen; • Zonering werklocaties. Bovendien is het plan om in het definitieve POVI aan het verwevingsgebied ook nog eens zones toe te voegen voor energie infrastructuur van nationaal belang (380 kV) en bijvoorbeeld defensieterreinen. Indiener verzet zich tegen deze zoneringen en is van mening dat het niet zo kan en mag zijn dat in een provinciaal beleidsdocument contouren worden geschetst waaraan de bedrijfsvoering van indiener of van andere betrokkenen die met hun bedrijf in deze zones zijn gevestigd, moet gaan voldoen zonder dat agrariërs voldoende in de Omgevingswet geborgde rechtsmiddelen hebben om de aanwijzing van deze zonering te voorkomen.	ZW-0875-4
Indiener verzoekt om de zonering Verwevingsgebied van zijn percelen in zijn geheel te verwijderen en te vervangen door Primair landbouwgebied, een en ander conform de aangrenzende zoneringen daarvan.	ZW-0664-5
Indiener verzoekt afstand van de verwevingsgebieden rondom kernen gelijk te trekken met de kernrandzone van 200 meter die de gemeente hanteert	ZW-1236-239
Indiener verzoekt begrenzing 'primair landbouwgebied' aan te passen tpv agrariërs.	ZW-0317-249
Indiener verzoekt beleid om te voorkomen dat via zoneringen of gemeentelijk beleid alsnog feitelijke beperkingen worden opgelegd, die het uitgangspunt van het primair landbouwgebied (landbouw als economisch leidende activiteit) ondermijnen.	ZW-0879-15
Indiener verzoekt bestaande bestemmingsplannen te respecteren en in de juiste kleur en de juiste status in te tekenen	ZW-0240-147
Indiener verzoekt bij de locatie niet 3 zones te hanteren.	ZW-0187-136
Indiener verzoekt bij mogelijk woningbouw rondom de kern het verwevingsgebied aan te passen	ZW-0187-137
Indiener verzoekt cluster aan te duiden als Verwevingsgebied.	ZW-1127-153
Indiener verzoekt dat aanduidingen als Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied geen extra beperkingen opleveren ten opzichte van bestaande agrarische wet- en regelgeving, en dat agrarisch gebruik onverkort mogelijk blijft. Indien beperkingen worden voorzien, dienen deze duidelijk en juridisch toetsbaar te zijn onderbouwd.	ZW-1307-4

Indiener verzoekt dat aanleg van natuurgebieden of verbindingen binnen de groenblauwe landschapszone uitsluitend op vrijwillige basis plaatsvindt, zodat agrarisch gebruik niet onder druk komt te staan.	ZW-0693-5
Indiener verzoekt dat aanwijzing als groenblauwe landbouwzone geen extra beperkingen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig mogelijk blijft.	ZW-0606-5
Indiener verzoekt dat aanwijzing als Primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen oplevert boven op de geldende regels.	ZW-1071-10
Indiener verzoekt dat aanwijzing als Verwevingsgebied expliciet niet mag leiden tot beperkingen van bestaand agrarisch gebruik.	ZW-1152-8
Indiener verzoekt dat aanwijzing als Verwevingsgebied expliciet niet mag leiden tot beperkingen van bestaand agrarisch gebruik.	ZW-1154-8
Indiener verzoekt dat afwijkingen en verleende omgevingsvergunningen volledig gerespecteerd blijven bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.	ZW-1452-3
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone en het Primair landbouwgebied volledig behouden blijft en dat zoneringen geen aanvullende beperkingen opleveren voor bedrijfsvoering of ontwikkeling.	ZW-1050-9
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig niet leidt tot beperkingen voor teelt, bemesting, watergebruik en spuitzones.	ZW-1334-8
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik in percelen met aanduidingen als Groenblauwe landbouwzone, Ecologische verbindingszone, Verwevingsgebied en Natura 2000-overgangsgebied volledig behouden blijft, zonder extra beperkingen zoals spuitzones of beperkingen op meststoffen en watergebruik.	ZW-1122-8
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik op deze percelen behouden blijft en dat geen aanvullende beperkingen worden opgelegd voor bemesting, watergebruik, spuitzones of teeltkeuze.	ZW-1039-10
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik op deze percelen volledig behouden blijft en dat bij vaststelling van begrenzingen altijd wordt uitgegaan van de feitelijke landbouwkundige situatie.	ZW-1033-12
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik op deze percelen volledig behouden blijft, zonder aanvullende beperkingen bovenop de bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1042-11 ZW-1425-17
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van deze percelen volledig behouden blijft en dat geen beperkingen gelden ten aanzien van bemesting, gewaskeuze of watergebruik.	ZW-1053-10
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van percelen binnen de groenblauwe landbouwzone en ecologische verbindingszone volledig mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen zoals spuitzones, bemestingsrestricties of watergebruiksbeperkingen.	ZW-0734-7
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van percelen binnen ecologische verbindingszones en groenblauwe landbouwzones blijvend mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen zoals spuitzones, waterrestricties of bemestingsbeperkingen.	ZW-0830-10
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van percelen blijvend mogelijk blijft, zonder beperkingen zoals spuitzones, waterrestricties of bemestingsbeperkingen.	ZW-0884-12

Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik van percelen die in de Ontwerpvisie zijn omgezet van Buitengebied naar Groenblauwe landbouwzone behouden blijft, zonder beperkingen zoals spuitzones, restricties op meststoffen of watergebruik.	ZW-1044-7
Indiener verzoekt dat agrarische bedrijven in Verwevingsgebieden volledige ontwikkelruimte behouden conform gemeentelijke plannen en dat deze aanduiding niet leidt tot extra restricties.	ZW-0810-14
Indiener verzoekt dat agrarische bouwkavels expliciet worden uitgesloten van de werking van gebiedsaanduidingen en dat bouw- en gebruiksmogelijkheden onaangetast blijven, inclusief vergunde uitbreidingen en lopende planprocedures.	ZW-0810-3
Indiener verzoekt dat begrenzingen van Verwevingsgebieden worden geschrapt zolang deze niet zorgvuldig en definitief zijn vastgesteld.	ZW-1152-13 ZW-1154-13
Indiener verzoekt dat beleidsmatige aanduidingen geen juridische gevolgen hebben voor bestaande activiteiten, tenzij vastgelegd in verordeningen of planregels.	ZW-0810-10
Indiener verzoekt dat bestaand agrarisch gebruik in deze percelen volledig behouden blijft, zonder beperkingen zoals spuitzones of restricties op meststoffen en watergebruik.	ZW-1140-11
Indiener verzoekt dat bestaande, stedelijke functies in Primaire landbouwzones aangepast moeten worden.	ZW-0241-175
Indiener verzoekt dat de aan percelen toegekende gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande bedrijfsvoering en dat percelen blijvend benut kunnen worden voor reguliere landbouw.	ZW-0973-23
Indiener verzoekt dat de aanduiding ‘Primair landbouwgebied’ ongewijzigd wordt gehandhaafd op alle percelen die onderdeel uitmaken van de bedrijfsvoering en dat geen aanvullende beperkingen gelden.	ZW-1140-12
Indiener verzoekt dat de aanduiding als groenblauwe landbouwzone geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven en dat gevolgen hiervan expliciet worden beschreven.	ZW-0573-4
Indiener verzoekt dat de aanduiding als Groenblauwe landbouwzone wordt geschrapt en vervangen door de logische eigendomsgrens.	ZW-0322-9
Indiener verzoekt dat de aanduiding als Verwevingsgebied geen beperkingen oplevert voor agrarische bedrijfsvoering, zoals teeltkeuze, spuitzones, afstandseisen of ruimtelijke ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0322-6
Indiener verzoekt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1428-12
Indiener verzoekt dat de aanduiding groenblauwe landbouwzone geen beperkingen oplevert voor de exploitatie en ontwikkeling van de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-0697-3
Indiener verzoekt dat de aanduiding Groenblauwe landbouwzone wordt beperkt tot gebieden met aantoonbare opgaven, en dat agrarisch gebruik leidend blijft zonder nieuwe juridische beperkingen.	ZW-0810-13

Indiener verzoekt dat de aanduiding overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik, zolang geen instructieregels of maatregelen zijn vastgesteld.	ZW-0573-8
Indiener verzoekt dat de aanduiding primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen oplevert voor bestaand gebruik en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0972-10
Indiener verzoekt dat de aanduiding Primair landbouwgebied juridisch wordt versterkt zodat landbouw hier blijvend de hoofdfunctie blijft en andere functies slechts aanvullend zijn.	ZW-0810-12
Indiener verzoekt dat de aanduiding primair landbouwgebied op alle bedrijfspercelen wordt gehandhaafd en dat in de definitieve visie expliciet wordt opgenomen dat binnen dit gebied geen aanvullende beperkingen gelden, met uitzondering van bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1041-6
Indiener verzoekt dat de aanduiding verwevingsgebied geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1425-10 ZW-1428-7
Indiener verzoekt dat de aanduiding Verwevingsgebied voorlopig van de kaarten wordt verwijderd zolang de begrenzing indicatief en niet bestuurlijk vastgesteld is.	ZW-1045-13 ZW-1077-11
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als groenblauwe landbouwzone geen beperkingen oplevert en dat de percelen blijvend als primair landbouwgebied worden aangemerkt.	ZW-0626-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als groenblauwe landbouwzone geen extra beperkingen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig mogelijk blijft.	ZW-0613-9
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als Verwevingsgebied geen aanvullende beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van de agrarische bedrijfslocatie.	ZW-0696-4
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als verwevingsgebied geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik en bedrijfsactiviteiten, zoals spuitzones of afstandseisen.	ZW-0574-7
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als verwevingsgebied geen verdere beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-0626-3
Indiener verzoekt dat de begrenzing van verwevingsgebied, primair landbouwgebied, Natura 2000-overgangsgebieden en intrekgebieden voorlopig van de kaarten wordt verwijderd zolang er geen zorgvuldig onderzoek heeft plaatsgevonden.	ZW-0972-21
Indiener verzoekt dat de buurtschappen als verwevingsgebied worden ingetekend.	ZW-0241-169
Indiener verzoekt dat de gehele bedrijfslocatie en omliggende percelen worden aangewezen als primair landbouwgebied en dat andere aanduidingen, zoals groenblauwe landbouwzone of ecologische verbindingszone, worden geschrapt.	ZW-0868-7
Indiener verzoekt dat de generieke aanduiding van 500 tot 1.500 meter rondom Natura 2000-gebieden uit de definitieve Omgevingsvisie wordt geschrapt en pas na gebied specifiek onderzoek opnieuw wordt overwogen.	ZW-0574-15
Indiener verzoekt dat de landbouwkundige waarde van hun percelen te allen tijde wordt beschermd.	ZW-0932-9

Indiener verzoekt dat de meerwaarde van aangewezen gebieden voor waterkwaliteit duidelijk wordt onderbouwd.	ZW-1243-19
Indiener verzoekt dat de Omgevingsvisie expliciet vastlegt dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen niet van toepassing zijn op de gebruiksmogelijkheden. Dit moet ook gelden voor verleende vergunningen en planwijzigingen die in voorbereiding waren.	ZW-0732-1 ZW-0737-3
Indiener verzoekt dat de Omgevingsvisie geen aanvullende beperkingen oplegt die strijdig zijn met het eerder door de provincie afgegeven positieve advies over de omvorming van een agrarische bouwkavel naar vijf woonkavels.	ZW-0884-1
Indiener verzoekt dat de percelen in het verwevingsgebied nu en in de toekomst volledig kunnen worden benut voor landbouw- en tuinbouwdoeleinden, en indien dat niet gegarandeerd kan worden, de provincie het instrument van herinrichting of ruilverkaveling inzet.	ZW-0851-7
Indiener verzoekt dat de plannen worden aangepast, zodat melkveehouders in de bufferzone van de Maria Peel een toekomst houden en het melkveebedrijf economisch levensvatbaar blijft.	ZW-1449-2
Indiener verzoekt dat de Provinciale Omgevingsvisie zodanig wordt aangepast dat geen extra belemmeringen ontstaan voor de beoogde invulling van de bedrijfslocatie.	ZW-0901-7
Indiener verzoekt dat de provincie garandeert dat door gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden en dat landbouwkundige waarden van percelen blijvend worden gewaarborgd.	ZW-0908-17 ZW-0996-11
Indiener verzoekt dat de zone van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden van de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek aantoont dat deze noodzakelijk is.	ZW-0737-23
Indiener verzoekt dat deze aanduidingen worden geschrapt zolang geen gebiedsstudie of onderbouwing aanwezig is.	ZW-1077-10 ZW-1077-9
Indiener verzoekt dat deze gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren voor bestaande bedrijfsvoering en dat toekomstige regels alleen worden vastgesteld op basis van zorgvuldig gebiedsonderzoek en sectoroverleg.	ZW-0979-9
Indiener verzoekt dat deze generieke zone wordt verwijderd totdat onderzoek de noodzaak aantoont.	ZW-0981-24
Indiener verzoekt dat deze landbouwpercelen blijvend worden aangemerkt als primair landbouwgebied zodat agrarisch gebruik volledig gewaarborgd blijft.	ZW-0574-6
Indiener verzoekt dat deze percelen worden aangemerkt als primair landbouwgebied en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft, zonder extra beperkingen bovenop bestaande wetgeving.	ZW-0979-11
Indiener verzoekt dat dit agrarisch gebruik onverkort mogelijk blijft, zonder beperkingen zoals spuitzones, waterrestricties of meststoffenbeperkingen.	ZW-1050-11
Indiener verzoekt dat dit uitgangspunt expliciet in de Omgevingsvisie wordt opgenomen en de voorlopige begrenzing van Verwevingsgebieden van de kaarten wordt verwijderd zolang deze niet zorgvuldig is vastgesteld.	ZW-1122-11

Indiener verzoekt dat door gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden en dat landbouwkundige waarden blijvend worden beschermd.	ZW-1133-16
Indiener verzoekt dat eventuele beleidswaarden of instructieregels die aan gebiedsaanduidingen zijn gekoppeld niet van toepassing zijn op bestaande agrarische bouwkavels en bedrijfslocaties.	ZW-0850-6
Indiener verzoekt dat eventuele gevolgen van de aanwijzing verwevingsgebied expliciet in de visie worden opgenomen en niet aan interpretatie worden overgelaten.	ZW-0908-8
Indiener verzoekt dat expliciet wordt vastgelegd dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft en dat zonering geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-1053-8
Indiener verzoekt dat expliciet wordt vastgelegd dat agrarisch gebruik binnen Verwevingsgebieden volledig mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid.	ZW-1058-11 ZW-1058-12
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen geen invloed hebben op gebruiks- en bouwmogelijkheden, omdat het omgevingsplan leidend moet blijven.	ZW-0979-6
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen niet van toepassing zijn op de gebruiks- en bouwmogelijkheden. Het omgevingsplan moet leidend blijven, inclusief vergunde uitbreidingen en planwijzigingen in voorbereiding.	ZW-0976-4
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen, niet van toepassing zijn op deze bouwkavels en dat uitsluitend het onderliggende omgevingsplan bepalend is voor gebruiks- en bouwmogelijkheden.	ZW-1299-4
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen geen beperkingen mogen opleveren voor bestaande bouwkavels en bedrijfslocaties zoals vastgelegd in het omgevingsplan, zodat rechtszekerheid en investeringsruimte behouden blijven.	ZW-1041-4
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen niet mogen leiden tot impliciete beleidsmatige beperkingen, tenzij deze zorgvuldig zijn onderzocht en in overleg met de sector zijn vastgesteld.	ZW-0322-3
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen niet van toepassing zijn op agrarische bouwkavels, zodat het bestemmingsplan leidend blijft voor gebruiks- en bouwmogelijkheden, ook bij verleende vergunningen en lopende planwijzigingen.	ZW-0972-3
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen niet van toepassing zijn op gebruiks- en bouwmogelijkheden van agrarische bouwkavels. Het omgevingsplan moet leidend zijn, ook bij verleende vergunningen en wijzigingen die in voorbereiding waren vóór de terinzagelegging.	ZW-0940-2
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen op agrarische bouwkavels geen invloed hebben op gebruiks- en bouwmogelijkheden en dat omgevingsplannen leidend blijven.	ZW-1122-6

Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen op bouwkavel en vestiging geen aanvullende beperkingen opleveren en alleen worden toegepast na degelijk gebiedsonderzoek met inspraak van de sector.	ZW-1074-8
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen op de bedrijfslocatie geen aanvullende beperkingen opleveren en alleen worden toegepast na degelijk onderzoek met inspraak van de sector.	ZW-1137-7
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen op de bedrijfslocatie geen aanvullende beperkingen opleveren en dat toekomstige beperkingen uitsluitend op basis van degelijk gebiedsonderzoek en sectoroverleg mogen worden vastgesteld.	ZW-0973-8
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen uitsluitend worden toegepast na zorgvuldige onderbouwing en met duidelijke, herkenbare grenzen.	ZW-1122-23
Indiener verzoekt dat geen aanvullende beperkingen aan grondgebonden landbouw worden opgelegd zonder uitvoerbare alternatieven en goed overleg met de sector.	ZW-1134-5 ZW-1141-7
Indiener verzoekt dat geen aanvullende beperkingen worden opgelegd zonder uitvoerbare en financieel onderbouwde alternatieven, en dat gebiedsaanduidingen niet leiden tot impliciete beleidsbeperkingen tenzij zorgvuldig onderzocht en vastgesteld.	ZW-1074-4
Indiener verzoekt dat geen verdere beperkingen aan grondgebonden landbouw worden opgelegd zonder uitvoerbare alternatieven en goed overleg met de sector.	ZW-1140-7 ZW-1166-5
Indiener verzoekt dat gegarandeerd wordt dat door gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden van agrarische bedrijven.	ZW-1079-10
Indiener verzoekt dat het agrarisch gebruik op deze percelen blijvend wordt gewaarborgd en dat de aanduiding Verwevingsgebied van de kaarten wordt verwijderd zolang die niet zorgvuldig is vastgesteld.	ZW-0981-17
Indiener verzoekt dat het agrarisch gebruik van percelen binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft, zonder extra beperkingen ten aanzien van teelt, bemesting, watergebruik of ruimtelijke ontwikkeling.	ZW-1042-7
Indiener verzoekt dat hun percelen nu en in de toekomst volledig kunnen worden benut voor landbouw- en tuinbouwdoeleinden, en indien dat niet gegarandeerd kan worden, de provincie het instrument van herinrichting of ruilverkaveling inzet;	ZW-0932-8
Indiener verzoekt dat in de definitieve Omgevingsvisie expliciet wordt opgenomen dat intensieve teelten binnen Groenblauwe zones en Verwevingsgebieden onverkort mogelijk blijven.	ZW-1045-8
Indiener verzoekt dat in de definitieve Omgevingsvisie expliciet wordt vastgelegd dat bestemmingsplannen leidend zijn voor de regels en gebruiksmogelijkheden van agrarische bouwkavels.	ZW-0613-1
Indiener verzoekt dat kaarten en gebiedsaanduidingen worden herzien op basis van gebiedsonderzoek, feitelijke grondeigenschappen en bestaande functies, en dat willekeurige zoneringen worden verwijderd.	ZW-0810-19

Indiener verzoekt dat landbouwkundige waarden blijvend worden beschermd en dat bij beperkingen herinrichting of kavelruil wordt toegepast.	ZW-1166-22 ZW-1151-18 ZW-1152-1 ZW-1039-24
Indiener verzoekt dat natuurontwikkeling binnen de groenblauwe landschapszone uitsluitend op vrijwillige basis plaatsvindt en dat agrarisch gebruik blijvend gewaarborgd wordt.	ZW-0574-9 ZW-0613-11
Indiener verzoekt dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen automatische juridische of praktische beperkingen met zich meebrengen voor bestaande agrarische bedrijfsvoering, tenzij hiervoor expliciete, goed onderbouwde en door de sector gedragen maatregelen zijn getroffen.	ZW-0851-6
Indiener verzoekt dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen beperkingen opleveren voor het agrarisch gebruik van percelen en dat huidig gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1259-2 ZW-1259-3
Indiener verzoekt dat nieuwe zoneringen voor percelen geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, zoals spuitzones, waterrestricties of bemestingsverboden.	ZW-1217-5 ZW-1241-5
Indiener verzoekt dat ook de belangen van agrarische grondeigenaren worden erkend en dat respect voor agrarisch gebruik door omwonenden wordt toegevoegd.	ZW-1243-22
Indiener verzoekt dat percelen die in de Omgevingsvisie zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone, Natura 2000-overgangsgebied, Ecologische verbindingszone of Verwevingsgebied volledig agrarisch gebruikt mogen blijven worden, zonder extra beperkingen.	ZW-1101-5
Indiener verzoekt dat percelen die in de Ontwerpvisie zijn aangeduid als ‘Buitengebied’ deze aanduiding behouden, en dat de nieuwe aanduiding ‘Groenblauwe landbouwzone’ niet wordt toegepast.	ZW-1299-2
Indiener verzoekt dat percelen die in de Ontwerpvisie zijn aangeduid als ‘Groenblauwe landbouwzone’ worden herzien en opnieuw als primair landbouwgebied worden aangewezen, zodat de bedrijfsvoering en ontwikkelingsmogelijkheden niet worden beperkt.	ZW-1299-1
Indiener verzoekt dat percelen die in de Ontwerpvisie zijn aangemerkt als Groenblauwe landbouwzone opnieuw als primair landbouwgebied worden aangeduid, zodat agrarisch gebruik niet wordt beperkt.	ZW-1362-6
Indiener verzoekt dat percelen die in het huidige plan als ‘Buitengebied’ zijn aangeduid, hun oorspronkelijke status behouden en niet worden omgezet naar Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1370-4
Indiener verzoekt dat percelen die nu als primair landbouwgebied zijn aangemerkt daadwerkelijk gevrijwaard blijven van aanvullende gebiedsaanduidingen of beleidsmatige beperkingen.	ZW-0973-10
Indiener verzoekt dat percelen die zijn aangeduid als primair landbouwgebied deze status behouden en dat binnen dit gebied geen aanvullende beperkingen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1334-5
Indiener verzoekt dat percelen die zijn aangemerkt als primair landbouwgebied gevrijwaard blijven van aanvullende beperkingen of beleidsmatige voorwaarden, zodat de continuïteit van de bedrijfsvoering is gewaarborgd.	ZW-0976-10

Indiener verzoekt dat percelen volledig worden aangeduid als primair landbouwgebied, aangezien deze gronden regulier agrarisch in gebruik zijn en blijven.	ZW-0621-6
Indiener verzoekt dat tekenfouten, globale begrenzingen of verouderde kaartlagen geen beleidsmatige gevolgen hebben voor agrarische bouwkavels.	ZW-0810-4
Indiener verzoekt dat twee percelen aan de rand van de kern volledig worden aangeduid als primair landbouwgebied in plaats van de aanduidingen in de Ontwerpvisie.	ZW-0621-4
Indiener verzoekt dat verwevingsgebieden geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat dit volledig mogelijk blijft zonder extra restricties.	ZW-0701-4
Indiener verzoekt dat verwevingsgebieden niet op kaarten worden weergegeven zolang de begrenzing niet zorgvuldig en definitief is vastgesteld, om rechtsonzekerheid te voorkomen.	ZW-1039-21
Indiener verzoekt dat voor de locatie wordt bevestigd dat de aanduiding verwevingsgebied geen beperkingen oplevert voor landbouwkundig gebruik, met name niet voor het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-0621-8
Indiener verzoekt dat voor zoneringen die agrarisch gebruik beperken eerst gebiedsgericht onderzoek en belangenafweging plaatsvinden.	ZW-0810-11
Indiener verzoekt dat wordt vastgelegd dat aan zijn gronden toegekende gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande agrarische bedrijfsvoering en ontwikkelruimte.	ZW-0322-16
Indiener verzoekt dat wordt vastgelegd dat gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren voor agrarische bedrijfsvoering, tenzij dit is gebaseerd op concreet onderzoek en voorzien van compensatie.	ZW-0322-10
Indiener verzoekt dat wordt vastgesteld dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen automatische juridische of praktische beperkingen met zich meebrengen voor bestaande agrarische bedrijfsvoering, tenzij hiervoor expliciete, goed onderbouwde en door de sector gedragen maatregelen zijn getroffen.	ZW-0463-5
Indiener verzoekt dat zoneringen worden herzien in overleg met grondeigenaren en gebruikers, en dat duidelijker wordt vermeld dat grenzen indicatief zijn.	ZW-1243-14
Indiener verzoekt dat zoneringen zoals verwevingsgebied geen aanvullende beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0606-3
Indiener verzoekt dat zoneringen zoals verwevingsgebied geen aanvullende beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0613-5
Indiener verzoekt de aanduiding verwevingsgebied bij Bingelrade te schrappen of te corrigeren.	ZW-1405-11
Indiener verzoekt de aanduiding verwevingsgebied te schrappen of te verduidelijken, zodat deze geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-1401-8
Indiener verzoekt de aanduiding verwevingsgebied te schrappen of te verduidelijken, zodat deze geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-1405-7
Indiener verzoekt de locatie op te nemen in de zonering 'verwevingsgebied'	ZW-0317-251

Indiener verzoekt de gebiedsaanwijzing droogdal en hellingen resp. GBLZ te verwijderen en dit te veranderen in Primair Landbouwgebied, omdat behoud van grasland juist belangrijk is voor een goede afvoer van water.	ZW-0615-3
Indiener verzoekt de gebiedsaanwijzing droogdal resp. GBLZ te verwijderen van hun perceel en dit te veranderen in Primair Landbouwgebied.	ZW-0615-2
Indiener verzoekt de gegeven aanduidingen niet toe te kennen aan haar percelen tot duidelijkheid bestaat over de beperkingen waartoe zij (kunnen) leiden voor de percelen zoals benoemd in deze zienswijze.	ZW-1151-5
Indiener verzoekt de Maas op te nemen 'groenblauwe landbouwzone'	ZW-0240-151
Indiener verzoekt de nieuwe zonering niet van toepassing te zijn op bestaande agrarische bouwblokken zonder heldere overgangs- of beschermingsbepalingen.	ZW-0171-6
Indiener verzoekt de ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven in het primaire landbouwgebied ook juridische eenduidig en stevig te verankeren.	ZW-0171-8
Indiener verzoekt de percelen die nu als Groenblauwe landbouwzone zijn aangemerkt, terug te zetten naar primair landbouwgebied.	ZW-1380-5
Indiener verzoekt de Provincie Limburg dringend om in de definitieve Omgevingsvisie meer flexibiliteit en ontwikkelruimte te bieden voor agrarische bedrijven in verwevingsgebieden, met name door de ondersteuning van jonge agrarische ondernemers: Motiveer en faciliteer jonge ondernemers om bij te dragen aan voedselzekerheid en landschapsbeheer. Dit kan door middel van subsidies, versoepelde regelgeving en toegang tot innovatieprogramma’s.	ZW-0661-5
Indiener verzoekt de Provincie Limburg dringend om in de definitieve Omgevingsvisie meer flexibiliteit en ontwikkelruimte te bieden voor agrarische bedrijven in verwevingsgebieden, met name door flexibele Bestemmingsregelingen: Sta nieuwbouw van stallen toe die voldoen aan de hoogste duurzaamheids- en dierenwelzijnsnormen, zonder de multifunctionaliteit van het verwevingsgebied te beperken. Voorkom dat het beleid leidt tot stagnatie van noodzakelijke agrarische innovatie.	ZW-0661-2
Indiener verzoekt de Provincie Limburg dringend om in de definitieve Omgevingsvisie meer flexibiliteit en ontwikkelruimte te bieden voor agrarische bedrijven in verwevingsgebieden, met name door het stimuleren van melkveehouderij in de kernrandzone: Melkveehouderij is geen intensieve veehouderij, heeft minimale geurbelasting en draagt met weidegang bij aan het iconische Nederlandse landschap van koeien in de wei. Bovendien tonen wij via onze zorgboerderij en melk tap aan waar voedsel vandaan komt, wat educatieve en maatschappelijke waarde heeft. Stimuleer grasland rondom de kern, waar maximaal eenmaal per vier jaar gewasbescherming wordt toegepast, om duurzame landbouw te bevorderen.	ZW-0661-4
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om af te zien van de definitieve aanwijzing van de betreffende landbouwgrond als groenblauwe landbouwzone, zolang: de concrete gevolgen niet helder zijn, passende compensatie ontbreekt, en geen dialoog is gevoerd met betrokken grondeigenaren. Indiener pleit voor vrijwilligheid, maatwerk en samenwerking in plaats van	ZW-0120-5

generieke en top-down aangewezen gebieden die de agrarische sector schade berokkenen.	
Indiener verzoekt de provincie om haar visie met betrekking tot de zone primair landbouwgebied te heroverwegen, te verruimen en aan te vullen met de door de indiener ingebrachte zienswijzepunten.	ZW-0820-9
Indiener verzoekt de Provincie om van zijn perceel, dat nu aangewezen is als groenblauwe zone, primair landbouwgebied te maken.	ZW-0419-5
Indiener verzoekt de Provincie om volledige transparantie te geven over de afwegingscriteria, beleidsmatige onderbouwing en gebiedsselectie die ten grondslag liggen aan deze voorgenomen aanwijzing.	ZW-0297-19
Indiener verzoekt de term groenblauwe landbouwzone te vervangen door de term groenblauwe landschapszone omdat in deze gebieden ook andere functies dan landbouw liggen (bijv. recreatie)	ZW-1038-13
Indiener verzoekt de volgende lintbebouwing op te nemen als verwevingsgebied: Molenweg; Prinsenbaan Koningsbosch; Aasterberg; Oevereind.	ZW-1479-202
Indiener verzoekt de voorlopige afbakening van verwevingsgebieden te verwijderen zolang er geen definitieve afbakening is vastgesteld.	ZW-1383-16
Indiener verzoekt deze aanduidingen te corrigeren of te schrappen.	ZW-1392-33 ZW-1396-32
Indiener verzoekt deze gronden ongewijzigd te handhaven als primair landbouwgebied en te garanderen dat er geen extra beperkingen worden opgelegd.	ZW-1425-15
Indiener verzoekt deze percelen ongewijzigd te handhaven als primair landbouwgebied.	ZW-1427-10 ZW-1428-9 ZW-1442-11
Indiener verzoekt dringend om het betreffende perceel aan te merken als primair landbouwgebied in plaats van groenblauwe landbouwzone. Het perceel is agrarisch van aard, wordt als zodanig beheerd, en bezit geen bijzondere landschappelijke of ecologische kenmerken die een herindeling rechtvaardigen. De herindeling beperkt de ruimte en flexibiliteit voor de verdere opbouw van het bedrijf en hun leven op deze plek.	ZW-1143-3
Indiener verzoekt een formele belangenafweging te maken waarin de positie van de grondeigenaar, economische schade, emotionele en landschappelijke waarden en exploitatiebelangen worden meegenomen	ZW-0510-3
Indiener verzoekt een uitbreiding van verwevingsgebied rondom de kern Houthem	ZW-0207-139
Indiener verzoekt eerst te onderzoeken of het instellen van generieke zones noodzakelijk is en zo ja maatwerk toe te passen in overleg met ondernemers.	ZW-0960-3
Indiener verzoekt ervoor te waken dat er strijdigheid ontstaat tussen de omgevingsvisie en de wettelijke bestemming van een gebied. Indiener geeft voorbeeld waarbij beoogde POVI-zonering strijdig is met het vigerende bestemmingsplan.	ZW-0684-1
Indiener verzoekt expliciet te benoemen dat de ambities t.a.v. beekdalen niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging.	ZW-0175-5

Indiener verzoekt expliciet vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft.	ZW-1425-13
Indiener verzoekt expliciet vast te leggen dat binnen primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1427-11 ZW-1428-10 ZW-1442-12
Indiener verzoekt het gebied aan de noordoostkant van de kernconform gebruik primair landbouwgebied moet worden in plaats van verwevingsgebied	ZW-0241-178
Indiener verzoekt het gebied ten oosten van de kern voor kleinschalige bedrijvigheid in een passende zonering in te tekenen	ZW-0241-177
Indiener verzoekt het plan aan te passen binnen de stankcirkel en geen nieuwe geurgevoelige functies toe te staan en maatregelen te treffen die de belangen van het bedrijf waarborgen.	ZW-0506-3
Indiener verzoekt het Verwevingsgebied aan te passen conform de kernrandzones zoals ingetekend in de gemeentelijke (ontwerp) Omgevingsvisie.	ZW-1479-201
Indiener verzoekt het Verwevingsgebied uit te breiden bij de volgende kernen: Eijsden (3 locaties); Rijckholt (1 locatie); Cadier en Keer (2 locaties); Margraten (2 locaties).	ZW-1127-157
Indiener verzoekt het Verwevingsgebied uit te breiden bij verschillende locaties	ZW-1479-200
Indiener verzoekt het verwevingsgebied aan te passen rondom Holtum, daar waar die over het grondgebied van de gemeente Echt-Susteren loopt.	ZW-1479-204
Indiener verzoekt in de definitieve POVI vast te leggen dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen automatische juridische of praktische beperkingen met zich meebrengen voor bestaande agrarische bedrijfsvoering en ontwikkelruimte, tenzij hiervoor expliciete en goed onderbouwde en door de sector gedragen maatregelen zijn getroffen.	ZW-1143-8
Indiener verzoekt in Neer klein stukje primair landbouwgebied tussen twee straten in te tekenen als verwevingsgebied	ZW-1236-243
Indiener verzoekt meer onderzoek en informatie over de GBLZ. Hierbij stelt indiener dat de consequenties niet duidelijk zijn en er alleen termen benoemd worden. Indiener stelt dat het invoeren van de zone grote gevolgen kan hebben vanwege beperkingen op agrarisch gebruik, productieverlies en waardedaling van gronden, belemmeringen voor toekomstige bedrijfsontwikkeling en geen of onvoldoende overleg en duidelijkheid.	ZW-1000-9
Indiener verzoekt Noorderplas en omgeving op te nemen in zonering 'verwevingsgebied'	ZW-0240-150
Indiener verzoekt om aanduiding als Groenblauwe Landbouwzone op bouwvlakken van diverse landbouwbedrijven of reeds vergunde uitbreidingen) te heroververgen in verband met de intensieve nieuwvestigingsregeling die daar van toepassing is.	ZW-1479-209
Indiener verzoekt om aanlevering van de berekening van alle economische aspecten die geraakt worden bij het zoneringsbesluit	ZW-0521-4
Indiener verzoekt om aanpassing van de definitie van 'Verwevingsgebied' zodat nieuwbouw van woningen per woonkern of woonlint op korte termijn binnen 5 jaar gerealiseerd kan worden conform de opdracht in de Woondeal Limburg.	ZW-0163-4

Indiener verzoekt om aanpassing van de gebiedsaanduiding 'groenblauwe landbouwzone' en 'beekdalgebied' in het bestemmingsplan (de POVI), zodat verdere ontwikkeling van het bedrijf binnen redelijke kaders mogelijk blijft.	ZW-0422-1
Indiener verzoekt om aanpassing van de gebiedsplannen op de bedrijfslocaties, zodat bedrijfsvoering niet wordt beperkt.	ZW-0935-1
Indiener verzoekt om beargumentering en economische balans bij besluitvorming.	ZW-0522-3
Indiener verzoekt om behoud van de huidige bestemming van de gronden van zijn agrarische onderneming en vraagt om afwijzing van de voorgestelde wijziging naar 'verbindingszone'. Indiener geeft aan dat de gronden actief in gebruik zijn voor agrarische bedrijfsvoering en essentieel zijn voor de continuïteit van het akkerbouw- en pluimveebedrijf. Indiener verzoekt om rekening te houden met de recent uitgevoerde herverkaveling en aangekochte landbouwgrond die bijdragen aan de lange termijn rendabiliteit van het bedrijf. Indiener geeft aan dat in 2024 is geïnvesteerd in peil gestuurde drainage, wat bijdraagt aan duurzaam landgebruik en verbeterd waterbeheer in lijn met beleidsdoelen.	ZW-0988-1
Indiener verzoekt om behoud van de zoneringszones verwevingsgebied, primaire landbouw en Groenblauwe Landbouwzone, en benadrukt dat deze verspreid liggen over de percelen.	ZW-0771-9
Indiener verzoekt om behoud van gebruiksruimte voor bestaande bedrijven binnen de blauwgroene zone of volledige vergoeding bij bedrijfsverplaatsing.	ZW-0946-6
Indiener verzoekt om behoud van zijn akkerbouwbedrijf met alle huidige agrarische gebruiksmogelijkheden die nu ook mogelijk zijn. Een deel is echter aangewezen als extensiveringsgebied. Zijn percelen worden met diverse typeringen doorkruist en dat is niet conform de praktijk. Indiener wil dat er per perceel bekeken wordt welke zonering van toepassing is.	ZW-0748-1
Indiener verzoekt om bescherming van landbouwgronden in overeenstemming met de ambitie om landbouwgebieden te behouden.	ZW-0802-3
Indiener verzoekt om bij de begrenzing van de zoneringen rekening te houden met de ontwikkelingen en herontwikkelingen aan zijn rijk monumentale gebouwen.	ZW-1483-3
Indiener verzoekt om bij locatie Bingelrade de Groenblauwe Landbouwzone anders in te tekenen, want het volgt het bestaand wegenpatroon en loopt in een onlogische lijn midden door een agrarisch bouwkavel.	ZW-0253-139
Indiener verzoekt om bij de locatie Verwevingsgebied toe te voegen, om een aldaar beoogde ontwikkeling te faciliteren.	ZW-0253-135
Indiener verzoekt om bij de locatie het Verwevingsgebied uit te breiden, om een aldaar beoogde ontwikkeling te faciliteren	ZW-0253-137
Indiener verzoekt om bij de locatie de strook Verwevingsgebied die dwars door de kern loopt aan te passen.	ZW-0253-141
Indiener verzoekt om bij uitwerking van zones als Groenblauwe landbouwzone rekening te houden met de realiteit van pachtgrond en erfgoedcomplexen.	ZW-1018-8
Indiener verzoekt om binnen de groenblauwe landbouwzone voldoende mogelijkheden te blijven houden om te professionaliseren of te extensiveren en toekomst gericht te kunnen ondernemen, met name ook voor jonge	ZW-1192-1

ondernemers. De beperktere mogelijkheden zullen lijden tot een daling van de waarde van de grond, wat de boeren financieel de kop gaat kosten.	
Indiener verzoekt om concreet aan "verwevingsgebied" en "Uitbreidingsgebied Glastuinbouw" toe te voegen dat "deze gebieden in eerste instantie bedoeld zijn om woningbouw te realiseren."	ZW-0649-6
Indiener verzoekt om de aanduiding ‘groenblauwe landbouwzone’ binnen de percelen van de locatie te laten vervallen.	ZW-0194-7
Indiener verzoekt om de aanduiding als Primair Landbouwgebied bij vakantiepark H en het plangebied weg te halen.	ZW-1479-210
Indiener verzoekt om de aanduidingen van de gronden behorende bij zijn bedrijf niet te wijzigen en deze landbouwgrond te laten blijven.	ZW-0369-4
Indiener verzoekt om de aanwijzing van de landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning, Zoekgebied Grondwaterbescherming en Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden te heroverwegen en ongedaan te maken en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied.	ZW-1234-1
Indiener verzoekt om de begrenzing van het 'Buitengebied' uit de vigerende omgevingsvisie ongewijzigd over te nemen in de huidige omgevingsvisie.	ZW-1112-5
Indiener verzoekt om de begrenzing van het Verwevingsgebied van de kaarten te schrappen zolang deze niet concreet is.	ZW-1300-7
Indiener verzoekt om de belangen van grondeigenaren, waaronder gebruikswaarde en planschade, expliciet mee te nemen in de uiteindelijke afweging.	ZW-0942-3
Indiener verzoekt om de belangen van grondeigenaren, waaronder schade, gebruikswaarde en familiegeschiedenis expliciet mee te nemen in de uiteindelijke afweging	ZW-1422-29
Indiener verzoekt om de beperkingen in de Ecologische verbindingszone en Groenblauwe Landbouwzones in het Borgerveld te Posterholt op te heffen of dusdanig te verkleinen zodat de gevolgen voor de bedrijfsvoering zo klein mogelijk zijn.	ZW-1386-2
Indiener verzoekt om de camping rondom Vijlen niet door VWG doorkruist te laten	ZW-0187-138
Indiener verzoekt om de Casino, Thermae 2000, een gemeentelijk perceel en parkeervoorzieningen minimaal aan te duiden als verwevingsgebied	ZW-0207-136
Indiener verzoekt om de contouren van de Vliet, inclusief het schouw pad en zijdelings bos, te benoemen als verbindingszone en het volledige perceel HSL00-G-33 aan te merken als primair landbouwgebied.	ZW-1406-5
Indiener verzoekt om de ecologische verbindingszones niet op te nemen over de bedrijfslocaties.	ZW-0699-2 ZW-0700-2
Indiener verzoekt om de finishlocatie van de Amstel gold race aan te duiden als verwevingsgebied.	ZW-0207-130
Indiener verzoekt om de grens tussen de GBLZ en primair landbouwgebied die door hun perceel loopt aan te passen en de grens over de openbare weg te trekken.	ZW-0175-1
Indiener verzoekt om de mogelijkheid tot het telen van gevarieerde intensieve gewassen zonder beperkingen door het verwevingsgebied.	ZW-0676-2

Indiener verzoekt om de motieven en afwegingscriteria voor aanwijzing van gronden als GBLZ transparant te maken en daarover alsnog met grondeigenaren in gesprek te gaan.	ZW-0221-2
Indiener verzoekt om de nieuwe zonering niet van toepassing te laten zijn op bestaande agrarische bouwblokken zonder heldere overgangs- of beschermingsbepalingen.	ZW-0879-10
Indiener verzoekt om de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in Verwevingsgebieden te waarborgen, met gebied specifiek maatwerk en heldere overgangsbepalingen.	ZW-1423-6
Indiener verzoekt om de ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven in het Primair Landbouwgebied juridisch eenduidig en stevig te verankeren en expliciet op te nemen dat binnen dit gebied intensieve veehouderij mogelijk blijft binnen de bestaande milieuwetgeving.	ZW-0618-5 ZW-1168-7
Indiener verzoekt om de parkeerplaats in verwevingsgebied op te nemen	ZW-0207-147
Indiener verzoekt om de percelen volledig als primair landbouwgebied aan te merken.	ZW-0918-1 ZW-0925-1 ZW-0926-1
Indiener verzoekt om de primaire landbouw voorrang te geven in de definitieve POVI2025	ZW-0110-6
Indiener verzoekt om de regels en gevolgen van de aanwijzing als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning, Zoekgebied Grondwaterbescherming en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden nader te verduidelijken.	ZW-1215-6 ZW-1234-3
Indiener verzoekt om de uitbreiding van de camping mogelijk te houden door primair landbouwgebied en Groenblauwe Landbouwzone op locatie te schrappen	ZW-0187-134
Indiener verzoekt om de volledige huiskavel en aangrenzende gronden aan te merken als Primair Landbouwgebied.	ZW-0992-1
Indiener verzoekt om de voorgestelde wijziging van de bestemmingszone van hun gronden (specifieke locatie staat in de zienswijze toegelicht) niet door te voeren, omdat desbetreffende gronden actief in gebruik zijn voor akkerbouw en pluimveebedrijf en essentieel zijn voor bedrijfscontinuïteit.	ZW-0729-1
Indiener verzoekt om de zone voor de locaties te wijzigen naar primair landbouwgebied. Voor 2 van de bedrijfslocaties is in de POVI sprake van doorsneden bouwvlakken, deels groenblauw landbouwzone en deels primaire landbouwzone.	ZW-0699-1
Indiener verzoekt om de zonering aan te passen op basis van het Stadsrandonderzoek dat is uitgevoerd t.b.v. de Omgevingsvisie Venlo 2040. Indiener verzoekt om in het winterbed van de Maas de voorkeur te geven aan de Groenblauwe (landbouw)zone. Indiener verzoekt om bij de kernen Belfeld, Arcen, Lomm en Velden de ontwikkelrichting uit de Omgevingsvisie terug te zien.	ZW-0242-34
Indiener verzoekt om duidelijk aan te geven wat wel en niet mag (agrarisch gebruik) binnen een verwevingsgebied.	ZW-0921-12
Indiener verzoekt om duidelijke en objectieve criteria voor grondgebruik binnen de blauwgroene zone.	ZW-0946-5

Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven en gebruiksmogelijkheden van landbouwgronden in de Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebieden.	ZW-0618-4
Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen op te nemen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte en toekomstbestendigheid van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden.	ZW-1216-12
Indiener verzoekt om duidelijke, objectieve en toetsbare criteria voor gebruiksbeperkingen indien de blauwgroene zone gehandhaafd blijft.	ZW-0601-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de gebiedsaanduiding 'verwevingsgebied' en vraagt vanwege deze onduidelijkheid om uitsluiting van het perceel dan wel het expliciet uitsluiten van restricties voor hun perceel.	ZW-1067-5
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de gevolgen van het indelen van percelen in zones, zoals de Groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied, inclusief de impact op eigenaren.	ZW-1361-3
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de mogelijkheden om een landbouwbedrijf te ontwikkelen binnen de Groenblauwe Landbouwzone, inclusief de bouw van een nieuwe loods of container veld.	ZW-1111-1
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de regelgeving en praktische uitvoerbaarheid van bedrijfsactiviteiten op percelen die deels binnen het verwevingsgebied en deels binnen het primair landbouwgebied vallen.	ZW-1073-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid over hoe het grondgebruik niet gehinderd zal worden door de geplande extensieve landbouw in de groenblauwe zone.	ZW-0113-3
Indiener verzoekt om een beter plan met zorgvuldigere keuzes in zoneringen en minder beperkingen die contraproductief werken.	ZW-0567-5
Indiener verzoekt om een duidelijk overgangs- en beschermingsbeleid voor agrarische bedrijven in verwevingsgebieden.	ZW-0912-3
Indiener verzoekt om een evenwichtige positionering van landbouw in de Groenblauwe landbouwzone, waarbij landbouw niet ondergeschikt is aan natuur- en wateropgaven.	ZW-1060-2
Indiener verzoekt om een nadere toelichting over de betekenis van overlapping van zowel primair landbouwgebied als verwervingsgebied voor bedrijven die zich bevinden in het ontwikkelgebied glastuinbouw.	ZW-0915-8
Indiener verzoekt om een uitleg over argumentatie sluit en berekening economische aspecten bij het uiteindelijke besluit.	ZW-0519-4
Indiener verzoekt om expliciet vast te leggen dat de gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen opleggen aan de bedrijfsactiviteiten en ontwikkelingsmogelijkheden van kavels met een geldend bestemmingsplan waarin de rechten en mogelijkheden eerder planologisch zijn vastgesteld of waarvoor omgevingsvergunningen en omgevingsplanwijzigingen vóór de terinzagelegging van de Ontwerpvisie zijn voorbereid of vastgesteld.	ZW-0851-1
Indiener verzoekt om expliciete opname van het 'ja, tenzij'-principe in het primair landbouwgebied hoofdstuk 3.4 van de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg om interpretatieverschillen en vertragingen in vergunningverlening te voorkomen.	ZW-0702-7

Indiener verzoekt om foutieve benadering te corrigeren met betrekking tot het verwervingsgebied en nabijgelegen industrie.	ZW-1443-8
Indiener verzoekt om garanties dat bestaande agrarische bedrijven binnen de Groenblauwe Landbouwzone hun ontwikkelruimte behouden, met gebied specifiek maatwerk en juridische overgangsbepalingen.	ZW-1423-5
Indiener verzoekt om geen beperkingen op te leggen aan de teelt van gewassen of teeltwijzen binnen de Groenblauwe landbouwzone en de Maasvallei.	ZW-1489-4
Indiener verzoekt om geen enkele beperking op de gemarkeerde percelen in de toekomst.	ZW-0154-1
Indiener verzoekt om helderheid over de definities en kaders van verwevingsgebieden en primaire landbouwgebieden.	ZW-0749-1
Indiener verzoekt om heroverweging van zonering en stelt voor dat het gebied in de huidige situatie voor landbouwdoeleinden wordt gebruikt, in het primaire landbouwgebied te laten vallen.	ZW-0518-3
Indiener verzoekt om het aanwijzen van landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, NNL en Overgangsgebieden te herzien en deze gebieden primair als landbouwgebied aan te wijzen, waarbij grondgebonden landbouw de belangrijkste functie blijft en de agrarische sector de belangrijkste beheerder is.	ZW-1220-1
Indiener verzoekt om het cluster woningen ook op kaart in te tekenen als bebouwingscluster	ZW-0207-140
Indiener verzoekt om het corrigeren van de grenzen op de kaarten rondom de percelen van indiener, zodat er geen verdere beperkingen of verplichtingen gelden.	ZW-1029-1
Indiener verzoekt om het gedeelte van het bedrijf dat in de ontwerp-POVI in het Verwevingsgebied geplaatst wordt te herbestemmen, omdat de bestemming Verwevingsbied niet samengaat met het houden van dieren wat leidt tot inkomstenderving.	ZW-0687-2
Indiener verzoekt om het perceel volledig als primair landbouwgebied aan te merken, gezien het kwalitatief goede landbouwgrond betreft en reeds tientallen jaren in gebruik is als landbouwgrond.	ZW-0918-4
Indiener verzoekt om het perceel en woning uit te zonderen van de genoemde gebiedsaanwijzingen of af te zien van het opleggen van beperkingen die de woonfunctie beïnvloeden.	ZW-1067-6
Indiener verzoekt om het perceel uit te zonderen van de gebiedsaanduiding Verwevingsgebied, dan wel te garanderen dat deze geen beperkingen met zich meebrengt voor glastuinbouwactiviteiten.	ZW-1003-6
Indiener verzoekt om het primair landbouwgebied niet op deze manier vast te leggen, maar in overleg en afstemming met de gemeente.	ZW-1236-195
Indiener verzoekt om het recht op agrarische ontwikkeling in het Primair Landbouwgebied stevig te verankeren in beleid en wetgeving, en om intensieve veehouderij mogelijk te houden binnen bestaande milieuwetgeving.	ZW-1423-7
Indiener verzoekt om het schrappen van het verwevingsgebied en het stimuleren en faciliteren van alle vormen van duurzame landbouw in het primair landbouwgebied.	ZW-0815-2

Indiener verzoekt om het versnipperde groengebied tussen de Berm-A77 te wijzigen naar GBLZ.	ZW-0186-175
Indiener verzoekt om het verwevingsgebied grenzend aan de A73 en de spoorlijn Roermond - Maastricht te verwijderen.	ZW-0241-171
Indiener verzoekt om het verwijderen van de aanduidingen van de landbouwpercelen in Zuid-Limburg in het concept Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI).	ZW-0281-1
Indiener verzoekt om hoofdstuk 11 van de POVI volledig te herschrijven en de oude indeling van het primaire landbouwgebied te herstellen.	ZW-0366-6
Indiener verzoekt om in de besluitvorming een aanlevering van de berekening van alle economische aspecten die geraakt worden door het zoneringsbesluit aan te leveren.	ZW-0518-6
Indiener verzoekt om in de betreffende paragrafen uit hoofdstuk 3.4 expliciet te maken dat de zoneringen niet op voorhand belemmerend zijn voor gebiedsontwikkelingsprojecten waar delfstoffenwinning een onderdeel van is.	ZW-0702-8
Indiener verzoekt om in te zetten op maatwerk en behoud van agrarisch perspectief in deze gebieden, bijvoorbeeld via gebiedsprocessen met inspraak van de lokale landbouw.	ZW-1260-4
Indiener verzoekt om inzicht in de consequenties van de ingetekende groenblauwe zones op de rentabiliteit van het bedrijf.	ZW-0761-2
Indiener verzoekt om kaarten aan te passen naar eenduidige, enkelvoudige zoneringen die begrensd zijn op natuurlijke of perceelsgrenzen, met heldere en interpreteerbare weergave.	ZW-0274-2
Indiener verzoekt om maatwerk voor bestaande agrarische bedrijven die zich bevinden in de nieuwe verwervingszone.	ZW-0912-2
Indiener verzoekt om meer duidelijkheid te verschaffen over de exacte begrenzingen en gevolgen van de zones "landschappelijke versterkingsgebieden", “transitiegebieden”, of “gebiedsgerichte aanpakken”, vanwege onzekerheid voor hun bedrijf.	ZW-1000-3
Indiener verzoekt om minder strikte regulering bij het ontwikkelen van nieuwe kleinschalige functies, zodat er geen uitgebreide plannen nodig zijn voor elke kleine stap. Voorbeelden van kleinschalige functies zijn volgens de indiener: Huisverkoop, akkerbouw, rundvee, paarden, schapenhouderij, kippenkar, strategische opslag/caravanstalling, vestigen van kleine bedrijfjes/starters.	ZW-1211-3
Indiener verzoekt om nadere toelichting over de onderbouwing of analyse van de indeling in verschillende zones, zoals de aanduiding 'primaire landbouw'.	ZW-0778-4
Indiener verzoekt om onderbouwing over hoe het kan dat er meerdere zones niet alleen hun landbouwgronden doorkruisen, maar ook een reeds bestaand bouwblok	ZW-1237-47
Indiener verzoekt om ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven in het primair landbouwgebied juridisch eenduidig en stevig te verankeren en hierbij expliciet op te nemen dat intensieve veehouderij mogelijk blijft binnen bestaande milieuwetgeving.	ZW-0879-13
Indiener verzoekt om op diverse plekken waaronder tussen Nagelbeek en De Horsel de vreemde stukken Primair Landbouwgebied aan te passen,	ZW-0253-140

bijvoorbeeld ter plekke van snelwegen en turborotondes en ook kleine strookjes.	
Indiener verzoekt om op te nemen dat het Primair landbouwgebied daadwerkelijk ruimte biedt voor toekomstgerichte, duurzame, en grondgebonde landbouwbedrijven via voortzetting, schaalvergroting, innovaties en verbreding	ZW-1102-5
Indiener verzoekt om opheldering over de mogelijke beperkingen die gepaard gaan met de aanwijzing van verwevingsgebieden	ZW-1257-2
Indiener verzoekt om potentiële woningbouwlocaties in de kernen toe te voegen aan het verwevingsgebied.	ZW-0241-170
Indiener verzoekt om rekening te houden met de impact van de Groenblauwe landbouwzone op het rendement van akkerbouwbedrijven.	ZW-0688-2
Indiener verzoekt om rekening te houden met de impact van de Provinciale omgevingsvisie op de bedrijfsvoering van landbouwbedrijven, specifiek voor eigendoms- en pachtgronden die binnen het verwevingsgebied vallen	ZW-0436-1
Indiener verzoekt om ruimte te behouden om binnen het primair landbouwgebied van functie te veranderen, met name richting wonen	ZW-0936-3
Indiener verzoekt om ruimte voor ecologische woonvormen in het Primaire landbouwgebied, die bijdragen aan transitie en bodemkwaliteit door voedselbossen en per cultuurlandbouw.	ZW-0858-4
Indiener verzoekt om snippers in het primair landbouwgebied rond Viel en Bingelrade aan te passen.	ZW-0253-143
Indiener verzoekt om snippers primair landbouwgebied op locatie Schinveldse Bossen aan te passen.	ZW-0253-142
Indiener verzoekt om specifieke en concrete regelgeving voor agrarisch gebruik van land in de EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, NNL en Overgangsgebieden, zodat betrokkenen duidelijkheid hebben over hun rechten en verplichtingen waardoor ze zich goed kunnen voorbereiden op de veranderingen die hen mogelijk te wachten staan.	ZW-1220-7
Indiener verzoekt om te verduidelijken of de aanduiding als Primair Landbouwgebied bij de twee groeves binnen de gemeente Echt-Susteren problemen op gaat leveren bij mogelijke uitbreidingen op deze locaties.	ZW-1479-211
Indiener verzoekt om toelichting waarom geen nieuwe niet-agrarische bestemmingen worden toegelaten in het Primair Landbouwgebied om de ontwikkeling van de land- en tuinbouw niet te beperken.	ZW-0150-2
Indiener verzoekt om vast te leggen dat het agrarisch gebruik van percelen binnen de groenblauwe landbouwzone, rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en verwevingsgebied gewaarborgd blijft, zonder beperkingen bovenop de geldende wet- en regelgeving en onzekerheid over de bedrijfsvoering	ZW-0566-4
Indiener verzoekt om verduidelijking van de regelgeving en gevolgen van de aanwijzing van landbouwgrond als EVZ, GBLZ, en Zoekgebied Grondwaterbescherming.	ZW-0580-5
Indiener verzoekt om vereenvoudiging en verduidelijking van allerlei informatie en bestaande regels (vigerende bestemmingsplannen) die door mekaar lopen. Het aanpassen van het primair landbouwgebied ten behoeve van	ZW-0566-1

aangrenzende doelen, belangen en gebiedszoneringen zijn onacceptabel. Beleid wat is vastgelegd in een bestemmingsplan kan niet telkenmale veranderen.	
Indiener verzoekt om verheldering t.a.v. de GBLZ en de verwervingsgebieden en vraagt zich af of het klopt of dat gelet op de overlapping in het kaartmateriaal van sommige van deze gebieden er nog geen definitieve keuzes gemaakt zijn t.a.v. welke zonnering voor het desbetreffende gebied van toepassing is.	ZW-0314-128
Indiener verzoekt om voldoende ruimte voor uitbreidingen en bouwvlakwijzigingen in de Groenblauwe landbouwzone, zodat er een reëel verdienmodel voor de agrariër blijft die past bij de opgaven.	ZW-1377-4
Indiener verzoekt om volledige transparantie over de afwegingskaders, beleidsgronden en motieven op basis waarvan GBLZ is toegewezen.	ZW-0429-2
Indiener verzoekt om volledige transparantie te geven over de afwegingscriteria, beleidsmatige onderbouwing en gebiedsselectie die ten grondslag ligt aan de wijziging.	ZW-1422-28
Indiener verzoekt om voor alle percelen de aanduiding te behouden zoals het op dit moment in de huidige verordening is opgenomen	ZW-0389-1
Indiener verzoekt om voorzieningen te treffen voor financiële compensatie wegens waardeverlies en het wegvallen van pachtinkomsten.	ZW-0537-8
Indiener verzoekt om zijn perceel aan te merken als primair landbouwgebied in plaats van groenblauwe landbouwzone.	ZW-0463-1
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding primair agrarisch gebied geen beperkingen oplevert voor de exploitatie en ontwikkeling van het mobiliteitscentrum.	ZW-1414-4
Indiener verzoekt te garanderen dat de nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-1185-12 ZW-1189-18 ZW-1196-14
Indiener verzoekt te garanderen dat deze gebiedsaanduidingen geen beperkingen opleveren voor agrarische gebruiks- en bouwmogelijkheden.	ZW-1454-11
Indiener verzoekt te garanderen dat door nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden en dat landbouwkundige gebruikswaarden behouden blijven. Indien dit niet kan worden gegarandeerd, dient de provincie herinrichting of ruilverkaveling in te zetten.	ZW-1249-8 ZW-1299-10
Indiener verzoekt te garanderen dat gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen opleveren voor de bedrijfsvoering.	ZW-1427-8 ZW-1442-9
Indiener verzoekt te garanderen dat gebiedsaanduidingen geen beperkingen opleveren voor bestaande bouwkavels en bedrijfslocaties die reeds in het omgevingsplan zijn vastgelegd.	ZW-1381-5
Indiener verzoekt te garanderen dat mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volledig mogelijk blijven binnen percelen met nieuwe gebiedsaanduidingen.	ZW-1384-10
Indiener verzoekt te garanderen dat nieuwe zoneringen voor percelen geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, zoals spuitzones, waterrestricties of bemestingsverboden.	ZW-1189-10 ZW-1189-9 ZW-1193-8

Indiener verzoekt te garanderen dat primair landbouwgebied geen aanvullende beperkingen oplevert bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1434-7
Indiener verzoekt te waarborgen dat de aan haar gronden en kavels toegekende gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande bedrijfsvoering en ontwikkelruimte.	ZW-1375-12
Indiener verzoekt te waarborgen dat de aan haar gronden en kavels toegekende gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen met zich meebrengen voor de bestaande bedrijfsvoering en ontwikkelruimte. Indien dit niet kan worden gegarandeerd, dient de provincie herinrichting of vrijwillige kavelruil in te zetten.	ZW-0064-6 ZW-1360-6 ZW-1217-13
Indiener verzoekt te waarborgen dat de landbouwkundige waarden van zijn percelen behouden blijven en dat deze blijvend benut kunnen worden voor agrarische doeleinden.	ZW-1185-13
Indiener verzoekt tot het duidelijk uitleggen en uitwerken van regels en restricties in de POVI voor wat betreft de zoneringen GBLZ en Verwevingsgebied	ZW-0986-1
Indiener verzoekt u de belangen van grondeigenaren, waaronder schade, gebruikswaarde en familiegeschiedenis, expliciet mee te nemen in de uiteindelijke afweging bij het aanwijzen van de percelen tot GBLZ.	ZW-0299-45
Indiener verzoekt u geen volledig nieuwe zoneringen toe te voegen ten opzichte van de ontwerp POVI, omdat daarmee ook geen formele mogelijkheid tot het uitbrengen van een zienswijze mogelijk is. (Bijvoorbeeld ten aanzien van, bijvoorbeeld het risico op ongevallen met gevaarlijke stoffen op provinciale wegen en natuurbrandrisico's)	ZW-0206-8
Indiener verzoekt u het Verwevingsgebied te schrappen. De onderbouwing ontbreekt, de grenzen zijn arbitrair, het leidt tot onnodige beperkingen voor agrarische bedrijven en de rechtszekerheid van agrarische bedrijven is in het geding.	ZW-0877-4
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft en dat deze aanduiding niet leidt tot aanvullende beperkingen bovenop de bestaande wet- en regelgeving. Daarnaast verzoekt indiener dat alle gronden die zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone, worden herstemd tot primair landbouwgebied.	ZW-1217-6
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig geen beperkingen oplevert voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1319-5
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van cultuurgronden in de Groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszones, overgangsgebieden Natura 2000 en verwevingsgebieden volledig behouden blijft en dat deze aanduidingen geen extra beperkingen opleveren.	ZW-1244-6
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van percelen binnen de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-1323-3 ZW-1334-3 ZW-1254-2 ZW-1241-2

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van percelen in het Verwevingsgebied volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen of onzekerheid oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-1241-4 ZW-1254-3
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft en dat nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren. Indien dit niet kan worden gegarandeerd, dient de provincie herinrichting of ruilverkaveling in te zetten.	ZW-1254-10
Indiener verzoekt vast te leggen dat binnen de Groenblauwe landbouwzone geen aanvullende beperkingen bovenop bestaande wet- en regelgeving worden opgelegd.	ZW-1414-8
Indiener verzoekt vast te leggen dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels en bedrijfslocaties heen liggen, geen aanvullende beperkingen mogen opleveren voor bestaande bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden. Eventuele beperkingen dienen uitsluitend gebaseerd te zijn op degelijk onderbouwd gebiedsonderzoek, met inspraak van de sector.	ZW-1293-3
Indiener verzoekt verwevingsgebied op een specifieke locatie te verbreden, gelijk aan een andere situatie.	ZW-1236-240
Indiener verzoekt volledige transparantie te geven over de afwegingscriteria, beleidsmatige onderbouwing en gebiedsselectie die ten grondslag liggen aan deze voorgenomen aanwijzing van de percelen.	ZW-0299-44
Indiener verzoekt wat de concrete en financiële gevolgen zijn wanneer een perceel de kwalificatie ecologische verbindingszone of blauwgroene zone krijgt.	ZW-1421-2
Indiener verzoekt zonering 'primair landbouw' te verwijderen van grondgebied Mook en Middelaar	ZW-0317-253
Indiener verzoekt, indien de zone gehandhaafd blijft, om duidelijke, objectieve en toetsbare criteria voor gebruiksbeperkingen op te stellen.	ZW-0537-7
Indiener verzoekt, vanwege de onduidelijke gevolgen of beperkingen van deze aanwijzing, om hun perceel niet in het verwevingsgebied op te nemen of om duidelijkheid dat de particuliere woonfunctie en eventuele verbouwingen niet worden beperkt.	ZW-0842-2
Indiener vindt dat er geen extra beperkingen opgelegd mogen worden in een verwevingsgebied, omdat een rendabele exploitatie niet gerealiseerd kan worden door de hoge kosten.	ZW-0761-3
Indiener vindt dat dat het opleggen van bovenwettelijke beperkingen aan agrarische bedrijven in het verwevingsgebied ongegrond is; er is geen toetsing op bedrijfseconomische effecten, planschade, of andere gevolgen.	ZW-0877-27
Indiener vindt de aanduiding in de POVI dat de opgaven in de groenblauwe mantel een ander type landbouw vragen, namelijk extensiever, natuur inclusiever en ‘watervriendelijk’ onvoldoende concreet om af te leiden welke activiteiten of welk type landbouw hier passen, dan wel of deze op voorhand strijdig zijn met de natuur- en wateropgaven in Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0877-17
Indiener vindt de informatie omtrent het verwervingsgebied niet duidelijk en kan niet overzien wat de gevolgen van dit plan zijn en verzoekt om duidelijkere uitleg.	ZW-0483-1

Indiener vindt het onacceptabel dat zoneringen onvoldoende zijn onderbouwd, in de periode tot vaststelling van de POVI in overleg met gemeenten nog aangepast worden en omschrijvingen van de opgaven voor meerderlei uitleg vatbaar zijn.	ZW-0877-16
Indiener vindt het ongeloofwaardig dat de Provincie gebiedsaanduidingen dwars over percelen en zelfs dwars door bestaande gebouwen trekt.	ZW-1358-10
Indiener vindt het ongepast verwervingsgebied aan te wijzen op de percelen (ongeveer honderd meter rond de dorpsbebouwing) en in de toekomst beperkend aangezien het zorgt voor waardedaling.	ZW-0706-5
Indiener voorziet dat de ontwerpvisie aanzienlijke negatieve gevolgen kan hebben voor: het huidige en toekomstige gebruik van hun gronden; de marktwaarde van de betreffende percelen; de exploitatiemogelijkheden, waaronder potentieel ontwikkeling en herontwikkeling.	ZW-0119-2
Indiener vraag naar de achtergrond van de totstandkoming van de nieuwe zoneringen in POVI. Indiener vraagt of de zonering nog aangepast kan of kan gaan worden in omvang.	ZW-0990-3
Indiener vraagt aandacht voor de economische, juridische en relationele impact van beleidszonering op pachtgrond in eigendom van fondsen.	ZW-1018-14
Indiener vraagt aandacht voor het behoud en perspectief voor de locaties van de toekomst. Hoogstwaarschijnlijk zijn dit voornamelijk bestaande locaties, daar waar ontwikkeling kan plaatsvinden	ZW-1328-6
Indiener vraagt dat het verwevingsgebied wordt herijkt in samenspraak met ondernemers in het gebied	ZW-1102-4
Indiener vraagt duidelijkheid over de wijze waarop met verschillen omgegaan zal gaan worden als een perceel zowel GBLZ alsook primair LBG?. Indiener roept op om perceelsgrenzen te gebruiken voor scheiding tussen zones.	ZW-0990-6
Indiener vraagt hoe de provincie stuurt op grondgebruik in de de groenblauwe landbouwzone zonder het verdienmodel aan te tasten?	ZW-0967-3
Indiener vraagt hoe de provincie stuurt op grondgebruik in het verwevingsgebied zonder het verdienmodel aan te tasten?	ZW-0967-2
Indiener vraagt hoe deze groenblauwe landbouwzone bijdraagt aan de gestelde doelen en welke maatregelen hiervoor worden genomen.	ZW-1236-198
Indiener vraagt of er geen concretere doelen moeten worden gepland voor de groenblauwe landbouwzone.	ZW-1236-199
Indiener vraagt of het binnen de POVI nog mogelijk is om een nieuwe stal te bouwen in groenblauwe landbouwzone, noodzakelijk voor een duurzame, diervriendelijke en toekomstbestendige bedrijfsvoering?	ZW-0967-9
Indiener vraagt of het binnen de POVI nog mogelijk is om een nieuwe stal te bouwen in verwevingsgebied, noodzakelijk voor een duurzame, diervriendelijke en toekomstbestendige bedrijfsvoering?	ZW-0967-8
Indiener vraagt om concreet aan te geven wat de GBLZ concreet betekent voor bestaande bedrijven	ZW-1102-2
Indiener vraagt om concreet aan te geven wat het verwevingsgebied concreet betekent voor bestaande bedrijven	ZW-1102-3
Indiener vraagt om de zonering van de GBLZ terug te brengen tot de Groenblauwe mantel (als voorloper van de GBLZ).	ZW-1385-3

Indiener vraagt om geen beperkingen op perceel-niveau op te nemen in de POVI	ZW-0410-9
Indiener vraagt om hun bezwaren serieus te nemen en ervoor zorg te dragen dat de nieuwe POVI geen negatieve gevolgen heeft voor het woongenot, het eigendomsrecht en de ontwikkelmogelijkheden van hun eigendom.	ZW-0842-4
Indiener vraagt om meer duidelijkheid over de zonering. Hoe zorgt de Provincie dat de zonering eenduidig geïnterpreteerd wordt?	ZW-0313-4
Indiener vraagt om te verduidelijken of het voor hen mogelijk is in het Verwevingsgebied en de GBLZ nog nieuwe loodsen, stallen en wooneenheden te bouwen	ZW-1237-45
Indiener vraagt om transparante onderbouwing van het beleid rond de Groenblauwe Landbouwzones (GBLZ), inclusief de ruimere afbakening, proportionaliteit, effectiviteit, ondersteuningsmaatregelen voor boeren en concrete natuurwinst.	ZW-0196-139
Indiener vraagt om uitleg hoe ze hun bedrijfslocaties kunnen ontwikkeling, terwijl dit in de GBLZ onmogelijk lijkt.	ZW-1169-2
Indiener vraagt om uitleg hoe zij en hun opvolging hun bedrijf kunnen ontwikkelen in de GBLZ.	ZW-1209-1
Indiener vraagt om uitleg wat het betekent dat hun bouwvlak in verschillende zones valt. Op het moment dat bedrijfsvoering door alle regelgeving of een andere oorzaak onmogelijk wordt, is het voor de indiener belangrijk dat er opties voor ontwikkeling zijn.	ZW-1178-6
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Waarom zijn percelen voorzien van dubbel laagse zoneringen? Hoe wordt duidelijkheid gegeven aan ondernemers over het geldend regime?	ZW-0899-16
Indiener vraagt voor een goede onderbouwing van feiten en afwegingskaders waarop de zoneringen zijn gebaseerd.	ZW-0985-4
Indiener vraagt waarop de ingetekende zonering is gebaseerd. Brede zones van 600 meter die langs sommige water lopen houden abrupt op bij infrastructuur.	ZW-0153-4
Indiener vraagt wat wordt bedoeld met grasland en teelten ten dienste van water en natuur in de groenblauwe landbouwzone	ZW-0980-3
Indiener vraagt zich af de locatie wel goed is ingetekend als GBLZ	ZW-0187-135
Indiener vraagt zich af hoe bedrijfsontwikkeling in de GBLZ mogelijk is.	ZW-0377-1
Indiener vraagt zich af hoe de Groenblauwe Landbouwzone tot stand is gekomen.	ZW-0381-4
Indiener vraagt zich af hoe de nieuwe regels van de Groenblauwe Landbouwzone de uitbreiding en vergunningen beïnvloeden.	ZW-1010-7
Indiener vraagt zich af hoe de verschillende zoneringen en gebiedspaspoorten op één landbouwperceel te begrijpen zijn en wat de consequenties hiervan zullen zijn voor de toekomst.	ZW-0173-7
Indiener vraagt zich af hoe de zones in de Provinciale Omgevingsvisie zijn bepaald en wijst op het gebrek aan praktische uitvoerbaarheid.	ZW-0377-3
Indiener vraagt zich af hoe een landbouwbedrijf voldoende opbrengst kan blijven realiseren zonder afhankelijk te zijn van wisselende subsidies, vooral wanneer intensievere gewassen niet meer mogelijk zijn in groenblauwe zones.	ZW-0989-3

Indiener vraagt zich af hoe het akkerbouwbedrijf ontwikkeld kan worden in het Verwevingsgebied/Groenblauwe Landbouwzone, inclusief de mogelijkheid om een nieuwe loods of bewaring te bouwen.	ZW-0643-1
Indiener vraagt zich af hoe het bedrijf kan worden ontwikkeld in het Verwevingsgebied gezien de beperkingen van spuitvrijezones en bufferzones voor fijnstof en geur, evenals de scheiding van mens en dier.	ZW-0770-1
Indiener vraagt zich af hoe het bedrijf zich kan ontwikkelen als uitbreidingsmogelijkheden in de groenblauwe landbouwzone vallen.	ZW-0838-4
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat een perceel blijvend grasland valt in natuurnetwerk Limburg. Ditzelfde geldt voor de straatzijde waar een oprit valt onder Natuurnetwerk Limburg. Natuurnetwerk Limburg heeft grote beperkingen op het gebruik van de gronden en indiener maakt hier dan ook bezwaar tegen.	ZW-0303-1
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat een perceel deels groenblauwe landbouwzone is en deels verwevingszone, en waar die keuze op gebaseerd is.	ZW-0367-5
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld kunnen worden in de groenblauwe landbouwzone.	ZW-0913-2 ZW-0773-2
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld kunnen worden in het Verwevingsgebied.	ZW-0773-1
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen kunnen worden geteeld op landbouwgrond in de Groenblauwe zone zonder het verdienmodel aan te tasten.	ZW-0711-2
Indiener vraagt zich af hoelang de nieuwe locatie primair landbouwgebied blijft, gezien de veranderlijke beleidsvoering van de overheid.	ZW-0700-6 ZW-1226-7
Indiener vraagt zich af hoe percelen economisch en milieuverantwoord bewerkt kunnen worden gezien de aangebrachte zoneringen en de daar bijbehorende krommingen in de belijning van de zonering.	ZW-0641-3
Indiener vraagt zich af hoe verhoudt een stringent regime t.a.v. nieuwbouw buiten de kernen zich verhoudt tot de ruimte die wel geboden wordt voor natuur inclusief bouwen binnen de Groenblauwe Landbouwzone. Zou de passage over het primair landbouwgebied niet ook van toepassing kunnen zijn op Groenblauwe Landbouwzone.	ZW-0319-180
Indiener vraagt zich af hoe ze in het verwevingsgebied, GBLZ, overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden en ecologische verbindingszones, akkerbouwgewassen kunnen blijven telen die nodig zijn voor vruchtwisseling naast het telen van voedergewassen.	ZW-1169-6
Indiener vraagt zich af hoe zij hun melkveebedrijf verder kunnen ontwikkelen in de groenblauwe landbouwzone, gezien de beperkte ruimte voor stalaanpassingen en nieuwe bouw.	ZW-1443-4
Indiener vraagt zich af hoeveel zekerheid de benadering van grondgebruik in de groenblauwe landbouwzone biedt voor hun toekomst.	ZW-1443-1
Indiener vraagt zich af of de indeling in de diverse zones (groenblauwe landbouwzone met daar bovenop overgangsgebied rondom Natura 2000, een ecologische verbindingszone en een verwevingsgebied) hem aantasten in het rechtszekerheidsbeginsel en in het evenredigheidsbeginsel waar hij als ondernemer/ burger recht op heeft.	ZW-1177-24

Indiener vraagt zich af of de regelgeving in groenblauwe gebieden geldt voor het hele perceel, of dat opsplitsing van het perceel noodzakelijk wordt.	ZW-0914-1
Indiener vraagt zich af of de voorgestelde plannen noodzakelijk zijn, gezien het gevarieerde landschap waarin agrarische bedrijven goed passen.	ZW-0804-5
Indiener vraagt zich af of en hoe het bedrijf dat in de groenblauwe landbouwzone ligt, ontwikkeld kan worden inclusief de bouw van een nieuwe stal of machine loods. Uit de POVI leidt de indiener namelijk af dat dit onmogelijk of lastig wordt.	ZW-0716-1
Indiener vraagt zich af of en hoe het bedrijf ontwikkeld kan worden ondanks de ligging in een groenblauwe zone.	ZW-0113-2
Indiener vraagt zich af of en hoe het eigen pluimveebedrijf in de toekomst kan blijven ontwikkelen binnen de groenblauwe landbouwzone.	ZW-0472-1
Indiener vraagt zich af of en hoe het melkveebedrijf in het Verwevingsgebied kan worden ontwikkeld, inclusief de bouw van een nieuwe loods of stal.	ZW-0789-1
Indiener vraagt zich af of het bedrijf in de Groenblauwe zone kan worden ontwikkeld om toekomstbestendig te blijven, met name in het licht van de beperkingen die de POVI oplegt.	ZW-0711-1
Indiener vraagt zich af of het houden van koeien, wat beeldbepalend is volgens de POVI, nog wel mogelijk is in de toekomst in het verwevingsgebied, GBLZ, overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden en ecologische verbindingszones.	ZW-1169-5
Indiener vraagt zich af of zonering van het verwevingsgebied strenge regels zal introduceren die landbouw onmogelijk maken.	ZW-0511-2
Indiener vraagt zich af tot welke ‘hoofd’-zone hun bedrijfslocatie gerekend wordt, gelegen in de GBLZ, maar overschaduwd door een overgangsgebied natura2000, een verwevingsgebied en een ecologische verbindingszone en stelt dat bedrijfsvoering op basis van deze meerdere zones onuitvoerbaar is in de praktijk.	ZW-1169-3
Indiener vraagt zich af waar de intekening van de groenblauwe landbouwzone op gebaseerd is.	ZW-0465-1
Indiener vraagt zich af waarom bedrijven moeten aantonen of zij maatschappelijk meerwaarde hebben en mogelijk verplaatst moeten worden, terwijl de stad naar hen toe groeit.	ZW-0380-4
Indiener vraagt zich af waarom de A2 niet als grens van het verwervingsgebied wordt gebruikt tussen het primaire landbouwgebied en de bebouwing, en vraagt om een motivering voor de huidige gebieden of om aanpassingen.	ZW-1501-4
Indiener vraagt zich af waarom de groenblauwe zone ten oosten van de Geleenbeek is aangemerkt als ecologische verbindingszone want dit gaat volgens indiener ten koste van goede landbouwgrond. En indiener vraagt zich af waarom de zone niet direct op een specifieke locatie ligt.	ZW-0367-6
Indiener vraagt zich af waarom de landbouwlocaties plotseling in de groenblauwe landbouwzone zijn geplaatst zonder duidelijke onderbouwing.	ZW-0699-4 ZW-0700-4 ZW-1226-4
Indiener vraagt zich af waarom de omvang van verwevingsgebieden rondom stedelijke gebieden groter is dan rondom landelijke kernen, en verzoekt om een onderbouwing hiervoor.	ZW-0416-6

Indiener vraagt zich af waarom de Provincie zijn fruitteeltbedrijf niet als primair landbouwgebied ziet.	ZW-1366-1
Indiener vraagt zich af waarom een transitiegebied zo star en beperkend vastgelegd wordt. Flexibiliteit, maatwerk en oog voor de bedrijfsstructuur zijn essentieel. Evenals de betrokkenheid van agrarische ondernemers bij gebiedsgerichte aanpak.	ZW-1419-6
Indiener vraagt zich af waarom Holtum omgeven is door een verwevingsgebied van 500 meter.	ZW-0367-4
Indiener vraagt zich af waarom drie bedrijven als GBLZ zijn ingetekend	ZW-0187-142
Indiener vraagt zich af waarom vergelijkbare percelen in de nabijheid wel in het Primaire Landbouwgebied vallen, en zelf een vakantiepark, terwijl zijn fruitteeltbedrijf in de Groenblauwe Landbouwzone ligt.	ZW-1366-7
Indiener vraagt zich af wat de consequenties zijn van de zone 'Primair Landbouwgebied' voor bestaande plannen en lopende gesprekken met de Gemeente Peel en Maas ten aanzien van VAB	ZW-1497-5 ZW-1498-5
Indiener vraagt zich af wat de indiener in het verwevingsgebied wordt opgelegd of kan worden opgelegd.	ZW-0736-1
Indiener vraagt zich af wat de intreding van het verwevingsgebied betekent voor zijn perceel.	ZW-0838-1
Indiener vraagt zich af wat de invloed van de verwevingsgebieden is op de huidige bedrijfsvoering van zijn agrarisch bedrijf, de grondprijs, en of dit inkomstenderving in de hand werkt en kostprijsverhogend werkt.	ZW-1358-18
Indiener vraagt zich af wat de mogelijkheden zijn op landbouwgrond in Groenblauwe landbouwzones.	ZW-0989-2
Indiener vraagt zich af wat er straks nog mogelijk is in de Verwevingsgebieden.	ZW-0710-1
Indiener vraagt zich af welk toekomstperspectief een jong familiebedrijf kan hebben in de Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1358-28
Indiener vraagt zich af welke beperkingen er zijn als gevolg van de indeling in verwevingsgebied en hoe dit invloed heeft op de waardevermindering van de woning en het perceel.	ZW-1224-1
Indiener vraagt zich af welke beperkingen er zijn als gevolg van de indeling in verwevingsgebied voor en hoe dit invloed heeft op de waardevermindering van het perceel.	ZW-1224-6
Indiener vraagt zich af welke gewassen nog geteeld mogen worden in een verwevingsgebied en hoe vruchtwisselingen moeten worden uitgevoerd.	ZW-1224-4
Indiener vraagt zich af welke landschappelijke of ecologische eisen zullen gelden en of deze conflicteren met rationeel agrarisch gebruik.	ZW-1073-5
Indiener vraagt zich af wie de kosten en nadelige gevolgen zal vergoeden die voortvloeien uit de zones op de landbouwpercelen.	ZW-1009-5
Indiener vraagt zich of de beperkingen in groenblauwe landbouwzones kunnen zorgen voor verdwijnen van landbouwbedrijven en leegloop van het platteland en over de rol van veehouders en boeren uit andere gebieden (zoals Duitsland) in deze zones.	ZW-0458-13
Indiener vraagt zich welke beperkingen of voorwaarden de indeling in de GBLZ met zich meebrengt voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0381-1

Indiener vreest dat de groenblauwe zone de continuïteit van het bedrijf en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden belemmert.	ZW-0452-3
Indiener vreest dat de veelheid aan nieuwe gebiedsaanduidingen leidt tot onnodige discussies en rechtsonzekerheid over de gebruiksmogelijkheden van bestaande agrarische bouwkavels.	ZW-1232-2 ZW-1239-2 ZW-1185-2 ZW-1189-2 ZW-1193-2
Indiener vreest dat economische mogelijkheden voor traditionele landbouwactiviteiten worden ingeperkt door het beleidsvoorstel.	ZW-0523-1
Indiener vreest dat het toewijzen van meerdere zones aan een uniek perceel landbouwactiviteiten omslachtig maakt en resulteert in een complexe administratie die economisch niet te verantwoord is.	ZW-0521-1
Indiener vreest dat met de voorgenomen indeling van de Groenblauwe zone beperkingen worden opgelegd en daarmee het bedrijf (financiële) problemen gaat krijgen met exploitatie en het ontstaan van forse vermogensschade	ZW-0111-3
Indiener vreest ervoor dat er geen kans bestaat om landbouwactiviteiten, gecombineerd met alternatieve activiteiten op deze locatie uit te voeren.	ZW-0518-5
Indiener vreest op basis van zonering verwevingsgebied voor beperkingen die de agrarische en economische waarde van diens akkerbouwbedrijf reduceren	ZW-0038-1
Indiener vreest voor de continuïteit van lokaal voedselproducerend grondgebruik door de aanwijzing GBLZ	ZW-0429-8
Indiener vreest voor gebruiksbeperkingen vanwege de aanduiding Verwevingsgebied en het in gevaar brengen van de toekomst van het bedrijf.	ZW-0640-2
Indiener vreest voor het toekomstig gebruik en financiële haalbaarheid van percelen die in de 'groenblauwe landbouwzone' liggen, wanneer er extensiever, natuur inclusiever en watervriendelijke gewerkt moet worden	ZW-0110-4
Indiener waardeert dat de percelen als primair landbouwgebied zijn aangeduid en verzoekt dat deze aanduiding ongewijzigd blijft en niet wordt verzwaard met aanvullende beperkingen.	ZW-1074-9
Indiener waardeert de aanduiding van haar percelen als primair landbouwgebied en verzoekt deze ongewijzigd te handhaven.	ZW-1375-5
Indiener waardeert de aanduiding van haar percelen als primair landbouwgebied en verzoekt deze ongewijzigd te handhaven. Binnen dit gebied mogen geen aanvullende beperkingen of voorwaarden worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.	ZW-1360-3
Indiener waardeert de aanduiding van percelen als primair landbouwgebied en verzoekt deze ongewijzigd te handhaven.	ZW-1381-6
Indiener wenst dat hun landbouwbedrijf net als voorheen ingetekend wordt als primair landbouwgebied om hun bedrijf toekomstbestendig te houden.	ZW-0243-21
Indiener wenst een onderbouwing voor de keuze om verwervingszones op te nemen in de POVI en een onderbouwing voor de gekozen breedtes van de zones (100m/250m).	ZW-0915-7
Indiener wenst geen beperkingen in de bedrijfsvoering of op de bedrijfslocatie die leiden tot meerkosten, omzetverlies en waardedaling van de grond en verzoekt het Zoekgebied Grondwaterbeschermingsgebied te verkleinen zodat	ZW-0615-6

hun locatie buiten het zoekgebied valt. Indiener geeft aan dat als dit niet gebeurt, zij een schadeclaim gaan indienen.	
Indiener wenst graag mee duidelijkheid over de implicaties van de aanduiding van verwevingsgebied op de percelen behorende bij zijn bedrijf. Indiener wil weten of het om een zonering aanduiding gaat of is hier een duiding die gaat over het exacte kadastrale deel dat is benoemd? Indiener wil weten wat de gevolgen zijn voor bemesting en gewasbescherming in deze zone?	ZW-0990-1
Indiener wenst graag meer duidelijkheid over de implicaties van de aanduiding van groenblauwe landbouwzone op de percelen behorende bij zijn bedrijf, Indiener vraagt of het mogelijk is om hier een extensief winterverblijf te realiseren voor vleesvee?	ZW-0990-2
Indiener wenst inzicht in de overweging de verwevingszone in Klimmen, Weustenrade te begrenzen.	ZW-1483-5
Indiener wenst nadrukkelijk te onderstrepen dat zijn percelen reeds lang agrarisch worden gebruikt ten behoeve van duurzame voortzetting van het akkerbouwbedrijf. Hij kan en wil deze gronden uitsluitend benutten voor volwaardig landbouwkundig gebruik. Indiener stelt dat de aanduiding als Verwevingsgebied geen heldere begrenzing of beleidsmatige toelichting bevat en dat dit onzekerheid veroorzaakt.	ZW-0322-5
Indiener wenst onderbouwt te zien waarom bedrijfslocatie is ingetekend als groenblauwe landbouwzone, ecologische verbindingszone en gebiedspaspoort beekdalen terwijl omliggende gebieden zijn ingetekend als primair landbouwgebied.	ZW-0545-5
Indiener wenst onderbouwt te zien waarom een rij bomen op eigendom is ingetekend als ecologische verbindingszone aangezien deze zich midden in primair landbouwgebied bevinden.	ZW-0545-6
Indiener wijst erop dat bij de opmaak van de diverse afbakeningen geen rekening is gehouden met perceelvormen van de landbouwgrond en indiener maakt zich zorgen over de verdere invulling en wat hiervan de praktische gevolgen kunnen zijn.	ZW-1094-6
Indiener wijst op beperkingen voor zijn landbouwbedrijf door het benoemen van verwevingsgebied op delen van zijn te bewerken percelen.	ZW-0777-2
Indiener wijst op de daling van de grondwaarde in de verwevingszone door beperkingen in bestrijdingsmiddelen en bemesting. De percelen vormen een vitaal onderdeel van de bedrijfsvoering maar vormen ook het onderpand binnen de financiering van het bedrijf. Indiener wijst erop dat als er verdamping van het vermogen ontstaat de pensioenvoorziening in het geding komt.	ZW-0777-3
Indiener wijst op de mogelijke waardevermindering van de grond als het gebruik ervan beperkt wordt door de Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1010-6
Indiener wil goede gangbare mogelijkheden voor akkerbouw op zijn gescheurde graslanden in de GBLZ.	ZW-0375-1
Indiener wil in de toekomst stallen aan kunnen passen of een nieuwe stal kunnen bouwen voor het pluimveebedrijf in de groenblauwe landbouwzone.	ZW-0472-2
Indiener wil weten wat de beperkingen in de verschillende zoneringen en met name in de Groenblauwe Landbouwzone inhouden. Doordat dit onvoldoende bekend is, is het moeilijk aan de hand van de ontwerp Omgevingsvisie een	ZW-0549-2 ZW-0562-2 ZW-0544-2

goede inschatting te maken voor wat betreft de toekomstmogelijkheden voor haat bedrijf.	
Indiener ziet de insteek van primaire landbouwgebieden als positief, maar duidt de focus op de agrofoodsector als te rigide. De unieke kleinschaligheid van de Zuid-Limburgse landbouw, inclusief hybride verdienmodellen en niet-voedselproductie, draagt bij aan het landschap en de regio. Functies zoals woningen, vrijetijdseconomie en bedrijvigheid worden vrijwel volledig uitgesloten, wat het buitengebied in Zuid-Limburg rigide vastlegt. De beperkingen rondom niet-agrarische functies zoals deze in het voorliggende POVI zijn opgenomen in primaire landbouwgebieden zijn dan ook problematisch. Hiermee belemmert Provincie Limburg niet alleen ontwikkelingen en staat het haaks op eerdere visies zoals Panorama Zuid-Limburg en de Agenda Zuid-Limburg.	ZW-0187-83 ZW-0207-77 ZW-0238-67 ZW-0253-81 ZW-0271-67 ZW-1127-99
Indiener ziet verschillen in ambitie en opgave tussen Maasvallei en de Groenblauwe landbouwzone en vraagt om splitsing en heldere formulering van de opgave per gebied.	ZW-0224-147
Indiener, verzoekt om te voorkomen dat het betreffende gebied een verwevingsgebied wordt vanwege de vermeende consequenties voor de bedrijfsvoering. Indiener verzoekt om wijziging in Primair landbouwgebied vanwege zijn bedrijfsvoering gericht op bietenteelt.	ZW-0219-4
Indieners onderschrijven de ambitie van de Provincie dat de (grondgebonden) land- en tuinbouw als belangrijke gebruiker en beheerder van het buitengebied van groot belang is voor het aanzien en de kwaliteit van het cultuurlandschap en het leefklimaat en dat de provincie als belangrijkste uitgangspunt een gunstig ondernemersklimaat voor de land- en tuinbouw wil bieden. Met dit uitgangspunt kunnen verdergaande transities alleen plaatsvinden als deze door de sector worden onderschreven. Indiener ziet niets in het van bovenaf opleggen van regels/beperkingen. De nieuwe gebiedsaanduidingen doen vermoeden dat er veel toekomstige beperkingen voor het grondgebruik ontstaat, zonder dat daar alternatieven en/of oplossingen op bedrijfsniveau tegenover staan.	ZW-1356-2
Indieners verzoeken om goed vast te leggen dat de gebiedsaanduidingen, zoals die over individuele bouwkavels liggen, voor wat betreft de gebruiksmogelijkheden, niet van toepassing zijn voor agrarische bouwkavels en dat het onderliggende omgevingsplan van toepassing is. Dit geldt ook voor, de in afwijking van de bouwkavel verleende omgevingsvergunningen en vergunningen die in voorbereiding zijn voorafgaande aan de ter visie legging van de Ontwerpvisie.	ZW-1356-1
Indieners verzoeken primair de aanduidingen te wijzigen zoals verzocht in de zienswijze en daarnaast te garanderen dat door gebiedsaanwijzingen geen extra beperkingen ontstaan voor hun bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden. Daarnaast wordt verzocht gebiedsaanduidingen zoals verzocht te schrappen. Uitgangspunt is dat de gebruiksmogelijkheden van de gronden van indieners niet verder mogen worden beperkt door nieuwe gebiedsaanduidingen.	ZW-1356-9

Indieners willen niet dat er verdere beperkingen gaan gelden voor voortzetting en ontwikkeling van hun agrarische bedrijf, (boerderij, tuin en omliggende landbouwgrond) als gevolg van de ligging in het 'verwevingsgebied'. Indiener ziet een onregelmatigheid in uw beleid met boerderijen die in dezelfde kern en boerderijen op minder dan 500m in het buurdorp niet in het verwevingsgebied liggen en dus geen beperkingen hebben. Indiener verzoekt U vriendelijk om de juiste grenzen in te tekenen, zodat indiener het bedrijf verder kan voortzetten en ontwikkelen zonder verdere beperkingen van het “verwevingsgebied”.	ZW-0070-1
Indiener geeft aan dat dit kavel valt in het verwervingsgebied en ook zijdelings wordt doorsneden door de groen/blauwe zone, specifiek droogdal en verzoekt aan te geven hoe dit perceel bewerkt moet worden om toch een verdienmodel te behouden.	ZW-0951-5
Indiener geeft aan dat dit kavel compleet valt in de groen/blauwe zone en wordt doorsneden door droogdal en vraagt om uitleg over deze kwalificatie en daarnaast om aan te geven hoe dit perceel bewerkt moet worden om toch een verdienmodel te behouden?	ZW-0951-6
mbt 11.2.5.4. Niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) in de Groenblauwe Landbouwzone worden in beginsel beoordeeld als nieuwvestiging en dienen aan te sluiten op de gebiedsaanduiding. De mogelijkheden en voorwaarden voor dergelijke functies worden door het themabeleid bepaald. Opmerking: Tenzij deze wijziging wordt ingegeven om natuurdoelen te halen bijvoorbeeld van VAB (vrijkomende agrarische bebouwing) naar caravanopslag of huisvesting arbeidsmigranten etc. Daar is de indiener het niet meer eens en vraagt om aanpassing.	ZW-1242-29
Naar mening van indiener ontbreekt een duidelijke analyse van hoe verschillende domeinen van invloed zijn op de toekomst van de landbouw, terwijl deze impact groot is. Zo blijft de spanning en wederzijdse inwerking van ontwikkelmogelijkheden in verwevingsgebieden (bv. Voor straatje erbij) enerzijds en belangrijke kwesties zoals spuit- en stankcirkels anderzijds onderbelicht. Indiener verzoekt met haar in gesprek te gaan voor de uitwerking van de Omgevingsverordening.	ZW-0304-66
Nagenoeg alle landerijen vallen in de zone Verwevingsgebied of soms in een Groenblauwe zone in de directe omgeving van indiener. Sommige percelen zijn een combinatie van zones. Indiener vraagt zich af tot welke ‘hoofd’ zone hun bedrijf wordt gerekend? Bedrijfsvoering op basis van meerdere zones is onuitvoerbaar in de praktijk.	ZW-0505-2
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Groenblauwe landbouwzone en Natura 2000-overgangsgebieden niet wordt beperkt en expliciet wordt gewaarborgd.	ZW-0981-13
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen niet gelden voor agrarische bouwkavels, en dat het onderliggende bestemmingsplan leidend blijft voor gebruiks- en bouwmogelijkheden, inclusief lopende vergunningen en planprocedures.	ZW-1039-2
Indiener verzoekt dat in voorbereiding zijnde wijzigingen van het bestemmingsplan volledig worden meegenomen bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.	ZW-1458-4

Ondanks dat vanuit Provinciale zijde onderkend wordt dat land- en tuinbouw de hoofdgebruiker is binnen de Groenblauwe zone worden er tal van beperkingen opgelegd voor bedrijven en grondgebruikers. Land- en tuinbouw gericht en ondersteunend aan de natuur- en wateropgaven krijgt alle de ruimte, de reguliere land- en tuinbouw krijgt geen ondernemers-/ontwikkelingsruimte hetgeen onacceptabel is. Ondernemers worden dus eenzijdig beperkt in hun bedrijfsvoering en krijgen uitsluitend nog medewerking indien zij zich dienstbaar op gaan stellen in relatie tot de natuur- en waterbelangen.	ZW-1394-2
Ook wordt er in de ontwerp Omgevingsvisie aangekondigd dat er in het Verwevingsgebied ruimte gemaakt gaat worden voor 'een straatje erbij'. Dit betekent dat de bebouwde kom opschuift en dus ook het Verwevingsgebied richting de bedrijfslocatie van indiener opschuift. Schuift het Verwevingsgebied met mogelijk extra beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering dan ook op? De bedrijfslocatie van indiener komt dan geheel of gedeeltelijk binnen het Verwevingsgebied te liggen. Indiener wenst dit absoluut niet. Gebeurt dit wel dan is volledige compensatie noodzakelijk!	ZW-0544-9 ZW-0549-9 ZW-0562-9
Op de bedrijfslocatie van indiener ligt de bestemming “verwevingsgebied”. Doordat er geen ruimte is voor nieuwvestiging van agrarische bouwblokken binnen uw visie, zal het bedrijf van indiener zich naar mening van indiener niet kunnen ontwikkelen en op den duur een keer verdwijnen. Indiener is het derhalve niet eens met het verbod op nieuwvestiging van bedrijven gericht op akkerbouw en vollegrondstuinbouw.	ZW-0327-1
Op de locatie exploiteert indiener nu een groepsaccomodatie. In de toekomst valt deze binnen groenblauwe landbouwzone, die ook nog aangemerkt wordt als ecologische verbindingszone.	ZW-0945-9
Op huiskavel van indiener is een gedeelte als Beekdal aangegeven Een groter deel is aangemerkt als Groenblauwe Landbouwzone (GBLZ). Indiener verzoekt de aanwijzing GBLZ aan te passen naar het functioneel en feitelijke beekdal en het resterende aan te wijzen als Primair Landbouwgebied.	ZW-0611-6
Op korte afstand van de bedrijfslocatie van indiener is het Verwevingsgebied rondom de kern van Ulestraten (Genzon en Klein Berghemmerweg) gelegen. Dit kan leiden tot beperkingen in het gebruik van de agrarische bedrijfslocatie en de landbouwpercelen van indiener, hetgeen ongewenst is.	ZW-0544-7
Par. 2.3.5 Indiener geeft aan dat bij de beschrijving van de Groenblauwe zone volledig ontbreekt welke mogelijkheden er wel of niet zijn. Een duidelijke richting ontbreekt wat betreft de gebiedsdifferentiaties en voor het verwevingsgebied. De ambitie om ha grond aan te kopen voor nieuwe natuur is strijdig met de opmerking dat de omvang van het natuurnetwerk Limburg behouden blijft op het huidige niveau. In de aanvullende maatregelen ontbreken thema's als beekdal brede benaderingen die de aanwezige agrarische ondernemers hun bedrijfsvoering kunnen laten aanpassen t.b.v. een zeer noodzakelijke gebiedsgerichte aanpak. Indiener verzoekt de uitspraken over de uitspraken over de Groenblawe Mantel over te nemen voor de Groenblauwe landbouwzone (presentatie DSO Povi-markt 23-0102025).	ZW-0145-20

Par. 3.4.3 Indiener verzoekt in de Povi expliciete uitspraken op te nemen over stedelijke ontwikkelingen binnen de Zonering Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0145-26
Par. 5.6 Indiener vindt het opnemen van de Groenblauwe landbouwzone - natuur als aparte kaartlaag een heldere regel, waarvoor instemming ndiener vraagt om het schematisch beschrijven van de verschillen tussen de vroegere Groenblauwe en nu voorgestelde Groenblauwe landbouwzone.	ZW-0145-32
Percelen die (deels) gelegen zijn in een overgangsgebied van Natura2000 brengen uitdagingen met zich mee. Indiener vraagt zich af of deze percelen worden gesplitst?	ZW-0426-14
Vanwege de bovengemiddelde omvang van het bedrijf van de indiener is verwaarding van mest een logische keuze en past prima in het verder verduurzamen van de veehouderij. Echter wordt in de provinciale omgevingsvisie aangegeven dat in de GBLZ, verwaarding van mest in beginsel niet gewenst is. Dit betekent daarmee een forse inperking op de mogelijkheden voor het bedrijf.	ZW-0564-6 ZW-0903-6
Indiener stelt dat de brug staat aangegeven als 'Verwevingsgebied', maar dit is een brug over het Niersdal dus daarom is GBLZ beter geschikt.	ZW-0186-177
Volgens indiener is er in het plan onvoldoende uitgewerkt wat de consequenties zijn -voor de diverse gebiedsaanduidingen moment dat er sprake is van een verwevingsgebied. Er wordt volgens indiener in algemene bewoordingen wat gezegd over “emissie-arme landbouw”, “spuitvrije zones” en “Bufferzones voor fijnstof en geur” en wordt niet aangeis toegestaan “doelen” bereikt zouden moeten worden. Indiener verzoekt hier duidelijkheid in te verschaffen voordat er een aanwijzing plaatsvindt.	ZW-0355-3
Voor een gezonde toekomst van het bedrijf betekent dit dat het financieel gezond moet zijn. Dit laatste kan alleen met het telen van intensieve gewassen zoals aardappels, uien en bieten. Indiener vraagt hoe zij deze gewassen moeten telen in Verwevingsgebied/ Groenblauwe Landbouwzone? Of zelfs in primair landbouwgebied met daarin stroken van groenblauwe zones?	ZW-0390-11
Voorziene bedrijfsontwikkelingen van de indiener lijken te stuiten op beperkingen aangezien de percelen nu worden aangeduid als primair landbouwgebied (zie zienswijze voor kaartmateriaal).	ZW-0596-2 ZW-1158-1
Indiener merkt bij paragraaf 5.3.6 op: Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone. Hier wordt gesproken over waarden, in hoofdstuk 4 wordt gesproken over kernkwaliteiten. Graag duidelijk maken waaraan getoetst wordt.	ZW-1204-95
De indiener stelt dat het verwevingsgebied over de inpassingszone van het bedrijventerrein (Greenport) kan worden gelegd in plaats van daar omheen. Hiermee wordt namelijk de eerdere aanwijzing van een bedrijfsterrein afgewenteld op de gronden van de indiener.	ZW-0193-1
De huiskavel en omliggende percelen van indiener zijn aangeduid als “Laagvlieggebied” voor defensie. Het begrazen met runderen is volgens indiener onverenigbaar met een laagvlieggebied. Indiener verzoekt dan ook het laagvlieggebied te schrappen rondom de Mariapeel.	ZW-0548-8

De indiener geeft aan dat verandering in de bedrijfsvoering van veehouderij naar potentieel een bedrijventerrein mogelijk moet blijven en dat er daarom geen beperkingen op het gebied moeten komen die dit onmogelijk maken.	ZW-1353-1
Indiener geeft aan dat er een natuurlijke wal aanwezig is bij het glastuinbouwbedrijf en het buurperceel, wat opnieuw overwogen zou moeten worden bij het bepalen van de grens van het verwevingsgebied.	ZW-0814-4
Indiener geeft aan dat er zorgen zijn over de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van zijn zorgboerderij- en agrarisch bedrijf vanwege de zonering als stedelijk gebied en ligging in het nationaal landschap Zuid-Limburg en wenst hiertegen bezwaar aan te tekenen.	ZW-0890-1
Indiener geeft aan dat in paragraaf 3.4.4 zonering landbouw het volgende is bepaald. Om de landbouw niet onnodig te beperken, is er in beginsel in deze zone geen ruimte voor nieuwe niet-agrarische functies zoals wonen en woon- of recreatiefuncties in vrijkomende agrarische bebouwing. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden. Er is in uitzonderingsgevallen ruimte voor maatwerk voor een recreatiefunctie binnen VAB's. Dat blijkt uit de laatste zin. Echter, door de stelligheid waarmee de eerste zin wordt geformuleerd, lijkt het alsof een recreatieve functie wordt uitgesloten en alleen mogelijk is na overleg met de provincie. Het zou goed zijn om hier een verwijzing te maken naar paragraaf 13.5 onder welke voorwaarde nieuwvestiging van een recreatieve functie wel onder strikte voorwaarden mogelijk is. Dat biedt ook meer rechtszekerheid dan alleen de verwijzing dat het gesprek met de provincie moet worden aangegaan. In paragraaf 11.2.5.4 staat dit naar ons oordeel wel correct vermeld.	ZW-1127-15
Indiener kan zich niet vinden de aanduiding Verwevingsgebied ter plaatse van zijn glastuinbouwbedrijf en verzoekt de gemeente in de aanduiding te wijzigen naar Primair landbouwgebied.	ZW-0287-1
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied op zijn percelen aan de rand van de kern omdat hij vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen (gebruik van kunstmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen). Indiener wil dat deze gronden worden aangeduid als Primair Landbouwgebied.	ZW-0554-4
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied op zijn percelen aan de rand van de kern omdat hij vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen (gebruik van kunstmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen). Indiener wil dat deze gronden worden aangeduid als Primair Landbouwgebied.	ZW-0705-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied van zijn percelen rond de kern omdat hij vreest voor beperkingen van het grondgebruik op het gebied van kunstmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en verzoekt deze aanduiding te wijzigen in Primair Landbouwgebied.	ZW-0555-2
Indiener maakt bezwaar tegen het aanwijzen van een zone voor Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik door luchtvaarttuigen (TUG) op zijn gronden en zijn	ZW-1358-11

bedrijf omdat dieren kunnen schrikken en de gezondheid volgens indiener in het geding komt.	
Indiener stelt dat beleidsuitgangspunten gericht op natuur of landschapsbeheer niet generiek mogen worden opgelegd, omdat dit voor veel bedrijven geen haalbaar verdienmodel biedt.	ZW-0850-9
Indiener stelt dat door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk wordt om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren.	ZW-0207-41
Indiener stelt dat door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk wordt om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren.	ZW-0238-31
Indiener stelt dat door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk wordt om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren.	ZW-0271-31
Indiener stelt dat door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk wordt om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren.	ZW-0314-31
Indiener vraagt zich wat in de toekomst met de percelen gebeurt die specifiek benoemd zijn een verwervingsgebied 500 meter van industrieterreinen en een de provinciale weg n276 en of de gemeenten mogelijke vrijstellingen voor gewasbescherming zullen invoeren.	ZW-0173-2
Met betrekking tot 16.5: Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Die onzekerheden zijn deels een gevolg van het feit dat het gaat om ruimtelijke keuzes op een relatief hoog abstractieniveau. Bij de plan uitwerking voor deze ruimtelijke keuzen zal de impact nader beoordeeld kunnen en moeten worden. Opmerking indiener: Als je niet weet wat de impact is, moet je deze maatregelen niet willen. Dus de POVI verwerpen en eerst concretere maatregelen/bepalingen opnemen die een beter beeld geven van de impact.	ZW-1242-31
Indiener geeft aan de kaarten onoverzichtelijk te vinden en vindt dat op het moment dat er iets voor zijn percelen verandert, dit aan indiener op perceelsniveau moet worden aangegeven.	ZW-0931-4
Indiener vraagt Provincie Limburg om met gemeenten het gesprek aan te gaan op welke wijze in de regio Zuid-Limburg meer perspectief op hybride ontwikkelingen geboden kan worden, zonder de door Provincie Limburg beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.	ZW-1127-101 ZW-0271-69 ZW-0238-69 ZW-0253-83 ZW-0187-85
Indiener vraagt zich af hoe wordt gewaarborgd dat bepaalde teelten niet meer realiseerbaar zijn door de inzet van de POVI, met name op percelen die binnen verwevingsgebieden en groen-blauwe landbouwzones liggen.	ZW-0989-1
Indiener verzoekt om zijn perceel uit te zonderen van de gebiedsaanduiding 150kV-zone, of de toepassing hiervan zodanig aan te passen dat de glastuinbouwfunctie volledig gevrijwaard blijft van beperkingen.	ZW-1003-2
Indiener vraagt Provincie Limburg om met gemeenten het gesprek aan te gaan op welke wijze in de regio Zuid-Limburg meer perspectief op hybride	ZW-0207-79

ontwikkelingen geboden kan worden, zonder de door Provincie Limburg beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.	
Indiener verzoekt om duidelijkheid en een nadere toelichting over de precieze ontwikkelingsmogelijkheden van de locatie met de zonering stedelijk gebied en ligging in het nationaal landschap Zuid-Limburg.	ZW-0890-3
Indiener geeft aan dat het kaartbeeld gebruikmaakt van verschillende tinten paars voor meerdere categorieën bedrijventerreinen en werklocaties, wat de leesbaarheid en interpretatie bemoeilijkt, en dat vaak aanduidingen elkaar overlappen, zoals 'bedrijventerreinen' en 'werklocaties', waardoor onduidelijk is welke functies en opgaven precies op welke locatie gelden. Indiener geeft aan dat in "Primair Landbouwgebied" landbouw de dominante functie is, maar dat de conclusie dat er geen ruimte is voor hergebruik van VAB's en bouwkavels voor niet-agrarische functies te ver gaat. Indiener geeft aan dat dit verloedering en ondermijning in de hand werkt en de leefbaarheid aantast, en verzoekt om afhankelijk van de concrete situatie ruimte voor alternatief hergebruik te bieden.	ZW-0317-218
Indiener vraagt zich af welk type gebiedsaanwijzing (ontwikkelingsgebied glastuinbouw vs. groenblauwe landbouwzone) in het geval van overlap beleidsmatig leidend is.	ZW-0194-10
Indiener verzoekt om de aanduiding 'primair landbouwgebied' in overeenstemming te brengen met de bestaande contouren van het ontwikkelingsgebied glastuinbouw, zoals vastgelegd in eerdere beleidskaders.	ZW-0194-8
Indiener verzoekt om aanpassing van het werkingsgebied voor Ontwikkelingsgebied Glastuinbouw om overeen te komen met het bestemmingsplan Californië 2.	ZW-0208-2
Indiener verzoekt om aanpassing van de begrenzing van het werkingsgebied voor 'uitzonderingsgebied glastuinbouw 2' zodat deze buiten de ontwikkeling van Californië 2 komt te liggen.	ZW-0208-3
Indiener verzoekt dat de aanwijzing als landelijke kern geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0613-4

Zienswijze
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Verwevingsgebied op zijn gronden die nu de aanduiding Buitengebied hebben en verzoekt de provincie deze gronden als Primair Landbouwgebied aan te wijzen.

Indiener					
ZW-0335-2	ZW-0610-2	ZW-0724-4	ZW-0720-2	ZW-0360-3	ZW-0343-4

Zienswijze
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van de Groenblauwe Landbouwzone van diverse percelen, die ruimer is dan de Groenblauwe mantel en vraagt om aanpassing van de begrenzing conform de huidige Groenblauwe mantel.

Indiener					
ZW-0320-2	ZW-0371-3	ZW-0599-3	ZW-0336-2	ZW-0316-3	ZW-0720-4

ZW-0590-2	ZW-0554-3	ZW-0318-2

Zienswijze

Indiener maakt bezwaar tegen de aanwijzing van landbouwgronden als Ecologische Verbindingszone (EVZ), Groenblauwe Landbouwzone (GBLZ), Verwevingsgebied, Zoekgebied Drinkwaterwinning, Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en Intrekgebied Natura2000. Deze voorgestelde zoneringen zijn, naar mening van de indiener, in strijd met het evenredigheidsbeginsel. Indiener is van mening dat de voorgestelde aanwijzing te zwaar wegen in verhouding tot de beoogde ecologische doelen.

Indiener

ZW-1179-1	ZW-1180-1	ZW-1229-1	ZW-1351-1	ZW-0402-1	ZW-1212-1
ZW-1227-1	ZW-1182-1	ZW-1218-1	ZW-1351	ZW-0402	

Zienswijze

Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.

Indiener

ZW-1232-7	ZW-1185-7	ZW-1189-11	ZW-1196-9	ZW-1249-4	ZW-1319-8
ZW-1322-11	ZW-1323-14	ZW-1334-12	ZW-1254-5	ZW-1293-5	

Zienswijze

Indiener stelt dat er geen wetenschappelijk onderzoek beschikbaar is dat de noodzaak van deze Natura 2000-overgangszones aantoont.

Indiener

ZW-1452-16	ZW-1453-16	ZW-1455-14	ZW-1456-13	ZW-1458-20	ZW-1459-22

Zienswijze

Indiener stelt dat de dubbele benaming ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te corrigeren.

Indiener

ZW-1307-10	ZW-1323-20	ZW-1244-13	ZW-1259-12	ZW-0884-24

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en niet mogen leiden tot beperkingen voor agrarische bedrijven.

Indiener

ZW-1189-17	ZW-1193-18	ZW-1319-14	ZW-1362-18	ZW-1166-19	ZW-1039-22
ZW-1166-21					

Zienswijze
Indiener stelt dat Natura 2000-overgangszones leiden tot onuitvoerbaarheid in de praktijk.

Indiener					
ZW-1452-17	ZW-1453-17	ZW-1454-17	ZW-1455-15	ZW-1456-14	ZW-1458-21
ZW-1459-23	ZW-1469-17	ZW-1470-22			

Zienswijze
Indiener stelt dat onnauwkeurige begrenzingen of tekenfouten niet mogen leiden tot toekenning van extra waarden aan agrarische bouwkavels.

Indiener				
ZW-1044-3	ZW-0979-7	ZW-1058-3	ZW-1071-3	ZW-1095-3

Zienswijze
Indiener stelt dat tekenfouten of onnauwkeurige begrenzingen niet mogen leiden tot het toekennen van extra waarden aan agrarische bouwkavels.

Indiener					
ZW-1134-3	ZW-0996-3	ZW-1011-3	ZW-1039-3	ZW-1140-5	ZW-1146-3
ZW-1152-3	ZW-1154-3				

Zienswijze
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen het Overgangsgebied rondom Natura 2000 volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid oplevert.

Indiener					
ZW-1270-7	ZW-1217-3	ZW-1193-7	ZW-1370-10	ZW-1379-9	ZW-1322-9
ZW-1334-10	ZW-1363-12	ZW-1380-15	ZW-1244-3	ZW-1241-3	

Zienswijze
De indiener wil weten of, indien middels "straatje erbij" of nieuwe woonwijk, dit betekent dat het Verwevingsgebied ook zal verplaatsen met daarbij mogelijk extra beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering daar omheen.

Indiener					
ZW-0547-5	ZW-0553-7	ZW-0557-3	ZW-0564-9	ZW-0585-6	ZW-0905-7
ZW-0924-5	ZW-0927-7	ZW-0957-5	ZW-1303-5	ZW-1312-4	ZW-1314-2

Zienswijze
Indiener stelt dat de aanwijzing van de Groenblauwe landbouwzone onvoldoende is onderbouwd en dat de begrenzing willekeurig tot stand is gekomen

Indiener					
ZW-1384-5	ZW-1370-5	ZW-1363-9	ZW-1383-11	ZW-1392-9	ZW-1396-10

Zienswijze
Indiener verzoekt dat in de definitieve Omgevingsvisie expliciet wordt vastgelegd dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels liggen geen invloed hebben op de gebruiksmogelijkheden en dat het bestemmingsplan leidend is.

Indiener					
ZW-0680-1	ZW-0621-1	ZW-0573-2	ZW-0606-1	ZW-0652-1	ZW-0626-1
ZW-0574-2	ZW-0908-2				

Zienswijze
Indiener verzoekt dat in voorbereiding zijnde wijzigingen van het bestemmingsplan volledig worden meegenomen bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.

Indiener					
ZW-1470-8	ZW-1469-4	ZW-1459-4	ZW-1457-4	ZW-1455-4	ZW-1454-4

Zienswijze
Indiener verzoekt dat verleende vergunningen volledig gerespecteerd blijven bij de toepassing van gebiedsaanduidingen.

Indiener					
ZW-1469-3	ZW-1459-3	ZW-1458-3	ZW-1456-3	ZW-1455-3	ZW-1453-3

Zienswijze
Indiener vraagt om betere uitwerking van de randvoorwaarden die bij "straatje erbij" van kracht zullen zijn, en dat deze beter worden uitgewerkt in de POVI. Zo is nu nog onduidelijk hoe het verwevingsgebied waarbinnen dergelijke ontwikkelingen moeten plaats krijgen, eruit komt te zien.

Indiener					
ZW-1127-111	ZW-0314-78	ZW-0271-78	ZW-0253-93	ZW-0238-78	ZW-0207-88
ZW-0187-95					

Zienswijze
Indiener stelt dat de 500 meter overgangszone rondom Natura 2000 willekeurig is vastgesteld en niet berust op onderzoek.

Indiener					
ZW-1379-10	ZW-1380-16	ZW-1370-11	ZW-1362-14	ZW-1095-11	ZW-1141-22
ZW-1459-21	ZW-1134-10	ZW-1122-13	ZW-1452-15	ZW-1453-15	ZW-1456-12
ZW-1469-16	ZW-1458-19	ZW-1072-15	ZW-1039-15	ZW-1259-10	ZW-1451-17
ZW-1470-21	ZW-1396-12	ZW-1392-15	ZW-1033-20	ZW-1193-16	ZW-1050-16
ZW-1451-16	ZW-1396-13	ZW-1323-10	ZW-0979-18	ZW-1241-11	ZW-0884-20

ZW-1454-12	ZW-1426-24	ZW-1334-11	ZW-1044-16	ZW-1244-12	ZW-1383-17
ZW-1053-16	ZW-1319-13	ZW-1042-17	ZW-1270-14	ZW-0981-23	ZW-1426-23
ZW-0972-22	ZW-1239-12	ZW-1322-10	ZW-1363-13	ZW-1383-18	ZW-0734-15
ZW-1011-16	ZW-1189-15	ZW-0908-15	ZW-1293-8	ZW-1392-16	ZW-0737-22

Zienswijze

Indiener stelt dat de nieuwe zonering (de verruiming van de Groenblauwe landbouwzone en de zonering Verwervingsgebied) pas van toepassing kan zijn op bestaande agrarische bouwblokken als er heldere overgangs- of beschermingsbepalingen geformuleerd zijn.

Indiener

ZW-0295-8	ZW-0142-8	ZW-0144-9	ZW-0099-8	ZW-0097-8	ZW-0243-13
ZW-0299-55	ZW-0569-11	ZW-0831-8	ZW-0948-8	ZW-1052-12	ZW-1054-18
ZW-1106-8	ZW-1114-8	ZW-1120-12	ZW-1216-16	ZW-1286-11	ZW-1271-16
ZW-1346-8	ZW-1313-8	ZW-1382-8	ZW-1395-16	ZW-1417-37	

Zienswijze

Indiener verzet zich tegen het voornemen om in de definitieve POVI aan het verwevingsgebied nog zones toe te voegen voor energie-infrastructuur van nationaal belang (380 kV) en bv defensieterreinen. Immers, de impact van hoogspanningsleidingen boven een bedrijf is enorm groot. Niet begrepen wordt waarom er niet in het ontwerp hierover duidelijkheid is gegeven. Indiener heeft immers geen inspraakmogelijkheden meer tegen de definitieve POVI.

Indiener

ZW-1468-7	ZW-1024-7	ZW-1019-7	ZW-1021-7	ZW-1015-7	ZW-0971-7
ZW-1022-7	ZW-0969-7	ZW-0970-7	ZW-0968-7	ZW-0965-7	ZW-0964-7
ZW-0758-7	ZW-0759-7	ZW-0760-7	ZW-0817-7	ZW-0829-7	ZW-0887-7
ZW-0751-7	ZW-0752-7	ZW-0755-7	ZW-0756-7	ZW-0861-7	ZW-0863-7
ZW-0712-7	ZW-0727-7	ZW-0731-7	ZW-0864-7	ZW-1026-7	ZW-1028-8
ZW-1030-8	ZW-1031-7	ZW-1032-7	ZW-1034-7	ZW-1068-7	ZW-1109-7
ZW-1123-7	ZW-1138-7	ZW-1256-7	ZW-1333-9	ZW-1354-7	ZW-1373-7
ZW-1431-7					

Zienswijze

Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Natura 2000-overgangsgebieden volledig behouden blijft en dat de aanduiding geen aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid oplevert.

Indiener

ZW-1071-13	ZW-1077-7	ZW-0979-14	ZW-1134-9	ZW-1101-7	ZW-1042-10
ZW-1072-6	ZW-1077-8	ZW-1095-10	ZW-1045-10	ZW-1141-15	ZW-1042-9
ZW-1044-9	ZW-1323-9	ZW-1011-7	ZW-1033-10		

Zienswijze

Indiener verzoekt dat de 500 meter-zone rond Natura 2000-gebieden van de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek de noodzaak aantoont.

Indiener

ZW-1039-16	ZW-0884-21	ZW-1379-11	ZW-0972-23	ZW-0697-10	ZW-1095-12
ZW-1044-17	ZW-1405-15	ZW-1459-24	ZW-1050-17	ZW-0701-13	ZW-1095-13
ZW-1071-18	ZW-1011-17	ZW-1469-18	ZW-1053-17	ZW-0723-8	ZW-1134-11
ZW-1166-20	ZW-0715-10	ZW-1470-23	ZW-1455-16	ZW-0714-13	ZW-1042-18
ZW-1033-21	ZW-1454-14	ZW-1452-18	ZW-1456-15	ZW-1383-8	ZW-0732-5
ZW-1122-14	ZW-1426-25	ZW-1453-18	ZW-1383-19	ZW-1405-9	ZW-0734-16
ZW-1072-16	ZW-1451-18	ZW-1141-23	ZW-1392-17	ZW-0722-9	ZW-0908-16
ZW-0979-19	ZW-1396-14				

Zienswijze

Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen op te nemen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden.

Indiener

ZW-0299-51	ZW-0569-7	ZW-0831-4	ZW-0948-4	ZW-1052-6	ZW-1054-12
ZW-1106-4	ZW-1114-4	ZW-1120-6	ZW-1271-12	ZW-1286-7	ZW-1313-4
ZW-1346-4	ZW-1382-4	ZW-1395-12	ZW-1417-33	ZW-0243-9	ZW-0295-4
ZW-0097-4	ZW-0099-4	ZW-0142-4	ZW-0144-5		

Zienswijze

De indiener stelt dat in de Groenblauwe landbouwzone er tal van beperkingen worden opgelegd, zoals het feit dat land- en tuinbouw welke gericht en ondersteunend zijn aan de natuur- en wateropgaven de ruimte krijgen. Met andere woorden de reguliere land- en tuinbouw krijgt geen ondernemers-/ ontwikkelingsruimte. Dit maakt een locatie/ gronden op termijn lastig verkoopbaar tenzij de eigenaar van de gronden de verkoopprijs van de locatie/ gronden fors verlaagd. Hiermee wordt dan ook over de “rug” van de indiener invulling gegeven aan omschreven omgevingsvisie, hetgeen onacceptabel is.

Indiener

ZW-0161-1	ZW-0229-8	ZW-0543-2	ZW-0564-2	ZW-0592-6	ZW-0595-6
ZW-0597-7	ZW-0686-2	ZW-0719-2	ZW-0847-2	ZW-0886-1	ZW-0903-2
ZW-0905-2	ZW-0907-2	ZW-0924-1	ZW-0927-2	ZW-0947-2	ZW-0952-2
ZW-0966-2	ZW-1037-3	ZW-1113-2	ZW-1145-1	ZW-1157-9	ZW-1161-9
ZW-1264-2	ZW-1303-2	ZW-1312-2	ZW-1367-2		

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de ambitie voor de Groenblauwe landbouwzone te beperkt is en te veel stuurt naar landbouwactiviteiten, en verzoekt meer nadruk te leggen op klimaatadaptatie, integraal waterbeheer, natuurversterking en landschapsbeheer.

Indiener					
ZW-0166-57	ZW-0186-67	ZW-0196-83	ZW-0224-61	ZW-0237-47	ZW-0240-52
ZW-0241-47	ZW-0242-59	ZW-0278-67	ZW-0317-67	ZW-1473-47	ZW-1479-99

Zienswijze
De indiener stelt dat ondanks dat er in de visie wordt aangegeven dat de land- en tuinbouw de hoofdgebruiker is in de Groenblauwe landbouwzone daarbij gelijktijdig wordt aangegeven dat de bedrijfsvoering afgestemd dient te worden op de kansen en kwetsbaarheden die het gebied kenmerken, zoals Natura-2000 gebieden. Dit leidt tot afhankelijkheden van interpretatie, omdat het locatie specifiek is met welke opgaven rekening gehouden moet

Indiener					
ZW-1037-2	ZW-0184-4	ZW-0543-1	ZW-0564-1	ZW-0585-1	ZW-0592-5
ZW-0595-5	ZW-0686-1	ZW-0719-1	ZW-0847-1	ZW-0903-1	ZW-0905-1
ZW-0907-1	ZW-0927-1	ZW-0947-1	ZW-0952-1	ZW-0966-1	ZW-1113-1
ZW-1119-3	ZW-1157-8	ZW-1161-8	ZW-1264-1	ZW-1303-1	ZW-1312-1
ZW-1367-1					

Zienswijze
De indiener verzoekt dat de provincie een faciliterende rol neemt om land- en tuinbouw als hoofdgebruiken in de GBLZ te faciliteren. Op deze wijze kunnen ondernemers een bijdrage leveren aan de doelen van de Natura 2000 gebieden.

Indiener					
ZW-0161-5	ZW-0543-5	ZW-0564-5	ZW-0592-9	ZW-0595-10	ZW-0597-14
ZW-0907-5	ZW-1157-16	ZW-1161-16			

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de term ‘verwevingsgebied’ verwarrend is omdat deze ook in ruimtelijke plannen wordt gebruikt en verband houdt met een verbod op nieuwvestiging of omschakeling naar IV. Indiener geeft aan dat de gebieden groter zijn dan op de kaart aangegeven en verzoekt een andere term, zoals ‘overgangsgebied’, te gebruiken.

Indiener					
ZW-0186-32	ZW-0237-12	ZW-0240-17	ZW-0241-12	ZW-0278-32	ZW-0317-32
ZW-1236-17	ZW-1473-12	ZW-1479-64	ZW-0224-26	ZW-0166-22	

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de zone Verwevingsgebied vaak niet overeenkomt met de feitelijke situatie en afwijkt van gemeentelijke overgangszones. Indiener geeft aan dat kansen voor verbindingen en slimme combinaties worden onderschreven, maar dat een vaste breedte voor verwevingsgebieden onbegrijpelijk is. Indiener verzoekt gebied specifiek te kijken naar wat nodig is.

Indiener					
ZW-0166-37	ZW-0186-47	ZW-0196-49	ZW0237-27	ZW-0240-32	ZW-0241-27
ZW-0278-47	ZW-0317-47	ZW-1236-32	ZW-1473-27	ZW-1479-79	

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in de zone Primair landbouwgebied deelgebieden liggen met andere accenten en ambities in gemeentelijke omgevingsvisies, en dat de koers van uitsluitend landbouw strijdig kan zijn met gemeentelijk beleid en lopende gebiedsontwikkelingen. Indiener verzoekt hiermee rekening te houden.

Indiener					
ZW-0186-46	ZW-0224-40	ZW-0237-26	ZW-0240-31	ZW-0241-26	ZW-0242-33
ZW-0317-46	ZW-1236-31	ZW-1473-26	ZW-1479-78	ZW-0278-46	

Zienswijze
Indiener heeft er moeite mee dat de begrenzing van een aantal zones (volgens het ontwerp POVI) indicatief is. Dit biedt onvoldoende rechtszekerheid, met oog op de toekomst van de bedrijfsvoering juist absoluut noodzakelijk.

Indiener					
ZW-0712-4	ZW-0727-4	ZW-0731-4	ZW-0752-4	ZW-0755-4	ZW-0756-4
ZW-0758-4	ZW-0759-4	ZW-0760-4	ZW-0817-4	ZW-0829-4	ZW-0861-4
ZW-0863-4	ZW-0864-4	ZW-0887-4	ZW-0964-4	ZW-0965-4	ZW-0968-4
ZW-0969-4	ZW-0970-4	ZW-0971-4	ZW-1015-4	ZW-1019-4	ZW-1021-4
ZW-1022-4	ZW-1024-4	ZW-1026-4	ZW-1028-5	ZW-1030-5	ZW-1031-4
ZW-1032-4	ZW-1034-4	ZW-1068-4	ZW-1109-4	ZW-1123-4	ZW-1124-4
ZW-1138-4	ZW-1256-4	ZW-1333-6	ZW-1354-4	ZW-1373-4	ZW-1431-4
ZW-1468-4					

Zienswijze
Indiener kan zich niet vinden in de voorgestelde algemene zonering. Bepleit wordt om in plaats daarvan uit te gaan van een lokale gebiedsgerichte aanpak. Dit met oog op draagvlak bij belanghebbenden in het gebied, resulterend in het leveren van bijdragen aan de beoogde doelen. En vanwege de gebiedskennis van deze belanghebbenden. Er wordt gewezen op het risico op wijziging van gebruiksmogelijkheden van percelen, met mogelijk grote schade voor de bedrijfsvoering als gevolg. In dat verband wordt ook gewezen op mislukte voornemens m.b.t. zoneringen in het verleden (POL, Reconstructieplan).

Indiener					
ZW-0712-1	ZW-0727-1	ZW-0731-1	ZW-0751-1	ZW-0752-1	ZW-0755-1
ZW-0756-1	ZW-0758-1	ZW-0759-1	ZW-0760-1	ZW-0817-1	ZW-0829-1
ZW-0861-1	ZW-0863-1	ZW-0864-1	ZW-0887-1	ZW-0964-1	ZW-0965-1
ZW-0968-1	ZW-0969-1	ZW-0970-1	ZW-0971-1	ZW-1015-1	ZW-1019-1
ZW-1021-1	ZW-1022-1	ZW-1024-1	ZW-1026-1	ZW-1028-2	ZW-1030-2
ZW-1031-1	ZW-1032-1	ZW-1034-1	ZW-1068-1	ZW-1109-1	ZW-1123-1
ZW-1124-1	ZW-1138-1	ZW-1256-1	ZW-1333-3	ZW-1354-1	ZW-1373-1

ZW-1431-1	ZW-1468-1

Zienswijze

Indiener onderschrijft ten aanzien van de leefbaarheid van landelijke kernen dat woningbouw in eerste lijn binnen bebouwd gebied dient plaats te vinden, maar is ook tevreden met het feit dat er ruimte in de verwevingsgebieden wordt geboden voor “straatje erbij”. Hierbij vraagt indiener wel aandacht voor het effect op de begrenzing van het verwevingsgebied, welke enerzijds tot doel heeft ontwikkelruimte te bieden voor andere dan agrarische ontwikkelingen, maar anderzijds ook een beschermende werking heeft, zowel richting landbouwgebied als ook naar bebouwde omgeving.

Indiener

ZW-0187-45	ZW-0207-39	ZW-0238-29	ZW-0253-43	ZW-0271-29	ZW-0314-29
ZW-1038-136	ZW-1127-61	ZW-0319-15			

Zienswijze

Indiener stelt dat agrarische bouwkavels en bedrijfslocaties (ten onrechte) overlappen met meerdere gebiedsaanduidingen, wat leidt tot rechtsonzekerheid.

Indiener

ZW-1137-3	ZW-1140-3	ZW-1141-3	ZW-1154-1	ZW-1044-1	ZW-1039-1
ZW-1011-1	ZW-1122-5	ZW-0981-3	ZW-1074-5	ZW-0996-1	ZW-0974-1
ZW-0884-2	ZW-0734-1	ZW-0810-1	ZW-0830-2	ZW-0737-1	ZW-0940-1
ZW-0692-2	ZW-0701-1	ZW-0972-2	ZW-0979-5	ZW-0973-5	ZW-0976-3
ZW-0868-2	ZW-1454-10	ZW-1041-3	ZW-0850-4	ZW-1058-1	ZW-1095-1
ZW-1071-1	ZW-1134-1	ZW-1166-1	ZW-1146-1	ZW-1133-1	ZW-1053-1
ZW-1396-3	ZW-1397-3	ZW-1401-3	ZW-1405-5	ZW-1426-3	ZW-1427-6
ZW-1428-17	ZW-1433-25	ZW-1433-3	ZW-1434-27	ZW-1442-21	ZW-1442-7
ZW-1451-3	ZW-1452-4	ZW-1453-4	ZW-1454-21	ZW-1454-5	ZW-1455-5
ZW-1456-5	ZW-1457-5	ZW-1458-5	ZW-1459-5	ZW-1469-5	ZW-1470-9

Zienswijze

Indiener stelt dat de begrenzing van het verwevingsgebied onduidelijk en willekeurig is vastgesteld.

Indiener

ZW-1452-14	ZW-1453-14	ZW-1455-12	ZW-1456-11	ZW-1458-18	ZW-1469-21
ZW-1397-10	ZW-1428-15	ZW-1383-15	ZW-1399-22	ZW-1401-22	ZW-1425-26

Zienswijze

Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone.

Indiener

ZW-1425-12	ZW-1151-8	ZW-1152-6	ZW-1151-10	ZW-1451-8	ZW-1452-10
ZW-1453-10	ZW-1469-11	ZW-1470-16			

Zienswijze
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als verwevingsgebied.

Indiener					
ZW-1425-9	ZW-1405-10	ZW-1425-16	ZW-1151-10	ZW-1452-12	ZW-1453-12
ZW-1456-9	ZW-1469-19				

Zienswijze
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft zonder aanvullende beperkingen of onzekerheid.

Indiener					
ZW-0972-11	ZW-0737-9	ZW-0697-6	ZW-0714-7	ZW-0701-8	ZW-0722-3
ZW-0723-4	ZW-0732-4	ZW-0830-12	ZW-0715-6		

Zienswijze
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Verwevingsgebieden volledig mogelijk blijft en dat de aanwijzing geen nieuwe beperkingen of juridische onzekerheid veroorzaakt.

Indiener					
ZW-1146-7	ZW-1151-7	ZW-1011-9	ZW-1166-7	ZW-0830-8	ZW-1141-9
ZW-0889-6	ZW-1151-11	ZW-0693-3	ZW-1140-9	ZW-0692-5	ZW-0606-7
ZW-0613-10	ZW-0680-6	ZW-0696-8	ZW-0737-15	ZW-0714-8	ZW-0722-5
ZW-0681-6	ZW-1039-8	ZW-0972-9	ZW-0979-13	ZW-0981-11	ZW-0626-6
ZW-0974-8	ZW-1079-8	ZW-1044-10	ZW-1033-9		

Zienswijze
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik in de Groenblauwe landbouwzone volledig behouden blijft en dat geen extra beperkingen worden opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving.

Indiener					
ZW-1039-12	ZW-1033-8	ZW-0972-8	ZW-1134-8	ZW-1077-6	ZW-1095-8
ZW-1137-9	ZW-1045-6	ZW-1058-9	ZW-0681-3	ZW-1050-9	ZW-1151-9
ZW-1011-11	ZW-1101-8	ZW-0714-5	ZW-0680-4	ZW-0737-8	ZW-0889-8
ZW-0723-3	ZW-0884-8	ZW-0715-5	ZW-1334-8	ZW-1141-11	ZW-1166-9
ZW-0701-6					

Zienswijze
Indiener verzoekt om te voorkomen dat onderliggende zoneringen of gemeentelijk beleid feitelijke beperkingen opleggen in het primair landbouwgebied.

Indiener					
ZW-0225-14	ZW-0232-16	ZW-0570-13	ZW-0571-13	ZW-0588-13	ZW-0589-23
ZW-0604-32	ZW-0605-25	ZW-0607-21	ZW-0609-13	ZW-0616-13	ZW-0617-13
ZW-0618-19	ZW-0619-13	ZW-0620-13	ZW-0623-13	ZW-0624-13	ZW-0625-13

ZW-0628-13	ZW-0629-13	ZW-0630-13	ZW-0651-13	ZW-0685-13	ZW-0694-13
ZW-0728-13	ZW-0730-13	ZW-0834-13	ZW-0843-13	ZW-0862-13	ZW-0873-14
ZW-0878-13	ZW-0880-14	ZW-0882-14	ZW-0892-14	ZW-0902-13	ZW-0975-13
ZW-1027-14	ZW-1036-13	ZW-1047-13	ZW-1051-13	ZW-1059-13	ZW-1061-14
ZW-1062-13	ZW-1064-13	ZW-1065-13	ZW-1066-13	ZW-1075-13	ZW-1082-13
ZW-1089-13	ZW-1090-13	ZW-1096-20	ZW-1100-13	ZW-1103-13	ZW-1104-13
ZW-1107-13	ZW-1110-13	ZW-1115-13	ZW-1118-13	ZW-1126-13	ZW-1128-13
ZW-1130-13	ZW-1136-13	ZW-1148-13	ZW-1150-13	ZW-1155-13	ZW-1160-13
ZW-1183-13	ZW-1186-13	ZW-1188-13	ZW-1191-13	ZW-1195-13	ZW-1198-13
ZW-1200-13	ZW-1202-13	ZW-1214-13	ZW-1221-13	ZW-1223-13	ZW-1225-13
ZW-1228-13	ZW-1231-13	ZW-1238-13	ZW-1246-13	ZW-1247-13	ZW-1251-13
ZW-1252-13	ZW-1266-13	ZW-1267-13	ZW-1268-13	ZW-1273-13	ZW-1275-13
ZW-1276-13	ZW-1277-13	ZW-1278-13	ZW-1279-13	ZW-1280-13	ZW-1281-13
ZW-1282-13	ZW-1283-13	ZW-1284-13	ZW-1285-13	ZW-1287-13	ZW-1288-13
ZW-1289-17	ZW-1290-14	ZW-1291-14	ZW-1292-13	ZW-1294-13	ZW-1296-13
ZW-1297-14	ZW-1298-14	ZW-1301-13	ZW-1304-13	ZW-1306-13	ZW-1308-13
ZW-1309-13	ZW-1310-13	ZW-1311-13	ZW-1315-13	ZW-1316-13	ZW-1317-13
ZW-1318-13	ZW-1320-13	ZW-1321-13	ZW-1324-13	ZW-1325-13	ZW-1326-13
ZW-1327-13	ZW-1329-13	ZW-1330-13	ZW-1331-13	ZW-1335-13	ZW-1337-13
ZW-1338-13	ZW-1339-13	ZW-1341-13	ZW-1342-13	ZW-1343-13	ZW-1347-13
ZW-1350-13	ZW-1352-13	ZW-1355-13	ZW-1359-13	ZW-1365-13	ZW-1368-13
ZW-1376-13	ZW-1378-13	ZW-1388-13	ZW-1390-13	ZW-1410-13	

Zienswijze

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen de Groenblauwe landbouwzone behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert bovenop de bestaande wet- en regelgeving.

Indiener

ZW-1426-13	ZW-1433-10	ZW-1433-9	ZW-1451-9	ZW-1452-11	ZW-1453-11
ZW-1459-16	ZW-1469-12	ZW-1470-17	ZW-1434-5	ZW-1451-11	ZW-1270-3
ZW-1239-4	ZW-1239-5	ZW-1319-3	ZW-1322-3	ZW-1363-8	ZW-1370-6
ZW-1379-5	ZW-1349-3	ZW-1380-10	ZW-1383-10	ZW-1384-6	ZW-1384-7
ZW-1392-8	ZW-1396-9	ZW-1405-17	ZW-1189-5	ZW-1193-5	ZW-1196-5

Zienswijze

Indiener verzoekt vast te leggen dat gebiedsaanduidingen die over agrarische bouwkavels heen liggen, niet van toepassing zijn en dat uitsluitend het onderliggende omgevingsplan bepalend blijft voor de gebruiks- en bouwmogelijkheden.

Indiener

ZW-1363-1	ZW-1370-1	ZW-1362-2	ZW-1323-1	ZW-1334-1	ZW-1349-1
ZW-1217-1	ZW-1232-1	ZW-1239-1	ZW-1244-1	ZW-1270-1	ZW-1293-1
ZW-1322-1	ZW-1379-1	ZW-1380-1	ZW-1383-1	ZW-1384-1	ZW-1392-1
ZW-1396-1	ZW-1397-1	ZW-1399-1	ZW-1399-10	ZW-1399-11	ZW-1399-12
ZW-1399-13	ZW-1399-14	ZW-1399-15	ZW-1399-16	ZW-1399-17	ZW-1399-18

ZW-1399-19	ZW-1399-2	ZW-1399-20	ZW-1399-3	ZW-1399-4	ZW-1399-5
ZW-1399-6	ZW-1399-7	ZW-1399-8	ZW-1399-9	ZW-1401-1	ZW-1405-3
ZW-1426-1	ZW-1433-1	ZW-1434-1	ZW-1307-1	ZW-1319-1	ZW-1249-1
ZW-1295-2	ZW-1375-3	ZW-1270-8	ZW-1427-7	ZW-1442-8	ZW-1451-1
ZW-1452-1	ZW-1453-1	ZW-1454-1	ZW-1455-1	ZW-1456-1	ZW-1457-1
ZW-1458-1	ZW-1459-1	ZW-1469-1	ZW-1470-5		

Zienswijze

Indiener vraagt of nieuwvestiging van stadslandbouw in verwevingsgebied uitgesloten is, en verzoekt om duidelijkheid.

Indiener

ZW-0166-94	ZW-0186-99	ZW-0186-99	ZW-0224-98	ZW-0237-84	ZW-0240-89
ZW-0241-84	ZW-0242-98	ZW-0278-105	ZW-0313-107	ZW-0317-104	ZW-1236-89
ZW-1473-84	ZW-1479-136				

Zienswijze

Onder het kopje primair landbouwgebied is ook informatie opgenomen over de invulling van het verwevingsgebied. Deze omissie dient te worden hersteld.

Indiener

ZW-0712-5	ZW-0727-5	ZW-0731-5	ZW-0751-5	ZW-0752-5	ZW-0755-5
ZW-0756-5	ZW-0758-5	ZW-0759-5	ZW-0760-5	ZW-0817-5	ZW-0829-5
ZW-0861-5	ZW-0863-5	ZW-0864-5	ZW-0887-5	ZW-0964-5	ZW-0965-5
ZW-0968-5	ZW-0969-5	ZW-0970-5	ZW-0971-5	ZW-1015-5	ZW-1019-5
ZW-1021-5	ZW-1022-5	ZW-1024-5	ZW-1026-5	ZW-1028-6	ZW-1030-6
ZW-1031-5	ZW-1032-5	ZW-1034-5	ZW-1068-5	ZW-1109-5	ZW-1123-5
ZW-1124-5	ZW-1138-5	ZW-1256-5	ZW-1333-7	ZW-1354-5	ZW-1373-5
ZW-1431-5	ZW-1468-5				

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de naam ‘Groenblauwe landbouwzone’ de indruk wekt dat huidig landbouwkundig gebruik centraal staat, terwijl ook andere opgaven spelen. Indiener verzoekt de opgave centraal te stellen en rekening te houden met agrarisch gebruik.

Indiener

ZW-0166-35	ZW-0186-45	ZW-0196-47	ZW-0224-39	ZW-0237-25	ZW-0240-30
ZW-0241-25	ZW-0242-31	ZW-0317-45	ZW-1236-30	ZW-1473-25	ZW-1479-77
ZW-0278-45					

Zienswijze

Indiener stelt dat in het verwevingsgebied beperkingen worden gesteld ten aanzien van het gebruik van de gronden op basis van bufferzones voor fijnstof en geur of spijtvrije zones. Door deze bufferzones worden er eenzijdige beperkingen vanuit provinciale zijde opgelegd en worden deze afgewenteld op de grondeigenaren. Dit is onacceptabel.

Indiener					
ZW-0161-6	ZW-0184-5	ZW-0547-3	ZW-0553-5	ZW-0557-2	ZW-0564-8
ZW-0585-4	ZW-0592-10	ZW-0686-6	ZW-0841-2	ZW-0847-6	ZW-0905-6
ZW-0924-4	ZW-0927-6	ZW-0947-4	ZW-1043-3	ZW-1147-1	ZW-1149-1
ZW-1235-4	ZW-1345-2	ZW-1412-1	ZW-1314-1		

Zienswijze
Indiener stelt dat de aangewezen gebiedsaanduidingen willekeurig zijn begrensd en niet gebaseerd op natuurlijke of landschappelijke grenzen. Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen uitsluitend worden toegepast op basis van zorgvuldige onderbouwing en herkenbare grenzen, ondersteund door wetenschappelijk onderzoek.

Indiener					
ZW-1210-1	ZW-1210-10	ZW-1210-11	ZW-1210-12	ZW-1210-13	ZW-1210-2
ZW-1210-3	ZW-1210-4	ZW-1210-5	ZW-1210-6	ZW-1210-7	ZW-1210-8
ZW-1210-9					

Zienswijze
Indiener stelt dat uitsluitend het onderliggende bestemmingsplan bepalend moet zijn voor de gebruiks- en bouwmogelijkheden op bouwkavels.

Indiener					
ZW-1452-2	ZW-1433-2	ZW-1453-2	ZW-1454-2	ZW-1455-2	ZW-1456-2
ZW-1457-2	ZW-1458-2	ZW-1459-2	ZW-1469-2	ZW-1470-6	ZW-1379-2
ZW-1383-2	ZW-1392-2	ZW-1396-2	ZW-1397-2	ZW-1401-2	ZW-1405-4
ZW-1426-2	ZW-1434-2	ZW-1451-2	ZW-1380-2	ZW-1384-2	

Zienswijze
Indiener verzoekt dat de begrenzing van het Verwevingsgebied van de kaarten wordt geschrapt totdat een definitieve afbakening zorgvuldig is vastgesteld.

Indiener					
ZW-0574-14	ZW-0606-12	ZW-0613-16	ZW-0737-21	ZW-0908-14	ZW-0693-6
ZW-0701-12	ZW-0692-8	ZW-1033-18	ZW-1033-19	ZW-1058-15	ZW-1079-9
ZW-1011-15	ZW-1044-15	ZW-0974-13	ZW-0979-20	ZW-0714-12	ZW-0681-10
ZW-0626-14	ZW-0680-14	ZW-0696-12	ZW-0722-8	ZW-0830-19	ZW-1140-16
ZW-1141-21	ZW-1101-10	ZW-1072-14	ZW-1154-16	ZW-1166-16	ZW-1166-17
ZW-1452-13	ZW-1453-13	ZW-1455-11	ZW-1456-10	ZW-1458-17	ZW-1469-20
ZW-1428-16	ZW-1397-11	ZW-1399-23	ZW-1401-23	ZW-1425-27	ZW-1185-11
ZW-1254-9	ZW-1357-12	ZW-1232-11	ZW-1270-13	ZW-1241-10	ZW-1193-15
ZW-1217-11	ZW-1244-11				

Zienswijze

Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen geen beperkingen opleveren voor gebruiks- en bouwmogelijkheden binnen agrarische bouwkavels en dat het omgevingsplan leidend blijft, inclusief verleende vergunningen en wijzigingen in voorbereiding.

Indiener

ZW-1044-2	ZW-1137-4	ZW-1074-6	ZW-1146-2	ZW-1095-2	ZW-0981-4
ZW-1050-4	ZW-1011-2	ZW-1134-2	ZW-1133-2	ZW-1140-4	ZW-1141-4
ZW-1166-2	ZW-1071-2	ZW-1152-2	ZW-1154-2	ZW-0696-1	ZW-0697-1
ZW-0701-2	ZW-1058-2	ZW-1053-2	ZW-0996-2	ZW-0884-3	ZW-0715-2
ZW-0973-6	ZW-0692-3	ZW-0695-1	ZW-0734-2	ZW-0723-1	ZW-0850-5
ZW-0868-3	ZW-0830-3	ZW-0932-2	ZW-0714-1	ZW-0974-2	

Zienswijze

Indiener verzoekt dat ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven in het Primair Landbouwgebied juridisch eenduidig en stevig verankerd wordt.

Indiener

ZW-0097-6	ZW-0099-6	ZW-0142-6	ZW-0144-7	ZW-0243-11	ZW-0295-6
ZW-0299-53	ZW-0569-9	ZW-0831-6	ZW-0948-6	ZW-1106-6	ZW-1114-6
ZW-1216-14	ZW-0225-12	ZW-0232-14	ZW-0570-11	ZW-0571-11	ZW-0588-11
ZW-0589-21	ZW-0604-30	ZW-0605-23	ZW-0607-19	ZW-0609-11	ZW-0616-11
ZW-0617-11	ZW-0618-17	ZW-0619-11	ZW-0620-11	ZW-0623-11	ZW-0624-11
ZW-0625-11	ZW-0628-11	ZW-0629-11	ZW-0630-11	ZW-0651-11	ZW-0685-11
ZW-0694-11	ZW-0728-11	ZW-0730-11	ZW-0834-11	ZW-0843-11	ZW-0862-11
ZW-0873-12	ZW-0878-11	ZW-0880-12	ZW-0882-12	ZW-0892-12	ZW-0902-11
ZW-0975-11	ZW-1027-12	ZW-1036-11	ZW-1047-11	ZW-1051-11	ZW-1059-11
ZW-1061-12	ZW-1062-11	ZW-1064-11	ZW-1065-11	ZW-1066-11	ZW-1075-11
ZW-1082-11	ZW-1089-11	ZW-1090-11	ZW-1096-18	ZW-1100-11	ZW-1103-11
ZW-1104-11	ZW-1107-11	ZW-1110-11	ZW-1115-11	ZW-1118-11	ZW-1126-11
ZW-1128-11	ZW-1130-11	ZW-1136-11	ZW-1148-11	ZW-1150-11	ZW-1155-11
ZW-1160-11	ZW-1183-11	ZW-1186-11	ZW-1188-11	ZW-1191-11	ZW-1195-11
ZW-1198-11	ZW-1200-11	ZW-1202-11	ZW-1214-11	ZW-1221-11	ZW-1223-11
ZW-1225-11	ZW-1228-11	ZW-1231-11	ZW-1238-11	ZW-1246-11	ZW-1247-11
ZW-1251-11	ZW-1252-11	ZW-1266-11			

Zienswijze

Indiener verzoekt om ruimte te behouden voor een bredere niet primair agrarische invulling van locaties binnen het primair landbouwgebied zodat bedrijven nieuwe (neven)activiteiten kunnen ontplooien.

Indiener

ZW-0570-14	ZW-1311-14	ZW-1273-14	ZW-1376-14	ZW-1036-14	ZW-0878-14
ZW-0571-14	ZW-1315-14	ZW-1275-14	ZW-1378-14	ZW-1047-14	ZW-0880-15
ZW-0588-14	ZW-1316-14	ZW-1276-14	ZW-1388-14	ZW-1051-14	ZW-0882-15
ZW-0589-24	ZW-1317-14	ZW-1277-14	ZW-1390-14	ZW-1059-14	ZW-0892-15

ZW-0604-33	ZW-1318-14	ZW-1278-14	ZW-1410-14	ZW-1061-15	ZW-0902-14
ZW-0605-26	ZW-1320-14	ZW-1279-14	ZW-1160-14	ZW-1062-14	ZW-0975-14
ZW-0607-22	ZW-1321-14	ZW-1280-14	ZW-1183-14	ZW-1064-14	ZW-1027-15
ZW-0609-14	ZW-1324-14	ZW-1281-14	ZW-1186-14	ZW-1065-14	ZW-1148-14
ZW-0616-14	ZW-1325-14	ZW-1282-14	ZW-1188-14	ZW-1066-14	ZW-1150-14
ZW-0617-14	ZW-1326-14	ZW-1283-14	ZW-1191-14	ZW-1075-14	ZW-1155-14
ZW-0618-20	ZW-1327-14	ZW-1284-14	ZW-1195-14	ZW-1082-14	ZW-1266-14
ZW-0619-14	ZW-1329-14	ZW-1285-14	ZW-1198-14	ZW-1089-14	ZW-1267-14
ZW-0620-14	ZW-1330-14	ZW-1287-14	ZW-1200-14	ZW-1090-14	ZW-1268-14
ZW-0623-14	ZW-1331-14	ZW-1288-14	ZW-1202-14	ZW-1096-21	ZW-1308-14
ZW-0624-14	ZW-1335-14	ZW-1289-18	ZW-1214-14	ZW-1100-14	ZW-1309-14
ZW-0625-14	ZW-1337-14	ZW-1290-15	ZW-1221-14	ZW-1103-14	ZW-1310-14
ZW-0628-14	ZW-1338-14	ZW-1291-15	ZW-1223-14	ZW-1104-14	ZW-1359-14
ZW-0629-14	ZW-1339-14	ZW-1292-14	ZW-1225-14	ZW-1107-14	ZW-1365-14
ZW-0630-14	ZW-1341-14	ZW-1294-14	ZW-1228-14	ZW-1110-14	ZW-1368-14
ZW-0651-14	ZW-1342-14	ZW-1296-14	ZW-1231-14	ZW-1115-14	ZW-0843-14
ZW-0685-14	ZW-1343-14	ZW-1297-15	ZW-1238-14	ZW-1118-14	ZW-0862-14
ZW-0694-14	ZW-1347-14	ZW-1298-15	ZW-1246-14	ZW-1126-14	ZW-0873-15
ZW-0728-14	ZW-1350-14	ZW-1301-14	ZW-1247-14	ZW-1128-14	ZW-1136-14
ZW-0730-14	ZW-1352-14	ZW-1304-14	ZW-1251-14	ZW-1130-14	ZW-1252-14
ZW-0834-14	ZW-1355-14	ZW-1306-14			

Zienswijze

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen het Verwevingsgebied volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig geen extra beperkingen of onzekerheid oplevert.

Indiener

ZW-1270-5	ZW-1383-14	ZW-1362-9	ZW-1334-6	ZW-1349-5	ZW-1193-9
ZW-1397-9	ZW-1259-5	ZW-1319-6	ZW-1323-7	ZW-1196-8	ZW-1193-10
ZW-1217-4	ZW-1259-6	ZW-1319-7	ZW-1322-7		

Zienswijze

Indiener vraagt of het wel raadzaam is om de zone verwevingsgebied te benoemen. De aanwezige agrarische bedrijvigheid kan als gevolg van het toelaten en/of realiseren van gevoelige functies geconfronteerd worden met het feit dat de bedrijfsvoering niet ongewijzigd kan worden gecontinueerd en bovendien bestaat het risico dat de bestaande bedrijfsvoering niet kan worden uitgebreid. Juist in deze zone kan sprake zijn van belangen die ernstig met elkaar conflicteren.

Indiener

ZW-0712-6	ZW-1138-6	ZW-1030-7	ZW-0971-6	ZW-0863-6	ZW-0759-6
ZW-0727-6	ZW-1256-6	ZW-1031-6	ZW-1015-6	ZW-0864-6	ZW-0760-6
ZW-0731-6	ZW-1333-8	ZW-1032-6	ZW-1019-6	ZW-0887-6	ZW-0817-6
ZW-0751-6	ZW-1354-6	ZW-1034-6	ZW-1021-6	ZW-0964-6	ZW-0829-6
ZW-0752-6	ZW-1373-6	ZW-1068-6	ZW-1022-6	ZW-0965-6	ZW-0861-6
ZW-0755-6	ZW-1431-6	ZW-1109-6	ZW-1024-6	ZW-0968-6	ZW-0970-6

ZW-0756-6	ZW-1468-6	ZW-1123-6	ZW-1026-6	ZW-0969-6	ZW-1028-7
ZW-0758-6	ZW-1124-6				

Zienswijze
Indiener vreest dat de groenblauwe landbouwzone de blijvende ontwikkelruimte en toekomstbestendigheid van bedrijven in deze zone zal beperken.

Indiener					
ZW-0225-7	ZW-1214-6	ZW-1090-6	ZW-1324-6	ZW-0834-6	ZW-1287-6
ZW-0232-9	ZW-1221-6	ZW-1096-13	ZW-1325-6	ZW-0843-6	ZW-1288-6
ZW-0570-6	ZW-1223-6	ZW-1100-6	ZW-1326-6	ZW-0862-6	ZW-1289-10
ZW-0571-6	ZW-1225-6	ZW-1103-6	ZW-1327-6	ZW-0873-7	ZW-1290-7
ZW-0588-6	ZW-1228-6	ZW-1104-6	ZW-1329-6	ZW-0878-6	ZW-1291-7
ZW-0589-16	ZW-1231-6	ZW-1107-6	ZW-1330-6	ZW-0880-7	ZW-1292-6
ZW-0604-25	ZW-1238-6	ZW-1110-6	ZW-1331-6	ZW-0882-7	ZW-1294-6
ZW-0605-18	ZW-1246-6	ZW-1115-6	ZW-1335-6	ZW-0892-7	ZW-1296-6
ZW-0607-14	ZW-1247-6	ZW-1118-6	ZW-1337-6	ZW-0902-6	ZW-1297-7
ZW-0609-6	ZW-1251-6	ZW-1126-6	ZW-1338-6	ZW-0975-6	ZW-1298-7
ZW-0616-6	ZW-1252-6	ZW-1128-6	ZW-1339-6	ZW-1027-7	ZW-1301-6
ZW-0617-6	ZW-1266-6	ZW-1130-6	ZW-1341-6	ZW-1036-6	ZW-1304-6
ZW-0618-12	ZW-1267-6	ZW-1136-6	ZW-1342-6	ZW-1047-6	ZW-1306-6
ZW-0619-6	ZW-1268-6	ZW-1148-6	ZW-1343-6	ZW-1051-6	ZW-1308-6
ZW-0620-6	ZW-1273-6	ZW-1150-6	ZW-1347-6	ZW-1059-6	ZW-1309-6
ZW-0623-6	ZW-1275-6	ZW-1155-6	ZW-1350-6	ZW-1061-7	ZW-1310-6
ZW-0624-6	ZW-1276-6	ZW-1160-6	ZW-1352-6	ZW-1062-6	ZW-1311-6
ZW-0625-6	ZW-1277-6	ZW-1183-6	ZW-1355-6	ZW-1064-6	ZW-1315-6
ZW-0628-6	ZW-1278-6	ZW-1186-6	ZW-1359-6	ZW-1065-6	ZW-1316-6
ZW-0629-6	ZW-1279-6	ZW-1188-6	ZW-1365-6	ZW-1066-6	ZW-1317-6
ZW-0630-6	ZW-1280-6	ZW-1191-6	ZW-1368-6	ZW-1075-6	ZW-1318-6
ZW-0651-6	ZW-1281-6	ZW-1195-6	ZW-1376-6	ZW-1082-6	ZW-1320-6
ZW-0685-6	ZW-1282-6	ZW-1198-6	ZW-1378-6	ZW-1089-6	ZW-1321-6
ZW-0694-6	ZW-1283-6	ZW-1200-6	ZW-1388-6	ZW-1410-6	ZW-0730-6
ZW-0728-6	ZW-1284-6	ZW-1202-6	ZW-1390-6	ZW-1285-6	

Standpunt GS

Veel zienswijzen en zienswijzepunten m.b.t. de ontwerp POVI gaan over zonering. Begrijpelijk, want dit is een belangrijk instrument waarmee de Provincie ruimtelijk sturing geeft. In die zonering zitten ook een aantal van de grootste aanpassingen ten opzichte van de POVI uit 2021. Deze zienswijzen hebben ons duidelijk gemaakt dat veel zaken rondom zonering beter uitgelegd moeten worden. Dat doen we door de paragraaf algemene zonering in de POVI volledig te vernieuwen. En door aan de POVI een bijlage toe te voegen met een algemene uitleg over zonering. Maar ook door te zorgen voor een uitleg-video, die u kunt bekijken op ons Youtube kanaal of via deze link. Omgevingsvisie Limburg: Zonering.

De zienswijzen leiden op een aantal punten ook tot aanpassing van de voorgestelde koers. Uit de zienswijzen spreekt vooral ook een grote zorg vanuit de agrarische sector over het toekomstperspectief van deze sector.

Voor een deel gaat het om dezelfde of vergelijkbare zienswijzepunten. Die beantwoorden we als geheel. Zienswijzepunten over specifieke (bedrijfs)situaties (vaak met kaart) kunnen in veel gevallen ook beantwoord worden door een algemene uitleg over de betekenis en totstandkoming van de specifieke zoneringen.
Hieronder lopen we de punten in de zienswijzen over zonering langs.

- Deel A: algemene opmerkingen en vragen over zonering
- Deel B: opmerkingen en vragen over de begrenzing van de zones
- Deel C: impact van de zonering voor de landbouw en andere gebruikers in het landelijk gebied
- Deel D: specifieke punten per zone

Een aantal antwoorden op zienswijzen over de zonering en kaarten vindt u op andere plekken in deze Nota van zienswijzen terug. Zo wordt in het onderdeel ‘Algemeen’ ingegaan op het proces en de betrokkenheid van medeoverheden, belangenorganisaties, individuele bedrijven en grondeigenaren bij de totstandkoming van de POVI én bij de gebiedsprocessen. Veel specifieke vragen over landbouw, water en natuur komen aan bod bij de betreffende onderdelen van deze Nota van zienswijzen. Het merendeel van de zienswijzen over schade en nadeelcompensatie zijn van een reactie voorzien bij het thema landbouw.

Onder het kopje ‘voorstel van PS’ is aangegeven tot welke wijzigingen in de POVI-tekst en kaartbeelden de zienswijzen m.b.t. zonering leiden. Dat omvat:

- Een volledig vernieuwde tekst van de paragraaf algemene zonering in de POVI
- Een aan de POVI toe te voegen bijlage met algemene uitleg over de zonering
- Andere kleinere tekstwijzigingen, onder meer in 2.3.5 ambitie zonering natuur en landbouw en in thematische hoofdstukken om te zorgen dat die in lijn zijn met de aangepaste paragraaf algemene zonering
- Wijzigingen in de kaarten bij de POVI
- Toevoeging van een kaartverantwoording

2.2 Algemene opmerkingen en vragen over zonering

Waarom zonering?

Er bestaan bij sommige indieners twijfels over de meerwaarde van zonering. Om die reden stellen we voor een aparte uitleg daarover op te nemen als bijlage van de POVI.

Ruimtelijke zonering in provinciale omgevingsvisies wordt ingezet om op provinciaal/ regionaal niveau ruimtelijk sturing te geven aan ontwikkelingen. Op die wijze kunnen we opgaven in vergelijkbare gebieden op een in de basis vergelijkbare wijze benaderen. Hierbij benoemen we voor deze gebieden welke opgaven de Provincie prioriteit geeft en voor welke (nieuwe) functies en ontwikkeling we meer of minder ruimte zien. Het vastleggen van een zone Natuurnetwerk Limburg in de Omgevingsverordening is een verplichting uit de Omgevingswet. Dat vraagt ook om het vastleggen van die zone in de POVI. In het eerste integrale provinciale omgevingsplan uit 2001 had zonering een heel prominente rol. Geleidelijk aan is het belang hiervan verminderd. Vooral door de omslag van toetsingsplanologie naar uitnodigingsplanologie en de trend naar meer procesmatige omgevingsvisies. De huidige schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het elektriciteitsnetwerk en water maken het belang om op provinciaal niveau scherpe ruimtelijke keuzes te maken groot. Daar vragen niet alleen PS om, maar ook kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en onze medeoverheden. Mede op basis van het Ruimtelijk Voorstel Limburg (door ons college vastgesteld in december 2023 en vervolgens aangeboden aan het Kabinet) is een lijst met belangrijke keuzevraagstukken opgesteld en sonderend met de Provinciale Statencommissie Leefomgeving besproken. Keuzevraagstuk nummer 1 ging over de zonering in het buitengebied en heeft geresulteerd in de keuze om die verder te differentiëren. Het belang van zonering als ‘motor van een effectief pakket’ wordt ook benadrukt in de reflectie van een kennisconsortium (PBL, Deltares, RIVM, WUR) op het maatregelenpakket van de Ministeriële Commissie economie en natuur van het vorige kabinet.

Relatie tussen zonering en gebiedsprocessen

Er zijn de nodige zienswijzen waarin bepleit wordt om in plaats van te werken met een zonering in de POVI te werken met gebiedsprocessen. Dat zou leiden tot een betere inbreng vanuit het gebied en tot meer draagvlak. Gebiedsprocessen nemen bij de uitwerking van de POVI een heel belangrijke plek in. Dat zijn onder meer de gebiedsprocessen geïnitieerd vanuit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Wij gaan ervanuit dat die processen door samen op te trekken met de belangrijkste gebruikers zullen leiden tot concrete maatregelenpakketten met draagvlak binnen de streek. Voor ons is het echter geen keuze tussen zonering ofwel gebiedsprocessen, maar een keuze voor zonering én gebiedsprocessen. Ze vullen elkaar aan. De zonering benoemt de hoofdrichting van de ontwikkeling in gebieden en vormt zo een kader voor de gebiedsprocessen. Bij de totstandkoming van het Ruimtelijk voorstel is vanuit de gemeenten nadrukkelijk opgeroepen om piketpalen te benoemen die richting geven aan de processen in gebieden. We geven hier invulling aan die oproep.

Verhouding zonering POVI met omgevingsvisie/ omgevingsplannen gemeenten

De in de POVI opgenomen algemene zonering past bij het provinciaal schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, natuurgebiedjes en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) zijn meestal een stuk gedetailleerder. Ze zijn zelfbindend voor de gemeente, net zoals de POVI dat is voor de Provincie. In de GOVI's maken gemeenten, zoals ook wordt aangegeven uit diverse zienswijzen, eigen keuzes over de inrichting van het landelijk en het bebouwd gebied. We zetten in op een optimale afstemming tussen POVI en GOVI, net als we dat aan de andere kant doen tussen de POVI en de Nota Ruimte (als nationale omgevingsvisie). Daar waar wij vinden dat provinciale belangen bindend moeten doorwerken in gemeentelijke omgevingsplannen, nemen we regels op in de Omgevingsverordening.

Waarom de voorgestelde algemene zonering met zeven zones?

We zien in de zienswijzen onvoldoende argumenten om te kiezen voor een andere opzet van de zonering. Een aantal zienswijzen bepleit om grotere (weg)infrastructuur als aparte zone toe te voegen. Daar gaan we niet in mee. De zonering is namelijk een verfijning van de occupatielaag uit de lagenbenadering (zie hoofdstuk 2 van de ontwerp POVI). De netwerklaag, waar de infrastructuur voor mobiliteit en energie toe behoort, is een aparte laag. Deze netwerken lopen door alle zones heen. De POVI bevat overigens wel (zoals gevraagd) kaartlagen voor infrastructuur (nationaal en regionaal).

Met de keuze voor een algemene zonering met zeven zones bouwen we voort op een eerder ingezette koers. De drie zones die samen het bebouwd gebied vormen (stedelijk gebied + landelijke kernen + werklocaties) zijn een voortzetting van de lijn uit de POVI 2021. De zonering van het landelijk gebied in de nieuwe POVI is verfijnd. Die verfijning heeft geresulteerd in een indeling van het landelijk gebied in vier in plaats van drie zones. De indeling in de nieuwe POVI van het landelijk gebied in vier zones weerspiegelt, zoals al aangegeven in de ontwerp POVI, het perspectief dat de Provincie heeft op de transitie die de landbouw doormaakt. Door deze zonering wordt duidelijk gemaakt hoe we deze transitie willen stimuleren en geven we zoveel mogelijk duidelijkheid aan de agrariërs daarover. In het Natuurnetwerk Limburg (NNL) stonden en staan de belangen van de natuur centraal. Deze zone, die ook de Natura 2000-gebieden omvat, is al opgenomen in POVI 2021 en Omgevings-verordening. De zone NNL is ongewijzigd gebleven, met uitzondering van een aantal kaartverbeteringen. De vernieuwing van de zonering zit met name in de drie overige zones in het landelijk gebied (d.w.z. de groenblauwe landbouwzone, het primair landbouwgebied en het verwevingsgebied). Dit zijn alle drie gebieden waar de landbouw de hoofdgebruiker is, waarbij de gebruiksmogelijkheden in meer of mindere mate worden beïnvloed door andere doelen en opgaven die in deze gebieden spelen.

- Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven)
- Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)
- Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven)

De Groenblauwe landbouwzone komt voort uit Groenblauwe mantel uit de POVI 2021, maar is nieuw opgebouwd door reeds aan de Groenblauwe mantel onderliggende kaartlagen te verduidelijken en door twee nieuwe kaartlagen toe te voegen:

Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en Intrekgebieden Natura 2000. Primair landbouwgebied en Verwevingsgebied zijn echt nieuw, in de POVI 2021 vormden deze samen nog de zone Buitengebied. Met de bovenstaande uitleg, de herziene tekst van de paragraaf algemene zonering (waarin we per zone ingaan op visie, karakter en begrenzing zone, instrumentenmix) en een video met uitleg menen we voldoende tegemoet te komen aan de brede oproep om meer duidelijkheid.

Relatie tussen zonering en gebiedspaspoorten

Uit de zienswijzen blijkt dat er de nodige verwarring is over de gebiedspaspoorten (en bijbehorende ontwerpbeginselen). We benadrukken dat deze bedoeld zijn als inspirerend document, met als doel om in gemeentelijke afwegingen met het oog op omgevingsplannen het aspect ruimtelijke kwaliteit volwaardig mee te nemen. Zie verder de uitleg hierover bij het onderdeel Ruimtelijke kwaliteit in deze Nota van zienswijzen. Bij dat thema is de tekst over gebiedspaspoorten aangepast. De gebiedspaspoorten staan los van de algemene zonering in de POVI. Om verwarring te voorkomen is de naam van het gebiedspaspoort ‘beekdalen’ gewijzigd in ‘beeklandschap’.

POVI zelfbindend voor de Provincie, regels in de Omgevingsverordening bindend voor anderen

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Terecht wordt in tal van zienswijzen aangegeven dat de POVI en de daarin opgenomen zonering daarmee zeker niet vrijblijvend is. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. En voor het opnemen van juridisch bindende regels in de Omgevingsverordening. Belangrijk: niet alles wat er in de POVI staat wordt vertaald naar juridisch bindende regels in de provinciale omgevingsverordening. Alleen daar waar de inzet van zo’n regulerend instrument vanuit provinciaal belang gerechtvaardigd is. In de POVI geven we wanneer dat het geval is. Dat is op hoofdlijnen, de precieze regeling wordt in de verordening uitgewerkt.

2.3 Opmerkingen en vragen over begrenzing van de zeven zones

Algemeen

Er zijn heel veel vragen en opmerkingen over de begrenzing van de zones behorend tot de algemene zonering. Vaak met het verzoek om bepaalde gebieden te verplaatsen naar een andere zone. De wijze waarop we met dergelijke voorstellen voor aanpassing van de begrenzing van de zones zijn omgegaan verschilt per zone. In het kort (verderop gaan we per zone dieper in op de aanpassingen n.a.v. de zienswijzen):

Bij het begrenzen van de drie zones in het bebouwd gebied (d.w.z. stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties) kijken we vooral naar de feitelijk onderliggende functies. Mede op basis van de ontvangen zienswijzen van gemeenten en de gesprekken n.a.v. die zienswijzen is de begrenzing van deze zones in de POVI waar nodig geactualiseerd. Daardoor sluit die ook beter aan bij de GOVI's. De aanduiding en begrenzing van de landelijke kernen is nog eens kritisch onder de loep genomen en heeft geresulteerd in voorstellen voor aanpassing die met de gemeenten zijn gedeeld.

De begrenzing van het Natuurnetwerk Limburg in de geactualiseerde POVI is in essentie dezelfde als in de POVI uit 2021. Die begrenzing is in het verleden samen met het Rijk bepaald. We hebben de begrenzing wel geactualiseerd op basis van het meest recente door GS vastgestelde natuurbeheer-plan. In de ontwerp POVI was dat het Natuurbeheerplan 2025, voor de definitieve POVI konden we gebruikmaken van het Natuurbeheerplan najaar 2026.

De begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald door de onderliggende acht kaartlagen 'op te tellen'. Voor elk van die acht onderliggende kaartlagen geldt dat een specifieke natuur- of wateropgave de begrenzing bepaalt. De kaartlagen zijn gebaseerd op expertise van deskundigen of wetenschappelijk onderzoek, die goed onderbouwen waar de betreffende natuur- of wateropgave speelt. Het is dus steeds de opgave die de begrenzing bepaalt. Er zijn de nodige verzoeken gekomen om de onderliggende kaartlagen aan te passen. Er heeft steeds een maatwerk beoordeling plaatsgevonden van deze verzoeken. Het heeft bijvoorbeeld geresulteerd in de nodige aanpassingen op de kaarten van de Ecologische verbindingszone. Bij de onderdelen Natuur resp. Water in deze Nota van zienswijzen wordt per kaartlaag toegelicht welke aanpassingen in die kaartlagen zijn aangebracht. Die werken door in de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone als geheel. De kaartlaag Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft als enige van de kaartlagen een voorlopige begrenzing. Die is daarom, op een paar correcties na (o.a. een verkleining in de Maasduinen), niet gewijzigd t.o.v. de ontwerp POVI. De definitieve begrenzing van die zone gebeurt o.b.v. de gebiedsprocessen en onderzoeken in het kader van het programma Limburgs Offensief Stikstof. Aan de Groenblauwe landbouwzone zijn, mede n.a.v. ingediende zienswijzen, ook gebiedjes toegevoegd vanuit Primair landbouwgebied die feitelijk te klein zijn voor hoogproductieve landbouw. Ze vormen nadrukkelijk geen extra, negende kaartlaag. De grens tussen Verwevingsgebied en Primair landbouwgebied is nieuw en roept eveneens veel vragen op. We lichten verderop in de tekst toe hoe we tot de grens in de ontwerp POVI zijn gekomen. Anders dan bij de kaartlagen behorend tot de Groenblauwe landbouwzone, liggen aan die keuze geen modelmatige berekeningen of wetenschappelijke onderbouwing ten grondslag. De grens is vooral bedoeld om aan te geven in welke gebieden er naar ons oordeel meer of juist minder verweving van landbouw met andere functies zou mogen plaatsvinden. Het vormt de basis voor onze keuze om in het Primair landbouwgebied de daar aanwezige of mogelijke toekomstige landbouw zoveel mogelijk ruimte te bieden en zo min mogelijk hinder te laten ondervinden door niet-agrarische functies. We kijken hier meer naar het belang van de landbouw dan in de POVI uit 2021. In het Verwevingsgebied maken we duidelijker dan voorheen wat de verweving in dit gebied betekent. Dat betekent niet dat hier een verzwaring van provinciale regels aan de orde is. De begrenzing van het Verwevingsgebied in de ontwerp POVI was, zoals aangegeven, een vertrekpunt. We streven zoveel mogelijk naar uniforme breedte van de zone in stedelijk gebied danwel landelijke kernen. Op basis van de wensen in de zienswijzen van gemeenten en de ateliers waarin nader op die wensen is ingezoomd, is de begrenzing op sommige plekken vergroot en op andere plekken verkleind. Dat doen we om de POVI op die manier beter aan te sluiten op de gemeentelijke plannen. Juist omdat deze grens een beleidskeuze betreft, die we graag zo uniform mogelijk willen laten zijn voor heel Limburg, gaan we in het algemeen terughoudend om mee te gaan met specifieke verzoeken van bedrijven om de begrenzing van Verwevingsgebied/ Primair landbouwgebied aan te passen.

Hieronder gaan we per zone dieper in op de aanpassingen die we hebben aangebracht in tekst en kaartbeelden.

In de nieuwe tekst van de paragraaf algemene zonering wordt per zone toegelicht hoe we tot de begrenzing zijn gekomen. Met opmerkingen dat dit willekeurig zou zijn, zijn we het niet eens. De begrenzing van de zones wordt ook toegelicht in de aan de definitieve POVI toegevoegde kaartverantwoording.

Begrenzing stedelijk gebied

Diverse indieners, waaronder gemeenten, hebben wensen ten aanzien van de aanduiding en begrenzing van het stedelijk gebied. Dat gaat zowel om vragen over mogelijke toevoeging van locaties aan de zone stedelijk gebied als om vragen over de inperking van het stedelijk gebied en wijziging naar een andere zone. Ook vragen enkele indieners waar de begrenzing van het stedelijk gebied op is gebaseerd. De begrenzing van het stedelijk gebied in de ontwerp POVI is overgenomen uit de begrenzing zoals deze was opgenomen in de POVI 2021. De ontwerp POVI bevat geen scherp criterium voor het onderscheid tussen stedelijk gebied en landelijke kern. Het verschil zit vooral in schaal en dynamiek. We hebben de zone stedelijk gebied op dit moment niet fundamenteel aangepast. We willen na vaststelling van de POVI het gesprek over zo'n criterium met de gemeenten aangaan. Enkele specifieke begrenzingsvraagstukken hebben we wel opgepakt: Correcties van begrenzingen (bijv. daar waar uitbreidingen zijn gerealiseerd), hebben we zo veel als mogelijk wel verwerkt. N.a.v. een aantal specifieke verzoeken van gemeenten hebben we een aantal (veelal) solitair gelegen locaties met een cultuurhistorische of maatschappelijke functie en bestemming (bv Rolduc) vanwege de aard van de bestemming uit het stedelijk gebied gehaald. Verzoeken om volledig nieuwe aanduiding van of verwijdering van gebieden als stedelijk gebied hebben we zoals hierboven aangegeven, nu dus niet meegenomen. Door de geboden ruimte voor maatwerk in het Primair landbouwgebied, die t.o.v. de ontwerp POVI verruimd is, zijn we de betreffende gemeenten op een andere wijze (deels) tegemoetgekomen.

We stellen overigens vast dat de provinciale beleidskeuzes en regels vanuit provinciaal belang voor stedelijk gebied versus landelijke kernen nauwelijks verschillen laten zien. De nieuwe waterveiligheidszones langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheids-risico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) gelden bijvoorbeeld in beide zones. Het belangrijkste verschil tussen de aanduiding 'stedelijk gebied' en 'landelijke kernen' zit in de verschillende omvang van het Verwevingsgebied dat rondom stedelijke gebied resp. landelijke kernen.

Begrenzing landelijke kernen

De aanduiding en begrenzing van landelijke kernen is geactualiseerd, zoals aangekondigd in de ontwerp POVI. De kaarten voor deze zone zijn namelijk verouderd en komen niet meer overal overeen met de werkelijkheid. Het is lastig uit te leggen waarom sommige locaties wel als landelijke kern op kaart zijn aangeduid en andere vergelijkbare locaties niet. Dit terwijl het al dan niet aanduiden van een kern als landelijke kern beleidsmatige en juridische (via de Omgevingsverordening) implicaties heeft. Het heeft invloed op de mogelijkheden voor het realiseren van nieuwe stedelijke functies in het gebied. En, doordat er rond zo'n landelijke kern een zone Verwevingsgebied wordt ingetekend, ook voor het realiseren van nieuwe functies aangrenzend aan het gebied. Daarnaast heeft het aanduiden van locaties als landelijke kern (of niet) effect op de andere zones. Immers, het weghalen of toevoegen van landelijke kernen (incl. 100 meter verwevingszone) geeft extra ruimte of gaat af van de ruimte voor andere zones (en de opgaven die daar spelen en functies die daar landen).

De actualisatie van de zone landelijke kernen omvat twee elementen: 1) het bepalen of een locatie een landelijke kern is of niet en 2) het begrenzen van de landelijke kern. Over beide elementen zijn zienswijzen binnengekomen op de kaartbeelden en teksten van de ontwerp-POVI. Zo geven indieners aan dat specifieke locaties planologisch zijn geregeld, zijn besproken in het kader van de verkenning naar een ‘straatje erbij’, of dat gerealiseerde uitbreidingen van landelijke kernen niet zijn meegenomen op de kaartlaag ‘landelijke kernen’.

Aan de hand van de definitie opgenomen in de ontwerp-POVI, nader uitgewerkte spelregels die zijn opgenomen in de kaartverantwoording die bij de Omgevingsvisie is toegevoegd, de ingekomen zienswijzen en op basis van de input die gemeenten hebben aangeleverd, is per gemeente gekeken welke aanpassingen voor de kaartlaag ‘landelijke kernen’ nodig zijn om de zone landelijke kernen, inclusief de bijbehorende kaartbeelden, te actualiseren.

De ingekomen zienswijzen en kaartbeelden die zijn aangeleverd hebben hierbij gediend als belangrijke bron, maar zijn niet overal 1-op-1 overgenomen. Dit aangezien we een consistente en uniforme lijn hebben gehanteerd voor de aanduiding van landelijke kernen in geheel Limburg. Daarnaast wordt in diverse zienswijzen aangegeven dat woningen in verschillende zones liggen (bijvoorbeeld een tuin in verwevingsgebied en de woning zelf in de landelijke kern). Bij het begrenzen van de zones in het bebouwd gebied (d.w.z. stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties) is gekeken naar de onderliggende functies/ bestemmingen om te bepalen in welke zone elk gebied het beste kan worden ingedeeld. Het kan daardoor voorkomen dat een woning in meerdere zones ligt doordat de onderliggende percelen verschillende bestemmingen hebben. Binnen de zone landelijke kernen maken we geen onderscheid naar grootte of omvang van kernen.

Naast landelijke kernen kennen we ook bebouwingsclusters. Deze zijn qua omvang kleiner dan en ook qua verschijningsvorm anders dan landelijke kernen. Ze kunnen de vorm van een lint hebben. In de begripsbepalingen bij de POVI is toegelicht wanneer er sprake is van een bebouwingscluster. Alle bebouwingsclusters (m.u.v. die in de Maasvallei) die voldoen aan de definitie zijn toegevoegd aan het Verwevingsgebied. In diverse zienswijzen is gevraagd om specifieke locaties toe te voegen aan de zone landelijke kernen of aan de zone Verwevingsgebied. Aan de hand van de definities voor ‘landelijke kernen' en ‘bebouwingsclusters’ is bepaald bij welke zone zo'n locatie het beste kan worden ingedeeld. In sommige gevallen zijn locaties ook ingedeeld in een van de andere zones daar waar deze locaties niet voldeden aan de criteria voor een van de bovenstaande twee categorieën.

In de kaartverantwoording is voor de zone ‘landelijke kernen’ nader uitgewerkt hoe deze zone is opgebouwd, welke spelregels we hebben gehanteerd bij de actualisatie van deze zone en hoe de begrenzing van de landelijke kernen is bepaald.

We zijn ons ervan bewust dat de beeldvorming voor verschillende locaties anders ervaren kan worden. Daarom hebben we in de kaartverantwoording en in de POVI-tekst over deze zonering aangegeven dat de aanduiding als landelijke kern een aanduiding is vanuit het ruimtelijke provinciale beleid met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Deze aanduiding zegt gaat daarmee verder niet in op hoe een locatie op lokaal niveau aangemerkt wordt, de aanduidingen met betrekking tot de bebouwde kom (die een andere oorsprong kennen) of andere aanduidingen van gebieden.

Begrenzing werklocaties

Zie thema Economie en Werklocaties van deze Nota van zienswijzen.

Begrenzing Groenblauwe landbouwzone

Zoals aangegeven gaan we in de onderdelen Natuur resp. Water in op de acht onderliggende kaartlagen van deze zone en de aanpassingen die daarin voorgesteld worden n.a.v. de ingediende zienswijzen.

Op basis van de ingediende zienswijzen willen we de kaartlaag van de Maasvallei, waar deze samenvalt met de zone Verwevingsgebied, in afwijking van de ontwerp POVI, toevoegen aan de Groenblauwe landbouwzone. Aanmerking als Verwevingsgebied wordt in diverse zienswijzen benoemd als minder passend voor dat gebied. En daar zijn we het mee eens. In diverse zienswijzen wordt gevraagd om de aanduiding Maasvallei niet toe te passen op binnendijkse gebieden. We hebben begrip voor die wens. Op het moment dat het Rijk deze locaties in tekst en kaart heeft aangeduid zullen we dat in de POVI overnemen.

Op basis van wensen van gemeenten is ook een aantal andere gebieden vanuit de zone Verwevingssgebied overgeheveld naar de Groenblauwe landbouwzone. Omdat verweving daar niet of weinig speelt.

Begrenzing Verwevingsgebied

De begrenzing en grootte van het Verwevingsgebied heeft heel veel zienswijzen opgeleverd. We hebben hiervoor al aangegeven dat hieraan geen modelmatige berekeningen of wetenschappelijke onderbouwing ten grondslag. Het is nadrukkelijk een beleidskeuze. De grens is vooral bedoeld om aan te geven in welke gebieden van het voormalige Buitengebied er naar ons oordeel meer of juist minder verweving van landbouw met andere functies zou mogen plaatsvinden. De keuze om uit te gaan van een zone van 500 m (rondom stedelijk gebied), 100m (rondom landelijke kernen) of 50m (rondom werklocaties) was zoals aangegeven in de ontwerp POVI, geïnspireerd door de aanpak van de Provincie Utrecht en PBL. Maar dat nadrukkelijk als vertrekpunt. We hebben daarbij overigens smallere zones gehanteerd dan Utrecht, omdat dat naar ons oordeel beter past bij de Limburgse schaal en maat. De zone rondom stedelijk gebied is ruimer, dat heeft alles te maken met de grotere dynamiek in die gebieden. Vrijwel alle gemeenten vragen in hun zienswijzen om kleine aanpassingen, bv om een beoogd straatje erbij goed te kunnen inpassen. Die verzoeken zijn voor een groot deel ingewilligd (mede afhankelijk van de status van de plannen. We zijn veel terughoudender omgegaan met de verzoeken van een klein aantal gemeenten om een grotere verruiming van het Verwevingsgebied. Omgekeerd geldt dat een aantal gemeenten voor delen van het Verwevingsgebied op hun grondgebied verzocht heeft om een inperking van de omvang daarvan. Zodat de POVI beter aansluit op de gemeentelijke visie op de ontwikkeling van die gebieden. Bijvoorbeeld omdat men meer rekening wil houden met wateropgaven (het voorkomen van overstromingen) of bestaande ecologische verbindingszones. Met laatstgenoemde verzoeken, mits goed gemotiveerd, zijn we waar mogelijk meegegaan.

Door deze wijzigingen sluit de begrenzing van het Verwevingsgebied beter aan bij de plannen van de mede-overheden. We gaan niet mee met het verzoek vanuit een aantal gemeenten om uit te gaan van de omvang en begrenzing van vergelijkbare zones die zij op gemeentelijk niveau hanteren. Daarbij worden door verschillende gemeenten namelijk verschillende insteken gehanteerd. We streven juist naar een zo uniform mogelijke aanpak op provinciaal schaalniveau. Dat laat onverlet dat er op gemeentelijk niveau aanvullende keuzes gemaakt kunnen worden.

Er zijn verschillende zienswijzen ingediend met het voorstel om energie-infrastructuur aan Verwevingsgebied toe te voegen. Dat is echter niet nodig. Het energienetwerk (met inbegrip van stations, conversielocaties e.d.) valt namelijk buiten de zonering. Dat geldt eveneens voor weginfrastructuur.

Begrenzing Primair landbouwgebied

De begrenzing van het Primair landbouwgebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Grote delen van landbouwkundig waardevolle gebieden zoals de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw, de plateaus in Zuid-Limburg en de (voormalige) landbouwontwikkelingsgebieden maken deel uit van het Primair landbouwgebied. Deze insteek sluit overigens aan op die in de ontwerp Nota Ruimte van het Rijk.

Een aantal gemeenten in het landelijk gebied bepleit om de zone Primair landbouwgebied op hun grondgebied volledig te schrappen. Men vindt zo'n zone niet passen bij de eigen visie, bijvoorbeeld vanwege het landschappelijke karakter van de gemeente. Vanuit de visie van deze gemeenten is dat wellicht begrijpelijk, maar vanuit de gedachte achter onze zonering minder. Het gaat hier om grote arealen, veel meer dan snippers, vaak doorlopend op het grondgebied van buurgemeenten. Dergelijke verzoeken gaan we daarom niet in mee.

Waar we wel in meegaan is het verzoek om kleine gebiedjes, die feitelijk te klein zijn voor hoogproductieve landbouw, uit het primair landbouwgebied te halen. Deze passen niet bij het karakter van dit gebied. Dat geldt in onze ogen in elk geval voor alle snippers < 1 ha (samen ongeveer 170 ha). Snippers tussen 1 en 5 ha (samen ongeveer 460 ha) hebben we individueel beoordeeld. Deze snippers hebben we toegevoegd aan Verwevingsgebied als ze aansluiten op die zone. Vaak worden ze echter volledig door Groenblauwe landbouwzone omsloten. Om te voorkomen dat ze dan van een snipper Primair landbouwgebied een snipper Verwevingsgebied worden, hebben we ervoor gekozen om ze toe te voegen aan die Groenblauwe landbouwzone. Een aantal snippers Primair landbouwgebied die volledig liggen binnen NNL, zijn eveneens aan de Groenblauwe landbouwzone toegevoegd.

In een aantal zienswijzen wordt gevraagd om grotere gebieden met een niet-landbouwfunctie uit het Primair landbouwgebied te halen. Gelet op het globaal karakter van het Primair landbouwgebied, hoeft het feit dat hier gebieden (groter of kleiner) binnen liggen met een niet-agrarisch karakter, op zich geen probleem te vormen. In de ontwerp POVI staat niet voor niets dat bestaande stedelijke functies hun plek houden. Als de gebieden met een niet-landbouwfunctie heel groot zijn, kan dat inderdaad een vertekend beeld geven over de daadwerkelijke ruimte voor de landbouw in deze zone. Dat zou ervoor pleiten om grotere gebieden met een evidente niet-landbouwfunctie uit de zone te halen.

We gaan onderzoeken of we deze aanpassing bij een volgende actualisatie van de POVI alsnog kunnen doorvoeren. Dit vraagt in elk geval om een zorgvuldige analyse afgestemd met gemeenten. Zoals in de ontwerp POVI al aangegeven maken solitaire bedrijfskavels groter dan 1 ha geen deel uit van het Primair landbouwgebied, maar van de zone Werklocaties. Tot de solitaire bedrijfskavels horen niet (voormalige) landbouwbedrijfskavels, (voormalige) agrarische bedrijfskavels of bedrijfskavels voor een bedrijf binnen de sector vrijetijdseconomie. Bebouwingsclusters zijn ook uit het Primair landbouwgebied gehaald (en toegevoegd aan Verwevingsgebied, m.u.v. bebouwingsclusters in het Maasdal). In de begripsbepalingen bij de POVI is toegelicht wanneer er sprake is van een bebouwingscluster. Daarnaast is er sprake van maatwerk bij de overgang naar de Groenblauwe landbouwzone (bv bij golfbanen).

We zijn tot de conclusie gekomen dat een Verwevingsgebied van 50m rondom bedrijventerreinen eigenlijk niet zo logisch is. Verweving van functies, of ontwikkeling van straatjes erbij lijkt hier immers weinig kansrijk of wenselijk. Een recreatieve functie die bezoekers aantrekt, evenmin. Voor uitbreiding van een bedrijventerrein zal een strook van 50m bovendien vrijwel altijd te smal zijn. Iets soortgelijks geldt voor de verwevingsgebieden die zijn ingetekend rondom solitaire bedrijfskavels groter dan 1 ha in het landelijk gebied. Daar vervalt het ingetekende Verwevingsgebied. Voor stedelijke dienstenterreinen (een ander deel van de zone Werklocaties) handhaven we het Verwevingsgebied aangezien deze locaties een ander karakter hebben dan bedrijventerreinen. Ook handhaven we het Verwevingsgebied op basis van maatwerk bij werklocaties die doorsneden worden door infrastructuur.

Doorsnijding (agrarische) kavels door zonegrenzen

We gaan niet mee met de veel geuite wens om doorsnijding van (agrarische) kavels door zonegrenzen te voorkomen. In nogal wat zienswijzen wordt daarom gevraagd. De begrenzing is echter bepaald op basis van de opgaven (op provinciaal schaalniveau), niet op basis van de kadastrale situatie (die ook kan veranderen). Dat is feitelijk niet anders dan in de oude situatie (bv bij de begrenzing van de Groenblauwe mantel), door het werken met het DSO komt dat alleen veel duidelijker naar voren dan in die oude situatie. Deze keuze betekent dat in zo'n kavel verschillende regimes van toepassing kunnen zijn. Dat lijkt ingewikkelder dan het is. Bij nieuwe ontwikkelingen die in meer dan één zone liggen kan de motivering (door gemeenten) daarop afgestemd worden. We vertrouwen erop, zoals ook past bij de rolverdeling, dat gemeenten er in hun motivering rekening mee zullen houden en tot een maatwerk-beoordeling komen. Overigens geldt altijd dat, zoals al in de ontwerp POVI staat, bij de beoordeling van initiatieven door ons altijd rekening wordt gehouden met de feitelijke situatie. Zoals terecht voorgesteld in een aantal zienswijzen voegen we daaraan toe 'met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen.'

Begrenzing in de POVI is exact, voor Overgangsgebieden voorlopig

In de ontwerp POVI werd op een paar plaatsen gesproken over een indicatieve begrenzing. De grenzen rondom de zones in de definitieve POVI zijn niet indicatief. Maar juist exact. Enerzijds omdat de POVI deels wordt door vertaald in de Omgevingsverordening. En bij zo'n verordening hoort om juridische redenen een ondubbelzinnige begrenzing. Ook het feit dat de POVI via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is in te zien en tot op perceelsniveau te raadplegen maakt dat de begrenzing precies is.

We hebben, nu het Programma LOS in september 2025 door ons college is vastgesteld, in de POVI verduidelijkt dat de begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden een voorlopig karakter heeft. De precieze grens daarvan wordt n.a.v. de resultaten van de gebiedsprocessen en –onderzoeken in het kader van het Programma LOS op een later moment en per gebied bepaald.

Overlap tussen zones

Er zijn ook de nodige vragen en opmerkingen over de overlap tussen de zones.
De algemene zonering is gebiedsdekkend, dat betekent dat elke plek in Limburg tot één van de zeven algemene zones behoort. Aangezien de kaartlagen die onder de Groenblauwe landbouwzone liggen (zoals beekdalen, hellingen, en ecologische verbindingszones) doorlopen onder bebouwd gebied (stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties) en de zones daaromheen (verwevingsgebied) en NNL is daar de vraag aan de orde welke zone daar van toepassing is en welke instrumenten we daar inzetten. Daarover zijn in de ontwerp-POVI keuzes gemaakt, die we mede op basis van de zienswijzen op een aantal punten willen aanpassen.
Waar de genoemde kaartlagen doorlopen onder bebouwd gebied, prevaleert de aanduiding Stedelijk gebied, Landelijke kern of Werklocaties. Dat is niet anders dan in de POVI 2021. We laten het primair aan de gemeenten over om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de betreffende belangen mee te wegen. Waar de kaartlagen doorlopen onder NNL, prevaleert de aanduiding NNL. De verordening bevat al langer regels voor de beoordeling van eventuele initiatieven in dit gebied.
Waar de kaartlagen doorlopen onder Verwevingsgebied, is er in de ontwerp POVI voor gekozen om dan de aanduiding Verwevingsgebied te laten prevaleren. De motiveringsplicht die geldt in de Groenblauwe landbouwzone (een instructieregel gericht op gemeenten om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te motiveren dat die passen bij de opgaven in het gebied) gekoppeld aan de kaartlagen geldt ook wanneer die kaartlagen onder het Verwevingsgebied doorlopen. Daarover bleek naar aanleiding van de ontwerp POVI de nodige onduidelijkheid over te bestaan (zie uitleg verderop).

Geen aanpassing begrenzing Verwevingsgebied na realisatie nieuwe stedelijke ontwikkelingen

Uit een aantal zienswijzen komt de vraag naar voren of na toekomstige realisatie van stedelijke uitbreidingen in het Verwevingsgebied (bv een ‘Straatje erbij') de grenzen van deze zone automatisch mee worden aangepast (immers die zijn gebaseerd op een vaste afstand tot het bebouwd gebied (Stedelijke gebied, Landelijke kernen, Werklocaties; volgens de situatie in 2026). Dat is uitdrukkelijk niet het geval. Dat hebben we toegevoegd aan de tekst van de POVI.

2.4 Betekenis van de zonering voor de landbouw en andere gebruikers in het landelijk gebied

Perspectief voor de landbouw

In veel zienswijzen, maar ook in gesprekken met de sector of met individuele bedrijven, worden zorgen uitgesproken over het toekomstperspectief van de land- en tuinbouw als geheel en van individuele agrarische bedrijven.

Er zijn soms twijfels of met de in de POVI ingezette koers een verantwoorde bedrijfsvoering in de toekomst nog wel mogelijk is. En er heerst in elk geval veel onduidelijkheid.

Het mag duidelijk zijn dat er in het landelijk gebied de nodige uitdagingen liggen. We hebben in Nederland en Limburg de nodige ambities op het punt van natuur, water en klimaat. Vanuit Europa en Rijk worden op die terreinen ook de nodige randvoorwaarden gesteld. Uit vele rechterlijke uitspraken is voor iedereen inmiddels helder dat die niet vrijblijvend zijn. Op Europees niveau komen er naast de bestaande richtlijnen zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en Kaderrichtlijn Water (KRW) nieuwe verordeningen en richtlijnen aan, zoals de Natuurherstelverordening (NRV) en de Bodemmonitoringsrichtlijn (BMR). We zijn ervan overtuigd dat er ook in de toekomst een verantwoorde bedrijfsvoering mogelijk is. De hierboven genoemde opgaven vragen wel, in sommige gebieden meer dan in andere, om een transitie van de landbouw.

In de ontwerp POVI hebben we aangegeven trots te zijn op onze Limburgse land- en tuinbouw, die behoort tot de top van de wereld. De land- en tuinbouw is als belangrijkste gebruiker en beheerder van ons landelijk gebied van groot belang voor de voedselproductie en het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap. We zijn ervan overtuigd dat er ook in de toekomstperspectief is voor de land- en tuinbouw in Limburg. De sector heeft zich in de afgelopen decennia meermaals opnieuw uitgevonden en zal dit de komende jaren opnieuw moeten doen. De Limburgse agrarische ondernemers zijn hierbij een essentieel onderdeel van de oplossing voor alle uitdagingen die landen in het landelijk gebied.

De Provincie wil daar graag samen met de sector in optrekken. Hierbij past een eerlijke en transparante koers in de POVI. Door de voorgestelde zonering maken we duidelijk in welke richting die transitie in onze ogen op moet gaan. De koers in de POVI en daarmee verbonden programma's kan overigens niet los gezien worden van generieke maatregelen op rijksniveau, bv voor stikstofemissie, mest en gewasbeschermingsmiddelen. In tal van zienswijzen wordt gewezen op de vele verschillende termen in de ontwerp POVI waarmee de beoogde toekomstige landbouw wordt aangeduid (emissiearm, extensief, klimaatvriendelijk, natuur inclusief, watervriendelijk etc. We zijn het met de indieners eens dat dit de duidelijkheid niet ten goede komt. We zullen in de POVI zoveel mogelijk de term emissiearm hanteren, met een brede uitleg van die term (zie toevoeging aan de begrippenlijst). Daar waar we in de POVI inzoomen op de betekenis voor water, natuur en landschap worden soms specifieke termen gehanteerd om duidelijk te maken wat de beoogde ontwikkelrichting van de landbouw is.

Wat betekent de zonering in de POVI concreet voor landbouwbedrijven
Tegen de hierboven beschreven achtergrond is de beoogde zonering in de POVI er juist op gericht om meer duidelijkheid te geven richting agrariërs. Overigens niet alleen richting agrarische bedrijven, maar ook voor andere gebruikers en ruimtevragers. In verschillende zienswijzen wordt, onder verwijzing naar het evenredigheidsbeginsel, gesteld dat de landbouw door de beoogde maatregelen in de POVI onevenredig benadeeld wordt. We zijn het daar niet mee eens.

In het Primair landbouwgebied staat de landbouw op plaats één. De focus ligt hier juist op het optimaal benutten van kansen. We introduceren in deze zone één generieke nieuwe regel. Dat is een nee-tenzij bepaling voor ontwikkeling van nieuwe niet-agrarische activiteiten.

Die is er juist op gericht om meer dan nu te voorkomen dat de landbouw in deze zone belemmerd wordt. Bovendien schrappen we hier de bestaande regels voor extensiveringsgebieden. Andere provinciale regels blijven ook in deze zone van toepassing.

In de Groenblauwe landbouwzone heeft de landbouw meer dan elders rekening te houden met de belangen van natuur, water en landschap. We willen hier stimulerende maatregelen en financiële inzetten. Er gelden daarnaast voor deze zone regels in de vorm van een instructiebepaling richting gemeenten om in hun omgevingsplannen te motiveren dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in dat gebied (ook agrarische) het bereiken van de doelen voor natuur, water of landschap niet in de weg staan. Die motiveringsplicht betekent een extra accent in de toch al noodzakelijke onderbouwing van omgevingsplannen zoals de Omgevingswet die richting gemeenten vereist. Bij de beoordeling van gemeentelijke plannen kijkt de Provincie in het bijzonder naar deze motivering. We verwachten een serieuze afweging: Wat is de impact van de beoogde ontwikkeling op natuur, water of landbouw? Hoe wordt die impact beperkt? Hoe vindt compensatie plaats? Deze motiveringsplicht is niet nieuw. Hij staat al in de huidige Omgevingsverordening (gekoppeld aan de Groenblauwe mantel). De motivering mag nu, anders dan tot nu toe, beperkt blijven tot de specifieke opgaven, doelen en belangen die spelen op de plek waar de beoogde ontwikkeling plaats vindt. Dat kon in het verleden niet. Door het opnieuw opbouwen van de kaartlagen die nu samen de Groenblauwe landbouwzone worden kan dat nu wel.

Veel aandacht in de zienswijzen krijgen, terecht, de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Die zetten we in de POVI op de kaart. Dat doen we met voorlopige grenzen, veelal een zone van 500 meter rondom de Natura 2000-gebieden. In die gebieden zijn, dat is zeker, maatregelen nodig met oog op natuurherstel van Natura 2000. Die maatregelen zullen gericht zijn op reductie van stikstofemissie (aanvullend op mogelijke landelijke, generiek geldende maatregelen) en/of op herstel van de watersituatie (bijvoorbeeld vernatting van gronden door peilverhoging). Zo staat het ook beschreven in het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), dat op 23 september 2025 door ons college is vastgesteld, vooruitlopend op, en als uitwerking van, de POVI. Belangrijk is dat we nu eerst via gebiedsprocessen en op basis van gericht onderzoek per gebied gaan bepalen welk maatregelenpakket daar nodig is, en waar precies (ruilverkaveling is overigens een van de mogelijke maatregelen, zoals in een aantal zienswijzen gevraagd). Pas daarna zullen we daadwerkelijk regels, bv met gebruiksbeperkingen, gaan opnemen in de Omgevingsverordening. In de eerstkomende aanpassing van de verordening die naar verwachting in september 2026 door PS zal worden vastgesteld, gebeurt dat nog niet. Er gaat in de Overgangsgebieden nu ook geen motiveringsplicht gelden. In de acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt een natuurcompensatie-verplichting.

Uit de zienswijzen blijkt ook het Verwevingsgebied heel veel vragen op te roepen. We leggen in de verbeterde paragraaf algemene zonering beter uit wat we met het aanwijzen van dat gebied voor ogen hebben. Er is hier sprake van verweving van functies. De landbouw dient zich hier te verhouden tot mens en milieu. We vragen bij nieuwe landbouwontwikkelingen in dit gebied om een uitleg in omgevingsplannen hoe dit past bij die verweving van functies. Het karakter van de landbouw hoeft hier niet per sé te veranderen. De landbouw hier moet vooral emissie-armer worden, maar niet persé extensiever. De motiveringsplicht gekoppeld aan de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt ook daar waar die kaartlagen onder het Verwevingsgebied doorlopen.

Ook hierbij geldt dat dit voor zeven van de acht kaartlagen geldt, alleen voor Overgangsgebieden geldt die niet. De natuurcompensatieplicht geldt hier wel voor alle acht kaartlagen.

Impact voor functies die al planologisch geregeld zijn

Hierboven is in reactie op veel zienswijzen geschetst wat de zonering nu werkelijk betekent. Waar aanscherping zit t.o.v. de huidige POVI, maar ook waar dat niet het geval is of waar aanscherping op een later moment verwacht wordt.

Belangrijk is te vermelden dat agrariërs en andere initiatiefnemers in de meeste gevallen pas met POVI en Omgevingsverordening te maken krijgen bij (voorgenomen) nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of uitbreiding van bestaande. Veel regels in de verordening zijn namelijk instructieregels gericht op de beoordeling en afweging door gemeenten van nieuwe initiatieven die nog niet in het geldende omgevingsplan van de gemeente (voorheen bestemmingsplan) geregeld zijn. Die regels zijn niet gericht op bestaande, planologisch geregelde functies. We gaan ervanuit dat we hiermee alle zienswijzen die hierover gaan, adequaat beantwoord hebben.

POVI en Omgevingsverordening gaan overigens over functies, ongeacht wie de gebruiker is of hoe het gebruik geregeld is. De POVI kan ook de basis vormen voor gebruiksbeperkingen in de Omgevingsverordening. Die zijn (anders dan de hierboven genoemde instructieregels) rechtstreeks gericht op burgers en bedrijven, zowel nieuwe als bestaande bedrijven.

Wat betekenen de provinciale regels aan administratieve lasten?

Er zijn vragen over de administratieve lasten die de POVI met zich meebrengt. De meeste bepalingen in de verordening hebben de vorm van instructieregels gericht aan gemeenten. Ze vragen gemeenten om nieuwe plannen goed onderbouwen. Voor die afweging zullen gemeenten meestal aan de initiatiefnemer vragen om de noodzakelijke gegevens aan te reiken. We zullen in de toelichting bij de Omgevingsverordening aangeven dat dit proportioneel moet zijn: Niet meer gegevens dan nodig voor een goede afweging. Dit gaat in vrijwel alle gevallen om eenmalige gegevens (op het moment van een initiatief).

Een totaalbeeld van alle relevante regels is gewenst

We merken dat er bij agrariërs, maar ook bij andere indieners, behoefte bestaat aan een totaalbeeld van alle regels die er gelden of op hen afkomen, niet alleen vanuit de Provincie, maar ook vanuit gemeenten en Rijk. Voor wat betreft de Provincie geeft de Omgevingsverordening steeds een actueel beeld. Die is toegankelijk via de POL-viewer of Regels op de Kaart. Voor elke plek in Limburg kan daarin helder gemaakt worden welke provinciale regels er gelden. Dat zien niet alleen de regels voor de zonering, zoals hiervoor beschreven, maar ook de (veelal) reeds geldende regels voor specifieke thema's. De POVI is niet de eerstaangewezen plek om een overzicht te geven van gemeentelijke en rijksregels. Ook die kunnen overigens via het DSO in beeld gebracht worden.

Overgangssituaties

Zoals hiervoor aangegeven krijgen initiatiefnemers in de meeste gevallen pas met de zonering in de POVI te maken bij (voorgenomen) nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of uitbreiding van bestaande functies. En dan alleen voor zover de POVI geleid heeft tot juridisch bindende regels in de Omgevingsverordening.

De instructieregels in de Omgevingsverordening zijn niet gericht op bestaande functies, planologisch geregeld in een omgevingsplan. Er zijn initiatieven in voorbereiding die daar precies tussen in vallen. Die zijn in een bepaalde fase van voorbereiding, maar zijn nog niet in een onherroepelijk omgevingsplan vastgelegd. Met het oog daarop is een overgangsregeling in de Omgevingsverordening voorzien.

2.5 Aanvullende specifieke zienswijzen per zone

Primair landbouwgebied

In de ontwerp POVI hebben we ervoor gekozen om, teneinde de landbouw maximale ruimte te geven, nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen in deze zone in beginsel niet toe te laten. Die keuze leidt met name bij veel gemeenten tot forse bezwaren. Men vindt dit te streng, het beperkt te zeer de herontwikkelingsmogelijkheden voor stoppende agrariërs. We hebben begrip voor die zorg. We vinden de oproep om het principe ‘ín beginsel nee’ te vervangen door ‘ja, mits’ echter te ver gaan. We vinden dat er altijd een bewijslast ligt om te onderbouwen dat nieuwe niet-agrarische functies (of uitbreidingen) in deze zone geen of minimale beperkingen opleveren voor de landbouw.
We stellen daarom een nee, tenzij regeling voor. Zodat er meer ruimte ontstaat voor lokaal maatwerk. Het niet belemmeren van de toekomstige landbouw in dit gebied blijft voorop staan. Stoppen met agrarisch gebruik, al dan niet gebruik makend van de daarvoor bedoelde regelingen, respecteren we. Dit is echter geen vrijbrief om hier, verder weg gelegen van steden en landelijk kernen, op grote schaal ruimte te bieden voor herontwikkeling met woningbouw of economische functies. Dat doet namelijk geen recht aan het Limburgs principe ‘versterken van stedelijk én landelijk gebied’. In de regeling in de verordening zullen we oog houden voor een aantal functies die ook in het Primair landbouwgebied nodig blijven, zoals wegen, energievoorzieningen, drinkwatervoorziening, waterbeheer. Voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen conform planningsopgave verwachten we dat ook ruimte in het Primair landbouwgebied nodig zal zijn.

Er ligt een oproep om juist in deze zone oog te hebben voor innovatie en stimuleren van nieuwe kansrijke ontwikkelingen in de landbouw. Dat onderschrijven we.

We geven in de tekst over deze zone dan ook meer aandacht aan innovatieve vormen van hoogproductieve land- en tuinbouw. Met het verzoek om in de tekst duidelijk(er) te maken dat in deze zone ook wateropgaven spelen, gaan we mee.

In de komende ronde van actualisatie van de verordening willen we de Extensiveringsgebieden schrappen voor zover die liggen binnen het Primaire landbouwgebied. Voor het overige willen we ze vooralsnog handhaven in afwachting van de maatregelpakketten vanuit de gebiedsprocessen LOS. Zie ook onderdeel Natuur – Extensiveringsgebieden van deze Nota van zienswijzen.
Onze insteek is om in het Primair landbouw zo min mogelijk provinciale regels te laten gelden waar de landbouw hier last van heeft. Er blijven in deze zone nadrukkelijk wel (veelal bestaande) specifieke regels gelden vanuit een aantal specifieke thema's. In de POVI beschrijven we dat ook. In het DSO (Omgevingsverordening) wordt dat inzichtelijk gemaakt.

Verwevingsgebied

Er wordt vanuit gemeenten gesuggereerd om de naam ‘Verwevingsgebied’ te veranderen in ‘Overgangsgebied’. Dat ligt niet echter voor de hand, aangezien deze naam al gebruikt wordt voor de gebieden rondom Natura 2000-gebieden. De suggestie nemen we dan ook niet over.

Diverse indieners vragen of nieuwvestiging van stadslandbouw in verwevingsgebied uitgesloten is. Stadslandbouw past prima bij het karakter van deze zone. We vinden dat daar dan ook zeker ruimte voor moet zijn. We zetten met name op hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijven, en zijn terughoudend met het bieden van ruimte voor ontwikkeling van volledig nieuwe locaties.

Groenblauwe landbouwzone

Er wordt van meerdere kanten aangegeven dat men problemen heeft met de wijziging van de naam ‘Groenblauwe mantel’ in ‘Groenblauwe landbouwzone’. Juist de term mantel wekte naar onze opvatting een verkeerde indruk. Het gaat namelijk om overwegend landbouwgebied.
We verschillen niet met indieners van opvatting dat bij de integrale afweging van belangen in deze zoen de belangen van natuur en water zwaar meewegen. Door het scherp identificeren van de acht lagen waaruit de Groenblauwe Landbouwzone is opgebouwd, is bij die afweging meer dan voorheen maatwerk mogelijk. Zodat er bv geen watermaatregelen worden vereist als dat vanuit natuur- of waterbelang niet nodig is.

Van meerdere kanten, met name medeoverheden, wordt bepleit om de zoekgebieden grondwaterbescherming als negende laag aan de Groenblauwe landbouwzone toe te voegen. We gaan niet mee in dat verzoek. Het zou een enorme uitbreiding betekenen van de Groenblauwe landbouwzone (8.000 ha), waarmee die zijn doel voorbijschiet. Bovendien gaat het om heel specifieke beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. Een motiveringsplicht is hier niet aan de orde. De vraag is dan ook wat de toegevoegde waarde is van toevoeging aan de GBLZ. In de huidige situatie maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel. Overigens benadrukken we dat deze keuze niet betekent dat wij het grote belang van de drinkwatervoorziening niet onderkennen.

Er zijn de nodige vragen over de begrenzing van de onderliggende kaartlagen. De totstandkoming daarvan wordt toegelicht in de hoofdstukken Natuur resp. Water van de POVI.

Er zijn vragen of voor geïsoleerd liggende functies in beekdalen zoals vakantieparken en RWZI's niet als Groenblauwe landbouwzone in te tekenen, omdat anders de wateroverlastnormen uit stedelijk gebied hier niet van toepassing zijn. Het past, juist vanwege die geïsoleerde ligging, niet om deze functies aan stedelijk gebied of landelijke kernen toe te voegen. Het klopt dat hier geen wateroverlastnormen van toepassing zijn. Als we in deze gebieden een normering zouden invoeren ter bescherming, dan kunnen de hiervoor benodigde maatregelen ongewenste invloed hebben op landschap, natuur en watersysteem en in sommige gevallen onbetaalbaar blijken uit kosten-batenoogpunt. Voor monumenten en watermolens in beekdalen hebben we in de POVI een maatwerkbenadering beschreven (zie paragraaf 6.4.7).

Specifieke zienswijzepunten over:

- Natuurnetwerk Limburg: zie onderdeel Natuur van deze Nota van zienswijzen
- Stedelijke gebied: zie de verschillende thema's

- Landelijke kernen: zie de verschillende thema's
- Werklocaties: zie onderdeel economie en werklocaties van deze Nota van zienswijzen

Voorstel aan PS

De tekst van de paragraaf 3.4 algemene zonering te vervangen door onderstaande nieuwe tekst.

2.6 Toelichting op de algemene Zonering

In hoofdstuk 2 is geschetst welke grote opgaven allemaal op Limburg afkomen en is het belang benadrukt om keuzes te maken. In deze POVI worden veel van die keuzes gemaakt. Ze worden toegelicht in de diverse themahoofdstukken. De keuze pakt niet overal hetzelfde uit. Met het oog daarop hebben we Limburg in zones ingedeeld. Die zonering maakt een differentiatie mogelijk van opgaven, doelen en aanpakken naar verschillende deelgebieden (zones), rekening houdend met de kenmerken van deze gebieden.

In deze POVI gaan we uit van een gebiedsdekkende indeling in zeven zones, verdeeld over landelijke en bebouwde gebieden.

Hoofdtype	Zone
Landelijke gebieden	Natuurnetwerk Limburg (NNL)
	Groenblauwe landbouwzone (GBLZ)
	Primair landbouwgebied
	Verwevingsgebied
Bebouwde gebieden	Stedelijk gebied
	Landelijke kernen
	Werklocaties

De essentie van de zonering van het landelijk gebied is toegelicht in 2.3.5. Daarin staat dat we naast het Natuurnetwerk Limburg (NNL) drie typen landbouwgebied aanwijzen: Primair landbouwgebied voor hoogproductieve landbouw; Groenblauwe landbouwzone voor landbouw in combinatie met water- en natuuropgaven; Verwevingsgebied voor landbouw in combinatie met stad-land opgaven. De zonering van het bestaand bebouwd gebied omvat van oudsher het stedelijk gebied, landelijke kernen en werklocaties.

We schetsen voor elk van deze zones:

- de visie op de zone: aan welke opgaven geven we hier prioriteit? Voor welke functies zien we in dit gebied ruimte voor ontwikkeling en voor welke minder?;
- het karakter en begrenzing van de zone;
- de hoofdlijnen van de in te zetten instrumentenmix, inclusief bepalingen in de Omgevingsverordening die specifiek op de betreffende zone betrekking hebben.

De regels die gelden voor specifieke thema's, die in alle zones van toepassing (kunnen) zijn worden beschreven in de Omgevingsverordening Limburg.

Het gaat dan bijvoorbeeld om regels voor waterwingebieden en grondwaterbeschermings-gebieden, regionale waterveiligheidszones, extensiveringsgebieden, de ammoniakemissie vanuit stallen en stiltegebieden. Maar ook regels voor thema's als wonen, energie, vrijetijdseconomie en landbouw.

2.7 Zone Natuurnetwerk Limburg

Visie op de zone

De focus ligt hier op een goede kwaliteit en bescherming van de natuur en op het completeren van het natuurnetwerk. Voor stedelijke ontwikkelingen is in het NNL geen plek. In de Natura 2000-gebieden ligt de nadruk op de natuurwaarden en het bereiken van de doelen waarvoor deze gebieden door het Rijk zijn aangewezen.

Karakter en begrenzing zone

De Limburgse natuurgebieden vormen samen het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland, het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Het NNL is vooral gelegen in delen van beekdalen, op hellingen en op veen- en stuifzandgebieden van de hoger gelegen gebieden. De Natura 2000-gebieden vormen een selectie binnen het NNL. Dit zijn er in Limburg 24. De begrenzing van het NNL is overeenkomstig het Natuurbeheerplan najaar 2026, vastgesteld door GS. Het areaal van dit gebied is ca. 53.100 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

We investeren in het behoud en de ontwikkeling van de kwaliteit van de natuur in het NNL door het verlenen van subsidies voor functiewijziging, inrichting en natuurbeheer. De Omgevingswet verplicht ons om de begrenzing, wezenlijke kenmerken en waarden en het beschermingsregime van het NNL te verankeren in de Omgevingsverordening. Mocht ondanks deze bepalingen toch sprake zijn van aantasting door nieuwe ontwikkelingen dan geldt er op grond van de Omgevingsverordening een verplichte natuurcompensatie. Uitgangspunt daarbij is dat de oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk minimaal gelijk blijft.

De beheerplannen van de 24 Natura 2000-gebieden in Limburg beschrijven welke maatregelen nodig zijn voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de relevante soorten en habitats. Vanuit Europa geldt wet- en regelgeving die gericht is op beheer en bescherming van deze natuurwaarden.

2.8 Zone Groenblauwe landbouwzone

Visie op de zone

De Groenblauwe landbouwzone combineert landbouw met opgaven voor water, natuur en landschap.

Hier vraagt een aantal doelen en opgaven extra aandacht: het beperken van de impact van stikstof op kwetsbare natuur, het omgaan met water, het ruimte geven aan beken en de Maas, verbeteren van de waterkwaliteit, verbeteren van de biodiversiteit (onder meer door goede verbindingen tussen natuurgebieden) en op behoud en versterking van de kernkwaliteiten van het landschap (groene karakter, visueel-ruimtelijk karakter, cultuurhistorisch erfgoed en reliëf). We streven daarbij waar mogelijk naar stapeling van doelen en slimme combinaties van functies.

De Groenblauwe landbouwzone is geen uniforme zone: deze zone is opgebouwd uit acht deelgebieden.
- Maasvallei
- Beekdalen
- Natte laagten
- Droogdalen
- Hellingen
- Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.
- Intrekgebieden Natura 2000-gebieden
- Ecologische verbindingszones

Die specifieke opgaven en doelen voor elk van deze acht gebieden zijn beschreven in de betreffende paragrafen:
- Maasvallei
- Beekdalen
- Natte laagten
- Droogdalen
- Hellingen
- Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.
- Intrekgebieden Natura 2000-gebieden
- Ecologische verbindingszones

Ze vragen van ontwikkelingen dat deze rekening houden met de waarden in dit gebied. Het gebied vraagt ook om een landbouw die daarmee rekening houdt. Bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, grasland, natte teelten en emissiearme land- en tuinbouw d.m.v. precisielandbouw. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.
Als er vanuit de VHR-opgave of de Europese Natuurherstelverordening uitbreiding van natuur areaal nodig is, zal de ruimte daarvoor bij voorkeur gevonden moeten worden in de Groenblauwe landbouwzone. Hier is ook ruimte voor realiseren van bosareaal.

<u>Karakter en begrenzing zone</u>
De Groenblauwe landbouwzone grenst deels aan het NNL en omvat hoofdzakelijk de meest natte dooradering van het landschap. De landbouw is de grootste grondgebruiker. Elk van de acht deelgebieden van deze zone is in een aparte kaartlaag vastgelegd. In de kaartenbijlage is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van die kaartlagen is bepaald. Opgeteld bepalen de acht onderliggende kaartlagen de begrenzing van de Groenblauwe landbouwzone. De Groenblauwe landbouwzone is aangevuld met kleine gebiedjes die geen deel vormen van een van deze acht lagen, maar wel verbonden zijn met de groenblauwe structuren.

De begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft een voorlopig karakter. Op basis van de resultaten van de gebiedsgerichte onderbouwing (op basis van onderzoek) en gebiedsprocessen LOS leggen we die later definitief vast. Specifieke regels voor deze gebieden komen eveneens pas op een later moment.

Daar waar de kaartlagen doorlopen onder een andere zone (NNL, Verwevingsgebied, Stedelijk gebied, Landelijke kernen of Werklocaties) krijgt het gebied de aanduiding van die andere zone. Het behoort dan niet tot de Groenblauwe landbouwzone. Met één uitzondering: daar waar de Maasvallei doorloopt onder Verwevingsgebied merken we die aan als Groenblauwe landbouw-zone.

Het areaal van de Groenblauwe landbouwzone is ca. 53.300 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

De instrumenten waarop wordt ingezet zijn: visie (heldere doelen per deelgebied, zodat iedereen weet wat het toekomstperspectief is), programma's en gebiedsprocessen ter uitwerking van de visie, stimulerende en financiële middelen en bepalingen in de Omgevingsverordening
Relevante programma's zijn met name het Provinciaal Waterprogramma, het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), het Natuurprogramma 2023-2030 en het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg. De financiële instrumenten betreffen vaak Europese, Rijks en provinciale middelen, gericht op de innovatie en transitie van de landbouw en op het versterken van agrarisch natuur en landschapsbeheer. Een financieel instrument betreft ook schadeloosstelling en afwaardering als gevolg van beperkingen in grondgebruik (beschikbaarheid (Rijks)middelen als voorwaarde). Een ander mogelijk instrument is het landinrichtingsinstrumentarium uit de Omgevingswet.

Voor zeven van de acht onderliggende kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt de vereiste voor gemeenten om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze zone te motiveren. Die vereiste is vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening. Die motiveringsplicht is toegespitst op de kaartlaag (of lagen) die op de betreffende plek van toepassing zijn. En daarmee op de specifieke opgaven en doelen waarmee in dat deelgebied rekening gehouden moet worden. Voor elke kaartlaag omvat die motiveringsvereiste in elk geval ook de impact op de landschappelijke kernkwaliteiten en de impact op het NNL.

Voor de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zal, in afwijking van het bovenstaande, in de Omgevingsverordening geen specifieke motiveringsvereiste worden opgenomen. Voor deze overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) nadere regels in de verordening worden opgenomen. De landbouw kan daar indien voortkomend uit onderzoek en/of de gebiedsprocessen te maken krijgen met gebruiksbeperkingen gericht op minder bemesting, minder bestrijdingsmiddelen en vernatting van gronden. Waar sprake is van overlap van de Overgangsgebieden met andere kaartlagen geldt de motiveringsplicht voor die andere lagen uiteraard wel. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden een natuurvergunning nodig zijn, in dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook indien deze onder Verwevingsgebied doorlopen.

2.9 Zone Primair landbouwgebied

Visie op de zone

In het Primair landbouwgebied is landbouw de dominante functie en is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme landbouw te ontwikkelen. Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. De Provincie onderstreept hiermee het belang van voedselproductie. In dit gebied hebben agrariërs meer ruimte dan in andere zones in het landelijk gebied (in Regels op de Kaart is te zien welke regels er op elke plek gelden). De opgaven voor milieu, natuur en water voor de landbouw in deze gebieden zijn relatief beperkt, vergeleken met de andere delen van het landelijk gebied. Dat betekent echter niet dat er geen opgaven liggen. Ook hier is bijvoorbeeld het werken aan de wateropgaven en drinkwatervoorziening van belang.

In het Primair landbouwgebied streven we naar een innovatieve landbouw, maar ook een landbouw die zich door ontwikkelt en steeds emissiearmer wordt. Dat betekent slimmer werken met minder uitstoot. Dit kan bijvoorbeeld door de verdere toepassing van precisielandbouw en andere innovaties. Dit biedt mogelijkheden om in deze zone te intensiveren, zodat in andere zones een minder milieubelastende landbouw kan plaatsvinden.

Om de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijfslocaties en – gronden niet onnodig te beperken zijn we in deze zone terughoudend met het bieden van ruimte aan nieuwe niet-agrarische functies of aan uitbreiding van bestaande niet-agrarische functies, bijvoorbeeld met woonfuncties. En evenzeer terughoudend t.a.v. de ontwikkeling van niet-agrarische functies in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Vooral omdat we juist in dit gebied graag zien dat gebouwen en gronden behouden blijven voor agrarische activiteiten.

We willen hier ook ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit de landbouwsector uit kwetsbare gebieden. We willen in elk geval voorkomen dat nieuwe niet-agrarische ontwikkelingen resulteren in onnodige nieuwe beperkingen voor bestaande en nieuwe landbouwbedrijven in deze zone.

Karakter en begrenzing zone

De begrenzing van het Primair landbouwgebied binnen het landelijk gebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Grote delen van landbouwkundig waardevolle gebieden zoals de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw, de plateaus in Zuid-Limburg en de (voormalige) landbouwontwikkelingsgebieden maken deel uit van het Primair landbouwgebied.

Gelet op het globale karakter van het Primair landbouwgebied als zone op de POVI-kaart liggen hierbinnen ook functies met een niet-agrarisch karakter, zoals wegen, groen, landschapselementen en recreatieve voorzieningen. We zijn voornemens om dergelijke gebieden, voor zover groter van omvang, bij een volgende actualisatie van de POVI in samenspraak met gemeenten uit deze zone te halen. Onderzocht moet worden of en hoe dit mogelijk is. Bebouwingsclusters en solitaire bedrijfskavels > 1 ha maken nu al geen deel uit van de zone Primair landbouwgebied.

Als in de gebiedsprocessen, voortkomend uit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), de begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden wordt aangepast, verandert daarmee mogelijk ook de begrenzing van het Primair landbouwgebied.
Het areaal primair landbouwgebied is ca. 59.600 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

In dit gebied worden stimulerende instrumenten ingezet. De regels vanuit milieu, natuur en water zijn beperkter dan in andere zones. Dat betekent niet dat er geen regels zijn. Ook hier gelden algemene provinciale regels, bijvoorbeeld over ammoniak en bescherming van de drinkwaterwinning.

In de Omgevingsverordening (afdeling 7.1 Instructieregels primair landbouwgebied) nemen we een 'nee, tenzij' bepaling op voor de ontwikkeling van nieuwe en de uitbreiding van bestaande niet-agrarische activiteiten. Die regels vragen om een afweging door gemeenten op basis van een aantal criteria. Waaronder de voorwaarde dat nieuwe functies of uitbreidingen minimale beperkingen opleveren voor bestaande, blijvende (en mogelijke toekomstige) landbouwbedrijven. Bestaande niet-agrarische functies, bijvoorbeeld voorzieningen voor vrijetijdseconomie of (drink)waterbeheer, houden uiteraard hun plek. Om uitbreiding of nieuwe bedrijventerreinen conform planningsopgave mogelijk te maken, staan we (via de verordening) maatwerk toe, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en provinciale belangen. Ook energieopwekking is in deze zone niet uitgesloten, rekening houdend met voorwaarden zoals de Limburgse zonneladder.

Als verantwoord hergebruik niet mogelijk is, stimuleren we sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken om ondermijning en verloedering/ verval te voorkomen. Onze inzet is om bij agrarische bedrijfsbeëindigingen in het Primair landbouwgebied de daarbij vrijkomende bedrijfswoningen niet om te zetten naar reguliere burgerwoningen.
Daardoor zouden die woningen namelijk een ruimere bescherming krijgen dan voorheen, waardoor de bestaande landbouw opeens te maken kan krijgen met extra regels. We roepen gemeenten op om in het Primair landbouwgebied, waar nodig en verantwoord, gebruik te maken van de in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geboden bevoegdheid om voor dergelijke woningen (met een voormalige functionele binding) af te wijken van de omgevingswaarden voor geluid, geur, trillingen en slagschaduw.

2.10 Zone Verwevingsgebied

Visie op de zone

De zone Verwevingsgebied is een overgangszone tussen stad en land. In dit gebied komen veel functies samen, namelijk landbouw, wonen, recreatie, natuur, water en soms stedelijke uitbreiding. Juist vanwege die verweving spelen hier, meer dan elders in het landelijk gebied, de belangen van gezondheid en het beperken van hinder voor bewoners in de bebouwde omgeving. Voor veel van die belangen (bv geur, spuitzones) zijn de gemeenten primair aan zet, binnen kaders en regels van het Rijk. Er blijft in deze zone, ook in de toekomst, ruimte voor landbouw. Dit is namelijk de belangrijkste grondgebruiker in dit gebied. De Provincie zet ook hier in op een emissiearme landbouw. Aan bestaande agrarische bedrijven in deze zone leggen we geen nieuwe beperkingen op.

Natuur- en wateropgaven spelen ook hier, dat geldt zeker in die delen van het verwevingsgebied waaronder kaartlagen van de groenblauwe landbouwzone doorlopen. Vanwege de sterke verweving van functies vraagt de ruimtelijke kwaliteit hier extra aandacht.

Conform het Limburgse principe ‘Versterken bebouwd én landelijk gebied’ willen we steden en dorpen compact houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied concentreren. Daarna is het Verwevingsgebied het meest in aanmerking komende gebied voor eventuele uitbreiding van stedelijke functies die niet in het bestaand bebouwd gebied terecht kunnen. Denk daarbij aan de ‘straatjes erbij’ aansluitend aan de zones Stedelijk gebied of Landelijke kern of aan een deel van de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen (conform planningsopgave, uitgaande van optimale benutting van de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied). Energiefuncties kunnen hier ook een plek krijgen. Inzet is steeds om vrijkomende agrarische bebouwing zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken voor andere vormen van (emissiearme) landbouw. Mits onderbouwd, kan in de verwevingsgebieden ruimte geboden worden voor passende niet-agrarische herbestemmingen. Die moeten dan wel passen binnen de visie op de betreffende (nieuwe) functie. Aandacht daarbij vraagt dat voor sommige functies de ruimte in de markt beperkt is.

Karakter en begrenzing zone

Het Verwevingsgebied grenst direct aan een groot deel van het bebouwd gebied. Bij het bepalen van de begrenzing van het Verwevingsgebied in de POVI zijn we als vertrekpunt uitgegaan van een zone van:

- 500 m rondom de zone Stedelijk gebied
- 100 m rondom de zone Landelijke kernen
- 50 m rondom de zone Werklocaties; uitsluitend waar het stedelijke dienstenterreinen betreft of op basis van maatwerk bij werklocaties die doorsneden worden door infrastructuur.

In gesprek met de gemeenten heeft optimalisatie plaatsgevonden, mede o.b.v. de zienswijzen van o.m. gemeenten.

Toekomstige uitbreidingen van stedelijke functies in het Verwevingsgebied zullen niet leiden tot aanpassingen van de begrenzing van het Verwevingsgebied. Tot het Verwevingsgebied behoren ook bebouwingsclusters gelegen in het landelijk gebied. Het areaal verwevingsgebied is ca. 16.900 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

De Verwevingsgebieden zijn gebieden waar de nodige gemeentelijke belangen spelen. T.a.v. milieu- en gezondheidsaspecten als geur en fijnstof ligt het voortouw bij gemeenten, binnen kaders en regels van het Rijk.

Ook de realisatie van straatjes erbij, en inrichting van stad-landzones zijn bij uitstek gemeentelijke aangelegenheden. Deze gebieden worden door gemeenten vaak aangeduid als overgangsgebieden, kernrandzones of stadsrandzones. Gemeenten en Provincie zijn in het Verwevingsgebied dan ook belangrijke partners. In het Verwevingsgebied kunnen maatregelen worden genomen voor beekherstel, wateropvang, waterberging en het tegengaan van wateroverlast etc. En worden stimulerende instrumenten ingezet.

In de Omgevingsverordening wordt een motiveringsplicht opgenomen voor nieuwe ontwikkelingen of ingrepen in het Verwevingsgebied, voor zover daar kaartlagen behorende tot de Groenblauwe landbouwzone onder doorlopen. Deze motiveringsplicht geldt niet voor overgangsgebieden totdat er op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen is bepaald welke regels hier gaan gelden.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, ook indien deze onder Verwevingsgebied doorlopen.

2.11 Zone Stedelijk gebied

Visie op de zone

Het stedelijk gebied is het gebied waar wonen, werken, voorzieningen, onderwijs en culturele activiteiten geconcentreerd zijn. Een goed functionerend stedelijk gebied draagt bij aan levendigheid en aantrekkelijkheid van Limburg. En is van betekenis voor de economie en de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats. Gemeenten zijn primair aan zet voor de inrichting van het stedelijk gebied, waaronder woningbouw, lokale infrastructuur, detailhandel en stedelijk groen en water. In een aantal gevallen spelen daarbij ook provinciale belangen en ambities. Denk hierbij aan regionale infrastructuur, Limburg Centraal, de OV-concessie en regionale waterveiligheid.

Karakter en begrenzing zone

Het Stedelijk gebied wordt gekarakteriseerd door een stedenbouwkundig samenspel van bebouwing voor hoofdzakelijk wonen. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dag recreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), stedelijk groen en water.

Het stedelijk gebied van Limburg omvat bebouwde gebieden van de Westelijke Mijnstreek, Heerlen, Brunssum, Landgraaf en Kerkrade en de steden Maastricht, Venlo, Roermond, Weert en Venray, met uitzondering van de gebieden aangewezen als werklocaties. Na vaststelling van de POVI gaan we met gemeenten in gesprek over de criteria voor het benoemen van gebieden als stedelijk gebied, mogelijk resulterend in aanpassingen in de aanduiding en begrenzing. Besluitvorming daarover vindt conform afgesproken procedures plaats in GS/PS.

De aanduiding van het stedelijk gebied is overeenkomstig POVI 2021/ Omgevingsverordening, de begrenzing is geactualiseerd daar waar uitbreidingen van het stedelijk gebied hebben plaatsgevonden. Het areaal van dit gebied is ca. 15.100 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

Veel instrumenten en bevoegdheden liggen bij de gemeenten. Waar provinciale belangen en ambities aan de orde zijn zetten we heel diverse instrumenten in. Gezamenlijke programma's zoals Limburg Centraal, financiële instrumenten, een actieve rol als wegbeheerder en juridische instrumenten als de OV-concessieverlening. In de Omgevingsverordening nemen we onder meer regels op voor waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheidsrisico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) en grondwaterbescherming.

Normering wateroverlast

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Stedelijk gebied. We zullen samen met betrokken partijen de gevolgen van de actualisatie van die begrenzing in beeld brengen. Op basis daarvan wordt de Omgevingsverordening waar nodig aangepast.

2.12 Zone Landelijke kernen

Visie op de zone

De landelijke kernen zijn de woongebieden in het landelijk gebied. De leefbaarheid en vitaliteit van deze kernen is belangrijk. Een aantal kernen vervult op sommige terreinen een regionale verzorgende functie met onderwijs, zorg, cultuur, winkels en werklocaties. De zorg voor een goede kwaliteit van de leefomgeving en een goede bereikbaarheid zijn hier belangrijke uitgangspunten.

Karakter en begrenzing zone

De landelijke kernen worden gekarakteriseerd door een aaneengesloten gebied van groepen van gebouwen met een samenhangend stratenpatroon in gebruik voor hoofdzakelijk wonen, dat niet als stedelijk gebied wordt aangemerkt. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), groen en water. Om een kern te kwalificeren als landelijke kern dient er sprake te zijn van een samenhangend stratenpatroon én een sociaal-ruimtelijke eenheid.

Deze sociaal-ruimtelijke eenheid komt tot uiting in de aanwezigheid van een samenspel van onderstaande elementen: minimaal 20-25 woningen; dichtheid; aanwezige voorzieningen; ruimtelijk historische en/of lokale context die maakt dat een landelijke kern een specifieke functie verzorgt voor het omliggend gebied.

De begrenzing van landelijke kernen is in deze POVI op basis van de genoemde criteria geactualiseerd. De aanduiding als landelijke kern is een aanduiding is vanuit het ruimtelijke provinciale beleid met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.
Het areaal van dit gebied is ca. 12.900 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix
Veel instrumenten en bevoegdheden voor landelijke kernen liggen bij de gemeenten. Waar provinciale belangen en ambities aan de orde zijn zetten we heel diverse instrumenten in. Bijvoorbeeld financiële instrumenten, een actieve rol als wegbeheerder en juridische instrumenten als de OV-concessieverlening. In de Omgevingsverordening nemen we onder meer regels op voor waterveiligheid langs beken en kleine rivieren (waar de Provincie vanwege waterveiligheidsrisico's in bepaalde situaties beperkingen oplegt aan de realisatie van nieuwe woningbouw) en grondwaterbescherming.

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Landelijke kernen.

2.13 Zone Werklocaties

Visie op de zone
Deze zone is bij uitstek het vestigingsmilieu voor het bedrijfsleven en dus essentieel voor de economische basis van de provincie. Overigens vinden veel bedrijven met weinig impact op hun omgeving prima een plek in het stedelijk gebied of landelijke kernen, gemengd met woonfuncties.

Karakter en begrenzing zone
Deze zone omvat bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen. Stedelijke dienstenterreinen zijn met name grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties, maar deze terreinen kunnen ook ruimte bieden aan bijvoorbeeld inpandige voorzieningen voor dagrecreatie. Tot de zone Werklocaties rekenen we ook solitaire bedrijfskavels groter dan 1 hectare. Deze categorie omvat niet de locaties voor agrarische bedrijven of bedrijven uit de sector vrijetijdseconomie.
Tot slot maakt ook het luchthaventerrein van Maastricht-Aachen Airport (MAA) onderdeel uit van deze zone. De begrenzing van de zone werklocaties is overeenkomstig de POVI2021/ Omgevingsverordening, en gebaseerd op het onderliggende REBIS-bestand. Het areaal van dit gebied is ca. 10.200 ha.

Hoofdlijnen instrumentenmix

In Omgevingsverordening zijn instructieregels opgenomen m.b.t. de vestigingsmogelijkheden voor detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen. Daarnaast worden instructieregels uitgewerkt voor bedrijventerreinen van provinciaal belang en minimale milieucategorieën.

De normering wateroverlast in de Omgevingsverordening is gerelateerd aan de begrenzing van onder meer Werklocaties.

2.14 Toelichting bij de zonering en themakaarten

- De beschrijvingen van de zeven zones zijn globaal, ze passen bij het schaalniveau van een provinciale omgevingsvisie. De mate van detail verschilt bovendien per zone. Verspreid binnen de zones liggen ook andere functies. Bijvoorbeeld woningen, campings, natuurgebiedjes en landschapselementen. Netwerken (mobiliteit, infrastructuur, energie-infrastructuur, drinkwaternetwerken, data) lopen door alle zones heen.
- De op de kaart weergegeven begrenzingen zijn exact. Dat is mede het gevolg van de introductie van het DSO waardoor ook in de provinciale kaarten van de POVI tot op perceelniveau kan worden ingezoomd.
- De begrenzing van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden heeft een voorlopig karakter. Op een later tijdstip, op basis van onderzoek en gebiedsprocessen wordt de begrenzing van de Overgangsgebieden definitief gemaakt.
- Bij de beoordeling van initiatieven door ons altijd rekening worden gehouden met de feitelijke situatie, met uitzondering van die situaties waarin de daadwerkelijke situatie het gevolg is van illegaal handelen.
- De begrenzing van de zones kan soms agrarische kavels doorsnijden. De begrenzing is immers bepaald op basis van de opgaven (op provinciaal schaalniveau), niet op basis van kadastrale situatie. Dit betekent dat in zo'n kavel verschillende regimes van toepassing zijn. We vertrouwen erop, zoals ook past bij de rolverdeling, dat gemeenten daar in hun motivering rekening mee zullen houden en tot een maatwerk-beoordeling komen.
- Voor de functies die rechtstreeks toegestaan zijn in de vigerende omgevingsplannen heeft deze Omgevingsvisie geen directe gevolgen.
- Naast de genoemde zeven algemene zones bevat de POVI-kaarten voor specifieke thema's of belangen. Voorbeelden zijn grondwaterbeschermingsgebieden, beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, stiltegebieden, ontwikkelingsgebied glastuinbouw etc.

De onderstaande tekst over zonering toevoegen als bijlage:

Wat is zonering

Zonering is een ruimtelijk instrument. Daarbij worden gebieden op kaart gezet waar vergelijkbare ambities en opgaven gelden. En die als gevolg daarvan op hoofdlijnen ook een vergelijkbare aanpak kennen. Die aanpak bestaat uit een mix van stimulerende en regulerende instrumenten en maatregelen. Zonering is de combinatie van gebieden en bijbehorende instrumenten/ maatregelen.

Waarom zonering in een provinciale omgevingsvisie

Zonering wordt als instrument ingezet in (provinciale) omgevingsvisies om ruimtelijk sturing te kunnen geven aan ontwikkelingen. Om de opgaven in vergelijkbare gebieden aan te pakken op een in de basis vergelijkbare wijze. En door te benoemen aan welke opgaven we prioriteit willen geven in bepaalde gebieden; en voor welke functies we daarbij ruimte voor ontwikkeling zien en voor welke minder. Zonering wordt van oudsher ingezet in de ruimtelijke ordening. Al in de streekplannen van lang geleden, en vanaf 2001 in de opeenvolgende provinciale omgevingsplannen, later omgevingsvisies. De huidige schaarste aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het elektriciteitsnetwerk en water maken het belang om op provinciaal niveau scherpe ruimtelijke keuzes te maken groot. Daar vragen kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en onze mede-overheden ook om.

Deels vloeit de in de POVI opgenomen zonering ook voort uit wettelijke verplichtingen. Artikel 7.6 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) verplicht provincies om in hun omgevingsverordening de gebieden aan te wijzen (met geometrische begrenzing) die het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormen. Dat vereist dat deze zone ook in de provinciale omgevingsvisie wordt opgenomen. Om uitvoering te geven aan de ladder voor duurzame verstedelijking (art. 5.129g BKL) ligt het voor de hand om het bestaand bebouwd gebied ook in de omgevingsvisie vast te leggen.

Samenhang tussen zonering POVI met GOVI en gebiedsprocessen

De in de POVI opgenomen algemene zonering is toegespitst op provinciale schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, campings, natuurgebiedjes en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) en omgevingsplannen zijn meestal een stuk gedetailleerder.

De POVI is kader stellend voor gebiedsprocessen en gebiedsgerichte aanpakken die vanuit de Provincie worden geïnitieerd. Eventueel resulterend in gebiedsprogramma's met de status van programma onder de Omgevingswet. We denken daarbij aan de gebiedsgerichte aanpakken vanuit het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS), gericht op de kwetsbare Natura 2000-gebieden. En aan de stroomgebieden aanpakken van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Maar ook aan de Gebiedsgerichte Aanpak Maasbracht – Einighausen, die moet resulteren in een visie op de inpassing van voorzieningen voor productie, opslag en transport van energie in een gebied waar ook veel andere opgaven spelen. Bij de opstelling van het Ruimtelijk Voorstel Limburg werd vanuit de gemeenten al het belang onderschreven van piketpalen vanuit Rijk en Provincie, om duidelijke kaders mee te geven aan die processen. Mét ruimte voor uitwerking in gebiedsprocessen. De POVI bevat die piketpalen. De algemene zonering en gebiedsprocessen versterken elkaar.

- De hierboven geschetste aanpassingen ook verwerken in de teksten over zonering in 2.3.5 (ambitie zonering natuur en landbouw) en in de themateksten over natuur, water en landbouw.
- Op meerdere plekken de ‘in-beginsel-nee’ lijn voor ontwikkeling van nieuwe niet-agrarische functies in het Primair landbouwgebied vervangen door ‘nee, tenzij’.
- Definitie van bebouwingsclusters toevoegen aan de begrippenlijst.
- Opnemen kaartverantwoording over de totstandkoming van de kaartbeelden.

3. Ruimtelijke Kwaliteit

3.1 Actualiseer het Landschapskader NM-Limburg

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten de nodige discussies oproepen over het provinciale belang hiervan, en vraagt waarom er niet is ingezet op het door ontwikkelen van Landschapsader Noord- en Midden-Limburg naar een 2.0 versie, zoals de provincie Drenthe heeft gedaan in hun omgevingsvisie.	ZW-1473-138
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en vraagt om een voorbeeld van hoe de provincie dit in de verschillende landschapstypen en hun beleid zichtbaar wil maken, en waarom de landschapsader niet volledig is overgenomen in de verschillende gebieden.	ZW-1473-139
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten veel kleine gebieden bevatten die landschappelijk niet te onderscheiden zijn. Men pleit ervoor dat de paspoorten ondersteunend werken en niet belemmerend, en vraagt zich af wat de juridische status van de paspoorten zal zijn. Men verzoekt om de gebiedspaspoorten verder uit te werken en op te nemen in het landschapskader voor Noord- en Midden-Limburg.	ZW-1236-214

Standpunt GS

De basis voor de gebiedspaspoorten is reeds gekend en geaccepteerd, namelijk de gebiedsindelingen van het landschapskader Noord- en Midden-Limburg en van het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid Limburg. Het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg is in de basis nog altijd een relevant stuk, maar opgaven zijn inmiddels deels veranderd en begrenzingen voor een deel gedateerd. Wij onderschrijven dat het zinvol is om samen met de gemeenten een actualisatie uit te voeren en daarbij gebruik te maken van actuele informatie waaronder de Monitor Landschap. Zie ook paragraaf 14.20.

Voorstel aan PS

"Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4 van

'Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen, gebaseerd op de landschapstypen. Voor elk gebiedstype hebben we een gebiedspaspoort opgesteld. Daarin worden de kenmerken, de gebiedslogica, de verschijningsvorm, de ondergrond, het cultuurlandschap en de recente verandering beschreven en in beeld gebracht.'

naar

'Om recht te kunnen doen aan de kenmerken en identiteit van de vele Limburgse gebieden, maken we onderscheid tussen twaalf gebiedstypen gebaseerd op het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg en het Handvat Kernkwaliteiten Zuid-Limburg. Dit is een reeds gekende, geaccepteerde en toegepaste gebiedsindeling. Elk gebied hebben we voorzien van een gebiedspaspoort, dat de karakteristieken en kenmerken van het gebied beknopt weergeeft. Mede op verzoek van gemeenten nemen we initiatief om met gemeenten te komen tot actualisatie van het Landschapskader en het Handvat waarbij we onder andere gebruik maken van de Monitor Landschap.'

3.2 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat agrariërs vanwege hun kennis van het gebied, percelen, en het bezit van materiaal een belangrijke rol kunnen spelen bij het invullen van de landschapsopgave en het onderhoud van het landschap.	ZW-0365-4

Standpunt GS

De provincie stimuleert de aanleg en het beheer van landschapselementen op basis van vrijwilligheid. Dit doen we middels diverse subsidieregelingen zoals bijvoorbeeld de subsidieregeling landschapselementen en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Uitvoering van het ANLb vindt plaats via de coöperatie Natuurrijk Limburg. Leden (grondeigenaren) sluiten met de coöperatie een (beheer)overeenkomst voor onder andere het beheer van landschapselementen. De overeenkomst geldt voor een bepaalde periode, vaak 6 jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een regio-onevenwicht is in de opgaven voor ruimtelijke kwaliteit. De paragraaf richt zich hoofdzakelijk op Zuid-Limburg, terwijl ook Noord- en Midden-Limburg gebaat zijn bij herkenbare en aantrekkelijke landschappen. Verzoek: Breid de ruimtelijke kwaliteitsopgave uit naar alle Limburgse regio's en beschrijf hoe in Noord- en Midden-Limburg landschapskwaliteit wordt bevorderd.	ZW-0188-10

Standpunt GS

Om de ruimtelijke kwaliteit sterker te positioneren in de ruimtelijke ordening vragen we structureel aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en inzet van ontwerp. Niet alleen om aanwezige kwaliteiten en waarden als vertrekpunt te nemen, maar ook om nieuwe kwaliteiten en waarden toe te voegen.

De grondgebonden land- en tuinbouw heeft van oudsher sterk bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap.

Zo ontstond er ook een belangrijk erfgoed dat in Nederland uniek is. Denk dan aan bijvoorbeeld vakwerkboerderijen en de carréboerderijen met kasteelachtige uitstraling.
Beheer en behoud van deze unieke landschaps- en cultuurwaarden is essentieel, maar kostbaar. Dat vraagt om nieuwe verdienmodellen.

De hoeveelheid grasland in Limburg neemt in gestaag tempo af. Sinds het jaar 2000 met maar liefst 13%. Dat speelt met name rond de Peel en in Zuid-Limburg. De zienswijze heeft betrekking op paragraaf 2.3.4. Deze paragraaf handelt inderdaad vooral over Zuid-Limburgse thema's terwijl een meer generieke provincie brede strekking op deze plek passender is.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 2, paragraaf 3.4 van

‘Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit heeft grote invloed op het vestigingsklimaat en biedt belangrijke toeristisch-recreatieve mogelijkheden. Ons landschap geeft identiteit en karakter aan de Limburgse cultuur. Het biedt daarnaast oplossingen voor verschillende opgaven. Zo leert de natuurlijke loop van water ons bijvoorbeeld waar we moeten inzetten op waterberging en waren de graften in Zuid-Limburg er vroeger niet voor niets. Inzet op ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee bij aan de versterking van de sociale én economische positie van Limburg.

In de afgelopen decennia is het landgebruik ingrijpend veranderd. Daardoor verdwijnt langzaam het unieke karakter van het Limburgse landschap. De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden wordt daardoor steeds belangrijker. Het landschap levert immers een bijdrage aan de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzaming van de landbouw, de woonomgeving en de energietransitie.

In Zuid-Limburg heeft de grondgebonden land- en tuinbouw van oudsher sterk bijgedragen aan de ontwikkeling en het beheer van het aantrekkelijke en afwisselende cultuurlandschap. Zo ontstond er ook een belangrijk erfgoed dat in Nederland uniek is. Denk dan aan bijvoorbeeld vakwerkboerderijen en de carréboerderijen met kasteelachtige uitstraling. Beheer en behoud van deze unieke landschaps- en cultuurwaarden is essentieel, maar kostbaar. Dat vraagt om nieuwe verdienmodellen.

De hoeveelheid grasland in Limburg neemt in gestaag tempo af. Sinds het jaar 2000 met maar liefst 13%. Dat speelt met name in Zuid-Limburg.'

naar

‘Onze provincie kent veel verschillende landschappen met elk hun eigen belangrijke kwaliteiten op het gebied van reliëf, cultuurhistorie, natuurlijkheid, weidsheid of juist beslotenheid. Van de verspreid liggende oude cultuurlandschappen in het heuvelland, het Maasdal en op de zandgrond, de jonge ontginningslandschappen en de meer natuurlijke landschappen op de steile hellingen in de beekdalen, de Pelen en de Maasduinen. De ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteiten van deze gebieden hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op de toeristische mogelijkheden en ook op ons bodem-, water- en natuurlijk systeem.

Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur en identiteit, en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee niet alleen bij aan de versterking van de cultuur en identiteit van onze provincie, maar bovendien aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.

De afgelopen decennia is het landgebruik in Limburg echter ingrijpend veranderd, net als op veel plaatsen in Nederland. Daardoor zijn het unieke karakter van onze landschappen en de ruimtelijke kwaliteit onder druk komen te staan. Daarnaast zijn er ook nieuwe kwaliteiten ontstaan. De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap is namelijk het substraat voor de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie.’

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 4.5.1 op: In de gebiedspaspoorten zijn de voorbeelden potentiële ontwikkelingen niet opgenomen. Verzoek om deze wel op te nemen of verwijzing te verwijderen.	ZW-1204-84

Standpunt GS

De hier bedoelde ontwerpbeginselen voor ontwikkelingen zijn als deel 2 opgenomen in de POVI-bijlage 5: Ruimtelijke kwaliteit, in de tekst volgend op deel 1, de gebiedspaspoorten.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 5.1 van

‘De volledige uitwerking en voorbeelden van potentiële ontwikkelingen zijn in de bijlage Gebiedspaspoorten te vinden.'

naar

'De volledige uitwerking en voorbeelden van potentiële ontwikkelingen zijn in de bijlage 5 Bijlagen Ruimtelijke Kwaliteit, deel 2 te vinden.’

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer vrijheid en creativiteit voor burgers voor planten en zaaien. Terug planten van kerstbomen in de openbare ruimte, zaaien voor voedsel tuinen, planten voedselbomen in bermen en perken etc..	ZW-0568-11

Standpunt GS

Het planten en zaaien in de openbare ruimte valt onder het gemeentelijke gezag of onder het gezag van de grondeigenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van de onduidelijke, blijkbaar tegenstrijdige beschermingsgebieden wordt een en ander onvoldoende uitgelegd. Indiener stelt daarom de volgende exacte vragen. Hoe werkt dit midden in de steden? Hoe verhoudt deze bescherming zich tot de beschermingsgebieden? Is er een afwegingskader die de belangen van overlappende en conflicterende doelen en belangen afweegt?	ZW-1164-16

Standpunt GS

De bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten in Zuid-Limburg hangt vast aan het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg als ook aan de groenblauwe landbouwzone. In dit beleid zit voor een deel een dubbeling maar geen hiërarchie. In de Ontwerp POVI hebben we echter nagelaten te duiden dat de bescherming niet betrekking heeft op het gehele Nationaal Landschap Zuid-Limburg, maar in lijn met het vigerende beleid, enkel op het zogenoemde beschermingsgebied binnen het NLZL. Dit betekent dat deze bescherming niet van toepassing is in het stedelijk gebied. De bescherming realiseren we, ook in lijn met het vigerende beleid, via een instructieregel / motiveringsplicht. Daarmee delen we de verantwoordelijkheid hierover met gemeenten en bieden we ruimte voor locatie- en ontwikkeling specifiek maatwerk en afweging. Een afwegingskader vinden we daar niet bij passen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.6.1 van

'Om de landschappelijke kwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid Limburg (NLZL) en de Groenblauwe landbouwzone blijvend te behouden, hebben we een beschermingsbeleid uitgewerkt'

naar

‘Om de landschappelijke kwaliteiten van het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid Limburg (NLZL) en de Groenblauwe landbouwzone blijvend te behouden, hebben we een beschermingsbeleid uitgewerkt.’"

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.6.2 van

‘We vinden het belangrijk dat voor heel Limburg gewerkt wordt aan het behoud, herstel en beheer van de landschappelijke kernkwaliteiten. Daarvoor hebben we het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg opgesteld.’

naar

‘We vinden het belangrijk dat voor het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg gewerkt wordt aan het behoud, beheer, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke kernkwaliteiten. Daarvoor hebben we het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg opgesteld.’

3.3 Amerikaanse begraafplaats Margraten en omgeving

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het in oude glorie herstellen van het gebied tussen Margraten en de Amerikaanse begraafplaats (als internationaal herinneringslandschap).	ZW-0300-2
Indiener constateert dat de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten is gelegen in het buitengebied en valt bovendien binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, dat als waardevol cultuurlandschap wordt aangemerkt. Indiener maakt zich zorgen dat de integriteit van het gebied om de begraafplaats wordt verstoord door zonnepanelen, woningen, logistieke bebouwing of verkeersverplaatsingen. Indiener verzoekt om dit herinneringslandschap van nationaal en internationaal belang wordt uitgesloten van ontwikkelingen met impact op sfeer, zichtlijnen en stilte.	ZW-1409-9
Indiener geeft aan dat het Amerikaanse kerkhof een levend monument is van vrijheid, verbondenheid en dankbaarheid, en vraagt om structurele en herkenbare bescherming van dit gebied.	ZW-0982-2
Indiener stelt voor om specifiek beleid op te nemen voor bescherming van het cultuurlandschap van nationaal en internationaal belang rondom het Amerikaanse kerkhof.	ZW-0982-3
Indiener verzoekt om behoud van het landschap rondom de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten als een serene plek van eerbied en respect.	ZW-1001-1
Indiener verzoekt om bijzondere zorg en bescherming van het landschap rondom de Amerikaanse begraafplaats in Margraten.	ZW-0300-1
Indiener verzoekt om expliciete bescherming van het herinneringslandschap bij het Amerikaanse kerkhof in de definitieve versie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-0982-1
Indiener verzoekt om het gebied aan te merken als 'waardevol landschap met beschermende status' en stedelijke ontwikkelingen of verkaveling te voorkomen.	ZW-1001-3
Indiener verzoekt om in de POVI beleid op te nemen voor bescherming van dit herinneringslandschap en te garanderen dat toekomstige ingrepen met impact op sfeer, zichtlijnen en stilte, worden uitgesloten.	ZW-1409-10
Indiener vraagt zich af waarom expliciete bescherming voor dit waardevolle cultuurlandschap ontbreekt in het huidige ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie.	ZW-0982-5

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat onze twee beleidslijnen met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit en landschap, die ook beide van toepassing zijn op dit gebied, voldoende houvast en bescherming bieden voor een zorgvuldige omgang met de specifieke kenmerken en identiteit van dit gebied. Het gaat om de beleidslijn Ruimtelijke kwaliteit/passend ontwikkelen (§4.4) en beleidslijn Bescherming Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg (§4.6.2).

Een aanvullende provinciale bescherming achten wij niet zinvol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.4 Beoordeling grote loodsen in landelijk gebied

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een duidelijke provinciale visie ten aanzien van de grote agrarische opslagloodsen (o.a. aardappelbewaarloodsen). Juist vanwege de maatschappelijke discussie over dit onderwerp verwacht indiener dat Provincie Limburg hierin haar koers bepaalt. Enkel de opmerking in de visie dat gebouwen qua maat en schaal moeten passen in het landschap is wat betreft deze problematiek te vrijblijvend. Juist de provinciale omgevingsvisie is het document om aan de voorkant in ieder geval duidelijk te verschaffen of deze opslagloodsen in het landschap thuishoren. Op basis van ervaringen vanuit casuïstiek merkt indiener op dat Provincie Limburg veelal uitspreekt dat deze grote opslagloodsen thuishoren op bedrijventerreinen, maar indiener ziet dat vervolgens niet terug in de visie. Indiener vraagt in ieder geval duidelijkheid omtrent de koers die Provincie Limburg hierin wenst te volgen, zodat niet telkens op casusniveau een discussie hoeft te worden gevoerd. Dit thema speelt in geheel (Zuid-)Limburg en lijkt hem dus bij uitstek iets waar provinciaal aandacht aan geschonken dient te worden. Los van de keuze die Provincie Limburg hierin maakt, zou indiener graag in deze POVI teruglezen hoe hier in de praktijk mee om te gaan. Afhankelijk van de keuze die gemaakt wordt, zullen daarbij wel sturingsmaatregelen opgenomen moeten worden.	ZW-1127-152 ZW-0238-120 ZW-0271-120

Standpunt GS

We zijn van mening dat de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen inspiratie bieden voor allerlei ontwikkelingen, waaronder grote gebouwen/ loodsen. Maat en schaal zal altijd onderdeel zijn van een locatie specifieke ontwerpstudie. Het opstellen van sturingsmaatregelen doen we graag in overleg met gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4 van

‘Aanvullend zijn voor een aantal ontwikkelingen ontwerpbeginselen uitgewerkt in tekst en beeld. De ontwerpbeginselen geven een eerste indicatie voor contextueel ontwerp, groen raamwerk, zichtlijnen en open ruimte, positionering en verschijningsvorm. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen geven we op een abstract, provinciaal niveau inzicht in de bestaande kenmerken en identiteiten. Ze bieden inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.'

naar

‘Aanvullend zijn voor een aantal ontwikkelingen ontwerpbeginselen uitgewerkt in tekst en beeld. De ontwerpbeginselen geven een eerste indicatie voor contextueel ontwerp, groen raamwerk, zichtlijnen en open ruimte, positionering en verschijningsvorm. Maat en schaal van ontwikkelingen zijn daaraan toegevoegd. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen geven we op een abstract, provinciaal niveau inzicht in de bestaande kenmerken en identiteiten. Ze bieden inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.'

3.5 Gebiedspaspoorten en stedelijk gebied

Zienswijze	Indiener
De provincie ziet ruimtelijke kwaliteit als fundament voor duurzame ontwikkeling. Nieuwe initiatieven moeten bijdragen aan de herkenbaarheid van landschappen, waaronder het Heuvelland. Gebiedspaspoorten beschrijven gebied specifieke karakteristieken. Ontwerpbeginselen vormen een inspiratiebron voor gemeenten en initiatiefnemers. Behoud en versterking van de landschappelijke kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone krijgen extra provinciale aandacht. Ruimtelijke kwaliteit vraagt om samenwerking tussen overheid, ontwikkelaars en inwoners. De provincie bevorderen initiatieven die bijdragen aan een herkenbare, beleefbare en toekomstbestendige omgeving. Indiener merkt op dat de gebiedspaspoorten niet nieuw zijn. Indiener is in de veronderstelling dat deze in de huidige situatie zijn gekoppeld aan het buitengebied. Indiener heeft de indruk dat deze nu ook gelden voor het bebouwde gebied. Indiener vraagt of deze aanname klopt.	ZW-0314-124
Indiener is meent dat gebiedspaspoorten in de huidige situatie zijn gekoppeld aan het buitengebied. Indiener heeft de indruk dat deze nu ook gelden voor het bebouwde gebied. Klopt deze aanname?	ZW-0304-23

Standpunt GS

Het beleid met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit zoals hier gesteld, heeft betrekking op de zoneringen verwevingsgebied, groenblauwe landbouwzone en primair landbouwgebied en dus niet op stedelijk gebied. We hebben dat nu verduidelijkt in de tekst.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.2 van

‘De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap speelt namelijk een sleutelrol bij de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie.

Het tweede principe in deze omgevingsvisie is dan ook niet voor niets: recht doen aan de kenmerken en identiteiten van gebieden. We hebben dit thema uitgewerkt via twee lijnen'. naar

'De vraag hoe we ons landschap herkenbaar en aantrekkelijk kunnen houden, wordt met de toenemende druk steeds urgenter. Het landschap speelt namelijk een sleutelrol bij de grote opgaven van deze tijd, zoals het opvangen van klimaatverandering, verduurzamen van de landbouw, de woonopgave en de energietransitie. Het tweede principe in deze omgevingsvisie is dan ook niet voor niets: recht doen aan de kenmerken en identiteiten van gebieden. We hebben dit thema via twee lijnen uitgewerkt voor de zoneringen Verwevingsgebied, Groenblauwe Landbouwzone en Primair Landbouwgebied'.

3.6 Het landschap zelf als provinciaal belang

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij het provinciaal belang ruimtelijke kwaliteit en landschap het landschap zelf en het landschap als drager van natuur ontbreekt.	ZW-0313-2
Indiener geeft aan dat het belang van ruimtelijke kwaliteit bij het vormgeven van de vele maatschappelijke opgaven en transities wordt onderschreven. De waarde van ruimtelijke kwaliteit wordt opgehangen aan het vestigingsklimaat, toerisme, cultuur en identiteit, dus de bijdrage aan sociaal-economische positie. Indiener mist de (intrinsieke) motivatie om te werken aan landschappelijke kwaliteit, namelijk het landschap zelf, en verzoekt dat deze alsnog wordt toegevoegd.	ZW-0313-34
Indiener geeft aan dat in paragraaf 4.1 landschappelijke kwaliteit primair wordt benaderd vanuit het economisch en functioneel belang, en dat erkenning van de intrinsieke waarde van het landschap als drager van cultuurhistorie, biodiversiteit, beleving en identiteit ontbreekt. Indiener geeft aan dat deze intrinsieke waarden het fundament zouden moeten vormen voor ruimtelijke keuzes, los van economische doelstellingen.	ZW-0317-173
Indiener geeft aan het belang van ruimtelijke kwaliteit bij maatschappelijke opgaven en transities te onderschrijven, maar dat de waarde hiervan nu vooral wordt gekoppeld aan vestigingsklimaat, toerisme, cultuur en identiteit.	ZW-0196-50
We missen de (intrinsieke) motivatie om te werken aan landschappelijke kwaliteit, namelijk het landschap zelf. Wij verzoeken u deze alsnog toe te voegen.	ZW-0166-10

Zienswijze
Indiener geeft aan het belang van ruimtelijke kwaliteit bij maatschappelijke opgaven en transities te onderschrijven, maar dat de waarde hiervan nu vooral wordt gekoppeld aan vestigingsklimaat, toerisme, cultuur en identiteit. Indiener geeft aan dat de intrinsieke motivatie om te werken aan landschappelijke kwaliteit, namelijk het landschap zelf, ontbreekt, en verzoekt dit toe te voegen.

Indiener					
ZW-0166-38	ZW-0186-48	ZW-0224-42	ZW-0237-28	ZW-0240-33	ZW-0241-28
ZW-0242-35	ZW-0278-48	ZW-0317-48	ZW-1236-33	ZW-1473-28	ZW-1479-80

Standpunt GS

Dit punt hebben we inderdaad onvoldoende belicht.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 1 van

‘Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven en op de toeristische mogelijkheden van Limburg. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur en identiteit, en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit daarmee bij aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.’

naar

‘Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit hebben grote invloed op het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven, op onze toeristische mogelijkheden en ons bodem- water- en natuurlijk systeem. Tegelijkertijd is onze omgeving een drager van de Limburgse cultuur (historie) en identiteit en bieden landschappelijke karakteristieken oplossingen voor tal van sectorale en provinciale opgaven. Inzet op het ontwikkelen en beschermen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit draagt daarmee ook bij aan de versterking van de sociaaleconomische positie van Limburg.'

3.7 Invloed windturbines en andere grootschalige ontwikkelingen op landschap

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de hoogte en omvang van windturbines blijvend het open landschap en de karakteristieke uitzichten rondom Melick negatief zullen aantasten en dat dit in strijd is met de landschappelijke waarden van het gebied.	ZW-1105-4
Indiener geeft aan dat de turbines het open landschap en de karakteristieke uitzichten blijvend aantasten.	ZW-0130-7 ZW-0128-7
Indiener stelt dat de uitstraling van de buurt achteruit gaat van landschappelijk schoon naar industriegebied door een overvloed aan kassencomplexen.	ZW-0753-12
Indiener stelt dat kwetsbare landschappen zoals heuvelland, beekdalen en historische gezichten worden aangetast door windturbines.	ZW-0486-5

Indiener stelt dat windturbines het open landschap en karakteristieke uitzichten blijvend aantasten, wat in strijd is met de landschappelijke waarden van dit gebied.	ZW-0034-7
Indiener verzoekt om behoud van het open landschap en stelt dat grootschalige kassen en installaties voor energieopwekking leiden tot aantasting van het landschap wat is strijd is met provinciaal en gemeentelijk beleid.	ZW-0517-1

Standpunt GS

Wij onderkennen de impact van grootschalige ontwikkelingen op landschappelijke waarden. Windturbines, installaties voor energieopwekking, energietransformatie en ook tuinbouwkassen zijn functies die in het landelijk gebied kunnen landen en zullen in nauw overleg met gemeenten en afwegend de belangen in het gebied (waaronder die van ruimtelijke kwaliteit en landschap), evenwichtig worden toegedeeld aan locaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.8 Landschap buiten NLZL en GBLZ

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de landschapskwaliteiten uit de gebiedspaspoorten geborgd moeten worden in het landschap, inclusief in de primaire landbouwgebieden.	ZW-1236-208
Indiener vraagt waarom bescherming van kernkwaliteiten alleen voor specifieke zones geldt en benadrukt dat ook in landbouwgebieden ruimtelijke kwaliteit kan worden gestuurd en beschermd.	ZW-0224-141

Standpunt GS

Buiten het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Groenblauwe landbouwzone sturen we inderdaad niet rechtstreeks op landschap, we sturen daar echter wel aan op ruimtelijke kwaliteit en passend ontwikkelen. Daarbij kijken we naar de kenmerken en identiteit van het gebied. We zien het landschap als een belangrijk onderdeel van de kenmerken en identiteit van een gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.9 Meer aandacht voor aardkundige waarden

Zienswijze	Indiener
De indiener benadrukt dat ruimtelijke kwaliteit verder gaat dan alleen nieuwe initiatieven zorgvuldig inpassen. Er moet ook oog zijn voor het behoud en benutten van aardkundige waarden, zoals zand reliëf en hydrologie.	ZW-1479-24
De indiener merkt op dat in de opsomming reliëf ontbreekt voor Maasgeulen, glooiingen en stuifzandreliëf.	ZW-1479-53
Indiener geeft aan dat aandacht voor geomorfologie en het behoud van bodemkundige waarden ontbreekt, terwijl deze onderdeel zouden moeten zijn van een integrale visie.	ZW-0317-197
Indiener geeft aan dat de duiding en het belang van de unieke geomorfologie van Noord- en Midden-Limburg onvoldoende in beeld zijn gebracht om een goed landschapsbeleid te kunnen voeren. Volgens indiener zou expliciet aandacht moeten worden besteed aan de onduidelijkheid van de Maasterrassen, Maasdunen en de tektoniek (breuken, horsten en slenken) om deze kwaliteiten beter te beschermen en te benutten. Indiener geeft verder aan dat een indeling van landschappen in Limburg ten behoeve van ontwikkelkaders idealiter eerst op de fysisch geografische hoofdlandschappen gebaseerd zou moeten worden.	ZW-1473-180
Indiener geeft aan dat onduidelijk is of maatwerk mogelijk blijft, en dat gezien de bodemkundige en landschappelijke diversiteit van Limburg flexibiliteit en gebiedsgericht beleid essentieel zijn.	ZW-0317-198

Standpunt GS

Wij zien de aardkundige en geomorfologische waarden als belangrijk onderdeel van de identiteit en kenmerken van gebieden. Ze zijn vaak leidend geweest voor onze ontginningsgeschiedenis. De indeling van de gebiedspaspoorten is deels gebaseerd op deze ontginningsgeschiedenis. De 'ondergrond' is dan ook in ieder gebiedspaspoort opgenomen. Aardkundige en geomorfologische waarden zijn ook onderdeel van het meer beschermende landschapsbeleid (§4.6). Ze vallen onder het kernkwaliteit Reliëf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.10 Meer inzet op behoud en ontwikkeling ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteit

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt waarom specifiek Holle wegen en Graften genoemd worden als waardevolle cultuurhistorische elementen en niet andere	ZW-1479-42

elementen zoals hoogstamboomgaarden en landgoederen, die ook waardevol en karakteristiek zijn voor Limburg	
Indiener geeft aan dat de ambitie voor het behoud van de kwaliteit van het Limburgs landschap beperkt is. Bescherming van "kernkwaliteit" is onvoldoende; herstel en verbetering zijn nodig. Verzoek: Herschrijf de doelstelling naar "herstel en verbetering van de Limburgse landschaps- en cultuurlandschappen" en gebruik gebiedspaspoorten als instrument om herstelopgaven concreet te maken en te monitoren.	ZW-0188-13
Indiener geeft aan dat de unieke geomorfologie van Noord- en Midden-Limburg onvoldoende in beeld gebracht wordt in het huidige landschapsbeleid en dat de unieke kwaliteiten van de Maasduinen en de tektoniek expliciet aandacht moeten krijgen.	ZW-0242-36
Indiener geeft aan dat toekomstige verstoring van het landschap door zonnevelden, logistieke bebouwing of verkeersverplaatsingen onwenselijk is.	ZW-0982-4
Indiener stelt dat de energietransitie in de omgeving van Brachterbeek en Linne leidt tot aantasting van het landschap en het verdwijnen van schaarse groenvoorzieningen door beleid van TenneT.	ZW-0923-24
Indiener stelt dat de identiteit van Brachterbeek wordt bepaald door energiecentrale, schakelstations en hoogspanningslijnen, waardoor het landschap onaantrekkelijk is en nieuwe plannen alleen maar extra belasting toevoegen.	ZW-0923-58
Indiener stelt dat de provincie wel ambities voor ruimtelijke kwaliteit uitspreekt, maar onvoldoende instrumentarium heeft om dit te realiseren, en verzoekt om duidelijk te maken hoe de provincie hieraan zelf bijdraagt in Brachterbeek.	ZW-0923-74
Indiener stelt dat er een gebrek is aan bescherming van kwetsbare landschappen; Maasdal (Natura 2000 gebied).	ZW-0125-4
Indiener stelt dat er in Brachterbeek geen rekening wordt gehouden met ruimtelijke kwaliteit en dat de grens van wat toelaatbaar is inzake kwaliteit van leven, gezondheid en veiligheid al lang is overschreden.	ZW-0923-65
Indiener stelt dat er in Brachterbeek nauwelijks in een helikopterview of creatief en innovatief naar projecten wordt gekeken, en dat ruimtelijke kwaliteit niet functioneel, logisch of verankerd in de omgeving wordt vormgegeven.	ZW-0923-63
Indiener stelt dat het landschap en de leefbaarheid in Brachterbeek geen onderwerp van beleid mogen zijn enkel om ontwikkelingen elders mogelijk te maken, maar dat landschap een eigen waarde heeft.	ZW-0923-73
Indiener stelt dat het niet mogelijk is om verantwoord rekenschap af te leggen over ruimtelijke kwaliteit en beleving van het landschap in combinatie met de reeds aanwezige infrastructuur in Brachterbeek.	ZW-0923-106 ZW-0923-66
Indiener stelt dat in de tekst over gezamenlijke opgave voor ruimtelijke kwaliteit de rol van inwoners van Brachterbeek ontbreekt. Indiener stelt bovendien dat de provincie regie naar zich toetrekt door projecten tot provinciaal belang te verklaren, waarmee inwoners worden uitgesloten.	ZW-0923-64
Indiener stelt dat in hoofdstuk 4 van de ontwerp-POVI onduidelijk is voor welk deel van Limburg het uitgangspunt geldt dat ruimtelijke kwaliteit	ZW-0923-57

bijdraagt aan versterking van de sociaaleconomische positie. Indiener stelt dat in Brachterbeek wel steeds meer wordt beschermd, maar steeds minder wordt gedaan voor landschappelijke kwaliteit.	
Indiener verzoekt behoud en bescherming van alle grubben en graften in de gemeente Beek.	ZW-0001-2
Indiener verzoekt dat de provincie een helder toetsingskader opstelt om ruimtelijke kwaliteit in Brachterbeek te beoordelen.	ZW-0923-75
Indiener verzoekt om naast herstel en uitbreiding ook instandhouding van structuren zoals heggen, houtwallen, beekdalen en andere landschapselementen op te nemen in de POVI.	ZW-1163-3
Indiener verzoekt verdere aantasting van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit in Brachterbeek te voorkomen door bijvoorbeeld verkabeling van hoogspanningslijnen, aanleg van groen en betere eisen aan ruimtelijke inpassing in het beleid op te nemen.	ZW-0923-11
Indiener vraagt om kalksteengroeves en de gangenstelsel te erkennen omwille van hun natuurwaarde en cultuurhistorische waarde.	ZW-0978-16
Indiener vraagt om een concretere afbakening van welke typen ruimtelijke ontwikkelingen toelaatbaar zijn. En onder welke voorwaarden. Indiener constateert dat grote aantastingen van kernkwaliteiten worden gelegitimeerd met minimale landschappelijke inpassingen. Hierdoor wordt het beschermingsprincipe feitelijk uitgehold. Indiener pleit ervoor om uitholling tegen te gaan door een concretere afbakening van welke typen ruimtelijke ontwikkelingen – zoals zonnevelden, woningbouw of infrastructuur – onder welke voorwaarden toelaatbaar zijn. Koppel hieraan toetsingscriteria of drempelwaarden, zodat de beleidsmatige afweging transparanter en beter controleerbaar wordt.	ZW-1035-16
Indiener verzoekt om de verbinding tussen Ingedael en het Noorden zo veel mogelijk te berschermen.	ZW-0207-141
Indiener verzoekt om in de paragraaf over dag- en m.n. verblijfsrecreatie sterker opnemen dat de provincie als hoeder van het Nationaal Park Zuid-Limburg een leidende of minstens zware adviesrol heeft in het bepalen of toevoeging van een dergelijke vorm van recreatie mogelijk is in een bepaald gebied.	ZW-0533-2

Zienswijze
Indiener stelt dat grondgebonden landbouw essentieel is voor het behoud van het Limburgse landschap.

Indiener				
ZW-1452-6	ZW-1453-6	ZW-1458-7	ZW-1459-8	ZW-1469-8

Standpunt GS

We zijn van mening dat we in tegenstelling tot voorgaande POVI's een uitbreiding hebben van ons ruimtelijk- en landschappelijk kwaliteitsbeleid. We hebben namelijk een extra beleidslijn uitgewerkt, gericht op ruimtelijke kwaliteit/passend ontwikkelen §4.4. Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en

identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten (§4.6), maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.11 Monitor Landschapselementen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat agrariërs enthousiast zijn over Natuurrijk Limburg (NaLi) en Steunpunt Landschapsbeheer, en dat NaLi volgens indiener de aangewezen instantie is voor de monitoring van landschapselementen en groenblauwe dooradering.	ZW-0365-10
Indiener stelt dat het ontbreekt aan een systematiek voor de monitoring van kernkwaliteiten door de tijd heen. Zonder structurele monitoring blijft onduidelijk in hoeverre ontwikkelingen bijdragen aan behoud of afname van landschappelijke kwaliteit, wat het moeilijk maakt om beleidsmatig bij te sturen.	ZW-1035-18

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van monitoring. Zo volgen wij recent, ten behoeve van de kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van de ‘groenblauwe dooradering’ en ten behoeve van de kernkwaliteit ‘groene karakter’, de ontwikkelingen van landschapselementen via het Landschapselementenregister (LASREG). Via LASREG (zie www.lasreg.nl) ondersteunt een aantal provincies (waaronder Limburg) en het Rijk de ontwikkeling van één nationale dataset van alle landschapselementen via open data. In de Limburgse LASREG data zijn ook de gegevens van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb via Natuurrijk Limburg) en het provinciaal natuurbeheerplan verwerkt. Momenteel werken we aan de verdere uitwerking en toepassing van de Limburgse LASREG data. Ook ondersteunen we het Steunpunt Landschapsbeheer bij de monitoring van het landschap. De actualisatie van het Landschapskader (zie paragraaf 14.1) willen we ons, naast voorgenoemde bronnen, ook baseren op de data van de nationale Monitor landschap (www.monitorlandschap.nl).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.12 Ondersteuning ambitie beleid ruimtelijke kwaliteit

Zienswijze	Indiener
De indiener benadrukt het provinciale belang van de kwaliteit van het landschap, met name de groenblauwe mantel en Zuid-Limburg. Sturing op kwaliteit door middel van kaarten met daarin verbonden regels en kaders is hierbij belangrijk.	ZW-1479-39
Indiener constateert dat bij de belangafweging over hoe om te gaan met ons landschap investeerders vaak hun zin krijgen en spreekt de hoop uit dat aan het nog vast te stellen beleid zal worden vastgehouden en er bij de totstandkoming hiervan sprake zal zijn geweest van degelijke burgerparticipatie.	ZW-0874-8
Indiener geeft aan het eens te zijn paragraaf 4.6.4.1 dat alle landschappelijke kenmerken elkaar in samenhang kunnen versterken.	ZW-1163-1
indiener geeft complimenten voor de aandacht voor en beschrijving van identiteit voor de plek en de landschappelijke kwaliteiten waar Limburg om geroemd wordt. De gebiedskenmerken, gebiedspaspoorten en ontwerprichtlijnen zijn een mooi basisinstrument die de provincie aanbiedt aan de gemeenten.	ZW-1164-6
Indiener geeft een positieve reactie op het aansluiten van gebiedseigen kenmerken, landschappen en culturen om de regionale identiteiten te kunnen versterken.	ZW-0608-17
Indiener is positief dat in de POVI de ruimtelijke kwaliteit van het 5-sterrenlandschap van Nationaal Park Zuid-Limburg benoemd wordt en juicht het toe dat regionale overheden zich gaan inzetten voor bestemmingsmanagement en beleid om overdruk door recreatie te voorkomen.	ZW-0552-1
Indiener stelt dat de opgenomen gebiedspaspoorten vormen een waardevolle informatiebron voor alle gemeenten. De omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden zoals de beek- en droogdalen, steile hellingen en flauwe hellingen verdienen bescherming, aangezien dit de landschappelijke kernkwaliteiten van de omgeving van de indiener zijn. Indiener hoopt dan ook dat dit hoofdstuk behouden blijft in de definitieve versie van de POVI, ook voor de stedelijke gemeenten in Limburg.	ZW-0263-9
Indiener verzoekt om in de paragraaf over dag- en m.n. verblijfsrecreatie sterker op te nemen dat de PL als hoeder van het Nationaal Park Zuid-Limburg een leidende of minstens zware adviesrol heeft in het bepalen of toevoeging van voormalig agrarisch bedrijfsgebouwen als recreatielocatie mogelijk is in een bepaald gebied en hierover in het hoofdstuk VABs een kruisverwijzing op te nemen.	ZW-0552-3
Indiener vind dat het heel goed is dat in de POVI de ruimetelijke kwaliteit van het 5-sterrenlandschap van Nationaal Park Zuid-Limburg benoemd wordt en dat dit gebied een uitloopgebied is voor inwoners én voor gasten.	ZW-0533-1

Standpunt GS

Wij zien deze zienswijzen als steunbetuigingen aan het ruimtelijk kwaliteitsbeleid (hoofdstuk 4).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.13 Onduidelijkheid bij gemeenten over beschermingsbeleid

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 4.6 op: Graag toelichten hoe de bescherming van de genoemde landschapselementen zich verhoudt tot slechts een motiveringsplicht in de groenblauwe landbouwzone en handvat kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg.	ZW-1204-88

Standpunt GS

De bescherming van de genoemde landschapselementen (Graften en Holle wegen) is in overeenstemming met de huidige bepalingen in de vigerende Omgevingsverordening Limburg in de vorm van een verbodsbepaling. Deze luidt 'Het is verboden zonder omgevingsvergunning in of in de nabijheid van een graft of holle weg in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg grondwerkzaamheden of andere handelingen dan grondwerkzaamheden te verrichten of te doen verrichten, indien men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze grondwerkzaamheden of andere handelingen al dan niet op termijn kunnen leiden tot aantasting van de graft of de holle weg.' De motiveringsplicht ten behoeve van de landschappelijke kernkwaliteiten is een zogenoemde instructieregel die gekoppeld is aan ruimtelijke ontwikkelingen en daarmee niet rechtsreeks aan 'handelingen'. Daarmee is er ook geen rechtstreekse bescherming op landschapselementen, maar moet er een onderbouwd plan worden ingediend om maatregelen die ingaan tegen bestaande kernkwaliteiten (waaronder landschapselementen) te motiveren. In §4.6 is dit verschil onvoldoende toegelicht

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 4, paragraaf 6.1: ‘specifiek voor de bescherming van waardevolle cultuurhistorische landschapselementen, in het bijzonder holle wegen en graften (zie §4.6.4) wordt in de Omgevingsverordening Limburg een verbodsbepaling opgenomen.’

3.14 Proportionaliteit bij Ruimtelijke kwaliteitsbeleid

Zienswijze	Indiener
“Ontwerpend onderzoeken” / “passend ontwikkelen” van de plek bij een ontwikkeling draagt bij aan betere initiatieven. Het principe is zeer lovenswaardig en draagt bij aan een betere kwaliteit van de buitenruimte, Het is echter niet duidelijk genoeg waar, hoe en wanneer ontwerpend onderzocht/ passend ontwikkeld moet worden; geldt dit ook in het stedelijk gebied?	ZW-1164-7
De indiener stelt dat de motiveringsplicht duidelijk en doelvoerend moet zijn. Het is belangrijk dat er een regeling komt die eenvoudig te controleren is, zodat goed gemotiveerde en onderbouwde plannen niet afbreuk doen aan de kernkwaliteiten, waarden en functies. Voor kleine initiatieven is een buitensporige en kostbare opgave niet wenselijk. Voor grotere initiatieven is een makkelijk te tackelen hobbels gewenst.	ZW-1479-40
Indiener geeft aan dat de motiveringsplicht, zoals genoemd in paragraaf 4.4, momenteel alleen van toepassing is bij de groenblauwe mantel volgens de geldende provinciale omgevingsvisie. In het ontwerp-POVI wordt deze motiveringsplicht echter uitgebreid naar alle zoneringen. Indiener merkt op dat wanneer deze verplichting ook geldt voor alle functie-inwijzingen en de provincie de ruimtelijke kwaliteit moet controleren en toetsen, dit tot vertraging in de procedures zal leiden. Gezien de vele opgaven waar de provincie voor staat, acht de indiener dit niet wenselijk en raadt het ten zeerste af.	ZW-1479-175
Indiener geeft aan dat de vraag is op welke schaal ruimtelijke kwaliteit een provinciaal belang is en of het detailniveau van dit hoofdstuk dan passend is. Indiener vraagt om duidelijkheid over welk type gebiedsontwikkeling (opgave, schaal, omvang, etc.) er een provinciaal belang geldt. De voorgestelde motiveringsplicht voor alle nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten gaat te ver en leidt alleen tot extra onderzoekskosten en onnodige bureaucratie. Indiener verzoekt het provinciaal belang nader te onderbouwen.	ZW-0313-35
Indiener geeft aan dat het waardevol is om het landschap leidend te laten zijn bij ruimtelijke vraagstukken, maar vraagt hoe de provincie ervoor zorgt dat er voldoende kader en schaalniveau is voor ontwerpend onderzoek en hoe dit terugkomt in de Omgevingsverordening.	ZW-1473-140
Indiener merkt op dat de benadering van ruimtelijke kwaliteit als generiek provinciaal belang kan leiden tot overregulering, verhoogde onderzoekslasten en vertragende procedures, zonder bewezen effectiviteit.	ZW-0196-52

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is op welke schaal ruimtelijke kwaliteit een provinciaal belang is en of het detailniveau in dit hoofdstuk passend is. Indiener verzoekt duidelijk aan te

geven voor welke type gebiedsontwikkelingen het provinciaal belang geldt en vindt dat de voorgestelde motiveringsplicht te ver gaat, leidt tot extra kosten en onnodige bureaucratie.

Indiener					
ZW-0166-39	ZW-0186-49	ZW-0188-70	ZW-0224-43	ZW-0237-29	ZW-0240-34
ZW-0241-29	ZW-0242-37	ZW-0278-49	ZW-0317-49	ZW-1236-34	ZW-1473-29
ZW-1479-81					

Standpunt GS

Het is gangbaar dat er ten behoeve van nieuwe ruimtelijke plannen, of planwijzigingen, landschappelijke onderzoeken uitgevoerd worden en dat er ontworpen wordt aan zaken als positionering, maat, schaal, verschijningsvorm etc. De motiveringsplicht is erop gericht om dit onderzoek en ontwerp met elkaar te verenigen. Hoe we dit zien, werken we nader uit in de Omgevingsverordening en de toelichting daarop. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen verlichten we de onderzoeklast.
Vooralsnog sluiten we ontwikkelingen met een omvang kleiner dan 50 m^2 uit van deze plicht. Zie ook paragraaf 14.17 en 14.20.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.15 Verheldering doel / effect gebiedspaspoorten 1

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om inzicht in de gevolgen van gebiedspaspoorten voor toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden van landbouwgronden.	ZW-0652-14
De indiener verzoekt de aanduiding Beekdal te verwijderen van de percelen van de indiener om toekomstige beperkingen voor de bedrijfsvoering te voorkomen. Zie zienswijze voor locaties.	ZW-1158-3
De indiener vraagt wat de betekenis is van de 12 gebiedspaspoorten.	ZW-1479-35
De percelen van de indiener liggen in de volgende gebieden: bos- en mozaïklandschap, droge heideontginning, kampen, natte heideontginning en veenontginning. De volledig motivering ontbreekt waaruit blijkt wat de gevolgen zijn van dergelijke aanduiding.	ZW-0592-11
De percelen van de indiener liggen in gebied dat is aangeduid als: droge heideontginning, beekdalen en kampen. De volledig motivering ontbreekt waaruit blijkt wat de gevolgen zijn van dergelijke aanduiding. Er wordt enkel opgemerkt dat deze gebied moeten worden beschermd en versterkt. Onduidelijk is of op termijn de gebieden anders ingericht worden of dat er maatregelen zullen worden genomen om een “ideaal beeld” van deze gebieden te creëren.	ZW-0595-11 ZW-0597-16

Indiener geeft aan dat de gebiedsaanduiding 'Bos- en Mozaïeklandschap' niet overeenkomt met het agrarische gebruik van het perceel aan de Losbaan te Lottum.	ZW-0424-1
Indiener geeft aan dat er geen paspoort is voor verwevingsgebieden, hoewel daar juist veel ontwikkelingen zijn die invloed hebben op het landschap. Men stelt dat ontwerpprincipes nuttig zijn en verzoekt om alsnog een paspoort voor de verwevingsgebieden op te stellen.	ZW-1236-215
Indiener geeft aan dat er onvoldoende uitleg is over de gevolgen van het beschermen en versterken van gebieden zoals droge heideontginning.	ZW-1230-4
Indiener geeft aan dat het Beekdalen-gebiedspaspoort op het perceel is ingetekend en hier niet mee akkoord is, omdat hij in de toekomst mogelijk iets zou willen ontwikkelen als hierop spuitvrije zones worden gevestigd.	ZW-0577-2
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is waarom zijn kavel als beekdal wordt aangemerkt en is bang voor beperkingen dor dit label. Indiener vraagt om label grasveld.	ZW-0195-3
Indiener geeft aan dat het tweede Limburgse principe uit de ontwerp omgevingsvisie, namelijk "rechtdoen aan de kenmerken en identiteiten van gebieden", in strijd is met het beleid voor primaire landbouwgebieden waar geen andere functies zijn toegestaan.	ZW-1236-210
Indiener geeft aan dat Limburg uit meer landschappelijke eenheden bestaat dan het beeld van glastuinbouw en buitengebieden waarin de agrarische sector dominant is.	ZW-1479-7
Indiener geeft aan de zone beekdal die over zijn landbouwgrond loopt nieuw is en niet in de huidige Omgevingsvisie zit. Indiener maakt zich zorgen dat er straks beekjes met beplanting op zijn landbouwgrond moet komen.	ZW-0363-1
Indiener geeft aan te willen weten wat het “Bos- en Mozaïeklandschap” inhoudt dat is ingetekend op meerdere percelen van de indiener. De beplanting hierop is van generlei waarde en is spontaan gegroeid, te meer dit onbewerkbare hoeken of percelen zijn.. Indiener wil dan ook dat de beperkingen hierop er volledig vanaf gaan.	ZW-0070-6
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort Beekdal op zijn perceel. Deze is veel groter ingetekend dan in de huidige omgevingsverordening zonder dat hier een aanleiding voor is. Voorgesteld wordt om de huidige begrenzing aan te houden.	ZW-0639-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort 'Bos en mozaïeklandschap' nu groensingels in de omgving ook niet zijn aangemerkt als een landschapstype en verzoekt de provincie deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0360-4
Indiener stelt dat de betekenis en status van gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en dat deze geen juridische basis mogen vormen voor beperkingen.	ZW-0613-18
Indiener stelt dat de door de provincie voorgestelde gebiedspaspoorten voor Brachterbeek geen recht doen aan de realiteit, omdat het gebied al onevenredig belast is met infrastructuur.	ZW-0923-69
Indiener stelt dat de gebiedsbenaming ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit in de visie te corrigeren.	ZW-1154-20

Indiener stelt dat de gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en leiden tot verwarring en rechtsonzekerheid. Hun status en beleidsmatige werking zijn onduidelijk.	ZW-0973-15
Indiener stelt dat de gebiedspaspoorten onvoldoende functioneren als toetsingskader. Indiener vraagt provincie om duidelijke toetsingskaders op te nemen bij de verschillende motiveringsplichten.	ZW-1035-4
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten in de ontwerp-POVI alleen maar extra beperkingen opleveren voor de gemeenschap van Brachterbeek, terwijl juist ontlasting van het gebied nodig is.	ZW-0923-70
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun betekenis en gevolgen.	ZW-1322-16
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun juridische en feitelijke status. Indiener verzoekt te garanderen dat deze paspoorten geen beperkingen opleveren voor de exploitatie en ontwikkeling van agrarische percelen.	ZW-0064-5 ZW-1360-5 ZW-1295-5
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en rechtsonzekerheid scheppen.	ZW-1045-20
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten slechts beschrijvend van aard zijn en dat hun juridische status onduidelijk is, waardoor ondernemers niet weten welke gevolgen deze hebben.	ZW-0850-12
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten zoals Plateau-ontginningen, Beekdalen en Steile hellingen onvoldoende duidelijk zijn en rechtsonzekerheid scheppen.	ZW-1033-22
Indiener stelt dat zolang er geen duidelijkheid bestaat over de aard, inhoud en reikwijdte van gebiedspaspoorten en bijbehorende instructieregels, deze geen aanvullende beperkingen mogen opleveren.	ZW-1349-17
Indiener verzoekt dat de provincie de begrenzing van de gebiedspaspoorten rond Brachterbeek beter onderbouwt en in dialoog met inwoners vaststelt.	ZW-0923-71
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten op toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden van agrarische percelen.	ZW-0976-16
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten op toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0981-29
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht verschaft in de juridische en feitelijke status en doorwerking van gebiedspaspoorten en hun gevolgen voor toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0973-26
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen aanvullende beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat hun status en effecten duidelijk worden toegelicht.	ZW-1011-18
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen aanvullende beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat hun status en werking worden verduidelijkt.	ZW-0979-23

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen beperkingen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in hun gevolgen voor agrarisch gebruik en ontwikkeling.	ZW-0701-14
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten niet in de definitieve Omgevingsvisie worden opgenomen zolang geen duidelijkheid bestaat over hun juridische status, werking en implicaties.	ZW-0973-16
Indiener verzoekt dat specifieke aanduidingen in gebiedspaspoorten, zoals Bos- en Mozaïeklandschap op erfbeplanting, worden geschrapt omdat deze thuishoren in landschappelijke inpassingsplannen en niet in de Omgevingsvisie.	ZW-0973-17
Indiener verzoekt duidelijkheid over de effecten van gebiedspaspoorten op de ontwikkelmogelijkheden van agrarische gronden en dat deze geen extra juridische beperkingen opleveren.	ZW-1142-10
Indiener verzoekt duidelijkheid over de juridische betekenis en gevolgen van gebiedspaspoorten.	ZW-1375-10
Indiener verzoekt om erkenning van lokale agrarische geschiedenis en landschapskenmerken, met vermelding van landschappelijke begeleiding bij fysieke ingrepen	ZW-1419-19
Indiener verzoekt om het concept van een coulissenlandschap te continueren, waarbij afwisseling in landschap een belangrijke rol speelt.	ZW-1393-3
Indiener verzoekt om het gebiedspaspoort Bos- en mozaïeklandschap op Drie Kooienweg 27 te Evertsoord te schrappen uit de POVI. Indiener meent dat het geen (langdurig) bestaansrecht heeft, het toekennen ervan niet strookt met de werkelijke situatie en er motivatie ontbreekt voor het toepassen van willekeur en daarmee ongegrond is.	ZW-1112-10
Indiener verzoekt te garanderen dat door nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen ontstaan voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden en dat landbouwkundige waarden behouden blijven. Indien dit niet kan worden gegarandeerd, dient de provincie herinrichting of ruilverkaveling in te zetten.	ZW-1299-11
Indiener vindt de introductie van gebiedspaspoorten positief, maar vraagt om ze als inspiratiebron te hanteren en niet als normatief kader, zodat gemeentelijke beleidskaders leidend blijven.	ZW-0196-54
Indiener verzoekt dat bij percelen de zone ‘Beekdalen – gebiedspaspoort’ wordt geschrapt, omdat deze alleen maar belemmeringen veroorzaakt.	ZW-0695-3
Indiener vraagt zich af welke beperkingen er zijn als gevolg van de indeling in gebiedspaspoort voor Muggenbroekerlaan 46 te Roermond en hoe dit invloed heeft op de waardevermindering van de woning en het perceel.	ZW-1224-7
Par. 4.2 Indiener vraagt waar de kernwaarden (kenmerken en identiteiten) van gebieden worden beschreven.	ZW-0145-29

Zienswijze
Indiener verzoekt de rol, inhoud en betekenis van gebiedspaspoorten inzichtelijk te maken.

Indiener					
ZW-1414-16	ZW-1426-29	ZW-1427-16	ZW-1428-26	ZW-1433-22	ZW-1434-24
ZW-1442-18	ZW-1451-29	ZW-1452-22	ZW-1453-26	ZW-1454-18	ZW-1456-21
ZW-1457-16	ZW-1458-28	ZW-1459-26	ZW-1469-27	ZW-1470-29	

Zienswijze
Indiener verzoekt duidelijkheid over de aard, inhoud en gevolgen van gebiedspaspoorten.

Indiener					
ZW-1379-20	ZW-1380-26	ZW-1381-13	ZW-1383-32	ZW-1384-21	ZW-1392-30
ZW-1396-27	ZW-1397-22	ZW-1399-25	ZW-1399-29	ZW-1401-25	ZW-1405-29
ZW-1425-29					

Zienswijze
Indiener verzoekt om inzicht in de effecten van gebiedspaspoorten op toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden van landbouwgronden.

Indiener					
ZW-0573-17	ZW-0574-18	ZW-0606-16	ZW-0613-21	ZW-0621-18	ZW-0680-18
ZW-0692-10	ZW-0693-8	ZW-0695-8	ZW-0396-1	ZW-0660-1	

Zienswijze
Indiener verzoekt verwijdering gebiedspaspoort vanwege beperking op toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden van percelen.

Indiener					
ZW-1003-1	ZW-0698-2	ZW-0842-1	ZW-0842-3	ZW-1039-23	ZW-1067-1
ZW-1323-13	ZW-1078-5	ZW-1151-17	ZW-1362-19	ZW-1451-15	ZW-1455-20
ZW-1455-21	ZW-0717-4	ZW-1402-8			

Standpunt GS

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten, maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten. Het beleid is specifiek gericht op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en niet op het (agrarisch) gebruik en geeft invulling aan het tweede principe van de POVI; recht doen aan kenmerken en identiteit van gebieden. Middels de gebiedspaspoorten laten wij zien hoe wij die kenmerken en identiteit zien en geven daarmee ontwikkelaars inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.16 Verheldering doel / effect gebiedspaspoorten 2

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun juridische status en gevolgen.	ZW-1363-20 ZW-1370-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten niet leiden tot (extra) beperkingen voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, zolang geen duidelijkheid bestaat over hun juridische status en implicaties.	ZW-1041-10 ZW-1041-9
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status hebben.	ZW-0884-23 ZW-0889-17
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven en dat inzicht wordt gegeven in de gevolgen voor toekomstig gebruik.	ZW-0626-15
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor exploitatie of ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0652-12
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen extra beperkingen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in de gevolgen voor toekomstig gebruik en ontwikkeling.	ZW-0714-14
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen extra beperkingen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in hun gevolgen voor toekomstig agrarisch gebruik en ontwikkeling.	ZW-0732-6
De indiener betwijfelt of het telen van grasland, met in de toekomst wellicht ook andere vormen van akkerbouw, nog mogelijk is onder het gebiedspaspoort ‘bos- en mozaïklandschap'.	ZW-1113-6
De indiener vindt het onduidelijk of/ welke beperkingen gekoppeld zijn aan de aanduiding 'velden’.	ZW-1119-8
De indiener ziet het streefbeeld op de locatie van ‘open landschap met schrale elementen’ als een beperking in de teelten die in de toekomst op dit perceel kunnen worden geteeld en daarmee ook als direct van invloed op de marktwaarde van het perceel.	ZW-1113-8
De ontwerp-POVI legt sterke nadruk op natuur, energie en landschapskwaliteit, maar het agrarisch perspectief ontbreekt naar mening van indiener vaak in de gebiedsafwegingen. Het gebiedspaspoort Beekdalen ligt op een gedeelte van bedrijfslocatie en percelen van indiener. Indiener verzoekt dan ook geen nieuwe belemmeringen op te nemen zonder maatwerk.	ZW-1411-19
De ontwerp-POVI legt sterke nadruk op natuur, energie en landschapskwaliteit, maar het agrarisch perspectief ontbreekt naar mening van indiener vaak in de gebiedsafwegingen. Het gebiedspaspoort Beekdalen ligt op een gedeelte van bedrijfslocatie en percelen van indiener. Indiener verzoekt dan ook in te zetten op een toekomstgericht landbouwbeleid met voldoende ruimte voor bedrijfsontwikkeling en opvolging.	ZW-1411-20

De ontwerp-POVI legt sterke nadruk op natuur, energie en landschapskwaliteit, maar het agrarisch perspectief ontbreekt naar mening van indiener vaak in de gebiedsafwegingen. Het gebiedspaspoort Beekdalen ligt op een gedeelte van bedrijfslocatie en percelen van indiener. Indiener verzoekt dan ook om de agrarische functie en continuïteit expliciet te beschermen.	ZW-1411-18
De percelen van de indiener liggen in gebied dat is aangeduid als: droge heideontginning, natte heideontginning, kampen, beekdal en bos- en mozaïeklandschap. De volledig motivering ontbreekt waaruit blijkt wat de gevolgen zijn van dergelijke aanduiding. Er wordt enkel opgemerkt dat deze gebied moeten worden beschermd en versterkt. Onduidelijk is of op termijn de gebieden anders ingericht worden of dat er maatregelen zullen worden genomen om een “ideaal beeld” van deze gebieden te creëren.	ZW-1161-21
Het areaal van de indiener van binnen het gebied 'droge heideontginning'. Het is de indiener niet duidelijk wat de gevolgen zijn van een dergelijke aanduiding voor locatie en de gronden in de toekomst. Onduidelijk is of op termijn de gebieden anders ingericht worden of dat er maatregelen zullen worden genomen om een “ideaal beeld” van deze gebieden te creëren.	ZW-1157-17
Het is de indiener niet duidelijk of de aanduidingen kampen en droge heideontginning voor de indiener beperkingen met zich meebrengt.	ZW-0841-4
Indiener constateert dat de regeling in bepaalde gebieden nog onbekend is en dat dit de toekomstmogelijkheden van deze gebieden nog onzeker maakt; hierom wordt verzocht dat er geen extra maatregelen in de gebiedspaspoorten worden opgenomen of dat deze geschrapt worden.	ZW-0399-1
Indiener geeft aan dat de aanwijzing “Bos- en Mozaïeklandschap” in de directe omgeving van zijn bedrijf onzekerheid geeft en potentieel ruimtelijke beperkingen oplegt voor toekomstige uitbreiding en innovatie.	ZW-0424-2
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten 'droge heide ontginning', 'Kampenlandschap', 'Beekdalen' en 'Bos en mozaïek landschappen' op gronden van Van Lin ongewenst zijn.	ZW-1404-10
Indiener geeft aan dat de toegekende gebiedspaspoorten vergunningverlening bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken. Hierdoor verwacht indiener een (financieel) nadeel ten opzichte van de huidige situatie.	ZW-0935-5
Indiener geeft aan dat de toewijzing van gebiedspaspoorten hun ontwikkelingsmogelijkheden op gemeentelijk niveau beperkt, wat kan leiden tot bemoeilijkte vergunningverlening en financieel nadeel.	ZW-0169-5
Indiener geeft aan dat de zone beekdal veel impact op zijn landbouwbedrijf kan hebben voor wat betreft bedrijfsvoering en financiële continuïteit.	ZW-0363-3
Indiener geeft aan dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot extra belemmeringen voor noodzakelijke bedrijfsmatige ontwikkelingen.	ZW-0741-6
Indiener geeft aan dat het Beekdalen-gebiedspaspoort op het perceel is ingetekend en hier niet mee akkoord is, omdat hij in de toekomst mogelijk iets zou willen ontwikkelen als hierop spuitvrije zones worden gevestigd.	ZW-0579-2
Indiener kan zich niet vinden in aanduiding Gebiedspaspoort 'Bos- en mozïeklandschap' omdat de motivering hiertoe ontbreekt en omdat indiener	ZW-0344-2

verwacht dat deze aanduiding (vergaande) beperking van het grondgebruik betekent. Indiener stelt voor om de begrenzing van dit gebiedspaspoort af te stemmen op de fysiek aanwezige grens en de gronden aan te duiden als 'Droge Heideontginning'.	
Indiener kan zich niet vinden in zonering gebiedspaspoort Bos- en mozaïeklandschap op een specifiek perceel omdat dit landschap niet functioneel aanwezig is en deze aanduiding voor de toekomst naar verwachting beperkingen van het grondgebruik met zich meebrengt.	ZW-0671-5
Indiener stelt dat de toekenning van het gebiedspaspoort ‘Bos- en Mozaïeklandschap’ onterecht is en niet mag leiden tot beperkingen voor de bedrijfsvoering.	ZW-0868-10
Indiener stelt dat eventuele beleidswaarden die aan gebiedsaanduidingen zijn verbonden, niet mogen worden toegepast op bestaande bouwkavels en bedrijfslocaties.	ZW-1375-4
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en dat hun juridische status niet helder is, wat rechtsonzekerheid veroorzaakt.	ZW-1071-19
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en rechtsonzekerheid scheppen, omdat hun juridische status en gevolgen niet helder zijn.	ZW-1053-20
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en hun juridische status onhelder is, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1072-18
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn qua status en gevolgen, en verzoekt dat deze uitsluitend informatief zijn en geen belemmeringen opleveren voor agrarische ontwikkeling.	ZW-1152-14
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn qua status en gevolgen, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1133-13
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn qua status en werking, wat leidt tot verwarring en rechtsonzekerheid.	ZW-1074-10
Indiener stelt dat gebiedspaspoorten zoals ‘Beekdalen’ en ‘Bos- en mozaïeklandschap’ willekeurig zijn toegekend en dat hun juridische status onduidelijk is.	ZW-0972-19
Indiener stelt dat zolang er geen duidelijkheid bestaat over de aard, inhoud en reikwijdte van gebiedspaspoorten en bijbehorende instructieregels, deze geen aanvullende beperkingen mogen opleveren.	ZW-1334-19 ZW-1363-21 ZW-1370-20
Indiener tekent bezwaar aan tegen toepassing van gebiedspaspoort bos en mozaïeklandschap voor enkele percelen en verzoek om compensatie voor waardedaling wanneer bezwaar wordt afgewezen.	ZW-0916-1
Indiener verzoekt dat de aanduidingen ‘Kampen’ en ‘Beekdalen’ voor de percelen worden geschrapt en dat gebiedspaspoorten geen extra beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0693-4
Indiener verzoekt dat de landbouwkundige waarden van gronden blijvend worden gewaarborgd en dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor exploitatie of ontwikkeling.	ZW-0621-17
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten en dat deze uitsluitend informatief en niet-beperkend zijn.	ZW-1045-21

Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten en garandeert dat deze geen extra beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1050-20
Indiener verzoekt dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten op gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden en garandeert dat deze geen extra beperkingen opleveren.	ZW-1042-21
Indiener verzoekt dat de provincie waarborgt dat landbouwkundige waarden van percelen behouden blijven en dat de effecten van gebiedspaspoorten op mogelijke ontwikkelingen inzichtelijk worden gemaakt.	ZW-0940-17
Indiener verzoekt dat duidelijkheid wordt gegeven over de effecten van gebiedspaspoorten op agrarisch gebruik en bedrijfsontwikkeling, en dat deze geen aanvullende beperkingen opleveren.	ZW-1079-12
Indiener verzoekt dat gebiedsaanduidingen en gebiedspaspoorten geen aanvullende beperkingen opleveren zolang er geen duidelijkheid bestaat over de aard, inhoud en reikwijdte van de bijbehorende instructieregels. Indien beperkingen toch worden opgelegd, dient de provincie herinrichting of vrijwillige kavelruil in te zetten om de agrarische bedrijfsvoering te waarborgen.	ZW-1305-6
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten expliciet informatief worden gemaakt en geen juridische status hebben.	ZW-0830-22
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten expliciet informatief worden gemaakt zonder juridische status en dat bestaande agrarische functies daarin als structureel en volwaardig worden erkend.	ZW-0810-18
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in hun gevolgen voor agrarisch gebruik en ontwikkeling.	ZW-0681-12
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor agrarisch gebruik of ontwikkeling van bedrijven.	ZW-0574-16
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen juridische beperkingen opleveren en uitsluitend informatief worden gebruikt, zonder gevolgen voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0850-13
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten niet in de Omgevingsvisie worden opgenomen zolang hun juridische status en gevolgen onduidelijk zijn.	ZW-1074-11
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen aanvullende beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik of bedrijfsontwikkeling.	ZW-1053-21
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen aanvullende beperkingen opleveren.	ZW-1072-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen belemmeringen opleveren voor agrarisch gebruik of toekomstige ontwikkeling.	ZW-1033-23
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1044-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen beperkingen opleveren voor gebruik of ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0972-20

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen extra beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1071-20
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische gevolgen hebben voor exploitatie of ontwikkelmogelijkheden	ZW-1058-17
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de bedrijfsvoering of ontwikkelingsmogelijkheden beperken.	ZW-1154-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de exploitatie of ontwikkelmogelijkheden van agrarische bedrijven belemmert.	ZW-1095-19
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven beperken.	ZW-1146-13
Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die de ontwikkelmogelijkheden van agrarische bedrijven belemmert.	ZW-1133-14
Indiener verzoekt dat het gebiedspaspoort ‘Bos- en mozaïeklandschap’ buiten de bedrijfslocatie wordt gepositioneerd en dat gebiedspaspoorten alleen informatief zijn, zonder juridische gevolgen.	ZW-0940-8
Indiener verzoekt dat inzicht wordt gegeven in de gevolgen van gebiedspaspoorten voor toekomstige gebruiks- en ontwikkelmogelijkheden en dat deze geen beperkingen opleveren.	ZW-0737-25
Indiener verzoekt dat landbouwkundige waarden van percelen blijvend worden beschermd en dat de provincie inzicht geeft in de effecten van gebiedspaspoorten op toekomstige ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0996-12
Indiener verzoekt duidelijkheid te verschaffen over de betekenis en effecten van gebiedspaspoorten en te garanderen dat deze geen beperkingen opleveren voor agrarische bedrijfsontwikkeling.	ZW-1307-9
Indiener verzoekt om de huiskavel en aangrenzende gronden niet onder een gebiedspaspoort te brengen dat de ontwikkelmogelijkheden onnodig beperkt.	ZW-0962-2
Indiener verzoekt om de percelen in zijn agrarische bedrijfsvoering niet onder een gebiedspaspoort te brengen om te voorkomen dat ontwikkelmogelijkheden onnodig worden beperkt.	ZW-0992-2
Indiener verzoekt om inzicht in de juridische en feitelijke status van gebiedspaspoorten en hun doorwerking naar ontwikkel- en gebruiksmogelijkheden van landbouwgronden.	ZW-0322-19
Indiener verzoekt om versoepeling van de regels binnen gebiedspaspoorten, zoals steile helling, flauwe helling, beekdal en rivierdal, om landbouwactiviteiten te ondersteunen.	ZW-0822-6
Indiener verzoekt te garanderen dat de nieuwe gebiedsaanduidingen geen extra beperkingen opleveren voor de bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden.	ZW-1193-19
Indiener verzoekt te garanderen dat gebiedspaspoorten geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van het mobiliteitscentrum.	ZW-1414-17

Indiener verzoekt u om de aanduidingen Bos- en Mozaïeklandschap niet in de definitieve Omgevingsvisie op te nemen, zolang geen duidelijkheid bestaat over hun status, werking en implicaties voor de praktijk.	ZW-1074-12
Indiener vraagt zich af hoe de ontwerpvisie beoordeeld kan worden, gezien de onduidelijke effecten van stapeling en zogenoemde gebiedspaspoorten.	ZW-0833-7
Indiener vraagt zich af of de gebiedspaspoorten zoals 'Kampen', 'Natte Heideontginning', 'Beekdal', en 'Bos- en Mozaiëklandschap' beperkingen opleveren voor ontwikkelingsmogelijkheden en gebruik van landbouwgrond.	ZW-0835-3
Indieners stellen dat aanwijzing van rivierdalzones en beekdalzones foutief en verwarrend is en verzoekt dit te corrigeren of te verwijderen.	ZW-1356-13
Indieners stellen dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun betekenis en gevolgen.	ZW-1356-21
Indieners stellen dat zolang er geen duidelijkheid bestaat over de aard, inhoud en reikwijdte van gebiedspaspoorten en bijbehorende instructieregels, deze geen beperkingen mogen opleveren.	ZW-1356-22

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot belemmeringen bij agrarische bedrijfsontwikkeling en verzoekt duidelijkheid over hun betekenis en gevolgen

Indiener

ZW-1196-13	ZW-1239-13	ZW-1259-11	ZW-1217-12	ZW-1232-12	ZW-1241-13
ZW-1244-14	ZW-1270-15	ZW-1293-9	ZW-1323-19	ZW-1334-18	ZW-1349-16

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten niet mogen leiden tot beperkingen bij agrarische bedrijfsontwikkeling.

Indiener

ZW-1375-9	ZW-1379-19	ZW-1380-25	ZW-1381-12	ZW-1383-31	ZW-1384-20
ZW-1392-29	ZW-1396-26	ZW-1397-21	ZW-1399-24	ZW-1401-24	ZW-1405-28
ZW-1425-28					

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn en niet mogen leiden tot (extra) beperkingen voor agrarische bedrijven.

Indiener

ZW-1140-17	ZW-1141-24	ZW-1151-16	ZW-1154-18	ZW-1166-18	ZW-1095-18
ZW-1137-17	ZW-1058-16				

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn in aard en juridische status.

Indiener

ZW-1414-15	ZW-1426-28	ZW-1427-15	ZW-1428-25	ZW-1433-21	ZW-1434-23

ZW-1442-17	ZW-1451-28	ZW-1452-21	ZW-1453-25	ZW-1454-17	ZW-1456-20
ZW-1457-15	ZW-1458-26	ZW-1458-27	ZW-1459-25	ZW-1469-26	ZW-1470-28

Zienswijze

Indiener stelt dat gebiedspaspoorten onvoldoende duidelijk zijn qua status en gevolgen en niet mogen leiden tot belemmeringen voor agrarische ontwikkeling.

Indiener

ZW-1146-12	ZW-1101-17	ZW-1122-19	ZW-1134-17

Zienswijze

Indiener stelt dat onduidelijk is wat de gevolgen zijn van de aanduiding van bepaalde gebiedspaspoorten voor zijn gronden c.q. 2 productielocaties

Indiener

ZW-0582-3	ZW-0582-4	ZW-0593-4	ZW-0593-5	ZW-1436-4	ZW-1436-5

Zienswijze

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen belemmeringen opleveren voor exploitatie of ontwikkeling van agrarische bedrijven.

Indiener

ZW-0573-15	ZW-0606-14	ZW-0613-19	ZW-0680-16

Zienswijze

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten geen (extra) beperkingen opleveren en dat inzicht wordt gegeven in hun gevolgen voor toekomstig gebruik en ontwikkelingsmogelijkheden van landbouwgronden.

Indiener

ZW-0734-18	ZW-0722-10	ZW-0723-9	ZW-0696-13	ZW-0697-11	ZW-0715-11

Zienswijze

Indiener verzoekt dat gebiedspaspoorten uitsluitend informatief zijn en geen juridische status krijgen die agrarische ontwikkeling belemmert.

Indiener

ZW-1101-18	ZW-1122-20	ZW-1134-18	ZW-1137-18	ZW-1140-18	ZW-1141-25

Zienswijze

Indiener verzoekt duidelijkheid te verschaffen over de effecten van gebiedspaspoorten op de ontwikkelingsmogelijkheden van de gronden.

Indiener

ZW-1249-9	ZW-1185-14	ZW-1189-20	ZW-1193-21	ZW-1193-22	ZW-1196-16
ZW-1254-11	ZW-0932-11	ZW-0851-25			

Zienswijze
Indiener verzoekt te garanderen dat gebiedspaspoorten geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische percelen.

Indiener					
ZW-1375-11	ZW-1379-21	ZW-1380-27	ZW-1381-14	ZW-1383-33	ZW-1384-22
ZW-1392-31	ZW-1396-28	ZW-1397-23	ZW-1399-26	ZW-1399-30	ZW-1401-26
ZW-1405-30	ZW-1425-30	ZW-1426-30	ZW-1427-17	ZW-1428-27	ZW-1433-23
ZW-1434-25	ZW-1442-19	ZW-1451-30	ZW-1452-23	ZW-1453-27	ZW-1454-19
ZW-1456-22	ZW-1457-17	ZW-1458-29	ZW-1459-27	ZW-1469-28	ZW-1470-30

Zienswijze
Indiener stelt dat de status en betekenis van gebiedspaspoorten onduidelijk zijn en dat deze niet mogen leiden tot beperkingen voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.

Indiener				
ZW-0734-17	ZW-0884-22	ZW-0737-24	ZW-0830-21	ZW-0889-16

Standpunt GS

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten, maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten. Het beleid is specifiek gericht op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en niet op het (agrarisch) gebruik en geeft invulling aan het tweede principe van de POVI; recht doen aan kenmerken en identiteit van gebieden. Middels de gebiedspaspoorten laten wij zien hoe wij die kenmerken en identiteit zien en geven daarmee ontwikkelaars inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.17 Verzoek om maatwerk bij ruimtelijke kwaliteit/ gebiedspaspoorten

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt of gemeenten ook meepraten over de op te stellen gebiedspaspoorten.	ZW-1479-30
Indiener constateert dat het hoofdstuk over ruimtelijke kwaliteit in de POVI versterking behoeft, met name in termen van een brede benadering, duidelijkheid over rolverdeling en ruimte voor lokaal maatwerk.	ZW-0196-51

Indiener constateert dat in paragraaf 4.4 gemeenten en initiatiefnemers bij functiewijzigingen een motiveringsplicht hebben ten aanzien van de ruimtelijke inpassing en gebiedsidentiteit, mede op basis van gebiedspaspoorten en ontwerpend onderzoek. Indiener vraagt zich af of de huidige gebiedspaspoorten voldoende concreet en actueel zijn om deze motiveringsplicht daadwerkelijk te ondersteunen.	ZW-0317-177
Indiener geeft aan dat artikel 1.2 van de Omgevingswet het begrip “omgevingskwaliteit” introduceert, waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de invulling hiervan. Indiener geeft aan dat paragraaf 4.4 erg ver gaat en vraagt zich af of de provincie van mening is dat gemeenten steken laten vallen, en of de omgevingsvisie het juiste instrument is om hierop in te gaan.	ZW-0237-31
Indiener geeft aan dat er ook ruimte voor andere ruimtelijke en landschappelijk kwaliteitskaders zou moeten zijn.	ZW-0313-3
Indiener geeft aan dat er vragen zijn over het detailniveau van gebiedspaspoorten, zoals in Maasgouw, waar per hectare een specifiek gebiedspaspoort wordt aangeduid. Er wordt gevraagd of gebiedspaspoorten op dit gedetailleerde niveau bedoeld zijn of primair gericht moeten blijven op bredere landschappelijke structuren.	ZW-0188-18
Indiener geeft aan dat in paragraaf 4.6.1 de kernkwaliteiten in de GroenBlauwe Landbouwzone genoemd worden, en vraagt waarom er een aantal gebiedsvisies gemaakt is, zoals voor het Maasdal, Bleijenbeek Energielandgoed Wellsmeer. Hoe zijn deze gebieden. Indiener vraagt zich af hoe de provincie met de vastgestelde gemeentelijke visies om wil gaan?	ZW-1473-141
Indiener geeft aan dat om de ruimtelijke kwaliteit te duiden in de POVI de zogenaamde gebiedspaspoorten geïntroduceerd zijn. Op zichzelf is dit een prima benadering om ruimtelijke kwaliteit in beeld te brengen. Er ligt echter al veel stuk dat betrekking heeft op ruimtelijke kwaliteit. Op gemeentelijk niveau, op regionaal niveau (denk aan het ontwerpend onderzoek), maar ook op provinciaal niveau (denk aan het Panorama Maasvallei). Uit de tekst blijkt niet dat hier gebruik van wordt gemaakt, maar ook niet hoe de provincie om wil gaan met stuk dat al op gemeentenniveau is vastgesteld en in gebruik is. Indiener verzoekt om duidelijkheid te geven hoe er met stuk omtrent ruimtelijke kwaliteit dient te worden omgegaan en hoe zich dit tot elkaar verhoudt. De gebiedspaspoorten wordt vooral als inspiratie gezien en het wordt gevraagd om het te verankeren in de POVI en/of verordening.	ZW-0313-36
Indiener geeft aan dat onduidelijk is hoe gebiedspaspoorten zich verhouden tot bestaande beleidsdocumenten, zoals de Omgevingsvisie van de gemeente en de daarin genoemde waarden en kenmerken van gebieden.	ZW-0317-179
Indiener roept op tot een breder en mensgerichter beleid voor ruimtelijke kwaliteit, verduidelijking van de rolverdeling met gemeenten, meer ruimte voor lokaal beleid en maatwerk, en aandacht voor innovatieve ontwikkelingen in het buitengebied.	ZW-0196-58
Indiener verzoekt kritisch te kijken naar de gebiedspaspoorten en in samenspraak met gemeenten te komen tot verbeterde, toetsbare gebiedspaspoorten en een duidelijkere waardering ten opzichte van het bestaand beleid.	ZW-0317-181

Indiener verzoekt om gefaseerde implementatie van ruimtelijke keuzes met ruimte voor gebiedsspecifieke uitwerking.	ZW-0738-5
Indiener vraagt om verduidelijking van de rolverdeling tussen provincie en gemeenten, waarbij gemeenten primair verantwoordelijk zijn voor omgevingskwaliteit.	ZW-0196-55
Volgens indiener vormen de kernkwaliteiten de dragende waarden die landschappen herkenbaar en onderscheidend maken. Gemeenten hebben op grond van de motiveringsplicht de verantwoordelijkheid om in de toelichting op omgevingsplannen en omgevingsplanactiviteiten expliciet te maken hoe de bescherming en eventuele versterking van deze kernkwaliteiten wordt gewaarborgd. Indiener meent dat de effectiviteit van deze plicht staat of valt met de mate van toetsbaarheid. Indiener stelt dat het op dit moment ontbreekt aan een provinciale beoordelingssystematiek, waardoor verschillen ontstaan in interpretatie en toepassing tussen gemeenten. Dit leidt volgens indiener tot ongelijkheid in bescherming en tot onzekerheid in de uitvoeringspraktijk.	ZW-1035-17
Indiener geeft aan dat de vraag is of de huidige gebiedspaspoorten voldoende concreet en actueel zijn om deze motiveringsplicht daadwerkelijk te ondersteunen.	ZW-0317-178

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten een goede manier zijn om ruimtelijke kwaliteit in beeld te brengen, maar dat er al veel bestaande stukken over dit onderwerp zijn op gemeentelijk, regionaal en provinciaal niveau. Indiener geeft aan dat onduidelijk is hoe de provincie deze bestaande stukken wil gebruiken of zich daartoe wil verhouden, en verzoekt hier duidelijkheid over te geven.

Indiener					
ZW-0166-40	ZW-0186-50	ZW-0224-44	ZW-0237-30	ZW-0240-35	ZW-0241-30
ZW-0242-38	ZW-0317-50	ZW-1236-35	ZW-1473-30	ZW-1479-82	ZW-0278-50

Standpunt GS

Ruimtelijke kwaliteit zien wij als de ruimtelijke dimensie van omgevingskwaliteit en gaat over de goede functie op de goede plek en op de goede manier aangepast aan de kenmerken en identiteit van de omgeving. De kenmerken en identiteit van de omgeving hebben wij geduid in de gebiedspaspoorten en aanvullend hebben wij ontwerpbeginselen uitgewerkt. Met de gebiedspaspoorten en de ontwerpbeginselen geven we op een abstract, provinciaal niveau inzicht in de bestaande kenmerken en identiteiten. Ze bieden inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes. Daarmee willen we echter nationale- en/of gemeentelijke ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten niet uitsluiten.

Thema's met betrekking tot een gezonde en veilige leefomgeving komen aan bod in hoofdstuk 8 van de Omgevingsvisie en zien wij niet als onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 4.4 van

‘Bij functiewijzigingen in de planvorming hebben gemeenten en initiatiefnemers een motiveringsplicht. Ze moeten in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aangeven hoe de ontwikkeling zich in brede ruimtelijke zin verhoudt tot de omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden (gebiedspaspoorten). Dat moeten ze aantonen met ontwerpend onderzoek, onder verwijzing naar de ontwerpbeginselen.’

naar

Bij een omgevingsplan dat betrekking heeft op een ruimtelijk initiatief met een omvang groter dan 50m2 gelegen in het landelijk gebied hebben gemeenten een motiveringsplicht m.b.t. ruimtelijke kwaliteit. Gemeenten dienen in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe de ontwikkeling zich in positieve zin verhoudt tot de omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden. Daarbij, ter inspiratie, gebruikmakend van de gebiedspaspoorten en ontwerpbeginselen en/of andere ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteitskaders (betreffen geen toetsingskaders).

3.18 Verzoeken tot aanpassing kaartbeeld gebiedspaspoorten

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat op sommige plekken in de gemeente Valkenburg beekdalen zijn ingetekend die helemaal niet bestaan, en waar volgens indiener zelfs nooit water heeft gelopen.	ZW-1358-35
Indiener geeft aan dat ingetekende oppervlakten als beekdal niet juist zijn, omdat er op perceel Y76 geen water stroomt en een weg het perceel doorsnijdt, waardoor het technisch onmogelijk is als beekdal te functioneren	ZW-1125-5
De indiener constateert dat op de eigen locatie meerdere gebiedspaspoorten zijn aangewezen, terwijl de landschappelijke kenmerken van de locatie wegens de industriële inrichting en ontwikkelingen ter plekke in de praktijk verdwenen zijn. Hierbij constateert de indiener ook dat op vergelijkbare andere locaties geen gebiedspaspoorten zijn aangewezen. De indiener verzoekt daarom om de gebiedspaspoorten op de eigen locatie te verwijderen, in lijn met vergelijkbare locaties en gelet op andere aanduidingen op de locatie die aangeven dat industriële activiteiten voorrang hebben. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-14
De indiener geeft aan dat de aanduiding ‘beekdal’ onlogisch is voor het perceel van de indiener in verband met de hoogteligging van het perceel en dit is in de vigerende visie en verordening dan ook niet van toepassing.	ZW-1158-2
De indiener geeft aan dat de aanduiding ‘beekdal’ onlogisch is voor het perceel van de indiener in verband met de hoogteligging van het perceel en dit is in de vigerende visie en verordening dan ook niet van toepassing. De	ZW-1119-7

indiener verzoekt de aanduiding Beekdal te verwijderen van de percelen van de indiener om toekomstige beperkingen voor de bedrijfsvoering te voorkomen. Zie zienswijze voor locaties.	
De indiener vraagt hoe het 'landschapskader Noord- en Midden-Limburg' uit 2009 zich verhoudt tot de nieuwe gebiedspaspoorten. In het landschapskader zijn 9 gebieden beschreven, terwijl in het huidige concept sprake is van 12 gebieden.	ZW-1479-29
De indiener vraagt om een goede analyse van de gebiedspaspoorten voor NML (Noord- en Midden-Limburg) en een nieuwe analyse en indeling van de sublandschapstypen.	ZW-1479-36
De indiener vraagt waar de 12 onderscheiden gebieden liggen en hoe deze zich verhouden tot de gebiedspaspoorten.	ZW-1479-37
Dwars over het bedrijf Karreveld 10 en 10a loopt een verbinding met landschapselementen. Dit is een onjuiste indeling. het is onmogelijk dwars door bebouwing landschapselementen te creëren. Dit dient te worden aangepast.	ZW-1226-6
Het bedrijf van indiener is gelegen binnen een “kampenlandschap”. Aan de zuidoostzijde ligt een groensingel. Een groensingel is volgens indiener niet te beschouwen als een landschap. Indiener verzoekt dan ook om de aanduiding “bos- en mozaïeklandschap” te verwijderen.	ZW-0355-4
In de povi worden gebiedspaspoorten genoemd voor het beschrijven van de specifieke karakteristieken van een gebied. Indiener geeft aan dat deze paspoorten niet nieuw zijn en in de huidige situatie gekoppeld aan het buitengebied. Indiener vraagt of deze ook gaan gelden voor het bebouwde gebied.	ZW-0314-171
Indiener constateert dat de bebouwing op bouwvlak zich gedeeltelijk bevindt in droge heide ontginningen en gedeeltelijk in plateau ontginningen en vraagt om een onderbouwing.	ZW-0916-5
Indiener constateert dat op het achterste deel van het woonperceel gelegen aan de Danielweg 14 te Melderslo de aanduiding “Natte laagten” én de aanduiding “Droge Heideontginningen” heeft gekregen. Indiener meent dat deze aanduidingen tegenstrijdig zijn. Indiener meent dat de aanduiding ‘Natte Laagten’ het onmogelijk of zeer lastig maakt om te bouwen in de achtertuin en dit een ongewenste ontwikkeling is gezien het woningtekort en de mantelzorg. Het perceel van indiener ligt teven binnen het ‘verwevingsgebied’. Binnen deze gebiedsaanduiding zijn de genoemde voorzieningen juist wél mogelijk en in beginsel als passend beoordeeld. Indiener stelt voor om de aanduiding “Natte Laagten” niet over woonpercelen en tuinen te leggen. Indien de aanduiding ‘Natte Laagten’ niet gewijzigd wordt dan verzoekt indiener om in de beleidsmatige omschrijving in de POVI meer ruimte te bieden, zodat er toch “rode ontwikkelingen” in het gebied met de ‘Natte Laagten’ mogelijk blijven in het verwevingsgebied zoals compenserende maatregelen die de “sponswerking” bevorderen, zoals infiltratievoorzieningen.	ZW-0442-1
Indiener geeft aan dat de aanduiding van hellingen niet correct is en dat de steilheid van hellingen vaak niet overeenkomt met de aangegeven 18%.	ZW-0375-2

Indiener geeft aan dat de beekdalen (Kaart 2 - Gebiedspaspoorten) ten onrechte midden in het bos- en mozaïeklandschap zijn weergegeven, inclusief een vlek bij de Kesselseweg en kleine snippers bij Bakheide en Nieuwstraat, wat vreemde structuren oplevert.	ZW-0237-132
Indiener geeft aan dat de gebiedspaspoorten slordig zijn ingetekend, waarbij ze soms door dorpen lopen en de grenzen van de bebouwde kom niet worden gerespecteerd. Op andere plekken in het buitengebied ontbreekt een paspoort, waardoor daar niets van toepassing is.	ZW-1236-213
Indiener geeft aan dat de kleurcodering van percelen onduidelijk is. Dit loopt door elkaar of zit gedeeltelijk in een perceel. Het is praktisch onmogelijk om dit te bewerken cq uit te voeren.	ZW-0480-1
Indiener geeft aan dat droge heideontginningen ten onrechte zichtbaar zijn op de kaart 2 - Gebiedspaspoorten aan de Maas, wat incorrect is.	ZW-0237-134
Indiener geeft aan dat een aantal gebieden in de Omgevingsverordening waren aangegeven als ‘Beekdal’, in de Ontwerpvisie worden deze dubbel benoemd als ‘Beekdal’ (als gebiedspaspoort) en ook als ‘Droogdal’. In een gebied dat wordt benoemd als ‘Beekdal’ is ook een feitelijke beek aanwezig. Dat kan niet tevens ‘Droogdal’, waar geen permanente waterloop in aanwezig is, zijn. Steller vraagt deze fout te herstellen.	ZW-0741-13
Indiener geeft aan dat er fouten zijn geconstateerd in Kaart 2 - Gebiedspaspoorten.	ZW-0237-131
Indiener geeft aan dat grenzen van droge heide ontginningen en plateau ontginningen door het bouwblok lopen, wat verwarring veroorzaakt.	ZW-1125-6
Indiener geeft aan dat het bos- en mozaïeklandschap (Kaart 2 - Gebiedspaspoorten) ten onrechte doorloopt tot in de kern, parallel aan de Rijksweg en het spoor (zuidzijde van de gemeente), en dat ook op de Pastoor Vranckenlaan en Broeklaan kleine snippers in achtertuinen zijn aangegeven, wat niet gewenst is.	ZW-0237-133
Indiener geeft aan dat in de gebiedspaspoorten te veel fouten staan om allemaal te noemen en geeft een aantal voorbeelden.	ZW-0188-77
Indiener geeft aan dat percelen die vlak liggen of licht glooien ten onrechte worden aangemerkt als zijnde sterke hellingen.	ZW-0172-6
Indiener geeft aan dat stedelijke bebouwing in het Beekdalgebied ten noorden van Eijsden ongewenst is.	ZW-0538-2
Indiener heeft meerdere vragen omtrent het kaartmateriaal bij de POVI. Rivier de Geul is in verschillende zonering anders aangeduid - De Geul is niet overal aangeduid als beekdal ("laatste stuk", Molenveldweg, Watervalderbeek. - "laatste stuk" van de Watervalderbeek is geen droogdal	ZW-0238-124
Indiener kan zich niet vinden in de grootte van de aanduiding Gebiedspaspoort Beekdalen op diverse percelen omdat die groter is dan de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone (beekdalen) en verzoekt om aanpassing.	ZW-0594-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort 'Beekdalen' op enkele percelen omdat hier geen sprake is van een beekdal en verzoekt de provincie deze aanduiding te vervangen door "Droge Heideontginng' en 'Natte heideontginning'.	ZW-0691-2

Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort Bos- en Mozaïeklandschap omdat er functioneel geen bos en mozaïeklandschap aanwezig is. Indiener verzoekt de provincie om dit te vervangen door het Gebiedspaspoort Velden.	ZW-0648-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Gebiedspaspoort 'Bos- en mozaïeklandschap' op een kavel in het gebied en verzoekt om een toelichting of het verwijderen van deze aanduiding.	ZW-0361-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanwijzing van het Gebiedspaspoort Beekdalen van diverse percelen en vraagt de provincie deze aanduiding te wijzigen in Gebiedspaspoort Natte Heideontginning.	ZW-0296-2
Indiener kan zich niet vinden in de breedte van de aanduiding Beekdal van de Kwistbeek nu onduidelijk is welke consequenties dit heeft en verzoekt de provincie de breedte van het beekdal van de geldende omgevingsverordening aan te houden.	ZW-0294-2
Indiener kan zich niet vinden in de Gebiedspaspoorten die rond zijn huiskavel en de directe omgeving liggen en vraagt de provincie en de zonering Bos- en mozaïeklandschap te wijzigen in Droge heideontginning.	ZW-0555-3
Indiener kan zich niet vinden in de zonering gebiedspaspoort Bos- en mozaIeklandschap op de huiskavel omdat dit naar verwachting een beperking voor een eventuele uitbreiding van de aanwezige loods kan betekenen.	ZW-0289-2
Indiener kan zich niet vinden in het aantal gebiedspaspoorten op zijn gronden waardoor alles versnipperd is en het overzicht ontbreekt en verzoekt de provincie de zoneringen van de gebiedspaspoorten nauwkeurig te bekijken en meer structuur aan te brengen.	ZW-0707-3
Indiener kan zich niet vinden in het aanwijzen van het Gebiedspaspoort Bos- en mozaïeklandschap en verzoekt de provincie deze te wijzigen in Droge heideontginning.	ZW-0590-3
Indiener kan zich niet vinden in het feit dat zijn bedrijf is onderverdeeld in 5 Gebiedspaspoorten en verzoekt de provincie om heroverweging en het aanbrengen van meer structuur.	ZW-0347-2
Indiener kan zich niet vinden in het feit dat zijn huiskavel is onderverdeeld in 5 Gebiedspaspoorten en verzoekt de provincie de gebiedspaspoorten Bos- en mozaïeklandschap en Beekdalen te wijzigen in Natte heideontginning.	ZW-0290-2
Indiener kan zich niet vinden in het feit dat zijn huiskavel is onderverdeeld in 6 Gebiedspaspoorten en verzoekt de provincie om heroverweging en het aanbrengen van meer structuur.	ZW-0343-2 ZW-0663-3
Indiener kan zich niet vinden in het feit dat zijn kavel is onderverdeeld in 5 gebiedspaspoorten en verzoekt om een heroverweging, met name het gebiedspaspoort Bos en mozaïeklandschap dat onterecht zou zijn aangebracht.	ZW-0599-2
Indiener kan zich niet vinden in vergroting van het beekdal ten opzichte van de huidige omgevingsverordening. Een duidelijke motivering ontbreekt en onduidelijk is welke beperkingen van het grondgebruik dit met zich meebrengt.	ZW-0292-2

Indiener merkt bij paragraaf 4.5.1 op: De kaart van het gebiedspaspoort beekdalen komt niet overeen met kaart beekdalen en natte laagten binnen de groenblauwe landbouwzone. In het gebiedspaspoort zijn ook de droogdalen opgenomen als beekdal, dit is feitelijk gezien niet juist. Verzoek om de kaarten "Beekdalen en natte laagten" en het gebiedspaspoort overeen te laten komen.	ZW-1204-86
Indiener merkt bij paragraaf 4.5.1 op: Limburg is kenmerkend gezien de vele bronnen en bronbeekjes, voornamelijk gelegen in het zuiden. Deze bronnen en bronbeekjes zijn ecologisch gezien zo waardevol en kenmerkend voor het gebied, dat we verzoeken deze als apart gebiedspaspoort op te nemen. Nu staan ze onder het gebiedspaspoort beekdalen, maar dit is niet juist, omdat er geomorfologisch gezien geen beekdal aanwezig is.	ZW-1204-85
Indiener merkt op dat zijn bedrijfslocatie niet voldoet aan de kenmerken van Cultuurlandschap en verzoekt derhalve om het ‘Gebiedspaspoort Bos- en mozaïeklandschap’ van zijn gronden te verwijderen.	ZW-1302-2
Indiener stelt dat de aanduiding van een bedrijfslocatie met het gebiedspaspoort ‘Bos- en mozaïeklandschap’ onjuist is, omdat dit niet aansluit bij intensief agrarisch en recreatief gebruik.	ZW-0940-7
Indiener stelt dat de aanduidingen ‘beekdal’ en ‘droogdal’ foutief en verwarrend zijn gebruikt en dat dit in de visie moet worden gecorrigeerd.	ZW-0979-22
Indiener stelt dat de benamingen ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend worden gebruikt en verzoekt dit te herstellen.	ZW-1077-15
Indiener stelt dat de dubbelbenaming van gebieden als ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en hersteld moet worden.	ZW-1101-19
Indiener stelt dat de dubbelbenaming van gebieden als ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te herstellen.	ZW-1122-21
Indiener stelt dat de dubbele gebiedsbenaming ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-1259-13
Indiener stelt dat de gebiedspaspoorten “natte-heide ontginning” en “bos- en mozaïeklandschap” ten onrechte over het bedrijfscomplex zijn gelegd en verzoekt om deze aanduidingen te corrigeren.	ZW-0450-6
Indiener tekent bezwaar aan tegen toepassing van gebiedspaspoort droogdal voor enkele percelen aangezien hier nooit water stroomt en geeft aan dat nota bene op een van de percelen het droogdal wordt doorsneden door een weg die hoger ligt als het perceel.	ZW-0916-3
Indiener verzoekt dat het gebiedspaspoort ‘Bos- en Mozaïeklandschap’ van de huiskavel en erfbeplanting wordt verwijderd.	ZW-0868-11
Indiener verzoekt de provincie om de begrenzing van het Gebiedspaspoort Beekdal aan te passen aan de begrenzing van de Groenblauwe Landbouwzone (beekdal).	ZW-0663-2
Indiener verzoekt de Provincie om zijn bedrijf aan de Losbaan te Lottum uit te zonderen van de aanduiding “Bos- en Mozaïeklandschap” in het gebiedspaspoort. Indiener meent dat de aanduiding “Bos- en Mozaïeklandschap” op landbouwgrond in de directe omgeving van zijn bedrijf onzekerheid en potentieel ruimtelijke beperkingen creëert voor toekomstige ontwikkeling.	ZW-0424-3

Indiener verzoekt Mookerplas en het kanaal niet als beekdal op te nemen en het beekdal tussen Eindweg en Elzenstraat correct in te tekenen	ZW-0317-242
Indiener verzoekt om aanpassing van de kaart voor flauwe en steile hellingen in het gebiedspaspoort, omdat deze naar de mening van indiener niet correct zijn en onduidelijk is wat de gevolgen zijn van deze aanduidingen.	ZW-0239-6
Indiener verzoekt om correctie van foutieve groenlocaties die in zonering Bos en Mozaïeklandschap zijn ingetekend, specifiek op de Middenheideveldweg te Maria Hoop, waar een groen locatie is aangeduid die niet bestaat.	ZW-1125-1
Indiener verzoekt om de aanduiding 'gebiedspaspoort-Beekdal' van een bedrijfslocatie te verwijderen, aangezien deze locatie niet in een beekdal is gelegen.	ZW-0596-1
Indiener verzoekt om herziening van de belijning van de gebiedspaspoorten beekdalen en droogdalen, omdat deze te ruim zijn en onduidelijk is wat de gevolgen zijn van deze aanduidingen.	ZW-0239-7
Indiener verzoekt om het kaartmateriaal te vereenvoudigen en te updaten. De grote diversiteit aan verschillende kaartlagen lijken niet met elkaar te communiceren. Het tracé van de Haelensche beek is heringericht en verlegd.	ZW-0100-1
Indiener verzoekt om het verwijderen van de aanduiding 'Bos en Mozaïeklandschapselement' bij de locatie Steegkamp 4 te Castenray, aangezien dit element niet daadwerkelijk aanwezig is.	ZW-0943-2
Indiener verzoekt om recreatieve terreinen waaronder vakantieparken (Klein Vink, Resort Arcen, Campervillage en Europarcs Maasduinen, etc.) en campings (De Weerd, Krosselt, NCC De Spekberg, e.d.) in de Groenblauwe Landbouwzone onder te brengen. Indiener geeft aan dat de omgevingskwaliteiten in deze zone voor een belangrijk deel de aantrekkelijkheid van deze terreinen bepalen.	ZW-0242-32
Indiener vraagt om de aanduiding 'Beekdalen - Gebiedspaspoort' te verwijderen van het hoogplateau bij Zandweg 10 te Maria Hoop, omdat er geen beekdal waarneembaar is.	ZW-0382-5
Indiener vraagt om de aanduiding 'Droogdalen' te verwijderen van het hoogplateau bij Zandweg 10 te Maria Hoop, omdat er geen droogdal waarneembaar is.	ZW-0382-6
Indiener vraagt om een logische afstemming tussen de Gebiedspaspoorten en de Algemene zonering. Zo komt de begrenzing van het beekdal op de huiskavel tussen de Groenblauwe Landbouwzone en Gebiedspaspoort niet niet overeen.	ZW-0343-8
Indiener vraagt zich af waarop de aanduiding Gebiedspaspoort-Beekdal is gebaseerd en geeft aan dat er geen sprake is van een Beekdal in relatie tot de bedrijfslocatie.	ZW-1332-1
Indiener stelt dat aanduidingen als beekdal en droogdal foutief en verwarrend zijn.	ZW-1396-31
Indiener stelt dat de benamingen ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend worden gebruikt en verzoekt dit te herstellen.	ZW-1077-15

Indiener stelt dat de dubbelbenaming van gebieden als ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en hersteld moet worden.	ZW-1101-19
Indiener stelt dat de dubbelbenaming van gebieden als ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te herstellen.	ZW-1122-21
Indiener stelt dat de dubbele gebiedsbenaming ‘Beekdal’ en ‘Droogdal’ foutief en verwarrend is en verzoekt dit te corrigeren.	ZW-1259-13
Indiener geeft aan dat verschillende gebiedspaspoorten elkaar overlappen, zoals in gebied 't Sittert ten zuiden van Sint Odiliënberg, waardoor ze niet hanteerbaar zijn; gebiedspaspoorten zouden niet op perceelsniveau, maar voor een groter gebied moeten gelden; aanpassing of toelichting welk paspoort prevaleert wordt gevraagd.	ZW-0241-125
Indiener constateert dat gebiedspaspoort beekdalen ter hoogte van bedrijfslocatie (bijlage 4) afwijkt ten opzichte van de kaartlaag beekdalen en verzoekt om deze gelijk te stellen dan wel om onderbouwing van de geconstateerde verschillen. Indiener wenst verwijdering van gebiedspaspoort bos- en mozaïeklandschap ingetekend op eigen tuin (bijlage 7) en stelt dat desbetreffende bomen/struiken reeds door de vorige eigenaar zijn verwijderd.	ZW-0545-11
Indiener vraagt zich af waarop de aanduiding 'Gebiedspaspoort-Beekdal' is gebaseerd, aangezien er geen sprake is van een Beekdal/laagte op de bedrijfslocatie volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland.	ZW-0556-3
Indiener geeft aan dat de locatie Aan de Heibloem 21 in Heythuysen is aangemerkt als natte heideontginning. Er is geen sprake van heide of droogte/natte percelen. Met een aanduiding naar primair landbouwgebied is dit opgelost.	ZW-0700-3
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Op basis van welke data en criteria zijn de beekdalgrenzen vastgesteld? Is er gebruikgemaakt van AHN-hoogtekaarten en actuele hydrologie?	ZW-0899-15
Indiener wil dat het gebiedspaspoort op een bomenrij op zijn perceel wordt verwijderd	ZW-1078-9
Indiener verzoekt om de gebieden gelegen in de omgeving Lutenakkersteeg, Beelenhofweg, Oudesteeg, Princenweg, Koelebeemdweg, Witvennenweg te Weert alsnog te betrekken in de gebiedspaspoorten en de kenmerken, kwaliteiten en karakteristieken vast te leggen.	ZW-1086-1
Indiener stelt voor dat het bouwvlak op Noorbeekerweg 1 in Mheer onder de categorie Plateau-ontginningen valt, gezien de onlogische indeling in het gebiedspaspoort.	ZW-1097-3
Indiener verzoekt bij paragraaf 2.3.5: De achttal gebiedsdifferentiatie sluiten niet aan bij de indeling van de gebiedspasporten en kernkwaliteiten van de Groenblauwe Landbouwzone (reliëf, contrast open/gesloten/ groene karakter/cultuurhistorische erfgoed) uit paragraaf 4.6. Laat paragraaf 4.6 aansluiten bij indeling gebiedsdifferentiatie.	ZW-1204-66
Indiener constateert dat ook in het kaartmateriaal de aanduidingen niet helder aangeven welk beleid nu van toepassing is, bijvoorbeeld twee verschillende beekdalen.	ZW-1226-30

Indiener verzoekt om voor de percelen F349 / F610 / F743 / F744 / F1523 / F1524 / F1525 te Vlodrop het Gebiedspaspoort - Kampen > laten vervallen. Het verzoek van indiener geldt ook de overige percelen gelegen aan de Boomgaardstraat in Vlodrop.	ZW-1389-14
Indiener verzoekt om voor de percelen F349 / F610 / F743 / F744 / F1523 / F1524 / F1525 / G1880 te Vlodrop het Gebiedspaspoort - Velden te laten vervallen.	ZW-1389-15
Indiener vraagt zich af op welke criteria de gebiedspaspoorten, zoals 'velden' en 'droge heideontginning', zijn gebaseerd en hoe deze begrenzingen zijn bepaald.	ZW-1443-5
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als plateau-ontginningen.	ZW-1453-19
Indiener verzoekt om het gebiedspaspoort 'beekdal' op hun huiskavel aan te passen naar 'velden', omdat hier geen beek te vinden is.	ZW-0175-4

Standpunt GS

Om discussie over het kaartbeeld te voorkomen hebben wij de gebiedsindeling overgenomen van bestaande producten, namelijk het landschapskader Noord -en Midden Limburg en het Handvat kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid Limburg.
Beide producten zijn in samenspraak met gemeenten tot stand gekomen en worden al geruime tijd toegepast. Het kaartbeeld is echter indicatief van aard. Toepassing vraagt altijd om locatie specifiek onderzoek op basis waarvan de indeling aangepast kan worden. De gebiedsindeling heeft bovendien een abstractie die geen onderscheid maakt in specifiek gebruik (zoals sportterrein, groeve of begraafplaats). Aanvullend hebben wij drie aanpassingen doorgevoerd.

1) Bebouwd gebied (landelijke kernen, stedelijk gebied en werklocaties) uitgesneden. Gebiedspaspoorten lopen daardoor niet meer door in bebouwd gebied.
2) Ten zuiden van de voormalige zuidgrens van de gemeente Echt zijn de bos- en mozaïeklandschappen verwijderd. Deze landschappen komen alleen boven deze grens voor.
3) De term beekdal werd zowel in het hydrologisch- als in het ruimtelijk kwaliteitsbeleid gebruikt en had vanuit de verschillende beleidsdoelen eigen begrenzingen. Om verwarring te voorkomen is de term in het ruimtelijke kwaliteitsbeleid aangepast naar Beeklandschap. Zie aanvullend de antwoorden bij paragraaf 14.1 en 14.14.

Voorstel aan PS

In hoofdstuk 4 term beekdal veranderen in beeklandschap.

In kaart gebiedspaspoorten het bebouwd gebied (landelijke kernen, stedelijk gebied en werklocaties) uitsnijden.

Ten zuiden van de voormalige zuidgrens van de gemeente Echt de bos- en mozaïeklandschappen verwijderden uit de kaart gebiedspaspoorten.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat op het achterste deel van het woonperceel gelegen aan X Melderslo de aanduiding “Natte laagten” én de aanduiding “Droge Heideontginningen” heeft gekregen. Indiener meent dat deze aanduidingen tegenstrijdig zijn. Indiener meent dat de aanduiding ‘Natte Laagten’ het onmogelijk of zeer lastig maakt om te bouwen in de achtertuin en dit een ongewenste ontwikkeling is gezien het woningtekort en de mantelzorg. Het perceel van indiener ligt teven binnen het ‘verwevingsgebied’. Binnen deze gebiedsaanduiding zijn de genoemde voorzieningen juist wél mogelijk en in beginsel als passend beoordeeld. Indiener stelt voor om de aanduiding “Natte Laagten” niet over woonpercelen en tuinen te leggen. Indien de aanduiding ‘Natte Laagten’ niet gewijzigd wordt dan verzoekt indiener om in de beleidsmatige omschrijving in de POVI meer ruimte te bieden, zodat er toch “rode ontwikkelingen” in het gebied met de ‘Natte Laagten’ mogelijk blijven in het verwevingsgebied zoals compenserende maatregelen die de “sponswerking” bevorderen, zoals infiltratievoorzieningen.	ZW-0442-1

Standpunt GS

Het desbetreffende perceel is geclassificeerd als een natte laagte, gebaseerd op de geomorfologische kaart. Voor de beargumentatie waarom dit gebied door cluster Ruimte als droge heideontginning is ingetekend, zie antwoord paragraaf 14.18.

Voor wat betreft het mogelijk houden van ontwikkelingen: op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel geldt er voor de natte laagten een motivatie- en compensatieplicht bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering ‘natte laagte’. Deze motivatie- en compensatieplicht is verankerd in de omgevingsverordening. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies, beschikbaar te maken, om het behalen van de doelen van de zonering, te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.19 Wat doet de provincie aan landschappelijke kwaliteit?

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 4.6.4.1 op: In de eerste bullet bij landschapselementen, staat dat de aanleg en herstel van landschapselementen gestimuleerd gaat worden. Graag toelichten wat wordt verstaan onder stimuleren. Om herstel en aanleg te realiseren is ruimte nodig en financiële middelen, graag toelichten hoe de provincie hun taken en rol hierin ziet.	ZW-1204-90

Standpunt GS

De Provincie stimuleert de aanleg en het beheer van landschapselementen op basis van vrijwilligheid. Dit doen we middels diverse subsidieregelingen zoals bijvoorbeeld de subsidieregeling landschapselementen en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Uitvoering van het ANLb vindt plaats via de coöperatie Natuurrijk Limburg. Leden (grondeigenaren) sluiten met de coöperatie een (beheer)overeenkomst voor onder andere het beheer van landschapselementen. De overeenkomst geldt voor een bepaalde periode, vaak 6 jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

3.20 Wat is ruimtelijke kwaliteit en welk doel dient het beleid?

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de gebruikelijke definitie van ruimtelijke kwaliteit te beperkt is. Naast hoge gebruikerswaarden, belevingswaarden, en toekomstwaarden, verdienen ook herkomstwaarden expliciete erkenning.	ZW-1479-26
De indiener vraagt om duidelijkheid over wat de provincie verstaat onder ruimtelijke kwaliteit, met verwijzing naar opmerkingen bij het thema Erfgoed en Cultuur.	ZW-1479-17
Indiener geeft aan dat in artikel 1.2 Omgevingswet het begrip “omgevingskwaliteit” wordt geïntroduceerd (opvolger van ruimtelijke kwaliteit). De gemeente staat aan de lat om hier invulling aan te geven. Dit kan via de nieuwe commissie omgevingskwaliteit en beleid (zie afdeling 17.2 & artikel 17.9 Omgevingswet). Verplicht is in elk geval het onderdeel Rijksmonumenten en eventueel de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Met dit in het achterhoofd gaat paragraaf 4.4 wel erg ver. Indiener vraagt of de provincie van mening is dat de gemeente hierin steken laat vallen. Als dat het geval is, wordt gevraagd of de omgevingsvisie dan het juiste instrument is om hier aandacht voor te vragen.	ZW-0313-37
Indiener geeft aan dat onduidelijk is bij het onderdeel Ruimtelijke kwaliteit hoe hard passend ontwikkelen is en welke criteria gelden om aan te tonen dat iets passend is ontwikkeld of niet. Is er een definitie van minimale kwaliteit?	ZW-1164-8
Indiener mist duidelijkheid over wat ruimtelijke kwaliteit inhoudt en wil dat deze wordt gekoppeld aan belevingswaarde en gebruikswaarde, met meer aandacht voor karakteristiek en ruimtelijke dynamiek.	ZW-0224-138

Zienswijze
Indiener geeft aan dat artikel 1.2 van de Omgevingswet het begrip “omgevingskwaliteit” introduceert, waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de invulling hiervan. Indiener geeft aan dat paragraaf 4.4 erg ver gaat en vraagt zich af of de provincie van mening is dat

gemeenten steken laten vallen, en of de omgevingsvisie het juiste instrument is om hierop in te gaan.

Indiener					
ZW-0278-51	ZW-0278-51	ZW-0278-51	ZW-0224-45	ZW-0240-36	ZW-0241-31
ZW-0242-39	ZW-0317-51	ZW-1236-36	ZW-1473-31	ZW-1479-83	

Standpunt GS

Ruimtelijke kwaliteit is van oudsher een centraal thema in de ruimtelijke ordening, onderdeel van de omgevingskwaliteit en verankerd in principes van NOVI en POVI. Het zijn primair de gemeenten die verantwoordelijk zijn voor de ruimtelijke kwaliteit van hun grondgebied. In de laatste decennia lag de focus van de Provincie vooral op bescherming van landschappelijke kernkwaliteiten in het Nationaal Landschap Zuid Limburg en de Groen Blauwe mantel. Vanwege de toenemende complexiteit en samenhang van de huidige ruimtelijke opgaven in heel Limburg, is in lijn met de Rijks aanpak (onder meer nationaal Programma Mooi Nederland), een stevigere provinciale rol ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit uitgewerkt.

Ruimtelijke kwaliteit zien wij als de ruimtelijke dimensie van omgevingskwaliteit en gaat over de juiste functie op de juiste plek en op de goede manier aangepast aan de kenmerken en identiteit van de omgeving. Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen. Dat betekent niet alleen het koesteren en beschermen van bestaande kwaliteiten, maar juist ook het versterken en vernieuwen van deze kwaliteiten door ze ontwikkelingsgericht in te zetten. Het beleid is specifiek gericht op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en niet op het (agrarisch) gebruik en geeft invulling aan het tweede principe van de POVI; recht doen aan kenmerken en identiteit van gebieden. Middels de gebiedspaspoorten laten wij zien hoe wij die kenmerken en identiteit zien en geven daarmee ontwikkelaars inspiratie en handvatten voor ruimtelijke ontwerpkeuzes.

Thema's met betrekking tot een gezonde en veilige leefomgeving komen aan bod in hoofdstuk 8 en zien wij niet als onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Paragraaf 4.4 alinea 1 t/m 5 hernoemen in 4.4.1 Inleiding en vanaf de 6e alinea hernoemen in 4.4.2 Ruimtelijke kwaliteit als gezamenlijk opgave, paragraaf 4.5 en volgend verplaatsen naar nieuwe paragraaf 4.4.3, 4.5.14 wordt 4.4.6.

Tekst toevoegen in hoofdstuk 2, paragraaf 3.4: ‘Ruimtelijke kwaliteit zien wij als de ruimtelijke dimensie van omgevingskwaliteit en gaat over de juiste functie op de juiste plek en de juiste vormgeving. Het is daarmee zowel een ordenende- als een ontwerpopgave.

Ruimtelijke kwaliteit willen we realiseren door nieuwe initiatieven in de fysieke leefomgeving te verbinden met de bestaande kenmerken en identiteiten van onze (historische) cultuur- en natuurlandschappen.

Een goede ruimtelijke kwaliteit ontstaat wanneer we een balans vinden tussen 4 belangrijke kernwaarden:

1. Gebruikswaarde: efficiënt, effectief en meervoudig gebruik van ruimte.
2. Toekomstwaarde: duurzaam, aanpasbaar en robuust ontwerp voor de lange termijn.
3. Belevingswaarde: schoonheid, eigenheid en de unieke identiteit van een plek.
4. Herkomstwaarde: aandacht voor de ontstaansgeschiedenis en de culturele identiteit van een gebied.'

3.21 Wat wordt bedoeld met kwaliteitsvolle landschappen?

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 4.2 gesproken wordt over 'kwaliteitsvolle landschappen', maar dat onduidelijk is wat hiermee concreet wordt bedoeld en welke kwaliteiten en criteria leidend zijn. Indiener geeft aan dat heldere definities nodig zijn om deze begrippen eenduidig toe te kunnen passen in beleid en uitvoering.	ZW-0317-175

Standpunt GS

Paragraaf 4.2 eerste alinea: Terechte vraag, kwaliteitsvol is een subjectief begrip, de tekst wordt aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 4, paragraaf 2 van
'Voor een goede omgevingskwaliteit zijn ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit essentieel. Limburg is een groene provincie met karakteristieke en kwaliteitsvolle landschappen. Dat komt mede dankzij de bijzondere aardkunde, rijke cultuurhistorie en de hieruit voortvloeiende interessante mix van stedelijk en landelijk gebied, met waardevolle natuurgebieden en bedrijvigheid'

naar

'Voor een goede omgevingskwaliteit zijn ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit essentieel. Limburg is een groene provincie met landschappen die vaak veel karakteristieke kernkwaliteiten bezitten. Dat komt mede dankzij de mix van bijzondere aardkunde, rijke cultuurhistorie en de hieruit voortvloeiende interessante mix van stedelijk en landelijk gebied, met waardevolle natuurgebieden en bedrijvigheid.'

3.22 Water, landbouw opnemen als kernkwaliteit van het landschap

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 4.6 op: In het hoofdstuk Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap omschrijft u de kernkwaliteiten. Deze kernkwaliteiten werken door in het instrumentarium. Het belang van ‘water’ vereist dat ‘water’ een aparte kernkwaliteit is, en niet onder ‘reliëf’ wordt geschaard.	ZW-1204-87
Indiener merkt bij paragraaf 4.6.4.2 op: Toevoegen als functie: Waterbeheer: holle wegen hebben vaak een waterafvoerende functie, sommige zijn daarom opgenomen op de legger van het waterschap.	ZW-1204-91
Indiener verzoekt bij paragraaf 4.4: KRW opnemen in deze lijst alsook de ambitie om te komen tot robuuste watersystemen (beekdalen en natte laagten inzetten voor watersysteemherstel). Deze zorgen namelijk ook voor een verandering van het landschap.	ZW-1204-83
Indiener verzoekt om in paragraaf 4.6 (‘Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg’) landbouw in alle vormen op te nemen als kernkwaliteit, vanwege dat landbouw vanuit het historische perspectief hier ook thuis hoort.	ZW-0524-3

Standpunt GS

De bestaande indeling van onze landschappelijke kernkwaliteiten is gebaseerd op de aanwijzing van het Nationaal Landschap Zuid Limburg (2005) en sindsdien gangbaar. Beleid en beleidsinstrumenten borduren daar sindsdien op voort. Aanpassing van die indeling vraagt dan ook aanpassing van ondersteunende instrumenten zoals het Handvat Kernkwaliteiten Zuid Limburg. Het thema Water maakt echter integraal onderdeel uit van de kernkwaliteit reliëf, het thema Landbouw maakt dan weer integraal onderdeel uit van de kernkwaliteit cultuurhistorie. Wij achten dat hiermee voldoende geborgd is dat de landschappelijke waarden van zowel water als landbouw onderdeel uitmaken van landschappelijke afwegingen. Bovendien hebben we voor de thema's Water en Landbouw specifiek thematisch beleid (respectievelijk hoofdstuk 6 en 11). Aanvullend voegen we het provinciaal Waterprogramma toe aan de opgesomde programma's in §4.4 en voegen we de functie waterbeheer toe aan Holle wegen (§4.6.4.2).

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 4, paragraaf 4: ‘Provinciaal Waterprogramma.’

Tekst toevoegen in hoofdstuk 4, paragraaf 6.4.2: ‘Waterbeheer: Holle wegen kunnen een waterafvoerende functie hebben.’

4. Natuur

4.1 Agrarisch natuurbeheer

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat, hoewel de omgevingsvisie stelt dat bij voorkeur in een intrekgebied Natura-2000 ANLb of ANB wordt ingezet, het voor fruitteelt niet mogelijk is om ANLb en ANB in te zetten. Dit betekent daarom dat de indiener haar bedrijf noodgedwongen moet beëindigen.	ZW-0550-5
Indiener geeft aan dat goede landbouwgrond in de toekomst niet uitsluitend ingezet mag worden voor agrarisch natuurbeheer.	ZW-0622-2
Indiener geeft aan dat Zuid-Limburg een uniek landschap heeft binnen de provinciegrenzen, waarbij het ANLB wordt gefaciliteerd door Natuurrijk Limburg en NaLi verantwoordelijk is voor monitoring. Indiener stelt voor om maatschappelijke betrokkenheid bij dit onderwerp te stimuleren en hier ook het onderwijs bij te betrekken.	ZW-0365-5
Indiener stelt dat Savelsbos een bijdrage kan leveren aan de bescherming van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en dat het beheer van dit gebied geënt moet zijn op biologisch-dynamische landbouw. Hierdoor wordt de biodiversiteit hersteld en klimaatverandering tegengegaan.	ZW-0754-7
Indiener stelt dat uitbreiding van natuurdoelen bij voorkeur moet plaatsvinden op reeds bestaande ANLb-percelen, om versnippering en inefficiënt gebruik van middelen te voorkomen.	ZW-1072-17
Indiener stelt voor om actieve samenwerking in het gebied te stimuleren, met name tussen agrariërs, terreinbeheerders en overheden.	ZW-0738-7

Standpunt GS

In de omgevingsvisie wordt benoemd dat agrarisch natuurbeheer wordt gestimuleerd, maar niet verplicht gesteld, waardoor er geen sprake is van gedwongen beëindiging. De provincie zet in op een integrale aanpak van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, waarbij uitvoering en uitbreiding van het areaal plaatsvinden met beschikbare middelen en het programma Agrarisch Natuurbeheer van het rijk. Rondom stikstofgevoelige natura 2000 gebieden wordt agrarisch natuurbeheer gestimuleerd en wordt samenwerking tussen agrariërs, terreinbeheerders en overheden verder versterkt binnen gebiedsgerichte processen vanuit het Limburgs Offensief Stikstof (LOS).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.2 Agrarisch natuurbeheer- langjarig beheer

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat, zoals wordt gesteld in de Omgevingsvisie, extra maatregelen resp. beperkingen in de bedrijfsvoering niet te compenseren zijn met uitbreiding van agrarisch natuurbeheer (ANLb) en het beschikbaar stellen van rijksmiddelen. Bij eventuele compensatie moet dit generatiezekerheid geven en niet beperkt zijn tot een aantal jaren. De indiener verzoekt de gebiedsaanwijzing niet verder uit te breiden.	ZW-1043-10 ZW-1345-7
Indiener geeft aan graag mee te willen werken aan de doelen rondom groenblauwe diensten, maar wil niet afhankelijk zijn van subsidies die van jaar tot jaar verstrekt worden (Rijkssubsidies). Indiener roept provincie op om langjarige subsidies te verstrekken waar hij zijn bouwplan en bedrijfsvoering op kan inrichten.	ZW-0775-2
Indiener pleit voor langdurig subsidiebeleid. Pas wanneer landbouwers langjarig zekerheid hebben over de bijdrage van groen-blauwe diensten aan hun bedrijfsvoering zullen ondernemers overwegen hierop structureel in te spelen.	ZW-0896-11
Indiener stelt dat het stimuleren van het aanleggen van landschapselementen niet mag afhangen van het bedrijfskapitaal of de waarde van de grond. Om landschapselementen te borgen zijn beheercontracten nodig van een lagere termijn, bijvoorbeeld 20 jaar.	ZW-0365-7
Indiener stelt dat, om de kenmerkende en kwetsbare Limburgse natuur te beschermen, dit borging vereist via langlopende provinciale beheervergoedingen. Deze moeten afgestemd zijn op het ecologisch belang en complexiteit van het betreffende terrein, aldus indiener.	ZW-1035-42
Indiener stelt voor om langere overeenkomsten van 10 tot 20 jaar aan te bieden aan boeren om behoud en uitbreiding van landschapselementen te stimuleren.	ZW-1163-6
Indiener verzoekt om structurele financiering voor groenblauwe diensten door de provincie in plaats van afschuiven naar de landelijke overheid.	ZW-0963-2

Standpunt GS

Er is binnen de provincie Limburg politieke wens om langjarig agrarisch natuurbeheer te faciliteren. De mogelijkheden voor provinciaal beleid op dit gebied zijn echter grotendeels afhankelijk van landelijke ontwikkelingen, waaronder het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en de bijbehorende doelen, kaders en verantwoordelijkheden die onder meer bij het LVVN liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.3 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt waarom NOVEX De Peel niet genoemd wordt, ondanks dat het een provinciegrensoverschrijdend project is dat groter is dan louter de Grote Peel.	ZW-1479-47

Standpunt GS

Er wordt verwezen naar § 1.6. Onduidelijk wat hier mee bedoeld wordt. Waarschijnlijk betreft het een verwijzing naar § 4.7 waar Nationale- en Grensparken beschreven worden. NOVEX De Peel wordt benoemd en beschreven in § 2.7.6.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt zich af welke maatregelen er nog meer moeten worden getroffen voor het ondersteunen aan water- en natuuropgaven. Er wordt namelijk al jaren verminderd in het gebruik van bestrijdingsmiddelen en meststoffen.	ZW-1235-1

Standpunt GS

Te nemen maatregelen voor water en natuuropgave variëren per gebied en worden in gebiedsprocessen uitgewerkt en opgepakt. Aard en intensiteit van de maatregelen hangt af van de situatie ter plaatse. Het voert te ver om deze maatregelen in deze POVI op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener wil opmerken dat er op de zienswijze die in 2021 op het ontwerp Natura 2000 beheerplan Bunder en Elsooerbos is ingediend geen reactie is ontvangen, hetgeen erg onbevredigend is. De indiener vertrouwt erop dat bij deze zienswijze duidelijkheid wordt verkregen, anders moet men zich gaan beraden op het nemen van vervolgstappen.	ZW-0550-8

Standpunt GS

De reactie op de zienswijzen op het N2000 beheerplan is verwerkt in de nota van antwoord die hier gevonden kan worden: https://www.limburg.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/natura-2000-gebieden/bunder-elslooerbos/. Deze nota van antwoord is tevens aan de inspreker toegezonden (documentkenmerk DOC-0054711S; verzonden 5 oktober 2023).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
in paragraaf 5.2.1 staat opgenomen: ook de energietransitie kan een negatief effect hebben op de biodiversiteit. De afname van biodiversiteit is groot, vooral in het landelijk gebied buiten de natuurgebieden. Indiener is het daar niet mee eens:. Energietransitie kan een positief effect hebben op de biodiversiteit. Aanpassen dus. Energietransitie is juist ter verbetering t.o.v. monocultuur landbouw.	ZW-1242-15

Standpunt GS

Het is wel degelijk zo dat de energietransitie negatieve effecten kan hebben op de biodiversiteit. Uiteraard zijn er ook projecten waar dit beperkt is, er geen effecten zijn of dat er lokaal verbeteringen optreden. De "kan" formulering (Ook de energietransitie kan een negatief effect hebben op de biodiversiteit.) is daarom juist. Andere dan negatieve effecten worden immers niet uitgesloten door de tekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 5.3.6 is opgenomen: Waar nodig zetten we gebiedsspecifiek juridisch bindende instrumenten in voor de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld met een kwalitatieve verplichting en maatwerkvoorschriften met nadeelcompensatie. Inzet van deze. Indiener maar de opmerking: Nadeelcompensatie is een tegemoetkoming voor de opgelegde beperking. Deze dekt niet de volledige schade. Hierdoor zal de agrarische sector schade lijden die niet vergoed wordt. Terwijl de maatschappij, die natuurdoelen wenst, niet hoeft te betalen. Die is moreel incorrect. Daarom ben ik het hiermee niet eens. Dus aanpassen.	ZW-1242-16

Standpunt GS

De stelling dat de nadeelcompensatie niet de volledige schade dekt wordt niet door de inspreker onderbouwd. Nadeelcompensatie vergoedt de schade die door de overheid wordt veroorzaakt, als die boven het normale bedrijfs- of maatschappelijke risico uitgaat. Dit wordt door de wet geregeld. Waar schade optreedt zal de provincie de wettelijke stappen hanteren, waaronder de staatssteunregels, om tot schadevergoeding te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat basispremie en eco-regelingen belangrijk zijn voor het behoud van natuurwaarden en vraagt om voortzetting hiervan.	ZW-0605-11

Standpunt GS

Het instellen of behouden van subsidieregelingen is geen aspect van de POVI. Derhalve wordt dit niet in de POVI opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de balans van een duurzame leefomgeving onduidelijk is en vraagt of het provinciaal belang niet breder moet worden ingevuld, bijvoorbeeld door meer aandacht te geven aan natuurherstel, biodiversiteit en waterkwaliteit.	ZW-0242-93

Standpunt GS

In § 5.1 wordt het provinciaal belang "Biodiversiteit" en "Natuurherstel" benoemd. Voor Waterkwaliteit zal de paragraaf over de KRW worden aangevuld, zodat de KRW en daarmee ook waterkwaliteit een provinciaal belang is.

Voorstel aan PS

In hoofdstuk Water wordt geduid dat de realisatie van de doelen van de KRW een provinciaal belang is.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de plannen voor het ontwikkelgebied Platveld in Meijel onvoldoende rekening houden met hinder, geluidsoverlast en de impact op de natuur.	ZW-0674-6

Standpunt GS

Het plangebied Platveld ligt op ruime afstand van een N2000 gebied. Mochten er desondanks mogelijk negatieve effecten op de natuur ontstaan, zal hiervoor de reguliere natuurvergunning-procedure doorlopen moeten worden (voor zover het gaat over effecten op N2000) of kan er sprake zijn van natuurcompensatieplicht in het kader van de omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitstoot van vervuilende fabrieken in Noord-België, door weersomstandigheden en geografische ligging, een negatieve invloed heeft op de gezondheid van inwoners van Eijsden en omgeving.	ZW-0541-3

Standpunt GS

De inspreker geeft als suggestie dat het uitbreiden van de GBLZ of het NNL zou kunnen helpen bij het tegengaan van nieuwvestiging van fabrieken in België.
Daar deze zoneringen in principe geen externe werking hebben en al zeker niet werken over de landsgrens heen, heeft het geen zin om om deze reden de begrenzingen van de GBLZ of het NNL aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een bijlage 4 opgenomen zou moeten worden met een overzicht van de doelen die ambitieus zijn voor verschillende thema's, en vraagt om twee voorbeelden: de completering van Natuur Netwerk Limburg met 1,300 hectare en de uitbreiding van het NNL, en vraagt hoe dit in de EU-doelen verwerkt zal worden.	ZW-1473-175

Standpunt GS

De completering van het Natuurnetwerk Limburg (NNL), ook wel de 'Ontwikkelopgave Natuur' is vastgelegd als doel in het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied. Voor de EU doelen geldt dat deze vertaald zijn naar beleidsprogramma's zoals het Natuurprogramma 2023-2030 en de nieuwe doelen die volgen uit de Europese Natuurherstelverordening (2024) zullen worden vastgesteld in het Nationaal Natuurplan dat in september 2026 als eerste concept naar de EU gaat en dat in 2027 vastgesteld zal worden. Onderliggende beleidsstukken worden niet onder een POVI als bijlage opgenomen.

Voorstel aan PS

De bijlage met doelen wordt geactualiseerd.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er onzekerheid is door onduidelijke regels en drukfactoren vanuit omliggende Natura 2000-gebieden	ZW-0045-6

Standpunt GS

In de GBLZ streven we naar een groenblauwe landbouw die zo veel mogelijk extensief, natuur inclusief en "watervriendelijk" van aard is.

Specifiek in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden geldt dat we maatregelen nemen gericht op het aanpakken van de overbelasting met stikstof en herstel van het hydrologisch systeem. Na vaststelling van de POVI zal in gebiedsprocessen worden bepaald welke instrumenten in deze gebieden worden ingezet.

Voorstel aan PS

Begrenzing zonering ontwerp Omgevingsvisie handhaven

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er opmerkingen zijn bij hoofdstuk 10.5.2 over het aantrekkelijk maken van bewoningsclusters en bebouwingslinten, en vraagt om een toelichting op de koolstofvastlegging in bos en natuur, en hoe dit bereikt en verwerkt zal worden.	ZW-1473-176

Standpunt GS

Koolstofvastlegging in natuur kan bijvoorbeeld gebeuren door het realiseren van meer bossen (bossenstrategie) of door het realiseren van hoogvenen (Natuurherstel peelvenen).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het expliciet benoemen van diverse diersoorten en de rechten van het dier ontbreekt in Hoofdstuk 5 Natuur.	ZW-0002-1

Standpunt GS

In Nederland zijn dieren geen zelfstandige rechtssubjecten en hebben bijgevolg juridisch gezien geen rechten die vergelijkbaar zijn aan mensenrechten. Er zijn wel wettelijke beschermingsregels voor dieren. Deze gelden onverminderd, zij hoeven daarom niet genoemd in Hoofdstuk 5 natuur. Het toekennen van rechten aan dieren is geen provinciale bevoegdheid. Dit kan alleen door wetgevende organen op nationaal of hoger niveau. Dieren zijn niet expliciet per soort genoemd in Hoofdstuk 5 omdat voor verschillende soorten verschillende juridische beschermingsregimes gelden. Ruimtelijke ingrepen met impact op dieren of beheermaatregelen van dieren zullen altijd binnen deze wettelijke kaders moeten plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het perceel PTH02 G811 niet binnen Natura 2000 gebied zou moeten vallen.	ZW-0794-1

Standpunt GS

Het perceel maakt inderdaad deel uit van Natura2000 gebied het Roerdal. Het begrenzen van N2000 gebieden is echter een verantwoordelijkheid van het Rijk, en geen verantwoordelijkheid van de provincie. In deze POVI hebben we slechts de bestaande kaarten van het Rijk overgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de afgelopen jaren hierop door haar thema's als natuur- en stikstofbewust zijn geanticipeerd. Op welke wijze gaat provincie dit stimuleren en faciliteren?	ZW-0313-104

Standpunt GS

De actieve rol die de Provincie wil nemen op dit vlak, wordt weergegeven in het in 2025 opgestelde programma Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat perceel HHS00266 aan de Z/W-zijde nergens als natuurgebied is aangeduid en dat dit ook nooit het geval is geweest.	ZW-0782-3

Standpunt GS

Het perceel waar indiener op doelt maat uit van het Natuurnetwerk Limburg en is in deze POVI ongewijzigd ten opzichte van eerdere begrenzingen van het Natuurnetwerk.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de plannen voor natuurontwikkeling en landschapsinrichting op het aangrenzende perceel, omdat dit directe invloed heeft op woongenot en privacy.	ZW-0496-1

Standpunt GS

Het betreffende perceel maakt reeds lang deel uit van het NNL. Indiener wenst het perceel te kopen, maar gemeente gaat daar niet in mee. Er loopt ook een openbaar wandelpad doorheen en het perceel is door de gemeente natuurlijk ingericht. Begrenzing van het NNL is hier niet gewijzigd. Het ligt daarmee niet voor de hand de NNL-bescherming van het perceel te verwijderen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij de laatste alinea van paragraaf 5.4 op: Bijzondere aandacht klinkt vrijblijvend, graag zien we dat concreter. Functies aangrenzend aan het Natuurnetwerk kunnen invloed hebben op de waterbeschikbaarheid in het natte natuurgebied.	ZW-1204-96

Standpunt GS

Het klopt dat natte natuurgebieden beïnvloed kunnen worden door activiteiten in de omgeving. Derhalve werken we met zoneringen zoals overgangsgebieden en met begrenzingen voor hydrologische bufferzones. Het voert echter te ver om in deze POVI dit per gebied concreter uit te werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 5.2.4 op: Graag toevoegen hoe de doelen en maatregelen uit de natuurherstel zich verhouden tot natuurnetwerk Limburg, de natuurdoelanalyses en N2000 beheerplannen. Of - als dit nog niet bekend is - aangeven dat dit bekeken (gaat) worden.	ZW-1204-92

Standpunt GS

Aangenomen is de indiener wijst op de Natuurherstelverordening (NHV). Deze uitwerking hiervan vindt onder andere plaats in het landelijke natuurherstelplan, dat gepland is voor medio 2026. Daarmee zal ook duidelijk worden hoe de doelen uit de NHV worden gekoppeld aan bestaand en nieuw beleid. Wel wordt er voorgesteld te tekst te verbeteren.

Voorstel aan PS

De zin: “Een aantal te nemen maatregelen is bekend, maar veel maatregelen vergen eerst nog onderzoek. Het grootste deel van deze opgaven zal leiden tot het nemen van maatregelen in gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden. Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn deze gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone f ei in deze omgevingsvisie opgenomen.”

Aan te passen naar:
“Om duidelijkheid te geven waar hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone aangewezen.”

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 5.3.6 op: Eerste zin van de vierde alinea is niet compleet, aanvullen met "aangewezen" vermoed ik.	ZW-1204-94

Standpunt GS

De betreffende zin is inderdaad niet compleet. Deze dient als volgt te gaan luiden: "Om duidelijkheid te geven waar in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone aangewezen".

Voorstel aan PS

De tekst:

“Om duidelijkheid te geven waar in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we een natuur-, water- en milieuvriendelijke landbouw willen stimuleren, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid G' (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden Cf,' (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK Natuur 1 en 2). “

aanpassen naar:

Om duidelijkheid te geven waar in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn in deze omgevingsvisie overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 - gebieden q ei als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone. Het zijn gebieden waarin we landbouw willen stimuleren die rekening houdt met de opgaven voor natuur, landschap en water, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid G' (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden Cf,' (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK Natuur 1 en 2).

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om te garanderen dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden, en dat economische belangen geen doorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact.	ZW-0297-10

Standpunt GS

De beoordeling van aanvragen voor een Natuurvergunning, kent geen belangenafweging. Een vergunning kan slechts verleend worden als er geen sprake is van negatieve effecten op de beschermde natuurgebieden. Vanuit de wet is de gevraagde garantie er dus, en die wordt extra geborgd door bezwaar- en beroepsmogelijkheden die eveneens vanuit de wet gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de natuur te lijden heeft onder klimaatverandering en er daarom moet worden ingezet op het vasthouden van water en de bestrijding van erosie.	ZW-0874-4

Standpunt GS

Wij spannen ons op diverse manieren in bijvoorbeeld via Natuurprogramma en Waterprogramma klimaatrobuuster te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er vage maatregelen zijn rondom extensiever, natuurinclusief en spuitvrije zones.	ZW-0458-11

Standpunt GS

De POVI is niet plaats om maatregelen gedetailleerd uit te werken. Maatregelen zullen, zeker rond N2000 gebieden, concreter worden gemaakt in op te starten gebiedsprocessen waarbij gebiedspartijen betrokken worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat om een transitie te kunnen realiseren meerdere spelers nodig zijn om enig effect waar te kunnen nemen. Ook industrie en verkeer zullen aan een volledige transitie moeten bijdragen. In het huidige ondernemersklimaat wordt dit zeer lastig.	ZW-0394-3

Standpunt GS

We nemen aan dat de inspreker duidt op de transitie die nodig is in het kader van het stikstofdossier. In het LOS is verwoord dat alle sectoren een substantiële bijdrage moeten leveren aan de oplossing voor dit probleem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat biodiversiteitsdoelen worden aangepast aan de realiteit van klimaatverandering, en dat beperkingen gebaseerd op achterhaalde beleidsdoelen worden geschrapt.	ZW-1097-1

Standpunt GS

Het Rijk is verantwoordelijk voor de natuurdoelen in de N2000 gebieden. De provincie gaat hier niet over en kan deze doelen derhalve niet wijzigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om Klein Geluk en natuurbelevende educatie te bevorderen, en daarbij het bewustzijn van zowel volwassenen als jeugdigen te versterken over de waarde van de natuur.	ZW-0004-7

Standpunt GS

Wij stimuleren reeds provincie brede natuureducatie onder andere via stichtingen als IVN.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat Provincie Limburg garandeert dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden en dat economische belangen geen doorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact.	ZW-0807-24
Indiener verzoekt de Provincie te garanderen dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden, en dat economische belangen geen doorslag geven bij toetsing van natuurimpact. In de praktijk lijkt de provincie zich regelmatig genoodzaakt te zien om vergunningen te verlenen voor grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen die haaks staan op de ecologische opgaven. Het argument dat nieuwe verharding en bebouwing op bepaalde plekken ‘beter zou zijn voor de natuur’ dan bestaand agrarisch of landschappelijk gebruik (zoals akkerbouw of bomenteelt), is in veel gevallen ecologisch niet verdedigbaar en suggereert een belangenafweging die niet primair vanuit het belang van natuur en milieu is ingegeven.	ZW-0299-19

Standpunt GS

De beoordeling van aanvragen voor een Natuurvergunning, kent geen belangenafweging.

Een vergunning kan slechts verleend worden als er geen sprake is van negatieve effecten op de beschermde natuurgebieden. Vanuit de wet is de gevraagde garantie er dus, en die wordt extra geborgd door bezwaar- en beroepsmogelijkheden die eveneens vanuit de wet gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het beleid te richten op ecologische herstel en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving, niet op het legitimeren van economische groeibeloften die gepaard gaan met verdere aantasting van natuurwaarden.	ZW-0807-25

Standpunt GS

Deze POVI beoogd het om onderbouwde keuzes te maken. Die keuzen gaan zowel over natuurherstel (bv in het licht van de stikstofopgave), alsmede over keuze voor economische ontwikkelingen. Het streven is dat natuurherstel en economische ontwikkelingen op ieder eigen plekken het primaat hebben. Vandaar dat we werken met zoneringen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om beleidsmatige medewerking aan de omzetting van het lariksbos aan de X in Echt-Susteren naar een voedselbos. Het perceel bestreft het kadastrale nummer Y, met coördinaten Z.	ZW-1170-11

Standpunt GS

Het Lariksperceel maak onderdeel uit van het NNL. Daarin past de functie voedselbos niet. Daarnaast is omvorming van een bestaand bos naar een voedselbos vanuit het onderdeel houtopstanden van de Omgevingswet, niet toegestaan omdat met de aanleg van fruitbomen niet voldaan kan worden aan de wettelijke herplantverplichting die ontstaat wanneer de Lariks gekapt zou worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om beloning van goed gedrag dat bijdraagt aan natuurbehoud, in plaats van beëindiging of beknotting.	ZW-1080-11

Standpunt GS

Via diverse regelingen zoals het ANLB (Agrarisch natuurbeheer) wordt goed gedrag zeker beloond. Uitgangspunt van het beleid is dan ook dat op vrijwillige basis de juiste maatregelen getroffen worden die natuurherstel ondersteunen. Gebiedsgericht moet worden bepaald welke maatregelen dat zijn en of die leiden tot voldoende doelbereik. De POVI is een document op visie-niveau en daarom niet geschikt om op locatieniveau precieze uitspraken te doen. Dit zal in lokale gebiedsprocessen moeten gebeuren, die bv in het kader van het LOS worden ingezet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij de planvorming rekening te houden met belangen van omwonenden en de mogelijkheid te bieden een deel van het perceel aan te kopen.	ZW-0496-2

Standpunt GS

De provincie gaat niet over de verkoop van het betreffende perceel. Dat ligt bij de eigenaar, in dit geval de gemeente. Op grond van provinciale belangen, in dit geval N2000, is het perceel aangemerkt als Groenblauwe landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de biodiversiteit in het overstroomgebied van de Roer en het naastliggende natuurgebied actief te bevorderen.	ZW-0004-3

Standpunt GS

Een groot deel van het dal van de Roer is aangemerkt als N2000 gebied en/of NNL. Vanuit die beleidsthema's zal gestreefd worden naar herstel en uitbreiding van de biodiversiteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de natuuraanduiding achter de tuin te verplaatsen naar een ander deel van het perceel waar al bomen en struiken zijn aangeplant.	ZW-0496-7

Standpunt GS

Het perceel maakt deel uit van het NNL. Wijzigingen van het NNL kunnen alleen plaatsvinden in het geval van een groot openbaarbelang en bij het ontbreken van alternatieven.

In onderhavige zaak lijkt het groot openbaar belang te ontbreken, waardoor wijziging van het NNL niet aan de orde kan zijn.

Voorstel aan PS

De begrenzing van het NNL handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een definiëring van de Peelzone.	ZW-1242-4

Standpunt GS

De Peelzone betreft de 2 N2000 gebieden Groote Peel en Deurnese Peel & Mariapeel en de zones daaromheen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de overgangsgebieden (GBLZ). Precieze begrenzing is afhankelijk van de opgaven en zal in gebiedsprocessen worden afgestemd met de gebiedspartijen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om herziening van de gebiedsaanduidingen op Heeske 5 met een inhoudelijke maatwerkaanpak voor reeds vergunde bedrijven en erkenning van de bestaande vergunning van 2024.	ZW-0603-1

Standpunt GS

Ter plaatse is sprake van Groenblauwe landbouwzone (Ecologische verbindingszone en Natte Laagte). De aanduiding ecologische verbindingszone komt voort uit een onderbouwing van benodigde verbindingen en de natte laagte komt voort uit feitelijke fysieke terreinomstandigheden. Voor een reeds verleende vergunning hebben deze zones geen effecten, al zullen ruimtelijke ontwikkelingen voldoende gemotiveerd moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in Hoofdstuk 5 Natuur dieren apart te benoemen.	ZW-0002-3
Indiener verzoekt om in Hoofdstuk 5 Natuur dieren rechten toe te kennen, ten minste gelijkwaardig aan de mens.	ZW-0002-4

Standpunt GS

In Nederland zijn dieren geen zelfstandige rechtssubjecten en hebben bijgevolg juridisch gezien geen rechten die vergelijkbaar zijn aan mensenrechten. Er zijn wel wettelijke beschermingsregels voor dieren. Deze gelden onverminderd, zij hoeven daarom niet genoemd in Hoofdstuk 5 natuur. Het toekennen van rechten aan dieren is geen provinciale bevoegdheid.

Dit kan alleen door wetgevende organen op nationaal of hoger niveau. Dieren zijn niet expliciet per soort genoemd in Hoofdstuk 5 omdat voor verschillende soorten verschillende juridische beschermingsregimes gelden. Ruimtelijke ingrepen met impact op dieren of beheermaatregelen van dieren zullen altijd binnen deze wettelijke kaders moeten plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om natuurgegevens aan te passen aan de huidige stand en niet te baseren op oude gegevens.	ZW-1080-8

Standpunt GS

Hoewel op sommige plekken (agrarisch) natuurbeheer kan leiden tot verbetering van de lokale biodiversiteit, blijft de kwaliteit van de aanwezige natuur en specifiek in Natura 2000 gebieden nog altijd onvoldoende. Onder andere in de 11e Voortgangsrapportage Natuur is de stand van zaken voor 2024 weergegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om paragraaf 5.3. verder aan te scherpen. Indiener vraagt om expliciet op te nemen welke normen de Provincie gaat hanteren voor alle emissies/lozingen van agrarische bedrijven en hoe de Provincie dit meetbaar gaat controleren.	ZW-1389-13

Standpunt GS

De zienswijze vraagt gedetailleerde normen voor emissies. Dit zal zijn beslag krijgen bij verdere uitwerking van het LOS, waarbij gebiedsgericht onderzocht zal worden welke normen moeten gaan gelden of dat andere wijzen de natuur- en waterdoelen gerealiseerd kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de focus in de afweging van grondgebruik gelegd moet worden op kwaliteitsaspecten van de betreffende habitat die daar veel invloed op hebben, bedoeld; onderhoud, bodemkwaliteit, waterpeil en emissies van zowel binnen- als buitenland.	ZW-1216-6 ZW-1417-27

Standpunt GS

Rond N2000 gebieden zijn overgangszones gelegd. In deze zones moet het grondgebruik gaan bijdragen aan het herstel van habitattypen, door dat abiotische kwaliteitseisen van de habitats bereikt worden. Het gaat dan met name om waterkwaliteit en kwantiteit en (stikstof)emissies. Het is maatwerk per gebied welke aspecten in welke vorm nagestreefd zullen worden. Zoals in het LOS beschreven zal dit in gebiedsprocessen gaan plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de ontwerp-POVI in zijn huidige vorm op meerdere vlakken een goede aanzet is. Echter, de uitvoeringspraktijk vraagt om scherpe en geloofwaardige waarborgen zodat de ambities rond natuur en biodiversiteit daadwerkelijk gerealiseerd worden.	ZW-0299-23

Standpunt GS

De wettelijke bescherming en herstelopgave van natuurgebieden en populaties van soorten vormt de borging dat biodiversiteit daadwerkelijk moet verbeteren. Onder andere via het LOS zullen we dit oppakken en de uitvoering opstarten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener voorziet meer overlast van hittestress als gevolg van meer bebouwing in het gebied Platveld, omdat landbouwgrond, die zorgt voor verkoeling, vervangen door glas en zonnepanelen. De overlast van hittestress zal negatieve gevolgen hebben voor de natuur.	ZW-0753-14

Standpunt GS

Het Platveld is op aanzienlijke afstand van het N2000 gebied Groote Peel gelegen en ook op enige afstand van delen van het NNL. We verwachten derhalve geen significante effecten op de natuurgebieden door hittestress als gevolg van glastuinbouw of zonnepanelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt • Natuurgebied kempenbroek staat (nog) niet ingetekend als opzichzelfstaand natuurgebied nu het aangemerkt is door UNESCO. Gaat dit wel nog gebeuren? Indien dit wel gaat gebeuren, wat voor status krijgt deze?	ZW-0153-3

Standpunt GS

De status UNESCO erfgoed is geen afzonderlijke ruimtelijke categorie. Delen van het Kempenbroek worden beschermd door de status Natuurnetwerk, Natura 2000 gebied en/of Groenblauwe landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor een ontwikkeling in de buurt van Eckelrade. De locatie van betreffende ontwikkeling wordt aan drie zijden omsloten door het Savelsbos, dat aangewezen is in het kader van Natura2000. Indiener stelt dat in het gebied ruim 1250 soorten voorkomen, waaronder 'zeldzame' en 'zeer zeldzame' soorten.	ZW-0754-5

Standpunt GS

Het gebied dat de aanvrager beschrijft is in de POVI begrensd als Overgangsgebied, verbindingszone en droogdal en heeft daarmee de hoofdzonering "groenblauwe landbouwzone" gekregen. De bijzondere soorten die worden benoemd zijn voor een belangrijk deel gekoppeld aan het Savelsbos. Dit gebied ondersteunen we met de genoemde zonering. De zonering sluit nieuwe ontwikkelingen niet uit, maar via de omgevingsverordening is wel een toetsing nodig in de vorm van een motiveringsplicht waarmee beoogd wordt te onderbouwen dat de landschappelijke kwaliteit niet wordt aangetast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of er naast een stoppersregeling voor veebedrijven er ook een komt voor fruitteelt.	ZW-1178-10

Standpunt GS

De huidige stoppersregelingen zijn in het leven geroepen om ammoniakemissie uit de veehouderij te verminderen en daarmee het stikstofprobleem te beperken. In dat licht is het niet de verwachting dat er stoppersregelingen voor de fruitteelt in het leven worden geroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een duidelijk afwegingskader om bestuurlijke keuzes te kunnen maken, zonder dat dit tot afwenteling van negatieve effecten leidt.	ZW-1035-11

Hierbij moeten volgens indiener in elk geval de volgende principes leidend zijn: 1. Water en bodem zijn sturend, 2. Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies. 3. Kenmerken en identiteit van gebied moet centraal staan. 4. Afwenteling wordt voorkomen.

Standpunt GS

De indiener noemt een viertal punten: 1. Water en bodem zijn sturend: zeker in overgangsgebieden en andere delen van de GBLZ is dit een principe dat aansluit bij de voor de natuur wenselijke omstandigheden. We zien dit daarom als ondersteuning van de overgangszones en andere delen van de GBLZ. 2. Combinaties van functies of doelstapeling is een principe dat we in het LOS hebben aangekondigd. 3. Via de gebiedspaspoorten hebben we de belangrijkste gebiedskenmerken en identiteit in beeld gebracht. 4. Door het maken van keuzes en zonering beogen we afwenteling te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om meer duidelijkheid over de rol van de provincie in stikstof- en natuurvergunningverlening, en om actieve ondersteuning in gebiedsprocessen, herstructurering van veehouderijen en ontwikkeling van innovatieve mestverwerking.	ZW-0196-134

Standpunt GS

De provincie is bevoegd gezag waar het gaat om het verlenen van natuurvergunningen. In het licht van de stikstofproblematiek zal er eerst de in het LOS aangekondigde geborgde aanpak moeten komen voordat vergunningverlening weer mogelijk is. Via gebiedsprocessen, te starten in de 4 focusgebieden, zoeken we naar passende maatregelen in de gebieden. Herstructurering van veebedrijven en mestverwerking kan daar een onderdeel van zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich bij paragraaf 5.6.2 af: Wat is de definitie van "natuur- en watervriendelijke en milieuvriendelijke landbouw"? Concretiseren door passend landgebruik dat geen afbreuk doet aan de water en/of natuurdoelen.	ZW-1204-97

Standpunt GS

Naar ons oordeel gaat natuur- en watervriendelijke en milieuvriendelijke landbouw breder dan passend landgebruik voor natuur en water. Het gaat ook over stalemissies en het gebruik van minder mest- en gewasbeschermingsstoffen.

Daarmee gaat het om landbouw die voor mens, natuur en water een zo laag mogelijk impact heeft en waar mogelijk bijdraagt aan het realiseren van natuur en waterdoelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst de provincie op de verkregen ondergeschikt rol van het betreffende gebied in de povi	ZW-1069-6

Standpunt GS

Er is ons ziens geen reden om dit gebied een andere status te geven. Derhalve zijn begrenzingen van het NNL niet gewijzigd. Deels is het gebied begrenst als GBLZ, passend bij de onderliggende kaartlagen zoals Maasdal en natte laagte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de negatieve gevolgen van het verdwijnen van melkveebedrijven, zoals het verdwijnen van de boerenzwaluw.	ZW-1080-9

Standpunt GS

Het klopt dat stallen leefgebied kunnen zijn van vogels en vleermuizen. Deze soorten maken echter ook gebruik van andere verblijfplaatsen en zijn daarom niet uitsluitend aan veehouderij bedrijven gebonden. Het verdwijnen van veehouderijen kan lokaal iets betekenen voor de populaties van soorten, maar over de hele linie zullen deze soorten niet verdwijnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 11.1.2.3 Indiener vraagt aandacht voor het verbeteren van de landschapskwaliteit in het primair Landbouwgebied zonder dat dit de landbouwfunctie aantast. Gevraagd worden strengere (afstands)regels tot woongebieden en natuur voor alle teelten met een hoge milieubelasting door pesticiden, zoals bloemensierteelt (mat name lelies), maar ook wijnbouw en aardappels.	ZW-0145-35

Standpunt GS

Gemeenten zijn bevoegd voor het beleid van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot woningen en bevolking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 5.3.6 Indiener verzoekt de tekst van de Povi aan te vullen: “Waar nodig zetten we gebied specifiek juridisch bindende instrumenten in voor de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld met een kwalitatieve verplichting en maatwerkvoorschriften met nadeelcompensatie. Inzet van deze instrumenten is maatwerk en we kiezen daarbij niet voor onteigening.” Indiener: We zouden dit voor de helderheid graag aanpassen met: “en we kiezen slechts als allerlaatste middel voor onteigening als stok achter de deur. Mochten gebiedsgerichte plannen geblokkeerd worden door “weigerboeren” die meer dan rechtvaardige compensatie nastreven waar ze recht op hebben, pas dan kan onteigening toegepast worden.”	ZW-0145-31

Standpunt GS

Zoals ook het LOS omschrijft kiezen we vooralsnog voor vrijwilligheid. We realiseren ons echter dat voor een geborgde aanpak daadwerkelijke realisatie nodig is. Daarom staat ook in het LOS dat de "Inzet van meer dwingend instrumentarium als blijkt dat we onvoldoende doelbereik realiseren (denk aan intensivering regulering, grondbeleid, handhaving etc.). " onderdeel kan zijn van intensivering van onze inspanningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.4 Basiskwaliteit Natuur

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 3.4.6 stedelijk groen en beken wel worden benoemd, maar ook niet meer dan dat. Indiener stelt dat volgens deze POVI biodiversiteit en (basiskwaliteit) natuur zich met name in het landelijk gebied bevinden.	ZW-0160-62
Indiener stelt dat ondanks de focus op de Limburgse principes, waarbij omtrent milieu en natuur wel nadrukkelijk is benoemd dat we streven naar behoud en herstel, zich in de realisatiesfeer (paragraaf 3.3.5) de blinde vlek rondom natuur/groen en groene netwerken binnen het stedelijk gebied manifesteert.	ZW-0160-61
Indiener stelt dat wat betreft het ambitieniveau (Hoofdstuk 2) er o.i. te weinig aandacht is voor natuur / groen en groene netwerken binnen het stedelijk gebied.	ZW-0160-59
Indiener vindt het opnemen van stedelijk groen als reële optie voor herstel en verbinding van groen en natuur (paragrafen 5.2.2. en 5.2.4) enigszins geruststellend.	ZW-0160-63

Standpunt GS

In hoofdstuk 5 Natuur, paragraaf 5.2.4 wordt Basiskwaliteit Natuur vermeld als specifieke opgave. Daarin wordt gesteld: "Voor een gezonde leefomgeving en een veerkrachtige natuur is het belangrijk dat de natuurkwaliteit in heel de provincie op een basisniveau wordt gebracht. Een niveau waarbij algemene soorten zoals konijn, pinksterbloem en gewone pad algemeen kunnen blijven. " Daarnaast wordt in paragraaf 5.3.3. en 5.3.5. verwezen naar biodiversiteit en natuur in bebouwde omgeving. Daarmee zijn deze onderwerpen ook benoemd als van belang binnen stedelijke en bebouwde omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.5 Beheer van natuurgebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt provincie om een beheersubsidie in te stellen voor behoud en natuurontwikkeling na ontgrondingsprojecten.	ZW-0978-15
Indiener vraagt om structurele toezicht bij TBO's, ter ondersteuning aan de Groene Brigade en SSIL	ZW-0978-17

Standpunt GS

Deze punten zien toe op aanpassing van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap. Het subsidiëren van aanvullende gebieden en toeslagen binnen de SVNL is een keuze van GS bij de openstelling en actualisatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.6 Bescherming flora en fauna

Zienswijze	Indiener
indiener eist dat er gegarandeerd wordt dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische voorwaarden en dat economische belangen geendoorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact.	ZW-1422-13

Standpunt GS

De beoordeling van aanvragen voor een Natuurvergunning, kent geen belangenafweging. Een vergunning kan slechts verleend worden als er geen sprake is van negatieve effecten op de beschermde natuurgebieden.

Vanuit de wet is de gevraagde garantie er dus, en die wordt extra geborgd door bezwaar- en beroepsmogelijkheden die eveneens vanuit de wet gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bloem- en kruidenrijke stroken in de nabijheid van houtige elementen, zoals struweel, heggen en hagen, de insectenpopulatie en daarmee diverse (akker)vogels bevorderen.	ZW-0364-3

Standpunt GS

Dit onderstreept het door ons gevoerde natuurbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het leveren van nostalgische, regionale en autochtone fruitbomen en andere landschappelijke beplanting een belangrijke bijdrage levert aan biodiversiteit en natuurbeheer. Indiener stelt voor om de positieve CO2-footprint en klimaatadaptieve functies van boomkwekerijen mee te nemen in de beoordeling van de zienswijze, en deze niet te onderwaarderen.	ZW-0251-7

Standpunt GS

Fruitbomen en andere landschappelijke beplanting kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de biodiversiteit in het landelijk gebied. Boomteelt, als vorm van agrarisch grondgebruik, kan onderdeel zijn van aangepaste landbouw in de groenblauwe landbouwzone met het oog op natuur- en waterdoelen. Wij zien hier geen aanleiding voor aanpassing van de tekst van de ontwerp-POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 5.3.6 van de POVI is aangegeven dat de werkwijze wordt herzien om te kunnen omgaan met de ruimtelijke bescherming van de natuur. In de visie is echter niet uiteengezet hoe de werkwijze precies wordt herzien. Indiener vraagt zich af of deze werkwijze in nauw overleg met gemeenten wordt opgesteld. Volgens de indiener ontstaat hierdoor onduidelijkheid over de wijze waarop het subsidiariteitsbeginsel gehandhaafd blijft.	ZW-1479-176

Standpunt GS

De aanpassing van de werkwijze ziet op het interbestuurlijk proces bij natuurcompensatie, waar in de huidige situatie gemeenten via instructieregels in de Omgevingsverordening verantwoordelijk zijn om natuurcompensatie te borgen in omgevingsplannen en de Provincie privaatrechtelijk natuurcompensatie-overeenkomsten afsluit met initiatiefnemers. Herziening van dit proces zal in goede samenspraak met gemeenten plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor biobased bouwen waarbij voldoende gelegenheid moet zijn voor vleermuizen, vogels en insecten om zich te nestelen.	ZW-0949-3

Standpunt GS

Los van het feit dat biobased bouwen een bijdrage kan leveren aan de circulaire economie via ander gebruik van landbouwgrond en ander type bouwbedrijven (bijv. prefab) heeft dit geen directe ruimtelijke implicaties. Andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons uitvoeringsprogramma 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor verbetering van de biodiversiteit in zijn algemeenheid	ZW-1076-2

Standpunt GS

Het herstel van biodiversiteit vormt een belangrijke drager voor de ruimtelijke keuzes in deze POVI. Dit komt onder meer naar voren in de zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de acties van de bedrijven in omgeving Platveld hebben bijgedragen aan een verschraling van de biodiversiteit, door kap van beeldbepalende bomen en verdwijnen van zwaluwen en vleermuizen.	ZW-0502-2

Standpunt GS

Oude bomen zijn van groot belang voor de biodiversiteit.

De provincie heeft een rol in het behoud van deze bomen op grond van de taken met betrekking tot houtopstanden in de Omgevingsverordening. De gemeenten hebben hierin echter ook een taak, met name in het bebouwd gebied en langs gemeentelijke wegen. Wij zien geen aanleiding om de tekst van de POVI te wijzigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de argumentatie van de gemeente destijds over bijzondere flora onjuist was en dat door maaibeleid en begrazing de flora inmiddels is verdwenen.	ZW-0496-4

Standpunt GS

In deze POVI zijn kaarten opgenomen van het NNL en ecologische verbindingszones. Bij de invulling daarvan dient vanzelfsprekend rekening te worden gehouden met de belangen van omwonenden. Wij zien in deze zienswijze geen aanleiding om de kaarten van de POVI te wijzigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de begrenzing van de natuuraanduiding op de kaart onlogisch is, omdat slechts een deel van het perceel wordt bestempeld als zwaar beschermde natuur terwijl andere delen (met vergelijkbare kenmerken) dat niet zijn.	ZW-0496-6

Standpunt GS

Het perceel waar de zienswijze op ziet ligt gedeeltelijk in het NNL. De grenzen van het NNL worden in deze POVI niet gewijzigd. Perceelsgrenzen zijn vaak ontstaan bij ruimtelijke ontwikkelingen of verkavelingen en volgen niet altijd natuurlijke grenzen. Het is daarom niet te voorkomen dat de grenzen van het NNL niet altijd overeenkomen met de perceelsgrenzen.

Voorstel aan PS

De kaart van het NNL niet te wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de omgevingsverordening niet het juist instrument is voor de bescherming van plantensoorten. Indiener stelt dat convenanten of samenwerkingsafspraken hiervoor juist(er) zijn.	ZW-1035-21
Indiener stelt dat regelgeving rondom plantensoorten primair gericht is op landbouwbelangen. Indiener vraagt dit te herzien. Hierbij wil indiener dat ecologische belangen leidend zijn.	ZW-1035-20

Standpunt GS

Op basis van diverse overleggen met stakeholders omtrent de Motie 3114 inzake Jakobskruiskruid en akkerdistel is inmiddels overeengekomen dat eerst een oplossing wordt gezocht in een convenant. Dit is medegedeeld via een Mededeling portefeuillehouder in oktober 2025. Dit zal in 2026 opgesteld en ondertekend worden en na een jaar geëvalueerd worden met alle betrokken partijen. De tekst kan derhalve gewijzigd worden.

Voorstel aan PS

Zin "Voor het beheer van plantensoorten die op grote schaal zorgen voor problemen in de landbouw worden regels gesteld in omgevingsverordening."

wijzigen naar

"Voor het beheer van plantensoorten die op grote schaal zorgen voor problemen in de landbouw worden afspraken gemaakt in een convenant."

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat effecten van windturbines op vogels en vleermuizen worden onderschat.	ZW-0486-7

Standpunt GS

De effecten van windturbines op beschermde soorten worden betrokken bij de ruimtelijke afweging van windenergieprojecten en bij de verlening van omgevingsvergunningen voor deze projecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het beschermen van biodiversiteit in bebouwd gebied wordt in paragraaf 5.3.5 heel smal afgegrensd wordt op SMP's voor verduurzaming van gebouwen en ruimtelijke ontwikkelingen.	ZW-0160-64

Standpunt GS

Soortmanagementplannen vormen een goed voorbeeld van gemeentelijke planvorming gericht op het instandhouden van populaties van beschermde soorten in het bebouwd gebied. Deze plannen omvatten echter niet de gehele opgave die hier ligt. Wij nodigen de gemeenten graag uit om breed invulling te geven aan natuurbescherming in het stedelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat kassen intensief verlicht zijn en leiden tot ernstige lichthinder. Dat verstoort het ecosysteem voor dieren, zoals vogels en insecten	ZW-0517-8

Standpunt GS

Bij de vergunningverlening voor tuinbouwkassen dient ook het natuuraspect te worden betrokken, wanneer er sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat in heel Limburg inheemse bloemrijke voedselbosbeplanting in meerdere lagen wordt toegepast langs fiets- en wandelpaden, als voedselbron en verblijfplaats voor vogels, insecten en andere kleine dieren en om educatieve mogelijkheden voor mensen, vooral kinderen, te bieden.	ZW-0938-2

Standpunt GS

Inheemse bloemrijke voedselbosbeplanting kan buiten het NNL een bijdrage leveren aan het behoud en herstel van biodiversiteit. Wij zien geen aanleiding om de tekst van de POVI aan te passen op basis van deze zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om de huidige Natura 2000-grens langs de N274 in de gemeente Roerdalen te heroverwegen en te verleggen tot aan de Tigchesweg – Voorsterstraatweg. Deze grens is destijds vastgesteld ter bescherming van het leefgebied van de beschermde vlindersoort donker pimpernelblauwtje. Recente waarnemingen en ecologische beoordelingen bevestigen echter dat dit leefgebied sinds 2023 structureel afwezig is in dit deelgebied. De huidige grens heeft een onevenredige impact op agrarische ondernemers. Indiener verzoekt de provincie Limburg dit verzoek over te nemen in de aanpassing van de visie, en in overleg te treden met het Rijk en de Europese Commissie indien nodig.	ZW-1170-12

Standpunt GS

Het Vlootbeekdal is een onderdeel van het Natura 2000-gebied Roerdal dat is aangewezen voor een aantal habitattypen en richtlijnsoorten. In het Vlootbeekdal komen het habitattype Glanshaverhooiland en de Bever nog steeds voor. Hoewel het donker pimpernelblauwtje momenteel lijkt te zijn verdwenen, is het leefgebied voor deze soort- inclusief de waardplanten en

mieren- nog steeds aanwezig. De instandhoudingsdoelstelling voor de Glanshaverhooilanden richten zich op uitbreidingen en verbetering van de kwaliteit. Hiervoor zijn in het Vlootbeekdal nog steeds goede kansen aanwezig. Ook voor het donker pimpernelblauwtje is het doel om het leefgebied uit te breiden en de kwaliteit te verbeteren. Het mogelijk verdwijnen van een soort door foutief maaien vormt geen reden om te stoppen met het in stand houden en verder ontwikkelen van dit leefgebied. Uit gesprekken met een delegatie in Brussel (juiste afdeling nog na te gaan) is bovendien duidelijk geworden dat het stoppen met de ontwikkeling en kwaliteitsverbetering van het leefgebied geen optie is. Tijdens het overleg werd aangegeven dat er een plan met tijdslijn moet worden opgesteld. De doelstelling is het gebied zodanig te ontwikkelen dat het een duurzaam leefgebied vormt voor het donker pimpernelblauwtje. Het aanpassen van de Natura 2000-grens of het stopzetten van de instandhoudingsmaatregelen is dus niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Niet instemmen met het verzoek en verder gaan met de huidige ingezette ontwikkeling. Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in heel Limburg groenonderhoudswerkzaamheden langs provinciale wegen te beperken door bomen om en om te snoeien en bermen hoogstens voor de helft te maaien om leefomstandigheden voor insecten, vogels en andere dieren in stand te houden.	ZW-0938-1

Standpunt GS

Bij het beheer van bermen en lanen langs provinciale wegen wordt natuur inclusief gewerkt, waarbij rekening wordt gehouden met natuurwaarden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de gedragscode Provinciale Infrastructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Provincie Limburg om te onderbouwen of onderzoeken wat de gevolgen zijn voor biodiversiteit als landbouwgrond verdroogt na een verbod op grondwatergebruik voor flora en fauna zoals het kruidenrijk, grasland, weidevogels en insecten.	ZW-0899-12

Standpunt GS

Aanpassingen in de waterhuishouding kunnen leiden tot effecten op beschermde flora- en fauna. Wij zien op voorhand geen aanleiding om te vermoeden dat daarvan sprake is van bij het stopzetten van de beregening van agrarische percelen.
Wanneer hiervan in specifieke gevallen wel sprake zou zijn dan is onderzoek op zijn plaats.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Provincie om te onderzoeken in hoeverre de vrijstellingslijst voor fauna nog overeenkomt met de actuele staat van instandhouding. In het bijzonder voor: de Bunzing, Hermelijn, Wezel, Haas, en levendbarende hagedis.	ZW-1035-23

Standpunt GS

De provinciale vrijstelling soortenbescherming is onderdeel van de Omgevingsverordening en is niet opgenomen in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.7 Bossenopgave

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de invulling van de opgave bossen (5.2.3) onduidelijk blijft waar dit moet plaatsvinden, gezien het primaire landbouwgebied bedoeld is voor voedselproductie. Men verzoekt om kansen te benutten waar deze zich voordoen en hierbij gebruik te maken van lokale kennis.	ZW-1236-209
Indiener geeft aan dat de opgave voor bossen buiten het Natuurnetwerk Limburg automatisch in een landbouwgebied moet landen, terwijl de definities van deze landbouwgebieden dit niet of zeer beperkt toelaten	ZW-0241-127
Indiener geeft aan dat in paragraaf 5.2.3 de opgave voor bossen wordt genoemd, maar dat het onduidelijk is hoe de karakteristieke open gebieden in de Maasduinen behouden blijven, en wat de onwenselijke effecten van deze ambitie kunnen zijn. Ook vraagt indiener hoe de Limburgse aanpak bossen deel uitmaakt van het provinciale Natuurprogramma en hoe dit in de POVI is verwerkt.	ZW-1473-144
Indiener pleit voor meer bossen en bomen en bescherming van bossen wereldwijd.	ZW-0949-5
indiener verzoekt koppeling te maken met Limburgse Aanpak Bossen. Dit is goed voor de ontlasting van Natura2000 gebieden wat betreft recreatie en stikstof.	ZW-1038-1
Indiener vraagt zich af of de bossenstrategie ook onder dit thema valt.	ZW-1479-4
Par. 5.2.3 De Opgave Bossen dient volgens indiener te worden geanalyseerd en gedetailleerd dient te worden beschreven wat nodig is om de gestelde doelen te halen om vervolgens de bijbehorende subsidies aan te vragen.	ZW-0145-30

Standpunt GS

De bossenopgave is landelijk vastgelegd in de bossenstrategie en voor Limburg uitgewerkt in de Limburgse Aanpak Bossen. Daarin is ook een indicatie gegeven van de mogelijke zoekgebieden. Dit betreft onder meer de groenblauwe landbouwzone (toen nog groenblauwe mantel) en, stadsranden. Op dit moment is het zo dat er slechts marginale rijks financiering is voor dit thema waardoor de uitvoering ook getemporiseerd wordt. Ook de Europese Natuurherstelverordening bevat het thema bossen. We wachten af hoe het rijk hiermee omgaat. Tot die tijd benutten we de beperkte middelen voor kansen die zich voordoen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.8 Defensie

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de bescherming van natuur, landschap en stiltegebieden een zwaarwegend provinciaal belang vormt bij de beoordeling van defensieontwikkelingen. Hierom wil indiener dat nieuwe defensie-inrichtingen en activiteiten expliciet worden getoetst op natuurinclusiviteit, met toepassing van de Basiskwaliteit Natuur, ook buiten N2000 en NNN.	ZW-1035-51
Indiener vind dat de provincie zeggenschap moet behouden bij landelijke vrijstellingen onder de Wet op Defensiegereedheid (Wodg).	ZW-0978-14
Indiener vindt dat de provincie moet sturen op het vermijden van laagvliegactiviteiten boven kwetsbare natuur en stiltegebieden, en piekbelasting (zoals dB piekgeluid) expliciet meeweegt in ruimtelijke afwegingen. In het bijzonder voor Vogelrichtlijngebieden met verstoringsgevoelige vogelsoorten, zoals 'De Groote Peel'.	ZW-1035-53
Indiener vraagt aandacht voor de impact van luchtruimontwikkelingen op rust en natuur in de gemeente, met nadruk op nabijgelegen Natura 2000-gebieden.	ZW-0196-174
Indiener vraagt om bescherming van natuur tegen verstoring door defensieactiviteiten	ZW-0978-11
Indiener vraagt om natuur inclusieve ontwikkeling als norm te stellen voor defensieterreinen.	ZW-0978-12
Indiener wil dat de provincie zich kritisch uitspreekt over de voorgenomen Wet op de Defensiegereedheid (WodG), met als uitgangspunt dat eventuele vrijstellingen van milieuregels slechts tijdelijk, controleerbaar en toetsbaar mogen zijn — en dat ook bij nationale programma’s de naleving van natuurwetgeving gewaarborgd blijft.	ZW-1035-54
Indiener wil dat er een gebiedsgerichte overlegstructuur wordt ingericht met Defensie, gemeenten, natuurorganisaties en bewoners, naar voorbeeld van COVM’s, om transparantie, afstemming en draagvlak te waarborgen.	ZW-1035-55

Indiener wil dat voor defensieactiviteiten compenserende en mitigerende maatregelen kritisch worden beoordeeld op uitvoerbaarheid en effectiviteit, en alleen worden geaccepteerd als ze voldoen aan de provinciale natuurdoelen.	ZW-1035-52

Standpunt GS

Standpunt GS: De ruimtebehoefte van Defensie blijkt uit het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Het Kabinet besluit daarover en legt de ruimtebehoefte vast. De Provincie heeft enkele ruimtelijke aspecten van het NPRD in de POVI opgenomen, waaronder de bestaande laagvlieggebieden. Dat heeft de Provincie gedaan om compleet en duidelijk te zijn over het (militaire) gebruik dat er nu al is in de laagvlieggebieden en de consequenties die dat kan hebben op andere functies en activiteiten. De locatie en het gebruik van de laagvlieggebieden echter volgen uit nationale wetgeving.

De Provincie heeft geen instrumenten om te sturen op het laagvliegen. Laagvliegen kan effect hebben op natuur en dieren. Defensie is gebonden aan de Nederlandse wet- en regelgeving daaromtrent. De Provincie heeft bij Defensie aangedrongen op een goede informatievoorziening richting de omgeving en de vee- en paardenhouderijen.

Compenserende of mitigerende maatregelen die nodig zijn voor het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie zijn geen onderdeel van de POVI.

Defensie zal in 2026 gebiedsprocessen inrichten voor overleg met regio's waar nieuwe activiteiten komen of waar bestaande activiteiten uitbreiden. De Provincie en gemeenten participeren daarin.

De Wet op de Defensiegereedstelling is geen onderdeel van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.6.4: "Wel vraagt Defensie bij grootschalige ontwikkelingen in het laagvlieggebied om overleg. Met name wanneer er plannen zijn voor de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Daartoe kunnen partijen contact opnemen met het Rijksvastgoedbedrijf."

4.9 Ecologische verbindingszones

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het behouden van het Natuurnetwerk op huidig niveau te mager is. Diverse verbindingszones staan onder druk. Verzoek: Verhoog de ambitie door actief in te zetten op uitbreiding en versteviging van de verbindingszones, met concreet kwantitatief doel voor extra hectares.	ZW-0188-12

Standpunt GS

Het ambitieniveau van het nationaal natuurnetwerk is vastgelegd in rijksbeleid en wordt met deze POVI niet gewijzigd. Wel zetten we in op betere verbindingen tussen de verschillende delen van het natuurnetwerk zodat uitwisseling van dier- en plantensoorten plaats kan vinden. Aanleg van natuur aanvullend op het natuurnetwerk vindt plaats wanneer dit nodig is voor het bereiken van Natura 2000-doelen en voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten op nationaal niveau. De nationale doelstellingen zijn nog niet bekend; ze worden vastgelegd in het nationaal natuurplan dat wordt opgesteld in verband met de Europese natuurherstelverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat verbindingszones soms gebieden niet verbinden. Indiener stelt dat deze verlengt moeten worden.	ZW-0978-5

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszones zijn gebaseerd op modelonderzoek en expert-inschattingen. Controle van de kaarten naar aanleiding van deze (en andere) zienswijze(n) heeft op enkele locaties aanleiding gegeven om de kaarten nog aan te passen. Zo is de verbindingszone tussen de Putberg en Klingeleberg aangepast zodat deze daadwerkelijk een verbinding vormt tussen deze natuurgebieden en zijn de zoekgebieden voor kalkgraslandverbindingen in Zuid-Limburg aangepast.

Voorstel aan PS

De kaart van de ecologische verbindingszone op enkele locaties aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om compensatie voor waardedaling van landbouwgrond indien deze wordt aangewezen als ecologische verbindingszone.	ZW-1125-4

Standpunt GS

De aanduiding als percelen landbouwgrond als ecologische verbindingszone heeft geen direct effect op de functie van de grond en de agrarische gebruiksmogelijkheden. Ter verduidelijking de tekst iets wijzigen.

Voorstel aan PS

De zin:

“Deze zones zijn op de kaart opgenomen als zoekgebied dan wel als daadwerkelijk gerealiseerde of te realiseren groene verbinding.”

wijzigen naar:

“De kaartlaag ecologische verbindingszone bestaat uit concreet begrensde, deels reeds gerealiseerde verbindingszones zoals ecoducten. Daarnaast zijn er zoekgebieden begrensd voor nieuwe verbindingen. In ... (LINK) is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.”

4.10 Ecologische verbindingszones- Beperkingen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding als ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik en dat eventuele gevolgen expliciet worden beschreven.	ZW-0573-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor het agrarisch gebruik.	ZW-0261-13
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van een landbouwperceel nabij de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-7
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, tenzij dit op onderzoek is gebaseerd en in overleg met de sector is vastgesteld.	ZW-0652-4
De indiener maakt zich zorgen over de beperkingen die de ecologische verbindingszones en gebiedspaspoorten op de percelen van de indiener leggen, waarmee het beweiden niet meer mogelijk is.	ZW-0966-9
De percelen van de indiener liggen in twee streefbeelden: kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszones’ en 'verbinding met landschapselementen – ecologische verbindingszones’. Het streven naar een open agrarisch landschap kan tot beperkingen leiden van de te telen van gewassen als mais. De indiener wenst de mogelijkheid om mais te telen te behouden.	ZW-0585-8
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van het perceel voor ecologische functies zoals natte poelen en corridors ecologisch en landbouwkundig onlogisch is, gezien de bodemgesteldheid en historische droogte van de locatie.	ZW-0537-4
Indiener geeft aan dat de beperkingen binnen Ecologische Verbindingszones leiden tot verlies van ruwvoer, verminderde beweidingsmogelijkheden en onzekerheid over het gebruik van voorzieningen.	ZW-0822-3
Indiener geeft aan dat de ecologische verbindingszones op de kaart ten onrechte over Camping Natuurplezier en de Keulseweg lopen, wat ongewenst is.	ZW-0237-135

Indiener geeft aan dat de wijziging van typeringen naar Groen blauwe landbouwzone voor landbouwgronden in het dal van Oostrumse Beek leidt tot beperkingen.	ZW-0376-1
Indiener geeft aan dat percelen PTH-B-4166 en PTH02-B-4488 door de getekende verbindingszone incourant en scheef worden, wat het bewerken ervan bemoeilijkt.	ZW-0448-2
Indiener heeft een perceel in de ecologische verbindingszone Landschapselementen. Indiener betwijfelt of er in de toekomst nog akkerbouwmatig kan worden geteeld in dit gebied.	ZW-0686-8
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat niet duidelijk is hoe deze tot stand is gekomen en welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt voor het huidige agrarisch grondgebruik. Voorgesteld wordt om deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0289-3
Indiener stelt dat een nieuw ingetekende ecologische verbindingszone door productieve landbouwgrond onwenselijk is, omdat dit zonder onderbouwing leidt tot beperkingen voor gebruik en investeringen.	ZW-0973-13
Indiener stelt voor om aandacht te besteden aan de ecologische verbindingszones waar regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting kunnen worden ingesteld.	ZW-0770-4
Indiener stelt voor om binnen de ecologische verbindingszone ‘Beekdal’ de landbouwpraktijk, zoals beweiding en gewasroulatie, te blijven toestaan en extensieve beperkingen op mestgebruik en gewasopbrengst te vermijden.	ZW-0898-6
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Ecologische verbindingszones volledig mogelijk blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert.	ZW-0696-7
Indiener verzoekt dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1425-19
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-3
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van landbouwpercelen grenzend aan de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ wordt aangepast zodat dit geen extra beperkingen oplevert.	ZW-0261-8
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van landbouwpercelen op afstand van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-0261-10
Indiener verzoekt dat Ecologische verbindingszones alleen worden vastgesteld op basis van gebiedsonderzoek en dat agrarisch gebruik niet wordt beperkt zonder compensatie en vrijwilligheid.	ZW-0810-15
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, omdat deze willekeurig zijn ingetekend zonder onderzoek.	ZW-0972-13

Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, tenzij dit is onderbouwd met onderzoek.	ZW-0734-9
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, tenzij onderbouwd met onderzoek.	ZW-0723-5
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0884-14
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor het gebruik van primaire landbouwgronden.	ZW-0697-5
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouw en alleen worden vastgesteld na degelijk gebiedsonderzoek.	ZW-1039-14
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouw en alleen worden vastgesteld na degelijk onderzoek en met duidelijkheid over gevolgen.	ZW-0981-9
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouwkundig gebruik	ZW-0606-6
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen nieuwe beperkingen opleveren voor het gebruik van landbouwgronden en pas worden vastgesteld na onderzoek en overleg.	ZW-1033-14
Indiener verzoekt de Provincie meer duidelijkheid te geven over de locatie waar ecologische verbindingszones worden gepland en wat de effecten daarvan zullen zijn voor de agrarische bedrijfsvoering in het gebied.	ZW-0875-26
Indiener verzoekt helderheid over de regels binnen de ecologische verbindingszone en dat deze proportioneel en werkbaar blijven voor agrarische ondernemers, rekening houdend met vergunde bedrijfsactiviteiten en langjarige teeltrotaties.	ZW-1377-6
Indiener verzoekt om de aanduidingen voor ecologische verbindingszones niet op het agrarisch bouwvlak te projecteren bij Zandweg 10 te Maria Hoop, of om geen beperkende regels op te nemen in de omgevingsverordening ter plaatse van het agrarisch bouwvlak.	ZW-0382-7
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-1425-7
Indiener vraag om concreet aan te geven wat de Ecologische verbindingszones die op het perceel zijn ingetekend betekenen voor het toekomstperspectief en bedrijfsvoering	ZW-1102-6
Indiener vraagt zich af wat de restricties worden bij het beheer van landschapselementen in de ecologische verbindingszones.	ZW-0239-5
Indiener vraagt zich af welke gebruiksbeperkingen gaan gelden in de nieuwe 'Ecologische verbindingszone' en wat de gevolgen zijn voor de economische waarde van de grond en mestplaatsingruimte.	ZW-0148-4
Indiener vreest dat de in de ontwerp-POVI (par. 6.10.3) genoemde mogelijkheid om landbouw te ontwikkelen die omgaat met hogere waterpeilen en vernatting in dit gebied niet passend is. De vernatting in de	ZW-0116-7

zone "beekdal - ecologische verbindingszone" is onwenselijk, omdat de effecten veel verder reiken dan enkel de groenblauwe zone.	
Indiener vreest voor beperkingen van zijn bedrijfsvoering en waardedruk vanwege de ligging in de Groenblauwe Landbouwzone (ecologische verbindingszone). Indiener wil vooraf weten wat de gevolgen zijn van deze aanwijzing.	ZW-0587-2
Ten westen van het bedrijf van indiener is een ecologische verbindingszone ingetekend. Het is voor indiener niet duidelijk hoe deze kartering plaats heeft gevonden en ook is niet concreet uitgewerkt welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt op het huidige agrarische grondgebruik. Indiener verzoekt dit te verduidelijken.	ZW-0355-5
EVZ's zijn soms onpraktisch gepland. Dit leidt tot onnodige beperkingen en waardeverlies. Nader onderzoek/maatwerk is nodig.	ZW-0877-53
De indiener is bezorgd over de zinsnede 'nodig om de uitloopzones eromheen en de zones tussen passages te vrijwaren van ontwikkelingen die de functionaliteit ervan kunnen aantasten' over ecologische verbindingszones en vreest dat in de toekomst deze 'uitloopzones' op zijn aangrenzende landbouwperceel komen te liggen met alle beperkingen van dien.	ZW-0903-9 ZW-0927-9 ZW-1084-2 ZW-1113-7
Indiener geeft aan dat de ecologische verbindingszone 'Kleinschalig landschap met schrale elementen' niet aansluit bij de huidige landbouwpraktijk en verzoekt om behoud van akkerbouwmogelijkheden op betrokken percelen.	ZW-0898-7 ZW-0699-5 ZW-0700-5 ZW-1226-5
Indiener pleit om op de realisatie en beheer van ecologische verbindingszones geen verplichting te leggen op de grondgebruiker.	ZW-0384-2 ZW-0386-3
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat bij vaststelling altijd eerst gebiedsonderzoek plaatsvindt.	ZW-1033-6 ZW-0722-4 ZW-0889-10 ZW-0715-4
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik van primaire landbouwgrond.	ZW-0681-4 ZW-0701-7 ZW-0714-6

Zienswijze
De indiener accepteert geen gebruiksbeperkingen voor bedrijfsvoering door de ecologische verbindingszones. Deze beperkingen zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade voor het bedrijf van de indiener. Indiener verzoekt de provincie de (toekomstige) gebruiksbeperkingen te heroverwegen en de aanwijzing te verwijderen voor de percelen van de indiener. Zie zienswijze voor kaartaanduiding.

Indiener					
ZW-0886-2	ZW-0905-9	ZW-0947-5	ZW-0952-4	ZW-1043-9	ZW-1119-9
ZW-1145-3	ZW-1264-4	ZW-1303-10	ZW-1367-5		

Standpunt GS

De aanduiding ecologische verbindingszone in de POVI brengt geen beperkingen met zich mee voor het agrarisch grondgebruik. In deze zone wordt ingezet op de aanleg van onder meer landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
Verder dient bij toetsing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te worden gemotiveerd hoe de ecologische verbinding in stand wordt gehouden of versterkt. Ook dit neemt geen beperkingen met zich mee voor het huidige grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.11 Ecologische verbindingszones- Op hoogte houden wijzigingen grondgebruik

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het behouden van het Natuurnetwerk op huidig niveau te mager is. Diverse verbindingszones staan onder druk. Verzoek: Verhoog de ambitie door actief in te zetten op uitbreiding en versteviging van de verbindingszones, met concreet kwantitatief doel voor extra hectares.	ZW-0188-12

Standpunt GS

Het ambitieniveau van het nationaal natuurnetwerk is vastgelegd in rijksbeleid en wordt met deze POVI niet gewijzigd. Wel zetten we in op betere verbindingen tussen de verschillende delen van het natuurnetwerk zodat uitwisseling van dier- en plantensoorten plaats kan vinden. Aanleg van natuur aanvullend op het natuurnetwerk vindt plaats wanneer dit nodig is voor het bereiken van Natura 2000-doelen en voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten op nationaal niveau. De nationale doelstellingen zijn nog niet bekend; ze worden vastgelegd in het nationaal natuurplan dat wordt opgesteld in verband met de Europese natuurherstelverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat verbindingszones soms gebieden niet verbinden. Indiener stelt dat deze verlengt moeten worden.	ZW-0978-5

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszones zijn gebaseerd op modelonderzoek en expert-inschattingen. Controle van de kaarten naar aanleiding van deze (en andere) zienswijze(n) heeft op enkele locaties aanleiding gegeven om de kaarten nog aan te passen. Zo is de verbindingszone tussen de Putberg en Klingeleberg aangepast zodat deze daadwerkelijk een verbinding vormt tussen deze natuurgebieden en zijn de zoekgebieden voor

kalkgraslandverbindingen in Zuid-Limburg aangepast.

Voorstel aan PS

De kaart van de ecologische verbindingszone op enkele locaties aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om compensatie voor waardedaling van landbouwgrond indien deze wordt aangewezen als ecologische verbindingszone.	ZW-1125-4

Standpunt GS

De aanduiding als percelen landbouwgrond als ecologische verbindingszone heeft geen direct effect op de functie van de grond en de agrarische gebruiksmogelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.12 Ecologische verbindingszones- Overig

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding als ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik en dat eventuele gevolgen expliciet worden beschreven.	ZW-0573-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor het agrarisch gebruik.	ZW-0261-13
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van een landbouwperceel nabij de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-7
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, tenzij dit op onderzoek is gebaseerd en in overleg met de sector is vastgesteld.	ZW-0652-4
De indiener is bezorgd over de zinsnede 'nodig om de uitloopzones eromheen en de zones tussen passages te vrijwaren van ontwikkelingen die de functionaliteit ervan kunnen aantasten’ over ecologische verbindingszones en vreest dat in de toekomst deze ‘uitloopzones’ op zijn aangrenzende landbouwperceel komen te liggen met alle beperkingen van dien.	ZW-0903-9 ZW-0927-9 ZW-1084-2 ZW-1113-7
De indiener maakt zich zorgen over de beperkingen die de ecologische verbindingszones en gebiedspaspoorten op de percelen van de indiener leggen, waarmee het beweiden niet meer mogelijk is.	ZW-0966-9
De percelen van de indiener liggen in twee streefbeelden: kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszones’ en 'verbinding met landschapselementen – ecologische verbindingszones’. Het streven naar een open agrarisch landschap kan tot beperkingen leiden van de te telen	ZW-0585-8

van gewassen als mais. De indiener wenst de mogelijkheid om mais te telen te behouden.	
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van het perceel voor ecologische functies zoals natte poelen en corridors ecologisch en landbouwkundig onlogisch is, gezien de bodemgesteldheid en historische droogte van de locatie.	ZW-0537-4
Indiener geeft aan dat de beperkingen binnen Ecologische Verbindingszones leiden tot verlies van ruwvoer, verminderde beweidingsmogelijkheden en onzekerheid over het gebruik van voorzieningen.	ZW-0822-3
Indiener geeft aan dat de ecologische verbindingszone 'Kleinschalig landschap met schrale elementen' niet aansluit bij de huidige landbouwpraktijk en verzoekt om behoud van akkerbouwmogelijkheden op betrokken percelen.	ZW-0898-7 ZW-0699-5 ZW-0700-5 ZW-1226-5
Indiener geeft aan dat de ecologische verbindingszones op de kaart ten onrechte over Camping Natuurplezier en de Keulseweg lopen, wat ongewenst is.	ZW-0237-135
Indiener geeft aan dat de wijziging van typeringen naar Groen blauwe landbouwzone voor landbouwgronden in het dal van Oostrumse Beek leidt tot beperkingen.	ZW-0376-1
Indiener geeft aan dat percelen PTH-B-4166 en PTH02-B-4488 door de getekende verbindingszone incourant en scheef worden, wat het bewerken ervan bemoeilijkt.	ZW-0448-2
Indiener heeft een perceel in de ecologische verbindingszone Landschapselementen. Indiener betwijfelt of er in de toekomst nog akkerbouwmatig kan worden geteeld in dit gebied.	ZW-0686-8
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat niet duidelijk is hoe deze tot stand is gekomen en welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt voor het huidige agrarisch grondgebruik. Voorgesteld wordt om deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0289-3
Indiener pleit om op de realisatie en beheer van ecologische verbindingszones geen verplichting te leggen op de grondgebruiker.	ZW-0384-2 ZW-0386-3
Indiener stelt dat een nieuw ingetekende ecologische verbindingszone door productieve landbouwgrond onwenselijk is, omdat dit zonder onderbouwing leidt tot beperkingen voor gebruik en investeringen.	ZW-0973-13
Indiener stelt voor om aandacht te besteden aan de ecologische verbindingszones waar regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting kunnen worden ingesteld.	ZW-0770-4
Indiener stelt voor om binnen de ecologische verbindingszone 'Beekdal' de landbouwpraktijk, zoals beweiding en gewasroulatie, te blijven toestaan en extensieve beperkingen op mestgebruik en gewasopbrengst te vermijden.	ZW-0898-6
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Ecologische verbindingszones volledig mogelijk blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert.	ZW-0696-7
Indiener verzoekt dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.	ZW-1425-19

Indiener verzoekt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-3
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor exploitatie en ontwikkeling van het bedrijf.	ZW-0261-5
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van landbouwpercelen grenzend aan de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ wordt aangepast zodat dit geen extra beperkingen oplevert.	ZW-0261-8
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van landbouwpercelen op afstand van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ geen beperkingen oplevert voor de bedrijfsvoering.	ZW-0261-10
Indiener verzoekt dat Ecologische verbindingszones alleen worden vastgesteld op basis van gebiedsonderzoek en dat agrarisch gebruik niet wordt beperkt zonder compensatie en vrijwilligheid.	ZW-0810-15
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik en dat bij vaststelling altijd eerst gebiedsonderzoek plaatsvindt.	ZW-1033-6 ZW-0722-4 ZW-0889-10 ZW-0715-4
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik van primaire landbouwgrond.	ZW-0681-4 ZW-0701-7 ZW-0714-6
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, omdat deze willekeurig zijn ingetekend zonder onderzoek.	ZW-0972-13
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik, tenzij dit is onderbouwd met onderzoek.	ZW-0734-9
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven, tenzij onderbouwd met onderzoek.	ZW-0723-5
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor exploitatie en ontwikkeling van agrarische bedrijven.	ZW-0884-14
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor het gebruik van primaire landbouwgronden.	ZW-0697-5
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouw en alleen worden vastgesteld na degelijk gebiedsonderzoek.	ZW-1039-14
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouw en alleen worden vastgesteld na degelijk onderzoek en met duidelijkheid over gevolgen.	ZW-0981-9
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor landbouwkundig gebruik	ZW-0606-6
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones geen nieuwe beperkingen opleveren voor het gebruik van landbouwgronden en pas worden vastgesteld na onderzoek en overleg.	ZW-1033-14

Indiener verzoekt de Provincie meer duidelijkheid te geven over de locatie waar ecologische verbindingszones worden gepland en wat de effecten daarvan zullen zijn voor de agrarische bedrijfsvoering in het gebied.	ZW-0875-26
Indiener verzoekt helderheid over de regels binnen de ecologische verbindingszone en dat deze proportioneel en werkbaar blijven voor agrarische ondernemers, rekening houdend met vergunde bedrijfsactiviteiten en langjarige teeltrotaties.	ZW-1377-6
Indiener verzoekt om de aanduidingen voor ecologische verbindingszones niet op het agrarisch bouwvlak te projecteren bij Zandweg 10 te Maria Hoop, of om geen beperkende regels op te nemen in de omgevingsverordening ter plaatse van het agrarisch bouwvlak.	ZW-0382-7
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-1425-7
Indiener vraag om concreet aan te geven wat de Ecologische verbindingszones die op het perceel zijn ingetekend betekenen voor het toekomstperspectief en bedrijfsvoering	ZW-1102-6
Indiener vraagt zich af wat de restricties worden bij het beheer van landschapselementen in de ecologische verbindingszones.	ZW-0239-5
Indiener vraagt zich af welke gebruiksbeperkingen gaan gelden in de nieuwe 'Ecologische verbindingszone' en wat de gevolgen zijn voor de economische waarde van de grond en mestplaatsingruimte.	ZW-0148-4
Indiener vreest dat de in de ontwerp-POVI (par. 6.10.3) genoemde mogelijkheid om landbouw te ontwikkelen die omgaat met hogere waterpeilen en vernatting in dit gebied niet passend is. De vernatting in de zone "beekdal - ecologische verbindingszone" is onwenselijk, omdat de effecten veel verder reiken dan enkel de groenblauwe zone.	ZW-0116-7
Indiener vreest voor beperkingen van zijn bedrijfsvoering en waardedruk vanwege de ligging in de Groenblauwe Landbouwzone (ecologische verbindingszone). Indiener wil vooraf weten wat de gevolgen zijn van deze aanwijzing.	ZW-0587-2
Ten westen van het bedrijf van indiener is een ecologische verbindingszone ingetekend. Het is voor indiener niet duidelijk hoe deze kartering plaats heeft gevonden en ook is niet concreet uitgewerkt welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt op het huidige agrarische grondgebruik. Indiener verzoekt dit te verduidelijken.	ZW-0355-5
EVZ’s zijn soms onpraktisch gepland. Dit leidt tot onnodige beperkingen en waardeverlies. Nader onderzoek/maatwerk is nodig.	ZW-0877-53

Zienswijze

De indiener accepteert geen gebruiksbeperkingen voor bedrijfsvoering door de ecologische verbindingszones. Deze beperkingen zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade voor het bedrijf van de indiener. Indiener verzoekt de provincie de (toekomstige) gebruiksbeperkingen te heroverwegen en de aanwijzing te verwijderen voor de percelen van de indiener. Zie zienswijze voor kaartaanduiding.

Indiener

ZW-0886-2	ZW-0905-9	ZW-0947-5	ZW-0952-4	ZW-1043-9	ZW-1119-9
ZW-1145-3	ZW-1264-4	ZW-1303-10	ZW-1367-5		

Standpunt GS

De aanduiding ecologische verbindingszone in de POVI brengt geen beperkingen met zich mee voor het agrarisch grondgebruik. In deze zone wordt ingezet op de aanleg van onder meer landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Verder dient bjj toetsing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te worden gemotiveerd hoe de ecologische verbinding in stand wordt gehouden of versterkt. Ook dit neemt geen beperkingen met zich mee voor het huidige grondgebruik

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de kaartlaag Ecologische verbindingszone handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er sprake is van belemmerende ecologische verbindingszones.	ZW-0056-3

Standpunt GS

In het gebied waar uw zienswijze op ziet is de ecologische verbindingszone begrensd om de uitwisseling tussen delen van het NNL te waarborgen. De aanduiding ecologische verbindingszone kan betrekking hebben op reeds gerealiseerde verbindingen en op gebieden waar een verbinding nog te realiseren is. Voor de hele GBLZ geldt de vereiste (vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening) om ingrepen in de GBLZ te motiveren, met inachtneming van de opgaven en doelen per deelgebied, en waar nodig te compenseren. Dit is ook van toepassing op ecologische verbindingszones.

Voorstel aan PS

Begrenzing ecologische verbindingszone in ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

4.13 Ecologische verbindingszones- op hoogte houden wijzigingen grondgebruik

Zienswijze
Indiener verzoekt dat agrariërs en grondeigenaren structureel worden betrokken bij wijzigingen van grondgebruik die volgen uit het opleggen van de ecologische verbindingszones.

Indiener					
ZW-0225-8	ZW-0570-7	ZW-0571-7	ZW-0588-7	ZW-0589-17	ZW-0604-26
ZW-0605-19	ZW-0607-15	ZW-0609-7	ZW-0616-7	ZW-0617-7	ZW-0618-13
ZW-0619-7	ZW-0620-7	ZW-0623-7	ZW-0624-7	ZW-0625-7	ZW-0628-7

ZW-0629-7	ZW-0630-7	ZW-0651-7	ZW-0685-7	ZW-0694-7	ZW-0728-7
ZW-0730-7	ZW-0834-7	ZW-0843-7	ZW-0862-7	ZW-0873-8	ZW-0878-7
ZW-0880-8	ZW-0882-8	ZW-0892-8	ZW-0902-7	ZW-0975-7	ZW-1027-8
ZW-1036-7	ZW-1047-7	ZW-1051-7	ZW-1059-7	ZW-1061-8	ZW-1062-7
ZW-1064-7	ZW-1065-7	ZW-1066-7	ZW-1075-7	ZW-1082-7	ZW-1089-7
ZW-1090-7	ZW-1096-14	ZW-1100-7	ZW-1103-7	ZW-1104-7	ZW-1107-7
ZW-1110-7	ZW-1115-7	ZW-1118-7	ZW-1126-7	ZW-1128-7	ZW-1130-7
ZW-1136-7	ZW-1148-7	ZW-1150-7	ZW-1155-7	ZW-1160-7	ZW-1183-7
ZW-1186-7	ZW-1188-7	ZW-1191-7	ZW-1195-7	ZW-1198-7	ZW-1200-7
ZW-1202-7	ZW-1214-7	ZW-1221-7	ZW-1223-7	ZW-1225-7	ZW-1228-7
ZW-1231-7	ZW-1238-7	ZW-1246-7	ZW-1247-7	ZW-1251-7	ZW-1252-7
ZW-1266-7	ZW-1267-7	ZW-1268-7	ZW-1273-7	ZW-1275-7	ZW-1276-7
ZW-1277-7	ZW-1278-7	ZW-1279-7	ZW-1280-7	ZW-1281-7	ZW-1282-7
ZW-1283-7	ZW-1284-7	ZW-1285-7	ZW-1287-7	ZW-1288-7	ZW-1289-11
ZW-1290-8	ZW-1291-8	ZW-1292-7	ZW-1294-7	ZW-1296-7	ZW-1297-8
ZW-1298-8	ZW-1301-7	ZW-1304-7	ZW-1306-7	ZW-1308-7	ZW-1309-7
ZW-1310-7	ZW-1311-7	ZW-1315-7	ZW-1316-7	ZW-1317-7	ZW-1318-7
ZW-1320-7	ZW-1321-7	ZW-1324-7	ZW-1325-7	ZW-1326-7	ZW-1327-7
ZW-1329-7	ZW-1330-7	ZW-1331-7	ZW-1335-7	ZW-1337-7	ZW-1338-7
ZW-1339-7	ZW-1341-7	ZW-1342-7	ZW-1343-7	ZW-1347-7	ZW-1350-7
ZW-1352-7	ZW-1355-7	ZW-1359-7	ZW-1365-7	ZW-1368-7	ZW-1376-7
ZW-1378-7	ZW-1388-7	ZW-1390-7	ZW-1410-7		

Standpunt GS

De aanduiding ecologische verbindingszone in de POVI brengt op zichzelf geen wijzigingen met zich mee voor het agrarisch grondgebruik. In deze zone wordt ingezet op de aanleg van onder meer landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dergelijke elementen worden enkel aangelegd op basis van overeenkomst met de eigenaar of grondgebruiker. Het zelfde geldt voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Op deze wijze worden agrariërs en grondeigenaren structureel betrokken bij de wijzigingen in het grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.14 Ecologische verbindingszones - Verzoek om aanpassing kaart

Zienswijze	Indiener
In de POVI is de Groen Blauwe landbouwzone/ ecologische verbindingszone ingetekend langs de Oude Postbaan Graetheide tot aan en ten noorden van Bergerweg; deze sluit daar niet aan bij de ontwikkelrichting van de Brightlands Chemelot Campus en Hoogspanningsstation 380/150 Einighausen. Indiener verzoekt om de ecologische zone in noordoostelijke	ZW-0302-62

richting te verleggen aansluitend aan de bestaande houtwallenstructuur tussen Urmonderbaan en Bergenweg. Vervolgens de ecologische verbindingszone vervolgen langs de Bergenweg (beide zijden).

Standpunt GS

Herbegrenzing naar de voorgestelde locatie ligt op dit moment niet voor de hand, omdat de impact van de beschreven ruimtelijke ontwikkelingen op de mogelijkheden om de verbinding te realiseren nog onvoldoende in beeld is gebracht. Eventueel kan in een later stadium een voorstel tot herbegrenzing worden overwogen.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener begrijpt niet waarom de landelijke kern Maasband als ecologische verbindingszone is aangewezen en verzoekt om aanpassing dan wel nadere uitleg hierover.	ZW-0314-140
Indiener constateert dat de voormalige hockeyvelden/complex aan de Tichelstraat zijn aangemerkt als ecologische verbindingszone. Het deel waar voorheen parkeervoorzieningen en de kantine/kleedlokalen stonden staan nu (tijdelijk) vijf tiny houses. Indiener adviseert om alleen de voormalige sportvelden die zijn aangeplant met bomen als ecologische verbindingszone op te nemen.	ZW-0263-100

Standpunt GS

Naar aanleiding van deze zienswijze is de mogelijke verbindende functie van de betreffende zone heroverwogen en concluderen we dat handhaven niet essentieel is.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszone aanpassen door de verbindingszone waar de inspreker op doelt te verwijderen.

Zienswijze	Indiener
Indiener beoogt, zoals vermeld onder paragraaf 2.4 'Natuur' een robuuste ecologische verbinding tussen de diverse natuurgebieden. Om deze te realiseren ziet de indiener graag dat de ecologische verbindingszone vanuit Schutterspark richting de oostzijde wordt doorgetrokken conform de navolgende situering (rood vlak ongeveer). Indiener wordt graag betrokken bij de definitieve begrenzing.	ZW-0160-119 ZW-0160-74

Standpunt GS

In de bedoelde verbindingszone ten oosten van het Schutterspark ontbreekt in de ontwerp-POVI inderdaad een belangrijke schakel. Deze kan aan de verbindingszone worden toegevoegd.

Voorstel aan PS

De kaart met verbindingszones in de ontwerp-POVI aan te passen door een ontbrekende schakel de verbindingszone ten oosten van het Schutterspark in te vullen.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat aan de zuidoostzijde van Groeve Mourik, ter hoogte van de huidige bedrijfsbebouwing mogelijkheden tot het oprichten van een hoogspanningsstation worden onderzocht en ter plaatse ook een 'Ecologische verbindingszone' ligt. Indiener stelt dat om de realisering van een hoogspanningsstation mogelijk te maken, de ecologische verbindingszone anders van vorm en omvang mag zijn (zie ook paragraaf 2.4 'Natuur'). Indiener stelt voor om ten behoeve van de herontwikkeling van Groeve Mourik en de zoeklocatie voor een hoogspanningsstation de ecologische verbindingszone te verkleinen naar een strook langs de groeve en Waubacherweg.	ZW-0160-118

Standpunt GS

Bedoelde verbindingszone hoeft niet beperkend te zijn voor de realisatie van een hoogspanningsstation. Er is in deze voldoende ruimte om de verbinding te realiseren in combinatie met beperkte ruimtelijk ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat bij het buurtschap Baalsbruggen zijn twee deelgebieden aangewezen als ecologische verbindingszone en dat dit niet correct is vanwege de aanwezige bebouwing. Indiener stelt voor het als verwevingsgebied (ter hoogte van de bestaande bebouwing) in combinatie met groenblauwezone (weilanden) aan te merken.	ZW-0263-99

Standpunt GS

Bedoelde zone heeft een belangrijke verbindende functie heeft voor het Natuurnetwerk Limburg en er zijn geen andere mogelijkheden om de verbinding te realiseren. Opgemerkt wordt dat de aanwijzing als ecologische verbindingszone geen gevolgen heeft voor bestaande bebouwing in de zone.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat Westelijk deel BT Willem-Sophia (terrein Wisosplit) is als ecologisch verbindingszone – open landschap met schrale elementen opgenomen is. Het betreft volgens de indiener een werkgebied/	ZW-0263-97

bedrijventerrein in de feitelijke situatie (Wisosplit) maar ook in de toekomst. Wel zal er een groene zone tussen de woonbuurt Gracht en de te ontwikkelen bedrijfspercelen worden aangelegd. Dit gebied zal ook niet alleen als buffer en recreatieve verbinding voor wandelaars en fietsers fungeren, maar ook als een ecologische zone. Indiener verzoekt om voor het bedrijventerrein de ecologische zone weg te halen en smalle strook (30 tot 50 meter) op te nemen tussen bebouwing Gracht en bedrijventerrein (zie de bestemming “groen” in het tijdelijke deel Omgevingsplan Kerkrade, voorheen bestemmingsplan BT Willem-Sophia).	

Standpunt GS

Na het afwegen van de argumenten van de indiener en de verbindende functie van het gebied concluderen we dat de bedoelde verbinding kan worden aangepast zonder de functionaliteit te schaden.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszone aanpassen door de verbindingszone waar de inspreker op doelt te verkleinen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat contouren voor mogelijke natuurstroken en verbindingszones zijn ingetekend op goede landbouwgrond in primair landbouwgebied en verzoekt om behoud van deze percelen voor agrarisch gebruik.	ZW-1125-2

Standpunt GS

De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

De kaart met de ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanduiding 'beekdal ecologische verbindingszone' niet correct is en vraagt om herziening vanwege de feitelijke ligging en kenmerken van het gebied.	ZW-1099-2 ZW-1296-10 ZW-1099-3

Standpunt GS

De begrenzing van de verbindingszone van de Roggelse beek, ter hoogte van de Neerpeelbeek ligt over de bedrijfsgebouwen en sluit niet aan naar het westen richting Landgoed 't Kruis. Er is nader onderzoek nodig naar de mogelijkheden van een effectieve ecologische verbindingszone hier. De in de ontwerp-POVI aangeduide zone langs de Neerpeelbeek kan vervallen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones aanpassen zodat de zone aan de Neerpeelbeek vervalt.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige zonering geen recht doet aan de ecologische waarden die inspreker heeft waargenomen, waaronder de groene specht, buizerd, torenvalk, hermelijn, wilde konijnen en diverse andere vogels. Ook worden broedsporen, mierenhopen en structuren van oud cultuurlandschap geconstateerd. Deze waarnemingen wijzen op een functionele habitat en een mogelijke verbindingsfunctie binnen het Natuurnetwerk Limburg.	ZW-0003-2

Standpunt GS

De aangedragen waarnemingen van diersoorten geven geen aanleiding om de begrenzing van de zoneringen die van toepassing zijn op dit perceel te wijzigen.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de zonering in de ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat delen van percelen liggen in ecologische verbindingszones die belangrijke natuurgebieden verbinden en de verspreiding van soorten en uitwisseling tussen deelpopulaties bevorderen en geeft aan dat er in deze zone regels komen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het verminderen van bemesting.	ZW-0771-6

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone heeft geen directe consequenties voor de gebruiksmogelijkheden in het huidig agrarisch gebruik.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat ecologische verbindingszones robuuste verbindingen tussen bestaande natuur zouden moeten vormen, maar op het kaartmateriaal als gefragmenteerde snippers in verschillende landschapstypes zijn weergegeven, waardoor geen aaneengesloten netwerk ontstaat.	ZW-0241-129

Standpunt GS

In de gemeente Roerdalen sluiten de verbindingszones in de ontwerp-POVI goed aan op Natuurnetwerk Limburg. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in gesprek over

concrete voorstellen voor verbetering van het netwerk.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er verbindingen ontbreken tussen Maasdal en de hogere zandgronden ter hoogte van Panheel, Heel en Beegden. Er wordt voorgesteld om deze op te nemen als ecologische verbindingszone, inclusief de landtong onder de brug over de A2.	ZW-0188-24

Standpunt GS

De belangrijkste ecologische verbindingen tussen de hogere zandgronden en het Maasdal zijn in de ontwerp-POVI in beeld gebracht. De zienswijze is onvoldoende concreet om over te gaan tot aanpassing van de kaart. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien waar het netwerk nog kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat groenblauwe landbouwzone verkeerd is ingetekend: Het betreft de locaties in Beegden: smalle stroken Beegderveld (ecologische verbindingszone), Baexemerweg (ecologische verbindingszone) en de gehele Maas inclusief sluizencomplex/stuw	ZW-0188-74

Standpunt GS

De kaartaanduiding ecologische verbindingszone bij het Beegderveld heeft betrekking op een smalle zone langs het kanaal Wessem-Nederweert, de Maasoever en het sluiscomplex bij Osen. Deze is van belang voor onder meer bedreigde vlindersoorten. Het betreft een corridor met bloem- en kruidenrijke graslanden soms afgewisseld met kale zandige of steenachtige ondergrond. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien welke mogelijkheden er zijn om het ecologisch netwerk te versterken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de breedte van de Ecologische verbindingszone als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone nu deze fors breder is dan de huidige begrenzing van de Groenblauwe mantel. Indiener verzoekt de provincie om tot een realistische begrenzing te komen of de bestaande begrenzing te handhaven	ZW-0360-2

Standpunt GS

De percelen waar de zienswijze op ziet vielen al onder de huidige begrenzing van de groenblauwe mantel. De in de kaart opgenomen breedte van de verbindingszone is functioneel en biedt voldoende ruimte voor ecologische versterking en eventuele ruimtelijke ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de zonering Groenblauwe Landbouwzone (ecologische verbindingszone) ter plaatse van zijn bedrijf aan de Gelderdijk die groter/breder is dan de huidige Groenblauwe mantel. Verzocht wordt om realistisch te begrenzen of bestaande begrenzing te handhaven.	ZW-0354-2

Standpunt GS

De percelen waar de zienswijze op ziet vielen ook al volledig binnen de begrenzing van de groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist de ecologische zone voor het Anselderbeekdal in Eygelshoven, van Worm naar de Anstelvallei/stuwmeer Cranewijer. Indiener verzoekt om deze zone toe te voegen, conform de ontwerp omgevingsvisie Kerkrade.	ZW-0263-98

Standpunt GS

Op dit moment is de noodzaak van het realiseren van een verbindingszone in dit gebied niet in beeld, mede omdat er veel andere functies aanwezig zijn. We gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om de mogelijkheden te bekijken om het ecologisch netwerk hier te versterken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderstreept het belang van een robuuste ecologische verbinding langs de Groeve Mourik richting de Teverenerheide (nu gesitueerd tussen de Groeve Mourik en het USAG-terrein). Indiener vraagt de provincie te overwegen om de ecologische zone (deels of volledig) ten oosten van de Groeve Mourik te situeren (tussen de Groeve Mourik en de Waubacherweg, redenerend vanuit een logisch ruimtelijk casco voor het gebied en het uitgangspunt dat water en bodem sturend zijn. Als ware wordt er een	ZW-0160-72

ecologische zone 'rondom' het Mourik-terrein gemaakt. Op deze manier kan afwatering van het terrein stroomafwaarts op een robuust groen casco in de openbare ruimte plaatsvinden en is de ecologische zone beter te beleven als structuurdrager van het gebied. Daarnaast wordt op deze manier beter uitwerking gegeven aan het vastgestelde Afwerkingsplan van de firma Mourik, blijft de beoogde ecologische samenhang intact en ontstaan er optimalisatiemogelijkheden aangaande de inrichting van bestaande werklocaties.

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone op de kaart in de Ontwerp-POVI is ten oosten van de Groeve Mourik gesitueerd, tussen de groeve en de Waubacherweg, zoals de indiener voorstelt. Dit is ons inziens de meest geschikte verbinding, Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien hoe de invulling van deze zone leidt tot een optimaal ecologisch raamwerk in dit gebied.

Voorstel aan PS

De tekst en kaart van de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit om het gebied in te richten als een ecologische verbindingszone.	ZW-1069-2

Standpunt GS

Wij zien geen aanleiding om op de door de indiener van de zienswijze een ecologische verbindingszone te begrenzen, omdat de natuurgebieden in het grensoverschrijdend gebied voldoende verbonden zijn om uitwisseling van soorten mogelijk te maken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat 2 woningen en een agrarisch bedrijf in de EVZ rondom westkant van Berg zijn ingetekend en verzoekt deze te wijzigen	ZW-0207-159

Standpunt GS

De desbetreffende ecologische verbindingszone is op kaart gezet als zoekgebied. Dit betekent dat de concrete ligging van de verbinding nog nader te bepalen is. In zoekgebieden voor een ecologische verbindingszone kunnen ook andere functies liggen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanduiding van een ecologische verbindingszone over de bedrijfslocatie geen recht doet aan de feitelijke situatie, de bestemmingen en de overeengekomen ontwikkelmogelijkheden.	ZW-0901-4

Standpunt GS

De betreffende ecologische verbindingszone is op kaart gezet als zoekgebied. Dit betekent dat de concrete ligging van de verbinding nog nader te bepalen is. In zoekgebieden voor een ecologische verbindingszone kunnen ook andere functies liggen. Het zoekgebied heeft hier op een beperkte oppervlakte overlap heeft met de bedrijfslocatie in de oeverzone van de Geleenbeek. Deze zone vormt een belangrijke verbinding voor de NNL-gebieden in de omgeving.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een ecologische verbindingszone aan de noordzijde van het plangebied ontbreekt in de ontwerp-POVI en verzoekt om deze alsnog op te nemen.	ZW-1364-21

Standpunt GS

Bedoelde ecologische verbinding is een belangrijk element in het Landschapsplan Greenport Venlo. In de ontwerp-POVI is deze ten onrechte niet opgenomen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen door het opnemen van de ecologische verbindingszone aan de noordzijde van Greenport Venlo.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een ecologische verbindingszone aan de zuidzijde van het plangebied ontbreekt in de ontwerp-POVI en verzoekt om deze alsnog op te nemen.	ZW-1364-25

Standpunt GS

Bedoelde ecologische verbinding is een belangrijk element in het Landschapsplan Greenport Venlo. In de ontwerp-POVI is deze ten onrechte niet opgenomen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen door het opnemen van de ecologische verbindingszone aan de zuidzijde van Greenport Venlo.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het bestemmingsplan van de Verbindingsweg Milsbeek is vastgesteld, maar dwars door de nog vast te stellen 'ecologische verbindingszone' loopt. Indiener verzoekt dit aan te passen.	ZW-0186-183

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszone is van belang voor de verbinding tussen het Maasdal en het Reichswald. Bij de ontwikkeling van infrastructuur die verbindingszone doorkruist kunnen negatieve effecten worden gemitigeerd door ontsnipperingsmaatregelen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het WML-Pompstation Waterval in de kaarten is opgenomen als ecologische verbindingszone	ZW-0238-127

Standpunt GS

Ter plaatse van het WML-Pompstation Waterval is de ecologische verbindingszone in de ontwerp-POVI niet essentieel, het omliggend NNL is voldoende verbonden.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen door het WML-Pompstation Waterval niet op te nemen in de begrenzing.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat robuuste ecologische verbindingen direct kunnen bijdragen aan provinciale ecologische doelen, waaronder natuurherstel en het versterken van het natuurnetwerk binnen het euregionale Heidenatuurpark. Tegelijkertijd kan dit volgens de indiener bijdragen aan een duurzame balans tussen economische en ecologische waarde in het Schutterspark, Brunssummerheide en de Oostflank, met behoud van ontwikkelingsruimte op de lange termijn. Indiener stelt dat er kansen liggen om een robuuste verbinding tussen Schutterspark met het Heidenatuurpark te leggen en deze worden onvoldoende benut. Indiener vraagt om de ontwikkeling van ecologische verbindingen te beschouwen in lijn met het Statenbesluit van 27 september en bijbehorende wensen en bedenkingen geuit door Provinciale Staten, waarin het belang wordt onderstreept van een duurzame ecologische structuur voor de Oostflank, met landschap en ruimtelijke inpassing als dragers. Hierin wordt expliciet genoemd dat de verbindingen tussen Brunssummerheide (N2000), Schutterspark, Schinveldse Bossen en Teverenerheide (N2000) behouden en versterkt moeten worden. Indiener vraagt de provincie om dit punt nadrukkelijk mee te nemen in de visie.	ZW-0160-71

Standpunt GS

De duurzame ecologische structuur voor de Oostflank is in de kaarten van de Ontwerp-POVI opgenomen, met de NNL-gebieden en belangrijke ecologische verbindingszones. Deze verbindingszones zijn nog niet (volledig) gerealiseerd.
Wij staan achter de doelstelling om de verbindingen tussen Brunssummerheide, Schutterspark, Schinveldse Bossen en Teverenerheide te versterken en treden graag met de indiener in overleg om de kansen te bespreken om deze versterking vorm te geven.

Voorstel aan PS

De tekst en kaarten van de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de ecologische verbindingszone niet door het primaire perceel grond te laten lopen vanwege de negatieve impact op efficiëntie.	ZW-0806-3

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone waar in deze zienswijze op wordt gedoeld is heroverwogen. Om de beoogde verbinding te kunnen maken ten oosten van de bedrijfsgebouwen is het nodig om een deel van de aanliggende landbouwgrond op te nemen. De begrenzing is aangepast, zodat deze niet groter is dan noodzakelijk en een minder groot deel van het landbouwperceel beslaat. Overigens heeft de aanwijzing als ecologische verbindingszone geen direct effect op de agrarische gebruiksmogelijkheden van het perceel.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aan te passen door de verbindingszone ten zuiden van Vrouwenheide, Trintelen, smaller te begrenzen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de grenzen van ecologische verbindingszones beter aan te laten sluiten op natuurgebieden en minder op primaire landbouwzones.	ZW-0644-2 ZW-0655-2

Standpunt GS

De verbindingszones zijn natuurtechnisch onderbouwd, waarbij er praktische keuzes gemaakt ten aanzien van ligging en dimensionering in relatie tot bestaande functies.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aanpassingen in de kaartlaag ecologische verbindingszone. Beegden (Baexemerweg/Heideweg: perceel intekenen als bosverbindings ecologische verbindingszone; Beegderveld: percelen	ZW-0188-78

intekenen als verbindingszone als landschapselementen) Linne (Vlootbeek als ecologische verbindingszone en beekdal intekenen) Thorn/Wessem (Thornerbeek op nieuwe locatie intekenen als ecologische verbindingszone beekdal)	

Standpunt GS

De belangrijkste ecologische verbindingen zijn in de ontwerp-POVI in beeld gebracht. Ook buiten deze zones zijn nog gebieden die functioneren als ecologische verbindingen. De zienswijze is onvoldoende concreet om over te gaan tot aanpassing van de kaart.
Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien waar het netwerk nog kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart van ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de beek “Vloedgraaf” aan de noordzijde van het terrein van het slachthuis aan de Hammolenweg als één aangesloten ecologische verbindingszone op te nemen (complete beekloop en oevers met een minimale breedte van 20 meter). Zie het (tijdelijke deel van het) Omgevingsplan Kerkrade (voorheen bestemmingsplan Buitengebied, functies natuur, water en waterstaat-waterlopen).	ZW-0263-101

Standpunt GS

In het gebied waar de zienswijze op doelt is de verbindingszone in de ontwerp-POVI onderbroken. Het voorstel om de volledige oever van de Vloedgraaf op te nemen als verbindingszone zorgt voor verbetering van de ecologische verbinding.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen door de oevers van de Vloedgraaf op te nemen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Ecologische Verbindingszone aan te passen rondom de volgende kernen: Oost-Maarland (1 locatie); Cadier en Keer (2 locaties).	ZW-1127-155

Standpunt GS

In de gebieden waar de indiener op doelt zijn ecologische verbindingszones begrensd binnen de bestaande groenblauwe mantel. Er liggen geen inhoudelijke argumenten voor om de begrenzingen te wijzigen. Wij gaan graag met de indieners in overleg om te bezien hoe het ecologisch functioneren van het netwerk kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Ecologische Verbindingszones op te nemen conform de aanduidingen/pijlen zoals ingetekend in de gemeentelijke (ontwerp) Omgevingsvisie.	ZW-1479-208

Standpunt GS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI is tot stand gekomen op basis van natuurtechnische analyses en expert-oordeel. Daar past niet bij om zonder inhoudelijke onderbouwing de ecologische verbindingszones uit gemeentelijke omgevingsvisie over te nemen. Wij gaan graag in overleg met de indiener van de zienswijze om te bekijken waar het ecologisch functioneren van het netwerk kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de randparkeerplaats Nieuweweg niet als EVZ op te nemen	ZW-0207-163

Standpunt GS

Het gaat hier om een zoekgebied voor een verbindingszone. Dit betekent dat de verbindingszone nog niet concreet begrensd is. Er kunnen in het zoekgebied ook functies aanwezig zijn die geen bijdrage kunnen leveren aan de uiteindelijke invulling als verbindingszone.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de voormalige Groenblauwe Mantel bij Vulensbeek en op percelen bij de Overslagweg/Amelbergaweg op te nemen als Groenblauwe Landbouwzone met aanduiding Ecologische Verbindingszone.	ZW-1479-207

Standpunt GS

Op basis van een heroverweging van de ligging van de ecologische verbindingszones zijn wij van mening dat de zone bij de Vulensbeek een belangrijke ecologische verbinding vormt. Voor de overige percelen gaan wij graag met de indiener in overleg om te bezien hoe het ecologisch functioneren van het netwerk kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen door een zone bij de Vulensbeek op te nemen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de voormalige Groenblauwe Mantel romdom het leen/marissen, die in de huidige kaarten zijn ingetekend als Primaire Landbouwzone, op te nemen als Groenblauwe Landbouwzone met aanduiding Ecologische Verbindingszone.	ZW-1479-206

Standpunt GS

De percelen in de huidige groenblauwe mantel bij Het Leen/Marissen vormen een belangrijke verbindingszone die ten onrechte niet is opgenomen in het ontwerp van de POVI.

Voorstel aan PS

De kaarten van de ecologische verbindingszone in de ontwerp-POVI aanpassen door de percelen bij Het Leen/Marissen op te nemen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanduiding van ecologische verbindingszones te verwijderen bij woningen en het Jachtslot Mookerheide.	ZW-0317-239

Standpunt GS

Het gebied waar de zienswijze op ziet is in de huidige situatie groenblauwe mantel. Opname in de Groenblauwe landbouwzone als ecologische verbinding is het meest passend bij de feitelijke situatie en de mogelijkheden om op het terrein het ecologische functioneren van het netwerk te versterken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om contact op te nemen met gemeente Sittard-Geleen over onjuiste kaartgegevens. In de kaarten bij de POVI ontbreken ecologische verbindingszones die wel zijn vastgesteld in de Omgevingsvisie van de gemeente.	ZW-0917-1

Standpunt GS

De ligging van de ecologische verbindingszones in de gemeentelijke omgevingsvisie kent een grote mate van overlap met de verbindingszones in de ontwerp-POVI. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien waar het functioneren van het ecologisch netwerk kan worden versterkt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ecologische verbindingszone bij Schinveldse bossen beter aan te laten sluiten aan NNL en te verbreden, de verbindingszone bij Hulsberg-Valkenburg toe te voegen en degene bij Milse Beek te verbreden of toe te lichten waarom deze smal is ingetekend.	ZW-0978-19

Standpunt GS

De ligging van de ecologische verbindingszones is bepaald aan de hand van natuurgegevens of expert-oordeel en is in agrarisch gebied niet breder ingetekend dan nodig is voor het ecologisch functioneren. Wij gaan graag met de indiener van de zienswijze in overleg om te bezien hoe het functioneren van het netwerk kan worden verbeterd.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ecologische verbindingszone en groenblauwe landbouwzone niet te dicht bij agrarische bedrijven te plannen.	ZW-0167-4

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone is gebaseerd op modelmatig onderzoek en op de expertise van ecologisch specialisten, waarbij gekeken is naar de eisen die doelsoorten aan het landschap stellen. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

Tekst van de POVI en de kaartlaag Ecologische verbindingszone handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de juridische status, doelstelling en toepasselijke voorwaarden van de ecologische verbindingszones expliciet en concreet te maken in de verordening en de indiener daarbij actief te betrekken, de begrenzing van deze zones in overleg met de indiener te heroverwegen en aan te passen waarbij stedelijke en recreatieve functies die zijn ingebed in het bestaand gebruik en ruimtelijk beleid worden uitgesloten van ecologische zonering, rekening houdend met gemeentelijke beleidsdoelen en ruimtelijke ontwikkelstrategieën.	ZW-1038-6

Standpunt GS

De kaart met ecologische verbindingszones in de POVI is zelfbindend voor de provincie en heeft geen rechtstreeks effect op bestaande functies.

In de ontwerp-POVI is opgenomen dat de verbindingszones mede de basis vormen voor de groenblauwe landbouwzone in de algemene zonering en dat er bij verordening een motiveringsplicht voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zal gaan gelden. De aanpassingen van de Omgevingsverordening die daarvoor nodig zijn volgen een separate voorbereidingsprocedure. Voor zover de zienswijze daar op ziet verwijzen wij de indiener van de zienswijze graag naar die procedure. Wij zijn graag bereid om in overleg te gaan met de indiener van de zienwijze om te bezien of er mogelijkheden zijn om het ecologisch functioneren van het netwerk te versterken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de poelen en verbindingen op de percelen F 587 en F 586 (Natuurbuffer Keerberg) niet de subtype gebiedsaanwijzing Verbinding met landschapselementen – Ecologische verbindingszones maar de subtype Kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszones toe te kennen. Dit naast de gebiedsaanwijzing Ecologische verbindingszone.	ZW-1263-5

Standpunt GS

De zone waar de zienswijze op ziet is begrensd vanwege het leefgebied van de Eikelmuis. Dit hoeft niet enkel met houtige elementen te worden ingevuld; ook poelen passen in het streefbeeld. Het is niet nodig om daarvoor de typering aan te passen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de ecologische verbindingszone tussen Weerterbos en Groote Peel. Volgens indiener is deze verbindingszone onmogelijk vanwege de ligging van de N266 en het Kanaal. Volgens indiener levert dit onnodige druk op de daar gelegen agrarische percelen.	ZW-0775-7

Standpunt GS

De verbindingszone waar de zienswijze op ziet is van groot belang voor het vergroten van de robuustheid en veerkracht van beide gebieden en was als zodanig grotendeels ook opgenomen in de huidige groenblauwe mantel. Het is ons bekend dat deze verbindingszone wordt doorkruist door een kanaal en een provinciale weg. Deze zijn passeerbaar te maken door ontsnipperingsmaatregelen. De aanduiding als ecologische verbindingszone levert geen regeldruk op voor het huidige agrarische grondgebruik.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Steller vraagt om de ecologische verbindingszone aan zuidoostzijde groeve Mourik te verkleinen ivm het mogelijk maken van de herontwikkeling van het Mourik terrein en het toekomstig hoogspanningsstation. (zie kaartje)	ZW-0160-129

Standpunt GS

De aanwijzing van dit gebied als ecologische verbindingszone hoeft niet beperkend te zijn voor de realisatie van een hoogspanningsstation en andere ruimtelijke ontwikkelingen op het Mourik-terrein. Er hoeft alleen gemotiveerd te worden hoe wordt omgegaan met de verbindende functie.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Steller vraagt om de ecologische verbindingszone vanuit Schutterspark richting oostzijde door te trekken (zie kaartje)	ZW-0160-130

Standpunt GS

In de bedoelde verbindingszone ten oosten van het Schutterspark ontbreekt in de ontwerp-POVI inderdaad een belangrijke schakel. Deze kan aan de verbindingszone worden toegevoegd.

Voorstel aan PS

De kaart met verbindingszones in de ontwerp-POVI aan te passen door een ontbrekende schakel de verbindingszone ten oosten van het Schutterspark in te vullen.

Zienswijze	Indiener
Verder is de ecologische verbindingszone ingetekend over de erven en bedrijfsgebouwen van aansluitende bedrijven. Het is volgens indiener onrealistisch om te verwachten dat deze bedrijven verdwijnen om plaats te maken voor natuur. Indiener verzoekt dan ook om de Ecologische verbindingszone op een reële wijze te begrenzen.	ZW-0355-6

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszones bestaan uit zoekgebieden en concreet begrensde zones. In het geval van zoekgebieden kan het zijn dat er bouwkavels en gebouwen binnen de zone liggen. Dit past bij het globale karakter van een zoekgebied. Vanzelfsprekend hoeft de ecologische verbinding echter niet te worden ontwikkeld op percelen met bebouwing. Bij concreet begrensde verbindingszones in de ontwerp-POVI komt het ook voor dat er bouwkavels en bebouwing binnen de begrenzing ligt. Binnen deze functies zijn er zeer beperkt mogelijkheden om bij te dragen aan de verbinding. Om onduidelijkheid over de ligging van de

beoogde verbinding te voorkomen zijn naar aanleiding van deze en andere zienswijzen de grotere bouwkavels uit de begrenzing verwijderd wanneer dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om een verbinding te realiseren. Dit betreft vooral percelen van agrarische bedrijven.
Kleinere percelen en groenstructuren langs bouwkavels zijn binnen de begrenzing gehandhaafd.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen door bij concreet begrensde verbindingen grotere bouwkavels niet meer aan te duiden als beoogde verbindingszone, waar dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om de verbinding te realiseren.

4.15 Ecologische verbindingszones- Verzoek om duidelijkheid

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als 'Kleinschalig landschap met poelen – ecologische verbindingszone' onvoldoende duidelijk is.	ZW-0261-4
De indiener vraagt zich af waarom er op het perceel ecologische verbindingszones zijn aangewezen, aangezien het niet duidelijk is welke natuurgebieden met elkaar hierdoor worden verbonden. Zie zienswijze voor kaartaanduiding.	ZW-1345-6
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van ecologische verbindingszones niet consistent is en suggereert dat dit willekeurig lijkt in plaats van natuurtechnisch onderbouwd.	ZW-0644-3 ZW-0655-3
Indiener geeft aan dat de onderbouwing van de uitbreiding van ecologische verbindingszones te wensen overlaat.	ZW-0636-1
Indiener geeft aan dat de onderbouwing voor de uitbreiding van ecologische verbindingszones tekortschiet.	ZW-0644-1 ZW-0655-1
Indiener geeft aan dat de POVI stelt dat uitloopzones en zones tussen passages rond ecologische verbindingszones vrijgewaard moeten worden van ontwikkelingen, maar dat deze zones niet op kaart zijn weergegeven en onduidelijk is of en wanneer deze in overleg met gemeenten worden aangepast.	ZW-0241-130
Indiener geeft aan dat delen van ecologische verbindingszones voornamelijk grenzen aan primaire landbouwzones, wat moeilijk te onderbouwen is.	ZW-0636-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat er geen enkel natuurgebied van belang wordt verbonden door deze aanwijzing.	ZW-0371-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat niet duidelijk is hoe deze aanduiding heeft plaatsgevonden en niet concreet is uitgewerkt welke mogelijke beperkingen dit betekent voor het huidig agrarisch grondgebruik.	ZW-0662-2

Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone op enkele percelen omdat niet duidelijk is hoe deze begrenzing tot stand is gekomen en welke mogelijke beperkingen dit betekent voor het huidige grondgebruik.	ZW-0720-3
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone op haar perceel omdat die geen belang dient en derhalve vreemd is op deze locatie	ZW-0639-2
Indiener stelt dat de aanduiding ecologische verbindingszone op de bedrijfslocatie willekeurig is ingetekend, zonder gebiedsonderzoek of onderbouwing, terwijl de gronden al decennia agrarisch worden gebruikt.	ZW-1033-5
Indiener stelt dat de aanduiding ecologische verbindingszone willekeurig is ingetekend zonder gebiedsonderzoek.	ZW-0981-8
Indiener stelt dat de aanwijzing van cultuurgrond als ecologische verbindingszone onvoldoende is onderbouwd en dat de gevolgen voor agrarisch gebruik onduidelijk zijn.	ZW-0734-8
Indiener stelt dat de aanwijzing van de agrarische bedrijfslocatie en huiskavels als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ onvoldoende concreet is.	ZW-0261-2
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als ecologische verbindingszone onvoldoende is onderbouwd, omdat er geen gebiedsstudie aan ten grondslag ligt en de begrenzing willekeurig is ingetekend.	ZW-0652-3
Indiener stelt dat de aanwijzing van een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ onvoldoende is onderbouwd.	ZW-0261-12
Indiener stelt dat de aanwijzing van een landbouwperceel nabij de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ onvoldoende is onderbouwd.	ZW-0261-6
Indiener stelt dat de aanwijzing van landbouwpercelen op afstand van de bedrijfslocatie als ‘Beekdal – ecologische verbindingszone’ onvoldoende is onderbouwd.	ZW-0261-9
Indiener stelt dat de aanwijzing van percelen als ecologische verbindingszone willekeurig is ingetekend zonder gebiedsstudie, terwijl deze gronden al jarenlang intensief agrarisch worden gebruikt.	ZW-0884-13
Indiener stelt dat de aanwijzing van percelen als ecologische verbindingszone willekeurig is ingetekend zonder onderzoek en dat de gevolgen voor agrarisch gebruik onduidelijk zijn.	ZW-0889-9
Indiener stelt dat de ecologische verbindingszone bij de Meinweg-Reeweg willekeurig is ingetekend en onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1425-20
Indiener stelt dat de ecologische verbindingszone bij de Reutjesweg willekeurig is ingetekend en onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1425-8
Indiener stelt dat de omschrijving van de ecologische verbindingszone juridisch en planologisch te vaag is en leidt tot grote onzekerheid.	ZW-1494-10
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones rond diverse percelen willekeurig zijn aangewezen zonder onderzoek of gebiedsbeschrijving. Thema: Natuur | Cluster: Ecologische verbindingszones	ZW-0981-14

Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn ingetekend zonder onderbouwing.	ZW-1039-13
Indiener stelt dat percelen aan de Meinweg-Reeweg ten onrechte zijn aangeduid als ecologische verbindingszone.	ZW-1425-18
Indiener stelt dat percelen aan de Reutjesweg in Posterholt ten onrechte zijn aangeduid als ecologische verbindingszone.	ZW-1425-6
Indiener stelt dat uit de ontwerp POVI niet blijkt wat de gevolgen zijn van de aanduiding Ecologische verbindingszone. Als de gevolgen niet duidelijk zijn, dient deze aanduiding verwijderd te worden.	ZW-0599-4
Indiener stelt dat verdere uitbreiding van ecologische verbindingszones over landbouwpercelen onacceptabel is zolang geen gebiedsonderzoek heeft plaatsgevonden.	ZW-1033-13
Indiener stelt de vraag waarom de ecologische verbindingszones breder worden tov de rechterzijde van zijn bedrijf	ZW-1078-8
Indiener tekent bezwaar aan tegen zonering als ecologische verbindingszone voor enkele percelen en verzoekt om compensatie voor waardedaling wanneer bezwaar wordt afgewezen.	ZW-0916-2
Indiener verzoekt dat de ecologische verbindingszone wordt verwijderd zolang geen gebiedsonderzoek, instemming van grondeigenaren en concrete financiering of compensatie is geregeld.	ZW-0973-14
Indiener verzoekt dat dergelijke zones worden teruggebracht of verwijderd zolang geen gebiedsonderzoek is uitgevoerd en gevolgen onduidelijk zijn.	ZW-0981-15
Indiener verzoekt de Provincie meer duidelijkheid te geven over de locatie waar ecologische verbindingszones worden gepland en wat de effecten daarvan zullen zijn voor de agrarische bedrijfsvoering in het gebied.	ZW-0866-26
Indiener verzoekt om duidelijkheid en uitwerking over planning en financiële consequenties bij (gedeeltelijke) functiewijziging indien de ecologische verbindingszone overlapt met de bedrijfsgrond.	ZW-0148-6
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de ecologische verbindingszones en de mogelijke beperkingen voor het agrarische grondgebruik.	ZW-1112-6
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de regels voor gewasbeschermingsmiddelen en bemesting in ecologische verbindingszones.	ZW-0768-2
Indiener vindt de status van ecologische verbindingszones onduidelijk door overlappende kaarten en vraagt om concretere uitwerking en kansen voor nieuwe verbindingen via gebiedsgerichte aanpakken.	ZW-0224-146
Indiener geeft aan dat het niet duidelijk is hoe de kartering van de ecologische verbindingszones heeft plaatsgevonden en welke mogelijke beperkingen dit heeft voor het grondgebruik.	ZW-1385-6
Indiener wenst onderbouwt te zien waar de breedte van de ecologische verbindingszone en beekdalen op percelen is gebaseerd.	ZW-0545-8
Indiener stelt dat een inhoudelijke of gedetailleerde beschrijving of aan enig nader onderzoek over de ecologische verbindingszones ontbreekt en deze begrenzing niet ingetekend zou moeten zijn op gronden die zij al jaren voor agrarische productie gebruiken.	ZW-0851-11

Indiener stelt dat de aanduiding beekdal-ecologische verbindingszone onjuist en niet uitvoerbaar is.	ZW-1414-14
Indiener stelt dat de aanduiding ecologische verbindingszone onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1414-5
Indiener stelt dat de aanduiding ecologische verbindingszone over de bouwkavel onvoldoende onderbouwd is.	ZW-1434-8
Indiener stelt dat een deel van de percelen ten onrechte is aangeduid als ecologische verbindingszone.	ZW-1451-10
Indiener stelt dat de indeling van agrarisch bedrijfskavel als ecologische verbindingszone onaanvaardbare gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering en de continuïteit van het bedrijf.	ZW-1494-7
Indiener stelt dat de nieuwe aanwijzing van het agrarisch bedrijfskavel als onderdeel van de ecologische verbindingszone niet in lijn is met de geldende bestemmingsplannen/omgevingsplannen en de door gemeente verleende toestemming.	ZW-1494-8
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones die nog niet zijn onderzocht voorlopig van de kaarten worden verwijderd om rechtsonzekerheid te voorkomen.	ZW-0889-18
Indiener stelt dat bij de verdere uitwerking in de verordening en de bijbehorende instructieregels de ecologische verbindingszone geen extra beperkingen mag opleveren voor de exploitatie en ontwikkeling van hun agrarisch bedrijf.	ZW-0851-10
Indiener stelt dat als de ecologische verbindingszone wordt opgenomen, in de visie helder moet worden uitgelegd welke (verwachte) gevolgen dit voor de bedrijfsvoering van agrarische bedrijven met zich meebrengt.	ZW-0851-12
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn ingetekend zonder onderzoek en dat de gevolgen voor agrarisch gebruik onduidelijk zijn.	ZW-0868-8
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones van de percelen worden verwijderd, of dat wordt vastgelegd dat deze geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-0868-9
Indiener verzoekt dat de begrenzing van de groenblauwe landbouwzone en het beekdal/ecologische verbindingszones niet wordt vergroot ten opzichte van de huidige situatie. Bij doorvoering van de vergroting moet passende compensatie worden geboden.	ZW-0996-7
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones pas worden vastgesteld na degelijk gebiedsonderzoek en dat deze geen aanvullende beperkingen mogen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1011-8
Indiener stelt dat aanwijzing als Ecologische verbindingszone willekeurig is ingetekend zonder onderliggende gebiedsstudie en daardoor rechtsonzekerheid veroorzaakt.	ZW-1071-11 ZW-1071-12
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat geen beperkingen gelden voor teelt, bemesting of watergebruik.	ZW-1072-10
Indiener stelt dat aanwijzing van Ecologische verbindingszones willekeurig is en leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1072-9

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe landschapszones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden vanwege schaarste en stijgende grondprijzen.	ZW-1095-15
Indiener stelt dat aanwijzing van Ecologische verbindingszones willekeurig is en onvoldoende onderbouwd, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1101-11
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones niet worden vastgesteld zolang geen deugdelijk gebiedsonderzoek beschikbaar is.	ZW-1101-12
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones niet worden vastgesteld zolang geen onderbouwing beschikbaar is en dat agrarisch gebruik in deze zones volledig behouden blijft.	ZW-1122-10
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn aangewezen zonder gebiedsstudie, waardoor rechtsonzekerheid ontstaat.	ZW-1122-9
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn aangewezen zonder onderbouwing, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1134-12
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones niet worden vastgesteld zolang geen gebiedsonderzoek beschikbaar is.	ZW-1134-13
Indiener stelt dat aanwijzing van percelen als Ecologische verbindingszone willekeurig is, zonder onderzoek of gebiedsonderbouwing.	ZW-1141-12
Indiener verzoekt dat ecologische verbindingszones niet worden vastgesteld zolang geen degelijk onderzoek en gebiedskenmerken beschikbaar zijn.	ZW-1141-13
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe zones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, vanwege grondschaarste en prijsopdrijving.	ZW-1151-12
Indiener vraagt om verduidelijking van hoe het aanbrengen van de zonering van de ecologische verbindingszones heeft plaatsgevonden.	ZW-1159-12 ZW-1213-23
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen de Ecologische verbindingszone volledig mogelijk blijft en dat deze aanduiding niet leidt tot aanvullende beperkingen.	ZW-1189-7 ZW-1196-7
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert voor het landbouwkundig gebruik.	ZW-1232-6 ZW-1239-6
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones willekeurig zijn begrensd en niet zijn onderbouwd met gebiedsonderzoek. Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft en dat aanwijzing als ecologische verbindingszone niet leidt tot beperkingen van de bedrijfsvoering.	ZW-1244-4
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als ecologische verbindingszone niet leidt tot beperkingen van de bedrijfsvoering.	ZW-1259-4
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding niet leidt tot beperkingen van de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1322-5
Indiener stelt dat de aanwijzing van ecologische verbindingszones onvoldoende is onderbouwd en dat deze zones willekeurig zijn vastgesteld. Indiener verzoekt de bestaande gebruiksmogelijkheden te waarborgen.	ZW-1322-6

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig niet leidt tot beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1323-5
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en dat aanwijzing willekeurig is. Indiener verzoekt bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden te behouden.	ZW-1323-6
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en dat aanwijzing willekeurig is. Indiener verzoekt de huidige gebruiksmogelijkheden te behouden.	ZW-1334-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1349-10
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig geen beperkingen oplevert voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1349-7
Indiener stelt dat de aanwijzing van ecologische verbindingszones onvoldoende is onderbouwd en dat deze zones willekeurig zijn vastgesteld. Indiener verzoekt de bestaande gebruiksmogelijkheden te waarborgen.	ZW-1349-8
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones behouden blijft en dat aanwijzing als zodanig niet leidt tot beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1362-11
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en dat aanwijzing willekeurig is vastgesteld.	ZW-1362-12 ZW-1380-14
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert voor teelt, bemesting, watergebruik en spuitzones.	ZW-1363-10
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en dat de begrenzing willekeurig is vastgesteld.	ZW-1363-11 ZW-1370-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1363-14 ZW-1370-7 ZW-1362-8
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen beperkingen oplevert voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1370-8 ZW-1384-8
Indiener maakt bezwaar tegen het doorsnijden van bestaande kavels door ecologische verbindingszones waardoor versnippering van bedrijven optreedt.	ZW-1371-4
Indiener vraagt naar de achterliggende argumentaties waarom het gebiedspaspoort en de ecologische verbindingszone liggen zoals ze liggen.	ZW-1372-6
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones behouden blijft en dat aanwijzing geen beperkingen oplevert.	ZW-1380-13

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1383-12 ZW-1384-11 ZW-1392-10 ZW-1379-7 ZW-1380-11 ZW-1455-17
Indiener geeft aan dat het niet duidelijk is hoe de kartering van de ecologische verbindingszones heeft plaatsgevonden en welke mogelijke beperkingen dit heeft voor het grondgebruik.	ZW-1385-6
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones onvoldoende zijn onderbouwd en willekeurig zijn ingetekend.	ZW-1392-12 ZW-1396-17
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik binnen ecologische verbindingszones volledig behouden blijft.	ZW-1392-13 ZW-1396-16
Indiener verzoekt te garanderen dat mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volledig mogelijk blijven binnen percelen die als ecologische verbindingszone zijn aangeduid.	ZW-1392-14
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor de exploitatie en ontwikkeling van het mobiliteitscentrum.	ZW-1414-6
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding ecologische verbindingszone geen beperkingen oplevert voor agrarische bouw- en gebruiksmogelijkheden.	ZW-1434-9
Indiener stelt dat ecologische verbindingszones leiden tot beperkingen van agrarisch gebruik.	ZW-1456-16 ZW-1458-22 ZW-1459-19
Indiener verzoekt te garanderen dat ecologische verbindingszones geen aanvullende beperkingen opleveren voor exploitatie van landbouwgrond.	ZW-1456-17 ZW-1459-20 ZW-1458-23
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden binnen landbouwgebieden niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1458-24
Indiener stelt dat percelen van het bedrijf ten onrechte zijn aangeduid als ecologische verbindingszone.	ZW-1469-13 ZW-1470-18
Indiener verzoekt te garanderen dat ecologische verbindingszones geen beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1469-14 ZW-1470-19
Indiener verzoekt om schriftelijk te garanderen dat de bestaande, vergunde rechten volledig worden gerespecteerd en dat de aanwijzing als ecologische verbindingszone geen belemmering zal vormen voor noodzakelijke toekomstige ontwikkelingen van het akkerbouw- en recreatiebedrijf.	ZW-1494-12

Zienswijze

Indiener vraagt meer duidelijkheid over de in het ontwerp benoemde ecologische verbindingszones. Is al duidelijk waar deze worden gepland en wat de effecten zijn voor de agrarische bedrijfsvoering in het gebied. Het ontwerp biedt onvoldoende duidelijkheid over de compensatie van schade. Deze schade dient integraal te worden vergoed aan de in het gebied gevestigde bedrijven.

Indiener

ZW-0712-23	ZW-0727-23	ZW-0731-23	ZW-0751-23	ZW-0752-23	ZW-0755-23
ZW-0756-23	ZW-0758-23	ZW-0759-23	ZW-0760-23	ZW-0817-23	ZW-0829-23
ZW-0861-23	ZW-0863-23	ZW-0864-23	ZW-0887-23	ZW-0964-23	ZW-0965-23
ZW-0968-23	ZW-0969-23	ZW-0970-23	ZW-0971-23	ZW-1015-23	ZW-1019-23
ZW-1021-23	ZW-1022-23	ZW-1024-23	ZW-1026-23	ZW-1028-24	ZW-1030-24
ZW-1031-23	ZW-1032-23	ZW-1034-23	ZW-1068-23	ZW-1109-23	ZW-1123-23
ZW-1124-23	ZW-1138-23	ZW-1256-23	ZW-1333-25	ZW-1354-23	ZW-1373-23
ZW-1431-23	ZW-1468-23				

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone is gebaseerd op modelmatig onderzoek en op de expertise van ecologisch specialisten, waarbij gekeken is naar de eisen die doelsoorten aan het landschap stellen. Er zijn verschillende typen verbindingszones ingetekend: verbindingen die concreet zijn begrensd en zoekgebieden voor nieuwe verbindingszones. Verder zijn de verbindingszones onderverdeeld naar verschillende streefbeelden, al naar gelang de habitateisen van de dier- en plantensoorten die afhankelijk zijn van de betreffende verbinding. De onderbouwing per individuele verbindingszone kan worden nagelezen in een achtergronddocument dat op de website van de provincie Limburg is gepubliceerd. Het gaat in de kaarten, zeker in het geval van zoekgebieden, om ruim begrensde zones, die ruimte bieden aan gemeenten, het waterschap en grondeigenaren om nog keuzes te maken in de invulling van de betreffende verbinding. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de bijbehorende kaart met verbindingszones handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de provinciale omgevingsvisie de groenblauwe dooradering een paar keer wordt genoemd. Volgens indiener is er een samenhang met bijvoorbeeld een ecologische verbindingszone en vraagt of hierin geen koppelkansen mogelijk zijn.	ZW-1473-181

Standpunt GS

De dooradering van het landschap met landschapselementen, biedt nadrukkelijk een kans voor het realiseren en versterken van ecologische verbindingen. In de tekst van de POVI wordt voldoende duidelijk dat er bij de invulling van ecologische verbindingszones wordt ingezet op de aanleg van landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Er zijn daarmee koppelkansen voor groenblauwe dooradering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om toe te voegen aan de tekst dat ongeacht of er sprake is van GBLZ, Verwevingsgebied of beiden, de aanwijzing van ecologische verbindingszones incl. hun subtypes, evenals de aanwijzing van beekdalen, hellingen en andere voor natuurherstel relevante gebiedsaanduidingen, onverkort van kracht blijven.	ZW-1263-4

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone werkt door in de algemene zonering: de kaartlaag vormt één van de kaartlagen die is gebruikt voor het opbouwen van de Groenblauwe landbouwzone. Waar verbindingszones doorlopen in verwevingsgebied blijven de verbindingszones van toepassing.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de bijbehorende kaart met verbindingszones handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aanduiding ecologische verbindingszone voor een rij bomen op eigendom (bijlage 2) ongedaan te maken.	ZW-0545-7

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone in de ontwerp-POVI is hier niet logisch begrensd. Deze kan worden aangepast zodat alleen het beekdal in de begrenzing valt.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Verschillende landbouwpercelen worden doorkruist door de aanduiding “Ecologische verbindingszone”. Indiener verzoekt de aanduiding “Ecologische verbindingszone” rondom X te verwijderen, omdat er geen enkel natuurgebied van belang verbonden wordt door de aanwijzing op deze locatie.	ZW-0664-2

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone Breukerheide in de ontwerp-POVI is hier begrensd om een verbinding met schrale elementen te creëren ten behoeve van het omliggende natuurgebied.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de bijbehorende kaart met verbindingszones handhaven.

4.16 Ecologische verbindingzones- Verzoek om verwijdering

Zienswijze	Indiener
De indiener begrijpt niet waarom de ecologische verbindingszone het hele perceel moet beslaan. De verbindingszone verbindt namelijk feitelijk niks. De indiener verzoekt de ecologische verbindingszone te verwijderen van het perceel. Zie zienswijze voor kaartaanduiding.	ZW-0927-10

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone waar de zienswijze op ziet is in de ontwerp-POVI gebaseerd op de feitelijke ligging van het beekdal, waar het laag gelegen landbouwperceel onderdeel van uitmaakt. Wij zijn het eens met de indiener dat ter plaatse het landbouwperceel geen onderdeel hoeft te zijn van de verbindingszone omdat er in het perceel dat direct grenst aan de beek voldoende ruimte is voor een effectieve verbinding.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen conform de zienswijze.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat meerdere aanduidingen op het eigen gebied niet overeenkomen met de feitelijke situatie en toekomstige ontwikkelbehoefte en verzoekt daarom om een aantal aanpassingen: verwijdering van aanduiding ‘Ecologische verbindingszones’ op plekken waar reeds andere ontwikkeling (voorzien) zijn. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-20

Standpunt GS

De verbindingszone waar de zienswijze op ziet is een belangrijke oost-west verbinding tussen NNL-gebieden. Ruimtelijke ontwikkelingen hoeven niet in de weg te staan aan de realisatie van deze verbindingszone.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van gronden als ecologische verbindingszone betrekking heeft op 90% van zijn gronden. En verzoekt dit ongedaan te maken of om compensatie.	ZW-0946-9
Indiener verzoekt dat de ecologische verbindingszone bij de bedrijfslocatie wordt verwijderd, zodat provinciale aanduidingen geen extra belemmeringen opleveren voor de beoogde invulling.	ZW-0901-5

Indiener verzoekt om de percelen WEE01-AC-1133, SRY00-F-986 en SRY00-F-761 niet aan te duiden als ecologische verbindingszone, maar te classificeren als primair landbouwgebied.	ZW-1406-1
Indiener verzoekt om perceel HSL00-G-33 niet aan te duiden als een verbindingszone, maar te classificeren als primair landbouwgebied, aangezien de bosrijke strook langs de Vliet al functioneert als verbindingszone.	ZW-1406-4
Indiener verzoekt om verwijdering van de beekdalzonering van het bouwblok vanwege onacceptabele beperkingen op bebouwing, ondanks het geringe overstromingsrisico door het hoogteverschil.	ZW-0898-4
Indiener wil dat de aanduiding Ecologische verbindingszone wordt verwijderd van 2 percelen omdat niet duidelijk is waarom deze aanduiding heeft plaatsgevonden en welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt.	ZW-0671-4

Standpunt GS

De aanduiding als ecologische verbindingszone is gebaseerd op modelmatig onderzoek en op de expertise van ecologisch specialisten, waarbij gekeken is naar de eisen die doelsoorten aan het landschap stellen. Er zijn verschillende typen verbindingszones ingetekend: verbindingen die concreet zijn begrensd en zoekgebieden voor nieuwe verbindingszones. Verder zijn de verbindingszones onderverdeeld naar verschillende streefbeelden, al naar gelang de habitateisen van de dier- en plantensoorten die afhankelijk zijn van de betreffende verbinding. De onderbouwing per individuele verbindingszone kan worden nagelezen in een achtergronddocument dat op de website van de provincie Limburg is gepubliceerd. Het gaat in de kaarten, zeker in het geval van zoekgebieden, om ruim begrensde zones, die ruimte bieden aan gemeenten, het waterschap en grondeigenaren om nog keuzes te maken in de invulling van de betreffende verbinding. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik. Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het vasthouden aan de ecologische verbinding tussen Weerterbossen en Groote Peel op kaartniveau leidt tot onterechte ruimtelijke druk en onrealistische verwachtingen richting grondeigenaren en ondernemers.	ZW-0963-12

Standpunt GS

De verbindingszone waar de zienswijze op ziet is van belang voor het vergroten van de robuustheid en veerkracht van beide gebieden. De aanduiding van een ecologische verbindingszone in de POVI heeft geen directe consequenties voor het bestaande agrarische grondgebruik.

Invulling vindt plaats op basis van vrijwilligheid en overeenstemming met de grondeigenaren of -gebruikers.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone omdat geen natuurgebied van belang wordt verbonden door deze aanwijzing en verzoekt de provincie deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0554-2

Standpunt GS

De ecologische verbindingszone is hier ingetekend op basis van de feitelijke ligging van het beekdal dat een belangrijke verbinding van NNL-gebieden vormt. De begrenzing ter plaatse van het bedrijf van de indiener kan worden aangepast naar de ligging van de oorspronkelijke groenblauwe mantel. Er blijft daarmee voldoende ruimte voor een effectieve verbinding.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone op de huiskavel omdat niet duidleijk is hoe deze tot stand is gekomen en welke mogelijke beperkingen dit met zich meebrengt voor het huidige agrarisch grondgebruik. Voorgesteld wordt om deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0594-3

Standpunt GS

Eén van de verbindingszones waar deze zienswijze op ziet betrof een kaartfout en had geen verbindende functie. Wij stellen voor om deze te verwijderen. Het tweede perceel ligt in een belangrijke verbinding oostelijk van Horst. De aanduiding als ecologische verbindingszone levert geen beperkingen op voor het bestaande agrarische grondgebruik.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Ecologische verbindingszone op diverse percelen en verzoekt de provincie deze aanduiding te verwijderen.	ZW-0663-4

Standpunt GS

De verbindingszone waar de zienswijze op doelt is gebaseerd op de ligging van het beekdal en vormt een belangrijke verbinding voor soorten die van het beekdal gebruik maken.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Groenblauwe Landbouwzone (beekdal - ecologische verbindingszone) omdat er geen enkel natuurgebied van belang wordt verbonden door deze aanwijzing. Indiener is van mening dat de gevolgen van de aanwijzing ecologische verbinding duidelijk moeten zijn voorafgaand aan de definitieve aanwijzing ervan en vraagt om verwijdering van deze aanduiding.	ZW-0705-2

Standpunt GS

De begrenzing van de ecologische verbindingszone in het gebied waar in deze zienswijze op wordt gedoeld is gebaseerd op de ligging van het beekdal. De percelen dragen echter niet bij aan een effectieve verbinding.
Het voorstel is om deze uit de begrenzing van de ecologische verbindingszone te verwijderen.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aan te passen door de percelen waar in de zienswijze op wordt gedoeld uit de begrenzing te verwijderen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ecologische verbindingszones niet op te nemen over de bedrijfslocaties X (varkenshouderijbedrijf) en Y (melkveehouderijbedrijf). Het opnemen van deze aanduiding is ook niet onderbouwd.	ZW-1226-2

Standpunt GS

De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszone langs de Visschensteert vormt geen functionele verbinding. Voorstel is om deze uit de begrenzing te verwijderen. Het ecologisch functioneren van de verbinding tussen de Neerpeelbeek en de Roggelse beek dient nader te worden onderzocht.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones in de ontwerp-POVI aanpassen door de verbindingszone langs de Visschensteert te verwijderen.

4.17 Ecologische verbindingszones- Vrees negatieve effecten faunaschade

Zienswijze	Indiener
De indiener maakt zich zorgen over het mogelijke gebruik van de verbindingszones door wilde zwijnen en ongedierte met overbrenging van dierziektes tot gevolg.	ZW-1084-3 ZW-1312-8
Indiener geeft aan dat er in de omgeving veel problemen zijn met faunaschade en is zodoende van mening dat ecologische verbindingszones hier ongewenst zijn.	ZW-0916-4
Indiener geeft aan dat het gebied rondom de Berckt in Baarlo ecologische verbindingszone wordt, terwijl hier percelen liggen waarvan ze juist fauna willen weren.	ZW-0945-3
Indiener vreest naast de hydrologische effecten ook voor negatieve neveneffecten zoals ver-onkruiden, wildvraat en dierziekten.	ZW-0116-6

Standpunt GS

Natuurverbindingen zijn nodig voor de uitwisseling tussen deelpopulaties van dier- en plantensoorten. De verspreiding van soorten levert uitdagingen op ten aanzien van het beheer van diersoorten die schade aan de landbouw kunnen veroorzaken. We zetten in op voorkomen van faunaschade door het stimuleren van de inzet van preventieve maatregelen zoals het gebruik van rasters. Waar preventie onvoldoende soelaas biedt worden in het faunabeheer mogelijkheden geboden voor schadebestrijding en populatiebeheer. Verbindingszones vormen hierop geen uitzondering. Verbindingszones kunnen verder juist bijdragen aan het compartimenteren van dierpopulaties in geval van het uitbreken van een besmettelijke dierziekte, bijvoorbeeld door ecoducten tijdelijk af te sluiten.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI en de kaartlaag Ecologische verbindingszones handhaven.

4.18 Ecoregelingen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om ecologische subsidies te koppelen aan nateelten zoals groenbemesting en vanggewassen.	ZW-0589-9
Indiener stelt voor om groene braak en spontane opkomst op percelen te ondersteunen als onderdeel van ecologische regelingen.	ZW-0589-3

Standpunt GS

De eco-regelingen maken deel uit van het Europese GLB stelsel. De provincie heeft daar geen invloed op en dit maakt ook geen deel uit van de ruimtelijke visie in deze POVI.

Voorstel aan PS

De teksten van de ontwerp-POVI op dit punt niet te wijzigen.

4.19 Extensiveringsgebieden

Zienswijze	Indiener
De indiener wijst erop dat de Provincie zich moet houden aan de stelling in de omgevingsvisie dat extensiveringsgebieden na de herziening van de omgevingsverordening geen onderdeel meer uitmaken van de primaire landbouwzone.	ZW-1314-3
De indieners zijn verbaasd over het voorstel om extensiveringsgebieden zonder onderbouwing toe te voegen aan de Groenblauwe Landbouwzone. Zij vinden dit in strijd met de rechtszekerheid voor agrarische bedrijven, omdat deze zo niet weten waar ze aan toe zijn. Extensiveringsgebieden waren bedoeld om intensieve veehouderij terug te dringen ten gunste van kwetsbare natuur, terwijl elders juist ruimte werd gegeven aan intensieve bedrijven. Door recente wetgeving en uitspraken van de Raad van State is verdere bescherming inmiddels gewaarborgd via vergunningsprocedures: uitbreiding van veehouderijen zonder natuurvergunning (met mogelijk meer stikstofdepositie) is nu niet meer mogelijk. Volgens de indieners brengt het toevoegen van extensiveringsgebieden aan de Groenblauwe Landbouwzone nadelige gevolgen voor alle agrarische bedrijven (ook niet-intensieve) en levert het geen extra bescherming op. Ze verzoeken daarom het huidige beleid (zoals vastgelegd in de POVI 2021) te handhaven en de extensiveringsgebieden te schrappen. Ook vragen ze om duidelijkheid over de definitie van “intensieve veehouderij” en adviseren ze bij milieubelastende bedrijven geen generiek verbod op uitbreiding in te voeren.	ZW-0877-22
Het extensiveringsgebied is uitgebreid en betekent een belemmering voor de huidige activiteiten en de toekomstbestendigheid van het bedrijf. Dit ook in combinatie met het duurzaam produceren van landbouwproducten.	ZW-1226-21
Het is voor de indiener onduidelijk hoe de aanwijzing extensiveringsgebied gaat uitpakken in de toekomst en welke beperkingen dit met zich mee gaat brengen, kijkende naar de voorziene herziening van de ligging van de zones in de omgevingsverordening. Ook hier voorziet de indiener een groot probleem opdoemen in de vorm van verdere beperkingen voor bedrijfsvoering.	ZW-0564-7
Indiener constateert dat het bedrijf feitelijk ingeklemd wordt tussen extensiveringsgebieden omdat in de plekinfo een extensiveringszone dwars door de huiskavel van de varkenshouderij aan de Siebengewaldseweg 157 in Bergen is geprojecteerd. Indiener vreest dat deze situering de continuïteit van de bedrijfsvoering onder druk zet. Tevens vreest indiener dat hierdoor de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van het varkensbedrijf ernstig worden beperkt. Indiener verzoekt het bevoegd gezag om het ontwerp-POVI	ZW-0116-11

en de planMER zodanig gewijzigd vast te stellen dat de huiskavel van het bedrijf buiten de extensiveringszone wordt gehouden, zodat de bedrijfsvoering en ontwikkelingsruimte behouden blijven. Indiener geeft daarbij aan bereid te zijn tot een mondelinge toelichting op locatie.	
Indiener geeft aan dat de huidige strenge regels de toekomst van niet-intensieve en grondgebonden landbouw in Midden-Limburg, gemeente Echt-Susteren, bedreigen.	ZW-0455-2
Indiener geeft aan dat het lastig wordt om het bedrijf te verduurzamen met nieuwbouw of aanpassingen in het extensiveringsgebied volgens de POVI, en vraagt om duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden van het bedrijf.	ZW-1098-3
Indiener geeft aan dat het perceel is aangeduid als een extensiveringsgebied. Daarom vreest indiener dat rendabele teelten niet meer mogelijk zullen zijn.	ZW-0210-3
Indiener geeft aan dat onduidelijk is aan welke zone extensiveringszones na herziening worden toegevoegd en om welke gebieden het gaat, waardoor de gevolgen van deze beleidskeuze niet te beoordelen zijn.	ZW-0241-131
Indiener geeft aan dat onevenwichtige eisen in extensiverings- en overgangsgebieden de agrarische bedrijfsvoering drastisch beperken.	ZW-0963-7
Indiener heeft een gemengd bedrijf bestaande uit een vleeskalverhouderij met akker-/tuinbouw. Indiener wil het bedrijf in de toekomst kunnen blijven ontwikkelen om te voldoen aan de wet- en regelgeving en wensen vanuit de maatschappij. Indiener meent dat dit met de POVI zeer lastig danwel onmogelijk wordt gezien de ligging in het extensiveringsgebied. Indiener stelt dat het onduidelijk is hoe het extensiveringsgebied tot stand is gekomen. Uit de toelichting van de POVI blijkt dat het doel van een extensiveringsgebied is om verzuringsgevoelige natuurgebieden en het stroomvoerend winterbed van de Maas te beschermen. Indiener constateert dat het bedrijf niet gelegen is binnen binnen ‘overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’, ‘stroomvoerend winterbed van de Maas’ of de ‘Groenblauwe landbouwzone’. Indiener stelt dat obv bovenstaande bevindingen er geen aanleiding is om het bedrijf en de bijbehorende landbouwpercelen aan te duiden als ‘Extensiveringsgebied’. Indiener verzoekt om de aanduiding ‘Extensiveringsgebied’ tpv het bedrijf en de landbouwpercelen te laten vervallen en enkel aan te duiden als ‘Primair landbouwgebied’. Indiener stelt dat door het verwijderen van de aanduiding ‘Extensiveringsgebied’ invulling gegevens wordt aan paragraaf 5.7 van de POVI.	ZW-0870-1
Indiener leest in de ontwerp-POVI “Ook stemmen we hierbij de oude definitie “intensieve veehouderij” met de nieuwe definitie “veehouderij met milieubelastende activiteit” af. Indien de Provincie hiermee bedoelt te zeggen dat straks veehouderijen met milieubelastende activiteit gelijk worden gesteld aan “intensieve veehouderij” dan sluit de Provincie in de zone extensiveringsgebied verdere bedrijfsuitbreiding voor de melkveehouderij uit. Dit vindt indiener niet acceptabel want zo is het extensiveringsgebied niet bedoeld.	ZW-0699-15 ZW-0700-15

Indiener leest in de ontwerp-Povi “Ook stemmen we hierbij de oude definitie “intensieve veehouderij” met de nieuwe definitie “veehouderij met milieubelastende activiteit” af. Indien de Provincie hiermee bedoelt te zeggen dat straks veehouderijen met milieubelastende activiteit gelijk worden gesteld aan “intensieve veehouderij” dan sluit de Provincie in de zone extensiveringsgebied verdere bedrijfsuitbreiding voor de melkveehouderij uit. Dit vindt indiener niet acceptabel want zo is het extensiveringsgebied niet bedoeld.	ZW-1226-15
Indiener stelt dat de aanduiding 'extensiveringsgebieden' achterhaald is en pleit voor behoud van ontwikkelingsmogelijkheden voor landbouwbedrijven in het gebied.	ZW-1099-5
Indiener stelt dat er op locatie extensiveringsgebied en verwevingsgebied elkaar beleidsmatig tegenspreken. Indiener verzoekt extensiveringsgebied te laten vervallen	ZW-1489-7
Indiener stelt dat er te weinig specifieke aandacht is voor bevordering van natuurinclusieve landbouw en minder bio industrie. Indiener verzoekt om specifieke gebieden aan te wijzen voor minder vee-industrie.. Indiener geeft daarbij aan dat een sturingsmiddel hierbij kan zijn een openbare en actuele kaartlaag specifiek voor natuurcompensatie(maatregelen) en gesubsidieerde projecten zodat er meer inzicht ontstaat waar daadwerkelijk (of niet) natuurcompensatie is verbonden aan specifieke ontwikkelingen. Daarbij verzoekt indiener om deze digitale kaartlaag te ontwikkelen en te verankeren in het ruimtelijk beleid om te voorkomen dat ontwikkelingen elkaar gaan frustreren. Dit naar aanleiding van de opmerking van de indiener van de zienswijze waarbij indiener stelt dat gesubsidieerde ontwikkelingen (subsidie planten van bomen, aanleggen van voedselbossen, uitkopen van agrarische bedrijven met voornamelijk vee) succesvol en hard nodig zijn om een leefbaar Limburg te behouden.	ZW-0930-3
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de mogelijkheden om een zoogkoeienbedrijf en tuinbouwbedrijf verder te ontwikkelen binnen het extensiveringsgebied.	ZW-0913-1
Indiener verzoekt om meer ruimte voor ontwikkeling van agrarische bedrijven, inclusief schapenhouderij en zoogkoeienhouderij, in extensiveringsgebieden.	ZW-0455-1
Indiener verzoekt uitspraak te doen over de consequenties van het overlappen van het extensiveringsgebied en de 'zoekgebieden woningbouw' uit de gemeentelijke Omgevingsvisie.	ZW-0317-258
Indiener geeft aan dat de locatie niet moet worden aangemerkt als extensiveringsgebied.	ZW-0763-2

Standpunt GS

Zoals in de tekst van de ontwerp-POVI is vermeld, betreft de begrenzing van de Extensiveringsgebieden een kaartlaag die uit de vorige POVI is overgenomen en die in de toekomst herijkt zal gaan worden. De kaart had als functie ondermeer (zeer) verzuringsgevoelige gebieden te beschermen door in zones de uitbreiding en nieuwvestiging van intensieve landbouwbedrijven te voorkomen.

Mede in het kader van het LOS zal bezien worden of en welke rol er moet zijn voor de extensiveringsgebieden. Extensiveringsgebieden maken na de herziening geen onderdeel uit van de primaire landbouwzone. Dit zal in de kaarten aangepast worden in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

De tekst van de Ontwerp-POVI wijzigen van:

“Wij gaan daarom het regime en de ligging van de extensiveringszones bij wijziging van de omgevingsverordening herzien, zodat effectiever op het doel kan worden gestuurd, namelijk de reductie van de stikstofuitstoot. Extensiveringsgebieden maken na de herziening geen onderdeel uit van de primaire landbouwzone." .

naar:

“Wij gaan het regime en de ligging van de extensiveringsgebieden herzien, zodat effectiever op het doel kan worden gestuurd, namelijk de reductie van de stikstofuitstoot. We doen dit mede in het kader van de maatregelen die in het kader van het Limburgs Offensief Stikstof worden genomen. Vooruitlopend op de herziening kiezen we ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone primair landbouwgebied te halen. Dit zal in de kaarten aangepast worden.”

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom er in Zuid-Limburg geen extensiveringsgebieden liggen	ZW-0978-2

Standpunt GS

De extensiveringsgebieden komen uit gebiedsgericht beleid dat destijds voor het vee-dichte Noord- en Midden-Limburg is opgesteld. Bij de aangekondigde herijking zal bezien worden hoe voor Zuid-Limburg met extensiveringsgebieden omgegaan zal worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.20 Extra natuur in relatie tot landbouw

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige visie op landbouwgrond (met name de grote hoeveelheid groenblauwe percelen door het toepassen van afstanden tot Natura-2000 gebieden) de toekomst van haar bedrijf in gevaar brengt en ziet dit als een verkapte vorm van grondonteigening.	ZW-0339-5
Indiener geeft aan dat volgens hem natuurontwikkeling binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt dient te gelden zonder voldoende financiële middelen en ruilgrond.	ZW-1357-5

Indiener is van mening dat de aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt dient te gelden. Naast het feit dat de overheid daarvoor niet over de financiële middelen en benodigde ruilgrond beschikt, zal dit de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven verder opdrijven.	ZW-1143-14
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden binnen landbouwgebieden niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1456-18
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsmatig uitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-0973-18
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit de grondprijs opdrijft en ruilgrond schaars maakt.	ZW-0908-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grond schaars en duur maakt.	ZW-0889-11 ZW-0979-15
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste.	ZW-1011-12 ZW-1072-11 ZW-1122-15
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot schaarste en hogere grondprijzen.	ZW-1133-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag worden gehanteerd, omdat dit de grondprijs verhoogt en ruilgrond schaars maakt.	ZW-0868-15
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grond schaars en duur maakt.	ZW-1033-17
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grond schaars maakt en de prijzen opdrijft.	ZW-0996-8
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot grondschaarste en hogere prijzen.	ZW-1039-17 ZW-1042-12
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste.	ZW-1044-11

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en verdere schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1299-6
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot schaarste aan landbouwgrond en hogere grondprijzen.	ZW-1307-5
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot schaarste en hogere grondprijzen.	ZW-1050-12 ZW-1270-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, vanwege schaarste en stijgende grondprijzen.	ZW-1071-14
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag worden gehanteerd, omdat dit de grondprijs verhoogt en ruilgrond beperkt.	ZW-0884-15
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag worden gehanteerd, omdat dit grond schaars en duur maakt.	ZW-0830-13
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe landschapszones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grondprijzen opdrijft en schaarste vergroot.	ZW-1077-12 ZW-1101-13 ZW-1137-13
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe landschapszones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot grondschaarste en prijsopdrijving.	ZW-1152-9 ZW-1154-10
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe zones niet als beleidsuitgangspunt mag gelden vanwege grondschaarste en prijsopdrijving.	ZW-1134-14 ZW-1166-12
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen landbouwgebieden niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1457-13 ZW-1469-22 ZW-1470-24
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1396-18
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit grond schaars en duur maakt.	ZW-0940-9
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en minder beschikbare ruilgrond.	ZW-0972-14

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden of verbindingen binnen de groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit de grondprijs verhoogt en de beschikbaarheid van ruilgrond beperkt.	ZW-0734-10
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, aangezien dit landbouwgrond schaars en duur maakt.	ZW-1244-8
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit de grondprijs verder opdrijft en landbouwgrond schaars maakt.	ZW-1217-7 ZW-1239-8 ZW-1241-7
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden, omdat dit leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1319-9
Indiener stelt dat de aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden. Los van het feit dat de overheid daarvoor niet over voldoende financiële middelen en ruilgrond beschikt, leidt dit tot verdere druk op de grondmarkt. Dit drijft de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven alleen maar verder op.	ZW-0851-13
Indiener stelt dat natuuraanleg en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe zones niet als beleidsuitgangspunt mogen gelden vanwege grondschaarste en prijsopdrijving.	ZW-1141-16
Indiener stelt dat natuurontwikkeling leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1457-14 ZW-1458-25 ZW-1470-25
Indiener stelt dat natuurontwikkeling leidt tot schaarste en hogere prijzen van landbouwgrond.	ZW-1456-19
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0737-19
Indieners verzoeken dat de aanleg van extra natuurgebieden en/of natuurlijke verbindingen in ecologische verbindingszones binnen de Groenblauwe landschapszone niet als beleidsuitgangspunt dient te gelden. Dit zal de grondprijs voor grondgebonden land- en tuinbouwbedrijven verder opdrijven.	ZW-1356-5
Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.	ZW-1425-21

Zienswijze

Indiener stelt dat aanleg van extra natuurgebieden en ecologische verbindingen binnen de Groenblauwe landbouwzone niet als beleidsuitgangspunt mag gelden.

Indiener

ZW-1401-12	ZW-1405-19	ZW-1426-16	ZW-1433-12	ZW-1434-14	ZW-1451-19
ZW-1452-19	ZW-1453-23	ZW-1454-15			

Zienswijze
Indiener stelt dat natuurontwikkeling binnen de Groenblauwe landbouwzone leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.

Indiener					
ZW-1401-13	ZW-1405-20	ZW-1425-22	ZW-1426-17	ZW-1433-13	ZW-1451-20
ZW-1452-20	ZW-1453-24	ZW-1454-16			

Standpunt GS

Om de wettelijk verplichte goede staat van instandhouding van natuur te behalen, kan het nodig zijn dat natuurgebieden lokaal uitgebreid moeten worden. Dit draagt tevens bij aan de borging van onze programma "Limburgs Offensief Stikstof", dat op termijn moet leiden tot het weer kunnen verlenen van natuurvergunningen. Dit is ook in het belang van de landbouw, aangezien er ook voor deze sector natuurvergunningen nodig zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.21 Faunabeheer / Jacht

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het standpunt ten opzichte van plezierjacht ontbreekt in Hoofdstuk 5 Natuur.	ZW-0002-2
Indiener pleit voor een verbod op de (plezier) jacht in Limburg.	ZW-0949-2
Indiener verzoekt om in Hoofdstuk 5 Natuur plezierjacht expliciet te benoemen als niet meer van deze tijd en derhalve te verbieden.	ZW-0002-5

Standpunt GS

Het juridische kader voor de jacht is landelijk vastgelegd in de Omgevingswet. De jacht is geen provinciale bevoegdheid. Provincies kunnen niet zelfstandig beslissen welke diersoorten bejaagd mogen worden, onder welke voorwaarden of vanaf wanneer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt financiële hulp toegankelijk te houden. Ervaring leert namelijk dat bij wildschade de schade moet worden ingediend in het zeer gebruiksonvriendelijk systeem van BIJ-12. De overheid zadelt de ondernemer op met dit soort gebruiksonvriendelijke systemen! Indiener	ZW-0394-17

verzoekt Provincie Limburg deze schadevergoedingssystemen in eigen hand te nemen en geen grotere afstand tussen de landbouw en overige partijen te creëren.	

Standpunt GS

Alle provincies samen hebben de afhandeling van schadevergoedingen belegd bij BIJ12. Dit geeft meer efficiency en uniformiteit. De ervaring leert dat er snel geschakeld kan worden. Overgaan op een eigen provinciale organisatie kost veel tijd en capaciteit. GS heeft de voorkeur de werkwijze via BIJ 12 te handhaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.22 Groenblauwe dooradering

Zienswijze	Indiener
De ambitie om de groenblauwe dooradering te vergroten van 10% in 2050 naar 10% t.o.v. van nu is onvoldoende concreet. De indiener stelt voor om dit doel te versterken en te koppelen aan de Basiskwaliteit Natuur.	ZW-1479-22
Indiener stelt voor om de termijn om de 10% groen-blauwe dooradering te bereiken te veranderen naar 2040 gezien de afname van de biodiversiteit de afgelopen jaren.	ZW-0917-9
Indiener verzoekt bij paragraaf 4.3: In deze paragraaf wordt toegelicht dat er groenblauwe dooradering wordt hersteld en aangelegd. Op kaart ontbreekt de duiding van deze zone. Daarom het verzoek deze op kaart op te nemen/ uit te werken.	ZW-1204-82

Standpunt GS

We houden in lijn met het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vast aan de huidige opgave. We beschouwen groenblauwe dooradering vooralsnog niet als een harde opgave. Wij zullen hiermee aan de slag gaan voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en rijksmiddelen voor zover die beschikbaar komen. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere provinciale opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

De tekst en de kaarten van de Ontwerp-POVI op dit punt niet wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het goed is als het concept "10% groen-blauwe dooradering" in de POVI wordt opgenomen indien het een harde doelstelling wordt in plaats van een ambitie.	ZW-0917-6

Standpunt GS

We houden in lijn met het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vast aan de huidige opgave. Wij zullen hiermee aan de slag gaan voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en rijksmiddelen voor zover die beschikbaar komen. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere provinciale opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

De tekst en de kaarten van de Ontwerp-POVI op dit punt niet wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat beheerders TBO's en landbouwers gezamenlijk acties ondernemen om de doelen (een netwerk van groene en blauwe structuren, waarbij in 2050 10% van het landelijk gebied groenblauw dooraderd is) te bereiken.	ZW-1163-2

Standpunt GS

Wij onderschrijven het standpunt van indiener.

Realisatie van groenblauwe dooradering vindt veelal plaats door samenwerking tussen een groter aantal partijen waaronder agrariërs, TBO's, overheden en vrijwilligersorganisaties idealiter gericht op het bereiken van meervoudige doelen..

Voorstel aan PS

De tekst en de kaarten van de Ontwerp-POVI op dit punt niet wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe het stimuleren van 10% GBDA in het landelijke gebied concreet zal worden uitgevoerd, aangezien dit niet duidelijk wordt omschreven.	ZW-0365-1

Standpunt GS

Voor uw vraag verwijzen wij naar onze eerdere berichtgeving aan Provinciale Staten via de Mededeling portefeuillehouder inzake motie 3096 stimuleren Groenblauwe dooradering, brief gedeputeerde Faassen van 28-1-2025 (GS DOC-00739322). In te zien op https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/

Voorstel aan PS

De tekst en de kaarten van de Ontwerp-POVI op dit punt niet wijzigen.

4.23 GBLZ Naamgeving

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat als men echt integraal aan de aanpak van alle opgaven wil werken, de groenblauwe landbouwzone een andere naamgeving zou moeten hebben en dat deze niet overwegend een landbouwgebied mag zijn. De opgave en ambitie zouden dan afgestemd moeten zijn op de bredere opgaves zoals die in de POVI staan vermeld. Indiener geeft aan dat men dan niet meer kan spreken van een overwegend landbouwgebied, maar van een mix van landbouw en natuur- & landschapsontwikkeling waar de gebied specifieke opgaves centraal staan. Indiener verzoekt dit aan te passen.	ZW-0313-39

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij een integrale aanpak van opgaven de groenblauwe landbouwzone een andere titel zou moeten hebben en landbouwkundig gebruik volgend zou moeten zijn. Indiener verzoekt de opgave en ambitie af te stemmen op bredere opgaven zoals vermeld in de POVI en ruimte te bieden voor een mix van landbouw en natuur- en landschapsontwikkeling.

Indiener					
ZW-0186-53	ZW-0196-70	ZW-0224-47	ZW-0237-33	ZW-0240-38	ZW-0241-33
ZW-0317-53	ZW-1473-33	ZW-1479-85	ZW-0278-53		

Standpunt GS

Met de titel Groenblauwe Landbouwzone hebben we getracht aan te geven dat in deze zone landbouw de dominerende functie is en blijft, maar dat er wel beperkingen kunnen zijn als gevolg van groene (natuur) en blauwe (water) doelen en functies, daarmee aangevend dat landbouw, natuur en water hier in goede samenhang bezien moet worden. Zie ook het algemene antwoord op de vragen over zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.24 Grensoverschrijdend natuurbeleid

Zienswijze	Indiener
De indiener wijst op het belang van internationale samenwerking, zoals in het Maasterrassenlandschap van Noord- en Midden-Limburg en de Euregio Maas-Rijn. Dit biedt unieke kansen voor kwaliteitsimpulsen.	ZW-1479-25

Standpunt GS

We zien deze zienswijze als ondersteuning van ons lopende beleid. Samenwerking over de grens is belangrijk voor het realiseren van onze doelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 4.7 'Nationale Parken en Grensparken' geen gewag wordt gemaakt van de revitalisering van de gedachte aan een grensoverschrijdend Heidenatuurpark. Indiener stelt dat meer specifiek daarbij niet wordt gekeken naar de kansen van aansluiting van hoogwaardige natuurgebieden (als Brunssummerheide, Teverenerheide, Schutterspark en Schinveldse Bossen) op Euregionale natuurgebieden als het Heidenatuurpark.	ZW-0160-67

Standpunt GS

Het Heidenatuurpark, dat bestaat uit Brunssummerheide, Teverenerheide, Schutterspark en Schinveldse Bossen, is één van onze belangrijkste grensoverschrijdende natuurgebieden. De provincie Limburg heeft om die reden dan ook onder meer twee ecoducten gerealiseerd en de Rode Beek bij de mijnsteenberg Hendrik iontkluisd. Het provinciaal natuurbeleid is er op gericht om de verbinding tussen deze gebieden nader te versterken, hetgeen ook tot uiting komt in de aangeduide Ecologische Verbindingszones in deze POVI.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er aandacht besteed moet worden aan grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland en België voor thema's zoals droogte, natuur- en bosbrandpreventie, en waterkwaliteit, en dat natuur en landschap niet alleen bij provinciale grenzen zouden moeten stoppen.	ZW-1473-148

Standpunt GS

We beschouwen deze zienswijze als ondersteuning van ons beleid. Op de genoemde thema's werken we reeds samen met het buitenland alsook met aangrenzende provincies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt Nederland om het Nederlandse deel van N2000 gebied Vijverbroek voor te dragen als gebied conform art. 3 van de Habitatrichtlijn.	ZW-0891-12

Standpunt GS

Het aanwijzen en/of uitbreiden van habitatrichtlijngebieden is een verantwoordelijkheid van het Rijk. Deze aanwijzingen zijn gebaseerd op een vastgestelde systematiek. Daaruit is het Nederlandse deel van het Vijverbroek niet naar voren gekomen als een gebied dat voldoet aan de criteria. Het is daarom ons inziens niet zinvol om dit gebied voor te dragen als habitatrichtlijngebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om betrokken te worden bij de verdere uitwerking van concrete projecten in de nabijheid van beschermde cultuurhistorische landschappen in Belgisch Limburg, zoals 'Stamproyerbroek', 'Vijverbroek', 'De Sloot', 'Kasteelpark Vilain XIIII' en 'Kasteelpark van Hocht', zodat de eventuele grensoverschrijdende effecten op deze landschappen kunnen worden beoordeeld.	ZW-0750-1

Standpunt GS

Wij zijn altijd bereid tot grensoverschrijdende samenwerking in projecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om bij de uitwerking van concrete projecten nabij de beschermde cultuurhistorische landschappen in Belgisch Limburg de effecten op het landschap holistisch te benaderen, waarbij alle elementen, zoals natuur, mens en gebouwde omgeving, met elkaar verbonden zijn en elkaar beïnvloeden.	ZW-0750-3

Standpunt GS

Wij zijn altijd bereid tot grensoverschrijdende samenwerking in projecten. De genoemde aspecten kunnen daarin worden meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.25 Hydrologische maatregelen Natura 2000

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanpassing van de passage dat permanente peilverhoging een belangrijke rol speelt om hoogveenherstel mogelijk te maken, omdat ook een bescherming opgenomen dient te worden voor de landbouw.	ZW-1242-5

Standpunt GS

Het is een feit dat peilverhoging nodig is om de natuurdoelen, waaronder hoogveenherstel, te behalen. Dit zal dan grotendeels plaats gaan vinden in de Groenblauwe landbouwzone, in bijzonder de overgangsgebieden. Dit is een gebied waar gestreefd wordt naar landbouw die extensief, natuurinclusief en/of watervriendelijk is. Daarmee is dus niet gezegd dat hier geen landbouw meer kan plaatsvinden, maar wel dat dit een aangepaste vorm van landbouw zal zijn. Met deze uitleg is het niet nodig om de tekst aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.26 Inzet kavelruil voor natuurontwikkeling

Zienswijze	Indiener
. Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte kavelruil en ruilverkaveling expliciet worden ingezet om natuurdoelstellingen en landbouwbelangen te combineren, met inzet van provinciale middelen en ruilgrond.	ZW-1039-20
De Ontwerpvisie legt volgens indiener sterk de nadruk op ‘natuurlijke waarden’. Dit moet volgens indiener op vrijwillige basis te gebeuren, met duidelijke compensatiemogelijkheden. Realisatie van natuurdoelen en verbindingen zou volgens indiener primair via gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling moeten plaatsvinden, ondersteund door voldoende ruilgrond.	ZW-0463-10
Indiener is van mening dat als de Provincie gebiedsgerichte natuurontwikkeling wil stimuleren, dit op vrijwillige basis moet gebeuren, met duidelijke compensatiemogelijkheden. Realisatie van natuurdoelen en verbindingen zou volgens indiener primair via gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling moeten plaatsvinden, ondersteund door voldoende ruilgrond. De Provincie kan dit proces faciliteren door gronden van stoppende boeren aan te kopen en beschikbaar te stellen voor uitruil.	ZW-1143-15
Indiener stelt dat de provincie voldoende ruilgrond beschikbaar moet stellen door gronden van stoppende bedrijven in te zetten voor vrijwillige kavelruil en natuurontwikkeling.	ZW-1133-15

Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil en/of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt in de visie moeten worden opgenomen om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren. De provincie dient hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar te stellen.	ZW-1307-7
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt in de visie moet worden opgenomen en dat de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar stelt.	ZW-1244-10
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt moet worden opgenomen om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren. De provincie dient hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar te stellen.	ZW-1322-14 ZW-1349-14
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt moet worden opgenomen voor de realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. Indien dit niet op vrijwillige basis lukt, dient de provincie dit te faciliteren met voldoende ruilgrond en financiële middelen.	ZW-1293-7
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt moet worden opgenomen voor natuur- en waterdoelstellingen en verzoekt dat de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar stelt.	ZW-1217-9 ZW-1241-9 ZW-1299-9
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling als beleidsmatig uitgangspunt moet worden opgenomen voor realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. De provincie dient hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar te stellen.	ZW-1319-11 ZW-1323-17
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt dient te zijn voor natuurontwikkeling en verzoekt de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar te stellen.	ZW-1185-10 ZW-1189-14 ZW-1193-13 ZW-1196-12
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt moet zijn voor realisatie van natuur- en waterbelangen en verzoekt dat de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar stelt.	ZW-1232-10 ZW-1259-8
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt moet zijn voor realisatie van natuur- en waterdoelstellingen en verzoekt dat de provincie dit faciliteert met voldoende ruilgrond en financiële middelen.	ZW-1270-12
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt moet zijn voor realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. De provincie dient dit te faciliteren met voldoende ruilgrond en financiële middelen.	ZW-1334-16
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling het uitgangspunt moet zijn voor realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. Indien dit niet op vrijwillige basis lukt, dient de provincie dit te faciliteren met voldoende ruilgrond en financiële middelen.	ZW-1254-8
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling noodzakelijk is om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren en dat de provincie hiervoor voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar moet stellen.	ZW-1363-18 ZW-1370-17

Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil of ruilverkaveling noodzakelijk is om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren.	ZW-1379-17 ZW-1380-23 ZW-1384-18 ZW-1401-19
Indiener stelt dat herinrichting en gebiedsgerichte kavelruil noodzakelijk zijn om natuurdoelen en landbouwbelangen in balans te brengen.	ZW-1045-16
Indiener stelt dat kavelruil noodzakelijk is om natuur- en waterdoelen te realiseren.	ZW-1457-10
Indiener stelt dat kavelruil uitsluitend op vrijwillige basis mag plaatsvinden.	ZW-1458-33 ZW-1459-31 ZW-1469-32 ZW-1470-34
Indiener stelt dat om te komen tot meer natuur en natuurlijke verbindingen binnen de Groenblauwe natuurzone, een gebiedsgerichte aanpak via kavelruil of ruilverkaveling de basis zou moeten vormen. Een vrijwillige en planmatige benadering kan richting geven aan het realiseren van natuur- en waterdoelstellingen, zonder dat er willekeurige gebruiksbeperkingen worden opgelegd aan landbouwgronden. Voorwaarde is wel dat de overheid zorgt voor voldoende ruilgrond in de betreffende gebieden, zodat gronduitwisseling ook praktisch uitvoerbaar is.	ZW-0851-20
Indiener stelt dat ontwikkelrichtingen zoals natuurontwikkeling of natuurinclusieve landbouw niet generiek mogen worden opgelegd. Indiener verzoekt vast te leggen dat herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden verankerd, met voldoende ruilgrond en financiële middelen vanuit de provincie, zodat natuur- en waterdoelen zorgvuldig en met maatwerk kunnen worden gerealiseerd.	ZW-0064-4
Indiener stelt voor dat de provincie voldoende ruilgrond en financiële middelen inzet voor kavelruil en herinrichting ten behoeve van natuurontwikkeling.	ZW-0741-5c
Indiener verzoekt dat bij verdere natuuraanleg en ecologische verbindingen binnen Groenblauwe zones uitsluitend gewerkt wordt met vrijwillige gebiedsgerichte kavelruil en ruilverkaveling.	ZW-1142-7
Indiener verzoekt dat de provincie stoppende bedrijven uitkoopt en de vrijgekomen grond inzet voor kavelruil en natuurontwikkeling, zodat agrarische bedrijven ontwikkelingsperspectief behouden.	ZW-1146-11
Indiener verzoekt dat de provincie voldoende ruilgrond beschikbaar stelt om natuurontwikkeling mogelijk te maken, onder meer door aankoop van gronden van stoppende bedrijven en inzet voor kavelruil.	ZW-0904-3
Indiener verzoekt dat de provincie voldoende ruilgrond beschikbaar stelt, onder meer door gronden van stoppende bedrijven in te zetten voor herinrichting en natuurontwikkeling.	ZW-1142-8
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en kavelruil expliciet worden opgenomen als instrumenten voor natuur- en waterontwikkeling, waarbij de provincie zorgt voor voldoende ruilgrond en middelen.	ZW-1050-15

Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en kavelruil worden ingezet om natuur- en waterdoelen te realiseren, waarbij de provincie voldoende middelen en ruilgrond beschikbaar stelt.	ZW-1133-12
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden ingezet om natuur- en waterdoelen te realiseren, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1095-17
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden verankerd als instrumenten om natuur- en waterdoelen te realiseren, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1072-13
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden verankerd, met inzet van ruilgrond en provinciale middelen, zodat natuur- en waterdoelen zorgvuldig en met maatwerk kunnen worden gerealiseerd.	ZW-1375-8
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil beleidsmatig worden verankerd, zodat natuur- en waterdoelen gerealiseerd kunnen worden zonder willekeurige beperkingen voor landbouw. De provincie moet hiervoor voldoende ruilgrond en middelen beschikbaar stellen.	ZW-1041-8
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil worden ingezet om natuur- en waterdoelen te realiseren, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1137-15
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil worden ingezet om natuur- en waterdoelen te realiseren, met voldoende provinciale middelen en ruilgrond.	ZW-1141-20
Indiener verzoekt dat gebiedsgerichte herinrichting en vrijwillige kavelruil worden ingezet voor natuur- en waterdoelen, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1146-10
Indiener verzoekt dat in de definitieve Omgevingsvisie wordt opgenomen dat provinciale inzet en financiële middelen worden ingezet om kavelruil te faciliteren en natuurontwikkeling te realiseren.	ZW-0904-5
Indiener verzoekt dat natuur- en waterdoelen uitsluitend via vrijwillige kavelruil en herinrichting worden gerealiseerd, met voldoende middelen en ruilgrond vanuit de provincie.	ZW-1154-14
Indiener verzoekt in de visie op te nemen dat de provincie stoppende bedrijven opkoopt en de daarbij vrijkomende gronden beschikbaar te stellen voor kavelruil gericht op natuurontwikkeling	ZW-0851-21
Indiener verzoekt in het kader van herinrichting en gebiedsgerichte kavelruil ten behoeve van natuurdoelstellingen, regelingen op vrijwillige basis, compensatieregelingen, een faciliterende overheid bij ruilverkaveling en dit vast te leggen in de omgevingsvisie.	ZW-0566-6
Indiener verzoekt om kavelruil/ruilverkaveling te introduceren voor natuuraanleg en natuurlijke verbindingen.	ZW-1300-6
Indieners verzoeken om een prominentere rol van de Provincie bij ruilverkaveling ten behoeve van natuurdoelstellingen. Om te komen tot verdere natuuraanleg en natuurlijke verbindingen tussen bestaande bosgebieden binnen de Groenblauwe zone dienen gebiedsgerichte	ZW-1356-7

kavelruilingen/ruilverkavelingen te worden geïntroduceerd, die als uitgangspunt dienen voor de realisatie van natuur en water gerelateerde waarden. Dit dient in de Povi te worden opgenomen zodat alle belangen worden geborgd. Dit kan niet door het eenzijdig opleggen van gebruiksbeperkingen op landbouwgronden die nu onder de opgenomen zoneringen vallen.

Zienswijze
Indiener stelt dat gebiedsgerichte kavelruil noodzakelijk is om natuur- en waterdoelstellingen te realiseren.

Indiener					
ZW-1383-29	ZW-1392-27	ZW-1396-24	ZW-1397-19	ZW-1405-26	ZW-1425-24
ZW-1426-26	ZW-1427-12	ZW-1428-23	ZW-1433-19	ZW-1434-21	ZW-1442-13
ZW-1451-26	ZW-1456-24	ZW-1458-31	ZW-1459-29	ZW-1469-30	ZW-1470-32

Standpunt GS

Kavelruil en ruilverkaveling zijn instrumenten die bij zouden kunnen dragen aan het realiseren van doelen en opgaven in het landelijk gebied. Het zijn echter ook instrumenten die met de nodige zorgvuldigheid ingezet dienen te worden. De POVI is een visie op hoofdlijnen en het voert echter te ver om uitvoeringsinstrumentarium in dit document gedetailleerd op te nemen. In het LOS wordt dit het landinrichtingsinstrumentarium ook benoemd als een mogelijk in te zetten instrument als gebiedsspecifieke omstandigheden daar om vragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.27 Nationale parken algemeen

Zienswijze	**Indiener**
De indiener vraagt hoe de ontwikkeling van bestaande parken verbonden is met de verbindingen tussen deze parken en de grote noord-zuidstructuren op de Oostflank en in het Peelgebied. Ook vraagt de indiener zich af hoe dit zich verhoudt tot de nationale parken en de rol van de provincie hierin.	ZW-1479-46

Standpunt GS

Juist vanuit de nationale parken en de grensparken wordt vanuit een bredere gebiedssamenwerking gewerkt aan regionale (grensoverschrijdende) verbindingen van natuur en landschap. Zeker waar dit de Oostoever van de Maas betreft vanuit de Nationale parken de Maasduinen en Meinweg en het grenspark Maas-Swalm-Nette. In onze rol (waaronder die van subsidiegever) richten wij ons op de doelen vanuit de beleidskaders (zoals het beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 en het beleidskader Perspectief van het landelijk gebied) en de kansen die door de regio hier vanuit aangedragen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt waarom de provincie niet investeert in Nationale parken in Limburg, maar wel in grensoverschrijdende parken.	ZW-1479-52

Standpunt GS

De provincie investeert zowel in de Limburgse nationale parken als in (een deel van) de grensoverschrijdende parken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.28 Nationale parken / regionale landschappen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het beschreven doel van de transformatie van nationale parken naar regionale landschappen niet in overeenstemming is met de Rijksopgaven. Indiener verzoekt aan te sluiten bij de Rijksopgaven die inzetten op een sterk merk, robuustere natuur en zonering.	ZW-0186-56 ZW-0224-50

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het beschreven doel van de transformatie van nationale parken naar regionale landschappen niet in overeenstemming is met de Rijksopgaven. Indiener verzoekt aan te sluiten bij de Rijksopgaven die inzetten op een sterk merk, robuustere natuur en zonering.

Indiener					
ZW-0166-46	ZW-0237-36	ZW-0240-41	ZW-0241-36	ZW-0242-47	ZW-0278-56
ZW-1236-41	ZW-1473-36	ZW-1479-88			

Standpunt GS

Wij werken vanuit de door Rijk en provincies vastgestelde Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 aan de transformatie van de nationale parken. In onze subsidiebeschikkingen wordt dit in lijn met dit programma specifiek uitgewerkt. Wij zullen de tekst van de ontwerp POVI meer in overeenstemming brengen met de tekst van het Beleidsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst 5.3.5 "Wij ondersteunen het proces van de regio’s en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel te transformeren tot regionale landschappen. Het doel daarvan is om het economische potentieel van de regio('s) te versterken, de sociale samenhang tussen landelijk en bebouwd gebied te bevorderen en de belevingswaarde, kwaliteit en veiligheid van het landelijke gebied en de natuur te vergroten."

wijzigen in

"Wij ondersteunen het proces van de regio's en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel vanuit het door Rijk en provincies vastgestelde beleid te transformeren tot een bredere samenwerking in regionale landschappen. Het doel daarvan is om met de parken en hun omgeving de natuur-, landschaps- en overige gebiedskwaliteiten, natuurbeleving, verbinding met de samenleving en herkenbaarheid te versterken. "

4.29 Natura 2000

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt als een reactie op de Groenblauwe Landbouwzones het volgenfde. In het POVI staat geschreven dat er via de natuurdoelanalyses knelpunten in beeld zijn gebracht. Het is volgens indiener erg voorbarig om al een claim op de grond op relatief grote afstand te leggen op basis van deze eerste analyses.	ZW-0340-4

Standpunt GS

De NDA's bevatten de beste wetenschappelijke kennis en nieuwe kennis en ontwikkelingen zullen periodiek worden verwerkt. Op basis hiervan is er voldoende zekerheid dat zoneringen nodig zijn om de natuurdoelen te bereiken. De invulling van deze zoneringen en de maatregelen die nodig zijn, zal bepaald worden op basis van gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI niet voldoet aan het evenredigheidsbeginsel, waarbij een maatregel in verhouding moet staan tot het beoogde doel. In dit geval lijkt de transformatie van landbouwgrond naar ecologische zones disproportioneel in verhouding tot de ecologische voordelen die hiermee worden behaald. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de economische schade die landbouwers en landbouwbedrijven oplopen door verlies van grond en productiemogelijkheden.	ZW-1220-2
Indiener stelt dat volgens het evenredigheidsbeginsel de ingrepen in de grondgebruiksmogelijkheden van landbouwers en bedrijven slechts in beperkte mate zouden moeten plaatsvinden, en moeten er andere, minder ingrijpende alternatieven worden onderzocht om zowel de ecologische doelen te behalen. en economische belangen te respecteren, zoals het vergroenen van het landbouwbeleid in plaats van volledige herbestemming van landbouwgrond.	ZW-1220-5

Standpunt GS

Nederland moet voldoen aan de vereisten de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening. Deze vereisen het herstel van natuurgebieden. Mocht daarbij vastgesteld worden dat er schade ontstaat voor individuen of bedrijven, dan zijn er wettelijke regelingen die het recht op schadevergoedingen regelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat gangbare landbouwactiviteiten behouden blijven in het Roerdal, omdat dit gebied volgens indiener geen kwetsbaar N2000-gebied is en landbouw niet belastend is voor het behoud van natuurkwaliteit.	

Standpunt GS

Ook het Roerdal is een Natura 2000 gebied dat kwetsbaar is, en waar dus maatregelen nodig zijn in het gebied en in de omgeving om te voldoen aan de natuurherstelopgave. Of landbouw een activiteit is die belastend is, hangt in hoge mate af van de aard van het landbouwkundig gebruik, de intensiteit van het gebruik en de plek waar dit plaatsvindt. Het is daarom maatwerk om te bepalen hoe hier gelet op het natuurgebied mee omgegaan moet worden. In gebiedsprocessen kan dit aan de orde komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor voldoende toekomstperspectief te waarborgen voor agrarische bedrijven in het Maasduinengebied.	ZW-0804-2

Standpunt GS

De Maasduinen is een Natura 2000 gebied dat volgens Europese regelgeving beschermd moet worden. Zeker in de directe nabijheid van het gebied kan daarom niet uitgesloten worden dat andere functies, zoals landbouw, beperkingen zullen kennen die onvermijdelijk zijn om het gebied te beschermen. Dit wil niet zeggen dat er geen landbouw mogelijk is, maar wel dat mogelijk een aangepaste vorm van landbouw moet zijn. Dit soort aspecten wordt nader uitgewerkt in de gebiedsprocessen die rond de N2000 gebieden gaan lopen en die samen met gebiedsvertegenwoordigers opgepakt gaat worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
U wilt in de Intrekgebieden Natura 2000 watervriendelijke landbouw stimuleren. In de ontwerp-Omgevingsvisie ontbreekt de definitie wat wordt verstaan onder watervriendelijke landbouw. Indiener wenst duidelijkheid te verkrijgen over de maatregelen die men ter plaatse wil doorvoeren.	ZW-0562-3

Standpunt GS

De intrekgebieden van de Natura 2000-gebieden zijn de gebieden waar het water infiltreert dat de (nabijgelegen) grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden voedt. Dit zijn Natura 2000-gebieden die gevoelig zijn voor nutriënten (nitraat en fosfaat). Daarom zijn verbetering van de waterkwaliteit en behoud van de waterkwantiteit van belang. Doel in deze intrekgebieden Natura-2000 is te zorgen voor voldoende infiltratie van water van een goede kwaliteit voor de nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.30 Natuur concurrentie met andere functies

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de constatering dat natuur concurreert met andere functies onjuist is, omdat andere functies juist concurreren met natuur. Indiener verzoekt dit aan te passen in lijn met de tweede alinea.

Indiener					
ZW-0166-25	ZW-0186-35	ZW-0196-36	ZW-0237-15	ZW-0240-20	ZW-0241-15
ZW-0278-35	ZW-0317-35	ZW-1236-20	ZW-1473-15	ZW-1479-67	ZW-0224-29

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de opgaven voor natuur en landschap goed benoemd zijn, maar dat de tekst niet aansluit bij de stelling dat natuur concurreert met andere functies. Indiener geeft aan dat natuur eerder een katalysator is voor het creëren van ruimte voor andere ontwikkelingen en dat systeemherstel van bodem en watersysteem ontbreekt. Indiener verzoekt dit te nuanceren en aan te passen.

Indiener					
ZW-0166-24	ZW-0186-34	ZW-0196-35	ZW-0237-14	ZW-0240-19	ZW-0241-14
ZW-0242-135	ZW-0278-34	ZW-0313-21	ZW-0317-34	ZW-0317-5	ZW-1236-19
ZW-1473-14	ZW-1479-66	ZW-0224-28			

Standpunt GS

Bedoelde concurrentie is wederkerig; natuur concurreert met andere functies en andersom. De passage in de ontwerp-POVI geeft aan dat er voor natuur ruimte nodig is die - in veel gevallen - niet voor andere ontwikkelingen kan worden gebruikt. Dat neemt niet weg dat er kansen zijn om natuur te combineren met andere ontwikkelingen, door natuurinclusief ontwerpen.

Ecologisch Systeemherstel is een belangrijk uitgangspunt om te komen tot doelbereik in onze Natura 2000-gebieden. Dit systeemherstel kan ook gevolgen hebben voor andere functies, bijvoorbeeld wanneer grondwaterstanden worden aangepast. Dit komt voldoende naar voren in de tekst van de ontwerp-POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.31 Natuur en bestrijdingsmiddelen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt met klem om in de verordening het gebruik van pesticiden in en nabij Natura 2000-gebieden te verbieden om schadelijke effecten op natuur en waterkwaliteit te voorkomen.	ZW-0098-2
Indiener geeft aan dat gewasbescherming en bufferstroken beter afgestemd moeten worden op natuurbehoud.	ZW-0604-19
Indiener pleit voor een duurzame en gifvrije landbouw en verzoekt de Provincie Limburg de biologische stadslandbouw te stimuleren.	ZW-0949-4
Indiener stelt voor dat bij veranderingen in regelgeving, zoals verbod op kunstmest en bestrijdingsmiddelen, er voldoende tijd moet zijn voor omschakeling.	ZW-0777-4
Indiener stelt voor om regels op te stellen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het verminderen van bemesting in ecologische verbindingszones.	ZW-0771-2
Indiener stelt: De POVI moeten erkennen dat de provincie bevoegd is om gebruiksbeperkingen of spuitvrije zones vast te stellen rond kwetsbare natuur, en moet toezeggen dat deze mogelijkheid wordt benut in de Omgevingsverordening	ZW-1035-22
Indiener verzoekt om landbouw met gebruik van een verantwoorde en voldoende hoeveelheid kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen mogelijk te houden.	ZW-0172-4
Indiener verzoekt om Limburg de eerste pesticiden-, fungiciden- en PFAS-vrije provincie te maken, waar gezonde interactie met de natuur mogelijk is, en boeren worden geholpen bij de transitie naar ecologische land- en tuinbouw.	ZW-0938-3

Standpunt GS

Er is in Nederland nog maar beperkte kennis ontwikkeld over (eventuele) negatieve effecten op Natura 2000-gebieden ten gevolge van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het is daarom op nu niet aangewezen moment om op grond van de Omgevingsvisie een verbod in te stellen op het gebruik van deze middelen. Mede naar aanleiding van een motie van Provinciale Staten is dit dossier wel onderwerp van nader onderzoek. Welke acties daar uit voortkomen moet nog blijken.

Het heeft onze voorkeur dat dit door Rijk, IPO en provincies in gezamenlijkheid wordt opgepakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.32 Natuur en impact op de landbouw

Zienswijze	Indiener
De visie beschrijft dat bestaande activiteiten die natuurherstel in de weg staan, moeten verplaatsen, transfortmeren of in het ergste geval stoppen. Indiener vreest dat als dit werkelijkheid wordt, dit de doodsteek voor hun prachtige bedrijf betekent.	ZW-0713-17
Indiener beweert dat hij niet voor maar met de natuur boert.	ZW-0980-5
Indiener constateert dat de POVI een lange lijst van beperkingen oplegt aan de landbouw, zonder dat de effecten op natuur, water en landbouw zijn onderzocht.	ZW-0415-9
Indiener erkent de ambities op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie, maar deze mogen niet ten koste gaan van de agrarische bedrijfsvoering	ZW-1143-10
Indiener geeft aan bereid te zijn om natuur-inclusief te boeren.	ZW-0789-3
Indiener geeft aan dat de beperkingen voor natuur en tegen landbouw ernstige gevolgen kunnen hebben voor de bedrijfsvoering in de fruitteelt, zoals het uitbreiden van teeltvrije en spuitvrije zones wat een enorme bedreiging is.	ZW-0735-1
Indiener geeft aan dat de overheid nog geen duidelijkheid heeft gegeven over regelgeving met betrekking tot natuur en omgeving, maar er wel al op voorsorteert.	ZW-0418-5
Indiener geeft aan dat een mogelijke toekomstige onteigening ten behoeve van natuur juridisch langs de meetlat van proportionaliteit en noordzaak gelegd moet worden.	ZW-0415-23
Indiener geeft aan dat inperking van landbouwactiviteiten in het gebied 'Het Haldert' weinig impact heeft op de natuurtoestand van de Meinweg.	ZW-0167-2
Indiener geeft aan dat ondernemers worden gedwongen, ondanks het feit dat land- en tuinbouw de hoofdgebruiker is, om rekening te houden met de natuur en waterbelangen. Ondernemers worden dus eenzijdig beperkt in hun bedrijfsvoering en krijgen uitsluitend nog medewerking indien zij zich dienstbaar op gaan stellen in relatie tot de natuur- en waterbelangen	ZW-1135-3
Indiener geeft aan dat ze in de groenblauwe landbouwzone met zoveel verplichtingen, aanpassingen en beperkingen te maken gaan krijgen dat zelfs de huidige verduurzamingsactiviteiten, verbeteringen van bodemkwaliteit e.d. in het geding komen en daarmee ook de toekomstbestendigheid voor bedrijfsopvolgers wordt ondermijnd.	ZW-1190-1

Indiener geeft aan het niet eens te zijn met een geleidelijke herbestemming van agrarische gronden naar natuur of natuur-inclusieve functies. Deze functieverandering doorkruist het geldende bestemmingsplan dat nu agrarisch gebruik toestaat.	ZW-0415-10
Indiener pleit voor een onderzoek naar de impact van deze povi op toekomstige landbouwexploitatie mogelijkheden voor agrarische bedrijven	ZW-1094-13
Indiener pleit voor het rekening houden met de draagkracht van het agrarisch bedrijf en benadrukt de noodzaak hiervan bij de allocatie doelen water, natuur en landschap op gronden met landbouwdoeleinden.	ZW-1094-3
Indiener stelt dat als de ontwikkelingen m.b.t. ‘Natuurlijke Waarden’ worden gestimuleerd, toekomstgerichte agrarische bedrijven hun ontwikkelingsruimte moeten behouden en deze koers uitsluitend op vrijwillige basis wordt vervolgd.	ZW-0851-18
Indiener stelt dat als er gekozen wordt voor sturing in een bepaalde richting zoals de 'Natuurlijke Waarden', de Visie ook moet voorzien in duidelijke compensatieregelingen.	ZW-0851-19
Indiener stelt dat de ambities m.b.t. ‘Natuurlijke waarden’ voor bepaalde bedrijven passend kunnen zijn, maar niet als algemeen uitgangspunt mogen worden vastgelegd voor álle agrarische bedrijven binnen de visie.	ZW-0851-17
Indiener stelt dat een generieke nadruk op natuurwaarden in de landbouw ongewenst is.	ZW-1442-16
Indiener stelt dat er in de POVI niet wordt aangegeven of agrarische bedrijven die hinder of bedrijfsschade ondervinden van de maatregelen (bijv. peilopzet) gecompenseerd worden	ZW-0427-4
Indiener stelt dat natuurontwikkeling leidt tot hogere grondprijzen en schaarste aan landbouwgrond.	ZW-1469-23
Indiener stelt dat niet ieder agrarisch bedrijf geschikt is voor biologische landbouw, en verzoekt daarom dat natuurontwikkeling niet dwingend wordt opgelegd. Indiener stelt voor om een transitie naar meer natuur-gerichte landbouw plaats te laten vinden op vrijwillige basis.	ZW-1357-6
Indiener stelt voor om maatregelen te onderzoeken die minder ingrijpend zijn voor de economie en die de ecologische doelen op een meer evenwichtige manier realiseren, bijvoorbeeld door herstelmaatregelen binnen bestaande natuurgebieden of vergroening van het landbouwbeleid in plaats van de volledige herbestemming van landbouwgrond.	ZW-0578-3
Indiener stelt voor om rekening te houden met het belang van innovatieve maatregelen, maar daarbij niet alleen maar de teeltvrije of sluitvrije zondes uit te breiden, maar ook te kijken naar andere mogelijke maatregelen.	ZW-0735-3
Indiener uit zijn zorgen over het feit dat door herstel en inrichtings maatregelen om natuurdoelen te realiseren de exploitatiemogelijkheden van de landbouwpercelen nog verder worden ingeperkt, waardoor een gezonde rentabiliteit onder druk komt te staan	ZW-1094-5
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0830-17

Indiener verzoekt om geen beperkingen op te leggen aan de groenblauwe landbouwzone en beekdalen, wegens de negatieve financiële gevolgen voor betrokken grondeigenaren.	ZW-1088-1
Indiener verzoekt om in de toekomst geen verdere beperkingen op te leggen met betrekking tot bemesting, gewasbescherming en wateronttrekkingen in het overgangsgebied rondom de kwetsbare Beekdalen in Posterholt.	ZW-1386-1
Indiener verzoekt om vrijwilligheid, compensatie en maatwerk op te nemen als randvoorwaarde bij transitie van landbouw en natuur.	ZW-0899-9
Indiener verzoekt samenhang te zoeken tussen waterbeheer, natuurdoelen en agrarisch gebruik	ZW-1116-5
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van de percelen rondom de bedrijfslocatie behouden blijft en dat nieuwe aanduidingen zoals ‘Groenblauwe landbouwzone’ en ‘Overgangsgebied Natura 2000’ geen beperkingen opleveren voor het reguliere landbouwkundig gebruik, waaronder teeltkeuze, bemesting en watergebruik.	ZW-1239-7
Indiener verzoekt voor een geleidelijke omschakeling gericht op natuurontwikkeling, welke niet leidt tot marktverstoring en waardoor het verdienmodel van bedrijven onderuit gaat.	ZW-0566-5
Indiener vraagt of de provincie landbouwgrond in ecologische verbindingszones zal aankopen tegen de waarde van gangbare landbouwgrond zonder het etiket ecologische zone.	ZW-1131-4
Indiener vraagt om realistische transitiepaden voor milieu- en stikstofbeleid	ZW-1474-5
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Hoe garandeert de Provincie een evenwichtige balans tussen natuur/water en sociaaleconomische landbouwfunctie op de lange termijn?	ZW-0899-22
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld kunnen worden in het verwevingsgebied/extensiveringsgebied, en wie de schade gaat betalen als dat niet meer mogelijk is.	ZW-1098-4
Indiener wijst op het feit dat indien een agrarisch bedrijf bijna volledig in de groenblauwe zone ligt er geen perspectief op exploitatiemogelijkheden is in tegenstelling tot landbouwgronden met de aanduiding primaire landbouwgrond	ZW-1094-4

Standpunt GS

Het staat niet ter discussie dat het natuur- en waterwetgeving en het daarop gebaseerde beleid invloed heeft op de landbouw, zeker in de Groenblauwe Landbouwzone. De aard van deze invloed hangt van veel factoren af en daarmee wordt ook bepaald welke transitie of aanpassingen die bedrijven kunnen of moeten doen. Dat er een transitie moet plaatsvinden op belangrijk deel van de bedrijven in de landbouw om op lange termijn te kunnen blijven bestaan is daarom duidelijk. Elk bedrijf zal zelf moeten bezien welke stappen gezet moeten worden. Afhankelijk van de aard van deze stappen kan de overheid soms ondersteuning bieden. Dit geldt ook voor agrariërs die reeds met een transitie bezig zijn. Met name rond N2000 gebieden zal er vanuit het LOS gestart worden met gebiedsprocessen die verder verhelderen welke mogelijkheden er zijn, welke maatregelen getroffen moeten worden en welke instrumenten worden ingezet om transitie, schade e.d. te kunnen bekostigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.33 Natuur en landschap

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er bij een integrale aanpak van de opgaven in de groenblauwe landbouwzone, het landbouwkundig gebied centraal moet staan en de opgaven voldoende moeten zijn. Indiener geeft aan dat de herijking van de groenblauwe mantel geleid moet worden door een groot en versnipperd beeld van relatief kleine agrarische percelen. Indiener gaat ervan uit dat kaarten nog worden aangepast.	ZW-0242-42

Standpunt GS

Kleine snippers primair landbouwgebied worden toegevoegd aan naastgelegen grotere vlakken. Daarmee wordt de versnippering die de indiener schetst tegengegaan.

Voorstel aan PS

De kaarten aan te passen waardoor primair landbouwgebied minder versnipperd wordt.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het langdurig ondersteunen van boeren belangrijk is voor het behoud van het cultuurlandschap, dat volgens indiener ook een belangrijk onderdeel van de natuur is.	ZW-1175-6

Standpunt GS

Wij onderschrijven het grote belang van boeren voor het behoud van het Limburgse cultuurlandschap en zijn van mening dat langdurige ondersteuning noodzakelijk is. Dit vindt reeds plaats via o.a. het GLB zoals directe inkomenssteun, eco-regelingen en het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Voor het ANLb spannen wij ons in om langjarige beheervergoedingen in afstemming met het Rijk te operationaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Nederland op slot zit wat betreft natuur en vraagt hoe een nieuwe ontwikkeling bij kan dragen aan het opwaarderen van Natuur en Landschap, en hoe in te zetten op een betere biodiversiteit, vooral in het licht van de ambitie om natuur door diverse hoofdstukken heen een echte visie en/of ambitie te laten zijn.	ZW-1473-142

Standpunt GS

Met het LOS hebben we de eerste stap gezet om van het slot te komen. Ontwikkelingen die bijdragen aan natuurherstel of het verminderen van stikstofemissie kunnen daar aan bij dragen. Het LOS zet ook in op het herstel van biodiversiteit. De basis daarvoor is gelegd in het provinciaal Natuurprogramma, de natura2000 beheerplannen, de NDA's en het LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat doelstellingen en beleid helder en onvoorwaardelijk moeten zijn om zo veel mogelijk kans te maken op bijdragen van de rijksoverheid via het Nationaal Programma Landelijk Gebied voor de groen-blauwe dooradering.	ZW-0917-8

Standpunt GS

Wij beschouwen GBDA niet als een harde opgave omdat ook het Rijksdoel nog niet hard is vastgelegd (ambitie). We zullen met de genoemde ambitie aan de slag gaan, voor zover de randvoorwaarden voor realisatie door het Rijk ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en de rijksmiddelen die beschikbaar komen in het kader van het LOS. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een krachtigere visie (beleid vormgeven en handhaven) van de Provincie noodzakelijk is om de sterk onder druk staande open ruimte en ruimte voor natuur te beschermen	ZW-0930-7c

Standpunt GS

Met deze POVI brengen we structuur aan en maken keuzes al basis voor het te voeren beleid. Natuur wordt beschermd, bijvoorbeeld door de omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor actieve erkenning van agrarische bedrijven als dragers van het landschap, inclusief ruimte voor toekomstige innovatie en ondersteuning in de kosten van instandhouding én beheren van landschapselelementen	ZW-1419-13

Standpunt GS

Wij onderschrijven het grote belang van boeren voor het behoud van het Limburgse cultuurlandschap en zijn van mening dat langdurige ondersteuning noodzakelijk is, inclusief ruimte voor toekomstige innovatie. Ondersteuning voor beheer vindt reeds plaats via o.a. het GLB zoals directe inkomenssteun, eco-regelingen en het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Voor het ANLb spannen wij ons in om langjarige beheervergoedingen in afstemming met het Rijk te operationaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.34 Natuur en landschapselementen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de doelstelling van 10% groenblauwe dooradering in 2050 uit het deltaprogramma biodiversiteit wordt verdraaid in de POVI naar een groenblauwe landbouwzone, wat volgens hen andere ambities weerspiegelt. Men maakt zich zorgen over deze verbastering, benadrukt dat de definitie van groenblauwe landbouwzone niet concreet, meetbaar of uitlegbaar is, en vreest dat biodiversiteitsdoelstellingen hierdoor niet gehaald worden.	ZW-1236-206

Standpunt GS

Groenblauwe dooradering is in ons beleid en in de ontwerp POVI een ander begrip dan de groenblauwe landbouwzone. Er is dus geen sprake van een verdraaiing. We houden in lijn met het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vast aan de huidige opgave van 10% groenblauwe dooradering in 20250. Wij zullen hiermee aan de slag gaan voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en rijksmiddelen voor zover die beschikbaar komen. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere provinciale opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige indeling van de zone het nagenoeg onmogelijk maakt om het doel van 10% te halen, zelfs als de volledige zone wordt ingericht. Men vraagt hoe de doelstelling uit het deltaprogramma gerealiseerd zal worden en dringt erop aan dit als ambitie op te nemen in de visie.	ZW-1236-205

Standpunt GS

Groenblauwe dooradering is in ons beleid en in de ontwerp POVI een ander begrip dan de groenblauwe landbouwzone. De groenblauwe dooradering heeft betrekking op het hele landelijk gebied buiten de kernen en het natuurnetwerk Limburg. We houden in lijn met het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vast aan de huidige opgave van 10% groenblauwe dooradering in 20250. We beschouwen groenblauwe dooradering vooralsnog niet als een harde opgave. Wij zullen hiermee aan de slag gaan voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en rijksmiddelen voor zover die beschikbaar komen. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere provinciale opgaven (doelstapeling).

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de Omgevingswet en de ontwerp POVI niet op elkaar zijn afgestemd om 10% groenblauwe dooraardering te realiseren, met name in relatie tot hoe met houtopstanden moet worden omgegaan.	ZW-0364-1

Standpunt GS

Bij het opstellen van de ontwerp-POVI is nadrukkelijk rekening gehouden met de integrale benadering, de beleidsruimte en de afwegingsprincipes zoals voorgeschreven door de Omgevingswet. Dit betekent dat kaders en ambities, waaronder het streven naar minimaal 10% groenblauwe dooraardering, richtinggevend zijn en bij nadere regelgeving en uitvoering concreet worden ingevuld. De uitwerking en regels rond houtopstanden volgen in de provinciale verordening, conform de omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een aanpassing in de wetgeving rondom houtopstanden nodig is alvorens agrariërs op eigen initiatief houtopstanden aanleggen op eigen agrarische grond. Zo niet dan worden deze agrariërs eerder gestraft dan beloond.	ZW-0365-2

Standpunt GS

Wij erkennen het probleem dat indien een grondeigenaar/ agrariër op eigen initiatief vrijwillig houtopstanden aanlegt, waarbij geen sprake is van langjarige beheervergoeding en/ of afwaardering van grond plaatsvindt er toch bescherming vanuit de Omgevingswet uitgaat (herplantplicht bij kap). Bij de aanplant van houtige landschapselementen kan de grondeigenaar/ agrariër zorgen dat de nieuwe elementen vrijgesteld zijn van de meldings- en herplantplicht.

Dat kan door de houtopstand niet groter te maken dan 1 are of in het geval van een bomenrij van 20 of minder bomen. Tevens zien wij kansen om te komen tot langjarige beheervergoedingen en/ of afwaardering van grond.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er ook een andere manier is om landschapselementen terug te brengen, namelijk het afwaarderen van agrarische grond naar natuur. Daarbij is dan wel compensatie voor de agrariër nodig (planschade).	ZW-0365-8

Standpunt GS

Wij zien ook kansen voor afwaardering van grond en langjarige beheervergoedingen voor landschapselementen. Wij spannen ons in om beide instrumenten in afstemming met het Rijk te operationaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat holle wegen en graften worden genoemd als te beschermen landschapselementen, specifiek voor Zuid-Limburg. Er wordt gevraagd waarom deze elementen specifiek genoemd worden en verzocht om ook hagen en hoogstamboomgaarden te benoemen. Deze elementen komen veelvuldig voor in dorpsmantels en vormen de overgang van dorp naar omliggend landschap.	ZW-0188-20
Indiener stelt dat het voorgestelde beleid de instandhouding van karakteristieke landschapselementen, zoals hoogstambomen en begrazing door vee, onvoldoende waarborgt.	ZW-0487-2

Standpunt GS

Graften en holle wegen vragen vanwege hun kwetsbaarheid en vanwege hun historische, ecologische , landschappelijke waarden en bijdrage aan o.a. de wateropgave extra bescherming om deze te behouden. Wij streven ook naar behoud van hagen en hoogstamboomgaarden, maar vinden dat van aanvullende bescherming alleen een negatief effect kan uitgaan. Hierdoor zal het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren kunnen verdwijnen.
Wij vinden dat er een goede balans moet zij tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat agrariërs vrij moeten kunnen beschikken over hun agrarische grond na afloop van een beheercontract (voor houtopstanden) van 6 jaar, met de mogelijkheid om een nieuw beheercontract af te sluiten naar eigen keuze.	ZW-0365-3

Standpunt GS

Wij vinden dat er een goede balans moet zij tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds van landschapselementen. Dit omdat anders het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren verdwijnt. Wij zien kansen voor afwaardering van grond en langjarige beheervergoedingen voor landschapselementen. Wij spannen ons in om beide instrumenten in afstemming met het Rijk te operationaliseren. Bij houtopstanden groter dan 1 are of in het geval van een bomenrij groter dan 20 bomen gelden de Rijksregels rond houtopstanden (Omgevingswet, artikel 4.35 en Besluit activiteiten leefomgeving). Er geldt meestal een meldings- en herplantplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat de provincie landschapselementen niet te streng vastlegt en flexibele regelgeving toepast, zodat boeren landschapselementen kunnen aanpassen aan gewijzigde bedrijfsomstandigheden en daarmee biodiversiteitsdoelen kunnen verwezenlijken.	ZW-1163-11
Indiener verzoekt om behoud van hakhoutbosjes en houtige elementen zoals heggen, hagen en struweel als belangrijk landschappelijk en ecologisch erfgoed.	ZW-0605-9

Standpunt GS

Wij streven naar behoud van landschapselementen, maar vinden dat van bescherming alleen een negatief effect kan uitgaan. Hierdoor zal het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren kunnen verdwijnen. Wij vinden dat er een goede balans moet zij tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor (langjarig) beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds. Graften en holle wegen vragen vanwege hun kwetsbaarheid en vanwege hun historische, ecologische , landschappelijke waarden en bijdrage aan o.a. de wateropgave provinciaal wel continuering van de bescherming om deze te behouden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt: Partijen die een subsidie ontvangen voor aanleg of herstel van landschapselementen, zouden de verplichting moeten krijgen om deze elementen planologisch te beschermen. Indiener stelt dat dit via het omgevingsplan zou kunnen.	ZW-1035-12

Standpunt GS

Wij vinden dat bij kortdurende beheersubsidie of subsidie enkel voor aanleg en herstel van landschapselementen er van aanvullende planologische bescherming alleen een negatief effect kan uitgaan. Hierdoor kan het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren verdwijnen. Wij vinden dat er een goede balans moet zijn tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds. Wij spannen ons in om beide laatste instrumenten in afstemming met het Rijk te operationaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om dat grondeigenaren, zoals boeren en burgers, de vrijheid krijgen om bestaande landschapselementen te verplaatsen of te verwijderen, zodat zij kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen en innovaties.	ZW-1163-5

Standpunt GS

De mogelijkheden om bestaande landschapselementen te verplaatsen of te verwijderen hangt af van de specifieke situatie: het type element, voorwaarden van subsidiebeschikkingen, ruimtelijke bescherming in gemeentelijk of provinciaal beleid of toepassing van kwalitatieve verplichtingen, Rijksregels t.a.v. houtopstanden (omgevingswet, artikel 4.35), het voorkomen van beschermde diersoorten, etc. Een eenduidig antwoord is hierop daarom niet te geven. Wij vinden dat er een goede balans moet zijn tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds. We zetten het gesprek met gemeenten voort om tot een aanpak te komen die nieuwe landschapselementen zodanig borgt dat dit geen contraproductieve werking heeft.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de holle wegen en bermen en overige kwetsbare wegen te beschermen door een breedte beperking op te leggen.	ZW-0787-1

Standpunt GS

Holle wegen en de aangrenzende steile bermen zijn reeds beschermd in de Omgevingsverordening Limburg. Het is reeds verboden zonder omgevingsvergunning in of in de nabijheid van een graft of holle weg in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg grondwerkzaamheden of andere handelingen dan grondwerkzaamheden te verrichten of te doen verrichten, indien men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze grondwerkzaamheden of andere handelingen al dan niet op termijn kunnen leiden tot aantasting van de graft of de holle weg.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor de aangewezen GBLZ gebieden en overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden flexibel om te gaan met de invulling van houtachtige elementen (houtopstand) op agrarische grond.	ZW-0364-4

Standpunt GS

Wij erkennen het probleem dat indien een grondeigenaar/ agrariër op eigen initiatief vrijwillig houtopstanden aanlegt, waarbij geen sprake is van langjarige beheervergoeding en/ of afwaardering van grond plaatsvindt er toch bescherming vanuit de Omgevingswet uitgaat (herplantplicht bij kap). Daar kunnen wij niet flexibel mee omgaan. Bij de aanplant van houtige landschapselementen kan de grondeigenaar/ agrariër zorgen dat de nieuwe elementen vrijgesteld zijn van de meldings- en herplantplicht. Dat kan door de houtopstand niet groter te maken dan 1 are of in het geval van een bomenrij van 20 of minder bomen. Tevens zien wij kansen om te komen tot langjarige beheervergoedingen en/ of afwaardering van grond.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dat de volgende tekst opgenomen wordt in de POVI: "We onderzoeken de mogelijkheid om subsidievoorwaarden te koppelen aan planologische bescherming van landschapselementen, en om via instructieregels te borgen dat waardevolle of gesubsidieerde elementen door gemeenten planologisch worden vastgelegd.”	ZW-1035-13

Standpunt GS

Wij vinden dat bij kortdurende beheersubsidie of subsidie enkel voor aanleg en herstel van landschapselementen er van aanvullende planologische bescherming alleen een negatief effect kan uitgaan. Hierdoor kan het draagvlak voor aanleg, beheer en instandhouding van deze elementen bij veel grondeigenaren verdwijnen.

Wij vinden dat er een goede balans moet zijn tussen bescherming enerzijds en vergoedingen voor langjarig beheer en/ of afwaardering van grond anderzijds. Wij spannen ons in om beide laatste instrumenten in afstemming met het Rijk te operationaliseren. We zetten het gesprek met gemeenten voort om tot een aanpak te komen die nieuwe landschapselementen zodanig borgt dat dit geen contraproductieve werking heeft. De specifieke keuzen van uw vraag vinden verder plaats via het traject van de provinciale omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dat in de omgevingsverordening het volgende wordt vastgelegd: dat waardevolle landschapselementen niet zonder motivering verwijderd mogen worden.	ZW-1035-14

Standpunt GS

Voor waardevolle landschapselementen als graften en holle wegen geldt reeds een bescherming in de provinciale omgevingsverordening. De specifieke keuzen van uw vraag vinden verder plaats via het traject van de provinciale omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt: Zorg voor behoud van een kwalitatieve landschappelijke beleving en bescherming van ecologische verbindingszones, niet alleen in Zuid-Limburg, maar ook voor Noord- en Midden-Limburg.	ZW-0978-18

Standpunt GS

Voor de Groenblauwe landbouwzone, die ook in Noord- en Midden-Limburg is gelegen, geldt een motiveringsplicht voor de omgang met landschappelijke kernkwaliteiten. bij toetsing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Ook bij ecologische verbindingszones, die ook in Noord- en Midden-Limburg zijn gelegen, dient bij toetsing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te worden gemotiveerd hoe de ecologische verbinding in stand wordt gehouden of versterkt. Dit neemt geen beperkingen met zich mee voor het huidige grondgebruik. Tevens werken we in Noord- en Midden-Limburg samen aan o.a. de versterking van de kwalitatieve landschappelijke beleving via de nationale parken en de grensparken.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.35 Natuur en landbouwbedrijven

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat natuurontwikkeling en biologische landbouw geen generiek beleidsuitgangspunt mogen zijn en dat omschakeling vrijwillig moet blijven, zodat bestaande verdienmodellen niet worden verstoord.	ZW-1270-11
Indiener stelt dat natuurontwikkeling en biologische landbouw niet voor alle bedrijven haalbaar of wenselijk zijn en dat dit geen generiek uitgangspunt in de Omgevingsvisie mag zijn.	ZW-1185-8 ZW-1189-12 ZW-1196-10 ZW-1217-8 ZW-1232-8
Indiener stelt dat natuurontwikkeling, natuurinclusieve landbouw en voedselgemeenschappen ondernemerskeuzes zijn en niet generiek mogen worden opgelegd.	ZW-1053-14
Indiener stelt dat natuurontwikkeling, natuurinclusieve of biologische landbouw geen generiek beleidsuitgangspunt mogen zijn en dat omschakeling vrijwillig moet blijven, zodat bestaande verdienmodellen niet worden verstoord.	ZW-1307-6
Indiener stelt dat omschakeling naar biologische of natuurinclusieve landbouw ondernemerskeuzes zijn en niet van bovenaf mogen worden opgelegd. Verbredingsrichtingen mogen geen generiek beleidsuitgangspunt vormen.	ZW-1011-13
Indiener stelt dat ontwikkelrichtingen zoals natuurontwikkeling of natuurinclusieve landbouw niet generiek mogen worden opgelegd.	ZW-1375-7 ZW-1381-8
Indiener verzoekt dat natuurwaarden niet als generiek uitgangspunt mogen gelden voor alle agrarische bedrijven.	ZW-1459-12

Standpunt GS

Keuzevrijheid voor ondernemers is een belangrijk uitgangspunt in het provinciale beleid. Omschakeling naar andere vormen van landbouw, zoals biologisch, blijft vrijwillig en wordt niet generiek afgedwongen. De POVI biedt ondernemers inzicht in maatschappelijke opgaven via zonering, zodat zij goed geïnformeerd hun bedrijfskeuzes kunnen maken. We zijn ons ervan bewust dat omschakeling tijd, begeleiding en passende verdienmodellen vergt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.36 Natuur versus bevolkingsgroei

Zienswijze	Indiener
Indiener roept de provincie op om de spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit expliciet te adresseren en de keuze te maken voor het actief	ZW-0306-3

beheren van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit.	
Indiener roept op om de spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit expliciet te adresseren en de keuze te maken voor het actief beheren van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit.	ZW-0297-9 ZW-1422-12
Indiener verzoekt dat de spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit expliciet geadresseerd wordt en hierbij de keuze te maken voor het actief beheren, aanvaarden en begeleiden van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit. Door bevolkingskrimp actief te managen ontstaat er volgens de indiener juist ruimte voor verbetering op tal van terreinen: herstel van ecosystemen, versterking van de landschappelijke kwaliteit, het oplossen van ruimtedruk en het vergroten van leefbaarheid. Volgens de indiener staat dit op dit moment tegenstrijdig in de POVI.	ZW-0807-23
Indiener verzoekt de Provincie de spanning tussen bevolkingsgroei en natuurkwaliteit expliciet te adresseren en de keuze te maken voor het actief beheren van bevolkingskrimp als kans voor versterking van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit. Door bevolkingskrimp actief te managen ontstaat er ruimte voor verbetering op tal van terreinen: herstel van ecosystemen, versterking van de landschappelijke kwaliteit, het oplossen van ruimtedruk en het vergroten van leefbaarheid.	ZW-0299-18

Standpunt GS

Zoals in § 2.2.3 is verwoord is er sprake van een lichte bevolkingsgroei. Samen met de huidige crisis op de woningmarkt, die leidt tot een opgave van het bouwen van meer woningen, leidt dit niet tot de verwachting dat op dit vlak ruimte vrij gaat komen. In elk geval niet binnen deze POVI-periode. Het is daarom nu ook niet aan de orde om hierover in de POVI een standpunt in te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.37 Natuurbeleid

Zienswijze	Indiener
in paragraaf 5.3.7 staat opgenomen dat: We verbeteren met een landelijk afgestemde aanpak de monitoring van de kwaliteit van de natuur. Indiener vraagt zich af hoe er nu gemonitord wordt en of dat in de tekst opgenomen kan worden.	ZW-1242-17

Standpunt GS

De POVI gaat om ruimtelijke functies in de provincie Limburg. Het voert te ver om in de POVI de gehele natuurmonitoringssystematiek uit te werken en op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bestaande wet- en regelgeving al waarborgen biedt voor de bescherming van natuur, milieu en water, en dat extra beperkingen onnodig en onwenselijk zijn.	ZW-1489-5

Standpunt GS

Het klopt dat Europese en Nationale wet- en regelgeving al waarborgen biedt voor bescherming van natuur, milieu en water. De POVI voegt daar geen extra bescherming aan toe. Wel tracht de POVI met het aanwijzen van zones meer duidelijkheid te geven waar wettelijke plichten gelden meer duidelijkheid te verstreken over waar maatregelen genomen zullen moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat biodiversiteit in Nederland en Limburg achteruitgaat en vraagt om meer integrale aandacht voor biodiversiteit in het landelijk gebied, inclusief effecten van landgebruik.	ZW-0224-143

Standpunt GS

De biodiversiteit in het landelijk gebied, binnen en buiten beschermde natuurgebieden, staat onder druk. Dit vraagt om een breed maatregelenpakket. In deze POVI wordt hierop geanticipeerd, onder meer met de zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de basiskwaliteit van natuur weliswaar wordt genoemd in de POVI, maar niet wordt uitgewerkt, wat zij als een gemiste kans beschouwen. Men zou graag zien dat per gebiedspaspoort wordt uitgewerkt voor welke doelsoorten de basiskwaliteit op orde is en hoe inspanningen meetbaar kunnen worden gemaakt om deze kwaliteit te verbeteren en biodiversiteitsverlies tegen te gaan, ook buiten natuurgebieden.	ZW-1236-212

Standpunt GS

Basiskwaliteit Natuur is geen afzonderlijk uitgewerkt onderdeel, maar komt aan de orde via de Kansenagenda Natuurinclusief en de Europese Natuurherstelverordening. Voor die laatste vindt uitwerking plaats in 2026. De gebiedspaspoorten zijn een instrument ter ondersteuning van de ruimtelijke inrichting van het landschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de onderdelen natuur door diverse hoofdstukken heen verweven moeten worden, en vraagt hoe keuzes gemaakt en belangenafwegingen gedaan worden om win-win situaties te creëren voor natuur- en landschapsontwikkeling in combinatie met economische versterking en ecosysteemdiensten. Ook vraagt indiener hoe het gebruik van streekeigen / inheemse beplanting relevant is voor het behoud van biodiversiteit.	ZW-1473-143

Standpunt GS

In het hoofdstuk 3 over de Algemene principes en in hoofdstuk 5 Natuur wordt aandacht besteed aan natuurinclusief denken, door het verweven van groen, natuur en biodiversiteit in bebouwde omgevingen als steden, dorpen en bedrijventerreinen. Beleid over de natuurinclusieve kansenagenda is opgenomen in het Natuurprogramma 2023-2030 en de toepassing daarvan voor het huidige college in het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied. Een concrete uitwerking daarvan zal zijn de Toolbox biodiversiteit voor Limburgse gemeenten, die stimuleert en aandraagt hoe inheemse/streekeigen beplanting ingezet kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er invulling gevraagd wordt aan een natuurnetwerk met gebruikmaking van het ladderprincipe van ecologische verbindingszones, zoals bermen en lanen van provinciale wegen.	ZW-1473-151

Standpunt GS

In deze POVI wordt principe gebruikt door ecologische verbindingszones te begrenzen en door in te zetten op ontsnippering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het robuuste ecosysteem en de groenblauwe landbouwzone de NNL-robuustheid moeten garanderen, en vraagt hoe de gebieden verbonden en ecologisch verbonden moeten worden, met name in de Maasduinen en de Maasvallei. Indiener geeft aan dat een Landschapsecologische systeemanalyse (LESA) als hulpmiddel voor deze opgave essentieel is, en vraagt hoe de provincie hierop zal terugkomen en hoe dit kan worden toegepast voor water en andere gerelateerde thema's, zoals het Limburgs Offensief Stikstof (LOS).	ZW-1473-146

Standpunt GS

In deze POVI wordt gebruik gemaakt van een zonering die zorgt voor een robuust natuurnetwerk en een ondersteunende structuur in de groenblauwe landbouwzone. Bij invulling van het maatregelenpakket wordt onder meer gebruik gemaakt van de in de zienswijze genoemde landschapsecologische systeemanalyses.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het streven om natuur te verankeren in de samenleving en dicht bij de woonomgeving te beleven is, wordt ondersteund. Er wordt echter spijtig gevonden dat gemeenten alle ruimte krijgen om hun eigen prioriteiten, accenten en financiële speelruimte te bepalen, wat de indruk wekt dat de provincie zich hier niet actief voor wil inzetten.	ZW-0188-22

Standpunt GS

De provincie heeft een kader stellende en ondersteunende rol in het vergroenen van de bebouwde omgeving. We zetten ons actief in via de kansenagenda natuurinclusief, het Leefbaarheidsfonds en door het faciliteren van groene organisaties als IVN en NMF die projecten doen gericht op het vergroenen van de woonomgeving. In 2026 werken we aan een Toolbox biodiversiteit die met en door gemeenten wordt opgesteld, met concrete handvatten voor het stimuleren en vergroten van de bebouwde omgeving op basis van Limburgse soorten. Hieraan koppelen we ook een leerplatform voor de Limburgse gemeenten om kennis en best practices te delen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is wat de integrale opname van het Limburgs Natuurprogramma 2023-2030 en Perspectief voor het landelijk gebied in de POVI betekent voor de relatie met de huidige POVI.	ZW-0241-126

Standpunt GS

De onderliggende beleidskaders maken meer specifiek duidelijk wat de doelen en ambities van het college zijn binnen deze periodes.

Voorstel aan PS

De onderliggende beleidskaders beschouwen als specificaties van doelen en ambities voor deze periodes.

Zienswijze	Indiener
Indiener is het niet eens met de passage 'Zonering aanpassen conform groenblauwe mantel. En extensiever, natuurinclusiever en watervriendelijk' en wenst deze aangepast te zien.	ZW-1242-8

Standpunt GS

In de groenblauwe landbouwzone zetten wij in op een agrarisch grondgebruik dat rekening houdt met doelen op het vlak van natuur, water en landschap, die juist in deze zone van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 5.3.5 op: Toevoegen van 'waterbeheer', zodat volgende zin ontstaat: '..randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur- en water(beheer).'	ZW-1204-93

Standpunt GS

Bij het verpachten van natuurgronden is goed beheer van belang. Hierbij moet er aandacht zijn aan de randvoorwaarden voor goed natuurbeheer. Binnen of naast natuurgronden kunnen ook verschillende waterelementen liggen waarbij goed waterbeheer bijdraagt aan de natuurdoelen.

Voorstel aan PS

De zin in paragraaf 5.3.5:
“Aansluitend bij het behoud en herstel van de natuur in Limburg, zullen we bij het verpachten van onze eigen gronden waar passend randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur(beheer).”

Als volgt aan passen:
"Aansluitend bij het behoud en herstel van de natuur in Limburg, zullen we bij het verpachten van onze eigen gronden waar passend randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur- en water(beheer).”

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de onderlinge verbinding van natuurgebieden en uitwisseling van populaties noodzakelijk is voor natuurherstel en geborgd moet worden. Daarom moeten ecologische belangen bovenregionaal worden bekeken.	ZW-1263-3

Standpunt GS

De noodzaak van onderlinge verbinding van natuurgebieden is in deze POVI in beeld gebracht en uitgewerkt in een kaartbeeld. Waar van toepassing is daarbij ook over de grenzen gekeken, bijvoorbeeld in het geval van de verbindingen voor wilde kat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 2.2.7 wordt geuit dat men rekening wil houden met bestaande netwerken: infrastructuur, energie en OV, maar het groene netwerk, essentieel voor de ecologische verbindingen in het stedelijk gebied, ontbreekt hier. Daardoor gaat men volgens de indiener bijvoorbeeld voorbij aan het feit dat steeds vaker wilde dieren worden waargenomen in het binnenstedelijk gebied.	ZW-0160-60

Standpunt GS

Het stedelijk gebied heeft uitgesproken ecologische kwaliteiten, voor gebouwbewonende soorten en soorten die gebruik maken van stedelijk groen. In deze POVI zijn beperkt ecologische verbindingszones in het stedelijk gebied in kaart gebracht. In het stedelijk gebied ligt het primaat bij de gemeente om invulling te geven aan ecologische doelstellingen, bijvoorbeeld in gemeentelijke soortmanagementplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.3.2 Volgens indiener schiet de Povi te kort in haar argumentatie voor het behoud en versterking van natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten.	ZW-0145-18

Standpunt GS

De motivering voor behoud en versterking van natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten staan verwoord in respectievelijk hoofdstukken 5 Natuur en 4 Ruimtelijke kwaliteit. Ons inziens zijn ze daarmee voldoende onderbouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.38 Natuurbeleid- Ambitie

Zienswijze	Indiener
Indiener beschouwt in het algemeen het onderdeel 'Natuur' binnen de voorliggende ontwerp-POVI voor een langetermijnvisie als reactief opgavegericht en weinig vernieuwend of visierijk.	ZW-0160-58
Indiener geeft aan dat ambitie en koers voor natuurontwikkeling in de provincie ontbreken. Indiener geeft aan dat de tekst blijft hangen in algemeenheden en tegenstrijdigheden, met weinig concrete uitspraken over de opgave en aanpak. Indiener maakt zich zorgen of de provincie daadwerkelijk werk wil maken van de natuuropgave en verzoekt met een heldere ambitie te komen waarmee Limburg van het slot kan worden gehaald.	ZW-0278-52
Indiener geeft aan dat de ambitie verwoord in hoofdstuk 5.3.1 (kwaliteits- en kwantiteitsimpuls natuur) goed en onduidelijk blijft hoe de provincie dit wil realiseren, en vraagt om een signaal dat mede vanwege de wijze waarop de bescherming en het beheer van gebieden juridisch zijn vastgelegd, er een natuurdoeltypen- en natuurbeheerplan nodig is, en niet alleen datgene wat goed of beter is voor de natuur. Indiener mist daarnaast aandacht voor nieuwe natuur en verwijst naar de C1/C2 gebieden. Indiener geeft aan dat dit meer is dan natuurhersteldoelen, en dat het ook gaat over het realiseren van nieuwe natuur.	ZW-1473-145

Standpunt GS

De POVI beschrijft de hoofdlijnen van het provinciaal omgevingsbeleid, inclusief het natuurbeleid. Het provinciaal natuurbeleid, en onze ambitie en visie op natuurontwikkeling en -beheer, staat meer gedetailleerd verwoord in onderliggende beleidsdocumenten zoals het Natuurprogramma 2023-2030, het Coalitie-akkoord 2023-2027 en het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied. Hierin is de opgave nieuwe natuur ('ontwikkelopgave') expliciet gemaakt. Ten behoeve van 'van het slot komen' en werken aan de natuuropgave is door GS het programma Limburgs Offensief Stikstof vastgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de waarden van natuur en landschap vaak niet worden erkend n bestuurlijke processen en investeringsbeslissingen Ook is de echte waarde voor de maatschappij en economie onbekend en wordt de echte waarde niet goeg gewaardeerd .	ZW-0145-2

Standpunt GS

Standpunt van indiener behoeft geen aanpassing van de teksten ontwerp POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het jammer dat herstel van biodiversiteit niet duidelijk als provinciale ambitie wordt genoemd en pleit voor een steviger inzet op dit punt.	ZW-0224-142

Standpunt GS

In § 3.3.2 "Principe 1 Recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant" wordt benoemd dat de provincie streeft naar "behoud en herstel van biodiversiteit". We achten derhalve het herstel van de biodiversiteit voldoende benoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.39 Natuurmaatregelen in de gebieden of er buiten

Zienswijze	Indiener
in paragraaf 5.6.2 is opgenomen: Via de natuurdoelanalyses (NDA's) zijn knelpunten zoveel mogelijk in beeld gebracht. Een aantal te nemen maatregelen is bekend, maar veel maatregelen vergen eerst nog onderzoek. Het grootste deel van deze opgaven zal leiden tot het nemen van maatregelen in gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden. Opmerking van de indiener: Dit is een ingenomen standpunt waarom niet eerst maatregelen in het gebied?	ZW-1242-18
Indiener pleit geen nieuwe natuur meer aan te leggen, zolang de huidige natuur niet op orde is (niet op zijn grond komt).	ZW-0980-7
Indiener verzoekt de provincie om alternatieve maatregelen te onderzoeken voor natuurherstel, met name maatregelen die binnen natuurgebieden plaatsvinden om de landbouw en economie minder te belasten.	ZW-1234-2
Indiener verzoekt de Provincie om maatregelen in de EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied, Zoekgebied Grondwaterbescherming en overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden te onderzoeken die minder ingrijpend zijn voor de economie en die de ecologische doelen op een meer evenwichtige manier realiseren. Indiener stelt voor om de nadruk te leggen op herstelmaatregelen binnen bestaande natuurgebieden of vergroening van het landbouwbeleid in plaats van de volledige herbestemming van landbouwgrond. Zo kan volgens de indiener een evenredige bijdrage aan ecologische doelen worden geleverd zonder disproportionele schade aan de landbouwgronden en landbouwbedrijven.	ZW-1215-4

Indiener verzoekt om de huidige bestaande natuurgebieden goed te onderhouden in plaats van verder uitbreiden via de voorgelegde natuurontwikkelingsplannen van de omgevingsvisie.	ZW-1438-4

Standpunt GS

In de natuurgebieden, waaronder Natura 2000 gebieden, worden al veel herstelmaatregelen getroffen. Dit blijkt echter onvoldoende om de natuur te herstellen. Daarnaast blijkt in hoge mate dat veel maatregelen die genomen kunnen worden in de gebieden reeds getroffen zijn. Dat volgt ook uit de Natuurdoelanalyses. Ook in de omgeving van deze gebieden zijn maatregelen, zoals hydrologisch herstel, extra areaal of verbindingen nodig om te kunnen voldoen aan de wettelijke vereisten van natuurherstel en natuurkwaliteit, en om vergunningverlening weer mogelijk te maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.40 Natuurnetwerk- Bescherming

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt zich af welke actieve rol de provincie zal innemen bij het versterken en behouden van de NNN-gebieden en de groenblauwe mantel. Het is belangrijk dat de provincie een leidende en faciliterende rol speelt bij nieuwe initiatieven.	ZW-1479-23

Standpunt GS

Zeker speelt de provincie een leidende en faciliterende rol. Maar we nodigen ook andere partijen uit om bij projecten die zien op natuurherstel en het behouden en versterken van het NNN een trekkersrol te vervullen. Samen komen we verder.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener wil weten wat de aanduiding Natuurnetwerk Limburg betekent voor het beheer van deze gronden en de waardering van de kavels.	ZW-1043-12

Standpunt GS

De NNL status op dit perceel is nu niet gewijzigd en bestaat dus al langjarig. Het perceel is aangewezen in het kader van het beschermen van de hamster. Het is derhalve mogelijk om hier subsidie aan te vragen voor hamsterbeheer.

Voorstel aan PS

De status van het perceel niet te wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de realisering van een chaletpark er aantasting gaat plaatsvinden van de natuurlijke functionaliteit	ZW-1069-8

Standpunt GS

Het gebied krijgt de status GBLZ en derhalve is er sprake van een motiveringsplicht. Daarnaast zal onderbouwd moeten worden dat de aanleg van het chaletpark géén negatieve effecten heeft op het naburige Belgische N2000 gebied. Via deze toetsingen moet duidelijk worden of de natuurlijke functionaliteit geschaad wordt.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een te enge focus is op Natura 2000-gebieden. Het stoppen van verslechtering en verbeteren van deze gebieden is essentieel, maar onvoldoende zolang omliggende Natuurnetwerk-gebieden niet robuust zijn. Natuur moet niet als concurrent worden gezien, maar als basisvoorwaarde voor andere functies. Verzoek: Breid de ambitie uit naar het versterken en vergroten van het gehele Natuurnetwerk, niet alleen Natura 2000. Herschrijf de tekst zodat natuur niet als "concurrent" wordt gepositioneerd.	ZW-0188-8
Indiener geeft aan dat er wordt ingezet op een kwaliteitsimpuls en herstel van de abiotische omstandigheden in de bestaande natuur van het natuurnetwerk, met nadruk op Natura2000-gebieden. Er wordt gevraagd waarom de nadruk hierop ligt, aangezien ook andere onderdelen van het Natuurnetwerk belangrijk zijn voor het behalen van natuurdoelen. Verder wordt gevraagd waarom andere overheden niet in aanmerking komen voor beheersubsidies en wordt verzocht het plan aan te passen zodat ook gemeenten hiervoor in aanmerking komen.	ZW-0188-21

Standpunt GS

We begrijpen de vraag om het NNL meer aandacht te geven. Tegelijkertijd moeten wij momenteel kiezen en prioriteren. Gezien de grote opgave in N2000 en de daaraan gekoppelde stikstofopgave ligt de actuele prioriteit bij N2000. Met de middelen van het Programma Natuur versterken we een beperkt aantal andere NNL gebieden, waaronder enkel gebieden in de gemeente Maasgouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het belang van stille gebieden (niet alleen in hoofdstuk 8) in de visie ontbreekt, en vraagt hoe een zoneringssysteem kan bijdragen aan het afschermen van recreatie en andere verstorende factoren.	ZW-1473-149

Standpunt GS

We hebben er voor gekozen om de stiltegebieden in H8 te behandelen. Om te voorkomen dat we onderwerpen dubbel behandelen komt dit niet terug in H5.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het Natuurnetwerk onterecht wordt onderbroken bij het geplande chaletpark en dat de status Groen-Blauwe landschapszone dient te zien	ZW-1069-7

Standpunt GS

Ter plaatse van de locatie van het voorziene chaletpark ligt nu geen NNN. De locatie maakt deel uit van de GBLZ en krijgt daarmee een basis bescherming. Voorts moet er getoetst worden aan het naburige Belgische N2000 gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het primaire landbouwgebied een te ruime definitie heeft gekregen, waardoor ecologische verbindingen en leefgebieden van wilde soorten hierin zijn opgenomen. Men verzoekt deze gebieden te beschermen en vrij te houden van primaire landbouw, en vraagt om een aanpassing van de visie.	ZW-1236-207

Standpunt GS

De Primaire landbouwzone bevat de landbouwgebieden waar niet de beperkingen gelden zoals in de GBLZ. Dat wil niet zeggen dat daar geen andere functies in voorkomen. Deze kunnen ook gewoon blijven bestaan. Op kleine schaal zullen wen de kaarten aanpassen; bijvoorbeeld daar waar kleine snippers primair landbouw gebied zijn ontstaan.

Voorstel aan PS

Kleine snippers primair landbouwgebied herbegrenzen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Provincie Limburg terecht erkent dat de vergunningverlening onder druk staat door de verslechterde staat van de natuur en vraagt hierbij om hierbij ook strikt 'nee' te moeten zeggen bij bepaalde ontwikkelingen.	ZW-0159-14

Standpunt GS

Elke ontwikkeling wordt getoetst aan de vigerende wetgeving. Daar kan inderdaad uitkomen dat een bepaalde ontwikkeling niet kan plaatsvinden als deze strijdig is met de regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat behoud van Natuurnetwerk Limburg belangrijk is, maar dat verplaatsing van natuur mogelijk moet zijn mits het totaaloppervlak gelijk blijft.	ZW-1420-6

Standpunt GS

Voor het NNL geldt het nee, tenzij beleid. Alleen bij ontwikkelingen van een groot maatschappelijk belang waarvoor geen alternatieven zijn kan natuur verwijderd worden, onder voorwaarde van compensatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het Natuurnetwerk Limburg niet volledig is ingericht en dat er geen urgentie is om dit af te maken. Volledige inrichting en ontsnippering worden als noodzakelijk gezien.	ZW-0224-145

Standpunt GS

Het klopt dat het NNL nog niet volledig is afgerond. Daar wordt echter dagelijks aan gewerkt, maar het betreft vaak taaie materie omdat bv grond verwerving maar langzaam gaat en wij vrijwilligheid bij realisatie van het NNL hoog in het vaandel hebben. We willen echter voldoen aan de ontwikkelopgave zoals deze in het natuurpact is opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt alle C1 gebieden op te nemen in het DSO. Indiener noemt enkele voorbeelden van C1 gebieden.	ZW-0978-7

Standpunt GS

Het perceel dat de inspreker benoemd maakt geen deel uit van het NNL en kan daarom ook niet als C1 op de kaart worden gezet.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aan de tekstpassage 'Voor stedelijke ontwikkeling is in in het NNL geen plek' toe te voegen 'tenzij wordt aangetoond dat door herbegrenzing dit deel wordt vervangen/gecompenseerd, waardoor er extra geleverd kan worden aan de doelen.'	ZW-1242-6

Standpunt GS

Ontwikkelingen in het NNL zijn alleen mogelijk in het geval van een groot maatschappelijk belang en bij het ontbreken van alternatieven. De voorgestelde passage biedt veel meer ruimte waardoor bescherming van het NNL niet meer verzekerd is. De passage wordt derhalve niet toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dringend aandacht voor de natuurinstandhouding van de Brunssummerheide (N2000) in relatie tot samenhangende casuïstiek in het gebied Oostflank en specifiek de korte termijn economische potentie van de Oostflank, Brunssum en de regio in brede zin. Om herontwikkeling van de deelgebieden van de Oostflank mogelijk te maken vraagt indiener derhalve aandacht voor een gebiedsgerichte aanpak op de Brunssummerheide in relatie tot natuurinstandhouding en versterking van de economische structuur (zie ook paragraaf 2.2).	ZW-0160-65

Standpunt GS

De provincie heeft er voor gekozen om de Brunssummerheide nu niet als focusgebied in het kader van het LOS aan te merken. We begrijpen de vraag van de inspreker wel, maar helaas moeten we keuzes maken waar we als eerste aan de slag gaan. Derhalve kan niet aan het gevraagde worden voldaan. Dit neemt niet weg dat de provincie instandhoudingsmaatregelen neemt in verband met de Natura 2000-doelen waarvoor de Brunssummerheide is aangewezen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil duidelijk gemaakt hebben waar de opgaven staan voor gebied in het NNL	ZW-1242-7

Standpunt GS

De opgaven voor het NNL zijn uitgewerkt in het Natuurbeheerplan van de provincie Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.41 Natuurnetwerk- Verzoek tot wijziging

Zienswijze	Indiener
In de POVI is het Lexhybos aangeduid als Natuurnetwerk Limburg (NNL). Dit strookt niet met de ontwikkelrichting van de Brightlands Chemelot Campus. Indiener verzoekt de NNL ter plaatse aan te passen zodat de campus ontwikkeling kan plaatsvinden. En om gecombineerd hiermee de NNL uit te breiden zuidelijk van buurtschap Graetheide in verband met de versterking en uitbreiding van de ecologische verbindingszone tussen A2 en Julianakanaal.	ZW-0302-63c
Indiener geeft aan dat er ook bij Natuurnetwerk Limburg snippers voorkomen waarbij geen rekening is gehouden met aanpassingen naar aanleiding van doorlopen procedures. Als voorbeeld wordt genoemd de rotonde in Well. Indiener verzoekt deze kaartlaag te actualiseren met correcties op basis van eerder verleende (provinciale) vergunningen waarbij compensatie heeft plaatsgevonden.	ZW-1473-187
Indiener geeft aan dat in 2023 is geconstateerd dat de provinciale aanduiding op de POVI-kaarten voor het gebied rondom Slot Schaesberg ingrijpend is gewijzigd ten opzichte van het voorgaande provinciale beleid. Waar het gebied in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (POL 2014) nog was aangeduid als 'Buitengebied' en onderdeel van de 'Bronsgroene landschapszone', is het in de ontwerpversie van de POVI opgenomen onder de aanduiding 'Natuur Netwerk Limburg'. Indiener stelt dat tijdens ambtelijk overleg met medewerkers van de Provincie is deze wijziging besproken. Daarbij ontstond bij de indiener de indruk dat sprake is van een kaarttechnische omissie. Indiener acht het, gezien het karakter van het gebied - waarin cultuurhistorie, toerisme en recreatie een centrale rol spelen - niet wenselijk dat de aanduiding 'Natuur Netwerk Limburg' wordt overgenomen in de definitieve versie van de POVI. In paragraaf 4.3.1 van deze zienswijze zijn de actuele en toekomstige ontwikkelambities voor de locatie Slot Schaesberg toegelicht. De huidige aanduiding sluit daar onvoldoende bij aan en doet geen recht aan het toeristisch-recreatieve en cultuurhistorische profiel van het gebied. Indiener verzoekt de aanduiding 'Natuur Netwerk Limburg' voor het gebied rondom Slot Schaesberg te verwijderen en te vervangen door de aanduiding 'Verwevingsgebied', waarmee recht wordt gedaan aan de cultuurhistorische waarde, toeristisch-recreatieve functie en ontwikkelpotentie van het gebied. Indiener verwijst hiervoor naar twee afbeeldingen die ze in hun zienswijzen hebben opgenomen.	ZW-1199-86

Indiener geeft aan dat Indiener niet akkoord gaat met het opnemen van de genoemde percelen binnen het Natuurnetwerk Limburg.	ZW-0795-1
Indiener geeft aan dat verzocht wordt om de locatie van Camping Natuurplezier en de geplande uitbreiding daarvan buiten het Natuurnetwerk Limburg te houden, aangezien de camping al decennia aanwezig is en de uitbreiding momenteel in procedure is via een omgevingsplanwijziging.	ZW-0237-126
Indiener maakt bezwaar tegen de indeling onder Natuurnetwerk Limburg van het perceel blijvend grasland en de oprit aan de straatzijde vanwege, zo geeft indiener aan, de grote beperkingen op het gebruik van de gronden die vallen onder Natuurnetwerk Limburg. Zie voor de exacte gegevens van het perceel van indiener de ingediende zienswijze waarin dit is benoemd.	ZW-1501-2
Indiener stelt dat de kaartlaag Beekdal ten noorden van de kern Eijsden ten onrechte niet is aangeduid als onderdeel van Natuurnetwerk Limburg danwel Groenblauwe Mantel maar als buitengebied.	ZW-0538-4
Indiener stelt dat Niersvlonder Gennep in het NNL gebied ligt, met een horecafunctie. Het verzoek is om het exploiteren van een terras hier niet te beperken.	ZW-0186-166
Indiener verzoekt de aanduiding NNL voor het gebied rondom Slot Schaesberg te verwijderen en deze te vervangen door de aanduiding Verwevingsgebied. Indiener stelt dat er sprake is van een kaarttechnische ommissie en verwijst hierbij tevens naar POL2014.	ZW-1199-102
Indiener verzoekt de begrensing NNL bij Horn te controleren en te bezien of begrenzing de gebiedsontwikkeling Ursula/sportvelden/Pactum belemmerd	ZW-1236-242
Indiener verzoekt de Gitstappermolen, Boshotel Vlodrop en Hotel St. Ludwig vanwege de duurzame ontwikkeling niet als Natuurnetwerk Limburg moeten worden aangemerkt.	ZW-0241-176
Indiener verzoekt om aanpassing van het Natuurnetwerk Limburg in de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening, zodat locatie Eyckenduyn niet meer als onderdeel hiervan wordt opgenomen.	ZW-0264-1
Indiener verzoekt om bij locatie De Uiver een stuk Natuurnetwerk weg te halen, om een aldaar beoogde ontwikkeling te faciliteren.	ZW-0253-136
Indiener verzoekt om de aanduiding van het Beekdal ten noorden van Eijsden te corrigeren naar onderdeel van Natuurnetwerk Limburg of Groenblauwe Mantel.	ZW-0538-1
Indiener verzoekt om de bestaande functies in het sprookjesbos, wilhelminatoren, en camping Den Driesch mogelijk te houden binnen het Natuur Netwerk	ZW-0207-144
Indiener verzoekt om herziening van de voorwaarden en ingetekende gebieden van Natuurnetwerk Limburg.	ZW-0239-2
Indiener verzoekt om het veegpad met talud van de Roggelse beek met begroeiing wild gras (bijlage 3) niet in te tekenen als Natuurnetwerk Limburg omdat dit geen natuurgebied betreft.	ZW-0545-10
Indiener verzoekt om OLT en een deel van het kuurpark, wat nu als NNL in getekend is, bij de landelijke kern te betrekken	ZW-0207-145
Indiener verzoekt om uitbreiding van het gebied rond de Maas in Zuid-Limburg als Natuurnetwerk Limburg of Groenblauwe Mantel in het POVI om	ZW-0541-1

nieuwvestiging of uitbreiding van vervuilende fabrieken in Noord-België tegen te gaan.	
Indiener vraagt om de graft die in het verlengde van diens perceel is toegevoegd aan Natuurnetwerk Limburg uit het Natuurnetwerk te halen zodat een deel van diens percelen als primaire landbouwgrond wordt aangemerkt	ZW-0433-1

Standpunt GS

De begrenzing van het NNL wordt in de voorliggende aanscherping van de Omgevingsvisie niet gewijzigd. Voor eventuele toekomstige aanpassingen van de begrenzing van het NNL kan de eigenaar van het perceel een verzoek indienen in de procedure voor de jaarlijkse wijziging van het natuurbeheerplan bij de provincie Limburg. Het wijzigen van een perceel naar NNL wordt getoetst aan of een perceel een “wezenlijke bijdrage” kan leveren aan Natura 2000-doelstellingen of rode lijst-soorten. Na vaststelling van deze wijziging kan dit worden meegenomen in een actualisatie van het Natuurnetwerk. Voor gevallen waar het gaat om het mogelijk maken van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of het legaliseren van bestaande ontwikkelingen in het NNN, dient via het ruimtelijk spoor eerst een "nee, tenzij"-afweging (groot maatschappelijk belang, geen alternatieven) gemaakt te worden en eventueel te worden gecompenseerd.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de zonering in de ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de gronden van Landgoed Eyckenduyn niet langer de status van natuurbeheertype hebben volgens het ontwerp-Natuurbeheerplan. De indiener vraagt daarom om deze wijziging door te voeren in het NatuurNetwerk Limburg binnen de Provinciale Omgevingsvisie, zodat de gronden niet langer als onderdeel van het NatuurNetwerk worden aangemerkt.	ZW-0064-1
De indiener wil voorkomen dat hij met zijn uitbreidingsplannen op en rondom de golfbaan achter de feiten aan blijft lopen. De indiener benadrukt dat nu al bekend is dat de provincie Limburg de gronden niet langer als natuurbeheertype classificeert, en verzoekt om deze realiteit te weerspiegelen in de Provinciale Omgevingsvisie.	ZW-0064-2

Standpunt GS

De begrenzing van het NNL wordt in de voorliggende aanscherping van de Omgevingsvisie niet gewijzigd. Bij de vaststelling van het natuurbeheerplan 2026 is door ons college besloten om de Gebiedscategorieënkaart en de (Streef)Beheertypenkaart te wijzigen door op de kadastrale (deel)percelen Helden C 5414, 5562, 5565, 5586, 5587 en 5748 de status Natuurnetwerk af te voeren. Deze wijziging werkt door naar het Natuurnetwerk: bij de eerstvolgende actualisatie van het Natuurnetwerk zal de begrenzing hierop worden aangepast, conform het gewijzigde Natuurbeheerplan.

Voorstel aan PS

Begrenzing ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie of een eventueel onderzoek gestart kan worden naar opname in het Natuurnetwerk Limburg voor de aangrenzende percelen, indien voldoende ecologische onderbouwing aanwezig blijkt.	ZW-0003-6

Standpunt GS

De begrenzing van het NNL wordt in de voorliggende aanscherping van de Omgevingsvisie niet gewijzigd. Voor eventuele toekomstige aanpassingen van de begrenzing van het NNL kan de eigenaar van het perceel een verzoek indienen in de procedure voor de jaarlijkse wijziging van het natuurbeheerplan bij de provincie Limburg. Het wijzigen van een perceel naar NNL wordt getoetst aan of een perceel een “wezenlijke bijdrage” kan leveren aan Natura 2000-doelstellingen of rode lijst-soorten. Na vaststelling van deze wijziging kan dit worden meegenomen in een actualisatie van het Natuurnetwerk.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de zonering in de ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI de mogelijkheid te creëren om het versnipperde Natuurnetwerk in het oostelijk buitengebied van Maastricht (met name hamstergronden) te herpositioneren door een gebiedsproces van strategische en vrijwillige verplaatsing om zo de natuur te versterken.	ZW-1038-5

Standpunt GS

Akkergronden in het oostelijk buitengebied van Maastricht vormen als geheel een belangrijke verbindingszone voor akkergebonden soorten als de hamster. In deze zone wordt met agrarisch natuurbeheer voor geschikte omstandigheden voor de hamster gezorgd. De in deze zone gelegen NNL-gronden kunnen in een gebiedsproces worden betrokken en eventueel worden geherpositioneerd wanneer dit voor de betreffende natuur een meerwaarde oplevert. Daarbij dient de genoemde procedure van het natuurbeheerplan te worden doorlopen. Op de kaart met ecologische verbindingszones in de Ontwerp-POVI waren de verbindingen tussen de hamsterleefgebieden ten oosten van Maastricht, grotendeels in het verwevingsgebied, niet ingetekend. Daarmee was er onvoldoende sturing op het instandhouden en versterken van de betreffende verbindingen. We voegen daarom een nieuwe categorie ecologische verbindingszone, voor akkernatuur, toe aan kaart van de ecologische verbindingszones en geven de betreffende zone (Amby-Heer) weer op de kaart.

Voorstel aan PS

De kaart met ecologische verbindingszones aanpassen door het opnemen van een ecologische verbindingszone voor akkernatuur tussen hamsterleefgebieden in Amby en Heer.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt om consistentie tussen de Provinciale Omgevingsvisie en het ontwerp-Natuurbeheerplan, waarbij de status van de natuurbeheertypes N04.02, N12.02, N15.02 en N16.03 voor Landgoed Eyckenduyn vervalt.	ZW-0064-3

Standpunt GS

De begrenzing van het NNL wordt in de voorliggende aanscherping van de Omgevingsvisie niet gewijzigd. Bij de vaststelling van het natuurbeheerplan 2026 is door ons college besloten om de Gebiedscategorieënkaart en de (Streef)Beheertypenkaart te wijzigen door op de kadastrale (deel)percelen Helden C 5414, 5562, 5565, 5586, 5587 en 5748 de status Natuurnetwerk af te voeren. Deze wijziging werkt door naar het Natuurnetwerk: bij de eerstvolgende actualisatie van het Natuurnetwerk zal de begrenzing hierop worden aangepast, conform het gewijzigde Natuurbeheerplan.

Voorstel aan PS

Begrenzing ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

4.42 Natuurnetwerk- Realisatie

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat in de POVI en verordening moet worden opgenomen dat natuurcompensatie juist buiten het NNN moet plaatsvinden, dus niet gerealiseerd kan worden in het NNN en daarmee niet ten koste mag gaan van de uitbreidingsopgave NNN.	ZW-1035-77

Standpunt GS

Het voornemen is om compensatie zowel binnen als buiten het NNL mogelijk te maken in de nieuwe omgevingsverordening. Binnen het NNL betreft het gronden waarop nog geen natuur is gerealiseerd. Omdat de ruimte binnen het NNN groter is als de uitbreidingsopgave die we hebben via de ontwikkelopgave, gaat compensatie binnen het NNL niet ten koste van de uitbreidingsopgave.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt om meer transparantie in de monitoring. In de huidige monitoring (bijv. via BIJ12 of binnen de Provincie Limburg) wordt niet onderscheiden of gerealiseerde ‘uitbreidings’ hectares zijn ingevuld door compensatie.	ZW-1035-78

Standpunt GS

Conform de toezegging aan PS zullen we de natuurcompensatiepercelen en de voortgang gaan publiceren op internet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie sinds 2020 geen overeenstemming heeft bereikt over ruiling van de betreffende percelen voor natuurontwikkeling, ondanks bereidheid van de eigenaar. Dit geeft aan dat natuurontwikkeling op deze gronden geen prioriteit heeft.	ZW-0904-2

Standpunt GS

Inspreker wenst percelen te ruilen met de provincie. Dit soort uitvoeringsgerichte zaken behoren niet tot de ruimtelijke planvorming van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat in Eys de afgelopen jaren tientallen hectares vruchtbare landbouwgrond (löss) zijn afgeplagd om kunstmatig natuur te creëren, wat heeft geleid tot eentonige schrale graslanden die niet aantrekkelijk zijn voor toeristen.	ZW-1402-6

Standpunt GS

Net ingerichte natuurgebieden kunnen in het begin eentonig zijn. Bij een goed beheer zullen ze echter bij gaan dragen aan een gevarieerd en natuurlijk landschap dat ook bijdraagt aan recreatie en toerisme.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.43 Natuurontwikkeling

Zienswijze
Indiener geeft aan dat ambitie en koers voor natuurontwikkeling in de provincie ontbreken. Indiener geeft aan dat de tekst blijft hangen in algemeenheden en tegenstrijdigheden, met weinig concrete uitspraken over de opgave en aanpak. Indiener maakt zich zorgen of de provincie daadwerkelijk werk wil maken van de natuuropgave en verzoekt met een heldere ambitie te komen waarmee Limburg van het slot kan worden gehaald.

Indiener					
ZW-0186-52	ZW-0196-69	ZW-0224-46	ZW-0237-32	ZW-0240-37	ZW-0241-32
ZW-0242-40	ZW-0317-11	ZW-0317-52	ZW-0317-8	ZW-1236-37	ZW-1473-32
ZW-1479-84					

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er veel tegenstrijdigheden zijn binnen de verschillende hoofdstukken en dat er een ontbrekende ambitie en koers is voor natuurontwikkeling in de provincie. Er wordt aangegeven dat het blijft hangen op algemeenheden en vaagheden, en dat er weinig uitspraken zijn over wat de echte opgave is en hoe daarop gewerkt moet worden. Indiener geeft aan dat men zich lijkt te houden aan bestaande regels en afspraken, ondanks dat deze weinig hebben bijgedragen aan echt natuurtherstel. Daarnaast wordt de relatie met de omgevingsverordening gemist. Indiener geeft aan dat men zich zorgen maakt of de Provincie Limburg serieus werk wil maken van de natuuropgave. Er wordt gewezen op de slechte staat van de natuur en het water als belangrijke redenen waarom "Nederland op slot zit". Indiener verzoekt de provincie om met een heldere ambitie en koers te komen waarmee Limburg van het slot wordt gehaald.	ZW-0313-38

Standpunt GS

De provincie heeft het natuurbeleid uitgewerkt in het Natuurprogramma 2023 - 2030. Voor de actuele college periode is dit geconcretiseerd in het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied. Voor de POVI geldt dat dit slechts het ruimtelijk kader is waarbinnen het natuurbeleid uitgevoerd zal worden. De POVI is geen gedetailleerd natuurbeleidsplan. Ten behoeve van 'van het slot halen' is door GS het programma Limburgs Offensief Stikstof vastgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat ambitie en koers voor natuurontwikkeling in de provincie ontbreken. Indiener geeft aan dat de tekst blijft hangen in algemeenheden en tegenstrijdigheden, met weinig concrete uitspraken over de opgave en aanpak. Indiener maakt zich zorgen of de provincie daadwerkelijk werk wil maken van de natuuropgave en verzoekt met een heldere ambitie te komen waarmee Limburg van het slot kan worden gehaald.	ZW-0317-8

Standpunt GS

Deze ambitie en koers wordt verwoord in het Ontwerpprogramma Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.44 Natuurontwikkeling vrijwillig ovv compensatie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0621-11 ZW-0680-9
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden geboden, zodat toekomstbestendige bedrijven perspectief behouden.	ZW-0723-6
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0626-9 ZW-0652-8
Indiener geeft aan dat natuurontwikkeling en biologische bedrijfsvoering vrijwillig moeten zijn en niet van bovenaf opgelegd.	ZW-1300-5
Indiener geeft aan dat natuurontwikkeling en natuurinclusieve landbouw vrijwillig moeten blijven en niet als verplichting mogen worden opgelegd.	ZW-0741-4
Indiener stelt dat nadruk op natuurlijke waarden in de Ontwerpvisie geen generiek beleidsuitgangspunt mag zijn. Verdere inzet op natuurontwikkeling mag alleen vrijwillig plaatsvinden en met passende compensatie.	ZW-1041-7
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen alleen op vrijwillige basis mogen worden nagestreefd en dat verplichtingen gepaard moeten gaan met compensatie.	ZW-0908-12 ZW-0940-14
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen alleen op vrijwillige basis mogen worden nagestreefd en verplichtingen alleen met compensatie mogen worden opgelegd.	ZW-0972-17
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen en transities alleen op vrijwillige basis mogen plaatsvinden, met passende compensatie indien beperkingen worden opgelegd.	ZW-0868-18
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen primair op vrijwillige basis moeten worden nagestreefd en dat als verplichtingen worden opgelegd, passende compensatie moet worden geregeld.	ZW-0974-11
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen uitsluitend op vrijwillige basis mogen worden nagestreefd en dat bij verplichtingen passende compensatie noodzakelijk is.	ZW-0734-13 ZW-0884-18 ZW-0889-14
Indiener stelt dat natuurdoelstellingen uitsluitend op vrijwillige basis mogen worden nagestreefd.	ZW-0737-18 ZW-0830-16
Indiener stelt dat verdere inzet op natuurontwikkeling niet als generiek beleidsuitgangspunt mag gelden. Dergelijke initiatieven mogen alleen vrijwillig plaatsvinden en met compensatie.	ZW-1042-15
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Groenblauwe zones volledig behouden blijft en dat natuurontwikkeling uitsluitend vrijwillig en met volledige compensatie plaatsvindt.	ZW-1045-12
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling compensatieregelingen worden opgenomen om bedrijven perspectief te bieden.	ZW-0695-5

Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0606-9 ZW-0613-13 ZW-0701-10
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen, zodat bedrijven perspectief behouden.	ZW-0722-7
Indiener verzoekt dat bij beleidskeuzes richting natuurontwikkeling passende compensatieregelingen worden opgenomen.	ZW-0574-11 ZW-0681-8 ZW-0696-10 ZW-0697-8 ZW-0714-10 ZW-0715-8
Indiener verzoekt dat bij sturende keuzes richting natuurontwikkeling in de definitieve Omgevingsvisie een gelijkwaardige compensatieregeling wordt vastgelegd	ZW-0573-10
Indiener verzoekt dat de provincie expliciet vastlegt dat geen nieuwe beperkingen worden opgelegd zonder volwaardige compensatie en dat het ondernemersklimaat als beleidsvoorwaarde wordt erkend.	ZW-0810-8
Indiener verzoekt dat natuurdoelstellingen uitsluitend op vrijwillige basis worden nagestreefd en dat passende compensatie wordt geboden.	ZW-0322-12

Standpunt GS

De reeds bestaande hoofdregel van beleid is dat natuurontwikkeling op vrijwillige basis gebeurt en dat betrokkenen , als ze natuur ontwikkelen, daarvoor gecompenseerd worden. Wettelijk is geregeld dat in geval van niet-vrijwillige deelname aan dit soort projecten er altijd sprake is van de vergoeding van geleden schade. Daar er reeds wettelijke regelingen zijn die compensatie regelen, is opname in een ruimtelijk kader als de POVI niet noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.45 Natuuropgaven in relatie tot toekomst landbouw

Zienswijze	Indiener
"Indiener ziet het Nationaal Landschap Zuid-Limburg als de longen van Zuid-Limburg en als wezenlijk onderdeel van de het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Er liggen enerzijds grote opgaven voor natuurherstel en het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatrobuust bodem- en watersysteem. En anderzijds ligt er de uitdaging om tegelijkertijd een realistisch, duurzaam ontwikkelingsperspectief voor agrarisch ondernemers te borgen. Provincie Limburg lijkt te streven naar een integrale aanpak in plaats van scheiding tussen natuur en landbouw. Door het	ZW-0187-42 ZW-0207-36 ZW-0238-26 ZW-0253-40 ZW-0271-26 ZW-0314-26 ZW-1038-133 ZW-1127-58

toevoegen van zoneringen wilt Provincie Limburg meer zekerheid en duidelijkheid voor de agrarische sector op langere termijn bewerkstelligen. De provincie wil echter óók het Natuurnetwerk en ecologische verbindingszones behouden, nieuwe bossen aanplanten en meer ruimte creëren voor beken. In de POVI neemt Provincie Limburg óók de ruimte voor uitbreiding van natuur buiten N2000 en het Natuurnetwerk. De eerste contouren van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) geven hier ook invulling aan. Hiermee wordt volgens indiener een realistische toekomst voor de agrarische sector en de daarmee samenhangende zekerheid en duidelijkheid voor de sector ondermijnd."	
Indiener verzoekt de provincie expliciet te borgen dat agrarische bedrijven in het buitengebied niet belemmerd worden door abstract geformuleerde natuurdoelen of stikstofdoelen, omdat de gekozen richting onvoldoende ruimte bied voor bedrijfsmatige uitbreidingen en modernisering, voor gebruikscontinuïteit van bestaande gronden en voor vrijwaring van extra beperkingen in het buitengebied.	ZW-1000-1

Standpunt GS

Ruimte is schaars en daarom zullen er keuzes gemaakt moeten worden hoe met de beperkte ruimte omgegaan wordt. Deze keuzes leiden er toe dat er enerzijds gebieden zijn waar landbouw mogelijk aanpassingen zal moeten doen; de groenblauw landbouwzone. Daar staat tegenover dat er ook primaire landbouwgebieden worden aangewezen waar de landbouw het primaat heeft boven andere functies. Ons inziens is het dus niet zo dat er geen ruimte meer is voor landbouw, maar het is wel zo dat, zeker in de groenblauwe landbouwzone sprake kan zijn van vormen van landbouw die aangepast zijn aan de aard van deze zone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.46 Natuurvergunning niet gerealiseerd

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hoe de provincie om met natuurvergunningsvrij plannen voor niet gerealiseerd worden.	ZW-0313-100

Zienswijze
Indiener vraagt hoe de provincie omgaat met natuurvergunningen van niet-gerealiseerde plannen.

Indiener					
ZW-0166-85	ZW-0186-94	ZW-0224-89	ZW-0237-75	ZW-0240-80	ZW-0241-75
ZW-0278-95	ZW-0317-95	ZW-1236-80	ZW-1473-75	ZW-1479-127	

Standpunt GS

Zoals aangekondigd in het LOS zal de provincie beleid en waar nodig regelgeving ontwikkelen om de latente vergunningsruimte te beperken. Dit zal in eerste instantie in de beleidsregels ten aanzien van intern en extern salderen worden vastgelegd. Salderen met niet-gerealiseerde en/of niet benutte vergunningsruimte wordt beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.47 Ontsnippering

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er meer aandacht moet zijn voor het ontsnipperen van de hoofdinfrastructuren als barrières voor het Natuurnetwerk Limburg.	ZW-0242-41
Indiener geeft aan dat er meer en expliciet aandacht gevraagd wordt voor het ontsnipperen van de hoofdinfrastructuren als barrières voor natuur in Limburg, en vraagt hoe het Meerjarenplan ontsnippering hierop inzet, met name voor knelpunten van de hoofdwegen, spoorwegen en kanalen.	ZW-1473-150

Standpunt GS

Het meerjarenprogramma ontsnippering was een programma dat in 2018 is beëindigd. Er resteren nog enkele ontsnipperingsknelpunten ten aanzien van rijksinfrastuctuur die door het Rijk zullen worden opgepakt. De rol van de provincie is om er zorg voor te dragen dat bestaande en beoogde faunapassages voldoende functionele aansluiting vinden bij het omliggende landschap. Hiervoor hebben we ecologische verbindingszones in deze Omgevingsvisie opgenomen en zetten we in op de realisatie daarvan. Daarnaast zetten we er op in dat waar nodig ontsnipperingsmaatregelen worden genomen op de onderliggende infrastructuur. Dit is in lijn met het provinciaal beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied. In de tekst van de ontwerp-POVI komt de actieve provinciale rol ten aanzien van ontsnipperingsmaatregelen niet voldoende naar voren.

Voorstel aan PS

De zin:
“Ecologische verbindingszones dragen bij aan de duurzame staat van instandhouding van populaties door uitwisseling tussen deelpopulaties mogelijk te maken. Dit maakt de populaties minder kwetsbaar voor klimaatverandering, ziekten en plagen. Verbindingszones en ontsnipperingsmaatregelen (faunapassages en wildwaarschuwingssystemen) dragen — in lijn met de Europese Natuurherstelverordening — ook bij aan het opheffen barrières in zoetwaterecosystemen, bosverbindingen, grensoverschrijdende verbindingen en landschapsverbindingen in agrarisch cultuurlandschap.”

De wijzigen naar:

“Ecologische verbindingszones dragen bij aan de duurzame staat van instandhouding van populaties door uitwisseling tussen deelpopulaties mogelijk te maken. Dit maakt de populaties minder kwetsbaar voor klimaatverandering, ziekten en plagen. Verbindingszones en ontsnipperingsmaatregelen (faunapassages en wildwaarschuwingssystemen) dragen — in lijn met de Europese Natuurherstelverordening — ook bij aan het opheffen barrières in zoetwaterecosystemen, bosverbindingen, grensoverschrijdende verbindingen en landschapsverbindingen in agrarisch cultuurlandschap.”
“Als provincie nemen we maatregelen om ecologische verbindingszones en ontsnippering te realiseren of te versterken.”

4.48 Overgangsgebieden- Afvoeren of verkleinen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding overgangszone kwetsbare Natura 2000-gebieden op deze percelen wordt geschrapt, omdat dit leidt tot beperkingen in bemesting, watergebruik en gewasbescherming en waardedaling van de grond.	ZW-0621-5
Indiener verzoekt dat de aanduiding overgangszone kwetsbare Natura 2000-gebieden voor deze percelen wordt geschrapt, omdat dit aanzienlijke beperkingen oplevert en leidt tot waardedaling van de gronden.	ZW-0621-7
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden omdat hij vreest voor vergaande gebruikbeperkingen op zijn huiskavel en percelen als het gaat om het gebruik van (kunst)meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. Bepaalde teelten zijn waarschijnlijk niet meer mogelijk. Indiener verzoekt de provincie de zonering te verkleinen zodat deze in ieder geval niet meer op zijn bouwvlak ligt.	ZW-0336-3
Indiener kan zich niet vinden in de breedte (250m) van het overgangsgebied tussen de Maas en de Duitse grens en vraagt om aanpassing.	ZW-0555-5
Indiener maakt bezwaar tegen de aanwijzing van het overgangsgebied tussen het Kanaal en de Niesakkerweg als natuur- of bufferzone.	ZW-0963-3
Indiener stelt voor om de overgangsgebieden te beperken tot max 250 meter van het Natura-2000 gebied	ZW-0431-2
Indiener stelt voor om omliggend gebied van Natura2000 in te trekken tot het Natura2000 gebied zelf en geen extra maatregelen hieraan toevoegen.	ZW-0051-2
Indiener verzoekt dat de 500 meter-zone rond Natura 2000-gebieden van de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek de noodzaak aantoont.	ZW-1044-18
Indiener verzoekt dat de locatie (veehouderij en akkerbouwbedrijf Siebengewaldseweg 149-153 met omliggend bouwland) definitief uit de zone ‘overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden’ wordt verwijderd.	ZW-0499-7

Indiener verzoekt het Overgangsgebied N2000 aan te passen rondom de volgende kernen: Noorbeek (1 locatie); Bemelen (3 locaties); Cadier en Keer (1 locatie); Sint Geertruid (2 locaties).	ZW-1127-154
Indiener verzoekt het overgangsgebied N2000 over potentiele woningbouwlocatie Berg en Terblijt te verwijderen.	ZW-0207-160
Indiener verzoekt om de breedte van de overgangszones inhoudelijk te motiveren en de begrenzing terug te brengen tot 250 meter, in lijn met de oude Wav.	ZW-0450-3
Indiener verzoekt om de intekening van het overgangsgebied ter hoogte van zijn huiskavel aan te passen naar 250 meter, of een door de provincie goed gemotiveerde alternatieve breedte.	ZW-0286-5
Indiener verzoekt om het bestaande plan voor de bufferzone zo snel mogelijk van tafel te halen en te vervangen door plannen waarmee jonge ondernemers in de melkveehouderij in het gebied een duurzame toekomst en een goed inkomen kunnen verwerven.	ZW-1449-4
Indiener verzoekt om het intrekgebied te schrappen en bezwaar tegen de dubbele aanwijzing als 'overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden' met focus op stikstofemissie.	ZW-0055-2
Indiener verzoekt om perceel volledig in te tekenen als primair landbouwgebied (bijlage 9) en de gedeeltelijke indeling als overgangszone natura 2000 te doen laten vervallen om beperkingen in gebruik te voorkomen.	ZW-0545-19
Indiener verzoekt om verwijdering van de aanduiding ‘Overgangsgebied Natura 2000’ en alle andere beperkingen en restricties die hieruit voortkomen.	ZW-1004-3
Indiener verzoekt om verwijdering van de status 'intrekgebied Natura 2000' en 'overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000 gebied' van de percelen gelegen aan beide kanten van de Wijnweg met de kadastrale aanduidingen Gemeente Gulpen, sectie D, nummers 121, 120, 170, 171, 172 en Gemeente Margraten, sectie K, nummers 360, 396 en 397, omdat door deze beperkingen het bedrijf fors wordt geraakt.	ZW-0140-1
Indiener vindt dat de begrenzing van de de Groenblauwe Landbouwzone (Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden) op diverse percelen te ruim is en verzoekt daarom deze gebiedszone te verwijderen en te wijzigen in Primair Landbouwgebied	ZW-0555-4

Standpunt GS

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben tot doel het voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn (beschermen van soorten en habitattypen), en het tegengaan van verslechtering door drukfactoren aan te pakken bijvoorbeeld het reduceren van stikstofdepositie en het nemen van (hydrologische) systeemherstelmaatregelen. Per Natura 2000-gebied is op basis van deze opgaven bekeken hoe het overgangsgebied begrensd dient te worden. Recente onderzoeken van de WUR en de UvA geven aan dat lokaal depositiebeleid alleen efficiënt is binnen een afstand van ca. 500 m. van natuurgebieden. Voor diezelfde 500 meter is door ecologen beoordeeld of deze grens tegemoet komt aan bescherming van specifieke soorten en habitattypen. In het geval van een vereiste hydrologische bufferzone kan deze afstand 1 tot 2 km behelzen.

Definitieve begrenzing is maatwerk en zal via gebiedsprocessen en verdere onderzoeken vastgesteld worden. De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn door het rijk onderkend als een categorie gebieden waar de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer met structurele Agrarische Natuurbeheergelden kan landen. Het is derhalve van belang deze gebieden te duiden en handhaven.

Voorstel aan PS

Kaarten Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden handhaven.

4.49 Overgangsgebieden – Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het gebied Platveld binnen de 3 km zone valt en op de kaart de overgangsgebieden ter bescherming van twee natuurgebieden aangrenzend aan het glastuinbouw concentratiegebied zijn ingetekend wat niet aansluit bij het Programma Natuur werken.	ZW-0959-10

Standpunt GS

De status "overgangsgebied" geeft aan dat er rekening gehouden moet worden met beperkingen, bijvoorbeeld op het gebied van water of stikstof, omdat er een N2000 gebied in de omgeving ligt. Of een activiteit, zoals in onderhavig geval glastuinbouw en daarmee samenhangende handelingen effecten hebben op het N2000 gebied moet separaat bepaald worden, bijvoorbeeld in een vergunningenprocedure. De begrenzing als overgangsgebied doet daar niet aan af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat natuur inclusieve landbouw (regeneratief) naast beheerde natuur en Natura 2000-gebieden kan bestaan en elkaar kan versterken.	ZW-1163-4

Standpunt GS

We steunen het standpunt dat in zijn algemeenheid natuurinclusieve landbouw een bijdrage kan leveren aan het beperken van de invloed op N2000 gebieden. Het is echter gebiedsgericht maatwerk om de precieze vorm te vinden die past binnen de beperkingen de gelden rond specifieke N2000 gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de bepalingen in de POVI kunnen leiden tot aanduidingen als “gevoelige locaties” nabij Natura-2000 gebieden zonder dat er sprake is van emissiebronnen (alle veebedrijven gestopt of gesaneerd)	ZW-0434-1

Standpunt GS

Niet alleen veebedrijven kunnen invloed hebben op N2000-gebieden. Ook andere zaken zoals mestaanwending, grondwateronttrekking of het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kunnen leiden tot effecten op N2000 gebieden. Daarom is er gewerkt met zones rond de gebieden om aan te geven dat hier rekening gehouden moet worden met beperkingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om water- en milieuvriendelijke landbouw te stimuleren in de gebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0350-5

Standpunt GS

Wij zien in zijn algemeenheid de oproep om milieuvriendelijke landbouw te stimuleren rond N2000 gebieden als een ondersteuning van ons beleid. Er dient echter altijd rekening gehouden te worden met de specifieke lokale omstandigheden om te bepalen wat wel of niet kan bij het betreffende N2000 gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ontwerpvisie aan te vullen met een gebiedsgerichte impactanalyse voor zones rondom Natura 2000.	ZW-1018-4

Standpunt GS

Het detailniveau van de POVI is niet geschikt om gebiedsgerichte impact analyses toe te voegen. Dit hoort elders, bijvoorbeeld in de N2000-beheerplannen of in het kader van een gebiedsgerichte aanpak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een concretere weergave van de beoogde landbouwfunctie in de overgangsgebieden, met aandacht voor de sociaaleconomische impact.	ZW-0148-3

Standpunt GS

Over het algemeen moet in overgangsgebieden rekening gehouden worden met beperkingen. Hoe die beperkingen er precies uitzien is van gebied tot gebied anders. Dit zien we als maatwerk wat in gebiedsprocessen aan de orde moet komen. De POVI is, qua detailniveau, niet het geschikte instrument om hier meer invulling aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om samen met grondeigenaren, zoals indiener, te werken aan beheeroplossingen die zowel de natuur- als erfgoedwaarden veiligstellen, zonder economische blokkerende werking.	ZW-1018-6

Standpunt GS

We begrijpen het verzoek van de inspreker. In gebiedsprocessen rond N2000 gebieden zullen we hier invulling aan geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt: Stimuleer water vasthouden niet allen in GBLZ en grondwaterbeschermingsgebieden, maar ook in overgangsgebieden en hydrologische bufferzones	ZW-0978-10

Standpunt GS

We zien de reactie van de inspreker als ondersteuning van ons beleid. Water vasthouden en infiltreren in de bodem dient overal te gebeuren en dus ook in de gebieden die de inspreker noemt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de door specialisten vastgestelde zone van 500m, gemeten uit de rand van een Natura 2000 natuurgebied als gelijksoortige aanname is opgenomen in de Aerius berekening.	ZW-0394-12

Standpunt GS

De overgangsgebieden zijn enerzijds gebaseerd op de resultaten van het onderzoek van de UvA waaruit blijkt dat binnen 500m van de gebieden de meeste ammoniak neerslaat. Daarnaast is gekeken naar hydrologische invloedsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil graag weten waarom een overgangsgebied rondom kwetsbare natura 2000 langs de Grensmaas wordt ingesteld, terwijl de Grensmaas in het aanwijzingsbesluit niet is aangewezen als stikstofgevoelige natuur. De Provincie geeft echter wel aan dat stikstof een belangrijke drukfactor is. Voorts is bij de grensmaas, zeker in de winterbedding sprake van door de mens gecreëerde natuur in het kader van het grensmaasproject en grindwinning.	ZW-0896-13

Standpunt GS

Ook in de grensmaas komen stikstofgevoelige habitattypen voor, al worden deze momenteel qua stikstofbelasting niet overschreden. Het overgangsgebied geeft wel aan dat hier rekening gehouden moet worden met het N2000 gebied en dat ondanks dat er geen actueel stikstofprobleem is, wel rekening mee gehouden moet worden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.50 Overgangsgebieden- Beperkingen, perspectief landbouw

Zienswijze	Indiener
Het bedrijf van indiener is grotendeels gelegen in een overgangsgebied natura 2000 en lijkt daardoor oneerlijk zwaar getroffen te worden, terwijl collega-agrariërs in volledige primaire landbouwgebieden ontzien worden. Dit baart indiener grote zorgen en wekt de situatie van ongelijke behandeling.	ZW-0713-7
Het landbouwperceel is in de nieuwe omgevingsvisie nagenoeg volledig gelegen in een Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Een belangrijke opgave uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het hydrologisch op orde brengen van de Natura 2000-gebieden. Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik − zoals minder afvoer, hogere grondwaterstanden en vernatting − zijn deze gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als zoekgebieden in deze omgevingsvisie opgenomen. Indiener vreest voor mogelijke vernatting en/of het verminderd gebruik van grondwater. Daarnaast kan dit leiden tot een mogelijk gereduceerd gebruik van N (kunst)meststoffen.	ZW-1394-5
Indiener constateert dat beoogde extra maatregelen op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen ten behoeve van de waterkwaliteit zal leiden	ZW-0401-1

tot extra kosten die het financieel onhaalbaar maken om in omliggende gebieden van Natura 2000 te telen.	
Indiener geeft aan dat de aanmerking van diens gronden als overgangsgebied rond Natura 2000 diens bedrijf in de ontwikkelingsmogelijkheden beperkt.	ZW-0468-2
Indiener geeft aan dat de huidige visie op landbouwgrond (met name de grote hoeveelheid groenblauwe percelen door het toepassen van afstanden tot Natura-2000 gebieden) de toekomst van haar bedrijf in gevaar brengt en ziet dit als een verkapte vorm van grondonteigening.	ZW-0340-5 ZW-0341-5 ZW-0342-5
Indiener geeft aan dat de in het POVI genoemde gebieden (overgangsgebied rondom een kwetsbaar Natura 2000 gebied, extensiveringsgebied, Groenblauwe Landbouwzone en Beekdalen) een grote impact hebben op de bedrijfsvoering, waardoor het voortbestaan van het bedrijf onzeker wordt.	ZW-1386-3
Indiener geeft aan dat de ontwerpvisie onvoldoende ruimte biedt om natuurdoelen te realiseren met behoud van landbouwactiviteiten.	ZW-0833-4
Indiener geeft aan dat de teelt van grasland als maatstaf in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden enorme beperkingen oplevert.	ZW-0350-6
indiener geeft aan dat de volledige bedrijfslocatie is gelegen in het overgangsgebied rondom kwetsbare natura 2000 . Dit maakt ondernemen vrijwel onmogelijk in de toekomst.	ZW-0896-1
Indiener geeft aan dat door de voorgestelde planologische wijziging het toekomstperspectief van de onderneming wordt bedreigd. De voorgestelde status legt onnodige beperkingen op in gebruik en beheer. Aanpassingen of uitbreidingen van de bedrijfsvoering worden belemmerd, terwijl zij juist zorgvuldig streven naar landschappelijk verantwoorde instandhouding van hun erf.	ZW-1143-2
Indiener geeft aan dat een stikstofaanpak of natuurinclusieve landbouw in overgangsgebieden rondom Natura 2000 gebieden en in groenblauwe landbouwzones ten kosten gaat van waardevolle landbouwgrond voor voedselproductie.	ZW-0400-1
Indiener geeft aan dat extra maatregelen rondom Natura 2000 gebieden onduidelijkheid veroorzaken over de toekomst van de landbouwpercelen in deze gebieden.	ZW-0401-2
Indiener geeft aan dat het agrarisch perceel in de nieuwe Omgevingsvisie nog maar circa 40% in een “primaire landbouwgebied” ligt, het overgrote deel valt in de nieuwe omgevingsvisie in een zogenoemde “groenblauwe landbouwzone” & “overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden”. Indiener vreest voor grote gevolgen van het agrarische gebruik op deze gronden.	ZW-1394-1
Indiener geeft aan dat het bedrijf volledig in de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en de Groenblauwe Landbouwzone komt te liggen, waardoor voortzetting nagenoeg onmogelijk wordt.	ZW-0209-2
Indiener geeft aan dat het inkleuren van zijn landbouwpercelen als overgangsgebied Natuur hem ongewenste beperkingen gaan opleveren.	ZW-0775-3

Indiener geeft aan dat het perceel volledig in overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en de groenblauwe zone komt te liggen. Daarom vreest indiener dat rendabele teelten niet meer mogelijk zullen zijn.	ZW-0210-1
Indiener geeft aan dat het perceel volledig in overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en de groenblauwe zone ligt, wat gevolgen kan hebben voor rendabele teelten.	ZW-0212-1
Indiener maakt bezwaar tegen de benoeming van het overgangsgebied Natura 2000-gebieden op zijn agrarische percelen. Indiener wil voorkomen dat hij ernstige belemmering ondervindt in zijn bedrijfsvoering en wil waardevermindering van zijn landbouwgrond voorkomen.	ZW-0993-4
Indiener maakt bezwaar tegen het intekenen van een bufferstrook langs het natuurgebied Maas bij Eijsden aangezien het onnodig zou zijn vanwege de lage N-depositie.	ZW-0598-2
Indiener stelt dat de huidige plannen voor de bufferzone van de Maria Peel ervoor zorgen dat opvolgers van het melkveebedrijf geen toekomst meer hebben en dat de economische waarde van het bedrijf hierdoor sterk daalt.	ZW-1449-1
Indiener stelt dat door de ligging van zijn bedrijf direct grenzend aan overgangsgebieden rondom het Savelsbos desastreuze gevolgen zal hebben voor zijn bedrijfsvoering.	ZW-0415-3
Indiener stelt dat voor de gronden die zijn gelegen in de groenblauwe Landbouwzone in de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden dat door de grondgebruiksbeperkingen kan leiden tot financiële verliezen en een toename van mestoverschot.	ZW-0227-10
Indiener stelt voor dat er onderscheid gemaakt wordt tussen stikstofgevoelige habitattypen in overbelaste situaties en overige gebieden om onterechte beperkingen voor het bedrijf te voorkomen.	ZW-0995-4
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen Natura 2000-overgangsgebieden volledig behouden blijft en geen aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid oplevert.	ZW-1045-11
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft en dat de aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-0574-8
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft en dat de aanduiding geen beperkingen oplevert.	ZW-0613-6 ZW-0652-5 ZW-0680-5
Indiener verzoekt dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden Natura 2000 volledig mogelijk blijft, zonder aanvullende beperkingen of onzekerheid.	ZW-0681-5
Indiener verzoekt om behoud van rendabele teelt en bestaande aanplanten in intrekgebieden Natura 2000.	ZW-0767-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de specifieke natuur- en wateropgaven die van toepassing zijn binnen de Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1418-6
Indiener verzoekt te garanderen dat mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volledig mogelijk blijven binnen cultuurgronden met de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied.	ZW-1426-15

Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van cultuurgronden behouden blijft, ongeacht of deze zijn aangeduid als Groenblauwe landbouwzone of overgangsgebied Natura 2000. Deze aanduidingen mogen geen extra beperkingen opleveren voor teeltkeuze, bemesting, watergebruik of ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-1293-4
Indiener vindt het onacceptabel dat haar percelen, die voor 70% in gebieden zijn gelegen met de aanduiding overgangsgebied rondom een kwetsbaar Natura 2000 gebied, extensiveringsgebied, Groenblauwe Landbouwzone en Beekdalen, in waarde dalen.	ZW-1386-6
Indiener vraagt zich af hoe de Provincie Limburg ervoor gaat zorgen dat overgangsgebieden rondom Natura2000 niet belast gaan worden met restricties zoals bemestingsrestricties.	ZW-0239-8
Indiener vraagt zich af of de huidige bedrijfsvoering met fruitteelt en veeteelt in de groen blauwe landbouwzone in de toekomst nog mogelijk is, gezien de nabijheid van het Natura2000 gebied.	ZW-0269-2
Indiener vreest voor bedrijfseconomische gevolgen ten aanzien van de aspergeteelt door mogelijke beperkingen van beregenen, verhoging van de grondwaterstand jaarrond en/of beperkt gebruik van (kunst)mest	ZW-1394-6
Indiener vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen door de aanwijzing van de Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zoals het gebruik van (kunst)meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-0335-5 ZW-0346-2
Indiener vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen door de aanwijzing van de Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0315-3
Indiener wijst op de verwachting van toekomstige maatregelen in de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden die gevolgen kunnen hebben voor het grondgebruik, zoals minder afvoer en hogere grondwaterstanden.	ZW-0350-4
Indieners verzoeken dat agrarisch gebruik binnen overgangsgebieden rondom Natura 2000 volledig behouden blijft en dat deze aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert.	ZW-1356-11
Naast de aanduiding ‘Groenblauwe Landbouwzone’ heeft de bedrijfslocatie van indiener in de Ontwerpvisie ook de aanduiding ‘Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden’ gekregen. In de Visie ontbreekt volgens indiener een duidelijke toelichting op eventuele instructieregels of maatregelen die hieruit voortvloeien. Indiener verzoekt daarom expliciet vast te leggen dat het agrarisch gebruik binnen deze zone volledig toegestaan blijft, zonder aanvullende beperkingen of juridische onzekerheid voor onze bedrijfsvoering.	ZW-0463-8

Standpunt GS

Overgangsgebieden zijn nodig om N2000 gebieden voldoende te beschermen en de hier voorkomende opgaven te realiseren. Overgangsgebieden worden niet integraal omgezet naar natuur. Wel zullen er in deze gebieden beperkingen zijn die voortkomen uit de aanwijzing en doelen van de Vogel- en Habitrichtlijn. De overgangsgebieden geven een voorlopige begrenzing aan waar dit het geval is.

Begrenzingen van de overgangsgebieden alsmede het regime dat hier eventueel zal gaan gelden zullen aan de hand van gebiedsprocessen en onderzoeken nader worden geduid. Wij zien nu geen aanleiding om de begrenzingen van deze overgangsgebieden te wijzigen, met uitzonering van enkele specifieke situaties.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de overgangsgebieden niet wijzigen.

De volgende teksten:

“Er geldt vanuit de Omgevingsverordening Limburg een motiverings- en compensatieplicht voor de waarden van de Groenblauwe Landbouwzone.”

wijzigen naar:

“Voor zeven van de acht onderliggende kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone geldt de vereiste voor gemeenten om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze zone te motiveren. Die vereiste is vastgelegd in een instructieregel in de Omgevingsverordening. Die motiveringsplicht is toegespitst op de kaartlaag (of lagen) die op de betreffende plek van toepassing zijn. En daarmee op de specifieke opgaven en doelen waarmee in dat deelgebied rekening gehouden moet worden (maar ook waarmee niet). Dat geldt ook daar waar de kaartlagen doorlopen onder Verwevingsgebieden. Voor elke kaartlaag omvat die motiveringsvereiste in elk geval ook de impact op de landschappelijke kernkwaliteiten en de impact op het NNL.

Voor de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zal, in afwijking van het bovenstaande, in de Omgevingsverordening geen specifieke motiveringsvereiste worden opgenomen. Voor deze overgangsgebieden zullen op een later moment op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen in het kader van het Programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) nadere regels in de verordening worden opgenomen.

Waar sprake is van overlap van de Overgangsgebieden met andere kaartlagen geldt de motiveringsplicht voor die andere lagen uiteraard wel. Bovendien zal voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden een natuurvergunning nodig zijn, in dat kader is ook een motivering vereist van de impact van de beoogde ingreep.

De Omgevingsverordening bevat daarnaast een natuurcompensatieplicht die geldt voor alle acht kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone.”

En de zin

“We kiezen een samenhangende benadering voor functies als water- en natuurvriendelijke landbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme.”

aanpassen naar:

“We kiezen een samenhangende benadering voor functies als landbouw, natuur, water, energieopwekking, veiligheid en gezondheid, recreatie en toerisme.”

Zienswijze	Indiener
Het zelfvoorzienende melkveebedrijf van indiener ligt in het primair landbouwgebied, maar de gronden liggen verspreid binnen de 2km zone rond de Maasduinen. Indiener meent dat dit voor het bedrijf een grote impact zal geven en het perspectief en rendement voor het bedrijf flink zal aantasten. Indiener verwacht veel problemen met vergunningverlening voor de eventuele opstart van een nieuwe bedrijfstak of neventak. Indiener vraagt zich af welk toekomstperspectief er overblijft voor de agrarische sector.	ZW-0867-1

Standpunt GS

Voorgesteld wordt lokaal de begrenzing bij de Maasduinen van het overgangsgebied te wijzigen.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de overgangsgebieden bij de Maasduinen wijzigen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat het perspectief voor zijn fruitbedrijf is binnen Overgangsgebieden Natura2000.	ZW-0799-2

Standpunt GS

Overgangsgebieden geven aan dat er voor het nabij gelegen Natura2000 mogelijk beperkingen zijn op het gebied van water, stikstof of gewasbescherming. In gebiedsprocessen wordt uitgewerkt welke maatregelen eventueel nodig zijn om het natuurgebied te beschermen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

4.51 Overgangsgebieden- Financieel

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er van de landbouwer tbv het behoud van grasland of andere teelten ten dienste van water en natuuropgave van alles verwacht wordt, maar dat de financiële hulp hierbij van het Rijk alleszins onzeker is.	ZW-0556-8
Indiener geeft aan dat het overgangsgebied rondom het Natura2000-gebied hetzelfde is als de groenblauwe landbouwzone, en dat er extra financiële ondersteuning wordt gezocht vanuit het Rijk en Europa.	ZW-1236-200
Indiener stelt voor om behoud van grasland, verruwing van hellingen met natuurlijk grasland, struiken, bosschages of bos, en aanleg van landschapselementen te implementeren, mits deze maatregelen worden onderhouden en daarvoor een vergoeding wordt verstrekt.	ZW-0401-3

Indiener verzoekt om duidelijkheid over de financiële middelen die beschikbaar worden gesteld voor extensieve landbouw in de overgangsgebieden rondom Natura-2000 gebieden.	ZW-0741-10
Indiener vindt het belangrijk dat er een nadere concretisering komt van de subsidiemogelijkheden voor agrariërs in de Overgangsgebieden N2000 rondom het Bunderbos (Par 6.3.6)	ZW-0238-131
Indiener vraagt wat de gevolgen zullen zijn voor lopende pachtcontracten indien er beperkingen worden gelegd op percelen.	ZW-0990-5
Indiener vraagt zich af hoe de kosten voor eventuele restricties in de overgangsgebieden rondom Natura2000 bekostigd gaan worden.	ZW-0239-9

Standpunt GS

Via de gebiedsprocessen en via subsidieregelingen (zoals het Programma Natuur) zullen middelen beschikbaar komen om in de overgangsgebieden maatregelen te treffen. Dit als aanvulling op de reguliere regelingen zoals het GLB en ANLB. Het uitwerken van maatregelen en financiering hiervan alsmede het opstarten van gebiedsprocessen zal in het kader van de uitvoering van het LOS plaatsvinden. Naar aanleiding hiervan de tekst in de ontwerp POVI aan te passen.

Voorstel aan PS

De zin:

“Het zijn gebieden waarin we een natuur- en watervriendelijke en milieuvriendelijke landbouw willen stimuleren, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden el (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK Natuur 1 en 2).”

aanpassen naar:

“Het zijn gebieden waarin we landbouwvormen willen stimuleren die rekening houdt met de opgaven voor natuur, landschap en water, bijvoorbeeld met de inzet van middelen vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid G' (GLB), het Deltaplan Hoge Zandgronden Cf,' (DHZ) en het agrarisch natuurbeheer (ANB) en overige rijksgelden (SPUK Natuur 1 en 2).”

4.52 Overgangsgebieden- Gebiedsgerichte aanpak

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat het opnemen van generieke zones van 500 of 2000 meter rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden geen recht doet aan de specifieke omstandigheden en aanwezige drukfactoren. Gebiedsgericht maatwerk bij voorkeur door een Gebiedsgerichte Aanpak biedt de meeste kans op gedragen oplossingen en doelbereik.	ZW-0877-6
Indiener stelt dat ondernemen met het oog op de toekomst voor hen onmogelijk wordt omdat niet kan worden overgegaan tot lange termijn	ZW-0896-14

investeringen als maatregelen pas na vaststelling van de definitieve POVI en via gebiedsprocessen worden bepaald.	
Indiener vraagt zich af hoe het gebiedsproces in de groen blauwe landbouwzone eruitziet, wie erbij betrokken worden, en of de maatregelen om de staat van het Natura2000 gebied te verbeteren gedwongen of vrijwillig zijn.	ZW-0269-3

Standpunt GS

Precieze begrenzing en bepaling van de maatregelen in de overgangsgebieden vindt plaats in het kader van gebiedsprocessen die door het LOS opgestart zullen worden. Het is daarbij duidelijk dat maatwerk en doelstapeling voorop staan mits dit leidt tot voldoende doelbereik. De precieze invulling van deze gebiedsprocessen kan naar gelang de kenmerken van het gebied verschillend zijn, evenals de te treffen maatregelen. De POVI kan niet treden in de uitvoerende aspecten en daarom wordt in de POVI ook verder geen uitspraak gedaan over deze uitvoering. Dit zal plaatsvinden binnen het LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.53 Overgangsgebieden- Kaartfout onderaardse groeves

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een locatie onderdeel te maken van de zone "Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura2000-gebieden". Het Natura2000-gebied rond coordinaten 180622, 315704 kent namelijk de status Primair landbouwgebied, maar ligt direct tegen het Natura2000-gebied Savelsbos aan.	ZW-1263-8
Indiener wijst op een ogenschijnlijke fout in de kaartlagen. Het gebied rond de coordinaten180622, 315704 maakt geen onderdeel uit van het Natuurnetwerk Limburg, maar is in verband met de ondergrondse groeve wel N2000-gebied.	ZW-1263-9

Standpunt GS

De kaarten bevatten inderdaad een fout op dit punt. Abusievelijk zijn de overgangsgebieden onjuist begrenst op de locaties waar deze overlappen met onderaardse kalksteengroeven. Dit zal worden gerepareerd.

Voorstel aan PS

De betreffende kaartfout waar de inspreker op wijst repareren.

4.54 Overgangsgebieden- onderbouwing

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden uit de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek aantoont dat een dergelijke zone noodzakelijk is.	ZW-0652-11 ZW-0680-15 ZW-0692-11
Indiener verzoekt dat deze gebiedsaanduidingen geen aanvullende beperkingen opleveren voor bestaande bedrijfsvoering en ontwikkelmogelijkheden, tenzij dit gebaseerd is op gebiedsonderzoek en overleg met de sector.	ZW-0574-4
De indiener wil aangeven dat een zone van 860 meter wel erg breed is om hier, op dit moment nog onbekende, toekomstige maatregelen te nemen. Indiener stelt aanpassingen voor in de zienswijze.	ZW-0564-12
Er wordt aangegeven dat er per gebied een ecologische onderbouwing is uitgewerkt en de begrenzing op basis van natuurlijke grenzen heeft plaats gevonden. Echter deze onderbouwing ontbreekt volgens indiener volledig in de POVI. Indiener acht de voorgestelde begrenzing veel te ruim en verzoekt daarom om deze terug te brengen naar 250 meter rondom het Natura 2000-gebied conform de voormalige Wet Ammoniak en Veehouderij.	ZW-0286-3
Er zijn grote overgangszones rondom natuurgebieden, tot wel 490 meter vanaf Natura 2000-gebieden. Indiener verzoekt om een nadere onderbouwing waarom hiervoor gekozen is.	ZW-0304-65
Gronden van de maatschap worden in de omgevingsvisie 2025 belast met beperkingen. Indiener vraagt zich af waar de door specialisten vastgestelde zone van 500m, gemeten uit de rand van een Natura 2000 natuurgebied op is gebaseerd?	ZW-0394-11
Indiener geeft aan dat de Bunkerhaven bij Maasbracht binnen deze zone ligt, maar dat onduidelijk is welke instrumenten zullen worden ingezet na vaststelling van de definitieve POVI. Er wordt verzocht om duidelijkheid over de consequenties voor het bedrijventerrein.	ZW-0188-25
Indiener geeft aan dat de 'overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' en de uitbreiding van 'Ecologische verbindingszones' zorgwekkend zijn voor de bedrijfsvoering en vraagt om vaststelling op basis van bewezen nut en noodzaak.	ZW-0148-2
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van een overgangsgebied onnodig is en dat onvoldoende bewezen is dat dit noodzakelijk is.	ZW-1386-5
Indiener geeft aan dat hij ten aanzien van de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden de concrete maatregelen mist die gaan gelden in de toekomst.	ZW-0896-2
Indiener geeft aan dat in de omliggende gebieden van Natura2000 zijn de maatregelen onduidelijk en de toekomst van de percelen onzeker door veranderingen in inrichting en beheer.	ZW-0051-1
Indiener geeft aan dat op de kaart te zien is dat er een “overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden” is geïntroduceerd (zie ook §	ZW-0313-42

5.6.2). Indiener geeft aan dat het onduidelijk is welke parameters hieraan ten grondslag liggen. Op sommige plekken is te zien dat er voor een x-aantal meters is gekozen, op andere plekken is sprake van een heel gebied dat eronder valt. Verder toont de Groenblauwe Landbouwzone en het overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden veel overeenkomsten. Het overgangsgebied maakt deel uit van de Groenblauwe landbouwzone. Indiener verzoekt om hier duidelijkheid over te geven.	
Indiener geeft aan dat specifieke aandacht wordt gevraagd voor de overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden, waar landbouw mogelijk blijft maar gestuurd wordt op extensivering, onder meer door inzet van agrarisch natuurbeheergelden. Indiener geeft aan dat de begrenzing van deze gebieden is gebaseerd op drie criteria: stikstofdepositie (binnen 500 meter), aanwezigheid van doelsoorten en ecologische samenhang, en hydrologische aspecten (tot 2 kilometer). Indiener geeft aan dat de ecologisch onderbouwde benadering wordt ondersteund, maar dat een transparante verantwoording en controleerbare kaarten nodig zijn om draagvlak en uitvoerbaarheid te waarborgen.	ZW-0317-183
Indiener geeft aan de bedrijfslocatie en huiskavel volledig zijn gelegen binnen een Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Een belangrijke opgave uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het hydrologisch op orde brengen van de Natura 2000-gebieden, zodat hiermee wordt bijgedragen aan de duurzame instandhouding van deze gebieden. De te nemen maatregelen zullen naar verwachting voor een groot deel moeten worden genomen in de gebieden die rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn gelegen. Indiener geeft aan dat deze zone van 500 meter breed als zoekgebied rondom een Natura-2000 gebied wel erg ruim is om er toekomstige beperkingen op te leggen waarover nu nog niets is bekend.	ZW-0556-9
Indiener is het niet eens met begrenzing Overgangsgebied N2000	ZW-0317-243
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden op zijn percelen en vreest voor vergaande gebruiksbeperkingen zoals het gebruik van (kunst)meststoffen en gewasbestrijdingsmiddelen. Daarom vraagt indiener om een nadere toelichting in de POVI.	ZW-0724-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden op zijn percelen. De onderbouwing hiertoe ontbreekt in de POVI en de gehanteerde breedtes verschillen per gebied. Indiener acht de begrenzing te ruim en verzoekt de provincie om een herleidbare motivering per gebied.	ZW-0335-4
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van de aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden nabij de Groote Peel nu de onderbouwing hiervoor ontbreekt en verzoekt de provincie deze te beperken tot 250 meter rond het Natura 2000-gebied.	ZW-0316-4
Indiener kan zich niet vinden in de begrenzing van de aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden op een perceel nu de onderbouwing hiervoor ontbreekt en verzoekt de provincie deze te beperken tot 250 meter rond het Natura 2000-gebied.	ZW-0720-5

Indiener kan zich niet vinden in de breedte van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden rond zijn huiskavel en verzoekt de provincie om deze aan te passen naar 250 meter, of een goede motivering voor de breedte ter plaatse.	ZW-0290-6
Indiener kan zich niet vinden in de ruime begrenzing van de Overgangszone rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden en vraagt om een ecologische onderbouwing van deze aanduiding en deze te verwijderen als deze onderbouwing niet gegeven kan worden. Verder verzoekt indiener de provincie concreet te maken wat met 'aangepast grondgebruik' in deze Overgangszone bedoeld of deze te verwijderen.	ZW-0707-5
Indiener maakt bezwaar tegen de ligging van de locatie Siebengewaldseweg 149 en 153 binnen de zone 'overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' zonder duidelijke motivering in de Omgevingsvisie.	ZW-0499-1
Indiener maakt bezwaar tegen de ligging van het overgangsgebied Natura-2000	ZW-0798-8
Indiener merkt op dat de vaststelling van de zones gebaseerd lijken te zijn op bestaande bufferzones en infrastructuur, niet op bewezen hydrologische noodzaak.	ZW-0148-7
Indiener roept op om de begrenzing van de overgangsgebied N2000 pas in te tekenen nadat onderzoek heeft plaatsgevonden en de begrenzing is besproken met de stakeholders.	ZW-0877-21
Indiener stelt dat de ecologische onderbouwing inzake het Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden ontbreekt en verzoekt de provincie deze te verstrekken en daar waar deze niet onderbouwd kan worden, deze zone te verkleinen.	ZW-0320-6
Indiener stelt als een reactie op de Groenblauwe Landbouwzones het volgenfde. In het POVI staat geschreven dat er via de natuurdoelanalyses knelpunten in beeld zijn gebracht. Het is volgens indiener erg voorbarig om al een claim op de grond op relatief grote afstand te leggen op basis van deze eerste analyses.	ZW-0339-4 ZW-0341-4 ZW-0342-4
Indiener stelt dat de aanduiding Natura 2000-overgangsgebied met een straal van 500 meter onvoldoende is onderbouwd.	ZW-1455-13
Indiener stelt dat de aanwijzing van de bedrijfslocatie als groenblauwe landbouwzone en overgangsgebied Natura 2000 onvoldoende is onderbouwd en leidt tot rechts¬onzekerheid.	ZW-0574-3
Indiener stelt dat de afwegingen in de POVI geen recht doen aan de juridische uitspraak dat de kwaliteit van natuur niet mag verslechteren. Meer en grotere buffergebieden bieden geen enkele garantie dat die doelen ook daadwerkelijk gehaald worden!	ZW-1216-5
Indiener stelt dat de begrenzing van de groenblauwe landbouwzone rond Natura 2000-gebieden te ruim is en onvoldoende ecologisch onderbouwd.	ZW-0450-2
Indiener stelt dat de generieke zone van 500 meter rond Natura 2000-gebieden willekeurig is vastgesteld zonder onderbouwing en daardoor onuitvoerbaar is.	ZW-1071-16
Indiener stelt dat een heldere toelichting en afbakening van het overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden voorkomt onduidelijkheid in	ZW-1199-100

de uitvoering en waarborgt dat zowel bestaande als nieuwe gemeentelijke ontwikkelambities niet onbedoeld worden belemmerd en tegelijkertijd de doelstellingen voor de bescherming van kwetsbare gebieden gewaarborgd.	
Indiener stelt dat er in de POVI grote overgangszones rondom natuurgebieden zijn opgenomen, tot wel 490 meter vanaf Natura 2000-gebieden. Een nadere onderbouwing waarom hiervoor gekozen is, blijkt onvoldoende uit de POVI. Dit is echter wel noodzakelijk om te komen tot maatwerk.	ZW-0187-86 ZW-0207-80 ZW-0238-70 ZW-0253-84 ZW-0271-70 ZW-0314-70 ZW-1127-102
Indiener verzoekt dat de 500-meterzone rondom Natura 2000-gebieden van de kaart wordt verwijderd totdat onderzoek aantoont dat een dergelijke begrenzing noodzakelijk is.	ZW-0573-14
Indiener verzoekt dat de aanduiding van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden uit de definitieve Omgevingsvisie wordt geschrapt totdat onderzoek aantoont dat een dergelijke zone noodzakelijk is.	ZW-0613-17
Indiener verzoekt dat de aanduiding van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden uit de kaarten wordt verwijderd totdat onderzoek aantoont dat dit noodzakelijk is.	ZW-0681-11
Indiener verzoekt dat de generieke aanduiding van 500 meter rondom Natura 2000-gebieden wordt geschrapt totdat onderzoek aantoont dat dit noodzakelijk is.	ZW-0606-13
Indiener verzoekt de provincie om een goede motivering omtrent de benodigde breedte van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0290-5 ZW-0346-3
Indiener verzoekt de provincie om goede onderbouwing van de benodigde breedte(s) van de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden waarbij indiener de voorgestelde begrenzing te ruim acht en verzoekt om deze terug te brengen tot 250 meter.	ZW-0315-2
Indiener verzoekt om beleidszekerheid en maatwerk te bieden aan grondeigenaren nabij deze gebieden nabij Natura 2000, inclusief heldere kaders voor wat wel/niet mogelijk blijft.	ZW-1018-5
Indiener verzoekt om concrete maatregelen rondom de overbelasting met stikstof en vraagt om ecologische onderbouwing van de Groenblauwe landbouwzone.	ZW-1112-4
Indiener verzoekt om de 500 meter zone rond Natura-2000 gebieden te verwijderen totdat wetenschappelijk onderzoek de noodzaak daarvan aantoont.	ZW-1357-8
Indiener verzoekt om de zone van 500 meter rond Natura-2000 gebieden te verwijderen totdat onderzoek de noodzaak aantoont.	ZW-1300-8
Indiener verzoekt om duidelijke motivering van het nut en de noodzaak van generieke transitie-, stikstof- en Natura zones in relatie tot individuele bedrijfspercelen.	ZW-0603-3
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de indicatieve begrenzingen van overgangsgebieden rondom kwetsbare N2000-gebieden,	ZW-0833-1

verwevingsgebieden en groen-blauwe zones, met specifieke aandacht voor perceelsniveau en gevolgen voor bedrijfsvoering.	
Indiener verzoekt om een toelichting inzake de consequenties van de ontwerpzonering en bepalingen voor de gebieden met 'overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden' en de 'ecologische verbindingszone'.	ZW-0986-2
Indiener verzoekt om het aangepast grondgebruik bij overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden concreet te maken of te verwijderen uit het plan.	ZW-1159-8 ZW-1213-19
Indiener verzoekt om in de toelichting bij de POVI een goede onderbouwing op te nemen van de benodigde breedtes van de overgangsgebieden rond zijn percelen zodat voor cliënt herleidbaar is waar de breedte van deze gebieden, in dit geval specifiek de Maasduinen, op gebaseerd is.	ZW-0286-4
Indiener verzoekt om in de toelichting op de POVI expliciet aan te geven wat de status en werking van het overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden is.	ZW-1199-98
Indiener verzoekt om overgangszones rondom Natura 2000 gebieden te baseren op actuele natuurdoelanalyses in plaats van generieke buffers.	ZW-0167-1
Indiener vraagt om concreet aan te geven wat het overgangsgebied rond Natura 2000 concreet betekent voor bestaande bedrijven	ZW-1102-9
Indiener vraagt om een onderbouwing voor de afstand van 500 meter overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden en de invloed van landbouwactiviteiten op de Natura 2000-gebieden.	ZW-1143-16
Indiener vraagt waarop een overgangsgebied van 500 meter vanaf de rand van een natura 2000 gebied is gebaseerd.	ZW-0713-12 ZW-1177-13
Indiener vraagt zich af waar de intekening van overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden op is gebaseerd.	ZW-0468-1
Indiener vraagt zich af waarom de overgangszone van 500 meter rondom kwetsbare Natura 2000 gebieden naar buiten toe wordt opgelegd en niet binnen de kwetsbare Natura 2000 gebieden. Wie garandeert dat deze zones niet nog verder naar buiten zullen verschuiven in de toekomst en dat percelen die nu aangeduid worden als primaire landbouw in de toekomst niet ook in moeilijkheden komen.	ZW-1177-21
Indiener vraagt zich af waarom er geen wetenschappelijk onderzoek ten grondslag ligt aan de afmeting van 500 meter voor overgangsgebieden rondom Natura-2000 gebieden.	ZW-0741-9
Indiener vraagt zich af waarom het gebied "platveld" niet tot overgangsgebied Natura 2000 ingetekend is.	ZW-0809-4
Indiener vraagt zich af welke eisen worden gesteld aan de overgangsgebieden van Natura 2000 naar verwevingsgebieden.	ZW-1224-2
Indiener vreest beperkingen in gebruik van perceel gelegen in overgangszone natura 2000 (bijlage 8) en verzoekt onderbouwing voor de gekozen breedte van deze overgangszone.	ZW-0545-18
Indiener vreest voor gebruiksbeperkingen van zijn percelen als gevolg van aanduiding Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0671-3 ZW-0704-2

Er wordt gevraagd om een onderbouwing van de benodigde breedtes van de overgangsgebieden en een aanpassing van de breedte naar 250 meter.	
Indieners stellen dat de omvang van overgangsgebieden rondom Natura 2000, met een straal van 500 meter, willekeurig is vastgesteld en niet berust op onderzoek. Indiener verzoekt deze zones te verwijderen zolang er geen onderbouwing beschikbaar is.	ZW-1356-12
mbt 5.6.2: Om duidelijkheid te geven dat hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik, zoals hogere grondwaterstanden, zijn deze gebieden rond de kwetsbare Natura 2000-gebieden als onderdeel van de Groenblauwe landbouwzone in deze. indiener maakt de opmerking dat : waaruit blijkt dit? Vooringenomen standpunt. Als je duidelijkheid wil geven, ben dan transparant waarom dit te verwachten is.	ZW-1242-19
Onze agrarische bedrijfslocatie ligt volgens de Ontwerpvisie geheel binnen diverse gebiedsaanduidingen, waaronder de ‘Groenblauwe landbouwzone’, het ‘Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden’ en meerdere andere overlappende aanduidingen. Hierdoor is het voor indiener onduidelijk welke regels en beperkingen van toepassing zijn. Indiener raakt als ondernemer het overzicht kwijt.	ZW-1143-4
Op dit moment liggen alle gronden van indiener binnen het Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden van het Natura 2000-gebied de Maasduinen. In § 5.6.2 wordt aangegeven dat binnen deze overgangsgebieden maatregelen gericht op onder andere systeemherstel binnen Natura 2000-gebieden genomen gaan worden. In de omgevingsvisie wordt volgens indiener nu niet benoemd hoe bedrijven die hinder, of mogelijk zelfs bedrijfsschade, gaan ondervinden van deze zonering hierin gecompenseerd gaan worden. Indiener verzoekt dan ook om dit nader toe te lichten in de omgevingsvisie.	ZW-0286-6
Ter plaatse van de huiskavel van indiener zijn de gronden gelegen in het overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden van de Maasduinen. De omschrijving van de beoogde maatregelen tot herstel van het Natura 2000-gebied staan uiterst vaag omschreven. Indiener vreest dat dit zal leiden tot aanzienlijke beperkingen voor zijn bedrijfsvoering en verzoekt om een concrete beschrijving van de beoorde maatregelen.	ZW-0286-2
Zonder onderbouwde analyse van de daadwerkelijke invloed van landbouwactiviteiten op de Natura 2000-gebieden is het aanwijzen van een generieke 500-meterzone volgens indiener ondoelmatig en onuitvoerbaar. Zolang gedegen onderzoek ontbreekt, zou deze zone volgens indiener niet als uitgangspunt in de visie mogen worden opgenomen.	ZW-0463-11
Indiener geeft aan dat de beperkingen in Natura 2000-overgangszones investeringen en planning voor de melkveehouderij bemoeilijken.	ZW-0822-5

Zienswijze
Indiener geeft aan dat op de kaart een “overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden” is geïntroduceerd, maar dat onduidelijk is welke parameters hieraan ten grondslag

liggen. Indiener geeft aan dat dit overgangsgebied veel overlap vertoont met de groenblauwe landbouwzone en verzoekt om duidelijkheid.

Indiener					
ZW-0278-55	ZW-0166-45	ZW-0196-73	ZW-0237-35	ZW-0240-40	ZW-0241-35
ZW-0242-45	ZW-0317-55	ZW-1236-40	ZW-1473-35	ZW-1479-87	ZW-0186-55
ZW-0224-49					

Standpunt GS

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben tot doel het voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn (beschermen van soorten en habitattypen), en het tegengaan van verslechtering door drukfactoren aan te pakken bijvoorbeeld het reduceren van stikstofdepositie en het nemen van (hydrologische) systeemherstelmaatregelen. Per Natura 2000-gebied is op basis van deze opgaven bekeken hoe het overgangsgebied begrensd dient te worden. Recente onderzoeken van de WUR en de UvA geven aan dat lokaal depositiebeleid alleen efficiënt is binnen een afstand van ca. 500 m. van natuurgebieden. Voor diezelfde 500 meter is door ecologen beoordeeld of deze grens tegemoet komt aan bescherming van specifieke soorten en habitattypen. In het geval van een vereiste hydrologische bufferzone kan deze afstand 1 tot 2 km behelzen. De overgangsgebieden maken per definitie als kaartlaag deel uit van de groenblauwe landbouwzone. Definitieve begrenzing is maatwerk en zal via gebiedsprocessen en verdere onderzoeken vastgesteld worden. Dit geldt ook voor de te treffen maatregelen. De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn door het rijk onderkend als een categorie gebieden waar de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer met structurele Agrarische Natuurbeheergelden kan landen. Het is derhalve van belang deze gebieden te duiden en handhaven.

Voorstel aan PS

Kaarten Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden handhaven en verduidelijkende teksten in POVI opnemen in hoofdstuk Zonering en hoofdstuk Natuur.

De zinnen:
“We stellen per Natura 2000-gebied overgangsgebieden vast in verband met ofwel de opgave voor hydrologisch systeemherstel ofwel het doelbereik voor soorten en habitattypen, waarbij stikstof een belangrijke drukfactor is. Per gebied is daarmee de ecologisch onderbouwing uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen. Voor maatregelen met betrekking tot stikstof kiezen we voor een gedifferentieerde aanpak per gebied. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces zullen duidelijk maken welke instrumenten ingezet moeten worden in deze gebieden en zullen de begrenzing van de gebieden nader bepalen.”

aanpassen naar:

“We stellen per Natura 2000-gebied overgangsgebieden vast in verband met de opgave voor soorten en habitattypen. Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van de overgangsgebieden bepalen. Per gebied is daarmee de ecologisch onderbouwing uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden.

Voor het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor maatwerkmaatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces kunnen leiden tot het aanscherpen van de begrenzing van de overgangsgebieden en zullen duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet moeten worden. In ... (LINK Bijlage uitleg kaarten) is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald."

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom generieke buffers en een zone van 500 m worden aangeduid zonder actuele natuurdoelanalyses.	

Standpunt GS

De overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden hebben tot doel het voldoen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn (beschermen van soorten en habitattypen), en het tegengaan van verslechtering door drukfactoren aan te pakken bijvoorbeeld het reduceren van stikstofdepositie en het nemen van (hydrologische) systeemherstelmaatregelen. Per Natura 2000-gebied is op basis van deze opgaven bekeken hoe het overgangsgebied begrensd dient te worden. In het geval van een vereiste hydrologische bufferzone kan deze afstand 1 tot 2 km behelzen. Definitieve begrenzing is maatwerk en zal via gebiedsprocessen en verdere onderzoeken vastgesteld worden. Naar aanleiding hiervan de tekst van de POVI te verduidelijken.

Voorstel aan PS

Zin:
"De begrenzing is vooralsnog vastgesteld door per Natura 2000-gebied vast te stellen welke afstand nodig is in verband met ofwel de hydrologische opgave ofwel het doelbereik voor soorten en habitattypen (waarbij stikstof een belangrijke drukfactor is). Per gebied is daarmee de ecologische onderbouwing uitgangspunt geweest, waarbij tevens rekening is gehouden met natuurlijke grenzen."

aanpassen naar:

"Per kwetsbaar Natura 2000-gebied zijn overgangsgebieden vastgesteld in verband met de opgave voor soorten en habitattypen. Daarbij zijn de hydrologie (verdroging en waterkwaliteit) en stikstof de belangrijkste drukfactoren die de ligging van de overgangsgebieden bepalen. Per gebied is daarmee de ecologisch onderbouwing uitgangspunt, waarbij tevens rekening wordt gehouden met natuurlijke grenzen, de drukfactoren en de abiotische omstandigheden. In ... (LINK) is uitgelegd hoe de begrenzing van elk van de kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone is bepaald.

En de zin:
"Aan de hand van een nadere inhoudelijke verkenning en gesprekken met gemeenten zal de precieze begrenzing van deze gebieden nader worden bepaald. Na vaststelling van de definitieve POVI zal in gebiedsprocessen worden bepaald welke instrumenten in deze gebieden worden ingezet."

aanpassen naar:

“Voor het oplossen van de drukfactoren kiezen we in de overgangsgebieden voor maatwerkmaatregelen die per gebied kunnen verschillen. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces kunnen leiden tot het aanscherpen van de begrenzing van de overgangsgebieden en zullen duidelijk maken welke maatregelen en instrumenten ingezet moeten worden.”

4.55 Overgangsgebieden- Overlap met kernen

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er een gebiedsaanwijzing/zone 'Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' op de kaart is opgenomen van ongeveer 500 meter rondom de Natura 2000-gebieden. Indiener geeft aan dat het onduidelijk is hoe de gevolgen hiervan binnen zowel het groen en het stedelijk weefsel te interpreteren zijn en welke rol vanuit de provincie hierin te verwachten is. In Brunssum betreft het de zone van ca. 500 meter rondom de Brunssumerheide, die het zuidelijke deel van de wijk Langeberg en het zuidelijke deel van de Oostflank beslaat.	ZW-0160-66
Indiener constateert dat grote gedeelten van de zonering ‘Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’ 'Landelijke kernen’ en/of ‘Verwevingsgebieden’ beslaan. Zo valt het gebied voor een groot gedeelte over de bestaande kern Voerendaal-Kunrade en Ubachsberg binnen de gemeente Voerendaal. Zie hiertoe figuur 1 en figuur 2. op pagina 2. Een zelfde constatering geldt voor de buurtschappen Colmont en Weustenrade. Uit de visie blijkt niet duidelijk welke instructieregels uiteindelijk gaan gelden binnen deze gebieden. De doelstellingen van deze verschillende zoneringen die over elkaar liggen conflicteren met elkaar en uit de toelichting behorende bij de POVI blijkt onduidelijk hoe deze zoneringen zich tot elkaar verhouden en welke zonering uiteindelijk leidend is. Indiener verzoekt u te waarborgen dat ruimtelijke ontwikkelingen binnen bestaande ‘Landelijke kernen’ niet verder beperkt worden door het hanteren van een overlappende aanduiding in de vorm van ‘Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’ en de zonering ‘Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’ over de kern Voerendaal-Kunrade, Ubachsberg en de buurtschappen Weustenrade en Colmont (bestaand bebouwd gebied) te laten vervallen.	ZW-0206-3
Indiener geeft aan dat er overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden zijn ingetekend. Indiener signaleert dat deze overgangsgebieden liggen over bestaande kernen, en vraagt wat dit betekent.	ZW-1473-188
Indiener stelt dat op dit moment onvoldoende duidelijk is wat de beleidsmatige en juridische status van de overgangszone rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden is en op welke manier, deze zone als toetsingskader wordt gehanteerd bij ruimtelijke initiatieven binnen bestaand stedelijk gebied.	ZW-1199-96

Indiener verzoekt om binnenstedelijke ruimtelijke ontwikkelingen niet verder te beperken middels eventuele instructieregels die gekoppeld worden aan de kaartlaag ‘Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000 – gebieden’.	ZW-0206-4
Indiener verzoekt om de begrenzing van het overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden te herzien en te beperken tot gebieden buiten het bestaand stedelijk gebied, waarbij ook rekening wordt gehouden met uitbreidingen zoals het bedrijventerrein Abdissenbosch.	ZW-1199-97
Indiener verzoekt om duidelijk te maken dat de aanduiding overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden geen aanvullende beperkingen oplevert voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen het bestaand stedelijk gebied, op bedrijventerreinen én voor uitbreidingen daarvan, mits deze passen binnen het geldende gemeentelijke en provinciale beleid.	ZW-1199-99
Indiener vraagt naar de gevolgen van de aanduiding van overgangsgebieden in artikel 6.5.3 voor de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden in de dorpen Ospeldijk en Nederweert-Eind, zowel in kansen als beperkingen.	ZW-0196-87
Indiener vraagt zich af wat het betekent voor de bewoners van het dorp dat hun woning in de dorpskern valt onder overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden.	ZW-0447-1
lndiener constateert dat in de ontwerp-POV| de aanduiding 'overgangszone rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden' is opgenomen. Deze zone is bedoeld als beschermende buffer rond ecologisch of hydrologisch kwetsbare gebieden, zoals Natura 2000-gebieden, beekdalen en drinkwaterbeschermingszones. Indiener stelt dat in de praktijk echter blijkt dat deze zone in Landgraaf ruim is ingetekend, waardoor ook delen van het bestaand stedelijk gebied en functies zoals woonwijken, werklocaties, bedrijventerreinen en maatschappelijke voorzieningen binnen de overgangszone vallen. Indiener vindt dat onwenselijk. Indiener stelt dat de aanduiding geen extra belemmeringen mag opleveren voor stedelijke ontwikkelingen die binnen bestaand stedelijk gebied vallen of voor logische uitbreidingen daarvan. De brede afbakening zoals die nu is opgenomen, kan er volgens de indiener toe leiden dat op zichzelf passende ontwikkelingen - zoals woningbouw, herstructurering, uitbreiding van bedrijventerreinen of verduurzaming van wijken - als strijdig worden aangemerkt met het beleid. Indiener stelt dat daarmee de uitvoerbaarheid van gemeentelijk en regionaal beleid onnodig onder druk komt te staan.	ZW-1199-95
lndiener stelt dat de aanduiding 'overgangszone rondom kwetsbare Natura 2O00-gebieden' te ruim is ingetekend waardoor ook delen van het bestaand stedelijk gebied binnen de overgangszone vallen. Indiener stelt dat de aanduiding geen extra belemmeringen mag opleveren voor stedelijke ontwikkelingen die binnen bestaand stedelijk gebied vallen of voor logische uitbreidingen daarvan. Indiener verzoekt om de begrenzing van de overgangszone te herzien en te beperken tot gebieden buiten het bestaand stedelijk gebied, waarbij ook rekening wordt gehouden met uitbreidingen zoals het bedrijventerrein Abdissenbosch. Verder verzoekt indiener om in de toelichting op de POVI expliciet aan te geven wat de status en werking van	ZW-1199-106

deze zone is. Tot slot verzoekt indiener om duidelijk te maken dat de aanduiding geen aanvullende beperkingen oplevert voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen het bestaand stedelijk gebied, op bedrijventerreinen én voor uitbreidingen daarvan, mits deze passen binnen het geldende gemeentelijke en provinciale beleid.	
Op kaart. Indiener verzoekt om het overgangsgebied rondom Natura 2000 niet over de Landelijke kernen en het Stedelijk gebied heen te tekenen. Evenals niet over de Biesenhof en het parkeerterrein (en de uitbreiding ervan).	ZW-0302-80

Standpunt GS

Hoewel het lokaal in kernen ook het nodig kan zijn om maatregelen te nemen om de effecten op N2000 gebieden te verminderen of weg te nemen (bv infiltratie van regenwater), worden overgangsgebieden afgeknipt op de grenzen van de bebouwingskernen.

Voorstel aan PS

De begrenzing van de overgangsgebieden te wijzigen om overlap tussen de overgangsgebieden en bebouwingskernen te vermijden.

4.56 Overgangsgebieden- Stikstofuitstoot (inzichten)

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het steeds meer duidelijk wordt dat N-uitstoot veel dichter bij de bedrijven plaatsvindt dan in de modellen	ZW-0433-3
Indiener stelt dat veranderde inzichten rondom N-uitstoot onvoldoende zijn meegenomen in het toewijzen van de overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000.	ZW-0431-1

Standpunt GS

Bij het begrenzen van de overgangsgebieden is onder andere gekeken naar het onderzoek van de UvA, waaruit volgt dat tot minimaal 500 m depositie toegewezen kan worden aan specifieke bronnen. Derhalve zijn overgangsgebieden op deze breedte gedimensioneerd, tenzij er bv hydrologische argumenten zijn om een bredere zone te begrenzen. In het kader van gebiedsprocessen zal de begrenzing van de overgangsgebieden nader worden bezien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.57 Overgangsgebieden- vergroten/ uitbreiden

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor de aanwijzing van de betreffend zone tot groen blauwe landschapszone-ecologische verbindingszone of overgangsgebied/ bufferzone rondom de kwetsbare natura 2000 gebieden.	ZW-1069-9
Indiener stelt dat er overgangsgebieden missen rondom het Natura 2000 gebied Oeffelter Meent, mogelijk speelt dit ook nog op andere plaatsen aan de Provinciegrens.	ZW-0186-136

Standpunt GS

De begrenzing van de GBLZ, waaronder de overgangsgebieden is gebaseerd op inhoudelijke onderbouwde kaartlagen. Deze lagen zien nu niet toe op het bufferen of beschermen van N2000 gebieden in het buitenland of in andere provincies. Indien ander bevoegde gezagen, zoals buurlanden of buurprovincies daar goed onderbouwd om vragen zullen we nader bezien of het nodig is om voor de specifieke N2000 gebieden aan de andere zijde van de provinciegrens ook een overgangsgebied te hanteren. Het gebied is overigens wel begrenst als GBLZ, maar met name als "Natte laagte" en "Beekdal".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat vergroting van het gebied rond de Maas in Zuid-Limburg als Natuurnetwerk Limburg of Groenblauwe Mantel een logische ondersteuning zou zijn voor het nabijgelegen Natura2000-gebied.	ZW-0541-2

Standpunt GS

Het aanbrengen van een GBLZ begrenzing heeft geen effect op de luchtvervuiling vanuit het buitenland waar de inspreker zich zorgen om maakt. Het instrument GBLZ is daarvoor niet geschikt.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.58 Overige drukfactoren

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de algemene opgave een opsomming wordt gegeven die deels overlappend is, maar uitputtend lijkt te zijn maar dat dit niet is. Belangrijke factoren zoals stikstofdepositie en waterkwantiteit/-kwaliteit worden genoemd, maar ontbreken ook een aantal drukfactoren	ZW-0313-41

zoals geluid, licht, verontreiniging en recreatieve druk. Indiener verzoekt deze toe te voegen	
Indiener geeft aan dat de opsomming van de algemene opgave met betrekking tot natuur en landschap deels overlappend en onvolledig is; belangrijke drukfactoren zoals geluid, licht, verontreiniging en recreatieve druk ontbreken.	ZW-0241-123

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de algemene opgave een deels overlappende en niet-uitputtende opsomming bevat, waarbij drukfactoren zoals geluid, licht, verontreiniging en recreatieve druk ontbreken. Indiener verzoekt deze toe te voegen.

Indiener					
ZW-0166-44	ZW-0186-54	ZW-0196-72	ZW-0224-48	ZW-0237-34	ZW-0240-39
ZW-0242-43	ZW-0278-54	ZW-0317-54	ZW-1236-39	ZW-1473-34	ZW-1479-86

Standpunt GS

Het klopt dat er meer drukfactoren zijn dan dat in H5 Natuur, genoemd worden. De POVI heeft als functie om het ruimtelijk beleid op provinciaal niveau te duiden. We zien dat dan ook niet als rol van de POVI om uitputtend te zijn op het gebied van drukfactoren. Daar zijn andere programma's voor, zoals het provinciaal Natuurprogramma en de N2000 beheerplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.59 Provinciaal belang natuur vs agrofoodsector

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het provinciaal belang te eenzijdig lijkt te steunen op de agrofoodsector, terwijl natuurherstel, biodiversiteit en waterkwaliteit ook onderdeel zouden moeten zijn.

Indiener					
ZW-0166-83	ZW-0186-92	ZW-0224-87	ZW-0237-73	ZW-0240-78	ZW-0241-73
ZW-0242-89	ZW-0278-93	ZW-0317-93	ZW-1236-78	ZW-1473-73	ZW-1479-125

Standpunt GS

De suggestie dat de provincie eenzijdig het belang van de agrofoodsector dient is onjuist. Juist in deze POVI is de keuze gemaakt om natuurgebieden beter te beschermen. Een voorbeeld daarvan zijn de overgangsgebieden die als buffer voor de N2000 moeten gaan werken, en die daarmee ook bijdragen aan natuurherstel, biodiversiteit en waterkwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.60 Regionaal landschap

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gevraagd wordt wat wordt verstaan onder Regionaal Landschap en verzoekt dit nader te beschrijven	ZW-0313-40
Indiener vraagt om een definitie van het begrip 'Regionaal Landschap' en een beschrijving van het doel, de werking en de relatie met andere instrumenten en begrippen.	ZW-0196-71

Zienswijze
Indiener geeft aan dat onduidelijk is wat wordt verstaan onder ‘Regionaal Landschap’ en verzoekt dit nader te beschrijven.

Indiener					
ZW-0166-47	ZW-0186-57	ZW-0224-51	ZW-0237-37	ZW-0240-42	ZW-0317-57
ZW-1473-37	ZW-1479-89	ZW-1236-42	ZW-0278-57		

Standpunt GS

Zoals aangegeven in de ontwerp-POVI ondersteunen wij het proces van de regio’s en gebiedspartners om de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel te transformeren tot regionale landschappen. In de praktijk betekent dit dat de regio's en gebiedspartners samenwerken vanuit een groter gebied dan alleen het door het Rijk formeel begrensde nationaal park en tevens vanuit een bredere agenda. In de Maasduinen noemt men deze samenwerking het Regionaal Landschap De Maasduinen zoals ook vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst. In de Meinweg heet dit Nationaal park de Meinweg 'samenwerking Limburgse Maasterrassen'. In Nationaal Park De Groote Peel is nog geen nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor een groter samenwerkingsgebied opgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.61 Soortenbescherming

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om struiken en bomen langs provinciale wegen om en om te snoeien in plaats van al het groen aan beide zijden van de weg tegelijkertijd. Dit om de levensomstandigheden voor dieren in stand te houden.	ZW-0310-1

Standpunt GS

Het goed en evenwichtig beheren van groen langs wegen is zeker belangrijk. We nemen dit advies dan ook mee. Maar het is niet een onderwerp waar deze POVI op toeziet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.62 Stellen van regels voor natuurbescherming

Zienswijze	Indiener
Indiener roept de provincie op om onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren.	ZW-0306-14
Indiener roept de provincie op om te garanderen dat vergunningverlening daadwerkelijk begrensd wordt op basis van ecologische randvoorwaarden, en dat economische belangen geen doorslag mogen geven bij toetsing van natuurimpact.	ZW-0306-13
Indiener roept op om onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren.	ZW-0297-12
Indiener verzoek provincie haar rol te pakken op het gebied van toezicht en handhaving op natuurwetgeving	ZW-0978-13
Indiener verzoekt bindende afspraken te maken, bijvoorbeeld in beleidsregels of convenanten, met TenneT en andere partijen over verantwoord groenbeheer, herplantplicht en het behoud van biodiversiteit bij energie-infrastructuur.	ZW-0923-12
Indiener verzoekt dat het groen in Limburg, en in het bijzonder rond Brachterbeek, beter wordt beschermd door een integraal en structureel provinciaal beleid.	ZW-0923-25
Indiener verzoekt om activiteiten in het hart van Natura2000-gebieden te vermijden om de aanwezige natuurwaarden te beschermen en aantasting en verstoring te vermijden.	ZW-0754-6
Indiener verzoekt om onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies, zoals landbouw versus recreatie en logistiek - recht te trekken door uniforme, ecologische verantwoorde toetsingskaders te hanteren.	ZW-1422-15
Indiener verzoekt onevenwichtigheid in de behandeling van verschillende functies – zoals landbouw versus recreatie en logistiek – recht te trekken door uniforme, ecologisch verantwoorde toetsingskaders te hanteren. Het beleid moet gericht zijn op ecologische herstel en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving, niet op het legitimeren van economische groeibeloften die gepaard gaan met verdere aantasting van natuurwaarden. Wat niet kan, moet simpelweg niet worden toegestaan – ook niet onder druk van marktpartijen of ontwikkelaars. De natuur en het landschap zijn geen onderhandelingsinstrument, maar publieke waarden die bescherming verdienen.	ZW-0299-21

Standpunt GS

De omgevingswet zorgt voor bescherming van natuur en bossen. Deze bescherming is over het algemeen strikt ecologisch te toetsen en beschermt daarmee N2000 /VHR waarden. Er zijn dan ook geen verschillen qua afweging tussen verschillende sectoren. Afweging tegen economische belangen kan slechts in het geval van dwingende redenen van openbaar belang en het ontbreken van alternatieven. Deze wettelijke bepalingen staan boven de POVI. Via de omgevingsverordening is een aanvullende bescherming van het NNL geregeld. Het samenspel van wet en verordening zorgt voor een adequate bescherming van de natuur. Via controles in het veld, bijvoorbeeld door onze toezichthouders en groene brigade wordt naleving van de regels geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom het deel direct achter de tuin een zwaar beschermde status krijgt, welke natuurwaarde dit gebied heeft, en welke maatregelen worden genomen om de natuur daar te verbeteren.	ZW-0496-8

Standpunt GS

Het deel direct achter de tuin in heeft de status van "Overgangsgebied" en dient derhalve vooral als buffering tegen ongewenste ontwikkelingen die effecten kunnen hebben op het N2000-gebied Swalmdal. Dit betekent overigens niet dat er niets mag in dit gebied. Wel moet er goed rekening gehouden worden met de bescherming van het Swalmdal in dit gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.63 Stikstofbeleid

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat Nederland strenge stikstofregels heeft aangenomen, waardoor milieuclubs de overheid onder druk zetten.	ZW-0059-7

Standpunt GS

De regelgeving van het Rijk ten aanzien van stikstof staat in deze Omgevingsvisie niet ter discussie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat ambitie en koers voor natuurontwikkeling in de provincie ontbreken. Indiener geeft aan dat de tekst blijft hangen in algemeenheden en tegenstrijdigheden, met weinig concrete uitspraken over de opgave en aanpak. Indiener maakt zich zorgen of de provincie daadwerkelijk werk wil maken van de natuuropgave en verzoekt met een heldere ambitie te komen waarmee Limburg van het slot kan worden gehaald.	ZW-0166-42

Standpunt GS

De POVI is een document op visie-niveau. Concrete uitwerking van het natuurbeleid wordt gedaan in het provinciaal Natuurprogramma. Uitwerking van een programma hoe van het stikstofslot gekomen kan worden, is gedaan in het LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de stikstofaanpak te snel en te sectoraal is, waardoor samenhang en participatie ontbreken. De processen zijn lastig in samenhang te beoordelen en men vraagt om betere participatie en samenwerking	ZW-0224-135

Standpunt GS

De stikstofaanpak is een gelaagde aanpak. Het Rijk neemt een aantal maatregelen, zoals opkoopregelingen. De provincie heeft ook haar eigen maatregelen.
Deze komen samen in het LOS. Bij de verdere uitwerking van maatregelen van het LOS en de uitvoering daarvan zal gebiedsgericht de samenwerking en participatie worden gezocht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de beschrijving van de opgaven voor natuur en landschap er wat aan moet worden gedaan voor natuur & biodiversiteit, Natura2000, stikstof, klimaatadaptatie, etc. Als er bijvoorbeeld wordt beschreven dat er iets moet gebeuren, moet er ook worden beschreven en waar nodig herstelmaatregelen worden genomen. Dit sluit niet aan bij de laatste alinea waar natuur als concurrent wordt weggezet. Natuurherstel is de katalysator om Nederland van het slot te krijgen en ruimte te creëren voor andere ontwikkelingen. Zonder systeemherstel blijft het "pleisters plakken".	ZW-0242-7

Standpunt GS

In het LOS wordt beschreven wat gedaan moet worden om de natuur te herstellen en de stikstofemissie te verminderen.

De ruimtelijke concurrentie is er wel, omdat niet alleen de bestaande natuur verbeterd moet worden, maar er is, bijvoorbeeld voor de realisatie van het NNL ook extra ruimte nodig voor natuur. Het staat daarbij niet ter discussie dat natuurherstel nodig is om ruimte voor ontwikkelingen te creëren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de POVI te veel inzet op regulering en opkoop door de overheid. Zet meer in op stimulering van de verduurzaming van de land- en tuinbouw. Dat betekent ruimte voor innovaties in de richting van emissiearm, natuurinclusief, precisielandbouw of andere vormen van landbouw zoals biologische landbouw. We missen hierin het instrument doelsturing. Dit is een effectief middel en maakt ondernemers zelf verantwoordelijk om te werken aan de afgesproken doelen. Ook een juiste invulling van de Agrarische Blijversaanpak zoals mede op initiatief de Provincie Limburg is opgesteld, kan hier een bijdrage aan leveren.	ZW-0877-7

Standpunt GS

We zetten in op een integrale oplossing om de stikstofproblematiek op te lossen. Waar dat kan doen we dit zonder opkoop en regulering. Zoals het LOS beschrijft zullen we in de gebieden streven naar maatwerkoplossingen, waarbij doelsturing een rol kan spelen. De provincie erkent de positieve bijdrage van biologische landbouw aan bodemkwaliteit, natuur en duurzaamheid en beschouwt deze bedrijfsvorm als passend en waardevol in meerdere zones, waaronder het primair landbouwgebied en de groenblauwe landbouwzone, mits de landbouwactiviteiten aansluiten bij de maatschappelijke doelen en draagkracht van het gebied. Het provinciaal beleid is gebiedsgericht. Het type landbouw dat mogelijk is, wordt mede bepaald door de zonering en de opgaven per gebied. Structurele (financiële) stimulering, omschakelvergoedingen of prijsgaranties zijn primair belegd bij het Rijk, maar de provincie ondersteunt ondernemers via maatwerk in begeleiding, kennisdeling, investeringsregelingen uit onder andere het GLB-NSP, en de in ontwikkeling zijnde Blijversaanpak. Functievernieuwing en verduurzaming worden gestimuleerd, waarbij expliciete aandacht is voor het toekomstperspectief van biologische bedrijven. Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen en pesticiden volgt de provincie het nationale kader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de afwegingen in de POVI geen recht doen aan de juridische uitspraak dat de kwaliteit van natuur niet mag verslechteren. Meer en grotere buffergebieden bieden geen enkele garantie dat die doelen ook daadwerkelijk gehaald worden!	ZW-1395-5 ZW-1417-26

Standpunt GS

Per Natura-2000 gebied zal met het Limburgs Offensief Stikstof een geborgd maatregelenpakket worden vastgesteld voor geborgde emissiereductie en natuurherstel. De overgangsgebieden rondom de Natura 2000-gebieden zijn daar een onderdeel van. Het maatregelenpakket is gericht op het tegengaan van verslechtering van de natuur, om uiteindelijk de instandhoudingsdoelen te realiseren. Bij de samenstelling van het maatregelenpakker worden de effecten van het maatregelenpakket dan ook ecologisch beoordeeld op het tegengaan van verslechtering. De uiteindelijke omvang van de overgangsgebieden en de uiteindelijk regulering worden vastgelegd door gebiedsgerichte aanpassingen van de Omgevingsverordening. Dit is mogelijk op het moment dat de (effecten van de) maatregelen goed onderbouwd zijn en er financiële middelen beschikbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat overgangsgebieden zonder flankerend beleid op voorhand belemmerend is. Aangezien hier in de toekomst maatregelen zijn te verwachten die kunnen leiden tot gevolgen voor het grondgebruik – zoals regels omtrent gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen, hogere grondwaterstanden en vernatting. Verlagen van de stikstofdepositie door (generieke) bronmaatregelen en doelsturing (mogelijk intrekken latente ruimte) is hierbij op basis van jurisprudentie zonder te nemen Besluit onrechtmatig. Voorsorteren op maatregelen met betrekking tot stikstof voor een gedifferentieerde aanpak per gebied is ongepast. Onderzoek en een daarop gebaseerd gebiedsproces en nog nader te bepalen begrenzing van gebieden zijn prematuur.	ZW-1404-7

Standpunt GS

De overgangsgebieden zijn nu voorlopig aangegeven in de POVI. Het Limburgs Offensief Stikstof benoemt een breed pakket aan generieke én gebiedsgerichte maatregelen. In het LOS wordt ook aangekondigd dat , na gebiedsgerichte onderbouwing, aanvullende beperkingen kunnen gaan gelden voor zaken als het gebruik van dierlijke mest en kunstmest, gewasbescherming, beregening en drainage in overgangsgebieden. Op basis van de gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen zullen per natura 2000-gebied de precieze maatregelpakketten worden bepaald en ook de precieze grenzen van de overgangsgebieden waar deze maatregelen gaan gelden. Dit wordt vertaald in nadere regels in de verordening.

Voorstel aan PS

De ontwerp-POVI paragraaf 5.3.4. (geborgde aanpak stikstof) aan te vullen met: Het Programma LOS (dat gericht is op stikstofreductie en natuurherstel) benoemt een breed pakket aan mogelijke generieke én gebiedsgerichte maatregelen. Die maatregelen lopen uiteen van bijvoorbeeld natuurherstel, (vrijwillige) bedrijfsbeëindiging, provinciaal grondbeleid, landinrichting, voortzetting en aanscherping van de provinciale stalregeling, agrarisch natuurbeheer tot hydrologische maatregelen (bv peilverhoging).

In het Programma LOS wordt ook aangekondigd dat, na onderbouwing, aanvullende beperkingen kunnen gaan gelden voor zaken als het gebruik van dierlijke mest en kunstmest, gewasbescherming, beregening en drainage in overgangsgebieden; zodra dit gebiedsgericht onderbouwd is, en rekening houdend met haalbaarheid en betaalbaarheid (waaronder middelen voor nadeelcompensatie) en met reële termijnen waarbinnen sectoren zich kunnen aanpassen. Op basis van gebiedsgerichte onderzoeken en gebiedsprocessen zullen per Natura 2000-gebied de precieze maatregelpakketten worden bepaald en ook de precieze grenzen van de overgangsgebieden waar deze maatregelen gaan gelden. Dit wordt vertaald in nadere regels in de verordening.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de uitstoot van stikstof op het terrein van Zevenellen te verbieden of op te vangen bij de bron en ergens anders naar te vervoeren.	ZW-0135-2

Standpunt GS

Voor Zevenellen gelden dezelfde stikstofregels als voor andere locaties. Die komen er op neer dat de stikstofuitstoot geen negatieve effecten mogen veroorzaken op N2000 gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom de landbouw veel moet inleveren terwijl industrieterreinen en luchtvaartterreinen buiten beschouwing blijven.	ZW-0931-1

Standpunt GS

Stikstofemissiereductie is een complexe en brede opgave die een aanpak vergt die breder gaat dan maatregelen voor de landbouw. Als Provincie willen wij dat iedere sector hieraan - naar evenredigheid van de emissies - een bijdrage levert.
Het gaat naast landbouw dan ook om industrie, de mobiliteitssector en de woning- en utiliteitsbouw. Met flankerend beleid zetten we erop in dat ook deze sectoren bijdragen aan de stikstofemissiereductie. Dit is opgenomen in het Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de constatering dat WML m.b.t. stikstof een uitzonderingspositie zou moeten krijgen bij de aanleg van assets en infrastructuur.	ZW-1369-5

Standpunt GS

Een duurzame drinkwatervoorziening is van groot openbaar belang. Er is echter geen sprake van een generieke vrijstelling. De VHR en de Omgevingswet laten wel toe dat "bij onstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang", een project wel mag doorgaan, maar dan moet dit wel gecompenseerd worden. Kortom, het is geen uitzonderingsmogelijkheid, maar een basisbepaling in de wet, ook de "ADC-toets" genoemd.

Voorstel aan PS

Aanpassing van de tekst Ontwerp-POVI te verduidelijking van de toepassing van de "ADC-toets". Daarnaast kunnen regels voor stikstofemissie een belemmering vormen bij de instandhouding van bestaande en de aanleg van nieuwe winningen of leidingen. In veel gevallen kunnen werkwijzen worden genateerd zonder stikstofemissie. Als dat niet kan, dan bezien we of een dergelijk project gebruik kan maken van de zogenaamde ADC-toets. Deze behelst dat "bij onstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang", afgeweken kan worden van de natuurwetgeving. Voorwaarde hierbij is dat er sprake is van compensatie van de aangetaste of verloren gegane natuurwaarden.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de mogelijke uitzonderingspositie die Provincie Limburg stelt als WML geen werkwijze zonder stikstofemissie kan hanteren. Indiener verzoekt om hiervoor het verband te leggen met de maatregelen zoals die in het concept-programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) zijn opgenomen.	ZW-1369-52

Standpunt GS

Op het moment dat de regels voor stikstofemissie een belemmering vormen bij de instandhouding van bestaande en de aanleg van nieuwe winningen of leidingen en er geen werkwijze kan worden gehanteerd zonder stikstofemissie, zal gebruik gemaakt kunnen worden van de zogenaamde ADC-toets, aangezien er sprake is van een groot openbaar belang. Daarmee zal er sprake moeten zijn van compensatie van aangetaste of verloren gegane natuurwaarden. Met het LOS willen we komen tot een geborgd maatregelenpakket voor stikstofreductie en natuurherstel. Met dit geborgd maatregelenpakket is het per Natura-2000 gebied straks weer mogelijk om te salderen met stikstofruimte die vrijkomt bij een andere gestopte activiteit (mitigerende maatregel). Dan is aantoonbaar dat deze mitigerende maatregel niet aanvullend nodig is voor de natuur.
Met het geborgd maatregelenpakket kan dan met andere woorden invulling geven aan het additionaliteitsvereiste. Tot dat moment is uitvoering van projecten ten behoeve van de drinkwatervoorziening - vanuit het groot openbaar belang - mogelijk, mits dit wordt gecompenseerd.

Voorstel aan PS

Ten aanzien van de zienswijze een verband te leggen met de maatregelen van het concept-programma LOS hoeft de tekst van de POVI niet te worden aangepast.

4.64 Stikstofbeleid- (niet) focusgebieden en N2000 -prioritering

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er maatregelen per Natura 2000-gebied worden genomen om stikstofdepositie te verminderen. Er wordt verzocht om ook maatregelen te nemen voor kwetsbare en waardevolle natuurgebieden buiten de Natura 2000-gebieden, zoals Heelderpeel, Tuspeel en Beegderheide in de gemeente Maasgouw.	ZW-0188-23

Standpunt GS

De genoemde gebieden zijn meegenomen in de aanvraag in het kader van het Programma Natuur bij het Rijk. In 2026 zal er een subsidieregeling beschikbaar komen voor natuurherstel waar deze gebieden ook in mee zijn genomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om de economische belangen van de regio mee te nemen in de integrale afweging, om gebiedsgericht te werken aan stikstofruimte en om in het LOS de versterking van de natuur van het Savelsbos en de Pietersberg te prioriteren voor de voor de BMHC en andere maatschappelijke opgeven in Maastricht en regio	ZW-1038-4

Standpunt GS

Hoewel de genoemde natuurgebieden geen focusgebied zijn in het kader van het LOS, zal er wil via subsidieregelingen en andere instrumenten wel aandacht zijn voor het natuurherstel in en om deze gebieden. Dit zal bijdragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en daarmee aan de economische belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt de vraag wat er gaat gebeuren met stikstof in het LOS? Geen enkel focusgebied ligt in Parkstad. Wat gaat er gebeuren binnen het POVI voor de andere ((niet focus) N2000 gebieden om invulling te geven aan de stikstofopgaven?	ZW-1164-22

Standpunt GS

Het klopt dat er geen focusgebieden zijn aangewezen in de Parkstad.

Dat wil niet zeggen dat er niets gebeurd. VIa subsidieregelingen en andere instrumenten kan in de natuurgebieden in de Parkstad wel gewerkt worden aan natuurherstel en daarmee aan het oplossen van het stikstofprobleem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.65 Stikstofbeleid- actief stimuleren & faciliteren op natuur en stikstof

Zienswijze
Indiener vraagt op welke wijze de provincie actief gaat stimuleren en faciliteren op thema's als natuur en stikstof.

Indiener					
ZW-0166-91	ZW-0237-81	ZW-0240-86	ZW-0241-81	ZW-0278-102	ZW-0317-101
ZW-1236-86	ZW-1473-81	ZW-1479-133			

Standpunt GS

Met verschillende (rijks)regelingen stimuleren en ondersteunen we natuur(herstel) en stikstofreductie. Met extra rijksmiddelen voor Agrarisch Natuurbeheer willen we de bestaande Limburgse aanpak voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer verder uitbreiden. We willen dit vooral inzetten in de Groenblauwe landbouwzone. Daarnaast intensiveren we de ondersteuning van agrarische 'blijvers' voor verduurzaming, innovatie en perspectief, onder meer met de 'Agrarische Blijversaanpak Limburg'. We stimuleren via generieke regelingen en/of via gebiedsgericht maatwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie in het verleden bewust geen actieve procesrol heeft gehanteerd bij natuur- en stikstofthema's en vraagt hoe de provincie dit in de toekomst gaat stimuleren en faciliteren.	ZW-0242-95

Standpunt GS

Het beeld dat de provincie in het verleden geen actieve rol heeft gepakt herkennen wij niet. We waren, zijn en blijven actief om het natuur- en stikstofdossier verder te helpen en op te lossen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.66 Stikstofbeleid- duidelijk aanpak stikstofproblematiek

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat door de korte doorlooptijd de samenhang ontbreekt en er alleen sectoraal naar de aanpak van stikstof en de agrarische sector wordt gekeken.	ZW-1236-130
Indiener verzoekt om de maatregelen rondom de overbelasting met stikstof concreet te maken óf te verwijderen uit de POVI.	ZW-0320-5
Indiener verzoekt om de maatregelen rondom de overbelasting met stikstof concreet te maken of te verwijderen uit het plan, omdat de belofte niet is nagekomen om gelijktijdig door veehouders een keuze te laten maken tussen vrijwillig stoppen, verplaatsen, innoveren of aanvullende maatregelen. Volgens de indiener zijn inmiddels de vrijwillige verplaatsingsregelingen en innovatieregeling gesloten. Daarnaast stelt de indiener ook dat de verplaatsingsregeling nog open staat, maar de aanvullende maatregelen, waarop in de POVI op gezinspeeld wordt nog volstrekt onbekend zijn.	ZW-1159-9 ZW-1213-20
Indiener verzoekt om de maatregelen rondom overbelasting mbt stikstof concreet te maken of te verwijderen	ZW-1087-6
Indiener verzoekt om meer duidelijkheid over hoe de Provincie, samen met alle bij deze problematiek betrokken partijen tot oplossingen zal komen ten aanzien van de stikstofproblematiek zodat de vergunningverlening weer op gang komt. Indiener vraagt zich af of dit mogelijk is door gebiedsgericht te beoordelen of processen op gang kunnen komen om ook de stikstofproblematiek het hoofd te bieden. Indiener vraagt zich af welke rol de belanghebbenden in deze gebiedsprocessen zullen hebben. Hoe ziet de geborgde aanpak eruit en is een planning bekend met betrekking tot de uitvoering van de geborgde aanpak? Kunnen de aanwezige bedrijven die nog niet volledig zijn gelegaliseerd als gevolg van de PAS-problematiek alsnog worden gelegaliseerd? Welke prioriteit geeft de Provincie hieraan en gaat de provincie in overleg met de belanghebbenden gebiedsprocessen op gang brengen?	ZW-0866-10 ZW-0875-10
Indiener vraagt om de maatregelen met betrekking tot de overbelasting met stikstof concreet te maken of te verwijderen uit de POVI	ZW-1385-4

Zienswijze
Indiener wil meer duidelijkheid over de aanpak van de stikstofproblematiek. Vragen daarbij zijn onder meer: Hoe ziet de geborgde aanpak eruit en is er een planning bekend? Gaat de Provincie gebiedsprocessen op gang brengen? Welke rol hebben de belanghebbenden daarin?

Kunnen de aanwezige bedrijven die nog niet volledig zijn gelegaliseerd a.g.v. de PAS-problematiek alsnog worden gelegaliseerd? Welke prioriteit geeft de Provincie hieraan?

Indiener					
ZW-0712-8	ZW-0727-8	ZW-0731-8	ZW-0751-8	ZW-0752-8	ZW-0755-8
ZW-0756-8	ZW-0758-8	ZW-0759-8	ZW-0760-8	ZW-0817-8	ZW-0829-8
ZW-0861-8	ZW-0863-8	ZW-0864-8	ZW-0887-8	ZW-0964-8	ZW-0965-8
ZW-0968-8	ZW-0969-8	ZW-0970-8	ZW-0971-8	ZW-1015-8	ZW-1019-8
ZW-1021-8	ZW-1022-8	ZW-1024-8	ZW-1026-8	ZW-1028-9	ZW-1030-9
ZW-1031-8	ZW-1032-8	ZW-1034-8	ZW-1068-8	ZW-1109-8	ZW-1123-8
ZW-1124-8	ZW-1138-8	ZW-1256-8	ZW-1333-10	ZW-1354-8	ZW-1373-8
ZW-1431-8	ZW-1468-8				

Standpunt GS

Op 23 september heeft GS het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) vastgesteld. Een aanpak voor emissiereductie van stikstof en herstel van de natuur, waterkwaliteit en -kwantiteit in en om Limburgse Natura 2000-gebieden. Met deze aanpak willen we komen tot een geborgd maatregelenpakket ten behoeve van de natuur en om vergunningverlening van het slot te krijgen. Het gaat om een samenhangend pakket van tien generieke maatregelen - voor heel Limburg of voor specifieke gebieden - en een voorzet voor 21 gebiedsgerichte maatregelenpakketten voor de overbelaste Natura 2000-gebieden. Dit wordt met een gebiedsgerichte onderbouwing en in gebiedsprocessen samen met gemeenten, waterschap, (agrarische) ondernemers, grondeigenaren, TBO's en maatschappelijke organisaties verder uitgewerkt. In de gebiedsgerichte aanpak willen we naast een 'basisinzet' voor alle gebieden een 'versnelde, extra inzet' voor vier 'focusgebieden' De Peelvenen, Sarsven en de Banen, Maasduinen en Geuldal-Mergelland. De basisinzet bestaat uit uitvoering van de Natura 2000-(beheer)activiteiten, realisatie van de verplichte areaaluitbreiding in het Natuurnetwerk Nederland, de doorvertaling van generieke maatregelen (denk aan gebiedsgerichte uitwerking van de zondering) en het benutten van meekoppelkansen. Voor de vier focusgebieden kiest de Provincie voor een veel pro-actievere rol en zal deze gebieden voorrang geven bij de besteding van de beschikbare middelen, instrumenten en capaciteit. We kiezen in deze gebieden voor een sterkere provinciale regie op gebiedsprocessen en gebiedsprojecten die ene samenhangende uitvoering van natuurherstel, hydrologische condities én verdere verduurzaming van de landbouw ondersteunen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.67 Stikstofbeleid- Impact op Vlaamse natuurgebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de impact van stikstofdeposities op Vlaamse N2000-gebieden nader te onderzoeken, gezien de recent striktere kritische depositiewaardes in Vlaanderen.	ZW-0725-2

Indiener verzoekt om de mogelijke impact op Vlaams grondgebied, waaronder stikstofdepositities, in rekening te nemen bij de verdere fasen van het proces.	ZW-0725-1

Standpunt GS

Op 10 juni 2025 is op het bestuurlijk overleg tussen de Nederlandse en Vlaamse grensprovincies, het Rijk en het Gewest het 'Afsprakenkader vergunningverlening en dossieruitwisseling' goedgekeurd. Dit afsprakenkader is aanvullend op de eerdere afspraken over het uitwisselen van vergunningaanvragen op basis van het Verdrag van Espoo en Aarhus met betrekking op alle milieueffecten. In het afsprakenkader zijn ook afspraken opgenomen tussen het Ministerie van LVVN en het Departement Omgeving over data en monitoring. Deze zijn al gedeeltelijk geïmplementeerd. Door de uitwisseling van gegevens bestaat er meer inzicht in de herkomst van depositie op de Nederlandse en Vlaamse natuurgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.68 Stikstofbeleid- Participatieproces gemeenten LOS en POVI

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de doorlooptijd van het LOS te kort is om de aanpak goed te doorgronden en vraagt om betere participatie en samenwerking met gemeenten om de integraliteit tussen LOS en POVI te waarborgen.	ZW-0242-102
Indiener geeft aan dat Gedeputeerde Staten, naast het proces rondom de POVI, ook bezig zijn met het opstellen en vaststellen van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS). Vergelijkbaar met de POVI verloopt dit proces erg snel en is er in het beginstadium weinig geparticipeerd met de gemeenten. Na de sonderende behandeling in de Provinciale Staten van 23 mei zoekt de provincie meer verbinding met de verschillende partners en regio's. Door de snelheid en complexiteit van beide processen is het echter lastig om de samenhang en status tussen de verschillende stukken te beoordelen. Complexer wordt het doordat in beide stukken wordt verwezen naar de nadere uitwerking van regels in de provinciale omgevingsverordening. Indiener geeft aan dat, net als bij de POVI, in het LOS lijkt te worden gekozen voor scherpe keuzes en een overheersing van generiek beleid en generieke maatregelen. Het oog voor het gebied en de lopende gebiedsprocessen is echter van groot belang, zowel voor de toekomstbestendigheid van gebieden nabij Natura 2000-gebieden als voor draagvlak in deze gebieden.	ZW-0278-158
Indiener geeft aan dat het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) parallel loopt aan de POVI, maar dat het hoge tempo afstemming en samenhang tussen beide bemoeilijkt. Indiener vraagt om betere participatie en samenwerking	ZW-0237-145

met gemeente te zoeken om de integraliteit tussen beide trajecten te waarborgen.	
Indiener roept de provincie op om een koppeling te leggen tussen (concept) LOS en POVI. In het concept LOS komt de intregrale benadering van de POVI niet terug.	ZW-1038-3

Standpunt GS

Na de sonderende behandeling van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en voor de vaststelling van het LOS op 23 oktober is het participatieproces intensief opgepakt met alle partijen die deelnemen aan de Plattelandscoalitie, waaronder LLTB, LAJK, NMF, TBO's en gemeenten. Daarbij is nadrukkelijk ook veel aandacht besteed aan de integraliteit en samenhang met de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.69 Stikstofbeleid- Rekenmodellen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de modellen die gebruikt worden om N-emissies te berekenen onbetrouwbaar en niet relevant zijn.	ZW-0339-2 ZW-0340-2 ZW-0341-2 ZW-0342-2

Standpunt GS

De landelijk gebruikte modellen om N-emissies en N-deposities te berekenen zijn wettelijk voorgeschreven en staan in de Omgevingsvisie niet ter discussie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.70 Stikstofbeleid- Vergunningsproces

Zienswijze	Indiener
De indiener ziet het belang van de geborgde aanpak stikstof en de daaraan gekoppelde maatregelen. De indiener stelt dat deze aanpak wel gevolgen heeft op het vestigingsklimaat en in het bijzonder op het verstrekken van natuurvergunningen aan nieuwe initiatieven. Alle nieuwe initiatieven met grote en marginale stikstofimpact worden thans namelijk hetzelfde behandeld en moeten dezelfde procedure doorlopen. De indiener verzoekt daarom een uitzonderingspositie voor initiatieven die een zeer kleine, niet in betekenende mate (NIBM) bijdrage aan de stikstofdepositie hebben en	ZW-0198-40

zodoende een versnelde vergunningsprocedure kunnen doorlopen om hiermee ook tijdig voor Limburg relevante ontwikkelingen daadwerkelijk te realiseren.	

Standpunt GS

We begrijpen de oproep ten aanzien van de vergunningverlening. Het LOS moet een basis gaan bieden om gewenste ontwikkelingen, groot of klein, weer te kunnen vergunnen. Het verstrekken van een individuele uitzonderingspositie is niet mogelijk. Wel bezien wij of we generiek, binnen de kaders van de wet en de jurisprudentie, een oplossing kunnen vinden voor heel kleine belastingen en/of kleine tijdelijke belastingen. De POVI is echter niet het instrument om dit te regelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.71 Stikstofbeleid- LOS

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gebiedsgerichte maatregelen uit het LOS zouden moeten prevaleren boven de gestelde generieke maatregelen. Bijvoorbeeld: in nader in te stellen bufferzones worden beperkingen gesteld aan het grondgebruik. Dit kan in strijd zijn met wat gebiedsgericht al in uitvoering is, terwijl een integrale benadering van natuurverbetering juist positief kan uitpakken. In zulke zones kan extensivering en het behoud of de uitbreiding van grasland de hydrologische omstandigheden verbeteren en daarmee de natuur ten goede komen. Indiener roept op om prioriteit te geven aan de gebiedsgerichte maatregelen.	ZW-0278-159

Standpunt GS

We zien de oproep om gebiedsgerichte maatregelen prioriteit te geven als ondersteuning van het beleid van het LOS en de overgangsgebieden, en de gebiedsprocessen die aan de basis van de uitvoering moeten gaan liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.72 Vermeende kaartfouten

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in het Ontwerp diverse aanduidingen aangebracht zijn die indieners plannen belemmeren, zoals Natuurnetwerk Limburg, hellingen,	ZW-0056-2

steile hellingen, en glastuinbouwgebieden, die niet overeenkomen met de situatie.

Standpunt GS

Het Natuurnetwerk is qua begrenzing niet gewijzigd ten opzichte van de vorige POVI. De onderliggende kaarten van de groenblauwe landbouwzone zijn gebaseerd op de geomorfologie van het gebied, en leveren daarmee niet direct beperkingen op, anders dan een motiveringsplicht in geval er ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden. De uitsluiting van glastuinbouw komt voort uit de systematiek die moet voorkomen dat op ongewenste plaatsen glastuinbouw ontstaat, daarom wordt dit overal, met uitzondering van de ontwikkelingsgebieden voor glastuinbouw, uitgesloten.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.73 Verordening

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de zin "De milieubelastende activiteit 'dierenblijf' mag per 1 januari 2030 geen grotere ammoniakemissie per dier toestaan dan de maximale toestaande emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening" ook aangeven dat hier bij onbillijkheid van overwegende aard van kan worden afgeweken, zoals in de huidige omgevingsverordening.	ZW-0313-110

Standpunt GS

Het is altijd mogelijk om onderbouwd, en na besluit van ons college af te wijken van de omgevingsverordening. Dit maakt deel uit van de omgevingsverordening. Het past niet bij het detailniveau van de omgevingsvisie, om hierin alle uitzonderingen te benoemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het in de groenblauwe landbouwzone en de voorgestelde overgangsgebieden rondom kwetsbare Natuur 2000-gebieden mogelijk zou moeten zijn om nieuwvestiging duurzame landbouw toe te staan wanneer deze bijdraagt aan de instandhoudingsdoelstellingen en de biodiversiteitsopgave. Aangezien dit van belang kan zijn om oude cultuurlandschappen in deze gebieden te behouden, moeten dergelijke argumenten meegenomen worden in de motiveringstoets.	ZW-0242-46

Standpunt GS

De Groenblauwe landbouwzone maakt landbouw niet onmogelijk. Landbouw passend bij de aard van het gebied kan hier zeker plaatsvinden en ook nieuw vestigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat opvatting over natuurcompensatie vrij cryptisch is omschreven en het onduidelijk is wat de werkwijze betekent voor de gemeente. Dit geldt ook voor een motivatie-en compensatieplicht in de groenblauwe landbouwzone. Indiener vraagt om duidelijkheid te scheppen over rol als bevoegd gezag en verwachtingen van de lokale overheid.	ZW-0242-44

Standpunt GS

De uitwerking van dit beleid vindt plaats in de omgevingsverordening. In dat kader zal de gevraagde duidelijkheid worden gegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het volgende: Stimuleer actief, stel instrumentarium en financiering beschikbaar, veranker beleid in duidelijke regels in de Omgevingsverordening en geef de aanpak van drukfactoren een plek in de gebiedsprocessen	ZW-0978-9

Standpunt GS

De oproep van de inspreker past bij de voorziene werkwijze in het LOS, met dien verstande dat we alleen kiezen voor regelgeving in de omgevingsverordening als dat echt niet anders kan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de tekst van hoofdstuk 3.4.3 "kunnen nog wel van toepassing zijn" aan te passen naar "zijn en blijven onverkort van toepassing".	ZW-1263-1

Standpunt GS

Het principe dat onderliggende lagen van de groenblauwe landbouwzone van toepassing zijn wordt gehandhaafd.
Het woord "kunnen" in deze zin slaat vooral op het feit dat er onder de verwevingsgebieden ook nog andere lagen kunnen liggen. Dit is echter niet overal zo.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dat in de omgevingsverordening het volgende wordt vastgelegd: dat gemeenten verplicht worden om gesubsidieerde landschapselementen op te nemen in het omgevingsplan. Hierbij vraagt indiener twee zaken. 1. Een uitbreiding van paragraaf 4.6.4 van het omgevingsbeleid. 2. Een uitwerking van de rolverdeling tussen provincie en gemeenten.	ZW-1035-15

Standpunt GS
We kiezen er nu niet voor om landschapselementen verplicht in het omgevingsplan op te nemen. We voorzien dat dit mogelijk een extra drempel opwerpt voor initiatiefnemers die nieuwe landschapselementen willen aanleggen, waardoor het beleid om groenblauwe dooradering te realiseren achter kan blijven.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt: Artikel 8.2 van de Omgevingsverordening Limburg moet worden uitgebreid zodat ook externe effecten van activiteiten buiten het NNL kunnen worden meegewogen bij vergunningverlening en planvorming. Indiener doet een voorstel hoe dit in de POVI geformuleerd kan worden (pag 6)	ZW-1035-19

Standpunt GS
De motiveringsplicht voor de kaartlagen van de groenblauwe landbouwzone houdt onder meer in dat gemotiveerd dient te worden hoe negatieve effecten op het NNL worden voorkomen. Voor zones rondom andere delen van de NNL gaan we niet mee met de wens voor verbreding van deze externe werking op het NNL. We denken dat door de ruimtelijke bescherming van het NNL, door goed natuurbeheer en door natuurherstelmaatregelen in voldoende mate wordt voorzien in het behoud van de kwaliteit en oppervlakte van het NNL.
Voorts profiteert het NNL ook van generieke maatregelen die tbv N2000 gebieden worden genomen, zoals de reductie van stikstof.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.74 Windturbines bedreigen natuurgebieden

Zienswijze	Indiener
De indiener benadrukt dat de zoekgebieden liggen in een groencorridor tussen Natura 2000-gebieden, met wettelijk beschermde dassenburchten. Windturbines zouden deze corridor verstoren, wat in strijd is met Europese natuurwetgeving.	ZW-0044-3
De indiener heeft bezwaar tegen het zoekgebied EN_Zoekgebieden_wind #240 omdat het gelegen is nabij natuurpark Maasduinen en windturbines een groot gevaar vormen voor de vleermuizen, die er leven.	ZW-0066-3
Indiener geeft aan dat de aanwezigheid van windturbines nabij natuurcompensatiegebied De Breidberg het doel van deze compensatie ondermijnt.	ZW-0105-8
Indiener geeft aan dat De Breidberg en Driestruik belangrijke natuur- en wandelgebieden zijn die door windturbines ernstig worden aangetast.	ZW-0128-10 ZW-0130-10
Indiener geeft aan dat de geplande windturbines in t Hanik leiden tot vogelsterfte en het sterven van zeldzame, beschermde vleermuizen.	ZW-1129-4
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van een grensoverschrijdend nationaal park, waaronder de uitbreiding van Nationaal Park De Meinweg naar de Duitse zijde, door de aanwezigheid van windturbines zou worden ondermijnd.	ZW-0848-4
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines in de Beegderheide en Hornerheide onwenselijk is vanwege aantasting van de ecologie, inclusief foerageer routes van vleermuizen, beschermde vogelsoorten en verlies van leefgebied en rustplaatsen voor diverse beschermde diersoorten.	ZW-0284-1
Indiener geeft aan dat de 'passende beoordeling' niet onderzoekt hoe windmolens de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden aantasten.	ZW-0130-12
Indiener geeft aan dat de plaatsing van windturbines in het gebied oostelijk van Roermond, met name op het Wolfsplateau in de gemeente Roerdalen, uiterst ongewenst is omwille van ligging bij Duitse Natura 2000-gebieden en verzoekt om dit gebied als "uitsluitingsgebied" aan te wijzen. Hierbij wordt tevens verwezen naar een eerder standpunt uit 2016 van Natuur en Milieufederatie Limburg. Tot slot zijn gesprekken lopende over de ontwikkeling van een grensoverschrijdend nationaalpark in dit gebied.	ZW-1464-2
Indiener geeft aan dat de plaatsing van windturbines in het gebied ten oosten van Roermond, met name op het Wolfsplateau in de gemeente Roerdalen, en in de grensgebieden van de gemeente Roermond en Reuver onwenselijk is vanwege de nabijheid van Duitse Natura-2000- en andere natuurgebieden.	ZW-0848-2
Indiener geeft aan dat de realisatie van windturbines in de zoekgebieden rondom Melick ernstige ecologische risico’s met zich meebrengt, waaronder verstoring van beschermde flora en fauna en obstakels voor de West-Europese trekroute van de Europese kraanvogels (Rode Lijst).	ZW-1105-2

Indiener geeft aan dat diverse wettelijk beschermde soorten zoals knoflookpad, zandhagedis, rugstreeppad, das, vos, ree en diverse vogelsoorten risico lopen door de aanwezigheid van windturbines.	ZW-0128-4 ZW-0130-4
Indiener geeft aan dat diverse wettelijk beschermde soorten, zoals de knoflookpad, zandhagedis, rugstreeppad, das, vos, ree en diverse vogelsoorten, risico lopen door de aanwezigheid van windturbines in de zoekgebieden.	ZW-0105-7
Indiener geeft aan dat er een conflict bestaat tussen windturbineplannen in het gebied van Echt-Susteren en het natuurgebied 'Im Eiländchen' en verzoekt om af te zien van windturbines nabij dit gebied.	ZW-1464-4
Indiener geeft aan dat er een vogelbeschermingsgebied en Natura 2000 gebied nabij t Hanik liggen, waardoor de locatie ongeschikt is voor een windpark.	ZW-1129-9
Indiener geeft aan dat er hoge insectensterfte zal zijn door de geplande windturbines in t Hanik.	ZW-1129-5
Indiener geeft aan dat het natuurcompensatiegebied De Breidberg wordt ondermijnd door windturbines in de nabijheid.	ZW-0130-5
Indiener geeft aan dat windmolens als overlastgevend en schadelijk voor de natuur, zoals voor vogels, kunnen worden ervaren.	ZW-0479-1
Indiener geeft aan dat windturbines een gevaar vormen voor de ingekorven vleermuis en andere fauna, zoals roof- en trekvogels, in het gebied.	ZW-0392-2
Indiener geeft aan dat windturbines in en in de nabijheid van zoekgebied 20 een risico vormen voor broed- en rustgebieden van soorten zoals rugstreeppadden, bijeneters, kraanvogels, vossen, en reeën.	ZW-0266-4
Indiener geeft aan dat windturbines in het gebied oostelijk van Roermond de plannen voor een binationalen Nationalpark zouden kunnen verstoren en daarom zeer ongewenst zijn. Indiener verwijst daarnaast naar het document "Standpunt over windenergie van de Natuur- en Milieufederatie Limburg uit 2016." Ook hierin werd een plaatsing van windturbines in het gebied ten oosten van Roermond uitgesloten. Verder dient voor de locatie van windturbines ook rekening gehouden te worden met de ontwikkeling van Nationaalpark Meinweg op zowel Duits als Nederlands grondgebied.	ZW-1070-3
Indiener geeft aan dat windturbines nabij natuurreservaat Breehei onwenselijk zijn vanwege risico's voor flora, fauna en waterwinning.	ZW-0929-2
Indiener stelt dat de aanleg en exploitatie van windturbines extra stikstofuitstoot met zich meebrengt, wat nadelig is voor al overbelaste Natura-2000 gebieden in de omgeving	ZW-0034-9
Indiener stelt dat de locatie van zoekgebied 21 onverenigbaar is met de ecologische doelstellingen en juridische bescherming van de meinweg	ZW-0035-10
Indiener stelt dat de Natura-2000 gebieden kwetsbare systemen herbergen die ernstig verstoord kunnen raken door de aanleg en exploitatie van windturbines	ZW-0034-3
Indiener stelt dat grootschalige energieopwekking negatieve effecten heeft op natuur en biodiversiteit, waaronder vliegroutes van vleermuizen en vogels (inclusief beschermde soorten).	ZW-0131-5

Indiener stelt dat her toestaan van windturbines in de directe nabijheid van natuurcompensatiegebied De Breidberg het doel van de natuurcompensatie ondermijnt	ZW-0034-5
Indiener stelt dat in de beoordeling niet is onderzocht in hoeverre de aanleg van windmolens in en om zoekgebied 20 en 21 leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen natura-2000 gebieden	ZW-0034-12
Indiener stelt dat in en rond de zoekgebieden wettelijk beschermde soorten voorkomen, zoals overvliegende vogels die risico lopen op aanvaring met turbinebladen	ZW-0034-4
Indiener stelt dat nabij Natura 2000-gebieden en andere beschermde natuur meer terughoudendheid moet worden betracht.	ZW-0469-18
Indiener stelt dat windturbines aantoonbaar risico vormen voor het Peelgebied (Natura 2000 gebied) door aanvaring en verstoring van migratieroutes van vogels, vleermuizen en insecten	ZW-0267-5
Indiener stelt dat windturbines een direct risico vormen op aanvaringen, verstoring van broed- en rustgebieden en versnippering van leefgebieden van soorten	ZW-0035-6
Indiener stelt dat zoekgebied 20 grenst aan natuurcompensatiegebied de Breidberg en de plaatsing van windturbines haaks staat op het oorspronkelijke doel van natuurcompensatie omdat het eerdere inspanningen om biodiversiteit te behouden ondermijnt	ZW-0035-5
Indiener stelt dat zoekgebied 21 direct tegen kwetsbaar en ecologisch zeer waardevol natura-2000 gebied De Meinweg aanligt en dat volgens Europese regelgeving bij mogelijke effecten op Natura-2000 een passende beoordeling verplicht is	ZW-0035-9
Indiener stelt voor om biodiversiteitsdoelen niet te ondermijnen door de aantoonbare negatieve impact van windturbines op insecten, zoals de jaarlijkse doding van tonnen insecten.	ZW-0267-6
Indiener stelt voor om de plannen voor windturbines in het gebied rond Kerkrade en Landgraaf te herzien, gezien de bescherming van het aangrenzende Natura 2000 gebied.	ZW-1464-3
Indiener stelt voor om de recreatieve functie van de open agrarische landschappen en NNL-gebieden rondom Melick, die bijdragen aan de fysieke en mentale gezondheid van bewoners en bezoekers, te beschermen tegen aantasting door windturbines.	ZW-1105-7
Indiener stelt voor om het gebied ten oosten van Roermond aan te wijzen als uitsluitingsgebied voor windturbines, in lijn met de visie van de Natuur en Milieufederatie Limburg uit 2016.	ZW-0848-3
Indiener stelt voor om in het gebied van Echt-Susteren af te zien van windturbines vanwege bescherming van natuurgebied ‘Im Eiländchen’.	ZW-1070-5
Indiener stelt voor om windturbines nabij Kerkrade en Landgraaf uit te sluiten vanwege bescherming van natuurgebieden.	ZW-1070-4
Indiener stelt voor om windturbines niet te plaatsen in gebieden waar kwetsbare ecosystemen en beschermde flora en fauna aanwezig zijn, zoals de gebieden rondom Melick.	ZW-1105-3

Indiener verzoekt de wettelijke bescherming van natuurcompensatiegebieden en Natura 2000-gebieden serieus te nemen, ook in het licht van eerder gemaakte afspraken over natuurbehoud;	ZW-0035-3
Indiener verzoekt ecologisch gevoelige zones als uitsluitingsgebied aan te merken.	ZW-0486-8
Indiener verzoekt om bescherming van vogels tegen windmolens, omdat zij hierdoor dood vliegen.	ZW-0456-4
Indiener wijst op de ecologische waarde van zoekgebied 21, De Meinweg, dat beschermd is onder de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Indiener wijst op het risico op barrierewerking, verstoring van migratieroutes, aanvarings gevaar voor vogels en vleermuizen en cumulatieve stikstofbelasting en verstoring door geluid en slagschaduw.	ZW-0266-8
Indiener wijst op de risico's van giftige stoffen uit windmolenwieken in het waterwingebied van natuurreservaat Breehei.	ZW-0515-4
Indiener wijst op het risico op barrierewerking, verstoring van migratieroutes, aanvaringsgevaar voor vogels en vleermuizen, cumulatieve stikstofbelasting en verstoring door geluid en slagschaduw.	ZW-0266-9

Standpunt GS

De mogelijke locaties van de windturbines zijn zoekgebieden. Mocht een windturbine daadwerkelijk gerealiseerd worden, dan vraagt deze projectrealisatie altijd nader locatie specifiek onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden (zoals de Omgevingswet), waaronder de bescherming van natuur.

Voorstel aan PS

Zoekgebieden handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er ernstige ecologische risico’s zijn vanwege de nabijheid van de Natura 2000-gebieden Roerdal en De Meinweg.	ZW-0128-3 ZW-0130-3
Indiener geeft aan dat windturbines extra stikstofuitstoot veroorzaken, wat nadelig is voor Natura 2000-gebieden.	ZW-0128-9 ZW-0130-9
Indiener verzoekt om bescherming van natuur en Natura-2000 gebieden zoals Nationaal Park de Meinweg en Lüsekamp tegen de negatieve impact van windturbines.	ZW-0192-12

Standpunt GS

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden, waaronder de bescherming van natuur op grond van de Omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het plaatsen van windmolens in het genoemde buitengebied (226-229-232-234-236-237) een negatieve invloed zal hebben op de natuur en het leefgebied van dieren.	ZW-0497-1
Indiener stelt dat windturbines een negatieve impact hebben op de lokale natuur, vooral door risico's voor flora en fauna (vogelaanvaringen), en dat het unieke landschap schade ondervindt.	ZW-1472-3

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Het aanwijzen van de zoekgebieden windenergie is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Gedetailleerde lokale effecten worden getoetst wanneer een concreet voorstel binnenkomt. Wij maken op dat moment een definitieve, situatie-specifieke, belangenafweging. In deze belangenafweging worden ook de potentiële natuur- en landschapseffecten meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het behoud van natuurcompensatiegebied De Breidberg, dat belangrijk is voor kwetsbare soorten zoals de knoflookpad en de zandhagedis.	ZW-0266-2

Standpunt GS

De mogelijke locaties van de windturbines zijn zoekgebieden. Mocht een windturbine daadwerkelijk gerealiseerd worden, dan vraagt, ook voor de Breidberg, deze projectrealisatie altijd nader locatie specifiek onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden (zoals de Omgevingswet), waaronder de bescherming van natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.75 Yard-E

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat de Gemeenteraad van Sittard-Geleen heeft gekozen voor een groene bestemming van de Yard-E in de vastgestelde Omgevingsvisie.	ZW-0168-5
Indiener benadrukt dat het realiseren van een groene bestemming van Yard-E bijdraagt aan het versterken van het natuurareaal in Limburg, in lijn met het POVI en gemeentelijke visies.	ZW-0168-8

Indiener geeft aan dat de balans in de Westelijke Mijnstreek te vaak doorslaat naar economische belangen ten koste van ecologische belangen.	ZW-0246-2
Indiener geeft aan dat de balans tussen economie en ecologie in de Westelijke Mijnstreek te vaak doorslaat naar economische belangen, ten koste van natuur en leefbaarheid.	ZW-0168-3
Indiener geeft aan dat de balans tussen economie en ecologie te vaak in het voordeel van economische belangen is doorgeslagen in de Westelijke Mijnstreek.	ZW-1265-2
Indiener geeft aan dat de gemeente Echt-Susteren meermaals heeft aangegeven een groene invulling van de Yard-E te ondersteunen, met het oog op de leefbaarheid van Nieuwstadt.	ZW-0168-6
Indiener geeft aan dat de gemeente Sittard-Geleen en de gemeente Echt-Susteren voorstander zijn van een groene invulling van de Yard-E.	ZW-0181-3
Indiener geeft aan dat de groene bestemming van de Yard-E aansluit bij de Omgevingsvisie van de gemeente Sittard-Geleen en de visie van de gemeente Echt-Susteren.	ZW-0143-4
Indiener geeft aan dat een groene bestemming van de Yard-E belangrijk is voor de leefbaarheid van de woonkern Nieuwstadt.	ZW-0246-4
Indiener geeft aan dat het van groot belang is voor de leefbaarheid van Nieuwstadt dat de Yard-E niet wordt omgevormd tot bedrijventerrein.	ZW-0143-2
Indiener geeft aan dat het versterken van natuur op de Yard-E kan bijdragen aan het provinciale voornemen om het areaal aan natuur in Limburg te vergroten.	ZW-0246-5
Indiener stelt dat de uitbreiding van de Brightlands campus op de Lexhy ten noorden van Chemelot een zeer groot risico is voor het Natuurnetwerk Limburg. Er zitten veel vogelsoorten in het bos en het aandeel Natuurnetwerk in de gemeente Sittard-Geleen is al klein.	ZW-0917-4
Indiener stelt voor om de voormalige Yard-E te ontwikkelen tot een natuurgebied langs de Geleenbeek, eventueel in combinatie met natuurinclusieve landbouw.	ZW-0168-2
Indiener stelt voor om het gebied van Yard-E een groene bestemming te geven, in lijn met de Omgevingsvisie van de gemeente Sittard-Geleen en de visie van de gemeente Echt-Susteren.	ZW-1265-3
Indiener stelt voor om in het POVI de natuur langs de Geleenbeek te versterken, mede ter compensatie van het gekapte Sterrebos.	ZW-0164-2
Indiener stelt voor om natuurontwikkeling op de Yard-E te combineren met natuurinclusieve landbouw.	ZW-0246-9
Indiener stelt voor om samen met betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen voor natuurversterking langs de Geleenbeek op de voormalige Yard-E.	ZW-0143-3
Indiener stelt voor om samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om de natuur langs de Geleenbeek te versterken op de locatie van de voormalige Yard-E.	ZW-0246-7
Indiener stelt voor om samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om de natuur langs de Geleenbeek te versterken op de voormalige Yard-E locatie.	ZW-0168-7

Indiener stelt voor om samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om natuur langs de Geleenbeek te versterken op het terrein van de Yard-E.	ZW-0146-3
Indiener stelt voor om samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen voor natuurversterking langs de Geleenbeek ter compensatie van het gekapte Sterrebos.	ZW-0181-2
Indiener verzoekt de Provincie om gebieden aan te wijzen voor kwantitatieve en kwalitatieve natuur (behoud en vooral structurele uitbreiding) ter versterking en uitbreiding van de natuur. Waarbij de indiener de Provincie verzoekt te kiezen voor een groene bestemming (Natuur) van het 27 hectare grote Yard-E terrein. En indiener verzoekt de Provincie verder om op voornoemd terrein samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om natuur langs de Geleenbeek te versterken.	ZW-0930-4
Indiener verzoekt met klem om in de POVI te kiezen voor een groene inrichting van de 27 hectare grote voormalige Yard-E en om hier samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om hier natuur langs de Geleenbeek te versterken mede ter compensatie van het voor niets opgeofferde Sterrebos. Het voornemen om in Limburg het areaal aan natuur te versterken kan volgens de indiener op deze locatie voor een deel gerealiseerd worden en dan sluit het POVI ook aan bij de Omgevingsvisie van de gemeente Sittard-Geleen en de visie van de gemeente Echt-Susteren.	ZW-1139-1
Indiener verzoekt om behoud van Yard E als groen gebied en om deze niet de bestemming bedrijventerrein te geven.	ZW-0262-1
Indiener verzoekt om bij voormalige Yard-E samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om hier natuur langs de Geleenbeek te versterken mede ter compensatie van het voor niets opgeofferde Sterrebos.	ZW-0134-2 ZW-0139-2 ZW-0155-6 ZW-0162-2 ZW-0174-11 ZW-0183-2
Indiener verzoekt om compensatie voor het eerder opgeofferde Sterrebos door natuurversterking op de voormalige Yard-E.	ZW-0143-5
Indiener verzoekt om de versterking van natuur op het terrein van de Yard-E mede ter compensatie voor het opgeofferde Sterrebos.	ZW-0146-4
Indiener verzoekt om een groene bestemming te geven aan de 27 hectare grote voormalige Yard-E, in plaats van deze aan te wijzen als bedrijventerrein.	ZW-0246-1
Indiener verzoekt om een groene bestemming van de 27 hectare grote voormalige Yard-E in plaats van een bedrijventerrein.	ZW-0181-1 ZW-0164-1
Indiener verzoekt om een groene bestemming van de 27 hectare grote voormalige Yard-E, ter versterking van de natuur langs de Geleenbeek, mede ter compensatie van het opgeofferde Sterrebos. Indiener geeft aan dat de gemeente Sittard-Geleen en de gemeente Echt-Susteren voorstander zijn van een groene invulling van de Yard-E.	ZW-1006-1
Indiener verzoekt om een groene bestemming van de voormalige Yard-E van 27 hectare en om samen met de betrokken gemeenten en het	ZW-1265-1

Waterschap een plan te ontwikkelen om de natuur langs de Geleenbeek te versterken.	
Indiener verzoekt om een groene bestemming voor de 27 hectare grote voormalige Yard-E locatie, gelegen naast de woonkern van Nieuwstadt.	ZW-0168-1
Indiener verzoekt om een groene bestemming voor de 27 hectare grote voormalige Yard-E, grenzend aan de Geleenbeek, en stelt voor hier natuur te versterken in combinatie met natuurinclusieve landbouw.	ZW-0143-1
Indiener verzoekt om een groene inrichting van de 27 hectare grote voormalige Yard-E in plaats van een bedrijventerrein.	ZW-0146-1
Indiener verzoekt om in de POVI te kiezen voor een groene inrichting van de 27 hectare van het voormalige Yard-E en om samen met de betrokken gemeenten en Waterschap Limburg een plan te ontwikkelen om natuur langs de Geleenbeek te versterken in combinatie met natuurinclusieve landbouw. Dit mede ter compensatie van het Sterrebos.	ZW-0917-3
Indiener vraagt te kiezen voor een groene inrichting van het gebied en samen met de gemeenten Sittard-Geleen en Echt-Susteren en het Waterschap hier natuur te ontwikkelen in compensatie voor het gekapte Sterrebos.	ZW-0236-5
Indiener wijst erop dat de Gemeenteraad van Sittard-Geleen al heeft gekozen voor een groene bestemming van de Yard-E in de Omgevingsvisie.	ZW-0246-10
Indiener wijst erop dat de groene bestemming van de Yard-E aansluit bij de Omgevingsvisie van de gemeente Sittard-Geleen en de visie van de gemeente Echt-Susteren.	ZW-0246-3
Indiener wijst erop dat het Sterrebos eerder zonder noodzaak is opgeofferd en pleit voor compensatie door natuurontwikkeling op de Yard-E.	ZW-0246-6

Standpunt GS

De betreffende locatie heeft momenteel de bestemming bedrijventerrein, maar is alsnog niet als zodanig in gebruik. Een eventuele toekomstige heroverweging qua bestemming is aan de gemeente en de eigenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied van 27 hectare Yard-E een groene bestemming te geven in plaats van een bedrijventerrein.	ZW-0275-1
Indiener wijst erop dat de recente beëindiging van de anterieure overeenkomst met VDL NedCar een kans biedt om de bestemming van Yard-E te heroverwegen.	ZW-0168-4

Standpunt GS

De betreffende locatie heeft momenteel de bestemming bedrijventerrein, maar is alsnog niet als zodanig in gebruik.

Een eventuele toekomstige heroverweging qua bestemming is aan de gemeente en de eigenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

4.76 Zonering in relatie tot vergunning

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een verandering van de zonering problemen veroorzaakt voor het bedrijf en de geldige NB-vergunning.	ZW-0762-2
Indiener stelt dat de nieuwe regels van de Groenblauwe Landbouwzone problematisch zijn voor het verkrijgen van een vergunning voor het uitbreiden van de loods en het huisvesten van buitenlandse medewerkers.	ZW-1010-5
Indiener stelt voor rekening te houden met de geldige NB-vergunning bij toekomstige zoneringswijzigingen.	ZW-0763-3

Standpunt GS

Een natuurvergunning ziet op de bescherming van een N2000-gebied en de daar voorkomende natuurwaarden. Het al dan niet begrenzen van een gebied als bv Groenblauwe landbouwzone doet daar niet aan af. Het feit dat een gebied in een dergelijke zone gelegen is, bepaalt dus niet of er een vergunningplicht is. Dat volgt uit de aanwijzing van het natuurgebied als N2000-gebied, de daar voorkomende natuurwaarden en de daarbij horende wettelijke bepalingen. De begrenzing als Groenblauwe landbouwzone kan wel een indicatie geven dat goed gekeken moet worden naar het al dan niet bestaan van een vergunningplicht in het kader van de Omgevingswet, onderdeel natuurvergunning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5. Water

5.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De huidige POVI tekst over water bevat veel herhaling en vaag taalgebruik. Hierdoor ontstaat geen overzicht en dwarsverbanden. Indiener verzoekt om hier aandacht aan te besteden.	ZW-0302-71

Standpunt GS

Mede door de opzet van het DSO bevat de POVI dubbelingen in de tekst. We zullen deze waar mogelijk verwijderen.

Voorstel aan PS

Dubbelingen waar mogelijk verwijderen.

Zienswijze	Indiener
De waterzonering en het bijbehorende beschermingsregime is naar mening van indiener niet helder, wat inzicht in de invloed op ontwikkelingen binnen deze zones, zoals woningbouw, bemoeilijkt. Indiener verzoekt om dit te verduidelijken.	ZW-0302-74

Standpunt GS

De zonering is bedoeld om duidelijkheid te geven in de gewenste ruimtelijke ontwikkeling. We zullen in de POVI de zonering waar nodig aanscherpen.

Voorstel aan PS

De zoneringen, met name die van de groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied en primaire landbouwzone aanscherpen.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat Hoofdstuk 6 van de POVI achterblijft in consistentie, samenhang en beleidsmatige scherpte, en vraagt om herziening van het hoofdstuk om meer richting en duidelijkheid te bieden.	ZW-0196-78

Standpunt GS

De structuur en de duidelijkheid van de POVI komt voort uit de zonering en de lagenbenadering. Door de verschillende lagen binnen de groenblauwe landbouwzone te onderscheiden geven we meer duidelijkheid over de doelstellingen in de verschillende kaartlagen.

Tekstueel zullen we de dubbelingen er uit halen en waar nodig verduidelijken.

Voorstel aan PS

Dubbelingen uit de tekst halen en de tekst waar nodig verduidelijken.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat verdere stappen noodzakelijk zijn voor een toekomst waarin we leven met water en de grote opgaves daarbij niet voor ons uit te schuiven of af te wentelen.	ZW-1204-15

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat er grote opgaven zijn. Wij willen met de POVI ruimtelijke handvaten geven voor de aanpak van de wateropgaven. Nadere uitwerking vindt plaats in onder meer het programma Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en het Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de leesbaarheid en integrale afstemming beter kan en dat bronvermelding ontbreekt. Indiener verzoekt dit te verbeteren en aan te vullen.

Indiener					
ZW-0317-58	ZW-0224-52	ZW-0237-38	ZW-0240-43	ZW-0241-38	ZW-0278-58
ZW-1473-38	ZW-1479-90				

Standpunt GS

Mede door de structuur van het DSO zijn er een aantal dubbelingen in de tekst. We zullen waar mogelijk deze weghalen, daarnaast zullen we de consistentie tussen de hoofdstukken verbeteren en bronvermeldingen opnemen. Met name van de kaarten.

Voorstel aan PS

Dubbelingen uit de tekst waar mogelijk verwijderen, consistentie tussen de hoofdstukken verbeteren en bronnen vermelden.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een onevenwichtige oplossingsrichting is voor vitale bodem en robuust watersysteem. Bodem- en watersysteem vitaliteit staan onder druk en organisch stofbeheer is niet toereikend. Verzoek: Versterk de ambitie door in te zetten op watersysteemherstel en kritisch te kijken naar grondgebruiken die bodem en water belasten zonder voedselproductie. Formuleer specifieke maatregelen en prioritaire pilotlocaties voor bodem- en watersysteemherstel in de POVI.	ZW-0188-14

Standpunt GS

Wij streven naar een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem. de ruimtelijke indeling in deze POVI met de groenblauwe landbouwzone en de onderliggende kaartlagen biedt handvaten om ons te helpen dit doel te bereiken. In het kader van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) zullen we nader kijken naar maatregelen. in de overgangsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de tekst rondom wateropgaven tegenstrijdigheden aanwezig lijken, met name in relatie tot waterbeschikbaarheid, waarbij droogteproblematiek en wateroverlast onvoldoende worden geadresseerd en om een duidelijkere duiding van prioriteiten, maatregelen en onderlinge afhankelijkheden vragen.	ZW-0317-186

Standpunt GS

Droogte, wateroverlast en waterkwaliteit en de beschikbaarheid van drinkwater zijn alle grote opgaven. Deze komen in hoofdstuk 6 allemaal aan bod. Daarbij zijn de opgaven in Zuid Limburg anders als in Noord en Midden Limburg. Daarnaast zijn opgaven ook anders in beekdalen als op hellingen of in droogdalen. Daarom hebben we in de groenblauwe landbouwzone de onderliggende kaartlagen zichtbaar gemaakt en gebruiken we deze om ons beleid vorm te geven. Voor het onderdeel water volgt een uitwerking in het Provinciaal waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de indeling in Groenblauw landbouwzone omdat hij meent dat de veiligheid en waterhuishouding in het gebied reeds voldoende zijn geborgd	ZW-0215-4

Standpunt GS

In de groenblauwe landbouwzone zijn gebieden opgenomen waar opgaven liggen voor water en natuur. Zoals beekdalen, hellingen, natte laagten en ecologische verbindingszones etc. Dit zijn gebieden waar we wenselijke ontwikkelingen willen ondersteunen. Waar maatregelen genomen zijn of nog genomen worden en waar we voornemens zijn om middels een motiveringsplicht in de provinciale omgevingsverordening de negatieve invloed van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te mitigeren of compenseren. de grenzen van de groenblauwe landbouwzone voor beekdalen, hellingen, natte laagten, droogdalen, intrekgebieden N2000 en ecologische verbindingszones zijn gebaseerd op onderzoek, geomorfologie en landschap.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.1 op dat de uitdagingen door klimaatverandering missen in de inleiding. Bereid deze zin als volgt uit: "Het realiseren van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van voldoende kwaliteit, nu en in de toekomst, onder veranderende omstandigheden door klimaatverandering".	ZW-1204-100

Standpunt GS

Er zijn meerder factoren van invloed op het bereiken van onze doelstelling. Klimaatverandering is een hele belangrijke. Maar ook demografische ontwikkelingen en de economie is van belang. We hebben dit niet in de formulering van de doelstelling meegenomen, maar zijn ons er ter degen van bewust dat deze ontwikkelingen invloed hebben op het bereiken van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist het fundamentele uitgangspunt dat het watersysteem een samenhangend geheel van grond- en oppervlaktewater is en vraagt om een veel krachtiger uitwerking van het uitgangspunt van Watersysteemherstel dat recht doet aan de gehele kringloop.	ZW-1204-37

Standpunt GS

Het realiseren van een duurzaam robuust en ecologische gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit is het uitgangspunt van ons waterbeleid. Dat betekent enerzijds herstel van het watersysteem, maar ook het aanpassen van onze ruimtelijke inrichting aan het watersysteem en meer rekening houden met water en bodem in onze ruimtelijke ontwikkeling. Naar onze mening zit dit voldoende in de huidige POVI teksten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in paragraaf 6.1.1 toelichting op het watersysteem als kringloop en dat de opdeling in onderdelen geen recht doet aan de fysieke werkelijkheid.	ZW-1204-101

Standpunt GS

Het watersysteem is een samenhangend systeem. Grondwater en oppervlaktewater, waterkwantiteit en waterkwaliteit zijn allen verbonden.

Om te kunnen focussen is de tekst gebaseerd op een onderverdeling in waterkwantiteit, waterkwaliteit, droogte, wateroverlast drinkwater etc. Als Limburg zijn we maar een onderdeel van de totale kringloop, waarin onze buurlanden en buurprovincies een grote rol spelen. Voor ons zijn vasthouden van de neerslag en het beschikbare water niet te snel onze provincie uitvoeren via de Maas bijvoorbeeld van groot belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Groenblauwe zone weer flink is uitgebreid zonder voldoende aandacht voor goed waterbeheer (bufferen van water, bergen van overtollig water), en dat het behoud van landbouwgrond in het geding komt.	ZW-0535-8

Standpunt GS

Het vasthouden van het water dat gevallen is en het toevoegen van dit water aan het grondwatersysteem is een belangrijk uitgangspunt voor het waterbeleid dat in de POVI is opgenomen. Om dit ruimtelijk te ondersteunen zijn in de POVI de gebieden die de groenblauwe mantel vormen apart aangegeven met onderscheiden doelstellingen. Zo gelden er voor hellingen andere doelstellingen als voor beekdalen of natte laagten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aanpassing van de kaartlaag natuurbeekzone bij Thorn/Wessem zodat deze op de locatie ligt van de te verplaatsen beek	ZW-0188-79

Standpunt GS

De zones natuurbeek zijn in de provinciale omgevingsverordening opgenomen om voldoende ruimte te hebben bij de herinrichting van natuurbeken om deze te laten meanderen. Het is bekend dat deze zones niet meer overal kloppen. Bij de volgende aanpassing (ná 2026) van de Omgevingsverordening zullen we de zones actualiseren. Dit is ook in de tekst van de POVI in paragraaf 6.5.8. opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener doet het voorstel om de tekst in de documenten aan te passen zodat de wateropgaven beter worden ingevuld, zoals hierboven beschreven.	ZW-0534-6

Standpunt GS

In hoofdstuk 6 van de POVI worden verschillende kanten van de wateropgaven belicht en wordt in grote lijnen beschreven hoe wij bij toekomstige ontwikkelingen om willen gaan met deze wateropgaven. Het gaat hierbij om een visie. Het uitwerken van concrete maatregelen behoort niet tot de doelstellingen van de POVI. Ook andere overheidslagen, zoals gemeentes en het waterschap, spelen hierbij een rol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat dubbele gebiedsbenamingen zoals “Beekdal” en “Droogdal” verwarrend en foutief zijn en hersteld moeten worden.	ZW-1053-22

Standpunt GS

In het hoofdstuk water zijn de beekdalen allen als beekdal benoemd en de droogdalen als droogdal. De definitie van droogdalen is verduidelijkt. In het hoofdstuk landschap is gekozen voor een andere benaming om verwarring te voorkomen

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot aanpassing van de POVI. De definitie van droogdal is verduidelijkt. De beekdalen in het hoofdstuk landschap hebben een andere benaming gekregen.

Zienswijze	Indiener
"Indien nodig worden er dan ook regels opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg". Dat geldt toch ook voor de andere zones, zoals groenblauwe landbouwzone? Indiener merkt op bij paragraaf 6.3.6: aanpassing en/of opnemen in omgevingsverordening kan toch bij alle zones een mogelijkheid zijn, waarom dan hier zo expliciet noemen?	ZW-1204-134

Standpunt GS

In de overgangsgebieden gaan we eerst een gebiedsproces starten om te bezien welke maatregelen genomen moeten worden en of er wellicht regels moeten worden gesteld om de doelen te bereiken. In andere gebieden nemen we in de volgende herziening van de omgevingsvisie al regels op. Op meerdere plaatsen in de POVI hebben we de relatie tussen het LOS (de gebiedsprocessen) en de Overgangsgebieden en regels verduidelijkt.

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot aanpassing van de POVI. We verduidelijken de relatie tussen het LOS, de gebiedsprocessen in de Overgangsgebieden en de regels in de Omgevingsverordening.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 3.4.3: Graag zien we de definitie van watervriendelijk terugkomen, alsmede de relatie tot het principe van water en bodem sturend en voldoen aan de KRW normen.	ZW-1204-77

Standpunt GS

In de aanpassing van de POVI is gekozen voor een andere benaming: een landbouw die rekening houdt met de opgaven van water, landschap en natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.2 Buitenland

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het thema water ook op te nemen in § 2.6. In Limburg staan de kwantitatieve en kwalitatieve wateropgaven voor grond- en oppervlaktewater immers sterk onder invloed van (de ontwikkelingen in) het buitenland.	ZW-1369-55

Standpunt GS

Het klopt dat zowel de kwantitatieve en kwalitatieve wateropgaven voor grond- en oppervlaktewater onder de invloed staan van onze buurlanden Duitsland en België. In hoofdstuk 6.2.8 en hoofdstuk 6.5.4 wordt daar al bij stil gestaan., maar in hoofdstuk 2.6 zullen wij ook de wateropgave in Euregionale context opnemen.

Voorstel aan PS

In hoofdstuk 2.6 ook de wateropgave in Euregionale context benoemen. Tekstvoorstel: De Maas ontspringt in Frankrijk en stroomt door België naar Nederland. Ook veel regionale Limburgse rivieren en beken zijn grensoverschrijdend: ze stromen vanuit Vlaanderen, Wallonië of Noordrijn-Westfalen onze provincie binnen, om uiteindelijk uit te monden in de Maas. Dit betekent dat de waterkwaliteit en waterkwantiteit in de Maas en in de Limburgse beken wordt beïnvloed door bovenstrooms liggende landen. Daarnaast strekt onze belangrijkste strategische grondwatervoorraad, de Roerdalslenk, zich uit van Noord-Brabant, via Vlaanderen en Limburg naar Noordrijn-Westfalen. Het water uit deze slenk moeten wij daarom delen met onze buurlanden en -provincie en in het beheer van deze slenk moeten wij rekening houden met elkaars belangen ten aanzien van schoon en voldoende grondwater.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt een integrale aanpak en samenwerking tussen belanghebbenden en grondgebruikers in binnen- en buitenland noodzakelijk om een toekomstbestendig watersysteem te realiseren.	ZW-1204-13

Standpunt GS

Wij onderschrijven het standpunt dat een integrale aanpak en samenwerking tussen belanghebbenden en grondgebruikers in binnen- en buitenland noodzakelijk is om een toekomstbestendig watersysteem te realiseren. Om de samenwerking met het buitenland te stimuleren nemen wij als provincie op ambtelijk niveau deel in verschillende gremia waarbij overleg met de buurlanden over het thema water wordt gevoerd. Indien nodig, vindt ook tussentijdse afstemming met onze buurlanden plaats. In sommige gevallen loopt de afstemming met de buurlanden via het ministerie. De samenwerking met de buurlanden blijft een uitdaging, omdat wij als Nederlandse overheidslaag geen mandaat hebben in het buitenland en het soms zoeken is naar een ambtelijke of bestuurlijke evenknie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt met betrekking tot bovenstroomse buurlanden om in heldere doelen en stappen uit te werken wat 'inspanningen', 'verantwoordelijkheden' en 'mogelijkheden' betekent voor de Provincie en wat zij daarin van anderen verwacht.	ZW-1204-41

Standpunt GS

Het mandaat van Provincie Limburg stopt bij de provinciegrenzen en dus ook bij de grenzen die wij delen met Noordrijn-Westfalen, Wallonië en Vlaanderen. Echter stopt water niet bij de provinciegrenzen. Daarom voelt Provincie Limburg de verantwoordelijkheid om, in samenwerking met stakeholders als het waterschap en Rijkswaterstaat, met onze buurlanden voor zover als mogelijk af te stemmen over het grensoverschrijdend waterbeheer. Hoe eerder in het watersysteem problemen kunnen worden voorkomen, hoe beter. Wij zien daarom mogelijkheden en kansen voor maatregelen bovenstrooms, om benedenstrooms wateroverlast of problemen ten aanzien van de waterkwaliteit, te voorkomen. Wij wijzen onze buurlanden graag op deze mogelijkheden en doen via bestaande gremia inspanningen om de Limburgse belangen ten aanzien van water te bewaken. Deze inspanningen doen wij het liefst samen met andere Limburgse of zelfs landelijke waterpartijen, om zo sterker te staan. Wij zoeken hierin de samenwerking met andere waterpartijen op, en verwachten dat zij hiervoor open staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om duidelijkheid over de regierol van de Provincie richting bovenstroomse buurlanden, die nodig is voor KRW-doelen, waterveiligheid en wateroverlast.	ZW-1204-40

Standpunt GS

Provincie Limburg heeft een regierol in het fysieke domein, dat wil zeggen dat het uiteindelijk aan de provincie is om alle belangen die spelen in de fysieke leefomgeving, tegen elkaar af te wegen, en op basis van die afweging keuzes te maken. Voor wat betreft de wateropgaven verschilt de rol van de provincie per onderdeel en zelfs per buurland. Wij nemen richting Duitsland onze rol via de Permanente Grenswatercommissie waar wij zitting in nemen. Vanuit Vlaanderen en Wallonië komt regelmatig de vraag richting Nederland om ons te verenigen en met één aanspreekpunt te werken. Het Rijk neemt die rol als aanspreekpunt op zich, en wij stemmen als provincie daarom af met het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.3 Drinkwater

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat dwarsverbanden voor het thema drinkwater ontbreken tussen beleidskeuzes in verschillende delen van de POVI en veronderstelt dat de samenhang nog inzichtelijk wordt gemaakt.	ZW-1369-11

Standpunt GS

We zijn van mening dat relevante dwarsverbanden voor de drinkwatervoorziening in beeld zijn gebracht. Zie bijvoorbeeld de relatie met de woningbouwambitie, waterbeschikbaarheid en de grote watervragers. Ook de relatie grondwaterbescherming voor de drinkwatervoorziening en landbouw komt aan bod. Als er behoefte is aan verdere toelichting of uitwerking dan gaan we daarover graag met u in gesprek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI aan te geven hoe de ambities met betrekking tot de kwetsbaarheid van de openbare drinkwatervoorziening in Limburg en het nemen van provinciale maatregelen op het gebied van waterkwaliteit in de verordening en sectorale programma’s zullen worden vormgegeven.	ZW-1369-34

Standpunt GS

De POVI is een visie op hoofdlijnen. In het Provinciaal Waterprogramma 2028 - 2032 wordt onder meer de genoemde onderwerpen verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.4 Droogdalen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat droogdalen in paragraaf 6.10.5 uitsluitend worden benoemd in relatie tot Zuid-Limburg, terwijl ze ook zijn aangeduid bij Mook en Middelaar, en verzoekt deze beschrijving aan te vullen zodat het gebiedsbeeld volledig en consistent is.	ZW-0317-190

Standpunt GS

Het klopt dat de droogdalen bij Mook en Middelaar missen op de POVI-kaart met droogdalen. Deze zullen worden toegevoegd.

Voorstel aan PS

De droogdalen bij Mook en Middelaar toevoegen op basis van de geomorfologische kaart.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bebouwing toe te staan in een droogdal bij de eigen wijngaard, omdat door de aanleg van terrassen, greppels, grasranden en agroforestrymaatregelen de afstroming van regenwater effectief wordt tegengegaan en het waterschap deze inrichting positief beoordeelt.	ZW-0494-4

Standpunt GS

De POVI is een visie. Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Provinciale wet- en regelgeving wordt vastgelegd in de omgevingsverordening, die gebaseerd is op de POVI. Voor onder andere de droogdalen geldt volgens de verordening een motiveringsplicht bij een ruimtelijke ontwikkeling. Dat betekent in dit geval dat bij een ruimtelijke ontwikkeling gevraagd wordt hoe de ruimtelijke ontwikkeling bijdraagt aan het behalen van de, in de POVI aangegeven, doelstellingen van een droogdal.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.5 Governance – Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan dat Provincie Limburg de regierol neemt en een impuls geeft aan het halen van de KRW-doelen in 2027. Wees hierbij niet afwachtend richting het Rijk en buurlanden, maar kijk hoe samen met gebiedspartijen een versterkte inzet op het verbeteren van de waterkwaliteit kan worden gegeven.	ZW-1369-33

Standpunt GS

Deze regierol hebben we genomen door In het Provinciaal waterprogramma aan te geven welke maatregelen nodig zijn welke partijen daarvoor verantwoordelijkheid dragen. de verantwoordelijke partijen spreken wij aan op uitvoering van maatregelen. Aan de uitvoering van maatregelen door regionale partijen geven wij een impuls door middel van het Aanvalsplan waterkwaliteit, het Limburgs Offensief Stikstof en de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om de regierol te pakken als bevoegd gezag grondwaterbescherming ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening.	ZW-1369-17

Standpunt GS

In overleg met de Waterleidingmaatschappij Limburg herijken wij het grondwaterbeschermingsbeleid met als doel om de drinkwatervoorziening beter te beschermen en invulling te geven aan de eisen die de kaderrichtlijn Water stelt. Wij spreken het rijk aan op maatregelen die op landelijk niveau moeten worden getroffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat beleidsmatige complexiteit en voortvarende implementatie de samenwerking met omliggende terreinbeheerders, bijvoorbeeld op het gebied van waterbeheer, negatief beïnvloedt.	ZW-0738-4

Standpunt GS

Geen zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor in paragraaf 2.5.2 de zin "Het Rijk is hiervoor primair verantwoordelijk." te vervangen door: "Het Rijk is hiervoor eindverantwoordelijk."	ZW-1204-68

Standpunt GS

Voor de uitvoering van een EU-richtlijn, ook de KRW, is in eerste instantie de lidstaat, dus het rijk verantwoordelijk. In nationale wetgeving worden vervolgens taken en verantwoordelijkheden van regionale overheden bepaald.

Wij zullen ons maximaal inzetten om aan onze taken inzake de KRW uit te voeren. Op de uitvoering van taken waar andere partijen, ook het rijk, verantwoordelijk zijn zullen wij deze partijen aanspreken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de ambitie van een robuust watersysteem een actief grondbeleid met bijbehorende middelen vereist.	ZW-1204-38

Standpunt GS

Daar waar het realiseren van de beleidsambitie om een robuust watersysteem te realiseren noodzaakt tot het verwerven van gronden vraagt dit om daarop toegespitst beleid en de beschikbaarheid van middelen. Wij zullen dit in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 verder uitwerken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat de Provincie een grotere regierol pakt om de waterveiligheid in Limburg te borgen.	ZW-1204-39

Standpunt GS

Het is ons nog niet duidelijk of en zo ja, hoe wij een grotere regierol kunnen en willen innemen bij specifieke gevallen aangaande de hoogwaterveiligheid. Graag gaan we daarover in gesprek met u.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt duidelijk te maken aan wie PL vraagt om advies te vragen bij Waterschap Limburgd en de veiligheidsregio als het gaat om de veiligheidszones 5 en 6 (paragraaf 6.4.12)	ZW-1499-25

Standpunt GS

Bedoelde paragraaf gaat over het toekennen van nieuwe woonfuncties, hetgeen een bevoegdheid is van de gemeenten. Logischerwijs is het daarom ook aan betreffende gemeente om bedoeld advies te vragen. Voor de duidelijkheid zullen wij in de zinsnede 'dient er een advies te worden gevraagd' toevoegen 'door betreffende gemeente'.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.12 in de zinsnede 'dient er een advies te worden gevraagd' toevoegen 'door betreffende gemeente'.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe de Provincie Limburg de vormgeving van het stroomgebiedsperspectief en preventieve waterbeheer kan bevorderen, met inachtneming van haar toezichthoudende verantwoordelijkheid.	ZW-0836-1

Standpunt GS

Wij begrijpen dat deze zienswijze betrekking heeft op de verantwoordelijkheid van het waterschap voor de primaire waterkeringen. Het waterschap heeft de taak om deze keringen zodanig aan te leggen en te onderhouden dat daarmee wordt voldaan aan de landelijk vastgelegde norm voor elke kering. Bij deze landelijke normering is rekening gehouden met de samenhang binnen het stroomgebied. Het toezicht op deze waterschapstaak is belegd bij het rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt: Geef in de POVI aan wanneer de provincie haar bevoegdheid inzet wanneer het waterschap het provinciaal belang niet doeltreffend of tijdig behartigd	ZW-1035-25

Standpunt GS

Hoe de provincie met haar toezichthoudende bevoegdheden omgaat is vermeld in de beleidskaders voor het Interbestuurlijk Toezicht , m.n. het beleidskader 2024-2027, "Provincie midden in de samenleving'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.6 Governance- Centrale systeemverantwoordelijkheid

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de centrale systeemverantwoordelijkheid niet goed is belegd betreffende het op watermanagement gerichte beleidsnetwerk.	ZW-1429-2
Indiener stelt dat de verantwoordelijkheden voor integraal waterbeheer in Limburg niet goed belegd zijn en verzoekt dat de provincie actief regie voert en borging regelt van centrale systeemverantwoordelijkheid.	ZW-1482-1

Indiener wijst erop dat de systeemverantwoordelijkheid op watermanagement gericht beleidsnetwerk bij geen enkele actor goed is belegd.	ZW-1499-12

Standpunt GS

Taken en verantwoordelijkheden betreffende het waterbeheer zijn bij wet toegekend aan verschillende overheden. De provincie kan in deze wettelijke toedeling geen wijziging brengen. Wij constateren wel dat de verdeling van bevoegdheden over verschillende overheden vraagt om een goede onderlinge afstemming.

Gelet op onze verantwoordelijkheid voor het beleid voor het regionale watersysteem voeren wij door middel van het Provinciaal waterprogramma regie en stemmen wij in diverse gremia, op niveau van provincie, stroomgebied en landelijk, af met onze partners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.7 Governance- Primaire waterkeringen

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe PL gaat bevorderen dat Waterschap Limburg de verantwoordelijkheid gaat nemen voor de primaire waterkeringen zoals dit in de vernieuwde Waterwet is belegd bij de waterschappen in plaats van bij Rijkswaterstaat.	ZW-1499-13
Indiener vraagt zich af hoe de Provincie Limburg de primaire waterkeringen gaat bevorderen inachtneming van zijn toezichthoudende verantwoordelijkheid.	ZW-1440-2
Indiener vraagt zich of hoe de Provincie Limburg de waterschappen gaat ondersteunen in het vorm geven van de primaire waterkeringen volgens de vernieuwde Waterwet.	ZW-1429-3

Standpunt GS

De Waterwet is per 1 januari 2024 opgegaan in de Omgevingswet. Waterschap Limburg is beheerder van de primaire keringen langs de Maas in Limburg. Het Rijk is toezichthouder op de primaire waterkeringen. Beheerders hebben de wettelijke plicht om de waterkeringen te onderhouden en te controleren zodat ze voldoen aan de gestelde veiligheidseisen. Er is een wettelijke verplichting vanuit de Omgevingswet om de normen zoals opgenomen in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) op 1 januari 2050 te halen. De Provincie Limburg werkt samen met o.a. het Waterschap Limburg in verschillende hoogwaterveiligheidsprojecten in Limburg, waarbij de kerntaak van de Provincie Limburg in deze projecten is om de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen. Het waterschap rapporteert jaarlijks aan de Provincie Limburg over de voortgang van de uitvoering van het waterbeheerprogramma, waaronder de aanpak van de wateroverlastknelpunten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.8 Waterschap grotere rol

Zienswijze	Indiener
Indiener betreurt het wegnemen van de taak van het Waterschap op panden te beschermen tegen wateroverlast. Dat betekent een verslechtering van het bestaande beleid hetgeen niet wenselijk is.	ZW-0271-131

Standpunt GS

Het waterschap heeft als taak om in gebieden, aangewezen in de provinciale Omgevingsverordening, bescherming te bieden tegen wateroverlast uit het regionale watersysteem tot de norm die per gebied in de verordening is bepaald. Dit jaar zullen wij deze verordening herzien. Het is daarbij niet onze intentie om bescherming weg te nemen die bestaande bebouwing op grond van de thans geldende verordening geniet. Wel handhaven wij het beleid, zoals reeds verwoord in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027, om aangewezen beekdalen zoveel mogelijk vrij te houden van nieuwe bebouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij alle nieuwe planontwikkelingen in alle zones het waterschap te betrekken voor een volwaardig wateradvies.	ZW-1499-26
Indiener verzoekt dat bij alle nieuwe planontwikkelingen in alle beschermingszones altijd het waterschap wordt betrokken voor wateradvies, ongeacht de risicocategorie.	ZW-1482-10
Indiener verzoekt het waterschap te betrekken voor een wateradvies bij alle nieuwe planontwikkelingen in alle zones.	ZW-1440-14
Indiener verzoekt om het wateradvies van het waterschap en de aanbevolen maatregelen in te zetten met betrekking tot de motiveringsverplichting in de Omgevingsverordening.	ZW-1429-4 ZW-1440-3

Standpunt GS

Dit is reeds in de wet geregeld. Op grond van het bepaalde in het Besluit kwaliteit leefomgeving moet bij het opstellen van een omgevingsplan de waterbeheerder worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie in haar toezichthoudende rol meer urgentie aan het waterschap over te brengen.	ZW-1499-16

Standpunt GS

Hoe wij omgaan met onze taak als toezichthouder is aangegeven in de provinciale beleidskaders voor Interbestuurlijk Toezicht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.9 Grondwater

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6.4: Paragraaf is gelieerd aan 6.6.11. Teksten kunnen samengevoegd worden voor betere leesbaarheid.	ZW-1204-185

Standpunt GS

De onderwerpen van 6.6.4 en 6.6.11 hebben inderdaad een duidelijke relatie met elkaar. Vanwege de gekozen structuur van deze POVI kiezen we er voor deze te handhaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in de POVI-kaarten geen verwijzing is naar overlast door grondwater	ZW-0238-126

Standpunt GS

Constatering is correct. Er is geen noodzaak om in een provinciale visie een dergelijke kaart op te nemen. In stedelijk gebied is de gemeente of de perceel eigenaar verantwoordelijk voor het grondwaterpeil.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat provincie Limburg de regierol pakt binnen het waterdossier en glastuinbouw betrekt bij beschikbaarheid en kwaliteit van water, inclusief vergunningverlening voor grondwateronttrekking.	ZW-0274-18

Standpunt GS

De glastuinbouw is en wordt betrokken bij Waterbeschikbaarheid. Ze worden uitgenodigd het convenant mede te ondertekenen. Bevoegd gezag voor vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen voor de glastuinbouw is het waterschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vreest voor beperkingen van het grondgebruik door de hogere grondwaterstanden en het stringenter gebruik van (kunst)meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en leest niet hoe mogelijke bedrijfsschade als gevolg van de POVI gecompenseerd wordt.	ZW-0343-3

Standpunt GS

De POVI is een visie op de ruimtelijke inrichting van Limburg. De verdere uitwerking vindt plaats in aparte programma's en projecten., zoals het Provinciaal Waterprogramma. In dat kader wordt de visie concreet uitgewerkt en komen genoemde zaken zoals regels en eventuele compensaties aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor een betere bescherming van drinkwaterbronnen. Uit eerder aangereikt indicatief kaartmateriaal heeft de indiener mogen afleiden dat vergroting van de 25-jaarszone naar een 200 jaar beschermingsgebied aanzienlijke restricties tot gevolg zal hebben binnen een beduidend groter gebied. Zonder dat aan de voorkant duidelijk is dat die aanwijzing van dat grotere gebied ook tot het gewenste hoger beschermingsniveau gaat leiden. Het lijkt dé (maar verder niet-onderbouwde eendimensionale) oplossing voor een integraal vraagstuk (geohydrologische situatie, gemeente- en landsgrenzen, ruimtegebruik, hemelwaterberging, bodemenergie). Indiener ziet verder op kaart dat de grondwaterbeschermingsgebieden in Venlo niet in dezelfde zonering vallen. Indiener had verwacht dat het grondwaterbeschermingsgebied voor het pompstation Groote Heide ook in de groenblauwe landbouwzone zou vallen.	ZW-0242-52

Standpunt GS

De grondwaterbeschermingsgebieden zijn geen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone, maar zijn een eigenstandige kaartlaag. Dit is gedaan omdat zij een ander karakter hebben dan de onderdelen van de Groenblauwe Landbouwzone. Het vergroten van het beschermingsgebied zal ertoe leiden dat de grondwaterkwaliteit in een groter gebied beter wordt beschermd waardoor deze winningen ook voor de langere termijn gebruikt kunnen blijven worden

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 6.10.1 over de Groenblauwe Landbouwzone – Maasvallei de tekst onvoldoende is verouderd en niet aansluit op de nieuwe BGR (Bodem en Grondwater Research) kaarten, en vraagt om een aanpassing voor de gemeente Bergen, waar de BGR-kaarten op onderdelen worden aangepast en geactualiseerd, zoals op locaties Lindenlaan in Nieuw Bergen.	ZW-1473-158

Standpunt GS

Wij hebben de meest actuele kaarten van het ministerie van I&W gebruikt. In een aantal gevallen kent de BGR hierop een uitzondering.
Deze is door het ministerie echter niet op kaart gezet, maar tekstueel opgenomen. We verwijzen in de tekst van de POVI dan ook naar de BGR. (Beleidslijn Grote Rivieren) voor de rijksregeling met betrekking tot bouwmogelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.10 Grondwater - grondwaterbeschermingsgebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt vast te leggen dat deze aanduiding geen beperkingen mag opleveren voor de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1392-19

Standpunt GS

Onduidelijk is wat wordt bedoeld met 'deze aanduiding'. Voor zover na te gaan heeft het geen betrekking op grondwaterbescherming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie heeft nieuwe zoekgebieden voor grondwaterbescherming vastgelegd. Als er in de toekomst nog extra beperkingen op deze gebieden komt te liggen, dan verslechtert de vruchtbaarheid van de grond. Indiener verzoekt dan ook af te zien van de nieuwe zoekgebieden voor grondwaterbescherming.	ZW-1418-14

Standpunt GS

Het is niet duidelijk waarop de uitspraak is gebaseerd dat grond in een grondwaterbeschermingsgebied minder vruchtbaar zou zijn. Daarvoor hebben wij geen aanwijzingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan begrip te hebben voor de noodzaak en motivatie achter de uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied vanuit provinciaal oogpunt, maar maakt zich zorgen over de ingrijpende gevolgen hiervan.	ZW-1236-165

Standpunt GS

We nemen kennis van uw zorgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat deze uitbreiding leidt tot extra maatregelen, waarvoor niet alleen meer mankracht, maar ook extra financiële middelen nodig zijn.	ZW-1236-166

Standpunt GS

We nemen kennis van uw opmerking en zullen zorgen voor de benodigde menskracht en financiële middelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een duidelijke motivering ontbreekt voor de voorgestelde wijziging van het grondwaterbeschermingsgebied, en dat gezien de mogelijke gevolgen voor bodem- en waterkwaliteit een zorgvuldige toelichting en visie op de consequenties voor ruimtelijk en milieubeleid nodig is.	ZW-0317-192

Standpunt GS

In paragraaf 6.6.2 en 6.6.3 is aangegeven dat het voor de langdurige zekerstelling van de openbare drinkwatervoorziening actualisatie en vergroting van de grondwaterbeschermingsgebieden nodig is, omdat we ervan uit moeten gaan dat de huidige drinkwaterwinlocaties er voor langere tijd zullen blijven. Verplaatsen naar een andere locatie is gezien de drukte in ondergrond en bovengrond in Limburg niet of nauwelijks meer mogelijk.

De consequenties van een aanpassing zijn in kaart gebracht en met stakeholders besproken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan tegen de uitbreiding van grondwaterbeschermingsgebieden te zijn, zoals ten westen van Margraten.	ZW-1207-5

Standpunt GS

Opgemerkt wordt dat er geen uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied aan de westkant van Margraten is voorzien.
In het algemeen is het in het belang van het op lange termijn zekerstellen van de openbare drinkwatervoorziening van belang dat de huidige winningen duurzaam worden beschermd. Uitbreiding van de beschermingsgebieden is daarom nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6.10: Paragraaf is gelieerd aan 6.6.12. Teksten kunnen samengevoegd worden voor betere leesbaarheid.	ZW-1204-186

Standpunt GS

Paragraaf 6.6.10 gaat in op een uitbreiding van de bestaande grondwaterbeschermingsgebieden terwijl paragraaf 6.6.12 nieuwe zoekgebieden beschrijft waar mogelijk in de toekomst een drinkwaterwinning kan worden ingericht. Samenvoegen zou kunnen maar voegt niets toe aan de leesbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de kaarten onwerkbaar en niet realistisch voor agrarische bedrijven, mede gezien de al bestaande beperkingen door grondwaterbeschermingsgebieden in heel Zuid-Limburg.	ZW-0173-4

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. De begrenzing zoals die in Zuid Limburg is gepresenteerd is gebaseerd op berekeningen en de grenzen zijn nog kadastraal ingepast. Als de nieuwe gebieden in de Omgevingsverordening worden opgenomen zullen de grenzen zodanig worden aangepast dat deze in het veld goed herkenbaar zijn. Bijvoorbeeld op perceelsgrenzen en langs wegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de aanwijzing van de gronden als 'zoekgebied grondwaterbescherming' te schrappen. Omdat het zorgt voor: - Aantasting van de bedrijfsvoering. - Rechtsonzekerheid en investeringsklimaat. - Waardedaling van agrarische gronden. - Gebrek aan concrete compensatie. SVP zienswijze punt (uitgebreide uitwerking) in zienswijze zelf doornemen.	ZW-1495-3 ZW-1496-3

Standpunt GS

Er is geen onduidelijkheid over de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied, deze zijn opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg (hoofdstuk 4). Naar onze mening is er geen sprake van een periode van langdurige onzekerheid omdat een eventuele daadwerkelijke aanpassing van de grondwaterbeschermingsgebieden in de nieuwe Omgevingsverordening zomer 2026 zullen worden opgenomen. De regels die in een grondwaterbeschermingsgebied van toepassing zijn voor gewasbeschermingsmiddelen zijn niet anders dan voor andere grondwaterbeschermingsgebieden in Nederland. Middelen die door de Ctgb zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden toegepast. Wij zijn van mening dat daarmee landbouw in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk blijft en er geen sprake is van waardedaling. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aan te geven waarom het grondwaterbeschermingsgebied zodanig moet worden vergroot dat het agrarisch perceel binnen dit gebied zal vallen	ZW-0818-6

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. Op basis van modelberekeningen zijn de grondwaterstromen in kaart gebracht en is de begrenzing zoals opgenomen in de POVI tot stand gekomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen uitbreiding van grondwaterbeschermingsgebieden vanwege de beperkingen die dit nu al oplevert voor de teelten van het agrarisch bedrijf.	ZW-0311-2

Standpunt GS

De uitbreiding van de grondwaterbeschermingsgebieden achten wij noodzakelijk om ook in de toekomst voldoende grondwater te hebben voor de openbare drinkwatervoorziening. Ook in een grondwaterbeschermingsgebied, met de regels die daar van toepassing zijn, is landbouw mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied en geen aanscherping van de regels, omdat deze leiden tot prijsdruk, beperkingen in grondgebruik en economische schade voor agrarische bedrijven.	ZW-1466-6

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Er zijn geen beperkingen aan het grondgebruik en er is dan ook geen sprake van economische schade voor agrarische bedrijven. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de provincie aan te geven wat haar ambitie en opgave zijn om te voldoen aan de KRW en voor bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden.	ZW-0313-46

Standpunt GS

De provincie is (wettelijk) verantwoordelijk voor het beschermen van het grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening. Dat doen we door het aanwijzen van waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones. Doel is dat er voldoende grondwater van goede kwaliteit beschikbaar is zodat WML, ook bij een stijgende vraag naar drinkwater in de toekomst, Limburg van drinkwater kan voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de bescherming in de praktijk geregeld gaat worden.	ZW-1236-168

Standpunt GS

De regels die van toepassing zijn voor de bescherming van het grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening zijn opgenomen in hoofdstuk 4 van de Omgevingsverordening Limburg (https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR705183)

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe inwoners, bedrijven en agrariërs in het grondwaterbeschermingsgebied geïnformeerd zullen worden.	ZW-1236-167

Standpunt GS

Afhankelijk van de uiteindelijk aanpassing van de begrenzing van de grondwaterbeschermingsgebieden door Provinciale Staten zomer 2026 zullen we ons beraden op welke wijze we alle stakeholders informeren. In 2021 zijn bijvoorbeeld alle inwoners van de Limburgse grondwaterbeschermingsgebieden door ons aangeschreven om hun te attenderen op het belang van de bescherming van het grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening. Iets vergelijkbaars behoort tot de mogelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe overtredingen gehandhaafd zullen worden.	ZW-1236-170

Standpunt GS

Toezicht en handhaving van de regels in de Omgevingsverordening wordt door ons uitgevoerd. Handhaving gebeurt zowel op basis van reguliere controles van vergunningsvoorschriften als ook op basis van meldingen van derden van (mogelijke) overtredingen. Voor dergelijke meldingen is een telefoonnummer beschikbaar dat ook is terug te vinden op de borden die de grens van het grondwaterbeschermings- of waterwingebied markeren in het veld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of de gemeente financiële ondersteuning krijgt bij het versneld uitvoeren van taken op het gebied van water en riolering die noodzakelijk zijn door de uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied.	ZW-1236-172

Standpunt GS

Er zijn voor gemeenten geen financiële middelen beschikbaar voor het uitvoeren van taken gerelateerd aan grondwaterbescherming. Wij wijzen erop dat volgens de artikel 2 van de Drinkwaterwet, alle bestuurslagen zorgdragen voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of er aandacht is voor preventie binnen de uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied.	ZW-1236-169

Standpunt GS

Voor de nieuwe beschermingsgebieden zullen zogenaamde gebiedsdossiers en een bijbehorend uitvoeringsprogramma worden opgesteld. Daarin worden potentiële bedreigingen voor de drinkwaterwinning geïnventariseerd en maatregelen geformuleerd. Hierbij betrekken we alle stakeholders, waaronder de gemeenten waar grondwaterbeschermingsgebieden in liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of ondernemers die getroffen worden door de maatregelen financieel schadeloos gesteld zullen worden.	ZW-1236-171

Standpunt GS

Ondernemers die onevenredige schade ondervinden van de regels kunnen een schadeclaim indienen bij de provincie. Deze claim wordt dan voorgelegd aan een extern deskundige.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om rekening te houden met zijn bedrijfsvoering tav zijn gronden die gelegen zijn in grondwaterbeschermingsgebieden indien de regels worden aangescherpt in deze gebieden.	ZW-0227-14

Standpunt GS

In de zoekgebieden voor de uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied naar de 200-jaars zone gaan geen andere eisen gelden dan de huidige regels in grondwaterbeschermingsgebieden.

In de gebieden die worden gereserveerd om mogelijk in de toekomst een drinkwaterwinning te realiseren willen we alleen voorkomen dat er ontwikkelingen plaats gaan vinden die een toekomstig gebruik als grondwaterbeschermingsgebied belemmeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om verduidelijking over de begrenzing van een ingetekend grondwaterbeschermingsgebied bij de Houtsberg, de Kwegt en het kanaal Wessem-Nederweert.	ZW-0196-84

Standpunt GS

De begrenzing is gebaseerd op modelmatige berekening van de grondwaterstroming naar de verschillende WML-winplaatsen. De berekeningen zijn indertijd ambtelijk en bestuurlijk toegelicht bij uw gemeente. Indien behoefte is aan aanvullende informatie kunt u contact opnemen met de betreffende ambtenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil overleg over zoekgebieden voor grondwaterbescherming en samen de gevolgen voor huidig gebruik onderzoeken.	ZW-0224-151

Standpunt GS

We zijn gaarne bereid om met indiener in gesprek te gaan over de gevolgen van het aanpassen van de grondwaterbeschermingsgebieden voor het huidig gebruik. We wijzen er op dat reeds zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg is geweest over deze aanpassing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat moet worden gegarandeerd dat het grondwaterbeschermingsgebied uitsluitend een onderzoeksgebied betreft, zonder dat dit op korte of middellange termijn nieuwe beperkingen oplegt voor het agrarisch gebruik van de gronden, om zo onzekerheid weg te nemen en om te voorkomen dat de agrarische sector onbedoeld wordt beperkt.	ZW-0932-6
Indiener verzoekt dat aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming niet leidt tot extra vergunningseisen of gebruiksbeperkingen voor de bestaande agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1011-10

Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming geen extra beperkingen of vergunningseisen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1349-9 ZW-1323-18 ZW-1322-15
Indiener geeft aan dat de aanduiding Zoekgebied Grondwaterbescherming op de totale bedrijfslocatie forse beperkingen oplevert voor bouwplan en bedrijfsvoering, ondanks dat het gebied primair landbouwgebied is. Indiener stelt dat hun bedrijfsvoering en bedrijfsinkomen onacceptabel negatief wordt beïnvloed hierdoor.	ZW-0933-1
Indiener maakt zich zorgen over wat er op hun afkomt met de nieuwe POVI als agrariër met percelen in zowel Grondwater beschermingsgebieden als niet grondwaterbeschermings gebied en vraagt zich af hoe ze nog bestaansrecht kunnen genereren.	ZW-1187-1
Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van een zoekgebied voor grondwaterbescherming niet leidt tot aanvullende vergunningseisen of beperkingen en dat agrarisch gebruik onverkort mogelijk blijft.	ZW-1319-12
Indiener verzoekt dat zoekgebieden grondwaterbescherming uitsluitend als onderzoeksgebied worden gezien.	ZW-1470-15

Standpunt GS

De zoekgebieden grondwaterbescherming zijn de gebieden waarbinnen we de uitbreiding van de grondwaterbeschermingsgebieden zoeken. Wanneer dit gebied geheel of deels grondwaterbeschermingsgebied zal worden, zullen de regels ook op de nieuwe gebieden van toepassing zijn. Dit zal gevolgen hebben, bijvoorbeeld voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Wij zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een duurzame en rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Ook in de huidige grondwaterbeschermingsgebieden is het merendeel van de grond in agrarisch gebruik en zijn vele agrarische bedrijven aanwezig. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.11 Grondwater- grondwateronttrekkingen

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het beregenen van het land nodig is omwille van het uitspoelen van nutriënten, bodemgezondheid en het tegengaan van erosie. Zonder beregening is het onmogelijk voor gewas om nutriënten uit de bodem op te nemen en te zorgen voor een goede bodemkwaliteit. Daarnaast nemen droge/ humus loze gronden maar beperkt vocht op/ vasthouden, wat het voorkomen van erosie en afspoeling tegenwerkt.	ZW-1119-4 ZW-1157-14 ZW-1161-14 ZW-1367-4

Standpunt GS

We onderschrijven uw opmerking dat beregening nodig kan zijn om een optimale gewasgroei te realiseren en daardoor een maximale opname van mest. Daardoor zal er minder mest uitspoelen dan bij eenzelfde mestgift en minder gewasopbrengst. Daarbij merken we op dat water dat wordt gebruikt voor beregening niet ten goede kan komen aan andere doelen. Derhalve is een goede verdeling van het water van belang. In het kader van het convenant Waterbeschikbaarheid werken we daar met alle stakeholders aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat doordat de bedrijfslocatie en huiskavel zijn gelegen in een Hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur en deelgebied Natte Laagten zij niet waar zij aan toe zijn qua beschikbaarheid van water (beregening) en afwatering van water (grondwaterpeil). Beperking van beregening zal volgens de indiener onherroepelijk leiden dat minder gewasopbrengsten met ook nog eens aan lagere voederwaarde.	ZW-0954-7

Standpunt GS

De hydrologische bufferzones grondwaterafhankelijke natuur zijn niet gewijzigd ten opzichte van de huidige Provinciale Omgevingsverordening. Hier zijn regels opgenomen met betrekking tot nieuwe onttrekkingen. Deze regels wijzigen niet. Voor de natte laagten geldt dat deze specifiek zijn aangegeven, waar ze eerst ook al onderdeel waren van de groenblauwe mantel. We willen hier graag de sponswerking behouden en ruimte blijven bieden voor water.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het beperken van de wateronttrekking door de landbouw voor het behoud van de Peel niet samenvalt met de uitbreiding van grondwaterwinning in Ospeldijk. Indiener stelt voor dat de grondwaterwinning in Ospeldijk wordt afgebouwd.	ZW-0963-5

Standpunt GS

Er is geen sprake van het uitbreiden van de onttrekking voor de drinkwatervoorziening in Ospeldijk. Afbouwen van de winning heeft een zeer gering effect op de Peel omdat water wordt onttrokken uit het diepe grondwaterpakket dat is gereserveerd voor de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet duidelijk is hoe de reductieopgave op grondwateronttrekkingen moet worden gerealiseerd en binnen welk tijdsbestek. Ook is volgens indiener niet duidelijk wat dit voor gevolgen voor de teelt heeft.	ZW-1385-7

Standpunt GS

Op welke wijze en op welke termijn de reductie moeten worden gerealiseerd wordt uitgewerkt in het kader van het convenant Waterbeschikbaarheid. In het Uitvoeringsprogramma dat in de loop van 2026 wordt opgesteld worden hier concrete afspraken over gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan gebruik te maken van beregeningsputten op verschillende percelen. Standstill voor beregeningsputten is echter desastreus voor het telen van productiegewassen in het primair landbouwgebied. In de Povi zijn hydrologische bufferzones en groenblauwe zones vergroot. Daarbij zijn in par. 6.3.10 onttrekkingsbeperkingen opgenomen. Indiener vreest ernstige consequenties voor zijn bedrijfsvoering.	ZW-1226-25

Standpunt GS

De enige beperking die in paragraaf 6.3.10 wordt genoemd is de afwaartse beweging. Dat wil zeggen dat een nieuwe beregeningsput in een bufferzone verder weg van het natuurgebied moet worden geplaatst. er zijn geen beperkingen t.a.v. hoeveelheden genoemd. We zijn van mening dat dit geen ernstige belemmeringen vormt voor de bedrijfsvoering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen grondwaterwinning bij Ospeldijk terwijl er strenge restricties zijn op beregening en watergebruik voor landbouwkundige toepassingen.	ZW-0775-4

Standpunt GS

Het grondwater dat in de winning in Ospeldijk wordt onttrokken ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening uit diepe pakketten die gereserveerd zijn voor de drinkwatervoorziening.. Effecten naar maaiveld zijn nihil door de aanwezigheid van een dikke kleilaag boven het diepe pakket waaruit het water wordt onttrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6.1: Provincie is ook bevoegd gezag voor bodemenergiesystemen. En kaderstellend en coordinerend voor ontwikkeling van beleid. De rol van provincie is groter dan de twee onderdelen die hier genoemd worden.	ZW-1204-184

Standpunt GS

Opmerking dat de rol van de provincie groter is dan genoemd in paragraaf 6.6.1 is terecht. Omdat in deze paragraaf specifiek wordt ingegaan op (grond) water voor drinkwater worden hier niet alle rollen genoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6: Paragraaf 6.6 gaat puur over grondwater voor drinkwater. Grondwater in het algemeen (voor natuur, landbouw, industrie, leefbaarheid, biodiversiteit...) wordt over het algemeen niet expliciet genoemd in de andere hoofdstukken/paragrafen.	ZW-1204-183

Standpunt GS

In andere paragrafen wordt ingegaan op de verschillende aspecten van grondwater. In paragraaf 6.3.7 wordt ingegaan op landbouwkundige onttrekkingen en in paragraaf 6.3.10 op grondwaterafhankelijke natuurgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat verdroging van grondwaterafhankelijke natuur één van de grootste knelpunten in de provincie is. Indiener vraagt om actieve handhaving op illegale putten, verplichte registratie van daadwerkelijke ontrekkingen, en aanscherping van regels rond gedeeld gebruik van putten.	ZW-1035-30

Standpunt GS

Daar waar de provincie bevoegd gezag is voor putten wordt momenteel actief gehandhaafd. Opgemerkt wordt dat Waterschap Limburg bevoegd gezag is voor alle onttrekkingen behalve onttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening en industriële onttrekkingen groter dan 150.000 m³/jaar. Provincie is bevoegd gezag voor de regels uit de Omgevingsverordening en als zodanig verantwoordelijk voor illegale doorboringen van de kleilaag ten behoeve van beregeningsputten in de boringsvrije zone Venloschol. daarop handhaven we momenteel actief.

Ten aanzien van de registratie van onttrekkingen loopt momenteel een landelijk spoor om dit aan te scherpen. Wanneer dit is vastgesteld zullen we daar actief op inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de reductieopgave ten aanzien van grondwaterontrekkingen nader toe te lichten en in kaart te brengen wat de gevolgen van de beoogde peilverhoging en verminderde ruimte tot beregening inhoudt.	ZW-0707-6 ZW-0724-6

Standpunt GS

De reductie opgave van 20% is een algemeen gestelde opgave die in het kader van het convenant waterbeschikbaarheid nader zal worden uitgewerkt. In dit kader zijn verkennende berekeningen uitgevoerd naar de effecten van peilverhogingen. Om de effecten nauwkeuriger te bepalen moet worden uitgewerkt welke maatregelen waar worden genomen. Op basis van de maatregelen die in het uitvoeringsprogramma van het convenant waterbeschikbaarheid worden opgenomen kan in kaart worden gebracht wat de gevolgen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het waterwingebied van doorslaggevende waarde te laten zijn.	ZW-0043-3

Standpunt GS

In het waterwingebied zijn geen ingrepen toegestaan die de beschermende werking van de ondergrond aantasten. Voor zover ons bekend is het plan niet om in het waterwingebied windturbines te plaatsen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener voorziet sterke beperkingen van zijn teelten door het beregeningsverbod	ZW-1081-3

Standpunt GS

De ligging van een perceel in een bufferzone heeft als gevolg dat een nieuwe beregeningsput ter vervanging van een bestaande put verder weg moet liggen van het natuurgebied.

Op welke wijze een eventueel beregeningsverbod wordt ingevuld en wat daarvan de gevolgen zijn zal in het kader van Waterbeschikbaarheid moeten worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of de monitoring van agrarische onttrekkingen, gemeten in m³, ook geldt voor andere sectoren zoals industrie en recreatie, en vraagt om duidelijkheid over de reikwijdte en het doel van deze monitoring. Indiener uit zorgen over de toenemende administratieve lasten door de vele motiveringsplichten en vraagt naar het doel en de samenhang met bestaande verplichtingen zoals de waterparagraaf in omgevingsplannen.	ZW-0196-85

Standpunt GS

Voor alle vergunning- en meldingsplichtige grondwateronttrekkingen geldt de verplichting om de onttrokken hoeveelheid grondwater te meten en deze jaarlijks door te geven. Dit is gebaseerd op landelijke wetgeving. Doel van deze verplichting is het verkrijgen van inzicht in de belasting van het grondwatersysteem door grondwateronttrekkingen. Dit is een onderdeel van het beheren van het grondwater. De genoemde administratieve lasten door motiveringsplichten zijn naar onze mening beperkt. Deze zijn aanvullend op de gemeentelijke verplichtingen in hun omgevingsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een afbouwpad voor bestaande grondwater ontrekkingen in hydrologisch kwetsbare zones.	ZW-1035-31

Standpunt GS

In het kader van het convenant waterbeschikbaarheid en het bijbehorende uitvoeringsprogramma zullen afspraken worden gemaakt over de verdeling van het beschikbare water. Als dat van toepassing is zullen eventuele afbouwpaden daarin worden opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om te verduidelijken hoe en op welke termijn de reductieopgave van 20% per locatie voor onttrekkingen van grondwater gerealiseerd dient te worden. Wordt de reductieopgave per locatie op deze 20% bijvoorbeeld gemaximeerd?	ZW-1159-14 ZW-1213-25

Standpunt GS

De reductie opgave van 20% is een algemeen gestelde opgave die in het kader van het convenant waterbeschikbaarheid nader zal worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.12 Grondwater- intrekgebied Natura 2000

Zienswijze	Indiener
De indiener vreest voor mogelijke vernatting of verminderd gebruik van grondwater in de overgangsgebieden en dat deze gebiedsaanduiding kan leiden tot een gereduceerd gebruik van (kunst)meststoffen.	ZW-0686-9

Standpunt GS

Doelstelling van de aanduiding overgangsgebieden is om aan te geven dat dit gebieden zijn waarin het belangrijk is om rekening te houden met de naastgelegen Natura2000 gebieden.
Dit zijn gebieden waarin we de landbouw willen ondersteunen om een landbouwpraktijk te voeren die bijdraagt aan de instandhouding van de natuur. In gebiedsprocessen wordt uitgewerkt welke maatregelen er nodig zijn voor de duurzame staat van instandhouding van de natuur. Nabij verdroogde natuurgebieden kan dat een vernatting betekenen. Ook een reductie van het (grond-)watergebruik is een mogelijke maatregel. Evenals het voorkomen van uitspoeling van nutriënten. Deze maatregelen worden echter niet in de POVI bepaalt, maar in de genoemde gebiedsprocessen. In de POVI geven we duidelijkheid over de verwachtingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat inspreker twijfelt over het grondwaterverloop richting Wijlre en de invloed op Natura 2000, met een verzoek om onderbouwing.	ZW-0055-3

Standpunt GS

De intrekgebieden zijn bepaald op basis van onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.6.10: De kaartlaag 'Overgangsgebieden' valt deels samen met de kaartlaag 'hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur en de kaartlaag 'intrekgebieden Natura2000'.	ZW-1204-187

Maak duidelijk wat de verschillen tussen deze verschillende zones zijn, en hoe deze zoneringen tot stand zijn gekomen.

Standpunt GS

Het klopt dat de kaartlaag Overgangsgebieden in een aantal gevallen samenvalt met de kaartlagen Hydrologische bufferzone en/of Intrekgebieden N2000. Voor de overgangsgebieden zijn de hydrologische invloedsgebieden van groot belang. In veel gevallen bepalen zijn de begrenzing van de overgangsgebieden. We zullen in de tekst van de POVI de samenhang, maar ook de verschillen uitleggen.

Voorstel aan PS

In de POVI de samenhang en de verschillen tussen de kaartlagen overgangsgebieden, hydrologische bufferzone en intrekgebieden N2000 uitleggen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding intrekgebieden Natura 2000 wordt geschrapt, omdat de kaartinzet onjuist is en feitelijk niet aansluit bij de waterhuishouding.	ZW-0972-12

Standpunt GS

De intrekgebieden zijn gebaseerd op uitgevoerde studies en grondwatermodelleringen. Alleen de intrekgebieden die door deze uitgevoerde studies zijn onderbouwd, zijn op de kaart opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.13 Grondwater- peilverhoging

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie voornemens is om de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm te verhogen. Indiener geeft aan dat grondwaterstanden geen vaste waarde zijn, maar een trend en dat het verhogen van de bovenzijde van deze trend in veel stedelijke gebieden niet wenselijk is met het oog op grondwateroverlast. Indiener vraagt of de provincie de consequenties van deze voorgenomen verhoging in beeld heeft gebracht en zo ja, welke dat zijn.	ZW-0313-44

Standpunt GS

Wij ervan bewust dat grondwaterstanden geen vaste waarde zijn. Grondwaterstanden fluctueren jaarlijks en door het jaar heen. Wij zien dat ten tijde van droogte het grondwater steeds dieper uitzakt. Wij willen deze trend tegengaan en dus de grondwaterstand verhogen. Hogere grondwaterstanden in droge perioden betekent dat hogere grondwaterstanden nodig zijn in de winter om te voorkomen dat het grondwater te diep kan uitzakken in de winter.

Hogere grondwaterstanden kunnen leiden tot grondwateroverlast. Het signaal dat de indiener afgeeft met betrekking tot wateroverlast door hogere grondwaterstanden nemen wij mee. Onze ambitie blijft om de waterbeschikbaarheid te vergroten door middel van hogere grondwaterstanden, maar we zullen daarbij rekening houden met ongewenste gevolgen zoals wateroverlast. Wij zullen de tekst in de Omgevingsvisie aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 3.3: 'Hierbij houden we rekening met wateroverlast en het zoveel mogelijk voorkomen hiervan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verhoging van het grondwaterpeil in het gebied rondom het Heerenven en de Wellse molenbeek voor problemen zorgt, zoals overstromingen en schade aan gebouwen.	ZW-0458-2

Standpunt GS

Wij bedanken de indiener voor deze opmerking.

Onze ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten gaat via twee sporen, het verhogen van de grondwaterstanden en verminderen van de watervraag. Het Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater geven een nadere invulling hoe wij dat willen bewerkstelligen. Bij het verhogen van het grondwaterpeil zullen wij rekening houden met ongewenste gevolgen, zoals wateroverlast, overstromingen en schade aan gebouwen. Wij zullen de tekst in de Omgevingsvisie aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 3.3: 'Hierbij houden we rekening met wateroverlast en het zoveel mogelijk voorkomen hiervan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat grondwaterstanden sterk variëren door afwisseling tussen extreme droogte en extreem natte jaren, en noemt de doelstelling van grondwaterstandverhoging theoretisch en onzinnig.	ZW-0801-6

Standpunt GS

Wij ervan bewust dat grondwaterstanden geen vaste waarde zijn. Grondwaterstanden fluctueren jaarlijks en door het jaar heen. Wij zien dat ten tijde van droogte het grondwater steeds dieper uitzakt. Wij willen deze trend tegengaan door meer water vast te houden en dus de grondwaterstand verhogen om ervoor te zorgen dat er meer water beschikbaar is tijdens droge perioden. Wij geven nadere invulling aan onze ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten in het nieuwe Provinciaal Waterprogramma en in het Convenant Voldoende Zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondervindt nu al hinder van hoge grondwaterstanden. In de Groenblauwe Landbouwzone is sprake van het verhogen van de grondwaterstand van 10 tot 50 cm. Indiener verwacht dat dit ophogen van de grondwaterstand gaat leiden tot blijvende schade aan gebouwen en verslechtering van het grondgebruik en verzoekt dan ook om toe te lichten op de hinder en bedrijfsschade gecompenseerd gaat worden	ZW-0642-2 ZW-0648-3
Indiener verwacht dat door het verhogen van grondwaterstanden bepaalde teelten niet langer mogelijk zijn en vraagt hoe bedrijfsschade als gevolg van peilopzet gecompenseerd gaat worden.	ZW-0343-6

Standpunt GS

De POVI beschrijft onze ambities, doelen en visie voor de lange termijn. Het verzoek van de indiener dat wij toelichten hoe hinder en bedrijfsschade gecompenseerd gaat worden valt buiten het beoogde doel van de POVI. Het signaal dat de indiener afgeeft met betrekking tot wateroverlast door hogere grondwaterstanden nemen wij mee. Onze ambitie blijft om de waterbeschikbaarheid te vergroten door middel van hogere grondwaterstanden, maar we zullen daarbij rekening houden met ongewenste gevolgen zoals wateroverlast.
Wij zullen de tekst in de Omgevingsvisie aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 3.3: 'Hierbij houden we rekening met wateroverlast en het zoveel mogelijk voorkomen hiervan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie Limburg in kaart te brengen wat de gevolgen van de peilverhoging en verminderde ruimte tot beregening betekend voor de teelt van de huidige in ons werkgebied aanwezige gewassen, de economische impact te kwantificeren en bij invoering van deze maatregelen ook deze inkomens en vermogensschade te compenseren.	ZW-1159-15 ZW-1213-26 ZW-1087-8

Standpunt GS

De POVI beschrijft onze ambities, doelen en visie voor de lange termijn. Wij hebben de ambitie om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten door meer water vast te houden en hogere grondwaterstanden te realiseren en door de watervraag te verkleinen. De nadere invulling van deze ambitie vindt plaats in ons Provinciaal Waterprogramma en in het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater, waarin wij samen met onze waterpartners afspraken maken om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. De onderwerpen die de indiener noemt in de zienswijze, worden afgewogen meegenomen in de totstandkoming en uitwerking van het Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater. Wij zullen de tekst van de Omgevingsvisie aanpassen om onze ambitie m.b.t. de waterbeschikbaarheid correct weer te geven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3. van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat het beleid zich te veel op grondwateronttrekking richt, terwijl ook andere aspecten, zoals peilbeheer en waterkwaliteit, belangrijk zijn voor grondwaterafhankelijke natuur.	ZW-0224-148

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat niet alleen grondwateronttrekkingen, maar ook peilbeheer en waterkwaliteit belangrijk zijn voor grondwaterafhankelijke natuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de stabiliteit van het waterpeil in relatie tot het spoor. Plannen en/of werkzaamheden mogen geen invloed hebben op de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen, alsmede op het ongehinderd gebruik van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen. Denk daarbij aan de inrichting en/of exploitatie van een Warmte Koude Opslagsysteem of een WADI , maar ook aanpassingen van watergangen.	ZW-1460-24

Standpunt GS

Wij bedanken de indiener voor de inbreng. Wij zijn ons ervan bewust dat de stabiliteit van de spoorbaan en het ongehinderd gebruik ervan in acht genomen moet worden bij eventuele werkzaamheden aan het watersysteem of veranderingen van het waterpeil.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af ten opzichte van welke grondwaterstand de verhoging van 10-50 cm wordt berekend en wat het doel hiervan is.	ZW-0801-5
mbt 6.3.3 Concreet betekent dit dat we de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm verhogen. Lokaal wordt daarbij bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van de doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied, zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg. Huishoudens, industrie en landbouw zullen allemaal hun bijdrage moeten leveren op het besparen op het watergebruik	ZW-1242-24

Opmerking indiener: T.o.v. welk peil? Wat als er geen peilen zijn vastgesteld, wat houdt men dan aan?

Standpunt GS

Wij zien dat er in toenemende mate uitdagingen zijn rondom de waterbeschikbaarheid in Limburg. De vraag naar water neemt toe en grondwaterstanden dalen ten tijde van droogte. Daarom hebben wij als ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten. Dit willen wij bereiken door hogere grondwaterstanden en het verminderen van de watervraag. De nadere invulling van deze ambitie volgt in het Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener wil graag zorgvuldig geïnformeerd worden over voorgenomen maatregelen m.b.t. wijziging van het waterpeil (gelet op mogelijke gevolgen en schade), evenals over de feitelijke uitvoering van maatregelen. Indiener verwacht maatregelen in het veld zodat het voor het bedrijf mogelijk wordt om zelf (enige) invloed uit te oefenen op het waterpeil.

Indiener					
ZW-0712-13	ZW-0727-13	ZW-0731-13	ZW-0751-13	ZW-0752-13	ZW-0755-13
ZW-0756-13	ZW-0758-13	ZW-0759-13	ZW-0760-13	ZW-0817-13	ZW-0829-13
ZW-0861-13	ZW-0863-13	ZW-0864-13	ZW-0887-13	ZW-0964-13	ZW-0965-13
ZW-0968-13	ZW-0969-13	ZW-0970-13	ZW-0971-13	ZW-1015-13	ZW-1019-13
ZW-1021-13	ZW-1022-13	ZW-1024-13	ZW-1026-13	ZW-1028-14	ZW-1030-14
ZW-1031-13	ZW-1032-13	ZW-1034-13	ZW-1068-13	ZW-1109-13	ZW-1123-13
ZW-1124-13	ZW-1138-13	ZW-1256-13	ZW-1333-15	ZW-1354-13	ZW-1373-13
ZW-1431-13	ZW-1468-13				

Standpunt GS

Wij erkennen de wens van de indiener om geïnformeerd te worden over maatregelen m.b.t. wijzigingen van het waterpeil en de uitvoering van maatregelen. In ons Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater geven we nadere invulling aan onze ambitie om de grondwaterstanden te vergroten en zullen wij in overleg treden met stakeholders omtrent maatregelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.14 Grondwateroverlast door verhoging grondwaterpeil stedelijk gebied

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat uit paragraaf 6.3.3 'Ambitie waterbeschikbaarheid' de ambitie volgt om de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm te verhogen. Indiener stelt dat daarbij lokaal wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van de doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied, zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. Indiener stelt dat hier ook rekening met hangwater dient gehouden te worden. Het grondwater kan volgens de indiener diep zitten maar door ondoordringbare lagen kan infiltrerend regenwater afstromen naar gebieden waar het water in de bodem blijft hangen en tot wateroverlast kan leiden in stedelijk gebied, met het resultaat van natte kelders, optrekkend vocht in de muren en uiteindelijk schimmelvorming en gezondheidsproblemen. Indiener verzoekt de provincie gebieden aan te geven waar dit het geval is en hier geen grondwaterstanden gaan verhogen, zodat geen nieuwe grondwaterproblemen ontstaan.	ZW-0160-94

Standpunt GS

De ambitie 10 - 50 cm is als zodanig geformuleerd om maatwerk mogelijk te maken afhankelijk van de lokale omstandigheden. Daarnaast merken we op dat deze ambitie met name van toepassing is voor het landelijk gebied. Op welke locatie een bepaalde verhoging van het grondwaterpeil wordt nagestreefd zal in het kader van het uitvoeringsprogramma van het convenant waterbeschikbaarheid verder worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de provincie voornemens is de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm te verhogen, maar dat dit in stedelijke gebieden risico’s op grondwateroverlast kan veroorzaken. Indiener vraagt of de consequenties hiervan zijn onderzocht en wat de uitkomsten zijn.

Indiener					
ZW-0278-61	ZW-0166-51	ZW-0186-61	ZW-0196-79	ZW-0224-55	ZW-0237-41
ZW-0240-46	ZW-0241-41	ZW-0242-50	ZW-1236-46	ZW-1473-41	ZW-1479-93

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u een onderverdeling te maken binnen de POVI (per gebiedstype) als het gaat om de beoogde verhoging van de grondwaterstand, zodat er geen nieuwe waterproblematiek binnen het bebouwd gebied van de gemeente Voerendaal ontstaat.	ZW-0206-17

Standpunt GS

De ambitie om de grondwaterstand 10 - 50 cm te verhogen geldt met name in het landelijk gebied. Lokaal wordt daarbij bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van de doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied, zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.15 Hellingen

Zienswijze	Indiener
Een gedeelte van het bouwvlak en de percelen van indiener ligt in de hellingen in Zuid-Limburg. Indiener is het niet eens met het niet mogen verharden en het plaatsen van bebouwing op het bouwvlak en verzoekt dan ook af te zien van deze beperkende maatregelen.	ZW-1418-16

Standpunt GS

De hellingen in Zuid Limburg spelen een belangrijke rol in het watersysteem. Vooral bij hevige regenbuien bestaat hier het risico van afstroming van water en modder. Wij zijn van mening dat hier bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (bebouwing, verharding) rekening moet worden gehouden. Daarom zijn wij voornemens om voor deze gebieden in onze Omgevingsverordening een motiveringsplicht met compensatie en mitigatie op te nemen. Hiermee is bebouwing en verharding dus niet onmogelijk, maar wordt gevraagd om rekening te houden met de waterbelangen en nadelige effecten zo mogelijk te mitigeren en compenseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.16 Intrekgebieden- begrenzing

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de bestemming 'intrekgebied Natura 2000' op het kadastrale perceel gemeente Gulpen, sectie D, nummer 80, onnodig is vanwege vlakke ligging en gebruik van moderne technieken die uitspoeling van nitraat voorkomen.	ZW-0138-6
Indiener stelt dat natura-2000 intrekgebieden niet ingetekend zijn. Verzoekt dat ten minste morfologische intrekgebieden ingetekend worden.	ZW-0978-3
Indiener vraagt zich af waarop de intekening van intrekgebieden Natura2000 is gebaseerd en dient bezwaar aan op de aanmerking van diens gronden.	ZW-0467-1

Standpunt GS

De intrekgebieden Natura2000 zijn ingetekend alleen op basis van/na uitgevoerd onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.17 Intrekgebieden- belang van intrekgebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat verbetering van de waterkwaliteit en behoud van de waterkwantiteit van belang zijn in de intrekgebieden Natura 2000.	ZW-0767-3
Indiener geeft bezwaren aan tegen de aanwijzing van percelen als 'intrekgebied Natura 2000' vanwege oppervlakkige afstroming naar waterbuffers en diepte van het grondwater. Daarbij uit indiener twijfels over het grondwaterverloop richting Wijlre en de invloed op Natura 2000, met een verzoek om onderbouwing.	ZW-0055-1
Indiener verzoekt om verwijdering van de aanduiding ‘Intrekgebied Natura 2000’ en alle andere beperkingen en restricties die hieruit voortkomen.	ZW-1004-2

Standpunt GS

De intrekgebieden Natura 2000 zijn gebaseerd op uitgevoerd onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.18 Intrekgebieden- geen beperkingen

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat indien de Provincie extra regels gaat opstellen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het gebruik van mest in intrekgebieden van Natura-2000 grote gevolgen kan hebben voor het agrarisch bedrijf en verzoekt dat beperkingen in deze gebieden niet worden opgelegd. Indien beperkingen toch worden opgelegd, verzoekt de indiener volledig gecompenseerd te worden.	ZW-0585-9 ZW-1235-5
De indiener vindt het onacceptabel als er regels worden opgenomen in de verordening die leiden tot beperkingen in het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in intrekgebieden Natura-2000. Indien deze toch worden doorgevoerd, dan indiener wenst volledig te worden gecompenseerd.	ZW-0550-6
De Provincie wil in de intrekgebieden Natura 2000 een watervriendelijke landbouw stimuleren, waarbij uitspoeling van nutriënten naar het grondwater	ZW-1418-13

moeten worden voorkomen. Voor indiener is het geheel onacceptabel dat er verdere beperkingen worden opgelegd voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen en verzoekt dan ook om daarvan af te zien.	
Indiener spreekt bezorgdheid uit over aanvullende beperkingen op meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en de impact op de bedrijfsvoering.	ZW-0055-4
Indiener stelt dat zijn gronden gelegen in intrekgebieden mogelijk beperkt zullen worden en dat dit zal leiden tot financiële verliezen en zal leiden tot mestoverschot.	ZW-0227-13

Standpunt GS

De intrekgebieden zijn van belang voor de hydrologische situatie in de nabijgelegen Natura2000 gebieden. We willen daar een watervriendelijke landbouw stimuleren met weinig of geen uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen en voorzien in het opnemen van een motiveringsplicht in de omgevingsverordening die ingaat op het behoud van de infiltratie. Daar waar de intrekgebieden N2000 samenvallen met de overgangsgebieden N2000 zal vanuit deze laatste aanduiding via gebiedsprocessen gekeken worden naar benodigde maatregelen ten behoeve van de duurzame instandhouding van deze Natura2000 gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.19 Intrekgebieden- maatregelen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt duidelijkheid te krijgen over de maatregelen die men in Intrekgebieden Natura-2000 wil doorvoeren.	ZW-0550-4

Standpunt GS

In de intrekgebieden worden in de POVI geen maatregelen genomen of voorzien. Wij zijn voornemens om in deze gebieden, als onderdeel van de groenblauwe landbouwzone een watervriendelijke landbouw te stimuleren. Daarnaast zijn wij voornemens om voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (zoals bebouwing of verharding) via de omgevingsverordening een motiveringsplicht op te leggen. in verband met het behoud van de infiltratiemogelijkheden van (regen)water naar de bodem. De intrekgebieden Natura2000 vallen deels samen met de overgangsgebieden N20000. In het kader van het Limburgse offensief stikstof zal in de overgangsbieden rond de Natura2000 gebieden in gebiedsprocessen bekeken worden of er maatregelen nodig zijn en welke dit zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.20 Mijnbouw

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat vanwege de voortgaande grondheffing door mijnwaterstijging onderzoek naar de grondmechanica noodzakelijk is.	ZW-0062-2

Standpunt GS

Gelet op het karakter van de Omgevingsvisie als strategisch beleidsdocument met betrekking tot de fysieke leefomgeving, zijn de door indiener genoemde onderwerpen niet expliciet in dit document opgenomen. Niettemin achten wij het van belang hier beknopt op in te gaan, zodat indiener goed geïnformeerd is over de inspanningen van de Provincie met betrekking tot het dossier mijnbouwschade. De Provincie heeft, als vertegenwoordiger van de regio, in 2016 bestuurlijke afspraken gemaakt met het destijds verantwoordelijke Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) met betrekking tot het uitvoeren van technische maatregelen. Deze maatregelen beogen de potentiële negatieve gevolgen van de voormalige steenkoolwinning te mitigeren en zijn gebaseerd op een uitgebreid, integraal onderzoek uit 2016 naar mogelijke na-ijlende effecten (de zogenaamde GS-ZL studie). De hieruit voortvloeiende activiteiten zijn uitgewerkt in het Meerjarenprogramma Nazorg Steenkoolwinning 2026-2030 en de daarbij horende jaarlijkse actieplannen. Wat betreft de grondmechanische effecten geldt dat deze reeds in 2016 zijn beoordeeld. Ter aanvulling hierop worden momenteel, in opdracht van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), verdiepende studies uitgevoerd door TNO. Daarnaast wordt informatie betreffende de ontwikkelingen rondom het beëindigen van de bruinkoolwinning in het grensgebied van Nordrhein-Westfalen met ons gedeeld. De focus ligt hierbij op de mogelijke repercussies van de stopzetting van de bruinkoolwinning en het vullen van de groeves op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het Limburgse grond- en oppervlaktewater. Indien noodzakelijk zullen hiervoor externe kennisinstituten worden ingeschakeld ter ondersteuning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het wenselijk is dat in de ontwerp-POVI ook aandacht zou schenken aan de effecten van het stoppen van de bruinkoolwinning in één grensregio.	ZW-0242-53

Standpunt GS

Het stoppen van de bruinkoolwinning en de gevolgen voor Limburg hebben zeker onze aandacht. We bewaken dat er geen nadelige effecten zijn op de Limburgse grond- en oppervlaktewater of de Limburgse natuurgebieden. Daarin trekken we samen op met andere stakeholders zoals Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg. Er is in de POVI geen aandacht aan dit onderwerp besteed omdat het uitgangspunt is dat er geen effecten van het stoppen van de Duitse bruinkoolwinning zullen zijn op Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in de Omgevingsvisie op te nemen dat de provincie zich actief blijft inzetten in het grensoverschrijdend overleg om de grondwaterproblematiek door bruinkoolwinning te adresseren en te onderkennen dat de grootste winst voor grondwaterpeil te boeken is door deze grootschalige onttrekkingen te verminderen of te compenseren.	ZW-1253-34

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2022 - 2027 is opgenomen dat we de gevolgen van het sluiten van de Duitse bruinkoolwinning volgen. Uitgangspunt is dat er geen nadelige effecten mogen zijn voor het Limburgse grond- en oppervlaktewater. Samen met andere stakeholders in Limburgs zoals Waterschap Limburg en Rijkswaterstaat zetten we ons daarvoor in. Opgemerkt wordt dat de effecten van de Duitse bruinkoolwinning op het bovenste grondwater in Limburg volledig worden gemitigeerd. Het stoppen van de bruinkoolwinning zal dan ook niet leiden tot een verhoging van de grondwaterstanden in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om druk op te oefenen op Duitsland voor compensatie/afstemming m.b.t. het grondwatergebruik bij bruinkoolwinning	ZW-0899-10

Standpunt GS

We zijn reeds vele jaren met Duitse partijen in overleg over de gevolgen van het onttrekken van grondwater ten behoeve van het winnen van bruinkool. Daarbij borgen we dat er geen onacceptabele nadelige gevolgen zijn voor het Limburgse grond- en oppervlaktewater. Omdat er geen effecten op het Limburgse water zijn is compensatie niet aan de orde. Samen met het Waterschap en ander betrokkenen bij het grond- en oppervlaktewater stemmen we af over de gevolgen van het stoppen van de bruinkoolwinning in Duitsla2020nd in de komende jaren. We willen geen nadelige effecten daarvan ondervinden. In de diverse Duitse procedures rond het stoppen zullen we daarover met de Duitse instanties communiceren en onze zienswijzen kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u een regierol te nemen en middels de POVI en/of Omgevingsverordening te bekijken hoe de gemeentegrenzen overstijgende problematiek ten aanzien van stijging van het mijnwater verholpen of beperkt	ZW-0206-23

kan worden. Indiener constateert dat er binnen de POVI zeer weinig aandacht wordt geschonken aan het fenomeen ‘mijnwater’ en de stijging van dit mijnwater. Er bereiken ons berichten uit het veld dat de problematiek inmiddels dermate concreet is dat bijvoorbeeld bepaalde gewassen niet meer geteeld kunnen en/of zullen kunnen worden op plekken waar het mijnwater inmiddels te hoog is gestegen.

Standpunt GS

Wij geven invulling aan onze regierol bij de uitvoering van de bestuurlijke afspraken met het Rijk betreffende de nazorg van de voormalige steenkoolwinning via jaarlijkse Actieplannen, waarin de relevante werkzaamheden zijn beschreven. Deze Actieplannen zijn afgestemd met relevante partijen waaronder het Rijk en de regio. De Actieplannen zijn openbaar en sluiten aan bij het Meerjarenprogramma Nazorg Steenkoolwinning 2026-2030 (momenteel in ontwikkeling), dat een meerjarig overzicht biedt van de voorgenomen activiteiten. In de POVI-tekst (§ 7.4.1) wordt hiernaar verwezen. Met betrekking tot het stijgende mijnwater werken wij aan een monitoringsrapportage als onderdeel van de integrale aanpak. Hierin is een prognose van de verdere stijging opgenomen, waarmee wij samen met onze partners beter inzicht krijgen in de ontwikkelingen en indien nodig tijdig passende beheersmaatregelen kunnen treffen.
Op dit moment zijn bij ons geen signalen bekend dat de teelt van bepaalde gewassen niet langer mogelijk is als gevolg van stijgend mijnwater. Wij verzoeken u dergelijke gevallen te melden bij het Infopunt mijnbouw, onder vermelding van de locatie van de betreffende percelen en een beschrijving van de aard en omvang van het probleem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.21 Mijnbouw- grondwaterkwaliteit

Zienswijze	Indiener
De problematiek rondom grondwaterkwaliteit in voormalige mijnbouwgebieden vraagt naar mening van indiener om een snellere aanpak. Indiener mist in de POVI de urgentie op dit onderwerp.	ZW-0302-77
Indiener mist urgentie op het volgende ontwerp in de ontwerp POVI. De problematiek rondom grondwaterkwaliteit in voormalige mijnbouwgebieden vraagt om een snellere aanpak. Inwoners in de betroffen gebieden maken zich in toenemende mate zorgen over de gevolgen van het stijgende mijnwater op hun leefomgeving en gezondheid.	ZW-0187-79
Indiener stelt dat de urgentie van de problematiek rond de verslechterende grondwaterkwaliteit in voormalige mijnbouwgebieden in de ontwerp-POVI onderbelicht blijft, terwijl bewoners zich toenemend zorgen maken over de gevolgen van stijgend mijnwater voor hun gezondheid en leefomgeving.	ZW-0319-37

Standpunt GS

Het onderwerp grondwaterkwaliteit heeft onze aandacht. Momenteel onderzoeken we de gevolgen van het stijgende mijnwater op het de grondwaterkwaliteit. Daarbij kijken we ook naar de ontwikkelingen op langere termijn (enkele decennia). De resultaten van dit onderzoek komen in de zomer van 2026 beschikbaar. Er zijn bij ons geen urgente problemen bekend met de kwaliteit van het bovenste grondwater als gevolg van het stijgend mijnwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.22 Natte laagten

Zienswijze	Indiener
De productielocatie ligt in de GBLZ, en heeft eveneens de gebiedsaanduiding “Maasvallei” en delen hebben de aanduiding “natte laagten”. Hierbij wordt aangegeven dat in deze gebieden een andere vorm van landbouw wordt gevraagd met o.a. meer oog voor natuur- en waterbelangen. Gelet op de beperkte omvang van het landbouwareaal, en toenemende beperkingen op de bedrijfsvoering, is het van belang dat er ook ruimte is voor verbreding van andere agrarische of niet agrarische activiteiten om zo voldoende perspectief te behouden. Daarnaast leidt de functie om water vast te houden/ te bergen tot verdere beperkingen van de landbouw, wat vervolgens effect heeft op het inkomen van de onderneming en op de waarde van de grond. Dit is onacceptabel.	ZW-0597-15

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd en worden dus ook geen beperkingen ten aanzien van de bedrijfsvoering van de indiener opgelegd. Wel wordt er in de omgevingsverordening, gebaseerd op de POVI, gevraagd om een motivering en compensatie bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'natte laagte' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van de doelen die de provincie voor ogen heeft in de desbetreffende zonering, te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.3: Natte laagten die zijn opgenomen zijn veelal de bovenlopen van beeksystemen. Dit waren van oorsprong natte moerasgebieden die functioneerden als spons. Ze hielden het water vast en in droge periodes werd het langzaam afgegeven aan de beeksystemen. Herstel van natte laagten, betekent in deze gebieden dus herstellen van de	ZW-1204-199

doorstroommoerassen. Verder uitwerken hoe dit zich verhoudt tot de beoogde landbouw

Standpunt GS

Het uitwerken van de exacte mogelijkheden die gezien worden voor landbouw in zones van de Groenblauwe Landbouwzone behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanwijzing van een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie onjuist is en verzoekt de aanduiding ‘Natte laagten’ voor een landbouwperceel in de nabijheid van de bedrijfslocatie te schrappen.	ZW-0261-15

Standpunt GS

Het desbetreffende perceel is deels gelegen in een laagte van de Tungelroysebeek. Het is daarom van belang dat bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, rekening wordt gehouden met deze lager gelegen ligging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat rekening gehouden dient te worden met de natte laag van een gebied. Indiener noemt vervolgens een aantal voorbeelden.	ZW-0978-8

Standpunt GS

Bij het aanwijzen van beekdalen wordt gebruik gemaakt van een geomorfologische kaart en van een grondwatermodel, in sommige gevallen aangevuld met specifieke gebiedskennis. Het klopt dat de Itterbeek meer is dan een natte laagte. Daarom is de Itterbeek in de gewijzigde kaartlaag opgenomen als beekdal. Ook het beekdal bij Noorbeek is meegenomen als beekdal. Het beekdal van de Geul opgenomen als beekdal daar waar het als beekdal uit onze analyse is gekomen. Dat betekent dat deze inderdaad niet volledig tot aan de monding van de Maas is meegenomen en de dorpskernen zijn uitgesloten. Hetzelfde geldt grotendeels ook voor de Geleenbeek. Wel zijn daar de zijbeken de Bissebeek en de Hulsbergerbeek toegevoegd aan de nieuwe kaartlaag. Bij de Moeselpeel klopt het dat er nog een natte laagte ontbrak, deze is toevoegt aan de nieuwe kaartlaag.

Voorstel aan PS

Bij de Itterbeek en bij de Noorbeek de beekdalen toevoegen, gebaseerd op de geomorfologische kaart. Bij de Moeselpeel de natte laagte toevoegen, gebaseerd op de geomorfologische kaart.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aanpassingen in de kaartlaag Natte laagte in Linne (Vlootbeek) en Thorn/Wessem (Thornerbeek gaat verlegd worden)	ZW-0188-75

Standpunt GS

Verleggen Thornerbeek: Omdat deze beek nog niet verlegd is, kiezen we ervoor om de natte laagte nog niet te wijzigen. Bij een volgende update van de kaartlaag kan eventueel rekening worden gehouden met deze verlegging, mits de nieuwe begrenzing aansluit op de systematiek die de provincie hanteert voor het begrenzen van de natte laagten. Het klopt dat er nog natte laagten bij Linne ingetekend moeten worden. Deze zijn meegenomen in de nieuwe kaartlaag.

Voorstel aan PS

De natte laagtes ten Zuidoosten bij Linne (gebaseerd op geomorfologische kaart, laagte zonder randwal) intekenen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het mogelijk te maken dat het nieuwe HSMS-station in Maastricht, essentieel voor energietransitie en stroomvoorziening, (onder voorwaarden) gemotiveerd kan worden in het gebied Natte laagten.	ZW-1038-14

Standpunt GS

In de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in de zonering ‘natte laagten’ moet rekening worden gehouden met de doelen die van toepassing zijn op de desbetreffende zonering, in dit geval op doelen ten aanzien van water. Bij de ontwikkeling van het nieuwe HSMS-station moet er dus bijvoorbeeld nagedacht worden over hoe de sponswerking van het landschap toch kan worden behouden, of het verlies kan worden gecompenseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indieners stellen dat de aanduiding ‘natte laagten’ niet onderbouwd is en dat dit leidt tot ongewenste beperkingen. Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen.	ZW-1356-14

Standpunt GS

De systematiek die de provincie hanteert voor het aanduiden van natte laagten is onder andere gebaseerd op de geomorfologische kaart, op de hoogtekaart en grondwatermodellering. Het klopt dat het perceel van de indiener gelegen is in een natte laagte, maar deze POVI leidt niet tot rechtstreekse verbodsbepalingen. In de omgevingsverordening geldt voor de natte laagten een compensatie- en motiveringsplicht om te waarborgen dat in toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden met de doelstellingen die de provincie heeft voor de natte laagten, ten aanzien van water. De POVI biedt aanleiding tot het beschikbaar stellen van middelen, zoals subsidies, beschikbaar te maken, om het behalen van de doelen van de zonering, te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat langs de Horsterbeek in de ontwerp-POVI een zone is aangeduid als 'natte laagte'. In paragraaf 6.10.3 van de ontwerp-POVI staat vermeld dat dergelijke gebieden natter zouden zijn vanwege hun lagere ligging ten opzichte van de omgeving. Indiener stelt dat dit in casu onjuist is. Ter plaatse van de locatieprikker in afbeelding 7 is de Horsterbeek over een lengte van circa 500 meter niet heringericht: er heeft geen beekherstel plaatsgevonden en er ontbreekt meandering. Indiener constateert dat de Horsterbeek hier recht en diep is ingesneden, terwijl het aangrenzende maaiveld juist relatief hoog ligt ten opzichte van de omgeving. Indiener constateert voorts dat de Horsterbeek hier recht en diep is ingesneden, terwijl het aangrenzende maaiveld juist relatief hoog ligt ten opzichte van de omgeving.	ZW-0116-4

Standpunt GS

Het aanwijzen van natte laagtes is onder andere gebaseerd op de geomorfologische kaart en de hoogtekaart, ongeacht of er beekherstel heeft plaatsgevonden en ongeacht of de beek meandert. Het perceel van de indiener is terecht voor een deel aangewezen als natte laagte. Dit leidt niet tot rechtstreekse verbodsbepalingen of aanpassingen. Wel geldt in de omgevingsverordening voor natte laagten een compensatie- en motiveringsplicht om te waarborgen dat bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden met wateropgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ontkluizing van de Anselderbeek voor beekherstel in Eygelshoven wordt gemist. Indiener verzoekt deze nog toevoegen conform de gemeentelijke Omgevingsvisie.	ZW-0263-96

Standpunt GS

De POVI bevat geen complete weergave van zowel bovengrondse als ondergrondse waterlopen. Het maken en onderhouden van een desbetreffende kaart behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Het zienswijzepunt leidt niet tot een aanpassing van de POVI-kaarten.

5.23 Verordening

Zienswijze	Indiener
Het baart indiener zorgen dat de beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning van dusdanige omvang zijn dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklokaties omvatten. Veel bebouwingskernen vallen binnen de twee zoekgebieden. De omvang van de daadwerkelijke contour van grondwaterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied en boringsvrije zone is hiermee niet inzichtelijk en geeft veel onzekerheid naar de nabije toekomst. Het aanwijzen van de zoekgebieden zal in eerste aanleg nog geen zwaarwegende beperkingen opleggen, maar het toekomstperspectief zal wel zijn dat hiervan sprake zal zijn. Weliswaar geeft Provincie Limburg enkele voorbeelden van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar ook hier geldt dat helderheid over de daadwerkelijke impact ontbreekt en naar de toekomst wordt verwezen.	ZW-0207-70 ZW-0238-60 ZW-0253-74 ZW-0271-60
Indiener pleit ervoor om de verbetering van dijktrajecten aan woningbouwprojecten te koppelen en voorwaardelijk te maken.	ZW-1499-7
Indiener stelt dat de impact van een motivatie- en compensatieplicht voor beekdalen in het groen-blauwe landbouwgebied eerst helder moet zijn voordat verdere verplichtingen worden vastgesteld.	ZW-0187-71 ZW-0207-65 ZW-0238-55 ZW-0253-69 ZW-0271-55 ZW-1127-87
Indiener stelt voor dat in de Omgevingsverordening gebruik wordt gemaakt van het door Waterschap Limburg opgestelde wateradvies en dat maatregelen worden getroffen om daaraan te voldoen.	ZW-0836-2
Indiener verzoekt in de motiveringsverplichting in de OVL op te nemen dat een initiatiefnemers, ten aanzien van wateroverlast en droogte, het wateradvies van het waterschap dient te hanteren.	ZW-1499-14
Indiener vindt het noodzakelijk dat er een eis van T=100/2100 komt voor nieuwe woningbouw.	ZW-1204-18
Indiener vraagt om wateraspecten bij woningbouw aan de voorkant mee te nemen via concrete voorwaarden in instructieregels in de Omgevingsverordening.	ZW-1204-42
Indiener vindt het noodzakelijk om bij watergerelateerde doelstellingen in de Omgevingsverordening de keuze voor een motiveringsplicht in instructieregels te heroverwegen en instructieregels te formuleren waarin concrete voorwaarden zijn opgenomen.	ZW-1204-43
Indiener vraagt om Instructieregels in de Omgevingsverordening waarmee de Provincie richting geeft aan waterschappen om bij schaarste prioriteit te geven aan strategische voedselgewassen met lage waterdruk boven niet-voedselgewassen.	ZW-1035-33

Indiener vraagt: KRW-doelen en beekdalfuncties beter juridisch te verankeren in de omgevingsverordening	ZW-1035-27
Indiener wijst op het ontbreken van SMART geformuleerde doelen ten aanzien van water in par. 6.3.9	ZW-1499-20
Indiener vraagt helderheid over aan wie PL de vraag stelt om tot het afkoppelen van riool te komen. (par. 6.3.8)	ZW-1499-19

Standpunt GS

De POVI bevat de provinciale visie met betrekking tot de ruimte. We geven aan welke ontwikkelingsrichting we voor ogen hebben en waar dat nodig is geven we aan hoe we deze willen bereiken. De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Daar waar we het nodig vinden dat de POVI doorwerkt in het beleid van andere partijen zullen we dit opnemen in de Omgevingsverordening. Daarbij zullen we zo duidelijk mogelijk aangeven wat mogelijkheden en beperkingen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.24 Water en economie

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Maas in de ontwerp-POVI nadrukkelijk wordt genoemd als bevaarbare rivier en economisch belang, maar dat onvoldoende rekening wordt gehouden met de impact hiervan op de lokale leefomgeving in Brachterbeek.	ZW-0923-120
Indiener stelt dat de waterhuishouding door een elektrolyser of waterstofcentrale onevenredig zwaar wordt belast door hoog waterverbruik en retourlozingen, en verzoekt dat van dergelijke ontwikkelingen in het energieknooppunt Brachterbeek wordt afgezien.	ZW-0923-123
Indiener stelt dat door klimaatverandering de beschikbaarheid van water in de zomer afneemt terwijl de vraag toeneemt, en verzoekt dat dit als extra reden wordt meegenomen om geen elektrolyser in het energieknooppunt Brachterbeek toe te staan.	ZW-0923-124
Indiener stelt dat industriële processen zoals waterkoeling bij energiecentrales de Maas te veel opwarmen, en verzoekt dat de provincie dit voorkomt ter bescherming van het ecosysteem en de leefomgeving van Brachterbeek.	ZW-0923-121
Indiener stelt dat retourlozing van proceswater in de Maas de waterkwaliteit verder onder druk zet, met negatieve gevolgen voor natuur en leefomgeving van Brachterbeek en omgeving.	ZW-0923-122
Indiener verzoekt een grondige effectanalyse op te stellen voor extra watergebruik en voorziet graag dat nieuwe grootverbruikers, zoals electrolyzers, worden geweerd in gebieden met risico's voor watertekorten of bedreigde drinkwaterwinningen.	ZW-0923-13

Indiener verzoekt in § 2.5 meer aandacht te besteden aan het belang van water voor industrie en de koppeling met energielandschappen en waterstof.	ZW-0272-4

Standpunt GS

In de POVI is aangegeven dat de beschikbaarheid van water voor verschillende doelstellingen beperkt is. Gezien de beperkte beschikbaarheid zullen er keuzes moeten worden gemaakt voor welke functies dit water beschikbaar is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.25 Water en economie- bevaarbaarheid Maas

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak om de gehele Maasroute geschikt te maken voor klasse Vb, inclusief 24/7-bediening om mee te bewegen met de 24-uurs-economie van de havens in Rotterdam en Antwerpen	ZW-0186-123 ZW-0237-112 ZW-0240-117 ZW-0242-126 ZW-0278-133 ZW-1236-117 ZW-1473-112 ZW-1479-164

Standpunt GS

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van infrastructuur, waaronder de scheepvaart. Rijkswaterstaat is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en staat aan de lat voor de uitvoering en het beheer van rijkswaterwegen, waaronder de bevaarbaarheid van de Maas. Hier gaat de Provincie Limburg niet over.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.26 Water en economie- waterbeschikbaarheid

Zienswijze	Indiener
Het huidig beleid richt zich vooral op het handhaven van bestaande praktijken, met nadruk op watergebruik door de landbouw. Andere sectoren, zoals Chemelot, hebben echter ook een aanzienlijke watervraag. Dit blijft naar mening van indiener onderbelicht, zeker in samenhang met noodzakelijk keuzes zowel in het landelijk gebied als rondom de	ZW-0302-72

economische clusters in onze regio. Indiener verzoekt om dit beter uit te werken.	
Indiener stelt dat het huidig beleid zich vooral richt op het handhaven van bestaande praktijken, met nadruk op watergebruik door de landbouw. Andere sectoren, zoals Chemelot, hebben echter ook een aanzienlijke watervraag. Dit blijft onderbelicht, zeker in samenhang met noodzakelijk keuzes zowel in het landelijk gebied als rondom de economische clusters in de regio.	ZW-0187-66 ZW-0207-60 ZW-0238-50 ZW-0253-64 ZW-0271-50 ZW-0314-50

Standpunt GS

Wij erkennen dat er veel sectoren zijn die een watervraag hebben. In het Provinciaal Waterprogramma geven wij een nadere invulling hoe wij omgaan met de watervraag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.27 Water en klimaatadaptatie- afkoppelen

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: "afkoppelen" s.v.p. wijzigen in "afkoppelen en infiltreren" en graag hele POVI hierop checken.	ZW-1204-152

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Deze wordt overgenomen in de tekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. In paragraaf 6.4.6 wordt het woord "afkoppelen" aangepast naar "afkoppelen en infiltreren".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: "Subsidie voor het afkoppelen ….regenwater" s.v.p. wijzigen in "subsidie voor het afkoppelen van bestaand privaat verhard oppervlak".	ZW-1204-154

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Deze wordt overgenomen in de tekst van de POVI, omdat deze beter aansluit op de bestaande subsidiemogelijkheden.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. In paragraaf 6.4.6 wordt het zinsdeel: "subsidie voor het afkoppelen van regenwater", vervangen door: "subsidie voor het afkoppelen van bestaand privaat verhard oppervlak".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.9: S.v.p. in 2e alinea volgende zaken wijzigen: Voor "bedrijventerreinen" toevoegen" zowel bestaande als nieuwe", "streven naar" wijzigen in "zetten in op klimaatbestendige bedrijventerreinen met", "zo veel mogelijk" wijzigen in "maximaal" en "opvang en bergen water " in "afkoppelen en infiltreren van regenwater"	ZW-1204-191

Standpunt GS

Dank voor de tekstuele aanvulling die door u is aangedragen. Deze worden overgenomen in de tekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI: In paragraaf 6.9 wordt de tweede alinea van: "Op bedrijventerreinen (werklocaties) streven we naar zoveel mogelijk opvang en berging van water en naar zuinig watergebruik". herschreven naar: "Op bestaande en nieuwe bedrijventerreinen (werklocaties) streven we naar zoveel mogelijk afkoppelen en infiltreren van regenwater en zuinig watergebruik".

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat stedelijk gebied en werklocaties in Limburg vergroend en minder versteend worden en infrastructuur, zoals riool, optimaal wordt afgekoppeld om waterberging te bevorderen.	ZW-1482-6

Standpunt GS

Het door u ingediende verzoek dat stedelijk gebied en werklocaties in Limburg vergroend en ontsteend dienen te worden, wordt reeds onderstreept in de paragrafen 6.3.8 en 6.4.6 van de ontwerp POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat afkoppelen en infiltreren gemeengoed worden door nieuwbouw niet meer aan te sluiten op het riool.	ZW-1204-19

Standpunt GS

De door u ingediende noodzaak voor de tekst in de POVI wordt niet onderschreven, omdat gemeenten aan de lat staan voor stedelijk waterbeheer en het afkoppelen van nieuwbouw op het riool.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat gemeenten worden opgeroepen om nieuwbouw niet meer aan te sluiten op het riool.	ZW-1204-50

Standpunt GS

De door u ingediende noodzaak wordt voor de POVI niet onderschreven, omdat gemeenten aan de lat staan voor stedelijk waterbeheer en het afkoppelen van nieuwbouw op het riool.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.28 Water en klimaatadaptatie- algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener erkent het strategische belang van water als sturende factor bij ruimtelijke keuzes, gezien uitdagingen zoals klimaatverandering, droogte, stijgende drinkwatervraag, bodemdaling en wateroverlast.	ZW-0196-77

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verwijzing naar de stresstestkaarten nu uitkomt bij de klimaateffectatlas, maar dat de voorkeur uitgaat naar de stresstest van Waterpanel Noord, die dit jaar wordt geactualiseerd.	ZW-0317-66

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. de verwijzing naar regionale stresstesten wordt toegevoegd aan de term "stresstesten" in de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. de term "stresstesten" in paragraaf 6.1.2 moet verwijzen naar regionale stresstesten en producten en niet alleen naar de landelijke klimaateffectatlas.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat in paragraaf 6.9 in het POVI wordt aangegeven dat waar mogelijk het circulair gebruik van water in woningen en bedrijven wordt gestimuleerd. Volgens indiener is dit circulair stimuleren echter niet voldoende. Er dient geïnvesteerd te worden in nieuwe technieken of regionaal beleid moet worden aangepast om het water op te vangen en vast te houden in bebouwde gebieden.	ZW-1479-180

Standpunt GS

Dank voor de opmerking dat het stimuleren van circulair gebruik van water in woningen en bedrijven niet voldoende is voor de opgaven. Bij het stimuleren van circulair gebruik kan mogelijk ook gebruik gemaakt worden van beleid en nieuwe technieken. Dit zal uitgewerkt moeten worden binnen de ontwikkelingen rondom het convenant voldoende zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat waterneutraal bouwen niet altijd correct wordt toegepast. De bestaande bebouwing maakt het gebied vol; verdere bebouwing (zoals zonnepanelen) verhoogt de wateroverlast door extra afvoer via sloten	ZW-0837-4

Standpunt GS

Dank voor dit zienswijzepunt. Door meer waterneutraal te bouwen kan ervaring worden opgedaan waarmee in de toekomst waterneutraal bouwen beter kan worden toegepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 10.5.2: 1e alinea s.v.p. aan laatste zin toevoegen "gevolgen van droogte te verminderen en de waterkwaliteit - door minder riooloverstorten - te verbeteren."	ZW-1204-203

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Paragraaf 10.5.2 wordt aangevuld.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. In paragraaf 10.5.2 wordt de laatste zin van de eerste alinea aangepast van: "Wel moet er in steden en dorpen rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten". naar: Wel moet er in steden en dorpen rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress, wateroverlast en de gevolgen van droogte door

klimaatverandering tegen te gaan, de waterkwaliteit - door minder riooloverstorten - te verbeteren en de leefbaarheid te vergroten.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: Geef aan, aan welke criteria voldaan moet worden om het predicaat natuur- en watervriendelijk te mogen voeren.	ZW-1204-155

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Het opstellen van criteria voor 'natuur- en watervriendelijk' is complex en afhankelijk van meerdere variabelen zoals biodiversiteit, waterkwaliteit en integratie in een ontwerp. In de basis zijn wij van menig dat het ontstenen en vergroenen van de bebouwde omgeving een bijdrage leveren om water vast te houden en te infiltreren. Vanwege de complexiteit van het opstellen van criteria kunnen wij uw toevoeging niet onderschrijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: naast stedelijk gebied en werklocaties ook woonkernen ontstenen en vergroenen. Halverwege de alinea "kernen" invoegen.	ZW-1204-151

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. "kernen" zijn onderdeel van het stedelijk gebied en worden niet als aparte categorie opgenomen in de POVI. Om deze reden kunnen wij uw toevoeging niet onderschrijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.6: stroomschema verantwoord omgaan... is reeds vastgesteld in juni 2024 door het BROL. S.v.p. tekst aanpassen.	ZW-1204-153

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Paragraaf 6.4.6 wordt aangepast.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI: In paragraaf 6.4.6 wordt de zin: "Zie ook het stroomschema: verantwoord afkoppelen regenwater (wordt mei 2025 vastgesteld)." aangepast naar: "Zie ook het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater (vastgesteld in juni 2024 door het BROL en laatst gewijzigd in oktober 2025)".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.7: Graag hier een link opnemen naar de T100 2100 kaartviewer van het waterschap. Die geeft het beste beeld op wateroverlast- en waterveiligheidsrisico's.	ZW-1204-189
Indiener merkt op bij paragraaf 6.7: verwijzing opnemen naar de T=100 in 2100 kaart.	ZW-1204-188

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. de verwijzing naar regionale stresstesten wordt toegevoegd aan de term "stresstesten" in de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de tekst van de POVI, waarin de verwijzing van de stresstesten uitkomt bij de Limburgse producten als toevoeging van de nu opgenomen de landelijke klimaateffectatlas. Hierbij dient een verwijzing te komen naar de klimaateffectatlast 2.0 van Waterpanel Noord en de T100-2100 kaart van het Waterschap Limburg.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de eis dat bedrijven waterneutraal bouwen niet wordt nageleefd, waardoor hemelwater alsnog wordt geloosd op de sloten.	ZW-0753-10

Standpunt GS

Dank voor het indienen van dit zienswijzepunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er geen ruimte meer is voor het afvoeren van water. Indiener stelt dat het gebied Platveld al vol is met de huidige bebouwing. Meer en grotere glasoppervlakten met grote afvoer van hemelwater via sloten, zal leiden tot meer overlast in het gebied	ZW-0753-9

Standpunt GS

Dank voor het indienen van dit zienswijzepunt. Bij nieuwe toevoegingen van verhard oppervlak in een gebied moet een waterberging gerealiseerd worden voor afstromend hemelwater. Wanneer dit geloosd wordt op nabije sloten, dient advies van het Waterschap te worden ingewonnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt bij paragraaf 2.2.9: In 2e alinea na .". Verdichting en intensivering": toevoegen "en het klimaatadaptief maken van".	ZW-1204-64

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen, waarbij naast intensivering en verdichting ook aandacht moet zijn voor het klimaatadaptief maken van bedrijventerreinen. Wij onderschrijven deze toevoeging en zullen deze opnemen in de ontwerptekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. De laatste zin van de 2e alinea van paragraaf 2.2.9 wordt gewijzigd van: "....,waarbij wij stevig inzetten op verdere verdichting en intensivering van de huidige locaties" naar: "....,waarbij wij stevig inzetten op verdere verdichting/ intensivering en het klimaatadaptief maken van de huidige locaties".

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in de omgevingsverordening een motiveringsverplichting over wateroverlast en droogte wordt opgenomen én dat het provinciaal beleid gebruik maakt van het wateradvies van het waterschap, waarbij de provincie maatregelen treft om daaraan te voldoen.	ZW-1482-2

Standpunt GS

Dank voor uw verzoek om een motiveringsplicht bij nieuwe ontwikkelingen toe te voegen. Deze motiveringsplicht is reeds opgenomen in de vigerende omgevingsverordening als instructieregel 3.5 klimaatadaptatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de tekst van paragraaf 6.3.8 en 6.4.6 aan te passen aan de huidige stand van zaken en de vaststellingsdatum te corrigeren.	ZW-1038-9

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u is aangedragen. Paragrafen 6.3.8 en 6.4.6 worden aangepast.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI: In paragraaf 6.4.6 wordt de zin: "Zie ook het stroomschema: verantwoord afkoppelen regenwater (wordt mei 2025 vastgesteld)." aangepast naar: "Zie ook het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater (vastgesteld in juni 2024 door het BROL en laatst gewijzigd in oktober 2025)".

Zienswijze	Indiener

Indiener vindt het noodzakelijk dat er 8-10% ruimte voor water en groen in de publieke ruimte komt.	ZW-1204-20

Standpunt GS

De door de indiener genoemde overweging wordt door ons niet onderschreven, want deze toevoeging bevat een concrete regel voor het aanpassen van de openbare ruimte waar gemeenten voor aan de lat staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk om gemeenten op te roepen om bergingseisen beleidsmatig te verankeren.	ZW-1204-51

Standpunt GS

Dank voor de noodzaak voor bergingseisen die door u wordt aangedragen. Paragraaf 6.3.8 wordt aangepast om aan gemeenten te vragen bergingseisen op te stellen voor nieuwbouw daar waar dit nog niet deel uitmaakt van bestaand beleid.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI: In paragraaf 6.3.8 wordt aan het einde van alinea 2 een zin toegevoegd: "Verder vragen we aan gemeenten om in haar beleid bergingseisen op te nemen voor nieuwbouw in de bebouwde omgeving.

Zienswijze	Indiener
Indiener voorziet meer overlast van hittestress als gevolg van meer bebouwing in het gebied Platveld, omdat landbouwgrond, die zorgt voor verkoeling, vervangen door glas en zonnepanelen. De overlast van hittestress zal negatieve gevolgen hebben voor het leefklimaat binnen het gebied.	ZW-0753-13

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijzepunt aangaande overlast van hittestress in het gebied Platveld. Hiervoor staat de gemeente aan de lat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om bij paragraaf 6.3.8 de koppeling te leggen met par 6.9 en ook andersom.	ZW-1204-138

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijzepunt waarbij u aangeeft de paragrafen 6.3.8 en 6.9 met elkaar te koppelen. Paragraaf 6.9 is de visie voor water in bebouwd gebied en paragraaf 6.3.8 is hier een onderdeel van, namelijk waterberging.
Wij zullen in paragraaf 6.3.8 opnemen dat in 6.9 een verdere toelichting staat van onze visie rondom water in de bebouwde omgeving.

Voorstel aan PS

Dit zienswijzepunt leidt tot een aanpassing van de ontwerptekst van de POVI. In paragraaf 6.3.8 wordt de volgende zin toegevoegd aan het einde van de paragraaf: "Een verdere toelichting voor water in bebouwd gebied is terug te vinden in paragraaf 6.9."

Zienswijze	Indiener
mbt 6.4.2 Iedere grondeigenaar is op het eigen perceel verantwoordelijk voor maatregelen om wateroverlast van regenwater of grondwater te voorkomen. Daarom zal iedere inwoner van Limburg rekening moeten houden met de mogelijkheid van extremer weer en zal hij of zij eventueel maatregelen moeten treffen voor eigen huis en erf. Daaronder valt ook de zorg voor maatregelen om het grondwater buiten te houden. Opmerking indiener: Dus Waterschap en Provincie zijn niet meer verantwoordelijk? indiener is het daarmee niet eens en vraagt om aanpassing.	ZW-1242-27

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijzepunt. U bent als perceeleigenaar zelf verantwoordelijk voor het nemen van voorzorgsmaatregelen om wateroverlast te verminderen. Uw opmerking over de verantwoordelijkheid van het Waterschap en de Provincie onderschrijven wij niet. Zowel overheden als ook particulieren dragen een verantwoordelijkheid voor het verminderen van wateroverlast door extreme neerslag. Zo zetten overheden in op het verminderen van wateroverlast door ruimtelijke afweging te maken voor nieuwe ontwikkelingen en voert het Waterschap maatregelen uit om wateroverlast in de bebouwde omgeving te beperken binnen het programma Water in balans.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.29 Water en klimaatadaptatie- maatlat

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat gemeenten nadrukkelijk worden opgeroepen om de landelijke "Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving”, het “ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving”, het "Stroomschema verantwoord omgaan met regenwater" (BROL 2024) toe te passen én te verankeren in gemeentelijk beleid.	ZW-1204-49

Standpunt GS

Dank voor de door u omschreven noodzaak om gemeenten te wijzen op de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving en het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater. Ons inziens worden de door u omschreven punten reeds benoemd in de paragrafen 6.3.8, 6.4.6, 6.7 en 6.9 van de huidige ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt bij paragraaf 6.1.2: Tekst s.v.p. aanpassen in "wij roepen gemeenten op om de landelijke Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving toe te passen en te borgen in het gemeentelijke beleid".	ZW-1204-103

Standpunt GS

Dank voor de door u omschreven noodzaak om gemeenten te wijzen op de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving en het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater. Ons inziens worden de door u omschreven punten reeds benoemd in de paragrafen 6.3.8, 6.4.6, 6.7 en 6.9 van de huidige ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.30 Water en klimaatadaptatie- panorama Maasvallei

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het Panorama Maasvallei ontbreekt in de visie. Dit is opgesteld in opdracht van de provincie en samen met de ketenpartners. Volgens indiener zou deze visie centraal moeten staan binnen het Maasvallei-gebied. Daarnaast wordt het aanpakken van riooloverstorten een aantal keer benoemd, maar het is niet duidelijk hoe gemeenten daarmee worden geholpen. Indiener vindt nader overleg hierover wenselijk.	ZW-1479-177

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in § 16.2 (Bouwstenen voor de POVI) het Panorama Maasvallei (2024) ontbreekt, terwijl dit onderzoek veel inzicht biedt in kwaliteiten van de Maasvallei en integrale inrichtingsprincipes voor klimaatadaptatie, ruimtelijke inrichting en leefbaarheid. Indiener had verwacht de resultaten terug te zien in H6 (Water) en andere thematische hoofdstukken.

Indiener				
ZW-0166-128	ZW-0224-130	ZW-0237-118	ZW-0240-123	ZW-0242-133
ZW-0278-139	ZW-0317-138	ZW-0317-187	ZW-1236-123	ZW-1473-118
ZW-1479-170				

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat het Panorama Maasvallei en de daarin geformuleerde ruimtelijke ambities een nuttige leidraad kunnen zijn voor inrichtingsprojecten in de Maasvallei. Wij zullen in de POVI een verwijzing naar dit document opnemen en de zeven ruimtelijke ambities, waarbij het natuurlijk systeem als uitgangspunt is genomen, benoemen.

Voorstel aan PS

Het zienswijze punt leidt tot aanpassing van de tekst van de POVI. Aan het einde van § 6.2.4 Maasprojecten wordt de volgende tekst toegevoegd:

In 2023-2024 hebben de samenwerkende overheden in het gebied langs de Maas het “Panorama Maasvallei” opgesteld. Het Panorama Maasvallei is na een intensief en participatief proces in mei 2024 vastgesteld door de leden van het Bestuurlijk Platform Maasvallei als een gezamenlijk werk- en inspiratiedocument. In dit document zijn op basis van bureaustudie en inbreng van deze overheden zeven ambities voor de ruimtelijke inrichting van de Maasvallei geformuleerd en beeldend toegelicht. De zeven ambities uit het Panorama Maasvallei zijn:

1. Het natuurlijk systeem van de Maas als leidende structuur
2. Ruimte voor water, mèt kwaliteit;
3. Een florerend, samenhangend Natuurnetwerk;
4. Toekomstbestendige landbouw voor een gezonde bodem, op de juiste plek;
5. Hoog, droog en groen wonen en werken;
6. Klimaatrobuuste, duurzame bedrijvigheid en infra, in balans met andere functies;
7. Een gevarieerd, beleefbaar landschap, van uitloop- tot rustgebied

Wij zullen in de lopende en toekomstige inrichtingsprojecten in de Maasvallei deze ambities -voor zover mogelijk en opportuun- laten doorwerken.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in § 16.2 (Bouwstenen voor de POVI) het Panorama Maasvallei (2024) ontbreekt, terwijl dit onderzoek veel inzicht biedt in kwaliteiten van de Maasvallei en integrale inrichtingsprincipes voor klimaatadaptatie, ruimtelijke inrichting en leefbaarheid. Indiener had verwacht de resultaten terug te zien in H6 (Water) en andere thematische hoofdstukken.	ZW-0166-128

Standpunt GS

We hebben de resultaten van het Panorama Maasvallei verwerkt in hoofdstuk 6 van de POVI.

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot aanpassing van de POVI. We nemen de resultaten van het Panorama Maasvallei op in de POVI.

5.31 Water en klimaatadaptatie-stresstestkaarten

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de verwijzing naar de stresstekaarten afkomstig is van de klimaateffectatlas, en geeft er de voorkeur aan om te verwijzen naar de stresstest van Waterpanel Noord (die dit jaar nog wordt geactualiseerd).

Indiener					
ZW-0313-48	ZW-0166-56	ZW-0186-66	ZW-0196-82	ZW-0224-60	ZW-0237-46
ZW-0240-51	ZW-0241-46	ZW-0242-57	ZW-0278-66	ZW-0317-188	ZW-1236-51
ZW-1473-46	ZW-1479-98				

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning en verwijzing naar de regionale stresstesten. Wij zullen de regionale stresstesten uit de klimaatatlas 2.0 van Waterpanel Noord opnemen in de verwijzing van de stresstest.

Voorstel aan PS

Het zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de tekst van de POVI, waarin de verwijzing van de stresstesten uitkomt bij de Limburgse producten als toevoeging van de nu opgenomen de landelijke klimaateffectatlas. Hierbij dient een verwijzing te komen naar de klimaateffectatlast 2.0 van Waterpanel Noord en de T100-2100 kaart van het Waterschap Limburg.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat bij het vaststellen van de woningbouwprogrammering de wateraspecten al mee moeten worden gewogen aan de hand van overstromingskaarten (T100/2100).	ZW-1204-47

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijzepunt waarin u aandacht vraagt voor de wateraspecten uit overstromingskaarten bij de woningbouwprogrammering. In paragraaf 10.5.2 woningbouw op de juiste plek gaat onze visie reeds in om het aspect water bij nieuwe woningbouwontwikkelingen. Hierin wordt omschreven dat rekening moet worden gehouden met ruimte voor wateropvang voor wateroverlast. Verder in deze paragraaf wordt aangegeven dat wanneer sprake is van waterveiligheidsrisico's hier beperkingen worden opgelegd voor de ontwikkeling van nieuwe woningen. De overstromingskaart wordt hierbij als basis gebruikt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.32 Water en landbouw

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de doorstroom van water door zijn landbouwpercelen afkomstig van percelen van derden, aangezien dit de bedrijfsvoering onmogelijk maakt.	ZW-0993-7

Standpunt GS

In de POVI regelen wij niet of water wel of niet afstroomt van hoger gelegen percelen. Op grond van art. 5.38 BW moet iedereen het water dat op natuurlijke wijze van hoger gelegen percelen afstroomt accepteren. Bij kunstmatige afstroming kan de veroorzaker daarvoor worden aangesproken. In de gebieden, aangewezen in de Omgevingsverordening, heeft het waterschap de taak om bescherming te bieden tegen wateroverlast vanuit het regionale systeem tot de norm als per gebied is bepaald, ongeacht of deze wateroverlast een natuurlijke of kunstmatige oorzaak heeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bescherming van bestaand grondwatergebruik door landbouw, door Amendement 120 expliciet te verankeren in de POVI. Hierbij stelt de indiener dat nieuwe beperkingen op landbouwkundige grondwateronttrekking volgens Amendement 120 alleen mogelijk zijn na aparte besluitvorming, onderbouw en gecompenseerd.	ZW-0899-5

Standpunt GS

Amendement 120 is opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2021 - 2027. Gelijktijdig aan het Provinciaal Waterprogramma 2021 - 2027 is de Omgevingsverordening vastgesteld, waarin Amendement 120 niet is opgenomen. Middels de Mededeling Portefeuillehouder van 19-4-2022 (GS DOC-00258647) geven wij aan hoe wij met deze situatie omgaan. Deze Mededeling Portefeuillehouder kunt U vinden op de volgende link: https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/59e39a47-28ff-4cd2-bab7-e3856aa4b085

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Voor de Peelzone wordt beoogd de landbouw met nieuwe verdienmodellen mee te laten bewegen met de benodigde hydrologische condities. Indienner stelt bij deze verdienmodellen als eis dat deze financieel renderend zijn in inkomen en vermogen waarbij het verdienmodel niet afhankelijk is van externe geldstromen (subsidie).	ZW-0548-2

Standpunt GS

In de POVI geven wij onze beleidsambitie voor de Peelzone weer. Hoe deze beleidsambities worden gerealiseerd en hoe invulling kan worden gegeven aan adequate verdienmodellen voor betrokken landbouwers zal nog worden uitgewerkt in concrete besluiten waarbij uitvoering wordt gegeven aan de beleidsambities. Hierbij zullen de landbouwers die worden geraakt worden betrokken. Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven. nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

5.33 Water en natuur

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet kunnen beregenen in bufferzones van grondwaterafhankelijke natuur leidt tot hogere kosten door de noodzaak om voer aan te kopen en extra transporten.	ZW-0121-2

Standpunt GS

De hydrologische bufferzones rond de natuurgebieden zijn niet veranderd ten opzien van vorige omgevingsplannen en visies. De hydrologische bufferzones zijn al vele jaren onderdeel van de omgevingsverordening, we voorzien hierin geen verandering. Binnen deze hydrologische bufferzone geldt naast een stand-still voor beregening ook een afwaartse beweging. Voor een nieuwe put moet eerst een oude worden afgesloten én de nieuwe put moet verder van het natuurgebied zijn gelegen dan de oude put. Vanuit de POVI gelden er geen aanvullende regels. Vanuit het Limburgs Offensief Stikstof wordt in gebiedsprocessen rondom de verdrogingsgevoelige Natura 2000 gebieden in gebiedsprocessen gekeken welke maatregelen nodig zijn om de natuur in een duurzame staat van instandhouding te kregen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat voor het Bunder- en Elsloërbos, als grondwaterafhankelijke natuurgebied, geen hydrologische bufferzone is opgenomen.	ZW-0238-128

Standpunt GS

Rond het Bunder en Elsloërbos is geen hydrologische bufferzoen opgenomen. Voor dit Natura2000 gebied is het intrekgebied van belang. Dit is opgenomen als Intrekgebied N2000 in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in de intrekgebieden Natura 2000 watervriendelijke landbouw te stimuleren en uitspoeling van nutriënten naar het grondwater te voorkomen.	ZW-0767-4

Standpunt GS

Indiener maakt zicht zorgen over maatregelen. In de intrekgebieden worden in de POVI geen maatregelen genomen of voorzien. Wij zijn voornemens om in deze gebieden, als onderdeel van de groenblauwe landbouwzone een watervriendelijke landbouw te stimuleren. Daarnaast zijn wij voornemens om voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (zoals bebouwing of verharding) via de omgevingsverordening een motiveringsplicht op te leggen. in verband met het behoud van de infiltratiemogelijkheden van (regen)water naar de bodem. De intrekgebieden Natura2000 vallen deels samen met de overgangsgebieden N20000. In het kader van het Limburgse offensief stikstof zal in de overgangsbieden rond de Natura2000 gebieden in gebiedsprocessen bekeken worden of er maatregelen nodig zijn en welke dit zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.34 Water en ruimte

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1 op: Water en bodem sturend meenemen in het doel door uit te gaan van herstel van natuurlijke systeemwerking.	ZW-1204-98

Standpunt GS

Een duurzaam, robuust en ecologische gezond watersysteem is doel van het waterbeleid. Daarbij behoort het herstellen van een (zo natuurlijk mogelijk) watersysteem. Water en bodem sturender vraagt daarnaast om aanpassingen in de manier waarop wij onze provincie (ruimtelijk) inrichten; meer rekening houdend met de bodem en het natuurlijk watersysteem. Deze gedachte vormt uitgangspunt voor de POVI en is met name in hoofdstuk 6 uitgewerkt.
We zullen de tekst verduidelijken in zoverre dat we in hoofdstuk 6.1.3 de natuurlijke systeemwerking zullen toevoegen.

Voorstel aan PS

In 6.1.3. het streven naar herstel van de natuurlijke werking van het watersystem toevoegen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij paragraaf 2.3 en 2.5: We missen een extra paragraaf waarin aangegeven wordt wat de ambities zijn om te komen tot herstel van de natuurlijke werking van het watersysteem. Hierin spelen verbetering van de bodem, het goed omgaan met water, water de ruimte geven (beekdalen)	ZW-1204-65

en komen tot gezonde ecologie een primaire rol en dit sluit aan bij landelijke ontwikkelingen en klimaatdoelen. We zien dat graag toegevoegd.

Standpunt GS

Een duurzaam, robuust en ecologische gezond watersysteem is doel van het waterbeleid. Daarbij behoort het herstellen van een (zo natuurlijk mogelijk) watersysteem. Water en bodem sturender vraagt daarnaast om aanpassingen in de manier waarop wij onze provincie (ruimtelijk) inrichten; meer rekening houdend met de bodem en het natuurlijk watersysteem. Deze gedachte vormt uitgangspunt voor de POVI, zoals voor de verschillende zoneringen en kaartlagen(beekdalen, droogdalen, hellingen, natte laagten, overgangsgebieden) en is met name in hoofdstuk 6 uitgewerkt. We zullen de tekst verduidelijken in zoverre dat we in hoofdstuk 6.1.3 de natuurlijke systeemwerking zullen toevoegen.

Voorstel aan PS

6.1.3 herstel natuurlijke systeemwerking toevoegen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij paragraaf 2: WBS gaat er om dat het water- en bodemsysteem het uitgangspunt zijn voor hoe we naar het landschap kijken en welke oplossingen ze zoeken. Hier zou de provincie een integrale visie op het ruimtelijk domein moeten geven die gestoeld is op het water- en bodemsysteem.	ZW-1204-63

Standpunt GS

We hebben water en bodem meer sturend gemaakt in deze POVI, dat komt onder meer tot uiting in de verschillende zones en kaartlagen zoals beekdalen, hellingen, droogdalen, natte laagten, en waterveiligheidszones. Met de zones en kaartlagen sturen we in de POVI de ruimtelijek inrichting van onze provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij paragraaf 3.3.5: Met inachtnemening van de opgaven maar ook met water en bodem sturend, verzoek om deze toe te voegen.	ZW-1204-75

Standpunt GS

In de POVI staat aangegeven: "Bij ontwikkelingen van nieuwe stedelijke functies zoals wonen en bedrijventerreinen is het belangrijk om te onderzoeken of en in welke mate deze ontwikkeling kan landen binnen het bestaand bebouwd gebied. Met inachtneming van de opgaven op het gebied van vergroening, klimaat en water die in datzelfde bebouwde gebied liggen.' Daarmee wordt aangegeven dat er meer opgaven in het stedelijk gebied liggen die ruimte vragen.

Deze zin is wat ons betreft voldoende duidelijk. de principes van water en bodem sturender komen in deze POVI verder voldoende naar voren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om keuzes te maken en richting te geven aan verdergaande stappen in de ruimtelijke ordening, om de doelen voor waterveiligheid, wateroverlast, droogte, waterkwaliteit en biodiversiteit te behalen.	ZW-1204-14

Standpunt GS

Via de zonering en de onderliggende kaartlagen geven we sturing aan de ruimtelijke inrichting van Limburg. Waar keuzes nodig zijn geven we dit aan. Waar we ruimte willen laten aan anderen hebben we dit duidelijk gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.35 Waterkwaliteit

Zienswijze	Indiener
Bij het Waterschap is bekend dat er aan de Roggelsebeek diverse riool(over)stortpunten zijn. Deze zijn niet terug te vinden op de provinciale kaarten. De Provincie stelt dus onterechte eisen op basis van de kaderrichtlijn water maar heeft niet in beeld welke achtergrondbelasting er heerst. Hiervan mag de landbouwsector, de grondgebruiker en inrichter van het landschap niet de dupe worden.	ZW-1226-23

Standpunt GS

Voor de aanpak van overstorten, daar waar dat nodig is om KRW-doelen te bereiken, houden wij de desbetreffende gemeente verantwoordelijk. De landbouw houden wij enkel verantwoordelijk voor de mate waarin deze sector het watersysteem belast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt bij eventuele herzieningen van lozingsvergunningen rekening te houden met de door het Waterschap Limburg afgegeven vigerende watervergunning voor het bedrijf en afstemming te zoeken met de desbetreffende partijen.	ZW-0198-36

Standpunt GS

Gelet op de samenhang tussen indirecte en directe lozingen zullen wij bij de actualisatie van de vergunningen voor indirecte lozingen waarvoor wij het bevoegde gezag de samenhang met de vergunning voor de directe lozing betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Het niet halen van de KRW-doelen wordt door experts reeds genoemd als de volgende stikstof-crisis. We liggen als Nederland ver achter en vergelijkbare problemen als bij stikstof liggen dus aan de horizon. De provincie schrijft dit nu grotendeels af op het Rijk, terwijl de consequenties straks bij provincie en gemeenten liggen.	ZW-0207-46 ZW-0238-36 ZW-0271-36 ZW-0314-36 ZW-0319-23
Indiener roept ertoe op dat de Provincie haar coördinerende verantwoordelijkheid voor de Kaderrichtlijn Water niet afschuift, maar pakt.	ZW-1204-29

Standpunt GS

In Nederland zijn de verantwoordelijkheden voor maatregelen, nodig om de doelen van de KRW te bereiken, bij verschillende partijen belegd, In het Provinciale waterprogramma 2022-2027 is deze verdeling van verantwoordelijkheden vermeld. Het beperken van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw is primair een bevoegdheid van het rijk. Wij spreken regionale partijen maar ook het rijk en onze buurlanden aan op de uitvoering van de maatregelen waarvoor deze aan de lat staat. Gemeenten ondersteunen we door middel van het Aanvalsplan waterkwaliteit. De uitvoering van provinciale maatregelen versterken we, onder ander door middel van het Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat de waterkwaliteit van de beken van hoog niveau is en verdere aanscherping van gebruiksnormen niet noodzakelijk is.	ZW-1080-10

Standpunt GS

Uit de waterkwaliteitsmonitoring blijkt dat het grond- en oppervlaktewater op veel plaatsen niet voldoet aan de normen die daaraan in Europese en nationale wetgeving zijn gesteld. Dit maakt het treffen van maatregelen noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwerp Omgevingsvisie kan leiden tot verminderde mogelijkheden voor het gebruik van kunstmest en het verhogen van de grondwaterstand, wat nadelig is voor de teelt van gewassen zoals tarwe, bieten, aardappelen, maïs en grasland.	ZW-0941-3

Standpunt GS

Het is evident dat het beleid opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie gevolgen kan hebben voor het bestande grondgebruik zoals landbouw. Deze gevolgen zullen echter pas ontstaan nadat het beleid is omgezet in concrete maatregelen of besluiten. Bij die omzetting wordt rekening gehouden met bedoelde gevolgen en het, waar nodig, mitigeren daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een duidelijke koppeling gemaakt zou moeten worden met de UWWTD (Urban Waste Water Treatment Directive), met name hoe wordt geborgd dat lozingen van RWZI’s en overstorten goed belemmerd worden voor het behalen van KRW-doelen, en hoe de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater bewaakt wordt. Indiener vraagt hoe de provincie samenwerkt met waterschappen en gemeenten om UWWTD-doelen te integreren in het waterkwaliteitsbeleid.	ZW-1473-154

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 vragen wij het waterschap en de gemeenten om maatregelen te treffen waarmee de belemmeringen die RWZI's en overstorten kunnen vormen voor het halen van KRW-doelen worden weggenomen. Verder dienen de RWZI's te voldoen aan de eisen die genoemde richtlijn stedelijk afvalwater stelt. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij rekening houden met de recente wijzigingen van laatstgenoemde richtlijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in de POVI expliciet aangegeven zou moeten worden welke beeklopen binnen de KRW (Kader Richtlijn Water) vallen, welke KRW-doelstellingen hieraan gekoppeld zijn (bijv. ecologische toestand, chemische kwaliteit), en hoe deze doelstellingen vertaald worden naar maatregelen op lokaal niveau.	ZW-1473-152

Standpunt GS

Een en ander is expliciet opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. IN het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij dit waar nodig actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er zorgen zijn over DSM's afwateringskanaal naar de Maas dat milieubelastende stoffen afvoert. En zorgen over on onvolledige drinkwaterfiltratie van bepaalde stoffen door waterbedrijven, ondanks hun beweringen van goede waterkwaliteit.	ZW-0053-1

Standpunt GS

De lozing van DSM op het oppervlaktewater zal moeten voldoen aan de eisen die daarin in de lozingsvergunning zijn gesteld. WML neemt alleen oppervlaktewater in als dat voldoet aan de daaraan gestelde wettelijke kwaliteitseisen. Wel moet worden geconstateerd dat de duur en frequentie van innamestops toeneemt. Wij herkennen de zorg over de Maaswaterkwaliteit, maar niet dat het drinkwater van ontoereikende kwaliteit zal zijn. Het beleid ten aanzien van de drinkwatervoorziening hebben wij opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-20233 zullen wij dit waar nodig actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 6.6.3 de deadline voor het Kaderichtlijn Water in 2027 ligt en dat het aanpakken van gewasbeschermingsmiddelen daarom nu moet gebeuren. In de visie is dit weliswaar opgenomen, maar volgens indiener ontbreekt daadkracht binnen de visie. Hierover dient overleg plaats te vinden op regionaal niveau.	ZW-1479-178

Standpunt GS

Kernbevoegdheden en primaire verantwoordelijkheid voor de aanpak van gewasbeschermingsmiddelen liggen bij het rijk. Wij hebben bij het rijk herhaald aangedrongen op adequate maatregelen op dit vlak. Het rijk heeft toegezegd het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen aan te scherpen. Wij verwachten dit in 2026. daar waar de provincie specifieke verantwoordelijkheden heeft ten aanzien van grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000-gebeiden onderzoeken wij maatregelen, aanvullend op rijksbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat om de waterkwaliteitsdoelstellingen in het Natura2000-gebied Leudal te halen, een groenblauwe landbouwzone aan de noordzijde van het gebied is ingetekend. Welke concrete doelen gelden en welke maatregelen zijn nodig?	ZW-1236-197

Standpunt GS

Op het niveau van de POVI, een strategisch plan, hebben wij aangegeven dat in gebieden rondom N2000-gebieden afstemming nodig is tussen het landgebruik met de eisen die het halen van de natuurdoelen stelt. Dit behoeft uiteraard uitwerking in concrete doelen en maatregelen.. Dit zullen wij onder andere doen in de N2000-beheerplannen en in de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft grote zorgen over de belangen in de primaire en blauwgroene landbouwzone die conflicteren met de openbare drinkwatervoorziening.	ZW-1369-19

Standpunt GS

Bescherming van het grondwater dat voor de drinkwatervoorziening wordt gebruikt is geschied door het stellen van rechtstreeks wekende regels in de Omgevingsverordening waarmee activiteiten die de grondwaterkwaliteit bedreigen zijn verboden of beperkt. Het is niet nodig om daarnaast in de POVI, dus in het ruimtelijk spoor, regels te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener leest in hoofdstuk 6 van de POVI de suggestie dat er in Limburg restricties zouden zijn voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in waterwingebied (o.a. in § 6.6.2, § 6.6.9 en § 6.6.10), maar stelt dat er geen aanvullende restricties voor door Ctgb toegelaten middelen zijn.	ZW-1369-13

Standpunt GS

In de Limburgse grondwaterbeschermingsgebieden mogen alleen gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt die door het Ctgb zijn toegelaten in die gebieden en onder de condities die door het Ctgb zijn gesteld. Het Ctgb beoordeeld dus specifiek het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Het is correct dat er op dit moment nog geen aanvullende provinciale regels gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij de zin "Ten tweede om te voorkomen dat de KRW-doelen niet gehaald zullen worden en we hier de negatieve gevolgen van gaan ondervinden." in paragraaf 6.1.1. op: Welke gevolgen worden bedoeld? Gaarne toelichten. Als het om de juridische gevolgen gaat: is het passend om dit te benoemen in de POVI?	ZW-1204-99

Standpunt GS

Het niet halen van KRW-doelen kan ertoe leiden dat Nederland door de Europese Commissie in gebreke wordt gesteld. De exacte gevolgen daarvan zijn afhankelijk van de consequenties die de Europese Commissie aan een ingebrekestelling verbindt. Een ingebrekestelling is niet aan de orde als het niet halen van doelen kan worden verantwoord conform art. 4 KRW. Wij zullen nader ingaan op deze problematiek in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.4 op: Om de waterkwaliteit te verbeteren zijn overgangsgebieden N2000 en beekdalen opgenomen in de POVI. Om de waterkwaliteit te verbeteren daar waar de druppel valt wat nodig, overal dus. Hoe ondersteunt de POVI brongerichte maatregelen in het agrarisch en stedelijk gebied? Voorstel om dat hier toe te voegen.	ZW-1204-107

Standpunt GS

De POVI is een strategisch plan voor de fysieke leefomgeving waarin is aangegeven hoe om te gaan met inrichting en gebruik van de (schaarse) ruimte in Limburg. In dit kader past de bedoelde zonering. Een verdere beleidsmatige uitwerking van de POVi is nodig, voor water in het Provinciaal Waterprogramma. Daarin zullen wij ook ingaan op het waterbeleid voor gebieden die buiten de in de POVI aangewezen zones liggen. Doorwerking van de beleidsambities zal worden geborgd in de Provinciale Omgevingsverordening. Geen wijziging van POVi nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt in paragraaf 6.5.3 alsmede in paragraaf 6.6.3 dezelfde typefout op. Waar staat "milieuvriendelijk" zou "milieuvriendelijke" moeten staan.	ZW-1204-173

Standpunt GS

Dit is een terechte constatering. Wij zullen in genoemde passages "milieuvriendelijk" wijzingen in 'milieuvriendelijke".

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.3 alsmede in paragraaf 6.6.3 "milieuvriendelijk" wijzingen in 'milieuvriendelijke".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 11.2.2: In de POVI duidelijk maken hoe het effect op waterkwaliteit door de glastuinbouw wordt gemitigeerd, bijvoorbeeld door randvoorwaarden te scheppen dat afvoer op het gemeentelijke rioolstelsel mogelijk is.	ZW-1204-208
Indiener merkt op bij paragraaf 11.3.5: Hier de koppeling maken met gevoelige functie 'water'. Voorstel om in de POVI te schetsen dat de resterende knelpunten in de regio moeten worden opgelost. Daarbij bevelen wij aan dat de provincie en waterschap samen bepalen welke inzet van instrumenten nodig is. Gezien de tijdsdruk van de KRW?opgave beschouwen wij het als onmogelijk om dit van gemeenten te verwachten.	ZW-1204-210

Standpunt GS

In bedoelde paragraaf is aangegeven waar we ruimtelijk mogelijkheden zien voor de glastuinbouw. OP het tegengaan van de negatieve effecten van glastuinbouw op de waterkwaliteit, waarbij m.n. is te denken aan emissies van gewasbeschermingsmiddelen, zullen wij ingaan in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 4.1.3 en 4.1.4: Wij zien graag opgenomen worden dat in het geval van het lozen van water afkomstig van een bodemsanering (in de bodem of lozen op oppervlaktewater) dit voldoet aan minimale kwaliteitseisen zodat dit geen negatieve gevolgen heeft voor het milieu. Hiervoor zijn verschillende technieken beschikbaar waarbij de BBT (Best Beschikbare Techniek) voorgeschreven zou moeten worden.	ZW-1204-80

Standpunt GS

Inhoudelijk zijn we het eens met de indiener. Minimale kwaliteitseisen opgenomen in wet- en regelgeving, zullen altijd het uitgangspunt zijn. Echter, gelet op het karakter van de POVI als strategisch beleidsdocument met betrekking tot de fysieke leefomgeving, vinden wij het niet passen om de POVI hierop aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.2: om KRW-doelen te halen is een bos en bosschagezone in een beekdal essentieel.	ZW-1204-197

Standpunt GS

In bedoelde paragraaf gaan wij in op de gewenste ontwikkeling naar een watervriendelijke landbouw, in beekdalen. Dit omdat landbouw de dominante grondgebruiker in beekdalen is en impact heeft op waterkwaliteit en -kwantiteit. In paragraaf 2.7.4 is vermeld dat bij de toepassing van de beekdalbrede aanpak de toevoeging van bos of bosschages in het beekdal wenselijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.1: benoemt wel even de overige waterkwaliteit, maar het wordt niet verder uitgewerkt. De rol van deze stoffen is zo mogelijk groter dan die van de KRW-stoffen.	ZW-1204-163

Standpunt GS

In paragraaf 6.5 is de focus op de Kaderrichtlijn water gelegd. Op de waterkwaliteitsproblematiek die buiten de reikwijdte van deze richtlijn valt is ingegaan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. In het Provinciaal waterprogramma 2028-2033 zullen we dit waar nodig actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.2: Dat is een ongenuanceerde stelling, die hooguit geldt voor agrarische emissies (en niet voor rwzi's, waterketen en buitenland). Ook voor agrarische emissies is een nauwkeuriger stelling dat het Rijk verantwoordelijk is voor de algemene regels. Of dit groot/klein, primair/ secundair is t.o.v. regionale maatregelen weet nog niemand.	ZW-1204-170

Standpunt GS

Het is correct dat het rijk enkel verantwoordelijk is voor agrarische emissies van nutriënten. en niet voor emissies uit bronnen als RWZI's of het buitenland. Wij achten het rijk daarvoor wel primair, door het stellen van landelijke kaders, verantwoordelijk. Voor gewasbeschermingsmiddelen achten wij het rijk primair verantwoordelijk voor alle binnenlandse bronnen omdat het rijk beslist over de toelating van die middelen in Nederland. Wij zullen de zin "Voor de aanpak van nutriënten (nitraat en fosfaat) en gewasbeschermingsmiddelen is primair het rijk verantwoordelijk..." wijzigen als volgt: "Voor de aanpak van nutrienten (nitraat en fosfaat) uit de landbouw en gewasbeschermingsmiddelen, tenzij emissies afkomstig zijn uit onze buurlanden, is primair het rijk verantwoordelijk ".

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.2 de zin "Voor de aanpak van nutriënten (nitraat en fosfaat) en gewasbeschermingsmiddelen is primair het rijk verantwoordelijk..." wijzigen naar:

"Voor de aanpak van nutrienten (nitraat en fosfaat) uit de landbouw en gewasbeschermingsmiddelen, tenzij emissies afkomstig zijn uit onze buurlanden, is primair het rijk verantwoordelijk ".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.2: Laatste punt aanpassen in : "Het hydrologisch herstel van de verdroogde Natura2000-gebieden waarvoor wij verantwoordelijkheid dragen". Hydrologisch herstel is geen onderdeel van de KRW-opgave van het waterschap.	ZW-1204-167

Standpunt GS

Wij zijn van oordeel dat het waterschap de taak heeft om het watersysteem op orde te brengen voor de waterafhankelijke functies, waaronder de natuur. Wij zijn met het waterschap in overleg hoe deze taak zich verhoudt met de taak van de provincie om natuurgebieden te herstellen en behouden. Resultante van dit overleg zullen wij een plaats geven in het Provinciale Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.2: liever "vismigratievoorzieningen" dan "vispassageplaatsen".	ZW-1204-169

Standpunt GS

Wij zullen in bedoelde paragraaf "vispassageplaatsen' wijzigen in 'vismigratievoorzieningen".

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.2 "vispassageplaatsen' wijzigen in 'vismigratievoorzieningen".

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.2: veel natte laagten zijn de bovenlopen/ oorsprongsggebieden van de natuurbeken en vormen daarmee een onlosmakelijk onderdeel van het systeem. Daarom natte laagten hier opnemen.	ZW-1204-168

Standpunt GS

Ook de natte laagten maken onderdeel uit van de groenblauwe landbouwzone en zijn van belang voor het watersysteem. We zullen de natte laagten daarom noemen in de tekst.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.2 de natte laagten opnemen.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.3: Graag zien we ruimte voor lokaal maatwerk bij bescherming grondwater voor drinkwaterwinning.	ZW-1204-172
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.3: Toelichten welke maatregelen het betreft.	ZW-1204-171

Standpunt GS

In paragraaf 6.6 is aangegeven welke stappen wij hebben gezet en zullen zetten in de grondwaterbescherming, zowel wat betreft regels in de Omgevingsverordening als het stimuleren van vrijwillige maatregelen. In de bestaande Omgevingsverordening is rekening gehouden met de verschillen in kwetsbaarheid van winningen. Bij de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid en de aanpassing van de Omgevingsverordening zullen wij hetzelfde doen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.4: "Samen met onze buren..." Wij zijn benieuwd naar de verantwoordelijkheden e/o mogelijkheden die de Provincie voor zichzelf in deze opgave ziet. Beschrijf ook hoe de Provincie de samenwerking hierin met het waterschap ziet en naar welk tijdsbestek hier wordt gekeken - ook ná 2027 dient hier aandacht voor te zijn.	ZW-1204-175 ZW-1204-176
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.5: Geef aan of de gewenste inspanningen die de Provincie van de buurlanden verwacht zijn besproken/afgestemd met Duitsland en België. Benoem tevens welke inspanningen dit zijn.	ZW-1204-177
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.6: Beschrijf hoe en wanneer de Provincie de buurlanden wil aanspreken en waarop precies - leg het plan/ de strategie voor. Benoem tevens dat dit gebeurt in afstemming/ gezamenlijk met Waterschap Limburg.	ZW-1204-178

Standpunt GS

Als provincie participeren wij in het Maasbrede traject 'joint fact finding' waarin in overleg met onze buurlanden de grensoverschrijdende waterverontreinigingen in beeld zijn en worden gebracht en waarin wordt besproken welke maatregelen onze buurlanden kunnen nemen om afwenteling van waterkwaliteitsproblemen naar Nederland tegen te gaan. Daarbij verwachten wij van onze buurlanden dat zij ervoor zorgen dat het water dat de grens naar ons land passeert voldoet aan de eisen van de KRW. Daar waar dit niet mogelijk is uiterlijk in 2027 zullen wij een beroep doen op de uitzonderingsbepalingen van de KRW, met de kanttekening dat onze ambitie blijft om in die gevallen op een later tijdstip wel te komen tot doelbereik. Dit betekent dat de afstemming met onze buurlanden na 2027 voortgezet zal moeten worden. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij dit nader toelichten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.4: 'We geven inzicht in de KRW-normen in het buitenland en hoe deze zich verhouden tot onze normering.' Benoem de rol die de provincie hierin neemt.	ZW-1204-174

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij ingaan op de waterverontreinigingen vanuit onze buurlanden welke een belemmering vormen voor het bereiken van de KRW-doelen in Limburg. een deel van deze problematiek wordt veroorzaakt door het verschil in normen tussen landen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.6: Geef aan of de Provincie ook de overheden in de buurlanden aanspreekt op hun nutriënten plannen en beleid.	ZW-1204-179

Standpunt GS

In paragraaf 6.5.4 is reeds vermeld dat wij onze buurlanden verantwoordelijk achten voor grensoverschrijdende verontreinigingen die het bereiken van KRW-doelen in Limburg belemmeren en hen daarop aanspreken. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor de (KRW-genormeerde) nutriënten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.7: in de zin "Uitgangspunt daarbij is dat de partij die een maatregel niet tijdig kan uitvoeren" kan beter staan: "voorgenomen maatregel".	ZW-1204-180

Standpunt GS

Het gaat om de uitvoering van de maatregelen die zijn afgesproken in het kader van de KRW. Dat gaat verder dan 'voorgenomen'. Daarom laten we 'maatregelen' staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5.8: De natuurbeekzones kunnen verdwijnen, wanneer de bescherming goed is geregeld voor de beekdalen en natte laagten.	ZW-1204-181

Standpunt GS

Zoals in genoemde paragraaf vermeld kunnen bedoelde zones vervallen nadat de betreffende beek is heringericht en dan op basis van de Waterschapsverordening wordt beschermd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5: 0p enig moment zal de vraag relevant worden of de overheden in de regio (ruimtelijke) instrumenten willen/ moeten inzetten om de waterkwaliteit te verbeteren (m.n. terugdringen agrarische emissies). Voorstel om in dit hoofdstuk de benodigde aanzet te maken, om dat straks in de praktijk mogelijk te maken.	ZW-1204-166

Standpunt GS

In de POVI geven wij aan in welke zones wij een ontwikkeling wensen naar een meer natuur- en watervriendelijk ruimtegebruik. Instrumenten om daaraan uitvoering te geven zullen worden uitgewerkt in de Omgevingsverordening, het Limburgs Offensief Stikstof en stimulerende maatregelen. Zoals ook in de POVI aangegeven achten wij primair het rijk verantwoordelijk voor het terugdringen van agrarische emissies. Op basis van de ambitie die het rijk op dit vlak zal tonen kan het gesprek tussen rijk en regio worden gevoerd over eventueel noodzakelijke aanvullende regionale maatregelen en de condities waaronder deze kunnen worden uitgevoerd. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij hier aandacht aan besteden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5: De POVI wordt geschetst als 'strategisch plan voor de fysieke leefomgeving'. Het zou beter zijn om in 6.5 alleen aandacht te besteden aan aspecten van waterkwaliteit die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving. Buitenland, Impuls, Aanvalsplan en Doelverlaging hebber er maar weinig raakvlak mee.	ZW-1204-165

Standpunt GS

In de POVI hebben wij strategische hoofdlijnen opgenomen die inderdaad niet allemaal directe relatie hebben met de ruimtelijke inrichting. Wij achten het opnemen van die laatste hoofdlijnen wel waardevol, als basis voor nadere uitwerking in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.5: voorstel om de doelen voor waterbeschikbaarheid en N2000 te verplaatsen naar de corresponderende hoofdstukken. Daar ontbreekt nu dus een deel van het wettelijk kader, terwijl het onlogisch is om in 6.5.1 op te nemen (dat gaat immers over waterkwaliteit)	ZW-1204-164

Standpunt GS

Bedoelde paragraaf gaat over waterkwaliteit en Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW ziet ook op herstel van de hydrologische condities voor Natura2000 en het tegengaan van de uitputting van grondwatervoorraden. Bedoelde aspecten passen daarmee in genoemde paragraaf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft § 6.5.1, waarin wordt aangegeven dat het nodig is om alles op alles te zetten om de KRW-doelen tijdig te halen.	ZW-1369-32

Standpunt GS

Geen zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor borging waterkwaliteit en extra handhaving hierop.	ZW-1076-5

Standpunt GS

Welke maatregelen nodig zijn voor het verbeteren van de waterkwaliteit en welke partij waarvoor verantwoordelijk is hebben wij op hoofdlijnen verwoord in de POVI. Dit is verder uitgewerkt in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 en wordt geactualiseerd in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor gepaste maatregelen rond het op orde brengen van de waterkwaliteit die weer recht doen aan alle functies en dat de huidige wijze	ZW-0987-16

waarop door het waterschap wordt gemeend alle beken van bron tot monding vispasseerbaar te maken, niet berust op historische streefbeelden en voor watermolens vaak finest is.

Standpunt GS

De Kaderrichtlijn Water verplicht ons tot het halen van ecologische doelen, waaronder voor vissen, in het oppervlaktewater te halen. Het wegnemen van vismigratieknelpunten, in de beken door het waterschap, is dan een maatregel om deze doelen te bereiken. Het waterschap dient bij het treffen van maatregelen rekening te houden met de belangen, waaronder die van watermolens, die kunnen worden geraakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept ertoe op in paragraaf 6.2.7 te beschrijven hoe de Provincie inzet op het halen van de KRW doelen vóór 2028 rondom de Maas-waterkwaliteit en de samenwerking met de buurlanden. Benoem ook de visie van de Provincie op hetvvervolg hierop i.h.k.v. de KRW ná 2027.	ZW-1204-118

Standpunt GS

Rijkswaterstaat, niet de provincie, is bevoegd ten aanzien van de waterkwaliteit in de Maas.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat met het oog op de waterkwaliteit van de Maas regelgeving nodig is over het lozen van industrieel afvalwater in tijden van lage waterstand van de Maas.	ZW-0309-1

Standpunt GS

Rijkswaterstaat, niet de provincie of het waterschap, is bevoegd gezag voor lozingen op de Maas. Dit laat onverlet dat wij de zorgen over de waterkwaliteit in de Maas en de gevolgen die dit kan hebben voor de drinkwatervoorziening herkennen. Verbeteringen zijn te verwachten omdat conform landelijke afspraken lozingsvergunningen door het daarvoor bevoegde gezag worden geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

indiener stelt dat niet van gemeenten kan worden verwacht dat zij regels stellen voor spuitvrije zones (§ 11.3.5) omdat de provincie bevoegd gezag is voor het grondwaterbeschermingsbeleid.	ZW-1369-14

Standpunt GS

In bedoeld paragraaf is aangegeven dat het uit oogpunt van volksgezondheid instellen van spuitvrije zones rond gevoelige functies zoals woonbebouwing primair een taak van gemeenten is. Ten aanzien van de bescherming van het grondwater voor de drinkwatervoorziening heeft de provincie een taak, naast de verantwoordelijkheid die primair het rijk heeft voor de aanpak van gewasbeschermingsmiddelen. Zoals in de POVI aangegeven herijken wij het grondwaterbeschermingsbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt problemen met PFAS-verontreiniging in de Rode Beek en het gebruik van pesticiden door boeren en de sierbloementeelt, die het drinkwater beïnvloeden.	ZW-0053-2

Standpunt GS

Wij herkennen de zorgen over PFAS, onder andere afkomstig uit gewasbeschermingsmiddelen. Maar zoals in de POVI is aangegeven, is de aanpak van gewasbeschermingsmiddelen primair een verantwoordelijkheid van het rijk, dat immers beslist over de toelating van deze middelen in Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor bij paragraaf 2.5.2: Voor het thema waterkwaliteit de koppeling maken met ontwikkelingen die de waterkwaliteit bedreigen: m.n. afname areaal grasland (2.3.4) en droogte (2.5.2)	ZW-1204-69

Standpunt GS

Op meerdere plaatsen in de POVI hebben wij het belang van grasland voor o.a. de waterkwaliteit benadrukt. . We zullen in paragraaf 2.5.2. na de zin "We krijgen meer en langere droge perioden in de zomer..." toevoegen:
"Wijzigingen in de verdeling van neerslag kunnen ook gevolgen hebben voor de waterkwaliteit, bijvoorbeeld omdat bij lage afvoeren de concentraties van verontreinigingen kunnen toenemen."

Voorstel aan PS

In paragraaf 2.5.2. na de zin "We krijgen meer en langere droge perioden in de zomer..." toevoegen: "Wijzigingen in de verdeling van neerslag kunnen ook gevolgen hebben voor de

waterkwaliteit, bijvoorbeeld omdat bij lage afvoeren de concentraties van verontreinigingen kunnen toenemen."

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de natuurlijke waterkwaliteit te verbeteren.	ZW-0004-4

Standpunt GS

Welke ontwikkelingsrichting wij wensen in beekdalen en rondom natuurgebieden is verwoord in de POVI. Hoofdlijn is dat wij in deze gebieden willen komen tot een landgebruik dat is afgestemd op de eisen die natuur en water stellen. Welke instrumenten wij zullen inzetten om deze strategische beleidslijnen te realiseren zal nader worden uitgewerkt. o.a. in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om effectieve maatregelen te implementeren om vervuiling van het grondwater aan te pakken, waaronder een verbod op Beaumix en bodemassen in heel Limburg.	ZW-0265-3

Standpunt GS

Wij herkennen de zorgen over het gebruik van bepaalde secundaire grondstoffen in grondwaterbeschermingsgebieden. Zoals in de POVI vermeld herijken wij het grondwaterbeschermingsbeleid. Welke nieuwe instrumenten wij voor de bescherming van de drinkwaterwinningen zullen inzetten wordt verder uitgewerkt in de Omgevingsverordening en het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het Panorama met inzichten in de kwaliteiten van de Maasvallei en inrichtingsprincipes beter te benutten, inclusief bij het thema water.	ZW-1479-2

Standpunt GS

In paragraaf 6.2.4 verwijzen wij naar het Panorama Maasvallei. Wij kunnen instemmen met de zienswijze en zullen in paragraaf 6.2.4 verwijzen naar het Panorama Maasvallei.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.2.4 verwijzen naar het Panorama Maasvallei.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor om in paragraaf 2.5.3 bij vitale bodem ook het belang van waterkwaliteit te benoemen.	ZW-1204-71

Standpunt GS

Wij zullen in de opsomming van belangen in de zin die begint met "herstel van de bodem is van belang met het oog op een vitale en gezonde bodem die bijdraagt aan... " toevoegen "waterkwaliteit'.

Voorstel aan PS

In paragraaf 2.5.3 in de opsomming van belangen in de zin die begint met "herstel van de bodem is van belang met het oog op een vitale en gezonde bodem die bijdraagt aan... " toevoegen "waterkwaliteit'.

Zienswijze	Indiener
Indiener uit de zorg dat een afwachtende houding jegens Rijk en buurlanden leidt tot onvoldoende doelbereik voor de KRW in 2027.	ZW-1369-31

Standpunt GS

Wij spreken het rijk aan onze buurlanden aan op de verantwoordelijkheden die zij hebben om de maatregelen die zij hebben om maatregelen te treffen die nodig zijn om de KRW-doelen te realiseren. Wij zien dit niet als een afwachtende houding. Indien partijen niet tijdig invulling geven aan hun opgave dragen zij de verantwoordelijkheid voor onvoldoende naleving van de KRW.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een realistischer beeld te scheppen van het feit dat een groot deel van alle gemeenten niet in staat is om eind 2027 te voldoen aan de KRW doelstellingen. Indiener stelt voor dat Paragraaf 6.5.7 'Doelverlaging KRW' daarom zwaarder aangezet zou moeten worden.	ZW-0160-106
Indiener verzoekt om een realistischer beeld te scheppen van het feit dat een groot deel van alle gemeenten niet in staat is om eind 2027 te voldoen aan de KRW doelstellingen. Indiener stelt voor dat Paragraaf 6.5.7 'Doelverlaging KRW' daarom zwaarder aangezet zou moeten worden.	ZW-1199-85

Standpunt GS

Zoals in bedoelde paragraaf vermeld zullen wij in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 aangeven welke maatregelen, nodig om de KRW-doelen te halen, niet in 2027 zullen zijn getroffen en welke uitzonderingsbepalingen van de KRW toegepast kunnen worden. Het is te verwachten dat dit meerdere maatregelen, ook van gemeenten, zal betreffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het voorzorgbeginsel te hanteren ten aanzien van de verontreiniging van water in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied.	ZW-1369-20

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 6.6 is vermeld, herijken wij het grondwaterbeschermingsbeleid waarbij wij, waar nodig, de regels in de Omgevingsverordening zullen actualiseren. Verder is vermeld dat wij een afwegingskader voor doorboringen in de Venloschol zullen opstellen. Wij zullen daarbij rekening houden met het voorzorgsbeginsel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.5 duidelijker aan te geven welke maatregelen genomen moeten worden, en welke instrumenten ingezet moeten worden, om de nutriëntenbelasting en vervuiling in beken aanzienlijk te verminderen en zelfs volledig tegen te gaan.	ZW-1389-27

Standpunt GS

Welke maatregelen nodig zijn hebben wij opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 aangegeven. In het Provinciaal waterprogramma 2028-2033 zullen wij dit, waar nodig, actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.5.8 op te nemen dat er binnen de zone van 25 meter aan weerzijden van de natuurbeek nooit agrarische activiteiten mogen plaatsvinden. Dat aanwezige vervuilende opstallen zouden volgens indiener leeggeruimd en schoongemaakt moeten worden. Milieubelastende (bouw)materialen zoals silo's, mestslangen, asbest e.d. zouden volgens indiener verwijderd en afgevoerd moeten worden.	ZW-1389-28

Standpunt GS

Zoals in de POVI is aangegeven, ondersteunen wij in beekdalen de ontwikkeling naar een watervriendelijke landbouw, niet naar het weren van alle landbouwactiviteiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om in paragraaf 6.1.4 op te nemen hoe de overgangsgebieden rondom Natura2000 gedefinieerd zijn. Ze komen namelijk niet exact overeen met de groenblauwe landbouwzone, of met de hydrologische bufferzone rondom N2000-gebied.	ZW-1204-108

Standpunt GS

De overgangsgebieden rond de Natura2000 gebieden zijn één van de samenstellende kaartlagen van de groenblauwe landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de geambieerde norm voor emissiearme landbouw (§ 11.1.2.3), maar stelt vast dat die in Limburg nog niet is bereikt.	ZW-1369-21

Standpunt GS

Geen zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat er in paragraaf 6.5.8 wordt verwezen naar de Keur van het waterschap. Die bestaat niet meer sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. We kennen nu de Waterschapsverordening. Wij vragen u dit aan te passen in de tekst.	

Standpunt GS

Wij zullen 'Keur" wijzigen in "Waterschapsverordening'.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.5.8 'Keur" wijzigen in "Waterschapsverordening'.

5.36 Waterkwaliteit- ambitie

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de suggestie, dat alle benodigde maatregelen voor waterkwaliteit en -kwantiteit uiterlijk in 2027 gerealiseerd kunnen zijn, als onrealistisch wordt beschouwd.	ZW-0319-39

Standpunt GS

In de POVI hebben wij aangegeven dat de Kaderrichtlijn Water (KRW) verreist dat waterkwaliteitsmaatregelen, nodig voor het bereiken van de KRW-doelen, uiterlijk in 2027 zijn genomen. Dit houdt niet in dat wij dat ook realistisch achten. In paragraaf 6.5.7 is vermeld hoe wij zullen omgaan met de situatie waarin niet alle KRW-doelen in 2027 zijn bereikt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt aan te geven welke ambitie en opgave de provincie heeft om te voldoen aan de KRW en voor de bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden.

Indiener				
ZW-0317-63	ZW-0166-53	ZW-0186-63	ZW-0196-80	ZW-0224-57
ZW-0237-43	ZW-0240-48	ZW-0241-43	ZW-0278-63	ZW-1236-48
ZW-1473-43	ZW-1479-95			

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 6.5.6 is vermeld, willen wij binnen onze verantwoordelijkheden alles op alles zetten om de KRW-doelen zoveel mogelijk te halen Dit niet alleen, zoals aangegeven in paragraaf 6.5.1, omdat de KRW dit vereist maar vooral gelet op het belang van schoon en voldoende water voor Limburg. Wat de KRW-opgave is en wie voor welke onderdelen daarvan verantwoordelijk is hebben wij verduidelijkt in de paragrafen 6.5.2 t/m 6.5.7. In paragraaf 6.6.2. is vermeld op welke wijze wij de bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden zullen verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.37 Waterkwaliteit- stoffen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om verduidelijking van verantwoordelijkheden van de handelingsperspectieven voor Zeer Zorgwekkende Stoffen. Het inzetten van ruimtelijk instrumentarium in beekdalen blijft afhankelijk van beschikbare middelen en landbouwperspectief.	ZW-0302-78

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 7.2.4. is vermeld zullen wij handelingsperspectieven voor zeer zorgwekkende stoffen gaan ontwikkelen en daarbij inzicht geven in verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden. Op dit moment kunnen wij dit inzicht nog niet bieden.
Dat de inzet van ruimtelijk instrumentarium in beekdalen inderdaad afhankelijk is van de beschikbare middelen en een landbouwperspectief is vermeld in paragraaf 6.10.2

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom de Provincie niet heeft gekeken naar het effect op de waterkwaliteit van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door burgers.	ZW-1358-39

Standpunt GS
Provincie en waterschap monitoren de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in grond- en oppervlaktewater, ongeacht de bron (particulier of professioneel gebruik) van deze middelen. Het effect van een bepaald middel is niet afhankelijk van de bron.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de overeenkomsten tussen Beaumix en staalslakken, waarbij beide materialen schadelijke stoffen zoals zware metalen bevatten en bijdragen aan grondwatervervuiling.	ZW-0265-5

Standpunt GS
Wij zijn ons ervan bewust dat het gebruik van bepaalde secundaire bouwstoffen risico's kunnen opleveren voor de grondwaterkwaliteit. Bedoeld gebruik wordt op landelijk niveau gereguleerd door middel van certificering. In het kader van de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid zullen wij bezien of aanvullende maatregelen nodig zijn ter bescherming van de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.38 Waterkwaliteit- algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de werkelijke verhoudingen van watergebruik benadrukt moeten worden in beleid en communicatie, inclusief het internationale effect van bruinkoolwinning.	ZW-0899-4

Standpunt GS

Bij de onderbouwing van het beleid maken wij gebruik van feitelijke informatie, zoals bijvoorbeeld de daadwerkelijk onttrokken hoeveelheden. In de POVI abstraheren wij deze gegevens vanwege het gehanteerde schaalniveau van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een duidelijke koppeling gemaakt zou moeten worden met de Delta-aanpak Hoogwaterveiligheid Hogere Zandgronden (DHZ), specifiek gericht op het bebouwd gebied. Voor de gemeente Bergen is het van groot belang vanwege toekomstige droogteproblematiek en waterbeheer hierop af te stemmen, zoals de noodzaak om in stedelijke gebieden water vast te houden via infiltratie, vergroening en afkoppeling.	ZW-1473-153

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van afstemming tussen verschillende processen rondom droogteproblematiek en waterbeheer. Onze ambitie om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten door de grondwaterstanden te verhogen met 10 tot 50 cm en de watervraag met 20% te verkleinen komt voort uit de inspanningsdoelen van het Convenant Voldoende Zoetwater. Onze ambitie is dat de doelen die wij in het Convenant afspreken, tevens de basis vormt voor de inspanning die wij leveren in Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ). Hierover is in Maasverband overlegd in het Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas. Wij zullen de tekst van de Omgevingsvisie wijzigen om onze ambitie juist weer te geven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3 Ambitie Waterbeschikbaarheid van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.2.6. op dat verlaging van het Maaspeil gevolgen kan hebben voor de grondwaterstand in de omgeving. Daarom zie hij graag de toevoeging: "hoe ver het effect van peilverandering reikt hangt af van bodemopbouw, lokale (geo)hydrologie en duur van de peilverandering".	ZW-1204-117

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de inspraakreactie en de gevraagde toevoeging. Wij vinden dat de tekst in de ontwerp-Omgevingsvisie de lading voldoende dekt en laten de tekst ongewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.4 op: Water en Bodem Sturend vraagt om registratie van alle onttrekkingen. Expliciet noemen van alleen agrarische onttrekkingen is in de voorliggende formulering weliswaar correct, maar leidt af van de noodzaak om iets te vinden over de registratie van ook de kleine onttrekkingen.	ZW-1204-131

Standpunt GS

In het kader van het nieuwe Provinciaal Waterprogramma zullen wij een invulling geven aan hoe wij meer inzicht willen krijgen op de onttrekkingen. Wij zullen daarbij in gesprek gaan met onze waterpartners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt in paragraaf 6.3.7 bij de zin "zolang we nog niet voldoende maatregelen hebben genomen om over voldoende water te beschikken" op: geef aan, welke partij is aan zet om maatregelen te nemen, en wanneer het water voldoende is.	ZW-1204-136

Standpunt GS

Het verbeteren van de waterbeschikbaarheid in Limburg is een opgave voor alle partijen. Alle partijen moet een steentje bijdragen om de waterbeschikbaarheid te vergroten. Daarom zijn we ook gestart met het Convenant Voldoende Zoetwater, waarin wij, samen met onze waterpartners in Limburg, de waterbeschikbaarheid willen vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.8: Aanvoer van oppervlaktewater is een adequaat middel om verdroging van (natuur)gebieden tegen te gaan. Er zal een afweging nodig zijn om te bepalen wat voorrang krijgt in geval van droogte: waterkwaliteit (vergrijzing) of natuur (verdroging).	ZW-1204-190

Standpunt GS

Wij zien het aanvoeren van oppervlaktewater als één van de manieren om verdroging tegen te gaan. Zoals in de ontwerp-Omgevingsvisie staat, vragen wij aandacht voor de kwaliteit van het aangevoerde water. Hiermee geven wij aan dat een afweging nodig is bij het aanvoeren van oppervlaktewater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in paragraaf 6.2.8 het woordje 'van' in een zin en verzoekt dat op te nemen: "De voeding van de Maas (...) richten op de verbetering [van] het internationale Maaswatersysteem...".	ZW-1204-119

Standpunt GS

Wij bedanken de indiener voor de opmerkzaamheid. Wij zullen het woord 'van' toevoegen aan de tekst.

Voorstel aan PS

Woord 'van' toevoegen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.2.8. "... richten op de verbetering [van] het internationale Maaswatersysteem...".

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het combineren van water met ecologie in hun kritisch watergebied onwenselijk is omdat peilverhogingen doorwerken tot ver in het omringende "primaire landbouwgebied" waar geen ruimte voor peilverhoging is, indien met productieverlies wil voorkomen. indiener geeft tevens aan dat een hoger fluctuerend waterpeil ongunstig is omdat hoger in de bodem de zogenaamde scheikundige redoxreactie plaatsvindt die zorgt voor ijzerafzetting. Dit fenomeen is schadelijk voor 2 zaken: voor grondbewerkingsmachines en kwaliteit van de rooivruchten en anderzijds wordt de doorlatendheid van de bodem beperkt.	ZW-0116-9

Standpunt GS

Om de waterbeschikbaarheid te verbeteren, werken we toe naar een systeem met grondwaterstanden die in 2050 10 tot 50 centimeter hoger liggen dan nu. Deze verhoging is een bandbreedte die concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. In de gebieden wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik, maar ook mogelijke gevolgen voor de functies in het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in paragraaf 6.3.2 de zin "Het grondwater is langer beschikbaar dan het oppervlaktewater" te vervangen door "Het grondwater stroomt langzamer door het systeem dan het oppervlaktewater".	ZW-1204-124

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de opmerking. Wij zullen de tekst niet vervangen, maar we zullen de tekst toevoegen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.2 van "Het grondwater is langer beschikbaar dan het oppervlaktewater." naar "Het grondwater is langer beschikbaar dan het oppervlaktewater, omdat grondwater langzamer door het watersysteem stroomt dan oppervlaktewater."

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om ook bij projecten rondom de beschikbaarheid van zoetwater middels waterbuffering altijd te kijken naar mogelijkheden voor combinatie met bouwgrondstoffenwinning.	ZW-0702-4

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de inspraakreactie. Bij dergelijke (ruimtelijke) ontwikkelingen, waar we grootschalige waterbuffers aanleggen ten behoeve van de waterbeschikbaarheid, zullen wij grondstoffenwinning meenemen in onze afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vermoedt dat er in paragraaf 6.1.5 sprake is van een tegenstrijdigheid waar de POVI schrijft "We verwachten een toename in het drinkwatergebruik" en de inzet van Provincie en waterpartijen is het beperken van het drinkwatergebruik (convenant zoetwater: -/- 20%). Graag toelichting in de tekst opnemen.	ZW-1204-109

Standpunt GS

Wij erkennen dat er mogelijke tegenstrijdigheden in de POVI staan. Dat wij een toename in het drinkwatergebruik verwachten, wil niet zeggen dat het inzetten op het verminderen van de watervraag geen ambitie mag zijn. Wij vinden dat Limburgers zuinig moeten omgaan met water om de druk op de waterbeschikbaarheid te verkleinen. Dat we een toename in het drinkwatergebruik verwachten, komt door allerlei ontwikkelingen in Limburg, die in deze Omgevingsvisie worden benoemd. Beide zaken kunnen naast elkaar bestaan. Wij passen de tekst van de Omgevingsvisie aan met betrekking tot de ambitie om de watervraag te verkleinen met 20%, zodat de Omgevingsvisie beter aansluit bij de ambities omtrent waterbeschikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst wijzingen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3. van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij paragraaf 3.3.4: Hier wordt aangegeven bij schaarse voorraden als het gaat over water, natuur niet wordt meegenomen, wij verzoeken u deze ook toe te voegen.	ZW-1204-74

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van voldoende water voor natuur, maar ook voor voldoende drinkwater, de industrie, de landbouw en de scheepvaart. Wij zullen de tekst aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.3.4 van 'water (drinkwater, water voor industrie en landbouw, maar ook water voor de scheepvaart)' naar 'water (drinkwater, water voor industrie, natuur en landbouw, maar ook water voor de scheepvaart)'.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om erkenning van de positieve waterbufferende rol van landbouw en een partnerschap in waterbeheer.	ZW-0899-6

Standpunt GS

In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn. Wij onderkennen dat verschillende sectoren een rol hebben in het waterbeheer en het bufferen van water. Wij willen alle sectoren ook blijven aanmoedigen om inspanningen te blijven leveren om water te blijven bufferen en als partner te blijven optreden in het waterbeheer. Het benoemen van de waarde van verschillende sectoren voor waterbeheer en het bufferen van water en welke sectoren dat zijn is niet doenlijk en valt niet binnen hetgeen wij beogen met de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om op te nemen in de omgevingsvisie dat de verantwoordelijkheid van het aangelegde waterbergingen ligt bij de waterschappen.	ZW-1440-12

Standpunt GS

De provincies, waterschappen, gemeenten en de Rijksoverheid hebben allemaal verantwoordelijkheden omtrent waterbeheer. Het benoemen van al deze verantwoordelijkheden en bij wie deze verantwoordelijkheden liggen is ondoenlijk en, naar ons inzien, niet waar de Omgevingsvisie voor bedoeld is. Iedere partij werkt vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid aan

waterbeheer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om oplossingen te bevorderen die water in een gebied hoog kunnen bufferen en een teveel aan water kunnen bergen met behoud van zoveel mogelijk landbouwgrond.	ZW-0535-3

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de bijdrage. Onze ambitie om een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem te realiseren behelst het vasthouden van water, waarbij we rekening houden met de specifieke kenmerken van het gebied, zoals het landschap, de bodem en het grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vind dat er eerst een maximaal sturend watersysteem ontwikkeld moet worden om verdrogings- en vernattingsproblematiek te regelen.	ZW-0534-2

Standpunt GS

Wij willen een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem realiseren, dat kan omgaan met wateroverlast en droogte, en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit. Wij willen daarbij zo veel als mogelijk de natuurlijke werking van het bodem- en watersysteem gebruiken, zodat minder ingrepen nodig zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de drietrapsstrategie vasthouden-bergen-afvoeren niet meer voldoet.	ZW-1204-58

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de inspraakreactie. Wij willen, met onze droogtestrategie, meer water vasthouden en besparen en tegelijkertijd ook bergen. Toch moet de mogelijkheid tot afvoeren behouden blijven om de wateroverlast te verminderen. Daarnaast zullen we ook moeten accepteren dat er watertekorten en wateroverlast kan voorkomen. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid en het verminderen van wateroverlast vraagt om een integrale aanpak in het regionaal waterbeheer. In het Provinciaal Waterprogramma Convenant Voldoende Zoetwater geven wij een nadere invulling aan hoe wij de waterbeschikbaarheid willen vergroten in Limburg en hoe wij wateroverlast zoveel mogelijk willen beperken. Wij zullen de ontwerp-POVI tekst

wijzigingen zodat de genoemde 5-traps-strategie en de integrale aanpak in het regionaal waterbeheer verduidelijkt worden in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie wijzigen in 6.3.1 en 6.3.3. om de 5-traps-strategie en de integrale aanpak in het regionaal waterbeheer te verduidelijken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de stap naar een 5-staps-strategie voor droogte noodzakelijk: besparen, vasthouden, bergen, aanpassen/accepteren en afvoeren.	ZW-1204-26

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor het meedenken over de droogteaanpak. Wij zien de droogteaanpak en het verbeteren van de waterbeschikbaarheid als een opgave voor alle waterpartners, waarbij alle partijen aan de slag moeten, binnen hun eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden. Dat betekent dat we in Limburg meer water willen vasthouden, maar ook dat we tegelijkertijd de watervraag moeten verkleinen en dat we water moeten bergen. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid kan mogelijk wateroverlast met zich meebrengen. Dan moet er een mogelijkheid zijn tot het afvoeren van water. Maar we moeten soms ook accepteren dat we watertekorten hebben en dat wateroverlast kan voorkomen. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid en het zo veel mogelijk voorkomen van wateroverlast vraagt dus om een integrale aanpak in het regionaal waterbeheer. In het Provinciaal Waterprogramma Convenant Voldoende Zoetwater geven wij een nadere invulling aan hoe wij de waterbeschikbaarheid willen vergroten in Limburg en hoe wij wateroverlast zoveel mogelijk willen beperken. Wij zullen de ontwerp-POVI tekst wijzigingen zodat de genoemde 5-traps-strategie en de integrale aanpak in het regionaal waterbeheer verduidelijkt worden in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie wijzigen in 6.3.1 en 6.3.3. om de 5-traps-strategie en de integrale aanpak in het regionaal waterbeheer te verduidelijken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt in paragraaf 6.3.6 de zin "de verwachting is dat deze gebieden natter zullen worden" overbodig.	ZW-1204-135

Standpunt GS

In onze Omgevingsvisie schrijven wij onze visie en ambities voor Limburg op. Wij hechten belang aan een zorgvuldige Omgevingsvisie, die ook aansluit bij ontwikkelingen in Limburg en verwachtingen die wij hebben. Wij hechten er belang aan het benoemen dat gebieden natter worden, als wij verwachten dat gebieden natter worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor adequaat maaionderhoud van de Horsterbeek en de Eckeltsebeek in de toekomst mogelijk moet blijven, zodat de doorstroming verbeterd wordt en daarmee niet zal leiden tot wateroverlast.	ZW-0116-5

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de bijdrage. De bijdrage heeft geen betrekking op een verantwoordelijkheid van Provincie Limburg. Derhalve betreft deze inspraakreactie niet de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt naast een 5-staps-strategie om verhoging van grondwaterstanden, verbetering van het waterbergend vermogen van de bodem en reductie van de totale watervraag in Limburg.	ZW-1204-27

Standpunt GS

Het verhogen van de waterstand, een verbetering van het waterbergend vermogen en een reductie van de watervraag in Limburg zijn een uitwerking van onze ambitie omtrent de waterbeschikbaarheid. Daarom stellen wij, samen met onze waterpartners, het Convenant Voldoende Zoetwater op. Onze ambitie in het Convenant is om de grondwaterstanden te verhogen met 10 tot 50 centimeter en de watervraag te verkleinen met 20%. Hetgeen dat de indiener vraagt, is dus in lijn met wat onze ambitie is met de waterbeschikbaarheid in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Hoe wordt het recht op bestaand gebruik juridisch gewaarborgd? Wordt Amendement 120 expliciet gerespecteerd?	ZW-0899-17

Standpunt GS

Amendement 120 is opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma 2021 - 2027. Gelijktijdig aan het Provinciaal Waterprogramma 2021 - 2027 is de Omgevingsverordening vastgesteld, waarin Amendement 120 niet is opgenomen. Middels de Mededeling Portefeuillehouder van 19-4-2022 (GS DOC-00258647) geven wij aan hoe wij met deze situatie omgaan. Deze Mededeling Portefeuillehouder kunt U vinden op de volgende link: https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/59e39a47-28ff-4cd2-bab7-e3856aa4b085

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe het grondwaterpeil verhoogd gaat worden en verzoekt om maatregelen zoals de aanleg van een stuw in Paarlo, ondanks dat het een Natuurbeek betreft.	ZW-1098-2

Standpunt GS

Wij hebben de ambitie om de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. Dit willen met o.a. bereiken door grondwaterstanden te verhogen. In het Provinciaal Waterprogramma en het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater zullen wij een nadere invulling geven aan hoe wij onze ambitie willen bereiken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de redenatie over toekomstig grondwatertekort juist is, en wijst erop dat falend beleid en bevolkingsgroei de oorzaak lijken te zijn van de problemen.	ZW-1207-6

Standpunt GS

Watertekorten ontstaan doordat de vraag naar water het aanbod overstijgt. Hierdoor staat de waterbeschikbaarheid in Limburg onder druk. Wij hebben de ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten. Samen met onze waterpartners hebben we een Convenant opgesteld om dat te bewerkstelligen. In ons Provinciaal Waterprogramma en het Convenant geven wij een nadere invulling aan hoe wij toekomstige watertekorten willen voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich bij paragraaf 6.3.2 af: "een hoog waterpeil aan te houden". Ten opzichte van wat?	ZW-1204-122

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor de inspraakreactie. De tekst heeft betrekking op onze wens om in de Groenblauwe Landbouwzone de ruimte te geven voor de opgaven m.b.t. water, natuur en landschap. De opgave voor water behelst o.a. het verhogen van de grondwaterstanden, waaronder ook hoge(re) waterpeilen aanhouden. De huidige tekst biedt voldoende houvast om onze ambitie te realiseren en geeft de boodschap voldoende weer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vreest dat verhoging van het waterpeil en vernatting negatieve gevolgen zal hebben voor het omringende primaire landbouwgebied, waaronder: productieverlies en kwaliteitsverlies. onvoldoende draagkracht van de bodem, extra inzet van nematiciden, bodemverdichting en het verliezen van nutriënten.	ZW-0116-8

Standpunt GS

Om de waterbeschikbaarheid te verbeteren, werken we toe naar een systeem met grondwaterstanden die in 2050 10 tot 50 centimeter hoger liggen dan nu. Deze verhoging is een bandbreedte die concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. In de gebieden wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik, maar ook mogelijke gevolgen voor de functies in het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil in paragraaf 6.3.1 een zin dwingender formuleren: dwingerder formuleren door "… steeds langere droge periodes krijgen, zullen we een omslag moeten maken…" te vervangen door "… steeds langere droge periodes krijgen, moeten we een omslag maken…".	ZW-1204-121

Standpunt GS

Wij vinden dat de ontwerp-Omgevingsvisie tekst de boodschap voldoende uitdraagt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Uit het ontwerp blijkt niet dat de Provincie een zorgvuldig onderzoek heeft ingesteld naar de mogelijke alternatieven voor de watervoorziening. Indiener verzoekt de overheid een onderzoek in te stellen naar andere mogelijkheden waardoor voldoende water beschikbaar zal zijn voor de land- en tuinbouw.	ZW-0866-17 ZW-0875-17

Standpunt GS

De Omgevingsvisie geeft onze visie en ambities aan die wij hebben voor Limburg. De nadere invulling van onze ambities met betrekking tot de watervoorziening zal plaatsvinden in het Provinciaal Waterprogramma. Indien wij onderzoek noodzakelijk achten omtrent alternatieve waterbronnen, zullen wij een dergelijk onderzoek opzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Veel van de structurerende keuzes voor water zouden moeten worden uitgewerkt in het NPLG. Met het vervallen van het transitiefonds en het NPLG staat dit nu op losse schroeven. De Provincie Limburg gaat voor een integrale gebiedsgerichte aanpak van onderop, waarbij het gesprek in het gebied het vertrekpunt is. Een belangrijk hulpmiddel is een zogenoemde klimaatonderlegger. Indiener verzoekt om hiervoor duidelijke doelstellingen op te nemen in de POVI.	ZW-0302-68

Standpunt GS

Wij schrijven onze visie en ambities op in onze Provinciale Omgevingsvisie. Doelstellingen omtrent de structurerende keuzes voor water krijgen een nadere invulling in het LOS (Limburgs Offensief Stikstof) of in het nieuwe Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.39 Waterveiligheid en wateroverlast – algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.10: uitwerken hoe omgegaan wordt met tegenstrijdige doelen.	ZW-1204-159

Standpunt GS

de zonering en de kaartlagen helpen om sturing te geven aan het onderwerp wateroverlast en waterveiligheid. Daar waar wij dit van provinciaal belang vinden, zoals met betrekking tot waterveiligheid, zullen we dit uitwerken in de omgevingsverordening. Bij tegenstrijdige doelen zetten wij in op gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.12, derde alinea: wijzigen in: "De kaarten en de zones zijn gebaseerd op de huidige waterhuishoudkundige situatie..."	ZW-1204-160

Standpunt GS

In de POVI is nu opgenomen: 'De kaart en de zones zijn gebaseerd op de huidige situatie en de huidige kennis van de klimaatontwikkeling.' Daarmee is de waterhuishoudkundige situatie bedoeld.

Om misverstanden te voorkomen zullen we het woord; waterhuishoudkundige aan de huidige situatie toevoegen.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.12 het woord ‘waterhuishoudkundige’ toevoegen aan de huidige situatie.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.13 t/m 6.4.16: Schrappen, c.q. samenvoegen met 6.4.3, is in wat andere bewoordingen grotendeels hetzelfde.	ZW-1204-162

Standpunt GS

6.4.3. en 6.4.13 gaan beide over de normering tegen wateroverlast en kennen veel overlap. Dit als gevolg van de opzet van het DSO met verschillende kaarten en kaartlagen. We zullen de tekst samenvoegen. 6.4.14 t/m 6.4.16 gaan over de verschillende waterveiligheidszones H2-H6 deze teksten hebben hier geen overlap. Deze laten we intact.

Voorstel aan PS

De paragrafen 6.4.3. en 6.4.13 samenvoegen.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.5: De indruk wordt gewekt dat er alleen door aanpassing van landschapselementen wateroverlast voorkomen kan worden maar dit geldt niet bij extremer weer, dan zal er ook iets anders gedaan moeten worden wil men het bij klimaatverandering voorkomen/beperken. We zien de tekst graag aangepast.	ZW-1204-150

Standpunt GS

In de POVI is de volgende tekst opgenomen: "Maatregelen zoals het behoud van grasland, de verruwing van hellingen met natuurlijk grasland, struiken, bosschages of bos en de aanleg van landschapselementen zoals hagen, graften en boerenbuffers kunnen helpen om het afstromend water te remmen en om meer water in de bodem te laten infiltreren. Grondeigenaren hebben hier een verantwoordelijkheid om het eigen water te verwerken." Daarmee wordt niet de indruk gewekt dat hiermee wateroverlast bij extreem weer wordt voorkomen, maar wordt aangegeven dat deze maatregelen kunnen helpen om afstromende water te remmen en water in de bodem te laten infiltreren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.9: Tekst aanpassen: Daarbij zal naar fysieke ingrepen in het watersysteem gekeken worden, waaronder	ZW-1204-158

maatregelen om de sponswerking van de bodem te vergroten, aanleg van waterberingsvoorzieningen en het uitvoeren van beschermingsmaatregelen.

Standpunt GS

De paragraaf zal worden wordt verduidelijkt. Daarbij schrijven we WRL voluit, geven aan dat hert om het regionale systeem gaat en geven we aan dat het om vasthouden, vergen, afvoeren en beschermen gaat. De aangepaste tekst zal luiden: Naar aanleiding van de wateroverlast van juli 2021 hebben wij, het waterschap en de gemeenten met behulp van het Rijk het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) ingericht. In dit programma gaan we gezamenlijk de komende jaren aan de slag om de overstromingsrisico's in Limburg te verminderen en de Limburgers beter voor te bereiden op wateroverlast. Het programma richt zich op het regionale watersysteem (de beken). Per stroomgebied wordt in nauwe samenwerking tussen alle betrokken overheden en bewoners een plan voor de vermindering van overstromingsrisico's uitgewerkt op basis van meerlaagsveiligheid en met een aanpak van bron tot monding (systeemsolidariteit). Daarbij zal naar fysieke ingrepen in het watersysteem gekeken worden om water vast te houden (vergroten sponswerking bodem), water te bergen (in bergingsgebieden) en de afvoercapaciteit te vergroten mogelijk in combinatie met het uitvoeren van beschermingsmaatregelen.

Voorstel aan PS

De tekst van 6.49 wordt als volgt aangepast: Naar aanleiding van de wateroverlast van juli 2021 hebben wij, het waterschap en de gemeenten met behulp van het Rijk het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) ingericht. In dit programma gaan we gezamenlijk de komende jaren aan de slag om de overstromingsrisico's in Limburg te verminderen en de Limburgers beter voor te bereiden op wateroverlast. Het programma richt zich op het regionale watersysteem (de beken). Per stroomgebied wordt in nauwe samenwerking tussen alle betrokken overheden en bewoners een plan voor de vermindering van overstromingsrisico's uitgewerkt op basis van meerlaagsveiligheid en met een aanpak van bron tot monding (systeemsolidariteit). Daarbij zal naar fysieke ingrepen in het watersysteem gekeken worden om water vast te houden (vergroten sponswerking bodem), water te bergen (in bergingsgebieden) en de afvoercapaciteit te vergroten mogelijk in combinatie met het uitvoeren van beschermingsmaatregelen.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in paragraaf 6.1.1 het waterdoel de waterveiligheid: het voorkomen van onveiligheid als gevolg van water, creëren veilige leefomgeving. Graag toevoegen.	ZW-1204-102

Standpunt GS

In 6.1.1. is de bescherming tegen te veel water genoemd als opgave, daarmee is invulling gegeven aan het begrip waterveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft hetgeen is opgenomen in paragraaf 5.2 en in hoofdstuk 6 paragraaf 1 tot en met 3. Paragraaf 6.4.10 benadrukt zelfs het belang van deze nieuwe ruimtelijke inrichting. Paragraaf 6.4.11 onderstreept volgens indiener de bijdrage aan waterveiligheid.	ZW-1389-17

Standpunt GS

de zienswijze onderschrijft de tekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor de zin “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma WRL als basis’’ te vervangen door ‘’Daarbij hebben we oog voor de brede maatschappelijke gevolgen van een overstroming, binnen en buiten het stedelijk gebied. Denk hierbij ook aan gevolgen voor andere sectoren zoals de landbouw, industrie en kritieke infrastructuur.’’	ZW-1204-54

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de ontwerp POVI is het werken aan een risico gestuurde aanpak doorgegaan. We vervangen de zin: “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma WRL als basis’’ door: ‘’Daarbij kijken we breed naar de gevolgen van een overstroming in een gebied.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.8 de zin “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma WRL als basis’’ vervangen door : "Daarbij kijken we breed naar de gevolgen van een overstroming in een gebied en naar de samenhang tussen het regionale watersysteem en het hoofdwatersysteem.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor in paragraaf 6.4.3 'kernen' overal vervangen door "kernen en stedelijke gebieden" of door "bebouwde gebieden".	ZW-1204-146

Standpunt GS

Het gebruik van de term kernen kan voor onduidelijkheid zorgen. Daarom zullen we in de tekst meer aansluiten op de termen uit de POVI. dat betekent dat we aangeven: voor de meeste locaties aangeduid als landelijke kern, stedelijk gebied, of werklocaties geldt een norm…”. Verder zullen we dan spreken over: “maar voor een aantal landelijke kernen in het heuvelland,” met referentie naar de zonering.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.3 de term kernen aanpassen. In de eerste zin door: 'landelijke kern, stedelijk gebied, of werklocaties', daarna door landelijke kernen in het heuvelland.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de visie uit te breiden met aandacht voor de consequenties van de toenemende overlast door hevige regenval.	ZW-0807-3

Standpunt GS

Aandacht voor extremer weer en hevige regenval komt op en aantal plaatsen in de POVI naar voren. Paragraaf 6.4.5. heeft bijvoorbeeld betrekking op oppervlakkige afstroming. Door het benoemen van het heuvelland lijkt het alsof dit niet voor geheel Limburg geldt. We passen daarom de tekst als volgt aan: In heel Limburg kan extremer weer en zwaardere regenval tot overlast leiden. Met name in het Limburgse heuvelland leidt hevige regen regelmatig tot overlast door afstromend water en modder die over onder andere landerijen, wegen en door droogdalen naar beneden komen.

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot de volgende aanpassing van de tekst van paragraaf 6.4.5: In heel Limburg kan extremer weer en zwaardere regenval tot overlast leiden. Met name in het Limburgse heuvelland leidt hevige regen regelmatig tot overlast door afstromend water en modder die over onder andere landerijen, wegen en door droogdalen naar beneden komen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om paragraaf 6.4.1 aan te vullen met: Hierbij wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van en herstel van de werking van het natuurlijk watersysteem.	ZW-1204-144

Standpunt GS

Paragraaf 6.4.1 is bedoeld om aan te geven dat we ons aan moeten passen aan het veranderende weer. En dat daarbij zowel het watersysteem moet worden aangepakt als ook onze ruimtelijke inrichting. De aanvulling dat het natuurlijk watersysteem zo veel als mogelijk moet worden hersteld is daarbij hier niet op zijn plaats. Hoe we dit gaan doen wordt onder meer uitgewerkt in het provinciaal waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om behoud van natuurgrond en primaire waterkeringen in de Zuidelijke beekdalen en ontginningen.	ZW-0604-10

Standpunt GS

Deze zienswijze is niet terug te vinden in de brief en helaas op deze wijze niet te begrijpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de Roer en de beken in het Zuid Limburgs heuvellandschap een eigen paragraaf te geven zoals paragraaf 6.2 voor de Maas het geval is.	ZW-1389-19

Standpunt GS

Wij zien geen aanleiding om de beken een aparte paragraaf te geven in de POVI. En verdere uitwerking van ons beleid op het gebied van water zal plaatsvinden in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033. Daarin zal aandacht zijn voor de beken in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 13.6 op te nemen dat een (blijvend) initiatief m.b.t. vrijetijdseconomie niet mag plaatsvinden in een overstromingsgebied A, mits wordt voldaan aan bepaalde randvoorwaarden.	ZW-1389-40

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat in waterveiligheidszones H5 en H6 nieuwe verblijfsrecreatievoorzieningen gelijk moeten worden behandeld als nieuwe woningen. We zullen de teksten van de paragrafen: 6.4.12, 6.4.14, 6.4.15 en 6.4.16 hierop aanpassen.

Voorstel aan PS

In de paragrafen 6.4.12, 6.4.14., 6.4.15 en 6.4.16 aan 'nieuwe woonfuncties' nieuwe verblijfsrecreatiefunctie toevoegen, zodat de paragrafen betrekking hebben op 'nieuwe woonfuncties en nieuwe verblijfsrecreatiefuncties'.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.4.9 de onvoorwaardelijk steun van de Provincie voor het WRL stelliger neer te zetten.	ZW-1389-26

Standpunt GS

De provincie neemt deel in het programma WRL en is lid van de bestuurscommissie. Daarmee is de provinciale betrokkenheid duidelijk. Het uitspreken van onvoorwaardelijke steun is niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.4.9 ook de Roer / het Roerdal te vermelden.	ZW-1389-25

Standpunt GS

In paragraaf 6.4.9. is aangegeven dat het programma WRL zich voornamelijk richt op het regionale watersysteem (de beken). Er worden in deze paragraaf geen specifieke beken benoemd. Het noemen van de Roer en het Roerdal is hier dan ook niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat ook in primaire landbouwzones maatregelen tegen wateroverlast een plek moeten krijgen als dit vanuit de wateropgave noodzakelijk is, in afstemming met de grondeigenaar.	ZW-1204-52

Standpunt GS

De zone primair landbouwgebied is bedoeld om hier de landbouw ontwikkelruimte te geven. Daarbij zijn er in deze zone verschillende andere functies aanwezig zoals infrastructuur, energie, recreatie etc. Ook watergangen en watermaatregelen zoals buffers zijn in het primair landouwgebied aanwezig. Er blijft ruimte om maatregelen te nemen in het primair landbouwgebied. Wij zullen in de beschrijving van de zone aandacht besteden aan de verschillende functies.

Voorstel aan PS

In de beschrijving van de zonering van het primair landbouwgebied opnemen dat hier ruimte is en blijft voor verschillende andere functies zoals infrastructuur, energie en maatregelen tegen wateroverlast.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het vreemd dat in paragraaf 6.2.2 de waterveiligheid van de inwoners van Limburg niet tot provinciale inzet leidt, terwijl dat in paragraaf 6.2.7 wel een rol ziet voor waterkwaliteit. Graag toelichting hierop in de tekst.	ZW-1204-112

Standpunt GS

In de ontwerp-POVI is in § 6.2.2 onze inzet op de Maas beschreven. De hoofdverantwoordelijkheid voor grote rivieren ligt op nationaal niveau ligt. Het veiligheidsniveau voor overstromingen wordt op nationaal niveau bepaald. Wij willen hieraan toevoegen dat het waterschap ervoor verantwoordelijk is om de bewoners in de bedijkte gebieden te beschermen tegen overstromingen.

Vervolgens is in deze paragraaf aangegeven “In verschillende Maasprojecten werkt het Rijk samen met het waterschap, gemeenten en ons om Limburg beter te beschermen tegen hoogwater, waarbij onze inzet is om hierbij de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.” Hieruit blijkt al dat wij het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit als onze belangrijkste rol in waterveiligheidsprojecten zien. Eén van de uitgangspunten die wij hierbij hanteren is “ruimte voor water waar het kan en

bescherming door middel van kades en dijken waar dit moet.” We zullen dit in de tekst verduidelijken.

Voorstel aan PS

De tekst van 6.2.2 aanpassen. Toevoegen: “het waterschap is ervoor verantwoordelijk om de bewoners in de bedijkte gebieden te beschermen tegen overstromingen, conform dit nationaal bepaalde veiligheidsniveau (omgevingswaarden voor dijktrajecten, opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving)”. en de zin “Onze inzet voor de Maas is: ruimte voor water waar het kan en bescherming door middel van kades en dijken waar dit moet.” wordt gewijzigd in: “Eén van de uitgangspunten die wij hierbij hanteren is: ruimte voor water waar het kan en bescherming door middel van kades en dijken waar dit moet.”

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt bij paragraaf 6.4.5: de leggerwaterlopen (ook droogdalen, grubben, holle wegen, etc.) vallen onder de beheersverantwoordelijkheid van het waterschap en ze vallen daarmee ook onder de normering wateroverlast. Moet geherformuleerd worden. Bijvoorbeeld toevoegen “Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.”	ZW-1204-149

Standpunt GS

Wij kunnen instemmen met dit voorstel. Het waterschap heeft verschillende droogdalen opgenomen op de legger. Deze vallen onder het regionale watersysteem en daarmee onder de normering voor wateroverlast. We zullen dit in paragraaf 6.4.5 aanvullen: “Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.

Voorstel aan PS

Paragraaf 6.4.5. aanvullen met: Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt in paragraaf 6.4.3 toe te lichten wat wordt bedoeld met ecologisch duurzaam.	ZW-1204-148

Standpunt GS

Met ecologisch duurzaam sluiten wij aan bij hetgeen in de omgevingsverordening Limburg bedoeld wordt met het voorkomen van de aantasting van de waarden van natuur, nu en in de toekomst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om paragraaf 6.2.2 zodanig aan te passen dat duidelijk wordt dat oplossingen alléén kunnen worden gerealiseerd als er aanvullende financiering vanuit de regio wordt gevonden.	ZW-1204-111

Standpunt GS

In de paragraaf is aangegeven dat meestal aanvullende financiering nodig is. Daarmee wordt voldoende invulling gegeven aan dit punt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt voor een bijlage bij de povi met hierin de financiële stand van zaken van WRL per september 2025 par 6.4.9. Welke bedragen zijn uitgegeven aan organisatiekosten; hoeveel bedragen de uitnames uit de 300 miljoen van het rijk? En door wie zijn deze gedaan?	ZW-1499-24

Standpunt GS

De POVI is niet de plaats om de uitgaven van het programma WRL in op te nemen. Het programma rapporteert halfjaarlijks over de voortgang. Deze rapportages zijn openbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.3.10. Veel gebieden met opgaven voor wateroverlast of droogte liggen binnen de Groenblauwe landbouwzone. Indiener vraagt zich af of hier afstemming heeft plaatsgevonden met het waterschap en meer specifiek het programma Water in Balans.	ZW-0304-32

Standpunt GS

Veel wateropgaven liggen binnen de groenblauwe landbouwzone, maar ook in de andere zoneringen zal het waterschap maatregelen nemen tegen wateroverlast en droogte. In alle zones is in de POVI ruimte voor deze opgaven. Hierover is contact geweest met het waterschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Par. 6.4.15. Het POVI geeft aan dat er in de zone H5 Fluviaal en H5 Pluviaal gevaar is op wateroverlast en overstromingen met waterhoogtes van 1 tot 4 meter en watersnelheden van 1 tot 4 meter per seconde - berekend bij een bui 1:100 in het jaar 2100. Indiener wijst er op dat dit totaal niet overeenkomt met de T100 berekeningen die zijn uitgevoerd bij de verkenning vanuit Water in Balans WiB . Indiener verzoekt aan te geven of afstemming heeft plaatsgevonden met het waterschap Limburg en de rekenresultaten die onlangs zijn opgeleverd bij het project Water in Balans.	ZW-0304-33

Standpunt GS

De kaarten van H5 en H6 zijn gemaakt door het waterschap Limburg in opdracht van het programma WRL. Naar aanleiding van deze en andere opmerkingen zijn de kaarten opnieuw gemodelleerd en verbeterd. De verbeterde kaarten worden in de POVI opgenomen.

Voorstel aan PS

De verbeterde kaarten H5 en H6 worden in de POVI opgenomen.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.4.16. Het POVI geeft aan dat in zones H2-H4 er een gevaar is voor wateroverlast en overstromingen en dat de verantwoordelijkheid hiervoor bij de gemeenten ligt. Indiener is van mening dat hier ook een verantwoordelijkheid bij waterschap ligt.	ZW-0304-34

Standpunt GS

De tekst kan tot verwarring leiden. bedoeld is dat de verantwoordelijkheid voor de afweging om hier al dan niet te bouwen en het waterveilig bouwen bij de gemeente ligt. Het waterschap blijft heeft de verantwoordelijkheid om de van toepassing zijnde normering tegen wateroverlast te realiseren. Om dit te verduidelijken zullen we in paragraaf 6.4.16 de zin: "in deze zones ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeenten' wijzigen in: "in deze zones ligt de verantwoordelijkheid voor de afweging om waterveilig te bouwen bij de gemeenten."

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.16 de zin: "in deze zones ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeenten' wijzigen in: "in deze zones ligt de verantwoordelijkheid voor de afweging om waterveilig te bouwen bij de gemeenten."

Zienswijze	Indiener
Par. 6.4.3. In Beek-Spaubeek is de verkenning van Water in Balans in een afrondende fase. Landen de voorgestelde maatregelen zoals aanleg buffers - aanpassen stroombanen etc. in de POVI?	ZW-0304-28

Standpunt GS

De POVI is de provinciale ruimtelijke visie. Maatregelen zoals waterbuffers worden niet op de POVI kaart gezet. Wel geeft de POVI aan dat er maatregelen zullen kunnen worden genomen in de

verschillende zones.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.4.5. In het POVI staat dat het waterschap geen verantwoordelijkheid heeft bij het beperken van de gevolgen van oppervlakkige afstroming bij hevige regen. Indiener is het hier niet mee eens en is van mening dat het waterschap wel een taak heeft om afstromend water uit het buitengebied op te vangen in regenwaterbuffers afhankelijk van de normering en de afstromende hoeveelheid water bij de normbui.	ZW-0304-29

Standpunt GS

Het waterschap heeft een taak voor het realiseren van de normering voor de waterlopen die op de legger van het waterschap staan. Daaronder vallen ook een aantal droogdalen, grubben etc. We zullen de tekst in paragraaf 6.4.5. verduidelijken door deze aan te vullen met: Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.

Voorstel aan PS

De tekst van paragraaf 6.4.5. aanvullen met: Voor zover dit geen onderdeel uitmaakt van het stelsel van leggerwaterlopen heeft het waterschap hier geen directe beheersverantwoordelijkheid voor en valt dit niet onder de normering voor het regionale watersysteem.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.5.6. Volgens het POVI komt in aanvalsplan waterkwaliteit ook de ondersteuning van gemeenten bij de aanpak van riool overstorten aan bod. Is inmiddels duidelijk welke riool overstorten wel/ niet voldoen per gemeente?	ZW-0304-35

Standpunt GS

Deze vraag heeft geen betrekking op de tekst van de POVI. We zijn met waterschap en gemeenten in overleg over de overstorten en gaan er van uit dat die duidelijkheid er nu is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.40 Beekdal en beekdalbreed- onwenselijkheid bebouwing

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het onacceptabel dat bebouwing in beekdalen niet wenselijk is, aangezien deze zone deels door het bouwblok van de indiener heen loopt. Zie zienswijze voor locatie.	ZW-0966-8
Indiener is van mening dat de strikte toepassing van de zone "Beekdalen" een beperking is voor nieuwe (woning)bouwplannen. Er is begrip voor het voorkomen van wateroverlast, er dient echter te worden onderzocht op welke wijze ruimtelijke ontwikkelingen wel of niet mogelijk zijn.	ZW-0271-130
Indiener onderschrijft het belang dat de beken voldoende ruimte moeten krijgen. Provincie Limburg stelt in paragraaf 6.10.2 Groenblauwe Landbouwzone – Beekdalen – Waterkwantiteit: ‘De beken moeten in de beekdalen zo veel mogelijk ruimte krijgen. Dat betekent dat nieuwe bebouwing in de beekdalen niet wenselijk is.’ Binnen de weergegeven begrenzing van de beekdalen bevindt zich bestaande bebouwing. Zo bevinden zich een deel van de kern [naam] en mogelijke ontwikkellokaties binnen de begrenzing van de herbegrenzende [red. herbegrensde] beekdalen. Onduidelijk blijft in de POVI hoe zich dit verhoudt tot eventuele (her)ontwikkelingen/ inbreidingen binnen deze begrenzing.	ZW-0253-1
Indiener verzoekt om in paragraaf 6.10.2 op te nemen dat bouwen in de beekdalen verboden is, dat de gemeentes geen nieuwe bouwvlakken meer kunnen aanwijzen in beekdalen, dat de gemeentes verplicht worden in hun bestemmingsplannen alle bouwvlakken in beekdalen in te trekken, dat bestaande gebouwen in beekdalen bij sanering van een agrarisch bedrijf afgebroken en afgevoerd moeten worden, en dat gebouwen en opstallen in beekdalen die zonder vergunning ooit zijn neergezet afgebroken moeten worden.	ZW-1389-29
Indiener vraagt om uitleg wat wordt bedoeld met "bebouwing in beekdalen is niet wenselijk" (par 6.10.2)	ZW-0238-133
Volgens indiener zal de zonering H5 leiden tot leegstand en verpaupering. Bestaande, vaak monumentale en karakteristieke panden dienen een uitzonderingspositie te krijgen, nieuwe initiatieven zouden mogelijk moeten zijn. De panden worden dan wel zo waterveilig mogelijk ingericht.	ZW-0271-129

Standpunt GS

In beekdalen willen wij zo veel mogelijk ruimte voor water behouden: ruimte om water af te voeren en ruimte om water te bergen. Daarom is nieuwe bebouwing in beekdalen die een negatieve invloed heeft op deze waarden niet wenselijk. Wij zijn voornemen om hiervoor een regeling in de Omgevingsverordening Limburg op te nemen om de waarden voor waterberging en waterafvoer te behouden. De regeling gaat uit van een motiveringsplicht met zo nodig mitigerende en compenseren maatregelen. De regels in de verordening richten zich op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen waarvoor een ruimtelijk plan nodig is.

Bestaande rechten worden hierdoor niet aangetast

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat er expliciet benoemd wordt dat de ambities van de “beekdalbrede benadering” niet ten kosten gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafwegingen.	ZW-1168-11
Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen duidelijke garanties geboden worden voor een rechtvaardige compensatie, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen wanneer agrarische bedrijven geraakt worden door beleidsaanpassingen.	ZW-1395-21
Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen expliciet wordt benoemd, dat deze ambities niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging.	ZW-0097-11 ZW-0142-11

Standpunt GS

De POVI is een toekomstvisie. Op basis van de POVI wordt er nog geen actie ondernomen. Wanneer er in de toekomst wel stappen worden gezet voor de implementatie van de beekdalbrede benaderening, dan zien wij daarin zeker nog ruimte voor landbouw, maar in aangepaste vorm. De herinrichting van een gebied zal via gebiedsprocessen altijd in overleg met de omgeving gaan, waarbij een zorgvuldige belangenafweging wordt gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld moeten worden in de beekdal-zone, met betrekking tot vruchtwisseling.	ZW-1407-1

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel wordt er gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater

beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw).

Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het kader ‘w_beekdalen_v #41’ te ver is doorgetrokken, waardoor het bedrijf en de woning van indiener onnodig beperkt zullen worden bij toekomstige vergunningsaanvragen als dit plan wordt voortgezet.	ZW-0348-1 ZW-0349-1
Indiener vindt het vreemd dat op percelen "beekdalen" in beeld is gebracht terwijl het dal geen beek is.	ZW-0706-4

Standpunt GS

Het aanwijzen van beekdalen uit hoofdstuk 6 is onder andere gebaseerd op de geomorfologische kaart en een grondwatermodel. Hieruit blijkt dat de percelen van de indiener terecht zijn geclassificeerd als ‘beekdal’. Dat leidt op basis van deze POVI niet direct tot beperkingen. Wel moet bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in deze zone rekening worden gehouden met de wateropgaven, daarom geldt via de omgevingsverordening bij een ruimtelijke ontwikkeling een motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk om beekdalen en natte laagten te vrijwaren van bebouwing, verblijfsrecreatie en verharding om zo ruimte voor water te creëren en de werking van ons watersysteem te kunnen benutten.	ZW-1204-25
Indiener vindt dat in beekdalen en natte laagten functies als huidige landbouw en woningbouw niet verenigbaar zijn met hoge grondwaterstanden en afvoerpieken.	ZW-1204-33

Standpunt GS

We zijn van mening dat we in beekdalen en natte laagten zo veel mogelijk ruimte moeten behouden voor het water. Dat betekent ook dat er in principe niet gebouwd moet worden. Wanneer er toch gebouwd gaat worden, moet gemotiveerd worden hoe met het verlies van de waarden van waterberging en watervoering en de ruimte voor water is omgegaan en hoe dit verlies wordt gemitigeerd of gecompenseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.41 Beekdalbreed- belangenafwegingen

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de afwegingen en belangen in beekdalzones en natte laagten niet helder verwoord.	ZW-1204-32

Zienswijze
Indiener verzoekt om in de uitwerking van een beekdalbrede benadering te benoemen dat provinciale ambities niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging.

Indiener					
ZW-0225-16	ZW-0232-17	ZW-0570-15	ZW-0571-15	ZW-0588-15	ZW-0589-25
ZW-0604-34	ZW-0605-27	ZW-0607-23	ZW-0609-15	ZW-0616-15	ZW-0617-15
ZW-0618-21	ZW-0619-15	ZW-0620-15	ZW-0623-15	ZW-0624-15	ZW-0625-15
ZW-0628-15	ZW-0629-15	ZW-0630-15	ZW-0651-15	ZW-0685-15	ZW-0694-15
ZW-0728-15	ZW-0730-15	ZW-0834-15	ZW-0843-15	ZW-0862-15	ZW-0873-16
ZW-0878-15	ZW-0880-16	ZW-0882-16	ZW-0892-16	ZW-0902-15	ZW-0975-15
ZW-1027-16	ZW-1036-15	ZW-1047-15	ZW-1051-15	ZW-1059-15	ZW-1061-16
ZW-1062-15	ZW-1064-15	ZW-1065-15	ZW-1066-15	ZW-1075-15	ZW-1082-15
ZW-1089-15	ZW-1090-15	ZW-1096-22	ZW-1100-15	ZW-1103-15	ZW-1104-15
ZW-1107-15	ZW-1110-15	ZW-1115-15	ZW-1118-15	ZW-1126-15	ZW-1128-15
ZW-1130-15	ZW-1136-15	ZW-1148-15	ZW-1150-15	ZW-1155-15	ZW-1160-15
ZW-1183-15	ZW-1186-15	ZW-1188-15	ZW-1191-15	ZW-1195-15	ZW-1198-15
ZW-1200-15	ZW-1202-15	ZW-1214-15	ZW-1221-15	ZW-1223-15	ZW-1225-15
ZW-1228-15	ZW-1231-15	ZW-1238-15	ZW-1246-15	ZW-1247-15	ZW-1251-15
ZW-1252-15	ZW-1266-15	ZW-1267-15	ZW-1268-15	ZW-1273-15	ZW-1275-15
ZW-1276-15	ZW-1277-15	ZW-1278-15	ZW-1279-15	ZW-1280-15	ZW-1281-15
ZW-1282-15	ZW-1283-15	ZW-1284-15	ZW-1285-15	ZW-1287-15	ZW-1288-15
ZW-1289-19	ZW-1290-16	ZW-1291-16	ZW-1292-15	ZW-1294-15	ZW-1296-15
ZW-1297-16	ZW-1298-16	ZW-1301-15	ZW-1304-15	ZW-1306-15	ZW-1308-15
ZW-1309-15	ZW-1310-15	ZW-1311-15	ZW-1315-15	ZW-1316-15	ZW-1317-15
ZW-1318-15	ZW-1320-15	ZW-1321-15	ZW-1324-15	ZW-1325-15	ZW-1326-15
ZW-1327-15	ZW-1329-15	ZW-1330-15	ZW-1331-15	ZW-1335-15	ZW-1337-15
ZW-1338-15	ZW-1339-15	ZW-1341-15	ZW-1342-15	ZW-1343-15	ZW-1347-15
ZW-1350-15	ZW-1352-15	ZW-1355-15	ZW-1359-15	ZW-1365-15	ZW-1368-15
ZW-1376-15	ZW-1378-15	ZW-1388-15	ZW-1390-15	ZW-1410-15	ZW-1204-32

Standpunt GS

In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem.

Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering.
Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS
In paragraaf … 'De regio wil' vervangen door: 'De regio heeft de ambitie om … te ….'. De passage 'Het (beekdal)bos en … voor het gebied' laten vervallen.

5.42 Beekdalen en beekdalbreed

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij de verdere uitwerking van de beekdalbrede benadering en andere ingrepen expliciet te benoemen dat deze ambities niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging.	ZW-0879-16
Indiener verzoekt om huidig grondgebruik als vertrekpunt bij beleidswijzigingen in beekdalen, met maatwerk en eerlijke compensatie voor veranderingen, waarbij landbouw als gelijkwaardige economische drager wordt erkend.	ZW-0285-8
Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen geteeld moeten worden in de beekdal-zone, met betrekking tot vruchtwisseling.	ZW-1407-1
Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen het bestaand agrarisch grondgebruik in beekdalen als vertrekpunt wordt gehanteerd en slechts gewijzigd wordt op basis van een transparant, participatief proces.	ZW-1216-20
Indiener verzoekt de Groenblauwe Landbouwzone langs beken (waaronder de Pepinusbeek, Vloedgraaf, Geleenbeek en Rode Beek) breder in te tekenen en daarbij ook aan te duiden als beekdal.	ZW-1479-205
Indiener verzoekt de Provincie ten aanzien van de verdere uitwerking van de 'beekdalbrede benadering' landbouw als volwaardige economische drager in de beekdalen gelijkwaardig te behandelen aan natuur en recreatie, en dit ook expliciet vast te leggen in de definitieve visie.	ZW-0811-17 ZW-0811-14

Zienswijze

Indiener verzoekt dat er expliciet benoemd wordt dat de ambities van de “beekdalbrede benadering” niet ten kosten gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafwegingen.

Indiener					
ZW-1168-11	ZW-0097-13	ZW-0099-13	ZW-0142-13	ZW-0144-14	ZW-0243-18
ZW-0295-13	ZW-0299-60	ZW-0569-16	ZW-0831-13	ZW-0948-13	ZW-1052-17
ZW-1054-23	ZW-1106-13	ZW-1114-13	ZW-1120-17	ZW-1271-21	ZW-1286-16
ZW-1313-13	ZW-1346-13	ZW-1382-13	ZW-1395-21	ZW-1417-42	ZW-0097-11
ZW-0099-11	ZW-0142-11	ZW-0144-12	ZW-1216-19		

Zienswijze

Indiener verzoekt in de definitieve POVI op te nemen dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen landbouw als volwaardige economische drager wordt behandeld, gelijkwaardig aan natuur en recreatie.

Indiener					
ZW-0097-14	ZW-0099-14	ZW-0142-14	ZW-0144-15	ZW-0243-19	ZW-0295-14
ZW-0299-61	ZW-0569-17	ZW-0831-14	ZW-0948-14	ZW-1052-18	ZW-1054-24
ZW-1106-14	ZW-1114-14	ZW-1120-18	ZW-1271-22	ZW-1286-17	ZW-1313-14
ZW-1346-14	ZW-1382-14	ZW-1395-22	ZW-1417-43		

Standpunt GS

In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem. Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering. Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

In paragraaf … ‘De regio wil’ vervangen door: ‘De regio heeft de ambitie om … te ….’. De passage ‘Het (beekdal)bos en … voor het gebied’ laten vervallen.

5.43 Beekdalen en beekdalbreed- begrenzing

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het schrappen van beekdalen nadelig voor klimaatadaptatie, waterkwaliteit en natuur en mist een integrale, gebiedsgerichte aanpak.	ZW-0224-149

Standpunt GS

Het is niet duidelijk met welk kaartbeeld de indiener een vergelijking maakt.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat de aanduiding ‘beekdal’ onlogisch is voor het perceel van de indiener in verband met de hoogteligging van het perceel en dit is in de vigerende visie en verordening dan ook niet van toepassing. De indiener verzoekt de aanduiding Beekdal te verwijderen van de percelen van de indiener om toekomstige beperkingen voor de bedrijfsvoering te voorkomen. Zie zienswijze voor locaties.	ZW-1037-6 ZW-1367-6

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden in de genoemde zones (Beekdalen-Gebiedspaspoorten, Natte Laagten, Ecologische Verbindingszone) geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Er wordt alleen gevraagd om een motiveringsplicht bij een ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast is het kaartbeeld indicatief, gebaseerd op al bestaande en geaccepteerde kaartlagen in voorgaand provinciaal beleid, zoals de Groenblauwe Mantel.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de beekdalen als een aparte laag op te nemen.	ZW-0317-241

Standpunt GS

In het hoofdstuk water van de POVI is geen kaartlaag met alle beken opgenomen, omdat het maken en onderhouden van een desbetreffende laag niet behoort tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indieners stellen dat de ontwerp-povi op geen enkele wijze lijkt te zijn afgestemd met de herinrichtingsplannen van het Waterschap Limburg.	ZW-1356-10 ZW-1356-3 ZW-1356-19

Standpunt GS

Tussen provincie en waterschap vindt regelmatig afstemming plaats. De herstelmaatregelen die door de indiener worden genoemd, hangen samen met de werkzaamheden die momenteel aan de A2 worden uitgevoerd. Dergelijke werkzaamheden bieden handige zogenaamde ‘koppelkansen’ voor een overheid om te werken aan doelen ten behoeve van het verbeteren van de waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid in Limburg. Dat wil niet zeggen dat met de huidige herstelmaatregelen de opgave die er ligt direct gerealiseerd is.
Daarvoor zijn meer herstelmaatregelen nodig, waar pas op een later moment aan gewerkt zal worden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat de aanduiding ‘beekdal’ onlogisch is voor het perceel van de indiener in verband met de hoogteligging van het perceel en dit is in de vigerende visie en verordening dan ook niet van toepassing. De indiener verzoekt de aanduiding Beekdal te verwijderen van de percelen van de indiener om toekomstige beperkingen voor de bedrijfsvoering te voorkomen. Zie zienswijze voor locaties.	ZW-0966-6

Standpunt GS

Het perceel van de indiener is grotendeels gelegen in het beekdal van de Tungelroyse Beek. Dat is onder andere bepaald middels een grondwatermodel, waarbij bij een natuurlijk functioneren van de Tungelroysebeek, bij hevige neerslag, de grondwaterstand dichtbij of helemaal op het maaiveld komt ter plaatse van het perceel van de indiener. Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd, maar het vormt wel de basis om aan te geven dat in toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen rekening moet worden gehouden met het feit dat het perceel (deels) in een beekdal gelegen is. In de provinciale omgevingsverordening is dit vertaald in een motiveringsplicht. De al bestaande rechten die in een omgevingsplan staan vastgelegd, zoals het bouwblok, dienen wel te worden gerespecteerd. Dat wil in dit geval zeggen dat, indien er voor de gewenste bouw geen wijziging van het omgevingsplan nodig is, het bouwblok is vrijgesteld van de motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De indiener is van mening dat de Putbeek reeds voldoende wordt beschermd door de huidige begrenzing van het NNL en dat daarom meer grondbeslag van de percelen van de indiener niet nodig is.	ZW-1314-5

Standpunt GS

Het reserveren van ruimte middels de zone Natuurbeekzone is een manier om aan te geven dat daar een herinrichtingsopgave ligt, ten behoeve van het behalen van waterdoelen. De zone Natuur Netwerk Limburg dient een ander doeleinde, namelijk het beschermen van bestaande natuur. De kaartlagen dienen dus verschillende doeleinden die beiden betrekking hebben op het perceel van de indiener.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de nu te ruime beekdalbegrenzing van het Jekerdal af te stemmen op de werkelijke situatie.	ZW-1038-8

Standpunt GS

Het klopt dat het niet logisch is dat Chateau Neercanne is opgenomen in het beekdal. Gebaseerd op de systematiek die wordt gehanteerd om beekdalen in te tekenen, is het logischer om hier het beekdal aan de zuidkant te baseren op de geomorfologische kaart. Chateau Neercanne zal dan buiten het beekdal komen te liggen. Netto zal de breedte van het beekdal echter niet veel afnemen

Voorstel aan PS

Het beekdal van het Jekerdal wijzigen, in ieder geval op locatie van Chateau Neercanne, gebaseerd op de geomorfologische kaart..

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het onacceptabel dat de bedrijfsvoering per saldo forse financiële schade zal ondervinden door de extra aankoop van ruw- en krachtvoering door de beperkingen die nu op de gronden van de indiener komen te liggen. De indiener verzoekt dan ook dat de beekdalzonering ten minste van het huidige bouwblock af wordt gehaald.	ZW-0966-10

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen verbodsbepalingen opgelegd. Wet- en regelgeving wordt in de omgevingsverordening opgenomen. In die verordening geldt voor beekdalen slechts een motiveringsplicht, waarbij al bestaande rechten uit het omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) dienen te worden gerespecteerd.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de definitie van een beekdal zoals gehanteerd door de plannen niet van toepassing is op de beek bij locatie Dries 28 in Neer, vanwege de kenmerken zoals een 2 à 3 meter diepe kloof en een grondwaterdiepte van 4 à 5 meter.	ZW-0348-3

Standpunt GS

In de POVI wordt rekening gehouden met toekomstig beekherstel. Dat wil zeggen dat we in de toekomst het beekdal ter plaatse weer daadwerkelijk willen laten functioneren als beekdal, ten behoeve van het behalen van waterdoelen. In de huidige vorm kan het dus inderdaad zo zijn dat het beekdal niet lijkt op een ‘klassiek’ beekdal. In de ruimtelijke ontwikkeling moet rekening worden gehouden met het toekomstig beekherstel. Om die reden wordt via de verordening bij een ruimtelijke ontwikkeling gevraagd om een motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat sommige beekdalen door de kern van Gennep zijn gelegen en vanwege bebouwingsmogelijkheden is het verzoek om de beekdalen binnendijks binnen de kern van Gennep te verwijderen.	ZW-0186-184

Standpunt GS

De beekdalen zijn bepaald met behulp van onder andere een geomorfologische kaart en een grondwatermodel. In dat grondwatermodel is uit gegaan van het natuurlijk functioneren van een beek en is bekeken waar in de omgeving hoge grondwaterstanden kunnen worden verwacht tijdens natte periodes. Dus ondanks het feit dat gebieden binnendijks liggen, kunnen deze gebieden na beekherstel alsnog geraakt worden door wateroverlast via hoge grondwaterstanden. Hier moet in de ruimtelijke ontwikkeling rekening mee worden gehouden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om te herzien of de beek bij locatie Dries 28 in Neer voldoet aan de definitie van een beekdal, aangezien deze eerder omschreven kan worden als een smalle, diep uitgesleten kloof in het landschap.	ZW-0348-2

Standpunt GS

In de POVI wordt rekening gehouden met toekomstig beekherstel. Dat wil zeggen dat we in de toekomst het beekdal ter plaatse weer daadwerkelijk willen laten functioneren als beekdal, ten behoeve van het behalen van waterdoelen. In de huidige vorm kan het dus inderdaad zo zijn dat het beekdal niet lijkt op een ‘klassiek’ beekdal. In de ruimtelijke ontwikkeling moet rekening worden gehouden met het toekomstig beekherstel. Om die reden wordt via de verordening bij een

ruimtelijke ontwikkeling gevraagd om een motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de omissie te herstellen door grondeigenaren en woningeigenaren individueel op de hoogte te stellen van wijzigingen in de omgevingsvisie en deze ter inzage te leggen ten aanzien van het herbegrenzen van de beekdalen. Van deze wijzigingen zijn grondeigenaren/woningeigenaren niet individueel op de hoogte gesteld en dus hebben zij niet individueel kunnen reageren. (par. 6.4.3)	ZW-1499-11

Standpunt GS

is geen provinciale taak om grondeigenaren en woningeigenaren individueel op de hoogte te stellen van wijzigingen in de omgevingsvisie. Middels het ter inzage leggen van deze Provinciale Omgevingsvisie krijgen individuele grondeigenaren en woningeigenaren de kans om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt natuurbeekzones te verwijderen waar andere functies al liggen, zoals de putstraat bij Houthem.	ZW-0207-161

Standpunt GS

In de Provinciale Omgevingsvisie dient elke kaartlaag andere doeleinden en kunnen kaartlagen met elkaar overlappen. In dat geval moet in dat gebied met de doelen van beide kaartlagen rekening worden gehouden.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om afschaffing van de zonering 'beekdalen' op het bouwblok vanwege geplande huisvesting voor medewerkers.	ZW-0719-8

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Via de omgevingsverordening wordt er bij een ruimtelijke ontwikkeling voor onder andere de beekdalen gevraagd om een motivering hoe de ruimtelijke ontwikkeling bijdraagt aan de doelen die van toepassing zijn op de zonering van het gebied. Al bestaande rechten die in een omgevingsplan zijn vastgelegd, zoals het bouwblok, dienen wel te worden gerespecteerd. Deze al bestaande rechten

komen door de POVI of door de omgevingsverordening dus niet in het geding. Dat wil in dit geval zeggen dat, indien er voor de gewenste bouw geen wijziging van het omgevingsplan nodig is, het bouwblok is vrijgesteld van de motiveringsplicht.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de begrenzingen van beekdalen zodanig aan te passen dat akkerbouwgronden en rijksmonumenten buiten het beekdal vallen.	ZW-1483-7

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel wordt er gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater. De percelen van de indiener zijn gelegen in een beekdal en kunnen op basis van de door de indiener aangevoerde argumenten niet uit de kaartlaag 'beekdalen' worden gehaald.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om helderheid te verschaffen hoe ze de begrenzing/omvang/contouren van de opgenomen beekdalen moeten zien ten opzichte van de overstromingskaarten gepubliceerd in de Atlas Leefomgeving en de waterveiligheidszones.	ZW-0253-2

Standpunt GS

In de beekdalen ambieert de provincie om meer ruimte te reserveren voor water. Binnen de beekdalen willen wij maatregelen die ruimte creëren voor water, stimuleren. Zo willen wij de sponswerking van het landschap stimuleren, ruimte geven aan beken en een watervriendelijke landbouw stimuleren. Dit doen wij ter ondersteuning van het behalen van waterkwaliteitsdoelen en

om onze grondwatervoorraden tijdig aan te vullen, om in tijden van droogte genoeg water beschikbaar te houden voor drinkwater, landbouw, natuur en industrie.

De overstromingskaart T100-2100 vormt de basis voor het opstellen van een ‘waterveiligheidsbeeld’, bestaande uit vijf categorieën. Deze categorieën helpen regionale overheden in de beoordeling van ruimtelijke ontwikkelingen en kunnen de basis vormen voor mogelijke beperkingen of restricties, opgenomen in de provinciale omgevingsverordening.

Op de kaarten is te zien dat de fluviatiele overstromingskaart, zoals verwacht, voor een groot deel overlapt met de aangeduide beekdalen.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.44 Beekdalen en beekdalbreed- individueel antwoord

Zienswijze	Indiener
De indiener vreest dat er op de percelen gelegen in beekdalen geen intensieve teelten meer kunnen plaatsvinden door mogelijke beperkingen.	ZW-0686-7 ZW-0719-7 ZW-0966-7

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel wordt er gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat de definitie van 'Beekdalen' in de nieuwe omgevingsvisie leidt tot ongewenste beperkingen op teelten, zoals het in de toekomst mogelijk verplicht enkel nog extensief graslandgebruik, en verzoekt om behoud van gewasroulatiemogelijkheden.	ZW-0898-5

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. In deze POVI worden dus ook geen specifieke gewassoorten verboden of voorgeschreven en worden ook geen beperkingen voor bepaalde teelten opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren.
In de zonering ‘beekdalen’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom willen wij al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw).

Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat we tijdig onze grondwaterstanden aanvullen en beter weerbaar te zijn tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er geen volledige kaartlagen bestaan waarop zowel bovengrondse als ondergrondse waterlopen compleet zijn weergegeven, en dat belangrijke beken in Venlo ontbreken.	ZW-0242-58

Standpunt GS

Het klopt dat er in het hoofdstuk water van de POVI geen kaartlagen met een complete weergave van zowel bovengrondse als ondergrondse waterlopen is opgenomen. Het maken en onderhouden van een desbetreffende kaart behoort niet tot de doelstellingen van de POVI. Voor wat betreft het ontbreken van beken/beekdalen: Bij het aanwijzen van beekdalen wordt gebruik gemaakt van een geomorfologische kaart en van een grondwatermodel, in sommige gevallen aangevuld met specifieke gebiedskennis. Gebaseerd op deze systematiek horen de Schelkensbeek en de Aalsbeek aangewezen te worden als beekdal. De Springbeek, de Rijnbeek en de Lingfortsbeek zijn in de huidige POVI al gebaseerd op de systematiek aangewezen als natte laagte, omdat zij door een geomorfologische restgeul lopen en niet door een geomorfologisch beekdal. Voor de Stepkensbeek en Everlose Beek geldt dat er volgens de systematiek die de provincie hanteert geen redenen zijn om deze op te nemen als beekdal of als natte laagte.

Voorstel aan PS

De Schelkensbeek en de Aalsbeek opnemen als beekdal. De Springbeek, de Rijnbeek, de Lingfortsbeek, de Stepkensbeek, en de Everlose Beek kunnen ongewijzigd blijven op de POVI-kaarten.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het perceel grenst aan de Kingbeek, die valt onder Zone Natuurbeek, en vraagt zich af wat de vrijhoudingszone van 25 meter aan weerszijden van de beek en de mogelijkheid tot herinrichting betekent.	ZW-0447-2

Standpunt GS

Het klopt dat aan alle beken die geclassificeerd zijn als ‘natuurbeek’ en die nog niet zijn heringericht, een beschermingszone van 25m aan weerszijden van de beek wordt vrij gehouden. De beschermingszone Natuurbeek is bedoeld om ruimte te behouden om de beek te kunnen herinrichten, ten behoeve van het behalen van waterkwaliteitsdoelen die zijn opgenomen in Nederlandse wet- en regelgeving en ten behoeve van het voorkomen van wateroverlast. Deze wet- en regelgeving heeft als doel om de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater te beschermen. Bij het herinrichten van een beek kan gedacht worden aan het aanleggen van beschaduwing langs de beek, wat tijdens warme periodes een mitigerend effect heeft op de temperatuur van het beekwater en daarmee ook op de kwaliteit van het beekwater. Of er kan gedacht worden aan het laten hermeanderen van een beek om de afvoer te vertragen. De POVI is een visie, op basis van deze POVI wordt er nog geen actie ondernomen. Mocht er in de toekomst initiatief worden genomen voor beekherstel van de Kingbeek, dan zal dat in samenspraak met de aanliggende landeigenaren gaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat zijn perceel Heythuysen, sectie: N nummer: 176 geheel in een groenblauwe landbouwzone met beekdal komt te liggen en dat deze ligging kan betekenen dat er aanvullende maatregelen of zelfs regulering ten aanzien van de teelt (gebruik) van zijn perceel gaan gelden.	ZW-0821-1

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. Wel wordt er in de omgevingsverordening, gebaseerd op de POVI, gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Daarnaast biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water

tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de begrenzing van het beekdalgebied bij de bedrijfslocatie zijn bedrijfvoering beperkt en dat de omschrijving van de zone niet passend is bij de functie.	ZW-0534-1

Standpunt GS

Op basis van deze POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd, dus wordt ook de bedrijfsvoering van de indiener niet beperkt.
Wel wordt er in de omgevingsverordening, gebaseerd op de POVI, gevraagd om een motivering bij een ruimtelijke ontwikkeling, passend bij de zonering 'beekdalen' van het gebied. Voor al bestaande rechten, zoals een bouwblok in het omgevingsplan, geldt deze motiveringsplicht niet.
De POVI biedt aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, om meerdere redenen. Het zuiveren van water is een kostbaar proces en zoetwatervoorraden zijn beperkt. Daarom wil de provincie al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat grondwatervoorraden tijdig kunnen worden aangevuld en de samenleving in Limburg beter weerbaar is tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de weergave van de kaart in Swolgen, met name rond de Babelse Loop, niet actueel is. Volgens indiener is de situatie door afronding van het project Babelse Loop in 2024 zodanig veranderd dat het niet logisch is om dit gebied als primair landbouwgebied aan te merken. Indiener verzoekt het gebied in te delen in het Natuurnetwerk Limburg of de Groenblauwe landbouwzone, eventueel als ecologische verbindingszone. Indiener wijst erop dat dit gebied tevens een stiltegebied is, waar volgens indiener slecht mee wordt omgegaan en gehandhaafd.	ZW-0132-4

Standpunt GS

In de huidige POVI worden alleen de zoneringen Primair Landbouwgebied, Groenblauwe Landbouwzone en de Verwevingsgebieden herzien en dus niet het Natuurnetwerk. De Groenblauwe Landbouwzone is opgebouwd uit de lagen maasdal, droogdal, beekdal, natte laagtes, inzijggebieden Natura2000, hellingen (in Zuid-Limburg), overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura2000-gebieden (waar in veel gevallen ook de hydrologische bufferzones onder vallen) en ecologische verbindingszones. Een deel van de Babelse Loop valt in het Natuurnetwerk, maar een deel ook niet. Het klopt dat een klein deel van het traject van de Boabelse Loop is gewijzigd; er zijn een aantal meanders aangelegd. Ondanks deze wijzigingen, zijn er op dit moment geen criteria waarop gebaseerd kan worden dat het deel van de Babelse Loop dat geen onderdeell is van het Natuurnetwerk, wel in één van de lagen van de Groenblauwe Landbouwzone zou moeten liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het agrarische perspectief onvoldoende concreet is bij beleidsaanpassingen in beekdalen en verzoekt meer concretisering.	ZW-1168-10

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd. Er worden dus ook geen beperkingen met betrekking tot bemesting of beregening opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zoneringen ‘beekdalen’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, en ruimte beschikbaar houden voor water. Dat willen wij om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst nog de beschikking hebben tot voldoende water van goede kwaliteit. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat er kritisch moet worden gekeken naar wat er in beekdalen en natte laagtes mogelijk is qua landbouw.	ZW-1204-57

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen opgelegd. In deze POVI worden dus ook geen specifieke gewassoorten verboden of voorgeschreven en worden ook geen beperkingen voor bepaalde teelten opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zoneringen ‘beekdalen’ en ‘natte laagtes’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, en ruimte beschikbaar houden voor water. Wij willen namelijk al aan de voorkant de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater beschermen, ten behoeve van de voorziening van

schoon (drink)water voor mensen en ten behoeve van de voorziening van schoon water voor de economie (industrie en landbouw). Daarnaast is er ruimte nodig waar in natte periodes, water tijdelijk kan worden opgeslagen en waar het water weer kan infiltreren, zodat we tijdig onze grondwaterstanden aanvullen en beter weerbaar te zijn tegen droge periodes. Zo blijft ook tijdens droge periodes meer water beschikbaar voor landbouw, industrie en drinkwater. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor een realistische balans tussen hydrologische opgaven en agrarisch gebruik in de Beekdalen, zonder disproportionele beperkingen.	ZW-1377-5

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zoneringen ‘beekdalen’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, en ruimte beschikbaar houden voor water. Dat willen wij om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst nog de beschikking hebben tot voldoende water van goede kwaliteit. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI. Mochten er in de toekomst worden over gegaan tot het uitvoeren van concrete maatregelen, dan zal dat altijd in overleg met de omgeving en op een zorgvuldige manier worden gedaan, waarbij zo veel mogelijk rekening wordt gehouden met alle belangen die er in de desbetreffende omgeving spelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt nadere toelichting en onderbouwing van aanduiding van de zone droogdalen / beekdalen. Indiener verzoekt duidelijkheid over de praktische gevolgen op de bedrijfsvoering van landbouwbedrijf.	ZW-0993-6

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd. Er worden dus ook geen beperkingen met betrekking tot de bedrijfsvoering van een landbouwbedrijf opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen (zoals subsidies) beschikbaar te maken om het behalen van doelen die we hebben in bepaalde zones, te stimuleren.

Beekdalen zijn lager gelegen gebieden waar van oorsprong een niet-gegraven beek doorheen stroomde. Met behulp van een geomorfologische kaart, een bodemkaart en een grondwatermodel

zijn de beekdalen in Limburg in getekend. In de gebieden die vallen onder de zonering ‘beekdalen’ wil de provincie een meer watervriendelijke landbouw stimuleren en ruimte beschikbaar houden voor water. Wij hebben deze ambitie ten behoeve van het beschermen van de kwaliteit en kwantiteit van het grond- en oppervlaktewater in Limburg, om zo te kunnen voorzien in voldoende schoon (drink)water, en om sectoren als de landbouw en industrie te kunnen voorzien in voldoende en schoon water. Met het behouden van ruimte voor water willen wij ervoor zorgen dat in natte periodes water kan infiltreren, om tijdig onze grondwaterstanden aan te vullen.

Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er precies uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Droogdalen in de heuvelachtige delen van Limburg zijn dalen die het grootste deel van het jaar geen water afvoeren of waar hooguit een klein bronbeekje ontspringt en afstroomt. Alleen bij hevige regenval komt er veel water tot afstroming. In de droogdalen stimuleren we het verruwen van de oppervlakte en het afremmen, infiltreren en vasthouden van water.
Hiervoor zijn, zoals genoemd in de POVI, subsidieregelingen beschikbaar, zoals het Agrarisch Natuurbeheer (ANB) en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat de implicaties zijn voor bemesting en beregening in de beekdal-zone.	ZW-1407-2

Standpunt GS

Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd. Er worden dus ook geen beperkingen met betrekking tot bemesting of beregening opgelegd. Wel biedt de POVI aanleiding om middelen, zoals subsidies (geld), beschikbaar te maken om het behalen van bepaalde doelen te stimuleren. In de zoneringen ‘beekdalen’ willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren, en ruimte beschikbaar houden voor water. Dat willen wij om ervoor te zorgen dat we ook in de toekomst nog de beschikking hebben tot voldoende water van goede kwaliteit. Het uitwerken van hoe deze watervriendelijke landbouw er exact uit moet zien behoort niet tot de doelstellingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af welke financiële middelen beschikbaar zijn voor de voorgestelde maatregelen in het landbouwgebied (beekdalen) en wijst op de vage en onduidelijke tekst hierover.	ZW-1099-6

Standpunt GS

De POVI is een visie. Op basis van de POVI worden geen rechtstreekse verbodsbepalingen of beperkingen opgelegd en er worden ook geen maatregelen genomen. Wel kan de POVI aanleiding zijn om middelen beschikbaar te maken (zoals subsidies) om het behalen van doelen in bepaalde zoneringen (zoals de beekdalen) te stimuleren.

Op dit moment zijn er voor maatregelen die worden genomen vanuit een agrarisch bedrijf mogelijkheden tot subsidie voor niet-productieve investeringen. Deze soort subsidie is onderdeel van de subsidies vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Op de website van de provincie staat hier meer informatie over (bij google iets intypen zoals: niet-productieve investeringen GLB Provincie Limburg).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het Beekdal ten noorden van de kern Eijsden in de huidige kaartaanduiding als 'buitengebied' is weergegeven, terwijl dit in andere gevallen wel als Natuurnetwerk Limburg (NNL) of Groenblauwe Mantel wordt aangeduid.	ZW-0528-2

Standpunt GS

Wij baseren het aanwijzen van beekdalen op, onder andere, de geomorfologische kaart en een grondwatermodel. Volgens die systematiek klopt het dat er ten noorden van Eijsden geen beekdal is opgenomen. Dat wil niet zeggen dat dit gebieden niet als NNL of als Groenblauwe Mantel/Groenblauwe Landbouwzone kan worden weergegeven, gebaseerd op andere bouwstenen van de NNL of de Groenblauwe Mantel/Groenblauwe Landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener doet het voorstel om de intekening van het beekdalgebied zuidelijker te verplaatsen zodat het buiten het bouwvlak van het bedrijf valt.	ZW-0534-4

Standpunt GS

Bij het aanwijzen van beekdalen baseren wij ons onder andere op de geomorfologische kaart en een grondwatermodel. Wij houden daarbij geen rekening met bouwvlakken of bedrijven. Wel is het zo dat regels die volgens uit de omgevingsverordening (die weer volgen uit de POVI) alleen betrekking hebben op toekomstige ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de bij de locatie Karreveld 4 het beekdal over het bedrijf en de percelen is gelegd, het beekdal volgt de waterlijn en/of de hoogtekaarten niet. Gevraagd wordt dit aan te passen. Daarnaast zijn in de gebiedspaspoorten de beekdalen veel te ruim ingetekend, door de bouwvlakken, bestaande bebouwing en opslagcapaciteiten. Dit dient te worden aangepast, zeker gezien de huidige vergunning die een uitbreiding mogelijk maakt die noodzakelijk is voor de levensvatbaarheid van het bedrijf.	ZW-1226-3

Standpunt GS

Het intekenen van de beekdalen is onder andere gebaseerd op de geomorfologische kaart en een grondwatermodel. Het kan kloppen dat dit niet altijd exact overeen komt met de waterlijn of de hoogtekaart. De beekdalen in H6 zijn voor Karreveld 4 gebaseerd op onze systematiek correct ingetekend. In deze beekdalen is rekening te houden met waterberging en watervoering.

Om discussie over het kaartbeeld van de gebiedspaspoorten te voorkomen hebben wij de gebiedsindeling overgenomen van bestaande producten, namelijk het landschapskader Noord -en Midden Limburg en het Handvat kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid Limburg. Beide producten zijn in samenspraak met gemeenten tot stand gekomen en worden al geruime tijd toegepast. Het kaartbeeld is echter indicatief van aard. Toepassing vraagt altijd om locatie specifiek onderzoek op basis waarvan de indeling aangepast kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.45 Beekdalen en beekdalbreed- landbouw

Zienswijze
Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen duidelijke garanties geboden worden voor een rechtvaardige compensatie, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen wanneer agrarische bedrijven geraakt worden door beleidsaanpassingen.

Indiener					
ZW-1216-21	ZW-0243-16	ZW-0295-11	ZW-0299-58	ZW-0569-14	ZW-0831-11
ZW-0948-11	ZW-1052-8	ZW-1054-14	ZW-1106-11	ZW-1114-11	ZW-1120-8
ZW-1271-19	ZW-1286-14	ZW-1313-11	ZW-1346-11	ZW-1382-11	ZW-1395-19
ZW-1417-40					

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bij de verdere uitwerking van de "beekdalbrede benadering"en andere ingrepen ervoor dat duidelijke garanties geboden worden ten aanzien van rechtvaardige compensaties, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen wanneer agrarische bedrijven geraakt worden door beleidsaanpassingen.	ZW-0171-14 ZW-0171-12 ZW-0171-13 ZW-0171-15

Indiener verzoekt dat landbouw als volwaardige economische drager in de beekdalen gelijkwaardig wordt behandeld aan natuur en recreatie en verzoekt tevens dat dit in de definitieve visie wordt vastgesteld	ZW-1168-14
Indiener verzoekt de Provincie ten aanzien van de verdere uitwerking van de 'beekdalbrede benadering' duidelijke garanties te bieden ten aanzien van rechtvaardige compensatie, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen wanneer agrarische bedrijven geraakt worden door beleidsaanpassingen;	ZW-0811-16 ZW-0879-18
Indiener verzoekt in de definitieve POVI op te nemen dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen landbouw als volwaardige economische drager wordt behandeld, gelijkwaardig aan natuur en recreatie.	ZW-1216-22
Indiener verzoekt om beleid voor beekdalen dat bestaand agrarisch gebruik als vertrekpunt hanteert en garanties biedt voor compensatie, vrijwilligheid en maatwerk.	ZW-1170-18
Indiener verzoekt om bij de verdere uitwerking van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen ervoor te zorgen dat deze ambities niet ten koste mogen gaan van bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden zonder zorgvuldige belangenafweging en duidelijke garanties te bieden voor rechtvaardige compensatie, vrijwilligheid en maatwerkoplossingen.	ZW-0618-6
Indiener verzoekt om bij de verdere uitwerking van de beekdalbrede benadering en andere ingrepen landbouw als voorwaardige economische drager in de beekdalen gelijkwaardig te behandelen aan natuur en recreatie en dit expliciet vast te leggen in de definitieve visie.	ZW-0879-19

Zienswijze

Indiener verzoekt dat ten aanzien van de 'beekdalbrede benadering' en andere ingrepen het bestaand agrarisch grondgebruik in beekdalen als vertrekpunt wordt gehanteerd en slechts gewijzigd wordt op basis van een transparant, participatief proces

Indiener

ZW-0097-12	ZW-0099-12	ZW-0142-12	ZW-0144-13	ZW-0243-17	ZW-0295-12
ZW-0299-59	ZW-0569-15	ZW-0831-12	ZW-0948-12	ZW-1052-16	ZW-1054-22
ZW-1106-12	ZW-1114-12	ZW-1120-16	ZW-1271-20	ZW-1286-15	ZW-1313-12
ZW-1346-12	ZW-1382-12	ZW-1395-20	ZW-1417-41	ZW-0811-15	ZW-0879-17

Zienswijze

Indiener verzoekt om in de beekdalen de landbouw gelijkwaardig te behandelen aan natuur en recreatie en daarom het bestaand agrarisch grondgebruik in beekdalen als vertrekpunt te hanteren, duidelijke garanties te bieden ten aanzien van compensatie, vrijwilligheid, en maatwerkoplossingen.

Indiener

ZW-0225-17	ZW-0232-18	ZW-0570-16	ZW-0571-16	ZW-0588-16	ZW-0589-26
ZW-0604-35	ZW-0605-28	ZW-0607-24	ZW-0609-16	ZW-0616-16	ZW-0617-16
ZW-0618-22	ZW-0619-16	ZW-0620-16	ZW-0623-16	ZW-0624-16	ZW-0625-16
ZW-0628-16	ZW-0629-16	ZW-0630-16	ZW-0651-16	ZW-0685-16	ZW-0694-16
ZW-0728-16	ZW-0730-16	ZW-0834-16	ZW-0843-16	ZW-0862-16	ZW-0862-16

ZW-0878-16	ZW-0880-17	ZW-0882-17	ZW-0892-17	ZW-0902-16	ZW-0975-16
ZW-1027-17	ZW-1036-16	ZW-1047-16	ZW-1051-16	ZW-1059-16	ZW-1061-17
ZW-1062-16	ZW-1064-16	ZW-1065-16	ZW-1066-16	ZW-1075-16	ZW-1082-16
ZW-1089-16	ZW-1090-16	ZW-1096-23	ZW-1100-16	ZW-1047-16	ZW-1051-16
ZW-1059-16	ZW-1061-17	ZW-1062-16	ZW-1064-16	ZW-1065-16	ZW-1066-16
ZW-1075-16	ZW-1082-16	ZW-1089-16	ZW-1090-16	ZW-1096-23	ZW-1100-16
ZW-1103-16	ZW-1104-16	ZW-1107-16	ZW-1110-16	ZW-1115-16	ZW-1118-16
ZW-1126-16	ZW-1128-16	ZW-1130-16	ZW-1136-16	ZW-1148-16	ZW-1150-16
ZW-1155-16	ZW-1160-16	ZW-1183-16	ZW-1186-16	ZW-1188-16	ZW-1191-16
ZW-1195-16	ZW-1198-16	ZW-1200-16	ZW-1202-16	ZW-1214-16	ZW-1221-16
ZW-1223-16	ZW-1225-16	ZW-1228-16	ZW-1231-16	ZW-1238-16	ZW-1246-16
ZW-1247-16	ZW-1251-16	ZW-1252-16	ZW-1266-16	ZW-1267-16	ZW-1268-16
ZW-1273-16	ZW-1275-16	ZW-1276-16	ZW-1277-16	ZW-1278-16	ZW-1279-16
ZW-1280-16	ZW-1281-16	ZW-1282-16	ZW-1283-16	ZW-1284-16	ZW-1285-16
ZW-1287-16	ZW-1288-16	ZW-1289-20	ZW-1290-17	ZW-1291-17	ZW-1292-16
ZW-1294-16	ZW-1296-16	ZW-1297-17	ZW-1298-17	ZW-1301-16	ZW-1304-16
ZW-1306-16	ZW-1308-16	ZW-1309-16	ZW-1310-16	ZW-1311-16	ZW-1315-16
ZW-1316-16	ZW-1317-16	ZW-1318-16	ZW-1320-16	ZW-1321-16	ZW-1324-16
ZW-1325-16	ZW-1326-16	ZW-1327-16	ZW-1329-16	ZW-1329-16	ZW-1330-16
ZW-1331-16	ZW-1335-16	ZW-1337-16	ZW-1338-16	ZW-1339-16	ZW-1341-16
ZW-1342-16	ZW-1343-16	ZW-1347-16	ZW-1350-16	ZW-1352-16	ZW-1355-16
ZW-1359-16	ZW-1365-16	ZW-1368-16	ZW-1376-16	ZW-1378-16	ZW-1388-16
ZW-1390-16	ZW-1410-16				

Standpunt GS

In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem. Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering. Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

In paragraaf … ‘De regio wil’ vervangen door: ‘De regio heeft de ambitie om … te ….’. De passage ‘Het (beekdal)bos en … voor het gebied’ laten vervallen.

5.46 Beekdalen en beekdalbreed

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het niet duidelijk is hoe en op basis van welke uitgangspunten de beekdalen zijn begrensd. Verder is indiener van mening dat de gevolgen van de zonering beekdal niet beschreven of in beeld gebracht zijn. Indiener vraagt of er zal worden gecompenseerd en/of Planschades worden meegenomen in deze plannen?	ZW-0985-3

Standpunt GS

De beekdalen zijn begrensd op basis van de geomorfologische kaart, een grondwatermodel en in sommige gevallen de bodemkaart. In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem. Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering. Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

In paragraaf … ‘De regio wil’ vervangen door: ‘De regio heeft de ambitie om … te ….’. De passage ‘Het (beekdal)bos en … voor het gebied’ laten vervallen.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen het toewijzen van de beekdalbrede benadering aan zijn percelen.	ZW-0985-2

Standpunt GS

In de POVI worden de provinciale ambities ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen vastgelegd. De beken en de beekdalen zijn belangrijk voor het functioneren van het watersysteem. Daarom zijn de beekdalen onderdeel van de Groenblauwe Landbouwzone. In de Groenblauwe Landbouwzone voorzien wij een landbouw die rekening houdt met natuur- en wateropgaven en -waarden. Ruimte behouden voor water, waterafvoer en waterberging in de beekdalen is daarbij belangrijk, evenals verbetering van de waterkwaliteit, mede om de doelen van Kaderrichtlijn Water

te behalen. In hoofdstuk 6 hebben wij aangegeven voor ons watersysteem aan te willen sluiten bij de beekdalbrede benadering zoals in het Provinciaal Waterprogramma is opgenomen. Op de langere termijn zien we dit als toekomstbeeld. Uitvoering hiervan zal altijd in afstemming met de grondeigenaren plaatsvinden, waarbij de verschillende belangen worden afgewogen. In hoofdstuk 2 zijn de visies van de regio opgenomen. De regio Midden-Limburg heeft daarbij aangegeven te willen inzetten op de beekdalbrede benadering. Wellicht wordt de tekst in dat hoofdstuk geïnterpreteerd alsof de provincie zonder een gebiedsproces en dus zonder belangenafweging over wil gaan op uitvoering, maar dat is niet het geval. Daarom zullen wij de tekst in hoofdstuk 2 verduidelijken.

Voorstel aan PS

Voorstel PS: In paragraaf … 'De regio wil' vervangen door: 'De regio heeft de ambitie om … te ….'. De passage 'Het (beekdal)bos en … voor het gebied' laten vervallen.

5.47 Beekdalen en beekdalbreed- stroomgebied Roer

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om landbouw in het stroomgebied te verbieden.	ZW-0004-6

Standpunt GS

Landbouw verbieden in het gehele stroomgebied van de Roer botst met de belangenafweging die wij in de omgevingsvisie maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het overstroomgebied van de Roer en het naastliggende natuurgebied in de gemeenten Roerdalen en Roermond volledig vrij te houden van landbouw en bestrijdingsmiddelen.	ZW-0004-2
Indiener verzoekt om het overstroomgebied van de Roer en het naastliggende natuurgebied in de gemeenten Roerdalen en Roermond volledig vrij te maken en houden van bebouwing.	ZW-0004-1

Standpunt GS

Welke ontwikkelingsrichting wij wensen in beekdalen en rondom natuurgebieden is verwoord in de POVI. Hoofdlijn is dat wij in deze gebieden willen komen tot een landgebruik dat is afgestemd op de eisen die natuur en water stellen. Welke instrumenten wij zullen inzetten om deze strategische

beleidslijnen te realiseren zal nader worden uitgewerkt. o.a. in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.48 Beekdalen en beekdalbreed- systeemherstel

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de focus op het verbeteren van de sponswerking van het landschap in beekdalen en natte laagten tekortschiet. Er wordt voorgesteld om ook in primaire landbouwgebieden maatregelen te nemen, zoals in de brongebieden van de Vlootbeek, om een duurzaam gezonde waterhuishouding te bevorderen. Het toevoegen van organische stof helpt op perceelniveau, maar structurele systeemherstelmaatregelen zijn nodig.	ZW-0188-27

Standpunt GS

Ook in primair landbouwgebied kunnen nog onderliggende andere functies dan landbouw bestaan. Het nemen van watermaatregelen blijft ook in primair landbouwgebied mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 10.5.2: De beekdalen en natte laagten (als onderdeel van de groenblauwe mantelzone) zijn essentieel om een klimaatrobuust watersysteem te kunnen ontwikkelen. Deze ruimte moet daarvoor dus gereserveerd worden (water en bodem sturend).	ZW-1204-202

Standpunt GS

Wij onderschrijven het standpunt van de indiener. De provinciale ambitie ten aanzien van de beekdalen en natte laagten is ook om ruimte te reserveren voor water, zoals in hoofdstuk 6 van de POVI te lezen is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 11.1.2: Toelichten/verder uitwerken hoe de ruimteclaim van de landbouw in de groenblauwe landbouwzone (dus beekdalen en natte laagten) zich verhoudt tot de ambitie van robuust watersysteem.	ZW-1204-204

Standpunt GS

Voor die gebieden in de beekdalen en natte laagten waar agrarische activiteiten plaatsvinden, willen wij een meer watervriendelijke landbouw stimuleren. Dat wil zeggen dat wij daar middelen, zoals subsidies, willen inzetten om het (tijdelijk) vasthouden en vertraagd afvoeren van water te stimuleren, om meer ruimte te geven aan de beek en om de waterkwaliteit te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in Beekdalen de ruimte voor afvoer en berging zoveel als mogelijk te benutten en stimuleert hiervoor de natuurlijke werking van het beeksysteem.	ZW-0788-1

Standpunt GS

Het hoofddoel van de zonering ‘beekdalen’ (en ook de zonering ‘natte laagten’) is om ruimte beschikbaar te houden om water doelen te behalen.
De POVI biedt aanleiding om hiervoor middelen, zoals subsidies, beschikbaar te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.49 Beekdalen en beekdalbreed- verordening

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.2: Toevoegen: "In de provinciale omgevingsverordening zal voor de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone een motivatie- en compensatieplicht gelden voor de waarden voor water, ruimte voor water en waterberging."	ZW-1204-196

Standpunt GS

De definitieve formulering zal zijn plek krijgen in de nieuwe omgevingsverordening. De basis voor de regels ligt in de waarden die de beekdalen hebben voor ruimte voor water, de waterbergende en de watervoerende functie.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.10.2 ruimte voor water toevoegen zodat de waarden water, ruimte voor water, waterberging en watervoering worden genoemd.

5.50 Begrenzing bebouwd gebied en verantwoordelijkheid voor oppervlakkige afstroming

Zienswijze	Indiener
De herziening van de begrenzing van bebouwde kernen en het groenblauwe landbouwgebied kan significante gevolgen hebben. Het is naar mening van indiener onduidelijk wie verantwoordelijk is voor oppervlakkige afstroming en welke maatregelen moeten worden genomen om wateroverlast in bebouwde gebieden te voorkomen. Ook de frequentie van riooloverstorten op kwetsbare watergangen zou moeten worden beperkt. Indiener verzoekt om dit te verduidelijken.	ZW-0302-75

Standpunt GS

Zoals in de POVI aangegeven is het waterschap verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen om bescherming te bieden tegen wateroverlast uit het regionale watersysteem conform de normen die daarvoor zijn gesteld in de Omgevingsverordening. Dit omvat ook afstromend hemelwater uit de droogdalen die in de leger van het waterschap als onderdeel van het watersysteem zijn aangewezen. Met het rioleringsbeheer en het bevorderen van afkoppelen kunnen gemeenten wateroverlast uit het riool tegengaan. Het beperken, waar nodig, van overstorten is uitgewerkt in het provinciaal waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In par. 6.4.6. staat dat de gemeentelijke rioleringssystemen in verband met wateroverlast in het bebouwd gebied op orde dienen te zijn. Indiener is van mening dat de riolering niet bedoeld is voor afstromend water uit het buitengebied, maar dat dit door WL afgevangen dient te worden in regen-waterbuffers.	ZW-0304-31

Standpunt GS

Bedoelde paragraaf gaat over het afkoppelen van regenwater van het riool, niet over de opvang van afstromend regenwater uit het buitengebied. Dat laatste is juist niet gewenst in het riool.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener merkt bij paragraaf 6.3.9 op: wanneer bij hevige regen overlast ontstaat door afstromend water en modder betreft het vaak geen water dat vanuit het regionale watersysteem komt. Dat valt niet onder de normering voor het regionale watersysteem en daarom heeft het waterschap hier geen verantwoordelijkheid voor.	ZW-1204-141

Standpunt GS

Zoals in de POVI aangegeven is het waterschap verantwoordelijk voor de het tegengaan van wateroverlast uit het regionale watersysteem, zoals nader geduid en genormeerd in de Provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de herziening van de begrenzing van bebouwde kernen en het groenblauwe landbouwgebied significante gevolgen kan hebben. Het is niet duidelijk omschreven wie verantwoordelijk is voor oppervlakkige afstroming, daar waar het water niet uit het watersysteem komt en het -zoals gesteld- geen opgave van Waterschap Limburg betreft. Perceeleigenaren hebben een verantwoordelijkheid het water op eigen perceel te verwerken.	ZW-0238-53 ZW-0253-67 ZW-0271-53 ZW-0314-53 ZW-1127-85 ZW-0187-69

Standpunt GS

Een wettelijke verantwoordelijkheid voor water dat op natuurlijke wijze afstroomt bestaat niet. Dit betekent dat op andere wijze moet worden gezocht naar mogelijke oplossingen. Zo worden aan EU-landbouwsubsidies voorwaarden verbonden aan de wijze van landbewerking waarmee afstroming kan worden beperkt. Gebiedsspecifiek kunnen en worden afspraken gemaakt tussen betrokken partijen om maatregelen te treffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.51 Drinkwater- agrariërs waarderen

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het niet uitbreiden van de grondwaterbeschermingsgebieden en zoekgebieden drinkwatergebied en het aanscherpen van de regels voor deze gebieden op zijn percelen. Indiener pleit er juist voor agrarische bedrijven te compenseren voor de inspanningen en diensten die zij verrichten voor schoon en betaalbaar drinkwater.	ZW-1483-4

Standpunt GS

De kwaliteit van het Limburgse grondwater is niet dusdanig goed dat, zoals de Kaderrichtlijn Water eist, er zonder aanvullende zuivering drinkwater van gemaakt kan worden. Aanvullende regels om het grondwater te beschermen zijn en blijven dan ook nodig. We blijven dan ook agrarische ondernemers, zowel binnen als buiten grondwaterbeschermingsgebieden, ondersteunen bij het verminderen van de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor agrarische bedrijven te compenseren voor beperkingen en hun bijdrage aan schoon en betaalbaar drinkwater financieel te waarderen, zoals in andere aangrenzende landen gebeurt.	ZW-1466-7

Standpunt GS

Indien er sprake is van onevenredige schade als gevolg van de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied kan bij de provincie een schadeclaim worden ingediend. Aangezien nog steeds op veel plaatsen het grondwater niet schoon is blijft aanvullende zuivering van het grondwater nodig om er drinkwater van te maken. We blijven dan ook agrarische ondernemers, zowel binnen als buiten grondwaterbeschermingsgebieden, ondersteunen bij het verminderen van de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.52 Drinkwater- begrenzing zoekgebieden

Zienswijze	Indiener
De indiener is het niet eens met het nieuwe zoekgebied grondwaterbescherming, omdat het zoekgebied is gelegen waar ook fruitteelt plaats vindt. Fruitteelt kan niet zonder gewasbeschermingsmiddelen en moeten akkerbouwgewassen bemest worden. Door het aanwijzen van zoekgebieden grondwaterbescherming worden teeltbeperkingen opgelegd, welke invloed hebben op het verdienmodel van de indiener. Zie specifieke zienswijze voor de individueel aangegeven verkleining/ aanpassing.	ZW-0924-9 ZW-0934-5

Standpunt GS

In een grondwaterbeschermingsgebied is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toegestaan mits voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt. Daarmee is het niet onmogelijk fruit of akkerbouwgewassen te telen in een grondwaterbeschermingsgebied. Ten aanzien van het gebruik van mest zijn er in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende

regels ten opzichte van percelen buiten een grondwaterbeschermingsgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat, zoals wordt gesteld in de Omgevingsvisie, extra maatregelen resp. beperkingen in de bedrijfsvoering niet te compenseren zijn met uitbreiding van agrarisch natuurbeheer (ANLb) en het beschikbaar stellen van rijksmiddelen. De indiener wenst dat het zoekgebied grondwaterbeschermingsgebied niet verder uit te breiden. Zie zienswijze voor locatie.	ZW-0550-3
de indiener vraagt om "Zoekgebieden Grondwaterbeschermingsgebied" niet verder uit te breiden, omdat hij anders beperkt zou worden in zijn bedrijfsvoering	ZW-0612-5
Het bedrijf van de indiener is gelegen in het zoekgebied Drinkwaterwinning. Aangezien de aanduiding drinkwaterwinning er ongetwijfeld toe leidt dat er extra beperkingen op het akkerbouwbedrijf van de indiener komen, wenst de indiener dat het zoekgebied wordt verwijderd en niet in de provinciale omgevingsverordening wordt opgenomen. Mocht dit niet het geval zijn, dient de indiener volledig te worden gecompenseerd.	ZW-0547-10 ZW-0557-5 ZW-0558-4 ZW-0957-8
Indiener kan zich niet vinden in de grootte van het Zoekgebied grondwaterbescherming ten oosten van Venlo en vraagt om het huidige grondwaterbeschermingsgebied aan te houden. Er is geen deugdelijke onderbouwing hiervoor en indiener verwacht beperkingen van toepassing van gewasbeschermingsmiddelen en beregening. De ligging van het zoekgebied over stedelijk gebied lijkt oncontroleerbaar.	ZW-0640-3

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. Indien er sprake is van onevenredige schade als gevolg van de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied kan bij de provincie een schadeclaim worden ingediend..

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat 2 nieuwe zoekgebieden voor grondwaterbescherming inefficiënt gelegen zijn en de landbouw beperkingen oplegt. Indiener verzoekt daarom de zoekgebieden elders te plaatsen of te schrappen.	ZW-0404-3

Standpunt GS

De begrenzing van de zoekgebieden is afhankelijk van de modelmatig berekende intrekgebieden van de bestaande grondwaterwinningen. Voor de beide zoekgebieden in Zuid Limburg op het plateau van Doenrade of het plateau van Schimmert is gezocht naar gebieden met een acceptabele grondwaterkwaliteit en mogelijkheden tot bescherming van de drinkwaterwinning. In de grotere grondwaterbeschermingsgebieden zijn de regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen van toepassing, dat wil zeggen dat alleen middelen mogen worden gebruikt die door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten. Voor nitraat gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende beperkingen. In de beide zoekgebieden plateau van Doenrade of het plateau van Schimmert gelden geen aanvullende beperkingen voor nitraat of gewasbeschermingemiddelen ten opzicht van de landelijke regels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat beperkingen in beleid altijd realistisch uitvoerbaar moeten zijn voor agrarische bedrijven.	ZW-1470-13

Standpunt GS

Daar zijn we het mee eens. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied agrarische bedrijfsvoering mogelijk is binnen de regels die daar van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanduiding ‘zoekgebied grondwaterbescherming’ in Zuid-Limburg een harde grens legt die in strijd is met de toelichting.	ZW-1396-29

Standpunt GS

De begrenzing van het zoekgebied voor uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied is gebaseerd op modelmatige berekeningen van de grondwaterstroming. Als zodanig is de begrenzing hard. Onduidelijk is op dit moment nog welke begrenzing wordt gekozen, 25, 100 of 200 jaar reistijd. Daarover neemt Provinciale Staten komende zomer een besluit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de bedrijfslocatie ten onrechte is aangeduid als zoekgebied grondwaterbescherming.	ZW-1397-6
Indiener stelt dat het zoekgebied grondwaterbescherming niet mag leiden tot vergunningseisen of beperkingen van agrarisch gebruik.	ZW-1470-14

Standpunt GS

Als de zoekgebieden voor uitbreiding van de grondwaterbeschermingsgebieden van de bestaande drinkwaterwinningen in de Omgevingsverordening worden opgenomen als grondwaterbeschermingsgebied dan gelden daar de zelfde regels als in de huidige grondwaterbeschermingsgebieden. Dit betekent voor een agrarische bedrijfsvoering met name dat er alleen gewasbeschermingsmiddelen mogen worden gebruikt die door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden. Voor nitraat gelden geen aanvullende regels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat, indien het Zoekgebied Drinkwaterwinning niet wordt verwijderd, volledige compensatie wordt geboden voor beperkende maatregelen die voortvloeien uit drinkwaterwinning.	ZW-1007-8

Standpunt GS

Indien er sprake is van onevenredige schade als gevolg van de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied kan bij de provincie een schadeclaim worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de harde begrenzing van zoekgebieden voor drinkwaterwinning in de Ontwerpvisie wordt verwijderd, omdat dit in strijd is met de toelichting en leidt tot ongewenste beperkingen voor fruitteeltbedrijven.	ZW-0626-12

Standpunt GS

De begrenzing van het zoekgebied voor uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied is gebaseerd op modelmatige berekeningen van de grondwaterstroming. Als zodanig is de begrenzing hard. Onduidelijk is op dit moment nog welke begrenzing wordt gekozen, 25, 100 of 200 jaar reistijd. Daarover neemt Provinciale Staten komende zomer een besluit. We merken op dat in een grondwaterbeschermingsgebied er voor fruitteelt beperkingen zijn ten aanzien van het

gebruik van gewasbeschermingsmiddelen maar dat fruitteelt niet onmogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de harde begrenzingen van zoekgebieden voor grondwaterbescherming uit het kaartmateriaal worden verwijderd zolang deze niet zijn onderbouwd.	ZW-1137-10

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. Op basis van modelberekeningen zijn de grondwaterstromen in kaart gebracht en is de begrenzing zoals opgenomen in de POVI tot stand gekomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat geen aanwijzing van beschermingsgebieden plaatsvindt zonder gedegen onderzoek naar bodemkwaliteit, historisch gebruik en landbouwkundige functies.	ZW-1137-12

Standpunt GS

We zijn van mening dat aanvullend onderzoek naar bodemkwaliteit, historisch gebruik en landbouwkundige functies niets toevoegt aan het aanwijzen van beschermingsgebieden voor de drinkwatervoorziening. De ligging van het grondwaterbeschermingsgebied wordt namelijk bepaald door de grondwaterstroming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het zoekgebied voor drinkwaterwinning van de kaarten wordt geschrapt, aangezien dit gebied vanwege de aanwezigheid van fruitteelt ongeschikt is.	ZW-0680-13 ZW-0626-13

Standpunt GS

De aanwezigheid van fruitteelt vormt geen belemmering voor het aanwijzen van een beschermingsgebied voor de drinkwaterwinning. Omgekeerd is ook in een

grondwaterbeschermingsgebied fruitteelt mogelijk. Er zijn met name belemmeringen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Er mogen namelijk alleen middelen worden gebruikt die een toelating van het College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hebben voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de harde grens voor zoekgebieden drinkwaterbescherming te schrappen.	ZW-1469-34
Indiener verzoekt deze aanduiding te schrappen of te corrigeren.	ZW-1396-30

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden.
Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de begrenzing van het zoekgebied drinkwaterwinning zo te wijzigen dat de veehouderij en huiskavel (ten zuidwesten van de Scholtissen Holenweg) buiten de aanduiding ‘zoekgebied waterwingebied’ komen te liggen.	ZW-1461-2

Standpunt GS

Het zoekgebied Plateau van Doenrade is globaal ingetekend. Daarbij is geen rekening gehouden met de locatie van een eventuele drinkwaterwinning. Op het moment dat er daadwerkelijk een grondwateronttrekking wordt gerealiseerd zal de exacte begrenzing van het waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied worden bepaald. Daarbij zal rekening worden gehouden met de verschillende belangen in het gebied. De beoogde regels die nu op het gebied komt te liggen moeten er voor zorgen dat er geen onomkeerbare activiteiten in het gebied komen waardoor het later niet meer mogelijk is om een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het laten vervallen van de aanwijzing van het waterwingebied/grondwaterbeschermingsgebied op hoogwaardige	ZW-1005-1

landbouwgronden. Indiener geeft aan dat de aanwijzing van het waterwingebied/grondwaterbeschermingsgebied inkomensschade zal veroorzaken en de bestaanszekerheid van het akkerbouwbedrijf in gevaar zal brengen.

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied nog steeds rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. De regels voor agrarische bedrijven hebben met name betrekking op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen: alleen middelen met een toelating door het Ctgb, College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) voor grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden gebruikt. Voor bemesting gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende eisen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het Zoekgebied Drinkwaterwinning te verwijderen uit de provinciale omgevingsverordening.	ZW-1007-7

Standpunt GS

De komende jaren wordt een stijging van de drinkwatervraag verwacht. Het wordt echter steeds moeilijker om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening. Het is daarom van belang dat de huidige bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. Daarnaast zijn in de toekomst mogelijk nieuwe locaties nodig. Daar reserveren we nu gebieden voor. In het zoekgebied Plateau van Doenrade wordt alleen beoogd geen activiteiten toe te staan die een toekomstig gebruik als grondwaterbeschermingsgebied onmogelijk maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
mbt 6.4.3 Om deze ambitie in 2050 te kunnen realiseren, maken we gebruik van perioden van zes jaar. In elke periode maken we afspraken over welke maatregelen we nemen, monitoren we de effecten hiervan en volgen we de ontwikkeling van het klimaat. Opmerking indiener: Wat is de NUL situatie? En met welk systeem monitoren we de effecten?	ZW-1242-25

Standpunt GS

Het uitwerken van de monitoring is een onderdeel van het uitvoeringsprogramma dat aansluiten op het ondertekenen van het convenant Waterbeschikbaarheid wordt opgesteld. Daarin zal ook het

vastleggen van de nul-situatie worden opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de begrenzing van de aanduiding van het zoekgebied Drinkwaterwinning te wijzigen zodat de locatie en percelen van hun cliënt buiten de aanduiding komen te liggen.	ZW-1215-5

Standpunt GS

De zoekgebieden voor nieuwe drinkwaterwiningen zijn ruim aangegeven. Het betreft grote delen van de plateaus van Doenrade en Schimmert. Het gebied bestaat voornamelijk uit landelijk gebied, dat zijn natuur- en landbouwgronden en kleinere woonkernen. Grotere woongebieden en bedrijventerrein maken er geen deel van uit. We zijn van mening dat grondwaterbescherming goed te verenigen is met de aanwezige functies in de zoekgebieden drinkwaterwinning en zien dan ook geen reden om ze niet op te nemen in het zoekgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.53 Drinkwater- beschermingsregels waterwingebied

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat door het aanmerken van bepaalde gebieden als grondwaterwingebied zorgt voor beperkende mogelijkheden van een bedrijf.	ZW-0480-6

Standpunt GS

De percelen van indiener bevinden zich in het zoekgebied Plateau van Doenrade. In dit zoekgebied beogen we enkel dat er geen activiteiten worden ontwikkeld die een eventueel toekomstig gebruik als grondwaterbeschermingsgebied onmogelijk maken. voor de huidige landbouw zijn er geen beperkingen. Mocht het gebied in de toekomst als grondwaterbeschermingsgebied worden aangewezen dan is nog steeds rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak drinkwatervoorraden te beschermen. Echter, in de Omgevingsverordening is in deze gebieden een verbod	ZW-0271-132

opgenomen voor activiteiten en initiatieven en worden ruimtelijke mogelijkheden flink beperkt. Gevraagd wordt om een afwegingsruimte om bestemmingen bijvoorbeeld te wijzigen mits kan worden aangetoond dat het risico voor het drinkwater niet groter wordt.

Standpunt GS

In de huidige Omgevingsverordening zijn regels opgenomen waarbij bepaalde activiteiten verboden zijn maar waar een vergunning voor verkregen kan worden als de activiteit geen risico voor het grondwater bestemd voor de drinkwatervoorziening oplevert. Bij het opstellen van een nieuwe Omgevingsverordening, die rond de zomer 2026 in werking zal treden, zullen we hier opnieuw naar kijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het voorzorgsbeginsel te hanteren bij de herziening van de beschermingsregels in waterwingebied.	ZW-1369-29

Standpunt GS

Gezien het belang van een betrouwbare openbare drinkwatervoorziening voor Limburg zullen we het voorzorgsbeginsel hanteren bij het herzien van de beschermingsregels. We merken op dat voorzorgsbeginsel niet betekent dat bij voorbaat elke activiteit ongewenst is. Er moet sprake zijn van een aannemelijk risico.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om niet alleen voor grondwaterbeschermingsgebieden maar ook voor waterwingebieden regels in de verordening te stellen voor gewasbeschermingsmiddelen, bodemenergiesystemen en risicovolle milieubelastende activiteten.	ZW-1038-11

Standpunt GS

Alle regels die in een grondwaterbeschermingsgebied gelden zijn ook van toepassing in een waterwingebied. Daarnaast zijn er nog aanvullende regels die alleen van toepassing zijn in een waterwingebied. Zo gelden de regels voor gewasbeschermingsmiddelen en bodemenergiesystemen. zowel in grondwaterbeschermingsgebied als in waterwingebied. De regels voor een verbod op nieuwe wooneenheden gelden echter alleen in het waterwingebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.54 Drinkwater- betrekken bij proces

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de harde begrenzing van zoekgebieden voor drinkwaterwinning in de Ontwerpvisie wordt verwijderd en dat eerst onderzoek plaatsvindt naar historisch bodemgebruik alvorens gebieden aan te wijzen.	ZW-0680-12

Standpunt GS

We zijn van mening dat aanvullend onderzoek naar historisch bodemgebruik niets toevoegt aan het aanwijzen van beschermingsgebieden voor de drinkwatervoorziening. De ligging van het grondwaterbeschermingsgebied wordt namelijk bepaald door de grondwaterstroming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van vroege en nauwe betrokkenheid bij het proces rond verbetering van de bescherming van drinkwaterbronnen, zoals de uitbreiding van grondwaterbeschermingsgebieden, vanwege de impact op omliggende kernen.	ZW-0319-36
Indiener stelt dat de provincie ambitieuze plannen heeft voor drinkwater, waarbij waterwingebieden worden uitgebreid naar het volledige intrekgebied. Dit kan invloed hebben op nabijgelegen kernen (voorbeeld genoemd). Indiener wil nauw betrokken worden bij het proces van het opstellen van gebiedsdossiers.	ZW-0207-67 ZW-0238-57 ZW-0253-71 ZW-0271-57 ZW-0314-57

Standpunt GS

We zijn het met u eens dat afstemming met stakeholders nodig is in geval een grondwaterbeschermingsgebied wordt aangewezen of wordt uitgebreid. In Zuid Limburg onderzoeken we nog op welke wijze de grondwaterbeschermingsgebieden worden aangepast. Daarover zullen we in 2026 met alle stakeholders, waaronder alle betrokken gemeenten, in overleg treden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de noodzaak wordt onderschreven voor meer bescherming van drinkwaterbronnen. Indiener verwijst naar eerdere modellen waaruit bleek dat vergroting van de zone na 200 jaar een enorm	ZW-0313-47

effect heeft op het beschermingsgebied en de daarvoor geldende restricties.
Indiener geeft aan graag het gesprek met de provincie aan te gaan hierover.

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Weert ligt geen huidig of beoogd grondwaterbeschermingsgebied. De gemeente Weert ligt wel in de boringsvrije zone Roerdalslenk, daaraan wijzigt echter niets.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0166-54 ZW-0196-81 ZW-0224-58 ZW-1236-49 ZW-1473-44 ZW-1479-96

Standpunt GS

In het voortraject is met alle betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd over de voorgenomen aanpassing van de grondwaterbeschermingsgebieden. De impact van de wijzigingen zijn daarbij aan de orde gekomen. Uiteraard zijn we bereid tot nadere toelichting als daar behoefte aan is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0237-44

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Beesel ligt geen huidig of beoogd grondwaterbeschermingsgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0240-49

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Roermond ligt geen huidig of beoogd grondwaterbeschermingsgebied. De gemeente Roermond ligt wel in de boringsvrije zone Roerdalslenk, daaraan wijzigt echter niets.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0241-44

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Roerdalen ligt alleen een beoogd nieuw waterwingebied. Omdat het beoogde waterwingebied geheel op percelen ligt die in eigendom zijn van WML zijn er geen consequenties voor derden. De gemeente Roerdalen ligt wel in de boringsvrije zone Roerdalslenk, daaraan wijzigt echter niets. Uiteraard zijn we bereid tot nadere toelichting als daar behoefte aan is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.	ZW-0278-64

Standpunt GS

In het voortraject is met de betrokken gemeenten ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd. In de gemeente Peel en Maas ligt geen huidig of beoogd grondwaterbeschermingsgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het vergroten van waterbeschikbaarheid nauw samenhangt met grondwateroverlast, en een goed afgestemd convenant zoetwater is van groot belang. Op dit moment zet het proces om te komen tot het convenant zoetwater te zwaar in op het aanleveren van maatregelen door individuele partners. Hierdoor worden de lokale omstandigheden uit het oog verloren of niet voldoende integraal beschouwd (bijvoorbeeld d.m.v. gebiedsprocessen).	ZW-0207-68

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een klimaatrobuust systeem, waarbij we ook rekening houden met wateroverlast. Lokaal wordt gebiedsgericht bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen voor het vergroten van de waterbeschikbaarheid, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. In het convenant wordt opgenomen dat alle partijen, die ondertekenen, goed in staat zijn om afzonderlijke, uitvoerbare maatregelen te treffen, maar dat de gezamenlijke opgave op gebiedsniveau nog onvoldoende van de grond komt. Iedere partij heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid en ook een gedeelde verantwoordelijkheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt vroegtijdig te worden betrokken bij de doorvertaling van de POVI in voor de drinkwatervoorziening relevante programma's.	ZW-1369-10

Standpunt GS

Wij beschouwen WML als een belangrijke partner die we graag betrekken bij het doorvertalen van de POVI in concrete programma's, beleid en regels die relevant zijn voor de openbare drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet uit naar de continuering van de goede samenwerking om Limburg te blijven voorzien van voldoende, betrouwbaar en schoon drinkwater.	ZW-1369-36

Standpunt GS

We zijn blij met de constatering van indiener dat er goed wordt samengewerkt om Limburg te blijven voorzien van voldoende, betrouwbaar en schoon drinkwater. c

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.55 Drinkwater- Brachterbeek

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie haar verantwoordelijkheid onvoldoende invult om grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones te beschermen tegen industriële activiteiten in en rond Brachterbeek.	ZW-0923-126

Standpunt GS

We zijn van mening dat de regels die van toepassing zijn op industriële activiteiten goed worden nageleefd. als er aanwijzingen zijn dat dat niet het geval is wijzen we erop dat overtredingen bij ons kunnen worden gemeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er blijvend voldoende schoon en kwalitatief drinkwater en waterveiligheid gegarandeerd moeten worden voor de inwoners van Brachterbeek en omgeving.	ZW-0923-26

Standpunt GS

We zijn het eens met de indiener dat blijvend voldoende schoon en kwalitatief drinkwater en waterveiligheid gegarandeerd moeten worden voor de inwoners van heel Limburg, en dus ook van Brachterbeek en omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.56 Drinkwater- drinkwater uit Maas

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt paragraaf 6.2.5 onduidelijk en zou graag zien dat het provincie-standpunt eraan wordt toegevoegd. Bijvoorbeeld dat ingrepen in de Maas geen significant verdrogend effect mogen hebben buiten de Maasvallei	ZW-1204-116

Standpunt GS

In paragraaf 6.2.5. Drinkwater uit de Maas bespreken we het belang van voldoende en schoon Maaswater ter bereiding van ons drinkwater in Limburg. Ingrepen in het rivierbed van de Maas moeten voldoen aan de geldende wet en regelgeving. Wij hebben zelf als provincie geen

instrumenten om dit als voorwaarde te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.57 Drinkwater- grondwaterbescherming en primair landbouwgebied

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het onacceptabel dat het zoekgebied grondwaterbeschermingsgebied beperkingen geeft in het Primair Landbouwgebied waardoor de bedrijfsvoering negatief wordt beïnvloed.	ZW-1312-9
De percelen van de indiener liggen nabij een grondwaterbeschermingsgebied. Uit het onderhavige plan blijkt dat percelen aangeduid als primair landbouwgebied in het geding komen als deze in een grondwaterbeschermingsgebied liggen. Daarmee wordt, ook in het primair landbouwgebied, het gebruik van indieners percelen beperkt. Dit is onacceptabel.	ZW-1161-22

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener acht het stimuleren van (grond-)watervriendelijke landbouw essentieel voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening.	ZW-1369-27

Standpunt GS

We zijn het er mee eens dat (grond)watervriendelijke landbouw een belangrijke bijdrage kan leveren aan een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Zoals ook opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma blijven we de landbouw stimuleren maatregelen te nemen om de uitspoeling van nutriënten en()afbraakproducten van) gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener adviseert om de bestaande waterwingebieden beter te beschermen en te sturen op reductie van pesticiden en meststoffen door bestaande waterwingebieden geen onderdeel te laten zijn van “primaire landbouwgebieden” maar van de groenblauwe landbouwzone.	ZW-1038-63

Standpunt GS

In een waterwingebied gelden specifieke regels, die in de Omgevingsverordening zijn opgenomen, voor de bescherming van het grondwater. Deze regels zijn en blijven van toepassing, ongeacht of het wel of geen primair landbouwgebied is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om het voornemen op restricties voor gewasbeschermingsmiddelen te verankeren in de POVI in hoofdstukken Water én Landbouw.	ZW-1369-16

Standpunt GS

Wij streven naar een milieuvriendelijke landbouw met zo weinig mogelijk uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen naar het grondwater. We bezien op welke manier daar het beste invulling aan kan worden gegeven.
In reactie op Statenvragen is aangegeven dat we in 2026 met een voorstel daarover komen. Het opnemen van restricties in de POVI is derhalve niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om in de omgevingsverordening restricties op te nemen voor gewasbeschermingsmiddelen in waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied.	ZW-1369-15

Standpunt GS

We hebben aan PS toegezegd begin 2026 met een voorstel te komen voor vermindering van de belasting met (afbraakproducten van) gewasbeschermingsmiddelen van het grondwater dat is gereserveerd voor de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om vanuit het voorzorgsbeginsel generiek aandacht te besteden aan spuitvrije zones in waterwin- en	ZW-1369-18

grondwaterbeschermingsgebied. Het provinciaal belang met betrekking tot de waterkwaliteit in deze beschermingszones kan daartoe als instrument dienen (§ 6.6.1.)

Standpunt GS

We hebben aan PS toegezegd begin 2026 met een voorstel te komen voor vermindering van de belasting met (afbraakproducten van) gewasbeschermingsmiddelen van het grondwater dat is gereserveerd voor de drinkwatervoorziening. Daarbij houden we rekening met het voorzorgsbeginsel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied uit te sluiten van de primaire landbouwzones.	ZW-1369-23

Standpunt GS

Het waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied uitsluiten van de primaire landbouwzones zou een enorme uitbreiding betekenen van de Groenblauwe landbouwzone (8.000 ha), waarmee die zijn doel voorbij schiet. Bovendien gaat het om heel specifieke beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. Een motiveringsplicht is hier niet aan de orde. De vraag is dan ook wat de toegevoegde waarde is van toevoeging aan de Groenblauwe landbouwzone. In de huidige situatie maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beveelt aan om waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden op te nemen in de groenblauwe landbouwzone. Breid als eerste stap de groenblauwe landbouwzone uit met het waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied van de WML-locaties IJzeren Kuilen, De Tombe en Heer-Vroendaal, Craubeek en Roodborn.	ZW-1369-26

Standpunt GS

Het waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied uitsluiten van de primaire landbouwzones en op te nemen in de Groenblauwe landbouwzone zou een enorme uitbreiding betekenen van de Groenblauwe landbouwzone (8.000 ha), waarmee die zijn doel voorbij schiet. Bovendien gaat het om heel specifieke beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. Een motiveringsplicht is hier niet aan de orde. De vraag is dan ook wat de toegevoegde waarde is van toevoeging aan de Groenblauwe landbouwzone. In de huidige situatie

maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat door u aangewezen gebieden als ‘Grondwaterbeschermingsgebieden’ en gebieden aangewezen als Zoekgebieden grondwaterbescherming’. ook gelegen zijn binnen de algemene zonering ‘Primair Landbouwgebied’. De onderlinge belangen voor de bescherming van drinkwater en de doelstelling om hier intensiever primaire landbouw te bedrijven stroken zijns inziens niet met elkaar. Indiener verzoekt u nader toe te lichten in de POVI hoe deze zoneringen zich tot elkaar verhouden en welke belangen prevaleren.	ZW-0206-22

Standpunt GS

In de grondwaterbeschermingsgebieden zijn specifieke regels van toepassing die zijn opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening.
Primaire landbouw is in deze gebieden zeker mogelijk. Grondwaterbeschermingsgebieden uitsluiten van het primaire langbouwgebied zou een enorme afname van het beschikbare areaal landbouwgebied betekenen en dat achten wij ongewenst. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is en deze gebieden uitsluiten van het primaire landbouwgebied geen toegevoegde waarde heeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de aanduiding van drinkwaterwinning over zijn landbouwpercelen. Indiener maakt bezwaar tegen eventuele consequenties van deze zonering. Indiener vraagt duidelijkheid over de consequenties en eventuele beperkende maatregelen.	ZW-0993-8

Standpunt GS

In het gebied dat op de kaarten is aangegeven als zoekgebied voor drinkwaterwinning willen we geen ontwikkelingen die het in de toekomst ongeschikt maken voor een nieuwe drinkwaterwinning en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied. Voor de landbouwpraktijk heeft deze aanwijzing geen gevolgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de zienswijze wordt gevoed door het feit dat het zoekgebied GWBZ over primair landbouwgebied ligt.	ZW-1005-2

Standpunt GS

De regels die voor de landbouw relevant zijn in een grondwaterbeschermingsgebied betreffen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door de Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden toegepast. Voor bemesting gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen regels aanvullend op de landelijke regelgeving. Wij zijn van mening dat een rendabele agrarische bedrijfsvoering in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk is en er geen sprake is van waardedaling van de landbouwgrond. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het aangewezen waterbeschermingsgebied zorgt voor beperkingen voor hun onderneming	ZW-1237-48

Standpunt GS

De regels die voor de landbouw relevant zijn in een grondwaterbeschermingsgebied betreffen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door de Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden toegepast. Voor bemesting gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen regels aanvullend op de landelijke regelgeving. Wij zijn van mening dat een rendabele agrarische bedrijfsvoering in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ondenkbaar is dat delen van grondwaterbeschermingsgebieden gezoneerd zijn als primair landbouwgebied.	ZW-1035-29

Standpunt GS

Het uitsluiten van grondwaterbeschermingsgebieden zou een enorme inkrimping betekenen van de primaire landbouwzone (8.000 ha), waarmee die zijn doel voorbij schiet. Bovendien gaat het om heel specifieke beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. Een motiveringsplicht is hier niet aan de orde. De vraag is dan ook wat de

toegevoegde waarde is van toevoeging aan de Groenblauwe Landbouwzone, in de huidige situatie maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aanwijzing van de percelen in Gemeente Beek als grondwaterbeschermingsgebied / waterwingebied op te heffen, aangezien deze als primair landbouwgebied aangeduid worden.	ZW-1055-1

Standpunt GS

De regels die voor de landbouw relevant zijn in een grondwaterbeschermingsgebied betreffen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door de Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden toegepast. Voor bemesting gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen regels aanvullend op de landelijke regelgeving.

Wij zijn van mening dat een rendabele agrarische bedrijfsvoering in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk is en er geen sprake is van waardedaling van de gronden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de bestaande waterwingebieden geen onderdeel te laten zijn van de primaire landbouwgebieden maar van de groenblauwe landbouwzone. In het beste geval geldt dit ook voor de bestaande grondwaterbeschermingsgebieden.	ZW-1038-12

Standpunt GS

Bestaande waterwingebieden geen deel laten uitmaken van de Primaire Landbouwzone zou een zeer beperkt effect hebben. Enerzijds is al een aanzienlijk deel van de waterwingebieden niet in agrarisch gebruik, anderzijds gelden er al beperkingen voor specifieke activiteiten, vastgelegd in rechtstreeks werkende regels in de verordening. De vraag is dan ook wat de toegevoegde waarde is van toevoeging aan de Groenblauwe landbouwzone. In de huidige situatie maken deze gebieden ook geen onderdeel uit van de Groenblauwe mantel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.58 Drinkwater- grondwaterbescherming en beperkt landbouw

Zienswijze	Indiener
De boerderij van indiener ligt in het Grondwaterbeschermingsgebied Waterval. Hierdoor zijn er meerdere beperkingen zoals toepassingsbeperking gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Door verruiming van het zoekgebied en daadwerkelijk vastleggen van de beschermingsgebieden vreest indiener gelijksoortige zwaardere landbouwkundige beperkingen voor een groter gebied.	ZW-0394-8

Standpunt GS

Binnen een grondwaterbeschermingsgebied gelden voor de landbouw met name regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden gebruikt. Voor toepassing van meststoffen gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende regels op de landelijke regelgeving.
Wij zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een duurzame rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Eerst overleg met agrariërs/LLTB voordat nieuwe (grotere) grondwaterbeschermingsgebieden worden vastgesteld. Geen feitelijke beperking voordat overleg heeft plaatsgevonden.	ZW-0877-55

Standpunt GS

Er heeft zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg plaatsgevonden met de LLTB over aanpassing van de grondwaterbeschermingsgebieden. In het vervolgtraject op de tervisielegging van de POVI zullen we dit continueren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Het gehele bedrijf van indiener ligt binnen de 200-jaarszone dat in de ontwerp Omgevingsvisie als Zoekgebieden Grondwaterbescherming is opgenomen. Zoals in de ontwerp Omgevingsvisie aangegeven zijn extra maatregelen resp. beperkingen in de bedrijfsvoering niet te compenseren	ZW-0544-11

met uitbreiding van agrarisch natuurbeheer (ANLb) en het beschikbaar stellen van rijksmiddelen. Indiener wil een gezond voedselproduct produceren en bij eventuele compensatie wenst indiener generatiezekerheid en geen compensatie voor een beperkt aantal jaren.	
Indiener geeft aan dat de uitbreiding van beschermingszones voor grondwaterbescherming, van 25-jaarszones naar 100- of 200-jaarszones, grote zorgen baart vanwege de mogelijke negatieve impact op de agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1495-2 ZW-1496-2
Indiener geeft aan dat de voorschriften binnen grondwaterbeschermingsgebieden de productiemogelijkheden van de melkveehouderij beperken.	ZW-0822-4
Indiener geeft aan dat het vergroten of nieuw aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebied met toepassing van regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en nitraat, het gebruik voor landbouw in deze gebieden moeilijk en inefficiënt maakt. Indiener verzoekt om grondwaterbeschermingsgebieden te schrappen of te beperken.	ZW-0404-1
Indiener geeft aan dat het vergroten of nieuw aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebied met toepassing van regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en nitraat, het gebruik voor landbouw in deze gebieden moeilijk en inefficiënt maakt. Indiener verzoekt om in grondwaterbeschermingsgebieden een nieuwe maatregelen toe te passen.	ZW-0404-2

Standpunt GS

Binnen een grondwaterbeschermingsgebied gelden voor de landbouw met name regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Alleen middelen die door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden mogen worden gebruikt. Voor toepassing van meststoffen gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende regels op de landelijke regelgeving. Wij zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een duurzame rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de percelen en de bouwkavel onterecht zijn aangemerkt als zoekgebieden voor grondwaterbescherming, zonder onderliggende gebiedsstudie of onderzoek naar aanwezige waarden. Dit leidt tot willekeur en rechtsonzekerheid.	ZW-1142-3

Standpunt GS

De begrenzing van de zoekgebieden voor grondwaterbescherming zijn gebaseerd op modelberekeningen van de grondwaterstroming naar de onttrekkingen ten behoeve van de

drinkwatervoorziening. Daarbij is zeer gedegen rekening gehouden met de opbouw van de ondergrond en wat dat betekent voor de grondwaterstroming. Aanwezige waarden aan maaiveld hebben geen invloed op de grondwaterstroming

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming uitsluitend onderzoeksstatus heeft en geen beperkingen oplegt aan agrarisch gebruik of vergunningseisen introduceert.	ZW-1152-10 ZW-1154-9
Indiener verzoekt dat de aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming geen enkele extra beperking of vergunningseis mag opleveren voor bestaand agrarisch gebruik van de percelen.	ZW-1142-4
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming geen beperkingen oplevert voor de bestaande bedrijfsvoering.	ZW-1397-7
Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van een zoekgebied voor grondwaterbescherming niet mag leiden tot extra vergunningseisen, gebruiksbeperkingen of veiligheidszones en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1270-10
Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming geen extra beperkingen of vergunningseisen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1322-15 ZW-1323-18
Indiener verzoekt vast te leggen dat agrarisch gebruik van percelen in het zoekgebied grondwaterbescherming behouden blijft en dat deze aanduiding niet leidt tot aanvullende beperkingen of onzekerheid.	ZW-1232-5
Indieners verzoeken dat aanwijzing van zoekgebieden voor grondwaterbescherming geen aanvullende vergunningseisen of beperkingen oplevert en dat agrarisch gebruik volledig behouden blijft.	ZW-1356-20

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de aanduiding zoekgebied drinkwaterwinning te verwijderen of nader te onderbouwen voordat beperkingen worden opgelegd.	ZW-1383-23

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied drinkwaterwinning in de POVI heeft geen directe consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. In de zoekgebieden drinkwaterwinning beogen we alleen ontwikkelingen tegen te houden die het op termijn onmogelijk maken er een grondwaterbeschermingsgebied te vestigen. Het betreft dan met name zware milieubelastende activiteiten (b.v. zware chemische industrie). Wanneer het in de toekomst nodig is een winning voor de drinkwatervoorziening te realiseren zal op basis van een exacte berekening van de grondwaterstroming het nieuwe grondwaterbeschermingsgebied worden bepaald. In dat gebied gelden dan regels die daarvoor zijn opgenomen in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het zoekgebied te laten vervallen vanwege intensief akkerbouwgebruik.	ZW-1469-35

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het zoekgebied voor drinkwaterwinning te laten vervallen, aangezien dit gebied vanwege de aanwezige fruitteelt ongeschikt is voor drinkwaterwinning. Voorafgaand aan aanwijzing dient eerst onderzoek plaats te vinden naar het historisch bodemgebruik.	ZW-1217-10 ZW-1193-14

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Dit geldt ook voor fruitteelt. Voor het vastleggen van de nieuwe begrenzing van het grondwaterbeschermingsgebied wordt onderzocht welke bestaande functies en bodemgebruik er in het gebied aanwezig zijn. Met betrokken stakeholders zal worden afgestemd over de gevolgen van een eventuele aanwijzing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt te garanderen dat mestaanwending, watergebruik en het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volledig mogelijk blijven binnen percelen met de aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming.	ZW-1397-13

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Opgemerkt wordt dat in een grondwaterbeschermingsgebied voor mestaanwending geen extra regels gelden ten opzichte van de landelijke regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt zoekgebieden voor grondwaterbescherming te schrappen of in ieder geval geen aanvullende beperkingen op te leggen.	ZW-1383-21

Standpunt GS

De zoekgebieden voor grondwaterbescherming zijn nodig om ook op de langere termijn voldoende grondwater van goede kwaliteit beschikbaar te hebben voor de openbare drinkwatervoorziening. De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom het grondwaterbeschermingsgebied zoveel groter moet worden, welke beperkingen dit voor het bedrijf oplevert (voornamelijk qua gebruik van gewasbescherming, beregening en (kunst)mestgebruik) en of er nog compenserende maatregelen gaan komen die er voor zorgen dat het verdienmodel op pijl blijft als bepaalde teelten niet meer zijn toegestaan.	ZW-0726-7

Standpunt GS

De zoekgebieden voor grondwaterbescherming zijn nodig om ook op de langere termijn voldoende grondwater van goede kwaliteit beschikbaar te hebben voor de openbare drinkwatervoorziening. In een grondwaterbeschermingsgebied is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toegestaan mits voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in deze gebieden. Ten aanzien van beregening en het gebruik van mest zijn er in een

grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende regels ten opzichte van percelen buiten een grondwaterbeschermingsgebied. We zijn van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is, mede doordat er geen intentie is om in deze gebieden bepaalde teelten te verbieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat de consequenties zijn voor het grondgebruik in het zoekgebied drinkwatervoorziening en wil graag helderheid inzake de beperkingen voor zijn bedrijfsvoering.	ZW-0896-12

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden.

Voor agrarische bedrijven betekent dit met name dat alleen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegestaan als hiervoor door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt vast te leggen dat aanwijzing van zoekgebieden voor drinkwaterwinning geen beperkingen oplevert zolang er geen concreet besluit of onderzoek aan ten grondslag ligt.	ZW-1362-17

Standpunt GS

Om te voorkomen dat zich in deze gebieden ontwikkelingen voordoen die de toekomstige invulling als drinkwaterwinning kunnen frustreren zijn wij voornemens om in de omgevingsverordening regels op te nemen om zorgen dat in deze gebieden geen zware milieubelastende activiteiten gaan plaatsvinden die een toekomstig gebruik als grondwaterbeschermingsgebied belemmeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.59 Drinkwater- impact waterwingebied

Zienswijze	Indiener
De twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Indiener is van mening dat het aanwijzen van twee dergelijke gebieden zonder concrete duiding onacceptabel is.	ZW-0304-14

Standpunt GS

De twee zoekgebieden drinkwaterwinning zijn bedoeld als reservering om bij een stijgende drinkwatervraag in de toekomst nog locaties te hebben waar een drinkwaterwinning kan komen. We willen voorkomen dat in deze gebieden ontwikkelingen plaats gaan vinden die een toekomstige drinkwaterwinning in het gebied kunnen belemmeren. Het gaat dan om zware milieubelastende activiteiten zoals het vestigen van een afvalverwerking of chemische industrie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitbreiding van waterwingebied de Breeheide, met betrekking tot de percelen Venray P250, P252 en P255, onwenselijk is vanwege de impact op de verpachtbaarheid en waarde van de gronden.	ZW-1088-2

Standpunt GS

De drie genoemde percelen liggen in het zoekgebied grondwaterbescherming. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de door verboden voor activiteiten en initiatieven die zijn opgenomen in de huidige waterwingebieden, de mogelijkheden voor herbestemming worden beperkt. Indiener vraagt om afwegingsruimte in deze om bestemmingen te wijzigen, mits wordt aangetoond dat het risico voor het drinkwater niet groter wordt en/ of dat er een verbetering ontstaat ten opzichte van de vorige situatie. Indiener vraagt dit mee te nemen in het opstellen van de Omgevingsverordening.	ZW-0238-129

Standpunt GS

In de huidige Omgevingsverordening zijn harde verboden voor bepaalde activiteiten, of wijziging ervan, opgenomen. Doel is om in een waterwingebied geen activiteiten te hebben die een risico vormen voor de drinkwatervoorziening. Bij het accepteren van een wijziging waardoor het risico kleiner wordt weliswaar een stap in de goede richting gezet maar blijft er nog steeds enig risico bestaan. Bij het actualiseren van de regels in de Omgevingsverordening zal deze denklijn voor de waterwingebieden worden geëvalueerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door verruiming van het zoekgebied en daadwerkelijk vastleggen van de beschermingsgebieden voor waterwingebieden en grondwaterbescheringsgebieden en door de winning van grondwater, het grondwaterpeil zal dalen. Dit resulteert in verdroging van de gewassen en dus bedrijfsschade.	ZW-0394-9

Standpunt GS

Door het vergroten van beschermingsgebieden zal het grondwaterpeil niet dalen. Daling van het grondwaterpeil is een gevolg van de onttrekking van grondwater.
Bij het verlenen van de vergunning voor het onttrekken van grondwater wordt nagegaan of er nadelige effecten zijn voor de landbouwopbrengst. Als dat het geval is worden mitigerende maatregelen genomen. Mocht er desondanks sprake zijn van bedrijfsschade door verdroging van gewassen dan kan bij de provincie een verzoek om compensatie van de schade worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het schadeloosstellen door een “droogte” schadebeoordelingscommissie een lijdensweg is waarbij adviseurs en advocaten het geld verdienen waarna een magere vergoeding voor de agrarisch ondernemer overblijft. Indiener wil dat, als iedereen van mening is dat goed en schoon water van levensbelang is, de overheid de betreffende grondeigenaren, gelegen binnen deze beschermde gebieden, een jaarlijkse vergoeding moet toekennen en deze moet doorberekenen in de kostprijs van ons goede drinkwater.	ZW-0394-10

Standpunt GS

Bij het verlenen van de vergunning voor het onttrekken van grondwater wordt nagegaan of er nadelige effecten zijn voor de landbouwopbrengst. Als dat het geval is worden mitigerende maatregelen genomen. Een jaarlijkse vergoeding voor schade door de onttrekking van grondwater

voor alle percelen in een grondwaterbeschermingsgebied past hier niet in. Mocht er sprake zijn van bedrijfsschade door de onttrekking van grondwater dan kan bij de provincie een verzoek om compensatie van de schade worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied grondwaterbescherming geen beperkingen mag opleggen aan agrarisch gebruik en alleen een onderzoeksstatus mag hebben.	ZW-0737-12

Standpunt GS

Antwoord GS: De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.60 Drinkwater- impact zoekgebieden

Zienswijze	Indiener
Alle percelen van reclamant te Schimmert zijn gelegen binnen Zoekgebieden Drinkwaterwinning gelegen op het plateau van Schimmert. Dit betekent dat er extra beperkingen voor onderhavig fruitteelt- annex akkerbouwbedrijf komen. Indiener wenst dat de gebiedsaanwijzing 'Zoekgebieden drinkwaterwinning' wordt verwijderd en niet in de provinciale omgevingsverordening wordt opgenomen.	ZW-0549-12

Standpunt GS

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn bedoeld om in de toekomst bij een stijgende drinkwatervraag mogelijkheden te hebben voor een nieuwe winlocatie. We willen voorkomen dat in het zoekgebied ontwikkelingen plaatsvinden die dat onmogelijk maken. Derhalve willen we geen zware milieubelastende activiteiten in het zoekgebied, zoals b.v. afvalverwerking of grootschalige opslag van gevaarlijke stoffen. Alleen als in de toekomst er daadwerkelijk een grondwaterwinning voor de drinkwatervoorziening komt zal er, afhankelijk van de plaats waar het water wordt onttrokken, een grondwaterbeschermingsgebied worden bepaald waar dan ook de betreffende regels van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijke impact wordt niet gegeven.	ZW-0187-50 ZW-0253-48 ZW-0319-21 ZW-1038-141 ZW-1127-66

Standpunt GS

We willen in een zoekgebied drinkwaterwinning geen ontwikkelingen die het onmogelijk maken er in de toekomst een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft met name het verbieden van zware milieubelastende activiteiten zoals die in bijlage V van onze Omgevingsverordening zijn opgenomen. Dit zijn bijvoorbeeld een afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 6.6.7 aanpassen met een verwijzing naar bijlage V van de Omgevingsverordening voor activiteiten die we niet willen in de zoekgebieden drinkwaterwinning.

Zienswijze	Indiener
Een ander punt dat indiener zorgen baart zijn de twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning. De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Het aanwijzen van twee dergelijke gebieden p een plek die grote delen van Zuid-Limburg raakt is voor indiener zonder concrete duiding onacceptabel.	ZW-0302-20

Standpunt GS

We willen in een zoekgebied drinkwaterwinning geen ontwikkelingen die het onmogelijk maken er in de toekomst een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft met name het verbieden van zware milieubelastende activiteiten zoals die in bijlage V van onze Omgevingsverordening zijn opgenomen. Dit zijn bijvoorbeeld een afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 6.6.7 aanpassen met een verwijzing naar bijlage V van de Omgevingsverordening voor activiteiten die we niet willen in de zoekgebieden drinkwaterwinning.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat zijn landbouwbedrijf in het zoekgebied voor drinkwaterwinning ligt. Indiener is voornemens om een duurzame stal te bouwen en om gewasbeschermingsmiddelen toe te passen. Indiener vraagt op welke manier het bedrijf kan	ZW-0444-1

ontwikkelen. Echter, het zoekgebied drinkwaterwinning leidt tot een beperking van het grondgebruik en waardevermindering van de percelen. Indiener stelt voor om ter plaatse van gebieden waar een zoekgebied drinkwaterwinning is gepland er uitvoerbare regels worden ingevoerd om correcte en efficiënte bewerking van de percelen mogelijk te maken/te behouden. Verder stelt indiener dat niet alleen de landbouwsector verantwoordelijk gesteld moet worden voor de borging van de waterkwaliteit maar dat iedereen verantwoordelijk is.	

Standpunt GS

We willen in een zoekgebied drinkwaterwinning geen ontwikkelingen toestaan die het onmogelijk maken er in de toekomst een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft met name het verbieden van zware milieubelastende activiteiten zoals die in bijlage V van onze Omgevingsverordening zijn opgenomen. Verder gelden er in deze fase geen beperkingen. Als in de toekomst een nieuwe winplaats en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied wordt gerealiseerd gelden in dat gebied wel beperkingen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Er mogen alleen middelen worden gebruikt met een toelating door het Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) voor gebruik in een grondwaterbeschermingsgebied.
We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied, en dus ook in een zoekgebied drinkwaterwinning, een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van het gebied als zoekgebied voor drinkwaterwinning grote zorgen baart.	ZW-0675-1

Standpunt GS

We zijn van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied, en dus zeker ook in een zoekgebied drinkwaterwinning, een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. In een waterwingebied, het gebied direct rond de pompputten waaruit WML grondwater wint, gelden strenge eisen. We streven ernaar dat dit gebied in eigendom van WML is. In een grondwaterbeschermingsgebied, het grotere gebied waaruit grondwater naar de winning stroomt, gelden voor de landbouw met name eisen met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen: er mogen alleen middelen worden gebruikt waarvoor door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat in paragraaf 6.6.7 twee nieuwe zoekgebieden voor drinkwaterwinning worden opgenomen, waarvan één nieuw waterwingebied in Roerdalen komt. Indiener vraagt of de nieuwe waterwinning in Roerdalen gevolgen heeft voor de buurgemeenten. Daarnaast merkt indiener op dat er een uitbreiding van het grondwaterbeschermingsgebied in Echt-Susteren op de kaart is opgenomen. Dit brengt beperkingen met zich mee als het gaat om ontwikkelingen in dat gebied.	ZW-1479-179

Standpunt GS

De aanwijzing van een waterwingebied in de gemeente Roerdalen heeft geen gevolgen voor de buurgemeenten. Omdat het water wordt onttrokken uit de diepe pakketten van de Roerdalslenk is geen grondwaterbeschermingsgebied nodig. De dikke kleilaag biedt voldoende bescherming. De aanpassing van het grondwaterbeschermingsgebied van de winning Roosteren in de gemeente Echt-Susteren beperkt inderdaad enkele ontwikkelingen, zie de regels in de Omgevingsverordening. We zijn op basis van ambtelijk en bestuurlijk overleg van mening dat dit het behalen van d edoelen van de gemeente echter niet ingrijpend beïnvloed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener is bezorgd over de twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning. Indiener begrijpt de noodzaak om op afzienbare termijn de drinkwaterwinning zeker te stellen, en dit is ook noodzakelijk om onze gezamenlijke ambities waar te kunnen maken. Wij gaan ervanuit dat het om zoekgebieden gaat, die moeten leiden tot één drinkwaterwingebied.

Indiener				
ZW-0187-49	ZW-0253-47	ZW-0319-20	ZW-1038-140	ZW-1127-65
ZW-0207-43	ZW-0238-33	ZW-0271-33	ZW-0314-33	

Standpunt GS

We kunnen op dit moment niet aangeven of in één van beide of beide zoekgebieden een drinkwaterwinning zal worden gerealiseerd. Dat hangt af van de ontwikkeling van de drinkwatervraag en van de hoeveelheid grondwater die in de zoekgebieden kan worden gewonnen. Dit wordt de komende twee jaar nader onderzocht. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat het Zoekgebied Drinkwaterwinning in strijd is met het rechtszekerheidsbeginsel omdat hierdoor onzekerheid bestaat over wat er gaat worden verlangd van belanghebbenden, op welke percelen en op welke termijn. dat het verminderde gebruik van bemesting en	ZW-0402-4 ZW-1179-4 ZW-1180-4 ZW-1351-5

gewasbeschermingsmiddelen nadelig is voor belanghebbende. Dit vermindert de efficiëntie en de mogelijkheden van verschillende percelen en zal dit bovendien ook doorwerken in waardedaling van de gronden. Indiener verzoekt om de begrenzing van de aanduiding te wijzigen zodat zijn locatie en percelen buiten de aanduiding komen te liggen.

Standpunt GS

We zijn van mening dat de gevolgen van het aanwijzen als Zoekgebied Drinkwaterwinning helder zijn: we willen voorkomen dat zware milieubelastende activiteiten in het gebied worden ontwikkeld waardoor het in de toekomst onmogelijk wordt hier een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Denk aan afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen. De komende twee jaar wordt nader onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast. Als op termijn een grondwaterbeschermingsgebied wordt gerealiseerd brengt dat voor de agrarische bedrijfsvoering met name beperkingen met zich mee voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In een grondwaterbeschermingsgebied is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toegestaan mits voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in deze gebieden. Voor bemesting gelden geen aanvullende regels ten opzichte van gebieden buiten een grondwaterbeschermingsgebied.
We zijn van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is en er dan ook geen sprake is van waardedaling van gronden. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt zich zorgen over het zoekgebied drinkwaterwinning tussen Beek en Hulsberg en de impact op de landbouwpercelen in dat gebied. De restricties die met een grondwaterwingebied komen, kunnen opbrengsten en de economische waarde van de grond aantasten. Indiener verzoekt de Provincie aan te geven hoe hij in de toekomst een intensief bouwplan kan onderhouden als er restricties komen op het gebruik van water en gewasbeschermingsmiddelen?	ZW-0838-2

Standpunt GS

We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Derhalve is er geen sprake van aantasting van de waarde van de grond. Er gelden in een grondwaterbeschermingsgebied geen andere eisen aan het gebruik van grondwater dan buiten deze gebieden. Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen geldt dat alleen middelen mogen worden gebruikt die zijn toegelaten door het Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) voor toepassing in grondwaterbeschermingsmiddelen. Daarmee is nog steeds intensief agrarisch gebruik van gronden

mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in de ontwerp-POVI wordt verwezen naar twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning. Hieraan moet worden toegevoegd dat het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen één gemeente ingrijpende gevolgen heeft.	ZW-0319-35

Standpunt GS

Het aanwijzen van zoekgebieden voor drinkwaterwinning heeft voor de betreffende gemeente beperkte gevolgen. We beogen met de zoekgebieden alleen te voorkomen dat er ontwikkelingen in het gebied plaatsvinden die het in de toekomst onmogelijk maken om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het gaat dan met name om het niet toestaan van zware milieubelastende activiteiten zoals die zijn opgenomen in bijlage V van de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak om de waterbeschikbaarheid te borgen. Er zijn echter twee zoekgebieden voor drinkwaterwinning opgenomen in Zuid-Limburg, waarvan indiener aanneemt dat dit samenhangt met de beoogde schaalsprong in onze regio. Indiener gaat ervan uit dat het om zoekgebieden gaat die moeten leiden tot één drinkwaterwingebied en niet twéé. In de voorliggende POVI vindt indiener hierover echter geen zekerheid. Graag zou indiener deze wel ontvangen.	ZW-0207-69 ZW-0238-59 ZW-0253-73 ZW-0271-59

Standpunt GS

We kunnen op dit moment niet aangeven of in één van beide of beide zoekgebieden een drinkwaterwinning zal worden gerealiseerd. Dat hangt af van de ontwikkeling van de drinkwatervraag en van de hoeveelheid grondwater die in de zoekgebieden kan worden gewonnen. Dit wordt de komende twee jaar nader onderzocht. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de noodzaak voor meer bescherming van drinkwaterbronnen, maar geeft aan dat het vergroten van	ZW-0186-64

beschermingszones tot 200 jaar grote impact heeft. Indiener wil hierover in gesprek met de provincie.

Standpunt GS

Wij zijn graag bereid de noodzaak voor de vergroting van de grondwaterbeschermingsgebieden nader toe te lichten. Overigens raakt dit niet het grondgebied van de gemeente Gennep.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied voor grondwaterbescherming onterecht is aangewezen, gezien het langdurige agrarische gebruik en aanwezige residuen van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-1137-11

Standpunt GS

Helaas is door intensief gebruik van de ondergrond het bovenste grondwater bijna nergens meer helemaal schoon. Vrijwel overal worden stoffen van antropogene oorsprong aangetroffen. Desondanks willen we gebruik blijven maken van grondwater als bron voor de openbare drinkwatervoorziening. Daarom willen we samen met agrariërs op vrijwillige basis kijken naar mogelijkheden om de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, en de afbraakproducten daarvan, te verminderen. Op deze wijze willen we komen tot een duurzaam gebruik van de ondergrond en het grondwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat percelen die als zoekgebied grondwaterbescherming zijn aangeduid, geen beperkingen mogen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-1397-12 ZW-1383-20

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Voor agrarisch gebruik betekent dit met name dat in een grondwaterbeschermingsgebied het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen is toegestaan als voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat percelen die als zoekgebied voor drinkwaterwinning zijn aangeduid, agrarisch gebruikt blijven en niet mogen worden beperkt zonder nader onderzoek.	ZW-1383-22 ZW-1392-20

Standpunt GS

We zijn niet van plan in de zoekgebieden drinkwaterwinning beperkingen te stellen aan het agrarisch gebruik. We willen enkel vermijden dat in deze zoekgebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten. Op basis van nader onderzoek, dat de komende twee jaar wordt uitgevoerd, zal worden bepaald of, en zo ja, waar een drinkwaterwinning met bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied in deze zoekgebieden wordt gerealiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat percelen die als zoekgebied voor grondwaterbescherming zijn aangeduid, volledig agrarisch in gebruik zijn.	ZW-1392-18

Standpunt GS

We zijn het eens dat een substantieel deel van de zoekgebieden grondwaterbescherming in agrarisch gebruik zijn. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat percelen ten onrechte zijn aangeduid als zoekgebied grondwaterbescherming, wat leidt tot rechtsonzekerheid.	ZW-1154-22

Standpunt GS

De zoekgebieden grondwaterbescherming zijn bepaald op basis van modelberekeningen waarbij rekening is gehouden met de opbouw van de ondergrond en de grondwaterstroming naar de winplaatsen van WML. We zijn van mening dat ook in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is. Derhalve is er geen sprake van rechtsongelijkheid. Indien er sprake is van onevenredige schade als gevolg van de regels die van toepassing zijn in een grondwaterbeschermingsgebied kan bij de provincie een schadeclaim worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt de vraag wat de kwalificatie 'zoekgebied drinkwaterwinning' in dit verband concreet voor diverse ontwikkelingen betekent, bijvoorbeeld op het gebied van landbouw, woningbouw, waterbeheer en de energietransitie op de korte én de lange termijn?	ZW-0207-71 ZW-0238-61 ZW-0253-75 ZW-0271-61

Standpunt GS

In de zoekgebieden drinkwaterwinning willen we vermijden dat in deze gebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten zoals die zijn opgenomen in bijlage V van de Omgevingsverordening. Op basis van nader onderzoek, dat de komende twee jaar wordt uitgevoerd, zal worden bepaald of, en zo ja, waar een drinkwaterwinning met bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied in deze zoekgebieden wordt gerealiseerd. In deze nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden zullen dan de regels uit de Omgevingsverordening van toepassing zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat expliciet in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd dat zoekgebieden grondwaterbescherming geen vergunningseisen of beperkingen opleveren voor agrarisch gebruik.	ZW-0737-13
Indiener verzoekt dat in de visie expliciet wordt vastgelegd dat het zoekgebied uitsluitend een onderzoeksgebied betreft en geen directe of toekomstige belemmeringen oplegt aan agrarische bedrijfsvoering.	ZW-1142-5
Indiener verzoekt dat zoekgebieden grondwaterbescherming uitsluitend onderzoeksgebieden zijn en geen beperkingen opleggen aan agrarisch gebruik, en dat dit expliciet in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd.	ZW-0714-3
Indiener verzoekt meer maatwerk, perspectief of eerlijke compensatie voor individuele, agrarische ondernemers die te maken krijgen met gronden die in aanmerking komen voor de status “potentieel zoekgebied grondwater”. Dit kan volgens de indiener voor dergelijke ondernemers zorgen voor, beperkingen op gewasbescherming en bemesting, beperking op teelten, belemmering van toekomstige bedrijfsontwikkeling en waardedaling van gronden.	ZW-1000-8
Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn van beperkingen in het Zoekgebied Drinkwaterwinning voor zijn bedrijfslocatie en percelen, zoals het voorkomen van nitraatuitspoeling en gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-1007-6

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie. Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Voor agrarisch gebruik betekent dit met name dat in een grondwaterbeschermingsgebied het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen is toegestaan als voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het zoekgebied voor drinkwaterwinning van de kaart wordt geschrapt, omdat het gebied vanwege intensieve fruitteelt ongeschikt is en leidt tot ongewenste problematiek.	ZW-1154-15 ZW-1166-15

Standpunt GS

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn noodzakelijk om in de toekomst bij een stijgende drinkwatervraag mogelijkheden te hebben voor een nieuwe winlocatie en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied. We zijn van mening dat ook in een eventueel toekomstig grondwaterbeschermingsgebied een duurzame rendabele agrarische bedrijfsvoering, inclusief fruitteelt, mogelijk is. Op basis van nader onderzoek, dat de komende twee jaar wordt uitgevoerd, zal worden bepaald of, en zo ja, waar een drinkwaterwinning met bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied in deze zoekgebieden wordt gerealiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de aanduiding zoekgebied drinkwaterwinning te schrappen of nader te onderbouwen voordat beperkingen worden opgelegd.	ZW-1392-21

Standpunt GS

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn noodzakelijk om in de toekomst bij een stijgende drinkwatervraag mogelijkheden te hebben voor een nieuwe winlocatie en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied. We willen vermijden dat in deze zoekgebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten. Op basis van nader onderzoek, dat de komende twee jaar wordt uitgevoerd, zal worden bepaald of, en zo ja, waar een drinkwaterwinning met bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied in deze

zoekgebieden wordt gerealiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen regio NOVEX Zuid-Limburg op een plek die grote delen van Zuid-Limburg raakt is zonder concrete duiding onacceptabel, gezien de toekomstige beperkingen die hiermee lijken samen te hangen.	ZW-0187-51 ZW-0253-49 ZW-0319-22 ZW-1038-142 ZW-1127-67

Standpunt GS

We zijn van mening dat de gevolgen van het aanwijzen als Zoekgebied Drinkwaterwinning helder zijn: we willen vermijden dat in deze zoekgebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren. Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten zoals afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen (zie bijlage V van de Omgevingsverordening). De komende twee jaar wordt nader onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening.
Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat de praktische gevolgen zijn van maatregelen gericht op voldoende drinkwater en minimale uitspoeling van nitraat en gewasbeschermingsmiddelen, inclusief eventuele beperkingen op beregening, bemesting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.	ZW-0802-1

Standpunt GS

In een grondwaterbeschermingsgebied gelden geen beperkingen voor bemesting of beregening ten opzichte van agrarische percelen buiten het grondwaterbeschermingsgebied. Voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen In een grondwaterbeschermingsgebied geldt dat het is toegestaan als voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik grondwaterbeschermingsgebieden. We blijven inzetten om op basis van vrijwilligheid met agrariërs maatregelen te nemen om de uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan. DSG en het nieuwe initiatief Waterwinst zijn daarvan voorbeelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de opname van zoekgebieden voor drinkwaterwinning.	ZW-1369-3

Standpunt GS

We nemen kennis van uw waardering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil vaststellen dat het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen de regio Zuid-Limburg én meer specifiek binnen één gemeente volgens indiener een te zware wissel trekt op de ruimtelijke, economische en maatschappelijke toekomst en daarmee niet op draagvlak kan rekenen.	ZW-0207-72 ZW-0238-62 ZW-0253-76

Standpunt GS

We zijn van mening dat de gevolgen van het aanwijzen als Zoekgebied Drinkwaterwinning beperkt zijn: we willen vermijden dat in deze zoekgebieden ontwikkelingen plaatsvinden die het in de toekomst belemmeren om er een grondwaterbeschermingsgebied te realiseren.
Het betreft dan met name het voorkomen van zware milieubelastende activiteiten zoals afvalverwerking of grootschalige opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen (zie bijlage V van de Omgevingsverordening). De komende twee jaar wordt nader onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.61 Drinkwater- infrastructuur

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de problematiek van het wegspoelen van de afdekkende grondlaag op de drinkwaterleidingen op te nemen in § 6.4.5.	ZW-1369-47

Standpunt GS

Wij erkennen de problematiek van het wegspoelen van een afdekkende grondlaag voor drinkwaterleidingen. We hebben echter geen mogelijkheden of instrumenten om hier maatregelen voor te nemen. Het opnemen hiervan in paragraaf 6.4.5 kan de indruk wekken dat de provincie hier een rol in kan spelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in § 2.2.7 ook de drinkwaterinfrastructuur te benoemen. Dit in relatie tot de zorgplicht van de provincie, die in de Drinkwaterwet is opgenomen.	ZW-1369-49

Standpunt GS

We zijn het met u eens dat de drinkwaterinfrastructuur een belangrijk aspect is bij een duurzame verstedelijking. We zullen dit toevoegen in paragraaf 2.2.7.

Voorstel aan PS

De drinkwaterinfrastructuur benoemen in paragraaf 2.2.7.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de uitspraak dat de vitale drinkwaterinfrastructuur dient te worden beschermd.	ZW-1369-8

Standpunt GS

We nemen kennis van uw waardering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt of de aanpak met betrekking tot het vrijwaren van ruimte voor de energie infrastructuur en de inzet van rayonplanologen hiervoor, ook kan worden toegepast op de drinkwaterinfrastructuur. Indiener denkt hier graag over mee.	ZW-1369-54

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van drinkwaterinfrastructuur voor de drinkwatervoorziening. De beoordeling van plannen voor realisatie van drinkwaterinfrastructuur is primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Indien en voor zover daar provinciale belangen bij spelen, zal de Provincie die plannen beoordelen. De rayonplanologen vervullen bij die beoordeling een coördinerende rol. We zien vooralsnog geen aanleiding om in de huidige rolverdeling wijzigingen aan te brengen. Maar we blijven de ontwikkelingen uiteraard volgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.62 Drinkwater- stoffen grondwater-beschermingsgebieden verbieden

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt met klem om grondwaterbeschermingsgebieden in de Provinciale Omgevingsverordening Limburg te beschermen door het gebruik van bestrijdingsmiddelen en uitspoelings-gevoelige stoffen te verbieden, in lijn met Europese en nationale verplichtingen.	ZW-0098-1

Standpunt GS

Wij beraden ons of, aanvullend op de landelijke regelgeving voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, provinciale maatregelen nodig zijn.
Dat is ook toegezegd naar aanleiding van Statenvragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aandacht voor de risico's van giftige stoffen in epoxyharsen op wieken van windmolens, vooral in waterwingebieden zoals natuurreservaat Breehei.	ZW-1222-5

Standpunt GS

In de Omgevingsverordening zijn geen regels opgenomen ten aanzien van het gebruik van epoxyharsen op wieken in een waterwin- of grondwaterbeschermingsgebied. Er zijn geen signalen dat dit leidt tot een dusdanige verontreiniging van het grondwater dat maatregelen nodig zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om opname van een verbod voor het gebruik van secundaire bouwstoffen in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied in de Provinciale Omgevingsverordening. Neem dat op in hoofdstuk 6 Water én hoofdstuk 12 Economie en Werklocaties van de POVI.	ZW-1369-39 ZW-1369-38

Standpunt GS

Een generiek verbod op het gebruik van secundaire bouwstoffen in waterwin- en grondwaterbeschermingsgebied schiet naar onze mening zijn doel voorbij. We gaan wel bezien in hoeverre het zinvol is beperkingen op te leggen aan bepaalde soorten secundaire bouwstoffen in

genoemde gebieden door regelgeving in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.63 Drinkwater- toevoer uit buurlanden

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in paragraaf 6.2.5 niet aan de orde komt dat er de laatste tijd wordt gesproken over de kwantiteit en of er wellicht in gesprek moet worden gegaan met de buurlanden om bijv. de toevoer van water uit de Niers en Roer te vergroten om voldoende drinkwater te genereren.	ZW-1204-115

Standpunt GS

In het kader van het Programma Limburgs Drinkwater wordt gewerkt aan het borgen van de openbare drinkwatervoorziening op de lange termijn (2050). Eén van de opties daarbij is het gebruik van oppervlaktewater uit een andere bron dan de Maas. Met name de Roer en de Niers lijken hiervoor potentie te hebben. Daarnaast heeft de Roer ook een belangrijke bijdrage aan de winning van oppervlaktewater voor de drinkwatervoorziening uit de Maas.
Verder is vergroten van de toevoer uit Niers en Roer relevant voor de waterbeschikbaarheid in Limburg en voor scheepvaart op de Maas in tijden van lage Maasafvoeren We zullen samen met andere partijen, zoals Rijkswaterstaat en Waterschap Limburg, deze boodschap naar Duitse partijen (blijven) uitdragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.64 Drinkwater- Venloschot

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft vernomen dat er een afwegingskader Doorboring Venloschol zal worden opgesteld (§ 6.6.4.) en benadrukt in dit verband dat drinkwatervoorziening essentieel is en blijft voor volksgezondheid, welzijn en welvaart in Limburg.	ZW-1369-28

Standpunt GS

We nemen kennis van uw zienswijze en zijn het eens met de constatering dat de diepe grondwatervoorraden in de Venloschol van groot belang zijn voor de Limburgse drinkwatervoorziening en daarmee ook voor volksgezondheid, welzijn en welvaart.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het voorzorgsbeginsel te hanteren bij het opstellen van het Afwegingskader Doorboring Kleilagen Venloschol.	ZW-1369-30

Standpunt GS

Wij zullen bij het opstellen van het Afwegingskader Doorboring Kleilagen Venloschol het voorzorgsbeginsel toepassen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om uitsluiting van het perceel van de boringsvrije zone Venloschol, vanwege particulier eigendom en gebruik.	ZW-1067-3

Standpunt GS

De boringsvrije zone is bepaald op de aanwezigheid van een kleilaag in de ondergrond die het grondwaterpakket daaronder beschermd tegen verontreinigingen vanaf het maaiveld.
De begrenzing is niet bepaald op basis van het gebruik en wordt niet aangepast op basis daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.65 Drinkwater- versterken grondwaterbeschermingsbeleid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 6.6 het belang van grondwater voor drinkwater wordt onderschreven, en vraagt hoe de diverse opgaven in grondwaterbeschermingsgebieden vergroot kunnen worden. Indiener vraagt of er een keuze gemaakt wordt voor exacte grootte van deze gebieden, en of alle belangen in beeld gebracht zijn, zoals het besluit van PS over voorgestelde aanpassing.	ZW-1473-155

Standpunt GS

De exacte grootte van de zoekgebieden grondwaterbescherming wordt bepaald door het intrekgebied van winning. Het intrekgebied is het gehele gebied waaruit grondwater naar de winlocatie van WML stroomt. Omdat de komende jaren een stijging van de drinkwatervraag wordt verwacht en het steeds moeilijker wordt om op geschikte plaatsen voldoende grondwater van goede kwaliteit te winnen voor de drinkwatervoorziening, is het van belang dat de huidige

bestaande winningen in ieder geval behouden kunnen worden. Door het hele intrekgebied te beschermen geven we daar invulling aan. We hebben in beeld gebracht welke gevolgen de nieuwe gebieden hebben en hebben met betrokken stakeholders zowel ambtelijk als bestuurlijk afgestemd in hoeverre hun doelen of opgaven niet kunnen worden gehaald als gevolg van het aanpassen van de grondwaterbeschermingsgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat extra onttrekkingen van grondwater de drinkwaterproductie van waterwingebied Beegden en Susteren in gevaar kunnen brengen, en verzoekt dat dit in de ontwerp-POVI wordt erkend en geborgd.	ZW-0923-125

Standpunt GS

Er wordt alleen vergunning verleend voor een nieuwe grondwateronttrekking als daardoor de bestaande belangen geen schade zullen ondervinden. De beschikbare hoeveelheid grondwater voor de drinkwaterfunctie is een van deze belangen. Daarmee is geborgd dat extra onttrekkingen de drinkwaterproductie niet in gevaar brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de aandacht voor het versterken van grondwaterbeschermingsbeleid.	ZW-1369-6

Standpunt GS

We nemen kennis van uw waardering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.66 Drinkwater- besparing

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hoofdstuk 3.3 een streven naar schaarse voorraden, zoals waterbesparing, wordt genoemd, maar dat dit in hoofdstuk 5 niet terugkomt. Indiener vraagt hoe provinciale inrichtings hun (drink)waterverbruik omlaag kunnen brengen en hoe het hergebruik van proceswater (bijv. lozingen in de Maas) wordt bevorderd.	ZW-1473-156

Standpunt GS

Wij werken toe naar een convenant omtrent het vergroten van de waterbeschikbaarheid, het Convenant Voldoende Zoetwater. Dit doen wij samen met onze waterpartners in de provincie. Waterbesparing is één van de manieren waarmee wij de waterbeschikbaarheid willen vergroten. Wij werken samen met Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) om inwoners bewuster te maken van hun watergebruik en naar manieren om het watergebruik te verminderen. Wij willen deze samenwerking continueren. Het hergebruik van proceswater is een andere manier om waterbesparing te realiseren. In het kader van het Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater zullen wij samen met de betrokken stakeholders de mogelijkheden verkennen voor het hergebruik van proceswater om waterbesparing te realiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om verplichtstelling van hergebruik douchewater of regenwater voor de WC-spoeling	ZW-0135-7

Standpunt GS

Wij werken toe naar een convenant omtrent het vergroten van de waterbeschikbaarheid, het Convenant Voldoende Zoetwater. Dit doen wij samen met onze waterpartners in de provincie. Het hergebruiken van douche- en/of regenwater is één van de mogelijke manieren om de waterbeschikbaarheid te vergroten. In het kader van het Provinciaal Waterprogramma zullen wij samen met de betrokken stakeholders de mogelijkheden verkennen voor het hergebruik van water om waterbesparing te realiseren. Het verplichten dat douchewater hergebruikt wordt voor de doorspoeling van de WC valt buiten onze verantwoordelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.67 Heuvelland is heuvelland

Zienswijze	Indiener
In Zuid-Limburg speelt waterveiligheid niet alleen in het Heuvelland, maar ook in andere heuvelachtige gebieden. Indiener verzoekt dan ook specifieke regio's te vervangen door bredere geografische beschrijvingen.	ZW-0302-76
Indiener stelt dat in Zuid-Limburg waterveiligheid niet alleen speelt in het Heuvelland, maar ook in andere heuvelachtige gebieden. Wij stellen dan ook	ZW-0187-72 ZW-0207-66 ZW-0238-56

voor specifieke regio’s te vervangen door bredere geografische beschrijvingen.	ZW-0253-70 ZW-0271-56

Standpunt GS

Met het "Heuvelland" wordt het gebied Zuid Limburg heuvelland bedoeld, met plateau's, dalen en heuvels. Er wordt niet op een samenwerkingsverband met de titel 'Heuvelland gedoeld. Om verwarring te voorkomen zal daarom 'Heuvelland' in de tekst worden vervangen door 'heuvelland' (zonder hoofdletter).

Voorstel aan PS

Heuvelland vervangen door heuvelland (zonder hoofdletter).

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een integraal afwegingskader: stimuleer maatregen die zowel bodem als natuur ten goede komen, en gebruik een verbod op grondwatergebruik alleen als laatste redmiddel in zeer kwetsbare zones, onderbouwd met data.	ZW-1253-42
Indiener verzoekt om behoud van hydrologische bufferzones rond grondwaterafhankelijke natuurgebieden, inclusief toepassing van het standstill-principe en een afwaartse beweging bij nieuwe onttrekkingen.	ZW-0771-5
Indiener verzoekt om de hydrologische bufferzone tussen de Groote Peel en de Zuid Willemsvaart te begrenzen tot aan de Aa.	ZW-0963-4
Indiener vraagt voor verplaatsing van het watergat naar een geschiktere locatie vanwege water- en muggenoverlast.	ZW-0837-7
Indiener vraagt zich af naar de impact van de hydrologische bufferzones voor grondwaterafhankelijke natuur op de bedrijfsvoering.	ZW-0770-5
Indiener vraagt zich af wat de aanpassingen in de hydrologische bufferzones voor hen betekenen en welke beperkingen dit met zich meebrengt.	ZW-0977-1
Rond verschillende grondwaterafhankelijke natuurgebieden zij hydrologische bufferzones grondwaterafhankelijke natuur gelegen. Er staat dat de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm verhoogd gaan worden met daarnaast een 20% reductie van onttrekkingen. Bij akkerbouwgewassen, zoals die van de indiener, is beregenen nodig. Dit betekent dat deze bufferzones meer beperkingen op de bedrijfsvoering van de indiener gaan leggen.	ZW-0564-11 ZW-0924-7

Standpunt GS

De hydrologische bufferzones rond verdrogingsgevoelige natuurgebieden zijn overgenomen uit de huidige verordening en maken al vele jaren deel uit van het provinciale beleid. Ze zijn in deze POVI niet gewijzigd. Met betrekking tot de doelstelling van 20 reductie op onttrekkingen merken we op dat dit een fout is en dat bedoeld is 20% reductie van gebruik. Dit wordt in de POVI aangepast.

Voorstel aan PS

De tekst over een reductie van 20% onttrekkingen wordt gewijzigd in reductie van 20% watergebruik.

5.68 Maas niet meegenomen in veiligheidsklasses

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verlaging van de dam van het Lateraalkanaal ongewenst is voor de veiligheid van inwoners van Horn en vraagt naar de rol van de provincie in Maasprojecten.	ZW-1499-8

Standpunt GS

De rol van de Provincie Limburg in hoogwaterveiligheidsprojecten langs de Maas is om zorg te dragen voor de ruimtelijke kwaliteit en in het geval van het project Verlaging Dam Lateraalkanaal ook voor het mogelijk maken van economisch-recreatieve ontwikkelingen/initiatieven in de Maasplassen. Daarnaast wordt met het project een versnelde hoogwaterbeveiliging gerealiseerd. De verlaging van de dam resulteert in een waterstandsverhoging van max 5 cm in het retentiebekken Lateraalkanaal-Noord indien er geen mitigerende maatregelen worden genomen. In het project wordt echter de inlaat met 10 cm verhoogd, waardoor er netto geen waterstandsverhoging (of -daling) op treedt in het retentiebekken. De verlaging van de dam heeft dus geen nadelig effect op de waterstanden van het retentiebekken bij Horn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het effect van hoogwater van de Maas niet is meegenomen bij het vaststellen van (regionale) waterveiligheidszones, en vraagt waarom dit niet van belang is voor de bepaling hiervan.

Indiener					
ZW-0166-50	ZW-0186-60	ZW-0224-54	ZW-0237-40	ZW-0240-45	ZW-0242-49
ZW-0278-60	ZW-0317-60	ZW-1236-45	ZW-1473-40	ZW-1479-92	

Standpunt GS

Het effect van hoogwater van de Maas is inderdaad niet meegenomen bij het vaststellen van de waterveiligheidszones langs regionale wateren. Modelberekeningen die de samenloop van regionale wateren met hoogwater van de Maas simuleren zijn complex en momenteel voor Limburg nog nauwelijks voorhanden. Bovendien speelt deze samenloop alleen in mondingsgebieden van sommige regionale wateren en in sommige omstandigheden (als hoge regionale afvoer samenvalt met hoogwater Maas). Niettemin zullen wij in de planperiode verkennen in hoeverre er aanleiding is om aanvullende modelberekeningen te doen waarin het effect van hoogwater in de Maas wordt meegenomen. Het is mogelijk dat er op basis van deze eventuele aanvullende modelberekeningen in een volgende planperiode enkele aanvullende waterveiligheidszones zullen worden aangeduid. Hierbij merken wij het volgende op: in de gebieden die kunnen overstromen vanuit de Maas (het "rivierbed", in de POVI begrensd als

Maasvallei) geldt de Beleidslijn Grote Rivieren. Deze legt al grote beperkingen op voor bebouwing in die gebieden. Deze beperkingen zijn vergelijkbaar met de waterveiligheidszone H6. Daarom heeft het aanduiden van waterveiligheidszones in de Maasvallei geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.69 Water en landbouw- bufferzones

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een integraal afwegingskader: stimuleer maatregen die zowel bodem als natuur ten goede komen, en gebruik een verbod op grondwatergebruik alleen als laatste redmiddel in zeer kwetsbare zones, onderbouwd met data.	ZW-1253-42
Indiener verzoekt om behoud van hydrologische bufferzones rond grondwaterafhankelijke natuurgebieden, inclusief toepassing van het standstill-principe en een afwaartse beweging bij nieuwe onttrekkingen.	ZW-0771-5
Indiener verzoekt om de hydrologische bufferzone tussen de Groote Peel en de Zuid Willemsvaart te begrenzen tot aan de Aa.	ZW-0963-4
Indiener vraagt voor verplaatsing van het watergat naar een geschiktere locatie vanwege water- en muggenoverlast.	ZW-0837-7
Indiener vraagt zich af naar de impact van de hydrologische bufferzones voor grondwaterafhankelijke natuur op de bedrijfsvoering.	ZW-0770-5
Indiener vraagt zich af wat de aanpassingen in de hydrologische bufferzones voor hen betekenen en welke beperkingen dit met zich meebrengt.	ZW-0977-1
Rond verschillende grondwaterafhankelijke natuurgebieden zij hydrologische bufferzones grondwaterafhankelijke natuur gelegen. Er staat dat de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm verhoogd gaan worden met daarnaast een 20% reductie van onttrekkingen. Bij akkerbouwgewassen, zoals die van de indiener, is beregenen nodig. Dit betekent dat deze bufferzones meer beperkingen op de bedrijfsvoering van de indiener gaan leggen.	ZW-0564-11 ZW-0924-7

Standpunt GS

De hydrologische bufferzones rond verdrogingsgevoelige natuurgebieden zijn overgenomen uit de huidige verordening en maken al vele jaren deel uit van het provinciale beleid. Ze zijn in deze POVI niet gewijzigd. Met betrekking tot de doelstelling van 20 reductie op onttrekkingen merken we op dat dit een fout is en dat bedoeld is 20% reductie van gebruik. Dit wordt in de POVI aangepast

Voorstel aan PS

De tekst over een reductie van 20% onttrekkingen wordt gewijzigd in reductie van 20% watergebruik.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor dat bufferzones en landschappelijke inpassing op te nemen in de POVI.	ZW-0060-3

Standpunt GS

In de POVI zijn geen bufferzones rond beken opgenomen. We geven in de pOVI vooral aan dat we de ruimte willen bewaren om goed t efunctioneren. (Her-)inrichting van de beken en het landschap is een apart traject.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.70 Water en landbouw- duurzaam watersysteem

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het realiseren van een duurzaam watersysteem niet haalbaar is zonder technische innovaties en passende regelgeving.	ZW-0274-17

Standpunt GS

Het realiseren van een duurzaam watersysteem zal een scala aan maatregelen vergen, waaronder de door inspreker genoemde. In de uitwerking van deze beleidsambitie in uitvoeringsinstrumenten zullen deze worden bezien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het ontwikkelen van een klimaatrobuust natuurlijk functionerend watersysteem essentieel, omdat alleen daarmee een toekomst wordt gerealiseerd met veilig, voldoende en schoon water.	ZW-1204-12

Standpunt GS

Het realiseren van een klimaatrobuust watersysteem dat op een meer natuurlijke wijze kan omgaan met weersextremen en zoveel mogelijk kan voorzien in voldoende schoon water is de beleidsambitie als verwoord in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vraagt om alle vormen van landbouw die een negatief effect op de waterkwaliteit en -kwantiteit hebben, door bestrijdingsmiddelen en uitspoeling van (kunst)mest op te nemen als milieubelastende activiteit.	ZW-1035-28

Standpunt GS

Milieubelastende activiteiten kan de provincie niet in de POVi maar in de Omgevingsverordening aanwijzen. In de POVI hebben wij aangegeven in welke zones we met welke instrumenten willen bereiken dat de landbouw een bijdrage levert aan het bereiken van de waterdoelen. Het breed stellen van regels in de Omgevingsverordening als voorgesteld door inspreker is niet ons voornemen. Dit met name omdat, zoals in de POVI is aangegeven, het stellen van regels voor landbouwemissies primair een taak van het rijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.71 Water en landbouw- maatregelen en exploitatie

Zienswijze	Indiener
In de Groenblauwe landbouwzone stelt de Provincie dat de land- en tuinbouw als hoofdgebruiker dient te worden gefaciliteerd zodat ze een bijdrage leveren aan de doelen van de Natura 2000 gebieden. Bijvoorbeeld het realiseren van voorzieningen voor de aanvoer van (Maas)water voor de beregening en bevloeiing van gewassen om hiermede de grondwateronttrekkingen ten behoeve van het hoofdgebruik, land- en tuinbouw, te kunnen verminderen. Het kunnen beschikken over voldoende water voor beregeling en bevloeiing is cruciaal. Het is onacceptabel dat er eenzijdige (toekomstige) gebruiksbeperkingen voor deze zones worden opgelegd vanuit Provinciale zijde. Deze zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade van indiener. gevraagd wordt deze gebruiksbeperkingen te heroverwegen anders zal indiener deze schade t.z.t. te verhalen.	ZW-0556-10
Indien nieuwe zoekgebieden voor grondwaterbescherming worden vastgesteld en indiener hier agrarisch natuurbeheer moet gaan uitvoeren, verzoekt hij hiervoor financieel tegemoet te worden gekomen door de provincie.	ZW-1418-15
Indiener geeft aan dat de voorgestelde hydrologische maatregelen ten koste gaan van effectieve teelbare areaal en een slechtere bewerkbaarheid geven van de percelen. Dit leidt tot opbrengstverlies en waardevermindering van zijn gronden, bovenop onzekerheid over toekomstige investeringen.	ZW-0415-6

Indiener is van mening dat maatregelen mbt de waterkwaliteit en waterkwantiteit een negatieve impact hebben op de wijze van exploitatie.	ZW-1094-9
Indiener verzoekt dat maatregelen op hun gronden, bijvoorbeeld met betrekking tot de waterhuishouding, in overleg en samenwerking met betrokkenen op lokaal niveau worden uitgevoerd.	ZW-0491-3
Indiener verzoekt om de gevolgen van de peilverhoging en verminderde ruimte tot beregening voor de teelt in kaart te brengen en om compensatie voor inkomens- en vermogensschade.	ZW-1112-7
Plannen (zoals beekdalbenadering, verhoging grondwaterstand) vragen om landbouweffectrapportages en duidelijke afspraken/verwachtingen.	ZW-0877-54

Standpunt GS

De POVi, als strategisch plan, behoeft nadere uitwerking in concrete besluiten. Uitgangspunt daarbij is dat belangen van betrokkenen worden gewogen en dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Indien toch schade ontstaat kan een beoep op schadevergoeding worden gedaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt voor een vergoeding voor de inkomstenderving van hun gewassen en waardedaling van hun landerijen door de bufferzones rond beken en rivieren met doel als doen uitspoeleing van nutriënten te beperken.	ZW-1169-7

Standpunt GS

In de POVI zijn geen bufferzones rond beken opgenomen om uitspoeling van nutriënten te beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 3.4.5: Het gaat hierbij niet alleen om bufferzone voor fijnstof en geur, maar ook de functie van water. Graag zien wij deze toegevoegd.	ZW-1204-78

Standpunt GS

In ons voorstel voor een aangepaste tekst van de genoemde paragraaf is aangegeven dat wateropgaven ook in deze zone spelen.

Voorstel aan PS

Dit punt meenemen in de gewijzigde tekst van de paragraaf zonering.

5.72 Water en landbouw- noodzaak tot beregening

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het beregenen van het land nodig is omwille van het uitspoelen van nutriënten, bodemgezondheid en het tegengaan van erosie. Zonder beregening is het onmogelijk voor gewas om nutriënten uit de bodem op te nemen en te zorgen voor een goede bodemkwaliteit. Daarnaast nemen droge/ humus loze gronden maar beperkt vocht op/ vasthouden, wat het voorkomen van erosie en afspoeling tegenwerkt.	ZW-0161-3 ZW-0597-12
Indiener geeft aan dat beregening en bemesting noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering en geeft aan nu gebruik te maken van nieuwe technieken zoals druppelirrigatie om watergebruik efficiënt toe te passen maar is bang dat verdere beperkingen problematisch worden.	ZW-0827-2
Indiener stelt voor om voldoende ruimte te bieden voor beregening en bevloeiing van gewassen in de Groenblauwe landbouwzone, gezien het belang van waterbeschikbaarheid voor landbouwgrond.	ZW-0898-3
Indiener verzoekt om het behoud van de mogelijkheid om te beregenen, omdat het essentieel is voor de opname van nutriënten door planten en het helpt nitraatuitspoeling naar het grondwater te verminderen.	ZW-1098-1
Indiener verzoekt om in de visie te erkennen dat beregening onder voorwaarden een noodzakelijke adaptatiemaatregel is in een veranderend klimaat. Zonder beregening lopen opbrengsten en bodemkwaliteit gevaar in droge jaren. Indiener vraagt de Provincie een afwegingskader te scheppen: wat is “duurzaam” gebruik (frequentie, hoeveelheden) en hoe kunnen boeren gestimuleerd worden tot zuinig gebruik (bijv. via technieken zoals druppelirrigatie, timing, betere vochtmeting). Indiener ziet hierbij liever prikkels en ondersteuning dan strikte verboden.	ZW-1253-37
Indiener vraagt om extra aandacht voor onbedoelde effecten van het verbod op grondwatergebruik uit het oogpunt van bodemkwaliteit, omdat wanneer enkel neerslag nog de bron is van vocht, dat zou kunnen betekenen dat in droogte jaren de bodem uitdroogt en kraakt, wat bodemdegradatie veroorzaakt. Ook kan het volgens de indiener betekenen dat boeren vaker diepploegen of bekalken om harde droge bodemlagen te breken, wat weer verstoring geeft van bodemleven. Een nattere bodem (binnen redelijke grenzen) kent volgens de indiener juist meer activiteit van micro-organismen, betere nutriëntenkringloop en koolstofvastlegging.	ZW-1253-43

Standpunt GS

We onderkennen het belang van beregening voor gewassen en bodemprocessen, evenals het belang van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een vermindering van de watervraag in 2050 van circa twintig procent. Met de inspanning van alle gebruikers om hun gebruik te verminderen, willen we deze twintig procent realiseren. Het

betreft geen absoluut doel waarop individuele gebruikers op kunnen worden afgerekend. Het gaat erom dat iedereen zuiniger met onze grondwatervoorraden omgaat.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3 Ambitie Waterbeschikbaarheid van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de POVI bepaalt dat nieuwe initiatieven geen extra druk mogen zetten op het bestaande watersysteem. Innovatieve waterbeheersystemen moeten ook worden meegewogen als mitigerende maatregel bij de beoordeling van uitbreidingsverzoeken, zodat ontwikkelruimte niet wordt geblokkeerd door generieke aannames over waterdruk.	ZW-0324-6 ZW-0325-5
Indiener vraagt zich af wat het plan inhoudt voor beregening.	ZW-0418-4

Standpunt GS

De Omgevingsvisie beschrijft onze visie en ambities voor Limburg. Wij hebben de ambitie om een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem dat kan omgaan met wateroverlast en droogte, en dat voorziet in voldoende water van goede kwaliteit, te realiseren. De wens van de indiener om innovatieve systemen mee te wegen bij uitbreidingsverzoeken valt buiten de reikwijdte van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat beregening van landbouwgronden cruciaal is voor biologische teelten en verzoekt om waterbeschikbaarheid voor álle landbouwzones te waarborgen.	ZW-0298-5
Indiener stelt dat waterbeschikbaarheid en beregening essentieel zijn in de groenblauwe landbouwzone.	ZW-0298-14

Standpunt GS

We onderkennen het belang van beregening voor biologische teelten, evenals het belang van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. Wij willen de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. Speciale aandacht gaat uit naar de Groenblauwe Landbouwzone, waar extra aandacht is / zal zijn voor de opgaven met betrekking tot water, natuur en landschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in primaire landbouwzones het noodzakelijke punt ontbreekt dat ook daar maatregelen tegen wateroverlast nodig zijn.	ZW-1204-48

Standpunt GS

Ook in de zone primair landbouwgebied zullen maatregelen tegen wateroverlast moeten worden genomen. We nemen dit expliciet in de tekst van de POVI op.

Voorstel aan PS

De tekst van de POVI zodanig aanpassen dat expliciet duidelijk wordt gemaakt dat ook in Primair Landbouwgebied maatregelen tegen wateroverlast kunnen worden genomen.

5.73 Water en landbouw- onttrekkingsverbod en 20% reductie

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat beregening met water uit de Roer van cruciaal belang is voor het fruitteeltbedrijf. Indiener stelt dat er mogelijk beperkingen komen op het gebruik van water uit de Roer, omdat de percelen van de Indiener in een Groenblauwe Landbouwzone liggen.	ZW-1010-4

Standpunt GS

Wij onderschrijven het nut van de Roer voor beregening en het belang van agrarische bedrijven om voldoende water beschikbaar te hebben voor beregening.
In de Omgevingsverordening en in ons Provinciaal Waterprogramma geven wij invulling aan de regels voor percelen in een Groenblauwe Landbouwzone.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is het er niet mee eens als er 20% minder water zou mogen worden gebruikt met betrekking tot beregening. Beregening is namelijk nodig voor voldoende groei van de gewassen. Indiener verzoekt om in de omgevingsvisie toe te lichten hoe bedrijven hiervoor worden gecompenseerd.	ZW-0611-5

Standpunt GS

Wij erkennen het belang van beregening voor gewassen, evenals het belang van andere sectoren voor voldoende water. In het nieuwe Provinciaal Waterprogramma en in het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater geven wij invulling aan hoe wij, samen met onze waterpartners,

omgaan met het verbeteren van de waterbeschikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 4.1.5: Geef de POVI de waterbeheerder ook ruimte / instrumenten voor regulering van beregening zoals bv verbod op onttrekkingen voor beregening van bepaalde gewassen gedurende een bepaalde periode voor agrarische sector / gemeenten (sportvelden) en bedrijfsleven.	ZW-1204-81

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van instrumenten voor waterbeheerders om regulering van beregening te bewerkstelligen. In de Omgevingsverordening zullen wij aandacht besteden aan instrumenten om de beregening te reguleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.3.10: is een herhaling van 6.3.7. Deze teksten kunnen worden samengevoegd.	ZW-1204-143

Standpunt GS

Wij danken u voor uw bijdrage. Wij zullen herhalingen in de tekst, waar nodig, uit de Omgevingsvisie halen.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.7 'We kennen in Limburg een standstill voor beregeningsputten. Dat betekent dat er geen putten meer bij mogen komen. Wanneer er toch behoefte is aan een nieuwe put, dient er tegelijkertijd een andere put te worden afgesloten. Dit standstil-principe handhaven we zolang we nog niet voldoende maatregelen hebben genomen om over voldoende water te beschikken. Rond een aantal grondwaterafhankelijke natuurgebieden ligt een hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur waar boven op het standstill-principe ook een afwaartse beweging geldt. Een nieuwe onttrekking moet verder weg van het natuurgebied worden geplaatst dan de uit gebruik genomen onttrekking die hij vervangt. De bufferzone grondwaterafhankelijke natuurgebieden is opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg en wordt nu niet gewijzigd.'

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het niet duidelijk is hoe de landbouw moet bijdragen aan de reductie van onttrekkingen van grondwater.	ZW-0954-5

Standpunt GS

Dank voor uw inbreng op de Omgevingsvisie. In de Omgevingsvisie geven wij aan wat wij willen met de opgaven in Limburg. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid, door meer water vast te houden en het verkleinen van de watervraag, is één van die opgaven. In het nieuwe Provinciaal Waterprogramma en in het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater geven wij invulling aan hoe wij, samen met onze waterpartners, de waterbeschikbaarheid willen vergroten en hoe de landbouw daaraan kan bijdragen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat normale teelt van gewassen op zandgrond niet meer uitgevoerd kan worden omdat zijn bedrijf in een 'groenblauwe zone' / 'bufferzone grondwaterafhankelijke natuur' komt te liggen en daarmee beperkingen zijn ten aanzien van het onttrekken van grondwater.	ZW-0106-10
Indiener stelt voor om een maximale beregeningsonttrekking per hectare in te voeren voor de landbouw als oplossing voor grondwaterreductie.	ZW-0458-5
Indiener stelt voor om geen beperkingen op wateronttrekking in droge perioden toe te passen, omdat dit leidt tot schade en opbrengstderving in de landbouw.	ZW-0801-3

Standpunt GS

We onderkennen het nut van beregening evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In de Omgevingsverordening en in ons Provinciaal Waterprogramma geven wij invulling aan de regels voor percelen in een 'Groenblauwe Landbouwzone' en/of 'Hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verwacht van Provincie en Waterschap dat uiterst zorgvuldig zal worden omgegaan met een eventueel verbod om water te onttrekken. Er zullen immers teelten zijn die niet meer mogelijk zullen zijn indien het verboden zal worden om water te onttrekken aan de bodem om te beregenen. Er wordt in dat verband op gewezen dat een reductie van 20% van wateronttrekking fors is en ernstige gevolgen kan hebben voor de landbouw. Indiener wil graag dat in de POVI vastgelegd wordt dat eventuele maatregelen met betrekking tot de watervoorziening niet zullen plaatsvinden zonder toepassing van flankerend beleid in die zin dat nadelige gevolgen van de uitvoering van

deze maatregelen voor de landbouwers volledig, integraal zullen worden gecompenseerd door de overheid zonder toepassing van een mogelijk door de overheid te stellen “maatschappelijk risico”.

Indiener				
ZW-0712-14	ZW-0727-14	ZW-0731-14	ZW-0751-14	ZW-0752-14
ZW-0755-14	ZW-0756-14	ZW-0758-14	ZW-0759-14	ZW-0760-14
ZW-0817-14	ZW-0829-14	ZW-0861-14	ZW-0863-14	ZW-0864-14
ZW-0887-14	ZW-0964-14	ZW-0965-14	ZW-0968-14	ZW-0969-14
ZW-0970-14	ZW-0971-14	ZW-1015-14	ZW-1019-14	ZW-1021-14
ZW-1022-14	ZW-1024-14	ZW-1026-14	ZW-1028-15	ZW-1030-15
ZW-1031-14	ZW-1032-14	ZW-1034-14	ZW-1068-14	ZW-1109-14
ZW-1123-14	ZW-1124-14	ZW-1138-14	ZW-1256-14	ZW-1333-16
ZW-1354-14	ZW-1373-14	ZW-1431-14	ZW-1468-14	

Standpunt GS

Wij zullen uiteraard zorgvuldig omgaan met eventuele onttrekkingsverboden. We onderkennen het nut van beregening evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het Provinciaal Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. In het kader van het Convenant Voldoende Zoetwater hebben wij de ambitie om de totale watervraag te verminderen met circa 20%. Wij willen samen met onze waterpartners nadere invulling geven aan deze ambitie. Wij zullen de tekst ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 6 Water, paragraaf 6.3.3. van 'Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg.' naar 'Daarnaast willen we de totale watervraag verminderen met circa 20%.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat, wanneer beperkende maatregelen voor beregening toch nodig blijken (bijvoorbeeld bij extreme droogte), deze dan in goed overleg met de sector in te voeren en te zorgen voor gelijk speelveld.	ZW-1253-36

Standpunt GS

Wij erkennen dat beperkende maatregelen voor beregening ingrijpend kunnen zijn. Wij danken de indiener voor de suggestie om in overleg te treden met de sector en te zorgen voor een gelijk speelveld. Wij geven in het nieuwe Provinciaal Waterprogramma invulling aan hoe wij om zullen gaan met eventuele beperkende maatregelen voor beregening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt de provincie om transparant te zijn over de wetenschappelijke onderbouwing indien men een (gedeeltelijk) verbod op grondwaterberegening in overweging neemt.	ZW-1253-41

Standpunt GS

Wij erkennen het belang van beregening met grondwater en dat beperkingen op het gebruik van grondwater ingrijpend kan zijn. Wij hechten daarom ook belang aan een goede onderbouwing van maatregelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de toon en maatregelen t.a.v. landbouwonttrekkingen te herzien en een generiek beeld te voorkomen alsof “de boer” de grondwaterstand hoofdzakelijk doet dalen. Indiener stelt voor in plaats daarvan in te zetten op meten en monitoren van alle onttrekkingen. Indiener ondersteunt verbetering van de registratieplicht en monitoring, zodat op feiten gebaseerd kan worden gestuurd.	ZW-1253-35

Standpunt GS

Wij danken de indiener voor het voorstel om onttrekkingen te meten en te monitoren. Daarnaast erkennen wij dat sturing moet plaatsvinden op basis van feiten. In het nieuwe Provinciaal Waterprogramma geven wij invulling aan hoe wij met onttrekkingen zullen omgaan en het meten en monitoren van de onttrekkingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om beregening in het Primair Landbouwgebied te blijven toestaan waar nodig, om schade te voorkomen.	ZW-0801-4

Standpunt GS

In de POVI is geen directe relatie tussen Primair Landbouwgebied en beregening. In heel Limburg geldt in de Omgevingsverordening een standstill voor beregeningsputten. In de hydrologische bufferzones geldt een afwaartse beweging omtrent beregeningsputten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of een beregeningsverbod op laag-saldo gewassen gerechtvaardigd is, gezien hun ecologische waarde.	ZW-0458-6

Standpunt GS

Wij erkennen het belang van beregening voor gewassen, evenals het belang van voldoende water voor andere sectoren. Beregeningsverboden zijn maatregelen waarbij wij goed moeten onderbouwen waarom wij die maatregel willen nemen. In het Provinciaal Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare water in Limburg verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van een verbod om water te onttrekken verzoekt indiener in het POVI vast te leggen dat eventuele maatregelen met betrekking tot de watervoorziening niet zullen plaatsvinden zonder toepassing van flankerend beleid dat nadelige gevolgen van de uitvoering van deze maatregelen voor de landbouwers volledig, integraal zullen worden gecompenseerd door de overheid zonder toepassing van een mogelijk door de overheid te stellen “maatschappelijk risico”.	ZW-0866-16 ZW-0875-16

Standpunt GS

Wij erkennen het nut van beregening evenals het nut van grondwater voor de drinkwatervoorziening en voldoende water voor de natuur. In het Provinciaal Waterprogramma en in het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater geven wij invulling aan de aanpak van de verdeling van het beschikbare water in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.74 Water en landbouw- water in landelijk gebied

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het hebben van voldoende water cruciaal is voor het verkrijgen van een hoogwaardig product en dat een beperking hierop funest is.	ZW-0835-4
De Provincie acht het van dat de land- en tuinbouw als hoofdgebruiker wordt gefaciliteerd zodat deze ondernemers een bijdrage levert aan de doelen van de Natura 2000 gebieden. Bijvoorbeeld het realiseren van voorzieningen voor de aanvoer van (Maas)water voor de beregening en bevloeiing van gewassen om hiermede de grondwateronttrekkingen ten behoeve van het hoofdgebruik, land- en tuinbouw, te kunnen verminderen. Het o.a. kunnen beschikken over voldoende water voor beregeling en bevloeiing is cruciaal. Het is onacceptabel dat er eenzijdige (toekomstige) gebruiksbeperkingen	ZW-1394-4

voor deze zones worden opgelegd vanuit Provinciale zijde. Gebruiksbeperkingen zullen leiden tot forse schade voor de bedrijfsvoering alsook vermogensschade van indiener. Gevraagd wordt deze gebruiksbeperkingen te heroverwegen anders rest indienr niets dan deze schade t.z.t. te verhalen.	
Indiener geeft aan dat binnen de landbouw in de afgelopen jaren een toename is gezien van intensieve teelten die voorwaarden stellen aan het (grond)waterpeil. Daarnaast ziet men een toename in teeltondersteunende voorzieningen, waarbij op sommige plekken grote oppervlakten worden afgedekt van de bodem (container velden). Indiener geeft aan dat wordt gesteld dat het grotendeels afdekken van de bodem wil worden voorkomen, maar dat in de POVI niet duidelijk is hoe deze ontwikkelingen worden gezien in het licht van “water in het landelijk gebied”. Indiener vraagt om in de POVI meer aandacht en richting te geven	ZW-0313-49
Indiener merkt op bij paragraaf 11.1.2.2: Toelichten/verder uitwerken hoe de ruimteclaim van de landbouw in de groenblauwe landbouwzone (dus beekdalen en natte laagten) zich verhoudt tot de ambitie van robuust watersysteem	ZW-1204-205
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.2: Graag toelichten welke mogelijkheden gezien worden voor de landbouw in natte laagten in relatie tot tot de ambitie van robuust watersysteem.	ZW-1204-198

Zienswijze

Indiener geeft aan dat in de landbouw intensieve teelten toenemen die specifieke eisen stellen aan (grond)waterpeil en dat teelt ondersteunende voorzieningen zoals containervelden bodembedekking veroorzaken. Indiener vraagt meer aandacht voor hoe deze ontwikkelingen zich verhouden tot “water in het landelijk gebied” en richting te geven in de POVI.

Indiener

ZW-0166-58	ZW-0237-48	ZW-0240-53	ZW-0241-48	ZW-0278-68
ZW-1236-53	ZW-1473-48	ZW-1479-100	ZW-0186-68	ZW-0224-62

Standpunt GS

We zullen rekening moeten houden met een toename van de extremen in het weer. Enerzijds meer zware regenbuien maar anderzijds ook langere perioden met droogte. Daarom is het van belang om water zo veel en zo lang mogelijk vast te houden. Dit kan het beste in het grondwater. Daarom moet het water de tijd en de ruimte krijgen om in het grondwater te infiltreren. Grote afdekkingen van de bodem moeten zo veel mogelijk worden voorkomen. Maar daar waar dit toch nodig is zouden mitigerende maatregelen moeten worden genomen om het water in de grond te brengen. Op deze manier proberen we zo veel mogelijk water beschikbaar te houden. tegelijkertijd is zuinig water gebruik van belang in alle sectoren. Dat geldt ook voor de landbouw en voor intensieve teelten. Om verdroging van natuurgebieden te voorkomen kan het nodig zijn om wateronttrekkingen in omliggende gebieden te verminderen. Dit regelen we niet via de POVI maar vormt onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak van het programma LOS (Limburgs Offensief Stikstof). De POVI hoeft hier niet voor te worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.75 Water en landbouw- waterbeschikbaarheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het meer ruimte willen geven aan water ten kosten gaat van kostbare landbouwgrond.	ZW-0401-4

Standpunt GS

We onderkennen het belang van landbouwgrond evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het nieuwe Provinciaal Waterprogramma zullen wij nadere invulling geven hoe wij meer ruimte voor water willen creëren in relatie huidige gebruiksfuncties

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de verantwoordelijkheid voor waterbeschikbaarheid verkeerd wordt neergelegd; de landbouw buffert en beheert volgens Taco juist veel water in eigen percelen.	ZW-0824-6

Standpunt GS

Het vergroten van de waterbeschikbaarheid in Limburg is een opgave voor alle partijen. Iedere partij moet een steentje bijdragen om de waterbeschikbaarheid te vergroten.
Daarom zijn we ook gestart met het Convenant Voldoende Zoetwater, waarin wij, samen met onze waterpartners in Limburg, de waterbeschikbaarheid willen vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om naast bijdragen aan waterbeschikbaarheid ook de huidige beschikbaarheid van water te behouden en alternatieve methoden te benoemen.	ZW-1112-8

Standpunt GS

Wij willen de waterbeschikbaarheid in Limburg vergroten. In het Convenant Voldoende Zoetwater zullen wij, samen met onze partners, verder invulling geven aan de manier waarop wij de waterbeschikbaarheid kunnen vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de ambitie om waterbeschikbaarheid te garanderen in alle gebieden en tijdens droge periodes realistisch is.	ZW-0801-1

Standpunt GS

Wij hebben de ambitie om te kunnen beschikken over voldoende water van een goede kwaliteit voor ons drinkwater, de landbouw, de natuur, de scheepvaar, de industrie, de recreatie en onze beken. Het doel is om voldoende water te hebben voor alle functies die water nodig hebben. Wij achten dit doel realistisch, maar dat betekent niet dat het een gemakkelijke opgave is.
In het Provinciaal Waterprogramma zullen wij nadere invulling geven aan de manier waarop dit doel willen behalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt: Ruimtelijke keuzes waarin waterbeschikbaarheid bepalend is voor de geschiktheid van teelten – “water en bodem sturend” moet concreet handen en voeten krijgen.	ZW-1035-32

Standpunt GS

Wij onderkennen dat ruimtelijke keuzes invloed hebben op de waterbeschikbaarheid. Dat laten wij ook zien met de verschillende zoneringen met bijvoorbeeld de Groenblauwe landbouwzone. In de Groenblauwe landbouwzone krijgen water, natuur en landschap extra aandacht. De opgave in de Groenblauwe landbouwzone vragen om een ander type landbouw, die extensiever, natuurinclusiever en watervriendelijk is. In het Provinciaal Waterprogramma zullen wij nader invulling geven aan de wateropgaven in de Groenblauwe landbouwzone en hoe wij omgaan met Water en Bodem Sturend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
mbt 6.2.8 Als het lukt om zowel in Limburg als in het buitenland meer water langer vast te houden en te laten infiltreren in het grondwatersysteem, kan er voor droge perioden meer water beschikbaar komen. Opmerking indiener: Meer water voor wie? Opnemen voor de Landbouw. Op 2 juli 2007 is het zogenaamde “Akkoord van Venlo” ondertekend. Aanleg van peilgestuurde drainage en 10 cm peilverhoging voorkomt verdere beperkingen regelgeving in de toekomst was de afspraak destijds. Dit is eerder beloofd en de belofte	ZW-1242-23

is verbroken. Indiener is het niet eens met extra aanvullende maatregelen.
Dit dient dan ook aangepast te worden in de POVI.

Standpunt GS

In de POVI hebben wij als ambitie opgenomen om te kunnen beschikken over voldoende water van een goede kwaliteit voor drinkwater, landbouw, natuur, scheepvaart, industrie, recreatie en beken. Door zowel in Limburg als in het buitenland meer water langer vast te houden en te laten infiltreren, kan er voor droge periode meer water beschikbaar komen voor alle functies. In het "Akkoord van Venlo" uit 2007 zijn niet-bindende en beleidsmatige afspraken overeen gekomen. De opgaven en problematiek rondom water zijn sinds 2007 veranderd, met als gevolg dat nieuw beleid is opgesteld. Sinds 2007 is nieuw beleid opgesteld (o.a. de huidige Omgevingsvisie Limburg 2021 en het huidige Provinciaal Waterprogramma 2022-2027), waar de niet-bindende en beleidsafspraken van het "Akkoord van Venlo" niet in staan.
In de totstandkoming van deze beleidstukken is een inspraakperiode geweest.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.76 Water en landbouw- watervoorziening

Zienswijze	Indiener
Indiener schrijft dat n paragraaf 6.3.7 is aangegeven dat er een stand still voor beregeningsputten geldt. Naar wij menen is in het Waterplan het amendement verwerkt dat inhoudt, dat buiten de bufferzones geen stand still moet gelden (paragraaf 5.3.6 Waterplan). Wij vragen ons af of dit nu dan anders wordt. Overigens ziet de stand still niet alleen op putten, maar ook op pompen. Verder merken wij op dat in deze paragraaf staat dat een andere put mogelijk is als de oude put wordt afgesloten. Wordt hiermee bedoeld dat deze definitief wordt afgesloten c.q. onklaar gemaakt? Als dit het geval is, dan is juridische borging door een instructieregel in de omgevingsverordening richting het waterschap wat ons betreft de aangewezen weg.	ZW-1204-137

Standpunt GS

Bedoeld stand-still is juridisch nog steeds vastgelegd in een instructieregel voor het waterschap. Ons standpunt is dat dit pas kan wijzigen nadat in het kader van het project waterbeschikbaarheid nieuwe instrumenten zijn ontwikkeld waarmee een evenwichtige verdeling van de beperkt beschikbare zoetwatervoorraad zoveel mogelijk kan worden geborgd, Het waterschap is hierbij betrokken en van het voorgaande op de hoogte. Eventueel nodige aanpassingen van de instructiebepalingen omtrent grondwateronttrekkingen in de Omgevingsverordening zullen wij met het waterschap bespreken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verwacht dat de overheid een zorgvuldig onderzoek instelt naar mogelijke alternatieven voor de watervoorziening voor de land- en tuinbouw. Uit de ontwerp POVI blijkt niet dat de Provincie zo'n onderzoek heeft ingesteld.

Indiener				
ZW-0712-15	ZW-0727-15	ZW-0731-15	ZW-0751-15	ZW-0752-15
ZW-0755-15	ZW-0756-15	ZW-0758-15	ZW-0760-15	ZW-0817-15
ZW-0829-15	ZW-0861-15	ZW-0863-15	ZW-0864-15	ZW-0887-15
ZW-0964-15	ZW-0965-15	ZW-0968-15	ZW-0969-15	ZW-0970-15
ZW-0971-15	ZW-1015-15	ZW-1019-15	ZW-1021-15	ZW-1022-15
ZW-1024-15	ZW-1026-15	ZW-1028-16	ZW-1030-16	ZW-1031-15
ZW-1032-15	ZW-1034-15	ZW-1068-15	ZW-1109-15	ZW-1123-15
ZW-1124-15	ZW-1138-15	ZW-1256-15	ZW-1333-17	ZW-1354-15
ZW-1373-15	ZW-1431-15	ZW-1468-15		

Standpunt GS

Geen zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om in de Omgevingsvisie of de daarop volgende Omgevingsverordening-update heldere uitleg te geven over hoe bestaand gebruik is geborgd, bij voorkeur door te besluiten dat bestaande beregeningsputten legaal mogen blijven functioneren (uiteraard binnen de al geldende gebruiksnormen) zonder afbouwverplichting, dat vervanging van een bestaande put of pompinstallatie is toegestaan, mits dit niet leidt tot een hogere vergunde capaciteit of extra putten. (Eventueel met de voorwaarde dat bij ligging nabij kwetsbare natuur de locatie iets opschuift als dat milieuwinst oplevert, conform oude bepaling) en door duidelijkheid te geven over de amendement 120 status (formeel verwerken ofwel intrekken).	ZW-1253-38
Indiener verzoekt in de Omgevingsvisie aan te geven dat bestaande rechten voor grondwatergebruik gerespecteerd worden en dat duidelijk gecommuniceerd zal worden hoe de regels voor beregeningsputten zich ontwikkelen. Deze kwestie is volgens de indiener bij uitstek geschikt om uit te werken in samenhang met het eerdergenoemde Waterprogramma en eventuele nieuwe provinciale grondwaterverordening.	ZW-1253-39

Standpunt GS

Door de klimaatverandering zal de beschikbare watervoorraad wijzigen en in doge periodes naar verwachting niet meer overal voldoende zijn om aan de huidige watervraag te voldoen. In het kader

van het project waterbeschikbaarheid onderzoeken wel hoe te komen tot een evenwichtige verdeling van de beschikbare voorraad over de gebruiksfuncties. welke maatregelen waar en in welke mate nodig zijn is nu nog niet bekend. Wij onderzoeken dit in samenwerking met alle betrokken stakeholders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.77 Water en landbouw- watervriendelijkheid landbouw

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het onduidelijk wat wordt verstaan onder watervriendelijke landbouw.	ZW-0585-2
De indiener vraag om verduidelijking van de maatregelingen m.b.t. water vriendelijke landbouw	ZW-0612-3
Indiener stelt dat ten aanzien van waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water milieuvriendelijke landbouw gestimuleerd wordt , met focus op natte omstandigheden en minimalisering van uitspoeling. Het inzetten van ruimtelijk instrumentarium in beekdalen blijft afhankelijk van beschikbare middelen en landbouwperspectief.	ZW-0187-81 ZW-0207-75 ZW-0238-65 ZW-0253-79 ZW-0271-65 ZW-0314-65
Indiener vraagt bij paragraaf 6.3.9 om een definitie van watervriendelijke landbouw.	ZW-1204-140
Indiener vraagt zich bij paragraaf 6.3.9 af: waarom de hoofdzonering Groenblauwe landbouwzone? Hij merkt daarbij op: Sommige plekken worden te nat voor de landbouw, daarnaast is een bos- en bosschadezone noodzakelijk om KRW-doelen te halen en waterkwaliteit te verbeteren. Tevens het bevorderen van de biodiversiteit en beekdalen als groenblauwe dooradering/netwerk gaat niet samen met alleen watervriendelijke landbouw.	ZW-1204-142

Standpunt GS

In de groenblauwe landbouwzone en in de grondwaterbeschermingsgebieden willen wij een watervriendelijke landbouw stimuleren. Watervriendelijk heeft daarbij betrekking op waterkwantiteit en waterkwaliteit. Een landbouw die, afhankelijk van de situatie kan omgaan met droogte of juist met verhoogde grondwaterstanden. En een landbouw met lage emissies naar het grond- en oppervlaktewater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.78 Water en landbouw- zoekgebied grondwaterbescherming

Zienswijze	Indiener
De aanwijzing van grondwaterbeschermingsgebieden kan naar mening van indiener grote impact hebben op het agrarisch gebruik, bijvoorbeeld door beperkingen op bemesting, teelt of bouw. Indiener verzoekt dan ook om uiterste zorgvuldigheid te betrachten bij het aanwijzen of uitbreiden van grondwaterbeschermingszones. Indiener verzoekt om dit in het bijzonder alleen te doen bij onderbouwd risico of kwetsbaarheid, de effecten op agrarisch gebruik volledig worden meegenomen en volwaardig overleg en compensatie plaatsvinden met betrokken grondeigenaren c.q. grondgebruikers.	ZW-1411-10

Standpunt GS

In een grondwaterbeschermingsgebied gelden geen beperkingen voor bemesting of teelten ten opzichte van agrarische percelen buiten het grondwaterbeschermingsgebied. In een grondwaterbeschermingsgebied is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toegestaan mits voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in deze gebieden. De aanwijzing van grondwaterbeschermingsgebieden achten wij noodzakelijk om de openbare drinkwatervoorziening op de langere termijn te kunnen garanderen. Daarbij zijn we van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is en er dan ook compensatie van toepassing is. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het aanwijzen van zoekgebieden voor grondwaterbescherming innerlijk strijdig is toegelicht.	ZW-1469-33

Standpunt GS

Het doel van het zoekgebied, met een harde begrenzing, is om het gebied aan te geven waarbinnen in de toekomst mogelijk een drinkwaterwinning en bijbehorend grondwaterbeschermingsgebied komen te liggen. De eventuele begrenzing van het toekomstige grondwaterbeschermingsgebied is afhankelijk van de exacte locatie van de onttrekking en de hoeveelheid onttrokken grondwater. Beide zijn nu nog niet bekend. De komende twee jaar wordt nader onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de winning van grondwater voor de drinkwatervoorziening. Op basis daarvan kunnen de zoekgebieden wellicht worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de vele beperkingen van zijn bedrijfsvoering door het zoekgebied grondwaterbescherming	ZW-1078-10

Standpunt GS

De aanduiding zoekgebied grondwaterbescherming in de POVI heeft geen consequenties. De POVI is enkel zelfbindend voor de Provincie.
Echter, het is wel de bedoeling de zoekgebieden zoals deze in de POVI zijn opgenomen ook in de Omgevingsverordening op te nemen. Dan gelden er wel regels in de nieuwe grondwaterbeschermingsgebieden. Voor agrarisch gebruik betekent dit met name dat in een grondwaterbeschermingsgebied het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen is toegestaan als voor deze middelen door het Ctgb (Commissie toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) een toelating is verstrekt voor gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden. Ten aanzien van bemesting of beperking van teelten zijn er in een grondwaterbeschermingsgebied geen aanvullende regels ten opzichte van percelen buiten een grondwaterbeschermingsgebied. We zijn van mening dat in een grondwaterbeschermingsgebied een rendabele agrarische bedrijfsvoering mogelijk is en er dan ook geen sprake is van waardedaling van gronden. Indien er sprake is van onevenredige schade door aanwijzing van percelen als grondwaterbeschermingsgebied kan altijd een schadeclaim bij ons worden ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

5.79 Water en landbouw- waterwingebied

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aan te geven waarom het perceel mu onderdeel uitmaakt van een gebied dat als nieuw waterwingebied wordt ingetekend terwijl sprake is van de beste löss grond uit de gehele omgeving.	ZW-1023-8
Indiener vraagt zich af waarom percelen in een nieuw waterwingebied worden geplaatst, gezien de kwaliteit van de löss grond.	ZW-1016-3

Standpunt GS

De zoekgebieden drinkwaterwinning zijn bedoeld om in de toekomst bij een stijgende drinkwatervraag mogelijkheden te hebben voor een nieuwe winlocatie. We willen voorkomen dat in het zoekgebied ontwikkelingen plaatsvinden die dat onmogelijk maken. Derhalve willen we geen zware milieubelastende activiteiten in het zoekgebied, zoals b.v. afvalverwerking of grootschalige opslag van gevaarlijke stoffen. Alleen als in de toekomst er daadwerkelijk een grondwaterwinning voor de drinkwatervoorziening komt zal er, afhankelijk van de plaats waar het water wordt onttrokken, een grondwaterbeschermingsgebied worden bepaald waarbinnen de betreffende

regels van toepassing zijn. Opgemerkt wordt dat percelen in een grondwaterbeschermingsgebied nog steeds landbouwkundig mogen worden gebruikt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

5.80 Waterbeschikbaarheid- hergebruik

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een toekomstbestendige landbouw en economie geen afwenteling op bodem- en oppervlaktewatersystemen mag betekenen, en vraagt om een duidelijke visie op het gebruik van proceswater, met nadruk op nagenoeg emissieloos en waterneutraal gebruik.	ZW-0242-61
Indiener merkt op bij paragraaf 4.1.3 en 4.1.4: Het onttrekken van grondwater leidt per definitie ook tot het lozen van water. Voorstel is dat de POVI onderstaande rangorde als uitgangspunt voor deze lozingen gebruikt: 1. Terugbrengen in de bodem, als dit niet mogelijk 2. Lozen op oppervlaktewater, als dit ook niet mogelijk 3. Lozen op de riolering	ZW-1204-79
Indiener verzoekt dat toekomstige nieuwbouwwijken in Limburg worden uitgerust met systemen waarbij toiletten worden doorgespoeld met opgevangen of ongezuiverd grondwater, wat aanpassing van bouwwetgeving vereist.	ZW-0923-27

Zienswijze
Indiener geeft aan dat door het meer vasthouden en minder onttrekken van water de waterbeschikbaarheid in Limburg vergroot wordt. Indiener vraagt in hoeverre dit wordt ingezet op het hergebruik van water.

Indiener					
ZW-0313-45	ZW-0166-52	ZW-0186-62	ZW-0224-56	ZW-0237-42	ZW-0240-47
ZW-0241-42	ZW-0242-51	ZW-0278-62	ZW-0317-62	ZW-1236-47	ZW-1473-42
ZW-1479-94					

Standpunt GS

In het kader van het convenant voldoende zoet water werken we aan de waterbeschikbaarheid. Daarbij kijken naar de mogelijkheden om het watergebruik te verminderen. Hoewel niet specifiek genoemd in de POVI kan hergebruik van water daar deel van uitmaken. Daarbij zijn meerder aandachtspunten zoals de kwaliteit van water en bodem en de gezondheid. In het Provinciaal waterprogramma zullen we daar aandacht aan besteden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

5.81 Waterbeschikbaarheid en energietransitie

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het stellen dat er beperkte mogelijkheden zijn voor onttrekken van koel- of proceswater voor de energietransitie uit de Maas, niet strookt met de tekst in het hoofdstuk energietransitie.

Indiener				
ZW-0166-55	ZW-0186-65	ZW-0224-59	ZW-0237-45	ZW-0240-50
ZW-0242-56	ZW-0317-65	ZW-1236-50	ZW-1473-45	ZW-1479-97
ZW-0278-65				

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de provincie om de waterbeperkingen, zoals seizoensgebonden fluctuaties en lage waterpeilen in de zomer, expliciet te integreren in de bredere discussie rond energietransitie en locatiekeuze. Dit moet in alle beleidsstukken worden meegenomen om rekening te houden met de complexe hydrologische realiteit van de Maas.	ZW-0188-30

Standpunt GS

De beschikbaarheid van water voor nieuwe grote watervragers is beperkt. Ook voor nieuwe energiedragers zoals waterstof geldt dit. In de paragraaf 9.5.7. over waterstof is in de tekst opgenomen dat de beschikbaarheid en bruikbaarheid van koel- en productiewater een aandachtspunt is. We voegen hier een verwijzing naar het hoofdstuk water aan toe.

Voorstel aan PS

De zienswijze leidt tot een wijziging in de tekst van paragraaf 9.5.7. Hier wordt een verwijzing naar hoofdstuk 6 toegevoegd.

5.82 Waterkwaliteit- gemeenten lopen achter met KRW

Zienswijze	Indiener
Indiener beweert dat in het beleid volledig wordt voorbijgegaan aan de impact van rioolwateroverstorten, die bij neerslag direct lozen op regionale beken en een reële vervuiling veroorzaken.	ZW-0963-8

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van het punt over de impact van de gemeentelijke riool-overstorten die bij neerslag direct lozen op regionale beken en een reële vervuiling veroorzaken.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet aanpassing van de POVI maar is (wordt) opgepakt in (de actualisatie van) het provinciale waterprogramma (PWP) en het waterbeheerprogramma (WBP) van het waterschap Limburg.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat een recent geboden ondersteuning in de vorm van een projectleider KRW is bedoeld om de uitvoering van maatregelen te versnellen richting 2027. Indiener merkt op dat deze ondersteuning voor onze gemeente op dit moment nog niet tot versnelling leidt, aangezien de ecologische toets nog niet is afgerond. Pas daarna kunnen maatregelen worden geformuleerd en uitgevoerd. Indiener verzoekt de Provincie om te bevestigen of deze ondersteuning inderdaad ziet op de inzet van een projectleider KRW, of dat er nog andere vormen van ondersteuning beschikbaar zijn voor gemeenten	ZW-1199-84

Standpunt GS

Dank voor de inbreng over de stand van zaken betreffende de ecologische toetsing van oppervlaktewateren door het waterschap Limburg.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijke KRW opgave in meer vormen dan enkel de inzet van een projectleider KRW.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de paragrafen 6.5.1 'Waterkwaliteit en Kaderrichtlijn Water', 6.5.6 'Aanvalsplan Waterkwaliteit' en 6.5.7 'Doelverlaging KRW' wordt aangegeven dat in de komende periode alles op alles wordt gezet om eind 2027 de KRW doelstellingen zoveel mogelijk te behalen. Indiener constateert dat de Provincie hiervoor een aanvalsplan op heeft gezet, waar bij de Provincie zich met name richt op zaken die momenteel nog onvoldoende worden opgepakt. Aan bod komt o.a. "ondersteuning van gemeenten bij de aanpak van riooloverstorten".	ZW-0160-98 ZW-1199-77

Standpunt GS

Dank voor de heldere uiteenzetting.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijke KRW opgave middels de inzet van externe expertise.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen door gebrek aan personele capaciteit.	ZW-0160-99 ZW-1199-78

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van het achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijke KRW opgave middels de inzet van deskundige expertise.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen door het niet in eigendom hebben van voldoende eigen grond om maatregelen te treffen nabij de overstort, dan wel de tijd die nodig is om voldoende verhard oppervlak af te koppelen duurt veel langer dat de beschikbare tijd (eind 2027).	ZW-1199-83 ZW-0160-104

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijke KRW opgave middels de inzet van deskundige expertise.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen door onduidelijkheid over de ecologische toets. Indiener geeft aan dat de beleving was dat bij deze toets pragmatisch gekeken zou worden naar de plaatselijke ecologie in relatie tot de te nemen maatregelen. De ecologische toets lijkt volgens de indiener momenteel meer op een verzwaring van de te nemen maatregelen. Indiener vraagt of deze toets bindend is. Indiener heeft de KRW maatregelen, die we voor deze opgave hebben aangegeven, groene buffers en sanering van overstorten, uitgevoerd. Indiener stelt dat ze in die tijd nog geen ecologische toetsen	ZW-0160-101

hadden. Nu is de ecologische toets uitgevoerd en blijkt dat indiener hier nog een opgave heeft. Indiener vraagt wat de status van de ecologische toets is. Indiener vraagt op welke wijze de provincie hun in het proces van de KRW opgave kan ondersteunen?

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De ecologische toets is een methode die het Waterschap Limburg hanteert om de kwaliteit van het oppervlaktewater beter te kunnen bepalen en heeft een adviserende functie. Gemeenten hebben een eigen verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de oppervlaktewateren waarop geloosd wordt zo min mogelijk vervuild worden door overstorten uit het riool. De ecologische toets is daarbij een hulpmiddel om de mate van impact van overstorten op de waterkwaliteit te bepalen. De provincie Limburg ondersteunt de versnelling van de maatregelen door de inzet van deskundige expertise.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen door onduidelijkheid over de ecologische toets. Indiener geeft aan dat de verwachting was dat bij deze toets pragmatisch gekeken zou worden naar de plaatselijke ecologie in relatie tot de te nemen maatregelen. Indiener stelt dat in de praktijk deze toets lijkt te leiden tot zwaardere maatregelen dan eerder voorzien. Indiener vraagt zich af in hoeverre deze toets juridisch bindend is.	ZW-1199-80

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De ecologische toets is een methode die het Waterschap Limburg hanteert om de kwaliteit van het oppervlaktewater beter te kunnen bepalen en heeft een adviserende functie. Gemeenten hebben een eigen verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de oppervlaktewateren waarop geloosd wordt zo min mogelijk vervuild worden door overstorten uit het riool. De ecologische toets is daarbij een hulpmiddel om de mate van impact van overstorten op de waterkwaliteit te bepalen.. De provincie Limburg ondersteunt de versnelling van de maatregelen door de inzet van deskundige expertise.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen, omdat de prioriteit bij gemeenten momenteel ligt bij het voorkomen en beperken van wateroverlast	ZW-0160-100 ZW-1199-79

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave enkel middels de inzet van deskundige expertise. Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen, omdat de tekeningen die gebruikt worden bij de KRW doelstellingen door Provincie / Waterschap enkele jaren geleden aangepast zijn waardoor diverse beken van "ecologisch waardevol" naar "ecologisch zeer waardevol" zijn opgeschaald, waardoor de spelregels aan het einde van de looptijd zijn verzwaard en leiden tot meer / ingrijpendere maatregelen.	ZW-0160-103

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise. Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen, omdat door een gebrek aan personele capaciteit bij WL (ecologen) de doorlooptijd voor een ecologische toets erg lang is. Hierdoor vertraagt het opstellen van een BRP / SSW.	ZW-0160-102 ZW-1199-81

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise.
Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat gemeenten op dit moment achterlopen met de KRW maatregelen, omdat wijzigingen in de ecologische waardering van beken (van 'ecologisch waardevol' naar 'ecologisch zeer waardevol') in de afgelopen jaren hebben geleid tot verzwaarde eisen aan het einde van de planperiode, met aanzienlijke gevolgen voor de scope en intensiteit van maatregelen.	ZW-1199-82

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de stand van zaken betreffende de uitvoering van de KRW maatregelen en de oorzaak van achterlopen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise. Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt op welke wijze de Provincie gemeenten kan ondersteunen bij het behalen van de KRW doelstellingen.	ZW-0160-105

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van de ondersteuningsvraag bij het behalen van de KRW doelstellingen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise.

5.83 Waterkwaliteit- KWR

Zienswijze	Indiener
De indiener dringt aan op een handhaafbare resultaatsverplichting met sanctiemogelijkheden, inzake het behalen van de KRW-doelstellingen.	ZW-0098-3

Standpunt GS

De verplichting om invulling te geven aan de in en op grond van de KRW gestelde doelen is vastgelegd in de KRW en de nationale wetgeving (omgevingswet en Besluit kwaliteit leefomgeving) waarin de KRW is geïmplementeerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ruimtelijk instrumentarium KRW niet afhankelijk moet zijn van geld en landbouwperspectief.	ZW-1035-24

Standpunt GS

De overheid moet bij de inzet van instrumenten altijd de afweging te maken tussen het gediende belang en de belangen die worden geraakt. Indien bedoelde inzet leidt tof schade aan belangen, moet worden bezien of deze schade kan worden voorkomen dan wel gemitigeerd of gecompenseerd moet worden. In dat verband achten wij het noodzakelijk om beschikbare middelen en landbouwperspectief mee te wegen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ruimtelijk instrumentarium KRW niet afhankelijk moet zijn van geld en landbouwperspectief.	ZW-1035-24
Indiener vindt het onjuist dat inzet op waterkwaliteit afhankelijk wordt gemaakt van beschikbare middelen en landbouwperspectief, terwijl de KRW-doelstellingen centraal moeten staan.	ZW-0224-150

Standpunt GS

De overheid moet bij de inzet van instrumenten altijd de afweging te maken tussen het gediende belang en de belangen die worden geraakt. Indien bedoelde inzet leidt tof schade aan belangen, moet worden bezien of deze schade kan worden voorkomen dan wel gemitigeerd of gecompenseerd moet worden. In dat verband achten wij het noodzakelijk om beschikbare middelen en landbouwperspectief mee te wegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in paragraaf 6.3.6 toe te lichten hoe omgegaan wordt met de deadline van KRW versus nog op te starten onderzoeken en gebiedsprocessen.	ZW-1204-133

Standpunt GS

Het is evident dat nieuwe maatregelen, die voortvloeien uit recent uitgevoerde of nog lopende onderzoeken, niet allemaal in 2027 afgerond zullen kunnen worden. Hoe wij hiermee omgaan in relatie tot de verantwoording van het KRW-doelbereik in 2027 en de opgave voor de jaren daarna zullen wij uitwerken in het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om duidelijkheid over de stappen om te voldoen aan KRW-opgaven en of aandachtspunten vanuit de Visie beekdalontwikkeling waterschap Limburg voldoende zijn opgenomen voor de verbetering van de ecologische toestand van de Loobeek.	ZW-1156-3

Standpunt GS

Beekherstel geldt als KRW-maatregel voor de Loobeek., nodig om aan de ecologische doelen voor deze beek te voldoen. Onze beleidsambitie is het om te komen tot watersysteemherstel, waarmee de integrale wateropgave voor een belangrijk deel kan worden ingevuld en waarvoor een beekdalbrede aanpak een perspectiefvol instrument is. Deze laatste aanpak zien wij niet als KRW-opgave voor 2027 en zal tijd en middelen vergen. In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij bezien bij welke beken een dergelijke aanpak in de planperiode mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om erkenning van het technische, gemengde karakter van de Raam en Tungelroyse Beek, deze te classificeren als sterk gewijzigd waterlichaam binnen de KRW, realistische doelen te stellen en de feitelijke vervuilingsbronnen te betrekken bij de beoordeling en eventuele maatregelen.	ZW-0899-7

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033 zullen wij, waar nodig, doelen, maatregelen en status van waterlichamen (aangewezen beken) actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor meer bevoegdheden voor waterschappen, zodat ze het lozen van microplastics in de Maas kunnen verbieden.	ZW-0135-10

Standpunt GS

De bevoegdheden van het waterschap zijn in nationale wetgeving vastgelegd. Hieraan kunnen wij in de POVI geen wijziging brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat er regionale coördinatie vanuit de Provincie is voor de Kaderrichtlijn Water, samen met Waterschap Limburg.	ZW-1204-28

Standpunt GS

Hoe wij invulling geven aan de KRW is verwoord in de POVI en nader uitgewerkt in het Provinciaal Waterprogramma. Daarbij werken wij enerzijds nauw samen met onze partners zoals het waterschap en dit zetten wij graag ook in de komende jaren verder. Anderzijds spreken wij partijen aan op hun verantwoordelijkheden die zij hebben voor de uitvoering van de KRW.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt Provincie Limburg om te antwoorden op de vraag: Wat is de KRW-status van de Raam en Tungelroyse Beek en wordt hun technische karakter erkend?	ZW-0899-20

Standpunt GS

In het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 is de Tungeslroyse beek als sterk veranderd aangemerkt. De Raam is geen voor de KRW aangewezen beek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener zou (als voorbeeld) willen zien dat bij een ondezoek naar wateroverlast bij watermolens ook de impact op de KRW-opgave wordt benoemd.	ZW-1204-31

Standpunt GS

In bedoeld onderzoek wordt met het waterschap niet alleen naar het aspect waterkwaliteit maar ook naar waterkwaliteit en KRW gekeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
mbt 6.1.1 daar staat opgenomen dat: Ten tweede om te voorkomen dat de KRW-doelen niet gehaald zullen worden en we hier de negatieve gevolgen van gaan ondervinden. Opmerking indiener; Waaruit blijkt dat we de KRW niet gaan halen. Hier is de stelling dat wordt voorkomen dat we ze niet gaan halen. Dit is onjuist en dient aangepast te worden.	ZW-1242-22 ZW-1242-26

Standpunt GS

Uit de voortgang van maatregelen, nodig om aan de KRW-doelen te voldoen, blijkt dat er nog een stevig aantal maatregelen nog niet is uitgevoerd of waarvan de uitvoering nog niet is afgerond. Daarmee is het onwaarschijnlijk dat alle nodige maatregelen tijdig, in 2027, zullen zijn gerealiseerd., ook niet als, zoals in de POVI is beschreven, extra energie is en wordt gezet op de uitvoering in de laatste jaren tot en met 2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Uit de POVI is te herleiden dat er bufferzones komen van bijvoorbeeld 100 tot 250 meter waarbij het landgebruik beperkt wordt rondom beken en rivieren met als doel uitspoeling van nutriënten te beperken. Indiener geeft aan dat dit inkomstenderving van gewasen en waardedaling van de landerijen tot gevolg heeft. Indiener vindt dat hier een vergoeding tegenover hoort te staan.	ZW-1177-23

Standpunt GS

In beekdalen gelegen in de groen-blauwe landbouwzone willen wij een watervriendelijke landbouw stimuleren. Zoals in de POVI vermeld is de inzet van (dwingend) instrumentarium pas aan de orde als voldoende middelen beschikbaar zijn en er een landbouwperspectief kan worden geboden. Wij zullen daarom zeker rekening houden met inkomstenderving en waardedaling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.84 Waterkwaliteit- riooloverstorten

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht en realisme voor de zeer grote (financiele en ruimtelijke) opgave bij gemeente(n) t.a.v. de overstorten, gezien het toenemen van de klimaatextremen in combinatie met de aanwezigheid van vele kwetsbare watergangen in één gebied. Provincie Limburg stelt namelijk dat ter voorkoming van wateroverlast in de bebouwde gebieden de gemeentelijke rioleringssystemen op orde dienen te zijn en dat het voor de waterkwaliteit van de beken belangrijk is dat er zo min mogelijke gebruik wordt gemaakt van riooloverstorten op de kwetsbare watergangen. Gemeenten zetten zich in om wateroverlast in de bebouwde gebieden te beperken/verminderen. Het 'voorkomen van wateroverlast' is geen juiste omschrijving. Op meerdere plekken wordt bovendien water- (en modder) overlast veroorzaakt door zowel afstroming uit stedelijk alsook landelijk gebied.	ZW-0207-64 ZW-0238-54 ZW-0253-68 ZW-0314-54 ZW-1127-86

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van het standpunt over de aanpak van de gemeentelijke riool-overstorten in het kader van de Kaderrichtlijn Water opgave.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI. De provincie ondersteunt de versnelling van de gemeentelijk opgave middels de inzet van deskundige expertise. Wij onderkennen dat invulling van de gemeentelijke waterkwaliteitsopgave niet altijd voor 2027 mogelijk is. In die gevallen vragen wij gemeenten om de uitvoering zoveel mogelijk te programmeren voor 2028-2033. Ten aanzien van wateroverlast is hier bedoeld de wateroverlast vanuit het riool, niet de wateroverlast vanuit het regionaal watersysteem of van hellingen afstromend hemelwater.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de beperkingen die worden opgelegd in overgangs- en extensiveringsgebieden. indiener geeft aan dat zijn gronden in deze gebieden zorgvuldig worden beheerd en voldoen aan strenge normen voor uitspoeling van nitraat naar grondwater en watergangen. Indiener wijst op onderzoek van Wageningen die dat bevestigd (rapport 3275). Indiener wijst op de strenge restricties versus de vele riooloverstorten.	ZW-0775-5

Standpunt GS

Dank voor het inbrengen van het standpunt over de beperkingen die worden opgelegd in overgangs- en extensiveringsgebieden, het zorgvuldige beheer en het voldoen aan de strenge normen voor uitspoeling van nitraat naar grondwater en watergangen.

Voorstel aan PS

De door indiener verstrekte informatie wordt voor kennisgeving aangenomen en leidt niet tot aanpassing van de POVI.

5.85 Waterkwantiteit- bijdrage landbouw

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat alternatieve methoden voor de waterbeschikbaarheid, zoals het vullen van buffers, niet zijn benoemd in de POVI.	ZW-1385-8

Standpunt GS

In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn. Provincie Limburg heeft als ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten. De invulling van deze ambitie vindt plaats, samen met onze waterpartners, in het traject van ons Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in 2024 is geïnvesteerd in peilgestuurde drainage voor duurzaam waterbeheer en wil daarmee onderstrepen dat de indiener actief meewerkt aan duurzaam landbouwgebruik en waterbeheer.	ZW-0729-4

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid door de indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het vasthouden van voldoende water tijdens extremere omstandigheden en langdurige droogtes onmogelijk is.	ZW-0801-2

Standpunt GS

Het vasthouden van water tijdens langdurige droogte is zeer lastig als er geen neerslag valt. Wij willen daarom meer water vasthouden in periodes waarin er wel neerslag valt. Meer water vasthouden betekent een grotere voorraad van water om langer bestand te zijn tegen droogte. In het Provinciaal Waterprogramma geven wij verder invulling aan het vasthouden van water.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie agrariërs te compenseren voor mogelijke schade die ontstaat als gevolg van peilaanpassingen.	ZW-1474-4

Standpunt GS

Wij erkennen dat schade voor agrariërs als gevolg van peilaanpassingen niet wenselijk is. Wij willen ook zorgen voor voldoende beschikbaar water in Limburg voor alle functies die water nodig hebben. Dat betekent onder andere dat we hogere grondwaterstanden willen realiseren. In het Provinciaal Waterprogramma en het traject van het Convenant Voldoende Zoetwater zullen wij, samen met onze waterpartners, invulling geven hoe wij omgaan met peilaanpassingen en grondwaterstandverhogingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om agrarische ondernemers en cooperaties te betrekken bij de uitwerking van peilbeheerplannen	ZW-1474-3

Standpunt GS

De uitwerking van peilbeheerplannen is een verantwoordelijkheid van Waterschap Limburg. Wij stellen de kaders op waarbinnen Waterschap Limburg kan opereren met betrekking tot peilen. In het Provinciaal Waterprogramma zullen wij invulling geven aan deze kaders. Tegelijkertijd willen wij, samen met onze waterpartners, waaronder ook de LLTB, de waterbeschikbaarheid vergroten middels het Convenant Voldoende Zoetwater. Een van de uitgangspunten daarbij is dat er in gezamenlijkheid gekeken wordt hoe de waterbeschikbaarheid vergroot kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om alternatieve methoden voor waterbeschikbaarheid te benoemen, zoals waterbuffers vullen in natte perioden.	ZW-1371-7
Indiener verzoekt om de mogelijkheden om als agrarische sector bij te dragen aan de ambitie waterbeschikbaarheid en alternatieve methoden als waterbuffers vullen in natte perioden ten behoeve vanberegening/druppelirrigatie en aanvoer van water uit overige gebieden, te noemen in de POVI.	ZW-1159-16 ZW-1213-27

Standpunt GS

In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn. Provincie Limburg heeft als ambitie om de waterbeschikbaarheid te vergroten. De invulling van deze ambitie vindt plaats,

samen met onze waterpartners, in het traject van ons Provinciaal Waterprogramma en het Convenant Voldoende Zoetwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de waarde van de agrarische sector voor waterbeheer en infiltratie expliciet te benoemen	ZW-0936-5

Standpunt GS

In de POVI staan onze ambities, doelen en kaders voor de lange termijn. Wij onderkennen dat verschillende sectoren een rol hebben in het waterbeheer en infiltratie. Het benoemen van de waarde van verschillende sectoren voor waterbeheer en infiltratie en welke sectoren dat zjin is niet doenlijk en valt niet binnen hetgeen wij beogen met de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om ecologie en landbouw in samenhang te wegen en in de Omgevingsvisie te formuleren dat maatregelen tegen verdroging gebiedsspecifiek en evidence-based zullen zijn. Hierbij vraagt de indiener om expliciet te benoemen dat men eerst inzet op win-win maatregelen (zoals bodemverbetering, waterconservering, slimme technologie) en dat pas bij gebleken noodzaak harde verboden volgen.	ZW-1253-44

Standpunt GS

Wij hechten belang aan een goede onderbouwing en gebiedsspecifieke inpassing van maatregelen, waarbij de belangen van partijen en sectoren goed worden afgewogen. Maatregelen die op meerdere aspecten positieve gevolgen hebben, de win-win-maatregelen die de indiener noemt, zijn daarbij gewenst. Wij zullen uiteraard zorgvuldig omgaan met eventuele onttrekkingsverboden. We onderkennen het nut van beregening evenals we het nut van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening erkennen en het belang van voldoende water voor de natuur. In het Provinciaal Waterprogramma wordt de aanpak van de verdeling van het beschikbare grondwater in Limburg verder uitgewerkt. In het kader van het Convenant Voldoende Zoetwater hebben wij de ambitie om de totale watervraag te verminderen met circa 20%. Wij willen samen met onze waterpartners nadere invulling geven aan deze ambitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.86 Waterkwantiteit- convenant zoetwater

Zienswijze	Indiener
In de ambitie waterbeschikbaarheid (6.3.3) wordt aangegeven de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm te verhogen. Indiener verzoekt om in kaart te brengen wat de gevolgen hiervan zijn voor de teelt van de huidige gewassen op zijn bedrijf, de economische impact te kwantificeren en bij invoering van deze maatregelen ook deze inkomens en vermogensschade te compenseren.	ZW-0548-6
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.3 op: Het is onduidelijk om welke grondwaterstanden het hier gaat. Gaat het om GVG, GLG, GHG, actuele grondwaterstand? Geef ook aan hoe bepaald wordt welke verhoging waar en hoe gerealiseerd zou kunnen worden.	ZW-1204-128
Indiener stelt dat de voorgestelde peilopzet (10–50 cm verhoging) tot langdurig natte percelen leidt waardoor teelten onmogelijk worden en verzoekt om effectinschatting per gebied en borging van compensatie.	ZW-0450-5

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een systeem met grondwaterstanden die in 2050 10 tot 50 centimeter hoger liggen dan nu. Deze verhoging is een bandbreedte die concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. Lokaal wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik.
Een gebiedsspecifieke uitwerking valt buiten de reikwijdte van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de ambitie waterbeschikbaarheid (6.3.3) wordt gesteld dat er een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen van grondwater moet plaatsvinden. Indiener verzoekt om in kaart te brengen wat de gevolgen daarvan zijn voor de teelt van de huidige gewassen op zijn bedrijf, de economische impact te kwantificeren en bij invoering van deze maatregelen ook deze inkomens en vermogensschade te compenseren.	ZW-0548-7
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.3 op: "… een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen" moet zijn "… een reductie van de watervraag van 20%".	ZW-1204-129
Indiener merkt op dat in § 6.3.4 over het Convenant voldoende water wordt gesteld dat er een ambitie is gesteld voor een ‘reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen in Limburg’. Dit is onjuist. De ambitie is gesteld op de ‘reductie van 20% van de totale watervraag in Limburg’. Bij een reductie op de watervraag wordt het waterverbruik verminderd, maar is er nog ruimte voor sociaaleconomische groei. Indiener verzoekt om de tekst aan te passen naar de vastgestelde ambitie.	ZW-1369-46

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een vermindering van de watervraag in 2050 van circa twintig procent. Met de inspanning van alle gebruikers om hun gebruik te verminderen, willen we deze twintig procent realiseren. Het betreft geen absoluut doel waarop individuele gebruikers op kunnen worden afgerekend. Het gaat erom dat iedereen zuiniger met onze grondwatervoorraden omgaat.

Voorstel aan PS

Hoofdstuk 6, paragraaf 6.3.3 Ambitie Waterbeschikbaarheid
Zin: Daarnaast willen we een reductie van 20% op het totaal aan onttrekkingen ……
Wijziging in: Daarnaast willen we een reductie van circa 20% op de totale watervraag …..

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.3 op: naast meer vast en minder onttrekken is herstel van de natuurlijke werking van het systeem nodig.	ZW-1204-120

Standpunt GS

Het beter en langer vasthouden van water en het minder onttrekken van water heeft o.a. tot doel om de natuurlijke werking van het systeem te herstellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.3 op dat er kaarten bestaan waarin is aangegeven wat de grondwaterstandsverandering kan zijn als bepaalde inrichtingen worden gerealiseerd.	ZW-1204-130

Standpunt GS

In de POVI zijn deze kaarten niet opgenomen. Derhalve betreft deze inspraakreactie niet de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.3.3 op: Voldoende water voor alle functies als doel is misschien te hoog gegrepen. Het kan wel een ambitie zijn. Wees duidelijk in het verschil tussen doel en ambitie.	ZW-1204-127

Standpunt GS

Of we uiteindelijk voldoende water hebben voor alle functies is mede afhankelijk van externe factoren, zoals klimaatverandering, waar we geen invloed op hebben. De term ambitie sluit hier

inderdaad beter bij aan.

Voorstel aan PS

Hoofdstuk 6, paragraaf 6.3.3 Ambitie Waterbeschikbaarheid Zin: Het doel is om …..

wijzigingen in:

De ambitie is om …..

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de ambities van het convenant zoetwater te generiek zijn omschreven; er is behoefte aan een zorgvuldig, gebiedsgericht proces waarin lokale omstandigheden voldoende worden meegenomen.	ZW-0319-38

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een klimaat robuust watersysteem, dat concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. Lokaal wordt gebiedsgericht bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft dat de grondwaterstanden met 10 tot 50 cm verhoogd worden, waarbij lokaal moet worden bekeken wat mogelijk en wat nodig is voor het bereiken van de doelen.	ZW-1204-59

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een systeem met grondwaterstanden die in 2050 10 tot 50 centimeter hoger liggen dan nu. Deze verhoging is een bandbreedte die concreet in gebieden nader wordt uitgewerkt. Lokaal wordt bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de beoogde reductie van het totaal aan onttrekkingen in Limburg met 20%.	ZW-1204-61

Standpunt GS

Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een vermindering van de watervraag in 2050 van circa twintig procent. Met de inspanning van alle gebruikers om hun gebruik te verminderen, willen we deze twintig procent realiseren. Het betreft geen absoluut doel waarop individuele gebruikers op kunnen worden afgerekend.
Het gaat erom dat iedereen zuiniger met onze grondwatervoorraden omgaat.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het vergroten van waterbeschikbaarheid nauw samenhangt met grondwateroverlast, en een goed afgestemd convenant zoetwater is van groot belang. Op dit moment zet het proces om te komen tot het convenant zoetwater te zwaar in op het aanleveren van maatregelen door individuele partners. Hierdoor worden de lokale omstandigheden uit het oog verloren of niet voldoende integraal beschouwd (bijvoorbeeld d.m.v. gebiedsprocessen).	ZW-0238-58 ZW-0253-72 ZW-0271-58 ZW-0314-58

Standpunt GS
Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een klimaat robuust systeem. Lokaal wordt gebiedsgericht bekeken wat mogelijk is en wat nodig is voor het bereiken van doelen voor het vergroten van de waterbeschikbaarheid, rekening houdend met specifieke kenmerken van het gebied zoals landschap, bodem, grondwaterstanden en grondgebruik. In het Convenant wordt opgenomen dat alle partijen, die ondertekenen, goed in staat zijn om afzonderlijke, uitvoerbare maatregelen te treffen, maar dat de gezamenlijke opgave op gebiedsniveau nog onvoldoende van de grond komt. Iedere partij heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid en ook een gedeelde verantwoordelijkheid.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in paragraaf 6.3.3 aan te geven hoe de beoogde reductie van onttrekkingen gaat plaatsvinden.	ZW-1204-126

Standpunt GS
Om de beschikbaarheid van water te verbeteren, werken we toe naar een vermindering van de watervraag in 2050 van circa twintig procent. Met de inspanning van alle gebruikers om hun gebruik te verminderen, willen we deze twintig procent realiseren. Het betreft geen absoluut doel waarop individuele gebruikers op kunnen worden afgerekend. Het gaat erom dat iedereen zuiniger met onze grondwatervoorraden omgaat. Een gebiedsspecifieke uitwerking valt buiten de reikwijdte van de POVI.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.87 Waterkwantiteit- peilbeheer tbv landbouw

Zienswijze
Indiener benadrukt het belang voor agrariërs dat de watersystemen (Maas, regionale wateren en grondwater) worden voorbereid en aangepast op het veranderende weer. Daarbij moet rekening worden gehouden met de zeer zwaarwegende belangen die de landbouw heeft m.b.t. het watersysteem. Inzet moet zijn aanpassing van peilen aan de voor de landbouw en de natuur meest ideale situatie zonder dat agrariërs in de problemen komen als gevolg van wijzigingen van de peilen. Indiener mist in de ontwerp POVI een zorgvuldige gebiedsgerichte en locatiegerichte aanpak om het watersysteem toekomstbestendig te maken.

Indiener				
ZW-0712-11	ZW-0727-11	ZW-0731-11	ZW-0751-11	ZW-0752-11
ZW-0755-11	ZW-0756-11	ZW-0758-11	ZW-0759-11	ZW-0760-11
ZW-0817-11	ZW-0829-11	ZW-0861-11	ZW-0863-11	ZW-0864-11
ZW-0887-11	ZW-0964-11	ZW-0965-11	ZW-0968-11	ZW-0969-11
ZW-0970-11	ZW-0971-11	ZW-1015-11	ZW-1019-11	ZW-1021-11
ZW-1024-11	ZW-1026-11	ZW-1028-12	ZW-1030-12	ZW-1031-11
ZW-1032-11	ZW-1034-11	ZW-1068-11	ZW-1123-11	ZW-1124-11
ZW-1138-11	ZW-1256-11	ZW-1333-13	ZW-1354-11	ZW-1373-11
ZW-1431-11	ZW-1468-11			

Standpunt GS

Het is een feit dat verschillende functies, ook de landbouw, afhankelijk zijn van het watersysteem, dat enerzijds de gebruiksfuncties zoveel mogelijk moet kunnen voorzien van voldoende schoon water. Anderzijds moet schade als gevolg van een teveel aan water -overstromingen en (grond)wateroverlast- zoveel mogelijk worden voorkomen. Evident is dat met een toename van weersextremen deze opgaven in omvang toenemen. Het is aan de bij het waterbeheer betrokken overheden om aan deze opgaven zo goed mogelijk invulling te geven waarbij een afweging moet worden gemaakt tussen de belangen van verschillend gebruiksfuncties die soms tegenstrijdig zijn. In de POVI, als strategisch kader voor het ruimtegebruik in Limburg, geven wij hoofdrichtingen aan die in diverse documenten, zoals het Provinciaal Waterprogramma 2028-2033, en instrumenten, zoals het Limburgs Offensief Stikstof, zullen worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de verhoging van de grondwaterstand zeer onwenselijk is omdat het hun teeltmogelijkheden beperkt.	ZW-1176-3
Indiener heeft een gemengd agrarisch bedrijf aan de rand van de Mariapeel gelegen in de blauw-groenzone (groenblauwe landbouwzone?) en pacht verschillende pacht- en ruilgronden. Indiener stelt dat de blauw -groene mantel nog vele malen groter gaat worden, zelfs zo dat het de gehele	ZW-0871-1

bufferzone (hydrologische bufferzone grondwaterafhankelijke natuur?) betreft. Indiener ervaart al tientallen jaren waterschade waardoor teelten mislukken en opbrengsten niet gerealiseerd worden. Ook schade aan woningen en gebouwen zijn in het gebied Dorperpeelweg tegen de Mariapeel direct het gevolg van de beheersmaatregelen die in het verleden in de Maria/Deurneschepeel zijn uitgevoerd. De Peel lekt en bij iedere uitbreiding van natte natuur of bij iedere cm peilverhoging in deze natuur krijgt indiener steeds meer kwel en grondwater op en onder de percelen. Indiener is al meer dan 10 jaar hierover bezig met overheden. Indiener wil geen peilopzettingen maar juist verlaging naar het niveau zoals is afgesproken maar dat nu ook al niet gehaald kan worden in het gebied. Indiener stelt dat de teelten niet op het juiste moment voldoende beregend en bemest kunnen worden wat leidt tot verlies aan opbrengst.	
Indiener protesteert tegen het verhogen van de grondwaterstand vanwege problemen die dit veroorzaakt bij het oogsten, zaaien en inplanten.	ZW-1111-3
Indiener schat in dat een wijziging van het waterpeil onverwachte gevolgen kan hebben voor een gebied en stelt het op prijs om zorgvuldig geïnformeerd te worden over de uitvoering van werkzaamheden in het veld om de peilen te wijzigen.	ZW-0866-14 ZW-0875-14
Indiener stelt dat verhoging van grondwaterstanden zal leiden tot vernatting en vertrapping van het grasland waardoor de paarden niet meer buiten kunnen zijn. Indiener geeft aan dat er daarnaast fors geïnvesteerd is in zogenaamde eb- en vloedsystemen van de rijbakken en een aantal paddocks voor een optimale conditie van de toplaag van de bodem qua berijdbaarheid, grip van de dieren en vochtgehalte zodat er geen stofwolken ontstaan. Verhoging van de grondwaterstanden zal er volgens de indiener toe gaan leiden dat de werking van de eb- en vloedsystemen wordt ondermijnd aangezien deze systemen het overtollige water niet meer kunnen afvoeren van de locatie door de hogere grondwaterstanden in de aanwezige sloten. Indiener stelt dat dit zeker zal leiden tot hoefproblemen bij de paarden door het te hoge vochtgehalte van de bodem als gevolg van de verhoogde grondwaterstanden.	ZW-0954-8
Indiener verzoekt om maatregelen in het veld zodat het voor hem mogelijk wordt zelf (enige) invloed uit te oefenen op het waterpeil.	ZW-0866-15 ZW-0875-15
Indiener verzoekt om meer duidelijkheid in de POVI ten aanzien van een zorgvuldige gebiedsgerichte en locatiegerichte aanpak om systemen te realiseren die de peilen aanpassen aan de voor de landbouw en de natuur meest ideale situatie zonder dat agrariërs in de problemen komen als gevolg van wijzigingen van de peilen.	ZW-0866-12 ZW-0875-12
Indiener vraagt aandacht voor de gevolgen van het verhogen van de waterpeilen voor de landbouw en wil graag, op het moment dat een voornemen bestaat om maatregelen met betrekking tot wijziging van het waterpeil uit te voeren, daar zorgvuldig in gekend worden.	ZW-0866-13 ZW-0875-13

Zienswijze

Indiener vraagt om voorgenomen verhogingen van het waterpeil zorgvuldig voor te bereiden en af te stemmen met het Waterschap, om de gevolgen voor de landbouw – ook onverwachte – goed in beeld te brengen. In dat verband wordt erop gewezen dat het verhogen van grondwaterstanden met 10 tot 50 centimeter zeer vergaande gevolgen kan hebben, zeker wanneer het om laaggelegen percelen gaat of wanneer sprake is van een specifieke structuur van de bodem met ondoorlatende lagen.

Indiener				
ZW-0712-12	ZW-0727-12	ZW-0731-12	ZW-0751-12	ZW-0752-12
ZW-0755-12	ZW-0756-12	ZW-0758-12	ZW-0759-12	ZW-0760-12
ZW-0817-12	ZW-0829-12	ZW-0861-12	ZW-0863-12	ZW-0864-12
ZW-0887-12	ZW-0965-12	ZW-0968-12	ZW-0969-12	ZW-0971-12
ZW-1015-12	ZW-1019-12	ZW-1021-12	ZW-1022-12	ZW-1024-12
ZW-1026-12	ZW-1028-13	ZW-1030-13	ZW-1031-12	ZW-1032-12
ZW-1034-12	ZW-1068-12	ZW-1109-12	ZW-1123-12	ZW-1124-12
ZW-1138-12	ZW-1256-12	ZW-1333-14	ZW-1354-12	ZW-1373-12
ZW-1431-12	ZW-1468-12			

Standpunt GS

De POVI is een strategisch plan waarin wij de ontwikkeling van de ruimtelijke inrichting op hoofdlijnen geven. De realisatie hiervan vergt nadere uitwerking en besluiten, in samenwerking met het waterschap aks waterbeheerder. Daarbij zal rekening worden gehouden met de locatie specifieke omstandigheden en de belangen die door grondwaterstandverhoging worden geraakt. Belanghebbenden, waaronder grondgebruikers, dienen daarbij betrokken te worden. Uitgangspunt is dat daarbij dat schade zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Indien toch schade ontstaat kan beroep worden gedaan op vergoeding daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de huidige situatie vast te leggen (een 0-meting) om de effecten van grondgebruik (gedifferentieerd in de diverse teelten), grondwaterstanden etc. in kaart te kunnen brengen.	ZW-1159-19

Standpunt GS

Bij het ophogen van grondwaterpeilen is het in het algemeen gebruikelijk en vaak zelfs een voorwaarde dat er een nulmeting is omdat peilverhoging invloed heeft op de omgeving en kan leiden tot ongewenste effecten of schade voor gebruiksfuncties. Peilverhoging is doorgaans vergunningplichtig op grond van de Omgevingswet. Bij deze vergunning worden in de regel voorwaarden omtrent nulmeting worden gesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om nadere toelichting in de omgevingsvisie over hoe bedrijven gecompenseerd worden die hinder of bedrijfsschade ondervinden van de peilopzet.	ZW-1176-2
Op diverse plekken in het POVI wordt gesproken over verhogen van de grondwaterstanden. De percelen van indiener worden als bouwland gebruikt. Door het vernatten van de percelen en ze daarmee ongeschikt maken voor het huidige gebruik wordt indiener onevenredig zwaar benadeeld en verslechterd de concurrentiepositie van het bedrijf. Indiener verzoekt om in de omgevingsvisie toe te lichten hoe bedrijven hiervoor worden gecompenseerd.	ZW-0611-4

Standpunt GS

De POVI bevat het strategisch beleid voor de ruimtelijke inrichting van de provincie. Realisatie daarvan vereist nog te nemen concrete besluiten. Uitgangspunt daarbij is dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Indien toch schade ontstaat kan een beroep tot schadevergoeding worden ingediend. De procedure daarvoor zal in betreffende besluiten duidelijk worden gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.88 Waterkwantiteit- sponswerking en infiltratie

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.3 op dat duidelijk moet zijn dat herstel van de sponswerking van het landschap ook geldt voor stedelijk gebied en verzoekt daarom de term "Sponswerking landschap" te wijzigen in "sponswerking bodem".	ZW-1204-105

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u aangeleverd zijn. Deze wordt verwerkt in de ontwerptekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Het zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de tekst onder paragraaf 6.1.3, waarbij 'sponswerking landschap' herschreven wordt naar 'sponswerking bodem en landschap'.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.3 op: Sponswerking niet alleen verbeteren door herstel beekdalen en natte laagten, maar ook door in omgevingsgericht water boerenstuwtjes te plaatsen/ af te dammen.	ZW-1204-104

Indiener merkt op bij paragraaf 2.5.4: De sponswerking moet niet alleen in het licht bezien worden van het bergen bij te veel regen. Het principe is de druppel moet infiltreren waar hij valt. Is ook een belangrijk aspect bij droogte voor aanvulling van het grondwater	ZW-1204-72

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.3.4: water vasthouden dient ook te gebeuren in het primair landbouwgebied en in het Limburgs natuurnetwerk. Zie ook paragraaf 6.8.	ZW-1204-132

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid. In paragraaf 6.3.4 wordt de voorkeur gegeven aan de groenblauwe landbouwzone en grondwaterbeschermingsgebieden om water vast te houden. Dit betekent niet dat geen water wordt vastgehouden in de primaire landbouwzone en het Limburgs natuurnetwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor in paragraaf 2.5.3 de zin "… en een spons die ruimte biedt om water te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte." te wijzigen in: "… en een spons die ruimte biedt om water vast te houden (infiltreren), te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte."	ZW-1204-70

Standpunt GS

Dank voor de aanvulling die door u aangeleverd zijn. Deze wordt verwerkt in de ontwerptekst van de POVI.

Voorstel aan PS

Het zienswijzepunt leidt tot aanpassing van de tekst uit de ontwerp POVI. Bij paragraaf 2.5.3 wordt de volgende zin aangepast:

"… en een spons die ruimte biedt om water te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte."

Naar

: "… en een spons die ruimte biedt om water vast te houden (infiltreren), te bergen bij veel regen en terug te leveren bij droogte."

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in paragraaf 6.3.2 om ruimte om water te infiltreren niet alleen t zoeken in Natte Laagten, Beekdalen en Overgangsgebieden, maar ook in Primair landbouwgebied en Limburgs natuurnetwerk.	ZW-1204-123

Standpunt GS

Dank voor dit zienswijzepunt. De tekst sluit primair landbouwgebied en Limburgs natuurnetwerk niet uit voor infiltreren van water in de bodem en wordt om die reden niet aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst er op bij paragraaf 6.3.8 en 6.3.9 dat het overal belangrijk is om hemelwater binnen het plangebied te houden. Dit is niet alleen belang voor het plangebied zelf, maar voorkomt ook afwenteling van (schoon) hemelwater naar RWZI of het oppervlaktewatersysteem.	ZW-1204-139

Standpunt GS

Dank voor de ondersteuning van ons beleid. Ons inziens wordt het belang van water vasthouden en infiltreren in het plangebied voldoende geborgd in de concepttekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.89 Wateroverlast- beperkingen landbouw

Zienswijze	Indiener
indiener geeft aan dat hij al veel doet om wateroverlast te voorkomen, en is daarom niet akkoord met extra regels en maatregelen om hellingen anders in te richten.	ZW-1358-26

Standpunt GS

Zoals aangegeven in de ontwerp-POVI willen we op de hellingen een landbouw en grondgebruik stimuleren die de afstroming verminderen. In de provinciale omgevingsverordening zal daarom voor ruimtelijke plannen op de hellingen in de Groenblauwe landbouwzone een motivatie- en compensatieplicht gelden voor de waarden van water, remmen van afstroming en waterberging. Deze verordening werkt niet rechtstreeks door naar burgers maar via vergunningverlening door de gemeente. Indien u in uw eventuele plannen aan de gemeente kunt aangeven hoe u rekening

houdt met het verminderen van afstroming dan zal dit waarschijnlijk voldoende zijn en zullen hiervoor door de gemeente geen verdere verplichtingen aan u worden opgelegd.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indieners verzoeken om bescherming van inundatie van beekwater in het gebied van indieners, ter voorkoming van vervuiling van hun gronden alsmede de verdere omgeving en het plangebied van de her in te richten beken en dit vast te leggen in de povi.	ZW-1356-4

Standpunt GS
De bescherming tegen wateroverlast veroorzaakt door overstroming van het regionaal watersysteem is beschreven in paragraaf 6.4.3. Daar staat o.a. dat Waterschap Limburg knelpunten waar niet aan de normering voor wateroverlast wordt voldaan aanpakt. Er ligt namelijk een inspanningsverplichting bij het Waterschap om dergelijke knelpunten op te lossen. Impliciet betekent dit dat grondeigenaren zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkómen van wateroverlast in situaties waarbij er geen sprake is van een dergelijk knelpunt. Niettemin wordt bij andersoortige knelpunten (zoals bijvoorbeeld in het "overstromingskansgebied A", waar geen normering is) op verzoek van de eigenaar of belanghebbende door het waterschap meegedacht hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken), adviseren welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen, en soms kan meegekoppeld worden met bijvoorbeeld beekherstelprojecten van het waterschap.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.90 Wateroverlast- lokale zaken

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de afwatering via de Langstraatlossing regelmatig problemen oplevert, waardoor percelen overlast ondervinden.	ZW-0500-1
Indiener geeft aan dat Terblijt in 2018 en 2024 te maken heeft gehad met extreme water- en modderoverlast door de afstroom van hoger gelegen landbouwgebieden op het plateau ten zuiden van Terblijt.	ZW-0127-2

Standpunt GS
Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat sloten vol staan met water doordat het gebied de bebouwing niet meer aan kan en dat tot op heden met Waterschap Limburg en Gemeente Peel en Maas hierover geen gesprek mogelijk is.	ZW-0959-2
Indiener stelt voor om een gemaal te gebruiken om water af te voeren richting het Gelders Nierskanaal en de afvoerproblemen op te lossen.	ZW-0458-3
Indiener verzoekt om adequate aanpassingen aan de afwatering in het gebied Platveld, omdat de huidige maatregelen van Waterschap Limburg onvoldoende zijn.	ZW-0500-2

Standpunt GS

In Limburg is Waterschap Limburg verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van het regionaal oppervlaktewater. Daarbij is het waterschap ervoor verantwoordelijk dat aan de door ons gestelde normen voor wateroverlast voldaan wordt. Indien in de door indiener geschetste situatie nog niet aan deze normen voldaan wordt dan heeft het waterschap een inspanningsverplichting om maatregelen te nemen zodat daar wel aan voldaan wordt. Deze normen zijn als "omgevingswaarden" opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening Limburg. In situaties waarin wel aan de norm voldaan wordt maar waarin toch overlast wordt ervaren kan het waterschap wellicht nog iets doen in de onderhoudssfeer maar is het niet verplicht om maatregelen te nemen. Ook kan het waterschap op verzoek van de eigenaar of belanghebbende eventueel meedenken hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken) of door het geven van advies over welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen. Dit geldt ook voor situaties waarin overlast ervaren wordt door hoog grondwaterpeil voor zover er een relatie is met het regionaal oppervlaktewater. Voor overige grondwaterproblemen en gemeentelijk waterbeheer (riolering en kleine waterlopen in beheer bij de gemeente) is de gemeente het aanspreekpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de afwatering van het gebied Platveld gaat aan de noord-westzijde via de Euwselseloop richting de Groote Peel en en aan de aan de zuidzijde via de Langstraatlossing naar de Noordervaart onvoldoende is.	ZW-0500-4
Indiener stelt dat uit de opgevraagde stukken bij Waterschap Limburg intern het hydrologisch advies is gegeven het gebied te bevriezen en gewaarschuwd wordt dat bebouwingsprojecten al jaren niet meer zouden kunnen.	ZW-0959-7

Standpunt GS

Wij zijn ervan op de hoogte dat het waterschap voor het gebied Platveld een wateradvies heeft afgegeven aan de gemeente Peel en Maas. Waterschap Limburg heeft hiervoor de risico's op

wateroverlast in de gemeente Peel en Maas in kaart gebracht. Conclusie is onder meer dat het ontwikkelgebied Platveld gevoelig is voor wateroverlast bij hevige regenval. De gemeente Peel en Maas heeft dit advies in de overwegingen ten aanzien van het gebied Platveld meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de waterveiligheid in en rond Brachterbeek kwetsbaar is en dat de combinatie van energie-infrastructuur en klimaatverandering extra risico's oplevert. Indiener verzoekt dat de provincie hiervoor concrete maatregelen neemt.	ZW-0923-142

Standpunt GS

Voor de bescherming tegen hoogwater is bij Brachterbeek een dijk, zijnde een zgn. "primaire waterkering", aangelegd. Het beschermingsniveau van primaire waterkeringen is als omgevingswaarde vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Het is aan het waterschap om deze primaire waterkering aan de betreffende omgevingswaarde te laden voldoen, ook bij de verwachte klimaatverandering. Voor de bescherming van huidige buitendijkse bebouwing en infrastructuur zijn wij niet verantwoordelijk. Voor het bestemmen van nieuwe aanleg of nieuwbouw zal de gemeente een advies van het waterschap moeten inwinnen om voldoende waterveilig te kunnen bouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in het afstroomgebied van de Euwselse Loop ook meer waterlast ontstaat door onvoldoende afvoercapaciteit in natte periodes en door de nieuwe ontwikkelingen om het gebied ten zuiden van de Grote Peel te vernatten	ZW-0500-3

Standpunt GS

Indien wateroverlast het gevolg is van de uitvoering van een project van het waterschap dan kan het waterschap hierop worden aangesproken. Eventueel kan indiener een verzoek om nadeelcompensatie bij het waterschap indienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor om passende maatregelen te nemen op en om de landbouwgronden op het plateau ten zuiden van Terblijt, zoals bufferzones en graften, om water- en modderoverlast te voorkomen.	ZW-0127-3

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van de voorstellen van indiener voor het nemen van maatregelen op landbouwgronden.
Indiener geeft aan over mogelijke maatregelen in gesprek te zijn met Waterschap Limburg, gemeente Valkenburg aan de Geul en de provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 11.2.5.1 op te nemen dat vrijkomende vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken die in een overstromingsgebied A of B liggen altijd afgebroken en afgevoerd moeten worden en niet meer in aanmerking komen voor nieuwvestiging.	ZW-1389-37

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt. Wij begrijpen de hierin door indiener gedane suggestie maar het afbreken van vrijkomende agrarische bebouwing vanwege de ligging in overstromingskansgebieden A of B ligt niet op het werkterrein van de provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om goede afspraken te maken over het vergoeden van eventuele schade door wateroverlast.	ZW-0534-5

Standpunt GS

Wij gaan er vanuit dat er bij wijzigingen van waterbeheer en bij werkzaamheden afspraken worden gemaakt over wateroverlast. Het maken van deze afspraken is geen onderdeel van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.91 Wateroverlast- regionale normering 1:25 en 1:100 etc.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Waterschap Limburg streeft naar een norm van 1:100 voor regionale wateroverlast in de gebouwde omgeving, en vraagt om een overzicht van locaties waar dit de afgelopen vier jaar gelukt is en een toelichting indien dit niet het geval is.	ZW-0836-3
Indiener verzoekt aan te geven waar het in de afgelopen 4 jaar gelukt is om een bescherming van 1:100 te realiseren. Indiener verzoekt aan te geven waar dit niet gelukt is en waarom niet.	ZW-1499-15
Indiener verzoekt om aan te geven op welke locaties het in de afgelopen 4 jaar gelukt is om de norm voor regionale wateroverlast van 1:100 te bereiken. Indiener verzoekt uitleg waarom deze norm mogelijk niet is toegepast.	ZW-1429-5 ZW-1440-4

Standpunt GS

In de dorpskern van Slenaken is de norm verhoogd tot 1:100 omdat daar afdoende maatregelen tegen overstroming konden worden genomen om deze norm te halen. Op andere locaties is dit nog niet gebeurd, aangezien maatregelen om deze norm te halen veelal niet haalbaar, betaalbaar en/of inpasbaar blijken. Het streven blijft gehandhaafd. De verwachting is dat als gevolg van uitvoering van het programma WRL deze norm op meer plaatsen gehaald zal kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een normering regionale wateroverlast van 1:25 is toegepast in het concept-Omgevingsvisie. Indiener stelt dat gebieden niet geschikt zijn voor veilig wonen en leven als een normering van 1:25 is toegepast. Indiener verzoekt om betreffende kaarten te vervangen.	ZW-1429-7 ZW-1440-6

Standpunt GS

De waterveiligheidszones in de POVI (H1 t/m H6) zijn niet gebaseerd op een 1:25 norm maar op een veel extremere overstromingssituatie met kans van voorkomen van 1:100 per jaar bij het klimaat in het jaar 2100. Voor sommige bebouwde kernen en voor bebouwing buiten de kernen geldt overigens veelal een norm van 1:25 of lager, maar deze norm zegt niets over de waterveiligheidssituatie ter plekke. Een norm van 1:25 (maximale kans op overstroming per jaar) betekent niet dat deze gebieden ongeschikt zijn om veilig te wonen en te leven. Dit hangt van de lokale omstandigheden af zoals potentiële overstromingsdiepte en stroomsnelheid. In veel gevallen is de kans op wateroverlast in die gebieden in werkelijkheid beduidend minder groot dan 1:25 per jaar. Op https://wachtnietopwater.nl/ - Doe de WaterhoogteWijzer - is via de knop "Doe de WaterhoogteWijzer" per adres na te gaan hoe hoog het water kan komen. Met behulp van de

"Overstromingskaarten regionaal watersysteem" waarvan de internetlink o.a. is opgenomen in paragraaf 6.4.14 kan ook bekeken worden waar veiligheidsrisico's zijn.

Inderdaad is in de POVI opgenomen dat voor een aantal kernen in het Heuvelland een norm van 1:25 per jaar geldt. Daar geldt een lagere norm dan in andere bebouwde kernen in Limburg, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel af van de hellingen en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap. Het blijkt in deze bebouwde kernen heel lastig of onmogelijk om geschikte maatregelen te vinden die haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn om de norm te verhogen. Niettemin blijft het wel de ambitie om waar dit mogelijk is een hogere norm vast te stellen. Ook voor bebouwing buiten de kernen geldt overigens veelal een norm van 1:25 of lager. Dit betekent in onze optiek niet dat deze gebieden ongeschikt zijn om veilig te wonen en te leven. Dit hangt van de lokale omstandigheden af.
Indien aantoonbaar sprake is van onveilige situaties dan kan dit aan het waterschap Limburg en/of aan de gemeente worden gemeld. In sommige situaties zijn deze instanties dan bereid om hiervoor toch maatregelen te treffen, al is dit geen verplichting.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de provincie de landelijke norm van 1:100 jaar voor regionale wateroverlast ook in Limburg als minimumeis hanteert, in plaats van de bestaande, lagere normen van 1:25 jaar in o.a. het Heuvelland.	ZW-1482-3

Standpunt GS
In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en latere actualisatie) zijn landelijke "werknormen" voor regionale wateroverlast opgenomen. Voor bebouwd gebied is een werknorm van 1:100 per jaar aangegeven. In de Omgevingswet is juridisch verankerd dat de provincies normering voor het regionaal watersysteem vastleggen in hun Omgevingsverordening. Daarbij mogen zij afwijken van de werknormen. In de POVI is opgenomen dat voor een aantal kernen in het Heuvelland een norm van 1:25 per jaar geldt. Daar geldt een lagere norm dan in andere bebouwde kernen in Limburg, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel af van de hellingen en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap. Het blijkt voor deze bebouwde kernen heel lastig of onmogelijk om maatregelen te vinden die haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn, waarmee een hogere norm gehaald zou kunnen worden. Niettemin blijft het wel de ambitie om waar dit mogelijk is een hogere norm vast te stellen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt dat grondeigenaren en woningeigenaren in het Heuvelland, waar ruimtelijke grenzen en normen van waterveiligheid zijn gewijzigd, alsnog individueel geïnformeerd worden en bezwaar kunnen maken.	ZW-1482-9

Standpunt GS

De normering voor wateroverlast zal in de Omgevingsverordening Limburg worden aangepast op basis van de nieuwe begrenzingen in de POVI. Voordat deze aangepaste Omgevingsverordening zal worden vastgesteld bieden wij gelegenheid voor inspraak op de ontwerp-Omgevingsverordening. Omdat de POVI begrenzingen op vele plaatsen zullen wijzigen is het niet mogelijk om grondeigenaren en woningeigenaren in het Heuvelland hierover individueel te informeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een omissie te herstellen met betrekking tot 6.4.3 Normering regionaal watersystemen. Indiener stelt dat grondeigenaren niet individueel op de hoogte zijn gebracht van dergelijke wijzigingen.	ZW-1440-11

Standpunt GS

De normering voor wateroverlast zal in de Omgevingsverordening Limburg worden aangepast op basis van de nieuwe begrenzingen in de POVI. Voordat deze aangepaste Omgevingsverordening zal worden vastgesteld bieden wij gelegenheid voor inspraak op de ontwerp-Omgevingsverordening. Omdat de POVI begrenzingen op vele plaatsen wijzigen is het niet mogelijk om grondeigenaren hierover individueel te informeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een peildatum op te nemen voor de normering op basis van buien gezien de veranderende klimaatscenario’s.	ZW-1038-10

Standpunt GS

Het Waterschap Limburg toetst het regionale watersysteem periodiek aan de normen voor wateroverlast, aan de hand van de huidige afvoersituatie. Die afvoersituatie wordt door het waterschap bepaald op basis van de meest recente neerslagstatistiek. Daarom is geen eenduidige peildatum aan te geven. Bij de watersysteemtoetsing worden geen klimaatscenario's meegenomen, want het gaat bij de toetsing om de vraag of het watersysteem in de huidige situatie wel of niet aan de norm voldoet. Bij het ontwerpen van eventuele benodigde maatregelen die uit de toetsing voortkomen wordt wel rekening gehouden met de verwachte klimaatverandering in het jaar 2050.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gemotiveerd de landelijke minimumeis van 1:100 met betrekking tot regionale wateroverlast over te nemen.	ZW-1429-6 ZW-1440-5 ZW-0836-4

Standpunt GS

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en latere actualisatie) zijn landelijke "werknormen" voor regionale wateroverlast opgenomen. Voor bebouwd gebied is een werknorm van 1:100 per jaar aangegeven. In de Omgevingswet is opgenomen dat de provincies normering voor het regionaal watersysteem vastleggen in hun Omgevingsverordening. Daarbij mogen zij afwijken van de werknormen. De werknormen zijn dus geen landelijke minimumeis. In de POVI hebben wij opgenomen dat voor een aantal kernen in het Heuvelland een norm van 1:25 per jaar geldt. Daar geldt een lagere norm dan gebruikelijk is in andere bebouwde kernen in Limburg en in de rest van Nederland, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel af van de hellingen en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap. Het blijkt voor deze bebouwde kernen heel lastig of onmogelijk om maatregelen te vinden die haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn, waarmee een hogere norm gehaald zou kunnen worden. Niettemin blijft het wel de ambitie om waar dit mogelijk is een hogere norm vast te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om herziening van de normering van het regionaal watersysteem, vooral in Heuvelland waar normen van eens in de 100 jaar nagenoeg ontbreken. Indiener verzoekt de landelijke minimumeis van 1:100 bescherming generiek over te nemen. Indiener stelt voor de kaarten te vervangen voor wat betreft waterveiligheid indien deze gebaseerd zijn op een 1:25 norm en deze te vervangen voor kaarten met een 1:100 norm.	ZW-1499-10

Standpunt GS

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en latere actualisatie) zijn landelijke "werknormen" voor regionale wateroverlast opgenomen. Voor bebouwd gebied is een werknorm van 1:100 per jaar aangegeven. In de Omgevingswet is opgenomen dat de provincies normering voor het regionaal watersysteem vastleggen in hun Omgevingsverordening. Daarbij mogen zij afwijken van de werknormen. De werknormen zijn dus geen landelijke minimumeis. In de POVI hebben wij opgenomen dat voor een aantal kernen in het Heuvelland een norm van 1:25 per jaar geldt. Daar geldt een lagere norm dan in andere bebouwde kernen in Limburg, omdat het in deze kernen door de natuurlijke gesteldheid met heuvels en dalen moeilijk is om een hogere norm te halen. Het water stroomt hier snel af van de hellingen en verzamelt zich in de dalen, terwijl mogelijkheden voor waterberging schaars zijn in het heuvelachtige en kwetsbare landschap. Het blijkt voor deze

bebouwde kernen heel lastig of onmogelijk om maatregelen te vinden die haalbaar, betaalbaar en inpasbaar zijn, waarmee een hogere norm gehaald zou kunnen worden. Niettemin blijft het wel de ambitie om waar dit mogelijk is een hogere norm vast te stellen. De waterveiligheidszones in de POVI (H1 t/m H6) zijn gebaseerd op een overstromingssituatie met kans van voorkomen van 1:100 per jaar, inclusief klimaatverwachting voor het jaar 2100.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gehele perceel F1525 te Vlodrop aan te merken als Bebouwde kernen zodat het gehele perceel dezelfde bescherming heeft tegen overstromingen heeft.	ZW-1389-18

Standpunt GS

Het door indiener genoemde perceel F1525 te Vlodrop is gedeeltelijk aangemerkt als onderdeel van een Landelijke kern (Vlodrop), te weten het gedeelte waarop het "Steenen Huys" is gebouwd. Wij zien geen aanleiding om het gehele perceel aan te merken als Landelijke kern omdat op het overige deel van het perceel geen sprake is van een "aaneengesloten gebied van groepen van gebouwen met een samenhangend stratenpatroon in gebruik voor hoofdzakelijk wonen" conform de omschrijving die in de ontwerp-POVI is opgenomen. De consequentie is dat de normering voor wateroverlast ook in de nieuw vast te stellen Omgevingsverordening waarschijnlijk gehandhaafd zal blijven zoals die bij wijzigingsverordening in 2024 was aangepast en zoals die nu vigerend is: het gedeelte van het perceel dat is aangemerkt als landelijke kern houdt een beschermingsnorm van 1:100 per jaar en het overige deel van het perceel houdt een beschermingsnorm van 1:25 per jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor akkerbouw en rijksmonumenten geen lagere normering voor het regionaal watersysteem op te leggen en op kaart te begrenzen, dan is voorgeschreven in het Nationale Bestuursaccoord Water uit 2003.	ZW-1483-6

Standpunt GS

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en latere actualisatie) zijn landelijke "werknormen" voor regionale wateroverlast opgenomen. Zo is voor bebouwd gebied een werknorm van 1:100 per jaar (maximale overstromingskans) aangegeven en voor akkerbouw een werknorm van 1:25 per jaar. In de Omgevingswet is juridisch verankerd dat de provincies normering voor het regionaal watersysteem vastleggen in hun Omgevingsverordening. Daarbij mogen zij afwijken van de werknormen. De werknormen zijn dus niet als verplichting voorgeschreven. De Provincie Limburg heeft de normering voor wateroverlast gebaseerd op de zoneringen in de Omgevingsvisie

(voorheen POL, nu POVI). Daarbij is in grote lijnen vastgehouden aan de werknormen maar er zijn ook afwijkingen. Zo is voor de groenblauwe landbouwzone (voorheen groenblauwe mantel) veelal een norm van 1:10 of geen norm opgenomen, ook al is daar momenteel akkerbouw. De POVI-zonering werkt dus door in de normering voor wateroverlast. De consequentie hiervan is dat op individuele bebouwing in het buitengebied, groenblauwe mantel of Natuurnetwerk Limburg niet de werknorm voor bebouwd gebied is toegepast. Afhankelijk van de POVI zonering kan voor individuele bebouwing (waaronder Rijksmonumenten) buiten bebouwde kernen een norm van 1:25, 1:10 of geen norm gelden. De achterliggende reden hiervan is dat beschermingsmaatregelen voor individuele gebouwen vaak niet kosteneffectief zijn en/of niet inpasbaar zijn in het landschap of het watersysteem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom niet expliciet is aangegeven dat iedere grondeigenaar met een perceel in een inundatiegebied, of te wel met gebiedsaanduiding overstromingsgebied A, zelf verantwoordelijk is om het eigen perceel te beschermen tegen hoogwater veroorzaakt door overstroming van secondair watersysteem.	ZW-1389-20

Standpunt GS

De bescherming tegen wateroverlast veroorzaakt door overstroming van het regionaal watersysteem is beschreven in paragraaf 6.4.3. Daar staat o.a. dat Waterschap Limburg knelpunten waar niet aan de normering voor wateroverlast wordt voldaan aanpakt. Er ligt namelijk een inspanningsverplichting bij het Waterschap om dergelijke knelpunten op te lossen. Impliciet betekent dit dat grondeigenaren zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkómen van wateroverlast in situaties waarbij er geen sprake is van een dergelijk knelpunt. Niettemin wordt bij andersoortige knelpunten (zoals bijvoorbeeld in het "overstromingskansgebied A", waar geen normering is) op verzoek van de eigenaar of belanghebbende door het waterschap meegedacht hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken), adviseren welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen, en soms kan meegekoppeld worden met bijvoorbeeld beekherstelprojecten van het waterschap. Daarnaast worden in het programma "Waterveiligheid en Ruimte Limburg" door de samenwerkende overheden (Waterschap, gemeenten, Provincie en Rijk) stroomgebiedsbreed maatregelen onderzocht. Naast fysieke maatregelen en maatregelen in de Ruimtelijke Ordening, wordt daarbij ook gekeken naar maatregelen voor verbeterde crisisbeheersing (tijdig waarschuwen, noodmaatregelen) en lokale bescherming met bijvoorbeeld deurschotten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vraagt zich bij paragraaf 6.4.3 af of de herziene grenzen van de landelijke kernen al zijn opgenomen in de kaarten? En wat als dit grote gevolgen gaat hebben voor de opgaven van het waterschap?	ZW-1204-147

Standpunt GS

De herziene grenzen van de landelijke kernen waren bij de ontwerp-POVI nog niet in de kaarten doorgevoerd. De normering voor wateroverlast zal in de Omgevingsverordening Limburg worden aangepast op basis van de nieuwe begrenzingen in de POVI. Wij zullen voor het aanpassen van de normering, voorafgaand aan het vaststellen van de nieuwe Omgevingsverordening, met u overleggen over de consequenties van de nieuwe begrenzingen voor de normering. Indien het waterschap hierdoor voor onmogelijke opgaven zou komen te staan zullen wij de normering hierop aanpassen. Voordat de aangepaste normering in de Omgevingsverordening zal worden vastgesteld bieden wij gelegenheid voor inspraak op de ontwerp-Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 6.10.2. Hier wordt aangegeven dat, om zoveel mogelijk ruimte voor het water te behouden, voor de beekdalen in de Groenblauwe Landbouwzone geen normering geldt tegen wateroverlast en het waterschap hier geen taak heeft om maatregelen te nemen om bescherming tegen wateroverlast te realiseren. Indiener vraagt zich af hoe dat is als reeds bebouwing aanwezig is.	ZW-0304-36

Standpunt GS

Zoals in paragraaf 6.4.3 is aangegeven werkt de POVI-zonering door in de normering voor wateroverlast. De consequentie hiervan is dat op individuele bebouwing in het buitengebied, groenblauwe mantel of Natuurnetwerk Limburg niet de werknorm voor Landelijke kern of voor Stedelijk gebied is toegepast. Afhankelijk van de POVI zonering kan voor individuele bebouwing buiten bebouwde kernen een norm van 1:25, 1:10 of geen norm gelden. De achterliggende reden hiervan is dat beschermingsmaatregelen voor individuele gebouwen vaak niet kosteneffectief zijn en/of niet inpasbaar zijn in het landschap of het watersysteem. In situaties waarin geen norm van toepassing is maar waarin toch overlast wordt ervaren kan het waterschap wellicht nog iets doen in de onderhoudssfeer maar is het niet verplicht om maatregelen te nemen. Ook kan het waterschap op verzoek van de eigenaar of belanghebbende eventueel meedenken hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken) of door het geven van advies over welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Uit het kaartmateriaal blijkt dat de provincie begrenzing en normeringen herziet. De gevolgen die dit heeft blijven echter onduidelijk en onderbelicht. Het onverkort opnemen van deze herzieningen in de provinciale omgevingsverordening is daarmee voor indiener geen begaanbare weg.	ZW-0302-73

Standpunt GS

De normering voor wateroverlast zal in de Omgevingsverordening Limburg worden aangepast op basis van de nieuwe begrenzingen in de POVI. Voordat deze aangepaste Omgevingsverordening zal worden vastgesteld bieden wij gelegenheid voor inspraak op de ontwerp-Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de normering voor regionale wateroverlast in de concept-Omgevingsvisie gebaseerd is op 1:25 en stelt dat deze gebieden dan niet geschikt zijn voor veilig wonen en leven. Indiener verzoekt om vervanging van betreffende kaarten met een normering van 1:100.	ZW-0836-5

Standpunt GS

Wij hebben nu de normering niet aangepast. Een aanpassing van de normering is voorzien bij de volgende aanpassing van de Provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.92 Wateroverlast- risicogerichte benadering

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.8: Het is goed om gebruik te maken van de zaken die er al liggen zoals de aanpak van het werkprogramma Geul. Maar het is wel belangrijk om met een open vizier de risicogestuurde aanpak verder handen en voeten te geven. Op verschillende plekken en op verschillende schaalniveaus wordt er gewerkt aan dit thema. Ons voorstel zou daarom zijn om de volgende zin te schrappen: “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma WRL als basis.’’ En toe voegen ‘’Daarbij hebben we oog voor de brede maatschappelijke gevolgen van een overstroming, binnen en buiten het stedelijk gebied. Denk hierbij ook aan gevolgen voor andere sectoren zoals de landbouw, industrie en kritieke infrastructuur’’.	ZW-1204-157

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat het belangrijk is om de risicogestuurde aanpak met een open vizier verder handen en voeten te geven. Daarom willen wij het tekstvoorstel van indiener deels overnemen. We willen wel graag het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg noemen omdat de risicogestuurde aanpak in nauwe samenhang met dit programma zal worden ontwikkeld. Wij kiezen ervoor om andere sectoren waarvoor deze aanpak gevolgen heeft niet te noemen, omdat we naar de gevolgen voor alle sectoren willen kijken en niet de suggestie willen wekken dat bepaalde sectoren belangrijker zijn dan andere.

Voorstel aan PS

In paragraaf 6.4.8 wordt de volgende zin geschrapt: “We gebruiken daarvoor de aanpak van het werkprogramma Geul van het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) als basis.’’ In plaats van deze zin wordt toegevoegd: ‘’We doen dit in nauwe samenhang met het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). Daarbij hebben we oog voor de brede maatschappelijke gevolgen van een overstroming.".

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft het belang van onderzoek naar risicogestuurde benadering en zoekt daar samenwerking in.	ZW-1204-53

Standpunt GS

Wij hebben met waardering kennis genomen van dit zienswijzepunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij het bekend stellen van de risicogerichte normering gelijk een instructiekaart uit te reiken aan bedrijven en burgers waarin opgenomen staat hoe risicovolle producten bewaard moeten worden.	ZW-1389-23

Standpunt GS

Wij hebben kennisgenomen van dit zienswijzepunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij het inwerking stellen van de risicogerichte normering, die bedrijven te beëindigen, en die hobbyisten te stoppen, die door hun ligging en activiteiten in overstromingsgebied A bij een overstroming van een secondair / regionaal watersysteem een risico vormen voor de volksgezondheid, en hiervoor een regulering op te nemen.	ZW-1389-24

Standpunt GS

Wij hebben kennisgenomen van dit zienswijzepunt. De hierin voorgestelde aanpak ligt niet op het werkterrein van de Provincie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij het uitwerken van de risicogerichte normering ook mee te nemen welke gebouwen en terreinen van ondernemers in het overstromingsgebied staan bij een kans van 1:500 jaar. Welke type bedrijven en welke soort producten een verhoogd risico geven voor de volksgezondheid als die geconfronteerd worden met een overstroming en dagenlang in aanraking komen met rivier- / rioolwater.	ZW-1389-22

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt. Bij het ontwikkelen van de risicogestuurde normering wordt naar een breed palet van gebeurtenissen gekeken variërend van minder extreem (bijv. met kans van1:10 per jaar) tot zeer extreem (bijvoorbeeld met een kans van1:500 of 1:1000 per jaar). Daarbij brengen we ook specifieke risico’s in beeld zoals risico's voor vitale infrastructuur en risico’s voor de volksgezondheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om duidelijk te maken dat inwoners er niet op achteruitgaan qua bescherming tegen wateroverlast, dat de huidige overstromingsnormering gehandhaafd blijft, maar dat de risicogerichte normering een extra toevoeging zal worden zodat kwetsbare inwoners en kwetsbare locaties een snellere/passende bescherming krijgen binnen het zelfde overstromingsgebied.	ZW-1389-21

Standpunt GS

Wij begrijpen het pleidooi in dit zienswijzepunt om de huidige bescherming tegen wateroverlast minimaal te handhaven. Dit is ook ons streven, maar wij kunnen hiervoor geen garantie geven. Het is mogelijk dat er in de uitwerking van deze risicogerichte benadering pleksgewijs toch een minder hoge bescherming tegen wateroverlast zal worden voorgesteld. Het is wel nadrukkelijk de bedoeling om risico’s voor kwetsbare locaties (bijvoorbeeld zorginstellingen) beter in ogenschouw te nemen en daarvoor een passende bescherming te bieden. Op (een) ontwerp-besluit(en) over de risicogerichte normering zal t.z.t. gelegenheid worden geboden voor inspraak. Vervolgens zullen besluiten over de risicogerichte normering aan Provinciale Staten worden voorgelegd, maar deze worden niet voor 2028 verwacht. Volledigheidshalve merken wij op dat het nog onzeker is in hoeverre de uitwerking van de meer risicogerichte benadering daadwerkelijk zal uitmonden in een

aanpassing van de huidige normering voor wateroverlast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat een risicogestuurde benadering het uitgangspunt wordt voor de bescherming van inwoners.	ZW-1204-21

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt en ondersteunen het daarin genoemde uitgangspunt.

Volledigheidshalve merken wij op dat het nog onzeker is in hoeverre de uitwerking van de meer risicogerichte benadering daadwerkelijk zal uitmonden in een aanpassing van de huidige normering voor wateroverlast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat Maas en beken niet los van elkaar worden gezien bij een risicogestuurde benadering en dat dit in de POVI wordt verankerd.	ZW-1204-22

Standpunt GS

Wij zijn ervan op de hoogte dat indiener bij de uitwerking van de risicogerichte aanpak het regionaal watersysteem en de Maas in samenhang wil bezien. Wij zijn er momenteel nog niet van overtuigd dat dit tot een werkbare normering voor het regionale watersysteem in samenhang met de normering voor de waterkeringen langs de Maas zal kunnen leiden. Daarom kiezen wij ervoor om deze samenhang nu nog niet in deze POVI te benoemen. Wij zullen de risicogerichte aanpak en de eventuele mogelijkheden voor een meer risicogerichte normering in ons Waterprogramma verder gaan uitwerken, in overleg met indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of risicogerichte normering inhoudt dat er onderscheid gemaakt tussen scholen, ziekenhuizen en zorgcentra met kwetsbare mensen. par 6.4.9	ZW-1499-23

Standpunt GS

Inderdaad zal bij het ontwikkelen van risicogerichte normering bekeken worden of onder meer zorgcentra, scholen en ziekenhuizen beter beschermd kunnen of moeten worden dan omliggende overige bebouwing. Dit zal niet alleen afhangen van de kwetsbaarheid van deze gebouwen en de mensen die er gebruik van maken, maar ook van de lokale omstandigheden en de (on)mogelijkheden om het watersysteem en/of de ruimtelijke inrichting zodanig aan te passen dat een hogere norm voor deze gebouwen kan worden gehaald. Volledigheidshalve merken wij op dat het nog onzeker is in hoeverre de uitwerking van de meer risicogerichte benadering daadwerkelijk zal uitmonden in een aanpassing van de huidige normering voor wateroverlast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom er geen overheidsreactie is op de overstromingen die regelmatig plaatsvinden in de agrarische gebieden.	ZW-0350-7

Standpunt GS

In Limburg is Waterschap Limburg verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van het regionaal oppervlaktewater. Daarbij is het waterschap ervoor verantwoordelijk dat aan de door ons gestelde normen voor wateroverlast voldaan wordt. Indien in de door indiener geschetste situatie nog niet aan deze normen voldaan wordt dan heeft het waterschap een inspanningsverplichting om maatregelen te nemen zodat daar wel aan voldaan wordt. Deze normen zijn als "omgevingswaarden" opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening Limburg. In situaties waarin wel aan de norm voldaan wordt maar waarin toch overlast wordt ervaren kan het waterschap wellicht nog iets doen in de onderhoudssfeer maar is het niet verplicht om maatregelen te nemen. Ook kan het waterschap op verzoek van de eigenaar of belanghebbende eventueel meedenken hoe de situatie verlicht kan worden. Dit kan bijvoorbeeld in de sfeer van crisisbeheersing (zoals door het beschikbaar stellen van zandzakken) of door het geven van advies over welke maatregelen eigenaren zelf kunnen treffen. Dit geldt ook voor situaties waarin overlast ervaren wordt door hoog grondwaterpeil voor zover er een relatie is met het regionaal oppervlaktewater. Voor overige grondwaterproblemen en gemeentelijk waterbeheer (riolering en kleine waterlopen in beheer bij de gemeente) is de gemeente het aanspreekpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.93 Wateroverlast- waterveiligheidzones H5, H6, etc.

Zienswijze	Indiener

Het is van groot belang dat de regionale norm voor overstromingsveiligheid passend wordt vastgesteld, afgestemd op het landschap en de functie van het gebied. Voor gemeenten in het Heuvelland (waaronder Voerendaal) verdient de huidige lagere norm van 1:25 aandacht, evenals de ambitie om deze te verhogen naar 1:100. Indiener verzoekt u om bij de herziening van de bebouwde kernen expliciet te onderzoeken welke effecten dit heeft op de waterveiligheidsnormen en de bijbehorende inspanningsverplichtingen. Dit is essentieel om de veiligheid van inwoners te waarborgen en tijdige uitvoering van noodzakelijke maatregelen mogelijk te maken.	ZW-0206-18

Standpunt GS

In de kaarten behorende bij de POVI worden de grenzen van de bebouwde kernen, in samenspraak met de gemeenten, opnieuw ingetekend. De grenzen van bebouwde kernen, maar ook van bedrijventerreinen, natuurgebieden en de groenblauwe landbouwzone zijn van belang voor het bepalen van de normering tegen wateroverlast.
Na vaststelling van de POVI zullen we samen met gemeenten en waterschap het traject opstarten om de normering aan te passen. De aanpassingen zullen worden vastgelegd in de volgende herziening van de omgevingsverordening Limburg. Dit staat beschreven in de tekst van de POVI en behoeft geen aanpassing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat uit paragraaf 6.4.12 'Waterveiligheidszones' volgt dat met name in de waterveiligheidszones H5 en H6 (hoogste risico) nieuwe woonfuncties worden afgeraden. Indiener stelt dat de in de tekst genoemde "zo waterveilig mogelijk bouwen", "zo waterveilig mogelijk kan worden ontwikkeld", "niet tot onverantwoorde extra opstuwing leidt" zeer rekbare en onmeetbare begrippen zijn.	ZW-0160-95

Standpunt GS

Doel van de zonering H5 en H6 is dat duidelijk wordt waar de veiligheid in het geding kan zijn bij overstromingen en waar maatregelen nodig zijn om zo waterveilig mogelijk te wonen. Daarbij hebben we er voor gekozen om ons te richten op het proces om zo waterveilig mogelijk te bouwen/ontwikkelen en Waterschap en Veiligheidsregio een plek te geven in de advisering over de waterveiligheid en is het aan de gemeenteraad om hier uiteindelijk de keuze in te maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat als wordt gesteld dat in H5 en H6 niet meer gebouwd mag worden het volgende van belang is: De waterveiligheidszones H2-H6	ZW-0160-97

zijn gekwalificeerd met behulp van modelberekeningen, waarbij is uitgegaan van een bui met een kans van één keer in de honderd jaar met het klimaat van het jaar 2100 (1:100; 2100). Waarbij is vooruitgekeken naar het jaar 2100. Over deze modelberekeningen is niet gecommuniceerd met de gemeenten en indiener ziet dat er locaties naar voren komen met classificaties pluviaal H5 en pluviaal H6 waar indiener dit niet verwacht, alsmede locaties waar geen overlast is aangegeven en waar indiener dit wel verwacht. Indiener verzoekt dan ook om de kaarten nog eens kritisch te bekijken en met de gemeenten af te stemmen of de laatste rekenmodellen hiervoor zijn gebruikt.	

Standpunt GS

Het klopt dat de kaarten zijn gemaakt met modellen op regionale schaal. Naar aanleiding van deze en andere opmerkingen hebben we samen met het programma WRL en het waterschap de kaarten laten verbeteren. Deze kaarten worden opgenomen in de POVI.
Het blijven echter kaarten die gemaakt zijn met regionale modellen. Wij adviseren dan ook om bij ruimtelijke ontwikkelingen in H5 op een meer gedetailleerd niveau te kijken naar de wateroverlast samen met het waterschap.

Voorstel aan PS

De kaarten in H5-H6 opnieuw modelleren en fouten eruit halen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de zonering H5 pluviaal niet redelijk en billijk is. Het Waterschap Limburg, waarvan de kaart is, heeft aangegeven dat de situatie in de beekdalen wordt overschat. Een waterstand van meer dan 2 meter is niet reëel en heeft ernstige effecten. Zo dient voor elk initiatief een modelberekening te worden uitgevoerd hetgeen kostenverhogend en vertragend werkt. Een heroverweging is noodzakelijk.	ZW-0271-128
Indiener is van mening dat de kaarten in H5 en H6 onbruikbaar zijn. Op basis van de POVI kaarten zou naar mening van de indiener nergens meer kunnen worden gebouwd; zelfs niet in de kernen.	ZW-0304-27

Standpunt GS

Naar aanleiding van deze en andere opmerkingen hebben we samen met het programma WRL en het waterschap de kaarten laten verbeteren. Deze kaarten worden opgenomen in de POVI. Het blijven echter kaarten die gemaakt zijn met regionale modellen. Wij adviseren dan ook om bij ruimtelijke ontwikkelingen in H5 op een meer gedetailleerd niveau te kijken naar de wateroverlast samen met het waterschap.

Voorstel aan PS

De kaarten in H5-H6 opnieuw modelleren en fouten eruit halen.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat wanneer er geen duidelijke grenzen worden gehanteerd, er per gemeenteandere afwegingen zullen worden gemaakt en er mogelijk toch gebouwd zal worden in gebieden die daar niet geschikt voor zijn. Indiener spreekt de voorkeur uit om dan ook heldere grenzen op te nemen, zoals dat in de waterveiligheidszones H5 en H6 niet meer gebouwd mag worden.	ZW-0160-96

Standpunt GS

Doel van de zonering H5 en H6 is dat duidelijk wordt waar de veiligheid in het geding kan zijn bij overstromingen en waar maatregelen nodig zijn om zo waterveilig mogelijk te wonen. Daarbij hebben we er voor gekozen om ons te richten op het proces om zo waterveilig mogelijk te bouwen/ontwikkelen en Waterschap en Veiligheidsregio een plek te geven in de advisering over de waterveiligheid en is het aan de gemeenteraad om hier uiteindelijk de keuze in te maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.12: H5 en H6 zijn nu als grijstint verwerkt op de kaarten, wat het met de grijze ondergrond van de bebouwing heel slecht zichtbaar maakt. Graag andere kleurstelling opnemen voor de H5 en H6.	ZW-1204-161

Standpunt GS

We zullen de kaarten H5-H6 een kleur geven zodat de verschillende zones duidelijk zichtbaar zijn.

Voorstel aan PS

De zoneringen H5 en H6 krijgen een kleur in plaats van grijstinten.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 6.1.3. op: Gebieden waar gevaar voor waterveiligheid is, daar kan dus ook niet veilig gewoond en geleefd worden. Betere formulering zou zijn: We willen dat er alleen gebouwd wordt waar geen gevaar voor waterveiligheid is.	ZW-1204-106

Standpunt GS

De afweging waar gebouwd kan worden is een ruimtelijke afweging, waarin meerder aspecten spelen. Daarbij willen we vanuit waterveiligheid dat er zo veilig mogelijk kan worden gewoond. Vandaar de formulering zoals hij in de POVI is opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de restricties in zone regionale waterveiligheid H6 begrijpelijk zijn vanuit veiligheidsoogpunt, maar dat ze nadere toelichting verdienen waar het gaat om bestaande situaties en nog niet uitgevoerde plannen. In de visie zou beter verhelderd kunnen worden op welke manier reeds vergunde ontwikkelingen worden behandeld en welke ruimte er bestaat voor aanpassing van plannen op basis van aanvullende lokale inzichten. Aangezien deze zones slechts sporadisch voorkomen, is nauwkeurige afbakening en heldere communicatie essentieel.	ZW-0206-20

Standpunt GS

Zone H6 is de zone met de grootste risico's voor waterveiligheid. Deze is in de POVI op de kaarten opgenomen. In de begeleidende tekst is onze visie op deze gebieden opgenomen. Verdere regels zullen worden uitgewerkt in de omgevingsverordening Limburg.
Daarin zullen we ingaan op bestaande situaties en vergunde ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het voor zone regionale waterveiligheid H5 wenselijk is om het afwegingskader voor nieuwe woonfuncties nader te verduidelijken, in het bijzonder ten aanzien van de vereisten voor modellering en de rol van het waterschap en de veiligheidsregio. De visie noemt dat er advies nodig is, maar laat onduidelijk of dit een bindend of niet-bindend advies betreft. Gezien de impact van dit type besluitvorming is het belangrijk dat hierover helderheid wordt gegeven, zodat initiatiefnemers weten waar zij aan toe zijn en gemeenten hun beleidsvrijheid adequaat kunnen benutten. Indiener verzoekt het afwegingskader voor nieuwe woonfuncties in de zone H5 nader binnen de POVI te concretiseren.	ZW-0206-21

Standpunt GS

De nadere uitwerking van regels voor de waterveiligheidszone H5 zal plaatsvinden in de Omgevingsverordening Limburg

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat de H5 en H6 kaarten beter leesbaar dienen te zijn en de kaarten H2 t/m H4 worden toegevoegd.	ZW-1204-46

Standpunt GS

De kaarten H5 en H6 zullen in kleur worden opgenomen en de kaarten H2-H4 zullen bij de POVI worden opgenomen om hiermee mee informatie te geven over mogelijke wateroverlast.

Voorstel aan PS

De kaarten van de zonering H5 en H6 worden in kleur in de POVI opgenomen. De kaarten H2-H4 worden in de POVI opgenomen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat de zones H2 t/m H4 van provinciaal belang verklaard worden, waarbij er in de Omgevingsverordening een motiveringsplicht voor bebouwing wordt opgenomen.	ZW-1204-17

Standpunt GS

De kaarten H2-H4 zullen bij de POVI worden opgenomen om hiermee mee informatie te geven over mogelijke wateroverlast.
We verklaren deze zones niet tot provinciaal belang maar zijn van mening dat het aan de gemeente is om hier voldoende rekening mee te houden

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat er in H5- en H6-zones een instructieregel in de Omgevingsverordening komt met een bouwverbod voor nieuwe woonfuncties en functies voor verblijf van niet-zelfredzame mensen.	ZW-1204-16
Indiener vindt het noodzakelijk om zone H5 eenzelfde status te geven als H6.	ZW-1204-44

Standpunt GS

Wij zijn voornemens om in de Omgevingsverordening voor H6 een verbod op nieuwe woonontwikkelingen (en voor niet-zelfredzame doelgroepen) op te nemen en voor H5 te voorkomen dat hier niet-zelfredzame doelgroepen worden gevestigd. We zijn niet voornemens om in H5 een bouwverbod op te nemen, anders dan voor de niet-zelfredzame doelgroepen. De regels zullen we in de Omgevingsverordening Limburg nader uitwerken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat in de provinciale verordening een instructieregel voor gemeenten wordt opgenomen met een motiveringsplicht voor waterveiligheidsrisico's.	ZW-1204-45

Standpunt GS

We zullen de regels voor de waterveiligheidszones H5 en H6 in de omgevingsverordening uitwerken in lijn met hetgeen in de POVI staat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van waterveiligheidszones biedt de modellering op Limburgse schaal een bruikbare eerste inschatting van risico's, maar lokale omstandigheden kunnen hiervan sterk afwijken. Indiener verzoekt u bij de ruimtelijke afweging voor het toestaan van een ontwikkeling standaard ruimte te voorzien voor een lokale herberekening met actuele of meer accurate data. In het bijzonder in gebieden met complexe topografie, zoals de gemeente Voerendaal (het Heuvelland), is dit essentieel om tot proportionele en onderbouwde beslissingen te komen. Daarbij is het van belang dat ook toekomstige actualiseringen van de modellen transparant en navolgbaar beschikbaar zijn.	ZW-0206-19

Standpunt GS

Wij onderschrijven de zienswijze. De waterveiligheidskaarten zijn gemaakt met regionale modellen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in zones met een hoog risico (H5) kan een nadere gedetailleerde studie/modellering nodig zijn. Ook kan in de tijd de situatie veranderen doordat door waterschap, gemeente of WRL maatregelen zijn genomen, of doordat het klimaat verandert. Daarom hebben wij ook de advisering door het waterschap als verplichting opgenomen. In deze advisering kan de lokale situatie beter in beeld worden gebracht en rekening gehouden worden met externe veranderingen. In de POVI zijn deze punten opgenomen. De uitwerking van de regels voor de zonering zal plaatsvinden in de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.94 Wateroverlast en watermolens en monumenten

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.4.7: Toevoegen dat oplossingen niet altijd mogelijk zullen zijn omdat watermolens nu eenmaal watergebonden objecten zijn die vaak op zeer laag gelegen plekken pal langs de beek staan.	ZW-1204-156

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat oplossingen voor watermolens niet altijd mogelijk zullen zijn om de door indiener genoemde reden en/of andere redenen. De in de ontwerp-POVI gekozen formulering: "....Daarna zullen we samen met het waterschap en het programma Waterveiligheid

en Ruimte Limburg (WRL) bekijken of er maatregelen mogelijk zijn om de kans op wateroverlast te verminderen." laat open of er al dan niet maatregelen mogelijk zijn. Wij kiezen er daarom voor om deze formulering niet aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit ervoor dat de intentie voor de bescherming van watermolens geïntegreerd wordt in de betrokken beleidsvelden.	ZW-0987-7

Standpunt GS

Het uit te voeren onderzoek en de beoogde maatwerkoplossingen waarbij verschillende beleidsvelden betrokken worden, zorgt voor de integratie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een concrete invulling van het historische watermolenlandschap de doelstelling uit §6.4.1 (het inrichten van de ruimte en het watersysteem om beter om te kunnen gaan met droogte en wateroverlast, en onveilige situaties te voorkómen) een goede, doelmatige en historisch verantwoorde uitwerking bieden.	ZW-0987-15

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat behoud en herstel van historische watermolenlandschappen kunnen bijdragen aan de doelstelling uit §6.4.1 (het inrichten van de ruimte en het watersysteem om beter om te kunnen gaan met droogte en wateroverlast, en om onveilige situaties te voorkómen). Het behoud van natuurlijke stromingsomstandigheden voor aquatische ecologie en het behoud van mogelijkheden voor vismigratie is daarbij een aandachtspunt. Wij zullen met al deze aspecten rekening houden in ons onderzoek naar de wateroverlastproblematiek bij watermolens en de daaruit eventueel voortvloeiende aanpak in samenwerking met Waterschap Limburg en het programma WRL.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in § 6.1.2, waar wordt omschreven dat er in de toekomst rekening gehouden moet worden met het veranderend klimaat, een beleidsterrein is waaraan een goed onderbouwde inzet van watermolenlandschappen een positieve bijdrage kan leveren.	ZW-0987-14

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt. Wij zijn het met de hierin geformuleerde stelling eens.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wanneer vanuit een maatwerkbenadering gezocht wordt naar oplossingen voor de problematiek van de watermolens, het uitgangspunt uit § 6.4.2 in acht dient te worden genomen, namelijk dat keuzes of maatregelen op de ene plek niet mogen leiden tot problemen bij beneden- of bovenstrooms gelegen buren. Het is dan ook van groot belang de belofte gestand te doen om samen met het waterschap en het programma WRL de problematiek te benaderen vanuit de stroomgebiedsaanpak van een gehele beek, en te werken aan een aanpak van bron tot monding. Ook in § 6.4.9 wordt dit als uitgangspunt gehanteerd.	ZW-0987-13

Standpunt GS

Wij hebben kennis genomen van dit zienswijzepunt en zijn het hiermee grotendeels eens. Ook in paragraaf 6.4.7 (Wateroverlast monumenten en watermolens) wordt dit uitgangspunt (stroomgebiedsaanpak) genoemd. Alleen het in dit zienswijzepunt gebruikte woord "belofte" vinden wij hier iets te zwaar omdat er alles afwegende omstandigheden kunnen zijn waarin lokale bescherming zwaarder weegt dan stroomgebiedsaanpak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de rol van watermolenlandschappen binnen de diverse wateropgaven in de POVI op te nemen.	ZW-0987-2

Standpunt GS

Het opnemen van de locatie van de watermolenensembles in de kaartlaag watermolens én het uitvoeren van het maatwerkonderzoek naar de wateroverlastproblematiek vinden we een voldoende borging dat bij opgaven rond de ensembles ook gekeken wordt naar de rol van de watermolenlandschappen bij de diverse wateropgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in Limburg te kunnen beschikken over voldoende water voor onze watermolens	ZW-0987-17

Standpunt GS

In paragraaf 6.3.3 (Ambitie waterbeschikbaarheid) benoemen wij het doel om voldoende water te hebben voor alle functies die water nodig hebben. Hiervoor hanteert het waterschap bij waterschaarste de zgn. “verdringingsreeks” die wij hebben uitgewerkt in ons Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.95 Waterveiligheid- ROR

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.2: De ROR gaat over overstromingsrisico's voor heel Limburg, niet alleen voor de beekdalen, deze alinea hoort hier dus niet thuis.	ZW-1204-195

Standpunt GS

Indiener heeft gelijk dat de tekst over de ROR (Europese Richtlijn Overstromings Risico's) niet op zijn plaats is in paragraaf 6.10.2. De tekst gaat met name over de overstromingskaarten die voor heel Nederland zijn gemaakt, voortkomend uit een verplichting in de ROR. Deze zgn. ROR-kaarten geven informatie over de potentiële overstromingen in heel Nederland en dus ook in Limburg. Daarom verplaatsen wij deze tekst naar hoofdstuk 6.4 waarbij wij deze tekst tevens actualiseren. Omdat in het hoofdstuk 6.4 ook de overstromingskaarten zijn beschreven die speciaal voor het regionale watersysteem in de provincie Limburg (met name voor de POVI en voor het programma WRL) zijn gemaakt voegen wij uitleg toe over de verschillen tussen deze overstromingskaarten.

Gelet op het risico dat door publicatie van de ROR-kaarten verwarring ontstaat over de verschillende overstromingskaarten, hebben wij bezien of publicatie van de ROR-kaarten voor het grondgebied van de provincie Limburg noodzakelijk is. Dat blijkt zo te zijn, met name omdat de ROR verplicht tot het maken van overstromingskaarten (ROR-kaarten) voor minimaal drie scenario’s (van zeldzame tot frequente overstromingen). Andere verschillen zijn dat de ROR-kaarten de overstromingen vanuit de Maas laten zien en de POVI-kaarten niet, en dat de ROR-kaarten zijn gemaakt voor de huidige klimaatsituatie en de POVI kaarten voor het klimaat in het jaar 2100.".

Voorstel aan PS

De tekst van de nieuwe paragraaf 6.4.17 wordt verder aangevuld met: "In de paragrafen hierboven zijn de "Overstromingskaarten regionaal watersysteem" beschreven die het Waterschap Limburg ten behoeve van het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) en de POVI heeft laten maken. Die kaarten zijn voor de POVI gebruikt om ruimtelijke beleid op te baseren. De ROR-overstromingskaarten bieden daarnaast aanvullend inzicht. Er is geen beleid op gebaseerd.

De alinea met tekst over de ROR in paragraaf 6.10.2 wordt in zijn geheel geschrapt. Aan hoofdstuk 6.4 wordt een nieuwe paragraaf toegevoegd. Deze krijgt in de huidige indeling het nummer 6.4.17 met titel: “Overstromingskaarten Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)”.
De tekst van deze nieuwe paragraaf luidt als volgt:

”De overstromingskaarten die zijn gemaakt in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico’s (ROR) geven een beeld van de te verwachten overstromingen in heel Nederland waaronder de Limburgse rivieren en beken. Deze kaarten zijn onder verantwoordelijkheid van de provincies gepubliceerd in de Atlas Leefomgeving. Om het waterbewustzijn te verbeteren, hebben wij eind 2025 voor Limburg vernieuwde en uitgebreidere overstromingskaarten vastgesteld die eind 2025 gepubliceerd zijn in de genoemde Atlas.".

5.96 Waterveiligheid Maas- binnendijks meer ontwikkelruimte

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de recente aanscherping van de Beleidslijn grote rivieren (Bgr) de ontwikkelruimte in het Maasdal binnendijks heeft ingeperkt tot het moment dat de dijken voldoen aan nieuwe normen (uiterlijk 2050). Indiener ondersteunt het pleidooi van de provincie bij het rijk voor meer ontwikkelingsruimte in binnendijkse gebieden.

Indiener				
ZW-0186-59	ZW-0224-53	ZW-0237-39	ZW-0240-44	ZW-0242-48
ZW-0278-59	ZW-0317-59	ZW-1473-39	ZW-1479-91	

Zienswijze	**Indiener**
Indiener geeft aan dat de recente aanscherping van de Beleidslijn grote rivieren (Bgr) de ontwikkelruimte in het Maasdal binnendijks heeft ingeperkt tot het moment dat de dijken voldoen aan nieuwe normen (uiterlijk 2050). Indiener ondersteunt het pleidooi van de provincie bij het rijk voor meer ontwikkelingsruimte in binnendijkse gebieden.	ZW-0242-48

Standpunt GS

Dank voor uw ingebrachte zienswijze. Wij nemen hier kennis van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.97 Waterveiligheid Maas en Maasvallei

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwerp-POVI extra belemmeringen lijkt op te werpen voor de ruimtelijke ontwikkelruimte binnen de begrensde gebiedsontwikkelruimte (Lob van Gennep), en verzoekt expliciet te maken dat de beleidskaders in de ontwerpvisie niet leiden tot nieuwe knelpunten of blokkades, tenzij dat onderbouwd en bestuurlijk afgestemd is.	ZW-0317-189

Standpunt GS

Het is ons onduidelijk op welke extra belemmeringen u doelt. Kunt u dit verduidelijken?

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de recente aanscherping van de Beleidslijn grote rivieren (Bgr) de ontwikkelruimte in het Maasdal binnendijks heeft ingeperkt tot het moment dat de dijken voldoen aan nieuwe normen (uiterlijk 2050). Indiener ondersteunt het pleidooi van de provincie bij het rijk voor meer ontwikkelingsruimte in binnendijkse gebieden.	ZW-0166-49

Standpunt GS

Dank voor uw ingebrachte zienswijze. Wij nemen hier kennis van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van hun grond (Ingweg tot aan Kessel) aangewezen als uitbreidingsgebied glastuinbouw, niet strookt met het aanwijzen van hetzelfde gebied als Maasvallei (met het risico op overstroming).	ZW-0945-4

Standpunt GS

We kondigen in de POVI een actualisatie van het glastuinbouwbeleid aan. We zullen het door indiener ingebrachte punt in die actualisatie betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat ruim 60% van de Limburgse primaire waterkeringen niet voldoet aan de wettelijke ondergrens en verzoekt om prioritering en programmering binnen HWBP voor de waterkeringen die vallen onder categorie C of D.	ZW-0836-6

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij nemen hier kennis van. De planning en programmering van het HWBP wordt bepaald door de programmadirectie van het HWBP in overleg met de waterschappen en Rijkswaterstaat. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt de programmering vast. Dit gebeurt via het Deltafonds en de Rijksbegroting. De Provincie Limburg heeft hier geen rol in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan het niet eens te zijn het de toewijzing van hun percelen in Baarlo onder de aanduiding Maasvallei. Het hierbij opgenomen risico van hoogwater zou immers geweken moeten zijn door een nieuwe primaire waterkering.	ZW-0945-2

Standpunt GS

De aanduiding Maasvallei is gekoppeld aan het overstromingsgebied van de Maas (het "rivierbed") waar de beleidslijn Grote Rivieren van het Rijk van toepassing is. De begrenzing van het gebied Maasvallei is hetzelfde als de begrenzing van het rivierbed. Conform afspraak met het Rijk zal de status rivierbed in binnendijks gebied gaan vervallen als de dijk (primaire waterkering) aan de norm voldoet. Bij Baarlo is dat nu nog niet het geval. Dijkverbetering wordt momenteel voorbereid zodat de dijk over enkele jaren wel aan de norm zal voldoen. Als de uitvoering gereed is dan zal de status rivierbed in het binnendijkse gebied bij Baarlo vervallen en zal de aanduiding Maasvallei vervolgens worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de verlaging van de dam van het Lateraalkanaal in Horn vanwege het verhoogde risico op wateroverlast en stelt dat de provincie zich hiervoor actief moet inzetten bij Rijkswaterstaat.	ZW-1482-5

Standpunt GS

De verlaging van de dam resulteert in een waterstandsverhoging van max 5 cm in het retentiebekken Lateraalkanaal-Noord indien er geen mitigerende maatregelen worden genomen. In het project wordt echter de inlaat met 10 cm verhoogd (mitigerende maatregel), waardoor er netto geen waterstandsverhoging (of -daling) op treedt in het retentiebekken. De verlaging van de dam

heeft dus netto geen effect op het retentiebekken bij Horn. Verder levert de verlaging van de dam bij het Lateraalkanaal een waterstandsverlaging op tot 20 cm. De Provincie heeft zich hier actief voor ingezet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.1: Neem in de POVI op dat dijken onlosmakelijk horen bij het wonen in het Maasdal.	ZW-1204-194

Standpunt GS

In de betreffende paragraaf 6.10.1 is onder meer aangegeven dat we bedijkte gebieden in het Maasdal veilig willen houden. Daarmee is impliciet al aangegeven dat dijken onlosmakelijk horen bij het wonen in het Maasdal.
Als we dit nog eens in een aparte zin zouden benadrukken zouden we daarmee de suggestie kunnen wekken dat de motiverings- en compensatieplicht niet voor dijkverbeteringsprojecten zouden gelden. Die suggestie willen wij niet wekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 6.10.1: Overweeg om de omschrijving toe te spitsen op het buitendijks deel van het rivierbed.	ZW-1204-193

Standpunt GS

In de POVI is de begrenzing van de Maasvallei, onderdeel van de groenblauwe landbouwzone, gekoppeld aan de begrenzing van het rivierbed. Zo lang binnendijkse gebieden onderdeel uitmaken van het rivierbed is deze omschrijving dus ook van toepassing op deze binnendijkse gebieden. Waar de dijken na uitvoering van dijkverbetering aan de norm zullen voldoen zal ook de status 'rivierbed' in deze binnendijkse gebieden vervallen. Vervolgens zal ook de begrenzing van de Maasvallei in de POVI daarop worden aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in paragraaf 6.2.3 wordt gerefereerd aan de 'nieuwe' normen voor waterveiligheid. Deze normen zijn al enige tijd van kracht, niet passend om dit nog de 'nieuwe' normen te blijven noemen. Daarom stelt indiener voor de tekst te vervangen door: "[…] maar wanneer de dijken aan de wettelijke normen, zoals vastgelegd in het Bkl als omgevingswaarde (uiterlijk in 2050) […]".	ZW-1204-113

Standpunt GS

Wij vinden dit een terechte opmerking en nemen uw suggestie over.

Voorstel aan PS

De tekst in paragraaf 6.2.3 "Op dit moment horen de meeste binnendijkse gebieden ook nog tot dit rivierbed, maar wanneer de dijken aan de nieuwe normen voldoen (uiterlijk in 2050), dan vervalt deze aanduiding daar." vervangen door "Op dit moment horen de meeste binnendijkse gebieden ook nog tot dit rivierbed, maar wanneer de dijken aan de wettelijke normen voldoen (uiterlijk in 2050), dan vervalt deze aanduiding daar. Deze normen zijn als omgevingswaarden vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)."

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in paragraaf 6.2 aandacht voor het profiel van vrije ruimte, het reserveren van ruimte voor toekomstige dijkversterkingen. Op basis van de nieuwe landelijke richtlijnen dient dit in de omgevingsvisie te landen: "Provincies en gemeenten verwijzen in respectievelijk hun omgevingsvisie en omgevingsplan naar het (geactualiseerde) profiel van vrije ruimte".	ZW-1204-110

Standpunt GS

Wij zullen in paragraaf 6.2.3 aandacht besteden aan het profiel van vrije ruimte.

Voorstel aan PS

Aan paragraaf 6.2.3 (onderaan) toevoegen: "Conform landelijke richtlijnen heeft het Waterschap Limburg in de waterschapsverordening zgn. "profielen van vrije ruimte" vastgelegd om toekomstige dijkversterkingen mogelijk te houden. In dit gebied gelden daarom beperkingen voor ruimtelijke ontwikkelingen. "

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft van harte de passages in de POVI die aan de Maas zoveel als mogelijk ruimte geven en benadrukt het grote belang van ruimte voor de rivier; voor een toekomstbestendig riviersysteem én voor het borgen van waterveiligheid op de lange termijn.	ZW-1204-55

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij nemen hier kennis van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit in de Maasvallei voor een stop op het gebruik van waterstandsdaling voor ontwikkelinitiatieven.	ZW-1204-24

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij nemen kennis van uw verzoek. Wij vinden het belangrijk om ruimte te behouden voor ontwikkelmogelijkheden in de Maasvallei mits er voldaan wordt aan wet- en regelgeving. In de betreffende projecten worden afspraken gemaakt over de hoeveelheid waterstandsdaling die een project moet realiseren en welk gedeelte daarvan benut mag worden voor ontwikkelinitiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om de passage in paragraaf 6.2.3 te herzien waarin een kader wordt geschetst waarbij waterstandsdaling door rivierverruiming kan worden gebruikt ter compensatie van (andere) ontwikkelingen met een waterstandsverhogend effect. Dit past niet in de kaders van water en bodem sturender en hiermee worden de gevolgen van hoogwater rechtstreeks afgewenteld op toekomstige generaties. Ruimte voor de Maas moet het speerpunt zijn in het provinciaal beleid voor de Maasvallei.	ZW-1204-56

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij nemen kennis van uw verzoek. Ruimte voor de Maas is inderdaad een speerpunt in ons beleid. Wij vinden het belangrijk om daarnaast ruimte te behouden voor ontwikkelmogelijkheden in de Maasvallei mits er voldaan wordt aan wet- en regelgeving. In de betreffende projecten worden afspraken gemaakt over de hoeveelheid waterstandsdaling die een project moet realiseren en welk gedeelte daarvan benut mag worden voor ontwikkelinitiatieven.

Voorstel aan PS

Aan het einde van passage 6.2.3. "Enerzijds omdat ... moeten blijven." wordt de volgende zin toegevoegd: Via de Maasprojecten zetten we ons in om meer ruimte voor de rivier te realiseren. Dit draagt bij aan een robuust en toekomstbestendig watersysteem.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat nieuwe woningbouw in risicogebieden langs de Maas, zoals Maastricht (Zuidelijk Maasdal), pas mag plaatsvinden nadat de veiligheid en watermaatregelen geborgd zijn.	ZW-1482-4
Indiener verzoekt de Provincie om maatregelen te borden voordat wordt ingestemd met nieuwe woningplannen in Maastricht (Zuidelijk Maasdal) en elders langs de Maas.	ZW-1429-8 ZW-1440-7
Indiener verzoekt de provincie om maatregelen te borgen voordat wordt ingestemd met nieuwe woningbouwplannen in Maastricht (Zuidelijk Maasdal) en elders langs de Maas. En de onvoldoende en geheel niet beschermde wijken, dorpen en woongebieden zo snel mogelijk het vereiste beschermingsniveau te geven.	ZW-1499-17

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Het Rijk is verantwoordelijk voor de regelgeving omtrent hoogwaterveiligheid langs de grote rivieren, waaronder de Maas. Wij toetsen de woningbouwplannen van gemeenten aan de vigerende wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat gemeentes bij het aanpassen van hun omgevingsplannen rekening houden met de toekomstige vervallen status van binnendijkse delen van de Maasvallei, om verkeerde conclusies en onnodige beperkingen te voorkomen.	ZW-0646-3 ZW-0647-3 ZW-0653-3 ZW-0654-3

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Gemeenten dienen zich te houden aan de geldende wet- en regelgeving die hen vanuit het Rijk wordt opgelegd middels de Beleidslijn grote rivieren geldend in het rivierbed. Er kan niet vooruitgelopen worden op toekomstige wijzigingen van de begrenzing van het rivierbed. De aanduiding Maasvallei is gelijk aan de begrenzing van het rivierbed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt duidelijkheid omtrent de rol van Provincie Limburg met betrekking tot grootschalige Maasprojecten en waterveiligheid.	ZW-1429-9 ZW-1440-8

Standpunt GS

De Provincie Limburg draagt in grote hoogwaterveiligheidsprojecten langs de Maas voornamelijk bij aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en het versterken van de ruimtelijk-economische ontwikkeling, waarbij gebiedskwaliteiten worden behouden en versterkt. De rol van de Provincie Limburg in de Maasprojecten is die van bevoegd gezag m.b.t. het goedkeuren van het projectbesluit en de Provincie Limburg beslist over de vergunningverlening m.b.t. flora en fauna en gebiedsbescherming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het in paragraaf 6.2.4 onduidelijk wat met 'een Maasproject voor Roermond' wordt bedoeld en vraagt om verduidelijking.	ZW-1204-114

Standpunt GS

In de bestuursovereenkomst Waterveiligheid en Ruimte in Limburg van 2022 is opgenomen dat er in de omgeving van de Maas bij Roermond een MIRT onderzoek zal worden gestart naar de waterveiligheidsopgave in dat gebied. Inmiddels loopt er een pre-verkenning voor een samenhangende aanpak van de hoogwaterveiligheidsopgaven voor de Roer en de Maas bij Roermond. De verwachting is dat hier de komende jaren meer duidelijkheid over gaat komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het noodzakelijk dat ruimte voor de Maas speerpunt is van het provinciaal beleid om hoogwaterveiligheid in de Maasvallei te borgen.	ZW-1204-23

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Ruimte voor de Maas is een van de speerpunten in ons provinciaal beleid voor de Maasvallei.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de plannen voor meer ruimte voor de Maas zich verhouden tot bestaande of nieuwe bouwmogelijkheden in het gebied, en hoe om wordt gegaan met mogelijke strijdigheden tussen waterruimtebehoefte en bouwmogelijkheden in de Maasvallei.	ZW-0188-28

Standpunt GS

Momenteel is het Rijk nog aan het onderzoeken binnen het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 of er meer ruimte voor de rivieren in Nederland nodig is met het oog op klimaatveranderingen. Er lopen nog diverse onderzoeken m.b.t. de Maasvallei. Uiteindelijk is het aan het Rijk om ruimte te reserveren langs de Maas t.b.v. hoogwaterveiligheid. Welk regime hier vervolgens op van toepassing zal zijn en wat er mogelijk zal zijn qua bouwactiviteiten, is ook aan het Rijk om te bepalen. De Provincie Limburg onderschrijft in haar beleid "ruimte waar het kan, dijken waar het moet" en geeft daarmee een voorkeur aan rivierverruiming boven dijkversterking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de provincie het uitgangspunt van meer ontwikkelingsruimte in de Maasvallei gaat realiseren ten opzichte van de Beleidslijn grote rivieren 2025. Er wordt gevraagd naar concrete	ZW-0188-29

maatregelen of beleidsacties en de wijze van samenwerking met betrokken gemeenten, zoals de gemeente Maasgouw, die dit uitgangspunt ondersteunen.

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij vinden het belangrijk om ruimte te behouden voor ontwikkelmogelijkheden in de Maasvallei mits er voldaan wordt aan wet- en regelgeving. In de betreffende projecten worden afspraken gemaakt over de hoeveelheid waterstandsdaling die een project moet realiseren en welk gedeelte daarvan benut mag worden voor ontwikkelinitiatieven. In dergelijke projecten wordt beoordeeld of dit in lijn is met de Beleidslijn grote rivieren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt te verduidelijken wat de rol is van PL in Maasprojecten. (par. 6.2.2.)	ZW-1499-18

Standpunt GS

De Provincie Limburg draagt in grote hoogwaterveiligheidsprojecten langs de Maas voornamelijk bij aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, natuur en het versterken van de ruimtelijk-economische ontwikkeling, waarbij gebiedskwaliteiten worden behouden en versterkt. De rol van de Provincie Limburg in de Maasprojecten is die van bevoegd gezag m.b.t. het goedkeuren van het projectbesluit en de Provincie Limburg beslist over de vergunningverlening m.b.t. flora en fauna en gebiedsbescherming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.98 Bijzondere opmerkingen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.5.2 , 2.5.4 en 6.2.4 de effecten van de watermaatregelen op het spoor in de visie omschrijven.	ZW-1460-7

Standpunt GS

De infrastructuur, waaronder het spoor, is een belangrijk aandachtspunt in de regionale stresstesten die wij samen met de partners uitvoeren. de genoemde paragrafen gaan in het algemeen over de opgaven voor water. De wateropgaven op het spoor zijn te specifiek op hier te benoemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bijlage met de financiële stand van zaken van WRL per september 2025.	ZW-1440-13

Standpunt GS

De POVI is niet de plaats om financiële informatie over en programma op te nemen. Het programma WRL rapporteert halfjaarlijks over de voortgang en de financiële situatie. Die rapportages zijn openbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het waterschap verantwoordelijk wordt gehouden voor wateroverlast die het gevolg is van door het waterschap aangelegde waterbergingen, en dat dit wordt opgenomen in het beleid.	ZW-1482-8
Indiener verzoekt dat het Waterschap wordt opgenomen als verantwoordelijke partij voor door het waterschap aangelegde waterbergingen. par 6.4.5	ZW-1499-22

Standpunt GS

In de Omgevingsverordening Limburg is een inspanningsverplichting voor het waterschap opgenomen om in aangewezen gebieden de gemiddelde kans op overstroming uit het regionale watersysteem te beperken tot de per gebied bepaalde norm. Het waterschap dient de maatregelen -waterbergingen of anderszins- te bepalen en uit te voeren waarmee uiterlijk in 2035 aan bedoelde norm kan worden voldaan. Indien in een aangewezen gebied niet wordt voldaan aan bedoelde norm omdat de capaciteit van een waterberging ontoereikend is voldoet het waterschap (nog) niet aan de geldende verplichting. Aanpassing van de POVI is derhalve niet nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.5 Een vitale bodem en een robuust watersysteem: Volgens indiener wordt alleen een probleem geschetst, er wordt geen aanzet gegeven voor een oplossing.	ZW-0145-21

Standpunt GS

De POVI geeft de visie van de provincie op de ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij geven we aan welke opgaven er zijn en welke richting wij op willen gaan. Op een aantal punten zal dit verder moeten worden uitgewerkt.

Voor het onderdeel water zal dit gebeuren in het Provinciaal Waterprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.99 Geen SMART doelen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er geen heldere SMART doelen zijn geformuleerd met betrekking tot watersystemen.	ZW-1429-11 ZW-1440-10
Indiener geeft aan dat in zowel landelijk als stedelijk gebied geen heldere SMART doelen zijn geformuleerd.	ZW-1429-10 ZW-1440-9
Indiener stelt dat het huidige provinciale beleid geen heldere, SMART-geformuleerde doelen kent voor waterberging en klimaatadaptatie en verzoekt concretere doelstellingen en transparantie over behaalde resultaten.	ZW-1482-7
Indiener wijst op het ontbreken van SMART geformuleerde doelen ten aanzien van water in par. 6.4.2	ZW-1499-21

Standpunt GS

In de POVI zijn ten opzichte van water doelen geformuleerd waar dit nodig is. In het provinciaal waterprogramma, dat zal volgen op deze POVI, zullen een aantal doelen nog verder worden uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.100 Intrekgebieden onjuist

Zienswijze	Indiener
Er wordt gesproken over intrekgebieden rondom Natura-2000 gebieden waar watervriendelijke landbouw zou moetem moeten plaatsvinden. Indiener stelt dat het deel van de POVI over waterkwaliteit onjuist is.	ZW-0339-3 ZW-0340-3 ZW-0341-3 ZW-0342-3

Standpunt GS

De in de POVI opgenomen intrekgebieden Natura2000 zijn alle gebaseerd op onderzoek. Daarbij is gekeken vanuit welke gronden het water naar de Natura 200 gebieden trekt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

5.101 Waterkwaliteit- zeer zorgwekkende stoffen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ontwikkeling van handelingsperspectieven voor Zeer Zorgwekkende Stoffen vraagt om verduidelijking van verantwoordelijkheden.	ZW-0207-74 ZW-0238-64 ZW-0253-78 ZW-0314-64

Standpunt GS

De aanpak van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) is toegelicht op Aanpak van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) | Informatiepunt Leefomgeving.

Deze aanpak bestaat uit verschillende onderdelen. Het eerste deel bestaat uit een bronaanpak, de vervanging van de ZZS door een stof die niet of veel minder gevaarlijk is, waarvoor het rijk, bij de toelating of het verbieden van stoffen, verantwoordelijk is. Het tweede onderdeel omvat de minimalisatie van de emissie door het betreffende bedrijf en de beoordeling van de immissie door het voor de omgevingsvergunning bevoegde gezag. Tenslotte moet het betreffende bedrijf een vermijdings- en reductieprogramma opstellen waarin inzicht wordt geboden in de verbeteringsacties voor de komende 5 jaar. Het voor de omgevingsvergunning bevoegde gezag houdt toezicht op de naleving van de op het bedrijf rustende verplichtingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

6. Gezonde en veilige leefomgeving

6.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt in de Omgevingsvisie het belang en de kaders van voldoende fysieke en milieuruimte voor het bedrijf te borgen, met name voor omgevingsveiligheid en geluid. De indiener geeft aan dat het hebben van voldoende fysieke en milieuruimte essentieel is voor diverse beoogde transities en wil dit invullen in dialoog met de Provincie en andere partijen. Hierbij verwijst de indiener als voorbeeld naar de omgevingsvisie van een gemeente.	ZW-0198-28

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang dat bedrijven voldoende fysieke en milieuruimte nodig hebben om duurzaam te kunnen opereren en de gewenste transities te kunnen realiseren. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat er binnen Limburg ruimte wordt geboden aan economische activiteiten, waarbij bedrijventerreinen van provinciaal belang specifiek zijn aangewezen om economische waarden te beschermen en te versterken. Tegelijkertijd is het van belang om zorgvuldig af te wegen tussen economische belangen enerzijds en het beschermen van het milieu en de leefomgeving anderzijds, bijvoorbeeld ten aanzien van omgevingsveiligheid en geluid. Dat vraagt om maatwerk, waarbij in dialoog met betrokken bedrijven en andere stakeholders per gebied passende afwegingen worden gemaakt. Wij staan open voor verdere dialoog met het bedrijfsleven en andere partijen om gezamenlijk invulling te geven aan deze balans. Daarbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat zowel ruimte voor economische ontwikkeling als het borgen van een gezonde en veilige leefomgeving centraal staan binnen de kaders van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er wordt gesproken over een coördinerende rol en rol als netwerkpartner van de Provincie Limburg als het gaat om gezondheid en veiligheid. Bij Schone lucht Akkoord staat weer een stimulerende rol. Dan weer een regulerende rol. Het is voor indiener onduidelijk wat de rol van de Provincie nou precies is, waar neemt deze de leiding en waar niet? Daarnaast ontbreekt het volgens indiener aan sturing vanuit de Provincie Limburg op gezondheid.	ZW-0187-8

Standpunt GS

Het klopt dat voor verschillende aspecten voor verschillende rollen door de Provincie Limburg wordt gekozen, passend bij het subsidiariteitsbeginsel en ambitie. De Provincie geeft sturing op gezondheid, bijvoorbeeld door samenwerking te organiseren, projecten te stimuleren en beleid te ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat wordt genoemd dat de Brightlands Maastricht Health Campus is gericht op gezondheidszorg, geneeskunde en biowetenschappen en bijdraagt aan de kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap. Indiener geeft aan het fijn te vinden dat Brightlands genoemd wordt. Indiener geeft aan dat het meer recht zou doen om bv. het volgende te vermelden: kennis- en onderzoeksinstellingen zoals Brightlands zijn gericht op…	ZW-0263-14

Standpunt GS

Wij begrijpen deze verduidelijking.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.1 van ‘De Brightlands Maastricht Health Campus is gericht op gezondheidszorg, geneeskunde en biowetenschappen, en draagt bij aan de kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap.’ naar ‘Kennis- en onderzoeksinstellingen, zoals de Brightlands Maastricht Health Campus, zijn gericht op gezondheidszorg, geneeskunde en biowetenschappen, en dragen bij aan de kennisinfrastructuur en bedrijvigheid in de gezondheidswetenschap.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de afgelopen jaren diverse rapporten zijn verschenen die aantonen dat het provinciaal VTH stelsel niet is toegerust op het omgaan met complexe industriële activiteiten in relatie tot nabijgelegen woongebieden. Indiener stelt dat de POVI dit niet erkend en geeft ook niet aan dit stelsel wordt hervormd.	ZW-0123-2

Standpunt GS

De versterking van het VTH-stelsel waaraan u refereert is geen onderdeel van de scope van de POVI. Dit traject is een landelijk traject met verschillende acties waarin de Provincie in participeert. Volgens de laatste rapportage voldoet de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (uitvoerder van de provinciale VTH-taken op het gebied van milieu) aan de robuustheidscriteria die in juni 2023 bestuurlijk zijn vastgelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de teksten in de ontwerp-POVI'25 over Defensiebelangen of -terreinen moeten worden geactualiseerd op basis van de eerste besluiten van het Kabinet met betrekking tot het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Indiener geeft aan dat nu de voormalige vliegbasis de Peel niet langer de voorkeurslocatie is voor de stationering van jachtvliegtuigen, zij streven naar het opheffen van de planologische beperkingen rond de voormalige vliegbasis.	ZW-0166-154

Standpunt GS

De tekst die in de ontwerp-POVI stond is nog steeds actueel. Met betrekking tot de voormalige vliegbasis De Peel verandert er door de recente besluitvorming niets. De jachtvliegtuigcapaciteit komt weliswaar niet in De Peel, maar het Rijk heeft geen besluit genomen om de (juridische) status van vliegbasis in te trekken. Daarom blijven de beperkingengebieden rondom deze voormalige vliegbasis van kracht. Het Rijk bepaalt wanneer de beperkingengebieden opgeheven worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt bij paragraaf 8.7.1 op dat risicocommunicatie een verantwoordelijkheid is van de lokale overheden, niet van de VRZL.	ZW-0314-148

Standpunt GS

Indiener is correct. De tekst van de POVI is op basis van de zienswijze aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 8, paragraaf 7,1 van ‘De Veiligheidsregio Zuid-Limburg neemt hierin het voortouw, vanuit haar wettelijke taken en verantwoordelijkheden voor risico- en crisiscommunicatie’ naar ‘De gemeenten zijn verantwoordelijk voor risicocommunicatie en worden hierbij ondersteund door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg, die tevens het voortouw neemt in de crisiscommunicatie.’

Zienswijze	Indiener
Indiener stel voor om bij Paragraaf 8.2.6.1 de militaire opstelterreinen voor het vervoeren van defensiematerieel over het spoor toevoegen.	ZW-1460-11

Standpunt GS

Het opstelterrein Eygelshoven staat aangeduid als Lokaal Spoor, net als andere rangeer- en opstelterreinen. Een aparte categorie voor militaire opstelterreinen introduceren heeft geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bij (milieu)vergunningverlening en planologische besluiten een expliciete toetsing op cumulatieve gezondheidseffecten vereist moet worden. Hiervoor moeten duidelijke instrumenten worden ontwikkeld. Hierbij moet gezondheid niet adviserend zijn, maar kan sturend zijn binnen de besluitvorming.	ZW-1035-49

Standpunt GS

GS onderkennen het belang van gezondheid. In de POVI is een gezonde en veilige leefomgeving opgenomen als één van de uitgangspunten voor het provinciaal omgevingsbeleid.

Tevens erkennen wij de wens om cumulatieve gezondheidseffecten nadrukkelijk te betrekken bij (milieu)vergunningverlening en planvorming. Dit is echter een complexe opgave, mede vanwege het ontbreken van landelijk vastgestelde methodieken en toetsingskaders. Dit vraagt om verdere ontwikkeling en verfijning van meet- en afwegingsinstrumenten. We werken mee aan de door het Rijk ontwikkelde pilots als uitwerking van de Actieagenda Industrie en Omwonenden.

Binnen de huidige systematiek van de Omgevingswet en de daaraan gekoppelde regelgeving wordt gezondheid expliciet betrokken als onderwerp bij het opstellen van omgevingsplannen, programma's en besluiten. Op dit moment is gezondheid daarbij in belangrijke mate adviserend van karakter. De Provincie volgt landelijke ontwikkelingen op dit gebied, en is bereid om, waar mogelijk en juridisch haalbaar, gezondheidsaspecten steeds nadrukkelijker te betrekken en verder te ontwikkelen binnen haar bevoegdheden en beleidskaders. We blijven hierover in gesprek met betrokken partners en het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 2.7.5.2 de kwaliteit van de leefomgeving onbenoemd blijft en verzoekt om hardere uitgangspunten op te nemen zoals: • Minimaal geen toename van het aantal geluidgehinderden als gevolg van industrie en vervoer. • Minimaal geen vergroting van veiligheidscontouren. • Minimaal geen verslechtering van de luchtkwaliteit. • Groene-/landschappelijke inpassing van nieuwe ontwikkelingen. • Participatie.	ZW-0314-147

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een kwalitatief goede leefomgeving en streven naar een gezonde en veilige omgeving voor inwoners. In de POVI is gezondheid een belangrijk afwegingsfactor, maar het opnemen van harde normen zoals "geen toename van geluidgehinderden" of "geen verslechtering van luchtkwaliteit" is niet altijd haalbaar of juridisch verplicht.

De Omgevingswet vraagt om een integrale belangenafweging, waarbij gezondheid, veiligheid, economische ontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en andere maatschappelijke belangen worden meegewogen. De POVI geeft richting aan deze afweging door ambities en kaders te formuleren, maar biedt ook ruimte om per situatie maatwerk te leveren. Voor aspecten zoals groene inpassing en participatie onderschrijven wij het belang en nemen wij deze mee in de uitvoering van beleid en projecten. Wij blijven inzetten op verbetering van de leefomgeving, maar niet in de vorm van absolute uitsluitingen, omdat dit de noodzakelijke flexibiliteit en integrale afweging zou beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om bij Paragraaf 8.2: een onderdeel gericht op spoorveiligheid toe te voegen. Dit betreft zowel de veiligheid van het functioneren van het spoor in zijn algemeenheid (en de juridische randvoorwaarden daarbij) als ook de eisen vanuit basisnet voor spoorgoederenvervoer. Het duidelijk opnemen van deze regels bij de ruimtelijke keuzes is nodig om de verwachtingen richting de omgeving en betrokkenen te beheersen.	ZW-1460-10

Standpunt GS

Spoorveiligheid is niet primair een bevoegdheid van de Provincie. De Provincie is bevoegd gezag voor het transport van gevaarlijke stoffen waar deze over provinciale wegen gaan. Wij kennen in Limburg geen provinciale spoorwegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie een coördinerende en afstemmende taak in brede zin op zich te nemen om zo de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren.	ZW-1038-15

Standpunt GS

Wij waarderen de constructieve houding van de gemeente. De POVI blijft uitgaan van een duidelijke taakverdeling: de Provincie coördineert bij provinciale en grensoverschrijdende opgaven, terwijl afstemming en kwaliteitsverbetering van de leefomgeving primair gemeentelijke verantwoordelijkheden zijn. Dit volgt uit wettelijke kaders en het subsidiariteitsbeginsel. De voorgestelde rolverdeling waarborgt samenwerking zonder afbreuk te doen aan ieders taken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in hoofdstuk 8 een paragraaf op te nemen voor geurhinder net als gedaan is met paragraaf 8.5 voor geluid en stilte.	ZW-1389-7

Standpunt GS

De ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie bevat reeds een paragraaf die ziet op geurhinder. Deze is te vinden in paragraaf 8.6.1. Geur specifiek in relatie tot veehouderij is te vinden onder § 11.2.1.2.2 Veehouderij en geur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor het aspect Trillingen. Hoewel er geen wettelijke normen bestaan voor trillinghinder voor de toekomstige bewoners/ gebruikers van bebouwing dicht bij het spoor, wordt dit wel door Informatiepunt Leefomgeving aanbevolen.	ZW-1460-22

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een robuuste uitvoering van het VTH-stelsel. De versterking van dat stelsel is een landelijk traject met verschillende acties waarin de Provincie in participeert. Dit traject is geen onderdeel van de scope van de POVI. Volgens de laatste rapportage voldoet de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (uitvoerder van de provinciale VTH-taken op het gebied van milieu) aan de robuustheidscriteria die in juni 2023 bestuurlijk zijn vastgelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dat de POVI de verwevenheid tussen gezondheid en de benodigde versterking VTH stelsel adresseert	ZW-1035-47

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een robuuste uitvoering van het VTH-stelsel. De versterking van dat stelsel is een landelijk traject met verschillende acties waarin de Provincie in participeert. Dit traject is geen onderdeel van de scope van de POVI. Volgens de laatste rapportage voldoet de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (uitvoerder van de provinciale VTH-taken op het gebied van milieu) aan de robuustheidscriteria die in juni 2023 bestuurlijk zijn vastgelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om gezondheid sturend maken in ruimtelijke afwegingen en niet slechts beschrijvend.	ZW-1035-48
Indiener vraagt om Provinciale ambitie in de POVI om toe te werken naar de gezondheidskundige advieswaarden (waaronder WHO-luchtkwaliteitsnormen, en richtlijnen voor geur en geluid)	ZW-1035-46

Standpunt GS

Wij delen de ambitie om te streven naar een gezonde leefomgeving. Dit betekent dat gezondheid een belangrijk belang is bij de afwegingen die wij maken. Het voldoen aan gezondheidskundige advieswaarden, zoals WHO-luchtkwaliteitsnormen en richtlijnen voor geur en geluid, is niet wettelijk verplicht en (nog) niet altijd haalbaar. In de POVI wordt daarom een integrale afweging gemaakt tussen gezondheid, leefbaarheid, economische ontwikkeling en andere maatschappelijke belangen. Wij blijven inzetten op verbetering van de leefomgeving, waarbij gezondheid een zwaarwegend aspect is, maar niet het leidende criterium.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 3.3.2 Aandacht voor de omgekeerde werking geldt volgens indiener niet alleen voor landbouw bestrijdingsmiddelen, maar ook voor de overlast die de aanwezigheid van de MMA veroorzaakt.	ZW-0145-24

Standpunt GS

Wij erkennen dat het principe van omgekeerde werking breed toegepast dient te worden. Het voorbeeld van omgekeerde werking in landbouwgebieden is dan ook niet limitatief bedoeld. In het door indiener aangehaalde voorbeeld van MAA geldt bijvoorbeeld dat er wettelijke beperkingen gelden vanuit geluid en veiligheidsregelgeving met betrekking tot het bouwen van woningen dichtbij de luchthaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een expliciete verankering van een sociale effectentoets bij planvorming in het buitengebied.	ZW-0324-8

Standpunt GS

De Omgevingsvisie beschrijft onze visie en ambities voor Limburg. Bij specifieke planvorming wordt er door het bevoegd gezag (meestal gemeente) een afweging gemaakt van de lokaal-specifieke belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.2 Definities

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de definitie(s) van ‘leefmilieu’ en ‘leefbaarheid’ expliciet op te nemen in de POVI en aan te geven op welke wijze deze voor inwoners worden geborgd, inclusief toetsingscriteria.	ZW-0923-7

Standpunt GS

In Bijlage 1 - Begripsbepalingen van de ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie wordt 'leefbaarheid' omschreven als 'Mate waarin een omgeving geschikt is om prettig te wonen, werken en recreëren.' Een definitie van 'leefmilieu' zullen wij opnemen in Bijlage 1. De omschrijving van het begrip zal als volgt luiden: 'De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.' Aangezien de casussen waarin de woorden leefmilieu en leefomgeving kunnen worden gebruikt, sterk uiteen kunnen lopen, kunnen wij naast de kaders uit wet- en regelgeving, geen algemene toetsingscriteria hiervoor opnemen. Uiteraard wordt er, waar relevant en van toepassing, per project een zorgvuldige afweging gemaakt, waarin ook de impact op de leefomgeving wordt meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1 - Begripsbepalingen : ‘Leefmilieu - 'De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.’

6.3 Externe veiligheid

Zienswijze	Indiener
De POVI beschrijft in paragraaf 8.2.3.3. de ambitie om een adequate beheersing van risico's met gevaarlijke stoffen te waarborgen en de integrale veiligheid op en rondom Chemelot te verbeteren. Het verminderen van risico’s bij Seveso-inrichtingen wordt primair bereikt door het terugdringen van de PR-10-6 en/of door het voor zover mogelijk terugdringen van de aandachtsgebieden externe veiligheid. Indiener verzoekt dit op deze manier op te nemen in de POVI.	ZW-0302-37

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat het beheersen van risico’s met gevaarlijke stoffen niet uitsluitend neerkomt op het verkleinen van risicocontouren. Juist ook door middel van zorgvuldige vergunningverlening, effectief toezicht en consequente handhaving geven wij invulling aan onze verantwoordelijkheid als bevoegd gezag.

Daarnaast werken wij samen met betrokken gemeenten en Chemelot (als vervolg op het veiligheidsconvenant) van het aan een bredere benadering van veiligheid.

Het begrip ‘integrale veiligheid’ is niet eenduidig en kan leiden tot verschillende interpretaties. Daarom kiezen wij ervoor om in de POVI het begrip ‘veiligheid’ te hanteren.
Hiermee sluiten we beter aan bij de uitvoeringspraktijk.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 8, paragraaf 2.3.2: ‘integrale’.

Zienswijze	Indiener
De Provincie geeft in § 8.2.3.3 Uitvoeringsinstrumenten omgevinqsveiligheid aan de 'herintroductie van de groepsrisicoberekening voor aandachtsgebieden te onderzoeken'. Niet is beschreven met welk doel dit instrument wordt onderzocht en wat de Provincie hiermee voor ogen heeft. Omdat de gemeente in veel gevallen verantwoordelijk is voor de afweging van het groepsrisico verzoekt indiener betrokken te worden in dit onderzoek, de consequenties van de herintroductie van het groepsrisico en de besluitvorming hierover. Indiener verzoekt om voor Chemelot ten aanzien van de uitvoeringsinstrumenten omgevingsveiligheid zoveel mogelijk vast te houden aan de met elkaar afgesproken systematiek en de tekst in de POVI hierop aan te passen.	ZW-0302-35

Standpunt GS

Dit betreft specifiek vervoer gevaarlijke stoffen over provinciale wegen. Vanuit diverse gemeenten is een oproep aan de Provincie gedaan om, daar waar het provinciale wegen als risicobron betreft, gemeenten een handvat te bieden. Om die reden worden de mogelijkheden daartoe nader onderzocht. Zoals u terecht opmerkt is en blijft het groepsrisico een gemeentelijke afweging. De gemeenten zullen worden betrokken bij het onderzoek dat in 2026 wordt gestart met betrekking tot het vervoer van gevaarlijke stoffen over de provinciale wegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat in paragraaf 8.2.3.2 het begrip 'integrale veiligheid' nog onvoldoende uitgewerkt en gedragen om als toetsingskader te dienen en vraagt zich af welke ambitie hier ligt.	ZW-0314-23

Standpunt GS

De POVI is een strategisch beleidsdocument en primair geen toetsingskader voor vergunningverlening of detailafwegingen. De POVI geeft richting en kaders op hoofdlijnen, terwijl toetsing plaatsvindt op basis van wettelijke normen en specifieke regelingen in uitvoeringsinstrumenten zoals het omgevingsplan en vergunningen.

Wij werken samen met betrokken gemeenten en Chemelot (als vervolg op het veiligheidsconvenant) aan een bredere benadering van veiligheid. Het begrip ‘integrale veiligheid’ is niet eenduidig en kan leiden tot verschillende interpretaties. Daarom kiezen wij ervoor om ons in de POVI het begrip ‘veiligheid’ te hanteren. Hiermee sluiten we beter aan bij de uitvoeringspraktijk.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 8, paragraaf 2.3.2: ‘integrale’.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ligging van Chemelot een groot veiligheidsprobleem vormt en dat niet alleen veiligheid, maar ook security even zwaar moet wegen in de beoordeling van risico’s. Indiener wijst daarbij op het omvangrijke 1%-letaliteitsgebied bij Chemelot en stelt dat bij een calamiteit veel slachtoffers onder omwonenden kunnen vallen, waardoor bovenwettelijke maatregelen nodig zijn. Indiener stelt dat nieuwe fabrieksontwikkelingen (zoals het Furec-project en de dronesfabriek) leiden tot extra veiligheidsrisico’s voor omwonenden van Chemelot. Indiener verzoekt dat de tanks op TP2 en TP3 bij Chemelot worden verwijderd, omdat deze een structureel en voortdurend gevaar voor omwonenden opleveren. Indiener maakt bezwaar tegen verdere groei van Chemelot op de huidige locatie vanwege de reeds grote risico’s en overlast voor omwonenden.	ZW-1448-1

Standpunt GS

Wij begrijpen de zorgen over een veilige leefomgeving rond Chemelot en nemen die serieus. Als Provincie zijn wij bevoegd gezag voor complexe bedrijven zoals die op het Chemelot-terrein. De Omgevingsdienst Zuid-Limburg toetst alle activiteiten aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid (inclusief security vanuit de Seveso-regelgeving) en milieu en houdt daar toezicht op. Risicovolle bestaande en nieuwe installaties bij Chemelot worden alleen vergund als ze voldoen aan de wettelijke normen en veiligheidseisen, mede met het oog op het beschermen van omwonenden. Daarnaast zijn wij samen met de andere overheden actief in het voortdurend verbeteren van de omgevingsveiligheid rondom Chemelot. In 2025 is het convenant ‘Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en omgeving’ afgerond, met daarin afspraken over bovenwettelijke maatregelen om de veiligheid op en rondom Chemelot te verhogen. Gemeenten Sittard-Geleen en Stein en de Provincie Limburg organiseren ook twee keer per jaar een bijeenkomst waar inwoners en belanghebbenden worden geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen (omgevingsdialoog). Hierbij kunnen deelnemers vragen stellen en in gesprek gaan met de overheden en Chemelot.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt de Provincie om aan te duiden of nog andere ontwikkelingen met betrekking tot transport van gevaarlijke spelen, die ook gevolgen hebben voor de planvorming en waarover eenzijdige convenantafspraken worden gemaakt.	ZW-1164-24

Standpunt GS

Op dit moment zijn bij de Provincie geen andere ontwikkelingen en of eenzijdige convenanten bekend, inzake het transport van gevaarlijke stoffen, die van invloed zijn op gemeentelijke planvorming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer en daarbij gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).	ZW-1460-20

Standpunt GS

Wij erkennen dat het ontwikkelen van ruimtelijke plannen in de nabijheid van het spoornetwerk extra aandachtspunten met zich mee kan brengen met het oog op het behoud van een gezonde en veilige leefomgeving. Daar waar de Provincie een wettelijke bevoegdheid heeft bij het beoordelen van veiligheidseffecten – bijvoorbeeld in het kader van projectbesluiten – zullen wij uiteraard ook de wettelijk verplichte brongegevens betrekken bij deze beoordeling. Het opstellen en uitwerken van plannen in de nabijheid van het spoor ligt onder de Omgevingswet echter primair bij gemeenten als bevoegd gezag en bij projectinitiatiefnemer(s). Het spreekt voor zich dat bevoegde gezagen en initiatiefnemers bij het opstellen en beoordelen van dergelijke plannen ook rekening dienen te houden met de wettelijk verplichte uitgangspunten ten aanzien van externe veiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom uitsluitend het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor wordt genoemd, terwijl risico's ook gelden voor vervoer op autosnelwegen zoals de A2 en A73, en voor buistransportleidingen.	ZW-0188-62

Standpunt GS

Vervoer gevaarlijke stoffen wordt hier specifiek benoemd in relatie tot Limburg Centraal (woningbouw in de directe omgeving van het spoor). Dit laat onverlet dat ook andere risicobronnen bij woningbouw moet worden beschouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van de fysieke veiligheid is het uitgangspunt om te clusteren van risicovolle industriële activiteiten, met veilige gebiedsinrichting en bescherming tegen incidenten met gevaarlijke stoffen. Indiener is van mening dat de POVI niet helder is over (on)wenselijke activiteiten in dit kader. Indiener vraagt om meer concrete uitspraken te doen over het niet toestaan van nieuwe vestiging van (zeer) kwetsbare gebouwen en locaties in risicogebieden.	ZW-1164-18

Standpunt GS

De POVI bevat beleidsmatige uitgangspunten voor het omgaan met omgevingsveiligheid en risicovolle activiteiten. Het al dan niet toestaan van nieuwe vestigingen van (zeer) kwetsbare gebouwen en locaties in risicogebieden is echter casus-afhankelijk en vergt steeds een zorgvuldige afweging van alle relevante belangen. Deze afweging vindt plaats bij de beoordeling van concrete initiatieven, waardoor het niet wenselijk is om hierover in de POVI generieke uitspraken te doen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om een regierol te vervullen om informatie inzake spoortransport van gevaarlijke stoffen transparant te maken.	ZW-1164-19

Standpunt GS

Voor het Basisnet is het Rijk bevoegd gezag, hier valt spoortransport van gevaarlijke stoffen ook onder. ProRail verzamelt data over spoortransport van gevaarlijke stoffen en levert deze informatie aan voor het Basisnet. Deze data wordt verwerkt op kaart in de Atlas Leefomgeving. ProRail stelt daarnaast jaarlijks een monitoringsrapportage op, welke wordt aangeleverd bij de Minister. Aangezien de Provincie geen rol heeft in dit proces, en informatievoorziening reeds voldoende wordt verzorgd op nationaal niveau, achten wij het niet nodig om een verdere informatieve rol omtrent dit thema op ons te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om duidelijke normen op te stellen ten aanzien van groepsrisico's, zodat de criteria en afwegingen helder zijn.	ZW-1164-21

Standpunt GS

Momenteel onderzoeken wij de mogelijkheden voor het herintroduceren van de groepsrisicoberekening voor aandachtsgebieden rondom het Basisnet en Seveso-inrichtingen

alsmede de introductie van risicogebieden omgevingsveiligheid provinciale wegen. De uitkomsten van het onderzoeken zullen uitwijzen of er regels worden opgesteld in dit kader.
Wij wachten de uitkomsten van het onderzoek af vooraleer wij verdere concrete normen uit gaan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van Limburg Centraal wordt continue monitoring ten aanzien van veiligheidsrisico's voorgesteld. Een rapportage achteraf is echter onvoldoende om te beschermen als het mis gaat. Indiener verzoekt de Provincie om meer inzicht te verschaffen in de werkwijze en borging van omgevingsveiligheid inzake ruimtelijke ontwikkelingen nabij risicovolle omgevingen.	ZW-1164-20

Standpunt GS

We houden in de planvorming rekening met het aspect externe veiligheid en bekijken waar deze waar mogelijk kan worden verbeterd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.4 Fysieke veiligheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI niet aansluit bij de actuele veiligheidssituatie, met name de verschuiving van inbraken en diefstal naar georganiseerde en digitale criminaliteit, en complexe sociale zorg- en veiligheidscasussen; het thema drugsgerelateerde criminaliteit en grensligging verdient een bredere benadering.	ZW-0241-135

Standpunt GS

Wij onderkennen dat veiligheid een groot en actueel vraagstuk is in Limburg. Wij herkennen het belang van de verbinding tussen veiligheid, leefbaarheid en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Door de grensligging van onze provincie is de gevoeligheid voor (grensoverschrijdende) criminaliteit bovendien groot; dit maakt samenwerking over de grens noodzakelijk. De inhoudelijke uitwerking en uitvoering van dit veiligheidsbeleid krijgt vorm in afzonderlijke programma's en samenwerkingsverbanden, passend bij de rol van de Provincie en het specifieke veiligheidsvraagstuk. In de aanpak van criminaliteit en ondermijning werkt de Commissaris van de Koning nauw samen met de veiligheidsdiensten, waaronder het RIEC en de regionale driehoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het begrip ‘risico gestuurd werken’ wordt gebruikt in alinea 8.1 zonder concrete uitleg over de praktische invulling. Er is behoefte aan duidelijkheid over de risico-indicatoren en maatregelen die worden gehanteerd.	ZW-0188-33

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan duidelijkheid over de praktische invulling van het begrip ‘risicogestuurd werken’. Wij werken risicogestuurd en informatie- en omgevingsgericht aan veiligheidsopgaven. Daarbij inventariseren we de grootste risico’s in het behalen van onze doelstellingen en treffen we maatregelen om die veiligheidsrisico’s te beheersen of te verminderen. We houden rekening met risico’s uit het Provinciaal risicoprofiel en passen de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe. Per doelstelling brengen we telkens in kaart welke risico’s er spelen, via welke kernwaarden we deze kunnen beïnvloeden en welke maatregelen genomen dienen te worden om de risico's weg te nemen of te beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor om het uitvoering formuleren van een visie (met gevolgen) hoe om te gaan met de risico's van aardbevingen (7.0)/ geothermie, vlakbij de Peelrandbreuk en op het terrein van Chemelot.	ZW-0135-11

Standpunt GS

Ruimtelijke afwegingen die gemaakt worden zijn altijd integraal en omvatten alle aspecten. De aspecten water en bodem zijn in die afwegingen belangrijker dan voorheen. Nieuwe bouwstenen als de Onderlegger Water en bodem helpen daarbij. Het risico op aardbevingen is in die onderlegger niet als specifiek aandachtspunt meegenomen. Bij de actualisatie daarvan zal dat wel gebeuren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat paragraaf 8.2.2.1 ‘werken risico gestuurd’ helder is omdat wordt ingezet op al bestaande risico's. Wel zou indiener graag de provinciale kijk willen op een bredere preventieve benadering. Indiener denkt dat als gesproken wordt over het voorkomen van gezondheidsschade, leefstijl stimuleren e.d. een bredere preventieve benadering ook passend zou zijn.	ZW-0187-9

Standpunt GS

We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden schept voor het maken van gezonde keuzes. We streven naar een Limburg waarin iedereen gelijke kansen heeft op een gezond, zeker en leefbaar bestaan. Dit vraagt om een omgeving die een gezonde leefstijl stimuleert en burgers helpt gezonde keuzes te maken.

Voorstel aan PS

In paragraaf 8.8 vermelden dat de leefomgeving randvoorden schept voor gezonde keuzes.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de veiligheid van (land)bouwverkeer en de toenemende criminaliteit in het buitengebied extra aandacht verdienen, gezien de positie van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra).	ZW-0276-8

Standpunt GS

De Provincie Limburg hecht veel waarde aan de veiligheid in het buitengebied. Daarom zetten wij, vanuit het beleidskader Mobiliteit, in op gedragsbeïnvloeding, verbetering van infrastructuur, techniek en handhaving om de verkeersveiligheid – waaronder die van (land)bouwverkeer – te vergroten. In de aanpak tegen criminaliteit en ondermijning werkt de Commissaris van de Koning nauw samen met de veiligheidsdiensten, waaronder het RIEC en de regionale driehoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.5 Geitenhouderijen

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert om afstand te houden tussen geitenhouderijen en gevoelige bestemmingen zoals woningen, woonzorgcentra, kinderopvang en scholen, en het moratorium in stand te houden.	ZW-0321-9
Indiener adviseert om bij besluitvorming rondom bouw of uitbreiding van gevoelige bestemmingen in de nabijheid van geitenhouderijen het verhoogd risico op longontsteking mee te wegen.	ZW-0321-10
Indiener stelt dat de POVI te passief is door enkel een moratorium op nieuwe geitenhouderijen op te nemen, zonder beleid voor de gezondheidsrisico's in de omgeving van bestaande bedrijven.	ZW-0495-1
Indiener stelt dat het dorpsperspectief Buitengewoon Belfeld nadrukkelijk inzet op een gezonde en veilige leefomgeving als randvoorwaarde voor woningbouw, en dat de huidige POVI dit uitgangspunt ondermijnt.	ZW-0495-6

Indiener stelt dat nieuwe woningbouwlocaties in Belfeld in de nabijheid van een bestaande geitenhouderij gezondheidsrisico's vergroten en daarmee strijdig zijn met het voorzorgsbeginsel en de leefomgevingskwaliteit.	ZW-0495-2
Indiener verzoekt de Provincie Limburg een proactieve houding in te nemen ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen in en rond geitenhouderijen, met specifieke aandacht voor het voorkomen van nieuwe woningbouw binnen een zone van 2 kilometer rondom bestaande geitenhouderijen, om gezondheidsrisico's voor omwonenden te beperken. Eventueel de bestaande geitenhouderijen in de provincie in het kaartmateriaal opnemen met rondom een contour van 2 kilometer als attentiewaarde.	ZW-0485-1
Indiener verzoekt om in de POVI expliciet te benoemen dat de zones binnen twee kilometer rondom bestaande geitenhouderijen als aandachtsgebied gelden vanwege wetenschappelijk aangetoonde gezondheidsrisico's.	ZW-0495-3
Indiener verzoekt om in ruimtelijke besluitvorming – met name bij woningbouwlocaties – expliciet rekening te houden met de aanwezigheid van deze risicocontouren, zodat gezondheid structureel onderdeel vormt van het afwegingskader.	ZW-0495-5
Indiener vraagt om afstemming van het geitenhouderijbeleid met hun gemeente en duidelijk in de visie over als de gemeente een bepaalde kleinschalige uitbreiding onder voorwaarden wil toestaan, de visie van de Provincie nog altijd dominant is.	ZW-1253-46
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om bij het bepalen van woningbouwlocaties expliciet rekening te houden met de 2-kilometerzone rond geitenhouderijen, zodat geen nieuwe woningen in gebieden met aangetoonde gezondheidsrisico's worden gerealiseerd en een veilige woonomgeving wordt gewaarborgd.	ZW-0485-2

Standpunt GS

Sinds 2019 hanteren wij uit voorzorg een moratorium op nieuwvestiging en uitbreiding van geitenhouderijen. Daarmee geven wij invulling aan onze rol als provinciale kaderstellende overheid. De wetenschappelijke aanwijzingen voor een verhoogd risico op longontsteking binnen twee kilometer van geitenhouderijen zijn voor ons aanleiding geweest tot dit besluit. Tegelijkertijd is er nog geen causaal verband vastgesteld, waardoor gerichte milieumaatregelen niet mogelijk zijn.

Wij volgen de landelijke ontwikkelingen en wachten de vervolgstappen van het Rijk af. Op basis van het advies van de Gezondheidsraad van december 2025 over geitenhouderijen en volksgezondheid heeft het Rijk in januari aangegeven dat een afstandsnorm, geldend voor zowel geitenhouderijen als nieuwe ontwikkelingen nabij geitenhouderijen, momenteel wordt uitgewerkt. In het licht van deze ontwikkelingen achten wij het niet opportuun om vooruit te lopen op de plannen van het Rijk. De POVI biedt op dit moment voldoende duidelijkheid over onze inzet en voorzorgsbeleid ten aanzien van geitenhouderijen. Verdere aanscherping achten wij niet noodzakelijk.

Bij het opstellen van hun omgevingsplan kunnen gemeenten een eigen, lokale afweging maken over de meest geschikte functies nabij specifieke locaties zoals geitenhouderijen. Dit sluit aan bij het subsidiariteitsbeginsel, waarbij bevoegdheden zoveel mogelijk liggen bij het bestuursniveau dat

het dichtst bij de lokale situatie staat.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 11, paragraaf 2.1.2.5, "als Provincie" toevoegen in eerste zin laatste paragraaf en toevoegen "Bij het opstellen van hun omgevingsplan kunnen gemeenten binnen deze kaders een eigen, lokale afweging maken over de meest geschikte functies nabij specifieke locaties zoals geitenhouderijen. Dit sluit aan bij het subsidiariteitsbeginsel, waarbij bevoegdheden zoveel mogelijk liggen bij het bestuursniveau dat het dichtst bij de lokale situatie staat."

6.6 Geitenhouderijen Toekomstperspectief

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie duidelijkheid te scheppen over hoe het beleid rondom geitenhouderijen zich na vaststelling van de Omgevingsvisie zal ontwikkelen en expliciet op te nemen hoe en wanneer het provinciebestuur het geitenbeleid gaat herijken.	ZW-1253-33
Indiener vraagt om herbezinning en dialoog over het gezondheidsbeleid en geitenmoratorium. Indiener verzoekt om waar nodig het moratorium te behouden zolang risico's niet beheerst kunnen worden, maar bestaande bedrijven niet uitzichtloos te laten voortbestaan. Indiener stelt voor een pad naar beslissingen te formuleren (bijv. herijken beleid in 2025 zodra VGO-III geconcludeerd is, eventueel advies Gezondheidsraad verwerken, etc.),	ZW-1253-32

Standpunt GS

Volksgezondheid, bij een nationale opgave als geitenhouderijen en longontsteking, zien wij als primair een verantwoordelijkheid van het Rijk. Wij wachten daarom het standpunt van het Rijk af. Naar aanleiding van het advies van de Gezondheidsraad van december 2025 over geitenhouderijen en volksgezondheid heeft het Rijk in januari aangegeven dat een afstandsnorm, geldend voor zowel geitenhouderijen als nieuwe ontwikkelingen nabij geitenhouderijen, momenteel wordt uitgewerkt. In het licht van deze ontwikkelingen achten wij het niet opportuun om vooruit te lopen op de plannen van het Rijk. Op basis van een Rijksstandpunt kan een gelijk speelveld beter worden geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.7 Geluid

Zienswijze	Indiener

Indiener adviseert de Provincie te streven naar de advieswaarden voor geluid van de GGD GHOR.	ZW-1408-9

Standpunt GS

Het streven naar een gezonde leefomgeving staat centraal in onze Omgevingsvisie. Daaronder valt ook het nastreven van een acceptabel geluidniveau in onze provincie. Wij kiezen er bewust niet voor de WHO-advieswaarden voor geluid als harde streefwaarde in de Omgevingsvisie op te nemen. Voor bestaande situaties zou het streven naar WHO-advieswaarden namelijk ingrijpende ruimtelijke maatregelen vereisen en beperkingen opleggen aan o.a. woningbouw in stedelijke gebieden. Het opnemen van WHO-advieswaarde voor geluid als harde streefwaarden botst daardoor met andere provinciale belangen.

Omdat geluidhinder grotendeels wordt gereguleerd via Rijksbeleid (zoals geluidproductieplafonds bij infrastructuur) en Gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld bij woningbouw en lokale wegen) hebben wij bovendien een maar beperkte invloed op geluid van rijkswegen, spoorlijnen en luchtvaart. Dit alles maakt het lastig om WHO-waarden als harde norm op te leggen.

Voor de volledigheid merken wij nog op dat de Omgevingswet ons al verplicht in nieuwe situaties te streven naar de standaardwaarden voor geluid zoals vastgelegd in de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving. Voor het geluid afkomstig van onze wegen is die standaardwaarde (50 dB Lden) al strenger dan de WHO-advieswaarde (53 dB voor geluid). Voor geluid afkomstig van industriële activiteiten heeft de WHO geen advieswaarden vastgesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat op het grondgebied van de gemeente Bergen een stiltegebied wordt aangewezen. De indiener benadrukt dat vanwege de ligging van luchthaven Niederrhein er in de gemeente over het algemeen met geluid van de luchtvaart te rekenen is.	ZW-1500-3

Standpunt GS

Er is voor de indiener geen sprake van een gewijzigde situatie. De stiltegebied aanduiding in Bergen was er al vóór de onderhavige POVI wijziging. Bij stiltegebieden streven we naar een akoestische kwaliteit lager dan 40 dB(A) LAeq, 24u. Dat betekent dat er gemiddeld (energetisch gemiddeld, niet een gewoon gemiddelde), gemeten over 24 uur, maximaal 40 decibel(A) aan geluid mag zijn. In die berekening nemen wij niet mee geluidveroorzakende activiteiten die niet onder onze bevoegdheid vallen zoals luchtverkeer en in dit specifieke geval de geluidhinder afkomstig van luchthaven Niederrhein (Airport Weeze). De geluidveroorzakende activiteit, zijnde het overvliegen van vliegtuigen, staat niet in de weg aan de instandhouding van het stiltegebied in de gemeente Bergen. Noch beperkt de status stiltegebied het overvliegen van vliegtuigen van en naar de luchthaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat vanwege het 'externe werking'-principe, de Provincie een regierol moet vervullen voor de bescherming van stiltegebieden. Indiener stelt dat gemeenten niet geschikt zijn hiervoor.	ZW-1035-50

Standpunt GS

Zoals in § 8.5.1.4.4 is opgenomen zijn voor het onderzoek naar externe werking meerdere instrumenten in beeld, óók die van aanvullende regels in de Omgevingsverordening. Het onderzoek staat daarmee niet haaks op de zienswijze.
Uw opmerking zullen we meenemen bij de afweging van de resultaten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om een analyse van de impact van de stiltegebied-aanduiding op zijn landbouwactiviteiten en om compensatiemaatregelen of een herziening van de aanduiding, zodat machinegebruik mogelijk blijft zonder de doelen van het stiltegebied significant te schaden.	ZW-0811-7

Standpunt GS

Er is voor de indiener geen sprake van een gewijzigde situatie. De stiltegebied aanduiding voor de bewuste percelen was er al vóór de POVI wijziging. Binnen stiltegebieden gelden regels, opgenomen in de Omgevingsverordening. Hoewel de Omgevingsverordening niet ter visie ligt merken wij op dat de Omgevingsverordening een overgangsbepaling kent voor bestaande activiteiten (artikel 16.5) én dat normale werkzaamheden die nodig zijn in verband met de uitoefening van het agrarisch bedrijf, met bosbouw of met het beheer van het gebied of daarin aanwezige bouwwerken zijn uitgezonderd van regels over activiteiten in stiltegebieden (artikel 6.5 tweede lid onder b). Daarmee is een impact voor het agrarisch machinegebruik niet aan de orde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om voor de onderwerpen lucht en geluid te streven naar een kwaliteit die voldoet aan de advieswaarden van de WHO respectievelijk de advieswaarden van de GGD GHOR.	ZW-0321-5

Standpunt GS

Het streven naar een gezonde leefomgeving staat centraal in onze Omgevingsvisie. Daaronder valt ook het nastreven van een acceptabel geluidniveau in onze provincie. Wij kiezen er bewust niet voor de WHO-advieswaarden voor geluid als harde streefwaarde in de Omgevingsvisie op te nemen.
Voor bestaande situaties zou het streven naar WHO-advieswaarden namelijk ingrijpende ruimtelijke maatregelen vereisen en beperkingen opleggen aan o.a. woningbouw in stedelijke gebieden. Het opnemen van WHO-advieswaarde voor geluid als harde streefwaarden botst daardoor met andere provinciale belangen. Omdat geluidhinder grotendeels wordt gereguleerd via Rijksbeleid (zoals geluidproductieplafonds bij infrastructuur) en Gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld bij woningbouw en lokale wegen) hebben wij bovendien een maar beperkte invloed op geluid van rijkswegen, spoorlijnen en luchtvaart. Dit alles maakt het lastig om WHO-waarden als harde norm op te leggen. Voor de volledigheid merken wij nog op dat de Omgevingswet ons al verplicht in nieuwe situaties streven naar de standaardwaarden voor geluid zoals vastgelegd in de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving.
Voor het geluid afkomstig van onze wegen is die standaardwaarde (50 dB Lden) al strenger dan de WHO-advieswaarde (53 dB voor geluid). Voor geluid afkomstig van industriële activiteiten heeft de WHO geen advieswaarden vastgesteld. Voor ons streven naar een gezonde leefomgeving is voor het onderwerp lucht onze ambitie opgenomen om in 2030 te voldoen aan de herziene wettelijke grenswaarden voor fijnstof en stikstofoxiden. Deze nieuwe grenswaarden zijn gelijk aan de WHO advieswaarden uit 2005. De WHO heeft in 2021 herziene advieswaarden voor luchtkwaliteit vastgesteld. Deze zijn echter zo streng dat dit in praktijk zou betekenen dat er knelpunten ontstaan voor woningen, bedrijven en infrastructuur. De WHO advieswaarden worden daarom als richtinggevend voor 2005 gezien. Met het streven naar gezondheidswinst zetten we in op verbetering van de luchtkwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 8.5 geluidhinder expliciet op te nemen dat alle gemeentes in Limburg een afstand van minimaal 100 meter moeten hanteren tussen de gevels van een stal en een woning zowel in het buitengebied als in de Landelijke kernen.	ZW-1389-9

Standpunt GS

Wij hebben gekozen voor een indeling van het landbouwgebied in drie zones. Daarmee willen we functies beter scheiden of in balans brengen, rekening houdend met zowel leefkwaliteit als belasting van de natuur. Het hanteren van een vaste afstandsregel voor geluid, zoals 100 meter, past daar niet bij. Zo'n generieke regel beperkt het gewenste maatwerk per gebied. Bovendien kan ook op kortere afstand een acceptabel geluidniveau worden gegarandeerd. Daarnaast betekent het toestaan van woningen binnen 100 meter niet automatisch dat alle agrarische bedrijven in hun bedrijfsvoering worden beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om maximaal aandacht te besteden aan geluidoverlast, omdat stilte de norm zou moeten zijn en achtergrondruis op langere termijn gezondheidsgevolgen heeft.	ZW-0037-1

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van rust en stilte voor de gezondheid nadrukkelijk in de Omgevingsvisie. Dit doen wij onder meer door het aanwijzen en beschermen van stiltegebieden. Voor deze van oudsher stille gebieden stellen wij regels op die erop gericht zijn om de stilte ook daadwerkelijk te behouden. Provincie levert daarnaast, binnen haar bevoegdheden, inspanningen gericht op geluidbeheersing nabij provinciale wegen en industrieterreinen van provinciaal belang. In hoofdstuk 8 van de Omgevingsvisie wordt hier uitgebreid op ingegaan.

Wij erkennen derhalve dat stilte een waardevol landschappelijk kenmerk is en ook een factor die bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners. Tegelijkertijd is het in de praktijk niet altijd mogelijk om, zoals inspreker voorstelt, stilte leidend te laten zijn bij ruimtelijke keuzes. De inrichting van onze provincie vraagt om een integrale afweging van uiteenlopende belangen: wonen, werken, mobiliteit, natuur, recreatie en gezondheid. Daarbij wegen wij het belang van een aanvaardbare geluidbelasting wel altijd nadrukkelijk mee.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor het aspect Geluid in relatie tot railverkeer in akoestische onderzoeken en daarbij gebruik te maken van de wettelijk verplichte brongegevens uit het geluidregister spoor. Het gebruik van deze brongegevens borgt dat de toekomstige bewoners geen hogere geluidbelasting gaan ondervinden dan op basis van de wettelijke geluidproductieplafonds verwacht mag worden.	ZW-1460-21

Standpunt GS

Wij erkennen dat het ontwikkelen van ruimtelijke plannen in de nabijheid van het spoornetwerk extra aandachtspunten met zich mee kan brengen met het oog op het behoud van een gezonde leefomgeving. Daar waar de Provincie een wettelijke bevoegdheid heeft bij het beoordelen van gezondheidseffecten – bijvoorbeeld in het kader van projectbesluiten – zullen wij uiteraard ook de wettelijk verplichte brongegevens betrekken bij deze beoordeling. Het opstellen en uitwerken van plannen in de nabijheid van het spoor ligt onder de Omgevingswet echter primair bij gemeenten als bevoegd gezag en bij projectinitiatiefnemer(s). Het spreekt voor zich dat bevoegde gezagen en initiatiefnemers bij het opstellen en beoordelen van dergelijke plannen ook rekening dienen te

houden met de wettelijk verplichte uitgangspunten voor geluid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 8.5.1 Indiener ziet geen regels voor stiltegebieden en vraagt of de regels uit de vorige Omgevingsvisie 1 op 1 worden overgenomen. Indien de regels worden verruimd of geen regels meer worden toegepast maakt indiener zich zorgen. Indiener gaat ervan uit dat de stiltegebieden qua oppervlakte niet veranderen.	ZW-0145-34 ZW-1226-29

Standpunt GS

De regels die in stiltegebieden gelden staan in de Omgevingsverordening Limburg en niet in de Omgevingsvisie. Naar verwachting zal voorjaar 2026 een ontwerp voor wijziging van de Omgevingsverordening ter inzage worden gelegd, waarbij gelegenheid voor het geven van zienswijzen wordt geboden. Regels voor stiltegebieden die onduidelijk of niet concreet zijn, zullen in de Omgevingsverordening worden geherformuleerd.
In de Omgevingsverordening is ook een correctie voorzien van de begrenzing van het stiltegebied ter hoogte van sportcomplex Brigidastraat te Noorbeek. Gedeputeerde Staten hebben daarover in de vergadering van 30 september 2025 het voornemen uitgesproken om bij de volgende wijziging van de Omgevingsverordening Limburg een voorstel aan Provinciale Staten voor te bereiden voor aanpassing van de begrenzing van het stiltegebied. Door verlegging van de grens van het stiltegebied op de perceelgrens van het complex wordt het stiltegebied ‘gebied ten zuiden van Mheer en Noorbeek’ met circa 2,81 ha verkleind. De GS nota met dit voornemen is openbaar en te vinden op https://limburggs.bestuurlijkeinformatie.nl/ onder Agenda recente vergaderingen (zie vergadering van dinsdag 30 september 2025, agendapunt 8).

Daar de Omgevingsvisie het kader schept voor de Omgevingsverordening wordt de contourwijziging nu reeds doorgevoerd op kaartlaag ‘stiltegebieden’ bij de Omgevingsvisie. Voor de toepassing van de regels voor stiltegebieden is de wijziging van de begrenzing van het gebied in de Omgevingsverordening bepalend. Bij de terinzagelegging van het ontwerp in 2026 kunt u uw eventuele zienswijzen daarop geven.

Voorstel aan PS

De kaartlaag ‘stiltegebieden’ voor het stiltegebied ‘gebied ten zuiden van Mheer en Noorbeek’ aan te passen door de begrenzing van het stiltegebied te verleggen naar de perceelgrens van sportcomplex Brigidastraat te Noorbeek.

6.8 Geluid Complexe Bedrijven (Omgevingsvergunningen)

Zienswijze
Indiener geeft aan dat een paragraaf over geluid bij omgevingsvergunningen voor complexe bedrijven waar de Provincie bevoegd gezag is ontbreekt, en verzoekt dit toe te voegen.

Indiener					
ZW-0166-68	ZW-0186-78	ZW-0196-101	ZW-0224-72	ZW-0237-58	ZW-0240-63
ZW-0241-58	ZW-0242-68	ZW-0278-78	ZW-0317-78	ZW-1236-63	ZW-1473-58
ZW-1479-110	ZW-0313-61				

Standpunt GS

De Omgevingsvisie heeft een strategisch karakter en richt zich op lange termijn ambities voor de fysieke leefomgeving. Voor wat betreft de complexe bedrijven die gelegen zijn op de industrieterreinen van provinciaal belang, is in paragraaf 8.7.1. toegelicht dat onze ambitie is de doorontwikkeling van deze bedrijven plaats te laten vinden binnen de reeds voor deze terreinen vastgelegde geluidruimte.

In zijn algemeenheid geldt dat geluidregels voor complexe bedrijven - ook voor bedrijven gelegen buiten de industrieterreinen van provinciaal belang - eenduidig zijn opgenomen in de Omgevingswet en onderliggende AMvB's waardoor een specifieke uitwerking van dat kader in de provinciale omgevingsvisie niet nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.9 Geluid en bedrijventerreinen

Zienswijze	Indiener
Bij het toelaten van nieuwe geluidgevoelige activiteiten in de omgeving van Chemelot, bijvoorbeeld woningen of een school, verzoekt indiener om gemeentelijke afwegingsruimte of de geluidbelasting aanvaardbaar is.	ZW-0302-44

Standpunt GS

De geluidzone rond Chemelot is in 1987 vastgesteld bij Koninklijk Besluit op basis van de Wet geluidhinder. Sindsdien gelden er wettelijke beperkingen voor gemeenten bij het toelaten van nieuwe geluidgevoelige objecten binnen deze zone. Deze beperkingen dienen twee doelen:
1) bescherming van de leefomgeving;
2) behoud van voldoende milieuruimte voor bedrijven.

De wet biedt gemeenten enige afwegingsruimte om nieuwe geluidgevoelige objecten toe te laten, mits de geluidbelasting door Chemelot 55 dB(A) of minder bedraagt. In die gevallen kan de gemeente het belang van woningbouw en het woon- en leefklimaat tegen elkaar afwegen. Bij deze afweging moet het geluid van Chemelot én andere omgevingsgeluiden afzonderlijk én in samenhang worden beoordeeld.

Voor zover indiener een verzoek doet om afwegingsruimte bij een geluidbelasting boven 55 dB(A), merken wij op dat dit – behoudens enkele wettelijke uitzonderingen – niet is toegestaan. In die gevallen bestaat er dus geen afwegingsruimte.

De beperkingen op grond van de Wet geluidhinder gelden totdat geluidproductieplafonds (GPP's) voor Chemelot zijn vastgesteld. Ook na vaststelling van GPP's blijft er afwegingsruimte voor gemeenten bestaan: geluidgevoelige objecten kunnen in beginsel nog steeds worden toegelaten binnen het geluidaandachtsgebied van Chemelot, zolang de grenswaarde van 55 dB Lden niet wordt overschreden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De POVI geeft in § 8.5.3.2 Ambitie provinciale industrieterreinen (en ook 8.7,1 Leefomgeving Chemelot) aan "te streven naar een acceptabel geluidniveau in de omgeving van industrieterreinen van Provinciaal Belang". En daarnaast "te streven naar voldoende geluidruimte voor bedrijven om te ontwikkelen en verduurzamen". Het is indiener niet duidelijk welke ambitie de Provincie heeft in het mogelijke spanningsveld tussen beide. Vanwege de grote verwevenheid met woonwijken verzoekt indiener om de impact van werklocaties op de leefbaarheid beter een plek te geven. Concreet gaat het dan over duidelijkheid te geven over wat zij wil met aspecten als omgevingsveiligheid en geluid. In lijn met de regionale ambitie 'van achterstand naar voorsprong' staan wij een verbetering van de leefbaarheid voor.	ZW-0302-38

Standpunt GS

Chemelot is een van de grootste chemische industriecomplexen in Europa en heeft de ambitie zich door te ontwikkelen tot een toonaangevende circulaire site. Wij ondersteunen deze transitie en willen tegelijkertijd voorkomen dat deze verduurzamingsopgave wordt afgewenteld op de omgeving. Onze ambitie is dan ook dat de opgave wordt gerealiseerd binnen de bestaande geluidruimte van Chemelot. Wij hebben dit verduidelijkt in de POVI tekst. Ook veiligheid is prioriteit voor Chemelot en samen met de betrokken overheden, waaronder de Provincie Limburg, worden in het kader van het 'Convenant voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving' afspraken uitgewerkt die verder gaan dan de wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.7.1: "Hierbij merken wij op dat Chemelot een van de grootste chemische industriecomplexen in Europa is en de ambitie heeft zich door te ontwikkelen tot een toonaangevende circulaire site. Wij ondersteunen deze transitie en willen tegelijkertijd voorkomen dat deze verduurzamingsopgave wordt afgewenteld op de omgeving. Onze ambitie is dan ook dat de opgave wordt gerealiseerd binnen de bestaande geluidruimte van Chemelot."

Zienswijze	Indiener
In § 8.5.3.3.3 Geluidaandachtsgebieden (en ook 8.7.1 Leefomgeving Chemelot) verzoekt indiener om bij het vaststellen van het geluidproductie-plafond van Chemelot ontwikkelruimte voor het stedelijk gebied rondom Chemelot te borgen in lijn met de afspraken in de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot. De nu opgenomen tekst zet de ontwikkeling van bijvoorbeeld Geleen te veel op slot.	ZW-0302-43

Standpunt GS

Het invoeren van Geluidproductieplafonds (GPP's) bij industrieterreinen is een technische omzetting van de Wet geluidhinder naar het nieuwe systeem van GPP's. Het Besluit kwaliteit leefomgeving (BKL) laat bij die eerste vaststelling van GPP's geen ruimte voor bestuurlijke afwegingen over het toestaan van meer of minder geluid, waardoor de invoering – i.c. de eerste vaststelling – van GPP's geen nieuw kader creëert. Wij herkennen ons dan ook niet in de stelling van indiener dat de invoering van GPP's bij Chemelot ruimtelijke ontwikkelingen in Geleen verder op slot zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.10 Gewasbeschermingsmiddelen

Zienswijze
Indiener geeft aan dat aandacht ontbreekt voor de gezondheidsimpact van landbouw, zoals bestrijdingsmiddelengebruik, spuitzones en zoönosen. Indiener vraagt hoe gezondheid wordt meegenomen bij afwegingen hierover. Hoe wordt de gezondheidsimpact van landbouw meegenomen in overwegingen in provinciaal beleid?

Indiener					
ZW-0052-1	ZW-0905-10	ZW-0719-6	ZW-0612-4	ZW-0304-22	ZW-0896-7
ZW-0251-4	ZW-0374-7	ZW-0426-7	ZW-0713-6	ZW-0505-15	ZW-1411-3
ZW-0811-13	ZW-0321-7	ZW-0321-8	ZW-1408-4	ZW-0414-2	ZW-0166-66
ZW-0394-7	ZW-0186-76	ZW-0224-70	ZW-0237-56	ZW-0240-61	ZW-0241-56
ZW-1418-12	ZW-0317-9	ZW-1236-61	ZW-1473-56	ZW-1479-108	ZW-0278-76
ZW-1395-1	ZW-0313-59	ZW-1073-7	ZW-1269-1	ZW-1233-2	ZW-0670-5
ZW-1417-22	ZW-1233-1	ZW-0226-8	ZW-0166-153	ZW-1358-30	ZW-0415-4
ZW-0915-1	ZW-0466-2	ZW-0269-1	ZW-1131-3	ZW-0166-146	ZW-1240-9
ZW-0224-169	ZW-0871-2	ZW-0414-1	ZW-0374-4	ZW-0426-4	ZW-0713-3

ZW-0430-7	ZW-1177-4	ZW-0390-4	ZW-0772-4	ZW-0505-4	ZW-0414-6
ZW-1286-1	ZW-0414-5	ZW-1135-7	ZW-1333-1	ZW-1177-19	ZW-0214-3
ZW-1271-1	ZW-0277-3	ZW-1417-46	ZW-0569-20	ZW-1271-25	ZW-1286-20
ZW-1216-1	ZW-1395-25	ZW-0414-4	ZW-0414-4	ZW-0414-3	ZW-1135-6
ZW-1120-9	ZW-0408-4	ZW-0824-5	ZW-0670-6	ZW-0766-3	ZW-0739-1
ZW-1054-15	ZW-1414-7	ZW-0414-8	ZW-1073-6	ZW-0771-1	ZW-0377-5
ZW-1052-9	ZW-0226-9	ZW-0911-1	ZW-0740-1	ZW-1035-56	

Standpunt GS

Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen. Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen. Provincies zijn verantwoordelijk voor het behalen van Natura 2000-doelstellingen en daarmee voor het verminderen van mogelijke drukfactoren zoals gewasbeschermingsmiddelen.

In het licht van de zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt het instellen van spuitzones, waarmee een minimale afstand wordt gecreëerd tussen het landbouwperceel waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast en gevoelige functies, zoals woonbebouwing en natuur, veelvuldig benoemd. Het instellen van afstandszones en –normen m.b.t. (menselijke) gezondheid is primair een taak voor de gemeenten in hun omgevingsplannen. Ook onder de Omgevingswet is de ordening van de fysieke leefomgeving meer een taak voor de gemeenten (subsidiariteitsbeginsel) en ligt het opnemen van gebruiksnormen of specifieke activiteiten in het gemeentelijke omgevingsplan veel meer in de rede dan het stellen van regels in de provinciale omgevingsverordening. Het instellen van afstandszones en –normen m.b.t. effect op Natura 2000 is primair een taak voor provincies.

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de rijksoverheid of de provincie om instructieregels in de richting van gemeenten te stellen, ook voor bestaande situaties. Echter, bij (instructie)regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen evenals bij eigen provinciaal beleid moet uiteraard wel door onderzoek onderbouwd worden dat zij het beoogde effect hebben. Momenteel worden nog onderzoeken naar de risico’s van gewasbeschermingsmiddelen op menselijke gezondheid en Natura 2000 uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten kan bezien worden of en

welke maatregelen zoals zoneringen gepast zijn. Wij concluderen dat een instructieregel voor gemeenten op dit moment nog niet kan worden toegepast en dat de kennis over effecten op Natura 2000 nog niet voldoende is voor het formuleren van beleid rond Natura 2000-gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.3.5 Van:

Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen. Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is voor mens, dier en milieu. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen. In het licht van de zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt het instellen van spuitzones, waarmee een minimale afstand wordt gecreëerd tussen het landbouwperceel waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast en gevoelige functies, zoals woonbebouwing, veelvuldig benoemd. Het instellen van dergelijke afstandszones en -normen is primair een taak voor de gemeenten in hun omgevingsplannen. Ook onder de Omgevingswet is de ordening van de fysieke leefomgeving meer een taak voor de gemeenten (subsidiariteitsbeginsel) en ligt het opnemen van gebruiksnormen of specifieke activiteiten in het gemeentelijke omgevingsplan veel meer in de rede dan het stellen van regels in de provinciale omgevingsverordening. De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de rijksoverheid of ons om instructieregels in de richting van gemeenten te stellen, ook voor bestaande situaties. Echter, bij (instructie)regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet uiteraard wel door onderzoek onderbouwd worden dat zij het beoogde effect hebben. Momenteel worden nog onderzoeken naar de risico’s van gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten kan bezien worden of en welke maatregelen zoals zoneringen gepast zijn. Wij concluderen daarmee dat een instructieregel op dit moment nog niet kan worden toegepast.

Naar:

Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent natuur, water, volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen. Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van

gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is voor mens, dier en milieu. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen. De Provincie Limburg is bevoegd gezag met betrekking tot de Natura 2000 gebieden. In hoofdstuk 5 wordt dieper ingegaan op de Natuur in Limburg. Momenteel worden de gevolgen van gewasbescherming op Natura 2000 gebieden in beeld gebracht. Momenteel is de kennis onvoldoende voor het formuleren van provinciaal beleid omtrent gewasbescherming. In het licht van de zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt het instellen van spuitzones, waarmee een minimale afstand wordt gecreëerd tussen het landbouwperceel waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast en gevoelige functies, zoals woonbebouwing, veelvuldig benoemd. Het instellen van dergelijke afstandszones en -normen is een taak voor de gemeenten in hun omgevingsplannen. Ook onder de Omgevingswet is de ordening van de fysieke leefomgeving meer een taak voor de gemeenten (subsidiariteitsbeginsel) en ligt het opnemen van gebruiksnormen of specifieke activiteiten in het gemeentelijke omgevingsplan veel meer in de rede dan het stellen van regels in de provinciale omgevingsverordening. De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de rijksoverheid of ons om instructieregels in de richting van gemeenten te stellen, ook voor bestaande situaties. Echter, bij (instructie)regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet uiteraard wel door onderzoek onderbouwd worden dat zij het beoogde effect hebben. Momenteel worden nog onderzoeken naar de risico’s van gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten kan bezien worden of en welke maatregelen zoals zoneringen gepast zijn rondom gevoelige functies als natuur en leefomgeving. Wij concluderen daarmee dat een instructieregel op dit moment nog niet kan worden toegepast. Daarnaast is voldoende en schoon water en drinkwater een provinciaal belang. Het verbeteren van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater is nodig, met name door het verminderen van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. In 6.5.1 Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water wordt daar dieper op ingegaan.

6.11 Gezondheid en Energie

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat installaties voor energieopwekking, zoals warmtekrachtkoppeling en biovergisting, kunnen leiden tot permanente geluidproductie en geurhinder, wat negatieve gevolgen heeft voor de leefbaarheid en woongenot van omwonenden.	ZW-0517-2
Indiener stelt dat afhankelijk van de situering van een converter in combinatie met schakelstations resonantie-effecten kunnen optreden die de geluidbelasting aanzienlijk verhogen op bebouwing in de kern van Brachterbeek, en verzoekt daarom geen converter nabij de kern te plaatsen.	ZW-0923-90

Indiener stelt dat bij de aanleg van energie-infrastructuur in en rond Brachterbeek eerder naar veiligheid en economische maakbaarheid wordt gekeken dan naar welzijn en veiligheid van inwoners.	ZW-0923-78
Indiener stelt dat de asbesthoudende koelwaterelementen in de koeltoren van de Clauscentrale bij Brachterbeek een vorm van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zijn en verzoekt dat deze worden betrokken bij de maatwerkafspraken over verduurzaming en leefomgeving.	ZW-0923-86
Indiener stelt dat de CO_2-uitstoot van de Clauscentrale bij Brachterbeek serieuzer genomen moet worden en verzoekt dat de Provincie als bevoegd gezag duidelijk maakt welke middelen zij inzet om de uitstoot te reguleren en te verminderen.	ZW-0923-82
Indiener stelt dat de energietransitie in de ontwerp-POVI wordt gebruikt als kapstok om een leefomgeving te laten verstikken, en dat het vergroten van gezondheid en welbevinden, zoals beschreven in paragraaf 4.3, slechts wensdenken is voor Brachterbeek.	ZW-0923-59
Indiener stelt dat de gehanteerde uitsluitingscriteria in het ontwerp-POVI onvoldoende rekening houden met cumulatieve geluidoverlast en slagschaduw voor omwonenden.	ZW-0131-3
Indiener stelt dat de gezondheid en het welbevinden van inwoners van Brachterbeek niet worden vergroot door de plannen in de ontwerp-POVI, maar juist negatief worden beïnvloed door extra energie-infrastructuur	ZW-0923-61
Indiener stelt dat de leefbaarheid in Brachterbeek ernstig wordt aangetast door de optelsom van alle geluidbronnen en verzoekt dat dit wordt meegewogen in de leefbaarheidsladder voor besluitvorming.	ZW-0923-89
Indiener stelt dat de leefbaarheid, leefkwaliteit en gezondheid in het gebied rondom Brachterbeek reeds zwaar onder druk staan door milieubelasting en ruimtedruk, en dat dit meer aandacht verdient in de ontwerp-POVI.	ZW-0923-36
Indiener stelt dat de leefomgeving van Brachterbeek al buitensporig veel geluidbronnen kent en dat de toevoeging van converter, elektrolyser en windturbines de geluidbelasting ondraaglijk maakt.	ZW-0923-92
Indiener stelt dat de leefomgeving van Brachterbeek al zwaar wordt belast door geluid van A2, A73, spoorlijn, doorgaande wegen, schakelstation, Clauscentrale en hoogspanningslijnen. Indiener stelt dat hierdoor geen sprake is van leefgenot of kwaliteit, en vreest dat toevoeging van converter, elektrolyser en windturbines de geluidbelasting ondraaglijk maakt.	ZW-0923-87
Indiener stelt dat de Provincie in eigen beleidsstukken leefmilieu definieert als het veilig kunnen wonen en werken zonder gezondheidsschade door milieubelasting. Indiener stelt dat dit in Brachterbeek niet het geval is.	ZW-0923-81
Indiener stelt dat de Provincie vooral woorden spreekt, maar geen daden toont bij de bescherming van leefbaarheid en gezondheid van inwoners in en rond Brachterbeek.	ZW-0923-37
Indiener stelt dat een converterstation volgens landelijke stukken 60–61 dB produceert, wat door CBS, PBL, RIVM en WUR wordt geclassificeerd als veel lawaai. Indiener verzoekt dat dit in de ontwerp-POVI erkend en meegewogen wordt in de afweging voor Brachterbeek.	ZW-0923-88

Indiener stelt dat een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant in en rond Brachterbeek prioriteit moet krijgen.	ZW-0923-28
Indiener stelt dat er in Brachterbeek al sprake is van een hoge milieubelasting en ruimtedruk, waardoor leefbaarheid, leefkwaliteit en gezondheid zwaar onder druk staan. Indiener stelt dat de Provincie dit niet erkent en vooral woorden spreekt, maar geen daden.	ZW-0923-111
Indiener stelt dat het provinciaal beleid, waarin kwaliteit en gezondheid worden beloofd, haaks staat op de plannen voor een converter en elektrolyser bij Brachterbeek die juist extra geluidbelasting veroorzaken.	ZW-0923-91
Indiener stelt dat in de buiten gebruik gestelde koeltoren van eenheid A van de Clauscentrale nog asbesthoudende koelpanelen aanwezig zijn en verzoekt dat maatregelen worden getroffen om gezondheidsrisico's voor de inwoners van Brachterbeek te voorkomen.	ZW-0923-84
Indiener stelt dat in hoofdstuk 5 van de ontwerp-POVI onduidelijk is hoe gezondheids- en milieuaspecten in de belangenafweging worden meegenomen, en verzoekt om een toetsingskader of wegingsfactor bij provinciale ingrepen rond energie-opwek of energie-infrastructuur in Brachterbeek.	ZW-0923-76
Indiener stelt dat in paragraaf 2.7.4.1 van de ontwerp-POVI onduidelijk is wat onder het begrip lokaal profijt voor de omgeving en gemeenschap van Brachterbeek moet worden verstaan, en verzoekt om verduidelijking.	ZW-0923-38
Indiener stelt dat in paragraaf 3.3 van de ontwerp-POVI onduidelijk is hoe gezondheids- en milieuaspecten volwaardig worden meegenomen in de belangenafweging, en verzoekt om een toetsingskader of wegingsfactor bij provinciale ingrepen rond energie-opwek of energie-infrastructuur in Brachterbeek.	ZW-0923-47
Indiener stelt dat ondanks de provinciale ambitie voor een veilige en gezonde leefomgeving de situatie in Brachterbeek nu al de spreekwoordelijke emmer doet overlopen. Indiener stelt dat er geen enkele bevestiging is dat bij de aanwezige energie-infrastructuur rekening is gehouden met bescherming van gezondheid, milieu en veiligheid.	ZW-0923-79
Indiener stelt dat volgens akoestisch onderzoek converters bij verschillende frequenties hoge tot zeer hoge geluidniveaus produceren, en verzoekt dat hiervoor een maatwerkvoorschrift geluid wordt opgenomen om de inwoners van Brachterbeek te beschermen.	ZW-0923-93
Indiener verzoekt aanvullende maatregelen gericht op verbetering van de luchtkwaliteit, waaronder CO_2-afvang bij de Clauscentrale en actieve sanering van asbest. Neem deze inspanningen en een monitoringsagenda op in het beleid.	ZW-0923-14
Indiener verzoekt dat bij de Clauscentrale een CO_2-afvanginstallatie en andere milieubeheersende maatregelen worden gerealiseerd en dat dit in de ontwerp-POVI wordt vastgelegd.	ZW-0923-83
Indiener verzoekt dat de huidige overvolle directe omgeving van Brachterbeek onbevangen en onafhankelijk wordt beoordeeld door middel van een nulmeting, zodat kan worden vastgesteld in hoeverre de door de Provincie zelf aangegeven grenzen zijn of worden overschreden.	ZW-0923-80

Indiener verzoekt de Provincie om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies.	ZW-1422-20
Indiener verzoekt een cumulatietoets voor leefbaarheid, gezondheid, geluid, milieudruk en veiligheid in te voeren en, waar grenswaarden overschreden worden, aanvullende ontwikkelingen uit te sluiten en eerst bestaande overlast structureel te verminderen.	ZW-0923-20
Indiener verzoekt een objectieve nulmeting te laten uitvoeren van de milieudruk en leefomgeving in Brachterbeek en duidelijke grenzen te stellen aan wat nog aan extra ontwikkelingen is toegestaan; bestaande druk dient eerst teruggebracht te worden.	ZW-0923-5
Indiener verzoekt een toetsingskader of wegingsfactor te ontwikkelen en openbaar te maken, zodat duidelijk wordt hoe gezondheids- en milieuaspecten volwaardig worden meegenomen in afwegingen bij energieprojecten en -infrastructuur.	ZW-0923-4
Indiener verzoekt het VTH-stelsel (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) verder te specificeren voor Brachterbeek en extra waarborgen en lokale maatregelen op te nemen bovenop de bestaande generieke regels.	ZW-0923-6
Indiener verzoekt om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie-infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies. Dit raakt direct aan de gezondheid, veiligheid en leef kwaliteit van inwoners. Indiener stelt dat heldere normen en randvoorwaarden hierover noodzakelijk zijn, ook met het oog op draagvlak en rechtszekerheid.	ZW-0807-34
Indiener verzoekt toename van geluidbelasting in Brachterbeek te voorkomen, strengere geluidnormen toe te passen op nieuwe energie-infrastructuur en cumulatie in de beoordeling standaard mee te nemen.	ZW-0923-15

Standpunt GS

Zowel bij de keuzes in het kader van energieplanologie alsmede in projectprocedures voor (energie-infra)projecten waar de Provincie bevoegd gezag is, wordt er in de afweging zorgvuldig rekening gehouden met meerdere, locatie-specifieke, milieu- en gezondheidseffecten. Hierbij worden, onder andere, aspecten als geluid en magneetvelden, maar ook effecten op bijvoorbeeld natuur, water en veiligheid zorgvuldig afgewogen. De POVI is geschreven op een hoger abstractieniveau waarbij locatie-specifieke afwegingen niet op projectniveau worden beschreven. In procedures en uitwerkingen van voorliggende Omgevingsvisie wordt hier wel verder op ingegaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.12 Gezondheid en leefomgeving prioriteit

Zienswijze	Indiener

De indiener stelt dat de Provincie expliciet zou moeten aangeven dat er geen middelen meer worden ingezet voor vliegveld MAA en dat zij zich inspant voor sluiting van deze faciliteit. Volgens de indiener veroorzaakt het vliegveld onaanvaardbare milieuhinder in de vorm van fijnstof, broeikasgasuitstoot en lawaai, wat bovendien door huisartsen in de regio herhaaldelijk is aangekaart als schadelijk voor de volksgezondheid. Om verdere gezondheidsschade te voorkomen, zou de Provincie alles in het werk moeten stellen om het vliegveld op korte termijn te sluiten.	ZW-0008-2

Standpunt GS

Het al dan niet beschikbaar stellen van middelen voor MAA of het al dan niet sluiten van MAA zijn besluiten die buiten de scope van de POVI vallen. In de POVI worden de omgevingsimplicaties weergegeven van beleidsbeslissingen; de keuze om een luchthaven te hebben of te behouden komt voort uit een ander thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 8.2.2.2 (Ambities Gezonde Leefomgeving) moeten volgens indiener de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid vervangen worden door de kernwaarden Gezonde Leefomgeving.	ZW-1127-31

Standpunt GS

Wij zien dat de paragraaf over de kernwaarden voor veiligheid verkeerd geplaatst zijn. Wij hebben dit aangepast in de POVI tekst.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.2.2 Ambitie gezonde leefomgeving: "Bij grootschalige fysieke ontwikkelingen zoeken we naar kansen voor het verbeteren van de veiligheid en leefomgevingskwaliteit, zoals bij de Regio Deals, de wijkenaanpak enzovoorts.

Daarbij passen we de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe, en houden we rekening met mogelijke risico’s uit het Provinciaal risicoprofiel." Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.2.1 Ambitie veilige leefomgeving: "Bij grootschalige fysieke ontwikkelingen zoeken we naar kansen voor het verbeteren van de veiligheid en leefomgevingskwaliteit, zoals bij de Regio Deals, de wijkenaanpak enzovoorts. Daarbij passen we de Kernwaarden voor veiligheid en gezondheid toe, en houden we rekening met mogelijke risico’s uit het Provinciaal risicoprofiel."

Zienswijze	Indiener

Indiener adviseert de Provincie om tijdig en optimaal gebruik te maken van de kennis en expertise van de GGD zodat afwegingen rondom gezondheid op een goede manier worden gemaakt.	ZW-0321-2

Standpunt GS

Wij onderschrijven de meerwaarde van de expertise op gezondheid van de GGD. Hoewel de POVI geen plek biedt voor operationele afspraken, zien wij meerwaarde in versterking van de rol van de GGD en omarmen dan ook de pilot van Rijk op dit punt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert de Provincie te streven naar de advieswaarden van de Wereld Gezondheidsorganisatie WHO.	ZW-1408-5

Standpunt GS

Onze huidige ambitie voor luchtkwaliteit sluit aan bij de WHO-advieswaarden uit 2005. Uit onderzoek van het RIVM is gebleken dat de WHO-advieswaarden 2021 niet haalbaar zijn in 2030 en richtinggevend zijn voor 2050. Deze ambitie valt daarmee buiten de looptijd van deze POVI.

WHO-advieswaarden vormen een belangrijk richtpunt voor de bescherming van de gezondheid van inwoners. Binnen de huidige POVI handelen wij conform de WHO-advieswaarden van 2005. De recentere WHO-advieswaarden van 2021 zijn, zoals uit onderzoek van het RIVM blijkt, op dit moment nog niet haalbaar binnen de termijn tot 2030. Wel nemen wij deze normen mee als richtinggevend voor de langere termijn (richting 2050). Daarmee ligt de ambitie om deze waarden te behalen buiten de looptijd van de POVI, maar blijven we ontwikkelingen nauw volgen en streven we naar verdere verbetering van de luchtkwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert om de kernwaarden uit 'Kernwaarden voor een Gezonde Leefomgeving' van de GGD GHOR op te nemen in de POVI.	ZW-0321-4
Indiener adviseert om de kernwaarden voor een gezonde leefomgeving, zoals opgesteld door de DDG GHOR Nederland, op te nemen in de POVI.	ZW-1408-3

Standpunt GS

Wij onderschrijven de kernwaarden van de GGD. De kernwaarden zijn meegenomen in de POVI waar relevant voor provinciale taken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener adviseert om de milieueffecten voor (en de impact op) bewoners in wijken met een lage sociaaleconomische positie te betrekken bij het formuleren van ambities en maatregelen in de POVI.	ZW-0321-11

Standpunt GS

We zijn voorstander van het investeren in dit soort data. Op dit moment staan wij aan het begin met onze gebiedsgerichte aanpakken, waardoor het op dit moment nog te vroeg is om met deze data te gaan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is het niet eens met de benadering van het thema gezondheid. In deze POVI wordt milieu en gezondheid namelijk als één beleidsthema gezien. Hierdoor ‘verdrinken’ volgens indiener de mensgerichte ambities en uitgangspunten in het kader van gezondheid.	ZW-1127-30
Indiener stelt dat deze POVI te veel is geschreven vanuit het milieu-perspectief waardoor er niet voldoende aandacht is voor de mensgerichte aanpak. De focus van het thema gezondheid zou in deze POVI meer moeten liggen op de mens: hetgeen waarop inwoners invloed op kunnen uitoefenen en eigen regie op hebben (in het gedachtengoed Positieve Gezondheid).	ZW-1127-32

Standpunt GS

De POVI is een document gericht op ontwikkeling met impact de fysieke leefomgeving. De meer menselijk dimensies van provinciaal beleid zoals de indiener deze aanhaalt, zijn verder uitgewerkt in onze beleidskaders, zoals 'Samen leven en bestaanszekerheid' en 'Leefbare steden en dorpen'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor Milieueffecten integraal te beoordelen in vervolgprocedures.	ZW-0060-4

Standpunt GS

De POVI is een strategisch document en geen toetsingskader. De POVI kan geen eisen stellen aan de inhoud of uitvoering van een MER bij vervolgprocedures.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat GS meer rekening houdt met de bestaande overlast en gevaren bij ruimtelijke en economische keuzes in de regio Sittard-Geleen.	ZW-1448-7

Standpunt GS

Wij begrijpen de zorgen over bestaande overlast en gevaren in de regio Sittard-Geleen. Als Provincie nemen wij bij alle ruimtelijke en economische keuzes nadrukkelijk de veiligheid en leefomgeving van omwonenden mee in onze afwegingen. Voor complexe bedrijven zoals Chemelot gelden wettelijke eisen en daarop ziet de Omgevingsdienst Zuid-Limburg toe, met als doel risico's en hinder zo veel mogelijk te beperken. Daarbij werken wij ook nauw samen met gemeenten en andere partners en blijven wij, waar mogelijk, inzetten op aanvullende maatregelen en verbeteringen, in lijn met het beleid en de ambities van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de gezondheidsaspecten van de GGD Bouwsteen Gezondheid (2022) op te nemen in de POVI.	ZW-0321-1

Standpunt GS

Wij onderschrijven de waarde van de GGD bouwstenen. Deze waarden zijn meegenomen waar relevant voor provinciale taken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 8.2.2.2 Trendbreuk wordt genoemd, maar de link naar ontwikkelingen van GALA en IZA en nieuwe IZWA ontbreekt. Die akkoorden sturen volgens indiener op integrale gezondheid, preventie en samenwerking tussen sociaal en fysiek domein. Graag zou indiener dit nader toegelicht zien.	ZW-0187-11

Standpunt GS

Wij onderschrijven de ontwikkelingen die de indiener aanhaalt en zien deze als positief. Echter heeft de Provincie op dit gebied geen wettelijke bevoegdheden. Het is namelijk primair een gemeentelijke aangelegenheid. Wel zoeken wij aansluiting bij deze ontwikkelingen waar dit past binnen onze taken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.13 Gezondheidsbevordering

Zienswijze	Indiener
De indiener mist een duidelijke, ambitieuze visie op het vergroten van de gezondheid en het welbevinden van bewoners en bezoekers. Het is onduidelijk of er voldoende ruimte is voor initiatieven van burgers en vrijwilligers die bijdragen aan natuur en landschap.	ZW-1479-20
De indiener vraagt zich af of het belang dat uit oogpunt van een goed woon-, werk- en leefklimaat voor de inwoners (inclusief gezondheid en welbevinden) voldoende is meegewogen. Het behoud van de kernkwaliteiten en autonome ontwikkelingen van Limburg, zoals het recreatieve belang van de stedelijke kernen en het toeristisch belang, verdient scherpere neerzetting.	ZW-1479-19
Indiener geeft aan dat de weging en bescherming van gezondheid ten opzichte van andere factoren en belangen meer aandacht vraagt. Er wordt bijvoorbeeld aandacht gemist voor de gezondheidsimpact van landbouw op de gezondheid. Er wordt gepleit om het thema gezondheid breder te trekken naar Brede Welvaart en Positieve Gezondheid, aangezien de inrichting van de fysieke leefomgeving een grotere impact op gezondheid heeft dan vaak wordt meegenomen bij inrichtingsvraagstukken.	ZW-0242-69
Indiener geeft aan dat de weging en bescherming van gezondheid ten opzichte van andere factoren en belangen meer aandacht vraagt. Gezondheid wordt te veel vertaald naar milieufactoren en heeft via inrichting van de fysieke leefomgeving veel grotere impact op gezondheid (breed) dan we denken en meenemen. Indiener pleit ervoor om dit breder te trekken naar Brede Welvaart en Positieve Gezondheid.	ZW-0313-54
Indiener is van mening dat de leefomgeving niet alleen moet bijdragen aan het voorkomen van gezondheidsproblemen, maar ook aan het actief bevorderen van een gezonde levensstijl bij mensen door te zorgen voor bewegen, ontmoeten en actief transport.	ZW-1408-2

Indiener					
ZW-0313-54	ZW-0166-62	ZW-0186-72	ZW-0196-92	ZW-0224-66	ZW-0237-52
ZW-0240-57	ZW-0241-52	ZW-0278-72	ZW-0317-72	ZW-1236-57	ZW-1473-52
ZW-1479-104	ZW-0317-202				

Standpunt GS

We herkennen het punt dat gezondheid in relatie tot het fysieke domein over méér gaat dan milieu. Zoals bekend is brede welvaart afhankelijk van drie grote systemen: biosfeer, samenleving en economie. Zonder biosfeer geen leven, zonder leven geen samenleving, zonder samenleving geen economie [bron: CBS monitor brede welvaart]. Bij de ruimtelijke inrichting en de gebiedsgerichte aanpak betrekken we partners uit alle drie voornoemde domeinen en streven we naar een samenhangende aanpak. Zo ontstaat ruimte voor projecten en interventies die bijdragen aan de brede welvaart. Het belang van een integrale brede welvaart afweging in het kader van Landbouw wordt onderschreven in § 11.1.1 Provinciale belangen land- en tuinbouw. We beogen dit door

middel van o.a. de handhaving op regels ter bescherming van de publieke gezondheid en samenwerkingen met gemeenten en relevante partners ten behoeve van gezondheid bevorderende maatregelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.14 Gezondheidsrisico's windturbines nabijheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de epoxyharsen op de wieken van windmolens giftige stoffen bevatten die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid.	ZW-0929-6
Indiener verzoekt om onafhankelijk onderzoek naar deze emissies en om opname van voorschriften in vergunningen en beleid.	ZW-0486-14

Standpunt GS

In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveelheden Bisfenol A verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat externe veiligheidsaspecten een rol spelen in de zoekgebieden vanwege de aanwezigheid van bedrijven met gevaarlijke stoffen en infrastructuur zoals de IJzeren Rijn.	ZW-0192-14

Standpunt GS

Wij beamen dat externe veiligheid een rol speelt bij planvorming voor windturbines. Het betreft hier de aanwijzing van zoekgebieden. Dit betekent niet dat hier ook daadwerkelijk windturbines reeds zijn geprojecteerd. Bij een concrete projectaanvraag wordt de geschiktheid van de locatie onderzocht. In de afweging voor een projectaanvraag worden meerdere aspecten meegenomen, zoals ruimtelijke kwaliteit, geluid en veiligheid. Hierbij wordt ook externe veiligheid beoordeeld. Daarbij wordt getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het ontbreken van afstandsnormen de objectieve beoordeling van planschade en gezondheidseffecten belemmert en leidt tot willekeur en rechtsongelijkheid. Indiener verzoekt daarom om de regeling niet vast te stellen zonder duidelijke, toetsbare afstandsnorm van ten minste 2,5 kilometer tussen windturbines en bewoning.	ZW-1054-4

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien.
Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Indien concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, gebruiken wij in beginsel de ontwerpnormen zoals deze door het Rijk zijn gepubliceerd. Mochten er nieuw wetenschappelijke inzichten en informatie beschikbaar komen waardoor de ontwerpnomen worden aangepast, sluiten wij ons daarbij aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat stiltegebieden worden aangetast door laagfrequent en infrasonisch geluid van windturbines.	ZW-0486-15

Standpunt GS

Het plaatsen van niet gebiedseigen geluidbronnen in stiltegebied is in beginsel ongewenst. Windturbines buiten stiltegebieden zijn mogelijk, ook als ze van invloed zijn op de stilte binnen het stiltegebied. Stiltegebieden kennen op dit moment geen externe werking. Momenteel onderzoeken we of, en op welke manier, externe werking kan worden toegepast op activiteiten nabij stiltegebieden.
Dit zal, indien van toepassing, bij toekomstige projectprocedures voor windturbines worden meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een verplichte toetsing op gezondheid, ecologie en landschap vóór aanwijzing van zoekgebieden voor windturbines.	ZW-0044-4

Indiener verzoekt om alternatieve oplossingen te zoeken die zowel de belangen van de bewoners als de ecologische waarde van het gebied respecteren.	ZW-0674-7

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de toelaatbaarheid maken. Indien zich een initiatief aandient zal deze worden onderworpen aan locatiespecifiek onderzoek en zal getoetst worden aan de dan actuele wet- en regelgeving en ons beleid op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en landschap.
Wij maken op basis van dit alles een definitieve belangenafweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de bescherming van diergezondheid en -welzijn gelijk te stellen aan die van menselijke woonfuncties bij het hanteren van normen voor slagschaduw.	ZW-1174-3
Indiener verzoekt om gezondheid en stilte zwaarder te prioriteren in normstelling.	ZW-0486-16

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wetgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De normen bieden daarmee rechtszekerheid aan partijen. De milieunormering (geluid, veiligheid etc.) zoals die in Nederland wordt gehanteerd garandeert bescherming aan omwonenden, ongeacht afstand en omgevingsfactoren. Dit wordt ook toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. De nationale overheid heeft inmiddels ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 de normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het belang van gezondheid, natuurbescherming, leefomgeving en waterkwaliteit nadrukkelijker op te nemen in uw ruimtelijke afwegingen.	ZW-1008-6

Standpunt GS

Het aanwijzen van de zoekgebieden windenergie is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Gedetailleerde lokale effecten worden getoetst wanneer een concreet voorstel binnenkomt. Wij maken op dat moment een definitieve, situatie-specifieke, belangenafweging. In deze belangenafweging worden ook de potentiële gezondheidseffecten meegenomen. Op deze manier worden de specifieke potentiële effecten beter meegenomen dan in een algemene gezondheidstoets.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.15 Industrie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in de POVI een beleidskader toetsingscriteria op te nemen die toeziet op de maximale milieubelasting van zware bedrijvigheid op nabij gelegen woonkernen.	ZW-0123-3

Standpunt GS

Het bestemmen van zware bedrijvigheid en toezichthouden op de maximale milieubelasting is een taak van de gemeente. De Provincie zet via milieubeleid in op het beperken van de milieubelasting van bedrijven onder provinciaal gezag, dit is al wettelijk geborgd en wordt daarom niet nader geduid in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in de POVI een kader op te nemen dat toeziet op het voorzorgsbeginsel bij milieu- en gezondheidseffecten.	ZW-0123-5

Standpunt GS

Het voorzorgsbeginsel voor milieu- en gezondheidseffecten maakt al onderdeel uit van de Omgevingswet en werkt door in MER-procedures en vergunningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt kader op te nemen in de POVI dat toeziet op structurele betrokkenheid van omwonenden bij de besluitvorming over zware bedrijvigheid.	ZW-0123-4

Standpunt GS

Deze vraag valt buiten de scope van de POVI. De POVI geeft een strategie voor de ruimtelijke inrichting van de Provincie met aandacht voor milieu en gezondheid. De vestiging van bedrijven valt hier niet onder. Belanghebbenden worden in het kader van specifieke vergunningstrajecten betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om passage “enkele verspreide cluster 6 bedrijven” aan te passen omdat er alleen in Maastricht al een kleine 10 van deze bedrijven zijn.	ZW-1038-16

Standpunt GS

Het voorstel van de indiener is een verduidelijking van de tekst. Wij snappen het voorstel en gaan hier in mee.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 8, paragraaf § 8.3.1.1 Provinciaal belang luchtkwaliteit van ‘Het Rijk wil de energie-intensieve industrie ondersteunen in het realiseren van de verduurzamingsopgave in Nederland. Voor Limburg gaat het om de grote bedrijven op Chemelot en enkele verspreide Cluster 6-bedrijven.’ naar ‘Het Rijk wil de energie-intensieve industrie ondersteunen in het realiseren van de verduurzamingsopgave in Nederland. Voor Limburg gaat het om de grote bedrijven op Chemelot en een aantal Cluster 6-bedrijven verspreid in de provincie.’

6.16 Integrale benadering gezondheid

Zienswijze
Indiener geeft aan dat milieuthema’s vooral sectoraal beschreven zijn, terwijl deze in de uitvoeringspraktijk vaak gelijktijdig relevant zijn. Indiener verzoekt deze thema’s meer integraal te benaderen, ook in relatie tot gezondheid, sociaal, veiligheid en leefbaarheid, en te voorzien in een gedeelde methode of proces voor afwegingen.

Indiener					
ZW-0186-75	ZW-0224-69	ZW-0166-65	ZW-0196-96	ZW-0237-55	ZW-0240-60
ZW-0241-55	ZW-0278-75	ZW-0317-203	ZW-0317-75	ZW-1236-60	ZW-1473-55
ZW-1479-107	ZW-0313-57	ZW-0242-67			

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in paragraaf 8.1 staat dat thema's elk hun eigen opgave en uitdaging hebben, dat is volgens indiener begrijpelijk. Er wordt wel naar elkaar verwezen, maar de echte verbinding, de inhoudelijke koppeling ontbreekt volgens indiener.	ZW-0187-7

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van een integrale benadering van milieuthema's, waarbij naast milieubelangen ook gezondheid, sociale aspecten, veiligheid en leefbaarheid worden betrokken. Wij begrijpen dat in de uitvoeringspraktijk deze thema's vaak gelijktijdig een rol spelen en dat het wenselijk is om hierin tot samenhangende afwegingen te komen. Wij zetten in de POVI 2025 stappen voor het verder versterken van integrale afwegingen. Het realiseren van een integrale benadering is complex, aangezien uiteenlopende (beleids-)doelstellingen, wet- en regelgeving en belangen zorgvuldig in samenhang moeten worden afgewogen.
Dit vraagt om maatwerk, intensieve samenwerking en transparante processen waarin de gemaakte keuzes goed onderbouwd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.17 Laagvlieggebieden

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het laagvlieggebied voor militaire helikopters zich niet verhoudt tot veehouderijen en de paardensector.	ZW-1385-9
Indiener geeft aan dat laagvliegbewegingen over gebieden met dierhouderijen, zoals paardenbedrijven, tot nadelige effecten kunnen leiden.	ZW-1173-2
Indiener kan zich niet vinden in de aanduiding Laagvlieggebied voor Defensie rondom de Mariapeel omdat dit onverenigbaar is met het begrazen van de gronden door runderen.	ZW-0316-5
Indiener stelt voor om een kaartbijlage toe te voegen die laagvlieggebieden koppelt aan kwetsbare functies in het buitengebied.	ZW-1173-4
Indiener uit zorgen over de aanduiding laagvlieggebieden omdat paarden vluchtdieren zijn en fors kunnen schrikken van plotseling laag overkomende helikopters.	ZW-0954-10
Indiener verzoekt om een meldingsplicht of meldingssysteem bij laagvliegactiviteiten boven gebieden met risicovolle functies zoals paardenhouderij, maneges, kinderboerderijen en zorgboerderijen.	ZW-1173-3
Indiener vraagt om meer aandacht voor de gevolgen van intensiever gebruik en uitbreiding van laagvlieggebieden op gezondheid, dierenwelzijn en de economie, vooral in de hippische sector.	ZW-0224-152

Standpunt GS

Wij zijn het met indiener eens dat laagvliegende helikopters zich moeilijk verhouden met de vee- en paardenhouderijen in De Peel. Wij vragen daarom aan Defensie om zoveel mogelijk rekening te houden met het feit dat er in De Peel veel vee- en paardenhouderijen zijn. Wij vragen Defensie om de grootste concentraties van deze bedrijven bij het laagvliegen te mijden. Ook vragen wij Defensie om de betreffende bedrijven te informeren wanneer er (grote) oefeningen zijn. Het zoveel mogelijk mijden van concentraties van vee- en paardenhouderijen kan alleen maar als er voldoende ruimte overblijft voor Defensie om te oefenen. Daarom wil Defensie de resterende open ruimte zoveel mogelijk open houden. Bij bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw, wil Defensie daarom dat de gemeente hierover met Defensie in overleg gaat.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.6.4: “Wel vraagt Defensie bij grootschalige ontwikkelingen in het laagvlieggebied om overleg.
Met name wanneer er plannen zijn voor de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Daartoe kunnen partijen contact opnemen met het Rijksvastgoedbedrijf.”

6.18 Laagvlieggebieden (Schrappen aanwijzing)

Zienswijze	Indiener
Indiener kan zich niet vinden in het aanwijzen van zijn locatie en de hippische zone De Peelbergen als laagvlieggebied voor Defensie. Paardenhouderijen en een laagvlieggebied kan niet samen. Indiener verzoekt de Provincie om het laagvlieggebied te schrappen.	ZW-0642-3
Indiener kan zich niet vinden in het aanwijzen van zijn locatie als laagvlieggebied voor Defensie. Paardenhouderijen en een laagvlieggebied kan niet samen. Indiener verzoekt de Provincie om het laagvlieggebied te schrappen.	ZW-0648-4
Indiener maakt bezwaar tegen het laagvlieggebied voor militaire helikopters rondom de Mariapeel vanwege onverenigbaarheid met begrazing en paardenhouderij.	ZW-1371-8
Indiener maakt bezwaar tegen het ontbreken van ruimtelijke beperkingen voor laagvlieggebieden in de concept-Omgevingsvisie 2025.	ZW-1173-1
Indiener verzoekt het laagvlieg gebied te schrappen rondom de Maaspeel.	ZW-1087-15
Indiener verzoekt om het laagvlieggebied voor defensie rondom de Mariapeel te schrappen, omdat dit onverenigbaar is met het grasland en de graasdieren rondom de Peel die meerdere overheidsinstanties willen behouden.	ZW-1213-28 ZW-1159-17
Indiener verzoekt om het schrappen van het laagvlieggebied rondom de Mariapeel vanwege incompatibiliteit met agrarisch gebruik en paardenhouderij.	ZW-1112-9

Indiener geeft aan dat binnen de laagvlieggebieden een licht planologisch regime wordt gehanteerd, waarbij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen altijd moeten worden afgestemd met Defensie. Ze lichten toe dat helikopters bij laagvliegen kunnen vliegen tussen net boven de grond en ca. 45 meter hoogte.	ZW-0166-156

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om af te zien van de aanwijzing/ uitbreiding van het “laagvlieggebied”. De gevolgen hiervan voor de teelt zijn niet helder. De gevolgen voor de in het gebied aanwezige dieren zullen zeer nadelig zijn. Bovendien staat de aanwijzing van een laagvlieggebied op gespannen voet met de belangrijke recreatieve functie van het gebied (incl. beoogde uitbreiding).

Indiener					
ZW-0712-22	ZW-0727-22	ZW-0731-22	ZW-0751-22	ZW-0752-22	ZW-0755-22
ZW-0756-22	ZW-0758-22	ZW-0759-22	ZW-0760-22	ZW-0817-22	ZW-0829-22
ZW-0861-22	ZW-0863-22	ZW-0864-22	ZW-0887-22	ZW-0964-22	ZW-0965-22
ZW-0968-22	ZW-0969-22	ZW-0970-22	ZW-0971-22	ZW-1015-22	ZW-1019-22
ZW-1021-22	ZW-1022-22	ZW-1024-22	ZW-1026-22	ZW-1028-23	ZW-1030-23
ZW-1031-22	ZW-1032-22	ZW-1034-22	ZW-1068-22	ZW-1109-22	ZW-1123-22
ZW-1124-22	ZW-1138-22	ZW-1256-22	ZW-1333-24	ZW-1354-22	ZW-1373-22
ZW-1431-22	ZW-1468-22				

Standpunt GS

Het laagvlieggebied voor militaire helikopters De Peel is een bestaand laagvlieggebied. Alle laagvlieggebieden in Nederland zijn bij wet aangewezen door de minister van Defensie (voor het laatst in 2014). Wij kunnen deze niet wijzigen. Defensie wil met het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie de bruikbaarheid van de laagvlieggebieden voor het oefenen met laagvliegen beschermen. Dat betekent dat Defensie bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen liever niet wil. Bijvoorbeeld omdat bepaalde ontwikkelingen het effectief te gebruiken gebied verkleinen. Het gaat onder ander over de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Indien de gemeente plannen heeft voor één van deze functies dan is overleg hierover met Defensie nodig. Wij hebben het laagvlieggebied in de Provinciale Omgevingsvisie opgenomen om een ieder bewust te maken dat er een laagvlieggebied ligt, en dat er in sommige gevallen overleg met Defensie nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.2.6.4: “Wel vraagt Defensie bij grootschalige ontwikkelingen in het laagvlieggebied om overleg. Met name wanneer er plannen zijn voor de aanleg van clusters van windparken, nieuwe stallen met schrikgevoelig vee, zonnevelden of grootschalige woningbouw. Daartoe kunnen partijen contact opnemen met het Rijksvastgoedbedrijf.”

6.19 Lichthinder

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat lichthinder, toegenomen verkeersdrukte, en de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen ernstige zorgen oproepen over de leefbaarheid en luchtkwaliteit in Platveld.	ZW-0152-2
Indiener stelt dat kassen intensief verlicht zijn en leiden tot ernstige lichthinder. Dat verstoort het leefklimaat voor mensen.	ZW-0517-7
Indiener stelt dat mens en natuur last hebben van de lichtvervuiling van de glastuinbouwkassen in het concentratiegebied Platveld. Indiener stelt dat er met aanpassingen van het concentratiegebied Platveld alleen rekening is gehouden met de intensieve veehouderijen en glastuinbouw zonder het belang van omwonenden mee te wegen. Indiener wijst erop dat provinciaal en gemeentelijk beleid meerdere keren is aangepast na negatieve uitspraken van de Raad van State na bezwaren van omwonenden tegen een kas die nog steeds niet is gebouwd om de omgeving beter tegemoet te komen. Indiener vraagt de Provincie om indien mogelijk geen vergunningen meer voor aanleg van dit soort felle en kleurrijke belichting in de glastuinbouw te verstrekken.	ZW-0503-1
Indiener stelt een verbod voor op lichtvervuiling van bedrijventerreinen en industrieterreinen nabij natuur/bos.	ZW-0006-3
Indiener verzoekt om de belangen van langdurige bewoners in het gebied Platveld beter te beschermen.	ZW-0152-4
Indiener verzoekt om meer nadruk te leggen op gezondheid, leefbaarheid en omgevingskwaliteit in het gebied Platveld.	ZW-0152-3
Indiener geeft aan dat (massale) lichtvervuiling, waaronder in de glastuinbouw, negatieve effecten heeft op mens en natuur en moet worden verboden.	ZW-0006-1

Standpunt GS

Voor nieuwe ontwikkelingen in de glastuinbouw zijn gemeenten het bevoegd gezag om te bekijken of inperking, herbegrenzing of vergroting van bestaande specifieke ontwikkelingsgebieden glastuinbouw mogelijk en wenselijk is. Daarbij wordt onder andere gekeken naar het ontwikkelingspotentieel van het betreffende gebied. Daarnaast worden ook verschillende milieueffecten, zoals lichthinder, door gemeenten meegewogen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.20 Luchtkwaliteit

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor dat schone lucht essentieel is, gezien het feit dat de luchtkwaliteit niet aan de WHO-normen voldoet en ultrafijnstof schadelijk is voor de gezondheid.	ZW-1475-2

Standpunt GS

Met het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord hebben we ons gecommitteerd aan de landelijke doelstelling van 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. Onze ambitie is om in 2030 te voldoen aan de herziene wettelijke omgevingswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide. Ultrafijnstof is nog niet genormeerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in deze Visie op te nemen dat onze Provincie zich wil gaan richten op het halen van de WHO-advieswaarden en om hiervoor een beleid te ontwikkelen.	ZW-0807-2

Standpunt GS

Onze ambitie is om in 2030 te voldoen aan de herziene wettelijke omgevingswaarden, deze zijn gelijk aan de WHO-advieswaarden 2005.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de gezondheidseffecten van houtstook mee te nemen bij de verdere uitwerking van de POVI.	ZW-1408-6
Indiener vraagt aandacht voor de gezondheidsrisico's van houtstook en verzoekt dit onderwerp mee te nemen in de uitwerking van de ambities	ZW-0321-6

Standpunt GS

Houtstook maakt onderdeel uit van onze inzet zoals beschreven in § 8.3.1.4.3 Schone Lucht Akkoord.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt voor het installeren van filters bij het project Zevenellen voor de afvang van NO2, PM10, PM2.5 en ouE/m^3	ZW-0135-12

Standpunt GS

Deze vraag valt buiten de scope van de POVI en heeft betrekking op de vergunningverlening aan individuele bedrijven die zich vestigen op Zevenellen. Het installeren van filters en nageschakelde technieken wordt beoordeeld in het proces van vergunningverlening, waarbij getoetst wordt aan wettelijke normen en de best beschikbare techniek voor bedrijfsvoering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om duidelijkheid in de tekst van de POVI, bijvoorbeeld bij termen zoals "periodes met slechte luchtkwaliteit", en of dit betrekking heeft op metingen, verwachtingen of waarschuwingen.	ZW-0196-102

Standpunt GS

De term heeft zowel betrekking op metingen door middel van apparatuur, verwachtingen door middel van modellen en waarschuwingen op basis van metingen en modellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat met het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord de Provincie een stimulerende en leidende rol heeft en vraagt om concrete maatregelen en monitoring van voortgang in de POVI.	ZW-0196-98

Standpunt GS

Het Schone Lucht Akkoord is als ambitie opgenomen in de POVI. De uitwerking van het Schone Lucht Akkoord valt buiten de scope van de POVI en vindt plaats in het beleidskader Nieuwe energie en schoon leefmilieu.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vermeldt dat in de visie is opgenomen dat een onderzoek uitgevoerd gaat worden of gebruik wordt gemaakt van de afstandsnormen met betrekking tot luchtkwaliteit. Indien dit wordt besloten kan dit volgens de indiener in de toekomst belemmerend werken voor woningbouwplannen en andere ruimtelijke ontwikkelingen.	ZW-1236-236

Standpunt GS

Wij erkennen dat de bescherming van gevoelige bestemmingen vanwege luchtkwaliteit een tegenstrijdig belang kan zijn bij de ontwikkeling van woningbouwplannen of andere ruimtelijke

ontwikkelingen. Andersom geldt dat ook, ruimtelijke ontwikkelingen met bijbehorend verkeer kunnen leiden tot overschrijding van de wettelijke omgevingswaarden voor luchtkwaliteit. Het voorkomen van overschrijdingen is effectiever via het ruimtelijk spoor dan via emissiebeperkende maatregelen. Daarom onderzoeken wij bij de verkenning van de afstandsnormen welke (geplande) ontwikkelingen dit raakt en hoe de belangen van de leefomgeving en ruimtelijke ontwikkelingen afgewogen kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.21 Magneetvelden/ Energie infra

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt zich zorgen over het mogelijke tracé van een nieuwe hoogspanningsleiding door het gebied.	ZW-0837-8
Indiener geeft aan dat er zorgen zijn over de uitbreiding van de hoogspanningslijn dichterbij de bedrijfslocatie vanwege stralingsniveaus en magnetische velden die bedrijfsautomatisering kunnen verstoren.	ZW-1084-1
Indiener is niet akkoord dat hoogspanningsleidingen in de directe nabijheid van zijn bedrijf worden gerealiseerd, waardoor schadelijke gevolgen kunnen ontstaan. Ook hier geldt dat indiener bij de verdere ontwikkeling van dit nieuwe energiesysteem een duidelijk flankerend beleid verwacht om mogelijke schadelijke gevolgen van dit nieuwe energiesysteem volledig te compenseren.	ZW-0866-11 ZW-0875-11
Indiener stelt dat de Provincie gemakshalve het voorzorgbeleid rond magneetvelden omarmt zonder werkelijke maatregelen te treffen, waardoor inwoners van Brachterbeek onvoldoende worden beschermd.	ZW-0923-98
Indiener stelt dat de Provincie zich beroept op landelijke richtlijnen voor magneetvelden rondom hoogspanningsverbindingen bij Brachterbeek, maar dat dit geen oplossingen biedt. Indiener stelt dat hierdoor een aanzienlijk aantal woningen in een hoger magneetveld terechtkomt.	ZW-0923-97
Indiener stelt dat het transporteren van elektriciteit via HVDC (gelijkstroom) gezondheidsrisico's kan opleveren door elektromagnetische velden bij Brachterbeek, en verzoekt dat de Provincie dit meeweegt in de locatiekeuze van converters.	ZW-0923-99
Indiener stelt dat hoge magnetische stralingen van hoogspanningslijnen rond Brachterbeek gezondheidseffecten met zich meebrengen, waaronder een verhoogde kans op leukemie en hersentumoren bij kinderen en volwassenen, en dat er ook verbanden bestaan met Alzheimer, ALS, MS en Parkinson. Indiener verzoekt dat de Provincie duidelijk maakt welke gezondheidseffecten dit heeft voor mens en dier.	ZW-0923-96
Indiener verzoekt locatie-specifiek onderzoek naar blootstelling aan magnetische velden rondom hoogspanningslijnen en schakelstations en	ZW-0923-16

toepassing van het voorzorgsbeginsel ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

Standpunt GS

Wij nemen de zorgen over de mogelijke effecten van hoogspanningslijnen op de gezondheid serieus en hechten belang aan het transparant meewegen van alle gezondheidseffecten bij de aanleg van hoogspanningslijnen en of -stations. Bij aanleg van nieuwe hoogspanningslijnen sluiten wij aan bij het voorzorgbeleid van het Rijk zoals beschreven in de handreiking Aanleg 220/380 kV hoogspanningsverbindingen. Daarnaast worden effecten op een gezonde leefomgeving zorgvuldig meegenomen in de uiteindelijke afweging tijdens een projectprocedure en wordt hierover duidelijk met omwonenden gecommuniceerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.22 GVL – Sociaal

Zienswijze	Indiener
In § 8.8.3 Ambitie sociaal heeft de Provincie het over spreiding van voorzieningen. Indiener mist hierbij een integraal beeld vanuit veerkracht. Niet alleen kijken naar de voorzieningen, maar naar de samenstelling van de wijk en hoe we daar op willen en kunnen sturen. Indiener verzoekt om de POVI hierop aan te vullen.	ZW-0302-87

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze en het onderstrepen van de veerkracht en samenstelling van de gemeenschappen in wijken. We delen dit met u en geven u graag mee dat in de door de Provincie ontwikkelde gebiedsgerichte aanpak deze integrale visie als uitgangspunt heeft. In overleg met gemeenten en overige coalitiepartners die zich verbinden aan deze acht aanpakken, wordt op basis van de opgave en behoefte van deze wijk (datagestuurd) gezamenlijk een aanpak bepaald. De samenstelling en aanwezige veerkracht maakt hier onderdeel van uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van mobiliteit voor sociale inclusie, vooral in kleine kernen waar OV-verbindingen onder druk staan, en vraagt om structurele ondersteuning en beleid vanuit de Provincie.	ZW-0196-94

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en

voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Provincie in paragraaf 8.8.2 schrijft dat het een opgave is om het sociaal weefsel van Limburg te versterken. Ook hier mist indiener het "Hoe": hoe gaat de Provincie het sociaal weefsel versterken? De indiener stelt hierover vragen: hoe zijn projecten met elkaar verbonden, welke initiatieven zijn met elkaar verbonden, hoe gaat de Provincie hier vervolg aan geven, hoe zorgt de Provincie voor kruisbestuiving als deze er nog niet is?	ZW-0187-12

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze en de vragen die u met ons deelt. De manier waarop we hier invulling aan geven, staat beschreven in het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027. Daarin wordt een koppeling gelegd tussen maatschappelijke opgaven, beoogde doelstellingen en specifieke acties en instrumenten die we als Provincie in deze periode inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener deelt de conclusie dat ongelijk investeren soms nodig is voor gelijke kansen en vraagt om actieve ondersteuning van gemeenten door de Provincie, bijvoorbeeld met data-analyses, inspirerende voorbeelden en financiële impulsen.	ZW-0196-95

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze en uw oproep. Binnen de gebiedsgerichte aanpak die wij vanuit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid aan het ontwikkelen zijn, hebben we inderdaad aandacht voor de rol van facilitator, verbinder en inspirator die u beschrijft. We doen dit samen met gemeenten en maatschappelijke partners en nemen de behoeften van de lokale partners hierbij als uitgangspunt. Advies aan PS: Tekst handhaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij mobiliteit de nadruk ligt op vervoer naar werk en school, terwijl sociaal verkeer onder druk staat door verdwijnende OV-	ZW-0166-64

verbindingen naar kleine kernen. Indiener geeft aan dat vrijwilligers-initiatieven en doelgroepenvervoer oplossingen bieden, maar dat dit vraagt om een goed doordacht mobiliteitsnetwerk met laagdrempelige toegang.	

Standpunt GS
Dank.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de term 'maatschappelijke weerbaarheid' ontbreekt in de POVI, terwijl wel relevante begrippen als zelf- en samenredzaamheid, participatie en eigenaarschap worden genoemd; een integrale strategie voor maatschappelijke weerbaarheid, inclusief continuïteit van transport, logistiek, economie, telecommunicatie, energie, water en voedselzekerheid, wordt gemist.	ZW-0241-134

Standpunt GS
Dank voor uw zienswijze en het onderstrepen van het belang van maatschappelijke weerbaarheid. Deze term is geen specifiek doel of uitgangspunt voor ons als Provincie, wel geloven we dat door te investeren in zelf- en samenredzaamheid en participatie er wordt bijgedragen aan maatschappelijke weerbaarheid. We doen dat door zowel programma's en projecten te ondersteunen die betrekking hebben op individuele of groepen inwoners, als door ons via de Leefbaarheidsaanpak en gebiedsgerichte aanpak te richten op gemeenschappen in wijken en dorpen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de trendbreuk aanpak in alinea 8.2.2.2 uitsluitend wordt toegeschreven aan Zuid-Limburg, terwijl er ook in andere regio's, zoals Midden-Limburg, significante issues spelen. Er is behoefte aan een bredere aandacht voor deze problematiek.	ZW-0188-35

Standpunt GS
Dank voor uw zienswijze en oproep tot brede aandacht voor de uitdagingen in Limburg. We benoemen i.r.t. Trendbreuk specifiek Zuid-Limburg omdat in deze regio de netwerkaanpak Trendbreuk Zuid-Limburg is ontwikkeld, waarbij wij als Provincie zijn aangesloten. Deze aanpak benoemen we hier als voorbeeld, waarmee we niet willen zeggen dat de maatschappelijke opgave zich beperkt tot deze regio. Graag benadrukken wij dat we als Provincie oog hebben voor de gehele provincie en ons bewust zijn van de problematiek en kansrijke samenwerkingen die in de overige Limburgse regio's ontstaan (zijn).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in alinea 8.1 wordt gesproken over een "voldoende" fysieke en sociale basiskwaliteit, maar dit wordt niet nader gespecificeerd. Er is behoefte aan criteria en kaders die bepalen wanneer een gebied of voorziening aan deze basiskwaliteit voldoet.	ZW-0188-34

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze en oproep tot het vormen van criteria en kaders in relatie tot de fysieke en sociale basiskwaliteit van gebieden en voorzieningen. Op dit moment ontbreken deze kaders. We delen uw mening dat deze kaders kunnen helpen en nemen uw suggestie daarom mee richting de toekomst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in paragraaf 8.1 geen aandacht wordt besteed aan mogelijkheden voor ontspannen, spelen, bewegen en ontmoeten, zoals de aanpak van BOSS. Deze elementen zijn belangrijk voor de subjectieve kwaliteit van de leefomgeving en dragen bij aan de fysieke en mentale gezondheid van inwoners.	ZW-0188-31

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor mogelijkheden voor ontspannen, spelen, bewegen en ontmoeten. We delen uw mening en geven u graag aan dat wij deze mogelijkheid als onderdeel beschouwen van de basiskwaliteit van een gebied, zoals beschreven in 8.1.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat goed is de koppeling met de Sociale Agenda te maken, en dat gezondheid in dit beleid vooral gerelateerd wordt aan omgeving en veiligheid, maar ook raakt aan onderwijs, armoede en bestaanszekerheid. Indiener wijst erop dat het goed is dat wordt benadrukt dat gebiedsgericht werken werkt en dat je ongelijk moet investeren om gelijke kansen te creëren en achterstanden in te lopen. Echter is dit voor collega’s en raden niet altijd wenselijk. Indiener vraagt hoe de Provincie hierin gaat ondersteunen of adviseren.	ZW-0313-53

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Als Provincie Limburg werken wij vanuit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid al enkele jaren Limburg-generiek, door te investeren in programma's en projecten die gericht zijn op de gezondheid, bestaanszekerheid en sociale cohesie in heel Limburg. Daarnaast hebben we nu ook een gebiedsgerichte aanpak, waarbij we inderdaad investeren in gebieden waar de nood het hoogst is. De keus in welke gebieden we de komende jaren zullen investeren, is gebaseerd op data. Zo konden we bepalen in welke wijken of dorpen de nood het hoogst was.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de eigen Omgevingsvisie is benadrukt welke rol een fysiek én sociaal veilige leefomgeving kan hebben voor de gezondheid van inwoners, en dat deze koppeling tussen fysieke omgeving en sociaal welzijn in het provinciale beleid sterker uitgewerkt mag worden.	ZW-0317-204

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden voor gezonde keuzes schept.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de omschrijving van de ketenbenadering in alinea 8.2.2.2 de samenwerking met gemeenten niet wordt benoemd. Gemeenten vormen een belangrijk onderdeel van het sociaal domein en zouden een prominente rol moeten krijgen.	ZW-0188-36

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de rol die gemeenten spelen in het sociaal domein. De Provincie deelt uw visie en erkent de belangrijke rol die gemeenten in het sociaal domein hebben.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 2.2.2: ‘Onder andere gemeenten zijn in deze ontwikkelingen een belangrijke partner.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 8.8 Sociaal de relatie ontbreekt met de aanwezige woningvoorraad en woningbouwprogrammering, terwijl deze	ZW-0237-144

onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, en verzoekt om deze relatie toe te voegen aan de tekst.

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de relatie tussen de sociale doelen enerzijds en het thema wonen anderzijds.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.1: ‘Uiteraard spelen de ontwikkelingen op de woningmarkt ook een belangrijke rol het aanpakken van sociale ongelijkheid. In Hoofdstuk 10 wordt beschreven welke rol de provincie hier in neemt.’

Zienswijze
Indiener geeft aan dat Limburg al geruime tijd een Sociale Agenda en Sociale Basisinfrastructuur heeft, maar dat in het thema gezondheid het belang van een leefomgeving die gezonde keuzes bevordert ontbreekt. Indiener noemt ruimte voor sport, recreatief bewegen, lopen, fietsen en vitale gemeenschappen als belangrijke aspecten.

Indiener					
ZW-0166-63	ZW-0196-93	ZW-0237-53	ZW-0240-58	ZW-0241-53	ZW-0278-73
ZW-0317-73	ZW-1236-58	ZW-1473-53	ZW-1479-105	ZW-0186-73	ZW-0224-67

Zienswijze	**Indiener**
Indiener geeft aan dat Limburg als een van de weinige provincies al geruime tijd een Sociale Agenda en een Sociale Basisinfrastructuur heeft. Vanuit dat perspectief mist men bij het thema gezondheid het belang van een leefomgeving die gezonde keuzes bevordert, ruimte geeft voor sport en beweging, maar ook lopen en fietsen als mobiliteitskeuzes bevordert. Daarnaast is het voor inwoners van belang om deel uit te maken van een Vitale Gemeenschap, waar men elkaar kent, omziet naar elkaar en samen bijdraagt aan leefomgeving. Limburg heeft volgens indiener oog voor leefbaarheid.	ZW-0313-55

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden voor gezonde keuzes schept.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat naast een gebiedsgerichte aanpak in het sociaal domein ook een ketenoverstijgende aanpak en -financiering benodigd is, bijvoorbeeld voor investeringen waarvan de baten terechtkomen in het medisch domein.	ZW-0241-132

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van ketenovertijgende aanpakken en -financiering. Vanuit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid ondersteunen wij als Provincie dit soort programma's en projecten, waarbij wordt ingezet op preventie. We hechten er wel waarde aan te vermelden dat we ten aanzien van zorg/medische domein geen wettelijke taak/rol hebben. Wel werken we met partijen uit dit domein samen om de beweging naar meer preventieve i.p.v. curatieve investeringen te realiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ambitie om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren voor jongeren, terugkeerders en overige doelgroepen die zich langdurig willen vestigen in Limburg wordt begrepen en gesteund.	ZW-0807-6

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door de twee invalshoeken naast de fysieke gezondheid en omgeving, ook evenwichtiger aandacht wordt gegeven aan de sociale en mentale aspecten van de leefomgeving en aan het faciliteren en stimuleren van gezond gedrag door inrichting van de leefomgeving. Indiener stelt dat die laatste twee aspecten nog minder goed naar voren lijken te komen in de huidige omschrijving van de Gezonde Leefomgeving in de POVI. Mentaal: een groene veilige leefomgeving nodigt uit om letterlijk naar buiten te komen, in beweging te komen, evt. mensen te ontmoeten en mentaal te ontspannen. Gezondheid inspirerende omgeving: fietsstraten, watertappunten, ontmoetingsplekken en rookvrije speelpleinen.	ZW-0263-16

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden

voor gezonde keuzes schept.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het wegwerken van gezondheidsachterstanden wordt genoemd, maar het stimuleren van gezond gedrag gemist wordt en het daarmee bijdragen aan preventie. Gezondheid en arbeidsparticipatie zijn belangrijke thema’s voor de indiener. Indiener stelt dat een verwijzing naar het schema met de achterliggende oorzaken van gezondheidsachterstanden meer recht doet. Indiener geeft aan dat dan ook de zinnen 'Recreatie en sport zijn ook van belang voor het stimuleren van gezondheid' en 'met onze partners zetten wij in op arbeidsparticipatie en een ‘leven lang ontwikkelen’' ondervangen zouden zijn.	ZW-0263-13

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden voor gezonde keuzes schept

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een nadrukkelijke link te leggen met wonen en fair share sociaal en betaalbaar in landelijke kernen te benoemen gezien de concentratie van de sociale problematiek in het stedelijk gebied.	ZW-1038-17

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de relatie tussen de sociale doelen enerzijds en het thema wonen anderzijds.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.1: ‘Uiteraard spelen de ontwikkelingen op de woningmarkt ook een belangrijke rol het aanpakken van sociale ongelijkheid. In Hoofdstuk 10 wordt beschreven welke rol de provincie hier in neemt.’

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om de impact op kwetsbare groepen en mensen in een lage sociaal-economische positie mee te nemen in het formuleren van ambities.	ZW-1408-7

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de focus op kwetsbare groepen en mensen in een lage sociaal-economische positie. Vanuit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid hebben wij inderdaad gerichte aandacht voor deze doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat er in paragraaf 8.2.2.2 met meekoppelkansen inwonersparticipatie wordt bedoeld.	ZW-0187-10

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze. Wij zien deze tekstpassage echter niet terug in paragraaf

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener werkt aan de Gezonde Leefomgeving vanuit twee invalshoeken (geïnspireerd op termen van de GGD): 1. gezondheidsbevordering d.w.z. hoe ze de leefomgeving samen met inwoners zodanig kunnen inrichten, dat deze onze inwoners faciliteert en inspireert tot gezond gedrag (bv. meer bewegen, ontmoeten, groen/natuurbeleving, gezonder eten en drinken etc.), zodanig dat deze bijdraagt aan de fysieke, sociale en mentale gezondheid van hun inwoners; 2. gezondheidsbescherming bv. hittestress, schonere lucht, minder fijnstof en meer veiligheid.	ZW-0263-15

Standpunt GS

Dank voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor het belang van het stimuleren van gezond gedrag en daarmee dus preventie. We delen het standpunt dat de leefomgeving randvoorwaarden voor gezonde keuzes schept

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 8, paragraaf 8.3: ‘De leefomgeving schept immers de randvoorwaarden voor het mogelijk maken van gezonde keuzes.’

6.23 Subsidiariteit

Zienswijze
Indiener geeft aan dat volgens de Omgevingswet gemeenten de primaire overheid zijn, met het provinciaal belang volgend daarop. Indiener verzoekt concreet taken, rollen en verantwoordelijkheden te formuleren, evenals criteria zoals bovenlokaal inzicht, cumulatie van milieubelasting en bovenlokale monitoring.

Indiener					
ZW-0166-67	ZW-0186-77	ZW-0196-100	ZW-0224-71	ZW-0237-57	ZW-0240-62
ZW-0241-57	ZW-0242-66	ZW-0317-77	ZW-1473-57	ZW-1479-109	ZW-0278-77

Standpunt GS

Wij onderkennen dat gemeenten als primaire overheid optreden, met de Provincie als kaderstellende en toezichthoudende partij voor provinciale belangen. In de POVI 2025 is uitgewerkt voor welke onderwerpen sprake is van een provinciaal belang en welke rollen gemeenten en provincie daarbij, met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel, innemen.
Wij zien het belang in van cumulatie van milieubelasting en bovenlokale monitoring. Voor een aantal specifieke milieuaspecten is er uitgebreide monitoring zoals op het gebied van luchtkwaliteit en geluid. Tegelijk constateren wij dat er op dit moment nog geen algemeen geaccepteerde, praktische methodieken beschikbaar zijn om cumulatieve milieubelasting eenduidig te beoordelen. Wij volgen de landelijke en regionale ontwikkelingen en werken graag samen met gemeenten en andere partijen aan verdere uitwerking van methoden en instrumenten op dit vlak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.24 TUG

Zienswijze	Indiener
Binnen de huiskavel van het agrarisch bedrijf van indiener is een TUG-zone gecreëerd. Dit is voor indiener niet acceptabel omdat het bedrijf meedoet aan weidegang. Het rundvee schrikt en kan de gezondheid van de dieren in het geding brengen. Indiener verzoekt dan ook om deze ontheffing voor de TUG-zone te verwijderen op deze locatie.	ZW-1418-17

Standpunt GS

Indiener verzoekt om de zone van de TUG aan te passen. Deze zienswijze ziet niet op de voorliggende POVI, maar op de beleidsregels TUG. De zienswijze valt daarmee buiten de scope van de POVI. Laat niet onverlet om te melden dat in toepassing van de beleidsregels rekening wordt gehouden met overlast. Er worden voorschriften opgenomen in de ontheffing om schade en

overlast te voorkomen of zoveel te beperken voor omgeving, waaronder (grazend) vee.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de TUG-zones vanwege onduidelijkheid over de impact op de bedrijfsvoering en de ogenschijnlijke willekeurige indeling zonder onderbouwing, vooral met betrekking tot luchtvaartzaken	ZW-0993-2

Standpunt GS

Indiener maakt bezwaar over de zones en de onderbouwing. Deze zienswijze ziet niet op de voorliggende POVI, maar op de beleidsregels TUG. De zienswijze valt daarmee buiten de scope van de POVI. In de beleidsregels TUG 2025 is gemotiveerd hoe de zones tot stand zijn gekomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor faciliteiten voor helikopters te beperken.	ZW-0058-3

Standpunt GS

De Wet luchtvaart biedt de mogelijkheid om een ontheffing van de Provincie te krijgen om te starten en landen met helikopters buiten de reguliere luchthavens. De Provincie heeft daarbij gebieden uitgesloten waar we op grond van stilte of natuur geen ontheffing voor het starten en landen afgeven. Het is niet mogelijk om het starten en landen zondermeer overal uit te sluiten. Die mogelijkheid biedt de Wet luchtvaart niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.25 VTH

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het gebied rond de voormalige stortplaats nabij de Zinkwit-fabriek in Eijsden zeer goed in de gaten gehouden en beheerd dient te worden vanwege de vervuilende stoffen die daar opgeslagen zijn.	ZW-0532-2

Standpunt GS

Gedoeld wordt op de stortplaats ‘Het Tiende Vrij’. Eind jaren '90/begin jaren 2000 is hier een sanering uitgevoerd. Op 21 juni 2005 is door GS ingestemd met het evaluatierapport van de uitgevoerde sanering en de van toepassing zijnde nazorg en gebruiksbeperkingen. Nazorg is het

onderhouden, inrichten en zo nodig herstellen van de (milieubeschermende) voorzieningen op stortplaatsen en bodemsaneringen. Doel is het voorkomen van negatieve effecten van de locatie naar de omgeving (bodem, lucht en water). De nazorg en gebruiksbeperkingen (Wet bodembescherming) zijn nog steeds van kracht en wordt door Bodemzorg Limburg, welke sinds februari 2013 contractueel eigenaar/beheerder van deze locatie is, uitvoering aan gegeven. Hiermee wordt via het Overgangsrecht Wet bodembescherming reeds invulling gegeven aan 'het goed in de gaten houden'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat vervuiling van grondwater door schadelijke stoffen uit Beaumix en bodemassen ernstige gezondheidsrisico's en negatieve effecten heeft op biodiversiteit, landbouw en drinkwaterkwaliteit.	ZW-0265-4

Standpunt GS

De genoemde stoffen betreffen zogenoemde secundaire bouwstoffen. De huidige regelgeving voor het op de markt brengen én toepassen van secundaire bouwstoffen op of in de bodem heeft als basis een systematiek die is gericht op het voorkomen van milieuschade. De bouwstof moet voldoen aan de milieukwaliteitseisen zoals opgenomen in de Regeling Bodemkwaliteit 2022. Het toepassen van bouwstoffen is geregeld in het Besluit activiteiten leefomgeving Milieu. Bij een goede opvolging van deze voorschriften wordt geborgd dat milieuschade wordt voorkomen. Daarnaast is vanuit het Rijk, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, reeds gestart met de herijking van de bodemregelgeving om te komen tot solide, toekomstbestendige kaders die nodig zijn om aan te sluiten op de nieuwe inzichten uit onderzoek en ontwikkelingen op de markt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat voormalige stortplaatsen in de huidige versie ontbreken en vraagt om deze opnieuw op te nemen voor een integrale afweging van ruimtegebruik en om mogelijke grondwatercontaminatie te adresseren.	ZW-0242-63

Standpunt GS

Voor stortplaatsen die zijn gesloten na 1996, waar in de meeste gevallen een volledige bovenafdichting is aangelegd die water- en gasdicht is, is de nazorg en het beheer geregeld via de Wet Milieubeheer en ligt de verantwoordelijkheid reeds bij de Provincie. Voor stortplaatsen die zijn gesloten voor 1996, de voormalige stortplaatsen ook wel NAVOS-locaties genoemd, is de bevoegd gezag rol sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024) bij de gemeenten belegd. Gemeenten dienen er voor te zorgen dat de veiligheid in de directe omgeving wordt

geborgd. De functie en het gebruik van de voormalige stortlocatie (ook op lange termijn) moet in overeenstemming zijn met de bodemkwaliteit ter plaatse en de fysieke status van de locatie. Er moet sprake zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties waar zich voormalige stortplaatsen bevinden. Gelet hierop is hetgeen is aangegeven in de zienswijze al via de Omgevingswet geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Provincie haar verantwoordelijkheid moet nemen indien in de toekomst ontwikkelingen gezien worden op of nabij vml. stortplaats ter bescherming van volksgezondheid en leefkwaliteit.	ZW-0532-4

Standpunt GS

Voor stortplaatsen die zijn gesloten na 1996, waar in de meeste gevallen een volledige bovenafdichting is aangelegd die water- en gasdicht is, is de nazorg en het beheer geregeld via de Wet Milieubeheer en ligt de verantwoordelijkheid reeds bij de Provincie.
Voor stortplaatsen die zijn gesloten voor 1996, de voormalige stortplaatsen ook wel NAVOS-locaties genoemd, is de bevoegd gezag rol sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024) bij de gemeenten belegd. Zij zijn echter niet direct verantwoordelijk voor de (eventuele) milieuhygiënische problematiek. Hiervoor blijft de eigenaar of initiatiefnemer het eerste aanspreekpunt. In de transitie naar de Omgevingswet is er voor gekozen om gemeenten de (juridische) ruimte te geven om regels op te stellen voor de voormalige stortplaatsen en deze waar nodig te verankeren in het (gemeentelijk) omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Provincie Limburg verantwoordelijk is voor de bescherming van de volksgezondheid en de leefkwaliteit bij ontwikkelingen op of nabij de voormalige stortplaats nabij de Zinkwit-fabriek in Eijsden vanwege gevaar voor uitstroom van vervuilende stoffen.	ZW-0542-1

Standpunt GS

Gedoeld wordt op de stortplaats ‘Het Tiende Vrij’. Eind jaren '90/begin jaren 2000 is hier een sanering uitgevoerd. Op 21 juni 2005 is door GS ingestemd met het evaluatierapport van de uitgevoerde sanering en de van toepassing zijnde nazorg en gebruiksbeperkingen. Nazorg is het onderhouden, inrichten en zo nodig herstellen van de (milieubeschermende) voorzieningen op stortplaatsen en bodemsaneringen. Doel is het voorkomen van negatieve effecten van de locatie naar de omgeving (bodem, lucht en water). De nazorg en gebruiksbeperkingen (Wet bodembescherming) zijn nog steeds van kracht en wordt door Bodemzorg Limburg, welke sinds februari 2013 contractueel eigenaar/beheerder van deze locatie is, uitvoering aan gegeven. Hiermee wordt via het Overgangsrecht Wet bodembescherming reeds invulling gegeven aan 'het

goed in de gaten houden'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanduiding van de gesloten stortplaats in Eijsden in de kaartlaag Stortplaatsen en opname in de kaart overgangsrecht Wet bodembescherming .	ZW-0542-2
Indiener verzoekt om aanduiding van de gesloten stortplaats nabij de Zinkwit-fabriek in Eijsden ('Tiende Vrij') op kaarten.	ZW-0532-1

Standpunt GS

De betreffende stortplaats is zowel in de kaartlaag 'Voormalige stortplaatsen' als de kaartlaag 'Overgangsrecht locaties Wet bodembescherming' van de Atlas Limburg weergegeven. Ook in het bodeminformatiesysteem NAZCA is de locatie aangeduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een verbod op het gebruik van Beaumix en bodemassen in de Provincie Limburg vanwege de schadelijkheid voor volksgezondheid en milieu.	ZW-0265-1

Standpunt GS

Met betrekking tot Beaumix is met de motie Wingelaar c.s. van 3 juni 2025 aan de regering verzocht om te voorkomen dat Beaumix toegepast wordt bij de verbreding van de A2 zolang het onderzoek naar Beaumix loopt. Door de Staatssecretaris is hier in de verzamelbrief bodem en ondergrond van 7 november 2025 op gereageerd en aangegeven dat de toe te passen partij Beuamix voldoet aan de hiervoor gestelde eisen en dat toepassing van de Beaumix daarom is toegestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vreest voor gevaar van uitstroom naar grondwater door slechte dunne laag plastic als verpakking.	ZW-0532-3

Standpunt GS

Indien een folie als isolatielaag is of wordt voorgeschreven dient deze te voldoen aan de hiervoor gestelde wettelijke eisen waarmee een voldoende beschermingsniveau wordt geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op duurzame en veilige alternatieven die voor handen zijn, die geen risico's vormen voor volksgezondheid en milieu, ter vervanging van Beaumix en bodemassen.	ZW-0265-6

Standpunt GS

Voor zover bestekken dit toelaten zijn opdrachtnemers vrij in hun keuze van toe te passen materialen zolang deze voldoen aan de hiervoor gestelde wettelijke milieukwaliteitseisen en fysische eisen. Ook het aanbrengen dient te voldoen aan de hiervoor geldende regels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil dat de Provincie autowegen (te beginnen bij de A2 tussen Kerensheide en Het Vonderen) voorziet van een afwatering die uitkomt bij een waterzuivering. Dit om te voorkomen dat microplastics afkomstig van autobanden in het milieu terechtkomen.	ZW-0308-1

Standpunt GS

Microplastics worden steeds vaker in het milieu aangetroffen. Vanwege de persistentie van plastic in het algemeen en de vermoedelijke consequenties voor organismen en zelfs voor de menselijke gezondheid is inmiddels veel onderzoek, onder meer door het RIVM, uitgevoerd en in uitvoering. Uit onderzoek blijkt dat de drie grootste bronnen van microplastics zijn slijtage van banden, plastic korrels die de industrie gebruikt voor plastic producten, en plastic afval. De meeste microplastics (80 procent) komen in de bodem terecht. Met betrekking tot microplastics is nog sprake van veel kennisleemtes op het gebied van het monitoren en modelleren van het gedrag van microplastics in het milieu. Momenteel zijn er nog geen gestandaardiseerde methoden om microplastics van alle verschillende soorten en maten goed te kunnen meten waardoor sprake is van uiteenlopende eenheden welke vaak niet eenvoudig om te rekenen zijn. Wat betreft het vaststellen van de reductiepotentie van maatregelen om de emissie van microplastics terug te dringen ligt de kennisleemte vooral in het inschatten van de effectiviteit van verschillende maatregelen. Er is nog verder onderzoek nodig om te kijken of in hoeverre maatregelen haalbaar zijn, technisch zijn uit te voeren en of er draagvlak voor is in de samenleving en de industrie. Gelet op het voorgaande wordt met interesse de voortgang in de onderzoeken gevolgd en wanneer aan de orde en mogelijk eventueel maatregelen doorgevoerd. Gelet op het voorgaande geeft de zienswijze aanleiding om in de POVI aandacht voor de aanpak van microplastics in het milieu op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 7, paragraaf 2.4, in de kop "en aandacht voor microplastics." Onder opgave "Daarnaast worden microplastics steeds vaker en meer in het milieu aangetroffen. Deze kunnen consequenties hebben voor organismen en menselijke gezondheid en vragen eveneens aandacht." En onder Waar kiezen wij voor? "De voortgang in onderzoek naar microplastics wordt gevolgd en wanneer aan de orde en mogelijk, eventuele maatregelen doorgevoerd."

Zienswijze	Indiener
De provinciale ambities voor hergebruik van afval mogen niet leiden tot overlast voor de directe omgeving. Indiener is van mening dat onoverdekte opslag van plastic afvalstromen niet zou moeten zijn toegestaan en verzoekt hierover een passage op te nemen in POVI en / of een regel over op te nemen in de omgevingsverordening,	ZW-0304-26

Standpunt GS

De provinciale ambities voor circulaire economie en afval zijn benoemd in de POVI.

Voor het opslaan van afval voor hergebruik, is het landelijk Circulair Materialen Plan van toepassing en het Besluit activiteiten leefomgeving.
Vergunningverlening is gehouden aan de wet- en regelgeving. Er kunnen voorschriften voor opslag worden opgenomen in de vergunning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.26 Windturbines en gezondheidstoets

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de regeling pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities.	ZW-1049-4
Indiener verzoekt de Provincie de regeling pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities.	ZW-1054-5
Indiener verzoekt de regeling pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities.	ZW-1117-4
Indiener verzoekt om een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities voordat de regeling wordt uitgevoerd.	ZW-1172-4
Indiener verzoekt om een voorlopige voorziening die plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-1054-6

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Het aanwijzen van de zoekgebieden windenergie is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Gedetailleerde lokale effecten worden getoetst wanneer een concreet voorstel binnenkomt. Wij maken op dat moment een definitieve, situatie-specifieke, belangenafweging. In deze belangenafweging worden ook de potentiële gezondheidseffecten meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.27 Zevenellen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat concrete afdwingbare kaders worden gemist hoe om te gaan met de effecten op de leefomgeving voor omwonenden van bedrijven met de zwaarste milieucategorieën die zich op bedrijventerrein Zevenellen willen vestigen.	ZW-0123-1
Indiener geeft aan dat er bezorgdheid heerst onder inwoners en omliggende gemeenten over de gezondheid en leefomgeving door de vestiging van risicovolle bedrijven op industrieterrein Zevenellen. De indiener verzoekt om een duidelijke visie op de omgang met risicovolle bedrijven op het industrieterrein Zevenellen in de Ontwerp Omgevingsvisie Limburg, en verzoekt om gezondheid, veiligheid, milieukwaliteit en leefbaarheid van de omgeving Zevenellen daadwerkelijk te borgen.	ZW-0189-2
Indiener meent dat er in de POVI te weinig aandacht is besteed aan Bedrijvenpark Zevenellen, slechts als bedrijventerrein van provinciaal belang en om daar industriële activiteiten te clusteren voor de zwaardere milieucategoriëen. Indiener beweert dat het college van GS de omgeving onvoldoende heeft betrokken bij de ontwikkelingen omtrent Bedrijvenpark Zevenellen. Indiener meent dat de omvang en de aard van de ontwikkelingen die er zullen gaan plaatsvinden, en vanwege het belang voor het strategische, integrale langetermijnbeleid voor de fysieke leefomgeving, reden zijn om Zevenellen op te nemen in de POVI. De komst van het bedrijf RWE Generation NL B.V. (FUREC) moet in elk geval genoemd worden in de POVI. Indiener beweert dat met de komst van RWE Generation NL B.V. (FUREC) en anderen afvalverwerkingsbedrijven naar Zevenellen gezondheidsrisico's, milieurisico's, veiligheid 'en dergelijke' extra aandacht verdienen. Indiener meent dat de belangen van omwonenden, natuur en	ZW-0245-14

milieu bij de ontwikkeling van Bedrijvenpark Zevenellen onvoldoende zijn meegenomen, terwijl dat voor Chemelot, ook een bedrijventerrein van provinciaal belang, wel lijkt te zijn gedaan. Indiener kan dat niet verklaren. Indiener verbaast zich ook over het feit dat er niet wordt ingegaan op de specifieke afvalverwerking en de waterstofproductie uit reststromen die de komst van RWE Generation NL B.V. (FUREC) met zich meebrengt. Indiener beweert dat er veel weerstand is tegen de komst van vervuilende industrie op Zevenellen. Ergo verzoekt indiener om in de POVI aandacht te besteden aan de ontwikkelingen op Bedrijvenpark Zevenellen alsmede de gezondheids- en milieueffecten en de belangen van omwonenden.	
Indiener verzoekt een kader op te nemen in de POVI die toeziet op integrale effectbeoordeling (MER) bij uitbreiding of functiewijziging van Zevenellen.	ZW-0123-6

Standpunt GS

Het bedrijventerrein Zevenellen is aangewezen als een bedrijventerrein van provinciaal belang vanuit economisch perspectief, dit om de provinciale economische belangen te borgen.
Het betreft geen nieuwe aanwijziging van een bedrijventerrein met zware milieucategoriëen, maar is reeds als zodanig vastgesteld in het gemeentelijke bestemmingsplan. Met de vaststelling van deze POVI wordt geen nieuwe of aanvullende milieubelasting toegestaan. De bedrijven die zich op het terrein vestigen dienen te voldoen aan de wet- en regelgeving alsook aan het gemeentelijk omgevingsplan (ook daar waar GS het bevoegde gezag zijn voor het verlenen van een vergunning). We ondersteunen de gemeente bij het inzichtelijk maken van feitelijke emissies van de ontwikkelingen op Zevenellen, zoals bijvoorbeeld de luchtmetingen van fijnstof en vluchtige organische componenten. Volledigheidshalve geven wij aan dat voor de andere bedrijventerreinen waaraan de indiener refereert enkel de milieuaspecten waarvoor de Provincie een taak heeft zijn uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het project Zevenellen kan leiden tot geurhinder, luchtvervuiling, watervervuiling, geluidoverlast en risico's voor de gezondheid en leefbaarheid, en mist echte participatie hier in. Indiener verzoekt om onafhankelijke beoordeling van de risico’s op leefomgeving en gezondheid. Indiener stelt voor te toetsen of het plan werkelijk bijdraagt aan de gewenste duurzame ontwikkeling. De opgestelde Milieu Effecten rapportage is onjuist en niet volledig aangezien de cumulatieve effecten alleen per bedrijf worden bekeken en niet in totaal voor Zevenellen.	ZW-0329-1

Standpunt GS

De vraag om een onafhankelijke beoordeling van de risico’s op leefomgeving en gezondheid valt buiten de scope van de POVI. In vergunningprocedures voor bedrijven op Zevenellen wordt indien nodig onafhankelijk advies van de GGD gevraagd. De zienswijzepunten die de indiener aanhaalt hebben betrekking op de omgevingsvergunning van Furec Zevenellen. Dit is een lopende

procedure voor een specifiek bedrijf en valt daarmee buiten de scope van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

6.28 ZZS/Beaumix

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een verbod op de productie van PFAS-achtige stoffen en het stoppen van giflozingen door bedrijven.	ZW-0568-7

Standpunt GS

Wij begrijpen de zorgen over PFAS en zetten ons via vergunningverlening, toezicht en handhaving in om de emissie van deze stoffen door bedrijven zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken, conform de geldende landelijke en Europese wetgeving en de minimalisatieplicht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), zoals PFAS. Op dit moment is er in Nederland geen algeheel verbod voor PFAS, maar loopt er binnen de EU een traject met als doel om PFAS als groep als hoofdregel te gaan verbieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7. Energie

7.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wanneer ingrepen elders in Limburg invloed hebben op de waterhuishouding, de provincie daar maatregelen voor treft. Indiener verzoekt dat de provincie duidelijk maakt welke maatregelen genomen worden wanneer de energie-infrastructuur rond Brachterbeek wordt uitgebreid en het leefmilieu en de veiligheid verder onder druk komen te staan.	ZW-0923-77
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI enerzijds spreekt over behoud van leefbaarheid in Limburg, maar anderzijds inzet op uitbreiding van het energienetwerk rond Brachterbeek. Indiener stelt dat deze combinatie tegenstrijdig is.	ZW-0923-23
Indiener deelt de opvatting in paragraaf 2.4.5 dat met de introductie van een toekomstbestendig energiesysteem de leefbaarheid van het Graetheideplateau onder druk komt te staan.	ZW-0314-145

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Graetheide/Chemelot een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van dergelijke knooppunten. Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden onder onze verantwoordelijkheid welke functies waar gewenst en ongewenst zijn. Daarbij betrekken we ook de gemeentelijke Omgevingsvisies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het zuidelijk gelegen zoekgebied aansluit aan en valt binnen de zonering Natuur Netwerk Limburg. Binnen het NNL wordt ingezet op de verbetering van de kwaliteit en bescherming van de natuur, met een bijzonder accent op bedreigde Limburgse dier- en plantensoorten. Dit wordt ingevolge de Omgevingswet verankert in de Omgevingsverordening". Het zuidelijk gelegen zoekgebied windturbines draagt volgens indiener niet bij aan de doelstellingen van het NNl.	ZW-0516-4
Indiener geeft aan dat in de tekst staat dat bij de situering van nieuwe windturbines rekening wordt gehouden met landschap, natuurgebieden en	ZW-0313-80

geldende normeringen. Dit blijkt echter niet uit het kaartmateriaal. Ook zijn de nieuwe normeringen voor wind niet meegenomen.

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Een situering in Natuur Netwerk Limburg van windturbines achten we op voorhand niet uitgesloten. Dit in het licht van ons streven naar een decentraal energiesysteem en de benodigde lokale opwek hiervoor. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt daarbij ook betrokken.

De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026/2027 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven.

Voorstel aan PS

Het voorstel aan PS: tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie Om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie-infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies.	ZW-0297-17

Standpunt GS

Afstandsnormen zijn eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a. geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door de Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan gemeenten en bewoners in het bepalen van zoekgebieden.	ZW-0323-4

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Daarbij is, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, rekening gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt daarbij ook betrokken. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om rekening te houden met de natuur inclusieve woonwijk Aan de Vallei en de beloofde rust, ruimte en vergezichten, die door de windturbines niet meer waargemaakt kunnen worden.	ZW-1105-5
Het zoekgebied bij Koningsbosch kent zeer veel bezwaren en er wordt naar mening van indiener geen rekening gehouden met de plannen van de Bezirksregierung Keulen in de gemeente Selfkant. Koningsbosch ervaart al de nodige overlast van het bestaande windpark waar dit nieuwe zoekgebied tegenaan ligt. Het zoekgebied tussen Montfort en Maria-Hoop ligt in het kraamgebied van de ingekorven vleermuis met bijbehorende strenge stilstand regimes in het vliegseizoen. Het zoekgebied tussen Berkelaar en Sint-Joost kent een hoge cumulatieve geluidsbelasting van de A73 en	ZW-0323-16

industriegebied voor de omwonenden. Dit gebied kent door uitbouw megaloodsen en verwachte projecten rondom de Clauscentrale naar mening van indiener een steeds hoger wordend industrieel landschapskarakter. Indiener verzoekt dan ook om deze gebieden uit te sluiten.	
Indiener verzoekt om gebieden met unieke landschappelijke kwaliteiten (o.a. het Heuvelland, de beekdalen, historische dorpsgezichten en open plateaus) uit te sluiten voor windenergieprojecten.	ZW-0323-2
Indiener maakt bezwaar tegen het voornemen om de regio Venray (Wanssum, Oirlo, Geijsteren en Oostrum) aan te wijzen als mogelijk zoekgebied voor de opwekking van duurzame energie. Het gebied is niet geschikt voor grootschalige energieprojecten zoals windturbines of zonneparken. Een eerder vornemen van de gemeente Venray is ook niet doorgegaan.	ZW-0516-1
Indiener stelt dat de lintbebouwing ten noorden van Ven-Zelderheide binnen het zoekgebied van de Provincie voor grootschalige opwek van zonne-energie valt, maar gezien de aanwezig lintbebouwing is energieopwekking hier niet wenselijk.	ZW-0186-187
Indiener uit zorgen over de aanduiding zoekgebied windturbines omdat paarden vluchtdieren zijn en op alles reageren wat onverwachts beweegt (slagschaduw) of in beweging komt (turbinewieken). Aangezien in dit gebied sprake is van een grote professionele paardenhouderij met sportpaarden van hoog niveau, die veelal buiten aanwezig zijn kan een windmolen dus snel voor veel paniek onder de paarden zorgen die dan massaal proberen te vluchten.	ZW-0954-9
Indiener verzoekt deze kwetsbare landschappen expliciet als uitsluitingsgebied aan te wijzen.	ZW-0486-6
Indiener stelt dat de gemeente negatief staat tegenover het realiseren van windturbines op eigen grondgebied, dus het verzoek is om dit te wijzigen in 'gebieden waarin windturbines zijn uitgesloten'.	ZW-0186-190
Indiener geeft aan dat het gebied waar de Provincie windmolens mogelijk maakt een laagvlieggebied (voor militaire helikopters) is.	ZW-0370-3
Door het gebied langs de A73 ter hoogte van Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen niet uit te sluiten als zoekgebied voor windmolens worden de omwonenden van deze potentiële zoekgebieden, vergeleken met andere inwoners van de Provincie, naar mening van indiener onevenredig zwaar getroffen. De leefbaarheid en woonkwaliteit zal naar mening van indiener voor de duizenden inwoners van deze regio exponentieel verminderen door het plaatsen van megawindmolens. Indiener verzoekt dan ook om dit gebied uit te sluiten.	ZW-0323-15
Indiener verzoekt om Zoekgebied grootschalig Zon-PIV rondom Berg te verwijderen.	ZW-0207-129
De bedrijfslocatie van indiener is gelegen binnen het Primair landbouwgebied en heeft de gebiedsaanwijzingen 'Zoekgebieden Grootschalig zon-pv' en 'Zoekgebieden zon met extra inspanningen'. Het is voor indiener onacceptabel dat juist op deze gronden, waar de landbouw een dominante functie krijgt én waar volgens de ontwerp Omgevingsvisie	ZW-0544-6

geen ruimte is voor niet-agrarische functies, wel deze zoekgebieden worden opgenomen. Bovendien gaat de voorkeur in de Omgevingsvisie uit naar zoekgebieden met kansen voor grootschalige opwek. Indiener verzoekt deze gebiedsaanwijzing in heroverweging te nemen, zodat zij duidelijkheid verkrijgen alvorens dit nader wordt uitgewerkt in het gemeentelijke omgevingsplan.	
Indiener vraagt, gezien de impact op gezondheid, leefomgeving, natuur, draagvlak en de doelstellingen van het NNL de regio Venray, (Wanssum, Oirlo, Oostrum, Geijsteren) niet in de Povi aan te wijzen als zoekgebied voor grootschalige energieopwekking.	ZW-0516-6
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied.	ZW-0323-3
Indiener stelt dat het zoekgebied voor grootschalige zonne-energie opwek ter plaatse van het projectgebied Heiveld/Teelebeek voor het realiseren van woningen niet wenselijk is.	ZW-0186-188
Indiener geeft aan dat er onduidelijkheden en inconsistenties zijn geconstateerd, met name in relatie tot het kaartmateriaal en de afstemming met gemeentelijk beleid, en verzoekt om een nadere controle van de kaartlagen met zoekgebieden voor wind- en zonne-energie.	ZW-0317-205

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied voor grootschalige zon-pv ter plaatse van het gebied Houthakkersgroes Gennep niet voorstelbaar is gezien de groene functie nabij ouderenwoningen.	ZW-0186-186
Indiener stelt dat het gehele projectgebied de Heikant binnen het zoekgebied van de Provincie voor grootschalige opwek van zonne-energie. Hier is het bestemmingsplan vastgesteld voor woningen dus grootschalige energie opwek is hier niet mogelijk.	ZW-0186-185

Standpunt GS

De kaarten in de Omgevingsvisie worden er op aangepast dat de aanduidingen zoekgebieden wind en zon, niet gelegen zijn over de aanduidingen bedrijventerreinen, landelijke kernen en stedelijk gebied.

Voorstel aan PS

Aanpassing van de kaarten zodat de aanduidingen zoekgebieden wind en zon, niet gelegen zijn over de aanduidingen bedrijventerreinen, landelijke kernen en stedelijk gebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de Heiveldweg valt in een Nationaal Landschaps Zuid-Limburg, waarbij de aanleg van windturbines niet worden uitgesloten. Indiener stelt dat dit haaks op elkaar staat. Indiener merkt op dat voor perceel Nieuwstadt F 986 op de kaarten van het gebied met coördinaten 187306,339551 Nationaal Landschap Zuid Limburg aanwezig is, terwijl er werklocaties staan aangegeven	ZW-0441-2
Indiener verzoekt om specifiek beleid in de Provinciale Omgevingsvisie dat toekomstige verstoring van rust, zichtlijnen en stilte rond de Amerikaanse begraafplaats voorkomt, zoals door zonnepanelen, woningen, logistieke bebouwing of verkeersverplaatsingen.	ZW-1409-3

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden bestaan uitsluitend uit het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, de Natura-2000 gebieden, de Maas en het beschermingsgebied Einsteintelescoop. In een uitsluitingsgebied prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

Kaart aanpassen op de gebiedsindeling: zoekgebieden, uitsluitingsgebieden en beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de visie over onze toekomstige energievoorziening te herzien en te focussen op nieuwe CO2 vrije vraag gestuurde en weersonafhankelijke energiebronnen zoals SMR.	ZW-0323-17
Indiener verzoekt om de energievisie te herzien en de focus te leggen op nieuwe CO2 vrije vraaggestuurde en weersonafhankelijke energiebronnen om Limburg leefbaar te houden zodat naar mening van indiener kan worden voorkomen dat er een industrielandschap ontstaat waarin moet worden gewoond.	ZW-0323-12

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien.

We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat kernernergie werkt met eindige brandstof, het mijnen is energie-intensief (fossiel), destructie en stralingsgevaar op locatie brandstofwinning.	ZW-0338-2
Indiener stelt dat kernenergie te duur is, met lange bouwtijd en gevaar voor calamiteiten, terrorisme en watertekort voor koeling.	ZW-0338-1

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee).

Zoals vermeld in paragraaf 9.5.3 vindt door het bevoegd gezag pas vergunningverlening plaats als er een volledig veiligheidsdossier is aangeleverd waarin alle veiligheidsaspecten in detail zijn uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energiebeleid te creëren waarbij we zuinig zijn op aardse reserves en deze inzetten voor oplossingen die een hoge energie intensiteit kennen. Wind en PV hebben naar mening van indiener een zeer lage energie-intensiteit.	ZW-0323-11
Indiener verzoekt de Provincie te streven naar een betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem, maar de mening te herzien over lage kosten van PV en Wind en de ontbrekende veiligheid en stabiliteit die PV en Wind in de beleving van de Provincie hebben.	ZW-0469-8
Indiener stelt dat er gekozen wordt voor Wind op Land in een provincie die bij het KNMI bekendstaat als de meest windluwe provincie van Nederland. Het aantal vollasturen op land is naar mening van indiener fors lager dan op zee. Indiener verzoekt dan ook om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen.	ZW-0323-14
Indiener verzoekt te streven naar een betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem en de mening te herzien over lage kosten van PV en Wind en de ontbrekende veiligheid en stabiliteit die PV en Wind daarin hebben.	ZW-0323-10
Indiener stelt dat kernenergie alleen stroom levert terwijl stroom nu 20% van energiebehoefte; in de toekomst door electrificatie wordt dit meer maar kan	ZW-0338-4

NOOIT de huidige enorme hoeveelheid fossiel op gewenste termijn kwantitatief noch kwalitatief vervangen

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij realiseren we ons daarbij dat we het niet enkel met electricteit gaan halen. Dit maakt ook onze inzet op warmtenetten en moleculen zoals waterstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Het perceel van indiener ligt in de zoekgebieden HS/MS stations. Als dit in de toekomst gerealiseerd zou worden op een gedeelte van dit perceel brengt dit beperkingen in de exploitatie met zich mee. Dit is voor indiener onacceptabel.	ZW-1258-4
De indiener wenst door deze gebiedsaanwijzing geen verlies van gronden dan wel beperkingen in gronden die leiden tot meerkosten, omzetverlies en/ of waardedaling van de grond en verzoekt deze gebiedsaanwijzing voor de percelen te verwijderen dan wel geen HS/MS stations te vestigen. Zie zienswijze voor locatie.	ZW-1043-11

Standpunt GS

Het nieuwe energiesysteem gaat bovengronds meer ruimte vragen. We zetten ons in om de impact hiervan op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Onder meer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffenen schade verhalen. Daarnaast zal altijd binnen een initiatief bezien worden of de impact ook anderszins beperkt of gecompenseerd worden. De ervaring is dat dit vaak een locatie specifieke afweging betreft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energieopwekking vooral te concentreren op bedrijventerreinen of langs infrastructuur.	ZW-0323-6
Indiener verzoekt de Provincie om grootschalige duurzame opwek zoveel mogelijk te concentreren bij bestaande energie-infrastructuur, zoals bij de Clauscentrale, en alternatieven zoals geothermie en waterstof actief mee te nemen als voorkeursrichting.	ZW-0297-14
Indiener maakt bezwaar tegen het gebruik van landbouwgrond voor energie-infrastructuur en productie.	ZW-0777-5

Indiener stelt als te overwegen alternatief voor dat bij de bestaande Clauscentrale al robuuste energie-infrastructuur klaar ligt en benut kan worden voor toekomstige energie-opgaven.	ZW-0159-18

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat deze kaartlaag niet nader toegelicht is in de POVI en verzoeken deze nader toe te lichten.	ZW-0186-189
Indiener wil nadere toelichting op het aanwijzen van hun percelen als 150 KV net zone.	ZW-0945-5

Standpunt GS

Provinciale kaarten in voorliggende Omgevinsgsvsie zijn niet juridisch bindend. Dit betreft enkel de regels uit het gemeentelijke omgevingsplan en/of de regels uit onze Omgevingsverordening. De kaartbeelden kennen een provinciaal schaalniveau en dienen altijd locatie specifiek en in samenspraak met de gemeente op basis van een concreet initiatief of aanvraag beoordeeld te worden. Om hier vroegtijdig nadere duidelijkheid over te verkrijgen kan contact opgenomen worden met de provinciale rayonplanoloog voor de betreffende gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener is ter plaatse van het bedrijf aan de Karreveld bezig met ontwikkelingen op basis van een duurzame voedselvoorzieningen om ruimte te creëren voor dieren. Door nieuwe technieken worden emissies verlaagd. Dit werkt vanuit de praktijk, niet vanuit van bovenaf opgelegde regels en een ideaal wensbeeld. De provinciale kaarten zijn ter plaatse niet correct en dienen te worden aangepast.

Indiener
ZW-1226-20 ZW-0700-21

Standpunt GS

Provinciale kaarten in voorliggende Omgevinsgsvsie zijn niet juridisch bindend. Dit betreft enkel de regels uit het gemeentelijke omgevingsplan en/of de regels uit onze Omgevingsverordening. De kaartbeelden kennen een provinciaal schaalniveau en dienen altijd locatie specifiek en in samenspraak met de gemeente op basis van een concreet initiatief of aanvraag beoordeeld te worden. Om hier vroegtijdig nadere duidelijkheid over te verkrijgen kan contact opgenomen worden met de provinciale rayonplanoloog voor de betreffende gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt de provincie om waarheidsgetrouw participatie modellen te eisen, waarbij daadwerkelijk zeggenschap en opbrengst voor lokale burgers wordt gegarandeerd.

Indiener
ZW-0297-16 ZW-1422-19 ZW-0299-28 ZW-0238-140

Standpunt GS

We zetten in op een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling. We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen of energiecoöperaties. We hebben in overweging om hier onze Omgevingsverordening op aan te scherpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om duidelijke criteria te hanteren voor maatschappelijk draagvlak en lokale acceptatie.	ZW-0323-5

Standpunt GS

We zetten in op een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling. We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen of energiecoöperaties. We hebben in overweging om hier onze Omgevingsverordening op aan te scherpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aantrekkelijkheid van landschap en leefomgeving zwaarder te wegen en zichtbare plaatsingen van windmolens te beperken.	ZW-0486-12

Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de woonomgeving van de provincie beter af te wegen tegen plaatsing van windturbines.	ZW-0323-7
Indiener geeft aan dat langdurige blootstelling aan laagfrequent geluid (LFG) en slagschaduw van windturbines negatieve gezondheidseffecten kan hebben. Zoals slaapverstoring en chronische vermoeidheid, een verhoogd stressniveau wat kan leiden tot hart- en vaatziekten en psychische klachten zoals angst of depressieve gevoelens. Uit onderzoeken blijkt, aldus indiener, dat windmolens invloed hebben op de gezondheid van mensen tot een straal van maar liefst 10 tot 15 kilometer. Er wonen veel mensen binnen die afstand tot het voorgestelde zoekgebied.	ZW-0516-2
Windturbines veroorzaken meerdere vormen van geluidsoverlast (hoorbaar, laagfrequent en infrasoon) en kunnen gevolgen hebben voor het welzijn van mens en dier. Indiener verzoekt de gezondheid van mens en dier een hogere prioriteit toe te kennen dan het nastreven van een (achterhaald) klimaatdoel.	ZW-0323-9
Indiener verzoekt om in contact te treden met onafhankelijke experts met expertise in gezondheidseffecten en milieueffecten van windturbines en op basis hiervan windmolenbeleid te herzien en vergunningen hierop in te richten.	ZW-0323-8
Indiener verzoekt om minimaal een afstand van 4x tiphoogte (met als absolute ondergrens van 1000 meter) aan te houden tot woonbebouwing, met name vanwege gezondheidsschade.	ZW-0323-1

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Indien zich een initiatief aandient zal gebied- en locatie specifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Het gebied kenmerkt zich volgens indiener door een open landschap, waardevolle natuurgebieden, historische dorpsgezichten en landelijke stilte. Het aanwijzen van deze regio als zoekgebied tast dit karakter ernstig aan. Het Maaspark Ooijen-Wanssum wordt door windmolens volledig verstoord. De aanleg van zonneparken of windturbines zalvolgens indiener leiden tot	ZW-0516-3

verlies van biodiversiteit, door verstoring van leefgebieden, verlies van cultuurhistorische en landschappelijke waarden, een toename van verharding en verstoring van bodem- en waterhuishouding en verrmindering van toeristische en recreatieve waarden met economisch nadelige effecten.	
Indiener geeft aan dat de regio Venray, (Wanssum, Oirlo, Oostrum, Geijsteren) al is onderzocht als zoekgebied voor windturbines. Vanwege alle risico's en ongewenste effecten op de leefomgeving was er geen draagvlak noch medewerking van grondeigenaren. Het verbaasd de indiener dan ook dat deze zoekgebieden in de Ontwerp POVI Limburg zijn opgenomen zonder overleg met bewoners en andere belanghebbenden. Er is geen sprake van tijdige en transparante communicatie, er zijn onvoldoende mogelijkheden geboden om alternatieve suggesties in te brengen.	ZW-0516-5
Indiener verzoekt om in paragraaf 9.5.5 het zoekgebied ten westen van de Rijksweg A2, ten zuiden begrensd door de Bergerweg voor zon-pv te verwijderen.	ZW-0314-150
Indiener verzoekt om het zonopwekgebied ten oosten van Catsop richting A2 te heroverwegen aangezien PL eerder al heeft geoordeeld dat dat een onwenselijke ingreep in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zou zijn en het zoekgebied niet meer voorkomt in de beleidsdocumenten van de gemeente Beek.	ZW-0314-143

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provinciaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatie specieke eerder afwegingen en besluiten. Dit in het licht van ons streven naar een decentraal energiesysteem en de benodigde lokale opwek hiervoor. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieu hygiënische aspecten, waaronder het thema externe veiligheid. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt daarbij ook betrokken. We hebben, gelijk aan indiener, de verwachting dat genoemde locatie dan binnen de huidige context als niet- kansrijk wordt aangemerkt. De tijdshorizon van voorliggende omgevingsvisie, het streven naar een decentraal energiesysteem ook juist ten behoeve van de omliggende functies, dat gronden kunnen vrijkomen, de strekking van een zoekgebied en een mogelijke (programmatische) uitwerking), maakt dat we het zoekgebied behouden.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatie specifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Nederland en dus ook Limburg door toepassing van kernenergie een veel te grote ecologische footprint heeft die ten koste gaat van leven en natuur.	ZW-0338-5

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Dit doen we in de wetenschap van de risico en aandachtspunten in de geheel keten om te komen tot electriciteit uit kernenergie. Wel constateren dat dit vakgebied ook innovatie kent ook gericht op het tegengaan van de nadelen aan kernenergie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat technieken met kleine reactoren nog in ontwikkeling zijn.	ZW-0338-3

Standpunt GS

Dit is een correctie constatering. We volgen deze innovaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie in de POVI meer aandacht te hebben voor groengas productie die net zoals zon of wind een zeer belangrijke bijdrage kan leveren aan de duurzame energiebehoefte in de Provincie. Dit wordt onvoldoende belicht en onvoldoende gefaciliteerd in de vrijkomende agrarische bebouwingen. In par. 11.2.6.2 wordt enkel mest en enkele agrarische reststromen genoemd als potentiële energiebronnen voor vergisting. Indiener ziet een breder palet aan agrarische en niet agrarische grondstoffen die hiervoor ingezet en opgenomen kunnen worden.	ZW-0699-21

Standpunt GS

Mede naar aanleiding van deze zienswijze is paragraaf 11.2.6 geactualiseerd, hierbij is onder meer ingegaan op toevoeging van reststromen tot max. 5 volumeprocent.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 11.2.6. aanpassen, waarbij onder meer ingegaan wordt op de toevoeging van reststromen tot maximaal 5 volumeprocent.

Zienswijze	Indiener
Er is volgens indiener geen sprake van een energietransitie (verbruik). Electrisch vliegen is niet aan de orde.	ZW-0145-12

Standpunt GS

Inderdaad zijn er op dit moment uitdagingen om tot elektrisch vliegen over te gaan. Daarentegen gaan bijvoorbeeld de innovaties in grotere drones snel, die wel elektrisch aangedreven worden. Daarnaast vragen de faciliteiten van een vliegveld met aanpalende bedrijvigheid ook een stroomvoorziening, wat maakt da de beschikbaarheid van voldoende elektriciteit voor Maastricht Aachen Airport van belang is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de enige langdurige bewezen duurzame energiebron is gebaseerd op H, N, O en C en enkele veel aan het aardoppervlak voorkomende atomen. De energie wordt daarbij geleverd door fotosynthese en enkele eenvoudige wind- en watertechnieken. Dit systeem is bovendien 100% circulair zonder dat daar enige toegevoegde techniek aan te pas komt.	ZW-0338-6

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component. Onze inzet is gericht op duurzame schone energiebronnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bij de Provinciale Verkiezingen ‘23 minimaal 63% van de kiezers gestemd heeft op een partij die tegen verdere uitbreiding van Wind op Land is. Indiener verzoekt om de keuze van kiezer en de bepalingen vanuit het coalitieakkoord te respecteren.	ZW-0323-13
De indiener stelt dat de film 'The Cold Truth' niet mag worden vertoond in diverse gemeenten in Limburg als gevolg van het aannemen van de Klimaatwet.	ZW-0059-11

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de verbreding van bestaande buisleidingstroken in het POVI te schrappen, aangezien er geen nieuwe leidingen gepland zijn.	ZW-0167-7

Standpunt GS

Transport via buisleidingen is van significant belang voor onder meer de energietranistie. Om maatschappelijke kosten en ruimte te besparen wordt ingezet op het zoveel mogelijk hergebruiken van bestaande leidingen. Dit maakt dat bestaande leidingen ook zijn opgenomen. Deze zijn inderdaad breder dan de breedte van de buis opgenomen op de kaartbeelden., dit om de attentiewaarde te verhogen ook door de (externe) veiligheidsaspecten die gepaard gaan met het vervoer van veelal gevaarlijk stoffen.

Nieuwe buisleidingen worden voorzien in het reserveringsgebied buisleidingen van nationaal belang. In diverse komende (Rijksproject)procedure zal de specfieke ligging en aansluitingen worden bepaald. Het ministerie van KGG heeft de inzet om daarna deze resveringsgebieden hierop te herzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In_§ 9.2.3.1 Besparing en verduurzaming bebouwde omgeving geeft de provincie aan "In het fysieke domein zijn verduurzamingsactiviteiten voor woningen en utiliteitsbouw vergunningsvrij óf liggen de bevoegdheden bij gemeenten. Wij zijn daarin dus geen directe partij". Dat neemt naar mening van indiener niet weg dat juist de provincie oog moet hebben voor het aanpakken van de oude voorraad. Gemeenten hebben onvoldoende financiële draagkracht om de slechte voorraad aan te pakken. Wij vragen hiervoor aandacht in de POVI.	ZW-0302-88

Standpunt GS

Onze stellingname in paragraaf 9.1 dat voor het nieuwe energiesysteem energiebesparing het belangrijkste is, sluit aan op het standpunt van indiener. Onze rol pakken we veelal via een andere spoor dan het ruimtelijke spoor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparant te maken en in te kaderen.	ZW-0297-15

Standpunt GS

Zoals gemeld in de paragrafen 9.5.4 en 9.5.5. is het streven onze inzet voor wat betreft zon- en windprojecten nader uit te werken. Daarbij gaan we ook in op de juridische en bestuurlijke rolverdeling. Dit alles wel binnen de wettelijke kaders, bijvoorbeeld onze bevoegd gezag rol voor windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om planologisch te borgen dat gemeentelijke instemming een voorwaarde is voor de realisatie van energie-opwekprojecten.	ZW-0297-13

Standpunt GS

In de casussen waarin wij, op basis van wetgeving, het bevoegd gezag zijn is er altijd de bereidheid om op verzoek deze bevoegdheid over te dragen aan de desbetreffende gemeente. Mocht dit niet aan de orde zijn dan betrekken we altijd het gemeentelijk standpunt in onze afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is of voldoende aandacht is besteed aan bodemenergie en de mogelijke risico’s van breuklijnen in Limburg, en dat deze aspecten een plek verdienen in het bodembeleid gezien hun potentieel impactvolle ruimtelijke en geotechnische consequenties.	ZW-0317-200

Standpunt GS

We zijn goed bekend met de risico's van breuklijnen in Limburg en erkennen dit ook bijvoorbeeld in paragraaf 9.5.1 over aardwarmte. Bij iedere casus dient hier volwaardig de aandacht voor te zijn enerzijds door de initiatiefnemer, anderzijds door het toetsend en besluitend bevoegd gezag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om eenduidige terminologie in het hoofdstuk, bijvoorbeeld bij 'zware mobiliteit' en 'zwaar wegtransport'.	ZW-0196-105

Indiener geeft aan dat in paragraaf 9.4.2 wordt gesproken over zware mobiliteit en in paragraaf 9.5.7 over zwaar wegtransport. Graag eenduidige terminologie.	ZW-0313-76

Standpunt GS

Binnen de context en redactie van voornoemde paragrafen zijn dit correcte termen. Onder zware mobiliteit valt ook zwaar wegtransport.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 9.5.6 wordt gesteld dat voor Zuid-Limburg momenteel twee grootschalige bronnen beschikbaar zijn, de restwarmte van Chemelot en de thermische buffers in Parkstad, bestaande uit het water in de voormalige mijngangen. De thermische buffers in Parkstad betreffen echter geen warmtebron, maar geothermie/ bodemenergie, met de daarbij behorende bevoegd gezag rollen (beleid, vergunningverlening en handhaving). Indiener verzoekt de Provincie om bovengenoemde passage te corrigeren.	ZW-1164-56

Standpunt GS

De thermische buffers in Parkstad zijn beleidsmatig divers te typeren. Onderdelen van de werkzaamheden en exploitatie daarvan vallen inderdaad binnen de wet- en regelgeving betreffende geothermie/bodemenergie. De paragraaf wordt hierop aangevuld.

Voorstel aan PS

Toevoegen in paragraaf 9.5.6 van de zin:

Deze mijnwateractiviteiten vallen onder de geothermie/bodemenergie wet- en regelgeving.

Zienswijze
Voor de thema’s duurzame energieopwekking en energieplanologie vragen wij u het provinciaal belang niet op te nemen in de POVI, omdat dit de gemeentelijke autonomie te veel inperkt.

Indiener					
ZW-0187-41	ZW-0207-35	ZW-0238-25	ZW-0253-39	ZW-0271-25	ZW-0314-25
ZW-0319-11	ZW-1038-132	ZW-1127-57			

Standpunt GS

Dit standpunt delen we niet. Het energiesysteem is gemeentegrensoverschrijdend georganiseerd, energie-opwekinstallaties hebben vaak een regionale uitstraling, voor windparken hebben we veelal het wettelijk bevoegd gezag en in het milieuspoor zijn we vaak bevoegd gezag voor energie-intensieve bedrijfsactiviteiten. Deze argumenten maken dat het thema energie terdege van provinciaal belang is.

Onze inzet is er altijd op gericht om bij onze afwegingen en besluiten de betreffende gemeente(n) te betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit ervoor dat naast het belang van gebied specifieke beoordeling met een ecologische risicoanalyse per zoekgebied, ook cumulatieve effecten van bestaande en geplande windparken meegewogen moeten worden.	ZW-1035-61

Standpunt GS

Een initiatiefnemer dient veelal een MER op te stellen. Deze wordt beoordeeld door het bevoegd gezag, mede op basis van onafhankelijk openbaar advies door de commissie MER. De project - en/of plan MER maakt onderdeel uit van het besluit en is in dat kader vatbaar voor zienswijzen en/of beroep. De wetgever heeft hiermee een adequate milieutoets in de procedures ingebed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de windmolens niet duurzaam zijn gezien de levensduur.	ZW-0479-3

Standpunt GS

Antwoord GS: Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener vindt het van belang om breder te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de Euregio. Alleen door grensoverschrijdend te denken en handelen, kan voldoende schaal, flexibiliteit en ruimtelijke mogelijkheden worden gecreëerd om als regio een substantiële bijdrage te leveren aan de energietransitie.

Indiener					
ZW-0187-103	ZW-0207-96	ZW-0238-86	ZW-0253-101	ZW-0271-86	ZW-0314-86
ZW-1127-119					

Standpunt GS

Gelet op onze positie in de Euregio zijn we een voorstander van grensoverschrijdende energie-uitwisseling. Binnen de huidige wetgeving liggen met name kansen voor moleculen. In ons Ruimtelijk Voorstel (december 2023) wil Zuid-Limburg graag als experimenteer-regio voor grensoverschrijdende energievoorziening fungeren. Ook voor de rest van Limburg kan dit mogelijk kansen bieden. We willen dit samen met het Rijk nader invullen mede op basis van de Grenslandagenda/verkenning energie en daarbij de mogelijkheden benutten die de nieuwe Energiewet biedt.

Voorstel aan PS

Toevoegen alinea aan paragraaf 9.1:

Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het beoordelingskader voor systeembatterijen lijkt ontworpen voor standalone projecten en verzoekt ook aandacht te besteden aan bredere toepassingen van batterijen.

Indiener					
ZW-0166-75	ZW-0186-85	ZW-0196-111	ZW-0224-79	ZW-0237-65	ZW-0240-70
ZW-0241-65	ZW-0278-85	ZW-0313-84	ZW-0317-85	ZW-1236-70	ZW-1473-65
ZW-1479-117					

Standpunt GS

Onzes inziens geeft paragraaf 9.4.1 deze duidelijkheid. Het provinciaal belang ligt bij systeembatterijen met een eigen netaansluiting en batterijen gecombineerd met opwekinstallaties, doorgaans zonder eigen netaansluiting. Batterijen gecombineerd met opweklocaties beschouwen we als ondergeschikt onderdeel van die opwekvoorziening en dienen daarom ook qua schaal daarmee in verhouding te staan. Qua ruimtelijke inpassing dienen deze batterijen te passen binnen de voorwaarden voor de betreffende opwekvoorziening in de omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	**Indiener**

Indiener vraagt om naast de gebruikte afstandsnormen voor windturbines, ook gebruik te maken van afstandsnormen in het kader van geluids- en slagschaduw, en met een ecologisch afwegingskader.	ZW-1035-59

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder.

Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar, etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toe gepast bij windturbines.
De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft inmiddels ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026/2027 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat laadinfra niet alleen als mobiliteitsfaciliteit moet worden beschouwd, maar ook als kans binnen het energiesysteem, met aandacht voor energiemanagement.	ZW-0166-72

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie is juist een voorstander van dergelijke functiecombinaties. Wel kunnen hieraan voorwaarden zijn gebonden wat betreft de ruimtelijk, milieukundige of ecologische inpasbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt voor het thema Energieprojecten het volgende: Neem in het POVI een integraal, transparant afwegingskader op waarin ecologische, maatschappelijke en economische effecten structureel worden meegewogen. Zorg dat begrippen als betaalbaarheid en veiligheid nader worden gedefinieerd, en dat ecologische randvoorwaarden zoals biodiversiteit, bodem en waterkwaliteit expliciet onderdeel zijn van de besluitvorming. Dit bevordert transparantie en vergroot daarmee draagvlak voor bestuurlijke besluiten ten aanzien van de energietransitie	ZW-1035-58
De POVI benoemt voorwaarden voor energievoorzieningen. Indiener vindt deze voorwaarden onduidelijk/niet concreet. Stelt de volgende vragen: • Wat	ZW-1035-57

wordt verstaan onder ‘betaalbaar’? Voor wie, op welke termijn, en inclusief welke maatschappelijke kosten?
• Wat betekent ‘veilig’? Gaat het alleen om externe veiligheid, of ook om de impact op luchtkwaliteit, waterkwaliteit, ecologie en volksgezondheid op de langere termijn?
• Hoe wordt de impact op ecologie – zoals biodiversiteit en bodemgezondheid meegewogen?

Standpunt GS

We handelen binnen de wet- en regelgeving, hieruit volgen normering voor vele thema's. Qua betaalbaarheid is dit niet eenduidig aan te geven. Belangrijk is dat we energie-armoede tegen willen gaan. Dit kan mede als gebieden ook financieel meeprofiteren van energie-opwekvoorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener wijst erop dat de RES-gemeenten besloten hebben een gezamenlijke zienswijze in te brengen. In die zienswijze worden een aantal wijzigingen voorgesteld en opmerkingen geplaatst bij de hoofdstukken 2 en 9. Deze dient u hier als ingelast te beschouwen.

Indiener		
ZW-0187-105	ZW-0253-103	ZW-0314-88

Standpunt GS

We hebben de zienswijze van de RES-gemeenten in goede orde ontvangen en van een provinciale reactie voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van het energiesysteem om ruimte vraagt en dat in de teksten te vaak alleen over het energienet wordt gesproken. Indiener verzoekt te spreken over het energiesysteem als geheel en geeft aan dat de urgentie in de inleiding ontbreekt.	ZW-0196-103

Standpunt GS

We delen de constatering niet dat enkel over het energienet wordt gesproken en dat de urgentie ontbreekt. We ervaren juist deze urgentie omdat het gehele energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen. Dit maakt dat in het energiehoofdstuk ons ruimtelijk kader voor energiegebruik, -infrastructuur, -opslag en -opwek volwaardig wordt beschreven. Wel realiseren we ons dat de opwaardering van het elektriciteitsnet een no-regret maatregel is met een bovenlokaal

karakter waardoor er direct sprake is van een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op een discrepantie: voor Dorperpeel wordt een zonneveld onderzocht, maar het gebied is op de kaart als windgebied aangeduid.	ZW-0224-154

Standpunt GS

Dit is geen discrepantie. Uit een eerste planologische afweging op provinciale schaal met een beperkte aantal criteria blijkt genoemde locatie als zoekgebied voor windturbines naar voren te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 9.5.4 op te nemen dat het gehele grondgebied van de gemeente Stein wordt uitgesloten voor realisatie van windturbines.	ZW-0314-149

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provinciaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Dit in het licht van ons streven naar een decentraal energiesysteem en de benodigde lokale opwek hiervoor. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten, waaronder het thema externe veiligheid. De gemeentelijke omgevingsvisie wordt daarbij ook betrokken. De tijdshorizon van voorliggende omgevingsvisie, het streven naar een decentraal energiesysteem ook juist ten behoeve van de omliggende functies, dat gronden kunnen vrijkomen, de strekking van een zgebied en een mogelijke (programmatische) uitwerking), maakt dat we de zoekgebieden behouden en geen gebieden hiertoe in zijn algemeenheid om andere redenen uitsluiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de potentie van lokale energiecoöperaties actief te benutten door ruimte te geven aan coöperatieve ontwikkelingen van windprojecten	ZW-0109-11

Standpunt GS

In onze huidige Omgevingsverordening hebben we de motiveringsplicht opgenomen dat er een inspanningsplicht is voor een initiatiefnemer om tot lokaal eigenaarschap te komen.
Dit kunnen zeer goed ook lokale energiecoöperaties zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een verhoogd risico is voor de omgeving in het geval van brand en het neerdalen van zonnepaneelonderdelen in de buurt. Weiden en landbouwgronden zouden dan niet veilig gebruikt kunnen worden.	ZW-0753-11

Standpunt GS

We herkennen dat door recente calamiteiten met zonnepanelen in zijn algemeenheid hier aandacht voor is. We volgen deze ontwikkelingen.
Mochten hieruit signalen of verzoeken komen, bijvoorbeeld vanuit de Veiligheidsregio, om ons beleid aan te passen dan nemen we dit in overweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ontwikkeling van nieuwe zonne-energievelden altijd ten dienste moet staan van de lokale transitie. Indiener stelt in deze dat de zoekgebieden met extra inspanningen voor Meerssen voor een groot deel in dienst staan van het RES bod van Zuid-Limburg en de voorziening van MAA van stroom. Indiener stelt dat dat gezien de impact niet als proportioneel wordt gezien, en niet als wenselijk.	ZW-0238-139

Standpunt GS

We delen de opmerking dat lokale opwek en lokaal gebruik in elkaars nabijheid gesitueerd dienen te zijn. Het vliegveldterrein, omliggende bedrijven en omliggende kernen kunnen potentieel van de hier aangeduide zoekgebieden zon gebruik maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor keuze te maken voor meer particuliere zonnenpanelen en verzwaring van het stroomnet	ZW-0459-4

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.
De verzwaring van het stroomnet zien we als een no-regret maatregel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt de buisleidingstrook met een breedte van 150 meter wel erg breed aangehouden.	ZW-1353-3

Standpunt GS

De wettelijke maatvoering van en omgang met het reserveringsgebied buisleiding van nationaal belang is vastgelegd in artikel 5.136 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Dit betreft een Rijksbesluit.
De feitelijke juridische belemmeringen zijn opgenomen in het gemeentelijk Omgevingsplan. Indicatief hebben we genoemde breedte maat aangehouden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil dat provincie bij het rijk voorstelt tot een ander tracé te komen bij de Delta Rhine corridor, t.h.v. Toverland. Indiener stelt dat een tracé aan de noordkant van het Grauwveen, door het landbouwgebied, een aanmerkelijk mindere belasting van het N2000-gebied Mariapeel geeft.	ZW-1035-62

Standpunt GS

De wettelijke maatvoering van en omgang met het reserveringsgebied buisleiding van nationaal belang is vastgelegd in artikel 5.136 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Dit betreft een Rijksbesluit onder verantwoordelijkheid van de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG). KGG heeft toegezegd deze strook te wijzigen als blijkt uit de onderzoeken (ter voorbereiding op de DRC en de daaropvolgende besluitvorming) dat deze beter anders gesitueerd kan worden. Wij willen hier niet op vooruit lopen en zullen als het Ministerie van KGG deze strook aanpast, deze ook in onze visie en beleidsstukken actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de tekst met betrekking tot de planning van de 150 kV-leidingen tussen Graetheide en Chemelot in lijn te brengen met de meest recente planning.	ZW-0198-10

Standpunt GS

We verwijderen het jaartal. De planning is belangrijk, maar gelet op de strekking van een Omgevingsvisie is het noemen daarvan niet benodigd.

Voorstel aan PS

Verwijderen jaartal 2027 in paragraaf 9.3.2.

Zienswijze	Indiener
Inde POVI wordt ingegaan op het belang van voldoende stroom en de beschikbaarheid van waterstof voor Maastricht Aachen Airport (MAA). De verantwoordelijkheid voor het opstarten van decn ruimtelijke verkenning wordt hierbij bij MAA gelegd. Indiener verzoekt dat de provincie hierin een meer actieve en coördinerende rol vervult.	ZW-0304-41

Standpunt GS

Vanuit de ruimtelijke invalshoek delen we deze opmerking niet. Het initatief om tot verduurzaming te komen ligt hiervoor bij de bedrijfsvoerder. Als aandeelhouder hebben we hier wel betrokkenheid bij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan, met betrekking tot energiegemeenschappen, dat de RES-regio’s vooraf geconsulteerd worden over deze uitwerking. Wijzigingen in vooraf actief betrekken. Dit komt meerdere keren terug en de indiener verzoekt om dit overal aan te passen.	ZW-0313-85

Standpunt GS

We gaan de RES-regio's actief betrekken bij een dergelijke uitwerking. Wel onder onze verantwoordelijkheid en gebaseerd op vastgestelde Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

De zin “We betrekken de RES-organisaties volwaardig in dit programma“ toevoegen aan de betreffende tekst.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft de provinciale uitgangspunten bij de aanpak van de energietransitie zoals een toegankelijk, betaalbaar, veilig, stabiel energiesysteem met een grote rol voor lokaal eigendom en lokaal	ZW-0238-136

energiegebruik. Indiener juicht hierbij een grotere sturende rol van de provincie toe. De grote bijdrage die van indiener in deze gevraagd wordt m.b.t. zon-pv wordt gedeeld. Indiener pleit daarom voor een goede samenwerking en vroegtijdige afstemming met in achtname van de lokale belangen waarbij betrokkenheid en participatie van de eigen inwoners door indiener als belangrijk wordt gezien.	

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Dank voor deze ondersteunende zienswijze.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit ervoor dat provincie actief optreedt bij energieprojecten in buurlanden om natuurwaarden in Limburg te beschermen.	ZW-1035-60

Standpunt GS

We zien toe op onze provinciale belangen, ook bij projecten die buiten de provinciegrens zijn gesitueerd. Dit betreft ook de natuurwaarden in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u in paragraaf 9.5 de verwijzing naar bijlage XIII tekstueel te verduidelijken en naar artikel 13.3 lid 3, bijlage XIII te verwijzen uit de Omgevingsverordening.	ZW-0206-26

Standpunt GS

We verbeteren deze verwijzing naar artikel 13.3 lid 3, bijlage XIII.

Voorstel aan PS

Verbeteren paragraaf 9.5.5 door een verwijzing naar artikel 13.3 lid 3, bijlage XIII.

Zienswijze	Indiener
"Indiener vindt dat de energietransitie snelheid vereist, maar geen overhaaste beslissingen die ten koste gaan van leefomgeving, draagvlak en eerlijk eigenaarschap. Dat moet ook de rode draad zijn in het definitieve energiebeleid van de provincie."	ZW-0299-30

Standpunt GS

We delen deze opmerking. Als openbaar bestuur staan we ook voor een zorgvuldige belangenafweging en een goede transparante en uitlegbare besluitvorming. Dit weegt zwaarder dan snelheid. Kansen tot versnelling in projecten liggen voornamelijk in het in samenhang parallel oppakken van deelaspecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat er concreet wordt bedoeld met een “dwingend proces” en wijst op de mogelijke ervaren rigiditeit of onbuigzaamheid, vooral in Maasgouw.	ZW-0188-52

Standpunt GS

Onder een dwingend proces verstaan we dat er duidelijkheid en overeenstemming aan de voorzijde is over, hoe, wanneer, waarom en wie wat gaat doen. Om vervolgens hier elkaar aan te houden. Dit is een strikt streven, maar wel in de wetenschap van een dynamische maatschappij die in de loop van de tijd tot voortschrijdende inzichten kan leiden. Algemeen kader hiervoor is de wet- en regelgeving, inclusief participatie en formele inspraakmogelijkheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet een rol weggelegd voor de PEM om gemeente en gemeenschappen te ondersteunen bij het opzetten van energiegemeenschappen in warmtetransitie. Dit ter bevordering van lokale energiesystemen.	ZW-0238-142

Standpunt GS

We delen deze opvatting. Zie hiervoor het gestelde omtrent de Provinciale energiedienstenmaatschappij in hoofdstuk 9.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het beter faciliteert van initiatiefnemers voor de plaatsing van biovergistingsinstallaties om de energietransitie te ondersteunen.	ZW-0995-6

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component. Vanuit Economie en de Provinciale Energiedienstenmaatschappij

(PEM) is hier aandacht voor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 9.5.1 wordt gesteld dat geothermie een mijnbouwactiviteit is die volledig onder het Ministerie van Klimaat en Groene Groei valt (beleid, vergunningverlening en handhaving). Indiener stelt dat dit enkel geldt voor boringen dieper dan 500 meter. Indiener stelt dat het, om onduidelijkheid te voorkomen, belangrijk is om te vermelden dat de gemeente bevoegd gezag is voor boringen ondieper dan 500 meter. Indiener verzoekt de Provincie om dit te verduidelijken.	ZW-0319-87

Standpunt GS

Paragraaf 9.5.1 meldt dat tot 500 meter diepte we het hebben over bodemenergie. Dieper dan 500 meter over geothermie. Dit maakt dat de huidige formulering juist is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 9.5.6 de restwarmte van toekomstige electrolysers wel als potentiële bron genoemd zou mogen worden (ook omdat de benutting van die warmte van belang is voor de businesscase van elektrolyse).	ZW-0160-92

Standpunt GS

We delen deze opmerking. In paragraaf 9.5.6 wordt de restwarmte van potentiële elektrolyzer als bron toegevoegd.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.5.6 wordt de restwarmte van potentiële electrolyser als bron toegevoegd.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt dat in de POVI is opgenomen dat lokaal gebruik en lokaal eigendom van energie wenselijk is. Volgens indiener kan warmte koude opslag (WKO) op lokaal niveau een rol spelen in de warmtetransitie en verzoekt de provincie in de POVI een positieve houding aan te nemen ten aanzien van WKO in bodem of grondwater.	ZW-0238-141

Standpunt GS

Onzes inziens voorziet het gestelde in hoofdstuk 9 al in deze positieve grondhouding voor warmte koude opslag. In het geval van drinkwaterveiligheid bijvoorbeeld hanteren we hier wel voorwaarden

aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat doordat ingezet wordt op grote energieknooppunten, een toename in de verplaatsingen van bedrijfsactiviteiten naar locaties waar wel voldoende energie aanwezig is, in de hand wordt gespeeld. Indiener stelt dat dit perifere terreinen zoals Spekholzerheide economisch dreigt verder te marginaliseren. Indiener stelt voor ook in kleinere, lokale hubs buiten de kerngebieden te investeren. Indiener stelt voor Parkstad expliciet een plek te geven in de energieplanologie. Indiener stelt voor dat benutting van lokale restwarmte of koppeling met warmtenetten die grensoverschrijdend zijn, hierbij een start zou kunnen zijn.	ZW-0263-32
Indiener verzoekt de provincie om te zorgen voor een evenwichtige verdeling van energie waarbij ook secundaire knooppunten worden meegenomen, om te voorkomen dat de levensvatbaarheid van bedrijventerreinen in Heerlen en de bijbehorende werkgelegenheid verdwijnt.	ZW-1164-29
In paragraaf 9.2.2.3 wordt een verwachte toename in de verplaatsingen van bedrijfsactiviteiten naar locaties waar wel voldoende energie aanwezig is benoemd. Doordat door de Provincie ingezet wordt op grote energieknooppunten, bestaat het risico dat deze beweging in de hand wordt gespeeld met grote gevolgen voor de levensvatbaarheid van bedrijventerreinen in Heerlen en de bijbehorende werkgelegenheid. Het verplaatsen van bedrijfsactiviteiten vanwege netcongestie is volgens indiener geen wenselijke situatie. Indiener verzoekt de Provincie om te zorgen voor een evenwichtige verdeling van energie, waarbij ook secundaire knooppunten worden meegenomen.	ZW-1164-41

Standpunt GS

In beginsel eindigt ons primaire provinciale belang bij het 150 kV-hoogspanningsstation, waarna het middenspanningsnet begint. Het middenspanningsnet zien we primair als het gemeentelijke schaalniveau. Als bedoeld wordt met secundaire knooppunten de omgeving van de bestaande 150 kV-stations en een provinciale rol wordt gevraagd dan hebben we conform het gestelde in paragraaf 9.3.2 daartoe de bereidheid. Mochten er kansen zijn om dit te combineren met restwarmte of grensoverschrijdende netwerken, dan biedt dat een grote pré en liggen er concrete kansen om tot een energieknooppunt te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat een buffer - waarin restwarmte kan worden opgeslagen - geen bron is.	ZW-0160-91

Standpunt GS

Feitelijk heeft indiener gelijk. Binnen de context van voorliggende omgevingsvisie kennen een warmtebuffer en een warmtebron ruimtelijke maar nihil verschil, waardoor een tekstueel onderscheid niet nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om het weer opnemen van een uitzonderingspositie voor geothermie in grondwaterbeschermingsgebieden, zoals in de eerdere verordening.	ZW-0224-156

Standpunt GS

Onder meer de boringsvrijezone van de Venloschol is van zeer groot belang voor onze strategische drinkwaterreserve. Onze Omgevingsverordening geeft regels hoe we met eventueel noodzakelijk of gewenste doorboringen omgaan. Verzoeken, betreffende onder meer geothermie en van kabels en leidingen, toetsen we hieraan. Het belang van deze drinkwaterreserve is zo groot dat van een generieke toestemming of een uitzonderingspositie voor welke functie dan ook geen sprake kan zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat duurzame opwek van lokale energie voor de lokale samenleving door de POVI worden bemoeilijkt.	ZW-0749-4

Standpunt GS

Dit standpunt delen we niet. Met voorliggende Omgevingsvisie is gepoogd een actueel ruimtelijk beleidskader te bieden om lokale opwek voor de lokale samenleving te faciliteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in het hoofdstuk geen aandacht wordt besteed aan de opwek van Groen Gas.	ZW-0241-137

Standpunt GS

Dit is een correcte constatering. Mestverwaarding is opgenomen in paragraaf 11.2.6

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het eenzijdig opnemen van zoeklocaties door de provincie in de POVI niet betekent dat deze passen binnen de gemeentelijke (ontwerp) Omgevingsvisie. Indiener gaat ervan uit dat wanneer de provincie extra inspanningen wil verrichten voor de ontwikkeling van zonne-energie in Meerssen dat dit gebeurt ter ondersteuning van het lokale, bestuurlijke en maatschappelijke proces. Indiener stelt dat de gemeenteraad uiteindelijk bevoegd gezag is in deze.	ZW-0238-138

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provinciaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Dit in het licht van ons streven naar een decentraal energiesysteem en de benodigde lokale opwek hiervoor. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op o.a. ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten.

Inderdaad is de gemeenteraad veelal het bevoegd gezag en heeft ze de beleidsvrijheid om in de gemeentelijke omgevingsvisie eigen gemotiveerde keuzes te maken over de situering van zonneparken, daarbij afwegend het provinciaal beleid.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het verbod op diepe grondboringen de winning van aardwarmte in Noord-Limburg onmogelijk maakt, terwijl dit belangrijk is voor verduurzaming van de glastuinbouw.	ZW-0224-155

Standpunt GS

We delen de opvatting dat de winning van aardwarmte belangrijk is voor de verduurzaming van de glastuinbouw. Dit wordt ook in paragraaf 9.5.1 onderkent. Ondanks de huidige problematiek stellen

we ons proactief op rond de realisatie van veilige en duurzame winning van energie door aardwarmte in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.2 Energiebeleid

Zienswijze
Indiener geeft aan dat onduidelijk is wat wordt bedoeld met maximaal twee energiedragers per gebied, en vraagt of dit wenselijk of juridisch haalbaar is en wat er gebeurt als een gebied meerdere geschikte bronnen heeft.

Indiener					
ZW-1479-116	ZW-0166-74	ZW-0186-84	ZW-0196-108	ZW-0224-78	ZW-0237-64
ZW-0240-69	ZW-0241-64	ZW-0242-78	ZW-0278-84	ZW-0313-81	ZW-0317-84
ZW-1236-69	ZW-1473-64				

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat wordt aangegeven dat om de ambitie te kunnen bereiken in de energiemix geen opties uitgesloten worden. Indiener stelt dat het om een gelijk speelveld te creëren en energie- en warmtetransitie integraal te benaderen te voorbarig is om voor de energiedragers per gebied wel beperkingen op te leggen.	ZW-1445-25

Standpunt GS

We delen de visie dat het aantal energiedragers per gebied verschillend kan zijn indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We passen hierop de omgevingsvisie aan. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijke omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt aan te geven wat wordt verstaan onder een 'energiedrager', in relatie tot het principe om per gebied in maximaal twee energiedragers te voorzien.	ZW-0198-38

Standpunt GS

Onder energiedragers verstaan we een energie-infrastructuurmodaliteit, zoals elektriciteits-infrastructuur, waterstof-infrastructuur, aardgas-infrastructuur en warmte-infrastructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat in paragraaf 9.1 wordt aangegeven dat de Provincie het leidend principe van Enexis onderschrijft dat wordt voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Indiener stelt dat daarbij de verwachting wordt uitgesproken dat gemeenten hiervoor binnen twee jaar met plannen komen voor de wijkgerichte aanpak en als dat niet gebeurt, de Provincie dan voornemens is om het ruimtelijk instrumentarium in te zetten om hierop te interveniëren.

Indiener		
ZW-0319-121	ZW-1199-41	ZW-1445-22

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de verplichting tot keuzes voor maximaal 2 energiedragers per gebied binnen 2 jaar als druk voelt zonder bijbehorende ondersteuning. Indiener stelt voor gemeenten bij de buurt- of wijkgerichte aanpak te ondersteunen met de mogelijkheid om tijdelijke oplossingen te kiezen om de transitie haalbaar te maken, waarbij ook aandacht is voor het behalen van andere opgaven zoals wonen.	ZW-0263-33

Standpunt GS

We delen het standpunt van de indiener dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening.
Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zij zich kan vinden in het leidende principe van maximaal twee energiedragers per gebied en verzoekt de tekst in de paragrafen 9.1, 9.2.2.3 en 9.2.3.3 ongewijzigd te laten.	ZW-0560-44

Standpunt GS

Mede gebaseerd op zienswijzen die we op dit punt hebben ontvangen, is voorliggende visie bijgesteld en wordt aangegeven dat het aantal energiedragers per gebied kan verschillen indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijke omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze
Indiener heeft zorgen over de rol van Small Modular Reactors (SMR's) zoals beschreven in het concept-POVI. Hoewel SMR's worden gepresenteerd als een regelbare aanvulling op decentrale hernieuwbare energie-opwekking, zijn er aanzienlijke vraagtekens te plaatsen bij de technologie. Deze is nog in ontwikkeling, er zijn geen operationele voorbeelden in Nederland, en de lange ontwikkeltijd maakt het onwaarschijnlijk dat SMR's een rol kunnen spelen bij het behalen van korte termijn klimaatdoelen. Bovendien bestaan er bij indiener zorgen over fysieke veiligheid, afvalopslag en de hoge kosten ten opzichte van wind- en zonne-energie. Ook vindt indiener het twijfelachtig of SMR's voldoende flexibiliteit bieden om een toekomstig energiesysteem effectief te ondersteunen, dat juist vraagt om snel op- en afschalen. Indiener verzoekt daarom de Provincie deze aspecten expliciet te adresseren in verdere beleidsuitwerking en de maatschappelijke meerwaarde van SMR's concreet te onderbouwen voordat deze technologie beleidsmatig wordt gefaciliteerd.

Indiener
ZW-0207-95 ZW-0253-100 ZW-0314-85 ZW-0238-85 ZW-0187-102

Standpunt GS

We erkennen dat de SMR technologie nog volop in ontwikkeling is. Dit volgen we nauwgezet. Echter in de energiemix sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Ook kernenergie niet.
De aangedragen aandachtspunten betrekken we de komende jaren in de verder uitwerking van ons beleid betreffende SMR's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt met klem om de energievisie te herzien en de focus te leggen op nieuwe CO2 vrije vraag gestuurde en weeronafhankelijke energiebronnen om Limburg leefbaar te houden zodat we voorkomen om in een industrielandschap te moeten gaan wonen. Hiervoor kan volgens de indiener de urgentie van het verkrijgen van SMR's niet meer ontkent worden.	ZW-0469-10
Indiener verzoekt om de energievisie te herzien en te focussen op nieuwe CO2-vrije, vraaggestuurde en weeronafhankelijke energiebronnen. Indiener wijst op de energetisch-ruimtelijke voordelen van een SMR.	ZW-0156-11 ZW-0157-11

Indiener stelt voor om voor wat betreft energie niet enkel te kijken naar zon en wind aangezien dit de bestaande netcongestie verergerd.	ZW-0915-3
Indiener verzoekt deze zienswijze mee te nemen in de verdere besluitvorming en het ruimtelijk afwegingskader voor windenergie aan te passen en een energievisie te ontwikkelen die veel minder schade oplevert voor de kwaliteit van de leefomgeving zoals hierboven verwoord.	ZW-0469-30
De indiener pleit voor alternatieven zoals Small Modular Reactors, groen gas en geothermie, die minder belastend zijn voor mens en milieu.	ZW-0068-6
Indiener verzoek om energiebeleid te creëren waarbij we zuinig zijn op aardse reserves en deze inzetten voor oplossingen die een hoge energieintensiteit kennen. Indiener stelt dat Wind en PV hebben een zeer lage energieintensiteit hebben.	ZW-0256-14
Indiener stelt dat de dubbele infrastructuur (wind/zon + achtervang) niet duurzaam is vanwege hoge materiaalinzet.	ZW-0486-19é

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, restwarmte, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (onder andere wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat glastuinbouw een energie-intensieve sector is die tegelijk een belangrijke rol speelt in energieproductie en netstabiliteit, en dat koppelkansen onvoldoende worden benut.	ZW-0274-19
Indiener geeft aan dat de koppeling van glastuinbouwgebieden aan energieprojecten ongewenst is.	ZW-0920-4

Standpunt GS

Glastuinbouw is een energie-intensieve sector die tegelijk een belangrijke rol speelt in de energieproductie en netstabiliteit. In diverse paragrafen van hoofdstuk 9 gaan we in op de koppelkansen binnen het energiethema met de glastuinbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.2 op te nemen dat instandhouding en uitbreiding van het netwerk voor elektriciteit leidend moeten zijn, en dat hiervoor leidingen, kabels en gebouwde voorzieningen mogelijk moeten zijn.	ZW-0560-32

Standpunt GS

Dit doen we niet. De pioritaire opgave is het algemeen belang. Ten behoeve van het algemeen belang wegen we onder meer het energiebelang af. Dit komt terug in onze benadering van energieplanologie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 12, paragraaf 12.4.1 in de inleiding de voorgestelde tekst toe te voegen: “De beschikbaarheid en betrouwbaarheid van energie zijn essentiële factoren binnen het vestigingsklimaat in Limburg. Voor de noodzakelijke Energietransitie moeten beleidsmatige keuzes gemaakt worden en werkt de provincie Limburg mee aan de realisatie en behoud van voldoende capaciteit op de netwerken, ook door middel van de actuele en op korte termijn noodzakelijke verzwaring van met name de elektriciteitsnetten. De bereikbaarheid van (betaalbare) energie is daartoe ook tot provinciaal belang benoemd.”	ZW-0560-55
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 de passage 'De afgelopen jaren zijn … komen te staan' te vervangen door 'In nieuwe situaties staat de levering en betaalbaarheid van energie onder druk'.	ZW-0560-19
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 de zin 'Energie is een basisvoorziening en een cruciale randvoorwaarde voor veel functies en ontwikkelingen' aan te passen, zodat alleen 'Energie is een basisvoorziening' blijft staan.	ZW-0560-18
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.7.5.2 toe te voegen dat de beschikbaarheid van energie een randvoorwaarde is voor een schaalsprong naar een nieuwe economie.	ZW-0560-26
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.3.4 toe te voegen dat de elektriciteitsnetwerken niet alleen optimaal benut moeten worden, maar waar nodig ook versterkt en verzwaard.	ZW-0560-29
Indiener stelt m.b.t. hoofdstuk 9, paragraaf 9.1 dat uitbreiding en verzwaring van de bestaande elektriciteitsinfrastructuur van groot en actueel belang is voor de energietransitie.	ZW-0560-41
Indiener stelt dat energieplanologie cruciaal is en verzoekt regionale vraag en aanbod ruimtelijk beter op elkaar af te stemmen, ook bij mobiliteit en laadinfrastructuur.	ZW-1503-9
Indiener stelt dat sterk ingezet moet worden op koppelkansen (energieopslag en vraagsturing) om het regionale energienet te balanceren.	ZW-1420-9
Indiener stelt m.b.t. hoofdstuk 12, paragraaf 12.1 dat bedrijven en organisaties die met duurzaamheid en innovatie bezig zijn op korte termijn dringend behoefte hebben aan voldoende en betrouwbare energievoorziening en dat medewerking van overheden met vergunningen en locaties van groot belang is.	ZW-0560-54

Indiener benadrukt de dringende noodzaak van verzwaring van elektriciteitsnetten voor bedrijven die bezig zijn met duurzaamheid en innovatie.	ZW-0560-11
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.1 de voorgestelde tekst toe te voegen: “De uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur behoort tot de prioritaire opgaven, waarvoor de urgentie van de netuitbreiding beleidsmatig geborgd wordt, een strategisch kader gecreëerd wordt voor ruimtelijke reservering van benodigde infrastructuur, de samenwerking tussen gemeente, netbeheerder en andere stakeholders versterkt wordt en voorkomen wordt dat ruimtelijke plannen stagneren vanwege capaciteitsbeperkingen. De Energietransitie kan alleen slagen wanneer deze fysieke randvoorwaarden op orde zijn. Netcapaciteit is een absolute randvoorwaarde.”	ZW-0560-43

Standpunt GS

We delen grotendeels de strekking van de opmerking; binnen de voorliggende omgevingsvisie is deze al geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om te streven naar een betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem en de kosten en stabiliteit van PV en Wind te herzien, daar altijd een achtervang opwekvoorziening aanwezig dient te zijn.	ZW-0156-9 ZW-0157-9
Indiener verzoekt nog steeds te streven naar een betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem maar de mening te herzien ten aanzien van de lage kosten en de (ontbrekende) veiligheid en stabiliteit die PV en Wind.	ZW-0256-13

Standpunt GS

We zetten in op een energiesysteem dat decentraal wordt opgebouwd en centraal aangevuld. Daarbij sluiten we geen enkele vorm van opwek uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 de zin 'Ook de beschikbaarheid van energie is niet langer vanzelfsprekend op iedere locatie en ieder tijdstip van de dag' te schrappen.	ZW-0560-20

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. De voorgestelde redactie wordt niet overgenomen. Binnen de huidige uitdagingen op het elektriciteitsnet is de beschikbaarheid van energie momenteel niet langer vanzelfsprekend. Dit vinden we zoals aangemerkt in bijvoorbeeld paragraaf 9.2.2.3

Energieplanologie geen gewenste situatie, maar wel de realiteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat weersafhankelijke energiebronnen leiden tot hoge systeemkosten en stabiliteitsproblemen.	ZW-0486-17

Standpunt GS

De energietransitie leidt tot een ander energieysteem, met andere en meerdere bronnen, wat leidt tot kosten en waarbij de stabiliteit inderdaad minder vanzelfsprekend is. Ons (ruimtelijk) beleid is erop gericht dat energie toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel is. We werken aan een energiesysteem dat sociaal-maatschappelijk en economische meerwaarde creëert voor Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zij paragraaf 10.2 onderschrijft, aangezien momenteel sprake is van netcongestie en het realiseren van energievoorzieningen en kabels veel tijd in beslag neemt	ZW-0560-49

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. We waarderen de onderschrijving van de urgentie rondom netcongestie; de betreffende tekst blijft ongewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet op Chemelot en direct ten noorden ervan in het landschap van het Graetheideplateau, een grote hoeveelheid aan energiefuncties geprojecteerd door de provincie. Indiener verzoekt om het Graetheideplateau in te zetten voor de functies die overeengekomen zijn in de Strategische gebiedsvisie en de Gebiedsopgave Graetheideplateau conform afspraken te realiseren. Dit betekent dat het Graetheideplateau niet in beeld komt voor VAWOZ (electrolyser, converter), niet voor SMR's, en ook geen of andere grootschalige energiegerelateerde initiatieven en deze in de POVI uit te sluiten. Indiener verzoekt hiervoor op bestaande bedrijventerreinen ruimte te reserveren.	ZW-0302-54

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesysteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructureren voor nieuwe energiefuncties heeft de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert een gebrek aan draagvlak en participatie en verzoekt om meer inspraak voor gemeenten en inwoners bij het bepalen van zoekgebieden. Indiener roept op om energie opwek met name op bedrijfsterreinen en infrastructuur te laten plaatsvinden.	ZW-0256-6

Standpunt GS

In de voorbereiding op voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050. Hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initiatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er wordt gesproken over het realiseren van slimme combinaties in lokale opwekking, opslag en consumptie van energie. Indiener vraagt wat de beoogde schaal is voor deze integrale aanpak, zeker gezien de opkomst van clusters die als wenselijk worden bestempeld.	ZW-0188-42

Standpunt GS

Dit is niet op voorhand aan te geven. Dit kan variëren van twee buren die samen een energiecombinatie aangaan, tot een benadering op gemeente-overstijgend gebiedsniveau. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan een warmtenet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt bij de woningbouwopgave voor om, naast aansluiting op het energienetwerk, extra ruimte in te plannen voor lokale opwekking en opslag van energie, inclusief de energievraag van mobiliteit en de warmtevraag.	ZW-0291-5

Standpunt GS

Deze opmerking delen we. De stedenbouwkundige inpassing van het energiesysteem ligt veelal op het gemeentelijk schaalniveau, wat maakt dat voorliggende provinciale omgevingsvisie hierover geen concrete beleidsuitspraken doet. Voor de zoekgebieden voor zon- en windenergie geven we op provinciaal niveau wel richting aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in § 12.4.4.3.2 (bedrijventerreinen van provinciaal belang) om het belang van energiebeschikbaarheid expliciet toe te voegen.	ZW-0272-8

Standpunt GS

Juist paragraaf 12.4.4.3.4 Energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen, doet hier al uitspraken over binnen het hoofdstuk 12 Economie en werklocaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de gemeente Landgraaf, in het kader van haar eigen ontwerp-omgevingsvisie, die momenteel ter inzage ligt, haar kansrijke gebieden voor de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie herijkt heeft. Indiener stelt dat ook deze gebieden afwijken van de zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerpversie van de Provinciale Omgevingsvisie.	ZW-1199-21

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4 met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat als onderdeel van de RES 1.0 van Zuid-Limburg hebben Provinciale Staten, de gemeenteraden van de 15 Zuid-Limburgse gemeenten én het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg in 2021 gezamenlijk zoekgebieden voor de grootschalige opwek van energie (wind-op-land, zon-op-land en zon-op-dak) hebben vastgesteld. Indiener constateert dat in de concept-omgevingsvisie is afgeweken van de eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwek.	ZW-1199-19 ZW-0319-91

Zienswijze
Indiener constateert dat in het voorliggende ontwerp wordt afgeweken van eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwekking van zonne- en windenergie, zoals opgenomen in RES 1.0 door de provincie, gemeenten en RES Zuid-Limburg. [deze toelichting door sommige gemeenten niet overgenomen, red. "Locaties zoals het aangedragen PEM-project [voorbeeld, red.], die eerder als kansrijke zoekgebieden zijn aangemerkt, zijn niet opgenomen in de POVI, terwijl de gronden op die locatie nu onterecht als primair landbouwgebied zijn aangewezen."] Dit roept vragen op over de consistentie en betrouwbaarheid van het provinciale beleid en de toekomstige samenwerking binnen de RES-regio Zuid-Limburg.

Indiener					
ZW-1127-115	ZW-0314-82	ZW-0253-97	ZW-0238-82	ZW-0207-92	ZW-0187-99

Standpunt GS

De uitsluitings- en zoekgebieden voor windenergie zijn een voortzetting van het eerdere door de Provincie gevoerde beleid. De uitsluitingsgebieden conform de Omgevingsverordening blijven intact. De zoekgebieden zijn ingeperkte onderdelen van de voorkeursgebieden uit het POL 2014. In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden voor zon- en windopwek hebben we gebruik gemaakt van voortschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de, mede met de regio opgestelde, ontwerpende onderzoeken.

Initiatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding. De tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: Initiatieven in beperkingengebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding.

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om de ontwerpende onderzoeken met betrekking tot Zuid-Limburg niet als uitgangspunt te hanteren voor de inpassing van grootschalige opwek van hernieuwbare energie in het landschap, maar de status ter inspiratie en discussie te respecteren, daarbij rekening houdend en onder vermelding van gelijkwaardige landschappelijke studies.

Indiener
ZW-0319-118 ZW-1199-3

Standpunt GS

In het plan van aanpak van de Omgevingsvisie hebben we gesteld dat we voortbouwen op de intensieve samenwerking met onze medeoverheden (gemeenten, waterschap en Rijk) rondom het programma NOVEX en de diverse ontwerpende onderzoeken over de ruimtelijke toekomst van Limburg. Deze stellingname maakt dat de verrichte ontwerpende onderzoeken een belangrijke bouwsteen zijn voor voorliggende omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen, omdat de provincie Limburg bij het KNMI bekend staat als de meest windluwe provincie van Nederland en relatief meer windturbines nodig op land dan op zee om aan vergelijkbare energieproductie te komen. Deze Provinciale Omgevingsvisie met zoekgebieden voor Wind op Land veroorzaakt volgens de indiener dus extra CO_2-uitstoot op diverse vlakken.	ZW-0469-12

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat duurzame opwek in Zuid-Limburg structureel wordt uitgesloten (zonneweides, wind), terwijl de RES-doelstellingen blijven gelden.	ZW-1503-6

Standpunt GS

Deze zienswijze delen we niet. Wel erkennen we dat in Zuid-Limburg de realisatie complex is door de vele waarden die in deze regio samenkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de zoekgebieden voor zon door kernen, Natuurnetwerk Limburg en het tracé van de Delta Rhine Corridor lopen, gebieden die uitgesloten zijn voor windenergie, en dat deze zoekgebieden niet overeenkomen met het vastgestelde gemeentelijk beleid.	ZW-0241-139
Indiener geeft aan dat er geen locatiespecifieke, planmatige milieueffectbeoordeling (in het Duits: SUP) voor de specifieke wind- en zonne-energielocaties (conform de procedure voor de 18e wijziging van het Regionaal Plan Düsseldorf) gezien of gevonden is. In het geval deze er voor de betreffende locaties aan de grens wel zijn, zou de Indiener deze graag willen ontvangen.	ZW-1500-11
Indiener stelt dat de POVI expliciet ruimte zou moeten bieden om duurzame energie op te wekken en op te slaan op de locaties van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra).	ZW-0276-12
Indiener waardeert de provinciale inzet om richting te geven aan grootschalige opwek, maar vindt het essentieel dat deze aanwijzing in nauwe afstemming met gemeenten plaatsvindt. Alleen dan kunnen de zoekgebieden aansluiten op lokaal beleid, landschappelijke kwaliteiten en draagvlak in de omgeving. Er wordt gevraagd om duidelijke kaders over wie wanneer bevoegd gezag is.	ZW-0242-77

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Deze zijn bepaald op basis van een eerste planologische afweging
op provinciaal schaalniveau waarbij rekening is gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief.

De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieuhygiënische aspecten. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving en aan het beleid van Provincie en de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4 met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om energiebeleid te creëren waarbij men zuinig is op aardse reserves en deze in te zetten voor oplossingen die een hoge energie-intensiteit kennen. Wind en PV hebben volgens de indiener een zeer lage energie intensiteit.	ZW-0469-9
Indiener verzoekt om een energiebeleid dat zuinig is op aardse reserves en deze inzet voor oplossingen met hoge energie-intensiteit.	ZW-0156-10 ZW-0157-10

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, restwarmte, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (onder andere wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid beperken. Daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt glastuinbouw structureel mee te nemen in regionale energieplanologie, infrastructuurontwerp en voorwaarden voor opslag en opwek.	ZW-0274-20

Standpunt GS

Glastuinbouw is een energie-intensieve sector die tegelijk een belangrijke rol speelt in de energieproductie en netstabiliteit. In diverse paragrafen van hoofdstuk 9 gaan we in op de koppelkansen binnen het energiethema met de glastuinbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 te verduidelijken dat het niet alleen gaat om ondergrondse voorzieningen (zoals kabels), maar ook om gebouwde voorzieningen zoals transformatoren en transportverdeelinrichtingen.	ZW-0560-22

Standpunt GS

Binnen het algemeen beeld wat energie-infrastructuur behelst, vallen ook transformatoren en transportverdeelinrichtingen. Een nadere duiding hiervan is niet nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het inzetten op de aanleg van laadinfrastructuur in samenhang met het balanceren van het regionale energienet, inclusief mogelijkheden voor opslag, V2G-laden en vraagsturing.	ZW-0291-10

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.2.1 betreft de aanleg van laadinfrastructuur een gemeentelijke bevoegdheid. Daarbij zijn we al voorstander van totaalconcepten, waarbij laadinfrastructuur wordt gecombineerd met opwek- of opslagvoorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van het energiesysteem ruimte vraagt en essentieel is voor relevante sectoren in Limburg. Er wordt meermaals gesproken over het energienet, wat te beperkt is. Er moet gesproken worden over ruimte voor het energiesysteem als geheel. Daarnaast wordt de urgentie en stevigheid in de inleiding rondom dit thema gemist vanwege de grote ruimtevraag voor energie.	ZW-0242-72

Standpunt GS

We herkennen deze zienswijze niet. Voorliggende omgevingsvisie geeft juist een visie op het energiesysteem als geheel: gebruik, infrastructuur, opslag en opwek.
Dit in de wetenschap van de urgentie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De indiener verzoekt de provincie om gemeenten financieel te ondersteunen bij duurzaamheidsmaatregelen bij monumentale panden gezien hoge kosten.	ZW-1038-28
De indiener waardeert het ontzorgingsprogramma voor verduurzaming bedrijfspanden.	ZW-1038-29
Indiener geeft aan dat er een verbinding ontbreekt met bestaande isolatieprogramma's van de Limburgse gemeenten. Indiener geeft aan dat, hoewel energiebesparing als cruciaal wordt benadrukt, er geen verwijzing is naar de collectieve inkoopacties en subsidies die gemeenten al aanbieden. Indiener stelt dat de Provinciale Energie Maatschappij (PEM) als aanvulling zou moeten dienen op deze lokale initiatieven.	ZW-0188-40
Indiener stelt dat bij de Provinciale Verkiezingen ‘23 minimaal 63% van de kiezers gestemd op een partij die tegen verdere uitbreiding van Wind op Land is en verzoekt daarom om de keuze van kiezers en de bepalingen vanuit het coalitie akkoord te respecteren.	ZW-0469-11
Indiener stelt dat het goed is dat energiehubs en energiegemeenschappen genoemd worden, maar verzoekt om concrete ondersteuning vanuit de provincie	ZW-1503-20
Indiener stelt voor om een alternatieve oplossing te bedenken voor de huidige aanpak met energiecoöperaties, aangezien deze volgens Indiener functioneren als dekmantels voor grote investeerders onder leiding van lokale betaalde projectmanagers.	ZW-0792-2
De indiener stelt dat de Klimaatwet leidt tot budgetten voor minder aardgas, windmolens, en zonnepanelen.	ZW-0059-6
De indiener verzoekt de provincie om bij de vergunningverlening prioriteit te geven aan bronnen van restwarmte. Vele bronnen hebben nu niet de nodige vergunningen bijvoorbeeld door de rechtelijke PAS uitspraak.	ZW-1038-41
Indiener verzoekt provincie om te investeren in bovengemeentelijke warmtenetten.	ZW-1038-22
Indiener stelt dat er gerede twijfel bestaat aan de democratische legitimiteit van het handelen van de provincie wanneer zij zelf de regie neemt over energieopgaven die Brachterbeek direct raken.	ZW-0923-50

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het onduidelijk is op welke wijze de Provincie denkt de voorgestelde voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie te kunnen afdwingen. Indiener stelt dat de in de ontwerp-omgevingsvisie	ZW-0160-84 ZW-0319-127

gehanteerde voorkeusvolgorde onvoldoende recht doet aan de lokale en/of regionale factoren en daarmee in de praktijk niet werkbaar is.

Standpunt GS

De gemeente heeft de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparant te maken en in te kaderen. Indiener acht het wenselijk om in de POVI meer duidelijkheid te geven over het begrip “energiedragers” en over de wijze waarop de provincie denkt te interveniëren wanneer gemeenten binnen twee jaar geen voortgang boeken. Indiener meent dat dit raakt aan de bestuurlijke verhouding en bevoegdheidsverdeling tussen provincie en gemeenten, en verdient volgens indiener een transparante en juridisch duidelijke onderbouwing.	ZW-0218-6
Indiener stelt dat de zin 'De provincie stelt dat als gemeenten niet binnen twee jaar plannen opleveren (bijvoorbeeld over energiedragers), ze zullen ‘interveniëren’ met ruimtelijk instrumentarium.' top-down klinkt, terwijl de indiener te maken heeft met beperkte capaciteit, complexe eigendomssituaties, grensoverstijgende problematieken, provinciale beperkingen en buurten/wijken met kwetsbare bewoners die in staat gesteld moeten worden om te participeren. Indiener stelt voor de noodzaak van maatwerk en ondersteuning te onderkunnen voor deze complexe situaties. Indiener stelt voor te investeren in capaciteitsversterking i.p.v. enkel in ruimtelijke dwang.	ZW-0263-25
Indiener stelt dat zowel de tekst “ruimtelijke instrumentarium” als ook het woord “interveniëren” zorgen voor onduidelijkheid in de alinea "Gebeurt dat niet, dan gaan we ook ons ruimtelijk instrumentarium inzetten om hierop te interveniëren.". Indiener stelt dat men met deze zin aangeeft de regie over te willen nemen, zonder aan te geven hoe en met welke grondslag. Indiener stelt dat hieruit blijkt dat er niet realistisch gekeken wordt naar de knelpunten en problemen die zich voordoen. Indiener stelt voor deze stellingname te onderbouwen of deze weg te laten.	ZW-0263-30
Indiener verzoekt de provincie om de juridische en bestuurlijke rolverdeling bij uitblijvende gemeentelijke voortgang transparanter te maken en te kaderen.	ZW-1422-18
Indiener wijst erop dat de publieke regie op de warmtetransitie in de Wet collectieve warmte expliciet bij gemeenten is belegd. Indiener geeft aan dat zij keuzes vastleggen hun warmteprogramma, welke dienen te voldoen aan	ZW-1445-23

landelijk vastgestelde procedurele en inhoudelijke vereisten. Gemeenten maken hierin volgens de indiener een zorgvuldige afweging.	
Indiener wijst erop dat de publieke regie op de warmtetransitie in de Wet collectieve warmte expliciet bij gemeenten is belegd. Indiener verzoekt dan ook de publieke regierol omtrent de keuzes over de benodigde gemeentelijke warmte-infrastructuur bij gemeenten te respecteren en gemeenten te ondersteunen bij deze opgave. Aangaande warmtenetten, beschrijft de ontwerp-POVI namelijk dat de Provincie onderschrijft dat wordt voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Daarbij wordt de verwachting uitgesproken dat gemeenten hiervoor binnen twee jaar met plannen komen voor de wijkgerichte aanpak. Gebeurt dat niet, dan is de Provincie voornemens om het ruimtelijk instrumentarium in te zetten om hierop te interveniëren. Gelet op het belang van warmtenetten, wordt in de ontwerp-omgevingsvisie daarnaast verwezen naar de provinciale rol als bevoegd gezag voor de intergemeentelijke benodigde warmte-infrastructuur.	ZW-0319-46
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke juridische status de in de ontwerp-omgevingsvisie voorgestelde voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie heeft en hoe deze zou kunnen worden afgedwongen. Indiener stelt dat in de huidige vorm doet de voorgestelde volgorde onvoldoende recht aan lokale en regionale verschillen. Daarmee is deze benadering volgens de indiener niet in lijn met de Wet collectieve warmte (WcW), de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en is zij bovendien in de praktijk onuitvoerbaar.	ZW-1199-47
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke juridische status de in de ontwerp-omgevingsvisie voorgestelde voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie heeft voor de sturingsmogelijkheden van gemeenten.	ZW-0160-83
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke juridische status de in de ontwerp-omgevingsvisie voorgestelde voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie heeft voor de sturingsmogelijkheden van gemeenten.	ZW-0319-126
Indiener stelt dat in het warmteprogramma dat gemeenten moeten opstellen het geen verplichting is om hierin de wijkgerichte aanpak te volgen. Conform de handreiking warmteprogramma van het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) is naast de gebiedsgerichte aanpak ook de individuele aanpak een mogelijkheid. Indiener stelt dat de gebiedsgerichte aanpak zich tevens kan richten op een gebied, buurt of wijk. Het is voor landelijke gemeenten goed mogelijk dat er gemeentebrede aanpakken worden beschreven in het warmteprogramma, eventueel in combinatie met clusters (gedefinieerde gebieden). Indiener stelt dat dit zou geen reden zou mogen zijn voor de provincie om het ruimtelijk instrumentarium hiervoor in te zetten.	ZW-1445-24
Indiener verzoekt de provincie om de voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmte transitie NIET op te nemen in de ontwerp omgevingsvisie.	ZW-1164-36

Standpunt GS

De gemeente heeft de regie bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van

gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat aan de provinciale verantwoordelijkheid ten aanzien van de regionale energieopgave op deze manier onvoldoende invulling wordt gegeven. Indiener stelt dat het mede vanwege de nationale wettelijke kaders bovendien niet passend is dat de provincie gemeentelijke verantwoordelijkheden in relatie tot warmtetransitie naar zich toe lijkt te willen trekken, zoals gebeurt met de zogenoemde voorkeursvolgorde.	ZW-0160-78
Indiener stelt dat in het voorliggende wetsvoorstel (Artikel 2. Lid 1) de gemeente het bevoegd gezag om is een warmtekavel vast te stellen. Indien een kavel meerdere gemeenten raakt of een bron betreft die meerdere gemeenten kan bedienen, wordt volgens de indiener het ontwerp ter zienswijze aan Gedeputeerde Staten voorgelegd. Gedeputeerde Staten kunnen dan hun zienswijze kenbaar maken, waarna het college dient te motiveren op welke wijze hiermee is omgegaan. Indiener stelt dat de formulering in de ontwerp-POVI er niet toe mag leiden dat de gemeentelijke regierol in de praktijk wordt beperkt.	ZW-1199-46
Indiener stelt dat in het voorliggende wetsvoorstel (Artikel 2. Lid 1) de gemeente het bevoegd gezag om is een warmtekavel vast te stellen. Indien een warmtekavel betrekking heeft op het grondgebied van meerdere gemeenten of in een warmtekavel zich een warmtebron bevindt die meerdere gemeenten van warmte kan voorzien, dient volgens de indiener het college het ontwerp van de vaststelling van een warmtekavel aan Gedeputeerde Staten te worden gezonden (Art.2.7,lid 3), en is Gedeputeerde Staten in de gelegenheid om hun zienswijze over het ontwerp van de vaststelling van een warmtekavel kenbaar te maken (Art. 2.1, lid 4). Vervolgens dient het college van B&W te verantwoorden op welke wijze de zienswijze van Gedeputeerde Staten al dan niet heeft geleid tot aanpassing van de warmtekavel. Indiener stelt dat de in de ontwerp-omgevingsvisie gekozen formulering er dan ook niet toe mag leiden dat de gemeentelijke sturingsmogelijkheden om uitvoering te geven aan hun regierol in de praktijk niet kunnen worden benut.	ZW-0160-82 ZW-0319-125

Standpunt GS

De gemeente heeft de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Provincie, gemeenten, waterschap en netbeheerder Enexis samen verantwoordelijk zijn voor de opgave in het kader van de Regionale Energiestrategie en dat de ontwerp-provinciale omgevingsvisie helaas onvoldoende recht doet aan de beoogde gelijkwaardigheid van de RES-partners. Indiener stelt de vraag welke waarde de provincie nog hecht aan de eerder gezamenlijk vastgelegde zoekgebieden voor windenergie. Indiener stelt dat nieuwe provinciale restricties het de gemeenten in onze regio de facto onmogelijk maken om het RES-bod gestand te doen.	ZW-0160-77

Standpunt GS

De uitsluitings- en zoekgebieden voor windenergie zijn een voortzetting van het eerdere door de Provincie gevoerde beleid. De uitsluitingsgebieden conform de Omgevingsverordening blijven intact. De zoekgebieden zijn ingeperkte onderdelen van de voorkeursgebieden uit het POL 2014. In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden voor zon- en windopwek hebben we gebruik gemaakt van voortschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de, mede met de regio opgestelde, ontwerpende onderzoeken.

Initiatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding. De tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt."

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1 netbeheerders expliciet toe te voegen aan de lijst van partijen die nodig zijn om de opgaven te realiseren.	ZW-0560-28
Indiener vraagt aan de provincie om expliciet de rol van netbeheerders te noemen in de paragraaf over regie en samenwerking.	ZW-0560-7

Standpunt GS

Deze paragraaf richt zich op de bestuurlijke samenwerking met overige overheden, niet op de samenwerking met overige betrokken partijen, waaronder de netbeheerders en terreinbeheerders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ambitie van 51% lokaal eigendom scherper kan: als eis én met een ontwikkelfonds voor coöperaties.	ZW-1503-21
Indiener stelt dat het percentage voor lokaal eigendom in de POVI (51%) niet aansluit bij het landelijke beleid.	ZW-1420-15
Indiener verzoekt bij participatie aan te sluiten bij landelijke normen: 50% lokaal eigendom (Energiewet) en 51% financiële participatie.	ZW-1503-8
Indiener verzoekt dat wordt aangesloten bij de landelijke norm van 50% lokaal eigendom.	ZW-1420-16

Standpunt GS

In de vigerende Omgevingsverordening is als motiveringsvereiste van het streven naar 51% al verankerd. Dit is dus al huidig beleid dat met voorliggende omgevingsvisie niet wordt gewijzigd. Wel kennen we het voornemen om de regeling in de Omgevingsverordening hierop te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 10, paragraaf 10.5.2 tevens te verwijzen naar het concept van netbewust bouwen.	ZW-0560-52

Standpunt GS

We begrijpen de opmerking. Netbewust bouwen vertalen we op provinciaal schaalniveau naar een vroegtijdige afweging of een beoogde nieuwe (herontwikkel)locatie tijdig kan worden aangesloten. Paragraaf 9.2.3.2 'Elektriciteitsaansluiting' nieuwbouw voorziet hier reeds in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener waardeert de inzet van de provincie om actief richting te geven aan de energietransitie. Tegelijkertijd gelooft de indiener dat maatwerk, samenwerking en wederzijds begrip essentieel zijn voor het realiseren van succesvolle en breed gedragen projecten.	ZW-0345-3

Standpunt GS

We delen de opmerking van indiener. Juist als middenbestuur kunnen we als intermediair deze samenwerking tot stand brengen en daar waar nodig verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor de energietransitie breder te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de Euregio.	ZW-0302-56
Indiener vraagt om breder dan de provinciale grenzen te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de Euregio. Alleen dan kan voldoende schaal, flexibiliteit en ruimtelijke mogelijkheden worden gecreëerd om als regio een substantiële bijdrage te leveren aan de energietransitie. Hierbij dient ook aandacht te worden besteed aan de overlapping van zoekgebieden voor zonne-energie en primaire landbouw. Het is volgens indiener essentieel helderheid te verschaffen hoe deze functies zich tot elkaar verhouden binnen het beleid en de zonneladder.	ZW-0314-175
Indiener verzoekt de Provincie om aandacht te schenken aan het belang van grensoverschrijdende energie- uitwisseling en warmteconnectoren, meer specifiek of het knooppunt Schoonbron hierin een rol kan spelen?	ZW-1164-32

Standpunt GS

We delen deze opmerking. Zoals ook aangegeven in het Ruimtelijk voorstel Limburg wil Zuid-Limburg graag als experimenteer-regio voor grensoverschrijdende energievoorziening fungeren. Ook voor de rest van Limburg kan dit mogelijk kansen bieden. Naar aanleiding van dit zienswijzepunt wordt in paragraaf 9.1 van de omgevingsvisie hiertoe een alinea toegevoegd.

Voorstel aan PS

Toevoegen alinea aan paragraaf 9.1: Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

Zienswijze	Indiener

Indiener spreekt zijn waardering uit voor de voorgenomen actieve rol van de Provincie rondom windenergie, maar stelt dat dit dient te gebeuren op basis van de afspraken die gezamenlijk zijn gemaakt op Zuid-Limburgs niveau. In de ontwerp-Omgevingsvisie wordt volgens de indiener gesteld dat de RES-regio's geconsulteerd zullen worden over de uitwerking van de voorwaarden voor ontwikkeling van windenergie en de rol van de Provincie bij projecten binnen de zoekgebieden. Indiener stelt dat door de RES-regio pas in deze van het proces op deze wijze te betrekken, er hiermee niet langer sprake is van een gelijkwaardige samenwerking tussen de overheden in RES-verband en roept de vraag op welke deze samenwerking nog heeft richting 2030.	ZW-0319-92
Indiener vraagt nadrukkelijk aandacht voor energiegemeenschappen en stelt dat consultatie van RES-regio's onvoldoende is. Gemeenten en regio's moeten vanaf het begin actief worden betrokken bij de energietransitie. Er wordt gevraagd om aanpassingen en concretisering op meerdere plekken in de POVI.	ZW-0196-112
Indiener spreekt zijn waardering uit voor de voorgenomen actieve rol van de Provincie rondom windenergie, maar stelt dat dit dient te gebeuren op basis van de afspraken die gezamenlijk zijn gemaakt op Zuid-Limburgs niveau. In de ontwerp-Omgevingsvisie wordt volgens de indiener gesteld dat de RES-regio's geconsulteerd zullen worden over de uitwerking van de voorwaarden voor ontwikkeling van windenergie en de rol van de Provincie bij projecten binnen de zoekgebieden. Indiener stelt dat door de RES-regio pas in deze van het proces op deze wijze te betrekken, er hiermee niet langer sprake is van een gelijkwaardige samenwerking tussen de overheden in RES-verband en roept de vraag op welke deze samenwerking nog heeft richting 2030.	ZW-1199-20

Standpunt GS

We zien de RES-regio's als volwaardige partner en betrekken hun daar waar mogelijk en tijdig bij uitwerkingen of nieuwe beleidsontwikkelingen, daarbij indachtig de verantwoordelijkheden van het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.2.2 toe te voegen dat bij het ontwerp van elk gebouw energie expliciet een plaats krijgt, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande technieken zoals zon-PV, zon-PVT, batterijopslag en Home Energy Management Systems.	ZW-0560-45

Standpunt GS

Bedrijven dienen wettelijk eenmaal per vier jaar een onderzoeksrapport energiebesparing op te stellen. Hierin doen bedrijven zelf voorstellen om tot energiebesparing te komen, afhankelijk van de bedrijfsprocessen, het gebouw en al toegepaste technieken. Dit betreft veelal maatwerk.

Generalistische technieken voorschrijven heeft daarom geen meerwaarde. Wel gaan we vastleggen dat initiatiefnemers eerder na dienen te denken over hun energiehuishouding.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI expliciet ruimte zou moeten bieden om duurzame energie op te wekken en op te slaan op de locaties van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra).	ZW-0276-12

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines en zonneparken het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig.

Deze zijn bepaald op basis van een eerste planologische afweging
op provinciaal schaalniveau waarbij rekening is gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving en aan het beleid van provincie en de gemeente. Onderdeel van de afweging kan zijn om energievragers en energieaanbod samen te brengen.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat Nederland strenge stikstofregels heeft aangenomen, waardoor milieuclubs de overheid onder druk zetten.	ZW-0059-7

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de winst van HVDC ten opzichte van HVAC (wisselstroom) beperkt kan zijn door vermogensverlies bij omzetting, en verzoekt dat de provincie deze afweging inzichtelijk maakt voor de situatie in Limburg.	ZW-0923-100

Standpunt GS

De afweging en besluitvorming of er een wind-op-zee aanlandingspunt (gelijkstroom) in Limburg komt, is primair aan het Rijk. Gelet op onze elektriciteitsvraag staan we hier in beginsel positief tegenover. Het is echter niet aan ons om een uitspraak te doen over de efficientie van de te gebruiken technieken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener zou graag een indicatie willen ontvangen, of en zo ja in hoeverre artikel 15c van de EU-richtlijn voor hernieuwbare energie ook moet worden geïmplementeerd bij de locaties voor wind- en zonne-energiegebruik, en of artikel 16f van de betreffende richtlijn hierbij een rol speelt om het verdere verloop van de procedure en de status van de locaties beter te kunnen beoordelen.	ZW-1500-12

Standpunt GS

De implementatie van een EU-richtlijn in nationale wet- en regelgeving is een Rijksverantwoordelijkheid. Voorliggende omgevingsvisie gaat daar niet op in. Mochten door deze implementatie kansen liggen om tot kortere procedures te komen met behoud van de vereiste zorgvuldigheid, dan maken we daar gebruik van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie actief bij te dragen aan het ondersteunen van bedrijven bij het beschikbaar maken van netcapaciteit om te verduurzamen en/of lokaal gevestigd te houden.	ZW-1164-30

Standpunt GS

Deze opmerking kent geen ruimtelijke component. Netbeheerders zijn verantwoordelijk voor de capaciteit. Daar waar wij iets kunnen betekenen, bijvoorbeeld door de overname van een procedure, dan nemen we deze verantwoordelijkheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Voor de thema's duurzame energieopwek en energieplanologie verzoekt indiener om het provinciaal belang niet op te nemen in de POVI omdat dit de gemeentelijke autonomie te veel inperkt.	ZW-0302-52

Standpunt GS

Deze opvatting delen we niet. Vanuit wetgevingsoogpunt, het gemeente overstijgend karakter en ons energiebeleid zien we het thema energie als een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat hoofdstuk 3, paragraaf 3.1 onvolledig is, omdat netbeheerders niet expliciet genoemd worden terwijl gemeenten en waterschappen dat wel zijn.	ZW-0560-27

Standpunt GS

Deze paragraaf richt zich op de bestuurlijke samenwerking met overige overheden, niet op de samenwerking met overige betrokken partijen, waaronder de netbeheerders en terreinbeheerders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.2.2.3 de term 'elektriciteitsaansluiting' te wijzigen in 'aansluiting', zodat de tekst nauwkeuriger aansluit bij de gewenste formulering.	ZW-0560-46

Standpunt GS

Deze verzochte aanpassing voeren we door.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.2.2.3 te spreken over een energie-aansluiting.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt het provinciale RES-bod van 2,5 TWh te specificeren per regio, namelijk 1,2 TWh voor RES NML en 1,33 TWh voor RES ZL	ZW-0632-8

Standpunt GS

Deze verzochte aanpassing voeren we door.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.1 de zin als volgt aanpassen: “We spannen ons maximaal in om de benodigde vergunningen voor de RES-doelen (Regionale Energie Strategie) – 2,5 TWh in 2030, namelijk 1,2 TWh voor RES Noord- en Midden-Limburg en 1,33 TWh voor RES Zuid-Limburg – en de benodigde energie-infrastructuur zo spoedig mogelijk verleend te krijgen”.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in de ontwerp-POVI nader te duiden wat wordt verstaan onder "plannen voor de wijkgerichte aanpak".	ZW-1199-44

Standpunt GS

Dit betreft de wijkgerichte aanpak binnen de Wet collectieve warmte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.5 expliciet rekening te laten houden met dit principe, zodat versnelling in de realisatie van initiatieven mogelijk wordt.	ZW-0560-25

Standpunt GS

Dit betreft het principe dat opwek en afname van energie zoveel mogelijk dicht bij elkaar moeten worden gerealiseerd. Dit staat reeds benoemd in paragraaf 9.1: Vraag en aanbod van energie worden zoveel mogelijk gecombineerd om onnodig of onwenselijk transport over (overbelaste) energie-infrastructuur te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de wederkerige maatwerkafspraken tussen bedrijven en Rijk niet te beperken tot Chemelot maar ook de Cluster 6 bedrijven expliciet te noemen.	ZW-1038-25

Standpunt GS

Dit betreft in de basis afspraken tussen Rijk en bedrijven. Daar waar we kansen zien om het Rijk te bewegen ook met andere bedrijven maatwerkafspraken te maken, zetten we ons hiervoor in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om planologisch te borgen dat gemeentelijke inspanning een voorwaarde is voor de realisatie van projecten van energie opwek projecten.	ZW-1422-17

Standpunt GS

Dit is afhankelijk van welke overheidslaag bevoegd gezag is voor een initiatief.
Mocht dit het College van Gedeputeerde Staten zijn dan kennen we de benadering dat we dit oppakken idealiter met steun van de desbetreffende gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het POVI te veel uitgaat van huidige trends en te weinig rekening houdt met onzekerheden (warmtenetten, opslagopties, planologie).	ZW-1503-18

Standpunt GS

Dit zienswijzepunt delen we niet. We zien juist deze onzekerheden wat maakt dat we ons inzetten op de brede energiemix om daarmee deze onzekerheden te spreiden. Dit in plaats van een inzet op een beperkt aantal energiebronnen. Mochten deze niet doorgaan dan zijn de uitdagingen groter.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om nauw betrokken te blijven bij de verdere uitwerking van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg en de omgevingsverordening.	ZW-0909-4

Standpunt GS

Een ieder kan betrokken zijn bij onze beleidsvoorbereidingen. Via onze mediakanalen geven we hier nadere informatie over.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.3 expliciet zowel de opgave van TenneT als van Enexis (als regionale netbeheerder van het middenspannings- en laagspanningsnetwerk) te benoemen.	ZW-0560-48

Standpunt GS

In de paragrafen 9.3.1 en 9.3.2 wordt al ingegaan op de opgaven van TenneT en Enexis.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener deelt inzet op lokaal eigenaarschap van opgewekte energie maar verzoekt genoemde minimum van 51 % niet als doel op zich te hanteren.	ZW-1038-20

Standpunt GS

In de vigerende Omgevingsverordening is als motiveringsvereiste het streven naar 51% al verankerd. Dit is dus al huidig beleid dat met voorliggende omgevingsvisie niet wordt gewijzigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om waarheidsgetrouwe participatiemodellen te eisen, waarbij daadwerkelijke zeggenschap en opbrengst voor lokale burgers worden gegarandeerd. Indiener vindt de ambitie om lokaal eigenaarschap te stimuleren prijzenswaardig, maar ervaart dat dit in de uitwerking vaak niet wordt gerealiseerd, en dat rendementen voor de omgeving verwaarloosbaar zijn. Indiener noemt drie voorbeelden die moeten aantonen dat het streven naar lokaal eigenaarschap in de praktijk zelden leidt tot substantiële zeggenschap of opbrengsten voor de omgeving. Indiener roept de provincie op om explicieter te zijn in de eisen die zij stelt aan projecten, bijvoorbeeld door minimale participatiepercentages en gebiedsgerichte opbrengstdeling te verplichten bij wind- en zonneprojecten.	ZW-0218-7

Standpunt GS

In de vigerende Omgevingsverordening is als motiveringsvereiste het streven naar 51% al verankerd. Dit is dus al huidig beleid dat met voorliggende omgevingsvisie niet wordt gewijzigd. Wel kennen we het voornemen om de regeling in de Omgevingsverordening hierop te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat POVI meer duidelijkheid zou moeten geven over het provinciale standpunt ten aanzien van de opwek en opslag van waterstof, evenals de bijbehorende ruimtelijke implicaties en te waarborgen dat de gemeenten actief wordt betrokken bij de verdere verkenning en besluitvorming.	ZW-0304-42

Standpunt GS

In diverse paragrafen wordt ingegaan op waterstof. Vaak ligt de concrete uitwerking en het verlenen van toestemmingen op het gemeentelijk schaalniveau.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er overkoepelend onvoldoende aandacht is in de POVI voor het betrekken van omwonenden en andere belanghebbenden bij het proces. Indiener benadrukt dat ervaringen in gemeenten zoals Maasgouw duidelijk maken dat participatie en het creëren van draagvlak essentieel zijn voor het slagen van het beleid.	ZW-0188-54

Standpunt GS

In paragraaf 16.3 Participatie is toegelicht op welke wijze participatie heeft plaatsgevonden in de voorbereiding. We delen de opmerking dat het creëren van draagvlak op provinciaal schaalniveau voor de ruimtelijke impact van de energietransitie wenselijk is. Dit wel in het besef dat bij het maken van keuzes via transparante politiek-bestuurlijk besluitvorming niet uitgesloten kan worden dat personen of instanties meer ruimtelijke lasten dan lusten gaan ervaren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is wat verwacht wordt van gemeenten die wijkgerichte plannen moeten opstellen voor nieuwe of bestaande bedrijventerreinen, en hoe dit bijdraagt. Ze vragen om verduidelijking en stellen voor om 'toegang tot energie' als voorwaarde mee te nemen bij alle ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.	ZW-0166-161

Standpunt GS

In paragraaf 9.1 Energie-inleiding hebben we al gesteld dat toegang tot energie als voorwaarde wordt meegenomen bij alle ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 10.2 expliciet op te nemen dat netwerkbedrijven in een vroeg stadium betrokken moeten worden bij woningbouwplannen.	ZW-0560-50

Standpunt GS

In paragraaf 9.2.3.2 wordt al het belang van vroegtijdig contact tussen de netbeheerder en een initiatiefnemer benadrukt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 toe te voegen dat de provincie inzet op het verlenen van medewerking aan de noodzakelijke investeringen in het elektriciteitsnet.	ZW-0560-21

Standpunt GS

Netbeheerders zijn verantwoordelijk voor de capaciteit. Daar waar wij iets kunnen betekenen, bijvoorbeeld door de overname van een procedure, dan nemen we deze verantwoordelijkheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt lokaal eigenaarschap niet te beperken tot inwoners/energiecoöperaties maar dit uit breiden met bedrijven.	ZW-1038-21

Standpunt GS

Onder lokaal eigenaarschap kunnen ook lokale bedrijven behoren. De paragrafen 9.5.4 en 9.5.5 worden hierop verduidelijkt.

Voorstel aan PS

In de paragrafen 9.5.4 en 9.5.5 de zin opnemen: We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen, lokale bedrijven of energiecoöperaties.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het behulpzaam zou zijn om provinciaal beleid te hebben over het stimuleren en sturen van warmtenetten op kansrijke locaties.	ZW-0166-70

Standpunt GS

Paragraaf 9.3.8 gaat in op ons ruimtelijk beleid ten aanzien van warmtenetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om nog een realiteitscheck te doen met betrekking tot het benodigde Energievolume, alsook de daarbij behorende oppervlakten.	ZW-0060-7

Standpunt GS

Qua energievolume verwijzen we naar onze Energievisie en onderliggende systeemstudie. Het benodigd oppervlakten voor de gehele energietransitie is lastig aan te geven, omdat hiervoor nog een aantal onzekerheden aanwezig zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bereikbaarheid en betaalbaarheid van energie expliciet als provinciaal belang benoemd moeten worden.	ZW-1420-7

Standpunt GS

Ruimtelijk constateren we in paragraaf 9.1 dat er energiebreed een duidelijk provinciaal belang aanwezig is. Dit geeft ons de grondslag om ons instrumentarium hiervoor in te zetten ten behoeve van een toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel energiesysteem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om concreet werk te maken van energiebesparing. Om het duurzame karakter van de Provincie te benadrukken, zou het volgens de indiener goed zijn de ‘Essent’-gelden in te zetten voor een energiebesparingsprogramma voor de inwoners.	ZW-0807-35

Standpunt GS

Via diverse middelen zetten we in op energiebesparing. Het belang van energiebesparing is al duidelijk aangegeven in paragaaf 9.1.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener spreekt waardering uit voor de faciliterende en stimulerende rol die de Provincie speelt bij PALEL, waarbij de bevoegdheden bij gemeenten liggen.	ZW-0319-74
Indiener stelt in dat zij zich kan vinden in de POVI-tekst waarin wordt erkend dat elektriciteitsaansluitingen bij nieuwbouw niet vanzelfsprekend zijn en verzoekt de tekst in hoofdstuk 9, paragraaf 9.2.3.2 ongewijzigd te laten.	ZW-0560-47
Indiener onderschrijft het centrale uitgangspunt dat energie toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel voor iedereen moet zijn. In het kader van de Trias Energetica, het uitgangspunt van het regionale energietransitie beleid PALEL dient energie die niet wordt gebruikt, niet te hoeven opgewekt.	ZW-0319-73

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een mogelijk gevolg van de Klimaatwet is dat bedrijven vertrekken vanwege het gebrek aan beschikbare energie.	ZW-0059-8

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Binnen de huidige uitdagingen op het elektriciteitsnet is de beschikbaarheid van energie momenteel niet langer vanzelfsprekend. Dit vinden we zoals aangemerkt in bijvoorbeeld paragraaf 9.2.2.3 'Energieplanologie' geen gewenste situatie, maar wel de realiteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat haar leden (ondernemers in groen, grond en infra) steeds meer investeren in duurzame energieopwekking en -opslag, zoals zonnepanelen, batterijen en waterstof.	ZW-0276-11

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Goed om te vernemen dat uw sector de bereidheid heeft om hierin een koploper te zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie bij de vaststelling van de POVI te handelen in de geest van de nieuwe Energiewet en deze wet te respecteren.	ZW-0632-5

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie voorziet hierin. Bijvoorbeeld in het streven energie-opwek en energiegebruik in elkaars nabijheid te laten plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in de paragraaf over woningbouw ook te verwijzen naar netbewust bouwen, om vertraging in energieaansluitingen te voorkomen.	ZW-0560-9

Standpunt GS

We begrijpen de opmerking. Netbewust bouwen, vertalen we op provinciaal schaalniveau naar een vroegtijdige afweging of een beoogde nieuwe (herontwikkel)locatie tijdig kan worden aangesloten. Paragraaf 9.2.3.2 'Elektriciteitsaansluiting' nieuwbouw voorziet hier reeds in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het onderdeel Energie toe te voegen aan de paragraaf over demografische ontwikkelingen.	ZW-0560-3

Standpunt GS

We begrijpen de opmerking. We verwijzen indiener hiervoor naar onze Energievisie en onderliggende systeemstudie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat paragraaf 9.3.2 gaat over het bevoegd gezag in relatie tot nieuwe stations en er terecht terecht gesteld dat deze rol bij de gemeente ligt. Daar wordt echter aan toegevoegd dat 'een rol' (indiener vraagt of dit een rol is van bevoegd gezag) van de provincie toch wenselijk of noodzakelijk kan zijn wanneer het zoekgebied in meerdere gemeenten ligt of "als het belang van het project meerdere gemeenten dient". Indiener stelt	ZW-0160-80

dat dat laatste bijna per definitie het geval is bij nieuwe 150 kV-stations, dus dat het in dit verband geen bruikbaar criterium is.

Standpunt GS

We delen de opmerking dat het nagenoeg altijd zo is dat een nieuw 150 kV-station meerdere gemeenten dient. Het is goed dat dit in de afwegingen ook benoemd, erkend en afgewogen wordt. We zetten altijd casusspecifiek op basis van een brede afweging, bij voorkeur met steun van de desbetreffende gemeenten, ons ruimtelijk instrumentarium in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om samenwerking en inspanning tussen overheden, netbeheerders, bedrijven en inwoners bij de energietransitie.	ZW-0909-3

Standpunt GS

We delen de opmerking van indiener. Juist als middenbestuur kunnen we als intermediair deze samenwerking tot stand brengen en daar waar nodig verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwikkelingen integraal bekeken moeten worden en niet als losse projecten. Indiener vraagt hoe groot het betreffende gebied wordt en of dit de gemeentegrens overschrijdt. Indiener vraagt welke criteria worden gehanteerd en of naast technische ook ruimtelijke, sociale en milieukundige aspecten een rol spelen. Indiener benadrukt dat veiligheid, gezondheid, natuur, landschap en archeologische waarden geborgd moeten worden, met aandacht voor burgerinspraak en draagvlak. Indiener verwijst naar een opmerking onder punt 6 van dit hoofdstuk.	ZW-0188-47

Standpunt GS

We delen de strekking van de opmerking van indiener. In de fysieke leefomgeving is het een groot goed om een brede afweging te maken, waarbij alle relevante casus- en locatiespecifieke aspecten afgewogen dienen te worden. Daarbij sluiten we zonder meer aan bij de Limburgse principes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de rode draad in het definitieve energiebeleid van de provincie moet zijn dat energietransitie snelheid vereist, maar er geen overhaaste beslissingen gemaakt worden die ten koste gaan van leefomgeving, draagvlak en eerlijk eigenaarschap.	ZW-0807-36

Standpunt GS

We delen grotendeels de strekking van de reactie. De voorliggende omgevingsvisie voorziet hier al in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert de inzet van de Provincie voor een toekomstbestendige leefomgeving en erkent de urgentie van de energietransitie. Wel wordt gepleit voor maatwerk, gebiedsgericht beleid en een zorgvuldige afweging van lokale belangen.	ZW-0271-138
Indiener geeft aan dat het van belang is om bij de inzet op grootschalige duurzame opwek goed af te stemmen op de realiteit in kleinere gemeenten zoals Mook en Middelaar, waar beperkte ruimte en draagvlak, maar ook innovatieve kleinschalige kansen (zoals groengas of lokale opslag) vragen om maatwerk en afwegingsruimte.	ZW-0317-208

Standpunt GS

We delen grotendeels de strekking van dit zienswijzepunt. Binnen de voorliggende omgevingsvisie is deze strekking al geborgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 2.7.5.5 van de ontwerp-POVI maatregelen ontbreken om bestaande energieopwekfaciliteiten op Chemelot om te bouwen of uit te breiden, en verzoekt dat de provincie hier een duidelijke visie op ontwikkelt.	ZW-0923-42

Standpunt GS

We herkennen dit zienswijzepunt niet. Hoofdstuk 9 Energie geeft hiervoor de kaders en mogelijkheden. Bijvoorbeeld de ombouw van de Swentiboldcentrale naar een waterstofcentrale.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat met de POVI ernstig afbreuk wordt gedaan aan lokale en regionale energiegemeenschappen zoals het bestaansrecht van den energiecoöperatie Duurzame Landgraafse Energie, het PCE (Publiek Coöperatie Energiebedrijf) Parkstad maar ook het eigen inititief PEM (Provinciale Energiediensten Maatschappij) van de Provincie Limburg	ZW-0109-7

Standpunt GS

We herkennen dit zienswijzepunt niet. Op diverse plekken in de visie benadrukken we de potentiële rol van energiegemeenschappen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het criterium “lokaal profijt” uit te breiden met “sociaal en eerlijk door participatie” zoals vastgelegd in de Provinciale Energie Strategie, en deze uitgangspunten als harde voorwaarde in alle fasen van de energietransitie op te nemen.	ZW-0923-2

Standpunt GS

We streven naar lokaal eigenaarschap van minimaal 51%, zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen of energiecoöperaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat in de ontwerp-POVI wordt gesteld dat de RES-regio’s geconsulteerd zullen worden over de uitwerking van de voorwaarden voor ontwikkeling van zonne- en windenergie en de rol van de Provincie bij projecten binnen de zoekgebieden. Door de RES-regio pas in deze fase van het proces op deze wijze te betrekken, is er hiermee niet langer sprake van een gelijkwaardige samenwerking tussen de overheden in RES-verband en roept de vraag op welke meerwaarde deze samenwerking nog heeft richting 2030.	ZW-0319-45

Standpunt GS

We zien de RES-regio's als volwaardige partner en betrekken hun, daar waar mogelijk, tijdig bij uitwerkingen of nieuwe beleidsontwikkelingen, daarbij indachtig de verantwoordelijkheden van het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om snelle medewerking aan noodzakelijke investeringen in het elektriciteitsnet om netcongestie tegen te gaan.	ZW-0560-6

Standpunt GS

Wij investeren niet in het elektriciteitsnet. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de netbeheerders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.4 wordt geconstateerd dat de realisatie van windturbines recent is achtergebleven. Ter bevordering van nieuwe ontwikkelingen stelt de Provincie voor om uitsluitings- en zoekgebieden vast te leggen. Indiener constateert dat de Provincie buiten de uitsluitingsgebieden ontwikkeling niet uitsluiten, maar kiest ervoor geen actieve rol te vervullen.	ZW-1199-18
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.4 wordt geconstateerd dat de realisatie van windturbines zich in de laatste jaren niet heeft doorgezet. Om de ontwikkeling weer op gang te brengen, geeft de Provincie volgens de indiener aan voornemens te zijn om uitsluitingsgebieden voor windturbines en zoekgebieden vast te leggen. In de gebieden die overblijven is ontwikkeling van windturbines volgens de indiener niet uitgesloten, maar wordt aangegeven dat de Provincie geen actieve rol bij de realisatie gaat vervullen.	ZW-1445-37

Standpunt GS

Deze opmerking betreft een juiste constatering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de nadruk op energiebesparing op gespannen voet staat met het bredere economische groeidenken dat binnen de provincie wordt nagestreefd. Indiener vraagt hoe de vereiste maatschappelijke transitie om minder energie te verbruiken in evenwicht wordt gebracht met individuele keuzevrijheid en economische belangen.	ZW-0188-44

Standpunt GS

Een specifiek aspect van energie is dat dit een randvoorwaarde is voor veel maatschappelijk, waaronder economisch, gewenste opgaven én kan dienen als zelfstandig economisch verdienmodel. We zetten er juist op in dat de energietransitie samen oploopt met de economische

belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het belang van lokaal eigendom en lokaal gebruik van energie wordt benadrukt, met als doel onafhankelijkheid van fossiele energie en minder wenselijke aanbieders. Indiener vraagt hoe de provincie gaat zorgen voor een toename van lokaal eigendom, gezien de bestaande uitdagingen. Indiener vraagt of maatschappelijke koppelkansen, zoals op het gebied van gezondheid en natuur, actief worden geïdentificeerd en benut.	ZW-0188-41

Standpunt GS

Door onze beleidsuitspraken zoals verwoord in paragraaf 9.5 geven we handvatten voor de ruimtelijke inpassing van lokale opwek. Bij iedere ontwikkeling, ook initiatieven in het energie-domein, vinden we dat koppelkansen benut dienen te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een eenzijdige interpretatie is van energieplanologie. De provincie gebruikt ‘energieplanologie’ volgens de indiener vooral als instrument voor efficiëntie, met nadruk op infrastructuur en clustering. Indiener stelt dat er geen integrale gedachte is en daardoor wordt voorbijgegaan aan de rol van energie als hefboom voor veel andere ontwikkelingen zoals leefbaarheid, herstructurering en sociale cohesie. Volgens de indiener zijn juist dit de relevante ontwikkelingen bij krimp en vergrijzing. Indiener stelt voor het begrip energieplanologie te verruimen tot een breder ruimtelijk-sociaal afwegingskader, waarin ook leefbaarheid, sociale waarde en gezondheid een prominente plek krijgen.	ZW-0263-27

Standpunt GS

We delen grotendeels deze opmerking. Onze benadering van energieplanologie voorziet hierin al. We kiezen er niet voor om energie "leidend" of "sturend" te laten zijn, maar vinden dat energie een volwaardig onderdeel van de brede ruimtelijke afweging dient te zijn. Binnen deze afweging zijn ook leefbaarheid, sociale waarde en gezondheid af te wegen aspecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat er onvoldoende sociale invalshoek is bij het thema energie. Indiener geeft aan dat hoewel het stuk noemt dat energie ‘toegankelijk en betaalbaar’ moet zijn, er nauwelijks uitwerking is van de aanpak tegen energiearmoede, terwijl dit juist in steden als Kerkrade een groot probleem is. Daar wordt door de indiener ook nadrukkelijk op ingezet. Indiener stelt dat het belang van bewonersparticipatie in energiegemeenschappen slechts summier wordt besproken. Indiener stelt voor het programma ook te richten op de sociale energietransitie, inclusief financiering voor bewonersinitiatieven, energiearmoedebestrijding en collectieve oplossingen in buurten. Zo kan dit sociale aspect opgenomen worden onder 9.1 (eerste alinea na de opsomming van keuzes behorende bij leidend principe).	ZW-0263-26

Standpunt GS

Energie moet toegankelijk, betaalbaar, veilig en stabiel zijn voor iedereen. We werken aan een energiesysteem dat sociaal-maatschappelijke en economische meerwaarde creëert voor Limburg en voldoet aan mondiale, Europese, nationale en regionale afspraken. Hieruit volgt dat als er kansen liggen om het energiesysteem betaalbaarder en toegankelijker te maken we hier voor open staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat maatschappelijke baten van netverzwaring en infrastructuur beter moeten worden meegenomen i.p.v. vooral te focussen op kosten.	ZW-1503-10

Standpunt GS

Deze opmerking delen we. Paragraaf 9.1 wordt hierop verbeterd.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.1 aanpassen met de zin "In onze afwegingen hebben we ook oog voor de maatschappelijke en ecologische baten van netverzwaring en energie-infrastructuur".

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of het koppelen van energieprojecten aan Glastuinbouwgebieden kan leiden tot legalisering van illegale bouwwerken. De indiener ziet een groot risico ontstaan voor oneigenlijk gebruik van goede landbouwgrond door alleen energie op te wekken zonder plantenteelt als hoofdactiviteit.	ZW-0753-8

Standpunt GS

Deze opmerking delen we niet. We zien juist de kansen dat de glastuinbouwsector, als energie-intensieve sector, kan profiteren van een stabiele en betaalbare energievoorziening waar ze zelf de eigenaar van zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie net als het Rijk de voorkeur uitspreekt voor warmtenetten, mede met het oog op maatschappelijke kosten en baten. Echter, een warmtenet is getoetst op een rechtvaardige energietransitie, niet in het belang van iedere inwoner. Maatschappelijke kosten versus individuele kosten. In de gemeente is het maar de vraag of dit realistisch en haalbaar is. De indiener verzoekt de provincie om hier breder te kijken dan alleen warmtenetten.	ZW-0313-83

Standpunt GS

De eventuele komst van een warmtenet is altijd een brede afweging, waarbij ook inderdaad alternatieven afgewogen dienen te worden. Mede op basis van zienswijzen op de warmtenetparagraaf is deze herschreven met als rode draad dat gemeenten de regie hierbij hebben.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat energieopwekking op primair landbouwgebied niet op voorhand moet worden uitgesloten; ook boerenerfmolens en groen gas moeten mogelijk blijven	ZW-1503-11

Standpunt GS

Enkel voor zonneparken kennen we een nee-tenzij principe voor landbouwgronden. Enkel het gegeven dat het landbouwgrond is, sluit overige opwekvoorzieningen niet uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het uitsluiten van geothermie in de boringsvrije zone Venloschol grote gevolgen heeft voor glastuinbouwbedrijven in die zone.	ZW-0274-21

Indiener verzoekt om in de POVI expliciet op te nemen dat doorboring van de Venloschol voor veilige toepassing van geothermie onder voorwaarden toegestaan wordt.	ZW-0274-22

Standpunt GS

De omgevingsvisie geeft inderdaad aan dat we de beschermende bepalingen voor diepere grondboringen in de omgevingsverordening continueren. Dit is een bewuste afweging ter bescherming van ons drinkwater.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat warmtenetten collectief beheerd worden om draagvlak en betrokkenheid te vergroten.	ZW-1503-22

Standpunt GS

Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component. De Wet collectieve warmte voorziet er al in dat overheden een meerderheidsaandeel hebben in warmtenetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 10, paragraaf 10.5.2 de afweging voor de inzet van een (kleinschalig) warmtenet expliciet op te nemen, omdat het ontbreken hiervan kan leiden tot een andere locatiekeuze voor woningbouw.	ZW-0560-51

Standpunt GS

Verwijzend naar paragraaf 9.2.3.2 maken we ons sterk dat initiatiefnemers en ontwikkelaars vroegtijdig al het gesprek aangaan hoe een initiatief van energie kan worden voorzien. Dit maakt dat vroegtijdig de afweging plaats zal vinden of een kleinschalige lokaal warmtenet haalbaar is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 9.4.1 wordt het provinciaal belang voor energieopslag en batterijen aangeduid. Batterijen gecombineerd met opweklocaties worden door uw college beschouwd als ondergeschikt onderdeel van die opwekvoorziening en dienen daarom ook qua schaal daarmee in verhouding te staan. Er wordt aangegeven dat qua ruimtelijke inpassing deze batterijen dienen te passen binnen de voorwaarden voor de betreffende	ZW-0206-24

opwekvoorziening in de Omgevingsverordening. Indiener verzoekt u deze passage beleidsmatig te verduidelijken, en daarin te duiden om welke voorwaarden en opwekvoorziening(en) dit gaat.	

Standpunt GS

Dit betreft de voorwaarden voor zon- en wind zoals vastgelegd in de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie zich expliciet moet uitspreken over de wenselijkheid en toepassing van converters en electrolysers, zodat er duidelijkheid ontstaat in het beleidskader.	ZW-0188-53

Standpunt GS

We staan, onder voorwaarden waaronder de kritische factor van voldoende koel- en productiewater, positief tegenover de komst van converters en electrolyzers.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat eigenaren van grote daken in Limburg financieel gecompenseerd worden, bijvoorbeeld via een subsidieregeling, en dat opgewekte stroom gekoppeld wordt aan lokale batterijopslag.	ZW-0923-34
Indiener verzoekt dat eigenaren van grote daken in Limburg financieel worden gecompenseerd, bijvoorbeeld via subsidieregelingen, en dat opgewekte stroom lokaal gekoppeld wordt aan batterijopslag.	ZW-0923-110

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Het eerste deel van de opmerking heeft geen ruimtelijke component. Baterijen kunnen in beginsel bij lokale opwek geplaats worden, mits deze qua schaal daarmee in verhouding staan (zie paragraaf 9.4.1).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt gemeentelijke bevoegdheden mbt energie te respecteren (bijv. energiedragers per wijk, plaats van opslag batterijen) en steun	ZW-1038-19

gezamenlijke zienswijze gemeenten over het repsecteren van de toekomstige Energiewet en Wet collectieve warmte (Wcw).

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.5 op te nemen dat energiefuncties zoals batterij-opslag ook een plek kunnen krijgen in verwevingsgebieden, die door gemeenten vaak worden aangeduid als kernrandzones of stadsrandzones.	ZW-0560-35

Standpunt GS

In paragraaf 9.4.1 wordt specifiek ingegaan op de ruimtelijke voorwaarden die we hanteren voor batterij-opslag. Daarbij maken we geen onderscheid betreffende de zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat indien een elektrolyser of converter noodzakelijk is, deze wordt geplaatst bij grootverbruikers zoals Chemelot of tuinbouwkassen en niet in Brachterbeek.	ZW-0923-108
Indiener stelt dat zorgvuldig gepland moet worden hoe energie wordt opgewekt, getransporteerd en opgeslagen, en dat daarbij nadrukkelijk rekening moet worden gehouden met ruimtelijke kwaliteit en beleving van het landschap. Indiener stelt dat in Brachterbeek geen plaats is voor nieuwe energie-infrastructuur.	ZW-0923-104
Indiener stelt dat wat de provincie voorstaat in de ontwerp-POVI haaks staat op de gedachte dat er fysieke ruimte wordt gemaakt voor energie. Indiener stelt dat de grens van wat toelaatbaar is inzake kwaliteit van leven, gezondheid en veiligheid in Brachterbeek al lang is overschreden.	ZW-0923-105
Indiener stelt dat vanwege de ontbrekende ruimte in Brachterbeek en de groei van Boxmeer en Graetheide de provincie logischerwijs minder ontwikkelingen in Brachterbeek zou moeten toestaan.	ZW-0923-103
Indiener stelt dat de omgeving van Brachterbeek reeds zwaar belast is en dat toevoeging van converters en elektrolysers op dit knooppunt een onevenredige aantasting van leefkwaliteit betekent. Indiener verzoekt dat	ZW-0923-101

deze voorzieningen elders worden gesitueerd, bijvoorbeeld bij grootverbruikers zoals Chemelot.	
Indiener stelt dat de omgeving van Brachterbeek al overvol is met hoogspanningsmasten, de Clauscentrale en schakelstations, en vreest dat aanwijzing tot energieknooppunt leidt tot een onmogelijke toename van energie-infrastructuur.	ZW-0923-29
Indiener stelt dat de gemeenschap van Maasgouw, inclusief Brachterbeek, reeds zwaar belast is met energie-infrastructuur en verzoekt om uitleg hoe dit te verenigen is met een rechtvaardige verdeling van lasten en lusten.	ZW-0923-53
Indiener stelt dat de gemeenschap van Brachterbeek reeds aan alle zijden is ingeklemd tussen wegen, industrie, schakelstations en hoogspanningslijnen. Indiener vreest dat toevoeging van een convertergebouw en elektrolyser de horizonvervuiling compleet maakt, en verzoekt daarom deze voorzieningen niet toe te voegen aan energieknooppunt Brachterbeek.	ZW-0923-67
Indiener stelt dat de energietransitie rechtvaardig moet zijn en dat de lasten en lusten eerlijk verdeeld moeten worden. Indiener stelt dat de inwoners van Brachterbeek onevenredig veel lasten dragen voor gemeenschap, industrie en economische groei.	ZW-0923-52
Indiener stelt dat Brachterbeek al te vol is met functies op een klein oppervlak. Indiener verzoekt dat overbodige horizonvervuilende elementen, zoals schoorstenen en ketelgebouwen van de Clauscentrale, worden verwijderd om het omgevingsbeeld van Brachterbeek te verbeteren.	ZW-0923-62

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Maasbracht/ Brachterbeek een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten. Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden onder onze verantwoordelijkheid welke functies waar gewenst en ongewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het concept van een omgevingsfonds of leefbaarheidsfonds niet lijkt terug te komen bij hoogspanningsverbindingen in Maasbracht/Brachterbeek, terwijl dat wenselijk zou zijn.	ZW-0188-51

Standpunt GS

We zijn er mee bekend dat het Rijk bezig is met een fonds voor gebieden waar veel hoogspanningsverbindingen bij elkaar komen. Maasbracht / Brachterbeek is er daar ook één van. In paragraaf 9.3.7 Energieknooppunten gaan we hier melding van maken.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.3.7 melding maken van het Rijksomgevingsfonds.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de in Energievisie 1.0 verwoorde uitgangspunten rond publieke belangen en participatie niet meer herkenbaar zijn in de ontwerp-POVI, zeker niet voor de gemeenschap van Brachterbeek.	ZW-0923-56

Standpunt GS

Een aanzienlijk aantal van de projecten die in Brachterbeek samenkomen betreft projecten onder Rijksverantwoordelijkheid. In het project onder provinciale verantwoordelijkheid pogen we zo goed als mogelijk de gemeenschap van Brachterbeek te informeren en hebben we aangedragen alternatieven volwaardig afgewogen. We bezien hoe we de gemeenschap kunnen betrekken in de gebiedsgerichte benadering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie in paragraaf 9.3.7 van de ontwerp-POVI het belang van de energieknooppunten Maasbracht en Chemelot/Graetheide onderschrijft, maar dat dit betekent dat Brachterbeek opnieuw zwaar wordt belast.	ZW-0923-102

Standpunt GS

Deze stellingname delen we niet. Juist door de aanduiding energieknooppunt en de achterliggende redenen voor een gebiedsgerichte benadering, duiden we de zorgen en complexiteit van de samenkomst van vele ontwikkeling op dit gebied en het proces om te komen tot oplossingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat energieplanologie als strategisch instrument in de ontwerp-POVI weinig geloofwaardig is, zolang het in de praktijk neerkomt op verdere aantasting van Brachterbeek als energieknooppunt.	ZW-0923-68

Standpunt GS

In onze benadering van energieplanologie is energie niet sturend of richtinggevend, maar een van de belangen die afgewogen te worden om te komen tot een 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties'. Dit geeft juist het handvat om de energiebelangen af te wegen tegen de leefbaarheidsbelangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het transporteren van beperkte wind-op-zee stroom naar Limburg om deze vervolgens weer door de Clauscentrale bij Brachterbeek terug te voeren onlogisch en niet realistisch is.	ZW-0923-94

Standpunt GS

De realiteit is dat Brachterbeek het verdeelstation van Zuid-Nederland is en ook qua netstabiliteit van internationaal belang is. Mede vanuit dat oogpunt is een diep aanlandpunt het verkennen waard. Dit vindt door het Rijk plaats. Bijkomend effect van een diep aanlandpunt van wind-op-zee in Limburg en mogelijk Brachterbeek is dat hierdoor minder hoogspanningsverbindingen nodig zijn, wat het landschap ten goede komt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat volgens de Energievisie 1.0 publieke belangen en Limburgse kenmerken altijd op de fysieke omgeving betrokken moeten worden, waaronder de leefomgeving van Brachterbeek, en niet louter op het bestrijden van energiearmoede.	ZW-0923-51

Standpunt GS

Energiearmoede ervaren we als een serieus probleem. Dat maakt dat we ons vol inzetten op betaalbare energie, gecombineerd met energiebesparing.
Voorliggende omgevingsvisie geeft ons een kader hoe we dat willen bereiken. Hierin onderkennen we de zorgen voor de Omgevingskwaliteit van Brachterbeek en door een gebiedsgerichte benadering gaan we dit oppakken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wanneer de provincie de uitvoering van beleid naar zich toetrekt in plaats van gemeenten, zij ook de beloftes over leefkwaliteit, gezondheid en veiligheid in Brachterbeek moet waarmaken. Indiener stelt dat het democratisch onjuist is dat gemeenten buitenspel worden gezet.	ZW-0923-49

Standpunt GS

We zetten geen gemeenten buitenspel. Centraal uitgangspunt van de Omgevingswet is dat het bevoegd gezag op het gemeentelijk niveau ligt. Enkel wanneer het doelmatig en doeltreffend is, is het voorstelbaar dat een andere overheidslaag deze bevoegdheid overneemt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de langetermijnontwikkeling van de energiebehoefte (elektrificatie, balancering zon-wind, netcongestie) onvoldoende aandacht krijgt.	ZW-1503-7
Indiener stelt dat de energietransitie ook ná 2030 extra inspanningen vereist en dat het ontbreken van richting na 2030 een gemis is.	ZW-1503-15
Indiener stelt dat richting en sturing voor duurzame opwek na 2030 ontbreekt.	ZW-1503-19
Indiener verzoekt dat ambities voor duurzame elektriciteitsopwekking ook na 2030 concreet worden benoemd.	ZW-1420-10

Standpunt GS

In onze Toekomstvisie 2050 gaan we nader in op onze visie op Limburg voor de lange termijn. Hierin gaan we ook in op het thema Energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door de tekst 'Voor het nieuwe energiesysteem is energiebesparing het belangrijkste.' energiebesparing als hoofddoel neergezet wordt en wordt voorbijgegaan aan het sociale probleem energie-armoede. Inmiddels is volgens de indiener duidelijk geworden dat vooral bij de doelgroep waar energiearmoede speelt, energiebesparing en het verslechteren van de leefbaarheid samengaan. De verwarming op 14 graden zetten is hier een voorbeeld van. Indiener stelt voor om niet uit te gaan van energiebesparing, maar van het verlagen van de energiebehoefte. Dit doet volgens de indiener recht aan zowel de term energiebesparing als ook aan het erkennen van het huidige sociale probleem rondom de energie-armoede.	ZW-0263-28

Standpunt GS

We hebben dezelfde visie als indiener en sluiten ons aan bij de redactionele verbetering.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.1 aanpassen, waarbij er gesproken wordt over verlagen van de energiebehoefte.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de opgave voor het energiesysteem en -infrastructuur urgent is en vraagt om snelle actie.	ZW-0560-4

Standpunt GS

Met voorliggende omgevingsvisie is gepoogd een duidelijk beleidskader te geven hoe we ruimtelijk opereren. Onze hoop is dat we hiermee ook meer voortgang creëren, omdat initiatoefnemers vooraf kunnen bepalen wat haalbaar is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een eenzijdige focus is op grootschalige knooppunten. Indiener stelt dat inzet op Maasbracht, Graetheide en Chemelot als energieknooppunten begrijpelijk is, maar dit infrastructuur en investeringen wegtrekt van andere regio's zoals Parkstad/Kerkrade, waar ook urgente transitieopgaven liggen die zowel op sociaal als ook op fysiek gebied mogelijkheden bieden. Indiener stelt voor de ontwikkelingen niet alleen te richten op primaire knooppunten, maar te zorgen voor een evenwichtige verdeling waarbij ook secundaire knooppunten meegenomen worden. Dit ondersteunt volgens de indiener het decentrale denken en geeft ruimte aan de wijk- en/of buurtgerichte energie-infrastructuur.	ZW-0263-24

Standpunt GS

In beginsel eindigt ons primaire provinciale belang bij het 150 kV-hoogspanningsstation, waarna het middenspanningsnet begint. Het middenspanningsnet zien we primair als het gemeentelijke schaalniveau. Als bedoeld wordt met secundaire knooppunten de omgeving van de bestaande 150 kV-stations en een provinciale rol wordt gevraagd dan hebben we conform het gestelde in paragraaf 9.3.2 daartoe de bereidheid.
Mochten er kansen zijn om dit te combineren met restwarmte of grensoverschrijdende netwerken, dan biedt dat een grote pré en liggen er concrete kansen om tot een energieknooppunt te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in hoofdstuk 7, paragraaf 7.5.1 de noodzakelijke uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur behoort tot de maatschappelijke opgaven voor de komende periode, maar dat dit in de POVI nu te veel als probleem wordt beschreven en onvoldoende als prioritaire opgave benoemd.	ZW-0560-38

Standpunt GS

Deze stellingname delen we niet. We zien energie als een van onze belangrijke opgave, wat maakt dat voorliggende Omgevingvisie op dit thema volwaardige uitspraken doet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt in hoofdstuk 4, paragraaf 4.4 dat PES (Provinciaal Energie Systeem) niet gelijkgesteld kan worden aan energie-infrastructuur.	ZW-0560-36

Standpunt GS

Verwezen wordt in paragraaf 4.4 naar een intern provinciaal organisatieprogramma, namelijk de Provinciale Energie Strategie (PES)

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om duidelijkheid te verschaffen over wat de rol gaat zijn voor de verbinding Buggenum/brunssum Oost/ Beersdal naast de voorziene voeding van electriciteit vanuit Graetheide van de zuidlimburgse regio (nieuwe pocketstructuur).	ZW-1164-33

Standpunt GS

Deze duidelijkheid kunnen wij niet geven. We verwijzen u hiervoor naar de verantwoordelijke netbeheerder TenneT.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om expliciete benoeming van zowel Tennet als Enexis in de paragraaf over energie-infrastructuur.	ZW-0560-8

Standpunt GS

In paragraaf 9.3.1 en 9.3.2 zijn TenneT en Enexis reeds genoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 10, paragraaf 10.5.2 een kanttekening toe te voegen dat de aanleg van energie-infrastructuur soms ten koste kan gaan van groene ruimte in steden en dat beleidskaders nodig zijn om vertraging in realisatie te voorkomen.	ZW-0560-53

Standpunt GS

De omgang met open ruimtes in steden en kernen achten we in beginsel een afweging op gemeentelijk niveau. Op provinciaal schaalniveau is daarover een uitspraak niet nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.3 de passage over stedelijke ontwikkelingen in de groenblauwe landbouwzone te nuanceren, zodat er voor vitale infrastructuur, waaronder energie-infrastructuur, wel ruimte kan zijn.	ZW-0560-33

Standpunt GS

De aangehaalde paragraaf biedt juist de grondslag om onder voorwaarden een oplossing te zoeken buiten bestaand stedelijke gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.4 de bepaling 'Om de landbouw niet onnodig te beperken, is er in beginsel in deze zone geen ruimte voor nieuwe niet-agrarische functies zoals wonen en woon- of recreatiefuncties in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)' te heroverwegen, omdat deze bepaling vertraging kan veroorzaken voor noodzakelijke energie-infrastructuur.	ZW-0560-34

Standpunt GS

De aangehaalde paragraaf stelt ook dat maatwerk mogelijk is voor uitbreidingen, mits dit aansluit bij de Limburgse principes en belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 4, paragraaf 4.4 energie-infrastructuur als apart punt naast PES op te nemen in de opsomming van belangrijke programma’s.	ZW-0560-37

Standpunt GS

Verwezen wordt in paragraaf 4.4 naar een intern provinciaal organisatieprogramma, namelijk de Provinciale Energie Strategie. Energie-infra maakt onderdeel uit van ons intern provinciaal organisatieprogramma waarin we de diverse energiethema's in samenhang oppakken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 9, paragraaf 9.1 de uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur expliciet als prioritaire opgave in de POVI op te nemen.	ZW-0560-42
Indiener dringt erop aan dat de uitbreiding van de elektriciteitsinfrastructuur een prioritaire opgave wordt in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-0560-5

Standpunt GS

Dit doen we niet. De pioritaire opgave is het algemeen belang. Ten behoeve van het algemeen belang wegen we onder meer het energiebelang af. Dit komt terug in onze benadering van energieplanologie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.3 Energie infrastructuur

Zienswijze
Indiener constateert dat in paragraaf 9.5.6 wordt gesteld dat voor Zuid-Limburg momenteel twee grootschalige bronnen beschikbaar zijn, de restwarmte van Chemelot en de thermische buffers in Parkstad, bestaande uit het water in de voormalige mijngangen. Indiener stelt dat de thermische buffers in Parkstad geen warmtebron betreffen, maar geothermie/bodemenergie, met de daarbij behorende bevoegd gezag rollen (beleid, vergunningverlening en handhaving). Indiener verzoekt de Provincie om bovengenoemde passage te corrigeren.

Indiener
ZW-0319-130 ZW-1199-40

Standpunt GS

De thermische buffers in Parkstad zijn beleidsmatig divers te typeren. Onderdelen van de werkzaamheden en exploitatie daarvan vallen inderdaad binnen de wet- en regelgeving betreffende geothermie/bodemenergie. De paragraaf wordt hierop aangevuld.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.3.8 aanpassen, naar de zin:

Daarnaast zijn er de thermische buffers in Parkstad, bestaande uit het water in de voormalige mijngangen. Deze mijnwateractiviteiten vallen onder de geothermie/bodemenergie wet- en regelgeving.

Zienswijze	Indiener
Een deel van de pijpleidingcorridors loopt vlak langs de grens met het plangebied Düsseldorf. De indiener geeft aan ervan uit te gaan dat de	ZW-1500-13

gedetailleerde toetsingen en verdere betrokkenheid in de volgende vergunningsprocedures plaatsvinden. De beoogde focus op veiligheid, gezondheid, leefbaarheid en een gezonde ruimtelijke inpassing (inclusief natuur en landschap) bij de planning van nieuwe pijpleidingen, ook in het gebied ten oosten van Venlo, wordt toegejuicht. Dit geldt ook voor de eveneens gewenste aansluiting op nabijgelegen pijpleidingstructuren over de staatsgrens, aangezien zich hier een van de centrale overstappunten tussen onze landen bevindt.	
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI het project Delta Rhine Corridor ondersteunt en verzoekt om verdere betrokkenheid bij de concretisering van het tracé, omdat mogelijke effecten voor de grensregio nog onduidelijk zijn.	ZW-0126-3
Indiener verzoekt de Provincie om te verduidelijken op welke wijze de Provincie een actieve rol in kan nemen bij het aansluiten op de nabijgelegen buisleidingstructuren buiten de landsgrenzen.	ZW-0319-84

Standpunt GS

De aanleg van buisleidingen binnen de buisleidingcorridors is veelal een Rijksbevoegdheid. Vanuit onze advies- en raadgevende rol attenderen we het Rijk er op om in te zetten op meer koppelkansen binnen een gebied en hier actief over te communiceren en (buitenlandse) partners in te zoeken. Daarnaast staan we er voor in dat de provinciale belangen in deze Rijksprojectprocedures geborgd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de ondergrondse aanleg van een hoogspanningsverbinding binnen de Groenblauwe Landbouwzone is toegestaan binnen het geldende beleid.	ZW-0381-5
Indiener vraagt zich af of de ondergrondse aanleg van een hoogspanningsverbinding binnen de Groenblauwe Landbouwzone verdere gevolgen heeft voor het gebruik van de grond.	ZW-0381-2

Standpunt GS

De aanleg van een hoogspanningsverbinding binnen de groenblauwe landbouwzone is toegestaan. Wel dient daarbij tijdens de realisatie en het gebruik rekenschap gegeven te worden aan de ter plaatse aanwezige waarden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat haar leden (ondernemers in groen, grond en infra) behoefte hebben aan overdekte stallingsruimte voor accu’s, elektrisch materieel en voorzieningen t.b.v. de energietransitie.	ZW-0276-5

Indiener stelt voor om elektrisch rijden toegankelijker te maken door het aanleggen van kabelgoten en langzaam laadpunten in de provincie en supersnel laadpunten voor de industrie met aandacht voor overlast gevend geluid.	ZW-0568-8
Indiener stelt, gezien het belang van een decentrale energievoorziening en de rol van energiegemeenschappen dat er ook aandacht zou moeten worden besteed aan kleinschalige oplossingen (zoals mini-warmtenetten) en de ondersteuning die de provincie hierin kan bieden. Indiener verzoekt de Provincie om aandacht te besteden aan kleinschalige oplossingen.	ZW-1445-30

Standpunt GS

De energietransitie vraagt extra ruimte. Ook op het schaalniveau waar de inspreker naar verwijst. Dit is veelal het gemeentelijk schaalniveau, waar voorliggende provinciale omgevingsvisie geen uitspraken over doet. Mocht een uitbreiding gewenst zijn van een functie dan zullen we daarover conform onze bevoegdheden adviseren en besluiten primair op basis van onze Omgevingsverordening en secundair ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener roept op om grootschalige duurzame opwek zoveel mogelijk te concentreren bij bestaande energie-infrastructuur, zoals bij de Clauscentrale, en alternatieven zoals geothermie en waterstof actief mee te nemen als voorkeursrichting. Indiener is van mening dat in plaats van verspreid nieuwe energie infrastructuur toe te voegen in kwetsbare gebieden, de bestaande robuuste energie-infrastructuur bij de Clauscentrale in Maasbracht al klaar ligt. Volgens indiener leent deze locatie zich uitstekend voor grootschalige toepassingen van bijvoorbeeld geothermie of conversie naar waterstofopwekking, waarmee de impact op landschap en leefomgeving elders wordt beperkt. Indiener acht het wenselijk dat de provincie actief inzet op deze concentratiestrategie en dit meeneemt als richtinggevend principe binnen het energiebeleid.

Indiener
ZW-0218-5 ZW-0299-25

Standpunt GS

De locatie van de Clauscentrale hebben we in paragraaf 9.3.7 als energieknooppunt bestempeld, mede door de wetenschap dat hier veel al is en vernieuwd zal worden. Daarbij zien we met de indiener kansen om op het Clauscentraleterrein te gaan herstructuren, door sloop van gedateerde en in onbruikzijnde gebouwen, ten behoeve van nieuwe energie-functies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener heeft bedenkingen tegen de voornemens voor uitbreiding van het hoogspanningsnet, in het bijzonder de realisatie van drie deelnetten met elk een eigen 380 kV-station. Bij het bepalen van de locatie van deze deelnetten is onvoldoende rekening is gehouden met de belangen van de landbouwers.

Indiener					
ZW-0712-9	ZW-0727-9	ZW-0731-9	ZW-0751-9	ZW-0752-9	ZW-0755-9
ZW-0756-9	ZW-0758-9	ZW-0759-9	ZW-0760-9	ZW-0817-9	ZW-0829-9
ZW-0861-9	ZW-0863-9	ZW-0864-9	ZW-0887-9	ZW-0964-9	ZW-0965-9
ZW-0968-9	ZW-0969-9	ZW-0970-9	ZW-0971-9	ZW-1015-9	ZW-1019-9
ZW-1021-9	ZW-1022-9	ZW-1024-9	ZW-1026-9	ZW-1028-10	ZW-1030-10
ZW-1031-9	ZW-1032-9	ZW-1034-9	ZW-1068-9	ZW-1109-9	ZW-1123-9
ZW-1124-9	ZW-1138-9	ZW-1256-9	ZW-1333-11	ZW-1354-9	ZW-1373-9
ZW-1431-9	ZW-1468-9				

Standpunt GS

Deze deelnetten volgen uit de netvisie van de netbeheerders en kennen als primair doel ons elektriciteitsnet robuuster en toekomstbestendig te maken. Met deze capaciteit kunnen ook de landbouwinnovaties gefaciliteerd worden en kan ook de stroom afgenomen worden die opgewekt is op of in samenhang met agrarische functies. We zetten in op het beperken van de impact op goede landbouwgronden, maar gelet op het algemeen belang valt het niet uit te sluiten dat, alles overwegend, hier gebruik gemaakt van dient te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om in overleg te treden over het mogelijk vastleggen door de provincie van de milieucategorie van systeembatterijen en de milieucategorie van bedrijven om zo de gemeentelijke vergunningverlening te helpen.	ZW-1038-31

Standpunt GS

Een provinciale omgevingsvisie is niet het beleidskader om de milieucategorie in te bepalen. In de fysieke leefomgeving is de VNG handreiking Activiteiten en milieuzonering daarin leidend. We delen de opmerking van indiener dat alle nieuwe ruimtelijke functies die in de energietransitie gaan ontstaan ook hierin opgenomen dienen te worden om zodoende tot een werkbaar beoordelingskader te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om aandacht voor het belang van grensoverschrijdende energie-uitwisseling en interconnectoren.	ZW-0319-83

Indiener stelt dat ten aanzien van de energie infrastructuur, de Ontwerp Omgevingsvisie zich zowel op 380 kV als op 150 kV-niveau sterk op nationale netwerken richt. Indiener vraagt, gelet op het belang van het decentrale energiesysteem, om meer aandacht voor het belang van euregionale energie-uitwisseling en interconnectoren naar het Duitse stroomnet en deze expliciet mee te nemen als onderdeel van de energieplanologie.	ZW-0319-80

Standpunt GS

Gelet op onze positie in de Euregio zijn we een voorstander van grensoverschrijdende energie-uitwisseling. Binnen de huidige wetgeving liggen met name kansen voor moleculen. In ons Ruimtelijk Voorstel (december 2023) wil Zuid-Limburg graag als experimenteer-regio voor grensoverschrijdende energievoorziening fungeren. Ook voor de rest van Limburg kan dit mogelijk kansen bieden. We willen dit samen met het Rijk nader invullen; mede op basis van de Grenslandagenda/ verkenning energie en daarbij de mogelijkheden benutten die de nieuwe Energiewet biedt.

Voorstel aan PS

Toevoegen alinea aan paragraaf 9.1 :
Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

Zienswijze
Indiener vraagt om rekening te houden met zijn belangen bij de verdere inrichting van het nieuwe energiesysteem. Het mag bijvoorbeeld niet zo zijn dat hoogspanningsleidingen worden gerealiseerd in de directe nabijheid van het bedrijf van indiener waardoor schadelijke gevolgen kunnen ontstaan. Indiener verwacht een duidelijk flankerend beleid om mogelijke schadelijke gevolgen van het nieuwe energiesysteem volledig te compenseren.

Indiener					
ZW-0712-10	ZW-0727-10	ZW-0731-10	ZW-0751-10	ZW-0752-10	ZW-0755-10
ZW-0756-10	ZW-0758-10	ZW-0759-10	ZW-0760-10	ZW-0817-10	ZW-0829-10
ZW-0861-10	ZW-0863-10	ZW-0864-10	ZW-0887-10	ZW-0964-10	ZW-0965-10
ZW-0968-10	ZW-0969-10	ZW-0970-10	ZW-0971-10	ZW-1015-10	ZW-1019-10
ZW-1021-10	ZW-1022-10	ZW-1024-10	ZW-1026-10	ZW-1028-11	ZW-1030-11
ZW-1031-10	ZW-1032-10	ZW-1034-10	ZW-1068-10	ZW-1109-10	ZW-1123-10
ZW-1124-10	ZW-1138-10	ZW-1256-10	ZW-1333-12	ZW-1354-10	ZW-1373-10
ZW-1431-10	ZW-1468-10				

Standpunt GS

Antwoord GS: Het nieuwe energiesysteem gaat bovengronds meer ruimte vragen. We zetten ons in om de impact hiervan op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Ondermeer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffene schade verhalen. Daarnaast zal altijd binnen een initiatief bezien worden of de impact ook anderszins beperkt of gecompenseerd worden. De ervaring is dat dit vaak een locatiespecifieke afweging betreft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat het wenselijk is om in de Omgevingsvisie ruimte te reserveren voor de voor versnelling van de uitbreiding van de energie infrastructuur benodigde aanlandingspunten en omzetpunten.	ZW-0198-13
"De provincie geeft in § 12.2 Circulaire Economie aan dat de circulaire opgave vraagt om aansluiting op huidige en toekomstige energienetwerken. In H9 Energie duidt de provincie het belang van versterking van de energie-infrastructuur, duurzame energieopwek en energieplanologie. Indiener verzoekt om voor de hiervoor benodigde ‘aanlandingspunten’ en ‘omzetpunten’ in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen zodat ook ruimte overblijft voor de grote opgaves die spelen in het buitengebied waaronder de complementaire balans tussen ‘rood en groen’ ten behoeve van de leefbaarheid en landschap."	ZW-0302-51
Indiener merkt op bij paragraaf 2.4: Belangrijke kans voor energieverbruikers (waaronder RWZI's) zijn aanlandingspunten Maasbracht en Graetheide voor elektriciteit vanuit wind op zee.	ZW-1204-67
De indiener verzoekt om mogelijkheden voor energieinfrastructuur te verkennen op locaties met intensieve veehouderij of landbouwactiviteiten om zo de schaarse ruimte op bedrijventerreinen te behouden en stiktstofuitstoot te beperken (win-win).	ZW-1038-33

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructureren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat voor versnelling van de uitbreiding van de energie infrastructuur is het wenselijk is dat de provincie een duidelijk provinciaal belang op de voor Zuid-Limburg benodigde versterking van de energie-infrastructuur en duurzame energieopwek vestigt. Indiener vraagt om voor de hiervoor benodigde ‘aanlandingspunten’ en ‘omzetpunten’ in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen. Hierdoor blijft ook ruimte over voor de grote opgaves die spelen in het buitengebied, waaronder de complementaire balans tussen ‘rood en groen’ ten behoeve van de leefbaarheid en landschap.

Indiener					
ZW-0187-40	ZW-0207-34	ZW-0238-24	ZW-0253-38	ZW-0271-24	ZW-0314-24
ZW-0319-10	ZW-1038-131	ZW-1127-56			

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructureren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie-infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies. Indiener meent dat het van belang is dat de provincie aangeeft wat de minimale afstand tot woningen moet zijn bij de realisatie van zogenoemde “kritische infrastructuur”, zoals windturbines, waterstoffabrieken of grote transformatiestations. Dit raakt direct aan de gezondheid, veiligheid en leefkwaliteit van inwoners. Heldere normen en randvoorwaarden hierover zijn noodzakelijk, ook met het oog op draagvlak en rechtszekerheid.	ZW-0218-8
Indiener verzoekt om heldere afstandsnormen op te nemen voor energie-infrastructuur nabij woningen en gevoelige functies.	ZW-0299-29

Standpunt GS

Ieder initiatief dient te voldoen aan de wet- en regelgeving die daarop van toepassing is, hieruit volgen normen en randvoorwaarden. Ook zullen veel (on)mogelijkheden volgen uit initiatief- en locatiespecifiek onderzoek. Mochten wij voor dergelijke initiatieven het bevoegd gezag zin dan is het onze taak om alle belangen af te wegen en binnen de wettelijke kaders een besluit te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie dat de bestaande ondergrondse infrastructuur optimaal wordt gebruikt, en dat de provincie geen grootschalige nieuwe ondergrondse infrastructuur laat aanleggen.	ZW-0007-2
De indiener verzoekt om te proberen via de inpassing van energie-infrastructuur ook nadrukkelijk te proberen om andere maatschappelijke waarden te versterken, denk aan groen/water/biodiversiteit/circulair.	ZW-1038-32

Standpunt GS

In de energietransitie maken we optimaal gebruik van bestaande leidingen en verbindingen. Echter hiermee redden we het niet om te voorzien in de toekomstige energiebehoefte. Nieuwe energie infrastructuur is daarom benodigd. We zetten ons daarbij in voor: een goede omgevingskwaliteit, een adequate ruimtelijke inpassing, meervoudig ruimtegebruik en het optimaal benutten van mee koppelkansen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie een rol te spelen om grootschalige batterijopslag (t.b.v. netlancering) nabij netstations te realiseren.	ZW-1038-34
Indiener stelt dat ten aanzien van de technieken voor batterijopslag terecht wordt gewezen op de huidige doorontwikkeling van de technieken voor batterijopslag. Daarbij wordt volgens de indiener als onderdeel van de beoordelingsladder gesteld dat "door de ruimtelijke uitstraling van systeembatterijen" en de bedrijfsmatige aard hiervan, een bedrijventerrein de primaire locatie hiervoor dient te zijn. Indiener stelt dat door de voorgestelde beoordelingsladder vast te leggen en in de komende jaren strikt te hanteren, de energietransitie mogelijk onnodig vertraagd wordt.	ZW-0319-85
Indiener verzoekt de Provincie om, gelet op de huidige ontwikkeling van technieken voor batterijopslag en de mogelijke gevolgen op de ruimtelijke uitstraling, maatwerk toe te passen bij hantering van de beoordelingsladder.	ZW-0319-86

Standpunt GS

Om te komen tot een decentraal energiesysteem dat centraal wordt aangevuld is ook energieopslag nodig. Dit heeft een bedrijfsmatige aard, schaal en karakter, waardoor de primaire locatie een bedrijventerrein is. Daarentegen realiseren we ons dat het voor de stabilisatie van het net nodig kan zijn dat een batterij, waar de netbeheerders een bepalende sturing op hebben, in de nabijheid van een hoogspanningsstation wordt gesitueerd. Dit sluiten we niet uit, maar wel onder strikte voorwaarden ten faveure van onder meer het landschap en de omgevingskwaliteit. Dat het hierdoor een grotere ontwikkelopgave wordt accepteren we in dat kader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de focus ligt op verzwarende energie-infrastructuur. Gemeenten kijken juist bij nieuwe gebiedsontwikkelingen ook naar netbeheer, ontwerpen en bouwen. De indiener verwacht dat de provincie hierin meedenkt en werkt.	ZW-0313-82
Indiener pleit voor het actief omarmen en stimuleren van netbewust ontwerpen en bouwen, waarbij ontwikkelingen zo worden vormgegeven dat ze passen binnen de capaciteit van het bestaande net, bijvoorbeeld door fasering, opslag of slimme aansturing.	ZW-0196-109

Standpunt GS

Onze focus ligt op het energiesysteem in zijn geheel. Wel constateren we dat we binnen de kaders van de Omgevingswet qua procedurele efficiëntie doeltreffender kunnen zijn bij het verlenen van toestemming voor energie-infra die gemeentegrensoverschrijdend is. We delen de visie van de inspreker dat de ruimtelijke componenten van de energietransitie volwaardig in gebiedsontwikkelingen dienen te worden afgewogen en dat daartoe in een zo vroeg mogelijk stadium al het gesprek met de netbeheerders over opgestart moet worden om de hieruit komende uitgangspunten al in de eerste ontwerpen te betrekken. Via onze gesprekken attenderen we actoren binnen gebiedsontwikkeling op deze noodzaak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het onvermijdelijk is dat ook nieuwe energie-infrastructuur naast bestaande structuren wordt gerealiseerd, en dat deze projecten geen vertraging mogen oplopen door onduidelijke prioritering van belangen.	ZW-0560-16
Indiener stelt dat het principe om aan te sluiten bij bestaande energie-infrastructuren wordt onderschreven, maar dat daarnaast uitbreiding en verzwaring van de bestaande infrastructuur noodzakelijk is.	ZW-0560-15

Standpunt GS

Voorliggende omgevingsvisie geeft in samenhang met onze omgevingsverordening ons ruimtelijk kader weer. Ook nieuwe energie-infra ontwikkelingen dienen we hieraan te beoordelen. Het is noodzaak dat deze vroegtijdig al in het ontwikkelproces worden beschouwd, om daarmee inderdaad later in het proces discussie en daarmee vertraging te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de aanleg van het energiesysteem om ruimte vraagt en dat in de teksten te vaak alleen over het energienet wordt gesproken. Indiener verzoekt te spreken over het energiesysteem als geheel en geeft aan dat de urgentie in de inleiding ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-69	ZW-0186-79	ZW-0224-73	ZW-0237-59	ZW-0240-64	ZW-0241-59
ZW-0278-79	ZW-0313-74	ZW-0317-79	ZW-1236-64	ZW-1473-59	ZW-1479-111
ZW-1504-58					

Standpunt GS

We delen de constatering niet dat enkel over het energienet wordt gesproken en dat de urgentie ontbreekt. We ervaren juist deze urgentie omdat het gehele energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen. Dit maakt dat in het energiehoofdstuk ons ruimtelijk kader voor energiegebruik, -infrastructuur, -opslag en -opwek volwaardig wordt beschreven. Wel realiseren we ons dat de opwaardering van het elektriciteitsnet een no-regret maatregel is met een bovenlokaal karakter waardoor er direct sprake is van een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 9.2.2.3 een verwachte toename in de verplaatsingen van bedrijfsactiviteiten naar locaties waar wel voldoende energie aanwezig is, wordt benoemd. Indiener stelt dat doordat door de Provincie ingezet wordt op grote energieknooppunten, het risico bestaat dat deze beweging in de hand wordt gespeeld met grote gevolgen voor de levensvatbaarheid van bedrijventerreinen aan de randen van Parkstad en de bijbehorende werkgelegenheid. Indiener stelt dat het verplaatsen van bedrijfsactiviteiten vanwege netcongestie geen wenselijke situatie is.	ZW-0319-76
Indiener verzoekt de Provincie om actief bij te dragen aan het ondersteunen van bedrijven bij het beschikbaar maken van netcapaciteit om te verduurzamen en/of lokaal gevestigd te houden.	ZW-0319-78

Standpunt GS

We delen de opmerking dat verhuizing van economische activiteiten door het wel of niet beschikbaarheid zijn van energie ongewenst is. Wel is dit momenteel de praktijk. Hier zijn we ons bewust van. Dit vraagt een integrale blik die wij op provinciaal schaalniveau bezien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 9.2.2.3 en paragraaf 9.3.8 'Warmtenetten' van de ontwerp-POVI staat dat de Provincie het leidende	ZW-0160-79

principe van Enexis onderschrijft dat ze voorzien in maximaal twee energiedragers per gebied. Indiener stelt dat een warmtenet staat doorgaans ten dienste van ruimteverwarming, tapwaterverwarming en andere lage temperatuurtoepassingen, terwijl waterstof bijvoorbeeld voor hoge temperatuurprocessen wordt ingezet. Indiener stelt dat het dus niet logisch is om in relatie tot industrie-/bedrijventerreinen te stellen dat slechts een van beide netwerken mogelijk zou moeten zijn naast het elektriciteitsnetwerk.	
Indiener geeft aan de achterliggende gedachte van een voorkeursvolgorde te begrijpen. Indiener stelt dat de voorgestelde volgorde en de daarbij behorende beschrijving echter praktisch niet toepasbaar zijn. Indiener geeft het volgende voorbeeld: Stel je hebt een goed geïsoleerde woning in een gebied met een lage bebouwingsdichtheid. Conform de volgorde zou dan een hybride oplossing moeten worden toegepast, daar waar een duurzame gasinfrastructuur mogelijk is. In dit geval is dit niet de meest logische keuze (zoals ook beschreven onder 3 all-electric oplossingen).	ZW-1445-28

Standpunt GS

We delen de visie dat het aantal energiedragers per gebied verschillend kan zijn indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We passen hierop de omgevingsvisie aan. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijk omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 9.3.8 een voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie wordt beschreven en dat daarbij wordt gesteld dat - gelet op het belang van warmtenetten - de Provincie haar rol als bevoegd gezag in de ruimtelijke ordening zal vervullen om deze intergemeentelijke warmtestructuur planologisch-juridisch doelmatig en doeltreffend te faciliteren met instemming van de betreffende gemeenten. Indiener wijst in deze context op het wetsvoorstel 'Wet collectieve warmte', met het uitgangspunt dat er publieke regie door gemeenten nodig is om de gewenste toename van collectieve warmtevoorzieningen in goede banen te leiden. Dit uitgangspunt wordt volgens de indiener onderstreept door de Raad van State in haar advies. Als onderdeel van haar warmteprogramma biedt de gemeente duidelijkheid over het tijdspad en de mogelijke alternatieve warmtetechnieken in de geselecteerde gebieden. Dit programma wordt vastgesteld door het college van B&W op basis van een zorgvuldige analyse van factoren zoals haalbaarheid, netcapaciteit, betaalbaarheid en draagvlak.	ZW-1199-45
Indiener verzoekt de Provincie om de voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie niet op te nemen in de ontwerp-Omgevingsvisie, dan wel	ZW-1199-49

in lijn te brengen met de geldende landelijke wet- en regelgeving, waaronder de wettelijke taken en bevoegdheden van gemeenten	
Indiener constateert dat in paragraaf 9.3.8 een voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie is opgenomen, welke overigens niet beperkt is tot warmtenetten. Indiener vraagt wat de status is van de beschreven voorkeursvolgorde in relatie tot de keuzes die gemeenten moeten maken met betrekking tot de warmtetransitie. Indiener heeft eerder al aangegeven dat gemeenten de regierol hebben in de warmtetransitie en deze ook moeten kunnen nemen.	ZW-1445-27
Indiener stelt dat, gelet op het belang van warmtenetten, in de ontwerp-omgevingsvisie wordt verwezen naar de provinciale rol als bevoegd gezag voor de intergemeentelijke benodigde warmte-infrastructuur. Indiener wijst erop dat de publieke regie op de warmtetransitie in de Wet collectieve warmte expliciet bij gemeenten is belegd. Keuzes leggen zij vast in hun warmteprogramma, welke dienen te voldoen aan landelijk vastgestelde procedurele en inhoudelijke vereisten. Gemeenten maken hierin een zorgvuldige afweging. De Startanalyse van PBL, inclusief de daarin gehanteerde nationale kosten én locatie-specifieke kosten, bijvoorbeeld voor het aanleggen van nieuwe of aanpassen van bestaande infrastructuren, spelen een belangrijke rol in deze keuze. Indiener stelt dat het onduidelijk is op welke wijze interventie door de Provincie bijdraagt aan betere keuzes.	ZW-0319-122
Indiener stelt dat, in de ontwerp-POVI wordt verwezen naar de provinciale rol als bevoegd gezag voor de intergemeentelijke warmte-infrastructuur. Indiener wijst er nadrukkelijk op dat de publieke regie op de warmtetransitie in het wetsvoorstel Wet collectieve warmte expliciet bij gemeenten is belegd. Gemeenten leggen hun keuzes vast in Warmteprogramma's, die moeten voldoen aan wettelijk vastgestelde inhoudelijke en procedurele eisen. Deze keuzes komen tot stand op basis van een zorgvuldige afweging van onder meer de Startanalyse van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), nationale en locatiespecifieke kosten, netcapaciteit, ruimtelijke inpassing en lokaal draagvlak. De uitwerking vindt vervolgens plaats in uitvoeringsplannen op buurt- of gebiedsniveau, in samenwerking met bewoners en andere betrokken partijen. Indiener stelt dat het tegen deze achtergrond onduidelijk is op welke juridische grondslag een provinciale interventie bij het ontbreken van gemeentelijke plannen zou kunnen worden gebaseerd, en hoe een dergelijke interventie bijdraagt aan beter gedragen en gebiedsspecifieke oplossingen.	ZW-1199-42
Indiener verzoekt om meer duidelijkheid te ontvangen over het begrip “energiedragers” en over de wijze waarop de provincie denkt te interveniëren wanneer gemeenten binnen twee jaar geen voortgang boeken.	ZW-0807-31

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze
Indiener stelt dat in paragraaf 9.3.8 een voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie wordt beschreven en dat daarbij wordt gesteld dat - gelet op het belang van warmtenetten - de Provincie haar rol als bevoegd gezag in de ruimtelijke ordening zal vervullen om deze intergemeentelijke warmtestructuur planologisch-juridisch doelmatig en doeltreffend te faciliteren met instemming van de betreffende gemeenten. Indiener wijst in deze context op op het wetsvoorstel 'Wet collectieve warmte', met het uitgangspunt dat er publieke regie door gemeenten nodig is om de gewenste toename van collectieve warmtevoorzieningen in goede banen te leiden. Dit uitgangspunt wordt volgens de indiener onderstreept door de Raad van State in haar advies. Als onderdeel van haar warmteprogramma biedt de gemeente duidelijkheid over het tijdspad en de mogelijke alternatieve warmtetechnieken in de geselecteerde gebieden. Dit programma wordt vastgesteld door het college van B&W. Indiener stelt dat de gebiedskeuzes en de factoren die hierin een rol spelen worden in dit warmteprogramma worden onderbouwd en in de praktijk er altijd sprake is van een brede afweging van factoren.

Indiener	
ZW-0160-81	ZW-0319-124

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening.
Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om de publieke regierol omtrent de keuzes over de benodigde gemeentelijke warmte-infrastructuur bij gemeenten te respecteren, conform de Wet collectieve warmte, en gemeenten te ondersteunen bij deze opgave.

Indiener					
ZW-0160-85	ZW-0319-123	ZW-0319-128	ZW-1199-43	ZW-1199-48	ZW-1445-31
ZW-1445-26					

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om de voorkeursvolgorde met betrekking tot de warmtetransitie niet op te nemen in de ontwerp-Omgevingsvisie.

Indiener
ZW-0160-86 ZW-0319-129 ZW-1445-32

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening. Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
"Indiener geeft aan dat in Alinea 9.2.2 de energie-intensieve initiatieven nabij energieknooppunten zoals Maasbracht worden benoemd. Indiener uit bezorgdheid over de vestiging van nieuwe bedrijfslocaties direct nabij deze knooppunten, aangezien een te dichte clustering de leefbaarheid negatief kan beïnvloeden. Indiener geeft aan dat de gemeente Maasgouw deze nieuwe bedrijfslocatie nabij Maasbracht onhaalbaar en onwenselijk acht."	ZW-0188-45
Indiener stelt dat de waterhuishouding in Limburg kan worden beïnvloed door energie-infrastructuur, en verzoekt dat dit effect expliciet in de ontwerp-POVI wordt meegenomen voor de omgeving van Brachterbeek.	ZW-0923-119
Indiener stelt dat in paragraaf 3.3 van de ontwerp-POVI onduidelijk is welke maatregelen de provincie gaat treffen wanneer de energie-infrastructuur rondom Brachterbeek wordt uitgebreid, en verzoekt om toelichting.	ZW-0923-48
Indiener verzoekt dat de bestaande energie-infrastructuur in en rond Brachterbeek minder impact krijgt op de leefomgeving, onder meer door	ZW-0923-30

verkabeling van hoogspanningslijnen en stimulering van groen rondom voorzieningen.	
Indiener verzoekt dat de in de ontwerp-POVI aangekondigde ruimtelijke kwaliteitsimpuls concreet wordt uitgewerkt voor Brachterbeek en dat duidelijk wordt toegelicht hoe deze hier vorm krijgt.	ZW-0923-60

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Maasbracht/ Brachterbeek een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten. Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden onder onze verantwoordelijkheid welke functies waar gewenst en ongewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Voor de thema's duurzame energie opwek en energieplanologie verzoekt indiener om het provinciaal belang niet op te nemen in de POVI omdat dit de gemeentelijke autonomie te veel inperkt.	ZW-0304-10

Standpunt GS

We hebben niet de intentie om de gemeentelijke autonomie binnen het thema Energie aan te tasten of te beperken. Dit strookt ook niet met het subsidariteitsbeginsel uit de Omgevingswet. Wel zien we dat het energiethema veel ruimtelijke aspecten kent met een bovenlokale impact en/of situering, waardoor het provinciaal belang wordt geraakt. Onze inzet is om onze taak vanuit het 'één overheid principe' onder onze verantwoordelijkheid in zo goed mogelijke afstemming met de gemeenten en overige overheden te verrichten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe de netcongestieproblematiek wordt opgelost bij de realisatie van windturbines en hoe de verdeling van opgewekte energie gerealiseerd wordt.	ZW-0192-15

Standpunt GS

Het is een terechte constatering dat het toevoegen van lokale opwek op korte termijn mogelijk niet direct hoeft bijdraagt aan het oplossen van netcongestie. Echter om op termijn te komen tot een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling is en blijft lokale opwek nodig. Bij ieder lokaal opwek initiatief vraagt dat van de initiatiefnemer, de overheden en de netbeheerders

aandacht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie om druk uit te oefenen op Enexis om extra capaciteit in te zetten om energiedeling over netvlakken heen mogelijk te maken om zo lokale energiehubs te faciliteren.	ZW-1038-27

Standpunt GS

De ruimtelijke inpassing van energiehubs zal veelal op gemeentelijk schaalniveau plaatsvinden. Gesprekken hierover vallen buiten de reikwijdte van voorliggende provinciale omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De zoekgebieden voor grootschalige zon PV sluiten niet aan bij gemeentelijk beleid. De gemeenteraad van Venray heeft besloten dat in het gebied van 500 meter rond de kernen geen zonnepark mag worden gerealiseerd, wat zou betekenen dat er geen zoekgebieden zijn. Dit sluit niet aan bij de RES NML doelstelling en bijdrage van Venray. Ze vragen hoe het ruimtelijk mogelijk is om in dit smalle gebied een zonnepark van minimaal 5 ha te ontwikkelen dat voldoet aan de voorwaarden van de voorkeursvolgorde zon.	ZW-0166-159

Standpunt GS

De zoekgebieden zon zijn juist in de nabijheid van kernen gelegen om de ruimtelijke mogelijkheid tot directe afname te faciliteren en daarmee een bijdrage te leveren aan de lokale energiebehoefte. Tevens valt directe afname binnen de uitzonderingen 'zon op land' zoals geformuleerd in de Omgevingsverordening.
Het betreft 'maar' zoekgebieden, het zal altijd een locatiespecifieke afweging zijn; ook gebaseerd op het gemeentelijk beleid of hier daadwerkelijk ruimtelijk kansen liggen.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4 met de alinea:

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener gaat ervan uit dat bij de reactivering van de geothermiebron in Californië de in de omgevingsverordening geldende regels ten behoeve van de bescherming van de openbare drinkwatervoorziening worden nageleefd en verzoekt om hierover een verwijzing op te nemen in de POVI.	ZW-1369-44

Standpunt GS

De reactivering van de geothermiebron in glastuinbouwgebied Californië kan enkel plaatsvinden als dit verantwoord gebeurt. Ook ten aanzien van de bescherming van drinkwater. Gelet op de juridische doorwerking van de provinciale Omgevingsverordening heeft een expliciete verwijzing in een niet juridisch bindend beleidsdocument geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat energiecentrales worden stopgezet als gevolg van het aannemen van de Klimaatwet, en dat dit niet kan worden opgevangen door wind en zon.	ZW-0059-10

Standpunt GS

We realiseren ons dat Limburg altijd elektriciteit van buiten de provincie nodig zal hebben. Dit maakt dat we de verzwaring van energie-infra als een no-regret activiteit beschouwen. Daar waar het ruimtelijk verantwoord kan, zetten we in op lokale opwek om deze afhankelijkheid te beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat energieplanologie moet bijdragen aan het vinden van ruimte op de juiste plekken voor noodzakelijke energie-infrastructuur en vraagt om een proactieve benadering.	ZW-0166-133

Standpunt GS

We delen de visie van inspreker dat de overheid een proactieve houding dient aan te nemen om de energietransitie verantwoord ruimtelijk in te bedden. Met voorliggende Omgevingsvisie Limburg geven we hiertoe ons ruimtelijk kader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet mogelijk is om te beoordelen waar wel of geen duurzame gasinfrastructuur mogelijk is, aangezien deze niet in kaart zijn gebracht. Hierop kan volgens de indiener dus niet worden geanticipeerd.	ZW-1445-29

Standpunt GS

Inzet is om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande buisleidingen. De ligging is hiervan bekend. Voor ontbrekende onderdelen zal nieuwe infrastructuur dienen te worden aangelegd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 9.3.2 terecht wordt gesteld dat het bevoegd gezag voor de benodigde toestemming voor 150 kV-stations in beginsel bij de betreffende gemeente ligt. Daaraan wordt volgens de indiener toegevoegd dat een rol van de Provincie toch wenselijk of noodzakelijk kan zijn wanneer het zoekgebied in meerdere gemeenten ligt of als het belang van het project meerdere gemeenten dient. Indiener stelt dat dat laatste bijna altijd het geval is bij nieuwe 150 kV-stations.	ZW-0319-79

Standpunt GS

Zoals aangeven in paragraaf 9.3.2 hebben we de bereidheid om bij nieuwe 150 kV-hoogspanningsstations een rol te pakken. Welke rol dit specifiek is kan per casus verschillen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de POVI aandacht voor het 150 kV-station Ysselsteyn/de Peel, het aansluiten op de waterstofleiding en lokale energie-initiatieven voor gemeenten.	ZW-0224-153

Standpunt GS

Deze constatering delen we niet. Er is een zoekgebied voor een 150 kV-station ten westen van Venray ingetekend, daarbij zetten we ons kansen te creëren voor regionale aftakkingen op het landelijk waterstofnet. De beleidsinsteek voor lokale opwek is er juist opgericht om binnen deze beleidskaders sturing te geven aan lokale energie-initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat haar leden (ondernemers in groen, grond en infra) een belangrijke rol spelen in circulariteit door hoogwaardig hergebruik van reststromen.	ZW-0276-9

Standpunt GS

We erkennen deze rol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat met betrekking tot de Delta Rhine Corridor wordt uitgesproken dat de Provincie haar euregionale positie wil benutten om aangesloten te worden op de nabijgelegen buisleidingstructuren buiten de landsgrenzen. Indiener stelt dat het onduidelijk is op welke wijze de Provincie zich actief zal inzetten om deze verbinding in de praktijk te bevorderen.	ZW-0319-81

Standpunt GS

De aanleg van buisleidingen binnen de buisleidingcorridors is veelal een Rijksbevoegdheid. Vanuit onze advies- en raadgevende rol attenderen we het Rijk er op om in te zetten op de internationale kansen, hier actief over te communiceren en partners in te zoeken. Onze ruimtelijke rol is daarin vooralsnog beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat ten aanzien van de opwek van hernieuwbare energie energie steeds meer decentraal wordt geproduceerd. Indiener stelt dat het daarmee van essentieel belang is om regionaal en lokaal vraag en aanbod van energie beter op elkaar af te stemmen en op te slaan en hierop te sturen. Op elk schaalniveau (lokaal, regionaal, provinciaal en nationaal) dient volgens de indiener vraag en aanbod naar energie zoveel mogelijk op elkaar te worden afgestemd, ook in regio Parkstad. Indiener stelt dat de uitgangspunten en keuzes in de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2025 hiermee op gespannen voet staan.	ZW-0319-75

Standpunt GS

Dit standpunt delen we niet. Voorliggend omgevingsvisie poogt juist om deze gewenste samenhang tussen lokaal gebruik en opwek ruimtelijk te faciliteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat zij blij is met het benoemen van de energie-infrastructuur als provinciaal belang.	ZW-0560-12

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Ten principale kent het energie-thema veel gemeente grensoverstijgende aspecten die een provinciale rol verantwoorden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de glastuinbouwsector te betrekken in de energie uitdagingen van de provincie.	ZW-0915-4

Standpunt GS

De glastuinbouwsector is binnen het thema energie als gebruiker, opwekker en opslagvoorziening een significante actor. Voorliggende Omgevingsvisie geeft de ruimtelijke kaders om deze rol minimaal te bestendigen en daar waar het verantwoord kan uit te breiden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor zorg te dragen voor een verzwaring van het energienetwerk, zodat particulieren meer zonnepanelen kunnen aansluiten/ gebruiken.	ZW-0464-3

Standpunt GS

We realiseren we ons dat de opwaardering van het electtriciteitsnet een no-regret maatregel is waarvoor we ons actief inzetten ook in het ruimtelijk spoor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de Clauscentrale en haar omgeving expliciet wordt erkend als energieclusterlocatie van nationaal belang in de POVI.	ZW-0060-2

Standpunt GS

In voorliggende provinciale Omgevingsvisie kunnen we geen enkele functie als nationaal belang betitelen, daar we ons niet op dat schaalniveau begeven. Binnen ons streven naar een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling heeft de Clauscentrale alsmede de Swentibol

centrale een grote provinciale waarde als onderdeel van deze centrale aanvulling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat in de uitwerking van de omgevingsverordening en concrete projectbesluiten rekening te houden met de energieinfrastructuur van het spoor, inclusief de bereikbaarheid ervan. Voor deze voorzieningen dient rekening te worden gehouden met een afstand van 5 meter gemeten vanaf de gevel met een hekwerk op de 5 meter-grens. Het functioneren van deze voorzieningen mag niet worden beïnvloed door ontwikkelingen in de omgeving. Dit geldt ook voor het overbouwen, onderbouwen of overdragen van deze voorzieningen.	ZW-1460-18

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Dit ontwerp uitgangspunt mag in de projecten in de invloedsfeer van spoorinfrastructuur bekend worden verondersteld. Er is geen noodzaak of aanleiding om dit ook in voorliggende omgevingsvisie op te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om te zorgen voor een evenwichtige verdeling van energie, waarbij ook secundaire knooppunten worden meegenomen.	ZW-0319-77

Standpunt GS

In beginsel eindigt ons primaire provinciale belang bij het 150 kV-hoogspanningsstation, waarna het middenspanningsnet begint. Het middenspanningsnet zien we primair als het gemeentelijke schaalniveau.
Als bedoeld wordt met secundaire knooppunten de omgeving van de bestaande 150 kV-stations en een provinciale rol wordt gevraagd dan hebben we conform het gestelde in paragraaf 9.3.2 daartoe de bereidheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om verduidelijking op welke wijze de Provincie voornemens is om gebruik te maken van het ruimtelijk instrumentarium om een rol te vervullen bij het realiseren van nieuwe 150 kV-stations.	ZW-0319-82

Standpunt GS

Dat is niet op voorhand eensluidend te zeggen. Paragraaf 9.3.2 gaat hier reeds op in. Dit kan ons ruimtelijk instrumentarium zijn, maar ook als verbinder of ter ondersteuning aan een gemeente. Casusspecifiek dient hierin de keuze gemaakt te worden die het meest meerwaarde met zich meebrengt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het voorzorgsbeginsel te hanteren bij de inpassing van de Delta Rhine Corridor en het waterwingebied Groote Heide uit te sluiten van het mogelijk tracé.	ZW-1369-43

Standpunt GS

De aanleg van buisleidingen binnen de buisleidingcorridors is veelal een Rijksbevoegdheid. We staan we er voor in dat de provinciale belangen in deze Rijksprojectprocedures geborgd worden. De omgang van het Rijk met onze waterwingebieden wordt daarin zeker nauwlettend gevolgd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de relatie tussen de regelgeving in de boringsvrije zone ten behoeve van de drinkwatervoorziening (§ 6.6.4) en de energietransitie ook terug te laten komen in Hoofdstuk 9 Energie.	ZW-1369-50

Standpunt GS

In de relevante paragrafen, bijvoorbeeld 9.5.1 aardwarmte wordt al rekening gehouden met de belangen van de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.3.4 de tekst expliciet te wijzigen in: 'Optimaal benutten én waar nodig uitbreiden of verzwaren (in elk geval qua elektriciteits-infrastructuur)'.	ZW-0560-30

Standpunt GS

Hoewel we de verzwaring van energie-infrastructuur als een no-regret maatregel zien, begint het bij het optimaal benutten van de bestaande energie-infrastruur om daarmee onnodig ruimtegebruik te voorkomen. Met die achtergrond dient het gesteld in paragraaf 3.3.4 gelezen te worden. Binnen

deze achtergrond heeft de verzochte toevoeging geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 3, paragraaf 3.4.2 toe te voegen dat energie-infrastructuur waar nodig ook Natura 2000- en NNL-gebieden moet kunnen doorkruisen.	ZW-0560-31

Standpunt GS

In de huidig tekst staat niet dat doorkruising van energie-infrastructuur niet is toegestaan. Ook de inpassing van energie-infrastructuur is aan een belangenafweging onderheving. Daarbij dienen we rekening te houden met de aanwezige natuurbelangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 7, paragraaf 7.5.1 de voorgestelde tekst toe te voegen: 'Bodem en ondergrond. Door zowel autonome groei en vernieuwing van kabel- en leidingnetwerken als door de maatschappelijk noodzakelijke uitbreiding en verzwaring van de Limburgse elektriciteits-infrastructuur, raakt de ondergrond steeds voller door kabels, leidingen en mogelijk CO_2-opslag. We werken aan ondergrondse planologie waarbij ruimtelijke ontwikkelingen boven- en ondergronds beter worden afgestemd.'	ZW-0560-40

Standpunt GS

We vinden de strekking van het voorstel een begrijpelijke toevoeging en gaan paragraaf 7.5.1 hierop aanpassen.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 7.5.1 aanpassen naar de zin:

Het is zaak om nieuwe functies - van ruimte voor de energietransitie tot de Einstein Telescope - goed te combineren met bestaande functies van de ondergrond, zoals het beheer van grondwatervoorraden en archeologische waarden, zodat wij onze ondergrond duurzaam benutten.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 7, paragraaf 7.5.1 expliciet op te nemen dat uitbreiding en verzwaring van de Limburgse elektriciteitsinfrastructuur een maatschappelijke noodzaak is.	ZW-0560-39

Standpunt GS

Binnen de context van paragraaf 7.5.1 heeft een dergelijk voorgestelde passage geen waarde. Het provinciaal belang van energie-infrastructuur komt in hoofdstuk 9 volwaardig aanbod.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om met betrekking tot lokale energie hubs de tekst aan te passen naar “beperkte mogelijkheden” gezien de ervaringen met hubs.	ZW-1038-26

Standpunt GS

Energiehubs zijn een nieuw energie-organisatieconcept waartoe de Energiewet mogelijkheden voor biedt. Inderdaad is dit concept nog volop in ontwikkeling, gaan er dingen goed en wordt er van fouten geleerd. Om tot een decentraal energiesysteem te komen is onze inzet op energiehubs benodigd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om, in overeenstemming met de hieraan door Tennet gegeven naam, voor het nieuwe 380/150kv hoogspanningsstation aan te geven dat het hier gaat om de locatie De Lexhy en hiervoor de naam ‘Hoogspanningsstation 380/150kv EINIGHAUSEN’ te gebruiken.	ZW-0302-55

Standpunt GS

Dit is inderdaad de nieuwe naam. De Omgevingsvisie wordt hierop aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.3.1 aanpassen naar Einighausen.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of er datacenters in het gebied Platveld komen. Deze ontwikkeling zou in groot contrast staan met de wens voor een mooi open Peellandschap met ruimte voor natuurlijke ontwikkelingen.	ZW-0753-7

Standpunt GS

Datacenters voorzien we niet in gebieden die buiten bedrijfsterreinen zijn gelegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.4 Energieinfrastructuur en innovatie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een innovatie hub, waar ingenieurs en andere aan de slag kunnen om alternatieve methode te bedenken om energie op te slaan	ZW-0135-14
Indiener verzoekt om meer kennis te ontwikkelen op het gebied van kernfusie en onderzoek te gaan doen in samenwerking met Jüllich.	ZW-0135-15

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat een onderdeel over regionale waterstofnetten en samenhang met aftakkingen ontbreekt, inclusief de koppeling met lokale waterstofopwekking en -opslag als aanjager voor het regionale netwerk.

Indiener					
ZW-0166-160	ZW-0186-80	ZW-0196-104	ZW-0224-74	ZW-0237-60	ZW-0240-65
ZW-0241-60	ZW-0278-80	ZW-0313-75	ZW-0317-80	ZW-1236-65	ZW-1473-60
ZW-1479-112	ZW-1504-59	ZW-0242-73			

Standpunt GS

Deze opmerking herkennen we niet. Paragraaf 9.3.4 geeft inzicht in onze activiteiten voor de uitrol van het landelijke waterstofnetwerk in Limburg, alsmede de regionale aftakkingen. Paragraaf 9.5.7 gaat in op de voorkeursposities voor lokale opwek (nabij gebruikers) en paragraaf 9.4.2 gaat in op de (on)mogelijkheden voor waterstofopslag in onze provincie.
Gelet op het belang van waterstof voor het energiesysteem en daarin met name voor energie-intensieve sectoren, hebben we een proactieve en meedenkend houding in het faciliteren van waterstofinitiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in het kader van de benodigde versterking van de energie-infrastructuur om voor de hiervoor benodigde ‘aanlandingspunten’ en ‘omzetpunten’ in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen zodat ook ruimte overblijft voor de grote opgaves die	ZW-0302-14

spelen in het buitengebied waaronder de complementaire balans tussen 'rood en groen' ten behoeve van de leefbaarheid en landschap.

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderkent dat warmtenetten maatschappelijk kostenefficiënt kunnen zijn, maar merkt op dat in gemeenten zoals Nederweert de toepassing vaak niet realistisch is vanwege lage woningdichtheid, beperkte restwarmtebronnen en hoge aansluitkosten. Er wordt gepleit voor een bredere benadering waarin ook individuele en hybride oplossingen worden meegenomen.	ZW-0196-110

Standpunt GS

We delen de visie dat het aantal energiedragers per gebied verschillend kan zijn indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We passen hierop de omgevingsvisie aan. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijk omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen, het streven naar minimaal twee energiedragers begrijpen we, echter dit is wel gebiedsafhankelijk. We adviseren de gemeenten om in hun Gemeentelijke Omgevingsvisie hier ook uitspraken over te doen.

Zienswijze	Indiener
De povi biedt ruimte voor innovatieve technologieën zoals Small Modular Reactors. Indiener ziet binnen haar eigen grondgebied daarvoor geen ruimte gezien de beschermingszone die fysiek vrij dient te worden gemaakt, ook vanwege het kleinschalige, landschappelijke, waardevolle en sterk verweven karakter van de omgeving. Daarnaast wordt de lange doorlooptijd genoemd waarmee geen bijdrage wordt geleverd aan de korte en middellange	

termijnopgave om de inwoners te voorzien van een betrouwbaar, betaalbaar en lokaal energiesysteem. De Provincie wordt gevraagd in haar visie onderscheid te maken tussen innovatieve technieken die regionaal en lokaal toepasbaar zijn en grootschalige systemen met lange realisatietermijnen en ruimtelijke impact die haaks staan op kleinschalig gebiedsgericht beleid.	

Standpunt GS

In de energiemix sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. We delen de constatering dat binnen energieopwek op vele aspecten innovaties spelen en dat de implementatie daarvan inderdaad een verschillende tijdspanne kent. We volgen deze ontwikkelingen en via de beleidscyclus actualiseren we hier ons (ruimtelijk) beleid hierop. De eventuele realisatie van een SMR voorzien we inderdaad niet op korte termijn. Bij de inpassing spelen vele factoren een rol, waaronder ook de keuze voor welk type SMR. Bij iedere ontwikkeling, ook van een SMR, hebben we aandacht voor onze provinciale belangen waaronder die van het Limburgs landschap.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de transitie van het landelijk gebied aandacht vraagt, zoals bij grootschalige energieopwekking, stoppende agrariërs, klimaatadaptieve maatregelen, andere teelten (bijvoorbeeld biobased) en de circulaire economie.	ZW-1479-3

Standpunt GS

De in gang zijnde transitie van het landelijk gebied is een van de reden om tot deze geactualiseerde omgevingsvisie te komen. Hiermee bieden we op provinciale schaal een ruimtelijk beleidskader om met een integrale kijk en vanuit de Limburgse principes, deze transitie te sturen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het positief is dat Maasgouw wordt genoemd, maar vraagt waarom bedrijven in landelijke gebieden die waterstof willen gebruiken, worden uitgesloten.	ZW-0188-48

Standpunt GS

Deze sluiten we niet uit. Bijvoorbeeld voor de glastuinbouwsector zien we kansen voor waterstof. Wel is onze verwachting dat door de beperkte beschikbaarheid van waterstof in eerste instantie enkel het industriële-bedrijfsleven dit als brandstof q. grondstof gaat gebruiken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is ervan overtuigd dat er een betekenisvol grijs gebied bestaat grootschalige en kleinschalige energieopwekking en opslag. Indien toekomstige technische en ruimtelijke inzichten aantonen dat het mogelijk is: • Een rendabel verdienmodel te creëren voor agrarische ondernemers; • Landschappelijke en cultuurhistorische waarde te behouden of te versterken; • Oplossingen zorgvuldig landschappelijk in te passen; • Lokaal opgewekte energie ten goede te laten komen aan de gemeenschap Dan verdient een dergelijk model aandacht en medewerking. De Provincie wordt gevraagd in de Omgevingsvisie ruimte te bieden voor het ontwikkelen van beleidsregels die deze integrale afweging mogelijk maken. Geen starre 'nee-tenzij' maar ruimte voor innovatie, zorgvuldig ingepaste energieoplossingen die recht doen aan lokale waarden en de toekomst van de energievoorziening.	ZW-0271-140

Standpunt GS

We herkennen ons in de visie van de indiener. Gepoogd is om dit in paragraaf 9.1 ook aan te geven. We zien het juist als kans om binnen energieplanologie om energieoplossingen integraal binnen de opgaven van een gebied in te passen. In een zo vroegtijdig mogelijk stadium in beeld hebben van al deze opgaven is daarvoor een vereiste.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in, hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.5, voor een optimaal netwerk, zonder onnodige investeringen, opwek en afname van energie zoveel mogelijk dicht bij elkaar moeten worden gerealiseerd.	ZW-0560-24

Standpunt GS

We streven naar een decentraal energiesysteem, met een centrale aanvulling. Kenmerk van een decentraal energiesysteem is dat lokale opwek en lokaal gebruik in elkaars nabijheid zijn gesitueerd. Voorliggende omgevingsvisie geeft hiervoor de ruimtelijke beleidsmogelijkheden om dit te faciliteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.2 de tekst aan te vullen om de urgentie en kansen van de opgave voor het energiesysteem en -infrastructuur expliciet te benadrukken.	ZW-0560-17

Standpunt GS

Het gestelde in paragraaf 2.4.2 beschrijft reeds de cruciale randvoorwaardelijkheid van het energiesysteem voor gewenste maatschappelijke ontwikkelingen. Een nader toevoeging hierop heeft geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 2, paragraaf 2.4.5 toe te voegen dat bij keuzes expliciet rekening gehouden moet worden met welke energie-intensieve industrie van toegevoegde waarde is en dat dit een rechtvaardiging kan zijn voor het realiseren van aansluitingen ten koste van andere ontwikkelingen.	ZW-0560-23

Standpunt GS

Paragraaf 2.4.5 heeft, weliswaar met een andere woordkeuze en redactie, dezelfde grotendeels dezelfde insteek als de opmerking van indiener. Of een initiatief toegevoegde waarde heeft is onderdeel van de brede afweging of er sprake is van zorgvuldig ruimtegebruik. Zie tevens hiervoor het gestelde in paragraaf 9.2.2.3

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in paragraaf 11.2.6.1 groene elektriciteit expliciet toe te voegen als onderdeel van de energietransitie, naast groen gas, gezien het belang van groene elektriciteit in agglomeratielandbouw en energieverwerking.	ZW-0388-4

Standpunt GS

We zetten in op duurzaam geproduceerde elektriciteit, waarbij we geen enkele vorm van opwek uitsluiten. 'Groene elektriciteit' hoort daar ook onder. Echter dit is vaak (een afgeleide) van de opwek mogelijkheden genoemd in paragraaf 9.5 een separate behandeling heeft derhalve geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om onderzoek naar kleine, flexibele waterkrachtcentrales langs de Maas, met aandacht voor ecologie.	ZW-0568-3

Standpunt GS

In de energiemix sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Ook waterkrachtcentrales niet. In paragraaf 9.5.2 worden deze toegevoegd.

Voorstel aan PS

Opnemen van de optie van een waterkrachtcentrale in paragraaf 9.5.2.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om uitsluiting van kernenergie in de energiemix, vanwege de risico's en kosten.	ZW-0568-1

Standpunt GS

In de energiemix sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Ook SMR's niet. Paragraaf 9.5.3 gaat nader in op de situeringsvoorwaarden van een SMR. Uitgangspunt is om de risico's te minimaliseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.5 Energietransitie en ruimtelijke keuzes

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij het opstellen van de nieuwe zoekgebieden voor windmolens niet alle relevante kaarten zijn geraadpleegd. Daardoor zijn er locaties opgenomen die niet haalbaar zijn om windmolens te plaatsen, zoals natuurgebieden of gebieden waar onvoldoende ruimte is. Indiener merkt op dat dergelijke ongeschikte locaties verwijderd moeten worden of dat er duidelijke opmerkingen aan toegevoegd moeten worden om rekening te houden met bestaande beperkingen. Daarnaast benadrukt indiener dat de gemeente graag betrokken wil worden bij het selecteren van zoekgebieden voor zonne- en windenergie. Tot slot geeft indiener aan dat lokale kennis van groot belang is om te beoordelen of een locatie geschikt is, en onderschrijft het belang van duidelijke en zorgvuldig gekozen zoekgebieden.	ZW-1479-181
Indiener stelt dat het plaatsen van windmolens in zoekgebied 20 het beleefbare landschap en de recreatieve waarde ernstig aan zal tasten vanwege de dominante, verstorende visuele impact	ZW-0035-8
Indiener stelt dat er in de gemeente fors ingeleverd op het gebied van landschappelijke openheid en omgevingskwaliteit door energie- en opwekprojecten en verzoekt Provincie Limburg om planologisch te borgen dat gemeentelijke instemming een voorwaarde is voor de realisatie van deze projecten.	ZW-0807-29

Indiener stelt dat er een zonering geldt vanwege nabijgelegen militaire vliegbases en dat deze zonering bepalend is voor het uitsluiten van windenergie vanwege de verstoring van radarinstallaties.	ZW-0515-5

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Daarbij is rekening gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten.
Daarbij zal worden getoetst aan de actuele wettelijke eisen en regels en wordt het gestelde in de gemeentelijke omgevingsvisie betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
In het voorliggende ontwerp wordt afgeweken van eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwekking van zonne- en windenergie. Indiener is van mening dat dit afbreuk doet aan de betrouwbaarheid van het provinciale beleid en de samenwerking binnen de RES-regio Zuidlimburg.	ZW-0314-172
Indiener geeft aan dat aandacht voor de energieopgave en versterking van het elektriciteitsnet nationaal en internationaal positief wordt gewaardeerd. Indiener blijft graag in gesprek met de provincie over de noodzakelijke ontwikkelingen in de energie-infrastructuur en de wijze waarop deze op een zorgvuldige en realistische manier in de ruimtelijke planning kan worden geïntegrereerd.	ZW-0909-1
Indiener stelt voor om de leeg huls voorwaarde te schrappen en alleen samen te werken met kundige en bewezen vaardige partijen voor energieprojecten.	ZW-1020-4
Indiener stelt voor om een burgerberaad te organiseren voor het maken van keuzes in de toekomstige elektriciteitsvoorziening.	ZW-1208-7

Standpunt GS

Binnen het kader van deze omgevingsvisie voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen ruimtelijke component.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een uitzondering in de omgevingsverordening voor het doorboren van de Venloschol ten behoeve van geothermie, onder bepaalde voorwaarden.	ZW-1398-3

Zienswijze
Indiener vraagt of voor de gehele zone van de Venloschol moet worden uitgesloten dat leidingen ondergronds kunnen worden aangelegd, en geeft aan dat ondergrondse aanleg bij woningbouwlocaties wenselijk kan zijn.

Indiener					
ZW-0166-162	ZW-0186-81	ZW-0224-75	ZW-0237-61	ZW-0242-74	ZW-1473-61
ZW-1479-113	ZW-1504-60	ZW-0278-81			

Standpunt GS

De boringsvrijezone van de Venloschol is van zeer groot belang voor onze strategische drinkwaterreserve. Onze Omgevingsverordening geeft regels hoe we met eventueel noodzakelijk doorboringen omgaan. Verzoeken, betreffende onder meer geothermie en van kabels en leidingen, toetsen we hieraan. Het belang van deze drinkwaterreserve is zo groot dat van een generieke toestemming voor welke functie dan ook geen sprake kan zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van energie-infrastructuur soms ten koste kan gaan van groene ruimte in steden en vraagt om beleidskaders om dit te managen.	ZW-0560-10

Standpunt GS

De omgang met groene ruimte in stedelijk gebied in relatie tot de ruimtevraag van de energietransitie vindt primair plaats op het gemeentelijk schaalniveau. Een integrale evenwichtige ruimtelijke afweging dient te bepalen welke functie op een locatie de meest wenselijke is. De energiebelangen dienen hierin meegenomen te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt nadrukkelijk om nieuwe betrokkenheid in het geval er bij een latere concretisering of vergunningsprocedures weer grensoverschrijdende effecten aan het licht komen.	ZW-1500-15

Standpunt GS

De Omgevingswet geeft de verplichtingen omtrent betrokkenheid van belanghebbenden in de diverse procedures, alsmede de inspanning van een intiatiefnemer tot het doen van een omgevingsdialoog. Via beide grondslagen kan indiener betrokken zijn bij ontwikkelingen en desgewenst hierop zijn visie geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windturbines op de kaarten staat volgens indiener haaks op de tekstuele onderbouwing in de POVI. Indiener verzoekt het kaartbeeld in lijn te brengen met de tekst.	ZW-1127-25

Standpunt GS

De opmerking herkennen we niet. Op basis van zienswijzen is de indeling van gebieden wel gewijzigd en is de tekst van de paragraaf hierop aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanpassing van de tekst in de omgevingsvisie, zodat duidelijk wordt dat de kennis over seismische risico's en de structuur van de ondergrond in glastuinbouwgebied Californië is vergroot, wat de ontwikkeling van geothermie in Limburg kan bevorderen i.p.v. vastlopen.	ZW-1398-2

Standpunt GS

Deze gewenste uitspraak is aan het ministerie van Klimaat en Groene Groei.
Zoals aangegeven in paragraaf 9.5.1 staan we positief tegenover de realisatie van veilige en duurzame winning van energie door aardwarmte in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat zij onderschrijven dat er meer ruimte moet komen voor (nieuwe) economie en dat de verplaatsing van bepaalde bedrijfsactiviteiten, samen met de vrijgekomen capaciteit op het	ZW-0242-79

elektriciteitsnet, andere bedrijven op het bedrijventerrein kan helpen en maatschappelijke kosten voor de verzwaring van het netwerk kan voorkomen. Venlo ziet dit als een interessante denkrichting en vraagt om een nadere uitwerking, waarbij zij benieuwd zijn naar de rol die de provincie hierin wil nemen.

Standpunt GS

Deze verzochte nadere uitwerking zien we graag in de gemeentelijke omgevingsvisie. Mocht vanuit één of meerdere gemeenten hierin een rol voorzien zijn voor de provincie Limburg dan staan we open voor dit gesprek. Via de beleidscyclus kunnen we dan ons (ruimtelijk) beleid hierop actualiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de POVI wordt aangegeven dat energie-intensieve bedrijvigheid bij voorkeur wordt gevestigd op locaties waar reeds veel energie en energie-infrastructuur aanwezig is, of waar deze met beperkte investeringen kan worden gerealiseerd. In dit kader wordt verwezen naar bedrijventerreinen nabij het energieknooppunt Graetheide. De indiener verzoekt om te verduidelijken welk bedrijventerrein wordt bedoeld in relatie tot dit energieknooppunt, en om het terrein nabij (gelet op de voorziene energie-ontwikkelingen) als bedrijventerrein aan te duiden indien dit de beoogde locatie betreft.	ZW-0198-37

Standpunt GS

Dit betreft zonder meer Chemelot. Wat betreft overige bedrijventerreinen dient op gemeentelijk niveau een analyse gemaakt te worden wat de (on)mogelijkheden zijn. Een gemeentelijke omgevingsvisie kan een instrument zijn om dit te benoemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De uitsluiting van bijna geheel Zuid-Limburg voor windenergie beperkt de mogelijkheid voor regionale opwekking. Wel wordt volgens indiener perspectief geboden bij het heroverwegen van het uitsluiten van bedrijventerreinen.	ZW-0314-173

Standpunt GS

Dit is een correcte constatering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een onafhankelijke milieueffectrapportage lokaal (MER) uit te voeren, inclusief gezondheidseffectscreening.	ZW-0267-10

Standpunt GS

Een initatiefnemer dient een MER op te stellen. Deze wordt beoordeeld door het bevoegd gezag, mede op basis van onafhankelijk openbaar advies door de commissie MER. De project -en/of plan Mer maakt onderdeel uit van het besluit en is in dat kader vatbaar voor zienswijzen en/of beroep. De wetgever heeft hiermee een adequate milieutoets in de procedures ingebed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de duurzaamheid van wind op land te heroverwegen ten opzichte van wind op zee.	ZW-0486-26
Indiener verzoekt om de kosten en systeemstabiliteit van wind en zon te herzien.	ZW-0486-18

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de inzet van zonnepanelen zowel op daken, maar ook op de grond bij Groeve Maurik mogelijk te houden. En dat laatste staat nu niet in de tekst.	ZW-1490-1

Standpunt GS

Groeve Mourik wordt een gebiedsontwikkeling, waarin een interale gebiedsvisie inzicht gaat geven in de mogelijkheden van het gebied. Onze inzet is erop gericht dat nieuwe bedrijfsfuncties zonnenpanelen hebben. Mocht binnen deze visie de wenselijkheid zijn voor zon-op-land dan verzet onze Omgevingsverordening zich daar in beginsel niet tegen, omdat het geen landbouwgrond betreft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er geen aandacht is voor de aanvullende ruimtevraag in de ondergrond. Naast de fysieke ruimtelijke impact die het nieuwe energiesysteem heeft, moet volgens de indiener met een nieuw energiesysteem ook rekening gehouden worden met andere voorwaarden. Trillingen van windmolens zijn een al bekend voorbeeld, maar ook veiligheidsvoorschriften bij voor energiedragers zoals waterstof zullen volgens de indiener bij toekomstige afwegingen meegenomen moeten worden. Indiener stelt voor de ruimtelijke uitwerkingen niet te beperken tot de bovengrond, en zeker niet alleen tot de fysieke ruimte, maar integraal te kijken naar de beperkingen die het nieuwe energiesysteem heeft.	ZW-0263-29

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte en meer bovengrondse (milieu) impact.
Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen en hun (milieu) impact dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie vestigt een provinciaal belang op de voor Zuid-Limburg benodigde versterking van de energie-infrastructuur en duurzame energieopwek. Indiener verzoekt om voor de hiervoor benodigde ‘aanlandingspunten’ en ‘omzetpunten’ in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen.	ZW-0304-9
Indiener suggereert om de ruimtevraag van energie concreet in te vullen en te laten landen op andere locaties als bedrijventerreinen.	ZW-1038-23
Indiener stelt dat de provincie stevige keuzes dient te maken in het ruimtelijk dichter bij elkaar brengen van energie-intensieve functies en energievoorzieningen, en dat het ombestemmen van gronden en het realiseren van lokale opwek daarin geen taboe mogen zijn.	ZW-0291-9
Indiener verzoekt om grootschalige duurzame opwek zoveel mogelijk te concentreren bij bestaande energie infrastructuur, zoals bij de Clauscentrale, en alternatieven zoals geothermie en waterstof actief mee te nemen als voorkeursrichting. Hierdoor wordt de impact op landschap en leefomgeving elders beperkt. Indiener verzoekt dus dat Provincie Limburg zicht actief inzet op deze concentratiestrategie en dit meeneemt als richtinggevend principe binnen het energiebeleid.	ZW-0807-30

indiener verzoekt de provincie om grootschalige duurzame opwek zoveel mogelijk te concentreren bij reeds bestaande energie infrastructuur, zoals bij de Clauscentrale en alternatieven zoals geothermie en waterstof actief mee te nemen als voorkeursrichting.	ZW-1422-16

Standpunt GS

Het toekomstig energiesysteem vraagt in tegenstelling tot het huidige energiesysteem meer bovengrondse ruimte. Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen. De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de energie-infrastructuur als provinciaal belang wordt erkend, maar dat er onduidelijkheid bestaat over hoe dit belang zich verhoudt tot andere belangen.	ZW-0560-1
Indiener stelt dat in de POVI onduidelijk is hoe het energienetwerkbelang zich verhoudt tot andere belangen, waardoor een integrale belangenafweging ontbreekt.	ZW-0560-13
Indiener verzoekt om behoud van zorgvuldigheid bij het omgaan met schaarse ruimte en voorraden, zowel boven- als ondergronds.	ZW-0909-2
Indiener verzoekt om duidelijkheid in de belangenafweging voor het uitbreiden en verzwaren van de bestaande energie-infrastructuur.	ZW-0560-2

Standpunt GS

Hoewel een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen, vinden we de ruimtelijke componenten van het energiesyteem niet leidend in onze afweging om tot een evenwichtige toedeling van functies te komen.
De energiebelangen dienen een volwaardig onderdeel van de brede afweging te zijn om te komen tot zorgvuldig ruimtegebruik. Casus en gebiedsgericht kan dat tot ander uitkomsten leiden. Daar waar ruimte is op een bestaande locatie om te intensiveren en/of te herstructuren voor nieuwe energiefuncties dan heeft dit de voorkeur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het schrappen van t Hanik als zoekgebied voor grootschalige energieopwekking.	ZW-1129-1

Standpunt GS

In de ontwerp omgevingsvisie is het gebied 't Hanik niet aangeduid als 'Zoekgebieden windturbines' , wel als 'ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten'. Naar aanleiding van zienswijzen is de gebiedsindeling voor windturbines in zijn algemeenheid gewijzigd en is het gebied 't Hanik aangeduid als 'beperkingsgebied'. Dit is een nieuwe gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Realisatie hierbinnen van windturbines is niet vanzelfsprekend en vaak ook niet mogelijk. Specifiek onderzoek en afweging zal de potentiële haalbaarheid verder in beeld brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De huidige zoekgebieden voor zon- en windenergie wijken af van de gezamenlijk vastgestelde zoekgebieden in de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 Zuid-Limburg. Indiener stelt voor om op basis van de RES-kaarten in gesprek te gaan en zo tot een door alle partijen gedragen ruimtelijke afbakening te komen.	ZW-1127-23
Indiener hecht groot belang aan de bescherming van het unieke landschappelijke en cultuurhistorische karakter van haar omgeving. Tegelijkertijd maakt indiener zich zorgen wanneer deze bescherming als absoluut uitgangspunt wordt gehanteerd, zonder voldoende oog voor de noodzakelijke energietransitie. Indiener ziet dat er vanwege dit uitgangspunt slechts één locatie als zoekgebied voor zon op land in haar gemeente op de kaart is opgenomen en vindt dat te weinig.	ZW-1127-21

Standpunt GS

In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden hebben we gebruik gemaakt van voorschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de ontwerpend onderzoeken. Initatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid , beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding in.
De tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt.

Voorstel aan PS

Het voorstel aan PS: tekst in paragraaf 9.5.5. aanpassen, met de alinea: Initiatieven in zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding in.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de balans tussen bescherming van het waardevolle landschappelijke en cultuurhistorische karakter van het grondgebied en een toekomstgerichte energievoorziening. Als deze	ZW-0271-139

bescherming als absoluut uitgangspunt wordt gehanteerd zonder oog voor de noodzakelijke energietransite kan dat tot gevolg hebben dat inwoners worden gecofronteerd met een te hoge energierekening of beperkte toegang tot duurzame energie.	
Indiener pleit voor een omgevingsvisie die niet alleen richting geeft aan de energietransitie, maar die ook ruimte laat voor lokaal eigenaarschap, maatwerk en bescherming van wat van unieke waarde is.	ZW-1127-29

Standpunt GS

Met voorliggende omgevingsvisie is gepoogd om ons provinciaal beleidskader weer te geven die er juist voor zorgt om de balans tussen functies, waaronder energiefuncties te bereiken. Binnen dit kader zijn er mogelijkheden voor lokaal gebiedsgericht maatwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het gebrek aan duidelijkheid leidt tot onzekerheid bij ruimtelijke afwegingen en vertraging veroorzaakt in de uitbreiding van de energienetstructuur.	ZW-0560-14

Standpunt GS

Met voorliggende omgevingsvisie is gepoogd om ons provinciaal beleidskader weer te geven die er juist voor zorgt om de balans tussen functies, waaronder energiefuncties te bereiken. Met dit kader geven we de gevraagde duidelijkheid, waarmee we ook de versnelling in de uitbreiding van de energiestructuur te weeg willen brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om, gelet op de huidige ontwikkeling van technieken voor batterijopslag en de mogelijke gevolgen op de ruimtelijke uitstraling, maatwerk toe te passen bij hantering van de beoordelingsladder. Door de voorgestelde beoordelingsladder vast te leggen en in de komende jaren strikt te hanteren, wordt de energietransitie mogelijk onnodig vertraagd.	ZW-1164-43

Standpunt GS

Om te komen tot een decentraal energiesysteem dat centraal wordt aangevuld is ook energie-opslag nodig. Dit heeft een bedrijfsmatige aard, schaal en karakter, waardoor de primaire locatie een bedrijventerrein is. Daarentegen realiseren we ons dat het voor de stabilisatie van het net nodig kan zijn, dat een batterij waar de netbeheerders een bepalende sturing op hebben in de nabijheid van een hoogspanningsstation wordt gesitueerd. Dit sluiten we niet uit, maar wel onder

strikte voorwaarden ten faveure van onder meer het landschap en de omgevingskwaliteit. Dat het hierdoor een grotere ontwikkelopgave wordt, accepteren we in dat kader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de landelijke richtlijn gericht is op het vermijden van nieuwe situaties waarin mensen langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden. Indiener benadrukt dat in gebieden met geconcentreerde hoogspanningsverbindingen, zoals Maasbracht, de provincie strikt de landelijke richtlijn moet volgen en geen nieuwe gevoelige functies onder hoogspanningsverbindingen en veiligheidszones moet toestaan.	ZW-0188-55

Standpunt GS

Omtrent de omgang met de magneetvelden rondom hoogspanningsverbindingen sluiten we aan bij het voorzorgbeleid voor magneetvelden bij elektriciteitsvoorzieningen .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om gemeenten niet alleen te consulteren, maar hen actief te betrekken bij concrete energie-initiatieven en bij het opstellen van voorwaarden voor ontwikkeling.	ZW-1127-24

Standpunt GS

Onder onze verantwoordelijkheid, is het al een goed gebruik om bij energie-initatieven waar wij bevoegd gezag voor zijn de desbetreffende gemeente volwaardig te betrekken. In de teksten wordt dit toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst van hoofdstuk 9 op diverse plaatsen aanpassen, waarin we het belang van samenwerking en afstemming met gemeenten benadrukken.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet kansen in het ‘grijze gebied’ tussen grootschalige en kleinschalige opwek. Bijvoorbeeld via multifunctioneel ruimtegebruik, zoals agro-PV, kleinschalige opslag, biovergisting of thermische netten. Indiener pleit voor beleidsruimte in de POVI om zulke innovatieve initiatieven onder voorwaarden mogelijk te maken,	ZW-1127-27

Standpunt GS

Ons inziens biedt voorliggende Omgevingsvisie niet de belemmeringen om middelgrote innovatieve initatieven onder voorwaarden mogelijk te maken. We bieden juist het ruimtelijk beleidskader op provinciale schaal om initiatieven op voorhand duidelijkheid te geven wat kan en niet kan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het beoordelingskader voor de situering van systeembatterijen lijkt te zijn ontworpen voor stand-alone batterijprojecten. Ze verzoeken ook aandacht te besteden aan de bredere toepassing van batterijen en vragen zich af in hoeverre dit een provinciaal belang is.	ZW-0242-80

Standpunt GS

Ons inziens geeft paragraaf 9.4.1 al deze duidelijkheid. Het provinciaal belang ligt bij systeembatterijen met een eigen netaansluiting en batterijen gecombineerd met opwekinstallaties, doorgaans zonder eigen netaansluiting. Batterijen gecombineerd met opweklocaties beschouwen we als ondergeschikt onderdeel van die opwekvoorziening en dienen daarom ook qua schaal daarmee in verhouding te staan. Qua ruimtelijke inpassing dienen deze batterijen te passen binnen de voorwaarden voor de betreffende opwekvoorziening in de omgevingsverordening .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waarschuwt ervoor dat de focus in de omgevingsvisie niet uitsluitend op de hoge kosten van netinfrastructuur mag komen te liggen. Volgens indiener zijn de maatschappelijke baten van investeringen in het elektriciteitsnet aanzienlijk en moeten deze ook worden meegewogen.	ZW-0291-4

Standpunt GS

Terechte opmerking . In paragraaf 9.1 wordt dit toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.1 aanpassen met de zin "In onze afwegingen hebben we ook oog voor de maatschappelijke en ecologische baten van netverzwaring en energie-infrastructuur".

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de laadinfrastructuur niet te beschouwen als een op zichzelf staand iets, maar onderdeel te maken van het energiesysteem om zo laadinfra met opwek, opslag en energiedeling te kunnen combineren.	ZW-1038-24

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie is juist een voorstander van dergelijke functiecombinaties. Wel kunnen hieraan voorwaarden zijn gebonden wat betreft de ruimtelijk, milieukundige of ecologische inpasbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Hoogwaardige energie-initiatieven (groen gas/geothermie) moeten mogelijk zijn, waarbij infrastructuur leidend is en beleidsruimte voor aardwarmte wordt geboden.	ZW-0877-56

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie voorziet reeds hierin.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aanpassing van de tekst in de omgevingsvisie zodat deze proactief blijft ten aanzien van de veilige en duurzame winning van energie door aardwarmte, inclusief reactivering van het geothermie-doublet CAL-GT-04 en 05 in het glastuinbouwgebied Californië.	ZW-1398-4

Standpunt GS

Voorliggende Omgevingsvisie voorziet reeds hierin. Paragraaf 9.5.1 stelt expliciet: 'In dat kader staan we, mits verantwoord, positief tegenover een reactivering van de geothermiebron in glastuinbouwgebied Californië.'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in artikel 9.2 (?) staat dat de provincie gemeenten verplicht de principes van Enexis over te nemen. Indiener wijst erop dat de provincie hier geen bevoegd gezag is.	ZW-1127-26

Standpunt GS

We delen de visie dat het aantal energiedragers per gebied verschillend kan zijn indachtig het energiegebruik binnen dit gebied. We passen hierop de omgevingsvisie aan. We zien kansen om op basis van de lokale kenmerken in een gemeentelijk omgevingsvisie hier wel concrete uitspraken over te doen.

Voorstel aan PS

Tekst op diverse plaatsen aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is wat bedoeld wordt met de verplichting voor gemeenten om binnen 2 jaar plannen te hebben via de wijkgerichte aanpak voor de energievoorziening van woningen, en welke ruimtelijke instrumenten de provincie eventueel wil inzetten als hier niet aan wordt voldaan.	ZW-0241-136
Indiener verzoekt de publieke regierol van de gemeenten rond de warmtetransitie te respecteren, en gemeenten te ondersteunen, in plaats van hen te verplichten leidende principes van Enexis over te nemen.	ZW-0632-6

Standpunt GS

We delen het standpunt van de inspreker dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening.
Paragraaf 9.3.8 wordt hierop aangepast, waarbij we het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Voorstel aan PS

tekst aanpassen in paragraaf 9.3.8 waarin gesteld wordt dat de gemeente de regie heeft bij de uitvoering van de Wet Collectieve Warmtevoorziening en het aanbod doen om op verzoek van gemeenten hierop ons ruimtelijke instrumentarium in te zetten.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om stopzetting van intern salderen, aangezien dit niet meer is toegestaan volgens de uitspraak van de Raad van State.	ZW-1475-4

Standpunt GS

We handelen altijd binnen de kaders van de wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om in de POVI de volgende ambities nadrukkelijker op te nemen: het versnellen van energiebesparing, zeker in oudere woningen en monumenten, het ondersteunen van innovatieve technieken en decentrale opwek, het versterken van energiecoöperaties en lokaal eigendom en het stimuleren van regionale samenwerking over opwek, opslag, netinpassing en gebruik.	ZW-1127-28

Standpunt GS

We onderschrijven deze ambitie. Paragraaf 9.1 voorziet hier reeds in.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om te investeren in het versterken van het elektriciteitsnetwerk en het opslaan van schone energie in grote batterijen.	ZW-0568-2

Standpunt GS

We realiseren we ons dat de opwaardering van het electtriciteitsnet een no-regret maatregel is waarvoor we ons actief inzetten ook in het ruimtelijk spoor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de plannen voor nieuwe 380 kV-verbindingen de omgevingskwaliteit en de gezondheid van inwoners niet in gevaar mogen komen. Zowel het provinciale als gemeentelijke bestuur moet duidelijke verantwoordelijkheid nemen.	ZW-0188-46

Standpunt GS

We staan voor de Limburgse principes waarbij het eerste principe luidt: Recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant. Gelet op het zelfbindend karakter van voorliggende Omgevingsvisie zijn we hieraan gebonden in ons handelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat grootverbruikers van energie betrokken worden bij het bepalen van de locaties van de energieknooppunten, zowel wat spoorcapaciteit voor goederenvervoer betreft, als de aansluiting op bestaande terminals en de bouw van nieuwe. Ook de mogelijke relatie met de elektrificatie van de Maaslijn moet hier nog beschreven worden.	ZW-1460-12

Standpunt GS

Wij staan voor het algemeen belang, daarbij betrekken we alle partijen, waaronder grootverbruikers. Via verschillende overlegtafels zijn we in gesprek met grootverbruikers. Binnen onze besluiten wegen we ook hun belangen af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat het belang van leefbaarheid en zorgvuldige integratie in de omgeving cruciaal blijft bij het plaatsen van convertors in de directe nabijheid van energiestations.	ZW-0188-49
Indiener geeft aan dat ondergrondse aanleg van nieuwe 150 kV-verbindingen de visuele en ruimtelijke impact beperkt, maar ook invloed heeft op omgevingskwaliteit en leefbaarheid. Indiener benadrukt dat de provincie de ambitie moet hebben om, waar technisch en economisch haalbaar, bestaande 150 kV-verbindingen bij energieknooppunten ondergronds te laten leggen om de totale impact verder te verkleinen.	ZW-0188-56

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Maasbracht/ Brachterbeek een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten.
Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden onder onze verantwoordelijkheid welke functies waar gewenst en ongewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.6 Integrale benadering

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in het hoofdstuk Energie geen is 360 graden blik en er te weinig aandacht is voor grensoverstijgende kansen. Indiener constateert dat de provincie zich richt op nationale netwerken en vergeet dat duurzame oplossingen in Zuid-Limburg vaak grensoverstijgend zijn. Indiener stelt dat er geen erkenning is voor grensoverstijgende samenwerking in de energievoorziening. Voor de indiener is dit bijv. van belang in kader van restwarmte. Indiener stelt voor het belang van Euregionale energie-uitwisseling te erkennen en dit mee te nemen in de energieplanologie. Dit onderschrijft volgens de indiener het integraal denken.	ZW-0263-23

Standpunt GS

Gelet op onze positie in de Euregio zijn we een voorstander van grensoverschrijdende energie-uitwisseling. Binnen de huidige wetgeving liggen met name kansen voor moleculen.

Voorstel aan PS

Toevoegen alinea aan paragraaf 9.1:

Ook de verbinding met landen om ons heen kan bijdragen aan de toegang tot en leveringszekerheid van energie. Over de landsgrenzen heen zijn we middels interconnectoren en buisleidingen verbonden met onze buurlanden België en Duitsland. Het ruimtelijke waarborgen van deze verbindingen heeft onze aandacht. Wij zetten onze kennis en ons relatienetwerk in om in grensoverschrijdend verband te komen tot een beter afgestemde energie-infrastructuur passend binnen de Energiewet (bijvoorbeeld middels mogelijke experimenteerruimte).

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI onvoldoende recht doet aan het feit dat in groenblauwe landbouwzones vaak energie wordt opgewekt.	ZW-1420-3
Indiener verzoekt dat in de POVI wordt opgenomen dat groenblauwe landbouwzones ook geschikt zijn voor energieopwekking en dat projecten uit Bijlage XIII niet onder de reguliere vereisten vallen.	ZW-1420-4

Standpunt GS

Veel van de in paragaaf 9.5 genoemde vormen van lokale opwek kunnen in beginsel in de groenblauwe mantelzone gesitueerd worden. Wel vraagt dit aandacht voor het behoud en de bescherming van de aanwezige waarden binnen het specifieke gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om concrete invulling van de ondersteuning door de Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM), zodat duidelijk is hoe en waar deze ondersteunt.	ZW-0632-7
De indiener geeft aan dat de Klimaatwet in 2018 en 2019 werd aangenomen zonder inbreng van andersdenkende wetenschappers.	ZW-0059-5

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen. Deze opmerking heeft geen betrekking op ruimtelijke relevante aspecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de POVI duurzaamheidsopgaven zoals energietransitie, circulaire transitie en klimaatadaptatie te veel los behandelt, terwijl een integrale benadering nodig is om doelconflicten te voorkomen en synergie te benutten.

Indiener

ZW-0224-105	ZW-0237-92	ZW-0240-97	ZW-0241-92	ZW-0242-10	ZW-0278-113
ZW-0317-112	ZW-1236-97	ZW-1473-92	ZW-1479-144	ZW-1504-91	

Standpunt GS

We delen deze constatering niet. Gepoogd is om in voorliggende Omgevingsvisie met name in de algemene hoofdstukken wel deze integrale benadering te benadrukken. Hiervoor hanteren we het duidingsconcept van de lagenbenadering en de Limburgse principes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie haar rol op te pakken maar acht het cruciaal dat ruimte blijft voor lokale uitwerking. Oplossingen moeten worden afgestemd op de unieke landschappelijke, cultuurhistorische en sociale kenmerken van de betreffende gemeente. Geen uniforme aanpak maar maatwerk en gebiedsgericht beleid binnen een robuust provinciaal kader.	ZW-0271-143
Indiener vraagt mogelijkheden voor ruimtelijke regie met oog voor lokale draagkracht. De energietransitie vraagt heldere keuzes en ook bestuurlijke sensitiviteit. De Provincie wordt gevraagd in de POVI ruimte te laten voor lokale afwegingskaders waarin gemeenten samen met haar gemeenschap kunnen bepalen wat ruimtelijk wenselijk en haalbaar is. Energiemaatregelen niet alleen beoordelen op de technische en kwantitatieve invalshoeken maar ook op de kwaliteit, betekenis en menselijke maat.	ZW-0271-141

Standpunt GS

We onderschrijven deze stellingname grotendeels. De Omgevingsvisie zal bijvoorbeeld qua zoekgebieden zon en wind en warmtenetten meer de nadruk leggen op de inpassing in het gemeentelijk ruimtelijk beleid. Gemeentegrensoverschrijdende energie-infrastructuur vraagt bijvoorbeeld juist wel een verdiepende provinciale rol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de POVI ten onrechte alleen negatieve effecten van de energietransitie op biodiversiteit noemt.	ZW-1420-12
Indiener verzoekt dat ook de mogelijke positieve effecten van zonneparken op biodiversiteit worden opgenomen.	ZW-1420-13

Standpunt GS

Zeker op het bovenliggend niveau heeft de energietransitie als doel om de omgevingskwaliteit en daarmee de biodiversiteit te versterken. Projectspecifiek wordt ook altijd naar de kansen gekeken om de biodiversiteit te versterken. Paragraaf 9.1 wordt hierop verbeterd.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.1 aanpassen met de zin:

In onze afwegingen hebben we ook oog voor de maatschappelijke en ecologische baten van netverzwaring en energie-infrastructuur.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Brachterbeek ook geraakt wordt door plannen voor een converter, elektrolyser, zonneparken en windturbines, wat leidt tot nog grotere belasting van het leefmilieu van de gemeenschap.	ZW-0923-31
Indiener verzoekt dat indien een converter of elektrolyser noodzakelijk is, deze geplaatst worden bij grootverbruikers zoals Chemelot of tuinbouwkassen en niet in Brachterbeek, zodat nieuwe hoogspanningslijnen in het landschap worden voorkomen.	ZW-0923-32
Indiener verzoekt grootschalige energie-infrastructuur, zoals elektrolysers en converters, te plaatsen nabij windparken of grote industrieën en niet in reeds zwaarbelaste gebieden als Brachterbeek.	ZW-0923-17

Standpunt GS

Zoals gemeld in paragraaf 9.3.7 realiseren we ons terdege dat Maasbracht/ Brachterbeek een energieknooppunt is, waar kansen en uitdagingen liggen. We hechten belang aan een toekomstbestendige en samenhangende ontwikkeling van deze knooppunten. Daartoe werken we actief samen met betrokken gemeenten aan een gebiedsgerichte benadering, waarbij de omgevingskwaliteit centraal staat. Binnen deze gebiedsgerichte benadering zal afgewogen worden, onder onze verantwoordelijkheid, welke functies waar gewenst en ongewenst zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Een integrale benadering van energievoorziening raakt tevens aan de uitrol van infrastructuur voor duurzame mobiliteit, zoals laadinfrastructuur en tankfaciliteiten voor waterstof en andere alternatieve brandstoffen. Indiener acht het wenselijk dat de provincie onderzoekt waar strategische knooppunten voor deze infrastructuur ontwikkeld kunnen worden.	ZW-0304-44

Standpunt GS

Zoals vermeld in paragraaf 9.2.1 voeren we hier in samenwerking met de Limburgse gemeenten, de provincie Noord-Brabant en het Rijk beleid op, waarbij de insteek is dat laadpalen worden geplaatst waar de druk het hoogst is. Eenzelfde benadering gaat gelden zodra waterstof breed

beschikbaar dient te zijn voor de transportsector. We volgen deze ontwikkeling, maar concreet eigen onderzoek is nog prematuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener acht het huidige provinciale standpunt ten aanzien van Small Modular Reactors (SMR's) onvoldoende concreet. Indiener verzoekt de provincie daarom om de ruimtelijke impact van SMR's, evenals de consequenties voor externe veiligheid, transport en opslag van grondstoffen en afvalstoffen expliciet te adresseren in verdere beleidsuitwerkingen. En daarbij ook te betrekken dat SMR's nog in een ontwikkelfase verkeren en dat het onrealistisch is dat deze op korte termijn een rol van betekenis zullen spelen bij het realiseren van de klimaatdoelstellingen.	ZW-0304-45

Standpunt GS

Dit is een terechte constatering. Ten tijde van de ter inzage legging van de ontwerp omgevingsvisie was er nog geen duidelijkheid over de rijksvisie op SMR's en de provinciale rol daarbinnen.
Dit maakte dat paragraaf 9.5.3 over kleine modulaire kernreactoren op dat moment nog niet concreet kon zijn. Op 17 oktober 2025 is de nationale strategie SMR verschenen. Deze vormt de basis voor een actualisatie van paragraaf 9.5.3.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.5.3 aanpassen door het noemen van de Nationale Strategie SMR en de handreiking die we als Limburgse concretisering gaan opstellen.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van energieplanologie en adviseert om het energietransportnetwerk integraal te beschouwen als onderdeel van het bredere energiesysteem, en niet alleen te ontwerpen vanuit de huidige netcongestieproblematiek.	ZW-0291-3

Standpunt GS

Wij erkennen het standpunt van de indiener.

De Omgevingsvisie vormt mede de ruimtelijke vertaling van de Energievisie 1.0. Grondslag voor de energievisie 1.0 is een systeemstudie van CE Delft waarin integraal het Limburgse energiesysteem is beschouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat de huidige focus op netuitbreiding te veel nadruk legt op transport en vraagt om integratie van energiegebruik tussen sectoren binnen een decentraal systeem.	ZW-0166-73

Standpunt GS

We delen de constatering niet dat enkel over het energienet wordt gesproken en dat de urgentie ontbreekt. We ervaren juist deze urgentie, omdat het gehele energiesysteem randvoorwaardelijk is voor vele gewenste ontwikkelingen. Dit maakt dat in het energiehoofdstuk volwaardig ons ruimtelijk kader voor energiegebruik, infrastructuur, opslag en opwek wordt beschreven. Wel realiseren we ons dat de opwaardering van het elektriciteitsnet een no-regret maatregel is met een bovenlokaal karakter waardoor er direct sprake is van een provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er verduidelijking nodig is over groen gas, bevoegd gezag, samenhang met de eiwittransitie, en coöperatieve vormen.	ZW-0166-71

Standpunt GS

Tussen de ontwerp Omgevingsvisie en de vast te stellen Omgevingsvisie heeft een verdieping plaatsgevonden op het thema groen gas oftewel verwaarding van mest. Dit heeft er toegeleid dat paragraaf 11.2.6 is geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst paragraaf 11.2.6. Mestverwaarding is op diverse punten geactualiseerd.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onnodige druk op het landschap wordt voorkomen door structureel te investeren in energiebesparing en kleinschalige innovatie. De betrokkenheid en het vertrouwen van de inwoners wordt hiermee vergroot. De provincie Limburg kan zich onderscheiden met een visie waarin sociale rechtvaardigheid, innovatie en ruimtelijke kwaliteit hand in hand gaan.	ZW-0271-145

Standpunt GS

We delen de visie dat het verminderen van het energiegebruik en innovatie fors kan bijdragen aan de energietransitie, het draagvlak en het terugdringen van het benodigd ruimtebeslag. Gepoogd is om dit in paragraaf 9.1 te duiden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept de Provincie op een integrale benadering van het onderwerp energie in het omgevingsbeleid mogelijk te maken door het formuleren van heldere, toetsbare en flexibele kaders dat een werkbaar energiesysteem laat ontstaan dat recht doet aan de Limburgse diversiteit en de lokale kracht van gemeenten. Het gaat dan om onderwerpen zoals grootschalige energie, lokaal eigenaarschap, gebiedsgericht maatwerk, beschermen van unieke waarde, betrouwbaar, betaalbaar en bij voorkeur lokaal energiesysteem, innovatieve oplossingen vanuit het grijze gebied tussen grootschalige en kleinschalige systemen.	ZW-0271-146

Standpunt GS

We delen de visie van inspreker. Gepoogd is om in voorliggende omgevingsvisie daar uitvoering aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windenergie gekoppeld kan worden aan stikstofreductie, waterpeilherstel en landschapsherinrichting, waardoor maatschappelijke meerwaarde ontstaat.	ZW-1503-24

Standpunt GS

Deze benadering sluit aan bij het Limburgse principe van zorgvuldig omgaan met onze schaarse ruimte en voorraden. Concreet betekend dat onder meer de inzet op functiecombinaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de POVI duidelijk maakt welke afstanden gelden bij Natura 2000-begrenzingen, en dat projecten uit Bijlage XIII van de Omgevingsverordening Limburg hiervan worden uitgezonderd.	ZW-1420-14

Standpunt GS

De afstand tot natura 2000 gebieden tot energieprojecten is altijd casus- en locatiespecifiek en niet in een generieke maat te vervatten. Specifiek onderzoek dient hier uitsluitsel over te geven. De projecten in Bijlage XIII dienen hier ook rekening mee te houden. Opname in deze bijlage betreft enkel de vermelding dat het pijplijnprojecten zijn die in beginsel nog op landbouwgronden gesitueerd mogen worden, mits voldaan wordt aan alle overige regels omtrent zonneparken in de Omgevingsverordening

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat onder voorwaarden stedelijke ontwikkelingen en zonneparken in Natuurnetwerk Limburg en groenblauwe landbouwzone mogelijk worden gemaakt, mits dit een positieve bijdrage levert en de oppervlakte natuur niet afneemt.	ZW-1420-11

Standpunt GS

Qua zonneparken sluiten we aan bij de in december 2024 door Provinciale Staten vastgestelde Omgevingsverordening. Situering in Natuurnetwerk is hierin niet toegestaan. Dit combineren we met het aanduiden van zoekgebieden gericht op lokale opwek. Dit betreft 'maar' zoekgebieden, nader specifiek onderzoek, afstemming met de betreffende gemeenten en afweging zal altijd de concrete haalbaarheid bepalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat project Dorperpeel niet in de groenblauwe zone wordt geplaatst, indien de uitzonderingspositie niet wordt geborgd.	ZW-1420-5

Standpunt GS

Dit betreft een projectspecifieke afweging die in het desbetreffende project, alles overwegend, gemaakt dient te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de gezondheid van mens en dier een hogere prioriteit toe te kennen dan het nastreven van een (achterhaald) klimaatdoel.	ZW-0469-7

Standpunt GS

We attenderen inspreker op onze bovenliggende Limburgse principes in paragraaf 3.3. Het eerste Limburgse principe is dat we recht doen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, dier en plant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt de Provincie prioriteit te geven aan energiebesparing, systeeminnovatie en decentrale initiatieven. Dit kan door de onderstaande elementen expliciet en stevig te veranderen in de povi met daarin opgenomen de volgende ambities en richtlijnen: • Versterken van energiebesparing in de gebouwde omgeving door gemeenten, woningcorporaties en particuliere grondeigenaren te ondersteunen bij het versnellen van de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad (technische ondersteuning, financiële regelingen en stimuleringsregelingen beter toegankelijk, op maat gesneden met specifieke aandacht voor oudere woningen in het buitengebied en monumentaal erfgoed). • Stimuleren van innovatieve technieken en kleinschalige toepassingen die passen bij het karakter van de gemeente (agro-PV, micro-wkk, biovergisting op boerenerven, kleinschalige waterkracht, thermische opwek & opslag en wijkgebonden warmteoplossingen). Deze technologieën verdienen beleidsmatige ondersteuning, experimenteerruimte en kennisdeling via provinciale platforms. • Ondersteunen van energiecoöperaties en lokaal eigenaarschap door een provinciale regisserende en faciliterende rol (procesbegeleiding, startfinanciering, toegang tot netbeheerdersoverleg). Ook een actieve rol bij het oplossen van knelpunten op het elektriciteitsnet. • Regionale samenwerking in de keten van opwek, opslag en gebruik. De energietransitie overstijgt de schaal van gemeenten fysiek en raakt ook meerdere beleidsvelden; ruimtelijke ordening, netcapaciteit, landbouw, natuur en sociale samenhang. De Provincie heeft een unieke, coördineerde rol op systeemniveau en kan met een heldere sturing op provinciaal niveau knelpunten als netcongestie en infrastructurele beperkingen effectief aanpakken.	ZW-0271-142

Standpunt GS

De aangedragen voorstellen komen sympathiek over en zijn in lijn met ons streven naar een decentraal energiesysteem dat centraal aangevuld wordt. Wel kennen de voorstellen maar een beperkte ruimtelijke component, wat maakt de voorliggende omgevingsvise niet het geëigende beleidskader is om dit te verankeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om oplossingen te kiezen met hogere energie-intensiteit en lagere materiaalvoetafdruk.	ZW-0486-20

Standpunt GS

Antwoord GS: In de energiemix sluiten we geen opties uit. Mocht een dergelijke optie voor handen zijn en ruimtelijke verantwoord dan zijn we hierin meedenkend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat energieopwekking op primair landbouwgebied niet op voorhand moet worden uitgesloten en wijst op de mogelijkheden om hier groen gas op te wekken of boerenerfmolens toe te passen.	ZW-0291-8

Standpunt GS

Veel van de in paragaaf 9.5 genoemde vormen van lokale opwek kunnen in beginsel in het primair landbouwgebied gesitueerd worden. Wel vraagt dit aandacht voor de aanwezige waarden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener waardeert dat drinkwatervoorziening prioriteit moet krijgen bij netcongestie.	ZW-1369-4

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Voor de verdere verduurzaming van mobiliteit is een integrale benadering van energievoorziening essentieel. Indiener pleit ervoor dat expliciet de koppeling wordt maakt tussen de beoogde groei en verduurzaming van het Lucht(vracht)verkeer op MAA en het daarmee samenhangende wegtransport.	ZW-0304-43

Standpunt GS

In paragraaf 9.2.1 hebben we dit gepoogd door de verduurzaming van het transport en de transitie van MAA te benoemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.7 Kaartbeeld

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat energielandgoed Wells Meer foutief aangemerkt is als uitsluitingsgebied. Verder geeft de indiener aan dat het lijkt dat uitsluitingsgebieden zijn gekopieerd vanuit NP RES met alleen de kaartlaag 150m windturbine, wat alle turbines uitsluit ongeacht hoogte. Dit blokkeert kleinere windturbines van 100m. Ze vragen om volledige kaarten in de definitieve POVI'25.	ZW-0166-164

Standpunt GS

De kaarten zijn zelfstandig verwaardigd en kennen dus geen grondslag in het NP RES. Door de gewijzigde gebiedsindeling wind, krigjt Energielandgoed Wells Meer de aanduiding Beperkingengebied

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat de kaartbeelden uitsluitend de bestaande 150 kV-leidingen weergeven en verzoekt om voor de te realiseren verbindingen tussen Graetheide en Chemelot de tussentijdse situatie, de toekomstige situatie en het geplande 150 kV-station (Einighausen) op kaart op te nemen. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-2
De indiener constateert dat het nieuwe 380 kV-station op de Lexhy op de kaartbeelden ontbreekt en verzoekt dit correct op de kaart op te nemen. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-11

Standpunt GS

De voorgenomen locatie is gelegen in primair landbouwgebied. Zoals de tekst in paragraaf 3.4.4 aangeeft zijn de uitbreiding van stedelijke functies, na een nadere afweging, niet uitgesloten. Daarnaast kunnen andere ontwikkelingen op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd worden. Beide typeringen maken dat het hoogspanningsstation beleidsmatig niet wordt uitgesloten en dient het, gelijk aan andere ontwikkelingen, aan de bijbehorende voorwaarden te voldoen. Hoewel deze locatie formeel als voorkeursalternatief is aangeduid, kan pas op basis van de concrete onderzoeken, waaronder de project-MER, bepaald worden of het er ook daadwerkelijk kan komen. Dit wordt pas in loop van 2027 duidelijk. Paragraaf 9.3.1 geeft ook inzicht in deze voorgenomen ontwikkeling, waardoor ook in deze paragraaf een beleidsmatige grondslag in de Omgevingsvisie aanwezig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de kaart in overeenstemming te brengen met de tekst wat betreft het waterstofnetwerk naar Maastricht door deze aftakking op de kaart te zetten.	ZW-1038-30

Standpunt GS

Deze tracering is nog dermate onzeker dat het intekenen van de wijze van aftakking nog te prematuur is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat zonerings voor zoekgebieden grootschalige zon-pv ligt o.a. over het dorp Altweerterheide. Graag verwijderen. Kleuren in legenda t.a.v. zon zijn niet te onderscheiden, graag aanpassen.	ZW-0313-10

Standpunt GS

Dit is een terechte constatering. De kaarten in de Omgevingsvisie worden er op aangepast dat de aanduidingen zoekgebieden wind en zon, niet gelegen zijn over de aanduidingen bedrijventerreinen, landelijke kernen en stedelijk gebied.

Voorstel aan PS

Kaart windenergie aanpassen: aan de aanduidingen bedrijventerreinen, landelijke kernen en stedelijke gebied.

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat het nieuwe 380 kV-tracé tussen Maasbracht en Graetheide op de kaartbeelden onjuist is weergegeven en verzoekt dit correct op de kaart op te nemen. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-4

Standpunt GS

Het bestaande tracé is weergegeven op de kaart. Inzet van het lopende project is om van dit bestaande tracé en de bestaande masten gebruik te maken. Enkel voor de aanlandingen op de stations dient het tracé aangepast te worden. Hoe deze aanlanding gaat plaatsvinden is in november 2025 door het College ten principale vastgesteld. Nader onderzoek, waaronder magneetveldonderzoek, dient aan te tonen of deze aanlandingen ook concreet haalbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat het verouderde tracé van de Delta Rhine Corridor (DRC) is opgenomen op de kaartbeelden en verzoekt om de beide tracés die momenteel in optie zijn op te nemen op de kaart. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-5

Standpunt GS

Het voorgenomen tracé van de Delta Rhine Corridor volgt het reserveringsgebied buisleidingen van nationaal belang. In de Rijksprojectprocedure zal de aansluiting op Chemelot bepaald worden en op Rijksniveau ook juridisch worden verankerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is het oneens met het intekenen van zoekgebieden zon en wind op duits grondgebied	ZW-1512-1

Standpunt GS

In de vast te stellen Omgevingsvisie is dit aangepast en eindigen zoekgebieden op de provinciegrens.

Voorstel aan PS

Kaart windenergie aanpassen aan de provinciegrens

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de gemeente Bergen beschikt over de "Beleidsnotitie Energie uit zon en wind" en vraagt om doorvertaling in de provinciale kaarten, zodat deze gemeentelijk beleid haaks op elkaar staan en helderheid ontstaat over hoe de provincie omgaat met situaties waarin gemeentes tot andere keuzes zijn gekomen.	ZW-1473-161

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de kaarten niet aansluiten bij de nationale dataset NPRES en gemeentelijke kaders, waardoor ze foute aannames bevatten. Indiener verzoekt gemeenten te betrekken bij het vaststellen van zoekgebieden voor wind en zon.

Indiener					
ZW-0166-158	ZW-0186-83	ZW-0224-77	ZW-0237-63	ZW-0240-68	ZW-0241-63

ZW-0242-76	ZW-0313-78	ZW-0317-83	ZW-1236-68	ZW-1473-63	ZW-1479-115
ZW-1504-62	ZW-0278-83				

Standpunt GS

In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden hebben we gebruik gemaakt van voorschrijdende beleidsinzichten. Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de ontwerpend onderzoeken. Initatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid , beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkend houding in. De tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.5.5. aanpassen, met de alinea: Initiatieven in zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkende houding in.

Zienswijze	Indiener
De indiener mist RWZI's in de opsomming voor kansen op restwarmte. Voor Maastricht zijn dat er drie.	ZW-1038-40

Standpunt GS

In paragraaf 9.5.6 wordt in de aliena over aquathermie de kansen voor RWZI's toegevoegd.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.5.6 aanpassen door in de alinea over aquathermie de kansen voor RWZI's toe te voegen.

Zienswijze	Indiener
De indiener is tegen de realisatie van zonneparken op landbouwgrond en verzoeken de aanduiding 'zoekgebied grootschalig zon-pv' van de percelen te verwijderen. Zie zienswijze voor locatie.	ZW-1314-4
De locatie die de indiener aanhaalt is aangewezen als zoekgebied Grootschalig zon-pv. Het is onacceptabel dat juist op de goede landbouwgronden, geschikt voor akkerbouw en gelegen binnen het primair landbouwgebied, er ook een zoekgebied grootschalig zon-pv wordt opgenomen. De indiener verzoekt het zoekgebied grootschalig zon-pv te verwijderen (zie aanduiding gebied in bijlage).	ZW-1345-5
De locatie die de indiener aanhaalt is aangewezen als zoekgebied Grootschalig zon-pv. Het is onacceptabel dat juist op de goede landbouwgronden, geschikt voor akkerbouw en gelegen binnen het primair landbouwgebied, er ook een zoekgebied grootschalig zon-pv wordt opgenomen. De indiener verzoekt het zoekgebied grootschalig zon-pv te	ZW-0557-4

verwijderen (zie aanduiding gebied in bijlage). Daarnaast is in het gebied zowel een zoekgebied grootschalig zon-pv als een zoekgebied drinkwaterwinning aangewezen. Waterwingebieden zijn wel uitsluitingsgebieden voor zonneparken. Het is onlogisch dat de combinatie met drinkwaterwinningsgebieden wel zou kunnen bestaan.

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging op basis van een beperkte aantal criteria op provinciaal schaalniveau over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zonnepanelen mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader locatiespecifiek onderzoek nodig. Op basis daarvan maken wij een afweging over de geschiktheid van een gebied voor zon-pv, rekening houdend met de regels (nee, tenzij op landbouwgrond) hiertoe opgenomen in de Omgevingsverordening. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken, waaronder het gestelde in de gemeentelijke omgevingsvisies.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het kaartmateriaal niet voldoet aan zorgvuldige en transparante planvormingseisen, en vraagt om actualisatie en afstemming met gemeenten en RES-regio's. Indiener wijst op onduidelijkheden in het kaartmateriaal, zoals afstandsnormen voor windturbines, overlapping met natuurgebieden, en factoren zoals militaire vliegroutes.	ZW-0196-107

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv en windturbines. Dit betekent niet automatisch dat deze installaties mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is een nader initaitief-, locatie- en gebiedspecifiek onderzoek en haalbaarheidsanalyse nodig. Op basis daarvan maken wij een afweging over de geschiktheid van een gebied rekening houdend met de regels hiertoe opgenomen in de Omgevingsverordening.
Daarbij zullen alle belangen worden betrokken, waaronder het gestelde in de gemeentelijke omgevingsvisies.

Voorstel aan PS

Het voorstel aan PS: tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod

komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de zoekgebieden voor windenergie overlappen met natuurgebieden. Dit moet nog eens goed bekeken worden. Is er rekening gehouden met de aanvliegroute van Kleine Brogel? De indiener verzoekt om de kleuren in de legenda t.a.v. windturbines aan te passen, omdat deze niet te onderscheiden zijn.	ZW-0313-79
Indiener geeft aan dat door de gemeente uitgesloten gebieden voor windenergie op de kaart ten onrechte als zoekgebied worden weergegeven, en dat de provincie hier actief windturbines wil realiseren, wat niet overeenkomt met het gemeentelijk beleid en gedane toezeggingen.	ZW-0241-138
Indiener geeft aan dat er drie kaartlagen voor windenergie zijn opgenomen: uitsluitingsgebieden, zoekgebieden en niet uitgesloten gebieden. Er is de indruk dat de uitsluitingsgebieden zijn gebaseerd op de kaartlaag voor 150m windturbines in het Nationaal Programma RES, wat alle turbines in die omgeving uitsluit, ongeacht de hoogte. Dit blokkeert ook kleinere windturbines van 100m. Er wordt gevraagd om deze nuance terug te laten komen in lijn met de RES Noord- en Midden-Limburg.	ZW-0242-75
Indiener geeft aan dat er vreemde keuzes zijn gemaakt in de kaartlaag met zoekgebieden voor grootschalige zon-opwek. Zo ligt een van de gebieden op het dorp Siebengewald en op Camping Klein Canada, en is aan de rand van Well een woningbouwproject gepland. Indiener verzoekt deze kaartlaag aan te passen.	ZW-1473-182
Indiener geeft aan dat vanuit de provincie eerder is aangegeven dat de voorkeurslocaties zoals opgenomen in gemeentelijke omgevingsvisies leidend zijn, en dat voor Mook en Middelaar géén locaties zijn aangewezen voor grootschalige opwek.	ZW-0317-206
Indiener stelt dat de Clauscentrale zowel in het zoekgebied voor windenergie als in 'ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten' voor windenergie is opgenomen. Indiener verzoek om het kaartje aan te passen en is van mening dat er geen windmolen geplaatst zou moeten worden bij de Clauscentrale.	ZW-0249-1
Indiener stelt dat de verhouding tussen zoekgebieden/uitsluitgebieden in POVI en gemeentelijke visies onduidelijk is en verduidelijking nodig is.	ZW-1503-23
Indiener verzoekt uitsluitingskaarten te corrigeren, niet generiek te gebruiken en ruimte te laten voor maatwerkonderzoek per locatie.	ZW-1503-17

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de provincie drie kaarten onderscheidt (uitsluitingsgebieden, zoekgebieden, niet uitgesloten gebieden), maar dat deze kaarten zijn afgeleid van NPRES-data

en alleen de laag ‘150m windturbine’ bevatten, waardoor ook kleinere windturbines onterecht worden uitgesloten. Indiener verzoekt de volledige kaarten te tonen.

Indiener					
ZW-0186-82	ZW-0196-106	ZW-0224-76	ZW-0237-62	ZW-0240-67	ZW-0313-77
ZW-0317-82	ZW-1236-67	ZW-1473-62	ZW-1479-114	ZW-0278-82	

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we op provinciaal schaalniveau en op basis van een beperkte aantal criteria een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv en windturbines. Dit betekent niet automatisch dat deze installaties mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is een nader initaitief-, locatie- en gebiedspecifiek onderzoek en haalbaarheidsanalyse nodig. Op basis daarvan maken wij een afweging over de geschiktheid van een gebied, rekening houdend met de regels hiertoe opgenomen in de Omgevingsverordening. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken, waaronder het gestelde in de gemeentelijke omgevingsvisies. Indien een windturbine kleiner is dan kan het zijn dat de beperkingen ook kleiner zijn. Dit volgt uit bovenvermeld onderzoek. Door de aangepaste gebiedsindeling wat betreft windopwek biedt dat meer mogelijkheden.

Voorstel aan PS

Het voorstel aan PS: tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de kaart met provinciale/wettelijke uitsluitingen onnauwkeurig is, omissies bevat en daardoor misleidend kan zijn.	ZW-1503-16

Standpunt GS

Naar aanleiding van zienswijzen zijn de kaartlagen voor zon en wind aangepast.

Voorstel aan PS

Kaartlagen windenergie en zonne-energie aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energieopwekking vooral te concentreren op bedrijventerreinen of langs infrastructuur.	ZW-0469-20

Standpunt GS

Paragraaf 9.5.4 biedt aanknopingspunten hoe we ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit trachten te bereiken. Daarbij worden bedrijfsterreinen als potentiële vestigingslocatie voor windturbines benoemd. Via onder meer het OER-traject kijken we naar de mogelijkheden voor zon-pv langs Rijkswegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om kaarten te verbeteren met voldoende afstemming met gemeenten en netbeheerders. Het gaat in ieder geval om de volgende punten: andere kleur voor zon en windenergie dan uitsluitingsgebieden en zoekgebieden (nu zelfde kleur) / voor restwarmte niet alleen huidige warmtenetten weergeven, maar ook potentiële locaties restwarmte (Sappi, Koninklijke Mosa BV, 3 RWZI) / locaties 2 warmtenetten Maastricht kloppen niet / tweede zoekgebied HS/MS station Maastricht west intekenen	ZW-1038-18

Standpunt GS

Qua zoekgebied voor HS/MS stations sluiten we aan bij het kaartbeeld uit de pMIEK. Nergens hebben we potentiële restwarme locaties aangeduid. Zoals gesteld in paragraaf 9.5.6 ligt hiervoor de verantwoordelijkheid vaak op het gemeentelijk schaalniveau. Qua kaartbeelden van de warmtenetten constateren we dat er inderdaad verschillen zijn. Om tot een Limburg uniforme benadering te komen, hebben we ons gebaseeerd op het kaartbeeld van warmtenetten beschikbaar binnen de Atlas voor de Leefomgeving. Naar aanleiding van de zienswijze is dit kaartbeeld gecontroleerd en is geconstateerd dat deze kaartbeelden overeenkomen. Advies aan indiener is om contact op te nemen met RVO om tot een correctie van dit kaartbeeld te komen. Voor nu passen we het kaartbeeld niet aan.

Voorstel aan PS

Geen aanpassing van de kaartaanduiding warmtenet.

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat de buisleidingtracés niet correct zijn weergegeven op kaart en verzoekt deze aan te passen. Ter ondersteuning van deze constatering heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-12

Standpunt GS

Transport via buisleidingen is van significant belang voor onder meer de energietranistie. Om maatschappelijke kosten en ruimte te besparen wordt ingezet op het zoveel mogelijk hergebruiken van bestaande leidingen. Dit maakt dat bestaande leidingen ook zijn opgenomen. Deze zijn inderdaad breder dan de breedte van de buis opgenomen op de kaartbeelden., dit om de

attentiewaarde te verhogen ook door de (externe) veiligheidsaspecten die gepaard gaan met het vervoer van veelal gevaarlijk stoffen.

Nieuwe buisleidingen worden voorzien in het reserveringsgebied buisleidingen van nationaal belang. In diverse komende (Rijksproject)procedure zal de specfieke ligging en aansluitingen worden bepaald. Het ministerie van KGG heeft de inzet om daarna deze resveringsgebieden hierop te herzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het juridisch onhoudbaar dat zoekgebieden voor energieopwekking gekoppeld zijn aan glastuinbouwgebieden.	ZW-0809-5

Standpunt GS

We streven naar een decentraal energiesysteem dat centraal wordt aangevuld. Kenmerk van een decentraal energieysteem is dat lokale opwek en lokale vraag in elkaars nabijheid gesitueerd zijn . Dit maakt dat zoekgebied voor wind- en zon hiermee goed gecombineerd kunnen worden. Ook zien we kansen voor glastuinbouwgebied voor onder meer geothermie, waterstof en restwarmte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de aanduiding van de 150kV-zone en vraagt om uitsluiting van het perceel vanwege mogelijke ruimtelijke of bouwtechnische beperkingen.	ZW-1067-2

Standpunt GS

Deze zones hangen mede samen met de zakelijk recht afspraken tussen de netbeheerder van de hoogspanningsverbinding en de eigenaar en zijn derhalve niet nieuw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.8 Kernenergie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om betrokken te worden bij de SMR technologie beslissingen in de provincie Limburg.	ZW-1208-1

Standpunt GS

Eenieder kan betrokken zijn bij onze beleidsvoorbereidingen. Via onze mediakanalen geven we hier nadere informatie over.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 9.5.3 van de ontwerp POVI wordt gewezen op de potentiële rol van kleine modulaire reactoren (SMR's) als aanvulling op hernieuwbare energiebronnen. Indiener wil haar zorgen uitspreken over de wijze waarop deze technologie in de ontwerpvisie is gepositioneerd.	ZW-1445-33
Indiener verzoekt om de energievisie te herzien en de focus te leggen op nieuwe CO2 vrije vraag-gestuurde en weersonafhankelijke energiebronnen in de vorm van SMR's om Limburg leefbaar te houden ter voorkoming van het ontwikkelen van industrielandschap om in te wonen.	ZW-0256-15

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We zetten daarom in op een brede energiemix van zon, restwarmte, wind en kernenergie alsmede de import van stroom (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid beperken, daarom vinden wij het belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om transparant te zijn over de vraag of een SMR de beste oplossing is voor een snel wisselende elektriciteitsvraag, omdat andere vormen sneller op- of afgeschaald kunnen worden.	ZW-1208-4
Indiener plaatst vraagtekens bij de mate van flexibiliteit van SMR's en de vraag of deze voldoende dynamisch inzetbaar zijn binnen een toekomstig energiesysteem dat vraagt om snelle op- en afschaling	ZW-1445-35

Standpunt GS

Het kenmerk van een SMR is de stabiliteit van elektriciteitsopwekking. Binnen het energiesysteem zal een SMR strategische gepositioneerd dienen te worden, waardoor optimaal van dit kenmerk gebruik gemaakt kan worden, dit binnen de context van de brede energiemix.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwacht in deze POVI een visie op de plekken waarin wij in Limburg SMR's een fysieke plek gaan geven.	ZW-1127-22
Indiener verzoekt kleine kernreactoren (SMR’s) versneld en prominenter op te nemen in de visie.	ZW-0486-22

Standpunt GS

We constateren dat de kennis en ervaringen over de ruimtelijke inpassing van SMR's nog sterk in ontwikkeling zijn. Dit maakt dat we de ontwikkeling van SMR en de ruimtelijke inpassing goed blijven volgen en ons beleid op voortschrijdende kennis en ervaringen blijven herijken. Het is voorstelbaar dat in toekomstige wijzingen van de omgevingsvisie deze plekken in woord en/of kaart worden aangeduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat hoewel SMR's worden gepresenteerd als een regelbare aanvulling op decentrale opwek van hernieuwbare energie, de indiener diverse onduidelijkheden en risico's constateert. De technologie bevindt zich volgens de indiener nog in de ontwikkelingsfase, er zijn vooralsnog geen operationele toepassingen binnen Nederland, en de verwachte ontwikkeltijd is te lang om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen op korte termijn. Indiener stelt dat er tevens aanzienlijke zorgen bestaan met betrekking tot fysieke veiligheid, de opslag van radioactief afval en de relatief hoge kosten ten opzichte van wind- en zonne-energie.	ZW-1445-34
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.3 wordt gewezen op de potentie van kleine modulaire reactoren als aanvulling op hernieuwbare energiebronnen. Indiener vraagt aandacht voor de grote onzekerheden omtrent de haalbaarheid en risico's, gelet op het feit dat de technologie nog in ontwikkeling is, er nog geen operationele voorbeelden in Nederland zijn. Daarbij dient volgens de indiener te worden opgemerkt dat de ontwikkeltijd te lang is om op korte termijn bij te dragen aan de klimaatdoelen en de hoge kostenramingen ten opzichte van wind- en zonne-energie. Indiener vraagt zich af of SMR's voldoende bijdragen aan een toekomstig energiesysteem in onze regio.	ZW-0319-88
Indiener uit zorgen over de rol van Small Modular Reactors. Deze technologie is nog onvoldoende ontwikkeld en kunnen, vanwege de lange ontwikkeltijd, nauwelijks een rol spelen bij het behalen van klimaatdoelen. Er bestaan bovendien zorgen over fysieke veiligheid, afvalopslag en de hoge kosten ten opzichte van wind- en zonne-energie. Indiener verzoekt de Provincie deze aspecten expliciet te adresseren in de verdere	ZW-0314-174

beleidsuitwerking en de maatschappelijke meerwaarde concreet te onderbouwen voordat de technologie beleidsmatig wordt gefaciliteerd.	
Indiener verzoekt de Provincie om de grote onzekerheden omtrent de haalbaarheid en risico's expliciet te adresseren in de verdere uitwerking van het beleid en om de maatschappelijke meerwaarde van SMR's concreet te onderbouwen alvorens deze technologie beleidsmatig te faciliteren.	ZW-0319-89
Indiener verzoekt de Provincie om de hierboven genoemde aandachtspunten expliciet mee te nemen in de verdere uitwerking van het beleid. Voordat wordt overgegaan tot beleidsmatige ondersteuning van deze technologie, acht de indiener het van essentieel belang dat de maatschappelijke meerwaarde van kleine modulaire reactoren op heldere en onderbouwde wijze wordt aangetoond.	ZW-1445-36
Indiener verzoekt om de kosten, de impact voor de omgeving en de afvalproblematiek van SMR's zichtbaar te maken.	ZW-1208-2

Standpunt GS

We volgen grotendeels de opmerking van indiener. We staan hier reëel in. Dit maakt dat we de ontwikkeling van SMR en de ruimtelijke inpassing goed blijven volgen en ons beleid op voortschrijdende kennis en ervaringen blijven herijken. Tussen de ontwerpversie en de vast te stellen versie heeft het Rijk de Strategie voor kleine modulaire kernreactoren in Nederland uitgebracht. Door het opstellen van een handreiking willen we dit voor Limburg gaan concretiseren. Paragraaf 9.5.3 is hierop aangepast.

Voorstel aan PS

Tekst in paragraaf 9.5.3 aanpassen, door de zinnen:
De Rijksstrategie voor kleine modulaire kernreactoren in Nederland is het vertrekpunt van ons handelen.

En de zin:

Aan de hand van deze Rijksstrategie komen we tot eigen (aanvullende) voorwaarden en kansen, via een handreiking, die we al dan niet willen verbinden aan de ontwikkeling van concrete SMR-initiatieven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat kernenergie volgens velen niet de oplossing is voor het energievraagstuk.	ZW-1208-6

Standpunt GS

Kernenergie is niet de oplossing, maar kan mogelijk wel een deel van de oplossing zijn binnen de brede energiemix. We blijven daarom de ontwikkelingen rondom kernenergie volgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er geen hoeveelheid radioactief afval toegevoegd mag worden aan de klimaatcrisis die zich nu al aandient en die we meegeven aan toekomstige generaties.	ZW-1208-8

Standpunt GS

Iedere energieopwek-modaliteit heeft zijn voor- en nadelen. We erkennen dat radioactief afval een nadeel is aan het gebruik van kernenergie. Binnen onze afwegingen zijn we hier bewust van.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er voorbij wordt gegaan aan de ruimtelijke impact van een SMR. Gezien nu nog niet duidelijk is op welke schaal er beperkingen zullen zijn voor de omgeving, zal dit volgens de indiener meegenomen moeten worden. Indiener stelt voor de laatste alinea aan te vullen met ruimtegebruik of ruimtelijke impact.	ZW-0263-35

Standpunt GS

We volgen grotendeels de opmerking van indiener. Dit maakt dat we de ontwikkeling van SMR en de ruimtelijke inpassing goed blijven volgen. We hebben de term fysieke voorwaarden gebruikt, omdat deze ook bijvoorbeeld de milieukundige voorwaarden dekt. Ruimtelijke voorwaarden behoren hier ook toe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het met de tekst ""Kleine modulaire reactoren (tot circa 300 MW), ook wel ‘small modular reactors (SMR's)’ genoemd, hebben wél potentie als aanvulling op hernieuwbare energiebronnen."" niet duidelijk of deze SMR’s ook potentie hebben als aanvulling in de Limburgse energiemix. Indiener stelt voor uit te spreken of het om SMR’s in Limburg gaat, of dat de stroom van SMR’s “ergens anders” naar Limburg gehaald wordt.	ZW-0263-34

Standpunt GS

Voorliggende omgevingsvisie doet uitspraken in paragraaf 9.5.3 over de inpassing van SMR's in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat kleine kernreactoren (SMR’s) onvoldoende als alternatief zijn meegenomen.	ZW-0486-21

Standpunt GS

Deze opmerking delen we niet. Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. Kernenergie zien we als een volwaardig energieopwek-modaliteit binnen de brede energiemix.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de volgende data bekend te maken: Wat kost een SMR kWh t.o.v. de andere elektriciteit leveringsmogelijkheden? Hoeveel radioactief afval per kWh bij een SMR t.o.v. een grote centrale? Hoeveel kWh per vierkante meter bij SMR centrale t.o.v. een grote kerncentrale? Hoeveel radioactief afval per kWh bij de SMR t.o.v. grote centrale?	ZW-1208-3

Standpunt GS

Los van de gestelde vragen constateren we dat de kennis en ervaringen over de ruimtelijke inpassing van SMR's nog sterk in ontwikkeling zijn. Dit maakt dat we de ontwikkeling van SMR en de ruimtelijke inpassing goed blijven volgen en ons beleid op voortschrijdende kennis en ervaringen blijven herijken. Het is voorstelbaar dat in toekomstige wijzingen van de omgevingsivisie deze plekken in woord en/of kaart worden aangeduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om kernenergie sterker op te nemen in de Provinciale Omgevingsvisie omdat deze wat betreft stabiliteit van stroomvoorziening voordelig is.	ZW-0125-5

Standpunt GS

Binnen de huidige context, onzekerheden, maar ook kansen is de huidige paragraaf opgesteld. De ontwikkeling van SMR blijven we goed volgende en we gaan ons beleid op voortschrijdende kennis en ervaringen herijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.9 Windenergie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een minimale afstand van vier keer de tiphoogte met een ondergrens van 1.000 meter.	ZW-0486-4
Indiener stelt voor om concrete afstandsnormen op te nemen in het beleid, waarbij rekening wordt gehouden met de tiphoogte van turbines en de bebouwingsdichtheid.	ZW-0757-2
Indiener stelt voor dat de Provincie Limburg de minimum normen serieus neemt, zoals de 4x de tiphoogte regel die de gemeente Venlo hanteert, of de 1000 meter afstandsnorm die in Europese landen wordt toegepast.	ZW-1129-3

Standpunt GS

Afstandsnormen zijn eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a. geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor een alternatieve mogelijkheid te zoeken voor groene energie die niet gesubsidieerd is.	ZW-0461-2

Standpunt GS

Alle vormen van hernieuwbare energie worden financieel ondersteund door de rijksoverheid. Ook nieuwe vormen als kernenergie vragen een overheidsbijdrage.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de Provincie gemeenten actief betrekt bij de uitwerking van voorwaarden voor wind- en zonne-energie en samen optrekt in plaats van slechts te consulteren.	ZW-0632-2

Standpunt GS

Bij de uitwerking van de zoekgebieden zullen we de gemeenten via de RES-regio's betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windmolens schadelijk zijn voor mens, flora en fauna.	ZW-0103-6

Standpunt GS

Bij de uitwerking zal ook getoetst worden aan de ecologische aspecten en voorwaarden uit de natuurwetgeving

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het plaatsen van de windturbines, vanwege het gebruik van diesel, milieu-bezwarend is. Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-11

Standpunt GS

Bij de vervaardiging en bouw van windturbines zal nog CO2 vrijkomen. Bij de bouw wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van geëlektrificeerde machines. De turbines zullen tijdens de exploitatiefase geen diesel gebruiken en zal gedurende die periode CO2 besparen alsmede emissie van stikstofoxiden voorkomen ten opzichte van opwek met gas- of kolencentrales.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de plaatsing van windturbines rondom natuurreservaat Breehei leiden tot een verhoogd risico op vogelaanvaringen, omdat Breehei een bosrijk gebied is.	ZW-0515-10

Standpunt GS

Bij het noodzakelijk vervolgonderzoek zal dit aspect aandacht krijgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vraagt zich af welke afwegingen hebben geleid tot de wijziging van zoekgebieden voor windturbines in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg.	ZW-0233-9

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig.
Daarbij is, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, rekening gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. De zoekgebieden zijn onderdeel van de voorkeursgebieden zoals die eerder in het POL2014 waren opgenomen. De inperking van deze gebieden is gebaseerd op de ontwerpende onderzoeken die eerder met de regio's zijn opgesteld en sturing geven aan het maken van ruimtelijke keuzes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de beoogde locatie voor de windmolens te dicht bij de bebouwde kom van Oirlo ligt.	ZW-0459-1
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied voor windturbines, omdat deze een risico vormen voor vleermuizen, roofvogels en trekvogels.	ZW-0469-3
Indiener maakt er bezwaar tegen dat bij de bepaling van zoekgebieden niet is gekeken naar de effecten van turbines op dieren.	ZW-0790-3
Indiener vraagt zich af welke afwegingen hebben geleid tot de wijziging van zoekgebieden voor windturbines en hoe de nieuwe zoekgebieden concreet tot stand zijn gekomen.	ZW-1172-6

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Deze zijn bepaald op basis van een eerste planologische afweging op provinciaal schaalniveau waarbij rekening is gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieu hygiënische aspecten. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving en aan het beleid van provincie en de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat de provincie Limburg bij de plaatsing van windturbines haar eigen beleidsdoelen op het gebied van dierwaardige veehouderij niet ondermijnt.	ZW-1174-7

Standpunt GS

Concrete plannen zullen worden getoetst aan de op dat moment geldende wettelijke eisen en tevens worden getoetst aan ons eigen beleid en verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het ontbreken van afstandsnormen belemmert: de objectieve beoordeling van planschade en gezondheidseffecten, de juridische afdwingbaarheid van rechten voor omwonenden, en de consistentie tussen gemeenten wat leidt tot willekeur en rechtsongelijkheid.	ZW-1172-7

Standpunt GS

Concrete plannen zullen worden getoetst aan de op dat moment geldende wettelijke eisen. Daarbij worden milieuaspecten nadrukkelijk betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energieopwekking vooral te concentreren op bedrijventerreinen of langs infrastructuur.	ZW-0323-6

Standpunt GS

Daar waar mogelijk willen we daar graag op inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de zoekgebieden voor windturbines bij industrieterrein Holtum-Noord uit te sluiten, omdat deze een hoogtebeperking kennen van 200 meter gezien de aanvliegroutes voor Maastricht Aachen Airport. Tevens ligt het gebied volgens de indienerin de vliegroutes van de ingekorven vleermuis.	ZW-0469-21

Standpunt GS

De aangedragen aandachtspunten zullen wij in beschouwing nemen bij de verdieping van de locatie voor zover deze locatie ook nader uitgewerkt gaat worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het plaatsen van masten en het aanleggen van kabels verstorend werkt in de bodem en dat een dergelijke verstoring in een gebied met veel veeteelt en landbouw niet aanvaardbaar is.	ZW-0104-12

Standpunt GS

De aanleg zal aan wettelijk eisen moeten voldoen. Er zijn in Nederland veel succesvolle combinaties te vinden van windenergie en landbouw. Daarbij zijn agrariërs soms initiatiefnemer of mede-eigenaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om duidelijke criteria te hanteren voor maatschappelijk draagvlak en lokale acceptatie.	ZW-0323-5

Standpunt GS

De besluitvorming over projecten ligt bij het bevoegde gezag. Deze organiseert participatie met de omgeving. Op basis van alle belangen neemt het bevoegd gezag een besluit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied bij industrieterrein Holtum-Noord door de aanwezigheid van een vliegroute, ecologische waarden, geluidsbelasting en afstand tot woningen niet haalbaar is en verzoekt om deze te schrappen. Mede omdat er geen draagvlak voor is.	ZW-0156-13
Indiener verzoekt zoekgebieden 20 en 21 te schrappen uit de definitieve Provinciale Omgevingsvisie.	ZW-0035-2
Indiener vraagt om het waterwingebied in het Hanik van doorslaggevende waarde te laten zijn (in context plaatsing windturbines);	ZW-0038-4
De indiener heeft bezwaar tegen het zoekgebied 'EN_Zoekgebieden_wind #240' omdat het op minder dan 1 km afstand ligt van het dorp Hommersum en er vele arbeidsmigranten wonen in huizen van de voormalige autobaan-grensovergang op minder dan 100m afstand.	ZW-0066-1
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied voor windturbines als gevolg van risico voor vleermuizen, roofvogels, trekvogels alsmede Natura2000-gebieden.	ZW-0112-6

Indiener verzoekt de Provincie Limburg om de uitsluitingscriteria voor windturbineplaatsing aan te scherpen, met ruimere afstandsnormen tot woningen, natuurgebieden en cultuurhistorische landschappen.	ZW-0131-9
Indiener wijst op de onvoldoende afstand tot woningen in Melick, minder dan 600 meter, wat kan leiden tot geluidsbelasting, slagschaduw/ lichtflitsen met een negatieve gezondheidseffecten tot gevolg.	ZW-0266-5
Indiener verzoekt af te zien van plaatsing van windturbines binnen een straal van 1.500 meter van burgerwoningen.	ZW-0267-9
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied.	ZW-0323-3
Indiener verzoekt een gedegen onderzoek naar overlast van windmolens in de omgeving van Peel en Maas.	ZW-0370-1
Indiener stelt voor om bij plaatsing van windturbines locaties te kiezen op basis van rendement en daarom niet te kiezen voor het smalste deel van Nederland met de laagst gemeten windsnelheden van Nederland.	ZW-0392-3
Indiener verzoekt om heroverweging van de aanwijzing van het gebied als zoekgebied voor windturbines vanwege de ruimtelijke beperkingen en gezondheidsrisico's voor medewerkers van zijn agrarische onderneming.	ZW-0423-1
Indiener verzoekt het zoekgebied tussen Montfort en Maria-Hoop uit te sluiten voor windturbines, omdat deze overlapt met het kraamgebied van de ingekorven vleermuis met bijbehorende strenge stilstand regimes in het vliegseizoen.	ZW-0469-24
Indiener verzoekt de zoekgebieden bij Schoor, de Wessemerdijk en Schoordijk uit te sluiten voor windturbines, daar zijn de afstanden tot de diverse woningen vele malen korter dan de minimale geëiste 1.000 meter.	ZW-0469-26
Indiener verzoekt om de zoekgebieden bij de Kwegt, Schoorkuilen, Houtsberg en de Banen uit te sluiten voor windturbines, omdat dit belangrijke natuurgebieden zijn voor trekvogels, en kraamkamers voor weide- en watervogels met bijbehorende strenge stilstand regimes in het vliegseizoen. Daarnaast zal volgens de indiener de plaatsing van windturbines het gebied onaantrekkelijk maken voor veel fiets en wandel-recreanten.	ZW-0469-27
Indiener verzoekt om de zoekgebieden nabij Stokerhorst uit te sluiten voor windturbines, omdat deze ligt in een stilte gebied en plaatsing is daar niet toegestaan.	ZW-0469-28
Indiener verzoekt om de zoekgebieden nabij de Venlose uit te sluiten voor windturbines omdat hier al onevenredig veel windturbines staan, waardoor de belasting op mens, natuur en milieu onevenredig verdeeld wordt. Het is volgens de indiener bovendien een waterwingebied en door de schadelijke stoffen die in het milieu terecht komen raakt het drinkwater in gevaar.	ZW-0469-29
Indiener stelt dat zoekgebieden in Sittard-Geleen ongeschikt zijn vanwege vliegveiligheid, vleermuisregime, cumulatieve geluidsbelasting en afstanden <1000 m.	ZW-0486-29
Indiener verzoekt om onderzoek naar geluidsoverlast, slagschaduw en cumulatieve effecten van de windmolens in Grashoek.	ZW-0508-2

Indiener stelt dat geluidsoverlast en slagschaduw van windturbines een negatieve impact hebben op de landbouw.	ZW-0515-9
Indiener verzoekt om aandacht voor de impact van milieubelastende windturbines en zonnepanelen bij de uitbreiding van de glastuinbouw.	ZW-0743-2
Indiener verzoekt om het zoekgebied bij Koningsbosch te definiëren als uitsluitingsgebied voor windmolens vanwege de ecologische impact op vleermuizen, vogels en andere dieren.	ZW-0919-3
Indiener verzoekt om de Passende beoordeling te herzien met diepgaand effectenonderzoek voor natuur, grondwater en gezondheid.	ZW-0997-12
Indiener verzoekt, mocht locatie Hanik aangehouden worden, mitigerende maatregelen passtandig te maken: grotere afstanden, vogelbeveiliging, schadeloze fundering, toekomstig monitoring- en gezondheidsprogramma, en volledige drinkwater-garantie.	ZW-0997-14
Indiener verzoekt om categorische uitsluiting van windturbinebouw binnen waterwingebieden en waterbeschermingsgebieden. Indiener geeft aan dat het Hanik in Lomm deel uitmaakt van een Limburgs waterwingebied en dat grootschalige bouwwerken daar onverantwoord zijn vanwege risico's voor de drinkwatervoorziening.	ZW-1008-4
Indiener stelt voor een voorlopige voorziening te treffen die de plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit.	ZW-1117-3
Indiener verzoekt om het zoekgebied voor windturbines zodanig aan te passen dat slagschaduw op de stallen is uitgesloten.	ZW-1171-1
Indiener verzoekt om het zoekgebied voor windturbines zodanig aan te passen dat slagschaduw op stallen met daglichttoetreding uitgesloten is.	ZW-1174-1
Indiener geeft aan niet in te stemmen met de aanwijzing van het zoekgebied "EN_Zoekgebieten_wind#240", omdat onvoldoende rekening is gehouden met een mogelijke stedenbouwkundige aantasting van de woonkwaliteit zoals opgenomen in § 1 Abs. 6 Nr. 1 BauGB.	ZW-1467-1
De indiener geeft aan dat in de gebieden, waar windturbines niet zijn uitgesloten, het vanwege de ligging mogelijk kan komen tot hoogtebeperkingen, omdat vliegprocedures (luchtvaart) van toepassing zijn.	ZW-1500-1
Indiener geeft aan dat het gebied #161 aan het verlengde tracé van de snelweg A40 ligt, waarvan het gebruik uiteraard niet in gevaar mag komen. Hetzelfde geldt voor het gebied #144 wat betreft de weg- en spoorverbindingen. In het algemeen geldt dat in ieder geval de grensoverschrijdende verkeersroutes vrij moeten blijven van conflicterende functies.	ZW-1500-9
Indiener merkt in het geval van gebied #231 (ten noorden van #230) bovendien op dat het hier gaat om een gebied dat in aanmerking komt voor natuurbescherming volgens het Regionale Plan Düsseldorf (RPD) aan de Duitse kant, waarin het gebied waarschijnlijk per ongeluk is gelegen.	ZW-1500-10

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve

belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones, zoals nabij Natura 2000-gebieden, ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied voor windturbines.

Indiener
ZW-0156-4 ZW-0157-4

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om heroverweging van voorkeursgebieden voor energieprojecten in gebieden waar al turbines staan, vanwege de reeds bestaande overlast voor omwonenden.	ZW-1020-2

Standpunt GS

Antwoord GS: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid. In gebieden waar al windturbines staan, zal cumulatie van milieueffecten onderzocht moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om opname van het voorzorgsbeginsel ten aanzien van windturbines in waterwingebied in de provinciale omgevingsverordening en het verankeren van deze ambitie in hoofdstuk 9 ‘Energie’.	ZW-1369-41

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatie-specifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid. In onze verordening zijn regels opgenomen ten aanzien van activiteiten in waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied.
Dit biedt een afdoende bescherming voor deze gebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om rekening te houden met het risico dat vogels tegen de windmolens aan vliegen.	ZW-0464-2

Standpunt GS

De ecologische effecten van windturbines worden bij de nadere uitwerking nadrukkelijk betrokken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft het belang dat de provincie hecht aan lokale hernieuwbare opwek en waardeert de open benadering in de energiemix. Indiener vraagt de provincie om haar beleid flexibel te houden ten aanzien van de nog voortdurende ontwikkeling van energieplanologie.	ZW-0291-11

Standpunt GS

De energietransitie is volop in ontwikkeling en laat zich maar deels voorspellen door alle samenhangende ontwikkeling op (inter)nationaal gebied. Dit vraagt een dynamische opstelling van ons als bestuursorgaan. Dit kan leiden tot aanpassing van het beleid zoals we dit nu voor ons zien, ook ten aanzien van de invulling van energieplanologie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener onderschrijft het commitment aan de eigen RES-doelstellingen, maar benadrukt dat ook ná het behalen van deze doelstellingen extra inspanningen vereist zullen zijn in het kader van de energietransitie	ZW-0291-13

Standpunt GS

De energietransitie stopt niet in 2030 en vergt ook daarna nog grote maatschappelijke inspanningen. Dit is de reden waarom wij in de POVI zoekgebieden voor zon-pv en windturbines opnemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener heeft bezwaar tegen het zoekgebied EN_Zoekgebieden_wind #240 omdat het plangebied te klein is om rendabel een moderne windtubine te plaatsen.	ZW-0066-2

Standpunt GS

Antwoord GS: De gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Financiele opbrengsten zijn daarin nog niet meegenomen, omdat deze van veel factoren afhankelijk is. De omvang van het project is een van de factoren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bij het plaatsen van windturbines in 't Hanik de leefbaarheid en rust van de omgeving in onvoldoende mate wordt beschermd. Volgens de indiener ervaren omwonenden hinder door geluid, slagschaduw en straling, wat mogelijk gezondheidsklachten veroorzaakt en zijn deze effecten niet transparant onderzocht.	ZW-0997-4
Indiener geeft aan dat de plannen voor windenergie in 't Hanik niet verenigbaar zijn met de bescherming van landschappelijke en recreatieve waarden. De plannen schaden volgens de indiener het karakteristieke landschap en gaan in tegen provinciaal beleid dat deze gebieden moet vrijwaren.	ZW-0997-5
Indiener verzoekt om ’t Hanik niet meer te beschouwen als mogelijke locatie voor grootschalige energie-opwek en om alternatieve locaties in voorkeursgebieden (zoals in POL/Omgevingsverordening Limburg) te onderzoeken.	ZW-0997-13
Indiener roept de leden van de Gedeputeerde Staten met klem op om de plannen te heroverwegen en zich bewust te zijn van hun verantwoordelijkheid.	ZW-0997-17
Indiener verzoekt de zienswijze mee te nemen in de besluitvorming en het ruimtelijk afwegingskader voor windenergie aan te passen en een	ZW-0997-18

energievisie te ontwikkelen die veel minder schade oplevert voor de kwaliteit van de leefomgeving.	
Indiener stelt dat de geplande windturbines in t Hanik leiden tot slagschaduw en lekkende stroom, wat nadelig is voor melkveebedrijven.	ZW-1129-8

Standpunt GS

De ingediende zienswijze gaat over het voornemen voor de aanleg van een windproject in 't Hanik. Daartoe zal een aparte procedure gaan lopen, waarbij belanghebbenden worden betrokken. Deze procedure POVI leent zich niet voor het indienen van een zienswijze op dit specifieke voornemen. Wij zullen op de zienswijze ingaan als ware zij bedoelt tegen de gebieden die in de POVI zijn opgenomen. Hier in het bijzonder het gebied gelegen in 't Hanik. Het betreft het gebied 'windturbines niet uitgesloten', dat conform bovenstaande toelichting onderdeel wordt van beperkingengebied. Dit geeft aan dat wij verwachten dat in dit gebied wettelijke of beleidsmatige regels zullen gelden die de plaatsing van windturbines zullen bemoeilijken. Wij zullen een concreet plan toetsen aan de hand van locatiespecifieke onderzoek en als dan een op de lokale situatie toegesneden afweging maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een grotere bescherming van kwetsbare landschappen nodig is, omdat de SINTEF in hun studie de impact van onshore windenergie op ecosystemen bespreekt, inclusief bodemverdichting door zware machines die tijdens de constructie worden gebruikt. Deze verdichting kan leiden tot veranderingen in waterstroming en verschuivingen in het lokale microklimaat; factoren die bijdragen aan bodemdegradatie. De studie benadrukt volgens de indiener de noodzaak om deze impacten te begrijpen en te verminderen om duurzame energieproductie in evenwicht te brengen met ecosystemenbehoud.	ZW-0469-16

Standpunt GS

De kans op bodemverdichting door het gebruik van zware machines is latent aanwezig. Er is aandacht voor dit aspect door het verplicht gebruik van rijplaten en de machines zoveel mogelijk te laten gebruik te maken van openbare wegen. Daarmee zal het effect lokaal niet geheel zijn te voorkomen, maar beschouwen we dit als een beheersbaar aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gebiedsspecifieke normen op te nemen, bijvoorbeeld voor het glastuinbouwgebied De Kievit.	ZW-0757-5

Standpunt GS

De normen zoals deze door het rijk geformuleerd worden hebben een algemeen karakter. Het bevoegd gezag heeft enige ruimte om op basis van de lokale situatie een eigen afweging te maken over de normering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Oirlo geen goede plek is voor windturbines, omdat 3 windturbines niet rendabel zijn. Bovendien moeten de grondstoffen nog maar verkregen worden.	ZW-0104-9

Standpunt GS

De omvang van een project bepaalt mede de rentabiliteit, maar is niet de enigie bepalende factor. Vooralsnog is er geen tekort aan grondstoffen voor de vervaardiging van windturbines en zien wij daarin geen beperking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in de tekst wordt gesteld dat het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Natura-2000 gebieden, het beschermingsgebied van de Einstein Telescope en het winterbed van de Maas uitgesloten worden van plaatsing van windturbines. Indiener stelt dat deze tekst niet overeenkomt met het kaartmateriaal, waarin vrijwel geheel Zuid-Limburg is opgenomen als uitsluitingsgebied voor windturbines. Indiener stelt dat een inhoudelijke onderbouwing voor deze ruime onsluiting ontbreekt.

Indiener
ZW-0319-93 ZW-1199-22

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de tekst foutief wordt verwezen naar de status 'uitsluiting Nationaal Landschap Zuid-Limburg', in plaats van het 'beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg'. Indiener geeft aan dat er herhaaldelijk aandacht is gevraagd voor dit onderscheid.	ZW-0319-97
Indiener verzoekt de Provincie om het kaartmateriaal zodanig te corrigeren dat enkel het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid- Limburg als uitsluitingsgebied windturbines wordt weergegeven.	ZW-1199-27
Indiener verzoekt geen gebieden generiek uit te sluiten van windenergie; bestaande wetgeving biedt al voldoende bescherming.	ZW-1503-13
Indiener stelt dat de uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windenergie de mogelijkheden voor regionale opwekking beperkt.	ZW-1511-83

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom de POL-viewer een andere indeling geeft van uitsluitingsgebied windturbines dan de regels op de kaart van het Omgevingsloket.	ZW-1404-8

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas.
Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines. Het omgevingsloket toont hetgeen nu is vastgelegd in beleid en regels. Het ontwerp van de POVI geeft het voorgenomen nieuwe beleid aan. Dat kan van elkaar afwijken. Met de aanpassing van het uitsluitingsgebied zoals hierboven is vermeld, zal het uitsluitingsgebied weer overeenkomen met het gebied zoals dit nu is opgenomen in het Omgevingsloket.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op het kaartmateriaal te corrigeren zodat enkel het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg uitgesloten blijft van windenergie en verzoekt om het beschermingsgebied Einstein Telescope als aanvullende kaartlaag op te nemen.	ZW-0319-42

Standpunt GS

De op de kaart aangeduide uitsluitingsgebieden in de ontwerp visie waren niet in overeenstemming met de tekst en zijn daarom aangepast. De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines. In onze vigerende Omgevingsverordening is in art. 13.1 een instructieregel opgenomen ten aanzien de uitsluitingsgebieden wind. In art. 16.1 en art. 16.2 zijn regels opgenomen over het beschermingsgebied Einsteintelescoop. De artikelen hebben ieder een eigen kaartlaag waarnaar wordt verwezen. Dit zal niet veranderen, daarmee is nu reeds voorzien in de wens van de indiener op dit punt.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een afwegingskader voor windturbines t.o.v. andere vormen van energie-opwekking.	ZW-0233-13

Standpunt GS

De POVI vormt ons ruimtelijk afwegingskader. We verwijzen daarvoor naar hoofdstuk 9.5 waarin verschillende vormen van energie opwek worden behandeld.
Het vormt de ruimtelijke doorwerking van het eerder vastgestelde beleidskader "Nieuwe energie en een gezonde leefomgeving."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de Provincie in plaats van subsidie te geven aan windboeren, beter subsidie gegeven kan worden bij het plaatsen van zonnepanelen op woningen.	ZW-0104-18

Standpunt GS

De Provincie geeft geen subsidie aan exploitanten van windturbines. Exploitanten kunnen een beroep doen op de SDE++ subsidie die het rijk daarvoor open stelt. Deze SDE++ subsidieert ook zonnepanelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener gaat ervan uit dat bij de toewijzing en bouw van windturbines de in de omgevingsverordening geldende regels ten behoeve van de bescherming van de openbare drinkwatervoorziening, zoals de bescherming van kleilagen, worden nageleefd. WML verzoekt om een verwijzing op te nemen naar de regels met betrekking tot de grondroeringen in boringsvrije zones.	ZW-1369-42

Standpunt GS

De regels met betrekking tot de bescherming van boringsvrije zone blijven intact. Wij zullen plannen daarop toetsen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een eerlijke spreiding van windenergie over de provincie.	ZW-1503-5

Standpunt GS

De regio's in Limburg onderscheiden zich op veel facetten en daarmee ook op de mogelijkheden voor het plaatsen van windturbines. Dat leidt ertoe, dat de gelijke spreiding van windturbines niet mogelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een eerlijke en evenwichtige spreiding van windopwekking over de provincie te waarborgen zodat alle regio's naar draagkracht bijdragen aan de opgaven.	ZW-0109-12

Standpunt GS

De regio's in Limburg onderscheiden zich op veel facetten. Dat geldt o.a. op het aspect landschap. Wij hechten een groot belang aan het (beschermingsgebied) Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Wij streven er reeds jaren naar de kernwaarden die het vertegenwoordigd te borgen in onze verordening. Het plaatsen van windturbines is niet in overeenstemming met dit belang en daarom is er minder ruimte voor windturbines in deze regio en kan het ook minder naar draagkracht bijdragen aan de energieopgaven. Daarentegen biedt de regio weer extra kansen bij het benutten van restwarmte en warmte uit de mijnen. Hierop kan de regio voorop lopen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is tegen grote windturbines in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, maar vraagt wel om kleine windturbines, zoals houten modellen of turbines in de nok van een dak, wel toe te staan.	ZW-1358-13

Standpunt GS

De uitsluiting van windturbines in onze verordening heeft betrekking op windturbines met een masthoogte van 25 m of hoger. Dat maakt het mogelijk kleinere windturbines te plaatsen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie door middel van provinciale zoekgebieden stuurt op zon- en windenergie. Indiener vraagt hoe deze zoekgebieden zich verhouden tot de bestaande visies en kaders die door gemeenten zijn opgesteld.	ZW-0188-43

Standpunt GS

"De uitsluitings- en zoekgebieden voor windenergie zijn een voorzetting van het eerdere door de Provincie gevoerde beleid. De uitsluitingsgebieden conform de Omgevingsverordening blijft intact. De zoekgebieden zijn ingeperkte onderdelen van de voorkeursgebieden uit het POL 2014. In onze analyse om te komen tot de zoekgebieden voor zon- en windopwek hebben we gebruik gemaakt van voortschrijdende beleidsinzichten.
Dit betreft bijvoorbeeld de nee, tenzij benadering voor zonneparken op landbouwgrond, alsmede de inzichten opgedaan in de, mede met de regio opgestelde, ontwerpend onderzoeken.

Initiatieven buiten deze zoekgebieden, bijvoorbeeld weergegeven in gemeentelijk en/of regionaal (RES) beleid, beoordelen we aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkend houding in. De

tekst in de omgevingsvisie wordt hierop verduidelijkt."

Voorstel aan PS

In de POVI tekst verduidelijken dat:

" gebieden buiten de zoekgebieden worden beoordeeld aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkend houding in. "

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om omliggende gebieden waarin windturbines niet worden uitgesloten, uit te sluiten van deze mogelijkheid.	ZW-0128-2

Standpunt GS

De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om omliggende gebieden waarin windturbines niet worden uitgesloten, uit te sluiten van deze mogelijkheid.	ZW-0130-2

Standpunt GS

De uitsluitingsgebieden wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines. Binnen beperkingengebied zijn de mogelijkheden beperkt of in het geheel niet mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er via de verordening voor Weert een uitzondering gemaakt is voor zon op land nabij een windturbine aan de 1e Schoorbaan/Schoordijk. Aansluiting via cable-pooling. De indiener vraagt of deze uitzondering van kracht blijft.	ZW-0313-86

Standpunt GS

De uitzondering voor cable-pooling sluit ook aan bij de regels die wij in onze verordening hebben opgenomen. We beschouwen dit als een betekenisvolle efficientieverbetering van het netwerk. In het door indiener genoemde gebied overlapt het zoekgebied-zon deels het zoekgebied-wind. Indien zon-pv buiten het zoekgebied gewenst is, is er een goede motivering nodig om de (ruimtelijke) geschiktheid te onderbouwen. De mogelijkheid voor cable-pooling kan aanleiding zijn om de ruimtelijke geschiktheid nader te onderzoeken.

Voorstel aan PS

In de POVI tekst verduidelijken dat:

Gebieden buiten de zoekgebieden worden beoordeeld aan de regels in onze Omgevingsverordening. Als het initiatief hieraan voldoet of passend te maken is dan nemen we hierin een meedenkend houding in.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er in de context van de Oostflank wordt gesproken over de situering van windturbines "op deze bedrijventerreinen", waar dit conform de aangeduide voorkeursgebieden voor windenergie "op of nabij bedrijventerreinen" dient te zijn.	ZW-0319-98
Indiener constateert dat de Provincie aangeeft dat ze de mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank graag benut te willen zien. Indiener stelt dat het daarbij onduidelijk is of dit enkel betrekking heeft op de gebiedsontwikkeling Oostflank Brunssum of dit breder gelezen dient te worden als de (noord)oostelijke flank van Parkstad.	ZW-0319-95
Indiener constateert dat voorts in de ontwerp-POVI wordt aangegeven dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank wil benutten. Indiener stelt dat het onduidelijk is of hiermee uitsluitend wordt gedoeld op de gebiedsontwikkeling Oostflank Brunssum, of dat dit breder moet worden geïnterpreteerd - bijvoorbeeld als inclusief de (noord)oostelijke flank van Landgraaf. Dit betreft volgens de indiener onder andere de voormalige stortplaats Abdissenbosch en het plateau in het noordoosten van de gemeente. Deze locaties maken onderdeel uit van het door de Stuurgroep RES Zuid-Limburg benoemde 'majeure project'.	ZW-1199-24
Indiener stelt dat in de POVI nauwelijks locaties voor windturbines in Landgraaf en Zuid-Limburg zijn aangewezen, wat lokale initiatieven belemmert.	ZW-1503-1
Indiener stelt dat indien de mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank geen betrekking hebben op de bredere (noord)oostelijke flank van Parkstad, daarmee de voormalige stortplaats Abdissenbosch volledig wordt uitgesloten als potentiële locatie, terwijl dit een belangrijk - mogelijk zelfs essentieel - onderdeel was van het door de Stuurgroep RES Zuid-Limburg benoemde 'majeure project'.	ZW-0319-96
Indiener verzoekt de Provincie om de gebiedsafbakening van de Oostflank in de ontwerptekst te verduidelijken, met daarbij een expliciet onderscheid	ZW-1199-29

tussen het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg en het bredere landschappelijke gebied met dezelfde naam.	
Indiener vraagt een zoekgebied windenergie te verwijderen. In zoekgebieden wil de Provincie een actieve rol vervullen bij realisatie van de windturbines. In de regio van indiener betreft dit enkel een zoekgebied op/nabij een bedrijventerrein. Hoewel deze locatie als zoekgebied is opgenomen in de RES 1.0 van Zuid-Limburg, is sindsdien – mede op basis van verder uitgewerkt beleid voor windenergie en ontwikkelingen op het bedrijventerrein – door Provincie Limburg en betreffende gemeente gezamenlijk geconcludeerd dat er geen goede inpasbaarheid van een windturbine is op het bedrijventerrein gezien de economische ontwikkelingen die daar de laatste jaren hebben plaatsgevonden en nog plaatsvinden.	ZW-0319-43

Standpunt GS

De zinssnede over de Oostflank blijft niet beperkt tot industrieterrein, maar beslaat het gehele gebied ten oosten van Brunssum en ten noorden van Landgraaf.

Voorstel aan PS

De gebiedsaanduiding "Oostflank" uit de ontwerp-POVI vervangen door "Het gebied ten oosten van Schinveld en ten westen van Rimburg" en de tekst verduidelijken.

Voorstel:

De mogelijkheden voor windturbines in de strook langs de landsgrens ten oosten van Schinveld tot aan Rimburg, willen we graag benutten voor windenergie, maar er gelden onder meer beperkingen vanwege vliegbasis Geilenkirchen. Het betreffende gebied is om deze reden nu niet als zoekgebied benoemd. We zijn in overleg, conform afspraken in RES-verband, met de partners om te bezien of er in dit gebied toch mogelijkheden zijn voor windturbines.

Zienswijze	**Indiener**
Indiener geeft aan dat de effecten van ecologische schade, verstoring van beschermde soorten, aantasting van stilte- en natuurbeleving, en gezondheidsrisico's ten aanzien van de onderbouwing van zoeklocaties voor windturbines onvoldoende of niet worden besproken in de Milieueffectrapportage (MER).	ZW-0105-13

Standpunt GS

De zoekgebieden zijn een verbijzondering c.q. inperking van de voorkeursgebieden uit de POL2014.

De inperking is een gevolg van de ontwerpende onderzoeken, waarin de ruimte voor grootschalige opwek nader is afgewogen. De voorkeursgebieden uit de POL2014 zijn destijds onderzocht in het plan-MER. Daarbij zijn de effecten van windturbines op de omgeving reeds via een MER-systematiek beschouwd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt ook de omliggende gebieden waarin windturbines “niet worden uitgesloten” uit te sluiten	ZW-0034-2
Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen op percelen in kadaster sectie M121 Hoevenstraat, Beringe/Peel en Maas.	ZW-0217-2
Indiener geeft aan dat windturbines in de omgeving van Melick het open en natuurlijke landschap verstoren en de recreatieve waarde aantasten.	ZW-0266-7
Indiener verzoekt om geen plaatsing van windturbines in de nabijheid van burgerwoningen in het landelijke gebied van Grashoek, locatie Spiesberg 37.	ZW-0267-1
Indiener geeft aan dat windmolens in achtertuinen onwenselijk zijn.	ZW-0456-1
Indiener verzoekt om expliciet vast te leggen in het beleid dat windenergie pas als voorkeursoptie wordt overwogen wanneer andere vormen van duurzame opwekking aantoonbaar ontoereikend zijn.	ZW-0757-8
Indiener vraagt zich af of er nog meer windturbines mogelijk zijn, gezien de huidige overlast en het ontbreken van aansluiting bij het landschap.	ZW-0920-5
Indiener verzoekt om het schrappen van voorkeursgebieden voor wind op land, gezien het negatieve effect op de leefomgeving.	ZW-1020-8
Indiener maakt bezwaar tegen het aanwijzen van zoekgebieden voor windturbines op land, in het bijzonder in het gebied A73/Maaslijn (Hoogheide / Witveld), en in bosrijke gebieden zoals 'De Schadijkerbossen' en 'Broekhuizerbossen/Swolgense Heide'.	ZW-1472-1

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provinciale aanpak van zoekgebieden voor windturbines en zonneparken lijkt te leiden tot provinciale, bestuurlijke overmacht en leidt tot zorgvuldig ingerichte, gedragen transitie.	ZW-0159-17

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Bij dit nader onderzoek zullen we de gemeenten betrekken. Indien zich een concreet initiatief voordoet in een zoekgebied en wij het bevoegd gezag zijn, dan zullen we een participatietraject vormgeven waarbij tevens de omgeving betrokken wordt.

We delen de opmerking dat de energietransitie het meeste baat heeft bij gedragen maatregelen, daarbij stellend dat het algemeen belang soms kan conflicteren met het persoonlijk of lokaal belang."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat solitaire windturbines in het industrieterrein Roerstreek en landbouwgebied 'het Haldert' onwenselijk zijn.	ZW-0167-5

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Op basis van gedetailleerd onderzoek maken we op dat moment een definitieve belangenafweging en nemen wij een op de situatie toegesneden besluit dat recht doet aan de bescherming van kwetsbare functies alsmede het belang van de energievoorziening."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of het noodzakelijk is om opnieuw locaties voor windmolens te onderzoeken, gezien eerdere conclusies van de gemeente Venray.	ZW-0216-2

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Gedetailleerde lokale effecten zullen aan bod komen bij de planologische toetst als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maken we op dat moment een definitieve belangenafweging. Dit kan betekenen dat gebieden alsnog afvallen. "

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen bijkomende windturbines of zonnepanelen vanwege het risico op toegenomen geluids- en visuele hinder.	ZW-0674-4

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Wat voor windenergie geldt, geldt eveneens voor de ontwikkeling van zon-pv. Het zijn beide onderdeel van de energiemix. Daartoe behoren ook andere bronnen als biomassa, bodemwarmte, kernenergie en import. Het is van belang om ook in de toekomst over voldoende elektriciteit te beschikken en daarbij minder afhankelijk te zijn van buitenlandse toeleveranciers. "

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat hij de plaatsing van windturbines als een tijdelijke oplossing ziet, die zeer milieu-bezwarend is. Totdat de kleinere energiecentrales klaar zijn, kunnen voor de grote bulk energie andere energie-bronnen (gas, kool, kernenergie) als back-up ingezet worden.	ZW-0104-13

Indiener verzoekt om een meer evenwichtige visie te ontwikkelen op het energiebeleid voor de toekomst waarin niet enkel gekeken wordt naar instabiele vormen van energieopwek, zoals wind en zonne-energie.	ZW-0997-15
Indiener stelt voor om kernenergie als alternatief voor wind- en zonne-energie op land te overwegen.	ZW-1020-10

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We streven naar een decentraal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Om te komen tot het decentraal energiesysteem, zetten we in op een brede energiemix van lokale opwek zoals zon, wind, water en kernenergie. De centrale aanvulling vindt plaats door de import van elektriciteit (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het ook belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt met klem om de energievisie te herzien en de focus te leggen op nieuwe CO2 vrije, vraag gestuurde en weeronafhankelijke energiebronnen, zoals SMR's, om Limburg leefbaar te houden.	ZW-0997-11

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We streven naar een decentraal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Om te komen tot het decentraal energiesysteem, zetten we in op een brede energiemix van lokale opwek zoals zon, wind, water en kernenergie. De centrale aanvulling vindt plaats door de import van elektriciteit (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het ook belangrijk de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten. SMR's maken onderdeel uit van de toekomstige energiemix.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de door de provincie aangewezen gronden voor windturbines beter te benutten voordat overgegaan wordt op andere vervuilende energiebronnen, zoals SMR.	ZW-1208-5

Standpunt GS

Er is een grote vraag naar elektriciteit, die in de toekomst sterk zal groeien. We streven naar een decentraal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Om te komen tot het decentraal energiesysteem, zetten we in op een brede energiemix van lokale opwek zoals zon, wind, water en kernenergie. De centrale aanvulling vindt plaats door de import van elektriciteit (o.a. wind van zee). Wij willen de afhankelijkheid van het buitenland beperken, daarom vinden wij het ook belangrijk de

mogelijkheden voor lokale opwek te benutten. Voor de ontwikkeling van een SMR is nog veel nationaal en regionaal vervolgonderzoek nodig. Wij vinden het noodzakelijk dat een participatieproces wordt ingericht om bewoners, bedrijven, organisaties en medeoverheden mee te laten denken op het moment dat de mogelijkheden voor SMR's in de omgeving worden verkend of een procedure tot realisatie wordt gestart waarbij nut en noodzaak onderbouwd is. In de komende periode gaat provincie Limburg met het ministerie van KGG participatie verder uitwerken naar de mogelijke SMR-praktijk "

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines permanente mechanische geluiden met zich meebrengen die de stilte verstoren in de stiltegebieden in de omgeving van Melick en Roermond	ZW-0034-8
Indiener geeft aan dat de omgeving van Melick en Roermond stiltegebieden kent, waar windturbines de stilte verstoren door permanente mechanische geluiden.	ZW-0105-11
Indiener geeft aan dat windturbines geluidsoverlast veroorzaken in stiltegebieden.	ZW-0128-8 ZW-0130-8
Indiener stelt dat windturbines de stiltegebieden in de regio rond Brachterbeek negatief beïnvloeden, waardoor beleving en gezondheid verder worden aangetast.	ZW-0923-115
Indiener geeft aan dat windturbines een risico vormen voor geluidsoverlast in stiltegebieden rondom Melick en Roermond, waardoor de permanente mechanische geluiden deze stiltegebieden verstoren.	ZW-1105-6

Standpunt GS

Het plaatsen van niet gebiedseigen geluidbronnen in stiltegebied is in beginsel ongewenst. Afdeling 6.2 uit onze Omgevingsverordening stelt hiervoor regels. Windturbines buiten stiltegebieden zijn mogelijk, ook als ze van invloed zijn op de stilte binnen het stiltegebied. Stiltegebieden kennen op dit moment geen externe werking. Momenteel onderzoeken we of, en op welke manier, externe werking kan worden toegepast op activiteiten nabij stiltegebieden. Dit zal, indien van toepassing, bij toekomstige projectprocedures voor windturbines worden meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines op eigen perceel ongewenst is wegens gezondheidsrisico's en tevens strijdig is met gemeentelijke aanduiding als stiltegebied.	ZW-0545-15

Standpunt GS

Het plaatsen van niet gebiedseigen geluidbronnen in stiltegebied is in beginsel ongewenst. Afdeling 6.2 uit onze Omgevingsverordening stelt hiervoor regels. Windturbines buiten stiltegebieden zijn mogelijk, ook als ze van invloed zijn op de stilte binnen het stiltegebied. Stiltegebieden kennen op dit moment geen externe werking. Momenteel onderzoeken we of, en op welke manier, externe werking kan worden toegepast op activiteiten nabij stiltegebieden. Dit zal, indien van toepassing, bij toekomstige projectprocedures voor windturbines worden meegenomen. De zoekgebieden in de ontwerp-omgevingsvisie zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal op basis van een beperkt aantal criteria. Stiltegebieden behoorde niet tot deze criteria. Op basis van ontvangen zienswijzen, alsmede het provinciaal belang van stiltegebieden hebben we deze toegevoegd aan deze afweging wat tot aanpassingen heeft geleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ontbreken van concrete normen leidt tot willekeur en rechtsongelijkheid tussen gemeenten bij de beoordeling van plannen voor windturbines.	ZW-0233-8
Indiener geeft aan dat het ontbreken van uniforme normen leidt tot willekeur en ongelijkheid tussen gemeenten bij de afwegingen over windturbineprojecten.	ZW-0757-4
Indiener stelt dat het ontbreken van concrete afstandsnormen in de visie leidt tot belemmering van de objectieve beoordeling van planschade en gezondheidseffecten en de mogelijkheid voor omwonenden om hun rechten af te dwingen.	ZW-0860-2
Indiener geeft aan dat het ontbreken van afstandsnormen de objectieve beoordeling van planschade en gezondheidseffecten belemmert, evenals de mogelijkheid voor omwonenden om hun rechten juridisch af te dwingen.	ZW-1049-6
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete normen leidt tot inconsistentie tussen gemeenten, wat resulteert in willekeur en rechtsongelijkheid.	ZW-1049-7

Standpunt GS

Het Rijk heeft ontwerpnormen vastgesteld op basis van een uitgevoerd plan-MER en zal binnen afzienbare tijd definitieve normen voor windturbines vaststellen. Het bevoegd gezag zal normen moeten onderbouwen. Dit kan het bevoegd gezag doen op basis van algemene criteria die in Nederland worden toegepast bij hindergevende activiteiten alsmede door gebruik van specifieke kennisdocumenten. Daarmee wordt de ruimte voor willekeur beperkt.
Er is tenslotte gelegenheid om besluiten van het bevoegd gezag te laten toetsen door de rechter, wat een waarborg biedt om rechtsongelijkheid te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om aanscherping van de uitsluitingscriteria voor windturbineplaatsen, met ruimere afstandsnormen tot woningen, natuurgebieden en cultuurhistorische landschappen;	ZW-0038-3
Indiener constateert uit de viewer dat in veel gevallen slechts een geringe afstand wordt gehanteerd tussen potentiële windturbines en bestaande woningen en verzoekt derhalve een minimale afstand van 1000m aan te houden tot woonbebouwing vanwege gezondheidsrisico's, slagschaduw en lichtflikkering en gebrek aan rust en privacy voor omwonenden	ZW-0112-4
Indiener stelt dat plaatsing van windturbines en zonneparken kan leiden tot gezondheidsrisico’s en aantasting van het woongenot.	ZW-0131-7
Indiener verzoekt de regeling (POVI) pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 kilometer rondom potentiële turbineposities;	ZW-0233-11
Indiener stelt voor dat minimale afstanden tot woningen van minstens 600 meter expliciet worden gehanteerd.	ZW-0266-6
Indiener stelt dat laagfrequent geluid en bromtonen door windturbines slaapverstoring, verhoogde bloeddruk en andere gezondheidsklachten kunnen veroorzaken.	ZW-0267-3
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines in de Beegderheide en Hornerheide onwenselijk is vanwege het feit dat laagfrequent geluid en slagschaduw van windmolens kunnen leiden tot gezondheidsklachten zoals slaapproblemen, stress en concentratieklachten.	ZW-0284-6
Indiener stelt dat de gehanteerde afstanden tussen windturbines en woningen te klein zijn.	ZW-0486-1
Indiener verzoekt om maatregelen om de overlast van windturbines voor omwonenden nu en in de toekomst te beperken, in het belang van een veilige en gezonde leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties.	ZW-0498-3
Indiener stelt dat gemeenten en provincies moeten aantonen dat lokale normen goed zijn onderbouwd en voldoen aan de Europese richtlijnen.	ZW-0508-3
Indiener verzoekt, indien deze plannen doorgaan, aanvullende maatregelen te nemen om hinder te beperken, zoals grotere afstand, strengere geluidsnormen, slagschaduwbeperking en monitoring.	ZW-0508-5
Indiener stelt dat geluidsoverlast en slagschaduw van windturbines leiden tot gezondheidsschade bij mens en dier.	ZW-0515-7
Indiener stelt dat geluidsoverlast en slagschaduw van windturbines een negatieve impact hebben op de kwaliteit van de leefomgeving.	ZW-0515-8
Indiener vraagt zich af wat de impact van megawindturbines is op mens, flora en fauna, inclusief geluid en vervuiling door BPA.	ZW-0742-3
Indiener geeft aan dat het beleid omtrent windturbines geen concrete, toetsbare afstandsnormen bevat, hetgeen juridische onzekerheid schept en de uitvoerbaarheid, toetsbaarheid en handhaafbaarheid belemmert. Indiener stelt dat dit in strijd is met meerdere uitspraken van de Raad van State (o.a. ECLI:NL:RVS:2022:1207), omdat de Raad van State heeft besloten dat beleidskaders moeten voorzien zijn van concrete normen. Het ontbreken van	ZW-0757-1

de normen is volgens de indiener in strijd met het voorzorgsbeginsel en rechtzekerheidsbeginsel.	
Indiener geeft aan dat het ontbreken van een afstandsnorm de mogelijkheid tot objectieve beoordeling van gezondheidseffecten en planschade ondermijnt.	ZW-0757-3
Indiener verzoekt om geen uitvoering te geven aan windturbineprojecten voordat een onafhankelijke gezondheidstoets is uitgevoerd binnen een straal van 2.500 meter rond potentiële turbineposities.	ZW-0757-6
Indiener stelt dat het ontbreken van een concrete ondergrens leidt tot onduidelijkheid over hoe aanvaardbare hinder wordt vastgesteld.	ZW-0757-9
Indiener stelt dat het ontbreken van een concrete ondergrens leidt tot onduidelijkheid over hoe de belangen van omwonenden t.o.v. economische en duurzame doelstellingen zijn gewogen.	ZW-0757-10
Indiener stelt dat diverse onderzoeken hebben aangetoond dat hinder kan optreden tot op enkele kilometers afstand van woningen. Indiener stelt daarom voor om een minimale afstandsnorm te hanteren van 10 maal de tiphoogte (met een ondergrens van 2.500 meter). Deze norm zou dan in lijn zijn met de resultaten van de onderzoeken en bijdragen aan de leefkwaliteit en gezondheid van inwoners.	ZW-0757-12
Indiener stelt dat het ontbreken van concrete afstandsnormen in de visie leidt tot inconsistentie met hogere regelgeving.	ZW-0860-3
Indiener verzoekt de regeling niet vast te stellen zonder duidelijke, toetsbare afstandsnorm van tenminste 2.500 m tussen windturbines en bewoning.	ZW-0860-4
Indiener verzoekt de regeling pas uit te voeren na een onafhankelijke gezondheidstoets binnen een straal van 2,5 km rondom potentiële turbinelocaties.	ZW-0860-6
Indiener verzoekt een voorlopige voorziening te treffen die plaatsing van windturbines binnen 2,5 km van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-0860-7
Indiener stelt voor een afstandsnorm van ten minste 10 maal de tiphoogte van een windturbine tot aan bestaande woonbebouwing in te voeren.	ZW-1054-3
Een windturbine, die voldoet aan de stand van de techniek, heeft doorgaans een ashoogte van circa 250 m. Om visuele hinder te voorkomen, moet de afstand tot de beschermde functie drie keer de ashoogte bedragen. De vereiste beschermingsafstand van circa 750 m kan dus niet worden aangehouden, aangezien een woonfunctie (Moelscherweg 142) al op circa 300 m afstand is toegestaan. De indiener geeft daarom dat het zoekgebied "EN_Zoekgebieten_wind#240" afgewezen dient te worden.	ZW-1467-2

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot

de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven.

Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel: Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de uitsluitingscriteria voor windturbineplaatsen aan te scherpen, met ruimere afstandsnormen tot woningen, natuurgebieden en cultuurhistorische landschappen.	ZW-0043-2

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen.
In lijn met het hierboven vermelde sluiten we slechts een beperkt aantal concrete gebieden uit, omdat daar andere belangen prevaleren.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde

ontwerpnormen. Tekstvoorstel: Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windmolens in woongebieden onwenselijk zijn vanwege slagschaduw, geluidsoverlast en mogelijke gezondheidsrisico's.	ZW-0454-1

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen. Met het vaststellen van zoekgebieden wijzen wij geen gebieden aan binnen woongebieden. Als er woningen in de buurt liggen zullen we rekening houden met de eisen uit de wet- en regelgeving.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel: Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Minimale afstanden tot woningen expliciet te hanteren (minstens 600 meter).	ZW-0035-4
Indiener stelt dat potentiële windturbines te dicht bij woningen liggen, met risico op onder meer slaapverstoring, geluidsoverlast, slagschaduw, lichtflikkering en stress. Indiener verzoekt een minimale afstand van 4 x	ZW-0125-3

tiphoogte, met absolute ondergrens van 1000 meter tot woningen, aan te houden.	
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen voor windturbines in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg leidt tot juridische onzekerheid voor omwonenden.	ZW-0233-4
Indiener verzoekt om een minimale afstand van 4 x tiphoogte, met een ondergrens van 1000 meter, tussen windturbines en woningen vanwege geluidsoverlast en gezondheidsproblemen.	ZW-0256-3
Indiener verzoekt om minimaal een afstand van 4x tiphoogte (met als absolute ondergrens van 1000 meter) aan te houden tot woonbebouwing, met name vanwege gezondheidsschade.	ZW-0323-1
Indiener verzoekt om bij het plaatsen van een windturbine minimaal een afstand van 4 x tiphoogte aan te houden met als absolute ondergrens 1000 meter tot woonbebouwing, om te voorkomen dat bewoners last krijgen van geluidshinder, emissies van zeer zorgwekkende stoffen, zoals Bisfenol A, door corosie, slagschaduw en flikkering, gebrek aan rust en privacy, stress door planschade en waardeverlaging van woningen	ZW-0469-1
Indiener verzoekt om concrete afstandsnormen in de visie op te nemen ten aanzien van de situering van windturbines ten opzichte van woningen.	ZW-0860-1
Indiener verzoekt om een minimale afstand van viermaal de tiphoogte van windturbines aan te houden tot woningen om gezondheidsschade van omwonenden en overlast te minimaliseren.	ZW-0919-1
Indiener verzoekt het hanteren en openbaar maken van minimumafstanden tussen woningen en windturbines/energie-infrastructuur, conform (of strikter dan) internationale of landelijke normen.	ZW-0923-18
Indiener verzoekt om opname van een afstandsnorm voor windturbines van viermaal de tiphoogte tot woningen, boerderijen en gevoelige functies in de POVI.	ZW-1008-3
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen in de omgevingsvisie juridische onzekerheid creëert voor omwonenden en rechtsbescherming praktisch onmogelijk maakt.	ZW-1172-1

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien.
Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen. Afstandsnormen zijn

eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a. geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel:

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat er onvoldoende afstand wordt gehouden tussen windturbines en woningen indachting de gezondheidsrisico's en verzoekt om minimaal 4 x tiphoogte of 1000 meter afstand aan te houden.

Indiener
ZW-0156-2 ZW-0157-2

Standpunt GS

Voor de bescherming van mens, natuur en omgeving zal de vigerende wet- en regelgeving worden toegepast, die objectiveerbaar, controleerbaar en handhaafbaar is. De wettelijke eisen bieden rechtszekerheid aan zowel omgeving als vergunninghouder. Voor milieubelastende activiteiten bestaan in Nederland normen die bescherming bieden tegen geluid, lichthinder, gevaar etc. Deze bescherming geldt ter plaatse van gevoelige bestemmingen zoals woningen, ongeacht afstand tot de milieubelastende activiteit en omgevingsfactoren. Vergelijkbare normering zal ook worden toegepast bij windturbines. De normering voor windturbines wordt momenteel herzien. Het Rijk heeft ontwerp-normen vastgesteld. Wij verwachten dat het Rijk in 2026 deze normen definitief maakt. Deze normen zullen wij hanteren bij de beoordeling van concrete initiatieven. Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen. Afstandsnormen zijn eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a.

geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel:

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld.
Als concrete initiatieven zich voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het Hanik volledig aan te wijzen als uitsluitingsgebied voor windturbines. Inspreker geeft aan dat het gebied grotendeels een waterwingebied is en met de verwachting op toenemende drinkwaterschaarste en gebrek aan geschikte waterputten is dit geen goede plek voor grootschalige energie.	ZW-0012-1
Indiener verzoekt dringend om zoeklocaties 20 en 21 voor windturbines te schrappen uit de POVI	ZW-0034-1
Indiener geeft aan bezwaar te hebben tegen de aanwijzing van zoekgebied 20 (ten oosten van Roermond, grenzend aan Melick en natuurgebied De Breidberg) en zoekgebied 21 (nabij Rockwool, direct grenzend aan Natura 2000-gebied De Meinweg) voor de mogelijke plaatsing van windturbines	ZW-0035-1
Indiener vraagt om gebied het Hanik (Gemeente Venlo) aan te merken als uitsluitingsgebied voor grootschalige energie voorziening (Windturbines en zonneparken), op basis van landschappelijke, ecologische en woonkwaliteitsaspecten	ZW-0038-2
Indiener verzoekt om het gebied aan te merken als uitsluitingsgebied voor grootschalige energie voorziening (Windturbines en zonneparken), op basis van landschappelijke, ecologische en woonkwaliteitsaspecten.	ZW-0043-1
De indiener geeft aan dat windturbines, specifiek voor het zoekgebied A73/Maaslijn, te weten Hoogheide/Witveld de hoge landschappelijke waarde, de flora en fauna en het welzijn van de werknemers en daarmee ook de bedrijfsvoering van de boomteeltbedrijven aantast. Windturbines hebben een uitdrogend effect voor de bodem en leiden tot een zeer groot nachtvorstschade risico, wat de bedrijfsvoering verder bemoeilijkt. Indiener constateert dat er geen draagvalk is voor de windturbines. Alles overwegend verzoekt de indiener dit zoekgebied te schrappen.	ZW-0068-4
Indiener stelt voor om bij het aanwijzen van zoekgebieden voor windmolens in de omgeving van Oirlo meer rekening te houden met de activiteiten die reeds plaatsvinden.	ZW-0108-5

Indiener vindt het onacceptabel dat geen locaties zijn aangewezen of onderzocht voor de realisatie van windturbines in Landgraaf en de directe omgeving.	ZW-0109-4
De indiener stel dat de Provincie veel mogelijkheden uitsluit terwijl nog veel plekken niet zijn onderzocht (waaronder grensstreek).	ZW-0109-6
Indiener maakt bezwaar tegen het huidige ruimtelijke afwegingskader voor windturbines.	ZW-0112-1
Indiener verzoekt om het gehele gebied Hanik aan te wijzen als uitsluitingsgebied voor windturbines en onderbouwt dit met de volgende argumenten: Drinkwaterbescherming en waterkwaliteit (onaanvaardbare risico's voor strategische drinkwatervoorziening): - Ligging in grondwaterbeschermingsgebied, deels in waterwingebied, - Limburg kampt met reeds met drinkwaterschaarste; verder aantasting van schone grondwaterwinlocaties is onverantwoord - Depositie van microplastics agv erosie turbinebladen Natuurwaarden en ecologie (windturbines veroorzaken onherstelbare schade aan kwetsbare beschermde soorten en habitats, strijdig met (inter)nationale natuurwetgeving): - Grenzend aan N2000-gebieden - Gebied vervult essentiële rol als blauwe/groen verbindingszone - Midden in internationale vogeltrekroute - Verschillende vleermuizensoorten - Volgens Eurobats-richtlijnen onverenigbaar met vleermuisgebieden binnen 200m van bos, hagen, waterlopen en andere habitats Gezondheids- en leefomgevingsaspecten (de gezondheidseffecten overschrijden maatschappelijke aanvaardbare grenzen): - Woningen liggen binnen 1,5 km (geluidsoverlast en slagschaduw) - Cumulatieve grensoverschrijdende overlast agv bestaande windparken in Duitsland, Landschappelijke aantasting (windturbines tasten onomkeerbare het karakteristieke landschap aan) - Ligging in kleinschalig Maaslandschap met hoge landschappelijke waarde - Agv visuele dominantie schade voor recreatie, toerisme en leefkwaliteit - In strijd met NOVI-voorkeursvolgorde - Ladder voor duurzame verstedelijking onvoldoende onderbouwd toegepast Klimaatadaptatie en landbouw - Verstoring van microklimaten en kunnen leiden tot lokale verdroging en hitte-effecten - Staat haaks op klimaatadaptieve doelstellingen Maatschappelijk draagvlak en participatie	ZW-0114-4

- Geen draagvlak onder de bewoners van Hanik - Breed gedragen verzet Economische schade - Leidt tot substantieel waardeverlies van woningen en bedrijven - Geen compensatie economische schade	
Indiener maakt bezwaar te maken tegen de afwegingen in hoofdstuk 9 Energie van de POVI 2025, in het bijzonder het huidige ruimtelijk afwegingskader voor windturbines zoals weergegeven in de bijbehorende viewer. Indiener verzoekt: de criteria voor uitsluitingsgebieden aan te scherpen; het aantal gebieden waar windturbines kunnen worden geplaatst te beperken; de visie op de toekomstige energievoorziening te herzien.	ZW-0125-2
Indiener stelt dat het gebied het Hanik landschappelijk en ecologisch waardevol is, mede vanwege het kleinschalige agrarische karakter en de nabijheid van woonkernen. Indiener maakt bezwaar tegen het feit dat het Hanik in het ontwerp-POVI niet expliciet is uitgesloten voor plaatsing van windturbines en zonneparken en verzoekt om het gebied in de definitieve versie van het POVI 2025 als uitsluitingsgebied aan te merken.	ZW-0131-2
Indiener stelt dat de passage ""Het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Natura 2000- gebieden, het beschermingsgebied van de Einstein Telescope en het winterbed van de Maas achten wij niet geschikt en sluiten wij uit van plaatsing van windturbines."" overeenkomt met het huidige beleid, maar het niet is wat de kaarten tonen en het ook niet overeenkomt met wat er elders in de tekst staat. Indiener stelt dat verderop in dezelfde paragraaf wordt - welbeschouwd zonder deugdelijke onderbouwing - vrijwel geheel Zuid-Limburg uitgesloten. Er is daar bijvoorbeeld sprake van een ""status uitsluiting Nationaal Landschap Zuid-Limburg"" op bedrijventerreinen ""binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg""; dus met weglating van het cruciale voorafgaande woord 'beschermingsgebied'.	ZW-0160-87
Indiener verzoekt om het uitsluitingsgebied voor windturbines rondom perceel M121 uit te breiden.	ZW-0217-3
Indiener constateert dat de categorie 'windturbines niet uitgesloten' voor diverse gebieden in de gemeente Kerkrade en net over de gemeentegrens in Landgraaf opgenomen is. Onder andere in het Wormdal (deel van het Defensieterrein) en het landbouwgebied ten noorden van Eygelshoven. Verder een locatie bij abdijcomplex Rolduc in het bronnenbos, twee locaties in de Anstelvallei en GaiaZOO en rondom het zoekgebied bij BT Dentgenbach. Indiener verzoekt om deze categorie niet op te nemen in de gemeente Kerkrade, rekening houdend met de andere belangen (natuur, cultuurhistorie, landschap en nabij het stedelijk gebied).	ZW-0263-105
Indiener verzoekt om het gebied Ellerheid, zoals eerder als zoekgebied in 2015 opgenomen in de Regionale Kansenkaart Provincie Limburg, in de Provinciale Omgevingsvisie 2025 wederom te benoemen als zoekgebied voor windturbines. Indiener ziet kansen voor 'Energiegemeenschap Ell', als hier windturbines geplaatst kunnen worden.	ZW-0270-1

Indiener stelt voor om het gebied rond de Lange Vlieter, als drinkwatervoorziening beheerd door Waterschap Limburg, volledig uit te sluiten van de ontwikkeling van windmolens vanwege het belang van drinkwater voor mens en dier.	ZW-0284-3
Indiener verzoekt de kaart van het gebied rond de Vlieter, Boschmolenplas, Beegderheide en Hornerheide aan te passen door van dit gebied een "uitsluitingsgebied windturbines" te maken.	ZW-0284-7
Indiener vraagt om binnenkomende principeverzoeken voor windenergie bij woningen in zoekgebieden niet bij voorbaat af te wijzen, mede vanwege de opties molenaarswoningen en mogelijk sanering.	ZW-0291-7
Indiener stelt dat de uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windenergie de mogelijkheden voor regionale opwekking beperkt.	ZW-0314-83
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.4 wordt geconstateerd dat de realisatie van windturbines zich in de laatste jaren niet heeft doorgezet. Om de ontwikkeling weer op gang te brengen, geeft de Provincie volgens de indiener aan voornemens te zijn om uitsluitingsgebieden voor windturbines en zoekgebieden vast te leggen. In de gebieden die overblijven is ontwikkeling van windturbines volgens de indiener niet uitgesloten, maar wordt aangegeven dat de Provincie geen actieve rol bij de realisatie gaat vervullen.	ZW-0319-90
Indiener verzoekt om geen gebieden op voorhand uit te sluiten van windenergie-initiatieven in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg. Deze gebieden worden immers al beschermd door bestaande en toekomstige wet- en regelgeving. Een zorgvuldige afweging per initiatief verdient de voorkeur boven een generieke uitsluiting.	ZW-0345-1
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat bepaalde gebieden in het Nationaal landschap Zuid-Limburg zijn aangemerkt als gebieden waar windturbines niet zijn uitgesloten.	ZW-0367-7
Indiener verzoekt om geen windturbines te plaatsen in de zoekgebieden rondom Holtum-Noord, Holtum, Visserweert, Illikhoven en Baakhoven.	ZW-0392-1
Indiener wil zijn perceel laten gebruiken voor realisatie en exploitatie van een Windpark in samenwerking met gemeente Landgraaf, projectontwikkelaar Stawag en omliggende grondeigenaren. Indiener stelt dat dit haaks staat met het geplande uitsluitingsgebied voor windturbines. In paragraaf 9.5.4. is vermeld dat de provincie de mogelijkheid voor windturbines langs de oostflank graag benut ziet. Deze is echter nu niet als zoekgebied aangemerkt vanwege vliegbasis Geilenkirchen. Indiener stelt dat zijn projectgebied: 1. niet in het verlengde van de start- of landingsbaan ligt, 2. in vogelvlucht op 4,5 kilometer afstand van de vliegbasis ligt en 3. binnen deze afstand van de vliegbasis aan de Duitse zijde van de grens de afgelopen jaren reeds tientallen windturbines geplaatst.Indiener verzoekt niet aan te merken als uitsluitingsgebied voor windturbines.	ZW-0440-1
Indiener stelt dat de tekst over uitsluitingsgebieden niet overeenkomt met het kaartmateriaal, waarin vrijwel geheel Zuid-Limburg is opgenomen als uitsluitingsgebied voor windturbines. Indiener doet de oproep om het kaartmateriaal in lijn met de tekst aan te passen.	ZW-0632-3

Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines niet is uitgesloten in een gedeelte van de percelen.	ZW-0771-10
Indiener verzoekt om expliciete uitsluiting van het gebied Hanik in Lomm (Gemeente Venlo) voor grootschalige energieopwekking. Argumenten liggen in gezondheidsrisico's voor mens en dier, onvoldoende afstand tot woningen en agrarische bedrijven, de ligging in het waterwingebied en waterbeschermingsgebied en de ruimtelijke en landschappelijke aantasting.	ZW-1008-2
Indiener vraagt zich af waarom en op basis van welke afwegingen het zoekgebied voor windturbines is gewijzigd en hoe de nieuwe zoekgebieden tot stand zijn gekomen.	ZW-1049-8
Indiener stelt voor om de plaatsing van windturbines in het gebied oostelijk van Roermond, met name op het Wolfsplateau in de gemeente Roerdalen, om te zetten naar een uitsluitingsgebied.	ZW-1070-2
Indiener verzoekt om het schrappen van zoekgebieden voor windturbines in bosrijke en dorpse omgevingen zoals A73/Leunen/Oirlo/Castenray, Veulen en nabij natuurreservaat Breehei uit de verdere planvorming.	ZW-1222-1
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat enkele van zijn percelen, die direct langs de Roer liggen en onderdeel zijn van een inundatiegebied/ overstromingsgebied A, een gebiedsaanduiding “Ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten” krijgen. In deze gebieden mag immers niet in gebouwd worden.	ZW-1389-4
Indiener verzoekt om niet belemmerd te worden in het oprichten van duurzame windenergie mogelijkheden zoals turbines.	ZW-1404-9
Indiener constateert inconsistenties tussen de tekst en het kaartmateriaal, hoewel de tekst uitsluitingen noemt voor specifieke gebieden (o.a. Nationaal Landschap Zuid-Limburg en Natura 2000), loont het kaartbeeld vrijwel geheel Zuid-Limburg als uitsluitingsgebied, zonder onderbouwing.	ZW-1445-39
Indiener stelt dat uitsluiting van windenergie nabij woningen (zoekgebieden) te rigide is; mitigerende maatregelen of sanering moeten mogelijk blijven.	ZW-1503-12
Indiener geeft aan dat de zoekgebieden 20 en 21 voor windturbines in de nabijheid van natuurgebieden en woongebieden liggen, wat ongewenste invloed heeft op toekomstige ontwikkelingen.	ZW-0192-11
Indiener maakt formeel bezwaar tegen de aanleg van windturbines in het waterwingebied en Natura 2000-gebied 't Hanik, omdat deze locaties volgens de Passende beoordeling (en gemeentelijke/regionale verkenningen) ontoelaatbare ecologische, drinkwater- en gezondheidsrisico’s blijken op te leveren.	ZW-0997-1
Indiener vraagt zich af wat de afwegingen zijn voor het wijzigen van het zoekgebied voor windturbines en hoe de nieuwe zoekgebieden tot stand zijn gekomen.	ZW-1054-4
Indiener verzoekt om heroverweging en verwijdering van de zoekgebieden 20 en 21 voor windturbines in de directe omgeving van Melick en de gebieden waar de ontwikkeling van windturbines niet is uitgesloten, uit de kaarten in bijlage 2 van het Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI).	ZW-1105-1

Standpunt GS

Wij hechten belang aan de ontwikkeling van windturbines als onderdeel van een evenwichtige energiemix die bestaat uit verschillende energiebronnen en de import van energie.
Het is daarbij van belang kwetsbare functies te beschermen en te zorgen voor een onderbouwde toedeling van ruimtelijke functies. Daarom maken wij onderscheid in de volgende gebieden:

a. Uitsluitingsgebied
b. Zoekgebied
c. Beperkingengebied.

Het uitsluitingsgebied wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven windturbines. De kaart in de ontwerp-visie was niet in overeenstemming met de tekst die in het ontwerp was opgenomen. Dit is nu met elkaar in overeenstemming gebracht. Gebieden waar de ontwikkeling van windturbines wordt beperkt door wettelijke regels zijn onderdeel van het 'beperkingengebied'. Dit is een aangepaste gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Deze gebieden zijn niet langer onderdeel van het uitsluitingsgebied. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend, maar kan ook niet geheel worden uitgesloten. Gebieden waar wij op grond van ruimtelijke en landschappelijke afwegingen windturbines minder geschikt achten zijn eveneens onderdeel van het beperkingengebied. Deze vielen voorheen onder de gebiedscategorie ‘Windturbines niet uitgesloten’. Deze categorie hebben we laten vervallen. De zoekgebieden achten wij het meest passend voor windturbines. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdende met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle vigerende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze
Indiener stelt dat de uitsluiting van vrijwel geheel Zuid-Limburg voor windenergie de mogelijkheden voor regionale opwekking beperkt.

Indiener
ZW-0207-93 ZW-0238-83

Standpunt GS

Wij hechten belang aan de ontwikkeling van windturbines als onderdeel van een evenwichtige energiemix die bestaat uit verschillende energiebronnen en de import van energie. Het is daarbij van belang kwetsbare functies te beschermen en te zorgen voor een onderbouwde toedeling van ruimtelijke functies. Daarom maken wij onderscheid in de volgende gebieden:

a. Uitsluitingsgebied
b. Zoekgebied
c. Beperkingengebied.

Het uitsluitingsgebied wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven windturbines. De kaart in de ontwerp-visie was niet in overeenstemming met de tekst die in het ontwerp was opgenomen. Dit is nu met elkaar in overeenstemming gebracht. Gebieden waar de ontwikkeling van windturbines wordt beperkt door wettelijke regels zijn onderdeel van het 'beperkingengebied'. Dit is een aangepaste gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Deze gebieden zijn niet langer onderdeel van het uitsluitingsgebied. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend, maar kan ook niet geheel worden uitgesloten. Gebieden waar wij op grond van ruimtelijke en landschappelijke afwegingen windturbines minder geschikt achten zijn eveneens onderdeel van het beperkingengebied. Deze vielen voorheen onder de gebiedscategorie ‘Windturbines niet uitgesloten’. Deze categorie hebben we laten vervallen. De zoekgebieden achten wij het meest passend voor windturbines. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdende met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle vigerende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze
Indiener verzoekt om de criteria voor uitsluitingsgebieden voor windturbines aan te scherpen en het aantal gebieden waar windturbines kunnen worden geplaatst te beperken.

Indiener
ZW-0156-1 ZW-0256-1 ZW-0157-1

Standpunt GS

Wij hechten belang aan de ontwikkeling van windturbines als onderdeel van een evenwichtige energiemix die bestaat uit verschillende energiebronnen en de import van energie. Het is daarbij

van belang kwetsbare functies te beschermen en te zorgen voor een onderbouwde toedeling van ruimtelijke functies. Daarom maken wij onderscheid in de volgende gebieden:

a. Uitsluitingsgebied
b. Zoekgebied
c. Beperkingengebied.

Het uitsluitingsgebied wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven windturbines. De kaart in de ontwerp-visie was niet in overeenstemming met de tekst die in het ontwerp was opgenomen. Dit is nu met elkaar in overeenstemming gebracht. Gebieden waar de ontwikkeling van windturbines wordt beperkt door wettelijke regels zijn onderdeel van het 'beperkingengebied'. Dit is een aangepaste gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Deze gebieden zijn niet langer onderdeel van het uitsluitingsgebied. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend, maar kan ook niet geheel worden uitgesloten. Gebieden waar wij op grond van ruimtelijke en landschappelijke afwegingen windturbines minder geschikt achten zijn eveneens onderdeel van het beperkingengebied. Deze vielen voorheen onder de gebiedscategorie ‘Windturbines niet uitgesloten’. Deze categorie hebben we laten vervallen. De zoekgebieden achten wij het meest passend voor windturbines. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdende met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle vigerende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze
Indiener verzoekt om de zoeklocaties 20 en 21 voor windturbines in de omgeving van Melick en Roermond te schrappen uit de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg.

Indiener		
ZW-0105-5	ZW-0128-1	ZW-0130-1

Standpunt GS

Wij hechten belang aan de ontwikkeling van windturbines als onderdeel van een evenwichtige energiemix die bestaat uit verschillende energiebronnen en de import van energie. Het is daarbij van belang kwetsbare functies te beschermen en te zorgen voor een onderbouwde toedeling van ruimtelijke functies. Daarom maken wij onderscheid in de volgende gebieden:

a. Uitsluitingsgebied
b. Zoekgebied
c. Beperkingengebied.

Het uitsluitingsgebied wordt gevormd door de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven windturbines. De kaart in de ontwerp-visie was niet in overeenstemming met de tekst die in het ontwerp was opgenomen. Dit is nu met elkaar in overeenstemming gebracht. Gebieden waar de ontwikkeling van windturbines wordt beperkt door wettelijke regels zijn onderdeel van het 'beperkingengebied'. Dit is een aangepaste gebiedscategorie ten opzichte van het ontwerp. Deze gebieden zijn niet langer onderdeel van het uitsluitingsgebied. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend, maar kan ook niet geheel worden uitgesloten. Gebieden waar wij op grond van ruimtelijke en landschappelijke afwegingen windturbines minder geschikt achten zijn eveneens onderdeel van het beperkingengebied. Deze vielen voorheen onder de gebiedscategorie ‘Windturbines niet uitgesloten’. Deze categorie hebben we laten vervallen. De zoekgebieden achten wij het meest passend voor windturbines. Deze zoekgebieden zijn tot stand gekomen op basis van een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdende met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle vigerende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

De zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-POVI instandhouden, uitgezonderd zoekgebieden die overlappen met stiltegebieden. De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen. Het overige gebied kenmerken als beperkingengebied.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een voorlopige voorziening te treffen die plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-0233-12
Indiener roept PL op tot het opnemen van een duidelijk normeringskader in de POVI voor de ontwikkeling van nieuwe windparken, dit totdat de nieuwe landelijke normen in werking treden.	ZW-0359-1
Indiener stelt voor om een voorlopige voorziening te treffen waarbij plaatsing van windturbines binnen 2.500 meter van woningen tijdelijk wordt uitgesloten.	ZW-0757-7
Indiener geeft aan dat de regelgeving omtrent het plaatsen van windturbines ongeldig is verklaard en verzoekt om een pas op de plaats totdat nieuwe regelgeving aanwezig is.	ZW-0790-1
Indiener verzoekt om opname van een duidelijk normeringskader in de POVI voor de ontwikkeling van nieuwe windparken, inclusief maximale hoogte,	ZW-1008-1

minimale afstandsnormen tot woningen en boerderijen, geluids- en slagschaduwnormen, en natuurbeschermings- en milieunormen.	
Indiener verzoekt om opname van de door de landelijke overheid aangekondigde geluidsnormen in de POVI, met specifieke dB-limieten voor verschillende geluidscategorieën.	ZW-1008-5
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen tot woningen in de regeling juridische onzekerheid creëert voor omwonenden, en handhaving en rechtsbescherming praktisch onmogelijk maakt. Indiener geeft aan dat zonder duidelijke afstandsnormen onduidelijk blijft wanneer sprake is van 'aanvaardbare hinder' en hoe belangen van omwonenden zijn gewogen ten opzichte van economische en beleidsdoelen. Indiener verzoekt om een afstandsnorm van ten minste 10 maal de tiphoogte van een windturbine tot aan bestaande woonbebouwing, gebaseerd op beschikbare wetenschappelijke inzichten.	ZW-1049-3
Indiener verzoekt om het opnemen van concrete afstandsnormen voor windturbines om rechtsonzekerheid te voorkomen.	ZW-1054-1
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen juridische onzekerheid creëert voor omwonenden en de handhaving en rechtsbescherming bemoeilijkt.	ZW-1117-1
Indiener verzoekt om een minimale afstandsnorm van ten minste 10 maal de tiphoogte van een windturbine tot aan bestaande woonbebouwing, gebaseerd op wetenschappelijke inzichten.	ZW-1172-2

Standpunt GS

Antwoord GS: Wij verwachten in 2026 nieuwe landelijke normen en zullen deze toepassen zodra ze van kracht zijn. Wij verwachten dat dit ruim op tijd is voor toepassing in Limburg, omdat er op dit moment geen projecten in een stadium verkeren waarbij het vaststellen van normen aan de orde is. Tot die tijd volgen wij de jurisprudentie. Dit betekent dat het bevoegd gezag lokale normen kan vaststellen, deze moeten zijn voorzien van een actuele, deugdelijke, op zichzelf staande én op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivering. Als zich concrete initiatieven voordoen waarvoor wij als Provincie bevoegd gezag zijn, voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling. Wij zullen dit uitgangspunt in de POVI-tekst als verduidelijkende tekst opnemen.

Voorstel aan PS

Het verwachte jaar van vaststelling van de nieuwe landelijke normen voor windturbines achterwege laten. Tevens een passage toevoegen over het gebruik van de door het rijk gepubliceerde ontwerpnormen. Tekstvoorstel:

Projectrealisatie vraagt altijd nader onderzoek om aan te tonen dat het project voldoet aan alle wettelijke voorwaarden en (milieu)normen van dat moment. Van belang hierbij zijn de nieuwe normen voor windturbines die door het Rijk worden vastgesteld. Als concrete initiatieven zich

voordoen voordat de nieuwe normen door het Rijk zijn vastgesteld, dan vormen de ontwerp-milieunormen voor geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid, zoals deze door het Rijk in ontwerp zijn gepubliceerd, het uitgangspunt voor onze beoordeling.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft bezwaar tegen windmolens in Noord Limburg met name bij de A73, vanwege de nabijheid bij de woning en de reeds aanwezige hectares aan zonneparken langs de snelweg.	ZW-0011-3
Indiener stelt dat de geplande locaties voor windturbines te dicht bij woonbebouwing liggen, wat leidt tot risico's op geluidsoverlast, slagschaduw en gezondheidsklachten.	ZW-0034-6
Indiener stelt dat zoekgebied 20 op minder dan 600 meter ligt van de eerste woningen in Melick en dat er in diverse provincies een hogere afstandsnorm wordt gehanteerd met het oog op geluidsbelasting, slagschaduw, lichtflitsen, negatieve gezondheidseffecten en de waardevermindering van woningen.	ZW-0035-7
De indiener stelt dat nieuwe windturbines de druk gaat verergeren op het al onder druk staande geplande en goedgekeurde woninggebied.	ZW-0044-2
Indiener verzoekt geen windturbines te plaatsen in Limburg vanwege landschapsvervuiling en lager rendement.	ZW-0058-1
Indiener stelt dat er aanzienlijke klachten over geluidsoverlast en gezondheidsschade door windturbines zijn, met name door te hoge normstellingen. De indiener wijst op onderzoeken die gezondheidsrisico's aantonen, waaronder slaapstoornissen en andere klachten.	ZW-0068-2
Indiener geeft aan dat de komst van windmolens in Oirlo ongewenst is vanwege de nabijheid tot woonhuizen en geluidsoverlast.	ZW-0103-2
Indiener geeft aan dat windmolens negatieve gezondheidseffecten kunnen hebben door sonore geluiden, slagschaduw en verlichting.	ZW-0103-5
Indiener stelt dat onderzoek heeft uitgewezen dat windturbines overlast veroorzaken, ook 's nachts. Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-10
Indiener geeft aan dat de geplande locaties voor windturbines te dicht bij woonbebouwing liggen, wat leidt tot risico's op geluidsoverlast, slagschaduw en gezondheidsklachten.	ZW-0105-9
Indiener geeft aan dat windturbines het open landschap en de karakteristieke uitzichten blijvend zouden aantasten in strijd met de landschappelijke waarden van het gebied.	ZW-0105-10
Indiener stelt dat windturbines en zonneparken leiden tot verlies van landschappelijke kwaliteit en aantasting van het kleinschalige karakter van het buitengebied.	ZW-0131-6
Indiener geeft aan dat windenergieprojecten negatieve gevolgen hebben voor het milieu, natuur en menselijke gemeenschappen, en vraagt om een herziening van de energievisie.	ZW-0256-2
Indiener geeft aan dat de aanwijzing van zoekgebieden 20 (Melick) en 21 (Rockwool/Meinweg) voor windturbines ernstige ecologische risico's met zich meebrengt.	ZW-0266-1

Indiener stelt dat slagschaduw van windturbines hinderlijk is en kan leiden tot stress en concentratieproblemen.	ZW-0267-2
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines in de Beegderheide en Hornerheide onwenselijk is vanwege de landschappelijke en cultuurhistorische waarde.	ZW-0284-2
Indiener geeft aan dat turbines in de nabijheid hinder veroorzaken zoals slagschaduw en geluid, wat directe schade aan de gezondheid kan geven.	ZW-0370-2
Indiener geeft aan dat het belang van stilte en rust, zoals vermeld in het POVI, haaks staat op het aanwijzen van zoekgebieden voor windmolens in de nabijheid van woongebieden.	ZW-0392-6
Indiener stelt als omwonende van windpark Ospeldijk veel overlast te ervaren sinds de komst van de windturbines en ziet graag beperking van deze overlast, in plaats van uitbreiding.	ZW-0435-2
Indiener geeft aan dat windmolens hinderend geluid veroorzaken.	ZW-0456-3
Indiener stelt voor dat windmolens niet geplaatst worden vanwege geluidsoverlast en gezondheidsrisico's bij nabijheid.	ZW-0459-2
Indiener geeft aan dat de beoogde locatie voor windmolens te dicht bij de bebouwde kom van Oirlo is. De windmolens veroorzaken geluidsoverlast en de trillingen die van de windmolens af komen zijn ongezond.	ZW-0464-1
Indiener geeft aan dat windmolens rondom Oirlo onwenselijk zijn vanwege geluidsoverlast en horizonvervuiling.	ZW-0474-1
Indiener geeft aan dat windmolens op aangewezen locaties in de vrije ruimte onwenselijk zijn vanwege landschapsvervuiling en gezondheidsrisico's voor omwonenden en stelt voor deze ruimte zo te laten.	ZW-0475-1
Indiener geeft aan dat windmolens in Oirlo onwenselijk zijn vanwege de gezondheid van de bewoners en de aanwezigheid van veel zonnepanelen die er al liggen en stelt voor energie op een andere locatie op te wekken.	ZW-0481-1
Indiener vreest voor gezondheidsrisico’s door geluid, infrasoon geluid, slagschaduw en blootstelling aan stoffen zoals BPA.	ZW-0486-2
Indiener verzoekt om geen windmolens in en om Oirlo te plaatsen, omdat deze leiden tot geluidsoverlast.	ZW-0489-1
Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen op locaties dichtbij woningen in het buitengebied, vanwege geluidshinder en slagschaduw voor mens en dier.	ZW-0497-3
Indiener ziet dat veel toegewezen plekken voor windmolens in een buitengebied dichtbij woningen liggen en stelt dat het geluid en de slagschaduw van windmolens een aantasting zijn van het huidige buitengebied en last geven voor mens en dier.	ZW-0504-1
Indiener geeft aan dat de geplande windturbines in Grashoek een nadelige invloed hebben op het woongenot, gezondheid en eigendomswaarde.	ZW-0508-1
Indiener geeft aan dat windmolens als overlast gevend kunnen worden ervaren en schadelijk voor de natuur.	ZW-0509-1
Indiener geeft aan dat windmolens horizonvervuilers zijn.	ZW-0513-1
Indiener verzoekt om het schrappen van de zoekgebieden voor windturbines in Leunen, Oirlo, Castenray, Veulen en nabij natuurreservaat Breeheide vanwege nadelige effecten.	ZW-0515-1

Indiener verzoekt in dit landelijke gebied (omgeving Orilo) geen windmolens te plaatsen: niet nabij huizen om woongenot te behouden, maar ook niet in buitengebied in verband met landschapsvervuiling.	ZW-0583-2
Indiener geeft aan dat de bestaande windmolens aanzienlijke geluidsoverlast veroorzaken en verdere uitbreiding onwenselijk is.	ZW-0674-3
Indiener geeft aan dat de industrialisatie van het buitengebied en de natuurgebieden zorgwekkend is, door clustering van megawindturbines. Er gedegen voorzorg en onderzoek plaats te vinden.	ZW-0742-1
Indiener stelt dat de huidige windturbines voor overlast zorgen in het gebied Platveld.	ZW-0753-5
Indiener maakt zich zorgen over mogelijke plaatsing van meer windturbines nabij het vogelhabitat/Natura 2000-gebied. Er is al een turbine op 500 meter afstand die geluidshinder veroorzaakt. Verdere plaatsing sluit niet aan bij het gewenste landschapsbeeld.	ZW-0837-2
Indiener stelt dat windturbines ernstige hinder en overlast veroorzaken door geluid, slagschaduw en aantasting van de leefomgeving, en verzoekt dat hiermee rekening wordt gehouden in de POVI.	ZW-0923-113
De indiener is het niet eens met het zoekgebied voor windturbines, aangezien dit te dicht bij de uitbreiding van het dorp Ell ligt en mogelijk tot overlast kan leiden voor burgers. Het is daarbij ook gelegen tegen een natuurgebied, waar een windturbine niet past in het gebied.	ZW-0924-8
Indiener verzoekt om schrapping van zoekgebieden voor windturbines in bosrijke en dorpse omgevingen vanwege schade aan natuur, landschap, gezondheid en leefbaarheid.	ZW-0929-1
Indiener stelt dat het plaatsen van windturbines in het waterwingebied en Natura 2000-gebied ’t Hanik de Habitatrichtlijn & Natura-2000 doelen schendt en de risico's voor instandhoudingsdoelen onvoldoende zijn gemitigeerd. Daarom verzoekt indiener om een planwijziging of het kiezen van een alternatieve locaties. Argumenten die de indiener noemt zijn: Er staan huizen binnen 500 m van de windturbines, toeristische aantrekkelijkheid wordt geschaadt, er gelden ecologische richtlijnen in Natura 2000 en overlopend gebied en bescherming van vogels en vleermuizen.	ZW-0997-2
Indiener stelt dat het plaatsen van windturbines in het waterwingebied en Natura 2000-gebied ’t Hanik overenigbaar is met drinkwaterbescherming & bodem, omdat deze zone binnen een waterwingebied, grondwaterbeschermingszone en boringsvrije zone voor drinkwatervoorziening (Venloschol) ligt. Volgens de indiener kan de fundering van turbines en mogelijke vrijgave van chemische stoffen de watervoorziening vervuilen en duurzaam verstoren. Daarnaast vereist de Passende beoordeling volgens de indiener dat dit soort risico's worden uitgesloten of gecompenseerd. De plannen vormen volgens de indiener in hun huidige opzet een directe bedreiging voor drinkwaterkwaliteit en schenden provinciale en Europese drinkwater- en milieuvoorschriften.	ZW-0997-3

Indiener geeft aan dat omwonenden van windturbines in Midden- en Noord Limburg veel overlast ervaren en zich zorgen maken over de gevolgen voor hun gezondheid en leefomgeving.	ZW-1020-1
Indiener geeft aan dat de hoogte en omvang van windturbines blijvend het open landschap en de karakteristieke uitzichten rondom Melick negatief zullen aantasten en dat dit in strijd is met de landschappelijke waarden van het gebied.	ZW-1105-4
Indiener geeft aan dat de geplande windturbines in t Hanik schadelijke gevolgen hebben voor de gezondheid van mens en dier vanwege het ontbreken van wettelijke normen in Nederland met betrekking tot afstand, geluid en hoogte.	ZW-1129-2
Indiener geeft aan dat windturbines nadelige effecten hebben op mens, dier, natuur en landbouw door geluidsoverlast, slagschaduw en gezondheidsschade.	ZW-1222-2
Indiener stelt dat plaatsing van windturbines leidt tot geluidsoverlast, gezondheidsschade, slagschaduw en visuele aantasting voor omwonenden en het landschap, met nadelige gevolgen voor mens, dier, boomteeltbedrijven en recreatie in het gebied.	ZW-1472-2

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Als zich een initiatief aandient zal gebieds- en locatiespecifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de plaatsing van windturbines in de nabijheid van het bedrijf onwenselijk is vanwege schaduwwerking, geluidsoverlast en belemmering van precisielandbouwtechnieken.

Indiener		
ZW-1333-2	ZW-1030-1	ZW-1028-1

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Als zich een initiatief aandient zal gebieds- en locatiespecifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om de gezondheid van mens en dier een hogere prioriteit te geven dan het nastreven van klimaatdoelen, vanwege de geluidsoverlast van windturbines.

Indiener
ZW-0156-8 ZW-0157-8

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden, beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Als zich een initiatief aandient zal gebieds- en locatiespecifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een voorlopige voorziening die plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-1172-5

Standpunt GS

De POVI is een zelfbindend document voor de provincie waarin richting wordt gegeven aan de lange termijnstrategie. Een voorlopige voorziening wordt vanuit dit document niet afgegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de hoge installatie- en onderhoudskosten van windenergie en de impact op de totale kosten van de energieproductie.	ZW-0256-7

Standpunt GS

Deze kosten maken onderdeel van de totale businesscase voor windturbines en zijn voor rekening van de exploitant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om meer aandacht voor lokale participatie en draagvlak als voorwaarde voor plaatsing van windturbines.	ZW-0038-5

Standpunt GS

Dit aspect nemen we mee in de planologische toetsing van een concreet planvoornemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de huidige locatie van windmolens langs de A2 te handhaven als zoek-/uitbreidingsgebied met de mogelijkheid tot uitbreiding met wind, zon en energieopslag.	ZW-0270-3

Standpunt GS

Dit gebied is zoekgebied of beperkingengebied op basis van de door ons gehanteerde algemene ruimtelijke en milieutechnische uitgangspunten. De begrenzing van de gebieden is indicatief en heeft te maken met de hectometervakken die we in de analyse hebben gehanteerd.
Wij zijn van mening dat dit gebied nog steeds mogelijkheden biedt voor windturbines, waarbij in beperkingengebied nader onderzoek moet aantonen dat belemmeringen zijn weggenomen of feitelijk niet aan de orde zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het zoekgebied Wind Parkstad Zuid (Heerlen, Kerkrade, Simpelveld) op te nemen in het betreffende kaartmateriaal.	ZW-1445-43

Standpunt GS

Dit zou leiden tot een inconsequentie, waarbij een uitsluiting en een zoekgebied elkaar zouden overlappen. Het betreffende gebied is vooralsnog uitgesloten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gebieden met unieke landschappelijke kwaliteiten (waaronder Heuvelland, beekdalen, historische dorpsgezichten, open plateaus en de Maasduinen) expliciet uit te sluiten pv 'minder kansrijk' aan te merken	ZW-0112-5

Standpunt GS

Een groot aantal van de genoemde gebieden is uitgesloten van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
De indiener constateert dat een aanzienlijk deel van de eigen locatie buiten het uitsluitingsgebied voor windturbines en zonneparken valt en er binnen de locatie een zoekgebied windturbines is aangewezen. De indiener stelt dat dit met name vanuit het oogpunt van veiligheid niet wenselijk is, kan leiden tot onaanvaardbare risico's en conflicteert met bestaande veiligheidscontouren. De indiener verzoekt daarom de aanduiding 'zoekgebied windturbines' op de locatie te verwijderen en een voldoende veilige buffer rondom de locatie vast te leggen waar geen windturbines worden toegelaten. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd. Dit punt hangt samen met ZW-0198-32.

Indiener
ZW-0198-31 ZW-0198-32

Standpunt GS

Een zoekgebied is te beschouwen als een gebied waarbinnen onze zoekacties voor windturbines zich concentreren. De zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer

ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal ook de gemeentelijke visie of het vastgestelde beleid worden betrokken. Op grond van deze verdieping kan blijken dat op dit moment zoekgebieden niet tot concrete projectlocaties kunnen gaan leiden. Bijvoorbeeld door eerder verricht onderzoek hiertoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Provincie een actieve rol vervullen in zoekgebieden bij realisatie van de windturbines. Indiener stelt dat hoewel op/nabij bedrijventerrein Dentgenbach in Kerkrade als zoekgebied is opgenomen in de RES 1.0 van Zuid-Limburg, sindsdien - mede op basis van de Windvisie Kerkrade en ontwikkelingen op bedrijventerrein Dentgenbach - geconstateerd is dat het niet meer realistisch en haalbaar is om windturbines te plaatsen op het bedrijventerrein. Door Provincie Limburg en gemeente Kerkrade is volgens de indiener gezamenlijk geconcludeerd dat er geen goede inpasbaarheid van een windturbine is op het bedrijventerrein Dentgenbach gezien de economische ontwikkelingen die daar de laatste jaren hebben plaatsgevonden en nog plaatsvinden.	ZW-0263-19
Indiener verzoekt om het gebied 'Zoekgebied windturbines' te verwijderen op het bedrijventerrein Dentgenbach in Kerkrade.	ZW-0263-20
Indiener geeft aan dat hun gemeenteraad heeft besloten op basis van een ruimtelijke afweging geen planologische medewerking te verlenen een het plaatsen van windturbines op/nabij het bedrijventerrein Dentgenbach. Indiener stelt dat er geen ‘verklaring van geen bedenkingen' is afgegeven. Indiener stelt dat het bedrijf E-max heeft afgezien om de procedure voor de bouw van een windturbine op een specifiek bedrijfsperceel voort te zetten.	ZW-0263-21
Indiener constateert een conflict tussen de in de ontwerp POVI opgenomen zoekgebieden windturbines 6 en 7 op Graetheide en haar kader. Indiener vindt het niet wenselijk om windopwek te ontwikkelen op het Graetheide plateau zelf (met uitzondering van innovatieve windopwek en aan de randen). Indiener verzoekt om de zoekgebieden windopwek op het Graetheideplateau (6 en 7) te schrappen.	ZW-0302-53
Indiener verzoekt de Provincie om de gebiedsafbakening voor de Oostflank in de tekst te verduidelijken en hierbij nadrukkelijk een onderscheid te maken tussen het 'beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg' en het 'Nationaal Landschap Zuid-Limburg, en daarbij te spreken van situering op of nabij deze bedrijventerreinen''.	ZW-0319-104
Indiener constateert dat de Provincie een actieve rol vervullen in zoekgebieden bij realisatie van de windturbines. Indiener stelt dat hoewel op/nabij bedrijventerrein Dentgenbach in Kerkrade als zoekgebied is opgenomen in de RES 1.0 van Zuid-Limburg, sindsdien - mede op basis van de Windvisie Kerkrade en ontwikkelingen op bedrijventerrein Dentgenbach - geconstateerd is dat het niet meer realistisch en haalbaar is om windturbines	ZW-0319-94

te plaatsen op het bedrijventerrein. Door Provincie Limburg en gemeente Kerkrade is volgens de indiener gezamenlijk geconcludeerd dat er geen goede inpasbaarheid van een windturbine is op het bedrijventerrein Dentgenbach gezien de economische ontwikkelingen die daar de laatste jaren hebben plaatsgevonden en nog plaatsvinden.	

Standpunt GS

Een zoekgebied is te beschouwen als een gebied waarbinnen onze zoekacties voor windturbines zich concentreren. De zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal ook de gemeentelijke visie of het vastgestelde beleid worden betrokken. Op grond van deze verdieping kan blijken dat op dit moment zoekgebieden niet tot concrete projectlocaties kunnen gaan leiden. Bijvoorbeeld door eerder verricht onderzoek hiertoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de uitdaging van intermittentie en netintegratie bij windenergie, wat de stabiliteit van het net en de kosten beïnvloedt.	ZW-0256-8

Standpunt GS

Er is ruime ervaring met het inpassen van windenergie in het netwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gebieden met unieke landschappelijke kwaliteiten (o.a. het Heuvelland, de beekdalen, historische dorpsgezichten en open plateaus) uit te sluiten voor windenergieprojecten.	ZW-0323-2
Indiener verzoekt unieke landschappelijke kwaliteiten, waaronder het Heuvelland, beekdalen, historische dorpsgezichten en open plateaus, die van groot belang zijn voor recreatie, toerisme en identiteit expliciet uit te sluiten voor windenergieprojecten, en niet enkel als 'minder kansrijk' aan te merken.	ZW-0469-2

Standpunt GS

Het beschermingsgebied nationaal landschap hebben wij benoemd als uitsluitingsgebied. In overig gebied zullen we plannen toetsen aan landschappelijke kwaliteit conform ons beleid en

verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ontbreken van afstandsnormen de handhaving en rechtsbescherming tegen hinder zoals geluidsoverlast, slagschaduw en gezondheidsklachten praktisch onmogelijk maakt.	ZW-0233-7

Standpunt GS

Het opnemen van geluidnormen is in Nederland zeer gebruikelijk voor hindergevende activiteiten als b.v. verkeer en industrie. Met gestandardiseerde meet- en rekenmethodes is controle en handhaving goed uitvoerbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om kwetsbare landschappen zoals het Heuvelland, beekdalen, historische dorpsgezichten en open plateaus expliciet uit te sluiten van windenergieprojecten.

Indiener
ZW-0157-3 ZW-0156-3 ZW-0256-4

Standpunt GS

Het beschermingsgebied nationaal landschap hebben wij benoemd als uitsluitingsgebied. In overig gebied zullen we plannen toetsen aan landschappelijke kwaliteit conform ons beleid en verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In 2020/2021 waren er al heel wat bewoners tegen de komst van windmolens. Er was destijds al een soort van actiegroep.	ZW-0103-8

Standpunt GS

Het is bekend dat windturbines tegenstanders kent. Wij zullen bij concrete plannen een participatietraject starten waarbij wij de opvattingen van de omgeving zullen meenemen in de besluitvorming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied Ellerheid, zoals eerder als zoekgebied in 2015 opgenomen in de Regionale Kansenkaart Provincie Limburg, in de Provinciale Omgevingsvisie 2025 wederom te benoemen als zoekgebied voor windturbines. Indiener ziet kansen voor 'Energiegemeenschap Ell', als hier windturbines geplaatst kunnen worden.	ZW-0258-1

Standpunt GS

Het gebied behoort nu tot beperkingen gebied. Hier zijn de mogelijkheden voor windenergie beperkt of vanuit ruimtelijk- en milieutechnische gronden minder wenselijk. De ontwikkeling van energiegemeenschappen vinden wij belangrijk. Indien een gemeenschap in oprichting in dit specifieke gebied kansen ziet voorwindturbines, dan dient op basis van onderzoek aangetoond te worden dat de beperkingen weg kunnen worden genomen. Is dat het geval, dan biedt dit alsnog ruimte voor realisatie van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat windturbines op land niet noodzakelijk zijn om de klimaatdoelstellingen te behalen, zoals ook is vastgesteld door CE Delft. Er zijn voldoende alternatieven zoals wind op zee en zonne-energie	ZW-0068-1

Standpunt GS

Het rapport van CE (https://ce.nl/wp-content/uploads/2023/03/CE_Delft_220235_Nut_en_noodzaak_extra_wind_op_land_in_2030_en_2050_def.pdf) wijst uit dat er een scenario denkbaar is zonder toename van wind op land. Dit vereist evenwel een toename van zon-op-dak en extra import van stroom.
Wij zetten ook in op het gebruik van zon-op-dak en ervaren dat de voortgang hierin niet vanzelfsprekend is en bijzonder uitdagend. Er is tevens een grote en toenemende vraag naar elektriciteit. We zetten daarom in op een brede energiemix met een groot aantal vormen van opwek.
Import speelt eveneens een relevante rol in onze energiemix, maar we willen een grote afhankelijkheid van het buitenland voorkomen en daarom dienen wij de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Het verbaast indiener dat zoekgebieden voor windturbines gepland worden in de weinige bosrijke gebieden. Dit heeft een enorme negatieve impact op flora, fauna, afbreuk van een recreatieve functie en doet enorme afbreuk aan de landschappelijke kwaliteit. Verzocht wordt om de zoekgebieden van de Swolgense Heide en Schadijkerbossen te schrappen.	ZW-0068-5
Indiener stelt dat door de plaatsing van de windturbines de waardevolle functie van natuur- en wandelgebieden De Breidberg en Driestruik (intensief gebruik voor recreatie) ernstig wordt aangetast. Deze gebieden dragen aantoonbaar bij aan de mentale en fysieke gezondheid van de lokale bevolking.	ZW-0105-12

Standpunt GS

Hiervoor geldt ook dat wij een defintieve belangafweging maken op basis van gedetailleerd onderzoek als zich hier een initiatief voordoet. Daarin wegen wij ook de belangen voor natuurwaarden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in contact te treden met onafhankelijke experts ten aanzien van de effecten van de coating (Bisfenol A) op rotorwieken en het effect op landbouwgebieden en verzoekt op basis hiervan een aanpassing in het windmolenbeleid. Indiener verzoekt een MER te maken van alle projecten en af te zien van het maken van een plan-MER.	ZW-0256-11

Standpunt GS

In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om alle bedrijventerreinen in Weert de mogelijkheid te bieden voor het realiseren van windmolens, zonne-energie en energieopslag, gezien het belang voor het vestigingsklimaat en de netcongestieproblematiek.	ZW-0270-4

Standpunt GS

In algemene zin kunnen we de oproep begrijpen, maar windturbines dienen aan de eisen uit de wet te voldoen en dat betekent dat niet in alle gevallen kan worden voldaan aan deze wens. Voor zon gelden beperkingen en staat de businesscase onder druk. Indien partijen mogelijkheden zien worden ze uitgenodigd om plannen te onderbouwen en daarbij speciaal aandacht te hebben voor de ruimtelijk inpassing. Daarbij geldt de voorwaarde dat afzet van energie lokaal geborgd moet zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener snapt niet dat de Provincie nu op bedrijventerreinen in Zuid-Limburg ineens wel grote windturbines wil toestaan, ondanks de komst van de Einsteintelescoop. Indiener is tegen deze vorm van landschapsvervuiling.	ZW-1358-14

Standpunt GS

In de POVI kondigen we aan dat we zullen bezien of industrieterreinen binnen het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg ruimte kunnen gaan bieden aan windturbines. Vooralsnog houden we vast aan de uitsluiting van windturbines binnen het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Daarmee blijft dit in overeenstemming met de uitsluiting in onze vigerende verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt burgerparticipatie bij windturbines steviger te verankeren, conform het Klimaatakkoord (min. 50% lokaal eigendom).	ZW-1503-3

Standpunt GS

In de tekst van hoofdstuk 9.5.4 hebben wij het streven naar 51% lokaal eigenaarschap opgenomen. Wij zullen dit streven ook opnemen in de Omgevingsverordening voor het onderdeel windenergie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u om voldoende ruimte te geven aan gemeenten en bewoners bij het bepalen van zoekgebieden voor windturbines.	ZW-0469-4

Standpunt GS

In de voorbereiding van voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze

gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050 hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan gemeenten en bewoners bij het bepalen van zoekgebieden voor windturbines en duidelijke criteria te hanteren voor maatschappelijk draagvlak.

Indiener
ZW-0156-5 ZW-0157-5

Standpunt GS

In de voorbereiding van voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050 hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er sprake is van zeer beperkte participatie van bewoners en onvoldoende draagvlak in de lokale gemeenschap. Indiener verzoekt om meer aandacht te geven aan lokale participatie en draagvlak als voorwaarde voor plaatsing van windturbines.	ZW-0131-8
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan gemeenten en bewoners bij het bepalen van zoekgebieden voor windturbines.	ZW-0997-6

Standpunt GS

In de voorbereiding van voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050 hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.Op het moment dat gebieden nader worden verkend of uitwerkt zal een proces van omgevingsparticipatie worden vormgegeven conform de vereisten uit de Omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om een zoekgebied voor windmolens aan te wijzen ten westen van Boshoven, bijvoorbeeld in de buurt van de Maarheezerhuttendijk, vanwege de nabijheid van bedrijventerreinen en de noodzaak voor lokale energieopwek voor deze terreinen indachtig de netcongestie.	ZW-0270-2

Standpunt GS

In dit gebied zijn er verschillende beperkingen aanwezig. Daarom is dit gebied gelegen in beperkingengebied. Indien onderzoek aantoont dat beperkingen kunnen worden weggenomen, kan er mogelijk ruimte ontstaat voor windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er te veel windmolens staan in Limburg	ZW-0513-2

Standpunt GS

In Limburg wordt in verhouding tot het energieverbruik weinig hernieuwbaar opgewekt. Daarom is er voor ons noodzaak te zoeken naar locaties voor windturbines en zon-pv gezien de toenemende vraag naar elektriciteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een grotere bescherming van kwetsbare landschappen nodig is, omdat er aanwijzingen zijn dat windturbines de bodem kunnen uitdrogen, wat tot degradatie kan leiden, vooral in gebieden met onvoldoende regenval en slechte landbouwbewerking. Dit drogingseffect is volgens de indiener een zorg omdat het de structuur en vruchtbaarheid van	ZW-0469-15

de bodem kan veranderen, wat mogelijk de landbouwproductiviteit negatief kan beïnvloeden.

Standpunt GS

In Nederland staan de meeste windturbines opgesteld op landbouwgrond. Het ingebrachte punt van verdroging en degradatie herkennen wij niet. Wat wij wel duidelijk zien is dat klimaatverandering leidt tot aanzienlijke en meetbare effecten op verdroging en vernatting van landbouwgronden en gronden in het algemeen. Hierop voeren we specifiek beleid, o.a. op het gebied van waterbeheer en het ruimte bieden voor hernieuwbare opwek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In het kader van de 18e wijziging van het Regionaal Plan Düsseldorf (RPD) werd een minimale afstand van 450 m van windenergiegebieden (WEB) tot woonfuncties toegepast, die niet alleen voor Duitse woonbebouwing, maar ook voor Nederlandse woonbebouwing voor nieuwe locaties die niet vooraf waren bepaald door de windenergieplanning of de WEA (zal een typefout zijn: WEB). Geen enkel WEB ligt dichter dan 450 m bij woonfuncties in Nederland. De indiener acht deze aanpak passend, ook met het oog op de beschermingsbelangen en de alternatieve situatie. Een verkleining of verplaatsing van de bovengenoemde zoekgebieden voor windturbines om passende minimale afstanden van bijvoorbeeld 450 m (mast-pek) tot de dichtstbijzijnde woonfunctie aan Duitse zijde te handhaven, wordt daarom aanbevolen. In ieder geval dienen aan Duitse zijde ten minste dezelfde afstanden tot woonfuncties te worden aangehouden als die tot Nederlandse woonfuncties. De indiener gaat ervan uit, dat in ieder geval de afstanden van minder dan 300 meter ook volgens Nederlands recht bij de actuele nieuwe turbinegrootte bijna niet toelaatbaar zijn. Ook wanneer bekend is dat bijvoorbeeld windturbines in Nederland direct aan de grens bij Emmerich qua afstand dicht bij de woonbestemmingen in Duitsland staan en hier zelfs onder 300 meter (mastlocatie).	ZW-1500-7

Standpunt GS

Indien woningen gelegen zijn buiten de provinciegrens zullen we daar bij de definitieve toetsing van gebieden terdege aandacht aan besteden.
Dit kan betekenen dat zoekgebieden bij de uitwerking minder geschikt blijken dan op basis van de huidige gemaakte ruimtelijke analyse.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat het zoekgebied tussen Berkelaar en Sint-Joost een onaanvaardbare cumulatieve geluidsbelasting kent en de afstand tot woningen gering is. Verzocht wordt om het zoekgebied te schrappen.	ZW-0157-16

Standpunt GS

Indien zich een concreet initiatief voordoet zal cumulatie met ander bronnen van geluid worden meegenomen bij de beoordeling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windturbines (boven op de reeds bestaande overlast rond de uitbreiding van de A2) leiden tot geluidsoverlast, slaapverstoring, laagfrequent geluid, infrasoon geluid, emissie van zorgwekkende stoffen door erosie, slagschaduw, flikkering, gebrek aan rust en privacy, en stress als gevolg van procedures bij omwonenden.	ZW-0392-4
Indiener stelt dat windturbines in combinatie met de bestaande geluids- en milieubelasting leiden tot een onevenredige aantasting van leefbaarheid en gezondheid in Brachterbeek.	ZW-0923-114

Standpunt GS

Indien zich een initiatief voordoet zal bij de belangenafweging rekening worden gehouden met de cumulatie van effecten in het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener meldt dat Limburg volgens de KNMI de meest windluwe provincie van Nederland is. Wind op Zee is om diverse redenen efficiënter. Verzocht wordt om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen.	ZW-0156-12

Standpunt GS

Limburg behoort tot de Provincie met gemiddeld lagere windsnelheden.

Dat brengt minder op dan op locaties aan de kust, maar daarmee is het nog steeds een bron die aanzienlijke opbrengsten heeft. Limburg onderscheidt zich niet van b.v. Duitsland waar vele turbines in het binnenland staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener constateert dat in het ontwerp ‘provinciale omgevingsvisie’ de termen financiële participatie en lokaal eigendom niet meer expliciet worden genoemd. Indiener verzoekt te verduidelijken wat onder ‘lokaal eigenaarschap’ wordt verstaan, mede in het licht van de nog geldende provinciale omgevingsverordening die wel spreekt van financiële participatie en lokaal eigendom.	ZW-0291-1

Standpunt GS

Lokaal eigenaarschap is in verschillende energiehoofdstukken van de POVI benoemd. We staan onverminderd achter het principe om lokaal eigenaarschap vorm te geven waarbij we ons willen gaan richten op de vorming van energiegemeenschappen. Daarvoor richten wij een energiedienstenmaatschappij (PEM) op die de vorming hiervan gaat ondersteunen. Dat tekent het belang dat wij hieraan hechten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener spreekt waardering uit voor de voorgenomen actieve rol van de Provincie rondom windenergie, maar vindt wel dat dient dit te gebeuren op basis van de afspraken die gezamenlijk gemaakt zijn op Zuid-Limburgs niveau.	ZW-0319-41

Standpunt GS

Met de actieve rol willen we het belang dat we hechten aan de ontwikkeling van windenergie onderstrepen. Wij zien bij voorkeur een situatie ontstaan waar Provincie en gemeenten eendrachtig optrekken bij de ontwikkeling van windenergie. Het kan voorkomen dat we bevoegd gezag zijn. Wij hebben dan een eigenstandig besluit te nemen over initiatieven die zich voordoen. Ook dan streven wij naar maximale afstemming met de betrokken gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Momenteel bevinden zich de gebieden, die zich in of aan bosgebieden van een betreffende grensoverschrijdende open ruimte strook bevinden, zich op slechts ongeveer 70 meter van Duitse woongebouwen. Zelfs als de gebieden westwaarts over de grens worden verplaatst, bedraagt de afstand slechts 90 meter. Ten minste voor windturbinelocaties op zo een korte afstand van minder dan 100 meter zijn aanzienlijke hinder voor omwonenden en aanzienlijke milieueffecten te verwachten, waarschijnlijk ook in de zin van het EU-recht (SUP-richtlinie). De indiener benadrukt daarom dringend, dat in het geval van een verplaatsing verder westwaarts,	ZW-1500-5

naar Nederlands grondgebied, ook de afstanden tot woonbestemmingen in Duitsland passend te vergroten.	
Indiener stelt dat de plaatsing van windturbines de waardevolle recreatiefunctie van de natuurgebieden De Breidberg en Driestruik aantast terwijl deze gebieden aantoonbaar bijdragen aan de mentale en fysieke gezondheid van de bewoners	ZW-0034-10
Indiener verzoekt het aantal gebieden waar windturbines kunnen worden geplaatst te beperken	ZW-0112-3
Indiener vraagt zich af of er nog meer windturbines mogelijk zijn door de omgevingsvisie.	ZW-0753-4
Indiener vindt dat windmolens in glastuinbouwgebieden alleen passend zijn als er goed overleg plaatsvindt, vanwege het risico op opbrengstverlies door schaduwwerking.	ZW-0224-157

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan maken wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken en wettelijke eisen in acht worden genomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om de zoektocht naar locaties voor windturbines te richten op gebieden met minder impact volgens het principe 'de juiste op de juiste plek'.

Indiener	
ZW-0515-6	ZW-0929-3

Standpunt GS

Met het vaststellen van zoekgebieden maken we keuzes op basis van ruimtelijke en milieutechnische gronden. Wij willen hiermee juist bereiken dat de juiste dingen op de juist plek plaatsvinden. Wij realiseren ons dat onze keuze niet door eenieder wordt gedeeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om aan te sluiten bij het landelijk streven naar 50% lokaal eigendom, conform het Klimaatakkoord en het betreffende amendement in de Energiewet. Tevens ondersteunt indiener het streven naar 51% financiële participatie, aanvullend op afspraken over eigendom.	ZW-0291-2

Standpunt GS

Met ons streven naar de vorming van energiegemeenschappen geven wij blijk van het belang dat we hechten aan lokaal eigenaarschap. Daarbij is ons streven om te komen tot volledig lokaal eigendom.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het handhaven en versterken van het karakteristieke Limburgse landschap op gespannen voet staat met de andere provinciale opgaven, met name uitbreiding bedrijventerreinen & woningbouwopgave en ondersteunt daarom een gedifferentieerde zonering van het landelijk gebied, waarbij wordt gevraagd hoe deze praktisch uitpakt.	ZW-0291-6

Standpunt GS

Met voorliggende Omgevingsvisie hebben we gepoogd een balans en samenhang te creëren in het beschermen en verbeteren van bestaande kwaliteiten en ook mogelijkheden te bieden voor de maatschappelijk opgaven die we ruimtelijke willen faciliteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener wijst op problemen met netcongestie, wat de energie-infrastructuur overbelast. Daarnaast staat de rentabiliteit van windturbines onder druk, wat vragen oproept over het verdienmodel.	ZW-0068-3

Standpunt GS

Netcongestie ontstaat door de grote vraag naar elektriciteit. Er is een tekort aan transportcapaciteit, waardoor nieuwbouw niet kan worden aangesloten en bedrijven in de problemen komen. Tegelijkertijd kunnen ook windturbines en zonnepanelen de stroom niet leveren aan het net. Uitbreiding van het netwerk is dus nodig om vragers van stroom te kunnen voorzien. Deze stroom zal wel moeten worden opgewekt, anders heeft verzwaring nog geen zin. Vooralsnog is er nog voldoende belangstelling uit de markt voor het realiseren van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de tekst foutief wordt verwezen naar de status 'uitsluiting Nationaal Landschap Zuid-Limburg', in plaats van het 'beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg'.	ZW-1199-25

Indiener verzoekt de Provincie om het kaartmateriaal zodanig te corrigeren dat enkel het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg als uitsluitingsgebied windturbines wordt weergegeven.	ZW-1445-41

Standpunt GS

Onze POVI-tekst blijkt niet consequent in het benoemen van het uitsluitingsgebied. Wij bedoelen nadrukkelijk het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg als uitsluitingsgebied. Dit is in overeenstemming met de kaart uit de vigerende verordening. Wij passen de tekst aan, waarbij nog uitsluitend verwezen wordt naar het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg , inclusief de daarin liggende kernen.

Voorstel aan PS

De uitsluitingsgebieden in overeenstemming brengen met hetgeen is opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening en de POVI-tekst hiermee in overstemming brengen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt, gelet op voorgaande opmerkingen over windenergie om voor Kerkrade de gebiedsaanduiding “uitsluitingsgebied windturbines” op te nemen.	ZW-0263-106

Standpunt GS

Onze uitsluitingsgebieden zijn beperkt tot een concreet aantal gebieden, dit zijn het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, de Natura-2000 gebieden, de Maas en het beschermingsgebied Einsteintelescoop. Het past niet binnen onze systematiek daar andere gebieden aan toe te voegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de gebieden ‘ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten’ te verwijderen binnen de gemeente Kerkrade. De aangewezen locaties zijn volgens de indiener relatief klein qua omvang en niet realistisch rekening houdend met andere belangen zoals natuur, cultuurhistorie, landschap en nabijheid van het stedelijk gebied. Voor een nadere toelichting per gebied verwijst indiener naar bijlage 1. Indiener stelt dat in een bijgevoegde kaartuitsnede goed is te zien waarom de zoekgebieden voor wind niet in evenwicht zijn met natuur, landschap en cultuurhistorie. De zoekgebieden vallen in en rondom het bedrijventerrein Dentgenbach en de natuurgebieden Wormdal, Anstelvallei, Peschbeemden, Vrouwezijp (bij Rolduc) en Strijthagerbeekdal (gemeente Landgraaf).	ZW-0263-22

Standpunt GS

Onze uitsluitingsgebieden zijn beperkt tot een concreet aantal gebieden, dit zijn het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, de Natura-2000 gebieden, de Maas en

het beschermingsgebied Einsteintelescoop. Het past niet binnen onze systematiek daar andere gebieden aan toe te voegen. De in de zienswijze genoemde gebieden vallen nu onder beperkingen gebied. Hiermee maken we duidelijk dat er beperkingen zijn die het plaatsen van windturbnines zullen bemoeilijken of onmogelijk maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied bij NedCar door de aanwezigheid van een vliegroute, ecologische waarden, geluidsbelasting en afstand tot woningen niet haalbaar is en verzoekt om deze te schrappen. Daarbij is er vanuit de gemeente Sittard-Geleen hiervoor geen draagvlak.	ZW-0156-14

Standpunt GS

Ook hiervoor geldt dat wij dit gebied vooralsnog handhaven in afwachting van nader onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied bij Koningsbosch uit te sluiten als zoekgebied voor windturbines, omdat dit gebied reeds overlast ervaart van het bestaande windpark, het als kraamkamer fungeert voor de ingekorven vleermuis en het de hoogste populatie kieviten kent.	ZW-0323-13

Standpunt GS

Ook voor dit gebied geldt dat we op basis van aanvullend onderzoek de geschiktheid nader bepalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines biologische gevolgen hebben voor mens, dier en plant. Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-15

Standpunt GS

Regelgeving borgt dat effecten afdoende worden voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt de Provincie om de zoekgebieden voor windenergie te herzien op basis van de eerder in RES 1.0 vastgestelde gebieden.

Indiener
ZW-1445-40 ZW-0319-99

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er op basis van nieuwe ontwikkelingen en onderzoek andere beleidskeuze wenselijk of onontkoombaar. Het gemeenschappelijke doel rond de energietransitei is onveranderd, maar ook uitdagender geworden. Wij blijven met de regio graag werken aan deze doelen en concrete projecten. Daar waar deze niet langer haalbaar blijken zijn we bereid de alternatieven te onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de zoekgebieden voor wind- en zonne-energie in de Provinciale Omgevingsvisie af te stemmen op de eerder in het RES-verband vastgestelde zoekgebieden, en gezamenlijk te werken aan breed gedragen kaarten.	ZW-0632-1

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er op basis van nieuwe ontwikkelingen en onderzoek andere beleidskeuze wenselijk of onontkoombaar. Het gemeenschappelijke doel rond de energietransitie is onveranderd, maar ook uitdagender geworden. Wij blijven met de regio graag werken aan deze doelen en concrete projecten. Daar waar deze niet langer haalbaar blijken, zijn we bereid de alternatieven te onderzoek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om omliggende gebieden waarin windturbines niet worden uitgesloten, uit te sluiten van deze mogelijkheid.	ZW-0105-6

Standpunt GS

Uitsluitingen beperken wij tot de bovenvermelde gebieden. Binnen beperkingengebied zijn de mogelijkheden beperkt of in het geheel niet mogelijk. Daarmee beogen wij voldoende onderscheid in de kansrijkheid voor windturbines te hebben aangebracht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een eerlijke verdeling van de lasten en lusten van windturbineontwikkeling tussen Midden, Noord, en Zuid Limburg, waarbij beschermde gebieden gelijk worden behandeld.	ZW-0192-16

Standpunt GS

Uw constarering dat er meer zoekgebieden voor zon- en wind gelegen zijn in Noord- en Midden-Limburg ten opzichte van Zuid-Limburg klopt. De gebiedskenmerken van deze regio's verschillen, waardoor de uitkomst van onze eerste planologische afweging andere uitkomsten laat zien.

U refereert aan de N-2000 gebieden in Noord- en Midden Limburg. Die zijn expliciet uitgesloten voor de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van het stroomnet voor windmolens negatieve gevolgen heeft voor de natuur en leidt tot verlies van veel vierkante meters.	ZW-0456-7

Standpunt GS

Verzwaring van het stroomnet is nodig voor zowel de afname als de afzet van elektriciteit. De extra impact door windturbines is beperkt, doordat de aansluiting van windturbines op het netwerk gebeurt via ondergrondse kabels.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het specifieke gebied in de Roerstreek te verwijderen uit het POVI als mogelijk windturbinegebied.	ZW-0167-6

Standpunt GS

Voor nu maken we keuze de genoemde gebieden als zoekgebied te behouden.
De betreffende zoekgebieden zijn gelegen op of nabij een groot bedrijventerrein, dat wij bij uitstek geschikt achten voor de opwek van windenergie. Het biedt ook de mogelijkheid opwek en afname aan elkaar te koppelen wat positief is om congestie tegen te gaan. Wij ondersteunen de ontwikkeling van energy-hubs. Daarbij kan de invoeding van windtenergie een wezenlijke rol vervullen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt deze zoekgebieden in Sittard-Geleen uit te sluiten.	ZW-0486-30
Indiener verzoekt deze zoekgebieden in Echt-Susteren uit te sluiten.	ZW-0486-32
Indiener verzoekt deze zoekgebieden in Nederweert en Weert uit te sluiten.	ZW-0486-34

Standpunt GS

Vooralsnog houden we vast aan de gemaakte keuzes. We verwijzen ook naar onze reacties op uw andere zienswijzen die in het algemeen gelden voor zoekgebieden die u wenst uit te sluiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de aanduiding windmolengebied voor Peel en Maas in te trekken en deze op minder dichtbevolkt gebied te leggen.	ZW-0370-4

Standpunt GS

Vooralsnog houden we vast aan de keuze om dit gebied als zoekgebied te benoemen. Op basis van nader onderzoek zullen we een definitieve belangenafweging maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in 2020/2021 verrichtte onderzoeken al hebben uitgewezen dat de plaatsing van windmolens in Oirlo niet rendabel zijn.	ZW-0103-3

Standpunt GS

Vooralsnog is windenergie in Limburg voor commerciele partijen interessant genoeg om te komen met aanvragen voor realisatie. De gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Financiele opbrengsten zijn daarin niet meegenomen, omdat deze van veel factoren afhankelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat met het uitsluiten of marginaliseren van bepaalde regio's - zoals Landgraaf- enerzijds de rechtvaardige spreiding van de energieopgave ondermijnt en anderzijds lokale initiatieven die juist willen bijdragen aan de energietransitie frustreert.	ZW-0109-8

Indiener verzoekt om paragraaf 9.6 aan te passen door expliciet te voorzien in de mogelijkheid om aanvullende locaties voor windturbines aan te wijzen in Zuid-Limburg en Landgraaf in het bijzonder	ZW-0109-10

Standpunt GS

We gaan er van uit dat met bovenstaande toelichting aan dit zienswijzepunt tegemoet is gekomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de ontwerp-omgevingsvisie is afgeweken van de eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwek. Gedurende de afgelopen jaren zijn reeds meerdere zoekgebieden voor grootschalige opwek in de regio aangewezen en vastgelegd in de RES Zuid-Limburg. Om de ontwikkeling van windturbines weer op gang te brengen, geeft de Provincie aan voornemens te zijn om uitsluitingsgebieden voor windturbines en zoekgebieden vast te leggen. In de gebieden die overblijven is ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten, maar wordt aangegeven dat de Provincie geen actieve rol bij de realisatie gaat vervullen. Om de brede schaalsprong naar grensoverstijgende, circulaire, kenniseconomie, zoals beschreven in de Agenda Zuid-Limburg, kracht bij te zetten en invulling te kunnen geven aan de woningbouwopgave is een snelle uitbreiding van het energienet alsmede verduurzaming echter cruciaal.	ZW-0319-40

Standpunt GS

We streven naar een decentaal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Binnen dit decentraal energiesysteem sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Wel dient dit ruimtelijke verantwoord ingepast te kunnen worden. Door de gebiedskenmerken van Zuid-Limburg is dat complex. Met voorliggende omgevingsvisie hebben we gepoogd om in eerste aanleg aan te geven waar wel kansen liggen om daarmee vroegtijdig richting te geven juist om de energietransistie daarmee ten dienste te zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines leiden tot waardevermindering van onroerend goed. Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-17

Standpunt GS

We zetten ons in om de impact op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de

leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Onder meer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffene schade verhalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windturbines leiden tot verlies van rust en uitzicht en een visuele en auditieve inbreuk vormen op het open landschap.	ZW-0267-4
Indiener waarschuwt voor een te rigide toepassing van het begrip ‘landschapskwaliteit’, omdat dit de ontwikkeling van het gehele energiesysteem kan belemmeren en daarmee ook andere ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid in gevaar kan brengen.	ZW-0291-12

Standpunt GS

We zijn ons bewust van de spanning tussen ruimtelijke opgaves en ruimtelijke kwaliteit. Door het maken van een goede analyse van de huidge landschappelijke kwaliteit en daarmee rekening te houden bij het ontwerp van een nieuwe ontwikkeling, denken wij dat er in de praktijk voldoende mogelijkheden liggen voor deze nieuwe ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windenergie een negatieve impact kan hebben op lokale economieën en toerisme, ondanks tijdelijke werkgelegenheid bij de bouw.	ZW-0256-9

Standpunt GS

We zijn zoals gesteld bekend met het feit dat windturbines effect hebben op de omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het opnemen van duidelijke, toetsbare afstandsnorm van ten minste 2,5 kilometer tussen windturbines en bewoning.	ZW-0233-5
Indiener geeft aan dat het ontbreken van concrete afstandsnormen het waarborgen van leefkwaliteit, gezondheid en rechtsbescherming van omwonenden bemoeilijkt.	ZW-0233-6
Indiener verzoekt om een voorlopige voorziening die plaatsing van windturbines binnen 2,5 kilometer van bewoning tijdelijk uitsluit, in afwachting van herziening en juridische toetsing.	ZW-1049-5

Standpunt GS

Wij achten het opnemen normen tegen geluidhinder, slagschaduw en veiligheid afdoende voor het borgen van leefkwaliteit. Daarbij volgen wij de natiionale regelreving en jurisprudentie. Als de rijksoverheid afstandsnormen vastlegt, dan zullen wij die hanteren bij de toetsing van plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de agrarische sector en recreatie, als pijlers van de lokale economie, worden bedreigd door de komst van windturbines aangezien door vermindering van de aantrekkelijkheid van het gebied, de belemmering van de leefbaarheid (slagschaduw en geluid) en waardevermindering van woningen.	ZW-0267-7

Standpunt GS

Wij achten de combinatie van windturbines en agrarisch gebruik zeer goed mogelijk, getuige ook de vele voorbeelden hiervan en het feit dat ook agrariërs de initiatiefnemers zijn.
Voor eventueel optredende waardevermindering kan worden teruggevallen op de nadeelcompensatie uit de omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen in Limburg vanwege onvoldoende wind.	ZW-0103-4

Standpunt GS

Wij achten dit geen houdbaar argument. We verwijzen naar de vele windturbines o.a. in Duitsland die daar stroom produceren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat indien de mogelijkheden voor windturbines in de Oostflank geen betrekking hebben op de bredere (noord)oostelijke flank van Parkstad, daarmee de voormalige stortplaats Abdissenbosch volledig wordt uitgesloten als potentiële locatie, terwijl dit een belangrijk - mogelijk zelfs essentieel - onderdeel was van het door de Stuurgroep RES Zuid-Limburg benoemde 'majeure project'.	ZW-0160-89

Standpunt GS

Wij beogen met de passage over de Oostflank het gebied te duiden aan de oostzijde van Brunssum en noordzijde van Landgraaf. Hierbij sluiten we aan bij bestuurlijke afspraken in RES-verband om met de betrokken gemeenten de mogelijkheden voor windturbines in dit gebied te onderzoeken. We zullen de tekst hierop aanpassen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een te rigide invulling van landschapskwaliteit risico's oplevert: ook andere ontwikkelingen kunnen hierdoor worden geblokkeerd.	ZW-1503-14

Standpunt GS

Wij beogen een evenwichtige afweging te maken van de verschillende belangen en bieden daarbinnen ruimte voor de ontwikkeling van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de gezondheid van mens en dier een hogere prioriteit toe te kennen dan het nastreven van een (achterhaald) klimaatdoel.	ZW-0256-12

Standpunt GS

Wij beoordelen windturbines op gelijke wijze als b.v. nieuwe industrie. Daarbij wegen wij de belangen voor mens en natuur alsmede het belang voor economische ontwikkeling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om criteria voor uitsluitingsgebieden aan te scherpen	ZW-0112-2

Standpunt GS

Wij beperken uitsluitingsgebieden tot de buitenste begrenzing van het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, alsmede de Natura 2000-gebieden en het winterbed van de Maas. Daarnaast kent de Einstein Telescope ook een beschermingsgebied waarbinnen windturbines niet zijn toegestaan. In deze gebieden prevaleren andere belangen boven de plaatsing van windturbines.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de aanduiding van bedrijventerreinen als zoekgebied voor windturbines en verzoekt om deze uit de kaart te filteren en in de tekst van § 9.5.4 te verwijderen dat bedrijventerreinen voorkeursgebied zijn.	ZW-0272-5

Standpunt GS

Wij blijven bedrijventerreinen onder voorwaarden benoemen als zoekgebied. Een zoekgebied betekent niet automatische dat windturbines kunnen of mogen worden geplaatst. Nader onderzoek moet de haalbaarheid aantonen. Daarbij zullen we de wettelijke regels in acht nemen. We verwijzen naar Greenport Venlo waar de combinatie van windturbines en bedrijventerrein succesvol is gecombineerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat ten aanzien van windenergie het ontwerp POVI enorm veschilt van het huidige beleid van gemeente Landgraaf	ZW-0109-5

Standpunt GS

Wij geven gevolg aan de gemaakte bestuurlijke afspraak en proberen de ogenschijnlijke verschillen met het beleid van de gemeente Landgraaf weg te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de artikelen 10.2, 11, 21 en 22.1 van de Grondwet die gaan over eerbiedigen persoonlijke levenssfeer, onaantastbaarheid van het lichaam, bewoonbaarheid, leefmilieu en volksgezondheid.	ZW-0104-16

Standpunt GS

Wij handelen concform wet- en regelgeving, waaronder de grondwet en nemen de belangen van belanghebbenden mee in onze afweging als het komt tot een concreet project. Voor nu gaat het om een gebiedsindeling waar wij op grond een eerste planologische afweging op provinciale schaal rekening houdend met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria wel of juist niet ruimte zien voor windturbines. Het aanduiden van deze gebieden in voorliggende Omgevingsvisie heeft geen directe (juridische) gevolgen voor betrokkenen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het dorpse karakter wordt aangetast door de plaatsing van windmolens.	ZW-0456-5
Indiener geeft aan dat windmolens leiden tot landschapsvervuiling.	ZW-0459-3
Indiener geeft aan dat windturbines leiden tot afbraak van landschappelijke kwaliteit en horizonvervuiling.	ZW-0515-3
Indiener geeft aan dat de horizonten onomkeerbaar ernstig verstoord worden door megawindturbines.	ZW-0742-4

Standpunt GS

Wij hebben aandacht voor dit aspect, maar kunnen niet voorkomen dat windturbines een aanzienlijke visuele impact hebben.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het 's nachts nooit meer stil is door de aanwezigheid van megawindturbines.	ZW-0742-5

Standpunt GS

Wij hebben aandacht voor dit aspect, maar kunnen niet voorkomen dat windturbines impact hebben op de leefomgevingskwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in contact te treden met onafhankelijke experts die geen belangen hebben in de wind-, energie- of consultancy sector en op basis daarvan uw windmolenbeleid te herzien en de vergunningen hierop in te richten.	ZW-0469-6

Standpunt GS

Wij hebben als provincie meerdere belangen te behartigen en hebben voor de verschillende vakgebieden die daarmee samenhangen expertise in huis om daarover te adviseren. Daar waar die ontbreekt laten wij ons door externe partijen of instituten adviseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt recht te hebben op een veilige en gezonde leefomgeving en meent dat windturbines niet in dit plaatje passen	ZW-0435-3

Standpunt GS

Wij hebben begrip voor uw oproep en willen daar zoveel mogelijk aan tegemoet komen. Het belang van energieopwekking willen wij echter ook dienen. Dat is niet altijd en geheel te verenigen met elkaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windmolens niet duurzaam zijn gezien de levensduur en geeft de voorkeur aan een kerncentrale.	ZW-0509-4

Standpunt GS

Wij hebben een andere mening over de bijdrage die windturbines leveren aan de energievoorziening. Windturbines maken onderdeel uit van een brede energiemix waarin vele opties bijdragen aan de opwekking van energie. Wij beschouwen kernenergie als een toekomstige optie. Wij willen een te grote afhankelijkheid van het buitenland voorkomen en daarom willen wij de mogelijkheden voor lokale opwek te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Limburg ongunstig is voor windenergie vanwege windluwte en lage vollast-uren.	ZW-0486-25

Standpunt GS

Wij hebben onze gebiedsanalyse gemaakt op basis van ruimtelijke en milieutechnische criteria. Windsnelheid maakt daarvan geen ondereel uit. Het is aan een iniatiefnemer om te bepalen of een project rendabel genoeg is. Vooralsnog is er geen aanleiding veronderstellen dat Limburg ongeschikt is voor windturbines. Wij verwijzen ook naar Duitsland waar zeer veel turbines in bedrijf zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de provincie, zoals benoemt als ambitie in 2.2.6, beter af te wegen om te voorkomen dat we in een landschap moeten gaan leven waar overal ronddraaiende windturbines te zien zijn en gevolgen kunnen hebben voor het welzijn en gezondheid van mens en dier.	ZW-0469-5

Standpunt GS

Wij hebben oog voor meerdere maatschappelijke belangen. Deze kunnen conflicteren. We maken daarom ook ruimtelijk keuzes, waarbij niet overal alles kan, om daarmee prioriteiten te kunnen stellen in ontwikkelingen die we ergens willen of juist niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat aanvullende locaties voor windturbines in Zuid-Limburg, en Landgraaf in het bijzonder, worden opgenomen.	ZW-1503-2

Standpunt GS

Wij hechten een groot belang aan het (beschermingsgebied) Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Wij streven er reeds jaren naar de kernwaarden die het vertegenwoordigd te borgen in onze verordening. Het plaatsen van windturbines is niet in overeenstemming met dit belang en daarom is er minder ruimte voor windturbines in deze regio. Tevens zijn er andere beperkingen van toepassing met een aanmerkelijk effect op de mogelijkheden voor windturbines zoals vliegverkeer, geluidgevoelige bestemmingen en het beschermingsgebied van de Einsteintelescoop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er een grotere bescherming van kwetsbare landschappen nodig is, omdat volgens een rapport van de Europese Commissie, dat het bredere probleem van bodemdegradatie in Europa aan de kaak stelt, mechanische trillingen van de bouw van windturbines, kan leiden tot land(bouw)-erosie. Dit type erosie kan de aangetaste (akker)gronden volgens de indiener significant beïnvloeden.	ZW-0469-17

Standpunt GS

Wij houden ons aan de regels die de wetgeving hierover stelt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wanneer er geen rekening gehouden wordt met de mogelijke gezondheidsschade die toegebracht kan worden door de plaatsing van windturbines, de provincie aansprakelijk gesteld kan worden voor aantoonbare, opgelopen gezondheidsschade.	ZW-0469-14

Standpunt GS

Wij houden rekening met gezondheidsaspecten en wij zullen bij besluitvorming over concrete projecten hieraan nadrukkelijk aandacht geven. Wij zijn in afwachting van nieuwe windturbinenormering van rijk en zullen deze toepassen als hierover besloten is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de zoekgebieden voor windenergie te herzien in overeenstemming met de zoekgebieden in de ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente Landgraaf.	ZW-1199-26
Indiener verzoekt de Provincie om in overleg te treden met de gemeente Landgraaf over de zoekgebieden en het kaartmateriaal, en deze - waar nodig - in lijn te brengen met de ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente.	ZW-1199-28

Standpunt GS

Wij houden vast aan de gekozen ruimtelijke systematiek voor het bepalen van zoekgebieden. Wij geven uitvoering aan de bestuurlijke afspraak om met de gemeente de mogelijkheden voor windturbines aan de noordzijde van de gemeente te verkennen en te bezien of de beperkingen ten aanzien van vliegbasis Geilenkirchen kunnen worden ondervangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen windmolens in de omgeving van Oirlo te plaatsen, omdat dit in strijd zou zijn met een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en het evenredigheidsbeginsel.	ZW-0108-6

Standpunt GS

Wij komen in deze fase van besluitvorming tot een ander oordeel over de toedeling van functies. Het kan evenwel zijn dat wij bij een nadere uitwerking of bij de toetsing van een concreet initiatief tot een ander oordeel komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen en wind op zee de voorkeur te geven in verband met de hogere efficientie van zon op zee.	ZW-0256-16

Standpunt GS

Wij streven naar een energiemix waarin wij geen enkele bron uitsluiten. De import van 'wind op zee' maakt hier ook onderdeel van uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om bij windenergieprojecten aan te sluiten bij het landelijk afgesproken steven naar 50% lokaal eigendom. Dit draagt bij aan het gedeelde belang van een betrouwbare en, gedragen en haalbare energietransitie.	ZW-0345-2

Standpunt GS

Wij streven naar een ontwikkeling van hernieuwbare energie waar de lokale gemeenschap bij voorkeur in ruime meerderheid eigenaar is. Hieruit komt ons streven naar 51 % uit voort. Dat zal in de praktijk niet altijd haarbaar zijn. Het woord streven betekent dat ook minder dan deze 51% acceptabel kan zijn, mits dit is gemotiveerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om ecologisch gevoelige zones ruimer te definiëren als uitsluitingsgebied voor windturbines, met extra terughoudendheid nabij Natura 2000-gebieden.	ZW-0256-5

Standpunt GS

Wij wijzen er nogmaal op dat bij de planologische toetsing alle aspecten in detail worden onderzocht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een groot deel van BT Dentgenbach is aangewezen voor zoekgebied windturbines. Rekening houdend met de bestaande bebouwing, ligging tegen het natuurgebied Strijthagen (gemeente Landgraaf), aan de achterzijde van de steenberg en herontwikkeling van de locatie Jindal Films door Prologis stelt de indiener dat de bouw van grootschalige windturbines op het bedrijventerrein niet realistisch en haalbaar is. Indiener verzoekt om deze locatie weg te halen.	ZW-0263-104

Standpunt GS

Wij wijzen er op dat het de gemeente is geweest die het industrieterrein bij het vaststellen van de Res-1.0 als zoekgebied heeft opgenomen als één van de weinige gebieden in Parkstad voor het verduurzamen van de energievoorziening. Wij erkennen dat de nieuwe ontwikkelingen de mogelijkheid voor de plaatsing van windturbines inmiddels beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ontbreken van een concrete ondergrens leidt tot onduidelijkheid over welke ruimte gemeenten of burgers hebben om zich juridisch te verweren en het afdwingen van rechtsbescherming bij ruimtelijke besluiten.	ZW-0757-11

Standpunt GS

Wij wijzen erop dat belanghebbenden het besluit van het bevoegde gezag ter beoordeling kunnen voorleggen aan de rechter. Dit garandeert de rechtbescherming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt ruimte te geven aan coöperatieve ontwikkeling van windprojecten.	ZW-1503-4

Standpunt GS

Wij zetten volop in op de ontwikkeling van energiegemeenschappen. Energiecoöperaties kunnen hierbij als vliegwiel werken in het bereiken daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de zoekgebieden binnen gemeente Sittard-Geleen uit te sluiten in de Provinciale Omgevingsvisie gezien de uitspraak bij de rechtbank en het ontbrekende draagvlak.	ZW-0256-17

Standpunt GS

Wij zien in de uitspraak van de rechtbank geen aanleiding om de zoekgebieden te heroverwegen. Indien zich een initiatief voordoet zullen wij op basis van vereist nader onderzoek een definitieve belangenafweging maken over de geschiktheid van zoekgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door het gebied langs de A73 ter hoogte van Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen niet uit te sluiten als zoekgebied, de leefkwaliteit van de inwoners onevenredig worden benadeeld zeker gelet op alle andere ontwikkelingen die in dit gebied voorzien zijn.	ZW-0157-13
Indiener stelt dat de zoekgebieden voor zonneparken en windturbines in en rond Brachterbeek leiden tot een nog grotere belasting van het leefmilieu.	ZW-0923-107

Standpunt GS

Wij zijn bekend met de ontwikkelingen in Brachterbeek. Wij zullen deze ontwikkelingen in samenhang beschouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om met de regio in gesprek te gaan omtrent de zoekgebieden windturbines en de gebieden waar de ontwikkeling van windturbines niet is uitgesloten en het kaartmateriaal daar waar nodig aan te passen, in lijn met de vastgestelde zoekgebieden.	ZW-0319-103

Standpunt GS

Wij zijn bereid om in gesprek te blijven en te bezien hoe wij ons beleid zo goed mogelijk op elkaar afstemmen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om WeertEnergie te beschouwen als een van de voorkeurspartners om samen met de Provincie, andere coöperaties en lokale overheden een belangrijke rol te spelen in de energietransitie.	ZW-0270-5

Standpunt GS

Wij zijn blij met elke partij die een actieve bijdrage wil leveren aan de energietransitie in combinatie met participatie en lokaal eigendom.
Energiecoöperaties hebben daar in het verleden een belangrijke rol in gespeeld. Wij nodige Weertenegie uit dit te blijven doen. Wij zullen echter met ook met andere partijen samenwerken indien zij onze beleidsuitgangspunten delen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windturbines volgens de geldende verordeningen sneller geplaatst moeten worden om energiezekerheid te waarborgen. Burgers zouden minder bezwaarmogelijkheden moeten hebben.	ZW-0568-4

Standpunt GS

Wij zijn blij met uw positieve houding ten aanzien van windenergie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat volgens de kaart zoekgebieden voor windturbines #205 en #200 op Duits grondgebied liggen.	ZW-1500-4

Standpunt GS

Wij zijn er mee bekend dat in de opgenomen kaart bij paragraaf 9.5.4 een aantal gebieden in Duitsland zijn gelegen. Dit is een ongelukkige fout die we zullen herstellen.

Voorstel aan PS

Alle aanduidingen van gebieden in Duitsland uit de kaart verwijderen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de energie die door windmolens wordt opgewekt nu al niet goed benut kan worden en dat windmolens elders regelmatig stil staan.	ZW-0456-6

Standpunt GS

Wij zijn er over eens dat windturbines om verschillende redenen wel eens stil staan. Wij zijn het oneens dat windenergie niet goed benut wordt. Er is veel vraag naar elektriciteit. Windenergie draagt bij te voorzien in die vraag.
Hierbij is windenergie onderdeel van een mix van verschillende energiebronnen die we aanspreken om in de totale vraag te voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat windmolens alleen worden geplaatst op plekken waar daadwerkelijk energie wordt gevraagd en niet in het buitengebied zonder grote energieverbruikers.	ZW-0497-2

Standpunt GS

Wij zijn het in beginsel eens met dit uitgangspunt. Wij zien windturbines graag gecombineerd met b.v. industrie, waar de vraag naar elektriciteit het aanbod overstijgt. Ook zijn wij voorstander van de vorming van energiegemeenschappen die elektriciteit tegen kostprijsplus opwekken en lokaal gebruiken. Tegelijkertijd vragen windturbines ruimte en afstand tot bebouwing. Daarom willen wij voor windturbines ook ruimte bieden op grotere afstanden van directe afname.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de huidige windturbines niet aansluiten bij het beleid, omdat de POVI mogelijkheden creëert voor meer windturbines en energieopwekking binnen 3 kilometer van Natura-2000 gebied/Vogel Habitat Richtlijngebied.	ZW-0753-6

Standpunt GS

Wij zullen bij de planuitwerking rekening (moeten) houden met de externe werking van Natura-2000 gebieden. Daarvan zijn wij ons bewust en krijgt dit zeker aandacht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied tussen Montfort en Maria-hoop ecologische bezwaren kent en de afstand tot woningen gering is. Verzocht wordt om het zoekgebied te schrappen.	ZW-0157-15

Standpunt GS

Wij zullen de mogelijke ecologische effecten beoordelen als er zich een concreet initiatief voordoet in dit zoekgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er gekeken moet worden naar de zoekgebieden Wind 200 en 205. Hier bevindt zich aan de Duitse kant, direct aan de grens, het natuurgebied Holter Bruch. Bovendien zijn daar aanzienlijke populaties van windenergie-gevoelige vogelsoorten bekend, met name de wulp. Dit geldt	ZW-1500-14

voor het gehele gebied ten westen van Straelen tot aan de Duits-Nederlandse grens en heeft daarmee dus ook betrekking op de aanwijzing ‘ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten’, dat een groot gebied ten oosten van de plaatsen Schandelo en Harnik bestrijkt. Bij een latere realisatie zijn hier dan conflicten op het vlak van nat uurbescherming te verwachten. De indiener geeft daarom aan dat de aanwijzing van deze gebieden getoetst en eventueel teruggenomen dienen te worden.	

Standpunt GS

Wij zullen deze aspecten betrekken bij de gedetailleerde planuitwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het van belang het in de POVI geboden perspectief (heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij een industrieterrein binnen de gezamenlijke zoekgebieden van provincie, gemeenten en RES-regio.	ZW-0238-84

Standpunt GS

Wij zullen zoals beschreven in onze POVI de mogelijkheden voor een uitzondering op de uitsluiting bij industrieterreinen in het beschermingsgebied nationaal landschap verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het van belang het in de POVI geboden perspectief (heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij een industrieterrein binnen de gezamenlijke zoekgebieden van provincie, gemeenten en RES-regio.	ZW-1511-84
Indiener vindt het van belang het in de POVI geboden perspectief (heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij een industrieterrein binnen de gezamenlijke zoekgebieden van provincie, gemeenten en RES-regio.	ZW-0207-94

Standpunt GS

Wij zullen zoals beschreven in onze POVI de mogelijkheden voor een uitzondering op de uitsluiting bij industrieterreinen in het beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor windturbines op zee te plaatsen vanwege hoger rendement en geen aantasting van het landschap.	ZW-0058-2

Standpunt GS

Wind op zee kent een goed rendement, maar het transport van de stroom vergt grote investeringen in geld, materiaal en ruimte. Evenwel maakt de stroom van windturbines op zee onderdeel uit van de energiemix die wij nastreven. Wind op land beschouwen wij echter ook onderdeel van deze energiemix. Daarom is het van belang over gebieden te beschikken waar ruimte voor de ontwikkeling van windturbines latent aanwezig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windturbines lichamelijk letsel veroorzaken en leiden tot vermindering van woongenot (gezondheid). Hij heeft daarom bezwaar tegen windenergie.	ZW-0104-14

Standpunt GS

Windturbine leiden tot hinder, maar er zijn geen aanwijzingen voor directe gezondheidsschade. Als een turbine faalt kan dat wel aanzienlijke gevolgen hebben. Daarom dient er afstand te worden gehouden tot kwetsbare objecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat windmolens milieutechnisch ongunstig zijn vanwege niet-recyclebare onderdelen en verstoring van bodemdiversiteit door ingrepen in de bodem.	ZW-0103-7

Standpunt GS

Windturbines vormen geen uitzondering met betrekking tot de noodzaak om aandacht te geven aan recycling en bodem. Europa maakt werk van recyling omdat dit wezenlijk is om te kunnen blijven beschikken over materialen in de toekomst. Weggooien is geen optie.
De bladen van windturbines vormen de grootste uitdaging voor recycling. Daar wordt veel onderzoek naar gedaan en er worden ook al resultaten geboekt. Voor de bodem onderscheidt een windturbine zich niet van een ander zwaar bouwwerk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het kaartmateriaal zodanig te corrigeren dat enkel het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid- Limburg als uitsluitingsgebied windturbines wordt weergegeven.	ZW-0319-101

Standpunt GS

Zoals al eerder opgemerkt hebben we de kaart met de uitsluitingsgebieden aangepast. Onze POVI-tekst blijkt niet consequent in het benoemen van het uitsluitingsgebied. Wij bedoelen nadrukkelijk het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg als uitsluitingsgebied. Dit is in overeenstemming met de kaart uit de vigerende verordening. Wij passen de tekst aan, waarbij nog uitsluitend verwezen wordt naar het Nationaal Landschap Zuid-Limburg conform de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de Provincie beter af te wegen en te voorkomen dat windturbines de leefbaarheid en het welzijn van mens en dier aantasten.	ZW-0156-6

Standpunt GS

Zoals gesteld zien wij de ontwikkeling van windturbines als een provinciaal belang. Met de door ons gemaakt gebiedsindeling beogen wij een eerst afweging te maken waar wij windturbines wel of juist minder gewenst of mogelijk achten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de Provincie beter af te wegen en te voorkomen dat windturbines de leefbaarheid en het welzijn van mens en dier aantasten.	ZW-0157-6

Standpunt GS

Zoals gesteld zien wij de ontwikkeling van windturbines als een provinciaal belang.
Met de door ons gemaakt gebiedsindeling beogen wij een eerst afweging te maken waar wij windturbines wel of juist minder gewenst of mogelijk achten. Op basis van nader onderzoek zullen we een definitief besluit nemen over de geschiktheid van het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in een ander zoekgebied #240, ten zuidoosten van Gennep, de afstand tot de dichtstbijzijnde woonbestemming (woonbestemming direct ten zuidoosten van de snelwegparkeerplaats) aan de Duitse kant ook slechts ongeveer 230 m bedraagt.	ZW-1500-6

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. Ook met de nabijheid van een provinciegrens is geen rekening gehouden. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het zoekgebied bij Koningsbosch door veel bezwaren kent, geen rekening houdt met de Duitse plannen, al overlast ondervindt van het Duits windpark, niet in lijn is met om 500 meter vanaf de grens te respecteren, ecologische bezwaren kent en hoogtebeperkingen door vliegroutes. Verzocht wordt om het zoekgebied te schrappen.	ZW-0157-14
Indiener verzoekt om de zoekgebieden voor windturbines uit te sluiten bij Koningsbosch, omdat dit zeer veel bezwaren kent en men houdt geen rekening met de plannen van de Bezirksregierung Keulen in de gemeente Selfkant. Koningsbosch ervaart al de nodige overlast van het bestaande windpark waar dit nieuwe zoekgebied tegenaan ligt. De keuze is volgens de indiener opmerkelijk omdat de Provincie Limburg in een zienswijze aan de Bezirksregierung Keulen over windparken op de grens vraagt om een afstand van 500 meter te respecteren. Deze omgevingsvisie is volgens de indiener tegenstrijdig op dit punt. Tevens is dit gebied volgens de indiener de kraamkamer van de ingekorven vleermuis en kent het de hoogste populatie kieviten die een speciale status hebben in Duitsland en gelden diverse hoogtebeperkingen i.v.m. de test- en oefenvluchten van de nabij gelegen NATO AWACS (opleidings)basis in Geilenkirchen.	ZW-0469-23
Indiener verzoekt om de eigen provinciale afstandsnorm van 500 meter tot de landsgrens met Duitsland te respecteren en deze niet te overschrijden, mede gezien de dreiging omsingeling van de kern Koningsbosch door Duitse windmolens.	ZW-0919-2

Standpunt GS

Zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. Ook met de nabijheid van een provinciegrens is geen rekening gehouden. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten.

In onze correspondentie met onze Duitse overheidspartners over Duitse windinitiatieven, hebben wij aangegeven beleidsvrijheid te willen behouden binnen 500 m van de grens. Binnen deze beleidsvrijheid behoort ook, op basis van een brede ruimtelijke afweging, de mogelijkheid voor het plaatsen van windturbines. Gebieden aan de grens die aansluiten bij windlocaties of -gebieden aan de andere kant van de grens achten wij in de basis passend indachtig ons ruimtelijk uitgangspunt om aansluiting te zoeken bij opstellingen aan de andere kant van de grens. Of dit feitelijk ook het geval is of kan zijn, zal in afstemming met onze Duitse overheids partners worden bepaald.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe de zoekgebieden voor windturbines in lijn zijn met de ambities voor een aantrekkelijk Limburg, gezien de visuele impact op het landschap.	ZW-0256-10

Standpunt GS

We zijn ons bewust van de spanning tussen ruimtelijke opgaves en ruimtelijke kwaliteit. Door het maken van een goede analyse van de huidige landschappelijke kwaliteit en daarmee rekening te houden bij het ontwerp van een nieuwe ontwikkeling, denken wij dat er in de praktijk voldoende mogelijkheden liggen voor deze nieuwe ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de zoekgebieden voor windenergie te hanteren die in RES 1.0 zijn afgesproken en waaraan ook de provincie zich heeft gecommitteerd. Dit betekent oa dat Maastricht geen zoekgebieden windenergie heeft.	ZW-1038-35

Standpunt GS

Wij zijn ons ervan bewust dat windturbines leiden tot effecten in de leefomgeving. Wij spannen ons in deze effecten zoveel mogelijk te beperken, maar kunnen ze onmogelijk geheel wegnemen. Windturbines zijn van provinciaal belang waardoor wij deze effecten onder voorwaarden toelaatbaar achten. Hierbij geldt de wet- en regelgeving als randvoorwaarde en als borging voor de omgevingskwaliteit en voor o.a. natuur en landschap. Wij maken onderscheid in zoekgebieden,

beperkingsgebieden en uitsluitingsgebieden, waarmee wij een eerste belangenafweging over de haalbaarheid maken. Als zich een initiatief aandient zal gebieds- en locatiespecifiek onderzoek moeten plaatsvinden en zal getoetst worden aan de dan vigerende wet- en regelgeving alsmede aan het beleid van provincie en de gemeente. Aspecten als leefomgevingskwaliteit, natuur, landschap en energievoorziening zullen worden betrokken. Het bevoegd gezag maakt op basis van dit alles een definitieve afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om het uitsluitingsgebied ET helder weer te geven zo dat duidelijk is welke zoekgebieden er zijn als het uitstuitingsgebied ET eventueel komt te vervallen.	ZW-1038-36

Standpunt GS

In onze vigerende Omgevingsverordening is in art. 13.1 een instructieregel opgenomen ten aanzien de uitsluitingsgebieden wind. In art. 16.1 en art. 16.2 zijn regels opgenomen over het beschermingsgebied Einsteintelescoop. De artikelen hebben ieder een eigen kaartlaag waarnaar wordt verwezen. Dit zal niet veranderen, daarmee is nu reeds voorzien in de wens van de indiener op dit punt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
"Indiener constateert dat Gedeputeerde staten een actieve rol wil vervullen bij de realisatie van windturbines. In de regio Parkstad is hiervoor uitsluitend een locatie nabij bedrijventerrein Dentgenbach in Kerkrade benoemd. Gezien het feit dat Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag is voor windparken vanaf I 5 MW, en deze locatie binnen dichtbebouwd stedelijk gebied ligt, stelt de indiener de vraag of een windpark van deze omvang op deze locatie überhaupt realiseerbaar is. Indiener stelt dat daarbij geldt dat de locatie niet is opgenomen in de RES 1.0 als zoekgebied, en lokaal en regionaal draagvlak ontbreekt."	ZW-1199-23

Standpunt GS

Een zoekgebied is te beschouwen als een gebied waarbinnen onze zoekacties voor windturbines zich concentreren. De zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke omstandigheden of genomen besluiten. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader

onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal ook de gemeentelijke visie of het vastgestelde beleid worden betrokken. Op grond van deze verdieping kan blijken dat op dit moment zoekgebieden niet tot concrete projectlocaties kunnen gaan leiden. Bijvoorbeeld door eerder verricht onderzoek hiertoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de geplande windturbines in t Hanik leiden tot waardevermindering van onroerend goed in de directe omgeving.	ZW-1129-6

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatie specifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige generatie turbines veel PFAS verliezen door erosie, wat in de natuur terechtkomt.	ZW-0790-4

Standpunt GS

Antwoord GS: In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveel heden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windturbines in de Beegderheide en Hornerheide onwenselijk is vanwege negatieve effecten op de woningwaarde.	ZW-0284-4

Standpunt GS

Antwoord GS: We zetten ons in om de impact op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Onder meer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffene schade verhalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat windmolens in het zoekgebied Oirlo, met name Molenhoek, onacceptabel zijn.	ZW-0484-1
Indiener geeft aan tegen windturbines in en rondom Oirlo te zijn, zeker niet in zijn achtertuin.	ZW-0708-1
Indiener stelt voor om geen windmolens te plaatsen rondom Oirlo.	ZW-0509-2
Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen in de nabijheid van Oirlo, Leunen en Castenray.	ZW-0461-1
Indiener verzoekt om geen windmolens te plaatsen rondom Oirlo.	ZW-0479-2

Standpunt GS

Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines vervullen hierin een rol, dit als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van elektriciteit. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines van provinciaal belang en hebben wij hiervoor zoekgebieden vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen door een eerste planologische afweging op provinciale schaal. Daarbij is rekening gehouden met een aantal ruimtelijke en milieutechnische criteria. Nader onderzoek en afweging moet de definitieve geschiktheid aantonen. Er zal voldaan moeten worden aan alle dan geldende wettelijke vereisten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener meldt dat Limburg volgens de KNMI de meest windluwe provincie van Nederland is. Wind op Zee is om diverse redenen efficienter. Verzocht wordt om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen.	ZW-0157-12

Standpunt GS

Antwoord GS: Limburg behoort tot de Provincie met gemiddeld lagere windsnelheden. Dat brengt minder op dan op locaties aan de kust, maar daarmee is het nog steeds een bron die aanzienlijke opbrengsten heeft. Limburg onderscheidt zich niet van b.v. Duitsland waar vele turbines in het

binnenland staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat binnen RES 1.0 Zuid-Limburg in 2021 door Provinciale Staten, 16 gemeentebesturen en Waterschap Limburg gezamenlijke zoekgebieden zijn vastgesteld voor grootschalige opwek (wind en zon). Indiener constateert dat de ontwerp POVI hiervan afwijkt, zonder duidelijke afstemming met de regio. Hoewel de indiener waardering heeft voor de voorgenomen actieve rol van de Provincie, dient deze in lijn te zijn met de eerder gemaakte afspraken in RES-verband. Indiener stelt dat de wijze waarop de RES-regio's op dit moment worden betrokken, afbreuk doet aan het principe van gelijkwaardige samenwerking.	ZW-1445-38

Standpunt GS

Antwoord GS: We streven naar een decentaal energiesysteem, dat centraal wordt aangevuld. Binnen dit decentraal energiesysteem sluiten we geen enkele vorm van opwek uit. Wel dient dit ruimtelijke verantwoord ingepast te kunnen worden. Door de gebiedskenmerken van Zuid-Limburg is dat complex. Met voorliggende omgevingsvisie hebben we gepoogd om in eerste aanleg aan te geven waar wel kansen liggen om daarmee vroegtijdig richting te geven juist om de energietransistie daarmee ten dienste te zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Brachterbeek en omgeving door zoekgebieden voor windturbines nog zwaarder worden belast, bovenop de reeds aanwezige energie-infrastructuur.	ZW-0923-112

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines.
Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de windmolens neergezet moeten worden op de plekken waar de grote hoeveelheid energie nodig is en dat in diens gebied zonne-energie in combinatie met accu’s genoeg is, mits men niet beboet gaat worden voor teruglevering	ZW-0504-2

Standpunt GS

Wij zijn het in beginsel eens met dit uitgangspunt. Wij zien windturbines graag gecombineerd met b.v. industrie, waar de vraag naar elektriciteit het aanbod overstijgt. Ook zijn wij voorstander van de vorming van energiegemeenschappen die elektriciteit tegen kostprijsplus opwekken en lokaal gebruiken. Tegelijkertijd vragen windturbines ruimte en afstand tot bebouwing. Daarom willen wij voor windturbines ook ruimte bieden op grotere afstanden van directe afname.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in de tweede deel van de zin "Het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Natura 2000-gebieden, het beschermingsgebied van de Einstein Telescope en het winterbed van de Maas achten wij niet geschikt en sluiten wij uit van plaatsing van windturbines." sprake is van "op deze bedrijventerreinen", terwijl in het eerste deel van de zin staat: "en/of de directe omgeving daarvan". Indiener wijst erop dat in de voorafgaande opsomming van voorkeursgebieden de formulering "op of nabij bedrijventerreinen" wordt gebruikt. Indiener stelt dat als ten gevolge van deze ambiguïteit locaties nabij bedrijventerreinen in het gehele Nationaal Landschap Zuid-Limburg zouden afvallen dat waarschijnlijk fnuikend uitpakt doordat dan ook de laatste resterende opties voor windenergie vervallen. Het is daarom van belang om in dit verband consequent van "op of nabij bedrijventerreinen" te spreken.	ZW-0160-88

Standpunt GS

Wij zullen zoals beschreven in onze POVI de mogelijkheden voor een uitzondering op de uitsluiting bij industrieterreinen in het beschermingsgebied nationaal landschap verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het windpark Ospeldijk/Nederweert zorgt voor verspreiding van toxische stoffen en microplastics, wat leidt tot overlast voor omwonenden.	ZW-0498-2

Standpunt GS

In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveeelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Oirlo geen goede plek is voor windturbines, vanwege weinig wind;	ZW-0104-8

Standpunt GS

Vooralsnog is windenergie in Limburg voor commerciele partijen interessant genoeg om te komen met aanvragen voor realisatie. De gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden. Financiele opbrengsten zijn daarin niet meegenomen, omdat deze van veel factoren afhankelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat versnipperde zoekgebieden leiden tot een “lapjesdeken” van zichtbare turbines en dat dit de leefbaarheid schaadt.	ZW-0486-11

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat waardedaling van woningen onvoldoende wordt meegenomen.	ZW-0486-3

Standpunt GS

We zetten ons in om de impact op de omgeving te beperken, maar gelet op het algemeen belang valt het niet op voorhand uit te sluiten dat, alles overwegend, er een vermindering van de leefomgevingskwaliteit plaatsvindt. Onder meer via nadeelcompensatie conform de Omgevingswet kan een getroffene schade verhalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zoekgebieden in Echt-Susteren ongeschikt zijn door nabijheid natuur, lokale beleidsregels, vleermuizen en vliegveiligheid.	ZW-0486-31

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat versnipperde zoekgebieden leiden tot een “lapjesdeken” van zichtbare turbines en dat dit de leefbaarheid schaadt.	ZW-0486-11

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zoekgebieden in Nederweert en Weert belangrijke vogelgebieden, stilte- en waterwingebieden en recreatieve waarden aantasten.	ZW-0486-33

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor het besluit te heroverwegen en geen vergunning te verlenen op de voorgenomen locatie	ZW-0508-4

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de visuele hinder van de geplande windturbines met hoogtes van 225 - 280 meter voor bewoners in Roerdalen en Roermond te heroverwegen.	ZW-0192-13

Standpunt GS

Voor nu maken we keuze de genoemde gebieden als zoekgebied te behouden. De betreffende zoekgebieden zijn gelegen op of nabij een groot bedrijventerrein, dat wij bij uitstek geschikt achten voor de opwek van windenergie. Het biedt ook de mogelijkheid opwek en afname aan elkaar te koppelen wat positief is om congestie tegen te gaan. Wij ondersteunen de ontwikkeling van energy-hubs. Daarbij kan de invoeding van windtenergie een wezenlijke rol vervullen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de zoektocht naar locaties voor windturbines te richten op gebieden met minder impact.	ZW-1222-3

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de aanwijzing als zoekgebied voor windturbines te heroverwegen.	ZW-0423-3

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het beschermingsgebied Einstein Telescope als aanvullende kaartlaag op te nemen.	ZW-1445-42

Standpunt GS

Dit is een aanduiding behorende bij de Omgevingsverordening Limburg. Beleidsmatig is er op dit moment geen aanleiding om hier aanpassingen op voor te stellen. Zodra deze wel voordoen, zetten we deze aanpassing in werking. Dit staat beschreven in paragraaf 9.5.5.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het zoekgebied voor windenergie op bedrijventerrein Dentgenbach te laten vervallen.	ZW-0319-100

Standpunt GS

Een zoekgebied is te beschouwen als een gebied waarbinnen onze zoekacties voor windturbines zich concentreren. De zoekgebieden zijn tot stand gekomen, op basis van een eerste planologische afweging op provincaal schaalniveau, op basis van een beperkt aantal criteria. Daarbij is bij geen enkel zoekgebied rekening gehouden met bestaande locatiespecieke

omstandigheden of genomen besluiten. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht en afgewogen moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op zonder meer ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal ook de gemeentelijke visie of het vastgestelde beleid worden betrokken. Op grond van deze verdieping kan blijken dat op dit moment zoekgebieden niet tot concrete projectlocaties kunnen gaan leiden. Bijvoorbeeld door eerder verricht onderzoek hiertoe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt geen windmolens in en om Oirlo te plaatsen, omdat deze het uitzicht verpesten.	ZW-0489-2

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het zoekgebied tussen Berkelaar en Sint-Joost uit te sluiten voor windturbines, omdat deze een hoge cumulatieve geluidsbelasting kent van de A73 en industriegebied voor de omwonenden	ZW-0469-25

Standpunt GS

Indien zich een concreet initiatief voordoet zal cumulatie met ander bronnen van geluid worden meegenomen bij de beoordeling .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het zoekgebied voor windturbines niet binnen de kaders van het bedrijf te leggen in verband met duurzame doorontwikkeling van het bedrijf en de ingrijpende gevolgen die een windturbinelocatie met zich meebrengt.	ZW-0395-1

Standpunt GS

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de aantrekkelijkheid van de woonomgeving van de provincie beter af te wegen tegen plaatsing van windturbines.	ZW-0323-7

Standpunt GS

Zoals gesteld zien wij de ontwikkeling van windturbines als een provinciaal belang. Met de door ons gemaakt gebiedsindeling beogen wij een eerst afweging te maken waar wij windturbines wel of juist minder gewenst of mogelijk achten. Op basis van nader onderzoek zullen we een definitief besluit nemen over de geschiktheid van het gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de duurzaamheid van Wind op Land te heroverwegen, omdat dit op diverse vlakken extra CO2-uitstoot veroorzaakt ten op zichte van Wind op Zee.	ZW-0997-10

Standpunt GS

Wind op zee kent een goed rendement, maar het transport van de stroom vergt grote investeringen in geld, materiaal en ruimte. Evenwel maakt de stroom van windturbines op zee onderdeel uit van de energiemix die wij nastreven. Wind op land beschouwen wij echter ook onderdeel van deze energiemix. Daarom is het van belang over gebieden te beschikken waar ruimte voor de ontwikkeling van windturbines latent aanwezig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de zoekgebieden voor windturbines bij NedCar uit te sluiten, omdat deze een hoogtebeperking kent van 200 meter gezien de aanvliegroutes voor Maastricht Aachen Airport. Daarnaast heeft het	ZW-0469-22

gebied een cumulatieve belasting van geluid door de aanwezige industrie waardoor we in de uren na 23:00 nu al waardes zien boven de 40 dB op de gevels en is de afstand tot de woningen in Holtum en Nieuwstad nooit meer dan 1.000 meter. Tevens ligt het gebied volgens de indiener in de vliegroutes van de ingekorven vleermuis.	

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines. Dit betekent niet automatisch dat windturbines mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Op basis daarvan nemen wij een definitief besluit over de geschiktheid van een gebied voor windturbines. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om energieopwekking vooral te concentreren op bedrijventerreinen of langs infrastructuur	ZW-0997-8

Standpunt GS

Wij zijn het in beginsel eens met dit uitgangspunt. Wij zien windturbines graag gecombineerd met b.v. industrie, waar de vraag naar elektriciteit het aanbod overstijgt. Ook zijn wij voorstander van de vorming van energiegemeenschappen die elektriciteit tegen kostprijsplus opwekken en lokaal gebruiken. Tegelijkertijd vragen windturbines ruimte en afstand tot bebouwing. Daarom willen wij voor windturbines ook ruimte bieden op grotere afstanden van directe afname.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gebiedsspecifieke normen op te nemen voor onder andere glastuinbouwgebied De Kievit/nabij de A67.	ZW-0860-5

Standpunt GS

De normen zoals deze door het rijk geformuleerd worden hebben een algemeen karakter. Het bevoegd gezag heeft enige ruimte om op basis van de lokale situatie een eigen afweging te maken over de normering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vindt het van belang het in de POVI geboden perspectief (heroverwegen van uitsluiting op bedrijventerreinen binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg) nader te verkennen, aangezien ook windenergie eerder was opgenomen bij een industrieterrein binnen de gezamenlijke zoekgebieden van provincie, gemeenten en RES-regio.	ZW-0314-84

Standpunt GS

Wij zullen zoals beschreven in onze POVI de mogelijkheden voor een uitzondering op de uitsluiting bij industrieterreinen in het beschermingsgebied nationaal landschap verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven aan gemeenten en bewoners in het bepalen van zoekgebieden.	ZW-0323-4

Standpunt GS

In de voorbereiding van voorliggende omgevingsvisie zijn gemeenten en belanghebbenden geraadpleegd voor inbreng. Daarnaast is gebruik gemaakt van de energiedialoog zoals deze gevoerd is in het kader van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2050 hiervoor hebben onder meer fysieke energiedialogen plaatsgevonden waar iedereen welkom was.

Veelal dienen windparken mogelijk gemaakt te worden via een projectbesluit (Afdeling 5.2 Omgevingswet). Op basis van artikel 5.47, lid 4 Omgevingswet dient het bevoegd gezag, uiterlijk bij aanvang van de verkenning, kennis te geven van de wijze waarop burgers, bedrijven maatschappelijke organisaties en bestuursorganen worden betrokken. Per project dient dus vroegtijdig aangegeven te worden hoe gemeenten en bewoners bij het concrete initatief worden betrokken en wat er met hun inbreng gedaan wordt."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in contact te treden met onafhankelijke experts met expertise in gezondheidseffecten en milieueffecten van windturbines en op basis hiervan windmolenbeleid te herzien en vergunningen hierop in te richten.	ZW-0323-8

Standpunt GS

Antwoord GS: In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines

(https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveeelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied langs de A73 ter hoogte van Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen uit te sluiten als zoekgebied voor windturbines vanwege reeds bestaande overlast door Clauscentrale, voorzieningen Tennet, stort Montfort en de A73.	ZW-0323-12

Standpunt GS

Antwoord GS: Wij zijn bekend met de ontwikkelingen in Brachterbeek. Wij zullen deze ontwikkelingen in samenhang beschouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om onafhankelijk onderzoek naar de verspreiding van gevaarlijke coatings van windturbines en herziening van het windmolenbeleid op basis van deze bevindingen.

Indiener	
ZW-0156-7	ZW-0157-7

Standpunt GS

Antwoord GS: In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveeelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied tussen Montfort en Maria-Hoop uit te sluiten als zoekgebied voor windturbines, vanwege aanwezigheid kraamgebied ingekorven vleermuis.	ZW-0323-14

Standpunt GS

Wij zullen de mogelijke ecologische effecten beoordelen als er zich een concreet initiatief voordoet in dit zoekgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied tussen Berkelaar en Sint-Joost uit te sluiten als zoekgebied voor windturbines, vanwege reeds bestaande overlast door nabijheid A73 en industriegebied.	ZW-0323-15

Standpunt GS

Indien zich een concreet initiatief voordoet zal cumulatie met ander bronnen van geluid worden meegenomen bij de beoordeling .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het gebied rond A73 Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen, Gemeente Sittard-Geleen, Echt, Susteren, Weert, Nederweert uit te sluiten als zoekgebied voor windmolens, omdat de leefbaarheid voor omwonenden van deze potentiële zoekgebieden, vergeleken met andere inwoners van de Provincie, onevenredig zwaar getroffen worden, niet alleen door een cumulatie maar ook een verdere vergroting van overlast door Clauscentrale, voorzieningen Tennet, stort Montfort, A73, Delta-Rhine-corridor etc.	ZW-0469-13

Standpunt GS

Indien zich een concreet initiatief voordoet zal cumulatie met ander bronnen van geluid worden meegenomen bij de beoordeling .

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om het voorzorgsbeginsel toe te passen bij het aanwijzen van locaties voor nieuwe windturbines en daarbij waterwingebieden (en direct omliggend grondwaterbeschermingsgebied)	ZW-1369-40

uit te sluiten. Dit vanwege de onbekendheid over de impact van mogelijke emissie van stoffen als gevolg van rotorbladerosie, waaronder (maar niet beperkt tot) bisfenol A en micro-/nanoplastics.

Standpunt GS

Antwoord GS: In 2024 werden twee onderzoeken uitgevoerd naar emissies van Bisfenol A (BPA) vanuit windturbines (https://www.helpdeskwindopland.nl/PageByID.aspx?sectionID=258100&contentPageID=2991737 en https://stateninformatie.flevoland.nl/Documenten/DOCUVITP-3341055-v5-Mededeling-m-b-t-Motie-Windmolens-en-Bisfenol-A.PDF). Beide onderzoeken hebben aangetoond dat de hoeveeelheden BisfenolA verwaarloosbaar zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.10 Zonneparken locatie en impact

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Oostflank is aangewezen als een 'zoekgebied zon met extra inspanningen'. Indiener ziet de Oostflank als één van de laatste ontwikkelgebieden van regio en provincie met kansen om met passende werkgelegenheid behoud en versterking van de economische structuur na te streven. Indiener beschouwt opwek van zonne-energie als kansrijk, mits dit gecombineerd wordt met een hoogwaardige lange termijn-invulling die bijdraagt aan de structurele sociaaleconomische opgaven van gemeente en regio. Indiener verwijst naar de opmerkingen bij de tekst onder het kopje Oostflank over energie.	ZW-0160-29

Standpunt GS

De zoekgebieden zon zijn gebieden waarbinnen we mogelijkheden zien voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zon-pv hier zal komen. Als het er komt dan bij voorkeur met dubbel ruimtegebruik. De concrete invulling van de gebieden laten we graag aan gemeenten over en wij willen daarbij een actieve rol innemen om tot realisatie van initiatieven te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener kan ermee instemmen dat er bij Groeve Mourik sprake zal zijn van zonnepanelen.	ZW-0160-30

Standpunt GS

Voor kennisgeving aangenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op een tikfout bij Paragraaf 9.5.5 Zonne-energie "Bij Groeve Maurik zetten we in op zonnepanelen op daken.", waarbij het als 'Groeve Mourik' geschreven dient te worden.	ZW-0160-90

Standpunt GS

Wij zullen deze typefout herstellen.

Voorstel aan PS

In 9.5.5. de juiste spelling gebruiken voor 'Groeve Mourik'.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet de Oostflank als één van de laatste ontwikkelgebieden van regio en provincie met kansen om met passende werkgelegenheid behoud en versterking van de economische structuur na te streven. Indiener beschouwt opwek van zonne-energie als kansrijk, mits dit te combineren is met een hoogwaardige langetermijn-invulling die bijdraagt aan de structurele opgaven van gemeente en regio, te denken aan meervoudig ruimtegebruik zoals zon-op-gebouw en zon-boven-parkeren bij werklocaties. Indiener is niet voor grootschalige zonnevelden op industrieterreinen op de Oostflank, maar ziet wel kansen voor zon-op-land op bijvoorbeeld taluds.	ZW-0160-93

Standpunt GS

Wij werken de zoekgebieden graag met gemeenten verder uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de wijze waarop u zoekgebieden voor grootschalige zonne-energie heeft aangeduid, niet in overeenstemming is met de gemaakte afspraken van de vastgestelde RES 1.0 binnen de RES-regio Zuid-Limburg (RES ZL). Zo lijken zoekgebieden in andere gemeenten binnen het huidige Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg wel te zijn opgenomen in de kaartbeelden, terwijl Voerendaalse zoekgebieden uit vastgestelde lokale afwegingskaders niet zijn meegenomen. Er wordt gesteld dat er voor deze zoekgebieden een actieve rol door de Provincie Limburg wordt vervuld, welke nader zal worden	ZW-0206-25

uitgewerkt. Er is geen duidelijkheid over de afwegingen die ten grondslag liggen aan het wel of niet opnemen van bepaalde zoekgebieden. Indiener verzoekt u om beleidsmatige verduidelijking over deze selectie en actieve rol, en wijzen op het belang van transparantie en consistentie in de aanwijzing van de betreffende zoekgebieden.	

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben op eerder gemaakte keuzes. Zo zijn er landelijk aangescherpte regels van kracht voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv, die de mogelijkheid voor de ontwikkeling van grootschalig grondgebonden zon-pv aan strikte voorwaarden bindt. Tevens is er meer regie gekomen op het gebruik van de ruimte gelet op de vele ruimteclaims en de schaarste aan de ruimte. Wij hebben als laatste rekening gehouden met landschappelijke inpassing op basis van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Bij de bepaling van zoekgebieden hebben wij het nieuwe speelveld (‘nee, tenzij’ voor landbouwgrond, de juiste functie op de juiste plek en borging van kernkwaliteiten voor het landschap) in acht genomen. Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv. Dit behoeft nog verdiepende verkenning, die wij in overleg met gemeenten en andere partners willen vormgeven. Wij wensen vooral initiatieven te faciliteren die inzetten op de vorming van energiegemeenschappen en energiehubs.
Indien een gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan vastgesteld beleid en de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn. Wij hebben inmiddels drie zoekgebieden die de gemeente Voerendaal heeft vastgesteld opgenomen in Bijlage XIII van de Omgevingsverordening. Deze projecten worden daarmee niet getoetst aan de strikte criteria voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv. In de POVI-tekst geven we aan dat we deze gebieden doorzetten. De nieuwe zoekgebieden staan daar niet aan in de weg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het niet logisch en gewenst om de conclusies uit de landschappelijke verdiepingsstudie van de Heusschen Copierstudie als vetrekpunt voor provinciaal beleid te gebruiken. De Provincie Limburg baseert zich in haar ruimtelijke onderbouwing voor de plaatsing van zonneparken op landschappelijke studies die binnen de Zuid-Limburgse RES-regio geen bestuurlijke status hebben. De landschappelijke verdiepingsstudie van Heusschen Copier wordt genoemd als leidraad, maar deze is door de RES ZL slechts ter kennisname aangenomen en wordt binnen de subregio’s Parkstad (en daarmee Voerendaal) en Westelijke Mijnstreek niet gedragen. Deze studie is bovendien niet in lijn met ons lokaal afwegingskader ‘het beoordelingskader Energietuinen’, in 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Indiener verzoekt u uitsluitend een verwijzing te maken naar het synthese-onderzoek ‘Ruimte en energie	ZW-0206-27

Zuid-Limburg' van Bureau Verbeek, dat wel op medewerking en draagvlak kan rekenen van de gemeente Voerendaal.

Standpunt GS

Naast de doelen voor de energietransitie hebben wij doelen voor het behouden en versterken van de kernwaarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL). Onze Omgevingsverordening bevat hierover ook specifieke instructieregels. In de studie van Heuschen-Copier is onderzocht hoe zon-pv en behoud van landschappelijke kwaliteit met elkaar te verenigen zijn. Onze overtuiging is dat dit op een adequate wijze is gebeurd. Wij zullen bij het doorlopen van de planologische procedure plannen gaan toetsen aan onze Omgevingsverordening. Onderdeel daarvan is de toets aan de kernkwaliteiten van het NLZL. De plannen gelegen binnen de gebieden uit de studie van Heusschen-Copier achten wij op voorhand aanzienlijk kansrijker dan gebieden die hierbuiten liggen. Onze plantoets zal immers dezelfde beoordelingsstappen doorlopen als die in de verdiepende landschapsstudie. Wij vinden daarom dat wij als plantoetser de studie van Heusschen-Copier moeten benutten. Dit geeft duidelijkheid aan de voorkant, verkleint de kans op de afwijzing van plannen achteraf en leidt derhalve tot efficiënt overheidshandelen. Indien de gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan de eisen van de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn.
De studie Verbeek is meer dan de studie van Heusschen toegesneden op de lokale situatie en kan ter onderbouwing van de gemeentelijke plannen van grote waarde zijn. Naast landschappelijke voorwaarden toetsen wij ook aan de andere regels uit onze verordening. Wij zullen per geval een op de situatie toegesneden beoordeling maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de drie Voerendaalse projecten op te nemen binnen de zoekgebieden voor grootschalige zon-PV.	ZW-0206-30

Standpunt GS

Zie onze eerdere reactie. De POVI en onze verordening voorzien reeds in de ondersteuning van de drie Voerendaalse projecten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener vindt dat er meer aandacht moet worden besteed aan de overlapping van zoekgebieden voor zonne-energie, drinkwaterwinning en primaire landbouw. Het is essentieel om helderheid te verschaffen over hoe deze verschillende functies zich tot elkaar verhouden binnen het beleid en de zonneladder.

Indiener
ZW-0207-97 ZW-0238-87 ZW-0271-87 ZW-0314-87

Standpunt GS

De tekst van de POVI en ook onze Verordening lichten toe dat zon-pv niet is toegestaan in waterwingebieden. Voor landbouwgrond geldt het ‘nee, tenzij’-principe. Dit houdt in dat landbouwgrond nog slechts onder strikte voorwaarden gebruikt kan worden. Deze voorwaarden staan in de Omgevingsverordening opgenomen. Onze verordening is in overeenstemming met het bestuursakkoord van 26-10-2023 over de aangescherpte voorkeursvolgorde zon. Eén van de uitzonderingscriteria is dat de opwek een betekenisvolle bijdrage kan leveren aan de netcongestie. Dat houdt naar onze visie in dat het moet gaan om zonneprojecten waarbij de opgewekte elektriciteit uitsluitend lokaal wordt benut en niet hoeft te worden getransporteerd via het hoogspanningsnet. Lokale afzet voorzien wij bij de ontwikkeling van energiehubs van bedrijven of bij de vorming van energiegemeenschappen. Dit is de reden waarom de zoekgebieden rond industrieterreinen en woonkernen liggen. Deze zoekgebieden moeten landschappelijk te verantwoorden zijn, en passen in landelijke en regionale afspraken over de regie op de ruimte. Hiervoor vallen we terug op de uitkomsten van landschappelijke studies resp. ontwerpende onderzoeken. De zoekgebieden zijn op basis van bovenstaande uitgangspunten globaal bepaald. Dit houdt in dat de begrenzing indicatief is en nu nog op onderdelen kunnen conflicteren met andere belangen. Bij de uitwerking van zoekgebieden of bij het beoordelen van projecten zullen we concreet toetsen aan alle regels en belangen die van toepassing zijn. De functie van zoekgebied is het duiden waar zon-pv in onze visie ruimtelijk passend is, gelet op de uitgangspunten zoals ook hierboven vermeld. Binnen deze gebieden nemen we een actieve rol bij concrete initiatieven. Buiten de zoekgebieden zijn de mogelijkheden naar ons oordeel beperkt, maar niet uitgesloten. Het is aan de gemeenten om aan te tonen dat projecten voldoen aan de voorwaarden uit onze verordening en passen bij ons beleid. Wij nemen daarbij een toetsende rol aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat grote delen van de zoekgebieden voor grootschalige zon-pv met en zonder extra inspanning binnen zijn grondgebied valt. Indiener betreurt dat de bepaling van deze zoekgebieden niet in samenwerking met de RES Zuid-Limburg en met indiener is gebeurd. Bijdragen aan het vervolgproces zullen desondanks constructief zijn met de nadrukkelijk grote om proportionaliteit en aandacht voor lokale beleidsvrijheid.	ZW-0238-137

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat de energietransitie, inclusief grootschalige opwek, een plek diende te krijgen in de POVI.
Door de beperkte doorlooptijd heeft de afstemming met gemeenten en andere partners meer op hoofdlijnen plaatsgevonden. Wij hebben bij de bepaling van zoekgebieden voorwaarden in acht genomen die volgen uit beleid waaraan wij ons gecommitteerd hebben (‘nee, tenzij’ voor

landbouwgrond, kernkwaliteiten voor het landschap en de juiste functie op de juiste plek). Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv. Dit behoeft nog verdiepende verkenning. Dat geldt zeker voor de concretisering van de gebieden. Dit zullen wij in overleg met gemeenten en andere partners vormgeven. Daarbij is het geenszins de bedoeling alle gebieden uit te werken of te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt inwoners actief te betrekken bij besluitvorming, conform het uitgangspunt van “zelfsturing” uit de Omgevingsvisie.	ZW-0267-11

Standpunt GS

Bij de uitwerking van de zoekgebieden of indien zich concrete plannen voordoen, zal een participatietraject plaatsvinden, waarbij de omgeving betrokken zal worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In het voorliggende ontwerp worden nieuwe zoekgebieden voor zonne-energie aangewezen, die afwijken van de zoekgebieden die in 2021 vastgesteld zijn in de RES 1.0. In aansluiting op het provinciale beleid uit 2022 heeft de gemeente Beek in 2023 haar visie op het buitengebied aangepast, waarbij is uitgegaan van de wenselijkheid om geen grootschalige opwek in het buitengebied toe te staan. Het is dan ook opvallend dat de provincie nu eenzijdig nieuwe zoekgebieden in het buitengebied aanwijst, zonder voorafgaand overleg. Indiener verzoekt om het zoekgebied voor zon op land compacter vorm te geven en hierover in overleg te treden met de gemeente.	ZW-0304-40

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat de energietransitie, inclusief grootschalige opwek, een plek diende te krijgen in de POVI. Door de beperkte doorlooptijd heeft de afstemming met gemeenten en andere partners meer op hoofdlijnen plaatsgevonden. Wij hebben bij de bepaling van zoekgebieden voorwaarden in acht genomen die volgen uit beleid waaraan wij ons gecommitteerd hebben (‘nee, tenzij’ voor landbouwgrond, kernkwaliteiten voor het landschap en de juiste functie op de juiste plek). Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv.
Dit behoeft nog verdiepende verkenning. Dat geldt zeker voor de concretisering van de gebieden. Dit zullen wij in overleg met gemeenten en andere partners vormgeven. Daarbij beogen wij niet het totale zoekgebied te willen benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om de ontwerpende onderzoeken met betrekking tot Zuid-Limburg niet als uitgangspunt te hanteren voor de inpassing van grootschalige opwek van hernieuwbare energie in het landschap. Ten aanzien van zonne-energie, geeft de Provincie aan dat de ontwikkeling van zonneparken als noodzakelijke voorwaarde voor de energietransitie wordt gezien. Daarbij worden zoekgebieden voor grootschalig zon-PV opgenomen waar de Provincie kansen ziet voor deze grootschalige opwek. Net als voor wind, constateert indiener dat in de ontwerp-POVI is afgeweken van de eerder vastgestelde zoekgebieden voor grootschalige opwek. Als vertrekpunt voor het bepalen van zoekgebieden worden de ontwerpende onderzoeken van de regio's in combinatie met de studies naar de inpassing van grootschalig zon-PV in het landschap benoemd. Indiener roept op om deze ontwerpende onderzoeken met betrekking tot Zuid-Limburg niet als uitgangspunt te hanteren voor de inpassing van grootschalige opwek van hernieuwbare energie in het landschap, maar de status ter inspiratie en discussie te respecteren, daarbij rekening houdend met en onder vermelding van gelijkwaardige landschappelijke studies.	ZW-0319-44

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben op eerder gemaakte keuzes. Zo zijn er landelijk aangescherpte regels van kracht voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv, die de mogelijkheid voor de ontwikkeling van grootschalig grondgebonden zon-pv aan strikte voorwaarden bindt. Tevens is er meer regie gekomen op het gebruik van de ruimte gelet op de vele ruimteclaims en de schaarste aan ruimte. Wij hebben als laatste rekening gehouden met landschappelijke inpassing op basis van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Bij de bepaling van zoekgebieden hebben wij het nieuwe speelveld ('nee, tenzij' voor landbouwgrond, de juiste functie op de juiste plek en borging van kernkwaliteiten voor het landschap) in acht genomen. Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv. Dit behoeft nog verdiepende verkenning die wij in overleg met gemeenten en andere partners willen vormgeven. Wij wensen vooral initiatieven te faciliteren die inzetten op de vorming van energiegemeenschappen en energiehubs.
Indien een gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan vastgesteld beleid en de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn. Naast de doelen voor de energietransitie hebben wij doelen voor het behouden en versterken van de kernwaarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL). Onze Omgevingsverordening bevat hierover ook specifieke instructieregels.
In de studie van Heuschen-Copier is onderzocht hoe zon-pv en behoud van landschappelijke kwaliteit met elkaar te verenigen zijn. Onze overtuiging is dat dit op een adequate wijze is gebeurd. Wij zullen bij het doorlopen van de planologische procedure plannen gaan toetsen aan onze Omgevingsverordening. Onderdeel daarvan is de toets aan de kernkwaliteiten van het NLZL. De

plannen gelegen binnen de gebieden uit de studie van Heusschen-Copier achten wij op voorhand aanzienlijk kansrijker dan gebieden die hierbuiten liggen. Onze plantoets zal immers dezelfde beoordelingsstappen doorlopen als die in de verdiepende landschapsstudie. Wij vinden daarom dat wij als plantoetser de studie van Heusschen-Copier moeten benutten. Dit geeft duidelijkheid aan de voorkant, verkleint de kans op de afwijzing van plannen achteraf en leidt derhalve tot efficiënt overheidshandelen. Indien de gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan de eisen van de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 9.5.5 wordt aangegeven dat de ontwikkeling van zonneparken als noodzakelijke voorwaarde voor de energietransitie wordt gezien. Daarbij worden zoekgebieden voor grootschalig zon-PV opgenomen waar de Provincie kansen ziet voor deze grootschalige opwek. Indiener stelt dat het, net als voor wind, geldt dat met het eenzijdig aanwijzen van zoekgebieden door de Provincie voorbij wordt gegaan aan de zoekgebieden die als onderdeel van de RES 1.0 gezamenlijk zijn vastgesteld door Provinciale Staten, de 16 gemeenteraden van Zuid-Limburg en het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg.	ZW-0319-105 ZW-1199-30
Indiener constateert dat Paragraaf 9.5.5 de ontwikkeling van zonneparken als essentieel presenteert voor de energietransitie en de Provincie daartoe zelfstandig zoekgebieden voor grootschalige zon-PV aanwijst, zonder deze af te stemmen met gemeenten en de in RES 1.0 vastgestelde gebieden. Indiener stelt dat dit ook geldt voor gemeente Simpelveld, waar de aangewezen locaties niet overeenkomen met de eerder afgesproken zoekgebieden, noch met lokale toekomstvisies.	ZW-1445-44

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben op eerder gemaakte keuzes. Zo zijn er landelijk aangescherpte regels van kracht voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv, die de mogelijkheid voor de ontwikkeling van grootschalig grondgebonden zon-pv aan strikte voorwaarden bindt. Tevens is er meer regie gekomen op het gebruik van de ruimte gelet op de vele ruimteclaims en de schaarste aan ruimte. Wij hebben als laatste rekening gehouden met landschappelijke inpassing op basis van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Bij de bepaling van zoekgebieden hebben wij het nieuwe speelveld (‘nee, tenzij’ voor landbouwgrond, de juiste functie op de juiste plek en borging van kernkwaliteiten voor het landschap) in acht genomen. Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv.
Dit behoeft nog verdiepende verkenning die wij in overleg met gemeenten en andere partners willen vormgeven. Wij wensen vooral initiatieven te faciliteren die inzetten op de vorming van energiegemeenschappen en energiehubs.
Indien een gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan

vastgesteld beleid en de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn. Voor zover binnen de RES-zoekgebieden er concrete plannen waren uitgewerkt, zijn die opgenomen in de uitzonderingslijst van onze Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat de in het kaartmateriaal aangewezen locaties voor zoekgebieden voor grootschalig zon-PV in regio Parkstad niet overeenkomen met de vastgestelde zoekgebieden voor de grootschalige opwek van zon-PV in regio Parkstad.

Indiener
ZW-0319-106 ZW-1199-31

Standpunt GS

Wij zien dat in een regio als Parkstad met een grote mate van verstedelijking en een buitengebied met een hoge landschappelijke kwaliteit de zoekgebieden voor grootschalig zon-pv beperkt zijn. Andere gebieden in Limburg bieden daarvoor meer kansen. Wij blijven ons evenwel inzetten voor de energietransitie binnen de regio Parkstad. Wij zijn in overleg met de gemeenten om de mogelijkheden voor grootschalige opwek in het oosten van Brunssum en noorden van Landgraaf nader te verkennen. Ook in Voerendaal is er overeenstemming over een eerste plan voor grootschalige opwek.

Daarnaast wijzen wij op de aangescherpte voorkeursvolgorde zon-pv, de ontwerpend onderzoeken en de regie op de ruimtelijke inrichting. Dit noodzaakt het maken van andere keuzes voor zoekgebieden die aansluiten op de nieuwe beleidskeuzes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de door de Provincie aangewezen zoekgebieden voor grootschalig zon-PV niet overeenkomen met zoekgebieden zoals deze opgenomen zijn in lokale toekomstvisies en/of gemeentelijke omgevingsvisies.	ZW-0319-107
Indiener verzoekt de Provincie om de zoekgebieden voor grootschalige zon-PV te herzien op basis van de in RES 1.0 vastgestelde gebieden, binnen het bijbehorende samenwerkingsverband.	ZW-1445-54

Standpunt GS

Sinds de vaststelling van de RES 1.0 zijn er ontwikkelingen geweest die invloed hebben op eerder gemaakte keuzes. Zo zijn er landelijk aangescherpte regels van kracht voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv, die de mogelijkheid voor de ontwikkeling van grootschalig

grondgebonden zon-pv aan strikte voorwaarden bindt. Tevens is er meer regie gekomen op het gebruik van de ruimte gelet op de vele ruimteclaims en de schaarste aan ruimte. Wij hebben als laatste rekening gehouden met landschappelijke inpassing op basis van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Bij de bepaling van zoekgebieden hebben wij het nieuwe speelveld (‘nee, tenzij’ voor landbouwgrond, de juiste functie op de juiste plek en borging van kernkwaliteiten voor het landschap) in acht genomen. Hiermee zijn de zoekgebieden naar onze mening het meest kansrijk voor de ontwikkeling van grootschalige zon-pv. Dit behoeft nog verdiepende verkenning die wij in overleg met gemeenten en andere partners willen vormgeven. Wij wensen vooral initiatieven te faciliteren die inzetten op de vorming van energiegemeenschappen en energiehubs.
Indien een gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan vastgesteld beleid en de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener constateert dat als vertrekpunt voor het bepalen van zoekgebieden de ontwerpende onderzoeken van de regio's in combinatie met de studies naar de inpassing van grootschalig zon-PV in het landschap worden benoemd. Voor Zuid-Limburg en regio Parkstad betreft dit de studie van Panorama Zuid-Limburg en het landschappelijk verdiepingsonderzoek van Heusschen-Copier. Indiener stelt dat daarbij opgemerkt dient te worden dat beide onderzoeken geen formele status hebben. Panaroma Zuid-Limburg is een inspiratiedocument en discussiestuk. Ook van het advies van Heusschen Copier is door de RES Zuid-Limburg enkel kennisgenomen, waarbij gemeenten deze kaart konden gebruiken als voorbeeld om concrete locaties voor grootschalige opwek nader te definiëren.
Indiener constateert dat de Provincie bij de bepaling van zoekgebieden verwijst naar studies zoals Panorama Zuid-Limburg en het advies van Heusschen-Copier. Indiener stelt dat beide documenten echter geen formele status hebben en slechts ter inspiratie dienden.

Indiener		
ZW-0319-110	ZW-1199-35	ZW-1445-45

Standpunt GS

Naast de doelen voor de energietransitie hebben wij doelen voor het behouden en versterken van de kernwaarden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL). Onze Omgevingsverordening bevat hierover ook specifieke instructieregels. In de studie van Heuschen-Copier is onderzocht hoe zon-pv en behoud van landschappelijke kwaliteit met elkaar te verenigen zijn. Onze overtuiging is dat dit op een adequate wijze is gebeurd. Wij zullen bij het doorlopen van de planologische procedure plannen gaan toetsen aan onze Omgevingsverordening.
Onderdeel daarvan is de toets aan de kernkwaliteiten van het NLZL. De plannen gelegen binnen de gebieden uit de studie van Heusschen-Copier achten wij op voorhand aanzienlijk kansrijker dan gebieden die hierbuiten liggen. Onze plantoets zal immers dezelfde beoordelingsstappen

doorlopen als die in de verdiepende landschapsstudie. Wij vinden daarom dat wij als plantoetser de studie van Heusschen-Copier moeten benutten. Dit geeft duidelijkheid aan de voorkant, verkleint de kans op de afwijzing van plannen achteraf en leidt derhalve tot efficiënt overheidshandelen. Indien de gemeente van mening is dat een plan buiten de zoekgebieden alsnog voldoet aan de eisen van de Omgevingsverordening, dan staat het haar vrij dit ter beoordeling aan ons voor te leggen. Onze rol zal daarbij vooral toetsend zijn. Met betrekking tot het ontwerpende onderzoek zijn wij van mening dat meer regie op de ruimte gewenst is. Ondanks dat Panorama Zuid-Limburg geen formele status heeft, bevat het waardevolle uitgangspunten die passen in het ruimtelijke beleid dat wij voorstaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in de ontwerp-Omgevingsvisie voor het bepalen van zoekgebieden niet wordt verwezen naar additionele en gelijkwaardige studies zoals o.a. die door Bureau Verbeek in Voerendaal.	ZW-0319-111

Standpunt GS

De studie Verbeek is meer dan de studie van Heusschen-Copier toegesneden op de lokale situatie. Er zijn overeenkomsten en verschillen in aanpak. De studie kan ons inziens nog steeds van waarde zijn voor de landschappelijk onderbouwing van lokale initiatieven. De drie zoekgebieden in Voerendaal staan opgenomen in onze Verordening en in de POVI-tekst vermelden wij dat de planuitwerking van deze gebieden kan worden doorgezet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de tekst wordt toegelicht dat de Provincie extra inspanningen pleegt op de zoekgebieden rondom Maastricht Aachen Airport, aan de noordzijde van Maastricht en ten zuiden van Bocholtz en dat bij Groeve Mourik wordt ingezet op zonnepanelen op daken. Indiener stelt dat in bijbehorend kaartmateriaal echter wordt verwezen naar een zoekgebied zon-PV met inspanning ten noorden van Bocholtz, op/nabij bedrijventerrein Avantis/Trilandis in Heerlen. Indiener stelt dat deze zoekgebieden dus niet overeenkomen.	ZW-0319-112

Standpunt GS

De verwijzing naar het terrein ten zuiden van Bocholtz is onjuist. We zullen dit corrigeren en in de tekst geen expliciete verwijzingen naar terreinen meer maken.

Voorstel aan PS

In paragraaf 9.5.5 de verwijzing naar het terrein ten zuiden van Bocholtz corrigeren en de verwijzing in het algemeen achterwege laten.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat wordt benoemd dat in het kader van het traject Opwek Energie op Rijksgronden (OER) de mogelijkheden voor opwek langs Rijkswegen worden onderzocht. Indiener constateert dat er in de praktijk een duidelijke inconsistentie bestaat tussen het uitgangspunt dat 'meervoudig ruimtegebruik de voorkeur heeft boven enkelvoudig ruimtegebruik' en de feitelijke zoneringen van gronden die binnen dit OER-traject vallen. Indiener stelt dat een aantal zoneringen een efficiënte benutting van (semi)infrastructurele gronden voor energieopwekking belemmeren. Indiener geeft aan dat als gevolg hiervan onduidelijkheid bestaat over de interpretatie van bermzones binnen trede 3 of trede 4 van de zonneladder, hetgeen rechtszekerheid voor initiatiefnemers ondermijnt en de slagingskans van dit project belemmert.	ZW-0319-113

Standpunt GS

Met de gemeenten zijn wij betrokken bij het OER-traject. RWS en de Provincie hanteren hetzelfde uitgangspunt ten aanzien van trede-4 gronden, oftewel landbouwgronden. Deze worden getoetst aan de ‘nee, tenzij’-criteria uit onze Verordening. Verder blijkt dat bermen op een aantal locaties ecologische waarden herbergen en bescherming behoeven. In het OER-traject wordt op basis van gedetailleerd onderzoek en separate besluitvorming duidelijk welke percelen beschikbaar kunnen worden gesteld voor de opwek uit zon-pv en welke niet. Deze kansrijke percelen worden door het Rijksvastgoedbedrijf in de markt gezet, waarbij eventuele randvoorwaarden voor de uitvoering expliciet zullen worden vermeld. Dat biedt aan de voorkant duidelijkheid aan potentiële exploitanten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om te benoemen dat in het kader van het OER-programma ook gronden van ProRail en Defensie mogelijkheden bieden voor opwek.	ZW-0319-114

Standpunt GS

Onderzoek naar de mogelijkheden voor opwek van hernieuwbare energie op gronden van Defensie, ProRail en waterstaatswerken, juichen wij toe.
De mogelijkheden hiervoor moeten we bezien binnen vastgestelde kaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de zoekgebieden voor grootschalige zonne-energie te herzien op basis van de eerder in RES 1.0 vastgestelde gebieden.	ZW-0319-115

Standpunt GS

Op basis van de gewijzigde omstandigheden zoals eerder vermeld, houden wij vast aan de door ons gemaakte keuze voor zoekgebieden zon. Indien een gemeente mogelijkheden ziet op plaatsen buiten zoekgebieden, is het aan de gemeente om te onderbouwen waarom de locatie toch geschikt is en past binnen de nieuw vastgestelde kaders van energie en ruimte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de gelijkwaardige samenwerking in RES-verband te respecteren en dit expliciet in de tekst te benoemen. Gemeenten en Provincie dienen de locaties en uitgangspunten voor de grootschalige opwek van zon-PV in gezamenlijkheid te bepalen, op basis van gemaakte afspraken.	ZW-0319-116

Standpunt GS

Samenwerking zien wij als een voorwaarde voor het realiseren van onze beleidsdoelen. Tegelijkertijd heeft ieder van ons eigen verantwoordelijkheden, taken en belangen. Op basis hiervan maken wij afwegingen en besluiten. Die kunnen schuren met elkaar, zeker daar waar het gaat om de toewijzing van functies. Voor zover het de gemaakte afspraken betreft verwijzen we naar onze eerdere reacties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het 'zoekgebied met extra inspanningen' rondom Bocholtz te corrigeren, ofwel in het kaartmateriaal ofwel in de bijbehorende tekstpassage.	ZW-0319-119

Standpunt GS

De tekstuele verwijzing is onjuist. Er moet worden verwezen naar het industrieterrein Avantis.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.
In paragraaf 9.5.5 de verwijzing naar het terrein ten zuiden van Bocholtz corrigeren en de verwijzing in het algemeen achterwege laten.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de OER-zoekgebieden in het kaartmateriaal op te nemen als zijnde 'zoekgebied zon met extra inspanningen' en de betreffende gebieden langs snelwegen, spoorlijnen en bijbehorende bermen met een verkeers- of infrastructurele bestemming expliciet uit te sluiten van de zoneringen 'primair landbouwgebied' en 'Groenblauwe landbouwzone'.	ZW-0319-120

Standpunt GS

De zoekgebieden zien vooral toe op gronden die in hoofdzaak landbouwgrond (trede 4 van de zonneladder) zijn en waar wij binnen de regels van onze Omgevingsverordening ruimte zien voor zon-pv. Dit in het bijzonder voor het faciliteren van energy-hubs en energiegemeenschappen. Voor zover de OER-gebieden behoren tot trede 2 of 3 van de zonneladder zien wij geen noodzaak deze gebieden als zoekgebied te benoemen. Er is voldoende beleidsmatige ruimte om deze gronden voor zon-pv te benutten.

De algemene zonering is een algemene gebiedzonering passend bij de gewenste gebiedskarateristieken. Binnen de Omgevingsverordening is deze zonering geen toetsingscriterium voor zonneparken. Uitsluiting of anderzins een aanpassing hierop is derhalve niet nodig."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de gelijkwaardige samenwerking in RES-verband te respecteren en dit expliciet in de tekst te benoemen. Gemeenten en Provincie dienen de locaties en uitgangspunten voor de grootschalige opwek van zon-PV in gezamenlijkheid te bepalen, op basis van gemaakte afspraken.	ZW-0319-116

Standpunt GS

Samenwerking zien wij als een voorwaarde voor het realiseren van onze beleidsdoelen. Tegelijkertijd heeft ieder van ons eigen verantwoordelijkheden, taken en belangen. Op basis hiervan maken wij afwegingen en besluiten. Die kunnen schuren met elkaar, zeker daar waar het gaat om de toewijzing van functies. Voor zover het de gemaakte afspraken betreft verwijzen we naar onze eerdere reacties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het 'zoekgebied met extra inspanningen' rondom Bocholtz te corrigeren, ofwel in het kaartmateriaal ofwel in de bijbehorende tekstpassage.	ZW-0319-119

Standpunt GS

De tekstuele verwijzing is onjuist. Er moet worden verwezen naar het industrieterrein Avantis.

Voorstel aan PS

Link aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de OER-zoekgebieden in het kaartmateriaal op te nemen als zijnde 'zoekgebied zon met extra inspanningen' en de betreffende gebieden langs snelwegen, spoorlijnen en bijbehorende bermen met een verkeers- of infrastructurele bestemming expliciet uit te sluiten van de zoneringen 'primair landbouwgebied' en 'Groenblauwe landbouwzone'.	ZW-0319-120

Standpunt GS

De zoekgebieden zien vooral toe op gronden die in hoofdzaak landbouwgrond (trede 4 van de zonneladder) zijn en waar wij binnen de regels van onze Omgevingsverordening ruimte zien voor zon-pv. Dit in het bijzonder voor het faciliteren van energy-hubs en energiegemeenschappen. Voor zover de OER-gebieden behoren tot trede 2 of 3 van de zonneladder zien wij geen noodzaak deze gebieden als zoekgebied te benoemen. Er is voldoende beleidsmatige ruimte om deze gronden voor zon-pv te benutten. Voor meer informatie met betrekking tot Primair Landbouwgebied en Groenblauwe Landbouwzine verwijzen wij naar het hoofdstuk zonering, waarin ook de lagenbenadering is uitgelegd, waaruit blijkt dat energie infra niet behoort tot de occupatielaag, maar tot de netwerkenlaag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de activiteiten die reeds plaatsvinden in en om Oirlo. Aldus is volgens indiener het aanleggen van nog een zonnepark in strijd met een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.	ZW-0378-1
Indiener stelt voor om geen extra zonneparken in Oirlo te plaatsen, aangezien er al een zonnepark aanwezig is en Oirlo voldoende bijdraagt aan groene energie.	ZW-0454-2

Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat de locaties zeer moeilijk in te passen zijn in het landschap.	ZW-1445-49
Indiener vraagt aandacht voor het mogelijk effect van zonneparken en reflectie in relatie tot de hoofdspoorweginfrastructuur. Zonneparken mogen geen negatief effect hebben op het functioneren van het spoor en de spoorveiligheid.	ZW-1460-29

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zonnepanelen mogen en kunnen worden geplaatst. Het betekent ook niet dat het gehele zoekgebied zal moeten worden ingezet. Er is nader onderzoek nodig voor een verdere uitwerking van concrete locaties. Op basis daarvan wordt een definitief besluit genomen over de geschiktheid van een gebied voor zon-pv. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om zonnepanelen te plaatsen op daken van logistieke bedrijven en parkeerplaatsen om kostbare natuur te behouden.	ZW-0378-2
Indiener verzoekt om geen opwek van zonne-energie toe te staan op goede landbouwgrond.	ZW-0545-16
“Niet opvolgend” in de zonneladder weghalen, zodat daken en bestaande terreinen prioriteit houden boven buitengebied.	ZW-0877-57

Standpunt GS

Wij geven de voorkeur aan zon-op-dak en hebben daarom een terughoudend beleid voor het plaatsen van zon op landbouwgrond. Onze Omgevingsverordening bevat om die reden strikte voorwaarden voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv. Deze voorwaarden zijn in overeenstemming met landelijke afspraken over het beperken van zon-pv op landbouwgrond. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden aan de ontwikkeling van energiegemeenschappen en energiehubs. Dit kan bijdragen aan de toenemende elektriciteitsvraag. Door daarbij elektriciteitsaanbod en -vraag te koppelen kan de netcongestie worden verlicht. De zoekgebieden zijn om die reden gelegen rond energievragers zoals woonkernen en industrieterreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het stroomnetwerk al overbelast is op zonnige dagen, waardoor maatregelen zonnepanelen minder gunstig maken.	ZW-0378-3

Standpunt GS

Wij zijn bekend met het volle stroomnet. De POVI is een plan dat een langere tijdshorizon heeft. Hierbinnen kunnen investeringen in de energie-infrastructuur tot ruimte op het stroomnet gaan leiden. Tevens willen wij via energiehubs en energiegemeenschappen stroom lokaal afzetten, wat netcongestieverzachtend kan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om bij de bouw van logistieke bedrijven deze zo te ontwerpen dat zonnepanelen op de daken geplaatst kunnen worden.	ZW-0378-6

Standpunt GS

Volgens de Europese Richtlijn Energy Performance of Buildings Directive IV moeten alle nieuwe gebouwen 'zonneklaar' zijn. Dat betekent dat we (mogelijke) zonne-energie-installaties zo goed mogelijk kunnen gebruiken. Nederland moet daarom regels opstellen voor nieuwe en meer zonne-energie-installaties op nieuwe en bestaande gebouwen. Er volgt nationale wetgeving die het verplicht om daken zonneklaar te maken. Een volgende stap is het feitelijk benutten van die daken. Daarbij gelden voorwaarden van technische, economische en functionele aard. Dat betekent niet automatisch dat panelen zullen worden geplaatst, maar wel dat de vrijblijvendheid vermindert. Netcongestie kan op korte termijn nog spelbreker zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of zonneparken noodzakelijk zijn gezien recente ontwikkelingen op het gebied van zonne-energie.	ZW-0378-7

Standpunt GS

Zonnestroom is goed te benutten, maar dit vraagt wel investeringen in tijdelijke opslag van de stroom, waardoor de levering van stroom buiten piekmomenten van de opwek kan plaatsvinden. Juist bij zonneparken is deze tijdelijke opslag goed toe te passen. Wij verwachten dat er in toenemende mate in accu's wordt geïnvesteerd, waardoor elektriciteit uit zon-pv in de toekomst beter kan worden benut.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de OER-zoekgebieden op het kaartmateriaal te markeren als “zoekgebied zon met extra inspanningen” en gebieden langs snelwegen,	ZW-0632-4

spoorlijnen en bermen expliciet uit te sluiten als primair landbouwgebied of Groenblauwe landbouwzone.

Standpunt GS

De zoekgebieden zien vooral toe op gronden die in hoofdzaak landbouwgrond (trede 4 van de zonneladder) zijn en waar wij binnen de regels van onze Omgevingsverordening ruimte zien voor zon-pv. Dit in het bijzonder voor het faciliteren van energy-hubs en energiegemeenschappen. Voor zover de OER-gebieden behoren tot trede 2 of 3 van de zonneladder zien wij geen noodzaak deze gebieden als zoekgebied te benoemen. Er is voldoende beleidsmatige ruimte om deze gronden voor zon-pv te benutten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de impact van zonnepanelen op landbouwpercelen op de lokale natuur en biodiversiteit serieus te overwegen.	ZW-0674-5
Indiener geeft aan dat zoekgebieden voor zonnevelden op landbouwgronden getekend zijn, in tegenstelling tot wat in de tekst wordt gesteld.	ZW-0790-5
Indiener stelt dat het aanwijzen van zoekgebieden grootschalig zon-pv ertoe leidt dat er op deze locaties geen fruit of andere akkerbouwgewassen meer geteeld kunnen worden. Dit leidt tot een afname van Limburgs voedselaanbod.	ZW-0905-8 ZW-0924-6
De locatie die de indiener aanhaalt is aangewezen als zoekgebied Grootschalig zon-pv. Het is onacceptabel dat juist op de goede landbouwgronden, geschikt voor akkerbouw en gelegen binnen het primair landbouwgebied, er ook een zoekgebied grootschalig zon-pv wordt opgenomen. De indiener verzoekt het zoekgebied grootschalig zon-pv te verwijderen (zie aanduiding gebied in bijlage). Daarnaast is in het gebied zowel een zoekgebied grootschalig zon-pv als een zoekgebied drinkwaterwinning aangewezen. Waterwingebieden zijn wel uitsluitingsgebieden voor zonneparken. Het is onlogisch dat de combinatie met drinkwaterwinningsgebieden wel zou kunnen bestaan.	ZW-0957-7
Indiener verzoekt om de aanduiding 'Zoekgebied grootschalig zon-pv' van landbouwpercelen in eigendom te verwijderen en geeft aan tegen zonneparken op landbouwgrond te zijn.	ZW-1314-6
Indiener verzoekt dat de provincie inzet op zon-dak en dubbelruimte gebruik.	ZW-1411-5

Standpunt GS

Wij geven de voorkeur aan zon-op-dak en hebben daarom een terughoudend beleid voor het plaatsen van zon op landbouwgrond. Onze Omgevingsverordening bevat om die reden strikte voorwaarden voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv. Deze voorwaarden zijn in overeenstemming met landelijke afspraken over het beperken van zon-pv op landbouwgrond. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden aan de ontwikkeling van energiegemeenschappen en energiehubs. Dit kan bijdragen aan de toenemende elektriciteitsvraag.

Door daarbij elektriciteitsaanbod en -vraag te koppelen kan de netcongestie worden verlicht. De zoekgebieden zijn om die reden gelegen rond energievragers zoals woonkernen en industrieterreinen. Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zonnepanelen mogen en kunnen worden geplaatst. Het betekent ook niet dat het gehele zoekgebied zal moeten worden inzet. Er is nader onderzoek nodig voor een verdere uitwerking van concrete locaties. Op basis daarvan wordt een definitief besluit genomen over de geschiktheid van een gebied voor zon-pv. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken.
Voorwaarde voor realisatie is tevens medewerking van de grondeigenaar. Indien die niet verkregen wordt, dan zal een project geen doorgang kunnen vinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vreest de komst van datacenters en zonneparken op glastuinbouwlocaties. Dit past niet bij het open peellandschap en de natuurlijke uitstraling van het gebied. Specifiek wordt bezwaar gemaakt tegen het mogelijk legaliseren van bestaande illegale bouwwerken (zoals een zonnepark van DSG Group).	ZW-0837-3

Standpunt GS

De zoekgebieden zon zijn o.a. gelegen rond glastuinbouwgebieden om daarmee te bereiken dat de productie en afzet van stroom dicht bij elkaar kunnen komen te liggen.
Voor zover de zoekgebieden zon de glastuinbouwgebieden overlappen, prevaleert glastuinbouw. Er kan binnen de glastuinbouwgebieden wel gezocht worden naar koppelkansen, zoals het benutten van bassins voor zon-pv. Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging naar de geschiktheid van grootschalige zon-pv. Het betekent niet dat een zonnepark hier per definitie mogelijk is en zeker niet dat het hele zoekgebied moet worden benut. Nader onderzoek is nodig om geschiktheid nader te bepalen. Daarbij zal ook de landschappelijke inpassing worden beoordeeld. Het legaliseren van illegale bouwwerken is geen activiteit die we met de POVI beogen. Daarvoor is de gemeente het bevoegd gezag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bebouwing en de plaatsing van zonnepanelen en glas hittestress kunnen veroorzaken en het verkoelende effect van landbouwgrond verminderen, met verdere negatieve impact op natuur en leefklimaat.	ZW-0837-6

Standpunt GS

Wij verwachten geen grote bijdrage aan de hittestress door zonnepanelen. Zonnepanelen worden soms juist in de landbouw toegepast als 'schaduwdoek' voor kwetsbare gewassen wat leidt tot minder hittestress. Tevens wordt verdamping van water uit de ondergrond verminderd. Ook wordt zon-pv in toenemende mate door glastuinbouwbedrijven ingezet (https://solarmagazine.nl/nieuws-zonne-energie/i42321/de-harde-cijfers-aantal-glastuinbouwers-met-zonnepanelen-verdubbeld-in-5-jaar-tijd).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen energieopwekking en zonneparken in het glastuinbouwgebied.	ZW-0865-13

Standpunt GS

De zoekgebieden zon zijn o.a. gelegen rond glastuinbouwgebieden om daarmee te bereiken dat de productie en afzet van stroom dicht bij elkaar kunnen komen te liggen. Voor zover de zoekgebieden zon de glastuinbouwgebieden overlappen, prevaleert glastuinbouw. Er kan binnen de glastuinbouwgebieden wel gezocht worden naar koppelkansen, zoals het benutten van bassins voor zon-pv. Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging naar de geschiktheid van grootschalige zon-pv. Het betekent niet dat een zonnepark hier per definitie mogelijk is en zeker niet dat het hele zoekgebied moet worden benut. Nader onderzoek is nodig om geschiktheid nader te bepalen. Daarbij zal ook de landschappelijke inpassing worden beoordeeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er geen legalisering moet plaatsvinden van illegale bouwwerken zoals het zonnepark van de DSG Group.	ZW-0920-7

Standpunt GS

Het legaliseren van illegale bouwwerken is geen activiteit die we met de POVI (kunnen) regelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat zonneparken niet op landbouwgrond rond Brachterbeek en elders in Limburg moeten worden aangelegd. Indiener verzoekt dat eigenaren van hallendaken groter dan 100 m² wettelijk verplicht worden om zonnepanelen te installeren.

Indiener
ZW-0923-33 ZW-0923-109

Standpunt GS

Wij geven de voorkeur aan zon-op-dak en hebben daarom een terughoudend beleid voor het plaatsen van zon op landbouwgrond. Onze Omgevingsverordening bevat om die reden strikte voorwaarden voor het gebruik van landbouwgrond voor zon-pv. Deze voorwaarden zijn in overeenstemming met landelijke afspraken over het beperken van zon-pv op landbouwgrond. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden aan de ontwikkeling van energiegemeenschappen en energiehubs. Dit kan bijdragen aan de toenemende elektriciteitsvraag. Door daarbij elektriciteitsaanbod en -vraag te koppelen kan de netcongestie worden verlicht. De zoekgebieden zijn om die reden gelegen rond energievragers zoals woonkernen en industrieterreinen.
Volgens de Europese Richtlijn Energy Performance of Buildings Directive IV moeten alle nieuwe gebouwen 'zonneklaar' zijn. Dat betekent dat we (mogelijke) zonne-energie-installaties zo goed mogelijk kunnen gebruiken. Nederland moet daarom regels opstellen voor nieuwe en meer zonne-energie-installaties op nieuwe en bestaande gebouwen. Er volgt nationale wetgeving die het verplicht om daken zonneklaar te maken. Een volgende stap is het feitelijk benutten van die daken. Daarbij gelden voorwaarden van technische, economische en functionele aard. Dat betekent niet automatisch dat panelen zullen worden geplaatst, maar wel dat de vrijblijvendheid verminderd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het aanwijzen van voorkeursgebieden voor zonnevelden nabij bestaande turbines de omgeving degradeert tot een industriegebied.	ZW-1020-3

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust van de impact van zonneparken en windturbines. Energie is een basisbehoefte voor welzijn en welvaart. Beschikbaarheid en betaalbaarheid van (duurzame) energie én meer autonomie in de beschikbaarheid daarvan zijn van grote maatschappelijke betekenis. Windturbines en zonnepanelen vervullen hierin een rol, als onderdeel van een brede mix van verschillende energiebronnen alsmede import van stroom. Daarbij streven wij naar bronnen die vrijwel niet bijdragen aan de emissie van CO2. Daarom achten wij het bieden van ontwikkelruimte voor windturbines en zonnepanelen van provinciaal belang. Op basis van ruimtelijke afwegingen zijn we gekomen tot gebieden die wij op basis van ruimtelijke en milieutechnische gronden meer of minder geschikt achten voor windturbines. Nader onderzoek moet definitieve geschiktheid aantonen. Er zal moeten worden voldaan aan alle dan geldende wettelijke vereisten. Daarbij zal tevens getoetst worden aan de lansdchappelijke inpassing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt naast energie-opwek (PV-panelen) de optie van opwekken warmte met zonnepanelen (PVT-panelen) toe te voegen.	

Standpunt GS

Een PVT-paneel beschouwen wij als een PV-paneel, omdat dit in een PVT geïntegreerd is. Tevens zal de afzet van warmte in de nabijheid moeten plaatsvinden en passen de zoekgebieden voor zon in beginsel ook voor PVT. We zien geen noodzaak dit nader te specificeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om grotere parkeerterreinen als zoekgebieden zon toe te voegen.	ZW-1038-39

Standpunt GS

In de POVI-tekst is de zonneladder opgenomen, waarbij parkeerterreinen op trede 2 zijn opgenomen. Wij achten dit geschikte locaties voor zon-pv. Een nadere duiding op de kaart vinden we onnodig, omdat parkeerterreinen zijn gelegen in het stedelijk gebied. Het is aan de gemeente hier locatiespecifiek beleid op te ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de in het kaartmateriaal aangewezen locaties voor zoekgebieden voor grootschalig zon-PV niet aansluiten bij de zoekgebieden zoals opgenomen in de ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente Landgraaf. Indiener stelt dat doordat in dit proces wordt voorbijgegaan aan gemaakte afspraken en gemeenten onvoldoende zijn betrokken bij de totstandkoming van de ontwerp-POVI, indiener genoodzaakt is haar inbreng alsnog via deze zienswijze onder de aandacht te brengen - hetgeen onnodige discussie in de hand werkt.	

Standpunt GS

Wij zijn het met elkaar eens dat processen niet altijd goed op elkaar aansluiten en overleg op deelonderwerpen in het gedrang komen. Inmiddels zijn wij in overleg met u over de zoekgebieden ook in relatie tot uw ontwerp-Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de zoekgebieden voor grootschalige zonne-energie te herzien op basis van de zoekgebieden in de ontwerp-Omgevingsvisie van Landgraaf, en deze binnen het daarvoor bedoelde samenwerkingsverband RES Zuid-Limburg vast te stellen.	ZW-1199-36

Standpunt GS

Wij hebben onder de vorige punten onze motivatie aangegeven over de zoekgebieden. Wij houden vast aan de zoekgebieden en herhalen dat gemeenten plannen buiten de zoekgebieden kunnen voorleggen ter toetsing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de provincie om de gelijkwaardige samenwerking in RES-verband te respecteren en dit expliciet in de tekst te benoemen. Gemeenten en Provincie dienen de locaties en uitgangspunten voor de grootschalige opwek van zon-PV in gezamenlijkheid te worden bepaald, op basis van gemaakte afspraken.	ZW-1199-37

Standpunt GS

Wij blijven ons inspannen voor de energietransitie en wij zien de samenwerking met gemeenten en regio's als voorwaarde om daarin stappen te kunnen zetten. Tevens wijzen wij erop dat zoekgebieden dienen te worden geconcretiseerd, waarbij een actieve rol van de gemeente van essentieel is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat project Dorperpeel is opgenomen in Bijlage XIII van de Omgevingsverordening Limburg en daarmee een uitzonderingspositie heeft.	ZW-1420-1

Standpunt GS

Het project Dorperpeel is inderdaad opgenomen in bijlage XIII van onze Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de uitzonderingsstatus van Dorperpeel expliciet en juridisch bindend wordt opgenomen in de POVI als toetsingskader voor besluitvorming, vergunningverlening en gebiedsprogramma’s.	ZW-1420-2

Standpunt GS

Dorperpeel is opgenomen in bijlage XIII van onze Omgevingsverordening. In art. 13.3 lid 3 van onze Omgevingsverordening is aangegeven dat projecten in deze bijlage niet worden getoetst aan de strikte ‘nee, tenzij’-criteria voor grootschalige zon-pv op landbouwgrond. Tevens is in de POVI-tekst aangegeven dat gebieden die zijn opgenomen in bijlage XIII van de Omgevingsverordening worden doorgezet. Dit biedt afdoende juridische borging voor verdere ontwikkeling van dit project. In de POVI geven we onze toekomstvisie over de inrichting van Limburg. In die visie valt het gebied Dorperpeel buiten de uitgangspunten die we hebben gehanteerd. De zoekgebieden vereisen o.a. dat opwek en afzet dicht bij elkaar liggen. Gelet op de omvang van Dorperpeel is dat uitgangspunt naar verwachting niet haalbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat projecten uit Bijlage XIII van de Omgevingsverordening Limburg worden uitgezonderd van aanvullende eisen in paragraaf 2.4.2 POVI.	ZW-1420-8

Standpunt GS

Alle sectoren hebben te maken met de netcongestie. Dat geldt ook voor grootschalige opwek. Wij zullen met u als ontwikkelende partij gaan onderzoeken hoe de inpassing in het net mogelijk is, waarbij onderzocht zal moeten worden hoe dit verantwoord kan plaatsvinden gelet op de maatschappelijke baten en kosten die aansluiting van een dergelijk initiatief teweegbrengt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat de zoekgebieden allemaal landbouwgrond betreffen en daarmee binnen trede vier van de zonneladder vallen en het strikte ‘nee, tenzij’-principe.	

Standpunt GS

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv. Dit betekent niet automatisch dat zonnepanelen mogen en kunnen worden geplaatst. Het betekent ook niet dat het gehele zoekgebied ingezet zal moeten worden. Er is nader onderzoek nodig voor een verdere uitwerking van concrete locaties. Op basis daarvan wordt een definitief besluit genomen over de geschiktheid van een gebied voor zon-pv. Daarbij zullen alle belangen worden betrokken. Wij wensen initiatieven voor energy-hubs rond bedrijventerreinen en energiegemeenschappen rond woonkernen te faciliteren. Dan kan het noodzakelijk blijken hiervoor ook landbouwgrond te benutten.

Artikel 13.3 lid 2 onder a. uit de Verordening biedt hiervoor ruimte indien de opgewekte stroom direct wordt gebruikt en niet wordt teruggeleverd aan het net. Wij gaan er daarbij van uit dat slechts een deel van het zoekgebied nodig is voor dergelijke initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat zoekgebieden dwars door Groenblauwe Landbouwzone lopen, trede 5 van de zonneladder, en daarmee zijn uitgesloten voor zonneparken.	ZW-1445-47

Standpunt GS

De zoekgebieden zijn globaal bepaald op basis van hectometervlakken. Daarbij is overlap met andere functies mogelijk. Er zal altijd nader onderzoek nodig zijn om de feitelijke mogelijkheden voor grondgebonden zon-pv te onderbouwen en te toetsen aan alle belangen en wettelijke eisen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat voor een deel van de gronden (naar aanleiding van de Landschappelijke Verdiepingsstudie Zon en Wind) na inventarisatie bij grondeigenaren gebleken is dat zij geen interesse hebben in de ontwikkeling van een zonnepark.	ZW-1445-48

Standpunt GS

De interesse van grondeigenaren is geen criterium geweest bij het bepalen van de zoekgebieden. Indien grondeigenaren niet wensen mee te werken is dat een feit waarbij wij ons zullen neerleggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er zoekgebieden zijn ingetekend ten zuiden van Simpelveld en ten westen van Bocholtz, waarbij opvalt dat het merendeel van de locaties in het zicht ligt van woningen of wijken. Indiener stelt dat de aanleg van een zonnepark de zichtlijnen en het uitzicht binnen de gemeente sterk zou beïnvloeden.	ZW-1445-50

Standpunt GS

Met de zoekgebieden willen wij bevorderen dat opwek en afname van elektriciteit direct aan elkaar worden gekoppeld. Dit kan vorm krijgen in energiegemeenschappen. Dit voorkomt dat de opgewekte elektriciteit over het elektriciteitsnet moet worden getransporteerd. Dit kan bijdragen aan het beperken van de netcongestie en is een uitzonderingsgrond uit onze verordening om zon-pv op landbouwgrond toe te staan. Het betekent dat een zonnepark in het zicht van bebouwing komt te liggen. Dit vraagt extra aandacht voor de inpassing van het zonneveld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener concludeert dat het noodzakelijk is om elke locatie apart te bekijken en te beoordelen. Daarbij heeft het de voorkeur om ons niet te beperken tot zoekgebieden, aangezien blijkt dat de gegeven zoekgebieden weinig potentie hebben. Buiten de zoekgebieden zijn wellicht locaties te vinden met meer potentie.	ZW-1445-51

Standpunt GS

Zoals gesteld is het noodzakelijk verdiepend naar locaties te kijken. Daarbij blijven voor ons de uitgangspunten zoals gehanteerd bij het bepalen van de zoekgebieden overeind. Dat houdt in dat we opwek en afname dicht bij elkaar willen brengen en geen projecten willen die transportcapaciteit op het elektriciteitsnet vragen (welke de komende jaren ontbreekt). Dat projecten kunnen voldoen aan de instructieregels uit onze Omgevingsverordening ten aanzien van zonneparken en het behoud van de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Tenslotte is het uitgangspunt dat functies ruimtelijk op de juiste plek komen te liggen, hiervoor biedt Panorama Zuid-Limburg de basis.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hoewel wordt gesteld dat gemeenten geconsulteerd zullen worden en hun standpunten worden meegewogen, onduidelijk is hoe dit zich verhoudt tot de wettelijke bevoegdheid van gemeenten bij projecten tot 50 MW. De meerwaarde van de RES-samenwerking wordt hiermee volgens de indiener ondergraven, evenals de rol van gemeenten als bevoegd gezag. Indiener stelt dat er tevens onduidelijkheid bestaat over hoe de Provincie haar ruimtelijk instrumentarium zal inzetten zonder instemming van betrokken colleges van B&W.	ZW-1445-52

Standpunt GS

In deze POVI wensen wij een robuuste rol in de regie op de ruimte. Daarbij maken wij in onze ruimtelijke keuzes gebruik van de ontwerpende onderzoeken die zijn uitgevoerd.

Ook voor grondgebonden zon-pv willen we aan de voorkant meer sturing geven, zonder dat we dwingend zijn. De zoekgebieden zijn gebaseerd op ontwerpende onderzoeken, anticiperen op de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en houden rekening met het strikte beleid voor zon op landbouwgrond. Dit houdt onlosmakelijk in dat eerdere ruimtelijke keuzes zijn bijgesteld. Deze meer sturende rol in de ruimte verandert niets aan de rol van het bevoegd gezag. Deze blijft zoals deze is. Onze rol voor plannen binnen de zoekgebieden is evenwel actief. Dat houdt tenminste in dat we met de gemeente en initiatiefnemer om tafel willen gaan om realisatie te bespoedigen. De PEM kan daarin een rol gaan spelen. Voor plannen buiten de zoekgebieden zullen wij als plantoetser optreden. De gemeente zal een ruimtelijke onderbouwing moeten bieden, welke plannen we dan toetsen aan onze belangen en verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het onduidelijk is hoe wordt omgegaan met kleine zonneparken (<5ha). Indiener stelt dat in een gesprek met Yvan Vavier (Provincie Limburg) d.d. 18 juni 2025 mondeling is toegezegd dat de aangegeven zoekgebieden niet bepalend zijn voor kleine zonneparken en hiervoor dus ook buiten de zoekgebieden mogelijkheden liggen. Indiener geeft aan dat bovendien versnippering geaccepteerd zou moeten worden, aangezien we met de paar aangewezen zoekgebieden niet veel aan opwek kunnen realiseren.	ZW-1445-53

Standpunt GS

In onze Omgevingsverordening is een zonnepark gedefinieerd als een installatie groter dan 200 m2. Een nader onderscheid in omvang is niet gemaakt. Ook voor de effecten op de kernkwaliteiten voor het landschap wordt in onze verordening geen onderscheid gemaakt in de omvang van de ontwikkeling die ter beoordeling voorligt. We zien geen aanleiding een nader onderscheid te maken, omdat de effecten van een zonnepark kleiner dan 5 ha. op het landschap nog steeds aanzienlijk kunnen zijn. Bovendien kunnen meerdere projecten van 5 ha. leiden tot cummulatieve effecten die groter kunnen zijn dan een enkel park boven de grens van 5 ha. Toetsing van alle projecten groter dan 200 m2 aan onze verordening en Omgevingsvisie blijven wij daarom van belang achten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de gelijkwaardige samenwerking in RES-verband te respecteren en dit expliciet in de tekst te borgen, inclusief de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor locatiekeuze en uitgangspunten.	ZW-1445-55

Standpunt GS

Samenwerking zien wij als voorwaarde voor een succesvolle energietransitie. Wij zetten daarom in op samenwerking met gemeenten en RES-regio's. Tegelijkertijd hebben wij een eigenstandige verantwoordelijkheid op grensoverschrijdende ruimtelijke ordening. Tevens hebben wij ons beleid willen laten aansluiten bij actuele ontwikkelingen. Dit leidt op gebied van grondgebonden zon-pv tot andere keuzes dan die eerder zijn gemaakt. Zoekgebieden zijn mogelijke locaties waarover nog een definitieve afweging gemaakt moet worden. Wij werken dit graag met gemeenten uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om potentiële locaties voor zon op land af te stemmen met de betreffende gemeenten, zodat iedere locatie apart beoordeeld kan worden.	ZW-1445-56

Standpunt GS

De zoekgebieden zijn niet het equivalent van projecten, het zijn gebieden waarbinnen locaties kunnen worden gezocht. Wij werken dit graag met de gemeenten verder uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de ontwerpende studies als inspiratiedocumenten te behandelen, en tevens andere relevante landschappelijke analyses te betrekken en benoemen.	ZW-1445-57

Standpunt GS

Zoals eerder beschreven hebben wij de ontwerpende onderzoeken als richtinggevende studie gebruikt, omdat hierbij onderzocht is welke functie waar het best kan landen.
Dit geldt ook voor de landschappelijke verdiepingsstudie, dat handvatten biedt waar grondgebonden zon-pv het best kan aansluiten bij het behoud van de kernkwaliteiten van het Nationaal landschap Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om een passage in de tekst op te nemen waarin duidelijk wordt vermeid dat de aangegeven zoekgebieden niet bepalend zijn voor kleine zonneparken (<5ha).	ZW-1445-58

Standpunt GS

In onze Omgevingsverordening is een zonne-park gedefinieerd als een installatie groter dan 200 m2. Een nader onderscheid in omvang is niet gemaakt. Ook voor de effecten op de kernkwaliteiten voor het landschap wordt in onze verordening geen onderscheid gemaakt in de omvang van de ontwikkeling die ter beoordeling voorligt. We zien geen aanleiding een nader onderscheid te maken, omdat de effecten van een zonnepark kleiner dan 5 ha op het landschap nog steeds aanzienlijk kunnen zijn. Bovendien kunnen meerdere projecten van 5 ha leiden tot een omvangrijk project. Toetsing van alle projecten vinden wij dan ook noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt bij het maken van plannen aandacht voor schaduwwerking op zonnepanelen die in en rond het spoor en stations op gebouwen liggen.	ZW-1460-28

Standpunt GS

Wij begrijpen deze ingebrachte zienswijze, maar uiteindelijk zal indiener zelf alert moeten zijn bij nieuwe bouwplannen om haar belangen bij het bevoegd gezag aan de orde te stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Bij het aanwijzen van gebieden voor fotovoltaïsche installaties moet ervoor worden gezorgd dat de vluchtuitvoering niet wordt verstoord door reflecties van de fotovoltaïsche modules. Piloten mogen niet worden verblind tijdens de landing of het opstijgen. In principe is het beoogde gebruik echter verenigbaar met het luchtverkeer indien de bovengenoemde verblindingseffecten door standaard technische maatregelen (bijv. antireflectiecoating op het glas, ontspiegelde behuizingen) tot het noodzakelijke minimum worden beperkt. Indiener verzoekt om dergelijke maatregelen voor te schrijven, want dan zijn er geen bezwaren tegen de planning, mits de feitelijke en juridische situatie ongewijzigd blijft.	ZW-1500-2

Standpunt GS

Wij hebben aandacht voor de ingebrachte zienswijze en zullen initiatiefnemers wijzen op het door ILT uitgebrachte informatieblad "Veiligheidsrisico’s voor het plaatsen van zonnepanelen op en in de nabijheid van luchthavens". Tevens zullen we initiatiefnemers verwijzen naar ILT om advies te vragen over plannen die in de nabijheid van vliegvelden worden ontwikkeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Wat betreft de zoekgebieden voor grootschalige zonne-energiesystemen op open ruimtes, moet ook worden opgemerkt dat sommige locaties zich in Duitsland bevinden. De indiener verzoekt om dit te corrigeren.	ZW-1500-8

Standpunt GS

Het is ons bekend dat er een aantal zoekgebieden in Duitsland op kaart zijn verschenen. Dat is een ongelukkige en slordige fout die wij in het definitieve kaartmateriaal zullen herstellen.

Voorstel aan PS

Zorgdragen dat het kaartmateriaal geen locaties buiten de provinciegrenzen bevat.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat er meer aandacht moet worden besteed aan de overlapping van zoekgebieden voor zonne-energie, drinkwaterwinning en primaire landbouw. Het is essentieel om helderheid te verschaffen over hoe deze verschillende functies zich tot elkaar verhouden binnen het beleid en de zonneladder.	ZW-1511-87

Standpunt GS

De tekst van de POVI en ook onze Verordening lichten toe dat zon-pv niet is toegestaan in waterwingebieden. Voor landbouwgrond geldt het 'nee, tenzij'-principe. Dit houdt in dat landbouwgrond nog slechts onder strikte voorwaarden gebruikt kan worden. Deze voorwaarden staan in de Omgevingsverordening opgenomen. Onze verordening is in overeenstemming met het bestuursakkoord van 26-10-2023 over de aangescherpte voorkeursvolgorde zon. Eén van de uitzonderingscriteria is dat de opwek een betekenisvolle bijdrage kan leveren aan de netcongestie. Dat houdt naar onze visie in dat het moet gaan om zonneprojecten waarbij de opgewekte elektriciteit uitsluitend lokaal wordt benut en niet hoeft te worden getransporteerd via het hoogspanningsnet. Lokale afzet voorzien wij bij de ontwikkeling van energiehubs van bedrijven of bij de vorming van energiegemeenschappen. Dit is de reden waarom de zoekgebieden rond industrieterreinen en woonkernen liggen.

Deze zoekgebieden moeten landschappelijk te verantwoorden zijn, en passen in landelijke en regionale afspraken over de regie op de ruimte. Hiervoor vallen we terug op de uitkomsten van landschappelijke studies resp. ontwerpende onderzoeken. De zoekgebieden zijn op basis van bovenstaande uitgangspunten globaal bepaald. Dit houdt in dat de begrenzing indicatief is en nu nog op onderdelen kunnen conflicteren met andere belangen. Bij de uitwerking van zoekgebieden of bij het beoordelen van projecten zullen we concreet toetsen aan alle regels en belangen die van toepassing zijn. De functie van zoekgebied is het duiden waar zon-pv in onze visie ruimtelijk passend is, gelet op de uitgangspunten zoals ook hierboven vermeld. Binnen deze gebieden nemen we een actieve rol bij concrete initiatieven. Buiten de zoekgebieden zijn de mogelijkheden naar ons oordeel beperkt, maar niet uitgesloten. Het is aan de gemeenten om aan te tonen dat projecten voldoen aan de voorwaarden uit onze verordening en passen bij ons beleid. Wij nemen daarbij een toetsende rol aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

7.11 Overig

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het aanmerken van het tracé van de DRC als ecologische verbindingszone niet passend is, gezien de aard en de functie van de infrastructuur.	ZW-0198-43

Standpunt GS

Het thema Energie biedt door zijn ondergrondse component kansen op meervoudig ruimtegebruik. De vrij te houden zone rond buisleidingen is interessant om te bezien of medegebruik met bijvoorbeeld natuurontwikkeling of (extensieve) recreatieve mogelijkheden. Dit zal altijd een nadere locatiespecifieke afweging zijn, waarbij de veiligheid voor de ondergrondse infrastructuur en de veiligheid van de gebruikers niet ter discussie staat. Voorstel aan PS; Geen wijziging van de tekst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om locatie zonnepark Jabeek anders in te tekenen.	ZW-0253-144

Standpunt GS

Binnen de zoekgebieden achten we de plaatsing van windturbines het meest passend. In zoekgebieden zijn wettelijke en provinciale belemmeringen niet of beperkt aanwezig. Deze zijn bepaald op basis van een eerste planologische afweging
op provinciaal schaalniveau waarbij rekening is gehouden met ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, hinder, veiligheid en energieplanologie. We hanteren daarbij buffers tot woningen en infrastructuur. Deze benadering werkt onderscheidend, maar is niet volledig en is geen exacte vertaling van wettelijke normen en regels. De begrenzing van een zoekgebied is daarom indicatief. De geschiktheid van zoekgebieden zal altijd nader onderzocht moeten worden, waarbij verdieping plaatsvindt op ruimtelijke, ecologische en milieuhygienische aspecten. Daarbij zal worden getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving en aan het beleid van provincie en de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst aanpassen in paragraaf 9.5.4: met de alinea: De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke- en milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatiespecifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet.

Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid, waaronder de gemeentelijke omgevingsvisie en defensiebelangen.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het aanmerken van het tracé van de DRC als zone waarin ook recreatieve routes worden opgenomen vanwege veiligheidsoverwegingen en ruimtelijke afstemming niet wenselijk is in de directe nabijheid van de eigen locatie.	ZW-0198-44

Standpunt GS

Het thema Energie biedt door zijn ondergrondse component kansen op meervoudig ruimtegebruik. De vrij te houden zone rond buisleidingen is interessant om te bezien of medegebruik met bijvoorbeeld natuurontwikkeling of (extensieve) recreatieve mogelijkheden. Dit zal altijd een nadere locatiespecifieke afweging zijn, waarbij de veiligheid voor de ondergrondse infrastructuur en de veiligheid van de gebruikers niet ter discussie staat. Voorstel aan PS; Geen wijziging van de tekst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om het beschermingsgebied Einstein Telescope als aanvullende kaartlaag op te nemen.	ZW-0319-102

Standpunt GS

Dit is een aanduiding behorende bij de Omgevingsverordening Limburg. Beleidsmatig is er op dit moment geen aanleiding om hier aanpassingen op voor te stellen. Zodra deze wel voordoen, zetten we deze aanpassing in werking. Dit staat beschreven in paragraaf 9.5.5.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bepaalde regio’s onevenredig veel lasten dragen door cumulatie van energie- en infrastructuurprojecten. Indiener verzoekt deze cumulatiegebieden uit te sluiten of zwaar mee te wegen.	ZW-0486-27

Standpunt GS

We constateren met indiener dat rond de 380 kV -hoogspanningstations er cumulatie van energieinfra plaatsvindt. Voor de Limburgste energieknooppunten Einighausen/ Graetheide en Maasbracht gaan we deze in de gebiiedsgerichte aanpak zoals aangekondigd in paragraaf 9.3.7 Energieknooppunten integraal beschouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI gebruik te maken van de juiste berekeningen voor bouwen rond de buisleidingen. Indiener geeft aan dat zowel Gasunie als Rijkswaterstaat geen bezwaar hebben tegen bouwen binnen de buisleiding zone, omdat de letaliteitsgrens binnen 5 meter van de leiding ligt.	ZW-1237-40

Standpunt GS

In de POVI zijn de buisleidingen ingetekend met de daarbijbehorende veiligheidscontouren. Het is aan het bevoegd gezag om bij projecten een zorgvuldige afweging te maken en hierin de veiligheidscontouren mee te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8. Wonen

8.1 Actieve rol herstructurering

Zienswijze	Indiener
Bij de regierol van de provincie hoort wat indiener betreft een actieve provincie op het vlak van herstructurering. Anders dan wat nu wordt gesteld in de POVI (zie § 10.5.3 Herstructurering). Gemeenten zijn naar mening van indiener primair aan zet zijn voor de herstructureringsopgave, maar nadrukkelijk met hulp van de provincie.	ZW-0302-85
Het faciliteren van het dure segment (want de Rijksgrens is duur segment in de Limburgse markt) maakt doorstroming vanuit kwetsbare wijken naar nieuwbouw bijna onmogelijk. Oudere woningen stijgen niet gelijkwaardig in waarde als de prijs van nieuwere woningen. Hierdoor komen de huidige bewoners ‘vast’ te zitten in hun oudere woningen. Daarnaast kunnen ze de verduurzaming zelf ook niet financieren. Gemeenten kunnen deze lasten niet alleen dragen. Dit vraagt om een gezamenlijke lobby van gemeenten en provincie richting Rijk EN een gedeelde aanpak op betaalbaarheid EN herstructurering. Indiener verzoekt daarom de POVI hierop aan te vullen.	ZW-0302-105
Over de additionele woningbouwopgave wordt veel gezegd in de POVI. Compact bouwen zou hier deels invulling aan kunnen geven. Dit uitgangspunt zou ook sterker moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen. Hoewel indiener de regierol van de provincie waardeert, wordt gepleit voor een actievere inzet bij herstructurering en een scherpere regionale woningbouwambitie.	ZW-0304-18
Ondanks dat de transformatieopgave van de bestaande woningvoorraad onderkend wordt als opgave in het algemene deel is deze naar mening van indiener niet terug te vinden bij de doelen in het POVI. Hier is naar mening van indiener een duidelijk provinciaal belang aanwezig. Aanpassen van de bestaande voorraad om beter aan te sluiten aan moderne vragen, herontwikkeling van (met name) corporatiebezit (sloop-nieuwbouw) en gebiedsgericht ontwikkelen (toename bij OV-knopen en verdunning in zwakkere wijken/ kernen) bieden naar mening van indiener een meer integraal perspectief.	ZW-0302-23

Zienswijze
Indiener is blij te zien dat vanuit het oogpunt van leefbaarheid in landelijke en verstedelijkte kernen, naast een nieuwbouwopgave van woningen, ook nadrukkelijk een transformatieopgave wordt benoemd van de bestaande woningvoorraad (vervangen, splitsen, omvormen, etc.). Beide opgaven zijn immers nodig om de leefbaarheid in Zuid-Limburg te verbeteren. De

transformatieopgave is noodzakelijk om verschillende woningtypes beter te mixen en de bestaande woningvoorraad efficiënter te gebruiken en te verduurzamen. Dit is niet alleen aan de orde in het stedelijk, maar zeker ook het landelijke gebied en de kleine kernen. Anders dan wat nu wordt gesteld in de POVI, geldt voor deze herstructureringsopgave ook een actieve provincie. Gemeenten zijn primair aan zet zijn voor de herstructureringsopgave, maar nadrukkelijk dan wel met hulp van de provincie.

Indiener					
ZW-0187-97	ZW-0207-90	ZW-0238-80	ZW-0253-95	ZW-0271-80	ZW-0314-80

Zienswijze
Indiener stelt dat de transformatieopgave van de bestaande [red. woningvoorraad?] onderkend wordt als opgave in het algemene deel, maar deze niet terug te vinden is bij de doelen in de POVI teksten. Gezien de stapeling van opgaves (o.a. gezondheid, veiligheid, duurzame mobiliteit) in met name het stedelijk gebied en diverse stedelijke kernen is hier een duidelijk provinciaal belang aanwezig.

Indiener					
ZW-0207-49	ZW-0238-39	ZW-0271-39	ZW-0314-39	ZW-0319-26	ZW-0187-55
ZW-0253-53	ZW-1038-146	ZW-1127-71	ZW-0314-166		

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat provincie een actieve rol vervult bij de herstructurering. Anders dan wat in deze paragraaf (10.5.3) staat zijn gemeenten primair aan zet voor de herstructureringsopgave, maar nadrukkelijk met hulp van de provincie.	ZW-1038-62 ZW-0304-38

Standpunt GS

De provincie heeft geen actieve rol in herstructurering wel in de programmaring. Middels de programmering wordt de netto opgave bepaald. De gemeenten bepalen zelf welk deel nieuwbouw en welk deel herstructurering/transformatie betreft, onder andere als onderdeel van de integrale samenhangende onderbouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.2 Agenda ZL

Zienswijze
Indiener stelt dat het opnemen van duidelijke woningbouwambities voor landelijke kernen in Zuid-Limburg helpend kunnen zijn voor het vormgeven van verwevingsgebieden. Indiener benadrukt dat hij de stedelijke bebouwde omgeving en de landelijke kernen als één complex

ziet, welke in verschillende en unieke woonmilieus kan voorzien ten behoeve van de Agenda Zuid-Limburg.

Indiener					
ZW-0187-96	ZW-0207-89	ZW-0238-79	ZW-0253-94	ZW-0271-79	ZW-0314-79
ZW-1127-112					

Standpunt GS

We onderschrijven de insteek van indiener om binnen stedelijk gebied en landelijke kernen te voorzien in aantrekkelijke, gevarieerde woonmilieus. Ook wij zien het bestaand stedelijk gebied en de landelijke kernen binnen een gemeente als één complex. In de samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente, zoals overeengekomen in het BOFFL en omschreven in de ontwerp POVI, kan de gemeente vanuit zijn verantwoordelijkheid aangeven hoe men de ontwikkeling in dit complex wil vormgeven en faseren. Dat is ook de plek om aan te geven welk deel van de behoefte naar oordeel van de gemeente niet binnen het bestaande bebouwd gebied kan worden gerealiseerd. Hiervoor komen, zoals aangegeven in de ontwerp POVI, met name (ruimtelijk) passende locaties binnen het verwevingsgebied in aanmerking. Die moeten dan wel grenzen aan het stedelijk Gebied of landelijke kernen en qua maat, schaal en functie passen bij de bestaande bebouwing en de identiteit van de betreffende kern. Straatjes erbij kunnen daarnaast ook gelegen zijn in een bebouwingslint of -cluster.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.3 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De gemaakte (woondeal)afspraken zijn de basis voor toekomstige afspraken en nadere uitwerkingen op regionaal en gemeentelijk niveau. Indiener vraagt zich af wat men hier beoogt. De reikwijdte van de Woondeal staat in de Woondeal benoemd.	ZW-1164-77

Standpunt GS

Om de programmering op orde te krijgen werken we verder op de gemaakte afspraken uit de Woondeal Limburg. De programmering zal de komende periode, samen met gemeenten, verder uitgewerkt en aangevuld worden. Actualisatie van de woondeal vindt overigens plaats in 2026.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De kaart met betrekking tot herstructureren en bouwen bevat slechts een indicatieve zonering. Zo is nu ook niet duidelijk aan welke voorwaarden de onderbouwing van gemeenten in dit soort situaties moeten voldoen (zie § 10.5.2 Woningbouw op de juiste plek). Zo ontbreken specifieke woningbouwambities voor landelijke kernen in Zuid-Limburg. Naast locatiekeuze (waar-vraag) is ook het woningbouwprogramma en beoogd woonmilieu voor de landelijke kernen niet gedefinieerd (wat-vraag). Gelet op het verwachte overaanbod van eengezinswoningen is het verstandig om juist te bouwen gericht op doorstroming zodat bestaande eengezinswoningen vrijkomen voor jonge gezinnen. Bouwen voor doorstroming in de landelijke kernen gebeurt naar mening van indiener bij voorkeur dicht bij de voorzieningen, openbaar vervoer en zorggeschikt, iets wat niet per definitie aansluit bij het gangbare beeld van 'straatje erbij'. Indiener verzoekst om hier in het POVI duidelijker te zijn.	ZW-0302-97

Standpunt GS

De algemene zonering in de POVI is in samenspraak met de gemeenten uitgewerkt, mede n.a.v. de ingebrachte zienwijzen. De onderbouwing betreft een integrale ruimtelijke onderbouwing, conform BOFLL afspraken in juni en oktober 2025. In die integrale ruimtelijke onderbouwing geeft elke gemeente voor het hele grondgebied de ruimtelijke kansen en belemmeringen aan voor potentiële ontwikkellocaties, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Bouwen voor doorstroming krijgt daarbinnen een plek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de Agenda Zuid Limburg staat de ambitie om van een achterstand op sociaaleconomisch gebied en qua gezondheid toe werken naar een voorsprong. Dit vergt een integrale aanpak van bestaande wijken met sociale en fysieke maatregelen waaronder een inzet op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Gecombineerd met het op de juiste plek gericht toevoegen van nieuwe woonomgevingen om de beroepsbevolking op peil te houden. De benodigd integrale keuzes die dit vergt ziet indiener onvoldoende terug in de POVI.	ZW-0304-15

Standpunt GS

Wij hebben dit opgenomen in paragraaf "§ 2.7.5.4 Schaalsprong van achterstanden naar voorsprong".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

In de POVI staat: "We leggen in de omgevingsverordening vast dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet. We vragen daarvoor van gemeenten een samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente." Indiener verzoekt om duidelijk te maken wat de 'overeengekomen opgave' is, waar die op gebaseerd is en hoe de provincie deze opgave tijdens de looptijd van de POVI ziet.	ZW-0302-90

Standpunt GS

De overeengekomen opgave is de opgave zoals opgenomen in de Woondeal (+3000 woningen) en mogelijk bijgesteld op basis van de actualisatie (inclusief Limburg Centraal). De uitwerking zal landen in het programmering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de POVI staat: "De Wet versterking regie volkshuisvesting (wetsvoorstel) bekrachtigt die rol. We gaan invulling geven aan deze regierol via het provinciaal Volkshuisvestingsprogramma en passen daar indien nodig de Omgevingsverordening Limburg op aan." Een programma is naar mening van indiener geen logische grondslag om de verordening op aan te passen. Het programma kan wel zorgen voor aanpassingen aan de POVI (en vervolgens de verordening). Indiener verzoekt om de tekst van de POVi hierop aan te passen.	ZW-0302-93

Standpunt GS

Het volkshuisvestingsprogramma is een uitwerking van de POVI die in 2026 uitgevoerd wordt. Mocht daar blijken dat een aanpassing van de verordening nodig is, dan volgen we dan de procedure t.b.v. aanpassing verordening, daarvoor is niet eerst een wijziging van de POVI nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de POVI staat: "Het is van provinciaal belang dat plannen zo spoedig mogelijk leiden tot daadwerkelijke realisatie." Mag indiener aannemen dat er op basis van de verordening een maximale realisatietermijn na het verlenen van de vergunning in stand blijft?	ZW-0302-92

Standpunt GS

De motivering bij een omgevingsplan, beschrijft dat realisatie van de woningen beoogd is binnen een termijn van drie jaar na vaststelling van het omgevingsplan en dat wanneer deze termijn niet

wordt gehaald, de gemeente de functie wonen heroverweegt en zo nodig bij de actualisatie van de programmering wijzigt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In Hoofdstuk 10 - Wonen stelt de provincie dat er een grote behoefte is aan 'betaalbare woningen'. Daarbij hanteert de provincie de landelijke normen voor betaalbare huur- en koop. Dit vindt indiener onwenselijk en niet passend bij de opgave in Limburg. Het gemiddeld salaris ligt in Limburg duidelijk lager dan in de Randstad. Daarnaast zijn de bouwomstandigheden hier gunstiger (lagere grondprijzen en meer plek). Indiener verzoekt om in het POVI eigen betaalbaarheidsgrenzen te formuleren die beter passen bij de financiële draagkracht van de Limburgers.	ZW-0302-104

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent dat er behoefte is aan meer écht betaalbare woningen in Limburg. Voor dit doel zijn in april 2024 door alle Limburgse gemeenten 3 betaalbaarheidsklassen voor betaalbare koopwoningen lager dan de nationale betaalbaarheidsgrens bestuurlijk vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Met deze categorieën wordt gemonitord of de juiste woningen gebouwd (kunnen) worden in de verschillende prijssegmenten van de betaalbare koop

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener (een kleine Zuid-Limburgse gemeente) laat in het kader van de woningbouwprogrammering een "veerkrachtonderzoek" uitvoeren. Indiener stelt dat het veerkrachtonderzoek dat momenteel in die gemeente wordt uitgevoerd aantoont dat gerichte investeringen in woonkwaliteit, differentiatie en doorstroming essentieel zijn om de leefbaarheid en sociaaleconomische positie van deze gemeenschap duurzaam te versterken. Op basis van dit onderzoek wordt een woningbouwprogramma opgesteld dat niet alleen aansluit bij de actuele vraag, maar volgens indiener nadrukkelijk ook bijdraagt aan de bredere opgaven op het gebied van leefbaarheid, voorzieningenstructuur en toekomstwaarde. Indiener roept de Provincie op om: « De noodzakelijke trendbreuk voor kleinere gemeenten beleidsmatig te faciliteren; » Woningbouw niet uitsluitend te relateren aan de uitkomsten van recente behoefteonderzoeken; » Gemeenten ruimte te geven om te bouwen aan differentiatie, kwaliteit en	ZW-0187-6

toekomstwaarde op basis van veerkrachtonderzoeken.
Deze benadering sluit volgens indiener naadloos aan bij de bredere provinciale ambitie voor Zuid-Limburg, waarin wordt ingezet op het versterken van leefbaarheid, het verkleinen van sociaaleconomische achterstanden en het realiseren van vitale kernen. Dit vraagt volgens indiener om maatwerk, gebiedsgerichte keuzes en een combinatie van fysieke én sociale investeringen.

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat alle gemeenten moeten sturen aan de hand van woningbehoefteonderzoeken en programmering. Gemeenten stemmen binnen hun woningbouwregio en de woningmarktregio met elkaar af en maken samen afspraken over het huisvesten van aandachtsgroepen. Uitkomsten van het regionale gesprek landen in de woningbouwprogrammeringen (nieuwe woningen) en in de in de regio afgestemde huisvestingsverordening (toewijzing), zoals beoogd in de nieuwe Wet versterking regie Volkshuisvesting

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt de noodzaak van provinciale regie bij het wegnemen van rand voorwaardelijke knelpunten zoals stikstof, netcapaciteit, waterbeschikbaarheid en spuitzones.	ZW-0196-117

Standpunt GS

Sommige randvoorwaarden zijn primair aan de gemeenten, zoals spuitzones. Voor thema's zoals stikstof; energie en drinkwater zien we als provincie een duidelijk rol voor onszelf. Dit is ook opgenomen in de POVI. Verdere uitwerking gebeurt in specifieke programma's zoals LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van ruimte voor nieuwe, innovatieve woonvormen zoals ecodorpen, wooncoöperaties en collectieve wooninitiatieven, die aansluiten bij maatschappelijke opgaven zoals duurzaamheid, sociale cohesie en landschappelijke kwaliteit.	ZW-0196-121

Standpunt GS

Woonvormen die duurzaam zijn en sociale cohesie versterken vinden wij belangrijk evenals de inpassing van die concepten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Provincie in haar visie spreekt over een 'effectieve strategie' (woningbouwopgave). Indiener meldt dat Parkstad een samenwerking en strategie kent die in gezamenlijkheid bepaald is en welke wordt uitgevoerd door de onderliggende gemeenten en het gezamenlijke overkoepelende orgaan (SPL). Indiener spreekt de verwachting uit dat het niet in de bedoeling van de provincie zal liggen dat nu over te nemen, dan wel dit om te buigen naar een provinciale strategie en monitoring? Indiener vraagt of daarmee de flexibiliteit van de POVI niet belemmerd wordt? Indiener stelt dat elke regio zijn eigen kenmerken en regionale behoeften heeft	ZW-1445-20

Standpunt GS

Met de aankomende Wet versterking regie Volkshuisvesting, krijgt de provincie sterkere regierol en wordt een nieuwe/andere manier van werken geïntroduceerd. Samenwerking op woningbouwregio en woningmarktregio niveau wordt de nieuwe maatstaf. Binnen die regio's dienen gemeenten afspraken te maken over onder andere de regionale woningbouwopgave en de huisvesting van de aandachtsgroepen. Met onder andere Limburg Centraal (verstedelijkingsstrategie) en Straatje erbij werkt de Provincie aan duurzame groei van steden en dorpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het aantal toevoegingen van woningen in 2022-2024 vast staat en niet is behaald en dat in 2025-2030 ook vast staat en wel behaald moet worden.	ZW-0649-5

Standpunt GS

Gemeenten stellen de woningbouwprogrammering vast en proberen zo goed als mogelijk het te verwachten realisatiejaar aan te geven. Op gemeenteniveau kunnen de realisatiecijfers iets afwijken. Voor Limburg als geheel liggen we op koers om de afspraken uit de Woondeal te halen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de ontwerp POVI wordt aangegeven dat woningbouw vooral uitdagingen kent op het gebied van elektrificatie, bereikbaarheid en klimaatverandering. Indiener stelt dat daardoor de indruk wordt gewekt dat randvoorwaarden voor realisatie zwaarder wegen dan de	ZW-0319-145

strategische positie van volkshuisvesting in het dagelijks leven van de burger van Limburg.

Standpunt GS

Volkshuisvesting is een zeer belangrijk thema. Om die volkshuisvestingsopgave te bereiken is het noodzakelijk om een aantal randvoorwaarden voor woningbouw te realiseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener erkent het belang van beperkte woningbouw voor landelijke kernen om leefbaarheid te waarborgen. Echter, onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities vragen om meer helderheid. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.	ZW-0319-30

Standpunt GS

In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt o.a. welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. De voorwaarden om te bouwen in het verwevingsgebied worden in de omgevingsverordening verder uitgewerkt. Uiteraard vinden we het belangrijk om rekening te houden met de ligging ten opzichte van voorzieningen en openbaar vervoer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener gaat uit van een werking langs de volgende stappen. In de basis is dit aangenomen structuur om tot een ontwikkeling te geraken: 1. Visie/monitor plancapaciteit | ontwikkelkaart | woondeal zijn een basis voor 2. Een vastgestelde programmering 3. Welke gekoppeld is aan een ontwikkellocatie 4. Met een terzake doende motivatie. (5.) de overweging of nader inzicht moet leiden tot andere afspraken voor	ZW-1445-60

ontwikkelingen geflankeerd door een voldoende motivatie
Indiener vraagt zich momenteel af of deze getrapte structuur nog onderschreven wordt.

Standpunt GS

De aankomende Wet versterking regie Volkshuisvesting, krijgt de provincie sterkere regierol en wordt een nieuwe/andere manier van werken geïntroduceerd. Samenwerking op woningbouwregio en woningmarktregio niveau wordt de nieuwe maatstaf. Binnen die regio's dienen gemeenten afspraken te maken over onder andere de regionale woningbouwopgave en de huisvesting van de aandachtsgroepen. Uiteraard blijven visie en programmering (regionale en gemeentelijke woningbouwopgave/doelen) aan de basis liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat als definitie staat: Woningen die voldoen aan de landelijke definitie van betaalbare huur- en koopwoningen. Per gemeente in de regio kan dit afwijken. Om discussie te voorkomen, verwijzen naar de bron van maximale prijsgrenzen benoemd.	ZW-0313-90

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent dat er behoefte is aan meer écht betaalbare woningen in Limburg. Voor dit doel zijn in april 2024 door alle Limburgse gemeenten 3 betaalbaarheidsklassen vastgesteld voor betaalbare koopwoningen lager dan de nationale betaalbaarheidsgrens bestuurlijk vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Met deze categorieën wordt gemonitord of de juiste woningen gebouwd (kunnen) worden in de verschillende prijssegmenten van de betaalbare koop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de focus in de intro volledig ligt op het toevoegen van betaalbare woningen, maar dat het ook wenselijk kan zijn om doorstroming te bevorderen, leefbaarheid te versterken of balans in de woningvoorraad aan te brengen, en verzoekt om hier een bullet over toe te voegen bij paragraaf 10.1.	ZW-0237-139

Standpunt GS

Paragraaf 10.1 gaat over de opgave en daarin wordt doorstroming expliciet benoemd. Leefbaarheid komt elders in de ontwerp POVI terug.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de grootste focus op nieuwbouw ligt, maar dat onduidelijk is welke rol de provincie gaat pakken bij opgaven in de bestaande woningvoorraad, zoals startersleningen en het toegankelijker en levensloopbestendiger maken van woningen, en vraagt om verduidelijking van de ambitie en rol hierin.	ZW-0237-141

Standpunt GS

POVI biedt het (ruimtelijk) kader voor wonen en beschrijft de visie.
Ambities en in te zetten instrumentarium zoals genoemd maken onderdeel uit van uitwerkingen van die visie in uitvoeringskaders (zoals Leefbare Steden en Dorpen)

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de omschrijving van uitleglocaties te vaag is en tot discussie kan leiden, en verzoekt deze aan te scherpen.

Indiener					
ZW-0196-40	ZW-0224-33	ZW-0237-19	ZW-0240-24	ZW-0241-18	ZW-0242-9
ZW-0278-39	ZW-0313-26	ZW-0317-39	ZW-1236-24	ZW-1473-19	ZW-1479-71
ZW-0166-29	ZW-0263-40	ZW-0166-144			

Standpunt GS

Wij zijn het eens met deze zienswijze. De term uitleglocatie zal nader gedefinieerd worden en de voorwaarden waaronder een uitleglocatie mogelijk is, zullen geformuleerd worden in de Verordening. We maken geen gebruik meer van de term "wijkje erbij", maar enkel van "het Straatje" (begrensd op maximaal 25-30) en de term uitleglocatie, hiervan zal de definitie worden toegevoegd aan de POVI.

Voorstel aan PS

Definitie van uitleglocatie: Een uitleglocatie is een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen buiten het woongebied en die qua maat, schaal en functie past bij de ruimtelijke situatie en de identiteit van de betreffende locatie.", zal worden opgenomen in de POVI en voorwaarden worden uitgewerkt in de verordening.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie in het BOFLL-overleg heeft aangegeven dat instemming alleen nodig is bij planologische toevoeging van woningen buiten stedelijk gebied en landelijke kernen, terwijl de provincie in principe	ZW-0237-136

alle woningbouwontwikkelingen als provinciaal belang blijft zien; dit uitgangspunt leidt tot onnodige vertraging en is niet wenselijk in het licht van de gewenste woningbouwversnelling.

Standpunt GS

Woningbouw is van provinciaal belang, om aan de behoefte te kunnen voldoen. Maar ook omdat het een cruciaal onderdeel is van zowel de ruimtelijke ordening (en dus de principes) als de leefomgeving waar de provincie beleid voor ontwikkelt. Om versnelling te realiseren hoeven woningbouwplannen in bestaand bebouwd gebied (zone stedelijk gebied en landelijke kernen) voor wat betreft het toevoegen van een woning niet langer voor advies en instemming aan de provincie te worden aangeboden.

Daartoe is tijdens de BOFLL's in mei 2025 door gemeenten en provincie overeengekomen dat alle gemeenten voor het gehele grondgebied een samenhangende integrale programmatische en ruimtelijke onderbouwing, opstellen waaruit blijkt welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied of de landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel niet en waarom niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een focus op enkel kwalitatieve groei voor de lokale behoefte, zoals gesteld, niet in lijn is met hun visie, noch met de kwantitatieve provinciale woondealambities.	ZW-1236-222

Standpunt GS

Naar onze mening liggen die in lijn met elkaar. Er is sprake van kwantitatieve en kwalitatieve groei, gebaseerd op regionale behoefte op beide aspecten, binnen de kaders van de nieuwe Wet versterking regie Volkshuisvesting.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een onderdeel van de Limburgse principes is om niet te bouwen voor leegstand, waarbij de lokale en regionale behoefte als uitgangspunt wordt genomen. Men merkt op dat dit principe spanning oplevert met de percentages voor sociale huur (30%) en betaalbare woningen (2/3) uit de voorgenomen Wet versterking regie volkshuisvesting, en vraagt naar het standpunt van de provincie hierover.	ZW-0240-129

Standpunt GS

Het provinciaal standpunt is dat we zien dat er te weinig betaalbare woningen aanwezig zijn in de Limburgse voorraad. De opdracht van het Rijk is om 30% sociaal te bouwen en 2/3 betaalbaar. Lokaal afwijken kan in afstemming met en op basis van verevening in de regio. Dit ondersteunen wij en is ook opgenomen in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een schrijnend tekort is aan passende, betaalbare woningen voor starters en senioren, zoals bevestigd door de Woondeal Limburg en ministeriële maatregelen.	ZW-0163-6

Standpunt GS

Middels het volkshuisvestingsprogramma en de woningbouwprogrammering zullen provincie en gemeenten uitwerking geven aan de genoemde kwalitatieve woningbouwopgave.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er wordt verwezen naar het provinciale Volkshuisvestingsprogramma als kader, maar dat onduidelijk is of dit document de visie aanvult, verduidelijkt of aanpast, en dat meer uitleg gewenst is.	ZW-0317-212

Standpunt GS

Het volkshuisvestingsprogramma is de thematische uitwerking van de POVI op het gebied van wonen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het thema Wonen in de omgevingsvisie summier is beschreven, waardoor specifieke opgaven en ambities in de drie Limburgse woondealregio's en hun onderlinge verschillen onbenoemd blijven. Men benadrukt dat Zuid-Limburg vooral een herstructureringsopgave heeft, terwijl Noord- en Midden-Limburg een groeitrend vertonen.	ZW-0188-57 ZW-1236-217

Standpunt GS

In de POVI wordt het kader wonen geschetst; het uniforme beleid voor geheel Limburg. De regionale uitwerking en daarbij behorende specifieke opgaven en uitdagingen worden met het provinciale en gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in hun ontwerp Omgevingsvisie 'Leudal, Natuurlijk!' voor diverse dorpen een extra groei-/woningbouwambitie is opgenomen, met kansen voor het aantrekken van nieuwe inwoners, onder andere uit de Brainportregio. Men benadrukt dat dit niet alleen voor Heythuysen geldt, zoals in 2.7.4.1 vermeld, maar voor meerdere dorpen met bovenlokale voorzieningen en/of een gunstige ligging nabij de A2.	ZW-1236-221

Standpunt GS

Het staat gemeenten vrij om in hun Omgevingsvisie een woningbouwambitie (afgestemd in de regio) op te nemen. Daaraan doet de POVI niets af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 2.2.4 al wordt verwezen naar het belang van sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie voor volkshuisvesting, maar dat dit in hoofdstuk 10 nauwelijks terugkomt, en verzoekt om dit toe te voegen, inclusief aandacht voor de bestaande woningvoorraad.	ZW-0237-140

Standpunt GS

De POVI heeft beperkte aandacht hiervoor in H10, omdat in H2.2.4 de samenhang al geschetst is én het geen specifiek aandachtspunt van de POVI is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Noord-, Midden- en Zuid-Limburg qua identiteit en landelijk gebied van elkaar verschillen. Ze verzoeken de provincie om dit onderscheid te maken, met name voor gemeenten zoals Venray en Nederweert, en het landelijk gebied niet op slot te zetten qua ontwikkelingsmogelijkheden.	ZW-0166-147

Standpunt GS

In de POVI wordt het kader wonen geschetst; het uniforme (ruimtelijke) beleid voor geheel Limburg rekening houdend met de Limburgse belangen en principes. Wij zien het bestaand stedelijk gebied en de landelijke kernen binnen een gemeente als één complex. In de samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente, zoals overeengekomen in het BOFFL en omschreven in de ontwerp POVI, kan de gemeente vanuit zijn verantwoordelijkheid aangeven hoe men de ontwikkeling in dit complex wil vormgeven en faseren. Dat is ook de plek om aan te geven welk deel van de behoefte naar oordeel van de gemeente niet binnen het bestaande bebouwd gebied kan worden gerealiseerd. Hiervoor komen, zoals aangegeven in de ontwerp POVI, met name (ruimtelijk) passende locaties binnen het verwevingsgebied in aanmerking. Die moeten dan wel grenzen aan het stedelijk Gebied of landelijke kernen en qua maat, schaal en functie passen bij de bestaande bebouwing en de identiteit van de betreffende kern. Straatjes erbij kunnen daarnaast ook gelegen zijn in een bebouwingslint of -cluster.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke rol de provincie neemt bij uitdagingen op het gebied van wonen en de bijbehorende belemmeringen, zoals stikstof, spuitzones, beschikbaarheid van energie en drinkwater. Indiener verzoekt hier nader op in te gaan.	ZW-0241-162

Standpunt GS

Sommige randvoorwaarden zijn primair aan de gemeenten, zoals spuitzones. Voor thema's als stikstof; energie en drinkwater zien we als provincie een duidelijk rol voor onszelf. Dit is ook opgenomen in de POVI. Verdere uitwerking bevindt in specifieke programma's zoals LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat paragraaf 10.5.2 te strikt is geformuleerd en te weinig ruimte biedt voor 'Wijkje erbij', terwijl er grote urgentie is op de woningmarkt en het niet altijd mogelijk is om snel binnen het bestaand bebouwd gebied te bouwen; de provincie wordt gevraagd rekening te houden met de geplande gebiedsontwikkelingen in Beesel (Vogels Weijde, Offenbeker Bemden II, Broeklaan en 't Spick) bij de POVI.	ZW-0237-142

Standpunt GS

In de geactualiseerde POVI staat onder 10.5.2 de volgende tekst; Als de woonopgave niet binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen kan worden gerealiseerd, kan uitbreiding daarbuiten in de vorm van een ‘straatje erbij ’ en op een enkele plek ook in de vorm van een uitleglocatie overwogen worden. Wij zien het bestaand stedelijk gebied en de landelijke kernen binnen een gemeente als één complex. In de samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en

ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente, zoals overeengekomen in het BOFFL en omschreven in de ontwerp POVI, kan de gemeente vanuit zijn verantwoordelijkheid aangeven hoe men de ontwikkeling in dit complex wil vormgeven en faseren. Dat is ook de plek om aan te geven welk deel van de behoefte naar oordeel van de gemeente niet binnen het bestaande bebouwd gebied kan worden gerealiseerd. Hiervoor komen, zoals aangegeven in de ontwerp POVI, met name (ruimtelijk) passende locaties binnen het verwevingsgebied in aanmerking.
Die moeten dan wel grenzen aan het stedelijk Gebied of landelijke kernen en qua maat, schaal en functie passen bij de bestaande bebouwing en de identiteit van de betreffende kern. Straatjes erbij kunnen daarnaast ook gelegen zijn in een bebouwingslint of -cluster.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat provinciale ambities voor woningbouw na 2030 ontbreken voor de landelijke kernen, waarbij de aandacht alleen uitgaat naar Limburg Centraal. Men vraagt wat dit betekent voor de overige delen van de provincie, in het bijzonder voor de 16 plattelandsdorpen.	ZW-1236-220

Standpunt GS

In 2026 vindt een actualisatie van de woondeal/de programmering plaats waarbij een totale doorkijk naar 2036 gemaakt zal worden voor alle regio’s en gemeenten daarbinnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft de ambitie om de gemiddelde Nederlands Brede Welvaart te bereiken. Indiener ziet hun woningbouwopgave als vehikel om draagkrachtige schouders toe te voegen aan onze bevolking. Deze sterke schouders probeert de indiener ook aan te trekken van buiten Parkstad, door mensen die wel in Parkstad werken maar er niet wonen, te verleiden hier ook te gaan wonen. Indiener stelt dat deze mensen echter een huisvestingsbehoefte hebben die veelal in het midden- en dure segment valt.	ZW-0160-14

Standpunt GS

Middels een onderbouwing en in regionale afstemming wordt gezamenlijk bekeken wat de opgave voor betaalbare woningen voor de diverse gemeenten in een woningbouwregio is. Deze worden in de actualisatie van de programmering in 2026 bepaald. Daarbij zullen wij de wettelijke bepalingen terzake moeten naleven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven..

Zienswijze	Indiener
Indiener is het bij het lezen van paragraaf 10.3 met de Provincie het eens dat het van belang is dat Limburg aantrekkelijk moet blijven als vestigingsklimaat waardoor de beroepsbevolking zich langdurig in onze provincie vestigt en het essentieel is dat het vestigingsklimaat voor ondernemingen en werknemers continu wordt versterkt, waarbij beschikbaarheid en bereikbaarheid van passend werk, passende woningen en een aantrekkelijke leefomgeving een belangrijke rol spelen in dat vestigingsklimaat. Indiener vertrouwt erop dat bij duurzame verstedelijking niet alleen wordt gefocust op zorgvuldig ruimtegebruik binnen de steden, maar ook op een zorgvuldige benutting en een zorgvuldig gebruik in de landelijke kernen en het bebouwde gebied buiten het stedelijke gebied, daar waar dat ruimtelijk verantwoord is.	ZW-1127-12

Standpunt GS

Wij streven duurzaam ruimtegebruik na. In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt oa.welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. De voorwaarden om te bouwen in het verwevingsgebied worden in de omgevingsverordening verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist hoe de Provincie voorkomt dat de woningbouwopgave ten koste gaat van een gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant.	ZW-1204-34

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om bij de vraag waar de woningbouwopgave moet landen, rekening te houden met de elementen van een gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant. Met in achtneming van de regels die hierover onder andere in de Omgevingsverordening Limburg worden/zijn opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener onderschrijft het belang van goede huisvesting voor arbeidsmigranten, maar vraagt ook aandacht voor andere aandachtsgroepen en een bredere benadering.	ZW-0224-158

Standpunt GS

Gemeenten en Provincies krijgen - met inwerkingtreding van de WvrV - de verplichting om een volkshuisvestingsprogramma op te stellen. Daarin dient aandacht geschonken te worden aan de huisvesting van alle wettelijke aandachtsgroepen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit ervoor dat het provinciale instemmingsrecht en adviesrecht bij nieuwe woningbouwontwikkelingen in stedelijk gebied en landelijke kernen behouden blijft. Indiener stelt dat een motiveringsplicht onvoldoende is.	ZW-1035-65

Standpunt GS

De Provincie heeft omwille van de versnelling van de woningbouw besloten het advies- en instemmingsrecht bij buitenplanse omgevingsactiviteiten voor woningbouwprojecten aan te passen om zo procedures te vereenvoudigen en regeldruk zoveel mogelijk te verlagen. Aan de hand van de integrale samenhangende onderbouwing en de programmering sturen we als Provincie aan de voorkant op het principe van de juiste woning op de juiste plek. We monitoren vervolgens de resultaten en sturen tijdig bij waar nodig. Dit is een nieuwe manier van werken, die maakt dat het niet meer nodig is om het advies en instemmingsrecht op binnenstedelijke ontwikkelingen (elk individueel plan) toe te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven..

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor meer leefbaarheid in de steden.	ZW-1076-3

Standpunt GS

Dat uitgangspunt delen wij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener roept dringend op om de letterlijke teksten uit de Woondeel Limburg van 9 maart 2023 en de herijking van 27 november 2024 op te nemen. Daarin staat het volgende verwoord: Dit om aan te blijven sluiten bij de afspraken met het Rijk en de koers die gemeenten daarin hebben ingezet met 26.550 + 20.000 woningen en de 3.000 woningen uit de herijking, de wettelijke bepalingen uit de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting die binnenkort een feit is en waarbij de Provincie een duidelijke regierol dient in te nemen.	ZW-0319-149

Standpunt GS

Wij hebben gekozen om de essentie van de Woondeal en de Wet versterking Regie op de Volkshuisvesting op te nemen en niet geheel te quoten. In 2026 vindt actualisatie van de woondeal plaats en het is zeer waarschijnlijk dat de volkshuisvestingsprogramma's deze woondeals grotendeels zullen gaan vervangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept dringend op om in de gehele POVI bij de andere domeinen dan wonen ook duidelijk een onderscheid te maken tussen enerzijds hetgeen wettelijk of door rijksregelingen is voorgeschreven, en anderzijds de beleidsmatige vrijheid die de provincie neemt. Indiener stelt dat de wet prevaleert boven beleidsmatig opplussen. Het moeten voldoen aan wettelijke kaders is volgens de indiener een onomstotelijk feit. Volkshuisvesting is de laatste jaren juist ingekleed met meer wet- en regelgeving om het belang in juiste proporties te kunnen afzetten tegen andere opgaven in andere domeinen die minder of ingebed zijn in wetgeving. Wettelijke eisen in andere domeinen borgen de ondergrens waaraan die takken van sport zich dienen te houden. Indiener stelt dat daarbij reeds door het Rijk de afweging is gemaakt hoe het algemeen belang daarmee gediend wordt. Het hanteren van hogere eisen staat volgens de indiener inmiddels of kan op gespannen voet staan met de opgaven op volkshuisvestelijk gebied. Indiener stelt dat hier ook een vorm van fair share dient te ontstaan zodat de fair shares op het gebied van volkshuisvesting huisvesting die wettelijk ingekleed zijn (1e de juiste verdeling van segmenten in gemeenten en regio's om iedereen te kunnen huisvesten en 2' de verdeling van doelgroepen en aandachtsgroepen) rechtvaardig tot wasdom kunnen komen.	ZW-0319-165

Standpunt GS

Onduidelijk is op welke "plussen" indiener precies doelt. Voor het thema Wonen hebben we voorgesorteerd op het wetsvoorstel Wet versterking regie Volkshuisvesting. We hebben met het oog daarop de Provinciale visie vormgegeven en daarbij de elementen opgenomen die we van provinciaal belang achten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener staat positief tegenover het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen. Echter, maatschappelijke opgaven vragen ook het benutten van de kansen van buiten-stedelijk bouwen. Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen.	ZW-0319-27

Standpunt GS

Dat is ook de essentie van ons beleid. Daar waar woningbouw niet binnen de kernen gerealiseerd kan worden bestaat de mogelijkheid om aan de randen van de kernen te bouwen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat alhoewel de opgaven in wonen de gemoederen danig bezighouden en er veel nieuwe wetgeving is, het aandeel van wonen in de POVI beperkt is tot 2 pagina's. Indiener stelt dat dit maakt, dat daar waar concurrentie op ruimte bestaat, het lijkt of wonen vooral rekening dient te houden met randvoorwaarden en belemmeringen uit andere domeinen. Dit terwijl het volgens de indiener hier juist gaat om het bouwen van gemeenschappen en het leefbaar maken en houden van wijken door de principes van goede volkshuisvesting toe te passen.	ZW-0319-142

Standpunt GS

Deze interpretatie herkennen wij niet. In de POVI staan een goede volkshuisvesting en ruimtelijke ordening centraal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de elementen uit paragraaf 10.5 betrekking hebben op die in paragraaf 10.2 "Provinciaal belang en rol wonen" en kunnen niet los van elkaar gezien worden. Zo ook de opmerkingen van de indiener onder 10.2. Indiener stelt voor om die twee paragrafen te integreren voor zover het onderstaand om relevante passages gaat, mede aangezien het bij beide (zowel in de POVI als in de zienswijzen van de indiener) gaat over de rolneming van de provincie. Bij 10.5.1. moeten derhalve ook alle	ZW-0319-168

opmerkingen van de indiener onder paragraaf 10.2 in ogenschouw genomen worden.

Standpunt GS

10.2 beschrijft de provinciale belangen en rol, 10.5 de hoofdlijnen van de feitelijke aanpak. Uiteraard hangen die nauw met elkaar samen. We zien echter de meerwaarde niet om deze onderdelen te integreren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de passage "Bij de ontwikkeling van nieuwe woningen is het belangrijk dat het ook mogelijk is om de woningen aan te sluiten op het elektriciteitsnet en dat er voldoende (drink)water en bouwmaterialen beschikbaar zijn." niet opportuun lijkt in een omgevingsvisie als de POVI	ZW-0319-181

Standpunt GS

Wij denken dat aansluitingen essentieel en rand voorwaardelijk zijn voor woningbouw en benoemen dat om die reden in de POVI.
Afwezigheid van belangrijke infrastructuur voor woningbouw leidt niet tot de gewenste versnelling, legt beslag op ruimte en vergt extra (publieke)investeringen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de passage "We zetten in op een optimale benutting van de bestaande voorraad en op nieuwbouw waarmee ook doorstroming van bewoners op gang wordt gebracht. Nieuwe woningbouwontwikkelingen moeten passen binnen de gemeentelijke, regionale en provinciale programmering." twee verschillende elementen bevat. Het een sluit het ander volgens de indiener niet uit, maar versterkt het ook niet per sé. Het belang van deze passage op deze plek ontgaat de indiener, omdat de provincie zelf geen rol heeft bij het nemen van initiatief voor woningbouwplannen in de bestaande voorraad of in nieuwbouw. Indiener stelt dat doorstroming ontstaat door elke woning die toegevoegd wordt aan de woningmarkt, zolang er vraag naar betreffend type woning bestaat. Indiener stelt dat nieuwe woningbouwplannen binnen de regio moeten worden afgestemd en worden opgenomen in de regionale programmering en bijdraagt aan de regionale woningbouwopgave. Indiener stelt dat de provinciale programmering een optelsom is van alle regionale programmeringen en niet te verwarren is met een Volkshuisvestingsprogramma (lokaal, regionaal dan wel provinciaal).	ZW-0319-171

Standpunt GS

Alle ontwikkelingen (toevoegingen door nieuwbouw of door aanpassing van de bestaande voorraad) dragen bij aan de doelen van de programmering. Aan de hand van de integrale samenhangende onderbouwing, dient de gemeente aan voorkant na te denken waar de opgave dient te landen. Met het principe van het "versterken van het stedelijk en het landelijk gebied" in gedachten, dient er dus ook gekeken te worden welke mogelijkheden er zijn in de bestaande woningvoorraad en/of mogelijkheden van transformatie of herstructurering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de woningbouwopgave, net als in geheel Nederland, in Limburg groot is. De POVI voorziet in zekere mate in de aanpak van deze opgave. Echter valt er volgens de indiener ook discrepantie te vinden in het ontwerp. Indiener verwijst voor een uitvoerige reactie naar de bijlagen die integraal bij deze aanbiedingsbrief betrokken moeten worden.	ZW-0319-186

Standpunt GS

We onderschrijven de woningbouwopgave in Limburg. Voor specifieke punten wordt naar de betreffende zienswijze verwezen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de zogenoemde huisvestingsopgave van arbeidsmigranten niet gebaseerd is op betrouwbare cijfers. De zogenoemde “huisvestingsopgave” wordt veelal benoemd zonder dat er zicht is op essentiële data zoals de bezettingsgraad van reeds vergunde bedden. Deze cijfers ontbreken in onderzoeken zoals die van Decisio, terwijl berichten over leegstand toenemen en de uitzendmarkt onder druk staat. Zolang de werkelijke cijfers ontbreken, kan van een goed onderbouwde opgave geen sprake zijn, en blijft het risico bestaan dat het huisvestingsvraagstuk wordt geframed als een noodzaak, terwijl het in feite vooral een economisch verdienmodel ondersteunt.	ZW-0299-37

Standpunt GS

Wij nemen regie op de programmering en monitoren hiervoor de planvoorraad en de feitelijke realisatie van woningen. De ontwikkeling van de behoeften op het gebied van wonen blijft uitgangspunt voor voortdurende actualisatie van de programmering. Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van

huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-POVI als volgt aanvullen met :

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal .

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een definitie van het Volkshuisvestingsprogramma ontbreekt in de POVI	ZW-0319-172

Standpunt GS

De definitie is opgenomen in de wet en behoeft om die reden hier geen herhaling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in de concept-POVI geen onderscheid wordt gemaakt tussen arbeidsmigranten en kenniswerkers en hun verschillende huisvestingsbehoeften. De huidige geopolitieke ontwikkelingen, de opbouw en uitbreiding van de defensie-industrie in Zuid-Limburg op de voormalige Nedcarlocatie in Born en mogelijk op de Oostflank in Brunssum, maakt dat indiener graag een aparte alinea ziet opgenomen worden over deze bijzondere doelgroep, zodat er ruimte is om voor deze doelgroep passende maatregelen op de woningmarkt te nemen. Indiener stelt dat dit niet alleen in het belang is van de JFC-gelieerde huishoudens, maar ook in het belang van andere kenniswerkers die huisvesting zoeken als gevolg van de economische ontwikkelingen in Parkstad zoals de Brightlands Smart	ZW-0160-16 ZW-0319-156 ZW-0319-69

Services Campus, de Medtech-sector; de Oostflank in Brunssum, de uitbreiding van de RWTH Aachen en mogelijk zelfs de Einstein Telescoop.

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten zoals gedefinieerd in de POVI, conform de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Daarnaast kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen, zoals kenniswerkers.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat gemeente Kerkrade een hoog aandeel sociale huur kent: maar liefst 46% van de totale woningvoorraad bestaat uit sociale huur. Daarvan is 32% corporatiebezit en 14% in de (veelal goedkope) particuliere verhuur. Indiener constateert dat de provincie aangeeft aan dat het aanbod kwalitatief en kwantitatief op elkaar moet aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Indiener vindt dat de stelling dat gemeenten die reeds meer dan 30% sociale huur hebben zouden ontzien moeten worden en juist andere woonproducten (middenhuur en koop) moeten realiseren om aan een gezonde balans te werken, veel steviger in de POVI opgenomen mag worden. Indiener stelt dat gemeenten met meer dan 30% sociale huur moeten zorgen dat dit percentage afgebouwd wordt naar 30%. De gemeenten die hun verantwoordelijkheid nu niet nemen, zullen daardoor volgens de indiener gedwongen moeten worden op hun opgave wel te realiseren. Indiener stelt dat dit zorgt voor een evenwichtige verdeling over gemeenten en aansluit bij §2.7.5.4: ‘Schaalsprong van achterstanden naar voorsprong’. Indiener wil dit aangrijpen als onderbouwing om meer differentiatie in doelgroepen en woningen te krijgen. De gemeente kent nu volgens de indiener te veel verouderde woningen en zoals eerder aangegeven is de verhouding sociale huur en koop uit balans, dit draagt bij aan een ‘Fair share’.	ZW-0263-42

Standpunt GS

Wij hanteren voor heel Limburg de wettelijke norm en zijn niet strenger dan voorgeschreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat gemeenten met ingang van de WVRV gehouden zijn aan de inzet van juridisch instrumentarium om de huisvesting van doelgroepen (gedefinieerd in de WVRV) en van aandachtsgroepen specifiek (ook gedefinieerd in de WVRV) te waarborgen en dienen dit in afstemming met de regio te doen. Dit in een periode waarin de beschikbaarheid van geschikte woningen prioriteit nummer 1 is voor het Rijk. Indiener stelt dat op het moment, dat de POVI vastgesteld wordt, het wetsvoorstel een feit zal zijn en enkel nog moet worden gesproken over de Wet. De wet is volgens de indiener reeds meerdere jaren in voorbereiding en gemeenten en regio's anticiperen reeds op deze wet door te bouwen aan de lokale en regionale Volkshuisvestingsprogramma's. Indiener stelt dat dit mogelijk is omdat er geen hiërarchische verhouding bestaat tussen de provinciale en de regionale/ lokale volkshuisvestingsprogramma's. Indiener stelt dat de verduidelijking van verhoudingen tussen het Rijk, de provincie, de regio's en de gemeenten een plek dient te krijgen in de POVI.	ZW-0319-163

Standpunt GS

De omgevingsvisies en volkshuisvestingsprogramma’s van gemeenten, provincies en Rijk in de regio zijn voor elkaar van betekenis. De Omgevingswet voorziet reeds in de benodigde duidelijkheid in de betreffende verhouding. Artikel 2.2 van de Omgevingswet bepaalt immers dat bestuursorganen bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden rekening houden met elkaars taken en bevoegdheden en dat zo nodig afstemming plaatsvindt. Die afstemming wordt vormgegeven door bijvoorbeeld afstemming tussen gemeenten en provincie in regionaal verband. Verder vloeit ook uit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur voort dat besluiten van bestuursorganen zorgvuldig moeten worden voorbereid. Dit betekent onder meer dat bij de vaststelling van het volkshuisvestingsprogramma een bestuursorgaan niet voorbij kan gaan aan het beleid van andere bestuursorganen voor zijn grondgebied. GS is derhalve van mening dat extra verduidelijking in de POVI niet nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het onduidelijk is welke drukmiddelen de Provincie heeft om te sturen op gemeenten die hun aandeel in de woonopgave niet nemen.	ZW-0263-47

Standpunt GS

We blijven, mede op basis van monitoringsgegevens, in goed gesprek met gemeenten over hoe groot de opgave moet zijn. Indien een gemeente aangeeft de opgave niet te halen is de eerste stap het gesprek waarom het niet haalbaar is en welke stappen we kunnen zetten om knelpunten aan te pakken en het wel te halen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het toevoegen van woningen in en boven winkels bijdraagt aan levendige centra en kan een positieve impuls geven aan de leefbaarheid en sociale veiligheid.	ZW-1199-65

Standpunt GS

Transformaties van winkels en kantoren naar wonen stimuleren wij en benoemen we ook in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in artikel 12.1, onder b, van de POVI wordt gesteld dat een actueel woonbehoefteonderzoek bij voorkeur niet ouder mag zijn dan twee jaar, en in het uiterste geval niet ouder dan vier jaar. (NB. Indiener zal niet de POVI, maar de omgevingsverordening bedoelen).Tevens wordt benadrukt dat de resultaten geactualiseerd moeten zijn aan de hand van recente data, en moeten onderbouwen dat sprake is van een kwalitatieve en kwantitatieve behoefte. Deze termijn is volgens indiener voor kleine gemeenten zoals indiener niet realistisch. Zowel financieel als praktisch is het volgens indiener niet haalbaar om met een dergelijke frequentie volledige woonbehoefteonderzoeken uit te voeren. Indiener verzoekt de Provincie om de geldende termijn voor het woonbehoefteonderzoek voor kleine gemeenten te verruimen of hier op zijn minst maatwerk mogelijk te maken.	ZW-0187-5

Standpunt GS

De tekst waarnaar verwezen wordt is de tekst uit de oude POVI. Provincies moeten conform het gestelde in de Wet versterking regie Volkshuisvesting zorgdragen voor gegevensverzameling.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de POVI vooral geadresseerd wordt dat de woningvoorraad moet worden aangepast en aangevuld met woningen en dat daarbij doorstroming in de woningmarkt een van de grootste opgaven is, vooral door toename van het aantal eenpersoonshuishoudens, senioren en het feit dat mensen langer thuis wonen en die mensen een woonplek nodig hebben die past bij hun zorg- of ondersteuningsbehoefte.	ZW-0319-144

Standpunt GS

Wij hebben verschillende opgaven op het gebied van wonen en doorstroming is een manier om toch meer mensen in een geschikte woning te laten wonen en het ruimtebeslag te beperken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in hoofdstuk 10 sprake is van een terechte focus op het realiseren van betaalbare woningen en een evenwichtige verdeling van sociale huurwoningen. Indiener juicht dit toe, maar wij zou ook graag - in het kader van die gemengde wijken en de verbinding tussen de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van inwoners - teruglezen dat bepaalde gebieden die in verhouding veel kwetsbare inwoners huisvesten en waar mogelijk ook de leefbaarheid onder druk staat, juist moeten inzetten op een duurder segment woningen. Indiener stelt dat dit hand in hand gaat met het toevoegen van sociale huurwoningen in gebieden waar die voorraad nu nog achterblijft.	ZW-0160-13 ZW-0319-153

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om op het grondgebied van de gemeente zelf de afweging te maken waar sociale huurwoningen het best op hun plaats zijn. Daarnaast voorziet de Wet erin om met de andere gemeenten binnen de woningbouwregio afspraken te maken over de verdeling van de opgave (programmering) en binnen de woningmarktregio over de verdeling van de toewijzing van de te huisvesten urgent woningzoekenden. Het instrument van de huisvestingsverordening kan daarvoor ingezet en gebruikt worden. In de ontwerp POVI hebben we aangegeven dat we als Provincie een rol hebben in de coördinatie van de bovengemeentelijke afstemming van beleid en een evenwichtige verdeling van opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in Hoofdstuk 10 van de POVI staat dat er afspraken in de Woondeal Limburg met het Rijk gemaakt zijn over het toevoegen van 29.550 woningen tot en met 2030, waarvan het grootste deel in de sociale huur; de middenhuur en de betaalbare koop. Indiener constateert dat verder wordt vermeld, dat aan de andere kant woningen vervangen moeten worden, bestaand vastgoed van functie veranderd naar wonen of opgetopt wordt of gesplitst en doorstroming bevorderd moet worden en er tegelijk staat er dat ingrepen in de bestaande woningvoorraad en nieuwbouwontwikkelingen in verbinding met andere opgaven in het fysieke en sociale domein worden opgepakt. Indiener constateert dat er staat dat Limburg voor de periode ná 2030 heldere ambities heeft voor het uitbreiden van de woningvoorraad die	ZW-0319-146

uitwerking krijgt in het programma Limburg Centraal. Indiener stelt dat deze passages een aantal strategische trajecten bevatten die naar diens oordeel nog niet correct.	

Standpunt GS

In 2026 gaan een aantal (strategische) trajecten (volkshuisvestingsprogramma's, programmering, uitwerking Limburg Centraal enz.) lopen die de samenhang zullen verduidelijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 10.3 bij de term bereikbaarheid moet duidelijk zijn, dat het hier gaat om de bereikbaarheid van woningen.	ZW-0319-166

Standpunt GS

Naar onze mening is het duidelijk gezien de hele zin (paragaaf) over wonen gaat en het begrip bereikbaarheid een link heeft met uitleg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 2.2.4 'Opgaven woningvoorraad' wordt opgemerkt dat het succes van de volkshuisvesting onlosmakelijk samenhangt met de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van de inwoners van steden en dorpen en met het versterken van gemengde wijken. Indiener geeft aan dat die focus op gemengde wijken vervolgens ontbreekt in hoofdstuk 10 'Wonen'	ZW-0160-10

Standpunt GS

Het is primair aan de gemeenten om middels woningbouw, ingrepen in de wijken en woningtoewijzing zorg te dragen voor wijken met een goede balans in bevolkingsopbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat naast de groep praktische arbeidsmigranten ook de groeiende groep kennisarbeidsmigranten aandacht verdient. Deze hoogopgeleide professionals komen naar Nederland om te werken in sectoren als technologie, gezondheidszorg, onderwijs en engineering. Hoewel hun huisvestingsbehoefte in eerste instantie anders lijkt – vaak gericht op kleinschaliger, zelfstandig wonen met meer privacy – lopen zij	ZW-0253-9

tegen vergelijkbare problemen aan. Ook voor deze groep is binnenstedelijke huisvesting vaak onbetaalbaar of onvoldoende beschikbaar, zeker in regio's met krappe woningmarkten. De aanwezigheid van geschikte huisvesting is voor kennisarbeidsmigranten bovendien essentieel voor het aantrekken én vasthouden van talent. Zij vormen een belangrijke economische motor voor de regio, maar zijn vaak mobiel en kritisch in hun vestigingskeuze. Daarom is het van belang dat er ook voor deze groep beleidsmatige aandacht komt, bijvoorbeeld door het mogelijk maken van hybride woon-werkvormen, expathubs of short-stay-concepten die flexibiliteit en kwaliteit combineren	

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten zoals gedefinieerd in de POVi, conform de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Daarnaast kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen, zoals kenniswerkers.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat voor de term 'regio' in het kader van de paragraaf wonen geen definitie is opgenomen in de strekking van het Wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting. En alhoewel gedurende de ambtelijke sessie van 12 juni is aangegeven, dat besluitvorming hierover niet in het kader van de POVI voorzien is, is deze definitie wel essentieel voor de interpretatie van de rolopvatting van Rijk, Provincie, woonregio's, regionale samenwerkingsverbanden van nu en in de toekomst en voor gemeenten. Temeer daar volgens de indiener de gebiedskenmerken in Limburg niet alleen ruimtelijk, maar juist ook v.w.b. opbouw van de woningmarkt en daarmee van de bevolkingssamenstelling, sterk uiteenlopen en bepalend zijn voor het articuleren en duidelijk adresseren van volkshuisvestelijke opgaven	ZW-0319-67

Standpunt GS

De regionale indeling wordt conform het gestelde in de Wet versterking regie Volkshuisvesting hierover, voor wat betreft de woningbouwregio's uitgewerkt en opgenomen in de omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat voor een coördinerende rol van de provincie op de woningmarkt (die noodzakelijk is om de regionale woningvoorraad toekomstbestendig te maken, het vestigingsklimaat te verbeteren en leegstand te voorkomen) een duidelijkere visie en beleid nodig is; met oog voor subregionale verschillen in (Zuid)-Limburg.	ZW-0319-25

Standpunt GS

Jong en oud moet zich thuis kunnen voelen in Limburg. Onze woningvoorraad en woonomgeving richten wij daarop in. Herstructurering en het optimaal benutten van de mogelijkheden van bestaande woningen blijft belangrijk. Gezien onze demografische ontwikkeling is het van belang dat Limburg aantrekkelijk is voor de beroepsbevolking die zich langdurig in Limburg vestigt. Dat geldt ook voor arbeidsmigranten. Wij willen een aantrekkelijk woonklimaat bieden aan mensen die werken in maatschappelijk waardevolle sectoren die bijdragen aan de brede welvaart. We werken aan kwalitatieve groei op basis van duurzame verstedelijking, rekening houdend met de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeenschap

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat zij momenteel als gemeente hun beoogde ontwikkellocaties kennen. Na prioritering blijkt dat de ene locatie minder potentieel biedt dan een andere. Vanwege die potentie zou het best zo kunnen zijn dat we de ene ontwikkellocatie traineren of beëindigen en de andere prioriteren. Bijvoorbeeld vanwege te realiseren aantallen, kwaliteit, bodem en water en/of positie (zichtbaarheid). Indiener stelt dat daar ruimte voor moet zijn. Indiener vraagt wat we niet in het belang doen van datgene wat we wel doen.	ZW-1445-79

Standpunt GS

Het staat gemeenten vrij om de prioritering aan te passen of het plan aan te passen als dat in het belang van de woningbouw is. Wij zien in deze zienswijze een onderbouwing van de noodzaak van een integrale onderbouwing terug, waarbij een totaal beeld van plannen en locaties meer inzicht geeft in mogelijkheden en mogelijkheden en het stellen van prioriteiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat verdienmodellen waarbij woningen worden opgekocht om deze te gebruiken voor de huisvesting van meerdere personen afhankelijk van de grootte van de woning, moeten stoppen.	ZW-0352-2

Standpunt GS

Gemeenten beschikken over het instrument van de Huisvestingsverordening. Hierin kunnen zij o.a. een bepaling opnemen over opkoopbescherming om zo te voorkomen dat betaalbare woningen worden opgekocht en worden verhuurd aan meerdere personen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor duidelijkere ambitiesop te nemen en uittwerken in de POVI t.a.v. duurzaamheid en klimaatadaptatie, te weten: 1 energiezuinig bouwen: Nul-op-de-meter, BENG, circulair bouwen. 2 klimaatbestendig bouwen: hittestress, waterberging. 3 Natuurinclusief bouwen: biodiversiteit, groene daken, ecologische verbindingen.	ZW-0657-9

Standpunt GS

Het thema wonen is bewust beknopt gehouden en op hoofdlijnen. Ambities op deze thema's is in de betreffende thema's opgenomen. Overigens kan de Provincie niet langer hogere eisen stellen aan woningbouw, anders dan vastgelegd in het BBL, om stapeling van eisen en daarmee stapeling van extra kosten te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor een duidelijkere ruimtelijke strategie voor woningbouw op te nemen in de POVI. 1 Locatie keuzes: de visie hierop is nog zijn inziens nog onvolledig. 2 regionale programmering: concretere afspraken met gemeenten over het aantal te bouwen woningen per regio en gemeenten en de afstemming met marktpartijen en corporaties	ZW-0657-7

Standpunt GS

De ruimtelijke strategie staat verwoord in paragraaf 10.5.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de kwaliteit van de leefomgeving concreter uit te werken., te weten de volgende 3 pijlers: 1 gezonde leefomgeving: geluid, groenvoorziening, aanzetten tot beweging.2sociale cohesie: wijkontwikkeling, voorzieningen, veiligheid, en ontmoeten. 3 toegankelijkheid en mobiliteit: bereikbaarheid van woningen met OV, fiets en auto.	ZW-0657-8

Standpunt GS

Het thema wonen is bewust beknopt gehouden en op hoofdlijnen. Uitwerking van beleidsprioriteiten op het terrein van wonen volgen in 2026 onder andere met de invulling van onderdelen van het volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de tekst onder het kopje 'straatje erbij' aan te passen zodat het maximale aantal woningen vervalt en de minimale aantallen volgens de Woondeal worden gehanteerd.	ZW-0649-4

Standpunt GS

Om de aantallen uit de woondeal te halen is het niet noodzakelijk om het maximaal aantal woningen van straatje erbij aan te passen. Een integrale onderbouwing geeft inzicht in de mogelijkheden en onmogelijkheden tbv bouwen in de stedelijke en landelijke kernen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om inzichtelijk te maken hoeveel bouwstoffen nodig zijn voor de bouw van 29.550 woningen in Limburg tot en met 2030 en in hoeverre deze beschikbaar zijn binnen deze tijdsperiode.	ZW-0683-3

Standpunt GS

Het inzichtelijk maken van de omvang van de bouwstoffen is een actie die niet in een integraal ruimtelijk kader thuishoort. Dit kan aan een tafel die zich bezighoudt met de uitvoering ingebracht worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de opmerking eerder over het ontbreken van een hiërarchische verhouding tussen het provinciale volkshuisvestingsprogramma enerzijds en regionale of het lokale volkshuisvestingsprogramma's anderzijds. Indiener stelt dat het provinciale volkshuisvestingsprogramma daartoe dient, dat de provincie kan aantonen, dat ze bijdraagt aan de opgaven op landelijk niveau.	ZW-0319-170

Standpunt GS

De omgevingsvisies en volkshuisvestingsprogramma's van gemeenten, provincies en Rijk in de regio zijn voor elkaar van betekenis. De Omgevingswet voorziet reeds in de benodigde duidelijkheid in de betreffende verhouding. Artikel 2.2 van de Omgevingswet bepaalt immers dat bestuursorganen bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden rekening houden met elkaars taken en bevoegdheden en dat zo nodig afstemming plaatsvindt. Die afstemming wordt vormgegeven door bijvoorbeeld afstemming tussen gemeenten en provincie in regionaal verband. Verder vloeit ook uit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur voort dat besluiten van bestuursorganen zorgvuldig moeten worden voorbereid.
Dit betekent onder meer dat bij de vaststelling van het volkshuisvestingsprogramma een bestuursorgaan niet voorbij kan gaan aan het beleid van andere bestuursorganen voor zijn grondgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt daar waar getallen genoemd worden, die achterwege te laten, enerzijds om deze opnieuw af te stemmen en anderzijds omdat deze niet noodzakelijk thuis horen in een visiedocument. Het opnemen van aantallen lijkt de indiener niet thuis te horen in de POVI. Een visie moet volgens de indiener niet gaan over getallen. Indiener stelt dat er bovendien een overloop zit van de plannen tot 2030 en na 2030 welke de duidelijke beschrijving van realisatiemomenten in de wielen rijdt $10.4; Indiener stelt dat de betaalbaarheidsnorm voor nieuw te realiseren woningen (€405.000,-) een lokaal vergelijk verdient en deze momenteel is gebaseerd op de landelijke norm, maar die ligt circa 40% boven het Limburgs gemiddelde.	ZW-1445-76

Standpunt GS

De POVI noemt een beperkt aantal getallen, namelijk die van de ambitie. In de POVI staat inderdaad na 2030. Waardoor de opsomming niet correct is. We passen dit aan
De Provincie Limburg erkent dat er behoefte is aan meer écht betaalbare woningen in Limburg. Voor dit doel zijn in april 2024 door alle Limburgse gemeenten 3 betaalbaarheidsklassen voor betaalbare koopwoningen lager dan de nationale betaalbaarheidsgrens bestuurlijk vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Met deze categorieën wordt gemonitord of de juiste woningen gebouwd (kunnen) worden in de verschillende prijssegmenten van de betaalbare koop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen ten aanzien van het tijdstip. Nieuwe zin onder 10.4 wordt dan: Voor de periode tot en met 2040 hebben we de ambitie om rondom de zes Limburgse intercitystations (IC-stations) een mix van wonen, werken, voorzieningen en groen te ontwikkelen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie de naam van paragraaf 10.2 te veranderen in "Provinciaal belang van wonen en de rol van de Provincie daarbij". De term	ZW-1164-67

regio wordt veelvuldig gehanteerd zonder dat daarvoor een definitie van toepassing is in de POVI

Standpunt GS

De voorgestelde titel wijkt nauwelijks af van de huidige titel 'provinciaal belang en rol wonen'. We zien geen meerwaarde om die te wijzigen. Met regio wordt (conform het gestelde in de Wet versterking regie Volkshuisvesting) bedoeld de woningbouwregio wanneer het gaat over de afstemming over de opgave en de fair share verdeling.
Aanwijzing van de woningbouwregio's gebeurt in de Omgevingsverordening. Wanneer het de afstemming over de toewijzing van woningen aan urgent woningzoekenden betreft wordt de woningmarktregio bedoeld. De Provincie heeft het voornemen om voor woningbouwregio én woningmarktregio dezelfde indeling te hanteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie een definitie voor Volkshuisvestingsprogramma op te nemen in de POVI.	ZW-1164-75

Standpunt GS

De Wet stelt de verplichtingen vast waaraan een Volkshuisvestingsprogramma moet voldoen. Het is overbodig om alle 'definities' uit de wet in de POVI over te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om bij de definitie van een regio aan te sluiten bij bestaande structuren en opgaven zodat passend beleid en interventies goed tot hun recht kunnen komen en niet verloren gaan in "gemiddelde benaderingen" die voor iedereen passend zijn, maar daardoor juist weinig effectief.	ZW-1164-68

Standpunt GS

Met regio wordt (conform het gestelde in de Wet versterking regie Volkshuisvesting) bedoeld de woningbouwregio wanneer het gaat over de afstemming over de opgave en de fair share verdeling.
Aanwijzing van de woningbouwregio's gebeurt in de Omgevingsverordening. Wanneer het de afstemming over de toewijzing van woningen aan urgent woningzoekenden betreft wordt de woningmarktregio bedoeld. De Provincie heeft het voornemen om voor woningbouwregio én woningmarktregio dezelfde indeling te hanteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de letterlijke teksten uit de Woondeal Limburg van 9 maart 2023 en de herijking van 27 november 2024 op te nemen. Daarin staat het volgende verwoord: Dit om aan te blijven sluiten bij de afspraken met het Rijk en de koers die gemeenten daarin hebben ingezet met 26.550 + 20.000 woningen en de 3.000 woningen uit de herijking, de wettelijke bepalingen uit de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting die binnenkort een feit is en waarbij de Provincie een duidelijke regierol dient in te nemen.	ZW-1164-65

Standpunt GS

In 2026 wordt de woondeal onder andere op het onderdeel van de woondeal aantallen geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt gedeputeerde Staten om in de definitieve POVI ruimte te maken voor kleinschalige ecologische woonvormen in het landelijk gebied, geïnspireerd door het Gelderse GO-model.	ZW-0858-6

Standpunt GS

De spelregels voor bouwen in het landelijk gebied maken onderdeel uit van de omgevingsverordening. Gemeenten geven invulling aan de keuze voor het woningbouwtype passend bij deze spelregels ter plekke.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om 10.5.3 onder te brengen bij 10.5.2.	ZW-0319-182

Standpunt GS

Dit zijn twee aparte aspecten van de aanpak. We zien geen meerwaarde om die samen te voegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om betere faciliteiten en regels voor het realiseren van de vastgestelde aantallen woningen in de gemeente Mook en Middelaar, inclusief de realisatie van minimaal 730 woningen tussen 2022 en 2030.	ZW-0163-7

Standpunt GS

Woningbouwdoelstellingen maken geen onderdeel uit van de POVI, maar worden verankerd in de programmering. In 2026 wordt de woondeal onder andere op het onderdeel van de woondeal aantallen (de programmering) geactualiseerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij het thema Wonen de grensoverschrijdende aspecten nadrukkelijker te omschrijven, met name voor wat betreft de grensoverschrijdende invloed op de Belgische woningmarkt en grensoverschrijdende afstemming.	ZW-0279-1 ZW-1481-1

Standpunt GS

We richten ons met de POVI op de Limburgse woningmarkt. Gelet op de ervaringen uit het verleden, achten we de invloed van ons Nederlandse Limburgse woonbeleid van geringe invloed op de woningmarkt in het aangrenzende buitenland.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om concrete kaders voor begrippen zoals "passend", "tijdig" en "versnellen", en vraagt om aansluiting op landelijke definities zoals de NHG-grens of DAEB-normen.	ZW-0196-114

Standpunt GS

De begrippen passend, tijdig en versnellen zijn locatie en tijd-specifiek en zullen uitwerking krijgen in de verschillende volkshuisvestingsprogramma's. De Provincie Limburg erkent dat er behoefte is aan meer écht betaalbare woningen in Limburg. Voor dit doel zijn in april 2024 door alle Limburgse gemeenten 3 betaalbaarheidsklassen vastgesteld voor betaalbare koopwoningen lager dan de nationale betaalbaarheidsgrens bestuurlijk vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd. Met deze categorieën wordt gemonitord of de juiste woningen gebouwd (kunnen) worden in de verschillende prijssegmenten van de betaalbare koop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de randvoorwaarden voor de beschikbaarheid van drinkwater voor nieuwe woningen (voldoende bronnen en toereikende drinkwaterinfrastructuur) op te nemen in paragrafen: § 2.2., § 10.5.2. en §6.6.8.	ZW-1369-48

Standpunt GS

In het hoofdstuk Wonen is de randvoorwaarde van waterbeschikbaarheid al benoemd. In het hoofdstuk water, paragraaf 6.6 wordt uitgebreid ingegaan op de ambities en aanpak m.b.t. de drinkwatervoorziening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de naam van paragraaf 10.2 te veranderen in "Provinciaal belang van wonen en de rol van de Provincie daarbij"	ZW-0319-151

Standpunt GS

De voorgestelde titel wijkt nauwelijks af van de huidige titel 'provinciaal belang en rol wonen'. We zien geen meerwaarde om die te wijzigen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Indiener zou de aantallen voor Zuid-Limburg willen baseren op een scenario waarin we pro-actief woningbouw gebruiken voor het verbeteren van het vestigingsklimaat en als hefboom voor maatschappelijke opgaven als tekorten op de arbeidsmarkt.	ZW-0302-100

Standpunt GS

Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Naar mening van indiener is een uitsplitsing in stedelijk en landelijk gebied gewenst om beter beeld te hebben van de impact van de woningbouw.	ZW-0302-101

Standpunt GS

Conform BOFL afspraak gaan alle gemeenten een ruimtelijke integrale verkenning opstellen waarbij gekeken wordt welk gedeelte van de woningbouwopgave binnen de bebouwde omgeving past en wat in de zonering kan landen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Zo is het zinvol de genoemde aantallen uit te splitsen per regio. De woningmarkt in Zuid-Limburg verschilt immers sterk van Midden- en Noord-Limburg.	ZW-0302-99

Standpunt GS

Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om geen extra beleidstukken van gemeenten te vragen. Dit hoort thuis in de reeds verplichte GOVI's en de aankomende volkshuisvestingsprogramma's.	ZW-0302-91

Standpunt GS

We vragen geen aanvullende beleidsstukken, anders dan de wettelijke beleidsstukken en stukken overeengekomen in de Bestuurlijke overleggen Fysieke leefomgeving Limburg (integrale samenhangende onderbouwing).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI aandacht voor burgerinitiatieven als motor voor duurzaamheid, leefbaarheid en landschapsherstel op te nemen.	ZW-0900-5
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI beleidsmatige erkenning en planologische ruimte voor kleinschalige, ecologische en sociaal innovatieve woonvormen in het landelijk gebied op te nemen.	ZW-0900-2
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI expliciet ruimte voor experimenteerruimte, maatwerk en gebied specifieke oplossingen (zoals e transformaties en collectieve woon-natuurprojecten) voor ecologische en sociaal innovatieve woonvormen op te nemen.	ZW-0900-4
Indiener verzoekt om in de definitieve POVI verwijzingen naar nationale, Europese en internationale beleidskaders aangaande kleinschalige, ecologische en sociaal innovatieve woonvormen in het landelijk gebied op te nemen.	ZW-0900-3

Indiener verzoekt om meer ruimte voor kleinschalige alternatieve ecologische woonvormen in de ontwerp-POVI, die bijdragen aan bodemkwaliteit, watersystemen en biodiversiteit.	ZW-0858-1

Standpunt GS

De spelregels voor bouwen in het landelijk gebied maken onderdeel uit van de omgevingsverordening. Gemeenten geven invulling aan de keuze voor mogelijk innovatieve woonvormen passend bij deze spelregels ter plekke.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om woningbouw mogelijk te maken in de zonering primair landbouwgebied.	ZW-0805-2

Standpunt GS

Uitzonderingen op het verbod op woningbouw in het primair landbouwgebied zal worden uitgewerkt in de omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat het bouwen van leefbare gemeenschappen, herstructurering van kwetsbare wijken en het versterken van de volkshuisvesting de ruimte moet krijgen, die ook in de landelijke wet- en regelgeving voorzien is. Daarbij is het volgens de indiener essentieel dat de POVI beter aansluit bij landelijke wet- en regelgeving zoals het Wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting en afspraken in de Woondeal Limburg, inclusief een duidelijke rolverdeling tussen Rijk, Provincie, regio's en gemeenten.	ZW-0319-66

Standpunt GS

Wij hanteren de uitgangspunten en sluiten aan bij de Wet Regie op de Volkshuisvesting.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat het thema wonen in de visie nog relatief beperkt, terwijl het thema juist voor de toekomst een belangrijke drager is voor de provincie. Dit	ZW-0657-1

valt op te maken uit de uitspraak in paragraaf 10.2 'in principe zien we alle woningbouwontwikkelingen als provinciaal belang'.

Standpunt GS

Het thema wonen is in de POVI korter dan andere thema's, dat zegt niks over het belang. Het thema wonen is bewust beknopt gehouden en op hoofdlijnen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor een specifieke doelgroep namelijk de circa 1150 Joint Force Command Brunssum-gelieerde huishoudens in Zuid-Limburg. Indiener stelt dat hun huisvestingsbehoeften verschillen van die van andere arbeidsmigranten die in de agrarische sector of in de industrie werkzaam zijn. Zo blijven zij volgens de indiener vaak voor een aantal jaar in plaats en is er geen sprake van short stays en hebben zij veelal behoefte aan huisvesting in het midden- en dure segment. Indiener stelt dat Parkstad nu kampt met tekorten in deze segmenten. Indiener onderstreept daarom wederom de behoefte in onze regio aan huisvesting in het middel- en dure segment zoals ook aangetoond door ons meest recente woningbehoefteonderzoek.	ZW-0319-155 ZW-0160-15

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten zoals gedefinieerd in de POVI, conform de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Daarnaast kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor het behoud van zicht op de hoofdingang bij stations omdat dat de beste manier is om het station te vinden. Zichtlijnen naar het station spelen daar een belangrijke rol in.	ZW-1460-19

Standpunt GS

Dit is een mededeling, geen zienswijze. Een gemeente kan dit lokaal regelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om het volgende te overwegen: Vanwege de Woondeal worden door partijen steeds nieuwe plannen aangedragen om de capaciteit te vergroten. Dat onder de verwijzing naar de 130% aan plancapaciteit die eerder is vastgesteld. Enerzijds is het juist dat deze afspraken in de hand gehouden en gemonitord worden. Anderzijds wordt daarmee te snel voorbijgegaan aan voortschrijdend inzicht, laten vervallen van beoogde ontwikkelingen en bv kwaliteitsverbetering.	ZW-1445-78

Standpunt GS

Wij gaan ervan uit dat partijen inzetten op voldoende harde plancapaciteit voor de realisatie van de woningbouwproductie en hanteren conform landelijke vereisten 130% i.v.m. planuitval.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de POVI zich verhoudt tot het initiatief van Minister Keijzer van VRO met het programma STOER ('schrappen van Tegenstrijdige en Overbodige Regelgeving') dat inmiddels tot 2 adviesrapporten vanuit de commissie heeft geleid.	ZW-0319-143

Standpunt GS

Wanneer landelijke wetgeving de POVI zou "doorkruisen", geldt de wet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe in de uitwerking rekening wordt gehouden met diverse aandachtsgroepen zoals arbeidsmigranten, studenten, starters, ouderen, gezinnen, en andere specifieke doelgroepen.	ZW-0188-60

Standpunt GS

De POVI biedt het kader en deze nadere uitwerking zal landen in de programmering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of de Woningbouw programmering, plancapaciteitsmonitor en Woondeal niet leidend zijn in de duiding van alle ontwikkellocaties.	ZW-1445-21

Indiener stelt dat het erop lijkt dat de POVI de integraal gemaakte afspraken ter discussie stelt.

Standpunt GS

In de POVi wordt aangegeven dat de afspraken uit de woondeal leidend zijn. Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om aanscherping van het hoofdstuk met heldere begrippen, toetsbare definities, regionale differentiatie, een toekomstvisie voorbij 2030, praktische handvatten voor uitleglocaties, verduurzaming van de bouw, en een eerlijk verdeelmodel via het fairshare-principe.	ZW-0196-127

Standpunt GS

De POVI is voor het thema wonen het kader dat in onderdelen van het Volkshuisvestingsprogramma verder uitgewerkt wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om ambities duidelijker te maken om zo successen te kunnen realiseren. Maak beleidsdoelen concreter en meetbaar, verduidelijk terminologie en prioriteer in de uitvoering.	ZW-0657-5

Standpunt GS

Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.Daarmee wordt het totaal concreter en meetbaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om begrippen als tijdig, voldoende en passend te kwantificeren. Bijvoorbeeld in termen van planning en aantallen.	ZW-0657-2

Standpunt GS

Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering, die aantallen, betaalbaarheid en aandeel woningen voor

aandachtsgroepen in een concrete planning (jaarschijven) vervat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om het WBO van de provincie Limburg expliciet op te nemen in de POVI om zo sturing te geven aan demografische trends, doelgroepenbeleid en betaalbaarheid.	ZW-0657-6

Standpunt GS

Het WBO is een behoefte-onderzoek dat regelmatig uitgevoerd wordt en niet als product thuishoort in een visie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om meer in te gaan op het kunnen inspelen op de woningvraag. bv tijdelijke bouw, transformatie van leegstand vastgoed. En wat is waar nodig? bv toelichting op bouwstromen.	ZW-0657-4

Standpunt GS

Het thema wonen is bewust beknopt gehouden en op hoofdlijnen. Woningbouwambities en uitwerkingen daarvan landen in de in 2026 te actualiseren woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt specifiek aandacht voor de huidige geopolitieke ontwikkelingen, de opbouw en uitbreiding van de defensie-industrie in Zuid-Limburg op de voormalige Nedcarlocatie in Born en mogelijk op de Oostflank in Brunssum. Indiener stelt dat voor de huisvesting van huishoudens die voor deze branche werkzaam zijn, voldoende passende maatregelen op de woningmarkt moeten worden genomen. Dit is nadrukkelijk het geval voor JFC-gelieerde huishoudens.	ZW-0319-68

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten zoals gedefinieerd in de POVI, conform de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Daarnaast

kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waar de grens ligt tussen provinciaal en gemeentelijk belang, en stelt dat woningbouw binnen stedelijk gebied en landelijke kernen een gemeentelijk belang is. Men ziet het provinciaal belang in programmatische monitoring en bovenlokale afstemming, en benadrukt het voorkomen van misstanden bij woon- en leefomstandigheden van kwetsbare doelgroepen als provinciaal belang.	ZW-1236-233

Standpunt GS

Wij denken dat zowel de locaties voor woningbouw als de huisvesting van kwetsbare doelgroepen een gezamenlijk belang is en we daar samen voor aan de lat staan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom enkel gemeenten primair aan zet zijn bij herstructurering ($10.5.3). Indiener stelt dat toch mede door een corporatie kan worden gevoerd/geïnstigeerd. Indiener stelt dat het punt beter plaats heeft onder $10.5.3 vanwege de frequente samenhang tussen sloop en nieuwbouw.	ZW-1445-63

Standpunt GS

Gemeenten bepalen waar herstructurering noodzakelijk is en gaan samen met partners het gesprek aan over de aanpak.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat beoogd wordt met de passage "De gemaakte (woondeal)afspraken zijn de basis voor toekomstige afspraken en nadere uitwerkingen op regionaal en gemeentelijk niveau. Indiener wijst erop dat de reikwijdte van de Woondeal in de Woondeal staat.	ZW-0319-174

Standpunt GS

In de Woondeal zijn afspraken gemaakt die als uitgangspunt dienen bij nieuwe afspraken (we beginnen niet weer bij nul). Ze zullen periodiek herijkt dan wel geactualiseerd moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat het standpunt is ten aanzien van de voorgenomen Wet versterking regie volkshuisvesting, waarin algemene percentages voor sociale huur (30%) en betaalbare woningen (2/3) landelijk worden vastgelegd.	ZW-1236-219

Standpunt GS

Ten tijde van de beantwoording van deze zienswijzen is de wet nog niet in werking, maar uiteraard worden wettelijke bepalingen nageleefd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich bij het lezen van paragraaf 10.2 af hoe de kwalitatieve en kwantitatieve afweging van de evenwichtige verdeling van vraag en aanbod ten aanzien van de woningvoorraad plaatsvindt en waarom dat alleen betrekking op het sociale huursegment heeft.	ZW-1127-11

Standpunt GS

Vraag en aanbod zijn in elke gemeente anders. De evenwichtige afweging is daarom ook overal anders. Wel is zo dat we overal een tekort aan woningen in het goedkope (sociale huur) segment zien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ondanks dat de transformatieopgave van de bestaande woningvoorraad onderkend wordt als opgave in het algemene deel ziet indiener deze niet terug bij de doelen in de POVI teksten.	ZW-0304-17

Standpunt GS

de transformatie opgave is onderdeel van de woningbouwaantallen in de woondeal. Het aantal wordt niet expliciet genoemd omdat het een bruto opgave is. In de POVI benoemen wij wel het belang van transformatie en hergebruik van bestaand vastgoed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Op het moment, dat de POVI vastgesteld wordt, zal de Wet versterking regie volkshuisvesting een feit zijn en moet enkel nog worden gesproken over de Wet. De wet is reeds meerdere jaren in voorbereiding en gemeenten en regio's anticiperen reeds op deze wet door te bouwen aan de lokale en regionale Volkshuisvestingsprogramma's. Dit is mogelijk, omdat er geen hiërarchische verhouding bestaat tussen de provinciale en de regionale / lokale volkshuisvestingsprogramma's. Ter verduidelijking van verhoudingen tussen het Rijk, de provincie, de regio's en de gemeenten verzoekt indiener dit een plek te geven in de POVI.	ZW-1164-72

Standpunt GS

De omgevingsvisies en volkshuisvestingsprogramma's van gemeenten, provincies en Rijk in de regio zijn voor elkaar van betekenis. De Omgevingswet voorziet reeds in de benodigde duidelijkheid in de betreffende verhouding. Artikel 2.2 van de Omgevingswet bepaalt immers dat bestuursorganen bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden rekening houden met elkaars taken en bevoegdheden en dat zo nodig afstemming plaatsvindt. Die afstemming wordt vormgegeven door bijvoorbeeld afstemming tussen gemeenten en provincie in regionaal verband. Verder vloeit ook uit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur voort dat besluiten van bestuursorganen zorgvuldig moeten worden voorbereid. Dit betekent onder meer dat bij de vaststelling van het volkshuisvestingsprogramma een bestuursorgaan niet voorbij kan gaan aan het beleid van andere bestuursorganen voor zijn grondgebied. GS is derhalve van mening dat extra verduidelijking in de POVI niet nodig is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Wij onderzoeken op dit moment de kansen voor 'straatjes erbij'. De huidige verwevingsgebieden wekken naar mening van indiener mogelijk het beeld bij de samenleving en ontwikkelaars dat hier overal 'straatjes erbij' mogen. Indiener ziet graag verduidelijkt dat de gemeenten eventuele ontwikkelingen bepalen in hun omgevingsvisie en volkshuisvestingsprogramma, gebaseerd op de behoefteonderzoeken en de Woondeal.	ZW-0302-95

Standpunt GS

Het beeld dat overal straatjes erbij zijn toegestaan, is niet juist, zie paragraaf 10.5.2. Dat beleid werken we uit in de omgevingsverordening. Gemeenten wordt gevraagd om middels een integrale ruimtelijke onderbouwing aan te geven welke woningbouw noodzakelijk is en op welk plek.

Voorstel aan PS

De tekst over de zone Verwevingsgebied aan te passen. Deze nieuwe tekst vormt onderdeel van de volledig nieuwe tekst van de paragraaf 3.4 algemene zonering (zie elders in deze Nota van zienswijzen).

Zienswijze	Indiener
Wij verzoeken de provincie om paragraaf 10.5.3 herstructurering onder te brengen bij het eerste punt van paragraaf 10.5.2.	ZW-1164-78

Standpunt GS

Wij zien dit als aparte onderwerpen. Paragraaf 10.5.2 gaat in op de het ruimtebeslag van wonen. Gezien herstructurering niet enkel een ruimtelijke component heeft, maar ook een sociale component en als katalysator voor andere ontwikkelingen kan werken, zien wij dit als een aparte paragraaf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat partijen zoals eigenaren van locaties, de gemeenteraad en woningbouwverenigingen intensiever worden betrokken bij het opsporen en realiseren van mogelijke woonlocaties.	ZW-0163-8

Standpunt GS

Dit zijn zaken die, indien de gemeente hier behoefte aan heeft, op gemeentelijk niveau opgepakt kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om een verwijzing naar de overstromingskaarten (T100/2100) van WRL op te nemen in de paragrafen 'woningbouw op de juiste plek' en 'zonering vrijetijdseconomie'.	ZW-1204-36

Standpunt GS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Voorstel aan PS

Definitie van uitleglocatie: "Een uitleglocatie is een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen buiten het woongebied en die qua maat, schaal en functie past bij de ruimtelijke situatie en de identiteit van de betreffende locatie.", zal worden opgenomen in de POVI en voorwaarden worden uitgewerkt in de verordening.

8.4 Arbeidsmigranten & Arbeidsmigratie

Zienswijze	Indiener
Geen maximale verblijfsduur op provinciaal niveau; laat dit bij gemeenten. Blijf tijdelijke huisvesting bij agrarische bedrijven faciliteren. Handhaaf regels tegen misstanden.	ZW-0877-58

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten.
Vanwege dit onderscheid wordt short-stay en long-stay gedefinieerd in de begrippenlijst bij de POVI. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken. Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De

omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener bepleit dat normen voor het verblijf van internationale werknemers verhoogd moeten worden, waaronder eenpersoonsslaapkamers voor individuen, tweepersoonsslaapkamers voor koppels, en een minimum van 12 m² verblijfsruimte.	ZW-0352-5

Standpunt GS

Conform de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 herijken wij in de herziening van de Omgevingsverordening Limburg de kwaliteitseisen en voorwaarden die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er te weinig betaalbare woningen worden gebouwd voor internationale werknemers, waardoor zij onnodig lang gehuisvest blijven in shortstay voorzieningen.	ZW-0352-1

Standpunt GS

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen.
De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het type huisvesting van arbeidsmigranten geen bestaanszekerheid en duurzaam perspectief voor de doelgroep kunnen bieden.	ZW-0159-21

Standpunt GS

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen : Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-

stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de B*RP*.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hoogwaardige huisvesting voor arbeidsmigranten essentieel is voor het functioneren van het economische ecosysteem, met name in regio Greenport Venlo en Californië.	ZW-0633-3

Standpunt GS

GS: Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.

Voorstel aan PS

In de ontwerp-POVI opnemen: Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat huisvestingsprojecten voor arbeidsmigranten buiten het bebouwd gebied in de regio Greenport Venlo succesvol zijn gebleken en misstanden kunnen voorkomen.	ZW-0633-4

Standpunt GS

Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie

ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.
Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hun gemeentelijk beleid onderscheid maakt tussen kortverblijf bij agrariërs en langdurig verblijf in dorpen. Men pleit voor meer differentiatie in huisvestingsmogelijkheden, bijvoorbeeld naar sector en duur van verblijf. Men benadrukt het belang van kwalitatieve huisvesting, maar vindt reguliere woningen in het buitengebied onwenselijk vanwege mogelijke beperkingen voor omliggende ondernemers.	ZW-1236-235

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te

schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen.: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is.
Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat meer huisvesting voor arbeidsmigranten niet leidt tot oplossing voor dakloosheid en woningtekorten.	ZW-0159-22

Standpunt GS

Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatieve en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid. Het is onze bedoeling om via de woningbouwprogrammering te zorgen voor voldoende huisvesting die past bij de (verschillende) woningbehoeften van (verschillende) arbeidsmigranten.
Zoals reguliere woningen voor langer blijvende arbeidsmigranten en arbeidsmigranten met kinderen en short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten die daadwerkelijk heel kort in Nederland blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat ten aanzien van internationale werknemers wordt opgenomen dat gemeente/regio waar werkgelegenheid wordt toegevoegd ook de huisvesting wordt geregeld.	ZW-0313-91

Standpunt GS

Een van de acties uit de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 is gemeenten stimuleren om bij het maken van lokale afwegingen ten aanzien van nieuwe bedrijvigheid of de uitbreiding van bestaande bedrijvigheid gebruik te maken van de toolkit effectrapportage van de VNG. In de effectrapportage wordt rekening gehouden met de benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten. Wij zijn voorstander van het in nationale wetgeving verankeren van een verplichtend karakter van de huisvestingseffectrapportage. Het kan als een logische tussenstap worden gezien om in de ontwerp-POVI op te nemen dat gemeenten of regio's die extra werkgelegenheid voor internationale werknemers creëren, ook zelf moeten voorzien in passende huisvesting voor deze groep.GS: Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.

Voorstel aan PS

In de ontwerp-POVI opnemen: Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen.

Zienswijze	Indiener
Indiener is voor het formuleren van beleid dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie, met passende huisvesting, rechten en bescherming	ZW-1262-3 ZW-0299-39

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt daarbij is dat arbeidsmigranten geen tweederangsburgers zijn. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid.

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te

schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is.
Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.
.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een structureel perspectief in het huisvestingsbeleid, bijvoorbeeld na afloop van een short stay-periode door als overheid actief de dialoog aan te gaan over zijn of haar intentie. Juist het kennen en erkennen van die intentie is cruciaal om beleid te kunnen voeren dat gericht is op menselijke waardigheid, beheersbaarheid en duurzame integratie.	ZW-0299-38

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te

schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is.
Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om het loskoppelen van arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten en beëindigen van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm.	ZW-0159-25

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om te erkennen dat dakloosheid voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort.	ZW-1422-22 ZW-0297-28

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoorgeen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de

woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot een beleid dat mensen als volwaardige bewoners en deelnemers aan onze samenleving behandelt – niet als anonieme arbeidskrachten die tijdelijk mogen verblijven zonder rechten of toekomstperspectief. Indiener meent dat we daartoe moeten breken met het model waarin huisvesting en arbeid onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn in een systeem dat voornamelijk voordelig is voor werkgevers, niet voor mensen. Indiener meent dat investeren in fatsoenlijke, duurzame en gelijkwaardige woonoplossingen – los van de werkrelatie – niet alleen menswaardiger is, maar ook noodzakelijk is voor een gezonde samenleving.	ZW-0218-12

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten geen tweederangsburgers zijn. Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen.
De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting

voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.
.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het formuleren van beleid dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie met passende huisvesting, rechten en bescherming.	ZW-1422-23

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid. Voor een gelijkwaardige behandeling van arbeidsmigranten kwalificeren wij hun verblijf, net zoals dat van andere mensen, als wonen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener roept op tot het formuleren van beleid dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie, met passende huisvesting, rechten en bescherming.

Indiener		
ZW-1422-23	ZW-0297-29	ZW-0218-16

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten geen tweederangsburgers zijn. Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor ~~zij bij wijze van uitzondering~~ geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de

gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze
Indiener roept op tot het loskoppelen van arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten en beëindigen van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm.

Indiener
ZW-1422-21 ZW-0218-14 ZW-0297-27

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-

stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering.
Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het niet toestaan van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden.	ZW-0297-32

Standpunt GS

Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dit is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de dekking van het vraagstuk rondom Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 en de hiermee gepaard gaande opgave binnen de provincie dermate verschillen vanwege de gebied specifieke eigenschappen van de verschillende regio's, dat hieraan aandacht moet	ZW-0319-161

worden besteed. Indiener stelt dat er een duidelijk verschil bestaat tussen kenniswerkers die eerder in de reguliere woningmarkt omarmd worden en arbeidsmigranten die in de agrarische sector of in de industrie werkzaam zijn.	

Standpunt GS

Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.
Het is aan gemeenten om de woonbehoeften in hun gemeente in kaart te brengen, hun programmering daar op te baseren en deze regionaal af te stemmen. Hierbij moeten zij in elk geval rekening houden met de woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten die maximaal 150% van het minimumloon verdienen en maximaal vijf jaar in Nederland verblijven. Daarnaast kunnen gemeenten met hun programmering en beleidsinstrumenten zoals de huisvestingsverordening inspelen op de woonbehoeften van andere doelgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het verbod op short stay huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen en in het buitengebied in strijd is met eerder vergunde projecten, waardoor deze niet verlengd of gecontinueerd kunnen worden.	ZW-1364-12

Standpunt GS

De ontwerp-POVI staat huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten buiten het stedelijke gebied en landelijke kernen onder voorwaarden toe. Ook op stedelijke dienstenterreinen en aan de randen van bedrijventerreinen, niet zijnde bedrijventerreinen van provinciaal belang. Deze voorwaarden worden in de provinciale omgevingsverordening nader uitgewerkt en zullen van toepassing zijn vanaf het moment van vaststellen van de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-POVI handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor dat de SNF-norm als standaard gehanteerd wordt, maar pleit voor een verhoging van deze norm.	ZW-0352-6

Standpunt GS

Conform de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 herijken wij in de herziening van de Omgevingsverordening Limburg de kwaliteitseisen en voorwaarden die wij stellen aan de huisvesting van arbeidsmigranten mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om mee te denken over voorwaarden voor het realiseren van short stay huisvesting van arbeidsmigranten, ter voorkoming van misstanden en excessen.	ZW-0633-5

Standpunt GS

Conform de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 herijken wij in de herziening van de Omgevingsverordening Limburg de kwaliteitseisen en voorwaarden die wij stellen aan de huisvesting van short-stay arbeidsmigranten mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verwacht dat de provincie meedenkt over constructieve oplossingen voor huisvesting van short-stay in Noord-Limburg en andere getroffen gebieden.

Indiener					
ZW-0166-80	ZW-0196-125	ZW-0224-84	ZW-0240-75	ZW-0278-90	ZW-0317-90
ZW-1473-70	ZW-1479-122				

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.

Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt correctie en erkenning voor het feit dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort. Indiener stelt tevens dat dakloosheid onder arbeidsmigranten het gevolg is van de huisvestingsconstructies en de kwetsbare juridische positie van deze groep. De meeste arbeidsmigranten die dakloos raken, hadden immers al huisvesting, vaak gekoppeld aan hun arbeidsovereenkomst. Het beëindigen van de arbeidsrelatie leidt doorgaans automatisch tot beëindiging van het verblijf, zonder enige huurbescherming.	ZW-0807-42

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-

stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen.
De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie meer aandacht te hebben voor de misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten en de hiermee gepaard gaande opgave die verschillen binnen de provincie vanwege de gebied specifieke eigenschappen van de verschillende regio’s.	ZW-1164-71

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten geen tweederangsburgers zijn. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt formulering van het beleid rond arbeidsmigratie dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie, met passende huisvesting, rechten en bescherming.	ZW-0807-43

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat

gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen.
Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om aan de slag te gaan met een deugdelijke registratie van de verblijfsduur. Voorkomen moet worden dat mensen voor een langere periode aangewezen zijn op een shortstay voorziening. Maak een einde aan het verblijven van internationale werknemers in de dorpen en wijken. Shortstay niet in de dorpen en wijken. Kan wat ons betreft best in de directe nabijheid van werkgelegenheidsgebieden of op het bedrijf van de agrariër.	ZW-0352-10

Standpunt GS

Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering

en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten los te koppelen en te beëindigen van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm. Deze vormen zijn volgens de indiener duur, bieden geen bestaanszekerheid, laat staan een duurzaam perspectief.	ZW-0807-41

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-

stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.

Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om goede handhaving. Dit dient integraal te gebeuren en laat zien als overheid dat je er bovenop zit. Verhoog de normen waaraan voldaan moet worden om verblijf aan te kunnen bieden.	ZW-0352-11

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Wij hebben geen eigenstandige provinciale bevoegdheid ten aanzien van het toezicht houden op woonomstandigheden van arbeidsmigranten, daar zijn gemeenten voor verantwoordelijk. Om die rol goed uit te kunnen voeren moeten gemeenten eerst weten waar arbeidsmigranten zich bevinden. Daarom stimuleren wij initiatieven die de registratiegraad van arbeidsmigranten verhogen, initiatieven die gemeenten meer inzicht geven in (illegale) verblijfplaatsen van arbeidsmigranten en de controles daarop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI de aanbevelingen van het 'aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten' op te nemen.	ZW-1262-5

Standpunt GS

In de ontwerp-POVI staat "De voorwaarden en kwaliteitseisen die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten, reguleren wij via de Omgevingsverordening Limburg, mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI op te nemen dat gemeenten of regio's die extra werkgelegenheid voor internationale werknemers creëren, ook zelf moeten voorzien in passende huisvesting voor deze groep.	ZW-1262-7

Standpunt GS

Een van de acties uit de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025 - 2027 is gemeenten stimuleren om bij het maken van lokale afwegingen ten aanzien van nieuwe bedrijvigheid of de uitbreiding van bestaande bedrijvigheid gebruik te maken van de toolkit effectrapportage van de VNG. In de effectrapportage wordt rekening gehouden met de benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten. Wij zijn voorstander van het in nationale wetgeving verankeren van een verplichtend karakter van de huisvestingseffectrapportage. Het kan als een logische tussenstap worden gezien om in de ontwerp-POVI op te nemen dat gemeenten of regio's die extra werkgelegenheid voor internationale werknemers creëren, ook zelf moeten voorzien in passende huisvesting voor deze groep.GS: Een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio, is van provinciaal belang. Daarbij worden tijdig voldoende, betaalbare en passende woningen gerealiseerd, rekening houdend met gebiedskenmerken.

Voorstel aan PS

In de ontwerp-POVI opnemen: Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om meer aandacht voor andere aspecten dan wonen, en benadrukt dat het thema vraagt om een integrale aanpak vanuit een krachtige regionale structuur.	ZW-0352-7

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. In het kader hiervan werken wij provincie-breed samen in de Stuurgroep Internationale Werknemers Limburg met verschillende stakeholders waaronder gemeenten uit de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om snel meer woningen te bouwen voor de mensen die hier in ieder geval voor een langere periode zullen blijven.	ZW-0352-8

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten.
Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om sterke handhaving om misstanden bij de huisvesting van internationale werknemers aan te pakken, inclusief een integrale aanpak en het toepassen van name and shame.	ZW-0352-4

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Wij hebben geen eigenstandige provinciale bevoegdheid ten aanzien van het toezicht houden op woonomstandigheden van arbeidsmigranten, daar zijn gemeenten voor verantwoordelijk. Om die rol goed uit te kunnen voeren moeten gemeenten eerst weten waar arbeidsmigranten zich bevinden.
Daarom stimuleren wij initiatieven die de registratiegraad van arbeidsmigranten verhogen, initiatieven die gemeenten meer inzicht geven in (illegale) verblijfplaatsen van arbeidsmigranten en het controleren daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om te bouwen aan een structuur van overleggen waar alle partijen bij aanschuiven. Het is een gezamenlijke opgave. Mogelijk moet dit op regionaal niveau omdat het gevoel van urgentie in Noord, Midden en Zuid niet dezelfde is.	ZW-0352-9

Standpunt GS

Met het voorzitterschap van de Stuurgroep Internationale Werknemers Limburg en het faciliteren van periodiek overleggen, vervullen wij een centrale rol in bestuurlijke samenwerking en netwerkvorming van alle relevante ketenpartners ten aanzien van arbeidsmigratie in Limburg. De regio Noord-Limburg heeft specifieke intergemeentelijke samenwerking ten aanzien van arbeidsmigratie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt tot het erkennen dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort.	ZW-0299-36

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren.
Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.
.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt tot het loskoppelen van arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten. Dakloosheid onder arbeidsmigranten is niet het gevolg van een structureel tekort aan woningen, maar van de aard van de huisvestingsconstructies en de kwetsbare juridische positie van deze groep.	ZW-0299-34

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen : Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie

gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen.
Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat huisvesting van arbeidsmigranten vooral een taak van gemeenten is en dat de provincie vooral kaders moet stellen voor regionale spreiding.	ZW-0224-160

Standpunt GS

Van provinciaal belang is een woningvoorraad waarbij vraag en aanbod – zowel kwalitatief als kwantitatief – op elkaar aansluiten, met een evenwichtige verdeling van de te realiseren woningen in het sociale huursegment over gemeenten per regio. Wij zien specifiek toe op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting, ook voor aandachtstgroepen waaronder arbeidsmigranten, in elke gemeente en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om te erkennen dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort.	ZW-0218-15

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien

we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen.

Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom arbeidsmigranten als enige aandachtsgroep zijn benoemd en geeft aan dat shortstay-huisvesting een andere opgave is.	ZW-0224-159

Standpunt GS

Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 − Waardig werken en wonen. Uitgangspunt hierbij is dat arbeidsmigranten niet worden behandeld als tweederangsburgers. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid. Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale

woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren.
Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of de Provincie Limburg erkent dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies en niet uit het woningtekort.	ZW-1262-2

Standpunt GS

Arbeidsmigranten worden vaak gehuisvest op basis van short-stay- of logiescontracten, waardoor zij bij wijze van uitzondering geen huurbescherming krijgen. Deze uitzondering wordt veel breder toegepast dat de wetgever oorspronkelijk heeft beoogd. Dat betekent dat veel arbeidsmigranten vaak vrijwel direct het dak boven hun hoofd verliezen als hun werk stopt. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in

dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP.
De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
Indiener wenst een nadere onderbouwing voor de keuze van aanvullende provinciale eisen t.a.v. huisvesting van arbeidsmigranten en een toelichting waarom er niet voor gekozen is om aan te sluiten bij bestaande certificering zoals NSF of AFK.	ZW-0915-13

Standpunt GS

In de ontwerp-POVI staat "De voorwaarden en kwaliteitseisen die wij stellen aan short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten, reguleren wij via de Omgevingsverordening Limburg, mede op basis van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op knelpunten die ontstaan ten aanzien van het vestigen van arbeidsmigranten doordat het gebied te kleinschalig is en de infrastructuur niet geschikt is.	ZW-1497-7 ZW-1498-7

Standpunt GS

Het toevoegen van woningen, ook voor arbeidsmigranten, dient in principe binnenstedelijk of in landelijke kernen plaats te vinden. Alleen onder voorwaarden, nader uit te werken in de provinciale omgevingsverordening, is huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen toegestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.5 Arbeidsmigratie – Huisvesting bedrijventerreinen

Zienswijze
In de POVI onder § 12.4.4.3.3 [verkeerde verwijzing, red.] wordt echter benoemd dat kwetsbare functies, zoals ‘tijdelijk wonen’, niet zijn toegestaan op bedrijventerreinen, vanwege het ontbreken van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Daarnaast wordt aangegeven dat in bepaalde gevallen aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een

functiewijziging kan worden toegestaan, afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein. Er wordt geen toelichting gegeven van wat deze ‘bepaalde gevallen’ omvatten. Indiener vraagt om verduidelijking van deze afweging.

Indiener				
ZW-0187-116	ZW-0207-109	ZW-0238-99	ZW-0253-114	ZW-0314-99

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het niet toestaan van huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen of in het buitengebied het werven en kwalitatief huisvesten van arbeidskrachten belemmert, en herhaalt dat deze huisvesting wezenlijk anders is dan regulier wonen.

Indiener					
ZW-0166-142	ZW-0186-109	ZW-0224-110	ZW-0237-98	ZW-0240-103	ZW-0241-98
ZW-0317-118	ZW-1236-103	ZW-1473-98	ZW-1479-150	ZW-0278-119	

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het bedrijf het wenselijk vindt om internationale werknemers zelf bij het bedrijf te huisvesten i.p.v. in woonwijken, mede om overlast te voorkomen; beleidsmakers zouden hiervan meer kennis moeten nemen.	ZW-0824-7
Indiener constateert dat, ten aanzien van (tijdelijk) wonen onder paragraaf 12.4.4.2.1. staat vermeld dat in bepaalde gevallen aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging kan worden toegestaan, afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein. Er wordt echter geen toelichting gegeven van wat deze 'bepaalde gevallen' omvatten.	ZW-0302-114
Indiener geeft aan dat het niet toestaan van huisvesting voor arbeidsmigranten op bedrijventerreinen, werklocaties en/of in het buitengebied een belemmering vormt om voldoende arbeidskrachten te werven en kwalitatief goed te huisvesten. Er wordt gevraagd om de POVI hierop aan te passen en de specifieke behoeften van deze groep te erkennen.	ZW-0242-111
Indiener maakt bezwaar tegen de bepaling in de ontwerp-POVI dat short stay huisvesting van arbeidsmigranten niet langer toegestaan is op bedrijventerreinen en in het buitengebied.	ZW-1364-11
Indiener roept op om het niet toestaan van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden	ZW-1422-26 ZW-0218-19
Indiener stelt dat de realisatie van short stay huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen inpasbaar en realiseerbaar is en dat hiermee hoogwaardige huisvesting wordt geboden die misstanden voorkomt.	ZW-1364-15

Indiener stelt dat in de POVI de huisvesting van arbeidsmigranten valt onder 'wonen' in plaats van onder 'logies'. Arbeidsmigranten hebben een economisch motief wat zich in de praktijk vertaalt naar een behoefte aan een betaalbaar, sober verblijf. Dit komt onder druk te staan op het moment dat een logies-verblijfsvoorziening wordt beschouwd als 'wonen'. Indiener verzoekt de Provincie Limburg een tussenweg te implementeren die het nu grijze gebied van 'logies' en 'wonen' inkleurt, waarmee overheden kunnen blijven waarborgen dat arbeidsmigranten goed gehuisvest kunnen worden. Deze tussenweg zal de vorm moeten aannemen van een aanvullend of sub-planologisch begrip, dat grootschalige kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk maakt in (bestaande) gebouwen in (of op de rand van) het buitengebied en/of (stedelijke) bedrijventerreinen.	ZW-0302-116
Indiener stelt voor om de voorwaarden voor short stay huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen en in het buitengebied in overleg verder uit te werken op basis van opgedane ervaringen.	ZW-1364-17
Indiener stelt voor om het mogelijk te maken arbeidsmigranten tijdelijk te huisvesten op of nabij bedrijventerreinen middels de logiesfunctie.	ZW-0888-3
Indiener stelt voor om short stay huisvesting van arbeidsmigranten onder strikte voorwaarden toe te staan buiten het bebouwd gebied, waaronder op bedrijventerreinen.	ZW-0633-2
Indiener verzoekt een verbod van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden. Indiener stelt dat investeren in fatsoenlijke, duurzame en gelijkwaardige woonoplossingen, los van de werkrelatie, is niet alleen menswaardiger, maar ook noodzakelijk voor een gezonde samenleving	ZW-0807-48
Indiener verzoekt om het beleid te herzien zodat short stay huisvesting van arbeidsmigranten onder voorwaarden mogelijk blijft op bedrijventerreinen en in het buitengebied.	ZW-1364-16
Indiener verzoekt om niet toe te staan dat arbeidsmigranten, ongeacht type of omstandigheden, op bedrijventerreinen worden gehuisvest.	ZW-1262-4
Indiener vindt het verbod op short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten op bedrijventerreinen onwenselijk voor de regio.	ZW-0224-177
Indiener wijst erop dat arbeidsmigranten een economisch motief hebben, niet recreatief. Dat maakt echter ook dat ‘wonen’ meer vanuit economisch motief hierbij wordt ingestoken. De meerderheid van de arbeidsmigranten die in Nederland tijdelijk verblijven, zijn in eerste instantie niet voornemens om zich (permanent) te vestigen. Het economisch motief overheerst, wat zich in de praktijk vertaald naar de behoefte aan een betaalbaar, sober verblijf. Het verblijf dient wel aan minimale kwaliteitseisen te voldoen, zoals aanbevolen door het Roemer-Rapport. De kwaliteit dient echter ook in verhouding te staan tot de betaalbaarheid. Dit komt onder druk te staan op het moment dat een eigenlijke logies-verblijfsvoorziening wordt beschouwd als ‘wonen’. Indiener vraagt de provincie daarom om een tussenweg te implementeren die het nu grijze gebied van ‘logies’ en ‘wonen’ inkleurt, waarmee overheden kunnen blijven waarborgen dat arbeidsmigranten goed gehuisvest kunnen worden, nu en in de toekomst. Deze tussenweg zal	ZW-0187-121 ZW-0207-114 ZW-0238-104 ZW-0253-119 ZW-0314-104 ZW-1127-137

volgens indiener de vorm moeten aannemen van een aanvullend of sub-planologisch begrip, dat grootschalige kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk maakt op daarvoor geschikte locaties, zoals in (bestaande) gebouwen in (of op de rand van) het buitengebied en/of (stedelijke) bedrijventerreinen.	

Standpunt GS

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels. Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein. Om de leefbaarheid in het bebouwd gebied te versterken, leegstand tegen te gaan en een bijdrage te leveren aan andere ruimtelijke vraagstukken, zoals woningbouw, vergroening en infra, zien wij wel mogelijkheden om leegstaande kantoor- en winkelpanden te transformeren naar met name woonfuncties op stedelijke dienstenterreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het mogelijk te maken arbeidsmigranten tijdelijk te huisvesten op of nabij bedrijventerreinen middels de logiesfunctie.	ZW-0888-3

Standpunt GS

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels. Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving.
In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein. Om de leefbaarheid in het bebouwd gebied te versterken, leegstand tegen te gaan en een bijdrage te leveren aan andere ruimtelijke vraagstukken, zoals woningbouw, vergroening en infra, zien wij wel mogelijkheden om leegstaande kantoor- en winkelpanden te

transformeren naar met name woonfuncties op stedelijke dienstenterreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om short stay huisvesting van arbeidsmigranten onder strikte voorwaarden toe te staan buiten het bebouwd gebied, waaronder op bedrijventerreinen.	ZW-0633-2

Standpunt GS

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels. Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een verbod van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden. Indiener stelt dat investeren in fatsoenlijke, duurzame en gelijkwaardige woonoplossingen, los van de werkrelatie, is niet alleen menswaardiger, maar ook noodzakelijk voor een gezonde samenleving.	ZW-0807-48

Standpunt GS

Bedrijventerreinen zijn een specifiek segment binnen de werklocaties. Dit segment omvat terreinen voor handels-, distributie-, transport- en productiebedrijven, en bedrijven met als primaire activiteit hieraan gekoppeld onderzoek, ontwikkeling en dienstverlening. Dat kunnen terreinen zijn van diverse schaalniveaus. De ondergrens is een terrein van minimaal 1 hectare met twee of meer aaneengesloten bedrijfskavels.
Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof,

milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering van het betreffende terrein.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.6 Arbeidsmigratie – Huisvesting buiten bebouwd gebied

Zienswijze	Indiener
De trent van grootschalige huisvestingslocaties waar arbeidsmigranten tijdelijk, kwalitatief en betaalbaar kunnen verblijven en waarbij ruimtelijke, sociale en persoonsgebonden aspecten onder één dak zijn geregeld lijken succesvolg. Indiener vindt het van groot belang dat gemeenten dit kunnen blijven faciliteren. Indiener verzoekt de Provincie Limburg fysieke en beleidsmatige ruimte hiervoor te bieden.	ZW-0302-115
Indiener geeft aan dat internationale werknemers economisch belangrijk zijn, vooral voor de agrarische sector, en merkt op dat de visie niets vermeldt over short stay/logies in het buitengebied. Men gaat ervan uit dat dit in de toekomst mogelijk blijft.	ZW-1236-234
Indiener is van mening dat het bij agrarische bedrijven mogelijk moet zijn om (betaalbare en tijdelijke) huisvesting te realiseren voor internationale werknemers. Ook hierin wordt indiener naar zijn mening met de groenblauwe landbouwzone ten zeerste beperkt.	ZW-1366-8
Indiener is voorstander van het huisvesten van internationale werknemers in het buitengebied bij agrarische bedrijven, waarbij ondernemers verantwoordelijkheid tonen voor hun personeel	ZW-0352-3
Indiener stelt dat het huisvesten van arbeidsmigranten, vaak door middel van kamerverhuur in de woonwijken, in de regel zorgt voor een verstoord evenwicht van het woon- en leefklimaat en onevenredige druk op de leefbaarheid ter plekke. Het voorgenoemde wordt op landelijk niveau onderkent, waarop zich een trend van grootschalige huisvestingslocaties heeft ontwikkeld, waar arbeidsmigranten tijdelijk, kwalitatief en betaalbaar kunnen verblijven. Deze locaties lijken succesvol, het is aannemelijk dat de grondslag daarvoor ligt in ‘het complete pakket’ van deze locaties. Ruimtelijke, sociale en persoonsgebonden aspecten zijn namelijk onder één dak geregeld, tot genoegen van zowel bewoners van deze complexen, als omwonenden. Deze locaties vragen daarentegen aanzienlijke (fysieke) ruimte. Ruimte die in de regel niet aanwezig is binnen stedelijk/bebouwd gebied en ook niet ruimtelijk valt in te passen of evenwichtig is toe te	ZW-0187-118 ZW-0207-111 ZW-0238-101 ZW-0253-116 ZW-0271-101 ZW-0314-101

bedelen in dit gebied. Het is onduidelijk waar deze locaties dan wel ruimtelijk inpasbaar zijn.	
Indiener stelt dat het succes van de grootschalige huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten voor een groot deel toe te wijzen is aan de fysiek gelegen locaties daarvan. Door het voorgenoemde binnenstedelijk gebrek aan ruimte en draagvlak voor deze huisvestingsconcepten, zijn deze geland in (bestaande) gebouwen in (of op de rand van) het buitengebied en/of (stedelijke) bedrijventerreinen. De ruimte, die hier in brede zin voorhanden is, waarborgt ook dat deze locaties kunnen aansluiten op de speerpunten van de provinciale 'Integrale aanpak arbeidsmigratie'. De aspecten van (tijdelijk) wonen en werken zijn namelijk onder één dak geregeld. Dat varieert van voldoende parkeergelegenheid tot een eigen slaapkamer, van sociaal contact tot registratie in het BRP en van betaalbare, kwalitatieve huisvesting tot welvaart in de brede zin. Het is gezien de prognoses en de kennis van nu dan ook van groot belang dat gemeenten dit kunnen blijven faciliteren. Beleidsmatig kan indiener de kwaliteit van verblijfsfuncties van arbeidsmigranten goed waarborgen en faciliteren door haar vastgestelde kaders, regels en vergunningen te hanteren. Daar dient echter ook fysieke en beleidsmatige ruimte voor geboden te worden door de Provincie Limburg. De ontwerp-POVI biedt deze ruimte nu niet.	ZW-0187-119 ZW-0207-112 ZW-0238-102 \ZW-0253-117 ZW-0271-102 ZW-0314-102
Indiener stelt dat om te kunnen voorzien in de huidige en toekomstige behoefte aan goede (tijdelijke) huisvesting van internationale werknemers, vindt indiener het van belang is dat daar ruimte voor geboden wordt, zowel fysiek als beleidsmatig. Deze ruimte is schaars en dient evenwichtig te worden toegedeeld. De POVI doet te weinig uitspraken waar dit plaats kan vinden.	ZW-0187-117 ZW-0207-110 ZW-0238-100 ZW-0253-115 ZW-0271-100 ZW-0314-100 ZW-1127-133
Indiener stelt voor dat passende huisvesting voor arbeidsmigranten, zoals SNF-gecertificeerde huisvesting, mogelijk blijft, omdat dit essentieel is voor het bedrijf.	ZW-0827-3
Indiener verzoekt de Provincie Limburg om meer regie te pakken op goede huisvesting van personeel nabij de tuinbouw locatie.	ZW-1438-2
Indiener vraagt om meer ruimte voor kleinschalige gebonden huisvesting (tot 100 personen) op of nabij het erf, wanneer dit aantoonbaar bijdraagt aan sociale cohesie, veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving. Zulke initiatieven zouden niet categorisch moeten worden geweerd uit het primair landbouwgebied, maar per situatie beoordeeld moeten worden, aansluitend bij het recente beleid van de gemeente Venlo.	ZW-0324-2 ZW-0325-2
Indiener ziet binnen het Heuvelland mogelijkheden voor kleinschalige kwalitatieve huisvesting van agrarische arbeidsmigranten in bestaande gebouwen in dynamische gebieden en/of op agrarische bouwkavels.	ZW-0271-122

Standpunt GS

Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de

gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen.
De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

8.7 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen

Zienswijze	Indiener
In bijlage 3 roept de indiener, namens de Noord-Limburgse gemeenten, de Provincie Limburg op om mee te denken en samen te werken bij het vaststellen van de juiste voorwaarden voor de realisatie van fatsoenlijke huisvestingsplekken voor tijdelijke arbeidsmigranten. Vanuit een ruimtelijk perspectief verschilt de huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten van regulier wonen. Regiogemeenten hebben in hun beleid opgenomen dat huisvesting in de kern of in wijken niet wenselijk is. De Provincie Limburg wordt gevraagd om, als belangrijke partner, economische keuzes te ondersteunen die passen bij de regionale arbeidsmarkt en om voorwaarden	ZW-0278-142

te formuleren die aansluiten bij de specifieke behoeften van tijdelijke huisvesting.	
Indiener geeft aan dat de zienswijze dat het onwenselijk is om op bedrijventerreinen logies te vertrekken direct wordt ondermijnd door de formulering dat logiesvesting onder voorwaarden toch kan worden gerealiseerd.	ZW-0159-24
Indiener maakt bezwaar tegen de bepaling in de ontwerp-POVI dat short stay huisvesting van arbeidsmigranten altijd als wonen wordt aangemerkt en niet langer als logies.	ZW-1364-10
Indiener stelt voor dat de bestemming logies beter aansluit bij de tijdelijke aard van short stay-huisvesting voor arbeidsmigranten. Indiener geeft aan dat uit ervaring de integratie van arbeidsmigranten binnen hun woonomgeving zeer beperkt is omdat de arbeidsmigranten slechts voor tijdelijk gehuisvest worden	ZW-0669-3
Indiener verzoekt om in het beleid de mogelijkheid toe te voegen voor ‘shortstay’-logies voor internationale medewerkers, door de functie ‘logies’ toe te voegen aan de bestemmingsmogelijkheden in het verwevingsgebied	ZW-0823-5
Indiener verzoekt herziening op het feit dat logiesvestiging voor arbeidsmigranten onder voorwaarden alsnog kan worden toegestaan en stelt dat logiesverblijf op bedrijventerreinen onwenselijk is, vanwege de beperkingen voor integratie, veiligheid, en leefbaarheid wat tegenstrijdig is met eerstgenoemde.	ZW-0807-45
Indiener verzoekt om behoud van de logiesfunctie voor short stay-huisvesting van arbeidsmigranten nabij bedrijventerreinen. Indiener stelt dat de afstand van de werklocatie tot verblijvenlocatie van de arbeidsmigrant zo kort mogelijk moet blijven gezien het werken in ploegendiensten.	ZW-0669-1
Indiener verzoekt om bij de vaststelling van de provinciale omgevingsvisie de short stay-huisvesting van arbeidsmigranten mede te kwalificeren als de bestemming/functie “logies”.	ZW-0888-5
Indiener verzoekt om de short stay-huisvesting van arbeidsmigranten te kwalificeren als de bestemming/functie 'logies' in plaats van 'wonen'	ZW-0888-1
Indiener verzoekt om een tussenweg te implementeren die het nu grijze gebied van ‘logies’ en ‘wonen’ inkleurt, waarmee overheden kunnen blijven waarborgen dat arbeidsmigranten goed gehuisvest kunnen worden, nu en in de toekomst. Deze tussenweg zal naar mening van indiener de vorm moeten aannemen van een aanvullend of sub- planologisch begrip, dat grootschalige kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk maakt in (bestaande) gebouwen in (of op de rand van) het buitengebied en/of (stedelijke) bedrijventerreinen.	ZW-0304-52
Indiener verzoekt om het gebruik van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm te beëindigen.	ZW-1262-1 ZW-0299-35
Indiener verzoekt om short stay huisvesting van arbeidsmigranten te blijven kwalificeren als logies in plaats van de functie wonen.	ZW-0633-1
Indiener verzoekt tot het niet toestaan van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden. Het huisvesten van mensen op bedrijventerreinen, in containers, caravans,	ZW-0299-42

omgebouwde schuren of voormalige agrarische bedrijfsgebouwen is sociaal en maatschappelijk onverantwoord. Het leidt tot sociale isolatie, belemmert integratie, vergroot afhankelijkheid en creëert spanningen in de leefomgeving.	
Volgens hoofdstuk 10 van de POVI worden de tijdelijke locaties, bestemd voor short stay- huisvesting van arbeidsmigranten beschouwd als “wonen”. Dit betekent dat in de uitwerking van de ruimtelijke plannen voor de short stay-huisvesting van arbeidsmigranten alleen in aanmerking komen locaties met een woonbestemming en naar het oordeel van cliënte is een dergelijke ruimtelijke beperking niet passend en onnodig beperkend.	ZW-0888-2

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in de POVI tijdelijke locaties voor short-stay als ‘wonen’ worden beschouwd, wat in strijd is met lokaal beleid. Indiener ziet huisvesting van arbeidsmigranten voor short-stay als ‘logies’ en niet als regulier wonen, en verzoekt deze terminologie aan te passen.

Indiener					
ZW-0166-79	ZW-0186-89	ZW-0224-83	ZW-0240-74	ZW-0241-69	ZW-0313-87
ZW-0317-89	ZW-1236-74	ZW-1473-69	ZW-1479-121	ZW-0278-89	

Standpunt GS

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting

voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal.
Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat de bestaande tijdelijke huisvesting voor arbeidsmigranten niet als reguliere 'woonfunctie' moet worden beschouwd. Volgens de indiener is het verblijf van arbeidsmigranten op dergelijke locaties wezenlijk anders dan regulier wonen, aangezien het slechts tijdelijk is. De indiener stelt dat het daarom passender zou zijn om te spreken van 'logies' in plaats van wonen, mede omdat de effecten van regulier wonen op deze locaties niet wenselijk of geschikt zijn. Tot slot benadrukt de indiener dat het maken van dit onderscheid bijdraagt aan het realiseren van goede, passende huisvesting voor deze doelgroep.	ZW-1479-186

Standpunt GS

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen:

Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren.
Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in het BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het koppelen van short stay-huisvesting aan de woonfunctie een onevenredig beslag legt op stedelijke woonfuncties.	ZW-0669-2

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale

woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren.
Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in het BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken. .

8.8 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen – Belasting wijken

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het voornemen om short stay-huisvesting van arbeidsmigranten aan de bestemming/functie “wonen” te koppelen een onevenredig beslag legt op de woonfuncties binnen de stedelijke omgeving.	ZW-0888-4
Indiener geeft aan dat tijdelijke locaties voor short-stay als 'wonen' worden beschouwd volgens de POVI, wat in conflict is met lokaal/regionaal beleid in Noord-Limburg. Er wordt gevraagd om short-stay als 'logies' te beschouwen in plaats van 'wonen', omdat het wezenlijk verschilt van regulier wonen en maatschappelijke problemen kan veroorzaken in stedelijke gebieden.	ZW-0242-84
Indiener stelt dat de POVI enkel over short-stay huisvesting lijkt te gaan en beschouwt tijdelijke short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten als 'wonen' in plaats van 'logies'. Hier zit ook een link met functiemening op bedrijventerreinen (12.4.4.3.3) waar (tijdelijk) wonen en logies zijn uitgesloten. Aangegeven wordt dat huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten anders is en op deze manier nagenoeg onuitvoerbaar wordt. Wijken die sociaal-maatschappelijk al zwaar belast zijn, worden hierdoor extra belast.	ZW-1262-6
Indiener stelt dat de realisatie van short stay huisvesting van arbeidsmigranten in het bebouwd gebied vaak stuit op maatschappelijke en politieke weerstand en daardoor niet haalbaar is.	ZW-1364-14
Indiener vraagt om een scherp onderscheid tussen regulier wonen en tijdelijke huisvesting van internationale werknemers, gezien de verschillende dynamiek en de noodzaak van maatwerkoplossingen om draagvlak in buurten en wijken te behouden	ZW-0196-124

Standpunt GS

De woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten.
Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Ook de woonbehoeften van arbeidsmigranten dienen nadrukkelijk te worden meegenomen in de gemeentelijke, regionale en provinciale woningbouwprogrammering. Hierbij maken wij onderscheid tussen reguliere woningen voor long-stay arbeidsmigranten en huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten. Realisatie van huisvesting voor alle arbeidsmigranten is anno 2026 binnenstedelijk niet altijd te realiseren. Tegelijkertijd zien we dat arbeidsmigranten vaak veel langer in short-stay huisvesting verblijven dan waarvoor deze bedoeld is. Daarom is het noodzakelijk dat gemeenten in de gemeentelijke woningbouwprogrammering ook de woonbehoefte voor long-stay arbeidsmigranten opnemen. Hierover dienen sluitende bestuursafspraken tussen alle gemeenten gezamenlijk en de Provincie gemaakt te worden in het kader van de actualisatie van de woningbouwprogrammering en de woondeal. Als onderdeel van die te maken bestuursafspraken is de Provincie bereid short-stay huisvesting voor arbeidsmigranten niet langer te beschouwen als louter wonen. De Provincie ziet in dit verband ruimtelijke mogelijkheden voor het kunnen realiseren van short-stay huisvesting ook buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen. Daarbij vragen wij de gemeente toe te zien op de maximale verblijfsduur en ook short-stay arbeidsmigranten in te schrijven in de BRP. De omgevingsverordening Limburg wordt te zijner tijd aangepast op basis van de gemaakte bestuursafspraken. .

8.9 Arbeidsmigratie – Logies – Wonen – Definitie tijdelijk

Zienswijze

Indiener merkt op dat onder de voorliggende ontwerp provinciale omgevingsvisie Limburg huisvesting van arbeidsmigranten niet onder het begrip logies valt maar onder wonen. Het ontbreekt in de POVI aan een begrip dat de tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten juist en concreet definieert.

Indiener					
ZW-0187-120	ZW-0207-113	ZW-0238-103	ZW-0253-118	ZW-0314-103	ZW-1127-136

Standpunt GS

In de begrippenlijst bij de ontwerp-povi (bijlage) is short-stay gedefinieerd als verblijf van maximaal één jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen: Onder bijlage begrippenlijst bij de ontwerp-povi short-stay: verblijf van maximaal één jaar.

8.10 Coördinerende rol

Zienswijze

Indiener stelt dat voor een coördinerende rol van de provincie op de woningmarkt (die noodzakelijk is om de regionale woningvoorraad toekomstbestendig te maken, het vestigingsklimaat te verbeteren en leegstand te voorkomen) een duidelijkere visie en beleid nodig is.

Indiener					
ZW-0302-22	ZW-0187-54	ZW-0207-48	ZW-0238-38	ZW-0253-52	ZW-0271-38
ZW-0314-38	ZW-1038-145	ZW-1127-70			

Standpunt GS

Jong en oud moet zich thuis kunnen voelen in Limburg. Onze woningvoorraad en woonomgeving richten wij daarop in. Herstructurering en het optimaal benutten van de mogelijkheden van bestaande woningen blijft belangrijk. Gezien onze demografische ontwikkeling is het van belang dat Limburg aantrekkelijk is voor de beroepsbevolking die zich langdurig in Limburg vestigt. Dat geldt ook voor arbeidsmigranten. Wij willen een aantrekkelijk woonklimaat bieden aan mensen die werken in maatschappelijk waardevolle sectoren die bijdragen aan de brede welvaart. We werken aan kwalitatieve groei op basis van duurzame verstedelijking, rekening houdend met de bereikbaarheid en leefbaarheid van de gemeenschap

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.11 Demogratie

Zienswijze	Indiener
De opgave van de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en veranderde behoefte in verband met vergrijzing ontbreekt naar mening van indiener. Dit geldt naar mening van indiener ook voor een meer evenwichtig maken van onze bevolkingsopbouw en het daarom aantrekken van jongeren. Daarnaast ontbreekt naar mening van indiener in de opgave de verhouding tussen ombouw van de bestaande voorraad en (de ten opzichte hiervan beperkte) nieuwbouw. Indiener verzoekt om hier aandacht aan te besteden in de POVI.	ZW-0302-89
Er wordt veelvuldig gesproken over het laten groeien van de beroepsbevolking. Indiener mist een visie op wie dat dan zijn. De huidige instroom (binnen- en buitenland) bestaat voor een groot deel uit praktisch geschoolde mensen. Elders in de POVI wordt aangegeven dat theoretische geschoolde Limburgers nog altijd wegtrekken. Van waar moeten de mensen komen en hoe trekken we ze daadwerkelijk aan? Indiener verzoekt de POVI hierop aan te vullen.	ZW-0302-83
Indiener (gemeente) anticipeert nadrukkelijk op groei van het aantal inwoners. Vanuit autonome groei, maar ook vanuit de behoefte van mensen die zich aangetrokken voelen richting de economische groei in de regio en onze gemeente. Met name vanuit de Maastrichtse campus en aanpalende ontwikkelingen. Dit betekent dat de gemeente van indiener een substantieel aantal woningen gaat bouwen de komende jaren. Dit vraagt om ruimte. Ruimte die volgens indiener gelet op de kaarten bij de POVI volstrekt onvoldoende is. Dit vanwege de diverse zoneringen en de keuzes die zijn gemaakt bij de begrenzing van deze zoneringen. Het ‘straatje erbij’ is volgens indiener volstrekt onvoldoende om ruimte te bieden aan de noodzakelijke behoefte aan het realiseren van meer en passende woningen. Dit betekent volgens indiener dat de ruimte rondom landelijke kernen (d.w.z. de verwevingsgebieden) verruimd moeten worden, en wel zodanig dat indiener afgewogen, weldoordachte en realistische ambities op het gebied van woningbouw adequaat en snel zou kunnen realiseren. Dit betekent volgens indiener ook dat diverse linten, clusters en gehuchten die nu geen deel uitmaken van het verwevingsgebied als verwevingsgebied moeten worden aangemerkt. Gebeurt dit niet, dan is het ‘straatje erbij’ op deze locaties volgens indiener niet mogelijk.	ZW-1127-3
Indiener heeft de ambitie om de gemiddelde Nederlands Brede Welvaart te bereiken. Indiener ziet hun woningbouwopgave als vehikel om draagkrachtige schouders toe te voegen aan onze bevolking. Deze sterke schouders probeert de indiener ook aan te trekken van buiten Parkstad, door mensen die wel ín Parkstad werken maar er niet wonen, te verleiden hier ook te gaan wonen. Indiener stelt dat deze mensen echter een huisvestingsbehoefte hebben die veelal in het midden- en dure segment valt.	ZW-0319-154

Indiener stelt dat koersen op bevolkingsgroet - t.b.v. verstreken vestigingsklimaat - indruist tegen het uitgangspunt van een robuuste en duurzame leefomgeving.	ZW-0159-13
Indiener stelt voor om te focussen op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking in Limburg door het vasthouden van Limburgse jongeren en het stimuleren van terugkeerders.	ZW-0159-3
Indiener verzoekt dat Limburg zich niet richt op kwantitatieve bevolkingsgroei, maar op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking. Dat betekent onder andere: het vasthouden van Limburgse jongeren, het stimuleren van terugkeerders en het creëren van toekomstperspectief binnen de regio.	ZW-0807-8
Indiener verzoekt om het besef van bevolkingskrimp mee te nemen als serieuze basis voor beleid en als richtinggevend principe voor toekomstig beleid in Limburg.	ZW-1083-5
Indiener verzoekt om niet actief te streven naar bevolkingsgroei met name door middel van migratie ter ondersteuning van economische expansie.	ZW-0159-2
Indiener vindt dat de visie onvoldoende feitelijk is onderbouwd en te veel wordt beïnvloed door maatschappelijke druk en populistische bewoordingen over gezondheid en landbouw.	ZW-0824-2
Indiener wijst op het belang dat Limburg zich niet richt op kwalitatieve bevolkingsgroei, maar zich moet richten op kwalitatief beleid en versterking van de bestaande bevolking	ZW-1422-2
Par. 2.2.3 Indiener stelt voor om demografische ontwikkelingen te heroverwegen met een focus op een krimpende bevolking in plaats van vast te houden aan een achterhaald “groei en ontwikkel" model. Nagedacht moet worden hoe met een krimpende bevolking een duurzame toekomstvisie waar kan worden gemaakt.	ZW-0145-4

Standpunt GS

In de POVI hebben we opgenomen dat de toekomstige groei van de Limburgse bevolking niet vanzelfsprekend is. Een zekere mate van groei is naar onze mening essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. Verschillende prognoses en scenariostudies laten uiteenlopende beelden zien. We hanteren in de POVI het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025, om zo een perspectief en goede strategie voor duurzame, kwalitatieve groei te faciliteren. Daarmee hebben we ook oog voor de balans in de samenstelling van de bevolking.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 2 paragraaf 2.2.3. na "Maar toekomstige groei van de Limburgse bevolking is niet vanzelfsprekend.": "Een zekere mate van groei is essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. We hanteren het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025 als vertrekpunt voor een strategie gericht op duurzame kwalitatieve groei."

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de stelling dat bevolkingsgroei essentieel is te nuanceren.	ZW-0807-5

Standpunt GS

Provincie stelt dat de demografische prognoses een onwenselijk beeld van de toekomst van Limburg geven en benadrukt het belangrijk te vinden een perspectief en goede strategie te ontwikkelen voor duurzame, kwalitatieve groei om dit tij te keren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het verstandig is om te anticiperen op de verwachte krimp van de beroepsbevolking met 2,5%- 10% richting 2050 en verzoekt dat in dit licht het essentieel is om de ontwikkeling van werkgelegenheid selectief te sturen.	ZW-0807-9

Standpunt GS

We stimuleren werkgelegenheid zoals te lezen in hoofdstuk economie en wordt ook uitgewerkt in Limburg Centraal.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 2 paragraaf 2.2.3. na "Maar toekomstige groei van de Limburgse bevolking is niet vanzelfsprekend.": "Een zekere mate van groei is essentieel met het oog op een goed vestigingsklimaat. We hanteren het ambitiescenario 2040 uit het woningbehoefteonderzoek van 2025 als vertrekpunt voor een strategie gericht op duurzame kwalitatieve groei."

8.12 Fair share

Zienswijze
Indiener geeft aan dat wordt gesproken over evenwichtige woningverdeling, maar dat de term ‘fairshare’ ontbreekt. Indiener verzoekt te verwijzen naar de Wet Versterking Regie.

Indiener					
ZW-0186-88	ZW-0196-116	ZW-0224-82	ZW-0237-68	ZW-0166-78	ZW-0240-73
ZW-0242-83	ZW-0317-88	ZW-1236-73	ZW-1473-68	ZW-1479-120	ZW-0278-88

Standpunt GS

Met evenwichtige verdeling wordt in de POVI gedoeld op zowel de evenwichtige verdeling van de woningbouwopgave, als de evenwichtige verdeling van de te huisvesten aandachtsgroepen. In de definitie van evenwichtige verdeling is dit reeds opgenomen.

Voorstel aan PS

De definitie van evenwichtige verdeling verduidelijken door de volgende toelichting op te nemen: "een afgewogen verdeling van zowel de woningbouwopgave over de gemeenten binnen de

woningbouwregio waartoe de gemeente behoort, als de huisvestingsopgave van alle aandachtgroepen (fair share) over de gemeenten binnen de woningmarktregio waartoe de gemeente behoort".

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de passage "Provincie ziet specifiek toe op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting ook voor aandachtsgroepen en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio." de definitie ‘kwalitatief’ niet verder wordt uitgewerkt/toegelicht.	ZW-0263-44

Standpunt GS

Met kwalitatieve goede huisvesting/woningen, wordt bedoeld, een passende woning: Woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s). Daarmee wordt bedoeld: de betaalbaarheid; woning type en locatie.

Voorstel aan PS

Definitie van passende woning aanpassen naar: "Woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s), daarmee wordt bedoeld op betaalbaarheid; woning type en juiste plek".

8.13 Fair share WBregio

Zienswijze
In de povi wordt aangegeven dat de provincie toe ziet op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting, ook voor aandachtsgroepen, in elke gemeente met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio. Indiener verzoekt ook de draagkracht van de regio mee te nemen ten opzichte van andere regio's. Het is voor de regio Zuid-Limburg, en met name de kwetsbare wijken, van cruciaal belang dat dit effectief wordt uitgevoerd op het juiste (bovenregionale) schaalniveau.

Indiener					
ZW-0314-169	ZW-0187-98	ZW-0207-91	ZW-0238-81	ZW-0253-96	ZW-0271-81
ZW-0314-81					

Zienswijze
Indiener wijst er op dat in het stedelijk gebied een evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen essentieel is, zowel binnen de steden als over de regio.

Indiener					
ZW-0187-61	ZW-0207-55	ZW-0238-45	ZW-0253-59	ZW-0271-45	ZW-0319-31
ZW-1038-152					

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat Venray van oudsher vele aandachtsgroepen huisvest, deels voor de regio Noord-Limburg, en dat de ontwerp-POVI'25 geen visie biedt op aandachtsgroepen en regionale spreiding. Ze vragen om een regisserende rol vanuit de provincie.	ZW-0166-141
Indiener stelt dat het van groot belang is dat de Provincie juist in deze bovenregionale opgave – om een evenwichtige verdeling over alle Limburgse regio's te creëren – een sturende rol inneemt. Dit temeer, omdat dit evenwicht in de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg er volgens indiener nu niet is, zoals blijkt uit het Woonbehoefte onderzoek Provincie Limburg 2025.	ZW-0253-8

Standpunt GS

Het is aan gemeenten om met de andere gemeenten binnen de woningmarktregio afspraken te maken over de verdeling van te huisvesten aandachtsgroepen en de manier waarop. Het instrument van de huisvestingsverordening kan daarvoor ingezet en gebruikt worden. Als Provincie adviseren wij hierover aan de voorkant. In de ontwerp POVI hebben we aangegeven dat we als Provincie een rol hebben in de coördinatie van de bovengemeentelijke afstemming van beleid en een evenwichtige verdeling van opgaven. Indien gemeenten er niet in zouden slagen om afspraken te maken over deze verdeling, voorziet de Wet versterking regie volkshuisvesting in een terugval percentage.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat betreft de verdeling van aandachtsgroepen (fair share) binnen de subregio's (Parkstad, Westelijke Mijnstreek en Maastricht-Heuvelland), als binnen de 3 regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg het volgende: heeft de Provincie oog voor de ongelijke verdeling in de drie grote regio's (noord, midden en zuid) onderling? En hoe wil de provincie deze verdeling eerlijk houden? Indiener stelt dat er immers geen overleg plaatsvindt tussen drie hoofdregio's. Indiener ziet hier een belangrijke rol voor de provincie.	ZW-0263-45

Standpunt GS

Aan de woonzorgtafel worden Limburg breed gesprekken gevoerd hoe dit het beste op te pakken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.14 Grenzen

Zienswijze	Indiener
De woningmarkt houdt niet op bij de gemeentegrens. Indiener mist een duidelijke visie en beleid hoe de provincie Limburg haar coördinerende rol hierin invult.	ZW-0304-16

Standpunt GS

De opmerking dat de woningmarkt niet ophoudt bij de gemeentegrens wordt onderschreven, daarom onderschrijven wij ook de ontwikkeling van visie en beleid op de schaal van de woningbouwregio Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.15 Kwaliteit

Zienswijze	Indiener
"Indiener vraagt dringend aandacht voor het volgende: In paragraaf 2.2.4 'Opgaven woningvoorraad' wordt opgemerkt dat het succes van de volkshuisvesting onlosmakelijk samenhangt met de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van de inwoners van steden en dorpen en met het versterken van gemengde wijken. Die focus op gemengde wijken ontbreekt vervolgens in hoofdstuk 10 'Wonen'."	ZW-0319-152

Standpunt GS

Wij benoemen de samenhang tussen de opgaven in de woningvoorraad en sociaaleconomische situatie in de POVI, maar werken dit verder niet als speerpunt uit in de POVI omdat dit het kader betreft. De uitwerking zal landen in de huisvestingsprogramma's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt het uitgangspunt van compact bouwen ook nadrukkelijker mee te nemen bij economische ontwikkeling bijvoorbeeld de detailhandelsstructuur (12.4.4.2.2. Detailhandel) en adviseert hierbij te verwijzen naar de SVREZL, waarin de locatiekeuze van winkels het bebouwd gebied versterken, leegstand tegen gaan en zo bijdragen aan de nabijheid van voorzieningen.	ZW-1038-59

Standpunt GS

Het uitwerken van het uitgangspunt van compact bouwen is een verdieping die een plek kan krijgen in een Volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vindt het positief dat naast de nieuwbouwopgave van woningen ook nadrukkelijk de transformatie-opgave van de bestaande woningvoorraad (vervangen, splitsen, omvormen etc.) wordt benoemd. Beide opgaven zijn nodig om de leefbaarheid van Zuid-Limburg te verbeteren.	ZW-1038-56

Standpunt GS

Het uitgangspunt delen wij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De passage over inzetten op een optimale benutting van de bestaande voorraad en op nieuwbouw, waarmee ook doorstroming van bewoners op gang wordt gebracht bevat 2 verschillende elementen. Het een sluit het ander niet uit maar versterkt het ook niet per sé. Indiener ziet het belang van deze passage op deze plek niet, omdat de provincie zelf geen rol heeft bij het nemen van initiatief voor woningbouwplannen in de bestaande voorraad of in nieuwbouw.	ZW-1164-74

Standpunt GS

Nieuwbouw vindt plaats waar het een aanvulling op de bestaande voorraad betreft. Daarbij wordt ook gekeken in hoeverre transformatie/herstructurering mogelijk is om o.a. de doorstroming te bevorderen. De passage is opgenomen omdat (betere benutting van) bestaande voorraad en nieuwbouw elkaar aanvullen en beiden van belang zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk dient plaats te vinden binnen de bestaande bebouwde omgeving waarbij ruimte is voor afgewogen en passende ontwikkelruimte voor landelijke kernen (straatje erbij). Zo wordt druk gehouden op herstructurering en worden ruimteclaims op het landelijk gebied beperkt en wordt zorg gedragen	ZW-0314-167

voor de nabijheid van voorzieningen conform het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg.

Standpunt GS

Het uitgangspunt delen wij.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener pleit, hoewel de regierol van de provincie wordt gewaardeerd, voor een actievere inzet bij herstructurering en een scherpere regionale woningbouwambitie. Deze ambities moeten duidelijker worden uitgesplitst naar regio, stedelijk en landelijk gebied, en woningtypologieën om een mismatch tussen vraag en aanbod te voorkomen en de balans terug te brengen.

Indiener					
ZW-0319-29	ZW-0187-59	ZW-0207-53	ZW-0238-43	ZW-0253-57	ZW-0271-43
ZW-0314-43	ZW-1038-150	ZW-1127-75			

Standpunt GS

De uitwerking van de POVI, waarnaar indiener refereert, vindt plaats in het Volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat aanpassen van de bestaande [red. woning]voorraad om beter aan te sluiten aan moderne vragen, herontwikkeling van (met name) corporatiebezit (sloop-nieuwbouw) en gebiedsgericht ontwikkelen (toename bij OV-knopen en verdunning in zwakkere wijken/ kernen) een meer integraal perspectief biedt.

Indiener					
ZW-0187-56	ZW-0207-50	ZW-0238-40	ZW-0253-54	ZW-0271-40	ZW-0314-40
ZW-1038-147	ZW-1127-72				

Standpunt GS

Wij delen de stelling dat meer integraliteit tussen herontwikkeling van bestaande voorraad en gebiedsgericht ontwikkelen wenselijk is. Daarover is in de BOFLL's van mei en oktober 2025 ook gesproken en afgesproken om per gemeente een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgaven op te stellen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt dringend aandacht voor het volgende: In paragraaf 2.2.4 'Opgaven woningvoorraad' wordt opgemerkt dat het succes van de volkshuisvesting onlosmakelijk samenhangt met de sociaaleconomische situatie en gezondheidssituatie van de inwoners van steden en dorpen en met het versterken van gemengde wijken. Die focus op gemengde wijken ontbreekt vervolgens in hoofdstuk 10 'Wonen'.	ZW-0160-12

Standpunt GS

Wij benoemen de samenhang tussen de opgaven in de woningvoorraad en sociaaleconomische situatie in de POVI, maar werken dit verder niet als speerpunt uit in de POVI omdat dit het kader betreft. De uitwerking zal landen in de huisvestingsprogramma's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de gewenste snelle woningbouw gerealiseerd wordt en of er een handreiking komt voor de meest voorkomende knelpunten, zoals exploitatie-opzet.	ZW-0188-59

Standpunt GS

Provincie Limburg wil woningbouw versnellen en organiseert hiertoe provinciale versnellingstafels en masterclasses en biedt een versnellingsmenu aan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.16 Leefbaarheid

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt dat de provincie het toezicht op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting – ook voor aandachtsgroepen – effectief uitvoert, in elke gemeente en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio. Dit is voor het stedelijk gebied, en met name voor de kwetsbare wijken, van cruciaal belang.	ZW-1038-49
De indiener vindt het logisch dat er beperkingen zijn voor woningbouw nabij landelijke kernen gezien de uitgangspunten van water en bodem, gezien de	ZW-1038-47

natuur en het vijfsterrenlandschap en gezien de ongewenste groei van automobiliteit	
De regio, de gemeenten, en de ondernemers en inwoners hierin, zijn gebaat bij veerkrachtige wijken, buurten en kernen. We zien dat de veerkracht steeds meer onder druk staat in de landelijke kernen. In een aantal wijken in het stedelijk gebied kleurt het al dieprood en hebben concentraties van kwetsbare bewoners een stapeling van problemen. In beide situaties vraagt om actie!	ZW-0302-84
Indiener stelt dat in tegenstelling tot andere passages zoals in paragraaf 2.2 Sterke steden en dorpen en een goed vestigingsklimaat, wordt in paragraaf 10.2 voor het eerst de volkshuisvestelijke opgave in Limburg geprioriteerd boven andere meer ruimtelijke belangen. Indiener stelt dat het onderdeel wonen in de POVI -mede door de inzet van het Rijk via wet- en regelgeving getuigt om meer regie te nemen in het belang van de leefbaarheid in de wijken- van concrete kaders waarvan het belang niet wordt uitgedrukt via grote hoeveelheden maar beknopte tekst. Dit doet volgens de indiener niet af aan het belang van het thema wonen en verdient daarom bij andere passages meer aandacht en positionering. Temeer daar woningbouwontwikkelingen steeds meer hinder ondervinden van de stapeling van (veelal niet wettelijke) eisen die de laatste decennia hand over hand toenamen.	ZW-0319-158
Indiener verzoekt om te zorgen voor leefbaarheid in het buitengebied om verpaupering tegen te gaan.	ZW-1187-2

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij een goed vestigingsklimaat naast passend woningaanbod ook een aantrekkelijk voorzieningenniveau hoort, dat nu te eenzijdig naar woningaanbod wordt gekeken en verzoekt dit aan te scherpen.

Indiener					
ZW-0242-5	ZW-0166-20	ZW-0186-30	ZW-0240-15	ZW-0241-10	ZW-0278-30
ZW-0317-21	ZW-1236-15	ZW-1473-10	ZW-1479-62	ZW-0224-24	

Standpunt GS

Belangrijk principe in de ontwerp POVI is ‘Versterken van bebouwd én landelijk gebied’. We willen steden en dorpen compact houden en stedelijke functies zoveel mogelijk in bestaand bebouwd gebied concentreren. Woningbouw moet zoveel mogelijk plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen. Daarmee houden we druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat behoefteonderzoeken niet de enige basis voor woonbeleid moeten zijn, en vraagt om aandacht voor leefbaarheid en balans in de woningvoorraad toe te voegen aan paragraaf 10.5.	ZW-0237-138

Standpunt GS

Wij zien woningbehoefte als belangrijke basis voor het woonbeleid. Daarbij biedt de differentiatie naar huishoudens en type en prijsklassen een zeer goede basis voor balans, mismatches en leefbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de doelen Wonen het verbeteren van de leefbaarheid niet alleen gekoppeld mag worden aan betaalbaarheid en woningbehoefte, maar dat soms ook andere woningsegmenten nodig zijn om de leefbaarheid te verbeteren, en stelt voor om de formulering aan te passen.	ZW-0237-143

Standpunt GS

Deze stelling herkennen wij niet en lezen wij ook niet terug in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij een goed vestigingsklimaat naast passend woningaanbod ook een aantrekkelijk voorzieningenniveau hoort. Indiener geeft aan dat nu te eenzijdig naar woningaanbod wordt gekeken en verzoekt dit aan te scherpen.	ZW-0237-10

Standpunt GS

Met deze stelling zijn we het eens en is daarom ook benoemd in de POVI. In paragraaf 2.2.1 en 2.2.3 wordt benoemd dat het voorzieningenniveau bijdraagt aan een goed vestigingsklimaat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.17 Limburg centraal

Zienswijze	Indiener

Daarnaast worden enkele passages in het hoofdstuk gewijd aan Limburg Centraal en de 30.000 woningen die in de periode na 2030 voorzien zijn. Dit gaat niet op voor alle woningen in Limburg Centraal. Er zijn ook woningen voorzien in de periode tot 2030. Indiener verzoekt de Provincie dit te corrigeren, gelet op trajecten met het Rijk over woningbouw die momenteel in het kader van onder meer de Woontop lopen rondom NPLV gebied Heerlen Noord, dat overlap kent met Limburg Centraal.	ZW-1164-66

Standpunt GS

In de POVI staat inderdaad na 2030. waardoor de opsomming niet correct is. We passen dit aan naar "tot en met 2040".

Voorstel aan PS

Paragraaf 10.4 Ambitie Limburg Centraal in de eerste zin de tekst "na 2030" te wijzigen in "tot en met 2040".

Zienswijze	Indiener
De indiener constateert dat het programma Limburg Centraal ook zogenaamde front runners bevat en verzoekt de tekst hierop aan te passen.	ZW-1038-53

Standpunt GS

Limburg centraal is een uitwerking van de POVI, daarin worden de front runners benoemd en omschreven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er zowel in Nederland als in Duitsland een groot tekort aan woningen is en spreekt steun uit voor de plannen van de Provincie Limburg om ten minste 30.000 nieuwe woningen rond de intercitystations te realiseren.	ZW-0126-12

Standpunt GS

Dit betreft een punt waarover Provincie en indiener het eens zijn en hoeft geen reactie te worden gegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener geeft aan dat de conclusie dat bevordering van doorstroming in de woningmarkt de grootste uitdaging is, niet in alle regio's geldt. Indiener geeft aan dat ook het aantrekken van jonge gezinnen belangrijk is en verzoekt een betere link met Limburg Centraal te leggen.

Indiener					
ZW-0166-27	ZW-0224-31	ZW-0237-17	ZW-0240-22	ZW-0241-17	ZW-0278-37
ZW-0313-24	ZW-0317-37	ZW-1236-22	ZW-1473-17	ZW-1479-69	

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat doorstroming in alle regio's een uitdaging is. Weliswaar kan de mate variëren tussen deelgebieden. In de POVI wordt gesteld dat alle regio's zowel een nieuwbouwopgave alsook een opgave hebben in doorstroming, herstructurering en optoppen. Binnen Limburg centraal krijgt inzet op jongeren een plek.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de rol van Venlo als centrumstad meer benadrukt moet worden in lijn met de ambities van Limburg Centraal.	ZW-0317-20

Standpunt GS

Antwoord: In Limburg centraal wordt de centrumfunctie van Venlo voor Noord-Limburg benadrukt. De POVI verwijst daarnaar. Een uitwerking kan plaatsvinden in regionale visies of volkshuisvestingsprogramma's.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in alinea 8.2.3.2 onvoldoende aandacht is voor mitigerende maatregelen rondom de locatiekeuze voor het realiseren van 30.000 woningen bij intercitystations, waar gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Er is behoefte aan concrete maatregelen om de veiligheid en leefbaarheid te waarborgen.	ZW-0188-37

Standpunt GS

We houden in de planvorming rekening met het aspect externe veiligheid en bekijken waar deze verbeterd kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener heeft bij het lezen van paragraaf 10.1 het gevoel dat uitbreiding van de woningvoorraad uitsluitend mogelijk is als dit past binnen het programma Limburg Centraal. De ambitie van Limburg Centraal richt zich op de toevoeging van circa 30.000-35.000 woningen na 2030 binnen een straal van 1.5 km van de zes Limburgse intercitystations. Indiener stelt dat dit niet mag betekenen dat deze ambitie negatieve gevolgen heeft voor het uitbreiden van de woningvoorraad elders in Limburg.	ZW-1127-10

Standpunt GS

In de POVI wordt benadrukt dat we bouwen naar behoefte. Die is in de steden groter dan in kernen, maar ook daar zijn mogelijkheden om de leefbaarheid te versterken en de woningvoorraad uit te breiden naar behoefte.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat er bij het bouwen van woningen in steden en dorpen rekening moet worden gehouden met de benodigde ruimte voor vergroening en wateropvang, om hittestress en wateroverlast door klimaatverandering tegen te gaan en de leefbaarheid te vergroten. Het wordt door indiener als positief ervaren dat in de POVI de landelijke kernen voor woningbouw worden genoemd. Het voornemen om in de Omgevingsverordening vast te leggen dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet is volgens indiener voor de hand liggend, maar het is voor indiener nieuw dat dit in de omgevingsverordening wordt verankerd. Indiener neemt aan dat over het gemeentelijk inzichtelijk maken van de opgave tijdig nadere uitleg volgt.	ZW-1127-13

Standpunt GS

In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt oa. welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. In de BOFLL's van oktober 2025 is bevestigd dat de voorwaarden worden opgenomen in de verordening en de agendacommissie aan de slag gaat met de uitwerking; gemeenten en provincie brengen in beeld welke informatie aanwezig is en stellen een plan van aanpak op voor de uitvoering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt het programma Limburg Centraal, maar geeft bij de uitwerking mee dat de genoemde emplacementen op dit moment volledig benut worden voor het behandelen en opstellen van treinen en materieel. Uitplaatsing of inbreiding lijkt niet of slechts heel beperkt mogelijk. Indiener roept op om stakeholders nauw te betrekken bij de wijze waarop de woningbouwambities wel gerealiseerd kunnen worden met behoud van ruimte voor het functioneren van het spoor en de stations.	ZW-1460-13

Standpunt GS

De mogelijkheden tot het emplacement worden nauw besproken met de betrokken partijen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er aandacht wordt gewijd aan Limburg Centraal en de 30.000 woningen die in de periode na 2030 voorzien zijn. Dit gaat volgens de indiener niet op voor alle woningen in Limburg Centraal, omdat er zijn ook woningen voorzien in de periode tot 2030. Indiener vraagt om dit te corrigeren, gelet op trajecten met het Rijk over woningbouw die momenteel in het kader van onder meer de Woontop lopen rondom NPLV gebied Heerlen Noord, dat overlap kent met Limburg Centraal.	ZW-0319-150

Standpunt GS

In de POVI staat inderdaad na 2030, waardoor de opsomming niet correct is. We passen dit aan naar "tot en met 2040".

Voorstel aan PS

Paragraaf 10.4 Ambitie Limburg Centraal in de eerste zin de tekst "na 2030" te wijzigen in "tot en met 2040".

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het hanteren van strengere eisen dan de landelijke richtlijnen past niet in de nodige druk die op de realisatie van woningbouw plaatsvindt om aan de doeleinden van de Woondeal te kunnen voldoen. Het mag geen remmende factor zijn voor initiatieven die regionaal op instemming kunnen rekenen.	ZW-1164-80

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat we in de POVI geen strengere eisen stellen aanvullend op de wet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de Woondeal en Limburg Centraal de ambitie is uitgesproken om het aantal woningen in de provincie substantieel uit te breiden. Deze woningaantallen zullen via de POVI op diverse plekken in de provincie landen. De zorg van marktpartijen is dat de woningaantallen in de Woondeal relatief mager bedeeld worden ten opzichte van Limburg Centraal. Naar verwachting zal het toevoegen van woningen makkelijker gaan in landelijke kernen dan binnen stedelijk gebied, waardoor de aantallen uit de Woondeal waarschijnlijk eerder gehaald worden dan die van Limburg Centraal. Dit kan ertoe leiden dat de gemeente niet haar volledige behoefte kan invullen.	ZW-0214-1 ZW-0277-1

Standpunt GS

Het getal in de woondeal is geen fictief getal, maar de optelsom van de bestaande Limburgse woningbouwplannen waarbij rekening is gehouden met de woningbehoefte en de benodigde overprogrammering van 30%. . De woondeal is daarmee een afspiegeling van de behoefte en plannen van alle Limburgse gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een correctie in paragraaf 10.4 , dat die aantallen niet allemaal pas betrekking hebben op de periode ná 2030.	ZW-0319-167

Standpunt GS

In de POVI staat inderdaad na 2030, waardoor de opsomming niet correct is. We passen dit aan naar "tot en met 2040".

Voorstel aan PS

Paragraaf 10.4 Ambitie Limburg Centraal in de eerste zin de tekst "na 2030" te wijzigen in "tot en met 2040".

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een toelichting op wat wordt bedoeld met een effectieve strategie om de woningbouwopgave te realiseren. Gemeenten en regio hebben strategieën t.a.v. de woningbouwopgaven, samen met partners in het veld. Bestaat er straks 1 provinciale strategie?	ZW-1164-76

Standpunt GS

Dit is een onderdeel van de aanpak op wonen, waarbij de Provincie de regie pakt op de programmering. Daarbij kijken we samen met gemeenten, rijk en andere stakeholders wat nodig is

en welke strategie daarbij hoort, te denken aan inzet van versnellingstafels of een lobby naar het Rijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in het kader van de additionele woningbouwopgave in de POVI op te nemen dat samengewerkt wordt aan het verminderen van de veiligheidsrisico's van de emplacementen op locaties rond intercitystations.	ZW-0302-98

Standpunt GS

We houden in de planvorming rekening met het aspect externe veiligheid en bekijken waar deze verbeterd kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om het volgende te overwegen: Wonen op de juiste plek! Met daarbij een goede monitoring en een fair share. In Limburg Centraal is nadrukkelijk gericht op het aantrekken van nieuwe mensen/inwoners, dat is ook nodig voor het bedrijfsleven. Dat zijn echter niet de arbeidsmigranten zoals de noordelijke helft van de Provincie deze kent, maar juist expats en hoog opgeleiden die de markt anderszins versterken. Groei en behoud van kennis door het aantrekken van kennishouders zoals deze ook in de woonvisies zijn verwerkt.	ZW-1445-77

Standpunt GS

We benadrukken een goede monitoring en faire share en zetten bij het aantrekken van bevolking ook in op expats en hoogopgeleiden i.c.m. werkgelegenheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af, gelet op de opmerking onder paragraaf 10.1 over de aantallen in de Woondeal Limburg, wat met de overeengekomen opgave bedoeld wordt. Indiener vraagt zich tevens af hoe zich deze gevraagde producten van gemeente verhoudt tot de gewenste versnelling in realisatie enerzijds en de integrale woonopgaven en spreiding anderzijds. Bovendien werkt Heerlen op het gebied van woningbouw nauw samen met Parkstad.	ZW-1164-79

Standpunt GS

De overeengekomen opgave zijn de afspraken over de aantallen in de meest recente overeenkomst. Op dit moment is dat de Woondeal. Die wordt momenteel met gemeenten verder uitgewerkt in de woningbouwprogrammering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.18 Programmering

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de aantallen van de woningbouwambities van Zuid-Limburg te baseren op een beleidsrijk scenario waarbij wij woningbouw proactief gebruiken als hefboom voor het vestigingsklimaat en voor maatschappelijke opgaven als tekorten op de arbeidsmarkt.	ZW-1038-43

Standpunt GS

Voor de actualisatie van de woningbouwprogrammering hanteren we het ambitiescenario 2040, zoals doorgerekend in het STEC-onderzoek. Met het ambitiescenario toont Limburg ambitie en met adaptief programmeren kan tijdig bijgestuurd worden. Zie ook Leidraad wonen punten 1 en 3.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de aantallen van de woningbouwambities uit te splitsen in stedelijk en landelijk gebied.	ZW-1038-44

Standpunt GS

De gemaakte woondealafspraken worden de komende periode uitgewerkt (en aangevuld) in de programmering. Het is daarna aan gemeenten om een splitsing te maken tussen het stedelijk en het landelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de aantallen van de woningbouwambities uit te splitsen naar typologie om een grote mismatch tussen vraag en aanbod te voorkomen. De vraag naar woonwagenproducten, sociale huurproducten en	ZW-1038-45

producten voor personen die te veel verdienen voor sociale huur is hoog en het aanbod blijft achter.

Standpunt GS

Provincie heeft op basis van het woningbehoefteonderzoek een goed beeld van de mismatches op de woningmarkt naar type, prijsklasse, gemeente etc. Het opstellen van de programmering vraagt dusdanig veel tijd van gemeenten, dat we geen aanvullende verdieping vragen. De voorgestelde nicheverdeling kan door gemeenten zelf uitgewerkt worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de genoemde aantallen van de woningbouwambities uit te splitsen per regio (Noord, Midden, Zuid).	ZW-1038-42

Standpunt GS

De woningbouwambities worden momenteel door de regio's in beeld gebracht en zullen in het volkshuisvestingsprogramma en de woningbouwprogrammering landen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om een adaptieve programmering van de woningbouw waarbij de provincie continu de vinger aan de pols houdt.	ZW-1038-46

Standpunt GS

Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om een duidelijker visie en beleidsuitwerking voor de regie op de woonprogrammering.	ZW-1038-55

Standpunt GS

De uitwerking van de programmering wordt momenteel met gemeenten uitgewerkt en opgepakt. Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden

naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken. Elke drie jaar wordt (zo is ook het Rijksvoornemen op nationaal niveau) de programmering herijkt. Dat betekent dat op die momenten opnieuw naar de behoefte (o.b.v. een elke drie jaar uit te voeren provinciaal woningbehoefteonderzoek), actuele trends en mogelijke ambities zal worden gekeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De POVI stelt dat de Provincie de regie neemt op woningbouw programmering. Indiener verzoekt de Provincie duidelijkheid te verschaffen hoe bijstelling plaatsvindt als doelstellingen niet gehaald worden.	ZW-1164-69

Standpunt GS

De uitwerking van de programmering wordt momenteel met gemeenten uitgewerkt en opgepakt. Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken.
Elke drie jaar wordt (zo is ook het Rijksvoornemen op nationaal niveau) de programmering herijkt. Dat betekent dat op die momenten opnieuw naar de behoefte (obv een elke drie jaar uit te voeren provinciaal woningbehoefteonderzoek), actuele trends en mogelijke ambities zal worden gekeken

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat wordt vermeld dat door enkel beoordeling en monitoring achteraf, niet de beoogde beweging in gang gezet wordt die in de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting (WVRV) voorzien is. Indiener stelt dat om te kunnen beoordelen of gemeenten zich houden aan de voorwaarden van de Woondeal Limburg, die overigens ondergeschikt is aan en moet aansluiten bij het wettelijk kader en de regelgeving van het Rijk, op voorhand helderheid nodig is over de doelstellingen die gemeenten en regio's programmatisch dienen te behalen in termen van aantallen, typen en betaalbaarheid. Indiener stelt voor te spreken van een vorm van quotering. Indiener stelt dat indien de provincie pas achteraf en zonder feitelijke aantallen een oordeel velt over de wenselijkheid van een plan, een dynamiek optreedt die aan de voorkant voorkomen moet worden in het belang van een voorspoedige realisatie van de juiste woningen op de juiste plek. Indiener constateert dat de POVI stelt dat de provincie de regie neemt op programmering, maar het onduidelijk is hoe bijstelling gebeurt als doelstellingen niet gehaald worden.	ZW-0319-159

Standpunt GS

De uitwerking van de programmering wordt momenteel met gemeenten uitgewerkt en opgepakt. Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken. Elke drie jaar wordt (zo is ook het Rijksvoornemen op nationaal niveau) de programmering herijkt. Dat betekent dat op die momenten opnieuw naar de behoefte (o.b.v. een elke drie jaar uit te voeren provinciaal woningbehoefteonderzoek), actuele trends en mogelijke ambities zal worden gekeken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 10.5.1 wordt gesteld dat de ontwikkeling van de behoeften op het gebied van wonen het uitgangspunt blijft voor voortdurende actualisatie van de programmering. Volgens indiener neemt het Volkshuisvestingsprogramma Limburg hierin een centrale positie in. Echter, lokale woningbehoefteonderzoeken wijken soms af van het provinciale onderzoek. Indiener vraagt hoe hiermee wordt omgegaan bij de actualisatie van de programmering en of er ruimte is voor lokale verschillen. Indiener benadrukt dat het belangrijk is dat lokale signalen en behoeften voldoende gewicht krijgen in het brede kader.	ZW-1479-183

Standpunt GS

Bestuurlijk is vastgesteld dat het provinciaal WBO wordt gebruikt en de woondealafspraken in 2026 geactualiseerd moeten worden. Dit is het moment om ook opnieuw een doorkijk te maken naar benodigde woningbouw voor een periode van 10 jaar. Daarbij hanteert de Provincie het WBO 2025 (het ambitiescenario) als uitgangspunt voor de netto bouwopgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat toelichting planvoorraad gaat nu alleen over hard en zacht. Ons advies is om te sluiten bij definitie landelijke dataset.	ZW-0313-92

Standpunt GS

Na het indienen van deze zienswijze is een instructie programmering met de gemeenten gedeeld. Daarin is te lezen dat het niet alleen om planhardheid gaat. De programmering geeft een indicatie van de woningbouwproductie die nodig is dan wel waar we naar moeten of willen streven, om te kunnen voldoen aan de regionale en lokale behoefte, rekening houdend met de eisen van de Wet versterking regie Volkshuisvesting t.a.v. betaalbaarheid en bouwen voor aandachtsgroepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Indiener verzoekt om de genoemde cijfers uit te splitsen naar typologie. Zo dreigt er een grote mismatch tussen vraag en aanbod op de woningmarkt. Er is een groot overschot van niet levensloopbestendige woningen, terwijl bouwplannen hier juist vaak op focussen onder het motto behoud van leefbaarheid.	ZW-0302-102

Standpunt GS

Gemeenten werken in 2025 de cijfers uit in hun gemeentelijke programmering. Daarbij worden uitsplitsingen gemaakt naar prijsklasse, type etc. Het is aan gemeenten te sturen op de plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de woningbouwambities duidelijker te benoemen. Indiener zou de genoemde cijfers willen plaatsen in de context van een adaptieve programmering waarbij de provincie continu een vinger aan de pols houden op de woningmarkt.	ZW-0302-103

Standpunt GS

Om het adaptief vermogen van de programmeringen te kunnen borgen wordt voorgesteld om met een programmering steeds 10 jaar vooruit te kijken. Jaarlijks zal (op 2 momenten) gekeken worden naar de voortgang van de realisaties op het niveau van de woningbouwregio's, opdat tijdig bijgestuurd kan worden wanneer doelen buiten het zicht dreigen te raken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat in de concept POVI onvoldoende planologische ruimte wordt geboden voor ecologische en sociaal innovatieve woonvormen in het landelijk gebied.	ZW-0900-1

Standpunt GS

Het is aan de gemeenten om aan de hand van een integrale onderbouwing binnen haar grondgebied in de gemeente te bepalen waar nieuwbouw mogelijk en noodzakelijk is. We kiezen in de POVI heel duidelijk voor een versterking van het stedelijk gebied en de landelijke kernen enerzijds en een versterking van de landelijk gebied anderzijds. Ontwikkelingsmogelijkheden in het

landelijk gebied zullen mogelijk zijn en blijven maar onder strikte voorwaarden. Deze zullen worden uitgewerkt in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om nieuwbouw in de dorpen te beperken.	ZW-0004-5

Standpunt GS

Het is aan de gemeenten om aan de hand van een integrale onderbouwing binnen haar grondgebied in de gemeente te bepalen waar nieuwbouw mogelijk en noodzakelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de conclusie dat bevordering van doorstroming in de woningmarkt de grootste uitdaging is, niet in alle regio's geldt. Indiener geeft aan dat ook het aantrekken van jonge gezinnen belangrijk is en verzoekt een betere link met Limburg Centraal te leggen.	ZW-0186-37

Standpunt GS

Met de actualisatie van de programmering (hoeveel woningen worden waar en voor wie) zal nadrukkelijk de link gelegd worden met Limburg Centraal.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.19 Randvoorwaarden zonering

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoek aan te geven dat het verwevingsgebied niet is bedoeld voor woningbouwontwikkeling. Enkel indien de betreffende gemeente met grondig behoefte- en locatieonderzoek kan aantonen dat de noodzakelijk woningbouw niet binnen het bebouwd gebied kan worden gerealiseerd, dan is woningbouw onder voorwaarden te overwegen in het verwevingsgebied.	ZW-1038-58
De indiener verzoekt om de voorwaarden voor "straatje erbij" beter uit te werken in de POVI. Zo is nu nog onduidelijk hoe het verwevingsgebied, waarbinnen dergelijke ontwikkelingen moeten plaatsvinden, er uit komt te zien. Zo weten zowel de landelijke kernen als de steden onvoldoende waar zij aan toe zijn. De huidige kaart bevat slechts een indicatieve zonering en is	ZW-1038-48

onduidelijk aan welke voorwaarden de onderbouwing van gemeenten in dit soort situaties moet voldoen (10.5.2).	
Indiener onderschrijft het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen de bestaande bebouwde omgeving (steden en landelijke kernen), waarbij onder de aanpak “Straatje Erbij” wel ruimte is voor afgewogen en passende ontwikkelruimte voor landelijke kernen. Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen. Dit is in lijn met Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg. Indiener is dan ook tevreden met het feit dat dit wordt erkend in de POVI. Enerzijds moet woningbouw zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de contouren van de landelijke kern. Anderzijds krijgen gemeenten de ruimte om, als de woonopgave niet binnen de landelijke kern kan, deze in de vorm van een ‘straatje erbij’ te realiseren. We verwachten wel dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI.	ZW-0187-94 ZW-0207-87 ZW-0238-77 ZW-0253-92
Indiener verzoekt om meer regie van de Provincie bij de woningontwikkelingen aan de randen van kernen om te voorkomen dat er zonder de nodige kwaliteit of doelgerichtheid voor de juiste doelgroep gebouwd blijft worden met andere woorden zonder maatschappelijke of natuurbelangen in acht te nemen.	ZW-0930-2
Indiener vraagt aandacht voor de leefbaarheid in kleine kernen. Woningbouw dient plaats te vinden binnen de contouren van de landelijke kern. Gemeenten dienen ook ruimte te krijgen voor 'het straatje erbij'. De randvoorwaarden hiervoor dienen wel beter te worden uitgewerkt in de povi. Meer duidelijkheid over verwevingsgebieden waarin deze ontwikkelingen dienen plaats te vinden maar ook het opnemen van duidelijke woningbouwambities voor landelijke kernen in Zuid-Limburg. De stedelijk bebouwde omgeving en de landelijke kernen worden door indiener gezien als één complex die in verschillende en unieke woonmilieus kunnen voorzien ten behoeve van de Agenda Zuid-Limburg.	ZW-0314-168
Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen. Dit uitgangspunt zou ook naar mening van indiener ook sterker moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen. Indiener pleit voor een actievere inzet van de provincie bij herstructurering en een scherpere regionale woningbouwvisie. Deze visie moet naar mening van indiener duidelijker worden uitgesplitst naar regio, stedelijk en landelijk gebied, en woningtypologieën om een mismatch tussen vraag en aanbod te voorkomen.	ZW-0302-24
Om de leefbaarheid in de landelijke kernen te behouden moet enerzijds woningbouw zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de contouren van de landelijke kern. Anderzijds krijgen gemeenten de ruimte om, als de woonopgave niet binnen de landelijke kern kan, deze in de vorm van een	ZW-0304-39

‘straatje erbij’ te realiseren. Indiener verzoekt dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI.

Standpunt GS

Aan gemeenten wordt gevraagd om een samenhangende integrale onderbouwing op te stellen, waaruit blijkt welk gedeelte van de woningbouwopgave binnenstedelijk kan landen en welk gedeelte niet. Daar waar woningbouw niet binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen gerealiseerd kan worden bestaat de mogelijkheid om daarbuiten uit te wijken. De hoofdlijnen zijn opgenomen in de ontwerp POVI. De voorwaarden waaronder uitwijken buiten het stedelijk gebied mogelijk zal zijn, zullen opgenomen worden in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.20 Regio

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een duidelijke invulling van de term ‘regio’ en ook een duidelijke sturing op de onderlinge verdeling tussen de grote regio’s.	ZW-0263-46
Indiener stelt dat in de paragraaf startend met 'Opgaven rond woningbouw overschrijden gemeentegrenzen en vragen om regionaal inzicht en een regionale aanpak' nadrukkelijk het belang te zien is van een juiste definitie en afbakening van regio's.	ZW-0319-162
Indiener stelt dat voor de term regio is in het kader van de paragraaf wonen geen definitie opgenomen in de strekking van de Wet Regie op de Volkshuisvesting. En alhoewel gedurende de ambtelijke sessie van 12 juni is aangegeven, dat besluitvorming hierover niet in het kader van de POVI voorzien is, stelt de indiener dat deze definitie wel essentieel is voor de interpretatie van de rolopvatting van Rijk, provincie, woonregio's, regionale samenwerkingsverbanden van nu en in de toekomst en voor gemeenten. Temeer daar de gebiedskenmerken in Limburg niet alleen ruimtelijk, maar juist ook v.w.b. opbouw van de woningmarkt en daarmee van de bevolkingssamenstelling, sterk uiteenlopen en bepalend zijn voor het articuleren en duidelijk adresseren van volkshuisvestelijke opgaven. Indiener stelt dat het standpunt van de provincie nu nog steeds ambigue blijft, waardoor de reikwijdte van diverse bepalingen in de POVI en de verhoudingen binnen maar ook tussen regio's en ten aanzien van het Rijk, nog steeds onduidelijk zijn en er juist geen recht gedaan wordt aan onderlinge verschillen in gebiedskenmerken. Indiener stelt dat de term regio veelvuldig wordt gehanteerd zonder dat daarvoor een definitie van toepassing is in de POVI. Indiener beveelt dringend aan om bij de definitie van een regio aan te sluiten bij bestaande structuren en opgaven zodat passend beleid en interventies goed tot hun recht kunnen komen en niet	

verloren gaan in ""gemiddelde benaderingen"" die voor iedereen passend zijn, maar daardoor juist weinig effectief.

Standpunt GS

We erkennen dat er regionale verschillen zijn. In paragraaf 2.7 regionale context en ambities gaan we in op die verschillen. De visie op het thema wonen in de POVI richt zich vooral op het uniforme Limburgse beleid dat voor alle regio's en gemeenten hetzelfde is. De specifieke uitwerking en couleur locale is terug te vinden in uitwerkingen van de POVI, zoals het volkshuisvestingsprogramma en landt uiteindelijk ook in de gemeentelijke omgevingsvisies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Limburg als één wordt gezien, wat deels goed is, maar dat Noord-, Midden- en Zuid-Limburg verschillen in identiteit en woonmilieu. Indiener geeft aan dat Noord- en Midden-Limburg groeipotentie hebben, terwijl Zuid-Limburg een herstructureringsopgave heeft, en verzoekt om een gedifferentieerde aanpak.	ZW-0240-71

Zienswijze
Indiener geeft aan dat Limburg als één wordt gezien, wat deels goed is, maar dat Noord-, Midden- en Zuid-Limburg verschillen in identiteit en woonmilieu. Indiener geeft aan dat Noord- en Midden-Limburg groeipotentie hebben, terwijl Zuid-Limburg een herstructureringsopgave heeft, en verzoekt om een gedifferentieerde aanpak.

Indiener					
ZW-0166-76	ZW-0186-86	ZW-0196-113	ZW-0224-80	ZW-0242-81	ZW-0278-86
ZW-0317-86	ZW-1236-71	ZW-1473-66	ZW-1479-118		

Standpunt GS

We erkennen dat er regionale verschillen zijn, echter gaat het in de POVI over het uniforme Limburgse beleid dat voor alle regio's en gemeenten hetzelfde is. De specifieke uitwerking en couleur locale is terug te vinden in uitwerkingen van de POVI, zoals het volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener benadrukt dat regionale verschillen in de woningmarkt, zoals het aantrekken van jonge gezinnen in sommige gebieden, erkend moeten worden.	ZW-0196-38

Standpunt GS

Wij onderstrepen het aantrekken van jonge gezinnen. We erkennen dat er regionale verschillen zijn, echter gaat het in de POVI over het uniforme Limburgse beleid dat voor alle regio's en gemeenten hetzelfde is. De specifieke uitwerking en couleur locale is terug te vinden in uitwerkingen van de POVI, zoals het volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.21 Rol provinciale verhouderingen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de provincie regie voert met het Volkshuisvestingsprogramma Limburg als uitgangspunt, waarbij nieuwe woningbouwontwikkelingen moeten passen binnen de gemeentelijke, regionale en provinciale programmering. Men stelt dat deze provinciale regierol spanning kan opleveren met de realisatie van woningbouwplannen, omdat gemeenten een afweging moeten maken tussen haalbaarheid en doelstellingen zoals aantallen, betaalbaarheid en passendheid. Men benadrukt dat een sterk sturende rol van de provincie gemeenten belemmert en vertraging veroorzaakt, en pleit voor een terughoudende rol van de provincie met regie op afstand.	ZW-0240-130

Standpunt GS

Met de inwerkingtreding van de Wet versterking regie Volkshuisvesting, zal de provincie een stevigere regierol krijgen. Provincie is ook voornemens om die rol te pakken en uit te voeren. Uiteraard is daarbij de samenwerking en goed overleg met gemeenten van belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de passage 'Het is van provinciaal belang dat plannen zo spoedig mogelijk leiden tot daadwerkelijke realisatie' dermate beperkt is en dat niet duidelijk wordt wat van gemeenten en regio's verwacht wordt of hoe de provincie ook in eigen gelederen ervoor zorgdraagt, dat die realisatie en het tempo daarvan onderschreven wordt. Indiener vraagt wat de provincie concreet gaat doen ten aanzien van afwegingen in eigen organisatie om hieraan invulling te geven bovenop de huidige inspanningen? In het kader	ZW-0319-160

van taakopvatting gaat dit volgens de indiener verder dan de term regie zoals gehanteerd in de POVI. Indiener vraagt of provinciaal belang regie voeren stakeholders buiten het instituut Provincie betekent of is dit belang ook de bepalende factor bij afwegingen binnen de provincie. Indiener stelt dat helderheid van zaken dienaangaande meer sturend werkt en de voorbereiding van plannen en de realisatie daarvan bevordert. De provincie vervult volgens de indiener immers ook een belangrijk rol en is onderdeel van de procesgang van planologische en juridische trajecten die initiatiefnemers samen met gemeenten en regio's doorlopen.	

Standpunt GS

We zien het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de snelheid van de realisatie van woningbouw te bevorderen en daarbij reële termijnen en zo kort mogelijke doorlooptijden te hanteren. Door aan de voorkant te sturen op basis van een reële programmering en aan de achterkant de voortgang te monitoren, bevorderen we de snelheid van de realisatie van woningbouw. Daarnaast biedt de provincie nog mogelijkheden via instrumenten uit het versnellingsmenu om de woningbouw te versnellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in paragraaf 10.2 wordt beschreven dat de provincie een provinciaal belang en rol heeft bij wonen. Indiener geeft aan te missen wat de visie van de provincie is bij de verschillende onderdelen, hoe de provincie regie wil nemen en hoe de provincie deze rol concreet gaat invullen. Indiener stelt dat dit niet in de POVI staat, noch is er een verwijzing naar bijvoorbeeld een nog op te stellen volkshuisvestelijk programma.	ZW-0263-43

Standpunt GS

Onder paragraaf 10.5 is omschreven op welke wijze de Provincie de regierol vormgeeft. De in GS vastgestelde Leidraad wonen geeft bovendien in samenhang weer waar en op welke plek, de regie genomen gaat worden. Specifieke onderdelen worden de komende tijd verder uitgewerkt en besproken in de daartoe in het kader van de woondeal ingerichte overlegstructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om meer concreetheid op de inhoud. Hoe wordt de samenwerking met gemeenten en regio's ingericht? En hoe wordt daarin gezorgd dat voortvarendheid een deel is van de ambitie. Leg de rol van de provincie vast hoe zij haar coördinerende rol invult ten aanzien van gemeenten en regio's. Wat zijn de verantwoordelijkheden die de provincie op pakt t.a.v. regie, afstemming en toetsing. Hoe worden bewoners,	ZW-0657-3

corporaties en marktpartijen betrokken bij beleidsvorming en planontwikkeling.

Standpunt GS

In de door GS vastgestelde leidraad wonen is op hoofdlijnen uitgewerkt op welke wijze de regie genomen wordt op de woningbouwopgave. Specifieke onderdelen worden de komende tijd verder uitgewerkt en besproken in de daartoe in het kader van de woondeal ingerichte overlegstructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waarom de regierol en de concrete invulling daarvan niet uitgebreider worden behandeld. Indiener vraagt wat gemeenten concreet kunnen verwachten van de nieuwe regierol.	ZW-0188-58

Standpunt GS

In de door GS vastgestelde leidraad wonen is op hoofdlijnen uitgewerkt op welke wijze de regie genomen wordt op de woningbouwopgave. Specifieke onderdelen worden de komende tijd verder uitgewerkt en besproken in de daartoe in het kader van de woondeal ingerichte overlegstructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af hoe de provincie de realisatie van betaalbare woningen gaat monitoren en handhaven? Het is op dit moment te aantrekkelijk (en gemakkelijk) voor meerdere gemeenten om niet-betaalbaar te bouwen, wat verstorend werkt in de bredere woningmarkt. Hierdoor ligt er nog altijd het risico dat steden een onevenredig groot deel van de sociale huuropgave op moeten pakken. Het handhaven van en sturen op 30% sociale huur (en de vorm waarin) is naar mening van indiener daarom een belangrijke rol van de provincie. Indiener verzoekt om de POVI hierop aan te vullen.	ZW-0302-106

Standpunt GS

Door monitoring op ontwikkeling van de bestaande voorraad (naast de meldingen in JUNO) zal bijgestuurd worden op de programmering als blijkt dat voorgenomen plannen in de uitvoering in een andere planfase komen.
Dit beïnvloedt namelijk de opgave die dan alsnog resteert voor betreffende gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.22 Samenhandige integrale onderbouwing

Zienswijze	Indiener
In Zuid- Limburg is een grote behoefte aan toekomstbestendige fijne woningen in een prettige leefomgeving. We moeten zorgen voor elkaar en inspelen op veranderende zorgbehoeften, en daarnaast verduurzamen door energie te besparen en duurzaam op te wekken. Het is ook van het grootste belang dat Zuid-Limburg aantrekkelijk blijft voor zowel huidige als nieuwe inwoners, zodat - daar waar deze er is - er een goede balans blijft in de bevolking en er genoeg mensen zijn om te werken en voorzieningen in stand te houden. Indiener mist de integrale keuzes die een integrale aanpak van bestaande wijken in onze steden en dorpen met sociale en fysieke maatregelen waaronder een serieuze inzet op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad mogelijk maken, dit gecombineerd met het op de juiste plek gericht toevoegen van nieuwe woonomgevingen om onze beroepsbevolking op peil te houden.	ZW-0302-21
Indiener constateert dat de woningbouwopgave blijft toenemen, terwijl de beschikbare ruimte binnen het stedelijk gebied steeds schaarser wordt in Kerkrade. De POVI biedt mogelijkheden voor het realiseren van een ‘straatje erbij’ en op enkele locaties het ontwikkelen van een uitleglocatie. Indiener stelt dat deze ontwikkelingen veelal terecht zullen komen in gebieden met de zonering ‘verwevingsgebied’. Indiener werkt we momenteel aan een ontwikkelkaart voor hun woningbouwplannen, waarbij integraal wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor herstructurering en inbreidingslocaties, dit met oog voor woonkwaliteit, ruimte, groen, water, voorzieningen en andere ruimtelijke opgaven. Indiener stelt dat gezien de omvang van de woonopgave, zowel kwalitatief als kwantitatief, en het gebrek aan geschikte en voldoende ruimte binnen het bestaand stedelijk gebied, er tevens behoefte bestaat aan één of meerdere uitleglocaties. Deze verruiming sluit volgens de indiener aan bij de ambities van zowel de gemeente Kerkrade (inzet op groei) als van Parkstad (Parkstad Limburg biedt ruimte!), waarbij nadrukkelijk wordt ingezet op groei in plaats van krimp. Indiener vraagt de provincie het vertrouwen te hebben dat de gemeente Kerkrade deze ontwikkelkaart op een zorgvuldige manier tot stand brengt en hierin integraal afgewogen keuzes maakt.	ZW-0263-37
Indiener geeft aan dat bij het opstellen van de provinciale kaarten voor woningbouwontwikkeling, zoals genoemd in paragraaf 10.2, rekening moet worden gehouden met het lokaal beleid en de ruimtelijke ambities van gemeenten. Volgens indiener is het belangrijk dat uitgangspunten voor de vormgeving van deze kaarten duidelijk worden afgestemd met de gemeentelijke Omgevingsvisie en de lokale kernwaarden. Indiener vraagt zich af in hoeverre het provinciaal beleid voldoende ruimte laat voor maatwerk en lokale inbreng bij het aanwijzen van woningbouwlocaties.	ZW-1479-182

Indiener geeft aan dat de rol van de ‘samenhangende integrale onderbouwing’ bij woningbouw in het buitengebied onduidelijk is qua status en actualisering, en dat vragen zijn of dit een dynamisch document wordt, hoe vaak dit geactualiseerd moet worden, en wat dat betekent voor lopende plannen.	ZW-0317-213
Indiener geeft aan dat de zone Verwevingsgebied vaak niet overeenkomt met de feitelijke situatie en afwijkt van gemeentelijke overgangszones. Indiener geeft aan dat kansen voor verbindingen en slimme combinaties worden onderschreven, maar dat een vaste breedte voor verwevingsgebieden onbegrijpelijk is. Indiener verzoekt gebiedsspecifiek te kijken naar wat nodig is.	ZW-0224-41
Indiener geeft aan dat er ruimte moet zijn om aan de randen van dorpen uitleglocaties te realiseren om sneller grotere aantallen woningen te bouwen.	ZW-1236-156
Indiener geeft aan dat er steun is voor het streven om woningbouw zoveel mogelijk binnen het bestaand bebouwd gebied te realiseren.	ZW-1236-153
Indiener geeft aan dat gelet op de opmerking onder paragraaf 10.1 over de aantallen in de Woondeal Limburg is het de vraag wat met de overeengekomen opgave in de passage "We leggen in de Omgevingsverordening vast dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet." bedoeld wordt.	ZW-0319-176
Indiener geeft aan dat groene structuren, zichtlijnen naar het buitengebied en kleine weilanden bijdragen aan het dorpse karakter en gekoesterd moeten worden.	ZW-1236-155
Indiener geeft aan dat het belangrijk is om de uitstraling van dorpse kernen te behouden en te voorkomen dat deze onevenredig verdichten.	ZW-1236-154
Indiener geeft aan dat hun ontwerp Omgevingsvisie inzet op grotere uitleglocaties zoals 'een woonwijk' erbij, om snel grote aantallen woningen te kunnen realiseren. Men benadrukt dat dit eenvoudiger is voor haalbare exploitatie van betaalbare woningen en het realiseren van sociale huur, en deze uitbreidingen zijn noodzakelijk om aan de kwantitatieve Woondealambities te voldoen.	ZW-1236-231
Indiener geeft aan dat nieuwe en toekomstige woningbouwlocaties nabij de randen van de kernen van de gemeente en bestaande recreatieve functies in het buitengebied zo min mogelijk belemmeringen van de POVI moeten ondervinden.	ZW-0237-124
Indiener geeft aan dat uitleglocaties niet alleen bijdragen aan de woningvoorraad, maar ook een rol kunnen spelen in de transitie van de agrarische sector.	ZW-1236-157
Indiener geeft aan dat van gemeenten een samenhangende integrale onderbouwing wordt gevraagd, zowel ruimtelijk als programmatisch, terwijl zij op basis van de Wet versterking regie volkshuisvesting al verplicht zijn een volkshuisvestingsprogramma op te stellen. Men vraagt of in 10.5.2 om een aanvullend document wordt gevraagd, en stelt dat dit gezien de bestaande verplichting niet nodig is.	ZW-0240-131

Indiener geeft aan dat woningbouw zoveel mogelijk binnen stedelijk gebied of landelijke kernen moet plaatsvinden, maar dat de landelijke kernen in Venray weinig ruimte hebben voor verdichting en inbreiding. Ze vragen om beleid aan te passen zodat de randen van de kernen benut kunnen worden.	ZW-0166-143
Indiener geeft aan dat zij van mening zijn dat nieuwe woningbouwontwikkelingen mogelijk moeten zijn als deze aansluiten bij de opgaven van een gemeente of regio, waarbij de lokale en regionale behoefte als uitgangspunt dient.	ZW-1236-218
Indiener merkt op dat gemeenten met aanvullende onderbouwing extra werk krijgen terwijl de capaciteit beperkt is, terwijl ze al een volkshuisvestingsprogramma moeten maken.	ZW-0224-163
Indiener onderschrijft het nut en de noodzaak voor een overzicht met beoogde locaties voor de woonopgave. Binnen Parkstad wordt inmiddels gewerkt aan een Regionale Ontwikkelkaart die het verband legt met kwalitatieve overwegingen. Daarbij worden de principes gehanteerd die vastgelegd zijn in de Regionale en Lokale Woonvisie Parkstad Limburg 2023-2028 en het Woonbehoefteonderzoek van Parkstad uit 2024.	ZW-0319-177
Indiener onderschrijft het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen de bestaande bebouwde omgeving (steden en landelijke kernen), waarbij onder de aanpak “Straatje Erbij” wel ruimte is voor afgewogen en passende ontwikkelruimte voor landelijke kernen. Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen. Dit is in lijn met Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg. Indiener is dan ook tevreden met het feit dat dit wordt erkend in de POVI. Enerzijds moet woningbouw zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de contouren van de landelijke kern. Anderzijds krijgen gemeenten de ruimte om, als de woonopgave niet binnen de landelijke kern kan, deze in de vorm van een ‘straatje erbij’ te realiseren. We verwachten wel dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI.	ZW-0271-77 ZW-1127-110
Indiener onderschrijft het uitgangspunt van verdichting in steden, maar wijst erop dat dit voor Nederweert niet haalbaar is als volledig uitgangspunt voor de woningopgave; maatwerk is nodig.	ZW-0196-33
Indiener ondersteunt het voornemen om in de Omgevingsverordening vast te leggen dat gemeenten inzichtelijk maken welk deel van de overeengekomen opgave binnenstedelijk gerealiseerd kan worden en welk deel niet. Indiener stelt dat deze inventarisatie de basis moet vormen voor de sturing vanuit de provincie.	ZW-1035-63
Indiener pleit voor een langetermijnvisie die ruimte biedt voor kwalitatief goede woningbouw buiten de kernen, inclusief herbestemming van agrarische bebouwing en innovatieve woonvormen.	ZW-0196-115
Indiener pleit voor meer ruimte voor maatwerk binnen het provinciale woningbouwbeleid, met een flexibeler ruimtelijk kader dat inspeelt op lokale behoeften en gebiedskenmerken, vooral in een gemeente als Nederweert met haar specifieke context.	ZW-0196-118

Indiener stelt dat een afwegingskader ontbreekt voor woningbouwopgaven. Indiener geeft een voorbeeld, zie pagina 18.	ZW-1035-64
Indiener stelt dat ontwikkeling van de behoeften op de schaal van Limburg, gelet op de verschillen tussen kenmerken van verschillende gebieden in Limburg, kunnen afwijken van de regionale behoeften, bijvoorbeeld om de leefbaarheid en veerkracht van wijken weer te versterken of om in bepaalde gebieden tot een andere verdeling van de bevolkingsopbouw te komen. Indiener stelt dat de woningmarkt immers wordt gezien als een sorteermachine. De regionale en lokale behoeften kunnen volgens de indiener juist tegenovergesteld zijn aan behoeften die op grond van de zittende bewoners in een gebied worden vastgesteld.	ZW-0319-169
Indiener vaagt om ruimte voor robuuste uitbreidingslocaties nabij kernen en voor solitaire woningbouw in het buitengebied.	ZW-0196-41
Indiener verzoekt het volgende belang in ogenschouw te nemen bij de beoordeling van initiatieven: ""Vernieuwing van de woningmarkt én het aanpakken van bestaande voorraad wordt belangrijk gevonden. De schaal van de leefbaarheidsopgaven bepaalt echter mede de mate waarin bebouwing binnen de kernen en de steden op korte en middellange termijn oplossing kan bieden. Grootschalige, middelgrote en kleine plannen buiten bestaande wijken die echter substantieel bijdragen aan het wegwerken van achterstanden en leefbaarheidsproblemen door eerst doorstroom op gang te kunnen brengen om vervolgens ook de bestaande voorraad programmatisch te kunnen opwaarderen, moeten echter ook ruimte krijgen als dat binnen de regio noodzakelijk geacht wordt."" Indiener geeft aan dat dit strookt met paragraaf 10.5.3 Herstructurering, maar uit deze passage in de POVI niet valt op te maken. Indiener verzoekt de tekstuele suggestie over te nemen en paragraaf 10.5.3 hier onder te brengen.	ZW-0319-175
Indiener verzoekt om meer mogelijkheden voor passende uitleglocaties en vraagt om geen extra verplichting op te leggen voor een apart visiedocument, aangezien gemeenten al verplicht zijn een integraal Volkshuisvestingsprogramma op te stellen volgens de Wet versterking regie volkshuisvesting.	ZW-1236-232
Indiener verzoekt om meer ruimte te geven voor uitleglocaties en deze niet te beperken tot kleinschalige uitbreidingen zoals "een straatje erbij".	ZW-1236-158
Indiener vindt dat woningbouw in het buitengebied door de POVI vrijwel onmogelijk wordt gemaakt en pleit voor meer mogelijkheden rondom dorpen en het herbestemmen van agrarische bebouwing.	ZW-0224-164
Indiener vraagt de provincie om expliciet maatwerk mogelijk te maken en uitbreidingslocaties en innovatieve woonconcepten een plek te geven binnen het provinciaal beleid.	ZW-0196-123
Indiener vraagt om meer aandacht voor woningbouw in landelijke kernen na 2030, omdat de focus nu te veel op Limburg Centraal ligt.	ZW-0224-161
Indiener vraagt om ruimte voor solitaire woningbouw buiten de contouren, mits passend in de omgeving, zoals hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) of andere geschikte locaties, om zowel de woningbehoefte te verlichten als leegstand en verval tegen te gaan.	ZW-0196-120

Indiener vraagt om verduidelijking wat bedoeld wordt met effectieve strategie om de woonbouwopgave te realiseren. Indiener stelt dat gemeenten en regio strategieën hebben t.a.v. de woningbouwopgaven, samen met partners in het veld. Indiener vraagt of er straks één provinciale strategie bestaat? Indiener geeft aan voortdurend samen en apart te werken aan de woningbouwopgave en dat dit allemaal te scharen is onder strategie, mits doordacht	ZW-0319-173
Indiener waarschuwt voor te veel provinciale regie op woningbouw; gemeenten moeten vooral zelf sturen op wat lokaal nodig is.	ZW-0224-162
Indiener ziet opties voor het herontwikkelen van bedrijventerrein die te dicht in de kern liggen, om de leefbaarheid en gezondheid in landelijke kernen te verbeteren. Door het realiseren van woningbouw op deze kleinschalige bedrijventerreinen kunnen de bedrijven verplaatst worden naar een geschikte locatie buiten de kern, hiermee ontstaat een win-winsituatie voor economie en wonen. Indiener zou graag een passage zien in de POVI, waarmee de Provincie aangeeft hoe zij het herontwikkelen van bedrijventerreinen in of aan de kern tot woningbouw wil faciliteren.	ZW-0253-7
Voor landelijke kernen wordt het belang van beperkte woningbouw erkend om leefbaarheid te waarborgen. Indiener verzoekt om duidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.	ZW-0302-25

Standpunt GS

In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt o.a. welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. De voorwaarden om te bouwen in het verwevingsgebied worden in de omgevingsverordening verder uitgewerkt. De voorwaarden waaraan een samenhangende integrale onderbouwing moet voldoen wordt uitgebreid toegelicht in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Provincie vraagt om een ‘samenhangende integrale onderbouwing (programmatisch en ruimtelijk) op het schaalniveau van de gemeente’ bij een mogelijke uitleglocatie. Indiener vraagt de provincie om in de omgevingsvisie toe te lichten hoe deze onderbouwing er	ZW-0263-38

concreet uit dient te zien en wat de concrete provinciale beoordelingscriteria zijn.

Standpunt GS

De voorwaarden waaraan een samenhangende integrale onderbouwing moet voldoen wordt uitgewerkt en toegelicht in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de paragraaf 'de woningbouw op de juiste plek' de omschrijving 'uitleglocaties' te vaag omschreven is en dit gaat op deze manier tot discussie leiden. Dit leidt tot willekeur. Graag beter beschrijven. Paragraaf 10.5.2: Weert heeft eigen VAB-beleid als onderdeel van de Omgevingsvisie Weert/Compensatieregeling kwaliteitsverbetering, waarbij Weert de mogelijkheid voor wonen heeft beperkt tot het kernrandgebied. Aanvullend provinciaal beleid is ons inziens overbodig. Beschrijf in het hoofdstuk wonen dat er ruimte nodig is voor de energietransitie (uitbreiding trafo's, buurtbatterijen etc.) Netcongestie blijft. Het moet niet alleen mogelijk zijn om woningen aan te sluiten op het elektriciteitsnet, maar bijv. ook netbewust ontwerpen en bouwen bij nieuwe woningbouwontwikkelingen.	ZW-0313-93

Standpunt GS

Definitie uitleglocatie opnemen in POVI.

Voorstel aan PS

In de begrippenlijst de definitie van uitleglocatie opnemen met de toelichting: “een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen in het landelijk gebied”.

Zienswijze	Indiener
Indiener interpreteert de huidige omschrijving van de Verwervingsgebieden alsof een ‘Straatje erbij’ gerealiseerd kan worden binnen de Verwevingsgebieden zonder voorwaarden en binnen Groenblauwe Landbouwzone met bijdrage aan de doelen op gebied van natuur water en landschap ter plaatse. Indiener stelt voor dat dezelfde voorwaarden voor stedelijke ontwikkelingen ook in de verwevingsgebieden gesteld worden. De voorwaarde dat de woningen in een ‘straatje erbij’ moet bijdragen aan de leefbaarheid in de betreffende kern ontbreekt; indiener verzoekt dat deze wordt toegevoegd.	ZW-0302-94

Standpunt GS

De voorwaarden voor woningbouw in de verschillende zonderingen zullen worden uitgewerkt in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de noodzaak van voldoende capaciteit om druk vanuit omliggende regio's, zoals Eindhoven, op te vangen, waarbij Nederweert een natuurlijke schakel vormt in deze regionale dynamiek.	ZW-0196-122

Standpunt GS

Een gemeente kan onderbouwen welke kansen ze ziet. De invulling kan landen in een volkshuisvestingsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.23 Straatje erbij

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat een maximum van 25 woningen voor een 'straatje erbij' in sommige gevallen niet genoeg is om te voldoen aan de vraag in een kern en niet voldoende ontwikkelruimte biedt met het oog op de Woondeal. Provincie heeft dit tijdens een toelichtende sessie over het voorliggende ontwerp aangegeven. Indiener wil de Provincie daarom vragen om aan te sluiten bij de landelijk gehanteerde definitie van een ‘straatje erbij’, waarbij uitgegaan wordt van een maximum van 50 woningen. Ook denkt indiener dat er in de POVI in bepaalde gevallen ruimte geboden moet worden voor een uitleggebied waar meer dan 50 woningen gerealiseerd kunnen worden, Uiteraard is dit iets waar een sterke onderbouwing aan ten grondslag moet liggen en niet licht gewogen zal worden. Indiener verzoekt om hier aandacht aan te besteden in de POVI.	ZW-0253-6
Indiener vraagt waarom de provincie de grens van maximaal 25 woningen bij ‘Straatje erbij’ hanteert en daarmee afwijkt van de landelijke grens van 49 woningen.	ZW-0263-39

Standpunt GS

Voor de Limburgse maatstaven achten we de Landelijke norm van straatje erbij niet passend. Er is meer maatwerk benodigd vanwege de diverse ruimte belangen. Niet elke landschappelijke kern of cluster is geschikt voor een straatje erbij, daarom hebben we in overleg met gemeenten het Straatje erbij begrensd op maximaal 25-30.

Voorstel aan PS

Definitie straatje erbij aanpassen naar: “een kleinschalige woningbouwontwikkeling van maximaal 25 tot 30 woningen gelegen aan de randen van het stedelijk gebied en de landelijke kernen of gelegen in een bebouwingslint of -cluster die samen een logische afronding vormen”.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt aan te haken bij de landelijke definitie van 49 woningen voor een straatje erbij. Voor de Limburgse situatie wordt in de POVI uitgegaan van maximaal 25 tot 30 woningen”. Uit de visie blijkt onvoldoende waarop deze aantallen voor dit begrip zijn gebaseerd en welke koppeling er zit tussen de aantallen en het daarmee gediende provinciaal belang.	ZW-0206-1

Standpunt GS

Toevoegen definitie uitleglocatie.

Voorstel aan PS

In de begrippenlijst de definitie van uitleglocatie opnemen met de toelichting: “een woningbouwontwikkeling van meer dan 30 woningen, gelegen in het landelijk gebied”.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de tekst onder het kopje 'Straatje erbij' aan te passen zodat het maximaal aantal woningen vervalt en kleinschalige woningbouw aan de randen van bestaande woonkernen wordt gefaciliteerd volgens de minimale aantallen uit de Woondeal Limburg.	ZW-0163-5

Standpunt GS

Voor de Limburgse maatstaven achten we de Landelijke norm van straatje erbij niet passend. Er is meer maatwerk benodigd vanwege de diverse ruimte belangen.
Niet elke landschappelijke kern of cluster is geschikt voor een straatje erbij, daarom hebben we in overleg met gemeenten het Straatje erbij begrensd op maximaal 25-30.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.24 Strenger dan de wet

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Omgevingsverordening nog niet beschikbaar is en klaarblijkelijk pas in 2026 verschijnt. Indiener stelt dat in de tussentijd regio's en gemeenten druk in de weer zijn met nieuwbouwplannen Indiener vindt het niet raadzaam om in afwachting van de verordening alles on hold te zetten of alles nog te toetsen aan strengere richtlijnen dan landelijk voorzien.	ZW-0319-178

Indiener stelt dat het Rijk enkele versoepelingen heeft toegepast (ladder voor duurzame ontwikkeling), die rechtstreeks gelden. Het hanteren van strengere eisen dan de landelijke richtlijnen past volgens de indiener niet in de nodige druk die op de realisatie van woningbouw plaatsvindt om aan de doeleinden van de Woondeal te kunnen voldoen. Indiener stelt dat het geen remmende factor mag zijn voor initiatieven die regionaal op instemming kunnen rekenen. Ook hier geldt volgens de indiener het uitgangspunt dat volkshuisvesting landelijke prioriteit nr 1 is.	
Indiener stelt dat de Provincie rondom 'straatje erbij' strengere kaders hanteert dan de regelgeving die vanuit het Rijk gelden. Het Rijk versoepelt volgens de indiener zelfs bepaalde kaders zoals de ladder van stedelijke verduurzaming. Dit wordt nogmaals extra onderschreven doordat de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening het advies van de Adviescommissie STOER grotendeels overneemt. Indiener stelt dat de Provincie gemeenten minder ruimte toestaat dan het Rijk voorschrijft.	ZW-0319-65 ZW-0160-11
Wonen. Om te voorkomen dat toekomstige ontwikkelingen worden beperkt door strengere regels en complexere procedures, verzoekt indiener de huidige bestemmingsplan grenzen en bestemmingen een-op-een over te nemen in de POVI. Zo is bijvoorbeeld een deel van de kern Genhout ten onrechte niet opgenomen als landelijke kern.	ZW-0304-37

Standpunt GS

Wij sluiten aan bij landelijke wet- en regelgeving en zijn niet strenger. Het Besluit versterking regie volkshuisvesting om de ladder voor duurzame verstedelijking voor het onderdeel woningbouw uit te zetten is nog niet definitief.

In de reactie vanuit de Provincie in het kader van deze consultatieronde is aangegeven dat we zo'n besluit van het Rijk respecteren. We gaan ervanuit dat wij als Provincie de ruimte behouden om de instrumenten in te zetten die nodig zijn om onze regierol t.a.v. de woonopgave en de ruimtelijke inrichting van Limburg waar te kunnen maken.
Ruimtelijke ordening is immers een kerntaak van de provincies. We willen invulling kunnen geven aan het ETFAL-principe uit de Omgevingswet. En daarbij met de regionale omstandigheden mee kunnen wegen.

Ook zonder laddertoets blijven gemeenten en ontwikkelaars via ETFAL verplicht om behoefte te onderbouwen, alternatieven te wegen en integrale belangen af te wegen. Het verschil is dat ETFAL deze kernvragen integreert. Een laddertoets-paragraaf is over enige tijd mogelijk verleden tijd, maar een integrale motivering en toets aan de voorkant komen daarvoor in de plaats terug. Wij hebben deze afspraken in Limburg verankerd in de POVI en nemen de voorwaarden voor de integrale samenhangende onderbouwing op de in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener beveelt aan om in de POVI aan te geven wat de wettelijke bepalingen zijn en welke instanties waarvoor verantwoordelijk zijn. De wet is hierin eenduidig en dient gelijk aan andere wettelijke kaders en regelgeving t.a.v. andere domeinen zoals bijvoorbeeld klimaat, bodem, water etc. in deze POVI, te worden uiteengezet. Indiener doet vanuit het themaveld wonen dringend de oproep om geen strengere eisen op te leggen, dan de landelijke kaders voorschrijven. Indiener stelt dat het stapelen van eisen voor de woningmarkt en alle partners die hieraan bijdragen, steeds vaker een bottleneck is waardoor de realisatie van woningen in het geding is gekomen	ZW-0319-164

Standpunt GS

Wij aan sluiten aan bij landelijke wet- en regelgeving en de afspraken in de Woondeal.

Wij zijn op de hoogte van het voornemen van de minister van VRO om in het Besluit versterking regie volkshuisvesting de ladder voor duurzame verstedelijking (als instrument van het Rijk) voor het onderdeel woningbouw uit te zetten. Het besluit is nog niet definitief.

In de reactie vanuit de Provincie in het kader van deze consultatieronde is aangegeven dat we zo'n besluit van het Rijk respecteren. We gaan ervanuit dat wij als Provincie de ruimte behouden om de instrumenten in te zetten die nodig zijn om onze regierol t.a.v. de woonopgave en de ruimtelijke inrichting van Limburg waar te kunnen maken. Ruimtelijke ordening is immers een kerntaak van de provincies. We willen invulling kunnen geven aan het ETFAL-principe uit de Omgevingswet. En daarbij de regionale omstandigheden mee kunnen wegen.

Ook zonder laddertoets blijven gemeenten en ontwikkelaars via ETFAL verplicht om behoefte te onderbouwen, alternatieven te wegen en integrale belangen af te wegen. Het verschil is dat ETFAL deze kernvragen integreert. Een laddertoets-paragraaf is over enige tijd mogelijk verleden tijd, maar een integrale motivering en toets aan de voorkant komen daarvoor in de plaats terug.
Wij hebben deze afspraken in Limburg verankerd in de POVI en nemen de voorwaarden voor de integrale samenhangende onderbouwing op de in de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.25 Uitgangspunt binnen BBG

Zienswijze	Indiener
De indiener ondersteunt de keuze dat woningbouw zo veel mogelijk moet plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen omdat wij zo de gewenste druk op de herstructurering houden, ruimteclaims op het landelijk gebied beperken en zorg dragen voor nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen.	ZW-1038-57

Zienswijze

Indiener staat positief tegenover het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen (additionele woningbouwopgave). Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen.

Indiener					
ZW-0187-57	ZW-0207-51	ZW-0238-41	ZW-0253-55	ZW-0271-41	ZW-0314-41
ZW-1038-148	ZW-1127-73				

Standpunt GS

Het uitgangspunt delen wij en maakt onderdeel uit van de in de POVI genoemde Limburgse principes.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.26 Uitgangspunt binnen BBG

Zienswijze	Indiener
Indiener erkent het belang van beperkte woningbouw voor landelijke kernen om leefbaarheid te waarborgen. Echter, onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities vragen om meer helderheid. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.	ZW-0187-60 ZW-0253-58 ZW-1038-151
Voor landelijke kernen wordt het belang van beperkte woningbouw erkend om leefbaarheid te waarborgen. Indiener vraagt om onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en een gebrek aan specifieke woningbouwambities.	ZW-0304-19

Standpunt GS

De zone Verwevingsgebied grenst direct aan bestaand bebouwd gebied en is een overgangszone tussen stad en land. Er is hier sprake van een sterke verweving van functies (stedelijke uitloop, evt stedelijke uitbreiding, landbouw, bos). Juist vanwege die verweving spelen hier, meer dan elders in het landelijk gebied, de belangen van gezondheid en het beperken van overlast en hinder voor bewoners in de bebouwde omgeving. Het Verwevingsgebied is bij uitstek ook het gebied voor eventuele uitbreiding van stedelijke functies die niet in het bestaand bebouwd gebied terecht kunnen, bv de ‘straatjes erbij’ aansluitend aan de Stedelijk gebied of Landelijke kern of realisatie van nieuwe werklocaties (conform planningsopgave, uitgaande van optimale benutting van de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied). De voorwaarden worden uitgewerkt in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener erkent het belang van beperkte woningbouw voor landelijke kernen om leefbaarheid te waarborgen. Echter, onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities vragen om meer helderheid. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.	ZW-0207-54 ZW-0238-44 ZW-0271-44 ZW-0314-44

Standpunt GS

In de BOFLL's van juni 2025 is afgesproken dat per gemeente, voor zover nog niet beschikbaar, voor het hele grondgebied van de gemeente de ruimtelijke kansen en belemmeringen voor potentiële ontwikkellocaties in beeld te brengen, waaruit zo concreet als mogelijk de totale woningbouwprogrammering blijkt. Het doel van bovenstaande afspraken is om per gemeente te komen tot een samenhangende integrale onderbouwing van de te realiseren gemeentelijke woningbouwopgave, zowel programmatisch als ruimtelijk, voor het gehele grondgebied van de gemeente. Uit deze onderbouwing blijkt o.a. welk gedeelte van de gemeentelijke woningbouwopgave in het stedelijk gebied en landelijke kernen gerealiseerd zal worden en welk deel buiten het bestaand bebouwd gebied. De voorwaarden om te bouwen in het verwevingsgebied worden in de omgevingsverordening verder uitgewerkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

8.27 Belemmeringen (stikstof, spuitcirkels)

Zienswijze
Indiener vraagt welke rol de provincie neemt in het oplossen van belemmeringen bij wonen, zoals stikstof, spuitzones, energie en drinkwater.

Indiener					
ZW-0166-81	ZW-0186-90	ZW-0224-85	ZW-0237-71	ZW-0240-76	ZW-0242-85
ZW-0278-91	ZW-0313-88	ZW-0317-91	ZW-1236-76	ZW-1473-71	ZW-1479-123

Standpunt GS

Sommige randvoorwaarden zijn primair aan de gemeenten, zoals spuitzones. Voor thema's als stikstof; energie en drinkwater zien we als provincie een duidelijk rol voor onszelf. Dit is ook opgenomen in de POVI. Verdere uitwerking bevindt in specifieke programma's zoals LOS. Het wegnemen van belemmeringen is een actie om de doelstellingen te behalen. Wij vinden het verminderen van belemmeringen ook heel belangrijk en hebben dat uitgewerkt als onderdeel van ons versnellingsmenu.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

9 A. Land- en tuinbouw – Algemeen

9.1 Algemeen

Zienswijze
Hoe waarborgt de Provincie een eerlijk en uitvoerbaar beleid voor agrariërs, waarin regelgeving en ruimtelijke lasten evenwichtig worden verdeeld en praktijkgericht worden toegepast? Indieners ervaren dat zij zwaarder worden belast dan grootschalige projecten, dat regelgeving te ver doorschiet of onuitvoerbaar is en benadrukken het belang van werkbare, uitvoerbare en evenredige regels voor alle betrokken partijen.
Op welke manier zorgt de Provincie voor heldere communicatie en onderbouwing in de POVI, met duidelijke definities, transparante keuzes, en het benutten van relevante kennis en adviezen?- Verschillende indieners vragen om duidelijke begrippen, transparante motivering van ingrepen, en het expliciet meenemen van relevante rapporten en adviezen in het beleid, zodat de visie eenduidig en controleerbaar blijft.
Indiener verzoekt om heldere en eenduidige definities van termen zoals natuur-inclusief, emissiearm, kwetsbaarheden voor leefbaarheid etc.
Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen op te nemen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden.
Indiener stelt dat de nieuwe zonering (de verruiming van de Groenblauwe landbouwzone en de zonering Verwervingsgebied) pas van toepassing kan zijn op bestaande agrarische bouwblokken als er heldere overgangs- of beschermingsbepalingen geformuleerd zijn.
Indiener verzoekt om duidelijke waarborgen op te nemen in de omgevingsvisie voor de ontwikkelruimte van bestaande agrarische bedrijven in de Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebieden.

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers, bedrijven en medeoverheden. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de doelstellingen voortkomend uit het Limburgs Offensief Stikstof en Waterveiligheid en Ruimte Limburg te realiseren wordt ingezet op integrale gebiedsprocessen waarbij de belangrijkste actoren, onder andere de landbouw, betrokken worden en kennis uit het gebied benut wordt. Uit de gebiedsprocessen volgen gebiedsplannen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet die visie vertaald worden naar regels in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de Omgevingsverordening. Op dit moment bereiden wij een nieuwe Omgevingsverordening voor. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan iedereen zijn/haar zienswijzen kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe wordt in de POVI een evenwichtige afweging gemaakt tussen natuurbelangen, economische ontwikkelingsruimte en de bestaanszekerheid van agrarische ondernemers?
Er leven zorgen over de balans tussen de wens tot natuurbescherming en het veiligstellen van landbouw als vitale economische sector, en de rol van ondernemers als voedselproducent en landschapsbeheerder.

Standpunt GS

Bij het uitwerken van beleid voor maatschappelijke opgaven worden de belangen van betrokken stakeholders zorgvuldig meegenomen, met als doel tot een gedragen en juridisch verantwoorde uitwerking te komen. Hierbij worden de economische belangen van de landbouw zorgvuldig afgewogen tegen ecologische doelstellingen, zodat een evenwichtige en duurzame oplossing wordt nagestreefd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze faciliteert de Provincie participatie en maatwerk voor agrarische ondernemers, gericht op duurzame innovatie, inspraak en het beschermen van regionale voedselproductie?
Er is behoefte aan beleidsruimte voor innovatie, het belonen van duurzaam gedrag, goede sectorale participatie, ruimte voor gesprek, en actieve ondersteuning van regionale voedselvoorziening.

Standpunt GS

De POVI is een visie en gaat in op toekomstige ontwikkelingen binnen het fysieke domein. Om ondernemers te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun bedrijfsvoering richting een toekomstperspectief zet de Provincie diverse instrumenten in. Stimulering en begeleiding ten aanzien van nieuwe verdienmodellen, veranderende bedrijfsvoering of innovatie. De Blijversaanpak (in ontwikkeling) en diverse openstellingen van investeringsregelingen (ook vanuit het GLB-NSP) zijn hiervan voorbeelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1092-7	ZW-0416-1	ZW-0188-64	ZW-0278-160	ZW-1176-1	ZW-0159-16
ZW-0799-5	ZW-1358-37	ZW-1080-12	ZW-1272-4	ZW-1170-8	ZW-0429-7
ZW-1236-204	ZW-0839-1	ZW-0416-9	ZW-0175-8	ZW-0960-1	ZW-0840-1
ZW-1328-13	ZW-1328-14	ZW-0410-11	ZW-1479-1	ZW-0815-1	ZW-1226-13
ZW-0699-13	ZW-0700-13	ZW-0699-23	ZW-0700-23	ZW-0409-4	ZW-0045-2
ZW-0045-5	ZW-0631-4	ZW-0048-2	ZW-0631-1	ZW-1018-9	ZW-0443-2
ZW-0631-3	ZW-0915-2	ZW-1271 b	ZW-1286 a	ZW-1271 b	ZW-0877-36
ZW-1193-11	ZW-1216-10	ZW-1240-5			

9.2 Planschade

Zienswijze
Hoe wordt financiële schade vanwege waardedaling, winstderving en gemiste bedrijfswaarde als gevolg van het nieuwe beleid gecompenseerd? Vele zienswijzen uiten zorgen over waardedaling van landbouwgronden, afname van bedrijfswaarde en negatieve gevolgen voor bedrijfsopvolging, bedrijfsvoering en pensioen. Hierbij wordt gevraagd wie verantwoordelijk is voor vergoeding, hoe schade wordt vastgesteld en of hier structurele en juridisch verankerde compensatieregelingen voor komen.
Welke mogelijkheden zijn er voor planschade of nadeelcompensatie bij negatieve gevolgen door planologische beperkingen en hoe wordt dit juridisch geborgd? Indieners wijzen op het (te verwachten) recht op planschade of nadeelcompensatie bij nadelige beleidswijzigingen. Men vraagt om duidelijkheid over (toepassing van) bestaande en eventueel aanvullende regelingen, evenals de rechtszekerheid hiervan, en de manier waarop deze juridisch worden verankerd.
Op welke wijze waarborgt de Provincie de bestaanszekerheid en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van (familie)agrarische bedrijven bij nieuwe beleidsmaatregelen? Verschillende zienswijzen geven aan dat beleidsmaatregelen leiden tot grote onzekerheid voor de toekomst van individuele bedrijven, opvolging binnen familiebedrijven en de economische vitaliteit van de sector op langere termijn.
Hoe zorgt de Provincie voor een transparant, rechtvaardig en consistent compensatiebeleid bij getroffen agrariërs? Indieners vragen om een transparant, consistent beleid waarbij iedere gedupeerde ondernemer gelijkwaardig wordt gecompenseerd, ongeacht de locatie, bedrijfsgrootte of aard van de schade. Ook de proportionaliteit en het evenredigheidsbeginsel worden aan de orde gesteld.
Op welke wijze worden de economische en juridische gevolgen van het beleid onderbouwd en geëvalueerd alvorens beperkingen worden vastgesteld? Er wordt sterk gevraagd om een deugdelijke (maatschappelijke en economische) onderbouwing van beperkingen die op gronden worden gelegd, met daarbij een gedetailleerd inzicht in schade, effecten en alternatieven voor beperking. Men vraagt om impactanalyses en heldere argumentatie voorafgaand aan beleidsbesluiten.
Welke aanvullende maatregelen treft de Provincie om getroffen bedrijven te ondersteunen naast financiële compensatie?

Naast schadevergoeding wordt aangedrongen op flankerend beleid via overgangsregelingen, (marktconforme) compensaties, begeleiding, investeringssteun, kavelruil of stimulering duurzame alternatieven bij sterke beleidswijzigingen.

Hoe worden de gezamenlijke en specifieke gevolgen van (stapeling aan) gebiedsaanduidingen en zonering gemanaged en gecompenseerd? Er zijn veel vragen en zorgen over de effecten van gebiedsaanwijzingen (zoals GBLZ, verwevingsgebied, EVZ) en de cumulatie van verschillende beperkingen. Dit betreft onder andere uitvoerbaarheid, marktwaarde, overname, financieringslasten en de samenhang tussen gebieden.

Op welke manier wordt duidelijkheid geboden over de aard en concrete gevolgen van het beleid voor landbouwers en grondeigenaren? Er is behoefte aan duidelijke communicatie over wat beleidsmaatregelen concreet inhouden, hoe deze worden vertaald naar praktische (gebruiks)beperkingen en wie waar verantwoordelijk voor is.

Hoe neemt de Provincie haar verantwoordelijkheid als contractpartij voor de schade door beleidskeuzes, en welke financiële middelen worden daarvoor gereserveerd? Verschillende zienswijzen wijzen op de rol van de overheid als contractpartner en haar verantwoordelijkheid bij het opleggen van gebruiksbeperkingen, met concrete oproepen tot erkenning van aansprakelijkheid en instelling van fondsen of budgetten voor compensatie.

Hoe wordt rekening gehouden met (de waarborging van) financierbaarheid, kredietwaardigheid en investeringsruimte van bedrijven bij inwerkingtreding van het beleid? Men uit zorgen over de gevolgen van beleidsaanpassingen voor de waarde van onderpand, financieringen, rentepercentages en mogelijkheden voor toekomstbestendige investeringen.

Hoe wordt beleid afgestemd op sectorale en regionale verschillen en welke afwegingen worden daarbij gemaakt ten aanzien van natuur, economie en werkgelegenheid? Zienswijzen benoemen effecten op specifieke bedrijfsactiviteiten, arbeidsplaatsen, overgang naar duurzame teelten en de positionering ten opzichte van nationale doelen (zoals Natura2000). Daarbij wordt gevraagd naar de maatschappelijke kosten/baten en alternatieven.

Hoe worden stakeholders structureel betrokken bij beleids- en uitvoeringskeuzes rond schaderegelingen en gebiedsopgaven? Er is herhaaldelijk gevraagd om tijdig en structureel overleg met grondeigenaren, ondernemers en andere belanghebbenden bij beleidswijzigingen, inclusief co-creatie bij de uitwerking van gebiedsprocessen en schadeafhandeling.

Indiener geeft aan dat de in de ontwerpvisie voorgestelde ruimtelijke plannen, gebiedsaanwijzingen of functieveranderingen aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor het gebruik, de waarde en/of de exploitatiemogelijkheden van in de bijlage genoemde percelen gelegen te Oirlo, Meerlo en Venray. Indiener behoudt zich het recht voor om eventuele schade die zij lijdt - of zal gaan lijden - als gevolg van deze ontwerpvisie op de Provincie te verhalen. Indiener verzoekt deze melding te administreren en haar op de hoogte te houden van verdere stappen in het planproces.

Indiener behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om eventuele schade als gevolg van de ontwerpvisie, huidig en toekomstig, te verhalen op de Provincie Limburg. Dit betreft onder meer: planschade, inkomensschade en waardedaling van gronden en/of opstallen.

Indiener stelt dat de dreiging van gebruiksbeperkingen zonder duidelijke of gegarandeerde compensatie mogelijk leidt tot waardevermindering van hun gronden.

Indiener stelt dat dit het eigendomsrecht aantast en het agrarisch bedrijf in een kwetsbare financiële positie brengt.

Indiener stelt dat de wijziging van de bestemming de waarde van gronden als onderpand verlaagt, waardoor financiering en bedrijfscontinuïteit in gevaar komen.

Indiener verzoekt om directe en adequate compensatie voor de financiële schade die door de bestemmingswijziging ontstaat.
Het bedrijf van indiener is ingedeeld als Groenblauwe landbouwzone. Indien dit zo blijft wenst indiener gecompenseerd te worden voor de vergaande gebruiksbeperkingen op zijn percelen.
Indiener stelt dat de provincie aansprakelijk is voor schade en nadeelcompensatie indien beperkingen uit de Omgevingsvisie leiden tot schade in de bedrijfsvoering of ontwikkelmogelijkheden.
Indiener verzoekt om in de povi een onafhankelijke schaderegeling op te nemen voor agrarische ondernemers die aantoonbare schade hebben geleden door zonering
Indiener stelt dat de provincie aansprakelijk is voor schade en nadeelcompensatie moet bieden bij toekomstige beperkingen door de Omgevingsvisie.
Indiener stelt dat de provincie aansprakelijk is voor schade indien de Omgevingsvisie leidt tot beperkingen en dat in dat geval een planschadeprocedure zal worden overwogen.
Indiener geeft aan dat het gebrek aan compensatie en overgangsmaatregelen voor landbouwers bij aanwijzing van landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden tot rechts- en toekomstonzekerheid leidt. Indiener verzoekt om voornoemde aanwijzing te heroverwegen en ongedaan te maken en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied. Daarnaast verzoekt de indiener om de mogelijkheden voor compensatie en schadevergoeding voor landbouwers die getroffen worden door de aanwijzing te verduidelijken.
Indiener geeft aan dat het gebrek aan compensatie en overgangsmaatregelen voor landbouwers bij aanwijzing van landbouwgrond als EVZ, GBLZ, Verwevingsgebied en Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden tot rechts- en toekomstonzekerheid leidt. Indiener verzoekt om voornoemde aanwijzing te heroverwegen en ongedaan te maken en deze gebieden aan te wijzen als Primair Landbouwgebied. Daarnaast verzoekt de indiener om de mogelijkheden voor compensatie en schadevergoeding voor landbouwers die getroffen worden door de aanwijzing te verduidelijken.
Indiener stelt dat indien onvoldoende rekening wordt gehouden met de zienswijze, nadeelcompensatie of planschade zal worden gevorderd.
Indiener stelt dat indien verplichtingen worden opgelegd, daarvoor adequate compensatieregelingen moeten gelden.
Op gronden van indiener, bijvoorbeeld rondom en geheel buiten de sportvelden en overige recreatieve voorzieningen alsook landschappelijke zone, worden aangewezen als verwevingsgebied. Het is onacceptabel dat in dit zijnde ontwikkelgebied glastuinbouw deze zone wordt opgenomen en hiermee e.e.a. wordt afgewenteld op omliggend grondeigenaren.
Op gronden van indiener, bijvoorbeeld rondom en geheel buiten de sportvelden en overige recreatieve voorzieningen alsook landschappelijke zone, worden aangewezen als verwevingsgebied. Het is onacceptabel dat in dit zijnde ontwikkelgebied glastuinbouw deze zone wordt opgenomen en hiermee e.e.a. wordt afgewenteld op omliggend grondeigenaren.
Op dit moment gelden voor de Intrekgebieden Natura 2000 geen regels in de provinciale omgevingsverordening. Het opnemen van regels in deze verordening die leiden tot beperkingen in het gebruik van meststoffen en gewasbeschermings- middelen is voor indiener onacceptabel. Mocht dit toch worden doorgevoerd dan wenst reclamant volledig te worden gecompenseerd

Indiener					
ZW-0556-11	ZW-0934-2	ZW-0957-1	ZW-0547-11	ZW-0550-7	ZW-0557-6

ZW-0558-6	ZW-0597-17	ZW-0835-5	ZW-0957-9	ZW-1037-7	ZW-1043-13
ZW-1119-1	ZW-1145-4	ZW-1157-18	ZW-1161-18	ZW-1113-5	ZW-0903-7
ZW-0957-6	ZW-1345-4	ZW-0866-5	ZW-0875-5	ZW-0921-8	ZW-0932-10
ZW-1226-16	ZW-0699-17	ZW-0700-17	ZW-0466-3	ZW-1003-9	ZW-0946-3
ZW-0946-2	ZW-0946-1	ZW-0415-22	ZW-0833-2	ZW-1413-1	ZW-0377-6
ZW-1272-3	ZW-1394-7	ZW-0480-3	ZW-0883-1	ZW-0512-2	ZW-0789-2
ZW-0556-6	ZW-0260-5	ZW-1190-4	ZW-1212-2	ZW-1179-2	ZW-1180-2
ZW-1229-2	ZW-1351-2	ZW-1227-2	ZW-0402-2	ZW-1385-5	ZW-0411-3
ZW-1402-3	ZW-1151-6	ZW-0766-4	ZW-1357-14	ZW-0859-16	ZW-1226-9
ZW-1135-5	ZW-1209-6	ZW-0871-5	ZW-1102-7	ZW-0853-5	ZW-0428-3
ZW-0877-20	ZW-1258-5	ZW-1094-8	ZW-0366-1	ZW-0153-7	ZW-0838-6
ZW-0838-6	ZW-1300-11	ZW-0366-2	ZW-0600-3	ZW-0537-3	ZW-1178-5
ZW-1216-26	ZW-1095-20	ZW-1101-20	ZW-0973-25	ZW-1033-25	ZW-1074-16
ZW-1045-23	ZW-1072-20	ZW-1122-24	ZW-1077-16	ZW-1134-20	ZW-1146-15
ZW-1137-20	ZW-1140-20	ZW-1141-27	ZW-0908-18	ZW-0884-25	ZW-1041-11
ZW-1044-21	ZW-1071-21	ZW-0976-15	ZW-0369-3	ZW-1216-8	ZW-1395-8
ZW-1417-29	ZW-1362-25	ZW-1305-1	ZW-1305-2	ZW-1295-1	ZW-1417-47
ZW-1361-6	ZW-1220-8	ZW-0979-24	ZW-1399-21	ZW-0064-7	ZW-1142-11
ZW-1151-19	ZW-1152-16	ZW-1185-15	ZW-1189-21	ZW-1193-23	ZW-1196-17
ZW-1217-14	ZW-1232-14	ZW-1239-15	ZW-1241-15	ZW-1244-16	ZW-1249-10
ZW-1254-12	ZW-1259-14	ZW-1270-16	ZW-1293-11	ZW-1295-6	ZW-1299-12
ZW-1305-7	ZW-1307-11	ZW-1319-16	ZW-1322-18	ZW-1323-22	ZW-1334-21
ZW-1349-18	ZW-1360-7	ZW-1362-26	ZW-1363-23	ZW-1370-22	ZW-1375-14
ZW-1380-29	ZW-1381-15	ZW-1383-35	ZW-1384-24	ZW-1392-35	ZW-1396-34
ZW-1397-25	ZW-1399-32	ZW-1401-28	ZW-1405-32	ZW-1414-20	ZW-1425-32
ZW-1426-32	ZW-1427-19	ZW-1428-29	ZW-1433-26	ZW-1434-28	ZW-1442-22
ZW-1451-32	ZW-1452-25	ZW-1453-29	ZW-1454-22	ZW-1456-27	ZW-1457-20
ZW-1458-34	ZW-1459-32	ZW-1469-36	ZW-1470-35	ZW-1154-21	ZW-0553-3
ZW-0903-5	ZW-0934-3	ZW-0957-2	ZW-1053-23	ZW-1058-19	ZW-0974-16
ZW-1011-19	ZW-1050-21	ZW-1143-18	ZW-0394-19	ZW-1205-2	ZW-0366-3
ZW-0833-5	ZW-0260-2	ZW-1029-3	ZW-0883-2	ZW-1495-4	ZW-1496-4
ZW-1060-7	ZW-1243-17	ZW-1087-9	ZW-0866-6	ZW-0875-6	ZW-0866-27
ZW-0875-27	ZW-0297-20	ZW-0811-6	ZW-0811-4	ZW-0906-3	ZW-0366-7
ZW-0443-3	ZW-0281-3	ZW-1476-6	ZW-0376-2	ZW-0380-1	ZW-1404-6
ZW-1215-3	ZW-0921-11	ZW-1257-4	ZW-0963-9	ZW-1205-1	ZW-1257-3
ZW-0441-8	ZW-0566-2	ZW-1184-4	ZW-0598-4	ZW-1233-5	ZW-1018-2
ZW-0580-2	ZW-0575-2	ZW-0578-2	ZW-0601-3	ZW-0818-8	ZW-0877-28
ZW-0565-3	ZW-0699-18	ZW-0700-18	ZW-1358-6	ZW-0706-6	ZW-0967-6
ZW-0967-5	ZW-0967-4	ZW-0418-6	ZW-0415-19	ZW-1178-9	ZW-0998-2
ZW-0415-20	ZW-0394-18	ZW-1240-7	ZW-0332-2	ZW-0990-4	ZW-0622-1
ZW-0710-3	ZW-0460-4	ZW-0417-3	ZW-0641-2	ZW-1402-4	ZW-1248-1
ZW-0726-8	ZW-0915-10	ZW-0251-5	ZW-0173-5	ZW-0415-21	ZW-0931-3
ZW-0896-9	ZW-0463-12	ZW-0437-2	ZW-0390-12	ZW-0374-5	ZW-0390-5
ZW-0505-5	ZW-0430-5	ZW-0713-4	ZW-0426-5	ZW-1177-5	ZW-0772-5
ZW-0458-14	ZW-0866-22	ZW-0875-22	ZW-0866-23	ZW-0875-23	ZW-0866-24
ZW-0875-24	ZW-0712-21	ZW-0727-21	ZW-0731-21	ZW-0751-21	ZW-0752-21

ZW-0755-21	ZW-0756-21	ZW-0758-21	ZW-0759-21	ZW-0760-21	ZW-0817-21
ZW-0829-21	ZW-0861-21	ZW-0863-21	ZW-0864-21	ZW-0887-21	ZW-0964-21
ZW-0965-21	ZW-0968-21	ZW-0969-21	ZW-0970-21	ZW-0971-21	ZW-1015-21
Z-1019-21	ZW-1021-21	ZW-1022-21	ZW-1024-21	ZW-1026-21	ZW-1028-22
ZW-1030-22	ZW-1031-21	ZW-1032-21	ZW-1034-21	ZW-1068-21	ZW-1109-21
ZW-1123-21	ZW-1124-21	ZW-1138-21	ZW-1256-21	ZW-1333-23	ZW-1354-21
ZW-1373-21	ZW-1431-21	ZW-1468-21	ZW-0102-1	ZW-0119-3	ZW-0120-3
ZW-0452-4	ZW-0452-5	ZW-0548-4	ZW-0868-20	ZW-0921-9	ZW-0981-28
ZW-1039-25	ZW-0120-3	ZW-1182-2;	ZW-1218-2	ZW-1379-22	ZW-1459-14
ZW-0228-10	ZW-0244-2;	ZW-0562-4	ZW-0231-6		

Standpunt GS

Limburg staat in het fysieke domein voor een aantal grote en complexe opgaven. Deze opgaven komen deels door schaarste: aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Daarnaast spelen trends en ontwikkelingen op het gebied van demografie, klimaat, technologische innovaties, individualisering, globalisering en geopolitiek een rol. Tegelijkertijd zijn er op mondiaal, Europees, landelijk en provinciaal niveau ambities om met de gevolgen van deze ontwikkelingen om te gaan. Bijvoorbeeld grote ambities voor natuurherstel, klimaatmitigatie, energie, landbouw, mobiliteit, digitalisering, circulaire economie en veiligheid. De grote en complexe opgaven vragen om keuzes. We willen dat Limburg een mooie en gezonde plek blijft om te leven – ook voor toekomstige generaties. Deze Provinciale Omgevingsvisie (POVI) richt zich op alle aspecten van de fysieke leefomgeving die daaraan kunnen bijdragen.

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers, bedrijven en medeoverheden. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet die visie vertaald worden naar regels in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot het grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de Omgevingsverordening. Op dit moment bereiden wij een nieuwe Omgevingsverordening voor. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan iedereen zijn of haar zienswijzen kenbaar maken.

De Omgevingswet bevat in artikel 15.1 een limitatieve opsomming van schadeveroorzakende besluiten waarvoor aanspraak op nadeelcompensatie (voorheen planschade) kan bestaan. Een omgevingsvisie wordt niet als schadeoorzaak genoemd in artikel 15.1, eerste lid, van de Omgevingswet. Die visie kan dus niet leiden tot een aanspraak op nadeelcompensatie. Dit geldt ook voor instructieregels in een Omgevingsverordening. Deze regels zijn evenmin in artikel 15.1, eerste lid, van de Omgevingswet genoemd als schadeoorzaak. Wanneer een instructieregel is omgezet in een omgevingsplan of in een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, kan dát plan of die vergunning aangemerkt worden als schadeoorzaak.

Rechtstreeks werkende regels in een omgevingsverordening kunnen volgens artikel 15.1, eerste lid, aanhef en onder f, van de Omgevingswet wèl aangemerkt worden als een schadeoorzaak.

Voor een eventuele tegemoetkoming in planschade bestaat een afzonderlijke procedure met eigen rechtsbeschermingsmogelijkheden. Zie voor die procedure hoofdstuk 15 van de Omgevingswet.

Nadeelcompensatie
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet (Ow) in werking getreden. Deze wet regelt alles voor de omgeving waarin we wonen en leven. De Ow bundelt een aantal oude wetten, waaronder de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Uit deze wet kennen we het begrip ‘planschade’. Dit begrip is niet teruggekeerd in de Ow. De regeling van planschade wordt sinds de inwerkingtreding van de Ow onder de algemene noemer van ‘nadeelcompensatie’ geschaard.

Met de Ow is ook titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in werking getreden. Door deze nieuwe titel heeft de Awb algemene regels voor nadeelcompensatie. Voor het omgevingsrecht staan in hoofdstuk 15 van de Ow specifieke regels over nadeelcompensatie.

Nadeelcompensatie is de vergoeding van schade die de overheid veroorzaakt in de uitoefening van haar taak of bevoegdheid. Het gaat om schade die uitstijgt boven het normaal maatschappelijke risico en een burger of bedrijf onevenredig zwaar treft in vergelijking tot andere burgers of bedrijven. Dit soort schade hoeft een burger of bedrijf niet of niet geheel zelf te dragen, maar moet de overheid geheel of gedeeltelijk vergoeden. Het gaat bij nadeelcompensatie om schade die de overheid veroorzaakt hoewel ze rechtmatig een besluit neemt. Schade die de overheid veroorzaakt door te handelen in strijd met de wet valt niet onder de Ow.

In hoofdstuk 15 van de Ow is uitputtend opgesomd welke besluiten tot schade kunnen leiden. Een omgevingsvisie, zoals de Omgevingsvisie Limburg, is niet in dat hoofdstuk genoemd als een schadeveroorzakend besluit waarvoor aanspraak op nadeelcompensatie kan bestaan. Die visie kan dus niet leiden tot een aanspraak op nadeelcompensatie. Indien u van mening bent dat u door het vaststellen van de Omgevingsvisie Limburg schade leidt, kunt u daar geen vergoeding voor krijgen. Niet via de weg van hoofdstuk 15 van de Ow, maar ook niet via de weg van de Awb.

De Omgevingsvisie Limburg is de basis voor -naar verwachting later dit jaar vast te stellen- nieuwe regels en wijziging van bestaande regels in Omgevingsverordening Limburg. Deze verordening bevat alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingsverordening Limburg bevat instructieregels en direct werkende regels. Instructieregels zijn gericht tot gemeenten en (in sommige gevallen) het waterschap. Bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden dienen die bestuursorganen de instructieregels uit de Omgevingsverordening te volgen. Een gemeente moet zich bij het vaststellen van haar omgevingsplan of bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor een activiteit die niet binnen het omgevingsplan past (een buitenplanse omgevingsplanactiviteit ofwel ‘bopa’) houden aan de instructieregels. Direct werkende regels zijn regels die rechtstreeks tot rechten, plichten of gevolgen voor particulieren of bedrijven kunnen leiden. In de Omgevingsverordening zijn de direct werkende regels aangeduid als ‘regels over activiteiten’.

Instructieregels zijn, zoals uit het bovenstaande blijkt, niet rechtstreeks gericht tot burgers en bedrijven. Zij ondervinden geen rechtstreekse gevolgen van die regels. Pas wanneer die instructieregels zijn omgezet in een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, kunnen burgers en bedrijven gevolgen ondervinden van die instructieregels. Wanneer zij daar dan schade van ondervinden, kan een regel in het door de gemeente vastgestelde omgevingsplan of de door haar verleende omgevingsvergunning aangemerkt worden als het schadeveroorzakend besluit. In dat geval kunnen burgers en bedrijven een verzoek om nadeelcompensatie indienen bij de betreffende gemeente.

Direct werkende regels uit de Omgevingsverordening Limburg kunnen volgens de Ow wel een schadeveroorzakend besluit zijn. Wanneer burgers en bedrijven van mening zijn dat zij als gevolg van die regels schade lijden, dan kunnen zij een verzoek om nadeelcompensatie indienen bij de Provincie Limburg. qDe Provincie Limburg maakt bij de beoordeling van verzoeken om nadeelcompensatie doorgaans gebruik van een adviescommissie. Deze commissie bestaat uit één of meerdere deskundigen. De adviescommissie adviseert de Provincie over de op de aanvraag om nadeelcompensatie te nemen beslissing.

Voor de beoordeling van een aanvraag om nadeelcompensatie gelden wettelijke regels. Onder de Wro is er veel jurisprudentie ontstaan over planschade. De verwachting is dat deze jurisprudentie ook van toepassing is op aanvragen om nadeelcompensatie van na inwerkingtreding van de Ow. Ieder verzoek om nadeelcompensatie wordt, met inachtneming van de wettelijke regels en de jurisprudentie, op zijn eigen merites beoordeeld. Wanneer uit deze beoordeling volgt dat de aanvrager recht heeft op nadeelcompensatie, dan wordt de hoogte van die compensatie vastgesteld met inachtneming van (onder andere) het normaal maatschappelijk risico. Indien de aanvrager het niet eens is met de beslissing op de aanvraag om nadeelcompensatie, dan kan daartegen bezwaar worden gemaakt en (indien nodig) vervolgens beroep en hoger beroep worden ingesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

9.3 Verordening

Zienswijze

Op welke wijze gaat de provincie zorgen voor heldere, eenduidige en juridisch houdbare definities van kernbegrippen in de POVI en de Omgevingsverordening? Een groot aantal indieners vraagt om duidelijke begripsomschrijvingen van kernbegrippen in de POVI, omdat deze definities pas via opname in de Omgevingsverordening juridische werking krijgen. Het ontbreken aan heldere definities zorgt voor rechtsonzekerheid bij betrokkenen en maakt een goede inhoudelijke beoordeling van de beleidsvoornemens lastig.

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan meer duidelijkheid over de gebruikte begrippen in de POVI.

Daarom zullen we de termen rondom land- en tuinbouw, specifieke vormen van agrarisch gebruik en andere relevante definities nader toelichten en verduidelijken in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1, begripsbepalingen:

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt ,sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijvoorbeeld ammoniak, stikstof, fijnstof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze cellen worden gebruikt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op de juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze

Welke concrete (toetsings)regels en criteria worden gesteld bij zonering en functiewijzigingen in de POVI en hoe wordt dit vastgelegd? Verschillende indieners geven aan dat er onduidelijkheid bestaat over de exacte regels en afwegingscriteria die gelden bij zonering, functiewijzigingen of

uitbreidingen en dat bepaalde formuleringen te vaag of breed zijn. Hierdoor is niet voorspelbaar wanneer en hoe bepaalde ontwikkelingen (zoals nieuwvestiging of uitbreiding) mogelijk zijn.

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende verordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe wordt de waarde van voedselproductie en landbouwkundige waarde structureel en transparant afgewogen in relatie tot nieuwe niet-agrarische functies? Indieners vragen zich af hoe in het beleid de landbouwkundige waarde wordt afgewogen ten opzichte van nieuwe niet-agrarische functies. Er is behoefte aan duidelijkheid over de motivering en onderbouwing bij het toestaan van andere functies binnen verwevings- of landbouwgebieden.

Standpunt GS

De Provincie wil agrarische bebouwing en bouwkavels behouden voor agrarisch gebruik, met name wanneer deze op een toekomstbestendige plek (primair landbouwgebied) liggen. Ter bescherming van het agrarisch belang zijn wij kritisch over niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Tegelijk erkennen wij dat er locaties zijn waar agrarisch hergebruik van vrijkomende locaties moeilijk haalbaar is, waardoor niet-agrarische functies interessant kunnen zijn. Dit geldt ook voor niet-agrarische functies in algemene zin, die dus niet gelinkt zijn aan een vrijkomende locatie. In de ontwerp-POVI is voor het primair landbouwgebied een 'nee' voor nieuwe niet-agrarische functies geformuleerd. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn we voornemens dit te wijzigen naar een 'nee, tenzij'. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van:

‘Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.’

naar:

‘Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.’

Zienswijze

Welke (harde of afwegings-)voorwaarden hanteert de Provincie bij nieuwvestiging, uitbreiding en vormverandering van agrarische bedrijven en hoe worden deze verantwoord? Er bestaat onduidelijkheid onder indieners over welke voorwaarden concretisering behoeven bij nieuwvestiging of uitbreidingen (waaronder koppeling beëindiging andere veehouderij). Indieners vragen of bepaalde voorwaarden als 'harde eis' gelden en pleiten voor helderheid over toetsingskaders.

Standpunt GS

Het beleid rond nieuwvestiging van agrarische bedrijven is bewust restrictief en wordt mede bepaald door de zonering, die invloed heeft op de wenselijkheid en mogelijkheden van nieuwvestiging in een gebied. Hiermee streven we naar kwalitatieve nieuwvestiging en de juiste functies op de juiste locaties. We stimuleren hergebruik van bestaande agrarische bebouwing om leegstand tegen te gaan en bestaande structuren optimaal te benutten. Afhankelijk van gebiedsgerichte opgaven in bepaalde zonering bieden we waar mogelijk maatwerk. Deze aanpak sluit aan bij ons streven naar een toekomstbestendige landbouwsector, met een zorgvuldige balans tussen bescherming van de landbouw en andere maatschappelijke opgaven. Zie voor verdere toelichting ook onze antwoorden op zienswijzen over zonering en hergebruik van agrarische bebouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe borgt de Provincie dat juridische instrumenten en regelgeving effectief en doelmatig zijn, zonder het agrarisch ondernemerschap te belemmeren? Er zijn zorgen dat juridische instrumenten als vergunningen en verordeningen contraproductief kunnen werken voor agrariërs indien het verdienmodel niet wordt erkend. Belanghebbenden vragen aandacht voor de uitvoerbaarheid en het economisch perspectief.

Standpunt GS

De Provincie onderkent het belang van rechtszekerheid voor agrarische ondernemers, met name voor bestaande en vergunde activiteiten. De POVI biedt via zonering en beleidsdoelen duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn. Nieuwe beleidsregels zijn alleen van toepassing op toekomstige ontwikkelingen en worden niet met terugwerkende kracht toegepast. Dit betekent dat bestaande rechten en reeds vergunde activiteiten onder het oude beleid gerespecteerd blijven. Zo waarborgen wij dat lopende investeringen niet ineens veranderen door een beleidswijziging. Regels worden daarnaast pas na zorgvuldige procedure vastgelegd in de omgevingsverordening. Op deze manier proberen wij ondernemers zoveel mogelijk zekerheid en ruimte voor langetermijnplanning te bieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze worden dierenwelzijn, volksgezondheid en het behoud van bedrijvigheid als belangen geïntegreerd in de POVI? Indiener geeft aan dat dierenwelzijn en open systemen impact hebben op de volksgezondheid, en dat deze impact niet lijkt te zijn afgewogen in de ontwerp-POVI'25. Ze vragen om voldoende bedrijvigheid en ontwikkelingsmogelijkheden in het landelijk gebied te behouden in het kader van leefbaarheid.

Standpunt GS

In de ontwerp POVI worden dierenwelzijn, volksgezondheid en het behoud van bedrijvigheid in het landelijk gebied expliciet meegewogen en in balans gebracht binnen het ruimtelijke beleid. Dierenwelzijn krijgt aandacht doordat erkend wordt dat meer diervriendelijke, open veehouderijsystemen meer ruimte per dier vragen en potentieel tot meer uitstoot kunnen leiden, terwijl deze systemen tegelijk bijdragen aan hogere welzijnsnormen voor dieren. Wat betreft volksgezondheid wordt onder andere ingegaan op effecten zoals geur, fijnstof en ammoniak, waarbij instructies zijn opgenomen om te zorgen dat gezondheidsschade en overlast worden beperkt. Daarnaast is het beleid gericht op het behouden van een toekomstbestendige agrarische sector en voldoende bedrijvigheid, zodat de leefbaarheid en vitaliteit van het platteland gewaarborgd blijven. Door middel van zonering wordt onderscheid gemaakt tussen gebieden met verschillende maatschappelijke opgaven: zo bepalen bijvoorbeeld natuur- en wateropgaven, of juist stedelijke nabijheid, in welke mate ruimte wordt geboden aan diverse typen landbouw en bedrijvigheid. De Provincie streeft naar een evenwichtige afweging, waarin ruimte is voor ontwikkeling, maar altijd met zorg voor gezondheid, dierenwelzijn en omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe wordt geborgd dat specifieke regels in de POVI enkel daar waar gewenst en relevant, van toepassing zijn, bijvoorbeeld in onderscheid tussen veehouderijen en akkerbouwbedrijven?

Indiener signaleert dat bepalingen (met name gericht op veehouderijen) ook negatieve gevolgen kunnen hebben voor bedrijven zonder dieren. Dit vraagt om helderheid in beleidsdoelen en reikwijdte.

Standpunt GS

In de ontwerp POVI wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen agrarische bedrijven met en zonder dieren, onder andere in de definities van veehouderij (met en zonder milieubelastende activiteit) en andere agrarische sectoren zoals akkerbouw, sierteelt en tuinbouw. Specifieke regels omtrent bijvoorbeeld emissies, geur of ammoniakuitstoot zijn in de POVI uitsluitend van toepassing op veehouderijen waar deze milieudruk relevant is. Voor akkerbouwbedrijven en overige bedrijven zonder dieren zijn andere, meer generieke bepalingen op het vlak van grondgebruik, bouwvlakken en teeltondersteunende voorzieningen van toepassing. Zonering in het landelijk gebied (zoals het onderscheid tussen Primair Landbouwgebied, Groenblauwe Landbouwzone en Verwevingsgebied) bepaalt verder per gebied welk type agrarisch gebruik en welke regels passend zijn. Op deze manier wordt geborgd dat de regels waar mogelijk en noodzakelijk zijn toegespitst op de specifieke kenmerken en impact van het bedrijfstype. Zo voorkomt de Provincie dat regels die bedoeld zijn voor bijvoorbeeld veehouderijen ongewenste nadelige gevolgen hebben voor bedrijven zonder dieren en blijft het beleid doelgericht en proportioneel toegepast.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Welke systematiek en criteria hanteert de Provincie voor ammoniakreductie-eisen bij de (ver)bouw van veehouderijen? Gevraagd wordt hoe ammoniakreductie-eisen per stal of op bedrijfsniveau worden vastgesteld, met aandacht voor uitzonderingen bij nieuwvestiging/verplaatsing. Beleidsduidelijkheid is van belang voor investeringszekerheid.

Standpunt GS

De Provincie Limburg hanteert voor ammoniakreductie bij de (ver)bouw van veehouderijen het uitgangspunt dat wettelijke normen gevolgd worden die primair zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening en landelijke wetgeving. Voor de maximale uitstoot van ammoniak uit dierenverblijven gelden emissielimieten en emissiereductieverplichtingen. In de regel moeten nieuwe en te verbouwen stallen voldoen aan emissiestandaarden per stal, zeker bij nieuwvestiging of verplaatsing. Waar lokaal aanvullend beleid noodzakelijk is, kan dit worden vastgelegd door het bevoegd gezag, waarbij criteria als toekomstbestendigheid van de locatie en ruimtelijke kwaliteit een rol spelen. De Provincie stimuleert daarmee verduurzaming en vermindering van ammoniakemissies, maar blijft binnen het kader van wet- en regelgeving en laat ruimte voor gebiedsgericht maatwerk

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe worden bodemmaatregelen concreet verankerd en geborgd in de Omgevingsverordening?

Er wordt gevraagd om maatregelen rond bodem (organische stof, bodembelasting, gewasbeschermingsmiddelen) expliciet te verankeren in de Omgevingsverordening, zodat deze afdwingbaar zijn.

Standpunt GS

In de POVI worden bodemmaatregelen zoals organische stofbeheer, beperkingen op bodembelasting en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voornamelijk beleidsmatig beschreven, met als doel een gezonde en duurzame bodem te stimuleren. De daadwerkelijke verankering en borging van deze maatregelen vindt plaats in de Omgevingsverordening, waar ze concreet en juridisch afdwingbaar worden uitgewerkt. Daarbij worden uitgangspunten uit de visie, zoals het belang van bodemkwaliteit en het zorgvuldig ruimtegebruik, vertaald in bindende regels die de bodem beschermen en bijdragen aan de maatschappelijke doelen van elk gebied. Voor bijvoorbeeld het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geldt dat regels op nationaal of Europees niveau leidend zijn en dat gemeenten via omgevingsplannen nadere invulling geven aan zonering en normen, terwijl de Provincie aanvullend instructieregels kan stellen indien onderzoek daar aanleiding toe geeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Welke bepalingen worden opgenomen over de maximale duur en verlenging van vergunningen binnen de kaders van de POVI? Indiener verzoekt om opname van bepalingen over de maximale duur en niet-automatische verlenging van vergunningen, met het oog op rechtszekerheid, beleidssturing en transparantie.

Standpunt GS

Binnen de ontwerp POVI is in paragraaf 11.1.5 opgenomen dat omgevingsvergunningen slechts een beperkte periode geldig blijven en binnen een bepaald tijdsbestek benut moeten worden. Automatische verlenging van vergunningen is niet voorzien. Bij het verlopen van de geldigheidsduur moet opnieuw worden beoordeeld of het plan of de vergunning past binnen het actuele beleid en regelgeving. Deze aanpak is bedoeld om transparantie, rechtszekerheid en beleidssturing te waarborgen, en voorkomt dat niet uitgevoerde plannen of vergunningen onbeperkt geldig blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0585-3	ZW-0314-122	ZW-0778-2	ZW-0313-111	ZW-0278-154	ZW-0434-2
ZW-0288-1	ZW-0289-1	ZW-0290-1	ZW-0292-1	ZW-0293-1	ZW-0294-1
ZW-0296-1	ZW-0315-1	ZW-0316-1	ZW-0318-1	ZW-0320-1	ZW-0335-1
ZW-0336-1	ZW-0337-1	ZW-0343-1	ZW-0344-1	ZW-0346-1	ZW-0347-1
ZW-0354-1	ZW-0360-1	ZW-0361-1	ZW-0371-1	ZW-0554-1	ZW-0555-1

ZW-0587-1	ZW-0590-1	ZW-0594-1	ZW-0599-1	ZW-0610-1	ZW-0639-1
ZW-0640-1	ZW-0642-1	ZW-0648-1	ZW-0662-1	ZW-0663-1	ZW-0671-2
ZW-0672-1	ZW-0691-1	ZW-0704-1	ZW-0705-1	ZW-0707-1	ZW-0720-1
ZW-0721-1	ZW-0724-1	ZW-1159-1	ZW-1213-1	ZW-0365-9	ZW-1175-5
ZW-0410-13	ZW-1328-10	ZW-1389-32	ZW-1035-39	ZW-0415-25	ZW-0196-22
ZW-0332-4	ZW-0851-4	ZW-0868-5	ZW-1151-13		

9.4 Agrofoodsector

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de term ‘agrofoodsector’ vooral hoogproductieve landbouw impliceert, waardoor extensieve en verbrede vormen van landbouw minder aandacht krijgen. Indiener verzoekt ruimte te bieden aan deze vormen. Indiener geeft aan dat er geconstateerd wordt dat provinciaal belang is: een gunstig ondernemersklimaat voor de agrofoodsector en een betekenisvolle transitie in de agrofoodsector (overgang naar een meer duurzame circulaire, vraaggerichte productie, die in balans is met en bijdraagt aan een goede duurzame leefomgeving). Er is dus geen provinciaal belang bij de niet-agrofoodsector (bloembollensector, paardenhouderij, schapenhouderij, graszodenteelt, boomteelt, etc.)? Wanneer is er sprake van een duurzame leefomgeving? Is het provinciaal belang ook niet dat de natuur herstelt, de biodiversiteit gaat toenemen (in ieder geval niet verder afneemt), de waterkwaliteit verbetert, etc. etc. Met andere woorden: leunt het provinciaal belang niet te eenzijdig op de agrofoodsector, waardoor andere thema’s minder belangrijk zijn of worden gemaakt?

Standpunt GS

De definitie voor Agrofoodsector zal worden opgenomen in de begrippenlijst. In de agrofoodsector wordt geen onderscheidt gemakt in grootschalig, kleinschalig, intensief of extensief. De agrofoodsector is een van de provinciale belangen die in de POVI staan beschreven. Maar het is zeker niet de enige. De POVI gaat in op de provinciale belangen van de fysieke leefomgeving waarbij het onder andere gaat over water, bodem, wonen, bedrijvigheid, landschap en natuur.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1, begripsbepalingen’:

Agglomeratielandbouw

Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector

De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen

Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijntof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis)

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de

participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op het juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Indiener					
ZW-0166-86	ZW-0186-95	ZW-0196-131	ZW-0224-90	ZW-0237-76	ZW-0240-81
ZW-0241-76	ZW-0278-96	ZW-0313-101	ZW-0317-96	ZW-1236-81	ZW-1473-76
ZW-1479-128	ZW-0313-96				

9.5 Constateringen

Zienswijze
Op welke wijze kan het beleid de regeldruk en beleidsmatige onzekerheid voor agrarische bedrijven, met name gezinsbedrijven buiten primair landbouwgebied, verminderen? Veel indieners uiten zorgen over de sterk toegenomen regeldruk, met name buiten primair landbouwgebied. Extra beleidsmatige onzekerheid en gebiedsaanduidingen brengen de continuïteit, investeringsbereidheid en toekomst van gezinsbedrijven en grondgebonden landbouw in gevaar. Op welke wijze kan het beleid de regeldruk en beleidsmatige onzekerheid voor agrarische bedrijven, met name gezinsbedrijven buiten primair landbouwgebied, verminderen?

Standpunt GS

De POVI geeft juist duidelijkheid over de gewenste ontwikkelrichting van de agrarische sector. Het waarborgen van voldoende ruimte voor agrariërs en het beperken van functiewijziging op landbouwgrond draagt bij aan beleidsmatige duidelijkheid en voorkomt onverwachte verplichtingen of beperkingen voor boerenbedrijven. Duidelijke afbakening van gebieden, functies en doelen vermindert onzekerheid en houdt de continuïteit van gezinsbedrijven in stand. De regels die voortkomen uit de POVI worden verwoord in de omgevingsverordening Limburg en beperken zich tot het provinciaal belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan rekening worden gehouden met de belangen van bestaande agrarische bedrijven bij het invoeren van nieuwe gebiedsindelingen en functieaanduidingen? Veel zienswijzen gaan over de negatieve effecten van nieuwe gebiedsindelingen, zoals het beperken van agrarisch gebruik, waarde en ontwikkelingsmogelijkheden door aanduidingen als groenblauwe landbouwzone of verwevingsgebied. Dit raakt bedrijfsvoering, toekomstperspectief en gebiedszekerheid.

Standpunt GS

De POVI heeft geen effect op bestaande agrarische bedrijven. De POVI geeft wel visie op de ontwikkelinrichting van de agrarische bedrijven in de diverse zones. De onderdelen die van provinciaal belang zijn worden in de Omgevingsverordening Limburg opgenomen. De verordening kan effect hebben op een bestaand agrarisch bedrijf. Bijvoorbeeld op het moment dat een ruimtelijke ontwikkeling wordt geïnitieerd die niet past binnen het vigerende omgevingsplan van de betreffende gemeente. Denk aan de uitbreiding van een stal buiten het agrarisch bouwblok. Op het moment dat de gemeente een dergelijk voorstel beoordeeld worden de kaders van de Omgevingsverordening Limburg in acht gehouden. Een ruimtelijke ontwikkeling dient niet strijdig te zijn met de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan de POVI worden aangepast om agrarische ondernemers voldoende toekomstperspectief, investeringszekerheid en ondernemingsvrijheid te bieden? Diverse indieners ervaren dat het ontwerp-POVI onvoldoende duidelijkheid, perspectief en zekerheid biedt voor duurzame ontwikkelingsplannen en investeringen, wat leidt tot stagnatie en onzekerheid voor bedrijven en gezinnen.

Standpunt GS

De POVI geeft visie op de ontwikkelrichting van agrarische bedrijven in de diverse zones. In de groenblauwe landbouwzone wordt perspectief gegeven richting een landbouw die rekening houdt met de natuur en water opgave.
In het verwevingsgebied dient rekening gehouden te worden met de leefbaarheid van de omgeving. In het primair landbouwgebied krijgt de landbouw ruim baan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze kan de POVI bijdragen aan een economisch houdbare agrarische sector en de negatieve gevolgen als waardedaling en inkomensverlies compenseren? Indieners benadrukken de negatieve economische gevolgen van het beleid, waaronder waardevermindering van grond, druk op het verdienvermogen, verlies van bestaanszekerheid voor bedrijven, gezinnen en werknemers, en extra financiële lasten zonder adequate compensatie.

Standpunt GS

De POVI geeft juist duidelijkheid in de ontwikkelrichting van de landbouw zoals verwoord onder bovenstaand punt. Deze duidelijkheid zorgt ervoor dat agrariërs toekomstbestendig investeren.
In het verwevingsgebied staan de agrarische beperkingen tegenover een ruimere mogelijkheid van functies. In de groenblauwe landbouwzone zijn dan weer meer mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan de POVI voorzien in een rechtvaardige behandeling van de landbouwsector ten opzichte van andere sectoren en zorgen voor een evenwichtige verdeling van lasten? Meerdere respondenten signaleren dat de landbouwsector disproportioneel en streng wordt belast door beleidsmaatregelen, terwijl andere sectoren minder getroffen worden, wat leidt tot rechtsongelijkheid en onbalans in de ruimtelijke verdeling van lasten.

Standpunt GS

Het buitengebied staat onder grote druk. Het is een gebied waar een groot aantal maatschappelijke opgaves de komende jaren gerealiseerd moeten worden. We verwachten van alle functies in het buitengebied dat deze niet strijdig zijn aan de provinciale belangen en bijdragen aan de opgaves die ter plaatse liggen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan een betere afstemming tussen ecologische, economische en maatschappelijke belangen bij beleid en gebiedsindeling worden gerealiseerd? Er wordt geconstateerd dat de beleidswijzigingen disproportioneel uitpakken voor de landbouw door onvoldoende integrale afstemming van ecologische, economische en maatschappelijke belangen. Hierdoor ontstaat schade aan het toekomstperspectief van de sector.

Standpunt GS

Limburg staat in het fysieke domein voor een aantal grote en complexe opgaven. Deze opgaven komen deels door schaarste: aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Daarnaast spelen trends en ontwikkelingen op het gebied van demografie, klimaat, technologische innovaties, individualisering, globalisering en geopolitiek een rol.
Tegelijkertijd zijn er op mondiaal, Europees, landelijk en provinciaal niveau ambities om met de gevolgen van deze ontwikkelingen om te gaan. Bijvoorbeeld grote ambities voor natuurherstel, klimaatmitigatie, energie, landbouw, mobiliteit, digitalisering, circulaire economie en veiligheid.

De grote en complexe opgaven vragen om keuzes. We willen dat Limburg een mooie en gezonde plek blijft om te leven – ook voor toekomstige generaties. De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) richt zich op alle aspecten van de fysieke leefomgeving die daaraan kunnen bijdragen. In het licht van de doelen en opgaven waar Limburg voor staat is gekeken naar de landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze zorgt de Provincie ervoor dat (nieuwe) beperkingen in beleid realistisch en uitvoerbaar zijn voor agrarische bedrijven, inclusief compensatiemaatregelen? Kritiek is dat maatregelen onvoldoende zijn getoetst op praktische en financiële haalbaarheid voor ondernemers. Er is bezorgdheid over het ontbreken van geschikte alternatieven en over compensatie bij beperkende maatregelen.

Standpunt GS

De POVI schetst een ruimtelijk vergezicht van de landbouw. De POVI geeft visie op de ontwikkelrichting voor agrarische bedrijven in de diverse zones. In de groenblauwe landbouwzone wordt perspectief gegeven richting een landbouw die rekening houdt met de natuur en water opgave. In het verwevingsgebied dient rekening gehouden te worden met de leefbaarheid van de omgeving. In het primair landbouwgebied krijgt de landbouw ruim baan.

De regels die betrekking hebben op de landbouw worden opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg. In het verwevingsgebied staan de agrarische beperkingen tegenover een ruimere mogelijkheid van functies. In de groenblauwe landbouwzone zijn dan weer meer mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer.

De POVI zelf gaat niet in op met welke instrumenten de doelen bereikt kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe kan de Omgevingsvisie expliciet en positief het belang en de rol van de agrarische sector en ondernemers benoemen en ondersteunen? Meerdere zienswijzen vragen dat beleid en omgevingsvisie de rol van agrariërs als voedselproducent, landschapsbeheerder en duurzame ondernemer expliciet, positief en volwaardig erkennen. Dit draagt bij aan vertrouwen en acceptatie.

Standpunt GS

In de POVI staat het belang van de agrarische sector als volgt beschreven: “De agrarische sector is van oudsher een belangrijke sector in de Limburgse economie. De land- en tuinbouw – een algemene term waaronder we onder andere akkerbouw, (glas)tuinbouw, veehouderij, fruitteelt en sierteelt verstaan – is namelijk als belangrijkste gebruiker en beheerder van ons landelijk gebied van groot belang voor de voedselproductie en het aanzien en de kwaliteit van ons cultuurlandschap, maar ook van cruciaal belang in landbouwgebieden met natuur- en wateropgaven. Daarnaast heeft de land- en tuinbouw ook een belangrijke rol in het beheren en ontwikkelen van een aantrekkelijk leefklimaat om te wonen, werken en recreëren. Een blijvende rol voor de land- en tuinbouw is dus een provinciaal belang, onder meer in haar rol als voedselproducent, beheerder van het landschap en als verbindende kracht voor de leefbaarheid van het landelijk gebied.“ Hiermee wordt voldaan aan het verzoek van de indieners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

In hoeverre garandeert de POVI dat agrarisch gebruik, teelten en bedrijfsvoering mogelijk blijven op percelen zonder additionele beperkingen? Verschillende indieners vragen om behoud van agrarisch gebruik op percelen, zonder extra beperkingen op teelten, bemesting, beregening en bedrijfsvoering, en pleiten voor het voorkomen van uitsluiting of onnodige vergunningseisen.

Standpunt GS

Uit de POVI komen geen regels voort die beperkend werken voor de landbouw. De regels die eventueel beperkend kunnen werken op de landbouw komen voort uit de Omgevingsverordening Limburg. Vooralsnog is niet geheel duidelijk welke beperkingen daaruit voortkomen. Als er regels komen die beperkend zijn op de traditionele landbouw dan zijn die noodzakelijk voor het behalen van maatschappelijk doelen. De Omgevingsverordening Limburg wordt medio 2026 ter visie gelegd en u krijgt de kans om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe waarborgt de Provincie maatwerk, participatie en dialoog met ondernemers bij transitie- en gebiedsprocessen in het kader van de Omgevingsvisie? Enkele zienswijzen betreffen het gebrek aan dialoog, inbreng en maatwerk voor individuele ondernemingen, en het belang van samenspraak bij gebiedstransities en vergroeningsopgaven.

Standpunt GS

Gedurende en na de zienswijze periode zijn gesprekken met de LLTB en de sector gecontinueerd. Het belang van samenspraak en gedegen gebiedsprocessen is ons helder en wordt meegenomen in de gebiedsprocessen die voortkomen uit het Limburgs Offensief Stikstof.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1226-14	ZW-0576-1	ZW-0052-2	ZW-1479-187	ZW-0951-9	ZW-1226-17
ZW-1177-18	ZW-1226-31	ZW-0877-40	ZW-1443-2	ZW-0115-3	ZW-0824-10
ZW-1336-1	ZW-0912-7	ZW-0828-4	ZW-0822-1	ZW-1197-2	ZW-0416-8
ZW-1226-8	ZW-0149-1	ZW-0941-1	ZW-0415-11	ZW-0925-2	ZW-0770-3
ZW-0914-7	ZW-1220-4	ZW-0150-3	ZW-0765-4	ZW-0383-3	ZW-0928-1
ZW-0418-2	ZW-0913-3	ZW-0738-3	ZW-0914-5	ZW-0781-1	ZW-0380-2
ZW-1272-1	ZW-1116-2	ZW-1125-8	ZW-1080-2	ZW-1085-4	ZW-1328-11
ZW-0699-19	ZW-0700-19	ZW-1226-18	ZW-0877-29	ZW-0394-20	ZW-1094-2
ZW-0921-7	ZW-1204-207	ZW-1143-11	ZW-0980-6	ZW-0824-4	ZW-1501-1
ZW-1487-5	ZW-1454-9	ZW-1455-9	ZW-1456-8	ZW-1457-9	ZW-1458-15
ZW-1216-4	ZW-1437-11	ZW-1178-7	ZW-0487-3	ZW-0415-18	ZW-1437-1
ZW-1178-4	ZW-0569-18	ZW-1216-23	ZW-1271-23	ZW-1286-18	ZW-1395-23
ZW-1417-44	ZW-1494-5	ZW-0713-18	ZW-1177-17	ZW-0772-17	ZW-1375-1
ZW-1381-1	ZW-1401-4	ZW-1425-3	ZW-1426-4	ZW-1427-1	ZW-1433-4
ZW-1442-1	ZW-1451-4	ZW-1452-5	ZW-1453-5	ZW-1454-6	ZW-1455-6
ZW-1456-6	ZW-1457-6	ZW-1458-6	ZW-1459-6	ZW-1469-6	ZW-1470-10
ZW-1428-3	ZW-0850-1	ZW-1079-3	ZW-1101-1	ZW-1122-3	ZW-1152-4
ZW-1133-4	ZW-1042-3	ZW-1095-4	ZW-1044-4	ZW-0737-4	ZW-1033-3
ZW-0810-6	ZW-0976-6	ZW-1039-4	ZW-0884-4	ZW-0996-4	ZW-1053-3
ZW-1045-3	ZW-1058-5	ZW-1142-1	ZW-0889-2	ZW-0830-4	ZW-0908-3
ZW-0940-4	ZW-1379-3	ZW-1380-3	ZW-1383-3	ZW-1384-3	ZW-1392-3
ZW-1396-4	ZW-1397-4	ZW-1334-2	ZW-1362-1	ZW-1363-7	ZW-1370-2
ZW-1050-5	ZW-0734-3	ZW-0972-4	ZW-1243-2	ZW-1216-25	ZW-0415-29
ZW-0187-47	ZW-0253-45	ZW-0319-18	ZW-1038-138	ZW-1127-63	ZW-0339-1
ZW-0340-1	ZW-0341-1	ZW-0342-1	ZW-0470-1	ZW-0471-1	ZW-1452-7
ZW-1453-7	ZW-1458-8	ZW-1459-9	ZW-1469-9	ZW-0276-1	ZW-0545-1
ZW-1459-11	ZW-0699-14	ZW-0700-14	ZW-0365-6	ZW-0699-11	ZW-0700-11
ZW-1226-11	ZW-0297-23	ZW-0524-1	ZW-1405-1	ZW-1425-1	ZW-1428-1

ZW-0115-1	ZW-0458-10	ZW-0981-5	ZW-1146-4	ZW-1469-25	ZW-1470-27
ZW-0866-21	ZW-0875-21	ZW-0282-5	ZW-1078-13	ZW-1216-27	ZW-0699-12
ZW-0700-12	ZW-1226-12	ZW-1163-10	ZW-0908-6	ZW-0737-11	ZW-1152-7
ZW-1154-7	ZW-1045-17	ZW-1141-2	ZW-1137-2	ZW-1140-2	ZW-1053-13
ZW-1243-7	ZW-1042-2	ZW-1401-5	ZW-0297-22	ZW-0434-5	ZW-1487-8
ZW-1099-8	ZW-0931-2	ZW-1078-2	ZW-0374-11	ZW-0390-13	ZW-0426-11
ZW-0430-12	ZW-0505-10	ZW-0713-10	ZW-0772-11	ZW-1177-11	ZW-0830-14
ZW-1379-8	ZW-1392-11				

9 B. Land- en tuinbouw – Bouwvlak

9.6 Agrarische bedrijfswoning naar burgerwoning

Zienswijze
Welke uitzonderingssituaties en beleidsmatige ruimte biedt de Provincie voor omzetting van voormalige agrarische bedrijfswoningen naar burgerwoningen, met oog voor sociaal-maatschappelijke belangen van stoppende agrariërs? Indieners vragen om ruimere mogelijkheden voor oud-agrariërs om hun woning om te kunnen zetten naar burgerwoning, mede vanwege het wegvallen van agrarische inkomsten, familiehistorie en het beperkte perspectief op verkoop aan nieuwvestigers.
Welke aanpak en beleidskaders hanteert de Provincie Limburg met betrekking tot de herbestemming van voormalige agrarische bedrijfswoningen en hoe wordt onredelijk kapitaal- en waardeverlies voorkomen? Veel indieners geven aan dat voormalige agrarische bedrijfswoningen door restricties in herbestemming onverkoopbaar worden, wat leidt tot kapitaalvernietiging. Dit stelt de vraag in hoeverre het provinciale beleid voldoende rekening houdt met de effecten op de positie van stoppende agrariërs en de lokale leefbaarheid.
Hoe wordt binnen het provinciale omgevingsbeleid geborgd dat voormalige agrarische bedrijfswoningen toekomstbestendig en bewoonbaar blijven door nieuwe bewoners? Er wordt aandacht gevraagd voor beleid dat zorgt dat voormalige agrarische woningen ook in de toekomst bewoond kunnen blijven door nieuwe bewoners.
Op welke manier zal de Provincie Limburg het beleid rond herbestemming, sloop en duurzame benutting van (voornamelijk) agrarische bedrijfswoningen expliciet en duidelijk borgen in de POVI? Er is behoefte aan heldere en actuele beleidsregels specifiek voor de omzetting van (voornamelijk) agrarische bedrijfswoningen en de omgang met sloop versus herbestemming.

Standpunt GS

Het is afhankelijk op welke locatie de betreffende bedrijfswoningen gelegen zijn. Middels de algemene zonering wordt in de gehele provincie sturing gegeven welke ruimtelijke ontwikkelingen op welke plekken in meerdere of mindere mate kansrijk of gewenst zijn. In de ontwerp POVI is aangegeven dat in het primair landbouwgebied agrarische bedrijfswoningen niet worden omgezet naar burgerwoningen. Bedrijfswoningen kunnen wel als onderdeel van de bedrijfslocatie verkocht worden. Dit ter bescherming van de landbouw in dit gebied. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn wij voornemens om dit te wijzigen naar een ‘nee, tenzij’. Dit geeft meer mogelijkheden voor een herbestemming, maar met de tenzij wordt wel invulling gegeven aan het beschermen van de landbouwbelangen ten aanzien van een nieuwe functie (zoals een burgerwoning). Hiermee wordt de invulling per herbestemming afgewogen. Voor meer informatie over het sloopfonds kunt u betreffend cluster raadplegen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

“Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen.”

naar:

“Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen. Het gebiedsproces resulteert in een gebiedsplan. Voor deze processengebiedsplannen wordt ook een landbouweffect-rapportage gemaakt, welke meegenomen wordt in besluitvorming omtrent de te nemen maatregelen binnen het gebied. Kavelruil kan als instrument worden ingezet om doelen te bereiken. De Provincie ondersteunt het onderling ruilen van kavels tussen agrariërs. Daarnaast gaan we ook bekijken hoe de Provincie een actieve rol kan spelen door de aankoop van gronden voor kavelruil. Hiervoor wordt intern onderzocht wat de mogelijkheden zijn.”

Zienswijze

In hoeverre sluit het beleid rondom de omzetting van agrarische bedrijfswoningen naar burger- of plattelandswoningen aan bij geldende juridische kaders, met name de Wet op de plattelandswoningen en uitspraken van de Raad van State? Diverse punten wijzen op (mogelijke) strijdigheid van het provinciale beleid rondom de omzetting van bedrijfswoningen naar plattelandswoningen met bestaande wetgeving en jurisprudentie. Dit roept bestuurlijke en rechtszekerheidsvraagstukken op.

Standpunt GS

Het onderzoek of we dergelijke woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen, is niet nodig. Het is gebleken dat dit strijdig is met bestaande wetgeving en jurisprudentie. Deze termen worden dan ook uit de POVI verwijderd.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 11.2.5.6:
“We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

Zienswijze
Hoe definieert en operationaliseert de Provincie Limburg het begrip plattelandswoning in het beleidskader en omgevingsplan? Er wordt herhaaldelijk gevraagd om duiding en beleidsmatige uitleg van het begrip ‘plattelandswoning’, mede gelet op juridische en ruimtelijke implicaties.

Standpunt GS

In andere zienswijzen is aangegeven dat het begrip plattelandswoning niet toepasbaar is. Daardoor wordt het begrip geschrapt en is een nadere duiding overbodig.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 11.2.5.6:

“We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

Zienswijze
Welke termijnen en voorwaarden gelden er voor de omzetting van een agrarische bedrijfswoning naar een plattelandswoning binnen het provinciale beleid? In specifieke gevallen wordt gevraagd naar heldere termijnen waarbinnen gronden aangevuld moeten worden bij omzetting van een agrarische bedrijfswoning naar plattelandswoning.

Standpunt GS

De termijnen en voorwaarden voor de omzetting van een agrarische bedrijfswoning naar een plattelandswoning worden bepaald door gemeenten. Dit valt onder gemeentelijk beleid en bevoegdheid. De Provincie hanteert hiervoor geen specifieke termijnen of aanvullende eisen.

Voorstel aan PS

Tekst verwijderen in hoofdstuk 11.2.5.6:
“We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

Indiener					
ZW-0224-101	ZW-0242-100	ZW-0820-7	ZW-0166-97	ZW-0069-1	ZW-0237-87
ZW-0240-92	ZW-0317-107	ZW-0278-108	ZW-0241-87	ZW-1236-92	ZW-1473-87
ZW-1479-139	ZW-0313-112	ZW-0313-113	ZW-0915-12	ZW-1478-2	ZW-1248-2
ZW-1466-11	ZW-1479-137	ZW-0186-100	ZW-0224-99	ZW-0237-85	ZW-0240-90
ZW-0241-85	ZW-0278-106	ZW-0317-105	ZW-1236-90	ZW-1473-85	ZW-0166-95
ZW-0711-4	ZW-0196-138	ZW-0711-3	ZW-1067-4	ZW-1067	

9.7 Agrarische bouwkavels gebruiksmogelijkheden (gebiedsaanduiding)

Zienswijze
Hoe kan worden gegarandeerd dat bestaande agrarische bouwblokken gevrijwaard blijven van nieuwe gebiedsaanduidingen en zoneringen? Indieners maken bezwaar tegen het van toepassing verklaren van nieuwe gebiedsaanduidingen (zoals de Groenblauwe landbouwzone en Natura2000-overgangsgebieden) op bestaande agrarische bouwblokken. Zij vrezen dat bestaande bedrijfsvoering wordt belemmerd en verzoeken om bestaande bouwblokken uit te zonderen van dergelijke restricties.
Hoe wordt rechtsonzekerheid voorkomen wanneer meerdere bestemmingen / gebiedsaanduidingen elkaar overlappen op een agrarische bouwkavel? Indieners signaleren dat het samenkomen van meerdere (soms tegenstrijdige) bestemmingen en gebiedsaanduidingen op één locatie leidt tot rechtsonzekerheid en onduidelijkheid voor hun bedrijfsvoering. Duidelijke en transparante regelgeving wordt gevraagd.
Indiener geeft aan dat het kaartbeeld gebruikmaakt van verschillende tinten paars voor meerdere categorieën bedrijventerreinen en werklocaties, wat de leesbaarheid en interpretatie bemoeilijkt, en dat vaak aanduidingen elkaar overlappen, zoals ‘bedrijventerreinen’ en ‘werklocaties’, waardoor onduidelijk is welke functies en opgaven precies op welke locatie gelden. Indiener geeft aan dat in “Primair Landbouwgebied” landbouw de dominante functie is, maar dat de conclusie dat er geen ruimte is voor hergebruik van VAB’s en bouwkavels voor niet-agrarische functies te ver gaat. Indiener geeft aan dat dit verloedering en ondermijning in de hand werkt en de leefbaarheid aantast, en verzoekt om afhankelijk van de concrete situatie ruimte voor alternatief hergebruik te bieden.

Standpunt GS

De Provincie bepaalt niet de ligging of omvang van bestaande agrarische bouwvlakken. Dit is een verantwoordelijkheid van de gemeente. De huidige bouwvlakken zijn al opgenomen in de gemeentelijke plannen en blijven dus ongewijzigd. De provinciale zonering geeft alleen de opgaven en doelstellingen voor een gebied aan en legt geen directe beperkingen op aan bestaande bouwvlakken. Pas als een initiatief afwijkt van het gemeentelijke omgevingsplan/bestemmingsplan, toetst de Provincie aan haar beleid. Zolang u binnen het bestaande planologisch kader blijft, verandert er niets voor uw locatie. In het geval u bet bestaande kader wel wijzigt, dan dient u zich bewust te zijn van de opgaven en doelstellingen ter plekke. Het kan voorkomen dat op agrarische bouwkavels meerdere opgaven en doelstellingen samenkomen. Naast het bewustzijn van deze situatie, kan dit ook specifieke kansen en aandachtspunten met zich meebrengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
In hoeverre kan het beleid ruimte blijven bieden voor uitbreiding en modernisering van bestaande agrarische bedrijven? Zienswijzen richten zich op het behoud van

uitbreidingsmogelijkheden (bijvoorbeeld het kunnen realiseren van nieuwe loodsen, stallen of moderne bedrijfsgebouwen) als noodzakelijke voorwaarde voor continuïteit en innovatie. Zorg om het toekomstperspectief en generatiewisseling speelt hierbij een rol.

Op welke wijze waarborgt het beleid de balans tussen gebiedsrestricties en bescherming van eigendomsrechten en ondernemingsvrijheid? Er heerst zorg dat beleidsmaatregelen rondom restricties de eigendomsrechten aantasten en de schaalbaarheid en economische duurzaamheid van agrarische ondernemingen bedreigen. Beleid moet in balans zijn met ondernemingsvrijheid en eigendomsbescherming.

Standpunt GS

De Provincie wil de landbouw juist ontwikkelingsruimte bieden, waaronder ruimte voor uitbreiding en modernisering op daarvoor geschikte locaties. In het primair landbouwgebied heeft de landbouw prioriteit en kunnen bedrijven zich bij uitstek verder ontwikkelen. In gebieden met specifieke opgaven, zoals de groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied, blijft ontwikkeling mogelijk, maar dienen agrariërs rekening te houden met de aanwezige maatschappelijke opgaven en doelstellingen. Hier is vooral aandacht voor een duurzaam verdienmodel en het inspelen op deze toekomstige opgaven. Uitbreiding blijft dus mogelijk, mits deze past bij de kenmerken van het gebied. Zo stimuleren we continuïteit, innovatie en generatiewisseling in de Limburgse landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Welke overgangs- en beschermingsbepalingen zijn voorzien bij de invoering van nieuwe zoneringen voor bestaande agrarische bedrijven? Verschillende indieners vragen om heldere overgangs- en beschermingsbepalingen bij de invoering van nieuwe zoneringen, zodat bestaande rechten en investeringen niet in het gedrang komen en een zorgvuldig en eerlijk transitie pad wordt geboden.

Standpunt GS

De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) is gericht op de toekomst en het bewust omgaan met maatschappelijke opgaven in de landbouw. De POVI bevat zelf geen juridische regels; die worden pas vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening. Bij het opstellen van deze regels wordt zorgvuldig rekening gehouden met bestaande rechten en investeringen. Op deze manier biedt de Provincie een zorgvuldig en eerlijk transitie pad.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

In welke gevallen biedt het beleid ruimte voor maatwerk en flexibiliteit ten aanzien van bouw, erfaanpassing en herontwikkeling op agrarische locaties? Zowel voor ontwikkeling binnen bestaande bouwvlakken als voor herontwikkeling van VAB-locaties wordt gepleit voor maatwerk en flexibele beoordeling, afgestemd op gebiedsopgaven en lokale situaties.

Standpunt GS

De beoordeling of een ontwikkeling binnen een bepaalde zonering past, is altijd maatwerk. Hierbij wordt zorgvuldig gekeken of nieuwe plannen aansluiten op de maatschappelijke opgaven en doelstellingen van het gebied. Maatwerk maakt het mogelijk om rekening te houden met de lokale situatie en gebied specifieke uitdagingen. Ontwikkelingen moeten goed worden onderbouwd, zodat er bewust en toekomstgericht wordt ingespeeld op de situatie ter plaatse. De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) geeft richting, terwijl de uiteindelijke juridische regels in de omgevingsverordening worden vastgelegd. Zo wordt flexibiliteit geboden binnen duidelijke kaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
In welke mate wordt bedrijfsaanpassing ten behoeve van dierenwelzijn en opvolging door volgende generaties mogelijk gemaakt binnen het beleid? Sommige respondenten vragen specifiek naar mogelijkheden om bedrijven aan te passen aan toekomstige eisen (zoals dierenwelzijn), zodat opvolging door volgende generaties mogelijk blijft.

Standpunt GS

De Provincie biedt ruimte voor aanpassingen onder andere ten behoeve van dierenwelzijn en perspectiefvolle opvolging. Daarbij is wel van belang dat deze aanpassingen goed worden onderbouwd en passen bij de opgaven in het betreffende gebied. Het is dus belangrijk aan te tonen hoe de voorgestelde bedrijfsaanpassing aansluit bij de zonering en lokale maatschappelijke doelen. Zo ontstaat ruimte voor ontwikkeling die toekomstbestendig en gebiedsgericht is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0117-7	ZW-0994-5	ZW-1487-2	ZW-0453-3	ZW-0698-4	ZW-0160-36
ZW-0107-4	ZW-1190-3	ZW-1185-1	ZW-1189-1	ZW-1193-1	ZW-1196-1
ZW-1196-2	ZW-1095-5	ZW-1487-7	ZW-0276-4	ZW-0494-2	ZW-0276-3
ZW-0407-3	ZW-0276-10	ZW-0409-12	ZW-0453-2	ZW-0699-9	ZW-0700-9
ZW-0225-10	ZW-0232-12	ZW-0570-9	ZW-0571-9	ZW-0588-9	ZW-0589-19
ZW-0604-28	ZW-0605-21	ZW-0607-17	ZW-0609-9	ZW-0616-9	ZW-0617-9
ZW-0618-15	ZW-0619-9	ZW-0620-9	ZW-0623-9	ZW-0624-9	ZW-0625-9
ZW-0628-9	ZW-0629-9	ZW-0630-9	ZW-0651-9	ZW-0685-9	ZW-0694-9
ZW-0728-9	ZW-0730-9	ZW-0834-9	ZW-0843-9	ZW-0862-9	ZW-0873-10
ZW-0878-9	ZW-0880-10	ZW-0882-10	ZW-0892-10	ZW-0902-9	ZW-0975-9
ZW-1027-10	ZW-1036-9	ZW-1047-9	ZW-1051-9	ZW-1059-9	ZW-1061-10
ZW-1062-9	ZW-1064-9	ZW-1065-9	ZW-1066-9	ZW-1075-9	ZW-1082-9
ZW-1089-9	ZW-1090-9	ZW-1096-16	ZW-1100-9	ZW-1103-9	ZW-1104-9

ZW-1107-9	ZW-1110-9	ZW-1115-9	ZW-1118-9	ZW-1126-9	ZW-1128-9
ZW-1130-9	ZW-1136-9	ZW-1148-9	ZW-1150-9	ZW-1155-9	ZW-1160-9
ZW-1183-9	ZW-1186-9	ZW-1188-9	ZW-1191-9	ZW-1195-9	ZW-1198-9
ZW-1200-9	ZW-1202-9	ZW-1214-9	ZW-1221-9	ZW-1223-9	ZW-1225-9
ZW-1228-9	ZW-1231-9	ZW-1238-9	ZW-1246-9	ZW-1247-9	ZW-1251-9
ZW-1252-9	ZW-1266-9	ZW-1267-9	ZW-1268-9	ZW-1273-9	ZW-1275-9
ZW-1276-9	ZW-1277-9	ZW-1278-9	ZW-1279-9	ZW-1280-9	ZW-1281-9
ZW-1282-9	ZW-1283-9	ZW-1284-9	ZW-1285-9	ZW-1287-9	ZW-1288-9
ZW-1289-13	ZW-1290-10	ZW-1291-10	ZW-1292-9	ZW-1294-9	ZW-1296-9
ZW-1297-10	ZW-1298-10	ZW-1301-9	ZW-1304-9	ZW-1306-9	ZW-1308-9
ZW-1309-9	ZW-1310-9	ZW-1311-9	ZW-1315-9	ZW-1316-9	ZW-1317-9
ZW-1318-9	ZW-1320-9	ZW-1321-9	ZW-1324-9	ZW-1325-9	ZW-1326-9
ZW-1327-9	ZW-1329-9	ZW-1330-9	ZW-1331-9	ZW-1335-9	ZW-1337-9
ZW-1338-9	ZW-1339-9	ZW-1341-9	ZW-1342-9	ZW-1343-9	ZW-1347-9
ZW-1350-9	ZW-1352-9	ZW-1352-9	ZW-1355-9	ZW-1355-9	ZW-1359-9
ZW-1359-9	ZW-1365-9	ZW-1368-9	ZW-1376-9	ZW-1378-9	ZW-1388-9
ZW-1390-9	ZW-1410-9	ZW-1419-17	ZW-0225-13	ZW-0232-15	ZW-0570-12
ZW-0571-12	ZW-0588-12	ZW-0589-22	ZW-0604-31	ZW-0605-24	ZW-0607-20
ZW-0609-12	ZW-0616-12	ZW-0617-12	ZW-0618-18	ZW-0619-12	ZW-0620-12
ZW-0623-12	ZW-0624-12	ZW-0625-12	ZW-0628-12	ZW-0628-12	ZW-0629-12
ZW-0630-12	ZW-0651-12	ZW-0685-12	ZW-0694-12	ZW-0728-12	ZW-0730-12
ZW-0834-12	ZW-0843-12	ZW-0862-12	ZW-0873-13	ZW-0878-12	ZW-0880-13
ZW-0882-13	ZW-0892-13	ZW-0902-12	ZW-0975-12	ZW-1027-13	ZW-1036-12
ZW-1047-12	ZW-1051-12	ZW-1059-12	ZW-1061-13	ZW-1062-12	ZW-1064-12
ZW-1065-12	ZW-1066-12	ZW-1075-12	ZW-1082-12	ZW-1089-12	ZW-1090-12
ZW-1096-19	ZW-1100-12	ZW-1103-12	ZW-1104-12	ZW-1107-12	ZW-1110-12
ZW-1115-12	ZW-1118-12	ZW-1126-12	ZW-1128-12	ZW-1130-12	ZW-1136-12
ZW-1148-12	ZW-1150-12	ZW-1155-12	ZW-1160-12	ZW-1183-12	ZW-1186-12
ZW-1188-12	ZW-1191-12	ZW-1195-12	ZW-1198-12	ZW-1200-12	ZW-1202-12
ZW-1214-12	ZW-1221-12	ZW-1223-12	ZW-1225-12	ZW-1228-12	ZW-1231-12
ZW-1238-12	ZW-1246-12	ZW-1247-12	ZW-1251-12	ZW-1252-12	ZW-1266-12
ZW-1267-12	ZW-1268-12	ZW-1273-12	ZW-1275-12	ZW-1276-12	ZW-1277-12
ZW-1278-12	ZW-1279-12	ZW-1280-12	ZW-1281-12	ZW-1282-12	ZW-1283-12
ZW-1284-12	ZW-1285-12	ZW-1287-12	ZW-1288-12	ZW-1289-16	ZW-1290-13
ZW-1291-13	ZW-1292-12	ZW-1294-12	ZW-1296-12	ZW-1297-13	ZW-1298-13
ZW-1301-12	ZW-1304-12	ZW-1308-12	ZW-1309-12	ZW-1310-12	ZW-1311-12
ZW-1315-12	ZW-1316-12	ZW-1317-12	ZW-1318-12	ZW-1320-12	ZW-1321-12
ZW-1324-12	ZW-1325-12	ZW-1326-12	ZW-1327-12	ZW-1329-12	ZW-1330-12
ZW-1331-12	ZW-1335-12	ZW-1337-12	ZW-1338-12	ZW-1339-12	ZW-1341-12
ZW-1342-12	ZW-1343-12	ZW-1347-12	ZW-1350-12	ZW-1352-12	ZW-1355-12
ZW-1359-12	ZW-1365-12	ZW-1368-12	ZW-1376-12	ZW-1378-12	ZW-1388-12
ZW-1390-12	ZW-1410-12	ZW-0514-2	ZW-0898-1	ZW-0995-2	ZW-0473-1
ZW-0444-2	ZW-1419-14	ZW-0961-1	ZW-1419-15	ZW-1300-9	ZW-1078-11
ZW-0944-1	ZW-0382-9	ZW-0410-10	ZW-0766-1	ZW-1240-8	ZW-0866-7
ZW-0875-7	ZW-0409-8	ZW-0995-1	ZW-1495-6	ZW-0382-1	ZW-0407-2
ZW-0838-5	ZW-0327-2	ZW-1371-4	ZW-0820-4	ZW-0830-1	ZW-1456-4

ZW-0473-3

9.8 Definitie veehouderij

Zienswijze

Welke heldere en eenduidige definities worden gehanteerd voor de belangrijkste beleidsbegrippen in de POVI, en hoe worden deze begrippen afgebakend teneinde interpretatieproblemen en uitvoeringsknelpunten te voorkomen? Diverse indieners signaleren dat in de toelichting van de POVI niet of onvoldoende heldere definities worden gehanteerd voor belangrijke begrippen zoals 'permanente peilverhoging', 'plantaardige teelten', 'biobased productie' en diverse vormen van grondgebruik. Een duidelijke afbakening en eenduidige inkadering van deze kernbegrippen wordt noodzakelijk geacht voor rechtszekerheid en uitvoerbaarheid van beleid.

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan meer duidelijkheid over de gebruikte begrippen in de POVI. Daarom zullen we de termen rondom land- en tuinbouw, specifieke vormen van agrarisch gebruik en andere relevante definities nader toelichten en verduidelijken in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in bijlage 1, begripsbepalingen:

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijnstof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op het juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang

hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze
Hoe wordt in de POVI onderscheid gemaakt tussen veehouderijen met en zonder milieubelastende activiteit, conform het Bal, en welke gevolgen heeft dit onderscheid voor het vergunningen- en handhavingsbeleid? Indieners constateren onduidelijkheid over het onderscheid tussen veehouderijen met en zonder milieubelastende activiteit en de gevolgen ervan binnen het provinciaal beleid. Er wordt verzocht om precieze formuleringen die aansluiten bij het Bal en om aan te geven wat dit betekent voor de praktijk.
Op welke wijze wordt het begrip ‘kleinschalige veehouderij’ (met precieze dierenaantallen) in de POVI afgebakend en welke ruimtelijke en juridische consequenties zijn hiermee gemoeid. Een zienswijze bepleit dat de vroegere term ‘kleinschalige veehouderij’ (gerelateerd aan dierenaantallen) behouden blijft, zodat kleine veehouderijen duidelijk worden onderscheiden en gereguleerd, passend binnen agrarische bestemmingen.
Waarom wordt het begrip ‘intensieve veehouderij’ losgelaten in de POVI, en hoe wordt in de nieuwe situatie invulling gegeven aan beleidszekerheid voor ondernemers? Een aantal indieners vraagt om verheldering waarom het begrip ‘intensieve veehouderij’ niet langer wordt gehanteerd in het beleid, hetgeen leidt tot onduidelijkheid over wat wel en niet is toegestaan.
Hoe wordt de juridische positie van veehouders geborgd bij het verdwijnen van het onderscheid tussen professionele en hobby-activiteiten, en op welke wijze wordt met mogelijke aanspraken op nadeelcompensatie omgegaan? Een indiener vreest dat het ontbreken van onderscheid tussen veehouderij en hobbyactiviteiten, in combinatie met het hanteren van milieubelastende activiteiten, kan leiden tot ongewenste beperking van exploitatie en daardoor recht op nadeelcompensatie.

Standpunt GS
In de POVI sluiten we aan bij de definitie uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor veehouderijen met een milieubelastende activiteit, zodat objectieve, toetsbare grenswaarden gelden. Veehouderijen onder deze grenswaarden zien we als veehouderijen zonder milieubelastende activiteit. Hiermee bieden we meer duidelijkheid dan bij het gebruik van subjectieve begrippen zoals kleinschalig, hobby, intensief of extensief. Veehouderijen zonder milieubelastende activiteit zijn in het kader van provinciaal beleid doorgaans minder relevant. Veehouderijen die wel onder de definitie van milieubelastende activiteit vallen, krijgen extra aandacht in de beoordeling en afweging.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze wordt het begrip ‘intensieve veehouderij’ in de POVI gedefinieerd, en hoe wordt geborgd dat extensieve en biologische bedrijfsvoeringen met weidegang correct en rechtvaardig van de beleidsregels worden uitgezonderd? Meerdere zienswijzen benadrukken het belang van een precieze definitie van ‘intensieve veehouderij’, inclusief expliciete uitzonderingen voor bedrijven die aan specifieke voorwaarden voldoen (bijvoorbeeld biologische productie met weidegang). Er wordt verzocht om deze nuances duidelijk te verankeren om recht te doen aan verschillende bedrijfsmodellen en beleidsspeerpunten.

Standpunt GS

Bij de wijziging van de term ‘intensieve veehouderij’ en bijbehorende regels en uitzonderingen naar de term ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ houden we rekening met de verschillen tussen deze termen. Deze uitzonderingen nemen we op in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.1:

“In de verordening houden we rekening met verschil in definitie tussen ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ en voormalige term ‘intensieve veehouderij’. Zo zal er een doorvertaling plaatsvinden van huidige uitzonderingen betreffende diersoorten en huisvestingseisen voor biologische producten.”

Zienswijze

Hoe wordt het begrip ‘beëindiging van een veehouderij’ in de POVI geconcretiseerd en welke objectieve criteria worden hiervoor gehanteerd? Het begrip ‘beëindiging van een veehouderij’ in relatie tot kwaliteitsverbetering van de leefomgeving wordt als te vaag ervaren, waardoor handhaving en juridische houdbaarheid onder druk staan.

Waarom wordt voor nieuwvestiging van veehouderijen de koppeling met de beëindiging elders voorgeschreven en in hoeverre acht de Provincie dit praktisch, financieel en juridisch haalbaar? Indieners vinden de eis dat nieuwvestiging van (intensieve) veehouderijen gekoppeld moet worden aan beëindiging van een andere veehouderij onwenselijk en niet uitvoerbaar. Er wordt gepleit voor heroverweging en verduidelijking om onnodige belemmeringen te voorkomen.

Standpunt GS

In de Ontwerp POVI staat aangegeven dat er een koppeling gemaakt dient te worden met de beëindigen van een andere veehouderij elders. Dit is gebaseerd op de huidige regel in de Omgevingsverordening Limburg. Hierin staat in de toelichting het volgende aangegeven: “In de instructieregels staat als randvoorwaarde een koppeling met de beëindiging van vergelijkbare activiteiten elders. Ingeval van een incidentele nieuwvestiging van een intensieve veehouderij kan - met het oog op de vereiste verbetering van leefklimaat - beëindiging van een andere intensieve veehouderij worden ingezet in de vorm van bijvoorbeeld het opheffen of intrekken van een intensieve veehouderijbestemming/-aanduiding, omgevingsvergunning / Wet natuurbeschermingsvergunning en/of sloop van bebouwing en de afname van emissie op

kwetsbare natuurgebieden en woonkernen. Voorwaarde daarbij is dat deze opties niet eerder zijn ingezet in het kader van een andere afspraak, regeling en/of overeenkomst."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Verwerking van vetgedrukte passages uit het Besluit activiteiten leefomgeving in de POVI. Er wordt gevraagd om de vetgedrukte (specifieke) formuleringen uit het BAL inzake extensief gehouden varkens over te nemen in de provinciale regels, ter verduidelijking en rechtsgelijkheid. Worden de relevante vetgedrukte passages en uitzonderingen uit het Besluit activiteiten leefomgeving integraal overgenomen in de POVI, en zo ja, op welke wijze?
Specifieke positie van varkenshouderijen met weidegang in beleidsregels en bestemmingsmogelijkheden. Zienswijzen vragen om bevestiging of varkenshouderijen met weidegang op een agrarische bestemming mogelijk zijn zonder dat een intensieve-veehouderijbestemming (IV) nodig is en willen duidelijkheid hierover in beleid en uitvoering. Op basis van welke beleidscriteria kunnen varkenshouderijen met (structurele) weidegang gevestigd worden op agrarische locaties zonder verplichting tot IV-bestemming en wat betekent dit voor ondernemers?

Standpunt GS

In lijn met het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) hanteren we het onderscheid tussen een veehouderij met milieubelastende activiteit en een veehouderij zonder milieubelastende activiteit. Dat betekent dat we het begrip "intensieve veehouderij" omvormen naar deze nieuwe begrippen uit de Omgevingswet. Bij de doorvertaling van de POVI naar de omgevingsverordening Limburg houden we wel rekening met de verschillen in deze definities.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.1.3.4 van:

"Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied is niet toegestaan. Incidentele nieuwvestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, is mogelijk in de Groenblauwe Landbouwzone of het verwevingsgebied, mits de ontwikkeling past binnen de voorwaarden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging."

naar:

"Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak in de Groenblauwe landbouwzone en het Verwevingsgebied is niet toegestaan. Incidentele nieuwvestiging is alleen mogelijk als er sprake is van een veehouderij die voldoet aan de biologische huisvestingsregels en volledig bestaat uit het houden van landbouwhuisdieren die jaarrond de mogelijkheid wordt geboden van vrije weidegang en vrije uitloop. Incidentele nieuwvestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, is mogelijk in de Groenblauwe

Landbouwzone of het verwevingsgebied, mits de ontwikkeling past binnen de voorwaarden voor kwalitatieve incidentele nieuwvestiging.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.1.3.5 van:

“Bij een incidentele nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit heeft vestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, onze eerste voorkeur. Daarna kiezen we pas voor nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (landbouwgrond). Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak is namelijk alleen mogelijk in het primair landbouwgebied. Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor incidentele nieuwvestiging van toepassing. In extensiveringsgebieden is nieuwvestiging volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan.
Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de groenblauwe landbouwzone. Daarnaast zullen de extensiveringsgebieden na de herijking niet overlappen met het primair landbouwgebied. Ook stemmen we hierbij de oude definitie ‘intensieve veehouderij’ met de nieuwe definitie ‘veehouderij met een milieubelastende activiteit’ af.”

naar:

“Bij een incidentele nieuwvestiging van een veehouderij met milieubelastende activiteit heeft vestiging op een bestaand agrarisch bouwvlak, waar nog geen veehouderij met milieubelastende activiteit is gevestigd, onze eerste voorkeur. Daarna kiezen we pas voor nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (landbouwgrond). Nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak is namelijk alleen mogelijk in het primair landbouwgebied. Uiteraard zijn de beoordelingscriteria voor incidentele nieuwvestiging van toepassing.”

Indiener					
ZW-1479-188	ZW-0286-1	ZW-0355-1	ZW-0548-1	ZW-0611-1	ZW-0664-1
ZW-0313-109	ZW-0313-106	ZW-1479-189	ZW-1479-193	ZW-1211-7	ZW-0960-9
ZW-1170-5	ZW-0382-2	ZW-1389-36	ZW-0196-136	ZW-0196-137	ZW-1211-8
ZW-0977-2					

9.9 Dierenwelzijn

Zienswijze
Bedrijfsontwikkelingen gericht op verlaging van emissies en verbetering van dierenwelzijn moeten altijd mogelijk zijn, ongeacht gebied.
Indiener geeft aan dat dierenwelzijn en open systemen impact hebben op de volksgezondheid, en dat deze impact niet lijkt te zijn afgewogen in de ontwerp-POVI'25. Ze vragen om voldoende bedrijvigheid en ontwikkelingsmogelijkheden in het landelijk gebied te behouden in het kader van leefbaarheid.

Indiener verwacht de mogelijkheden te krijgen om het bedrijf aan te passen aan de dierenwelzijnseisen van de overheid zodat een volgende generatie verder kan op desbetreffende locatie.
Indiener verzoekt om ruimte te houden voor ontwikkeling in de vorm van dierenwelzijn en emissiereductie.
Indiener wil een toekomst met koeien in de wei, maar het is ook nodig om na 15 jaar procesvorming een nieuwe melkveestal te realiseren voor een beter dierenwelzijn en tevens om emissies te reduceren.

Standpunt GS

De omgevingsvisie erkent het belang van investeringen in dierenwelzijn, maar ziet hiervoor uitsluitend perspectief op de juiste plekken, passend bij de zonering en de maatschappelijke opgaven en doelstellingen. Ontwikkelingen op het vlak van dierenwelzijn worden dus gefaciliteerd op plekken waar de landbouw voldoende perspectief heeft en waar deze ruimtelijk inpasbaar zijn. Hiermee wordt dan bijgedragen aan het evenwicht tussen dier, omgeving en milieu. Maatwerk en zorgvuldige afweging zijn daarbij van belang, zodat zowel ruimte voor vernieuwing als andere waarden behouden blijven. Hiermee blijft er perspectief voor zowel bestaande als toekomstige generaties veehouders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener				
ZW-0877-43	ZW-0166-151	ZW-0706-3	ZW-0928-2	ZW-1358-5

9.10 Gebruiksmogelijkheden vrijkomende agrarische bebouwing

Zienswijze
In hoeverre kan en wil de Provincie haar beleid verruimen om ook niet-agrarische herbestemmingen van VAB mogelijk te maken, gelet op actuele maatschappelijke en ruimtelijke uitdagingen? Diverse indieners wijzen erop dat de Provincie Limburg in haar beleid sterk inzet op agrarisch hergebruik van VAB, terwijl dit vaak niet realistisch of wenselijk is vanwege veroudering, dierenwelzijnseisen of gebrek aan perspectief. Er wordt gepleit voor meer ruimte voor andere (niet-agrarische) functies zoals wonen, bedrijven, recreatie of natuur, die kunnen bijdragen aan gebiedskwaliteit en integrale opgaven.
Welke typen niet-agrarische functies kwalificeren volgens de Provincie als ‘passend’ bij herbestemming van VAB, en welke randvoorwaarden gelden hiervoor? Veel zienswijzepunten vragen om verduidelijking van wat onder ‘passende niet-agrarische herbestemmingen’ wordt verstaan. Daarbij wordt gevraagd hoe dit zich verhoudt tot het provinciaal beleid dat nieuwe 'rode functies' als wonen, bedrijven en vrijetijdseconomie doorgaans uitsluit.

Op welke wijze biedt de Provincie perspectief en ontwikkelruimte voor locaties waar het agrarisch bedrijf is beëindigd? Enkele indieners geven aan dat het beleid onvoldoende toekomstperspectief biedt op locaties waar het agrarisch bedrijf stopt. Hiervoor wordt onder meer hergebruik van erven en mogelijkheden voor nieuwe bestemmingen genoemd die bijdragen aan leefbaarheid.

Hoe waarborgt de Provincie dat herbestemming van VAB niet leidt tot negatieve effecten voor omliggende agrarische bedrijven en het landelijke landschap? Sommige zienswijzen zijn bezorgd over mogelijke negatieve effecten van niet-agrarische herbestemming op omliggende landbouw, landschap, en de leefbaarheid; ze vragen om een zorgvuldige afweging van belangen en effecten.

Wat zijn de praktische, juridische en waardetechnische gevolgen van het provinciaal beleid voor eigenaren van VAB en landbouwgrond zonder agrarische functie? Enkele indieners vragen om concrete uitleg over de gevolgen van het vigerende beleid voor hun eigendommen, harde en zachte bestemmingen, en juridische/fiscale implicaties van functieverandering van agrarisch vastgoed en gronden.

Standpunt GS

De Provincie wil agrarische bebouwing en bouwkavels behouden voor agrarisch gebruik, met name wanneer deze op een toekomstbestendige plek liggen. Op deze plekken willen we nieuwe agrarische verdienmodellen de kans geven, zodat ook nieuwkomers of andere geïnteresseerden kunnen instromen. Daarnaast kunnen vrijkomende agrarische locaties ook benut worden door bestaande agrarische bedrijven die behoefte hebben aan ontwikkelingsruimte of zich willen heroriënteren. Tegelijk erkennen wij dat er locaties zijn waar agrarisch hergebruik moeilijk haalbaar is. Uiteindelijk is het afhankelijk van de locatie welke mogelijkheden hier dan zijn. In de ontwerp-POVI is voor het primair landbouwgebied een ‘nee’ voor nieuwe niet-agrarische functies geformuleerd. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn we voornemens dit te wijzigen naar een ‘nee, tenzij’. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt. Ter bescherming van het agrarisch belang zijn wij namelijk kritisch over niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. In bijvoorbeeld het verwevingsgebied zien wij juist meer mogelijkheden voor niet-agrarische herbestemmingen. In de groenblauwe landbouwzone kunnen andere functies ook bijdragen aan de transitie in dit gebied en kan het juist interessant zijn. Het ligt dus erg aan het gebied en de opgaven en doelstellingen. Wij benoemen in de POVI overigens geen uitputtende lijst van zogenoemde passende functies, om ruimte voor maatwerk te behouden

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan.
Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

naar:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied.”

Zienswijze

Hoe borgt de Provincie gebiedsgericht maatwerk en onder welke voorwaarden kunnen uitzonderingen op het generiek beleid voor VAB worden toegestaan? Zienswijzepunten vragen aandacht voor het bieden van maatwerk in specifieke gebieden en situaties, bijvoorbeeld bij initiatieven van gemeenten of bijzondere functies zoals recreatie. Er wordt gevraagd om meer rechtszekerheid rond maatwerk en heldere koppelingen met bijbehorende beleidsregels.

Standpunt GS

De Provincie onderkent het belang van gebiedsgericht maatwerk. In het primair landbouwgebied wordt hiervoor ruimte via de wijziging naar ‘nee, tenzij’ in plaats van ‘nee’ geboden, waarbij per situatie wordt beoordeeld of de afwijking gerechtvaardigd is. Uitzonderingen zijn mogelijk mits deze onderbouwd bijdragen aan de maatschappelijke opgaven en het belang van de omgeving niet schaden. De Provincie kiest bewust voor ruimte voor maatwerk en gebiedsgerichte afwegingen, juist omdat de mogelijkheden voor herbestemming sterk afhankelijk zijn van de specifieke locatie en situatie. Met het nee, tenzij-principe in het primair landbouwgebied wordt maatwerk geborgd. Zoals aangegeven is er in andere zones meer ruimte voor maatwerk. Hiermee bieden wij flexibiliteit voor bijzondere situaties, terwijl de hoofdlijn van het beleid en de belangen van het gebied gewaarborgd blijven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied.
Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

naar:

“‘VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch

mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied."

Indiener					
ZW-1127-150	ZW-0494-3	ZW-0271-118	ZW-0253-5	ZW-0426-12	ZW-1127-16
ZW-0160-35	ZW-0160-37	ZW-1060-5	ZW-0242-99	ZW-1060-8	ZW-1473-170
ZW-0313-98	ZW-0313-114	ZW-0186-96	ZW-0224-94	ZW-0313-102	ZW-1479-191
ZW-0278-157	ZW-1242-3	ZW-1478-1	ZW-0533-4	ZW-0552-2	ZW-0375-3
ZW-1487-6	ZW-0190-13	ZW-1438-3	ZW-0535-4	ZW-1497-3	ZW-1498-3
ZW-1060-4	ZW-0403-4	ZW-1487-4	ZW-0490-1	ZW-0382-3	ZW-1300-1
ZW-0382-8	ZW-0533-3	ZW-1389-38	ZW-0317-19	ZW-0224-179	ZW-0224-173
ZW-0196-150	ZW-0436-3	ZW-0166-89	ZW-0237-79	ZW-0240-84	ZW-0317-99
ZW-1473-79	ZW-1479-131	ZW-0278-100	ZW-1358-17	ZW-0196-132	ZW-1242-28
ZW-0877-48	ZW-0271-127	ZW-0877-47	ZW-0166-23		

9.11 Gebruiksmogelijkheden vrijkomende agrarische bebouwing- vraag sloopfonds

Zienswijze
Indiener vraagt of de Provincie een sloopfonds heeft voor situaties waarin geen nieuwe bestemming wordt gevonden en alleen sloop resteert.

Standpunt GS

De Provincie Limburg heeft momenteel geen specifiek sloopfonds voor vrijkomende agrarische bebouwing waarvoor geen nieuwe bestemming wordt gevonden. Wij zijn voornemens te onderzoeken of een dergelijk fonds wenselijk en haalbaar is, zodat we in de toekomst passende oplossingen kunnen bieden voor deze situaties.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 11 paragraaf 11.2.5:
"De Provincie Limburg heeft momenteel geen sloopfonds voor VAB's waarvoor geen nieuwe bestemming wordt gevonden. Wij zijn voornemens te onderzoeken of een dergelijk fonds wenselijk en haalbaar is, zodat we in de toekomst passende oplossingen kunnen bieden voor deze situaties."

Indiener					
ZW-0166-96	ZW-0186-101	ZW-0237-86	ZW-0240-91	ZW-0241-86	ZW-0317-106
ZW-1236-91	ZW-1473-86	ZW-1479-138	ZW-0224-100	ZW-0278-107	

9.12 Mestverwaarding

Zienswijze

Welke definities en randvoorwaarden hanteert de Provincie voor grootschalige mest- en reststromenverwaarding, en hoe wordt invulling gegeven aan locatiekeuze, inclusief bedrijventerreinen? Verschillende indieners vragen om duidelijkheid over wat wordt verstaan onder grootschalige mest- en reststromenverwaarding en of er (voldoende) ruimte beschikbaar moet zijn op bedrijventerreinen voor dergelijke initiatieven. Dit raakt de ruimtelijke inpassing, schaalgrootte en het faciliteren van circulaire initiatieven buiten het individuele agrarische bedrijf.

Standpunt GS

De Provincie maakt onderscheid tussen enerzijds grootschalige industriële verwaarding, die bij voorkeur plaatsvindt op geschikte bedrijventerreinen en anderzijds collectieve verwaarding door samenwerkende agrarische bedrijven, die bij voorkeur op of nabij agrarische locaties gebeurt. Beide vormen kunnen grootschalig zijn, maar verschillen qua opzet en locatie-eisen. Zo ontstaat ruimte voor circulaire initiatieven, passend bij de omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.6 van:

‘Er is een toenemende tendens van geleidelijke uitbreiding van activiteiten passend binnen de (korte) ketens van agrarische bedrijven. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het verwaarden van mest en agrarische reststromen. Dit biedt kansen in het kader van de energietransitie (productie van groen gas) en de verduurzaming van bedrijven. Op rijksniveau wordt namelijk gewerkt aan een bijmengverplichting groen gas vanaf 2026. Wat betreft het verwaarden van mest kan dit via mestbewerking of -verwerking plaatsvinden. Onder mestbewerking verstaan we diverse methodes waarmee mest een behandeling ondergaat. Hierbij kan gedacht worden aan het mengen, scheiden, hygiëniseren, (co)vergisten, composteren, drogen en indikken van dierlijke mest (ter info: bron RVO). De Meststoffenwet verstaat onder mestverwerking het behandelen van dierlijke meststoffen tot een eindproduct dat bestaat uit as, mestkorrels, mengsel van gedroogd digestaat of het exporteren van dierlijke meststoffen (ter info: bron NVWA). Ook overige agrarische reststromen kunnen verwaardigd worden. Hieronder verstaan we verwaarding van reststromen uitsluitend afkomstig uit de agrarische sector, zoals potgrond, groente, fruit, plantenresten, gras, snoeiafval of afvalwater niet zijnde brandstoffen, plastics, metalen, glas of anderszins anorganisch afval (ter info: bron VNG). Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren op daarvoor aanvaardbare locaties. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding zijn nader beschreven.’

naar:

‘Er is een toenemende tendens van geleidelijke uitbreiding van activiteiten passend binnen de (korte) ketens van agrarische bedrijven. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het verwaarden van mest

en agrarische reststromen. Dit biedt kansen in het kader van de energietransitie (productie van groen gas) en de verduurzaming van bedrijven. Op rijksniveau wordt namelijk gewerkt aan een bijmengverplichting groen gas vanaf 2027. Wat betreft het verwaarden van mest kan dit via mestbewerking of -verwerking plaatsvinden. Onder mestbewerking verstaan we diverse methodes waarmee mest een behandeling ondergaat. Hierbij kan gedacht worden aan het mengen, scheiden, hygiëniseren, vergisten, composteren, drogen en indikken van dierlijke mest. De Meststoffenwet verstaat onder mestverwerking het behandelen van dierlijke meststoffen tot een eindproduct dat bestaat uit as, mestkorrels, mengsel van gedroogd digestaat of het exporteren van dierlijke meststoffen. Ook overige agrarische reststromen kunnen verwaardigd worden. Hieronder verstaan we verwaarding van reststromen uitsluitend afkomstig uit de agrarische sector, zoals potgrond, groente, fruit, plantenresten, gras, snoeiafval of afvalwater niet zijnde brandstoffen, plastics, metalen, glas of anderszins anorganisch afval. Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren. Daarnaast draagt dit bij aan de verlaging van emissies uit stallen en bij de bemesting van percelen. Activiteiten moeten op daarvoor aanvaardbare locaties plaats vinden. We zetten daarbij in op het zogenoemde monovergisting, uitgaande van dagverse of aangezuurde mest uit stallen, toevoeging van restromen tot maximaal 5 volumeprocent en nabehandeling van de vergistingsresiduen. Dit met het oog op een optimale biogas productie en een zo groot mogelijke reductie van ammoniak. Dit kenmerk is van toepassing op alle, onderstaand, beschreven schaalniveaus. De Provincie maakt onderscheid tussen solitaire industriële verwaarding, die bij voorkeur plaatsvindt op geschikte bedrijventerreinen en collectieve verwaarding door samenwerkende agrarische bedrijven, die bij voorkeur op of nabij agrarische locaties plaatsvindt. Beiden kunnen grootschalige verwaarding faciliteren, maar verschillen qua opzet en locatie-specifieke eisen. En de verwaarding van eigen mest die op één locatie wordt geproduceerd. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding zijn nader beschreven en worden in de Omgevingsverordening Limburg verder geconcretiseerd.’

Zienswijze

Op welke beleidsmatige gronden kiest de Provincie voor een maximale herkomststraal voor mest- en reststromenverwerking en welke ruimte is er voor verruiming hiervan? Diverse zienswijzen stellen de gekozen straal (meestal 20 km) voor coöperatieve verwerking van mest en agrarische reststromen ter discussie en pleiten voor verruiming (bijvoorbeeld 50 km of meer), mede gezien landelijke problematiek. Men wijst op het belang van nabijheid van infrastructuur en landelijke oplossingen.

Standpunt GS

De Provincie hanteert een herkomststraal van 20 km voor coöperatieve (collectieve) verwerking van mest en agrarische reststromen om regionale samenwerking tussen agrariërs te faciliteren en te waarborgen. Dit stimuleert korte ketens, beperkt transportafstanden en ondersteunt duurzaamheid en lokaal draagvlak. Verruiming van de straal achten wij op dit moment niet wenselijk, omdat dit de regionale focus kan ondermijnen. Bij de toekomstige evaluatie van het beleid worden de argumenten uit de zienswijzen meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Waarom wordt de verwerking van industriële voedingsreststromen mogelijkerwijs beperkt tot agrarische reststromen en wat is het beleidskader voor inzet van industriële stromen bij mest- en energieproductie? Zienswijzen pleiten voor het betrekken van industriële voedingsreststromen in de verwaarding, naast agrarische reststromen, om zo de circulariteit te vergroten en nieuwe energiebronnen beter te benutten. Hierbij wordt zowel de inzet voor mestverwerking als energieproductie benoemd.

Standpunt GS

Wij gaan uit van de definitie van agrarische reststromen die de VNG beschikbaar stelt. In het geval dat deze voedingsreststromen tot deze definitie behoren, kunnen deze ingezet worden voor de 5% reststromen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Welke heldere definities en toelichtingen hanteert de Provincie ten aanzien van begrippen als ‘mestverwaarding’? Sommige indieners geven aan onduidelijkheid te ervaren over begrippen, met name wat wordt bedoeld met ‘verwaarding van mest’. Dit kan tot verschillende interpretaties leiden en vraagt om beleidsmatige duiding.

Standpunt GS

In de POVI is uitgelegd wat onder het verwaarden van mest bedoeld wordt. Het verwaarden van mest kan namelijk via mestbewerking of -verwerking plaatsvinden. Deze vormen zijn in de POVI verder uitgelegd. Hiervoor zijn ook definities gebruikt van het RVO en de NVWA.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe verhoudt het (voorgenomen) beleid ten aanzien van mestverwaarding zich tot initiatieven in de GBLZ en welke afwegingskaders gelden hier? Er is bij enkele zienswijzen zorg over (beleidsmatige) beperkingen voor verwaarding van mest in de GBLZ, zeker waar bedrijven in duurzaamheid willen investeren. Men vraagt om ruimte voor initiatieven in deze zone.

Standpunt GS

In de ontwerp POVI staat aangegeven dat verwaarding van mest en agrarische reststromen in het verwevingsgebied of de Groenblauwe landbouwzone is in beginsel niet gewenst. Middels incidenteel maatwerk kunnen er in het verwevingsgebied of de Groenblauwe Landbouwzone toch mogelijkheden zijn, waarbij vanuit de ontwikkeling van het gebied, in combinatie met de impact op de omgeving, een zorgvuldige afweging gemaakt wordt. Dus verwaarding van mest in de groenblauwe landbouwzone is niet uitgesloten, maar een onderbouwing van de impact en de

bijdrage aan de maatschappelijke opgaven is noodzakelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Welke betekenis hecht de Provincie aan termen als ‘verwachten’ m.b.t. leveringscontracten, en in hoeverre zijn contractuele verplichtingen voorgeschreven beleid? Meerdere zienswijzen stellen vraagtekens bij formuleringen als ‘verwachten’ omtrent leveringscontracten in de POVI-tekst. Men wenst duidelijkheid wélke verplichtingen gelden, gericht op ondernemersvrijheid en beleidsduidelijkheid.

Standpunt GS

Het is voor de Provincie van belang dat bij nieuwe initiatieven aannemelijk wordt gemaakt dat voldoende mest beschikbaar is, bijvoorbeeld met contracten of andere afspraken. Dit betekent niet dat er een verplichting tot formele contracten is. Het doel is om te zorgen voor realistische en uitvoerbare plannen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk § 11.2.6 Verwaarding van mest en agrarische reststromen van:

“Daarnaast is er behoefte aan coöperatieve (op samenwerking gebaseerde/berustende) verwaarding van mest en agrarische reststromen. Dit biedt samenwerkende agrarische bedrijven kansen voor een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering door het verwaarden en uitwisselen van stofstromen. Voor coöperatieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op VAB's en andere vrijkomende locaties in het primaire landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. In een bedrijfsontwikkelingsplan wordt de toekomstbestendigheid bepaald middels een afweging en onderbouwing van:
De kwaliteit van het leef- en vestigingsklimaat (milieutechnisch aanvaardbaar/landschappelijk ingepast enzovoorts).
Een zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik.
De bereikbaarheid/logistieke efficiëntie (onder andere energie-infrastructuur).
De beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen (binnen een straal van 20 kilometer).
De energiebehoefte (voorkeur: onderdeel van een energiegemeenschap of energiehub).
Vanuit deze criteria heeft vestiging bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven onze voorkeur, omdat er in dit geval sprake is van verwaarding van mest en agrarische reststromen van derden. Wij verwachten dat gemeenten bij dergelijke initiatieven middels contracten onderbouwen dat de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen ook daadwerkelijk voorhanden is.”

naar:

“Daarnaast is er behoefte aan collectieve (op samenwerking gebaseerde/berustende) verwaarding van mest en agrarische reststromen. Dit biedt samenwerkende agrarische bedrijven kansen voor een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering door het verwaarden en uitwisselen van stofstromen. Voor collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op VAB's en andere vrijkomende locaties in het primaire landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. In een bedrijfsontwikkelingsplan wordt de toekomstbestendigheid bepaald middels een afweging en onderbouwing. Vestiging bij een bestaand en toekomstbestendig cluster van agrarische bedrijven heeft onze voorkeur, omdat er in dit geval sprake is van verwaarding van mest en agrarische reststromen van derden. Wij verwachten dat gemeenten bij dergelijke initiatieven middels contracten onderbouwen dat de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen ook daadwerkelijk voorhanden is.”

Zienswijze

Hoe borgt het provinciale beleid een zoveel mogelijk lokale en circulaire nutriëntenkringloop, zonder negatieve impact op waterkwaliteit en zonder extra import van externe nutriënten? Vanuit het oogpunt van circulaire landbouw wordt gesteld dat mestverwaarding zoveel mogelijk in lokale kringlopen moet plaatsvinden en niet moet leiden tot import van buitenlandse nutriënten, gelet op kringloopsluiting en waterkwaliteit.

Standpunt GS

We vragen voor een afweging en onderbouwing van de beschikbaarheid van regionale mest of agrarische reststromen (inclusief straal).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

In hoeverre zijn de huidige of voorgestelde beleidsbeperkingen op stikstof, bemesting en mestverwerking nog in lijn met de doelen rond bodemkwaliteit, voedselproductie en het oplossen van het mestoverschot? Sommige zienswijzen vragen een heroverweging van beleidsbeperkingen op stikstof, bemesting en mestverwerking vanwege het effect op bodemkwaliteit, voedselproductie en het mestoverschot.

Standpunt GS

Wij vragen goed onderbouwde plannen en duidelijke criteria voor nieuwe initiatieven op het gebied van mestverwaarding, zodat de voor- en eventuele nadelen goed afgewogen worden. Mestverwaarding draagt bovendien bij aan het verlagen van emissies uit stallen en bij bemesting op percelen. Deze positieve effecten zullen wij explicieter benoemen bij de aanpassing van de POVI-tekst. Zo streven wij naar een evenwichtige afweging tussen milieudoelen en een toekomstbestendige landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.6 van:

“Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren op daarvoor aanvaardbare locaties. De mogelijkheden per gebied en specifieke vorm van verwaarding zijn nader beschreven.”

naar:

“Onze inzet is om de verwaarding van mest en agrarische reststromen, en daarmee de productie van groen gas, te stimuleren. Daarnaast draagt dit bij aan de verlaging van emissies uit stallen en bij de bemesting van percelen. Activiteiten moeten op daarvoor aanvaardbare locaties plaats vinden. We zetten daarbij in op het zogenoemde monovergisting, uitgaande van dagverse of aangezuurde mest uit stallen, toevoeging van restromen tot maximaal 5 volumeprocent en nabehandeling van de vergistingsresiduen. Dit met het oog op een optimale biogas productie en zo groot mogelijke reductie van ammoniak. Dit kenmerk is van toepassing op alle, onderstaand, beschreven schaalniveaus.”

Zienswijze
Op welke wijze waarborgt het beleid bestaande gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden voor co-vergisters (inclusief productie van groen gas) op bestaande locaties in het (primair) landbouwgebied en de GBLZ? Er is bezorgdheid over de implicaties van het ontwerp-POVI voor bestaande co-vergisters op agrarische bedrijven, met aandacht voor het behoud van bestaande rechten en ruimte voor doorontwikkeling in relatie tot circulaire landbouwdoelen.

Standpunt GS

De POVI laat bestaande gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden voor co-vergisters op agrarische bedrijven onveranderd. Deze zijn planologisch bij gemeenten vastgelegd. De POVI schetst het provinciale beleid en is zelfbindend. Alleen bij nieuwe ruimtelijke initiatieven op het gebied van mestverwaarding worden de POVI en de omgevingsverordening gecheckt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0877-46	ZW-0699-8	ZW-0700-8	ZW-0305-5	ZW-1204-209	ZW-0416-5
ZW-0388-2	ZW-0388-1	ZW-0388-3	ZW-1328-9	ZW-0166-98	ZW-0224-102
ZW-0237-88	ZW-0241-88	ZW-0242-101	ZW-0278-109	ZW-0313-115	ZW-0317-108
ZW-1236-93	ZW-1473-88	ZW-1479-140	ZW-0699-16	ZW-0700-16	

9.13 Niet-agrarische functies in primair landbouwgebied

Zienswijze

In hoeverre is het provinciaal beleid gericht op het structureel uitsluiten van niet-agrarische functies in primair landbouwgebied noodzakelijk en wenselijk in relatie tot de vitaliteit en toekomstbestendigheid van het buitengebied? Indiener geeft aan dat het uitsluiten van niet-agrarische functies (zoals wonen, recreatie, bedrijvigheid, educatie en zorg) in de primaire landbouwgebieden te rigide is. Dit zou volgens hen de leefbaarheid, vitaliteit en ontwikkelmogelijkheden van het buitengebied onnodig beperken en onvoldoende ruimte bieden voor bedrijfsontwikkeling, verbreding en hybride verdienmodellen.

In welke mate is het toegestaan om VAB's en bouwkavels in primair landbouwgebied te herbestemmen naar niet-agrarische functies en op welke gronden kan afweging en maatwerk plaatsvinden? Zienswijzen gaan in op het belang van hergebruik en functiewijziging van VAB's en bestaande bouwkavels, bijvoorbeeld naar wonen, zorg of andere niet-agrarische activiteiten. Men vreest dat leegstand, verloedering en ondermijning ontstaan door het beleidsmatig uitsluiten van alternatieve functies.

Standpunt GS

De Provincie wil agrarische bebouwing en bouwkavels behouden voor agrarisch gebruik, met name wanneer deze op een toekomstbestendige plek (primair landbouwgebied) liggen. Ter bescherming van het agrarisch belang zijn wij kritisch over niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Tegelijk erkennen wij dat er locaties zijn waar agrarisch hergebruik van vrijkomende locaties moeilijk haalbaar zijn, waardoor niet-agrarische functies interessant kunnen zijn. Dit geldt ook voor niet-agrarische functies in algemene zin, die dus niet gelinkt zijn aan een vrijkomende locatie. In de ontwerp-POVI is voor het primair landbouwgebied een 'nee' voor nieuwe niet-agrarische functies geformuleerd. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn we voornemens dit te wijzigen naar een 'nee, tenzij'. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in diverse hoofdstukken ten aanzien van niet-agrarische functies in primair landbouwgebied. Wij verwijzen hierbij ook naar het hoofdstuk zonering waar hier dieper op wordt ingegaan.

Zienswijze

Op welke wijze biedt het provinciaal beleid ruimte voor verbreding van de landbouw en nevenactiviteiten in primair landbouwgebied, en wanneer zijn deze wel/niet toegestaan?
Er is veel aandacht voor verbrede landbouw en nevenactiviteiten als essentieel onderdeel van een toekomstbestendige agrarische sector. Verbrede activiteiten (zoals boerderijwinkels, educatie, recreatie, kinderopvang, energieproductie) worden gezien als noodzakelijk om bedrijven bestaansrecht te geven en bijdragen te leveren aan het landschap en de leefbaarheid.

Standpunt GS

In het primaire landbouwgebied blijft verbrede landbouw mogelijk, mits omliggende bedrijven niet gehinderd worden. Dit maakt onderdeel uit van de ‘nee, tenzij’ ten aanzien van niet-agrarische functies in het primair landbouwgebied. Dus in tegenstelling tot de ‘in beginsel niet toegestaan’ in de ontwerp POVI wordt hier in de definitieve POVI meer ruimte voor gegeven in het primair landbouwgebied. Het beleid richt zich op maatwerk en biedt perspectief waar dat passend is. Eventuele beperkingen zijn niet bedoeld om verbreding uit te sluiten, maar om de balans tussen agrarische bedrijvigheid en andere functies en waarden te bewaken. Het beleid biedt bedrijven daarmee de mogelijkheid om te verbreden, afhankelijk van de locatie.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van:
“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en

tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen."

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

"VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen."

naar:

"VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied."

Zienswijze
Gevolgen voor bedrijfsopvolging, bedrijfsbeëindiging en transitie van agrarische bedrijven. Hoe wordt in het beleid rekening gehouden met de gevolgen van functiewijzigingsbeperkingen voor bedrijfsopvolging, bedrijfsbeëindiging en transitie van (veehouderij)bedrijven? Meerdere indieners geven aan dat het uitsluiten van alternatieve functies een negatieve impact heeft op bedrijfsopvolging, de mogelijkheden voor bedrijfsbeëindiging en de economische houdbaarheid van agrarische bedrijven die moeten innoveren of stoppen.
Hoe waarborgt het provinciaal beleid de leefbaarheid en vitaliteit van het buitengebied bij beperkingen op (alternatieve) functies in primair landbouwgebied? Zienswijzen benadrukken dat een rigide beleid het risico van leegstand, sociale en economische achteruitgang en vermindering van de leefbaarheid in (Zuid-)Limburgse dorpen en het buitengebied vergroot.

Standpunt GS

De Provincie wil agrarische bebouwing en bouwkavels behouden voor agrarisch gebruik, met name wanneer deze op een toekomstbestendige plek (primair landbouwgebied in dit geval) liggen. Op deze plekken willen we nieuwe agrarische verdienmodellen de kans geven, zodat ook nieuwkomers of andere geïnteresseerden kunnen instromen. Daarnaast kunnen vrijkomende

agrarische locaties ook benut worden door bestaande agrarische bedrijven die behoefte hebben aan ontwikkelingsruimte of zich willen heroriënteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Op welke wijze wordt regionale differentiatie en maatwerk geborgd binnen het beleid voor primair landbouwgebied? Er is behoefte aan differentiatie per gebied of regio, waarbij niet overal dezelfde strikte regels gelden. Specifiek wordt gepleit voor maatwerkoplossingen, o.a. vanwege de unieke kleinschaligheid en hybride structuur in Zuid-Limburg en onderkenning van verschillende opgaven per gebied.

Standpunt GS

We onderschrijven de roep om differentiatie per gebied van harte. Niet voor niets is ‘recht doen aan de kenmerken en identiteit van gebieden’ een van de Limburgse principes. De algemene zonering is gericht op Limburg als geheel en heeft een algemeen karakter. Die zonering is erop gericht om de opgaven in vergelijkbare gebieden aan te pakken op een in de basis vergelijkbare wijze. De algemene zonering is echt een zonering op hoofdlijnen. Dat biedt alle ruimte voor lokale en regionale uitwerking, rekening houdend met de specifieke situatie. De beoogde nee, tenzij-bepaling voor het primair landbouwgebied (zie elders in deze nota) biedt eveneens ruimte voor maatwerk.

Voorstel aan PS

In de aangepaste paragraaf algemene zonering verduidelijken we de betekenis van die zonering.

Zienswijze

Hoe worden andere maatschappelijke opgaven betrokken in de afweging rondom het toestaan van niet-agrarische functies in primair landbouwgebied? Sommige zienswijzen vragen om meer integrale afweging met andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, natuurontwikkeling en defensie, en stellen dat het beleid integraal moet worden afgestemd.

Standpunt GS

De beleidslijn om niet-agrarische functies alleen onder voorwaarden toe te staan in het primair landbouwgebied is besproken en afgestemd met andere functies. We hebben daarom in beeld gebracht welke functies een dermate hoog maatschappelijk belang hebben en dus toch ruimte krijgen. Zie hiervoor de nee, tenzij-uitleg.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet-agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet-agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van:
“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan. Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied.
Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

naar:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied.”

Zienswijze
Hoe waarborgt de Provincie dat onderliggend beleid van gemeenten niet tot ongewenste extra beperkingen leidt voor agrarische bedrijven in primair landbouwgebied? Enkele indieners geven aan dat onderliggende zoneringen of gemeentelijk beleid er alsnog voor kunnen zorgen dat er feitelijke beperkingen worden opgelegd, ondanks de provinciale uitgangspunten.

Standpunt GS

De Provincie formuleert het kader waarbinnen gemeenten hun beleid vormgeven en ziet erop toe dat gemeentelijk beleid in lijn is met provinciale uitgangspunten. Hiermee wordt beoogd dat extra beperkingen voor agrarische bedrijven worden voorkomen, tenzij deze noodzakelijk zijn vanuit andere belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0271-117	ZW-1127-149	ZW-0544-3	ZW-0544-3	ZW-0304-64	ZW-0945-8
ZW-0945-7	ZW-1216-33	ZW-1052-13	ZW-1054-19	ZW-1120-13	ZW-0206-7
ZW-0304-21	ZW-0945-11	ZW-0224-166	ZW-1236-174	ZW-1236-148	ZW-1417-39
ZW-0806-2	ZW-0269-5	ZW-0241-142	ZW-0188-65	ZW-0820-8	ZW-0186-33
ZW-0196-34	ZW-0237-13	ZW-0240-18	ZW-0241-13	ZW-0278-33	ZW-1395-18
ZW-0317-214	ZW-0317-33	ZW-0317-4	ZW-1236-18	ZW-1473-13	ZW-1479-65
ZW-0224-27	ZW-1236-173	ZW-1479-194	ZW-0313-97	ZW-1099-7	ZW-0803-1
ZW-0317-124	ZW-0196-158	ZW-0224-116	ZW-0237-104	ZW-0240-109	ZW-1346-10
ZW-0242-117	ZW-1236-109	ZW-1473-104	ZW-0278-125	ZW-1358-20	ZW-0313-20
ZW-0446-1	ZW-1242-1	ZW-0303-2	ZW-0810-5	ZW-0238-130	ZW-1060-9
ZW-1035-67	ZW-1487-3	ZW-0187-46	ZW-0207-40	ZW-0238-30	ZW-0253-44
ZW-0271-30	ZW-0314-30	ZW-0319-16	ZW-1038-137	ZW-1127-62	ZW-1248-6
ZW-1501-3	ZW-1216-34	ZW-0682-2	ZW-1487-1	ZW-0943-1	ZW-1411-22
ZW-1236-152	ZW-1168-9	ZW-1496-6	ZW-0097-10	ZW-0099-10	ZW-0142-10
ZW-0144-11	ZW-0243-15	ZW-0295-10	ZW-0299-57	ZW-0569-13	ZW-0831-10
ZW-0948-10	ZW-1052-15	ZW-1054-21	ZW-1106-10	ZW-1114-10	ZW-1120-15
ZW-1216-18	ZW-1236-192	ZW-1286-13	ZW-1313-10	ZW-1382-10	ZW-1271-18
ZW-0241-104	ZW-0317-164				

9.14 Omgevingseffecten veehouderij

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het opstellen van beleidsregels voor geur door Gedeputeerde Staten de veehouderij onhaalbaar maken en verzoekt de huidige regels intact te laten en niet te verstrengelen.
Indiener verzoekt om extra maatregelen in de veehouderij om geur, fijnstof en ammoniak te schrappen omdat deze het houden van vee bijna onmogelijk maken.
Indiener verzoekt om in een nieuwe paragraaf geurhinder expliciet opnemen dat alle gemeentes in Limburg een afstand van minimaal 100 meter moeten hanteren tussen de gevels van een stal en een woning zowel in het buitengebied als in de Landelijke kernen.
Indiener verzoekt om rekening te houden met de geldende stankcirkel en de wet geurhinder en veehouderij.
Indiener verzoekt om te waarborgen dat binnen de stankcirkel geen nieuwe geurgevoelige functies worden toegestaan.

Standpunt GS

De Provincie volgt bestaande wet- en regelgeving omtrent geur en laat deze momenteel ongewijzigd. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het stellen van regels in het omgevingsplan. Op nationaal niveau wordt daarnaast ook nog gewerkt aan aanvullend geurbeleid. Vastgelegde afstanden tussen veehouderijen en geurgevoelige objecten worden eveneens volgens geldende wettelijke kaders gehanteerd. De provinciale rol rond geurbeleid wordt alleen heroverwogen indien de aankomende ontwikkelingen daar aanleiding toe geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om in de paragrafen 11.2.1.2.2 tot en met 11.2.1.2.4 een regulerende rol te nemen en een progressief provinciaal beleid op te stellen voor een vergaande beperking van de emissie van geur, fijnstof en ammoniak door veehouderijen binnen een straal van 2 km van stedelijk gebied en landelijke kernen.
Indiener wil een verbod om stallen te gebruiken voor commerciële veehouderij met milieubelastende activiteiten binnen een afstand van 100 meter van gebouwen waar mensen wonen en werken.

Standpunt GS

Wij zijn ons bewust van de effecten van geur, fijnstof en ammoniak op de leefomgeving en vinden het belangrijk dat deze thema’s in de POVI expliciet aandacht krijgen. Op dit moment ligt de primaire verantwoordelijkheid bij gemeenten en het Rijk; de Provincie volgt het landelijke kader en biedt ruimte voor gemeentelijk maatwerk in omgevingsplannen. Waar ontwikkelingen of problemen daar aanleiding toe geven, zijn wij bereid onze provinciale rol te heroverwegen en, waar nodig, aanvullende maatregelen te verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat paragraaf 11.2.1.2.3 over Veehouderij en Fijnstof te algemeen is en dat fijnstof geen probleem is bij rundveehouderij.

Standpunt GS

In de ontwerp POVI wordt aangegeven dat veehouderijen (omgevings)effecten op het leefklimaat en de gezondheid kunnen hebben. Hierbij kan gedacht worden aan geuroverlast, fijnstof, ammoniakemissie en mogelijke gezondheidsrisico's. Bij de paragraaf over fijnstof staat aangegeven dat een veehouderij effect heeft op de luchtkwaliteit door stofdeeltjes die vrijkomen vanuit mest (waaronder ammoniak, dat bijdraagt aan de vorming van fijnstof), huidschilfers, veren, voer, haren en strooisel. In de POVI gaan we hier niet specifiek op in en maken we geen specifiek onderscheid tussen diverse diersoorten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0405-1	ZW-0995-5	ZW-0507-3	ZW-0407-1	ZW-1389-33	ZW-1389-8
ZW-0507-2	ZW-1389-35				

9.15 Ontwikkelingsgebied glastuinbouw

Zienswijze
In hoeverre zijn de huidige indeling en begrenzing van glastuinbouwontwikkelingsgebieden actueel, passend en afgestemd op lokale en actuele ontwikkelingen? Er zijn zorgen geuit over de afbakening en begrenzing van glastuinbouwgebieden in de POVI. Hierbij wordt gewezen op het niet overeenkomen met lokale indelingen, het gebruik van verouderde data, de omvang van de aangewezen gebieden en de behoefte aan een herijking richting toekomstbestendige locaties.

Standpunt GS

In de POVI zijn de hoofdlijnen van het bestaande glastuinbouwbeleid aangehouden. Een actualisatie van het beleid zal na vaststelling van de POVI plaatsvinden. De aandachtspunten in uw zienswijze worden daarbij nadrukkelijk meegenomen. Wij wijzen erop dat gemeentelijk beleid kan afwijken en dat ontwikkelingsgebieden glastuinbouw aanvullende regels kunnen hebben. Met de actualisatie streven wij uiteindelijk naar een toekomstbestendig beleid inclusief actuele indeling en begrenzing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Is verdere uitbreiding van glastuinbouw wenselijk en mogelijk binnen de betreffende gebieden, gezien het lokale maatschappelijke draagvlak en de ruimtelijke impact? Er bestaat discussie over het draagvlak en de wenselijkheid van verdere uitbreiding van glastuinbouw, met name in gebieden als Platveld. Zowel het ontbreken van draagvlak als de impact op de omgeving worden benoemd.
Hoe worden de effecten van glastuinbouw, zoals lichtvervuiling, op omliggende natuurgebieden geminimaliseerd en meegenomen in het beleid? Er zijn zorgen over lichtvervuiling veroorzaakt door glastuinbouw, specifiek in de nabijheid van kwetsbare gebieden zoals Nationaal Park De Grote Peel.
Op welke wijze kan het beleid sturen op clustering en selectiviteit, zodat ontwikkelingsruimte voor glastuinbouw alleen wordt geboden aan toekomstbestendige locaties? Er wordt gepleit voor meer sturing op clustering en het bieden van ontwikkelingsruimte op basis van gebiedskwaliteiten, zodat alleen toekomstbestendige locaties verder kunnen ontwikkelen.
Op welke wijze wordt binnen het beleid ruimte geboden om samen met sector en gemeenten aanvullende ontwikkel-, verplaatsings- en vestigingsruimte te realiseren? Er wordt voorgesteld om samen met sector en gemeenten te zoeken naar aanvullende mogelijkheden voor doorontwikkelen, verplaatsen en vestigen van glastuinbouw, om zo maatwerk te kunnen leveren.

Standpunt GS

In het kader van de actualisatie van het glastuinbouwbeleid gaan we samen met onze partners (waaronder gemeenten en de sector) het gesprek aan over de ontwikkelingsgebieden. Aspecten als draagvlak, ruimtelijke kwaliteit en de impact op de omgeving en milieu nemen we hierin nadrukkelijk mee. Uw inbreng wordt bij deze afweging ingebracht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Beperkingen voor (kleine) initiatieven en ondernemersruimte. Beleidsmatige toelichting: Sommige kleinere ondernemers ervaren dat het huidige beleid te restrictief is en vrezen buitenspel te worden gezet bij duurzame initiatieven die beperkte impact hebben, terwijl grote bedrijven doorgroeimogelijkheden krijgen. Hoe kan het beleid ruimte bieden aan initiatieven van kleine ondernemers met beperkte impact, zonder afbreuk te doen aan de beleidsdoelen voor het gebied?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet

juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en mede-overheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende verordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gelijke behandeling glastuinbouw en overige agrarische sector.
Beleidsmatige toelichting: Diverse zienswijzen vragen om gelijke regels of beperkingen voor de glastuinbouw, analoog aan die voor andere agrarische bedrijven (zoals een maximale uitbreiding van 1,5 hectare). Zijn de uitbreidingsregels voor glastuinbouwbedrijven in lijn met die voor overige agrarische sectoren, en waarom wel of niet?

Standpunt GS

De Provincie Limburg hanteert geen maximale omvang voor glastuinbouwbedrijven of andere agrarische bedrijven. De maximale oppervlakte van 5 hectare per bedrijfskavel geldt alleen voor niet-agrarische bedrijven. Landbouwbedrijfskavels zijn hiervan uitgezonderd. Voor glastuinbouw wordt de ontwikkelingsruimte bepaald door de ligging van het betreffende bedrijf en welke regels in dat gebied gelden.
In de aanstaande herziening van het glastuinbouwbeleid kunnen ook onderwerpen als bedrijfsomvang en aanvullende beleidsregels worden besproken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Hoe wordt binnen het beleid ruimte geboden aan circulaire en agrarisch gebonden initiatieven binnen glastuinbouwgebieden als onderdeel van verduurzaming? Er is aandacht gevraagd voor het bieden van ruimte aan circulaire initiatieven binnen glastuinbouwconcentratiegebieden, zoals energie- en reststroomverwerking, die als onderdeel van verduurzaming van de landbouw zouden moeten gelden.

Standpunt GS

We zien kansen voor circulaire initiatieven binnen glastuinbouwconcentratiegebieden, zoals energie- en reststroomverwerking, als onderdeel van de verduurzaming. In de actualisatie van het glastuinbouwbeleid willen we daar nadrukkelijk aandacht aan besteden. We erkennen namelijk het belang van de verduurzaming en willen waar mogelijk ruimte bieden voor dergelijke initiatieven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Wat is de beleidsmatige afweging om ontwikkelingsgebieden glastuinbouw (gedeeltelijk) te behouden of in te perken bij leegstand of teruggang van activiteit in het gebied? Door leegstand en stopzetting van bedrijven rijst de vraag of het zinvol is om ontwikkelingsgebieden voor glastuinbouw in stand te houden waar nauwelijks nog actieve kassen zijn.

Standpunt GS

De aspecten van leegstand en afname van glastuinbouwactiviteiten nemen wij nadrukkelijk mee bij de actualisatie van het glastuinbouwbeleid. Zo zorgen we ervoor dat de omvang en aanwijzing van ontwikkelingsgebieden beter aansluiten bij de actuele en toekomstige situatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0224-171	ZW-0743-1	ZW-0920-12	ZW-0242-90	ZW-0915-11	ZW-0753-17
ZW-0753-2	ZW-0501-1	ZW-0753-22	ZW-0274-11	ZW-0610-3	ZW-0809-1
ZW-0152-1	ZW-0753-20	ZW-0274-12	ZW-0809-6	ZW-0224-172	ZW-0502-3
ZW-1497-6	ZW-1498-6	ZW-0324-3	ZW-0325-3	ZW-1372-6	ZW-1379-7
ZW-1380-11	ZW-1380-13	ZW-0674-8	ZW-0959-5		

9.16 Overig glastuinbouwbeleid

Zienswijze
Ruimte en ontwikkelmogelijkheden voor glastuinbouwbedrijven Er is een breed gedeeld verzoek om voldoende ontwikkelruimte voor functionele uitbreiding van bestaande glastuinbouwbedrijven voor productie, huisvesting medewerkers, en innovatie, zonder generieke beperkingen. Belangrijk aandachtspunt hierbij is maatwerk en aansluiting op lokale vraagstukken. In hoeverre biedt het beleid ruimte voor uitbreiding en modernisering van glastuinbouwbedrijven, en hoe wordt maatwerk mogelijk gemaakt binnen de concentratiegebieden?
Regelgeving en beperking ten behoeve van innovatie en sloop Een aantal zienswijzen pleiten voor versoepeling van belemmerende regels (zoals glas-voor-glas), het actief stimuleren van sloop van verouderde kassen en heldere regels voor functieverandering en innovatie (vertical farming, huisvesting, biomassa). Welke beleidsinstrumenten en regelingen worden gehanteerd om innovatie te stimuleren en verouderde glastuinbouwlocaties te saneren?

Standpunt GS

Vooralsnog hanteren wij het bestaande beleid over glastuinbouw. Na de vaststelling van de POVI willen we het glastuinbouwbeleid gaan actualiseren en dan bespreken we de zaken in uw zienswijzen ook met onze partners.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Herijking en evaluatie van het glastuinbouwbeleid in overleg met sector en gemeenten
Er is brede steun voor een herziening en doorontwikkeling van het beleid samen met de sector en betrokken stakeholders, waarbij ook aandacht is voor solitaire bedrijven buiten de huidige ontwikkelingsgebieden. Op welke wijze wordt het glastuinbouwbeleid (periodiek) geëvalueerd en herijkt in samenspraak met sector, gemeenten en andere belanghebbenden?

Standpunt GS

De exacte aanpak en het proces van de actualisatie van het glastuinbouwbeleid worden nog nader uitgewerkt. Zodra hier meer duidelijkheid over is, informeren wij sector, gemeenten en andere belanghebbenden actief over de vervolgstappen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Energievraagstuk en verduurzaming glastuinbouw
Veel indieners benadrukken dat de toekomstbestendigheid van de glastuinbouw staat of valt met oplossingen voor het energievraagstuk, zoals geothermie, emissieloos werken en waterstof. Juist in relatie tot verduurzaming en circulaire economie dient beleid hier actief op te sturen.
Op welke manier voorziet het provinciale beleid in duurzame energieoplossingen voor de glastuinbouwsector, en hoe worden alternatieven gestimuleerd als bestaande technieken niet voldoende zijn?

Standpunt GS

De Provincie erkent het belang van duurzame energieoplossingen. Een voorbeeld is geothermie, maar de toepasbaarheid hiervan hangt af van lokale bodemomstandigheden en technologische ontwikkelingen. Wij richten ons primair op het creëren van de juiste ruimtelijke en beleidsmatige kaders om verduurzaming en innovatie mogelijk te maken. De uitvoering en ontwikkeling van alternatieve technieken ligt vooral bij de markt en de sector zelf. Uw aandachtspunten worden uiteraard wel meegenomen bij de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Definitie en begrenzing van glastuinbouwgebieden
Verschillende zienswijzen vragen om een heldere, afgebakende definitie van glastuinbouw (bijvoorbeeld uitsluitend teelten onder lichtdoorlatende bouwconstructies) en meer eenduidige afstemming tussen provinciale en gemeentelijke begrenzingen van glastuinbouwgebieden.
Hoe wordt de definitie van glastuinbouw en de ruimtelijke begrenzing van glastuinbouwgebieden vastgelegd in het beleid, en hoe wordt de afstemming met gemeenten vormgegeven?

Standpunt GS

In de POVI hanteren wij nu als definitie voor glastuinbouw: “het telen van groenten, fruit, snijbloemen, pot- of perkplanten of uitgangsmateriaal voor gewassen onder een permanent bouwwerk van glas, kunststof of vergelijkbaar materiaal, of in klimaatcellen. Het telen van paddenstoelen en witlof in klimaatcellen valt niet onder de begripsbepaling glastuinbouw.” De ruimtelijke begrenzing van glastuinbouwgebieden is nu ook provinciaal vastgelegd. Tijdens de aankomende actualisatie kunnen we dergelijke zaken bespreken en indien nodig aanpassen. Uw aandachtspunten nemen wij hierin dus mee.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beleid met betrekking tot de zonering: verwevingsgebied en groenblauwe landbouwzones
Herhaaldelijk is gevraagd om meer motivering voor het toestaan of niet-toestaan van uitbreiding in verwevings-/groenblauwe zones, en om aandacht voor de potentie van emissiearme en water-efficiënte glastuinbouw in deze gebieden. Op basis van welke overwegingen is uitbreiding van glastuinbouw in verwevings-/groenblauwe landbouwzones toegestaan of niet, en hoe worden milieu- en waterdoelen hierbij betrokken?

Standpunt GS

De Provincie heeft de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw zorgvuldig aangewezen op basis van een brede afweging van allerlei belangen. Door diverse ontwikkelingen kunnen belangen en doelstellingen wijzigen en dus ook ontwikkelingsgebieden. Zo kunnen in de verwevingsgebieden en groenblauwe landbouwzones bepaalde belangen spelen die invloed kunnen hebben op het ontwikkelingsgebied ter plekke. Momenteel gaan we gewoon uit van de actuele ontwikkelingsgebieden glastuinbouw en verandert er beleidsmatig niets. Uitbreiding in ontwikkelingsgebieden is dan ook gewoon toegestaan. Onderliggende zoneringen geven dan voor de initiatiefnemer wel zicht op de aspecten die in de omgeving spelen. In de actualisatie van het glastuinbouwbeleid wegen we dergelijke aspecten samen met onze partners verder af. Daarnaast zijn we ons er ook van bewust dat innovaties, zoals toegepast in de glastuinbouwsector, kunnen bijdragen aan emissiereductie en dus ook kunnen bijdragen aan de doelstellingen in zoneringen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Landschappelijke, leef- en natuurwaarden
Diverse indieners vragen om uitbreiding van glastuinbouw alleen toe te staan als landschappelijke waarden, natuurdoelen en het woon- en leefklimaat niet in het gedrang komen. Ook het behoud van landschappelijk schoon en voorkomen van overlast wordt geregeld aangestipt. Hoe waarborgt het beleid dat uitbreiding en ontwikkeling van glastuinbouw niet ten koste gaan van landschappelijke, natuur- en leefkwaliteiten?

Standpunt GS

In de actualisatie van het glastuinbouwbeleid worden onder andere landschappelijke waarden, natuurdoelen en het woon- en leefklimaat meegewogen bij uitbreidingsmogelijkheden. Uw aandachtspunten nemen wij zorgvuldig mee in de verdere beleidsuitwerking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Scherpe criteria voor uitbreiding en maximale omvang
Er zijn suggesties om een maximale referentiemaat voor uitbreiding van glastuinbouwbedrijven in te stellen (bijvoorbeeld 1,5 hectare) en eisen te stellen omtrent ligging en clustering van nieuwe percelen. Welke criteria hanteert het beleid ten aanzien van de omvang, clustering en ruimtelijke inpassing van glastuinbouwuitbreiding?

Standpunt GS

De Provincie Limburg hanteert geen maximale omvang voor glastuinbouwbedrijven of andere agrarische bedrijven.
De maximale oppervlakte van 5 hectare per bedrijfskavel geldt alleen voor niet-agrarische bedrijven. Landbouwbedrijfskavels zijn hiervan uitgezonderd. Voor glastuinbouw wordt de ontwikkelingsruimte bepaald door de ligging van het betreffende bedrijf en welke regels in dat gebied gelden. In de aanstaande herziening van het glastuinbouwbeleid kunnen ook onderwerpen als bedrijfsomvang en aanvullende beleidsregels worden besproken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener

ZW-0877-45	ZW-0242-88	ZW-0674-1	ZW-0166-87	ZW-0224-91	ZW-0237-77
ZW-0278-97	ZW-1473-77	ZW-1479-129	ZW-0373-1	ZW-0242-97	ZW-0224-93
ZW-0224-189	ZW-0274-9	ZW-1194-1	ZW-0274-13	ZW-0753-15	ZW-1363-6
ZW-0753-3	ZW-0274-15	ZW-0274-7	ZW-0809-3	ZW-0959-9	ZW-1003-4
ZW-0920-8	ZW-0920-11	ZW-0324-1	ZW-0325-1	ZW-0274-8	ZW-0274-14
ZW-1003-8	ZW-1003-10	ZW-0233-10	ZW-1117-2	ZW-0674-2	ZW-0753-21
ZW-0274-16	ZW-0823-4	ZW-0373-2	ZW-0166-93	ZW-0186-98	ZW-0224-97
ZW-0237-83	ZW-0241-83	ZW-0278-104	ZW-1236-88	ZW-1473-83	ZW-1479-135
ZW-0920-2	ZW-0920-3	ZW-0753-23			

9.17 Toekomst (intensieve) veehouderij

Zienswijze
Indiener geeft aan dat omdat het begrip "intensieve veehouderij" hiermee losgelaten wordt, een IV-bedrijf zich zou kunnen vestigen op een plek waar dat eerder niet mogelijk was ("agrarische bouwvlakken waar geen aanduiding IV op zit"). Het is onduidelijk of de gevolgen daarvan onderzocht zijn c.q. wat de reden is om het begrip IV niet meer te hanteren (dit zou namelijk ook nog kunnen naast het nieuwe begrip "veehouderij met milieubelastende activiteit"). Dit zou ook gevolgen kunnen hebben voor § 11.2.1.3.
Indiener merkt op dat varkenshouders buiten het primaire landbouwgebied vrijwel geen perspectief hebben op hun huidige locatie. Dit terwijl, zoals al genoemd, (nieuwe) varkensbedrijven (hightech gesloten) vrijwel geen stikstof, methaan en fijnstof uitstoten en een hoog dierwelzijn als standaard hebben. Hierdoor hebben zij geen nadelige effecten op de omgeving. Hierdoor zouden zij in ieder gebiedstype kunnen passen.
Indiener verzoekt dat intensieve veehouderij mogelijk blijft binnen de geldende milieuwetgeving in het primair landbouwgebied.
Indiener verzoekt in de visie expliciet op te nemen dat binnen het primair landbouwgebied intensieve veehouderij mogelijk blijft, binnen de bestaande milieuwetgeving.
Indiener verzoekt om expliciet op te nemen dat intensieve veehouderij in het primair landbouwgebied mogelijk blijft binnen bestaande wetgeving.

Standpunt GS

In de POVI wordt het begrip "intensieve veehouderij" vervangen door "veehouderij met milieubelastende activiteit", in lijn met de Omgevingswet. De zonering van landbouwgebieden blijft leidend voor waar veehouderijen kunnen worden gevestigd, zodat locatiekeuzes voldoen aan maatschappelijke opgaven en ruimtelijke kwaliteit. Het primaire landbouwgebied is als voorkeursgebied aangewezen voor grootschalige, milieubelastende veehouderij, waarbij nieuwe of te verplaatsen bedrijven binnen de geldende milieuwetgeving kunnen opereren. Buiten dit gebied is nieuwvestiging slechts incidenteel onder strikte voorwaarden toegestaan, passend bij de draagkracht en ruimtelijke doelen van het betreffende gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0313-108	ZW-1328-2	ZW-1170-17	ZW-0097-7	ZW-0099-7	ZW-0142-7
ZW-0144-8	ZW-0243-12	ZW-0295-7	ZW-0299-54	ZW-0569-10	ZW-0831-7
ZW-0948-7	ZW-1106-7	ZW-1114-7	ZW-1216-15	ZW-1271-15	ZW-1286-10
ZW-1313-7	ZW-1346-7	ZW-1382-7	ZW-1395-15	ZW-1417-36	ZW-1306-12

9.18 Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1+2

Zienswijze
De locaties van die nu nog een agrotoeristische functie hebben, behoren in de toekomst toe tot uitbreidingsgebied glastuinbouw. Volgens indiener is een andere aanwijzing beter passend bij dit gebied.
Indiener constateert dat zijn bedrijf binnen de aanduiding ‘uitbreidingsgebied glastuinbouw 2’ valt. Dat stemt hem in beginsel positief, maar indiener vraagt om een meer uitgewerkt en vitaal beleidskader voor bestaande en toekomstige glastuinbouw in deze gebieden.
Indiener geeft aan dat een groot deel van het grondgebied is aangemerkt als uitbreidingsgebied glastuinbouw en verzoekt deze aanduiding te verwijderen.
Indiener geeft aan dat er moeilijk uitbreiding is te realiseren in het uitbreidingsgebied glastuinbouw 2, wat niet verenigbaar is met de eisen van een moderne boomkwekerij.
Indiener geeft aan dat hoewel uitbreiding in glastuinbouwgebieden 1 en 2 alleen onder voorwaarden is toegestaan, dit solitaire glastuinbouwbedrijven voor de lange termijn in stand houdt en uitbreidingsmogelijkheden biedt, terwijl er lokaal meer op clustering gestuurd moet worden. Dit maakt dat het uitgangspunt "intensiveren om te extensiveren" zoals gepredikt door de bouwsteen TTL niet goed werkt. Daarnaast wordt de vraag gesteld wat een toekomstbestendige locatie voor een glastuinbouwbedrijf is.
Indiener is van mening dat, aangezien glastuinbouw een vorm van intensievere landbouw is, de mogelijkheid tot uitbreiding van glastuinbouw binnen het grondgebied van de gemeente Voerendaal niet wenselijk is. Indiener verzoekt u de gemeente Voerendaal (het Heuvelland) te vrijwaren van uitbreidingsgebieden omtrent glastuinbouw. Deze beleidsmatige keuze strookt niet met het uitgangspunt dat de Provincie het Heuvelland vanwege de ruimtelijke impact vrijwaart van bijvoorbeeld zonneweides. Dit is ook conform de mogelijkheden binnen het gemeentelijk Omgevingsplan, waarbinnen een glastuinbouwbedrijf binnen bijvoorbeeld de functie ‘Agrarisch – Agrarisch bedrijf’ is uitgesloten.
Indiener stelt dat de Structuurvisie Buitengebied 2011 leidend is geweest voor het bestemmingsplan en nog steeds juridisch geldend is. De indiener stelt dat de Structuurvisie leidende beleidsuitgangspunten heeft, namelijk dat het buitengebied van iedereen is en om ontwikkelkansen te geven aan IV- en glastuinbouwbedrijven met behoud van draagvlak in de samenleving. De indiener stelt dat er geen draagvlak is in de buurt voor de uitbreiding van het glastuinbouwgebied Platveld.
Indiener verbaast zich over de volstrekt onlogische begrenzing van het uitbreidingsgebied glastuinbouw 1, met name rondom zijn bedrijf bij Simpelveld.
Indiener verzoekt dat gebieden 'uitbreidingsgebied glastuinbouw' in de Gemeente Gennep ook geschikt worden gemaakt voor woningbouw.
Indiener verzoekt om uitbreiding van het 'uitbreidingsgebied glastuinbouw 2' op de kaarten, zodat de onderneming verder kan ontwikkelen op aangrenzende gronden.
Indiener vraagt zich af hoe het kan dat een deel van zijn percelen aangemerkt zijn als uitbreidingsgebied glastuinbouw 1 en uitbreidingsgebied glastuinbouw 2. Volgens indiener

berust dit op een vergissing. In een omtrek van 1 km is er volgens indiener geen glastuinbouw, derhalve is een letterlijke uitbreiding niet mogelijk. Daarbij komt dat er geen bouwvlak op deze percelen zit omdat deze in een inundatiegebied/overstromingsgebied A liggen.

Indiener vraagt om de aanduidingen uitbreidingsgebied glastuinbouw 1 en 2 overall in Brunssum te laten vervallen. Uit de tekst van de ontwerp-POVI volgt dat glastuinbouw niet is toegestaan. Deze aanduidingen hier werken alleen maar verwarrend.

Voor glastuinbouwbedrijven 1 en 2 rijst de vraag wat een toekomstbestendige locatie is, nu lokaal clustering wordt bevorderd en dit niet aansluit bij het uitgangspunt "intensiever en extensiveren" uit de bouwwet TTL.

Indiener verzoekt om aanpassing van de aanduiding 'Uitbreidingsgebied glastuinbouw 1' op hun percelen, omdat er geen glastuinbouwbedrijven aanwezig zijn en uitbreiding van glastuinbouw op korte afstand van bebouwd gebied als onwenselijk wordt beschouwd.

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie zijn de bestaande indeling en begrenzing van glastuinbouwgebieden voorlopig gehandhaafd, waarbij uw aandachtspunten en lokale bezwaren nadrukkelijk worden meegenomen bij de voorgenomen actualisatie van het beleid na vaststelling van de POVI. In het kader van de actualisatie van het glastuinbouwbeleid gaan we samen met onze partners (waaronder gemeenten en de sector) het gesprek aan over de ontwikkelingsgebieden. Aspecten als draagvlak, ruimtelijke kwaliteit en de impact op de omgeving en milieu nemen we hierin nadrukkelijk mee.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.2 van

“We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken.
Onder deze herijking gaan zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Tot die tijd houden we vast aan bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen.”

naar:

“We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken. Onder deze herijking gaan zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Daarbij kijken we ook naar ontwikkelingen van innovatieve landbouw, zoals vertical farming. Tot die tijd houden we vast aan de bestaande beleidslijn zoals

geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen. In het kader van de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid zijn in de huidige POVI (2025) geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het bestaand beleid."

Indiener					
ZW-0945-10	ZW-1003-5	ZW-0241-145	ZW-1176-5	ZW-0166-134	ZW-0206-40
ZW-0753-19	ZW-1358-12	ZW-0649-3	ZW-0823-3	ZW-1389-5	ZW-0160-131
ZW-1067-4	ZW-1255-4	ZW-0278-165	ZW-1067	ZW-0920-2	ZW0920-3
ZW-0753-23					

9.19 Verbrede landbouw

Zienswijze
Vastleggen van verbredingsrichtingen als generiek beleidsuitgangspunt Veel indieners geven aan dat het onwenselijk is om verbredingsrichtingen zoals huisverkoop, (kleinschalige) afzet, voedselgemeenschappen, maatschappelijke diensten, multifunctionele landbouw en/of extensivering generiek als beleidsuitgangspunt in de (definitieve) Omgevingsvisie op te nemen. Zij vinden dat dit onvoldoende rekening houdt met de diversiteit van bedrijfsmodellen en kan leiden tot knelpunten voor gespecialiseerde landbouwbedrijven. Moet de Provincie verbredingsrichtingen voor de landbouw als generiek beleidsuitgangspunt opnemen in de (definitieve) Omgevingsvisie, of is maatwerk meer passend?
Combinatie van agrarische activiteiten met nevenactiviteiten in primaire landbouwgebieden Sommige indieners zien het belang van ruimte voor reguliere landbouw in primaire landbouwgebieden, maar pleiten er tevens voor dat nevenactiviteiten (zoals biologische of natuurinclusieve landbouw en aanverwante diensten) mogelijk moeten blijven in deze gebieden om bedrijfseconomische en maatschappelijke doelen te combineren. In hoeverre is het gewenst/mogelijk om binnen primaire landbouwgebieden nevenactiviteiten zoals biologische, natuurinclusieve landbouw en maatschappelijke functies nadrukkelijker te faciliteren?
Belemmeringen voor functievernieuwing en verbreding biologische/ natuurinclusieve landbouw Enkele zienswijzen signaleren dat huidige of voorgenomen provinciale beperkingen rondom functievernieuwing nadelig kunnen uitpakken voor biologische bedrijven en bedrijven die willen verbreden (bijvoorbeeld met educatie, zorglandbouw, verwerking op het erf). Zij vragen aandacht voor een stimulerend en ruimtebiedend beleid voor deze doelen. Hoe kan het provinciaal beleid functievernieuwing en verbreding van biologische/ natuurinclusieve landbouw en nevenactiviteiten optimaal faciliteren?
Heldere kaders en verduidelijking bij verandering van landbouwbestemming Een zienswijze verzoekt om duidelijkheid en ruimte voor verbreding van bedrijfsactiviteiten met nevenfuncties die bijdragen aan gebiedsontwikkeling (zoals recreatie, zorg, educatie), indien een locatie niet langer als primair landbouwgebied wordt aangemerkt. Welke kaders en mogelijkheden wil de Provincie bieden voor verbreding van agrarische bedrijven als locaties hun status als primair landbouwgebied verliezen?

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt via algemene zonering aangegeven wat er in welk gebied wordt nagestreefd (maatschappelijke opgaven) en waar in Limburg ruimtelijke ontwikkelingen kansrijk zijn.
Verbreding van het agrarisch verdienmodel is als mogelijkheid benoemd met name in het verwevingsgebied, maar ook in de groenblauwe landbouwzone, om de transitie daar te ondersteunen. In het primaire landbouwgebied blijft verbrede landbouw ook mogelijk, mits omliggende bedrijven niet gehinderd worden. Dit maakt onderdeel uit van de ‘nee, tenzij’ ten aanzien van niet-agrarische functies in het primair landbouwgebied. Dus in tegenstelling tot de ‘in beginsel niet toegestaan’ in de ontwerp POVI wordt hier in de definitieve POVI meer ruimte voor gegeven in het primair landbouwgebied. Verbreding geldt overigens niet als generiek beleidsuitgangspunt, maar als optie afhankelijk van het gebied. Bedrijven behouden vrijheid in hun bedrijfsvoering. Er worden geen verplichtingen opgelegd. Het beleid richt zich op maatwerk en biedt perspectief waar dat relevant is. Eventuele beperkingen zijn niet bedoeld om verbreding uit te sluiten, maar om de balans tussen agrarische bedrijvigheid en andere functies en waarden te bewaken. Het beleid biedt bedrijven daarmee de mogelijkheid om te verbreden, afhankelijk van de locatie.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.2.3 van

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten.”

naar:

“Agrarische activiteiten in het primaire landbouwgebied mogen niet belemmerd worden door (toekomstige) niet- agrarische functies, zoals (burger)woningen, vrijetijdseconomie en overige bedrijvigheid. Nieuwe dergelijke functies worden in het primaire landbouwgebied in beginsel dan ook niet toegelaten, tenzij deze aan uitzonderingsregels voldoen welke in de verordening worden opgenomen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5 van

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan. Als er

vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden.”

naar:

“De land- en tuinbouw blijft ook in de toekomst van belang voor onze voedselvoorziening en voor een vitaal landelijk gebied. Vanuit dat oogpunt is het ook van provinciaal belang om de agrarische sector in Limburg een volwaardig toekomstperspectief te kunnen bieden. De land- en tuinbouwsector zit midden in een transitieopgave, met de uitdaging om de sector passend binnen de opgaven en draagkracht van het gebied te ontwikkelen. Om de transitie van de land- en tuinbouw een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor deze land- en tuinbouw door de toevoeging van nieuwe gevoelige niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied. Deze zijn in beginsel dan ook niet toegestaan, tenzij deze aan de voorwaarden voldoen die worden uitgewerkt in een nee, tenzij-bepaling. Deze bepaling wordt opgenomen in de verordening en biedt ruimte voor maatwerk in het toestaan van niet-agrarische functies in het primaire landbouwgebied, en biedt tegelijkertijd bescherming voor het behoud van optimale agrarische percelen.”

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.6 van

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet omgezet naar burgerwoning. We onderzoeken of we deze woningen onder de plattelandswoningen of voormalige bedrijfswoningen kunnen laten vallen.”

naar:

“VAB's in het primaire landbouwgebied willen we zoveel mogelijk behouden voor de primaire agrarische productie en zo min mogelijk laten conflicteren met andere niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven). Om die reden staan we in VAB's in beginsel geen nieuwe niet-agrarische functies toe en in het geval van bedrijfsbeëindiging worden bedrijfswoningen niet automatisch omgezet naar burgerwoning. Voor VAB's geldt een nee, tenzij-bepaling bij invulling met een niet-agrarische functie. Dit houdt in dat niet-agrarische functies toch mogelijk zijn als de landbouw niet concreet wordt beperkt, ter bescherming van landbouwgronden in het primair landbouwgebied.”

Zienswijze

Ruimte voor multifunctionele landbouw en meervoudige bedrijfsactiviteiten
Er zijn verzoeken om de POVI dusdanig vorm te geven dat 'multifunctionele landbouw' — het combineren van diverse bedrijfsactiviteiten op één locatie — eenvoudiger wordt, bijvoorbeeld door heldere beleidskaders die meerdere bestemmingen op één locatie ondersteunen.
Op welke manier kan de provincie multifunctionele landbouw en meerdere bedrijfsactiviteiten op één agrarisch perceel helder en praktisch ondersteunen binnen het omgevingsbeleid?

Standpunt GS

De Omgevingsvisie maakt geen onderscheid in het aantal vormen van verbrede landbouw op een locatie. Of een bedrijf één of meerdere multifunctionele activiteiten naast elkaar wil uitvoeren, is niet bepalend. Het beleid richt zich op de impact van deze activiteiten op het gebied.
Voor alle vormen van verbreding geldt dat deze goed moeten worden onderbouwd en ruimtelijk en maatschappelijk zorgvuldig moeten worden afgewogen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0722-6	ZW-0680-8	ZW-0681-7	ZW-0714-9	ZW-0271-119	ZW-1127-151
ZW-0298-2	ZW-0332-8	ZW-0626-8	ZW-0692-6	ZW-0696-9	ZW-0606-8
ZW-0621-10	ZW-0973-20	ZW-1074-14	ZW-0976-12	ZW-0974-10	ZW-1033-16
ZW-1044-13	ZW-0981-19	ZW-1039-19	ZW-1050-14	ZW-0701-9	ZW-0715-7
ZW-0734-12	ZW-0830-15	ZW-0884-17	ZW-0908-11	ZW-0940-11	ZW-0979-17
ZW-1045-15	ZW-0573-9	ZW-0652-7	ZW-0613-12	ZW-0697-7	ZW-0737-17
ZW-0574-10	ZW-1018-11	ZW-1377-3			

9.20 Verplaatsing veehouderij

Zienswijze
De Provincie geeft aan dat bedrijven kunnen verplaatsen naar een Primair landbouwgebied. Indiener vraagt zich af in hoeverre dat mogelijk is, aangezien de hele stikstofcrisis het verplaatsen van bedrijven al een aantal jaar stil legt en vrijwel alle landbouwgronden beperkende maatregelen krijgen. Indiener verzoekt om aan te geven hoe realistisch het is dat bedrijven kunnen verplaatsen naar een Primair landbouwgebied zonder ook daar weer met beperkende maatregelen te worden geconfronteerd.
Indiener vindt het eventueel verplaatsen van het bedrijf naar Primaire Landbouwgrond geen optie, aangezien de landbouwsector in Nederland erg onzeker is en het eventueel verplaatsen als gevolg van de stikstofcrisis zo goed als stil ligt.
Indiener geeft aan dat de oplossing van de Provincie dat agrarische bedrijven kunnen verplaatsen naar vrijvallende primaire landbouwgebieden niet realistisch is. De stikstofcrisis maakt het verplaatsen van bedrijven onmogelijk volgens indiener. Daarnaast wil indiener helemaal niet verhuizen omdat de familie gehecht is aan de huidige locatie en een belangrijke bijdrage levert aan het vijf-sterren landschap in Zuid-Limburg.
De verplaatsing van landbouwbedrijven wordt als gewenst beschreven, maar is in de praktijk zelden haalbaar in verband met regelgeving, financiën en ervaringen uit het verleden. Focus moet liggen op verduurzaming op de huidige locatie, ook buiten het Primair Landbouwgebied.

Standpunt GS

Verplaatsing van landbouwbedrijven kan in knelpuntsituaties een waardevolle oplossing zijn, waarbij zowel agrarische, economische als milieubelangen tegen elkaar worden afgewogen. In welke zone verplaatsing mogelijk is, hangt af van de omvang en bedrijfsvoering van het betreffende bedrijf; dit vereist altijd maatwerk. Het is bekend dat de actuele stikstofproblematiek en bijbehorende regelgeving verplaatsingen momenteel bemoeilijken of tijdelijk stilleggen. De Provincie Limburg blijft zich inzetten om, samen met Rijk en regio, te werken aan oplossingen die het mogelijk maken om 'van het stikstofslot' af te komen. Zodra er meer ruimte ontstaat, kunnen verplaatsingen weer reëel worden overwogen. Bij iedere verplaatsing worden alle relevante belangen en consequenties zorgvuldig afgewogen, zodat zowel voor de ondernemer als onder andere voor het milieu en de leefomgeving een passende oplossing wordt gezocht.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.1.5 van

"Gezien de negatieve omgevingseffecten van de veehouderij in en rond bebouwd gebied, maar ook omdat veehouderijen (woning)bouwprojecten in en aan de rand van landelijke kernen of stedelijk gebied op slot kunnen zetten, is verplaatsing van deze veehouderijen wenselijk. Aan de andere kant zit de agrariër op deze locatie namelijk ook op slot vanwege de omgevingseffecten van de veehouderij. De toenemende aantallen vrijkomende agrarische bebouwingen en bouwvlakken bieden bovendien extra kansen om de verplaatsing juist nu te laten plaatsvinden. Gemeenten dienen dit proces te faciliteren en wij ondersteunen daar waar nodig.
Omdat de achterblijvende locaties vaak kansrijk zijn voor nieuwe niet-agrarische functies, biedt dit financiële ruimte om een verplaatsing mogelijk te maken. In lijn met de regels bij incidentele nieuwvestiging veehouderij kan een geschikte locatie voor de verplaatsing gevonden worden. Daarnaast kan afhankelijk van de gewenste toekomstige bedrijfsvoering een verplaatsing naar een VAB in een ander gebied van toepassing zijn. Dit geeft de volgende mogelijkheden:

Veehouderijen met een milieubelastende activiteit worden bij voorkeur verplaatst naar een VAB of incidenteel naar een nieuw agrarisch bouwvlak in het primair landbouwgebied.
Bij een bedrijfsvoering passend bij de groenblauwe landbouwzone of het verwevingsgebied is ook verplaatsing naar een VAB in deze gebieden mogelijk."

naar:

"Gezien de negatieve omgevingseffecten van de veehouderij in en rond bebouwd gebied, maar ook omdat veehouderijen (woning)bouwprojecten in en aan de rand van landelijke kernen of stedelijk gebied op slot kunnen zetten, is verplaatsing van deze veehouderijen wenselijk. Aan de andere kant zit de agrariër op deze locatie namelijk ook op slot vanwege de omgevingseffecten van de veehouderij. Het is bekend dat de actuele stikstofproblematiek en bijbehorende regelgeving verplaatsingen momenteel bemoeilijken of tijdelijk stilleggen. De Provincie Limburg blijft zich inzetten om, samen met Rijk en regio, te werken aan oplossingen die het mogelijk maken om 'van het stikstofslot' af te komen. Zodra er meer ruimte ontstaat, kunnen verplaatsingen weer reëel worden overwogen. De toenemende aantallen vrijkomende agrarische bebouwingen en bouwvlakken bieden namelijk extra kansen om de verplaatsing juist nu te laten plaatsvinden. Gemeenten dienen dit proces te faciliteren en wij ondersteunen daar waar nodig. Omdat de achterblijvende locaties vaak kansrijk zijn voor nieuwe niet-agrarische functies, biedt dit financiële

ruimte om een verplaatsing mogelijk te maken. In lijn met de regels bij incidentele nieuwvestiging veehouderij kan een geschikte locatie voor de verplaatsing gevonden worden. Daarnaast kan afhankelijk van de gewenste toekomstige bedrijfsvoering een verplaatsing naar een VAB in een ander gebied van toepassing zijn. Dit geeft de volgende mogelijkheden:

Veehouderijen met een milieubelastende activiteit worden bij voorkeur verplaatst naar een VAB of incidenteel naar een nieuw agrarisch bouwvlak in het primair landbouwgebied.
Bij een bedrijfsvoering passend bij de Groenblauwe landbouwzone of het verwevingsgebied is ook verplaatsing naar een VAB in deze gebieden mogelijk."

Indiener			
ZW-1418-3	ZW-0877-41	ZW-1358-22	ZW-0687-4

9.21 Vertical farming

Zienswijze
Indiener geeft aan dat in dit ontwerp nergens wordt gerept over innovatieve vormen van landbouw zoals vertical farming. Ziet de Provincie kansen voor deze vorm van landbouw en zo ja, in welke gebieden? Door het uitblijven van heldere provinciale beleidsuitgangspunten over vertical farming worden gemeenten inmiddels geconfronteerd met diverse verschijningsvormen in het landelijk gebied (in het verlengde van glas-tuinbouwbedrijven). Wij verzoeken de Provincie om hier heldere beleidsvoornemens voor te formuleren.
Indiener geeft aan dat innovatieve vormen zoals vertical farming ontbreken in de POVI en verzoekt om heldere beleidskaders.
Innovatieve teeltvormen en positionering ten opzichte van klassieke glastuinbouw Sommige indieners vragen om duidelijkheid over het standpunt van de Provincie ten aanzien van innovatieve teeltmethodes zoals vertical farming en klimaatcellen en of deze onder het glastuinbouwbeleid vallen. Op welke wijze geeft het provinciale beleid richting aan nieuwe, innovatieve teeltvormen en wat is hun positie binnen het bestaande glastuinbouwbeleid?

Standpunt GS

Het ontbreken van een nadere verdieping op innovatieve landbouw, zoals vertical farming, wordt herkend. Zo heeft vertical farming potentie om efficiënt om te gaan met ruimte, water en andere middelen en wordt er tegelijkertijd bijgedragen aan gecontroleerde productie en kan bijdragen aan voedselzekerheid. Tegelijk zijn er ook aandachtspunten, zoals het hoge energieverbruik en de landschappelijke inpassing. Momenteel beschikken we nog niet over voldoende onderbouwd beleid omtrent vertical farming. Net zoals het provinciaal glastuinbouwbeleid gaan we hier na het vaststellen van de POVI samen met onze partners mee aan de slag.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.2 van

“We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken. Onder deze herijking gaat zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Tot die tijd houden we de vast aan bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen.”

naar:

“We zien de glastuinbouw als een toekomstgerichte sector, erkennen onder meer de bijdrage aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de toenemende opgaves omtrent energie en signaleren koppelkansen met het regionale energiesysteem. Een logische beweging is om glastuinbouw en energieclusters (ruimtelijk) te verbinden. Dat geeft aanleiding om het glastuinbouwbeleid in de nabije toekomst samen met de sector en stakeholders te herijken. Onder deze herijking gaat zowel het beleid voor de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw als de solitair gelegen glastuinbouwbedrijven vallen. Daarbij kijken we ook naar ontwikkelingen van innovatieve landbouw, zoals vertical farming. Tot die tijd houden we de vast aan de bestaande beleidslijn zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Limburg 2021 en de Omgevingsverordening Limburg 2021. Ook de kaartlagen blijven ongewijzigd, maar krijgen een andere kaartnaam om verwarring te voorkomen. In het kader van de aankomende actualisatie van het glastuinbouwbeleid zijn in de huidige POVI (2025) geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het bestaand beleid.”

Indiener					
ZW-0278-155	ZW-0240-87	ZW-0166-92	ZW-0196-135	ZW-0224-96	ZW-0237-82
ZW-0313-105	ZW-0241-82	ZW-0242-96	ZW-1236-87	ZW-1473-82	ZW-1479-134
ZW-0278-103					

9.22 Nieuwvestiging e nuitbreiding veehouderij

Zienswijze
Indiener adviseert dat er gezorgd moet worden voor een uitvoerbaar en financieel haalbaar beleid voor nieuwvestiging van veehouderij met milieubelastende activiteit.
Indiener stelt dat het fors verminderen van de veehouderij in Limburg de inzet moet zijn en pleit ook voor een verbod van megastallen in de Provincie Limburg.
Indiener stelt voor om kwalitatieve incidentele nieuwvestiging te beperken tot aangewezen gebieden en alleen toe te staan bij het oplossen van knelpunten.

Indiener stelt voor om ruimte te bieden voor innovatie en maatwerk in de intensieve veehouderij om generieke uitsluiting van deze sector te voorkomen.

Indiener verzoekt een uitvoerbaar en financieel haalbaar beleid voor nieuwvestiging van veehouderijen met milieubelastende activiteit in het primair landbouwgebied.

Indiener verzoekt om een verbod op uitbreiding van stallen binnen een straal van 2 km van stedelijk gebied en landelijke kernen. Indiener wil ook een verbod op het afgeven van nieuwe vergunningen en het verlengen van bestaande vergunningen voor stallen binnen een straal van 2 km van stedelijk gebied en landelijke kernen.

Indiener verzoekt te zorgen voor uitvoerbaar en financieel haalbaar beleid voor nieuwvestiging van veehouderijen met milieubelastende activiteit. De bijbehorende randvoorwaarden (t.b.v. verbetering van het leefklimaat) bij het beleid voor nieuwvestigingsmogelijkheden zorgen ervoor dat het haast onhaalbaar wordt om dit in de praktijk toe te passen. Ondernemers die een vrijgekomen locatie willen hergebruiken moeten eerst een voormalig bedrijf opkopen en slopen. Dit is praktisch en financieel onhaalbaar.
20x genoemd

Standpunt GS

De Omgevingsvisie van de Provincie Limburg richt zich op een zorgvuldig en toekomstbestendig kader voor veehouderijen met milieubelastende activiteit. Nieuwvestiging van dergelijke bedrijven is enkel incidenteel mogelijk, met een duidelijke voorkeur voor bestaande bouwvlakken en onder strikte voorwaarden die de leefomgeving en gebiedsopgaven beschermen. Innovatie in de sector wordt gefaciliteerd binnen de gestelde kaders en waar mogelijk via maatwerk, mits passend binnen de maatschappelijke doelen per gebied. De Provincie blijft erop inzetten dat het beleid uitvoerbaar is, maar ziet het behouden van een gezonde balans tussen economische ontwikkelingsruimte, leefomgeving en duurzaamheid als leidend principe voor de afwegingen rondom veehouderij in Limburg.

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, langetermijndocument van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers, bedrijven en mede-overheden. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en mede-overheden moet die visie vertaald worden naar regels in de Omgevingsverordening.
De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de Omgevingsverordening. Op dit moment bereiden wij een nieuwe Omgevingsverordening voor. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan iedereen zienswijzen kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0171-10	ZW-0949-1	ZW-0224-170	ZW-1474-9	ZW-1168-8	ZW-1389-34
ZW-0099-9	ZW-0142-9	ZW-0144-10	ZW-0243-14	ZW-0295-9	ZW-0299-56
ZW-0569-12	ZW-0831-9	ZW-0948-9	ZW-1052-14	ZW-1054-20	ZW-1106-9
ZW-1114-9	ZW-1120-14	ZW-1271-17	ZW-1286-12	ZW-1313-9	ZW-1346-9
ZW-1382-9	ZW-1395-17	ZW-1417-38			

9.23 Paardenhouderij

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het behoud van de huidige bestemming van de grond, voor eventuele uitbreiding van Stal Thijssen belangrijk is voor de paardensport en de lokale en provinciale economie.
Indiener geeft aan dat onduidelijk is hoe het beleid zich verhoudt tot maneges en paardenhouderijen die in de gemeente meestal hobbymatig van aard zijn en niet onder grootschalige agrarische bedrijven vallen, en verzoekt om in het beleid expliciet duidelijk te maken of (en hoe) dit soort functies worden beoordeeld binnen de categorieën agrarisch, verweving of recreatief.
Indiener vraagt zich af hoe grazende paarden die dit gras als mest uitscheiden worden gekwalificeerd?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, langetermijndocument van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers, bedrijven en medeoverheden. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

In de POVI sluiten we aan bij de definitie uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor veehouderijen met een milieubelastende activiteit (zie POVI 11.2.1.1 definitie veehouderij), zodat objectieve, toetsbare grenswaarden gelden. Veehouderijen onder deze grenswaarden zien we als veehouderijen zonder milieubelastende activiteit.
Hiermee bieden we meer duidelijkheid dan bij het gebruik van subjectieve begrippen zoals kleinschalig, hobby, intensief of extensief. Veehouderijen zonder milieubelastende activiteit zijn in het kader van provinciaal beleid doorgaans minder relevant. Veehouderijen die wel onder de definitie van milieubelastende activiteit vallen, krijgen extra aandacht in de beoordeling en afweging. Een paardenhouderij / manege/pensionstal heeft niet altijd een agrarische bestemming in de gemeentelijke omgevingsplannen. Desondanks zien we deze functies als passend in het primair landbouwgebied als mogelijke invulling van een VAB. Tekstueel zal dit in de POVI worden aangevuld.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en mede-overheden moet die visie vertaald worden naar regels in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de Omgevingsverordening. Op dit moment bereiden wij een nieuwe Omgevingsverordening voor. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan iedereen zienswijzen kenbaar maken.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.2.5.1 van

“Om de land- en tuinbouw (waaronder grond) te beschermen stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken door de agrarische sector zelf. Daarmee willen we ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit kwetsbare gebieden. Door alleen incidentele nieuwvestiging van agrarische bedrijven op nieuwe agrarische bouwvlakken onder de voorwaarde van kwaliteitsverbetering toe te staan, stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken. Om landbouwgrond te beschermen stimuleren we, indien hergebruik niet mogelijk is, sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken.”

naar:

“Om de land- en tuinbouw (waaronder grond) te beschermen stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken door de agrarische sector zelf. Denk hierbij onder andere aan bedrijven die bijdragen aan maatschappelijk gewenste teelten of paardenhouderijen/maneges. Daarmee willen we ruimte bieden voor nieuwvestigers (starters) en verplaatsers uit kwetsbare gebieden. Door alleen incidentele nieuwvestiging van agrarische bedrijven op nieuwe agrarische bouwvlakken onder de voorwaarde van kwaliteitsverbetering toe te staan, stimuleren we hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en bouwvlakken. Om landbouwgrond te beschermen stimuleren we, indien hergebruik niet mogelijk is, sanering van niet-courante bebouwing en bouwvlakken.”

Indiener		
ZW-0939-4	ZW-0317-216	ZW-0772-19

9 C. Land- en tuinbouw – Grondgebruik

9.24 Algemeen

Zienswijze
Indiener geeft aan dat emissieloos telen belangrijk is en dat uitbreiding alleen toegestaan zou moeten worden als dit emissieloos of waterneutraal plaatsvindt.
Indiener stelt voor om de eiwittransitie te versnellen door af te stappen van dierlijke eiwitten en de productie van plantaardige eiwitten te stimuleren.
Indiener stelt voor de definitie van natuurinclusieve landbouw te gebruiken zoals die ook in het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw (waarin Provincie Limburg één van de coalitiepartners is) wordt gehanteerd, te weten: “Natuurinclusieve landbouw is een economisch rendabel landbouwsysteem, dat optimaal beheer van natuurlijke hulpbronnen duurzaam integreert in de bedrijfsvoering (zowel veehouderijsysteem als teeltsysteem) en inclusief zorgt voor ecologische functies en de biodiversiteit op en om het agrarisch bedrijf”
Indiener stelt dat de bufferzones voor fijnstof en geur en/of spuitvrije zones leiden tot een slechte kwaliteit van het bodemleven op deze percelen waardoor de kwaliteit van de gewassen ook achteruit gaat. Dat heeft weer impact op de gezondheid van de dieren en op het watervasthoudend vermogen, wat een belangrijk rol speelt in de verdroging / tegengaan wateroverlast.
Indiener verzoekt te garanderen dat de aanduiding plateau-ontginningen geen aanvullende beperkingen oplevert voor agrarisch gebruik.

Standpunt GS

In de POVI erkent de Provincie het belang van verduurzaming in de land- en tuinbouw, waaronder het verminderen van emissies en het zuiniger omgaan met water. Uitbreiding van agrarische bedrijven wordt in de visie alleen toegestaan indien deze passend is binnen de gebiedsspecifieke opgaven, waarbij duurzaamheid en emissiereductie belangrijke criteria zijn. Wat betreft de eiwittransitie stimuleert de Provincie diversiteit in teelten en sluit het beleid niet uit dat er ruimte is voor meer plantaardige eiwitten, maar deze keuze wordt in de visie altijd gekoppeld aan de maatschappelijke opgaven en de draagkracht per zone. De Provincie streeft ernaar om via zonering en gebiedsgerichte sturing een balans te vinden tussen innovatie, voedselproductie en maatschappelijke waarden, zonder één landbouwvorm op voorhand uit te sluiten of verplicht te stellen. Het Rijk heeft in 2020 de nationale Eiwitstrategie opgesteld waarin is opgenomen dat we streven naar meer plantaardige eiwitten. Deze strategie onderschrijven we en zullen een paragraaf opnemen in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.3.1 van

‘Het agrarisch grondgebruik is van groot belang voor Limburg, zowel economisch als cultureel. De Provincie kent namelijk een grote variëteit in agrarisch grondgebruik, – van akkerbouw en tuinbouw tot fruitteelt. Daarnaast vormt grasland ook een waardevolle teelt, met name vanwege de positieve effecten voor bodem, water en natuur. De variatie in teelten en het bijbehorende landschap bepalen namelijk ook voor een deel de Limburgse identiteit. Zowel vanuit land- en tuinbouwkundig oogpunt als vanuit de opgaven in de gebieden streven we naar de juiste teelt op de juiste plek. Dit is onder andere afhankelijk van het water- en bodemsysteem en bijbehorend gebruik, de natuur en de omgeving. We streven naar een duurzaam behoud van het agrarisch areaal. Dit geeft in het ene gebied dus meer mogelijkheden dan in het andere gebied. Dit vraagt uiteindelijk een goede afstemming tussen gemeenten, het waterschap en ons.’

naar:

‘Het agrarisch grondgebruik is van groot belang voor Limburg, zowel economisch als cultureel. De Provincie kent namelijk een grote variëteit in agrarisch grondgebruik, – van akkerbouw en tuinbouw tot fruitteelt. Daarnaast vormt grasland ook een waardevolle teelt, met name vanwege de positieve effecten voor bodem, water en natuur. De variatie in teelten en het bijbehorende landschap bepalen namelijk ook voor een deel de Limburgse identiteit. Zowel vanuit land- en tuinbouwkundig oogpunt als vanuit de opgaven in de gebieden streven we naar de juiste teelt op de juiste plek. Dit is onder andere afhankelijk van het water- en bodemsysteem en bijbehorend gebruik, de natuur en de omgeving. We streven naar een duurzaam behoud van het agrarisch areaal. Dit geeft in het ene gebied dus meer mogelijkheden dan in het andere gebied. Dit vraagt uiteindelijk een goede afstemming tussen gemeenten, het waterschap en ons.

Goede landbouwgrond is een schaars goed. Bij voorkeur zetten we de grond in voor teelten die maatschappelijk gewenst zijn. Voedselproductie, gewassen voor bio-based bouwen en boomteelt dragen bij aan onze opgaven en hebben beleidsmatig de voorkeur.’

Eiwittransitie:
Om in de behoefte aan plantaardig eiwit te voorzien, wil de Europese Unie minder afhankelijk worden van de import van eiwitrijke gewassen als soja, en meer zelfvoorzienend worden. De Europese Commissie heeft daartoe in 2018 de lidstaten opgeroepen om een nationale eiwitstrategie vorm te geven, ten behoeve van de strategische voedselsoevereiniteit. In 2020 heeft het rijk de nationale Eiwitstrategie gepresenteerd om de productie van plantaardige eiwitten en de benutting van eiwitten uit reststromen en andere bronnen te vergroten. De Nationale Eiwitstrategie heeft als doel om de komende jaren de zelfvoorzieningsgraad van nieuwe en plantaardige eiwitten te vergroten, op een duurzame manier die bijdraagt aan de gezondheid van mens, dier en natuurlijke omgeving. Om meer zelfvoorzienend te worden en ons voedselsysteem te verduurzamen, is er een noodzaak om de plantaardige en alternatieve eiwitproductie in Limburg te stimuleren. De teelten die in positieve bijdrage leveren aan de Eiwittransitie kunnen in positieve zin bijdragen aan de diversiteit aan teelten. Maar ook hierbij geld dat de juiste teelt op de juiste plek dient te landen.

Indiener					
ZW-0166-88	ZW-0568-5	ZW-0877-18	ZW-1177-20	ZW-1453-20	ZW-0406-4
ZW-0482-2	ZW-0769-3	ZW-0777-6			

9.25 Beperkingen agrarisch grondgebruik

Zienswijze
Beperkingen op het reguliere agrarisch grondgebruik en behoud van ontwikkelruimte Veel indieners maken zich zorgen dat de POVI nieuwe of aanvullende beperkingen oplegt aan bemesting, watergebruik, gewasbescherming, teeltkeuze en het telen van intensieve gewassen. Zij vragen garanties voor het blijvend en onbeperkt kunnen boeren op bestaande percelen, zonder extra provinciale regels bovenop landelijke wetgeving. Dit raakt het toekomstige verdienvermogen, financierbaarheid en de bedrijfsontwikkeling. Welke waarborgen biedt de POVI voor het behoud van regulier agrarisch grondgebruik en ontwikkelruimte, en worden er geen extra beperkingen opgelegd bovenop bestaande wet- en regelgeving?
Gebiedsindelingen, zonering en onbekende juridische gevolgen Indieners uiten zorgen over de impact van nieuwe gebiedsaanduidingen (groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied, extensiveringsgebieden) op gebruiksmogelijkheden, bedrijfsontwikkeling en waarde van hun gronden. De gekozen indeling en zonering zijn vaak onduidelijk en leiden tot rechtsonzekerheid en onwerkbare situaties bij gesplitste percelen. Er wordt gevaagd om heldere definities, juridische afbakening en uitleg. Wat zijn de concrete juridische gevolgen van de nieuwe gebiedsaanduidingen en zoneringen voor bestaande en toekomstige agrarische bedrijfsvoering en grondgebruik?
Transitie, alternatieven en participatie Verschillende indieners willen dat verdere beperkingen of transities (zoals naar natuur-inclusieve of extensieve landbouw) enkel doorgang vinden als volwaardige en financieel aantrekkelijke alternatieven beschikbaar zijn en alleen als dit gebeurt in samenspraak met de sector. Het proces van belangafweging, inspraak en compensatie wordt als essentieel gezien. Onder welke voorwaarden worden transities of verdere beperkingen doorgevoerd, en zijn hierbij altijd volwaardige alternatieven, compensatie en participatie van de sector gegarandeerd?
Impact op verdienmodel, eigendomsrechten en compensatie Indieners wijzen op de financiële gevolgen (meer lasten, omzetverlies, waardedaling, tweedeling) die beperkingen, functiewijzigingen en zoneringen kunnen hebben. Vragen over eigendomsrecht, compensatieregelingen, schadeverhaal en behoud van grondwaarde zijn prominent aanwezig en verbinden de thematiek aan grondrechten. Op welke wijze wordt door de POVI rekening gehouden met het verdienmodel, eigendomsrechten en mogelijke compensatie voor geleden schade door beleidswijzigingen?
Juridische duidelijkheid, rechtszekerheid en maatwerkbeleid Veel indieners vinden het van belang dat de POVI juridische duidelijkheid biedt over de rechten en mogelijkheden in de diverse gebiedsaanduidingen. Er wordt gepleit voor robuust juridisch beleid, heldere definities, overgangs- en beschermingsbepalingen en gebiedsspecifiek maatwerk in overleg met gemeenten en ondernemers. Hoe waarborgt de POVI de rechtszekerheid voor agrarische ondernemers, en op welke manier worden maatwerk en overgangsbepalingen geregeld?
Garanties voor vruchtwisseling en teelt van intensieve gewassen Er leven zorgen dat vruchtwisseling (met o.a. intensieve gewassen als bieten en aardappelen) wordt belemmerd, terwijl dit agronomisch noodzakelijk is voor gezonde bedrijfsvoering en lokale voedselproductie. Vragen over teeltverboden, teeltrotatie en ruimte voor intensieve gewassen

zijn frequent. In hoeverre wordt binnen de POVI ruimte geboden voor vruchtwisseling en teelt van intensieve gewassen in gebieden met nieuwe beperkingen?

Uniformiteit en proportionaliteit van beleid ten opzichte van landelijke regels
Indieners willen dat provinciale regels niet strenger zijn dan landelijke wetgeving of waterschapsnormen en stellen dat extra voorwaarde niet nodig zijn, mits landelijke normen worden gevolgd. Zij pleiten voor objectieve, wetenschappelijk onderbouwde en proportionele maatregelen. Waarborgen provinciale beleidskeuzes de proportionaliteit ten opzichte van landelijke wetgeving en is aangetoond dat aanvullende eisen daadwerkelijk noodzakelijk zijn?

Indiener vraagt zich af hoe intensieve gewassen kunnen worden geteeld in het Verwevingsgebied/Groenblauwe Landbouwzone.

Indiener stelt dat het telen van intensieve gewassen zoals aardappelen, maïs en suikerbieten naast rustgewassen nodig is voor de vruchtwisseling en vraagt zich af hoe dit mogelijk blijft in het Verwevingsgebied of Groenblauwe Landbouwzone?

Indiener verzoekt om verduidelijking over het telen van intensieve gewassen in het Verwevingsgebied of Groenblauwe Landbouwzone.

Indiener geeft aan dat intensieve gewassen nodig zijn voor vruchtwisseling en vraagt om verduidelijking over hoe dit mogelijk is binnen het Verwevingsgebied en Groenblauwe Landbouwzone.

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels m.b.t. grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt in 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Definitie en invulling begrippen (extensief, natuur-inclusief, 'passend gebruik')
Indieners vragen om uitleg en concrete afbakening van gebruikte begrippen als extensieve landbouw, natuur-inclusieve landbouw, en passend landgebruik, omdat deze onduidelijk zijn en tot interpretatieverschillen leiden in de praktijk en handhaving. Welke definities en criteria hanteert de POVI voor begrippen als extensieve landbouw, natuur-inclusieve landbouw en passend landgebruik, en hoe worden deze vastgesteld en toegepast?

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan meer duidelijkheid over de gebruikte begrippen in de POVI. Daarom zullen we de termen rondom land- en tuinbouw, specifieke vormen van agrarisch gebruik en andere relevante definities nader toelichten en verduidelijken in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begrippenlijst

Agglomeratielandbouw

Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie

Agrofoodsector

De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt ,sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen

Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie

Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen

Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw

Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijntof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde

Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen

Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie

Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op het juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze
Flankerend beleid en toekomstperspectief Er bestaan zorgen over het ontbreken van flankerend beleid dat ondernemers ondersteunt bij de implementatie van veranderingen en bij het bieden van toekomstperspectief, bijvoorbeeld door stimulering, begeleiding of compensatie. Welk flankerend beleid is voorzien om agrarische ondernemers te ondersteunen en perspectief te bieden bij de implementatie van de POVI?

Standpunt GS

De POVI is een visiedocument dat als basis dient voor nieuw flankerend beleid. Om ondernemers te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun bedrijfsvoering richting een toekomstperspectief zet de Provincie diverse instrumenten in. Stimulering en begeleiding ten aanzien van nieuwe verdienmodellen, veranderende bedrijfsvoering of innovatie. De Blijversaanpak (in ontwikkeling) en diverse openstellingen van investeringsregelingen (ook vanuit het GLB-NSP) zijn hiervan voorbeelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0626-4	ZW-0696-6	ZW-0722-1	ZW-0681-2	ZW-0573-3	ZW-1143-12
ZW-0553-2	ZW-0905-5	ZW-0184-1	ZW-0184-6	ZW-0543-6	ZW-0686-5
ZW-0719-5	ZW-0903-8	ZW-0927-5	ZW-0966-5	ZW-0612-6	ZW-0627-1
ZW-0547-6	ZW-0627-2	ZW-0579-3	ZW-1157-3	ZW-1161-3	ZW-0847-5
ZW-0547-4	ZW-0550-2	ZW-0553-6	ZW-0585-5	ZW-0934-4	ZW-0957-3
ZW-0430-19	ZW-0569-2	ZW-1271-2	ZW-1286-2	ZW-1395-2	ZW-1417-23
ZW-0569-22	ZW-1052-10	ZW-1054-16	ZW-1120-10	ZW-1271-29	ZW-1286-22
ZW-1395-29	ZW-1417-50	ZW-0110-1	ZW-0569-3	ZW-1052-11	ZW-1054-17
ZW-1120-11	ZW-1271-3	ZW-1286-3	ZW-1395-3	ZW-1417-24	ZW-1358-29
ZW-0234-2	ZW-0260-1	ZW-0350-2	ZW-0537-2	ZW-0462-3	ZW-0844-1
ZW-1404-5	ZW-1060-6	ZW-0791-1	ZW-0226-10	ZW-0859-5	ZW-0422-2
ZW-1016-1	ZW-0512-4	ZW-0507-1	ZW-1391-1	ZW-0820-3	ZW-0840-2
ZW-0226-6	ZW-0227-3	ZW-0415-16	ZW-0283-2	ZW-0906-1	ZW-0282-2
ZW-0802-2	ZW-0514-1	ZW-0828-3	ZW-0717-1	ZW-0061-4	ZW-1029-2
ZW-1207-7	ZW-0408-2	ZW-0797-2	ZW-0944-2	ZW-0944-3	ZW-0944-5
ZW-0944-4	ZW-1207-3	ZW-0408-1	ZW-0259-1	ZW-1016-9	ZW-0377-9
ZW-1132-2	ZW-0422-4	ZW-0415-15	ZW-0305-3	ZW-1357-3	ZW-0638-1
ZW-0505-14	ZW-0537-1	ZW-0215-2	ZW-1461-3	ZW-0159-26	ZW-0491-1
ZW-1206-1	ZW-1348-1	ZW-0712-20	ZW-0727-20	ZW-0731-20	ZW-0751-20
ZW-0752-20	ZW-0755-20	ZW-0756-20	ZW-0758-20	ZW-0759-20	ZW-0760-20
ZW-0817-20	ZW-0829-20	ZW-0861-20	ZW-0863-20	ZW-0864-20	ZW-0887-20
ZW-0964-20	ZW-0965-20	ZW-0968-20	ZW-0969-20	ZW-0970-20	ZW-0971-20
ZW-1015-20	ZW-1019-20	ZW-1021-20	ZW-1022-20	ZW-1024-20	ZW-1026-20
ZW-1028-21	ZW-1030-21	ZW-1031-20	ZW-1032-20	ZW-1034-20	ZW-1068-20
ZW-1109-20	ZW-1123-20	ZW-1124-20	ZW-1138-20	ZW-1256-20	ZW-1333-22
ZW-1354-20	ZW-1373-20	ZW-1431-20	ZW-1468-20	ZW-0252-5	ZW-0252-7

ZW-0298-11	ZW-0122-8	ZW-0120-1	ZW-0808-3	ZW-0808-4	ZW-0853-1
ZW-0859-11	ZW-0452-2	ZW-0434-	ZW-0122-1	ZW-0824-3	ZW-1023-5
ZW-0305-2	ZW-0415-26	ZW-1476-4	ZW-1461-1	ZW-0226-11	ZW-0259-2
ZW-0122-7	ZW-0307-2	ZW-0899-14	ZW-0808-2	ZW-0818-5	ZW-0569-21
ZW-12-16-28	ZW-1271-28	ZW-1286-21	ZW-1395-28	ZW-1417-49	ZW-1243-12
ZW-0305-6	ZW-1219-4	ZW-1207-4	ZW-0409-11	ZW-0409-15	ZW-0409-10
ZW-0409-16	ZW-0283-3	ZW-0840-3	ZW-0047-4	ZW-1016-8	ZW-0046-2
ZW-0422-3	ZW-0780-3	ZW-0420-1	ZW-1078-12	ZW-0252-4	ZW-0415-24
ZW-0305-8	ZW-0808-1	ZW-1300-01	ZW-0697-2	ZW-0695-1	ZW-0715-3
ZW-0859-8	ZW-0714-2	ZW-0701-3	ZW-0859-4	ZW-0976-2	ZW-0606-2
ZW-0613-3	ZW-0621-3	ZW-0652-2	ZW-0680-3	ZW-0626-2	ZW-0723-2
ZW-0693-2	ZW-0681-1	ZW-0692-4	ZW-0732-2	ZW-0322-2	ZW-1013-1
ZW-0434-4	ZW-0811-8	ZW-0299-47	ZW-1476-5	ZW-0545-9	ZW-0507-4
ZW-0312-1	ZW-0826-3	ZW-0832-1	ZW-0825-1	ZW-0312-3	ZW-0312-4
ZW-0818-7	ZW-0782-2	ZW-1170-6	ZW-0859-15	ZW-0061-3	ZW-0225-9
ZW-0232-11	ZW-0570-8	ZW-0571-8	ZW-0588-8	ZW-0589-15	ZW-0604-27
ZW-0605-20	ZW-0607-16	ZW-0609-8	ZW-0616-8	ZW-0617-8	ZW-0618-14
ZW-0619-8	ZW-0620-8	ZW-0623-8	ZW-0624-8	ZW-0625-8	ZW-0628-8
ZW-0629-8	ZW-0630-8	ZW-0651-8	ZW-0685-5	ZW-0694-8	ZW-0728-8
ZW-0730-8	ZW-0834-8	ZW-0843-8	ZW-0862-8	ZW-0873-9	ZW-0878-8
ZW-0880-9	ZW-0882-9	ZW-0892-9	ZW-0902-8	ZW-0975-8	ZW-1027-9
ZW-1036-8	ZW-1047-8	ZW-1051-8	ZW-1059-8	ZW-1061-9	ZW-1062-8
ZW-1064-8	ZW-1065-8	ZW-1066-8	ZW-1075-8	ZW-1082-8	ZW-1089-8
ZW-1090-8	ZW-1096-15	ZW-1100-8	ZW-1103-8	ZW-1104-8	ZW-1107-8
ZW-1110-8	ZW-1115-8	ZW-1118-8	ZW-1126-8	ZW-1128-8	ZW-1130-8
ZW-1136-8	ZW-1148-8	ZW-1150-8	ZW-1155-8	ZW-1160-8	ZW-1183-8
ZW-1186-8	ZW-1188-8	ZW-1191-8	ZW-1195-8	ZW-1198-8	ZW-1200-8
ZW-1202-8	ZW-1214-8	ZW-1221-8	ZW-1223-8	ZW-1225-8	ZW-1228-8
ZW-1231-8	ZW-1238-8	ZW-1246-8	ZW-1247-8	ZW-1251-8	ZW-1252-8
ZW-1266-8	ZW-1267-8	ZW-1268-8	ZW-1273-8	ZW-1275-8	ZW-1276-8
ZW-1277-8	ZW-1278-8	ZW-1279-8	ZW-1280-8	ZW-1281-8	ZW-1282-8
ZW-1283-8	ZW-1284-8	ZW-1285-8	ZW-1287-8	ZW-1288-8	ZW-1289-12
ZW-1290-9	ZW-1291-9	ZW-1292-8	ZW-1294-8	ZW-1296-8	ZW-1297-9
ZW-1298-9	ZW-1301-8	ZW-1304-8	ZW-1306-8	ZW-1308-8	ZW-1309-8
ZW-1310-8	ZW-1311-8	ZW-1315-8	ZW-1316-8	ZW-1317-8	ZW-1318-8
ZW-1320-8	ZW-1321-8	ZW-1324-8	ZW-1325-8	ZW-1326-8	ZW-1327-8
ZW-1329-8	ZW-1330-8	ZW-1331-8	ZW-1335-8	ZW-1337-8	ZW-1338-8
ZW-1339-8	ZW-1341-8	ZW-1342-8	ZW-1343-8	ZW-1347-8	ZW-1350-8
ZW-1352-8	ZW-1355-8	ZW-1359-8	ZW-1365-8	ZW-1368-8	ZW-1376-8
ZW-1378-8	ZW-1388-8	ZW-1390-8	ZW-1410-8	ZW-1014-2	ZW-1014-3
ZW-0569-4	ZW-1271-9	ZW-1286-4	ZW-1395-9	ZW-1417-30	ZW-0097-1
ZW-0099-1	ZW-0142-1	ZW-0144-2	ZW-0243-9	ZW-0295-1	ZW-0948-1
ZW-1106-1	ZW-1313-1	ZW-1346-1	ZW-1382-1	ZW-0859-1	ZW-0285-5
ZW-0283-1	ZW-1391-2	ZW-0222-2	ZW-0223-1	ZW-1014-1	ZW-1461-5
ZW-0741-1	ZW-0859-10	ZW-0859-2	ZW-0859-3	ZW-1018-3	ZW-0285-2
ZW-0285-7	ZW-0239-4	ZW-0285-6	ZW-1016-7	ZW-0899-13	ZW-0859-13

ZW-0859-12	ZW-1366-9	ZW-0411-2	ZW-0305-7	ZW-1081-4	ZW-0305-11
ZW-0980-10	ZW-0434-6	ZW-1358-8	ZW-0320-4	ZW-0259-3	ZW-0998-1
ZW-1209-2	ZW-0305-10	ZW-1159-13	ZW-1213-24	ZW-0899-18	ZW-0899-19
ZW-1372-8	ZW-0239-3	ZW-0771-3	ZW-1016-2	ZW-1348-2	ZW-0419-3
ZW-0945-1	ZW-1023-4	ZW-1016-4	ZW-0419-4	ZW-1016-10	ZW-1023-3
ZW-1023-9	ZW-1080-4	ZW-1023-2	ZW-0918-6	ZW-0818-4	ZW-0417-1
ZW-0417-2	ZW-0419-2	ZW-1224-5	ZW-1023-10	ZW-1016-6	ZW-0305-12
ZW-0311-1	ZW-0305-9	ZW-0394-14	ZW-0409-5	ZW-0337-2	ZW-0691-3
ZW-0305-4	ZW-0040-2	ZW-0409-6	ZW-0409-7	ZW-1395-7	ZW-1417-28
ZW-0213-1	ZW-0361-3	ZW-0450-4	ZW-0047-3	ZW-0818-3	ZW-0707-2
ZW-1372-7	ZW-0662-3	ZW-0545-22	ZW-0994-7	ZW-0406-1	ZW-0394-13
ZW-0327-3	ZW-0339-6	ZW-0340-6	ZW-0341-6	ZW-0342-6	ZW-0505-7
ZW-0770-2	ZW-1085-3	ZW-0505-7	ZW-1403-1		

9.26 Beschermen landbouwgrond

Zienswijze
Waarborging van bestaand agrarisch gebruik van landbouwgronden Veel indieners vragen expliciet om bestaande agrarische functies en gebruik te waarborgen. Zij zijn bezorgd dat door toekomstige plannen en nieuwe gebiedsaanduidingen (zoals zones voor natuur, water, energie, etc.) hun gronden niet langer zonder beperkingen inzetbaar zijn voor landbouw. Dit raakt aan de kern van de voedselvoorziening, bedrijfscontinuïteit en investeringszekerheid voor de sector. Hoe waarborgt de Provincie dat bestaande agrarische functies en het gebruik van landbouwgrond behouden en beschermd blijven binnen de nieuwe ruimtelijke opgaven, tenzij aantoonbaar zorgvuldig is afgewogen en de sector structureel betrokken is bij alternatieven?
Beperkingen op agrarisch gebruik (spuitzones, bemesting, water, teelt) Een aanzienlijk aantal reacties richt zich tegen (mogelijke) restricties zoals spuitzones, bemestingsbeperkingen, watergebruiksbeperkingen en beperkingen op teeltkeuze. Veel ondernemers vrezen dat aanvullende regelgeving hun bedrijfsvoering nadelig beïnvloedt, zonder voldoende onderbouwing van de noodzaak en proportionaliteit daarvan. Op welke wijze wordt onderbouwd dat aanvullende beperkingen op bemesting, watergebruik, gewasbescherming of teeltkeuze noodzakelijk en proportioneel zijn, en hoe worden negatieve gevolgen voor de agrarische sector zo veel mogelijk voorkomen?
Herinrichting, kavelruil en compenserende maatregelen Er is herhaaldelijk gevraagd om het inzetten van herinrichting of vrijwillige/gedwongen kavelruil als geschikt instrument indien blijvend agrarisch gebruik van percelen niet mogelijk is. Ook wordt voor adequate compensatie bij functiewijziging gepleit, zodat bedrijfsontwikkeling mogelijk blijft. Welke instrumenten en compensatiemechanismen zet de Provincie in wanneer blijvend agrarisch gebruik niet mogelijk is, en hoe worden herinrichting en kavelruil hierin afgewogen?
Ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische ondernemers (maatwerk, ontwikkelruimte, pachtbedrijven)

Meerdere zienswijzepunten geven aan dat zoneringen, energieclaims en andere ruimtelijke plannen leiden tot knelpunten voor ontwikkeling, bedrijfsopvolging en pachtveiligheid. Er wordt nadrukkelijk om maatwerk gevraagd voor ondernemers en speciale aandacht voor hun rechtspositie. Hoe waarborgt de Provincie dat agrarische ondernemers, waaronder pachtbedrijven, over voldoende ontwikkelruimte en maatwerk kunnen beschikken binnen het ruimtelijk beleid?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels mbt grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Grond als sluitstuk versus strategisch grondgebruik en voedselzekerheid
Indieners benadrukken het belang om landbouwgrond niet als sluitstuk te behandelen bij ruimtelijke opgaven. De strategische waarde van gronden voor voedselproductie, zelfvoorzienendheid en regionale economie wordt onderstreept. Zij pleiten voor prioritering van voedselproductie op beste gronden en een duidelijk onderbouwd afwegingskader voor andere functies.

Standpunt GS

De begrenzing van het Primair landbouwgebied is bepaald op basis van de ligging van NNL, Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied. Het zijn gebieden met relatief minder opgaven op het gebied van natuur, water, gezondheid en milieu. De kwaliteit van de bodem voor de landbouw is indirect meegewogen in de begrenzing van het primair landbouwgebied doordat de natte dan wel reliëfrijke gronden onderdeel uitmaken van de Groenblauwe landbouwzone. Binnen het primair landbouwgebied wordt uitdrukkelijk de prioriteit gegeven aan landbouwfuncties boven de overige functies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Balans tussen ecologische/klimaatdoelen en economische belangen landbouw
Diverse indieners missen in het ontwerp-POVI voldoende waarborgen voor een evenwichtige afweging tussen ecologische ambities (biodiversiteit, water, natuur) en economische belangen van de agrarische sector. Zij verzoeken om maatregelen te onderzoeken die minder ingrijpend zijn en die beide doelstellingen in balans houden. Op welke wijze wordt een evenwichtige balans tussen ecologische/klimaatdoelstellingen en de economische belangen van de landbouwsector geborgd bij de uitwerking van het beleid?

Standpunt GS

Bij het uitwerken van beleid voor maatschappelijke opgaven worden de belangen van betrokken stakeholders zorgvuldig meegenomen, met als doel tot een gedragen en juridisch verantwoorde uitwerking te komen. Hierbij worden de economische belangen van de landbouw zorgvuldig afgewogen tegen ecologische doelstellingen, zodat een evenwichtige en duurzame oplossing wordt nagestreefd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Effecten op waarde, investeringen en bedrijfscontinuïteit
Verschillende reacties wijzen op de mogelijke negatieve consequenties van gebiedsaanduidingen of functieveranderingen voor de marktwaarde van agrarische gronden en de continuïteit van bedrijven. Er worden zorgen geuit over investeringen in bodemverbetering en infrastructuur. Hoe worden de effecten op de (markt)waarde van gronden, investeringen en bedrijfscontinuïteit betrokken bij ruimtelijke keuzes en overgangsmaatregelen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Hoe de effecten op marktwaarde van grond, investeringen en bedrijfscontinuïteit daarin verwerkt zal worden is niet bekend. Dit behoort niet tot de reikwijdte van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ontbrekende duidelijkheid, onderbouwing en 0-metingen

Geconstateerd wordt dat er in de visie onvoldoende duidelijkheid dan wel onderbouwing is over de (landbouwkundige) waarde van percelen, de gevolgen van beleidskeuzes en bedrijfeconomische effecten. Men pleit voor betere onderbouwing, afwegingskaders en monitoring van effecten middels 0-metingen. Welke nadere onderbouwing en monitoring worden toegepast om de effecten van beleidskeuzes op voedselproductie en landbouwkundige waarde te onderbouwen en te volgen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

De effecten op doelbereik en landbouw vallen buiten de scope van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0697-4	ZW-0621-16	ZW-0652-13	ZW-0613-20	ZW-0840-8	ZW-0944-6
ZW-0946-7	ZW-0941-5	ZW-1372-2	ZW-0188-9	ZW-0241-141	ZW-0436-4
ZW-1402-7	ZW-0402-3	ZW-1179-3	ZW-1180-3	ZW-1182-3	ZW-1212-3
ZW-1218-3	ZW-1227-3	ZW-1229-3	ZW-1351-3	ZW-0816-2	ZW-0921-2
ZW-1204-206	ZW-1087-5	ZW-0923-129	ZW-0923-127	ZW-1035-70	ZW-0923-132
ZW-0117-5	ZW-1243-5	ZW-0879-1	ZW-0923-128	ZW-0367-3	ZW-1371-9
ZW-0701-5	ZW-0722-2	ZW-0606-4	ZW-0613-8	ZW-0652-5	ZW-0714-4
ZW-0732-3	ZW-0851-22	ZW-0574-17	ZW-0573-16	ZW-0693-7	ZW-1102-8
ZW-0695-7	ZW-0692-9	ZW-0110-9	ZW-0171-2	ZW-0573-7	ZW-1243-6
ZW-0680-17	ZW-0606-15	ZW-0580-4	ZW-0252-1	ZW-0282-1	ZW-0225-3
ZW-0232-5	ZW-0570-2	ZW-0571-2	ZW-02588-2	ZW-0589-12	ZW-0604-21
ZW-0605-14	ZW-0607-10	ZW-0609-2	ZW-0616-2	ZW-0617-2	ZW-0618-8
ZW-0619-2	ZW-0620-2	ZW-0623-2	ZW-0624-2	ZW-0625-2	ZW-0628-2
ZW-0629-2	ZW-0630-2	ZW-0651-2	ZW-0685-2	ZW-0694-2	ZW-0728-2
ZW-0730-2	ZW-0834-2	ZW-0843-2	ZW-0862-2	ZW-0873-3	ZW-0878-2
ZW-0880-3	ZW-0882-3	ZW-0892-3	ZW-0902-2	ZW-0975-2	ZW-1027-3
ZW-1036-2	ZW-1047-2	ZW-1051-2	ZW-1059-2	ZW-1061-3	ZW-1062-2
ZW-1064-2	ZW-1065-2	ZW-1066-2	ZW-1075-2	ZW-1082-2	ZW-1089-2
ZW-1090-2	ZW-1096-9	ZW-1100-2	ZW-1103-2	ZW-1104-2	ZW-1107-2
ZW-1110-2	ZW-1115-2	ZW-1118-2	ZW-1126-2	ZW-1128-2	ZW-1130-2
ZW-1136-2	ZW-1148-2	ZW-1150-2	ZW-1155-2	ZW-1160-2	ZW-1183-2
ZW-1186-2	ZW-1188-2	ZW-1191-2	ZW-1195-2	ZW-1198-2	ZW-1200-2
ZW-1202-2	ZW-1214-2	ZW-1221-2	ZW-1223-2	ZW-1225-2	ZW-1228-2

ZW-1231-2	ZW-1238-2	ZW-1246-2	ZW-1247-2	ZW-1251-2	ZW-1252-2
ZW-1266-2	ZW-1267-2	ZW-1268-2	ZW-1273-2	ZW-1275-2	ZW-1276-2
ZW-1277-2	ZW-1278-2	ZW-1279-2	ZW-1280-2	ZW-1281-2	ZW-1282-2
ZW-1283-2	ZW-1284-2	ZW-1285-2	ZW-1287-2	ZW-1288-2	ZW-1289-6
ZW-1290-3	ZW-1291-3	ZW-1292-2	ZW-1294-2	ZW-1296-2	ZW-1297-3
ZW-1298-3	ZW-1301-2	ZW-1304-2	ZW-1306-2	ZW-1308-2	ZW-1309-2
ZW-1310-2	ZW-1311-2	ZW-1315-2	ZW-1316-2	ZW-1317-2	ZW-1318-2
ZW-1320-2	ZW-1321-2	ZW-1324-2	ZW-1325-2	ZW-1326-2	ZW-1327-2
ZW-1329-2	ZW-1330-2	ZW-1331-2	ZW-1335-2	ZW-1337-2	ZW-1338-2
ZW-1339-2	ZW-1341-2	ZW-1342-2	ZW-1343-2	ZW-1347-2	ZW-1350-2
ZW-1352-2	ZW-1355-2	ZW-1359-2	ZW-1365-2	ZW-1368-2	ZW-1376-2
ZW-1378-2	ZW-1388-2	ZW-1390-2	ZW-1410-2	ZW-0578-1	ZW-0299-48
ZW-0831-1	ZW-1114-1	ZW-0605-12	ZW-1023-1	ZW-0879-2	ZW-0410-14
ZW-0367-1	ZW-0420-2				

9.27 Grasland en teelten t.b.v natuur en water (behoud grasland)

Zienswijze
Onzekerheid over financiële compensatie voor behoud van grasland Veel inzenders benadrukken dat effectief behoud van grasland, als onderdeel van de provinciale doelen voor natuur- en waterbeheer, slechts mogelijk is indien er voldoende financiële compensatie beschikbaar wordt gesteld. Daarbij bestaat zowel onzekerheid over de beschikbaarheid van middelen vanuit het Rijk als over de bereidheid van de Provincie om deze rol zelf op zich te nemen. Hoe garandeert de Provincie dat beschikbare financiële compensatie op orde is voor agrariërs die bijdragen aan het behoud van grasland, zeker gezien de onzekerheid over steun vanuit het Rijk?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.3.4 staat volgende geschreven: “We willen een trendbreuk creëren in de afname van het grasland, door met diverse partijen de handen ineen te slaan en de agrariërs daadwerkelijk perspectief te gaan bieden. We verkennen komende tijd de mogelijkheden voor stimulering of indien mogelijk regulering”.

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Het belang van grasland voor waterbeheer, klimaatadaptatie en bodem/natuur
Diverse inzendingen onderstrepen de cruciale rol die (permanent) grasland vervult bij het vasthouden van water, voorkomen van nutriëntenuitspoeling en erosie, CO_2-opslag en klimaatadaptatie, en bij het behoud van (cultuur)landschap. Beleid dient deze voordelen expliciet te erkennen en te bevorderen. Hoe verankert het provinciale beleid het behoud van grasland als essentieel instrument voor waterbeheer, klimaatadaptatie, landschapsbehoud en biodiversiteit?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.3.4 staat volgende geschreven: “Grasland is van belang voor zowel waterveiligheid als de aanpassing aan het veranderende klimaat. Het houdt water vast en voorkomt erosie, vooral in de hellende gebieden van Zuid-Limburg. Grasland is bovendien beter geschikt voor de grondwaterafhankelijke natuurgebieden in deze regio dan waterintensieve gewassen zoals akkerbouw of vollegrondstuinbouw”. Hiermee benadrukt de Provincie het belang van grasland voor waterbeheer, bodem/natuur en klimaatadaptatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Belang van een rendabel verdienmodel/ ontwikkelperspectief voor de melkveehouderij
Verschillende zienswijzen wijzen op het directe verband tussen het behoud van grasland en het economisch perspectief van de melkveehouderij. Het verlies van rendabele bedrijfsruimte en de daling van het graslandareaal brengen de toekomst en de landschapsfunctie van het melkveebedrijf in gevaar. Zonder economisch perspectief voor deze sector worden de provinciale doelen niet haalbaar geacht. Op welke wijze waarborgt de Provincie een rendabel bedrijfsmodel en ontwikkelruimte voor melkveehouderijen als voorwaarde voor behoud van grasland en het cultuurlandschap?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.3.4 staat volgende geschreven: “We willen een trendbreuk creëren in de afname van het grasland, door met diverse partijen de handen ineen te slaan en de agrariërs daadwerkelijk perspectief te gaan bieden. We verkennen komende tijd de mogelijkheden voor stimulering of indien mogelijk regulering”. De visie uit de POVI is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gevolgen van beleid voor grondprijzen, pacht en toegang tot landbouwgrond

Vanuit verschillende zienswijzen wordt gewezen op het effect van het beleid op stijgende grondprijzen, de verminderde beschikbaarheid van pachtgronden en de verdringingseffecten voor gevestigde melkveehouders. De toegankelijkheid van landbouwgronden voor de sector en de betaalbaarheid ervan staan onder druk. Hoe anticipeert en stuurt de Provincie op eventuele ongewenste prijs- en pachteffecten ten gevolge van het beleid ten aanzien van grasland en natuur-inclusieve landbouw?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.3.7 staat volgende geschreven: “Wij ondersteunen en volgen de lijn van de rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met hoogwaardige land- en tuinbouw en voedselzekerheid van belang is. De rijksoverheid heeft namelijk een afwegingskader ‘beschermen hoogwaardige landbouwgrond’ aangekondigd, dat toegepast moet gaan worden bij functiewijzigingen. Voor het beschermen van (hoogwaardige) landbouwgrond geldt bijvoorbeeld dat de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde moet worden afgewogen ten opzichte van andere ruimtelijke functies, zoals woningbouw, defensie, energie en natuur. Hierop vooruitlopend hanteren we in ons beleid het uitgangspunt om landbouwgrond maximaal te beschermen.”

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Risico’s en nadelen van verplicht/beperkend beleid voor grasland (incl. eenzijdigheid in gewaskeuze). Er wordt gewezen op de mogelijke negatieve gevolgen van (te veel) verplicht behoud van grasland, zoals het ontstaan van overproductie zonder voldoende afzetmogelijkheden, beperkingen in teeltkeuze (o.a. voor fruit- en akkerbouwbedrijven), en bedrijfseconomische risico’s. Een inclusieve benadering, waarin ruimte is voor andere duurzame teeltsystemen, wordt bepleit. Op welke wijze borgt de Provincie flexibiliteit in gewas- en teeltkeuzes binnen haar beleid, zodat duurzaamheid en economische haalbaarheid hand in hand blijven gaan?

Standpunt GS

Overproductie is niet het streven. Daarom staat in hoofdstuk 11.3.4 volgende geschreven: “Een alternatief voor grasland kunnen ook onderbouwde teelten en teelttechnieken ten dienste van de water- en natuuropgaven zijn. Hiermee kan namelijk ook positief worden bijgedragen aan de bodem, zoals het beperken van erosie”.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Belang van samenhangend agrarisch natuurbeheer en kringlooplandbouw
Verschillende zienswijzen wijzen op het belang van een integrale aanpak waarbij het behoud van grasland, voedergewassen voor eigen vee en de kringlooplandbouw met elkaar verbonden zijn. Belemmeringen aan deze samenhang tasten de duurzaamheid van bedrijven aan. Hoe zorgt de Provincie binnen haar beleid voor behoud en bevordering van een samenhangend systeem van agrarisch natuurbeheer waarbij ook ruimte is voor voederteelt en kringlooplandbouw?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.1.1 worden de provinciale belangen voor de land- en tuinbouw opgesomd. Één hiervan is het streven naar “een betekenisvolle transitie van de agrofoodsector: een overgang naar een meer duurzame, circulaire en vraaggerichte productie die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij streven we naar een verdere afname van emissies en afvalstoffen in het belang van mens, dier en natuur”. De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven

Zienswijze

Regionale differentiatie en specifieke gebiedskenmerken
Het effect van beleidsmaatregelen verschilt sterk per regio, bijvoorbeeld tussen Zuid-, Midden- en Noord-Limburg. Kritiek richt zich op het onvoldoende belichten van regionale verschillen en het effect op grondgebruik in specifieke gebieden. Hoe wordt in het provinciaal beleid rekening gehouden met regionale en gebiedsspecifieke kenmerken in het streven naar behoud van grasland?

Standpunt GS

Voor de POVI is gekozen voor een onderverdeling in zones, in plaats van het leggen van de nadruk op de verdeling in regio's. De zone waarin een gebied zich bevindt is leidend voor de gekoppelde beleidsdoelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Begripsverwarring en behoefte aan nadere uitleg

Enkele zienswijzen signaleren onduidelijkheden rondom definities, zoals wat onder ‘watervriendelijke landbouw’ wordt verstaan. Duidelijke kaders zijn essentieel voor uitvoerbaarheid van beleid. Op welke wijze verduidelijkt de Provincie kernbegrippen als ‘watervriendelijke landbouw’ en ‘groenblauwe zones’ binnen het beleid en de communicatie naar stakeholders?

Standpunt GS

Wij begrijpen de behoefte aan meer duidelijkheid over de gebruikte begrippen in de POVI. Daarom zullen we de termen rondom land- en tuinbouw, specifieke vormen van agrarisch gebruik en andere relevante definities nader toelichten en verduidelijken in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begrippenlijst

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijntof, CO2, pesticiden en geur) naar bodem, water en luch zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is.
Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op het juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw

Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Indiener					
ZW-0161-4	ZW-0184-2	ZW-0543-4	ZW-0564-4	ZW-0592-8	ZW-0595-9
ZW-0597-13	ZW-0686-4	ZW-0719-4	ZW-0847-4	ZW-0903-4	ZW-0905-4
ZW-0907-4	ZW-0927-4	ZW-0966-4	ZW-1037-5	ZW-1113-4	ZW-1119-5
ZW-1157-15	ZW-1161-15	ZW-1157-7	ZW-1161-7	ZW-1394-3	ZW-0995-3
ZW-1175-4	ZW-1393-2	ZW-0408-3	ZW-0898-2	ZW-0783-2	ZW-1236-191
ZW-1389-16	ZW-1371-6	ZW-1377-7	ZW-0980-4	ZW-0788-2	ZW-1366-3
ZW-1104-4	ZW-122-1	ZW-1437-7	ZW-1392-5	ZW-0954-3	ZW-1135-4
ZW-1209-5	ZW-1035-71	ZW-1470-2	ZW-0954-6	ZW-1363-5	ZW-1470-1
ZW-0455-3	ZW-0604-15	ZW-0121-4	ZW-1053-6	ZW-1056-2	ZW-1080-1
ZW-0121-3	ZW-0963-13	ZW-1097-2	ZW-0605-10	ZW-1358-9	ZW-0224-167
ZW-0726-4	ZW-0409-3	ZW-0726-5	ZW-0775-8	ZW-0145-19	ZW-1418-9
ZW-1411-12					

9.28 Kavelruil en agrarische flexibiliteit

Zienswijze
Voldoende ruilgrond en financiële middelen beschikbaar stellen Een zeer groot aantal indieners vraagt dat de Provincie actief zorgt voor voldoende ruilgrond, bijvoorbeeld door gronden van stoppende bedrijven aan te kopen. Dit wordt gezien als noodzakelijk voor een succesvolle kavelruil, natuurontwikkeling en het realiseren van waterdoelstellingen. Het beschikbaar stellen van financiële middelen wordt als onmisbare randvoorwaarde genoemd. Hoe waarborgt de Provincie Limburg voldoende ruilgrond en stelt zij adequate financiële middelen beschikbaar voor kavelruil en de realisatie van natuur- en waterdoelen?

Standpunt GS

We begrijpen het ingebrachte zienswijzepunt en zien hierin een instrument om de transitie voor de tuin- en landbouw in te ondersteunen. Kavelruil als beleidsinstrument wordt daarom opgenomen in de POVI (zie vraag 4.4.2), vooral gekoppeld aan de gebieden met opgaven. Daarentegen kunnen wij nu niet aangeven op welke manier dit ingevuld kan worden, hiervoor moet intern overlegd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Opname van kavelruil en ruilverkaveling als expliciet beleidsinstrument in de Omgevingsvisie
Veel indieners bepleiten dat gebiedsgerichte kavelruil en ruilverkaveling duidelijk en expliciet worden opgenomen als beleidsinstrumenten in de definitieve Omgevingsvisie. Dit wordt als noodzakelijk gezien om landbouw en natuur ruimtelijk beter te scheiden en om willekeurige gebruiksbeperkingen te voorkomen. Waarom zou de Provincie gebiedsgerichte kavelruil en ruilverkaveling expliciet als beleidsinstrument in de Omgevingsvisie moeten opnemen?

Standpunt GS

We benadrukken het door de indieners opgebrachte punt. In gebieden met opgaven, zoals de overgangszones rondom natura2000, is kavelruil een realistisch instrument om tot oplossingen te komen. We zullen dit punt daarom toevoegen aan de Omgevingsvisie, zodat we kunnen uitzoeken hoe dit ingericht kan worden en welke rol de Provincie hierin kan oppakken.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 11, paragraaf 1.4 ‘gebiedsprocessen

“In de overgangszones voor natura2000 worden gebiedsprocessen opgestart, waarbij kavelruil als instrument ook mogelijk is. Hetzelfde kan gelden voor andere gebieden met opgaven. De Provincie ondersteunt het onderling ruilen van kavels tussen agrariërs. Daarnaast gaan we ook bekijken hoe de Provincie een actieve rol kan spelen door de aankoop van gronden voor kavelruil. We moeten hiervoor intern kijken wat de mogelijkheden zijn.”

Zienswijze

Faciliterende rol Provincie bij aankoop gronden van stoppende bedrijven
Meerdere zienswijzen benadrukken dat de Provincie een actieve, faciliterende rol moet nemen door het aankopen van gronden van stoppende agrarische bedrijven en deze adequaat beschikbaar stellen voor kavelruil. Dit wordt als instrumenteel gezien voor relevante transities naar natuur en waterdoelstellingen. Op welke manier kan de Provincie optimaal faciliteren bij het aankopen en beschikbaar stellen van gronden van stoppende bedrijven voor kavelruil?

Standpunt GS

We zijn het ermee eens dat de Provincie hierin een faciliterende rol kan spelen. Vandaar onze toevoeging aan de POVI-tekst zoals in vraag 4.4.2 beantwoord.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gebiedsgerichte aanpak als basis voor natuur- en waterdoelstellingen
Verschillende indieners stellen dat een vrijwillige, gebiedsgerichte kavelruil/ruilverkaveling de meest effectieve benadering is voor het realiseren van natuur- en waterverbindingen, zonder

disproportionele beperkingen op landbouwgrond. Welke voordelen biedt een gebiedsgerichte aanpak via kavelruil en ruilverkaveling voor de realisatie van natuur- en waterdoelen? Aantal keer genoemd.

Standpunt GS

In het geval van gebieden met natuur- en wateropgaven zal dit de bedrijfsvoering van agrariërs met gronden in deze gebieden mogelijk verandering tot gevolg hebben. Kavelruil is dan een bruikbaar instrument om deze agrariërs de ruimte te kunnen bieden voor hun bedrijf en tegelijkertijd de doelen voor het gebied te behalen. Voor de zones rondom natura2000 gebieden worden gebiedsprocessen opgestart waarin met de betroffen bedrijven wordt gekeken wat haalbare oplossingen zijn. Kavelruil als instrument wordt toegevoegd aan de POVI (zie vraag 4.4.2).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Garanderen van agrarische belangen bij transities
Sommige zienswijzen vragen garanties dat, als gronden niet vrij blijven van beperkingen, herinrichting of vrijwillige kavelruil wordt ingezet om de belangen van de agrarische sector te borgen. Hoe kan de Provincie agrarische belangen garanderen bij herinrichting en transities naar natuur- en waterdoelstellingen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels mbt grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Vrijblijvendheid en vrijwilligheid van kavelruil/ruilverkaveling

Verschillende indieners onderstrepen dat kavelruil en ruilverkaveling uitsluitend op vrijwillige basis mogen plaatsvinden, zonder dwang. Hoe waarborgt de Provincie de vrijwilligheid van kavelruil en ruilverkaveling binnen haar beleid?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels m.b.t. grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Oorzaken van stagnerende kavelruil

Sommige zienswijzen benoemen dat kavelruil op dit moment stagneert door een gebrek aan acceptabele uitruilgronden voor agrariërs; de Provincie wordt gevraagd deze belemmeringen actief weg te nemen. Wat zijn de oorzaken van stagnatie in kavelruil en hoe kan de Provincie deze oplossen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels mbt grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0621-13	ZW-0573-11	ZW-0621-12	ZW-1357-11	ZW-1259-9	ZW-1375-13
ZW-0904-4	ZW-0932-13	ZW-1357-7	ZW-1379-18	ZW-1380-24	ZW-1383-30
ZW-1384-19	ZW-1392-28	ZW-1396-25	ZW-1397-20	ZW-1401-20	ZW-1405-27
ZW-1425-25	ZW-1426-27	ZW-1427-13	ZW-1428-24	ZW-1433-20	ZW-1434-22
ZW-1442-14	ZW-1451-27	ZW-1456-25	ZW-1458-32	ZW-1459-30	ZW-1469-31
ZW-1470-33	ZW-1457-12	ZW-0973-24	ZW-0574-13	ZW-0626-11	ZW-0652-10
ZW-0680-11	ZW-0322-14	ZW-0606-11	ZW-0613-15	ZW-0573-12	ZW-1071-15
ZW-1381-9	ZW-0850-11	ZW-1101-15	ZW-0574-12	ZW-0606-10	ZW-0613-14
ZW-0322-13	ZW-0681-9	ZW-0715-9	ZW-0734-14	ZW-0697-9	ZW-1122-17
ZW-0830-18	ZW-0626-10	ZW-1077-14	ZW-1134-16	ZW-1058-14	ZW-1053-15
ZW-0680-10	ZW-0652-9	ZW-0696-11	ZW-0701-11	ZW-0714-11	ZW-0974-12
ZW-0737-20	ZW-0940-15	ZW-0695-6	ZW-0723-7	ZW-0908-13	ZW-1042-16
ZW-1011-14	ZW-0981-22	ZW-0868-19	ZW-0884-19	ZW-0889-15	ZW-0972-18
ZW-0979-21	ZW-1044-14	ZW-1140-15	ZW-1381-11	ZW-1457-11	ZW-1152-12
ZW-1154-12	ZW-1116-6	ZW-1356-18	ZW-1363-14	ZW-1323-6	ZW-1322-5
ZW-1071-17	ZW-1151-14	ZW-1146-10	ZW-1045-17	ZW-1045-18	

9.29 Omgang met niet- voedselgewassen

Zienswijze
Versterking van de rol van het landelijk gebied in de circulaire en biobased economie Verschillende indieners vragen de Provincie om de ontwerp-omgevingsvisie aan te scherpen door het landelijk gebied en de Limburgse landbouw expliciet te positioneren als strategische schakel binnen de biobased bouwketen. Ze verzoeken tevens om ruimte voor stimulering van gewasteelt, verwerking en innovatieve agrarisch-industriële verbindingen, in lijn met de opgaven van de circulaire economie. Hoe borgt en versterkt de Provincie Limburg in de Omgevingsvisie de rol van het landelijk gebied en de landbouw in de biobased en circulaire economie, waaronder innovatieve gewasteelt en verwerking?

Standpunt GS

De POVI benadrukt de centrale rol van het landelijk gebied en de landbouwsector bij het realiseren van de transitie naar een circulaire en biobased economie. Hierbij wordt erkend dat agrarische ondernemers niet alleen voedselproducent zijn, maar ook bijdragen aan maatschappelijke doelen zoals biodiversiteit, klimaatadaptatie, landschapsbehoud en leefbaarheid in het landelijk gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Differentiatie en volwaardige erkenning van niet-voedselgewassen en teelten
Een aantal zienswijzepunten wijst op het ontbreken van onderscheid binnen de akkerbouw en landbouw in de ontwerpvisie, zoals tussen voedselproductie, sierteelt, glastuinbouw en vezelteelten. Indieners vragen de Provincie om deze differentiatie explicieter te maken zodat het belang van specifieke teelten en het gebruik van bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen beter kan worden beoordeeld en gestuurd bij gebiedsinrichting. Op welke wijze gaat de Provincie Limburg onderscheid maken tussen verschillende typen (niet-)voedselgewassen, zoals sierteelt en vezelteelt, en zorgt zij voor een volwaardige erkenning daarvan in beleid en gebiedsinrichting?

Standpunt GS

De Provincie streeft naar een emissiearme land- en tuinbouw, maar schrijft agrariërs niet voor welke soorten te telen. Dit is afhankelijk van de gebiedsaanduiding en locatie gebonden opgaven. Daarom hanteert de POVI een brede definitie van de land- en tuinbouw, waar onder andere akkerbouw, (glas)tuinbouw, veehouderij, fruitteelt en sierteelt onder vallen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0699-7	ZW-0700-7	ZW-0279-156	ZW-0976-1	ZW-1042-1	ZW-1050-1
ZW-1033-1	ZW-1137-1	ZW-1074-1	ZW-0978-1	ZW-1079-1	ZW-0696-2
ZW-0979-1	ZW-0979-2	ZW-0979-3	ZW-0973-1	ZW-1140-1	ZW-1141-1
ZW-0868-1	ZW-0889-1	ZW-0972-1	ZW-0692-1	ZW-1074-2	ZW-0322-1
ZW-0973-2	ZW-1307-3	ZW-1363-4	ZW-1405-2	ZW-1425-2	ZW-1428-2
ZW-1396-7	ZW-0574-1	ZW-0715-1	ZW-1050-2	ZW-1050-3	ZW-1079-2
ZW-0696-3	ZW-0981-2	ZW-0810-17	ZW-0693-1	ZW-0261-1	ZW-1033-2
ZW-0319-135	ZW-1164-58	ZW-1199-54			

9.30 Teeltondersteunende voorzieningen

Zienswijze

Beperking van teeltondersteunende voorzieningen in (Groenblauwe) landbouwzones
Een groot aantal indieners uiten zorgen over mogelijke (aanvullende) beperkingen op het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen zoals folie, kappen, netten en tunnels binnen vollegrondsteelten, met name in de Groenblauwe landbouwzones of gebieden met aanvullende aanduidingen. Gevraagd wordt om het volledige en expliciete behoud van deze voorzieningen als essentieel onderdeel van de bedrijfsvoering, zonder nieuwe restricties die bedrijfscontinuïteit of innovatie in de weg staan. Op welke wijze wordt geborgd dat teeltondersteunende

voorzieningen in vollegrondsteelten ook in de toekomst toepasbaar blijven binnen alle landbouwzones, zonder dat hiervoor aanvullende beperkingen gelden?

Standpunt GS

In de POVI wordt gesteld dat het stellen van eventuele aanvullende beperkingen op het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen, zoals folie, kappen, netten en tunnels, primair een verantwoordelijkheid van de gemeenten is.
Gezien de grote verscheidenheid aan teeltondersteunende voorzieningen en de geografische diversiteit is het beter beleid op lokaal schaalniveau te maken, hierbij afstemmend op de kwaliteiten en aanduidingen van het betreffende gebied. De Provincie ondersteunt een zorgvuldig afwegingsproces, waarbij het behoud en verantwoord gebruik van teeltondersteunende voorzieningen mogelijk blijft om bedrijfscontinuïteit en innovatie in de landbouw te waarborgen. Zo blijft de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen in vollegrondsteelten in principe mogelijk binnen alle landbouwzones, mits deze passen bij de beoogde provinciale ontwikkelingen voor de betreffende zonering. In de groenblauwe landbouwzone dient hierbij dus rekening te worden gehouden met de natuur- en wateropgaven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 3.6.2, alinea 2 en 3 van

‘Vanwege de verscheidenheid aan voor- en nadelen, in combinatie met de diversiteit aan teeltondersteunende voorzieningen en de verschillende impact per bedrijf en gebied, worden op provinciaal niveau geen gedetailleerde beleidsmatige uitspraken gedaan. Dergelijke afwegingen kunnen beter op lokaal schaalniveau gemaakt worden. In gemeenten waar teeltondersteuning veelvuldig voorkomt is er al aandacht besteed aan (een nadere uitwerking van) het beleid omtrent teeltondersteunende voorzieningen. Wij vinden het van belang dat gemeenten ook in hun nieuwe gemeentelijke omgevingsplannen onder de Omgevingswet aangeven hoe ze met teeltondersteuning omgaan en welke afwegingen ze maken. Hierbij vinden we het van belang dat gemeenten het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen aan de hand van de kwaliteiten en de gebiedsaanduiding onderbouwen. In het kader van provinciale ontwikkelingen op het gebied van water en bodem sturend, de transitie van de land- en tuinbouw/landelijk gebied en het daarmee verweven landschap en de ruimtelijke kwaliteit, dient ook de verbinding gelegd te worden met het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen. Deze samenhang en de effecten worden wel op provinciaal schaalniveau afgewogen.’

naar:

‘Er bestaan diverse typen teeltondersteunende voorzieningen, elk met specifieke voor- en nadelen die per gebied en bedrijf sterk kunnen verschillen. Om die reden worden op provinciaal niveau geen gedetailleerde beleidsmatige uitspraken gedaan over het gebruik van deze voorzieningen. De afwegingen over de toepasbaarheid en gehanteerde voorwaarden worden aan de gemeenten gelaten, zodat zij deze passend bij hun lokale situatie kunnen bepalen. Hierbij vinden we het van belang dat gemeenten in hun omgevingsplannen onder de Omgevingswet toelichten hoe zij invulling geven aan het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen, met onderbouwing op basis van de bijzondere kwaliteiten en gebiedsaanduidingen.

Tegelijkertijd blijft het provinciale niveau verantwoordelijk voor het bewaken van samenhang en het afwegen van effecten in relatie tot bredere thema's zoals water- en bodembeheer, transitie van het landelijk gebied en ruimtelijke kwaliteit, in lijn met de provinciale belangen.'

Zienswijze

Effecten op biodiversiteit en milieu van bodemafdekkende voorzieningen
Een aantal zienswijzepunten benadrukken dat de effecten van teeltondersteunende voorzieningen, met name bodembedekking (zoals folie of afdekking), onvoldoende zijn meegewogen voor aspecten als biodiversiteit, bodemkwaliteit en milieu. Gevraagd wordt om een expliciete afweging van deze effecten op te nemen in het beleid. In hoeverre worden de effecten van teeltondersteunende voorzieningen op biodiversiteit en ecologie integraal afgewogen en meegenomen in het beleid?

Standpunt GS

De Provincie benadrukt in haar Omgevingsvisie het belang van gebiedsgerichte maatwerkafwegingen. Gemeenten moeten in hun omgevingsplannen de voor- en nadelen van deze voorzieningen afwegen, rekening houdend met aspecten als bodemkwaliteit, biodiversiteit en milieu. Provinciaal wordt erkend dat teeltondersteunende voorzieningen zowel positieve (efficiënte ruimtegebruik, verduurzaming) als negatieve effecten (verminderde waterinfiltratie, ruimtelijke kwaliteit) hebben. De Provincie legt nadruk op ruimtelijke kwaliteit en de samenhang met water- en bodembeheer, maar formuleert geen generieke provinciale beperkingen of expliciete beleidskeuzes over het gebruik van deze voorzieningen. In gebieden waar risico's groter zijn, wordt verwacht dat gemeenten scherpere voorwaarden of regels stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Duidelijkheid over beleid ten aanzien van grootschalige bodemafdekking/intensivering
Er zijn vragen over de toenemende omvang van intensieve teelten en grootschalige bodemafdekking door teeltondersteunende voorzieningen, wat aanleiding geeft tot verzoeken om helderheid en richtinggevend beleid ten aanzien van de omvang en mate van bodembedekking in relatie tot landschappelijke, ecologische en ruimtelijke waarden. Hoe wordt in beleid omgegaan met grootschalige toepassing van bodembedekkende voorzieningen in relatie tot andere ruimtelijke en ecologische belangen?

Standpunt GS

De Provincie benadrukt in haar Omgevingsvisie het belang van gebiedsgerichte maatwerkafwegingen. Gemeenten moeten in hun omgevingsplannen de voor- en nadelen van deze voorzieningen afwegen, rekening houdend met aspecten als bodemkwaliteit, biodiversiteit en milieu. Provinciaal wordt erkend dat teeltondersteunende voorzieningen zowel positieve (efficiënte ruimtegebruik, verduurzaming) als negatieve effecten (verminderde waterinfiltratie, ruimtelijke kwaliteit) hebben. De Provincie legt nadruk op ruimtelijke kwaliteit en de samenhang met water- en bodembeheer, maar formuleert geen generieke provinciale beperkingen of expliciete

beleidskeuzes over het gebruik van deze voorzieningen. In gebieden waar risico's groter zijn, wordt verwacht dat gemeenten scherpere voorwaarden of regels stellen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Teeltondersteunende voorzieningen in fruitteelt en zachtfruit Enkele indieners benoemen specifiek het belang van teeltondersteunende voorzieningen voor (zacht)fruitteelt en vragen om bevestiging dat deze faciliteiten passen binnen de gestelde gebiedsaanduidingen, ook langs beekzones en in aangewezen landschapsgebieden. Wordt de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen in (zacht)fruitteelt binnen de verschillende gebiedsaanduidingen geborgd, en zijn er beperkingen te verwachten voor deze sector?

Standpunt GS

De Provincie benadrukt in haar Omgevingsvisie het belang van gebiedsgerichte maatwerkafwegingen. Provinciaal wordt erkend dat teeltondersteunende voorzieningen zowel positieve (efficiënte ruimtegebruik, verduurzaming) als negatieve effecten (verminderde waterinfiltratie, ruimtelijke kwaliteit) hebben. Gemeenten moeten in hun omgevingsplannen de voor- en nadelen van deze voorzieningen afwegen, rekening houdend met de gebiedsbepalingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Zicht op indeling en gebiedsgrenzen (primair landbouwgebied) In enkele zienswijzepunten wordt gevraagd om percelen (waaronder die voor duurzame teeltmethoden) geheel onder primair landbouwgebied te laten vallen, zodat toepassing van teeltondersteunende voorzieningen niet op perceelniveau wordt belemmerd door onduidelijke of overlappende gebiedsaanduidingen. Op welke wijze wordt duidelijkheid geboden over de indeling van percelen als primair landbouwgebied met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen?

Standpunt GS

De toepassing van teeltondersteunende voorzieningen blijft in principe mogelijk binnen alle landbouwzones, mits deze passen bij de beoogde provinciale ontwikkelingen voor de betreffende zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0692-7	ZW-0166-152	ZW-0242-60	ZW-1391-3	ZW-1166-10	ZW-1141-17

ZW-0868-16	ZW-0889-12	ZW-1397-18	ZW-1334-15	ZW-1362-21	ZW-1362-22
ZW-1363-17	ZW-1370-16	ZW-1379-16	ZW-1380-22	ZW-1383-28	ZW-1384-17
ZW-1392-26	ZW-1396-23	ZW-0981-20	ZW-1405-25	ZW-1425-23	ZW-1426-22
ZW-14328-22	ZW-1433-18	ZW-1434-20	ZW-1451-25	ZW-0972-15	ZW-0940-12
ZW-1042-13	ZW-1349-13	ZW-1133-8	ZW-0973-12	ZW-1042-14	ZW-0868-17
ZW-1133-11	ZW-0996-10	ZW-1166-11	ZW-0972-16	ZW-1141-18	ZW-0626-7
ZW-0621-14	ZW-0695-4	ZW-0889-13	ZW-0940-13	ZW-0981-21	ZW-1249-7
ZW-1356-17					

9 D. Land- en tuinbouw – Perspectief

9.31 Agrarische Blijversaanpak Limburg

Zienswijze
Indiener geeft aan dat daarnaast wordt gesteld dat plannen getoetst kunnen worden door de aanpak te hanteren van de Agrarische Blijversaanpak Limburg. Deze aanpak is echter nog in ontwikkeling en betreft een pilot. Het doel hiervan is om blijvers die tegen barrières aanlopen integraal te ondersteunen op het gebied van geld, grond en/of gunning. Gevraagd wordt of dit het juiste instrument is om de plannen van alle agrariërs te beoordelen.
Indiener stelt dat de Agrarische Blijversaanpak ten onrechte als generiek beleidsinstrument wordt gepresenteerd, terwijl het een maatwerkinstrument is.
Indiener verzoekt dat de Blijversaanpak expliciet als maatwerk wordt erkend en aangevuld wordt met gebiedsgerichte ondersteuning en ruimte voor pilots met jonge boeren.
Indiener verzoekt om in paragraaf 11.1.3 aan te geven hoe de zogenaamde Agrarische Blijversaanpak Limburg precies werkt qua toetsen en faciliteren, hoe de Handreiking wel voorziet in een gedragscode en procesbeschrijving, maar niet in uitzonderingen op vergunningverlening, en hoe de Provincie erop toeziet dat de gemeentes daadwerkelijk geen uitzonderingen maken.

Indiener				
ZW-0877-51	ZW-0278-152	ZW-1243-9	ZW-1243-10	ZW-1389-31

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent dat de Agrarische Blijversaanpak een maatwerkinstrument is, gericht op individuele begeleiding en ondersteuning van blijvende agrariërs, en geen generiek toetsingskader voor alle agrarische plannen. De aanpak is momenteel in ontwikkeling en voorziet in een gedragscode en procesbeschrijving, maar biedt geen uitzonderingen op de vergunningverlening. De huidige omschrijving in de POVI blijft gehandhaafd, de suggesties voor verdere invulling worden bij de verdere ontwikkeling van de aanpak meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

9.32 Algemeen

Zienswijze

Onvoldoende uitwerking van beleid voor land- en tuinbouwtransitie
Veel indieners waarderen dat de Provincie het belang van de land- en tuinbouw onderkent, maar geven aan dat het onduidelijk blijft hoe de transitie naar een duurzame landbouw en gebiedsgerichte differentiatie concreet zal worden uitgevoerd. Het ontbreekt aan duidelijke uitleg over beleidskeuzes, fasering en verwachte resultaten, waardoor onzekerheid ontstaat in de sector. Op welke wijze gaat de Provincie het beleid voor de (transitie naar) duurzame en gebiedsgericht gedifferentieerde landbouw aankleden en implementeren?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Onvoldoende zicht op flankerend (financieel) instrumentarium
Er is veel aandacht voor het gebrek aan informatie over de inzet van ondersteunende (financiële) instrumenten en maatregelen. Indieners vragen hoe de Provincie ondernemers concreet faciliteert bij de uitvoering van de ambities, bijvoorbeeld via subsidies, garantieregelingen of andere steunmaatregelen. Welke flankerende financiële en beleidsmatige instrumenten zet de Provincie in om ondernemers bij de landbouwtransitie te ondersteunen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Bij het uitwerken van beleid voor maatschappelijke opgaven worden de belangen van betrokken stakeholders zorgvuldig meegenomen, met als doel tot een gedragen en juridisch verantwoorde uitwerking te komen. Hierbij worden de economische belangen van de landbouw zorgvuldig

afgewogen tegen ecologische doelstellingen, zodat een evenwichtige en duurzame oplossing wordt nagestreefd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Marktwerking en ondernemerschap in de agrarische sector
Eén zienswijze vraagt specifiek aandacht voor het expliciet verankeren van marktwerking en vraaggestuurd ontwikkelen in het provinciale beleid, als essentieel onderdeel van ondernemerschap binnen de agrarische sector. Hoe wordt marktwerking en vraaggestuurde ontwikkeling als essentieel onderdeel van het ondernemerschap in de agrarische sector meegenomen in het beleid?

Standpunt GS

De POVI geeft richting en binnen deze richting staat het de agrarische sector vrij zich te ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Balans ecologische en economische belangen & rechtszekerheid
Er is een oproep om de Provinciale Omgevingsvisie zo aan te passen dat het evenwicht tussen ecologische en economische belangen wordt geborgd en rechtszekerheid gewaarborgd blijft voor ondernemers. Op welke wijze waarborgt de Provincie een evenwicht tussen ecologische en economische belangen en voorkomt zij juridische onzekerheid voor ondernemers?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. Bij het opstellen van beleidsuitwerkingen van maatschappelijke opgaves worden de belangen van de stakeholders meegenomen om tot wetmatige uitwerking te komen. Economische belangen van de landbouw worden hierbij afgewogen tegen ecologische doelstellingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gebiedsgerichte afbouw van niet-duurzame teelten en klimaatrobuuste transitie
Eén zienswijze vraagt om een plan voor de gebiedsgerichte afbouw van teelten die structureel extra beregening vragen op minder geschikte gronden, gekoppeld aan een transitiepad richting klimaatrobuuste gewassen. Welke strategie hanteert de Provincie om structureel niet duurzame teelten af te bouwen en boeren te begeleiden naar klimaatrobuuste alternatieven?

Standpunt GS

Dit is onderdeel van het streven van de Provincie zoals benoemd in de overkoepelende provinciale belangen voor de land- en tuinbouw, namelijk: “1. Een gunstig ondernemersklimaat voor een toekomstbestendige agrofoodsector. 2. Een betekenisvolle transitie van de agrofoodsector: een overgang naar een meer duurzame, circulaire en vraaggerichte productie die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij streven we naar een verdere afname van emissies en afvalstoffen in het belang van mens, dier en natuur. 3. Een land- en tuinbouw die bijdraagt aan maatschappelijke doelen zoals economie, leefbaarheid en brede welvaart. Ga terug naar: § 11.1.1 Provinciale belangen land- en tuinbouw 4. Rekenschap en verantwoording van bedrijfsontwikkeling nabij kwetsbare gebieden”.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1243-15	ZW-0712-19	ZW-0727-19	ZW-0731-19	ZW-0751-19	ZW-0752-19
ZW-0755-19	ZW-0756-19	ZW-0758-19	ZW-0759-19	ZW-0760-19	ZW-0817-19
ZW-0829-19	ZW-0861-19	ZW-0863-19	ZW-0864-19	ZW-0887-19	ZW-0964-19
ZW-0965-19	ZW-0968-19	ZW-0969-19	ZW-0970-19	ZW-0971-19	ZW-1015-19
ZW-1019-19	ZW-1021-19	ZW-1022-19	ZW-1024-19	ZW-1026-19	ZW-1028-20
ZW-1030-20	ZW-1031-19	ZW-1032-19	ZW-1034-19	ZW-1068-19	ZW-1109-19
ZW-1123-19	ZW-1124-19	ZW-1138-19	ZW-1256-19	ZW-1333-21	ZW-1354-19
ZW-1373-19	ZW-1431-19	ZW-1468-19	ZW-1351-8	ZW-0138-2	ZW-0822-2
ZW-0535-7	ZW-0221-4	ZW-0510-6	ZW-0823-6	ZW-1035-34	ZW-1216-31
ZW-0410-8					

9.33 Bedrijfsontwikkelingsplan

Zienswijze

Duidelijkheid over de mogelijkheden voor bedrijfsontwikkeling
Veel indieners vragen om helderdere uitleg over de mogelijkheden tot bedrijfsontwikkeling (zoals de bouw van loodsen en stallen) binnen de kaders van de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg. Er bestaat onzekerheid over de toegestane ontwikkelingen voor agrarische bedrijven op basis van het huidige beleid. Op welke wijze biedt de Provinciale

Omgevingsvisie Limburg duidelijkheid over toegestane vormen van bedrijfsontwikkeling voor agrarische ondernemers?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid.
De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De regels met betrekking tot bedrijfsontwikkeling en functiewijziging worden daarin uitgewerkt.
De eerstvolgende Omgevingsverordening wordt in 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Werkbaarheid en proportionaliteit van de verplichting tot het opstellen van een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP)
Het verplicht stellen van een BOP bij nieuwe ruimtelijke plannen wordt door diverse indieners als niet werkbaar of te belastend ervaren. Zij vragen om deze verplichting te schrappen, te verduidelijken of aan te passen aan de praktijk. In hoeverre is het verplicht stellen van een bedrijfsontwikkelingsplan proportioneel en werkbaar voor agrarische ondernemers bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen?

Standpunt GS

Het bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) krijgt een nadere uitwerking binnen de Omgevingsverordening Limburg. Doel van het BOP is om de ondernemer bewust te maken van de maatschappelijke opgaven die binnen de bedrijfsvoering aanwezig zijn. De bedrijfsvoering dient rekening te houden met en bij te dragen aan deze opgaven. In de Omgevingsverordening Limburg zal beschreven worden wat verwacht wordt van een BOP. Het BOP dient een eenvoudig en doelmatig product te worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ondernemersbeperkingen in de groenblauwe landbouwzone (GBLZ) en verwevingsgebieden
Diverse zienswijzen stellen dat de eisen en gebruiksbeperkingen in de GBLZ en verwevingsgebieden leiden tot een beperking van het ondernemerschap en mogelijk tot vermogensschade. Ondernemers vinden dat hun positie onvoldoende centraal staat.

Hoe worden de belangen van agrarische ondernemers geborgd binnen de gebruiksbeperkingen van de GBLZ en verwevingsgebieden, zonder dat dit leidt tot onevenredige ondernemersbeperkingen?

Zienswijze

Balans tussen natuur- en waterbelangen versus bedrijfsvoering
Zienswijzepunten geven aan dat het ontwikkelen van plannen waarbij ondernemers verplicht rekening moeten houden met natuur- en waterbelangen, als te beperkend wordt ervaren. Er wordt bezorgdheid geuit dat landbouw onvoldoende hoofdgebruik blijft. Op welke wijze waarborgt het provinciale beleid een evenwichtige afweging tussen natuur- en waterbelangen en de bedrijfsvoering van de agrarische sector binnen de toegewezen gebieden?

Zienswijze

Onduidelijkheid en vaagheid van beleidskaders, terminologie en beoordelingscriteria
Meerdere indieners ervaren de beleidstekst als vaag en daardoor multi-interpretabel, met name omtrent integrale kwaliteitsverbetering en draagkracht. Er wordt gevraagd om scherper geformuleerde criteria. Hoe kunnen de gebruikte beleidskaders, begrippen en beoordelingscriteria in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg worden verduidelijkt of aangescherpt ten behoeve van rechtszekerheid?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Uitzonderingen voor innovatieve en onderzoeksactiviteiten
Een aantal zienswijzepunten pleiten voor het toestaan van uitzonderingen op standaard BOP-verplichtingen, bijvoorbeeld voor onderzoeksprojecten en innovatieve experimenten die bijdragen aan kennisontwikkeling en -verspreiding. Is het mogelijk om in het beleid flexibel om te gaan met projecten die gericht zijn op innovatie of onderzoek, door deze (gedeeltelijk) vrij te stellen van reguliere eisen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid.
De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. In de verordening wordt opgenomen wanneer de bepalingen van toepassing zijn en of er uitzonderingen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Consistentie en implementatie van het beleid (algemeen)
Er zijn zorgen over de implementatie en consistentie van het beleid; indieners vragen om duidelijkheid over de uitvoerbaarheid en handhaving van de regels voor verschillende typen agrarisch gebruik en ondernemingen. Op welke wijze zorgt de Provincie voor een consistente en uitvoerbare toepassing van de beleidsregels en verplichtingen binnen de POVI op lokaal niveau?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Vermijden van subjectiviteit in toetsing en beleid Er wordt aandacht gevraagd voor het voorkomen van subjectieve toetsing en beoordeling, bijvoorbeeld bij criteria rondom integrale kwaliteitsverbetering en draagkracht. Hoe wordt gegarandeerd dat beoordeling en handhaving van beleidsdoelstellingen objectief en toetsbaar plaatsvinden?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1157-11	ZW-1161-11	ZW-0313-103	ZW-0778-3	ZW-0166-149	ZW-1494-1
ZW-0224-95	ZW-0241-161	ZW-0150-1	ZW-0242-94	ZW-1243-8	ZW-0196-133
ZW-0161-2	ZW-0184-3	ZW-0229-9	ZW-0543-3	ZW-0564-3	ZW-0592-7
ZW-0595-7	ZW-0597-8	ZW-0686-3	ZW-0719-3	ZW-0847-3	ZW-0903-3
ZW-0905-3	ZW-0907-3	ZW-0924-2	ZW-0927-3	ZW-0947-3	ZW-0952-3
ZW-0966-3	ZW-1037-4	ZW-1113-3	ZW-1157-10	ZW-1161-10	ZW-1264-3
ZW-1303-3	ZW-1312-3	ZW-1367-3	ZW-1135-1	ZW-0595-8	ZW-0597-10
ZW-0954-2	ZW-0597-9	ZW-0536-2	ZW-1274-1	ZW-0941-2	ZW-0536-3
ZW-1389-30	ZW-0166-90	ZW-0186-97	ZW-0237-80	ZW-0240-85	ZW-0278-101
ZW-0317-100	ZW-1236-85	ZW-1473-80	ZW-1479-132	ZW-1495-5	ZW-1496-5
ZW-0406-2	ZW-1157-12	ZW-1161-12			

9.34 Behoud agrarische functies buitengebied

Zienswijze

Vrees voor ongewenste maatschappelijke effecten door ingrijpen in het buitengebied
Beleidsmatige toelichting: Verschillende indieners uiten zorgen over het verdwijnen van agrarische bedrijvigheid door groenblauwe zoneringen, met mogelijk verlies van kenmerkende landschapselementen, educatieve en toeristische waarde, verenigingsleven en biodiversiteit. Zij bepleiten behoud van agrarische functies als maatschappelijk verbindende factor. Hoe waarborgt de Provincie dat ingrepen in het buitengebied niet leiden tot het verdwijnen van essentiële agrarische functies en maatschappelijke samenhang?

Standpunt GS

Deze vraag gaat verder dan de scope van de POVI.
Op hoofdlijnen zet de POVI in op transitie van de landbouw in de groenblauwe landbouwzone naar een landbouw die bijdraagt aan de groene en blauwe doelen. Op visieniveau zet de POVI niet in op het verdwijnen van de landbouw in de groenblauwe landbouwzone. We hebben er namelijk voor gekozen om de landbouw nog steeds de belangrijkste functie in de groenblauwe landbouwzone te laten zijn, maar dan wel rekening houdend met onze maatschappelijke opgaven en doelstellingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beperkte beschikbaarheid en schaarste van landbouwgrond
Beleidsmatige toelichting: Indieners stellen dat landbouwgrond steeds schaarser wordt door ruimtelijke ingrepen en concurrerende claims (woningen, natuur, infrastructuur). Zij vragen om meer bescherming van agrarisch areaal. Welke maatregelen neemt de Provincie om verdere inkrimping en versnippering van landbouwgrond te voorkomen?

Standpunt GS

Binnen de POVI is bewust gekozen voor de bescherming van landbouwgrond, dit is in een specifiek hoofdstuk beschreven. Zowel in het verwevingsgebied, primair landbouwgebied en groenblauwe landbouwzone is landbouw de hoofd landgebruiker. In de visie wordt ingezet op de een landbouw die rekening houdt met de maatschappelijke opgaven. In het verwevingsgebied zijn dat mensgerichte opgaven en in de groenblauwe landbouwzone zijn dat opgaven gekoppeld aan natuur en water. In het primair landbouwgebied is de insteek om in beginsel geen landbouwfuncties te ontwikkelen. Deze zone dient primair gericht te zijn op de landbouwkundige opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Druk op melkveehouderij en gevolgen voor kleinschalig landschap

Beleidsmatige toelichting: Indieners signaleren dat de melkveehouderij onder druk staat, met risico op het verdwijnen van graslanden en hun ecologische en landschappelijke functie. Men vraagt om stimulering van melkveehouderij in kansrijke gebieden. Op welke wijze stimuleert de Provincie agrarische functies, zoals melkveehouderij, in gebieden waar deze van landschappelijk en ecologisch belang zijn?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen waarin het stimuleren van veeteelt en het behoud van grasland een thema kan zijn.

In het hoofdstuk land- en tuinbouw wordt aandacht besteed aan het behoud van grasland en teelten ten dienste van water en natuur. De hoeveelheid grasland in Limburg neemt namelijk in gestaag tempo af. We willen een trendbreuk creëren in de afname van het grasland, door met diverse partijen de handen ineen te slaan en de agrariërs daadwerkelijk perspectief te gaan bieden. We verkennen komende tijd de mogelijkheden voor stimulering of indien mogelijk regulering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Integrale benadering van natuur, landbouw en ruimtelijke ordening
Beleidsmatige toelichting: Enkele indieners waarderen de integrale aanpak van natuur en landbouw, maar pleiten voor meer transparantie in keuzes, onderlinge afstemming van beleidsdoelen en effectonderzoek op sectoren. Hoe zorgt de Provincie voor transparantie en afstemming bij de integrale benadering van domeinen natuur, landbouw en ruimtelijke ordening?

Zienswijze

Economische gevolgen van ruimtelijke ingrepen voor agrarische sector
Beleidsmatige toelichting: Er wordt gewezen op economische risico's van geplande interventies, zoals daling van bedrijfsrendement en op termijn verdwijnende agrarische bedrijvigheid. Men vraagt om een economische effectrapportage van beleid. Worden de economische consequenties van ruimtelijke beleidskeuzes voor agrarische ondernemers voldoende onderbouwd en meegewogen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk

hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de doelstellingen voortkomend uit het Limburgs Offensief Stikstof en Waterveiligheid en Ruimte Limburg te realiseren wordt ingezet op integrale gebiedsprocessen waarbij de belangrijkste actoren, o.a. de landbouw, betrokken worden.

Uit de gebiedsprocessen volgen gebiedsplannen. In het coalitieakkoord 2023- 2024 "Elke Limburger telt" is opgenomen dat: "Voor alle maatregelen in de gebiedsplannen wordt naast een inschatting van de impact op de natuur of de hydrologische situatie, ook een landbouweffect-rapportage gemaakt."

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.4 van

'Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen.'

naar:

'Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen. Het gebiedsproces resulteert in een gebiedsplan. Voor deze gebiedsplannen wordt een landbouweffect-rapportage gemaakt, welke meegenomen wordt in besluitvorming omtrent de te nemen maatregelen binnen het gebied. Hierbij is het van belang dat het sociale aspect, zoals bijvoorbeeld in een leefbaarheidseffectrapportage, wordt meegenomen.

Kavelruil kan als instrument worden ingezet om doelen te bereiken. De Provincie ondersteunt het onderling ruilen van kavels tussen agrariërs. Daarnaast gaan we ook bekijken hoe de Provincie

een actieve rol kan spelen door de aankoop van gronden voor kavelruil. Hiervoor wordt intern onderzocht wat de mogelijkheden zijn.‘

Zienswijze

Behoud van karakteristieke landschapselementen
Beleidsmatige toelichting: Indieners vragen aandacht voor het behoud van hoogstamboomgaarden, heggen, hagen en andere karakteristieke elementen die samenhangen met agrarisch landgebruik. Welke beleidsmaatregelen worden getroffen om kenmerkende landschapselementen, die verbonden zijn aan agrarische functies, actief te behouden?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

De Provincie stimuleert de aanleg en het beheer van landschapselementen op basis van vrijwilligheid. Dit doen we middels diverse subsidieregelingen zoals bijvoorbeeld de subsidieregeling landschapselementen en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Uitvoering van het ANLb vindt plaats via de coöperatie Natuurrijk Limburg. Leden (grondeigenaren) sluiten met de coöperatie een (beheer)overeenkomst voor o.a. het beheer van landschapselementen. De overeenkomst geldt voor een bepaalde periode, vaak 6 jaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Waarborging van toeristische en educatieve waarde door agrarisch landgebruik
Beleidsmatige toelichting: Een beperkt aantal indieners benadrukt het belang van agrarische functies voor de toeristische aantrekkelijkheid en educatieve rol van het buitengebied.
Op welke manier draagt het provinciaal beleid bij aan het behoud van de toeristische en educatieve waarde van agrarisch buitengebied?

Standpunt GS

De POVI zet juist in op een landbouw die bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven binnen de bedrijfsvoering. Een koppeling met educatie en toerisme kan bijdragen aan die maatschappelijke opgaven. Zie hiervoor het hoofdstuk over verbrede landbouw.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Voorkomen van negatieve ecologische effecten (verlies leefgebied, erosie) Beleidsmatige toelichting: Er worden zorgen geuit over verhoogde kans op erosie en verlies van leefgebied voor vogels en insecten, indien agrarisch landgebruik verdwijnt door ruimtelijke beleid. In hoeverre zijn ecologische afwegingen (zoals erosiebestrijding en behoud van biodiversiteit) expliciet meegenomen bij het beleid rondom agrarisch landgebruik?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid.
De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

In de lijn van de POVI is aangegeven dat als agrarische bedrijven een ontwikkeling wensen die niet past binnen de planologische ruimte dat gemeenten alleen medewerking mogen verlenen als de ontwikkeling in positieve zin bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven binnen de bedrijfsvoering. Die opgave kan onder andere bestaan uit erosieproblematiek en biodiversiteit. Een en ander zal verder uitgewerkt worden in de verordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0304-13	ZW-1093-2	ZW-1274-2	ZW-0410-1	ZW-0304-12	ZW-1411-13
ZW-1092-4	ZW-1080-5	ZW-1040-4	ZW-1040-5	ZW-0569-19	ZW-1216-24
ZW-1271-24	ZW-1286-19	ZW-1395-24	ZW-1417-45	ZW-0332-5	ZW-0851-9
ZW-1080-3	ZW-1125-3	ZW-0042-4	ZW-0110-2	ZW-0851-5	ZW-1253-29

ZW-0811-9	ZW-1040-7	ZW-0122-2	ZW-1168-1	ZW-0935-4	ZW-0827-6
ZW-1093-1	ZW-1052-3	ZW-1054-9	ZW-1120-3	ZW-0936-4	ZW-1116-3
ZW-1168-3	ZW-1474-2	ZW-1419-1	ZW-0827-8	ZW-0409-2	ZW-1078-4
ZW-0304-11	ZW-1411-11				

9.35 Biologische landbouw

Zienswijze
Indiener stelt dat biologische landbouw niet uitsluitend in het verwevingsgebied thuishoort, maar ook in het primair landbouwgebied en de groenblauwe landbouwzone.
Indiener verzoekt om structurele ondersteuning voor omschakeling naar biologische landbouw, met vergoedingen en langetermijnperspectief.
Indiener geeft aan dat de toewijzing van groene landbouwzones op diverse percelen van zijn biologisch landbouwbedrijf onterecht is.
Indiener nodigt de Provincie uit om eens op hun bedrijf te komen kijken naar hun Bokashi-opslag en de velden, ter illustratie van hoe beleid in de praktijk gebracht wordt, omdat indiener opmerkt dat een gezond bodembeleid niet alleen goed is voor landbouw en klimaat, maar ook voor water (sponswerking) en biodiversiteit (rijk bodemleven).
Indiener stelt dat biologische landbouw aantoonbaar bijdraagt aan stikstofreductie, bodemkwaliteit en biodiversiteit en dat dit onvoldoende wordt meegenomen in de ontwerp-POVI.
Indiener stelt dat biologische landbouw alleen toekomstbestendig is met een goed verdienmodel en verzoekt de Provincie actief in te zetten op het versterken van de afzetmarkt.
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI te weinig ruimte laat voor functievernieuwing en verduurzaming in het primair landbouwgebied en verzoekt om biologische landbouw expliciet als volwaardige en passende vorm van landbouw te erkennen.
Indiener stelt dat diversificatie zoals biologische productie of verbreding niet voor elk bedrijf een realistische optie is.
Indiener stelt voor duidelijkheid te verschaffen over de groenblauwe landbouwzone en de geschiktheid voor biologische teelten.
Indiener stelt voor om in het beheer van het landschap rondom de Amerikaanse begraafplaats in Margraten te kiezen voor biologisch-dynamische landbouw waarmee tevens een bijdrage kan worden geleverd aan het herstel van de biodiversiteit en het tegengaan van de klimaatverandering.
Indiener verzoekt om expliciete ondersteuning en faciliteiten voor biologische landbouw, inclusief productie, opslag en verwerking, om deze sector toekomstbestendig te maken en bij te dragen aan duurzame en verantwoorde landbouw.
Indiener verzoekt om het stoppen van het gebruik van pesticiden en gewasbeschermingsmiddelen, en het streven naar biologisch landbouw.
Indiener verzoekt om meer aandacht in de POVI voor biologische landbouw, de sector naar de toekomst te ondersteunen en biologische bedrijven te faciliteren op aspecten als productie, opslag en verwerking.

Standpunt GS

De Provincie erkent de positieve bijdrage van biologische landbouw aan bodemkwaliteit, natuur en duurzaamheid en beschouwt deze bedrijfsvorm als passend en waardevol in meerdere zones, waaronder het primair landbouwgebied en de groenblauwe landbouwzone, mits de landbouwactiviteiten aansluiten bij de maatschappelijke doelen en draagkracht van het gebied. Het provinciaal beleid is gebiedsgericht. Het type landbouw dat mogelijk is, wordt mede bepaald door de zonering en de opgaven per gebied. Structurele (financiële) stimulering, omschakelvergoedingen of prijsgaranties zijn primair belegd bij het Rijk, maar de Provincie ondersteunt ondernemers via maatwerk in begeleiding, kennisdeling, investeringsregelingen uit onder andere het GLB-NSP, en de in ontwikkeling zijnde Blijversaanpak. Functievernieuwing en verduurzaming worden gestimuleerd, waarbij expliciete aandacht is voor het toekomstperspectief van biologische bedrijven. Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen en pesticiden volgt de Provincie het nationale kader.

Voorstel aan PS

Ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0298-9	ZW-0298-13	ZW-0462-2	ZW-1253-53	ZW-0298-3	ZW-0298-15
ZW-0298-1	ZW-1458-11	ZW-0462-1	ZW-0300-3	ZW-1466-3	ZW-0568-6
ZW-1483-2	ZW-1035-35				

9.36 Definitie emissiearm

Zienswijze
Behoefte aan heldere en eenduidige definities van terminologieën (zoals emissiearme, watervriendelijke, natuurinclusieve en extensieve landbouw, spuitvrije zones) Beleidsmatige toelichting: Meerdere indieners vragen om duidelijke en toetsbare definities van de gebruikte begrippen in de POVI. Het ontbreken hiervan leidt tot onzekerheid over de interpretatie, uitvoering en naleefbaarheid van het beleid. Hoe worden begrippen als emissiearme landbouw, spuitvrije zones, watervriendelijke, natuurinclusieve en extensieve landbouw concreet gedefinieerd in het beleid en welke kaders zijn hiervoor vastgesteld?

Standpunt GS

Deze woorden / begrippen worden opgenomen in de verklarende woordenlijst van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begrippenlijst

Agglomeratielandbouw

Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector

De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijnstof, CO_2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op de juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze

Delstellingen t.a.v. biodiversiteit, ecologische verbindingen en natuurvriendelijke landbouw
Er is behoefte aan meer duidelijkheid over de concrete doelen voor biodiversiteit en het behoud of herstel van ecologische verbindingen binnen het landbouwbeleid. Ook wordt verheldering gevraagd over de bijdrage van natuurvriendelijke landbouw aan deze doelen. Wat zijn de beoogde doelen van de POVI met betrekking tot biodiversiteit, ecologische verbindingszones en natuurvriendelijke landbouw, en hoe worden deze vertaald in beleid?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk

hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening.
De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Inhoud en toepassing van emissiearme landbouw in de primaire landbouwgebieden
Beleidsmatige toelichting: Indieners willen weten hoe het begrip emissiearme landbouw ingevuld wordt, specifiek binnen primaire landbouwgebieden, en met welke (sectoraal toegespitste) maatregelen deze doelstelling wordt bereikt. Wat wordt onder emissiearme landbouw verstaan in de context van primaire landbouwgebieden en welke (nieuwe) maatregelen of richtlijnen vloeien hieruit voort?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Bodemhersteldoelen
Beleidsmatige toelichting: Deze punten betreffen de noodzaak om hersteldoelen voor de bodem op te nemen in alle landbouwzones, niet alleen in specifieke gebieden, om zo duurzaamheid in de volle breedte te bevorderen. Welke ruimtelijke bodemhersteldoelen worden geformuleerd voor alle landbouwzones, inclusief de primaire gebieden, en waarom is dat relevant binnen het beleid?

Standpunt GS

Verwezen wordt naar hoofdstuk 7.3.3 (implementatie van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn). De EU-bodemmonitoringsrichtlijn bevat verplichtende activiteiten waaronder het vaststellen en het stimuleren van maatregelen voor duurzaam bodembeheer (zowel in bebouwd als landelijk gebied) en vaststellen van herstelmaatregelen bij ongezonde bodems, op basis van de resultaten van monitoring. De EU-bodemmonitoringsrichtlijn die de komende jaren nog verder uitgewerkt dient te worden, heeft betrekking op alle zones (waaronder dus ook primaire landbouwgebieden). Voor een toekomstbestendige landbouw is een gezonde bodem de basis.

Tevens verwijzen wij naar hoofdstuk 7.3.2 waarin het uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! wordt vermeld. In dit uitvoeringsplan worden instrumenten voor duurzaam bodembeheer benoemd (p.9). Voorbeelden van instrumenten zijn organisch stofbeheer, irrigatie, grondbewerking, mechanisatie en gewas- en raskeuze. Afhankelijk van de soort van de grond en de staat van de vitaliteit van de bodem, dient een juiste mix (maatwerk) te worden gehanteerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gelijke behandeling van biologische landbouw t.o.v. emissiearme bedrijfsvoering
Beleidsmatige toelichting: Bezorgdheid wordt geuit of biologische landbouw wel voldoende ruimte en gelijke (beleids)behandeling krijgt onder het regime van emissiearme bedrijfsvoering, zonder extra belemmeringen. Op welke wijze wordt geborgd dat biologische landbouw als emissiearme bedrijfsvoering gelijkwaardig wordt behandeld binnen het beleid, zonder bovenwettelijke beperkingen?

Standpunt GS

In de lijn van de POVI is aangegeven dat als agrarische bedrijven een ontwikkeling wensen die niet past binnen de planologische ruimte dat gemeenten alleen medewerking mogen verlenen als de ontwikkeling rekening houdt met en in positieve zin bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven binnen de bedrijfsvoering. Een biologische bedrijfsvoering kan een manier zijn waarmee een bijdrage wordt geleverd aan die opgaven. De POVI en omgevingsverordening bepaalt alleen de kaders waarbinnen geopereerd dient te worden door de ondernemer en niet de bedrijfsvoering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Toelichting en afbakening van technische en juridische implicaties voor de bedrijfsvoering
Beleidsmatige toelichting: Een indiener vraagt om verduidelijking van de precieze technische en juridische gevolgen die voortkomen uit beleidsmaatregelen, zodat agrarische ondernemers hun bedrijfsvoering hierop kunnen afstemmen. Wat zijn de technische en juridische implicaties van de beleidsaanwijzingen binnen de POVI voor agrarische ondernemers?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Verzoek om duidelijke definities en kaders voor aanvullende begrippen (bijv. plantaardige teelten, biobased, lokale voedselproductie)
Beleidsmatige toelichting: Er is behoefte aan heldere kaders voor aanvullende (toekomstgerichte) begrippen als plantaardige teelten, biobased productie, en lokale voedselproductie, als fundament voor beleid en uitvoering. Hoe worden aanvullende begrippen zoals plantaardige teelten, biobased productie en lokale voedselproductie in het beleid gedefinieerd en afgebakend?

Standpunt GS

Deze woorden/ begrippen worden opgenomen in de begripsbepalingen van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begripsbepalingen

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijnstof, CO_2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op de juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid
Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Indiener					
ZW-0374-6	ZW-0390-6	ZW-0394-6	ZW-0426-6	ZW-0430-6	ZW-0505-6
ZW-0713-5	ZW-1177-6	ZW-0416-4	ZW-1418-8	ZW-0450-1	ZW-0298-10
ZW-0117-6	ZW-0916-6	ZW-0896-6	ZW-1169-9	ZW-1240-1	ZW-1358-27
ZW-0377-7					

9.37 Gebiedsprocessen/ structurele agrarische belangenparticipatie

Zienswijze

Structurele participatie van agrarische ondernemers en belangenbehartigers in gebiedsgerichte processen en beleidskeuzes
Veel indieners vragen om de structurele verankering van participatie van agrarische ondernemers en hun belangenbehartigers in alle relevante gebiedsprocessen en bij toekomstige beleidsbesluiten. Zij benadrukken het belang van een formele rol en invloed voor agrariërs, waardoor zij tijdig kunnen meedenken over beleid dat directe gevolgen heeft voor hun bedrijfsvoering. Hoe wordt structurele en betekenisvolle participatie van agrariërs en hun vertegenwoordigers gegarandeerd in gebiedsgerichte processen en beleidsvorming?

Standpunt GS

Om ruimtelijke projecten in Limburg te realiseren wordt door initiatiefnemers een gebiedsgericht proces ingezet om tot resultaat te komen. In die gevallen waar de Provincie geen partner of trekker is kunnen we als Provincie niet garanderen dat agrariërs betrokken zullen zijn bij de uitvoering. Daarnaast is het project afhankelijk of de "landbouw" partij dient te zijn in het gebiedsproces. Een van de projecten waar dat zeker wel het geval is, is het Limburgs Offensief Stikstof (LOS). De Provincie zal op termijn gebiedsgerichte processen inzetten om de stikstofopgave in de "focusgebieden" aan te pakken. In het LOS staat het volgende opgenomen over de gebiedsprocessen:

"We kiezen in deze gebieden voor een sterkere provinciale regie op gebiedsprocessen en gebiedsprojecten die een samenhangende uitvoering van natuurherstel, hydrologische condities én verdere verduurzaming van de landbouw ondersteunen. In alle Natura 2000-gebieden willen we met gemeenten, waterschap, agrariërs, inwoners, grondeigenaren, terreinbeherende organisaties en maatschappelijke organisaties aan de slag om te kijken wat de beste oplossingen zijn om de doelen te bereiken."

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Bescherming en behoud van agrarisch gebruik van landbouwgronden
Een aanzienlijk aantal zienswijzen vraagt expliciet om het beschikbaar houden van landbouwgrond voor agrarisch gebruik en het borgen dat bestaande agrarische functies niet zonder participatie van agrariërs worden gewijzigd. Veehouders en andere agrariërs maken zich zorgen over mogelijke functiewijzigingen zonder hun inbreng. Welke waarborgen biedt het beleid voor het behoud van landbouwgrond ten behoeve van agrarisch gebruik en betrokkenheid van boeren bij alternatieve invullingen?

Nadere concretisering van beleidsdoelen en betere afstemming met gemeentelijke uitvoeringspraktijk
Diverse indieners vragen om meer concretisering van doelen en betere afstemming met bestaande gemeentelijke praktijken. Gebiedsgerichte oplossingen vragen volgens hen maatwerk en betere samenwerking tussen Provincie, gemeenten en boeren. Op welke wijze concretiseert de Provincie beleidsdoelen en hoe wordt de afstemming met gemeentelijke uitvoeringspraktijk en gebiedsgerichte oplossingen geborgd?

Inhoudelijke kritiek op abstractieniveau van de provinciale plannen (en de bijbehorende kaarten)

Meerdere zienswijzen richten zich op het abstracte karakter van de plannen en de kaarten, die te weinig duidelijkheid en houvast bieden voor ondernemers. Ze vragen om heldere, gebiedsgerichte uitwerking met actieve betrokkenheid van de sector. Hoe wordt gezorgd voor concrete, toegankelijke en gebiedsgerichte uitwerking van beleidsdoelen en kaartbeelden, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn?

Borging van ruimte voor agrariërs bij gebiedsgerichte alternatieven
Er is vraag naar borging dat agrariërs actief deel kunnen nemen aan het ontwikkelen van gebiedsgerichte alternatieven voor hun bedrijfsvoering, zeker wanneer sprake is van transitie of functieverandering. Welke instrumenten worden ingezet om ruimte voor agrariërs te borgen bij het vormgeven van gebiedsgerichte alternatieven?

Transparante participatieprocedures en terugkoppeling
Indieners vragen om inzichtelijke en transparante procedures, waarin duidelijk is hoe participatie wordt georganiseerd en hoe input wordt teruggekoppeld. Zij willen zekerheden over de invloed van hun inbreng. Op welke wijze worden participatieprocedures transparant georganiseerd en hoe wordt terugkoppeling van de inbreng geborgd?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. In het kader van o.a. het Limburgs Offensief Stikstof en Waterveiligheid en ruimte Limburg worden gebiedsprocessen opgesteld waarbij de landbouw betrokken wordt. Hoe dat proces exact uit gaat zien ligt buiten de scope van de POVI.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening.
De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen. Het staat de gemeente vrij om strenger te acteren dan de Omgevingsverordening.

De POVI en Omgevingsverordening Limburg worden inzichtelijk gemaakt via het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Vraagt om flexibiliteit/maatwerk vanwege verschillen tussen gebieden en bedrijfsmodellen
Een deel van de zienswijzen vraagt om flexibiliteit en maatwerk, omdat gebieden en agrarische bedrijven onderling sterk verschillen qua opgaven en mogelijkheden. Standaardisering wordt als

bezwaar gezien. Hoe wordt rekening gehouden met het benodigde maatwerk en de verschillen tussen gebieden en agrarische bedrijven in het beleid?

Standpunt GS

Zonering wordt als instrument ingezet in provinciale omgevingsvisies om ruimtelijk sturing te kunnen geven aan ontwikkelingen.
Om de opgaven in vergelijkbare gebieden aan te pakken op een in de basis vergelijkbare wijze. De in de POVI opgenomen algemene zonering past bij het provinciaal schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, natuurgebiedjes en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) en omgevingsplannen zijn meestal een stuk gedetailleerder.

De POVI is kaderstellend voor gebiedsprocessen en gebiedsgerichte aanpakken die vanuit de Provincie worden geïnitieerd. Eventueel resulterend in gebiedsprogramma's met de status van programma onder de Omgevingswet. We denken daarbij aan de gebiedsgerichte aanpakken vanuit het LOS, gericht op de kwetsbare Natura 2000-gebieden. En aan de stroomgebiedaanpakken van het WRL. Maar ook aan de Gebiedsgerichte Aanpak Maasbracht – Chemelot/Graetheide, die moet resulteren in een visie op de inpassing van voorzieningen voor productie, opslag en transport van energie in een gebied waar ook veel andere opgaven spelen. Bij de opstelling van het Ruimtelijk Voorstel Limburg werd vanuit de gemeenten al het belang onderschreven van piketpalen vanuit Rijk en Provincie, om duidelijke kaders mee te geven aan die processen. Mét ruimte voor uitwerking in gebiedsprocessen. De POVI bevat die piketpalen. De algemene zonering en gebiedsprocessen versterken elkaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Afstemming en communicatie tussen overheden, ondernemers en belangenbehartigers
Verschillende indieners leggen nadruk op de noodzaak van voortdurende, effectieve communicatie tussen Provincie, gemeenten, agrariërs en hun organisaties om gezamenlijke doelen te bereiken. Op welke wijze wordt de onderlinge communicatie en samenwerking structureel vormgegeven, zodat alle betrokkenen tijdig en volledig geïnformeerd en betrokken zijn?

Standpunt GS

Er is middels de Plattelandscoalitie (PLC) geregeld contact tussen Provincie, gemeenten, waterschap en belangenorganisaties. De bijeenkomsten worden geïnitieerd vanuit het programma LOS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener

ZW-0981-6	ZW-0463-4	ZW-1236-193	ZW-1233-4	ZW-1357-2	ZW-0811-11
ZW-0963-11	ZW-1307-2	ZW-1244-2	ZW-1270-2	ZW-1322-2	ZW-1254-1
ZW-1323-2	ZW-1349-2	ZW-1319-2	ZW-1293-2	ZW-1299-5	ZW-1074-15
ZW-1442-15	ZW-1456-26	ZW-1401-21	ZW-0535-6	ZW-0122-5	ZW-1177-10
ZW-0411-6	ZW-0844-2	ZW-0097-5	ZW-0099-5	ZW-0142-5	ZW-0144-6
ZW-0243-10	ZW-0295-5	ZW-0299-52	ZW-0569-8	ZW-0831-5	ZW-0948-5
ZW-1106-5	ZW-1114-5	ZW-1216-13	ZW-1271-13	ZW-1286-8	ZW-1313-5
ZW-1346-5	ZW-1382-5	ZW-1395-13	ZW-1417-34	ZW-0912-6	ZW-0911-4
ZW-0225-11	ZW-0232-13	ZW-0570-10	ZW-0571-10	ZW-0588-10	ZW-0589-20
ZW-0604-29	ZW-0605-22	ZW-0607-18	ZW-0609-10	ZW-0616-10	ZW-0617-10
ZW-0618-16	ZW-0619-10	ZW-0620-10	ZW-0623-10	ZW-0624-10	ZW-0625-10
ZW-0628-10	ZW-0629-10	ZW-0630-10	ZW-0651-10	ZW-0685-10	ZW-0694-10
ZW-0728-10	ZW-0730-10	ZW-0834-10	ZW-0843-10	ZW-0862-10	ZW-0873-11
ZW-0878-10	ZW-0880-11	ZW-0882-11	ZW-0892-11	ZW-0902-10	ZW-0975-10
ZW-1027-11	ZW-1036-10	ZW-1047-10	ZW-1051-10	ZW-1059-10	ZW-1061-11
ZW-1062-10	ZW-1064-10	ZW-1065-10	ZW-1066-10	ZW-1075-10	ZW-1082-10
ZW-1089-10	ZW-1090-10	ZW-1096-17	ZW-1100-10	ZW-1103-10	ZW-1104-10
ZW-1107-10	ZW-1110-10	ZW-1115-10	ZW-1118-10	ZW-1126-10	ZW-1128-10
ZW-1130-10	ZW-1136-10	ZW-1148-10	ZW-1150-10	ZW-1155-10	ZW-1160-10
ZW-1183-10	ZW-1186-10	ZW-1188-10	ZW-1191-10	ZW-1195-10	ZW-1198-10
ZW-1200-10	ZW-1202-10	ZW-1214-10	ZW-1221-10	ZW-1223-10	ZW-1225-10
ZW-1228-10	ZW-1231-10	ZW-1238-10	ZW-1246-10	ZW-1247-10	ZW-1251-10
ZW-1252-10	ZW-1266-10	ZW-1267-10	ZW-1268-10	ZW-1273-10	ZW-1275-10
ZW-1276-10	ZW-1277-10	ZW-1278-10	ZW-1279-10	ZW-1280-10	ZW-1281-10
ZW-1282-10	ZW-1283-10	ZW-1284-10	ZW-1285-10	ZW-1287-10	ZW-1288-10
ZW-1289-14	ZW-1290-11	ZW-1291-11	ZW-1292-10	ZW-1294-10	ZW-1296-10
ZW-1297-11	ZW-1298-11	ZW-1301-10	ZW-1304-10	ZW-1306-10	ZW-1308-10
ZW-1309-10	ZW-1310-10	ZW-1311-10	ZW-1315-10	ZW-1316-10	ZW-1317-10
ZW-1318-10	ZW-1320-10	ZW-1321-10	ZW-1324-10	ZW-1325-10	ZW-1326-10
ZW-1327-10	ZW-1329-10	ZW-1330-10	ZW-1331-10	ZW-1335-10	ZW-1337-10
ZW-1338-10	ZW-1339-10	ZW-1341-10	ZW-1342-10	ZW-1343-10	ZW-1347-10
ZW-1350-10	ZW-1352-10	ZW-1355-10	ZW-1359-10	ZW-1365-10	ZW-1368-10
ZW-1376-10	ZW-1378-10	ZW-1388-10	ZW-1390-10	ZW-1410-10	ZW-1449-3
ZW-0115-16	ZW-0973-4	ZW-1122-4	ZW-1033-4	ZW-1166-23	ZW-1140-19
ZW-1146-14	ZW-1142-9	ZW-1045-22	ZW-1044-20	ZW-0850-3	ZW-1058-6
ZW-0979-4	ZW-1133-5	ZW-1154-5	ZW-0299-46	ZW-0471-2	ZW-0470-2
ZW-0866-3	ZW-0875-3	ZW-0811-3	ZW-0297-21	ZW-1168-13	ZW-1000-16
ZW-1000-12	ZW-0698-6	ZW-0840-4	ZW-0936-1	ZW-1018-7	ZW-0698-1
ZW-0776-1	ZW-0252-2	ZW-1419-18	ZW-1170-13	ZW-0879-6	ZW-0225-6
ZW-0232-8	ZW-0570-5	ZW-0571-5	ZW-0588-5	ZW-0589-15	ZW-0604-24
ZW-0605-17	ZW-0607-13	ZW-0609-5	ZW-0616-5	ZW-0617-5	ZW-0618-11
ZW-0619-5	ZW-0620-5	ZW-0623-5	ZW-0624-5	ZW-0625-5	ZW-0628-5
ZW-0629-5	ZW-0630-5	ZW-0651-5	ZW-0685-5	ZW-0694-5	ZW-0728-5
ZW-0730-5	ZW-0834-5	ZW-0843-5	ZW-0862-5	ZW-0873-6	ZW-0878-5
ZW-0880-6	ZW-0882-6	ZW-0892-6	ZW-0902-5	ZW-0975-5	ZW-1027-6

ZW-1036-5	ZW-1047-5	ZW-1051-5	ZW-1059-5	ZW-1061-6	ZW-1062-5
ZW-1064-5	ZW-1065-5	ZW-1066-5	ZW-1075-5	ZW-1082-5	ZW-1089-5
ZW-1090-5	ZW-1096-12	ZW-1100-5	ZW-1103-5	ZW-1104-5	ZW-1107-5
ZW-1110-5	ZW-1115-5	ZW-1118-5	ZW-1126-5	ZW-1128-5	ZW-1130-5
ZW-1136-5	ZW-1148-5	ZW-1150-5	ZW-1155-5	ZW-1160-5	ZW-1183-5
ZW-1186-5	ZW-1188-5	ZW-1191-5	ZW-1195-5	ZW-1198-5	ZW-1200-5
ZW-1202-5	ZW-1214-5	ZW-1221-5	ZW-1223-5	ZW-1225-5	ZW-1228-5
ZW-1231-5	ZW-1238-5	ZW-1246-5	ZW-1247-5	ZW-1251-5	ZW-1252-5
ZW-1266-5	ZW-1267-5	ZW-1268-5	ZW-1273-5	ZW-1275-5	ZW-1276-5
ZW-1277-5	ZW-1278-5	ZW-1279-5	ZW-1280-5	ZW-1281-5	ZW-1282-5
ZW-1283-5	ZW-1284-5	ZW-1285-5	ZW-1287-5	ZW-1288-5	ZW-1289-9
ZW-1290-6	ZW-1291-6	ZW-1292-5	ZW-1294-5	ZW-1296-5	ZW-1297-6
ZW-1298-6	ZW-1301-5	ZW-1304-5	ZW-1306-5	ZW-1308-5	ZW-1309-5
ZW-1310-5	ZW-1311-5	ZW-1315-5	ZW-1316-5	ZW-1317-5	ZW-1318-5
ZW-1320-5	ZW-1321-5	ZW-1324-5	ZW-1325-5	ZW-1326-5	ZW-1327-5
ZW-1329-5	ZW-1330-5	ZW-1331-5	ZW-1335-5	ZW-1337-5	ZW-1338-5
ZW-1339-5	ZW-1341-5	ZW-1342-5	ZW-1343-5	ZW-1347-5	ZW-1350-5
ZW-1352-5	ZW-1355-5	ZW-1359-5	ZW-1365-5	ZW-1368-5	ZW-1376-5
ZW-1378-5	ZW-1388-5	ZW-1390-5	ZW-1410-5	ZW-0879-4	ZW-1052-5
ZW-1054-11	ZW-1120-5	ZW-1418-10	ZW-1170-3	ZW-1419-16	ZW-1170-15
ZW-0097-3	ZW-0099-3	ZW-0142-3	ZW-0144-4	ZW-0243-8	ZW-0295-3
ZW-0299-50	ZW-0569-6	ZW-0831-3	ZW-0948-3	ZW-1106-3	ZW-1114-3
ZW-1216-11	ZW-1271-11	ZW-1286-6	ZW-1313-3	ZW-1346-3	ZW-1382-3
ZW-1395-11	ZW-1417-32	ZW-1423-2	ZW-1143-6	ZW-0252-3	ZW-0824-11
ZW-0196-129	ZW-0775-6	ZW-1226-33	ZW-0394-15	ZW-0278-151	ZW-1152-5
ZW-1151-15	ZW-1305-4	ZW-1305-5	ZW-1295-4	ZW-0171-3	

9.38 Landbouweffectrapportage

Zienswijze
Noodzaak van een Landbouweffectrapportage (LER) Beleidsmatige toelichting: Een aanzienlijk deel van de indieners vraagt om het uitvoeren van een landbouweffectrapportage vóór beleidsbeslissingen rond de POVI. Dit wordt gezien als essentieel om de gevolgen voor grondgebruik, agrarische opbrengsten en het toekomstperspectief van de landbouw expliciet in beeld te brengen. Wat zijn de effecten van het POVI-beleid op grondgebruik, opbrengsten en het toekomstperspectief van de Limburgse landbouw, en op welke wijze worden deze onderzocht en geborgd?
Opname van een nulmeting (0-situatie) in LER Beleidsmatige toelichting: Diverse indieners benadrukken het belang van een nulmeting, waarin de huidige situatie van het grondgebruik en de opbrengsten wordt vastgelegd. Dit wordt als noodzakelijke basis gezien om (toekomstige) effecten goed te kunnen beoordelen. Hoe wordt de actuele situatie van landbouwgrond en -opbrengsten vastgelegd als referentiepunt voor effectmeting binnen het POVI-traject?

Impact op werkgelegenheid in de agrarische keten
Beleidsmatige toelichting: Er worden zorgen geuit dat beleidsvorming onvoldoende rekening houdt met werkgelegenheid in de agrarische keten. Het verzoek is om werkgevers structureel te betrekken bij de impactanalyse van de POVI. Op welke wijze wordt de betrokkenheid van agrarische werkgevers geborgd en hoe krijgt werkgelegenheid een plek binnen de POVI-impactanalyse?

Quantificatie van kosten & baten voor landbouw versus natuur/milieu
Beleidsmatige toelichting: Er is nadrukkelijk behoefte aan een kwantitatieve beoordeling van de kosten voor agrarische bedrijven versus de verwachte baten voor natuur en milieu. Dit vraagt om een transparante en evenwichtige afweging. Op welke wijze worden de kosten per agrarisch bedrijf en de opbrengsten voor natuur en milieu gekwantificeerd en meegewogen in het beleid?

Regulering van agrarisch gebruik in Groenblauwe Landbouwzone
Beleidsmatige toelichting: De regulering veroorzaakt onrust en zorgen rond waardedaling van grond en verlies aan verdiencapaciteit. Er wordt gepleit voor een effectrapportage alvorens dergelijke regulering wordt doorgevoerd. In hoeverre worden de economische effecten van regulering in de Groenblauwe Landbouwzone in kaart gebracht voorafgaand aan beleidsdoorvoering?

Behoefte aan toekomstvisie voor de Limburgse landbouw
Beleidsmatige toelichting: De indiener stelt dat de POVI onvoldoende aanknopingspunten biedt voor een gunstiger ondernemersklimaat en een toekomstbestendige agrofoodsector, hetgeen de onzekerheid vergroot. Hoe verhoudt het POVI-beleid zich tot het toekomstperspectief en ondernemersklimaat van de Limburgse landbouwsector?

Samenhang tussen LER en de milieueffectrapportage (m.e.r.)
Beleidsmatige toelichting: Bij de uitwerking van de POVI wordt gepleit voor het naast elkaar uitvoeren van een landbouw- en een milieueffectrapportage, voor een integrale beoordeling van sectorale effecten. Wordt bij de effectanalyse voor het POVI zowel een landbouw- als een milieueffectrapportage uitgevoerd en hoe worden deze op elkaar afgestemd?

Standpunt GS

Limburg staat in het fysieke domein voor een aantal grote en complexe opgaven. Deze opgaven komen deels door schaarste: aan ruimte, milieuruimte, ruimte op het energienet en water. Daarnaast spelen trends en ontwikkelingen op het gebied van demografie, klimaat, technologische innovaties, individualisering, globalisering en geopolitiek een rol. Tegelijkertijd zijn er op mondiaal, Europees, landelijk en provinciaal niveau ambities om met de gevolgen van deze ontwikkelingen om te gaan. Bijvoorbeeld grote ambities voor natuurherstel, klimaatmitigatie, energie, landbouw, mobiliteit, digitalisering, circulaire economie en veiligheid. De grote en complexe opgaven vragen om keuzes. We willen dat Limburg een mooie en gezonde plek blijft om te leven – ook voor toekomstige generaties. Deze Provinciale Omgevingsvisie (POVI) richt zich op alle aspecten van de fysieke leefomgeving die daaraan kunnen bijdragen.

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet

juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Uit de gebiedsprocessen volgen gebiedsplannen. In het coalitieakkoord 2023 - 2024 “Elke Limburger telt” is opgenomen dat: “*Voor alle maatregelen in de gebiedsplannen wordt naast een inschatting van de impact op de natuur of de hydrologische situatie, ook een landbouweffect-rapportage gemaakt”*

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.1.4 van

‘Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector. Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen.’

naar:

Gebiedsprocessen en afwegingen op gebiedsniveau zijn essentieel voor het bepalen van de ontwikkelingsrichting van een gebied en het maken van kwalitatieve keuzes voor de agrarische sector.
Door inzicht te krijgen in de lokale en regionale situatie en bijbehorende opgaven en belangen, kunnen agrariërs en overheden toekomstbestendige en kwalitatieve afwegingen maken. In samenwerking met gemeenten stimuleren we deze aanpak om tot duurzame oplossingen te komen. Het gebiedsproces resulteert in een gebiedsplan. Voor deze gebiedsplannen wordt een landbouweffect-rapportage gemaakt, welke meegenomen wordt in besluitvorming omtrent de te nemen maatregelen binnen het gebied. Hierbij is het van belang dat het sociale aspect, zoals bijvoorbeeld in een leefbaarheidseffectrapportage, wordt meegenomen.

Indiener					
ZW-0597-5	ZW-1157-5	ZW-1161-5	ZW-0877-14	ZW-1176-6	ZW-0324-7
ZW-0325-6	ZW-0458-8	ZW-0458-8	ZW-1112-11	ZW-0853-2	ZW-0810-21
ZW-0524-2	ZW-0251-6	ZW-0117-3	ZW-1371-1	ZW-1087-16	ZW-0899-8
ZW-1159-18	ZW-1213-29	ZW-0877-5	ZW-1474-10	ZW-1385-10	ZW-0915-14
ZW-0877-49					

9.39 Toekomstige jonge agrarische ondernemers en gezinsbedrijven

Zienswijze

Beperkingen en onzekerheid door het beleid voor gezinsbedrijven
Veel indieners maken zich zorgen dat de implementatie van de POVI leidt tot meer beperkingen, onzekerheden en regeldruk voor kleine gezinsbedrijven, waardoor hun continuïteit en exploitatievrijheid op het spel staan. Ze vrezen dat dit negatieve gevolgen heeft voor de structurele positie van deze bedrijven in de agrarische sector en het Limburgse landschap.
Op welke wijze kan het provinciaal beleid zodanig worden ingericht dat het rekening houdt met de specifieke positie en uitdagingen van gezinsbedrijven en hun exploitatiezekerheid waarborgt?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen. Het staat de gemeente vrij om strenger te acteren dan de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Negatieve effecten van extra regels en beperkingen op het aantal gezinsbedrijven
Meerdere zienswijzen benadrukken dat verdergaande regelgeving en nieuwe beperkingen kunnen leiden tot een afname van het aantal gezinsbedrijven, terwijl deze bedrijven belangrijk zijn voor het landschap, de cultuurhistorie en de leefbaarheid van het platteland. In hoeverre is het nieuwe beleid in staat te voorkomen dat gezinsbedrijven verdwijnen en hoe kan het beleid bijdragen aan het behoud van deze bedrijven als dragers van landschap en cultuur?

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt via algemene zonering aangegeven wat er in welk gebied wordt nagestreefd (maatschappelijke opgaven) en waar in Limburg ruimtelijke ontwikkelingen kansrijk zijn. Bedrijven behouden vrijheid in hun bedrijfsvoering. Er worden geen verplichtingen opgelegd. Het beleid richt zich op maatwerk en biedt perspectief waar dat relevant is. Eventuele beperkingen zijn niet bedoeld om verbreding uit te sluiten, maar om de balans tussen agrarische bedrijvigheid en andere functies en waarden te bewaken.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende Omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen. Het staat de gemeente vrij om strenger te acteren dan de Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Verminderd toekomstperspectief voor jonge agrariërs/bedrijfsopvolgers
Indieners geven aan dat jonge agrariërs en toekomstige bedrijfsopvolgers onvoldoende toekomstperspectief ervaren onder het huidige beleid. Er heerste angst dat deze groep - ondanks hun inzet voor duurzaamheid en innovatie - de provincie of sector verlaat, met nadelige gevolgen voor de vernieuwing van het Limburgse platteland. Hoe kan het provinciaal beleid het toekomstperspectief voor jonge agrariërs en bedrijfsopvolgers versterken en daarmee hun behoud voor de sector en de provincie waarborgen?

Standpunt GS

We onderstrepen het belang van het bieden van toekomstperspectief voor de agrarische sector. De POVI is daarentegen een zelfbindend document voor de Provincie, waarin de visie op langere termijn wordt uitgezet. Hieraan worden niet gelijk richtingen, regelingen of beperkingen gekoppeld. Mogelijkheden worden zoveel mogelijk open gehouden.
Daarom zijn er geen voorschriften uitgewerkt voor de manier waarop bedrijfsvoering in de toekomst dient te gebeuren. Hierin geeft de Provincie vrijheid aan de ondernemer, gezien er veel innovatieve manieren en goede voorbeelden bestaan om toekomstbestendig te ondernemen. Daarbij zijn de juiste ontwikkelingen afhankelijk van zowel de opgaven in het gebied, als de voorkeuren van de agrariër. Hiervoor is maatwerk nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Belemmering exploitatievrijheid en opvolgingsmogelijkheid door beleidsrichting

Een deel van de zienswijzen benoemt de vrees dat de huidige beleidsrichting leidt tot beperking van de exploitatievrijheid en daarmee de mogelijkheden voor bedrijfsopvolging inperkt. Dit wordt gezien als een belangrijke belemmering voor continuïteit en investeringen. Op welke manier waarborgt de provincie voldoende exploitatievrijheid voor agrarische ondernemers, zodat bedrijfsopvolging en investeringen mogelijk blijven?

Standpunt GS

De POVI is in de eerste plaats een visie, waarin wij vooral motiveren welke maatschappelijke opgaven en doelen regionaal of soms lokaal spelen. Wij willen agrariërs zo bewust maken van de specifieke omstandigheden en uitdagingen in hun regio. Dit bewustzijn vormt de basis voor de bedrijfsontwikkeling.
Middels maatwerk, waarbij ruimte ontstaat voor differentiatie (naar bedrijfstype, bodem, regio en keten) kan vervolgens afgewogen worden wat waar wel of niet gewenst is. Op basis van dit bewustzijn kunnen dan beslissingen over toekomstige bedrijfsvoering worden genomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Onvoldoende waardering of integrale benadering van gezinsbedrijven in beleid
Sommige indieners ervaren dat het beleid te weinig uitgaat van het belang en de kracht van gezinsbedrijven voor de economie, werkgelegenheid en het sociale weefsel van het platteland. Zij vragen om expliciete waardering en een integrale aanpak. Hoe kan de Provincie haar beleid zo vormgeven dat het belang van gezinsbedrijven expliciet wordt erkend en deze bedrijven integraal worden meegenomen in toekomstige beleidsafwegingen?

Standpunt GS

In de POVI wordt in eerste instantie geen onderscheid gemaakt tussen verschillende typen agrariërs; ontwikkelingsmogelijkheden worden via zonering voor alle bedrijven op gelijke wijze inzichtelijk gemaakt. Tegelijk hebben wij oog voor de uitdagingen waarmee bepaalde sectoren of bedrijfsvormen, zoals jonge ondernemers of bedrijven in transitie, extra te maken kunnen krijgen. Waar mogelijk bieden we in het beleid en via gebiedsprocessen ruimte voor maatwerk, zodat ook bedrijven die het moeilijker hebben passende kansen kunnen benutten.
Wij streven naar een eerlijk en toekomstbestendig speelveld, met oog voor verschillen in uitgangspositie en perspectief binnen de agrarische sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Noodzaak tot stimulering verduurzaming en innovatie met aandacht voor jonge ondernemers
Enkele indieners pleiten voor meer aandacht voor het faciliteren van verduurzaming, innovatie en kringlooplandbouw, met name door jonge ondernemers. Zij beschouwen deze groep als aanjager van vernieuwing, mits het beleid voldoende ruimte en ondersteuning biedt. Op welke

wijze kan het provinciaal beleid jonge ondernemers gericht ondersteunen bij verduurzaming en innovatie, zodat zij optimaal kunnen bijdragen aan de transitie van de sector?

Standpunt GS

In de POVI worden de volgende provinciale belangen voor de land- en tuinbouw nagestreefd, namelijk een overgang naar een meer duurzame, circulaire en vraaggerichte productie die in balans is met en bijdraagt aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarbij streven we naar een verdere afname van emissies en afvalstoffen in het belang van mens, dier en natuur. En ook een land- en tuinbouw die bijdraagt aan maatschappelijke doelen zoals economie, leefbaarheid en brede welvaart. De provincie zal innovatieve ontwikkelingen die bijdragen aan de belangen en passend zijn op de locatie van de onderneming ondersteunen en ziet ook dat er al genoeg goede voorbeelden hiervan bestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Onzekerheid over toekomstige bedrijfsvoering en investeringen
Verschillende zienswijzen geven aan dat onduidelijke of snel veranderende regelgeving tot onzekerheid leidt, waardoor ondernemers investeringen uitstellen of afzien van bedrijfsovername. Welke beleidsmaatregelen zijn mogelijk om zekerheid en duidelijkheid te bieden aan jonge agrarische ondernemers over toekomstige bedrijfsvoering?

Standpunt GS

De POVI is in de eerste plaats een visie, waarin wij vooral motiveren welke maatschappelijke opgaven en doelen regionaal of soms lokaal spelen. Wij willen agrariërs zo bewust maken van de specifieke omstandigheden en uitdagingen in hun regio. Dit bewustzijn vormt de basis voor de bedrijfsontwikkeling. Middels maatwerk, waarbij ruimte ontstaat voor differentiatie (naar bedrijfstype, bodem, regio en keten) kan vervolgens afgewogen worden wat waar wel of niet gewenst is. Op basis van dit bewustzijn kunnen dan beslissingen over toekomstige bedrijfsvoering worden genomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Aandacht voor behoud plattelandscultuur, leefbaarheid en werkgelegenheid
Een aantal zienswijzen vragen om structurele aandacht voor het behoud van de leefbaarheid, cultuur en werkgelegenheid op het platteland, waarin gezinsbedrijven en jonge ondernemers een sleutelrol vervullen. Hoe kan de Provincie borgen dat de leefbaarheid en werkgelegenheid op het platteland behouden blijft, mede door het ondersteunen van gezinsbedrijven en jonge ondernemers?

Standpunt GS

In hoofdstuk 11.1.1 schrijft de Provincie dat “een blijvende rol voor de land- en tuinbouw is dus een provinciaal belang, onder meer in haar rol als voedselproducent, beheerder van het landschap en als verbindende kracht voor de leefbaarheid van het landelijk gebied”. De POVI is in de eerste plaats een visie, waarin wij vooral motiveren welke maatschappelijke opgaven en doelen regionaal of soms lokaal spelen. Wij willen agrariërs zo bewust maken van de specifieke omstandigheden en uitdagingen in hun regio. Dit bewustzijn vormt de basis voor de bedrijfsontwikkeling. Middels maatwerk, waarbij ruimte ontstaat voor differentiatie (naar bedrijfstype, bodem, regio en keten) kan vervolgens afgewogen worden wat waar wel of niet gewenst is, ook met oog op de leefbaarheid en het behoud van dorpscultuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0818-1	ZW-1197-4	ZW-0963-10	ZW-0411-4	ZW-1230-7	ZW-1479-192
ZW-1393-4	ZW-0409-1	ZW-1260-7	ZW-0425-1	ZW-1260-5	ZW-1243-1
ZW-0339-8	ZW-0340-8	ZW-0341-8	ZW-0342-8	ZW-0923-130	ZW-1360-1
ZW-1185-3	ZW-1185-4	ZW-1189-3	ZW-1193-3	ZW-1196-3	ZW-1241-1
ZW-1239-3	ZW-1259-1	ZW-1217-2	ZW-1232-3	ZW-0409-17	ZW-0427-2
ZW-1425-5	ZW-1426-7	ZW-1427-4	ZW-1433-7	ZW-1442-2	ZW-1442-3
ZW-1451-5	ZW-1454-7	ZW-1455-7	ZW-1456-7	ZW-1457-7	ZW-1458-13
ZW-1459-7	ZW-1469-7	ZW-1470-11	ZW-1133-6	ZW-1072-3	ZW-1101-3
ZW-1044-6	ZW-1071-6	ZW-1058-7	ZW-0976-8	ZW-0981-7	ZW-1011-6
ZW-1042-5	ZW-1050-7	ZW-1039-6	ZW-0974-6	ZW-0996-6	ZW-1095-6
ZW-1053-5	ZW-1079-5	ZW-0850-2	ZW-1381-3	ZW-1401-6	ZW-0940-6
ZW-0737-5	ZW-0830-5	ZW-0889-3	ZW-0734-4	ZW-1470-4	ZW-1392-6
ZW-1470-3	ZW-1122-2	ZW-0511-5	ZW-0312-2	ZW-1116-11	ZW-0741-3
ZW-0535-1	ZW-0799-4	ZW-1116-10	ZW-0298-4	ZW-1056-4	ZW-0898-8
ZW-0780-5	ZW-0698-3	ZW-0097-9	ZW-1216-17	ZW-1375-2	ZW-0561-2
ZW-0425-2	ZW-0283-5	ZW-1240-10	ZW-0545-3	ZW-1106-15	ZW-0884-6
ZW-0868-2	ZW-1134-4	ZW-1140-6	ZW-1141-6	ZW-1154-4	ZW-1166-4
ZW-1185-5	ZW-1185-6	ZW-1232-4			

9.40 Toekomstperspectief agrariërs in nieuwe zoneringen

Zienswijze
Onzekerheid over toekomst en investeringszekerheid van agrarische bedrijven Veel indieners maken zich zorgen over het ontbreken van duidelijke, objectieve criteria en harde garanties in het beleid, waardoor investeringszekerheid en langetermijnplanning onder druk staan. Zij zien vage termen als ‘passendheid’ of ‘landschappelijke inpassing’ als belemmerend voor bedrijfsontwikkeling en ervaren een gebrek aan rechtszekerheid. Op welke wijze biedt de

Provinciale Omgevingsvisie agrariërs voldoende rechts- en investeringszekerheid voor huidige en toekomstige bedrijfsvoering?

Standpunt GS

De POVI geeft via zonering duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden en het toekomstperspectief voor agrariërs, afgestemd op het gebied waarin zij actief zijn. Hiermee ontstaat bewustzijn over de maatschappelijke opgaven en ruimtelijke doelen die ter plekke spelen, zodat ondernemers kunnen inschatten welk toekomstperspectief op die plek realistisch is. Het perspectief verschilt per locatie en is niet per definitie gunstiger of ongunstiger, maar afhankelijk van de ondernemingsrichting, marktwerking, ruimtedruk, milieueisen en maatschappelijke doelen. De Provincie biedt in het primair landbouwgebied meer ruimtelijke zekerheid aan bedrijven die zich richten op hoogproductieve landbouw. In andere zones spelen meerdere opgaven tegelijk en kan de invulling verschillen.
Innovatie, bedrijfsopvolging en ruimte voor nieuwe verdienmodellen krijgen nadrukkelijk aandacht in het beleid, maar volledige zekerheid voor elk individueel bedrijf kunnen we niet bieden. Het beleid is erop gericht transparantie en duidelijkheid te bieden, zodat ondernemers zelf tijdig keuzes kunnen maken in een steeds veranderende omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beperkingen op uitbreiding en nieuwvestiging van agrarische bedrijven
Er leeft veel onduidelijkheid en zorg over de mogelijkheden tot uitbreiding, (her)ontwikkeling of nieuwbouw van agrarische activiteiten, waaronder stallen en loodsen. Indieners vrezen dat het nieuwe beleid uitbreidingsruimte inperkt of het starten van innovatieve landbouw belemmert.
Wat zijn de exacte kaders voor uitbreiding en nieuwvestiging van agrarische bedrijven binnen de nieuwe zoneringen van de omgevingsvisie?

Standpunt GS

Het beleid rond nieuwvestiging van agrarische bedrijven is bewust restrictief en wordt mede bepaald door de zonering, die invloed heeft op de wenselijkheid en mogelijkheden van nieuwvestiging in een gebied. Hiermee streven we naar kwalitatieve nieuwvestiging en de juiste functies op de juiste locaties. We stimuleren hergebruik van bestaande agrarische bebouwing om leegstand tegen te gaan en bestaande structuren optimaal te benutten. Afhankelijk van gebiedsgerichte opgaven in bepaalde zonering bieden we waar mogelijk maatwerk.
Deze aanpak sluit aan bij ons streven naar een toekomstbestendige landbouwsector, met een zorgvuldige balans tussen bescherming van de landbouw en andere maatschappelijke opgaven.
Zie voor verdere toelichting ook onze antwoorden op zienswijzen over zonering en hergebruik van agrarische bebouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Realisme van alternatieve verdienmodellen en verbredingsrichtingen
Veel agrariërs geven aan dat alternatieven als huisverkoop, kleinschalige afzet of maatschappelijke diensten voor hun bedrijf niet haalbaar of realistisch zijn. Ze pleiten ervoor deze niet als generiek beleidsuitgangspunt te hanteren en erkennen hun bijdrage aan bodemkwaliteit en milieuzorg binnen het huidige bedrijfsmodel. Welke rol krijgen gangbare bedrijfsmodellen tegenover alternatieve verdienmodellen binnen het provinciale beleid, en hoe wordt hiermee rekening gehouden?

Standpunt GS

In de verschillende soorten landbouwgebieden (primair landbouwgebied, groenblauwe landbouwzone, verwevingsgebied) blijft landbouw de voornaamste activiteit.
In verwevingsgebieden rondom steden en woonkernen hebben alternatieve verdienmodellen mogelijk wel een positieve invloed op de verbinding tussen de bebouwde kom en het platteland, wat in zulke gebieden gewenst wordt door de Provincie. Desondanks worden alternatieve verdienmodellen zoals huisverkoop, kleinschalige afzet en maatschappelijke diensten niet als generiek beleidspunt gehanteerd in de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Effect op voortbestaan en maatschappelijke rol agrariërs als landschapsbeheerder
Er is angst dat veranderingen in het beleid, zoals het verplicht verplaatsen, transformeren of beëindigen van activiteiten die natuurherstel in de weg staan, kunnen leiden tot het verdwijnen van agrarische bedrijven en het verlies van hun rol als landschapsbeheerder.
Hoe waarborgt de Provincie het voortbestaan van agrarisch ondernemerschap en hun rol als beheerder van het Limburgse landschap?

Standpunt GS

In de POVI hebben we benadrukt dat de agrarische sector een belangrijke rol vervult als beheerder van het Limburgse landschap. Ook in zones met maatschappelijke opgaven blijft landbouw de belangrijkste gebruiker, juist vanwege haar cruciale functie in landschapsbeheer en behoud van gebiedskwaliteit. Het stimuleren en ondersteunen van agrariërs in deze rol is daarom een expliciet beleidsdoel. We zijn ons bewust van de risico's van beleidstransities en zetten ons ervoor in om ondernemers in deze gebieden optimaal te faciliteren en hun landschappelijke rol te versterken. Zo willen we voortbestaan en maatschappelijke waarde van agrariërs in Limburg borgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Aansluiting van provinciaal beleid op lokale en gemeentelijke uitvoering
Indieners maken zich zorgen over de interpretatievrijheid van gemeenten en het gebrek aan provinciale waarborgen, waardoor gemeentelijke beleidsafwegingen de mogelijkheden voor

agrariërs wisselend en onvoorspelbaar maken. Hoe zorgt de Provincie voor consistente toepassing van het beleid door gemeenten en welke garanties krijgen agrariërs op het gebied van beleidszekerheid?

Standpunt GS

Het Nederlandse stelsel van ruimtelijke ordening is gelaagd opgezet: de Provincie formuleert het kader en de provinciale belangen, terwijl gemeenten binnen deze kaders beleidsruimte hebben voor lokale invulling en uitvoering. Dit kan inderdaad tot verschillen in uitwerking leiden, afhankelijk van lokale omstandigheden en opgaven. De Provincie bewaakt via de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening de provinciale kaders en belangen en ziet toe op consistente toepassing op hoofdlijnen.
Gemeenten hebben echter ook de bevoegdheid om, binnen deze provinciale kaders, eigen afwegingen te maken bij gebiedsprocessen en omgevingsplannen. Zo ontstaat een balans tussen consistentie, lokale flexibiliteit en beleidszekerheid voor agrariërs.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Rol van milieu, landschap en natuurdoelen versus ontwikkelruimte agrariërs
Er wordt geworsteld met het vinden van de balans tussen milieubescherming, natuurherstel en het behouden van voldoende ontwikkelruimte voor agrarisch ondernemerschap. Agrariërs vrezen dat natuurdoelen ten koste gaan van reguliere bedrijfsvoering. Op welke wijze weegt de Provincie milieudoelen en landschappelijke inpassing af tegen het economisch belang van de agrarische sector?

Standpunt GS

In de Omgevingsvisie wordt landbouw nadrukkelijk erkend als een essentiële sector voor Limburg. Dit komt met name terug in het hoofdstuk land- en tuinbouw en specifiek de paragraaf over het behoud en beschermen van landbouwgronden. Gezien de impact van de agrarische sector kijken we ook naar de landbouw in verhouding tot andere maatschappelijke opgaven. Limburg is voor ruim de helft van het oppervlakte agrarisch, waardoor veel opgaven direct de landbouw raken. Ruimtelijke keuzes worden daarom zorgvuldig afgewogen, waarbij we via zonering, zoals het primair landbouwgebied, landbouw en voedselproductie waar passend prioriteit geven. Tegelijk zoeken wij een evenwichtige balans met andere functies, wat terugkomt in zones als het verwevingsgebied en de groenblauwe landbouwzone, waar landbouw samengaat met andere opgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Duidelijkheid over specifieke voorwaarden, begrippen en beoordelingscriteria

Ondernemers vragen verduidelijking over begrippen als 'kwaliteit', 'passendheid', 'landschappelijke inpassing' en ‘maatschappelijke diensten’. Onzekerheid hierover belemmert hun strategische keuzes. Kan de Provincie eenduidige definities en beoordelingscriteria geven die van toepassing zijn binnen het beleid?

Standpunt GS

We begrijpen het belang van heldere en eenduidige definities voor begrippen en beoordelingscriteria binnen het beleid. Net als andere termen die in zienswijzen genoemd zijn, nemen we ons voor om onduidelijke of subjectieve begrippen verder toe te lichten en uit te werken. Waar mogelijk wordt dit verwerkt bij de aanpassing en verdere uitwerking van de POVI-tekst, zodat ondernemers meer duidelijkheid hebben bij het nemen van strategische keuzes.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in Bijlage 1. Begrippenlijst

Agglomeratielandbouw
Landbouwbedrijven waarbij de primaire agrarische productie geïntegreerd wordt met meerdere facetten van de agrarische productiekolom op één locatie.

Agrofoodsector
De primair producerende landbouw bestaande uit veeteelt, akkerbouw, boomteelt, sierteelt en glastuinbouw.

Biobased gewassen
Gewassen die benut kunnen worden in het bouwen met hernieuwbare natuurlijke materialen. Denk hierbij aan vlas, hennep, stro, riet, etc.

Boerderijeducatie
Leren op en over de boerderij, met als doel kennis en waardering voor landbouw, natuur en voedsel te vergroten.

Brongerichte maatregelen
Maatregelen gericht op het voorkómen van emissies of uitstoot.

Emissiearme land- en tuinbouw
Een landbouw waarbij de uitstoot van schadelijke stoffen (bijv. ammoniak, stikstof, fijnstof, CO_2, pesticiden en geur) naar bodem, water en lucht zoveel mogelijk beperkt wordt.

Emissiegrenswaarde
Maximaal toegestane emissie die is opgenomen in de omgevingsverordening.

Emissie(reductie)eisen
Regels die stellen hoeveel van een bepaalde (schadelijke) stof een bron mag uitstoten (emissie-eis) en/of met welk percentage of tot welk niveau de uitstoot moet worden verminderd (emissiereductie-eis).

Erosie
Wegspoelen van de bovenste bodemlaag (toplaag) door wind of (regen)water. Dit gebeurt meestal als de bodem onbegroeid is. Akkerbouwgebieden zijn kwetsbaar voor erosie net nadat een gewas is gezaaid of geoogst. Door erosie kan vruchtbare grond wegspoelen of -waaien of het gewas raakt beschadigd. Erosie is ook ongunstig voor de productiecapaciteit.

Klimaatbestendige teelten
Gewassen die beter bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden en andere gevolgen van klimaatverandering.

Klimaatcellen
Een klimaatcel in de landbouw is een afgesloten ruimte (kast of kamer) waarin het klimaat gecontroleerd kan worden. In een klimaatcel kunnen bijvoorbeeld temperatuur, luchtvochtigheid, lichtintensiteit, CO_2-gehalte en soms zelfs de windsnelheid nauwkeurig worden ingesteld en afgestemd. Deze wordt gebruikt wordt voor de grootschalige productie van specifieke gewassen.

Leefmilieu
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefomgeving.

Leefomgeving
De omgeving waarin mensen leven, wonen, werken en recreëren, ook wel naar gerefereerd als leefmilieu.

Maatschappelijke diensten
Activiteiten, voorzieningen of vormen van ondersteuning die bijdragen aan het welzijn, de participatie en de leefbaarheid van mensen én/of het behoud en de versterking van natuur, milieu en landschap in de samenleving.

Precisielandbouw
Slimme landbouw waarbij technologie en data worden ingezet om op het juiste moment, op de juiste plaats de juiste handelingen (inzet bemesting en pesticide) uit te voeren.

Regeneratieve landbouw
Regeneratieve landbouw is een systeem waarin boeren werken aan het herstel van bodem en biodiversiteit, met het oog op een veerkrachtig, klimaatvriendelijk en toekomstbestendig agrarisch landschap.

Uitspoeling van nutriënten
De uitspoeling van meststoffen vanuit de bodem naar het grond- en oppervlaktewater.

Voedselzekerheid

Voedselzekerheid bestaat wanneer alle mensen te allen tijde fysieke en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat beantwoordt aan hun voedingsbehoeften en voedselvoorkeuren voor een actief en gezond leven.

Zorglandbouw
Dit is een combinatie van landbouw en zorg. Op een zorgboerderij worden mensen die zorg, dagbesteding of begeleiding nodig hebben, opgevangen en actief betrokken bij het dagelijkse werk op de boerderij.

Zienswijze

Mogelijkheden voor behoud en transitie van bestaande bedrijven
Sommige agrariërs staan open voor transitie of aanpassing, mits hier concrete ondersteuning, transitiepaden of compensatie tegenover staan. Ze vragen om maatwerkoplossingen bij herstructureringen. Welke ondersteuning biedt de Provincie aan bestaande agrarische bedrijven die (moeten) transformeren of beëindigen?

Standpunt GS

Het is positief dat agrarische bedrijven zich willen ontwikkelen of, waar nodig, willen inspelen op transitieopgaven. Met de POVI bieden we inzicht in de maatschappelijke opgaven en doelstellingen die per gebied spelen, zodat ondernemers goed geïnformeerde keuzes kunnen maken over behoud, aanpassing of transitie van hun bedrijf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Innovatie en toepassing van duurzame technieken
Een aantal inbrengers vraagt erkenning voor reeds genomen innovaties in bijvoorbeeld precisielandbouw, geavanceerde spuittechnieken en bodemverbetering, en wil hiervoor stimulansen vanuit het beleid. Op welke wijze waardeert en stimuleert de Provincie agrarische innovaties die bijdragen aan duurzaamheid?

Standpunt GS

De provincie heeft oog voor innovaties in de landbouw die bijdragen aan duurzaamheid, zoals precisielandbouw, geavanceerde spuittechnieken en bodemverbetering. In het primair landbouwgebied zien wij vooral kansen om deze technieken in te zetten voor verdere optimalisatie en verduurzaming van hoogproductieve landbouwbedrijven. In het verwevingsgebied en de groenblauwe mantel bieden innovatieve toepassingen juist perspectief om in te spelen op de specifieke maatschappelijke opgaven die daar spelen, zoals water, natuur en leefomgeving. Wij passen de POVI hierop aan door deze aandacht voor innovatie en duurzame technieken expliciet op te nemen. In beleid en gebiedsprocessen blijft het stimuleren en ondersteunen van deze ontwikkeling een belangrijk aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.3.2 van

‘Daarnaast kan in algemene zin, maar ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisieland- en tuinbouw bijdragen aan een duurzame productie in de betreffende gebieden.’

Naar:

‘Daarnaast kunnen, ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisieland- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden.’

Tekst wijzigen in hoofdstuk 11, paragraaf 11.3.3 van

‘Het Primair Landbouwgebied betreft ons hoogproductief gebied, gericht op de primaire agrarische productie. We streven we hier naar hoogproductief emissiearm agrarisch grondgebruik. Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm.’

‘Het Primair Landbouwgebied betreft ons hoogproductief gebied, gericht op de primaire agrarische productie. We streven hier naar hoogproductief, innovatief en emissiearm agrarisch grondgebruik. Bedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. Hier is ook ruimte voor precisielandbouw, geavanceerde spuittechnieken, bodemverbetering en andere innovatieve en duurzame technieken ter optimalisatie van ruimtegebruik en land- en tuinbouwproductie.’

Zienswijze

Gelijke behandeling en perspectief voor verschillende typen agrariërs
Verschillende agrarische sectoren vragen om een gelijk speelveld en passende ontwikkelingsmogelijkheden, ongeacht schaalgrootte of type bedrijf. Hoe borgt de Provincie gelijke kansen en ontwikkelruimte voor diverse agrarische sectoren en typen bedrijven?

Standpunt GS

In de POVI wordt in eerste instantie geen onderscheid gemaakt tussen verschillende typen agrariërs; ontwikkelingsmogelijkheden worden via zonering voor alle bedrijven op gelijke wijze inzichtelijk gemaakt. Tegelijk hebben wij oog voor de uitdagingen waarmee bepaalde sectoren of bedrijfsvormen, zoals jonge ondernemers of bedrijven in transitie, extra te maken kunnen krijgen. Waar mogelijk bieden we in het beleid en via gebiedsprocessen ruimte voor maatwerk, zodat ook bedrijven die het moeilijker hebben passende kansen kunnen benutten. Wij streven naar een eerlijk en toekomstbestendig speelveld, met oog voor verschillen in uitgangspositie en perspectief binnen de agrarische sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Gevolgen van beleidswijzigingen voor jonge en opvolgende ondernemers
Jonge agrariërs en bedrijfsopvolgers maken zich zorgen over de effecten van het beleid op hun toekomstmogelijkheden en de aantrekkelijkheid van het ondernemerschap. Hoe houdt de Provincie Limburg rekening met de belangen van jonge ondernemers en opvolgers binnen het agrarisch gebied?

Standpunt GS

De Provincie onderkent het belang van jonge ondernemers en bedrijfsopvolgers voor de toekomst van de Limburgse landbouw. Via de zonering in de POVI scheppen we duidelijkheid over ontwikkelingsmogelijkheden per gebied, zodat ook de jongere generatie ondernemers tijdig kan inspelen op kansen, eisen en opgaven in hun regio. We zijn ons ervan bewust dat beleidswijzigingen onzekerheden kunnen geven. Het visiedocument is daarom bedoeld om richting en bewustzijn te geven, zodat toekomstige keuzes weloverwogen kunnen worden gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Overige individuele zorgen en uitzonderingen
Enkele zienswijzen gaan in op specifieke bedrijfsomstandigheden, contractuele kwesties of uitzonderingen die niet onder een generiek punt vallen, maar vragen wel om aandacht binnen het beleid. Hoe kunnen uitzonderlijke situaties en individuele belangen zorgvuldig worden meegenomen binnen algemeen beleid?

Standpunt GS

Wij begrijpen dat veel zienswijzen voortkomen uit lokale situaties en persoonlijke belangen. De POVI is een richtinggevend en zelfbindend beleidskader op provinciaal niveau, bedoeld om bewustzijn te creëren over maatschappelijke opgaven en ruimtelijke ordening. Het creëren van bewustzijn over maatschappelijke doelen en opgaven behoort tot de kern van een visie, zodat alle betrokkenen kunnen overzien wat er speelt en hierop gericht kunnen inspelen. Individuele belangen en casuïstiek kunnen echter vaak niet binnen het visiedocument worden opgelost. De uitwerking hiervan vindt doorgaans plaats via gemeentelijke plannen, lokale besluiten en vergunningen, waarbij bestaande rechten worden gerespecteerd. Voor specifieke gebieden zet de provincie gebiedsprocessen op, zodat persoonlijke en lokale belangen in een bredere context besproken en meegewogen kunnen worden. Door deze aanpak proberen we binnen de kaders van het provinciale beleid zo goed mogelijk rekening te houden met lokale verschillen en persoonlijke zorgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0621-15	ZW-0866-1	ZW-0322-11	ZW-0426-8	ZW-0772-18	ZW-1411-14
ZW-1371-5	ZW-0415-12	ZW-0898-9	ZW-1151-1	ZW-1233-3	ZW-1366-6
ZW-1374-2	ZW-0368-2	ZW-1371-3	ZW-0410-6	ZW-0368-1	ZW-1494-3
ZW-0545-2	ZW-1406-6	ZW-0269-6	ZW-0415-13	ZW-0416-7	ZW-0820-2

ZW-1407-3	ZW-0415-5	ZW-0820-5	ZW-1366-4	ZW-1372-3	ZW-0537-9
ZW-1300-2	ZW-0804-4	ZW-0415-17	ZW-0682-1	ZW-0726-2	ZW-1216-32
ZW-0877-3	ZW-1358-1	ZW-0811-1	ZW-1361-1	ZW-0394-4	ZW-0415-2
ZW-0921-5	ZW-1274-4	ZW-0415-7	ZW-1081-2	ZW-0380-8	ZW-0252-6
ZW-0851-16	ZW-1169-1	ZW-1366-5	ZW-0940-16	ZW-1437-10	ZW-0851-14
ZW-0712-2	ZW-0727-2	ZW-0731-2	ZW-0751-2	ZW-0752-2	ZW-0755-2
ZW-0756-2	ZW-0756-2	ZW-0759-2	ZW-0760-2	ZW-0817-2	ZW-0829-2
ZW-0861-2	ZW-0863-2	ZW-0864-2	ZW-0887-2	ZW-0964-2	ZW-0965-2
ZW-0968-2	ZW-0969-2	ZW-0970-2	ZW-0971-2	ZW-1015-2	ZW-1019-2
ZW-1021-2	ZW-1022-2	ZW-1024-2	ZW-1026-2	ZW-1028-3	ZW-1030-3
ZW-1031-2	ZW-1032-2	ZW-1034-2	ZW-1068-2	ZW-1109-2	ZW-1123-2
ZW-1124-2	ZW-1138-2	ZW-1256-2	ZW-1333-4	ZW-1354-2	ZW-1373-2
ZW-1431-2	ZW-1468-2	ZW-0597-11	ZW-1253-31	ZW-1494-9	ZW-1396-6
ZW-1253-30	ZW-0248-2	ZW-0741-12	ZW-0416-3	ZW-1437-4	ZW-0374-10
ZW-0390-10	ZW-0426-10	ZW-0430-9	ZW-0505-9	ZW-0713-9	ZW-0772-10
ZW-1458-10	ZW-1437-8	ZW-0332-6	ZW-0851-24	ZW-1000-10	ZW-1000-13
ZW-0409-9	ZW-0151-4	ZW-0678-2	ZW-1417-48	ZW-1000-15	ZW-0696-5
ZW-1426-5	ZW-1427-2	ZW-1428-4	ZW-1433-5	ZW-1442-4	ZW-1451-7
ZW-1454-8	ZW-1455-8	ZW-1457-8	ZW-1458-14	ZW-1458-16	ZW-1459-10
ZW-1469-10	ZW-1470-12	ZW-1271-14	ZW-1286-9	ZW-1313-6	ZW-1346-6
ZW-1382-6	ZW-1395-14	ZW-1417-35	ZW-1000-17	ZW-1215-7	ZW-1102-1
ZW-1000-5	ZW-1272-2	ZW-1400-1	ZW-1116-7	ZW-0939-2	ZW-0227-15
ZW-0363-2	ZW-1267-11	ZW-1268-11	ZW-1273-11	ZW-1275-11	ZW-1276-11
ZW-1277-11	ZW-1278-11	ZW-1279-11	ZW-1280-11	ZW-1281-11	ZW-1282-11
ZW-1283-11	ZW-1284-11	ZW-1285-11	ZW-1287-11	ZW-1288-11	ZW-1289-15
ZW-1290-12	ZW-1291-12	ZW-1292-11	ZW-1294-11	ZW-1296-11	ZW-1297-12
ZW-1298-12	ZW-1301-11	ZW-1304-11	ZW-1306-11	ZW-1308-11	ZW-1309-11
ZW-1310-11	ZW-1311-11	ZW-1315-11	ZW-1316-11	ZW-1317-11	ZW-1318-11
ZW-1320-11	ZW-1321-11	ZW-1324-11	ZW-1325-11	ZW-1326-11	ZW-1327-11
ZW-1329-11	ZW-1330-11	ZW-1331-11	ZW-1335-11	ZW-1337-11	ZW-1338-11
ZW-1338-11	ZW-1341-11	ZW-1342-11	ZW-1342-11	ZW-1347-11	ZW-1350-11
ZW-1352-11	ZW-1355-11	ZW-1359-11	ZW-1365-11	ZW-1368-11	ZW-1376-11
ZW-1378-11	ZW-1388-11	ZW-1390-11	ZW-1410-11	ZW-1423-3	ZW-0912-4
ZW-0912-4	ZW-1023-6	ZW-0921-10	ZW-0618-1	ZW-1240-3	ZW-1132-1
ZW-1407-4	ZW-0567-2	ZW-0799-1	ZW-0983-2	ZW-0412-3	ZW-0881-1
ZW-0879-5	ZW-1357-9	ZW-1401-10	ZW-1392-34	ZW-1396-33	ZW-1397-24
ZW-1399-27	ZW-1399-31	ZW-1405-31	ZW-1426-31	ZW-1427-18	ZW-1428-28
ZW-1434-26	ZW-1442-20	ZW-1451-31	ZW-1452-24	ZW-1453-28	ZW-1455-22
ZW-1456-23	ZW-1458-30	ZW-1459-28	ZW-1469-29	ZW-1000-6	ZW-1000-7
ZW-1360-2	ZW-1358-2	ZW-0967-1	ZW-0967-7	ZW-0335-6	ZW-0187-48
ZW-0207-42	ZW-0238-32	ZW-0253-46	ZW-0271-32	ZW-0314-32	ZW-1038-139
ZW-1127-64	ZW-0319-19	ZW-1035-69	ZW-0983-6	ZW-0899-21	ZW-0967-10
ZW-1175-2	ZW-0827-4	ZW-0511-4	ZW-0804-3	ZW-0699-6	ZW-0745-2
ZW-0269-4	ZW-1443-3	ZW-0733-1	ZW-0430-18	ZW-1016-5	ZW-0928-5
ZW-0710-6	ZW-0710-2	ZW-0710-5	ZW-1269-3	ZW-0772-20	ZW-1175-7

ZW-0511-3	ZW-0511-1	ZW-0710-4	ZW-1374-3	ZW-0487-6	ZW-1216-7
ZW-0769-2	ZW-0243-20	ZW-0544-5	ZW-0549-5	ZW-0562-5	ZW-1358-23
ZW-1377-2	ZW-1358-3	ZW-0470-3	ZW-0471-3	ZW-0470-5	ZW-0471-5
ZW-0813-2	ZW-1356-24	ZW-1418-11	ZW-1157-13	ZW-1161-13	ZW-0562-6
ZW-1181-3	ZW-0397-2	ZW-0735-2	ZW-1092-1	ZW-1372-1	ZW-1402-2

9.41 Verantwoorde schaalvergroting of specialisatie / kleinschaligheid

Zienswijze

Ruimte voor verantwoorde schaalvergroting en specialisatie
Veel indieners vragen om beleidsruimte voor schaalvergroting van (gespecialiseerde) bedrijven, mits dit op verantwoorde, duurzame wijze gebeurt. Men benoemt dat schaalvergroting en specialisatie nodig kunnen zijn voor economische levensvatbaarheid en innovatie, zolang milieudoelen en provinciale waarden worden geborgd. Hoe kan de Provincie ruimte bieden aan verantwoorde schaalvergroting en specialisatie, terwijl duurzaamheid en landschapswaarden voldoende worden gewaarborgd?

Standpunt GS

De Provincie erkent dat verantwoorde schaalvergroting en specialisatie nodig kunnen zijn voor een toekomstbestendige en innovatieve landbouwsector. Of en in welke mate schaalvergroting wenselijk is, hangt af van de ontwikkelrichting van het bedrijf en het gebied (de zonering) waarin het bedrijf ligt. Juist daarom werken we met een zonering, zodat voor iedereen inzichtelijk is welke maatschappelijke opgaven in een gebied spelen en welke ontwikkelingsrichting (zoals schaalvergroting of specialisatie) passend is. In het primair landbouwgebied zien wij nadrukkelijk ruimte voor schaalvergroting en specialisatie gericht op hoogproductieve landbouw. In andere zones, zoals het verwevingsgebied en de groenblauwe landbouwzone, vragen wij om bij eventuele schaalvergroting rekening te houden met de maatschappelijke doelen ter plaatse.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Behoud en stimulering van kleinschalige en biologische landbouw
Verschillende indieners stellen dat kleinschalige en biologische bedrijven geborgd en waar mogelijk gestimuleerd moeten worden, zonder deze vorm als enig uitgangspunt voor het beleid te nemen. Gevraagd wordt om differentiatie van beleid, met waardering van diverse bedrijfsvormen. Op welke wijze kan beleid kleinschalige en biologische landbouw beschermen en stimuleren, zonder deze als standaard voor de hele sector op te leggen?

Standpunt GS

De Provincie Limburg waardeert en ondersteunt verschillende vormen van landbouw, waaronder kleinschalige en biologische bedrijven. Beleid en subsidiemogelijkheden zijn erop gericht deze

bedrijven te stimuleren, zonder deze als standaard voor de hele sector te hanteren. Ondernemers behouden daarmee de vrijheid om het bedrijfsmodel te kiezen dat het beste past bij hun situatie en de gebiedsopgaven. Zo wordt de diversiteit in de landbouwsector geborgd en versterkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Vrijwillige omschakeling en keuzevrijheid voor ondernemers
Een aantal zienswijzen benadrukt het belang van keuzevrijheid voor ondernemers; omschakeling naar andere vormen van landbouw, zoals biologisch, moet vrijwillig blijven en niet generiek worden afgedwongen. Omschakeling vraagt tijd, begeleiding en passende verdienmodellen. Welke waarborgen kan de provincie bieden om omschakeling naar andere bedrijfsmodellen vrijwillig en haalbaar te houden voor ondernemers?

Standpunt GS

Keuzevrijheid voor ondernemers is een belangrijk uitgangspunt in het provinciale beleid. Omschakeling naar andere vormen van landbouw, zoals biologisch, blijft vrijwillig en wordt niet generiek afgedwongen. De POVI biedt ondernemers inzicht in maatschappelijke opgaven via zonering, zodat zij goed geïnformeerd hun bedrijfskeuzes kunnen maken. We zijn ons ervan bewust dat omschakeling tijd, begeleiding en passende verdienmodellen vergt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Toekomstbestendigheid en verdienmodel agrarische sector
Tal van indieners refereren aan het belang van een gezond verdienmodel als randvoorwaarde voor toekomstbestendige landbouw. Bepleit wordt dat beleid niet tot onrealistische economische druk of verstoring van bestaande bedrijfsmodellen leidt. Hoe wordt geborgd dat nieuw beleid rond schaalgrootte, duurzaamheid en innovatie economisch haalbaar blijft voor agrarische ondernemers?

Standpunt GS

Wij begrijpen het belang van een gezond verdienmodel als randvoorwaarde voor toekomstbestendige landbouw en streven ernaar economische druk voor ondernemers reëel te houden. Met de POVI brengen we via zonering in beeld welke maatschappelijke doelen en opgaven in een regio spelen, zodat agrariërs hun bedrijfsontwikkelingen hierop kunnen afstemmen. Dit bewustzijn is juist van belang om als ondernemer goede economische keuzes te kunnen maken. De POVI is een visiedocument en zelfbindend kader. Beleidswijzigingen treden pas in werking zodra ze in de omgevingsverordening worden opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Maatwerk en differentiatie in beleid
Er wordt gepleit voor meer maatwerk en differentiatie, afhankelijk van type bedrijf, bodem, regio, en positie binnen de keten. Uniform beleid wordt onwerkbaar gevonden gezien de diversiteit aan bedrijven. Op welke wijze kan maatwerk en regionale differentiatie in beleid ten aanzien van schaalgrootte en specialisatie meer plaats krijgen?

Standpunt GS

De POVI is in de eerste plaats een visie, waarin wij vooral motiveren welke maatschappelijke opgaven en doelen regionaal of soms lokaal spelen. Wij willen agrariërs zo bewust maken van de specifieke omstandigheden en uitdagingen in hun regio. Dit bewustzijn vormt de basis voor de bedrijfsontwikkeling. Middels maatwerk, waarbij ruimte ontstaat voor differentiatie (naar bedrijfstype, bodem, regio en keten) kan vervolgens afgewogen worden wat waar wel of niet gewenst is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ruimte voor bedrijfsontwikkeling en investeringen in verduurzaming
Verschillende zienswijzen vragen ruimte voor ontwikkeling en investeringen in verduurzaming, waaronder modernisering van stallen, vergroting van bouwvlak en innovatieve teelt. Men pleit ervoor dat deze ontwikkelingen niet worden belemmerd door regelgeving gericht op schaalbeperking. Hoe kan beleidsmatig ruimte worden geboden aan agrarische bedrijven om te blijven investeren in verduurzaming, zonder disproportionele belemmeringen?

Standpunt GS

Vanuit ruimtelijk beleid ziet de Provincie schaalbeperking niet als generiek uitgangspunt. De mogelijkheden voor bedrijfsontwikkeling (zoals verduurzaming) hangen af van zowel de zonering als de bedrijfsvoering. In elke zone zijn bepaalde ontwikkelingsrichtingen regionaal of lokaal meer of minder kansrijk, afhankelijk van de opgaven en het type bedrijf. Zo kunnen verschillende vormen van agrarische bedrijven, passend binnen de beleidskaders, op verantwoorde wijze ontwikkelen. Het beleid biedt daarmee ruimte voor investeringen in verduurzaming en innovatie, afgestemd op de regionale situatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ondersteuning en begeleiding bij transitie naar duurzame landbouw
Enkele indieners vragen om meer ondersteuning, kennisdeling en begeleiding bij de overgang naar duurzamere bedrijfsvoering, onder meer bij financiering of bij het inrichten van extensievere bedrijfsmodellen. Welke ondersteuningsmogelijkheden kan de provincie bieden aan agrarisch ondernemers tijdens de transitie naar duurzame(re) landbouwvormen?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.
Uw vraag / opmerking gaat buiten de scope van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Zorgen rond ruimtelijke beperkingen en bouwvlak/uitbreidingsmogelijkheden
In verschillende zienswijzen worden zorgen geuit over ruimtelijke beperkingen zoals afstandsregels, bouwvlakken en verwervingsgebieden. Vooral waar minder dieren per m^2 worden toegestaan, is uitbreiding van het bouwvlak soms noodzakelijk. Hoe wordt in beleid omgegaan met ruimtelijke randvoorwaarden om bedrijfsontwikkeling en aanpassingen aan nieuwe normen mogelijk te maken?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema's als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen.

Om de POVI juridisch bindend te laten doorwerken naar burgers, bedrijven en medeoverheden moet deze vertaald worden naar bepalingen in de Omgevingsverordening. De POVI tast de mogelijkheden van het agrarisch grondgebruik dan ook niet aan en legt geen beperkingen op. Mogelijk worden regels met betrekking tot grondgebruik en ontwikkelruimte opgenomen in de verordening. De eerstvolgende omgevingsverordening wordt medio 2026 ter inzage gelegd waarop eenieder de kans krijgt om een zienswijze in te dienen. Aan de hand van de verordening worden ruimtelijke plannen getoetst op de provinciale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Vergroting ruimte voor extensieve landbouw
Een kleine groep vraagt expliciet meer ruimte voor extensieve vormen van land- en tuinbouw, zowel via fysieke mogelijkheden als door heldere beleidslijnen. Krijgt extensieve landbouw in beleid voldoende ruimte om bij te dragen aan de toekomstbestendigheid van de Provincie?

Standpunt GS

In de POVI maken we geen onderscheid in extensief en intensief, maar richten we ons op emissiearme landbouw. Dat kan een extensieve manier van boeren zijn, maar ook hoogtechnologisch.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Positie en toekomst van testbedrijven en proeftuinen Enkele zienswijzen benoemen knelpunten bij het voortbestaan van testbedrijven bij kleinschaligheid, onder andere wanneer opschaling niet mogelijk is of verkoop geen optie is. Hoe faciliteert de Provincie het behoud en de ontwikkeling van testbedrijven en proeftuinen die bijdragen aan innovatie in de sector?

Standpunt GS

De Provincie ziet testbedrijven en proeftuinen als waardevolle initiatieven voor onderzoek, innovatie en nieuwe toekomstbestendige verdienmodellen binnen de landbouwsector. Wij vinden het belangrijk dat er ruimte blijft voor dergelijke experimenten, juist om nieuwe oplossingen te vinden voor de transitie in de sector. Kleinschaligheid is namelijk niet de enige ontwikkelrichting.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0332-1	ZW-0364-2	ZW-0567-4	ZW-0242-87	ZW-1248-4	ZW-0938-4
ZW-0332-7	ZW-0332-7	ZW-1299-8	ZW-1101-14	ZW-1058-13	ZW-1166-13
ZW-1166-14	ZW-1146-9	ZW-1095-16	ZW-1122-16	ZW-1142-6	ZW-1322-12
ZW-1323-15	ZW-1334-13	ZW-1349-11	ZW-1362-5	ZW-1363-15	ZW-1370-14
ZW-1379-12	ZW-1380-18	ZW-1383-24	ZW-1384-13	ZW-1392-22	ZW-1396-19
ZW-1397-14	ZW-1401-14	ZW-1405-21	ZW-1426-18	ZW-1428-18	ZW-1433-14
ZW-1434-16	ZW-1451-21	ZW-1072-12	ZW-1077-13	ZW-1134-15	ZW-1137-14
ZW-1140-14	ZW-1141-19	ZW-1152-11	ZW-1154-11	ZW-0974-9	ZW-1293-6
ZW-1241-8	ZW-1244-9	ZW-0734-11	ZW-0737-16	ZW-0884-16	ZW-0908-10
ZW-1249-6	ZW-1185-9	ZW-1189-13	ZW-1193-12	ZW-1196-11	ZW-1232-9
ZW-1239-10	ZW-1239-11	ZW-1254-7	ZW-1259-7	ZW-1305-4	ZW-1360-4
ZW-1295-4	ZW-1249-5	ZW-1122-18	ZW-1050-13	ZW-1033-15	ZW-1074-13
ZW-1045-14	ZW-1307-8	ZW-1254-6	ZW-1334-14	ZW-1323-16	ZW-1101-16
ZW-1146-8	ZW-1154-17	ZW-1133-10	ZW-1239-9	ZW-1299-7	ZW-1379-14
ZW-1380-20	ZW-1383-26	ZW-1384-15	ZW-1392-24	ZW-1396-21	ZW-1397-16
ZW-1401-16	ZW-1405-23	ZW-1426-20	ZW-1428-20	ZW-1433-16	ZW-1434-18
ZW-1451-23	ZW-1363-16	ZW-1370-15	ZW-1322-13	ZW-1349-12	ZW-1362-4
ZW-1319-10	ZW-1044-12	ZW-0940-10	ZW-0979-16	ZW-0976-11	ZW-0996-9
ZW-0830-20	ZW-0973-19	ZW-0981-18	ZW-1039-18	ZW-0973-22	ZW-1379-13

ZW-1380-19	ZW-1384-14	ZW-1397-15	ZW-1383-25	ZW-1392-23	ZW-1396-20
ZW-1401-15	ZW-1405-22	ZW-1426-19	ZW-1428-19	ZW-1433-15	ZW-1434-17
ZW-1451-22	ZW-0850-10	ZW-1379-15	ZW-1380-21	ZW-1384-16	ZW-1397-17
ZW-1383-27	ZW-1392-25	ZW-1396-22	ZW-1401-17	ZW-1405-24	ZW-1426-21
ZW-1428-21	ZW-1428-21	ZW-1433-17	ZW-1434-19	ZW-1451-24	ZW-1458-12
ZW-0741-7	ZW-0106-12	ZW-0948-15	ZW-0427-3	ZW-1356-15	ZW-1356-16
ZW-1356-6					

9.42 Voorzienbaarheid en rechtszekerheid

Zienswijze

Behoud van agrarische gebruikswaarden en blijvend agrarisch grondgebruik
Veel indieners benadrukken het belang van het beschermen en blijvend mogelijk maken van agrarisch gebruik van gronden, en vragen de provincie dit expliciet te garanderen, eventueel met inzet van herinrichting of ruilverkaveling. Achterliggende zorg is dat wijzigend beleid tot onomkeerbaar verlies van gebruikswaarden leidt en dat duidelijkheid hierin noodzakelijk is voor lange termijn investeringen. Op welke wijze kan de Provincie garanderen dat de landbouwkundige (gebruiks)waarden van agrarische gronden en het toekomstig agrarisch gebruik daadwerkelijk duurzaam worden geborgd?

Standpunt GS

Met het aanwijzen van het primair landbouwgebied biedt de Provincie duidelijk vooruitzicht en ontwikkelruimte voor agrarisch gebruik. In deze zone staat de landbouw centraal. In het verwevingsgebied en de groenblauwe landbouwzone hebben we ook benoemd dat landbouw de belangrijkste gebruiker is, al worden daar ook andere maatschappelijke opgaven meegewogen. Daarnaast is een specifiek hoofdstuk opgenomen over het beschermen van landbouwgrond, vanuit het belang van continuïteit van de landbouw. Volledige garanties dat maatschappelijke doelen het agrarisch gebruik nooit raken, zijn echter niet mogelijk. Opgaven en bijbehorende gebiedsontwikkelingen zorgen nu eenmaal voor veranderingen met de tijd. Middels zonering willen we agrariërs bewust maken van de opgaven en beleidsdoelstellingen in hun gebied, ook als kader voor bedrijfsontwikkelingen. De POVI is namelijk een visiedocument.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Rechtszekerheid voor vergunde activiteiten en langetermijnplanning
Gewezen wordt op de behoefte aan duidelijke kaders en passages, zodat ondernemers duurzaam en innovatief kunnen blijven ondernemen met zekerheid over toekomstige benuttingsmogelijkheden, zonder vrees voor plotselinge beleidswijzigingen. Onduidelijkheid leidt tot stagnerende investeringen en onzekerheid over bedrijfsontwikkeling. Hoe kan de POVI zorgen voor rechtszekerheid voor huidige en vergunde agrarische activiteiten en welke waarborgen biedt het beleid op dit punt?

Standpunt GS

De Provincie onderkent het belang van rechtszekerheid voor agrarische ondernemers, met name voor bestaande en vergunde activiteiten. De POVI biedt via zonering en beleidsdoelen duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn. Nieuwe beleidsregels zijn alleen van toepassing op toekomstige ontwikkelingen en worden niet met terugwerkende kracht toegepast. Dit betekent dat bestaande rechten en reeds vergunde activiteiten onder het oude beleid gerespecteerd blijven. Zo waarborgen wij dat lopende investeringen niet ineens veranderen door een beleidswijziging.
Regels worden daarnaast pas na zorgvuldige procedure vastgelegd in de omgevingsverordening. Op deze manier proberen wij ondernemers zoveel mogelijk zekerheid en ruimte voor langetermijnplanning te bieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Termijn en geldigheid van vergunningen en bestemmingsplannen
Indieners geven aan dat een beperkte geldigheidsduur (bijvoorbeeld slechts vijf jaar) van vergunningen en bestemmingsplannen tot grote onzekerheid leidt; pleidooien volgen voor het schrappen of verlengen van deze termijnen om ondernemers langetermijnperspectief te bieden.
Op welke gronden zijn termijnen voor vergunningen en bestemmingsplannen vastgesteld en is een verruiming hiervan mogelijk om de benodigde stabiliteit voor ondernemers te bieden?

Standpunt GS

De termijn en geldigheid van vergunningen en bestemmingsplannen worden primair bepaald door nationale wet- en regelgeving en de bevoegdheid hiervoor ligt doorgaans bij gemeenten of het Rijk. De Provincie heeft hierin slechts een beperkte rol. Wij begrijpen het belang van langetermijnperspectief voor ondernemers en nemen uw aandachtspunt mee. Verdere verruiming van termijnen kunnen wij als Provincie niet zelfstandig bepalen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Stabiliteit van provinciaal en landelijk beleid
Meerdere zienswijzen benoemen het voortdurende wijzigen en aanscherpen van beleid als bron van onzekerheid, wat leidt tot stagnatie bij bedrijfsontwikkeling of verduurzaming. Opgeroepen wordt tot meer consistentie in het beleid en helderheid in doelstellingen.
Hoe kan de Provincie borgen dat het beleid, bijvoorbeeld via de POVI, meerjaarlijks stabiel blijft en niet voortdurend gewijzigd of aangescherpt wordt, zodat ondernemers hierop kunnen anticiperen?

Standpunt GS

De POVI is een visiedocument en bedoeld om richting te geven en bewustzijn te creëren over maatschappelijke opgaven en kansen in Limburg. Met de onderliggende zonering bieden wij ondernemers inzicht in de ontwikkelingsmogelijkheden per gebied, zodat zij beter kunnen anticiperen op de toekomst. Wij begrijpen het belang van consistentie en stabiliteit en streven ernaar beleidswijzigingen zorgvuldig en transparant door te voeren

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Faciliteren van duurzame landbouw, innovatie en bedrijfsontwikkeling
Veel reacties vragen de Provincie expliciet duurzame landbouw, innovatie en bedrijfsontwikkeling actief te faciliteren, met duidelijke kaders voor toekomstige gebiedsprocessen en agrarische bedrijfsvoering. Achterliggend doel is ondernemers perspectief bieden in transitieperiodes. Welke instrumenten en beleidsmaatregelen kunnen worden ingezet om duurzame landbouw, innovatie en agrarische bedrijfsontwikkeling te faciliteren binnen de kaders van de POVI?

Standpunt GS

Binnen de kaders van de POVI scheppen wij via zonering duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden per gebied, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn en perspectief hebben voor duurzame landbouw, innovatie en bedrijfsontwikkeling. Heldere beleidskaders geven richting en ondersteuning aan gebiedsprocessen, met behoud van flexibiliteit waar dat nodig is. Zo faciliteren wij transitie en toekomstbestendigheid, ook in samenwerking met stakeholders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Compensatie en herinrichting bij beperking agrarisch gebruik
Indien agrarisch gebruik in de toekomst niet (meer) mogelijk is op bepaalde percelen, pleiten meerdere indieners voor actieve inzet op herinrichting, ruilverkaveling of compenserende maatregelen om het gebruik elders te waarborgen. Wat is het provinciale beleid ten aanzien van compensatie, herinrichting of ruilverkaveling bij (toekomstig) verlies van agrarisch gebruik?

Standpunt GS

De Provincie erkent het belang van compensatie, herinrichting en ruilverkaveling als mogelijke instrumenten bij verlies van agrarisch gebruik, met name binnen gebiedsprocessen.
In de POVI zijn hierover nog geen concrete afspraken gemaakt, aangezien het document primair visievormend is. Uw punt vinden wij waardevol en nemen we mee als mogelijke aanvulling in de verdere uitwerking en concretisering van beleid en instrumenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Transparantie en communicatie vanuit provincie Een deel van de zienswijzen vraagt om betere en transparante communicatie vanuit de Provincie over beleidswijzigingen, procedures en gevolgen van het POVI voor individuele ondernemers en gebieden. Hoe wordt een effectieve en transparante communicatie met stakeholders over beleidsveranderingen en de implicaties voor hun situatie gewaarborgd?

Standpunt GS

De Provincie Limburg is op grond van de Omgevingswet verplicht om participatie te organiseren bij het opstellen van de Omgevingsvisie, volgens een zorgvuldig plan en met gemotiveerde terugkoppeling over inbreng en verwerking. Onderdeel van de communicatie vormt het recht om een zienswijze in te dienen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Duidelijkheid over kaders in gebiedsprocessen Sommige indieners verzoeken om vooraf heldere procedures en zekere kaders in aanstaande gebiedsprocessen, zodat hun belangen en het toekomstig gebruik van hun percelen tijdig bekend zijn. Op welke manier worden de kaders in toekomstige gebiedsprocessen vastgesteld en gecommuniceerd zodat betrokkenheid en rechtszekerheid zijn gewaarborgd?

Standpunt GS

De POVI is zelfbindend voor de Provincie. Dit is een strategisch, lange termijn document van de Provincie Limburg waarin wordt beschreven welke richting de fysieke leefomgeving op moet. Denk hierbij aan thema’s als ruimte, water, natuur, mobiliteit, milieu en duurzaamheid. De visie geeft richting, legt de gezamenlijke ambities vast en vormt het kader voor provinciaal beleid, maar is niet juridisch bindend voor burgers en bedrijven. Het is de basis voor uitwerking in programma's en gebiedsprocessen. Het zienswijzepunt gaat buiten de scope van de POVI.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-0592-3	ZW-0595-3	ZW-0597-4	ZW-1157-4	ZW-1161-4	ZW-0477-2
ZW-1132-4	ZW-0122-3	ZW-1127-20	ZW-0116-1	ZW-1383-34	ZW-1381-10
ZW-1243-11	ZW-1053-19	ZW-0976-13	ZW-0322-18	ZW-0889-19	ZW-0974-14
ZW-1033-24	ZW-0981-27	ZW-0171-1	ZW-0097-2	ZW-0099-2	ZW-0142-2
ZW-0144-3	ZW-0243-7	ZW-0295-2	ZW-0299-49	ZW-0569-5	ZW-0831-2
ZW-0948-2	ZW-1052-4	ZW-1054-10	ZW-1106-2	ZW-1114-2	ZW-1120-4
ZW-1271-10	ZW-1286-5	ZW-1313-2	ZW-1346-2	ZW-1382-2	ZW-1395-10
ZW-1417-31	ZW-1170-14	ZW-0460-5	ZW-0473-2	ZW-0618-2	ZW-0457-2

ZW-1216-9	ZW-1182-5	ZW-1212-5	ZW-1218-5	ZW-1227-5	ZW-1229-5
ZW-1143-7	ZW-0175-7	ZW-0171-9	ZW-0460-2	ZW-0175-9	ZW-0225-5
ZW-0232-7	ZW-0570-4	ZW-0571-4	ZW-0588-4	ZW-0589-14	ZW-0604-23
ZW-0605-16	ZW-0607-12	ZW-0609-4	ZW-0616-4	ZW-0617-4	ZW-0618-10
ZW-0619-4	ZW-0620-4	ZW-0623-4	ZW-0624-4	ZW-0625-4	ZW-0628-4
ZW-0629-4	ZW-0630-4	ZW-0651-4	ZW-0685-4	ZW-0694-4	ZW-0728-4
ZW-0730-4	ZW-0834-4	ZW-0843-4	ZW-0862-4	ZW-0873-5	ZW-0878-4
ZW-0880-5	ZW-0882-5	ZW-0892-5	ZW-0902-4	ZW-0975-4	ZW-1027-5
ZW-1036-4	ZW-1047-4	ZW-1051-4	ZW-1059-4	ZW-1061-5	ZW-1062-4
ZW-1064-4	ZW-1065-4	ZW-1066-4	ZW-1075-4	ZW-1082-4	ZW-1089-4
ZW-1090-4	ZW-1096-11	ZW-1100-4	ZW-1103-4	ZW-1104-4	ZW-1107-4
ZW-1110-4	ZW-1115-4	ZW-1118-4	ZW-1126-4	ZW-1128-4	ZW-1130-4
ZW-1136-4	ZW-1148-4	ZW-1150-4	ZW-1155-4	ZW-1160-4	ZW-1183-4
ZW-1186-4	ZW-1188-4	ZW-1191-4	ZW-1195-4	ZW-1198-4	ZW-1200-4
ZW-1202-4	ZW-1214-4	ZW-1221-4	ZW-1223-4	ZW-1225-4	ZW-1228-4
ZW-1231-4	ZW-1238-4	ZW-1246-4	ZW-1247-4	ZW-1251-4	ZW-1252-4
ZW-1266-4	ZW-1267-4	ZW-1268-4	ZW-1273-4	ZW-1275-4	ZW-1276-4
ZW-1277-4	ZW-1278-4	ZW-1279-4	ZW-1280-4	ZW-1281-4	ZW-1282-4
ZW-1283-4	ZW-1284-4	ZW-1285-4	ZW-1287-4	ZW-1288-4	ZW-1289-8
ZW-1290-5	ZW-1291-5	ZW-1292-4	ZW-1294-4	ZW-1296-4	ZW-1297-5
ZW-1298-5	ZW-1301-4	ZW-1304-4	ZW-1306-4	ZW-1308-4	ZW-1309-4
ZW-1310-4	ZW-1311-4	ZW-1315-4	ZW-1316-4	ZW-1317-4	ZW-1318-4
ZW-1320-4	ZW-1321-4	ZW-1324-4	ZW-1325-4	ZW-1326-4	ZW-1327-4
ZW-1329-4	ZW-1330-4	ZW-1331-4	ZW-1335-4	ZW-1337-4	ZW-1338-4
ZW-1339-4	ZW-1341-4	ZW-1342-4	ZW-1343-4	ZW-1347-4	ZW-1350-4
ZW-1352-4	ZW-1355-4	ZW-1359-4	ZW-1365-4	ZW-1368-4	ZW-1376-4
ZW-1378-4	ZW-1388-4	ZW-1390-4	ZW-1410-4	ZW-1181-4	ZW-1116-8
ZW-1151-4	ZW-1293-10	ZW-1151-3	ZW-1244-15	ZW-1232-13	ZW-1189-19
ZW-1196-15	ZW-1455-23	ZW-1239-14	ZW-1241-14	ZW-1381-2	ZW-0153-8
ZW-1143-17	ZW-1143-13	ZW-1356-23			

9.43 Zelfvoorzienendheid en landbouwcontinuïteit

Zienswijze

Veel indieners brengen naar voren dat de Provincie Limburg in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) onvoldoende aandacht besteedt aan voedselsoevereiniteit, regionale voedselproductie en de zelfvoorzienendheid van Limburg. Zij signaleren dat beleidskeuzes en ruimtelijke beperkingen (zoals gebiedsaanduidingen, beperkingen op bemesting, watergebruik of gewasbescherming) de potentie van Limburg om te blijven voorzien in de voedselvoorziening onder druk zetten, en daarmee ook de economische continuïteit van de sector én nationale of publieke belangen, zoals voedselzekerheid en prijsstabiliteit, in gevaar brengen.

Of het beleid rond voedselproductie (inclusief streekproducten) voldoende toekomstbestendig is en aansluit bij nationale en Europese beleidsthema's, wordt als een belangrijke vraag gezien, evenals de mate waarin wordt geanticipeerd op geopolitieke ontwikkelingen en de afhankelijkheid van import. Hoe waarborgt en versterkt de POVI de voedselzekerheid en regionale zelfvoorzienendheid in Limburg, gegeven de landelijke, Europese en geopolitieke ontwikkelingen en de vastgestelde ruimtelijke beperkingen?"

Indiener					
ZW-0592-4	ZW-0595-4	ZW-0597-6	ZW-1157-6	ZW-1161-6	ZW-0824-8
ZW-0641-4	ZW-1438-5	ZW-0877-8	ZW-1395-4	ZW-1417-25	ZW-1045-1
ZW-1099-9	ZW-0458-12	ZW-1362-3	ZW-1363-3	ZW-0582-1	ZW-0593-2
ZW-1436-2	ZW-0487-5	ZW-0339-7	ZW-0340-7	ZW-0340-7	ZW-0341-7
ZW-0342-7	ZW-0374-12	ZW-0390-17	ZW-0426-16	ZW-0430-16	ZW-0505-11
ZW-0713-15	ZW-0772-14	ZW-1177-14	ZW-1413-2	ZW-1010-3	ZW-1438-1
ZW-0487-4	ZW-1010-2	ZW-0791-6	ZW-1358-32		

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent het grote belang van de land- en tuinbouwsector voor de regionale en nationale voedselzekerheid. In de POVI is het borgen van voldoende en hoogwaardige landbouwgrond een fundamenteel uitgangspunt: landbouwgebieden worden beschermd tegen functieveranderingen die onaanvaardbare gevolgen kunnen hebben voor voedselproductie. Limburg kan niet volledig in de voedselbehoefte van haar eigen inwoners voorzien; er is daarom altijd een zekere mate van afhankelijkheid van andere regio's of landen. Tegelijkertijd is het provinciale beleid gericht op het behouden van landbouwoppervlak en het faciliteren van toekomstbestendige, renderende landbouwbedrijven die bijdragen aan circulaire economie en voedselzekerheid. Functiewijzigingen van landbouwgrond worden pas toegestaan na een zorgvuldige afweging van de waarde van voedselproductie tegenover de beoogde nieuwe functie, in lijn met het nationale afwegingskader voor hoogwaardige landbouwgrond. Dit creëert robuuste randvoorwaarden voor regionale productie, rekening houdend met ruimtedruk en geopolitieke ontwikkelingen waarin voedselzekerheid steeds belangrijker wordt

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

9.44 Wijnbouw

Zienswijze

Indiener constateert dat de Provincie in de POVI geen enkele uitspraak doet over wijnbouw. Deze vorm van landbouw groeit de afgelopen járen volgens indiener aanzienlijk en wordt volgens indiener een steeds gebruikelijker aanzicht in het landschap van Zuid-Limburg. Deze landbouwvorm kent volgens indiener echter ook uitdagingen en sluit op diverse onderdelen niet aan op traditionele landbouw en daarbij horende doelen. De indiener hoort graag van de

Provincie hoe zij aankijkt tegen deze bedrijfstak en op welke manier de Provincie deze sector wil ondersteunen.

Indiener stelt dat als innovatiecentrum voor biologische wijnbouw een ontvangstruimte nodig is (bijvoorbeeld een afdak tegen zon en regen) om onderzoek en kennisdeling mogelijk te maken.

Indiener stelt dat het wijnbouwbedrijf natuurinclusief wordt geëxploiteerd via agroforestry, scheerheggen, strokenlandbouw en onderzoek naar biologische wijnbouw, en daarom goed past binnen de groenblauwe landbouwzone.

Indiener verzoekt om duidelijkheid of en hoe het wijnbouwbedrijf zich verder kan ontwikkelen met aanvullende inkomsten uit recreatie, zodat een rendabele exploitatie binnen de groenblauwe landbouwzone mogelijk blijft.

Standpunt GS

De Provincie Limburg erkent de toenemende betekenis van wijnbouw als landbouwvorm in Zuid-Limburg. De ontwerp-Omgevingsvisie van de Provincie Limburg maakt in beleidsmatige zin geen expliciet onderscheid voor wijnbouw, maar behandelt deze bedrijfstak onder de brede categorie van land- en tuinbouw, waaronder diverse teelten en innovatieve landbouwvormen vallen. De ontwikkeling en bedrijfsvoering van wijnbouw worden, net als andere vormen van landbouw, beoordeeld aan de hand van de zonering van het landelijk gebied. In de groenblauwe landbouwzone ligt de focus op natuurinclusieve, duurzame bedrijfsvoering en passen aanvullende functies als onderzoek of beperkte recreatie indien ze ondersteunend zijn aan de maatschappelijke doelen van het gebied.

Specifieke bouwkundige aanpassingen of verbreding van de bedrijfsactiviteiten zijn in eerste instantie afhankelijk van hetgeen in het gemeentelijke omgevingsplan staat. Op het moment dat een dergelijke aanpassing niet past binnen dit omgevingsplan dient het provinciale beleid in ogenschouw genomen te worden. Nevenfuncties in de groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied zijn kansrijker dan in het primair landbouwgebied, waar een nee, tenzij geldt voor niet-landbouwkundige functies.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener			
ZW-0187-15	ZW-0536-1	ZW-0494-1	ZW-0494-5

9.45 Toekomstgerichte landbouwontwikkeling

Zienswijze

Toekomstperspectief voor de landbouwsector

Veel indieners maken zich zorgen over het ontbreken van een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor agrarische bedrijven, zowel voor akkerbouwers als voor kleinere landbouwondernemingen. Zij vrezen dat het huidige en voorgestelde beleid onvoldoende zekerheid biedt, wat de voortzetting en bedrijfsopvolging onder druk zet. Op welke wijze

waarborgt de POVI een robuust en realistisch toekomstperspectief voor alle typen landbouwbedrijven, inclusief het stimuleren van innovatie en bedrijfsopvolging?

Standpunt GS

De POVI geeft via zonering duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden en het toekomstperspectief voor agrariërs, afgestemd op het gebied waarin zij actief zijn. Hiermee ontstaat bewustzijn over de maatschappelijke opgaven en ruimtelijke doelen die ter plekke spelen, zodat ondernemers kunnen inschatten welk toekomstperspectief op die plek realistisch is.

Het perspectief verschilt per locatie en is niet per definitie gunstiger of ongunstiger, maar afhankelijk van de ondernemingsrichting, marktwerking, ruimtedruk, milieueisen en maatschappelijke doelen. De Provincie biedt in het primair landbouwgebied meer ruimtelijke zekerheid aan bedrijven die zich richten op hoogproductieve landbouw. In andere zones spelen meerdere opgaven tegelijk en kan de invulling verschillen. Innovatie, bedrijfsopvolging en ruimte voor nieuwe verdienmodellen krijgen nadrukkelijk aandacht in het beleid, maar volledige zekerheid voor elk individueel bedrijf kunnen we niet bieden. Het beleid is erop gericht transparantie en duidelijkheid te bieden, zodat ondernemers zelf tijdig keuzes kunnen maken in een steeds veranderende omgeving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beperkingen op nieuwvestiging en bescherming landbouwgrond
Een groot aantal reacties richt zich op het gevoerde beleid t.a.v. nieuwvestiging van agrarische bedrijven, waarbij men de strikte voorwaarden als beperkend ervaart. Er is behoefte aan meer flexibiliteit en aandacht voor het behoud van agrarisch gebruik van bestaande bebouwing en landbouwgrond. In hoeverre is het restrictieve beleid op nieuwvestiging en het stimuleren van hergebruik van agrarische bebouwing effectief en wenselijk in het kader van een toekomstbestendige landbouwsector?

Standpunt GS

Het beleid rond nieuwvestiging van agrarische bedrijven is bewust restrictief en wordt mede bepaald door de zonering, die invloed heeft op de wenselijkheid en mogelijkheden van nieuwvestiging in een gebied. Hiermee streven we naar kwalitatieve nieuwvestiging en de juiste functies op de juiste locaties. We stimuleren hergebruik van bestaande agrarische bebouwing om leegstand tegen te gaan en bestaande structuren optimaal te benutten. Afhankelijk van gebiedsgerichte opgaven in bepaalde zonering bieden we waar mogelijk maatwerk.
Deze aanpak sluit aan bij ons streven naar een toekomstbestendige landbouwsector, met een zorgvuldige balans tussen bescherming van de landbouw en andere maatschappelijke opgaven. Zie voor verdere toelichting ook onze antwoorden op zienswijzen over zonering en hergebruik van agrarische bebouwing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Onzekerheid en onduidelijkheid over beleid
Diverse indieners onderstrepen dat er sprake is van onduidelijkheid rondom het provinciale beleid, bijvoorbeeld over productieve landbouw op specifieke gronden, toekomstige regelgeving en de gevolgen hiervan voor huidige en toekomstige bedrijfsvoering. Hoe wordt in de POVI voldoende duidelijkheid en zekerheid geboden aan agrariërs met betrekking tot huidige en toekomstige beleidsregels en doelstellingen?

Standpunt GS

De POVI is in de eerste plaats een visievormend en richtinggevend document, waarin geen harde juridische regels voor agrariërs staan, maar dat wel zelfbindend is voor het provinciale beleid. Via zonering en beleidsdoelen geven we agrariërs en andere stakeholders inzicht in de ontwikkelingsmogelijkheden en de rol van landbouw binnen hun gebied. Het is van belang dat iedereen zich bewust is van de maatschappelijke doelen en opgaven die in hun regio spelen. Beleidswijzigingen en concrete regels worden pas na een zorgvuldige procedure opgenomen in de omgevingsverordening. Deze werkwijze biedt zoveel mogelijk duidelijkheid en zekerheid, terwijl ondernemers tijdig kunnen anticiperen op toekomstig beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Innovatie, samenwerking en korte ketens
Een aanzienlijk aantal zienswijzen benadrukt het belang van stimuleringsbeleid voor innovatieve samenwerkingsverbanden tussen boeren en richting de consument, onder andere rond korte ketens en verduurzaming. Op welke wijze ondersteunt de POVI innovatieve samenwerkingsvormen en de ontwikkeling van korte ketens als onderdeel van een toekomstgerichte landbouw?

Standpunt GS

De POVI is niet het voornaamste instrument als het gaat om ondersteuning van innovatieve samenwerkingsvormen en ontwikkeling van korte ketens. In verwevingsgebieden rondom (stedelijke) bebouwing is er wel extra aandacht voor initiatieven om de verbinding tussen stad en landbouw te bevorderen, korte ketens is daarvan een van de mogelijkheden. Landbouw blijft echter ook in de verwevingsgebieden de voornaamste activiteit. Binnen het beleidskader “Werken aan een toekomstbestendige economie” wordt er geïnvesteerd in de Limburgse land- en tuinbouw om deze te verduurzamen en om deze beter in beeld te krijgen bij de burger. Hier vallen ook samenwerkingsverbanden tussen boer en consument onder.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Specifieke aandacht voor kleine en middelgrote bedrijven
Kleinere landbouwbedrijven geven aan zich onvoldoende gezien of beschermd te voelen binnen het huidige beleid, vanwege hun beperkte schaal en kwetsbare positie. In hoeverre houdt het provinciaal beleid binnen de POVI expliciet rekening met de belangen en behoeften van kleine en middelgrote landbouwbedrijven?

Standpunt GS

Het provinciaal beleid benadrukt het belang van een diverse landbouwsector waarin zowel kleine, middelgrote als grote bedrijven een rol spelen.
De Provincie streeft ernaar randvoorwaarden te scheppen waardoor zowel kleinere als grotere bedrijven zich kunnen ontwikkelen en duurzaam kunnen blijven voortbestaan, zolang een bedrijf past binnen de gebiedsopgaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Integratie agrarische sector met natuur- en stikstofdoelen
Er bestaat bij veel indieners spanning tussen de gestelde natuur-/stikstofdoelen en het behoud van economische perspectieven voor de landbouw, vooral rondom het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en het Natuurnetwerk. Hoe worden in de POVI natuurambities en economische perspectieven voor de landbouw sector-overstijgend met elkaar in balans gebracht?

Standpunt GS

De POVI brengt natuurambities en economische perspectieven voor de landbouw samen door per gebied maatschappelijke doelen en ontwikkelingsmogelijkheden inzichtelijk te maken via zonering. Op deze manier worden ondernemers en andere betrokkenen bewust van de opgaven die in hun regio spelen, zoals natuurbehoud, stikstofreductie en economische vitaliteit. Juist bij knelpunten rond stikstof en natuur werken we gebiedsgericht en starten we gebiedsprocessen om alle belangen zorgvuldig te betrekken en af te wegen. Het beleid is gericht op een integrale benadering, zodat natuur- en landbouwdoelen zoveel mogelijk in samenhang worden gerealiseerd. Zo streven we naar een duurzame balans tussen economische en ecologische belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Kritiek op huidige ruimtelijke indeling en zonering
Meerdere zienswijzen benoemen knelpunten in de huidige of voorgestelde zonering en ruimtelijke begrenzingen, die als knellend of onwerkbaar voor de bedrijfsvoering worden ervaren, met name in aangewezen gebieden. Welke onderbouwing en flexibiliteitsruimte biedt de huidige ruimtelijke zonering voor bestaande en ontwikkelende landbouwbedrijven?

Standpunt GS

We hanteren de zonering als belangrijk instrument om richting en duidelijkheid te bieden over ontwikkelingsmogelijkheden per gebied. Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen hebben we kritisch gekeken naar de opbouw van de zonering en hierover gesprekken gevoerd.
Dit heeft geleid tot enkele aanvullingen en aanpassingen in het inleidend hoofdstuk over de zonering. Zo streven we naar meer duidelijkheid en rechtvaardigen we die knelpunten die zijn benoemd, zonder het principe van gebiedsgerichte sturing los te laten. Bij toekomstige ontwikkelingen blijven we oog houden voor flexibiliteit en werkbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Beschikbaarheid en geschiktheid agrarische bebouwing
Het beperkte aanbod van geschikte, courante vrijkomende agrarische bebouwing – met name in Zuid-Limburg – wordt als knelpunt gezien voor (her)vestigingsmogelijkheden en doorontwikkeling van bedrijven. Welke stappen worden er gezet om beter in te spelen op de schaarse beschikbaarheid van geschikte agrarische bebouwing ten behoeve van doorontwikkeling en herbestemming?

Standpunt GS

De beoordeling of een ontwikkeling van een bedrijf binnen een bepaalde zonering past, is altijd maatwerk. Hierbij wordt zorgvuldig gekeken of nieuwe plannen aansluiten op de maatschappelijke opgaven en doelstellingen van het gebied. Maatwerk maakt het mogelijk om rekening te houden met de lokale situatie en gebiedsspecifieke uitdagingen. Ontwikkelingen moeten goed worden onderbouwd, zodat er bewust en toekomstgericht wordt ingespeeld op de situatie ter plaatse. De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) geeft richting, terwijl de uiteindelijke juridische regels in de omgevingsverordening worden vastgelegd. Zo wordt flexibiliteit geboden binnen duidelijke kaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Overige/Individuele punten
Een kleine groep antwoorden behandelt overwegend individuele zorgen, niet onder te brengen in de bovenstaande clusters. Dit betreft onder andere specifieke casuïstiek, unieke lokale omstandigheden of sterk afwijkende thematieken. Hoe worden unieke lokale omstandigheden of individuele belangen meegenomen binnen het kader van de POVI?

Standpunt GS

Wij begrijpen dat veel zienswijzen voortkomen uit lokale situaties en persoonlijke belangen. De POVI is een richtinggevend en zelfbindend beleidskader op provinciaal niveau, bedoeld om bewustzijn te creëren over maatschappelijke opgaven en ruimtelijke ordening. Het creëren van bewustzijn over maatschappelijke doelen en opgaven behoort tot de kern van een visie, zodat alle betrokkenen kunnen overzien wat er speelt en hierop gericht kunnen inspelen. Individuele belangen en casuïstiek kunnen echter vaak niet binnen het visiedocument worden opgelost. De

uitwerking hiervan vindt doorgaans plaats via gemeentelijke plannen, lokale besluiten en vergunningen, waarbij bestaande rechten worden gerespecteerd. Voor specifieke gebieden zet de provincie gebiedsprocessen op, zodat persoonlijke en lokale belangen in een bredere context besproken en meegewogen kunnen worden. Door deze aanpak proberen we binnen de kaders van het provinciale beleid zo goed mogelijk rekening te houden met lokale verschillen en persoonlijke zorgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Indiener					
ZW-1045-2	ZW-0875-1	ZW-1411-7	ZW-1411-8	ZW-1411-9	ZW-1411-17
ZW-1411-15	ZW-1411-16	ZW-1401-18	ZW-0302-16	ZW-0415-31	ZW-1443-6
ZW-1437-6	ZW-1092-3	ZW-1489-2	ZW-0188-63	ZW-0766-2	ZW-0768-4
ZW-0768-6	ZW-0768-5	ZW-0453-1	ZW-0797-1	ZW-0512-1	ZW-0958-1
ZW-0138-3	ZW-0278-161	ZW-0778-1	ZW-0224-92	ZW-0237-78	ZW-0240-83
ZW-0278-98	ZW-1236-83	ZW-1473-78	ZW-1479-130	ZW-0983-1	ZW-0928-3
ZW-1230-5	ZW-0820-6	ZW-0960-10	ZW-1073-3	ZW-0278-153	ZW-0411-1
ZW-0877-13	ZW-0282-4	ZW-0775-1	ZW-1094-7	ZW-0879-7	ZW-1474-6
ZW-0196-128	ZW-0376-3	ZW-0196-140	ZW-1087-3	ZW-0680-7	ZW-0621-9
ZW-0973-21	ZW-0187-88	ZW-0207-82	ZW-0238-72	ZW-0253-86	ZW-0271-72
ZW-1127-104	ZW-0810-20	ZW-0487-1	ZW-1385-2	ZW-0512-3	ZW-0512-5
ZW-1437-5	ZW-0248-4	ZW-1178-8	ZW-0187-87	ZW-0207-81	ZW-0238-71
ZW-0253-85	ZW-0271-71	ZW-0314-71	ZW-1127-103	ZW-0932-12	ZW-1459-13
ZW-1035-66	ZW-0851-15	ZW-1189-4	ZW-1193-4	ZW-1196-4	ZW-1426-6
ZW-1427-3	ZW-1433-6	ZW-1442-5	ZW-1427-14	ZW-0148-5	ZW-0741-8
ZW-0409-13	ZW-0675-2	ZW-1163-7	ZW-0815-4	ZW-1474-7	ZW-0808-5
ZW-1101-2	ZW-1077-2	ZW-0737-6	ZW-0830-6	ZW-0884-5	ZW-1379-4
ZW-1380-4	ZW-1383-4	ZW-1384-4	ZW-1392-4	ZW-1396-5	ZW-1397-5
ZW-0972-5	ZW-1079-4	ZW-1044-5	ZW-0974-5	ZW-0996-5	ZW-1011-5
ZW-1050-6	ZW-1146-5	ZW-1142-2	ZW-1053-4	ZW-1039-5	ZW-1072-2
ZW-1452-8	ZW-1453-8	ZW-0122-4	ZW-0976-7	ZW-0889-4	ZW-0940-5
ZW-0734-5	ZW-1079-11	ZW-0810-7	ZW-1041-2	ZW-1428-5	ZW-0908-4
ZW-1071-5	ZW-1451-6	ZW-1045-4	ZW-1425-4	ZW-1042-4	ZW-0322-17
ZW-1116-9	ZW-1494-6	ZW-1116-4	ZW-1411-21	ZW-1253-52	ZW-0453-5
ZW-1495-1	ZW-1496-1	ZW-1112-2	ZW-0915-5	ZW-0117-8	ZW-0274-4
ZW-1423-8	ZW-1168-2	ZW-0879-3	ZW-0859-9	ZW-0225-2	ZW-0232-4
ZW-0570-1	ZW-0571-1	ZW-0588-1	ZW-0589-11	ZW-0604-20	ZW-0605-13
ZW-0607-9	ZW-0609-1	ZW-0616-1	ZW-0617-1	ZW-0618-7	ZW-0619-1
ZW-0620-1	ZW-0623-1	ZW-0624-1	ZW-0625-1	ZW-0628-1	ZW-0629-1
ZW-0630-1	ZW-0651-1	ZW-0685-1	ZW-0694-1	ZW-0728-1	ZW-0730-1

ZW-0834-1	ZW-0843-1	ZW-0862-1	ZW-0873-2	ZW-0878-1	ZW-0880-2
ZW-0882-2	ZW-0892-2	ZW-0902-1	ZW-0975-1	ZW-1027-2	ZW-1036-1
ZW-1047-1	ZW-1051-1	ZW-1059-1	ZW-1061-2	ZW-1062-1	ZW-1064-1
ZW-1065-1	ZW-1066-1	ZW-1075-1	ZW-1082-1	ZW-1089-1	ZW-1090-1
ZW-1096-8	ZW-1100-1	ZW-1103-1	ZW-1104-1	ZW-1107-1	ZW-1110-1
ZW-1115-1	ZW-1118-1	ZW-1126-1	ZW-1128-1	ZW-1130-1	ZW-1136-1
ZW-1148-1	ZW-1150-1	ZW-1155-1	ZW-1160-1	ZW-1183-1	ZW-1186-1
ZW-1188-1	ZW-1191-1	ZW-1195-1	ZW-1198-1	ZW-1200-1	ZW-1202-1
ZW-1214-1	ZW-1221-1	ZW-1223-1	ZW-1225-1	ZW-1228-1	ZW-1231-1
ZW-1238-1	ZW-1246-1	ZW-1247-1	ZW-1251-1	ZW-1252-1	ZW-1266-1
ZW-1267-1	ZW-1268-1	ZW-1273-1	ZW-1275-1	ZW-1276-1	ZW-1277-1
ZW-1278-1	ZW-1279-1	ZW-1280-1	ZW-1281-1	ZW-1282-1	ZW-1283-1
ZW-1284-1	ZW-1285-1	ZW-1287-1	ZW-1288-1	ZW-1289-5	ZW-1290-2
ZW-1291-2	ZW-1292-1	ZW-1294-1	ZW-1296-1	ZW-1297-2	ZW-1298-2
ZW-1301-1	ZW-1304-1	ZW-1306-1	ZW-1308-1	ZW-1309-1	ZW-1310-1
ZW-1311-1	ZW-1315-1	ZW-1316-1	ZW-1317-1	ZW-1318-1	ZW-1320-1
ZW-1321-1	ZW-1324-1	ZW-1325-1	ZW-1326-1	ZW-1327-1	ZW-1329-1
ZW-1330-1	ZW-1331-1	ZW-1335-1	ZW-1337-1	ZW-1338-1	ZW-1339-1
ZW-1341-1	ZW-1342-1	ZW-1343-1	ZW-1347-1	ZW-1350-1	ZW-1352-1
ZW-1355-1	ZW-1359-1	ZW-1365-1	ZW-1368-1	ZW-1376-1	ZW-1378-1
ZW-1388-1	ZW-1390-1	ZW-1410-1	ZW-0791-5	ZW-0285-3	ZW-0225-4
ZW-0232-6	ZW-0570-3	ZW-0571-3	ZW-0588-3	ZW-0589-13	ZW-0604-22
ZW-0605-15	ZW-0607-11	ZW-0609-3	ZW-0616-3	ZW-0617-3	ZW-0618-9
ZW-0619-3	ZW-0620-3	ZW-0623-3	ZW-0624-3	ZW-0625-3	ZW-0628-3
ZW-0629-3	ZW-0630-3	ZW-0651-3	ZW-0685-3	ZW-0694-3	ZW-0728-3
ZW-0730-3	ZW-0834-3	ZW-0843-3	ZW-0862-3	ZW-0873-4	ZW-0878-3
ZW-0880-4	ZW-0882-4	ZW-0892-4	ZW-0902-3	ZW-0975-3	ZW-1027-4
ZW-1036-3	ZW-1047-3	ZW-1051-3	ZW-1059-3	ZW-1061-4	ZW-1062-3
ZW-1064-3	ZW-1065-3	ZW-1066-3	ZW-1075-3	ZW-1082-3	ZW-1089-3
ZW-1090-3	ZW-1096-10	ZW-1100-3	ZW-1103-3	ZW-1104-3	ZW-1107-3
ZW-1110-3	ZW-1115-3	ZW-1118-3	ZW-1126-3	ZW-1128-3	ZW-1130-3
ZW-1136-3	ZW-1148-3	ZW-1150-3	ZW-1155-3	ZW-1160-3	ZW-1183-3
ZW-1186-3	ZW-1188-3	ZW-1191-3	ZW-1195-3	ZW-1198-3	ZW-1200-3
ZW-1202-3	ZW-1214-3	ZW-1221-3	ZW-1223-3	ZW-1225-3	ZW-1228-3
ZW-1231-3	ZW-1238-3	ZW-1246-3	ZW-1247-3	ZW-1251-3	ZW-1252-3
ZW-1266-3	ZW-1267-3	ZW-1268-3	ZW-1273-3	ZW-1275-3	ZW-1276-3
ZW-1277-3	ZW-1278-3	ZW-1279-3	ZW-1280-3	ZW-1281-3	ZW-1282-3
ZW-1283-3	ZW-1284-3	ZW-1285-3	ZW-1287-3	ZW-1288-3	ZW-1289-7
ZW-1290-4	ZW-1291-4	ZW-1292-3	ZW-1294-3	ZW-1296-3	ZW-1297-4
ZW-1298-4	ZW-1301-3	ZW-1304-3	ZW-1306-3	ZW-1308-3	ZW-1309-3
ZW-1310-3	ZW-1311-3	ZW-1315-3	ZW-1316-3	ZW-1317-3	ZW-1318-3
ZW-1320-3	ZW-1321-3	ZW-1324-3	ZW-1325-3	ZW-1326-3	ZW-1327-3
ZW-1329-3	ZW-1330-3	ZW-1331-3	ZW-1335-3	ZW-1337-3	ZW-1338-3
ZW-1339-3	ZW-1341-3	ZW-1342-3	ZW-1343-3	ZW-1347-3	ZW-1350-3
ZW-1352-3	ZW-1355-3	ZW-1359-3	ZW-1365-3	ZW-1368-3	ZW-1376-3
ZW-1378-3	ZW-1388-3	ZW-1390-3	ZW-1410-3	ZW-1423-4	ZW-1159-6

ZW-1213-17	ZW-0781-2	ZW-1322-17	ZW-1370-18	ZW-1319-15	ZW-1323-21
ZW-1334-17	ZW-1349-15	ZW-1362-23	ZW-1363-19	ZW-1081-5	ZW-1035-36
ZW-1132-3	ZW-1108-2	ZW-0768-1	ZW-1242-2	ZW-1092-8	ZW-0307-1
ZW-0726-3	ZW-1040-6	ZW-0271-126	ZW-1040-2	ZW-1458-9	ZW-1411-24
ZW-1411-25	ZW-1411-23	ZW-0374-9	ZW-0390-9	ZW-0426-9	ZW-0430-8
ZW-0505-8	ZW-0713-8	ZW-1177-9	ZW-1328-4		

10. Economie en werklocaties

10.1 Aandacht voor MKB, verbinding Brainport en andere sectoren

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de focus te sterk ligt op Chemelot, Brightlands en de Einstein Telescoop, en dat de verbinding en kennisvalorisatie naar de regio, en het belang van het MKB, ontbreken. Ook mist de invloed van Brainport Eindhoven in de analyse.
Indiener geeft aan dat de huidige focus op Chemelot en de Einstein Telescoop een breed gedragen regionale aanpak mist. Er wordt gevraagd om in de POVI aandacht te geven aan de verbindende rol van de provincie richting decentrale overheden, maatschappelijke initiatieven en het MKB.
Indiener geeft aan dat de voelbare invloed van de Metropoolregio Eindhoven en de kwaliteit van het MKB (maakindustrie) niet worden genoemd. Er wordt gevraagd om dit breder te bekijken en in de POVI op te nemen.
Indiener is van mening dat de versterking van het MKB in totaliteit onvoldoende wordt belicht. Zaken als het ontschotten van de dienstverlening, gebundelde subsidies en arrangementen richting ondernemers (in aansluiting op de landelijke Actieagenda MKB-dienstverlening), en het vraaggericht (in plaats van aanbod gedreven) inzetten van ondersteuning voor het brede MKB spelen hierbij naar mening van indiener een grote rol, Indiener verzoekt dit op te nemen in het POVI.
Indiener stelt dat de beschrijving in hoofdstuk 12 'Economie en werklocaties' een (te) hoog abstractieniveau kent waardoor het bredere perspectief van o.a. de "kleinere" gemeente niet voldoende lading heeft. Indiener stelt dat er met name is ingezet op kennisindustrie, daar waar de opkomende medtech als regionale groeimotor, maar ook het MKB weinig aandacht geniet.

Indiener					
ZW-0166-104	ZW-0186-105	ZW-0224-106	ZW-0237-94	ZW-0240-99	ZW-0241-94
ZW-0278-115	ZW-0313-121	ZW-0317-114	ZW-1236-99	ZW-1473-94	ZW-1479-146
ZW-0242-107	ZW-0242-108	ZW-0304-50	ZW-0160-19		

Standpunt GS

Los van de wel degelijk geschetste externe invloeden voor de Limburgse economie (hoofdstuk 2) worden in een omgevingsvisie de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg. Andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.2 Acquisitie

Zienswijze	Indiener
De indiener onderschrijft het uitgangspunt om te sturen op selectieve acquisitie, waarbij de regionale meerwaarde van bedrijven voor de Limburgse economie centraal staat. De indiener verzoekt de provincie hierin gezamenlijk op te trekken, zodat de acquisitiestrategie in lijn blijft met de ontwikkelambities van het bedrijf en de bredere regionale doelstellingen.	ZW-0198-42

Standpunt GS

Indiener onderschrijft provinciale uitgangspunten voor selectieve acquisitie en het aanbod hierin gezamenlijk op te trekken willen wij in relevante situaties gaarne die externe verbinding leggen, ook met uw organisatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt de provincie te beschrijven hoe zij de genoemde selectieve acquisitie (het juiste bedrijf op de juiste plek) wil aanpakken.	ZW-1038-74

Standpunt GS

De vraag om een beschrijving aanpak selectieve acquisitie zullen we u geven via uitwerking van het acquisitiekader, maar buiten deze omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 1 2.4.4.1 stelt de Provincie ten aanzien van de adequate invulling van werklocaties dat ‘selectieve acquisitie’ een rol speelt. Indiener verzoekt aspecten als leefbaarheid, brede welvaart en balans, die nu onderbelicht zijn, in overweging te nemen.	ZW-0304-51
indiener wijst erop dat in paragraaf 12.4.4.1 de Provincie stelt dat bij een adequate invulling van werklocaties een selectieve acquisitie een rol speelt. Onderbelicht blijven dan aspecten als leefbaarheid, brede welvaart en balans die wel van wezenlijk belang zijn voor de invulling van schaarse locaties. Gevraagd wordt deze aspecten mee te nemen in de overwegingen.	ZW-0314-163

Standpunt GS

Aspecten als leefbaarheid, brede welvaart en balans zullen wij bij de aanpak selectieve acquisitie betrekken bij de uitwerking van dat kader buiten de omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om bij de inleiding, laatste alinea, laatste zin van paragraaf 12.4.4.1. het volgende tekstvoorstel over te nemen: Daarbij zal samen met de regio worden gekeken naar de meerwaarde die een bedrijf kan leveren voor de regionale structuurversterking binnen de Limburgse economie.	ZW-1164-92

Standpunt GS

Verzoek van indiener om bij selectieve acquisitie de regio te betrekken zullen we bij verdere uitwerking van een dergelijk kader gaarne expliciteren. Maar aangezien de omgevingsvisie al in zijn algemeenheid stelt verdere uitwerkingen in samenspraak met de regio te doen, vergt dat op de gevraagde plek geen tekstuele toevoeging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.3 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Belangrijkste prioriteiten volgens de Povi en de weerlegging daarvan volgens indiener zijn: • Geluidhinder zal toenemen, vooral vanuit verouderd vrachtverkeer; • Er is geen sprake van verduurzaming; • De relatie met de omgeving wordt niet versterkt; • Het aantal ernstig geluidgehinderden wordt niet teruggebracht; • Het aantal vluchten tusen 6.00 uur en 7.00 uur wordt niet beëindigd; • Er is geen sprake van uitfasering van meest vervuilende en overlast gevende vliegtuigen omdat MMA vanwege de slechte economische en financiële toestand niet zonder kan.	ZW-0145-11
De MAA draagt niet bij aan vrijetijdseconomie maar tast deze juist aan. Er is ook geen sprake van inkomend toerisme.	ZW-0145-15

Standpunt GS

In navolging van een PS-besluit in 2022 hebben wij in 2024 besloten tot de uitvoering van het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport", waarin uiteengezet werd hoe de luchthaven zich

duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen. In de ruimtelijke vertaling naar de Omgevingsvisie betekent dat automatisch dat deze luchthaven een essentieel onderdeel van de basisinfrastructuur van Limburg is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie een actieve rol te spelen bij de herstructurering van bedrijventerreinen gezien het te verwachten tekort, de hoge kosten en de complexiteit van deze herstructurering door minder overlast gevende bedrijven te verplaatsen naar woon-werkmilieus	ZW-1038-51

Standpunt GS

Het verzoek om een actievere provinciale rol bij de herstructurering van bedrijventerreinen is een mogelijke overweging bij een verdere uitwerking in een programma werklocaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt aandacht voor het realiseren van woon-werkmilieus (zowel bij nieuwbouw als bij herstructurering) waarmee er ruimte wordt gecreëerd voor werken in de stad in betaalbare bedrijfsruimte. Zo kan ook ruimte op bedrijventerreinen worden gecreëerd voor zwaardere categorie bedrijvigheid door weinig overlast gevende bedrijven te verleiden om te verplaatsen.	ZW-1038-50

Standpunt GS

Combinatie wonen en werken in bebouwde omgeving en ruimte voor zwaardere categorie bedrijvigheid op bedrijventerreinen onderstrepen wij. In de combinatie beperken lagere milieucategorieën op die terreinen en het aanduiden van bedrijventerreinen van provinciaal belang o.b.v. juist die hogere milieucategorieën, proberen wij juist dat te bewerkstelligen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De tekst in de Povi dat een innovatie-ecosysteem wordt ontwikkeld door samenwerking met onderwijsinstellingen op het gebied van nieuwe materialen en elektrisch vliegen is volgens indiener luchtfietserij. Dit punt wordt niet onderbouwd. Er is geen sprake van transitie noch van duurzaamheid, omgevingsbewustheid of toekomstbestendigheid. De ambitie	ZW-0145-16

voor meer vluchten betekent een toename van hinder en vervuiling evenals schade aan natuur en een hoge uitstoot van stikstof (MAA als 6e grootste uitstoter van stikstof in Nederland).	

Standpunt GS

Inzetten op een innovatie-ecosysteem op het gebied van nieuwe materialen en elektrisch vliegen is een streven waarbij ook onderwijsinstellingen aangeven daar potentie in te zien. In het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport" wordt uiteengezet hoe de luchthaven zich duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft na eerder besluit van PS in 2024 aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Gezien de trend en wens van gemengde stedelijke ontwikkelingen verzoekt de indiener te benoemen dat er onder voorwaarden op (bepaalde) solitaire werklocaties in of nabij woonwijken kunnen worden toegevoegd, bijvoorbeeld campus gerelateerd wonen op de Brightlands Campus. Als voorwaarde kan worden opgenomen dat enkel wonen kan worden toegevoegd mits het gebied zijn functie als werkplek behoudt en het wonen bijdraagt aan een prettige werkomgeving. Indiener vraagt om deze mogelijkheid expliciet te maken voor de volgende locaties in Maastricht: Annadal, Belvedere, Locatie Pastoor Jacobsweg-Oostermaasweg, Brigthland Campus, ENCI.	ZW-1038-61

Standpunt GS

In deze visie formuleren we enkel generiek van toepassing zijn beleidslijnen, bijv. "kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op bedrijventerreinen" of "in bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan". Maar we gaan niet, zoals indiener wenst, expliciet aangeven voor welke locaties in welke gemeente dan ook zou kunnen gelden. Voor maatwerk is immers afstemming casus-/locatiespecifiek nodig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In het stedelijk gebied is evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen essentieel, zowel binnen de steden als over de regio. Indiener vraagt om meer aandacht te laten gaan naar gemengde woon- werkgebieden en herstructurering van bedrijvigheid om ruimte te creëren voor zwaardere bedrijvigheid, maar ook voor MKB en andere (nieuwe) bedrijfstypes.	ZW-0304-20

Standpunt GS

Voor wat betreft aandacht die indiener vraagt voor gemengde woon- werkgebieden is dit buiten de bedrijventerreinen een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Voor de overige genoemde aandachtsgebieden die indiener aangeeft (herstructurering van bedrijvigheid om ruimte te creëren voor zwaardere bedrijvigheid, MKB en andere nieuwe bedrijfstypes) zijn er voldoende richtlijnen in de omgevingsvisie opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In par. 11.2.3.3 wordt verwezen naar (agrarische) bedrijven terreinen. Indiener verneemt graag waar deze agrarische bedrijven terreinen gevestigd zijn. In deze passage worden verwachtingen geschept die er niet zijn.	ZW-0699-22 ZW-0700-22

Standpunt GS

Indiener stelt dat verwezen wordt naar niet bestaande "(agrarische) bedrijventerreinen" in een bepaalde paragraaf. Aangezien dit inderdaad tot verwarring kan leiden deze zienswijze honoreren door tekst aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst van de ontwerp Omgevingsvisie aanpassen door in par. 11.2.3.3 het woord "(agrarische)" in de laatste regel van de 1e alinea te schrappen.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat het vestigingsklimaat een optelsom van factoren is en dat de focus in de ontwerpvisie te sterk ligt op woningen. Het belang van een robuust en toekomstbestendig voorzieningenniveau moet explicieter worden opgenomen.	ZW-0196-32
Indiener geeft aan dat bij een goed vestigingsklimaat hoort niet alleen een passend woningaanbod, maar ook een aantrekkelijk voorzieningenniveau. Wanneer er gaat over het aantrekken van jongeren of kennismigranten wordt nu te eenzijdig naar het woningaanbod gekeken, maar er gaat om het totaalplaatje waar voorzieningen ook een belangrijk onderdeel van uitmaken. Indiener verzoekt u dit aan te scherpen.	ZW-0313-18

Standpunt GS

Wij onderschrijven het belang van een robuust en toekomstbestendig voorzieningenniveau voor het vestigingsklimaat. Dat is dan ook reeds expliciet vermeld in de desbetreffende paragraaf 12.4.1.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij het thema wonen wordt het 'circulair bouwen' (ondanks de verwijzing in § 12.2 – Circulaire economie) niet nader uitgewerkt. In het Nationaal Programma Circulaire Economie wordt juist de bouw- en sloopsector aangemerkt als 'high potential'. De doelen uit NPCE (gescheiden materialenstromen bij sloop, het stimuleren van biobased en secundair materiaalgebruik, en circulaire woningbouw in brede zin) zijn niet terug te vinden in de ontwerp-POVI. Dit is een gemiste kans, zeker gezien de grote bouwopgave waar Limburg voor staat en het feit dat veel bouw- en sloopbedrijven in de regio al initiatieven nemen op dit vlak.	ZW-0313-89
Indiener geeft aan dat circulair bouwen binnen het thema wonen niet nader is uitgewerkt, ondanks de verwijzing naar de circulaire economie. Doelen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie, zoals gescheiden materiaalstromen bij sloop, stimulering van biobased en secundair materiaalgebruik, en circulaire woningbouw, zijn niet terug te vinden in de ontwerp-POVI. Indiener ziet dit als een gemiste kans, gezien de grote bouwopgave in Limburg en de regionale initiatieven. Indiener verzoekt hier nader op in te gaan.	ZW-0241-163
Indiener geeft aan dat in paragraaf 7.3.4 circulariteit wordt benoemd, maar dat vaag blijft welke maatregelen de provincie neemt om hergebruik en opwaardering van secundaire bouwstoffen daadwerkelijk te stimuleren.	ZW-0317-199
Indiener geeft aan dat in relatie tot grondstoffenwinning alleen – passief – geconstateerd wordt dat ‘de vraag naar primaire bouwgrondstoffen zal in de toekomst naar verwachting veranderen als gevolg van de transitie naar een circulaire economie.’ Indiener stelt dat onderdeel van een circulaire economie het gebruik van circulaire grondstoffen is, en dat dit scherper gedefinieerd mag worden. De vraag wordt gesteld hoe de transitie naar het gebruik van circulaire grondstoffen gefaciliteerd kan worden om de traditionele winning (en/of vervangende import) te kunnen afbouwen. Ook wordt gevraagd hoe omgegaan wordt met het feit dat circulaire bouwstoffen voor een deel ook niet-schone secundaire bouwstoffen (opgewerkte afvalstoffen) zijn.	ZW-0313-51
Indiener roept op tot het investeren in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model van arbeidsmigratie.	ZW-0218-18
Indiener verzoekt in de POVI een doel op te nemen die vormgeeft aan de urgentie om meer biobased te bouwen. Het koppelt bovendien aan gewenste duidelijkheid voor agrariërs om een nieuw verdienmodel te ovenwegen en het stimuleert woningbouwcorporaties om dit in de afsprakenkaders te verwerken.	ZW-0302-28

Zienswijze
Indiener geeft aan dat circulair bouwen, ondanks de verwijzing in § 12.2, niet is uitgewerkt. Indiener geeft aan dat dit een gemiste kans is gezien de bouwopgave en bestaande initiatieven, en verzoekt de doelen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) op te nemen.

Indiener				
ZW-0166-82	ZW-0186-91	ZW-0240-77	ZW-1473-72	ZW-1479-124

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie, dus ook circulaire economie en circulair bouwen, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een integrale visie op circulaire transitie met koppelingen naar bijvoorbeeld ruimtegebruik op de bedrijventerreinen, energie-infrastructuur, gevolgen voor de arbeidsmarkt en kansen voor woningbouw en landbouw. Indiener ziet in Zuid-Limburg geen ruimte voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen.	ZW-0302-10
Indiener verzoekt om op te nemen dat de provincie een inspanning levert op het inzicht in stoffenstromen die door de provincie lopen met het oog op de circulaire economie en datagedreven planologie.	ZW-0302-29

Standpunt GS

Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons uitvoeringsprogramma 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.	ZW-0218-17

Standpunt GS

Een omgevingsvisie bepaalt welke functie waar is toegestaan. Voor de concrete invulling van werklocaties betreft ligt dat primair bij terreineigenaren. Bij het acquisitiebeleid, niet onderdeel van deze visie, is het lokaal/regionaal arbeidspotentieel altijd een factor waar rekening mee wordt gehouden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de omschrijving van een solitaire bedrijfslocatie niet overeenkomt voor de locatie van het Slachthuis. In de ontwerp omgevingsvisie van Kerkrade zijn de werklocaties Sportstraat en het Slachthuis opgenomen als gebieden waar in de toekomst verkleuring naar wonen kan plaatsvinden. Indiener stelt dat het Slachthuis niet direct aansluit op het ‘Stedelijk gebied’ volgens de POVI. Voor de Slachthuislocatie ziet de indiener kansen om deze locatie te benutten voor de woningbouwbehoefte die Kerkrade heeft. Via herbestemming van deze locatie naar woningbouw voorkomen we ongewenste activiteiten en mogelijke verloedering van vrijkomende bebouwing. Indiener ziet dit als een geschikte herstructurerings-/inbreidingslocatie die niet ten koste gaat van het landelijk gebied en de landbouw, aangezien er al sprake is van bestaande bebouwing.	ZW-0263-41
Indiener verzoekt de werklocatie Selzerbeek niet als werklocatie in te tekenen vanwege woningbouwontwikkeling.	ZW-0187-141

Standpunt GS

De locaties die indieners aanhalen hebben nu een bedrijfsbestemming. Indien een lokale (ontwerp) omgevingsvisie stelt dat bepaalde gebieden in de toekomst kunnen verkleuren naar wonen past de provincie haar kaartbestanden hierop aan wanneer er via een nog vast te stellen omgevingsplan de bedrijfsbestemming ervan af gehaald wordt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie c.q. kaartbeelden handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de verwevingszone rondom bedrijventerreinen geen zode aan de dijk zetten, omdat er behoefte is aan grootschalige loodsen en gebouwen.	ZW-0186-139

Standpunt GS

Een verwevingszone rondom bedrijventerreinen is inderdaad weinig relevant.

Voorstel aan PS

Kaart zonering in ontwerp Omgevingsvisie hier op aanpassen.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het stuk tussen de werklocaties Hoogveld en De Groote Heeze worden aangemerkt als 'Werklocaties'.	ZW-0186-168

Standpunt GS

De aangegeven twee werklocaties van indiener grenzen inderdaad direct aan elkaar enkel gescheiden door een infrastructurele bestemming (doorgaande weg, Hoofdstraat).

Voorstel aan PS

Tekst / kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat MAA een meerwaarde heeft voor de regionale economie en infrastructuur, de bijdrage aan de vrijetijdseconomie is gering/nihil. Gevraagd wordt de beweging naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven versneld op te pakken om de hedendaagse nadelige effecten weg te nemen.	ZW-0271-135
Par. 12.4.3 Indiener stelt dat de de luchthaven Maastricht Aachen Airport geen essentieel onderdeel is van de basisinfrastructuur van Limburg.	ZW-0145-13

Standpunt GS

In navolging van een PS-besluit in 2022 hebben wij in 2024 besloten tot de uitvoering van het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport", waarin uiteengezet werd hoe de luchthaven zich duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen. In de ruimtelijke vertaling naar de Omgevingsvisie betekent dat automatisch dat deze luchthaven een essentieel onderdeel van de basisinfrastructuur van Limburg is en blijft. En dat betreft juist ook de door de indiener gevraagde beweging naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt bedrijven aan de Jagersweg te Haelen op te nemen als werklocatie	ZW-1236-246
Indiener verzoekt de Provincie om RWZI Gennep rioolwaterzuiveringsinstallatie van Gennep te wijzigen van 'Primair landbouwgebied' naar 'Werklocaties'.	ZW-0186-167

Standpunt GS

Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp / kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bij locatie De Horsel zone Bedrijventerrein uit te breiden, om een aldaar beoogde ontwikkeling te faciliteren	ZW-0253-138

Standpunt GS

Voor een eventuele beoogde uitbreiding van een bedrijventerrein zal de reguliere planologische procedure gevolgd moeten worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp / kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om locatie De Uiver als Werklocatie/Bedrijventerrein op te nemen, omdat het niet in lijn is met bestaande grenzen van de huidige bestemmingsplannen / het tijdelijk omgevingsplan en het de mogelijkheden voor ontwikkelingen op deze locaties beinvloedt.	ZW-0253-132

Standpunt GS

De door indiener aangegeven locatie is reeds als werklocatie opgenomen. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp / kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom de 'Power Area" in de gemeente Vaals als VWG is opgenomen en niet als werklocatie.	ZW-0187-133

Standpunt GS

De door indiener aangegeven locatie is reeds als werklocatie (solitaire bedrijfslocatie) opgenomen. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp / kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.2.5 Indiener stelt voor economische productie te selecteren die past binnen de capaciteiten van de provincie (arbeidskrachten) en prioriteiten te stellen aan de soort van (hoogkwalitatieve) economische activiteiten die we binnen de provincie willen stimuleren (geen arbeidsmigranten meer die productiewerk verrichten die we niet nodig hebben voor onze eigen economie).	ZW-0145-5

Standpunt GS

Er zijn verschillende typen werklocaties/bedrijventerreinen met verschillende milieucategorieën beschikbaar in Limburg. Economische activiteiten/bedrijven die zich er willen vestigen dienen daaraan te voldoen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.2.8 Indiener geeft aan dat het behoud van traditionele, vervuilende en belastende economische activiteiten niet zinvol is (Chemelot, MAA). Het is beter in te zetten op een nieuwe economie die kansen biedt voor een verbeterde leefomgeving en die hoog opgeleiden uit de provincie een kans biedt hier werk te vinden.	ZW-0145-6

Standpunt GS

Er is het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft bestaansrecht. Zoals in het 'Limburgs Bod voor een duurzaam Chemelot' aan het Rijk is aangegeven, zetten wij in op een toekomstbestendige, duurzame ontwikkeling van Chemelot.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 2.2.8 Indiener verzoekt om heroverweging van de rol van Maastricht Aachen Airport (MAA) vanwege negatieve economische en maatschappelijke effecten. De tekst in de Povi dat de regionale luchthaven Maastricht Aachen Airport van bijzondere betekenis is voor de provincie wordt niet nader gepreciseerd omdat deze betekenis negatief is (baten belanden buiten provincie, MAA wordt nooit rendabel).	ZW-0145-7

Standpunt GS

Een eventuele heroverweging over de luchthaven valt buiten de kaders van deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. 8.7.2De tekst in de Povi is volgens indiener niet correct: de luchthaven is niet van belang voor de regio en voor Nederland. De uitgevoerde Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) heeft dit aangetoond.	ZW-0145-8

Standpunt GS

Een afweging over een MKBA over de luchthaven valt buiten de kaders van deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Par. PS heeft een kader meegegeven voor de transitie van MMA naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven. Van transitie is bijna geen sprake, uitzondering zijn verwaarloosbare grondgebonden activieiten. Commercieel elektrisch vliegen op enige schaal is niet haalbaar is voor 2050 volgens het Planbureau voor de Leefomgeving en is ook niet aangevraagd.	ZW-0145-9

Standpunt GS

In navolging van een PS-besluit in 2022 hebben wij in 2024 besloten tot de uitvoering van het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport", waarin uiteengezet werd hoe de luchthaven zich duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen. In hoeverre een beoogd innovatie-ecosysteem in samenwerking met onderwijs- en kennisinstellingen op het gebied van nieuwe materialen en elektrisch vliegen (e-aviation) van de grond komt, zal moeten blijken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.4 Bedrijventerreinen (algemeen)

Zienswijze	Indiener
De indiener informeert of de geformuleerde rol van de provincie met betrekking tot bedrijventerreinen geldt voor zowel herstructurering als het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen.	ZW-1038-80

Standpunt GS

Indiener mag er vanuit gaan dat de geformuleerde rol van de provincie met betrekking tot bedrijventerreinen geldt voor zowel herstructurering als het realiseren van nieuwe terreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de locatie terecht is aangemerkt als bedrijventerrein van provinciaal belang en stelt dat de POVI het mogelijk maakt om op dergelijke terreinen detailhandel in volumineuze goederen toe te staan en explosiegevaarlijke goederen (BEVI-proof). De indiener verzoekt de locatie expliciet als uitzondering op deze regel te benoemen, waarbij uitsluitend de opslag van explosiegevaarlijke goederen wordt toegestaan op de locatie. De opslag en verkoop van volumineuze goederen past niet passend binnen het karakter en de functie van de locatie.	ZW-0198-41

Standpunt GS

Het generiek toestaan van een bepaalde functie op een bedrijventerrein betekent niet dat het op een bepaalde locatie wegens specifieke omstandigheden niet uitgesloten zou kunnen worden. Op het niveau van een bestemmings- of omgevingsplan kan dit de uitkomst zijn van samenspraak tussen terreineigenaar en lokale overheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat het stellen van regels met betrekking tot toegestane bedrijfscategorieën en minimale milieucategorieën voor bedrijventerreinen in de praktijk kan leiden tot beperkingen voor de uitbreiding van bestaande of vestiging van nieuwe bedrijven en verzoekt deze bepaling uit de POVI te verwijderen.	ZW-0198-39

Standpunt GS

Oogmerk is om lichte milieucategorieën, die ook in bebouwd gebied gevestigd kunnen worden, niet meer op bedrijventerreinen te laten landen om niet onnodig dergelijke ruimte te bezetten. Er zijn uitzonderingsbepalingen mogelijk en voor reeds gevestigde bedrijven geldt altijd overgangsrecht. U als indiener van dit zienswijzepunt doet dit verwijzend naar een locatie waar dergelijke lichte categorieën niet voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De op de kaart aangegeven bedrijventerreinen komen niet overeen met de SVREZL-kaarten. De SVREZL legt de ruimtelijk-economische hoofdstructuur voor Zuid-Limburg vast. In de POVI lijken slechts de raadpleegkaarten opgenomen uit Rebis, die geen enkele beleidsmatige status hebben, in tegenstelling tot de SVREZL. De SVREZL inclusief kaartmateriaal is vastgesteld door alle Zuid-Limburgse gemeenteraden en bovendien verankerd in de provinciale Omgevingsverordening. Indiener verzoekt de Provincie daarom de SVREZL-kaarten over te nemen in de POVI.	ZW-1164-98

Standpunt GS

De basis van de SVREZL-kaarten waren in 2017 de kaarten uit het REBIS-systeem. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Dit jaar loopt het Acquisitie-convenant tussen Provincie en de grote gemeenten af. Indiener verzoekt hieraan een vervolg te geven waarin ook de (sub)regionale meerwaarde is geborgd.	ZW-1164-99

Standpunt GS

Indiener vraagt om een vervolg te geven aan het acquisitiekader. Daartoe zijn wij gaarne bereid, maar dat betreft kaders die buiten deze omgevingsvisie vallen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de passage over de raming / planningsopgave staat voor Zuid-Limburg 25-50 ha genoemd. Indiener stelt dat, uit een Stec-onderzoek in opdracht van Parkstad Limburg blijkt dat een raming van meer dan 100 ha tot 2030 voorzien wordt en daarna nog eens 60ha, alleen al voor Parkstad.	ZW-1164-102

Standpunt GS

Planningsopgaven zijn nieuwe aanvullende voorraden die nodig zijn. Dit is iets anders dan behoefteramingen. De behoefteramingen van de 3 Zuid-Limburgse subregio's zijn gecheckt met de provinciale behoefteramingen voor de regio Zuid-Limburg in de aanloop naar de ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 12.4.4.3.1 Bedrijventerreinen - inleiding staat in de 3e alinea: “We vragen de gemeenten om regionale ruimtelijk-economische visies op te stellen en nieuwe ontwikkelingen af te stemmen”. Voor Zuid-Limburg is dit gebeurd in de vorm van de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL). Een recente evaluatie heeft geleid tot enkele aanpassingen in het afstemmingsproces over nieuwe ontwikkelingen, maar niet tot echte inhoudelijke aanpassingen. Er bestaat brede consensus dat de SVREZL meerwaarde heeft voor het bestrijden van leegstand en het bewaken van de ruimtelijk-economische hoofdstructuur. Indiener is van mening dat de SVREZL hier expliciet genoemd hoort te worden.	ZW-1164-97

Standpunt GS

Indiener verzoekt om de structuurvisie SVREZL expliciet te noemen. Aangezien een omgevingsvisie enkel een zelfbindend is, achten wij het niet raadzaam expliciet te verwijzen naar één of meerdere formele (boven)gemeentelijke beleidsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 12.4.4.3.1 staat aan het einde van de vijfde alinea iets over de maximering van bedrijfskavels tot 5 ha. Indiener stelt voor aan de laatste zin een zinsnede toe te voegen: “Tegen deze achtergrond is in de Omgevingsverordening Limburg al een tijd geregeld dat nieuwe (samengevoegde) en te herontwikkelen bedrijfskavels niet groter mogen zijn dan 5 hectare, tenzij de (sub)regionale meerwaarde ter versterking van de economische structuur is aangetoond.”	ZW-1164-100

Standpunt GS

Indiener verzoekt om een toevoegend bijzin ("bedrijfskavels niet groter mogen zijn dan 5 hectare, tenzij de (sub)regionale meerwaarde ter versterking van de economische structuur is aangetoond.”) op een bepaalde plek. Gezien de context van die bewuste tekstpassage zou een dergelijk toevoeging onjuist zijn, aangezien de ontheffing op basis van regionale meerwaarde enkel specifiek toeziet op het gebruik van een individuele bedrijfskavel en niet generiek met het oog op structuurversterking.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener (een kleine Zuid-Limburgse gemeente) constateert dat zowel in paragraaf 2.2.9 (Werklocaties) als in paragraaf 12.4.4.3 (Bedrijventerreinen) van de POVI sterk wordt ingezet op verdichting en intensivering van bestaande bedrijventerreinen, met de nadruk op kwaliteitsverbetering boven kwantitatieve uitbreiding. Deze lijn staat echter op gespannen voet met de lokale ontwikkelingen in de gemeente van deze indiener. In deze gemeente wordt op dit moment gewerkt aan een gebiedsvisie voor een binnenstedelijk gelegen bedrijventerrein. Vanwege een afname in bedrijvigheid, de beperkte economische potentie van het terrein op lange termijn en de toenemende druk op de woningmarkt, wordt transformatie naar een woongebied onderzocht. In de huidige ruimtelijke en sociaaleconomische context ziet de indiener geen toekomst voor het behoud van dit bedrijventerrein als werklocatie. De beoogde herontwikkeling biedt ruimte aan een gedifferentieerd woningprogramma dat inspeelt op verschillende woonbehoeften in de regio. Daarbij wordt nadrukkelijk ingezet op een evenwichtige mix van koop- en huurwoningen én op het faciliteren van specifieke woonopgaven zoals de huisvesting van woonwagenbewoners. Dit sluit aan bij de ambitie van de indiener om een inclusieve en toekomstbestendige woonomgeving te creëren, die bijdraagt aan de leefbaarheid en veerkracht van de kern van de desbetreffende gemeente. De indiener verzoekt de Provincie om in overleg te treden over een passende duiding van het desbetreffende gebied.	ZW-0187-13

Standpunt GS

De indiener verzoekt de Provincie om in overleg te treden over een specifieke locatie in verband met eventueel mogelijke transformatie van werken naar wonen. Een dergelijk verzoek zullen wij gaarne honoreren via de reguliere ro-procedure, maar in een provinciale omgevingsvisie is niet de plek om te verwijzen naar specifieke gemeentelijke wensen en/of plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in de ontwerp-POVI is nergens sprake van groen(blauw)e / natuurinclusieve bedrijventerreinen. Indiener stelt dat dit zeker voor de Oostflank een gemiste kans is. Dit gebied vormt volgens de indiener immers een noodzakelijke schakel in het versterken van het natuurnetwerk. Indiener stelt voor niet alleen focussen op instandhouding, maar zeker ook op versterking / uitbreiding van natuurwaarden (EU-natuurherstelverordening!). Indiener verwijst hiervoor naar paragraaf 2.4 'Natuur'.	ZW-0160-28

Standpunt GS

Indiener stelt dat ontwerp niet refereert aan groen(blauw)e / natuurinclusieve bedrijventerreinen aangezien dit een versterking / uitbreiding van natuurwaarden kan opleveren. De inrichting van een

bedrijventerrein is aan een gemeente (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) waarbij het omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het van belang is om de categorieën van bedrijventerreinen binnen de gemeente (zoals Hoeveveld en Korendal) nader te verduidelijken, en dat Hoeveveld in de tekst wordt omschreven als ‘prima passend in het stedelijk gebied’, wat haaks kan staan op de bedrijventerreinenkaart, en dat deze discrepantie nadere toelichting verdient om beleidsinconsistenties te voorkomen. Indiener verzoekt om deze punten te corrigeren en toe te lichten, zodat het kaartbeeld en de tekst samenhangend en helder zijn voor zowel beleid als praktijk.	ZW-0317-222

Standpunt GS

Indiener stelt dat het bedrijventerrein 'Hoeveveld' in de tekst wordt omschreven als ‘prima passend in het stedelijk gebied’ (cit.). Echter buiten 3 met naam genoemde bedrijventerrein met een directe provinciale bemoeienis (Chemelot, Nedcar en MAA) wordt geen enkel bedrijventerreinen met naam genoemd in de ontwerp omgevingsvisie. Daarom kunnen wij dit ook niet nader duiden, nader toelichten of wat dan ook aangezien die vermelding nergens te vinden is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 12.4.4.3.3 het rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg' van juni 2024 theoretisch is ingestoken en niet overeenkomt met de praktijk. Indiener geeft aan dat er onvoldoende is tegemoetgekomen aan de input van de gemeente Echt-Susteren bij de opstelling van het rapport. Om deze reden is destijds vanuit AO SML Economie aangegeven de informatie niet openbaar te delen, maar als werkdocument te gebruiken. Indiener constateert dat deze informatie nu wordt opgenomen in het POVI, wat als onwenselijk wordt gezien.	ZW-1479-198

Standpunt GS

Indiener stelt dat het onwenselijk is dat wij verwijzen naar een eigen provinciaal aanbesteed rapport 'Potentie Beter Benutten Bedrijventerreinen Limburg' omdat destijds onvoldoende is tegemoet gekomen aan de hun input als een van de betrokken Limburgse gemeenten. In het kader van overheidstransparantie willen wij en zijn wij verplicht al onze onderzoeken en rapporten openbaar te maken. Zeker zoals in deze een breder algemeen belang mee gediend kan zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat beleidsvorming en locatiekeuzes vragen om een transparante en navolgbare afweging, waarbij economische lobby's van marktpartijen en ontwikkelaars niet leidend mogen zijn, maar in balans gebracht moeten worden met omgevingskwaliteit, maatschappelijk draagvlak en leefbaarheid.	ZW-0299-14

Standpunt GS

Indiener stelt dat beleids- en locatiekeuzes transparant moeten zijn. En dat er een balans moet zijn tussen commerciële en maatschappelijke belangen. Dat laatste onderschrijven wij en transparantie ook en brengen wij via deze procedure ten uitvoer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de centrale regie van de Provincie niet mag uitmonden in het eenzijdig vaststellen van welke ontwikkelingen als 'noodzakelijk' of 'ongewenst' worden aangemerkt. Er dient structureel ruimte te blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig opgaven te prioriteren. Indiener verzoekt om gemeentelijke autonomie te respecteren bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.	ZW-0299-13

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat er lokale beleidsruimte moet overblijven voor gemeenten en benadrukken dat ook op meerdere plekken in de ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat een marktgericht aanbod van bedrijventerreinen, gebaseerd op louter vraag van commerciële partijen, zoals in het verleden het geval was, niet in lijn is met een zorgvuldige ruimtelijke ontwikkeling en aantoonbaar leidt tot suboptimale benutting van schaarse ruimte. Er dient een duidelijke afweging te worden gemaakt op basis van regionale meerwaarde, productiviteit, duurzaamheid, innovatiekracht en bijdrage aan maatschappelijke opgaven.	ZW-0299-11

Standpunt GS

Wij onderschrijven de mening van indiener dat bij economische ontwikkelingen een duidelijke afweging dient te worden gemaakt op basis van regionale meerwaarde, productiviteit, duurzaamheid, innovatiekracht en bijdrage aan maatschappelijke opgaven.
Al die begrippen en de integrale afweging daartussen hebben wij in het hoofdstuk over economie ook aangegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het formuleren en handhaven van duidelijke instapeisen voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulaire ondernemersschap.	ZW-1422-6

Standpunt GS

De circulaire transitie is duidelijk gemarkeerd in de omgevingsvisie. Maar er is ook het recht van vrije vestiging voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft bestaansrecht.
Via het ruimtelijk instrumentarium kunnen geen nadere eisen aan de bedrijfsvoering worden gesteld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het handhaven van de gemaakte afspraken wat betreft de maximale grote van bedrijfskavels.	ZW-1422-9

Standpunt GS

Handhaving van instructieregels in algemene zin en dus ook die van de maximale kavelgrootte in het bijzonder mag men van ons verwachten en zullen wij behoudens vastgestelde uitzonderingsbepalingen ook ten uitvoer brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat bij § 12.4.4.3.3 over efficiënt ruimtegebruik en functiemenging expliciet multifunctioneel gebruik van bedrijventerreinen moet worden toegevoegd, omdat dit bijdraagt aan kwaliteit en investeringswaarde.	ZW-0272-9

Standpunt GS

Indiener stelt dat expliciet multifunctioneel gebruik van bedrijventerreinen moet worden toegevoegd. Mee eens, daarom hebben wij daar ook een passage nadrukkelijk aan gewijd.

Weliswaar is dat toegespitst op de vestiging van nieuwe bedrijven ("streven we zoveel mogelijk naar multifunctioneel ruimtegebruik") aangezien we bij reeds gevestigde bedrijven dat geen afdwingbare optie is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de door alle Zuid-Limburgse gemeenteraden SVREZL kaart, die is verankerd in de Omgevingsverordening van de Provincie Limburg, ontbreekt, met incorrecte aanduiding van bedrijventerreinen, stedelijke dienstenterreinen en bedrijfslocaties op de kaart. Op de POVI-kaart staan terreinen die in de SVREZL niet zijn vermeld, en dus moeten worden afgebouwd, en er ontbreken terreinen die wél op de SVREZL-kaarten staan. Mocht het zo zijn dat de Provincie hier abusievelijk de REBIS-kaarten heeft gebruikt: een (ambtelijk) monitoringssysteem kan niet boven een intergemeentelijke structuurvisie gaan die door alle (!) gemeenteraden in Zuid-Limburg is vastgesteld.	ZW-1164-81

Standpunt GS

De REBIS-kaarten voor bedrijventerreinen proberen maximaal de feitelijke informatie en huidige stand van zaken weer te geven. Deze treden niet in de plaats van kaartbeelden in lokale of intergemeentelijke beleidsdocumenten. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het van essentieel belang is dat voldoende ontwikkelruimte beschikbaar blijft voor nieuwe, innovatieve bedrijvigheid, passend binnen de regionale programmering. Zowel nieuwbouw als herontwikkeling van bestaande bedrijfsgebouwen moeten volgens de indiener mogelijk blijven.	ZW-1199-62

Standpunt GS

Wij onderschrijven uw opinie dat dat het van essentieel belang is dat voldoende ontwikkelruimte beschikbaar blijft voor nieuwe, innovatieve bedrijvigheid. Ook dat dit via zowel nieuwbouw als herontwikkeling van bestaande bedrijfsgebouwen mogelijk moet blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in § 2.2.9 de ambities voor werklocaties worden beschreven, maar dat onduidelijk blijft wat het toekomstbeeld is na 2030 en welke rol bedrijventerreinen van provinciaal belang krijgen	ZW-0272-3

Standpunt GS

We geven in paragraaf "bedrijventerreinen van provinciaal belang" aan waarom die planologische bescherming verdienen. Voor de praktische betekenis daarvan zullen er instructieregels volgen in de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat uitgangspunt bij woningbouw (nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk binnen stedelijk gebied of landelijke kernen) ook sterker zou moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen.	ZW-0319-28

Standpunt GS

In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen (grootschalige) winkelgebieden aan de randen van steden versus centrum- of concentratiegebieden. Bij dit laatste ondersteunen en stimuleren we gemeenten bij het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in het stedelijk gebied en de landelijke kernen. Zo ontstaan mogelijkheden om de kwaliteit van centra te behouden en te versterken. Voor de verdere uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.2.9 toe te voegen dat nieuwe werklocaties ook goed moeten worden aangesloten op de bestaande spoorinfrastructuur en terminals.	ZW-1460-4

Standpunt GS

In paragraaf 2.2.9 is specifiek energetische ontsluiting van werklocaties genoemd gezien de capaciteitsproblemen op het net. Uiteraard is fysieke ontsluiting ook wezenlijk voor werklocaties, inclusief ontsluiting per spoor. En daar wordt in het economisch hoofdstuk de nodige aandacht aan besteed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie de passage over Logistieke Knooppunten als volgt aan te passen: …en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek alsmede de hoogwaardige medtech-logistiek in Heerlen/Kerkrade).	ZW-1164-86

Standpunt GS

De logistieke knooppunten zijn in de ontwerptekst benoemd zoals ze beleidsmatig zijn gedefinieerd en dat beperkt zich tot genoemde gemeenten. Dat wil niet zeggen dat elders geen interessante logistieke bedrijvigheid gevestigd is of zou kunnen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie De Woonboulevard, in de top 3 van Nederland en de grootste van Europa, ook te benoemen, aangezien outletcenter Roermond wel wordt genoemd. Woonboulevard Heerlen graag toevoegen aan paragraaf 12.4.4.2.2, 2e alinea.	ZW-1164-83

Standpunt GS

indiener verzoekt de De Woonboulevard ook te noemen in een bepaalde passage over toevloeiende buitenlandse koopkracht. En daar heeft indiener een punt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie als volgt aan te passen:

Het winkelaanbod in Limburg functioneert sterk op koopkracht uit het buitenland, vooral in grensgebieden en in enkele grote koopcentra, zoals Venlo-centrum, de binnenstad van Maastricht, de Woonboulevard in Heerlen en het Designer Outlet in Roermond.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om in paragraaf 12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenging bedrijventerreinen aan de passage over beperking tot 5 ha, ‘tenzij regionale meerwaarde voor de economische structuur.’ toe te voegen.	ZW-1164-101

Standpunt GS

Indiener verzoekt bij een voorbeeld over een instructieregel een "nee, tenzij" in een bepaalde paragraaf te vermelden van die instructieregel. Een dergelijke passage hoor thuis in de Omgevingsverordening waar ook in de ontwerptekst naar wordt verwezen. In de bewuste passage is het enkel vermeld als voorbeeld van zo'n instructieregel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om gelijke indeling van locatie als een baksteen productiebedrijf gezien de vergelijkbare bedrijfsbestemming en omvang. Indiener vreest dat er bij geen gelijke indeling ongelijk speelveld ontstaat met dient te gevolgen ongelijke kansen voor ontwikkeling en aantasting van de concurrentiepositie.	ZW-1404-4

Standpunt GS

Zoals geduid in de paragraaf 'solitaire bedrijfslocaties' van de Ontwerp-Omgevingsvisie, wordt met Solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare het volgende bedoeld: "separaat gelegen locaties voor één enkel bedrijf, met een kaveloppervlakte groter dan 1 hectare netto, niet-zijnde een landbouwbedrijf". De locaties waar de indiener aan refereert betreffen een bedrijf met enkelbestemming ‘Bedrijf’ en functie-aanduidingen: ‘specifieke vorm van bedrijf – agrarisch hulpbedrijf’ en ‘specifieke vorm van bedrijf – groencompostering’. Dit valt buiten de definitie van een 'solitaire bedrijfslocatie' zoals in de Omgevingsvisie geduid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het onacceptabel dat de provincie regie neemt of regels opneemt om bedrijventerreinen te beschermen, omdat dit op de stoel van de gemeente zitten is. Gemeenten weten beter waar de behoefte ligt en waar ruimte is voor bepaalde bedrijfscategorieën.	ZW-1236-179

Standpunt GS

Wij zien onze rol rond bedrijventerreinen primair als agenderend, stimulerend, meesturend en verbindend zoals aangegeven in de ontwerptekst. We passeren gemeenten daarbij geenszins, maar daar waar bovenlokale aspecten spelen (en dat geldt voor het thema bedrijventerreinen bijna per definitie gezien schaal en herkomst en relaties van gevestigde bedrijvigheid) komen wij tot deze rolopvatting, waartoe wij ook gerechtigd zijn om via zo'n omgevingsvisie invulling aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt daarnaast met klem om de ontwikkeling van Medlands Parkstad en in het bijzonder de in 2024 gestarte triple-helix samenwerking mee te ondersteunen en bij de paragraaf over logistieke knooppunten als	ZW-0319-55

uitzondering te benoemen dat bij grootschalige medische logistieke bedrijvigheid het de voorkeur heeft om die bij het bestaande Medlands-cluster in Parkstad te vestigen en niet elders in de Provincie.

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor de invulling van locaties via een bepaald type bedrijvigheid op bepaalde plekken is daarvoor het acquistiebeleid geëigend. Echter is er ook het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft dat recht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt waar de provincie de uitbreiding van bedrijventerreinen denkt te realiseren, welke bedrijvigheid verwacht wordt en hoe dit zich verhoudt tot Brainport Eindhoven en klimaatadaptatie.	ZW-0224-178

Standpunt GS

Bij de uitbreidingsbehoefte aan bedrijventerreinen is zowel rekening gehouden met autonome groei en externe invloeden.
De planningsopgave die daaruit voortvloeit is qua ruimtelijke invulling op regionaal doorvertaald naar de gemeenten die in onderlinge afstemming op zoek kunnen gaan naar geschikte locaties. Voor wat betreft de fysieke uitleg stimuleren wij gemeenten een zo duurzaam mogelijke inrichting te kiezen inclusief klimaatadaptieve aanpassingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af in welke mate bedrijventerreinen, door de beperkende maatregelen die als gevolg van de status Nationaal Landschap Zuid-Limburg op deze bedrijventerreinen liggen, bijdragen een beter milieu en klimaat.	ZW-1358-15

Standpunt GS

De woonkernen en bedrijventerreinen die in het nationaal landschap Zuid-Limburg liggen behoren niet tot het beschermingsgebied van dat nationale landschap. Dat heeft als contramal dat voor die bedrijventerreinen er amper uitbreidingsmogelijkheden zijn en is er daardoor in elk geval niet meer impact op milieu en klimaat. Via een durrzame (her)inrichting kan een gemeente ook voor die locaties zorgen voor een betere bijdrage aan milieu en klimaat.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af of er datacenters kunnen komen, gezien het contrast met het huidige peellandschap.	ZW-0920-6

Standpunt GS

Datacenters tot maximaal 5 ha kavelomvang zijn aangewezen op bedrijventerreinen en die zijn niet gelegen in het natuurnetwerk van de Peel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil geen grote kavels voor logistiek en distributie omdat die vaak weinig economische meerwaarde hebben en maatschappelijke effecten geven.	ZW-0224-175

Standpunt GS

De maximale kavelomvang zoals ook in de ontwerptekst aangegeven is inmiddels generiek beperkt tot maximaal 5 ha en voor incidentele uitzonderingen is er een afwegingskader regionale meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Zoals gesteld in de Agenda Zuid-Limburg wordt een balans nagestreefd tussen economische bedrijvigheid, wonen, leven en landschap (inclusief water en ecologie). Indiener verzoekt om de planningsopgave voor nieuwe bedrijventerreinen te schrappen en hier meer inzet op herstructurering aan te koppelen. En de zin in § 12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenginq bedrijventerreinen "Gemeenten zijn aan zet als het gaat om de programmering en organisatie van de herstructurering van verouderde werklocaties" hiertoe te wijzigen.	ZW-0302-50

Standpunt GS

Voor aspecten als herontwikkeling, kwaliteitsverbetering, efficiënt ruimtegebruik en functiemenging op bedrijventerreinen zijn primair de gemeenten verantwoordelijk. Uiteraard ondersteunen wij die aspecten, zoals ook uit de ontwerptekst moge blijken. Maar er is ook een geconstateerde behoefte aan nieuwe ruimte die is vertaald in een planningsopgave. Het aangedragen voorstel om die nu maar te schrappen ten faveure van de herontwikkeling lijkt uit economisch en ruimtelijk oogpunt niet zinvol, zo lang niet onderzocht is of er echt geen uitbreidingsruimte meer te vinden is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.5 Bedrijventerreinen van provinciaal belang

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt duidelijker aan te geven wat de aanduiding als zijnde van provinciaal belang in de praktijk betekent. De indiener gaat er bijvoorbeeld vanuit dat de te volgen ruimtelijke procedures en/of vergunningsaanvragen effectiever en eenvoudiger worden.	ZW-0198-25

Standpunt GS

Er is zowel in de inleiding bij werklocaties als in meerdere passages in de paragrafen 12.4.4.3.1 en 12.4.4.3.2 over bedrijventerreinen aangegeven dat vanuit de transities (energie en circulair) bepaalde type terreinen (hogere milieucategorieën, haven- en grootschalige logistiek-industriële terreinen) essentieel zijn om die (planologisch) te beschermen dan wel te versterken. Verder is expliciet vermeld dat “gezien nieuwaanleg” van dergelijke terreinen in Limburg uit ruimtelijk oogpunt nauwelijks mogelijk is, we daarom die bestaande terreinen met die gebruiksmogelijkheden planologisch zeker willen stellen. De te volgen ruimtelijke procedures en/of vergunningsaanvragen zijn en blijven een gemeentelijke verantwoordelijkheid en worden hierdoor niet geraakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie geeft in § 12.3.1 Innovatie ecosystemen aan dat "bedrijventerreinen van provinciaal belang de kernlocaties voor innovatie, ofwel de belangrijkste innovatie-ecosystemen zijn". In het kader van de 30-minuten-regio en het versterken van de stedelijke centra hierbinnen zien wij de directe omgevingen van de intercitystations in Zuid-Limburg ook als economische broedplaatsen. Indiener verzoekt daarom de stationsomgevingen van de steden toe te voegen aan de kernlocaties van innovatie.	ZW-0302-32

Standpunt GS

Bedrijventerreinen van provinciaal belang is iets anders dan innovatie ecosysteem. En uiteraard hebben stedelijke centra een broedplaatsfunctie die wij onderkennen. Echter een ecosysteem is specifieker en krijgt vorm rond een bepaald thema, keten of bedrijfsgroep, die voor zover in Limburg relevant in par. 12.3 zijn benoemd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie stelt dat bepaalde bedrijventerreinen provinciaal belangrijk moeten worden. Wat deze aanduiding als ‘bedrijventerrein van provinciaal belang’ op operationeel niveau voor gemeenten gaat betekenen en hoe zich dit verhoudt tot lokale zeggenschap over de planologische ontwikkeling is volgens indiener onduidelijk. Indiener verzoekt (liefst zo snel mogelijk) licht te schijnen op de strekking van de onderliggende instructieregel, want zonder deze duiding kan indiener de gevolgen van een dergelijke aanmerking voor de gemeente en ondernemers niet overzien.	ZW-0304-46
Indiener geeft aan dat nu onduidelijk is wat de gevolgen zullen zijn van de aanwijzing van een bedrijventerrein of industrieterrein van provinciaal belang en hoe dit verder zal worden vertaald in provinciale regels, dan wel beperkingen of instructies in de nog op te stellen provinciale verordening	ZW-0314-158
Indiener is het eens met het belang van behoud van werklocaties voor de circulaire economie, maar uit de ontwerp-POVI blijkt niet duidelijk wat het aanmerken van ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’ concreet gaat betekenen en welke rol de Provincie zelf beoogt te nemen	ZW-0319-52
Indiener is niet duidelijk wat exact de consequenties zijn van de aanwijzing van bedrijventerreinen als Maastricht Aachen Airport als bedrijventerrein van provinciaal belang. Hangende de onduidelijkheid over de exacte consequenties van de aanwijzing tot bedrijventerrein van provinciaal belang, heeft indiener hiertegen bedenkingen.	ZW-0304-24
Indiener is van mening dat de gemeentelijke autonomie fors wordt ingeperkt door vele bedrijventerreinen aan te merken als Bedrijventerrein van provinciaal belang., zonder dit duidelijk te operationaliseren ten behoeve van welke circulaire ketens deze ruimte wordt ingezet	ZW-0302-9
Indiener verzoekt te verhelderen wat de ambitie voor innovatie van ecosystemen concreet betekent voor bedrijventerreinen van provinciaal belang die geen Brightlands campussen zijn.	ZW-1038-72
Indiener verzoekt tot te lichten wat de consequenties is van de aanduiding bedrijventerrein van provinciaal belang (bijv. Beatrixhaven).	ZW-1038-65
Indiener vraagt om nadere motivatie over hoe de aanduiding ‘bedrijventerrein van provinciaal belang’ zich verhoudt tot lokale zeggenschap over de planologische ontwikkeling en invulling van betreffende locaties.	ZW-0314-157

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de lijst met bedrijventerreinen van provinciaal belang zeer omvangrijk is en dat onduidelijk is hoe de belangen tussen provincie en gemeenten zijn geborgd.

Indiener					
ZW-0166-105	ZW-0186-106	ZW-0224-107	ZW-0237-95	ZW-0240-100	ZW-0241-95

ZW-0242-109	ZW-0313-122	ZW-0317-115	ZW-1236-100	ZW-1473-95	ZW-1479-147
ZW-0278-116					

Zienswijze
Indiener stelt dat Provincie Limburg de gemeentelijke autonomie fors inperkt door vele bedrijventerreinen aan te merken als Bedrijventerrein van provinciaal belang. Indiener stelt dat de mogelijkheden om als gemeente bestaande bedrijventerreinen te kunnen (her)ontwikkelen belangrijk is voor de economische ontwikkeling van de hele regio. Indiener stelt dat verder niet duidelijk geoperationaliseerd is ten behoeve van welke circulaire ketens deze ruimte wordt ingezet, zodat ze ook daadwerkelijk een bijdrage leveren aan een (meer) robuuste circulaire Limburgse economie.

Indiener					
ZW-0187-35	ZW-0207-29	ZW-0238-19	ZW-0253-33	ZW-0271-19	ZW-0314-19
ZW-0319-6	ZW-1038-126	ZW-1127-51			

Zienswijze
Indiener verzoekt een economische ladder (van wenselijke economische activiteit) op te stellen als instrument voor bedrijventerreinen van provinciaal belang.

Indiener					
ZW-0187-107	ZW-0207-100	ZW-0238-90	ZW-0253-105	ZW-0271-90	ZW-0314-90
ZW-1127-123					

Standpunt GS

De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Mogelijk volgt hieruit een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	**Indiener**
In § 12.4.4.3.2 Bedrijventerreinen van provinciaal belang geeft de provincie aan dat het gaat 'om bedrijventerreinen van Provinciaal Belang, die op basis van schaalgrootte, circulaire potentie en overslagmogelijkheden essentieel zijn voor het functioneren van onze provincie in ruimtelijk-economische perspectief'. Indiener verzoekt om in de POVI te operationaliseren ten behoeve van welke circulaire ketens deze ruimte wordt ingezet zodat ze ook daadwerkelijk een bijdrage leveren aan een (meer) robuuste circulaire Limburgse economie. Een economische ladder van wenselijke economische	ZW-0302-26

activiteit is op te stellen als instrument. Verder verzoekt indiener om voordat duidelijk is wat de provincie beoogt met het provinciaal belang deze inperking van de gemeentelijke autonomie niet op te nemen in de POVI.	

Standpunt GS

Er is zowel in de inleiding bij werklocaties als in meerdere passages in de paragrafen 12.4.4.3.1 en 12.4.4.3.2 over bedrijventerreinen aangegeven dat vanuit de transities (energie en circulair) bepaalde type terreinen (hogere milieucategorieën, haven- en grootschalige logistiek-industriële terreinen) essentieel zijn om die (planologisch) te beschermen dan wel te versterken. Verder is expliciet vermeld dat “gezien nieuwaanleg” van dergelijke terreinen in Limburg uit ruimtelijk oogpunt nauwelijks mogelijk is, we daarom die bestaande terreinen met die gebruiksmogelijkheden planologisch zeker willen stellen. De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Mogelijk volgt hieruit een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In § 12.4.4.3.2 Bedrijventerreinen van provinciaal belang wordt aangegeven dat "de logistieke knooppunten Noord-Limburg (Venlo/Venray) en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek) deel uit maken van de huidige bovengemiddelde nationale logistieke knooppunten. Daarom heeft het ook nog steeds onze voorkeur om de grootschalige logistieke bedrijvigheid te (her)vestigen op de relevante bedrijventerreinen in deze logistieke knooppunten". Indiener verzoekt op te nemen dat deze ruimte tot logistieke bedrijvigheid wordt ingezet voor de gewenste circulaire transitie.	ZW-0302-30

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat het de voorkeur heeft om de grootschalige logistieke bedrijvigheid te (her)vestigen op de relevante bedrijventerreinen in deze logistieke knooppunten en op te nemen dat deze ruimte voor logistieke bedrijvigheid wordt ingezet voor de gewenste circulaire transitie. Uiteindelijk is dat ook een beoogd beleidseffect voor het aanwijzen van 'bedrijventerreinen van provinciaal belang', maar gezien het recht van vrije vestiging en rechten van gevestigde bedrijven kan dat enkel via planologische kaderstelling waar wij u als gemeente hiermee een handreiking doen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener constateert dat de zuidelijke bedrijventerreinen op de Oostflank (de voormalige POMS-site en de bedrijven van en rondom Wienerberger) zijn aangewezen als 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang'. Indiener stelt dat dit gezien de grondposities van de provincie, de ruimtelijke kwaliteit en de economische potentie logisch is.	ZW-0160-24

Standpunt GS

Indiener stelt dat bepaalde bedrijventerreinen op de zuidelijke Oostflank van Brunssum aan te wijzen als 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' logisch is. Prettig dat de gemeente dat onderschrijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat een aantal bedrijventerreinen zijn aangeduid als 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang'. Uit paragraaf 12.4.4.1 'Werklocaties indeling' volgt dat deze terreinen als zodanig zijn aangeduid vanwege hun strategische ligging en met het oog op het faciliteren van de omslag naar een circulaire economie en de energietransitie. Deze terreinen zijn volgens de indiener grootschalige bedrijventerreinen die - gezien hun milieubelasting - veel milieu-/gebruiksruimte nodig hebben (voorheen de bedrijven in de hoge milieucategorieën, HMC), havengebonden, of 'natte' bedrijventerreinen en logistiek-industriële terreinen. Indiener beschouwt deze definitie als smal en adviseert deze te verbreden met als doel 'ruimte' te prioriteren die bijdragen aan het oplossen van hardnekkige sociaaleconomische uitdagingen in specifieke regio's.	ZW-0160-23

Standpunt GS

Indiener beschouwt de omschrijving van 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' als te smal en adviseert deze te verbreden met als doel 'ruimte' te prioriteren die bijdragen aan het oplossen van hardnekkige sociaaleconomische uitdagingen. Er is in deze geen sprake van een definitie maar van het aanwijzen van een aantal bestaande terreinen als zodanig en deze afweging uit ruimtelijk-economisch oogpunt kan binnen die terreinen mogelijk bijdragen aan de sociaal-economische versterking door behoud/uitbreiding van werkgelegenheid. Maar sociaaleconomische uitdagingen buiten de grenzen van dergelijke terreinen vereisen andere beleidskaders.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat er plaatse van de zuidzijde van het bedrijventerrein Hendrik (o.a. locatie Wienerberger en voormalige POMS-site de aanduiding 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' is opgenomen en dat Groeve	ZW-0160-117

Mourik daar niet onder valt, terwijl juist daar een bedrijventerrein van provinciaal belang is voorzien. Indiener stelt voor de aanduiding 'Bedrijventerrein van provinciaal belang' ook op te nemen ter plaatse van Groeve Mourik.

Standpunt GS

Indiener stelt voor een mogelijk te herontwikkelen terrein ook aan te duiden als 'Bedrijventerrein van provinciaal belang'. Echter die aanwijzing heeft betrekking op planologische bescherming van reeds bestaande en als zodanig functionerende bedrijventerreinen. Vandaar dat een dergelijke verzoek pas relevant kan zijn na (onherroepelijke) vaststelling bestemmings- of omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het bedrijventerrein Dentgenbach is aangewezen als ‘Bedrijventerrein van provinciaal belang’. Indiener vraagt om toelichting waarom specifiek het bedrijventerrein Dentgenbach aangewezen als provinciaal belang. Indiener constateert dat uit de teksten van de POVI blijkt dat de aanwijzing van een bedrijventerrein van provinciaal belang meerdere redenen kan hebben.	ZW-0263-51

Standpunt GS

Bepaalde type terreinen (hogere milieucategorieën, haven- en grootschalige logistiek-industriële terreinen) zijn aangewezen als ‘Bedrijventerrein van provinciaal belang’ aangezien zij essentieel zijn om (planologisch) te beschermen dan wel te versterken en indiener vraagt waarom specifiek het bedrijventerrein Dentgenbach (Kerkrade) als zodanig aangewezen is. Antwoord is dat het een grootschalig industrieel terrein is waar de maximale milieucategorie is toegestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat tijdens de gebiedssessie Zuid-Limburg op 12 juni onder andere werd aangegeven dat Dentgenbach interessant is door haar hoge milieucategorie in het noordelijke deel van het bedrijventerrein en dat de provincie deze milieucategorie graag behouden om te kunnen sturen op toekomstige ontwikkelingen rondom circulaire economie. Indiener geeft aan dat dit haaks staat op hun gemeentelijke omgevingsvisie waar ze juist de milieucategorie willen verlagen op de bedrijventerreinen gezien de ligging nabij de woonomgeving en natuurgebieden (Strijthagen en Anstelvallei).	ZW-0263-53

Standpunt GS

Indiener geeft aan dat op een bepaalde plek hun gemeentelijke omgevingsvisie "haaks staat" op een generiek punt (bedrijventerreinen van provinciaal belang) van de ontwerp Omgevingsvisie. Dat zou kunnen maar dat vereist bilaterale afstemming, maar een individuele lokale casus is nimmer een aanleiding om een beleidslijn te heroverwegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de sterk voelbare invloed van de naastgelegen Metropoolregio Eindhoven nergens wordt genoemd. Indiener verzoekt om dit breder te bekijken en de blik veel meer naar buiten te richten.	ZW-0166-165

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere regio's via integrale ontwikkeling. De ontwerp-POVI besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich beperken tot datgene wat voor Limburg ruimtelijk economisch relevant is. De integrale samenhangende economische ontwikkeling dient vooral terug te komen in een breder economisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in bijlage 6, "Bedrijventerreinen van provinciaal belang", het Bedrijvenpark Zevenellen is opgesplitst in Zevenellen (EPZ Buggenum) en World Biobased Centre Zevenellen, terwijl dit één bedrijvenpark betreft met milieucategorie 3, 4 en 5. Er wordt verzocht om deze samen te voegen in de tabel.	ZW-1236-184

Standpunt GS

Standpunt GS: In de lijst van "Bedrijventerreinen van provinciaal belang" is het Bedrijvenpark Zevenellen is opgesplitst constateerte indiener en verzoek om samenvoeging. Echter die spltising is in de databron opgenomen op verzoek van de lokale databeheerder achter het monitoringsysteem REBIS in deze. Voor de beleidsuitwerking heeft dit geen consequenties aangezien beiden in de lijst zijn opgenomen. Voor het aanpassen werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de uitbreiding van Designer Outlet Roermond, omdat dit volgens hem leidt tot negatieve effecten op koopkracht	ZW-0126-5

in de grensregio en in strijd is met het uitgangspunt van de ontwerp-POVI om bebouwde en landelijke gebieden te versterken.

Standpunt GS

Indiener maakt bezwaar tegen de uitbreiding van Designer Outlet Roermond, maar in de tekst van de ontwerp Omgevingsvisie staat over een mogelijke uitbreiding niets gemeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat provinciaal belang nu eenzijdig wordt beredeneerd vanuit circulariteit en energietransitie. Naar de mening van de indiener is ook het aantal werkplaatsen van belang, zo is Dentgenbach één van de grotere werklocaties in Parkstad Limburg.	ZW-0314-144

Standpunt GS

Het betreffende bedrijventerreinen Haven Stein waar indiener aan refereert is opgenomen in de lijst van 'bedrijventerrein van provinciaal belang'. We geven in paragraaf "bedrijventerreinen van provinciaal belang" aan waarom die planologische bescherming verdienen. Voor de praktische betekenis daarvan zullen er instructieregels volgen in de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Clauscentrale, hoewel in de top 10 van vervuilers van Nederland, ontbreekt in de lijst van Cluster 6-bedrijven, en verzoekt dat deze locatie alsnog wordt meegenomen in de verduurzamingsopgave.	ZW-0923-85

Standpunt GS

Standpunt GS: De lijst van "Cluster 6 bedrijven" is een nationale lijst die het Rijk als categorie voor verduurzaming en elektrifikatie beoogd. Dus aan die lijst kan de provincie niets toevoegen. Wat niet wegneemt dat wij verduurzaming van de Clauscentrale ondersteunen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de grenzen van nieuwe bedrijfskavels (max 5ha) gehandhaafd dienen te worden in huidige en toekomstige planvorming om ongewenste schaalvergroting en landschappelijke aantasting tegen te gaan. Indiener verzoekt bevestiging hiervan.	ZW-0807-19

Standpunt GS

Wij bevestigen de handhaving van bestaande instructieregels, in deze de door indiener genoemde max. 5ha regel voor bedrijfskavels. Uiteraard met inachtneming van eventueel vast te stellen specifieke e/o generieke uitzonderingsbepalingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt "project Zevenellen" toe te voegen aan de lijst met projecten voor economische kansen in Limburg met een zeer uitvoerige beschrijving	ZW-0135-1

Standpunt GS

Indiener verzoekt "project Zevenellen" toe te voegen aan de lijst van 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang', maar dat terrein is al in die lijst opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de gemeentelijke autonomie te respecteren bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.	ZW-0306-12

Standpunt GS

Bij iedere bleleids- of instructieregel zullen wij de beleidsvrijheid van de gemeenten respecteren uitgaande van het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het medtech-logistieke cluster Heerlen-Zuid/ Kerkrade op te nemen in de POVI, paragraaf 12.4.4.3.2. Dit cluster is van provinciaal belang, aangezien hiermee (inclusief afgeleide werkgelegenheid) 19.000 banen gemoeid zijn met een groeipotentie naar 25.000 banen in 2030. Dit is ook door LIOF er- en onderkend. In het verlengde daarvan zou een eventuele uitbreiding, ook wanneer deze groter is dan 5 ha, moeten worden beoordeeld op de meerwaarde voor de regionale economische structuur. Denk hierbij ook aan de mogelijkheid van de (gedeeltelijke) herontwikkeling van het grootste en laatste Zuid-Limburgse bedrijventerrein “Groeve Mourik” in Brunssum door de Provincie Limburg, Gemeente Brunssum, Trilandis Ontwikkelmaatschappij (Gemeente Heerlen) en de Stadsregio Parkstad Limburg.	ZW-1164-82

Standpunt GS

De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Mogelijk volgt hieruit een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe. Voor de duidelijkheid het gaat hier om bestaande bedrijventerreinen plsnologisch afgebakend en niet over economische clusters of grotere economische gebiedseenheden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt tot te lichten waarom Randwyck wordt aangeduid als bedrijventerrein van provinciaal belang terwijl dit gebied geen bedrijventerrein is, maar wel bijvoorbeeld campus van Nationaal belang zou kunnen zijn.	ZW-1038-66

Standpunt GS

Indiener stelt dat het terrein Randwyck in Maastricht wordt aangeduid als bedrijventerrein van provinciaal belang. Dit is niet het geval.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt dat industrieterrein Zevenellen als provinciaal belang benoemd moet worden. Indiener vraagt: 1. Zevenellen alsnog expliciet aan te wijzen als terrein van provinciaal belang, met vergelijkbare beleidsmatige aandacht en richting als voor Chemelot, Greenport Venlo of MAA; 2. Toetsbare kaders op te nemen in de POVI over welke functies hier (niet) passen, welke milieunormen leidend zijn en hoe omgegaan wordt met ecologische druk op omliggende Natura 2000-gebieden. 3. Gebiedsgerichte coördinatie te organiseren, zodat ontwikkeling van Zevenellen alleen plaatsvindt met heldere afspraken tussen provincie, gemeente, waterschap, natuurorganisaties en bewoners.	ZW-1035-73

Standpunt GS

Het bedrijventerrein Zevenellen is reeds opgenomen in de lijst van "Bedrijventerreinen van provinciaal belang". Voor het overige geldt dat in een omgevingsvisie de ruimtelijke implicaties worden weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Dus uw wens tot meer beleidsmatige aandacht op de aangegeven onderdelen vallen buiten de context van de ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst erop dat er conform het door de Provincie, gemeente Brunssum en Stadsregio Parkstad ondertekende ambitiedocument Oostflank Brunssum, een groter deel van de nu op kaarten weergegeven bedrijventerreinen op de Oostflank als ‘bedrijventerrein van provinciaal belang’ benoemd moet worden.	ZW-0319-53

Standpunt GS

Indiener stelt voor een mogelijk te herontwikkelen aanpalend terrein, nu in gebruik als groeve, ook aan te duiden als 'Bedrijventerrein van provinciaal belang'. Echter die aanwijzing heeft betrekking op planologische bescherming van reeds bestaande en als zodanig functionerende bedrijventerreinen. Vandaar dat een dergelijke verzoek pas relevant kan zijn na (onherroepelijke) vaststelling bestemmings- of omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Steller vraagt om het Mourik terrein op te nemen als bedrijventerrein van provinciaal belang zoals dit ook is aangeven voor bv wienerberger.	ZW-0160-128

Standpunt GS

Indiener stelt voor een mogelijk te herontwikkelen terrein ook aan te duiden als 'Bedrijventerrein van provinciaal belang'. Echter die aanwijzing heeft betrekking op planologische bescherming van reeds bestaande en als zodanig functionerende bedrijventerreinen. Vandaar dat een dergelijke verzoek pas relevant kan zijn na (onherroepelijke) vaststelling bestemmings- of omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Zuid-Limburg staat voor de grote opgave om de economie te verduurzamen en de basis in de maakindustrie te verbreden met meer kenniseconomie. Een samenhangende ontwikkeling van de economische locaties zelf waaronder de campussen en Chemelot naar een circulaire maak- en kenniseconomie, een goede verbondenheid met andere economische regio’s en binnen de regio zelf (30-minuten-regio) en een aantrekkelijke leefomgeving om de beroepsbevolking op peil te houden, zijn hierbij van groot belang. Dit ziet indiener onvoldoende terug. Zo zijn de mogelijkheden om als gemeente bestaande bedrijventerreinen te kunnen (her)ontwikkelen belangrijk voor de economische ontwikkeling van de hele regio. Afhankelijk van de inhoud van de provinciale verordening voorzien wij een vergaande	ZW-0304-5

beperking van de gemeentelijke autonomie door de nodige bedrijventerreinen aan te merken als Bedrijventerrein van provinciaal belang.

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor de bedrijventerreinen van provinciaal belang: De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Mogelijk volgt hieruit een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.6 Brightlands Campussen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de nieuwe ontwikkeling van de oprichting van de Maastricht Campus Organisatie (MCO) voor de BHCM op te nemen in de tekst.	ZW-1038-73
Indiener geeft aan dat er geen aparte vermelding is voor de ambities en doelstellingen voor Brightlands campussen en kennisinstellingen. Er wordt gevraagd om expliciete aandacht in de POVI voor verdere ontwikkeling van de Campus met bedrijvigheid, studentenhuisvesting en voorzieningen.	ZW-0242-105
Indiener verzoekt Provincie Limburg, in samenspraak met de Brightlands Smart Services Campus, de passage over deze Campus te concretiseren temeer opgaven rondom kennisontwikkeling en -infrastructuur actueel zijn gelet op de aanstaande vestiging van de Universiteit Maastricht, en er ook grote kansen te benoemen zijn voor de ruimtelijk-economische doorontwikkeling van het campusgebied als geheel.	ZW-0319-48

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen; naast de opgenomen beschrijving van de campussen, zijn elementen die verder geen ruimtelijke uitwerking vereisen, niet weergegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de voorgenomen uitbreiding van een ontwikkeling (naast op de kaartbeelden) ook in de teksten van de Omgevingsvisie op te nemen. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd. Dit punt hangt samen met ZW-0198-22.	ZW-0198-23

Standpunt GS

Voor wat betreft de voorgenomen uitbreiding van een campus wordt die niet op kaart opgenomen, maar is wel in de tekst aangegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de passage ‘Brightlands Campussen’ worden verschillende groottes van kantoren benoemd. Indiener verzoekt de Provincie om te duiden wat wordt verstaan onder grootschalige kantoren, middelgrote kantoren en kleine kantoren. Daarbij kan voor Zuid-Limburg aansluiting worden gezocht bij de SVREZL.	ZW-1164-96

Standpunt GS

Over verschillende schaalgroottes van kantoren wordt niet gesproken in de ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie Heerlen te benoemen bij de Brightlands Smart Services Campus.	ZW-1164-89

Standpunt GS

Overigens is duidelijk uit de ontwerptekst dat de Brightlands Smart Services Campus in Heerlen gelegen is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de tekst over deze campus te wijzigen/uit te breiden: Brightlands Smart Services Campus in Heerlen richt zich op digitale transitie en diensten. De toepassingen van kunstmatige intelligentie wordt hier verder vormgegeven op allerlei terreinen, van het Innovation Lab van de politie tot aan zorginnovatie. Zij zijn 1 van de 7 nationale AI-	ZW-1164-90

campussen in Nederland. Ook wordt hier samengewerkt met zowel de sector medische logistiek, geconcentreerd in een groot cluster op bedrijventerreinen Avantis en Trilandis met hooggespecialiseerde logistieke processen die de hele wereld bedienen als met de zorginstellingen (Zuyderland/ MUMC+/CZ) om de zorg van de toekomst te realiseren. Om de groei van bedrijvigheid op de BSSC te accommoderen, is uitbreiding van de beschikbare kantoorruimte in Heerlen mogelijk noodzakelijk.

Standpunt GS

Wat betreft eventuele uitbreiding van kantoorruimte op de BSSC in Heerlen is mogelijkheid als benoemd in de ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.7 Chemelot-site

Zienswijze	Indiener
De provincie geeft in § 12.4.4.2.3 Kantoren aan dat de Brightlands Chemelot Campus Sittard-Geleen is aangewezen als concentratielocatie voor de ontwikkeling van middelgrote kantoren. Vestiging van zelfstandige kantoren zonder binding met research- en development en/of bedrijfsactiviteiten binnen de Brightlands Chemelot Campus of het Industrial Park Chemelot acht indiener als niet wenselijk omdat dit niet passend is binnen het ecosysteem van de campus. Daarnaast is het op grond van regelgeving externe veiligheid niet toegestaan en in strijd met een evenwichtige toedeling van functies. Bovendien zijn er genoeg en betere locaties voorhanden zoals de stationsomgeving van Sittard. Indiener verzoekt dan ook om op te nemen dat de ruimte voor kantoren op de Brightlands Chemelot Campus beperkt is tot kantoorruimte die verbonden is aan de research en development binnen de sectoren (performance) materialen, chemische technologie en processen, regeneratieve geneeskunde en (bio) medische materialen die op de campus aanwezig is.	ZW-0302-34
Indiener is van mening dat kantoorvestiging op Brightlands Chemelot Campus zonder binding met Sevoso-inrichting zoals beschreven in paragraaf 12.4.4.2.3 strijdig is met evenwichtige toedeling van functies aan locaties en tevens strijdig is met regelgeving externe veiligheid.	ZW-0314-151

Standpunt GS

In het kader van het recht op vrije vestiging kunnen we in een provinciale omgevingsvisie geen nadere eisen stellen aan een economische activiteit op een locatie of in een (kantoor)gebouw. Het feit dat de Chemelot Campus is aangewezen als concentratielocatie voor kantoren wil niet zeggen dat zich hier allerlei niet chemie gerelateerde kantoren kunnen vestigen. De Campus stelt als

terreineigenaar specifieke eisen aan huurders/pachters gericht op passendheid bij het ecosysteem ter plaatse. Wij zullen dit in de POVI tekst verduidelijken.

Voorstel aan PS

Toevoegen tekst aangegeven tussen [...] in § 12.4.4.2.3 Kantoren: “De vier Brightlands campussen … concentratielocaties voor de ontwikkeling van middelgrote kantoren. [Bij de Brightlands campussen ligt hierbij de nadruk op kantoren gerelateerd aan de activiteiten op de campussen]. Buiten deze gebieden …”.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om een strategische ontwikkelzone binnen het bedrijf ook als ontwikkelingsgebied in de Omgevingsvisie en op de betreffende kaartlagen bij hoofdstuk 12 op te nemen.	ZW-0198-27

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. D.w.z. het kaartbeeld van bedrijventerreinen geeft de huidige situatie weer en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Ontwikkelingsperspectieven worden wel eventueel in de tekst opgenomen, maar uitbreidingsplannen, ontwikkelingszones of -gebieden worden niet op kaart gezet. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie geeft in § 12.3.1 Innovatie ecosystemen aan dat "bedrijventerreinen van provinciaal belang de kernlocaties voor innovatie, ofwel de belangrijkste innovatie-ecosystemen zijn". Indiener verzoekt de uitbreiding van de Brightlands Chemelot Campus ten noorden van de Urmonderbaan op te nemen op de kaart en hierbij het Lexhybos zoveel mogelijk te respecteren (zie zienswijzen op kaart).	ZW-0302-33

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen. Zoals aangegeven

in de ontwerp-POVI, wordt in de definitieve POVI ook de ontwikkeling van campussen van provinciaal belang aan het Verwevingsgebied toegevoegd.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In $ 12.3.4.3 Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot beschrijdt de POVI het belang van dit gezamenlijke document aan in het én ruimte geven aan de benodigde circulaire transitie van Chemelot én het borgen van een goede leefomgeving. Indiener verzoekt om de gezamenlijke keuzes uit de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot (en de uitwerking ervan in bijvoorbeeld een Veiligheidsconvenant) ook te vertalen in de sectorale hoofdstukken over geluid, luchtkwaliteit en omgevingsveiligheid. Indiener ziet graag de relatie van Chemelot en de campus met het centrum in Geleen en Sittard terugkomen. Waarbij we in de stationsomgeving van Sittard werken aan een dynamisch woonwerk gebied en in het centrum in Geleen aan een Innovation District, beide in relatie tot Chemelot en de campus. Verder verzoekt de indiener dat verdere uitwerking van de veiligheidscomponenten rondom Chemelot die in de Strategische Gebiedsvisie zijn opgenomen, worden verwerkt in de POVI.	ZW-0302-39

Standpunt GS

De uitwerking van de omgevingsaspecten in de diverse opgaven binnen de strategische gebiedsvisie gebeurt in gezamenlijkheid tussen de gebiedspartners in de daarvoor bedoelde sporen, zoals gemeentelijke omgevingsplannen, vergunningen e.d. De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met een strategische gebiedsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat activiteiten die niet samenhangen met de kernactiviteiten van Chemelot, zoals ondersteunende bedrijfsfuncties, elders gehuisvest moeten worden in het belang van veiligheid en optimaal gebruik van het Chemelot-terrein.	ZW-1448-10

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om bij Paragraaf 12.3.4.7 de elektrificatie van de Chemelotsporen toe te voegen.	ZW-1460-14

Standpunt GS

Indien dit op termijn een haalbare optie zou kunnen zijn is dat dan te overwegen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt conform de ‘strategische gebiedsvisie omgeving Chemelot op te nemen dat voor de benodigde bedrijvigheid voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen, Chemelot nog beter verbonden wordt via spoor, binnenvaart en buisleidingen. In de directe omgeving van Chemelot is hiervoor geen ruimte. Ook vragen we aandacht voor het overdekt plaats laten vinden van kleinschalige opslag.	ZW-0302-31

Standpunt GS

De uitwerking van de omgevingsaspecten in de diverse opgaven binnen de strategische gebiedsvisie gebeurt in gezamenlijkheid tussen de gebiedspartners in de daarvoor bedoelde sporen, zoals gemeentelijke omgevingsplannen, vergunningen e.d. In dat verband worden momenteel plannen uitgewerkt voor onder meer de realisatie van een zgn Mulitimodale Corridor die voorziet in transport via buisleidingen, schepen, elektrische vrachtauto's en treinen.
Opslag van stoffen wordt gereguleerd via de omgevingsvergunning.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat het provinciaal beleid ten aanzien van Chemelot wordt gebaseerd op objectieve en transparante gegevens over de directe en indirecte werkgelegenheid, en vraagt om een onafhankelijk onderzoek naar de werkelijke werkgelegenheidseffecten van Chemelot.	ZW-1448-6

Standpunt GS

Los van de wel degelijk geschetste externe invloeden voor de Limburgse economie (hoofdstuk 2) worden in een omgevingsvisie de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor de ingeschatte benodigde ruimtebehoefte is aangegeven dat die

voor het overgrote merendeel nodig is voor de doorontwikkeling van het al gevestigde regionaal midden- en kleinbedrijf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om kritisch en creatief naar het ruimtegebruik op de Chemelotsite te kijken voordat er wordt uitgebreid richting de Lexhy. Tot nu toe is niet aangetoond dat uitbreiding niet mogelijk is op het huidige Chemelot-terrein.	ZW-0917-5

Standpunt GS

Plannen die de verdere Campusontwikkeling betreffen kunnen niet op het industriële gedeelte van de Chemelotsite plaatsvinden i.v.m. veiligheidsaspecten. Uiteraard zal gemotiveerd na aantonen van behoefte en benutting van de huidige campuslocatie bezien worden in welke mate uitbreiding richting de Lexhy gewenst/noodzakelijk is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt PL op te nemen dat voor de benodigde bedrijvigheid voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen Chemelot nog beter verbonden wordt via spoor, binnenvaart en buisleidingen, conform Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot.	ZW-0314-159

Standpunt GS

De keuzes van de strategische Gebiedsvisie vormen het uitgangspunt voor de ontwikkeling van de omgeving van Chemelot en de diverse opgaven daarin. De uitwerking van de omgevingsaspecten in de diverse opgaven binnen de strategische gebiedsvisie gebeurt in gezamenlijkheid tussen de gebiedspartners in de daarvoor bedoelde sporen, zoals gemeentelijke omgevingsplannen, vergunningen e.d. In dat verband worden momenteel plannen uitgewerkt voor onder meer de realisatie van een zgn Mulitimodale Corridor die voorziet in transport via buisleidingen, schepen, elektrische vrachtauto's en treinen. Opslag van stoffen wordt gereguleerd via de omgevingsvergunning

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.8 Circulaire economie

Zienswijze	Indiener
CE omvat ook biobased bouwen (bouwopgave). Indiener vraagt de provincie in de POVI een doel op te nemen die vormgeeft aan de urgentie om meer biobased te bouwen. Het koppelt bovendien aan gewenste duidelijkheid voor agrariërs om een nieuw verdienmodel te ovenwegen en het stimuleert woningbouwcorporaties om dit in de afsprakenkaders te verwerken.	ZW-0187-111 ZW-0253-109 ZW-1127-127

Standpunt GS

Los van het feit dat biobased bouwen een bijdrage kan leveren aan de circulaire economie via ander gebruik van landbouwgrond en ander type bouwbedrijven (bijv. prefab) heeft dit geen directe ruimtelijke implicaties. Andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Daarnaast moet de provincie inzicht bieden in stoffenstromen met oog op circulaire economie en datagedreven planologie.	ZW-0187-112 ZW-0253-110 ZW-1127-128

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat inzicht nodig is in grondstoffenstromen in relatie tot circulaire economie. In dat kader wordt een dergelijke monitoring opgezet via het uitvoeringskader circulaire economie, maar is als zodanig geen onderdeel van de provinciale omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie vindt dat de logistieke knooppunten in Noord-Limburg (Venlo/Venray) en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek) tot de nationale belangrijke knooppunten behoren. Daarom blijft het aanbevolen om grootschalige logistieke bedrijvigheid op deze terreinen te vestigen. Indiener verzoekt Provincie Limburg om in de POVI op te nemen dat deze ruimte voor logistieke bedrijvigheid wordt ingezet voor de circulaire transitie.	ZW-0187-109 ZW-0207-102 ZW-0238-92 ZW-0253-107 ZW-0271-92 ZW-0314-92

Standpunt GS

We hebben in de ontwerp omgevingsvisie het belang van de logistieke knooppunten aangegeven en alle grootschalige bedrijventerreinen binnen die logistieke knooppunten zijn ook aangeduid als

"bedrijventerreinen van provinciaal belang", onder meer met het oog op die circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de POVI wordt de ambitie uitgesproken voor het bevorderen van hergebruik van afval, kennisontwikkeling en -deling en het verminderen van afval. Onder de uitvoeringsinstrumenten afval wordt de vergunningverlening van complexe bedrijven, waaronder chemische industrie en afvalverwerkers genoemd. De Provinciale ambitie om een stimulerende rol te spelen in de circulaire economie en het bevorderen van hergebruik van afval onderschrijft indiener. Echter benadrukt indiener dat deze ambities dit niet mogen leiden tot overlast voor de directe omgeving van met name afvalverwerking. Het uitgangspunt van indiener is dat onoverdekte opslag van plastic afvalstromen niet is toegestaan. Indiener doet de suggestie dat Provincie Limburg hierover mogelijk een passage kan opnemen in haar visie en / of een regel over kan opnemen in de omgevingsverordening, mede ook om voorzienbaarheid te creëren voor situaties waarin gemeenten voornemens zijn om dit middels aanpassing van hun omgevingsplan te reguleren.	ZW-0314-125

Standpunt GS

Indiener vraagt n.a.v. de ontwerp visie in de omgevingsverordening een instructieregel op te nemen over "open opslag" van goederen en meer specifiek gebruikte plastics. In generieke zin bevelen wij reeds gemeenten aan open opslag zo beperkt mogelijk toe te staan, maar voor zo'n specifieke maatregel is locatie-afhankelijk. Geëigende niveau om dit te regelen is het gemeentelijk omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In diverse paragrafen (o.a. paragraaf 12.2, 8.1 en 5.1) in de ontwerp-omgevingsvisie wordt circulaire economie benoemd. Indiener verzoekt een samenhangende vertaling naar ruimtelijke instrumenten en beleidsacties te geven. Indiener mist de koppelingen met de energie-infrastructuur, de woningbouwopgave en de programmering van bedrijventerreinen fragmentarisch. Ook experimenteerruimte (bijv. voor pilots of living labs) komt niet aan bod.	ZW-1164-57

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in diverse paragrafen (o.a. paragraaf 12.2, 8.1 en 5.1) in de ontwerp-omgevingsvisie circulaire economie wordt benoemd, maar het ontbreekt aan een samenhangende vertaling naar ruimtelijke	ZW-0319-131 ZW-1199-50

instrumenten en beleidsacties. Indiener stelt dat zo de koppelingen met de energie-infrastructuur, de woningbouwopgave en de programmering van bedrijventerreinen fragmentarisch blijven. Indiener constateert dat ook experimenteerruimte (bijv. voor pilots of living labs) niet aan bod komt.

Standpunt GS

Indiener vindt geen samenhang tussen circulair, ruimtelijk instrumentarium en mogelijke experimenteerruimte. Via de keuze om te komen tot aanwijzen van "bedrijventerreinen van provinciaal belang" en richtlijn over minimale milieucategorieën geven we juist aanzetten om te komen tot die samenhang.
Eventuele experimenteerruimte is locatie-afhankelijk en is een omgevingsvisie niet het geëigende instrument.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener adviseert om bestaande regionale circulaire initiatieven expliciet te erkennen en ondersteunen, de provincie een faciliterende rol te laten vervullen in samenwerkingen tussen gemeenten, onderwijs en ondernemers, en een integrale provinciebrede visie te ontwikkelen waarin top-down en bottom-up initiatieven samenkomen.

Indiener					
ZW-0166-101	ZW-0196-145	ZW-0237-91	ZW-0240-96	ZW-0241-91	ZW-0278-112
ZW-0317-111	ZW-1236-96	ZW-1473-91	ZW-1479-143		

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor regionale circulaire initiatieven en visie verwijzen wij naar het bestaande uitvoeringskader circulaire economie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 4.3 het landelijkgebied aan bod komt als onderdeel van de brede maatschappelijke opgaven, maar er daarbij geen expliciete koppeling wordt gelegd met de productie (het telen van specifieke gewassen) van biobased bouwmaterialen. Voor de transitie naar biobased bouwen is volgens de indiener ruimte nodig voor de teelt van gewassen zoals vezelhennep, miscanthus en vlas, en voor de ontwikkeling van	ZW-0319-132 ZW-1199-51

verwerkings- en logistieke ketens. Indiener stelt dat in paragraaf 12.2 terecht wordt benoemd dat de circulaire transitie extra ruimte kan vragen, maar het document gaat niet concreet in op de noodzaak van fysieke ruimte voor de opslag, bewerking en tijdelijke buffering van secundaire grondstoffen en herbruikbare materialen. Indiener stelt dat deze opslag essentieel is om ketens voor hergebruik en remontage goed te laten functioneren, en vormt een belangrijk onderdeel van de hogere R-strategieën (zoals Reuse en Refurbish).	

Standpunt GS

Los van het feit dat biobased bouwen een bijdrage kan leveren aan de circulaire economie via ander gebruik van landbouwgrond en ander type bouwbedrijven (bijv. prefab) heeft dit geen directe ruimtelijke implicaties. Voor functies als opslag, bewerking en tijdelijke buffering van secundaire grondstoffen en herbruikbare materialen zijn bestaande bedrijventerreinen de aangewezen plek en in de programmering voor additionele ruimte aan bedrijventerreinen is hier rekening mee gehouden. Andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI duurzaamheidsopgaven zoals energietransitie, circulaire transitie en klimaatadaptatie te veel los behandelt, terwijl een integrale benadering nodig is om doelconflicten te voorkomen en synergie te benutten.	ZW-0166-102
Indiener geeft aan dat er een integrale visie en rolopvatting van de provincie ontbreekt op het gebied van circulaire economie. Er wordt gevraagd om initiatieven zoals Afval Samenwerking Limburg (ASL), intergemeentelijke samenwerking en circulaire ambachtscentra expliciet te ondersteunen.	ZW-0242-106
Indiener geeft aan dat het thema ‘circulair bouwen’ niet voldoende is uitgewerkt in de ontwerp-POVI, ondanks de verwijzing naar de circulaire economie in paragraaf 12.2. De doelen van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE), zoals gescheiden materiaalstromen bij sloop en het stimuleren van biobased en secundair materiaalgebruik, worden niet genoemd. Dit wordt gezien als een gemiste kans, vooral omdat de bouwsector in Limburg voor een grote opgave staat en er al initiatieven zijn vanuit regionale bouw- en sloopbedrijven.	ZW-0242-86
Indiener merkt op bij paragraaf 12.2: Ter stimulering van circulair werken zijn netwerken van belang om restromen en gebruikers aan elkaar te verbinden,	ZW-1204-211

graag zien wij ook uw standpunt terugkomen hoe de provincie daarin kan faciliteren.	
Indiener stelt dat het in de paragrafen 12.2 en 5.1 gaat het over circulair bouwen binnen de woningbouwopgave. Indiener stelt dat de ontwerpomgevingsvisie circulair bouwen benoemt als één van de vier prioritaire bedrijfsketens (paragraaf 12.2), maar deze onvoldoende verbindt met de woningbouwopgave die elders in het document (paragraaf 5.1) wordt behandeld. De kansen van circulair bouwen - zoals modulair bouwen, hergebruik van bouwmaterialen en inzet van biobased alternatieven - blijven zo volgens de indiener onderbenut binnen het urgente woningbouwprogramma.	ZW-0319-133
Indiener stelt dat het in de paragrafen 12.2 en 5.1 gaat het over circulair bouwen binnen de woningbouwopgave. Indiener stelt dat de ontwerpomgevingsvisie circulair bouwen benoemt als één van de vier prioritaire bedrijfsketens (paragraaf 12.2), maar deze onvoldoende wordt doorgestrokken naar de woningbouwopgave (paragraaf 5.1). De kansen van circulair bouwen - zoals modulair bouwen, hergebruik van bouwmaterialen en inzet van biobased alternatieven - blijven zo volgens de indiener onderbenut in het licht van de actuele woningbouwambities.	ZW-1199-52
Indiener verzoekt de Provincie expliciet de koppeling te maken tussen circulair bouwen en de woningbouwopgave, door concrete (kaderstellende) circulaire ontwerpprincipes, materiaalnormen en hergebruikdoelstellingen op te nemen bij nieuwbouw- en renovatieprojecten.	ZW-1164-60
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door de koppeling te leggen tussen circulair bouwen en de woningbouwopgave, door ontwerpprincipes, materiaalnormen en hergebruikdoelstellingen op te nemen bij nieuwbouw- en renovatieprojecten.	ZW-1199-56
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie expliciet de koppeling te maken tussen circulair bouwen en de woningbouwopgave, door concrete (kaderstellende) circulaire ontwerpprincipes, materiaalnormen en hergebruikdoelstellingen op te nemen bij nieuwbouw- en renovatieprojecten.	ZW-0319-137

Zienswijze

Indiener geeft aan dat circulair bouwen, ondanks de verwijzing in § 12.2, niet is uitgewerkt. Indiener geeft aan dat dit een gemiste kans is gezien de bouwopgave en bestaande initiatieven, en verzoekt de doelen uit het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) op te nemen.

Indiener

ZW-0196-126 ZW-0224-86 ZW-0237-72 ZW-0278-92 ZW-0317-12 ZW-0317-92 ZW-1236-77

Zienswijze

Indiener geeft aan dat in relatie tot grondstoffenwinning alleen passief wordt geconstateerd dat de vraag naar primaire bouwgrondstoffen zal veranderen door de transitie naar een circulaire economie. Indiener verzoekt scherper te definiëren wat circulaire grondstoffen zijn, hoe de transitie wordt gefaciliteerd, en hoe wordt omgegaan met niet-schone secundaire bouwstoffen.

Indiener					
ZW-0196-90	ZW-0224-64	ZW-0237-50	ZW-0240-55	ZW-0241-50	ZW-0242-64
ZW-0278-70	ZW-0317-70	ZW-1236-55	ZW-1473-50	ZW-1479-102	

Zienswijze
Indiener stelt dat de circulaire transitie slechts oppervlakkige aandacht krijgt in de POVI. Een circulaire economie vereist inzet op alle milieucategorieën voor toekomstige bedrijfsbestendigheid. Ondanks vermelding in meerdere hoofdstukken, blijft het begrip vluchtig. Ongeveer 50% van het huidige MKB zal over tien jaar niet meer bestaan zonder integratie van circulaire economie in hun bedrijfsvoering (bedrijfsprocessen aangepast, nieuwe productietechnieken, voldoende personeel, inzet AI, kennis over CE op niveau). Circulariteit wordt niet inhoudelijk gekoppeld aan thema's als innovatie, wonen, mobiliteit, erfgoed, cultuur, vrijetijdseconomie, gezondheid, leefbaarheid, milieu-impact, en afval&grondstof.

Indiener					
ZW-0187-110	ZW-0207-103	ZW-0238-93	ZW-0253-108	ZW-0271-93	ZW-0314-93
ZW-1127-126					

Standpunt GS

Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons uitvoeringsprogramma 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat hoewel de POVI onderkent dat de circulaire transitie een bovenregionale en grensoverschrijdende aanpak vraagt, een integrale visie en duidelijke rol van de provincie ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-100	ZW-0186-103	ZW-0224-104	ZW-0237-90	ZW-0240-95	ZW-0241-90
ZW-0313-119	ZW-0317-110	ZW-1236-95	ZW-1473-90	ZW-1479-142	ZW-0278-111

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere (grens)regio's in relatie tot de circulaire transitie. De ontwerp-POVI besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich

beperken tot datgene wat voor Limburg ruimtelijk economisch relevant is. Voor de integrale samenhangende visie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft mee dat de gemeenten in Zuid-Limburg voor de benodigde bedrijvigheid voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen geen ruimte zien.

Indiener					
ZW-0187-38	ZW-0207-32	ZW-0253-36	ZW-0271-22	ZW-0314-22	ZW-1038-129
ZW-1127-54					

Standpunt GS

Op de reeds bestaande bedrijventerreinen in uw regio is reeds dergelijke bedrijvigheid gevestigd. Naast de planningsopgave voor additionele ruimte zal uitbreiding, nieuwvestiging, transitie voor dergelijke bedrijvigheid op de bestaande terreinen kunnen plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener merkt op dat een ander belangrijk punt voor de versterking van deze lijn het maken van de circulaire transitie is. Dit komt in de ontwerp-POVI slechts oppervlakkig terug en wordt niet (of zeer beperkt) in relatie gebracht tot andere thema's en opgaven, terwijl daar nu juist de concrete kansen liggen. Een integrale visie met koppelingen naar bijvoorbeeld ruimtegebruik op de bedrijventerreinen, energie-infrastructuur, gevolgen voor de arbeidsmarkt en kansen voor woningbouw en landbouw worden gemist.

Indiener					
ZW-0187-36	ZW-0207-30	ZW-0238-20	ZW-0253-34	ZW-0271-20	ZW-0314-20
ZW-0319-7	ZW-1038-127	ZW-1127-52			

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er met betrekking tot paragraaf 12.2 (en indirect 8.1) in feite twee ruimtelijke strategieën zijn binnen de circulaire economie. Indiener stelt dat hoewel paragraaf 12.2 het belang van circulaire bedrijvigheid onderstreept, de ruimtelijke vertaling van de circulaire economie nog te algemeen wordt benoemd. Volgens de indiener vragen twee duidelijke ruimtelijke sporen beleidsmatig ondersteuning: (1) hergebruik en verwerking	ZW-0319-134

van bestaande materialen (met bijbehorende ruimtebehoefte voor opslag, bewerking en logistiek), en (2) toepassing van biobased materialen (met ruimte voor teelt, verwerking en koppeling aan maakindustrie). Indiener stelt dat ook paragraaf 8.1, over ruimte voor bedrijvigheid, hier beter op dient aan te aansluiten.	

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het ontbreekt aan een heldere beleidsmatige vertaling van de ruimtelijke strategieën die horen bij de circulaire economie. Op basis van paragrafen 12.2 en 8.1 zijn volgens de indiener feitelijk twee complementaire ruimtelijke sporen te onderscheiden: 1. Hergebruik en verwerking van bestaande materialen - met ruimtebehoefte voor opslag, bewerking, distributie en terugname; 2. Toepassing van biobased bouwmaterialen - met ruimte voor teelt, verwerking en aansluiting op de maakindustrie. Indiener geeft aan dat beide strategieën vragen om duidelijke ruimtelijke, milieutechnische en logistieke randvoorwaarden, die in de huidige ontwerpvisie onvoldoende zijn uitgewerkt.	ZW-1199-53

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie in de ontwerp-omgevingsvisie de twee sporenbenadering helder te formuleren, waarbij beide ruimtelijke strategieën worden erkend en van bijpassende ruimtelijke, milieutechnische en logistieke voorwaarden worden voorzien. (1) hergebruik en verwerking van bestaande materialen (met bijbehorende ruimtebehoefte voor opslag, bewerking en logistiek), en (2) toepassing van biobased materialen (met ruimte voor teelt, verwerking en koppeling aan maakindustrie). Ook paragraaf 8.1, over ruimte voor bedrijvigheid, dient hier beter op aan te aansluiten.	ZW-1164-61

Standpunt GS

Indiener stelt dat bij het onderkennen van het belang van de circulaire transitie er geen koppeling is naar andere thema's. Op meerdere plekken wordt dat inderdaad wel geduid en voor zover het ruimtelijke-economisch relevant is die koppeling wel degelijk gelegd. Er worden bedrijventerreinen van provinciaal belang geduid, gezien hun belang en potentie voor die transitie. Daarbij is aangegeven dat koppeling aan milieuruimte c.q. overslagfaciliteiten essentieel is naast een betere benutting van bestaande (milieu)ruimte. Ook bij het thema landbouw wordt die koppeling gelegd. Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener onderschrijft de provinciale ambitie om een stimulerende rol te spelen in de circulaire economie en het hergebruik van afval. Dit mag echter niet leiden tot overlast voor de directe omgeving. In dit kader verzoekt indiener specifiek regels op te nemen in de visie of de omgevingsverordening over het niet toestaan van een onoverdekte opslag van plastic afvalstromen.	ZW-0314-164

Standpunt GS

Indiener vreest problemen met open opslag door groei circulaire economie en reststromen en verzoekt daarom in de omgevingsverordening regels op te nemen over het niet toestaan van een onoverdekte opslag.
Een dergelijk aspect is locatie-afhankelijk en dient te gebeuren om het niveau van het gemeentelijk omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt de prominente plek voor de transitie naar een circulaire economie.	ZW-1038-70
Indiener ondersteunt het streven van Provincie Limburg naar een circulaire economie, met als tussenstop 50% minder gebruik van grondstoffen in 2030.	ZW-1369-37

Standpunt GS

Prettig dat indiener de transitie naar een circulaire economie ondersteunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit in het kader van de ontwerp-POVI voor een toekomstgerichte benadering van bedrijventerreinen. Indiener stelt dat het daarbij van belang is dat expliciet ruimte wordt gereserveerd voor circulaire initiatieven, zoals hergebruik, reparatie- en deelactiviteiten. Deze functies verdienen volgens de indiener een structurele plaats binnen zowel nieuwe als bestaande bedrijventerreinen.	ZW-1199-61

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ruimte nodig is voor circulaire initiatieven, zoals hergebruik, reparatie- en deelactiviteiten zoals indiener stelt. Vandaar dat er (bestaande) bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn aangewezen en ook in de prognoses voor extra ruimte is rekening gehouden met de circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Circulaire Economie ook biobased bouwen omvat (bouwopgave). Indiener vraagt de provincie in de POVI een doel op te nemen die vormgeeft aan de urgentie om meer biobased te bouwen. Het koppelt bovendien aan gewenste duidelijkheid voor agrariërs om een nieuw verdienmodel te ovenwegen en het stimuleert woningbouwcorporaties om dit in de afsprakenkaders te verwerken.	ZW-0207-104 ZW-0238-94 ZW-0271-94

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de circulaire economie in de ontwerp-POVI duidelijk naar voren komt. Indiener verzoekt om dit nadrukkelijk in samenhang te beschouwen met andere majeure regionale en lokale opgaven, zoals werklocaties, bedrijventerreinen, detailhandel, toerisme/vrijetijdseconomie en infrastructuur.	ZW-0160-22

Standpunt GS

Prettig dat indiener de transitie naar een circulaire economie ondersteunt. De samenhang met andere opgaven voor zover ruimtelijk-economisch relevant is aangegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie inzicht moet bieden in stoffenstromen met oog op circulaire economie en datagedreven planologie.	ZW-0207-105 ZW-0238-95 ZW-0271-95 ZW-0314-95

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat inzicht nodig is in grondstoffenstromen in relatie tot circulaire economie. In dat kader wordt een dergelijke monitoring opgezet via het uitvoeringskader circulaire economie,

maar is als zodanig geen onderdeel van de provinciale omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie de koppeling te maken met ruimtelijke reserveringen voor circulaire bedrijvigheid.	ZW-1164-62
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie de koppeling te maken met ruimtelijke reserveringen voor circulaire bedrijvigheid.	ZW-0319-139 ZW-1199-58

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ruimte nodig is voor circulaire economische initiatieven. Vandaar dat er (bestaande) bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn aangewezen en ook in de prognoses is rekening gehouden met extra ruimte voor de circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie in de ontwerp-omgevingsvisie expliciet te vermelden dat binnen de ruimtebehoefte voor circulaire bedrijvigheid ook aandacht moet zijn voor opslag-, bewerkings- en distributielocaties voor secundaire materialen, met passende milieucategorie en goede bereikbaarheid.	ZW-1164-59

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ruimte nodig is voor circulaire initiatieven als opslag-, bewerkings- en distributielocaties voor secundaire materialen, met passende milieucategorie en goede bereikbaarheid, zoals indiener stelt. Vandaar dat er (bestaande) bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn aangewezen en ook in de prognoses voor extra ruimte is rekening gehouden met de circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie experimenteerruimte te faciliteren.	ZW-1164-63 ZW-0319-140 ZW-1199-59

Standpunt GS

Indiener vindt dat in de ontwerp-omgevingsvisie experimenteerruimte zou moeten worden gefaciliteerd. Experimenteerruimte is locatie-afhankelijk en een omgevingsvisie is daarvoor niet het geëigende instrument.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie afstemming te zoeken met netcapaciteit, logistiek en milieuruimte.	ZW-1164-64

Standpunt GS

Er worden bedrijventerreinen van provinciaal belang aangeduid, gezien hun belang en potentie voor circulaire economie. Daarbij is aangegeven dat koppeling aan milieuruimte c.q. overslagfaciliteiten essentieel is naast een betere benutting van bestaande (milieu)ruimte. De randvoorwaarde van de netcapaciteit is de link gelegd in het hoofdstuk energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie de twee sporenbenadering (hergebruik en biobased) helder te formuleren en beide sporen van passende ruimtelijke en milieutechnische randvoorwaarden te voorzien.	ZW-1199-57 ZW-0319-138

Standpunt GS

Er worden bedrijventerreinen van provinciaal belang geduid, gezien hun belang en potentie voor die transitie. Die koppeling is gemaakt om juist in die passende ruimtelijke en milieutechnische randvoorwaarden te kunnen voorzien.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie expliciet te vermelden dat binnen de ruimtebehoefte voor circulaire bedrijvigheid ook aandacht moet zijn voor opslag-, bewerkings- en distributielocaties voor secundaire materialen, met passende milieucategorie en goede bereikbaarheid.	ZW-0319-136 ZW-1199-55

Standpunt GS

Wij onderschrijven dat ruimte nodig is voor circulaire initiatieven als opslag-, bewerkings- en distributielocaties voor secundaire materialen, met passende milieucategorie en goede bereikbaarheid, zoals indiener stelt. Vandaar dat er (bestaande) bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn aangewezen en ook in de prognoses voor extra ruimte is rekening gehouden met de circulaire transitie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beleidsmatige onderbouwing van de circulaire economie te versterken, door in de ontwerp-omgevingsvisie: en afstemming te zoeken met netcapaciteit, logistiek en milieuruimte.	ZW-0319-141 ZW-1199-60

Standpunt GS

Er worden bedrijventerreinen van provinciaal belang aangeduid, gezien hun belang en potentie voor circulaire economie. Daarbij is aangegeven dat koppeling aan milieuruimte c.q. overslagfaciliteiten essentieel is naast een betere benutting van bestaande (milieu)ruimte. De randvoorwaarde van de netcapaciteit is de link gelegd in het hoofdstuk energie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener verzoekt om in de POVI duidelijk te maken voor welke circulaire ketens de ruimte ingezet wordt die provincie aanwijst als provinciaal belang vanwege hun schaalgrootte en circulaire potentie (bepaalde bedrijventerreinen, zoals havens en terreinen met hogere milieucategorieën). Dit draagt bij aan een robuuste circulaire economie in Limburg.

Indiener					
ZW-0187-106	ZW-0207-99	ZW-0238-89	ZW-0253-104	ZW-0271-89	ZW-0314-89
ZW-1127-122					

Standpunt GS

De transitie naar circulair is op termijn nodig voor iedere vorm van bedrijvigheid. De bedrijventerreinen van provinciaal belang zijn essentieel voor die circulaire bedrijvigheid die vanuit hun positie in de keten veel milieuruimte benodigen. Dat geldt niet altijd voor de keten in zijn integraliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt te verhelderen hoe circulaire economie in het afwegingskader voor bedrijventerreinen van provinciaal belang invulling krijgt in governance-afspraken met gemeenten.	ZW-1038-71

Standpunt GS

De governance-afspraken over bedrijventerreinen van provinciaal volgen via instructieregels van de provinciale omgevingsverordening, waarbij zo veel mogelijk het subsidiariteitsprincipe richting gemeenten als uitgangspunt zal gelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.9 Detailhandel en kantoren

Zienswijze	Indiener
De indiener benadrukt dat de genoemde transformatie van leegstaande kantoor- en winkelpanden naar met name woonfuncties bij voorkeur niet plaatsvindt in winkel en kantoorconcentratiegebieden (SVREZL), maar wel in transitiegebieden en soms aan de randen van concentratie- en balansgebieden. Dit om een kritisch aanbod van kantoren en winkels te behouden.	ZW-1038-76

Standpunt GS

In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen (grootschalige) winkelgebieden en kantorenlocaties aan de randen van steden en centrum- of concentratiegebieden. Voor de uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener onderstreept het belang om functies zoals bijvoorbeeld detailhandel op bedrijventerreinen te verplaatsen en nodigt de provincie uit om dit samen met de gemeente te faciliteren, bijvoorbeeld met stimuleringsregelingen voor verplaatsers.	ZW-1038-77

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen

thematisch beleidskader en ook geen uitvoeringskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt voor om conform SVREZL (2024) expliciet te maken dat buiten de concentratiegebieden kleinschalig lokaal gerichte kantooractiviteiten mogelijk blijven.	ZW-1038-78
De indiener verzoekt met betrekking tot de bestaande passages over de transformatie van ongebruikte verouderde kantoorpanden en over de transformatie van leegstaande kantoor- en winkelpanden naar met name wonen om expliciet te verwijzen naar de uitgangspunten van de SVREZL om de kansen voor “maatwerk” te beperken.	ZW-1038-79
Indiener verzoekt u de SVREZL adequaat te verankeren binnen de POVI en uiteindelijk door te vertalen binnen de op te stellen Omgevingsverordening. Logischerwijs zou een verankering van de SVREZL kunnen landen binnen paragraaf 12.4.4.2.2 ‘Detailhandel’ in de POVI.	ZW-0206-41
Indiener waardeert de ambitie om winkelgebieden compacter te maken en kantoorleegstand op te lossen, en vraagt om afstemming met gemeentelijke visies en lokale economische strategieën.	ZW-0196-146

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om in de teksten en op de kaarten in relatie tot stedelijke dienstenterreinen aan te geven dat de vestiging van dagrecreatieve bedrijven in de buurt van de eigen locatie uitgesloten is. Dit vanuit het oogpunt van veiligheid en de aard van de bestaande functies op de locatie waar recreatieve functies niet bij aansluiten. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-24

Standpunt GS

Het eventueel uitsluiten van bepaalde functies op een stedelijk dienstenterrein is op het niveau van een bestemmings- of omgevingsplan aan de orde. Feit dat iets in algemene zin toegestaan kan zijn, betekent nog niet dat het op een bepaalde locatie wegens specifieke omstandigheden niet

uitgesloten zou kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De op de kaart, behorend bij paragraaf 12.4.4.2.3, aangegeven kantoorgebieden stroken niet met de SVREZL-kaarten. De SVREZL inclusief kaarten zijn vastgesteld door alle Zuid-Limburgse gemeenteraden en zijn bovendien verankerd in de provinciale Omgevingsverordening. Indiener verzoekt de Provincie daarom die kaarten over te nemen in de POVI.	ZW-1164-95

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen.
Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert. De kaarten die aan zo'n visie ten grondslag liggen zijn nimmer verankerd in de provinciale Omgevingsverordening, enkel procesafspraken waren verankerd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet toestaan van huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen of in het buitengebied het werven en kwalitatief huisvesten van arbeidskrachten belemmert, en herhaalt dat deze huisvesting wezenlijk anders is dan regulier wonen.	ZW-0166-108

Standpunt GS

In de ontwerp Omgevingsvisie wordt aangegeven dat bedrijventerreinen er zijn voor het optimaal economische functioneren van de gevestigde of te vestigen bedrijven en dat vormen van permanent of nachtelijk verblijf dan wel wonen op die terreinen niet verenigbaar zijn met milieu- en veiligheidsrisico's. Verder kan als gevolg van toestaan van kwetsbare functies of objecten op zo'n terrein de ontwikkeling van omliggende bedrijven worden gehinderd.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat Woonboulevard Heerlen niet wordt genoemd in het rijtje van grote koopcentra in de POVI. Dit terwijl de Woonboulevard met 135 K VVO groter is dan de binnenstad van Maastricht en jaarlijks ca 4 mln	ZW-0331-1

bezoekers heeft en dat 23% van alle woninginrichting gerelateerde aankopen daar worden gedaan.

Standpunt GS

De woonboulevard Heerlen is als stedelijk dienstenterrein op kaart aangegeven. In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen grootschalige winkelgebieden aan de randen van steden en centrumgebieden. Het noemen van enkele voorbeelden leidt niet tot enige verplichtingen of rechten. Voor de uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener herkent zich in de economische onderdelen van de ontwerp-POVI, maar constateert wel enkele zorgelijke punten die met name gericht zijn op het ontbreken van bestaand beleid in Zuid-Limburg, en het ontbreken van economische speerpunten in de regio die van Limburgse betekenis zijn. Zo wordt het koopicoon Woonboulevard Heerlen niet genoemd, terwijl dit – naast de binnenstad Maastricht – hét vastgestelde koopicoon in Zuid-Limburg is.	ZW-0319-47

Standpunt GS

De woonboulevard Heerlen is als stedelijk dienstenterrein op kaart aangegeven. In de ontwerptekst worden enkele koopcentra als voorbeeld aangehaald. Dat is niet bedoeld om gradatieverschillen aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de toelichting op de Limburgse kantorenmarkt te algemeen is en dat Midden-Limburg een relatief gezonde kantorenmarkt heeft, met lage structurele leegstand en blijvende vraag.	ZW-0272-10

Standpunt GS

Stelling geuit door indiener dat Midden-Limburg een relatief gezonde kantorenmarkt heeft is een constatering die wij delen die verder geen invloed heeft op de ontwerptekst.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het, om de vitaliteit van bestaande winkelgebieden te behouden, van belang is leegstand actief en gericht aan te pakken. Indiener ziet daarbij ook een rol voor de Provincie, bijvoorbeeld op het gebied van acquisitie, bemiddeling en ondersteuning bij herstructurering.	ZW-1199-64

Standpunt GS

Indiener stelt dat om de vitaliteit van bestaande winkelgebieden te behouden men een uitvoerende rol voor de Provincie ziet op het gebied van acquisitie, bemiddeling en ondersteuning bij herstructurering. Voor wat betreft uitvoering voor detailhandelsbeleid is het vooral de taak van gemeenten om daar uitvoering aan te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om alle bovenregionale (grote) koopcentra als belangrijk koopcentrum op te nemen in de POVI. Hiervoor vind u in de bijlage een factsheet met de belangrijkste KPI's.	ZW-0331-2

Standpunt GS

In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen grootschalige winkelgebieden aan de randen van steden en centrumgebieden. Het noemen van enkele voorbeelden leidt niet tot enige verplichtingen of rechten.
Voor de uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie het doel bewaken van de leefbaarheid van de inwoners expliciet op te nemen in de 3e alinea van paragraaf 12.4.4.2.2.	ZW-1164-93

Standpunt GS

Indiener verzoekt leefbaarheid expliciet op te nemen op een bepaalde plek in een paragraaf over detailhandel. Los van het feit dat in de inleidende hoofdstukken hier veelvuldig aan wordt gerefereerd, is in deze paragraaf -weliswaar iets verder op- leefbaarheid letterlijk opgenomen en ook wordt meermaals aangegeven het belang van detailhandel als ontmoetingsplek, iets dat ook direct gekoppeld is aan leefbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt in § 12.4.4.2.3 om de specifieke kenmerken van de Midden-Limburgse kantorenmarkt op te nemen, zodat deze niet onterecht gelijk wordt gesteld met de provinciebrede problematiek.	ZW-0272-11

Standpunt GS

Indiener verzoekt specifieke kenmerken van een regionale kantorenmarkt op te nemen. Echter de ontwerptekst doet dit op een Limburgse abstractieniveau, omdat de Limburgse kantorenmarkt weinig omvangrijk is en zich alleen al daarom dient te concentreren op de concentratiegebieden. Verdere regionalisering is een (inter-)gemeentelijke uitvoeringskwestie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt te Provincie om in paragraaf 12.4.4.2.2 aan de passage over 'transformatie van leegstaande kantoor- en winkelpanden naar met name woonfuncties' toe te voegen: “mits een dergelijke transformatie geen afbreuk doet aan de primaire functie van het gebied”. Toelichting: niet alle leegstand is kwalijk, sterker nog, je hebt frictieleegstand (6%) nodig als schuifruimte. Dus niet alle leegstand moet per se getransformeerd worden. Bovendien hangt het sterk van de specifieke locatie af of transformatie naar woningen zinvol is. Zo zou transformatie van een leegstaande winkel midden in een kernwinkelgebied op de begane grond contraproductief zijn, want dat zou het winkellint verstoren en het winkelgebied juist verzwakken (winkels hebben het beste overlevingsperspectief als ze dicht tegen elkaar aan liggen, dan profiteren ze van elkaars nabijheid). Daarom is de onderlegger van het SVREZL-beleid om winkels zoveel mogelijk te concentreren in aangewezen gebieden, waarbij natuurlijk ook winkelondersteunende functies mogelijk zijn zoals daghoreca of ‘mixed use’ concepten.	ZW-1164-94

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert. Uitvoeringsaspecten, zoals ook de door indiener aangehaalde transformaties, zijn op lokaal niveau vorm te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt ook voor retailgebieden om een flexibele en realistische beleidslijn. In veel gemeenten veranderen de functies van aanloopstraten; deze lenen zich volgens de indiener steeds vaker voor transformatie naar	ZW-1199-63

functies als wonen, zorg of maatschappelijke voorzieningen. Indiener stelt dat deze ontwikkeling ondersteuning verdient binnen het provinciale ruimtelijke beleid.

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert. Uitvoeringsaspecten, zoals ook de door indiener aangehaalde transformaties of de invulling van een bepaalde beleidslijn op een bepaald thema, zijn op lokaal niveau vorm te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in er wordt uitgegaan van een structurele mindering van de kantoorbehoefte, mede door het thuiswerken dat in de coronaperiode is toegenomen. Indiener geeft aan dat hierdoor veel medewerkers (gedeeltelijk) zijn teruggekeerd naar huiswerken en dat de functie van kantoren verschuift van werkplek naar een plek voor ontmoeting, samenwerking en netwerken. Indiener vraagt aandacht voor het actualiseren van het provinciale beleid en voor een strategische ligging van kantoorlocaties, bijvoorbeeld langs de A2 en A73. Indiener ziet graag dat regionale verschillen en lokale ambities met betrekking tot kantoorontwikkeling worden beschreven in het POVI.	ZW-1479- 196

Standpunt GS

In de ontwerptekst is er aangegeven welke concentratiegebieden voor kantoren (centrum, stationsomgeving en een aantal stedelijke dienstenterreinen) wenselijk zijn. Een verdere versnippering van kantoren of nieuwontwikkeling van kantorenconcentraties aan stadsranden is niet wenselijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor de werklocaties de gebieden uit de SvREZL aan te houden en de overige toe te voegen aan het stedelijk gebied.	ZW-0302-59

Standpunt GS

De basis van de SVREZL-kaarten waren in 2017 de kaarten uit het REBIS-systeem. Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem

binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.10 Economie in relatie tot brede welvaart, leefbaarheid en gezondheid

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat er in Thema 5 weliswaar wordt gesproken over een gezonde en veilige leefomgeving, maar dat dit in Thema 9 (Economie en werklocaties) niet wordt doorgetrokken. Volgens de indiener ontbreekt daar een duidelijke uitspraak over wat de provincie níet gaat doen om een gezonde leefomgeving te waarborgen.	ZW-0008-1

Standpunt GS

Indiener geeft aan dat er een gebrek aan duidelijkheid is over wat de provincie niet zal doen t.a.v. het thema Economie en Werklocaties, in relatie tot wat waar elders gesproken wordt over een gezonde en veilige leefomgeving. Echter in een omgevingsvisie worden enkel de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven (ongeacht of wel of geen actie overwogen wordt) .
Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in de inleiding van hoofdstuk 12 een verwijzing op te nemen naar brede welvaart. Inspanningen op het gebied van economie dragen uiteindelijk ook bij aan een brede welvaart.	ZW-1164-84

Standpunt GS

Indiener geeft aan dat in het onderdeel Economie en Werklocaties niet expliciet wordt verwezen naar de economische bijdrage aan de brede welvaart. Los van het feit dat in de inleidende hoofdstukken hier veelvuldig aan wordt gerefereerd, draagt ieder thema hier aan bij. Bij het economische deel in de omgevingsvisie ligt de focus op onderdelen die direct of indirect ruimtelijke implicaties hebben.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.11 Economisch beleid (breed)

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt de provincie te beschrijven hoe zij de genoemde ambitie wil aanpakken om genoeg en kwalitatief goede werklocaties te hebben voor bestaande en nieuwe bedrijven.	ZW-1038-75

Standpunt GS

Naast de algemene uitgangspunten omtrent de ontwikkeling van werklocaties algemeen en bedrijventerreinen specifiek, is de inrichting van een bedrijventerrein aan de betreffende gemeente (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) waarbij het omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Door de plaatsing vooraan in het hoofdstuk Economie wordt de indruk gewekt dat circulaire economie de belangrijkste economische opgave is. Indiener is van mening dat brede welvaart middels innovatie en vestigingsklimaat primaire doelen zijn, waaraan circulaire economie uiteraard een belangrijke steen aan bijdraagt. Indiener verzoekt het relatieve belang te onderstrepen door een andere volgorde.	ZW-1164-88

Standpunt GS

Thema's innovatie, vestigingsklimaat en circulaire transitie dragen allen (mede) bij aan welvaartsontwikkeling. De gekozen tekstvolgorde beoogt geen enkele hiërarchische positie voor de beschreven elementen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener adviseert meer aandacht te besteden aan het integreren van duurzaamheidsopgaven, het ontwikkelen van integrale gebiedsgerichte aanpakken (met name op bedrijventerreinen) en het benoemen van mogelijke spanningen en oplossingen bij gecombineerde transities.

Indiener					
ZW-0166-103	ZW-0196-147	ZW-0237-93	ZW-0240-98	ZW-0241-93	ZW-0242-12
ZW-0278-114	ZW-0313-120	ZW-0317-113	ZW-1236-98	ZW-1473-93	ZW-1479-145

Standpunt GS

Indiener stelt dat integratie van duurzaamheidsopgaven, gebiedsgericht aanpakken van en transities bevorderen op bedrijventerreinen meer invulling zou moeten krijgen. Echter de inrichting of opwaardering van een bedrijventerrein is primair aan een gemeente (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) waarbij het omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument is. Indien projectmatige of instrumentele ondersteuning nodig is, is aangegeven dat een faciliterende rol van de provincie aan de orde kan zijn c.q. bespreekbaar is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener duidt erop dat, ten aanzien van het ontbreken van bestaand beleid, in de kaarten gekozen is voor afbakeningen uit REBIS en niet voor vastgesteld beleid door alle Zuid-Limburgse gemeenten met de gebiedsafbakeningen uit de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL). De SVREZL is in 2017 vastgesteld door alle gemeenteraden in Zuid-Limburg en vormt het kaderstellende beleid voor de thema's detailhandel, kantoren en bedrijventerrei-nen, langs welke nieuwe casuïstiek of uitvoeringsprogramma's in de regio worden afgestemd en uitgewerkt. Ook de Provincie Limburg vervult een belangrijke rol bij de SVREZL. Indiener verzoekt derhalve om ten aanzien van de afbakeningen van gebieden voor detailhandel, kantoorlocaties en bedrijventerreinen, deze uit de SVREZL over te nemen. Met als doel om als één overheid te opereren en geen verschillende signalen over de (potentie of categorisering van) gebieden in de regio aan marktpartijen of inwoners af te geven.	ZW-0319-49

Standpunt GS

De omgevingsvisie moet worden gezien als provinciaal kader waarin verdere uitwerking in strategische gebiedsvisies/structuurvisies is toe te juichen. Maar in dit bovenliggend kader betekent dat niet dat op ieder thema een link hoeft gelegd te worden met dergelijke visies, waarin de provincie al dan niet participeert.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de POVI duurzaamheidsopgaven zoals energietransitie, circulaire transitie en klimaatadaptatie te veel los behandelt, terwijl een integrale benadering nodig is om doelconflicten te voorkomen en synergie te benutten.	ZW-0186-104

Standpunt GS

Wij onderkennen het belang van een integrale benadering van economie, energie en milieuthema's, waarbij ook gezondheid, sociale aspecten, veiligheid en leefbaarheid worden

betrokken. Wij begrijpen dat in de uitvoeringspraktijk deze thema's vaak gelijktijdig een rol spelen en dat het wenselijk is om hierin tot samenhangende afwegingen te komen. Wij zetten in de POVI 2025 stappen voor het verder versterken van integrale afwegingen. Het realiseren van een integrale benadering is complex, aangezien uiteenlopende (beleids)doelstellingen, wet- en regelgeving en belangen zorgvuldig in samenhang moeten worden afgewogen. Dit vraagt om maatwerk, intensieve samenwerking en transparante processen waarin de gemaakte keuzes goed onderbouwd worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de rol van Venlo als centrumstad minimaal benoemd is en stelt voor om Venlo te positioneren als dé stad van Noord-Limburg met het hierbij behorende bovenregionaal voorzieningenniveau.	ZW-0242-3

Standpunt GS
Indiener geeft aan dat de rol van Venlo als centrumstad minimaal benoemd is, maar de rol van alle centrumsteden is duidelijk aangegeven, waarbij een bovenregionaal voorzieningenniveau per definitie aan de orde is. Anders zou het niet als centrumstad zijn gemarkeerd.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat economie en werklocaties te eenzijdig zijn benaderd en dat integrale afstemming met thema's als internationale werknemers, VAB's, glastuinbouw, vrijetijdseconomie, energie, netcongestie en relatie met Brainport ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-107	ZW-0237-97	ZW-0240-102	ZW-0241-97	ZW-0313-124	ZW-0317-117
ZW-1236-102	ZW-1473-97	ZW-1479-149	ZW-0186-108	ZW-0224-109	ZW-0278-118

Standpunt GS
Wij onderkennen het belang van een integrale benadering van economie en energie, ook in samenhang met aangrenzende gebieden. In een omgevingsvisie worden vooral de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg. Wij begrijpen dat in de uitvoeringspraktijk bij diverse thema's vaak gelijktijdig een rol spelen en dat het wenselijk is om hierin tot samenhangende afwegingen te komen. Dit vraagt om maatwerk, samenwerking met gemeenten en transparante processen waarin de gemaakte keuzes goed onderbouwd worden.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er geen visie is opgenomen over het grotere economische ecosysteem waar Limburg onderdeel van uitmaakt, zoals Brainport, industrieclusters in Duitsland en de "blue banana". Er wordt gevraagd naar het perspectief en ruimtelijke impact hiervan.	ZW-0242-103

Zienswijze
Indiener geeft aan dat een beschrijving ontbreekt van het grotere economische ecosysteem waar Limburg onderdeel van is, inclusief de invloed van Brainport, industrieclusters in Duitsland en de “blue banana”, en vraagt naar het perspectief en de ruimtelijke impact hiervan.

Indiener					
ZW-0166-99	ZW-0186-102	ZW-0196-142	ZW-0224-103	ZW-0237-89	ZW-0240-94
ZW-0241-89	ZW-0278-110	ZW-0313-116	ZW-0317-109	ZW-1236-94	ZW-1473-89
ZW-1479-141					

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere regio's en integrale ontwikkeling. De ontwerptekst besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich beperken tot datgene wat voor Limburg nu ruimtelijk economisch relevant is. De ruimtelijke impact is indirect door vertaald in de programmering voor werklocaties. Voor de integrale samenhangende economische ontwikkeling verwijzen we naar het provinciale beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er wordt gesteld dat binnen Limburg tot 2030 voldoende ruimte is voor het vestigen en uitbreiden van bedrijven. Wij willen benadrukken dat dit in Weert absoluut niet het geval is en dat er nu al een ruimtegebrek is. Dit hebben we samen met de gemeente Nederweert ook onderbouwd. Wij vragen medewerking van de provincie om te werken aan de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen om de groei en druk van eigen bedrijven en bedrijven in omliggende regio's op te vangen.	ZW-0313-117
Indiener geeft aan dat er wordt gesteld dat er nog het nodige te winnen valt aan een efficiënter ruimtegebruik van bedrijventerreinen. In Weert is dat onderzoek en we moeten constateren dat de winst minder groot is dan gedacht en dat voor ons uitbreiding toch noodzakelijk is.	ZW-0313-118

Standpunt GS

Er wordt onderkend dat er niet voldoende ruimte is voor vestigen en uitbreiden van bedrijven, voor de ene regio meer of eerder dan voor de andere. De ontwerp omgevingsvisie geeft voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen een getalsmatige indicatie qua planningsopgave mee voor de drie te onderscheiden Limburgse regio's (noord, midden en zuid). De gemeenten in een regio bepalen zelf (via regionale afstemming) hoe en waar ze daar invulling aan geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het niet toestaan van huisvesting van internationale werknemers (logies, tijdelijk, volwaardig wonen) op bedrijventerreinen/werklocaties/buitengebied past niet bij taakstellingen en maatschappelijke behoefte.	ZW-0313-125

Standpunt GS

In de ontwerp Omgevingsvisie wordt aangegeven dat bedrijventerreinen er zijn voor het optimaal economische functioneren van de gevestigde of te vestigen bedrijven en dat vormen van permanent of nachtelijk verblijf dan wel wonen op die terreinen niet verenigbaar zijn met milieu- en veiligheidsrisico’s. Verder kan als gevolg van toestaan van kwetsbare functies of objecten op zo'n terrein de ontwikkeling van omliggende bedrijven worden gehinderd. Voor wat betreft het buitengebied staat de ontwerp POVI huisvesting voor short-stay arbeidsmigranten buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen onder voorwaarden toe. Deze voorwaarden worden nader uitgewerkt in de provinciale omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is hoe de regionale taakstellingen worden ingevuld, met name over locatie, functies, fysieke mogelijkheden en belemmeringen, aard van bedrijvigheid, arbeidsmarkt, natte kavels, uitbreidingsbehoefte en circulaire ambities. Er wordt gevraagd om integrale afstemming en anticipatie op de zoekgebieden uit de Omgevingsvisie Venlo 2040.	ZW-0242-110

Standpunt GS

De ontwerp omgevingsvisie geeft voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen een getalsmatige indicatie qua planningsopgave mee voor de drie te onderscheiden Limburgse regio's (noord, midden en zuid). De gemeenten in een regio bepalen zelf (via regionale afstemming) hoe en waar ze daar invulling aan geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat onduidelijk is welk economisch profiel de provincie nastreeft. Indiener geeft aan dat grensoverschrijdende uitdagingen zoals Brainport ontbreken en verzoekt deze op te nemen en de verschillende dynamieken binnen de provincie te betrekken.

Indiener					
ZW-0166-28	ZW-0196-39	ZW-0224-32	ZW-0237-18	ZW-0240-23	ZW-0242-8
ZW-0278-38	ZW-0313-25	ZW-0317-38	ZW-0317-6	ZW-1236-23	ZW-1473-18
ZW-1479-70	ZW-0186-38				

Standpunt GS

Voor economische visie en profiel verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de centrale regie van de provincie niet mag uitmonden in het eenzijdig vaststellen van welke ontwikkelingen als noodzakelijk of ongewenst worden aangemerkt.	ZW-1422-8

Standpunt GS

Er is geen sprake van centrale regie vanuit de provincie. Laat staan dat we ontwikkelingen zouden kunnen sturen. In de ontwerp POVI onderscheiden we drie opgaven van provinciaal belang vanuit economisch perspectief die ruimtelijk relevant zijn: circulaire transitie, innovatieve ecosystemen en voldoende en kwalitatief goede werklocaties.
Voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027' en voor de uitwerking van economische visie en profiel verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen het gebruik van onjuiste of overdreven werkgelegenheidscijfers en stelt dat er te veel accent wordt gelegd op vermeende economische baten zonder onafhankelijke onderbouwing.	ZW-1448-8
Indiener stelt dat indirecte werkgelegenheid op Chemelot (bijvoorbeeld via toeleveringsbedrijven, ingenieursbureaus, en groothandel) vaak wordt overschat in officiële en media-rapportages, en dat deze cijfers niet als	ZW-1448-9

onderbouwing voor ruimtelijk of economisch beleid gebruikt moeten worden zonder strikte controle.

Standpunt GS

Er worden geen werkgelegenheidscijfers genoemd in de ontwerptekst. In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een economische ambitie op het gebied van verbondenheid van én binnen de regio. Zo mist indiener de kansen voor het versterken van het grensoverstijgend daily urban system.	ZW-0302-13

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere regio's via integrale ontwikkeling. De ontwerp-POVI besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich beperken tot datgene wat voor Limburg ruimtelijk economisch relevant is. De integrale samenhangende economische ontwikkeling dient vooral terug te komen in een breder economisch beleidskader. Zie hiervoor het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de POVI ruimte voor ondernemerschap. Specifiek voor de gemeente van indiener. De gemeente van indiener anticipeert op groei van de werkgelegenheid in deze gemeente en heeft daar (fysieke) ruimte voor nodig, ook in het buitengebied. Door gerichte investeringen in de regio onder de vlag van Brightlands ontstaan volgens indiener nieuwe economische kansen. Indiener mist in de POVI projecten die voortkomen uit de campussen, maar bijvoorbeeld ook het project Einstein Telescope.	ZW-1127-2

Standpunt GS

Het (ruimtelijk-) economische perspectief worden nadrukkelijk genoemd in de ontwerp POVI. Perspectieven voor campussen en Einstein Telescoop worden ook letterlijk genoemd. Datzelfde geldt t.a.v. programmering als het gaat om nieuwe hectares bedrijventerrein. Echter gemeenten (in onderlinge regionale afstemming) zijn aan zet om op basis van de planningsopgave en de

redeneerlijn ‘behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw’ ruimte te vinden voor die opgave.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een faciliterende rol van de provincie bij planologische mogelijkheden en lokale verbindingen, in plaats van het opleggen van bedrijfsprofielen.	ZW-0196-144

Standpunt GS

Die faciliterende rol is ook duidelijk beschreven in de paragraaf over bedrijventerreinen en zeker leggen wij daar geen profielen voor op. De inrichting van een bedrijventerrein is aan een gemeente (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) waarbij het omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het inzetten op hoogwaardige werkgelegenheid met focus op innovatie, automatisering en digitalisering	ZW-1422-4
Indiener roept op tot het investeren in innovatie, werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model.	ZW-1422-25
Indiener verzoekt investering in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model.	ZW-0807-47

Standpunt GS

Innovatieve ecosystemen worden nadrukkelijk genoemd als een opgave van provinciaal belang, zoals ook gewenst door indiener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid.	ZW-0297-5

Standpunt GS

In de ontwerp POVI zijn uitgangspunten geschetst hoe de door indiener aangehaalde circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid te bevorderen. Voor het borgen van kwaliteitseisen is het lokale omgevingsplan het geëigende ruimtelijk instrument waarbij gemeenten (eventueel in overleg met een ontwikkelbedrijf) primair aan zet zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het respecteren van gemeentelijke autonomie bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.	ZW-0297-8

Standpunt GS

Uiteraard respecteren wij de gemeentelijke autonomie bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen, maar de omgevingsvisie is juist een instrument van de provincie om haar belangen te markeren. Eventueel in opvolging daarvan kunnen we instructieregels formuleren in een verordening, waarbij we wederom zo veel mogelijk aansluiten bij het subsidiariteitsprincipe.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
indiener roept op tot het stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor lokaal geen arbeidspotentieel aanwezig is.	ZW-1422-24

Standpunt GS

Er is het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft dat recht. Uiteraard wordt bij acquisitie van nieuwe bedrijvigheid rekening gehouden met het regionaal beschikbare arbeidspotentieel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er sturend ingezet moet worden op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering, passend bij Limburgs profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'. Indiener stelt dat dit tevens bijdraagt aan het versterken van de regionale kenniseconomie en biedt perspectief voor hoogopgeleide jongeren en professionals.	ZW-0807-11

Standpunt GS

Innovatieve ecosystemen worden nadrukkelijk genoemd als een opgave van provinciaal belang, mede vorm te geven via perspectieven voor campussen als versterking van de kenniseconomie, zoals ook indiener aangeeft. Ook met anticiperend en flankerend beleid voor testopstellingen van

de Einstein Telescoop proberen we bij te dragen aan hoogwaardige werkgelegenheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener stelt dat uitgangspunt bij woningbouw (nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk binnen stedelijk gebied of landelijke kernen) ook sterker zou moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen.

Indiener					
ZW-0187-58	ZW-0207-52	ZW-0238-42	ZW-0253-56	ZW-0271-42	ZW-0314-42
ZW-1038-149	ZW-1127-74				

Standpunt GS

In algemene zin beschrijft de ontwerp omgevingsvisie dat er sprake dient te zijn van een balans tussen (grootschalige) winkelgebieden aan de randen van steden versus centrum- of concentratiegebieden. Bij dit laatste ondersteunen en stimuleren we gemeenten bij het compacter maken en kwalitatief versterken van de bestaande winkelgebieden in het stedelijk gebied en de landelijke kernen. Zo ontstaan mogelijkheden om de kwaliteit van centra te behouden en te versterken. Voor de verdere uitwerking van detailhandelsbeleid zijn de gemeenten in regionaal verband aan zet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in Paragraaf 12.4 de bereikbaarheid van personen en goederen als randvoorwaarde voor het vestigingsklimaat voor bedrijven toe te voegen.	ZW-1460-15

Standpunt GS

Het aanbod van mobiliteit en bereikbaarheid worden genoemd als één van de belangrijke vestigingsfactoren. Dit is verder uitgebreid beschreven in een apart hoofdstuk in de ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt indiener de conclusies van de Staatscommissie Demografische ontwikkelingen mee te nemen en de arbeidsproductiviteit te	ZW-0807-12

verhogen in plaats van de arbeidscapaciteit uit te breiden. Hierdoor wordt volgens de indiener het Bruto Binnenlands Product duurzaam versterkt.	

Standpunt GS

We onderkennen de conclusies van genoemde staatscommissie vandaar dat we ook inzetten op innovatieve ecosystemen als een opgave van provinciaal belang. Innovatie, automatisering en digitalisering zijn dé elementen om de arbeidsproductiviteit te verhogen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de betekenis van cultuur voor het vestigingsklimaat en voor vrijetijdseconomie en dagrecreatie expliciet te maken	ZW-1038-67

Standpunt GS

Zowel het voorzieningen- en vrijetijdsaanbod worden genoemd als één van de belangrijke vestigingsfactoren. Cultuur maakt daar onderdeel van uit. Beide elementen zijn verder uitgebreid beschreven in een aparte hoofdstukken van de ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de nieuwe (gewenste) keuzes ten aanzien van economie te concretiseren omdat de huidige teksten te “hoog over” zijn, soms onvolledig, maar vooral een bevestiging van bestaand beleid.	ZW-1038-64

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven.
Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Daarvoor verwijzen wij naar het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in § 2.7.4 een subparagraaf op te nemen over het profiel, de potentie en de kansen van de Midden-Limburgse economie.	ZW-0272-1

Standpunt GS

In de betreffende paragraaf zijn enkel de ontwerpende onderzoeken beschreven zoals die via participatie van de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg tot stand zijn gekomen. Indien daar bepaalde aspecten onvoldoende tot uiting komen is dat verder aan betreffende regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener vraagt hoe wordt omgegaan met regionale taakstellingen, inclusief locatiekeuze, functieconflicten, fysieke mogelijkheden en belemmeringen, aard van bedrijvigheid, arbeidsmarkt, natte kavels, uitbreidingsbehoefte en circulaire ambities.

Indiener					
ZW-0166-106	ZW-0186-107	ZW-0224-108	ZW-0237-96	ZW-0240-101	ZW-0241-96
ZW-0278-117	ZW-0313-123	ZW-0317-116	ZW-1236-101	ZW-1473-96	ZW-1479-148

Standpunt GS

Voor het onderdeel economie is er feitelijk maar sprake van één regionale taakstelling per regio en dat betreft de planningsopgave per regio om een x-aantal hectaren netto bedrijventerrein te (laten) ontwikkelen tot 2035. Wij stellen als provincie buiten regionale afstemming daar geen verdere eisen aan zodat, passend in de subsidiariteitsgedachte, gemeenten zelf kunnen afwegen welke locaties daarvoor in aanmerking komen rekening houdende met genoemde factoren. Via het reguliere planologische traject kunnen we, in aanvulling op de regionale afstemming, de betreffende gemeente adviseren over de (on)mogelijkheid van een ruimtelijk plan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op het belang van versterking van kleinere maakindustrieën en mkb-kernen als fundament voor regionale weerbaarheid.	ZW-0196-148

Standpunt GS

Het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij. Daarvoor verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wil af van ongezonde focus op economische groei en een realistischer / eerlijker systeem ter financiering van de economie.	ZW-0568-10

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Werken aan een nieuwe economie. Indiener ziet een samenhangende ontwikkeling van de economische locaties zelf waaronder de campussen en Chemelot naar een circulaire maak- en kenniseconomie, een goede verbondenheid met andere economische regio's en binnen de regio zelf (30-minuten-regio) en een aantrekkelijke leefomgeving om de beroepsbevolking op peil te houden onvoldoende terug.	ZW-0302-8

Standpunt GS

We herkennen wat de indiener stelt wat betreft verbondenheid met andere regio's via integrale ontwikkeling. De ontwerp-POVI besteed hier ook aandacht aan, maar moet zich beperken tot datgene wat voor Limburg ruimtelijk economisch relevant is. De integrale samenhangende economische ontwikkeling dient vooral terug te komen in een breder economisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.12 Greenport Venlo

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat over de status van een nog niet ingevuld bedrijventerrein geen definitief besluit is genomen en stelt dat opname als logistieke hotspot onderwerp van nader overleg moet zijn.	ZW-1364-9

Standpunt GS

Constatering is terecht dat het nu nog niet bestemde bedrijventerrein geen onderdeel is van zowel de formele aanduiding "bedrijventerrein van provinciaal belang" als van de informele aanduiding "logistieke hotspot".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bedrijven die primair afhankelijk zijn van het lage-lonen-model, waaronder flexibele arbeidsconstructies gericht op grootschalige inzet van arbeidsmigranten, niet langer in aanmerking moeten komen voor vestiging op Greenport Venlo.	ZW-0159-

Standpunt GS

is het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft dat recht.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de constatering dat Limburg op termijn mogelijk te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen, mede bezien dient te worden in het licht van beleidskeuzes uit het verleden. Het door de provincie zelf opgerichte ontwikkelbedrijf Greenport Venlo heeft – ondanks de oorspronkelijke ambities ten aanzien van hoogwaardige, circulaire en innovatieve bedrijvigheid – in de praktijk veel gronden uitgegeven aan bedrijven die slechts beperkte meerwaarde leveren voor de regionale economie en nauwelijks bijdragen aan de maatschappelijke opgaven die in de POVI worden benoemd. De sterke commerciële inslag van dit semi-overheidsbedrijf heeft geleid tot een overhaaste uitgifte, zonder voldoende borging van beleidsmatige kaders op het gebied van circulaire economie, innovatie en duurzame werkgelegenheid. Het gevolg is een ruimtelijke versnippering van bedrijvigheid, met een oververtegenwoordiging van laagproductieve sectoren zoals grootschalige logistiek en e-commerce, die bovendien sterk afhankelijk zijn van arbeidsmigratie.	ZW-0299-7

Standpunt GS

Bij de totstandkoming van de structuurvisie voor dit gebied als onderdeel en uitbreiding van de "logistieke hotspot Venlo" was hier ook nadrukkelijk ruimte gereserveerd voor grootschalige logistiek en productie. En de logistiek is ook noodzakelijk en heeft wel degelijk meerwaarde omdat anders producten zowel bedrijven als consumenten niet kunnen bereiken. Nu inmiddels de ruimte grotendeels is uitgegeven, uitbreidingsmogelijkheden beperkt zijn en er verschuivingen gewenst

zijn, ligt nu in deze ontwerp omgevingsvisie meer de nadruk op circulaire en innovatieve bedrijvigheid. Maar logistieke bedrijven zullen nodig blijven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener meent dat de reden waarom Limburg te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen, bezien dient te worden in het licht van beleidskeuzes uit het verleden. Indiener meent dat Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo te veel gronden heeft uitgegeven aan bedrijven die beperkte meerwaarde leveren voor de regionale economie en nauwelijks bijdragen aan de maatschappelijke opgaven conform POVI. Het gevolg is ruimtelijke versnippering van bedrijvigheid, oververtegenwoordiging van laagproductieve sectoren, bovendien sterk afhankelijk van arbeidsmigratie. Indiener wenst beëindiging van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo als sturend instrument en een hernieuwde positionering waarbij de gemeente Horst ad Maas haar regierol op eigen grondgebied kan oppakken. Indiener ambieert dat Greenport Venlo opnieuw wordt aangemerkt als werklocatie van provinciaal belang, met nadruk op circulaire economie, met een duidelijke afweging obv regionale meerwaarde, productiviteit, duurzaamheid, innovatiekracht en bijdrage aan maatschappelijke opgaven. Het begrip “regionale meerwaarde” moet een heldere definitie krijgen en als toetsingskader dienen voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang. Indiener meent dat er structureel ruimte moet blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig opgaven te prioriteren. Het provinciaal beleid moet ruimte laten voor gebiedseigen oplossingen en de provincie moet in gesprek gaan met de lokale gemeenschap. Indiener roept op tot: aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo; beëindigen van de rol van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo; het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid; erkenning van het Klaver 7-plan als gedragen voorstel; opnemen van een definitie voor ‘regionale meerwaarde’ in het POVI; het respecteren van gemeentelijke autonomie bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.	ZW-0218-2

Standpunt GS

Bij de totstandkoming van de structuurvisie Greenport Venlo voor dit gebied als onderdeel en uitbreiding van de "logistieke hotspot Venlo" was hier ook nadrukkelijk ruimte gereserveerd voor grootschalige logistiek en productie. Nu inmiddels de ruimte grotendeels is uitgegeven, uitbreidingsmogelijkheden beperkt zijn en er verschuivingen gewenst zijn, ligt nu in deze ontwerp omgevingsvisie meer de nadruk op circulaire en innovatieve bedrijvigheid. Maar begrenzingen van het af te ronden gebied blijven overeind, de rol van het ontwikkelbedrijf en de afrondende invulling van het gebied vallen buiten de scoop van de omgevingsvisie. Dat geldt ook voor de operationalisatie van het begrip regionale meerwaarde, die inmiddels is uitgewerkt in een

aanvullende beleidsregel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor het beeindigen van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo als sturend instrument	ZW-1422-5
Indiener roept op tot het beëindigen van de rol van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo.	ZW-0297-4
Indiener stelt dat het wenselijk is dat het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo als sturend instrument beëindigd wordt en stelt dat er een hernieuwde positionering plaatsvindt waarbij de gemeente Horst aan de Maas haar regierol op het eigen grondgebied kan oppakken.	ZW-0807-15
Indiener stelt voor om het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo te beëindigen als sturend instrument en de regierol terug te geven aan de gemeente Horst aan de Maas.	ZW-0159-6
Indiener verzoekt om beëindiging van de rol van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo.	ZW-0306-1
Indiener vindt dat Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo beëindigd dient te worden als sturend instrument.	ZW-0299-8
Indiener vindt een hernieuwde positionering van Greenport van belang waarbij de gemeente Horst aan de Maas haar regierol op het eigen grondgebied kan oppakken.	ZW-0299-9

Standpunt GS

De rol en functie van een ontwikkelbedrijf als Greenport Venlo valt buiten de scoop van de ontwerp omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op om publiek-private constructies zoals bij Greenport Venlo te herzien, teneinde belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten.	ZW-0297-11
Indiener stelt dat verwevenheid van publiek-private belangen binnen Greenport Venlo kunnen leiden tot belangenverstrengeling tussen vergunningen en financiële consequenties.	ZW-0159-15

Indiener verzoekt om herziening van publiek-private constructies zoals bij Greenport Venlo om belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten.	ZW-0306-4
Indiener verzoekt om publiek- privaat constructies zoals bij Greenport Venlo te herzien, teneinde belangenverstrengeling bij vergunningverlening uit te sluiten.	ZW-1422-14

Standpunt GS

De rol en functie van een ontwikkelbedrijf als Greenport Venlo valt buiten de scoop van de ontwerp omgevingsvisie. En een ontwikkelbedrijf treedt nimmer op als vergunningverlener.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot aanpassing van de begrenzing van Geenport Venlo	ZW-1422-11
Indiener roept op tot aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo (o.b.v. actuele ruimtelijke inzichten).	ZW-0297-3
Indiener stelt voor om de begrenzing van Greenport Venlo aan te passen (o.b.v. de structuurvisie 2012 en actuele ruimtelijke inzichten).	ZW-0807-21
Indiener verzoekt tot aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo o.b.v. de structuurvisie 2012 en de actuele ruimtelijke inzichten.	ZW-0299-17
Indiener vraagt om aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo (i.t.t. inmiddels verouderde structuurvisie 2012 en op basis van actuele ruimtelijke inzichten en werkelijkheid).	ZW-0306-10

Standpunt GS

Aanpassingen van begrenzingen dienen te gebeuren op het niveau van structuurvisies e/o lokale omgevingsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener roept op tot het erkennen van het alternatief Klaver 7-plan als zorgvuldig en gedragen voorstel.	ZW-0297-6 ZW-0306-11 ZW-1262-12
Indiener stelt een alternatief plan voor locatie Klaver 7 bij Greenport Venlo voor. Dit is opgesteld in samenwerking met omwonenden, natuurorganisaties en lokale ondernemers een alternatief plan opgesteld dat voorziet in een sobere en zorgvuldige uitbreiding van circa 30 hectare over een periode van 15. Dit plan is afgestemd op het recent uitgevoerde behoefteonderzoek (BUCK 2024), sluit aan bij het coalitieakkoord van de gemeente Horst aan de Maas, en geniet breed draagvlak onder	ZW-0807-20

belanghebbenden. Indiener verzoekt erkenning van het alternatief Klaver 7-plan als zorgvuldig en gedragen voorstel.	
Indiener wil geen bedrijven groter dan 5 hectare op Klaver 7, omdat dat niet past binnen het lokaal beleid van de gemeente.	ZW-0224-174
Ten aanzien van de voorgenomen uitbreiding bij Greenport Venlo, locatie Klaver 7, is door omwonenden, natuurorganisaties en lokale ondernemers een alternatief plan opgesteld (plan Ten Oosten van Sevenum) dat voorziet in een sobere en zorgvuldige uitbreiding van circa 30 hectare over een periode van 15 jaar. Indiener vindt het van groot belang dat het provinciaal beleid ruimte laat voor dit type gebiedseigen oplossingen en alternatieven, en dat de Provincie – bij de nadere begrenzing en ontwikkeling van werklocaties zoals Greenport Venlo – daadwerkelijk het gesprek aangaat met de lokale gemeenschap en gemeentebesturen. Indiener verzoekt tot erkenning van het alternatief Klaver 7-plan als zorgvuldig en gedragen voorstel.	ZW-0299-16

Standpunt GS

De invulling van het betreffende gebied is een taak van het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de daarin betrokken aandeelhouders en valt buiten de scoop van deze ontwerp Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de aanduiding van de logistieke hotspot in de ontwerp-POVI onvolledig is, omdat niet alle relevante bedrijventerreinen binnen het plangebied zijn meegenomen.	ZW-1364-7

Standpunt GS

Hoewel de niet formele aanduiding "logistieke hotspot" i.t.t. de formele aanduiding "bedrijventerrein van provinciaal belang" geen directe beleidsconsequenties heeft, is het punt omtrent het kaartbeeld hiervan terecht. Echter, het kaartbeeld “logistieke hotspots” bij het hoofdstuk Mobiliteit is een weergave van een beleidsfilosofie (in de zin dat hiermee een functionele gebiedsindicatie bedoeld wordt van een gemeentegrens overschrijdend gebied met een duidelijk logistieke functie) en daarmee betreft het eigenlijk geen strak omlijnde locatie, maar een groter gebied. In die zin wordt ook vaak gesproken van een logistiek knooppunt Noord-Limburg.
De kaartbeelden in relatie tot bedrijventerreinen onder het thema Economie & Werklocaties, geven wel de exacte locaties weer.

Voorstel aan PS

Tekst en kaart ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ambitie om Greenport Venlo opnieuw aan te merken als werklocatie, met nadruk op circulaire economie, aan te merken als	ZW-0807-16

werklocatie geëffectueerd dient te worden. Indiener verzoekt hierbij om duidelijk instapeisen te formuleren en te handhaven voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulair ondernemerschap, innovatieve technologie en maatschappelijk verantwoorde arbeidsverhoudingen. Bedrijven die primair afhankelijk zijn van het zogenaamde lage-lonen-model, waaronder flexibele arbeidsconstructies gericht op grootschalige inzet van arbeidsmigranten, dienen niet langer in aanmerking te komen voor vestiging op deze locatie.	
Indiener stelt dat, om van Greenport een werklocatie van provinciaal belang met nadruk op circulaire economie te maken, het nodig is dat duidelijke instapeisen geformuleerd en gehandhaafd worden voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulair ondernemerschap, innovatieve technologie en maatschappelijk verantwoorde arbeidsverhoudingen. Bedrijven die primair afhankelijk zijn van het zogenaamde lage-lonen-model, waaronder flexibele arbeidsconstructies gericht op grootschalige inzet van arbeidsmigranten, dienen niet langer in aanmerking te komen voor vestiging op deze locatie.	ZW-0299-10
Indiener verzoekt om het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid bij Greenport Venlo.	ZW-0306-2
Indiener verzoekt om het formuleren en handhaven van duidelijke instapeisen voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulair ondernemerschap, innovatieve technologie en maatschappelijk verantwoorde arbeidsverhoudingen in Greenport Venlo.	ZW-0159-7

Standpunt GS

De invulling van de bedrijventerreinen is aan het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo. Bij de verkoop/pacht van kavels doen zij dat binnen de kaders van de ter plekke geldend ruimtelijke plannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de bedrijventerreinen een provinciaal belang hebben voor logistiek en maakindustrie.	ZW-1364-4

Standpunt GS

Indiener wijst op het belang van logistiek en maakindustrie. Dat onderstreept de ontwerp omgevingsvisie door het aanwijzen van "bedrijventerreinen van provinciaal belang" die onder andere zeer relevant zijn voor deze type economische activiteiten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de functies en bestemmingen met provinciaal belang op de bedrijventerreinen duurzaam moeten worden geborgd in de POVI.	ZW-1364-6

Standpunt GS

Indiener stelt dat de functies en bestemmingen met provinciaal belang op de bedrijventerreinen duurzaam moeten worden geborgd in de POVI. Wij markeren inderdaad een provinciaal belang van bepaalde terreinen met bepaalde kwaliteiten en een (boven-)regionaal reikwijdte in de POVI. Echter invulling van bestemmingen met functies blijft op het niveau van de gemeentelijke omgevingsplannen. Wel kunnen wij door het markeren van zo'n provinciaal belang nadere instructieregels hiervoor opstellen. Deze worden niet in de POVI opgenomen, maar in de provinciale Omgevingsverordening.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat Limburg op termijn mogelijk te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen. Daarbij stelt indiener dat de wijze waarop in het verleden bedrijventerreinen, zoals Greenport Venlo, zijn ontwikkeld, aanpassingen nodig hebben op gebied van regie en scherpe selectiecriteria die leiden tot suboptimale ruimtelijke en economische benutting van beschikbare ruimte.	ZW-0807-14

Standpunt GS

Terecht stelt indiener dat we op termijn te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen en dat suboptimale benutting van beschikbare ruimte niet wenselijk is. Vandaar dat we in de POVI naast een planningsopgave voor uitbreiding/nieuwontwikkeling van bedrijventerreinen, ook aanzetten geven voor efficiënt ruimtegebruik, betere benutting en bescherming van bestaande terreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om meer aandacht te hebben voor de leefbaarheid van de omwonenden en het milieu bij Greenport Venlo.	ZW-0807-22

Standpunt GS

Leefbaarheid en andere omgevingsaspecten zijn altijd een belangrijk aandachtspunt. Maar bij een integrale afweging is het zelden dat alle afgewogen elementen maximaal bediend kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de bedrijventerreinen, waaronder meerdere deelgebieden binnen het plangebied, concreet aan te duiden als bedrijventerreinen van provinciaal belang in de POVI.	ZW-1364-5

Standpunt GS

Alle logistiek-industriële terreinen in en rond Venlo zijn aangeduid als "bedrijventerreinen van provinciaal belang" in de POVI. Indiener geeft niet precies in tekst of kaart aan op welke deelgebieden men zou kunnen missen. Maar dat zijn niet die type terreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.13 Individueel te beantwoorden zienswijzepunten

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de doorontwikkeling van het bedrijf een goede verbondenheid en bereikbaarheid vraagt alsmede een aantrekkelijke leefomgeving voor de (beroeps)bevolking. De indiener vraagt in de POVI het kader hiervoor op te nemen. Dit punt hangt samen met ZW-0198-29.	ZW-0198-30

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat voor doorontwikkeling van bedrijvigheid bereikbaarheid en aantrekkelijke leefomgeving relevant zijn, zoals ook benoemd in meerdere hoofdstukken. Echter voor wat betreft de uitwerking in een omgevingsvisie worden alleen de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
indiener verzoekt om de schrijfwijze van het bedrijf op correcte wijze op te nemen in de POVI-tekst.	ZW-0198-33

Standpunt GS

De bedrijfsnaam wordt gecorrigeerd in de tekst van de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Eerste zin in § 12.3.4.3 Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot aanpassen naar: "In de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot geven wij, de gemeenten Sittard-Geleen en Stein, Chemelot, Brightlands Chemelot Campus en dsm-firmenich ...".

Zienswijze	Indiener
In de tekst over de Einstein telescoop (paragraaf 12.3.1) mist indiener, naast de unieke onderzoekskansen en mede-ontwikkeling van sleuteltechnologieën, vermelding van kansen voor substantiële afgeleide brede werkgelegenheid voor het gehele MKB en talent op alle niveaus.	ZW-0304-49

Standpunt GS

De relatie tussen de mogelijke komst van de Einstein Telescope en de unieke kansen voor onder meer het MKB en ook in bredere zin voor de wetenschap, werkgelegenheid, innovatie, talentontwikkeling en grensoverschrijvende kennisnetwerken, zijn vermeld in alinea 12.3.1 en 12.3.3.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de bovenregionale functie van Zevenellen naast andere bedrijventerreinen in Zuid- en Noord-Limburg onderbelicht is.	ZW-1236-182

Standpunt GS

Het bedrijventerrein Zevenellen is opgenomen in de lijst van "Bedrijventerreinen van provinciaal belang". Deze aanduiding is gedaan door onder meer te kijken naar welke bedrijventerreinen een bovenregionale functie vervullen en/of voor haventerreinen, grootschalige logistiek-industriële terreinen in de twee logistieke knooppunten, bedrijventerreinen in milieucategorieën 4 of hoger e/o bedrijventerreinen en door hun infrastructurele ontsluiting geschikt zijn voor omvangrijke productie en distributie. Met deze aanduiding wordt duidelijk gemaakt dat Zevenellen ook in deze categorieën valt en de bovenregionale functie onderschrijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat bij campusuitbreiding op De Lexhy dat de Oude Postbaan niet wordt afgesloten als geen nieuwe vervangende infrastructuur is aangelegd of een andere passende robuuste en toekomstvaste oplossing is gerealiseerd zodat de bereikbaarheid van de omliggende kernen niet in het geding komt en er geen toename zal zijn van verkeer.	ZW-0314-155

Standpunt GS

Wanneer bij eventuele uitbreidingen van werklocaties, dus ook de uitbreiding van de campus o Chemelot zou leiden tot afsluiting van bestaande wegen, zal altijd zorg worden gedragen voor alternatieve ontsluitingen voor zowel direct betroffene als bereikbaarheid van omliggende kernen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de maakindustrie in Midden-Limburg en de bedrijvigheid op Zevenellen onvoldoende erkenning krijgen.	ZW-1236-181

Standpunt GS

Het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij, zeker ook in Midden-Limburg zoals geduid in hoofdstuk 2.2.8. Voor verdere uitwerkingen met betrekking tot de maakindustrie en MKB verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader. Voor wat betreft het bedrijventerrein Zevenellen: dit is opgenomen in de lijst van "Bedrijventerreinen van provinciaal belang". Deze aanduiding is gedaan door onder meer te kijken naar welke bedrijventerreinen een bovenregionale functie vervullen en/of voor haventerreinen, grootschalige logistiek-industriële terreinen in de twee logistieke knooppunten, bedrijventerreinen in milieucategorieën 4 of hoger e/o bedrijventerreinen en door hun infrastructurele ontsluiting geschikt zijn voor omvangrijke productie en distributie. Met deze aanduiding wordt duidelijk gemaakt dat Zevenellen ook in deze categorieën valt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de POVI de versterking van het brede MKB, dis breder dan het optimaliseren van het vestigingsklimaat middels het borgen van goede werklocaties, denk hierbij aan het ontschotten van dienstverlening, gebundelde subsidies en arrangementen richting ondernemers (aanpak lokettenjungle, in aansluiting op landelijke actie-agenda MKB), en het vraaggericht inzetten van ondersteuning van het brede MKB (in plaats van aanbodgedreven).	ZW-0314-160

Standpunt GS

Het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij, zoals geduid in hoofdstuk 2.2.8. Voor verdere uitwerkingen met betrekking tot de maakindustrie en MKB verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen

ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat meer aandacht zou moeten gaan naar gemengde woon-werkgebieden en herstructurering van bedrijvigheid om ruimte te creëren voor zwaardere bedrijvigheid, maar ook voor MKB en andere (nieuwe) bedrijfstypes en vraagt de PL een actievere rol te spelen in deze complexe, maar noodzakelijke herstructurering.	ZW-0314-127

Standpunt GS

De Omgevingsvisie zet juist in op betere benutten en beschermen van bestaande werklocaties. In het kader van dat laatste wijzen we ook bedrijventerreinen van provinciaal belang aan om de ruimte voor zwaardere bedrijvigheid te optimaliseren. In dat kader meer aandacht voor gemengde woon-werkgebieden is hiermee in tegenspraak, tenminste als het op specifieke locaties aan momt. De combinatie en de navraag landt binnen de stedelijke milieus. Voor wat betreft de uitvoeringsaspecten verwijzen we naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. In een omgevingsvisie worden enkel de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in paragraaf 12.3.4.7 als specifieke opgave bij Chemelot de binding met het regionale MKB op te nemen om enerzijds sterke regionale verankering te borgen, anderzijds om brede (afgeleide) werkgelegenheidsgroei te versterken (naar voorbeeld van bijv. ASML in regio Brabant).	ZW-0314-154

Standpunt GS

De ruimte voor doorontwikkeling van Chemelot via uitbreidingsperspectief voor de campus is opgenomen in de Omgevingsvisie. De relatie met en het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij ook in hoofdstuk 2.2.8.
Voor verdere uitwerkingen met betrekking tot de maakindustrie en MKB verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat de bedrijfslocatie wordt aangewezen als werklocatie, aangezien hier veel personen werkzaam zijn en de aanduiding beter aansluit bij de bestaande functies en de gewenste nieuwe invulling.	ZW-0901-3

Standpunt GS

De bedrijfslocatie waar indiener naar verwijst voldoet niet aan de omvangcriteria om opgenomen te worden als solitaire bedrijfskavel in de Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie de passage over continueren beleid Risicovolle Activiteiten als volgt aan te passen: “Dat speelt op een aantal locaties, zoals de haven van Maasbracht, Zevenellen en Chemelot en De Beitel”.	ZW-1164-87

Standpunt GS

Clustering van risicovolle activiteiten is op meerdere plekken raadzaam. Met de aanduiding "zoals" is een aantal voorbeelden gegeven die niet uitputtend of exclusief zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve, en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid	ZW-1262-11

Standpunt GS

Los van dat bepaald type bedrijvigheid de voorkeur kan hebben, geldt het recht van vrije vestiging, ook voor bedrijven. Iedere economische activiteit binnen geldende regels en een passende locatie conform ruimtelijk plan heeft bestaansrecht.

Voor economische visie en profiel verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. en voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'. De provinciale omgevingsvisie bevat enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt in het kader van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt, een gezamenlijk belastingaangifte, gezamenlijk pensioenstelsel, beter openbaar vervoer en een stabiele internetverbinding tussen de landen NL-B-D.	ZW-0135-6

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen op provinciaal niveau Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen of buiten de scope van provinciale bevoegdheden vallen, worden hierin niet weergegeven. Met betrekking tot openbaar vervoer is dit uitgewerkt in hoofdstuk 14 - mobiliteit. En aspecten als grensoverschrijdende elementen in zake arbeidsmarkt, belastingen en pensioenen betreffen nationale regels, die buiten de scoop van een provinciale Omgevingsvisie vallen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een uitgebreidere toelichting en een meer specifieke tekst met inbegrip van een (beknopte) uiteenzetting van ‘inspanning’ en de doelen bij de ‘doorontwikkeling’ in paragraaf 12.3.4.7.	ZW-0314-153

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; voor de uitwerking van onderdelen betreffende Chemelot in deze verwijzen wij naar de relevante gebiedsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een verduidelijking van de term 'men' in paragraaf 12.3.4.2.	ZW-0314-152

Standpunt GS

De term "men" in de aangehaalde paragraaf 12.3.4.2 slaat terug op de actor in de voorafgaande zin, zijnde ‘Chemelot’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener verzoekt om het onderscheid tussen industrieterreinen van provinciaal belang en bedrijventerreinen van provinciaal belang (inclusief meer overzichtelijke legenda-aanduiding op de kaarten), toegespitst op lokale zeggenschap op ruimtelijk economische sturing nader te duiden.	ZW-0314-156

Standpunt GS

De industrieterreinen van provinciaal belang gaan over geluidruimte en zijn aangewezen op grond van de Omgevingswet. De bevoegdheid qua geluid lag al bij de Provincie. De ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’ zijn aangewezen vanuit economisch en mobiliteitsbeleid. Voor wat betreft het gebruik van de legenda-eenheden zijn wij gebonden aan de mogelijkheden die het DSO hiervoor biedt en kunnen wij die niet zelf aanpassen. Met betrekking tot de bedrijventerreinen van provinciaal belang: De ontwerp Omgevingsvisie motiveert enkel waarom de provincie die terreinen van provinciaal belang acht. Hieruit volgt een instructieregel in een volgende fase via de verordening. Daarbij zal v.w.b. de beleidsvrijheid van de gemeente worden uitgegaan van het subsidiariteitsprincipe. Ter verduidelijking van het onderscheid tussen ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ en ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’ zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de POVI teksten. In de eerste plaats is de naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ gewijzigd in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’. De naam ‘industrieterrein waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ sluit ook beter aan bij de letterlijke tekst van artikel 2.12a Omgevingswet op grond waarvan de terreinen zijn aangewezen. De kleuren van de legenda eenheden zijn in het DSO standaard voor heel Nederland voor alle overheidslagen en kunnen daarom niet aangepast worden.

Voorstel aan PS

Naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ in de gehele POVI-tekst te wijzigen in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’

Paragraaf 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.2 ‘Ambitie provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.2 ‘Ambitie geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.3 ‘Uitvoeringsinstrumenten provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3 Uitvoeringsinstrumenten geluidproductieplafonds industrieterreinen

Paragraaf 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) industrieterreinen’

In de begrippenlijst het begrip ‘geluidzone industrieterreinen waarvoor Provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ opnemen met de volgende toelichting:

binnen de geluidzone rond een ‘industrieterreinen waarvoor Provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ gelden regels op grond van de Wet geluidhinder voor het toelaten van nieuwe geluidgevoelige objecten zoals woningen en scholen. De regels zijn enerzijds gericht op het

beperken van de overlast voor (toekomstige) bewoners en anderzijds op het beschermen van de milieuruimte van bedrijven op het industrieterrein.
Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.
In de begrippenlijst bij het begrip 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' de laatste zin ("Niet te verwarren met ‘industrieterreinen van provinciaal belang’, aangewezen op grond van de Omgevingswet") verwijderen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt wat betreft bedrijventerreinen en energie niet alleen te spreken in termen van energieopwekking (zonneparken) maar ook over energie-infra structuur.	ZW-1038-69

Standpunt GS
het hoofdstuk Economie & werklocaties wordt gesproken over energiegebruik in relatie tot bedrijventerreinen. Dit hoofdstuk gaat verder niet uitgebreid in op de opwekking, transport en opslag van energie aangezien dit terugkomt in het hoofdstuk energie. Uiteraard is de koppeling tussen economie & werklocaties en energie wel van belang. Om deze reden zijn in beide hoofdstukken diverse onderlinge verwijzingen toegevoegd.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt naar een nadere uitleg van paragraaf 12.2: hoe moet grensoverschrijdend in deze context worden beschouwd? Ruimtelijke sturing vanuit hogere overheden?	ZW-0314-162

Standpunt GS
Grensoverschrijdend in relatie tot circulair is in deze bedoeld als grondstoffenstromen en ketenbenadering die per definitie tot ver buiten Limburg reiken. Daarbij zullen wij deel ook met andere en hogere overheden moeten schakelen. Echter in een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; voor de uitwerking van onderdelen betreffende circulaire economie verwijzen wij naar ons 'Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027'.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt ten aanzien van de innovatieclusters aandacht voor het cluster Medlands Parkstad. Dit cluster, met een duidelijke focus op medische logistiek, kent alleen al in Parkstad 6.000 arbeidsplaatsen (helft MBO-banen, helft HBO/WO-banen) en groeit in de komende jaren naar 9.000	ZW-0319-54

arbeidsplaatsen toe. Echter wordt dit voor Limburg grote cluster geenszins in de POVI benoemd, terwijl dit cluster weinig energie-intensief en weinig conjunctuur gevoelig is, en derhalve een relatief grote en robuuste pijler van de Limburgse economie is.	

Standpunt GS

Buiten het algemene vestigingsklimaat en werklocaties breed wordt geen enkels specifiek cluster benoemd. Enkel projectlocaties waarbij de provincie zelf direct betrokken is. Dus geen reden om specifiek één economisch cluster wel te benoemen. Overigens wordt in algemene zin het belang van logistiek (en locaties daarvoor) op meerdere plekken benadrukt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener zou het n.a.v. paragraaf 2.4.5 toejuichen wanneer PL het uitgangspunt van de GR Stein zou hanteren, namelijk dat doorontwikkeling van het Chemelot terrein, Brightlands Chemelot Campus, de haven van Stein en de verbindingen van en naar de haven mogen plaatsvinden als dit verbetering van het woon- en leefklimaat ten opzichte van nu voor de inwoners betekent.	ZW-0314-146

Standpunt GS

Bij de keuzes voor de doorontwikkeling van de omgeving van Chemelot en zijn omgeving. zal in de verdere uitwerking in de daarvoor bedoelde sporen, zoals gemeentelijke omgevingsplannen, vergunningen e.d. rekening moeten worden gehouden met het woon- en leefklimaat van de inwoners. Een en ander overeenkomstig de afspraken die de Stuurgroep Gebiedsvisie Omgeving Chemelot daarover heeft gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.14 Locatie-specifieke vragen

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de volgende specifieke wijzigingen op de kaart door te voeren: - Trega-Zinkwit wordt grotendeels stedelijk gebied, - begrenzing bedrijventerrein verschuiven van Sareptastraat-Sionsweg naar Bersebastraat (dit stukje groen wordt dan onderdeel stedelijk gebied), - begrenzing iets aanpassen naar Molensingel tot Kobbesweg, - wens uitbreiden riviergebonden activiteiten, - stedelijke werklocatie Heerderweg omzetten naar stedelijke werklocatie, waar naast stadsverzorgende bedrijvigheid functiemenging mogelijk is	ZW-1038-86

- en tot slot als basis de begrenzingen van de SVREZL voor Maastricht gebruiken (basis van kaart klopt niet)

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen die indiener aangeeft) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp/ kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De percelen VDP00-G-1929 en VDP00-G-1870 zijn bestemd voor een tuincentrum, detailhandel, en horeca, activiteiten die substantieel bijdragen aan de lokale economie van Vlodrop door bezoekersstromen, werkgelegenheid, en inkomsten. Indiener verzoekt de Provincie om de bestaande bestemming te respecteren en de economische functie van de percelen te waarborgen, in lijn met de regionale prioriteiten van Roerdalen. Daarnaast in de toekomst essentiële ontwikkelingen voor continuiteit van de exploitatie mogelijk te maken. Zowel op tuincentrum gebied als recreatie gebied.	ZW-0811-18

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. Het treedt nimmer in de plaats van gemeentelijke omgevingsplannen. Zo ook niet voor de door indiener genoemde percelen waarvoor in het kader van (aangepaste) bestemming de gemeente bevoegd gezag is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Gelet op de beoogde herontwikkeling van de locatie BTE verzoekt indiener om de kern Kelmond aan te wijzen als landelijke kern subsidiair de tekst in paragraaf 12.4.4.4.1 op dit punt te wijzigen.	ZW-0304-25

Standpunt GS

Om een beoogde herontwikkeling van een voormalig fabrieksterrein mogelijk te maken, is er een tweeledig verzoek van indiener. Verzoek om een woonkern alsnog als landelijke kern aan te wijzen is daarvoor niet relevant, de tekstpassage in paragraaf 12.4.4.4.1 zal worden aangepast omdat het niet de bedoeling is eventueel maatwerk voor herontwikkeling van dergelijke locaties in te perken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie in par. 12.4.4.4.1 "Als de locatie aansluit aan het Stedelijk gebied of Landelijke kernen, dan kan gebiedsgericht worden gekeken naar de mogelijkheden om de locatie via maatwerk geschikt te maken als kleinschalig lokaal bedrijventerrein of woongebied. Het betreft daarbij met name enkele oudere of verouderde en kleinere solitaire bedrijfslocaties. Als de locatie niet aansluit aan bestaand bebouwd gebied, dan is functiewijziging naar agrarisch gebruik of volledig nieuwe natuur te overwegen." te wijzigen in "Gebiedsgericht kan worden gekeken naar de mogelijkheden om een locatie via maatwerk geschikt te maken als kleinschalig lokaal bedrijventerrein of woongebied. Het betreft daarbij met name enkele oudere of verouderde en kleinere solitaire bedrijfslocaties. Als een dergelijke motivatie via maatwerk niet wenselijk of haalbaar is, dan is functiewijziging naar agrarisch gebruik of nieuwe natuur te overwegen."

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de Oostflank in de Ontwerp-POVI voor een belangrijk deel aangeduid is als een aaneengeschakelde werklocatie. In 2021 hebben de gemeente en de provincie gezamenlijk het Ambitiedocument Oostflank opgesteld, met als doel de bestaande werklocaties in Brunssum te herontwikkelen om zodoende structurele sociaaleconomische achterstanden weg te werken en het doel van de aanleg van de buitenring als economische structuurversterker te verwezenlijken. Deze moet volgens de indiener bijdragen aan het versterken van de lokale, regionale en provinciale arbeidsmarkt door het toevoegen van passende werkgelegenheid en de voorziene vraag naar werklocaties vanaf 2030. Indiener stelt dat een belangrijke stap in dit proces de aankoop van de groeve Mourik is(ca. 80 ha), die als een strategische mijlpaal wordt gezien.	ZW-0160-25

Standpunt GS

Indiener ziet de locatie Mourik in de Oostflank van Brunssum als een potentie voor de regionale werkgelegenheid en de voorziene vraag naar werklocaties. Dat laatste onderschrijft de Omgevingsvisie actief in termen van prognoses en geformuleerde planningsopgaven per regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat Medlands niet wordt geduid in de POVI. Indiener verzoekt deze nadrukkelijk te noemen in de POVI, mede in relatie tot de ruimtelijke (her)ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijventerreinen zoals Willem-Sophia, Dentgenbach maar ook de Oostflank.	ZW-0263-55

Standpunt GS

Buiten het algemene vestigingsklimaat en werklocaties breed wordt geen enkels specifiek cluster benoemd. Enkel projectlocaties waarbij de provincie zelf direct betrokken is. Dus geen reden om specifiek één economisch cluster wel te benoemen. Overigens wordt in algemene zin het belang

van logistiek (en locaties daarvoor) op meerdere plekken benadrukt.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat zich op de Oostflank meerdere terreinen bevinden met een hoge milieucategorie, wat verdere economische ontwikkeling passend binnen de voorliggende ontwerp-POVI mogelijk maakt. Indiener is van mening dat de Oostflank als geheel daarmee van provinciaal belang is, en vraagt nadrukkelijk aandacht voor een gebiedsgerichte aanpak, ook in relatie tot natuurinstandhoudingsdoelstellingen van nabijgelegen Natura-2000 gebieden.	ZW-0160-26

Standpunt GS
Indiener ziet de locatie Mourik in de Oostflank van Brunssum als een potentie voor de regionale werkgelegenheid en de voorziene vraag naar werklocaties. Dat laatste onderschrijft de Omgevingsvisie actief in termen van prognoses en geformuleerde planningsopgaven per regio. Dat de locatie potentie heeft betekent echter nu (nog) niet dat het terrein is aan de merken als zijnde van provinciaal belang. Immers op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert specifiek dat in de ontwerp-POVI Groeve Mourik niet als provinciaal belang is aangeduid. Dit zou volgens de indiener, in het verlengde van de overige terreinen op de Oostflank en de huidige dynamiek rond de ontwikkeling van de Groeve Mourik, in het bijzonder van provinciaal belang moeten zijn. Indiener verzoekt dan ook nadrukkelijk de Groeve Mourik mee te nemen onder de gebiedsaanwijzing 'Bedrijventerrein van provinciaal belang' binnen een bredere definitie en heeft in hoofdstuk 3 een voorstel gedaan met betrekking tot de begrenzing van de gebiedsaanwijzing.	ZW-0160-27

Standpunt GS
Indiener ziet de locatie Mourik in de Oostflank van Brunssum als een potentie voor de regionale werkgelegenheid en de voorziene vraag naar werklocaties. Dat laatste onderschrijft de Omgevingsvisie actief in termen van prognoses en geformuleerde planningsopgaven per regio. Dat de locatie potentie heeft betekent echter nu (nog) niet dat het terrein is aan de merken als zijnde van provinciaal belang.

Immers op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld,

weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat BT Neer-Hanssum ten onrechte als solitair bedrijventerrein wordt gezien, maar niet als werklocatie.	ZW-1236-190

Standpunt GS

De genoemde locatie is onder een andere naam (Soerendonck, Neer) wel degelijk aangeduid als werklocatie en niet zoals verondersteld als solitaire bedrijfslocatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitleg niet altijd overeenkomt met de werkelijkheid. Het is correct voor Nunhems Netherlands BV en Brentjens aan de Hornerweg, maar niet voor het Corubona terrein in Haelen en de bedrijven aan de zuidelijke Napoleonsweg te Haelen, waar meer bedrijven liggen.	ZW-1236-189

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen. Dat geldt ook voor (on)terechte solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 ha.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in de POVI het belang van de Clean Energy Hub voor de haven in Maasbracht niet wordt verwoord. Het wordt voorgesteld om toe te voegen dat de Clean Energy Hub van grote waarde is voor de haven van Maasbracht.	ZW-0188-66

Standpunt GS

Buiten het algemene vestigingsklimaat en werklocaties breed wordt geen enkels specifiek cluster benoemd. Enkel projectlocaties waarbij de provincie zelf direct betrokken is.

Dus geen reden om specifiek één economisch cluster wel te benoemen dan wel een specifieke kwaliteit of potentie van een bepaalde locatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de beschikbare ruimte voor bedrijfsontwikkeling in Nederweert vrijwel volledig benut is en roept de provincie op om medewerking te verlenen aan concrete uitbreidingsprojecten met regionale afstemming.	ZW-0196-143

Standpunt GS

Voor het gevraagde verzoek om (meer) de gemeenten/regio's beschikbaar te krijgen hebben we juist in de Omgevingsvisie per regio een planningsopgave opgenomen. En uiteraard betekent dat ook een positieve grondhouding onzerzijds t.a.v. concrete uitbreidingsprojecten na regionale afstemming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in Paragraaf 12.4.4: de relatie tussen OV-bereikbaarheid en werklocaties in relatie tot Limburg Centraal toe te voegen. Het Belastingkantoor in Heerlen Maankwartier is een mooi voorbeeld.	ZW-1460-16

Standpunt GS

In algemene zin wordt in de bewuste paragraaf 12.4.4. aangegeven dat kantoorontwikkelingen in de centrumgebieden en aangrenzende stationsomgevingen dienen te worden gelokaliseerd. Dit is juist vanwege de link met OV-bereikbarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de beperkende regels voor de kadastrale percelen VDP00-G-1893, VDP00-G-1630, VDP00-G-1633, VDP00-G-431 en VDP00-G-1672 in het ontwerp-POVI te schrappen, zodat de activiteiten als boomkwekerij en tuincentrum ongehinderd kunnen worden voortgezet. Om als onderneming toekomstbestendig te blijven, is flexibiliteit in het gebruik van de percelen essentieel. De beperkende regels in het ontwerp-POVI staan haaks op deze behoefte en beperken de mogelijkheden om in te	ZW-0811-27

spelen op marktontwikkelingen, zoals de groeiende vraag naar duurzame groenvoorzieningen en tuinproducten.

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. Het treedt nimmer in de plaats van gemeentelijke omgevingsplannen. Zo ook niet voor de door indiener genoemde percelen waarvoor in het kader van (aangepaste) bestemming de gemeente bevoegd gezag is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om de economische en toeristische functie van Vlodrop expliciet te waarborgen in de definitieve POVI, in overeenstemming met de retail- en toerismeprioriteiten van Roerdalen.	ZW-0811-21

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. De Omgevingsvisie treedt niet in gemeentelijke beleidskeuzen over bepaalde functies op bepaalde locaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de vergunning voor het project Furec in te trekken, dat is de enige manier om de lucht, het water en de bodem schoon te houden.	ZW-0135-8

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen vanuit economie worden hierin niet weergegeven. Dus is een omgevingsvisie ook niet het afwegingskader voor het wel/niet verstrekken van individuele vergunningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een gedetailleerde analyse van de impact van de Povi maatregelen op de bezoekerstromen, inclusief een vergelijking met de huidige situatie, en om compensatiemaatregelen of een herziening van de aanduiding om de Tuincentrum- en Retail functie te behouden.	ZW-0811-22

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. Het treedt nimmer in de plaats van gemeentelijke omgevingsplannen. Indien gemeente een omgevingsplanaanpassing overweegt is het aan de gemeente om de impact van die aanpassing te analyseren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een project als Furec vooralsnog niet te laten doorgaan, maar eerst de milieueffecten te onderzoeken	ZW-0135-5

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg. De omgevingsvisie is niet het afwegingskader voor het wel/niet doorgaan voor een specifiek project op een specifieke locatie

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ondanks de economische en toeristische betekenis van onze de locatie van indiener is er geen specifieke consultatie geweest met grondeigenaren over de impact van de POVI op de percelen VDP00-G-1929 en VDP00-G-1870. Indiener verzoekt de Provincie om een aanvullende participatieronde te organiseren voor grondeigenaren en ondernemers in Vlodrop en Roerdalen, om de impact van de POVI op economische kernlocaties te bespreken.	ZW-0811-19

Standpunt GS

De Omgevingsvisie is een kader dat richtinggevend is voor gemeenten en zelfbindend voor de provincie. Het treedt nimmer in de plaats van gemeentelijke omgevingsplannen. Zo ook niet voor de door indiener genoemde percelen waarvoor in het kader van (aangepaste) bestemming de gemeente bevoegd gezag is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.15 MAA

Zienswijze	Indiener

Aangaande Maastricht Aken Airport stelt indiener dat momenteel de baten buiten Limburg vallen, en de lasten in Limburg. Indiener vraagt om: • Een herwaardering van het businessmodel op basis van reële baten en kosten; • Een eerlijke weging van alternatieve invullingen van het luchthaventerrein; • En een veel kritischere toetsing van innovatiebeloftes zoals e-aviation.	ZW-1035-72
Indiener beschouwt het subsidiëren van MAA strijdig met het beleidsdoel van de POVI om een gezond, veilig en aantrekkelijk leefklimaat te houden.	ZW-0874-1
Indiener constateert dat Ryanair recentelijk heeft aangekondigd passagiersvluchten vanaf MAA te schrappen. Indiener stelt dat gelet op de concurrentie met nabijgelegen regio's het o.i. onwaarschijnlijk is dat passagiersvervoer een essentiële rol speelt voor vrijetijdseconomie (hooguit tijdens evenementen zoals Pinkpop en Andre Rieu - maar niet continu). Het stuk "een neergang van het toerisme hangt in de lucht" uit 2022, opgesteld door o.a. Anya Niewerra (VZ-L), beargumenteerde volgens de indiener ook dat groei MAA juist schadelijk is voor de vrijetijdseconomie. Zij halen aan dat dit uit een onderzoek van de provincie zelf komt, namelijk: "de wettelijke verplichte Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) zoals deze in opdracht van Provincie Limburg is uitgevoerd door het bureau SEO. Dit bureau stelt dat sluiting een positief saldo voor Limburg (en ook het toerisme) heeft. De [groei] scenario's 1, 2 en 3 hebben allen een negatief saldo voor Limburg."	ZW-0160-38
Indiener is van mening dat werkgelegenheid geen argument kan zijn voor subsidiëring van MAA gelet op het bestaande personeelstekort.	ZW-0874-2
Indiener verzoekt de Provincie om een passend toekomstperspectief voor het MAA-gebied op te nemen, waarbij indiener bij passend denkt aan functies zoals wonen, kleinschalige bedrijvigheid, kennisontwikkeling, groen, waterbuffering en voedselproductie.	ZW-0930-6
Indiener verzoekt voor sluiting van MAA, zoals ook de conclusie is uit het SEO rapport.	ZW-0135-13

Standpunt GS

In navolging van een PS-besluit in 2022 hebben wij in 2024 besloten tot de uitvoering van het "Toekomstplan Maastricht Aachen Airport", waarin uiteengezet werd hoe de luchthaven zich duurzaam kan ontwikkelen tot 2035. GS heeft aangekondigd deze koers te blijven volgen, waarbij de luchthaven zich ontwikkelt binnen de randvoorwaarden van milieu, veiligheid en regionale belangen. In de ruimtelijke vertaling naar de Omgevingsvisie betekent dat automatisch dat deze luchthaven een essentieel onderdeel van de basisinfrastructuur van Limburg is en blijft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.16 Regionale meerwaarde en instructieregel kavel groter dan 5 hectare

Zienswijze	Indiener
Conform eerder provinciaal beleid zijn grenzen gesteld aan de omvang van nieuwe bedrijfskavels (max. 5 ha). Deze begrenzing is op democratische wijze tot stand gekomen. Indiener stelt dat deze ook in de huidige en toekomstige planvorming dienen te worden gehandhaafd, om ongewenste schaalvergroting en landschappelijke aantasting tegen te gaan.	ZW-0299-15
Indiener pleit voor een duidelijke omschrijving van het begrip regionale meerwaarde, als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.	ZW-1422-7
Indiener roept op tot het expliciet opnemen van een definitie voor ‘regionale meerwaarde’ in het POVI, waarbij niet alleen gekeken wordt naar economie maar ook naar ecologie, leefbaarheid en sociologie (dus meerwaarde in de breedste zin van het woord).	ZW-0297-7
Indiener stelt dat de POVI te weinig sturing geeft op het efficiënt en effectief gebruiken van schaarse ruimte. Voorbeeld hiervan is het inzetten van grote bedrijfskavels (-i-5ha), onder voorwaarde dat de regionale maatschappelijke meerwaarde is aangetoond. In de huidige verordening zijn er expliciete regels over opgenomen. Indiener gaat er vanuit dat de nieuwe POVI deze lijn voortzet.	ZW-0160-21
Indiener stelt dat het begrip “regionale meerwaarde” als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang een heldere definitie krijgt. Hierbij verzoekt indiener om een heldere definitie van het begrip “regionale meerwaarde” verder te omschrijven en dat deze expliciet wordt opgenomen in de POVI.	ZW-0807-17
Indiener verzoekt een heldere definitie in de POVI op te nemen voor het begrip “regionale meerwaarde”, volgens de brede welvaart doelstelling. Dit als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.	ZW-0306-8
Indiener verzoekt het begrip 'regionale meerwaarde' van bedrijventerreinen helder te omschrijven in het POVI, zodat het gebruikt kan worden als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.	ZW-0299-12
Indiener verzoekt het expliciet opnemen van een definitie voor 'regionale meerwaarde' in de POVI	ZW-1262-10
Indiener verzoekt om een heldere definitie van 'regionale meerwaarde' in het POVI als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.	ZW-0159-9
Indiener verzoekt Provinciale Staten met vertrouwen te handelen richting gemeenten en regio’s met betrekking tot bedrijfskavel groter dan 5 hectare. De provinciale benadering van grootschalige bedrijvigheid (kavels >5 ha) mist een concreet en werkbaar afwegingskader. Het (blijven) uitstellen van	ZW-0319-50

besluitvorming over een concreet afwegingskader creëert een onwenselijke situatie.	
Indiener vraagt om heldere kaders rondom regionale meerwaarde en transparante verantwoording van het provinciaal belang bij afwijkingen op de vijf-hectare-regel.	ZW-0196-149
Verdozing: Indiener stelt dat de mogelijkheid tot ontheffing voor grootschallige terreinen (>5 Ha) te ruim is.	ZW-1035-74

Standpunt GS

In de huidige Omgevingsverordening Limburg is sinds begin 2023 vastgelegd dat er geen nieuwe bedrijfskavels van meer dan 5 hectare zijn toegestaan (artikel 12.5 lid 4). De afbakening van 5 hectare volgt uit nationale trajecten waarbij grootschalig wordt gezien als groter dan 5 hectare. Deze instructieregel zal ook in de actualisatie van de Omgevingsverordening gehandhaafd blijven. Om in een specifieke casus toch gemotiveerd een ontheffing voor een bedrijfskavel groter dan 5 hectare toe te kunnen staan is een bedrijfseconomische afweging voor regionale meerwaarde inmiddels uitgewerkt in een beleidsregel regionale meerwaarde. Diverse indieners wensen het begrip regionale meerwaarde duidelijker omschreven te zien. Dit zien wij als een uitwerking van de POVI, maar dit volgt óók uit de reeds in de huidige Omgevingsverordening opgenomen instructieregel in artikel 12.5, lid 4. Gezien deze samenhang met de huidige Omgevingsverordening, is deze uitwerking inmiddels gereed: Gedeputeerde Staten hebben in oktober 2025 de ‘Beleidsregel regionale meerwaarde grote bedrijfskavels Limburg’ vastgesteld.

In deze beleidsregel nader uitgewerkt hoe gemeenten bij een verzoek om ontheffing van de instructieregel opgenomen in art. 12.5, lid 4 dienen te motiveren dat er sprake is van regionale meerwaarde bij een (nieuwe) bedrijfskavel groter dan 5 hectare.

Hierbij zijn er drie hoofdelementen voor de beoordeling van de regionale meerwaarde: 1. Regionale binding; 2. Maatschappelijke en economische meerwaarde; 3. Wijze van benutten schaarse ruimte en landschappelijke inpassing. Deze drie hoofdcategorieën van beoordeling komen voort uit een nationale Handreiking (regionale) Meerwaarde. Om enige consistentie interprovinciaal/landelijk te krijgen is ook in het landelijk bestuurlijk overleg Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen een afsprakenkader overeengekomen dit regionaal verder uit te werken.
De beleidsregel is te raadplegen via: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2025-18118.html

De beleidsregel is in beginsel een bedrijfseconomisch afwegingskader. Dit neemt niet weg dat bij nieuwe ontwikkelingen, aansluitend bij de Omgevingswet, altijd gekeken wordt naar een Evenwichtige Toedeling van Functies aan Locaties (ETFAL).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie in par. 12.4.4.3.1 "Een nog uit te werken afwegingskader over regionale meerwaarde...." te wijzigen in "De vastgestelde beleidsregel regionale meerwaarde ....".

10.17 Samenwerking en rolverdeling gemeenten en provincie, incl. SVREZL

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL) in de ontwerp-POVI niet wordt genoemd. De SVREZL is in 2017 vastgesteld door alle Zuid-Limburgse gemeenten in het kader van de bestuursafspraken tussen provincie en gemeenten en legt voor de betreffende gemeenten een bindende basis voor de uitvoering tot 2030. Indiener verzoekt de SVREZL een prominente plaats te geven binnen de POVI.	ZW-0160-20
Indiener verzoekt de Provincie in paragraaf 12.4.4 een verwijzing naar de - in opdracht van de provincie n.a.v. het POL 2014 gemaakte – intergemeentelijke Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL) toe te voegen.	ZW-1164-91

Standpunt GS

Indiener verzoekt om de structuurvisie SVREZL expliciet te noemen. Aangezien een omgevingsvisie enkel een zelfbindend is, achten wij het niet raadzaam expliciet te verwijzen naar één of meerdere formele (boven)gemeentelijke beleidsplannen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.18 Type economie, werkgelegenheid en inzet arbeidsmigranten

Zienswijze	Indiener
De Westelijke-Mijnstreek onderschrijft de behoefte, nu en in de toekomst, aan internationale werknemers/ arbeidsmigranten en heeft zich ingespannen om als regio te zorgen voor een goed woon- en leefklimaat voor deze werknemers.	ZW-0302-107
Indiener geeft aan dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van (tijdelijke) arbeidsmigranten niet wenselijk is en dat de provincie hierop sturend dient op te treden.	ZW-0159-4
Indiener is van mening dat de provincie dient in te zetten op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering, passend bij Limburg profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'. Dit draagt tevens bij aan het versterken van de regionale kenniseconomie en biedt perspectief voor hoogopgeleide jongeren en professionals. Door de arbeidsproductiviteit te verhogen in plaats van de	ZW-0299-5

arbeidscapaciteit uit te breiden, wordt het Bruto Binnenlands Product duurzaam versterkt.	
Indiener is van mening dat de stelling in het ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg dat bevolkingsgroei essentieel zou zijn, een belangrijke nuancering behoeft. De ambitie om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren voor jongeren, terugkeerders en overige doelgroepen die zich langdurig willen vestigen in Limburg is te begrijpen en wordt gesteund. Echter, het actief nastreven van bevolkingsgroei louter ter ondersteuning van economische expansie, en met name door middel van migratie, acht indiener onwenselijk. Integendeel: veel van de opgaven en knelpunten die in de POVI worden geschetst – zoals druk op de woningmarkt, verstedelijkingsdruk, verminderde leefbaarheid en overbelasting van voorzieningen – vinden mede hun oorsprong in bevolkingsgroei en de ruimtelijke impact hiervan.	ZW-0299-1
Indiener is van mening dat het van strategisch belang is de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie af te bouwen, mede gelet op mogelijke geopolitieke onzekerheden. In plaats daarvan dient te worden gestreefd naar robuuste economische systemen en toekomstbestendige productiestructuren die vereisen dat de Provincie Limburg de transitie maakt van extensieve naar intensieve, kennis- en technologiegedreven economische ontwikkeling.	ZW-0299-6
Indiener is van mening dat in het beleid expliciet opgenomen dient te worden dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet wenselijk is. De provincie dient hierop sturend op te treden.	ZW-0299-4
Indiener is van mening dat Limburg zich moet richten op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking in plaats van op kwantitatieve bevolkingsgroei. In dit licht, zo meent de indiener, is het essentieel om de ontwikkeling van werkgelegenheid selectief te sturen. Daarom dient in het beleid expliciet te worden opgenomen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet wenselijk is. Indiener vraagt de provincie dient hierop sturend op te treden: er moet worden ingezet op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering – passend bij Limburgs profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'. Indiener meent dat dit bijdraagt aan het versterken van de regionale kenniseconomie en perspectief biedt voor hoogopgeleide jongeren en professionals. Door de arbeidsproductiviteit te verhogen in plaats van de arbeidscapaciteit uit te breiden, zo de indiener, wordt het Bruto Binnenlands Product duurzaam versterkt. Tot slot vindt de indiener dat het van strategisch belang is om de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie af te bouwen, mede gelet op mogelijke geopolitieke onzekerheden.	ZW-0218-1
Indiener is van mening dat Limburg zich niet moet richten op kwantitatieve bevolkingsgroei, maar op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking. Dat betekent onder andere: het vasthouden van	ZW-0299-2

Limburgse jongeren, het stimuleren van terugkeerders en het creëren van toekomstperspectief binnen de regio. Daarbij hoort het verstandig anticiperen op de verwachte krimp van de beroepsbevolking met 2,5% tot 10% richting 2050, zoals ook door de provincie is onderkend.	
Indiener mist bij de laatste zin uit de eerste alinea van paragraaf 12.1.2 ‘en waarin.…de toekomst’ een verwijzing naar leven lang ontwikkelen (LLO), Human Capital Agenda (HCA) en provinciale Talent Charter Actieplan. Het gaat juist om het arbeidsfit houden van de gehele Limburgse beroepsbevolking.	ZW-0314-161
Indiener onderschrijft de behoefte, nu en in de toekomst, aan internationale werknemers/ arbeidsmigranten, omdat met name het aantrekken van (internationale) werknemers de beroepsbevolking op peil kan houden. Zonder actie te ondernemen zal deze anders aanzienlijk krimpen naar de toekomst, waarmee de Limburgse economie onder druk komt te staan. Hierbij hoort ook dat we als regio zorgen voor een goed woon- en leefklimaat voor deze werknemers.	ZW-0187-114 ZW-0207-107 ZW-0238-97 ZW-0253-112 ZW-0271-97 ZW-0314-97 ZW-1127-130
Indiener onderschrijft de behoefte, nu en in de toekomst, aan internationale werknemers/ arbeidsmigranten. Hierbij hoort ook dat we als regio zorgen voor een goed woon- en leefklimaat voor deze werknemers.	ZW-0187-115 ZW-0207-108 ZW-0238-98 ZW-0253-113 ZW-0271-98 ZW-0314-98
Indiener pleit voor een goede afweging het aantal bedrijventerreinen uit te breiden. Indiener meent dat als er louter buitenlandse werknemers werken de bedrijven ook in het buitenland moeten staan. Tevens argumenteert indiener dat de druk op de woningmarkt en de zorg al zo groot zijn. Indiener pleit ervoor deze bedrijven te plaatsen op een plek waar de werknemers wonen, aangezien de producten toch allemaal weer vervoerd worden door met name buitenlandse vrachtwagens. Indiener meent dat dat ook een prettiger woonsituatie oplevert voor de arbeidsmigranten.	ZW-0379-3
Indiener roept op tot het investeren in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model.	ZW-0297-31
Indiener roept op tot het stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.	ZW-0297-30
Indiener stelt dat geïnvesteerd moet worden in innovatie en automatisering en niet in laagproductieve werkgelegenheid afhankelijk van tijdelijke arbeid.	ZW-0159-23
Indiener stelt dat het van strategisch belang is om de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie af te bouwen, mede gelet op mogelijke geopolitieke onzekerheden. Het streven naar robuuste economische systemen en toekomstbestendige productiestructuren vereist volgens de indiener dat de Provincie Limburg de transitie maakt van extensieve naar intensieve, kennis- en technologie gedreven economische ontwikkeling.	ZW-0807-13 ZW-0297-2
Indiener stelt dat nastreven van bevolkingsgroei ter ondersteuning van economische expansie, en met name door middel van migratie, onwenselijk wordt is en drukt op de woningmarkt, verstedelijkingsdruk, verminderde	ZW-0807-7

leefbaarheid en overbelasting van voorzieningen en mede hun oorsprong vinden in bevolkingsgroei en de ruimtelijke impact hiervan.	
Indiener stelt dat short stay huisvesting van arbeidsmigranten noodzakelijk blijft voor de economische ontwikkeling.	ZW-1364-13
Indiener verzoekt dat in het beleid expliciet wordt opgenomen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet wenselijk is, omdat het in oorsprong bedoeld was als tijdelijke oplossing, de afgelopen jaren geëvolueerd is tot een structureel systeem dat in toenemende mate disfunctioneert; zowel op sociaal, economisch als bestuurlijk niveau	ZW-0807-10
Indiener verzoekt de Provincie fundamenteel anders te kijken naar de relatie tussen werkgelegenheid en huisvesting. Het toevoegen van nog meer short stay-huisvesting is geen oplossing, maar een symptoom van het probleem. De oorzaak ligt bij het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor lokaal geen arbeidsaanbod beschikbaar is, en waarvoor bewust arbeidsmigranten worden aangetrokken. Indiener verzoekt te stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.	ZW-0299-40
Indiener verzoekt expliciet in het beleid op te nemen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet wenselijk is. Indiener stelt dat de provincie hierop sturend dient op te treden. Indiener verzoekt in plaats daarvan in te zetten op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering – passend bij Limburgs profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'.	ZW-0297-1
Indiener verzoekt om expliciet te benoemen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van (tijdelijke) arbeidsmigranten niet (meer) wenselijk is, en dat de Provincie Limburg hierin sturend dient op te treden	ZW-1262-13
Indiener verzoekt om het afbouwen van de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie en het maken van een transitie naar kennis- en technologiegedreven economische ontwikkeling in Limburg.	ZW-0159-5
indiener verzoekt om in het beleid op te nemen dat het creeeren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van arbeidsmigranten niet wenselijk is	ZW-1422-3
Indiener verzoekt om te stoppen met het toevoegen van laagproductieve werkgelegenheid die afhankelijk is van tijdelijke arbeid en investeer in innovatie en automatisering. Het is volgens de indiener niet problematisch dat de beroepsbevolking krimpt; dat is een realiteit die beheerst en verantwoord benaderd moet worden. Een kleinere, innovatieve en technologisch hoogwaardige economie is volgens de indiener toekomstbestendiger dan een economie die blijft groeien op basis van goedkope arbeid.	ZW-0807-44
Indiener verzoekt te stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.	ZW-0807-46
Indiener verzoekt tot het investeren in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model. stop	ZW-0299-41

met het toevoegen van laagproductieve werkgelegenheid die afhankelijk is van tijdelijke arbeid en investeer in innovatie en automatisering. Het is niet problematisch dat de beroepsbevolking krimpt; dat is een realiteit die beheerst en verantwoord benaderd moet worden. Een kleinere, innovatieve en technologisch hoogwaardige economie is toekomstbestendiger dan een economie die blijft groeien op basis van goedkope arbeid.	
Indiener vindt het essentieel om de ontwikkeling van werkgelegenheid selectief te sturen. De afgelopen jaren is in Limburg structureel werkgelegenheid gecreëerd waarvoor lokaal onvoldoende werknemers beschikbaar waren, wat heeft geleid tot een sterke toename van het aantal arbeidsmigranten. Indiener stelt dat deze ontwikkeling niet houdbaar is en dat het bereiken van andere beleidsdoelstellingen op het gebied van leefbaarheid, huisvesting en ruimtelijke kwaliteit wordt belemmerd.	ZW-0299-3

Standpunt GS

In een omgevingsvisie worden vooral de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg. Voor de economische visie, het economische profiel dat wij nastreven en ons arbeidsmarktbeleid, verwijzen wij naar het beleidskader ‘Werken aan een toekomstbestendige economie’ (2024) en het Actieprogramma Talent Charter 2035 (2025). De provinciale omgevingsvisie bevat hierbij enkel de ruimtelijk-economische doorvertaling daarvan.

Hierbij is in de omgevingsvisie gemarkeerd dat wij werken aan een veerkrachtige, toekomstbestendige en circulaire Limburgse economie door te werken aan drie opgaven van provinciaal belang: Circulaire economie; Bouwen aan innovatie ecosystemen; en Vestigingsklimaat versterken: voldoende en kwalitatief goede werklocaties. Het aantrekken van (internationale) werknemers is hierbij één van de mogelijke oplossingen voor een verwacht tekort aan arbeidskrachten, maar wordt in de omgevingsvisie niet benoemd als enige oplossing. Belangrijk is het investeren in de eigen (potentiele) beroepsbevolking in Limburg zodat deze zo optimaal mogelijk ingezet wordt. Dit doen we onder andere door te investeren in het beter op peil houden van kennis en vaardigheden van werknemers (‘leven lang ontwikkelen’). Werknemers moeten zich blijven ontwikkelen om breed inzetbaar te blijven op een veranderende arbeidsmarkt, tegen de achtergrond van de demografische ontwikkeling van Limburg. De rol (en afhankelijkheid) van internationale werknemers (en arbeidsmigratie) is daarmee genuanceerd en afhankelijk van het type werk dat noodzakelijk is en de beschikbaarheid van personeel. Ten slotte zijn óók het inzetten van digitalisering, robotisering en automatisering van belang.

Voor bedrijven geldt het recht van vrije vestiging. Iedere economische activiteit die past binnen geldende (ruimtelijke) regels op een locatie passend conform ruimtelijk plan, heeft bestaansrecht. In de huidige Omgevingsverordening is opgenomen dat geen bedrijfskavels groter dan 5 hectare zijn toegestaan.
Om in een specifieke casus toch gemotiveerd een ontheffing voor een bedrijfskavel groter dan 5 hectare toe te kunnen staan is een bedrijfseconomische afweging voor regionale meerwaarde uitgewerkt in een beleidsregel regionale meerwaarde. Bij het aantonen van regionale meerwaarde, moet onder meer de volgende zaken worden gemotiveerd: ‘Inzicht in het aantal en de herkomst van de werknemers’ en ‘aansluiting bij de regionale arbeidsmarktsituatie’.

Met betrekking tot het voorzien in een goed woon- en leefklimaat voor arbeidsmigranten geldt: Een van de acties uit de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 is gemeenten stimuleren om bij het maken van lokale afwegingen ten aanzien van nieuwe bedrijvigheid of de uitbreiding van bestaande bedrijvigheid gebruik te maken van de toolkit effectrapportage van de VNG. In de effectrapportage wordt rekening gehouden met de benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten. Wij zijn voorstander van het in nationale wetgeving verankeren van een verplichtend karakter van de huisvestingseffectrapportage. Het kan als een logische tussenstap worden gezien om in de ontwerp-POVI op te nemen dat gemeenten of regio's die extra werkgelegenheid voor internationale werknemers creëren ook zelf moeten voorzien in passende huisvesting voor deze groep.

Voorstel aan PS

In de ontwerp-POVI opnemen: Gemeenten of regio's die bedrijvigheid waarbij arbeidsmigranten worden ingezet mogelijk maken, dragen daarbij ook zorg voor voldoende, passende en kwalitatief goede huisvesting voor deze mensen.

10.19 Uitbreiding bedrijventerreinen / planningsopgave

Zienswijze	Indiener
De indiener informeert hoe de provincie de genoemde knelpunten voor bepaalde typen bedrijvigheid, met name regionaal mkb, wil aanpakken.	ZW-1038-83

Standpunt GS

Het belang van maakindustrie en MKB onderschrijven wij. Daarvoor verwijzen wij naar ons beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. In een omgevingsvisie worden de ruimtelijke implicaties weergegeven van beleidsbeslissingen in Limburg; andere beleidsafwegingen rondom economie of aanpalende beleidsvelden, die geen ruimtelijke uitwerking vereisen, worden hierin niet weergegeven. Een omgevingsvisie is geen thematisch beleidskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener informeert of de inventarisatie van beschikbare bedrijventerreinen terugkomt in de nog op te stellen regionale ruimtelijk-economische visies>	ZW-1038-82

Standpunt GS

Het lijkt ons niet meer dan logisch dat de inventarisatie van beschikbare bedrijventerreinen terugkomt in de nog op te stellen regionale ruimtelijk-economische visies van de betrokken gemeenten. In elk geval kunnen wij gemeenten en regio's voorzien met alle gegevens uit ons

monitoringsysteem voor bedrijventerreinen REBIS.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de provincie de door haar benoemde faciliterende rol bij de herstructurering van verouderde werklocaties nader te duiden.	ZW-1038-85

Standpunt GS

Voor wat betreft de provinciale faciliterende rol bij de herstructurering van verouderde werklocaties wijzen wij op ons grondbeleid en procesmiddelen om tot plannen te komen. En als gezamenlijke provincies benaderen we het rijk voor mogelijke investeringsmiddelen gezien ook de onderkenning op nationaal niveau (ontwerp Nota Ruimte en Ruimtelijk-economische visie) van het belang van betere benutting van bestaande bedrijventerreinen om deze toekomstbestendig te houden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener vraagt zich af of de genoemde voorraad van 500 ha netto uitgeefbaar bedrijventerrein klopt en in overeenstemming is met de planningsopgave. Ook vraagt de initiatiefnemer de voorraad te specificeren naar milieucategorie en toegestane sectoren.	ZW-1038-81

Standpunt GS

De planningsopgave komt tot stand door de ingeschatte toekomstige behoefte over een 10-jaarsperiode (2035) te verminderen met de nog uitgeefbare beschikbare voorraad. Bij alle gegevens uit ons monitoringsysteem voor bedrijventerreinen REBIS zijn er ook data over milieucategorie en aanwezige bedrijvigheid. Voor wat betreft toegestane sectoren is enkel het omgevingsplan relevant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De initiatiefnemer betwijfelt of de netto planningsopgave van Zuid Limburg (25-50 ha) klopt. In Brunssum ligt immers 70 ha en voor Maastricht alleen al is een hoger aantal berekend. In de regiodeal wordt gesproken over circa 100 ha aan extra behoefte voor Zuid Limburg. Overigens onderbreekt de onderbouwing van deze 25-50 ha.	ZW-1038-84

Standpunt GS

De onderbouwing van die getallen is er en is gecheckt met de sub regionale (eigen) behoefteramingen van de 3 deelgebieden in Zuid-Limburg. Echter behoefteramingen zijn iets anders dan planningsopgaven. Niet alleen de nog beschikbare voorraad moet daarop uiteraard in mindering worden gebracht, maar er worden ook trendcorrecties doorgevoerd en een correctie voor de onderzochte mogelijkheden om te komen tot een betere benuttingsfactor.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De provincie geeft gemeenten de taak nieuwe bedrijventerreinen te plannen en uit te breiden. De afgelopen tien jaar waren er echter naar mening van indiener geen tekorten aan bedrijventerreinen, en worden de komende vier tot vijf jaar ook geen tekorten verwacht. Indiener vraagt om gericht beleid voor herstructurering van bestaande terreinen met tevens oog voor de (toekomstige) ruimtebehoefte van het MKB en andere (nieuwe) bedrijfstypes, zoals vermeld in de Agenda Zuid-Limburg, waarbij gestreefd wordt naar een balans tussen economie, wonen, leven en landschap.	ZW-0304-48

Zienswijze
Indiener vraagt gericht beleid voor herstructurering van bestaande bedrijventerreinen, zoals vermeld in de Agenda Zuid-Limburg. Hierbij streeft indiener naar een balans tussen economie, wonen, leven en landschap. De provincie geeft op het moment namelijk gemeenten nog de taak nieuwe bedrijventerreinen te plannen en uit te breiden. In Zuid-Limburg gaat het om 25-50 hectares. De afgelopen tien jaar waren er geen tekorten aan bedrijventerreinen, en de komende vier tot vijf jaar verwachten we ook geen tekorten. Dit traditionele planningsproces is verouderd, vooral door de impact van AI en het tekort aan arbeidskrachten.

Indiener					
ZW-0187-113	ZW-0207-106	ZW-0238-96	ZW-0253-111	ZW-0271-96	ZW-0314-96
ZW-1127-129					

Standpunt GS

Het is de taak van gemeenten in regionale afstemming nieuwe bedrijventerreinen te plannen en uit te breiden, wel op basis van provinciale kaders die wij in deze ontwerp Omgevingsvisie meegeven, zoals een planningsopgave. Die laatste achten wij nodig, naast aandacht voor de bestaande terreinen (beter benutten, efficiënter ruimtegebruik en herontwikkeling), omdat we toch na 2030 tekorten inschatten. En gezien planningstermijnen voor uitbreiding en nieuwaanleg is 2026 niets te vroeg om daarvoor de mogelijkheden te bezien, regionaal af te stemmen en te gaan ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

De provincie geeft in § 12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenqinq bedrijventerreinen aan gemeenten "een planningsopgave mee voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen - als taakstelling, die zij gezamenlijk via regionale programmering/visies uitwerken in locatieverkenningen". Afgelopen tien jaar kende Zuid-Limburg geen tekorten aan bedrijventerreinen. De komende vier tot vijf jaar verwacht indiener ook geen tekorten. Daarnaast vat indiener it op als achterhaalde traditionele toelatingsplanologie. De impact van arbeidsproductiviteitsstijging door Al en het tekort aan arbeidskrachten alleen al maakt dat die projectie naar de toekomst naar mening van indiener onjuist en bovendien erg sectoraal van aard is. Indiener verzoekt om een gericht beleid om ruimte vrij te maken uit de bestaande bedrijventerreinen.	ZW-0302-49

Standpunt GS

Een planningsopgave achten wij nodig, naast - zoals indiener terecht stelt - aandacht voor de bestaande terreinen (beter benutten, efficiënter ruimtegebruik en herontwikkeling), omdat we na 2030 tekorten inschatten. En gezien planningstermijnen voor uitbreiding en nieuwaanleg is 2026 niets te vroeg om daarvoor de mogelijkheden te bezien, regionaal af te stemmen en te gaan ontwikkelen. De impact van arbeidsproductiviteitsstijging, die wij ook proberen te bewerkstelligen, is niet 1-op-1 gerelateerd aan het ruimtegebruik, net zo min als de beschikbaarheid van arbeidskrachten. Dit zijn eerder "communicerende vaten".

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Er is een uitbreidingsopgave voor bedrijventerreinen opgenomen. Gezien de circulaire opgave, de druk op het buitengebied en de binnenstedelijke ruimte ligt provinciale hulp aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het samenwerken aan innovatieve ecosystemen rondom de intercitystations in Zuid-Limburg meer voor de hand.	ZW-0304-7
In het POVI is een uitbreidingsopgave voor bedrijventerreinen opgenomen. Gezien de circulaire opgave, de druk op het buitengebied en de binnenstedelijke ruimte ligt naar mening van indiener provinciale hulp aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het samenwerken aan innovatieve ecosystemen rondom de intercitystations in Zuid-Limburg meer voor de hand.	ZW-0302-12

Zienswijze
Indiener stelt dat Provincie Limburg een uitbreidingsopgave voor bedrijventerreinen heeft opgenomen. Gezien de circulaire opgave, de druk op het buitengebied en de binnenstedelijke ruimte ligt provinciale hulp aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het samenwerken aan innovatieve ecosystemen rondom de intercitystations in Zuid-Limburg meer voor de hand.

Indiener

ZW-0187-37	ZW-0207-31	ZW-0238-21	ZW-0253-35	ZW-0271-21	ZW-0314-21
ZW-0319-8	ZW-1038-128	ZW-1127-53			

Standpunt GS

De ruimtedruk is dusdanig dat zowel herstructurering van bestaande bedrijventerreinen als uitbreiding noodzakelijk is. Ook het belang van innovatieve ecosystemen en ontwikkelingen rondom de intercitystations worden in de ontwerp Omgevingsvisie onderschreven. Maar deze bieden geen verlichting voor de ruimtedruk voor grootschalige bedrijvigheid die ook milieuruimte benodigen op bedrijventerreinen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener beaamt dat nieuwe werklocaties goed moeten zijn aangesloten op bestaande infrastructuur en dat er behoefte is aan uitbreiding van bedrijventerreinen in Leudal, zoals in Ittervoort en Kelpen-Oler.	ZW-1236-183

Standpunt GS

Prettig dat indiener deze elementen onderkend, maar voor de invulling van de planningsopgave voor nieuwaanleg of uitbreiding van bestaand is op Midden-Limburgs niveau en vereist wel regionale afstemming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt dat om binnen een redelijke termijn voldoende schuifruimte te realiseren, vroegtijdig gestart moet worden met uitbreiding, zodat verouderde locaties aangepakt kunnen worden en de provincie niet achter de feiten aanloopt.	ZW-1236-187

Standpunt GS

Het is primair aan gemeenten op regioniveau om voldoende schuifruimte te realiseren, tijdig te starten met uitbreiding en verkenning van de mogelijkheden op verouderde locaties. De provincie ziet haar onze rol in deze - zoals aangegeven in de ontwerp Omgevingsvisie - primair als agenderend, stimulerend, meesturend en verbindend; zowel via onze samenwerking met partners als via de eventuele inzet van ruimtelijk en financieel instrumentarium.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van Brainport en woningbouw rond IC-stations in Limburg kan leiden tot druk op bedrijventerreinen en woongebieden. Er wordt gevraagd naar de omvang van deze opgave en een aanpak voor het lokale en regionale MKB.	ZW-0242-104

Standpunt GS

We onderkennen dat de ontwikkeling van Brainport kan leiden tot druk op bedrijventerreinen en woongebieden in met name Noord- en Midden-Limburg. We stemmen daarom ook af met onze provinciale counterparts in Brabant. In de tijd gezien zal de druk op wonen zich waarschijnlijk eerder manifesteren dan de ruimtedruk vanuit bedrijvigheid. Voor dat laatste is de inschatting dat (nog) niet manifest wordt in deze POVI-periode.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de uitbreiding van het bedrijventerrein De Blakt onwenselijk is vanwege de negatieve invloed op de leefbaarheid van Oirlo.	ZW-0379-2

Standpunt GS

De ontwerp omgevingsvisie geeft voor uitbreiding en nieuwaanleg van bedrijventerreinen enkel een getalsmatige indicatie qua planningsopgave mee per regio. De gemeenten in een regio bepalen zelf (via regionale afstemming) hoe en waar ze daar invulling aan geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat uit de tekst blijkt dat Noord-Limburg, en daarmee ook de gemeente Mook en Middelaar, wordt geconfronteerd met een aanzienlijke opgave voor de ontwikkeling van nieuw bedrijventerrein, en dat van de totale Limburgse behoefte aan circa 400-500 hectare extra ruimte, vooral ten behoeve van het regionaal midden- en kleinbedrijf, maar liefst 220 tot 260 hectare is geprojecteerd in Noord-Limburg. Indiener geeft aan dat dit vragen oproept over de herkomst van deze verdeling en de gevolgen voor lokale ruimtelijke opgaven, en dat, hoewel wordt ingezet op verdichting en herontwikkeling van bestaande terreinen, er toch een restopgave van 300 tot 375 hectare overblijft, waardoor de druk op transformatie van verouderde bedrijventerreinen naar woningbouw in het gedrang kan komen.	ZW-0317-220

Standpunt GS

De planningsopgave komt tot stand door de ingeschatte toekomstige behoefte over een 10-jaarsperiode (2035) te verminderen met de nog uitgeefbare beschikbare voorraad.
En er worden ook trendcorrecties doorgevoerd en een correctie voor de onderzochte mogelijkheden om te komen tot een betere benuttingsfactor. Voor wat betreft transformatie van

bedrijventerreinen naar woningbouw is dat juist niet de bedoeling en zal het gecompenseerd moeten worden als het grotere aantallen hectares betreft.
Wat niet betekent dat maatwerk voor transformatie van niet meer functionele en verouderde bedrijfslocaties incidenteel aan de orde kan zijn.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat voor Midden-Limburg verwacht wordt dat 55-65 hectare nieuw bedrijventerrein voldoende is, exclusief de extra capaciteit voor schuifruimte.	ZW-1236-186

Standpunt GS
Indiener geeft aan dat de opgave voor Midden-Limburg met 55-65 hectare nieuw bedrijventerrein of uitbreiding voldoende kan zijn. Dit is dan een bevestigende zienwijze.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat voor revitalisering van bedrijventerreinen (intensiveren, verdichten, herontwikkelen) schuifruimte noodzakelijk is en dat hiervoor een bepaalde overcapaciteit nodig is.	ZW-1236-185

Standpunt GS
we onderkennen dat voor revitalisering van bedrijventerreinen (intensiveren, verdichten, herontwikkelen) schuifruimte noodzakelijk is. De door indiener aangehaalde zekere overcapaciteit dient gezocht te worden in de regionaal nog uitgeefbare voorraad.

Voorstel aan PS
Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat de begrenzing, zoals gesteld aan de omvang van nieuwe bedrijfskavels (max. 5 ha), in de huidige en toekomstige planvorming gehandhaafd dient te worden om ongewenste schaalvergroting en landschappelijke aantasting tegen te gaan.	ZW-0306-9

Standpunt GS
De ontwerp Omgevingsvisie verwijst enkel naar de instructieregel 5 ha die is opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening Limburg (OVL) waarin duidelijk omschreven is wat dit betekent voor bestaande, nieuwe en te herontwikkelen locaties. Als het gaat om handhaving in de huidige en toekomstige planvorming is dat uiteraard de bedoeling.

Dat betekent niet dat er geen enkele kavels van 5 ha kunnen bijkomen aangezien er ook uitzonderingsregelingen in de Omgevingsverordening opgenomen kunnen worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener spreekt zijn zorgen uit over de grote netto-planningsopgave voor bedrijventerreinen in Noord-Limburg. Als de Provincie een dergelijke uitbreiding faciliteert, wordt het huidige herstructurerende vermogen van de markt (en daarmee een forse kwaliteitsimpuls op bestaande, deels verouderde, bedrijventerreinen die actueel is in de Provincie en zeer specifiek ook in betreffende regio) teniet gedaan of onnodig gestopt.	ZW-0319-51

Standpunt GS

Indiener spreekt zijn zorgen uit over de grote netto-planningsopgave voor bedrijventerreinen in Noord-Limburg uit vrees voor het verdwijnen van het herstructurerende vermogen van de markt. Echter de ruimtedruk is dusdanig, ook rekening houdende met de invloed en relaties van reeds aldaar gevestigde bedrijven met het Brabantse, dat die vrees ons inziens ongegrond lijkt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de in § 12.4.4.3 opgenomen planningsopgave van 55–65 ha bedrijventerrein in Midden-Limburg te laag is ingeschat, mede gezien de opgaven voor woningbouw en circulaire economie.	ZW-0272-7

Standpunt GS

Bij de planningsopgave voor elke regio is mede rekening gehouden met de circulaire economie en er is geen directe relatie tussen meer inwoners door groei van de woningvoorraad. Wel leidt dat mogelijk tot meer ruimtevraag bij bouwbedrijven, maar die groeiverwachting zit ook in de prognoses.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat in de ontwerp-POVI rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van het energie- en bedrijventerrein Elmpt.	ZW-0126-11

Standpunt GS

Planning en ontwikkeling van deze locatie in Elmpt zijn ons bekend en met name op gebied van vervoer en ontsluiting is het rondom Roermond van belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt in § 9.5.3 om potentiële zoeklocaties voor werklocaties, ten minste in Midden-Limburg, expliciet op te nemen.	ZW-0272-6

Standpunt GS

Potentiële zoeklocaties voor werklocaties in Midden-Limburg noemen in par. 9.5.3 is niet logisch aangezien in die paragraaf kleine kernreactoren worden beschreven. Echter in hoofdstuk 12 over economie zijn expliciet planningsopgaven voor bedrijventerreinen per regio opgenomen, ook voor Midden-Limburg. Via regionale afstemming is het aan gemeenten om locaties hier voor te zoeken. We volgen en borgen de planningsopgaven via ons monitoringsysteem (REBIS) en regulier planologisch overleg met gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

10.20 Yard VDL Nedcar

Zienswijze	Indiener
Bezorgdheid over de voorgenomen bestemming van 'de Yard' in Nieuwstadt (gemeente Sittard-Geleen) als bedrijventerrein.	ZW-0182-1
Door het beëindigen van de overeenkomst met VDL Nedcar is een nieuwe situatie ontstaat die een herbezinning over het 27 ha grote Yard E mogelijk maakt. Indiener vraagt ervoor te kiezen het terrein niet langer aan te wijzen als een industrieterrein van Provinciaal Belang maar een andere groene bestemming te kiezen. Gezien de ligging aan de Geleenbeek kan dt een versterking van de natuur opleveren in combinatie met natuurinclusieve landbouw.	ZW-0236-4
Indiener geeft aan dat in paragraaf 12.4.2 is aangegeven dat de provincie samen met VDL en de gemeente Sittard-Geleen een gedragen visie ontwikkelt voor een alternatieve invulling van het bedrijventerrein en het hier aanwezige vastgoed. Indiener vraagt aandacht voor de rol van de gemeente Echt-Susteren als buurgemeente bij het ontwikkelen van deze visie. De ligging van het bedrijventerrein is immers dicht bij de gemeentegrens gelegen.	ZW-1479-197
Indiener geeft aan dat uit de POVI blijkt dat de Yard-E als industrieterrein van provinciaal belang is aangewezen (waarbij rond geluid de	ZW-0275-7

bevoegdheden ook worden overgeheveld van de gemeente naar de Provincie) en veronderstelt dat het daarme ook een bedrijventerrein van provinciaal belang is.	
Indiener is van mening dat het plaatsen van bomen op dit akker het beste besluit zou zijn, mede vanwege de compensatieverplichting voor de herplant van het Sterrebos.	ZW-0910-3
Indiener stelt dat Yard-E niet beschouwd moet worden als een industrieterrein van provinciaal belang. De tekst dient aangepast te worden naar "Wij hebben twee industrieterreinen aangewezen als industrieterreinen van Provinciaal Belang: Locatie Nedcar inclusief NedCar Yard met uitzondering van Yard E (...)".	ZW-0917-2
Indiener verzoekt om behoud van de groene functie van de akker en stelt voor om het stuk grond terug te kopen van VDL en het haar oorspronkelijke bestemming terug te geven.	ZW-0910-1
Indiener verzoekt om bij voormalige Yard-E samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om hier natuur langs de Geleenbeek te versterken mede ter compensatie van het voor niets opgeofferde Sterrebos.	ZW-0275-8
Indiener verzoekt om het behoud van een groene bestemming voor de 27 hectare grote voormalige Yard-E in plaats van het ontwikkelen tot bedrijventerrein.	ZW-0155-3
Indiener verzoekt voor het gebied Yard-E (bij VDL / Nieuwstad) om aan te sluiten bij de omgevingsvisie van de gemeenten Sittard-Geleen en Echt-Susteren en het gebied aan te merken als natuur of natuur inclusieve landbouw i.p.v. bedrijventerrein van provinciaal belang, ter compensatie van het onnodig gekapte Sterrenbos in die omgeving.	ZW-0136-1
Indiener ziet in de provinciale omgevingsvisie dat Yard-E wordt bestemd als een bedrijventerrein van provinciaal belang en dat daarmee de bevoegdheden rondom geluid worden overgeheveld van gemeente naar provincie. Indiener verzoekt om in het vast te stellen POVI te kiezen voor een groene inrichting van de 27 hectare grote voormalige Yard-E en om hier samen met de betrokken gemeenten en het Waterschap een plan te ontwikkelen om hier natuur langs de Geleenbeek te versterken mede ter compensatie van het voor niets opgeofferde Sterrebos.	ZW-0129-6

Zienswijze
Indiener verzoekt om het gebied van 27 hectare Yard-E een groene bestemming te geven in plaats van een bedrijventerrein.

Indiener				
ZW-0134-1	ZW-0139-1	ZW-0162-1	ZW-0174-10	ZW-0183-1

Standpunt GS

Diverse indieners verzoeken om het VDL-terrein en de Yard-E anders te gaan ontwikkelen. Daarnaast verzoeken verschillende om de aanwijzing van de Yard-E en als onderdeel van het

Industrieterrein van Provinciaal belang (IPB) te heroverwegen in het licht van de nieuwe situatie die is ontstaan na de stop van de productie bij VDL Nedcar in februari 2024.
Gezien de samenhang van de vraagstukken van deze verschillende indieners, beantwoorden we deze zienswijzen in een langer antwoord: Zoals aangegeven in paragraaf 12.4.2 Locatie Nedcar is de onverwachte stop van de productie in februari 2024 voor ons aanleiding om samen met VDL en de gemeente Sittard-Geleen een gedragen visie ontwikkelen voor een alternatieve invulling van het bedrijventerrein en het hier aanwezige vastgoed. Dat vereist mogelijk ook een aanpassing van de ruimtelijke invulling van het terrein en daarmee samenhangende geluidruimte. Voor de volledigheid merken wij op met dat de aanwijzing van de YARD-E als onderdeel van een IPB enkel is geborgd dat de provincie een formele heeft in het bewaken van de geluidruimte en – indien aan de orde - het wijzigen van de geluidruimte. Aan het eind van het traject heroverwegen wij de nut en noodzaak van de status van het IPB voor deze locatie.

Voor wat betreft het geven van een groene bestemming aan Yard-E: de betreffende locatie heeft momenteel de bestemming bedrijventerrein, maar is alsnog niet als zodanig in gebruik. Aansluitend bij hetgeen hierboven is aangegeven, is een eventuele toekomstige heroverweging qua bestemming aan de gemeente en de eigenaar. Verder merken wij op dat de termen "industrieterrein van provinciaal belang" (qua geluidruimte) en “bedrijventerreinen van provinciaal belang” niet dezelfde aanduiding betreffen.

Voor ‘industrieterrein van provinciaal belang’ is geen sprake van een overheveling van bevoegdheden. Deze bevoegdheid qua geluid lag al bij de Provincie. Daarmee is de Yard echter nog geen "bedrijventerrein van provinciaal belang". De lijst die daaraan ten grondslag ligt verwijst naar grootschalige bestaande en in reeds gebruik zijnde bedrijventerreinen die vanuit de circulaire en energietransitie van dusdanig economisch belang worden geacht dat zij die aparte status hebben gekregen. Concreet richting deze indieners betekent het dat de Yard niet aangewezen is als "bedrijventerrein van provinciaal belang", maar de reeds in gebruik zijnde en bestaande locatie Nedcar wel.

Naar aanleiding van de zienswijzen is daarnaast vastgesteld dat de aanduiding ‘industrieterrein van provinciaal belang’, zoals opgenomen in de ontwerp-POVI, op onderdelen afwijkt van de actuele bestemmings- en vergunningensituatie. Waar aan de orde is de aanduiding aangepast zodat deze overeenkomt met de actuele situatie. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn – mede ter verduidelijking van het onderscheid tussen ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ en ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’ - enkele aanpassingen doorgevoerd. In de eerste plaats is de naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ gewijzigd in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’. De naam ‘industrieterrein waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ sluit ook beter aan bij de letterlijke tekst van artikel 2.12a Omgevingswet op grond waarvan de terreinen zijn aangewezen.

Daarnaast is de volgende toelichting op de grondslag voor het aanwijzen van deze terreinen opgenomen in paragraaf 8.5.3.1 van de POVI: “Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvond.

In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de beide terreinen destijds aangewezen als ‘Industrieterrein van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als ‘Industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als ‘Industrieterreinen van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn.”

Tot slot zijn ook de geluidzones rondom de ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ toegevoegd aan de kaartbeelden. Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.

Voorstel aan PS

Naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ in de gehele POVI-tekst wijzigen in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’

Paragraaf 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang provinciale industrieterreinen’ te hernoemen naar 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.2 ‘Ambitie provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.2 ‘Ambitie geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.3 ‘Uitvoeringsinstrumenten provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3 ‘Uitvoeringsinstrumenten geluidproductieplafonds industrieterreinen’

Paragraaf 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) industrieterreinen’

In paragraaf 8.5.3.1 de tweede en derde alinea vervangen door volgende tekst ter verduidelijking van reden waarom de ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ worden aangewezen:
“Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvond. In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de beide terreinen destijds aangewezen als ‘Industrieterrein van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als ‘Industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als ‘Industrieterreinen van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn.”

Aanduiding industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt' voor het terrein Chemelot aanpassen zodat deze overeenkomt met de actuele bestemmings- en vergunningensituatie.

Geluidzones rondom 'industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt' als extra kaartbeeld opnemen.

In de begrippenlijst het begrip ‘geluidzone industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ opnemen met de volgende toelichting: binnen de geluidzone rond een ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ gelden regels op grond van de Wet geluidhinder voor het toelaten van nieuwe geluidgevoelige objecten zoals woningen en scholen. De regels zijn enerzijds gericht op het beperken van de overlast voor (toekomstige) bewoners en anderzijds op het beschermen van de milieuruimte van bedrijven op het industrieterrein. Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.

In de begrippenlijst bij het begrip 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' de laatste zin ("Niet te verwarren met ‘industrieterreinen van provinciaal belang’, aangewezen op grond van de Omgevingswet") verwijderen”.

11 Zonering werklocaties / kaartbeelden

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de contouren van Chemelot op de kaartlagen waar Chemelot wordt aangeduid of besproken standaard te baseren op de contouren zoals opgenomen in de actuele Koepelvergunning en de versie en datum hiervan expliciet te vermelden bij de betreffende kaartlaag. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-26

Standpunt GS

Indiener wenst bepaalde contouren gewijzigd aangeduid te zien. Voor wat betreft aanduidingen als werklocatie: indien plekken definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS kan via het REBIS-systeem een melding worden gedaan om de kaartbeelden aan te passen. Hierbij wordt opgemerkt dat de kaartbeelden voor de zonering werklocaties (onder meer de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen.

Naar aanleiding van de zienswijze is daarnaast vastgesteld dat de aanduiding ‘industrieterrein van provinciaal belang’, zoals opgenomen in de ontwerp-POVI, op onderdelen afwijkt van de actuele bestemmings- en vergunningensituatie. Waar aan de orde is de aanduiding aangepast zodat deze overeenkomt met de actuele situatie.

Verder zijn enkele aanpassingen doorgevoerd ter verduidelijking van het onderscheid tussen ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ en ‘bedrijventerreinen van provinciaal belang’. In de eerste plaats is de naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ gewijzigd in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’. De naam ‘industrieterrein waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ sluit ook beter aan bij de letterlijke tekst van artikel 2.12a Omgevingswet op grond waarvan de terreinen zijn aangewezen.

Daarnaast is de volgende toelichting op de grondslag voor het aanwijzen van deze terreinen opgenomen in paragraaf 8.5.3.1 van de POVI: “Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvond.

In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold.

Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de beide terreinen destijds aangewezen als ‘Industrieterrein van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als ‘Industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen, en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als ‘Industrieterreinen van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn.”

Tot slot zijn ook de geluidzones rondom de ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ toegevoegd aan de kaartbeelden. Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.

Voor de overige kaartbeelden waar Chemelot is weergegeven, zal dit in lijn worden gebracht met de kaartbeelden zoals weergegeven in de zonering 'werklocaties'. Het is technisch gezien niet mogelijk in het DSO de versie en datum van de kaartbeelden te vermelden.

Voorstel aan PS

Naamgeving ‘industrieterreinen van provinciaal belang’ in de gehele POVI-tekst te wijzigen in ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’.

Paragraaf 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.1 ‘Provinciaal belang geluidproductieplafonds industrieterreinen’.

Paragraaf 8.5.3.2 ‘Ambitie provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.2 ‘Ambitie geluidproductieplafonds industrieterreinen’.

Paragraaf 8.5.3.3 ‘Uitvoeringsinstrumenten provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3 Uitvoeringsinstrumenten geluidproductieplafonds industrieterreinen.

Paragraaf 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) provinciale industrieterreinen’ te hernoemen tot 8.5.3.3.2 ‘Geluidproductieplafonds (GPP's) industrieterreinen’.

In paragraaf 8.5.3.1 de tweede en derde alinea vervangen door volgende tekst ter verduidelijking van reden waarom de ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ worden aangewezen: “Na de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 zijn de taken en bevoegdheden met betrekking tot geluid van de meeste industrieterreinen overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Uitzondering hierop vormen industrieterreinen waarvoor is vastgesteld dat het uitoefenen van deze taken doelmatiger en doeltreffender door de provincie plaatsvond.

In Limburg betreft dit Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold. Voor deze industrieterreinen geldt dat de taken en bevoegdheden met betrekking tot het geluid - sinds de eerste vaststelling van de geluidzones op deze terreinen in respectievelijk 1987 en 2000 - bij de provincie zijn belegd. Bij de wijziging van de Wet geluidhinder in 2007 is ervoor gekozen deze taken niet over te dragen aan de betreffende gemeenten vanwege de omvang van deze terreinen in verhouding tot het gemeentelijke apparaat, de gemeentegrensoverschrijdende geluidimpact en de gemeentegrens overstijgende economische belangen van die industrieterreinen voor Limburg. Om die reden zijn de beide terreinen destijds aangewezen als ‘Industrieterrein van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder (artikel 163, tweede lid).

De mogelijkheid om ook onder de Omgevingswet industrieterreinen aan te wijzen waarvoor de provincie verantwoordelijk is voor de geluidproductie, is een beleidsneutrale voortzetting van de Wet geluidhinder. Door de aanwijzing van Chemelot (locatie Geleen) en NedCar, NedCar Yard, Industrial Park Swentibold als ‘Industrieterrein waarvoor de provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ op grond van artikel 2.12a Omgevingswet, wordt een doelmatige en doeltreffende voortzetting van de geluidtaken geborgd en extra bestuurslasten voor gemeenten voorkomen en is een beleidsneutrale overgang van de Wet geluidhinder naar de Omgevingswet verzekerd. Daar komt bij dat de redenen die er destijds waren om deze industrieterreinen aan te wijzen als ‘Industrieterreinen van regionaal belang’ als bedoeld in de Wet geluidhinder, nog steeds aanwezig zijn.”

Aanduiding industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt' voor het terrein Chemelot aanpassen zodat deze overeenkomt met de actuele bestemmings- en vergunningensituatie.

Geluidzones rondom 'industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt' als extra kaartbeeld opnemen.

In de begrippenlijst het begrip ‘geluidzone industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ opnemen met de volgende toelichting: binnen de geluidzone rond een ‘industrieterreinen waarvoor provincie geluidproductieplafonds vaststelt’ gelden regels op grond van de Wet geluidhinder voor het toelaten van nieuwe geluidgevoelige objecten zoals woningen en scholen. De regels zijn enerzijds gericht op het beperken van de overlast voor (toekomstige) bewoners en anderzijds op het beschermen van de milieuruimte van bedrijven op het industrieterrein. Wij wijzen erop dat deze geluidzones op termijn worden vervangen door geluidaandachtsgebieden. Dit zal uiterlijk op 1 januari 2029 plaatsvinden, bij de vaststelling van de geluidproductieplafonds.

In de begrippenlijst bij het begrip 'Bedrijventerreinen van provinciaal belang' de laatste zin ("Niet te verwarren met ‘industrieterreinen van provinciaal belang’, aangewezen op grond van de Omgevingswet") verwijderen.

Kaartbeelden ontwerp Omgevingsvisie aanpassen daar waar de contouren van Chemelot niet overeenkomen met de contouren zoals weergegeven op de kaartlaag 'werklocaties'.

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt de multimodale corridor en de uitbreiding van de Campus op de Lexhy aan te duiden als ‘werklocatie’. Ter ondersteuning heeft de indiener kaartmateriaal uit de Ontwerp-Omgevingsvisie aan de zienswijze toegevoegd.	ZW-0198-21

Standpunt GS

Op de kaartbeelden van de zonering werklocaties (waaronder de bedrijventerreinen en stedelijke dienstenterreinen) worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. Indien de locaties planologisch geregeld zijn en definitie-technisch voldoen aan het onderliggende kaartsysteem REBIS, kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een melding doen het kaartbeeld aan te passen. Zoals aangegeven in de ontwerp-POVI, wordt in de definitieve POVI ook de ontwikkeling van campussen van provinciaal belang aan het Verwevingsgebied toegevoegd.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat locaties bedrijventerreinen/werklocaties verkeerd zijn ingetekend of ontbreken Het betreft de locaties: in Beegden (Beegderveld 8 en 14, Baexemerweg 2 en 3), in Linne (Stuw Linne, Veestraat 6, een gat in landelijke kern bij Leppingtonstraat 9), in Maasbracht (Stationsweg 78 en Linnerweg 12), in Panheel (Pasweg 8, Heggerstraat 10, Sint Antoniusstraat 14, Aan het Kanaal 5, eigenlijk gewoon heel Panheel opnieuw intekenen), in Wessem (Waage Naak 31) en in Stevensweert (Bilt 8a)	ZW-0188-72

Standpunt GS

Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van de zonering werklocaties (bedrijventerreinen, stedelijke dienstenterreinen en/of solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare) kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem, mits de locaties passen binnen de voor REBIS geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp/ kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo op basis van de structuurvisie 2012 en actuele ruimtelijke inzichten	ZW-1262-8

Standpunt GS

Op het kaartbeeld van de bedrijventerreinen worden enkel bestaande terreinen, lees planologisch geregeld, weergegeven en dus geen plannen of geplande uitbreidingen. En indien het zover is kan de gemeente via haar account in het REBIS-systeem een dergelijke melding doen.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt Trafostation aan de Putstraat op te nemen als onderdeel van het bedrijventerrein (werklocatie).	ZW-0263-77

Standpunt GS

Voor het aanpassen, toevoegen of verwijderen van werklocaties, bedrijventerreinen en/of solitaire bedrijfslocaties kunnen deze worden aangepast binnen het provinciale REBIS-monitoringsysteem binnen de geldende definities. Voor dat systeem heeft elke gemeente een eigen databeheerder die toegang heeft tot dit systeem.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp/ kaartbeeld Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Op kaart. Indiener verzoekt om voor de bedrijventerreinen een onderscheid aan te brengen tussen industrie en stedelijke bedrijventerreinen. In Sittard-Geleen betreffen de industriegebieden Chemelot, het Automotive Cluster (vm. VDL-Nedcar) en Holtum Noord. De overige bedrijventerreinen zijn stedelijk bedrijventerreinen.	ZW-0302-60

Standpunt GS

Indiener stelt terecht dat er meerdere typen bedrijventerrein zijn. Echter, wij maken dat onderscheid niet. Laat onverlet dat een gemeente terecht dit wel doet of kan doen.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie primair om de locatie voormalig Licom-terrein aan te duiden als 'solitaire bedrijvenlocatie > I ha', of - indien nodig - een	ZW-1199-91

aanvullende aanduiding op te nemen voor solitaire locaties tussen 0,5 en 1 hectare. De locatie ligt volgens de indiener net onder de grens van 1 hectare, maar sluit qua aard en ruimtelijke context aan bij deze categorie. Indiener stelt dat de aanduiding bovendien recht doet aan het voormalige gebruik. Indiener verwijst naar twee afbeeldingen in hun zienwijze.

Standpunt GS

Het Licom terrein zal als gevraagd worden toegevoegd aan de kaart als 'solitaire bedrijvenlocatie > I ha'.

Voorstel aan PS

Kaartbeeld "Solitaire bedrijfskavels' ontwerp Omgevingsvisie zal worden aangepast.

11. Vrijetijdseconomie

11.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
De indiener geeft aan dat het hoofdstuk vooral gericht lijkt op het benoemen van beperkingen in plaats van het benutten van kansen. Volgens de indiener kan een duurzame ontwikkeling van de vrijetijdseconomie juist een bijdrage leveren aan het oplossen van grote maatschappelijke opgaven, zoals het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing en het tegengaan van leegstand en ondermijning. Daarbij wijst de indiener op de mogelijkheden voor kleinschalige initiatieven, zoals camperstandplaatsen, mini-campings of bed & breakfasts. De indiener verzoekt om ruimte te bieden voor maatwerk en een locatiegerichte beoordeling, zodat onnodige beperkingen of het uitsluiten van uitbreiding voorkomen kunnen worden.	ZW-1479-199
Indiener benadrukt dat de problematiek binnen de verblijfsrecreatie in Zuid-Limburg niet representatief is voor Midden-Limburg, en vraagt om een eigen benadering voor Midden-Limburg zonder generieke beperkingen.	ZW-0196-155
Indiener constateert dat in de POVI staat dat de Provincie het belangrijk vindt om te voorkomen dat er op veel plekken kleinschalige verblijfsrecreatiebedrijfjes ontstaan. Indiener stelt dat dit niet wenselijk is en dat de opgave/potentie juist ligt in kleinschalige verblijfsrecreatie. Indiener verzoekt om in plaats van beperken, te kijken naar toeristische spreiding. Hiermee kan volgens de indiener ook overdruk in de provincie worden voorkomen/beperkt. Indiener stelt dat voorkomen van overdruk juist ook aangepakt kan worden door het faciliteren van toeristische spreiding door middel van het kijken naar potentie/ behoeftes bottom-up in plaats van louter problematiek top-down.	ZW-0263-64
Indiener geeft aan dat het document een zeer gedetailleerd niveau bevat, wat niet past binnen een visie die bedoeld is als richtinggevend kader. Indiener geeft aan dat de POVI juist zou moeten faciliteren dat de provinciale ambities rondom VTE in Limburg, en daarmee ook in Noord-Limburg, kunnen worden waargemaakt. Dit vraagt om voldoende ruimte voor maatwerk en lokale flexibiliteit.	ZW-3017-228
Indiener geeft aan dat vrijetijdseconomie meer is dan een marktanalyse en dat bij initiatieven een integrale afweging nodig is op basis van draagkracht van gebieden, verdeling van schaarse ruimte en gebiedskwaliteiten. Indiener verzoekt dit op te nemen.	ZW-0241-101
Indiener geeft aan teleurgesteld te zijn in de negatieve insteek van het hoofdstuk vrijetijdseconomie. Dit is gericht op beperking in plaats van op het grijpen van kansen. Indiener is ervan overtuigd dat een duurzame ontwikkeling van de vrijetijdseconomie een bijdrage kan leveren aan het	ZW-0241-148

oplossen van grote opgaven (denk bijvoorbeeld aan het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing om verloedering en ondermijning tegen te gaan). Indiener verzoekt dit hoofdstuk in te steken vanuit een positieve ambitie.	
Indiener stelt dat het niet de rol van het POVI is om sectorale economische beleidsvisies te formuleren, maar om ruimtelijke kaders te stellen die bijdragen aan provinciale ambities zoals leefbaarheid, duurzaamheid, vitaliteit van stad en land, en zorgvuldig ruimtegebruik. In dat licht vindt indiener het positief dat de vrijetijdseconomie in het POVI een eigen hoofdstuk heeft gekregen. De sector is immers sterk ruimte-afhankelijk en heeft directe impact op landschap, infrastructuur, natuur en stedelijke ontwikkeling.	ZW-1164-103
Indiener stelt dat het van belang is dat de ruimtelijke keuzes die in het POVI worden gemaakt, goed aansluiten bij de inhoudelijke koers en ambities zoals verwoord in de “Visie Vrijetijds-economie Zuid-Limburg 2030”. Daarom doet indiener de volgende aanbevelingen ten aanzien van Vrijetijdseconomie: 1. Verbind ruimtelijke keuzes aan de kernkwaliteiten van Zuid-Limburg - Gebruik de zes kernkwaliteiten uit de Visie 2030 (landschap, cultuur, sportief, bourgondisch, internationaal, veelzijdig) als ruimtelijk afwegingskader. - Veranker deze in gebiedspaspoorten of ruimtelijke ontwikkelprincipes. 2. Maak ruimte voor gebiedsgericht maatwerk - Niet elk gebied vraagt dezelfde aanpak. Heuvelland vraagt om bescherming en spreiding, Parkstad om versterking van aanbod, Westelijke Mijnstreek om ontsluiting van potentieel. - Werk met gebiedsprofielen of ontwikkelperspectieven per regio. 3. Stimuleer ruimtelijke innovatie - Geef ruimte aan thematische ontwikkeling (bijv. erfgoedroutes, wijnbeleving, ondergronds Zuid-Limburg). - Sta innovatieve vormen van verblijfsrecreatie toe in bestaande bebouwing of erfgoed, mits passend in het landschap. 4. Versterk de verwevenheid tussen stad en land - Ontwikkel stad-landzones als recreatieve schakels. - Stimuleer multifunctioneel ruimtegebruik (bijv. recreatie op agrarische erven, horeca in dorpskernen). 5. Integreer vrijetijdseconomie in andere ruimtelijke thema’s - Denk aan mobiliteit (OV-bereikbaarheid van hotspots, grensoverstijgende verbindingen), energie (zon op parkeerplaatsen bij attracties), klimaatadaptatie (recreatie in waterbergingsgebieden).	ZW-1164-104
Indiener verzoekt dat het huidige gebruik van gronden in eigendom van de stichting voor het bivakkeren en kamperen voor jeugdgroepen mogelijk blijft.	ZW-1450-1

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de tekst voor vrijetijdseconomie meer lijkt op een toetsings- en spelregelkader voor ruimtelijke initiatieven dan op een strategische ruimtelijke toekomstvisie, en verzoekt dit hoofdstuk naar visieniveau te tillen.

Indiener					
ZW-0317-120	ZW-0166-110	ZW-0186-111	ZW-0196-153	ZW-0224-112	ZW-0237-100
ZW-0240-105	ZW-0241-100	ZW-0242-113	ZW-0313-126	ZW-1236-105	ZW-1473-100
ZW-1479-152	ZW-0278-121				

Zienswijze
Indiener geeft aan dat er onderscheid is tussen Noord/Midden-Limburg en Zuid-Limburg op het gebied van vrijetijdseconomie en dat dit onderscheid benoemd mag worden in de POVI, met gebruik van de Ontwerpende Onderzoeken.

Indiener					
ZW-0317-119	ZW-0166-109	ZW-0186-110	ZW-0224-111	ZW-0237-99,	ZW-0240-104
ZW-0242-112	ZW-0278-120	ZW-1236-104	ZW-1473-99	ZW-1479-151	

Zienswijze
Indiener geeft aan dat vrijetijdseconomie meer is dan een marktanalyse en dat een integrale afweging nodig is over draagkracht van gebieden, verdeling van schaarse ruimte en gebiedskwaliteiten. Indiener verzoekt gebruik te maken van bestaande analyses en ontwikkelperspectieven zoals ZON2050 De Peel, de Ontwerpende Onderzoeken en het Panorama Maasvallei.

Indiener					
ZW-0317-121	ZW-0166-111	ZW-0186-112	ZW-0196-154	ZW-0224-113	ZW-0237-101
ZW-0240-106	ZW-0242-114	ZW-0278-122	ZW-0313-127	ZW-1236-106	ZW-1473-101
ZW-1479-153					

Standpunt GS

De POVI is een integraal, ruimtelijk richtinggevend kader waarin de provinciale belangen centraal staan. Het thema Vrijetijdseconomie moet in samenhang met de algemene onderdelen van de POVI worden gelezen. Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor het beoordelen van initiatieven, op basis van een integrale afweging op lokaal/regionaal niveau. Gemeenten houden daarbij rekening met de provinciale belangen, en dus de inhoud van POVI. Dit systeem biedt, mits door de gemeente goed onderbouwd, ruimte voor lokaal maatwerk en flexibiliteit. Het hoofdstuk Vrijetijdseconomie is een uitwerking van de vorige POVI op basis van onder meer de ervaringen

die in de afgelopen jaren zijn opgedaan met de regionale afstemming van casussen in de drie regio's Noord, Midden en Zuid. Ook de beoordeling van vele initiatieven vrijetijdseconomie in het kader van de ruimtelijke procedures heeft geleid tot verduidelijking van het beleid. Het provinciaal belang voor Vrijetijdseconomie is gebaseerd op het voorkómen van toekomstige problemen binnen dit beleidsveld en met andere beleidsvelden. Wij begrijpen dat dit als beperkend wordt ervaren. Binnen de gegeven kaders is het echter voor ondernemers mogelijk om kansen te benutten. Gezien de schaarste aan ruimte zien wij vooral kansen bij de doorontwikkeling en herontwikkeling van bestaande locaties vrijetijdseconomie en in monumenten en/of beeldbepalende gebouwen. Het opstellen van integrale visies per regio vinden wij een taak voor de samenwerkende gemeenten in de regio. Daarbij hoort ook het gebiedsgericht concretiseren van toeristische spreiding.
Deze POVI heeft geen directe gevolgen voor het bestaande gebruik van gronden voor dag- en/of verblijfsrecreatie. Dat kan eventueel wel een gevolg zijn van het opstellen van een nieuw omgevingsplan door een gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.2 Op de kaart

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat vrijetijdseconomie niet goed is opgenomen in het kaartmateriaal, de campings en recreatieparken zijn verdwenen. Zie ook opmerking bij de Kaarten. Indiener stelt voor om deze in de Groenblauwe (landbouw)zone onder te brengen omdat de omgevingskwaliteiten in deze zone voor een belangrijk deel de aantrekkelijkheid van deze terreinen bepaalt.	ZW-1473-173
Indiener verzoekt om het perceel van een bepaald vakantiepark een recreatieve bestemming te geven. Het perceel is nu als 'primair landbouwgebied' ingetekend.	ZW-0268-1
Indiener verzoekt om: 1. De zonering primair landbouwgebied' van het betreffende vakantiepark te herzien en aan te passen aan het feitelijke recreatieve gebruik; 2. Rekening te houden met de reeds aanwezige en geplande recreatieve functie; 3. In overleg te treden over een gebiedsspecifieke benadering die recreatie, landschapskwaliteit en ecologie in samenhang ontwikkelt. Een aanduiding als bijvoorbeeld 'verwevingsgebied' zou wellicht beter passen.	ZW-0372-1
Indiener verzoekt vrijetijdseconomie een volwaardige plek te geven op de kaarten.	ZW-0241-166

Standpunt GS

De kaart met de zonering is een kaart die op provinciaal niveau richtinggevend is voor toekomstige ontwikkelingen. De kaart is niet bedoeld als feitelijke weergave van de huidige situatie. Wij hebben ervoor gekozen om vrijetijdseconomie een onderdeel van de integrale toekomstgerichte zonering

te laten zijn. Dat betekent dat het ontwikkelingsperspectief van een bestaand bedrijf in de vrijetijdseconomie afhankelijk is van de zone waarin het bedrijf of de eventuele uitbreiding ligt.

Voorstel aan PS

Tekst en kaarten ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat grootschalige recreatieve functies zijn aangeduid als ‘primair landbouwgebied’. Indiener vindt dit geen passende definitie en/of omschrijving en verzoekt de provincie hier een passende oplossing voor aan te reiken. Daarbij de kanttekening dat indiener een oplossing, die het permanent bewonen van recreatiewoningen vergemakkelijkt, niet voorstelbaar vindt.	ZW-0186-141

Standpunt GS

De kaart met de zonering is een kaart die op provinciaal niveau richtinggevend is voor toekomstige ontwikkelingen. De kaart is niet bedoeld als feitelijke weergave van de huidige situatie. Wij hebben ervoor gekozen om vrijetijdseconomie een onderdeel van de integrale toekomstgerichte zonering te laten zijn. Dat betekent dat het ontwikkelingsperspectief van een bestaand bedrijf in de vrijetijdseconomie afhankelijk is van de zone waarin het bedrijf of de eventuele uitbreiding ligt.
Wij delen de opvatting dat het vergemakkelijken van permanente bewoning van recreatiewoningen geen oplossing is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.3 Inleiding

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om de exacte reikwijdte van de begrippen dagrecreatie en verblijfsrecreatie te verduidelijken. Zo is bij dagrecreatie onduidelijk of het ook gaat om niet locatie gebonden activiteiten als wandelen, fietsen en paardrijden	ZW-1038-88
Indiener constateert inconsistenties in de gehanteerde definities: - incidentele verhuur via platforms wordt uitgesloten van verblijfsrecreatie. - fiets- en horecavoorzieningen worden uitgesloten van dagrecreatie. - evenementen vallen buiten de vrijetijdseconomie. Indiener verzoekt om heroverweging en verduidelijking van deze definities. De drie genoemde onderdelen dienen te vallen binnen 'toerisme en recreatie'.	ZW-1439-4
Indiener geeft aan dat de gehanteerde begrippen "dagrecreatie" en "verblijfsrecreatie" verwarring opleveren. De exacte reikwijdte is niet duidelijk. Indiener stelt dat bij dagrecreatie onvoldoende duidelijk wordt of	ZW-0160-40

het ook activiteiten omvat zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn. Indiener vindt het van belang om over de inhoud van voornoemde begrippen brede consensus te hebben en om deze begrippen consequent te hanteren, gelet op mogelijke regels in de nog op te stellen provinciale verordening.	
Indiener leest: “Het incidenteel verhuren van de eigen (eerste) woning, bijvoorbeeld via een boekingsplatform, zien we niet als een voorziening voor verblijfsrecreatie.” Indiener vraagt waarom niet, want dit is eigenlijk toch gewoon Bed&Breakfast?	ZW-1164-115

Standpunt GS

In bijlage 1 bij deze POVI zijn begripsbepalingen opgenomen voor ‘dagrecreatie’ en ‘verblijfsrecreatie’. Het beleid in de POVI geldt echter alleen voor 'VOORZIENINGEN voor dag- en verblijfsrecreatie'. In paragraaf 13.1 is opgenomen wat wij daaronder wel en niet verstaan. Het incidenteel verhuren van een eigen (eerste) woning wordt niet gezien als 'een VOORZIENING voor verblijfsrecreatie'. Fietscafé’s, openbare speeltuinen en evenementen worden niet gezien als 'een voorziening voor dagrecreatie'. Het beleid vrijetijdseconomie in de POVI heeft dus geen betrekking op bijvoorbeeld fiets- en horecagelegenheden en evenementen. Dit betekent niet dat dit geen onderdeel is van vrijetijdseconomie. Het betekent dat wij daarover in de POVI en de Omgevingsverordening geen beleid c.q. regels opnemen. Het is aan de gemeenten om in hun omgevingsvisies en omgevingsplannen op te nemen hoe zij daarmee omgaan. Het incidenteel aan derden verhuren van de eigen woning als vakantiewoning is niet hetzelfde als het uitbaten van een B&B: daarbij is immers de woningbezitter als gastheer/gastvrouw aanwezig.

Voorstel aan PS

De bestaande tekst in paragraaf 13.1 te verduidelijken door te wijzigen van

‘…werkgelegenheid. Voor… ‘

naar:

‘…werkgelegenheid. De vrijetijdseconomie bestaat uit onder meer verblijfsrecreatie (i) en dagrecreatie (i). Voor… ‘;

- de begrippen ‘voorzieningen voor dagrecreatie’ en ‘voorzieningen voor verblijfsrecreatie’ in de begrippenlijst op te nemen;
- de bestaande tekst in paragraaf 13.1 te verduidelijken door links op te nemen naar de begrippen ‘voorzieningen voor dagrecreatie’ en ‘voorzieningen voor verblijfsrecreatie’ in de begrippenlijst.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat niet alleen aantrekkelijke steden, maar ook aantrekkelijk landschap belangrijk is voor vrijetijdseconomie, en dat de provincie hier een rol en bevoegdheid heeft.

Indiener					
ZW-0317-122	ZW-0166-112	ZW-0186-113	ZW-0196-156	ZW-0224-114	ZW-0237-102

ZW-0240-107	ZW-0242-115	ZW-0278-123	ZW-0313-129	ZW-1236-107	ZW-1473-102
ZW-1479-154	ZW-0241-102				

Standpunt GS

Wij zijn het eens met de stelling dat een aantrekkelijk landschap belangrijk is voor vrijetijdseconomie.
Dit hebben wij in paragraaf 13.1 benoemd door te verwijzen naar het belang van een goede ruimtelijke kwaliteit. Ons beleid daarover hebben wij opgenomen in het hoofdstuk Ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Ten aanzien van de gehanteerde definities en afbakening constateert indiener dat deze niet eenduidig en consequent is. Zo wordt het incidenteel verhuren van de eigen woning via boekingsplatforms niet beschouwd als een voorziening voor verblijfsrecreatie. Voorzieningen zoals (fiets)cafés, restaurants, ijssalons of openbare speeltuinen vallen niet onder dagrecreatieve voorzieningen. Dit geldt ook voor sportieve, culturele en maatschappelijke evenementen. Indiener vraagt hier verduidelijking en zo mogelijk aanpassing.

Indiener

ZW-0187-124, ZW-0207-117, ZW-0238-107, ZW-0271-107, ZW-0314-107, ZW-1127-140, ZW-0304-55

Standpunt GS

In bijlage 1 bij deze POVI zijn begripsbepalingen opgenomen voor ‘dagrecreatie’ en ‘verblijfsrecreatie’. Het beleid in de POVI geldt echter alleen voor 'VOORZIENINGEN voor dag- en verblijfsrecreatie'. In paragraaf 13.1 is opgenomen wat wij daaronder wel en niet verstaan. Het incidenteel verhuren van een eigen (eerste) woning wordt niet gezien als 'een VOORZIENING voor verblijfsrecreatie'. Fietscafé’s, openbare speeltuinen en evenementen worden niet gezien als 'een voorziening voor dagrecreatie'. Het beleid vrijetijdseconomie in de POVI heeft dus geen betrekking op bijvoorbeeld fiets- en horecagelegenheden en evenementen. Dit betekent niet dat dit geen onderdeel is van vrijetijdseconomie. Het betekent dat wij daarover in de POVI en de Omgevingsverordening geen beleid c.q. regels opnemen. Het is aan de gemeenten om in hun omgevingsvisies en omgevingsplannen op te nemen hoe zij daarmee omgaan. Het incidenteel aan derden verhuren van de eigen woning als vakantiewoning is niet hetzelfde als het uitbaten van een B&B: daarbij is immers de woningbezitter als gastheer/gastvrouw aanwezig.

Voorstel aan PS

De bestaande tekst in paragraaf 13.1 te verduidelijken door te wijzigen van

‘…werkgelegenheid. Voor… ‘

naar:

‘…werkgelegenheid. De vrijetijdseconomie bestaat uit onder meer verblijfsrecreatie (i) en dagrecreatie (i). Voor… ‘;

- de begrippen ‘voorzieningen voor dagrecreatie’ en ‘voorzieningen voor verblijfsrecreatie’ in de begrippenlijst op te nemen;
- de bestaande tekst in paragraaf 13.1 te verduidelijken door links op te nemen naar de begrippen ‘voorzieningen voor dagrecreatie’ en ‘voorzieningen voor verblijfsrecreatie’ in de begrippenlijst.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft dat vrijetijdseconomie kan bijdragen aan de leefbaarheid van het landelijk gebied maar vindt het voorbeeld van een supermarkt op een vakantiepark ongelukkig gekozen. Het is juist andersom: een supermarkt in de kern kan profiteren van de een vakantiepark. Dat bezoekers op die manier de kern intrekken, draagt in bredere zin bij aan de leefbaarheid. Indiener verzoekt de tekst aan te passen.	ZW-0241-151
Indient stelt dat het voorbeeld van een supermarkt op een vakantiepark een ongelukkig gekozen voorbeeld is. Het ruimtelijk beleid t.a.v. supermarkten is er volgens de indiener op gericht om met name supermarkten in kernen te vestigen en dat toeristen gebruik maken van de lokale voorzieningen om deze in stand te houden.	ZW-0160-39
De indiener vindt het voorbeeld van de vestiging van een supermarkt op een vakantiepark ongelukkig gekozen omdat het ruimtelijk beleid erop is gericht supermarkten in kernen te vestigen	ZW-1038-87
Indiener merkt op dat in de eerste alinea van het hoofdstuk Vrijetijdseconomie een ongewenst voorbeeld wordt noemt van een supermarkt op een vakantiepark. Het vigerende gezamenlijke beleid van de Zuid-Limburgse gemeenten en Provincie (de SVREZL) is er volgens de indiener juist op gericht om supermarkten in de aangewezen kernwinkelgebieden te vestigen, zodat naast de lokale inwoners ook de toeristen er gebruik van maken en het economische draagvlak van de supermarkt wordt vergroot.	ZW-0319-61

Standpunt GS

Wij delen de opvattingen van indieners dat het opgenomen voorbeeld van een supermarkt op een vakantiepark ongelukkig gekozen is.

Voorstel aan PS

De tekst van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van:

‘…door bijvoorbeeld een supermarkt op een vakantiepark’

naar:

‘…doordat toeristen bijvoorbeeld het economisch draagvlak van een supermarkt in een landelijke kern vergroten.’

Zienswijze	Indiener
Indiener staat volledig achter het belang van de vrijetijdseconomie als belangrijke economische pijler voor Limburg.	ZW-1389-39

Standpunt GS

Wij waarderen de uitgesproken steun.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de afbakening van wat onder vrijetijdseconomie valt helder en ruimtelijk relevant. Indiener vraagt de Provincie te overwegen om de ruimtelijke betekenis van de sector explicieter te maken. Bijvoorbeeld: hoe voorzieningen bijdragen aan de vitaliteit van kernen, hoe ze verweven zijn met infrastructuur, en hoe ze landschappelijke kwaliteit kunnen versterken.	ZW-1164-105

Standpunt GS

Wij hebben overwogen om de ruimtelijke betekenis van de sector vrijetijdseconomie explicieter te maken. Naar onze mening heeft een dergelijke beschrijving en uitwerking nu geen meerwaarde. Bij de beoordeling van initiatieven door gemeenten verwachten wij van gemeenten dat zij de ruimtelijke betekenis expliciet aangeven en meewegen in hun integrale afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.4 Opgaven

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat een camping niet alleen beperkingen oplegt aan de landbouw maar ook koppelkansen biedt zoals nieuwe verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw in combinatie met verblijf.	ZW-0160-41
Indiener stelt dat uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijven niet alleen beperkingen bieden, maar ook veel kansen als Koppelkansen, nieuwe verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw in combinatie met verblijf.	ZW-0263-56

Standpunt GS

Wij delen de opvatting van indiener. Dit heeft ten grondslag gelegen aan de zonering die wij in deze Omgevingsvisie hebben opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de problematiek binnen de verblijfsrecreatie in Zuid-Limburg niet representatief is voor Midden-Limburg. In Midden-Limburg zijn grootschalige missers, zoals permanente bewoning van grootschalige kwaliteitsachterstanden, niet of nauwelijks aan de orde. Waar zich knelpunten voordoen, is sprake van proactief regionaal beleid, gericht op monitoring, handhaving en duurzame kwaliteit. Midden-Limburg verdient daarom een eigen benadering. Overlast elders mag geen reden zijn voor generieke beperkingen die de economische en toeristische vitaliteit van Midden-Limburg onnodig afremmen.	ZW-0313-128

Standpunt GS

De opgaven in paragraaf 13.2 zijn in algemene zin beschreven voor geheel Limburg. Het is aan gemeenten c.q. regio's om desgewenst een eigen visie op te stellen. Bij de besluitvorming over initiatieven is het aan de gemeente om te onderbouwen dat het initiatief per saldo positieve effecten heeft.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ruimtelijke druk en de problematiek rond niet-vitale parken terecht zijn benoemd. Ten aanzien van de problematiek rond niet-vitale parken vraagt indiener de Provincie: - om een ruimtelijke analyse toe te voegen van waar de druk het grootst is (bijv. Heuvelland vs. Parkstad). Dit helpt bij gebiedsgericht sturen. - om de opgaven te verbinden aan de NOVEX-ontwikkelperspectieven voor Zuid-Limburg, waarin ook toerisme en landschap samenkomen.	ZW-1164-106

Standpunt GS

Een verdere uitwerking van de opgaven ten behoeve van de concrete aanpak daarvan is aan de regio's c.q. de gemeenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.5 Ambitie en hoofdlijnen algemeen

Zienswijze	Indiener
De provincie heeft een ambitie om in Limburg een robuuste toeristisch-recreatieve structuur te realiseren. Indiener verzoekt om de gehanteerde kwaliteitseisen en normen voor toeristisch-recreatieve routestructuren te verduidelijken en om aandacht voor recreatieve mobiliteit en de samenhang met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie.	ZW-0304-53

Standpunt GS

Wij benoemen in deze Omgevingsvisie het belang van routestructuren voor vrijetijdseconomie. Het stellen van specifieke kwaliteitseisen en normen is aan de betreffende overheden bij het realiseren en beheren van de routestructuren. Wij zien, net als indieners een samenhang van routestructuren met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie. Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar het ook mogelijk is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hiernaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener concludeert dat het lijkt dat er geen maatwerk mogelijk is voor behoud van bijvoorbeeld karakteristieke hoeves en agrarische gebouwen met cultuurhistorische waarde. Indiener maakte hier onder het hoofdstuk Landbouw ook reeds opmerkingen over. Deze gebouwen zouden onder voorwaarden en met maatwerk herbestemd kunnen worden voor kleinschalige (verblijfs)recreatie.	ZW-0253-12

Standpunt GS

De conclusie van indiener is onjuist. In 13.6.7 hebben wij opgenomen dat juist een voorkeur bestaat voor het gebruik van monumenten en beeldbepalende gebouwen. Dat kunnen ook agrarische gebouwen zijn. Initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie zijn mogelijk, mits daar kwantitatief en kwalitatief behoefte aan is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat als alleen Roermond zich de komende jaren mag ontwikkelen tot meerdagse bezoekersstad, dan is het logisch dat ook de capaciteit en diversiteit van het verblijfsaanbod mee moeten groeien. Maar als nieuwe verblijfsrecreatie niet is toegestaan vanwege het risico op verdringing, in plaats van een knelpunt in het ruimtelijk en toeristisch beleid,	ZW-0313-134

kan dit leiden tot druk op bestaande accommodaties (verzadiging, prijsopdrijving), misgelopen economische kansen (voor ondernemers én stad), en verschuiving van overnachtingen naar omliggende regio's buiten de provincie.

Standpunt GS

De tekst over Roermond waarnaar indiener verwijst is geen onderdeel van de ontwerp-Omgevingsvisie en is ons onbekend. Indiener stelt verder dat nieuwe verblijfsrecreatie niet is toegestaan en wijst op de mogelijke nadelen daarvan. Het is onjuist dat nieuwe verblijfsrecreatie niet is toegestaan. Nieuwe verblijfsrecreatie is mogelijk als aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Zo zal moeten worden aangetoond dat bij het toevoegen van verblijfsrecreatie vraag en aanbod in balans blijven

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de vrees van de provincie voor verdringing vaak op beschermingsdenken is gebaseerd, terwijl de markt zich aanpast op veranderende behoeften, zelf corrigeert door overaanbod (bijv. via prijs- of kwaliteitsdifferentiatie), juist baat heeft bij gezonde concurrentie en innovatie. Het uitsluiten van nieuwe initiatieven om bestaande te beschermen, leidt op termijn tot stilstand, veroudering en verlies van toeristische aantrekkelijkheid.	ZW-0313-135

Standpunt GS

Wij delen de opvatting dat de markt baat heeft bij gezonde concurrentie en innovatie. De markt werkt echter niet actief aan het oplossen van problemen op niet-vitale locaties zoals achterstallig onderhoud, verloedering en oneigenlijk gebruik. Deze problematiek vermindert de aantrekkelijkheid van Limburg voor toeristen. Daarom hebben wij in deze Omgevingsvisie een genuanceerd beleid opgenomen waarbinnen ook onder voorwaarden nieuwe initiatieven mogelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het stimuleren van vrijetijdseconomie niet wenselijk is in gevallen waar al overlast bestaat van een bestaande camping.	ZW-0432-3

Standpunt GS

Deze Omgevingsvisie is een ruimtelijk richtinggevend kader dat geen stimulerende maatregelen voor vrijetijdseconomie bevat. Indien er overlast van een camping bestaat is het aan de gemeente

om dat bij wijziging of uitbreiding van de camping te betrekken in de integrale afweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat volgens deze versie van de POVI er alleen nog ruimte voor unieke verblijfsrecreatie is. De eis dat nieuwe verblijfsrecreatie 'uniek' moet zijn, klinkt aantrekkelijk vanuit een kwaliteitsstreven, maar werkt in de praktijk vaak remmend, uitsluitend en economisch verstikkend. Zeker als 'uniek' niet duidelijk wordt gedefinieerd, ontstaat er ruimte voor willekeur en eenzijdige marktwerking. De kracht van Limburg zit juist in de diversiteit van het aanbod: van eenvoudig tot luxe, van rust tot beleven. Beleid zou ruimte moeten bieden voor verschillende segmenten en prijsklassen, passend bij de lokale context en de toeristische vraag.	ZW-0313-133

Standpunt GS

In deze Omgevingsvisie is nergens de eis opgenomen dat nieuwe verblijfsrecreatie uniek moet zijn. Het opgenomen beleid biedt juist ruimte voor hetgeen indiener voorstelt: voor verschillende segmenten en prijsklassen, passend bij lokale context en de vraag.
Wij verwachten daarbij wel een gedegen onderbouwing in samenwerking tussen ondernemer en gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener herkent de bestaande werkwijze tussen gemeenten en Provincie in de ontwerp-POVI, maar ziet de marktontwikkelingen van de afgelopen jaren met een toenemend aantal bezoekers van (Zuid-)Limburg en een sterkere groei van de vraag dan het aanbod niet terug in de ontwerp-POVI. Indiener stelt dat het van belang is dat we gezamenlijk zorgen voor meer spreiding van de bezoekersstromen om de positieve effecten van het toerisme op de regio te vergroten en de negatieve effecten te verminderen. Indiener vraagt de ontwerp-POVI aan te passen om meer spreiding te bewerkstelligen, en bij een nieuw initiatief meer te kijken naar de specifieke omgeving.	ZW-0319-56

Standpunt GS

Wij verwachten van gemeenten dat zij bij het onderbouwen van initiatieven uitgaan van de dan relevant ontwikkelingen in vraag en aanbod. Regionale aandachtspunten zoals het spreiden van bezoekersstromen zijn bij uitstek een thema voor een integrale regionale visie en/of uitvoeringsprogramma.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor meer aandacht voor vrijetijdseconomie als nevenactiviteit bij agrarische bedrijven, gelet op de andere doelen van de POVI.	ZW-0196-160

Standpunt GS

Het beleid voor vrijetijdseconomie in deze Omgevingsvisie heeft ook betrekking op initiatieven die een nevenactiviteit zijn op een agrarisch bedrijf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat als we de schoonheid en aantrekkingskracht van zuid Limburg voor toeristen overeind willen houden moeten we conclusies uit onderzoeken omzetten in beleid. Dat betekent dat er streng de hand gehouden moet worden aan het verbod om meer campings en huisjesparken (groter dan 25 plaatsen) toe te staan. Voor stoppende boeren die zich laten uitkopen moet deze regel ook gelden.	ZW-0874-6

Standpunt GS

Het beleid voor vrijetijdseconomie in deze Omgevingsvisie kent geen absoluut verbod om meer verblijfsrecreatie toe te staan. Het is wel zo dat een gemeente bij een dergelijk initiatief goed moet onderbouwen waarom het initiatief de juiste functie op de juiste plek in de juiste omvang is. Daarbij moet voldaan worden aan de instructieregels voor ruimtelijke kwaliteit die wij gaan opnemen in de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de eis voor unieke verblijfsrecreatie remmend werkt en pleit voor beleid dat ruimte biedt voor verschillende segmenten en prijsklassen passend bij de lokale context.	ZW-0196-162

Standpunt GS

In deze Omgevingsvisie is nergens de eis opgenomen dat nieuwe verblijfsrecreatie uniek moet zijn. Het opgenomen beleid biedt juist ruimte voor hetgeen indiener voorstelt: voor verschillende segmenten en prijsklassen, passend bij lokale context en de vraag. Wij verwachten daarbij wel een gedegen onderbouwing in samenwerking tussen ondernemer en gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de nadruk op ETFAL (evenwichtige toedeling van functies aan locaties) goed past binnen de ruimtelijke logica van het POVI. De ambitie blijft beleidsmatig. Indiener vraagt de Provincie om de ruimtelijke vertaling van de ambitie te expliciteren: waar is ruimte voor groei, waar voor consolidatie, waar voor transformatie?	ZW-1164-108

Standpunt GS

Een ruimtelijke vertaling van de ambitie is slechts zinvol op een lager gebiedsgericht schaalniveau. Daarom vinden wij een dergelijke ruimtelijke vertaling bij uitstek een thema voor een integrale regionale of lokale visie

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in H.13 'Vrijetijdseconomie' elke link met natuur ontbreekt. Indiener vindt dit een gemiste kans, gezien het feit dat vrijetijdseconomie zich voor een belangrijk deel afspeelt in het landelijk gebied en het belang dat juist in dat landelijk gebied wordt toegekend aan natuur.	ZW-0160-68

Standpunt GS

Het hoofdstuk Vrijetijdseconomie is geen losstaand hoofdstuk en dient gelezen te worden in samenhang met de algemene hoofdstukken en de overige thema-hoofdstukken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat plannen voor grootschalige intensieve recreatie in het Maasdal in de gemeente Mook en Middelaar niet passen binnen de omgevingsvisie van Provincie Limburg. Voor dergelijke plannen bestaat ook geen draagvlak bij het overgrote deel van de inwoners van de gemeente.	ZW-0199-6

Standpunt GS

Indien er initiatieven ontwikkeld worden voor grootschalige intensieve recreatie is het aan de gemeente om daar een afweging over te maken, met inachtneming van de regels in de Omgevingsverordening. Indien aan de orde, zullen wij vervolgens de plannen beoordelen op basis van deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de opgave voor de vrijetijdseconomie beperkt, mist visie en ambitie op de lange termijn. Er wordt uitgegaan van wat niet goed zou zijn of niet goed zou gaan. Indiener stelt dat heel Limburg als hetzelfde wordt beschouwd en vraagt om meer differentiatie tussen noord, midden en zuid.	ZW-0224-180

Standpunt GS

Onze ambitie voor de lange termijn hebben wij in algemene zin geformuleerd in de algemene hoofdstukken. Voor vrijetijdseconomie specifiek is de ambitie neergelegd in de eerste alinea van 13.3. Daarbij moeten wij rekening houden met bestaande problemen c.q. opgaven. Wij verwachten van een gemeente dat zij bij het beoordelen van een initiatief rekening houdt met de specifieke lokale of regionale omstandigheden. Het is daarom niet zinvol om een grove differentiatie in drie regio's aan te brengen in deze Omgevingsvisie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wat de Provincie verstaat onder 'goed' in de passage 'Onze ambitie is dat er in Limburg een goede toeristisch-recreatieve structuur is met vitale verblijfs- en dagrecreatiebedrijven en voldoende goede routestructuren van goede kwaliteit en rekening wordt gehouden met gezondheid en veiligheid. Indiener vraagt of daar kwaliteitscriteria aan verbonden zijn.	ZW-0263-57

Standpunt GS

Wij hebben in algemene zin een ambitie benoemd. Wat 'goed' is zal onder meer aan de orde komen bij de beoordeling van initiatieven voor voorzieningen voor dag- en/of verblijfsrecreatie. Bij deze beoordeling dient de gemeente te onderbouwen waarom het initiatief de juiste functie op de juiste plek is, in de juiste omvang. In deze Omgevingsvisie hebben wij geen kwaliteitscriteria opgenomen voor routestructuren vrijetijdseconomie. Het stellen van specifieke kwaliteitseisen en normen is aan de betreffende overheden bij het realiseren en beheren van de routestructuren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener juicht de provinciale ambitie toe om in Limburg een robuuste toeristisch-recreatieve structuur te realiseren met vitale verblijfs- en dagrecreatiebedrijven en kwalitatief hoogwaardige routestructuren. Hierbij vraagt indiener de provincie wel om de gehanteerde kwaliteitseisen en normen voor toeristisch-recreatieve routestructuren te verduidelijken. Indiener verzoekt om

aandacht voor recreatieve mobiliteit en de samenhang met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie in de POVI.

Indiener					
ZW-0187-122	ZW-0238-105	ZW-0253-120	ZW-0271-105	ZW-0314-105	ZW-1439-1
ZW-0207-115					

Standpunt GS

Wij benoemen in deze Omgevingsvisie het belang van routestructuren voor vrijetijdseconomie. Het stellen van specifieke kwaliteitseisen en normen is aan de betreffende overheden bij het realiseren en beheren van de routestructuren. Wij zien, net als indieners een samenhang van routestructuren met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie. Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar het ook mogelijk is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hiernaar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.6 Ambitie en hoofdlijnen balans tussen vraag en aanbod

Zienswijze	Indiener
Er wordt gesteld dat de voorzieningen voor vrijetijdseconomie meer ruimte nodig hebben. Indiener is van mening dat gekozen dient te worden voor het verhogen van de kwaliteit van het aanbod. Een kwantitatieve uitbreiding van het aanbod mag niet leiden tot verdringing en leegstand, niet bijdragen aan de verdere verstedelijking van het landschap en per saldo niet leiden tot een vergroting van de recreatieve druk op het heuvelland. Een stand-still van het aantal verblijfsdagen is zeer gewenst.	ZW-1035-81

Standpunt GS

Voor het verhogen van de kwaliteit van het aanbod is soms ook meer ruimte nodig. Bijvoorbeeld het vergroten van het aantal vierkante meter per kampeerplaats, bij een gelijkblijvend aantal kampeerplaatsen. Wij delen de opvatting dat een kwantitatieve uitbreiding niet mag leiden tot verdringing en leegstand. De verdere verstedelijking van het landschap willen wij voorkomen door ons beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Een stand-still van het aantal verblijfsdagen in het Heuvelland is een gebiedsspecifieke beleidsmaatregel die op het niveau van de individuele/ samenwerkende gemeenten ligt. In een enkele gemeente is feitelijk een dergelijke beleidsmaatregel van kracht door een plafond aan het aantal kampeerplaatsen in het

omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het streven naar balans in paragraaf 13.3 begrijpelijk en wenselijk is. Indiener stelt dat in de praktijk beoordeling altijd zal plaatsvinden op basis van interpretatie, marktinzicht en bestuurlijke afweging - zowel door gemeenten als de Provincie. Een te rigide toepassing van deze bepaling kan ertoe leiden dat waardevolle of vernieuwende initiatieven worden afgewezen, louter vanwege het bestaan van vergelijkbare voorzieningen elders in de regio die feitelijk nauwelijks nog bijdragen. Indiener pleit er daarom voor om het streven naar balans als beleidsdoel te behouden, maar terughoudend te zijn met formuleringen als "alleen mogelijk als". Beleidsruimte voor gemotiveerde afwijking blijft essentieel.	ZW-1199-66

Standpunt GS

Het opgenomen beleid en de regels in de Omgevingsverordening maken gemotiveerde afwijking mogelijk

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de tekst 'Een kwantitatieve uitbreiding van het aanbod is alleen mogelijk als dit niet leidt tot verdringing en leegstand.' Indiener stelt dat als een kwantitatieve uitbreiding elders tot verdringing of leegstand leidt, dit betekent dat het elders (ook) schort aan kwaliteit. Het mag niet zo zijn dat goede ondernemers lijden onder slechte ondernemers. De slechte bedrijfsvoering van de één mag nooit reden zijn om een initiatief van de ander af te wijzen. Indiener verzoekt deze passage te nuanceren.	ZW-0241-152

Standpunt GS

Initiatieven zullen niet worden afgewezen vanwege de slechte bedrijfsvoering op bestaande bedrijven. Een initiatief kan wel worden afgewezen als daardoor zoveel aanbod wordt toegevoegd dat bestaande (goede) bedrijven te veel gasten verliezen (verdringing). Dit kan vervolgens tot leegstand, verloedering en ondermijnende criminaliteit leiden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.7 Ambitie en hoofdlijnen liefst overnemen bestaand bedrijf/locatie

Zienswijze	Indiener
De indiener verzoekt om meer differentiatie t.a.v. de tekst “Ondernemers die een bedrijf willen beginnen nemen een bestaand bedrijf over of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft. Pas als dat niet mogelijk is, komen andere opties in beeld, zoals vestiging op een nieuwe locatie.” Voor gemeenten en gebieden met een fors aanbod aan verblijfsaccommodaties met leegstand gaat volgens ons deze stelling op. Er zijn in Zuid-Limburg ook gemeenten en gebieden met niet of nauwelijks verblijfsaccommodaties. Indiener geeft aan dat Maastricht een duidelijke marktruimte voor logies en dat het voor Maastricht een beter model kunnen zijn om nieuwvestiging alleen toe te staan als er aantoonbaar marktruimte is.	ZW-1038-89
Hoewel het voor gemeenten en gebieden met een ruim aanbod aan verblijfsaccommodaties en mogelijk zelfs leegstand logisch is dat nieuwe initiatieven zich in eerste instantie richten op bestaande locaties of op plekken met een passende bestemming in het omgevingsplan, geldt dit niet voor de gehele regio. In Zuid-Limburg zijn er namelijk ook gemeenten en gebieden waar niet of nauwelijks verblijfsaccommodaties aanwezig zijn. Vanuit het oogpunt van spreiding van het toeristisch aanbod — een van de centrale uitgangspunten van de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 is het daarom belangrijk om ruimte te laten voor maatwerk en differentiatie. Een uniforme benadering doet geen recht aan de verschillen binnen de regio en kan gewenste ontwikkelingen in onderbediende gebieden onnodig belemmeren.	ZW-0253-10
Indiener constateert dat in de POVI staat dat ondernemers die een bedrijf willen beginnen een bestaand bedrijf overnemen of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft en pas als dat niet mogelijk is, andere opties in beeld komen, zoals vestiging op een nieuwe locatie. Indiener geeft aan dat het proces in de praktijk vaak anders loopt: Het begint met een 'ondernemersdroom' met veelal beoogde locatie. Deze wordt daarna gevalideerd t.o.v. de mogelijkheden in contact met gemeente.	ZW-0160-43
Indiener constateert dat in de POVI staat dat ondernemers die een bedrijf willen beginnen een bestaand bedrijf overnemen of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft en pas als dat niet mogelijk is, andere opties in beeld komen, zoals vestiging op een nieuwe locatie. Indiener geeft aan dat het proces in de praktijk vaak anders loopt: Het begint met een 'ondernemersdroom' met veelal beoogde locatie. Deze wordt daarna gevalideerd t.o.v. de mogelijkheden in contact met gemeente. Indiener stelt dat een ondernemer eerst 'belasten' met over te nemen bedrijven en/of gewenste locaties niet een gewenst startpunt is. Indiener geeft aan dat er in de gemeente momenteel geen campings zijn en ze er wel graag een zouden willen. Indiener vraagt hoe groot de zoekradius voor een	ZW-0263-58

locatie is. Indiener vraagt of dit betekent dat ondernemers eerst in andere omliggende gemeentes op zoek moeten naar een geschikte locatie? Indiener verzoekt om deze bullet te verwijderen.	
Indiener geeft aan dat de passage over ondernemers die een bedrijf willen beginnen weliswaar past in het duurzaam ruimtegebruik, maar heeft de ervaring dat in de vrijetijdseconomie vaak toch in eerste instantie naar een bepaalde plek (locatie/gebouw) wordt gekeken, dat past bij het concept en pas dan naar functie/ mogelijkheden omgevingsplan. Indiener is daarom van mening dat dit het ondernemen in de vrijetijdseconomie wel bemoeilijkt.	ZW-1164-116
Indiener geeft aan dat het in de huidige formulering (13.3, 13.5.3 en 13.6.9) lijkt dat een ondernemer met een initiatief voor bijvoorbeeld een camping of camperplaatsen in Parkstad (waar dit thans betrekkelijk weinig aanwezig is) eerst naar het Heuvelland gestuurd te worden waar vele bestaande campings reeds aanwezig zijn. Indiener stelt dat ze vanuit het oogpunt van spreiding juist ruimte zien in Parkstad voor grootschalige verblijfsrecreatie, waarvoor naar een voorziening voor verblijfsrecreatie in Landgraaf wordt gekeken.	ZW-0319-58
Indiener stelt dat voor gemeenten en gebieden met een fors aanbod aan verblijfsaccommodaties en wellicht al leegstand de stelling "Ondernemers die een bedrijf willen beginnen nemen een bestaand bedrijf over of zoeken naar een locatie die In het omgevingsplan al de juiste functie heeft. Pas als dat niet mogelijk is, komen andere opties in beeld, zoals vestiging op een nieuwe locatie." op gaat. Indiener mist echter een differentiatie want er zijn ook in Zuid-Limburg gemeenten en gebieden met niet of nauwelijks verblijfsaccommodaties. Indiener verzoekt een nuancering, omdat in het kader van spreiding, één van de uitgangspunten van de Visie vrijetijdseconomie Zuid-Limburg 2030, deze passage te stellig is geformuleerd.	ZW-0160-42
Indiener verwijst naar de tekst 'Ondernemers die een bedrijf willen beginnen nemen een bestaand bedrijf over of zoeken naar een locatie die in het omgevingsplan al de juiste functie heeft. Pas als dat niet mogelijk is, komen andere opties in beeld, zoals vestiging op een nieuwe locatie.' Indiener stelt dat de gemeente echter primair aan zet is voor wat betreft de locatie-afweging. Bestaande locaties zijn niet per definitie de beste locaties. Indiener verzoekt deze passage te nuanceren.	ZW-0241-153

Standpunt GS

Indieners geven aan dat het overnemen van een bestaand bedrijf moeilijk is in gebieden waar nu weinig aanbod is. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld in Maastricht waar veel vraag is. In de Omgevingsvisie is al opgenomen dat in dergelijke gevallen andere opties in beeld komen. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld het opkopen van de planologische capaciteit van een te saneren locatie in een gebied met veel accommodaties en verplaatsing daarvan naar een andere geschikte locatie in een gebied met weinig accommodaties. Dit is relatief duur maar ook win-win doordat de oude locatie gesaneerd/getransformeerd wordt. Wij zijn het eens met de zienswijze dat bestaande locaties niet per definitie de beste locaties zijn. Als het voorgaande niet mogelijk is kan gekeken worden naar vestiging op een nieuwe locatie. Diverse indieners geven aan dat de huidige praktijk

vaak begint met een ondernemersdroom die al gebaseerd is op een specifieke locatie. Wij willen met deze Omgevingsvisie juist sturing geven aan die ondernemersdroom door vooraf randvoorwaarden en uitgangspunten mee te geven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven

11.8 Ambitie en hoofdlijnen onderbouwing door ondernemer en gemeente

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 13.3 wordt gesteld dat de gemeente een zorgvuldig voorbereid besluit neemt op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn. De term bovengemeentelijk roept bij de indiener vragen op. Wordt hier (sub)regionaal mee bedoeld?	ZW-1127-18
In paragraaf 13.3 wordt gesteld dat ondernemer en gemeente samen zorgen voor een goede onderbouwing van het initiatief. De gemeente neemt een zorgvuldig voorbereid besluit op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn. Indiener zou graag willen toevoegen dat deze goede onderbouwing moet passen bij de schaal en omvang van het initiatief en de mate van ruimtelijke ingreep.	ZW-1127-17
Indiener constateert dat de volgende passage in de POVI staat: “ondernemer en gemeente zorgen samen voor een goede onderbouwing van het initiatief. De gemeente neemt een zorgvuldig voorbereid besluit op basis van alle relevante factoren en omstandigheden, ook als die bovengemeentelijk zijn." Indiener zou graag willen toevoegen aan de "goede" onderbouwing dat deze moet passen bij de schaal en omvang van het initiatief en de mate van de ruimtelijke ingreep. Naarmate het initiatief groter is, worden strengere eisen gesteld aan de onderbouwing.	ZW-0160-44
Indiener stelt dat de ontwerp POVI vraagt dat ondernemers en gemeente samen voor een goede onderbouwing van nieuwe initiatieven zorgen. Indiener zou daar graag aan toevoegen dat deze onderbouwing moet passen bij de schaal en omvang van het initiatief en de mate van de ruimtelijke ingreep. Naarmate het initiatief groter is, worden strengere eisen gesteld aan de onderbouwing. Van belang is dat wordt aangetoond dat het initiatief haalbaar en wenselijk is en hoe het past binnen de bestaande marktruimte en welke vraag het genereert. Voor het beoordelen van een initiatief voor de vrijetijdseconomie is het van belang dat deze wordt getoetst aan de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030.	ZW-0253-11
Indiener stelt dat in paragraaf 13.3 de term "bovengemeentelijk" vragen oproept en vraagt of hier (sub)regionaal mee wordt bedoeld?	ZW-0160-121

Standpunt GS

De voorstellen van indieners om de tekst aan te vullen vinden wij grotendeels een waardevolle toevoeging aan de tekst. Met bovengemeentelijk bedoelen wij alles wat niet louter gemeentelijk is. Dat kan zelfs een nationaal belang zijn.

Voorstel aan PS

De tekst van de ontwerp-Omgevingsvisie wijzigen van: '… ook als die bovengemeentelijk zijn'

naar:

'…ook als die bovengemeentelijk zijn. De onderbouwing moet passen bij de schaal en de omvang van het initiatief en de mate van ruimtelijke ingreep.'

11.9 Provinciaal belang vrijetijdseconomie

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een nadere toelichting op het begrip 'herinrichting van verblijfsrecreatieterreinen', met daarbij inzicht in de provinciale belangen en hoe deze worden gewogen bij potentiële strijdigheden.	ZW-1439-3

Standpunt GS

Onder 'herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen' verstaan wij bijvoorbeeld het omzetten naar een ander type accommodatie voor een andere doelgroep.
Een ander voorbeeld is het vergroten van kampeerplaatsen op een bestaand terrein in combinatie met het uitbreiden van het terrein. In de huidige Omgevingsverordening valt dit nu niet onder de instructieregel voor vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener ondersteunt in de kern de benadering 'Bij nieuwe initiatieven en uitbreidingen van bestaande bedrijven binnen de vrijetijdseconomie streven wij naar een evenwichtige toedeling van functies: de juiste functie op de juiste locatie in de juiste omvang', zoals te lezen is in de POVI. Wel vraagt indiener de provincie nader toe te lichten wat zij verstaat onder herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen, met verwijzing naar provinciale belangen en de weging daarvan bij strijdigheid.

Indiener
ZW-0187-123, ZW-0207-116, ZW-0253-121, ZW-0271-106, ZW-0314-106

Standpunt GS

Onder ‘herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen’ verstaan wij bijvoorbeeld het omzetten naar een ander type accommodatie voor een andere doelgroep. Een ander voorbeeld is het vergroten van kampeerplaatsen op een bestaand terrein in combinatie met het uitbreiden van het terrein. In de huidige Omgevingsverordening valt dit nu niet onder de instructieregel voor vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Bij nieuwe initiatieven en uitbreidingen van bestaande bedrijven binnen de vrijetijdseconomie wordt in het POVI gestreefd naar een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Indiener verzoekt nader toe te lichten wat wordt verstaan onder herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen, met verwijzing naar provinciale belangen en de weging daarvan bij strijdigheid.	ZW-0304-54

Standpunt GS

Onder ‘herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen’ verstaan wij bijvoorbeeld het omzetten naar een ander type accommodatie voor een andere doelgroep. Een ander voorbeeld is het vergroten van kampeerplaatsen op een bestaand terrein in combinatie met het uitbreiden van het terrein. In de huidige Omgevingsverordening valt dit nu niet onder de instructieregel voor vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat onder de vierde bullet bij Vrijetijdseconomie verwezen naar de mogelijkheid dat gemeenten initiatieven met potentieel fiscale opbrengsten, zoals toeristenbelasting, moeilijker zouden kunnen weigeren als die negatieve effecten hebben voor andere gemeenten. Indiener plaatst hierbij een kanttekening: In de bestuurlijke praktijk - zeker binnen de langdurige samenwerking in Zuid-Limburg - worden afwegingen breder gemaakt. Gemeenten kijken nadrukkelijk naar zowel lokale als regionale effecten. Financiële motieven, zoals toeristenbelasting, zijn daarbij zelden tot nooit doorslaggevend. Indiener stelt dat deze suggestie een te simplistisch beeld oproept van gemeentelijke besluitvorming en geen recht doet aan de integrale wijze waarop vrijetijdseconomische plannen worden afgewogen. Indiener beveelt aan om de verwijzing naar toeristenbelasting te heroverwegen of te vervangen door een neutralere formulering die beter aansluit bij de bestuurlijke realiteit.	ZW-1199-69

Standpunt GS

Wij hebben de tekst heroverwogen.

Voorstel aan PS

De tekst in paragraaf 13.4 ‘De gemeenten zijn … in een andere gemeente’ te schrappen.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist een duidelijke passage over toezicht en handhaving van de regels aangaande verblijfsrecreatie. Nu worden plannen voor nieuwe huisjesparken vaak beargumenteerd omdat deze een “verbetering” vormen, maar dat is dan ten opzichte van een situatie waar in strijd met de regels wildgroei is ontstaan. Hiermee wordt slecht gedrag beloond. Indiener verzoekt u toe te voegen dat veranderingen in het aanbod van verblijfsrecreatie alleen in overweging worden genomen door de provincie, als de gemeente heeft aangetoond de handhaving op orde te hebben, en illegaal gebruik is beëindigd.	ZW-1035-82

Standpunt GS

Toezicht en handhaving is een gemeentelijke bevoegdheid. Wij vinden het een te verstrekkende en onjuiste koppeling van instrumenten om een ruimtelijke afweging over een initiatief te laten afhangen van de resultaten van handhaving.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt in de kern de benadering 'Bij nieuwe initiatieven en uitbreidingen van bestaande bedrijven binnen de vrijetijdseconomie streven wij naar een evenwichtige toedeling van functies: de juiste functie op de juiste locatie in de juiste omvang', zoals te lezen is in de POVI. Wel vraagt indiener de provincie nader toe te lichten wat zij verstaat onder herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen, met verwijzing naar provinciale belangen en de weging daarvan bij strijdigheid.	ZW-0238-106

Standpunt GS

Onder ‘herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen’ verstaan wij bijvoorbeeld het omzetten naar een ander type accommodatie voor een andere doelgroep. Een ander voorbeeld is het vergroten van kampeerplaatsen op een bestaand terrein in combinatie met het uitbreiden van het terrein. In de huidige Omgevingsverordening valt dit nu niet onder de instructieregel voor vrijetijdseconomie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener pleit ervoor dat als bestaande (verblijfs)recreatieve locaties van kleur verschieten, de beoordeling en afweging over te laten aan de gemeentes. Niet alles is hierin een provinciaal belang. Ook mist indiener aandacht voor recreatie gelieerde vraagstukken in combinatie met VABS.	ZW-1473-172

Standpunt GS

Wij nemen aan dat indiener met ‘van kleur verschieten’ het herinrichten van bestaande verblijfsrecreatieterreinen bedoelt.
Deze passage in de ontwerp-Omgevingsvisie is juist opgenomen op verzoek van een aantal gemeenten in het voortraject om te komen tot aanpassing van de Omgevingsvisie. Het beleid over vrijetijdseconomie in voormalige agrarische bebouwing is opgenomen in 13.6.8

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de noodzaak van bovenlokale afstemming ruimtelijk goed is onderbouwd. Indiener vraagt de Provincie om duidelijker aan te geven hoe de Provincie dit ruimtelijk borgt: via zonering, instructieregels, of gebiedsgerichte afspraken?	ZW-1164-109
Indiener stelt dat een concreet onderbouwd provinciaal belang ontbreekt. De provincie heeft geen lange termijn visie en ambitie in deze povi, maar wil wel op de stoel van de gemeenten gaan zitten. Gemeenten stemmen zelf af waar nodig.	ZW-0224-181

Standpunt GS

Bovenlokale afstemming is in de huidige Omgevingsverordening al geborgd via een instructieregel die onder meer verwijst naar de in het verleden gemaakte regionale bestuursafspraken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de alinea "De gemeenten zijn het bevoegd... in een andere gemeente." in paragraaf 13.4 een verwarrende alinea. Indiener stelt dat in het begin de gemeente aan wordt gewezen als bevoegd gezag, maar dit later in de alinea wordt afgezwakt. Indiener geeft aan dat dit beperkt/ niet mogelijk is om uit te voeren dan wel vooraf te meten indien buiten de eigen gemeentegrens.	ZW-0263-59
Indiener vraagt of zij in de volgende alinea goed begrijpen dat er een provinciaal belang is vanwege gemeentegrens overstijgende effecten van verblijfsaccommodaties: "De gemeenten zijn het bevoegd gezag om bij Initiatieven voor uitbreiding of nieuwvestiging alle belangen af te wegen en een gemotiveerd besluit te nemen. Een van die belangen is het effect van	ZW-0160-45

het besluit op de vitaliteit van bestaande bedrijven. Deze bedrijven liggen vaak niet binnen de eigen gemeente. Enerzijds is het voor de gemeente moeilijk om de effecten buiten de eigen gemeente in te schatten. Anderzijds Is het voor een gemeente lastig om een nieuw bedrijf dat inkomsten voor de gemeente zal opbrengen, zoals toeristenbelasting, niet toe te staan vanwege negatieve effecten in een andere gemeente."

Standpunt GS

Wij hebben de tekst heroverwogen.

Voorstel aan PS

De tekst in paragraaf 13.4 ‘De gemeenten zijn … in een andere gemeente’ te schrappen.

11.10 Onderbouwing initiatief algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de eisen aan initiatiefnemers ruimtelijk relevant (BOP, marktanalyse, visie). Indiener vraagt de Provincie om een differentiatie naar schaal en locatie te maken. Een kleine B&B in een dorpskern vraagt een andere onderbouwing dan een nieuw vakantiepark in het buitengebied	ZW-1164-110

Standpunt GS

De gevraagde differentiatie is al beschreven in 13.5.2 en 13.5.3.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt in de POVI op te nemen wat de consequenties zijn als een of meer onderdelen van de onderbouwing ontbreken (zoals bv. huiswerk verplicht overdoen alvorens het plan in behandeling genomen kan worden) en hierover in de Omgevingsverordening een concrete instructieregel op te nemen.	ZW-0894-2

Standpunt GS

Een onvolledige onderbouwing betekent dat niet voldaan wordt aan artikel 12.6 van de Omgevingsverordening Limburg (2021). De door indiener gevraagde instructieregel in de Omgevingsverordening bestaat daarmee al. Als niet voldaan wordt aan de Omgevingsverordening kunnen wij specifieke juridische instrumenten uit de Omgevingswet inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet in hoofdstuk 13.5.1 nog een verwijzing naar de regionale bestuursafspraken en vermoedt dat dit een foutje is.	ZW-1473-171

Standpunt GS

Dit is geen foutje. Wij hebben in de drie regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg met de gemeenten regionale bestuursafspraken gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.11 Bedrijfsontwikkelingsplan initiatief

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij de zin "Wij verwachten dat in een BOP voor verblijfsrecreatie duidelijk wordt aangegeven voor hoeveel personen slaapplaatsen worden gerealiseerd." een uitzondering is voor campings en kamperen bij de boer. Daar is volgens de indiener inzicht noodzakelijk in de hoeveelheid kampeerplaatsen en minder/niet in het aantal slaapplaatsen.	ZW-0160-48
Indiener verzoekt het gestelde in paragraaf 13.5.2 ten aanzien van slaapplaatsen te nuanceren. Indiener verzoekt bij campings en kamperen bij de boerlocaties uit te gaan van een kwalitatieve benadering uitgaande van de ruimtelijke inpassing en begrenzing van het kampeerterrein in combinatie met het aantal kampeerplaatsen. Het aantal slaapplaatsen is dan minder relevant.	ZW-0271-133

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat ook bij initiatieven voor campings en kamperen bij de boer inzicht moet en kan worden gegeven in het aantal slaapplaatsen. Dat dient te worden vastgelegd in het omgevingsplan. Dit is met name relevant bij campings met stacaravans en/of bijzondere verhuureenheden zoals glampingtenten en trekkershutten. Het vastleggen van een duidelijk plafond geeft vooraf zekerheid aan alle betrokkenen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat met het criterium "Een BOP geeft onder meer inzicht In: De exploitant zelf (opleiding/ervaring)." terughoudend dient om te worden	ZW-0160-46

gegaan. Het moet volgens de indiener te allen tijde objectief te motiveren zijn in het kader van een ruimtelijke procedure waarbij gemeenten gebonden zijn aan de ETFAL en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Standpunt GS

In de huidige praktijk wordt, op basis van de vigerende Omgevingsverordening bij initiatieven vrijetijdseconomie ook al gevraagd om een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP).
Een BOP geeft specifieke informatie ten behoeve van de afweging in het kader van de ruimtelijke procedure. Daarmee helpt een BOP juist bij het objectief motiveren door de gemeente.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in par. 13.5.2 aan te geven wat concreet wordt verstaan onder een zeer kleinschalig initiatief voor een verblijfsrecreatiebedrijf waarbij een BOP kan bestaan uit enkel ‘een verslag van een keukentafelgesprek’.	ZW-0894-1

Standpunt GS

In de huidige praktijk wordt bij initiatieven vrijetijdseconomie ook gevraagd om een bedrijfsontwikkelingsplan (BOP). Het doel hiervan is het verkrijgen van bepaalde informatie. Het is niet eenduidig aan te geven wanneer een initiatief zeer kleinschalig is. Dat heeft te maken met een zeer gering aantal slaapplaatsen maar ook met bijvoorbeeld het inpandig in een bestaand gebouw realiseren van het initiatief. Daarnaast is relevant hoe groot de investering is. In de dagelijkse uitvoeringspraktijk levert dit geen discussie op.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.12 Marktonderbouwing/ vraag-aanbodanalyse

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 13.5.3 wordt gesteld dat initiatiefnemers bij recreatieve plannen moeten aantonen dat er voldoende marktruimte is. Van hen wordt verwacht dat zij een actueel overzicht aanleveren van vraag en aanbod, inclusief harde planvoorraad. Deze analyse moet plaatsvinden op het schaalniveau dat past bij het initiatief en rekening houden met andere lopende plannen. Daarbij wordt nadruk gelegd op transparantie van de gegevens, herkomst, definities en onafhankelijkheid van bronnen. Indiener stelt dat deze onderbouwing voor substantiële plannen terecht is, maar de praktijk tegelijkertijd vraagt om een proportionele benadering.	ZW-1199-70

Indiener stelt dat een volledige marktanalyse kostbaar is en vaak alleen haalbaar voor grotere partijen is. Indiener geeft aan dat voor kleinere of innovatieve initiatieven - met name op lokaal niveau of van experimentele aard - deze onderzoekslast niet altijd realistisch is. Volgens de indiener bestaat het risico dat kansrijke initiatieven vroegtijdig worden afgeschreven vanwege een te zware bewijslast. Indiener pleit daarom voor het opnemen van een toetsingskader waarin wordt verduidelijkt voor welke type plannen een uitgebreide onderbouwing wordt verlangd, en waar ruimte is voor maatwerk of een lichtere motivering. Dit maakt het beleid volgens de indiener uitvoerbaarder en beter toepasbaar in de praktijk.	

Standpunt GS

Een marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse wordt ook nu al gevraagd op basis van de vigerende Omgevingsverordening. In 13.5.3 is opgenomen dat de onderbouwing/analyse betrekking moet hebben op het geografische gebied dat voor het schaalniveau van het initiatief relevant is. In de dagelijkse uitvoeringspraktijk levert de proportionaliteit van de onderbouwing geen discussie op. De tekst in 13.5.3 is dus te beschouwen als het gevraagde toetsingskader.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener opteert om de zin "Er moet ook aangetoond worden dat het niet ten koste gaat van andere bedrijven" te vervangen door "Er moet aangetoond worden dat het initiatief haalbaar en wenselijk is, hoe het past binnen de bestaande marktruimte en welke vraag het genereert." Indiener stelt dat met deze toevoeging geen monopolie wordt gecreëerd voor bestaande bedrijven en een deel ook aan de concurrentiepositie overgelaten wordt op de markt zelf.	ZW-0160-49
Indiener stelt voor om zin “er moet ook aangetoond worden dat het niet ten koste gaat van andere bedrijven” te wijzigen in “er moet aangetoond worden dat het initiatief haalbaar en wenselijk is, hoe het past binnen de marktruimte en welke vraag het genereert”. Zo wordt geen monopolie voor bestaande bedrijven gecreëerd en wordt een deel ook aan de concurrentiepositie overgelaten op de markt zelf.	ZW-1038-91

Standpunt GS

De voorgestelde tekstwijziging is inhoudelijk niet anders dan de bestaande tekst. Van belang is dat er marktruimte wordt aangetoond waarbij ook een goede analyse van vraag en aanbod plaatsvindt. Ook bij de voorgestelde tekst kan het gebeuren dat er geen marktruimte bestaat en het initiatief dus niet kan doorgaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het thema vrijetijdseconomie zowel binnen de regio als onze gemeente de vraag speelt waar de balans is tussen de regio's in deze ontwerp-POVI. Zo kent de regio Parkstad volgens de indiener een ander aanbod dan bijvoorbeeld de Westelijke Mijnstreek. Indiener vraagt of dat dan wil zeggen dat ene ontwikkeling niet door kan gaan, omdat het aanbod er elders al is en tot hoe ver dit dan reikt.	ZW-1038-91

Standpunt GS

In de tekst is opgenomen dat de vraag-aanbod-analyse moet plaatsvinden op het geografisch gebied dat voor het schaalniveau van het initiatief relevant is. Dat kan betekenen dat naar de situatie in andere regio’s gekeken moet worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse in de vrijetijdseconomie voor gemeenten niet/zeer beperkt aantoonbaar is. Indiener ziet hier een provinciale rol. Indiener stelt dat concurrentie ook kan zorgen voor een gewenste kwaliteitsslag binnen Zuid-Limburg. Indiener ziet een rol voor de provincie om op Limburgs niveau een marktonderzoek (vraag-aanbod en kwaliteit-kwantiteit) uit te voeren en dat onderzoek te gebruiken als onderbouwing bij aanvragen. Op deze manier kunnen volgens de indiener aanvragen objectiever worden getoetst en kan de vraag-aanbod-analyse gemonitord worden.	ZW-0263-60

Standpunt GS

Een marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse wordt ook nu al gevraagd op basis van de vigerende Omgevingsverordening. In de dagelijkse uitvoeringspraktijk blijkt dit in de samenwerking tussen ondernemer en gemeente goed uitvoerbaar. Een marktonderzoek op de schaal van de provincie is voor de beoordeling van concrete initiatieven niet zinvol, met name gezien de enorme variëteit aan typen verblijfsrecreatie en dagrecreatie in combinatie met verschillen in doelgroepen en beoogde kwaliteitsniveaus. Een onderbouwing is altijd maatwerk per initiatief.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener vraagt t.a.v. de tekst 'De gemeente dient daar ook andere tegelijkertijd lopende initiatieven bij te betrekken' hoe concreet deze initiatieven dienen te zijn en of het begrip “initiatief” nader kan worden geduid?

Indiener

ZW-1038-92 ZW-0160-50

Standpunt GS

Het komt voor dat binnen een gemeente tegelijkertijd procedures lopen voor initiatieven van meerdere ondernemers voor het toevoegen van verblijfsaccommodaties. In de marktonderbouwing wordt dan (door verschillende adviesbureaus) uitgegaan van dezelfde marktruimte. Die wordt dus meerdere keren geclaimd. Dat is niet wenselijk.
Wij verwachten van een gemeente dat zij al vanaf het begin van in behandeling nemen van een aanvraag van een ondernemer hiermee rekening houdt. Een initiatief is een idee dat bij een gemeente wordt ingediend.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.13 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener citeert de paragrafen 13.7.2 en 13.7.3 over het schrappen van onbenutte functies vrijetijdseconomie en binnenplanse mogelijkheden voor vrijetijdseconomie. Indiener is van mening dat het absoluut nodig is dat gemeenten zich houden aan de regelgeving zoals in de Povi beschreven wordt. Indiener ziet dit niet altijd gebeuren en als het alsnog gebeurt dan gaat de Provincie wel erg soepel om met beschermingsregels. Dit moet anders en daarom veel strikter worden beschreven en uitgevoerd.	ZW-0145-37

Standpunt GS

Wij vermoeden dat indiener doelt op beschermingsregels voor natuur en landschap. Wij zien geen reden om de teksten van de betreffende paragrafen vrijetijdseconomie aan te passen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de gemeente niet alleen ondersteunend moet zijn naar de ondernemer, maar ook de balans moet bewaken tussen het initiatief en andere functies en eigenschappen van het gebied, vooral bij het beoordelen van initiatieven zoals beschreven in paragraaf 13.6. Indiener stelt voor dat de POVI in paragraaf 13.6 opneemt dat voor het beoordelen van een initiatief voor vrijetijdseconomie door een gemeente noodzakelijk zijn: het BOP, de marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse, de gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur, en rapporten betreffende de balans met andere functies en eigenschappen van het	ZW-0894-3

gebied, waaronder een verslag van inspraakbijeenkomsten met de bevolking van het gebied.

Standpunt GS

Indiener beschrijft de rol die de gemeente in de Omgevingswet van de wetgever heeft gekregen. Wij delen de opvatting van indiener dat gemeenten de balans tussen een initiatief en functies en eigenschappen in een gebied moeten bewaken.
Dat is vastgelegd in wetgeving en hoeft niet in POVI te worden herhaald.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener geeft aan dat volgens de Omgevingswet gemeenten bevoegd gezag zijn voor initiatieven in de vrijetijdseconomie, en vraagt of het de rol van de provincie is om bedrijfsontwikkelplannen en marktonderbouwingen te vragen. Indiener vindt dat de provincie op de stoel van de gemeente gaat zitten en gaat daarmee in gaat tegen de door de provincie zelf benoemde beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit en 'decentraal tenzij'. Indiener verzoekt het provinciaal belang en daar bijbehorende rolopvatting concreet te formuleren en het hoofdstuk Vrijetijdseconomie daarop aan te passen.

Indiener					
ZW-0241-147	ZW-0317-123	ZW-0166-113	ZW-0196-157	ZW-0237-103	ZW-0240-108
ZW-0242-116	ZW-0278-124	ZW-0313-130	ZW-1236-108	ZW-1473-103	ZW-1479-155
ZW-0186-114	ZW-0224-115				

Standpunt GS

Het vragen van een marktonderbouwing en een bedrijfsontwikkelplan staat al in de vigerende Omgevingsverordening Limburg en is ook al jarenlang onderdeel van uitvoeringspraktijk. Bij regionale afstemming van initiatieven tussen gemeenten en met de provincie en bij de ruimtelijke procedure van een initiatief zijn deze stukken de basis.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de opgesomde lijst van onderbouwingen in paragraaf 13.6.1 de Visie VTE 2030 Zuid-Limburg en de provinciale visie op de toeristisch-recreatieve structuur ontbreekt.	ZW-0263-61
Indiener verzoekt om voor Zuid-Limburg de Visie VTE Bestemming Zuid-Limburg 2030 toe te voegen aan de opsomming "Voor het beoordelen van een initiatief voor vrijetijdseconomie door een gemeente zijn noodzakelijk"	ZW-0160-51

De indiener verzoekt om in 13.6.1 voor Zuid-Limburg ook de Visie VTE Bestemming Zuid-Limburg 2030 toe te voegen.	ZW-1038-93

Standpunt GS

Het toetsen van initiatieven door gemeenten aan gemeentelijke en regionale beleidsstukken en visies (zoals de Visie VTE Bestemming Zuid-Limburg 2030) is neergelegd in de Omgevingswet en hoeft niet herhaald te worden in deze Omgevingsvisie. Een indiener verwijst naar een provinciale visie op de toeristisch-recreatieve structuur. Een dergelijke visie bestaat niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.14 Beoordeling vrijetijdseconomie de Limburgse principes

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de tekst 'Dat een ondernemer de betreffende locatie in eigendom heeft, is geen motief om een initiatief hier toe te staan.' Indiener stelt dat dit weliswaar geen primair motief is, maar gezien de algehele ruimtedruk wel één van de aspecten in de totale afweging. Indiener verzoekt de tekst te nuanceren.	ZW-0241-154

Standpunt GS

Wij delen de opvatting van indiener.

Voorstel aan PS

De tekst van de ontwerp-Omgevingsvisie wijzigen van

‘Dat een ondernemer de betreffende locatie in eigendom heeft, is geen motief om een initiatief hier toe te staan’

naar:

‘Dat een ondernemer de betreffende locatie in eigendom heeft, is één van de vele aspecten in de totale afweging.’

11.15 Beoordeling vrijetijdseconomie de balans tussen vraag en aanbod

Zienswijze

In paragraaf 13.6.3 wordt gesteld dat ‘nieuwe ontwikkelingen op het gebied van vrijetijdseconomie mogelijk zijn als vraag en aanbod in balans blijven’. Indiener mist de nuancering dat zelfs binnen de relatief kleine regio Zuid-Limburg er grote verschillen zijn in voorzieningen en marktruimte, en dat ook spreiding kan bijdragen aan een betere balans. Indiener verzoekt deze nuancering in de stelling te verwerken.

Indiener
ZW-0304-56 ZW-0160-52 ZW-1439-10

Standpunt GS

In 13.6.3 hebben wij opgenomen dat bij een initiatief gemotiveerd moet worden dat er balans bestaat tussen vraag en aanbod. De nuance die indiener geeft is één van de vele argumenten die een rol zou kunnen spelen bij het opstellen van een motivering. Overigens willen wij er wel op wijzen dat een balans tussen vraag en aanbod niet hetzelfde is al een balans met betrekking tot toeristische druk of aanwezige voorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt wanneer de balans tussen vraag en aanbod voor vrijetijdseconomie in balans is en hoe ver dit rijkt. Indiener stelt dat er zoveel differentiatie is in aanbod dat dit bijna niet aan te tonen is. Indiener vraagt of dit wil dit zeggen dat een ontwikkeling niet door kan gaan omdat het aanbod er al elders is?	ZW-0263-62

Standpunt GS

Een marktonderbouwing/vraag-aanbod-analyse wordt ook nu al gevraagd op basis van de vigerende Omgevingsverordening. In de dagelijkse uitvoeringspraktijk blijkt dit in de samenwerking tussen ondernemer en gemeente goed uitvoerbaar. Als er elders al aanbod is en er geen marktruimte is, dan kan een ontwikkeling inderdaad niet doorgaan, tenzij er andere argumenten zijn waarom de ontwikkeling toch zou moeten plaatsvinden. Het is aan de gemeente om dat in hun afweging van belangen duidelijk naar voren te brengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op paragraaf 13.6.3 waarin wordt gesteld dat 'nieuwe ontwikkelingen op het gebied van vrijetijdseconomie mogelijk zijn als vraag en aanbod in balans blijven'. Indiener mist de nuancering dat er binnen de relatief kleine regio Zuid-Limburg er grote verschillen zijn in voorzieningen en marktruimte en dat ook spreiding kan bijdragen aan een betere balans. Gevraagd wordt deze nuancering in de stelling te verwerken.	ZW-0314-179

Standpunt GS

In 13.6.3 hebben wij opgenomen dat bij een initiatief gemotiveerd moet worden dat er balans bestaat tussen vraag en aanbod. De nuance die indiener geeft is één van de vele argumenten die een rol zou kunnen spelen bij het opstellen van een motivering. Overigens willen wij er wel op wijzen dat een balans tussen vraag en aanbod niet hetzelfde is al een balans met betrekking tot toeristische druk of aanwezige voorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.16 Beoordeling vrijetijdseconomie toeristische - bedrijfsmatige exploitatie

Zienswijze	Indiener
In de paragraaf Vrijetijdseconomie: toeristisch-recreatieve bedrijfsmatige exploitatie, wordt het navolgende gesteld: “In Limburg is er te weinig ruimte om dat toe te staan”. Indiener wil opmerken dat deze invalshoek geen recht doet aan het verschil tussen gebieden binnen de Provincie Limburg. Niet elke gemeente heeft dezelfde problematiek en behoeftes en dit uitgangspunt beperkt de mogelijkheid voor maatwerk op lokaal niveau. Binnen de gemeente Voerendaal spelen andere afwegingen ten overstaande van andere gemeenten met grootschaligere verblijfsrecreatie. Door de geschetste problematiek in brede context te zien, zou juist ingezet moeten worden op toeristische spreiding en verdeling van de bewegingen en niet op beperking. Indiener verzoekt dan ook om in de visie in te zetten op spreiding en een evenredige verdeling van de bewegingen en niet op beperkingen in relatie tot de vestiging van nieuwe vrijetijdseconomie functies.	ZW-0206-42

Standpunt GS

Wij delen de opvatting van indiener dat, bij het al dan niet toestaan van ontwikkelingen, in gemeenten met weinig verblijfsrecreatie er andere argumenten kunnen spelen dan in gemeenten met veel aanbod. Bij de beantwoording van zienswijzen over de paragrafen 13.1 t/m 13.4 is dat al aan de orde geweest. In paragraaf 13.6.4 hebben wij expliciet vastgelegd dat wij specifieke eisen stellen ten aanzien van de toeristisch-recreatieve bedrijfsmatige exploitatie. Deze eisen vinden wij zo belangrijk dat we daar niet van willen afwijken. Afwijken zou betekenen dat er initiatieven worden toegestaan die niet feitelijk toeristisch-recreatief belangrijk zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om projecten met tweede of derde woningen die niet verhuurd worden en waar de eigenaren meestal slechts enkele weken per jaar verblijven.
Deze projecten nemen veel ruimte in beslag en leveren voor de gemeente/regio nauwelijks extra bestedingen op.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt n.a.v. paragraaf 13.6.4 'vrijetijdseconomie: toeristisch-recreatieve bedrijfsmatige exploitatie' om een toelichting op de termen: exploitant; exploitatie; toeristisch-recreatieve exploitatie; toeristisch-recreatieve verhuur; winst door exploitatie.	ZW-1484-2

Standpunt GS

Exploitant: degene die een bedrijf voert met de bedoeling om winst te maken;
Exploitatie: het voeren van een bedrijf met de bedoeling om winst te maken;
Toeristisch-recreatieve exploitatie: het voeren van een bedrijf met de bedoeling om winst te maken uit toeristisch-recreatieve activiteiten zoals de verhuur van recreatiewoningen. Dit in tegenstelling tot winst uit de bouw en verkoop van recreatiewoningen. Toeristisch-recreatieve verhuur: verhuur van recreatiewoningen aan personen ten behoeve van toerisme/recreatie. Dit in tegenstelling tot verhuur ten behoeve van bewoning. Winst door exploitatie: het verkregen voordeel door exploitatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.17 Beoordeling vrijetijdseconomie uitponding verhuurplicht

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat artikel 13.6.5 over uitponding en verhuurplicht de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van hun vakantiepark direct raakt. Bij een toekomstige uitbreiding zullen recreatiewoningen verkocht worden met verhuurplicht. Indiener stelt voor om zaken aan te passen, zodat de bedrijfsvoering van het vakantiepark gewaarborgd blijft.	ZW-0268-2

Standpunt GS

De ontwerp-Omgevingsvisie raakt niet rechtstreeks aan de huidige bedrijfsvoering. Dat is pas aan de orde bij bijvoorbeeld een uitbreiding van het bedrijf. De toekomstige wijze van bedrijfsvoering die indiener beschrijft past binnen het geformuleerde beleid, indien geborgd is dat de wijze van bedrijfsvoering ook op die manier blijft plaatsvinden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft ten aanzien van uitponding aan dat de opgenomen uitzonderingsclausule – waarbij gemeenten met centrale	ZW-1035-83

beslissingsbevoegdheid alsnog uitponding kunnen toestaan – risicovol en ongewenst is. Indiener stelt voor dit te schrappen.	
Indiener heeft opmerkingen op de paragraaf "Uitponding – rol van de gemeente". Daarin staat “Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd". Deze tekst wekt onterecht de indruk dat de gemeente de taak heeft om dit aan te tonen. Echter is het de taak van de initiatiefnemer om dit aan te tonen en een gemeente toetst en beoordeelt de documenten waarmee dat aangetoond wordt. Het is de rol van de gemeente om te toetsen en beoordelen, maar niet om een dergelijk document dat dit aantoont zelf op te stellen. Indiener verzoekt de tekst daarop aan te passen, zodat de rol helder is.	ZW-0187-125

Standpunt GS

Gezien de recente praktijkervaring met enkele casussen zijn wij van mening dat de uitzonderingsclausule incidenteel nodig kan zijn om gewenste ontwikkelingen (bijvoorbeeld verduurzaming van een park) in de sector mogelijk te maken. Indiener geeft geen argumenten waarom de opgenomen uitzonderingsclausule risicovol en ongewenst is

Voorstel aan PS

Ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener heeft opmerkingen op de paragraaf "Uitponding – rol van de gemeente". Daarin staat “Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd". Deze tekst wekt onterecht de indruk dat de gemeente de taak heeft om dit aan te tonen. Echter is het de taak van de initiatiefnemer om dit aan te tonen en een gemeente toetst en beoordeelt de documenten waarmee dat aangetoond wordt. Het is de rol van de gemeente om te toetsen en beoordelen, maar niet om een dergelijk document dat dit aantoont zelf op te stellen. Indiener verzoekt de tekst daarop aan te passen, zodat de rol helder is.

Indiener					
ZW-0207-118	ZW-0238-108	ZW-0253-123	ZW-0271-108	ZW-0314-108	ZW-1127-141

Standpunt GS

In de praktijk zal moeten blijken hoe in een dergelijk geval het beste gehandeld kan worden. In een casus in het recente verleden is ten behoeve van de borging van de centrale beslissingsbevoegdheid een privaatrechtelijke overeenkomst opgesteld tussen initiatiefnemer en gemeente. De rol van de gemeente kan dus groter zijn dan alleen het beoordelen van een door initiatiefnemer opgesteld document.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt n.a.v. paragraaf 13.6.5 'vrijetijdseconomie: uitponding en verhuurplicht' om toelichting of het een regel betreft voor alle recreatieterreinen. Indiener verzoekt ook om een toelichting op de termen: uitbreiding; meerdere eigenaren; centrale beslissingsbevoegdheid en het borgen daarvan; verhuurplicht. Indiener vraagt door wie een verhuurplicht opgelegd kan worden, aan wie en op basis van welke gronden. Indiener vraagt of bij de verhuurplicht rekening is gehouden met lopende hypotheken waarbij veelal een verbod op verhuur geldt.	ZW-1484-3

Standpunt GS

De regel geldt alleen voor initiatieven waarvan de functie nog niet in een omgevingsplan is geregeld. De regel geldt niet voor bestaand recreatieterreinen die al de functie verblijfsrecreatie hebben. Onder ‘uitbreiding’ verstaan we het toevoegen van verblijfsrecreatie in aantal slaapplaatsen en/of oppervlakte en/of aantal recreatieverblijven. Ook het aanpassen van seizoensgebruik naar jaarrond gebruik valt onder uitbreiding. Onder ‘meerdere eigenaren’ verstaan we dat de eigendom van de gronden waarop een verblijfsrecreatiebedrijf is gevestigd niet bij één eigenaar berust. Onder ‘een geborgde centrale beslissingsbevoegdheid’ verstaan we dat kan worden aangetoond dat eigenaren van een recreatieverblijf op het recreatieterrein de beslissingsbevoegdheid ten behoeve van het beheren en het exploiteren van het recreatieterrein hebben overgedragen aan de exploitant. Onder ‘verhuurplicht’ verstaan wij dat de eigenaar van een recreatieverblijf bij de aankoop van het verblijf de verplichting aangaat het verblijf te verhuren aan gasten gedurende een bepaalde periode. Bij deze verhuurplicht is geen rekening gehouden met lopende hypotheken. De regel geldt niet voor al bestaande situaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af wat het niet toestaan van ontwikkelruimte bij eventuele uitbreiding betekent voor de vitaliteit van huidige verblijfsrecreatiebedrijven met het verdienmodel uitponding.	ZW-0271-123

Standpunt GS

Er zijn geen verblijfsrecreatiebedrijven met het verdienmodel uitponding. Verblijfsrecreatiebedrijven hebben een exploitatie die is gebaseerd op het verhuren van recreatieverblijven en het uitbaten van centrale voorzieningen zoals restaurants en een zwembad. Uitponding is een middel om op een bepaald moment geld te verkrijgen om bijvoorbeeld te investeren in renovatie van een deel van het park.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Ten aanzien van de uitponding- rol van de gemeente stelt het POVI: “Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd". Deze tekst wekt volgens indiener onterecht de indruk dat de gemeente de taak heeft om dit aan te tonen. Echter is het de taak van de initiatiefnemer om dit aan te tonen en de taak van gemeenten om de documenten waarmee dat aangetoond wordt te toetsen en beoordelen. Indiener verzoekt de tekst daarop aan te passen, zodat de rol helder is.	ZW-0304-57

Standpunt GS

In de praktijk zal moeten blijken hoe in een dergelijk geval het beste gehandeld kan worden. In een casus in het recente verleden is ten behoeve van de borging van de centrale beslissingsbevoegdheid een privaatrechtelijke overeenkomst opgesteld tussen initiatiefnemer en gemeente. De rol van de gemeente kan dus groter zijn dan alleen het beoordelen van een door initiatiefnemer opgesteld document.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.18 Beoordeling vrijetijdseconomie algemene zonering

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat in paragraaf 13.6.6 dagrecreatie als volgt wordt gedefinieerd: “Dagrecreatie is het bezoeken van voorzieningen voor dagrecreatie zoals een attractiepark of zwemplas. Dagrecreatie omvat ook activiteiten zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn". In de daaropvolgende tabel staat echter vermeld dat dagrecreatie in de openlucht niet is toegestaan binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Dit roept de vraag op of dit betekent dat wandelen, fietsen en paardrijden in deze gebieden ook verboden zijn. Gezien het feit dat wandelen en fietsen vaak voorkomen in natuurgebieden en zelfs worden gestimuleerd als duurzame recreatievormen, lijkt het onwaarschijnlijk dat deze activiteiten geheel verboden zijn in het NNL. Het is daarom noodzakelijk dat dit wordt verduidelijkt: welke vormen van dagrecreatie zijn wel toegestaan binnen het NNL en welke niet? Hierbij merkt indiener op dat dit niet mag leiden tot ondermijning van de toeristische waardepropositie van de regio	ZW-0187-126 ZW-0207-119 ZW-0238-109 ZW-0253-124 ZW-0271-109 ZW-0314-109 ZW-1127-142

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie.
Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Tabel 13.6.6 heeft geen betrekking op 'dagrecreatie' maar op 'voorzieningen voor dagrecreatie'. Dit zijn voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht zoals attractieparken, zwembaden en golfbanen. De tabel heeft dus geen betrekking op de activiteiten wandelen, fietsen, paardrijden etc. In de tabel hebben wij duidelijker aangeven dat het gaat om 'voorzieningen voor dagrecreatie'

Voorstel aan PS

De tabel in 13.6.6 van de ontwerp-Omgevingsvisie als volgt aanpassen

Zone	Voorzieningen voor verblijfsrecreatie	Voorzieningen voor dagrecreatie in de openlucht	Voorzieningen voor dagrecreatie in een gebouw
	Vestiging of uitbreiding	Vestiging of uitbreiding	Vestiging of Uitbreiding
Stedelijk gebied	Ja	Ja	Ja
Landelijke kernen	Ja	Ja	Ja
Werklocaties	alleen hotels op stedelijke dienstenterreinen	Nee	alleen op stedelijke dienstenterreinen
Verwevingsgebied	Ja	Ja	Nee, tenzij in monumentaal gebouw
Primair Landbouwgebied	Nee, tenzij 1)	Nee, tenzij 1)	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij 1)
Groenblauwe landbouwzone	Ja, mits 2)	Ja, mits 2)	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij 2)
Natuurnetwerk Limburg	Nee, tenzij 3)	Nee, tenzij 3)	Nee, tenzij in monumentaal gebouw en tenzij 3)

3) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor het primair landbouwgebied in de Omgevingsverordening Limburg
3) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor de groenblauwe landbouwzone in de Omgevingsverordening Limburg
3) Vestiging of uitbreiding is alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de instructieregels voor het Natuurnetwerk Limburg in de Omgevingsverordening Limburg

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat Paragraaf 13.6.6 en de bijbehorende tabel een helder overzicht geven van de zones waarin voorzieningen voor dag- en verblijfsrecreatie zijn toegestaan. Indiener stelt dat ook de onderverdeling tussen dagrecreatie in gebouwen en in de open lucht logisch en herkenbaar is. Indiener vraagt echter nadrukkelijk aandacht voor de wijze waarop deze zonering is toegepast op de verwevingsgebieden. Indiener constateert dat volgens de huidige tabel de vestiging of uitbreiding van dagrecreatie in gebouwen binnen verwevingsgebieden is uitgesloten. Indiener acht deze benadering te beperkend en in de praktijk onvoldoende werkbaar. Belangrijke kansen blijven hierdoor onbenut. Initiatieven die aansluiten bij de kenmerken van het gebied en landschappelijk zorgvuldig zijn ingepast, zouden hier passend moeten zijn. Indiener geeft twee voorbeelden. De locatie Rouenhof waar concrete ambities bestaan voor een grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkeling met verblijfsaccommodaties inclusief bijvoorbeeld een overdekt zwembad, en inclusief een al dan niet geheel of gedeeltelijk in een gebouw ondergebrachte dagattractie. Een tweede voorbeeld betreft het gebied rond Slot Schaesberg waarvoor plannen bestaan het kasteel en omliggend terrein te ontwikkelen tot een toeristisch-culturele bestemming met educatieve waarde. Indiener verzoekt de toelatingstabel in paragraaf 13.6.6 aan te passen, zodat dagrecreatie in gebouwen binnen verwevingsgebieden niet op voorhand wordt uitgesloten. Indiener stelt in plaats daarvan voor om ruimte te bieden voor maatwerk via een zorgvuldige, gebiedsgerichte afweging, waarbij wordt gekeken naar: . de landschappelijke en functionele inpassing van het initiatief; . de verhouding tot de schaal en kenmerken van het gebied; . en de toegevoegde maatschappelijke, recreatieve en economische waarde.	ZW-1199-72

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij hebben in de ontwerp-Omgevingsvisie dagrecreatie in gebouwen uitgesloten in de zones in het landelijk gebied omdat wij vinden dat dit type voorzieningen en andere functies, zoals horeca en detailhandel, elkaar en de vitaliteit van stedelijke centra kunnen versterken. Dit type voorzieningen hoort thuis in het bebouwd gebied. Wij realiseren ons naar aanleiding van de zienswijze dat in de zones in het landelijk gebied een uitzondering nodig is in het geval het gebouw een monumentaal gebouw is.

Voorstel aan PS

Aanvullend aan de reeds voorgestelde aanpassing van de tabel in paragraaf 13.6.6 ook de tekst van paragraaf 13.6.6 van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van '… in een van deze zones wenselijk.' naar '…in een van deze zones wenselijk. Een uitzondering betreft monumentale gebouwen in verwevingsgebied, primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en het

Natuurnetwerk Limburg. Vestiging en/of uitbreiding van ‘een voorziening voor dagrecreatie in een gebouw’ in deze zones is mogelijk in een monumentaal gebouw ten behoeve van het behoud en beheer daarvan.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan belang te hebben bij het kunnen 'vermarkten' van natuurgebieden binnen de gemeente. Indiener verzoekt daarom recreatieve ontwikkelingen in (de nabijheid van) natuurgebieden niet per definitie uit te sluiten en er ruimte voor te bieden.	ZW-0241-150

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Het gemeentelijk grondgebied van indiener wordt gekenmerkt door een mozaïek van natuurgebieden en agrarische gronden die in diverse zones zijn ingedeeld. Er zijn veel recreatieve ontwikkelingen mogelijk in de nabijheid van natuurgebieden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de koppeling met de Limburgse principes en zonering ruimtelijk consistent is. De zonering is echter restrictief voor het buitengebied. Dit kan botsen met de visie 2030, waarin juist verwevenheid van stad en land wordt bepleit. Indiener vraagt de Provincie om te overwegen om binnen de zonering ruimte te bieden voor innovatieve, duurzame en landschapsversterkende initiatieven, mits goed onderbouwd.	ZW-1164-111

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij zijn van mening dat goed onderbouwde initiatieven mogelijk zijn binnen de zonering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat het bedrijf zich bevindt in de groen-blauwe zone en geeft aan geen hinder te willen ondervinden bij toekomstige uitbreidingen van de camping.	ZW-0391-2

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering.
Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Bij de uitbreiding van een camping in de Groenblauwe landbouwzone moet onder meer voldaan worden aan de in de Omgevingsverordening Limburg op te nemen instructieregels voor de betreffende zone.
Of uitbreiding op basis van deze instructieregels mogelijk is, is afhankelijk van de specifieke situatie op de locatie.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het voorgestelde beleid ten aanzien van recreatie in het Natuurnetwerk Limburg te stringent is. In het Natuurnetwerk Limburg ligt belangrijke en excellente dag- en verblijfsrecreatie, zoals Winselerhof, BloteVoetenPark Brunssum die zorgen voor de instandhouding van een belangrijk monument of een betere beleving en waardering van (omliggende) natuur. Indiener stelt dat ook veel andere monumenten in het Natuurnetwerk Limburg liggen waarbij een toeristische invulling juist voor het behoud en/of opknappen van het monument kan zorgen, dan wel als economische drager van het grotere gebied kan fungeren. Ook in deze gebieden moet een gewenste ontwikkeling door gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden. Indiener vraagt in de tabel bij 13.6.6. hiervoor dezelfde voetnoot op te nemen als bij Primair Landbouwgebied	ZW-0319-59

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij hebben in de ontwerp-Omgevingsvisie dagrecreatie in gebouwen uitgesloten in de zones in het landelijk gebied omdat wij vinden dat dit type voorzieningen en andere functies, zoals horeca en detailhandel, elkaar en de vitaliteit van stedelijke centra kunnen versterken. Dit type voorzieningen hoort thuis in het bebouwd gebied. Wij realiseren ons naar aanleiding van de zienswijze dat in de zones in het landelijk gebied een uitzondering nodig is in het geval het gebouw een monumentaal gebouw is. .

Voorstel aan PS

Aanvullend aan de reeds voorgestelde aanpassing van de tabel in paragraaf 13.6.6 ook de tekst van paragraaf 13.6.6 van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van '… in een van deze zones wenselijk.' naar '…in een van deze zones wenselijk. Een uitzondering betreft monumentale gebouwen in verwevingsgebied, primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en het Natuurnetwerk Limburg. Vestiging en/of uitbreiding van 'een voorziening voor dagrecreatie in een gebouw' in deze zones is mogelijk in een monumentaal gebouw ten behoeve van het behoud en beheer daarvan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 13.6.6 de ontwikkelruimte voor toerisme en horeca in de gemeente te veel wordt beperkt en dat het voor de gemeente onmogelijk is om autonoom te besluiten over nieuwe ontwikkelingen.	ZW-1236-175

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij zijn van mening dat wij met de zonering een zorgvuldige afweging hebben gemaakt tussen diverse belangen. Het is voor de gemeente mogelijk om autonoom te besluiten over nieuwe ontwikkelingen, mits zij daarbij rekening houdt met de Omgevingsvisie Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat in paragraaf 13.6.6 is genoemd dat dagrecreatie, zoals wandelen en fietsen, niet is toegestaan binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Indiener verzoekt om een expliciete toelichting welke vormen van dagrecreatie binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL) wel of niet zijn toegestaan.	ZW-1439-5

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Tabel 13.6.6 heeft geen betrekking op 'dagrecreatie' maar op 'voorzieningen voor dagrecreatie'. Dit zijn voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht zoals attractieparken, zwembaden en golfbanen. De tabel heeft dus geen betrekking op de activiteiten wandelen, fietsen, paardrijden etc. In de tabel hebben wij duidelijker aangeven dat het gaat om 'voorzieningen voor dagrecreatie'.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onduidelijk is binnen welke zoneringen toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in het buitengebied mogelijk zijn. Juist het buitengebied (inclusief natuurgebieden) is een belangrijke toeristische trekker.	ZW-0241-149

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering.
Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. De mogelijkheden voor toeristisch-recreatieve ontwikkelingen zijn per zone opgenomen in paragraaf 13.6.6 en de daarin opgenomen tabel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat volgens de POVI in primair landbouwgebied geen nieuwe toeristische initiatieven mogelijk zijn, waardoor transitie van het landelijk gebied op slot wordt gezet. Indiener pleit voor maatwerk en kritische beoordeling van initiatieven door gemeenten.	ZW-0166-114 ZW-0186-115

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat volgens de POVI in primair landbouwgebied geen nieuwe toeristische initiatieven mogelijk zijn, waardoor transitie van het landelijk gebied op slot wordt gezet. Indiener pleit voor maatwerk en kritische beoordeling van initiatieven door gemeenten.	ZW-0166-114 ZW-0186-115 ZW-1479-156 ZW-0313-131

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. In primair landbouwgebied geven wij voorrang aan het functioneren van de land- en tuinbouw. Wij willen dat agrarische bedrijven daar optimaal kunnen functioneren. De aanwezigheid van toeristen en recreanten is daarvoor een belemmering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener is niet duidelijk welke vormen van dagrecreatie zijn toegestaan in NNL gezien de definitie van dagrecreatie in par. 13.6.6.	ZW-0238-132

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Tabel 13.6.6 heeft geen betrekking op ‘dagrecreatie’ maar op ‘voorzieningen voor dagrecreatie’. Dit zijn voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht zoals attractieparken, zwembaden en golfbanen. De tabel heeft dus geen betrekking op de activiteiten wandelen, fietsen, paardrijden etc.
In de tabel hebben wij duidelijker aangeven dat het gaat om ‘voorzieningen voor dagrecreatie’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt t.a.v. de zonering in paragraaf 13.6.6 op dat, omdat de overstromingsrisicokaarten niet zijn opgenomen in de groenblauwe landbouwzones, deze ook niet de randvoorwaarden voor vrijetijdseconomie bepalen. Dan hoeft er alleen rekening gehouden te worden met een beekdal. In de huidige praktijk worden er veel kampeerterreinen omgezet in 'vaste bebouwing' in beekdalen met een groot overstromingsrisico. Dit beperkt de ruimte voor het water en kan tot schade leiden bij bewoners/eigenaren. Opnemen dat hierbij ook gekeken moet worden naar overstromingskaart T100/2100.	ZW-1204-212

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Initiatieven moeten aan veel regels en beleidslijnen voldoen. Paragraaf 13.6.6 geeft slechts een deel daarvan weer. Het is onmogelijk om in iedere paragraaf een limitatieve lijst op te nemen waaraan initiatieven moeten voldoen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit bij de algemene zonering voor een flexibele benadering van het buitengebied. De agrarische sector verandert en ondernemers zoeken nieuwe verdienmodellen. Kleinschalige vrijetijdseconomie - zoals	ZW-0196-57

dagrecreatie of kleinschalig verblijfsaanbod- kan bijdragen aan economische veerkracht, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit. Indiener pleit voor een POVI waarin deze initiatieven kunnen ontstaan onder het principe "ja, mits". In plaats van restrictieve regelgeving moet het beleid ruimte bieden aan lokale initiatieven die kwalitatief goed zijn ingepast en maatschappelijk toegevoegde waarde hebben.	

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering.
Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie.
Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. De sector vrijetijdseconomie kent haar eigen problemen. Zie de inleidende paragrafen van hoofdstuk 13. Het is, gezien de beperkte marktruimte, niet wenselijk dat ondernemers die stoppen in de agrarische sector massaal overstappen naar de vrijetijdseconomie. Ook is het niet wenselijk dat zij daarmee nieuwe beperkingen opleggen aan de blijvende ondernemers in de agrarische sector.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat dagrecreatie in een gebouw in het verwevingsgebied wordt uitgesloten zonder optie voor maatwerk, en vraagt om een benadering van Ja, mits, rekening houdend met kwetsbaarheid.	ZW-0196-159

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Wij hebben in de ontwerp-Omgevingsvisie dagrecreatie in gebouwen uitgesloten in de zones in het landelijk gebied omdat wij vinden dat dit type voorzieningen en andere functies, zoals horeca en detailhandel, elkaar en de vitaliteit van stedelijke centra kunnen versterken. Dit type voorzieningen hoort thuis in het bebouwd gebied. Wij realiseren ons naar aanleiding van de zienswijze dat in de zones in het landelijk gebied een uitzondering nodig is in het geval het gebouw een monumentaal gebouw is.

Voorstel aan PS

Aanvullend aan de reeds voorgestelde aanpassing van de tabel in paragraaf 13.6.6 ook de tekst van paragraaf 13.6.6 van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van '… in een van deze zones wenselijk.' naar '…in een van deze zones wenselijk. Een uitzondering betreft monumentale gebouwen in verwevingsgebied, primair landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en het Natuurnetwerk Limburg. Vestiging en/of uitbreiding van 'een voorziening voor dagrecreatie in een

gebouw' in deze zones is mogelijk in een monumentaal gebouw ten behoeve van het behoud en beheer daarvan.'

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de tabel in 13.6.6 verhindert maatwerk oplossingen verhindert die eerder in deze POVI wel als optie zijn besproken.	ZW-0160-53

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie.
Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Het is ons niet duidelijk op welke maatwerkoplossingen indiener doelt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat door het uitsluiten van nieuwe recreatieve initiatieven in het primaire landbouwgebied, bestaande voorzieningen beschermd worden. Hierdoor ontmoedig je kwaliteitsverbetering en innovatie in dit hele gebied	ZW-0196-182

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Kwaliteitsverbetering en innovatie kan en moet ook op de bestaande bedrijven plaatsvinden. Bovendien is de provincie Limburg een mozaïek van zones die in elkaars nabijheid liggen. Nieuwe recreatieve initiatieven zullen een iets andere locatie moeten zoeken om de agrarische ondernemers toekomstkansen te bieden in het primaire landbouwgebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat voor een bloeiende vrijetijdseconomie onder meer een mooi landschap van belang is. Dat landschap dreigt, met name in Zuid-Limburg, door toenemende (verblijfs)recreatiedruk verloren te gaan. Verstedelijking van het open gebied is een bekend probleem. Ook de natuur en leefbaarheid voor inwoners staat onder druk. De tekst van de concept POVI ademt te veel gemeentelijke autonomie op dit punt. Er worden slechts op gemeentelijke schaal gemaakte onderbouwingen gevraagd, terwijl het bij	ZW-1035-80

uitstek om bovenlokale effecten gaat. Uit een uitvraag blijkt bijvoorbeeld dat pakweg 15 campings op de nominatie staan om huisjespark te worden. Hoewel elk initiatief op gemeentelijk niveau misschien verdedigbaar lijkt, is het totaal onacceptabel vanuit het perspectief van landschap, natuur en leefbaarheid. Mede daarom dient vestiging en uitbreiding van verblijfsrecreatie in de groenblauwe mantel eenzelfde status te hebben als die in de primaire landbouwgebieden, vestiging ‘nee’ en uitbreiding ‘nee, tenzij’.

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering.
Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Het is onjuist dat slechts wordt gevraagd om onderbouwingen op gemeentelijke schaal. Verder suggereert indiener dat de belangen van de Groenblauwe landbouwzone hetzelfde zijn als de belangen van landschap, natuur en leefbaarheid. Dat is onjuist. Overigens geldt voor recreatieve ontwikkelingen naast het beleid in hoofdstuk 13 nog steeds al het andere beleid uit de ontwerp-Omgevingsvisie. Als een initiatief past in een zone volgens de tabel maar er geen markt voor is, kan het initiatief niet doorgaan. Ook moet een initiatief voldoen aan bijvoorbeeld het beleid voor natuur en ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de risicos van het uitsluiten van nieuwe verblijfsrecreatie, zoals druk op bestaande accommodaties en misgelopen economische kansen, en pleit voor gezonde concurrentie en innovatie.	ZW-0196-163

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. De gezonde concurrentie en innovatie kan plaatsvinden in de zones waarin nieuwe verblijfsrecreatie wel is toegestaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Paragraaf 13.6.6. vermeld dat dagrecreatie in de openlucht niet is toegestaan binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Betekent dit dat wandelen, fietsen en paardrijden in deze gebieden ook verboden zijn? Gezien het feit dat wandelen en fietsen vaak voorkomen in natuurgebieden en zelfs worden gestimuleerd als duurzame recreatievormen, lijkt het onwaarschijnlijk dat deze activiteiten geheel verboden zijn in het NNL. Indiener verzoekt dit verduidelijken: welke vormen van dagrecreatie zijn wel toegestaan binnen het NNL en welke niet.	ZW-0304-58

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker gemaakt. Tabel 13.6.6 heeft geen betrekking op ‘dagrecreatie’ maar op ‘voorzieningen voor dagrecreatie’. Dit zijn voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht zoals attractieparken, zwembaden en golfbanen. De tabel heeft dus geen betrekking op de activiteiten wandelen, fietsen, paardrijden etc. In de tabel hebben wij duidelijker aangeven dat het gaat om ‘voorzieningen voor dagrecreatie’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Volgens indiener ontstaan er op basis van de tabel in 13.6.6 mogelijkheden die een groot gevaar zijn voor de waarden in bepaalde gebieden die in de huidige omgevingsvisie nog wel beschermd zijn. In de Groenblauwe landbouwzone maakt de regelinvulling van de tabel alles mogelijk en is deze afhankelijk van beoordelingscommissies die in de regel kiezen voor economische ontwikkelingen boven het handhaven van de waarden van de Groenblauwe landbouwzone. Organisaties als die van indiener hebben op deze wijze geen schijn van kans om meer bescherming te eisen, zeker als ze niet gehoord worden door betreffende commissies. Ook in het verwevingsgebied geldt dit t.a.v. verblijfsrecreatie, waarvan in andere nota’s al gesteld wordt dat er te veel van is. Indiener ziet ook dit als een grote fout. Primair Landbouwgebied wordt zelfs beter beschermd en dat vindt indiener vreemd.	ZW-0145-36

Standpunt GS

Er zijn veel zienswijzepunten ingediend ten aanzien van de algemene zonering. Voor de meer algemene beantwoording verwijzen wij naar het betreffende hoofdstuk over zonering. Hier gaan wij in op de specifieke zienswijzepunten ten aanzien van vrijetijdseconomie. Naar aanleiding van de specifieke zienswijzepunten hebben wij tabel 13.6.6 op onderdelen aangepast en duidelijker

gemaakt. Initiatieven moeten aan veel regels en beleidslijnen voldoen. Paragraaf 13.6.6 geeft slechts een deel daarvan weer. Voor recreatieve ontwikkelingen geldt naast de tabel nog steeds al het andere beleid uit de ontwerp-Omgevingsvisie. Als een initiatief past in een zone volgens de tabel maar er geen markt voor is, kan het initiatief niet doorgaan. Besluiten over ruimtelijke initiatieven worden nooit door beoordelingscommissies genomen maar altijd door een overheid. De betreffende overheid is verantwoordelijk voor het besluit dat ze neemt en de onderbouwing daarvan

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt dat in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd dat de exploitatie en eventuele uitbreiding van de camperplaats binnen primair landbouwgebied mogelijk blijft en niet wordt belemmerd door aanvullende beleidsaanduidingen.	ZW-0850-8

Standpunt GS

Deze POVI heeft geen directe gevolgen voor het bestaande gebruik van gronden voor verblijfsrecreatie. Bij uitbreiding van een camperplaats in primair landbouwgebied geven wij voorrang aan het functioneren van de land- en tuinbouw. Wij willen dat agrarische bedrijven daar optimaal kunnen functioneren. De aanwezigheid van toeristen en recreanten is daarvoor een belemmering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het in de zonering landbouw lijkt alsof een recreatieve functie wordt uitgesloten in vrijkomende agrarische bebouwing en alleen mogelijk is na overleg met de provincie. Het zou goed zijn om duidelijk aan te geven onder welke voorwaarde nieuwvestiging van een recreatieve functie wel onder strikte voorwaarden mogelijk is. Dat biedt ook meer rechtszekerheid dan alleen de verwijzing dat het gesprek met de provincie moet worden aangegaan.	ZW-0253-14

Standpunt GS

Wij hebben het beleid in paragraaf 13.6.6 nader uitgewerkt en opgenomen in de aangepaste tabel in paragraaf 13.6.6.

Voorstel aan PS

De tabel in 13.6.6 van de ontwerp Omgevingsvisie aanpassen.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor om ruimte binnen de visie te bieden voor verblijfsrecreatie op hun perceel, gezien de geschiktheid van de locatie en om dit niet bij voorbaat te blokkeren.	ZW-0999-4

Standpunt GS

De mogelijkheden voor verblijfsrecreatie zijn opgenomen in de aangepaste tabel in paragraaf 13.6.6.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.19 Beoordeling vrijetijdseconomie in monument of beeldbepalend gebouw

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de passage waarin de voorkeur wordt geven aan het gebruik van monumenten en beeldbepalende gebouwen voor de vestiging van nieuwe initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie. Indiener stelt dat met deze formulering wordt gesuggereerd dat dergelijke bouwwerken de eerste keuze zijn om vrijetijdseconomie in te ontwikkelen. Dit is echter geheel afhankelijk van de locatie van het beeldbepalende gebouw c.q. monument en de aard van de recreatieve ontwikkeling. Indiener vindt dat hier moet staan 'In monumenten en beeldbepalende gebouwen zijn ontwikkelingen voor vrijetijdseconomie mogelijk.' en verzoekt de tekst aan te passen.	ZW-0241-155

Standpunt GS

In de vigerende Omgevingsverordening Limburg hebben PS vastgelegd dat zij de voorkeur geven aan het gebruik van monumenten en beeldbepalende gebouwen voor nieuwe initiatieven. Het is aan de gemeente om te motiveren waarom in een bepaald geval van die regel moet worden afgeweken c.q. niet aan die regel kan worden voldaan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.20 Beoordeling vrijetijdseconomie in voormalig agrarische bebouwing

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat door de wijze waarop paragraaf 13.6.8. is geformuleerd, er geen maatwerk mogelijk lijkt te zijn voor behoud van bijvoorbeeld karakteristieke hoeves en agrarische gebouwen met cultuurhistorische waarde. Deze gebouwen zouden volgens de indiener onder stringente voorwaarden en met maatwerk herbestemd kunnen worden voor kleinschalige recreatie.	ZW-0160-54
Ten aanzien van VAB geeft u aan dat voor initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie in vrijkomende agrarische bebouwing dezelfde regels gelden als voor gewone initiatieven op dit gebied. Gezien de opgaven voor de vrijetijdseconomie kan geen uitzondering worden gemaakt stelt uw college. Indiener constateert dat deze beleidsmatige invalshoek geen recht doet aan de behoefte en waarden binnen het landelijk gebied. Indiener onderschrijft het beleid dat er niet ongelimiteerd initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie toegevoegd moeten worden binnen vrijkomende agrarische bebouwing, maar constateert wel een wezenlijke nuancering hierin. Indiener verzoekt dat herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing met cultuurhistorische waarde voor (kleinschalige) recreatie mogelijk blijft en dit concreet te benoemen in paragraaf 13.6.8 uit de POVI. Dit is zijns inziens ook een logisch verzoek in relatie tot het bepaalde in paragraaf 13.6.7 van de POVI (hierin wordt beschreven dat de voorkeur uitgaat naar vrijetijdseconomie in monumenten of beeldbepalende panden).	ZW-0206-43

Standpunt GS

In de ontwerp-Omgevingsvisie is bewust eerst paragraaf 13.6.7 opgenomen waarin is aangegeven dat PS een voorkeur hebben vastgelegd voor het gebruik van monumenten of beeldbepalende gebouwen bij nieuwe initiatieven. Karakteristieke hoeves en agrarische gebouwen zullen daar wellicht onder vallen. Paragraaf 13.6.8 heeft betrekking op voormalige agrarische bebouwing die niet te kwalificeren is als monument of beeldbepalend gebouw.

Voorstel aan PS

De tekst van de ontwerp-Omgevingsvisie aanpassen van '…worden gemaakt' naar ' …worden gemaakt, tenzij er sprake is van een monumentaal gebouw zoals benoemd in paragraaf 13.6.7.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verwijst naar de passage dat initiatieven op het gebied van vrijetijdseconomie in het kader van het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing op dezelfde manier worden beoordeeld als andere initiatieven. Indiener stelt dat door het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing niet te zien als een positieve ontwikkeling, het hergebruik van dergelijke bouwwerken moeilijk wordt. Verloedering en criminaliteit ligt op de loer in het buitengebied, dat hoge mate van bescherming geniet en daardoor ontwikkelingen bemoeilijkt. Indiener verzoekt hiervoor meer ruimte te geven.	ZW-0241-156

Standpunt GS

Wij moeten kiezen tussen verloedering en criminaliteit op niet-vitale verblijfsrecreatiebedrijven of verloedering en criminaliteit in voormalige agrarische bebouwing. Het eerste probleem is qua aanpak vele malen complexer dan het tweede. Daarnaast is het ook vanwege de in deze Omgevingsvisie opgenomen zonering niet overal wenselijk om vrijetijdseconomie toe te voegen in het buitengebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.21 Beoordeling vrijetijdseconomie camperplaatsen

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt voor om aan de zin “wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen” de volgende passage toe te voegen: in gebieden waar er al voldoende kampeerterreinen gevestigd zijn.	ZW-1038-94
Indiener stelt voor de tekst "Wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen." te wijzigen naar "Wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen, in gebieden waar er al voldoende kampeerterreinen gevestigd zijn."	ZW-0160-55
Indiener stelt voor om de tekst "Wij geven de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van aparte nieuwe camperplaatsen." te wijzigen naar "In gebieden waar al voldoende kampeerterreinen gevestigd zijn, geven wij de voorkeur aan het geschikt maken van (delen van) bestaande kampeerterreinen voor campers boven het realiseren van nieuwe camperplaatsen."	ZW-0263-63

Standpunt GS

De volgens indiener toe te voegen passage roept meer vragen op dan dat zij duidelijkheid geeft. Wanneer zijn er voldoende kampeerterreinen? In welke gebieden is dat het geval? Indien een gemeente bij een initiatief redenen ziet om af te wijken van het beleid in deze Omgevingsvisie dan kan zij dat beargumenteerd opnemen in de onderbouwing en argumentatie bij haar besluit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt voor het woord "Verblijfsrecreatiebedrijfjes" te vervangen door (solitaire) "kleinschalige camperplaatsen".	ZW-0160-56

Standpunt GS

Het is een voorzienbare ontwikkeling dat sommige kleinschalige camperplaatsen willen doorontwikkelen naar kampeerterrein, eventueel met mobiele verhuureenheden of naar een kleinschalig parkje met recreatiewoningen. Dat is een ontwikkeling die wij willen voorkómen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van camperplaatsen wordt gesproken over: “Daarnaast vinden we het belangrijk om te voorkomen dat er op veel plekken kleinschalige verblijfsrecreatiebedrijfjes ontstaan. Bij het toestaan van kleine bedrijven wordt vaak onvoldoende rekening gehouden met de mogelijke groei ervan”. Indiener vindt deze beleidsmatige keuze geen wenselijke ontwikkeling in landelijke gemeenten. Daar ligt juist een kans in kleinschalige verblijfsrecreatiebedrijven die daarmee recht doen aan het landschap. Indiener verzoekt u dan ook om te kijken naar toeristische spreiding en verzoekt om ruimte te bieden voor kleinschaligere initiatieven en maatwerk om toeristische spreiding te faciliteren.	ZW-0206-44

Standpunt GS

Indien een gemeente bij een initiatief redenen ziet om af te wijken van het beleid in deze Omgevingsvisie dan kan zij dat beargumenteerd opnemen in de onderbouwing en argumentatie bij haar besluit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.22 Werken aan kwantiteit en kwaliteit vrijetijdseconomie algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de focus op het schrappen van onbenutte functies en kwaliteitsslag ruimtelijk verdedigbaar is. Indiener vraagt de Provincie om te werken aan een ruimtelijke strategie voor herstructurering: waar is sanering gewenst, waar is herontwikkeling kansrijk?	ZW-1164-112

Standpunt GS

Wij zijn van mening dat sanering en herontwikkeling activiteiten zijn die het beste op het lokale schaalniveau aangepakt kunnen worden. Gemeenten zijn het beste op de hoogte waar sanering

wenselijk en mogelijk is. Herontwikkeling kan alleen slagen als er betrokken ondernemers zijn. Het opstellen van een ruimtelijke strategie op provinciaal niveau heeft geen meerwaarde.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt het belangrijk om scherp te blijven op een aantal paragrafen waarin gemeenten nadrukkelijk worden aangesproken op beleidsmatige keuzes en mogelijkheden. Hierbij wijst indiener in het bijzonder op: - 13.7.2 – Het schrappen van harde planvoorraad als er geen zicht is op realisatie; - 13.7.3 – Het schrappen van binnenplanse mogelijkheden; - 13.7.4 – Het heroverwegen van een brede kampeerfunctie. Indiener verzoekt de provinciebrede uitspraken in de bovengenoemde paragrafen gebiedsgericht te duiden.	ZW-0317-234

Standpunt GS

Het is ons bekend dat er op specifieke locaties harde planvoorraad aanwezig is (bijvoorbeeld voor hotels) die al jarenlang niet is ingevuld. Ook zien wij regelmatig vigerende omgevingsplannen waarin ruime binnenplanse mogelijkheden en/of een brede kampeerfunctie zijn opgenomen. Er zijn ook omgevingsplannen waarbij dat niet het geval is. Het is niet efficiënt om dit op provinciaal niveau in beeld te brengen. Wij vragen gemeenten, op het moment dat zij hun omgevingsplan herzien, daarbij tegelijkertijd deze onderdelen te heroverwegen en zo mogelijk aan te passen

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.23 Schrappen/vervallen onbenutte functies

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 13.7.2 ‘Schrappen/ vervallen onbenutte functies vrijetijdseconomie’wordt gesproken over het “actief schrappen in overleg met betrokkenen van bestaande functies die niet meer benut worden binnen een bepaalde termijn”. Het idee van de Provincie Limburg om dit af te dwingen middels een instructiereg el (gelijk aan de regeling voor de functie wonen) is géén wenselijke ontwikkeling. De afweging om een functie weg te bestemmen is breder dan het simpelweg aanwezig zijn van onbenutte harde plancapaciteit. Indiener verzoekt u om op zijn minst binnen een dergelijke instructieregel een onderverdeling te maken in de aard en schaal van de vrijetijdseconomie functie en ook bepaalde functies van beperkte omvang of qua ligging vrij te stellen van de voorziene instructieregel. Indiener verzoekt deze beleidsmatige nuancering te verwoorden in paragraaf 13.7.2 van de	ZW-0206-45

POVI. Indiener wil benadrukken dat er ook een provinciaal belang is om bijvoorbeeld kleinere kernen of buurtschappen vitaal te houden. Veelal kan dat gebeuren doordat bijvoorbeeld onbenutte plancapaciteit wordt aangewend om een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling op gang te brengen binnen een buurtschap. Daarmee werkt een eventuele instructieregel contraproductief als het gaat het vitaal houden van kleinere buurtschappen.	

Standpunt GS

De aanwezigheid van onbenutte functies belemmert de realisering van nieuwe initiatieven elders in de gemeente die bijvoorbeeld ook kleine buurtschappen vitaal kunnen houden/maken.
Het is ons niet duidelijk hoe onbenutte plancapaciteit kan worden aangewend om een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling op gang te brengen binnen een buurtschap. Die gewenste ruimtelijke ontwikkeling staat of valt met een initiatiefnemer die gebruik wil maken van de aanwezige onbenutte functie. Als de initiatiefnemer op een locatie ontbreekt, is het beter om een initiatiefnemer op een andere locatie gebruik te laten maken van de plancapaciteit. Wij vragen gemeenten, op het moment dat zij hun omgevingsplan herzien, daarbij tegelijkertijd deze onderdelen te heroverwegen en zo mogelijk aan te passen. Het is daarbij mogelijk dat gemeenten een onderdeel in stand laten op basis van een goed gemotiveerde heroverweging.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het schrappen van harde plannormen voor de vrijetijdseconomie waarvoor geen zicht is op realisatie, een begrijpelijke beleidsmaatregel is in het kader van doelmatig ruimtegebruik. Maar niet elk plan dat stagneert is automatisch kansloos. Sommige plannen hebben toekomstwaarde. Een dynamisch afwegingskader is nodig dat ruimte laat voor heroverweging en tijdelijke verlenging, zodat voldoende ontwikkelruimte beschikbaar blijft voor kansrijke initiatieven.	ZW-0313-132
Indiener vraagt naar aanleiding van 13.7.2 om een dynamisch afwegingskader voor vrijetijdseconomie dat ruimte laat voor heroverweging en tijdelijke verlenging van kansrijke initiatieven.	ZW-0196-161

Standpunt GS

Wij vragen gemeenten, op het moment dat zij hun omgevingsplan herzien, daarbij tegelijkertijd deze onderdelen te heroverwegen en zo mogelijk aan te passen. Als er sprake is van een tijdelijk stagnerend plan ligt het voor de hand de functie in stand te laten. Het is aan de gemeente om dit te motiveren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.24 Binnenplanse mogelijkheden

Zienswijze	Indiener
Indiener concludeert dat Provincie Limburg de gemeenten vraagt om bij de besluitvorming over binnenplanse mogelijkheden voor vrijetijdseconomie rekening te houden met de provinciale belangen in hun omgevingsplan. Tevens verzoekt zij gemeenten bij de herziening van hun omgevingsplan dergelijke binnenplanse mogelijkheden te schrappen wanneer deze niet in lijn zijn met deze provinciale belangen. Om dit te waarborgen, is de provincie voornemens instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg. Indiener verzoekt de provincie om deze aanpak zo concreet mogelijk te motiveren, vooral met het oog op het creëren van voorzienbaarheid. Dit is van belang om mogelijke nadeelcompensatieclaims te voorkomen. Daarbij gaat het specifiek om de verborgen plancapaciteit ten aanzien van verblijfsrecreatiemogelijkheden die momenteel is vervat in (voormalige) binnenplanse afwijkingsmogelijkheden.	ZW-0253-13
Indiener geeft aan dat in paragraaf 13.7.3 aan gemeenten wordt gevraagd om bij besluitvorming over binnenplanse mogelijkheden rekening te houden met provinciale belangen. Indiener waarschuwt dat het schrappen van bepalingen om binnenplans nevenactiviteiten op het gebied van vrijetijdseconomie te mogen opstarten zorgt voor recht op (directe) nadeelcompensatie. Indiener verwacht dat de provincie in dergelijke procedures voorziet en de gemeenten financieel compenseert. Indiener verzoekt dit te bevestigen.	ZW-0241-157
Indiener verzoekt om het onderwerp 'zorvuldig omgaan met binnenplanse mogelijkheden voor vrijetijdseconomie' zo concreet mogelijk te motiveren, ook met het oog op het creëren van voorzienbaarheid in het kader van mogelijke nadeelcompensatieclaims. Het gaat hier volgens de indiener concreet om verborgen plancapaciteit ten aanzien van verblijfsrecreatiemogelijkheden die nu zijn verpakt in (voormalige) binnenplanse afwijkingsmogelijkheden.	ZW-0160-57

Standpunt GS

Bij het schrappen van binnenplanse mogelijkheden kunnen gemeenten zelf voorzienbaarheid creëren om mogelijke nadeelcompensatieclaims te voorkomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van paragraaf 13.7.3 ‘Zorgvuldig omgaan met binnenplanse mogelijkheden vrijetijdseconomie’ constateert indiener dat de Provincie Limburg inzet op een beleidslijn met betrekking tot het beperken van toerisme in plaats van het faciliteren van toeristische stromingen. Indiener	ZW-0206-46

vindt het toevoegen van een instructieregel voor het verval van binnenplanse mogelijkheden in Omgevingsplannen echter een disproportioneel instrument. Indiener verzoekt u geen instructieregel op te nemen over het schrappen van binnenplanse mogelijkheden en ruimte te laten voor maatwerk op lokaalniveau. Daartoe strekt een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid immers. Het beperken van binnenplanse mogelijkheden voor bijvoorbeeld cultuurhistorisch waardevolle panden kan desastreus zijn voor de instandhouding van deze panden. De mogelijkheid om een binnenplanse vergunning te verkrijgen voor bijvoorbeeld vrijetijdseconomie functies werkt juist lokaal als een stimulans om een pand met cultuurhistorische waarde (dat leeg staat of in verval is geraakt) te behouden, maar als initiatiefnemer ook de kosten te kunnen dragen voor de herontwikkeling van een dergelijk pand met een haalbare businesscase. Daarnaast zal het invoeren van een instructieregel ook de leefbaarheid en woonsfeer binnen diverse buurtschappen negatief beïnvloeden. De ontwikkelingsmogelijkheid van bijvoorbeeld leegstaande of in verval geraakte panden wordt beperkt, waardoor de kans dat iemand een dergelijk pand koopt en kwalitatief herbestemd ook afneemt. Dit is volgens indiener ook een logisch verzoek in relatie tot het bepaalde in paragraaf 13.6.7 van de POVI (hierin wordt beschreven dat de voorkeur uitgaat naar vrijetijdseconomie in monumenten of beeldbepalende panden).	

Standpunt GS

Indiener stelt dat er met het schrappen van binnenplanse mogelijkheden geen ruimte meer is voor lokaal maatwerk en dat ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt. Dit is onjuist. Lokaal maatwerk is nog steeds mogelijk maar dan via een andere ruimtelijke procedure. Ook kan een gemeente besluiten specifiek voor cultuurhistorisch belangrijke gebouwen de binnenplanse vrijstelling in stand te laten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.25 Brede kampeerfunctie

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt naar aanleiding van paragraaf 13.7.4 dat alle kampeermiddelen, ook Trekkershutten (of welke naam hieraan ook gegeven wordt) in het winterseizoen van het terrein verwijderd dienen te worden zodat in de winterperiode landschap en natuurwaarden kunnen herstellen.	ZW-0145-39

Standpunt GS

Het is onduidelijk of de zienswijze van indiener betrekking heeft op bestaande kampeerterreinen of op nieuwe initiatieven voor kampeerterreinen. Indien het gaat om bestaande kampeerterreinen dan

is het afhankelijk van de regels in het omgevingsplan of kampeermiddelen verwijderd moeten worden. Indien het gaat om nieuwe kampeerterreinen dan is het al dan niet verwijderen van kampeermiddelen in de winter een afweging die door de gemeente goed onderbouwd gemaakt zal moeten worden. De gemeente dient daarbij onder meer rekening te houden met de provinciale belangen van natuur en ruimtelijke kwaliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.26 Routestructuren vrijetijdseconomie

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de Provincie om aandacht voor routestructuren: inzetten op het verbinden van routestructuren zodat lange afstandsroutes ook grensoverstijgend gerealiseerd kunnen worden.	ZW-1164-113
Indiener vraagt in 13.7.6 een aanvullende mededeling op te nemen dat de provincie een aanjaagfunctie en coördinerende rol oppakt voor het in stand houden, verbeteren en toegankelijk houden van routes die onderdeel uitmaken van de routestructuren vrijetijdseconomie. Routes doorkruisen immers meerdere gemeenten en regio's. De vraag komt ook voort uit de wens voor een bijdrage voor het Routepunt.	ZW-0271-134
Indiener ziet voor de provincie ook een rol weggelegd in het realiseren van (gemeente) grensoverschrijdende recreatieve verbindingen, daar waar mogelijk gecombineerd met ecologische verbindingen.	ZW-0160-34

Standpunt GS

Wij nemen kennis van het verzoek om aandacht te hebben voor het verbinden van routestructuren om te komen tot grensoverschrijdende lange-afstandsroutes. In deze ruimtelijk richtinggevende Omgevingsvisie wordt niet in detail aangegeven welke rollen de Provincie oppakt en hoeveel middelen daarvoor beschikbaar zijn. Dat gebeurt in Coalitieakkoorden en sectorale documenten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.27 Wonen in een recreatieverblijf algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt of bij het beleid uit de paragrafen 13.6.4, 13.6.5, 13.8.2.2 en 13.8.2.3 rekening is gehouden met een bestaande situatie waarin bewoners die op basis van een vergunningen hun recreatieverblijf mogen bewonen als	ZW-1484-8

'eigenaar' worden gezien en zelf gemeentelijke en waterschapslasten opgelegd krijgen.

Standpunt GS

Nee. Het beleid is gericht op de beoordeling van nieuwe initiatieven die nog niet zijn opgenomen in een omgevingsplan.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt zich af waarom de bevoegdheid voor het toestaan van wonen in recreatiepanden zoals op Strucht 2A in Schin op Geul niet bij de Gemeente ligt, met name in bebouwde zones zoals Landelijke Kern.	ZW-1097-4

Standpunt GS

De bevoegdheid voor het toestaan van wonen in recreatiepanden ligt bij de gemeente. de gemeente dient daarbij de instructieregels uit de Omgevingsverordening Limburg in acht te nemen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.28 Verbod op wonen in een recreatieverblijf en omvorming naar wonen

Zienswijze	Indiener
In de POVI wordt het omvormen van recreatieverblijven, waaronder hotels, naar permanente woonfunctie verboden. Juist ook in verbinding met de woning- en transformatie-opgave in het landelijk gebied is een dergelijk generiek verbod naar mening van indiener niet acceptabel. Ook kan het naar mening van indiener niet zo zijn dat uitzonderingen hierop alleen met expliciete toestemming van de provincie mogelijk zouden zijn. Dit dient een gemeentelijke afweging te blijven. Indiener verzoekt om de POVI op dit punt aan te passen.	ZW-0304-59
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI een generiek verbod bevat op het omvormen van recreatieverblijven naar wonen, inclusief hotels. Dit beperkt onterecht de gemeentelijke ruimte om maatwerkoplossingen te realiseren, zeker in het kader van de woningopgave. Indiener pleit voor meer flexibiliteit, waarbij gemeenten de ruimte behouden om – locatieafhankelijk – transformatie toe te staan.	ZW-1439-11
Indiener verzoekt om het, via maatwerk, mogelijk te maken om het bungalowpark waar indiener woont een woonbestemming te geven.	ZW-1484-1

Indiener verzoekt om: 1. op te nemen dat maatwerk mogelijk is voor recreatieterreinen die reeds (grotendeels) in gebruik zijn als woonlocatie, onder voorwaarden van ruimtelijke kwaliteit en gemeentelijke toetsing. 2. Specifiek te erkennen dat transformaties van een verblijfsrecreatief park naar 'wonen' onderdeel kunnen uitmaken van provinciaal ruimtelijk beleid en daar dus beleidsruimte voor moet worden opgenomen in de omgevingsvisie. 3. Te voorzien in de mogelijkheid van een dubbelbestemming 'recreatie en wonen toegestaan' voor dergelijke locaties.	ZW-0133-3

Standpunt GS

Het verbod op omvormen van een recreatieverblijf naar wonen is al jarenlang opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg. Om gelegenheid te bieden voor maatwerk is in de Omgevingsverordening Limburg ook een maatwerkbepaling opgenomen (artikel 12.10). Deze bepaling geeft aan dat maatwerk mogelijk is indien aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Zo moet onder andere de functieverandering naar wonen op de betreffende locatie vanuit een evenwichtige toedeling van functies aanvaardbaar zijn. Dit biedt, op daartoe geschikte locaties, mogelijkheden om verblijfsaccommodaties te transformeren naar wonen. In de toelichting op de Omgevingsverordening Limburg hebben wij opgenomen dat een gelijktijdig verblijf van de groepen ‘recreanten’ en ‘bewoners’ vaak tot fricties leidt en ongewenst is. Daarom vinden wij een dubbelbestemming voor een locatie voor zowel verblijfsrecreatie als wonen niet mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener constateert dat in de POVI het omvormen van recreatieverblijven, waaronder hotels, naar permanente woonfunctie verboden wordt. Dit generieke verbod betekent dat gemeenten geen mogelijkheid hebben verouderde en economisch niet-levensvatbare verblijfsaccommodaties, locatieafhankelijk, te transformeren. Juist ook in verbinding met de woning- en transformatieopgave in het landelijk gebied is een dergelijk generiek verbod niet acceptabel. Ook kan het volgens indiener niet zo zijn dat uitzonderingen hierop alleen met expliciete toestemming van de provincie mogelijk zou zijn. Dit dient een gemeentelijke afweging te blijven. Daarom het verzoek van indiener om de POVI op dit punt aan te passen.

Indiener					
ZW-0187-127	ZW-0207-120	ZW-0238-110	ZW-0253-125	ZW-0271-110	ZW-0314-110
ZW-1127-143					

Standpunt GS

Het verbod op omvormen van een recreatieverblijf naar wonen is al jarenlang opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg. Om gelegenheid te bieden voor maatwerk is in de Omgevingsverordening Limburg ook een maatwerkbepaling opgenomen (artikel 12.10). Deze

bepaling geeft aan dat maatwerk mogelijk is indien aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Zo moet onder andere de functieverandering naar wonen op de betreffende locatie vanuit een evenwichtige toedeling van functies aanvaardbaar zijn. Dit biedt, op daartoe geschikte locaties, mogelijkheden om verblijfsaccommodaties te transformeren naar wonen. In de toelichting op de Omgevingsverordening Limburg hebben wij opgenomen dat een gelijktijdig verblijf van de groepen ‘recreanten’ en ‘bewoners’ vaak tot fricties leidt en ongewenst is. Daarom vinden wij een dubbelbestemming voor een locatie voor zowel verblijfsrecreatie als wonen niet mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

11.29 Tijdelijk wonen op een verblijfsrecreatieterrein

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de lijn helder is en ruimtelijk goed onderbouwd. Indiener vraagt de Provincie om te overwegen om de tijdelijke woonfunctie (voor aandachtsgroepen) ook ruimtelijk te kaderen: waar wel/niet, onder welke voorwaarden?	ZW-1164-114

Standpunt GS

Van de mogelijkheid om tijdelijk wonen toe te staan op een verblijfsrecreatieterrein is in de afgelopen jaren zelden gebruik gemaakt. Het is daarom niet zinvol om vooraf aan te geven waar dit wel/niet mogelijk is. De voorwaarden die gelden zijn opgenomen in de Omgevingsverordening Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft ten aanzien van de voorwaarden voor tijdelijke huisvesting aan dat in de praktijk de termijnen (10 jaar) verlengd worden. Indiener verzoekt er voor te zorgen dat na deze termijn geen uitzonderingen meer mogelijk zijn.	ZW-1035-84

Standpunt GS

Voor zover ons bekend is dit verlengen niet gebeurt bij tijdelijke huisvesting op verblijfsrecreatieterreinen. PM overleg met Wonen hierover? M.i. is verlenging niet wenselijk vanuit VTE.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener heeft n.a.v. paragraaf 13.8.2.3 'voorwaarde revitalisering of sanering' de volgende vragen: - wat/wie wordt hier bedoeld met de term exploitant? - op wiens inkomsten wordt hier gedoeld? - wie zou een deel van inkomsten moeten gebruiken voor revitalisering of sanering van een terrein? - wanneer is er sprake van revitalisering of sanering van een terrein? - worden andere belanghebbenden/eigenaren betrokken bij een dergelijk proces van revitalisering of sanering? - indien in een gemeentelijk plan beschikkingen en vergunningen voor tijdelijk en niet-tijdelijk wonen zijn opgenomen hoe dit dan te bezien? - worden eventuele afspraken openbaar?	ZW-1484-7

Standpunt GS

- De exploitant is degene die het terrein exploiteert ten behoeve van de tijdelijke huisvesting;
- Gedoeld wordt op het inkomen van de exploitant;
- Wie de inkomsten moet gebruiken voor revitalisering of sanering is afhankelijk van de concrete afspraken;
- Revitalisering is het opnieuw geschikt maken van het terrein voor verblijfsrecreatie. Sanering is het beëindigen van de functie verblijfsrecreatie en het geschikt maken voor de nieuwe functie;
- Bij een proces van revitalisatie of sanering zijn eigenaren deel van het proces. Belanghebbenden moeten worden betrokken;
- In het proces moet worden bezien hoe om te gaan met persoonsgebonden beschikkingen voor (tijdelijk) wonen;
- Of afspraken openbaar zijn is aan degenen die de afspraken maken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt ten aanzien van de voorwaarden voor tijdelijke huisvesting een concretisering voor van het percentage (voorstel: minimaal 50% of het merendeel) van de inkomsten dat gebruikt wordt voor de revitalisering of sanering van het verblijf of natuurontwikkeling na afloop.	ZW-1035-85

Standpunt GS

Wij laten het bepalen van het concrete percentage op dit moment over aan de betreffende gemeente. Wij zien geen argumenten om dat te veranderen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener vraagt n.a.v. paragraaf 13.8.2.2. 'voorwaarde samenloop tijdelijke huisvesting met toeristisch-recreatieve exploitatie' en de definitie daarin van een verblijfsrecreatieterrein, hoe deze regel bezien moet worden indien er geen sprake is van centrale voorzieningen of centraal voorzien in levering van nutsvoorzieningen.	ZW-1484-6

Standpunt GS

Het al dan niet aanwezig zijn van centrale voorzieningen of het centraal leveren van nutsvoorzieningen is hierbij niet relevant.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt n.a.v. paragraaf 13.8.2.2. 'voorwaarde samenloop tijdelijke huisvesting met toeristisch-recreatieve exploitatie' en de passage daarin over het verhuren van een vakantiewoning op een recreatieterrein naar een toelichting op de term 'de eigenaar zelf'	ZW-1484-5

Standpunt GS

Deze tekst is onderdeel van de toelichting op de vigerende Omgevingsverordening Limburg. in deze specifieke passage wordt met ‘de eigenaar zelf’ de eigenaar van een individuele recreatiewoning bedoeld. Er zijn verblijfsrecreatieterreinen waar zowel een bedrijfsmatige toeristisch-recreatieve exploitatie van een deel van de recreatiewoningen plaatsvindt, als particuliere verhuur van de overige recreatiewoningen door de eigenaren zelf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt n.a.v. paragraaf 13.8.2.2. 'voorwaarde samenloop tijdelijke huisvesting met toeristisch-recreatieve exploitatie' of er op parken waar wonen via bijvoorbeeld persoonsgebonden omgevingsvergunningen is toegestaan, er geen toeristisch-recreatieve verhuur kan/mag plaatsvinden mits op een afgesloten, eigen toegankelijk gedeelte.	ZW-1484-4

Standpunt GS

Op recreatieparken waar naast de toeristisch-recreatieve verhuur ook gewoond wordt op basis van persoonsgebonden omgevingsvergunningen vindt samenloop plaats tussen ‘recreanten’ en ‘bewoners’. Dat is een ongewenste, maar bestaande situatie waarop het beleid in deze Omgevingsvisie niet van toepassing is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12. Mobiliteit

12.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Par. MAA is volgens indiener ook geen onderdeel van onze internationale en regionale (lucht)infrastructuur. De vracht gaat grotendeels naar elders. Door passagierstoestellen vloeit koopkracht weg uit het gebied zelf. Ook nationaal is er geen betekenis, het is een regionaal vliegveld met een vrachtfunctie.	ZW-0145-14

Standpunt GS

Maastricht Aachen Airport is een luchthaven van nationale betekenis, waardoor het Rijk hiervoor het bevoegd gezag is.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de Provincie Limburg, als één van de weinige provincies, al geruime tijd beschikt over een Sociale Agenda en een Sociale Basisinfrastructuur. Vanuit dit perspectief wordt bij het thema gezondheid het belang gemist van een leefomgeving die gezonde keuzes stimuleert, ruimte biedt voor sport, recreatief bewegen en het bevorderen van lopen en fietsen als mobiliteitskeuzes. Daarnaast wordt benadrukt dat het belangrijk is voor inwoners om deel uit te maken van een Vitale Gemeenschap, waarin mensen elkaar kennen, naar elkaar omzien en zelf kunnen bijdragen aan het verbeteren van hun leefomgeving. Limburg heeft aandacht voor leefbaarheid.	ZW-0242-70

Standpunt GS

Onder leefbaarheid verstaan wij ook goede bereikbaarheid voor mensen. We geven hier op verschillende manieren invulling aan, bijvoorbeeld door de Verkeersactieve School en fietsstimulering waar we aan bijdragen via de Limburgse uitvoeringsorganisaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er in alinea 8.1 geen expliciete verwijzing is naar de ontwikkeling of borging van veilige routes en plekken voor fietsen, spelen,	ZW-0188-32

bewegen en wandelen. Dergelijke infrastructuur draagt bij aan een veilig en gezond leefklimaat.

Standpunt GS

Bij de doorontwikkeling van de bereikbaarheid in Limburg, ook bij infrastructuur, zijn leefbaarheid, toegankelijkheid en verkeersveiligheid een prioriteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.2 Bereikbaarheid

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er meer aandacht moet zijn voor goede OV-aansluitingen voor landelijke kernen, gezien het grote belang voor de leefbaarheid.	ZW-0241-159
Indiener mist aandacht voor mobiliteitsarmoede en bereikbaarheid van het landelijk gebied, en vraagt om aandacht voor OV, intercitystop en bereikbaarheid van toeristische trekpleisters.	ZW-0224-182

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat onze gemeente één van de weinige gemeenten in de Regio Noord-Limburg is zonder eigen treinstation. Vanuit de achtergrond van onze groeipotentie qua aantallen inwoners is een goede bereikbaarheid essentieel. Een kwalitatief hoogwaardig vervoerssysteem is hierbij noodzakelijk. Verzocht wordt om zowel in de ambitie als het aanbestedingsbeleid op het gebied van mobiliteit rekening te houden met de specifieke behoeften van regiogemeenten zoals onze gemeente, zodat wij een bijdrage kunnen blijven leveren aan de provinciale, regionale en lokale ambities en groeipotentie.	ZW-0278-150

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit.

Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit. Limburg heeft een hoge dichtheid van spoorwegen en stations. Daar waar dit niet het geval is, zal gekeken moeten worden hoe het bereikbaarheidsvraagstuk effectief aangevlogen kan worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener onderschrijft dat goede bereikbaarheid van voorzieningen niet alleen afhankelijk is van autobereikbaarheid, maar dat een transitie naar een publiek mobiliteitssysteem nodig is, met aandacht voor kernen/gebieden die nu slecht zijn aangesloten op het OV.

Indiener					
ZW-0166-117	ZW-0186-118	ZW-0196-170	ZW-0224-119	ZW-0237-107	ZW-0240-112
ZW-0241-107	ZW-0242-121	ZW-0313-144	ZW-0317-127	ZW-1236-112	ZW-1473-107
ZW-1479-159	ZW-0278-128				

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor de verbetering van mobiliteit tussen dorpen en steden	ZW-1076-4
Indiener pleit voor structurele aandacht voor de bereikbaarheid van regionale werk- en zorglocaties per fiets en OV, en voor uitbreiding van verkeersmanagement naar regionale knelpunten zoals de randwegen rond de A2-afrit.	ZW-0196-171
Indiener stelt voor expliciet aandacht te besteden aan de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van kleinere gemeenten omdat dit cruciaal is voor leefbaarheid, toerisme en economische participatie.	ZW-1439-6

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener valt op dat in de tekst van openbaar vervoer de focus vooral ligt op grotere gemeenten zoals Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht. Hierdoor blijven kleinere gemeenten relatief onderbelicht. Dit is zorgelijk, omdat ook voor deze gebieden een goede bereikbaarheid essentieel is. Dit is ook een van de redenen waarom in de Agenda Zuid-Limburg nadrukkelijk de 30 minuten regio als ambitie is opgenomen. Het beleid dient derhalve expliciet aandacht te besteden aan het verbeteren van de bereikbaarheid in kleinere gemeenten, waarbij rekening wordt gehouden met hun specifieke schaal en behoeften. Het waarborgen van mobiliteit in deze gebieden is essentieel voor sociale inclusie, leefbaarheid en economische participatie. Indiener verzoekt om hier in de tekst ook aandacht voor te hebben.

Indiener					
ZW-0187-129	ZW-0207-122	ZW-0238-112	ZW-0253-127	ZW-0271-112	ZW-0314-112
ZW-1127-145					

Standpunt GS

De bereikbaarheid van dorpen, kernen en wijken vormt een belangrijk onderdeel van onze visie op mobiliteit. Belangrijke speerpunten zijn de bereikbaarheid van het landelijk gebied, buitenwijken en voorzieningen, betaalbaarheid en de ontwikkeling van publieke mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.3 Bereikbaarheid en vrijwilligersinitiatieven

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij mobiliteit de nadruk ligt op vervoer naar werk en school, terwijl sociaal verkeer onder druk staat door verdwijnende OV-verbindingen naar kleine kernen. Indiener geeft aan dat vrijwilligersinitiatieven en doelgroepenvervoer oplossingen bieden, maar dat dit vraagt om een goed doordacht mobiliteitsnetwerk met laagdrempelige toegang.

Indiener					
ZW-0186-74	ZW-0237-54	ZW-0240-59	ZW-0242-71	ZW-0313-56	ZW-0317-10
ZW-1236-59	ZW-1473-54	ZW-1479-106	ZW-0278-74		

Standpunt GS

Vrijwilligersinitiatieven maken reeds onderdeel uit van het beleid in Limburg en zal dit ook blijven. Aansluiting met doelgroepenvervoer wordt voor de toekomst onderzocht in de vorm van publieke

mobiliteit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.4 Deelmobiliteit en hubs

Zienswijze	Indiener
In het hoofdstuk Mobiliteit ontbreekt naar mening van indiener aandacht voor deelmobiliteit, zoals mobiliteitshubs en gedeelde vervoersvoorzieningen. Indiener verzoekt hier alsnog aandacht aan te besteden.	ZW-0304-62

Standpunt GS

Het hoofdstuk Mobiliteit bevat een paragraaf Knooppunten/hubs en deelmobiliteit waarin we de kansen en het belang van deze onderwerpen onderstrepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener constateert dat in het hoofdstuk Mobiliteit een aandacht voor deelmobiliteit ontbreekt, zoals mobiliteitshubs en gedeelde vervoersvoorzieningen. Juist op regionaal niveau kunnen gemeenten samen optrekken om deelmobiliteit aan te bieden en te faciliteren. Dit sluit aan bij het STOMP uitgangspunt.

Indiener					
ZW-0187-130	ZW-0207-123	ZW-0238-113	ZW-0253-128	ZW-0271-113	ZW-0314-113

Standpunt GS

Het hoofdstuk Mobiliteit bevat een paragraaf Knooppunten/hubs en deelmobiliteit waarin we de kansen en het belang van deze onderwerpen onderstrepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat expliciete ondersteuning wordt gevraagd voor kleinschalige hubs en ketenmobiliteit in regio's zonder grootstedelijke knooppunten. Zie Ontwikkelrichting Spoorzone Weert en Mobiliteitsplan Weert 2030.	ZW-0313-152

Indiener verzoekt om toevoeging van het thema deelmobiliteit, zoals mobiliteitshubs en gedeelde vervoersoplossingen. Indiener stelt dat dit een kansrijk instrument is voor regionale samenwerking en duurzame mobiliteit.	ZW-1439-7

Standpunt GS

Het hoofdstuk Mobiliteit bevat een paragraaf Knooppunten/hubs en deelmobiliteit waarin we de kansen en het belang van deze onderwerpen onderstrepen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.5 Fiets

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de ambitie zich lijkt te beperken tot instandhouding via beheer, onderhoud en ROVL-werkzaamheden, en dat de gezamenlijke opgave en ambitie voor bijvoorbeeld fietsnetwerken en stimulering van fiets, veiligheid en gezondheid ontbreekt.

Indiener					
ZW-0166-116	ZW-0186-117	ZW-0196-169	ZW-0224-118	ZW-0237-106	ZW-0240-111
ZW-0241-106	ZW-0242-119	ZW-0313-143	ZW-0317-126	ZW-1236-111	ZW-1473-106
ZW-1479-158	ZW-0278-127				

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat versnelling van de doorfietsroute Weert-Eindhoven (F2), inclusief hoogwaardige feeders naar dorpen zoals Stramproy, Altweerterheide en Tungelroy, essentieel is om de modale shift van auto	ZW-0313-139

naar fiets daadwerkelijk te realiseren. Zie Gebiedsvisie Keent & Moesel en Mobiliteitsplan Weert 2030.

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

De doorfietsroute Weert-Eindhoven is in onderzoek. Dit is voor Limburg een belangrijke doorfietsroute in het fietsnetwerk.
Voor de eerste fase tussen Leende en Eindhoven is financiering geregeld in het Korte Termijn Pakket 2 van de MetropoolRegioEindhoven (MRE).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener onderschrijft en benadrukt nogmaals het belang van de fiets als onderdeel van het provinciale mobiliteitsbeleid voor de toekomst en stelt voor STOMP op te nemen als uitgangspunt bij het inrichten van de provinciale mobiliteitsinfrastructuur, met tekstvoorstel: ‘De Provincie Limburg hanteert het STOMP-principe als richtlijn voor het vormgeven van een duurzame, gezonde en toekomstbestendige mobiliteit. In lijn met onze ambities uit de Provinciale Omgevingsvisie geven wij bij de inrichting van de fysieke leefomgeving prioriteit aan actieve en collectieve mobiliteitsvormen: eerst lopen, dan fietsen, gevolgd door openbaar vervoer en mobiliteit als dienst (MaaS), en pas daarna individueel autogebruik. STOMP fungeert als toetsingskader bij ruimtelijke investeringen en gebiedsontwikkelingen en wordt toegepast bij het programmeren van infrastructuur, mobiliteitsoplossingen en verstedelijkingsprojecten. Hiermee bevorderen we een gezonde leefstijl, verbeteren we de bereikbaarheid en versterken we de ruimtelijke kwaliteit van Limburg.’	ZW-0845-2

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

We onderschrijven uw standpunt en STOMP is reeds opgenomen in de POVI-teksten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor een meer databedreven aanpak rond fietsbeleid en stelt voor om meer meetbare, cijfermatig ambities toe te voegen en doet hier voorstellen voor: Ambitie: Stimuleren van actieve vormen van mobiliteit zoals fietsen. Mogelijke meetbare doelstelling: Binnen 5 jaar een stijging van het aandeel fietsverplaatsingen met 15% in woon-werkverkeer. Indicatoren: Modal split gegevens uit mobiliteitsmonitor. Aantal verplaatsingen per persoon per dag met de fiets. Ambitie: Versterken van fietsstructuren en verbeteren van verbindingen met Openbaar Vervoer. Mogelijke meetbare doelstelling: Jaarlijks 10 km aan nieuwe of verbeterde snelfietsroutes gerealiseerd. 100% van OV-knooppunten voorzien van hoogwaardige en veilige fietsenstallingen in 2030. Indicatoren: Lengte nieuw aangelegde fietspaden per jaar. Aantal OV-locaties met fietsvoorzieningen van kwaliteitsniveau A. Ambitie: Inrichting van de leefomgeving moet uitnodigen tot gezond gedrag. Mogelijke meetbare doelstelling: Binnen 3 jaar stijgt het percentage inwoners dat voldoet aan de beweegnorm met 10%. Alle nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen bevatten een directe aansluiting op het fietspadennetwerk of fietsroutenetwerk (woon-werkverkeer, schoolroutes, recreatief routenetwerk) Indicatoren: Gegevens uit de Gezondheidsmonitor GGD.	ZW-0845-3

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

We onderschrijven het belang van een meer databedreven benadering bij ons werk en nemen uw suggesties mee in de doorontwikkeling van ons beleid. Specifieke beleidsdoelstellingen en indicatoren hangen samen met onze beleidscyclus.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener pleit voor inclusief beleid bij de ontwikkeling van fietsinfrastructuur (ouderen, mensen met een beperking)	ZW-0845-7
Indiener pleit voor versnelling van de doorfietsroute Weert-Eindhoven (F2) en Weert-Venlo om de modal shift van auto naar fiets te realiseren.	ZW-0196-166
Indiener somt een aantal mogelijke manier op om fietsambities in Limburg kracht bij te zetten en zichtbaarder te maken, denk aan: - enkele projecten die nadrukkelijk door de provincie als speerpunt getrokken worden. - meer communicatie, zowel informatie over als promotie van het fietsprogramma van de provincie. - bevorder de herkenbaarheid van fietsroutes door meer fietsbewegwijzering. - doorfietsroutes die gekoppeld worden aan spoorlijnen of waterwegen in plaats van aan wegen. - hoogwaardiger fietsroutes naar stations voor een sterke koppeling van het fietssysteem en het treinsysteem. - ruimte voor meenemen van fietsen in alle treinen, ook in de Drielandentrein. - het maken van groene corridors met fietspaden door bedrijventerreinen. - het ruimtelijk hoogwaardig oplossen van barrières van wegen en spoor. - het beperken van ruimtebeslag door (auto)wegen, en wijs extra ruimte toe aan geprioriteerde modi. - het veiliger maken van wegen door het terugbrengen van de maximumsnelheid van 80 naar 60 km/uur. - het treffen van geluidswerende voorzieningen tussen fietspaden en drukke autowegen, zoals op bruggen van autosnelwegen. - het vervangen van klinkers en tegels door asfalt zeker als het gaat om regionale fietspaden. Kabels en gasleidingen hoeven geen belemmering te zijn.	ZW-0845-8
Indiener spreekt hoop en verwachting uit dat de Provincie in de toekomst meer geld zal investeren in fietsbeleid/-infrastructuur	ZW-0845-5
Indiener vraagt aandacht voor de dodelijke slachtoffers onder fietsers en daarbij behorend fiets- en verkeersveiligheidsbeleid.	ZW-0845-1

Standpunt GS

We blijven een (snel)fietsnetwerk stimuleren als alternatief voor de auto. Dat komt niet alleen ten goede aan de doorstroming en duurzaamheid, maar draagt ook bij aan de gezondheid, leefbaarheid en het verbinden van regio's, steden en dorpen − ook over de grens. We blijven fietsen stimuleren om het gebruik van fietspaden te vergroten. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.6 Limburg Centraal

Zienswijze
Indiener geeft aan dat hetzelfde geldt voor Limburg Centraal en de rol van het spoor bij de verstedelijkingsopgave. In Venlo is optimalisatie of verplaatsing van het emplacement belangrijk.

Indiener					
ZW-0166-120	ZW-0186-121	ZW-0224-122	ZW-0237-110	ZW-0237-146	ZW-0240-115
ZW-1473-110	ZW-1479-162				

Standpunt GS

De verdere ontwikkeling van Limburg Centraal vraagt onderzoek naar de manier waarop mobiliteit op en rond de stedelijke stationsomgevingen doorontwikkeld kan worden om maximaal effect te bereiken voor leefbaarheid en bereikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat structurele cofinanciering voor doorontwikkeling stationsgebied Weert als regionale hub, inclusief deelmobiliteit, gewenst is. Zie Gebiedsvisie Spoorzone en A2-Zuid Agenda.	ZW-0313-153

Standpunt GS

De verdere ontwikkeling van Limburg Centraal vraagt onderzoek naar de manier waarop mobiliteit op en rond de stedelijke stationsomgevingen doorontwikkeld kan worden om maximaal effect te bereiken voor leefbaarheid en bereikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.7 Locatiespecifiek

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een visie op de Delta Rhine Corridor ontbreekt, evenals aandacht voor de IJzeren Rijn (3RX-variant). Men vraagt of het niet passend zou zijn om hierover een standpunt in te nemen of een visie neer te leggen.	ZW-1236-226
Verzoekt in de POVI uitspraak te doen over het niet heractiveren van de zgn. IJzeren Rijn voor het goederenverkeer. In de huidige ontwerp POVI is	ZW-1463-1

namelijk een deel van het tracé, als uitbreiding van de bestaande door het stadsgebied Wegberg lopende spoorlijn, weergegeven. Een eventuele heringebruikname van dit tracé wordt door de stad Wegberg bij voorbaat afgewezen omwille van de te verwachten aanzienlijk effecten op vlak van geluid en trilling.	
Uitdrukkelijke steun, ter algemene verbetering van het spoorverkeer voor personen, van een heringebruikname van de spoorlijn richting Roermond.	ZW-1463-2

Standpunt GS

De Delta Rhine Corrider komt uitgebreid terug in de POVI en we onderschrijven het belang ervan. Provincie Limburg is tegen de ontwikkeling van het IJzeren Rijn /3RX-tracé.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de randweg voorzien is ten noorden van de wijken Parkheide en Abdissenbosch in Landgraaf. In westelijke richting sluit deze aan op de N300 (Buitenring Parkstad Limburg) en in oostelijke richting op de nog te realiseren B221n Ortsumgehung Scherpenseel, die aansluit op de B56 bij Geilenkirchen. Indiener geeft aan dat voor de aanleg van de B221n in 2016 reeds goedkeuring verleend is via het Bundesverkehrswegeplan 2030.	ZW-1199-14
Indiener stelt dat de combinatie van beide trajecten voorziet in een hoogwaardige oost-westverbinding tussen de Buitenring Parkstad Limburg en het Duitse hoofdwegennet. Daarmee wordt volgens de indiener niet alleen de regionale en grensoverschrijdende bereikbaarheid versterkt, maar ook het doorgaande (vracht)verkeer door woonkernen zoals Übach-Palenberg, Scherpenseel en delen van Landgraaf aanzienlijk verminderd. Indiener geeft aan dat dit concreet bijdraagt aan het verbeteren van de leefbaarheid, verkeersveiligheid en luchtkwaliteit in de betrokken gebieden.	ZW-1199-15
Indiener stelt dat het belang van de Randweg Abdissenbosch meervoudig is: 1. Ontlasting van woonkernen aan zowel Nederlandse als Duitse zijde van zwaar doorgaand vrachtverkeer; 2. Verbetering van de aansluiting op het Duitse hoofdwegennet; 3. Versterking van de bereikbaarheid van bestaande woon-, werk- en recreatiegebieden; 4. Impuls voor de economische ontwikkeling van Landgraaf en Parkstad Limburg, onder meer door een betere ontsluiting van bedrijventerreinen en toeristisch-recreatieve voorzieningen.	ZW-1199-16
Indiener verzoekt, gelet op het bovenstaande om de Randweg Abdissenbosch in de definitieve versie van de Provinciale omgevingsvisie Limburg beleidsmatig te verankeren.	ZW-1199-17

Indiener constateert dat in de ontwerpversie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) de toekomstige Randweg Abdissenbosch niet is opgenomen. Indiener stelt dat dit opvalt, aangezien deze verbinding van groot belang is voor zowel de gemeente Landgraaf als de bredere regio Zuid-Limburg. Indiener stelt dat de overige Parkstadgemeenten dit belang onderschrijven. Indiener stelt dat het niet opnemen van deze randweg naar hun gezamenlijke oordeel onvoldoende recht doet aan de ruimtelijk-economische en infrastructurele betekenis ervan.	ZW-1199-13

Standpunt GS

De Randweg Abdissenbosch is onderdeel van het integraal programma mobiliteitsopgaven Limburg (IPML). Vanwege de beperkte stikstofruimte is realisatie van deze weg op dit moment niet mogelijk.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de doorontwikkeling van het bedrijf ook een goede verbondenheid en bereikbaarheid vraagt waaronder betere bereikbaarheid van een aantal locaties door verbeterde OV-verbindingen. De indiener vraagt in de POVI het kader hiervoor op te nemen.	ZW-0198-29
In § 12.3.4.7 Infrastructuur Chemelot geeft de provincie aan "Voor Chemelot, als economisch cluster buiten het centrum met veel werkgelegenheid, vinden we ook de bereikbaarheid voor woon- werkverkeer van belang. Meer inzet op regionaal openbaar vervoer, pendelbussen of carpoolen is daarbij gewenst". Indiener verzoek om specifiek aandacht te hebben voor een betere verbinding van Chemelot met station Sittard en via Geleen centrum met Parkstad.	ZW-0302-58

Standpunt GS

Goede en toegankelijke bereikbaarheid is een speerpunt van ons Mobiliteitsbeleid. Het is van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen dat het mobiliteitsvraagstuk in een vroeg stadium meegenomen wordt. Op deze manier kan de bereikbaarheid georganiseerd worden passend bij de specifieke vraag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de provincie het belang van het profileren van Zuid-Limburg als toeristische regio onderkent, maar indiener denkt dat het profileren van Zuid-Limburg als toeristische regio voor kleine kernen vanuit mobiliteit uitdagingen oplevert ten aanzien van verkeersdruk en parkeerdruk.	ZW-0187-4

Dit geldt volgens indiener voor zowel het buitengebied als landelijke kernen. Indiener vraagt de provincie om actief mee te denken over mogelijkheden voor het oplossen van deze problematiek en denkt aan aanpassen van snelheden in het buitengebied alsook de aanleg van parkeerplaatsen en natuurtransferiums in het buitengebied en aan de randen van (landelijke) kernen.

Standpunt GS

De Provincie Limburg denkt en kijkt graag in samenwerking mee wanneer bekeken wordt hoe om te gaan met de opgaven en kansen die toerisme in Zuid-Limburg voor de mobiliteit met zich meebrengen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de aanleg van een glastuinbouwbedrijf extra verkeersdrukte en verkeersonveilige situaties kan veroorzaken op omliggende wegen, want deze wegen zijn daar niet op ingericht.	ZW-0517-4

Standpunt GS

Bij nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om het mobiliteitsvraagstuk zo vroeg mogelijk mee te nemen. Per casus kan worden afgewogen wat de mogelijke gevolgen zijn voor bijvoorbeeld bereikbaarheid of verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het wegennet (smalle weggetjes) totaal ongeschikt is en door de bestemming en beleid kleinere initiatieven in zijn geheel geen toestemming krijgen.	ZW-0959-8

Standpunt GS

Bij nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om het mobiliteitsvraagstuk zo vroeg mogelijk mee te nemen. Per casus kan worden afgewogen wat de mogelijke gevolgen zijn voor bijvoorbeeld bereikbaarheid of verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de barrièrewerking en ruimtelijke inpassing van de Buitenring als provinciale weg en de daardoor veroorzaakte belevingswaarde van de ingang van Brunssum. Indiener stelt dat de noodzakelijke landschappelijke en ecologische inpassing de samenhang en ruimtelijke kwaliteit van het gebied dient te versterken en daarmee de vereiste aantrekkelijkheid van het gebied in relatie tot toekomstige ontwikkelingen te verbeteren. Hiermee kan volgens de indiener belevingswaarde van het gebied een directe bijdrage leveren aan de toekomstwaarde en kan een gebied van provinciaal belang ook een waardige uitstraling krijgen. Hierbij verwijst de indiener naar de Omgevingsvisie Buitenring Parkstad Limburg (2008) als onderdeel van het Inpassingsplan Buitenring Parkstad Limburg (2012), waarin staat dat "het boskarakter moet worden versterkt", onder meer door het gevoel van 'door het bos rijden' te creëren en bedrijfskavels te omzomen met groen. Indiener stelt dat de huidige inpassing niet voldoet aan dit beeld. Indiener vraagt hernieuwde aandacht voor deze opgave waarbij samenhang bestaat met de aanwijzing van het betreffende gebied als 'bedrijventerrein van provinciaal belang'.	ZW-0160-73

Standpunt GS

Het project Buitenring Parkstad Limburg is opgenomen in de voortgangsrapportage integraal programma mobiliteitsopgaven Limburg (IPML), omdat een beperkt aantal restpunten nog wordt afgerond en omdat daarmee het project hierdoor financieel nog niet is afgerond. De ontwikkelopgave rond de inpassing van de weg is binnen het project opgepakt en afgerond.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de ambitie voor duurzame en veilige bereikbaarheid expliciet om structuurvisie voor regionale werk- en zorglocaties per fiets en OV moet sluiten aan bij de visie Weert 2040 en bij de doorfietsroute F2 en opwaardering station Weert als mobiliteitshub.	ZW-0313-145
Indiener geeft aan dat de gemeente Leudal het belang van een toekomstbestendig en duurzaam mobiliteitssysteem onderschrijft. Men benadrukt dat Leudal een groene woongemeente is met een belangrijke regionale woonfunctie, waar veel inwoners forenzen naar omliggende werk- en onderwijsregio's. De verbinding met de N280 wordt essentieel genoemd voor de bereikbaarheid richting Roermond, Weert, de Brainport Regio en andere regionale kernen.	ZW-1236-223
Indiener geeft aan dat in het ontwerp de goederenvervoercorridors tussen de mainports Rotterdam, Antwerpen en het Ruhrgebied als economisch waardevol worden beschouwd, met inzet op doorontwikkeling tot	ZW-0240-132

Topcorridors. Men wil benadrukken dat de gemeente Roermond geen 3RX-variant over haar grondgebied wil vanwege de impact op de leefbaarheid.	
Indiener geeft aan dat structureel inzet op A2 Weert-Eindhoven, ook in relatie tot woningbouwontwikkeling in de regio, in het bijzonder wordt gepleit voor snelle uitvoering van OV/fietsmaatregelen, zoals opgenomen in het MIRT-traject.	ZW-0313-148
Indiener vraagt om een visie op het internationale doorgaande spoorgoederenvervoer en de beoogde dual-use voor defensie, gezien de cruciale rol van het emplacement in Venlo.	ZW-0242-125

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de huidige infrastructuur niet geschikt is voor verdere ontwikkeling vanwege smalle wegen.	ZW-0920-9

Standpunt GS

Bij nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om het mobiliteitsvraagstuk zo vroeg mogelijk mee te nemen. Per casus kan worden afgewogen wat de mogelijke gevolgen zijn voor bijvoorbeeld bereikbaarheid of verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de omstreden omlegging van de N276 over het terrein van de Yard-E niet langer nodig is vanwege de beëindiging van de anterieure overeenkomst met VDL NedCar	ZW-0246-8

Standpunt GS

Dat klopt, de omlegging van de N276 is met de beëindiging van de anterieure overeenkomst van tafel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat de verzorgingsplaats langs de A73 ter hoogte van Venray veel te krap is, waardoor vrachtwagens regelmatig op de toe- en afrit parkeren om aan het rijtijdenbesluit te voldoen. Dit leidt tot problemen met leefbaarheid en verkeersveiligheid wanneer chauffeurs lokale wegen gebruiken om te rusten. Ze verzoeken de provincie om dit onderwerp te agenderen en structureel uit te werken voor Noord-Limburg.	ZW-0166-157

Standpunt GS

We nemen kennis van uw standpunt. We maken ons sterk voor het realiseren van beveiligde vrachtwagenparkeerplaatsen. Daarbij is de bereikbaarheid via autosnelwegen en het onderliggend wegennet van belang.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat een station in Baexem essentieel is voor het mobiliteitssysteem, de bereikbaarheid en de duurzaamheid van de regio. Men verzoekt om station Baexem nadrukkelijk te positioneren als mobiliteitsknooppunt in de POVI.	ZW-1236-224

Standpunt GS

Een treinstation Baexem is momenteel geen onderdeel van voorziene ontwikkelingen. Bij het ontwikkelen van knooppunten moet rekening gehouden worden met veel verschillende aspecten, waaronder bestaande infrastructuur, impact op bereikbaarheid en impact op het bredere mobiliteitsnetwerk

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er een direct belang is bij nieuwe luchthavontwikkeling, maar vraagt aandacht voor de impact van TUG-zones op rust en natuur in de grenszone (bijv. Laarabossen, Kempen~Broek).	ZW-0313-151

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt. Het afhandelen van een TUG-verzoek is onze wettelijke taak. We stellen daarbij voorwaarden aan de locatie en aan het aantal starts en landingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener geeft aan dat het belang van toegankelijke mobiliteit voor alle inwoners, maar vraagt aandacht voor de specifieke bereikbaarheidsproblemen van grensregio's zoals Weert, waar (boven)regionale verbindingen ontbreken of onder druk staan. Zie ook de Mobiliteitsagenda A2-Zuid, waarin Weert expliciet is opgenomen als knooppunt voor grensoverschrijdende OV- en fietscorridors.	ZW-0313-137
Indiener onderstreept het belang van toegankelijke mobiliteit voor alle inwoners en vraagt aandacht voor de bereikbaarheidsproblemen van grensregio's zoals Weerterland, waar regionale verbindingen ontbreken of onder druk staan.	ZW-0196-165

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt en benoemen ook de provinciegrens als factor in het openbaar vervoer.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in hoofdstuk 14, paragraaf 7 van: 'landsgrens' naar 'lands- of provinciegrens'.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het inzetten op SmartwayZ.NL wordt ondersteund, maar vraagt aandacht voor implementatie van innovatieve mobiliteitsoplossingen in middelgrote steden, zoals verkeersmodellen op de Ringbanen.	ZW-0313-154

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt. Voor mobiliteitsinnovaties sluiten we aan bij medeoverheden, onder andere via de regionale uitvoeringsorganisaties en het programma SmartwayZ.NL. Zo kunnen we de benodigde schaalgrootte bereiken, efficiënt kennis ophalen en succesvolle innovaties opnemen in ons mobiliteitsbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat hetzelfde geldt voor Limburg Centraal en de rol van het spoor bij de verstedelijkingsopgave. In Venlo is optimalisatie of verplaatsing van het emplacement belangrijk.	ZW-0278-131

Standpunt GS

De verdere ontwikkeling van Limburg Centraal vraagt onderzoek naar de manier waarop mobiliteit op en rond de stedelijke stationsomgevingen doorontwikkeld kan worden om maximaal effect te bereiken voor leefbaarheid en bereikbaarheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat niets wordt genoemd over de slechte bereikbaarheid met de Brainportregio, met name de campussen, en vraagt naar een visie met mogelijke oplossingen zoals bus rapid transit.	ZW-0278-130

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van een goede verbinding met de Brainportregio. De precieze uitwerking hiervan wordt ontwikkeld in samenwerking met Brainport/Noord-Brabant in het kader van de Meerjarige Multimodale Agenda (MMA) Zuid-Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 14, paragraaf 9.2: ‘De verbinding met Eindhoven/Brainport en de rest van Nederland via het Hoofdrailnet is eveneens van groot belang.’

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat zij werken aan stevige ambities op het gebied van duurzame mobiliteit, het aantrekken van nieuwe inwoners en het versterken van circulariteit binnen de lokale economie. Men benadrukt de rol van industrieterrein Zevenellen als locatie voor innovatieve en circulaire bedrijvigheid en verzoekt om de ontsluiting van Zevenellen, inclusief de verbinding met de N280, structureel op te nemen in het provinciale mobiliteitsbeleid.	ZW-1236-225

Standpunt GS

Provincie erkent de ambities van de indiener en het economisch belang met betrekking tot Zevenellen. De verantwoordelijkheid voor het creëren van een toekomstbestendige inrichting, van de verbinding tussen en op Zevenellen tot aan het bovenliggende wegennet van de Provincie waaronder de N280, ligt vanzelfsprekend bij de betreffende wegbeheerder en eigenaar gemeente Leudal. De aansluiting van het gemeentelijk wegennet op het Provinciale wegennet wordt altijd in onderlinge afstemming verricht. Provincie Limburg is bereid samen met Gemeente Leudal alternatieven te verkennen en te onderzoeken voor een betere aansluiting van het gemeentelijk wegennet op het Provinciale wegennet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan nog altijd kansen te zien voor een station in Kerkrade-West in combinatie met de Avantislijn en vraagt hoe de provincie dit ziet? Dit	ZW-0263-66

zou volgens de indiener het openbaar vervoer sterk verbeteren voor de wijk Kerkrade-West en ook de bedrijventerreinen toegankelijker maken (Willem-Sophia, Spekholzerheide en Rodaboulevard).

Standpunt GS

Enkele jaren geleden is besloten dat station Kerkrade-West niet de juiste oplossing is voor het bereikbaarheidsvraagstuk van Kerkrade. Desalniettemin blijven we in gesprek over andere mogelijkheden om de bereikbaarheid van Kerkrade te verbeteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener onderschrijft de noodzaak om de gehele Maasroute geschikt te maken voor klasse Vb, inclusief 24/7-bediening om mee te bewegen met de 24-uurs-economie van de havens in Rotterdam en Antwerpen.

Indiener
ZW-0166-122 ZW-0224-124

Standpunt GS

We nemen kennis van uw standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt de inzet van de ontwerp-POVI op de IC-verbinding Eindhoven–Venlo–Düsseldorf, maar verzoekt dat de verbetering van snelle verbindingen niet ten koste gaat van regionale haltes en dat minimaal de huidige frequentie behouden blijft.	ZW-0126-6
Indiener ondersteunt de voorgenomen verdubbeling van de spoorlijn Dülken–Kaldenkirchen, maar maakt bezwaar tegen de aanleg van de zogenoemde Viersener Kurve vanwege de grote ruimtelijke en stedelijke impact.	ZW-0126-7
Indiener wil de verbreding van de A73 tussen knooppunt Tiglia en Zaarderheiken op de lange termijn agenderen en ziet als tussenoplossing de realisatie van een boog in knooppunt Tiglia tussen de A73-zuid en de A74	ZW-0242-127

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor aansluiting op het herziene TEN-T-netwerk en de urban node van Venlo, gezien Limburg's centrale ligging op het internationale hoofdinfranetwerk.	ZW-0242-120

Standpunt GS

We onderschrijven dit aandachtspunt. Venlo is binnen het nationale programma Topcorridors aangewezen als bovengemiddeld logistiek knooppunt. Daarnaast zetten we in op het optimaal benutten van deze infrastructurele voorzieningen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het wegennet in Platveld, met smalle weggetjes, ongeschikt is voor glastuinbouw met energieopwekking.	ZW-0753-18

Standpunt GS

Bij nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om het mobiliteitsvraagstuk zo vroeg mogelijk mee te nemen. Per casus kan worden afgewogen wat de mogelijke gevolgen zijn voor bijvoorbeeld bereikbaarheid of verkeersveiligheid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het spoor tussen Lanaken en Maastricht van de kaart te halen, gezien de afspraken om deze lijn aan het hoofdspoor te onttrekken	ZW-1038-96

Standpunt GS

We nemen uw verzoek mee in de finale versie van de kaartbeelden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor laadinfra op bedrijventerreinen en in het buitengebied, met specifieke behoeften voor agrarische bedrijven en logistieke locaties.	ZW-0196-168

Standpunt GS

Als middenbestuur werken we vanuit onze rol als kennisautoriteit samen met het Rijk en de Provincie Noord-Brabant rond laadinfrastructuur. Daarbij wordt ook ingezet op laadinfrastructuur voor de logistiek en bouw. In deze context onderschrijven we uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om structurele inzet op de A2-corridor tussen Nederweert en Eindhoven, en voortvarende uitvoering van OV- en fietsmaatregelen in het MIRT-traject.	ZW-0196-172

Standpunt GS

We nemen kennis van uw standpunt. Deze opgave is onderdeel van de Meerjarige Multimodale Agenda Zuid-Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist de provinciale ambitie/visie op de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij (ZLSM). Gezien het cultuurhistorische belang alsmede de toeristische waarde is indiener van mening dat met de ZSML een provinciaal belang is gediend.	ZW-0271-137

Standpunt GS

We willen de kwaliteit van de leefomgeving beschermen. Daarom stellen we voorwaarden aan de locaties en aan het aantal starts en landingen buiten reguliere luchthavens.
We streven naar een balans tussen luchtvaartactiviteiten en de leefbaarheid in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn topprioriteit zijn om een intercityverbinding tussen Maastricht en Arnhem/Nijmegen mogelijk te maken, wat essentieel is voor benutting van groeipotentie van regionale kernen en toevoeging van stations.	ZW-0317-128

Standpunt GS

De tijdige realisatie van de huidige elektrificatie en gedeeltelijke spoorverdubbeling van de Maaslijn is onze topprioriteit. Mogelijke vervolgstappen vergen een lange adem en grondig onderzoek naar mogelijke richtingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Provincie om af te zien van de aanwijzing van het “laagvlieggebied”. De gevolgen hiervan voor de teelt zijn niet helder. De gevolgen hiervan voor de in het gebied aanwezige dieren zullen zeer nadelig zijn. Bovendien staat de aanwijzing van een laagvlieggebied op gespannen voet met de ook zo belangrijke recreatieve functie en de door de Provincie gewenste uitbreiding van de recreatieve functie van het gebied.	

Indiener
ZW-0866-25 ZW-0875-25

Standpunt GS

We willen de kwaliteit van de leefomgeving beschermen. Daarom stellen we voorwaarden aan de locaties en het aantal starts en landingen buiten reguliere luchthavens. We streven naar een balans tussen luchtvaartactiviteiten en de leefbaarheid in de regio.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de Omgevingsvisie in lijn te brengen met het vastgestelde inpassingsplan voor de N280.	ZW-1414-2

Standpunt GS

De N280 is onderdeel van het integraal programma mobiliteitsopgaven Limburg (IPML).

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het plan voor een mobiliteitscentrum bijdraagt aan de bereikbaarheid en verkeersveiligheid in de regio.	ZW-1414-1

Standpunt GS

We nemen kennis van uw standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.8 Maaslijn

Zienswijze
Indiener geeft aan dat elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn topprioriteit zijn om een intercityverbinding tussen Maastricht en Arnhem/Nijmegen mogelijk te maken, wat essentieel is voor benutting van groeipotentie van regionale kernen en toevoeging van stations.

Indiener					
ZW-0166-118	ZW-0186-119	ZW-0224-120	ZW-0237-108	ZW-0240-113	ZW-0241-108
ZW-1236-113	ZW-1473-108	ZW-1479-160	ZW-0278-129	ZW-0242-122	ZW-0166-138
ZW-0166-139	ZW-0317-128	ZW-1504-107			

Standpunt GS

De tijdige realisatie van de huidige elektrificatie en gedeeltelijke spoorverdubbeling van de Maaslijn is onze topprioriteit. Mogelijke vervolgstappen vergen een lange adem en grondig onderzoek naar mogelijke richtingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.9 Mobiliteitsbreed (Algemeen)

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat in Thema 10, Mobiliteit, een visie ontbreekt op het terugdringen van het autoverkeer. Er zijn volgens de indiener te veel auto's in Limburg, zowel elektrische als voertuigen op fossiele brandstof. Deze dragen niet bij aan een gezonde en veilige leefomgeving. De indiener stelt voor het particulier autoverkeer, inclusief elektrische voertuigen, zoveel mogelijk wordt teruggedrongen, ten gunste van openbaar vervoer.	ZW-0009-1

Standpunt GS

Terugdringen van autoverkeer is geen doel op zich. Wel kijken we naar de toepassing van het STOMP-principe, waarbij we in het aanvliegen van mobiliteitsvraagstukken in volgorde kijken naar het faciliteren van actieve mobiltieit (lopen en fietsen), openbaar vervoer en gedeelde mobiliteit alvorens we naar de personenauto gaan. Waar mogelijk en wenselijk faciliteren we duurzame alternatieven voor de auto, elders blijft de auto een belangrijke rol in het mobiliteitssysteem vervullen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt vraagtekens bij het gebruik van de term "investeren" in de tekst (eerste en tweede alinea). Volgens de indiener suggereert dit een neoliberaal uitgangspunt, waarbij voorzieningen worden beoordeeld op financieel rendement. De indiener benadrukt dat openbaar vervoer een overheidstaak is, die jaarlijks geld kost en hooguit kostendekkend kan zijn. De provincie zou dit ook zo moeten erkennen en niet de indruk moeten wekken dat OV financieel gewin oplevert. De indiener stelt voor om het volgende op te nemen in de documenten: "De provincie zet belastinggeld nuttig in voor de burgers" i.p.v. "De provincie investeert".	ZW-0009-2

Standpunt GS

De term investeren die gehanteerd wordt is neergezet als de inzet van middelen om een maatschappelijke doel na te streven, namelijk 'toekomstbestendige, toegankelijke, veilige, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit.' Het gaat hier dus om de maatschappelijke opgave, niet financieel rendement.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
De indiener verwelkomt de provinciale omgevingsvisie van de provincie Limburg op het gebied van mobiliteit. Deze gebiedsgerichte aanpak is een goede aanzet voor grensoverschrijdende samenwerking om de mobiliteit hier en over de grens verder te ontwikkelen – of het nu gaat om fiets, trein of bus. Indiener geeft aan uit te kijken naar de verdere samenwerking.

Indiener
ZW-1444-1 ZW-1471-1

Standpunt GS

Grensoverschrijdende bereikbaarheid blijft voor de Provincie Limburg een speerpunt en we zoeken de constructieve samenwerking over de grens op.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de tekst van het openbaar vervoer wordt enkel gekeken vanuit een utilitair perspectief, waarbij de focus ligt op woon-werkverkeer en logistiek. Dit is naar mening van indiener niet volledig, aangezien mobiliteit ook een wezenlijke recreatieve functie vervult. Een goed ingericht en aantrekkelijk	ZW-0304-63

mobiliteitssysteem draagt bij aan het stimuleren van duurzame vervoerswijzen, vermindering van autogebruik en daarmee ook aan het terugdringen van verkeersoverlast, bijvoorbeeld in het Heuvelland. Indiener verzoekt om deze ommissie in het hoofdstuk mobiliteit te repareren.	

Standpunt GS

Provincie Limburg stimuleert gebruik van de fiets en het openbaar vervoer. Inzake het Heuvelland werken we aan goede en verkeersveilige doorstroming op de eigen infrastrucuur, bijvoorbeeld in het Heuvelland en stemt waar mogelijk graag met gemeenten af.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In de tekst van openbaar vervoer valt op dat de focus vooral ligt op grotere gemeenten zoals Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht. Hierdoor blijven kleinere gemeenten relatief onderbelicht. Indiener verzoekt expliciet aandacht te besteden aan het verbeteren van de bereikbaarheid in kleinere gemeenten.	ZW-0304-61

Standpunt GS

Bereikbare voorzieningen en de bereikbaarheid van het landelijk gebied en buitenwijken is een belangrijke opgave in ons mobiliteitsbeleid, ook voor het openbaar vervoer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In hoofdstuk 14 Mobiliteit ontbreekt naar mening van indiener de Zuid-Limburgse ambitie om de regio te ontwikkelen tot een grensoverstijgende ’30-minuten-regio’. Indiener verzoekt om dit op te nemen in de POVI en in dit kader ook aandacht te hebben voor het versterken van de interne bereikbaarheid in netwerkstad Zuid-Limburg.	ZW-0302-57

Standpunt GS

De ontwikkeling van Zuid-Limburg zoals ook geschetst in o.a Limburg Centraal en NOVEX Zuid-Limburg is thema-overstijgend opgepakt. De uitgangspunten van ons mobiliteitsbeleid passen binnen deze ontwikkeling en bieden mogelijkheid om in samenwerking met gemeenten concepten als de '30-minuten-regio' te verkennen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener benadrukt het belang van educatie en bewustwordingscampagnes om fietsgebruik en verkeersveiligheid te verbeteren en pleit voor vergroting van de mogelijkheden daartoe bij onder meer het ROVL.	ZW-0845-6

Standpunt GS

We onderschrijven dit belang en blijven fietsen stimuleren. Op het gebied van met name fietsverkeersveiligheid doen we dat via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL) en op het gebied van méér fietsgebruik via de doelgroepenbenadering. Deze benaderingen worden geëvalueerd en doorontwikkeld.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener benadrukt het belang van samenwerking tussen provincie, gemeenten en regio's voor de realisatie van fietsambities en het betrekken van belangenorganisaties	

Standpunt GS

Provincie Limburg blijft de samenwerking opzoeken op het gebied van fiets, met onder meer Rijk, regio en belangenorganisaties.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de POVI sterk inzet op het verdichten rondom de Intercitystations: 'We richten ons dan ook op verdichting van bestaande steden en dorpen, met een sterke concentratie rond intercitystations.' Indiener mist de verdichtingsopgave rondom de kleinere treinstations en vraagt of de provincie hier ook concreet op inzet? Indiener stelt dat er in Kerkrade kansen zijn voor verdichting bij station Eygelshoven-Markt (in verband met de Drielandentrein en het onderzoek TransRegioExpress in de Euregionale context) en in Kerkrade-Centrum. Indiener stelt dat de overige treinstations zijn aangegeven op de kaart maar verder geen ambities over zijn uitgesproken.	ZW-0263-65

Standpunt GS

Goede en toegankelijke bereikbaarheid is een speerpunt van ons Mobiliteitsbeleid. Het is van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen dat het mobiliteitsvraagstuk in een vroeg stadium meegenomen wordt. Op deze manier kan de bereikbaarheid georganiseerd worden passend bij de specifieke vraag. De aanwezigheid van bestaande infrastructuur (zoals spoorlijnen, buslijnen, weginfrastructuur of stations) kan een positief effect hebben op de uitwerking van deze

ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat aandacht wordt gevraagd voor laadinfrastructurele voorzieningen op bedrijventerreinen en in het buitengebied. Met name agrarische bedrijven en grootschalige logistieke locaties hebben specifieke laadbehoeften. Zie ook de Omgevingsvisie Weert, paragraaf 4.4 en 5.3.	ZW-0313-142

Standpunt GS

We onderschrijven uw aandachtspunt en dit wordt meegenomen in de doorontwikkeling van ons laadinfrastructuurbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er graag aandacht gevraagd wordt voor het belang van de veerponten over de Maas, die een belangrijke ontsluiting en verbinding vormen met de westzijde van de Maas, en vraagt hoe dit belang voor diverse gebruikers, scholieren, woon-werk verkeer, agrariërs en recreanten in de Provinciale Omgevingsvisie gesteld wordt op prijs	ZW-1473-174

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat structurele inzet op gedragsverandering met betrekking tot fietsgebruik, OV en spitsmijden in relatie tot de A2 en stedelijke druk gewenst is. Zie Gebiedsvisie Keent & Moesel en SmartwayZ.NL aanpak.	ZW-0313-155

Standpunt GS

We onderschrijven dit en dit is reeds onderdeel van ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener mist de samenhang tussen de verschillende thema's in relatie tot het thema mobiliteit. Indiener denkt dat er met een integrale benadering nog veel winst is te behalen ten opzichte van de huidige sectorale benadering.	ZW-0187-3
Indiener mist een ambitie op het gebied van verbondenheid van én binnen de regio. Zo beschrijft de mobiliteitsparagraaf vooral de huidige stand van zaken en mist indiener de kansen voor het versterken van het grensoverstijgend daily urban system.	ZW-0304-8

Standpunt GS

Leefbaarheid, toegankelijkheid en bereikbaarheid zijn belangrijke leidraden in de ontwikkeling van ons mobiliteitsbeleid. Binnen de verschillende thema's van mobiliteit, maar ook in de relatie met bijvoorbeeld ruimtelijke opgaven trachten we deze zaken in samenhang te benaderen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ondersteunt de ambitie van de ontwerp-POVI om grensoverschrijdende busverbindingen te versterken en verzoekt om afstemming met de lokale vervoersmaatschappij.	ZW-0126-8
Indiener ondersteunt de ambitie van de ontwerp-POVI voor een grensoverschrijdend snelfietsnetwerk en verzoekt om tijdige afstemming over dagelijkse én recreatieve fietsroutes.	ZW-0126-9
Indiener ondersteunt de inzet van de ontwerp-POVI om wegtransport te verminderen en verzoekt om afstemming bij de ontwikkeling van alternatieve transportcorridors, zodat de bereikbaarheid van bedrijventerreinen aan beide zijden van de grens behouden blijft.	ZW-0126-10
Indiener stelt dat bij aanleg, onderhoud en wijziging van ontsluitingswegen rekening gehouden moet worden met groot materieel van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra).	ZW-0276-7
Indiener stelt dat het landschap niet overal meer passend is voor de steeds groter wordende landbouwvoertuigen.	ZW-0530-2
Indiener stelt dat ontsluitingswegen vaak niet geschikt zijn voor groot materieel van haar leden (ondernemers in groen, grond en infra), waardoor de bereikbaarheid in het gedrang komt.	ZW-0276-6

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt en onderschrijven het belang van afstemming.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor faciliteiten voor helikopters te beperken.	ZW-0058-3

Standpunt GS

De Wet luchtvaart biedt de mogelijkheid om een ontheffing van de Provincie te krijgen om te starten en landen met helikopters buiten de reguliere luchthavens. De Provincie heeft daarbij gebieden uitgesloten waar we op grond van stilte of natuur geen ontheffing voor het starten en landen afgeven. Het is niet mogelijk om het starten en landen zondermeer overal uit te sluiten. Die mogelijkheid biedt de Wet luchtvaart niet.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om in de POVI te benoemen dat holle wegen enkel toegankelijk zijn voor landbouwvoertuigen die smaller zijn dan de holle weg om verdere uitslijting van de wegen en vernietiging van bermen te voorkomen en flora en fauna te beschermen.	ZW-0540-2

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener steunt innovatieve programma's zoals SmartwayZ.NL en roept op voor nadrukkelijke implementatie op lokaal niveau en inzet op gedragsverandering om druk op de A2 en stedelijke gebieden te verminderen.	ZW-0196-175

Standpunt GS

We onderschrijven dit en dit is reeds onderdeel van ons beleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de ambitie toe te voegen dat vracht via het spoor vervoerd moet worden	ZW-0135-4

Standpunt GS

Binnen ons logistiek beleid hanteren we het voorkeursprincipe buis > water > spoor > weg. Hiermee onderschrijven we uw standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener brengt onder de aandacht dat chemelot Convenant ammoniak-treinen tussen provincie, rijk en OCI van 2024 niet wordt benoemd.	ZW-1164-23

Standpunt GS

Binnen ons logistiek beleid hanteren we het voorkeursprincipe buis > water > spoor > weg. Hiermee onderschrijven we uw standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een directe non-stop (trein)verbinding tussen Aachen-Maastricht-Luik en verken de mogelijkheden voor een hyperloop op dit traject.	ZW-0135-17

Standpunt GS

We nemen kennis van uw aandachtspunt. Momenteel is de doorontwikkeling van de Drielandentrein op dit traject onze prioriteit. We denken hierbij niet aan een hyperloop.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een visie / strategie voor minder (vracht)auto's op de weg en verplaatsing naar het spoor (minder uitstoot, minder ongevallen, minder stress, geen verbreding van wegen meer nodig), met daarbij een plan voor het omscholen van vrachtwagenchauffeurs naar andere hoognodige beroepen.	ZW-0135-18

Standpunt GS

Dat klopt, de omlegging van de N276 is met de beëindiging van de anterieure overeenkomst van tafel.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de paragraaf over mobiliteit op te nemen dat grote/brede landbouwvoertuigen dan 2 meter niet toegestaan zijn op de voor Z-Limburg kenmerkende holle wegen.	ZW-0530-1

Standpunt GS

Veilige omgang met grote landbouwvoertuigen is een aandachtspunt voor ons, we zijn echter tegen een algeheel verbod.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 14 een paragraaf op te nemen over parkeerbeleid, waarin de Provincie stelt dat een wegsleepregeling van kracht moet zijn zodat bij overlast door verkeerd parkeren beroep kan worden gedaan door een burger of bedrijf op deze wegsleepregeling.	ZW-1389-41

Standpunt GS

We zijn niet het bevoegd gezag als het gaat om parkeerbeleid.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om onnodige transportbewegingen te vermijden.	ZW-1475-11

Standpunt GS

We onderschrijven uw standpunt en werken binnen ons logistiek beleid aan duurzame en efficiënte vormen van goederenvervoer.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vindt de monitoring, data en digitalisering op het onderwerp mobiliteit summier beschreven. Indiener denkt dat hier nog heel wat op valt te winnen.	ZW-0187-2

Standpunt GS

Hoewel summier beschreven vormen Monitoring, Data en Digitalisering belangrijke fundamenten in ons mobiliteitsbeleid en zijn deze verweven door alle onderwerpen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de toegankelijkheid van agrarische bedrijven in grensgebieden.	ZW-1116-12
Indiener verzoekt om onderhoud en verbetering van landbouwwegen en bruggen in het buitengebied.	ZW-1116-13

Standpunt GS

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIK) beschrijft hoe we zorgdragen voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur en hoe deze taken financieel zijn gedekt. Daarin zijn keuzes gemaakt over het gewenste kwaliteitsniveau van het beheer van de provinciale infrastructuur.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de vaarwegen op de de kaartlaag vaarwegen zichtbaar te maken / in te tekenen.	ZW-1236-247

Standpunt GS

Deze zijn reeds onderdeel van de kaartlaag.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat alleen emissieloze/waterstofaangedreven vaartuigen moeten worden toegestaan, omdat de techniek en beleidsafspraken dit mogelijk maken.	ZW-0278-99

Standpunt GS

Toegang van voertuigen op basis van emissies of brandstoftype valt op dit moment niet binnen provinciale doelen. Wel streven we naar verduurzaming van ons mobiliteitssysteem waarbij alle mogelijke ontwikkelingen gevolgd worden.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.10 Ontwikkelperspectieven

Zienswijze
Indiener geeft aan dat het hoofdstuk vooral een opsomming bevat van bestaande en lopende activiteiten die al lang op de provinciale agenda staan, waardoor er weinig ambitie uitgaat van de POVI. Indiener verzoekt de analyse en ontwikkelperspectieven uit de Ontwerpende Onderzoeken alsnog mee te nemen.

Indiener					
ZW-0166-115	ZW-0186-116	ZW-0196-164	ZW-0224-117	ZW-0237-105	ZW-0240-110
ZW-0241-105	ZW-0242-118	ZW-0278-126	ZW-0313-136	ZW-1236-110	ZW-1473-105
ZW-1479-157					

Standpunt GS

De Ontwikkelperspectieven zijn zoveel mogelijk meegenomen in de POVI. Er liggen de komende jaren opgaven en kansen op verschillende thema's, waaronder fiets, ov en bijvoorbeeld bereikbaarheid van het landelijk gebied. Deze opgaven worden onderstreept in de POVI en worden in de ontwikkeling van nieuw beleid meegenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.11 Recreatieve Mobiliteit

Zienswijze
"Indiener stelt dat in de tekst van het openbaar vervoer enkel gekeken wordt vanuit een utilitair perspectief, waarbij de focus ligt op woon-werkverkeer en logistiek. Dit is niet volledig, aangezien mobiliteit ook een wezenlijke recreatieve functie vervult (met name fietsen en de mobiliteitshubs) voor zowel de eigen inwoners (recreanten als de bezoeker). Fietsverkeer en mobiliteitshubs spelen een belangrijke rol voor zowel toeristen als eigen inwoners die recreëren in hun vrije tijd. Een goed ingericht en aantrekkelijk mobiliteitssysteem draagt bij aan het stimuleren van duurzame vervoerswijzen, vermindering van autogebruik en daarmee ook aan het terugdringen van verkeersoverlast, bijvoorbeeld in het Heuvelland. Dit sluit naadloos aan bij de provinciale doelstelling om kwalitatieve recreatieve routestructuren te ontwikkelen, zoals beschreven in het hoofdstuk vrijetijdseconomie. Indiener verzoekt Provincie Limburg dan ook om deze omissie in het hoofdstuk mobiliteit te repareren."

Indiener					
ZW-0253-129	ZW-0187-131	ZW-1127-147	ZW-1038-95	ZW-0207-124	ZW-0238-114

ZW-0314-114	ZW-0271-114	ZW-1502-115	ZW-1510-25	ZW-1511-114

Standpunt GS

Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar bij specifieke ontwikkelingen ook bijvangst is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hier naar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om recreatieve mobiliteit toe te voegen aan de visie op openbaar vervoer omdat dit van groot belang is voor de vrijetijdseconomie. Mobiliteit moet bijdragen aan duurzame recreatie, verminderde verkeersdruk en bereikbaarheid van toeristische kernen.	ZW-1439-8

Standpunt GS

Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar bij specifieke ontwikkelingen ook bijvangst is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hier naar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat mobiliteit volledig vanuit utiliteit wordt ingestoken, terwijl het ook een belangrijk recreatieve functie heeft (met name fietsen en de mobiliteitshubs) voor zowel de eigen inwoners als de bezoeker. Een aantrekkelijk systeem/voorzieningen draagt volgens de indiener ook bij aan het stimuleren van het gebruik van fietsen/OV etc, hetgeen (met name fietsen) een positieve bijdrage levert aan de gezondheid van inwoners.	ZW-0160-33

Standpunt GS

Recreatieve mobiliteit draagt bij aan gezondheid en vitaliteit. De Provincie werkt eraan om de provinciale infrastructuur verkeersveilig in te richten. Het primaire doel van onze infrastructuur is utilitair. Daar waar bij specifieke ontwikkelingen ook bijvangst is om recreatieve mobiliteit te faciliteren kijken we hier naar.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.12 Spoor

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij verbetering van internationale spoorverbindingen leefbaarheid langs spoor en emplacementen moet worden geborgd, en dat realisatie van de Delta Rhine Corridor en verdubbeling van enkelsporen bij grensovergangen harde voorwaarden zijn.

Indiener					
ZW-0186-122	ZW-0224-123	ZW-0166-121	ZW-0237-111	ZW-0240-116	ZW-0278-132
ZW-0317-131	ZW-1236-116	ZW-1473-111	ZW-1479-163	ZW-1460-27	ZW-0135-3
ZW-0242-124	ZW-0313-150	ZW-1504-110	ZW1493-1		

Standpunt GS

Het spoor is een belangrijke basis bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in Limburg, bijvoorbeeld rond Limburg Centraal en bij het verbinden van Limburg met de rest van Nederland en het buitenland, zowel voor goederen als personen. Daarnaast is het spoor mede dankzij de hoge stationsdichtheid het fundament voor het Limburgse regionale openbaar vervoer. Leefbaarheid, veiligheid en bereikbaarheid worden hierbij in samenhang opgepakt bij de verdere ontwikkeling van het spoornetwerk en de relatie met ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast worden mede-overheden en spoorbeheerders betrokken bij al deze ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij het verbeteren van het spoor met het buitenland het borgen van een goede leefbaarheid langs het spoor en de emplacementen in de (binnen)steden (geluid, trillingen en externe veiligheid) randvoorwaardelijk is. Ook de realisatie van een volwaardige Delta Rhine Corridor (DRC) kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Verder is verdubbeling van de diverse emplaceringsoplossingen nabij de grensoverschrijdende een harde voorwaarde voor het realiseren van de internationale treinen.	ZW-0313-150
Indiener geeft aan dat er te weinig wordt gezegd over de ruimte die het spoor biedt voor Noord-Limburg en de verstedelijkingsopgave in Venlo, en vraagt om optimalisatie van goederenvervoer en verbetering van leefbaarheid langs het spoor.	ZW-0242-124
Indiener stelt voor om in Paragraaf 14.9 het regionale en nationale spoornetwerk inclusief juridische randvoorwaarden en afstanden rondom het spoor toe te voegen.	ZW-1460-17

Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.4.3 op te nemen op welke verbindingen de internationale bereikbaarheid verbeterd moet worden, de relatie met de HSL-stations uit paragraaf 2.4.6 te benoemen en de spoorgoederencorridors concretiseren en om in om in Paragraaf 2.4.6 de totale ambitie voor het spoornetwerk (regionaal, nationaal en internationaal), voor zowel de reiziger als goederen toe te voegen.	ZW-1460-6
Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.4.3 toe te voegen dat bereikbaarheid gaat over de samenhang tussen ruimtelijke keuzes en netwerkkeuzes.	ZW-1460-5
Indiener stelt voor om in Paragraaf 2.7 een beschrijving van de genoemde ambities op het spoornetwerk of de gevraagde spoorcapaciteit toe te voegen, onder meer als gevolg van de toenemende verstedelijking door het aanwijzen van Weert en Roermond als locaties voor de opvang van regionale groei en dat er rekening gehouden moet worden met de capaciteit op het spoor en compensatie daarvan bij voorgenomen aanpassingen	ZW-1460-8
Indiener streeft naar verbetering van de overwegveiligheid. De Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020 - 2025 bevat verplichtingen voor initiatiefnemers van wijzigingen van (het gebruik van) een overweg. Hierin wordt onder andere gesteld dat er bij een wijziging van het gebruik van het spoor danwel van de weg een risicoanalyse opgesteld moet worden met daarin aangegeven hoe een eventuele risicotoename wordt beheerst en gecompenseerd. Een wijziging mag niet leiden tot een afname van de overwegveiligheid.	ZW-1460-23
Indiener verzoekt om geen dubbelactiviteiten op het spoor mogelijk te maken. Indien desondanks een dubbelactiviteit archeologie wordt opgenomen over de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, dan vraagt indiener dat deze dubbelactiviteit aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten betreft.	ZW-1460-26
Indiener vraagt of het college in Paragraaf 6.2.9, net zoals de verladers, het spoor ook als alternatief voor goederentransport bij een onbevaarbare Maas ziet, en zo ja, wat is de beoogde capaciteit?	ZW-1460-9
Indiener vraagt om toekomstige uitbreidingen van het spoornetwerk mogelijk te houden en rekening te houden met negatieve gevolgen voor zowel het spoor als eigen projecten door het houden van de juiste afstand tot het spoor en om in de planfase rekening te houden met het beperkingengebied rond spoor.	ZW-1460-2

Standpunt GS

Het spoor is een belangrijke basis bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in Limburg, bijvoorbeeld rond Limburg Centraal en bij het verbinden van Limburg met de rest van Nederland en het buitenland, zowel voor goederen als personen. Daarnaast is het spoor mede dankzij de hoge stationsdichtheid het fundament voor het Limburgse regionale openbaar vervoer. Leefbaarheid, veiligheid en bereikbaarheid worden hierbij in samenhang opgepakt bij de verdere ontwikkeling van het spoornetwerk en de relatie met ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast worden mede-overheden en spoorbeheerders betrokken bij al deze ontwikkelingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om concreet te benoemen welke internationale treinverbindingen er moeten komen.	ZW-0135-3

Standpunt GS

De gewenste internationale treinverbindingen worden specifiek genoemd in Hoofdstuk 14, paragraaf 9.2

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.13 Verbinding Brainport

Zienswijze
Indiener geeft aan dat niets wordt genoemd over de slechte bereikbaarheid met de Brainportregio, met name de campussen, en vraagt naar een visie met mogelijke oplossingen zoals bus rapid transit.

Indiener					
ZW-0166-119	ZW-0186-120	ZW-0224-121	ZW-0237-109	ZW-0240-114	ZW-0242-123
ZW-0313-149	ZW-1236-114	ZW-1473-109	ZW-1479-161		

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van een goede verbinding met de Brainportregio. De precieze uitwerking hiervan wordt ontwikkeld in samenwerking met Brainport/Noord-Brabant in het kader van de Meerjarige Multimodale Agenda (MMA) Zuid-Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 14, paragraaf 9.2: ‘De verbinding met Eindhoven/Brainport en de rest van Nederland via het Hoofdrailnet is eveneens van groot belang.’

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op dat de POVI weinig zegt over de bereikbaarheid van de Brainportregio en Helmond en vraagt om oplossingsrichtingen zoals Bus Rapid Transit.	ZW-0196-173

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van een goede verbinding met de Brainportregio. De precieze uitwerking hiervan wordt ontwikkeld in samenwerking met Brainport/Noord-Brabant in het kader

van de Meerjarige Multimodale Agenda (MMA) Zuid-Nederland.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 14, paragraaf 9.2: ‘De verbinding met Eindhoven/Brainport en de rest van Nederland via het Hoofdrailnet is eveneens van groot belang.’

12.14 Verkeersmanagement

Zienswijze	Indiener
De huidige beschrijving van verkeersmanagement is naar mening van indiener onvoldoende nauwkeurig en schetst een verkeerd beeld van de rol en reikwijdte van de Verkeerscentrale Zuid-Nederland. De Verkeerscentrale richt zich in beginsel op het monitoren en aansturen van het hoofdwegennet, bestaande uit snelwegen en provinciale wegen. Het gemeentelijk wegennet valt hier juridisch en operationeel buiten, omdat dit onder het gemeentelijke beheer en verantwoordelijkheid valt. Indiener verzoekt om de tekst hiermee in lijn te brengen.	ZW-0304-60
Indiener geeft aan dat samenwerking met Rijkswaterstaat en uitbreiding van het verkeersmanagement naar regionale knelpunten zoals de Ringbanen, met name rond de A2-afrit Nederweert en het ziekenhuis Sint Jans Gasthuis, bijdraagt aan bereikbaarheid en leefbaarheid.	ZW-0313-146
Indiener stelt dat de beschrijving van de rol van de Verkeerscentrale Zuid-Nederland te breed is. De centrale stuurt enkel aan op het hoofdwegennet. Gemeentelijke wegen vallen hierbuiten. Indiener verzoekt om een tekstuele aanpassing zodat de rolverdeling juist wordt weergegeven.	ZW-1439-9

Standpunt GS

Rond Verkeersmanagement werken we met het Rijk samen in de Verkeerscentrale Zuid-Nederland.

We zoeken hierbij ook uitdrukkelijk de samenwerking op met gemeentelijke wegbeheerders, waarbij altijd sprake is van afstemming vooraf en geen directe aansturing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze
Indiener constateert dat de huidige beschrijving van verkeersmanagement onvoldoende nauwkeurig is en een verkeerd beeld schetst van de rol en reikwijdte van de Verkeerscentrale Zuid-Nederland. De Verkeerscentrale richt zich in beginsel op het monitoren en aansturen van het hoofdwegennet, bestaande uit snelwegen en provinciale wegen. Het gemeentelijk wegennet valt hier juridisch en operationeel buiten, omdat dit onder het gemeentelijke beheer en

verantwoordelijkheid valt. Gemeenten voeren hun eigen verkeersmaatregelen, zoals wegafzettingen en omleidingen, zelfstandig uit. Wel wordt gestimuleerd dat gemeenten hun wegwerkzaamheden aanmelden via het Nationale Dataportaal Wegverkeersgegevens (NDW), zodat deze informatie beschikbaar komt voor verkeersmanagementsystemen en navigatieproviders. Hierdoor kunnen Rijkswaterstaat en de Provincie via NDW wel meekijken met gemeentelijke wegwerkzaamheden, maar dit impliceert geen directe bestuurlijke aansturing. Indiener doet het verzoek om de tekst hiermee in lijn te brengen.

Indiener					
ZW-0187-128	ZW-0207-121	ZW-0238-111	ZW-0253-126	ZW-0271-111	ZW-0314-111

Standpunt GS

Rond Verkeersmanagement werken we met het Rijk samen in de Verkeerscentrale Zuid-Nederland. We zoeken hierbij ook uitdrukkelijk de samenwerking op met gemeentelijke wegbeheerders, waarbij altijd sprake is van afstemming vooraf en geen directe aansturing.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.15 Weert-Hamont-Antwerpen

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat aandacht wordt gevraagd voor de multimodale potentie van de railverbinding naar Budel (spoorlijn Weert-Hamont). Deze ontbreekt in de opsomming, maar is relevant voor het reactiveren van grensoverschrijdend personenvervoer. De spoorlijn biedt kansen voor duurzame mobiliteit, internationale bereikbaarheid en versterking van regionale samenwerking tussen Nederweert en België.	ZW-0313-140
Indiener geeft aan dat de ambitie van een ademende concessie onderschrijft, maar Weert verzoekt om expliciete opname van de internationale potentie van de spoorlijn Weert-Hamont-Antwerpen. Deze verbinding biedt substantiële meerwaarde voor de regio en sluit aan op de ambities van zowel de Omgevingsvisie Weert als de Deelregionale Mobiliteitsagenda A2-Zuid.	ZW-0313-138
Indiener geeft aan dat het streven naar een toekomstbestendige, toegankelijke en grenzeloze mobiliteit nadrukkelijker aandacht verdient voor grensoverschrijdende verbindingen (zoals Weert-Hamont en aansluiting op Belgisch Limburg). Deze zijn van wezenlijk belang voor het Daily Urban System-relatie met Vlaanderen.	ZW-0313-141
Indiener geeft aan dat prioritering van de reactivering van de spoorlijn Weert-Hamont-Antwerpen, inclusief aanpassing van station Weert, van groot strategisch belang en breed gedragen in het grensgebied.	ZW-0313-147

Indiener vraagt aandacht voor grensoverschrijdende verbindingen, zoals Weert-Hamont en de aansluiting op Belgisch Limburg, die belangrijk zijn voor de Daily Urban System-relatie met Vlaanderen.	ZW-0196-167

Standpunt GS

De spoorverbinding Weert-Hamont-Antwerpen komt meermaals terug in de POVI als kansrijke verbinding waar we ons voor inzetten.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

12.16 Zuid-Limburgs Daily Urban System

Zienswijze
Indiener stelt dat ambitie op het gebied van verbondenheid van én binnen de regio gemist wordt in het stuk. Zo beschrijft de mobiliteitsparagraaf vooral de huidige stand van zaken en worden de kansen voor het versterken van het grensoverstijgend daily urban system, dat in Zuid-Limburg met agglomeraties als Aken en Luik direct over de grens van een andere orde is dan de andere grensregio's, totaal gemist.

Indiener					
ZW-0187-39	ZW-0207-33	ZW-0238-23	ZW-0253-37	ZW-0271-23	ZW-0314-23
ZW-0319-9	ZW-1038-130	ZW-1127-55			

Standpunt GS

Zuid-Limburg is een regio in ontwikkeling, waarbij de opgave nadrukkelijk grensoverstijgend benaderd dient te worden, zeker gezien de nabijheid van de steden Aken en Luik. Dit vraagt om een grensoverstijgende blik en benaderingswijze bij de ontwikkeling en uitwerking van opgaven, ook in de blik op mobiliteit in deze regio als Daily Urban System dat over de grens heen functioneert. De Provincie onderschrijft en ondersteunt deze ontwikkeling in haar mobiliteitsbeleid, bijvoorbeeld in de uitvoering van het openbaar vervoer in Zuid-Limburg.

De Regio Zuid-Limburg is de meest grensoverstijgend verbonden regio van Nederland met meerdere sterke bus- en treinverbindingen over de grens die we de in de toekomst verder willen verbeteren en ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om de grensoverstijgende component van zijn ambities te borgen, dit dient duidelijker in de POVI te worden benoemd. Vanuit de breed vastgestelde Agenda Zuid-Limburg wordt namelijk onder meer ingezet op	ZW-0319-34

het versterken van de grensoverstijgende kenniseconomie. Sterke mobiliteitsverbindingen binnen de regio, maar ook richting omliggende kennisclusters, vormen hiervoor een cruciale structuurdrager. Vanuit indiener wordt hier dan ook hard aan gewerkt, onder meer door een continue lobby voor de intercity Eindhoven-Heerlen-Aken, maar ook door het opnemen van station Herzogenrath (met sterke verbindingen richting Aken en Düsseldorf/ Keulen en zelfs Berlijn) in het mobiliteitsecosysteem van de regio alsmede de inzet op een sterke verbinding tussen de N300 en B56-neu ter hoogte van Abdissenbosch. Tevens wordt vanuit de regio gewerkt aan de versteviging van het daily-urban-system met Aken.

Standpunt GS

Zuid-Limburg is een regio in ontwikkeling, waarbij de opgave nadrukkelijk grensoverstijgend benaderd dient te worden, zeker gezien de nabijheid van de steden Aken en Luik. Dit vraagt om een grensoverstijgende blik en benaderingswijze bij de ontwikkeling en uitwerking van opgaven, ook in de blik op mobiliteit in deze regio als Daily Urban System dat over de grens heen functioneert. De Provincie onderschrijft en ondersteunt deze ontwikkeling in haar mobiliteitsbeleid, bijvoorbeeld in de uitvoering van het openbaar vervoer in Zuid-Limburg. De Regio Zuid-Limburg is de meest grensoverstijgend verbonden regio van Nederland met meerdere sterke bus- en treinverbindingen over de grens die we de in de toekomst verder willen verbeteren en ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze

Indiener wil benadrukken dat hij de Provincie ziet als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio. In dat licht gaat indiener ervanuit dat hij als onderdeel van regio Zuid-Limburg met Provincie Limburg in gesprek blijft om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij óók een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Indiener wil met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de Ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen.

Indiener

ZW-0207-125 ZW-0238-115 ZW-0314-115

Standpunt GS

Zuid-Limburg is een regio in ontwikkeling, waarbij de opgave nadrukkelijk grensoverstijgend benaderd dient te worden, zeker gezien de nabijheid van de steden Aken en Luik. Dit vraagt om een grensoverstijgende blik en benaderingswijze bij de ontwikkeling en uitwerking van opgaven, ook in de blik op mobiliteit in deze regio als Daily Urban System dat over de grens heen functioneert. De Provincie onderschrijft en ondersteunt deze ontwikkeling in haar mobiliteitsbeleid, bijvoorbeeld in de uitvoering van het openbaar vervoer in Zuid-Limburg. De Regio Zuid-Limburg is de meest grensoverstijgend verbonden regio van Nederland met meerdere sterke bus- en

treinverbindingen over de grens die we de in de toekomst verder willen verbeteren en ontwikkelen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13. Erfgoed en cultuur

13.1 Algemeen

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt behoud en bescherming van alle 2638 kruisen, zoals genoemd op de website www.veldkruus.nl.	ZW-0001-1

Standpunt GS

De provincie Limburg wijst zelf geen beschermde monumenten aan. Eigenaren van monumenten, waaronder veldkruisen, worden via diverse andere beleidsinstrumenten in het beleidskader Cultuur en Erfgoed wel actief ondersteund in het behoud van dit erfgoed.

Voorstel aan PS

De tekst in paragraaf 15.1.5 (Instandhouding monumenten) handhaven.

Zienswijze	Indiener
De Provinciale Archeologische Aandachtsgebieden zijn in woord en beeld (op de kaart) weer terug. Indiener verzoekt om deze ook weer op te nemen in de verordening.	ZW-0302-69

Standpunt GS

De Provinciale aandachtsgebieden zijn opgesteld op het moment dat de gemeente de rol van bevoegd gezag kregen. Aangezien deze gebieden gemeentegrens overstijgend zijn, dreigde een kans op versnipperd beleid in deze gebieden. De gemeente hebben deze gebieden inmiddels, via bestemmingsplannen in hun eigen beleid opgenomen. De Provincie wil daarom de gemeenten geen aanvullende instructies over de omgang met deze gebieden opleggen. Deze gebieden worden dan ook niet in de Verordening opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
In paragraaf 15.1.2 staat: "We willen het gebruik van erfgoed als verbindende kracht stimuleren bij ruimtelijke opgaven op het gebied van onder andere natuur, waterveiligheid, energie-infrastructuur, woningbouw en de landbouwtransitie". Indiener verzoekt om deze tekst aan te vullen met vrijetijdseconomie.	ZW-0207-8

Standpunt GS

De huidige tekst is, door het gebruik van de uitdrukking 'onder andere', een niet volledige opsomming van soorten opgaven die kunnen samenvallen met erfgoed.
Deze opsomming sluit de combinatie erfgoed en vrijetijdseconomie niet uit.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indienen juicht het toe dat thema 11 Erfgoed en Cultuur hoog op de agenda staat, en dat deze erkent wordt als belangrijke dragers van de Limburgse identiteit en aantrekkelijkheid.	ZW-1389-3

Standpunt GS

Bedankt voor het compliment. We onderschrijven het belang van Erfgoed en Cultuur als onderdeel van de kenmerken en identiteit van gebieden. Het recht doen aan de kenmerken en identiteit van een gebied is één van de POVI-principes, zoals toegelicht in paragraaf 3.3.3. Standpunt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat de druk op beschikbare ruimte en dus ook op de ondergrond en het archeologisch erfgoed groot is. Indiener vindt het daarom van wezenlijk belang om ook de druk op de aanwezige archeologische waarden in de bodem goed te benadrukken in de POVI en het belang van het bewaren van dat erfgoed.	ZW-0160-108 ZW-0263-2

Standpunt GS

We onderschrijven dit en zullen de druk op de ondergrond en daarmee de druk op het archeologisch erfgoed toevoegen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 2.2 starten met: 'De druk op de beschikbare ruimte en daarmee ook op de ondergrond en het daarin aanwezige archeologische erfgoed is groot.
'Wijziging: van 'Waar mogelijk zal ingezet worden op behoud in de bodem door inpassing, aanpassing of actieve benutting.' naar 'De druk op de beschikbare ruimte en daarmee ook op de ondergrond en het daarin aanwezige archeologische erfgoed is groot. Waar mogelijk zal ingezet worden op behoud in de bodem door inpassing, aanpassing of actieve benutting.'

Zienswijze	Indiener
Indiener constateert dat het volgende wordt gesteld: "Bij een ruimtelijk plan dat een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling mogelijk maakt, willen we dat de mogelijkheid van herbestemming van leegstaande rijksmonumenten of	ZW-0160-18

gemeentelijk beschermde monumenten en beeldbepalende gebouwen wordt onderzocht. De Omgevingsverordening Limburg verplicht tot het motiveren van de herbenutting en herbestemming van deze leegstaande gebouwen. Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven - zowel in landelijk als bebouwd gebied - en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB)." Indiener stelt dat voor de herbestemming van monumenten reeds jaren ruimte wordt gegeven door de provincie. Indiener geeft aan dat de monumentale status van panden vanwege de motivatieplicht echter ook een toekomstbestendige gebiedsontwikkeling in de weg kan staan. Daardoor kan dit volgens de indiener contrair werken ten aanzien van de realisatie van een programmering met betaalbare woningen die door het Rijk vereist is.	

Standpunt GS

De tekst van de betreffende paragraaf (1.6 van hoofdstuk 15) is gewijzigd. Daarmee vervalt in de Omgevingsverordening de motovatieplicht en zal deze vervangen worden door een verplichting om in omgevingsplannen een overzicht te bieden van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen die kunnen worden aangemerkt als transformatielocatie. Daarmee worden ons inziens toekomstbestendige gebiedsontwikkelingen niet in de weg gestaan.

Voorstel aan PS

De tekst (reeds gewijzigde) ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat bij paragraaf 15.1.6 wordt geconstateerd dat de herbestemming van gemeentelijke monumenten onder de bevoegdheid van de gemeente valt. Er wordt verzocht om een nadere toelichting op de rol en mogelijke ondersteuning van de provincie in dit proces.	ZW-0317-237

Standpunt GS

De stimulerende rol van de provincie bij herbestemming voor rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten is ons inziens voldoende uitgelegd in paragraaf 15.1.6.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat er bij paragraaf 15.1.5 verduidelijking wordt gevraagd over de beschikbaarheid van rijksmiddelen voor restauratie. Specifiek wordt gevraagd of deze middelen ook toegankelijk zijn voor eigenaren van gemeentelijke monumenten, of dat ze zich beperken tot rijksmonumenten.	ZW-0317-236

Standpunt GS

De rijksmiddelen voor restauratie worden ook ingezet voor gemeentelijk monumenten. Deze inzet van beleidsmiddelen voor restauratie maakt geen onderdeel uit van de POVI maar is onderdeel van het beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2022 - 2027.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het hergebruik van erfgoed een breder spectrum kent dan alleen woningbouwopgaven en herbestemming van agrarische bebouwing (VAB). Ook recreatief hergebruik en maatschappelijk gebruik zijn relevante vormen van hergebruik. Indiener wijst op concrete plannen in Maasgouw voor het herbestemmen van erfgoed, waarbij maatschappelijke functies kunnen worden gecreëerd. Erfgoed kan hierbij een verbindende rol spelen in de sociale en culturele identiteit van de regio.	ZW-0188-67

Standpunt GS

De huidige tekst is, door het gebruik van het woord 'kan', een niet volledige opsomming die van soorten opgaven die kunnen samenvallen met de herbestemming van erfgoed. Voor de Provincie is een passende functie van een monument essentieel. Dit staat aangegeven in de paragraaf.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat immaterieel erfgoed van groot belang is voor de culturele identiteit van een regio, maar niet door directe regels kan worden afgedwongen. Toch zou het in de omgevingsvisie opgenomen moeten worden om bescherming ervan te waarborgen. Indiener benadrukt dat het belangrijk is dat de provincie Limburg ondersteuning biedt bij de regeling en implementatie van immaterieel erfgoed in omgevingsplannen, zodat gemeenten concrete kaders en hulpmiddelen hebben.	ZW-0188-69

Standpunt GS

We onderschrijven het belang van immaterieel erfgoed en hebben dit onderdeel ook meegenomen onder het provinciaal erfgoed belang. De bescherming van immaterieel erfgoed evenals de kennisondersteuning vindt plaats op rijksniveau.

Voorstel aan PS

De huidige tekst op dit onderwerp te handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat 'Waar mogelijk zal ingezet worden op behoud in de bodem' te algemeen is aangeduid. Uitgangspunt is behoud 'in situ'.	ZW-0160-110 ZW-0263-4

Standpunt GS

In het verdrag van Malta is het uitgangspunt de conservering en instandhouding van het archeologische erfgoed, 'bij voorkeur in situ' (verdrag van Malta, artikel 4). De Provincie heeft dit vertaald naar het uitgangspunt 'waar mogelijk in situ' en waar dat niet mogelijk is zal het erfgoed ex situ behouden moeten worden.

Voorstel aan PS

De huidige tekst op dit onderwerp te handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat, gezien de lage archeologische verwachting conform het Parapluplan, het de vraag is in hoeverre het gerechtvaardigd is om het gehele gebied langs het Lateraalkanaal als archeologisch aandachtsgebied met provinciaal belang te beschouwen. Indiener benadrukt dat een dergelijke aanduiding zou kunnen leiden tot overmatige beleidsmatige restricties, terwijl de archeologische potentie in werkelijkheid beperkt lijkt.	ZW-0188-68

Standpunt GS

Provinciale aandachtsgebieden zijn representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen met een groot potentieel aan archeologische waarden. Dat wil niet zeggen dat alle zones en alle percelen een hoge archeologische verwachting hebben. Juist de samenhang binnen het gebied, dat ook de gemeentegrenzen overstijgt, heeft waarde voor de provincie. De regels van het bestemmingsplan blijven leidend voor de betreffende percelen binnen de aandachtsgebieden.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Archeologische aandachtsgebieden' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener merkt op bij paragraaf 15.1.3: U bent voornemens om te starten met een pilot en wel bij watermolens. Hoewel u aangeeft daarbij rekening te houden met het provinciale waterbeleid, vragen wij hier toch expliciet aandacht voor de opgaven die het waterschap heeft in het kader van (onder meer) de KRW. Wij vragen u om ons actief te betrekken bij de nadere uitwerking daarvan en de bepaling van wat het maatwerk zou moeten inhouden.	ZW-1204-213

Standpunt GS

Wij hebben bij het onderzoek het geldende provinciale water- en erfgoedbeleid als uitgangspunt, zo ook de Kader Richtlijn Water.

Wij zullen u als stakeholder in deze pilot onderzoek wateroverlast watermolens betrekken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in hoofdstuk 12 Vestigingsklimaat kunst en cultuur volledig. Volgens indiener is kunst en cultuur een belangrijke vestigingsfactor. Dit zou wat de indiener betreft een waardevolle toevoeging zijn aan de POVI.	ZW-1038-103

Standpunt GS

In paragraaf 12.4 wordt het begrip vestigingsklimaat hoofdzakelijk benaderd vanuit de context van de scope van hoofdstuk 12 zijnde ‘Economie en Werklocaties’. In dit hoofdstuk wordt expliciet ingegaan op bedrijventerreinen en specifieke locaties waar sprake is van bijzondere provinciale inzet: locatie Nedcar, Maastricht Aachen Airport, werklocaties (stedelijke dienstenterreinen, bedrijventerreinen en solitaire bedrijfslocaties > 1 hectare). Kunst en cultuur als zodanig staan hierbij niet centraal en worden vanwege deze reden niet expliciet genoemd. Wel vallen ze onder een van de opgesomde andere belangrijke vestigingsklimaatfactoren welke kort vermeld worden in de inleiding van paragraaf 12.4, namelijk ‘het voorzieningen- en vrijetijdsaanbod’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de herkomst en consistentie van archeologische aandachtsgebieden op de plankaart onvoldoende duidelijk is.	ZW-1164-123

Standpunt GS

Het betreft geen nieuwe gebieden, maar de aandachtsgebieden die in 2008 gedefinieerd zijn en sindsdien in de Atlas Limburg opgenomen zijn geweest. Uitgangspunt zijn grotere geografische eenheden waarin meerdere vindplaatsen in onderlinge samenhang aanwezig zijn en de aanname dat de bewoningsmogelijkheden en het land(schaps)gebruik in hoge mate bepaald zijn door de landschappelijke kenmerken van de verschillende regio’s.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de provincie zou moeten inzetten op goede voorlichting over het verduurzamen van monumenten.	ZW-1164-121

Standpunt GS

Het provinciaal omgevingsplan geeft richting aan erfgoedbeleid voor zover sprake is van een ruimtelijke component.

Dat laatste is niet aan de orde bij de gebouwelijke aanpassingen ten behoeve van verduurzaming. Verduurzaming van monumenten komt aan de orde in het beleidskader Cultuur en Erfgoed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in de POVI niets te lezen is over het verdrag van Faro in de teksten m.b.t. erfgoed, waardoor de rol en positie van erfgoedgemeenschappen ontbreken.	ZW-1164-117

Standpunt GS

De rol en positie van erfgoedgemeenschappen horen niet in de POVI thuis, deze bevatten geen ruimtelijke component. Vandaar dat het verdrag van Faro en de erfgoedgemeenschappen niet in de tekst van de POVI opgenomen zijn.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat in een gebied als Parkstad waar erfgoed in de woningmarkt vaak een grondslag vormt voor een concentratie van een kwetsbare woningvoorraad met multiproblematiek zowel in fysiekruimtelijk (inclusief water) als in sociaaleconomisch opzicht, zeker niet past in alle gevallen alleen de optie van behoud. Ook al betreft het in bepaalde gevallen rijks- of gemeentelijk beschermd vastgoed. Het bidboek van de mijnkolonien toont volgens de indiener de grote opgaven die zowel bij de corporatiesector als in de particuliere voorraad. Ook kent Parkstad spoorwegkolonien. Indiener stelt dat de notie dat naast erfgoed en historische waarden vooral ook vaak volkshuisvestelijke normen prioritair moeten zijn, ontbreekt.	ZW-0160-17

Standpunt GS

We erkennen de grote opgave ten aanzien van het behoud van rijks- en gemeentelijk beschermde mijnkolonien en spoorwegkolonien in de Parkstad. Ook voor dit erfgoed geldt het wettelijk uitgangspunt, uit het Besluit kwaliteit leefomgeving artikel 5.130, namelijk het behoud van cultureel erfgoed. De feitelijke weging van het behoud van erfgoed ten opzichte van andere wettelijke kaders en normen, zoals die van volkshuisvesting, vinden plaats in de vergunningenprocedures bij de gemeenten. Als provincie hebben wij hier vanuit de POVI alleen een wettelijk adviesplicht (omgevingsbesluit artikel 4.25) aan gemeente indien het object buiten de bebouwde kom ligt. De feitelijke weging van de verschillende wettelijke kaders vindt door de gemeente plaats die zich daarvoor ook laat adviseren door een monumentencommissie. In de POVI nemen we over die weging geen tekst op onder het hoofdstuk Cultuur en Erfgoed omdat we hierin geen rol hebben.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat over de vele vrijkomende kerken niets wordt gezegd in deze POVI. Terwijl dit toch echt een grote problematiek wordt voor de komende jaren. Indiener vraagt aan de provincie om op dit onderwerp te kiezen voor behoud van een staalkaart aan Limburgse kerken en in te zetten op behoud van deze kenmerkende gebouwen. Met andere (monumentale) kerken kan dan soepeler worden omgegaan bij herbestemming en/of sloop.	ZW-1164-118

Standpunt GS

We onderschrijven de opgave van de vrijkomende kerken de komende jaren. De wijze van aanpak van de problematiek van herbestemming van dit erfgoed vinden we niet thuishoren in de POVI. De aanpak die we gekozen hebben, via het programma kerken, is onderdeel van het beleidskader Cultuur en Erfgoed.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de paragrafen waar het gaat on levende cultuur aan te duiden met kunst en cultuur (bijv. 2.7.5.4 en 3.4.7 en hoofdstuk 15).	ZW-1038-102

Standpunt GS

Uit de context van de genoemde paragrafen wordt ons inziens voldoende duidelijk wat in die delen van de tekst met het begrip ‘cultuur ‘bedoeld wordt. Het begrip ‘kunst’ toevoegen verduidelijkt dit niet als zodanig.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om het belang van kunst en cultuur voor de vrijetijdseconomie te benoemen.	ZW-1038-104

Standpunt GS

In de POVI staan bij vrijetijdseconomie de voorzieningen voor vrijetijdseconomie centraal. Het gaat hierbij om voorzieningen voor verblijfsrecreatie en voor dagrecreatie. Aan de hand van voorbeelden wordt toegelicht wat we hiermee bedoelen. Kunst en cultuur als zodanig staan hierbij niet expliciet centraal, vandaar dat deze begrippen niet in hoofdstuk 13 genoemd worden. Ons inziens is uit de context wel voldoende duidelijk dat kunst en cultuuraanbod valt onder ‘dagrecreatie’. Zo valt onder de definitie van voorzieningen voor dagrecreatie alle voorzieningen waarvoor een kaartje moet worden gekocht, waaronder musea.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener suggereert de term cultureel ecosysteem op te nemen met de volgende definitie: het geheel van onderling verbonden netwerken in het cultuur- en kunstenveld waarin cultuurmakers en culturele instellingen in verwevenheid nauw met elkaar samenwerken en op zichzelf een volledig toegeruste habitat vormen waarin alle betrokkenen goed kunnen functioneren.	ZW-1038-107

Standpunt GS

De term 'cultureel ecosysteem' wordt nagenoeg niet gebruikt in de POVI en het is als zodanig dus ook niet nodig om deze op te nemen in bijlage 1, zijnde de begripsbepalingen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt alle Rijks- en Provinciale monumenten in het DSO op te nemen.	ZW-0978-6

Standpunt GS

Het provinciaal erfgoed belang speelt niet voor alle rijksmonumenten, zo hebben we geen rol voor historische woonhuizen. Het weergeven van alle rijksmonumenten zou niet overeenkomen met de rol van de provincie.

Voorstel aan PS

Kaartlagen ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt de tekst van paragraaf 15.1.6 aan te vullen met het feit dat erfgoed niet alleen inwoners maar ook bezoekers en ondernemers en dergelijke met de omgeving verbindt.	ZW-0207-9

Standpunt GS

Het klopt dat ook voor bezoekers deze meerwaarde voor erfgoed relevant is. We zullen ook bezoekers vermelden in de tekst. Dit is een ambtelijke aanpassing van de tekst, de strekking van de tekst blijft hetzelfde.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen aan hoofdstuk 15, paragraaf 1.6: 'en bezoekers 'Wijziging: van 'Een passende functie van een monument is essentieel voor het doorvertellen van het historische verhaal van de regio en verbindt inwoners met hun omgeving.' naar

'Een passende functie van een monument is essentieel voor het doorvertellen van het historische verhaal van de regio en verbindt inwoners en bezoekers met hun omgeving.'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt het Genneper Huys, aangewezen als archeologisch rijksmonument, op te nemen op het kaartblad ‘provinciaal archeologische aandachtsgebieden'.	ZW-0186-134

Standpunt GS

De archeologische Rijksmonumenten staan op de kaarten van het Rijk aangegeven. Als Provincie hebben wij geen rol bij dergelijke monumenten.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Provinciale Archeologische Aandachtsgebieden' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de eerste zin van paragraaf 15.1.6 minder breed te formuleren, zodat deze uitvoerbaar wordt.	ZW-0207-10

Standpunt GS

We onderschrijven dat paragraaf 15.1.6 en daaraan gekoppeld de artikelen in de omgevingsverordening binnen de huidige context van beleid en wetgeving moeilijk uitvoerbaar zijn voor zowel gemeente als provincie. Herbestemming is echter wel iets dat we als provincie willen blijven stimuleren, omdat een nieuwe functie veelal het duurzaam behoud van een monument borgt. We zullen deze paragraaf herformuleren.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen van hoofdstuk 15, paragraaf 1.6. Wijziging: van 'Bij een ruimtelijk plan dat een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling mogelijk maakt, willen we dat de mogelijkheid van herbestemming van leegstaande rijksmonumenten of gemeentelijk beschermde monumenten en beeldbepalende gebouwen wordt onderzocht tot het motiveren van de herbenutting en herbestemming van deze leegstaande gebouwen.' naar 'We willen de herbenutting van leegstaande monumentale en beeldbepalende gebouwen stimuleren. In de Omgevingsverordening Limburg worden hiervoor instructieregels opgenomen.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de locatie Oliemolenstraat 34 en 36 in Voerendaal op de kaart te nemen als watermolen.	ZW-1466-10

Standpunt GS

Voor de kaartlaag watermolens hebben we het bronbestand watermolens van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) gebruikt. We voegen daarom zelf geen locaties toe aan deze kaartlaag. Ons advies is dat de eigenaar zelf nagaat bij de RCE waarom deze locatie ontbreekt in hun bronbestand.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Watermolens' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een visie / strategie om het archeologische verhaal dichter bij de samenleving te brengen, zodat deze gebruikt kan worden als inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen.	ZW-0135-19

Standpunt GS

Wij stimuleren het dichter bij de samenleving brengen van het archeologisch verhaal. De manier waarop dat gedaan kan worden verschild per archeologisch verhaal, per ruimtelijke ontwikkeling en per locatie, waardoor een visie of strategie juist beperkend kan werken.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om expliciet te verwijzen naar de gewijzigde wetgeving onder de Omgevingswet ten aanzien van de bescherming van de omgeving van monumenten, relevant voor de positionering van erfgoedensembles.	ZW-0196-66 ZW-0313-69

Standpunt GS

De verwijzing naar de Omgevingswet en meer in het bijzonder artikel 5.130 lid 2 van Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) over cultureel erfgoed zullen we explicieter maken, omdat dit het behoud van erfgoed ensembles ondersteund.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 1.5: 'In dit streven sluiten we aan op het Besluit Kwaliteit Leefomgeving en de instructies ten aanzien van het voorkomen van de aantasting van de omgeving van rijksmonumenten. 'Wijziging: van 'Zo bestaat een watermolenensemble uit het molengebouw, de bijbehorende stuw- en waterwerken en overige infrastructuur, net als een kasteelensemble bestaat uit bijgebouwen, waterwerken, kasteelparken en follies.' naar ' Zo bestaat een watermolenensemble uit het molengebouw, de bijbehorende stuw- en waterwerken en overige infrastructuur, net als een kasteelensemble bestaat uit bijgebouwen, waterwerken, kasteelparken en follies. In dit streven sluiten we aan op het Besluit kwaliteit leefomgeving en de instructies ten aanzien van het voorkomen van de aantasting van de omgeving van rijksmonumenten (artikel 5.130 lid 2 Besluit kwaliteit leefomgeving).'

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in hoofdstuk 15.3 nader te duiden dat het om kunst- en cultuuruitingen gaat.	ZW-1038-105

Standpunt GS

Uit de context van paragraaf 15.3 (getiteld Cultuur) wordt ons inziens voldoende duiding gegeven aan wat we hier bedoelen met 'cultuur' en dat dit ook kunstuitingen behelst. Het begrip ‘kunst’ expliciet vermelden verduidelijkt dit niet als zodanig. Temeer gezien de voorgaande twee paragrafen waar een nadere toelichting wordt gegeven op ‘Erfgoed’ en ‘Archeologie’.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt de provincie om het begrip “Erfgoedensemble” duidelijker vast te leggen en om aan te geven hoe de ensemblewaarde bij niet Rijksbeschermde monumenten voldoende wordt gewaarborgd en de kaarten te voorzien van alle monumenttypen.	ZW-1164-119

Standpunt GS

We zijn het er mee eens dat we de begrip Erfgoedensemble duidelijker kan, het betreft immers zowel rode als groene componenten. We zullen de begripsomschrijving hanteren zoals die in de subsidieregeling restauratie van de provincie Limburg wordt gebruikt. Verder maken we in de POVI geen onderscheid tussen gemeentelijke beschermde monumenten en Rijksbeschermde monumenten en is dit onderscheid er ook niet voor de omgang met erfgoedensembles. Aangezien we als Provincie geen provinciale monumenten hebben aangewezen en we als Provincie geen rol hebben voor alle rijksmonumenten, hebben we ervoor gekozen om niet alle monumenttypen op kaart weer te geven.

Voorstel aan PS

Tekst wijzigen in Bijlage 1 Begripsbepalingen Erfgoedensemble van 'Monumentale objecten die samen een ruimtelijk en functioneel geheel vormen' naar 'een ruimtelijk en functioneel samenhangend geheel van monumenten, met vanuit het historisch gebruik van gronden en bouwwerken een logische ordening van functies rondom één of meerdere monumenten'. Wijzigen: van 'Monumentale objecten die samen een ruimtelijk en functioneel geheel vormen' naar 'een ruimtelijk en functioneel samenhangend geheel van monumenten, met vanuit het historisch gebruik van gronden en bouwwerken een logische ordening van functies rondom één of meerdere monumenten'.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de grenzen van de archeologische aandachtsgebieden zijn bepaald.	ZW-0160-109 ZW-0263-3

Standpunt GS

Het betreft geen nieuwe gebieden, maar de aandachtsgebieden die in 2008 gedefinieerd zijn en sindsdien in de Atlas Limburg opgenomen zijn geweest. Uitgangspunt zijn grotere geografische eenheden waarin meerdere vindplaatsen in onderlinge samenhang aanwezig zijn en de aanname dat de bewoningsmogelijkheden en het land(schaps)gebruik in hoge mate bepaald zijn door de landschappelijke kenmerken van de verschillende regio’s.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de Provincie de samenwerking met de regio betreffende de culturele infrastructuur Noord- en Midden-Limburg voor zich ziet?	ZW-0196-68 ZW-0313-71

Standpunt GS

Die samenwerking wordt in het Groeiplan Noord- en Midden-Limburg vormgegeven.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om de herbestemming van monumenten zoals wonen, kantoor- of maatschappelijke functies mogelijk te maken en ook te stimuleren.	ZW-0196-64 ZW-0313-67

Standpunt GS

De huidige tekst van paragraaf 15.1.6 sluit herbestemming niet uit en is juist bedoeld om herbestemming te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener wijst op de vaagheid van het concept 'gebiedsbiografie' en vraagt om nadere definitie en samenhang met bestaande landschapsanalyses.	ZW-0196-181

Standpunt GS

Voor de afbakening van het begrip 'gebiedsbiografie' gebruiken we de handreiking van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed; 'Gebiedsbiografie als basis voor ontwikkeling in de fysiek omgeving' uit 2020.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener ziet ook kansen om monumenten in te zetten voor hergebruik bij maatschappelijke opgaven en kantoorfuncties.	ZW-1164-122

Standpunt GS

De huidige tekst van paragraaf 15.1.6 sluit herbestemming niet uit en is juist bedoeld om herbestemming te stimuleren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener zou graag zien dat een zin wordt opgenomen waarin wordt gesteld dat de culturele infrastructuur in het zuiden van belang is, ook omdat hier Rijksgelden naartoe vloeien, en omdat de opleidingen hier gevestigd zijn. Indiener vindt het daarom van belang om in ieder geval die infrastructuur in het zuiden te behouden. En dat een investering in noord- en midden niet ten koste gaat van wat er in het zuiden aanwezig is. Dat is namelijk ook van belang voor het noorden en midden. Er zou geen sprake van, of schijn van concurrentie moeten worden gewekt. Samenwerking tussen de regio's zuid, noord en midden kan natuurlijk worden gestimuleerd.	ZW-1038-106

Standpunt GS

In paragraaf 15.3.2 wordt benadrukt dat we een divers aanbod van culturele voorzieningen nastreven, met een evenwichtige spreiding over heel Limburg, zodat dit aanbod voor iedere Limburger bereikbaar is. In dit kader wordt enkel beknopt vermeld dat Zuid-Limburg al een groot en divers aanbod heeft en dat er daarom samen met Noord- en Midden-Limburg een plan wordt opgesteld voor en extra geïnvesteerd wordt in de culturele infrastructuur van de regio. Daarmee wordt het zogenaamde 'Groeiplan' bedoeld. De POVI is ons inziens niet de plek om nader op dit plan in te gaan en meer in detail stil te staan bij de constatering dat het culturele aanbod in Noord- en Midden-Limburg in omvang en diversiteit achterblijft ten opzichte van het culturele aanbod in Zuid-Limburg. Dat geldt ook voor de onderlinge relatie en samenwerking van de provinciedelen op dit vlak. Nergens wordt tot slot vermeld of gesuggereerd dat investeringen in Noord- en Midden-Limburg ten kosten gaan van het aanbod en de infrastructuur in Zuid-Limburg.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.2 Borging evenwichtige spreiding culturele voorzieningen

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt hoe de Provincie een evenwichtige spreiding van culturele voorzieningen over Limburg wil borgen.	ZW-0196-67 ZW-0313-70

Standpunt GS

De evenwichtige spreiding van culturele voorzieningen borgen we met instrumenten in het beleidskader Cultuur en Erfgoed. In dit kader wordt beknopt vermeld dat Zuid-Limburg al een groot en divers aanbod heeft en dat er daarom samen met de regio Noord- en Midden-Limburg een plan wordt opgesteld voor en extra geïnvesteerd wordt in de culturele infrastructuur van de regio. Daarmee wordt het zogenaamde ‘Groeiplan’ bedoeld. We zullen in de tekst duidelijk verwijzen naar dit Groeiplan.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 3.2: ‘(Groeiplan)’
Wijziging: van 'In Zuid-Limburg is al een groot en divers aanbod. Daarom wordt er samen met de regio een plan opgesteld voor de culturele infrastructuur van Noord- en Midden-Limburg en wordt hier extra in geïnvesteerd' naar ‘In Zuid-Limburg is al een groot en divers aanbod. Daarom wordt er samen met Noord- en Midden-Limburg een plan (Groeiplan) opgesteld voor de culturele infrastructuur van de regio en wordt hier extra in geïnvesteerd.'

13.3 Erfgoed en wateroverlast / tekort

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de focus te veel op watermolens ligt. Indiener acht de rol van sluizen, maalgebouwen en stuwen net zo goed van belang bij onroerend erfgoed en wateroverlast/tekort. Voor Midden-Limburg zijn bijvoorbeeld boerenschansen van belang en de consolidatie in het landschap.	ZW-1164-124
Indiener steunt de focus op watermolens als pilot, maar vraagt ook aandacht voor sluizen, molenbeken, maalgebouwen en stuwen.	ZW-1038-97
Indiener vindt de focus op de watermolens te smal. Vraagt om vizier breder te trekken. Ook andere cultuurhistorische elementen zoals sluizen, maalgebouwen, stuwen en boerenschansen spelen een cruciale rol in het landschap en het omgaan met wateropgaven.	ZW-0196-62
Indiener vindt de focus op de watermolens willekeurig en arbitrair. Vraagt aandacht voor de rol van sluizen, molenbeken, maalgebouwen en stuwen, die net zo goed van belang is bij onroerend erfgoed en wateroverlast/tekort.	ZW-0313-65

Standpunt GS

De paragraaf ten aanzien van wateroverlast/tekort bij onroerend erfgoed sluit de aandacht voor ander erfgoed dan watermolens zeker niet uit. Zoals aangegeven in de POVI moet de aanpak van wateroverlast bij watermolens gezien worden als pilot.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.4 ERM richtlijn

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de kwaliteitsstandaard voor onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten niet alleen bij de Rijksmonumenten zouden moeten gelden, maar ook bij gemeentelijke en provinciale monumenten.	ZW-1236-5 ZW-1164-125

Zienswijze
Indiener geeft aan dat ERM-kwaliteitsstandaarden niet alleen bij rijksmonumenten zouden moeten gelden, maar ook bij gemeentelijke en provinciale monumenten.

Indiener					
ZW-0166-126	ZW-0186-127	ZW-0196-63	ZW-0224-128	ZW-0237-116	ZW-0240-121
ZW-0240-5	ZW-0242-131	ZW-0278-19	ZW-0313-66	ZW-1236-121	ZW-1473-116
ZW-1479-168	ZW-0224-14				

Standpunt GS

We onderschrijven dit en wijzen erop dat waar aan het einde van de tweede paragraaf in H15.1.5 staat 'monumenten', hier zowel Rijksmonumenten als gemeentelijke monumenten bedoeld zijn. We zullen dit in de tekst verduidelijken.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 1.5: Rijks- en gemeentelijk beschermd'.
Wijziging: van 'Voor restauratiekwaliteit volgen we de ERM-kwaliteitsstandaard (Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg) voor het onderhouden, restaureren en verduurzamen van monumenten.' naar 'Voor restauratiekwaliteit volgen we de ERM-kwaliteitsstandaard (Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg) voor het onderhouden, restaureren en verduurzamen van monumenten, Rijks en gemeentelijk beschermd.'

13.5 Herbestemming religieus erfgoed

Zienswijze	Indiener
Indien het toekomstbestendig maken van het religieuze erfgoed tijdig wordt aangepakt bestaat er de kans voor een duale bestemming (religieus en horeca bijvoorbeeld) in plaats van een volledige herbestemming bij het stoppen van de kerk (en dus verlies van immaterieel) erfgoed). Indiener verzoekt u om religieus erfgoed als unieke opgave in de visie te benoemen als het gaat om bijvoorbeeld (deels)herbestemming.	ZW-0206-49

Zienswijze

Indiener pleit ervoor in § 15.1.6 (Hergebruik monumenten) naast VAB's ook aandacht te schenken aan herbestemming van (vaak monumentale) kerken die aan de eredienst worden onttrokken

Indiener					
ZW-1164-126	ZW-0166-125	ZW-0186-126	ZW-0196-61	ZW-0224-127	ZW-0224-13
ZW-0237-115	ZW-0240-120	ZW-0240-4	ZW-0241-115	ZW-0242-130	ZW-0278-18
ZW-0313-64	ZW-0317-135	ZW-1236-120	ZW-1236-4	ZW-1473-115	ZW-1479-167
ZW-1038-100					

Standpunt GS

We zullen religieus erfgoed meenemen in de opsomming in de laatste zin van paragraaf 15.1.6.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen in hoofdstuk 15, paragraaf 1.6, laatste alinea: 'en religieus erfgoed zoals kerken.' Wijziging: van 'Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven − zowel in landelijk als bebouwd gebied − en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB).' naar 'Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven − zowel in landelijk als bebouwd gebied − en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB) en religieus erfgoed (zoals kerken).'

13.6 Instructieregels bescherming molens

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een instructieregel op te nemen over hoe gemeenten de bescherming van de molenbiotoop van historische windmolens moeten opnemen in het omgevingsplan.	ZW-0987-11
Indiener vraagt zich af waarom uitgangspunten voor de bescherming van historische windmolens en hun biotoop ontbreken in de POVI.	ZW-0987-1

Standpunt GS

De Provincie legt geen instructieregels op aan gemeenten ten aanzien van hoe de bescherming van monumenten en hun omgeving opgenomen moet worden in het omgevingsplan. Voor molens wordt hierop geen uitzondering gemaakt.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.7 KNA

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt expliciet te verwijzen naar het vorig jaar door Nederland geratificeerde verdrag van Faro waarin wordt gepleit een connectie te maken met burgers en erfgoedgemeenschappen.	ZW-1038-101

Zienswijze
Indiener geeft aan dat de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) de belangrijkste leidraad is voor het verantwoord omgaan met archeologische waarden, maar dat deze niet is vermeld in de POVI.

Indiener					
ZW-0196-65	ZW-0166-127	ZW-0186-128	ZW-0224-129	ZW-0224-15	ZW-0237-117
ZW-0240-122	ZW-0240-6	ZW-0242-132	ZW-0278-20	ZW-0313-68	ZW-0317-137
ZW-1236-122	ZW-1236-6	ZW-1473-117	ZW-1479-169	ZW-1164-127	ZW-0241-117

Standpunt GS

De rol en het gebruik de KNA, alsmede het handhaven van het gebruik, is via het verplichte certificeringssysteem van archeologische bedrijven in de Erfgoedwet vastgelegd. Als Provincie hebben we hierin geen rol.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.8 Koppeling ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie

Zienswijze
Indiener onderschrijft cultuurhistorie als kernkwaliteit in het landschap en benadrukt het belang van de historische gelaagdheid en erfgoedensembles voor de Limburgse identiteit. Indiener verzoekt een sterkere relatie te leggen tussen cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit en een duidelijke ambitie te formuleren, afgestemd op opgaven in het primaire landbouwgebied, de groenblauwe landbouwzone en de Maasvallei.

Indiener					
ZW-0166-123	ZW-0186-124	ZW-0196-59	ZW-0224-125	ZW-0240-118	ZW-0242-128

ZW-0278-16	ZW-0317-133	ZW-1236-118	ZW-1473-113	ZW-1479-165	ZW-0224-11
ZW-0240-2	ZW-0313-62	ZW-1236-2	ZW-0237-113	ZW-0224-183	

Standpunt GS

De koppeling tussen ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie is zowel gelegd in het hoofdstuk Cultuur en Erfgoed als het hoofdstuk Ruimtelijke kwaliteit. Zonder het gebruik van de termen herkomstwaarde en toekomstwaarde is de strekking hetzelfde. Generiek streven we benutting van erfgoed na voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit bij ontwikkel- en ontwerpopgaven. Voor de groenblauwe landbouwzone focussen we op het behoud van de kernkwaliteit cultuurhistorie. Met de op te stellen Gebiedsbiografie Limburg maken we de koppeling ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie binnen opgaven nog explicieter.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.9 Link erfgoed en toerisme

Zienswijze	Indiener
Indiener mist in de paragrafen 15.1.2 en 15.1.6 van de ontwerp-POVI de link tussen erfgoed en toerisme.	ZW-0160-32 ZW-1127-19

Standpunt GS

We onderschrijven dit en zullen toerisme meenemen in de betreffende paragrafen.

Voorstel aan PS

Tekst toevoegen aan hoofdstuk 15, paragraaf 1.6 'Het gebruik van monumenten levert ook een bijdrage aan de versterking van het toerisme.' Wijziging 1.2: van 'Erfgoed biedt kansen voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit bij ontwikkel- en ontwerpopgaven. Dat vraagt om de ontwikkeling en de inzet van cultuurhistorische kennis bij ontwerpopgaven in het landschap.' naar 'Erfgoed biedt kansen voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit (en ook toeristische kwaliteiten) bij ontwikkel- en ontwerpopgaven. Dat vraagt om de ontwikkeling en de inzet van cultuurhistorische kennis bij ontwerpopgaven in het landschap. Wijziging 1.6: van 'Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven − zowel in landelijk als bebouwd gebied − en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB) en religieus erfgoed (zoals kerken).' naar 'Het hergebruik van erfgoed kan aan de orde zijn bij woningbouwopgaven − zowel in landelijk als bebouwd gebied − en bij ontwikkelingen als het vrijkomen van agrarische bebouwing (VAB) en religieus erfgoed (zoals kerken). Het gebruik van monumenten levert ook een bijdrage aan de versterking van het toerisme.'

13.10 Onderhoud monumenten

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt aandacht voor de verduurzaming van monumenten, specifiek voor het toepassen van de ERM-kwaliteitstandaard niet alleen bij Rijksmonumenten, maar ook bij gemeentelijke en provinciale monumenten.	ZW-1038-99

Zienswijze
Indiener geeft aan dat bij instandhouding van monumenten de focus te veel ligt op restauratie in plaats van onderhoud en behoud, en dat tijdige herbestemming hieraan kan bijdragen.

Indiener					
ZW-0166-124	ZW-0186-125	ZW-0224-126	ZW-0237-114	ZW-0240-119	ZW-0241-114
ZW-0242-129	ZW-0278-17	ZW-0313-63	ZW-0317-134	ZW-1236-119	ZW-1473-114
ZW-1479-166	ZW-0240-3	ZW-1236-3	ZW-0224-12	ZW-1164-120	ZW-1038-98
ZW-0196-60					

Standpunt GS

De provinciale rol ten aanzien van de instandhouding van monumenten hebben we verwoord in paragraaf 15.1.5. We onderschrijven het belang van tijdig onderhoud van monumenten. Dit is echter een taak van het Rijk en als zodanig niet opgenomen onder onze provinciale rol.
De stimulerende rol van de provincie bij herbestemming voor Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten is uitgelegd in paragraaf 15.1.6.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.11 Sturing gemeente en rijk

Zienswijze	Indiener
De indiener stelt dat de provinciale ambitie, zoals benoemd bij Thema 11 Erfgoed en Cultuur, om erfgoedpanden te herbestemmen en cultuurhistorische structuren te beschermen een loze belofte is. Vrijwel alle objecten bevinden zich binnen een gemeentegrens, waardoor gemeenten vaak de doorslaggevende zeggenschap hebben. Volgens de indiener gaan gemeenten regelmatig onwenselijk met erfgoed om en heeft de Provincie weinig middelen om daar tegenin te gaan of worden deze middelen niet (zichtbaar) gebruikt.	ZW-0010-1

Indiener verzoekt de provincie bij het beschermen van erfgoedpanden en cultuurhistorische structuren zich proactief, doortastend en waar nodig confronterend op te stellen en treden jegens de gemeenten en het Rijk.	ZW-0010-2

Standpunt GS

De provincie voert interbestuurlijk toezicht uit op gemeenten. Het toezicht op erfgoed is één van de vier gebieden van dit generieke toezicht op de uitvoering van medebewindstaken. Het toezicht op erfgoed richt zich onder andere op de wijze waarop gemeenten hun taken op het gebied van de monumentenzorg uitvoeren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.12 Verdrag van FARO

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft de suggestie om te verwijzen naar het verdrag van Faro bij paragraaf 15.2.4.	ZW-0160-111 ZW-0263-5

Standpunt GS

Hoewel we door het ondersteunen van archeologische projecten gericht op publieksbereik invulling geven aan een deel van het verdrag van Faro, behelst dit maar een klein deel van het verdrag. Een verwijzing zou de suggestie kunnen wekken dat we als Provincie meer doen op dit gebied.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.13 Molens

Zienswijze	Indiener
Indiener pleit voor opname van de watermolen in Klimmen, Rijksmonument als watermolenensemble in de kaarten en de tekst van de POVI.	ZW-1483-8

Standpunt GS

De kaartlaag watermolens geeft de Rijksbeschermde molens weer, zoals geregistreerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Als een watermolen niet op de kaart staat, is deze niet geregistreerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Als de watermolen weldegelijk Rijksbeschermd is, kan de eigenaar hierover contact opnemen met de Rijksdienst om de watermolen alsnog op te laten nemen. Dan komt de molen vanzelf op de kaartlaag.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Watermolens' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om bescherming van de molenbiotoop binnen de provincie Limburg in de POVI te reguleren.	ZW-0987-3

Standpunt GS

We geven als provincie geen aanvullende (wettelijke) bescherming aan molens. We laten het aan de gemeenten om in de omgevingsplannen de bescherming van wind- en watermolens en omliggende gronden te reguleren, ter borging van het functionerend (lees: draaiend) houden van dit erfgoed. Op 23 mei 2025 heeft GS, middels een brief, de gemeenten in Limburg gevraagd dit erfgoedbelang in hun omgevingsplannen te borgen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om de Rijksmonumentale windmolens en hun molenbiotoop aan te wijzen als belangrijke te behouden cultuurhistorische waarden en deze bij voorkeur ook op een kaart aan te geven.	ZW-0987-9

Standpunt GS

De provincie Limburg wijst monumenten niet aan als belangrijke te behouden cultuurhistorische waarden. Voor windmolens wordt hierop geen uitzondering gemaakt. Het is aan de gemeenten om in omgevingsplannen aan windmolens en omliggende gronden een erfgoed belang te hechten. Daarnaast gaan wind- en watermolens onderdeel uitmaken van de Gebiedsbiografie Limburg die medio 2026 gepubliceerd zal worden. In deze kennisonderlegger is ruim aandacht voor de landschappelijke inbedding van erfgoedensembles, waaronder wind- en watermolens.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om een molenbiotoopinventarisatie uit te laten voeren naar de molenbiotoop van alle historische windmolens in de provincie Limburg.	ZW-0987-4

Standpunt GS

We voeren als provincie Limburg geen molenbiotoop inventarisatie uit. Voor Limburg als geheel zullen watermolens en windmolens wel onderdeel zijn van de Gebiedsbiografie Limburg en lichten we dit erfgoed landschappelijk en historisch uit. Voor detailinformatie over specifiek erfgoed, zoals molenbiotoop informatie en molenpaspoorten, leggen we de verantwoordelijkheid bij de eigenaren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om in de POVI te spreken van watermolenensembles op een manier die het gehele watermolenlandschap omvat.	ZW-0987-6

Standpunt GS

We gaan in onze begripsformulering watermolenensemble uit van het functionele watermolencomplex. Dit is exclusief de hydrologische invloedssfeer van molens. Met deze begripsdefinitie blijven we dicht bij de te beschermen erfgoed waarden, terwijl in de hydrologische invloedsfeer de natuur- en landschapswaarden overheersen. In het, in de POVI, genoemde onderzoek naar watermolens en wateroverlast gaan we uit van het watermolenensemble zoals door ons gedefinieerd en zullen we vanuit de opgave van de specifieke locatie waar nodig een ruimer begrip hanteren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om voor alle historische molens een molenpaspoort op te stellen.	ZW-0987-5

Standpunt GS

We stellen als provincie geen molenpaspoorten op. Voor detailinformatie over specifiek erfgoed, zoals molenbiotoop informatie en molenpaspoorten, leggen we de verantwoordelijkheid bij de eigenaren.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om toevoeging van de Sint-Elisabethsmolen in Haelen aan de kaart met aangeduide watermolens in de POVI.	ZW-0987-8

Standpunt GS

De kaartlaag watermolens geeft de Rijksbeschermde molens weer, zoals geregistreerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. De Sint-Elisabethsmolen in Haelen is een gemeentelijke beschermde watermolen en past daarom niet in deze kaartlaag.

Voorstel aan PS

Kaartlaag 'Watermolens' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener

Indiener stelt dat de locatiepunt van de Baalsbuggermolen niet correct is weergegeven op de verbeelding. Deze ligt volgens de indiener ter hoogte van de Worm bij het pand Baalsbruggerweg 28 (kadastraal bekend P647).	ZW-0263-102

Standpunt GS

De kaartlaag watermolens geeft de rijksbeschermde molens weer, zoals geregistreerd door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). indien de Baalsbruggermolen niet goed aangegeven staat op de kaart wordt geadviseert om hierover contact op te nemen met de RCE om dit aan te laten apssen. Dan komt de molen vanzelf op de juiste locatie op de kaartlaag.

Voorstel aan PS

Kaartlagen 'Watermolens' ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

13.14 Overige individuele zienswijzepunten

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een onderbouwing van de aanduiding "Provinciaal archeologische aandachtsgebieden" voor de specifiek genoemde percelen te heroverwegen, rekening houdend met de reeds verstoorde bodemgesteldheid en de beoogde vitaliteit van het buitengebied.	ZW-1494-13

Standpunt GS

De Provinciale aandachtsgebieden zijn opgesteld op het moment dat de gemeente de rol van bevoegd gezag kregen. Aangezien deze gebieden gemeentegrens overstijgend zijn, dreigde een kans op versnipperd beleid in deze gebieden. De gemeenten hebben deze gebieden inmiddels, via bestemmingsplannen in hun eigen beleid opgenomen.
De Provincie wil daarom de gemeenten geen aanvullende instructies over de omgang met deze gebieden opleggen. Deze gebieden worden dan ook niet in de Verordening opgenomen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt u om de gebiedsbiografie geen bindend kader te geven en maatwerk in overleg met gemeenten mogelijk te laten blijven, zodat de uitvoerbaarheid van kwalitatief goede projecten niet wordt bemoeilijkt.	ZW-0206-48

Standpunt GS

Het instrument Gebiedsbiografie Limburg is nog in ontwikkeling en heeft als doel de verdieping van de kennisonderlegger voor cultuurhistorie. Het gebruik is voorzien aan de ontwerp en vooroverleg kant. Dat geeft onsinziens voldoende ruimte aan gemeenten om tot uitvoerbare en kwalitatief goede projecten te komen.

Voorstel aan PS

Tekst ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

14. Plan MER

14.1 Individuele zienswijzen

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat rekening gehouden moet worden met de invloed van Nederlandse bestemmingsplannen op N2000 gebieden tot 25 km over de grens.	ZW-0891-3

Standpunt GS

Daar is ook rekening mee gehouden. De conclusie is dat effecten op Natura 2000 over de grens kan worden uitgesloten.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt een zorgvuldige alternatievenafweging op te nemen in het MER, met volledige ecologische onderbouwing en participatie van omwonenden.	ZW-0035-13

Standpunt GS

De bestuurlijk-politieke afweging vindt plaats met inachtneming van inbreng vanuit brede lagen van de bevolking. De effecten van het voorgenomen beleid zijn in het planMER goed beschreven. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
mbt 16.5 Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Die onzekerheden zijn deels een gevolg van het feit dat het gaat om ruimtelijke keuzes op een relatief hoog abstractieniveau. Bij de plan uitwerking voor deze ruimtelijke keuzen zal de impact nader beoordeeld kunnen en moeten worden. Opmerking indiener: Als je niet weet wat de impact is, moet je deze maatregelen niet willen. Dus de POVI verwerpen en eerst concretere maatregelen / bepalingen opnemen die een beter beeld geven van de impact.	ZW-1242-31

Standpunt GS

De inbreng van de indiener in deze zienswijze is terecht. Bij verdere ontwikkelingen zal dan ook van geval tot geval worden bekeken welke procedures en eventuele vervolg-MER'en noodzakelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het MER noch de passende beoordeling voldoen aan de Europees rechterlijke normen zoals de Mededeling van de Commissie dd 21-11-2018	ZW-0891-2

Standpunt GS

De mededeling waaraan u refereert gaat over het EU Action Plan om investeringen te sturen naar duurzame, klimaatbestendige en transparante financiële activiteiten. Onduidelijk is waarom het planMER en de Passende beoordeling hier niet aan voldoen.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat het plan MER niet is opgesteld en dat dat alsnog dient te gebeuren	ZW-1242-30

Standpunt GS

Er is een MER opgesteld, dat mede ter visie heeft gelegen, en de Commissie voor de MER heeft hierop een toetsing uitgevoerd (zie https://www.commissiemer.nl/advies/ontwerp-provinciale-omgevingsvisie-limburg/).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de effecten zoals ecologische schade en verstoring van beschermde soorten onvoldoende worden besproken in de Milieueffectrapportage (MER).	ZW-0128-11 ZW-0130-11
Indiener geeft aan dat de effecten zoals ecologische schade, verstoring van beschermde soorten, aantasting van stilte- en natuurbeleving, en gezondheidsrisico’s onvoldoende of niet zijn besproken in de Milieueffectrapportage (MER), wat een ernstige tekortkoming vormt.	ZW-1105-8

Standpunt GS

Het is onduidelijk waarom deze aspecten in het planMER onderbelicht zijn.

Door de Commissie voor de MER wordt deze constatering, met uitzondering van ruimteclaims, niet gedeeld (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener is van mening dat zowel de PlanMER als de Passende beoordeling onvoldoende duidelijkheid bieden en daarom strijdig zijn met de rechtszekerheid. Indiener verwacht van de overheid dat duidelijke kaders worden gesteld zodat indiener weet waar hij met zijn bedrijf aan toe is. Op dit moment wordt deze duidelijkheid niet gegeven.	ZW-0866-28 ZW-0875-28
Indiener stelt dat de conclusies in het MER particulieren en initiatiefnemers op het verkeerde been kan zetten, en de indruk zal wekken dat allerhande projecten ten onrechte mogelijk zullen zijn.	ZW-0891-10
Indiener stelt dat de onderbouwing van de zoeklocaties tekortschiet omdat ecologische schade, verstoring van beschermde soorten, aantasting van stilte- en natuurbeleving en gezondheidsrisico's, onvoldoende of niet zijn besproken in de MER.	ZW-0034-11
Indiener stelt dat de planMER onvoldoende inzicht biedt in de motieven voor deze locatiekeuzes en de afweging van alternatieven, inclusief locaties met minder kwetsbare natuurwaarden en grotere afstand tot woningen.	ZW-0035-11

Zienswijze
Indiener is van mening dat zowel het planMER als de Passende Beoordeling onvoldoende duidelijkheid bieden en daarom strijdig zijn met de rechtszekerheid.

Indiener					
ZW-0712-24	ZW-0727-24	ZW-0731-24	ZW-0751-24	ZW-0752-24	ZW-0755-24
ZW-0756-24	ZW-0758-24	ZW-0759-24	ZW-0760-24	ZW-0817-24	ZW-0829-24
ZW-0861-24	ZW-0863-24	ZW-0864-24	ZW-0887-24	ZW-0964-24	ZW-0965-24
ZW-0968-24	ZW-0969-24	ZW-0970-24	ZW-0971-24	ZW-1015-24	ZW-1019-24
ZW-1021-24	ZW-1022-24	ZW-1024-24	ZW-1026-24	ZW-1028-25	ZW-1030-25
ZW-1031-24	ZW-1032-24	ZW-1034-24	ZW-1068-24	ZW-1109-24	ZW-1123-24
ZW-1124-24	ZW-1138-24	ZW-1256-24	ZW-1333-26	ZW-1354-24	ZW-1373-24
ZW-1431-24	ZW-1468-24				

Standpunt GS

Het is onduidelijk waarom planMER en Passende beoordeling onvoldoende duidelijkheid zouden bieden. Door de Commissie voor de MER wordt deze constatering, met uitzondering van ruimteclaims, niet gedeeld (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de ontwerp-POVI onvoldoende wordt onderbouwd door een planMER, en verzoekt dat dit planMER alsnog volledig en transparant wordt opgesteld, inclusief de gevolgen voor Brachterbeek.	ZW-0923-138

Standpunt GS

Het is onduidelijk waarom planMER en Passende beoordeling onvoldoende duidelijkheid bieden. Door de Commissie voor de MER wordt deze constatering m.u.v. ruimteclaims niet gedeeld (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf). Het abstractieniveau van een planMER voor een provinciale omgevingsvisie is niet toegesneden op lokale effecten die mogelijk kunnen optreden bij één specifieke beek. Dit komt in latere planvorming aan bod.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de conclusie in het plan-Mer niet correct is en wil dat de provincie de betreffende gemeente hierop wijst	ZW-1069-3

Standpunt GS

Het is onduidelijk waarop deze zienswijze betrekking op heeft.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat de Milieueffectrapportage (MER) onvolledig is en relevante onderzoeken ontbreken of onvoldoende zijn onderbouwd.	ZW-0517-6

Standpunt GS

Het is onduidelijk welke aspecten in het planMER onderbelicht zijn.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het PlanMER te abstract blijft en geen uitvoerbare maatregelen of houvast biedt voor jonge boeren.	ZW-1243-3

Standpunt GS

Het planMER is passend op het detailniveau van een provinciale omgevingsvisie. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener verzoekt om verdiepte onderbouwing van gebiedskeuzes met data of onderzoek, zoals relevante PlanMER of gebiedseffectrapportage.	ZW-0603-5

Standpunt GS

Het planMER is passend op het detailniveau van een provinciale omgevingsvisie. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf). Bij verdere uitwerking dient van geval tot geval te worden bekeken welke procedures en eventuele vervolg-MER'en noodzakelijk zijn. Zie verder ook het planMER par. 2.4.2.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener vraagt om toekomstige uitbreidingen van het spoornetwerk mogelijk te houden en rekening te houden met negatieve gevolgen voor zowel het spoor als eigen projecten door een zorgvuldig ruimtelijk ontwerp bij de te onderzoeken varianten in de milieueffectrapportage.	ZW-1460-3

Standpunt GS

Het planMER is passend op het detailniveau van een provinciale omgevingsvisie. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf). Bij verdere uitwerking met betrekking tot het spoor dient van geval tot geval te worden bekeken welke procedures en eventuele vervolg-MER'en noodzakelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Ten aanzien van de percelen VDP00-G-1929 en VDP00-G-1870 verzoekt indiener de Provincie om een gedetailleerde analyse van de milieueffecten op deze percelen te publiceren, met specifieke aandacht voor retail, horeca, en nabijgelegen natuurgebieden, en proportionele maatregelen voor te stellen.	ZW-0811-20

Standpunt GS

Het planMER is passend op het detailniveau van een provinciale omgevingsvisie. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf). In het planMER kunnen we niet ingaan op specifieke effecten op specifieke percelen. Bij verdere uitwerking dient van geval tot geval te worden bekeken welke procedures en eventuele vervolg-MER'en noodzakelijk zijn.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat er in het MER ook rekening gehouden moet worden met de effecten op buitenlandse N2000 gebieden van een relevante verkeerstoename door verblijfsrecreatie.	ZW-0891-4
Indiener stelt dat er in het MER ook rekening gehouden moet worden met de milieueffecten zoals geluid en lucht op buitenlandse N2000 gebieden door verblijfsrecreatie.	ZW-0891-6
Indiener stelt dat er in het MER ook rekening gehouden moet worden met de mogelijk overlast op buitenlandse N2000 gebieden door jaarronde exploitatie van horeca en terrassen.	ZW-0891-7
Indiener stelt dat er in het MER ook rekening gehouden moet worden met de stikstofdepositie in buitenlandse N2000 gebieden als gevolg van de bouw en uitbating van verblijfsrecreatie.	ZW-0891-5

Standpunt GS

In de Passende beoordeling is expliciet aandacht besteed aan Natura 2000-gebieden in Duitsland en België. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat op pagina 197 van het MER, en in de samenvatting van het MER, ten onrechte is geconcludeerd dat er naar verwachting geen negatieve effecten op nabijgelegen N2000 gebieden in Duitsland en België zijn, terwijl op pagina's 194 en 201 vermeld staat dat er wél effecten zijn.	ZW-0891-1

Standpunt GS

In de samenvatting en op bladzijde 197 van het planMER wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op Natura 2000 in Duitsland en België is uitgesloten. Op bladzijde 194 gaat het over effecten op Nederlandse Natura 2000. Wij constateren geen inconsistentie.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat grensoverschrijdende effecten in de passende beoordeling en het MER moeten worden meegenomen.	ZW-0891-8

Standpunt GS

In het planMER en in de Passende beoordeling is expliciet aandacht besteed aan grensoverschrijdende effecten in Duitsland en België. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener maakt bezwaar tegen de algehele ontkenning van mogelijke potentiële negatieve effecten, waardoor volgens indiener het beschermingssysteem dat het Nederlandse en Europese recht biedt (waaronder verdragen van Aarhus en Espoo) niet geactiveerd wordt.	ZW-0891-9

Standpunt GS

In het planMER staat duidelijk beschreven welke negatieve effecten optreden en ook waar het doelbereik (nog) niet wordt bereikt. Het verdrag van Aarhus waarborgt publieke toegang, inspraak en juridische bescherming bij milieueffectrapportages. Hieraan voldoet de provincie, omdat zij het planMER ter visie heeft gelegd, waardoor u een zienswijze heeft kunnen indienen. Espoo verplicht grensoverschrijdende MER, informatie-uitwisseling en consultatie tussen getroffen landen. Het planMER beschrijft in hoofdstuk 13 de grensoverschrijdende effecten.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener geeft aan dat cijfermateriaal uit planMER niet actueel is en dat er geen gebruik wordt gemaakt van recente data, zoals de effecten van opkoopregelingen (o.a. LVB en LVB+), voor de lange termijn visie.	ZW-0833-6

Standpunt GS

In overleg met de Provincie is gebruik gemaakt van cijfermateriaal van het eerdere planMER voor de Omgevingsvisie. Verder is gebruik gemaakt van een actualisatie van AT Osbourne/Posad Maxwan.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt voor om de financiële onderbouwing van de plannen beter toe te lichten, inclusief de economische aspecten. Het MER-rapport belicht de economische en financiële effecten niet voldoende.	ZW-0150-4

Standpunt GS

Onder doelbereik en resterende indicatoren is uitgebreid aandacht voor economische en financiële effecten. Dit betreft onder meer wonen, werklocaties, mobiliteit, land- en tuinbouw, energie, economie en het vestigingsklimaat.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het PlanMer zelf aangeeft dat het ontwerp niet voldoet aan de doelstelling om een S.M.A.R.T.-document te leveren.	ZW-0914-6

Standpunt GS

Onduidelijk is wat de indiener van de zienswijze wil inbrengen. De Commissie heeft hierin geen tekortkomingen geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat de planMER en/of passende beoordeling geen inzicht geven in de te nemen maatregelen of toekomstige instrumenten binnen het Natura 2000-gebied Maasduinen en de aangrenzende overgangszone.	ZW-0499-3

Standpunt GS

Het PlanMER sluit qua karakter aan bij de POVI en is op hoofdlijnen. In gebiedsprocessen en -onderzoeken voortvloeiend uit het Programma LOS wordt voor de Natura 2000-gebieden en de Overgangsgebieden daaromheen bepaald welke maatregelen nodig zijn met het oog op natuurherstel.

Voorstel aan PS

Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

Zienswijze	Indiener
Indiener stelt dat het Belgische Agentschap Natuur en Bos heeft gesteld dat negatieve effecten van bestemmingsplan Vijverbroek niet uit te sluiten zijn, wat volgens indieners haaks staat op de conclusies van het MER.	ZW-0891-11

Standpunt GS
Het abstractieniveau van een planMER voor een provinciale omgevingsvisie is niet toegesneden op effecten als gevolg van lokale plannen. Dit komt bij de betreffende specifieke planvorming aan bod. Het PlanMER sluit qua karakter aan bij de POVI en is op hoofdlijnen. Daarbij is expliciet aandacht besteed aan grensoverschrijdende effecten in Duitsland en België. De Commissie heeft geen tekortkomingen hierin geconstateerd (zie https://pas.commissiemer.nl/files/nl/3871/a3871ts.pdf).

Voorstel aan PS
Tekst MER en ontwerp-Omgevingsvisie handhaven.

14.2 Adviescommissie m.e.r.

Het PlanMER en de Passende beoordeling vormen een belangrijke bouwsteen voor de POVI. Zoals aangegeven in hoofdstuk 16 van de ontwerp POVI zijn in het PlanMER aanbevelingen opgenomen voor de actualisatie van de POVI. Die aanbevelingen zijn, voor zover ze passen bij het karakter van de POVI en de beoogde provinciale rol, grotendeels verwerkt in de (ontwerp) POVI.

Op 12 september 2025 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage een (wettelijk verplicht) toetsingsadvies uitgebracht over het PlanMER (bijlage 1 bij deze Nota van Zienswijzen). In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER. In het kort luidt het advies van de Commissie dat het MER grotendeels van goede kwaliteit is. Bestuurlijke keuzes in de regio’s worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. De hoofdstukken over de regio’s geven een goed beeld van het profiel van de regio’s. Onzekerheden in de autonome ontwikkeling worden goed beschreven. De toegankelijkheid en leesbaarheid is niet altijd optimaal.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER echter ook dat belangrijke informatie ontbreekt: een integrale, en meer kwantitatieve en gebiedsgerichte, analyse van de belangrijkste ruimteclaims in de regio's en provincie die kunnen botsen en wat de gevolgen hiervan zijn voor het halen van de verschillende doelen. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de actualisatie van de POVI. De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de actualisatie van de POVI. In het advies licht de Commissie dit oordeel verder toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject. Een belangrijk aandachtspunt voor de Commissie is het inrichten van een goed en geregionaliseerd monitoringssysteem.

Standpunt GS
Wij zijn blij met het positieve oordeel van de Commissie over de kwaliteit van het MER.
Het advies om aan de POVI een analyse toe te voegen van de belangrijkste ruimteclaims hebben we opgevolgd. Deze aanvulling is opgenomen als bijlage bij de definitieve POVI.

Deze aanvulling bouwt voort op een document dat onderdeel vormde van het Ruimtelijk Voorstel uit december 2023.

De Commissie MER vraagt in haar advies ook extra aandacht voor de relatie tussen landbouw, natuur en gezondheid. In het bijzonder om een verduidelijking in welke mate een extensievere landbouw kan bijdragen aan de natuurdoelstellingen en een gezonde leefomgeving.
Die vraag krijgt, waar het gaat om de relatie tussen landbouw, natuur en water aandacht in de gebiedsprocessen LOS. Waar het gaat om de relatie tussen landbouw en gezondheid ligt die vraag in belangrijke mate bij gemeenten en Rijk die op dat vlak primaire verantwoordheden hebben.

Het belang van een goed monitoringsysteem onderkennen we. We betrekken het advies van de Commissie bij het verder uitwerken van de beleidscyclus.

Voorstel aan PS

De aanvulling ‘Analyse belangrijkste ruimteclaims’ als bijlage toe voegen aan de definitieve POVI.

In paragraaf 16.4. tekst over het PlanMER als volgt aanvullen:
“Op 12 september 2025 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage een (wettelijk verplicht) toetsingsadvies uitgebracht over het PlanMER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER. In het kort luidt het advies van de Commissie dat het MER grotendeels van goede kwaliteit is. Bestuurlijke keuzes in de regio’s worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. De hoofdstukken over de regio’s geven een goed beeld van het profiel van de regio’s. Onzekerheden in de autonome ontwikkeling worden goed beschreven. De toegankelijkheid en leesbaarheid van het PlanMER is niet altijd optimaal. Naar aanleiding van het advies van de Commissie is de bijlage ‘Analyse belangrijkste ruimteclaims toegevoegd’.

15. Ambtshalve wijzigingen

Locatie in document (paragraaf / alinea)	Toelichting bij ambtshalve wijziging	Wijziging voorstel PS
Algemeen		Tekstuele (niet-inhoudelijke) aanpassingen in het document
Algemeen	Naast inhoudelijke wijzigingen zijn in deze Omgevingsvisie ook technische wijzigingen doorgevoerd om te voldoen aan het Toepassingsprofiel Omgevingsdocumenten (TPOD).	Omwille van de verwerking in het DSO zijn technische wijzigingen op het vlak van opmaak en annotaties doorgevoerd.
1.1	Het voorwoord in de ontwerp POVI was op dat ontwerp toegespitst.	Het voorwoord is vernieuwd
2.2.9 Ambitie werklocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De zin klopt niet, Einstein Telescope en terreinen voor defensiegerelateerde bedrijvigheid vallen niet onder de categorie 'bedrijventerrein van provinciaal belang'.	**Voorstel aan PS:** Zinnen in 3e alinea aanpassen, doorgestreepte tekst weghalen: Daarbij wijzen wij ook bedrijventerreinen van provinciaal belang aan. Naast Chemelot, Greenport Venlo ~~en Einstein Telescope kan daarbij gedacht worden aan terreinen voor defensiegerelateerde bedrijvigheid~~ en terreinen die een cruciale rol (gaan) vervullen in de transitie naar een circulaire economie: terreinen met een hogere milieucategorie (HMC) en haventerreinen.
2.3.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** In het Verwevingsgebied is er ruimte voor emissie-arme landbouw die past bij de overgang tussen stad en land. Wordt: In het verwevingsgebied streven we naar een emissiearme landbouw, zowel bij bestaande agrarische bedrijven als bij nieuwe ontwikkelingen. Ontwikkelingen die inspelen op de overgang tussen stad en land en aansluiten bij de behoeften van het bebouwd gebied zijn in deze zone kansrijk. Bedrijven die al voldoen aan een emissiearme bedrijfsvoering hoeven niet per definitie ook nog aanvullend te focussen op bijvoorbeeld stadsgerichte functies.
3.4.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Ze vragen van ontwikkelingen dat deze rekening houden met de waarden in dit gebied. Het gebied vraagt ook om een landbouw die daarmee rekening houdt. Bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, grasland, natte teelten en emissiearme land- en tuinbouw d.m.v. precisielandbouw.

		Wordt: Ze vragen van ontwikkelingen dat deze rekening houden met de waarden in dit gebied. Het gebied vraagt ook om een landbouw die daarmee rekening houdt. Bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, grasland, natte teelten en emissiearme land- en tuinbouw d.m.v. precisielandbouw. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.
2.7 Euregionale context	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** 'Brainport' wijzigen in 'Brainport Eindhoven'
2.7 Euregionale context	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Toevoegen aspect natuur en landschap in de beschrijving van de euregionale context.	**Voorstel aan PS:** Toevoegen tekst 'Limburg vormt als groene schakel een strategisch gebied tussen belangrijke Europese natuurgebieden, zoals de Veluwe, de Eifel, de Ardennen en de Hoge Kempen. Onze provincie kent ook grote identiteitsbepalende grensoverschrijdende landschappen en natuurgebieden die van grote recreatieve betekenis zijn zoals Natuurpark Maas-Swalm-Nette, GrensPark Kempen~Broek, het Drielandenpark en RivierPark Maasvallei. Deze aaneenschakeling van grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen biedt kansen voor het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.'
3.3.2 Limburgs principe 1, tekst over veiligheid	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** 'De veiligheidsbeleving van burgers (subjectieve veiligheid) is van groot belang.' wijzigen in 'De veiligheidsbeleving van alle burgers (subjectieve veiligheid) is van groot belang.'
3.3.2 Limburgs principe 1, tekst over veiligheid	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Na de zin 'We hebben de verantwoordelijkheid om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen veiligheid altijd mee te nemen' toevoegen: 'Bij nieuwe of aangepaste ruimtelijke inrichting kan de veiligheidsbeleving via gerichte participatieprocessen en ontwerpprincipes aanzienlijk worden verbeterd.'
3.4.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Woord 'emissiearmere' landbouw vervangen door 'emissiearme landbouw'.
3.4.8 Zonering Werklocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam 'bedrijfslocaties' is gewijzigd naar 'bedrijfskavels' om zo aan te sluiten bij naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	**Voorstel aan PS:** Naamgeving 'solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare' wijzigen naar 'solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare', doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: "… We maken hierbij een onderscheid tussen stedelijke dienstenterrein (voor grootschalige detailhandel- en/of kantoorontwikkelingen), Bedrijventerreinen en Solitaire bedrijfslocaties bedrijfskavels groter dan 1 hectare. Veel bedrijven met weinig impact op hun omgeving vinden prima

		een plek in het Stedelijk gebied of Landelijke kernen, gemengd met woonfuncties. Deze horen niet thuis op bedrijventerreinen.
5.3.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Duidelijk maken dat een substantieel deel van de stikstofproblematiek in Limburg het gevolg is van emissies in het buitenland.	**Voorstel aan PS:** Toevoegen: Onze grensligging brengt extra uitdagingen met zich mee. De depositie van stikstof uit het buitenland is groot. Ook de belasting van het oppervlaktewater via instroom van beken uit het buitenland is fors. Het behalen van de doelen is hierdoor ook afhankelijk van de inspanningen van onze buren. We willen de verantwoordelijkheid voor ons eigen provinciale aandeel op ons nemen en het overleg intensiveren om tot een grensoverschrijdende aanpak te komen. Dit doen we zelfstandig en ook samen met het Rijk.
5.3.5. 5e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Beleid Nationaal Landschap Zuid-Limburg komt in hoofdstuk 4 aan de orde.	**Voorstel aan PS:** Verwijderen: De Nationale Parken en het Nationaal Landschap Zuid-Limburg vormen van oudsher een bijzonder onderdeel van de Limburgse natuur. Wordt: De Nationale Parken vormen van oudsher een bijzonder onderdeel van de Limburgse natuur.
5.4 2e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Beleid Nationale parken komt in 5.3.5 aan de orde.	**Voorstel aan PS:** Verwijderen: Binnen het Natuurnetwerk Limburg liggen 24 Natura 2000-gebieden. Ook in de directe omgeving in aangrenzende provincies en landen zijn Natura 2000-gebieden aanwezig. Het terugdringen van de stikstofbelasting vanuit de omgeving staat hier onder meer centraal. Ook onderdeel van het Natuurnetwerk zijn de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel. Er wordt ook door het Rijk ingezet op verbreding van de agenda en gebiedsafbakening van de Nationale Parken. Wordt: Binnen het Natuurnetwerk Limburg liggen 24 Natura 2000-gebieden. Ook in de directe omgeving in aangrenzende provincies en landen zijn Natura 2000-gebieden aanwezig. Het terugdringen van de stikstofbelasting vanuit de omgeving staat hier onder meer centraal. Ook onderdeel van het Natuurnetwerk zijn de Nationale Parken Maasduinen, Meinweg en De Groote Peel.
5.6.1 Groenblauwe Landbouwzone – ecologische verbindingszones	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De akkergronden in het oostelijk buitengebied van Maastricht (Amby-Heer) en in het gebied Sittard (Kollenberg)-Puth-Doenrade-Jabeek vormen belangrijke verbindingszones voor akkergebonden soorten zoals de Europese hamster. In deze gebieden wordt met agrarisch natuurbeheer voor geschikte omstandigheden voor de hamster gezorgd. Op de kaart met ecologische	**Voorstel aan PS:** Toevoegen 7e categorie ecologische verbindingszones De kaartlaag is onderverdeeld in zes zeven categorieën waarin het streefbeeld voor de betreffende EVZ is beschreven. Toevoegen aan de opsomming van categorieën: Open akkerlandschap – Ecologische verbindingszones: corridor die leefgebieden van de Europese hamster verbindt. Het behoud van akkerbouw, in het bijzonder de teelt van graan en aangepast agrarisch natuurbeheer zijn van belang. Nieuwe bebouwing en opgaande houtige

	verbindingszones in de Ontwerp-POVI waren de betreffende verbindingen niet ingetekend. Daarmee was er onvoldoende sturing op het in stand houden en versterken van de hamsterleefgebieden. We voegen daarom een nieuwe categorie ecologische verbindingszone toe aan kaart van de ecologische verbindingszones en geven de betreffende zones weer op de kaart. Het inrichtingsbeeld voor deze categorie is anders dan in de overige; de populatie van de hamster is gebaat bij een open akkerlandschap. Bebouwing en bosaanleg zijn niet gunstig voor deze soort door het beperken van de connectiviteit en doordat de kans op predatie toeneemt.	beplanting kunnen leiden tot het verstoren van het functioneren van de verbinding.
5.6.1 Groenblauwe Landbouwzone – ecologische verbindingszones Aanpassingen kaarten	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De in de ontwerp-POVI opgenomen ecologische verbindingszones bestaan uit zoekgebieden en concreet begrensde zones. In het geval van zoekgebieden kan het zijn dat er bouwkavels en gebouwen binnen de zone liggen. Dit past bij het globale karakter van een zoekgebied. Vanzelfsprekend hoeft de ecologische verbinding echter niet te worden ontwikkeld op percelen met bebouwing. Bij concreet begrensde verbindingszones in de ontwerp-POVI komt het ook voor dat er bouwkavels en bebouwing binnen de begrenzing ligt. Binnen deze functies zijn er zeer beperkt mogelijkheden om bij te dragen aan de verbinding. Om onduidelijkheid over de ligging van de beoogde verbinding te voorkomen zijn de grotere bouwkavels uit de begrenzing verwijderd wanneer dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om een verbinding te realiseren. Dit betreft vooral percelen van agrarische bedrijven. Kleinere percelen en groenstructuren langs bouwkavels zijn binnen de begrenzing gehandhaafd.	**Voorstel aan PS:** Aanpassingen van de kaart met ecologische verbindingszones De kaarten in de ontwerp-POVI zijn aangepast door bij concreet begrensde verbindingen grotere bouwkavels niet meer aan te duiden als beoogde verbindingszone, waar dit geen afbreuk doet aan de mogelijkheid om de verbinding te realiseren.
6.6.3.	**Toelichting bij**	**Voorstel aan PS:**

	ambtshalve wijziging: 6.6.3 derde alinea aanvullen om deze in lijn te brengen met de ontwerp-OVL.	Na: “Die uitwerking starten wij in Noord- en Midden-Limburg. De intrekgebieden zijn daar opnieuw berekend, met actuele grondwatermodellen. In de omgevingsvisie is de 200-jaarzone als 'zoekgebieden grondwaterbescherming' aangeduid. De in de komende periode uit te werken nieuwe beschermingszone zal in ieder geval binnen dit intrekgebied komen te liggen.” toevoegen: “In de omgevingsverordening nemen we voor deze zoekgebieden een regel op, die voorkomt dat zich hier ontwikkelingen voordoen die de toekomstige functie als grondwaterbeschermingsgebied kunnen frustreren.”
6.10.7	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing kaartlaag.	**Voorstel aan PS:** Bunder- en Elsloërbos vervalt als Intrekgebied, het blijft onderdeel van Overgangsgebied rondom kwetsbare Natura 2000-gebied.
7.3.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Tekst paragraaf wordt vervangen door: **§ 7.3.4 Bouwstoffenvoorziening / Ontgrondingen** *Opgave* Bij de winning van primaire bouwgrondstoffen 0 dient er gezorgd te worden voor een goede afweging van de verschillende belangen en het vinden van een goede maatschappelijke balans. Bij deze afweging speelt mee dat primaire bouwgrondstoffen – ook bij een circulaire maatschappij – naar verwachting nodig blijven voor de realisatie van onder andere woningbouw, klimaatbestendig maken van Nederland, en infrastructuur, omdat voor bepaalde toepassingen geen of nog onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. In dit kader heeft het Rijk (het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) in 2023 een scenariostudie grondstoffenwinning uitgevoerd met daarin prognoses van de toekomstige vraag naar een aantal oppervlaktedelfstoffen. Geconcludeerd wordt dat de winning van zand en grind tot 2030 afneemt door aflopende winprojecten, waarbij het aantal aanvragen voor nieuwe winlocaties achterblijft. Vooral voor deze delfstoffen is de verwachting dat deze afname niet zomaar op te vangen is via import of de inzet van alternatieve materialen. In 2025 heeft het Rijk een aanvullende scenariostudie uitgevoerd. De definitieve conclusies en aanbevelingen van deze Rijksstudie worden in het voorjaar van 2026 voorgelegd aan de Tweede Kamer. Deze en eventueel daaruit voortvloeiende besluitvorming kunnen ertoe leiden dat het huidige provinciale ontgrondingenbeleid hierop herzien dient te worden.

		Waar kiezen wij voor? Om invulling te kunnen geven aan de opgave om bij elk ontgrondingsproject te zorgen voor een goede afweging van de verschillende belangen en het vinden van een goede maatschappelijke balans, dient onder meer het volgende in acht te worden genomen: • Ontgrondingsprojecten waarbij primaire bouwgrondstoffen worden gewonnen dienen plaats te vinden als onderdeel van een project met een meervoudige doelstelling en een zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde. Rivierverruiming of de aanleg van een recreatieplas wordt bijvoorbeeld gecombineerd met natuurontwikkeling en het winnen van primaire bouwgrondstoffen, zoals zand en grind. • Bij de winning van primaire bouwgrondstoffen dient de nut en noodzaak van de winning van primaire bouwgrondstoffen aangetoond te worden in het licht van de gewenste transformatie naar een circulaire economie. Echter, de verwachting is niet dat deze transformatie in 2050 de onafhankelijkheid van primaire bouwgrondstoffen winning volledig heeft opgevangen. • Bij elk ontgrondingsproject dienen de betrokken belangen bij besluitvorming zorgvuldig te worden afgewogen. • Elk ontgrondingsproject, met of zonder winning van bouwgrondstoffen, dient bij te dragen aan het realiseren van een maatschappelijk gewenste functie of aan het verbeteren van het functioneren van een maatschappelijk gewenste functie waarbij deze past binnen de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Het is hierbij de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer(s) om te zorgen voor zoveel mogelijk draagvlak in de omgeving.
8.4.2.1 Provinciaal belang Zeer Zorgwekkende Stoffen	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Toevoeging: Voor ZZS in relatie tot bodembescherming, zie paragraaf 'LINK naar § 7.2.4 Ontwikkelen van handelingsperspectieven van geprioriteerde Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)'.
Begrippenlijst: Wijzigen definitie van straatje erbij	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassen definitie	**Voorstel aan PS:** Gewijzigde definitie: een kleinschalige woningbouwontwikkeling van maximaal 25 tot 30 woningen gelegen aan de randen van het stedelijk gebied en de landelijke kernen of gelegen in een bebouwingslint of -cluster die samen een logische afronding vormen.

Begrippenlijst: Wijzigen definitie evenwichtige verdeling	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassen definitie.	**Voorstel aan PS:** Gewijzigde definitie: een afgewogen verdeling van zowel de woningbouwopgave over de gemeenten binnen de woningbouwregio waartoe de gemeente behoort, als de huisvestingsopgave van alle aandachtgroepen (fair share) over de gemeenten binnen de woningmarktregio waartoe de gemeente behoort.
Begrippenlijst: Wijzigen definitie Passende woningen	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassen definitie	**Voorstel aan PS:** Gewijzigde definitie: Woningen die passen bij de persoonlijke situatie van de bewoner(s), daarmee wordt bedoeld op betaalbaarheid; woning type en juiste plek.
8.6.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Toevoegen na “Ook Gedeputeerde Staten kunnen beleidsregels voor geur opstellen voor milieubelastende activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag zijn. Ook van deze bevoegdheden maken we (nog) geen gebruik.”: “Voor het invullen van deze bevoegdheid wordt een verkenning uitgevoerd.”
10.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Correctie genoemde termijn.	**Voorstel aan PS:** Gewijzigd voorstel: “voor de periode na 2030” wordt: “Voor de periode tot en met 2040.”
10.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Qua beoogd aantal woningen aansluiten bij Verstedelijkings-concept Limburg Centraal	**Voorstel aan PS:** circa 30.000 – 35.000 WORDT 30.000 - 40.000 Een vergelijkbare aanpassing doorvoeren in: - 2.2.7: minstens 30.000 WORDT 30.000 - 40.000 - 8.2.3.2: 30.000 WORDT 30.000 – 40.000
11.1.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Het woord “ruimtelijk beleid” is gewijzigd in “omgevingsbeleid”.
11.1.2.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Aan Groenblauwe Landbouwzone (land- en tuinbouw met water en natuuropgaven) is landschap toegevoegd. In het schema is van de gebiedsindeling verwevingsgebied het type land- en tuinbouw gewijzigd in: Land- en tuinbouw die rekening houdt met leefomgeving en gezondheid.
11.1.2.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking teksten.	**Voorstel aan PS:** Emissiearm aan land- en tuinbouw toegevoegd. Verwijderd: zoals natuurinclusieve land- en tuinbouw. Natuurinclusieve land- en tuinbouw is een breed begrip, “Landschap” toegevoegd als factor waarmee rekenening gehouden moet worden. “Watervasthoudend vermogen” gewijzigd in “waterhuishouding”. “Van de aanpalende gebieden” verwijderd “Ondernemers” gewijzigd in “gemeenten”. “We streven ernaar dat” toegevoegd en “kunnen alleen als” verwijderd bij nieuwvestiging van niet-agrarische functies.

11.1.2.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Daarnaast kan ook in de Groenblauwe Landbouwzone precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden. Wordt: Daarnaast kan ook in de Groenblauwe Landbouwzone precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd.
11.1.2.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Ook de landbouwgrond in de Groenblauwe Landbouwzone is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden. De land- en tuinbouw heeft daarnaast ook een belangrijke functie als beheerder van deze gebieden. We beschouwen de land- en tuinbouw daarom niet als het sluitstuk van de discussie omtrent schaarse ruimte. Wij ondersteunen en volgen de lijn van de rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met (hoogwaardige) landbouwgrond en voedselzekerheid van belang is. Nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) kunnen alleen als de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie. Wordt: Ook de landbouwgrond in de Groenblauwe Landbouwzone is essentieel om voldoende bruikbare landbouwgrond te behouden. De land- en tuinbouw heeft daarnaast ook een belangrijke functie als beheerder van deze gebieden. We beschouwen de land- en tuinbouw daarom niet als het sluitstuk van de discussie omtrent schaarse ruimte. Wij ondersteunen en volgen de lijn van de Rijksoverheid dat het beschermen van en het zorgvuldig omgaan met (hoogwaardige) landbouwgrond en voedselzekerheid van belang is. We streven ernaar dat bij nieuwvestiging van niet-agrarische functies (natuur, wonen, vrijetijdseconomie, bedrijven) de waarde van voedselproductie en de landbouwkundige waarde is afgewogen ten opzichte van de gewenste nieuwe niet-agrarische functie.
11.1.2.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking teksten.	**Voorstel aan PS:** "hightech" verwijderd.

		“water en bodem, als lucht” gewijzigd in “water, bodem en lucht”. “of minimaal” toegevoegd. “Als er vanuit gemeenten toch initiatieven worden aangedragen op dat vlak, zullen we daarover het gesprek aangaan en bezien of en hoe deze op basis van gebiedsgericht maatwerk gerealiseerd kunnen worden” verwijderd.
	Toelichting bij ambtshalve wijziging: Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Van: Dat houdt in dat emissiearm naar zowel water en bodem als lucht de norm is. Wordt: Dat houdt in dat emissiearm naar water, bodem en lucht de norm is.
11.1.2.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat vanuit de kwaliteit van het gebied leidt tot een verbetering (ruimte en milieu) en niet belemmerend is voor het toekomstperspectief van de bebouwde omgeving. Wordt: Uitbreiding van bestaande bouwvlakken en bebouwing kan alleen als dat aansluit op de beleidsmatige opgaven van dit gebied.
11.1.2.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking teksten.	**Voorstel aan PS:** “inclusieve” verwijderd. “op een emissiearme wijze” gewijzigd in “emissiearme”. “en niet belemmerend is voor het toekomstperspectief van de bebouwde omgeving” verwijderd. “we streven ernaar dat bij” toegevoegd. “kan alleen als” verwijderd.
11.1.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking teksten.	**Voorstel aan PS:** “voorzienbaarheid” gewijzigd in “realisatietermijn”. "bestemmingen” gewijzigd in “functies”.
11.1.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst	**Voorstel aan PS:** Was: Om te stimuleren dat plannen worden gerealiseerd, willen we een realisatietermijn afspreken. Daarvoor vragen we initiatiefnemer en gemeenten om bij de motivering bij een omgevingsplan of omgevingsvergunning op te nemen dat het beoogde plan binnen vijf jaar na vaststelling van het omgevingsplan wordt gerealiseerd en – als deze termijn niet wordt gehaald – hoe en wanneer de mogelijkheid tot realisatie van dit plan komt te vervallen. Wordt: Om te stimuleren dat plannen worden gerealiseerd, streven we naar een realisatietermijn. Het is namelijk ons streven dat bij toekomstige omgevingsplannen en omgevingsvergunningen wordt gemotiveerd dat

		realisatie binnen vijf jaar na vaststelling plaatsvindt.
11.2.1.3.4 11.2.1.4.4 11.2.1.4.5 11.2.1.4.6	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Het Programma LOS is gericht op een geborgd maatregelenpakket, waarbij wordt ingezet op maatregelen in de Overgangsgebieden rond kwetsbare Natura 2000-gebieden. Het is daarmee niet meer nodig om in het Primair landbouwgebied de extensiveringsgebieden te handhaven.	**Voorstel aan PS:** De POVI kaarten aanpassen zodat extensiveringsgebieden niet overlappen met primair landbouwgebied. Verwijderen zin: Daarnaast zullen de extensiveringsgebieden na de herijking niet overlappen met het Primair Landbouwgebied.
11.2.2.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing termijn.	**Voorstel aan PS:** “Definitie” verwijderd. “2025” gewijzigd in “2026”.
11.2.3.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** “Samenvatting van de nieuwvestigingsmogelijkheden: - Natuurnetwerk Limburg (NNL) Groenblauwe landbouwzone - Primair Landbouwgebied - Verwevingsgebied Bebouwd gebied Nieuw agrarisch bouwvlak Niet toegestaan Niet toegestaanIncidentele nieuwvestiging Niet toegestaan Niet toegestaan (v) Beoordelingscriteria Een incidentele nieuwvestiging dient aan de hand van onderstaande criteria eerst lokaal door het bevoegd gezag beoordeeld te worden. De noodzakelijkheid van de betreffende ontwikkeling dient middels een bedrijfsontwikkelingsplan onderbouwd te worden. De beoordeling is afhankelijk van de gemeentelijke omgevingsvisie en moet uiteraard ook passen binnen de provinciale belangen. (vi) Een toekomstbestendige locatie Elke locatie moet worden afgewogen op de vraag of de nieuwvestigingslocatie toekomstperspectief biedt voor de ondernemer en of het een duurzame oplossing op lange termijn is. (vii) Passend bij de draagkracht van het gebied We verstaan hieronder dat vanuit de omgevingskwaliteiten afgewogen wordt of de nieuwvestiging passend is bij de opgaven die er voor het betreffende gebied gelden. Daarbij is een zorgvuldige afweging nodig van de in de omgeving aanwezige waarden, zoals bestaande (omliggende) bebouwing, het omringende landschap, mogelijke vervoersbewegingen en de

		aansluiting op hoofdwegen. We vinden ruimtelijke kwaliteit en een kwalitatieve landschappelijk inpassing dan ook van belang. Specifiek in de Groenblauwe Landbouwzone en in het verwevingsgebied is het belangrijk dat de ontwikkeling van het bedrijf past binnen de ontwikkelingsrichting van een gebied. (viii) Kwalitatieve verbetering van de leefomgeving Om hergebruik van bestaande agrarische bouwvlakken elders te stimuleren, vragen we bij een incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (agrarische grond) voor een kwalitatieve verbetering van de leefomgeving in de regio. Dat kan bijvoorbeeld door de sloop van leegstaande gebouwen elders. Gemeenten kunnen hier sturing aan geven in bijvoorbeeld hun omgevingsvisie." gewijzigd in "Dit zal nader in de omgevingsverordening worden uitgewerkt"
11.2.3.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "Er dient een directe relatie te zijn tussen de bedrijfsgebouwen en het aanwezige agrarische bedrijf. Bij uitbreiding van bedrijfsgebouwen met een industrieel karakter of ten dienste van derden bestaat een sterke voorkeur voor vestiging op bedrijventerreinen" verwijderd.
11.2.1.3.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele aanvulling	**Voorstel aan PS:** Was: Incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (dus op landbouwgrond) is alleen mogelijk in het primaire landbouwgebied en onder aanvullende voorwaarden in de Groenblauwe landbouwzone Wordt: Incidentele nieuwvestiging op een nieuw agrarisch bouwvlak (dus op landbouwgrond) is alleen mogelijk in het primaire landbouwgebied en onder aanvullende voorwaarden in het Groenblauwe landbouwzone en Verwevingsgebied.
11.2.1.3.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele aanvulling	**Voorstel aan PS:** **Hier wordt de volgende zin toegevoegd:** We kiezen ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit is in de kaarten aangepast.
11.2.1.4.6	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele verduidelijking	**Voorstel aan PS:** Was: In extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.

		Wordt: **I**n extensiveringsgebieden is uitbreiding volgens het vigerend beleid en regelgeving niet toegestaan. Vormverandering is alleen mogelijk mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Het extensiveringsgebied wordt geactualiseerd en de impact op de agrarische sector wordt hierbij meegenomen. We kijken in deze herijking ook naar de regels en voorwaarden, onder andere in relatie tot de Groenblauwe landbouwzone. We kiezen ervoor om de extensiveringsgebieden uit de zone Primair landbouwgebied te halen. Dit zal in de kaarten worden aangepast. Ook stemmen we hierbij de oude definitie 'intensieve veehouderij' met de nieuwe definitie 'veehouderij met een milieubelastende activiteit' af.
11.2.2.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele toevoeging	**Voorstel aan PS:** Toegevoegd: Hierbij maken we ook gebruik van bestaande netwerken en structuren, zoals Greenport Venlo.
11.2.5.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "optimale agrarische percelen" gewijzigd in "de land- en tuinbouw". "het gebied" gewijzigd in "de zonering".
11.2.6.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "industriële" gewijzigd in "(industriële)".
11.2.6.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Van: VAB's Naar: bestaande en vrijkomende agrarische bouwvlakken.
11.2.6.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele verduidelijking	**Voorstel aan PS:** Was: Voor collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op VAB's en andere vrijkomende locaties in het Primair Landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie. Wordt: Voor collectieve verwaarding van mest en agrarische reststromen zien we uitsluitend mogelijkheden op een bestaand of vrijkomend agrarische bouwvlak en andere vrijkomende locaties in het Primair Landbouwgebied, indien er sprake is van een toekomstbestendige locatie.
11.2.6.4	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "grootschalige" gewijzigd in "(industriële)" "monomest vergisting" toegevoegd.
11.3.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** "uiteindelijk" gewijzigd in "om". "ons" gewijzigd in "de Provincie".
11.3.1	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele verduidelijking	**Voorstel aan PS:** Was:

		Goede landbouwgrond is een schaars goed. Bij voorkeur zetten we de grond in voor teelten die maatschappelijk gewenst zijn. Voedselproductie, gewassen voor bio-based bouwen en boomteelt dragen bij aan onze opgaven en hebben beleidsmatig de voorkeur. Wordt: Goede landbouwgrond is een schaars goed. Bij voorkeur zetten we de grond in voor teelten die aansluiten op de beleidsmatige opgaven in de betreffende gebieden. Onder andere voedselproductie, gewassen voor bio-based bouwen en boomteelt dragen bij aan onze opgaven en hebben beleidsmatig de voorkeur. We sturen echter niet op specifieke teelten, maar streven in algemene zin naar een afname van emissies. De milieubelasting van een teelt is namelijk doorslaggevend.
11.3.2	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele verduidelijking	**Voorstel aan PS:** Was: Daarnaast kunnen, ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden. Wordt: Daarnaast kunnen, ook in de Groenblauwe Landbouwzone en het verwevingsgebied, precisie land- en tuinbouw bijdragen aan de specifieke maatschappelijke opgaven in de betreffende gebieden. Precisielandbouw kan daarbij ook een vorm van intensivering zijn, waarbij door gerichte en gecontroleerde teelt de emissies verder kunnen worden gereduceerd. Zo kunnen innovatieve toepassingen ook perspectief op duurzame productie en ontwikkeling bieden.
11.3.5	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Nieuwe tekst over gewasbeschermingsmiddelen.	**Voorstel aan PS:** “Gezien het veranderend grondgebruik, onderzoeksresultaten en rechtszaken over de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen begrijpen wij dat er zorgen zijn omtrent natuur, water, volksgezondheid en de leefomgeving. Wij volgen daarom nauwlettend de ontwikkelingen en onderzoeken de effecten van het gebruik van dergelijke middelen. Wij hebben geen taak op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). De beslissingsbevoegdheid over de goedkeuring van werkzame stoffen is op het niveau van de Europese Unie belegd bij de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). De beslissingsbevoegdheid over toelating van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats op het niveau van de lidstaten. In Nederland is dit het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb beoordeelt volgens het Europees geharmoniseerd toetsingskader of het middel veilig is voor mens, dier en milieu. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of

		bedrijven uitsluitend toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en of ze deze middelen op de juiste wijze toepassen. De NVWA ziet ook toe op de naleving van de keuringsplicht van toedieningsapparatuur voor gewasbeschermingsmiddelen. Zoals in voorgaande alinea is beschreven heeft de Rijksoverheid een systeemverantwoordelijkheid omtrent gewasbeschermingsmiddelen. Op het vlak van Natura 2000 gebieden is de Provincie Limburg het bevoegd gezag. Momenteel worden de gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000 gebieden vanuit verschillende instanties onderzocht." toegevoegd "primair" verwijderd. "Daarnaast is voldoende en schoon (drink)water een provinciaal belang. Het verbeteren van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater is nodig, met name door het verminderen van de belasting met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. In 6.5.1 Waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water wordt daar dieper op ingegaan." toegevoegd.
12.1.2 Een veerkrachtige en toekomstbestendige economie	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Toevoegen passage over positie en perspectief arbeidsmigranten op de arbeidsmarkt.	**Voorstel aan PS:** Was: Om verdienvermogen en nieuwe werkgelegenheid te realiseren, zetten we in op innovatie en optimalisering van het vestigingsklimaat. Dat doen we samen met onze partners in het regionaal economisch domein (medeoverheden, onderwijs en bedrijfsleven) en ook (regio)grensoverschrijdend. Wordt (toevoegen dikgedrukte tekst): Om verdienvermogen en nieuwe werkgelegenheid te realiseren, zetten we in op innovatie en optimalisering van het vestigingsklimaat. **Vanuit het perspectief van de brede welvaart zetten wij in op hoogwaardige en structurele werkgelegenheid en het verbeteren van de positie en het perspectief van arbeidsmigranten op de arbeidsmarkt.** Dat doen we samen met onze partners in het regionaal economisch domein (medeoverheden, onderwijs en bedrijfsleven) en ook (regio)grensoverschrijdend.
12.4.1 Vestigingsklimaat – inleiding	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam 'bedrijfslocaties' is gewijzigd naar 'bedrijfskavels' om zo aan te sluiten bij naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Naamgeving 'solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare' wijzigen naar 'solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare', laatste alinea: doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: Op een aantal specifieke locaties is er sprake van een bijzondere provinciale inzet: • Locatie Nedcar • Maastricht Aachen Airport • Werklocaties (stedelijke dienstenterreinen, bedrijventerreinen en solitaire bedrijfslocaties bedrijfskavels > 1 hectare).

12.4.4.3.3 Efficiënt ruimtegebruik en functiemenging bedrijventerreinen, paragraaf Efficiënt ruimtegebruik bedrijventerreinen, 1e bullet	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Tekstuele aanpassing. Verwijzing naar Limburgse Principes geactualiseerd door naar juiste titel van Limburgse Principes te verwijzen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Typfout aanpassen + verwijzing naar Limburgse principes in 1e bullet klopt niet, doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: • Keuze voor compacte bedrijventerreinen om ruimtegebruik en landschappelijke inpassing te optimaliseren. We hanteren de redeneerlijn 'behoefte-bestaand-uitbreiding-nieuw' om zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik te stimuleren. Dat betekent ~~concrete~~ **concreet:** 1. De behoefte aantonen. 2. (Her)gebruik van ruimte op bestaande, eventueel te herstructureren terreinen. 3. Ontwikkeling van nieuwe terreinen aansluitend aan bestaande bedrijventerreinen. 4. Mogelijke andere locaties buiten het bebouwd gebied (mits gemotiveerd) ontwikkelen. Daarmee sluiten we ook aan bij onze eigen Limburgse principes, met name de principes 'versterken bebouwd én ~~stedelijk~~ **landelijk** gebied' en 'zorgvuldig omgaan met onze **schaarse** ruimte en voorraden (**boven- en ondergronds**)'.
12.4.4.4 Solitaire bedrijfslocaties 12.4.4.4.1 Solitaire bedrijfslocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam 'bedrijfslocaties' is gewijzigd naar 'bedrijfskavels' om zo aan te sluiten bij naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Naamgeving 'solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare' wijzigen naar 'solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare', d.w.z.: Titel 12.4.4.4 en 12.4.4.4.1 aanpassen, doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: 12.4.4.4 Solitaire ~~bedrijfslocaties~~ **bedrijfskavel** 12.4.4.4.1 Solitaire ~~bedrijfslocaties~~ **bedrijfskavel**
12.4.4.4 Solitaire bedrijfslocaties 12.4.4.4.1 Solitaire bedrijfslocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De omschrijving van wat een solitaire bedrijfskavel is, is aangepast zodat deze overeenkomt met de begripsomschrijving zoals uitgewerkt voor de instructieregels in de Omgevingsverordening.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: Met **een** Solitaire bedrijfs~~locaties~~**kavel** groter dan 1 hectare bedoelen we hier ~~separaat gelegen locaties voor één enkel bedrijf, met een kaveloppervlakte groter dan 1 hectare netto, niet-zijnde een landbouwbedrijf.~~ **een afzonderlijk gelegen bedrijfskavel voor één enkel bedrijf met bijbehorende voorzieningen, groter dan 1 hectare en niet grenzend aan of gelegen binnen een 'bedrijventerrein' of een 'stedelijk dienstenterrein'. Een (voormalige) landbouwbedrijfskavel, (voormalige) agrarische bedrijfskavel of bedrijfskavel voor een bedrijf binnen de sector vrijetijdseconomie valt niet onder deze begripsomschrijving.** Nieuwaanleg van dergelijke ...
13 Vrijetijdseconomie	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Voor een goed begrip van de tekst zijn in dit hoofdstuk extra links toegevoegd. Links naar verkeerde begrippen zijn vervangen door links naar de juiste begrippen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: het aanpassen van links naar juiste begrippen en het toevoegen van ontbrekende links.

13.2 Opgaven vrijetijdseconomie, eerste zin	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: Opgaven in de vrijetijdseconomie zijn **enerzijds** de behoefte aan ruimte en **anderzijds** de minder vitale bedrijven in de verblijfsrecreatie.
13.5.1 Onderbouwing initiatief vrijetijdseconomie – inleiding – eerste zin	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: Voor de onderbouwing van een initiatief voor **een voorziening voor** vrijetijdseconomie zijn nodig...
13.5.4 Gemeentelijke visie op de toeristisch-recreatieve structuur – 1e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: ...toeristisch-recreatieve structuur noodzakelijk. **Onder toeristisch-recreatieve structuur verstaan wij de opbouw naar type, omvang, locatie en onderlinge samenhang van het geheel aan bedrijven in de vrijetijdseconomie.** Van een gemeente verwachten...
13.6.1 Beoordeling initiatieven vrijetijdseconomie – inleiding – eerste zin	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: ... moeten **onder meer** in overeenstemming zijn...
13.6.5 Vrijetijdseconomie: uitponding en verhuurplicht – eerste zin	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: Wij staan geen verblijfsrecreatie-initiatieven **voor voorzieningen voor verblijfsrecreatie** of uitbreiding...
13.6.6 Vrijetijdseconomie – algemene zonering – 3e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verbetering van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen: ....horen ~~ze~~ thuis in het stedelijk....
13.6.7 Vrijetijdseconomie bij voorkeur (...) - titel	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing van de tekst aan hoofdstuk Erfgoed en Cultuur.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... bij voorkeur in een monument**aal** ~~of~~ ~~beeldbepalend~~ gebouw
13.6.7 Vrijetijdseconomie bij voorkeur (...) - tekst	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing van de tekst aan hoofdstuk Erfgoed en Cultuur.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... gebruik van ~~monumenten en beeldbepalende gebouwen~~ **een monumentaal gebouw** voor de vestiging van...
13.6.9 Camperplaatsen	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ...verblijfsrecreatiebedrijfjes ontstaan. **Dit omdat** bij het toestaan van kleine bedrijven wordt vaak onvoldoende rekening **wordt** gehouden met de mogelijke groei ervan.
13.7.2 schrappen/vervallen (...) 2e alinea - Helma	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen: ... bestaande functies voor vrijetijdseconomie ~~(verblijfs- en/of dagrecreatie~~) die niet meer benut...

13.7.2 schrappen/vervallen (...) 3e alinea - Helma	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... te verminderen, is het **opnemen in het omgevingsplan dat een nieuw toegevoegde functie vervalt** ~~vervallen van de functie~~ indien die niet is gerealiseerd binnen ....
13.7.3 zorgvuldig omgaan (...) - 2e alinea - Helma	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... vaak bepalingen die ~~binnenplanse verblijfsrecreatie~~ **binnenplans het toevoegen van voorzieningen voor verblijfsrecreatie** mogelijk maken. Deze...
13.7.4 heroverwegen 'brede'kampeerfunctie	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanvulling van de tekst die bij het ontwerp per vergissing niet is opgenomen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: ... gaat verloren. **Wij zijn van plan daarvoor instructieregels op te nemen in de Omgevingsverordening Limburg.**
13.7.6 Routestructuren vrijetijdseconomie – 1e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Verduidelijking van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ...organisaties ~~dragen samen de verantwoordelijkheid voor~~ **hebben allen een rol bij** het in stand houden ...
13.8.1 Verbod op wonen in (...) - 1e, 2e en 5e alinea	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanvulling weggevallen woorden en verbetering van de tekst.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: 1e alinea: ... voor de functie **wonen**. Ook mag de functie van... 2e alinea: ... het thematisch beleid **wonen**. 5e alinea: ... gevallen ~~kunnen Gedeputeerde Staten maatwerk bieden~~ **is maatwerk mogelijk** op basis van ...
13.8.2.1 Onder voorwaarden (...)	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing van de tekst naar aanleiding van aanpassing aan het hoofdstuk Wonen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: doorgestreepte tekst verwijderen en dikgedrukte tekst toevoegen: ... is tijdelijk wonen ~~van aandachtsgroepen~~ onder voorwaarden toegestaan ,... ... een tekort aan woonruimte ~~voor onder andere aandachtsgroepen.~~ Een oplossing... ... tijdelijk toestaan van bewoning ~~door aandachtsgroepen~~ van te revitaliseren of ... ...voorwaarden, ~~de~~ **geen** samenloop met toeristisch-recreatieve...
13.8.2.2 Onder voorwaarden (...) - titel	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Aanpassing van de tekst naar aanleiding van aanpassing aan het hoofdstuk Wonen.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: dikgedrukte tekst toevoegen: 13.8.2.2 Voorwaarde **geen** samenloop....
14.10.3	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:**	**Voorstel aan PS:**

	Verduidelijking van de tekst.	Toevoeging onderaan. aansluitend op “We hebben geen zeggenschap over vliegroutes.” “Bij de beoordeling of een ontheffing in het kader van de TUG kan worden verleend, wordt gekeken naar de opstijg- en/of landingslocatie. Een TUG-locatie moet voldoen aan vastgestelde veiligheidsregels. De toetsing en handhaving gebeurt door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Deze regeling valt buiten de bevoegdheid van de provincie.”
16.2 Bouwstenen voor de POVI	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Actualiseren tekst.	**Voorstel aan PS:** De zin ‘Dit betreft nog een tussenproduct: een contour van een verstedelijkingsconcept dat de komende periode verdere concretisering krijgt in een verstedelijkingstrategie.’ vervangen door ‘Dit krijgt verdere concretisering in een verstedelijkingstrategie.’
16.3 Participatie	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Toevoeging tekst n.a.v. doorlopen processtappen en aangepaste planning besluitvorming.	**Voorstel aan PS:** De tekst van de laatste drie alinea's als volgt aanpassen: ’Conform planning heeft de tervisielegging van de ontwerp Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER plaatsgevonden gedurende zes weken voorafgaand aan het zomerreces van 2025. Gedurende deze fase zijn ruim 1250 formele zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen zijn van een reactie voorzien in een Nota van zienswijzen. Ze hebben deels geleid tot aanpassing van de ontwerp POVI. In samenhang hiermee hebben vervolggesprekken met partners plaatsgevonden om kaarten en tekstpassages toe te lichten en/of om zienswijzen nader te bespreken. Mede op basis van de reacties zullen Gedeputeerde Staten in maart 2026 een definitief voorstel voorleggen aan Provinciale Staten. Behandeling in de Statencommissie Leefomgeving (LEO) en vervolgens Provinciale Staten is voorzien in april resp. mei 2026.
Bijlage 1 Begripsbepalingen – bebouw gebied	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam ‘bedrijfslocaties’ is gewijzigd naar ‘bedrijfskavels’ om zo aan te sluiten bij naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Naamgeving ‘solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare’ wijzigen naar ‘solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare’, laatste bullet aanpassen: doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: Bebouwd gebied … • … • Werklocaties, deze categorie is opgedeeld in drie subcategorieën met alle drie een andersoortige inrichting en gebruikers: o Bedrijventerreinen o Stedelijke dienstenterreinen Solitaire ~~bedrijfslocaties~~ **bedrijfskavel** > 1 hectare
Bijlage 1 Begripsbepalingen – Werklocaties	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** De naam ‘bedrijfslocaties’ is gewijzigd naar ‘bedrijfskavels’ om zo aan te sluiten bij	**Voorstel aan PS:** Wijziging: Naamgeving ‘solitaire bedrijfslocaties groter dan 1 hectare’ wijzigen naar ‘solitaire bedrijfskavel groter dan 1 hectare’, laatste bullet aanpassen:

	naamgeving en begripsbepalingen die ook in de Omgevingsverordening worden gebruikt.	doorgestreepte tekst weghalen en dikgedrukte tekst toevoegen: Werklocaties De locaties voor bedrijventerreinen en voor grootschalige kantoren- en detailhandelslocaties noemen we 'werklocaties'. Binnen de provincie is er een grote verscheidenheid aan deze locaties. We maken daarbij een onderscheid tussen: • stedelijke dienstenterreinen (voor grootschalige detailhandel- en kantoorontwikkelingen) • bedrijventerreinen • solitaire ~~bedrijfslocaties~~ **bedrijfskavel** > 1 hectare
Bijlage 1 Begripsbepalingen - Bebouwingsclusters	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Toevoegen definitie.	**Voorstel aan PS:** Bebouwingsclusters: Clusters van bebouwing die te klein zijn om ze als landelijke kern aan te merken, en te groot om van verspreide bebouwing te spreken. De begrenzing van deze bebouwingsclusters is bepaald op basis van het bestand BAG 'Panden met woonfunctie'. Om precies te zijn: vanuit dit puntbestand zijn gebieden geselecteerd met 10 (of meer) punten met een onderlinge afstand van 75m of minder, met daaraan toegevoegd het laatste pand binnen een straal van 70m. Bebouwingsclusters kunnen verschillende vormen aannemen waaronder de vorm van een lint.
BIJLAGE 4 DOELENOVERZICHT	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Actualiseren doelenoverzicht en toevoegen informatie over herkomst en status. Zoals in de huidige bijlage bij de ontwerp POVI al aangekondigd.	**Voorstel aan PS:** Bijlage doelenoverzicht vernieuwen.
Bijlage 6 Bedrijventerreinen van provinciaal belang	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Er is een bedrijventerrein weggevallen in de tabel. Tabel bevat overbodige informatie, vereenvoudiging vergroot de leesbaarheid .	**Voorstel aan PS:** Eén bedrijventerrein aan de tabel toevoegen, tevens tabel vereenvoudigen.
NIEUWE BIJLAGE TOEVOEGEN	**Toelichting bij ambtshalve wijziging:** Opgesteld mede n.a.v. advies Commissie MER	**Voorstel aan PS:** Analyse belangrijkste ruimteclaims toevoegen.

TOELICHTING
Op de documenten m.b.t. Plan MER

Om bij deze beleidskeuzes het milieubelang in brede zin volwaardig mee te laten wegen, is ten behoeve van het opstellen van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 (POVI) ook een milieueffectrapportage (planMER) uitgevoerd en een planMER opgesteld. De planMER procedure is gelijktijdig met het opstellen van de Omgevingsvisie en voorafgaand aan de zienswijzeperiode van de POVI uitgevoerd. Vaststelling van het PlanMER is een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten en heeft plaatsgevonden op 13 mei 2025 (DOC-00768118). Na afloop van de publicatie van de Ontwerp POVI heeft de commissie m.e.r. een advies gegeven. Alle documenten, het Plan MER, de Passende beoordeling en het advies van de Commissie m.e.r., vindt u in deze bijlage.

Plan MER
Het PlanMER geeft antwoord op de vraag of de voorgenomen ruimtelijke keuzes voldoende scherp zijn. Deze ruimtelijke keuzes zijn gebaseerd op de synthesescenario's van de Ontwerpende Onderzoeken die zijn opgesteld voor de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. Daarnaast is er gebruik gemaakt van de doelen zoals geformuleerd in het Ruimtelijk Voorstel Limburg uit 2023, en deze zijn waar nodig aangepast (d.w.z. aangevuld, gewijzigd, vervangen of geschrapt) op basis van o.a. recente beleidskaders, recente inzichten etc. In het planMER is vervolgens in beeld gebracht in hoeverre op basis van de keuzes in de Ontwerpende Onderzoeken de provinciale doelen bij de verschillende thema's worden gehaald. Waar dat laatste naar verwachting onvoldoende het geval is, doet het planMER aanbevelingen voor de te actualiseren Omgevingsvisie. Die aanbevelingen zijn, voor zover ze passen bij het karakter van de POVI en de beoogde provinciale rol, grotendeels verwerkt in het voorliggende ontwerp (zie bijlage 4). In het planMER zelf is de gevolgde aanpak uitgebreid beschreven en de conclusies en aanbevelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 14 van het planMER.

Passende beoordeling
Ten behoeve van de actualisatie van de Omgevingsvisie is ook een zgn. Passende beoordeling opgesteld. Deze is onderdeel van het planMER en maakt inzichtelijk of er mogelijk risico's zijn op significante effecten op de natuurlijke kenmerken en de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het beleid uit de geactualiseerde Omgevingsvisie. Uit de Passende beoordeling komt naar voren dat er een aantal ruimtelijke keuzes zijn waarbij aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden niet kan worden uitgesloten, voornamelijk door de onzekerheid rondom mogelijke stikstofdepositie. Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Die onzekerheden zijn deels een gevolg van het feit dat het gaat om ruimtelijke keuzes op een relatief hoog abstractieniveau. Bij de planuitwerking voor deze ruimtelijke keuzen zal de impact nader beoordeeld kunnen en moeten worden.

planMER voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Provincie Limburg

6 May 2025 - Restricted

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

Samenvatting 6

Leeswijzer 12

A – Afbakening 14

1 Aanleiding planMER 15

1.1 Inleiding 15

2 Rol van het planMER 17

2.1 Algemeen doel (plan)MER 17

2.2 Mer-procedure tot nu toe 17

2.3 Rol van huidig planMER 17

2.4 Vervolgtraject na vaststelling huidig planMER 18

2.4.1 Participatie 18

2.4.2 Vervolgbesluiten 18

3 Totstandkoming Ontwerpende Onderzoeken en Ruimtelijk Voorstel 20

3.1 Totstandkoming Ontwerpende Onderzoeken per regio 20

3.2 Totstandkoming Ruimtelijk Voorstel 21

4 Provinciale doelen 22

4.1 Overzicht doelen 22

4.1.1 Provinciale doelen gehanteerd in dit planMER 22

4.1.2 Vervallen doelen uit het Ruimtelijk Voorstel 26

4.2 Analyse van de doelen 27

5 Referentiesituatie provincie Limburg 33

5.1 Huidige situatie 33

5.1.1 Wonen 33

5.1.2 Economie 38

5.1.3 Energie 48

5.1.4 Mobiliteit 53

5.1.5 Veiligheid en gezondheid 62

5.1.6 Cultuur, sport en erfgoed 78
5.1.7 Landschap 84
5.1.8 Natuur 89
5.1.9 Water 100
5.1.10 Bodem en ondergrond 108
5.1.11 Werklocaties 110
5.1.12 Land- en tuinbouw 113
5.2 Autonome ontwikkelingen 114
5.3 Samenhang POVI met provinciaal beleid en wet- en regelgeving 118

B – Beoordeling 120

6 Methodiek beoordeling doelbereik 121

7 Regio Noord 122

7.1 Referentiesituatie regio Noord 123
7.1.1 Profiel van Noord-Limburg 123
7.1.2 Referentiesituatie vanuit Portret van Limburg 123
7.2 Ruimtelijke keuzen regio Noord 125
7.3 Beoordeling doelbereik regio Noord 126
7.4 Conclusie doelbereik regio Noord 138
7.5 Advies voor actualisatie van de POVI voor regio Noord 139

8 Regio Midden 141

8.1 Referentiesituatie regio Midden 142
8.1.1 Profiel van Midden-Limburg 142
8.1.2 Referentiesituatie vanuit Portret van Limburg 143
8.2 Ruimtelijke keuzen regio Midden 144
8.3 Beoordeling doelbereik regio Midden 145
8.4 Conclusie doelbereik regio Midden 156
8.5 Advies voor actualisatie van de POVI voor regio Midden 157

9 Regio Zuid 159

9.1 Referentiesituatie regio Zuid 160
9.1.1 Profiel van Zuid-Limburg 160
9.1.2 Referentiesituatie vanuit Portret van Limburg 161
9.2 Ruimtelijke keuzen regio Zuid 162
9.3 Beoordeling doelbereik regio Zuid 163

9.4 Conclusie doelbereik regio Zuid 174
9.5 Advies voor actualisatie van de POVI voor regio Zuid 175

10 Beoordeling op doelbereik voor de provincie als geheel 177
10.1 Provincie-brede conclusies 177
10.2 Provincie-breed advies voor actualisatie van de POVI op basis van beoordeling op doelbereik 178

11 Beoordelingskader en beoordeling resterende indicatoren 181
11.1 Beoordelingskader en methodiek 181
11.2 Beoordeling resterende indicatoren 183
11.3 Conclusies en aanbevelingen op basis van beoordeling resterende indicatoren 189
11.3.1 Samenvatting bevindingen 189
11.3.2 Aanbevelingen 190

C – Conclusie 192

12 Resultaten Passende beoordeling 193
12.1 Doel Passende beoordeling 193
12.2 Methodiek 193
12.3 Conclusie 194

13 Grensoverschrijdende effecten 196

14 Conclusies en aanbevelingen 198
14.1 Op basis van analyse provinciale doelen 198
14.2 Op basis van doelbereikbeoordeling (regio's Noord, Midden en Zuid) 198
14.3 Op basis van beoordeling resterende indicatoren 200
14.4 Op basis van Passende beoordeling 201
14.5 Exogene ontwikkelingen die POVI kunnen beïnvloeden 201

15 Leemten in kennis, monitoring en evaluatie 203
15.1 Leemten in kennis 203
15.2 Aanpak monitoring en evaluatie 203

Bijlage A: Bibliografie 204

Bijlage B: Afkortingenlijst 207

Bijlage C: Beoordeling doelbereik Regio Noord 209

Bijlage D: Beoordeling doelbereik Regio Midden 213

Bijlage E: Beoordeling doelbereik Regio Zuid 217

Bijlage F: Afzetten beoordelingskader uit NRD tegen provinciale doelen 221

Bijlage G: Afzetten Ruimtelijke keuzen tegen de resterende indicatoren 227

Bijlage H: Passende beoordeling 237

Bijlage I: Verwerking advies Commissie voor de mer op NRD 238

Colophon 242

Samenvatting

Aanleiding en rol huidig planMER

Provinciale Staten van Limburg hebben op 8 oktober 2021 de Omgevingsvisie Limburg (Provincie Limburg, 2021a) (verder POVI21 genoemd) vastgesteld. De Omgevingsvisie Limburg legt voor Limburg de hoofdlijnen van de lange termijn strategie voor de (fysieke) leefomgeving vast. In de Omgevingsvisie Limburg is ook aandacht voor sociaal-maatschappelijke onderwerpen.

De Provincie Limburg actualiseert de in 2021 vastgestelde POVI21 in 2025. Doel van de actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg is om concrete keuzen te maken over onder andere wonen, mobiliteit, energie, natuur, water, bodem, klimaat, gezondheid, economie en landbouw voor de hele provincie. Ook is n.a.v. zienswijzen van verschillende partijen op de POVI21 duidelijk geworden dat deze minder algemeen en abstract moet zijn, en meer richting en sturing mag geven.

Het huidige document betreft een planMER voor de actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg uit 2021. Het geeft antwoord op de vraag of de voorgenomen ruimtelijke keuzen in de te actualiseren POVI voldoende scherp zijn. De ruimtelijke keuzen in de synthesescenario's van de Ontwerpende Onderzoeken voor de drie Limburgse regio's zijn in het planMER getoetst aan de doelen voor de geactualiseerde POVI. Deze Ontwerpende Onderzoeken staan mede aan de basis van de actualisatie van de POVI. De toetsing heeft geresulteerd in aanbevelingen voor de actualisatie. Aanvullend is er ook gekeken of er als gevolg van de ruimtelijke keuzen milieueffecten optreden.

Uitgevoerde beoordelingen en toegepaste methodiek

Uit de Ontwerpende Onderzoeken zijn alle ruimtelijke keuzen per regio gedestilleerd. Per regio is er gekeken naar of en hoe ruimtelijke keuzen bijdragen aan de provinciale doelen. Eerst is er per ruimtelijke keuze gekeken hoe deze bijdraagt aan elk doel. Daarna is voor het doel als geheel gekeken wat het doelbereik is.

Er is gebruik gemaakt van de doelen zoals geformuleerd in het Ruimtelijk Voorstel Limburg (Provincie Limburg, 2023b). Het Ruimtelijk Voorstel stamt echter uit 2023, en sindsdien zijn er enkele zaken gewijzigd die ook zijn meegenomen. Er zijn bijvoorbeeld nieuwe doelen geformuleerd en vastgesteld door Provinciale Staten op basis van bijvoorbeeld recente beleidskaders, sommige doelen zijn aangepast, en enkele doelen zijn vervallen wegens recente inzichten ofwel omdat ze nu worden afgedekt door nieuwe (concretere) doelen.

De Commissie voor de mer heeft bij de doelen uit POVI21 de opmerking geplaatst dat de doelen op regionaal en provinciaal niveau zodanig uitgewerkt dienen te worden dat er goed aan getoetst kan worden (Commissie mer, 2024). Dit kan bijvoorbeeld door doelen specifieker en/of kwantitatiever te maken, en er bepaalde normen aan te verbinden. Er is geanalyseerd hoe SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden) doelen zijn. De provincie kan deze analyse gebruiken om de doelen verder te concretiseren bij actualisatie van de POVI.

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) (Gedeputeerde Staten van Limburg, 2024), die was opgesteld voor dit planMER, toont in bijlage 2 het beoordelingskader dat in het MER voor de POVI21 is gebruikt. Het beoordelingskader bevat 125 indicatoren. In overleg met de provincie is besloten om in het huidige planMER niet al deze indicatoren te beoordelen, maar alleen die indicatoren die niet zijn afgedekt door de nu geldende provinciale doelen.

Wanneer het niet mogelijk is om effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand uit te sluiten, dient er onder de Omgevingswet een Passende beoordeling te worden opgesteld. De Passende beoordeling brengt risico's in beeld op significante effecten op de natuurlijke kenmerken en de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-netwerk als gevolg van de ruimtelijke keuzen. Tevens omschrijft de Passende beoordeling welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden of welke beleidsaanpassingen kunnen worden gedaan om significante effecten te voorkomen. Tot slot benoemt de Passende beoordeling ook kansen op positieve effecten voor het Natura 2000-netwerk. De Passende beoordeling sluit aan op het detailniveau van de Omgevingsvisie, wat inhoudt dat deze voornamelijk plaatsvindt op hoofdlijnen.

Conclusies en aanbevelingen

De actualisatie van de Omgevingsvisie van de provincie Limburg richt zich op het toetsen van de gestelde provinciale doelen aan de referentiesituatie en de voorgestelde ruimtelijke keuzen. Het planMER beoordeelt de haalbaarheid van deze doelen op basis van hun inhoudelijke formulering, doelbereik en de effecten op een aantal indicatoren. De analyse toont aan dat de provincie op veel thema's vooruitgang boekt, maar ook dat er belangrijke aandachtspunten

en verbeterpunten zijn om de ambities te realiseren. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen per analyseonderdeel beschreven.

Op basis van beoordeling provinciale doelen

Op basis van de lijst van provinciale doelen en de analyse van deze doelen, doet dit planMER de volgende aanbevelingen:

- Maak de themaverdeling bij doelen eenduidiger. Zorg dat elk doel onder een bepaald thema hangt. Op deze manier ontstaat er meer samenhang in de POVI en haar beleidsthema's. In het planMER is een voorzet gedaan voor hoe deze thema-indeling eruit kan zien.
- Zorg dat er voor elk thema doelen zijn geformuleerd. Op dit moment ontbreken er nog doelen over bijvoorbeeld cultuur en sport/bewegen. Als er over bepaalde thema's toch geen doelen worden geformuleerd, moet in de POVI duidelijk worden aangegeven waarom dit niet is gedaan.
- De samenhang tussen de doelen en indicatoren kan beter. Bij de beoordeling is geconstateerd dat 34 indicatoren uit de NRD (te vinden via https://www.commissiemer.nl/adviezen/3871) niet afgedekt worden door de doelen. Aanbevolen wordt om voor de aspecten die de provincie relevant acht, aanvullende doelen op te nemen in de geactualiseerde POVI. Stem daarbij doelen en indicatoren beter op elkaar af: zorg dat elk doel minimaal één indicator heeft en dat elke indicator aan een doel verbonden is.
- Op basis van de analyse van de doelen is geconstateerd dat niet alle doelen SMART zijn. Ondanks dat dit niet wil zeggen dat het geen goed inhoudelijk doel is, zegt dit wel iets over hoe specifiek, meetbaar en toetsbaar het doel is. In lijn met het advies van de Commissie voor de mer (Commissie mer, 2024) wordt hier daarom wederom geadviseerd om alle doelen zodanig uit te werken dat er goed aan getoetst kan worden. Oftewel: maak alle doelen SMART of laat ze vervangen/vervallen. In paragraaf 4.2 zijn voor meerdere doelen voorstellen gedaan voor het beter meet- en toetsbaar maken.

Op basis van de doelbereikbeoordeling

Bij de beoordeling van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken voor de drie regio's zijn de overlappende en aanvullende effecten op doelbereik geanalyseerd. Dit heeft geleid tot de volgende inzichten:

Positieve punten
De ruimtelijke keuzen dragen sterk bij aan bepaalde doelen en thema's:
- Landschap en ruimtelijke kwaliteit worden provincie-breed positief ingevuld.
- Water- en natuurdoelen worden goed ondersteund in regio Noord en Midden.
- Mobiliteitsdoelen worden positief beoordeeld in regio Noord en Zuid, met uitzondering van verkeersveiligheid.
- Veiligheid en gezondheid worden sterk ondersteund in regio Midden en Zuid.

Aandachtspunten
Diverse doelen hebben een overwegend negatieve impact op doelbereik door ruimtelijke keuzen die elkaar belemmeren. Dit geldt met name voor:
- Bieden van toekomstperspectief voor landbouwbedrijven.
- Ontwikkeling van de plattelandseconomie.
- Realisatie van 29.550 woningen t/m 2030 (voornamelijk door enkel inbreiding en 'Straatje erbij').
- Verbeteren verkeersveiligheid ten opzichte van 2023.
- Acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven.
- Gebiedsgericht invullen van Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving.

Daarnaast zijn sommige doelen onderbelicht, waar de ruimtelijke keuzen nauwelijks impact hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor:

- Verbeteren betaalbaarheid van woningen.
- Winning van bouwgrondstoffen met maatschappelijke meerwaarde.
- Meervoudig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen.

Bij meerdere doelen is het doelbereik onzeker (wisselende effecten op doelbereik). Doordat dit per regio erg verschilt en de effecten op doelbereik onzeker zijn, worden deze niet opgenomen in de provincie-brede conclusies en aanbevelingen. In plaats daarvan wordt hiervoor verwezen naar elk regio-hoofdstuk (Hoofdstuk 7 t/m 9), en dan met

name paragraaf 4 (Advies voor actualisatie van de POVI) van elk regio-hoofdstuk. De conclusies en aanbevelingen zijn met name van belang voor de regio's, maar niet voor de provincie als geheel.

Aanbevelingen voor de actualisatie van de POVI
Op basis van de bovenstaande bevindingen op doelbereik zijn provincie-breed de volgende aanbevelingen gedaan per thema:

Wonen

- Stel expliciete plannen op om betaalbare woningen (sociale huur, middenhuur en betaalbare koop) te realiseren, met speciale aandacht voor starters, kwetsbare groepen en ouderen.
- Onderzoek mogelijkheden om een deel van de woningbouwopgave middels woningbouw aan randen van kernen en herontwikkeling van agrarische bebouwing mogelijk te maken.
- Maak functiecombinaties mogelijk in bufferzones rondom natuur met beperkte ecologische waarde, zodat woningbouwdoelen niet direct worden belemmerd.

Water, Bodem en Ondergrond

- Breid het principe Water en Bodem sturend uit naar de bebouwde omgeving, gekoppeld aan klimaatadaptieve maatregelen zoals waterretentie, vergroening en verkoeling.
- Werk expliciet nieuwe waterwinningen en grondwaterbeschermingsgebieden uit en formuleer locatiekeuzen op basis van bodem- en waterkwaliteit.
- Gebruik gesloten stortplaatsen en projecten rondom bouwgrondstoffen als kansrijke locaties voor duurzame energieopwekking of multifunctionele doelen.
- Voorkom negatieve effecten van voormalige steenkolenwinningen en formuleer duidelijke strategieën voor adequate aanpak indien deze optreden.

Veiligheid en Gezondheid

- Integreer mitigerende maatregelen tegen luchtvervuiling en geluidsoverlast, zoals geluidswerende schermen, innovatief wegdek en groene buffers, in ruimtelijke plannen.
- Stimuleer geluidsmanagement om de leefomgeving te verbeteren.

Mobiliteit

- Verhoog verkeersveiligheid door infrastructuurverbeteringen zoals veilige fietspaden, rotondes en maatregelen tegen snelheidsovertredingen. Combineer dit met educatiecampagnes en handhaving.
- Stimuleer duurzame mobiliteit door expliciete aandacht te besteden aan de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen.

Land- en Tuinbouw

- Bied duidelijkheid aan agrarische ondernemers over toekomstperspectieven en ondersteun hen bij verduurzaming, extensivering en diversificatie door middel van financiële hulp en kennisdeling.
- Verruim de mogelijkheden voor natuurinclusieve landbouw, bijvoorbeeld in bufferzones rondom Natura 2000-gebieden en NNN (Natuurnetwerk Nederland).

Energie

- Formuleer een integrale ruimtelijke visie op energieinfrastructuur en stem deze af met andere functies zoals natuur en mobiliteit.
- Cluster duurzame energieopwekking op locaties met lage landschappelijke waarde, nabij bestaande infrastructuur.

Economie

- Stimuleer kleinschalige economische initiatieven in het buitengebied, zoals lokale voedselketens, agrotoerisme en multifunctioneel landgebruik.
- Reserveer gebieden voor innovatieve projecten die de plattelandseconomie versterken en alternatieven bieden voor agrarische bedrijven die onder druk staan.

Cultuur, Sport en Erfgoed

- Stel doelen op voor sport. De provincie kan sport en bewegen bijvoorbeeld stimuleren door het inrichten van bovenlokale sportaccommodaties en het beweegvriendelijk inrichten van de buitenruimte. Door sport en bewegen te combineren met bijvoorbeeld ruimtelijke en/of economische vraagstukken kunnen provincies sport en bewegen in samenwerking met gemeenten versterken.
- Stel doelen op voor cultuur. De provincie kan bijvoorbeeld ruimte voor bovenlokale culturele instellingen aanwijzen, zorgen dat het aanbod van cultuureducatie goed over de regio is verspreid, of actief amateurkunst ondersteunen.
- Bescherm groene monumenten en historisch waardevolle landschapselementen door verduurzaming en herbestemming. Stimuleer multifunctioneel gebruik van monumenten om hun sociale en economische waarde te verhogen en actief bij te dragen aan de leefbaarheid en culturele identiteit van Limburg.

Op basis van beoordeling resterende indicatoren

Op basis van de beoordeling van de resterende indicatoren worden diverse aanbevelingen gedaan omtrent de indicatoren (beoordelingskader) en de provinciale doelen. De volledige lijst aan indicatoren is te vinden in de NRD via: https://www.commissiemer.nl/adviezen/3871.

Bij elke indicator moet duidelijk zijn naar welke bron wordt gekeken en wat de normering is. Als er geen informatie beschikbaar is over een bepaalde indicator, is het een actiepunt voor de provincie om hier informatie over te gaan verzamelen. Sommige indicatoren zouden beter omgezet kunnen worden naar doelen, omdat monitoring van de indicator op zichzelf niet veel zegt. Overweeg tenslotte het laten vervallen van indicatoren die niet relevant zijn of waarvoor geen informatie beschikbaar is. Communiceer wel helder waarom bepaalde indicatoren wel of niet worden opgenomen in de actualisatie van de POVI.

Daarnaast moet de samenhang tussen de doelen en indicatoren verbeterd worden. 34 indicatoren worden niet afgedekt door de doelen. Als hier toch aspecten tussen zitten die de provincie relevant acht, wordt er aanbevolen dat de provincie hier aanvullende doelen over opneemt in de geactualiseerde POVI. Denk hierbij bijvoorbeeld aan doelen over sociale thema's, cultuur en sport, onderwijs, en werk & inkomen. Stem daarnaast de doelen en indicatoren beter op elkaar af: zorg dat elk doel minimaal één indicator heeft, en dat elke indicator aan een doel verbonden is. Maak ook de themaverdeling bij doelen en indicatoren duidelijker en eenduidiger.

Op basis van de beoordeling van resterende indicatoren moet een algemeen aandachtspunt worden benoemd: niet alle indicatoren kunnen uitsluitend positieve effecten hebben. De provincie moet prioriteiten stellen en keuzen maken. Voor aanpak van de negatieve effecten, worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Externe veiligheid: beschrijf maatregelen die negatieve effecten van ruimtelijke keuzen voorkomen of mitigeren, zoals bij ontwikkelingen rond DRC, spoorverdubbelingen en woningbouw rond spoorzones. Zorg ervoor dat externe veiligheid in de geactualiseerde POVI goed gewaarborgd wordt.
- Invasieve exoten: beschrijf maatregelen die de risico's op verspreiding van invasieve exoten beheren en biodiversiteit versterken. Het verbinden van natuurgebieden kan bijdragen aan de verspreiding van invasieve exoten, maar er kunnen maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Biodiversiteit versterken en invasieve soorten in toom houden moeten hand in hand gaan bij het ontwerpen van ecologische verbindingen. Dergelijke zaken zouden kunnen worden opgenomen in de geactualiseerde POVI.
- Bodemarchief/archeologisch erfgoed: waarborg behoud en ontwikkeling van archeologisch erfgoed door beschermingsmaatregelen op te nemen in ruimtelijke keuzen of elders in de POVI. Beschrijf duidelijk hoe deze negatieve effecten worden voorkomen of gemitigeerd. Zorg ervoor dat het bodemarchief en/of archeologisch erfgoed volwaardig wordt meegenomen in alle ruimtelijke ontwikkelingen.
- Internationale positie (landbouwcluster): neem in de ruimtelijke keuzen of elders in de POVI duidelijk op hoe deze negatieve effecten worden voorkomen of gemitigeerd. Formuleer strategieën om het landbouwcluster te ondersteunen. De provincie moet hierin echter ook een afweging maken tussen positieve effecten op natuur versus behoud van internationale landbouwpositie.

Voor de indicatoren die zowel door de doelen als door de ruimtelijke keuzen onderbelicht zijn kan – zoals al genoemd – aanvullende doelen worden opgenomen in de POVI. Er kan ook voor worden gekozen om in de ruimtelijke keuzen aandacht te besteden aan deze aspecten, door aanpassingen ofwel toevoegingen.

Op basis van de Passende beoordeling

In de Passende beoordeling is onderzocht of de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken van de verschillende regio's negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden. Van de 59 keuzen zijn er 15 uitgesloten van negatieve effecten, terwijl 44 keuzen individueel zijn beoordeeld. Voor een aantal keuzen kunnen mitigerende maatregelen significante gevolgen voorkomen (groen), maar bij veel keuzen blijven onzekerheden bestaan, vooral door stikstofdepositie (oranje). Acht keuzen worden als problematisch beoordeeld (rood), omdat aantasting niet kan worden uitgesloten en er mogelijk geen of onvoldoende mitigerende maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of beperken. Dit zijn de volgende ruimtelijke keuzen:

- Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380kV-station.
- Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen.
- Ruimte open houden of open maken tussen de kernen.
- Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen.
- Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot.
- Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen.
- Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen.
- Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking.

Door het abstractieniveau van de Omgevingsvisie biedt de Passende beoordeling vooral een overzicht van mogelijke risico's en richtlijnen voor toekomstige planuitwerking. Het benadrukt het belang van mitigerende maatregelen en vervolgonderzoek om negatieve effecten te beheersen. Specifieke projecten moeten in latere fasen gedetailleerd worden onderzocht om zekerheid te verkrijgen over de bescherming van Natura 2000-gebieden.

Grensoverschrijdende effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland en België worden uitgesloten, omdat de Nederlandse stikstofnormen lager liggen dan de grenswaarden in deze buurlanden. Hierdoor wordt de ecologische impact buiten Nederland beperkt.

Deze Passende beoordeling legt een stevig fundament voor verdere planuitwerking, waarbij ecologische risico's en mitigatie centraal staan. De provincie heeft hiermee een kader om Natura 2000-gebieden effectief te beschermen en duurzame ruimtelijke keuzen te maken.

Conclusie

Het planMER voor de actualisatie van de POVI biedt een gedetailleerde analyse van de provinciale doelen, ruimtelijke keuzen en resterende indicatoren. Het document benadrukt zowel de kansen als de uitdagingen die verbonden zijn aan de ruimtelijke keuzen en hun impact op de leefomgeving. Hoewel veel doelen en thema's op positieve wijze worden ondersteund door de voorgestelde keuzen, zijn er ook diverse aandachtspunten en tegenstellingen die nader uitgewerkt kunnen worden in de actualisatie van de POVI.

De analyse van de provinciale doelen wijst op het belang van een duidelijke thematische indeling. Momenteel ontbreekt een eenduidige structuur, waardoor sommige onderwerpen zoals cultuur en sport onvoldoende worden meegenomen. Dit maakt het lastig om de samenhang tussen de verschillende beleidsthema's te waarborgen. Daarnaast zijn veel doelen niet SMART geformuleerd, waardoor toetsing en monitoring bemoeilijkt worden. Het planMER benadrukt dat het specifieker, meetbaar en toetsbaar maken van doelen bijdraagt aan de aansluiting bij de ambities van de provincie en de ruimtelijke keuzen.

Bij de beoordeling van het doelbereik in de regio's Noord, Midden en Zuid blijkt dat de ruimtelijke keuzen in het algemeen sterk bijdragen aan bepaalde thema's zoals landschap, natuur, waterbeheer en mobiliteit. Tegelijkertijd zijn er belangrijke aandachtspunten waar de ruimtelijke keuzen een negatieve impact hebben of elkaar belemmeren. Dit geldt bijvoorbeeld voor het bieden van toekomstperspectieven voor landbouwbedrijven, de ontwikkeling van de plattelandseconomie, de betaalbaarheid van woningen en het verbeteren van verkeersveiligheid. Vooral het principe meer stad, meer land beperkt de mogelijkheden om de woningbouwopgave te realiseren, omdat het zich voornamelijk richt op inbreiding.

Ook onder de resterende indicatoren vraagt een aantal punten om aandacht. Bij veel indicatoren ontbreekt normering en bronselectie, wat beoordeling lastig maakt. Daarnaast worden 34 indicatoren niet afgedekt door de huidige doelen, zoals aspecten rondom sociale thema's, cultuur, sport, onderwijs en werk & inkomen. Het planMER adviseert om aanvullende doelen op te nemen en de samenhang tussen doelen en indicatoren te verbeteren. Bij indicatoren met negatieve effecten, zoals externe veiligheid, invasieve exoten en archeologisch erfgoed, kunnen gerichte ruimtelijke keuzen op deze thema's de negatieve effecten mitigeren en beschermen.

Bij de Passende beoordeling zijn de ruimtelijke keuzen beoordeeld op hun impact op Natura 2000-gebieden. Hoewel bij veel keuzen mitigerende maatregelen mogelijk zijn, blijven acht keuzen problematisch, omdat significante negatieve effecten niet volledig kunnen worden uitgesloten. Dit betreft onder andere de schaalsprong voor Venlo, groei van Weert/Nederweert en Roermond, en stedelijke vernieuwing in regio Zuid. Het planMER benadrukt dat vervolgonderzoek en mitigerende maatregelen benodigd zijn om ecologische risico's te beperken, terwijl specifieke projecten nog verder gedetailleerd uitgewerkt kunnen worden om zekerheid te verkrijgen over de bescherming van Natura 2000-gebieden.

In de actualisatie van de POVI kan daarnaast rekening gehouden worden met exogene factoren zoals veranderingen in nationale en internationale regelgeving, sociaaleconomische trends en de energietransitie. Deze factoren kunnen van invloed zijn op de haalbaarheid en uitvoering van de ruimtelijke keuzen en de effecten die deze hebben op het bereiken van de provinciale doelen.

Al met al biedt het planMER een essentiële basis voor de actualisatie van de POVI en benadrukt de noodzaak van een meer geïntegreerde en concrete aanpak. Door doelen SMART te formuleren, duidelijke prioriteiten te stellen en gerichte maatregelen te nemen voor onderbelichte en problematische thema's, kan de provincie Limburg middels de actualisatie van de POVI een grotere bijdrage leven aan het bereiken van de provinciale doelen. Het document biedt waardevolle handvatten om de ruimtelijke keuzen verder aan te scherpen en een duurzame, toekomstbestendige ruimtelijke visie voor Limburg te realiseren.

Leeswijzer

Onderhavig document betreft een planMER voor de actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg uit 2021. Het planMER bestaat globaal uit drie delen: de afbakening, de beoordeling en de conclusie. Zie het figuur op de volgende pagina voor een schematische weergave van deze opbouw.

Deel A - Afbakening
In deel A vindt de afbakening van het planMER plaats. De volgende vragen worden in deel A beantwoord:

- Wat is de aanleiding voor dit planMER?
- Waar gaat het planMER over?
- Hoe zijn de Ontwerpende Onderzoeken en het Ruimtelijk Voorstel tot stand gekomen?
- Wat zijn de provinciale doelen van de provincie Limburg?
- Wat is de huidige stand van zaken (de referentiesituatie)?

Deel B – Beoordeling
Deel B bevat de beoordelingen. Daartoe is eerst de methodiek van de beoordeling op doelbereik beschreven. De beoordelingen vinden vervolgens plaats op regio niveau, namelijk voor de regio Noord, de regio Midden en de regio Zuid. In dit deel van het planMER worden daarom de volgende vragen beantwoord.

- Hoe is de beoordeling methodisch uitgevoerd?
- Wat is de referentiesituatie voor de regio's Noord, Midden en Zuid?
- Welke ruimtelijke keuzen zijn er voor de regio's Noord, Midden en Zuid?
- Wat is de beoordeling op doelbereik voor de regio's Noord, Midden en Zuid?
- Welke adviezen kunnen er voor de actualisatie van de POVI worden gedaan voor de regio's Noord, Midden en Zuid?
- Wat is de beoordeling op doelbereik voor de provincie als geheel?
- Wat is het beoordelingskader en de beoordeling voor de resterende indicatoren?

Deel C – Conclusie
In deel C worden de resultaten van de Passende beoordeling besproken. Vervolgens wordt er aandacht besteedt aan de ruimtelijke keuzen die grensoverschrijdende effecten hebben. Ook worden in dit deel conclusies en aanbevelingen gedaan. Het planMER sluit af met een toelichting op de leemtes in kennis, monitoring en evaluatie.

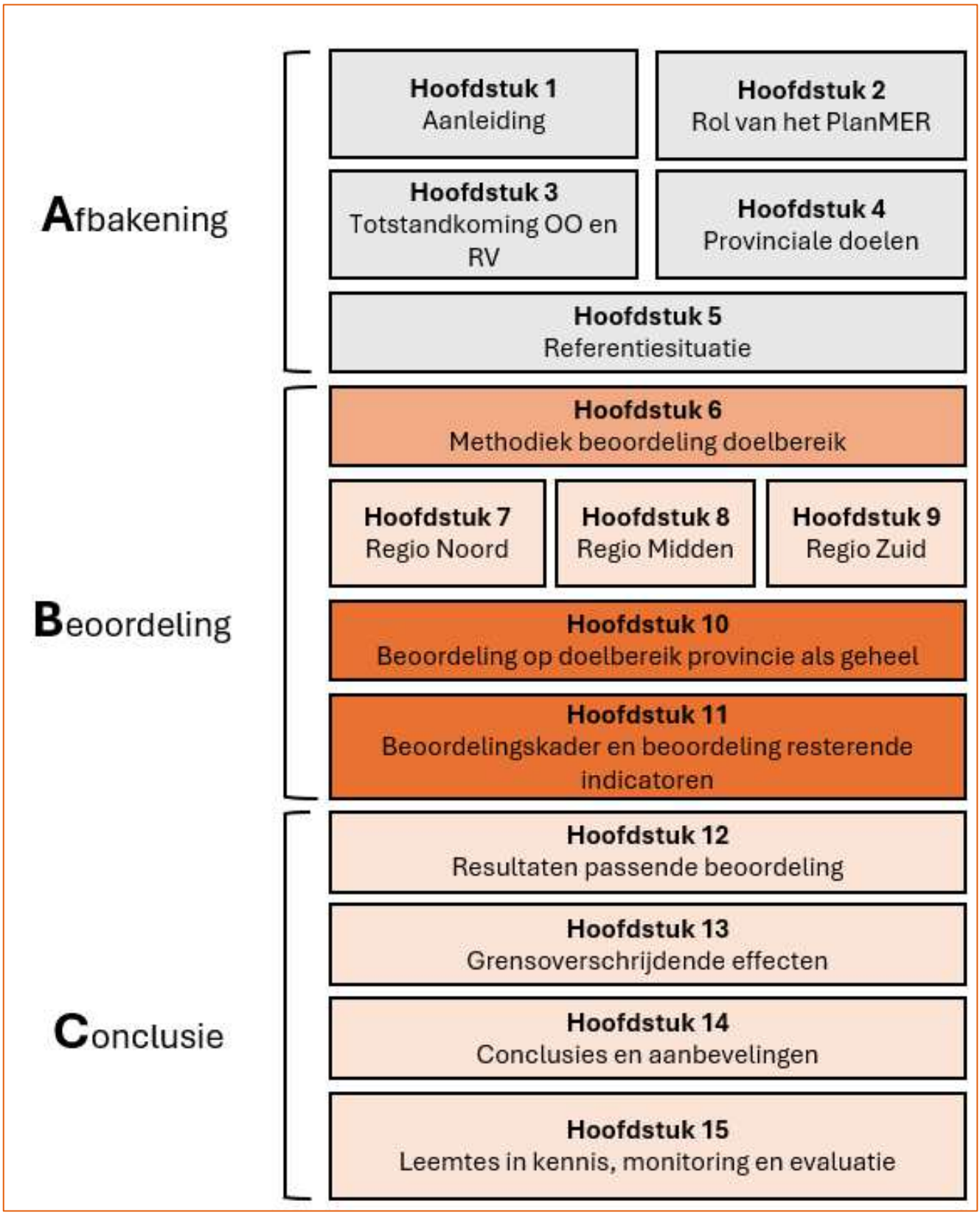
Afbakening
Hoofdstuk 1
Aanleiding
Hoofdstuk 2
Rol van het PlanMER
Hoofdstuk 3
Totstandkoming OO en RV
Hoofdstuk 4
Provinciale doelen
Hoofdstuk 5
Referentiesituatie
Beoordeling
Hoofdstuk 6
Methodiek beoordeling doelbereik
Hoofdstuk 7
Regio Noord
Hoofdstuk 8
Regio Midden
Hoofdstuk 9
Regio Zuid
Hoofdstuk 10
Beoordeling op doelbereik provincie als geheel
Hoofdstuk 11
Beoordelingskader en beoordeling resterende indicatoren
Conclusie
Hoofdstuk 12
Resultaten passende beoordeling
Hoofdstuk 13
Grensoverschrijdende effecten
Hoofdstuk 14
Conclusies en aanbevelingen
Hoofdstuk 15
Leemtes in kennis, monitoring en evaluatie

A – Afbakening

1 Aanleiding planMER

1.1 Inleiding

Provinciale Staten van Limburg hebben op 8 oktober 2021 de Omgevingsvisie Limburg (Provincie Limburg, 2021a) (ook wel POVI21 genoemd in dit rapport) vastgesteld. De Omgevingsvisie Limburg legt voor Limburg de hoofdlijnen van een lange termijn strategie voor de (fysieke) leefomgeving vast. In de Omgevingsvisie is ook aandacht voor sociaal-maatschappelijke onderwerpen. Ook grensoverschrijdende ontwikkelingen (Noord-Brabant, Gelderland, Duitsland, België) zijn in de strategie meegenomen.

Gemeenten, burgers, bedrijven en belangenorganisaties hadden rond het ontwerp van de Omgevingsvisie zienswijzen ingediend. Een zienswijze die door alle gemeenten en meerdere andere partijen was ingediend, gaf aan dat de Omgevingsvisie ‘te algemeen/abstract is’ en ‘te weinig richting en sturing geeft om de grote maatschappelijke opgaven in onze provincie aan te pakken’.

Provinciale Staten waren het eens met die zienswijzen. Zij hebben Gedeputeerde Staten op 8 oktober 2021 dan ook de opdracht gegeven om samen met de gemeenten de wens om ‘meer richting en sturing’ uit te werken. Gedeputeerde Staten hebben met dat doel samen met de Limburgse gemeenten en (deels) het Waterschap Limburg zogenaamde Ontwerpende Onderzoeken uitgevoerd per regio (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg; zie Figuur 1-1 voor de driedeling van het plangebied). In die Ontwerpende Onderzoeken zijn per regio mogelijke ontwikkelscenario’s uitgewerkt, waarin de ruimtelijke keuzen per regio uiteen zijn gezet. De Ontwerpende Onderzoeken zijn inmiddels aangeboden aan Provinciale Staten en aan de betreffende gemeenten. Zij vormen bouwstenen voor de actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg.

Tegelijkertijd hebben Gedeputeerde Staten op verzoek van het Rijk - en ook weer in samenspraak met de Limburgse gemeenten - een Ruimtelijk Voorstel (Provincie Limburg, 2023b) opgesteld. Dat Ruimtelijk Voorstel gaat over de belangrijkste keuzevraagstukken, schuurpunten en dilemma’s voor de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg. In dit Voorstel zijn ook enkele nieuwe doelen te vinden, als aanvulling op en deels ter vervanging van de doelen uit de POVI21. Ook dit Ruimtelijk Voorstel vormt een belangrijke bouwsteen voor de actualisatie van de Omgevingsvisie.

De Provincie Limburg gaat dus de in 2021 vastgestelde POVI21 actualiseren, mede op basis van bovenstaand genoemde documenten en beleidsstukken. Doel van de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg is om concrete keuzen te maken over onder andere wonen, mobiliteit, energie, natuur, water, bodem, klimaat, gezondheid, economie en landbouw voor de hele provincie.

Het huidige document betreft een planMER voor de actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg uit 2021. Het geeft antwoord op de vraag of de voorgenomen ruimtelijke keuzen in de te actualiseren POVI voldoende scherp zijn. De ruimtelijke keuzen in de synthesescenario’s van de Ontwerpende Onderzoeken voor de drie Limburgse regio’s zijn in het planMER getoetst aan de doelen voor de geactualiseerde POVI. Deze Ontwerpende Onderzoeken staan mede aan de basis van de actualisatie van de POVI. De toetsing heeft geresulteerd in aanbevelingen voor de actualisatie. Aanvullend is er ook gekeken of er als gevolg van de ruimtelijke keuzen milieueffecten optreden.

De actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg gaat over de gehele provincie. Het planMER wordt opgebouwd voor de gehele provincie volgens een voorgeschreven aanpak voor de drie regio’s. Er wordt dus gekeken naar alle drie de regio’s, maar ook naar de provincie als geheel en of de ruimtelijke keuzen bijdragen aan het halen van de provinciale doelen wanneer deze in de actualisatie worden meegenomen. Meer informatie over de rol van dit planMER is te vinden in Hoofdstuk 2.

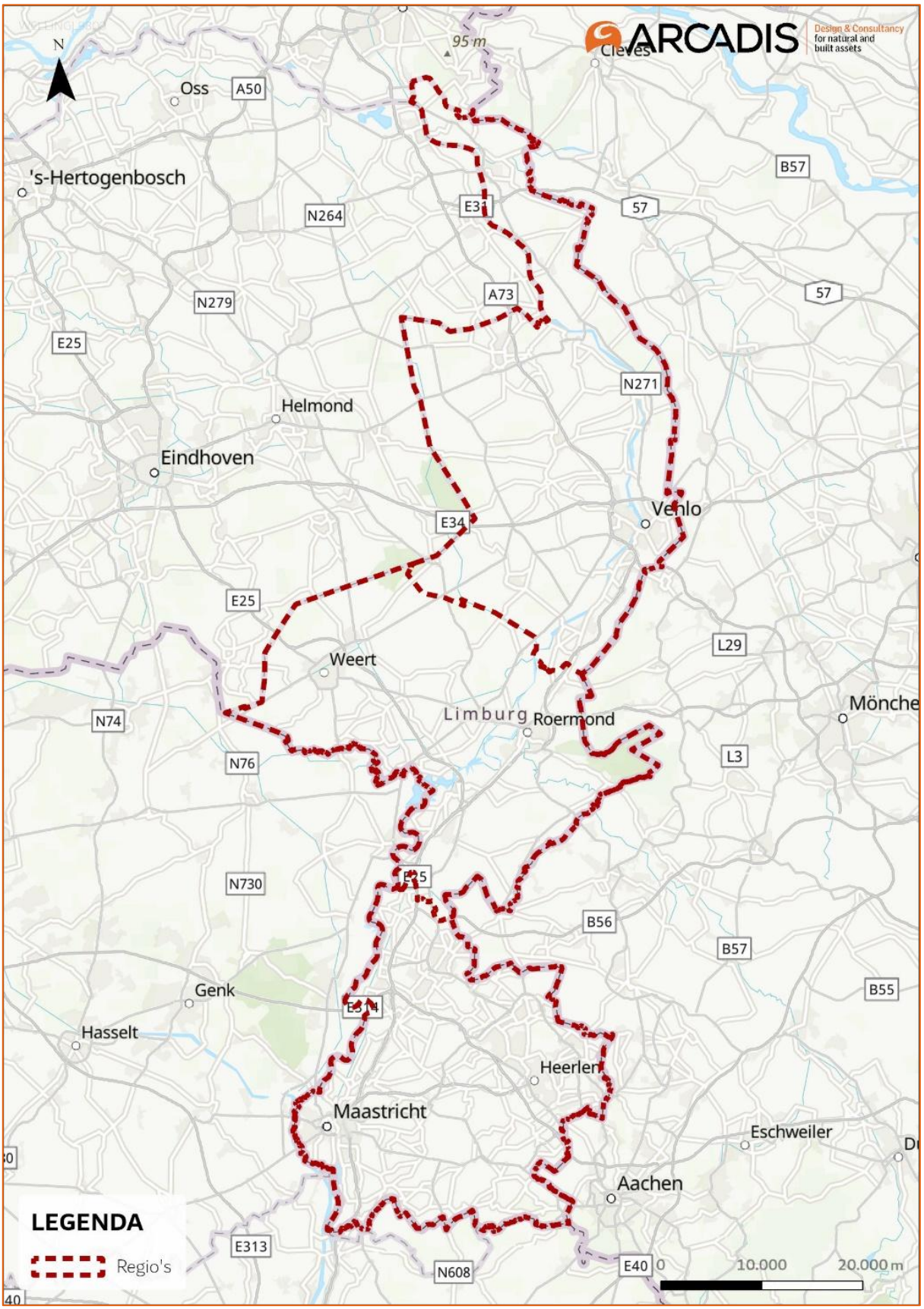

Figuur 1-1 | Overzicht van de regio's binnen provincie Limburg. Dit is tevens een driedeling van het plangebied voor de POVI.

2 Rol van het planMER

2.1 Algemeen doel (plan)MER

Een milieueffectrapport (MER), onderdeel van de mer-procedure, is een hulpmiddel bij het nemen van besluiten. In een MER worden de effecten van een plan of project op het milieu beschreven, en de effecten van alternatieven. Het doel van een mer is het milieubelang een volwaardige plaats geven in de besluitvorming. Het gaat dan om besluitvorming over plannen en programma's en projecten die duidelijke milieueffecten kunnen hebben.

Er zijn grofweg twee soorten MER: een projectMER en een planMER. Een projectMER brengt de milieueffecten van een beoogd project in beeld en is concreter dan een planMER. Een projectMER onderzoekt de milieueffecten van een project op detailniveau. Een planMER gaat doorgaans niet over concrete projecten maar over plannen of beleid. Een planMER ondersteunt bijvoorbeeld de overheid bij strategische afwegingen over 'wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven' plannen, zoals omgevingsvisies, programma's, omgevingsplannen en voorkeursbeslissingen bij projectbesluiten. Een planMER onderzoekt de milieueffecten op hoofdlijnen.

Huidig document betreft een planMER als onderdeel van een mer-procedure.

2.2 Mer-procedure tot nu toe

De actualisatie van de POVI21 start met het opstellen van een planMER. De eerste stap in de mer-procedure was het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD); deze stap heeft reeds plaatsgevonden. De NRD is door Gedeputeerde Staten op 6 juli 2024 vastgesteld en is te vinden via https://www.commissiemer.nl/adviezen/3871 (Gedeputeerde Staten van Limburg, 2024). Deze NRD heeft ter visie gelegen. In de Kennisgeving vaststelling concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (Gedeputeerde Staten van Limburg, 2024) stond aangegeven hoe men een zienswijze op de concept-NRD kon inbrengen. Dit was mogelijk van 20 augustus 2024 tot en met 16 september 2024.

Daarnaast heeft de provincie de Commissie voor de mer om advies gevraagd over de inhoud van het milieueffectrapport, op basis van de NRD. Het advies wat de Commissie heeft uitgebracht is ook te vinden via https://www.commissiemer.nl/adviezen/3871. In Bijlage I is in een overzicht te vinden van hoe met (delen van) het advies is omgegaan en waar in het planMER dit terug te vinden is.

2.3 Rol van huidig planMER

Het huidige document betreft een planMER voor de actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg uit 2021. In 2021 is al een planMER opgesteld voor de Omgevingsvisie. Het huidig planMER toetst of de Omgevingsvisie voldoende wordt aangescherpt met behulp van de Ontwerpende Onderzoeken, of er als gevolg andere of aanvullende milieueffecten optreden, en hoe de actualisatie bijdraagt aan het doelbereik van de provinciale doelen.

De actualisatie van de Omgevingsvisie Limburg gaat over de gehele provincie. Het planMER wordt opgebouwd voor de gehele provincie volgens een voorgeschreven aanpak voor de drie regio's. Ondanks het feit dat de opbouw van het planMER gebeurt volgens een duidelijk voorgeschreven aanpak en daarin de Ontwerpende Onderzoeken van en voor de drie regio's de basis vormen, wordt het planMER als één bouwsteen opgebouwd. Er wordt dus gekeken naar alle drie de regio's, maar ook naar de provincie als geheel en hoe de ruimtelijke keuzen bijdragen aan het behalen van de provinciale doelen. De kern van het huidige planMER is dus de beoordeling op doelbereik per regio en voor de provincie als geheel.

Normaliter zijn alternatieven een verplicht onderdeel in het MER. Door meerdere mogelijke alternatieven en hun doelbereik te onderzoeken in het MER wordt het plan of programma zorgvuldig afgewogen. Het bevoegd gezag beschrijft en onderzoekt in het MER ieder alternatief op dezelfde manier. Ook motiveert het bevoegd gezag de keuze voor de alternatieven. In dit MER worden echter niet meerdere alternatieven op voorhand onderzocht. Die zijn in de vorm van deelscenario's al in de verschillende Ontwerpende Onderzoeken bezien. In lijn met het advies van de Commissie voor de mer heeft de provincie Limburg de beoordeling van doelbereik daarom alleen gericht op de synthesescenario's uit die Ontwerpende Onderzoeken. Wel staan in dit MER aanbevelingen, daar waar een negatief effect op doelbereik verwacht wordt.

Het huidige planMER is dus als volgt opgebouwd. Dit rapport zal eerst meer uitleg geven over de totstandkoming van de Ontwerpende Onderzoeken (incl. synthesescenario's) en het Ruimtelijk Voorstel in Hoofdstuk 3. Daarna volgt een overzicht van de provinciale doelen in Hoofdstuk 4. De referentiesituatie in Hoofdstuk 5 beschrijft de huidige situatie in

de provincie. Deze referentiesituatie is nodig voor het beoordelen van de mate van doelbereik en de impact op diverse milieuthema's. De hoofdstukken daarna betreffen de doelbereikbeoordeling voor de drie regio's en voor de provincie als geheel. In Hoofdstuk 11 volgt de beoordeling van de milieueffecten, en in Hoofdstuk 12 staan de resultaten van de Passende beoordeling. In Hoofdstuk 13 wordt stilgestaan bij mogelijke grensoverschrijdende (milieu)effecten van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken. Vervolgens worden in Hoofdstuk 14 de conclusies van het planMER toegelicht, inclusief advies voor de actualisatie van de POVI. Ten slotte volgt Hoofdstuk 15 over monitoring en evaluatie.

2.4 Vervolgtraject na vaststelling huidig planMER

2.4.1 Participatie

Bij de voorbereiding van de POVI21 heeft de provincie Limburg overleg gevoerd met maatschappelijke partners, waaronder het rijk, gemeenten, waterschappen, ketenpartners en belangenorganisaties. Daarnaast zijn informatie- en dialoogbijeenkomsten met inwoners georganiseerd, waarvan de opbrengsten in de POVI21 zijn verwerkt.

Voor de actualisatie van de POVI is de participatie echter beperkt gebleven tot een deel van de maatschappelijke partners (rijk, gemeenten, waterschap, belangenorganisaties en ketenpartners). In dit kader zijn gebiedstafels per regio gehouden, ambtelijke en bestuurlijke inspiratiesessies georganiseerd, en is input opgehaald bij een brede groep belangenorganisaties en ketenpartners over gedeelde opgaven, inzichten en voorstellen.

Gemeenten hebben aangegeven dat het tempo van het provinciaal proces soms lastig was vanwege de prioritering die zij moesten maken in hun beschikbare capaciteit. Desondanks heeft de provincie Limburg de gebiedstafels en inspiratiesessies als waardevol en inspirerend ervaren, wat heeft bijgedragen aan het opstellen van de Ontwerpende Onderzoeken.

2.4.2 Vervolgbesluiten

Zoals te zien in Figuur 2-1 wordt parallel aan de ter visielegging van de ontwerp-POVI, inclusief het planMER, ook gestart met de voorbereiding van de wijziging van de Provinciale Omgevingsverordening. Gedeputeerde Staten zullen, waar mogelijk, de onderwerpen die in deze wijziging worden meegenomen bij de vaststelling van de ontwerp-POVI met Provinciale Staten delen.

Het planMER benadrukt dat een geconsolideerde POVI onderdeel is van een beleidscyclus. Binnen deze beleidscyclus zullen inhoudelijke ontwikkelingen op alle ruimtelijk relevante thema's steeds leiden tot verdiepingen en samenhangende afwegingen van ruimtelijke ontwikkelingen. Het volkshuisvestingsprogramma wordt een belangrijke eerstvolgende uitwerking van de POVI. Daarnaast zullen de door Provinciale Staten vastgestelde beleidskaders leiden tot de opstelling of actualisatie van provinciale programma's voor natuur, water, energie, cultuur en mobiliteit.

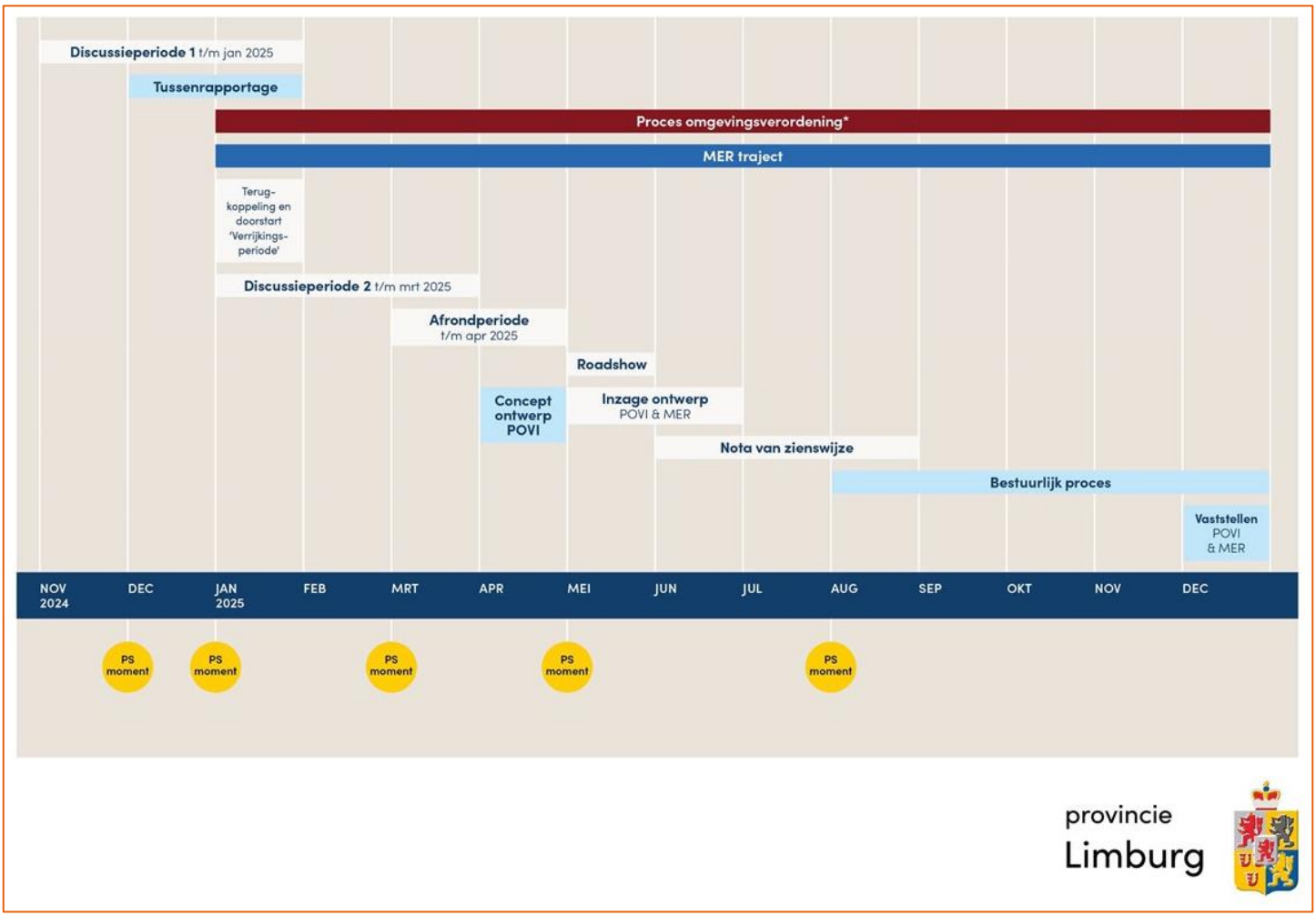

Figuur 2-1 | Schematisch overzicht van de procedures rondom het maken en vaststellen van de POVI, de omgevingsverordening en het MER-traject, bron: Provincie Limburg.

3 Totstandkoming Ontwerpende Onderzoeken en Ruimtelijk Voorstel

3.1 Totstandkoming Ontwerpende Onderzoeken per regio

Voor de drie regio's van de provincie Limburg (Noord, Midden en Zuid) hebben gemeenten en Provincie (deels samen met Waterschap Limburg) Ontwerpende Onderzoeken (OO) opgesteld, die invulling geven aan artikel 11.3.1 onder a, c en d van het Omgevingsbesluit. De Ontwerpende Onderzoeken zijn te raadplegen via www.limburg.nl/onderwerpen/omgeving/ontwerpende-onderzoeken. In deze paragraaf staat wat het doel van deze Ontwerpende Onderzoeken is, hoe deze tot stand zijn gekomen, en welke zijn meegenomen in dit planMER (overzicht).

Het doel van de Ontwerpende Onderzoeken is om bestuurders van provincie en gemeenten, gemeenteraden en provinciale staten inzicht te geven in de mogelijkheden die er zijn om "meer richting en sturing te geven" aan het gebruik van ruimte voor het geheel van opgaven die van betekenis zijn voor de kwaliteit van de leefomgeving. Daartoe is in de Ontwerpende Onderzoeken gebiedsgericht samenhang aangebracht. Keuzevraagstukken en keuzemogelijkheden ten aanzien van de ruimteclaims van de aanwezige, mogelijke nieuwe en/of uit te breiden functies zijn in kaart gebracht en in verschillende toekomstscenario's uitgewerkt. De consequenties van te maken keuzen voor de kwaliteit van de leefomgeving zijn tevens inzichtelijk gemaakt. De vraag in hoeverre met welk scenario alle relevante doelen uit de Provinciale Omgevingsvisie zullen worden bereikt, is in de scenario's op het bovenlokale respectievelijk regionale schaalniveau soms meer, soms minder expliciet benoemd.

De Limburgse partijen hebben er voor gekozen om vervolgens per regio de deelscenario's samen te brengen tot één synthesescenario, vanuit de volgende gedachte: "***Als je alles waar we als samenleving aan willen en moeten werken bij elkaar zet en je kijkt naar de karakteristiek van het gebied, dan zou je voor dit [deel]gebied deze keuzen kunnen maken voor de ontwikkeling van dit gebied.***".

In dat synthesescenario worden per regio uitspraken gedaan over de meest relevante vraagstukken en opgaven voor de ontwikkeling van de leefomgeving op regionaal schaalniveau. Dat gaat bijvoorbeeld over de volgende thema's:

- Water/Bodem/Klimaat
- Energie
- Leefbaarheid kleine kernen
- Economie (circulaire economie, bedrijventerreinen)
- Natuur
- Landbouw
- Landschap
- Mobiliteit
- Wonen
- Vrijetijdseconomie / Toerisme

De doorvertaling naar vraagstukken en opgaven die meer op gemeentelijk (of zelfs casuïstisch) schaalniveau spelen c.q. tot uiting komen, maar wier aanpak onlosmakelijk samenhangt met keuzen die op bovengemeentelijk niveau worden gemaakt (gezondheid, (externe) veiligheid, sociaal-maatschappelijke vraagstukken rond sociale integratie en segregatie, geluid(hinder)) is in alle momenten gedurende het proces aan de orde gesteld/gekomen. Tegelijkertijd heeft het proces rond de Ontwerpende Onderzoeken en de synthesescenario's zich in de drie regio's toegespitst op ruimtelijk structurerende keuzen op het niveau van hoofdkoersen voor de ontwikkeling van deelgebieden.

In Zuid-Limburg is het Panorama als concept vervolgens een breed participatietraject ingegaan. Daarbij zijn in verschillende trajecten zowel gemeenten als belangenorganisaties en burgers in staat gesteld om hun opvattingen over de scenario's mee te geven. Het eindresultaat is bestuurlijk vastgesteld.

In Noord- en Midden-Limburg zijn de synthesescenario's het resultaat van processen waarin de kennis en kunde van ambtenaren samen met de inzichten en inbreng van een adviesbureau zijn vertaald in een kaartbeeld met toelichting. De beide bestuurlijke overleggen hebben het eindresultaat aangeboden aan zowel de provincie (Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten), als aan de gemeenten (Burgemeester en wethouders en gemeenteraden).

In de drie regio’s heeft het synthesescenario het karakter van een breed besproken ambtelijk advies als bouwsteen voor de aan te scherpen Provinciale Omgevingsvisie en de gemeentelijke omgevingsvisies.

In het kader van het planMER gaat het om de volgende Ontwerpende Onderzoeken:

- Een ontwikkelperspectief voor de ontginningsgebieden in Noord-Limburg (oktober 2022) (Provincie Limburg, 2022);
- Conceptversie Ontwerpend Onderzoek naar een toekomstperspectief voor Noord-Limburg 2050 (Regio Noord-Limburg, 2025);
- Ontwerpend Onderzoek naar een toekomstperspectief voor Midden-Limburg (augustus 2024) (Provincie Limburg, 2024g);
- Panorama Zuid-Limburg (juli 2023) (Provincie Limburg, 2023a).

3.2 Totstandkoming Ruimtelijk Voorstel

In 2023 heeft de provincie op verzoek van het Rijk en in samenwerking met de regio's het ‘Ruimtelijk Voorstel Limburg’ (Provincie Limburg, 2023b) vastgesteld. Dit Voorstel heeft geen formele status onder de Omgevingswet, maar wordt door de provincie zelf wel gezien als een waardevolle, aanvullende stap binnen de beleidscyclus. Het geeft invulling aan de vraag van het Rijk en vormt de basis voor het maken van wederzijdse afspraken tussen het Rijk en Gedeputeerde Staten. Bovenal is het een belangrijke bouwsteen voor zowel de nieuwe Nationale Nota Ruimte, de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI) en kan input bieden voor gemeentelijke omgevingsvisies.

Het Ruimtelijk Voorstel legt verbinding tussen doelen vanuit (sectorale) programma’s. Er wordt in gesignaleerd waar in gebieden, tussen thema’s en eventueel binnen thema’s kansen en knelpunten spelen. Het Ruimtelijk Voorstel biedt daarmee overzicht en inzicht op hoofdlijnen in de samenhang tussen de grote opgaven in het fysiek domein. Dit overzicht is geen doel op zich, maar helpt wel in het gebiedsgericht en samenhangend aanpakken van de grote opgaven waar de provincie voor staat.

In het Ruimtelijk Voorstel zijn op basis van zogenoemde Ontwerpende Onderzoeken de belangrijkste opgaven en te maken keuzen geïdentificeerd. In het Ruimtelijk Voorstel Limburg en de onderliggende Ontwerpende Onderzoeken staat veel nuttige informatie, die in het MER gebruikt kan worden. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de kwantificering van opgaven. Ook zijn voor iedere regio op basis van verschillende denkrichtingen zogenoemde ‘synthesescenario’s’ opgesteld: op basis van deze scenario’s en bijbehorende ruimtelijke keuzen vindt de doelbereikbeoordeling per regio plaats.

4 Provinciale doelen

4.1 Overzicht doelen

De doelen uit de thematische hoofdstukken van de Omgevingsvisie uit 2021 (Provincie Limburg, 2021a) gelden niet (allemaal) meer als inhoudelijke referentie, en zijn deels ook verouderd. In plaats daarvan gelden met name de doelen zoals geformuleerd in het Ruimtelijk Voorstel Limburg (Provincie Limburg, 2023b). In het Ruimtelijk Voorstel zijn deze doelen niet per thema gesorteerd; om een goed overzicht te hebben van de doelen heeft Arcadis in het kader van dit planMER deze doelen wel per thema ingedeeld.

Het Ruimtelijk Voorstel stamt echter uit 2023, en sindsdien zijn er enkele zaken gewijzigd. Er zijn bijvoorbeeld nieuwe doelen geformuleerd en vastgesteld door Provinciale Staten (PS) op basis van bijvoorbeeld recente beleidskaders, sommige doelen zijn aangepast, en enkele doelen zijn vervallen wegens recente inzichten ofwel omdat ze nu worden afgedekt door nieuwe (concretere) doelen.

4.1.1 Provinciale doelen gehanteerd in dit planMER

De doelen zoals ze worden gehanteerd in dit planMER zijn te zien in Tabel 4-1 hieronder. Telkens is duidelijk vermeld waar het doel vandaan komt.

Wat opvalt is dat er geen eenduidige thema-indeling aanwezig is bij de doelen. Ten behoeve van het overzicht zijn de doelen in de tabellen hieronder en het gehele huidige planMER wel aan specifieke (beleids)thema's toegekend. Verder zijn er, in tegenstelling tot de doelen die in POVI21 waren geformuleerd, geen doelen geformuleerd die specifiek over cultuur en sport/bewegen gaan.

Tabel 4-1 | Provinciale doelen zoals gehanteerd in dit planMER, grotendeels gebaseerd op de doelen zoals geformuleerd in het Ruimtelijk Voorstel Limburg (Provincie Limburg, 2023b). Doelen weergegeven met blauwe tekst horen in meer dan één thema thuis.

Thema	Doelen	Toelichting en herkomst doel (incl. status doel)
Wonen	Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje Erbij')	Doel origineel uit Ruimtelijk Voorstel, maar aangepast a.d.h.v. Woondeal (Provincie Limburg, 2023c). De Woondeal is volgens afspraken tijdens het BO Woondeal van november 2023 herijkt met 3.000 woningen t/m 2030. Onderzoek naar Straatje Erbij is in 2024 uitgevoerd en in 2025 vastgesteld door GS (CB5, Provincie Limburg, 2025).
	Ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)	Beleidskader Leefbare steden en dorpen (PS, pag. 42) (Provincie Limburg, 2024c), uitgewerkt in projectplan GS, heeft geresulteerd in procesafspraak in BO Leefomgeving 4 juni 2024. Propositie van Provincie en de zes Limburgse gemeenten met een IC-station. In het Voorontwerp Nota Ruimte (Ministerie van BZK, 2024) is opgenomen dat Rijk en regio Limburg Centraal samen verder uit gaan werken in de vorm van een verstedelijkingsstrategie.
	Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)	Afkomstig uit Woondeal (Provincie Limburg, 2023c). Op 9 maart 2023 ondertekend door partijen (overheden, woningcorporaties).
Economie	Faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050;	Doel origineel uit Ruimtelijk Voorstel, maar aangevuld met de tekst tussen haakjes vanuit Beleidskader 2024-2027: Werken aan een

Thema	Doelen	Toelichting en herkomst doel (incl. status doel)
	tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030)	toekomstbestendige economie (Provincie Limburg, 2024f).
	Ontwikkeling plattelandseconomie	Ruimtelijk Voorstel
	Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)	POVI21. De zinsnede tegen de achtergrond van vraag en aanbod is toegevoegd n.a.v. het door GS vastgestelde overzicht van keuzevraagstukken POVI (Provincie Limburg, 2025). Daarin wordt verwezen naar een aantal onderzoeken die duidelijk maken dat er in de komende jaren op enig moment een tekort kan ontstaat. Vastgesteld door PS.
Energie	Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO_2/ waterstof, warmte)	Ruimtelijk Voorstel: afkomstig uit een doel dat nu is opgeknipt in drie doelen, zodat er beter aan getoetst kan worden (1/3).
	Limburg goed aanhaken op (inter)nationaal energie-netwerk (DRC[1], 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ)	Ruimtelijk Voorstel: afkomstig uit een doel dat nu is opgeknipt in drie doelen, zodat er beter aan getoetst kan worden (2/3).
	Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn	Ruimtelijk Voorstel: afkomstig uit een doel dat nu is opgeknipt in drie doelen, zodat er beter aan getoetst kan worden (3/3).
	2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030	Ruimtelijk Voorstel. Doelen voor decentrale opwerk na 2030 onbekend. Mogelijk richtinggevende keuzen in Nota Ruimte.
	Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)	Beleidskader 2024-2027: Nieuwe energie en een schoonleefmilieu (Provincie Limburg, 2024d). Vastgesteld door PS.
Mobiliteit	Verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer	Ruimtelijk Voorstel
	Verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau	Doel origineel uit Ruimtelijk Voorstel, maar aangepast van ‘’nationaal’’ naar ‘’(inter)nationaal’’ op basis van Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg (Provincie Limburg, 2024b).
	Verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.)	Ruimtelijk Voorstel
	Bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets)	Ruimtelijk Voorstel
	Verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden	Ruimtelijk Voorstel. Voorbeeld uit doelenboom Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg: gemiddelde afstand tot voorzieningen blijft 2.1 km of wordt kleiner (Provincie Limburg, 2024b).

[1] Delta Rhine Corridor

Thema	Doelen	Toelichting en herkomst doel (incl. status doel)
	Op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland	Ruimtelijk Voorstel
	Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030	Ruimtelijk Voorstel
	Toename aantal duurzame verplaatsingen	Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg (Provincie Limburg, 2024b). Vastgesteld door PS.
	Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023	Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg (Provincie Limburg, 2024b). Vastgesteld door PS.
Veiligheid en gezondheid	Aanpak wateroverlast langs Maas	Ruimtelijk Voorstel. Feitelijk een nationaal doel.
	Verhogen waterveiligheid langs regionale wateren	Ruimtelijk Voorstel. Doel wel licht gewijzigd van ‘’aanpak wateroverlast […]’’ naar ‘’verhogen waterveiligheid […]’’. Dit is maatwerk; rekening houdend met impact en kosten, referentiesituatie klimaat T100, 2100.
	3 kton reductie ammoniak	Ruimtelijk Voorstel
	Verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau.	Beleidskader 2024-2027: Leefbare Steden en Dorpen (Provincie Limburg, 2024c). Vastgesteld door PS.
	Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven	POVI21. Vastgesteld door PS.
Cultuur, sport en erfgoed	Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten	Beleidskader 2024-2027 Cultuur en erfgoed voor iedereen (Provincie Limburg, 2024a). Vastgesteld door PS.
	Herbestemming/gebruik monumenten	Beleidskader 2024-2027 Cultuur en erfgoed voor iedereen (Provincie Limburg, 2024a). Vastgesteld door PS.
Landschap	Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburg-breed	Beleidskader 2024-2027: Perspectief voor het landelijk gebied (Provincie Limburg, 2024e), met de kanttekening dat dit vooral gericht is op bevorderen ruimtelijke kwaliteit via de grote programma’s. In algemene zin vloeit dit voort uit POVI21. Vastgesteld door PS.
	Behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen	POVI21 en Omgevingsverordening. Vastgesteld door PS. Opmerking: deel doel dat over ‘’Nationaal Landschap Zuid-Limburg’’ gaat geldt enkel voor regio Zuid. De rest van het doel geldt voor alle drie de regio’s.

Thema	Doelen	Toelichting en herkomst doel (incl. status doel)
Natuur	Completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden)	Ruimtelijk Voorstel
	Realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos	Ruimtelijk Voorstel
	Hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit)	Ruimtelijk Voorstel
	30% natuurherstel VHR[2] in 2030	Ruimtelijk Voorstel
	Toename groenblauwe dooradering landelijk gebied	Ruimtelijk Voorstel. Doel is wel licht gewijzigd: percentages en richtjaren weggehaald. Doel luidde voorheen: ‘’*Toename groenblauwe* ***dooradering tot 10% landelijk gebied in 2050 (10% in 2030 in prioritaire gebieden)***”.
Water	Klimaatbestendige inrichting landelijk gebied	Ruimtelijk Voorstel
	Vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten	Ruimtelijk Voorstel. Doel staat ook in Provinciaal Waterprogramma (Provincie Limburg, 2021b).
	Beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte	Ruimtelijk Voorstel. Doel is wel licht gewijzigd en verduidelijkt. Doel luidde voorheen: ‘’*Beter vasthouden water ten behoeve van droogte*”.
	Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit	Ruimtelijk Voorstel. Doel staat ook in Provinciaal Waterprogramma (Provincie Limburg, 2021b).
	Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)	Ruimtelijk Voorstel
	Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving	Ruimtelijk Voorstel
	Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen	Dit is een actuele ontwikkeling, maar is wel meegenomen in het overzicht van keuzevraagstukken POVI, dat door GS is vastgesteld (Provincie Limburg, 2025).
	Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning	Beleidskader 2024-2027: Perspectief voor het landelijk gebied (spreekt van actualiseren) (Provincie Limburg, 2024e) en Provinciaal Waterprogramma (Provincie Limburg, 2021b). Vastgesteld door PS.
Bodem en ondergrond	Verhogen organisch stofgehalte bodem	Ruimtelijk Voorstel
	Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur	Ruimtelijk Voorstel
	Negatieve effecten als gevolg van voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen	POVI21. Vastgesteld door PS.

[2] VHR = Vogel- en Habitatrichtlijn. Zie ook de Afkortingenlijst in de Bijlage B.

Thema	Doelen	Toelichting en herkomst doel (incl. status doel)
	Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)	POVI21. Vastgesteld door PS.
	Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)	Ruimtelijk Voorstel
	Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving	Ruimtelijk Voorstel
Werklocaties	Accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.	Principe (accommoderen behoefte met optimale benutting bestaande voorraad) komt uit POVI21. Vastgesteld door PS.
Land- en tuinbouw	Bieden perspectief landbouwbedrijven	Ruimtelijk Voorstel
	Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden	Ruimtelijk Voorstel. Doel is wel licht gewijzigd en verduidelijkt. Doel luidde voorheen: ‘*’Aanpak vrijkomende agrarische bebouwing’’*. Tevens keuzevraagstuk POVI.

4.1.2 Vervallen doelen uit het Ruimtelijk Voorstel

In Tabel 4-2 is te zien welke doelen uit het Ruimtelijk Voorstel zijn vervallen, en waarom. Deze doelen worden niet verder meegenomen in dit planMER, en maken dus ook geen deel uit van de beoordeling op doelbereik.

Tabel 4-2 | Vervallen doelen uit het Ruimtelijk Voorstel, die niet worden meegenomen in dit planMER (Provincie Limburg, 2023b).

Thema	Doelen	Reden vervallen doel[3]
Economie	Ruimte voor stedelijke economie (onder andere werklocaties, logistiek en detailhandel)	Dit doel valt samen met het nieuwe doel omtrent accommoderen behoefte aan bedrijventerreinen (= werklocaties + logistiek). Detailhandel zal daarnaast geen apart thema meer zijn in de nieuwe POVI, maar maakt wel onderdeel uit van het thema Economie.
Mobiliteit	Op peil houden, waar nodig verbeteren leefbaarheid, gezondheid, veiligheid en duurzaamheid mobiliteit	Dit doel is vervangen door een aantal concretere doelen (doelen omtrent duurzame verplaatsingen, geluid langs wegen, verkeersveiligheid).
Veiligheid en gezondheid	Realiseren aantrekkelijke, sociale gezonde en veilige leefomgeving; omvat aandacht voor het voorzieningenniveau	Dit is eigenlijk geen doel, maar een ambitie. Aandacht voor voorzieningen is nu ondergebracht bij doel Wonen.
Cultuur, sport en erfgoed	Behoud en (her)gebruik van cultureel erfgoed, inclusief (groene) monumenten.	Dit doel is vervangen door twee aparte, concretere doelen: één gaat over staat/behoud van monumenten, één over herbestemming/gebruik monumenten.
Landschap	Borgen landschappelijke kwaliteit.	Dit doel is vervangen door twee aparte, concretere doelen: gesplitst in doel omtrent brede aandacht voor ruimtelijke

[3] De schriftelijke onderbouwing voor het vervallen van de doelen uit het Ruimtelijk Voorstel is in februari 2025 aangeleverd door de Provincie Limburg.

Thema	Doelen	Reden vervallen doel[3]
		kwaliteit en doel omtrent bescherming kernkwaliteiten van een aantal specifieke gebieden.
Natuur	Realisatie nieuwe riviernatuur in Grensmaas-Maasvallei (hotspot PAGW; ecologische systeemopgave gaat uit van 3.000 ha)	Dit doel is opgenomen in het Ruimtelijk Voorstel, maar betreft geen besluit van Rijk of Provincie. Het heeft dus eigenlijk geen status. Daarom is dit doel vervallen.
Water	Bescherming drinkwaterwinning	Dit doel is vervangen door een concreter doel; vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op drinkwaterwinning.
Werklocaties	Beschikbaarheid voldoende werklocaties van de juiste kwaliteit, bereikbaarheid en met aansluiting op energienet.	Dit doel is vervangen door twee aparte, concretere doelen bij Werklocaties en Energie: één gaat over accommoderen behoefte bedrijventerreinen, één over energieplanologie.

4.2 Analyse van de doelen

De Commissie voor de mer heeft bij de doelen uit POVI21 de opmerking geplaatst dat de doelen zodanig uitgewerkt dienen te worden dat er goed aan getoetst kan worden (Commissie mer, 2024). De doelen dienen op regionaal en provinciaal niveau geconcretiseerd te worden, zodat eraan getoetst kan worden. Dit kan bijvoorbeeld door doelen specifieker en/of kwantitatiever te maken, en er bepaalde normen aan te verbinden.

Figuur 4-1 | Aspecten waaraan SMART-doelen moeten voldoen (Passioned Group, 2025).

In dit planMER is gewerkt met een set aan doelen, voornamelijk afkomstig uit het Ruimtelijk Voorstel, maar ook uit diverse andere beleidskaders en ook uit POVI21. Er is geanalyseerd hoe toetsbaar doelen zijn. De provincie kan deze analyse gebruiken om de doelen verder te concretiseren bij actualisatie van de POVI. Bij het analyseren van de doelen is gekeken hoe SMART deze zijn. In het figuur hierboven is te zien waar SMART-doelen aan moeten voldoen. Hierbij gelden voor deze analyse wel de volgende punten:

- De A van Acceptabel en de R van Realistisch zijn keuzen die bij de provincie liggen door bepaalde doelen te kiezen die zij wil nastreven, en daarmee impliciet altijd acceptabel en realistisch zijn in deze analyse. Naar deze twee aspecten is in deze analyse dus niet expliciet gekeken.
- Voor deze analyse wordt aangenomen dat de T van Tijdgebonden altijd is verbonden met het richtjaar van de POVI (2050). Alle doelen hebben dus impliciet dit richtjaar, tenzij anders vermeld in het doel. Dit aspect zit dus altijd goed in elk doel verweven: daarom is niet expliciet naar dit aspect gekeken in deze analyse.

De aspecten S van Specifiek en M van Meetbaar zijn dus de twee aspecten waar bij de analyse van de doelen expliciet naar is gekeken. In deze analyse zijn daarom drie categorieën gehanteerd:

- **SMART**: het doel is SMART/kwantitatief geformuleerd, en er is goed aan te toetsen. Het doel is specifiek (S) en meetbaar (M). Het doel wordt als voldoende concreet beoordeeld.
- **SMART te maken**: het doel is (nog) niet goed toetsbaar, maar wel SMART/kwantitatief te maken met kleine aanpassingen. Dit kan bijvoorbeeld door het doel specifieker (S) of meetbaar/kwantitatief (M) te maken.
- **Niet SMART**: het doel is niet SMART.[4] Het is lastig tot onmogelijk te beoordelen vanaf welk punt dit doel gehaald is, en/of naar welk criterium wordt gekeken om dit te toetsen. Het doel is specifiek (S) noch meetbaar (M). Het doel wordt als onvoldoende concreet beoordeeld.

De resultaten van deze analyse zijn weergeven in onderstaande tabel, inclusief een toelichting per doel.

In lijn met het advies van de Commissie voor de mer (Commissie mer, 2024), te vinden via: https://www.commissiemer.nl/adviezen/3871, wordt hier ook geconstateerd dat niet alle huidige doelen goed toets- en/of meetbaar zijn. Voor deze doelen geldt dan voor de actualisatie van de POVI ook nog steeds het advies van de Commissie voor de mer, samen met het advies op basis van de tabel hieronder. De kern van het advies (zie ook Hoofdstuk 14) is dan ook om alle doelen SMART te maken, met name specifieker en beter meetbaar/kwantitatiever.

Tabel 4-3 | Analyse van de doelen. Doelen weergegeven met blauwe tekst horen in meer dan één thema thuis.

Thema	Doelen	Beoordeling doel	Toelichting beoordeling
Wonen	Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje Erbij')	**SMART**	-
	Ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)	**SMART**	-
	Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)	**SMART te maken**	Maak betaalbaarheid en woningaanbod en -behoefte meetbaar door concrete aantallen en normen, waardoor het doel beter toetsbaar wordt.
Economie	Faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030)	**SMART te maken**	Vanaf welk punt is dit faciliteren geslaagd en is dit doel behaald? Is dit hetzelfde als bij de nationale ambitie? Dit is nu nog niet geheel duidelijk.
	Ontwikkeling plattelandseconomie	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar. Het is onduidelijk vanaf welk punt dit doel behaald is. Wat wordt verstaan onder een plattelandseconomie, en vanaf welk punt is deze (voldoende) ontwikkeld?
	Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar.

[4] Als een doel als 'Niet SMART' wordt beoordeeld, wil dit niet per se zeggen dat het geen goed inhoudelijk doel is. Dit is dus geen oordeel over de inhoudelijke kwaliteit van het doel; het gaat enkel om de meet- en toetsbaarheid.

Thema	Doelen	Beoordeling doel	Toelichting beoordeling
	achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)		
Energie	Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO_2/ waterstof, warmte)	**SMART te maken**	Dit doel kan meetbaar worden gemaakt door bijvoorbeeld concrete normen/getallen/doelstellingen te noemen, zodat goed toetsbaar is vanaf welk punt er aan het doel wordt voldaan.
	Limburg goed aanhaken op (inter)nationaal energie-netwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ)	**SMART te maken**	Dit doel kan meetbaar worden gemaakt door bijvoorbeeld concrete normen/getallen/doelstellingen te noemen, zodat goed toetsbaar is vanaf welk punt er aan het doel wordt voldaan.
	Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar.
	2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030	**SMART**	-
	Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar.
Mobiliteit	Verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer	**SMART te maken**	Als kwaliteit en toegankelijkheid meetbaar worden gemaakt, is dit doel beter toetsbaar. Er kan in het doel bijvoorbeeld een norm/grenswaarde worden genoemd, zodat duidelijk is hoeveel de kwaliteit en toegankelijkheid moeten verbeteren.
	Verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau	**SMART te maken**	Als bereikbaarheid meetbaar wordt gemaakt, is dit doel beter toetsbaar. Er kan in het doel bijvoorbeeld een norm/grenswaarde worden genoemd, zodat duidelijk is hoeveel de bereikbaarheid moet verbeteren.
	Verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.)	**SMART te maken**	Als dit doel meetbaar wordt gemaakt, is dit doel beter toetsbaar. Er kan in het doel bijvoorbeeld een norm/grenswaarde worden genoemd, zodat duidelijk is vanaf welke waarde voldoende is verbeterd.
	Bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets)	**SMART te maken**	Het is onduidelijk naar welke cijfers wordt gekeken om te bepalen of dit doel gehaald is. Dit doel kan SMART worden gemaakt door het meetbaar te maken, door bijvoorbeeld bepaalde normen of concrete waarden te noemen.
	Verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden	**SMART te maken**	Hoeveel moet de bereikbaarheid verbeteren om dit doel te halen? Als bereikbaarheid meetbaar wordt gemaakt, is dit doel beter toetsbaar, al helemaal als er een bepaalde norm aan wordt verbonden.

Thema	Doelen	Beoordeling doel	Toelichting beoordeling
	Op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland	**SMART te maken**	Wat is "op orde"? Dit doel kan SMART worden gemaakt door het meetbaar te maken, door bijv. concrete aantallen/normen te noemen.
	Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030	**SMART**	-
	Toename aantal duurzame verplaatsingen	**SMART te maken**	Hoeveel moet het aantal verplaatsingen toenemen, voordat dit doel gehaald is? En wat zijn duurzame verplaatsingen, en hoe wordt dit gemeten? Maak dit doel beter meetbaar.
	Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023	**SMART te maken**	Hoeveel moet de verkeersveiligheid toenemen? Maak dit doel beter meetbaar.
Veiligheid en gezondheid	Aanpak wateroverlast langs Maas	**SMART te maken**	Dit doel kan concreter: er kunnen bijvoorbeeld normen omtrent overstromingen of het risico daarop genoemd worden. Op die manier is het doel beter meet- en toetsbaar.
	Verhogen waterveiligheid langs regionale wateren	**SMART te maken**	Dit doel kan concreter: er kunnen bijvoorbeeld normen omtrent overstromingen of het risico daarop genoemd worden. Op die manier is het doel beter meet- en toetsbaar.
	3 kton reductie ammoniak	**SMART**	-
	Verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau.	**Niet SMART**	Dit doel is erg lang en niet specifiek, waardoor het lastig toetsbaar is. Bovendien bevat het veel termen die niet goed meetbaar zijn, al helemaal niet binnen één doel: welzijn, positieve sociale relaties, kansen, etc.
	Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven	**SMART te maken**	Wat is acceptabel? Naar welke normen/grenzen wordt gekeken? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
Cultuur, sport en erfgoed	Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten	**SMART te maken**	Maak het doel beter meet- en toetsbaar. ‘’Groter percentage’’ is een onduidelijk doel. Een specifiek percentage noemen zou concreter zijn. Bovendien is ‘’betere en duurzame staat’’ niet geheel duidelijk: hoe wordt dit gemeten, waar wordt naar gekeken?
	Herbestemming/gebruik monumenten	**SMART te maken**	Dit doel is lastig toetsbaar. Hoe wordt bepaald of dit doel gehaald is, waar wordt naar gekeken? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
Landschap	Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburg-breed	**SMART te maken**	Hoe wordt ruimtelijke kwaliteit gemeten, en op welk punt is deze voldoende

Thema	Doelen	Beoordeling doel	Toelichting beoordeling
			bevorderd? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
	Behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen	**SMART te maken**	Wat wordt precies verstaan onder ‘’behoud kernkwaliteiten’’, hoe wordt dit gemeten, en op welk punt is het behoud voldoende om het doel te halen? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
Natuur	Completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden)	**SMART**	-
	Realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos	**SMART**	-
	Hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit)	**SMART te maken**	Vanaf welke waarden zijn deze condities op orde? Maak het doel beter meet- en toetsbaar, door bijv. concrete normen te noemen.
	30% natuurherstel VHR in 2030	**SMART**	-
	Toename groenblauwe dooradering landelijk gebied	**SMART te maken**	Hoe wordt dit gemeten? En is elke toename voldoende, ook 1%? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
Water	Klimaatbestendige inrichting landelijk gebied	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar. Wat wordt verstaan onder klimaatbestendig, en hoe wordt dit gemeten? Vanaf welk punt is de inrichting klimaatbestendig genoeg?
	Vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten	**SMART te maken**	Hoeveel vermindering, en welke nutriënten? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
	Beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte	**SMART te maken**	Hoe wordt dit gemeten? Is het vasthouden van water het doel, of minder droogte? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
	Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit	**SMART te maken**	Hoeveel moet dit verbeteren, voordat het doel gehaald is? Noem concrete waarden en normen. Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
	Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO_2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)	**SMART**	-
	Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar. Het doel lijkt ook meerdere (sub)doelen te omvatten, waardoor het lastig te beoordelen is.
	Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen	**SMART te maken**	Maak dit doel meetbaar. Noem concrete aantallen en normen, zodat duidelijk toetsbaar is of het doel wordt gehaald.

Thema	Doelen	Beoordeling doel	Toelichting beoordeling
	Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning	**SMART te maken**	Hoeveel groter moeten de grondwaterbeschermingsgebieden zijn? Noem concrete aantallen en normen. Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
Bodem en ondergrond	Verhogen organisch stofgehalte bodem	**SMART te maken**	Hoeveel moet dit verhogen, voordat het doel gehaald is? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
	Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur	**SMART te maken**	Hoeveel moet dit verbeteren, voordat het doel gehaald is? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
	Negatieve effecten als gevolg van voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen	**SMART te maken**	Hoe wordt goed gemeten of dit wordt voorkomen? Naar welke effecten wordt gekeken? En wat is ‘’adequaat handelen’’? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
	Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)	**SMART te maken**	Vanaf welk punt is dit doel gehaald? Moet dit bij alle gesloten stortplaatsen gebeuren? Maak het doel beter meet- en toetsbaar.
	Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)	**SMART**	-
	Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar. Het doel lijkt ook meerdere (sub)doelen te omvatten, waardoor het lastig te beoordelen is.
Werklocaties	Accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.	**SMART**	-
Land- en tuinbouw	Bieden perspectief landbouwbedrijven	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar. Wat wordt verstaand onder ‘’perspectief’’? Dit doel is niet goed toetsbaar; het is onduidelijk op welk punt dit doel is gehaald en waarnaar wordt gekeken om dit te toetsen.
	Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden	**Niet SMART**	Dit doel is niet specifiek en niet meetbaar. Wat wordt verstaan onder ‘’verantwoorde herinvulling’’? En vanaf welk punt is dit doel gehaald? Het is onduidelijk naar welk criterium wordt gekeken om te toetsen of dit doel gehaald wordt.

5 Referentiesituatie provincie Limburg

5.1 Huidige situatie

In deze paragraaf wordt de huidige situatie per (beleids)thema beschreven, voor de provincie als geheel. In de regio-hoofdstukken (Hoofdstuk 7 t/m 9) wordt dit per regio beschreven. Deze referentiesituaties zijn nodig voor het beoordelen van de scenario's naar hun mate van doelbereik en de impact op diverse thema's. In het algemeen is de referentiesituatie gebaseerd en geparafraseerd uit het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024). Bij bepaalde thema's is de referentiesituatie aangevuld aan de hand van andere bronnen, dit staat dan altijd in de tekst vermeld.

5.1.1 Wonen

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024). Naast dit portret zijn nog andere bronnen gebruikt om de referentiesituatie verder aan te vullen, zoals de Woonmonitor en rapport Limburg Centraal. Waar andere bronnen zijn gebruikt dan het Portret van Limburg, is dit vermeld.

Schets van de stand van de Limburgse bevolking en woningmarkt

De referentiesituatie op het thema wonen in Limburg is een feitelijke onderbouwing van de stand van zaken. We benutten hiervoor het Portret van Limburg, dat ook weer gebaseerd is op het uitgevoerde woningbehoefteonderzoek (z.d.). Het onderzoek helpt bij het identificeren van de vraag naar verschillende soorten woningen, de behoeften van verschillende doelgroepen, de kwaliteit van bestaande woningvoorraad en leefbaarheid van Limburgse gebieden. Voor de scenarioverkenning is het vervolgens belangrijk om ook de economische situatie in overweging te nemen, omdat deze van invloed kan zijn op de woonbehoefte op de lange termijn.

Na jaren van krimp, groeit Limburg sinds 2021 weer. Deze groei wordt veroorzaakt door een positief migratiesaldo. Zowel binnenlandse, als buitenlandse migratie dragen bij aan de toenemende bevolkingsomvang. Zonder migratie - op basis van natuurlijke ontwikkeling (geboorte minus sterfte) - zou de Limburgse bevolking de afgelopen jaren zijn gekrompen.

Het aantal huishoudens groeit harder dan het aantal inwoners. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door het toenemend aantal alleenstaanden in Limburg; het aantal gezinnen neemt af. Mede door vergrijzing worden huishoudens steeds kleiner. Met name in de regio Zuid-Limburg is het aandeel alleenstaanden hoog.

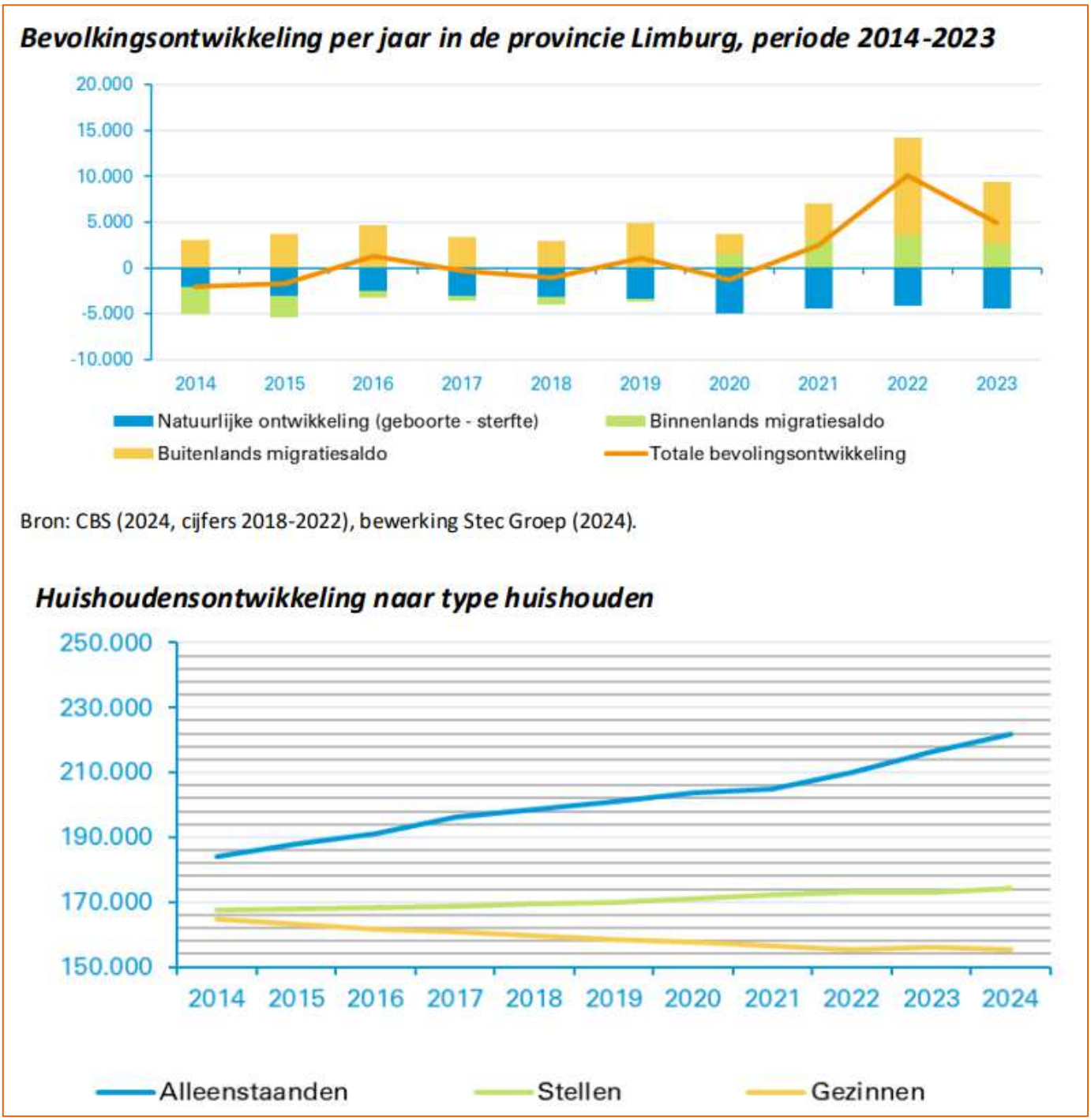

Figuur 5-1 | Bevolkingsontwikkeling per jaar in de provincie Limburg, periode 2014-2023 (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Groei van huishoudens in Limburg wordt met name veroorzaakt door migratie. Inzicht in woon-werkpendel en in verhuisbewegingen helpt bij het sturen op huishoudensgroei en focus op type huishoudens. Uit een eerste inventarisatie van verhuisbewegingen blijkt dat een groot deel van de relatief jonge huishoudens die naar Limburg verhuizen, eerder al in Limburg werkten. Economische ontwikkelingen binnen Limburg zijn daarmee van grote invloed op de huishoudenssamenstelling in Limburg.

Volgens de Woonmonitor 2024 (Provincie Limburg, 2024h) verkeert de woningmarkt in Limburg, net als in de rest van Nederland, in zwaar weer. Er is een groot tekort aan woningen, lange wachttijden voor sociale huur en huizenprijzen die de afgelopen jaren sterk zijn gestegen. Starters met een modaal inkomen hebben moeite om een betaalbare woning te vinden, waardoor de behoefte aan goede en betaalbare woningen groot is. Om de regie op volkshuisvesting te versterken, treedt naar verwachting in 2026 de Wet Versterking regie volkshuisvesting in werking. Vooruitlopend

hierop is in 2023 de Woondeal Limburg ondertekend door het Rijk, Limburgse gemeenten, corporaties en de provincie, met bestuurlijke afspraken om de woningmarkt te verbeteren. De Limburgse Woonmonitor speelt een essentiële rol in deze aanpak door jaarlijks waardevolle inzichten te bieden over de voortgang van de Woondeal en ontwikkelingen op de woningmarkt.

Vanuit de contourennota Ruimte (2023) van het Rijk worden delen van Limburg benoemt als potentiële nieuwe regio's waar ruimte wordt geboden voor de nationale groeiopgave (Provincie Limburg, 2024i). Hierbij wordt met name gekeken naar de Brainport regio en Zuid-Limburg. Echter biedt dit kansen voor een bredere schaalsprong waarin economische ontwikkeling gecombineerd wordt met grootschalige woningbouw, gebiedsontwikkeling, mobiliteitsversterking en vergroening. Limburg ziet deze groeikansen als een hefboom om haar steden en regio's te versterken en zet in op een totaalpakket van wonen, werken, leren, recreëren en vergroenen.

De Limburgse gemeenten Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen, Roermond, Weert, Venlo en de Provincie Limburg werken samen aan een plan voor grootschalige woningbouw, voortbouwend op afspraken uit het MIRT-overleg van 2023 (Provincie Limburg, 2023c). Limburg profileert zich als een regio die ruimte biedt voor de nationale groeiopgaven en gebruikt deze groei om haar eigen steden en regio's te versterken. In samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) wordt gewerkt aan de bouw van circa 30-35.000 extra woningen, waarvan ongeveer 10.000 onderdeel zijn van de Woondeal. Deze woningen worden gerealiseerd binnen een straal van 1,5 kilometer rondom de zes intercitystations in Limburg.

Zoals hierboven aangegeven draagt Limburg bij aan de landelijke woonopgave en ambitie om 981.000 woningen te realiseren. In de Woondeal staat beschreven hoe Limburg hieraan gaat bijdragen. Hierin staat voor Limburg een aandeel van 26.550 woningen beschreven, waarvan 1/3 sociaal en 1/3 betaalbaar. Inmiddels is dit aantal herijkt en opgehoogd met 3.000 woningen naar 29.550 over de gehele provincie Limburg. Bovendien heeft Limburg aangegeven aanvullend 20.000 woningen te willen realiseren. Rondom de OV-knooppunten van de zes intercitystations in Limburg (Venlo, Roermond, Weert, Maastricht, Sittard-Geleen en Heerlen) wordt onderzocht hoe grootschalige woningbouwlocaties kunnen worden vormgegeven. Dit plan is afgestemd op de Limburgse kansen en opgaven en benadrukt de centrale ligging van Limburg tussen internationale topregio's zoals Brainport Eindhoven, Hasselt/Luik, Aken, Düsseldorf en Arnhem-Nijmegen. Volgens de Woonmonitor 2024 is in de eerste termijn 2022-2024 ruim de helft van de geplande 16.561 woningen gerealiseerd. De resterende plancapaciteit omvat ruim 33.000 woningen, waarvan 2/3 harde plancapaciteit betreft, maar er zijn regionale tekorten. Noord-Limburg heeft te weinig plancapaciteit voor periode I, terwijl Midden- en Zuid-Limburg tekorten hebben voor periode II. Ook het betaalbare segment blijft achter, met slechts 61% van de nieuwbouw binnen dit segment, wat lager is dan het streefpercentage. Het aandeel goedkope koopwoningen is hierbij een belangrijk aandachtspunt, aangezien 78% van de nieuwbouw boven de betaalbaarheidsgrens van 2023 lag.

Regionale verschillen

In Noord-Limburg is de leegstand redelijk gelijkmatig verdeeld over de verschillende mate van stedelijkheid. Dit duidt op een evenwichtige spreiding van voorzieningen. Midden-Limburg heeft een hogere concentratie van leegstand in zeer stedelijke gebieden (32%), terwijl niet stedelijke gebieden (13%) daar maar een klein onderdeel van uitmaken. Zuid-Limburg vertoont een hoog percentage leegstand in weinig stedelijke gebieden (41%).

De koopwoningvoorraad in Limburg is relatief betaalbaar. Circa 70% van de voorraad ligt onder de nationale betaalbaarheidsgrens (€390.000 in 2024). Het aandeel woningen in de laagste prijscategorie (tot €280.000) is met name in Zuid-Limburg hoog (45%). In Zuid-Limburg is ook het aandeel appartementen het grootst.

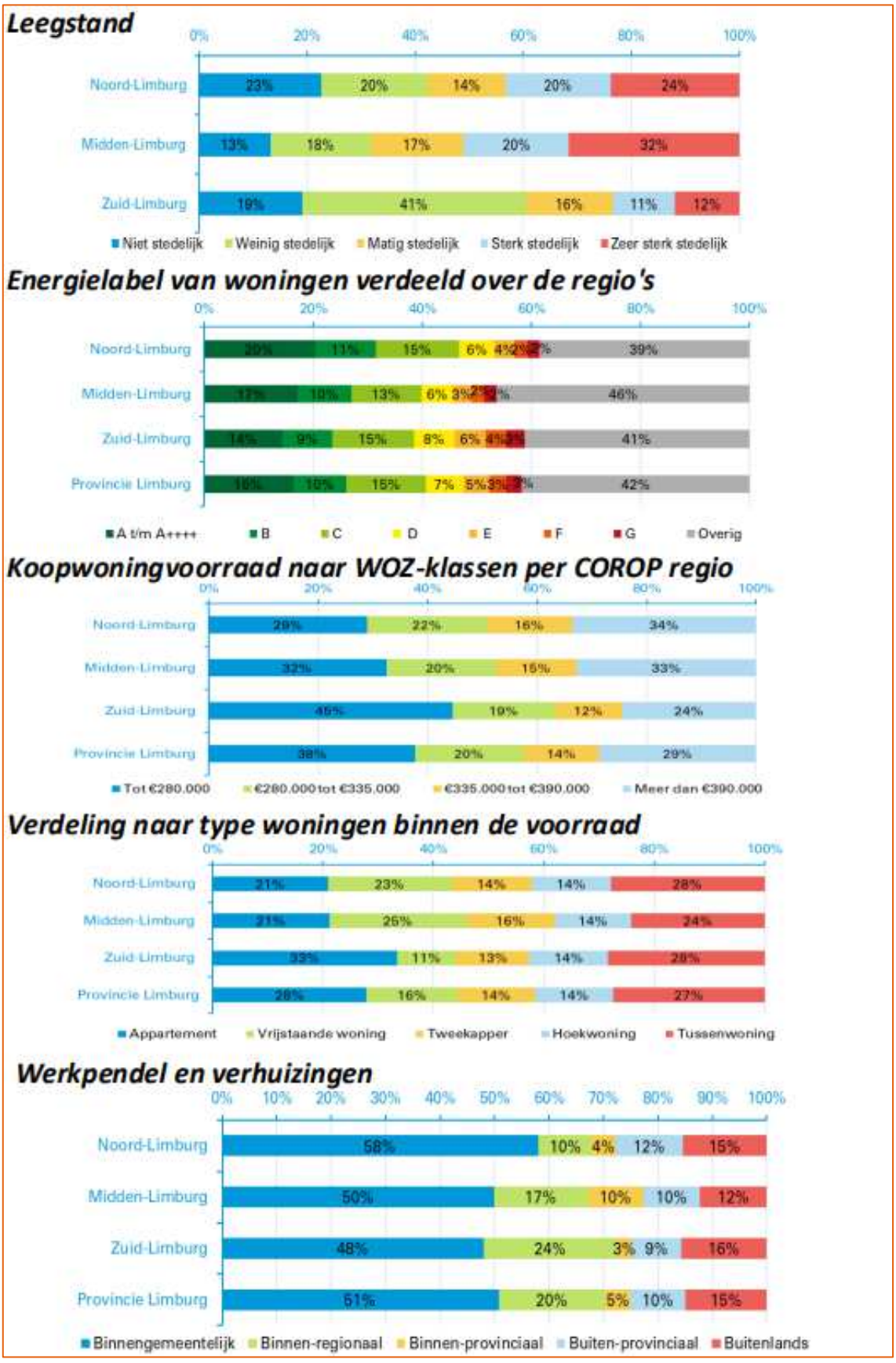

Figuur 5-2 | Verschillende cijfers m.b.t. wonen in de provincie Limburg als geheel en per regio (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Overzicht thema Wonen

Op onderstaande kaart staan de belangrijkste pijlers van het thema Wonen voor de provincie.

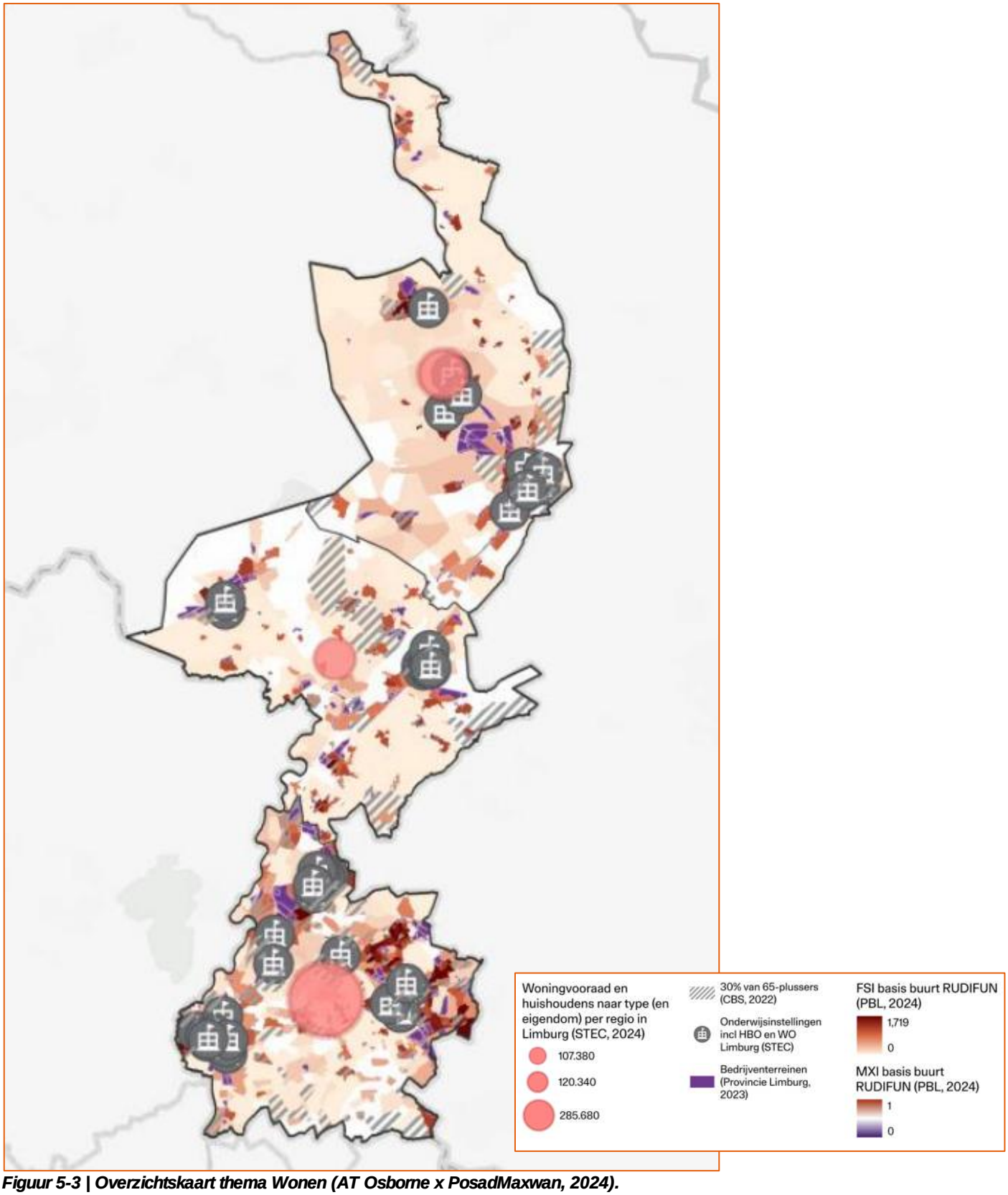

Figuur 5-3 | Overzichtskaart thema Wonen (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

5.1.2 Economie

De huidige situatie voor het thema Economie is overgenomen uit het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024). In POVI21 valt onder economie echter ook het thema Onderwijs. Omdat dit thema anders onbehandeld blijft in de referentiesituatie, wordt Onderwijs in dit hoofdstuk ook besproken. De referentiesituatie voor Onderwijs is overgenomen uit Hoofdstuk 13 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Schets van de stand van de Limburgse economie

Deze beknopte referentiesituatie geeft inzicht in de sociaaleconomische uitgangspositie van Limburg. In het portret en het kaartbeeld staan verschillende indicatoren. Denk daarbij aan werkgelegenheid, economische sleutelprojecten, onderwijs, ruimtegebruik, et cetera. Waar relevant is een vergelijking gemaakt tussen Limburgse regio's of met Nederland. Een aantal structurele factoren is sterk van invloed op de hoogte van de groei (of krimp) van het bruto regionaal product: arbeidsproductiviteit en - participatie, investeringen en demografische ontwikkelingen zijn daarin met name van belang.

De Limburgse economie wordt daarnaast uiteraard beïnvloed door macro-economische factoren waarop de provincie minder tot geen invloed heeft. De belangrijkste zijn geopolitieke omstandigheden die bijvoorbeeld de energieprijzen opdrijven of handelsbarrières of -tarieven opwerpen. Zeker in tijden waarin arbeidsproductiviteit stokt en kosten oplopen, is investeren in innovaties belangrijk. Daarom is toegang tot en kosten van financiering voor bedrijven een steeds belangrijkere variabele. Dit gaat hand in hand met aandacht voor ***human capital***, zeker in tijden van een krappe arbeidsmarkt. De triple-helix samenwerking, waarvan de Brightlands campussen het exponent zijn, is hiervoor wezenlijk.

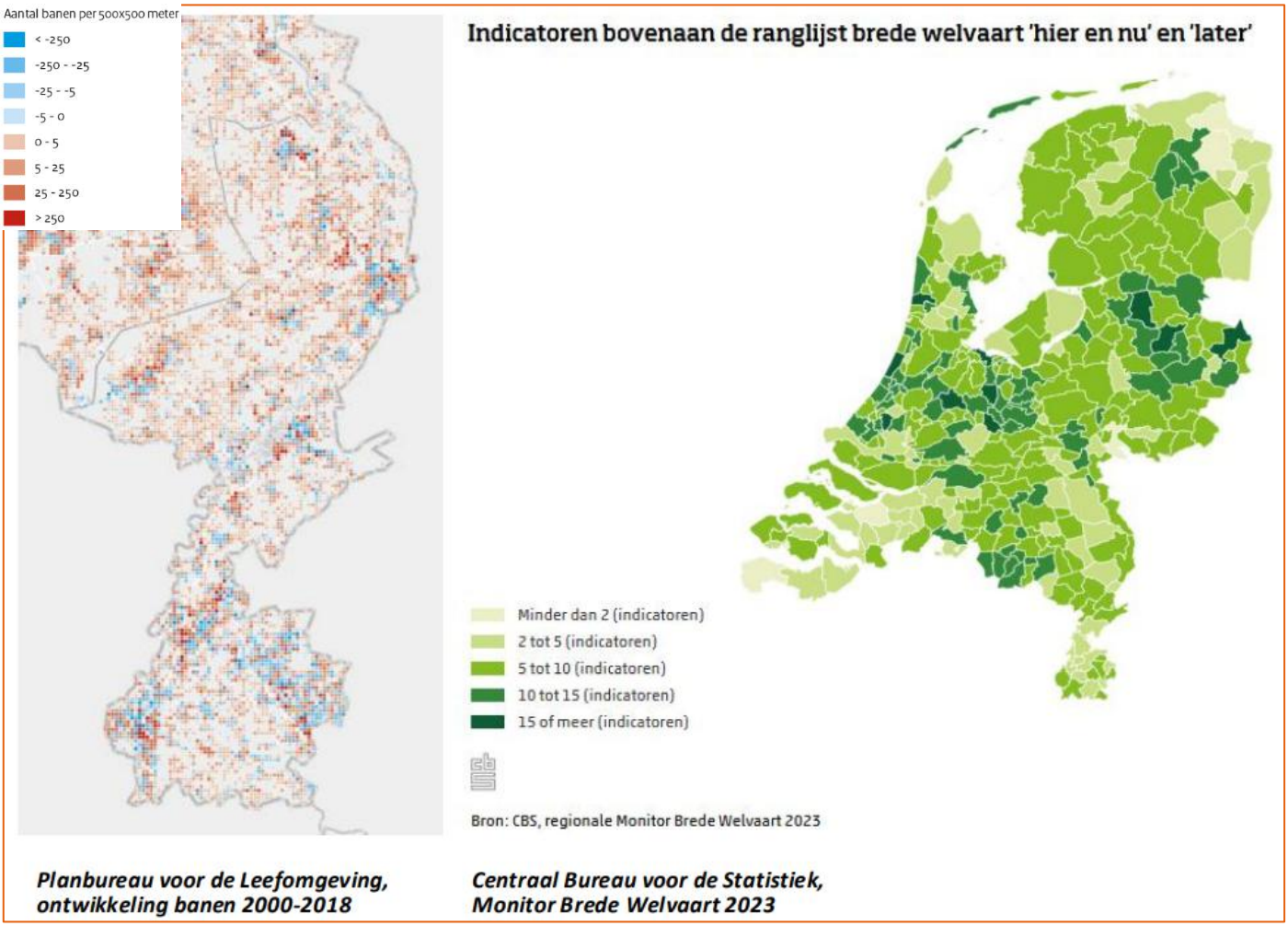

Figuur 5-4 | Ontwikkeling banen 2000-2018, en Monitor Brede Welvaart 2023 (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

In 2023 kende Limburg circa 570.000 arbeidsplaatsen. Vergeleken met de Nederlandse economie kent de Limburgse economie een lager aandeel dienstverlening. Logistiek en industrie zijn relatief groot, net als de zorgsector. Die is in Limburg, gemeten in banen, de grootste sector. Toerisme is geen sector die onderscheiden wordt in het Vestigingenregister Limburg (VRL). Circa 7,5% van de banen is toe te schrijven aan toerisme; dit zijn vooral banen in de sectoren horeca en detailhandel.

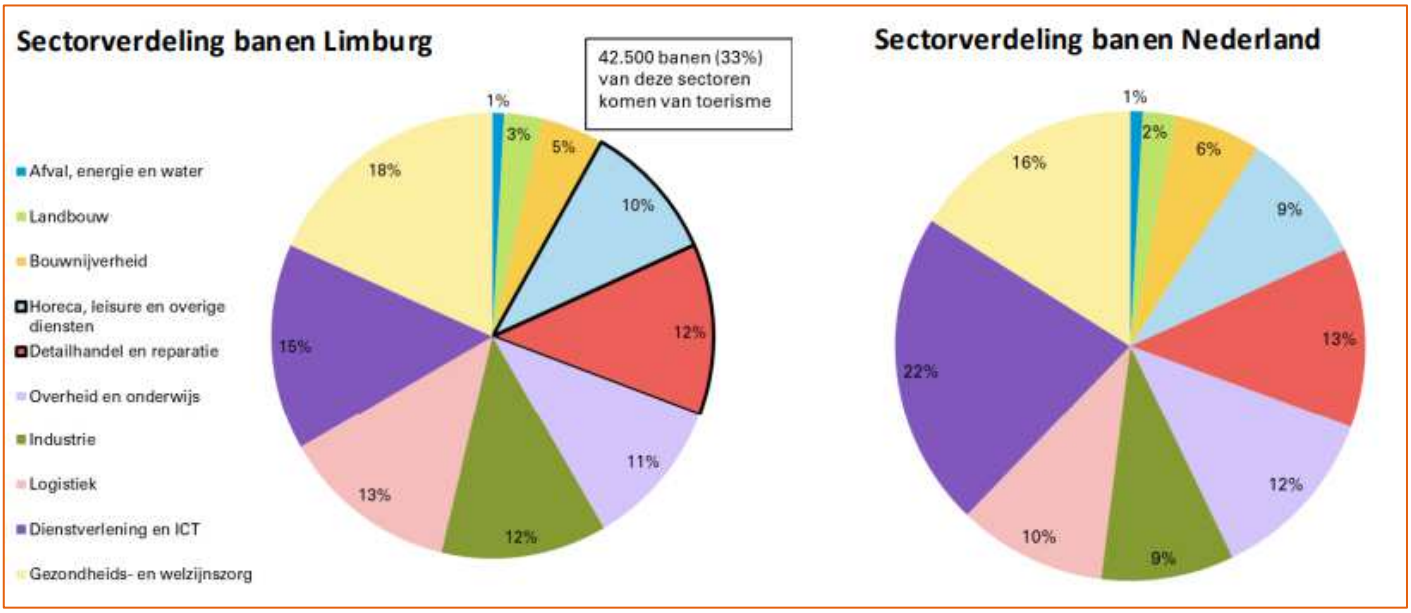

Figuur 5-5 | Sectorverdelingen banen in Limburg en Nederland in 2023 (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Kijkend naar de toekomst is te zien dat Limburg een goede uitgangspositie heeft op zes van de 18 'industrieën van de toekomst', aldus McKinsey & Company. Dit zijn: (1) chemische - en (2) automotive – en (3) voedselproducerende- en verwerkende industrie, (4) logistiek en transport, (5) gezondheidszorg en biotechnologie en (6) kunstmatige intelligentie (AI). De vier Brightlands campussen in Limburg haken op vrijwel al deze thema's aan.

Net als gemiddeld in Nederland richten de meeste innovatieve bedrijven zich op ICT, hightech en bouw. In Limburg zijn bovengemiddeld veel innovatieve bedrijven actief in de sectoren chemie, logistiek en food. De meeste innovatieve bedrijven vinden we terug in (regio) Venlo, Sittard-Geleen en Maastricht.

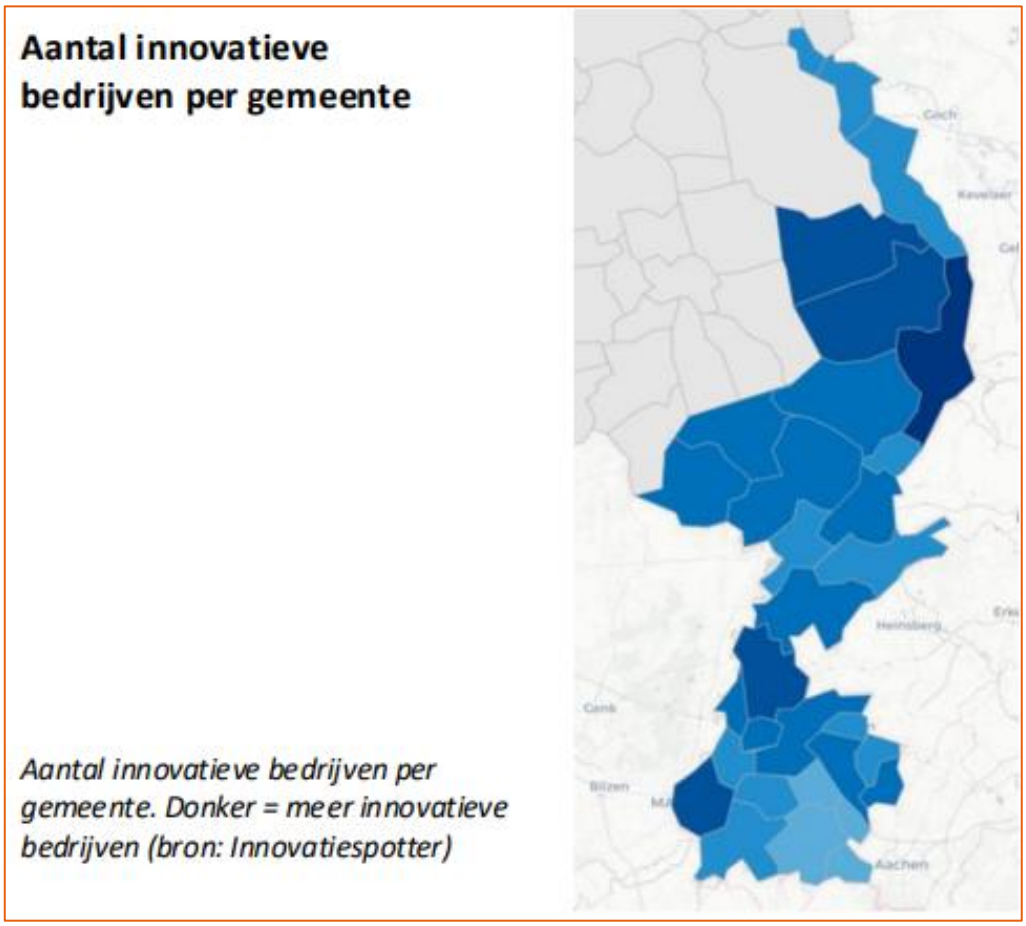

Figuur 5-6 | Aantal innovatieve bedrijven per gemeente in Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Dé grootste uitdaging voor de economie van vandaag is de krappe arbeidsmarkt. De aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt speelt hierin een cruciale rol. Cijfers laten zien dat:

- Het aantal vacatures voor hoogopgeleiden lager ligt dan op basis van het aantal banen op dat niveau verwacht mag worden. En dat de beroepsbevolking die hoger opgeleid is daarom wellicht minder gemakkelijk een baan vindt op niveau.
- Er relatief veel vacatures en banen zijn voor laag- en middelbaar opgeleiden. De mismatch tussen vacatures en beroepsbevolking voor middelbaar opgeleiden het kleinst is en voor laagopgeleiden het grootst.

Analyse van de uitstroom van onderwijsinstellingen in Limburg laat zien dat circa 55% van de afgestudeerden per jaar WO of HBO geschoold is (bron: DUO, 2022). Terwijl maar circa 25% van de vacatures om dat opleidingsniveau vraagt. Dit vergroot in potentie de mismatch nog verder.

	Laag	Middelbaar	Hoog
Banen 2023	31,3%	41,2%	27,5%
Vacatures	33,2%	42,0%	24,8%
Beroepsbevolking	29,5%	43,3%	27,2%

Figuur 5-7 | Percentage banen, vacatures en verdeling beroepsbevolking over opleidingsniveau in Limburg in 2023 (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Net buiten de provincie bevinden zich belangrijke economische clusters. De Limburgse economie is daarmee nauw verweven. Hightech bedrijven zoals bijvoorbeeld Simac (Heerlen), ASML (Weert) en VDL (verschillende vestigingen) zijn direct verbonden met de Brainport Eindhoven.

Maastricht UMC+ en Radboudumc Nijmegen zijn verbonden via de Academische Alliantie op het thema gezondheidszorg.

Chemelot en dsm-firmenich zijn cruciale schakels in het grensoverschrijdende Antwerp-Rotterdam-RhineRuhr-Area (ARRRA) cluster met chemische en farmaceutische industrie. Ook zijn er diverse onderwijs- en onderzoeksinstellingen net buiten de landsgrenzen, zoals in Aken, Genk en Hasselt. De komst van de Einstein telescoop zou een grote extra stimulans betekenen voor grensoverschrijdende samenwerking voor zowel bedrijven als kennis-, onderzoeks- en onderwijsinstellingen.

Op arbeidsproductiviteit en -participatie scoort Limburg onder het landelijk gemiddelde. Maar op verschillende indicatoren scoren regio's binnen Limburg hoger dan de landelijke gemiddelden. Dit biedt regionaal goede aanknopingspunten. In alle Limburgse regio's lag de gemiddelde jaarlijkse groei van de arbeidsproductiviteit hoger dan het Nederlandse gemiddelde. Dit duidt op een inhaalrace die Limburg maakt.

Uiteraard zijn er veel uitdagingen. Investeringen zijn een graadmeter voor het vertrouwen van ondernemers in de toekomst. Daarin zien we dat Limburg wederom wat ondergemiddeld scoort ten opzichte van Nederland. De investeringen in onderzoek en ontwikkeling liepen tussen 2014 en 2022 iets terug. De Limburgse proposities zoals de Einstein telescoop en de vier Brightlands campussen zijn cruciaal om de investeringsquote voor Limburg op te schroeven.

Voor Limburg geldt, nog meer dan voor andere delen van Nederland, dat de wereld niet ophoudt bij de grenzen. Export is daarom ook een waardevolle graadmeter voor de Limburgse economie. De bijdrage van Limburg aan de Nederlandse export (circa 7% in 2021) is significant hoger dan de bijdrage van het bruto regionaal product (circa 5,5%). Dat is na Noord- en Zuid-Holland en Brabant de grootste bijdrage aan de Nederlandse export. Limburg staat dan ook bovenaan de lijst met het aandeel van internationaal handelende bedrijven in vergelijking met andere provincies. 14% van de bedrijven leverde of ontving goederen of diensten over de grens, ruim boven het landelijk gemiddelde (9%).

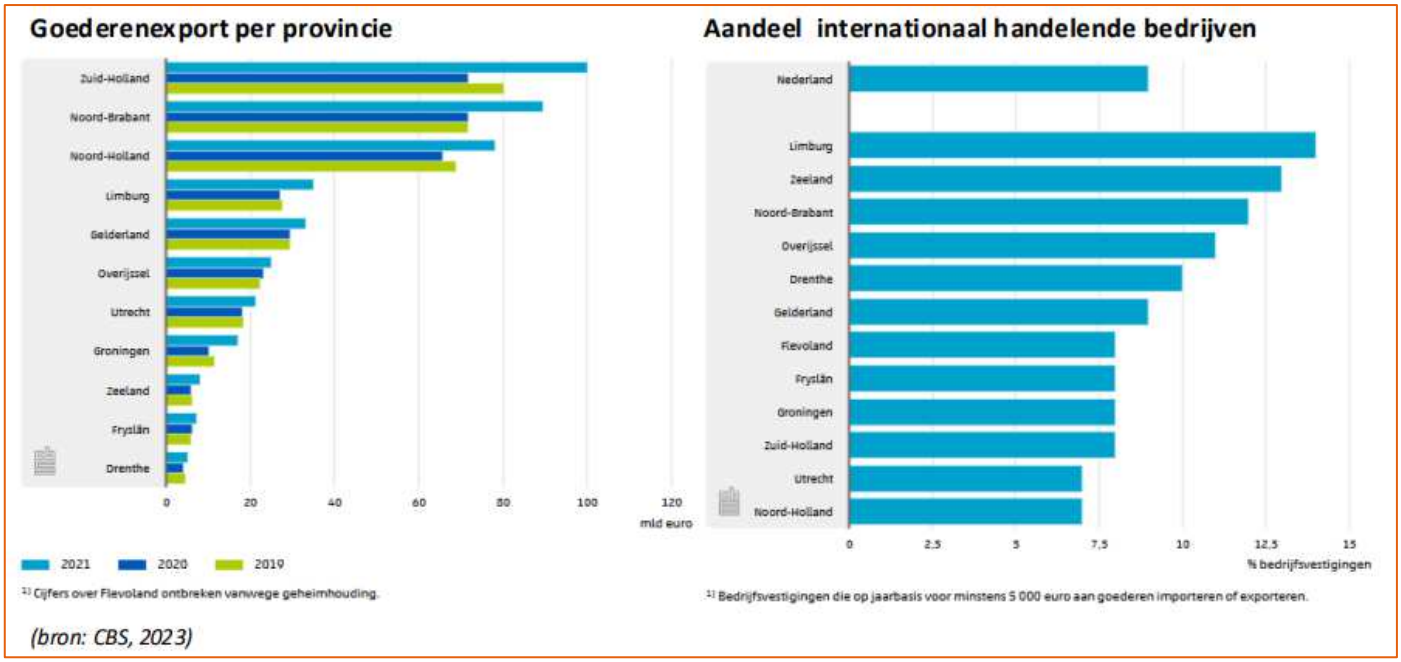

Figuur 5-8 | Goederenexport en aandeel internationaal handelende bedrijven per provincie (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Regionale verschillen

Het beeld binnen Limburg is op enkele sociaaleconomische kenmerken niet eenduidig. Zuid-Limburg scoort het hoogst op arbeidsproductiviteit, maar kent net zoveel werkloosheid als Midden-Limburg en ook de laagste arbeidsparticipatie.

Noord-Limburg heeft relatief veel werkloosheid en de laagste arbeidsproductiviteit, maar ook de hoogste arbeidsparticipatie.

Over de hele linie scoort Limburg lager dan het Nederlands gemiddelde op deze indicatoren. Echter, de arbeidsproductiviteit in Limburg groeide tussen 2010 en 2021 per jaar overall harder dan gemiddeld in Nederland. In Midden- en Zuid-Limburg tot wel bijna drie keer zo hard dan gemiddeld.

De verschillen in economische structuur zijn duidelijk zichtbaar in de verdeling van uitgegeven hectares over typen bedrijventerreinen. Zuid-Limburg kent veruit het grootste aantal hectares aan kantorenlocaties en stedelijke bedrijventerreinen. Noord-Limburg is minder verstedelijkt en heeft meer hectares bedrijventerrein in landelijk gebied maar ook veel logistieke terreinen. Chemelot zorgt voor de grootse oppervlakte voor industrieel bedrijventerrein in Zuid-Limburg. Midden-Limburg heeft veruit de kleinste voorraad terreinen.

Figuur 5-9 | Uitgegeven hectares bedrijventerrein per type terrein en economische structuren per regio (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Ook in de over- en ondervertegenwoordiging van sectoren t.o.v. het Limburgse gemiddelde vallen de regionale verschillen op. Diensten zijn veel groter in Zuid-Limburg. Logistiek en landbouw zijn zeer goed vertegenwoordigd in Noord-Limburg. In Midden-Limburg is alleen de sector bouwnijverheid oververtegenwoordigd, een aanwijzing dat hier vooral veel mkb-bedrijvigheid gevestigd is en relatief weinig specialisatie.

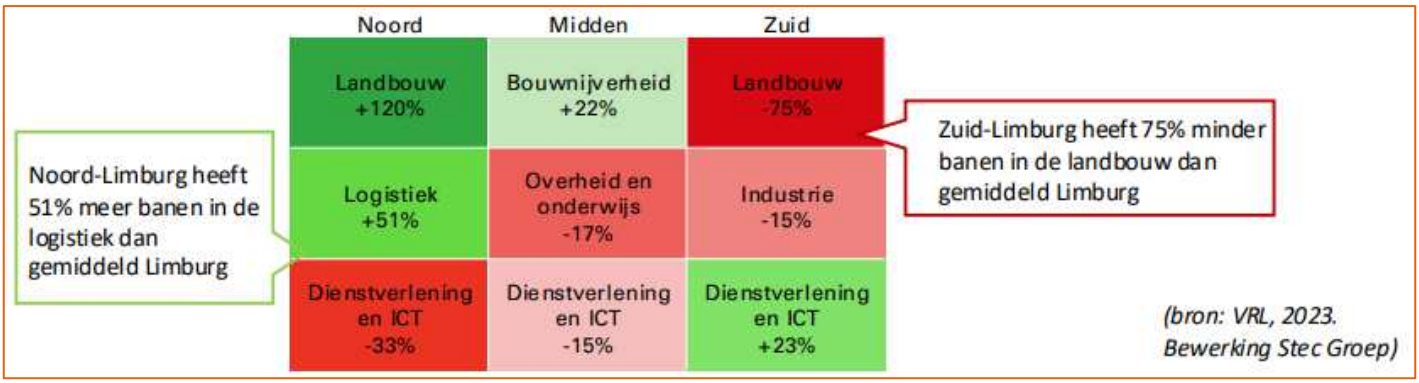

Figuur 5-10 | Regionale verschillen: over- en ondervertegenwoordiging van sectoren per regio in Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

De investeringsquote drukt de investeringen in materiële vaste activa uit als percentage van de bruto toegevoegde waarde. Voor Limburg als geheel (circa 22%) ligt de quote wat lager dan gemiddeld in Nederland (circa 24%). Binnen Limburg zijn ook verschillen zichtbaar. Met name Zuid-Limburg scoort relatief laag, vooral in de relatief kleine sectoren aan de linkerkant van het figuur. Industrie en diensten investeren in Zuid-Limburg niet veel meer dan in de andere regio's, ondanks een relatieve oververtegenwoordiging van die sectoren. Investeringen in landbouw en logistiek stuwen de investeringsquote in Noord-Limburg.

Specifiek voor investeringen in onderzoek en ontwikkeling geldt dat Limburg goed is voor een aandeel van circa 6% van de totale investeringen in Nederland. In 2014 was Limburg nog goed voor circa 7% (Compositieanalyse Limburg, TNO 2016). De totale investeringen hierin bedroegen in 2022 circa € 17,5 miljard, waarvan circa € 1,1 miljard in Limburg. 58% hiervan werd geïnvesteerd in Zuid-Limburg, circa 25% in Noord-Limburg en circa 17% in Midden-Limburg (CBS, 2022).

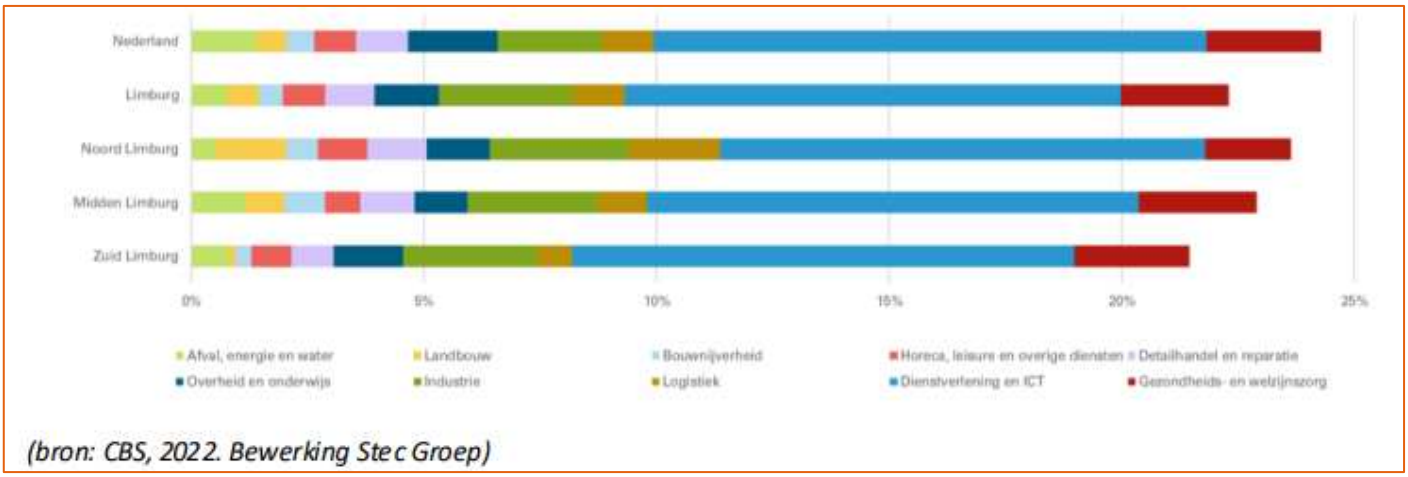

Figuur 5-11 | Investeringsquote per regio en sector in 2022 (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Overzicht thema Economie

Op onderstaande kaart staan de belangrijkste pijlers van het thema Economie voor de provincie.

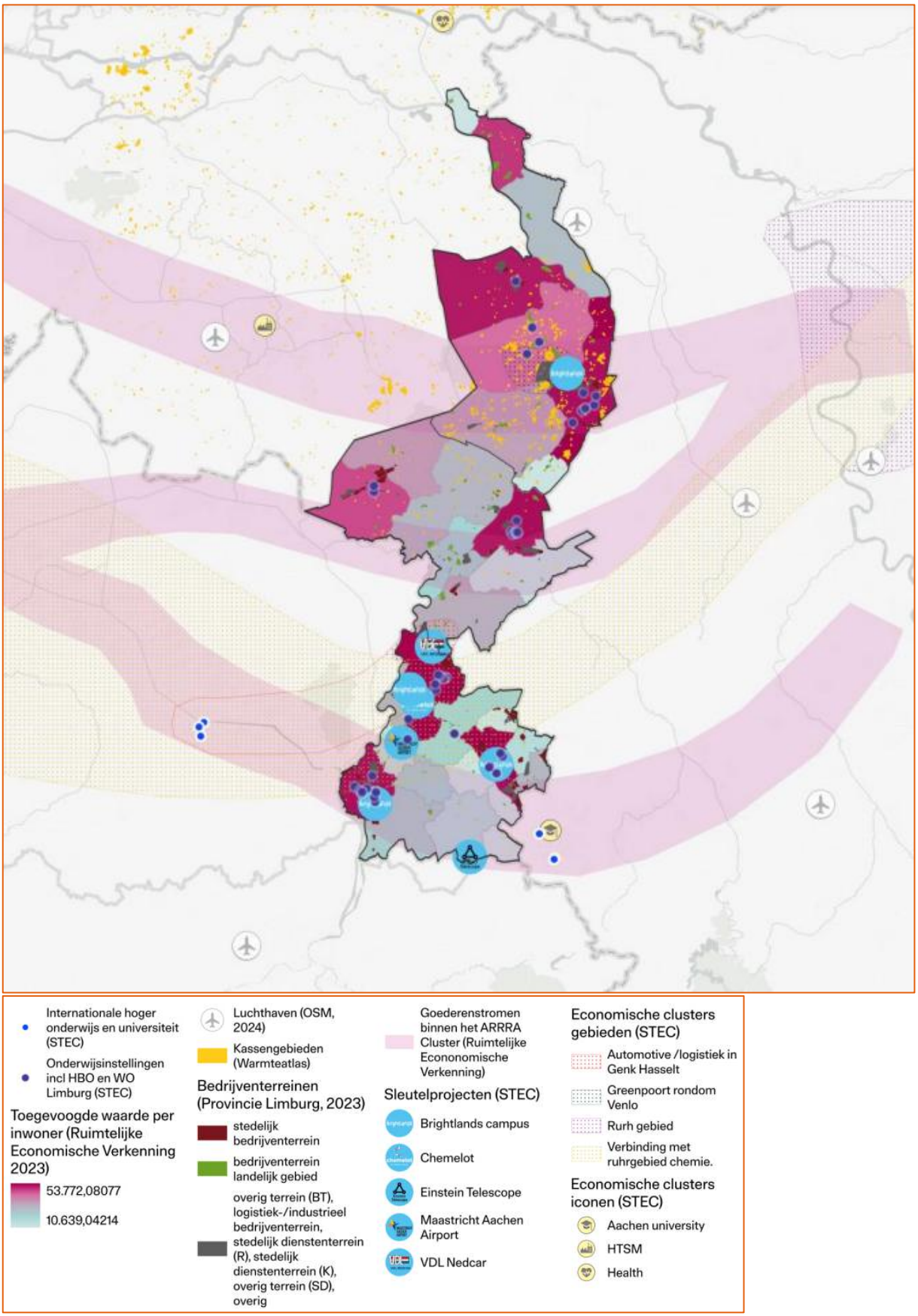

Figuur 5-12 | Overzichtskaart thema Economie (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Onderwijs

De referentiesituatie voor Onderwijs is overgenomen uit Hoofdstuk 13 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Opleidingen en ontplooiingsmogelijkheden

De mogelijkheden voor scholing en opleiding is een belangrijk aspect voor de Limburgse economie. Behalve dat dit bijdraagt aan het verbeteren van het vestigingsklimaat, is dit ook voor potentiële inwoners een aspect dat meeweegt in de keuze om wel of niet naar Limburg te verhuizen. Het aantal leerlingen dat binnen de provincie naar de basisschool gaat, daalt al twintig jaar. Dit aantal is sinds 2000 met ruim een kwart afgenomen, van circa 110.000 toen, naar minder dan 76.000 leerlingen in 2018. Wel vlakt deze daling af, en zal na een voorspeld dieptepunt in 2025 het aantal leerlingen weer langzaam gaan groeien. Deze leerlingen stromen aan het einde van de basisschool bijna allemaal door naar het voortgezet onderwijs.

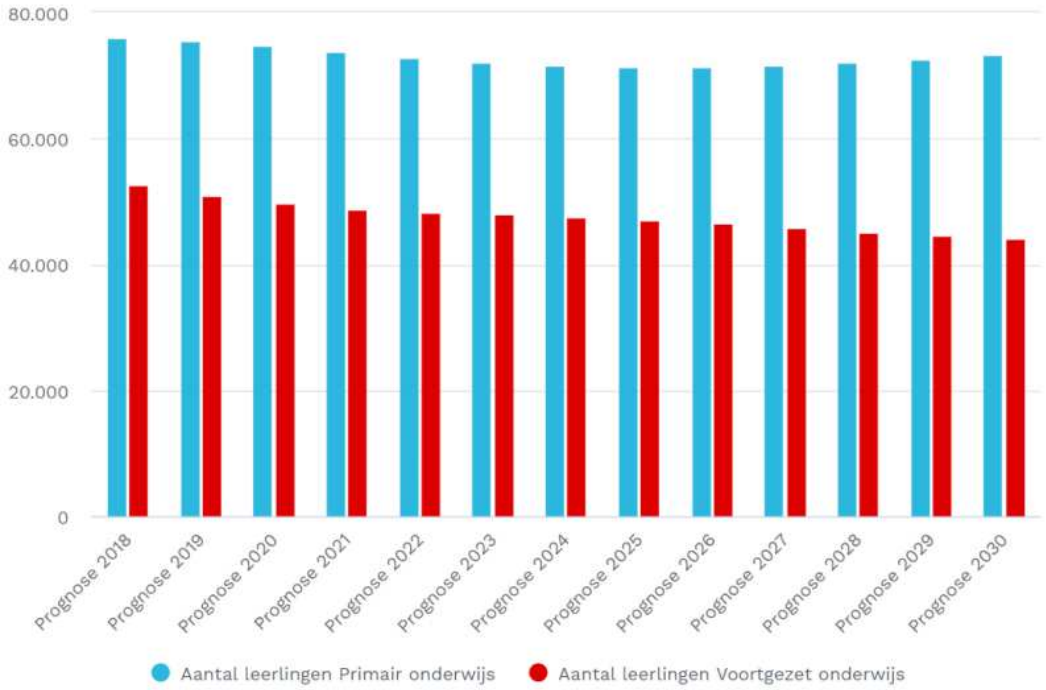

Figuur 5-13 | Ontwikkeling aantal leerlingen PO en VO tot 2030, op basis van cijfers DUO (Antea, 2020).

Vooral de regionale verschillen zijn van belang. Een doorkijk naar 2037 toont dat de daling van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in de provincie Limburg het sterkst is in gemeenten als Heerlen (-1424), Sittard-Geleen (-1305) en Roermond (-1206). Maastricht is de enige gemeente waar (volgens het prognosemodel van Ministerie van OCW/DUO), geen daling is voorzien. Enige nuance hierin dient geboden te worden door het gegeven dat Maastricht een studentenstad is (studenten trekken weer weg na hun studie en dus geldt voor Maastricht een enigszins vertekend beeld voor de prognose leerlingen Primair onderwijs).

Naast het aantal leerlingen (de aanbodzijde) is de vraagzijde relevant. Wat is bijvoorbeeld de kans dat een afgestudeerde aan het werk komt in een beroep dat aansluit op de opleiding (inhoud én niveau)? Per regio is dit in onderstaande figuren weergegeven (deze figuren zeggen alleen iets over de kans op werk voor afgestudeerden, dus niets over de kans op werk in het algemeen).

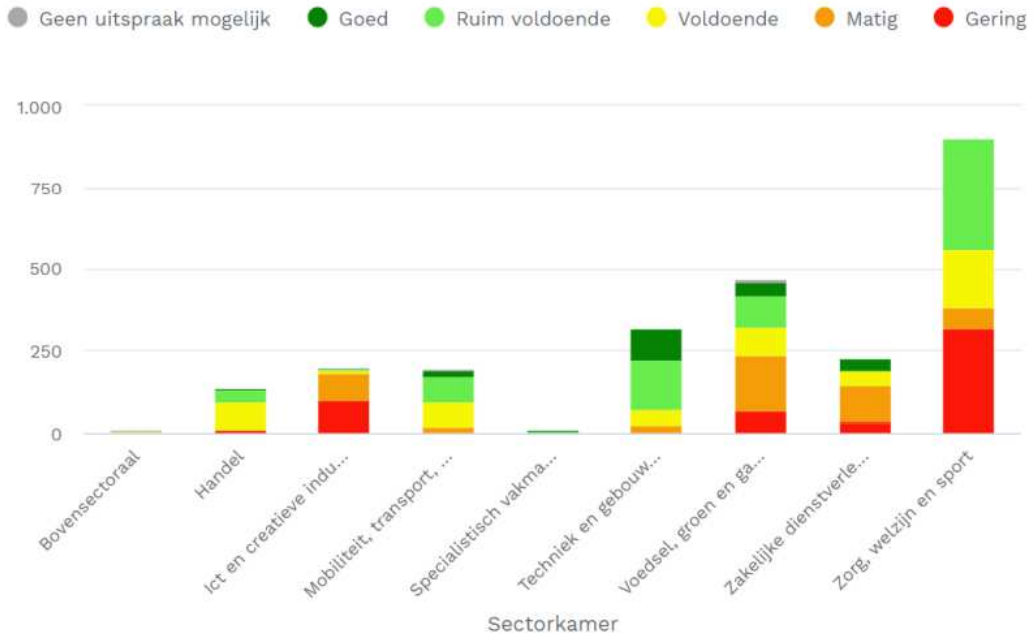

Figuur 5-14 Kans op werk in Noord-Limburg in 2019 op basis van Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs (Antea, 2020).

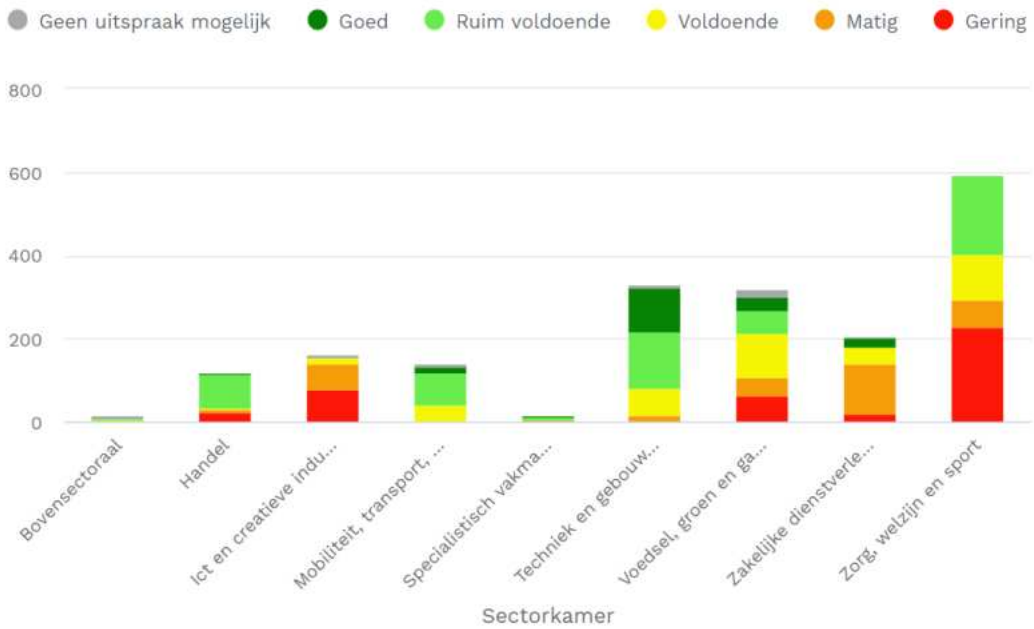

Figuur 5-15 | Kans op werk in Midden-Limburg in 2019 op basis van Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs (Antea, 2020).

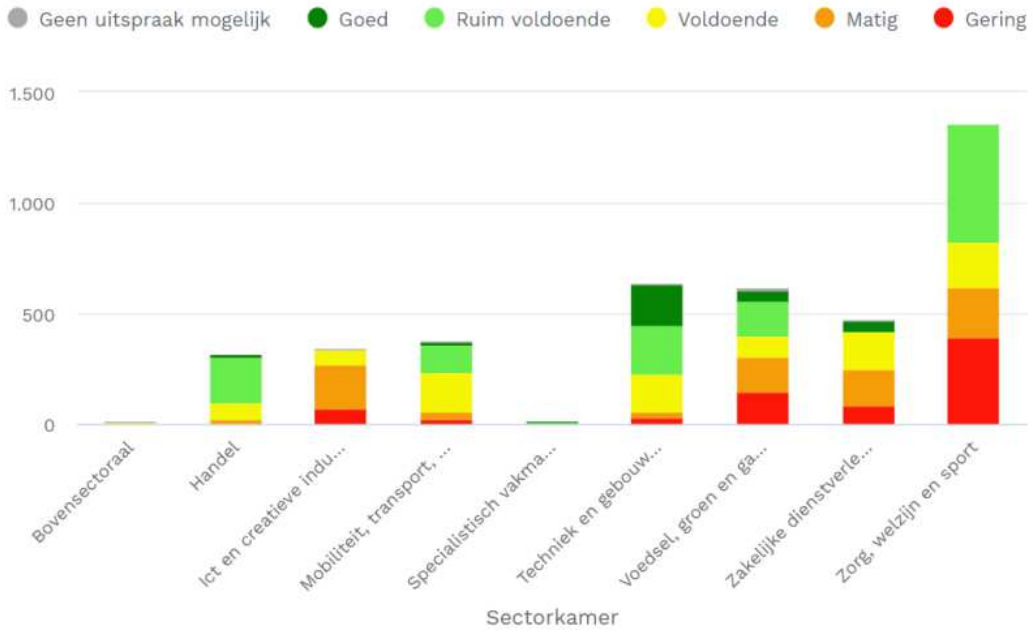

Figuur 5-16 | Kans op werk in Zuid-Limburg in 2019 op basis van Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs (Antea, 2020).

Kennisnetwerk
Een uitgebreid kennisnetwerk is van belang voor de innovatie en ontwikkeling binnen de provincie. Kennisnetwerken kunnen zich concentreren rond een bepaald thema, zoals bij de agrofood campus in Venlo. Voor bedrijven in deze sector wordt dit een 'hotspot' vanwege de clustering van kennis op één locatie. Een kennisnetwerk kan ook ontstaan door goede relaties tussen hogescholen en universiteiten, zoals rond Maastricht.

Aanwezigheid kenniscampussen
Er zijn vier Brightlands campussen: Brightlands Chemelot Campus in Sittard-Geleen met de focus op chemie, materialen en duurzaamheid; Brightlands Maastricht Health Campus met de focus op life sciences en gezondheid; Brightlands Campus Greenport Venlo met de focus op gezonde voeding; en de Brightlands Smart Services Campus in Heerlen met de focus op digitaliseringen en diensten. Daarnaast zijn er concentraties van opleidingen in Heerlen, Maastricht, Roermond, Sittard-Geleen en Venlo.

Aanwezigheid Triple Helix aanpak
De campussen zijn gericht op open innovatie in een triple helix-aanpak[5]. Naast de Provincie is ook steeds de UM aandeelhouder in de campusorganisaties en daarnaast veelal ook een private onderneming (DSM, APG, MUMC+ en BASF). Op regionaal niveau zijn triple helix-organisaties ingericht om de samenwerking tussen en met lokale overheden af te stemmen gericht op sociaaleconomische ontwikkeling van de regio. In Zuid-Limburg is dat Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL), in Midden-Limburg is dat Keyport en in Noord-Limburg is die samenwerking georganiseerd onder de naam CrossRoads.

Fysieke netwerken (energie / data)
"Fysieke netwerken" verwijst naar het geheel aan netwerken die tezamen het Limburgse energie- en datanetwerk vormen. Het infrastructurele netwerk is strikt genomen ook onderdeel van deze definitie, maar is onderdeel van de beschrijvingen onder "bereikbaarheid". Tot het energie- en datanetwerk behoren (niet uitsluitend) het mobiel internetnetwerk, elektriciteitsnetwerk, gasleiding netwerk, hoogspanningsnet, kabelnetwerk en waterleidingnet. Rondom de datanetwerken in de provincie Limburg doen zich geen knelpunten voor.

De volgende conclusies kunnen ten aanzien van dit onderwerp getrokken worden:

- Voor mobiel internet zijn er op iedere locatie in Limburg ten minste twee aanbieders die een 4G-dekking garanderen. Alleen in Nationaal Park De Meinweg ontbreekt 4G-dekking.

[5] Met een triple-helix-aanpak wordt de samenwerking bedoeld tussen overheden, onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven (ondernemers).

- Aanbieders zijn in de eerste helft van 2020 begonnen met de aanleg van het 5G-netwerk. Vanaf 2021 was dit netwerk overal in Limburg beschikbaar.
- Er is behoefte aan snel dataverkeer, maar tegelijkertijd zijn er toenemende zorgen over mogelijke gezondheidseffecten van een uitgebreid 5G-netwerk als gevolg van straling. Het RIVM heeft onderzoek uitgevoerd naar de wetenschappelijke literatuur over blootstelling en eventuele gezondheidseffecten van 5G-systemen. Op dit moment worden Europese normen voor blootstelling niet overschreden, maar het RIVM adviseert bij verdere uitrol van het 5G-netwerk gezondheidseffecten goed te monitoren.

De energienetwerken in Limburg zijn eveneens op orde. Wel zijn een aantal trends van belang:

- De ruimtedruk in de ondergrond wordt steeds groter (door tunnels, buisleidingen, ondergronds parkeren, afvaltransport, planten van bomen in steden etc.);
- Vanwege het verstrijken van de levensduur van veel leidingen moeten veel ondergrondse ingrepen worden gedaan om netten te vernieuwen;
- De energietransitie zorgt voor een noodzaak om elektriciteitsnetten te verzwaren, warmteleidingen aan te leggen en gasleidingen te saneren (of anders te gebruiken);
- Klimaatverandering levert de noodzaak om rioolstelsels uit te breiden;
- Connectiviteitsbehoeften vragen om extra telecomkabels in de grond.

Al deze ontwikkelingen leiden tot flinke opgaven. Hoe krijgen we alle voorzieningen passend in de ondergrond? Hoe beperken we verstoring van andere netten tijdens werkzaamheden?

5.1.3 Energie

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Schets van de stand van zaken rondom energie in Limburg

Als we kijken naar de stand van zaken rondom energie in Limburg, zien we een provincie die volop bezig is met de transitie naar duurzame energie, met aandacht voor betaalbaarheid van energie, energiebesparing (bijvoorbeeld isolatie) en het vrijmaken van ruimte en middelen voor het energiesysteem van de toekomst. Net als op veel plekken zien we de uitdagingen rondom netcongestie maar ook rondom energiearmoede. In Limburg zijn er ten opzichte van Nederland relatief gezien meer huishoudens met energiearmoede; een combinatie van lage inkomens en een te hoge energierekening of een woning van slechte energetische kwaliteit.

De afgelopen jaren is steeds duidelijker geworden dat energie een belangrijke basisvoorziening is waarvoor we nadrukkelijker ruimte moeten maken. Met de overgang naar een duurzaam energiesysteem wordt dat systeem namelijk ook veel decentraler; energie wordt niet langer op enkele centrale plekken opgewekt en vervolgens over het land verspreid. En dat vergt enerzijds ruimte en anderzijds vergt het veel nieuwe infrastructuur. Ruimte voor windturbines of zonneparken bijvoorbeeld. Maar ook nieuwe en zwaardere hoogspanningstracés, meer kabels en leidingen in de grond en meer transformatorhuisjes en boosterstations voor warmtenetten.

Tegelijkertijd zijn er veel ontwikkelingen ten aanzien van energie, van nieuwe innovaties en technieken tot nieuwe inzichten en plannen. En Limburg staat er niet alleen voor; de energietransitie en het energiesysteem is een nationale en internationale opgave, en het energiesysteem is op alle mogelijke manieren met elkaar verweven. Dat alles maakt dat er op veel schaakborden tegelijkertijd moet worden gespeeld; de projecten voor het oplossen van problemen van vandaag de dag moeten tegelijkertijd de oplossingen voor overmorgen niet in de weg staan en plannen op lokale schaal kunnen doorwerken tot op provinciale of zelfs nationale schaal en vice versa.

Behalve een technologische transitie is de energietransitie ook een sociaalmaatschappelijke en economische transitie. Dat maakt het niet onbelangrijk om toch even terug te kijken naar de relatief recente energietransities in Limburg. Toen aan het einde van de 19e eeuw de wereld langzaam een energietransitie van hout naar kolen onderging en er gelijktijdig op professionele en efficiënte wijze steenkool werd gewonnen in Zuid-Limburg, heeft dit Limburg een periode van grofweg een halve eeuw veel welvaart opgeleverd. Welvaart die zich eveneens vertaalde in welzijn voor veel Limburgers. De daaropvolgende transitie naar aardgas die gepaard ging met de sluiting van de mijnen vanaf midden jaren '60 vorige eeuw had echter het tegenovergestelde effect: de welvaart van Limburg nam zienderogen af. De vraag is of en hoe de huidige energietransitie naar een hernieuwbaar energiesysteem, Limburg (opnieuw) sociaaleconomisch kan versterken en op een nieuwe wijze kan bijdragen aan 'brede welvaart'.

Aan de ene zijde van het energiesysteem staan de energievragers; woningen, kantoren, scholen en kassen en bedrijven bijvoorbeeld. Maar ook onze auto's, vrachtwagens en graafmachines of tractoren vragen om energie. Energie om apparaten als wasmachines, computers en machines te laten werken enerzijds, maar ook energie om ons te verwarmen anderzijds. Deze energievragers delen we vaak in, in enkele sectoren; de gebouwde omgeving, bedrijvigheid en industrie, landbouw en glastuinbouw en mobiliteit. Zo kunnen we onderscheid maken tussen de behoefte en ontwikkelingen in de verschillende sectoren. Kijkend naar het energieverbruik van de sectoren zien we de laatste 5 jaren een daling van het energieverbruik. In 2018 was het totaal bekende energieverbruik in Limburg 167.294 TJ. Anno 2022 was dat 136.134 TJ, een daling van 18,6%.

Aan de andere zijde van het spectrum staan de energiebronnen. Bijvoorbeeld de Clauscentrale, een gasgestookte elektriciteitscentrale, maar ook windturbines of zonnevelden. Daarnaast zijn er minder zichtbare potentiële bronnen zoals geothermie (aardwarmte) of biomassa. En niet te vergeten voertuigbrandstoffen uiteraard. Dit zijn de mogelijke bronnen die gebruikt kunnen worden om warmte, elektriciteit, voortstuwing of een combinatie hiervan op te wekken.

Hier zijn we vandaag de dag nog in belangrijke mate afhankelijk van fossiele energiebronnen zoals aardgas en aardolie, waarvan het gebruik leidt tot de uitstoot van CO2. De energietransitie draait om de omschakeling naar een energiesysteem waarin we zo veel mogelijk fossiele bronnen vervangen door duurzame, hernieuwbare energiebronnen teneinde de uitstoot van CO2 drastisch omlaag te brengen.

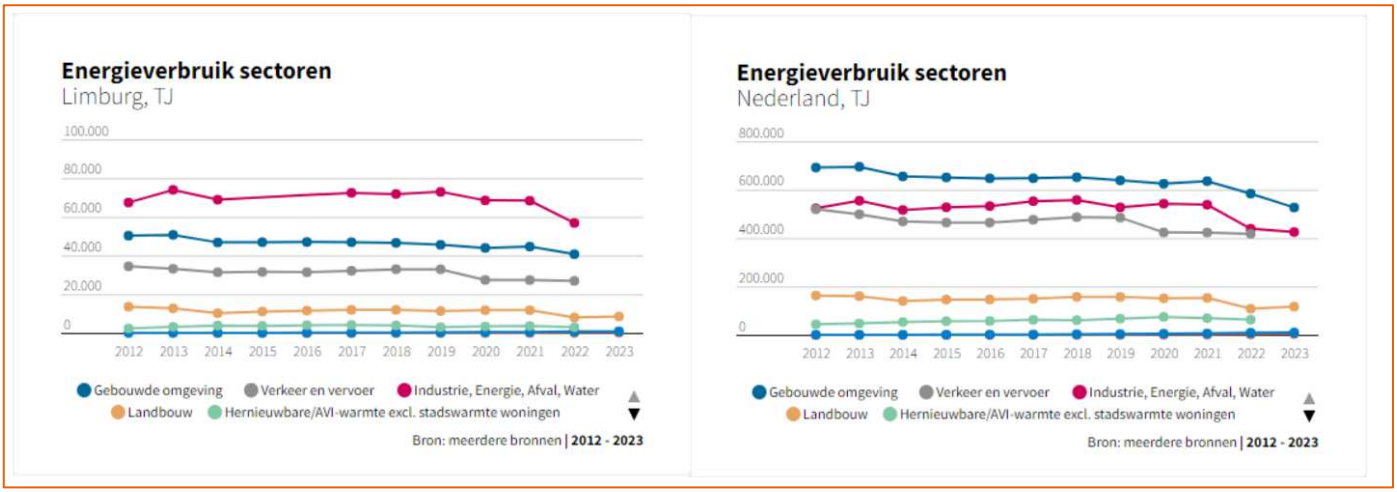

Figuur 5-17 | Energieverbruik sectoren in Limburg en Nederland in TJ van 2012-2023 (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Kijkend naar de hernieuwbare energie zien we een gestage groei van het percentage hernieuwbare energie. In 2022 was in Limburg bijna 8% van de totale energie van hernieuwbare oorsprong. Vooral de opwekking van hernieuwbare elektriciteit heeft de afgelopen jaren een vlucht genomen. Overigens is het Nederlands gemiddelde bijna 15%, wat aangeeft dat Limburg nog een grote opgave heeft en ten aanzien van sommige andere provincies ook achterloopt.

Om de energie uit de bronnen te koppelen aan de energiegebruikers hebben we tussen vragers en bronnen het transport van de opgewekte energie. De bekendste en wellicht meest zichtbare schakels in dit systeem zijn de hoogspanningsverbindingen. Maar ook hoogspanningsstations, transformatorhuisjes en dergelijke zijn er voor het transport en de distributie van elektriciteit. Aan de andere kant kennen we allemaal het netwerk van gasleidingen waarmee we aardgas transporteren. Ook zijn er in toenemende mate warmtenetten, waarin warm water stroomt om warmte te transporteren.

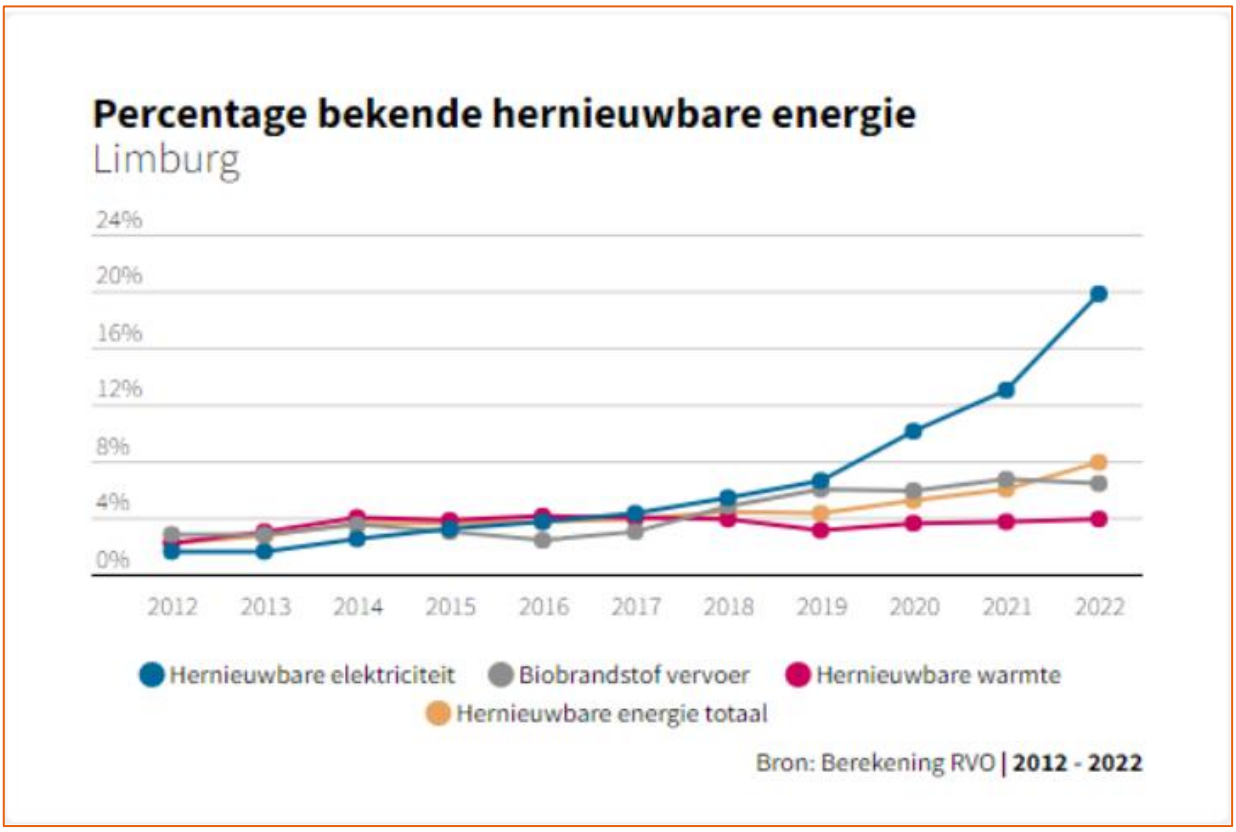

Figuur 5-18 | Percentage bekende hernieuwbare energie in Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Tenslotte zijn er in het systeem ook nog mogelijkheden om energiebronnen te converteren en is er nog sprake van opslag van energie. Een voorbeeld van het converteren is bijvoorbeeld een elektrolyser, waar elektriciteit wordt omgezet in waterstof. Dit is nu volop in ontwikkeling en er wordt in Nederland pas net geëxperimenteerd en nagedacht over regelgeving hiervoor. Hetzelfde geldt min of meer voor veel van de opslag van energie. Bijvoorbeeld grootschalige batterij-opslag waarin veel elektriciteit kan worden opgeslagen om op een later moment weer in het elektriciteitsnetwerk te worden ingevoegd. Overigens is opslag van energie niet per se iets nieuws, we zijn namelijk al lang gewend om bijvoorbeeld aardgas en aardolie op te slaan.

Op hoofdlijnen beschouwd is het energiesysteem in Limburg niet wezenlijk anders dan in andere provincies of Nederland in het algemeen. Toch zijn er enkele specifieke kenmerken. Zo heeft de provincie met Chemelot het enige grootschalige industriecluster (en daarmee een grote energievrager) dat niet aan de Nederlandse kust ligt. Dit zie je ook in de grafieken over het energieverbruik terug; de sectoren industrie, energie, afval en water zijn in Limburg de grootste energievragers. Als je naar heel Nederland kijkt is de grootste energievrager de gebouwde omgeving.

Een andere karakteristiek is de eerder aangehaalde energiearmoede. Zo zichtbaar als de hoogspanningsmasten of de bedrijvigheid van grote energievragers is, zo relatief onzichtbaar is het fenomeen energiearmoede. Energiearmoede is een combinatie van lage inkomens en een te hoge energierekening of een woning van slechte energetische kwaliteit. Deze vorm van armoede is in Limburg (net als in het Oosten en Noorden van Nederland) een stuk groter dan de rest van Nederland. Al moet gezegd worden dat er ook flinke onderlinge verschillen zijn tussen gemeenten in de provincie.

Tot slot is het voor Limburg belangrijk om de geografie mee te nemen. De provincie ligt uiteraard ingeklemd tussen Duitsland en België, wat betekent dat er voor het energiesysteem belangrijke interconnectoren naar die landen zijn. Zo is het 380 kV elektriciteitsnetwerk vanaf het hoogspanningsstation bij Maasbracht verbonden met de buurlanden. Ook voor het gasnetwerk zijn er doorvoerleidingen naar beide landen. En los van deze fysieke infrastructuur is natuurlijk ook de regionale economie nauw verbonden met het buitenland wat bijvoorbeeld zorgt voor onderlinge logistieke stromen, die feitelijk ook energetische stromen zijn.

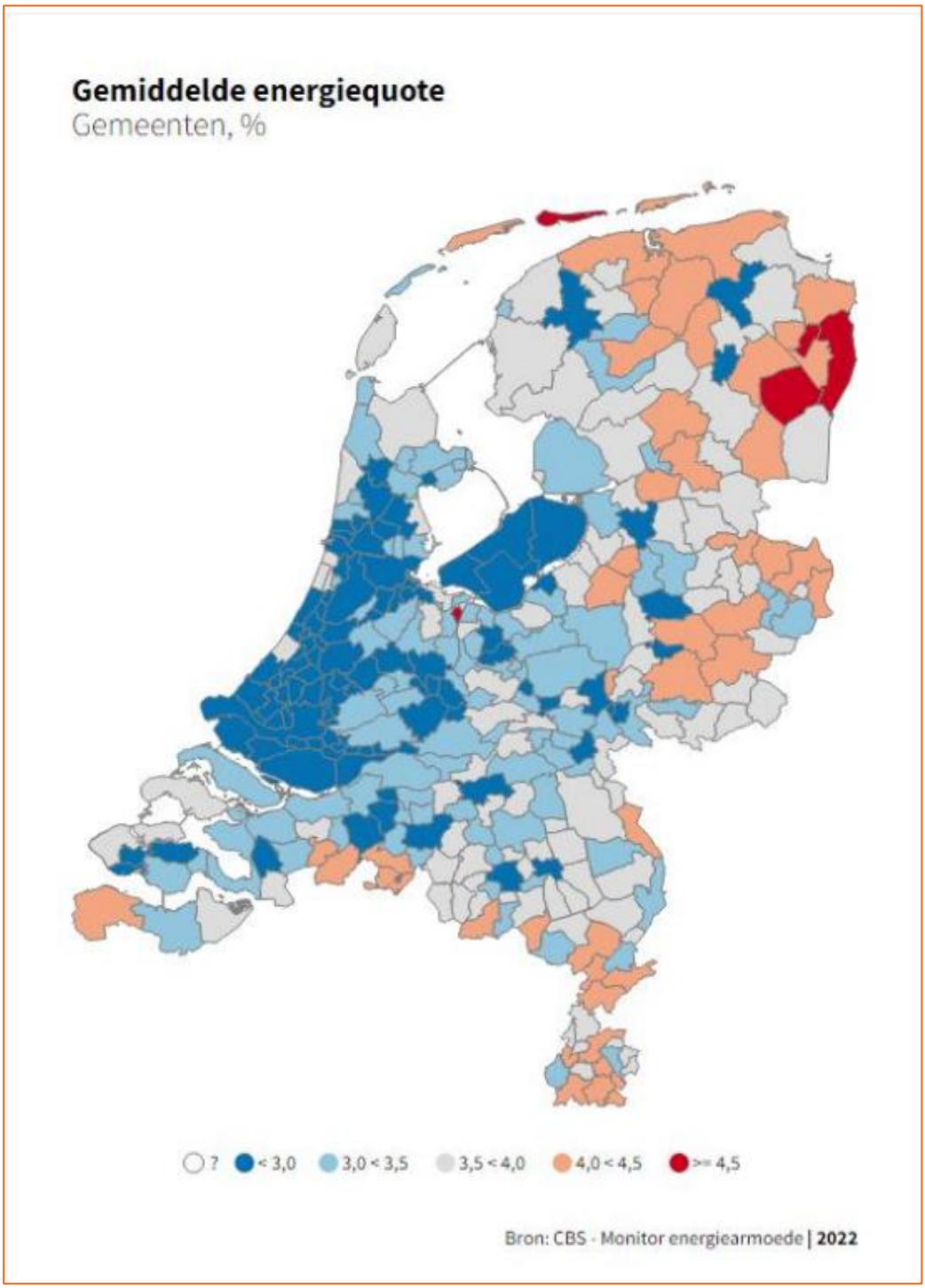

Figuur 5-19 | Gemiddelde energiequote in Nederland (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Regionale verschillen

De provincie Limburg kenmerkt zich door een veelheid aan gebieden met verschillende eigenschappen en condities, zowel ruimtelijk als vanuit een energetisch oogpunt. Van luwe gebieden waar de landbouw en het landschap het beeld bepalen tot de levendige steden en de bedrijvigheid die daarmee gepaard gaat. Van het voor Zuidoost-Nederland belangrijke energieknooppunt rondom de Clauscentrale met de hoogspanningsstations en alle uitwaaierende hoogspanningslijnen tot het noordoosten van de provincie waar ‘achter’ de Maas soms geen hoogspanningsmast te bekennen is. Van grote energievragers als het Chemelotcluster tot de gemeenten die in de luwe gebieden liggen waar geen grote vraag naar energie is.

Noord-Limburg
De regio wordt gekenmerkt door veel agrarisch gebied waarin verspreid ook kernen liggen en waar ook diverse glastuinbouwclusters te vinden zijn. Die clusters zullen op korte termijn een energetisch belangrijke verduurzamingsopgave hebben. Venlo is een duidelijk te onderscheiden stedelijk gebied waar ook veel bedrijvigheid en industrie ligt. Ook is er een sterke aanwezigheid van de logistieke sector waardoor ook de energetische kant van de toekomstige mobiliteitsopgave in deze regio sterk speelt. Verder is opvallend dat het noordoostelijke deel van de regio momenteel een minimale verbondenheid heeft op het hoogspanningsnetwerk; de gemeenten Mook en Middelaar, Gennep en Bergen die tussen de Maas en Duitsland ingeklemd liggen, zijn alleen via een 150 kV verbinding verbonden met de rest van het netwerk.

Midden-Limburg
De regio huisvest met de Clauscentrale een essentiële schakel in het Nederlandse energiesysteem. De elektriciteitscentrale en alle hieraan gekoppelde infrastructuur van hoogspanningsstations en -tracés zorgen voor balans in het elektriciteitsnetwerk van heel Zuidoost-Nederland. Rondom die infrastructuur zijn er al tal van verzwaringen en uitbreidingen gepland, met nieuwe tracés en uitbreiding of verzwaring van bestaande tracés.

De verduurzamingsopgave die rondom de centrale speelt alsmede de centrale rol die de nationale overheid toedicht aan de centrale en de directe omgeving (met een mogelijke 'diepe aanlanding' van wind vanaf de Noordzee en een converter en mogelijk een elektrolyser om waterstof te produceren) maakt dat de gemeente Maasgouw en de regio van groot belang zijn voor het Nederlandse energiesysteem. Naast deze opgaven wordt de regio gekenmerkt door een groot aandeel landelijk gebied en twee dominante steden, Weert en Roermond, waar naast een zwaartepunt op wonen en bedrijvigheid ook de nodige industriële en logistieke activiteiten aanwezig zijn.

Zuid-Limburg
Energetisch heeft de regio met het industrieel cluster Chemelot en het bijna aaneengesloten stedelijke gebied Heerlen, Sittard-Geleen en Maastricht een aantal (hele) grote energievragers. Tegelijkertijd wordt de regio gekenmerkt door het luwe gebied dat ingeklemd ligt tussen de stedelijke gebieden en de Belgische en Duitse grens. Hier zien we veel landbouw en kleine(re) kernen. Deze tegenstellingen in landgebruik reflecteren ook op de energetische situatie. Zuid-Limburg was de regio waar de mijnbouw begin 20e eeuw snel opkwam en vervolgens onderging.

Overzicht thema Energie
Op onderstaande kaart staan de belangrijkste pijlers van het thema Energie voor de provincie.

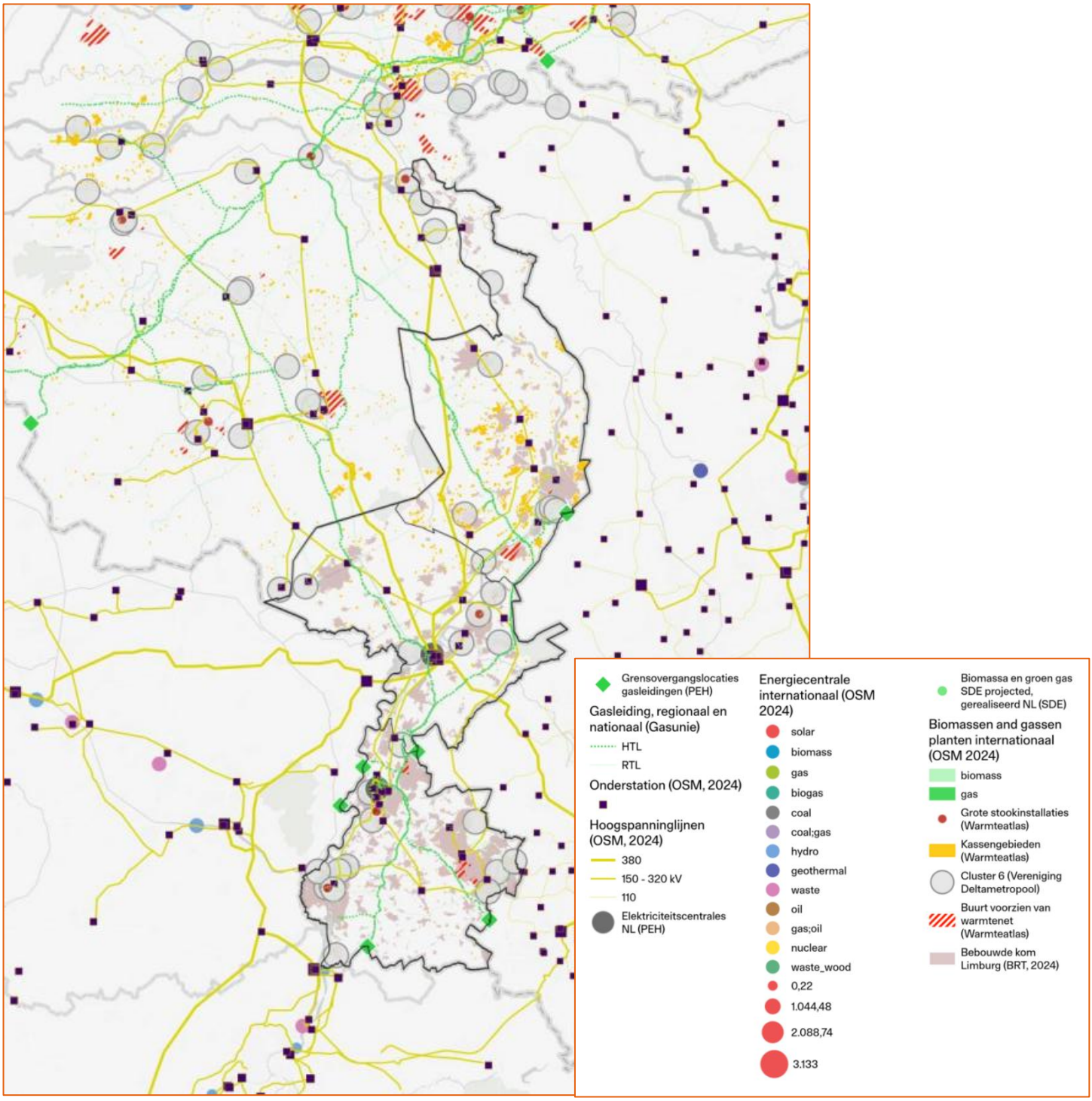

Figuur 5-20 | Overzichtskaart thema Energie (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

5.1.4 Mobiliteit

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Schets van de stand van mobiliteit in Limburg

Limburg neemt een unieke plaats in binnen Nederland en Europa dankzij zijn strategische geografische ligging. Deze ligging maakt de provincie tot een belangrijk knooppunt op drie schaalniveaus:

1) **Schakel in grote internationale achterlandcorridors**: Limburg speelt een essentiële rol binnen de goederencorridors over weg, spoor en water die de mainports Rotterdam en Antwerpen en de goederenterminals in Zuid-Nederland en België verbinden met het Europese achterland. Dankzij de strategische ligging functioneert de provincie als een sleutelgebied voor logistieke en industriële activiteiten, met twee belangrijke logistieke knooppunten. In Noord-Limburg ligt de focus op distributielogistiek, met de regio Venlo en Venray als centrale hub. In Zuid-Limburg ligt de nadruk op de logistiek van de maakindustrie, met name rond Chemelot in de gemeenten Sittard-Geleen en Stein.
2) **Interregionale verbindingen**: Het tweede schaalniveau bestaat uit de interregionale verbindingen naar de omliggende gebieden. Naast de verbindingen naar de regio Eindhoven en regio Arnhem-Nijmegen gaat het om internationale verbindingen naar vlak over de grens gelegen stedelijke gebieden: de verbinding tussen Venlo en Duisburg/Düsseldorf, tussen de Parkstadregio en Aken/Keulen en tussen Maastricht en Luik/Hasselt. Voor het wegverkeer vormen de A2, A67, A76 en A73 belangrijke schakels op dit niveau. De A2 kent binnen Limburg met name tussen knooppunt Het Vonderen en Maastricht doorstromingsproblemen tijdens de spitsuren, maar ook de dagelijkse congestie tijdens de spits tussen Weert en Eindhoven is voor de bereikbaarheid van de provincie van belang. Daarnaast vindt dagelijks congestie tijdens de spitsuren plaats op de A76 tussen Kerensheide en Heerlen en op de A73 rond Venlo.
   Voor het openbaar vervoer vervullen de zes Limburgse intercitystations een belangrijke rol op het interregionale schaalniveau met de intercityverbindingen Eindhoven – Weert – Roermond – Sittard – Maastricht/Heerlen en Eindhoven – Venlo. De spoorverbindingen naar Nijmegen (Maaslijn) en naar België en Duitsland (Drielandentrein en de lijn Venlo-Düsseldorf) worden op dit moment met stoptreinen of sneltreinen bediend. De spoorverbinding Eindhoven-Weert-Roermond-Sittard-Maastricht is de drukste OV-verbinding van de provincie, gevolgd door de Maaslijn Roermond-Venlo-Nijmegen. Daarna volgen de spoorverbindingen Sittard-Heerlen en Eindhoven-Venlo.
3) **Lokale en regionale verbindingen**: Het derde schaalniveau betreft de lokale en regionale verbindingen binnen Limburg. Voor het wegverkeer spelen hier naast de snelwegen de provinciale wegen een rol. En voor het openbaar vervoer naast het hoofdspoor de Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-busverbindingen (zeker in Noord- en Midden-Limburg dat minder goed per spoor is ontsloten) en de regionale spoorverbindingen (ook internationaal). Op het kaartbeeld hieronder met de OV-intensiteiten zijn op lokaal en regionaal niveau naast de regionale spoorlijnen de meest gebruikte busverbindingen zichtbaar, waaronder Maastricht-Vaals-Aken, Sittard-Hoensbroek, Roermond-Heythuysen-Panningen, Panningen-Venlo, Deurne-Venray en Venlo-Arcen-Gennep-Nijmegen.

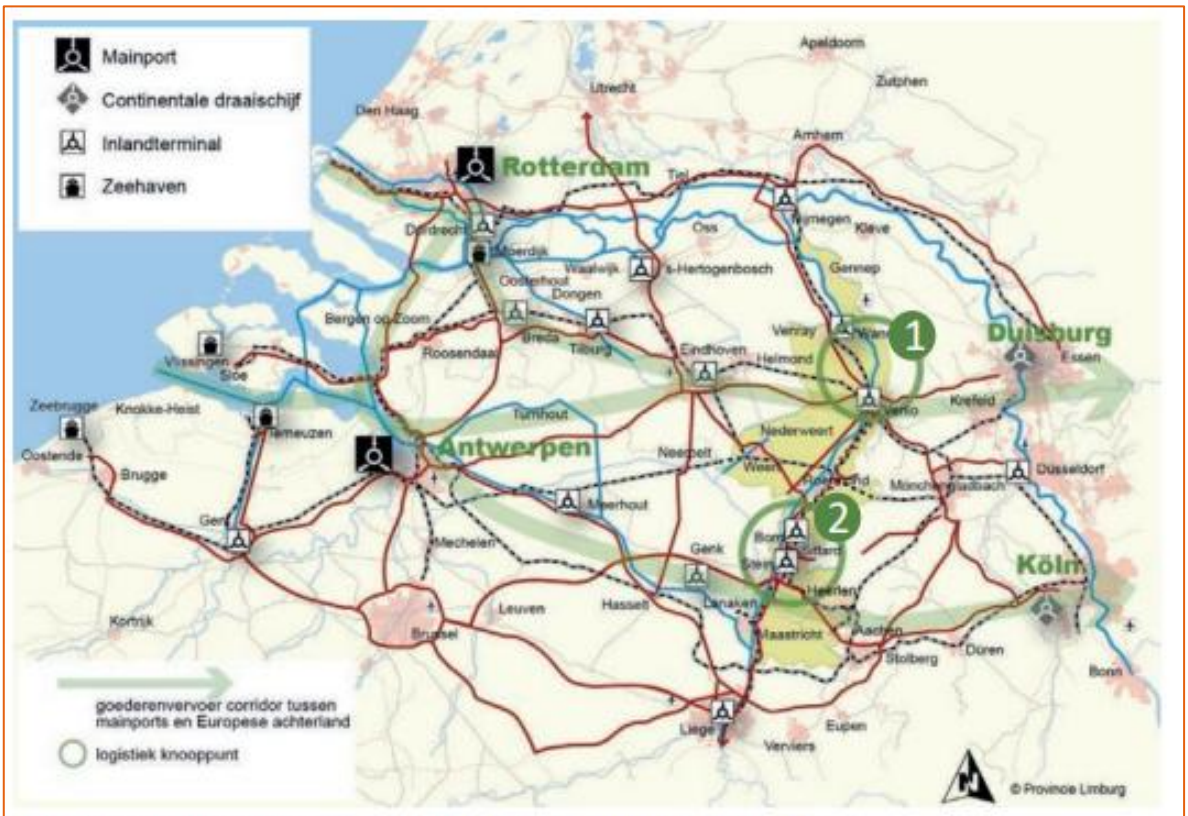

Goederenstromen *(bron: Actieprogramma goederenvervoer Limburg 2030)*

OV etmaal intensiteiten
(bron: Mobiliteitsspectrum)

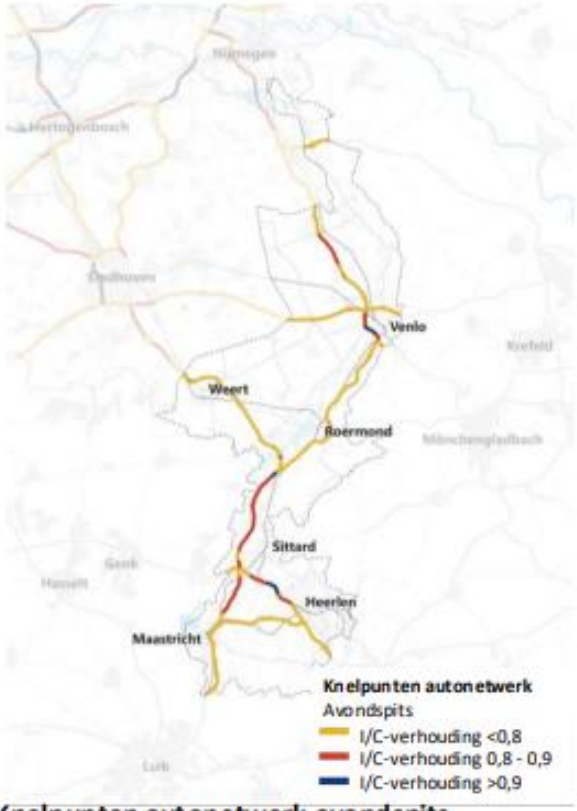

Knelpunten autonetwerk avondspits
(bron: NRM)

Figuur 5-21 | Goederenstromen, OV etmaal intensiteiten, en knelpunten autonetwerk avondspits in Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

We bezien mobiliteit in Limburg vanuit een integrale visie door ze te relateren aan de doelstellingen die horen bij brede welvaart. Dit stuk bevat een selectie van de informatie die in een achtergronddocument over de mobiliteitsaspecten is verzameld.

Figuur 5-22 | Aspecten brede welvaart & mobiliteit (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Gezondheid – aandeel actieve mobiliteit
Het aandeel actieve mobiliteit (lopen en fietsen) ligt in Limburg met 40% lager dan het Nederlands gemiddelde van 50%. Binnen Limburg zijn er regionale verschillen te zien. In Noord-Limburg wordt relatief veel gefietst en minder gelopen en in Zuid-Limburg wordt juist meer gelopen dan gefietst.

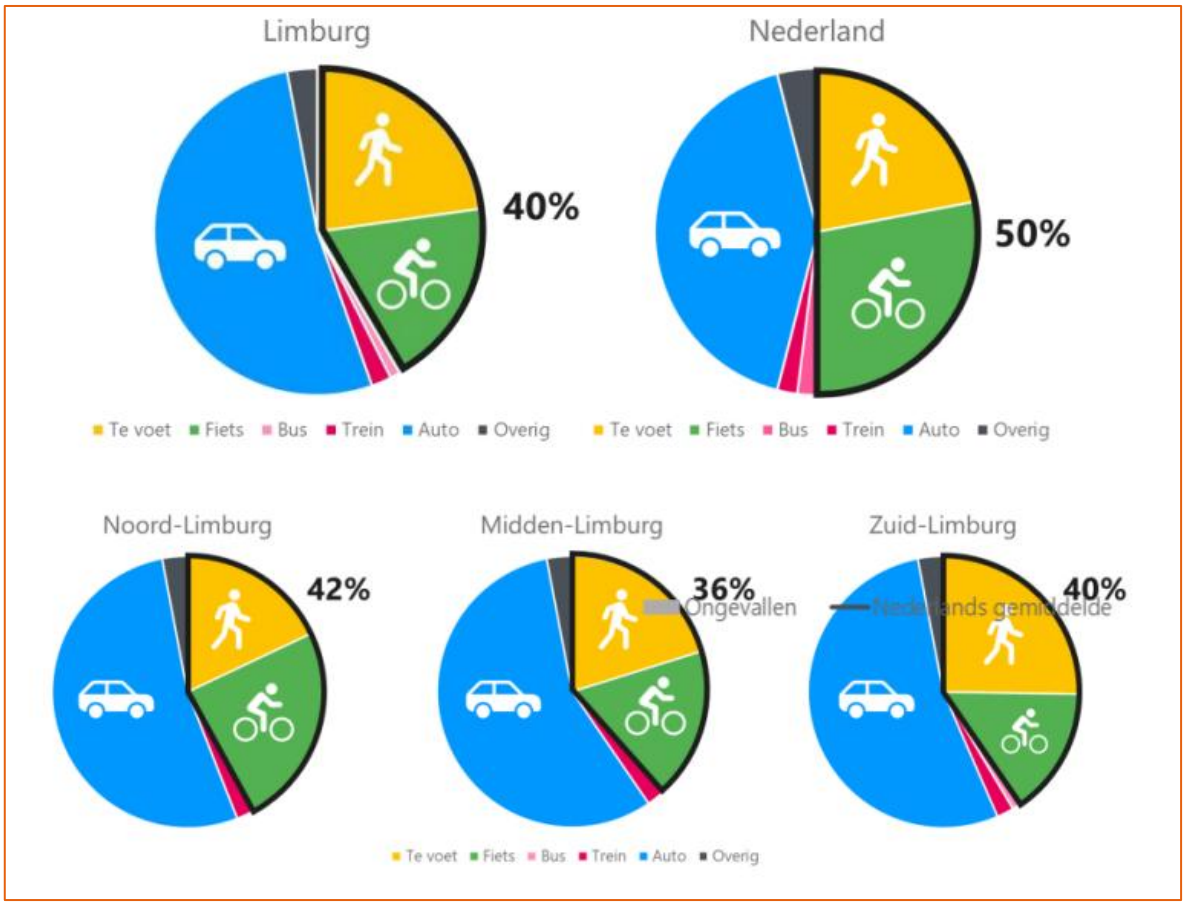

Figuur 5-23 Modal split 2022-2023 in Nederland, Limburg en de drie Limburgse regio's (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Gezondheid – verkeersveiligheid
In Limburg vinden minder verkeersongevallen per 100.000 inwoners dan gemiddeld in Nederland plaats. In Noord-Limburg vallen relatief veel slachtoffers onder fietsers, in Zuid-Limburg juist onder bromfietsers.

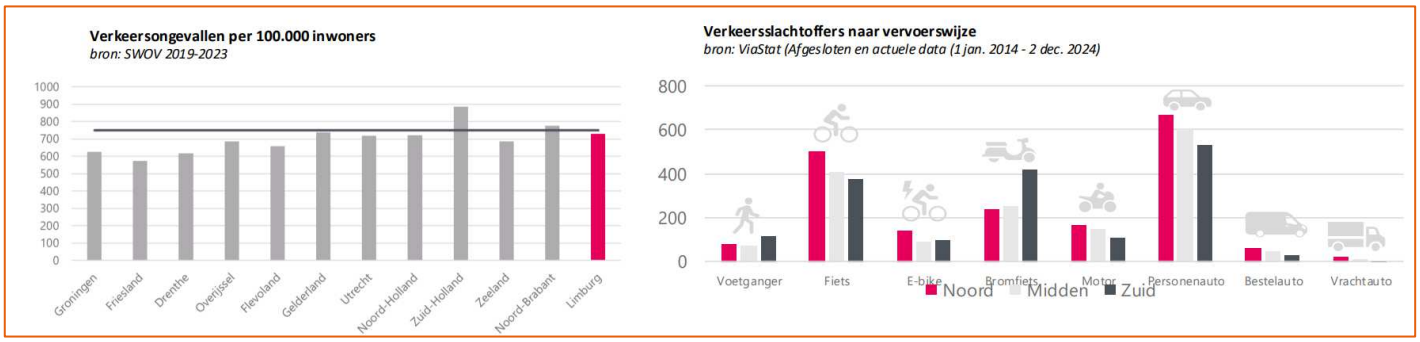

Figuur 5-24 | Verkeersongevallen per 100.000 inwoners en verkeersslachtoffers naar vervoerswijze (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Duurzaamheid – aandeel elektrische voertuigen
Het aandeel elektrische voertuigen blijft in Limburg achter bij het Nederlands gemiddelde.

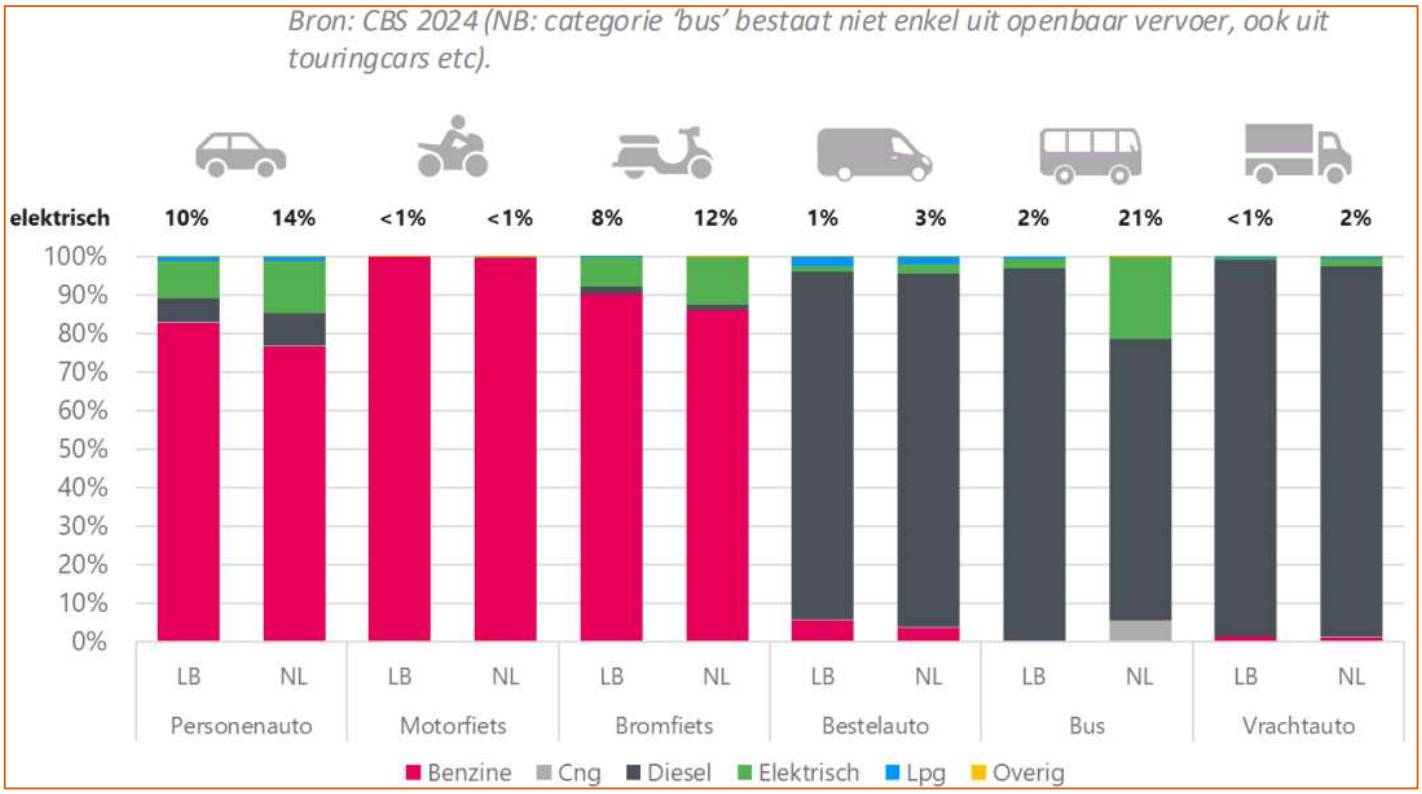

Figuur 5-25 | Aandeel elektrische voertuigen in Limburg en Nederland (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Bereikbaarheid en Economie – bereikbaarheid van arbeidsplaatsen
Bedrijventerreinen spelen een belangrijke rol in de werkgelegenheid in Limburg, met ongeveer 40% van de banen die zich op een bedrijventerrein bevinden (ten opzichte van 30% landelijk, bron: LISA 2018). Deze terreinen liggen echter vaak niet in de buurt van woningen, waardoor het voor werknemers moeilijk is om er zonder auto te komen. De fiets biedt in de stedelijke gebieden van Zuid-Limburg een concurrerend alternatief voor de auto, vooral voor woon-werkverkeer. Hier kunnen fietsers snel en efficiënt hun bestemming bereiken. Het openbaar vervoer is in deze context alleen een realistisch alternatief in de gebieden rondom grotere treinstations en de regio Maastricht.

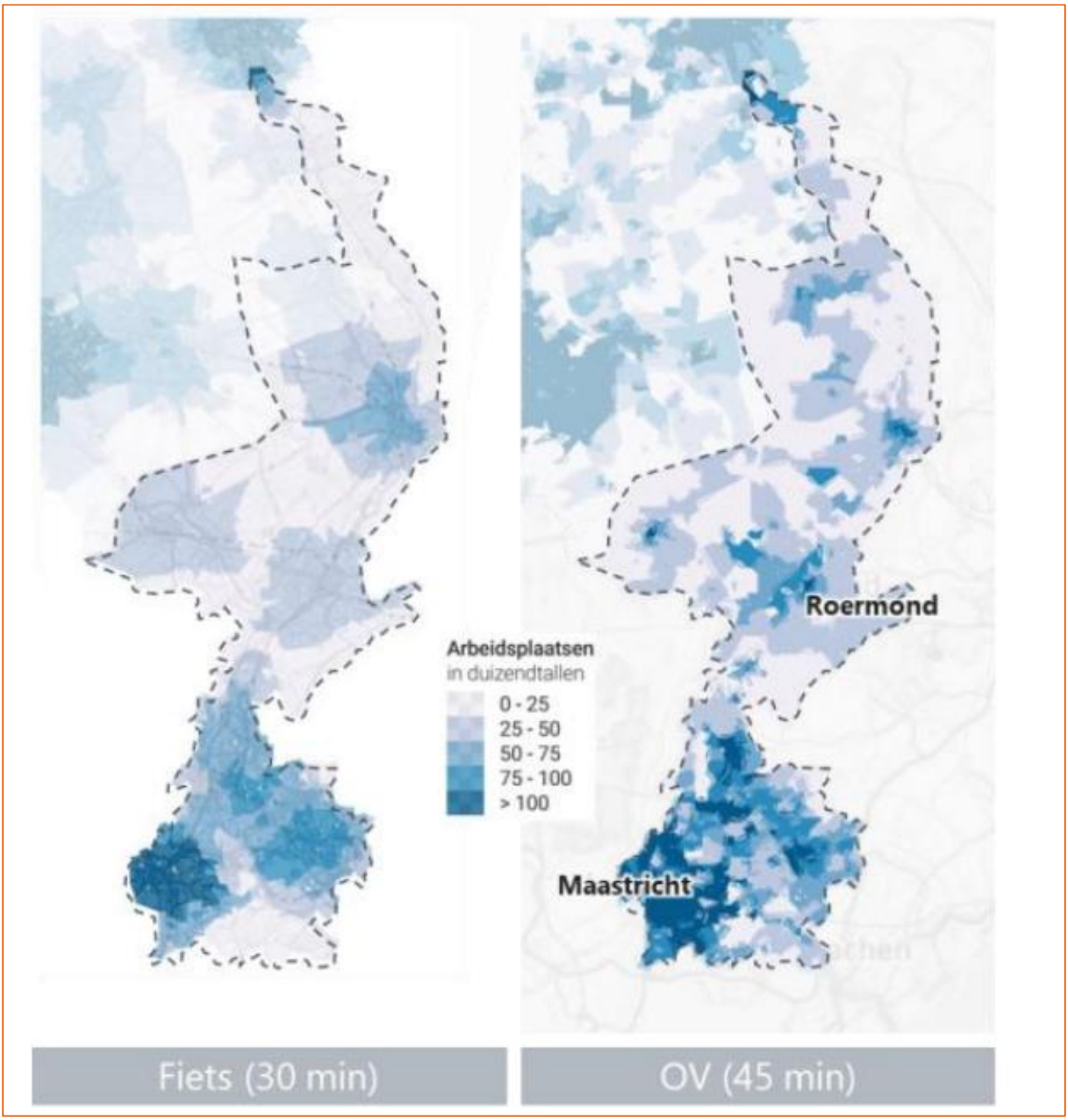

Figuur 5-26 | Aantal te bereiken arbeidsplaatsen per fiets en OV in Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Sociale inclusie – bereikbaarheid zorg
Vooral in Noord-Limburg zijn grote gebieden slecht bereikbaar met het openbaar vervoer, met reistijden naar ziekenhuizen die meer dan een uur bedragen. Met de auto kan echter vanuit de meeste plaatsen in Limburg binnen 20 minuten een ziekenhuis worden bereikt.

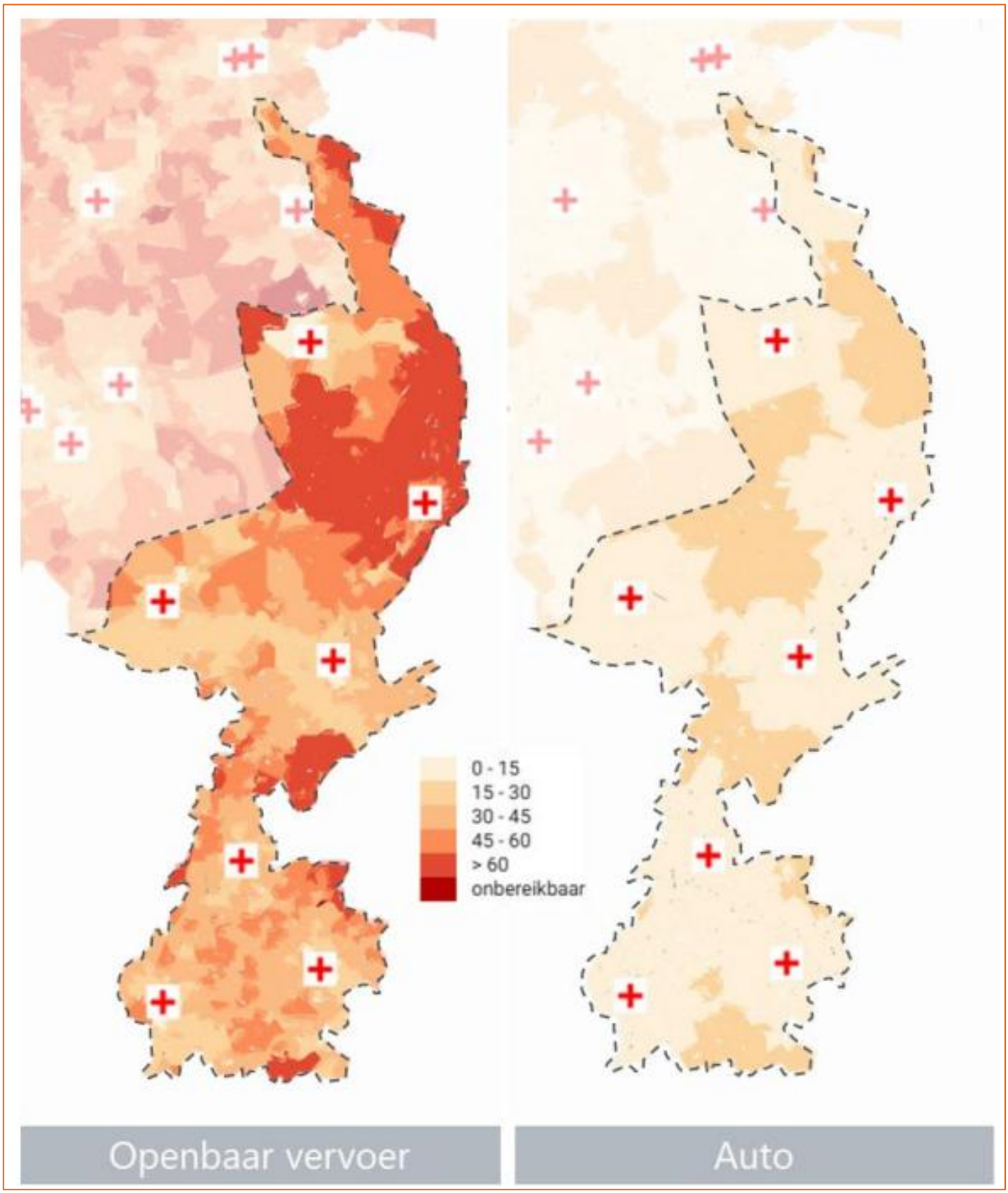

Figuur 5-27 | Reistijd tot ziekenhuis met OV en met de auto in Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Sociale inclusie – bereikbaarheid onderwijs
In de stedelijke gebieden van Zuid-Limburg liggen meerdere middelbare scholen binnen 30 minuten fietsafstand. In verschillende gebieden in Noord- en Midden-Limburg en in het uiterste zuiden van het Limburgse heuvelland is slechts 1 of geen middelbare scholen binnen 30 minuten fietsafstand.

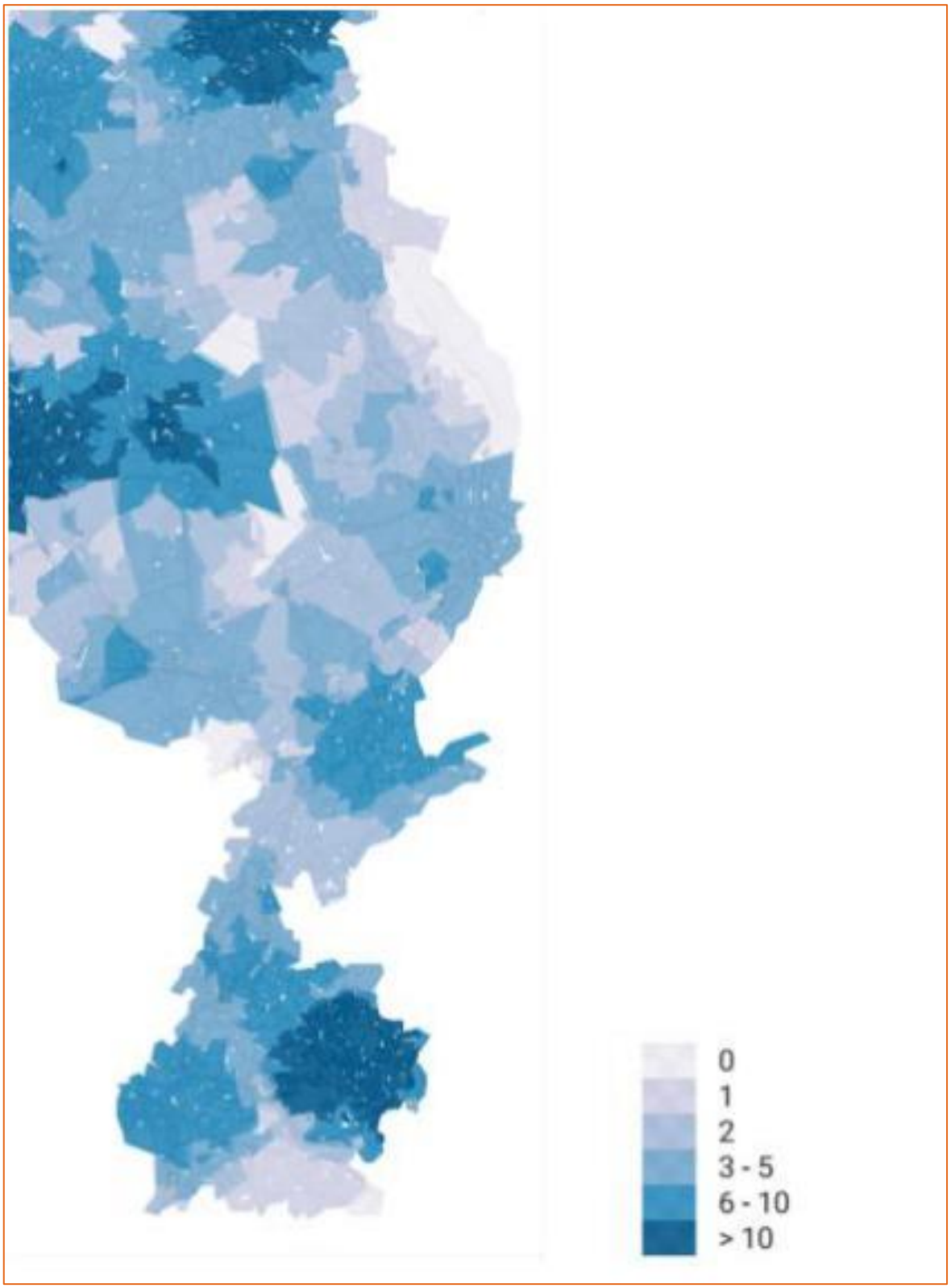

Figuur 5-28 | Aantal middelbare scholen binnen 30 minuten fietsen in Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Overzicht thema Mobiliteit

Op onderstaande kaart staan de verschillende verbindingen die bijdragen aan de mobiliteit binnen de provincie.

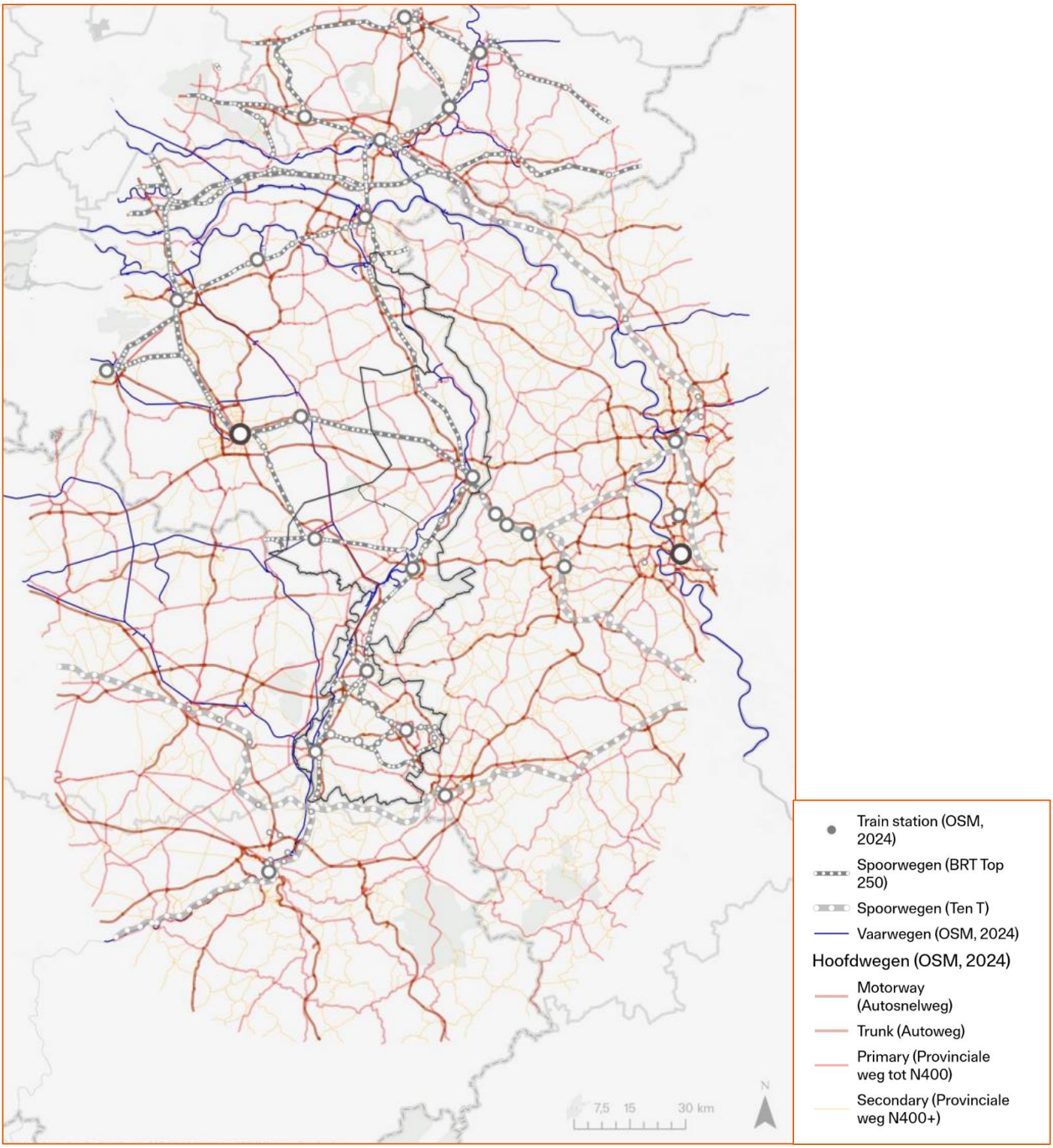

Figuur 5-29 | Overzichtskaart thema Mobiliteit (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

5.1.5 Veiligheid en gezondheid

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit Hoofdstuk 3 en 6 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Luchtkwaliteit

Luchtverontreinigende stoffen

De kwaliteit van de lucht wordt bepaald door de aanwezigheid van luchtverontreinigende stoffen. Door onder andere verbrandingsmechanismen en bestrijdingsmiddelen komen verontreinigende stoffen in de atmosfeer. De overheid heeft daarom normen gesteld aan de concentraties en aan het aantal dagen in het jaar dat deze normen overschreden mogen worden. De belangrijkste luchtverontreinigende stoffen zijn fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) en stikstofdioxide (NO_2). De belangrijkste bronnen van uitstoot van luchtverontreinigende stoffen zijn industrie, landbouw en verkeer.

Hoge concentraties van luchtverontreinigende stoffen kunnen luchtwegklachten en hart- en vaatziekten veroorzaken. Vooral kinderen, ouderen of mensen met luchtwegaandoeningen en/of hart en vaatziekten, lopen meer risico op het krijgen van gezondheidsklachten. Een betere luchtkwaliteit levert gezondheidswinst op, ook als de concentraties luchtvervuilende stoffen onder de landelijke norm liggen. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft daarom ook advieswaarden voor de concentraties luchtverontreinigende stoffen aangegeven. In onderstaande tabel zijn de wettelijke normen en de WHO-advieswaarden opgenomen.

Tabel 5-1 | Normen en advieswaarden luchtverontreinigende stoffen.

	Wettelijke normen	WHO-advieswaarden
PM_{10}	40 µg/m^3	20 µg/m^3
$PM_{2,5}$	20 µg/m^3	10 µg/m^3

Op onderstaande kaartbeelden zijn de jaargemiddelde concentraties van PM_{10} en NO_2 weergegeven. De stof $PM_{2,5}$ is een fractie van PM10. Hierdoor is de verdeling van $PM_{2,5}$ en PM_{10} met elkaar vergelijkbaar. Voor $PM_{2,5}$ is daarom geen kaart opgenomen.

Op zowel Figuur 5-30 als Figuur 5-31 is de structuur van het hoofdwegennet terug te zien in de concentraties. Bij fijnstof (PM_{10}) is ook duidelijk te zien dat de hoge dichtheid aan agrarische bedrijven in met name Noord-Limburg zorgen voor hogere concentraties fijnstof in de lucht. Op enkele plekken in Noord-Limburg wordt de WHO-advieswaarde van 20 µg/m3 overschreden. Bij de concentraties stikstofdioxide springen, naast het hoofdwegennet, ook de stedelijke gebieden eruit. De concentraties NO_2 in de stedelijke gebieden blijft onder de wettelijke grenswaarde en WHO-advieswaarde van 40 µg/m^3.

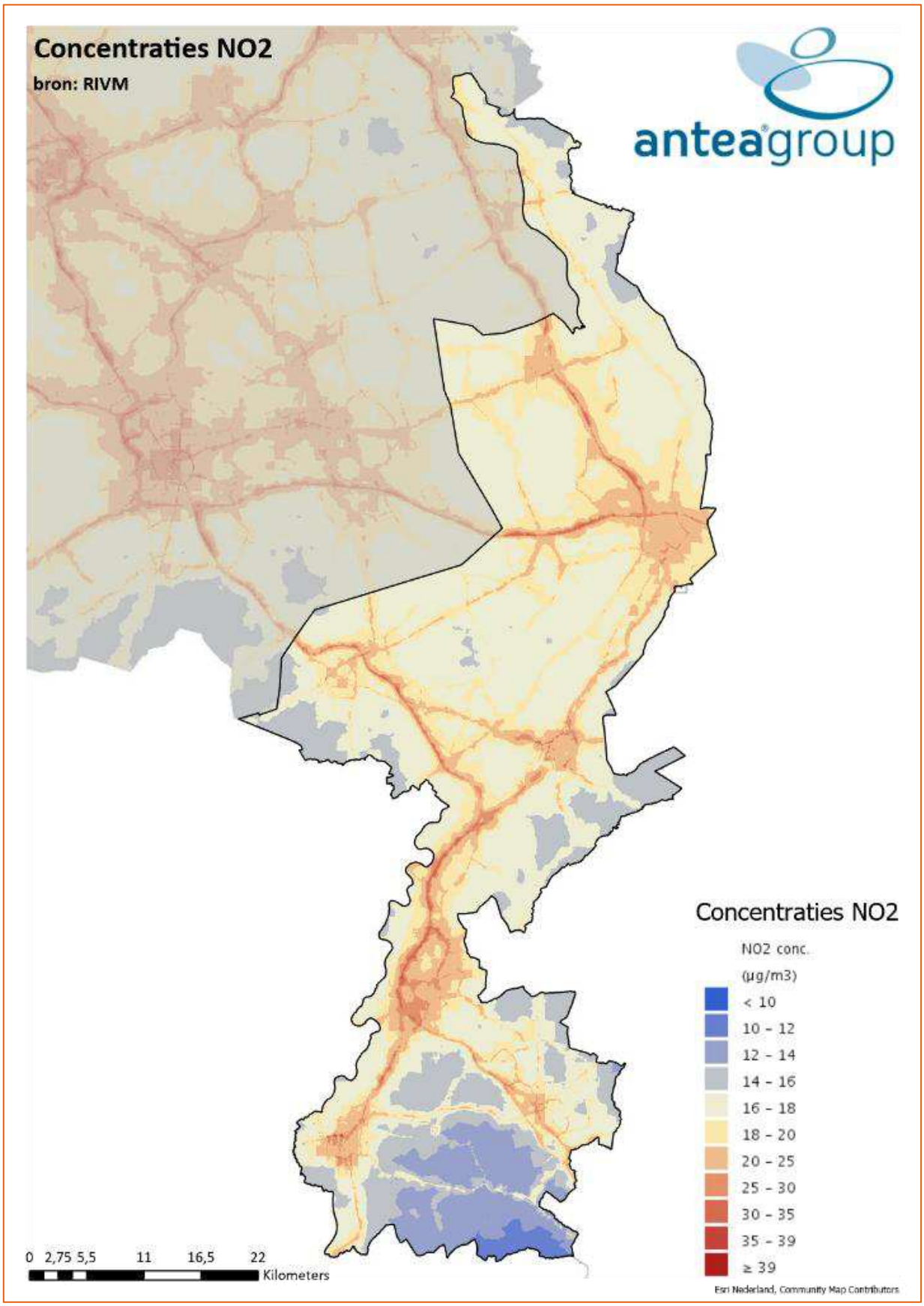

Figuur 5-30 | Jaargemiddelde concentraties NO_2 (Antea, 2020).

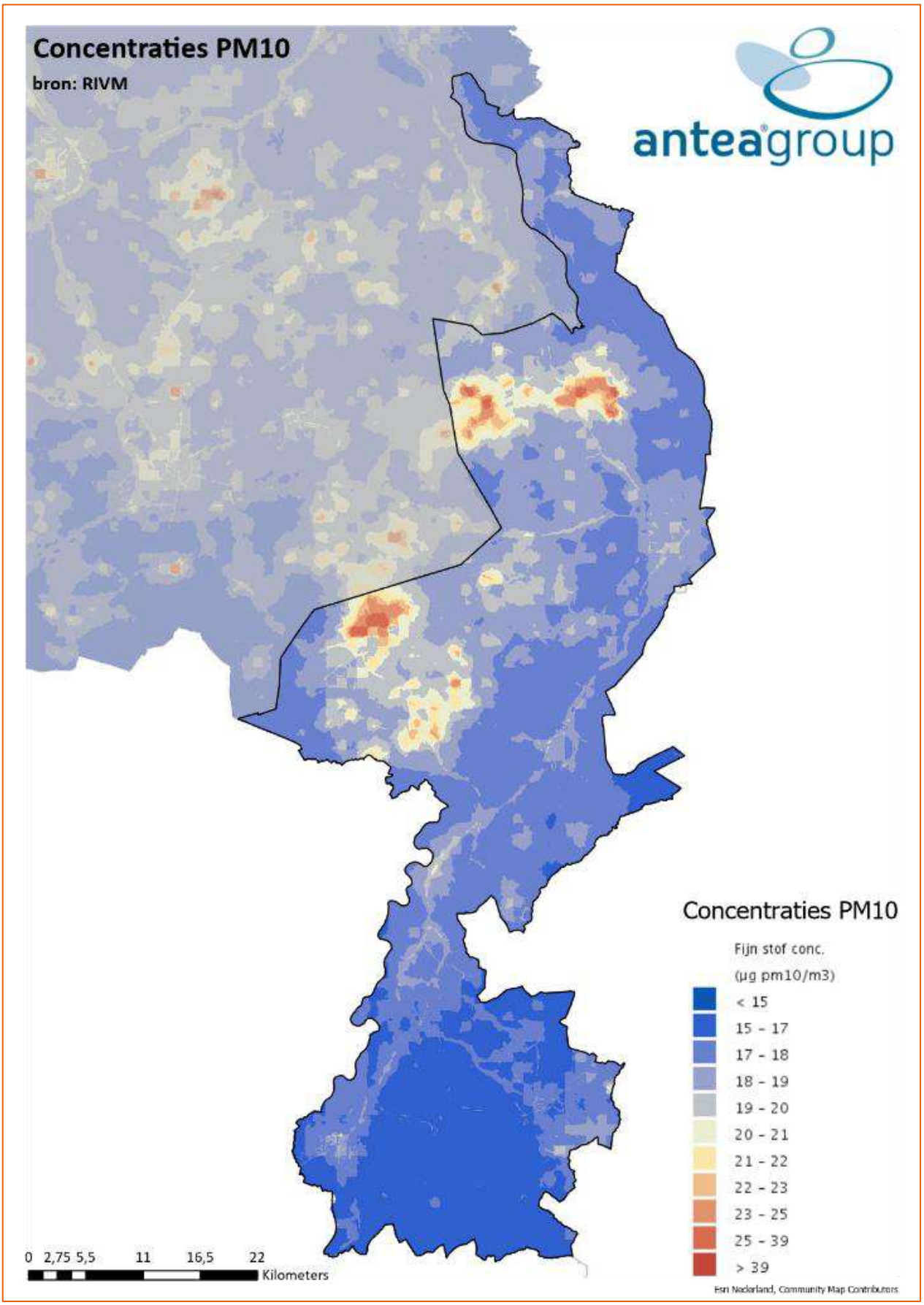

Figuur 5-31 | Jaargemiddelde concentraties PM_{10} (Antea, 2020).

Geurhinder
Geur zelf is niet schadelijk voor de gezondheid, maar stank kan wel een slechte invloed hebben op gezondheid. Stoffen kunnen geïrriteerde slijmvliezen of hoofdpijn veroorzaken en geurhinder kan invloed hebben op de kwaliteit van de nachtrust. Geurhinder wordt op lokaal niveau aangepakt.

Op landelijke schaal komt geurhinder door de buren (openhaard, houtkachel, allesbrander, barbecue en vuurkorf) vaker voor dan geurhinder afkomstig van landbouw, fabrieken/bedrijven en wegverkeer. Ook in de provincie Limburg ervaren de meeste inwoners geurhinder in hun directe omgeving van openhaarden, houtkachels, allesbranders en barbecues.

De geurhinder door bedrijfsmatige activiteiten is in de afgelopen decennia afgenomen volgens het RIVM. Dit geldt zowel voor fabrieken en bedrijven als voor de agrarische sector.

In de provincie Limburg, en meest voornamelijk Noord-Limburg, doen zich lokaal knelpunten ten aanzien van geurhinder als gevolg van landbouw voor. In Figuur 5-32 hieronder is dit goed zichtbaar.

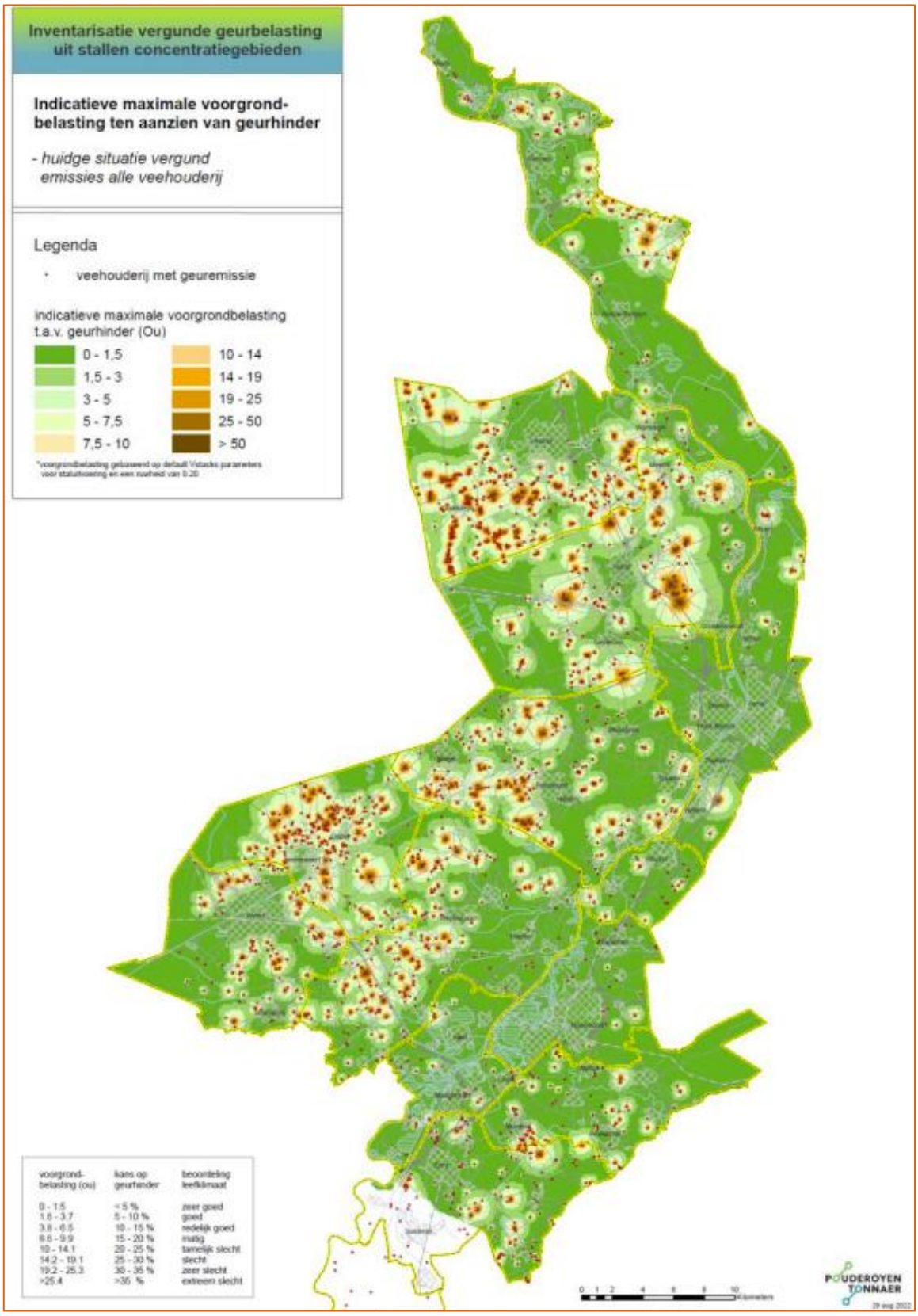

Figuur 5-32 | Berekende indicatieve maximale voorgrondbelasting in Noord- en Midden-Limburg t.g.v. de vergunde geuremissie uit stallen van veehouderijen, o.b.v. registratie van vergunningen en meldingen van veehouderijen, juli 2022, provincie Limburg. De berekende voorgrondbelasting is vertaald in een hinderpercentage en een kwalificatie van het woon- en leefmilieu o.b.v. handreiking Wgv (relatie voorgrondbelasting en hinderpercentage concentratiegebieden en milieukwaliteitscriteria zoals opgenomen in die handreiking) (Pouderoyen Tonnaer, 2023).

Geluid

Geluidsbelasting

Overlast als gevolg van geluid kan leiden tot gezondheidsklachten. Industrie en transport zijn de voornaamste ‘lawaaimakers’. Daarnaast kunnen tijdelijke activiteiten, zoals evenementen, muziekfestivals of buurtfeesten overlast in de omgeving veroorzaken.

Figuur 5-33 geeft de geluidbelasting van het wegverkeer weer in aantal decibel (dB). De geluidbelasting wordt uitgedrukt in Lden (Lday-evening-night), de maat voor de gemiddelde geluidbelasting over een etmaal. De geluidbelasting 's avonds en 's nachts wordt hierbij veel zwaarder meegerekend dan die van overdag, omdat het geluid dan hinderlijker is. Lawaai in een woonomgeving leidt vooral tot hinder en slaapverstoring.

De wet kent niet één harde geluidsnorm voor de geluidbelasting van wegverkeer. De wet benoemt een voorkeurswaarde van 48 dB Lden voor gevoelige functies (o.a. woningen) en geeft daarnaast een maximale ontheffingswaarde, afhankelijk van de type woning/functie en omgeving. Dit zijn maximale geluidwaarden voor nieuwe functies, maar zijn ook een handige graadmeter om de geluidsituatie voor bestaande gevoelige functies in beeld te brengen. De WHO-advieswaarde voor gevoelige functies is 53 dB Lden en 45 dB Lnight. Boven deze waarden heeft het wegverkeerslawaai negatieve effecten op de gezondheid.

Voor spoorweglawaai gelden minder strenge normen dan voor wegverkeerslawaai, de voorkeursgrenswaarde is 55 dB Lden en er zijn ontheffingen tot 68 dB, in sommige uitzonderlijke gevallen tot meer dan 73 dB mogelijk. De WHO-advieswaarde voor gevoelige functies is 54 dB Lden en 44 dB Lnight. Boven deze waarden heeft het spoorweglawaai negatieve effecten op de gezondheid.

De belangrijkste oorzaken van geluidhinder in Limburg zijn wegverkeer, burenlawaai en vliegverkeer. Binnen het wegverkeer zijn het de wegen met een snelheidsbeperking tot 50 km/u en de brommers en scooters die voor de meeste geluidhinder zorgen. Waarbij het percentage gehinderden hoger is in de provincie Limburg in vergelijking met de rest van Nederland.

Hinder door geluiden van de buren is lastig met beleidsmaatregelen aan te pakken. Dit blijkt ook uit de hindercijfers, die door de jaren heen stabiel blijven. Contactgeluiden (traplopen, slaan met deuren, harde vloeren) en buitenactiviteiten zijn belangrijke oorzaken van geluidhinder.

In Limburg is er geen duidelijke afname in geluidhinder door militair vliegverkeer (in tegenstelling tot de landelijke trend). Dit heeft in Zuid-Limburg voornamelijk te maken met de NATO-vliegbasis in Geilenkirchen in Duitsland.

Geluidhinder door treinverkeer staat in de provincie Limburg niet in de top 3, terwijl het spoor lokaal voor veel geluidhinder kan zorgen. Dit heeft te maken met het kleiner aantal mensen dat in de buurt van het spoor woont ten opzichte van het aantal mensen dat rond wegen woont.

	Gron	Frie	Dren	OvIJs	Flev	Geld	Utre	NHol	ZHol	Zeel	NBrab	Limb
ernstige hinder												
Wegverkeer	8,0	4,9	5,3	7,0	7,7	8,7	10,2	9,6	9,9	8,5	10,6	11,5
Railverkeer	2,3	0,5	0,3	2,8	1,7	2,2	2,0	2,5	2,5	0,6	2,3	2,2
Vliegverkeer	2,1	4,2	0,3	1,6	3,6	1,6	4,7	9,3	5,1	1,0	4,4	5,2
Buren	9,9	7,4	6,8	7,6	7,9	7,6	8,5	10,5	9,0	4,8	6,9	7,9
Fabrieken	1,4	0,6	0,3	0,8	2,1	2,7	1,6	1,8	2,1	2,4	2,0	2,1
Bouw	4,0	3,5	0,7	2,5	4,4	3,3	4,6	7,6	5,2	3,3	3,2	4,1
Recreatie	2,6	0,9	0,1	2,2	3,1	3,0	4,8	4,8	3,2	3,1	2,9	3,3

Figuur 5-33 | Herkomst van ernstige geluidhinder per provincie in 2016 (procentueel) (Antea, 2020).

Op Figuur 5-34 is het hoofdwegennet duidelijk zichtbaar, waarbij de WHO-advieswaarde van 53 dB L_{den} wordt overschreden op rijkswegen en provinciale wegen. Ook het spoorwegennetwerk is zichtbaar op het figuur, waarbij de WHO-advieswaarde van 53 dB L_{den} wordt overschreden. Of de overschrijding van de WHO-advieswaarde voor geluidbelasting hinderlijk is hangt af van de functies die zich rondom het spoor- en wegennet bevinden.

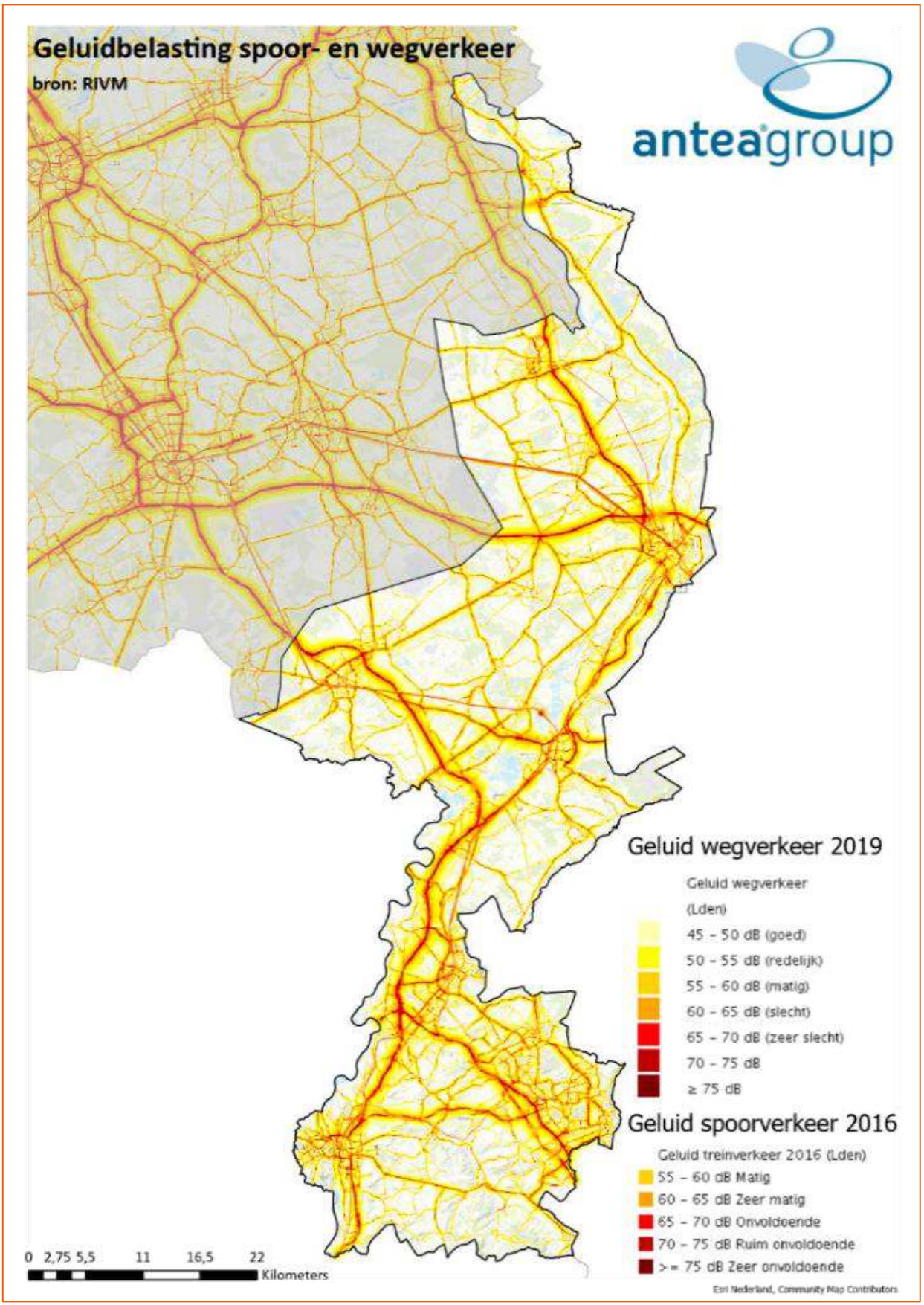

Figuur 5-34 | Geluidbelasting van spoor- en wegverkeer (RIVM) (Antea, 2020).

Stiltegebieden
Een stiltegebied is een milieubeschermingsgebied waarin de geluiden van flora en fauna overheersen. Deze gebieden zijn van belang voor de rustzoekende recreant en de flora en fauna in de natuur. Het streven is om de geluidbelasting in deze gebieden lager te houden dan 40 dB. Per provincie zijn er stiltegebieden aangewezen. De 31 stiltegebieden in de provincie Limburg hebben een gezamenlijk oppervlak van circa 18.000 ha. De ligging van deze gebieden is te zien op Figuur 5-35.

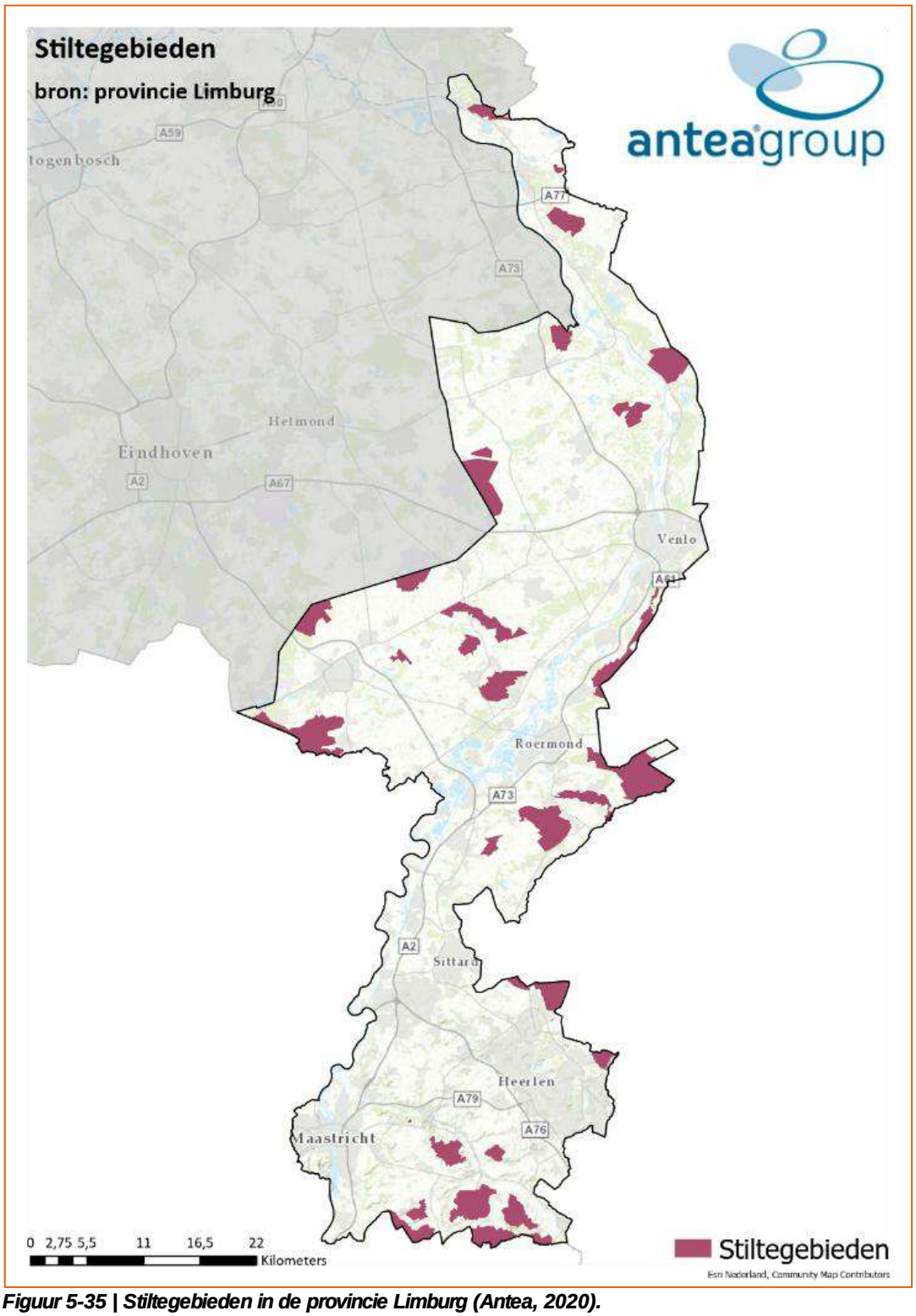

Figuur 5-35 | Stiltegebieden in de provincie Limburg (Antea, 2020).

Externe veiligheid

Externe veiligheid gaat over de risico's voor mens en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen. Het gaat bijvoorbeeld over de opslag van lpg en het transport van aardgas (of andere gevaarlijke stoffen) door hogedrukleidingen. Dit wordt doorgaans uitgedrukt in een plaatsgebonden risico (kans op een ongeval) en het groepsrisico (maatstaf voor de omvang van een ongeval). Over het algemeen gezien geldt dat de plaatsgebonden risico's en het groepsrisico geen knelpunten oplevert.

Voor het transport van gevaarlijke stoffen is in 2015 het Basisnet in werking getreden om een evenwicht te bieden tussen vervoer, ruimtelijke ordening en veiligheid. Als aanvulling op de Wet Vervoer Gevaarlijke Stoffen biedt het Basisnet extra regelgeving voor veiligheidscontouren langs infrastructuur. Voor alle trajecten is een risicoplafond vastgesteld. Voor wegen en waterwegen zijn er geen overschrijdingen van deze risicoplafonds. Voor het spoor zijn er de afgelopen jaren overschrijdingen op een aantal baanvakken. In Limburg betreft dit Eindhoven – Venlo en Eindhoven – Roermond. Daarnaast worden op het spooremplacement van Sittard de risiconormen overschreden. Naar verwachting zal de komende jaren de regelgeving voor emplacementen worden geïntegreerd in het Basisnet.

In onderstaande Figuur 5-36 zijn de overschrijdingen in 2018 weergegeven. Bij een plaatsgebonden risico van 10-6 is de kans dat er daadwerkelijk een zwaar ongeval plaatsvindt 1 op de miljoen. Een PR van 10-6 wordt in de regels voor ruimtelijke ordening en externe veiligheid echter als een relatief hoog risico beschouwd. Daarnaast betekent de PR 10-7-contour een kans van 1 op de 10 miljoen en de PR 10-8-contour een kans van 1 op de 100 miljoen.

Figuur 5-36 | Overschrijding van de risico normen op het basisnet (via Monitoringsrapportage Basisnet spoor 2019) (Antea, 2020).

Straling

De laatste jaren is steeds meer vraag naar en aandacht voor de uitrol van het 5G-netwerk. Er is behoefte aan snel dataverkeer, maar tegelijkertijd zijn er toenemende zorgen over mogelijke gezondheidseffecten van een uitgebreid 5G-netwerk als gevolg van straling. Het RIVM heeft onderzoek uitgevoerd naar de wetenschappelijke literatuur over blootstelling en eventuele gezondheidseffecten van 5G-systemen. Op dit moment worden Europese normen voor blootstelling niet overschreden, maar het RIVM adviseert bij verdere uitrol van het 5G-netwerk gezondheidseffecten goed te monitoren. Meer hierover is te vinden op de website[6] van het RIVM.

[6] https://www.rivm.nl/nieuws/vinger-aan-pols-bij-uitrol-5g-belangrijk

Verkeersveiligheid

De Provincie Limburg heeft als doel om het aantal verkeersdoden op provinciale wegen terug te brengen naar 0. Dit is ondergebracht in het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg. Het overgrote deel van de verkeersongelukken wordt veroorzaakt door menselijk gedrag. Maar ook de inrichting van wegen en infrastructuur heeft invloed op het menselijk gedrag, en daarmee indirect op de verkeersveiligheid.

Figuur 5-37 en Figuur 5-38 geven het aantal verkeersongevallen en de afloop daarvan weer voor de periode 2014 – 2018 in de provincie Limburg. Opvallend is dat het aantal ongevallen sinds 2016 afneemt terwijl het aantal betrokkenen bij verkeersongevallen in 2018 is gestegen. Ondanks de afname van het aantal ongevallen is de afloop van de ongevallen steeds ernstiger met een toename van zowel het aantal slachtoffers, gewonden en doden sinds 2016.

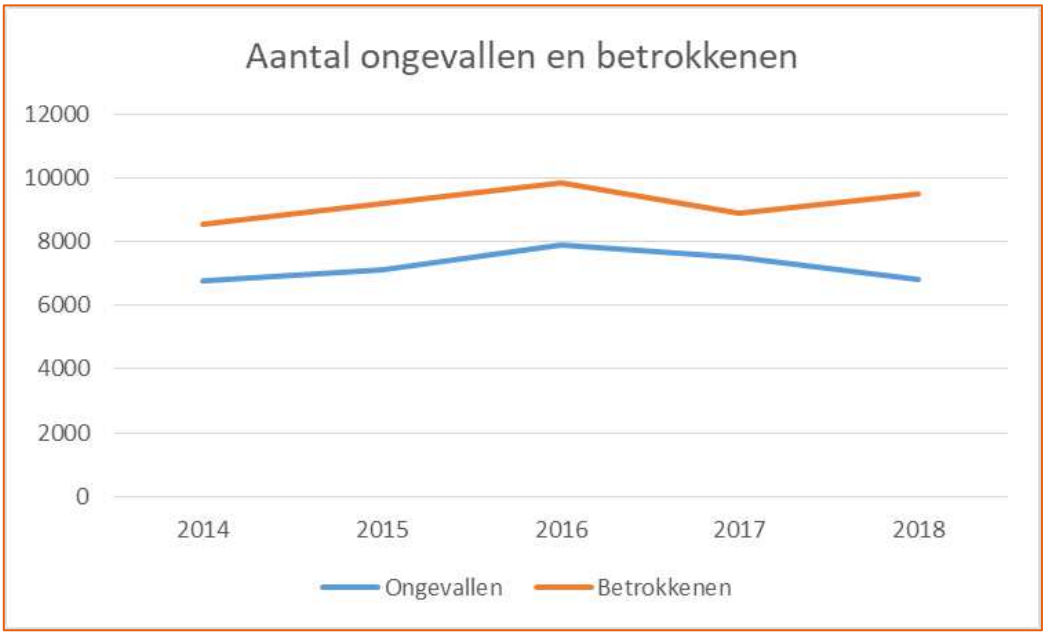

Figuur 5-37 | Aantal ongevallen en betrokkenen in de provincie Limburg voor de periode 2014 - 2018 (via Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg) (Antea, 2020).

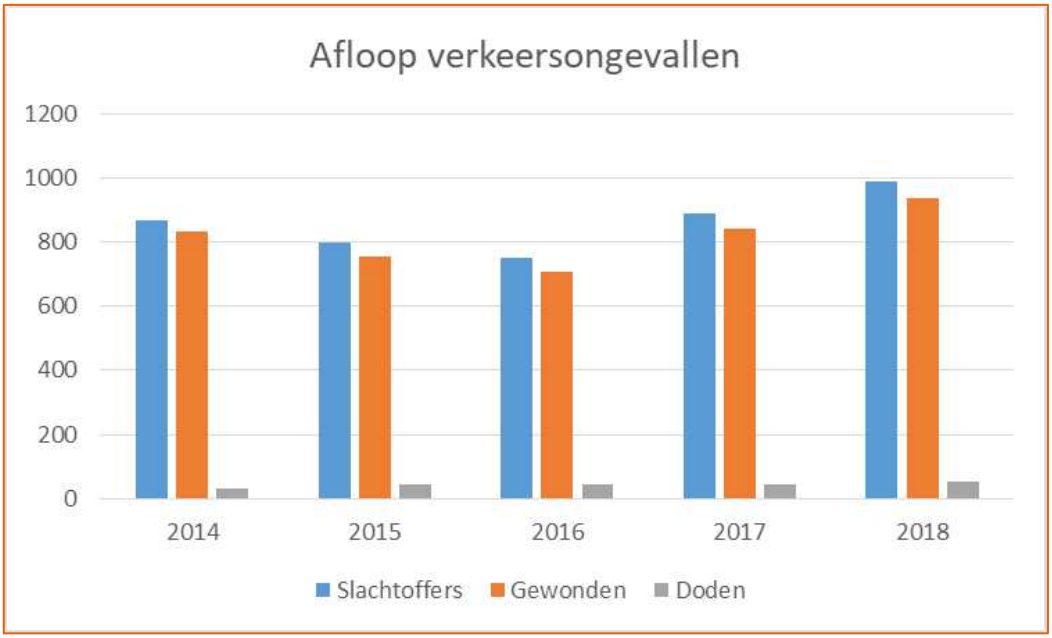

Figuur 5-38 | De afloop van verkeersongevallen in de provincie Limburg voor de periode 2014 - 2018 (via Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg) (Antea, 2020).

Hoogwaterveiligheid en wateroverlast

Voor de provincie Limburg speelt hoogwaterveiligheid met name in de gebieden rond de Maas. Door het veranderende klimaat en de daarmee samenhangende verwachte toename van hevige regenval, worden hoge piekafvoeren in de rivier verwacht. Om de hoogwaterveiligheid te waarborgen moet expliciet rekening gehouden worden met de inrichting van gebieden.

Figuur 5-39 geeft de maximale waterdiepte bij een overstroming weer volgens de Klimaateffectatlas. Dit figuur laat zien naar welke hoogte het water maximaal kan stijgen bij een overstroming vanuit de Maas. De kaart is gebaseerd op de referentieperiode van de Klimaateffectatlas, hiervoor is het klimaat gemeten in de periode 1980-2010.

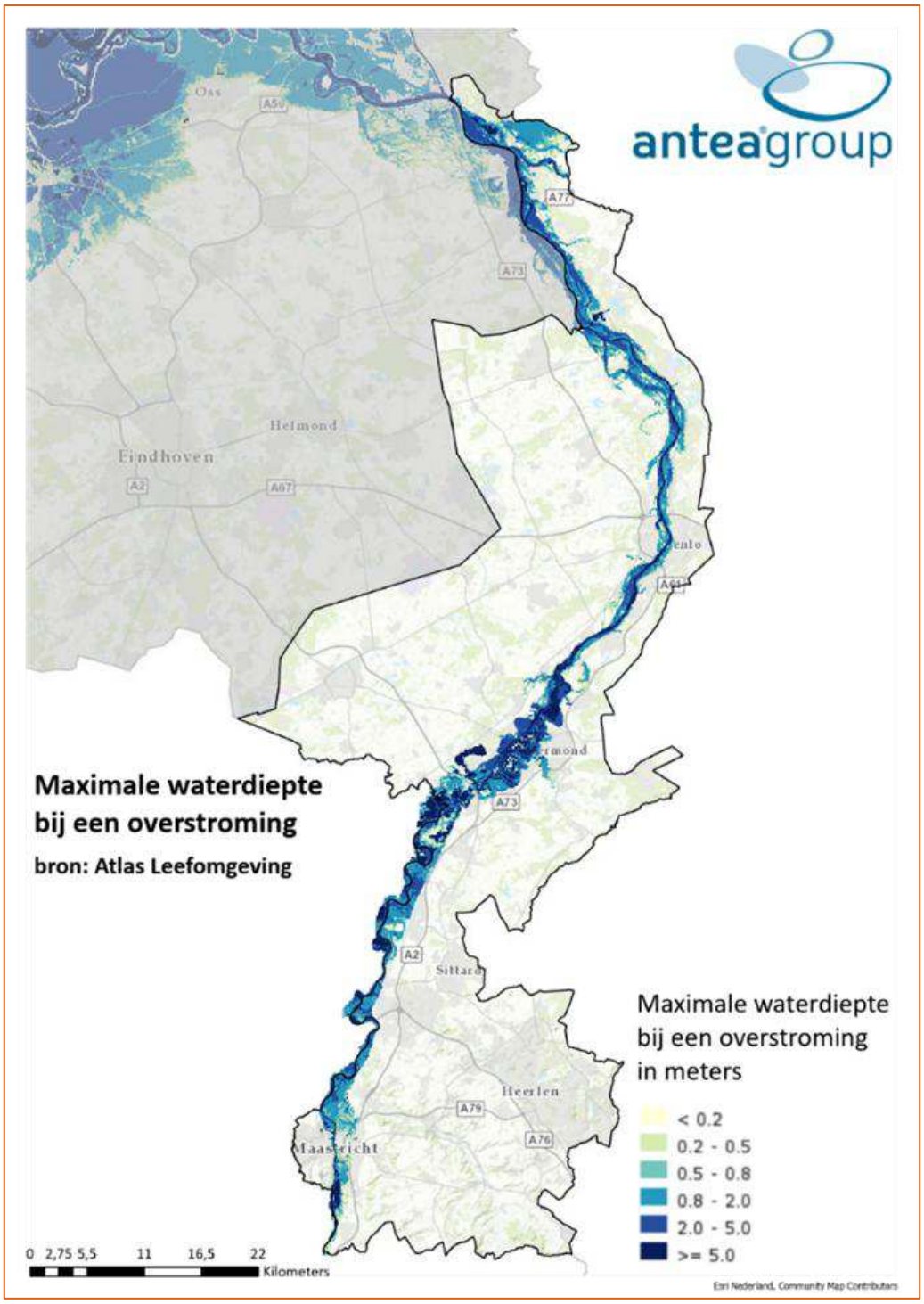

Figuur 5-39 | Maximale waterdiepte bij een overstroming (Antea, 2020).

Om de kans op overlast door hoogwater in de Maas te verkleinen worden er langs de Maas enkele gebieden ingericht voor waterberging. Rivierwater kan hier het gebied in stromen, zodat de piekwaterstanden verlaagd worden. Na het passeren van de hoogwaterpiek stroomt het water weer terug naar de rivier. Door gebiedsontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld Ooijen-Wanssum, Grensmaas, Lob van Gennep en Oeffelt, krijgt de Maas meer ruimte, waarmee de kans op eventuele overstromingen wordt verkleind. Daarnaast voert het Waterschap in het kader van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma een aantal dijkverbeteringsprojecten uit, zodat deze dijken beter bestand zijn tegen extreem hoge waterstanden. In de afgelopen twee decennia zijn overigens al heel wat dijken verbeterd en rivierverruimingsprojecten uitgevoerd in het kader van het project De Maaswerken.

Niet alleen de gebieden langs de Maas hebben te maken met de gevolgen van klimaatverandering. In stedelijke gebieden kan wateroverlast ontstaan door de toename van hevige regenval. Op plaatsen waar veel verharding aanwezig is, kan hemelwater slechts beperkt de bodem intrekken. De afvoer van water is daar afhankelijk van de rioolcapaciteit en de aanwezigheid van beken. Dit mondt dan vaak uit in oppervlaktewater en uiteindelijk in de grote rivieren. Het meer lokaal infiltreren van hemelwater in de bodem is dan ook een maatregel die de laatste jaren veel toegepast wordt om wateroverlast is stedelijke gebieden te voorkomen.

Het reliëfrijke gebied in Zuid-Limburg heeft te maken met water dat van hellingen en door de droogdalen afstroomt naar de beekdalen en de bebouwing die daar te vinden is. De grotere kans op intensieve neerslag in dit gebied leidt daardoor tot meer wateroverlastknelpunten, bijvoorbeeld bij oude overkluizingen. Informatie over de problematiek in het Geulgebied en andere stroomgebieden in Limburg is te vinden op de website Wacht niet op water[7]. Deze informatie is hieronder kort samengevat.

Het stroomgebied van de Geul, gelegen in Zuid-Limburg, wordt gekenmerkt door een heuvelachtig landschap en een sterk meanderende rivier. Bij hevige regenval kan de Geul echter snel veranderen in een woeste stroom. Dit komt door de combinatie van steile hellingen, een beperkte waterbergingscapaciteit en een bodem die regenwater snel afvoert. De gevolgen van hoogwateroverlast zijn groot: straten, huizen en landbouwgebieden raken overspoeld, en de infrastructuur lijdt schade. De watersnood van juli 2021 heeft pijnlijk duidelijk gemaakt hoe kwetsbaar het gebied is voor extreme weersomstandigheden.

[7] https://wachtnietopwater.nl/

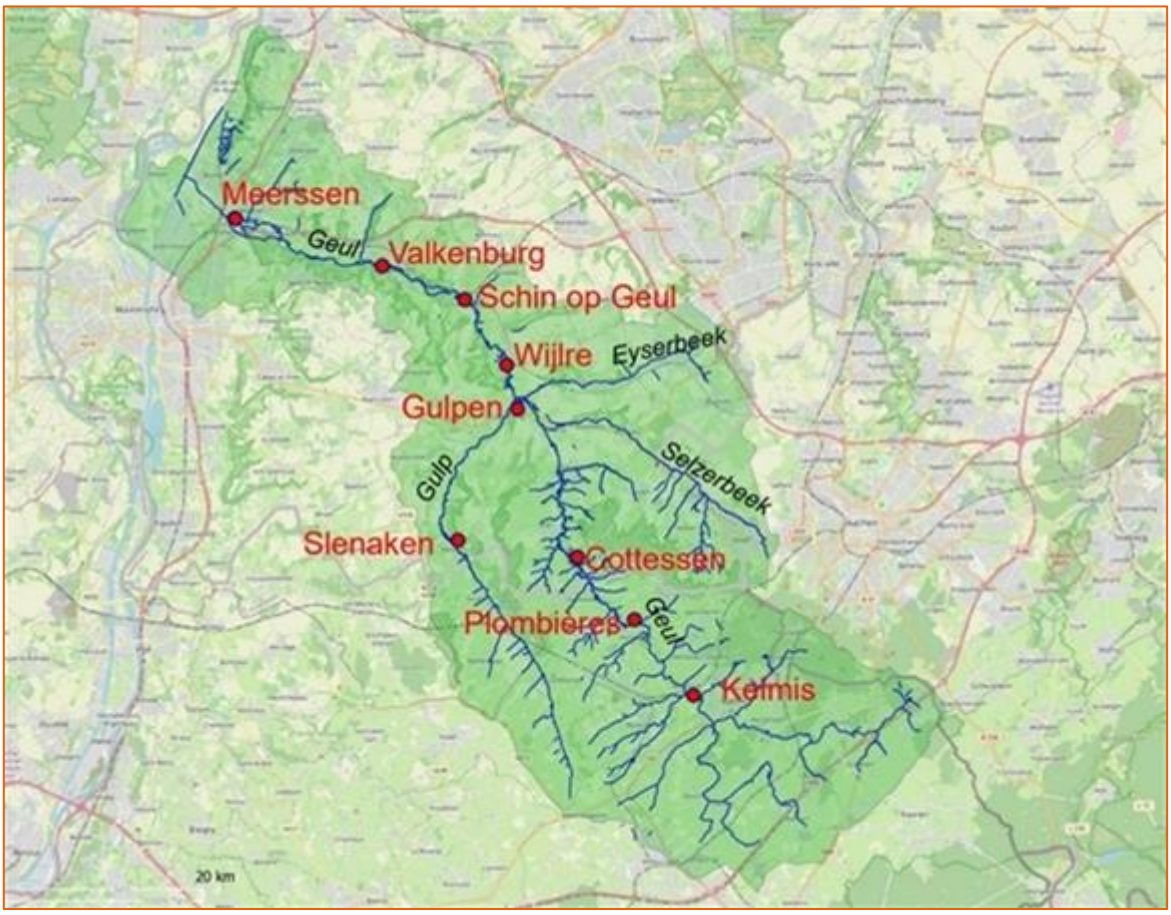

Figuur 5-40: Stroomgebied van de Geul en zijrivieren (Wacht niet op water, z.d.).

Leefklimaat (hittestress)

Door klimaatverandering komen hittegolven steeds vaker voor in ons land. Door de hitte kunnen vooral kwetsbare mensen gezondheidsklachten, zoals benauwdheid of slapeloosheid, ervaren. Ook gezonde mensen lopen een reële kans op hittestress bij een luchtvochtigheid van meer dan 50 procent en een temperatuur van 35 °C of hoger. Daarnaast kunnen de hogere nachttemperaturen ook leiden tot de hiervoor genoemde gezondheidsklachten.

De (inrichting van de) fysieke leefomgeving speelt een rol bij hittestress. Gebieden met veel bebouwing en verharding (weinig groen en water) houden warmte vast en hebben nauwelijks een verkoelend effect. In stedelijke gebieden is de temperatuur gemiddeld hoger dan in het omliggende landelijk gebied. Het zonlicht wordt in stedelijke gebieden geabsorbeerd door de aanwezige donkere materialen en de relatief lage windsnelheden. Dit wordt ook wel het hitte-eiland effect genoemd.

Op Figuur 5-41 is het stedelijk hitte-eiland effect te zien in de provincie Limburg. In de steden, zoals Maastricht, Heerlen, Roermond en Venlo, ligt de gemiddelde temperatuur aanzienlijk hoger dan in het omringende landelijk gebied.

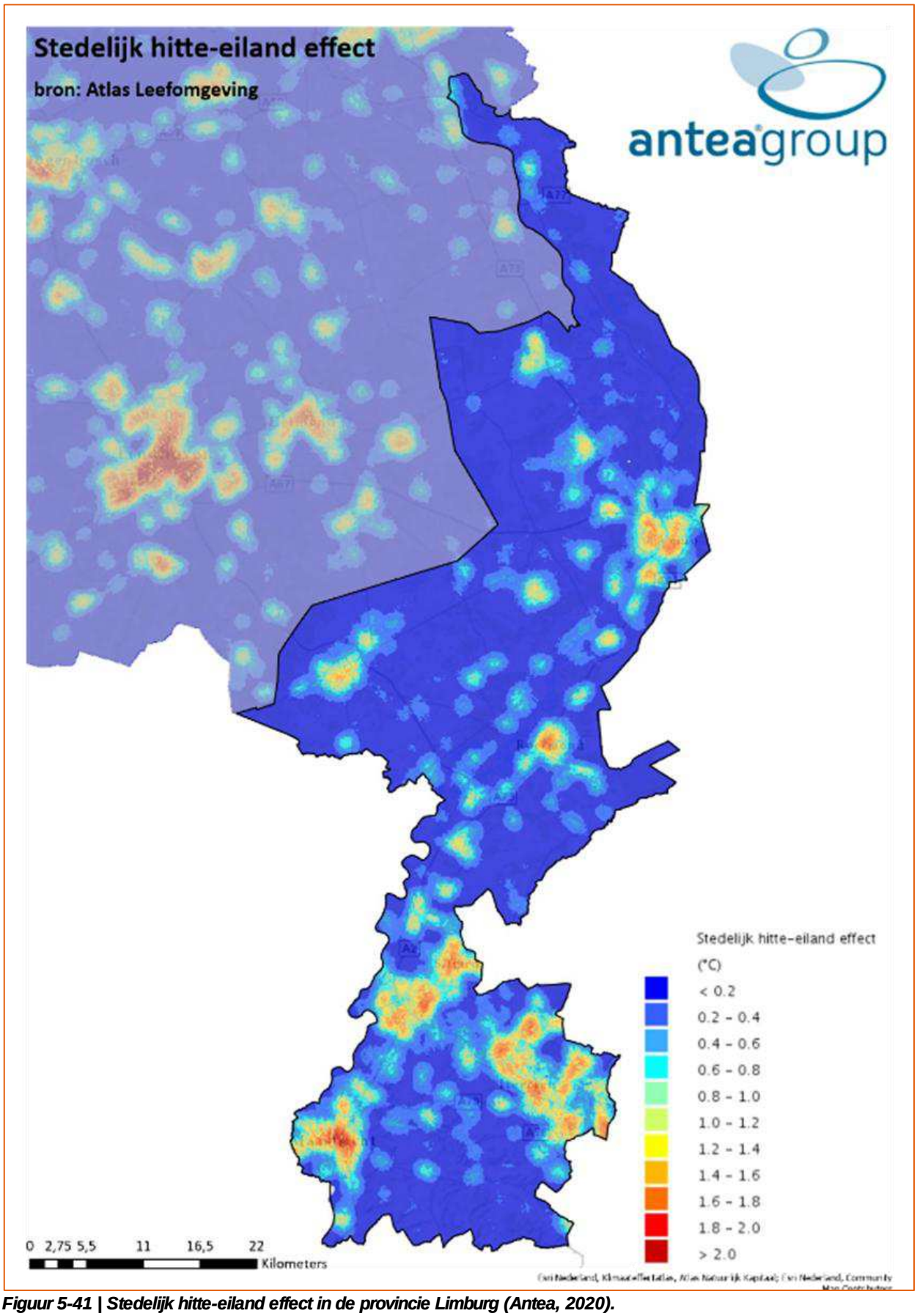

Figuur 5-41 | Stedelijk hitte-eiland effect in de provincie Limburg (Antea, 2020).

Sociale veiligheid

Sociale veiligheid heeft betrekking op de mate waarin iemand zich veilig voelt en beschermd is tegen gevaar dat veroorzaakt wordt door een individu en/of groep binnen een bepaalde ruimte en/of omgeving. Het begrip Sociale Veiligheid kan opgedeeld worden in een subjectief en objectief component: de mate waarin mensen de (on)veiligheid ervaren of beleven (subjectief) en aan de andere kant de kans op een daadwerkelijk delict (objectief).

De veiligheidsbeleving van de inwoners van Limburg geeft een indicatie van de sociale veiligheid in de provincie. Tabel 5-2 geeft het percentage van de inwoners van 15 jaar en ouder dat zich onveilig voelt in de eigen buurt. Het blijkt dat de inwoners van Limburg zich vaker onveilig voelen dan het landelijk gemiddelde.

Tabel 5-2 | Het percentage van de inwoners van 15 jaar en ouder dat zich wel eens/vaak onveilig voelt in de eigen buurt in 2017 ((via Staat van Limburg) (Antea, 2020).

	Veiligheidsbeleving: wel eens onveilig	Veiligheidsbeleving: vaak onveilig
Limburg	19.5%	2.3%
Nederland	16.4%	1.5%

Sociale veiligheid heeft ook betrekking op het vertrouwen in de medemens. Uit Tabel 5-3 blijkt dat voor de provincie Limburg het percentage bewoners dat vindt dat de meeste mensen over het algemeen te vertrouwen zijn lager ligt dan het landelijk gemiddelde.

Tabel 5-3 | Het percentage personen van 15 jaar en ouder dat vindt dat de meeste mensen over het algemeen te vertrouwen zijn in 2017 (via Staat van Limburg) (Antea, 2020).

	Vertrouwen in anderen
Limburg	53.6%
Nederland	61%

De objectieve veiligheid kan worden gemeten door middel van het aantal misdrijven per 1.000 inwoners. Met 46,8 misdrijven ligt het aantal misdrijven iets hoger dan het landelijk gemiddelde van 45,6 misdrijven.

Sociale levendigheid

De aanwezigheid van mensen, zo blijkt uit de literatuur, is de belangrijkste indicator voor de mate van levendigheid. Voor een gedeelte kan dat zitten in de mate waarin (binnen-)steden in staat zijn om de aanwezigheid van mensen te promoten (hoge bezoekpotenties van steden, levendige pleinen in binnenstad etc.). Op de tweede plaats kunnen evenementen en andere sociale activiteiten voor verschillende doelgroepen in een gebied zorgen voor levendigheid.

Limburg kent enkele steden met een hoge bezoekpotentie. Dit wordt mede geïllustreerd door de toegenomen betekenis van de toeristische sector, waarbij de economische betekenis van de vrijetijdseconomie in de afgelopen 10 jaar sterk gestegen is (zie Figuur 5-42).

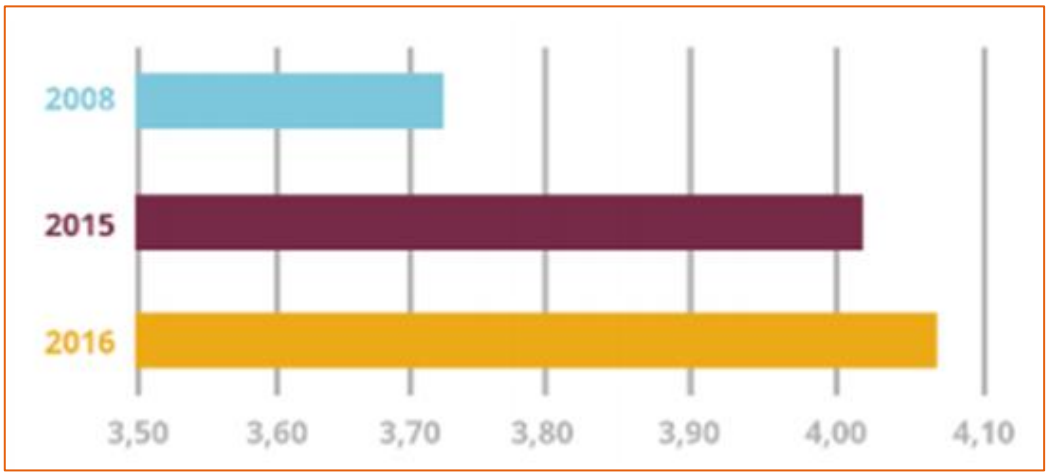

Figuur 5-42 | Ontwikkeling economische betekenis vrijetijdseconomie (in miljarden euro's) (via Provincie Limburg) (Antea, 2020).

Sociale cohesie

Een goede sociale leefomgeving wordt ook gekenmerkt door sociale cohesie: de mate waarin bewoners van een buurt onderlinge betrokkenheid en binding met andere mensen in de buurt ervaren.

Indicatoren voor sociale cohesie zijn bijvoorbeeld het percentage inwoners dat aan vrijwilligerswerk doet, betrokken is in de lokale politiek of participeert in sport- en cultuurverenigingen. Tabel 5-4 toont dat inwoners van Limburg gemiddeld vaker lid zijn van één of meerdere sociale verenigingen (zoals sport-, culturele, hobby-, of gezelligheidsverenigingen). Daarentegen is het aantal inwoners dat vrijwilligers werk doet of betrokken is in de politiek lager dan het landelijk gemiddelde.

Tabel 5-4 | Het percentage inwoners dat lid was van een of meer sociale verenigingen, vrijwilligerswerk deed en/of betrokken was in de politiek in 2017 (via Staat van Limburg) (Antea, 2020).

	Lid van sociale vereniging	Vrijwilligerswerk	Politieke participatie
Limburg	49.8%	43.5%	42.1%
Nederland	48.7%	49.1%	46.6%

In Noord-Limburg[8] werken (en wonen tijdelijk) veel arbeidsmigranten. Werkgevers wonen regelmatig met velen in één huis in woonwijken. Resultaat hiervan is dat reguliere inwoners elke paar maanden geconfronteerd worden met nieuwe buren en meerdere auto’s die een parkeerplaats nodig hebben. De huizen van arbeidsmigranten worden in het algemeen slecht(er) onderhouden. De aanwezigheid van arbeidsmigranten levert sociale uitdagingen voor een wijk op.

Voorzieningenniveau

De nabijheid en omvang van voorzieningen heeft eveneens invloed op de kwaliteit van de leefomgeving. Voldoende voorzieningen zoals winkels, horeca of medische voorzieningen en een goede bereikbaarheid van deze voorzieningen zijn belangrijk bij de beoordeling van de leefomgeving.

Tabel 5-5 geeft de gemiddelde afstand tot verschillende voorzieningen weer in Limburg, ten opzichte van de gemiddelde afstand in Nederland. Hieruit blijkt dat de provincie Limburg een gemiddelde afstand tot huisartsen en ziekenhuizen heeft die vergelijkbaar is met het landelijk gemiddelde. Daarnaast hoeven inwoners van Limburg minder ver te reizen naar musea en bioscopen dan de gemiddelde Nederlander. De afstand tot parken, plantsoenen en open natuurlijke terreinen is groter in Limburg dan het landelijk gemiddelde. Daarentegen is de afstand tot het dichtstbijzijnde bos in Limburg veel kleiner dan de gemiddelde afstand in Nederland.

[8] In bepaalde mate geldt deze problematiek ook voor Midden- en Zuid-Limburg. In Noord-Limburgse gemeenten komt deze problematiek echter het meest nadrukkelijk naar voren.

Tabel 5-5 | De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde voorzieningen, berekend over de openbare weg (via Staat van Limburg) (Antea, 2020).

Gemiddelde afstand tot …	Limburg	Nederland
Huisarts (2016)	1 km	1 km
Ziekenhuis (2017)	4.7 km	4.7 km
Museum (2016)	3.4 km	3.7 km
Bioscoop (2017)	5.2 km	6.3 km
Podiumkunst (2016)	5.8 km	4.9 km
Park of plantsoen (2012)	1.3 km	1 km
Dagrecreatie (2012)	3.5 km	3.4 km
Bos (2012)	1.1 km	1.7 km
Open natuurlijk terrein (2010)	4.6 km	3.5 km

5.1.6 Cultuur, sport en erfgoed

Binnen het thema Cultuur, sport en erfgoed was weinig informatie beschikbaar over cultuur en sport in het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024). Daarom is deze specifiek voor dit planMER geschreven met behulp van bronnen als de provinciale website (Provincie Limburg, z.d. a), het Bonnefantenmuseum (Bonnefantenmuseum, sd), het Limburgs museum (Limburgs Museum, sd) en Limburg sport (Limburg Sport, sd). Het subthema erfgoed is wel grotendeels overgenomen uit het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Cultuur en sport

Limburg is een provincie met een diverse culturele identiteit en een sterke sporttraditie. De ligging tussen België en Duitsland heeft een grote invloed gehad op de ontwikkeling van de regionale cultuur en sport. Zowel cultuur als sport spelen een belangrijke rol in het dagelijks leven van de inwoners en worden door de provincie actief ondersteund.

Limburg kent een rijke cultuurhistorie, met tradities zoals carnaval en diverse religieuze festiviteiten. Historische steden zoals Maastricht, Roermond en Valkenburg herbergen veel erfgoed, waaronder kerken, kastelen en andere monumenten. Musea zoals het Bonnefantenmuseum in Maastricht en het Limburgs Museum in Venlo bieden inzicht in regionale en internationale kunst en geschiedenis. Daarnaast worden jaarlijks culturele evenementen georganiseerd, zoals Cultura Nova in Heerlen en het Limburg Festival. Ook klassieke muziek speelt een rol, met festivals zoals het Orlando Festival en de concerten van André Rieu. De provincie ondersteunt cultuur via subsidies, samenwerkingen met instellingen zoals Toneelgroep Maastricht, en initiatieven gericht op talentontwikkeling, zoals de Jan van Eyck Academie.

Sport is eveneens belangrijk in Limburg. De provincie staat bekend om wielerevenementen zoals de Amstel Gold Race. Daarnaast zijn er professionele voetbalclubs. Limburg investeert in sportinfrastructuur en talentontwikkeling en stimuleert breedtesport en beweging bij inwoners via programma's zoals "Limburg in Beweging". Ook recreatieve sporten zoals wandelen en fietsen zijn populair. De provincie werkt samen met lokale sportverenigingen en organisaties om sportparticipatie te bevorderen.

Erfgoed

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit Hoofdstuk 10 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Archeologische waarden

De aan- of afwezigheid van archeologische resten in de ondergrond weegt mee bij het maken van keuzen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De waarde van het bodemarchief kan worden aangetast door grondwerk (zoals diep ploegen), verlaging van de grondwaterstand (kans op oxidatie van organisch archeologisch materiaal) of juist extreme ophoging van het maaiveld.

Onderstaand Figuur 5-43 en Figuur 5-44 tonen de archeologische basisverwachting in het Maasdal en de archeologische (geomorfologische) landschappen van de hele provincie. Zichtbaar is het sedimentaire en geologische onderscheid tussen het heuvellandschap in Zuid-Limburg, de zandgronden in het noorden en het Maasdal. Alle drie de landschapstypen hebben hun weerslag gehad op gebruik van het landschap en daarmee op de archeologische waarden van de respectievelijke bodemarchieven.

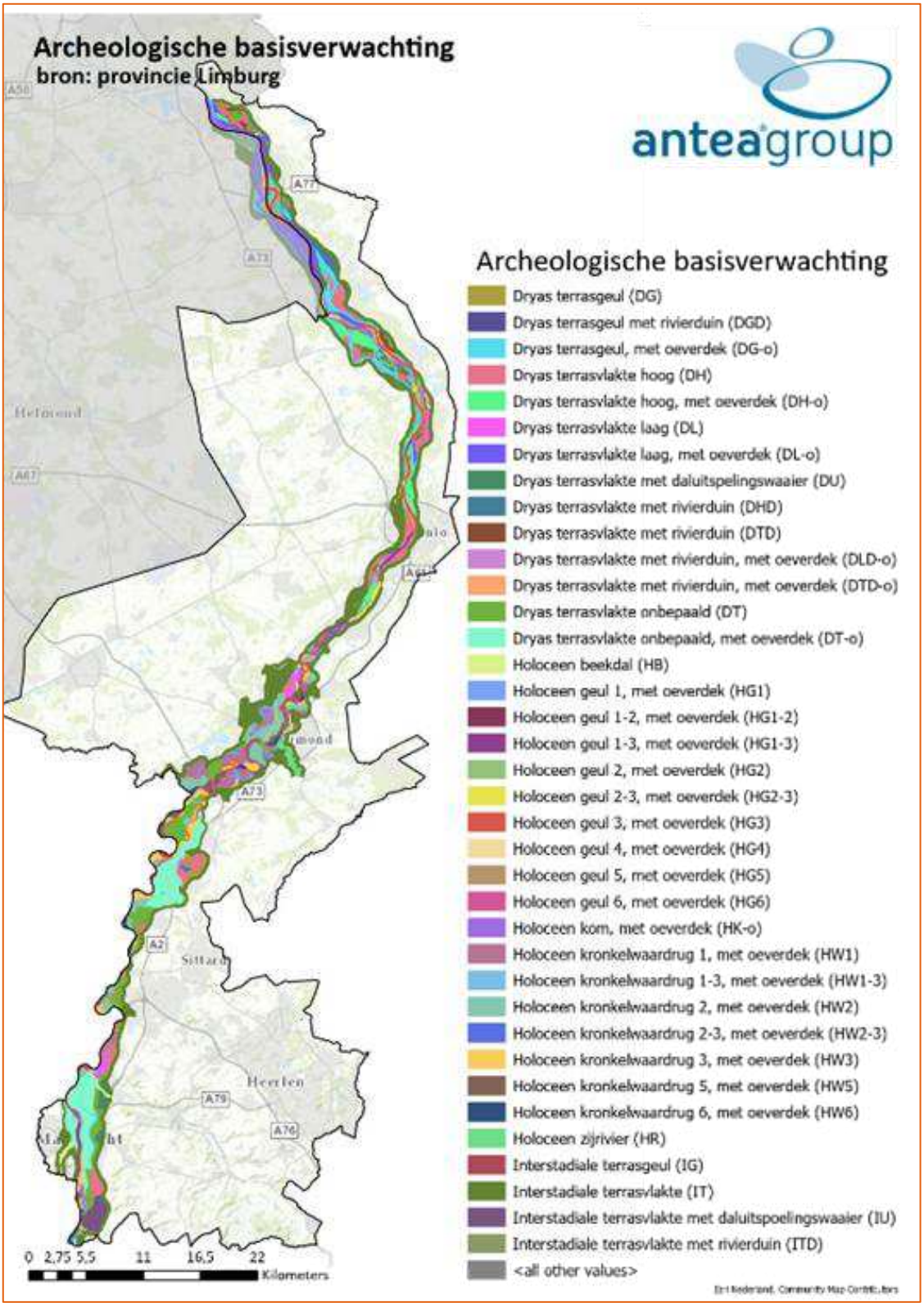

Figuur 5-43 | Archeologische basisverwachting (Antea, 2020).

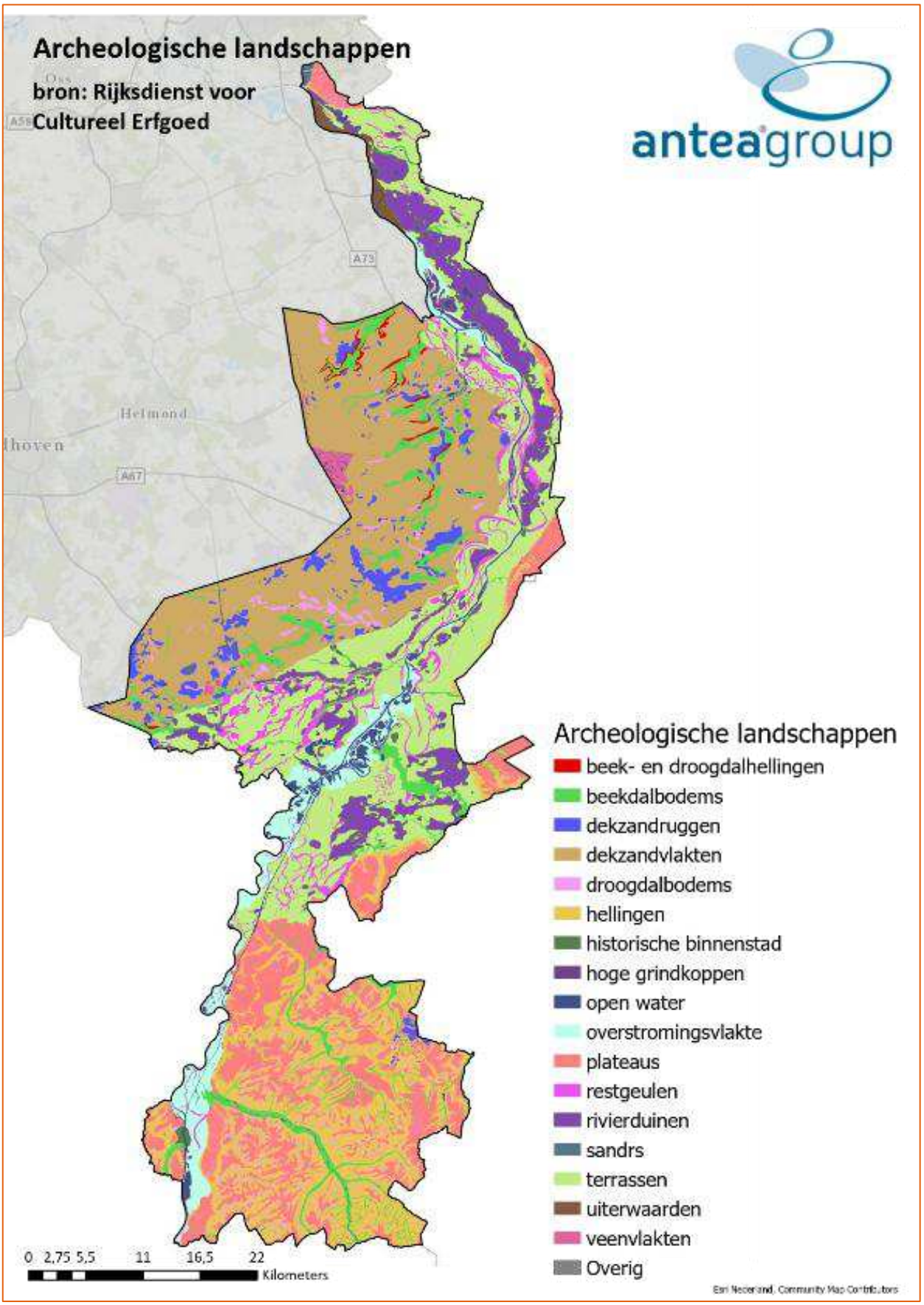

Figuur 5-44 | Archeologische landschappen in Limburg (Antea, 2020).

Archeologische waarden worden bij ruimtelijke ontwikkelingen middels wet- en regelgeving beschermd. De provincie heeft op de Erfgoedwet en gemeentelijk beleid in beginsel geen aanvullend beleid. De betrokkenheid van de Provincie beperkt zich tot archeologische waarden van provinciaal belang. In de zogenaamde archeologische aandachtsgebieden (zie Figuur 5-45), representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen, is grote kans op archeologische vondsten. Het betreft zes soorten gebieden, verspreid over 16 gemeenten in Limburg. Daarnaast is archeologie als onderdeel van de kernkwaliteit cultuurhistorie een provinciaal belang binnen de Groenblauwe mantel en in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

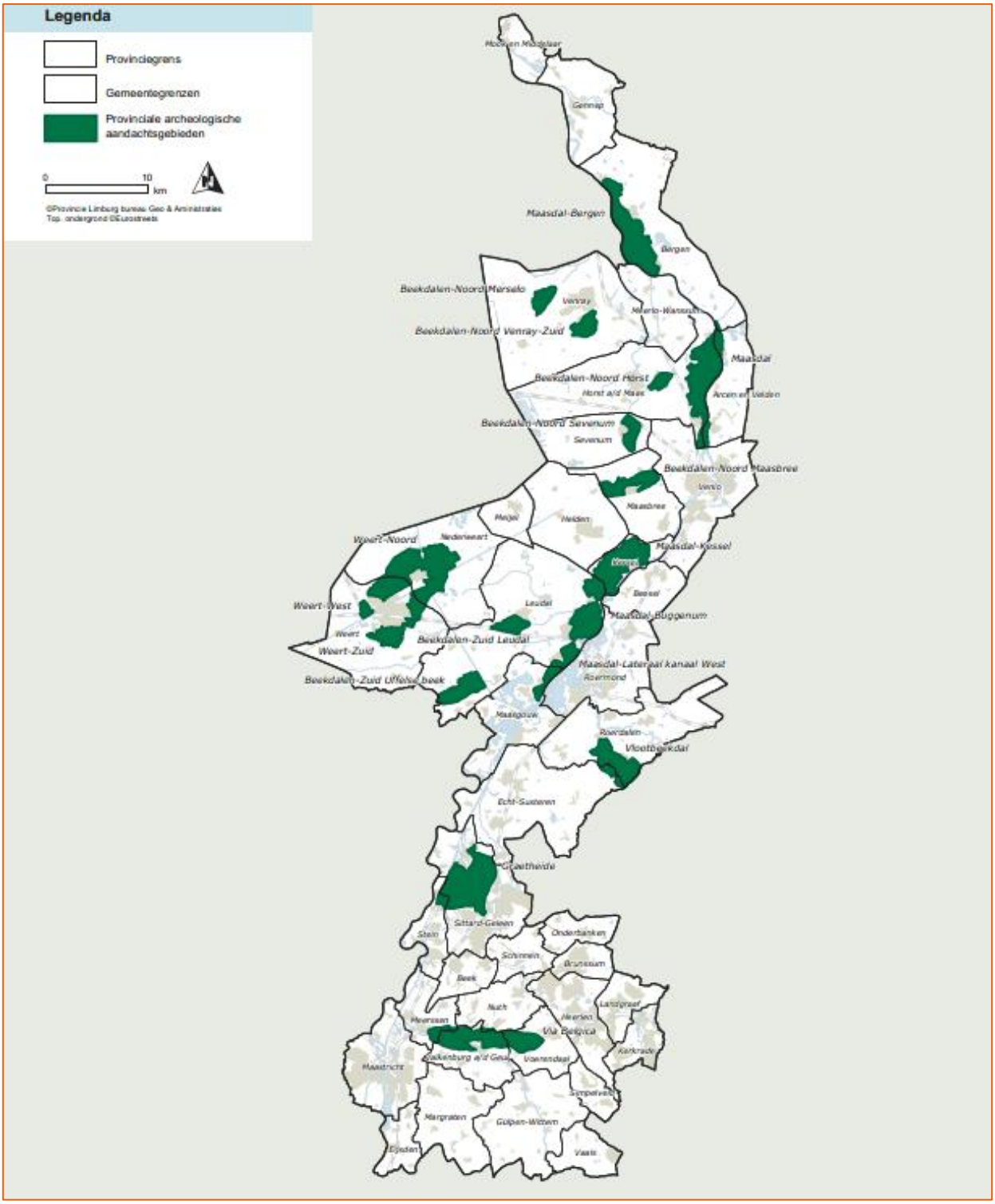

Figuur 5-45 | Provinciale archeologische aandachtsgebieden (Antea, 2020).

Naast archeologische waarden als randvoorwaarde bij ruimtelijke ontwikkeling zet de Provincie Limburg in op grotere zichtbaarheid van het archeologisch erfgoed, het “verhaal vertellen” en presenteren, de expertise bundelen en één goed toegankelijk en inspirerend depot. De afgelopen jaren is er een aantal stappen gezet:

- Er is een Beleidsplatform Erfgoed Limburg opgezet waar Limburgse overheden kennis en ervaringen uit kunnen wisselen;
- In het Maasdal is op initiatief van provincie geëxperimenteerd met nieuwe en alternatieve onderzoeksmethoden en waarderingsmethoden;
- De recente onderzoeksresultaten zijn gesynthetiseerd per periode, thema en landschap;
- Provincie heeft in 2018 een nieuw archeologisch depot gerealiseerd;
- Initiëren, participeren en ondersteunen van vele archeologische publieksgerichte initiatieven.

Gebouwd erfgoed
Cultuurhistorische waarden zoals monumenten (van Rijk of gemeente), beschermde stads- en dorpsgezichten en cultuurhistorisch waardevolle structuren in het landschap worden via wet- en regelgeving beschermd.

Limburg kent een rijke historische geschiedenis. Dat wordt ook zichtbaar door de vele monumentale bouwwerken, zoals kerken, kastelen, (water- en wind)molens en boerderijen (vierkantshoeven), in de provincie. Een monument is een overblijfsel uit de Limburgse geschiedenis, het zegt iets over ons verleden en onze identiteit. In totaal zijn er meer dan 5.000 rijksmonumenten en bijna evenveel gemeentelijke monumenten. De grote hoeveelheid historische waardevolle gebouwen blijkt uit de hoge graad van nabijheid van monumenten (zie Figuur 5-46). De kaart toont dat rijksmonumenten zich vooral in de grote steden (en) in Zuid-Limburg concentreren.

Ook heeft de provincie een schat aan klein erfgoed - zoals de vele kruisen en kapellen en bakhuisjes - dat met name voor lokale gemeenschappen een waardevolle betekenis heeft. Het provinciaal beleid zet onder ander in op; de ondersteuning van urgente restauraties, de stimulering van de herbestemming van monumenten, het behoud van groen erfgoed en klein Limburgs erfgoed.

Naast de hoeveelheid monumenten is de kwaliteit (de staat van het onderhoud en de staat van het casco) van belang (zie Figuur 5-47). Vergeleken met de rest van Nederland geldt dat de staat van onderhoud van monumenten relatief goed is: 60,4% van de monumenten in Limburg is goed onderhouden, t.o.v. 43,5% in de rest van Nederland). Demografische krimp, waarbij monumentaal erfgoed leeg kan komen te staan en daardoor kan verloederen, is een risico. Aan de andere kant biedt het erfgoed een kans om met demografische krimp om te gaan. Zo is het erfgoed bijvoorbeeld in staat om de lokale bevolking aan hun woonplaats te binden.

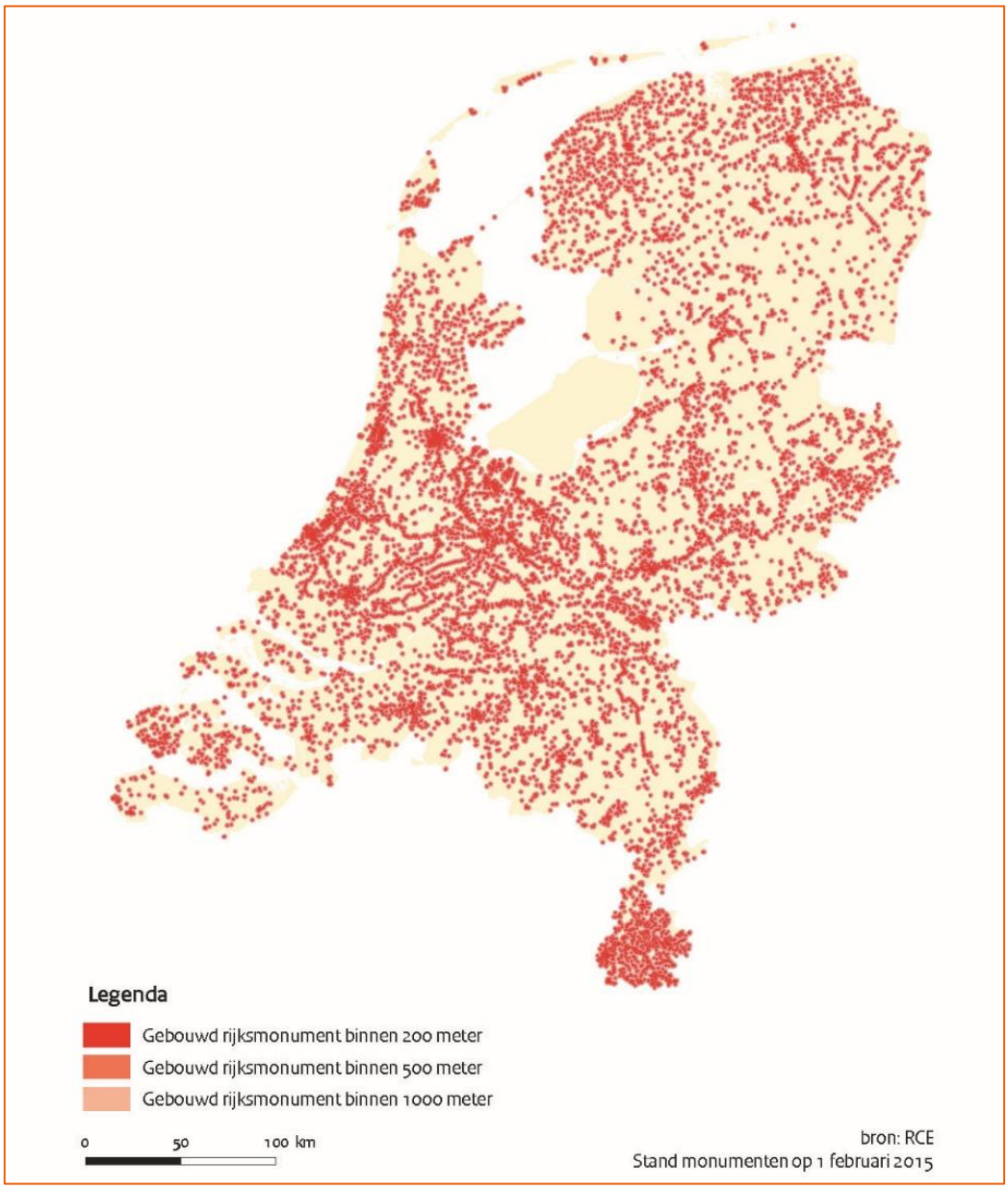

Figuur 5-46 | Nabijheid van gebouwde rijksmonumenten in Nederland (RCE) (Antea, 2020).

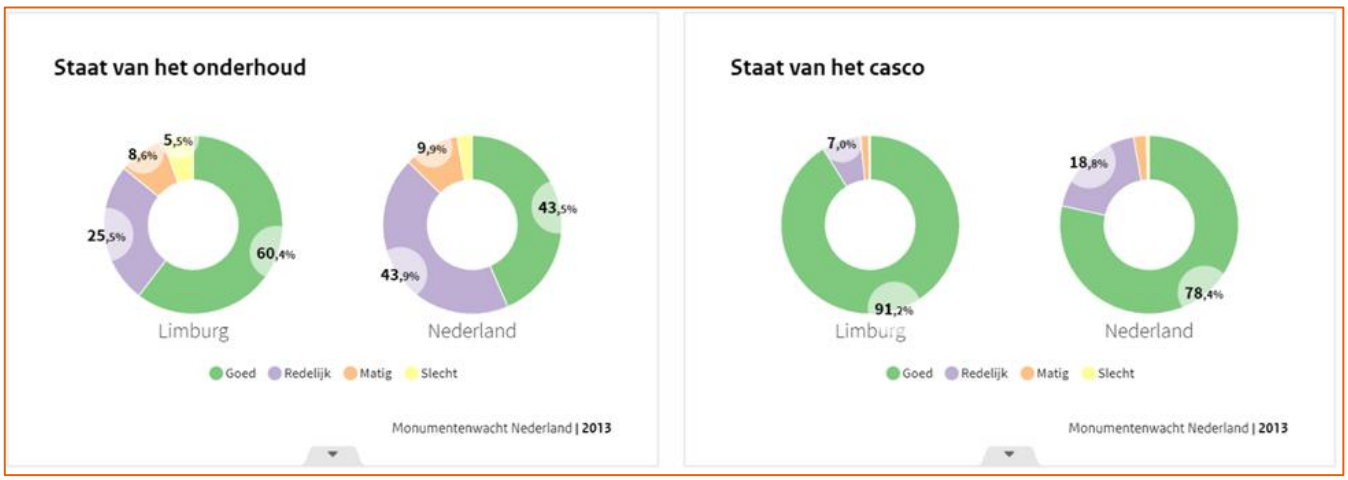

Figuur 5-47 | Staat van onderhoud en casco van monumenten (Antea, 2020).

5.1.7 Landschap

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit Hoofdstuk 4 en 10 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Aardkundige waarden
Aardkundige waarden zijn de onderdelen van het landschap die iets vertellen over de natuurlijke (geomorfologische) ontstaansgeschiedenis van een gebied. Limburg kent de oudste geologische afzettingen van Nederland. Deze zijn voornamelijk ontstaan door de vroegere Rijn en de Maas. Dit uit zich in kenmerkende landschappen, zoals de Maasduinen en Maasterrassen. Hiernaast is de geologische geschiedenis van Zuid-Limburg op nationaal schaalniveau zeldzaam. Deze geologische geschiedenis vindt uiting in (restanten van) kalksteen- en steenkoolgroeves in Zuid-Limburg. Zowel de wettelijke basis als de aardkundige waardevolle gebieden zijn geborgd in landschappelijk beleid zoals beschreven in de paragraaf hieronder.

Historisch landschappelijke waarden
Het landschap is de resultante van ondergrond en historisch gebruik. Van waarde is de herkenbaarheid van de historische gelaagdheid. Landschappelijke waarden dragen bij aan de kwaliteit van de (leef)omgeving. In de afgelopen decennia heeft voornamelijk het historisch landschap en daarbij horende karakteristieke elementen onder druk gestaan. Veel landschapselementen die voorheen een agrarische functie hadden zijn steeds minder essentieel voor het boerenbedrijf. Het verdwijnen van deze landschappelijke elementen en de hierbij horende schaalvergroting en normalisatie heeft een ten opzichte van honderd jaar geleden sterk verschraald landschapsbeeld opgeleverd. Niettemin geldt nog steeds dat het Limburgs landschap over het algemeen een hoge cultuurhistorische waarde kent. De aanwijzing van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg in het POL-2014 onderschrijft deze waarde.

De Provincie legt in haar landschapsaanpak de focus op de landschappelijke kwaliteit van:
- De Groenblauwe mantel;
- Het Maasdal;
- Het Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

Landschappelijke kernkwaliteiten worden middels de Omgevingsverordening beschermd. Dit geschiedt voornamelijk vanuit een rol als randvoorwaarde bij ruimtelijke ontwikkelingen. De Omgevingsverordening verplicht om in de gebieden weergegeven op onderstaande Figuur 5-48 bij ruimtelijke ontwikkelingen te verantwoorden hoe is omgegaan met de kernkwaliteiten en hoe de eventuele negatieve effecten zijn gecompenseerd.

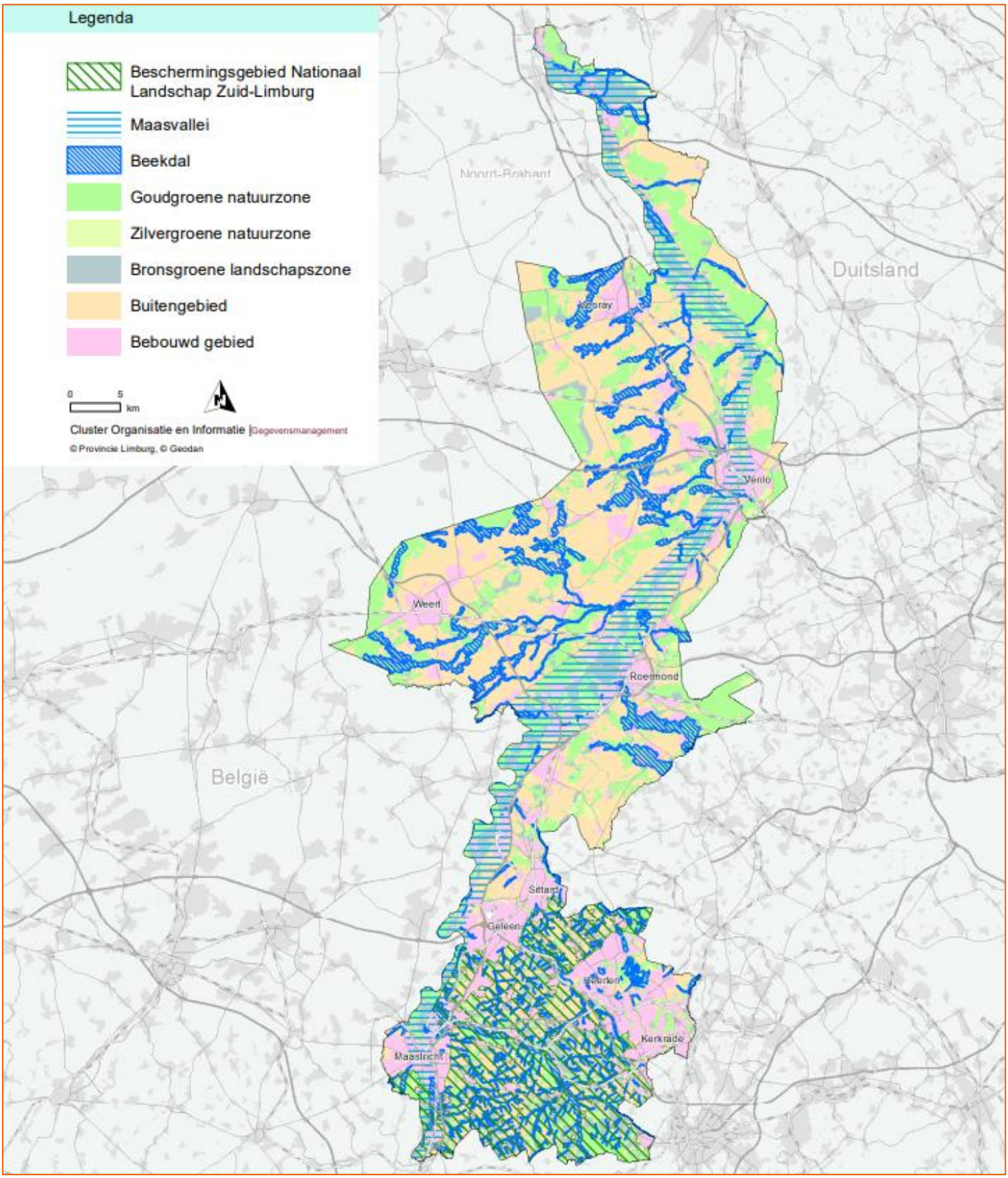

Figuur 5-48 | Landschappelijke kernkwaliteiten in Limburg (Antea, 2020).

Kwaliteit landelijk gebied
De leefomgeving buiten de woongebieden moet ook uitnodigend en toegankelijk zijn. De nabijheid van rustige en veilige gebieden stimuleert mensen om naar buiten te gaan en te bewegen. Het is wenselijk dat alle inwoners op een goede en aantrekkelijke manier in het buitengebied kunnen komen voor rust en recreatie.

Figuur 5-49 toont voor Nederland de nabijheid tot bosgebieden. Te zien is dat Limburg ten opzichte van andere Nederlandse provincies redelijk presteert, waarbij het merendeel van de Limburgers binnen 1 kilometer afstand bos tot hun beschikking hebben.

De Nederlandse bevolking groeide tussen 1900 en 2012 van 5,1 naar 16,7 miljoen mensen. Met name door deze sterke groei is tijdens de twintigste eeuw de totale beschikbare ruimte per inwoner met meer dan twee derde afgenomen.

Het totaal areaal natuur op het land is sinds 1990 iets toegenomen, met name het areaal half-natuurlijke graslanden neemt door natuurontwikkeling toe (Compendium voor de Leefomgeving, 2017). Het aantal beschikbare m^2 per inwoner is daarentegen sterk gedaald (zie Figuur 5-50). De hoeveelheid natuur en bos per inwoner is van ruim 1700 m^2 in 1900 gedaald naar slechts 293 m^2 in 2012.

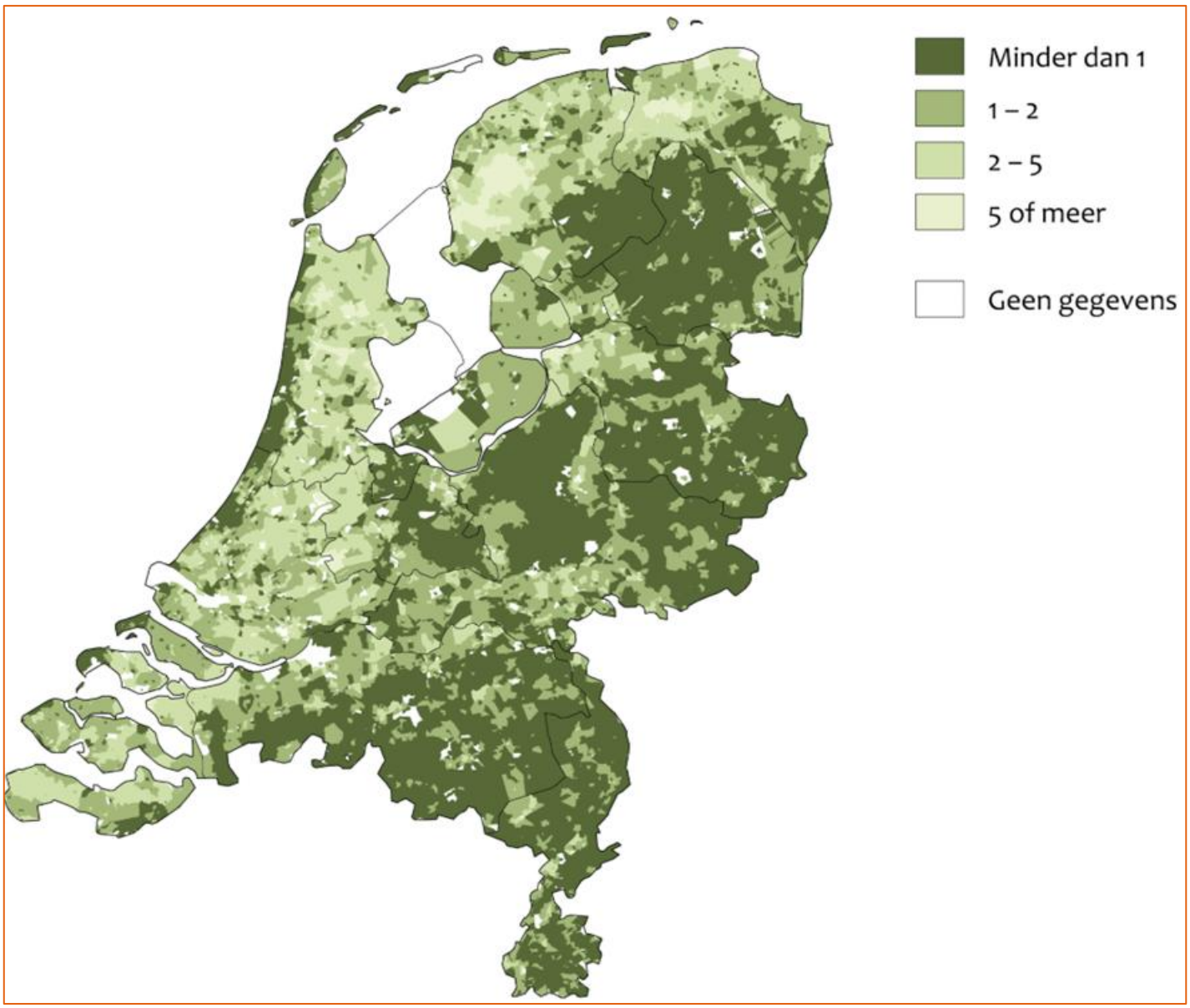

Figuur 5-49 | Nabijheid van bos (in kilometers), 2010 (Compendium voor de leefomgeving) (Antea, 2020).

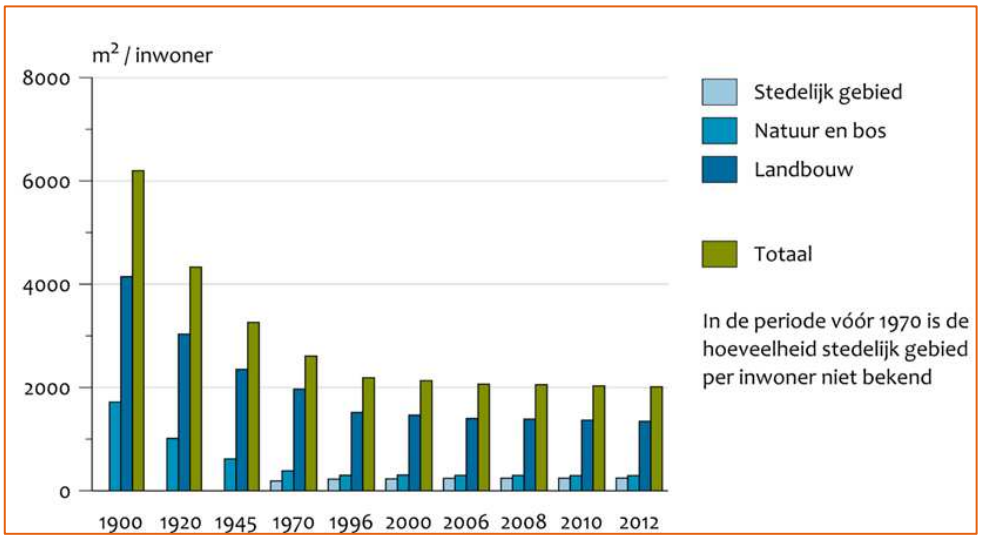

Figuur 5-50 | Ruimte per inwoner (in Nederland) (Compendium voor de Leefomgeving) (Antea, 2020).

Deze geobjectiveerde cijfers zijn eigenlijk minder belangrijk dan de vaak subjectieve beleving van landschappelijke en groene waarden. De ene persoon zal het landschap en diens waarde anders waarderen en beleven dan een ander. De kaart in Figuur 5-51 hieronder geeft een gemiddelde waardering van het Nederlandse landschap door de bevolking op basis van fysieke landschapskenmerken. Dit is gebaseerd op twee positief gewaardeerde landschapskenmerken (natuurlijkheid en historische kenmerkendheid) en twee negatief gewaardeerde kenmerken (stedelijkheid en horizonvervuiling).

Mensen waarderen de afwisselende, kleinschalige landschappen in Zuid-Limburg het meest. Dit strookt met de status van Nationaal Landschap. Open landschappen met veel verstedelijking en/of akkerbouw worden minder gewaardeerd. Een vergelijking op nationaal niveau toont dat het (voornamelijk Zuid) Limburgs landschap bovengemiddeld hoog gewaardeerd wordt.

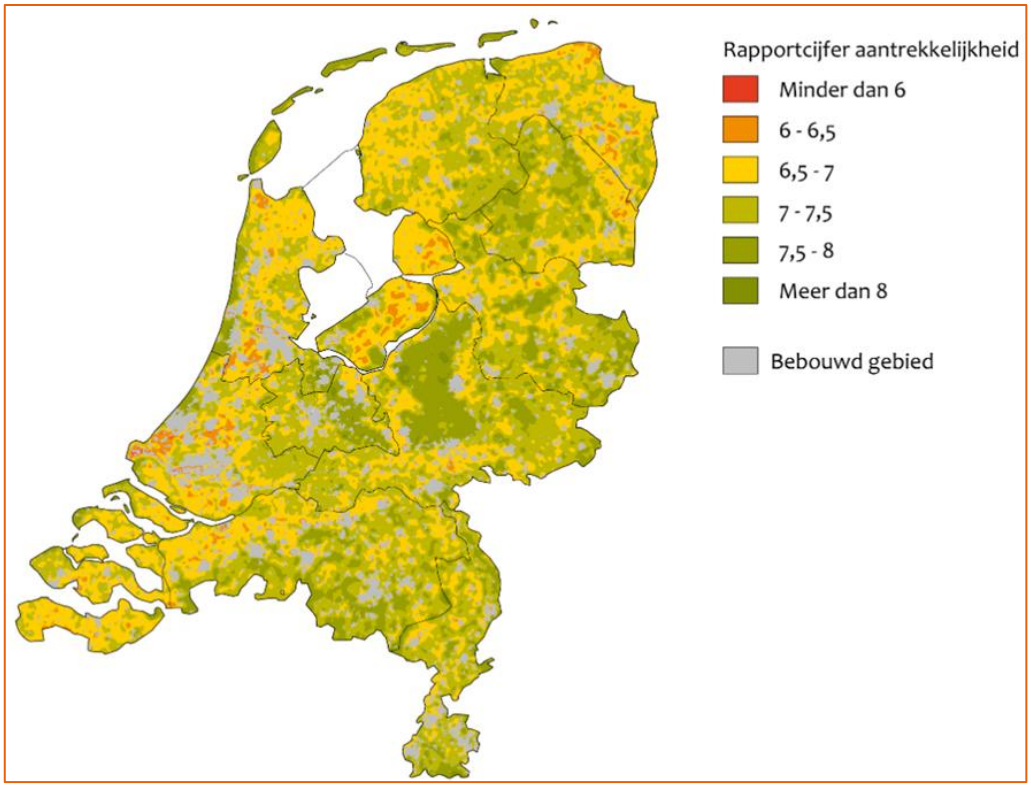

Figuur 5-51 | Landschappelijke belevingskaart (Alterra via Compendium voor de Leefomgeving) (Antea, 2020).

Vervuiling/verloedering
Boersma en Kuiper brachten in 2006[9] de 'verrommeling' van het Nederlands landschap in beeld. Figuur 5-52 geeft de resultaten weer. De kaart is opgebouwd uit een combinatie van de aanwezigheid van potentieel storende elementen en de mate van heterogeniteit.

De potentieel storende elementen komen op verschillende schaalniveaus voor, variërend van heel lokale elementen zoals een reclamebord of een rommelig erf tot elementen met een bovenlokale uitstraling zoals windturbines of kassen. Sterke mate van heterogeniteit komt vooral voor nabij de stadsranden. In de stadsranden is altijd sprake van een overgang van stedelijke naar niet-stedelijke functies, waar meerdere typen grondgebruik voorkomen. Te zien is dat voornamelijk Noord-Limburg op grond van de indicatoren een sterk verrommeld gebied vormt.

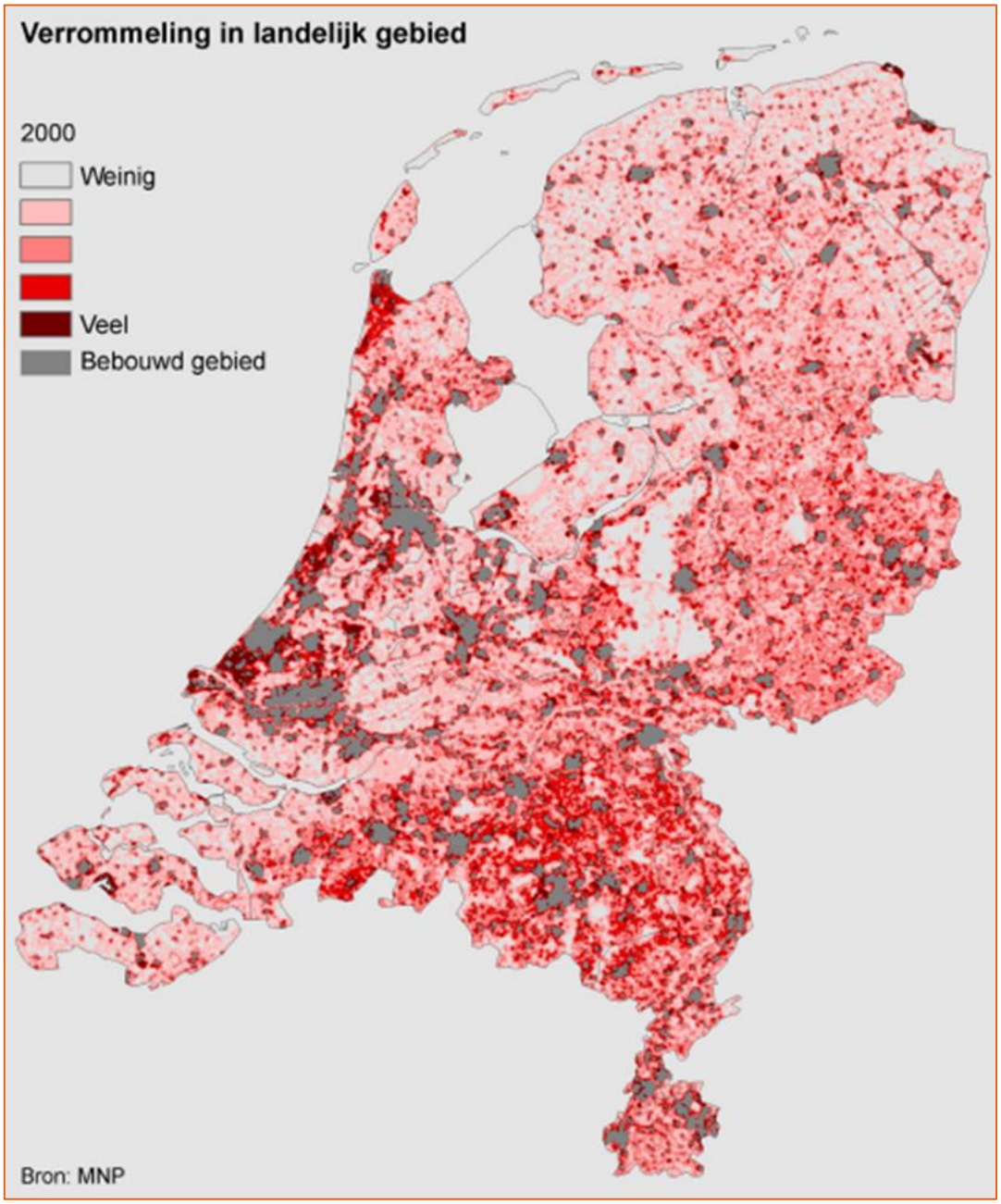

Figuur 5-52 | Verrommeling in het landelijk gebied (Boersma & Kuiper 2006) (Antea, 2020).

[9] De studie is in 2006, bijna 20 jaar geleden uitgevoerd. Hierna zijn geen studies van vergelijkbare aard meer uitgevoerd. In de tussentijd is het landschap verder 'verrommeld', o.a. door de snelle groei van distributiecentra (en de daarmee samenhangende "verdozing" van het landschap). De kaart uit 2006 geeft niettemin een goed beeld van regionale concentraties van verrommeling.

De meest voor de hand liggende strategie voor provincies en gemeenten in deze gebieden lijkt een betere bescherming van de kernkwaliteiten van het landschap. In gebieden met veel verrommeling en een geringe landschapskwaliteit ligt versterking en eventueel vernieuwen van de kernkwaliteiten voor de hand.

Vandalisme in de openbare ruimte heeft een negatief effect op de aantrekkelijkheid van de leefomgeving. Volgens het CBS is de landelijke trend dat er steeds minder vandalisme plaatsvindt. Het aandeel Nederlanders van 15 jaar of ouder dat in de eigen woonbuurt vernieling van straatmeubilair signaleert daalt. In 2005 gaf nog bijna de helft (47 procent) aan dat dit wel eens voorkomt, in 2013 was dit gedaald naar bijna een op de drie (31 procent). Ook signaleren steeds minder mensen bekladde muren of gebouwen in hun woonomgeving. Dat aandeel daalde in dezelfde periode van ruim een op de drie (35 procent) naar ruim een op de vier (27 procent).

5.1.8 Natuur

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit Hoofdstuk 7 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Kwaliteit Natura 2000-gebieden

Dit aspect beschrijft de staat van de Natura 2000-gebieden. Per Natura 2000-gebied zijn te beschermen habitattypen aangewezen: dit zijn levensgemeenschappen van planten en dieren met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken, die zowel geheel natuurlijk als half natuurlijk kunnen zijn, en die op Europees niveau worden beschermd. Voor elk habitattype is de verstoringsgevoeligheid bepaald. De mate van verstoring is een indicatie van de kwaliteit van het natuurgebied. Vermesting en verzuring door stikstofdepositie, verdroging en versnippering zijn de verstoringsfactoren waardoor knelpunten optreden.

Nederland telt 160 Natura 2000-gebieden, waarvan er 23 in de provincie Limburg zijn gelegen. Waarvan 21 stikstof gevoelig. Figuur 5-53 toont de ligging van deze Natura 2000-gebieden. Ook is te zien op basis van welke richtlijn de gebieden zijn aangewezen. Er bestaan drie mogelijkheden:

- Aanwijzing op grond van de Habitatrichtlijn (HR – lichtgroen)
- Aanwijzing op grond van de Vogelrichtlijn (VR – blauw)
- Aanwijzing op grond van de Habitatrichtlijn én Vogelrichtlijn (HR+VR – donkergroen)

Voor Natura 2000-gebieden gelden gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen, soorten, broedvogels en niet-broedvogels. In het overgrote deel van de Nederlandse Natura 2000-gebieden bevinden zich stikstofgevoelige habitattypen, zoals stroomdalgrasland en heide. In ruim vijftig gebieden in Nederland is sprake van een fors overbelaste situatie. Daar bestaat een groot verschil tussen het huidige depositieniveau en het ecologisch gewenste depositieniveau.

De te grote depositie van stikstof heeft een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. In Limburg is de depositie veroorzaakt door bronnen in het buitenland en door emissie vanuit landbouw verantwoordelijk voor een groot deel van de depositie, samen ongeveer 80%. Voor de gebieden in Noord- en Midden-Limburg is de landbouw een grotere factor dan in Zuid-Limburg (zie Figuur 5-54 t/m Figuur 5-56). De andere bronnen van stikstof (zoals verkeer en industrie) hebben een klein aandeel in de depositie van stikstof. Voor stikstofdepositie afkomstig uit het buitenland geldt dat een groot gedeelte vanuit het Ruhrgebied en Belgische industrie (bron: factsheet TNO, 2019) en een kleinere hoeveelheid vanuit landbouw afkomstig is.

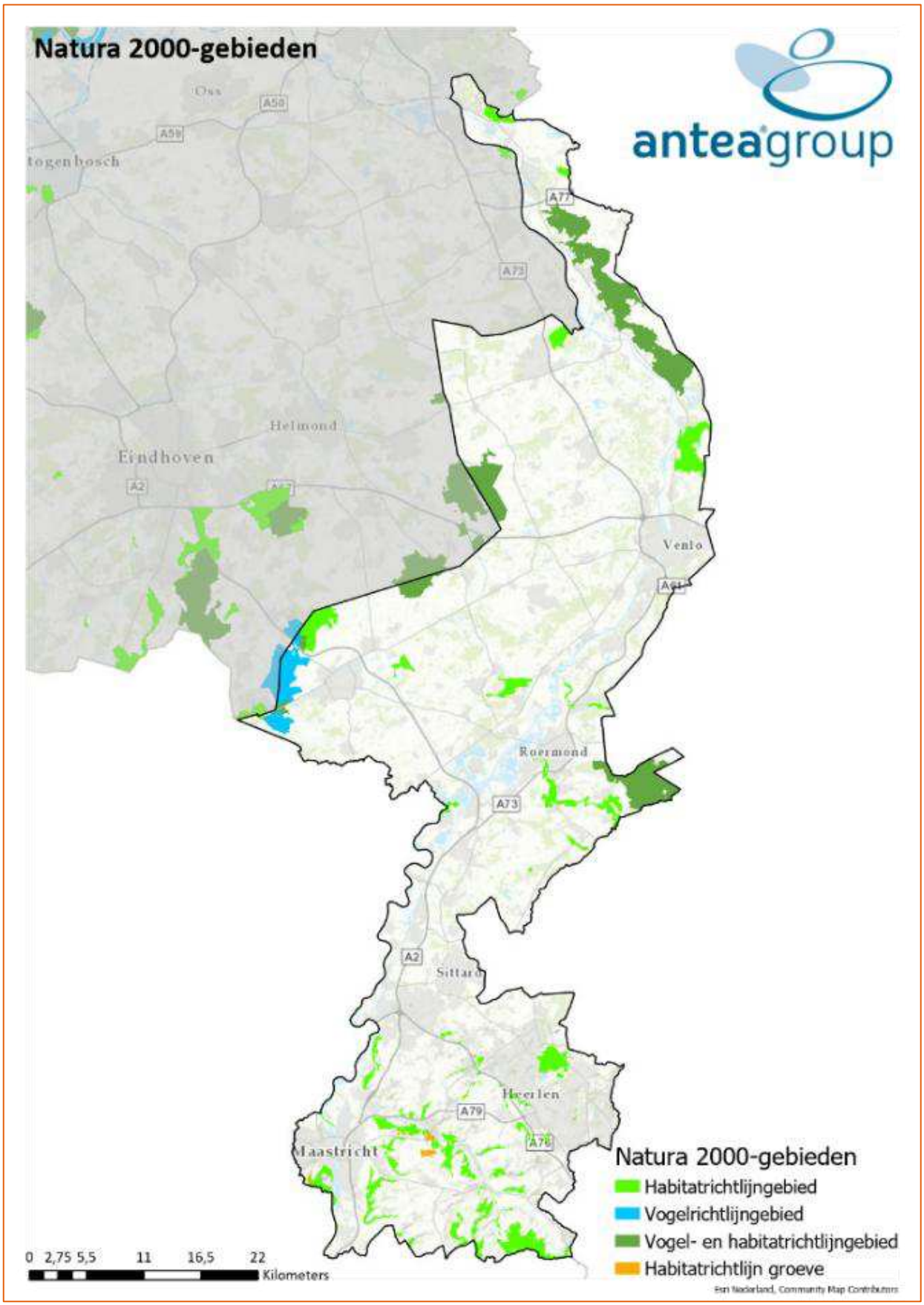

Figuur 5-53 | Natura 2000-gebieden in de provincie Limburg (Antea, 2020).

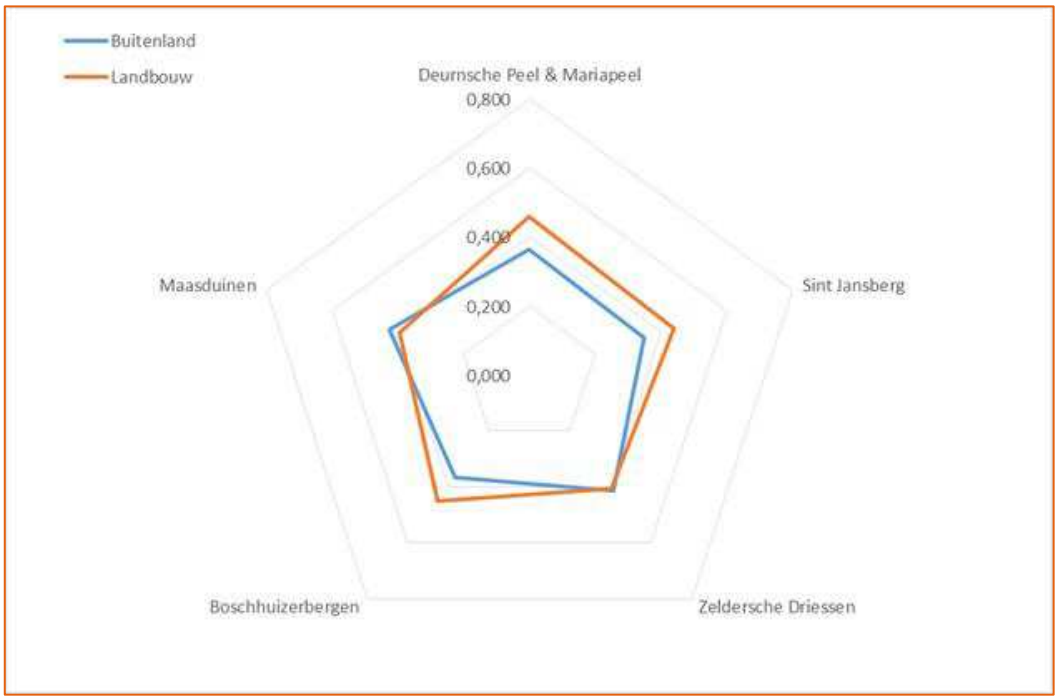

Figuur 5-54 | Herkomst van stikstofdepositie (landbouw en buitenland) op Natura 2000-gebieden in Noord-Limburg (TNO 2019) (Antea, 2020).

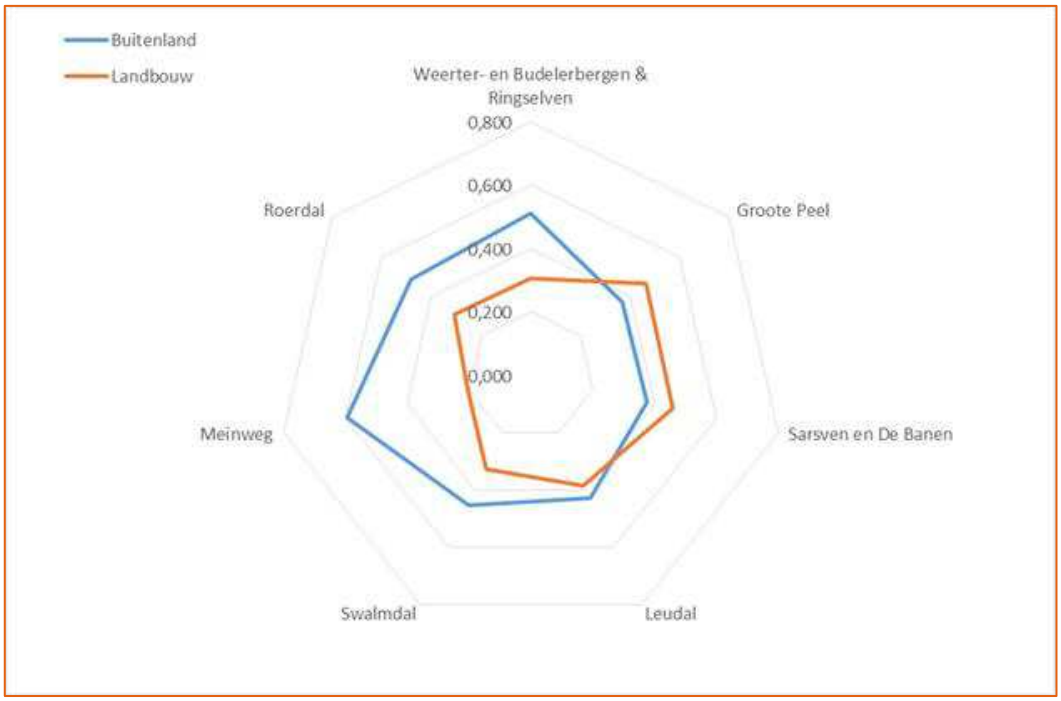

Figuur 5-55 | Herkomst van stikstofdepositie (landbouw en buitenland) op Natura 2000-gebieden in Midden-Limburg (TNO 2019) (Antea, 2020).

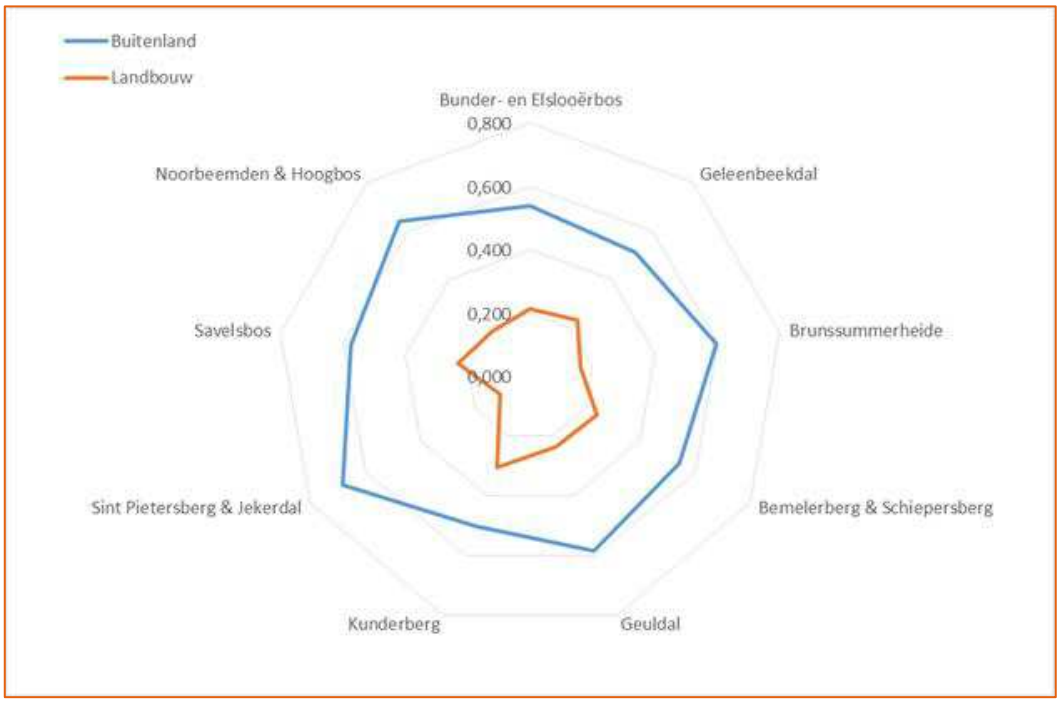

Figuur 5-56 | Herkomst van stikstofdepositie (landbouw en buitenland) op Natura 2000-gebieden in Zuid-Limburg (TNO 2019) (Antea, 2020).

De totale depositieverdeling per Natura 2000-gebied is weergegeven in Figuur 5-57.

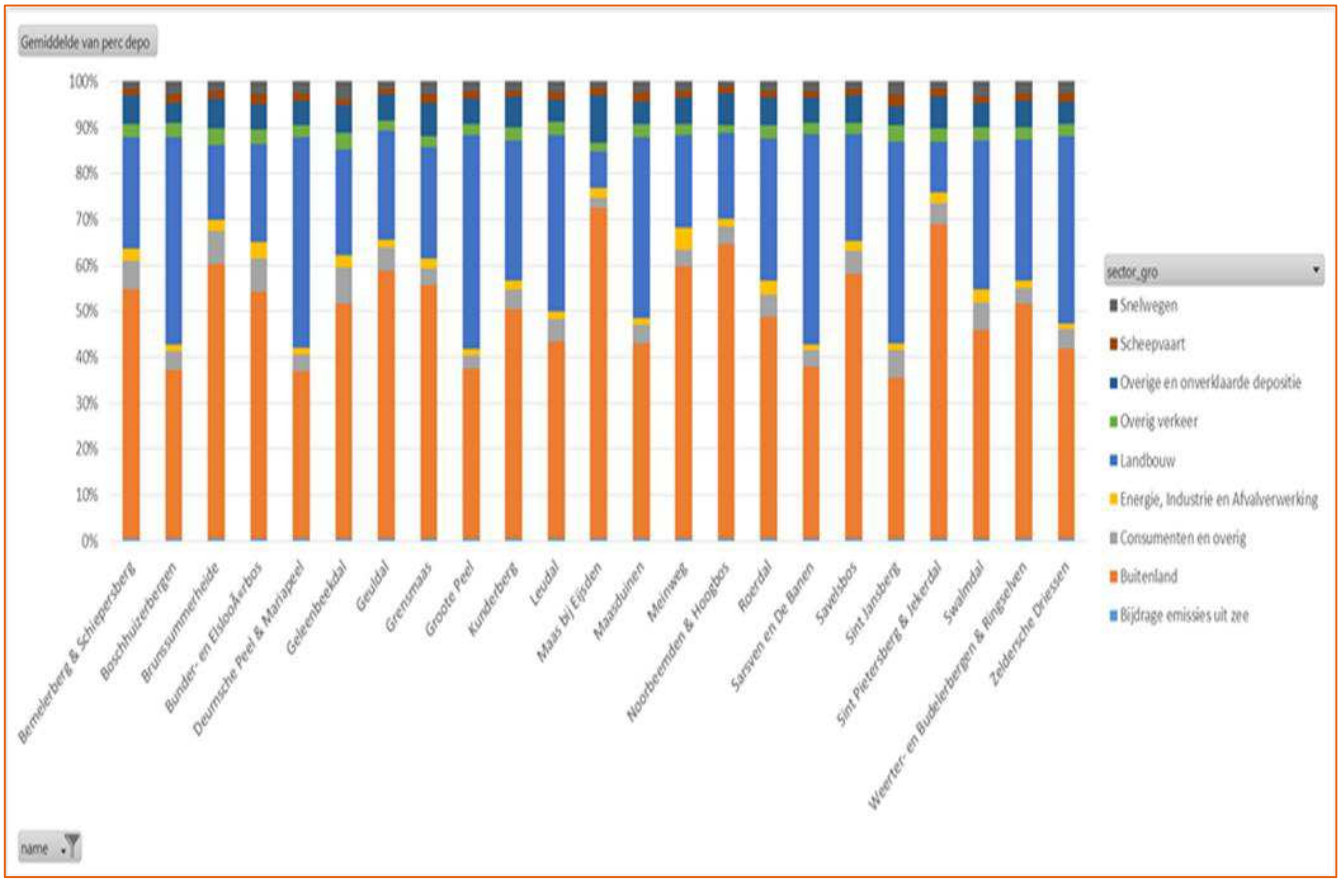

Figuur 5-57 | Totale depositieverdeling per Natura 2000-gebied (Antea, 2020).

Kwaliteit natuurnetwerk (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur) is het geheel van bestaande en nieuwe aan te leggen natuurgebieden met een planologische bescherming in omgevingsvisies. De Provincie is tezamen met Rijk en gemeenten verantwoordelijk voor de bescherming van dit netwerk. Voor subsidiëren van de afronding met nieuwe natuur, de natuurgerichte inrichting en het natuurbeheer zijn sinds de decentralisatie van natuurtaken in 2011 alleen de provincies verantwoordelijk. Planologisch is het Natuurnetwerk Limburg vastgelegd in de Omgevingsvisie Limburg en Omgevingsverordening Limburg.

In deze paragraaf wordt de grootte van de Limburgse natuur na ontwikkelingen in de 20e en 21e eeuw beschreven. Wat heeft de inzet van overheden om de achteruitgang van de natuur te stoppen opgeleverd? Wat is de waarde, omvang en kwaliteit van die natuur? Figuur 5-58 toont de omvang van het Natuurnetwerk in de provincie Limburg. De Provincie Limburg heeft een totaaloppervlakte van 220.900 hectare. Daarvan is 50.311 hectare (in 2015) natuur en 131.00 hectare agrarisch. Voorgaande komt neer op een areaal van ca. 23% natuur van de totale oppervlakte.

In het Natuurpact (2013) hebben Rijk en provincies afspraken gemaakt over de realisatie van minimaal 80.000 ha nieuwe natuur in de periode 2011 t/m 2027. Het is een gezamenlijke opgave die niet is uitgesplitst per provincie. Hiermee moet uiteindelijk een robuust Natuurnetwerk Nederland tot stand komen.

Het realiseren van hectares natuurgebieden is geen doel op zich; het gaat altijd om de achterliggende doelen: het behoud en versterken van de biologische diversiteit, met name van de bedreigde Limburgse soorten, én om de verankering van de natuur in de maatschappij. Het behalen van het achterliggende doel van deze taakstelling (behoud en versterking biodiversiteit en verankering natuur in maatschappij) is veel meer van belang en veel minder evident. Biodiversiteit in natuurgebieden stabiliseert, maar in de gebieden daarbuiten, met name landbouwzones en verstedelijkte gebieden, is sprake van achteruitgang. Voor het aspect biodiversiteit wordt verwezen naar het einde van de huidige paragraaf. De verankering van natuur in de maatschappij heeft zich vanaf 1990 voornamelijk in de laatste paar jaren ontwikkeld, maar voornamelijk in de landbouwsector zijn hier nog aanzienlijke stappen te zetten. Natuurinclusieve landbouw is nog altijd eerder uitzondering dan regel.

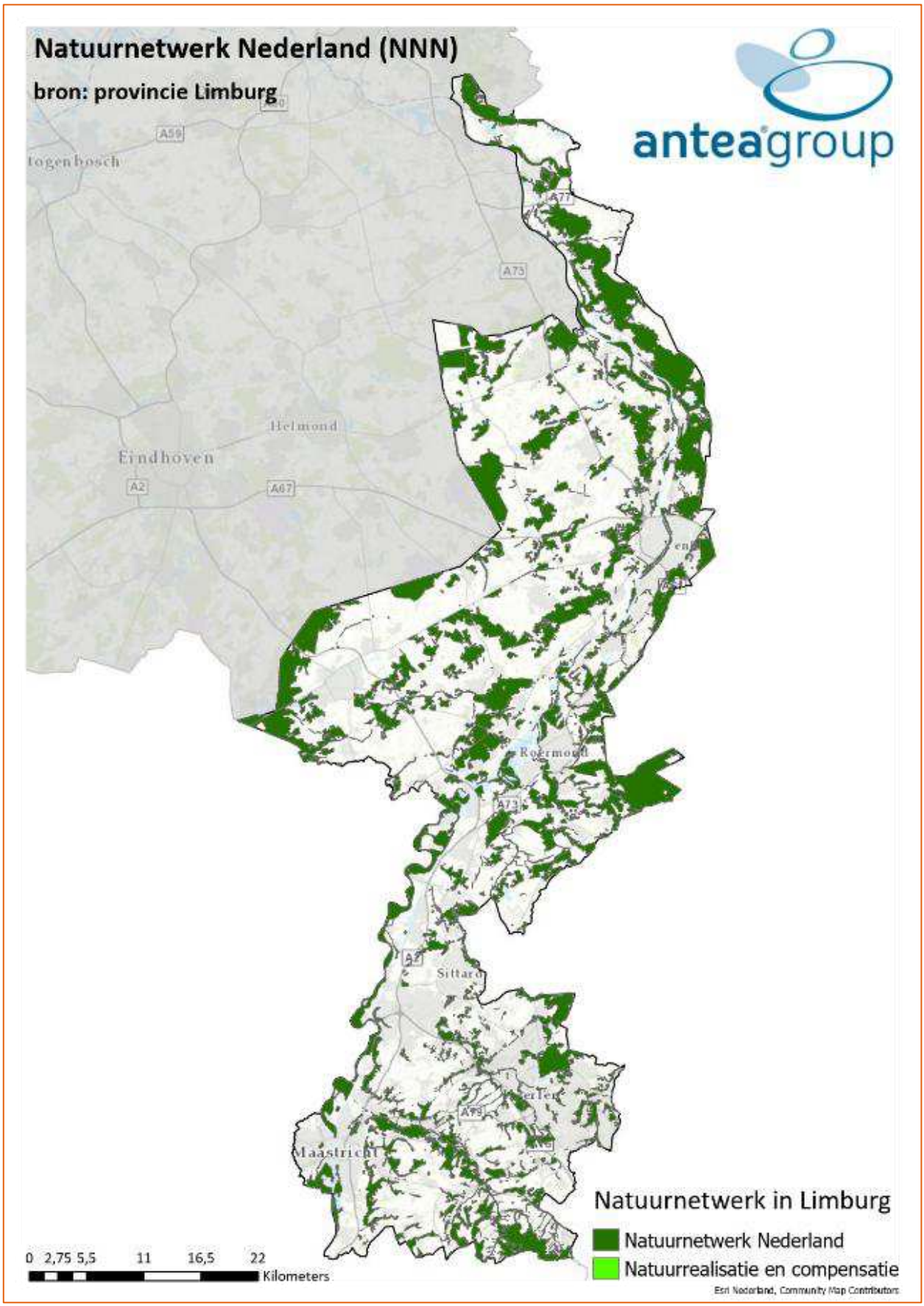

Figuur 5-58 | Het Natuurnetwerk (NNN) in Limburg (Antea, 2020).

Samenhang natuurnetwerk

Om flora en fauna beter bestand te laten zijn tegen veranderingen in de kwaliteit van het leefgebied (bijvoorbeeld als gevolg van verandering van het klimaat, maar ook veranderingen wat betreft grondwaterstanden etc.) en om populaties te beschermen tegen effecten van isolatie (bijvoorbeeld als gevolg van inteelt /genetic drift en dergelijke) is een samenhangend netwerk van natuurgebieden noodzakelijk, zonder onoverbrugbare barrières; met voldoende mogelijkheden voor migratie.

De menselijke invloed op het natuurlijke landschap is de belangrijkste verklarende factor voor de druk op de samenhang in het Natuurnetwerk. Die invloed profileert zich in negatieve wijze het meest op twee manieren:

- Agrarische (milieu)druk op de omgeving;
- Druk door verstedelijking.

De agrarische druk zal tot 2050 zeer waarschijnlijk afnemen. Aan de ene kant zal de druk afnemen door kleinere aantallen dieren (en dus kleinere impact), en aan de andere kant zal de omgang met natuur in de agrarische sector verbeteren (door meerdere vormen van natuurinclusief boeren). Dit betekent dat, voornamelijk in Noord-Limburg, kansen liggen om een groter samenhangend geheel van natuurgebieden te bewerkstelligen. Echter, in de huidige situatie, zijn deze trendmatige ontwikkelingen nog maar zeer beperkt tot uiting gekomen.

De druk van menselijke invloed door verstedelijking kan geïllustreerd worden door de toegenomen hoeveelheid mensen die in steden woont. In 1800 leefde slechts twee procent van de wereldbevolking in steden. In 1950 was dit percentage opgelopen tot dertig procent en in 2007 bereikten we een mijlpaal toen voor het eerst meer dan de helft van de wereldpopulatie in steden woonde. We zien vandaag de dag een versnelling van deze urbanisatie optreden: wekelijks komen er anderhalf miljoen stedelingen bij. Dit betekent dat in 2030 zestig procent van de wereldbevolking in stedelijke regio's woont. In Nederland zien we een vergelijkbaar beeld. Deze toename wordt niet alleen veroorzaakt door de natuurlijke groei van de bevolking, maar vooral doordat meer, zowel Nederlandse als buitenlandse, migranten zich in de steden vestigen. Deze groei levert uitdagingen voor infrastructuur en natuur, waarbij grofweg geldt dat *"meer urbanisatie, meer risico's voor natuurverbindingen*" opleveren. De druk van urbanisatie in relatie tot demografische ontwikkelingen in Limburg bieden aan de andere kant ook kansen. Ten eerste biedt urbanisatie met de trek van platteland naar stad in potentie meer ruimte op het platteland voor andere functies dan wonen, zoals natuur. In de stad moet dan wel aandacht zijn voor de ontwikkeling van meer stadsnatuur omdat dit bijdraagt aan een beter binnenstedelijk klimaat (waaronder het verkleinen van hittestress), klimaatadaptatie (zoals de afvoer van overtollig regenwater) en de realisatie van afspraken in het Klimaatakkoord (zoals de aanplant van bomen). Ten tweede kunnen demografische ontwikkelingen in Limburg ruimte bieden voor natuur. Doordat er in sommige regio's sprake is van (een verwachte) bevolkingskrimp, moet de woningvoorraad hierop worden aangepast. Door sloop en transformatie van bestaande woningen kan ruimte worden geboden aan groen(e) verbindingen.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is de overkoepelende term voor de verscheidenheid aan soorten en habitattypen die er op aarde zijn. Daar waar de biodiversiteit op orde is zien we schoon water, gezonde bodem, een stabiel klimaat en de beschikbaarheid van ecosysteemdiensten (zoals bestuiving van landbouwgewassen).

Landbouw in relatie tot biodiversiteit

Onder andere de huidige Nederlandse voedselproductie heeft grote invloed gehad op de biodiversiteit. De afgelopen pakweg 100 jaar heeft de landbouw een grootse ontwikkeling doorgemaakt: mechanisatie, gewasbescherming, specialisatie en intensivering hebben de productiviteit opgestuwd tot een niveau dat nergens anders in de wereld wordt gehaald. Dat mede dankzij meer dan 100 jaar wetenschappelijk landbouwkundig onderzoek. In Nederland ontstaat echter steeds meer aandacht om het systeem van voedselproductie anders in te richten. In het rapport Landbouw, Natuur en Voedsel (2018) stelt het Ministerie van Volksgezondheid en Voedselkwaliteit dat de aarde de last van de huidige productiemethoden en consumentengedrag niet langer kan dragen. Deze conclusie wordt geïllustreerd door de afname van biodiversiteit: de laatste eeuwen is de biodiversiteit flink achteruit gegaan; dit proces gaat de laatste decennia met name buiten de natuurgebieden in een flink tempo door. De relatie tussen landbouw, productie en biodiversiteit wordt geïllustreerd door Figuur 5-59. Grofweg kan gesteld worden dat *"hoe intensiever de* ***landbouw, hoe meer primaire productie, ho****e lager de biodiversiteit".*

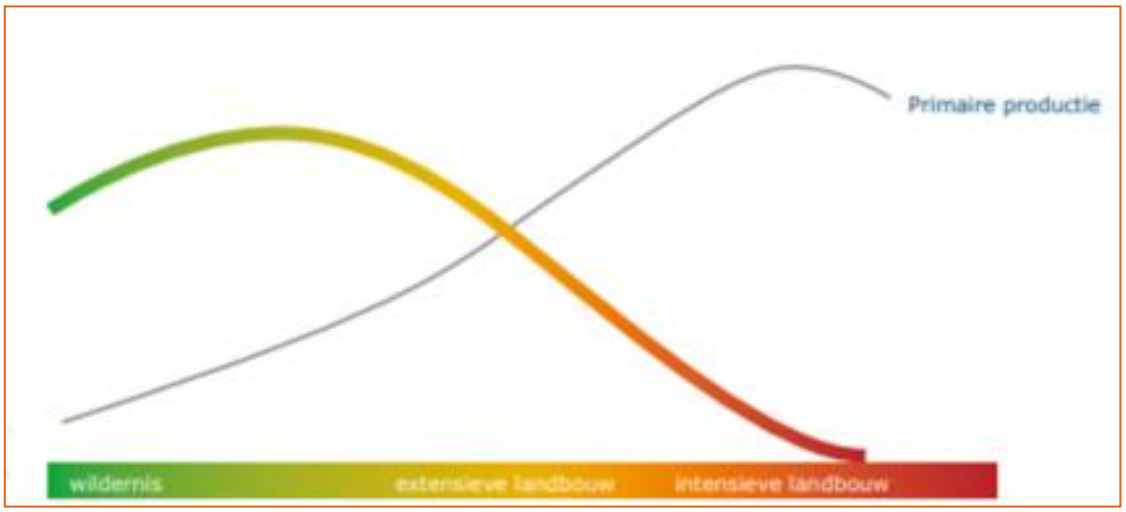

Figuur 5-59 | Productie en landbouwtype en bijbehorende biodiversiteit (Y-as) (gebaseerd op Braat & Ten Brink, 2008) (Antea, 2020).

Op deze relaties zijn een aantal invloedmechanismen mogelijk. Grofweg kan de ecologische toestand van het agrarisch gebied verbeterd worden door op één van in onderstaande Figuur 5-60 zichtbare elementen in te spelen.

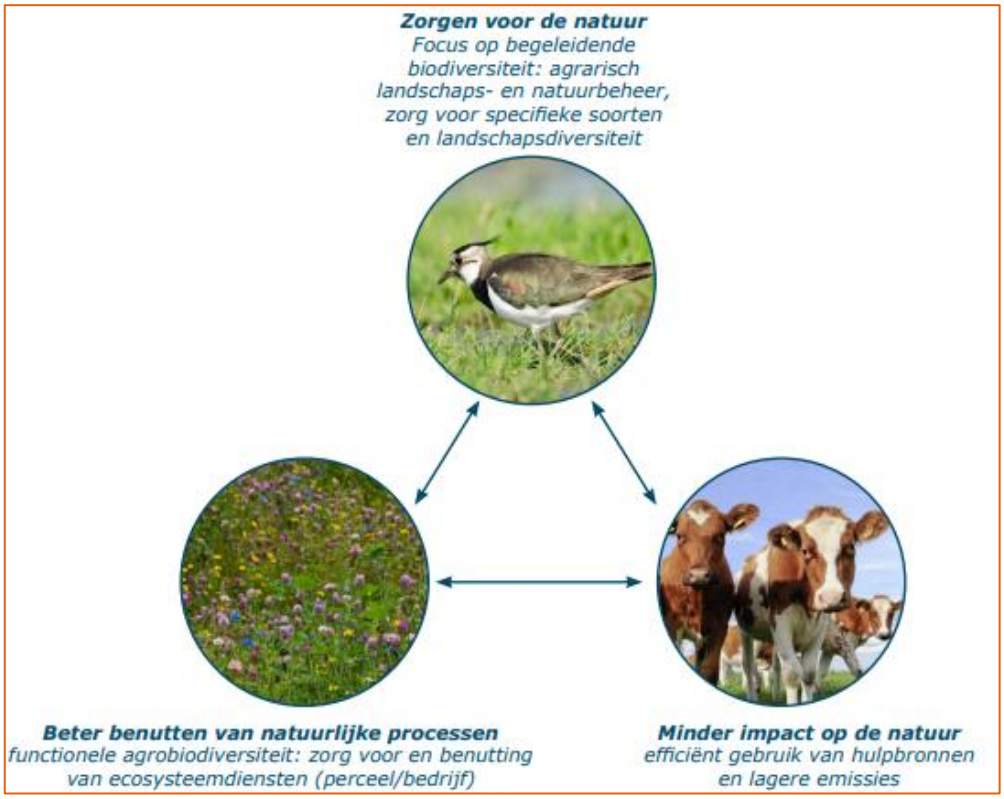

Figuur 5-60 | Drie dimensies van natuurinclusieve landbouw (EZ 2015) (Antea, 2020).

Voornamelijk in de elementen boven (zorgen voor de natuur) en rechtsonder (minder impact op de natuur) heeft een lange periode van achteruitgang in biodiversiteit tot stagnatie en lokaal zelfs herstel geleid. De meest voorname uiting van het zorgen voor de natuur is de voltooiing van het Natuurnetwerk Limburg. Hiernaast heeft de landbouwsector in de voorbije jaren stappen gezet om de ecologische druk van hun activiteiten te beperken, onder meer door technologische toepassingen. Het element linksonder, waarbij natuur en landbouw in harmonie elkaars kwaliteiten oppakken om een verbetering te realiseren, is een lopend traject dat mede door actueel Rijksbeleid nadrukkelijker aandacht heeft.

Huidige toestand biodiversiteit
In Figuur 5-61 is de geschatte soortendiversiteit per vierkante kilometer weergegeven. Deze soortendiversiteit betreft zowel flora als fauna. Figuur 5-62 geeft de soortendiversiteit voor Rode-Lijstsoorten weer, dit zijn de bedreigde plant- en diersoorten. Een soortendiversiteit van minder diversiteit dan 300 per vierkante kilometer is slecht. Op de figuren is te zien dat Noord-Limburg een relatief lage soortendiversiteit heeft. In Midden- en Zuid-Limburg is de diversiteit significant beter. Dit is, naast oorspronkelijke omstandigheden, te verklaren door het grote aandeel landbouwgrond in Noord-Limburg. Daarnaast is ook de lagere soortendiversiteit in de nabijheid van grote urbane regio's (Heerlen, Sittard-Geleen) waarneembaar.

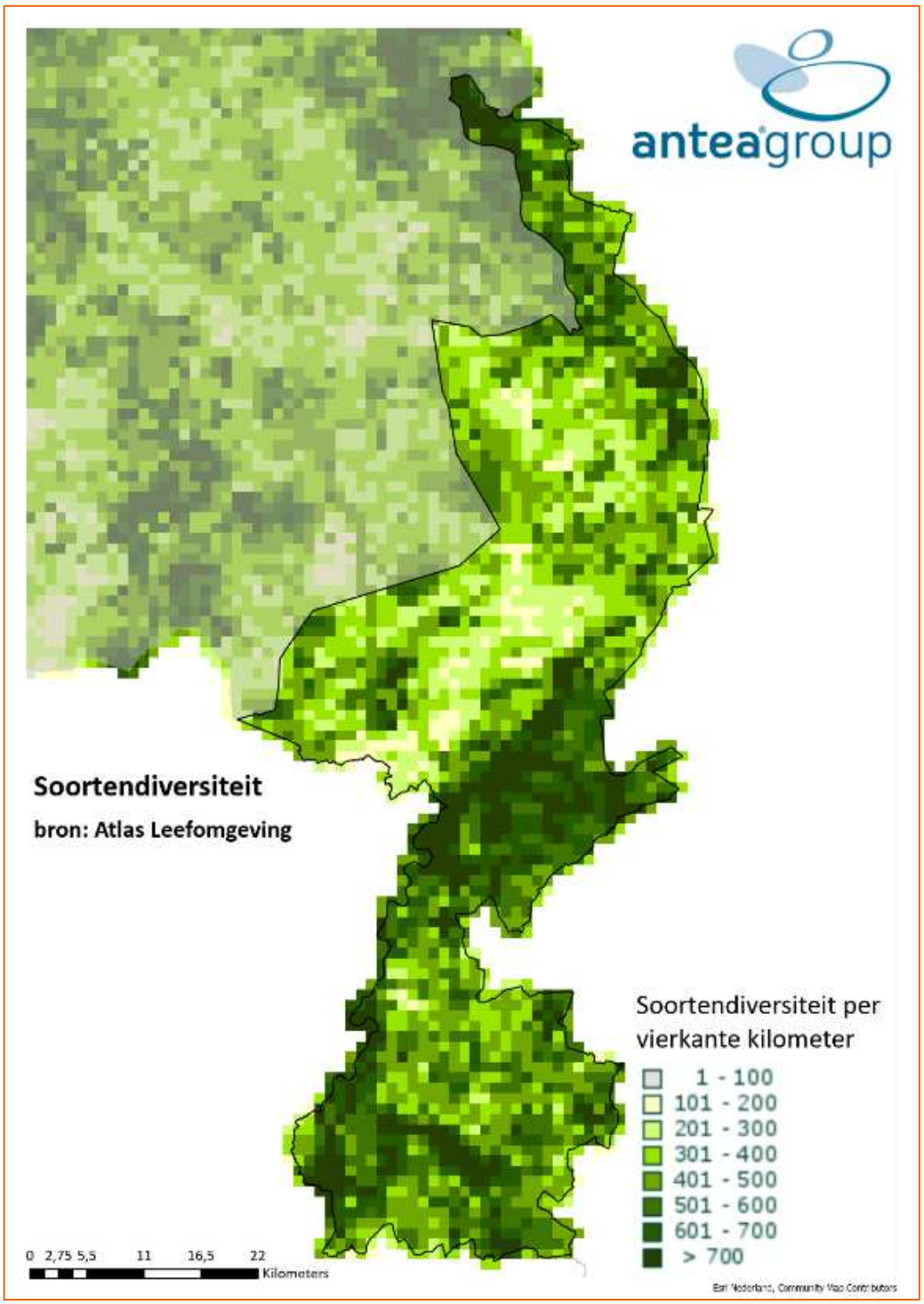

Figuur 5-61 | Soortendiversiteit in Limburg per vierkante kilometer (Antea, 2020).

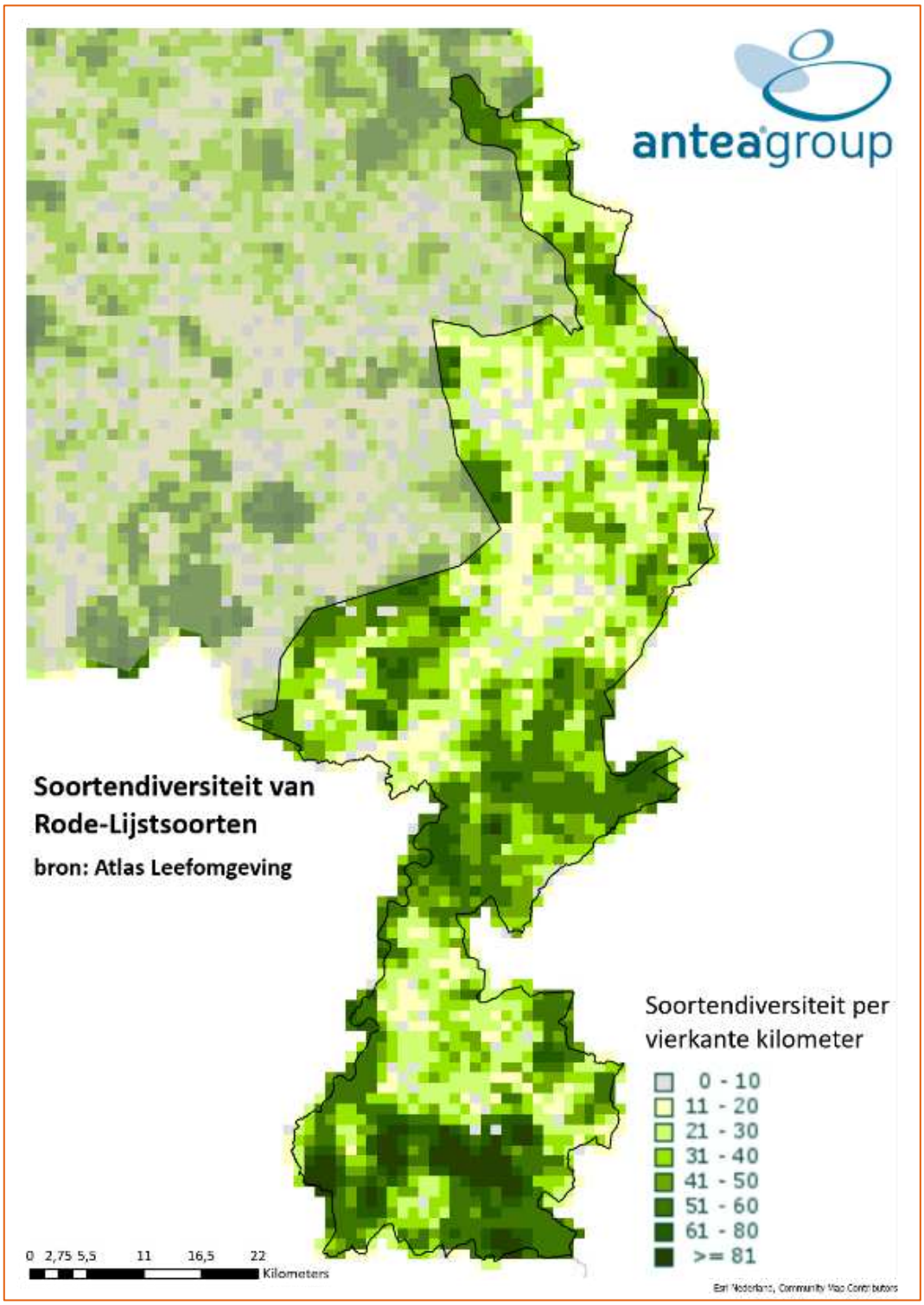

Figuur 5-62 | Soortendiversiteit van Rode-Lijstsoorten in Limburg per vierkante kilometer (Antea, 2020).

Naast het hierboven weergegeven statische beeld van de biodiversiteit is het interessant om te onderzoeken hoe de historische en geprognosticeerde ontwikkeling van de Limburgse biodiversiteit in elkaar zit. Limburg kent op Nederlands schaalniveau een hoge (en afwijkende) biodiversiteit. De achteruitgang van de biologische diversiteit is binnen natuurgebieden in Limburg grotendeels tot stilstand gekomen. Een aantal diersoorten (reeën, wilde zwijnen, hamsters en dassen) en faunatypen (kruidenrijke graslanden, beekdalen en andere landschapstypen) heeft zich hersteld. Met de biodiversiteit in het agrarisch gebied gaat het echter nog steeds niet goed. Ondanks verbeteringen in de landbouw blijft Limburg in agrarisch gebied te maken hebben met een lage biodiversiteit. Volgens de Natuurvisie Limburg (2016) is bij beschouwing van Limburg als geheel de biodiversiteit vanaf 2000 in twee derde van de provincie

stabiel gebleven of verbeterd. Focussen we op de verschillende beleidscategorieën zien we deze verhouding ook terug. De grootste toename van de biodiversiteit vond plaats in de nieuw ontwikkelde natuur, de grootste afname zagen we in het urbane gebied. De toename van de biodiversiteit is voor een groot deel het gevolg van het gevoerde natuurbeleid (bron: Natuurvisie Limburg, 2016). De afname van de biologische diversiteit in Nederland en ook in de provincie Limburg is binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) veelal tot staan gekomen maar het herstel is nog langzaam of blijft uit. Het Planbureau van de Leefomgeving (PBL) geeft aan dat in Nederland (en ook Limburg) met het huidige natuurbeleid (gebaseerd op maatregelen in en om de Natura 2000-gebieden en de realisatie van NNN) in circa 65% van het NNN de abiotische en ruimtelijke randvoorwaarden voor de biologische diversiteitsdoelen op land kan worden gerealiseerd. Dat betekent dat er nog een grote opgave ligt buiten het NNN (bronnen: Lerende Evaluatie van het Natuurpact (PBL), Naar een hoger doelbereik (Ministerie LNV)).

Eén en ander kan verklaard worden door enkele exemplarische soortontwikkelingen te behandelen.

Figuur 5-63 illustreert de toename van de stand van de boomklever in Limburg. Links periode 1990-1997 en rechts periode 1998-2011 (rood is veel voorkomend). De ontwikkeling van deze soort is een goede indicator voor de ontwikkeling van de leefgemeenschap van oude bossen met soorten zoals de zwarte specht, wespendief, boommarter en havik.

De biodiversiteit in het agrarisch gebied laat de afgelopen 40 jaar een ander beeld zien. Soorten als de grutto, patrijs, veldleeuwerik, grauwe gors en ortolaan zijn inmiddels verdwenen of in aantal gedecimeerd (zie bijvoorbeeld Figuur 5-64). De oorzaken hiervan zijn terug te voeren op versnippering, verdroging en vermesting. Daarnaast heeft de klimaatverandering invloed op de verspreiding van soorten. De ontwikkeling van de patrijs is exemplarisch voor de ontwikkeling van de leefgemeenschap van het open cultuurlandschap met soorten als veldleeuwerik, hamster, haas en kievit.

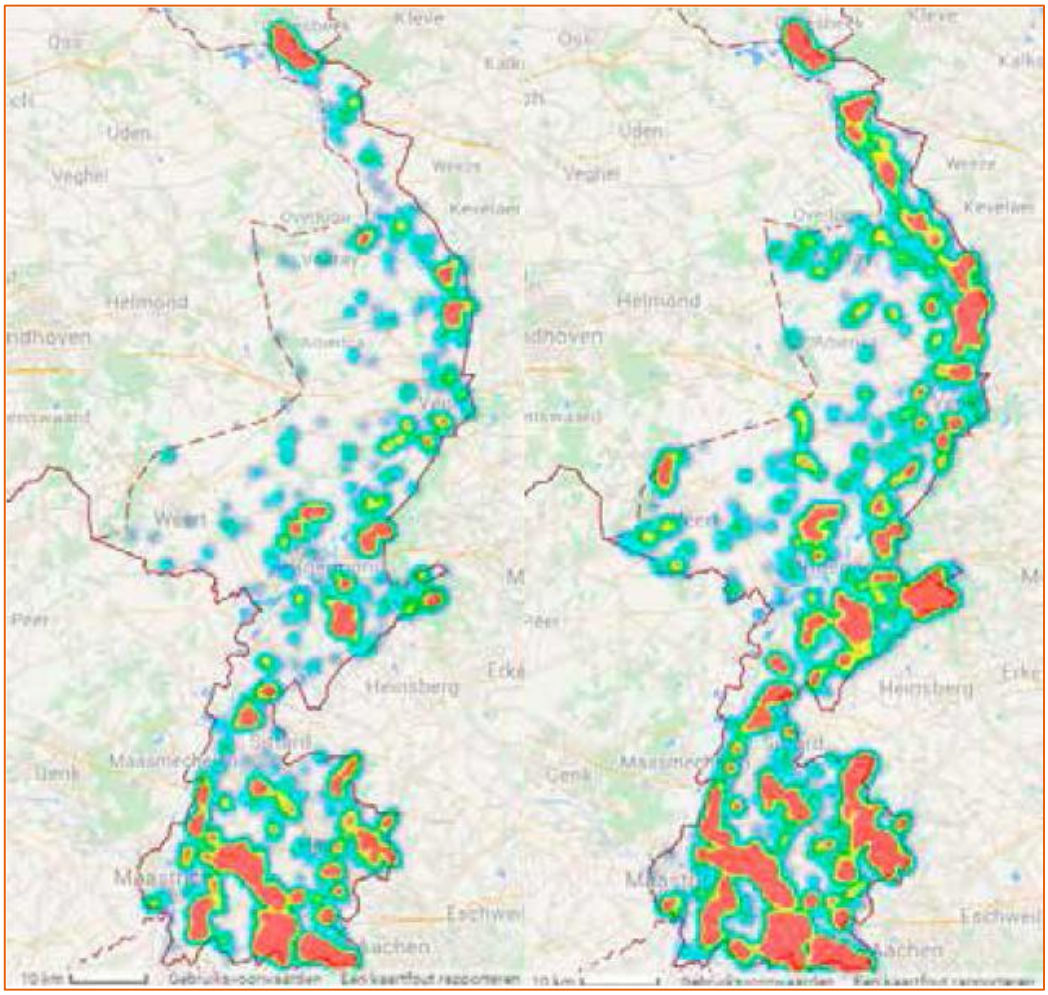

Figuur 5-63 | Toename van de stand van de boomklever (Natuurvisie provincie Limburg 2016) (Antea, 2020).

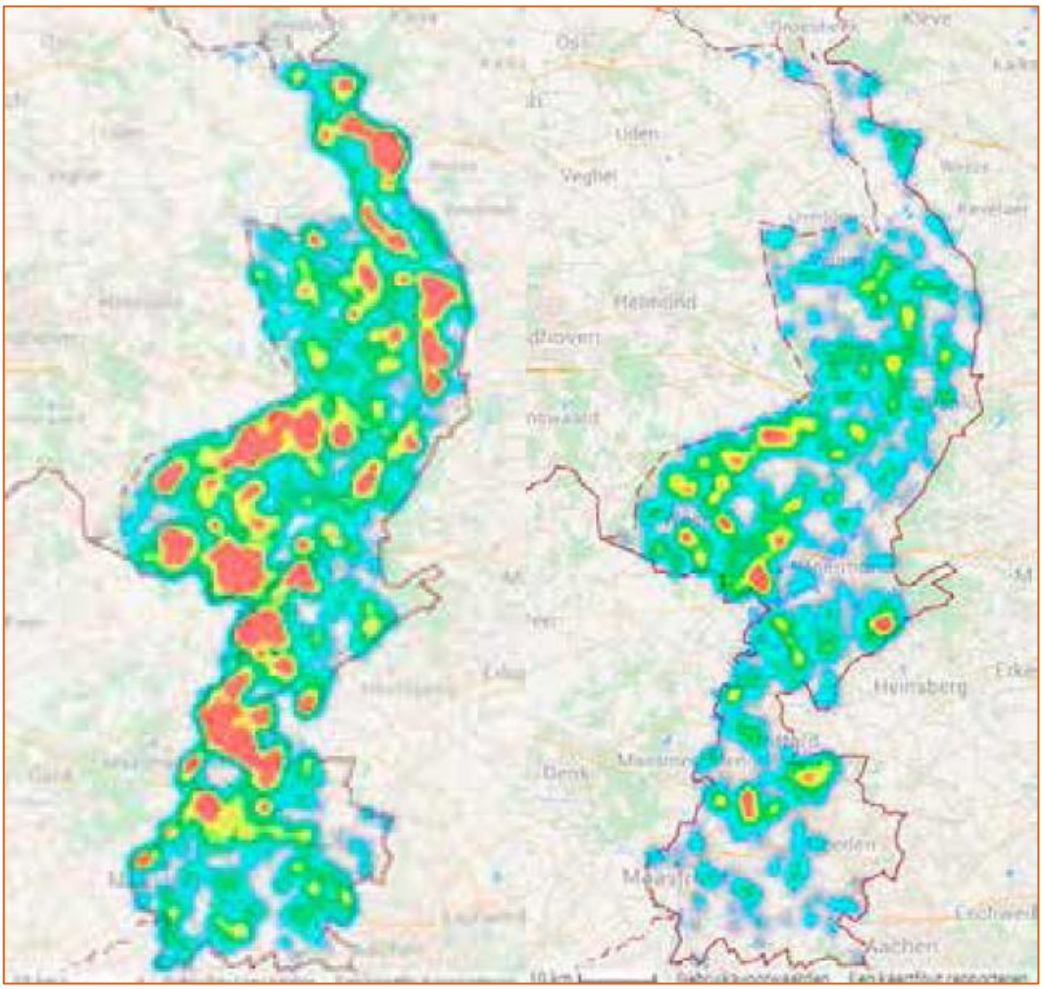

Figuur 5-64 | Afname van de stand van de patrijs (Natuurvisie provincie Limburg 2016) (Antea, 2020).

5.1.9 Water

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit Hoofdstuk 9 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Kwaliteit grondwater

Kwaliteit diepe grondwater

Water is misschien wel de belangrijkste ‘grondstof’ voor de mens. Vanuit het grondwater onttrekken drinkwaterbedrijven water voor de openbare drinkwatervoorziening. Daarnaast is de beschikbare hoeveelheid en kwaliteit van het grondwater van groot belang voor andere daarvan afhankelijke functies zoals natuur, landbouw en industrie. De voorraad van het grondwater is een belangrijk onderdeel van onze grondstoffen.

In Figuur 5-65 zijn de waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en ‘boringsvrije’ zones in de provincie Limburg weergegeven. Om verontreiniging van het water te voorkomen zijn grondwaterbeschermingsgebieden rond de waterwingebieden aangewezen. In een grondwaterbeschermingsgebied worden beperkingen gesteld aan de menselijke activiteiten om zo de kans op verontreiniging van het grondwater te voorkomen. Deze beperkingen zijn opgenomen in de provinciale verordeningen behorend bij milieubeschermingsgebieden. Het diepe grondwater in Roerdalslenk en Venloschol is gereserveerd voor winningen voor menselijke consumptie (drinkwater en levensmiddelen- en drankenindustrie).

Het provinciaal belang rondom grondwater is met name gelegen in:

- Bescherming van de kwaliteit van grondwater rond winputten voor de drinkwatervoorziening: waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden;

- Bescherming van strategische grondwatervoorraden voor menselijke consumptie: Roerdalslenk, Venloschol en grondwaterbeschermingsgebieden in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg;
- Bescherming van diepe grondwatervoorraden onder kleilagen: boringsvrije zones Roerdalslenk en Venloschol.

De diepe grondwatervoorraden zijn van belang wegens de hoge kwaliteit van die voorraden grondwater. Dit is verklaarbaar door de aanwezigheid van moeilijk doordringbare kleilagen die vervuiling van bovenaf tegengaan. De situatie in de Roerdalslenk is weergegeven in Figuur 5-66. De totale dikte van de kleilagen van de Kiezeloölietformatie (voorheen Bovenste en Onderste Brunssumklei) opgeteld bedraagt minimaal ca. 15 m. De maximale dikte loopt op tot een 50 à 55 m. De dikte van de kleilaag zegt iets over de mate waarin vervuiling toe kan treden tot de grondwatervoorraad, en zegt daarmee iets over de kwaliteit van de grondwatervoorraad.

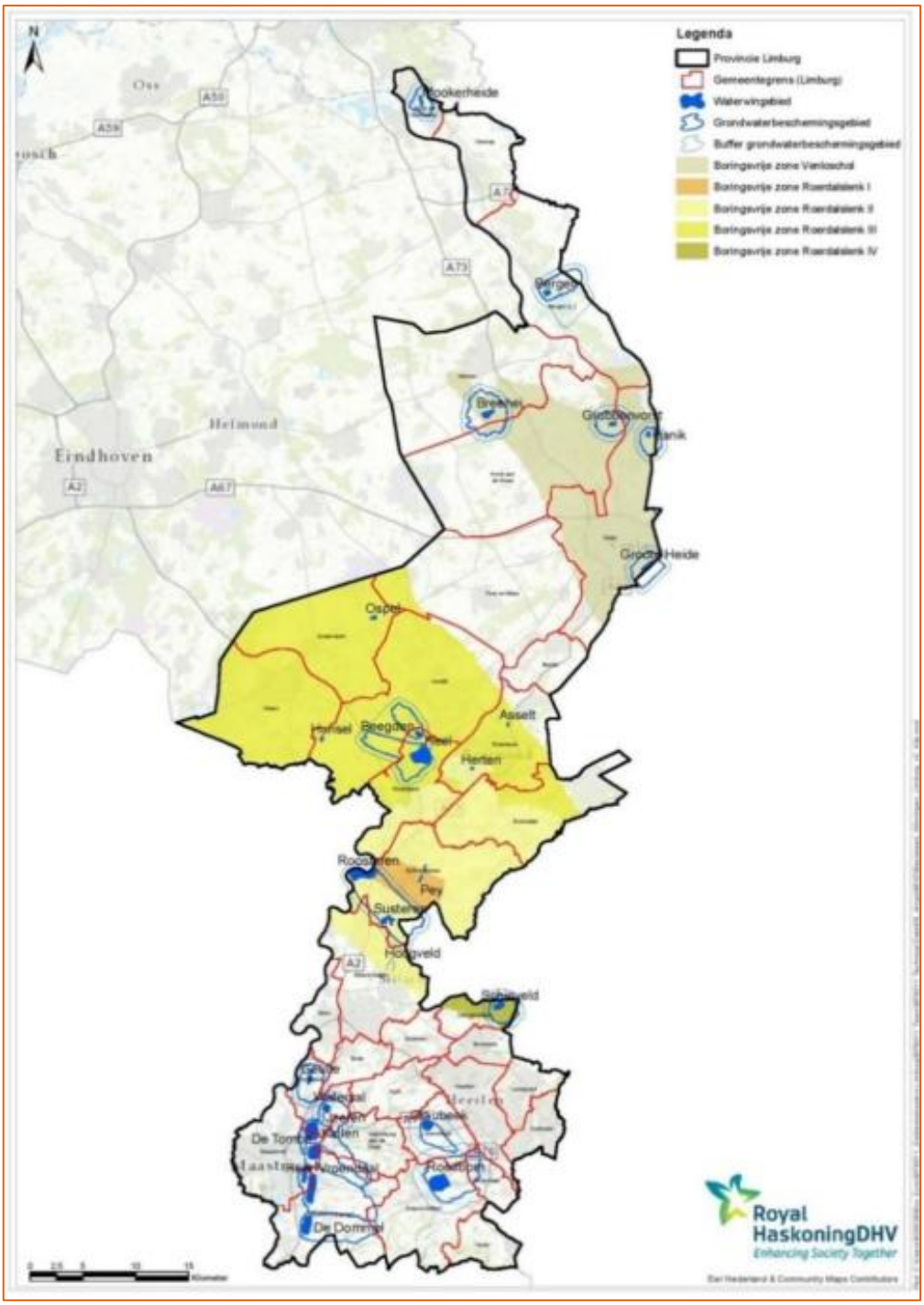

Figuur 5-65 | Waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden in de provincie Limburg (Antea, 2020).

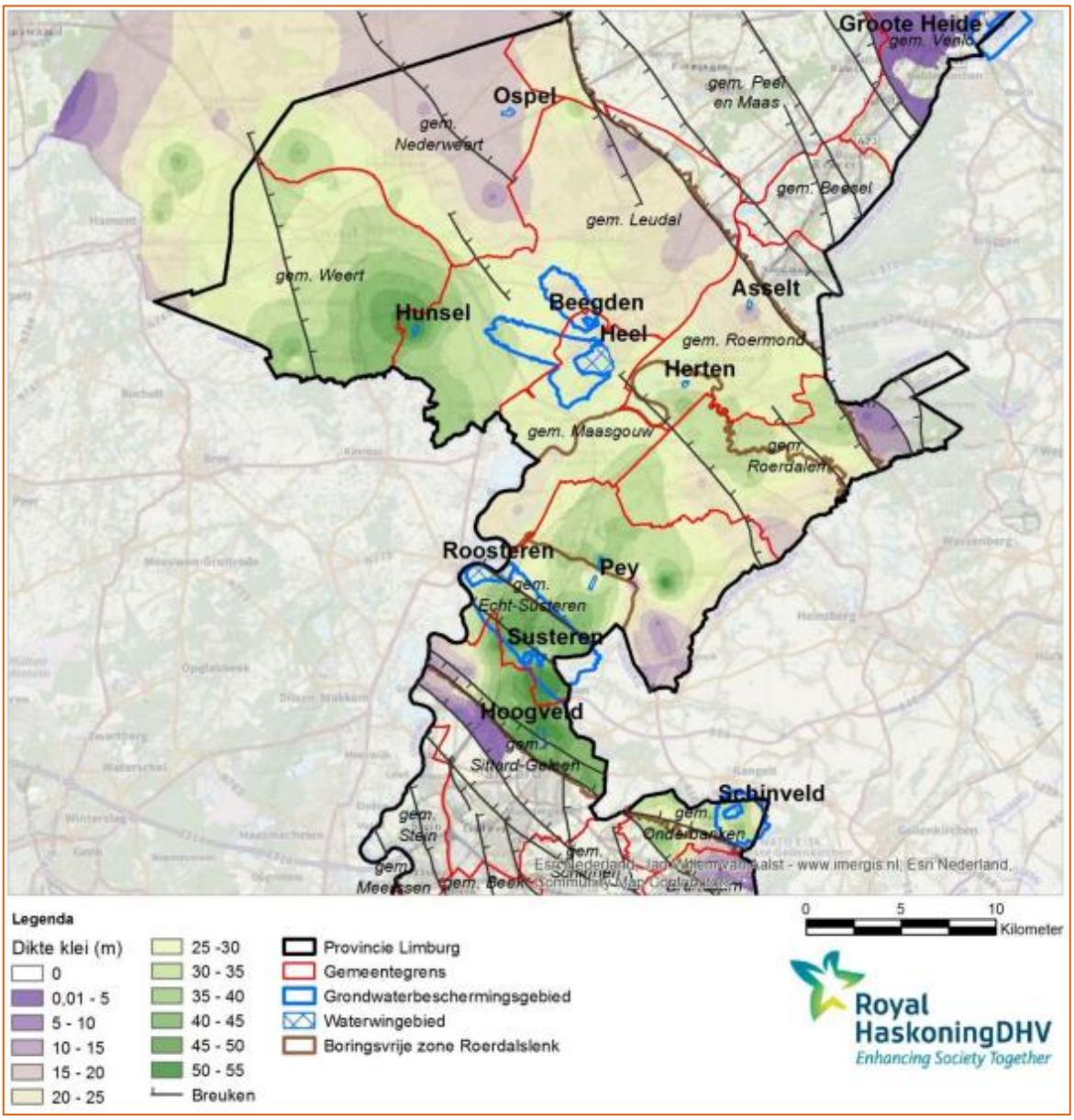

Figuur 5-66 | Totale dikte van de kleilagen van de Kiezeloölietformatie (voorheen Bovenste en Onderste Brunssumklei) (Antea, 2020).

Grondwaterkwaliteit (chemisch / fysisch)

De chemische en fysische kwaliteit van het grondwater is een belangrijk milieuaspect. Door onder andere het gebruik van te veel nutriënten staat de grondwaterkwaliteit onder druk. Figuur 5-67 en Figuur 5-68 tonen de verontreinigings- en saneringscontouren voor grond, grondwater en waterbodems. De oorzaak van de verontreinigingen wordt hier niet weergegeven.

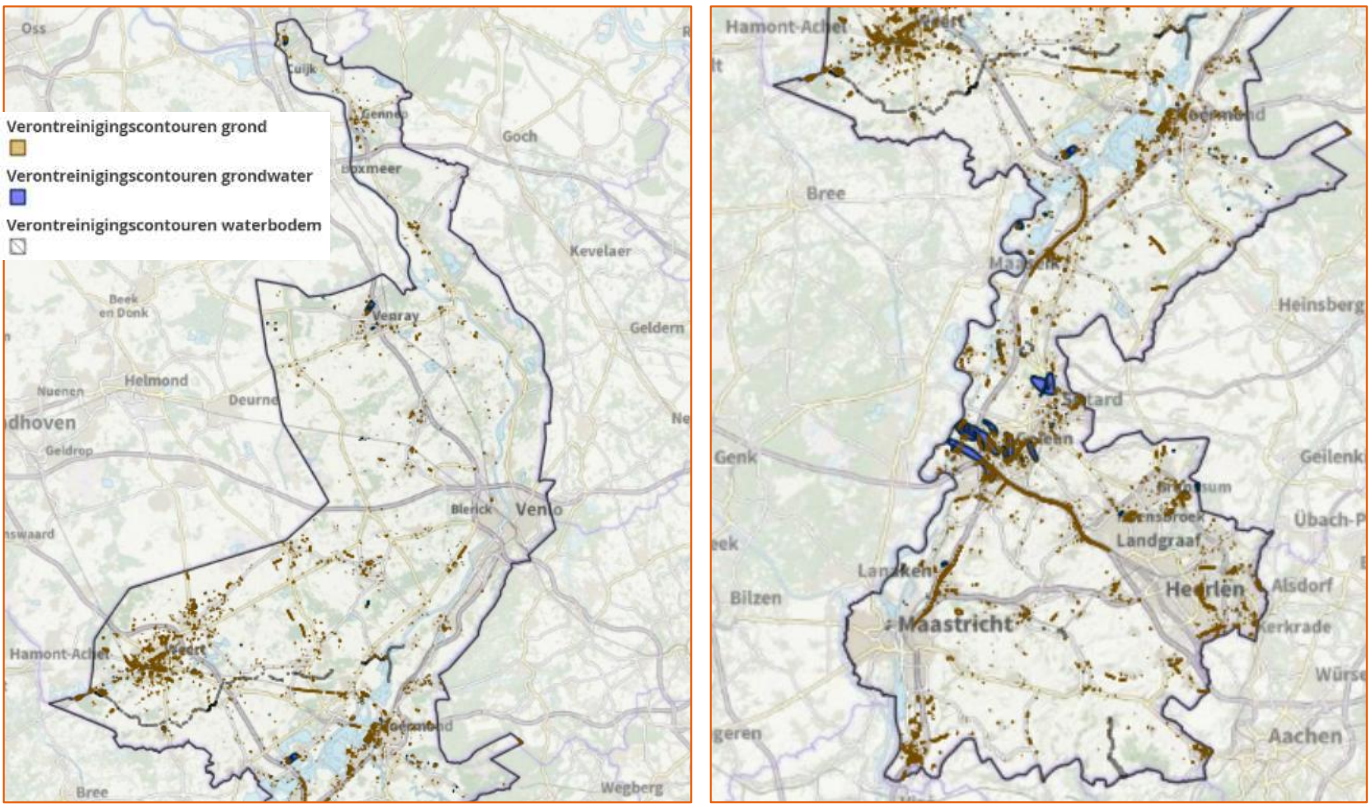

Figuur 5-67 | Verontreinigingscontouren voor grond, grondwater en de waterbodem (Antea, 2020).

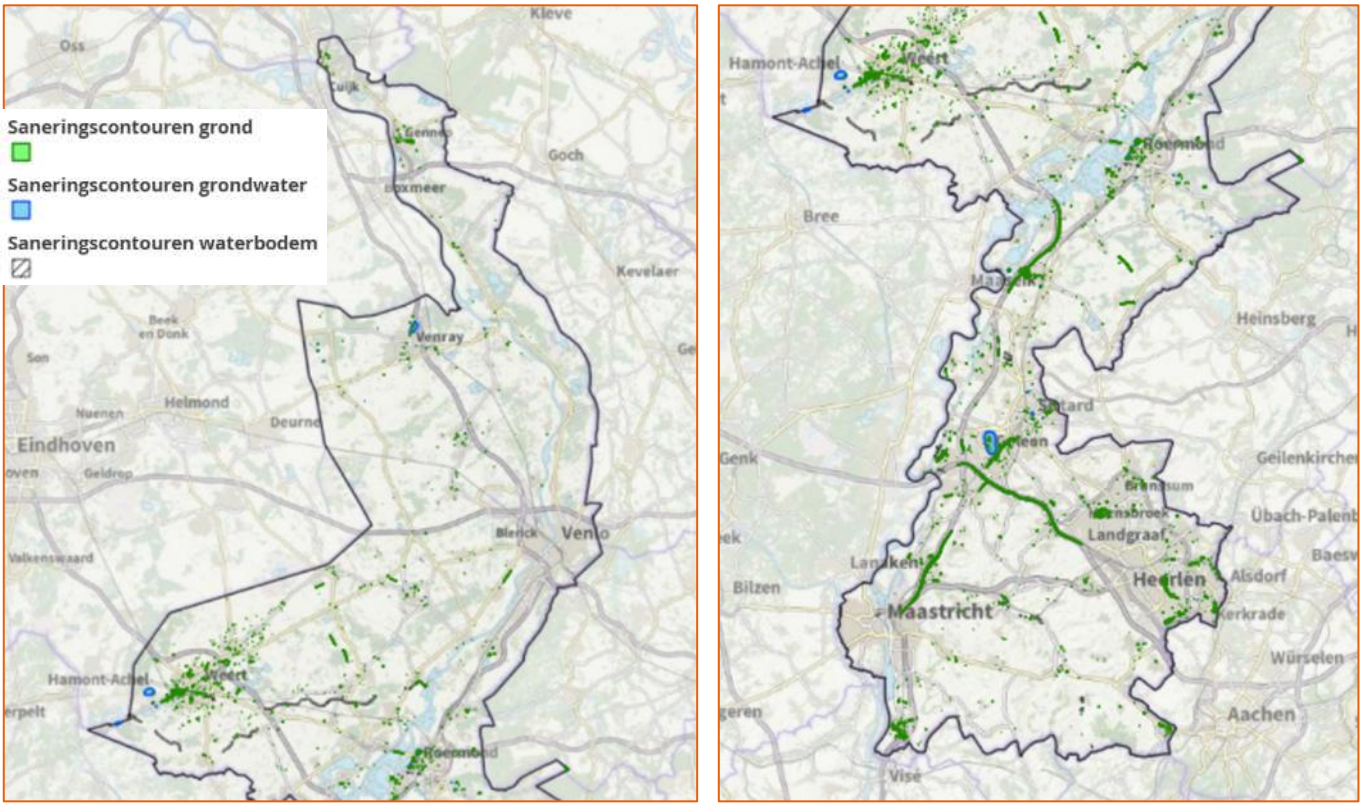

Figuur 5-68 | Saneringscontouren voor grond, grondwater en de waterbodem (Antea, 2020).

Kwaliteit oppervlaktewater

De kwaliteit van oppervlaktewater is van belang voor mens en natuur. De linkerkaart van Figuur 5-69 toont de gemiddelde zomerconcentraties van totaalfosfaat. De gehanteerde normwaarde voor fosfaat is gesteld op 0,11 mg fosfor per liter, omdat deze voor de meeste Limburgse oppervlaktewateren van toepassing is. De rechterkaart van Figuur 5-69 toont de gemiddelde zomerconcentraties stikstof. De gehanteerde normwaarde voor stikstof is gesteld op 2,3 mg stikstof per liter. Hoge concentraties fosfor of stikstof leiden tot problemen voor de waterkwaliteit en het halen van de ecologische doelen die krachtens de EU-Kaderrichtlijn Water voor het oppervlaktewater zijn gesteld.

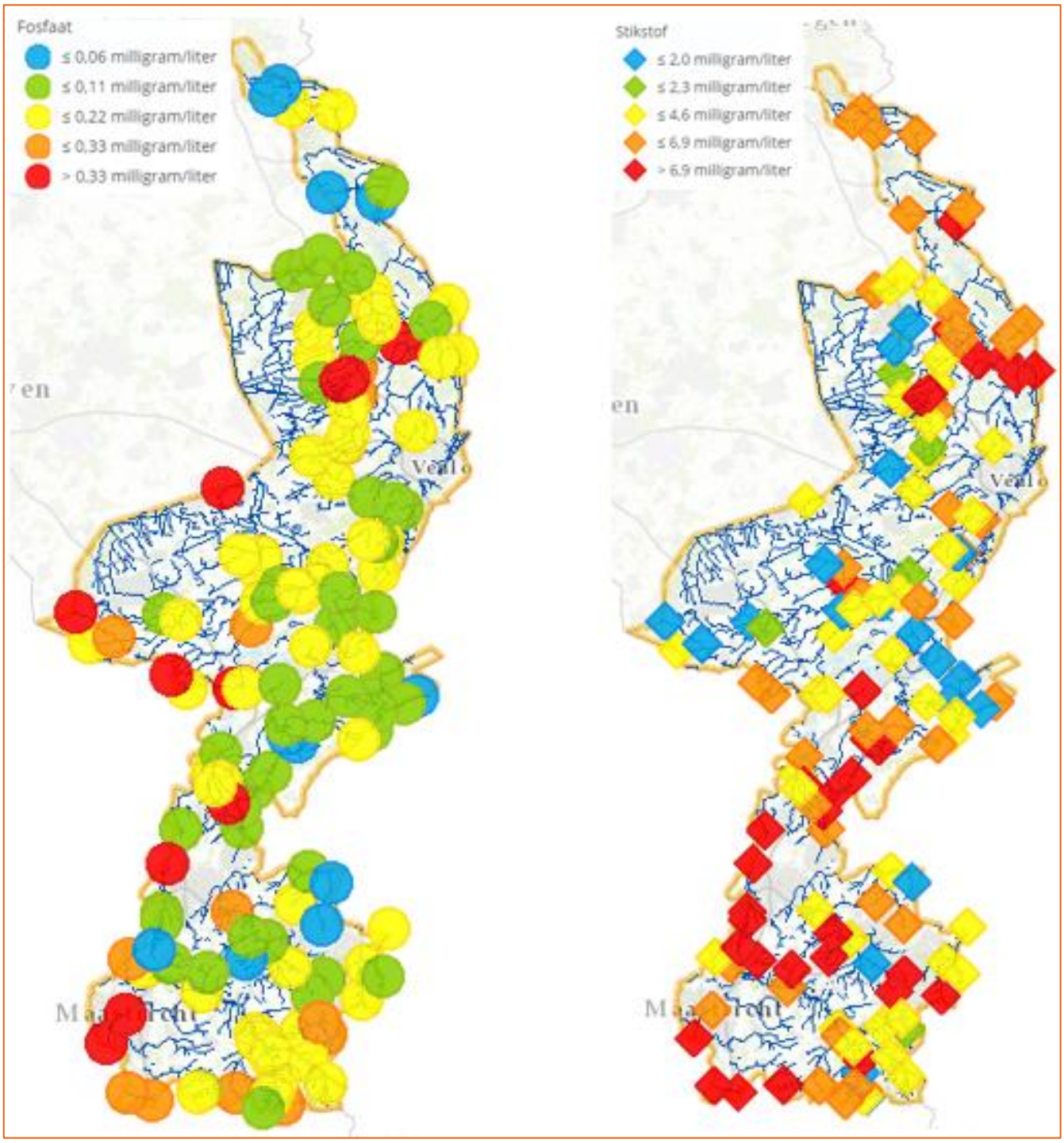

Figuur 5-69 | Chemische waterkwaliteit oppervlaktewateren (links = fosfaat, rechts = stikstof). Bron: Waterschap Limburg (Antea, 2020).

In de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw was de waterkwaliteit in het algemeen erg slecht, onder andere door industrialisatie en “rationaliseringen” in de landbouw. Sindsdien is er veel verbeterd, maar er is nog een flinke stap nodig om weer overal op een goed niveau te komen. Dat geldt zowel voor de ecologische kwaliteit van het water als voor de chemische kwaliteit. De ecologische beoordeling van de waterlichamen in de Kaderrichtlijn Water wordt voor een belangrijk deel bepaald door de stikstof- en fosforconcentraties. De ecologische beoordeling is samengesteld uit het ‘oordeel biologie’, het ‘oordeel chemie’ en het ‘oordeel fysisch-chemische parameters’. In de huidige beoordeling van de Kaderrichtlijn Water hebben de meeste Limburgse waterlichamen een matige, onvoldoende of slechte kwaliteit (zie Figuur 5-70) . Vrijwel geen enkel waterlichaam heeft een goede beoordeling. Deze beoordelingen zijn meestal het gevolg van een onvoldoende biologische kwaliteit of het gevolg van hoge nutriëntengehalten. Voor het halen van de doelen zijn de nutriëntengehalten in veel waterlichamen te hoog.

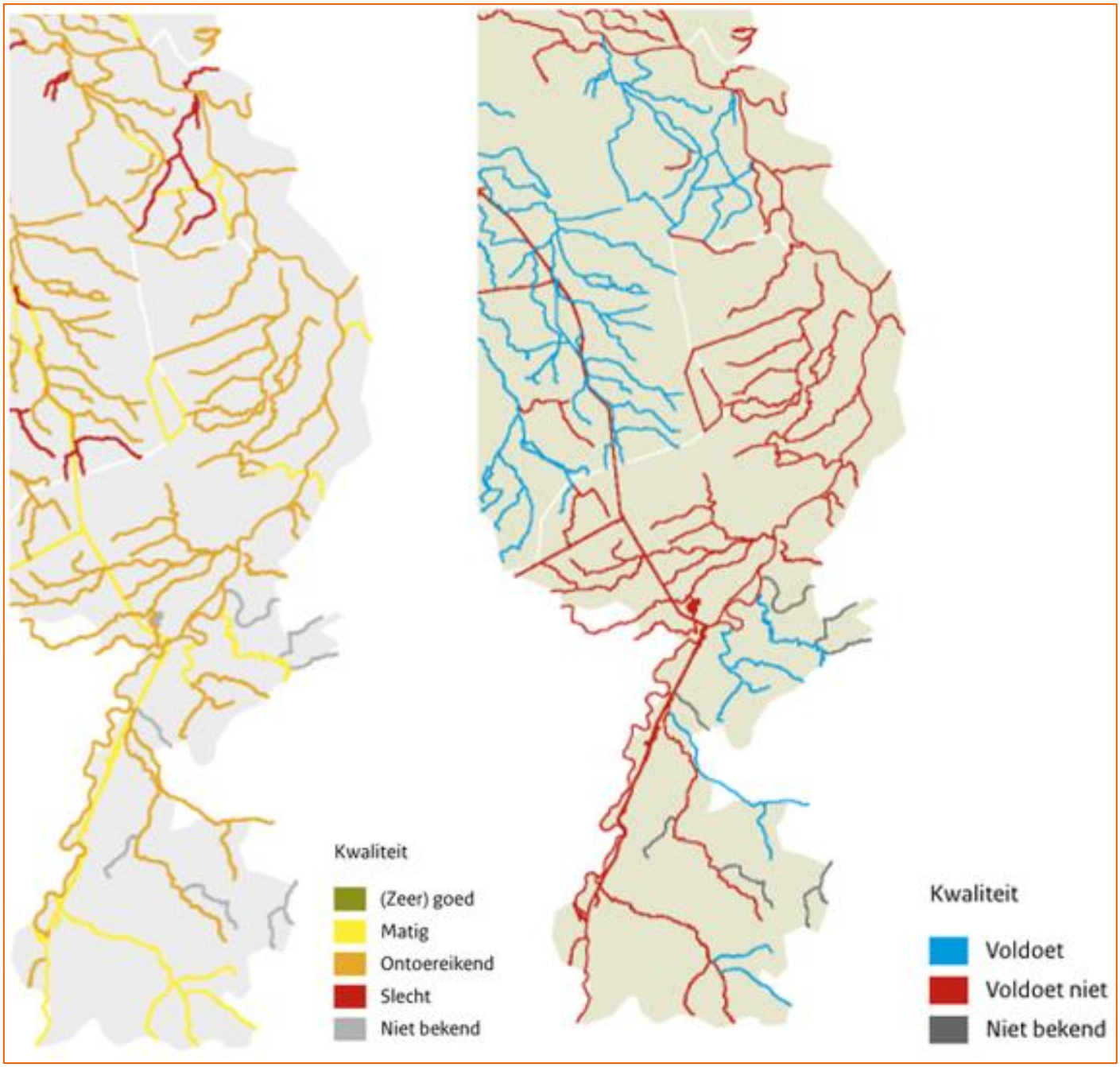

Figuur 5-70 | Ecologische (links) en chemische (rechts) beoordeling van KRW-oppervlaktewaterlichamen in 2015 (PBL) (Antea, 2020).

Grondwaterstanden

Het grondwater is een belangrijke bron voor onze natuur. Voor het telen van gewassen en het behoud van bepaalde natuurtypen mogen de grondwaterstanden niet te ver ‘wegzakken’. In Limburg zijn de diepe grondwatervoorraden in de Roerdalslenk en de Venloschol het meest van belang. In diverse onderzoeken is een dalende trend van de stijghoogte in de Roerdalslenk gesignaleerd. Sinds de jaren 80 tot halverwege de jaren 90 zijn de stijghoogtes ongeveer 5,5 meter gedaald. Daarna was het jarenlang stabiel, maar vanaf 2010 is weer een licht dalende trend zichtbaar.

In Zuid-Limburg zijn grote fluctuaties in de grondwaterstanden waar te nemen. Vanaf 1950 tot 2014 is de grondwaterstand in sterke mate gestegen (zie Figuur 5-71). Voornamelijk in hydrologisch trage (slecht gedraineerde) gebieden is de stijging het grootst geweest. Zwakkere stijgingen komen voor in hydrologisch goed gedraineerde gebieden. Kortom, de sterkste trendmatige grondwaterstijgingen vinden plaats in de hoger gelegen gebieden met relatief diepe grondwaterstanden. Illustratief is het grondwaterstandverloop van de beek weergegeven in Figuur 5-72. Het grondwaterstandsverloop alhier vertoont een geleidelijke, vrijwel monotoon stijgende trend kenmerkend voor een hydrologisch traag systeem.

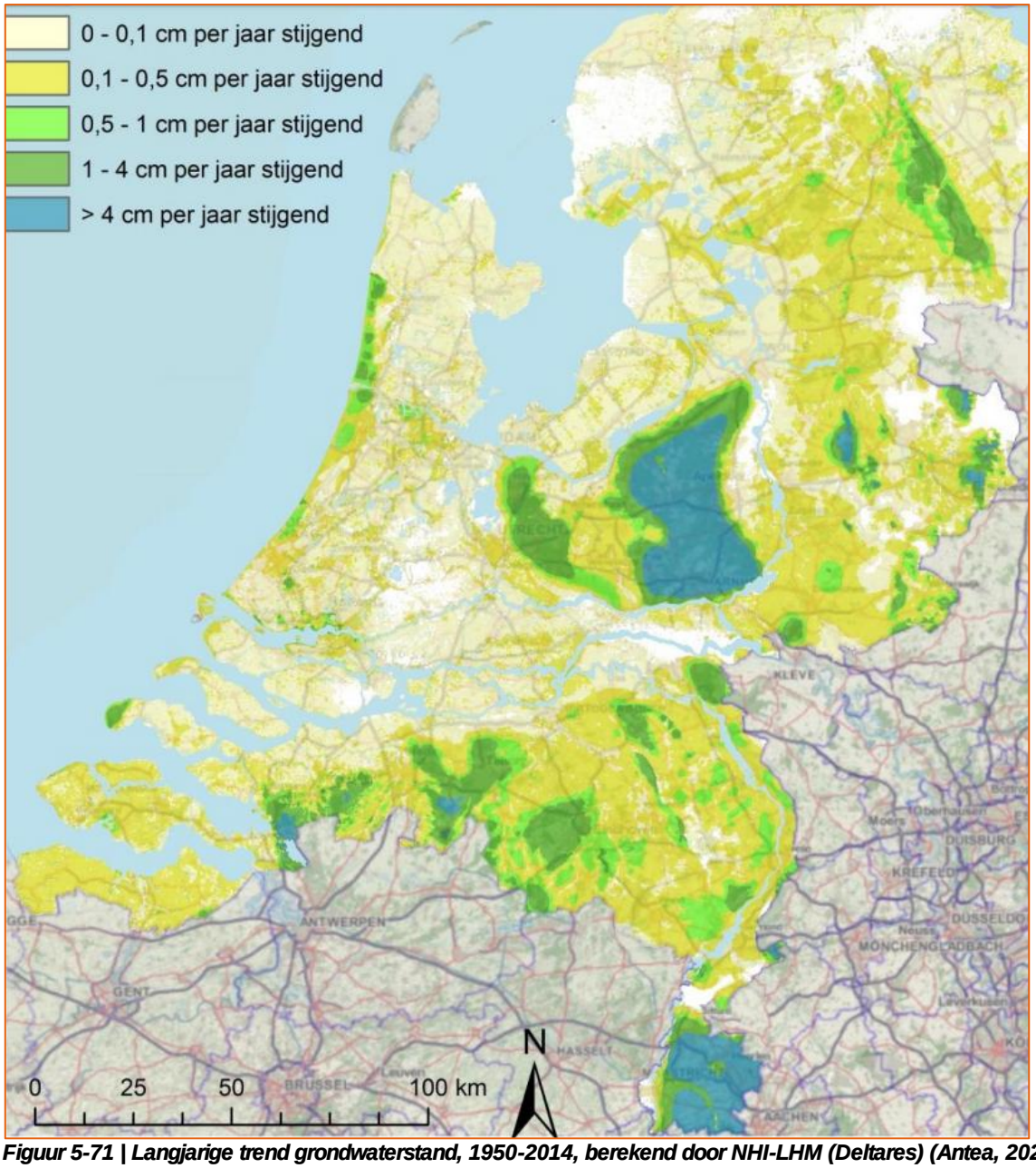

Figuur 5-71 | Langjarige trend grondwaterstand, 1950-2014, berekend door NHI-LHM (Deltares) (Antea, 2020).

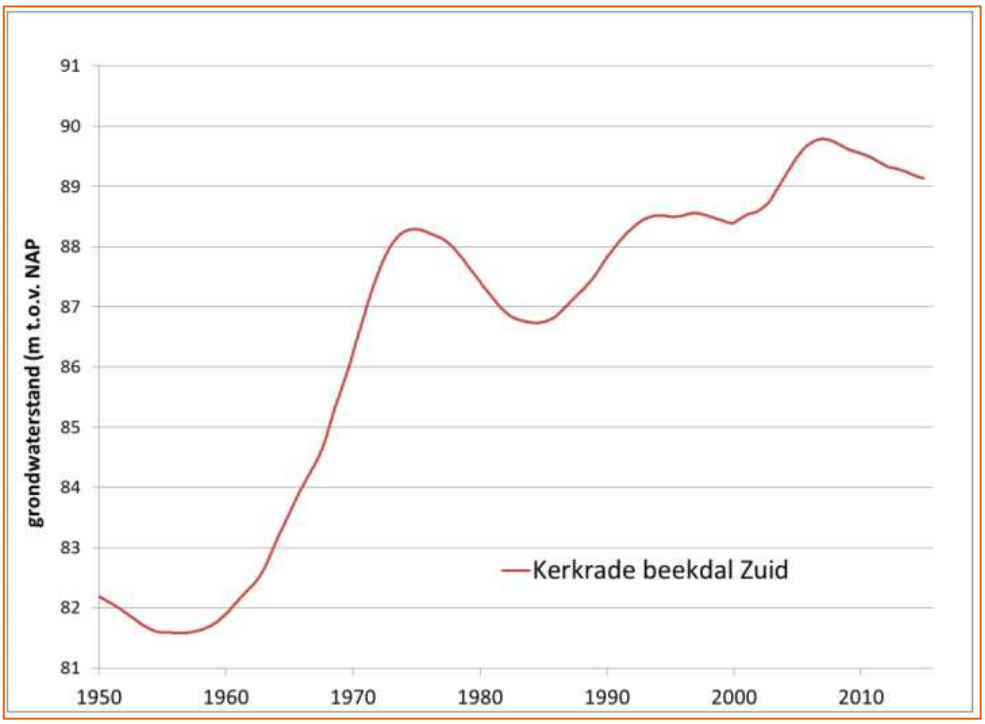

Figuur 5-72 | Tijdreeks van grondwaterstanden, gesimuleerd met NHI-LHM (Deltares) (Antea, 2020).

Peil oppervlaktewater

Het waterpeil in de oppervlaktewateren is om meerdere redenen een belangrijke factor. Voor de grote rivieren is voldoende water van belang voor bijvoorbeeld de transportfunctie, de drinkwatervoorziening, de koeling van energiecentrales en de wateraanvoer naar natuurgebieden. Voor de kleinere waterstromen is een voldoende hoeveelheid water van belang voor de landbouw en het behoud van de ecologie in de beken en aanliggende natuurgebieden. In Figuur 5-73 is het oppervlaktewater in de provincie Limburg weergegeven.

Het oppervlaktewater betreft voornamelijk de Maasplassen en de vele beken in de provincie. Door klimaatverandering kunnen grote fluctuaties in de waterafvoer van de Maas voorkomen. Er worden vaker (langere) periodes van droogte en hevige regenval verwacht. In periodes van hevige regenval zal de waterstand in de Maas stijgen. Op verschillende plaatsen, zoals bijvoorbeeld Ooijen-Wanssum en Oeffelt, wordt de hoogwaterbescherming langs de Maas verbeterd doordat de rivier meer ruimte krijgt. Dit levert niet alleen meer waterveiligheid op, maar ook nieuwe natuur- en recreatiegebieden. Hiermee wordt geanticipeerd op de gevolgen van klimaatverandering. Daarnaast wordt de Maas beter bevaarbaar gemaakt voor grotere (vracht)schepen.

De fluctuaties in de waterstanden als gevolg van klimaatverandering hebben niet alleen effect op het waterpeil in de Maas, maar ook voor het lokale watersysteem. Het lokaal opvangen en laten infiltreren van regenwater helpt om de effecten van droogte te verminderen. Het inrichten van buffers en herinrichten van beken helpt om water op te vangen in periodes van hevige regenval.

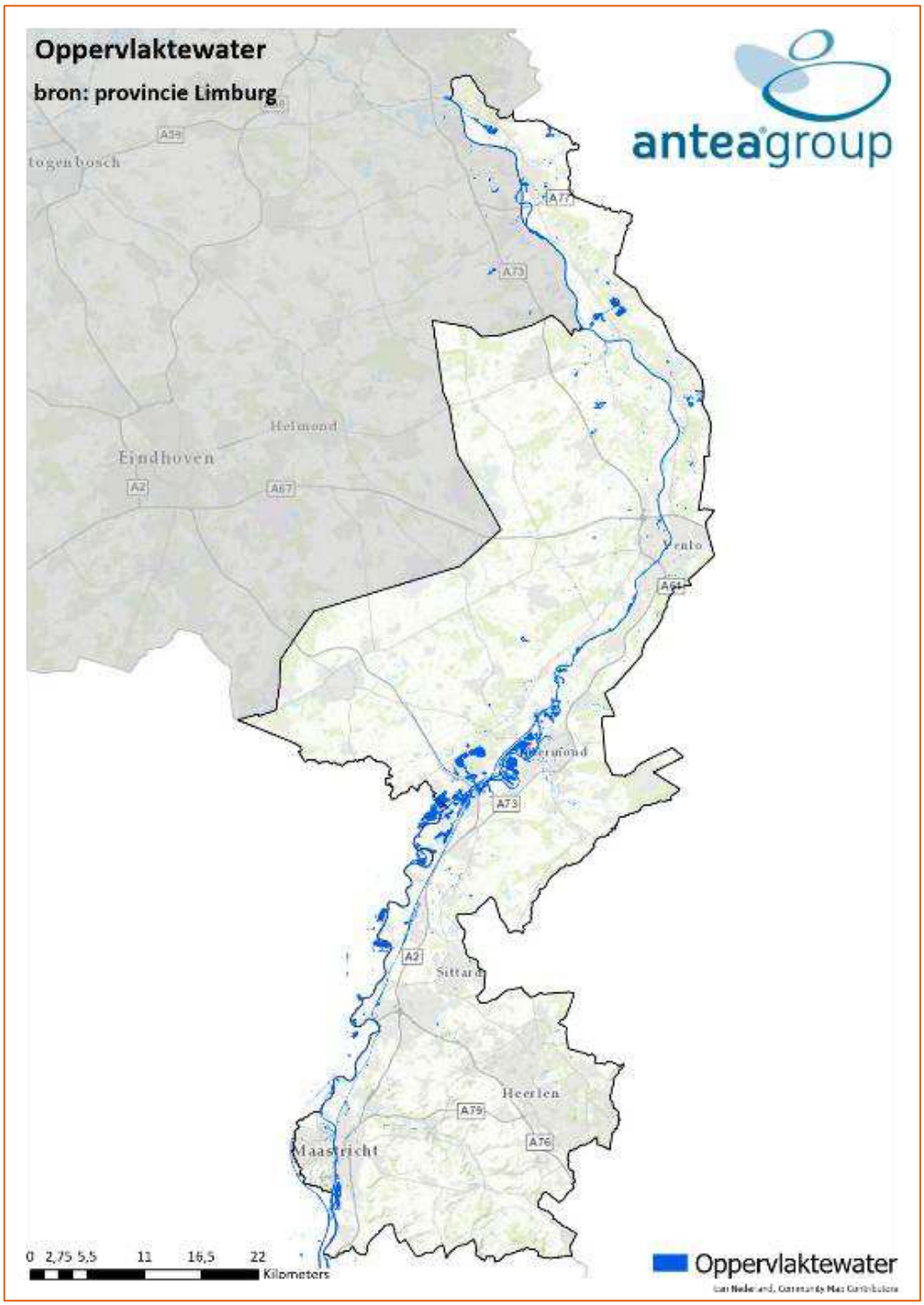

Figuur 5-73 | Oppervlaktewater in Limburg (Antea, 2020).

5.1.10 Bodem en ondergrond

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit Hoofdstuk 3 en 9 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Bodemaspecten gezonde, veilige leefomgeving

Verontreinigingen in de bodem kunnen leiden tot gezondheidsproblemen. Bodemverontreinigingen (historische verontreinigingen, maar ook de opkomst van nieuwe, onbekende stoffen zoals PFAS) maken dat bodemkwaliteit een aandachtspunt is voor de gezondheid van de mens en dier.

De bodem wordt steeds schoner waardoor minder gezondheidsrisico's bestaan. De sanering van bodemverontreinigingen die leiden tot onaanvaardbare risico's en spoedlocaties moeten in 2020 aangepakt zijn. De 'resterende' bodemverontreiniging wordt beheerd, en zo nodig bij ruimtelijke planprocessen en gebiedsontwikkelingen verder gesaneerd.

Een belangrijk bodemaspect is dat de druk in de ondergrond toeneemt vanwege de toenemende ondergrondse activiteiten. Afstemming tussen ruimtegebruik en ondergrondse activiteiten is van belang om een goede bodemkwaliteit te waarborgen en daarmee gezondheidsrisico's te beperken.

Bodemkwaliteit (chemisch / fysisch)

De chemische en fysische kwaliteit van de bodem is een belangrijk milieuaspect. Een goede bodemkwaliteit is onder andere van belang voor de vruchtbaarheid van de grond en de kwaliteit van de gewassen. Daarmee is de bodem een belangrijke productiefactor voor de landbouw. Door onder andere het gebruik van te veel nutriënten staat de bodemkwaliteit onder druk.

Figuur 5-67 en Figuur 5-68 in paragraaf 5.1.9 tonen de verontreinigingscontouren en saneringscontouren voor grond, grondwater en waterbodems. De oorzaak van de verontreinigingen wordt hier niet weergegeven.

Bodemstabiliteit (erosie / beweging)

Naast de chemische en fysische kwaliteit van de bodem is ook erosie en bodembeweging een belangrijk element. De voormalige steenkolenwinning leidt nog steeds tot bodembeweging in het voormalige mijnbouwgebied. Enerzijds stijgt de bodem door de stijging van het mijnwater. In de Zuid-Limburgse mijnen werd het water ten tijde van de steenkolenwinning weggepompt. Nu de mijnen niet meer worden gebruikt, stijgt het water weer met als gevolg dat de bodem stijgt. Deze bodemstijging vindt over het algemeen gelijkmatig plaats, maar kan in bijzondere gevallen lijden tot ongelijkmatige bodemstijging waardoor schades kunnen ontstaan.

Anderzijds bestaat het risico op bodembeweging vanwege de (historische) schachten en het gangenstelsel dat nog in de ondergrond aanwezig is. Dit kan in uitzonderlijke gevallen leiden tot het ontstaan van 'sinkholes'. Een andere problematiek die moet worden bewaakt is dat het zoute mijnwater het bovenliggende grondwaterpakket niet negatief mag beïnvloeden. Er kan mogelijk vernatting optreden in de bodem in de lagergelegen beekdalen in het gebied. Het is de verwachting dat de effecten van de voormalige steenkolenwinning in Zuid-Limburg nog decennia zullen optreden. Er zijn afspraken gemaakt met het ministerie van Economische Zaken, de provincie Limburg en de 10 betrokken gemeenten over de financiering en uitvoering van de beheersmaatregelen die nodig zijn om de negatieve effecten te voorkomen.

Naast bodembeweging is de bodemerosie een belangrijk element. Oppervlakkig afstromend water op hellingen van Zuid-Limburg veroorzaakt regelmatig bodemerosie en water- en modderoverlast. Vooral de invloed van agrariërs hierop is van belang. Bij de traditionele manier van ploegen blijven maar weinig plantenresten bij het oppervlak. Minder organische stof betekent ook minder bodemleven (bijvoorbeeld wormen). Hierdoor verdwijnen de luchtgangen en korrels uit de toplaag en verdicht de grond. Zo biedt de bodem weinig weerstand tegen de inslag van regendruppels en spoelt er bij regenbuien vruchtbare grond weg. Bij niet-kerende grondbewerking wordt de bodem alleen losgemaakt, zonder de grond om te ploegen. Voedselrijke bodem blijft zo aan de oppervlakte. Dit zorgt voor behoud van een goede bodemstructuur.

Breuklijnen

Limburg onderscheidt zich geologisch van de rest van het land door de aanwezigheid van breuklijnen in de ondergrond. Deze breuklijnen, ook wel tektonische breuken genoemd, zijn ontstaan door bewegingen in de aardkorst gedurende miljoenen jaren. Ze vormen een belangrijk kenmerk van de geologie in deze regio en zijn direct van invloed op het aardbevingsrisico.

In Limburg zijn de breuklijnen het gevolg van tektonische processen, zoals het uit elkaar bewegen van aardplaten en het ontstaan van de zogenaamde Roerdalslenk. Deze slenk is een verzakt gebied dat wordt begrensd door breuklijnen, waaronder de bekende Peelrandbreuk en de Feldbissbreuk. Deze breuklijnen lopen dwars door de ondergrond van Limburg en zijn actief, wat betekent dat er nog steeds beweging in de aardkorst plaatsvindt.

De aanwezigheid van actieve breuken maakt Limburg gevoelig voor aardbevingen. Deze aardbevingen zijn meestal van een relatief lage tot matige intensiteit en worden veroorzaakt door natuurlijke tektonische spanningen. Een bekend voorbeeld hiervan is de aardbeving bij Roermond in 1992, met een kracht van 5,8 op de schaal van Richter. Dit was

de zwaarste aardbeving in Nederland in de moderne geschiedenis en veroorzaakte aanzienlijke schade aan gebouwen en infrastructuur.

De aardbevingen in Limburg ontstaan voornamelijk door de bewegingen langs de breuklijnen. Door de voortdurende spanning in de aardkorst kan er op een bepaald moment een plotselinge verschuiving optreden langs een breuklijn, wat leidt tot een aardbeving. Daarnaast speelt de afzetting van sedimenten in de Roerdalslenk een rol in het opbouwen van spanning in de ondergrond.

Naast natuurlijke oorzaken kunnen menselijke activiteiten zoals gas- of grondwaterwinning de kans op aardbevingen vergroten. In Limburg is dit risico echter kleiner dan in bijvoorbeeld Groningen, omdat de aardbevingen in Limburg voornamelijk tektonisch van aard zijn en minder gerelateerd zijn aan menselijke ingrepen.

5.1.11 Werklocaties

De huidige situatie voor dit thema is overgenomen uit Hoofdstuk 11 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Werklocaties

Bedrijven vestigen zich ergens primair om markttechnische redenen. Belangrijke voorwaarden zijn dan naast bereikbaarheid, voldoende en kwalitatief passende ruimte, en het arbeidspotentieel. Geconstateerd wordt dat de balans tussen vraag naar en aanbod van werk in kwalitatieve zin niet in evenwicht is. Ondanks dit laatste is geen overmatige verplaatsing van bedrijven naar elders waarneembaar: tegenover vertrekkende bedrijven staan de laatste jaren zelfs meer nieuwvestigende bedrijven. Dit lijkt vooral te maken te hebben met die twee andere factoren: bereikbaarheid en ruimte. Dat laatste is tot op heden geen probleem, maar met name als de schaalvergroting in de logistiek in het komende decennium doorzet, zou dit wel eens kunnen veranderen. De laatste jaren is de vraag naar ruimte voor vestiging vrij groot, worden gevraagde grondprijzen gerealiseerd en is ook de waarde van bedrijfsvastgoed stabiel.

De mate waarin dit aan de orde is, verschilt per Limburgse regio. Het aanbod aan werk wordt mede bepaald door de beschikbaarheid van (passende) werklocaties. Dit betekent dat er ruimte moet zijn voor bedrijvigheid in de juiste categorie en op de juiste plek. Onderstaand Figuur 5-74 geeft de ligging van de bedrijventerreinen in de provincie Limburg weer. Echter op dit moment ligt er niet zozeer een opgave voor uitbreiding van het aanbod, maar meer om het bestaande aanbod beter aan te laten sluiten op de vraag van de markt.

Er is in 2019 onderzoek gedaan naar de kwalitatieve staat van werklocaties in Limburg[10]. De resultaten van deze monitor zijn hieronder toegelicht.

Uitgifte werklocaties

In 2019 zijn op de Limburgse werklocaties (zowel bedrijventerreinen als stedelijke dienstenterreinen) 79 kavels met een totale oppervlakte van 149 ha uitgegeven. De totale uitgifte is ten opzichte van 2018 met 50 ha toegenomen. Daarmee werd het afgelopen jaar een recorduitgifte bereikt. In de afgelopen 35 jaar van registratie was dat tot nu toe 145 ha (1990). De uitgegeven oppervlakte in 2019 bleef daarmee uiteraard ook ruim boven het tienjarig gemiddelde van 82 ha. Noord-Limburg kende ondanks een kleine terugloop (-8 ha) de meeste uitgegeven oppervlakte in 2019 van alle regio’s met 54 ha. De Westelijke Mijnstreek volgde op de voet met 53 ha. Deze zeer sterke stijging van de uitgifte was vooral het gevolg van de aankoop van een groot perceel als uitbreiding van Nedcar in Sittard-Geleen. Ook in de overige regio's was de uitgifte in 2019 hoger dan in 2018. In Parkstad Limburg werd 20 ha uitgegeven; een toename van 9 ha. In Midden-Limburg is er ten opzichte van vorig jaar 8 ha meer uitgegeven (16 ha). In Maastricht & Mergelland bedroeg de uitgifte 6 ha; een toename van 3 ha.

In 2019 waren de sectoren Handel (24%), Vervoer en opslag (22%) en Industrie (20%) de grootste afnemers van kavels. Net als in 2018 werd de meeste oppervlakte (64 ha) uitgegeven ten behoeve van vestigingen in de sector Vervoer en opslag (43%).

[10] REBIS (Ruimtelijk Economisch Bedrijventerreinen Informatie Systeem), Werklocaties Limburg 2019.

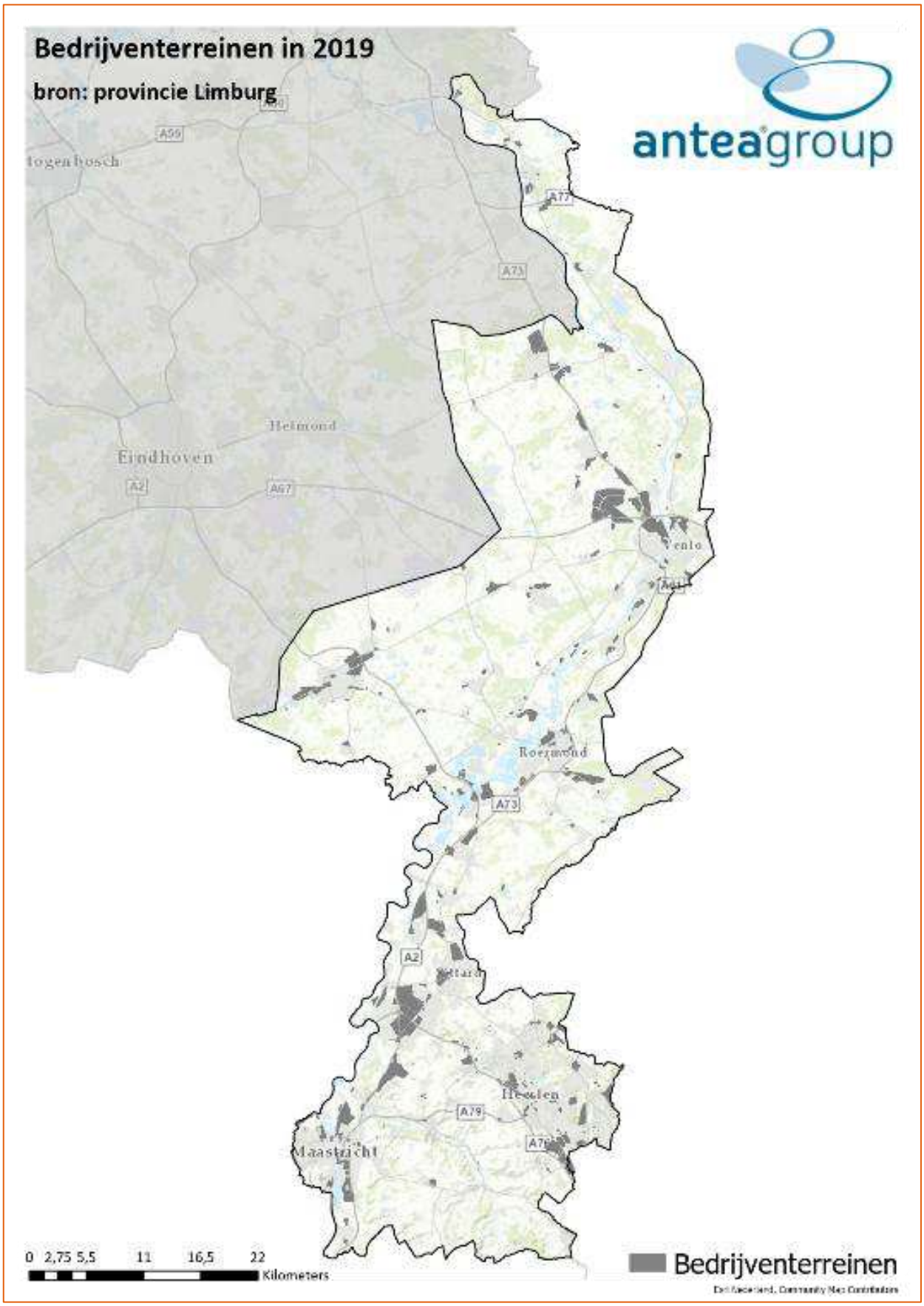

Figuur 5-74 | Bedrijventerreinen in provincie Limburg in 2019 (Antea, 2020).

Grondprijzen
De gemiddelde vraagprijs voor grond op bedrijventerreinen is het afgelopen jaar licht gedaald van € 117 naar € 116 per vierkante meter. De gemiddelde prijs per m² per regio lag eind 2019 tussen € 79 en € 126.

De gemiddelde vraagprijs voor een vierkante meter op de stedelijke dienstenterreinen lag eind 2019 rond € 142. De gemiddelde prijs lag het hoogst in de Westelijke Mijnstreek (€ 165) en het laagst in Midden-Limburg (€ 120). Er bestaan echter redelijk grote verschillen tussen de terreinen. Zo bedraagt de gemiddelde prijs op Kantorenpark Sittard in Sittard-Geleen € 165, op Brightlands Campus Greenport Venlo € 145 en op Centrum Noord in Weert € 120.

Veroudering en revitalisering
In Limburg zijn 65 werklocaties verouderd. Dit is gelijk aan 24% van het totaal aantal werklocaties. Tussen de regio's bestaan grote verschillen: in de Westelijke Mijnstreek (15%) en Midden-Limburg (18%) is de veroudering lager dan in de andere regio's waar 26 tot 31% van het aantal terreinen verouderd is.

Kavelbenutting
Van alle uitgegeven kavels is circa 9% onbenut en dat betreft afgerond 7% van de oppervlakte. De onbenutte kaveloppervlakte (464 ha) is verdeeld tussen leegstand (41%) en braakliggend (59%). De verschillen tussen de regio's zijn beperkt. De verschillen bewegen zich tussen de 5 en 11% van de uitgegeven oppervlakte. In de regio Maastricht & Mergelland is het benuttingspercentage het hoogst (95%). In Noord-Limburg is er sprake van een lichte daling (-1%) van het benuttingspercentage. In Midden-Limburg is dit licht gestegen met 1%. In de overige drie regio's is dit nagenoeg onveranderd gebleven.

Aanbod van bedrijfsonroerend goed
Eind 2019 werden er op de Limburgse werklocaties 715 vastgoedobjecten aangeboden met een totale oppervlakte van circa 1.064.000 m² VVO (verhuurbaar vloervlak). Dit aanbod is onder te verdelen in 27 winkel- (65.000 m²), 266 kantoor- (208.000 m²) en 422 bedrijfsobjecten (791.000 m²).

Bedrijfsvestigingen
In totaal zijn eind 2019 op Limburgse werklocaties ruim 11.200 vestigingen aanwezig. Dat is ruim 11% van het totale aantal vestigingen in Limburg. Ten opzichte van 2018 is het aantal vestigingen op werklocaties toegenomen met 3,5%. In alle regio's is het aantal vestigingen op werklocaties toegenomen. De grootste relatieve stijging vond plaats in de regio's Midden-Limburg (4,9%) en Maastricht & Mergelland (4,6%). In de regio's Noord-Limburg en Parkstad Limburg bedroeg de stijging respectievelijk 3,2% en 3,1%. In de Westelijke Mijnstreek was de relatieve stijging het laagst met 1,3%.

Bedrijvendynamiek
Het aantal in 2019 opgerichte bedrijfsvestigingen op werklocaties bedroeg 544. Van alle bedrijven die op werklocaties gelegen zijn, is 5,0% opgericht in 2019. Het aantal oprichtingen was net iets lager dan in het voorafgaande jaar (553 oprichtingen), evenals de daarmee gemoeide werkgelegenheidstoename (bijna 2.500).

Bereikbaarheid werklocaties
Voor het goed functioneren van bedrijven en de economie in zijn geheel is een kwalitatief hoogwaardig logistiek netwerk van groot belang. De bereikbaarheid van werklocaties voor personen en goederen wordt bepaald door de kwaliteit van de infrastructurele systemen. Onderstaande Figuur 5-75 toont de bereikbaarheid van de provincie Limburg in vergelijking met de rest van Nederland. Aan de linkerkant is te zien dat Limburg een per auto goed bereikbare provincie is met een relatief (lees: in vergelijking met de Randstad) laag aantal aankomsten per etmaal. Sinds 2014 zijn een aantal infrastructurele en ov-projecten uitgevoerd.

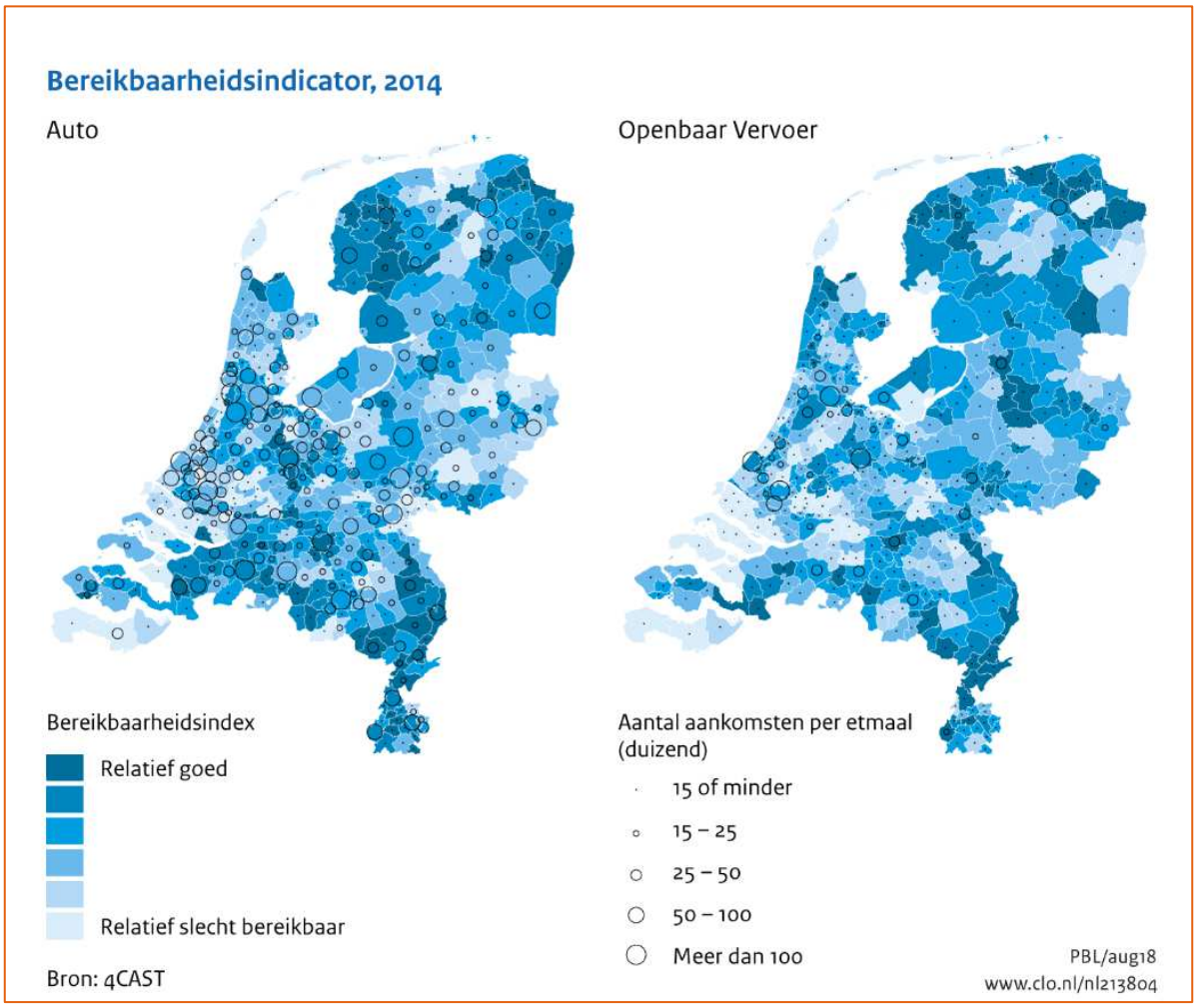

Figuur 5-75 | Bereikbaarheidsindicator (Antea, 2020).

5.1.12 Land- en tuinbouw

De huidige situatie voor dit thema is deels overgenomen uit Hoofdstuk 11 van het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020). Naast dit portret zijn nog andere bronnen gebruikt om de referentiesituatie verder aan te vullen. Waar andere bronnen zijn gebruikt, zoals Agrimatie[11], is dit vermeld middels een bronverwijzing.

De land- en tuinbouw is een belangrijke sector van de Limburgse economie (Antea, 2020). Limburg is een van de meest veelzijdige agrarische regio's van het land (Agrimatie, z.d.). De provincie onderscheidt zich door haar gevarieerde bodemsoorten, gunstige klimaat en strategische ligging nabij Duitsland en België. Deze factoren maken Limburg geschikt voor diverse vormen van landbouw, waaronder akkerbouw, tuinbouw en veehouderij.

De landbouwsector is met name groot in Noord-Limburg (Antea, 2020). Dit is dan ook terug te zien in het aantal banen van werknemers in dienst in de landbouwsector (zie onderstaande tabel). Hieruit valt ook op te maken dat de landbouwsector in Zuid-Limburg in veel mindere mate aanwezig is.

Tabel 5-6 | Aantal banen van werknemers in dienst van bedrijven of instellingen in 2018 in de landbouwsector (CBS) (Antea, 2020).

	Provincie Limburg	Noord-Limburg	Midden-Limburg	Zuid-Limburg
Totaal	525.000	155.400	105.700	263.800
Landbouw, bosbouw en visserij	10.200	7.500	2.200	500

[11] https://agrimatie.nl/Default.aspx?subpubID=7281

In Limburg wordt een aanzienlijk deel van de Nederlandse opengrondstuinbouw bedreven (Agrimatie, z.d.). Ongeveer 30% van de totale oppervlakte opengrondstuinbouw in Nederland bevindt zich in Limburg, waarmee de provincie een koploper is op dit gebied. De teelt van groenten, zoals asperges en prei, en fruit, zoals appels en peren, speelt een belangrijke rol in de regio. Daarnaast heeft Limburg een sterke positie in de boomkwekerijsector, die bijdraagt aan de productie van siergewassen en landschappelijke beplanting.

Ook de glasgroenteteelt is prominent aanwezig in de regio, met een concentratie in het noorden van Limburg (Agrimatie, z.d.). De teelt van bijvoorbeeld tomaten en paprika's vindt hier plaats in moderne kassen. Naast tuinbouw is ook de akkerbouw goed vertegenwoordigd, met gewassen zoals aardappelen, graan en suikerbieten.

De veehouderij is een andere belangrijke pijler van de Limburgse landbouw, vooral in de vorm van melkveehouderij en varkenshouderij (Agrimatie, z.d.). Deze sectoren zijn vooral geconcentreerd in het noordelijke deel van de provincie.

Door innovaties en samenwerkingen met kennisinstellingen speelt Limburg bovendien een leidende rol in duurzame landbouw (Agrimatie, z.d.). Er wordt gewerkt aan bodemverbetering, watermanagement en het verminderen van milieubelasting.

5.2 Autonome ontwikkelingen

Naast de referentiesituatie is het ook belangrijk om te kijken naar de autonome ontwikkelingen: de te verwachten ontwikkelingen binnen de provincie als de Omgevingsvisie niet aangescherpt zou worden. Deze autonome ontwikkelingen worden hieronder beschreven, en zijn direct overgenomen uit het meest actuele Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024) zoals opgesteld door de Provincie Limburg. In dit Portret zijn de nationale WLO-scenario's van PBL doorvertaald naar de provincie Limburg. Deze scenario's worden realistisch en relevant voor Limburg door voor elk thema Limburgse bouwstenen toe te voegen of aan te passen op basis van de kennis van de experts.

De contextscenario's ''Meer'' en ''Minder''[12], zoals door het PBL omschreven, zijn door de provincie overgenomen en kwalitatief en kwantitatief aangescherpt vanuit de Limburgse optiek in het meest actuele Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024). In de contextscenario's is de onzekerheid van een aantal relevante (inter)nationale ontwikkelingen in beeld gebracht, waarop Limburg volgens dit portret geen of beperkte invloed heeft, maar die hier wel ruimtelijke effecten kunnen hebben. Denk hierbij aan demografische ontwikkelingen, economie en technologie, maar ook internationale samenwerking (bijvoorbeeld in de Europese Unie) en mondiaal beleid (zoals op het gebied van klimaatverandering). Onzekerheden die met het beleid van het Rijk te maken hebben zijn daarbij niet als contextontwikkelingen beschouwd, omdat ervan uit is gegaan dat hier vanuit de provincie Limburg geen invloed op kan worden uitgeoefend.

De twee contextscenario's zijn ''Meer'' en ''Minder'':

- **Meer**: gaat uit van een bevolkingsgroei, economische groei, een snelle technologische transitie en een grote internationale samenwerking waardoor de klimaatverandering beperkt blijft.
- **Minder**: gaat uit van een lage groei van bevolking en economie, trage ontwikkeling in de technologie en weinig internationale samenwerking, waardoor de klimaatverandering sterker toeneemt.

In het ''Meer'' scenario zijn de verschillen extremer dan in het ''Minder'' scenario.

Uiteindelijk is dit in het meest actuele Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024) doorvertaald in Tabel 5-7 hieronder. De cijfers in de tabel aan de rechterzijde zijn gebaseerd op het TigrisXL model, wat de overheid meestal gebruikt voor scenario's, en op het WLO-rapport uit 2015 dat is geüpdatet in 2020. De tabel laat de autonome ontwikkelingen zien. Een aantal punten die in het algemeen er uitspringen:

- Limburg als internationale draaischijf door haar geografische ligging;
- Limburg als bijzondere water- en bodemsoort in Nederland.

In de tabel valt verder op dat in het ''Meer'' scenario er vooral vraag is naar grote, slimme aanpassingen in stedelijke gebieden. Het landelijk gebied (natuur en landbouw) kan relatief hetzelfde blijven qua ruimteclaim door technologische

[12] Deze twee contextscenario's ''Meer'' en ''Minder'' komen dus overeen met de WLO-scenario's van PBL, resp. Scenario Hoog en Scenario Laag.

ontwikkeling, maar ervaart wel veel verstedelijkingsdruk. In het ‘’Minder’’ scenario is vooral vraag naar grote slimme aanpassingen in het landelijk gebied (natuur en landbouw), door minder plekken die beschikbaar zijn voor landbouw en de duurzame oplossingen die achterblijven (dus krimp landbouw). Die ruimte is ook nodig, voor klimaatadaptatie.

In het vaststellen van de autonome ontwikkelingen in dit planMER gaan wij uit van het ‘’Meer’’ scenario. Dit is namelijk een wat extremer scenario, waardoor er meer scherpte wordt aangebracht. Hierdoor worden bijvoorbeeld verbanden en tegenstellingen eerder duidelijker.

Tabel 5-7 \| Autonome ontwikkelingen van de contextscenario's** op basis van PBL WLO scenario's **- Limburgse interpretatie (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

Autonome ontwikkelingen	Meer	Minder
Bevolkingsontwikkeling	Een toename van ca 70.000 tot 100.000 inwoners. Veel migratie, verjonging. Ca 82.000 woningen erbij ten opzichte van 2018 (naar 609.595).	Een afname van ca 60.000 tot 70.000 inwoners. Weinig migratie, veel vergrijzing en krimp. Ca 20.000 woningen erbij ten opzichte van 2018 (naar 546.953).
Economische ontwikkeling	- Een toename van 19.000 banen in Limburg. - Focus op internationalisering, Delta Rhine Corridor - Grote inzet op technologische ontwikkelingen voor klimaat. Die snelle transitie zorgt voor een grotere ruimte-impact. - Meer internationale handel zorgt voor economische groei (nationaal 2,5% per jaar tot 2050).	- Een afname van 70.000 banen in Limburg. - Nóg groter aantal banen moet zorg worden (2021 al 17% van alle werkgelegenheid). - Traditionele sectoren als maakindustrie en zorg centraal. - Door minder grondstoffengebruik is (de haast achter) de opgave van de circulaire economie kleiner. - Toenemend protectionisme van nationale economie (nationale groei 0,5% tot 2050).
Technologische ontwikkeling	Snellere ontwikkeling en verspreiding van nieuwe technieken. Landbouw kan voortbestaan/intensiveren, wel duur. Snelheid door strenge Europese regelgeving.	Langzamere ontwikkeling en verspreiding van nieuwe technieken, dus landbouw moet krimpen om klimaatdoelen te halen.
Internationale samenwerking	Meer internationale samenwerking over de regiogrens. Focus naar grensgebieden.	Focus op Nederland en de rol van Limburg in Nederland.
Mondiaal klimaatbeleid	Wereldwijd ambitieus en effectief beleid. Hierdoor blijft de mondiale temperatuurstijging in 2100 tot 1,5-2 graden beperkt. - Lange droge periodes, met name op hogere zandgronden; - Veel wateroverlast in rivierengebied. Groei van de bevolking en economie vraagt om meer energie.	Wereldwijd minder effectief beleid. Hierdoor stijgt de mondiale temperatuur tot 2-3 graden in 2100 en neemt daarna verder toe. - Grotere effecten, met name na 2050 i.v.m. grotere zeespiegelstijging; - Rivierengebied enorm onder druk; - Grote zoetwatertekorten.
Klimaatadaptatie	Veel negatieve gevolgen van klimaatverandering voor landbouw en natuur. Droogte wordt intenser. Afvoer via de Maas en zijrivieren neemt toe.	Heel veel negatieve gevolgen van klimaatverandering voor landbouw en natuur. Droogte wordt nog intenser. Nog meer ruimtereservering nodig voor piekafvoer Maas en zijrivieren.
Klimaatmitigatie	Een hoge vraag aan energie door groei bevolking en economie. Energieopwekking wordt efficiënter, en koppelingen met Duitse en Belgische energienetten zorgen voor minder noodzaak	Omdat technologische ontwikkeling traag gaat, zijn de systemen nog niet snel genoeg efficiënt. Daardoor veel ruimte nodig voor energieopwekking en opslag.

Autonome ontwikkelingen	Meer	Minder
	om energieopslaglocaties op te schalen. Hierdoor is grotendeels behoud van landschappen mogelijk.	Grote schaarste aan ruimte, dus veel meervoudig ruimtegebruik.
Duurzame economie	- Nieuwe circulaire bedrijven en recyclingcentra worden opgezet, naast bestaande bedrijven (want die worden door technologie ook efficiënter), dus veel extra (tijdelijke ruimte) nodig. - Intensieve samenwerking binnen Euregio om kringlopen regionaal te sluiten. Limburg als draaischijf voor grensoverschrijdend hergebruik van grondstoffen. - Veel (tijdelijke) druk op de ruimte door tegelijk bestaan van lineaire en circulaire economieën. - Clustering van economische activiteiten (Venlo als logistieke hub, Maastricht als kennis en dienstencentrum).	- Weinig samenwerking. Lokale investeringen nodig, afhankelijk van nationale politiek en aandacht (en dus verschillend per scenario hoe dat uitpakt). - Transitie gaat langzamer, dus daardoor minder ruimtebehoefte. - Afvalstromen worden lokaal geregeld. Grootschalige circulaire hubs komen moeilijk van de grond.
Stad en regio	Grote verschillen tussen scenario's over waar woningbouw plaatsvindt. De helft van alle woningbouw wordt opgelost in Maastricht en Venlo (= gemeenten met meer dan 100.000 inwoners). Verder lappendeken. Efficiënte aanpak van bestaande voorraad. Nieuwe wijken geïntegreerd met waterbuffering maar ook met werkgebieden. Slimme steden. Betere infrastructuur nodig voor vervoer van grondstoffen en producten binnen gesloten ketens. Impact op de openbare ruimte.	Focus op binnenstedelijke inbreiding. Lappendekeneffect minder extreem dan in Meer, grootste deel kan opgelost worden in grote steden. Herinrichting openbare ruimte voor klimaatadaptatie (hitte eiland en waterafvoer) nodig. Inzet op bestaande gebieden, leegloop in krimpgebieden.
Landelijk gebied	Natuurgebieden en agrarische gebieden kunnen grotendeels behouden blijven met een aantal veranderingen, maar staan onder druk door hoge verstedelijking die niet allemaal binnenstedelijk past.	Extremere weersomstandigheden maken minder plekken beschikbaar voor landbouw. Maar vraag naar voedsel stijgt minder hard, dus komt goed uit. Minder landbouwgebieden. Prioriteit gaat naar natuurontwikkeling en extensieve landbouw (zoals boslandbouw).

Aanvullend bovengenoemde autonome ontwikkelingen zijn uit gesprekken met medewerkers van de provincie en gemeenten bij opstart van het project in januari 2025 nog aanvullende ontwikkelingen geïdentificeerd die een significante impact kunnen hebben op de leefomgeving en de resultaten van dit planMER. Deze aanvullende ontwikkelingen zijn omschreven in Tabel 5-8.

Tabel 5-8 Overzicht van autonome ontwikkelingen aanvullend op de ontwikkelingen uit het Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg van 2021 (Antea, 2020).

Autonome ontwikkelingen	Potentiële gevolgen voor de leefomgeving
Einstein Telescope	De Einstein Telescope is een potentiële ontwikkeling voor grensregio Zuid-Limburg. Het project betreft een ondergrondse faciliteit voor zwaartekrachtsgolvenonderzoek. De gekozen locatie voldoet momenteel aan de strenge eisen voor trillingsarme en stabiele bodem, wat Zuid-Limburg tot een kansrijke kandidaat maakt. Het kabinet heeft in 2024

	besloten om de Einstein Telescope op te nemen in de Nationale Wetenschapsagenda en een haalbaarheidsstudie uit te voeren, waarvan de resultaten in 2025 worden verwacht (Provincie Limburg, z.d. b). Hoewel de locatiekeuze voor de Einstein Telescope nog niet vaststaat, kan de impact op het landschap en de omgeving niet genegeerd worden. De bouw van de faciliteit zou aanzienlijke ruimtelijke gevolgen hebben, waaronder aanpassingen aan infrastructuur, natuurcompensatie en mogelijk een verschuiving van bestaande provinciale doelstellingen. Verder levert de Einstein Telescoop naar schatting 500 directe en 1150 indirecte banen op, en legt het de basis om wetenschappelijk en technisch talent te ontwikkelen. Indien Zuid-Limburg wordt gekozen als locatie, zal een herziening van de bestaande ruimtelijke keuzen binnen de Provinciale Omgevingsvisie noodzakelijk zijn om deze ontwikkeling te faciliteren.
Ontwikkelingen Brainport Eindhoven	Onder de naam 'Project Beethoven' wordt € 2,51 miljard geïnvesteerd in de Nederlandse microchipindustrie. Een groot deel van deze investering zal besteed worden om Brainport Eindhoven als aantrekkelijke vestigingsplaats te behouden voor de sector en toeleveranciers (Rijksoverheid, 2024). Het convenant omvat afspraken over woningbouw, mobiliteit, talentontwikkeling en netbelasting. Vanwege de omvang van de opgaven wordt samenwerking gezocht met aangrenzende regio's. In eerste instantie wordt samengewerkt met Weert, waarbij ook Venlo en andere gemeenten mogelijk betrokken worden (Metropool Regio Eindoven, 2024). Volgens de Omgevingsvisie Weert zal de Brainport een schaalsprong maken met 70.000 extra arbeidsplaatsen en 100.000 woningen. Weert, onderdeel van het Daily Urban System van Brainport, verwacht tot 2035 een bevolkingsgroei van 10%, mogelijk oplopend tot 20% in 2040, afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning invloedsfeer Brainport (Gemeente Weert, 2024).
Grondwater en drinkwaterwinning	Er zijn meerdere ontwikkelingen in en rondom Limburg die een impact hebben op de toekomstige drinkwatervoorziening. In het Limburgs Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen (Provincie Limburg & WML, 2024) staat beschreven dat de drinkwatervoorziening in Limburg tot 2030 op orde is, maar dat maatregelen noodzakelijk zijn om productiecapaciteit, distributie en vergunningen tijdig te realiseren. Op 24 januari 2025 heeft gedeputeerde Michael Teuns tijdens een commissievergadering van de Provinciale Staten bekend gemaakt dat Limburg op korte termijn nieuwe gebieden aan gaat wijzen voor toekomstige drinkwaterwinningen (Bots, 2025). Ook is er contact tussen provincie Limburg en de Duitse overheden over de gevolgen van het stoppen van bruinkoolwinning nabij de grens (Bots, 2025). Volgens afspraken tussen RWE Power en verschillende Duitse ministeries is het uitfaseren van kolen in Duitsland met acht jaar vervroegt naar 2030. Vanaf dat moment zullen de Garzweiler, Hambach en Inden groeven gevuld worden met rivierwater om recreatiemeren te maken (RWE Power, 2023). Het is nog de vraag hoe dit de grondwaterstanden in Limburg zal beïnvloeden.
Potentiële heropening Vliegbasis De Peel	Defensie overweegt de heropening van Vliegbasis De Peel voor F-35-jachtvliegtuigen als onderdeel van een landelijke uitbreiding. Daarnaast wordt de locatie als mogelijke optie beschouwd voor een zandlandingsbaan voor transportvliegtuigen. De procedure voor het luchthavenbesluit is sinds september 2023 stilgelegd, en de zoektocht naar geschikte locaties is opgenomen in een nationaal plan (Ministerie van Defensie, 2024a). Op 12 december 2024 maakte het Ministerie van Defensie bekend dat Vliegbasis De Peel nog steeds in beeld is als een van de vijf resterende opties voor F-35-jachtvliegtuigen en een van de vier resterende locaties voor een onverharde landingsbaan. Naar verwachting verschijnt in 2025 de Nationale Beleidsvisie Ruimte voor Defensie op basis waarvan het kabinet een besluit zal nemen (Ministerie van Defensie, 2024b). Hoewel de uiteindelijke beslissing nog onbekend is, kunnen de impact op de leefomgeving en de gevolgen voor de regio niet genegeerd worden. Het heropenen van Vliegbasis De Peel zou betekenen dat provinciale doelstellingen niet behaald kunnen

	worden, ongeacht de bestaande ruimtelijke keuzen in de Provinciale Omgevingsvisie. Hierdoor zou een herziening van de Omgevingsvisie noodzakelijk worden.
Stroomgebiedsaanpak Geul	De provincie Limburg werkt samen met waterschappen, gemeenten, Rijkswaterstaat en andere partners om overstromingsrisico's in het Geulgebied te verminderen (Wacht niet op water, z.d.). Het doel is waterveiligheid te vergroten en tegelijk het natuurlijke en landschappelijke karakter van het Geuldal te behouden. Belangrijke maatregelen zijn: - Ruimte voor de rivier: De Geul krijgt meer ruimte door uiterwaarden te verbreden en obstakels te verwijderen, waardoor de kans op overstromingen stroomafwaarts afneemt. - Waterbergingsgebieden: Extra gebieden worden ingericht om bij hevige regenval tijdelijk water op te slaan en piekafvoeren te verminderen. - Herstel van natuur en bodem: Door natuurherstel en het verbeteren van de sponswerking van de bodem wordt regenwater beter vastgehouden en vertraagd afgevoerd. - Betrekken van bewoners: Inwoners en ondernemers worden gestimuleerd om zelf maatregelen te nemen, zoals regenwater opvangen, tuinen vergroenen en gebouwen aanpassen om waterschade te beperken. Daarnaast wordt gewerkt aan betere waarschuwingssystemen en een nauwere samenwerking met hulpdiensten om sneller te kunnen reageren bij dreigend hoogwater. Met deze aanpak wil Limburg overlast door de Geul verminderen en tegelijk het unieke landschap behouden.

5.3 Samenhang POVI met provinciaal beleid en wet- en regelgeving

De Commissie voor de mer heeft in haar advies op de Nota Reikwijdte en Detailniveau voor het planMER voor de actualisatie van de POVI aangegeven dat in het planMER ook moet worden ingegaan op provinciaal beleid dat in ontwikkeling is en hoe dat beleid in de Omgevingsvisie wordt opgenomen. Het ging hierbij volgens de Commissie voor de mer vooral om:

- Toekomstvisies[13]: de toekomstvisies die door de provincie opgesteld gaan worden voor economie, mobiliteit, energie en wonen. Beschrijf wat de toekomstvisies op regionaal niveau betekenen. Met toekomstvisies doelt de Commissie voor de mer op de synthesescenario's uit de Ontwerpende Onderzoeken die per regio zijn opgesteld.
- Omgevingsverordening: de interactie tussen de totstandkoming van de Omgevingsvisie en de omgevingsverordening.
- Limburgs Programma Landelijk Gebied: geef in het licht van recente ontwikkelingen aan wat de status van dit Programma is, met name voor de delen die een wettelijke basis hebben.

In dit kader is vanuit provincie Limburg informatie aangeleverd over de verwerking van dit provinciale beleid in de omgevingsvisie. Deze informatie is hieronder opgenomen.

Waar het gaat om de verwerking van provinciaal beleid in de te actualiseren Omgevingsvisie is het volgende onderscheid te maken:

1. Toekomstvisies;
2. Beleid in voortgaande, permanente doorontwikkeling, waarbij de actuele vraagstukken in samenwerking met gemeenten en rijk zijn en worden vertaald in beleidsmatig te volgen koersen;
3. Beleid dat al eerder in een provinciaal programma is uitgewerkt en waarvan de betekenis van eerdere besluiten inclusief de actuele inzichten nu in de integrale afweging van alle provinciale belangen (opnieuw) wordt meegenomen.

Elk van deze wordt hieronder toegelicht.

In toekomstvisies (omtrent bijvoorbeeld economie, mobiliteit, energie, wonen, en ook landelijk gebied) wordt de betekenis van maatschappelijke trends en ontwikkelingen vanuit verschillende scenario's voor deze thema's

[13] Met 'Toekomstvisies' doelt de Commissie voor de mer op de Toekomstverkenning 2050, waar het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024) onderdeel van is.

beoordeeld voor de provincie Limburg op weg naar 2050. De eerste inzichten uit deze toekomstvisies worden betrokken bij de afwegingen die voorafgaan aan de keuzen die in de te actualiseren Omgevingsvisie worden gemaakt.

Er is ook beleid in voortgaande, permanente doorontwikkeling, waarbij de actuele vraagstukken in samenwerking met gemeenten en rijk zijn en worden vertaald in beleidsmatig te volgen koersen. De ontwikkelingen rond wonen (Limburg Centraal, aanpak “Straatje Erbij”), bedrijventerreinen (van omvang naar meerwaarde, aansluiten op een gewenst economisch profiel voor de regio), energie en circulariteit (inzet op DRC, aanpak van zowel de opwek- als de netwerkcongestievraagstukken), mobiliteit in al zijn facetten (zoals binnenstedelijk, bereikbaarheid als economische factor en zijn betekenis voor leefbaarheid, [innovaties op] vervoersmodaliteiten), landbouwkundige ontwikkelingen (creëren van [ruimtelijke] randvoorwaarden waarbinnen elk individueel boerenbedrijf zijn eigen transitie-/ontwikkelingspad kan kiezen, ondersteunen van innovatie[kracht]) en de bossenstrategie vallen daar onder. In de Ontwerpende Onderzoeken voor de drie regio’s Noord, Midden en Zuid zijn al deze ontwikkelingen in samenhang bezien en in het synthesescenario vertaald in een advies ten aanzien van de samenhangende ruimtelijke koers voor de regio. De keuzevoorstellen die in de synthesescenario’s zitten, vormen een bouwsteen voor de afweging die eerst Gedeputeerde Staten (in hun ontwerp voor de te actualiseren omgevingsvisie) en vervolgens Provinciale Staten (bij het vaststellen van de actualisatie) zullen maken. Voor het landelijk gebied zal de inhoudelijke logica zijn dat de maatregelen die het rijk nog zal moeten gaan nemen voor de vraagstukken rond stikstof, mest en gewasbescherming door de provincie zullen worden vertaald in lijn met de hoofdkoersen die voor de verschillende deelgebieden van de provincie in de afwegingen op weg naar de te actualiseren/aan te scherpen Omgevingsvisie hun plek gaan krijgen.

Tenslotte is er beleid dat al eerder in een provinciaal programma is uitgewerkt en waarvan de betekenis van eerdere besluiten inclusief de actuele inzichten nu in de integrale afweging van alle provinciale belangen (opnieuw) wordt meegenomen. Water (veiligheid, kwantiteit, kwaliteit, beschikbaarheid, drinkwatervoorziening) en Natuur vallen onder deze noemer. In december 2021 hebben Provinciale Staten het provinciaal waterprogramma vastgesteld, in december 2022 hebben Gedeputeerde Staten het natuurprogramma vastgesteld. De beleidsmatige koersen die daar zijn uitgezet zijn met name voor wat betreft water verder in ontwikkeling. De laatste inzichten uit de aanpak van Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) en de gegroeide inzichten rond de drinkwatervoorziening zijn onderwerpen die naast de algemene ruimtelijke structurerende betekenis van vraagstukken rond waterkwaliteit en waterkwantiteit in de afwegingen bij de structurerende keuzen in de te actualiseren Omgevingsvisie zullen worden meegenomen.

De vertaling van de keuzen uit de te actualiseren/aan te scherpen Omgevingsvisie naar (bindende) regels in de Provinciale Omgevingsverordening gaat volgtijdelijk plaatsvinden. De gedachte is om na vaststelling van het ontwerp-Omgevingsvisie te bezien welke keuzen die in dat ontwerp worden gemaakt zodanig wezenlijk zijn voor de doorwerking van de provinciale belangen dat vertaling in een instructieregel of voorschrift voor de hand ligt. Procedureel gezien betekent dit dat vaststelling van de gewijzigde Omgevingsverordening dus na vaststelling van de geactualiseerde Omgevingsvisie zal gaan plaatsvinden.

De Commissie voor de mer gaf echter ook aan dat de status van het LPLG verduidelijkt moet worden, in het licht van recente ontwikkelingen. Met het stoppen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) vervalt de door het Rijk verplichte doorontwikkeling van het eerste concept van het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG). De ambitie van de Provincie om aan de slag te gaan is echter onverminderd. In de nieuwe aanpak stelt de Provincie vier uitgangspunten centraal:

- Sociaaleconomisch perspectief (met prioriteit voor PAS-melders);
- De wettelijke doelen voor natuur, water en klimaat i.r.t. houdbare vergunningverlening;
- Beschikbare middelen en uitvoerend vermogen (uitvoerbaarheid);
- In Limburg doen we het samen – van onderop en vrijwillig, maar niet vrijblijvend (draagvlak).

Daarbij is de aanpak in de komende periode gericht op een viertal lijnen: doorontwikkelen programmatische aanpak, uitvoeren, gebiedsspecifiek werken, en lobby.

B – Beoordeling

6 Methodiek beoordeling doelbereik

Voor de provinciale doelen zoals geïdentificeerd in Hoofdstuk 4 moet voor de beoordeling op doelbereik gekeken worden of de ruimtelijke keuzen bijdragen of afbreuk doen. In dit hoofdstuk wordt stap voor stap (4 stappen in totaal) uitgelegd hoe de beoordeling op doelbereik is aangevlogen.

Stap 1: Per regio is geanalyseerd of de synthesescenario's bijdragen aan het behalen van de provinciale doelen. Uit de synthesescenario's zijn daarom eerst alle ruimtelijke keuzen per regio gedestilleerd.

Stap 2: Per regio is beoordeeld door een team van vijf milieudeskundigen of, en hoe, de ruimtelijke keuzen bijdragen aan de provinciale doelen. Per ruimtelijke keuze is gekeken hoe deze bijdraagt aan ieder doel. De beoordeling op doelbereik per regio is gedaan aan de hand van de volgende methodiek:

Tabel 6-1 | Methodiek beoordeling doelbereik.

Kleur	Toelichting
	Sterke bijdrage aan doelbereik; ruimtelijke keuze draagt sterk bij aan behalen doel
	Beperkte bijdrage aan doelbereik; ruimtelijke keuze draagt beperkt bij aan behalen doel
	Geen impact op doelbereik; ruimtelijke keuze raakt niet aan doel(en), impact ruimtelijke keuze op doelen onduidelijk waardoor doel onderbelicht is
	Beperkte negatieve impact op doelbereik; ruimtelijke keuze werkt doel beperkt tegen
	Sterk negatieve impact op doelbereik; ruimtelijke keuze werkt doel sterk tegen

Per ruimtelijke keuze is dus gekeken of deze bijdraagt aan het doelbereik, en zo ja, in welke mate. Een samenvatting van de resultaten van de doelbereikbeoordeling per regio is te vinden in Hoofdstuk 7 t/m 9. De gehele beoordeling op doelbereik per regio is te vinden in Bijlage C t/m E.

Stap 3: Daarna is per thema en per doel een inschatting gemaakt van de algehele effecten op doelbereik. Om per doel het doelbereik te bepalen, is gekeken naar hoe alle ruimtelijke keuzen per regio tezamen impact hebben op het doel. Er zijn als het gaat om de totaalbeoordeling op doelbereik vier opties:

- **Positief**: de ruimtelijke keuzen hebben in totaal een positieve impact op het doelbereik bij dit doel. Er zijn overwegend positieve (groene en gele) beoordelingen, nauwelijks oranje en geen rode beoordelingen. Als aan alle ruimtelijke keuzen wordt voldaan, wordt een sterke bijdrage aan doelbereik voorzien.
- **Onzeker**: de impact van de ruimtelijke keuzen zijn er wisselend. Er zijn zowel positieve als negatieve beoordelingen, waardoor onzeker is wat de bijdrage aan doelbereik zal zijn.
- **Onvoldoende**: de ruimtelijke keuzen hebben tezamen een overwegend negatieve impact op het doelbereik van dit doel. Vaak werken ruimtelijke keuzen het doel zelfs tegen: er zijn veel oranje beoordelingen, en vaak ook rode. Daardoor wordt doelbereik mogelijk bemoeilijkt door de gemaakte keuzen.
- **Onderbelicht**: de ruimtelijke keuzen hebben vrijwel geen impact op dit doel. Dit doel is daarom onderbelicht. Er zal weinig tot geen effect zijn op het doelbereik.

Hierdoor wordt per regio duidelijk wat het doelbereik per doel is, en welke doelen en thema's aangescherpt zouden moeten worden gedurende de actualisatie van de POVI.

De beoordeling wanneer er sprake is van een van bovenstaande aandachtspunten is gemaakt op basis van expert judgement. Hier is rekening gehouden met de referentiesituatie en het geschatte effect van bepaalde ruimtelijke keuzen, welke niet altijd voldoende te duiden zijn door middel van de vijf gebruikte kleuren. Hiermee is er geen vaste 'regel' gebruikt voor de verhouding tussen positieve en negatieve verhoudingen in het doelbereik voor wanneer deze aangemerkt wordt als aandachtspunt.

Stap 4: Tenslotte is er voor de provincie als geheel gekeken welk effect de keuzen in de regio's op het doelbereik zullen hebben, door de beoordelingen op doelbereik van de drie regio's over elkaar heen te leggen om te kijken waar ze overlappen en elkaar aanvullen. De beoordeling op doelbereik voor de provincie als geheel is te vinden in Hoofdstuk 10.

7 Regio Noord

Regio Noord-Limburg bestaat uit acht gemeenten. Deze zijn getoond in het figuur hieronder.

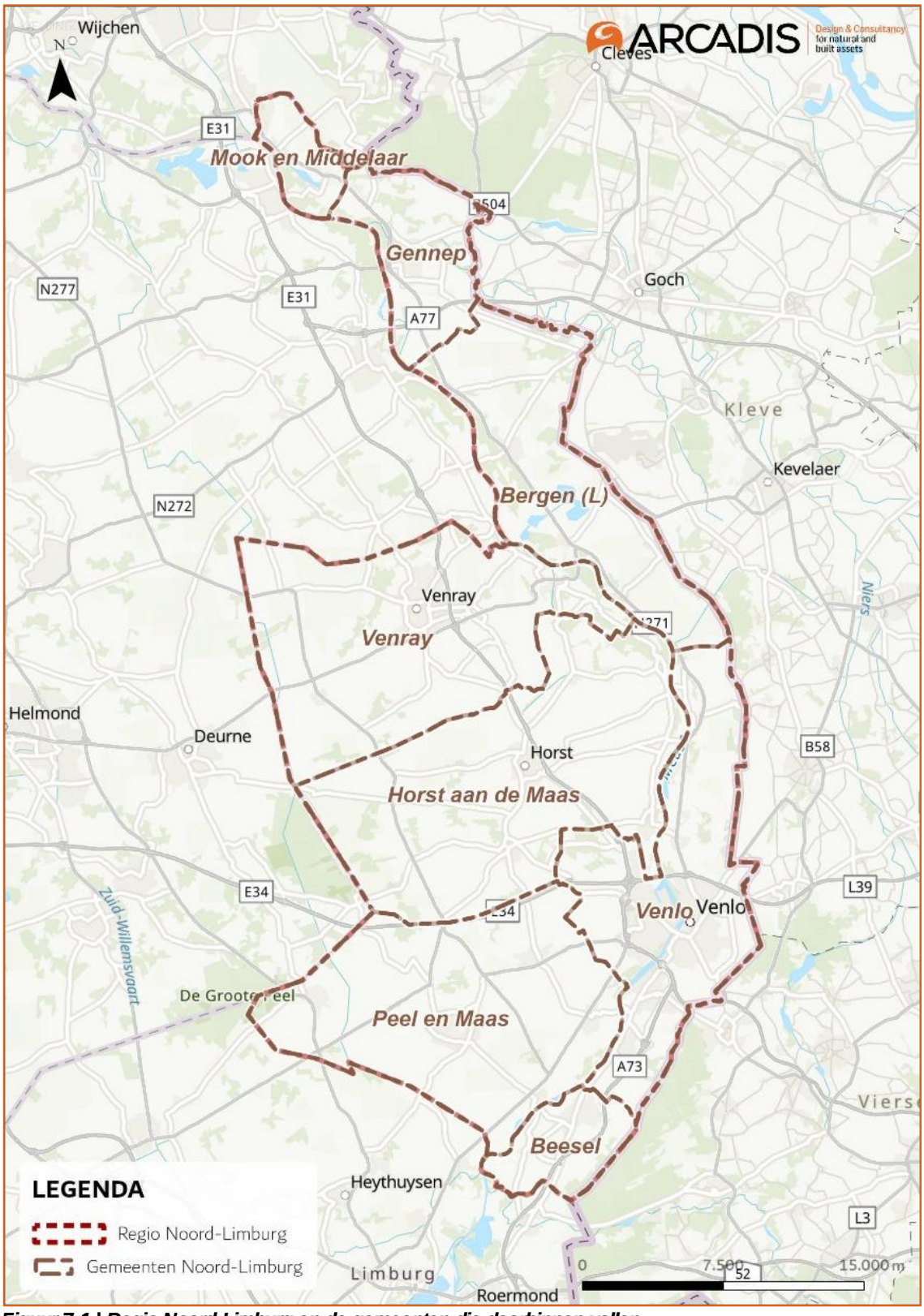

Figuur 7-1 | Regio Noord-Limburg en de gemeenten die daarbinnen vallen.

7.1 Referentiesituatie regio Noord

7.1.1 Profiel van Noord-Limburg

Dit profiel is afkomstig uit het bijlagerapport bij de Omgevingsvisie Limburg uit 2021 (Antea, 2020).

De landschappelijke structuren van de Maas en haar zijbeken enerzijds en het Peelgebied anderzijds, vormen de rode draad in de ontstaansgeschiedenis van de regio Noord-Limburg. Ze verbinden de regio, zijn het fundament van het huidige karakter van de regio én de leidraad voor toekomstige ontwikkelingen.

De regio Noord-Limburg kenmerkt zich in ruimtelijk, economisch en maatschappelijk opzicht het beste door twee dominante, voor iedereen herkenbare assen: een snelle, hoog-dynamische Oost-West-as en een rustige, meer op (be)leefkwaliteit gerichte Noord-Zuid-as. De hoog-dynamische, economisch-georiënteerde Oost-West-as is de wereld van infrastructuur en logistiek, agrofood, maar ook de maakindustrie in z'n vele gedaanten. Samen wordt werk gemaakt van de Greenport-ontwikkeling, het stimuleren en verder uitbouwen van de reeds aanwezige bedrijvigheid door innovatie en onderwijs en het versterken van de samenwerking met omliggende regio's. Vanwege haar strategische ligging op de Oost-West-as en de nabijheid van grote afzetgebieden, zoals de regio Eindhoven, de Vlaamse Ruit en het Ruhrgebied, levert de regio een significante bijdrage aan de Nederlandse economie. De regio kent daarnaast een wereld van rust, ruimte en schoonheid, met de Maas als herkenbare kwaliteits-as. Het landschap is afwisselend met het terrassenlandschap van het Maasdal, Maasmeanders, natuur- en bosgebieden, Peelvenen en ontginningsgebieden en gevarieerde landbouwactiviteiten. Juist de afwisseling van landschappen, natuur en cultuur, de nabijheid van steden en dorpen en economische activiteiten en voorzieningen, maakt Noord-Limburg prettig divers.

In de kop van Noord-Limburg sluiten de Maasduinengemeenten, met als belangrijkste kernen Gennep en Nieuw Bergen, aan bij de op (be)leefkwaliteit gerichte Noord-Zuid-as. De focus ligt hier op het unieke, natuurlijke karakter van het gebied en op wonen en recreëren. Mook en Middelaar, de meest noordelijke Limburgse gemeente, is vooral georiënteerd op de regio Arnhem-Nijmegen en maakt daar ook onderdeel van uit. Nabij de centrumstad Venlo ligt Venray, de tweede stedelijke kern, en de meer landelijke kernen Horst, Reuver en Panningen. Met wonen, detailhandel, voorzieningen en werkgelegenheid geven zij profiel aan dit deel van de regio. Venlo-Venray vormen samen een logistieke hotspot; goed ontsloten over weg, water en spoor én met ruimte voor ontwikkeling. Rondom de Middenpeelweg bevindt zich een krachtig toeristisch cluster met dagrecreatieve voorzieningen. In hetzelfde gebied ligt de hippische zone Grandorse, waar internationale, aan paarden gerelateerde economische activiteiten zich sterk ontwikkelen.

Het landelijk gebied ten westen van de Maas kenmerkt zich verder door een bovengemiddelde aanwezigheid van intensievere landbouwactiviteiten. Mede vanwege de innovatieve kracht binnen de agrofoodketen is de regio Venlo aangewezen als Greenport. Vooral de variatie en de omvang aan land- en tuinbouwactiviteiten, haar crossovers met de maakindustrie en logistiek, en de internationale setting, onderscheidt Greenport Venlo van andere greenportregio's.

7.1.2 Referentiesituatie vanuit Portret van Limburg

Hier is de huidige situatie voor Noord-Limburg opgenomen per thema zoals beschreven in het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024) en het bijlagerapport bij de Omgevingsvisie Limburg uit 2021 (Antea, 2020).

- **Wonen**: In Noord-Limburg is de leegstand redelijk gelijkmatig verdeeld over de verschillende mate van stedelijkheid. Dit duidt op een evenwichtige spreiding van voorzieningen (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Economie**: Noord-Limburg heeft relatief veel werkloosheid en de laagste arbeidsproductiviteit, maar ook de hoogste arbeidsparticipatie. Noord-Limburg is minder verstedelijkt en heeft meer hectares bedrijventerrein in landelijk gebied, maar ook veel logistieke terreinen. Logistiek en landbouw zijn de grootste sectoren in Noord-Limburg. Noord-Limburg heeft zelfs 51% meer banen in de logistiek dan gemiddeld Limburg. Investeringen in landbouw en logistiek stuwen de investeringsquote in Noord-Limburg. Specifiek voor investeringen in onderzoek en ontwikkeling geldt dat Limburg goed is voor een aandeel van circa 6% van de totale investeringen in Nederland. De totale investeringen hierin bedroegen in 2022 circa € 17,5 miljard, waarvan circa € 1,1 miljard in Limburg. Circa 25% hiervan werd geïnvesteerd in Noord-Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Energie**: De regio wordt gekenmerkt door veel agrarisch gebied waarin verspreid ook kernen liggen en waar ook diverse glastuinbouwclusters te vinden zijn. Die clusters zullen op korte termijn een energetisch belangrijke

verduurzamingsopgave hebben. Venlo is een duidelijk te onderscheiden stedelijk gebied waar ook veel bedrijvigheid en industrie ligt. Ook is er een sterke aanwezigheid van de logistieke sector waardoor ook de energetische kant van de toekomstige mobiliteitsopgave in deze regio sterk speelt. Verder is opvallend dat het noordoostelijke deel van de regio momenteel een minimale verbondenheid heeft op het hoogspanningsnetwerk; de gemeenten Mook en Middelaar, Gennep en Bergen die tussen de Maas en Duitsland ingeklemd liggen, zijn alleen via een 150 kV verbinding verbonden met de rest van het netwerk (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Mobiliteit**: In Noord-Limburg ligt de focus op distributielogistiek, met de regio Venlo en Venray als centrale hub. Provinciale wegen spelen hier, naast rijkswegen, een belangrijke rol. HOV-busverbindingen spelen ook een belangrijke rol, omdat Noord-Limburg minder goed per spoor is ontsloten. In Noord-Limburg zijn grote gebieden slecht bereikbaar met het openbaar vervoer, met reistijden naar ziekenhuizen die meer dan een uur bedragen. In Limburg als geheel kan echter met de auto vanuit de meeste plaatsen binnen 20 minuten een ziekenhuis worden bereikt. In verschillende gebieden in Noord-Limburg is slechts 1 of geen middelbare scholen binnen 30 minuten fietsafstand. In Noord-Limburg wordt relatief veel gefietst en relatief weinig gelopen. In Noord-Limburg vallen relatief veel verkeersslachtoffers onder fietsers (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Gezonde, veilige omgeving / Veiligheid en gezondheid (**omvat **Sociaal)**: De Peelregio (ten westen van de Maas) kent knelpunten rondom luchtkwaliteit (stikstof, fijnstof/PM10) en geurhinder. Dit is deels gerelateerd aan de intensieve veehouderij. (Te) hoge concentratie van stikstofoxiden en fijnstof (PM10 (deeltjes kleiner dan 10 micrometer)) zijn slecht voor de gezondheid. Met uitzondering van genoemde knelpunten m.b.t luchtkwaliteit en geurhinder, is er over het algemeen sprake van een gezonde leefomgeving (bijvoorbeeld uitgedrukt in geluidhinder) (Antea, 2020). Over het algemeen weinig knelpunten op het gebied van sociale veiligheid/cohesie/levendigheid en voorzieningenniveau. Agrarische gemeenschappen zijn sociaal sterk. Er bestaan wel knelpunten rondom de huisvesting van internationale werknemers (Antea, 2020).

- **Historisch kapitaal (**omvat **Erfgoed** en **Landschap)**: De kwaliteit van gebouwd erfgoed is goed en zal (mede door provinciale inzet) goed blijven (lokale problemen daargelaten). Het historisch cultuurlandschap heeft een lange periode van kwaliteitsverlies doorgemaakt (door normalisatie, schaalvergroting en ruimtebeslag door verstedelijking, industrialisering en in Noord-Limburg voornamelijk door landbouw) (Antea, 2020).

- **Aantrekkelijke leefomgeving (**omvat **Landschap)**: De leefkwaliteit is over het algemeen op orde. In stedelijke gebieden is in voldoende mate groen aanwezig. Het landelijk gebied (in Peelregio) laat een sterk homogeen beeld met (voor Nederlandse begrippen) veel verrommeling zien. De beoordeling voor aantrekkelijkheid van de landschappelijke beleving is in Noord-Limburg aanmerkelijk lager dan Zuid-Limburg (Antea, 2020).

- **Natuur (Ecologisch kapitaal)**: De duurzaam gunstige staat van instandhouding voor (inter)nationaal beschermde soorten (Habitatrichtlijn) en Rode lijst-soorten en de realisatie van een gunstige staat van instandhouding voor de habitats en doelsoorten van de Natura 2000-gebieden staan onder druk (soms wel 2x een overschrijding van de kritische depositiewaarde). Met name buiten de natuurgebieden is de biodiversiteit in de laatste decennia enorm teruggelopen. De totstandkoming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) heeft een positief effect gehad op het stabiliseren van de achteruitgang van natuurwaarden binnen de natuurgebieden (Antea, 2020).

- **Bodem, water en ondergrond**: De provincie staat in het kader van grond- en oppervlaktewater voor een aantal uitdagingen de komende jaren. Een geaggregeerde beoordeling van bodem- en wateraspecten toont de referentielijn op een niveau in het midden van het spectrum: er bestaan knelpunten. De milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grondwater is verbeterd (Antea, 2020).

- **Vestigingsklimaat (**omvat **Werklocaties)**: Noord-Limburg is een voor ondernemers goed bereikbare regio met over het algemeen een kwalitatief goed aanbod aan werklocaties. De vraag naar personeel (vooral voor technische banen) overstijgt het huidige aanbod aan personeel. De sector Land- en tuinbouw (met o.a. Greenport Venlo) is sterk vertegenwoordigd als economische activiteit in de Noord-Limburgse economie. Verder zijn ook de industriële en logistieke bedrijven sterk vertegenwoordigd. Ook de vrijetijdseconomie is belangrijk (Antea, 2020).

- **Opleiding en netwerken**: De primaire en voortgezette onderwijsinfrastructuur is in orde. Het onderwijs is verspreid over de provincie gesitueerd. Hoger onderwijs is in mindere mate geconcentreerd in Noord-Limburg (Antea, 2020).

7.2 Ruimtelijke keuzen regio Noord

In het Ontwerpend Onderzoek voor Regio Noord zijn uit de analyse van de opgaven in Noord-Limburg een aantal scenario's beschreven die uiteindelijk zijn samengevoegd tot een toekomstperspectief voor de regio. In dit toekomstperspectief zijn voor Noord-Limburg 19 ruimtelijke keuzen geïdentificeerd die uiteindelijk zullen moeten leiden tot het bereiken van de provinciale doelen en ambities. Deze keuzen zijn opgesteld met de drie hoofdlijnen uit de nationale Nota Ruimte in gedachte, deze hoofdlijnen zijn:

- Beweging naar een toekomstbestendig evenwicht tussen landbouw en natuur
- Beweging naar een klimaatneutrale en circulaire samenleving
- Beweging naar sterke regio's, steden en dorpen in heel Nederland

De volgende ruimtelijke keuzen zijn uit het toekomstperspectief gedestilleerd:

1. Robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, waarbij de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel met ecologische verbindingsroutes aaneengeschakeld worden
2. Rond de Peelvenen komen hogere waterpeilen, met extensieve, waterpeil-volgende landbouw en een mix van productiebos en natuurlijker bos
3. Cultuurhistorie Peelvenen wordt uitgedragen door de Peel-Raamstelling zichtbaar te maken
4. Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouwmateriaal
5. Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties volgens het principe "het juiste bedrijf op de juiste plek"
6. Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de Delta Rhine Corridor en een 380kV station
7. Beekdalen versterken tot groenblauwe dwarsverbindingen, mede door ander landgebruik waarbij dicht bij de beek een focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloopgebied en verder van de beek mogelijkheden voor extensieve veeteelt en akkerbouwteelten en vollegrondsteelten hogerop de (drogere) flanken worden bekeken
8. Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten waarbij dagrecreatie te gast is en beperkt wordt tot een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzones eromheen
9. Oude Maasmeanders worden gereactiveerd voor natuur, voor opvangen hoogwaters en als drinkwaterbron
10. Keuze voor regionale economie bestaande uit duurzame landbouw, bedrijvigheid met meerwaarde in de keten, de zorgsector en vrijetijdseconomie
11. Belangrijke economische assen maken van transportassen over weg, spoor en water, Maas wordt economische as voor transport en vrijetijdseconomie
12. Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunten fungeren
13. Mobiliteit binnen de regio wordt verbeterd door een systeemintegratie van de diverse bestaande vervoerssystemen in Noord-Limburg
14. Mobiliteit wordt op lokaal niveau verbeterd door het benutten van fietspotentie middels verbeteringen van fietsroutes en veerponten
15. Maas wordt drager van landschap en natuur door herstel en uitbreiding Maasheggen en door recreatieve doorontwikkeling
16. Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute
17. Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station
18. De kleine en middelgrote woonkernen in Noord-Limburg ontwikkelen zich met gerichte groei: Mook-Molenhoek en Reuver als forenzenplaatsen, Gennep als zorg- en voorzieningenkern, Venray en Horst met een combinatie

van wonen, werken en economische functies, Gennep en Panningen met versterkte voorzieningen, en de kleinere kernen met woningbouw afgestemd op lokale behoeften en bijzondere woonmilieus.

19. Bij gestopte agrarische bedrijven (VAB) is ruimte voor kleinschalige bijzondere woonmilieus aan de rand van natuurgebieden en kansen voor maatschappelijke dienstverlening.

Eén van deze keuzen wordt door de provincie niet meegenomen in de actualisatie en is dus niet meegenomen in de beoordeling, dit gaat om keuze 19; Bij gestopte agrarische bedrijven (VAB) is ruimte voor kleinschalige bijzondere woonmilieus aan de rand van natuurgebieden en kansen voor maatschappelijke dienstverlening. De overige 18 keuzen zijn meegenomen in de beoordelingen in dit planMER.

7.3 Beoordeling doelbereik regio Noord

In deze paragraaf vindt een beoordeling op doelbereik plaats, zoals toegelicht volgens de methodiek in Hoofdstuk 6. Per thema en bijbehorende set aan provinciale doelen wordt gekeken of en hoe de ruimtelijke keuzen van regio Noord-Limburg hieraan raken. Op deze manier wordt bepaald welke doelen met de invoering van de ruimtelijke keuzen uit het synthesescenario wel of niet verbeterd worden.

Wonen

Voor het thema Wonen zijn drie provinciale doelen vastgesteld, deze doelen zijn:

- Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij');
- Ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal);
- Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek).

Het eerste doel beschrijft dat de provincie voor 2030 inzet op de realisatie van 26.550 woningen aan (hoofdzakelijk) inbreiding en een aanvullende 3.000 woningen aan de randen van bestaande kernen. Deze cijfers gelden over de gehele provincie en dus niet alleen voor regio Noord. Het tweede doel benoemt een ambitie voor een aanvullende realisatie van 20.000 woningen met een expliciete focus op de gebieden rondom IC-stations. Het derde en laatste doel beschrijf dat de bouw van nieuwe woningen ook invulling moet geven aan de opgave in de sociale huur, middenhuur en betaalbare koop. Deze doelen zijn in lijn met de bestaande Woondeal en de afspraken die beschreven zijn in het rapport Limburg Centraal (Provincie Limburg, 2024i). In Regio Noord is de woonopgave relatief het grootst, de Woondeal beschrijft dat in deze regio tot 2030 een totaal van 10.649 woningen gerealiseerd zullen worden (Provincie Limburg, 2023c).

Zoals te zien in Tabel 7-1 zijn er verschillende positieve en negatieve effectrelaties geïdentificeerd tussen de doelen onder het thema Wonen en de ruimtelijke keuzen. Het is duidelijk dat het principe ‘meer stad, meer land’ is meegewogen in het opstellen van de ruimtelijke keuzen met betrekking tot wonen. Dit betekent dat de woningbouw sterk gefocust wordt binnen en nabij bestaande woonkernen zoals Venlo, Venray, Horst en kleinere kernen en dat er dus weinig tot geen woningen bijgebouwd zullen worden in het landelijk gebied of in Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB). Deze keuze om geen gebruik te maken van mogelijkheden in het landelijk gebied bemoeilijkt doelbereik binnen het thema Wonen, maar vermindert de kans op negatieve milieueffecten op andere thema’s als Natuur, Landbouw en Landschap. Het is in dit planMER niet mogelijk om te beoordelen of de doelstellingen behaald zullen worden, omdat deze ontwikkelingen zich veelal afspelen binnen andere trajecten buiten de POVI om. Wel is duidelijk dat de keuzen in het Ontwerpend Onderzoek veel aansluiten op de principes die gehanteerd worden in de Woondeal en Limburg Centraal.

Zo is één van de plannen binnen de eerdergenoemde Woondeal de bouw van 3.050 woningen binnen 1,5 kilometer van station Venlo voor 2030 en van 6.250 woningen tot 2040. Dit komt overeen met ruimtelijke keuze 17 waarin een schaalsprong rondom Venlo t.a.v. onder andere woningbouw wordt beschreven. Indien de plannen uit de Woondeal gehanteerd worden zullen voor 2030 nog 3.587 en voor 2040 nog 5.387 woningen gebouwd moeten worden in andere kernen of op andere plaatsen in Venlo buiten de 1,5 kilometer straal vanaf het station. Onder ruimtelijke keuze 18 staat beschreven dat ook in kleine kernen bijgebouwd zal worden. Aan de hand van de gemaakt keuzen is niet duidelijk of de exacte doelen behaald zullen worden. Met name doelbereik op het laatste doel is nog erg onzeker. In het Ontwerpend Onderzoek wordt weinig tot niets genoemd over het type woningen dat bijgebouwd zal worden en de bijdrage die dit zal leveren aan de betaalbaarheid en diversiteit van het woningaanbod.

Tabel 7-1 | Beoordeling doelbereik op thema Wonen in regio Noord. Gezien het grote aantal ruimtelijke keuzen zijn enkel de nummeringen van deze keuzen in de tabel opgenomen. Dit geldt voor alle tabellen in deze paragraaf. De volledig formulering van de ruimtelijke keuzen is te vinden in paragraaf 7.2.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')	-																++	++
Ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)	-									+		++	+	+			++	
Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefte-onderzoek)																	+	+

Werklocaties

Voor het thema Werklocaties is één doel vastgesteld, namelijk:

- Accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.

Dit doel beschrijft de uitbreiding en ruimtelijke inpassing van bedrijventerreinen om aan de toekomstige vraag tegemoet te komen. Zoals te zien in Tabel 7-2 is er een effectrelatie gevonden tussen zeven van de ruimtelijke keuzen en dit doel. Slechts één van deze ruimtelijke keuzen heeft een potentieel negatief effect (-) op doelbereik in dit thema. De keuze om in Noord-Limburg in te zetten op een robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, met daarbij de aaneenschakeling van de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel botst met de realisatie van netto 300 tot 375 hectare nieuwe bedrijventerreinen. Dit zit met name in de grote hoeveelheid ruimtebeslag en de uitbreiding van natuurlijk gebied waaromheen toenames van industriële emissies niet zijn toegestaan.

De ruimtelijke keuzen met betrekking tot de verplaatsing van grootschalige veehouderijen en clustering van glastuinbouw (keuze 5 en 6) kunnen zowel fysieke ruimte als emissieruimte vrijmaken voor bedrijventerreinen. Hiermee kunnen ze mitigerend werken ten opzichte van de eerdergenoemde negatieve effecten die voortvloeien uit de ruimtelijke keuze om te investeren in een robuuste Peelzone.

Ruimtelijke keuze 10 legt onder andere de nadruk op bedrijvigheid met meerwaarde in de keten. Uit gesprekken met de provincie is gebleken dat deze keuze nauw samenhangt met de ambitie om de focus van logistiek te verschuiven naar maakindustrie. Deze transitie binnen de Limburgse economie kan mogelijk leiden tot een verhoogde vraag naar bedrijfsgrond, wat zou kunnen betekenen dat de provinciale doelstelling van 300 tot 375 hectare aanvullende grond voor bedrijventerreinen onvoldoende is om aan de toekomstige vraag te voldoen. Aan de andere kant kan een grotere vraag naar bedrijventerreinen ook bijdragen aan een versnelling van de intensivering en efficiëntere inrichting van bestaande en nieuwe terreinen. Gezien deze aspecten is de ruimtelijke keuze als beperkt positief beoordeeld in relatie tot het provinciale doel om nieuwe bedrijventerreinen te accommoderen.

Ruimtelijke keuzen 11 en 12 hebben beide een beperkt positieve impact op het behalen van het provinciale doel. Hoewel deze keuzen niet direct bijdragen aan het creëren van nieuwe bedrijventerreinen of de intensivering van

bestaande terreinen, ondersteunen zij wel de noodzakelijke infrastructuur om dit doel te verwezenlijken. Hetzelfde geldt voor de aansluiting op de Delta Rhine Corridor en de aanleg van een nieuw 380 kV-hoogspanningsstation, benoemd onder ruimtelijke keuzen 6 en 17. Naast het voorzien in essentiële energieinfrastructuur draagt ruimtelijke keuze 17 ook bij aan het behalen van het doel door een directe verbinding met de Brightlands Campus en door het faciliteren van woningen en voorzieningen die nodig zijn voor de mensen die op de nieuwe bedrijventerreinen zullen gaan werken.

Alles in beschouwing genomen zijn er in regio Noord geen ruimtelijke keuzen die direct bijdragen aan het vergroten van het areaal voor bedrijventerreinen. Wel zijn er keuzen gemaakt die een eventuele uitbreiding van bedrijventerreinen kunnen faciliteren door de randvoorwaarden op orde te brengen, zoals het verbeteren van infrastructuur en energievoorzieningen. De keuze om in Noord-Limburg te investeren in een robuuste Peelzone, die tot groot ruimtebeslag en beperkingen rondom industriële emissies leidt, kan wel negatieve gevolgen hebben voor doelbereik. Tegelijkertijd bieden keuzen zoals clustering en verplaatsing van intensieve veehouderijen en glastuinbouw kansen om deze effecten deels te compenseren. Daarnaast ondersteunen infrastructuurkeuzen, zoals de Delta Rhine Corridor en het 380 kV-hoogspanningsstation, indirect het doel door randvoorwaarden te creëren die benodigd zijn voor nieuwe bedrijventerreinen en de bijbehorende werkgelegenheid. Over het geheel genomen wordt het doel grotendeels ondersteund, maar blijven er aandachtspunten bij specifieke ruimtelijke keuzen en de ruimtelijke inpassing die altijd een rol blijft spelen

Tabel 7-2 | Beoordeling doelbereik op thema Werklocaties in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen	-				+	+				+	+	+					+	

Water en Bodem

Voor het thema Water en bodem zijn twaalf doelen vastgesteld, namelijk:

- Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos);
- Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving;
- Klimaatbestendige inrichting landelijk gebied;
- Beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte;
- Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit;
- Vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten;
- Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen;
- Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning;
- Verhogen organisch stofgehalte bodem;
- Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur;
- Negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen;
- Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg).

Voor veel Water en bodem-doelen bestaan in de regio Noord bijbehorende ruimtelijke keuzen. Gezien de grote hoeveelheid effectrelaties zullen deze niet allemaal uitgebreid omschreven worden. Er wordt dus nadruk gelegd op de meest relevante ruimtelijke keuzen en de doelen waarbij doelbereik op basis van de ruimtelijke keuzen uit het Ontwerpend Onderzoek onzeker of onwaarschijnlijk lijkt.

Allereerst zijn er vier doelen waar weinig tot geen effectrelatie is met de ruimtelijke keuzen. De ruimtelijke keuzen hebben namelijk weinig tot geen betrekking op:

1. Het gebiedsgericht invullen van het principe Water en Bodem Sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving;
2. Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen;
3. Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning;
4. Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg).

De ruimtelijke keuzen uit het Ontwerpend Onderzoek zullen dus weinig tot niet bijdragen of afdoen aan het doelbereik op deze thema's.

Bij de overige doelen in het thema Water en bodem zijn duidelijke trends in de effectrelaties te zien. Zo is in het overzicht in Tabel 7-3 duidelijk dat ruimtelijke keuzen die bijdragen aan de vernatting en uitbreiding van natuur (keuzen 1 en 2), de extensivering van de landbouw (keuze 4) en de reactivatie en versterking van beekdalen en Maasmeanders (keuzen 7 en 9) een sterk positief effect hebben. Ook wordt duidelijk dat de ruimtelijke keuzen die bijdragen aan het behoud en de clustering van intensieve veehouderijen en glastuinbouw (keuze 5 en 6), het stimuleren van economische en industriële ontwikkelingen en de uitbreiding van stedelijk gebied (keuzen 10, 17 en 18) een negatief effect hebben op doelbereik.

In het bijzonder dient benoemd te worden dat de ruimtelijke keuzen om grootschalige veehouderijen te behouden en de glastuinbouw te clusteren (keuze 5 en 6) sterke risico's met zich meebrengen voor de kwantiteit en chemische kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Hoewel de totale impact van clustering op provinciaal niveau beperkt kan lijken, brengt het in de betreffende gebieden grote risico's met zich mee voor de chemische kwaliteit en kwantiteit van grond- en oppervlaktewater. Mede doordat deze ruimtelijke keuzen zijn meegenomen in het Ontwerpend Onderzoek is doelbereik voor deze doelen onzeker.

Daarentegen dragen keuzen zoals het inzetten op een robuuste en natte Peelzone, extensivering van landbouw, versterking van beekdalen, reactivatie van Maasmeanders en herstel en uitbreiding van de Maasheggen sterk bij aan het behalen van de provinciale doelen voor Water en Bodem. Deze maatregelen ondersteunen de provinciale ambities door de focus te leggen op kwalitatieve verbeteringen van water- en bodemsystemen.

Tabel 7-3 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Water en bodem in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8	9.	10.	11.	12	13	14	15	16	17.	18.
Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)	++	++		++	-	-	+									+	-	-
Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving																		
Klimaatbestendige inrichting landelijk gebied	++	++		++	-	-	++		++		-				+	++		-
Beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte	++	++		+	-	-	++		++						+	+	-	-
Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit	++	++		++	--	--	+		+	-					+	+	-	-
Vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten	++	++		++	--		+								+	+		
Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de									+									

Ruimtelijke keuzen → Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8	9.	10.	11.	12	13	14	15	16	17.	18.
toenemende vraag naar drinkwater te voldoen																		
Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning									+									
Verhogen organisch stofgehalte bodem	+	++		++	-	-	+									+		
Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur	+	++			-	-	+									+		
Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)																		

Veiligheid en gezondheid

Voor het thema Veiligheid en gezondheid zijn vijf doelen vastgesteld, namelijk:

- Verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau;
- 3.000 ton reductie ammoniak;
- Aanpak wateroverlast langs de Maas;
- Verhogen waterveiligheid langs regionale wateren;
- Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven.

Over het algemeen dragen de ruimtelijke keuzen voor regio Noord sterk bij aan de verbetering van de leefbaarheid in steden en dorpen. Het realiseren van nieuwe woningen binnen bestaand gebouwd gebied, het inzetten op een groenblauwe dooradering en de ontwikkeling van natuur voorkomen landschapsversnippering en dragen bij aan de nabijheid van natuur, wat welzijn en gezondheid bevordert. De beschikbaarheid van recreatieve mogelijkheden in natuurlijk gebied worden mogelijk wel beperkt door de keuze om recreatie te beperken tot de randzones van natuurgebieden, maar over het algemeen wordt met de ruimtelijke keuzen gewerkt aan het tegengaan van versnippering en het behoud van natuur in de omgeving.

De focus op het behoud van voorzieningen in kleine en middelgrote kernen voorkomt sociale en economische achteruitgang en draagt bij aan een gezonde en leefbare regio. Desondanks zijn er wel ook ruimtelijke keuzen gemaakt die risico's met zich meebrengen voor de leefbaarheid. Zo kunnen de ruimtelijke keuzen die inzetten op woningbouw en industrie leiden tot aanvullende belasting op de infrastructuur, versnippering van de natuur en een afbreuk aan de kleinschalige, landelijke identiteit van Noord-Limburg. Ook kan de focus op inbreiding negatieve effecten hebben voor de leefbaarheid in de steden en kernen.

Het doel om de uitstoot van ammoniak te reduceren draagt ook bij aan de leefbaarheid door een verbetering van de luchtkwaliteit en vermindering van geurhinder. Dit doel richt zich met name op de veeteelt. In 2022 was de landbouw verantwoordelijk voor bijna 91% van de ammoniakemissies in Nederland, ruim 83% daarvan kwam van de veeteelt (CBS, 2023). De reductie van ammoniakemissies wordt sterk bevorderd door de ruimtelijke keuzen die zich richten op extensieve en natuurvolgende landbouw. De clustering van grootschalige veehouderijen op specifieke locaties heeft een mitigerend effect door efficiënter gebruik van ruimte en emissiebeheersing, maar brengt tegelijkertijd risico's met zich mee op lokaal niveau. Bij onvoldoende milieumaatregelen kan de clustering op bepaalde locaties leiden tot concentratie van emissies, wat negatieve gevolgen heeft voor de luchtkwaliteit en nabijgelegen natuurgebieden.

Het doel om wateroverlast langs de Maas te verminderen wordt sterk ondersteund door de ruimtelijke keuze om oude Maasmeanders te reactiveren en de Maas als drager van landschap en natuur te positioneren. Door de reactivering

van Maasmeanders wordt extra ruimte gecreëerd voor wateropvang tijdens periodes van hoge waterstanden, wat helpt om wateroverlast in stedelijke en landelijke gebieden te voorkomen. Daarnaast biedt het herstel van de Maasheggen mogelijkheden voor natuurlijke waterbuffers, die de impact van extreme weersomstandigheden effectief verminderen. Ook de regionale waterveiligheid wordt bevorderd door ruimtelijke keuzen zoals het versterken van beekdalen. Beekdalen vervullen een essentiële functie in het opvangen en afvoeren van water tijdens periodes van extreme neerslag. Door ander landgebruik te stimuleren en ecologische functies te versterken, worden waterveiligheid en het vermogen om overstromingen in regionale wateren te beperken aanzienlijk verbeterd. Daarnaast draagt de robuuste Peelzone bij aan waterveiligheid door het herstel van natte natuurgebieden, die functioneren als natuurlijke sponsen voor wateropvang en infiltratie. Deze combinatie van maatregelen biedt een sterke bijdrage aan zowel waterveiligheid als klimaatadaptatie.

Het doel voor een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen lijkt minder haalbaar door een mogelijke toename van verkeersdrukte als gevolg van woningbouw en economische ontwikkelingen. Hoewel inzetten op duurzame mobiliteit zoals fietsen en openbaar vervoer bijdraagt, is een positieve impact op geluidsreductie op basis van de huidige ruimtelijke keuzen onwaarschijnlijk.

Tabel 7-4 | Beoordeling doelbereik op thema Veiligheid en gezondheid in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau	+			+	+	+	++	-				+	+	+	+	+	-	-
3.000 ton reductie ammoniak		++		++	-		+											
Aanpak wateroverlast langs Maas	+	++					+		++						+			
Verhogen waterveiligheid langs regionale wateren	+	++					+		++						+			
Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven											-	+	+	+		-	-	-

Natuur

Voor het thema Natuur zijn vijf doelen vastgesteld, namelijk:

- Completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden);
- Realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos;
- Hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit);
- 30% natuurherstel Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in 2030;
- Toename groenblauwe dooradering landelijk gebied.

De keuze om een robuuste Peelzone te ontwikkelen, waarbij nat hoogveen wordt hersteld en de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel worden verbonden door ecologische verbindingsroutes, draagt sterk bij aan de completering van het Natuur Netwerk Limburg. Daarnaast ondersteunen keuzen zoals het versterken van beekdalen en het verbinden van Maasduinen met Reichswald en Mookerheide de opgave om natuurgebieden te versterken en te verbinden. Door te kiezen voor woningbouw binnen bestaand bebouwd gebied volgens het principe ‘Meer stad, meer land’, wordt verdere versnippering van het landschap voorkomen en blijft ruimte beschikbaar voor natuurontwikkeling, wat eveneens bijdraagt aan de completering van het Natuur Netwerk Limburg.

Het realiseren van 3.500 hectare nieuw bos en het revitaliseren van 20.000 hectare bestaand bos worden ondersteund door keuzen zoals bosontwikkeling rond de Peelvenen en het herstel van natuur langs de Maas. Deze keuzen bevorderen zowel de aanplant van nieuw bos als de ecologische kwaliteit van bestaande bossen. Daarnaast draagt de focus op extensieve landbouw, natuurvolgend landgebruik en clustering van intensieve landbouw indirect bij door ruimte vrij te maken voor bosontwikkeling.

Het herstel van hydrologische condities in Natura 2000-gebieden wordt sterk ondersteund door keuzen zoals de robuuste Peelzone en het versterken van beekdalen. Het herstel van natte natuurgebieden zorgt voor een betere waterhuishouding en draagt bij aan de kwaliteit van leefgebieden in Natura 2000-gebieden. Daarnaast speelt de reactivering van oude Maasmeanders een belangrijke rol in het verbeteren van hydrologische condities door extra wateropvangcapaciteit te creëren.

Ook het natuurherstel volgens de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn wordt sterk bevorderd door de inzet op een robuuste Peelzone en vernatting van natuurgebieden. Andere natuurherstelmaatregelen, zoals de versterking van beekdalen en het herstel van de Maasheggen, dragen direct bij aan de ambitie om 30% natuurherstel te realiseren in 2030. Door te focussen op ecologische verbindingen en het verbeteren van hydrologische condities wordt niet alleen herstel gerealiseerd, maar ook de veerkracht van natuurlijke systemen vergroot. Daarnaast draagt de keuze om recreatie te beperken tot de randzones van natuurgebieden bij aan het behoud van habitatkwaliteit, door verstoring van kwetsbare gebieden te minimaliseren.

De groenblauwe dooradering in het landelijk gebied wordt versterkt door ruimtelijke keuzen zoals het ontwikkelen van beekdalen als groenblauwe dwarsverbindingen en de reactivering van Maasmeanders. Deze keuzen zorgen voor een betere verbinding tussen water- en natuursystemen, wat zowel ecologische als hydrologische functies verbetert. Daarnaast draagt het herstel van natte natuurgebieden, zoals de Peelzone, bij aan een robuuste groenblauwe structuur in het landelijk gebied. Dit heeft een positieve impact op biodiversiteit, waterkwaliteit en klimaatbestendigheid.

Hoewel de ruimtelijke keuzen sterk bijdragen aan de doelen binnen het thema Natuur, zijn er ook aandachtspunten. De uitbreiding van de industriële sector, verstening door woningbouw en aanleg van infrastructuur kunnen negatieve effecten hebben op natuurgebieden. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot versnippering van leefgebieden, een afname van biodiversiteit en een verhoogde druk op hydrologische condities. Het is daarom van groot belang dat deze ontwikkelingen zorgvuldig worden ingepast en dat compensatiemaatregelen worden getroffen om de negatieve impact te minimaliseren. Een eerste stap hierin is al gezet door in te zetten op inbreiding bij woningbouw in plaats van nieuwbouw in het landelijk gebied.

Tabel 7-5 | Beoordeling doelbereik op thema Natuur in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden)	++	++		+	-	-										+		
Realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos	+	++					+											
Hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit)	+	++		++	-	-	++		++									-
30% natuurherstel VHR in 2030	++	++		++	-	-	+	++	++						+	+	-	-
Toename groenblauwe dooradering landelijk gebied	++	++			-	-	++		++		-				+	++		

Mobiliteit

Voor het thema Mobiliteit zijn negen doelen vastgesteld, namelijk:

- Verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer;
- Verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau;
- Verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.);
- Bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets);
- Verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden;

- Op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland;
- Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030;
- Toename aantal duurzame verplaatsingen;
- Verbeteren verkeersveiligheid ten opzichte van 2023.

De verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van het openbaar vervoer in regio Noord wordt ondersteund door ruimtelijke keuzen zoals de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn, waarbij knooppunten zoals Venray en Horst-Sevenum worden versterkt. Dit maakt het openbaar vervoer aantrekkelijker en beter toegankelijk voor inwoners en zorgt voor een betere aansluiting tussen verschillende vervoersvormen door regionale systeemintegratie. Daarnaast wordt ingezet op nationale bereikbaarheid door spoorverbindingen naar Eindhoven en Nijmegen en door het versterken van economische transportassen over weg, spoor en water. Echter, er zijn geen ruimtelijke keuzen opgesteld die verbindingen leggen naar steden in België of Duitsland, waardoor de internationale bereikbaarheid in regio Noord niet wordt bevorderd.

Het bevorderen van langzaam verkeer, zoals fietsverkeer, wordt ondersteund door de ruimtelijke keuze om fietsroutes en veerponten te verbeteren. Door te investeren in fietsinfrastructuur wordt langzaam verkeer gestimuleerd, wat niet alleen bijdraagt aan duurzamere verplaatsingen, maar ook aan de gezondheid en leefbaarheid van inwoners. De bereikbaarheid van dorpen en buitenwijken wordt versterkt door keuzen zoals de (door)ontwikkeling van woonkernen in kleine en middelgrote plaatsen, waarbij mobiliteit en infrastructuur worden verbeterd. Dit voorkomt sociale en economische achteruitgang in deze gebieden en draagt bij aan een gezonde regionale verdeling van mobiliteit.

Het op orde houden van het basisnetwerk voor logistieke stromen wordt gefaciliteerd door ruimtelijke keuzen zoals de doorontwikkeling van logistieke knooppunten (keuze 11). Deze knooppunten vormen cruciale schakels in de goederenvervoercorridor en dragen bij aan een efficiëntere logistiek, wat essentieel is voor de economische ontwikkeling van Limburg.

Het bevorderen van duurzame verplaatsingen wordt ondersteund door keuzen zoals het versterken van infrastructurele knooppunten en de ontwikkeling van woongebieden nabij bestaande voorzieningen. Door deze keuzen wordt de overgang naar duurzame vervoersvormen vergemakkelijkt. Ook de verbetering van het openbaar vervoer en de bevordering van langzaam verkeer hebben hier een directe bijdrage aan.

Er zijn geen ruimtelijke keuzen gemaakt die bijdragen aan de realisatie van 13.000 laadpalen in Limburg. Ook is er in de ruimtelijke keuzen geen nadruk gelegd op de verkeersveiligheid. Hoewel het doel omtrent verkeersveiligheid deels wordt behaald door de ruimtelijke keuzen die langzaam verkeer en gebruik van openbaar vervoer bevorderen, kunnen de keuzen om woningbouw en economische ontwikkelingen te concentreren rondom knooppunten leiden tot een toename van verkeersdrukte. Dit kan een negatief effect hebben op de verkeersveiligheid. Aanvullende maatregelen zijn nodig om voldoende laadpalen te voorzien en om de verkeersveiligheid te waarborgen.

Tabel 7-6 \| Beoordeling doelbereik op thema Mobiliteit in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer												++	++					
Verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau											++	++			+			+
Verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.)											+	++						+
Bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets)							+	-						++			+	
Verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden												++	++	++		+	+	++
Op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland.										-	++						++	
Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030																		

Toename aantal duurzame verplaatsingen										-	++	++	++		-		
Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023										-	+		-			-	-

Landschap

Voor het thema Landschap zijn twee doelen vastgesteld, namelijk:

- Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburg-breed;
- Behoud kernkwaliteiten in beekdalen.

Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit Limburg-breed wordt ondersteund door keuzen die gericht zijn op het voorkomen van versnippering en het behoud van open gebieden. De keuze om woningbouw zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied te realiseren volgens het principe ‘Meer stad, meer land’ voorkomt uitbreiding in het landelijk gebied en draagt bij aan een compactere ruimtelijke inrichting. Dit behoudt de ruimte voor landbouw, natuur en recreatie, en versterkt de landschappelijke structuur. Daarnaast draagt de clustering van intensieve landbouw en glastuinbouw bij aan het beperken van de impact op het landschap, door de verspreiding van grootschalige bedrijvigheid in open gebieden te voorkomen. De inzet op een robuuste Peelzone met herstel van nat hoogveen draagt bij aan de natuurlijke kwaliteit van het landschap en biedt ruimte voor biodiversiteit en klimaatadaptatie. Daarnaast ondersteunt het herstel van de Maasheggen en uitbreiding van natuur langs de Maas de kernkwaliteiten van het landschap door de historische en ecologische structuren te versterken.

Het behoud van kernkwaliteiten in de beekdalen wordt sterk ondersteund door keuzen zoals het versterken van deze gebieden tot groenblauwe dwarsverbindingen. De beekdalen vervullen een belangrijke ecologische functie en dragen bij aan de herkenbaarheid en kwaliteit van het landschap in Noord-Limburg. Door ander landgebruik in deze gebieden te stimuleren, zoals extensieve veeteelt en wateropvang, wordt niet alleen de hydrologische functie versterkt, maar ook de esthetische waarde van het landschap behouden.

Hoewel de ruimtelijke keuzen in het Ontwerpend Onderzoek grotendeels bijdragen aan het behoud en de versterking van het landschap, zijn er ook risico’s verbonden aan economische en stedelijke ontwikkelingen. De uitbreiding van bedrijventerreinen, woonkernen en infrastructuur kunnen leiden tot verstening en een aantasting van landschappelijke waarden. Het is daarom van belang dat deze ontwikkelingen zorgvuldig worden ingepast en dat mitigerende maatregelen worden getroffen om de negatieve impact te minimaliseren.

Over het algemeen dragen de ruimtelijke keuzen sterk bij aan het behoud en de versterking van het landschap in Noord-Limburg. Door de focus op compact bouwen, het versterken van beekdalen en het herstellen van cultuurhistorische en natuurlijke elementen wordt een solide basis gelegd voor het beschermen van het unieke karakter van het Noord-Limburgse landschap.

Tabel 7-7 \| Beoordeling doelbereik op thema Landschap in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed	++	+	+				+			-	-	-			+	+	-	-
Behoud kernkwaliteiten in beekdalen	+	+	+				++			-	-	-			+	+	-	-

Land- en tuinbouw

Voor het thema Land- en tuinbouw zijn twee doelen vastgesteld, namelijk:

- Bieden perspectief landbouwbedrijven;
- Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden.

In de ruimtelijke keuzen wordt veel nadruk gelegd op de ontwikkeling van natuur, landschap en een gezonde leefomgeving. Om deze doelen te bereiken is in meerdere keuzen opgenomen dat landbouwbedrijven zullen moeten wijken of zich aanpassen aan de omgeving. Zo wordt rondom de Peelvenen het waterpeil leidend gemaakt voor de natuur, waarbij de landbouw zich hieraan moet aanpassen. Ook nabij woonkernen en beekdalen wordt extensivering van landbouw noodzakelijk geacht om de gewenste ruimtelijke kwaliteit en functies te waarborgen. Daarnaast zorgen

de uitbreiding van natuur rondom de Maasheggen en de reactivatie van de Maasmeanders voor negatieve effecten op landbouwbedrijven in en rondom deze gebieden.

Hoewel de focus op natuur en landschap begrijpelijk is gezien de provinciale ambities, roepen de consequenties voor landbouwbedrijven zorgen op. Het bieden van perspectief aan landbouwbedrijven, zoals vastgelegd in de doelen, lijkt in de ruimtelijke keuzen alleen te zijn gewaarborgd door de keuze om grootschalige veehouderijen ruimte te bieden op de juiste plek en door glastuinbouw een cluster te bieden waarin deze kan ontwikkelen (keuzen 5 en 6). Extensivering van landbouw (keuze 4) kan op bepaalde plekken bijdragen aan een duurzamere en natuurvolgende landbouw, maar het maakt de bedrijfsvoering voor veel agrarische ondernemers lastiger door verminderde productiecapaciteit en hogere kosten. Zonder duidelijke ondersteuning, zoals subsidies, begeleiding of alternatieve verdienmodellen, dreigt dit een zware tol te eisen van landbouwbedrijven, met het risico dat ondernemers gedwongen worden hun activiteiten te staken. In het kort, de ruimtelijke keuzen laten een duidelijke ambitie zien om landbouw duurzamer en toekomstbestendiger te maken, maar de praktische uitvoerbaarheid en het daadwerkelijke perspectief voor landbouwbedrijven blijven op veel punten vaag.

Daarnaast wordt in de ruimtelijke keuzen weinig tot geen aandacht besteed aan de aanpak voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB).

Hoewel de ruimtelijke keuzen veel kansen bieden voor natuurontwikkeling en landschapsversterking, blijven de gevolgen voor landbouwbedrijven een belangrijk aandachtspunt. Het risico bestaat dat de sector verder onder druk komt te staan, waarbij kleinere bedrijven en traditionele vormen van landbouw als eerste geraakt worden. Zonder een integrale aanpak die rekening houdt met de belangen van agrarische ondernemers, dreigt het perspectief voor landbouwbedrijven in Noord-Limburg te verslechteren. Het is daarom essentieel dat de provincie naast natuur- en landschapsontwikkeling een duidelijke strategie ontwikkelt om de landbouwsector duurzaam te ondersteunen, zodat beide doelen daadwerkelijk en evenwichtig gerealiseerd kunnen worden.

Tabel 7-8 \| Beoordeling doelbereik op thema Land- en tuinbouw in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Bieden perspectief landbouwbedrijven	-	--		-	+	+	--		-							--		
Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden				+														

Energie

Het thema Energie heeft vijf doelen vastgesteld, namelijk:

- Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte);
- Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's);
- Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn;
- 2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030;
- Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie).

Het versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen van bestaande regionale energienetwerken wordt ondersteund door keuzen zoals de clustering van glastuinbouw en de aansluiting op de Delta Rhine Corridor en een nieuw 380KV-hoogspanningsstation (keuze 6). Deze keuzen dragen bij aan een efficiënter gebruik van energie en het optimaliseren van de infrastructuur. Echter, het realiseren van deze uitbreiding zal gepaard gaan met aanzienlijke ruimtelijke druk. Het inpassen van nieuwe netwerken, zoals hoogspanningsstations en waterstofleidingen, kan leiden tot conflicten met andere ruimtelijke functies, zoals natuur, landbouw en wonen.

Het doel om Limburg goed en tijdig te laten aanhaken op nationale en internationale energienetwerken wordt eveneens ondersteund door de aansluiting op de Delta Rhine Corridor en het 380KV-hoogspanningsstation (keuze 17). Deze ontwikkeling versterkt de positie van Limburg als een cruciaal knooppunt in het energienetwerk. Toch is er een kritiek knelpunt: de snelheid waarmee deze infrastructuur gerealiseerd moet worden strookt vaak niet met de

complexe ruimtelijke en maatschappelijke belangen die spelen in Noord-Limburg. De benodigde investeringen en ruimtelijke aanpassingen brengen risico's met zich mee, zoals verstoring van natuurgebieden, druk op landbouwgrond en weerstand vanuit lokale gemeenschappen.

De ruimtelijke inpassing van nieuwe energieinfrastructuur, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd moeten zijn, blijft één van de grootste uitdagingen binnen het thema Energie. Hoewel dit doel expliciet wordt genoemd, lijkt het in de ruimtelijke keuzen onvoldoende uitgewerkt. De clustering van veehouderijen en glastuinbouw (ruimtelijke keuze 5 en 6) kan bijdragen aan een efficiëntere ruimtelijke planning, maar brengt ook risico's met zich mee voor lokale leefbaarheid, zoals mogelijke overlast door geluid, elektromagnetische straling en visuele verstoring. Het gebrek aan concrete maatregelen om deze risico's te mitigeren maakt het doel op dit punt kwetsbaar en afhankelijk van aanvullende beleidsmaatregelen.

Het realiseren van 2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwekking voor 2030 is een ambitieus doel dat in de ruimtelijke keuzen gedeeltelijk wordt ondersteund. De clustering van glastuinbouw (keuze 6) biedt kansen voor duurzame energieopwekking via zonnepanelen en het gebruik van restwarmte, terwijl de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen nabij energieinfrastructuur (keuze 17) eveneens mogelijkheden biedt voor synergie tussen energieopwekking en verbruik. Echter, de keuzen bieden weinig richting voor grootschalige duurzame energieopwekking, zoals windenergie of zonneparken. Dit gebrek aan concrete plannen maakt het behalen van dit doel onzeker. Daarnaast kan grootschalige energieopwekking leiden tot conflicten met andere ruimtelijke belangen, zoals natuurbehoud en landschappelijke kwaliteit.

Het plannen van nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) nabij energieinfrastructuur met capaciteit wordt ondersteund door keuzen zoals de schaalsprong in Venlo (keuze 17) en de clustering van de glastuinbouw (keuze 6). Door nieuwe ontwikkelingen te koppelen aan bestaande energieinfrastructuur wordt het netwerk efficiënter benut en wordt de druk op nieuwe infrastructuur beperkt. Toch brengt deze strategie uitdagingen met zich mee. De concentratie van bedrijvigheid en woningbouw nabij energienetwerken kan leiden tot lokale druk op de leefomgeving, zoals geluidsoverlast en visuele verstoring.

Tabel 7-9 | Beoordeling doelbereik op thema Energie in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte)	+	+	-										++					++
Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's)													++					++
Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn	-		-								-		++	-	-	+		++
2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030													++					+
Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)	+		-								+		+	+	+			

Economie

Voor het thema Economie zijn drie doelen vastgesteld, namelijk:

- Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk);
- Faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030).
- Ontwikkeling plattelandseconomie.

In het Ontwerpend Onderzoek worden geen ruimtelijke keuzen beschreven die in gaan op de winning van bouwgrondstoffen. Alleen in ruimtelijke keuze 4 staat beschreven dat extensieve landbouw onder andere ingezet kan

worden voor biobased bouwmateriaal. Het valt dus te concluderen dat de keuzen in het Ontwerpend Onderzoek weinig bijdragen aan het doelbereik met betrekking tot de winning van bouwgrondstoffen.

Met het ontwikkelen van biobased bouwmaterialen als product van extensieve landbouw, verhoogde inzet op energie efficiëntie en een aansluiting op de Delta Rhine Corridor in de glastuinbouw en industrie en een toename van duurzame verplaatsingen wordt bijgedragen aan een circulaire economie. Echter is er nog weinig zicht op de vormgeving van de transitie naar een circulaire economie vanuit de industrie en daarmee het behalen van 50% reductie van grondstoffengebruik in 2030. De ruimtelijke keuzen bieden nauwelijks concrete voorstellen voor circulaire initiatieven, zoals hubs voor hergebruik van bouwmaterialen of het stimuleren van circulaire bedrijfsmodellen. Bovendien ontbreekt een duidelijke koppeling tussen de geplande bedrijventerreinen en de circulaire economie, waardoor de praktische uitvoering van dit doel kwetsbaar blijft.

De ontwikkeling van de plattelandseconomie wordt gedeeltelijk ondersteund door ruimtelijke keuzen zoals extensivering van landbouw (keuze 4) en het stimuleren van maatschappelijke diensten in rurale gebieden. Door te investeren in duurzame landbouwmethoden en multifunctionele vormen van landgebruik, zoals recreatie en zorg, ontstaan kansen om de economische basis van het platteland te verbreden. Echter, deze transitie legt een grote druk op agrarische ondernemers, die vaak al te maken hebben met stijgende kosten en onzekerheid over hun toekomst. Daarnaast wordt in de ruimtelijke keuzen nauwelijks aandacht besteed aan specifieke economische initiatieven die de plattelandseconomie kunnen versterken, zoals kleinschalige ondernemingen, lokale voedselketens of toerisme. Het risico bestaat dat de plattelandseconomie onvoldoende wordt ontwikkeld en landbouwbedrijven verdwijnen zonder dat er een structureel alternatief wordt geboden.

Wat echter opvalt in de keuzen en doelen binnen het thema Economie is het ontbreken van expliciete doelen en een visie op onderwijs. Onderwijs vormt een belangrijke pijler voor economische ontwikkeling, zeker in het aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerd personeel voor de industrie en andere sectoren. Het ontbreken van doelen of ruimtelijke keuzen gericht op het versterken van onderwijsinstellingen, het verbeteren van aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, en het faciliteren van kennisdeling en innovatie binnen de regio is merkwaardig.

Hoewel de ruimtelijke keuzen belangrijke kansen bieden voor het versterken van de economie in Noord-Limburg, blijven ze op veel punten te algemeen en onvoldoende concreet. Het inpassen van bouwgrondstoffenwinning, het faciliteren van circulariteit en het ontwikkelen van de plattelandseconomie vereisen een meer gedetailleerde aanpak die rekening houdt met ruimtelijke conflicten en economische haalbaarheid. Daarnaast is het essentieel dat onderwijs en arbeidsmarkt sterker worden meegenomen in de ruimtelijke keuzen om de economische ontwikkeling in Noord-Limburg duurzaam en toekomstbestendig te maken.

Tabel 7-10 | Beoordeling doelbereik op thema Economie in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)																		
Faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030)				+		+				+	-	+	+	+			++	
Ontwikkeling plattelandseconomie	--	--		--	+	-	-		-		-		+	+		+	-	

Cultuur, sport en erfgoed

Voor het thema Cultuur, sport en erfgoed zijn twee doelen vastgesteld, namelijk:

- Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten;
- Herbestemming/gebruik monumenten.

Allereerst is het opmerkelijk dat in het thema Cultuur, sport en erfgoed geen doelen zijn opgesteld met betrekking tot cultuur en sport. Er ontbreekt een integrale visie op dit thema, terwijl zowel cultuur als sport belangrijke pijlers zijn voor

het versterken van sociale cohesie, het verbeteren van leefbaarheid en het behouden van de regionale identiteit. Cultuur draagt bij aan het binden van inwoners en het versterken van de gemeenschapszin, terwijl sport een cruciale rol speelt in het bevorderen van gezondheid, welzijn en sociale interactie. Het ontbreken van expliciete doelen voor deze onderdelen maakt het thema incompleet en beperkt de maatschappelijke impact van de gemaakte keuzen op het bredere culturele en sociale domein.

Ook binnen de ruimtelijke keuzen is dit thema in zijn geheel onderbelicht. Ruimtelijke keuze 3 draagt bij aan het behoud en gebruik van monumenten door het zichtbaar maken van de Peel-Raamstelling. Dit is een waardevolle stap richting het behoud van cultuurhistorische elementen die bijdragen aan de identiteit van Noord-Limburg. Echter, het blijft onduidelijk hoe groene monumenten, zoals historisch waardevolle landschapselementen, worden meegenomen in de uitvoering. Het risico bestaat dat deze kwetsbare elementen onvoldoende worden beschermd in ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de energietransitie, woningbouw en verbetering van de mobiliteit. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot verstoring of zelfs verlies van groene monumenten, wat niet alleen een ecologische impact heeft maar ook een aantasting van de cultuurhistorische waarde van het landschap.

Het is essentieel dat de provincie een integrale visie ontwikkelt op cultuur, sport en erfgoed, waarbij deze elementen worden ingezet als dragers van leefbaarheid, gezondheid en regionale identiteit. Monumenten kunnen niet los worden gezien van het bredere sociale en ruimtelijke beleid. Door een bredere focus te hanteren, waarin monumenten, groene erfgoedelementen, sportvoorzieningen en culturele initiatieven worden gecombineerd, kan dit thema bijdragen aan een duurzame en toekomstbestendige ontwikkeling van Noord-Limburg.

Tabel 7-11 | Beoordeling doelbereik op thema Cultuur, sport en erfgoed in regio Noord.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten	+	++					+								+	+		
Herbestemming/gebruik monumenten		++					+											

7.4 Conclusie doelbereik regio Noord

Het synthesescenario biedt sterke focus op natuur, landschap en milieukwaliteit, met positieve effecten voor water en bodem, biodiversiteit, voorzieningen en leefbaarheid in regio Noord. Tegelijkertijd is doelbereik op het gebied van wonen, landbouw, economie en infrastructuur minder zeker door een gebrek aan concrete plannen op deze thema's. Voor een evenwichtige ruimtelijke strategie is het noodzakelijk om meer aandacht te besteden aan betaalbare woningen, ondersteuning van de plattelandseconomie, verkeersveiligheid, energieinfrastructuur en concrete plannen voor de industrie, logistiek en de transitie naar een circulaire economie.

Bij verschillende doelen is het doelbereik onvoldoende:

- Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven
- Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023
- Bieden perspectief landbouwbedrijven
- Ontwikkeling plattelandseconomie

Bij enkele doelen is het doelbereik onzeker:

- Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')
- Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit
- Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn
- Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)

Bij diverse doelen blijft het doelbereik onderbelicht:

- Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)

- Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving
- Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen
- Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning
- Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030
- Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden
- Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)
- Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg).

De beoordeling wanneer er sprake is van een van bovenstaande aandachtspunten is gemaakt op basis van expert judgement. Hier is rekening gehouden met de referentiesituatie en het geschatte effect van bepaalde ruimtelijke keuzen, welke niet altijd voldoende te duiden zijn door middel van de vijf gebruikte kleuren. Hiermee is er geen vaste ‘regel’ gebruikt voor de verhouding tussen positieve en negatieve verhoudingen in het doelbereik voor wanneer deze aangemerkt wordt als aandachtspunt.

7.5 Advies voor actualisatie van de POVI voor regio Noord

Thema	*Aandachtspunten voor de actualisatie*
Wonen	Stel expliciete plannen op om betaalbare woningen (sociale huur, middenhuur en betaalbare koop) te realiseren, met speciale aandacht voor starters, kwetsbare groepen en ouderen. Deze plannen moeten onderdeel worden van de ruimtelijke keuzen, zodat het derde doel uit de Woondeal duidelijk wordt gekoppeld aan concrete acties.
	Doelbereik realisatie woningen wordt bemoeilijkt door de keuze voor enkel inbreiding met een ‘Straatje erbij’. Kritisch kijken naar de beschikbare ruimte in bestaande kernen en zoeken naar ruimte buiten deze gebieden kan sterk bijdragen aan doelbereik.
Water en bodem	De invulling van het principe Water en Bodem sturend is sterk uitgewerkt voor het landelijk gebied, maar blijft onvoldoende voor de bebouwde omgeving. Zeker met de focus op inbreiding is dit van belang.
	Er ontbreekt een duidelijke uitwerking van nieuwe waterwinningen en grondwaterbeschermingsgebieden, die essentieel zijn voor de toekomstige waterveiligheid. Het is van belang dat deze aspecten nog worden meegenomen.
	Door de onduidelijkheid rondom de keuzen om intensieve veehouderijen een plek te bieden op ‘de juiste locatie’ en glastuinbouw te clusteren, blijven de effecten op de waterkwaliteit in de regio nog onzeker. Een duidelijker beeld van de concrete invulling van deze keuzen kan deze onzekerheid wegnemen en zorgen voor betere afstemming met de doelen voor bodem- en waterkwaliteit.
Veiligheid en gezondheid	De ruimtelijke keuzen kunnen leiden tot een toename van verkeersdrukte en transport over weg en spoor, met luchtvervuiling en geluidsoverlast als gevolg. Het opnemen van mitigerende maatregelen, zoals geluidswerende schermen, innovatief wegdek en groene buffers, kan helpen om overlast te beperken en de leefomgeving te verbeteren.
Mobiliteit	Naast de luchtvervuiling en geluidsoverlast kan ook de verkeersveiligheid leiden onder een toenemende drukte op de weg. Een aanvullende inzet op de verhoging van de verkeersveiligheid door infrastructurele verbeteringen, zoals veilige fietspaden, rotondes en maatregelen tegen snelheidsovertredingen. In combinatie met educatiecampagnes en handhaving om ongevallen te voorkomen.
Land- en tuinbouw	Een verduidelijking op de gemaakte keuzen rondom de land- en tuinbouw is van belang om de agrarische sector een toekomstperspectief te kunnen bieden. Waar zullen deze bedrijven kunnen blijven functioneren zoals zij nu doen, waar zullen de nodige aanpassingen gemaakt moeten worden aan de landbouwpraktijken en waar zal de landbouw geen plek meer hebben? Ontwikkel ondersteuning voor agrarische ondernemers die mee zullen moeten bewegen in de transitie naar extensieve en natuurvolgende landbouw, waarbij niet alleen financiële ondersteuning maar ook begeleiding en kennis over alternatieve verdienmodellen

Thema	*Aandachtspunten voor de actualisatie*
	worden aangeboden. Dit versterkt de economische vitaliteit van landbouwbedrijven en verkleint de impact van ruimtelijke keuzen op hun bedrijfsvoering.
	Er ontbreekt een strategie voor de verantwoorde herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing en gronden. Denk bij het opstellen van de strategie aan de potentiële meekoppelkansen ter bevordering van de sociale cohesie en werkgelegenheid in plattelandsgebieden. Stimuleer multifunctioneel gebruik, zoals kleinschalige recreatie, natuurbeheer en duurzame landbouw, om de economische en sociale waarde van deze gebieden te behouden en versterken.
Energie	Er staan een aantal grote ontwikkelingen te gebeuren op het gebied van energie in Noord-Limburg. Extra aandacht voor de ruimtelijke inpassing van deze ontwikkelingen is essentieel om risico's op het gebied van veiligheid, overlast en aantasting van het landschap te verminderen. Dit zal niet alleen bijdragen aan het beschermen van de leefomgeving, maar ook de energietransitie versnellen en draagvlak vergroten.
Economie	Ontwikkel concrete ruimtelijke keuzen voor circulaire initiatieven, zoals het opzetten van hubs voor hergebruik van bouwmaterialen, het stimuleren van circulaire bedrijfsmodellen en het koppelen van bedrijventerreinen aan de circulaire economie. Dit versnelt de transitie naar een circulaire economie en draagt bij aan het behalen van de nationale ambitie om grondstoffengebruik met 50% te reduceren in 2030.
	Investeer in kleinschalige economische initiatieven in het platteland, zoals lokale voedselketens, agrotoerisme en multifunctioneel landgebruik (bijv. zorgboerderijen en recreatie). Daarnaast kunnen specifieke gebieden worden gereserveerd voor innovatieve projecten die bijdragen aan de economische vitaliteit van het buitengebied en een structureel alternatief bieden voor agrarische bedrijven die onder druk staan.
Cultuur, sport en erfgoed	Het thema Cultuur, sport en erfgoed mist een integrale visie op de aspecten van cultuur en sport. Door expliciete doelen te formuleren en ruimtelijke keuzen toe te voegen kunnen deze onderdelen meegenomen worden in de ruimtelijke afwegingen. De provincie kan sport en bewegen bijvoorbeeld stimuleren door het inrichten van bovenlokale sportaccommodaties en het beweegvriendelijk inrichten van de buitenruimte. Door sport en bewegen te combineren met bijvoorbeeld ruimtelijke en/of economische vraagstukken kunnen provincies sport en bewegen in samenwerking met gemeenten versterken. De provincie kan wat betreft cultuur ruimte voor bovenlokale culturele instellingen aanwijzen, zorgen dat het aanbod van cultuureducatie goed over de regio is verspreid, of actief amateurkunst ondersteunen.
	Groene monumenten en historisch waardevolle landschapselementen behoeven bescherming en een duidelijke strategie voor verduurzaming en herbestemming. Het risico dat deze elementen worden aangetast door ontwikkelingen zoals de energietransitie, woningbouw of uitbreiding van infrastructuur moet worden geminimaliseerd. Door multifunctioneel gebruik van monumenten te stimuleren, zoals recreatie, educatie of maatschappelijke diensten, kan hun waarde worden vergroot en actief bijdragen aan de leefbaarheid en economische vitaliteit van Noord-Limburg.

8 Regio Midden

Regio Midden-Limburg bestaat uit zeven gemeenten. Deze zijn getoond in het figuur hieronder.

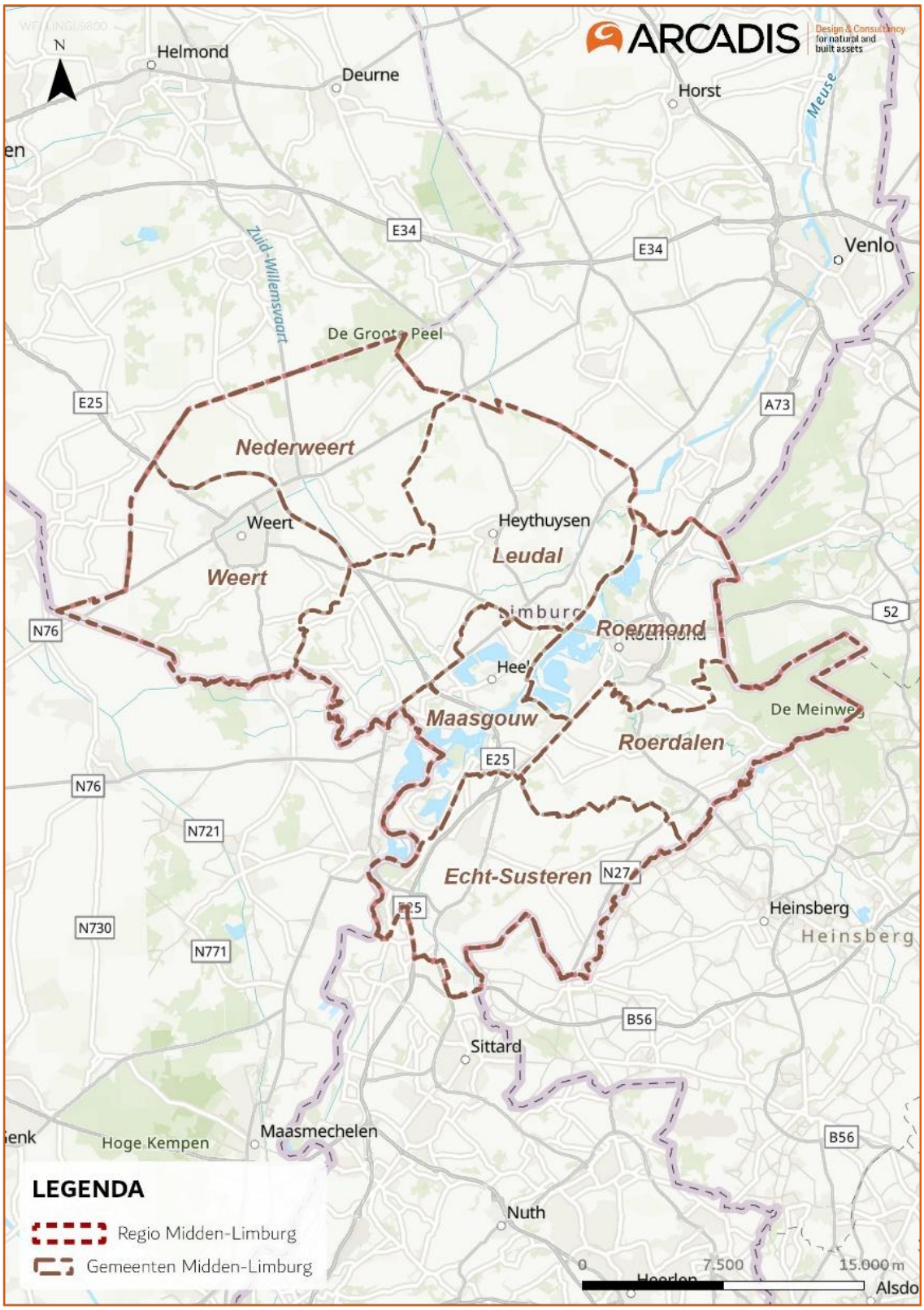

Figuur 8-1 | Regio Midden-Limburg en de gemeenten die daarbinnen vallen.

8.1 Referentiesituatie regio Midden

8.1.1 Profiel van Midden-Limburg

Dit profiel is afkomstig uit het bijlagerapport bij de Omgevingsvisie Limburg uit 2021 (Antea, 2020).

Een groot deel van de inwoners in Midden-Limburg is welvarend. Midden-Limburgers houden van tradities zoals kermis, carnaval en schutterijen en voelen zich thuis in de regio: het groene hart van Limburg met het smalste stukje van Nederland. De afgelopen decennia heeft de regio een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Door de grindafgravingen is een groot aaneengesloten watersportgebied tot stand gekomen. Daarnaast kent de regio (grensoverschrijdende) natuurgebieden. Het is hier prettig wonen, werken, winkelen en recreëren in aantrekkelijke steden en de nabij gelegen vitale dorpen in het groen.

Midden-Limburg heeft als relatief dunbevolkte regio goede netwerken, relaties en verbindingen naar de dichtbevolkte binnen- en buitenlandse buurregio's. Door de regio lopen verschillende stromen, sporen, kabels, buizen en wegen waarlangs mensen, goederen, energie en grondstoffen onderweg zijn naar de plek van bestemming. Door deze ligging en de transportassen is de regio aantrekkelijk voor vele bedrijven. Midden-Limburg loopt in Limburg voor op het gebied van innovatie wat betreft de energietransitie. De eerste windmolens in Limburg zijn gerealiseerd in Leudal en het eerste coöperatieve zonnepark van Limburg ligt in Weert.

De twee vitale centrumsteden Roermond en Weert hebben een belangrijke verzorgende functie voor de regio, waarbij beide steden hun eigen accenten hebben. Weert, verkozen tot groenste regio van de wereld, richt zich met name op wonen en werken. Roermond heeft naast wonen en werken ook een belangrijke functie als bezoekersstad voor binnen- en buitenlandse gasten en is koploper in de retail. Tussen de steden liggen de meer landelijke gemeenten Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Roerdalen en Nederweert. Zij geven, ieder vanuit hun eigen kracht, mede profiel aan de regio. Langs de oevers van de Maas liggen prachtige historische kerkdorpen zoals Asselt, Buggenum, Stevensweert en Thorn.

Midden-Limburg is rijk aan Natura 2000-gebieden. In het westen liggen de Peelvenen en GrensPark Kempen~Broek en in het Oosten de Meinweg. Als natuurrijke dooradering kent Midden-Limburg zowel een aantal grotere Natura 2000-gebieden (zoals het Leudal en Sarsven-De Banen), als een aantal beken zoals de Tungelroyse beek, de Roer en de Swalm. Het landelijk gebied van Midden-Limburg heeft een verbindende functie en kent hoge landschaps- en cultuurhistorische waarden. Het Maasdal bestaat uit natuur- en bosgebied met oude Maasmeanders, maar ook uit karakteristieke, oude Maasdorpen en vestingwerken. Verder weg van het Maasdal liggen ontginningsgebieden, met gevarieerde landbouwactiviteiten, maar ook natuur- en bosgebieden. De fraaie beekdalen maken het af en zorgen voor de verbinding tussen al deze waarden.

De economie is vitaal, maar staat ook voor uitdagingen als gevolg van demografische ontwikkelingen, zoals een mogelijk gebrek aan arbeidskrachten en veranderingen op de arbeidsmarkt (zie ook het thema Economie in paragraaf 5.1.2). De bijdrage van (tijdelijke) internationale werknemers aan de economie is onmisbaar. Passende woonruimte voor alle inwoners van de regio is hierbij van belang. Ondernemers, overheid en onderwijs werken samen onder de naam van Keyport 2020 aan innovatie, ondernemerschap en arbeidsmarkt om de economie concurrerend te houden. Midden-Limburg heeft niet één sterke economische trekker, maar is sterk in de differentiatie, met onder andere maakindustrie, de agrifoodsector en het MKB. Deze differentiatie, veroorzaakt door het ontbreken van één overheersende economische trekker, is de kracht van de regio. Het aandeel maakbedrijven is bovengemiddeld en deze maakbedrijven zijn een aanjager voor ontwikkelingen en innovaties in andere sectoren, zoals agro & food, biobased economy en logistiek. Toerisme is een belangrijke groeimarkt. In het Peelgebied zijn landbouwbedrijven een belangrijke economische factor. Hierin is de pluimveesector een sterke speler. Tegelijkertijd heeft de landbouw als grootste ruimtegebruiker een zeer grote invloed op de kwaliteit van de biodiversiteit en de leefomgeving (bodem, water en lucht) en staat er spanning op het welbevinden van de inwoners en het vestigingsklimaat.

Zoals aan het begin van deze paragraaf benoemd is een groot deel van Midden-Limburg welvarend. Tegelijkertijd zijn er in delen van het buitengebied, in sommige landelijke kernen, in stedelijke wijken en bij specifieke doelgroepen grote opgaven op het gebied van welzijn, gezondheid, eenzaamheid, welvaart en leefbaarheid. Dit komt onder meer door demografische veranderingen, schaalvergroting in de economie en een daarmee samenhangend teruglopend voorzieningenaanbod. In de kernen en steden leidt het toewijzingsbeleid voor sociale huurwoningen bovendien tot segregatie en een vrij eenzijdig samengestelde bevolking, terwijl in het landelijk gebied de toenemende leegstand van agrarische bedrijven een probleem wordt.

8.1.2 Referentiesituatie vanuit Portret van Limburg

Hier is de huidige situatie voor Midden-Limburg opgenomen per thema zoals beschreven in het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024) en het bijlagerapport bij de Omgevingsvisie Limburg uit 2021 (Antea, 2020).

- **Wonen**: Midden-Limburg heeft een hogere concentratie van leegstand in zeer stedelijke gebieden (32%), terwijl niet stedelijke gebieden (13%) daar maar een klein onderdeel van uitmaken. Dit is gebaseerd op de totale leegstand in Midden-Limburg, de percentages betreffen een onderlinge verdeling in waar de leegstand hoofdzakelijk zit (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Economie**: De arbeidsproductiviteit groeide tussen 2010 en 2021 per jaar harder dan gemiddeld in Nederland: in Midden-Limburg tot wel bijna drie keer zo hard dan gemiddeld. Midden-Limburg heeft veruit de kleinste voorraad bedrijventerreinen. In Midden-Limburg is alleen de sector bouwnijverheid oververtegenwoordigd; een aanwijzing dat hier vooral veel mkb-bedrijvigheid gevestigd is en relatief weinig specialisatie aanwezig is. Specifiek voor investeringen in onderzoek en ontwikkeling geldt dat Limburg goed is voor een aandeel van circa 6% van de totale investeringen in Nederland. De totale investeringen hierin bedroegen in 2022 circa € 17,5 miljard, waarvan circa € 1,1 miljard in Limburg. Circa 17% hiervan werd geïnvesteerd in Midden-Limburg; een stuk minder dan in Noord- en Zuid-Limburg (resp. 25% en 58%) (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Energie**: De regio huisvest met de Clauscentrale een essentiële schakel in het Nederlandse energiesysteem. De elektriciteitscentrale en alle hieraan gekoppelde infrastructuur van hoogspanningsstations en -tracés zorgen voor balans in het elektriciteitsnetwerk van heel Zuidoost-Nederland. Rondom die infrastructuur zijn er al tal van verzwaringen en uitbreidingen gepland, met nieuwe tracés en uitbreiding of verzwaring van bestaande tracés. De verduurzamingsopgave die rondom de centrale speelt alsmede de centrale rol die de nationale overheid toedicht aan de centrale en de directe omgeving (met een mogelijke 'diepe aanlanding' van wind vanaf de Noordzee en een converter en mogelijk een elektrolyser om waterstof te produceren) maakt dat de gemeente Maasgouw en de regio van groot belang zijn voor het Nederlandse energiesysteem. Naast deze opgaven wordt de regio gekenmerkt door een groot aandeel landelijk gebied en twee dominante steden, Weert en Roermond, waar naast een zwaartepunt op wonen en bedrijvigheid ook de nodige industriële of logistieke activiteiten zijn (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Mobiliteit**: Provinciale wegen spelen in Midden-Limburg, naast rijkswegen, een belangrijke rol. HOV-busverbindingen spelen ook een belangrijke rol, omdat Midden-Limburg minder goed per spoor is ontsloten. In verschillende gebieden in Midden-Limburg is slechts 1 of geen middelbare scholen binnen 30 minuten fietsafstand (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Gezonde, veilige omgeving / Veiligheid en gezondheid (**omvat **Sociaal)**: Regio Midden laat hetzelfde beeld zien als de regio Noord. Het Peelgebied (rond de grote Peel) kent knelpunten rondom luchtkwaliteit (fijnstof/ PM10) en geurhinder. Verder is dit over het geheel genomen een gezonde regio (bijvoorbeeld uitgedrukt in geluidhinder) (Antea, 2020). Over het algemeen weinig knelpunten op het gebied van sociale veiligheid/levendigheid/cohesie, maar evenals in Noord-Limburg vraagt de huisvesting van internationale werknemers aandacht. Voorzieningenniveau is (in vergelijking met Nederland) relatief laag. De diversiteit van de bevolkingssamenstelling en veiligheidsgevoel worden relatief positief beoordeeld (Antea, 2020).

- **Historisch kapitaal (**omvat **Erfgoed** en **Landschap)**: De kwaliteit van gebouwd erfgoed is goed en zal (mede door provinciale inzet) goed blijven (lokale problemen daargelaten). Het historisch cultuurlandschap heeft een lange periode van kwaliteitsverlies doorgemaakt (door normalisatie, schaalvergroting en ruimtebeslag door verstedelijking en industrialisering) (Antea, 2020).

- **Aantrekkelijke leefomgeving (**omvat **Landschap)**: Leefkwaliteit in Midden-Limburgse gemeenten is goed tot uitstekend. In het landelijk gebied in het Peelgebied (Weert, Nederweert) komt, net als in Noord-Limburg, ‘verrommeling’ in het buitengebied voor. Woongebieden scoren op leefbaarheid en voorzieningenniveau het hoogst van Limburg (Antea, 2020).

- **Natuur (Ecologisch kapitaal)**: Regio met grote lokale verschillen. Ten oosten van de Maas presteert de regio relatief goed. In het Peelgebied staan de natuurwaarden onder druk door veranderde waterhuishouding, vermesting en stikstofneerslag (Antea, 2020).

- **Bodem, water en ondergrond**: De provincie staat in het kader van grond- en oppervlaktewater voor een aantal uitdagingen de komende jaren. Een geaggregeerde beoordeling van bodem- en wateraspecten toont de referentielijn op een niveau in het midden van het spectrum: er bestaan knelpunten. De milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grondwater is verbeterd (Antea, 2020).

- **Vestigingsklimaat (**omvat **Werklocaties)**: Midden-Limburg heeft (als relatief dunbevolkte regio) goede netwerken, relaties en verbindingen naar de dichtbevolkte binnen- en buitenlandse buurregio's. Door de regio lopen verschillende infrastructurele verbindingen (hoofdwegen, spoorwegen, vaarwegen, buisleidingen) ten behoeve van het vervoer van personen, goederen en data. Door deze ligging en transportassen is de regio (evenals Noord en Zuid) aantrekkelijk voor vele bedrijven. Midden-Limburg loopt in Limburg voorop in innovatie met de energietransitie (Antea, 2020).

- **Opleiding en netwerken**: De primaire en voortgezette onderwijsinfrastructuur is in orde. Het onderwijs is verspreid over de provincie gesitueerd. Hoger onderwijs is in mindere mate geconcentreerd in Midden-Limburg (Antea, 2020).

8.2 Ruimtelijke keuzen regio Midden

In het Ontwerpend Onderzoek Midden-Limburg worden bepaalde ruimtelijke keuzen geformuleerd op basis van de vijf geïdentificeerde opgaven, en deze worden onderverdeeld in vijf gebieden: Peelzone, Beekdallandschap Leudal en Weert e.o., Maaszone, Beekdallandschap Roerdal en Plateauzoom. De 18 ruimtelijke keuzen zijn als volgt:

1. Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen
2. Economisch profiel gericht op maakindustrie ("Wat in Brainport bedacht wordt, wordt in Midden-Limburg gemaakt")
3. Ruimte open houden of open maken tussen de kernen
4. Rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant
5. Krans van Natte Natuurparels oostelijk van Weert wordt flink natter en aaneengeschakeld tot een robuust netwerk
6. Op het eiland van Weert extensivering van landbouw, met name veehouderij, naar plantaardige productie voor regionale ketens, landschapsversterking door sloopregeling/rood-voor-rood
7. Peelkanalen worden vergroend en het water wordt na zuivering met slimme teelten geschikt voor vernatting van natuur
8. Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen
9. Inzetten op multifunctionele landbouw met maatschappelijke diensten
10. Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij
11. Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen
12. Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie
13. Clauscentrale wordt waterstofcentrale, gekoppeld aan de Delta Rhine Corridor
14. Roermond en kernen Melick en Swalmen groeien uit tot centrumstad, met name rond spoorzone
15. Echt en Susteren groeien bescheiden, stationsomgevingen worden opgewaardeerd
16. Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo (dit hoort ook bij regio Noord)
17. Nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur o.a. Meinweg inzetten op extensivering van de landbouw met strategisch gebruik van gemeentelijke grondposities
18. Tracé van Delta Rhine Corridor wordt bovengronds een ecologische verbinding

Uit gesprekken met de provincie blijkt dat ruimtelijke keuze 11 (Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen) niet zal worden overgenomen in de geactualiseerde versie van de Omgevingsvisie. Hiermee wordt deze keuze in dit hoofdstuk niet verder meegenomen in de beoordelingen, en wordt deze in de beoordelingstabellen grijs gemarkeerd.

8.3 Beoordeling doelbereik regio Midden

In deze paragraaf vindt een beoordeling op doelbereik plaats, zoals toegelicht volgens de methodiek in Hoofdstuk 6. Per thema en bijbehorende set aan provinciale doelen wordt gekeken of en hoe de ruimtelijke keuzen van regio Midden-Limburg hieraan raken. Op deze manier wordt bepaald hoe de ruimtelijke keuzen uit het synthesescenario bijdragen aan het behalen van de provinciale doelen.

Wonen

Voor het thema wonen zijn er drie doelen geïdentificeerd:

- Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij');
- Ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal);
- Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek).

De provincie streeft naar een substantiële woningbouwopgave waarbij de focus ligt op inbreiding binnen bestaande woonkernen en een beperkte uitbreiding aan de rand daarvan. Dit draagt bij aan het behoud van open ruimte en het beperken van versnippering van het landschap. De aanpak sluit aan op de principes van de Woondeal en versterkt de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van bestaande stedelijke kernen. De ruimtelijke keuzen sluiten gemixt aan op de ambitie. De keuze om ruimte open te houden of te maken tussen kernen (3) heeft een sterk negatief effect, want zo is er minder ruimte over voor woningbouw. Het extensiveren van landbouw (4) heeft een beperkt negatief effect, dit kan betekenen dat het landbouwareaal wordt vergroot en er dus minder ruimte is voor woningbouw. De inzet op groei van Echt, Susteren, Roermond en de kernen Melick en Swalmen (14 en 15) dragen positief bij aan de ambitie. Er worden hiermee concreet keuzen gemaakt waar de woningen komen.

De ontwikkeling rondom de IC-stations richt zich op het creëren van levendige gebieden met een mix van functies, waaronder wonen, werken, voorzieningen en groen. Dit biedt kansen om betaalbare woningen en duurzame stedelijke ontwikkeling te realiseren, terwijl de nabijheid van openbaar vervoer het autogebruik vermindert. De ruimtelijke keuzen ondersteunen het versterken van economische en sociale dynamiek in regio's met een strategische ligging. De keuzen sluiten positief aan bij de ambitie. Het inzetten op verdubbeling van het spoor (16) vergroot de bereikbaarheid van de stations en dus ook de aantrekkelijkheid om ergens te vestigen en te wonen. Door in te zetten op groei rondom de steden (14 en 15) is de kans aannemelijk dat de keuzen een positief effect zullen hebben op doelbereik.

Het woningaanbod moet divers en betaalbaar zijn, met nadruk op sociale huur, middenhuur en betaalbare koop. Dit sluit aan bij de behoeften zoals vastgesteld in de Woondeal, en draagt bij aan het verminderen van woningtekorten en het versterken van de toegankelijkheid van de woningmarkt. Betaalbare woningen ondersteunen een inclusieve samenleving en bieden kansen voor verschillende doelgroepen, zoals starters en ouderen. In de beoordeling is geconstateerd dat er geen ruimtelijke keuzen bijdragen aan dit doel. Er zijn geen keuzen geformuleerd op de programmering van woningen.

Tabel 8-1: Beoordeling doelbereik Wonen regio Midden-Limburg. Gezien het grote aantal ruimtelijke keuzen zijn enkel de nummeringen van deze keuzen in de tabel opgenomen. Dit geldt voor alle tabellen in deze paragraaf. De volledig formulering van de ruimtelijke keuzen is te vinden in paragraaf 8.2

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')	++		--	-	-	+		-				-		++	+			-
Ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)	+	+	+											++	++	+		
Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)																		

Werklocaties

Voor het thema werklocaties is één doel geïdentificeerd:

- Accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.

De provincie voorziet in de groeiende vraag naar bedrijventerreinen door eerst de bestaande voorraad intensiever te benutten en pas daarna nieuwe terreinen te ontwikkelen. Hiermee wordt efficiënt ruimtegebruik gestimuleerd en wordt onnodige aantasting van open landschappen beperkt. Het zorgvuldig plannen van nieuwe terreinen draagt bij aan een duurzame economische ontwikkeling en behoud van ruimtelijke kwaliteit. De beoordeling is gemixt. Door in te zetten op een bepaald economisch profiel (2) en de groei van bepaalde steden (14 en 15) kan de ambitie behaald worden in positieve zin. Als kanttekening is wel de inzet op multifunctionele landbouw (9) (er worden meer functies gecreëerd in de agrarische sector in plaats van op bedrijventerreinen) en het herstel van de oude Maasmeanders (12) wat extra ruimte in beslag neemt kunnen een negatieve impact hebben.

Tabel 8-2: Beoordeling doelbereik Werklocaties regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.		+	+						-			-		+	+			+

Water, Bodem en Ondergrond

Voor het thema water en bodem zijn de volgende twee doelen geformuleerd:

- Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos);
- Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving.

De provincie zet in op maatregelen in de landbouw en natuur om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, waaronder de transitie naar duurzame landbouw en bosaanplant. Dit draagt bij aan de nationale klimaatdoelen en de reductie van de ecologische voetafdruk. De aanpak verbindt klimaatadaptatie met de versterking van biodiversiteit en landschapskwaliteit. In de beoordeling wordt hier goed op gescoord, door een aantal doelen met betrekking op het vernatten en versterken van het natuurnetwerk (4, 6, 8, 10 en 17). Met deze keuzen draagt de provincie positief bij aan de ambitie.

Het principe 'Water en Bodem sturend' benadrukt dat bodem- en watercondities leidend moeten zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen. Door klimaatadaptieve maatregelen en vergroening wordt hittestress verminderd en de leefomgeving duurzamer en gezonder. Dit draagt bij aan een toekomstbestendige inrichting van stedelijke gebieden. Er zijn geen ruimtelijke keuzen gelinkt aan de ambitie, gezien deze niet SMART is geformuleerd. De ambitie is te breed.

Voor het thema water zijn de volgende zes doelen geformuleerd:

- Klimaatbestendige inrichting landelijk gebied;
- Beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte;
- Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit;
- Vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten;
- Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen;
- Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning.

De provincie zet in op een klimaatbestendige inrichting van het landelijk gebied door herstel van natuurlijke waterlopen, vernatting van natuurgebieden en duurzaam bodembeheer. Deze maatregelen zorgen ervoor dat het landelijk gebied beter bestand is tegen extreme weersomstandigheden zoals droogte en wateroverlast. Door deze aanpak wordt zowel de ecologische waarde als de economische vitaliteit van het buitengebied versterkt. Een aantal

keuzen draagt hier sterk aan bij, zoals het open houden van ruimte tussen de kernen (3), het aanbrengen van bosaanplant rond de Peelvenen (4) en het aaneensluiten van de Krans van Natte Natuurparels (5) ten oosten van Weert om een robuust netwerk te vormen. Daarnaast zijn er ook een aantal keuzen die beperkt negatief bijdragen aan het doelbereik. Onder andere kan het uitgroeien van steden in Midden-Limburg tot centrumsteden (14) ook beperkt negatief bijdragen, gezien dit ten koste gaat van ruimte voor de natuur en klimaatadaptie in de aanliggende gebieden van deze steden. De groei van Weert en Nederweert (1) kan ook negatief van invloed zijn op de ambitie.

Het beter vasthouden van water wordt gerealiseerd door het vergroten van waterbergingscapaciteit in natuur- en landbouwgebieden, zoals retentiegebieden en beekherstel. Dit vermindert de impact van langdurige droogte en versterkt de beschikbaarheid van zoet water voor landbouw, natuur en drinkwaterwinning. De aanpak draagt bij aan een robuust watersysteem dat beter bestand is tegen klimaatverandering. De ruimtelijke keuzen sluiten goed aan bij de ambitie. Het vergroenen van de Peelkanalen (7), het aaneenschakelen van de Natte Natuurparels (5) en het vernatten rond de Peelvenen (4) dragen sterk positief bij aan de ambitie.

Door water langer vast te houden in het landschap wordt de impact van langdurige droogte verminderd. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het herstel van natuurlijke waterlopen, vernatting van natuurgebieden en agrarische transities. Het draagt bij aan klimaatrobuuste landbouw en het behoud van zoetwatervoorraden. De provincie werkt aan het verminderen van chemische vervuiling en het verbeteren van de ecologische kwaliteit van wateren. Dit omvat maatregelen zoals het beperken van de uitstoot van nutriënten en het verduurzamen van landbouwpraktijken. Een betere waterkwaliteit ondersteunt biodiversiteit en de beschikbaarheid van schoon grondwater. Daarnaast dragen er twee doelen beperkt negatief bij. De realisatie van een nieuw station zorgt voor een aantrekkende werking van voorzieningen en faciliteiten. Dit kan leiden tot een toename in verharding. Daarnaast kan de groei van Weert en Nederweert ook een negatieve impact hebben.

Door het verminderen van uitspoeling van nutriënten zoals fosfor en nitraat wordt de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater verbeterd. Dit draagt bij aan de gezondheid van ecosystemen en het voorkomen van eutrofiëring. Een duurzame aanpak in landbouw en waterbeheer is hierin essentieel. Om aan de groeiende drinkwaterbehoefte te voldoen, worden nieuwe drinkwaterwinningen ontwikkeld. Dit gebeurt met aandacht voor duurzame waterwinning en bescherming van bestaande bronnen. Hiermee wordt de continuïteit van de drinkwatervoorziening gewaarborgd. De provincie breidt grondwaterbeschermingsgebieden uit om de kwaliteit en kwantiteit van drinkwaterbronnen te waarborgen. Strikte bescherming voorkomt vervuiling en garandeert een duurzame drinkwatervoorziening. Dit sluit aan bij de lange termijn doelen voor waterbeheer. Het vernatten, extensiveren en aanbrengen van bosaanplant rondom de Peelkanalen draagt sterk positief bij aan de ambitie, evenals het vergroenen van de Peelkanalen en het zuiveren van water met slimme teelten (7). Een beperkt negatief effect kan worden veroorzaakt door het inzetten op de maakindustrie (2). Hier kunnen grondstoffen uit de grond van Midden-Limburg voor benodigd zijn. Door deze te delven kan het een negatieve impact hebben op de waterkwaliteit als hier chemicaliën bij komen kijken.

Om de groeiende vraag naar drinkwater te accommoderen, worden nieuwe drinkwaterwinningen ontwikkeld op locaties die duurzaam benut kunnen worden. De provincie zorgt ervoor dat deze ontwikkelingen zorgvuldig worden ingepast, waarbij de balans tussen natuur, landbouw en waterwinning wordt gewaarborgd. Dit draagt bij aan het veiligstellen van een toekomstbestendige drinkwatervoorziening. Een doel wat sterk positief bijdraagt aan het doelbereik is het vergroenen van de Peelkanalen en het zuiveren van het water met slimme teelten voor vernatting van de natuur (7). Door te zuiveren met slimme teelten wordt de belasting op de grond verminderd.

De provincie breidt grondwaterbeschermingsgebieden uit om de kwaliteit en kwantiteit van drinkwaterbronnen te beschermen tegen vervuiling en overexploitatie. Strikte bescherming voorkomt schadelijke invloeden van landbouw, industrie en stedelijke ontwikkeling op kwetsbare grondwaterlagen. Hiermee wordt een duurzame drinkwatervoorziening voor de lange termijn gewaarborgd. Er zijn geen concrete ruimtelijke keuzen die betrekking hebben op het vergroten van het aantal drinkwaterwinningen. Wel draagt het herstel van de oude Maasmeanders (12) beperkt positief bij, gezien dit ook voorziet in extra waterberging. Dit is gunstig voor de grondwaterstanden in de regio.

Voor het thema bodem en ondergrond zijn de volgende vier doelen geïdentificeerd:

- Verhogen organisch stofgehalte bodem;
- Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur;
- Negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen;
- Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg).

De provincie zet in op het verhogen van het organisch stofgehalte in de bodem om de vruchtbaarheid en waterretentie te verbeteren. Dit wordt bereikt door duurzaam bodembeheer, zoals het toepassen van groenbemesters, compost en extensieve landbouw. Het verhogen van organisch stofgehalte draagt bij aan klimaatadaptatie, biodiversiteit en een robuuste landbouwsector. Het herstel van oude Maasmeanders (12) draagt hier sterk positief aan bij, gezien dit de vruchtbaarheid van de grond verbeterd door het teruggeven van grond aan de natuur. Daarnaast is de realisatie van een ecologische verbinding met de Delta Rhine Corridor (18) goed voor de bodem waar het tracé over passeert. Evenals het open houden of open maken van ruimte tussen de kernen (3) en de realisatie van bosaanplant rond de Peelvenen (4).

De provincie stimuleert koolstofvastlegging in bos en natuur door aanplant van nieuwe bossen, herstel van bestaande bosgebieden en duurzame natuurbeheermaatregelen. Dit draagt bij aan de reductie van broeikasgassen en versterkt de rol van het landschap in klimaatadaptatie. Koolstofvastlegging gaat hand in hand met het verhogen van biodiversiteit en het verbeteren van recreatieve waarden. Het vernatten rond de Peelvenen, extensivering van de landbouw (4) en het vernatten en aaneenschakelen van de krans van Natte Natuurparels (5) dragen positief bij aan het doelbereik. Evenals de realisatie van de ecologische verbinding bovengronds bij de Delta Rhine Corridor (18), het vergroenen van de Peelvenen (7) en het weer laten meanderen van Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm inclusief het aanleggen van beekdalbegeleidende bossen (8).

De provincie stimuleert meervoudig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen, zoals recreatie, natuurontwikkeling of duurzame energieopwekking, zolang dit past binnen de regels van nazorg. Dit voorkomt dat deze locaties enkel restgebieden blijven en zorgt voor een nuttige invulling met maatschappelijke meerwaarde. De aanpak draagt bij aan efficiënt ruimtegebruik en versterkt de regionale ruimtelijke kwaliteit. Er zijn geen ruimtelijke keuzen geformuleerd die bijdragen aan dit doel.

Tabel 8-3: Beoordeling doelbereik Water, Bodem & Ondergrond regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)				+		+		+		+							+	+
Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving																		
Klimaatbestendige inrichting landelijk gebied	-		+	++	++	++	+	+		+				-	-	-	-	+
Beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte	-		+	++	++		++	+				++						
Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit		-		++	+		++			+							+	
Vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten				+		+	++			+							+	+
Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen												+						
Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning				+		+	+			+		+					+	
Verhogen organisch stofgehalte bodem			+	+						++							+	+
Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur				+	+		+	+										+
Negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen																		
Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)																		

Veiligheid en gezondheid

Voor het thema veiligheid en gezondheid zijn de volgende vijf doelen geïdentificeerd:

- Verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau;
- 3 kton reductie ammoniak;
- Aanpak wateroverlast langs Maas;
- Verhogen waterveiligheid langs regionale wateren;
- Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven.

De provincie streeft naar het verbeteren van leefbaarheid door veiligheid, gezondheid en sociale cohesie in steden en dorpen te bevorderen. Gebiedsgerichte oplossingen, zoals vergroening en het behoud van voorzieningen, spelen hierbij een belangrijke rol. Door contact met de natuurlijke omgeving te stimuleren, wordt de kwaliteit van leven versterkt. Het open houden of laten van de ruimte tussen kernen (3) draagt sterk positief bij aan dit doel. Openbaar groen wordt hiermee behouden, en verbeterd de (be)leefbaarheid van de kernen en het omliggende landschap. Daarnaast draagt het inzetten op multifunctionele landschap (9) ook beperkt positief bij.

De provincie zet in op het verminderen van ammoniakuitstoot, met name vanuit de landbouw door maatregelen zoals extensivering van veehouderij en verduurzaming van landbouwpraktijken. Dit draagt bij aan een betere luchtkwaliteit en het verminderen van stikstofdepositie in kwetsbare natuurgebieden. Door deze reductie wordt ook voldaan aan nationale en Europese milieudoelstellingen. Het extensiveren van landbouw rond de Peelvenen, naast het vernatten en realisatie van bosaanplant (4), draagt sterk positief bij aan het doelbereik van de ambitie. Net zoals de extensivering van landbouw op het eiland Weert (6) op met name veehouderij naar de plantaardige productie voor regionale ketens, en het versterken van landschap door middel van de sloopregeling/rood-voor-rood dragen sterk positief bij. Daarnaast draagt de inzet op extensivering rondom de N-overbelaste gebieden (10) en nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur met onder andere Meinweg (17) ook beperkt positief bij.

De provincie richt zich op het verminderen van wateroverlast door het versterken van waterbergingscapaciteit en het verbeteren van de afvoer van overtollig water. Maatregelen zoals dijkversterking en herinrichting van Maasoevers dragen bij aan een robuust watersysteem. Dit verkleint de risico's voor bewoners en bedrijven in overstromingsgevoelige gebieden. Het herstellen van de oude Maasmeanders (12) en van de natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm (8) dragen sterk positief bij aan de aanpak van wateroverlast. Het openhouden van ruimte (3) en het aaneenschakelen van de krans van Natte Natuurparels (5) dragen ook positief bij aan het doel.

Om waterveiligheid te vergroten, worden maatregelen getroffen zoals het herstel van natuurlijke waterlopen, versterking van waterkeringen en aanleg van retentiegebieden. Dit vermindert de kans op overstromingen en beschermt omliggende gemeenschappen en infrastructuur. De provincie ondersteunt hiermee een klimaatrobuust watersysteem dat bestand is tegen extremen. Het weer laten meanderen van de beken (8) draagt sterk positief bij aan het doel. Hiermee wordt de waterveiligheid langs de regionale wateren vergroot. Onder andere het openhouden en laten van ruimte tussen kernen (3) en het vergroenen van de Peelkanalen (7) dragen beperkt positief bij.

De provincie streeft naar het verminderen van geluidsoverlast door technische en ruimtelijke maatregelen, zoals geluidsreducerende wegdekken en schermen. Dit draagt bij aan een betere leefomgeving en vermindering van gezondheidsrisico's. Door geluidsmanagement wordt ook de aantrekkelijkheid van woon- en werkomgevingen vergroot. Het groeien van Weert/Nederweert en Roermond (1) draagt negatief bij aan dit doel. Door de groei kan een acceptabel geluidniveau minder goed worden gewaarborgd langs de wegen omdat het verkeer toeneemt en in de stad dichter op elkaar gebouwd gaat worden. Evenals het groeien van de kernen Melick en Swalmen (14) en het groeien van Echt en Susteren (15) worden om dezelfde reden als een beperkt negatieve bijdrage aan het doel beoordeeld. Echter, het verdubbelen van het spoor tussen Roermond en Venlo (16) zorgt voor een positieve bijdrage aan het doel, gezien dit mensen ontmoedigd om gebruik te maken van provinciale wegen.

Tabel 8-4: Beoordeling doelbereik Veiligheid & Gezondheid regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.

Verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau.			++					+											
3 kton reductie ammoniak				++		++				+									+	
Aanpak wateroverlast langs Maas			+	+	+		+	++				++								
Verhogen waterveiligheid langs regionale wateren			+	+	+		+	++				+								
Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven	-													-	-	+				

Natuur

Voor het thema natuur zijn de volgende vijf doelen geformuleerd:

- Completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden);
- Realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos;
- Hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit);
- 30% natuurherstel VHR in 2030;
- Toename groenblauwe dooradering landelijk gebied.

Het Natuur Netwerk Limburg wordt verder uitgebreid om natuurgebieden beter te verbinden en biodiversiteit te versterken. Door het creëren van ecologische verbindingen wordt het leefgebied van flora en fauna vergroot. Dit draagt bij aan een robuust en samenhangend natuursysteem dat bestand is tegen externe invloeden. Het vernatten van de krans van Natte Natuurparels en het aaneenschakelen daarvan (5) draagt sterk positief bij aan het doel. Daarnaast dragen onder andere het open houden van de ruimte tussen de kernen (3) en het vergroenen van de Peelkanelen (7) beperkt positief bij. Twee aandachtspunten zijn de keuzen tot extensivering van landbouw op het eiland van Weert (6) en de verandering van de Clauscentrale naar waterstof (13), deze keuzen dragen beperkt negatief bij aan het doelbereik. De omslag naar een waterstofcentrale vergt ingrepen in energieinfrastructuur in omliggend gebied, wat de completering van Natura 2000-gebieden in de weg kan zitten.

De provincie zet in op de aanleg van nieuw bos en het herstel van bestaande bosgebieden om biodiversiteit, klimaatadaptatie en recreatiemogelijkheden te bevorderen. Nieuw bos draagt bij aan CO2-opslag en versterkt landschapskwaliteit. Het revitaliseren van bestaande bosgebieden zorgt voor een duurzaam bosbeheer en betere ecologische functies. Het aanplanten van bos rond de Peelvenen, inclusief de vernatting en extensivering van landbouw (4) in het gebied en het aaneenschakelen van de krans van Natte Natuurparels (5) dragen sterk positief bij aan het doel. Een aandachtspunten is de groei van Weert/Nederweert en Roermond (1). Stedelijke groei kan ten kostte gaan van omliggende natuur, dit kan een beperkt negatieve invloed hebben op de realisatie van nieuw bos.

De provincie werkt aan het verbeteren van de waterhuishouding in Natura 2000-gebieden, zodat deze voldoen aan de gestelde eisen voor waterkwantiteit en -kwaliteit. Dit omvat maatregelen zoals het herstellen van natuurlijke grondwaterstromen en het verminderen van vervuiling. Hiermee wordt de ecologische waarde en biodiversiteit van Limburgse natuurgebieden versterkt. Ruimtelijke keuzen die inzetten op extensivering van landbouw, bosaanplant, het aaneenschakelen van bestaande natuur en het weer laten meanderen van beken in de regio (4, 5, 7, 8) dragen allen sterk positief bij aan het doelbereik. Deze maatregelen verbeteren de hydrologische kwaliteit in oppervlaktewateren in Midden-Limburg.

De provincie streeft naar herstel van 30% van de natuurwaarden in de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (VHR) in Limburg. Dit wordt bereikt door maatregelen zoals vernatting, extensivering van landbouw en verbetering van hydrologische condities. Het natuurherstel versterkt de biodiversiteit en draagt bij aan Europese verplichtingen. Ruimtelijke keuzen zoals het omvormen van landbouw naar extensief gebruik, het aanplanten van bossen, het verbinden van bestaande natuurgebieden, het herstellen van natuurlijke bochten in beken en het open houden van ruimte tussen kernen (3, 4, 5, 7) leveren een aanzienlijke positieve bijdrage aan het behalen van de doelen. Deze

acties zorgen voor een duidelijke verbetering van de waterhuishouding en kwaliteit van oppervlaktewateren in Midden-Limburg.

De groenblauwe dooradering van het landelijk gebied wordt vergroot door het verbinden van natuur, waterlopen en landschapselementen. Dit draagt bij aan het versterken van biodiversiteit, beter waterbeheer en een aantrekkelijker landschap. De integrale aanpak bevordert zowel ecologische als economische functies in het buitengebied. Het vergroenen van de Peelkanalen en het zuiveren met slimme teelten (7) samen met het vergroten van de watervoering van enkele beken en realisatie van beekdalbegeleidende bossen (8) en het herstel van de oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie (12) dragen sterk positief bij aan het doelbereik.

Tabel 8-5: Beoordeling doelbereik Natuur regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden)			+	+	++	-	+	+					-					
Realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos	-		+	++	++		+	+					-					+
hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit)				++	++		++	+		++							+	
30% natuurherstel VHR in 2030			++	++	++		++	+		+								+
Toename groenblauwe dooradering landelijk gebied				+	+		++	++				++						

Mobiliteit

Voor het thema mobiliteit zijn de volgende negen doelen geformuleerd:

- Verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer;
- Verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau;
- Verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.);
- Bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets);
- Verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden;
- Op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland;
- Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030;
- Toename aantal duurzame verplaatsingen;
- Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023.

De provincie zet in op het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van het openbaar vervoer door uitbreiding van dienstregelingen, modernisering van materieel en betere verbindingen. Dit vergroot de bereikbaarheid voor inwoners en bevordert duurzaam reizen. De aanpak ondersteunt de regionale en grensoverschrijdende mobiliteit. De inzet op groei van Roermond en de kernen Melick en Swalmen, voornamelijk rondom de spoorzone (14) dragen sterk bij aan het doelbereik. Daarnaast dragen het opwaarderen van de stationsomgevingen van Echt en Susteren (15) en de verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo (16) beperkt positief bij aan het doelbereik.

De provincie werkt aan het versterken van internationale verbindingen, zoals spoor- en wegcorridors, om Limburg beter aan te sluiten op Europese netwerken. Dit ondersteunt de economische positie van Limburg als logistieke hotspot en stimuleert grensoverschrijdende samenwerking. Het verbeteren van internationale bereikbaarheid draagt bij aan een concurrerende regio. Er zijn geen ruimtelijke keuzen geformuleerd die bijdragen aan dit doel.

De provincie streeft naar betere grensoverschrijdende spoorverbindingen door samenwerking met buurlanden en het optimaliseren van ondersteunende systemen zoals ticketing en concessies. Dit maakt reizen eenvoudiger en

stimuleert duurzame mobiliteit. Het draagt bij aan het versterken van Limburg als internationaal verbonden regio. De verdubbeling van het spoor Roermond-Venlo en de elektrificatie daarvan (16) draagt sterk positief bij aan de regionale verbindingen. Deze ontwikkeling heeft ook invloed op regio Noord en verbetert de connectiviteit van regio Midden. Daarnaast draagt de focus op groei rond de spoorzone in Roermond en kernen Melick en Swalmen (14) beperkt positief bij.

De provincie zet in op het stimuleren van langzaam verkeer, zoals fietsen en wandelen, door aanleg en verbetering van fietspaden en wandelroutes. Dit draagt bij aan duurzaam vervoer, gezondheid en recreatie. Het bevorderen van langzaam verkeer versterkt de leefbaarheid en bereikbaarheid van steden en dorpen. Er zijn geen ruimtelijke keuzen geformuleerd die bijdragen aan dit doel.

De bereikbaarheid van dorpen en buitenwijken wordt verbeterd door nieuwe en efficiënte verbindingen met openbaar vervoer en infrastructuur voor langzaam verkeer. Dit draagt bij aan een betere aansluiting van deze gebieden op stedelijke centra. De aanpak versterkt de sociale en economische cohesie in de regio. De verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo (16) draagt sterk positief bij aan het doelbereik.

De provincie investeert in het onderhouden en ontwikkelen van het logistieke basisnetwerk, met focus op knooppunten zoals Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein. Dit versterkt de positie van Limburg als logistieke hub in Zuid-Oost Nederland. Door efficiëntie en duurzaamheid te stimuleren wordt de economische waarde van de regio vergroot. Er zijn geen ruimtelijke keuzen geformuleerd die bijdragen aan dit doel.

De provincie streeft naar de realisatie van 13.000 laadpalen om elektrisch vervoer te ondersteunen. Dit draagt bij aan de transitie naar duurzame mobiliteit en vermindert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. De uitbreiding van laadinfrastructuur vergroot het gebruiksgemak voor elektrische voertuigen in Limburg. Er zijn geen ruimtelijke keuzen geformuleerd die bijdragen aan dit doel.

De provincie stimuleert duurzame mobiliteit door het verbeteren van openbaar vervoer, fietsnetwerken en elektrisch vervoer. Dit draagt bij aan het verminderen van CO2-uitstoot en het verbeteren van de leefomgeving. De focus op duurzaamheid ondersteunt zowel klimaatdoelen als regionale bereikbaarheid. De verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo (16) draagt sterk positief bij aan het doelbereik.

De provincie wil inzetten op het vergroten van verkeersveiligheid door infrastructurele verbeteringen, educatiecampagnes en handhaving. Dit vermindert het aantal verkeersongevallen en verhoogt de veiligheid voor alle weggebruikers. De aanpak draagt bij aan een veiligere en meer leefbare provincie. Er zijn drie keuzen die beperkt negatief bijdragen aan het doelbereik, namelijk de groei rondom spoorzone van Roermond, Melick en Swalmen (14) en het opwaarderen van stationsomgevingen van Echt en Susteren (15). Deze dragen negatief bij, omdat het een verkeer aantrekkende werking heeft. Als er bij deze ontwikkelingen minder rekening wordt gehouden met verkeersveiligheid kan dit een risico worden. Een doordachte aanpak met verkeersveiligheid is van belang om het doelbereik van de ruimtelijke keuzen om te draaien.

Tabel 8-6: Beoordeling doelbereik Mobiliteit regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer														++	+	+		
Verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau																		
Verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.)														+		++		
Bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets)																		
Verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden																++		
Op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland.																		

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030																		
Toename aantal duurzame verplaatsingen																++		
Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023														-	-			

Landschap

Voor het thema landschap zijn onderstaande twee doelen geformuleerd:

- Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed;
- Behoud kernkwaliteiten in beekdalen.

De provincie zet in op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit door zorgvuldig ontwerp en beheer, waarbij het landschap, erfgoed en bebouwing op elkaar worden afgestemd. Dit draagt bij aan een aantrekkelijke leefomgeving en versterkt de identiteit van Limburg als regio met unieke landschappelijke waarden. Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit ondersteunt duurzame ontwikkeling en voorkomt versnippering van het landschap. Het doel is breed geformuleerd, wat betekent dat veel ruimtelijke keuzen een sterke positieve bijdragen hebben aan het doelbereik. Onder andere het open maken en houden van ruimte tussen de kernen (3), de realisatie van nieuw bos (4), het aaneenschakelen van bestaande bossen (5), het creëren van beekdalbegeleidende bossen (8) en het herstel van de Maasmeanders (12) dragen sterk positief bij.

Het behoud van kernkwaliteiten in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de beekdalen richt zich op het beschermen van karakteristieke elementen zoals cultuurhistorie, natuur en het reliëfrijke landschap. De provincie voorkomt aantasting door ondoordachte ruimtelijke ontwikkelingen en zet in op versterking van het landschap door natuurherstel en duurzaam gebruik. Deze aanpak draagt bij aan de recreatieve en ecologische waarde van de regio. Het open laten van de ruimtes tussen de kernen (3) en het weer laten meanderen van de beken, waarmee de watervoering wordt vergroot en de realisatie van beekdalbegeleidende bossen (8) dragen sterk positief bij aan het doelbereik.

Tabel 8-7: Beoordeling doelbereik Landschap regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed			++	++	++	++	++	++	+			++		-	-	-	++	-
Behoud kernkwaliteiten in beekdalen			++					++										

Land- en tuinbouw

Voor het thema land- en tuinbouw zijn de volgende twee doelen geformuleerd:

- Bieden perspectief landbouwbedrijven;
- Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden.

De provincie ondersteunt landbouwbedrijven door hen toekomstbestendige perspectieven te bieden, zoals verduurzaming, extensivering en multifunctioneel landgebruik. Dit draagt bij aan economische vitaliteit voor agrariërs, terwijl de negatieve impact op natuur en milieu wordt beperkt. De aanpak biedt ruimte voor innovatie en versterkt de verbinding tussen landbouw, natuur en landschap. De keuze om in te zetten op multifunctionele landbouw met maatschappelijke diensten (9) draagt sterk positief bij. Echter, de keuzen om in te zetten op vernatting, extensivering van landbouw en bosaanplant rond de Peelvenen (4) en het extensiveren van landbouw rond de Natura 2000 overbelaste gebieden (10) dragen sterk negatief bij aan het bieden van perspectief voor landbouwbedrijven omdat er geen concrete oplossingen of alternatieven worden geboden voor agrariërs.

De herinvulling van vrijkomende agrarische bebouwing en gronden wordt zorgvuldig uitgevoerd met aandacht voor duurzaamheid, landschappelijke kwaliteit en maatschappelijke behoeften. Dit omvat bijvoorbeeld hergebruik voor

kleinschalig wonen, recreatie, natuurontwikkeling of energieopwekking. Het doel is om leegstand en verrommeling van het landschap te voorkomen, terwijl economische en sociale meerwaarde wordt gecreëerd. Landschapsversterking door sloopregelen/rood-voor-rood regeling (6) en het inzetten op multifunctionele landbouw met maatschappelijke diensten (9) dragen sterk positief bij aan het doelbereik.

Tabel 8-8: Beoordeling doelbereik Land- en tuinbouw regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Bieden perspectief landbouwbedrijven			+	--	-				++	--								
Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden						++			++									

Energie

Voor het thema energie zijn de volgende vijf doelen geïdentificeerd:

- Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte);
- Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's);
- Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn;
- 2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030;
- Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie).

De provincie investeert in de uitbreiding en verduurzaming van energienetwerken om te voldoen aan de groeiende vraag naar energie en de transitie naar duurzame bronnen. Dit omvat versterking van bestaande infrastructuur en ontwikkeling van nieuwe netwerken, zoals waterstof en warmte. Hiermee wordt een toekomstbestendig energienetwerk gecreëerd dat aansluit op nationale en internationale ambities. Het realiseren van een ecologische verbinding bij de Delta Rhine Corridor (18) draagt sterk positief bij. Het inzetten op de transformatie van de Clauscentrale naar een waterstofcentrale (13) draagt ook sterk positief bij. Het open houden van ruimte (3) draagt beperkt negatief bij, gezien dit de mogelijkheden tot het aanleggen van (nieuwe) energieinfrastructuur bemoeilijkt.

De provincie zorgt ervoor dat Limburg tijdig wordt aangesloten op nationale en internationale energienetwerken, zoals de Delta Rhine Corridor en het waterstofnetwerk. Dit vergroot de regionale energiezekerheid en ondersteunt de energietransitie. Het slim inpassen van deze infrastructuur versterkt de economische positie van Limburg. Het aanleggen van een ecologische verbindingszone langs de Delta Rhine Corridor (18) heeft een zeer positieve impact. Daarnaast heeft de omvorming van de Clauscentrale tot een waterstofcentrale (13) eveneens een grote positieve bijdrage.

Bij de aanleg van nieuwe energieinfrastructuur wordt nadrukkelijk rekening gehouden met ruimtelijke kwaliteit, veiligheid en gezondheid. Dit voorkomt negatieve effecten op de leefomgeving terwijl de energietransitie wordt gefaciliteerd. De provincie streeft naar een balans tussen duurzame ontwikkeling en maatschappelijke acceptatie. Het creëren van een ecologische verbindingsroute langs de Delta Rhine Corridor (18) levert een aanzienlijke positieve bijdrage. Ook de transformatie van de Clauscentrale naar een centrale die op waterstof draait (13) heeft een sterk positieve invloed. Het groeien van kernen en steden (1, 14, 15) dragen beperkt negatief bij. Dit verhoogt de druk op het energienetwerk. Daarnaast draagt het open houden van ruimte tussen kernen (3) ook beperkt negatief bij.

De provincie heeft als doel om 2,533 TWh duurzame elektriciteit op te wekken, voornamelijk door zonne-energie, windenergie en andere innovatieve technieken. Dit draagt bij aan nationale klimaatdoelen en vermindert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. De opwekking wordt ruimtelijk afgestemd met behoud van leefomgeving en natuur. Het realiseren van een ecologische verbinding onderhavig aan het tracé van de Delta Rhine Corridor (18) draagt beperkt positief bij aan een duurzame energie opwek. Daarnaast draagt de inzet op de waterstofcentrale (13) sterk positief bij.

Bij het plannen van nieuwe woon- en werkgebieden wordt rekening gehouden met de nabijheid van energieinfrastructuur om efficiënt gebruik te maken van bestaande netwerken. Dit draagt bij aan een duurzame

ruimtelijke ontwikkeling en voorkomt knelpunten in energievoorziening. Energieplanologie ondersteunt de integratie van ruimtelijke en energiedoelen. De focus op integrale groei van bescheiden kernen en steden (1, 14, 15) dragen beperkt positief bij aan het doelbereik. Het open houden van ruimte tussen kernen (3) draagt beperkt negatief bij.

Tabel 8-9: Beoordeling doelbereik Energie regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte)	+	+	-										++					++
Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's)													++					++
Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn	-		-										++	-	-	+		++
2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030													++					+
Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)	+		-										+	+	+			

Economie

Voor het thema economie zijn de volgende drie doelen geformuleerd:

- Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk);
- Faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030);
- Ontwikkeling plattelandseconomie.

De provincie integreert de winning van bouwgrondstoffen in projecten met meervoudige doelstellingen, zoals natuurherstel, recreatie en duurzame energie. Dit voorkomt dat projecten exclusief gericht zijn op grondstoffenwinning en zorgt voor een bredere maatschappelijke meerwaarde. Door draagvlak te creëren en rekening te houden met regionale en nationale behoeften, worden conflicten en negatieve milieueffecten beperkt. Er zijn geen ruimtelijke keuzen geformuleerd die bijdragen aan dit doel.

De provincie ondersteunt de transitie naar een circulaire economie door bewustwording, innovatie en samenwerking met bedrijven en maatschappelijke organisaties. Het doel is om het gebruik van grondstoffen te halveren in 2030 en toe te werken naar volledige circulariteit in 2050. Dit draagt bij aan het verminderen van afval en het efficiënt benutten van natuurlijke hulpbronnen. Het inzetten op landschapsversterking op het eiland van Weert (6) en het vergroenen van de Peelkanalen en de inzet van zuivering middels slimme teelten (7) dragen beperkt positief bij aan de transitie naar een circulaire economie.

De provincie stimuleert een toekomstbestendige plattelandseconomie door diversificatie van landbouw, recreatie en natuurbeheer. Dit versterkt de economische vitaliteit van het buitengebied en biedt kansen voor innovatie en verduurzaming. Een sterke plattelandseconomie draagt bij aan sociale cohesie en behoud van landschapskwaliteit. Het inzetten op multifunctionele landbouw (9) draagt sterk positief bij. Echter, de focus op een maakindustrie (2) en rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant (4) dragen sterk negatief bij.

Tabel 8-10: Beoordeling doelbereik Economie regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk																		

maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)																		
Faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030)					+	+												
Ontwikkeling plattelandseconomie		--	+	--		-	+		++	-				+	+		+	

Cultuur, sport en erfgoed

Voor het thema cultuur, sport en erfgoed zijn de volgende twee doelen geformuleerd:

- Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten;
- Herbestemming/gebruik monumenten.

Ten aanzien van cultuur en sport zijn geen doelen of ruimtelijke keuzen geformuleerd.

De provincie streeft naar het verbeteren en verduurzamen van monumenten, waaronder groene monumenten zoals historische tuinen, parken en landschapselementen. Dit draagt bij aan het behoud van Limburgs erfgoed en versterkt de culturele en ecologische waarde van deze locaties. Door duurzame restauratie en beheer wordt de levensduur van monumenten verlengd en hun aantrekkelijkheid vergroot. Er zijn geen ruimtelijke keuzen geformuleerd die bijdragen aan dit doel.

De provincie stimuleert de herbestemming van monumenten door ze een nieuwe functie te geven, zoals wonen, werken, recreatie of educatie. Dit voorkomt leegstand en verval en zorgt ervoor dat monumenten een blijvende rol spelen in de samenleving. Het hergebruik van monumenten draagt bij aan economische waarde, cultuurbehoud en ruimtelijke kwaliteit. Er zijn geen ruimtelijke keuzen geformuleerd die bijdragen aan dit doel.

Tabel 8-11: Beoordeling doelbereik Cultuur, sport & erfgoed regio Midden-Limburg.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten																		
Herbestemming/gebruik monumenten																		

8.4 Conclusie doelbereik regio Midden

Bovenstaande beoordeling wordt kort samengevat in het algehele doelbereik van de ruimtelijke keuzen op de beoordeling. Hieruit komt vervolgens een advies dat kan dienen voor actualisatie van de POVI.

Positieve punten

Het synthesescenario legt veel nadruk op natuur en landschappelijke kwaliteit, mede dankzij het principe ‘meer stad, meer land’, groenblauwe dooradering, vernatting van natuurgebieden en extensivering van landbouw. Daarnaast wordt significante reductie van broeikasgassen en stikstof naar lucht en water gerealiseerd, wat bijdraagt aan de klimaatdoelen en het verbeteren van de milieukwaliteit. Er is ook veel aandacht voor veiligheid en gezondheid, wat de leefbaarheid in de regio verder versterkt.

Aandachtspunten

Bij vijf doelen is het doelbereik onvoldoende:

- Het bieden van perspectief aan landbouwbedrijven blijft een uitdaging, met onvoldoende maatregelen om hun toekomstbestendigheid te versterken.

- De ontwikkeling van de plattelandseconomie wordt niet voldoende ondersteund, waardoor economische vitaliteit van het buitengebied onder druk staat.
- De realisatie van 29.550 woningen t/m 2030 volgens de Woondeal kan moeizaam gaan verlopen, mede door beperkingen in ruimtegebruik en randvoorwaarden.
- Verbetering van verkeersveiligheid ten opzichte van 2023 wordt onvoldoende opgepakt, wat risico's voor weggebruikers in stand houdt.
- Het realiseren van een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven blijft een onderbelicht probleem.

Bij twee doelen is het doelbereik onzeker:

- Het accommoderen van de aanvullende behoefte aan bedrijventerreinen tot 2035 is afhankelijk van verdichting en intensivering, maar concreet ruimtegebruik blijft onduidelijk.
- Het goed ruimtelijk inpassen van nieuwe energieinfrastructuur, met waarborging van veiligheid en gezondheid, kent onzekerheden door de beperkte uitwerking in het synthesescenario.

Bij negen doelen is het doelbereik onderbelicht:

- Betaalbare woningen, passend bij de woningbehoefte zoals beschreven in de Woondeal, krijgen onvoldoende aandacht. Er wordt op dit moment gewerkt aan een Volkshuisvestingplan waarin dit verder wordt uitgewerkt.
- Gebiedsgericht invullen van het principe 'Water en Bodem sturend', inclusief hittestressaanpak, klimaatadaptatie en vergroening, blijft achter.
- Bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau en de bevordering van langzaam verkeer, zoals fietsen, worden niet voldoende ondersteund.
- Het onderhouden van het basisnetwerk voor logistieke stromen en de doorontwikkeling van cruciale knooppunten blijft onderbelicht.
- Het realiseren van een deel van de 13.000 laadpalen in Limburg in 2030 krijgt onvoldoende prioriteit in het scenario.
- De winning van bouwgrondstoffen, inclusief maatschappelijke meerwaarde en draagvlak, wordt niet voldoende concreet uitgewerkt.
- Het verbeteren van monumenten en groene monumenten, evenals de herbestemming/gebruik ervan, krijgt onvoldoende aandacht.
- Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen, binnen de nazorg, blijft een ondergeschoven aspect.
- Het synthesescenario biedt sterke focus op natuur, landschap en milieukwaliteit, maar kent belangrijke aandachtspunten en lacunes in het behalen van doelen op het gebied van wonen, economie en infrastructuur.

De beoordeling wanneer er sprake is van een van bovenstaande aandachtspunten is gemaakt op basis van expert judgement. Hier is rekening gehouden met de referentiesituatie en het geschatte effect van bepaalde ruimtelijke keuzen, welke niet altijd voldoende te duiden zijn door middel van de vijf gebruikte kleuren. Hiermee is er geen vaste 'regel' gebruikt voor de verhouding tussen positieve en negatieve verhoudingen in het doelbereik voor wanneer deze aangemerkt wordt als aandachtspunt.

8.5 Advies voor actualisatie van de POVI voor regio Midden

Op basis van de beoordeling in dit hoofdstuk is er een advies opgesteld voor het actualiseren van de POVI.

Thema	*Aandachtspunten voor de actualisatie*
Wonen	Prioriteit aan betaalbaarheid: Zorg ervoor dat bij woningbouwprojecten expliciet wordt ingezet op sociale huur, middenhuur en betaalbare koop. Dit sluit aan bij de Woondeal en biedt perspectief voor starters, kwetsbare groepen en ouderen.
	Flexibiliteit in ruimtegebruik: Onderzoek mogelijkheden om een deel van de woningbouwopgave middels woningbouw aan randen van kernen en herontwikkeling van agrarische bebouwing mogelijk te maken.
	Randvoorwaarden voor versnelling: Richt een taskforce op die knelpunten in vergunningverlening en planning oplost, zodat de woningbouwdoelen voor 2030 haalbaar blijven.

Land- en tuinbouw	Toekomstperspectief voor landbouwbedrijven: Ontwikkel een programma dat landbouwbedrijven ondersteunt bij verduurzaming, extensivering en diversificatie, zoals multifunctioneel landgebruik en regionale ketens. Dit versterkt hun economische vitaliteit en verkleint de impact op natuur en milieu.
Economie	Plattelandseconomie stimuleren: Investeer in innovatieve projecten in het buitengebied, zoals agrotoerisme, natuurbeheer en kleinschalige (dag)recreatie. Dit biedt economische kansen en versterkt de sociale cohesie in plattelandsgebieden.
Mobiliteit	Verbeter verkeersveiligheid: Zet in op gerichte infrastructurele verbeteringen, zoals veilige fietspaden, rotondes en maatregelen tegen snelheidsovertredingen. Combineer dit met educatiecampagnes en handhaving om ongevallen te voorkomen.
	Internationale en logistieke connectiviteit: Geef prioriteit aan het verbeteren van internationale spoorverbindingen en de versterking van logistieke knooppunten. Dit ondersteunt de economische positie van Limburg als logistieke regio.
	Langzaam verkeer stimuleren: Investeer in hoogwaardige fiets- en wandelnetwerken en maak langzaam verkeer een integraal onderdeel van mobiliteitsplannen. Dit draagt bij aan duurzaamheid, gezondheid en regionale bereikbaarheid.
Veiligheid en gezondheid	Geluidsreductie langs provinciale wegen: Stimuleer innovaties zoals geluidsreducerende wegdekken en schermen en integreer geluidsmanagement in ruimtelijke plannen om de leefomgeving te verbeteren.
Energie	Ruimtelijke energieplanning: Zorg voor een integrale ruimtelijke visie op energieinfrastructuur, waarbij veiligheid, gezondheid en landschappelijke inpassing centraal staan. Betrek stakeholders vroegtijdig om draagvlak te vergroten.
	Verdichting en intensivering bedrijventerreinen: Maak een concreet actieplan om bestaande bedrijventerreinen efficiënter te benutten en ga pas daarna over tot planning van nieuwe terreinen. Dit voorkomt onnodige druk op open ruimte en natuur.
Cultuur, sport en erfgoed	Duurzaam behoud en herbestemming: Zet in op verduurzaming van monumenten en groene monumenten, waarbij kansen voor herbestemming worden benut. Dit voorkomt leegstand en verval en versterkt de culturele identiteit van Limburg.
	Kwaliteit en maatschappelijke waarde: Zorg ervoor dat monumenten een actieve rol spelen in de samenleving, bijvoorbeeld als locaties voor (dag)recreatie, educatie, wonen of werken. Dit verhoogt hun economische en sociale waarde.
Water, Bodem en Ondergrond	Watermanagement en klimaatadaptatie: Integreer het principe ‘Water en Bodem sturend’ sterker in ruimtelijke plannen, met aandacht voor hittestress, vergroening en waterretentie. Dit maakt het landelijk en stedelijk gebied beter bestand tegen klimaatverandering.
	Drinkwaterbescherming: Breid grondwaterbeschermingsgebieden uit en zet in op duurzame drinkwaterwinning om aan de toenemende vraag te voldoen. Dit voorkomt problemen met waterkwaliteit en -kwantiteit op de lange termijn.

9 Regio Zuid

Regio Zuid-Limburg bestaat uit zestien gemeenten. Deze zijn getoond in het figuur hieronder.

Figuur 9-1 | Regio Zuid-Limburg en de gemeenten die daarbinnen vallen.

9.1 Referentiesituatie regio Zuid

9.1.1 Profiel van Zuid-Limburg

Dit profiel is afkomstig uit het bijlagerapport bij de Omgevingsvisie Limburg uit 2021 (Antea, 2020).

De aantrekkelijkheid van Zuid-Limburg wordt in sterke mate bepaald door de aanwezigheid van relatief op korte afstand van elkaar gelegen, dichtbevolkte stedelijke gebieden, gelegen in het unieke Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Het heuvellandschap en de Maasvallei geven samen met de historische binnenstad van Maastricht een bijzondere kwaliteit, rijke historie en eigen cultuur aan deze regio. In Zuid-Limburg wonen, werken en leven zo'n 600.000 mensen. Zuid-Limburg is het meest verstedelijkt grensgebied en de meest Europese regio van het land. Samen met de stedelijke regio's van Aken (Duitsland), Luik en Verviers (Wallonië) en Tongeren, Hasselt en Genk (Vlaanderen) vormt Zuid-Limburg de Euregio Maas-Rijn met vier miljoen inwoners en 2,2 miljoen banen. Daarnaast maakt de regio deel uit van het groene grensoverschrijdende Drielandenpark.

De op relatief korte afstand van elkaar gelegen, dichtbevolkte stedelijke gebieden – zie onderstaand Figuur 9-2 voor toename verstedelijking - met elk hun eigen rijke historie én cultuur en de ligging in het unieke Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de Maasvallei, maken Zuid-Limburg tot een aantrekkelijke regio en een ideale vestigingsplaats voor kenniswerkers. De landschappelijke kwaliteit levert niet alleen een bijdrage aan het welzijn en de gezondheid van de inwoners, het is ook één van de belangrijkste pijlers van de economie in Zuid-Limburg. Zowel de toeristische als de agrarische sector maken gebruik van het landschap.

De dragende sectoren van de economie van Zuid-Limburg zijn Chemie & Materialen (met Chemelot als chemiecluster in Sittard-Geleen), Life Sciences & Health en Smart Services. De Universiteit Maastricht, de Brightlands Campussen (de Chemelot Campus in Sittard-Geleen, de Maastricht Health Campus en de Smart Services Campus in Heerlen) fungeren als belangrijke groeimotoren van de regio. Met de Brightlands campussen levert Zuid-Limburg een substantiële bijdrage aan de ontwikkeling van Brainport Zuidoost-Nederland tot een innovatieve, duurzame en internationale economische topregio. Daarmee is de regio structuurversterkend voor de Limburgse en Nederlandse economie en biedt zij een excellent vestigingsklimaat. Qua omvang zijn de gezondheidszorg, de industrie en bouwnijverheid, financiële instellingen, zakelijke dienstverlening en de ICT de grootste werkgelegenheidssectoren in Zuid-Limburg.

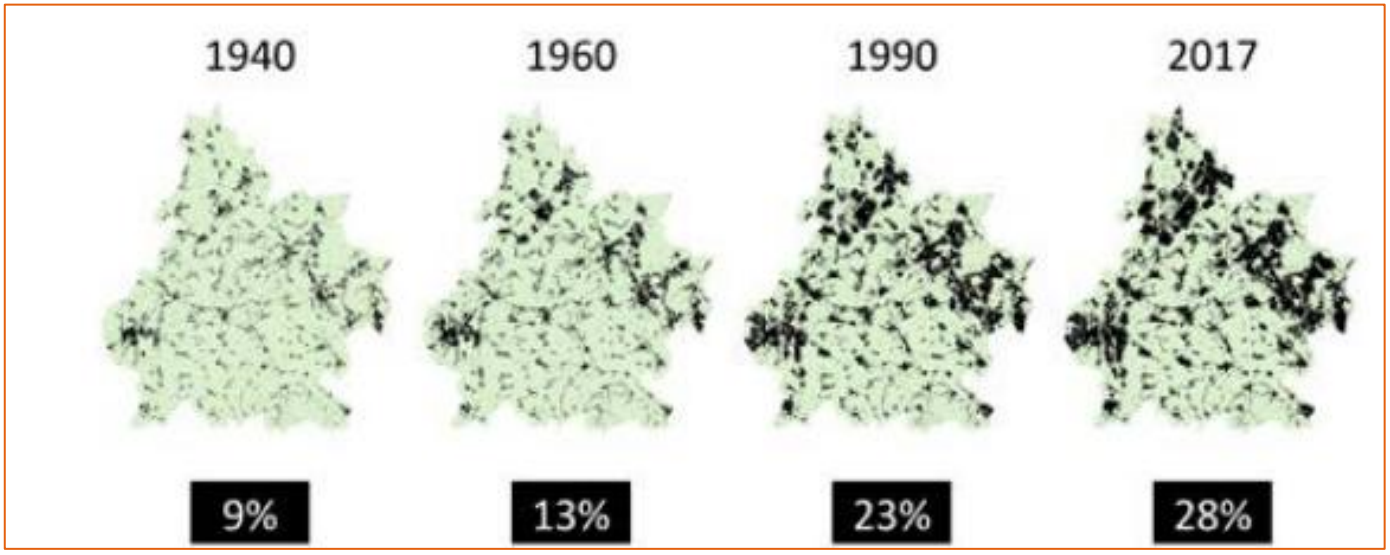

Figuur 9-2 | Landgebruik en verstedelijking in Zuid-Limburg (Provincie Limburg, 2021a).

Zuid-Limburg is dus een regio met potentie. Toch liggen er ook veel uitdagingen. De brede welvaart in Zuid-Limburg staat onder druk. Naast een lage arbeidsparticipatie (de laagste van heel Nederland) kampt Zuid-Limburg ook met andere sociale problemen: hardnekkige achterstanden in participatie, onderwijs en gezondheid en vraagstukken als armoede. Ook de behoefte aan jeugdhulpverlening is groter en problemen rond vroegtijdig schoolverlaten zijn aanzienlijker. De gevolgen van de bijzondere grensligging en de demografische ontwikkeling in Limburg spelen

nergens zo sterk als in het zuiden van de provincie. Zuid-Limburg functioneert anno 2021 te weinig als Europese regio en is een perifere regio binnen Nederland.

In de regio is sprake van leegstand in verschillende vastgoedsectoren: woningen, kantoren, maatschappelijk vastgoed, verblijfsrecreatie, agrarische bedrijven en detailhandel. Er zijn binnen de verschillende sectoren én binnen Zuid-Limburg zelf subregionale verschillen in de mate van leegstand. Tegelijkertijd is er in deze regio een evident tekort aan woningen voor specifieke doelgroepen. Vaak staat hierdoor de leefbaarheid in buurten, wijken en kernen onder druk. Naast de kwantitatieve opgave, geldt dat er voor de hele regio een kwalitatieve opgave ligt om de gebouwde omgeving klaar te maken voor de toekomst.

Met name in het stedelijk gebied moet de sociaal-fysieke leefbaarheid verbeteren via een integrale gebiedsgerichte aanpak op kern-, buurt- of wijkniveau. Die opgave is in Zuid-Limburg extra lastig te realiseren omdat, vooral door demografische veranderingen, traditionele verdienmodellen in vastgoedontwikkeling niet meer werken. Het verbinden van de fysiek-ruimtelijke aanpak met een sociaal-maatschappelijke, is een nieuwe, complexe, maar noodzakelijke uitdaging om de brede welvaart in Zuid-Limburg te verbeteren. Meer dan ooit is de noodzaak aanwezig om de verschillende vraagstukken op sociaal, ruimtelijk en economisch vlak met elkaar te verbinden.

9.1.2 Referentiesituatie vanuit Portret van Limburg

Hier is de huidige situatie voor Zuid-Limburg opgenomen per thema zoals beschreven in het geactualiseerde Portret van Limburg (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024) en het bijlagerapport bij de Omgevingsvisie Limburg uit 2021 (Antea, 2020).

- **Wonen**: Met name in de regio Zuid-Limburg is het aandeel alleenstaanden hoog. Zuid-Limburg vertoont een hoog percentage leegstand in weinig stedelijke gebieden. In Zuid-Limburg is een relatief groot aandeel betaalbare woningen: het aandeel woningen in de laagste prijscategorie (tot €280.000) is erg hoog (45%). In Zuid-Limburg is ook het aandeel appartementen het grootst (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Economie**: Het beeld binnen Limburg is op enkele sociaaleconomische kenmerken niet eenduidig. Zuid-Limburg scoort het hoogst op arbeidsproductiviteit, maar kent net zoveel werkloosheid als Midden-Limburg en ook de laagste arbeidsparticipatie. De arbeidsproductiviteit groeide tussen 2010 en 2021 per jaar harder dan gemiddeld in Nederland: in Zuid-Limburg tot wel bijna drie keer zo hard dan gemiddeld. Zuid-Limburg kent veruit het grootste aantal hectares aan kantorenlocaties en stedelijke bedrijventerreinen. Chemelot zorgt voor de grootse oppervlakte voor industrieel bedrijventerrein in Zuid-Limburg. Zuid-Limburg heeft 75% minder banen in de landbouw dan gemiddeld Limburg. Diensten (dienstverlening en ICT) als sector zijn veel groter in Zuid-Limburg. De investeringsquote drukt de investeringen in materiële vaste activa uit als percentage van de bruto toegevoegde waarde. Voor Limburg als geheel (circa 22%) ligt de quote wat lager dan gemiddeld in Nederland (circa 24%). Binnen Limburg zijn ook verschillen zichtbaar. Met name Zuid-Limburg scoort relatief laag, vooral in de relatief kleine sectoren als de landbouw, bouwnijverheid, detailhandel en de logistiek. Industrie en diensten investeren in Zuid-Limburg niet veel meer dan in de andere regio's, ondanks een relatieve oververtegenwoordiging van die sectoren. Specifiek voor investeringen in onderzoek en ontwikkeling geldt dat Limburg goed is voor een aandeel van circa 6% van de totale investeringen in Nederland. De totale investeringen hierin bedroegen in 2022 circa € 17,5 miljard, waarvan circa € 1,1 miljard in Limburg. Circa 58% hiervan werd geïnvesteerd in Zuid-Limburg: dit is aanzienlijk meer dan in Noord- en Midden-Limburg (resp. 25% en 17%) (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Energie**: Energetisch heeft de regio met het industrieel cluster Chemelot en het bijna aaneengesloten stedelijke gebied Heerlen, Sittard-Geleen en Maastricht een aantal (hele) grote energievragers. Tegelijkertijd wordt de regio gekenmerkt door het luwe gebied dat ingeklemd ligt tussen de stedelijke gebieden en de Belgische en Duitse grens. Hier zien we veel landbouw en kleine(re) kernen. Deze tegenstellingen in landgebruik reflecteren ook op de energetische situatie. Zuid-Limburg was de regio waar de mijnbouw begin 20e eeuw snel opkwam en vervolgens onderging (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Mobiliteit**: In Zuid-Limburg ligt de nadruk op de logistiek van de maakindustrie, met name rond Chemelot in de gemeenten Sittard-Geleen en Stein. De fiets biedt in de stedelijke gebieden van Zuid-Limburg een concurrerend alternatief voor de auto, vooral voor woon-werkverkeer. Hier kunnen fietsers snel en efficiënt hun bestemming bereiken. Het openbaar vervoer is in deze context alleen een realistisch alternatief in de gebieden rondom grotere treinstations en de regio Maastricht. In de stedelijke gebieden van Zuid-Limburg liggen meerdere middelbare scholen binnen 30 minuten fietsafstand. In Zuid-Limburg wordt wel meer gelopen dan gefietst. In deze regio vallen ten slotte relatief veel verkeersslachtoffers onder bromfietsers (AT Osborne x PosadMaxwan, 2024).

- **Gezonde, veilige omgeving / Veiligheid en gezondheid (**omvat **Sociaal)**: Zuid-Limburg is de minst gezonde regio van Nederland. Voornamelijk de gemeenten Heerlen, Brunssum en Kerkrade scoren slecht op gezondheidsthema's als overgewicht en kans op depressie. De oorzaken hiervan zijn divers (fysieke leefomgeving, inkomen, sociale factoren). De indicatoren uit het Portret (luchtkwaliteit, geluid, bodem, externe veiligheid) lijken niet te duiden als een belangrijke factor daarvoor (Antea, 2020). Verschillende gemeenten in de regio Parkstad hebben te maken met bevolkingskrimp in dorpen en kleine kernen. Met deze krimp hangt sociale problematiek door het wegvallen van voorzieningen en verloedering/leegstand samen. De huisvesting van internationale werknemers vraagt net als in de andere regio's aandacht (Antea, 2020).

- **Historisch kapitaal (**omvat **Erfgoed** en **Landschap)**: Op Nederlands schaalniveau beschikt Zuid-Limburg over zeer waardevolle (cultuur)historische landschappen en een grote dichtheid aan (rijks)monumenten. Over het geheel is er sprake van een tamelijk goed bewaard gebleven historisch landschap. Landschappelijke verschraling heeft (voornamelijk in het Heuvelland) relatief veel minder plaatsgevonden, mede door strategie van schadebeperking door o.a. de Provincie gevoerd beleid (Antea, 2020).

- **Aantrekkelijke leefomgeving (**omvat **Landschap)**: De beoordeling laat twee kanten zien. Het Heuvelland wordt zeer hoog gewaardeerd. Dat wordt mede bevestigd door de status als Nationaal Landschap Zuid-Limburg. In de woongebieden (zeker in Parkstad) bestaan behoorlijk grote knelpunten ten aanzien van de kwaliteit van de leefomgeving (Antea, 2020).

- **Natuur (**omvat **Ecologisch kapitaal)**: Zuid-Limburg valt uiteen in twee categorieën: landelijk gebied (Heuvelland) en de stedelijke gebieden. In tegenstelling tot het Noord- en Midden-Limburgs landelijk gebied herbergt het Zuid-Limburgse Heuvelland relatief hoge natuurwaarden. Dit als gevolg van de kleinere invloed van intensieve landbouw. Via het grondwater (aanvoer van nutriënten) heeft de landbouw wel een negatieve invloed op de natuurgebieden. Het stedelijk weefsel van Zuid-Limburg, zeker in Parkstad, is beperkter geschikt voor natuurwaarden (Antea, 2020).

- **Bodem, water en ondergrond**: De provincie staat in het kader van grond- en oppervlaktewater voor een aantal uitdagingen de komende jaren. Een geaggregeerde beoordeling van bodem- en wateraspecten toont de referentielijn op een niveau in het midden van het spectrum: er bestaan knelpunten. De milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grondwater is verbeterd (Antea, 2020).

- **Vestigingsklimaat (**omvat **Werklocaties)**: De dragende sectoren van de economie van Zuid-Limburg zijn Chemie & Materialen (met Chemelot als chemiecluster in Sittard-Geleen), Life Sciences & Health en Smart Services. De Universiteit Maastricht, de Brightlands Campussen (de Chemelot Campus in Sittard-Geleen, de Maastricht Health Campus en de Smart Services Campus in Heerlen) fungeren als belangrijke groeimotoren van de regio. Samen met de sterke vrijetijdseconomie dragen deze groeimotoren bij aan het vestigingsklimaat (Antea, 2020).

- **Opleiding en netwerken**: De primaire en voortgezette onderwijsinfrastructuur is in orde. Het onderwijs is verspreid over de provincie gesitueerd. Hoger onderwijs is geconcentreerd in Zuid-Limburg (Antea, 2020).

9.2 Ruimtelijke keuzen regio Zuid

In Zuid-Limburg is gekozen voor de nationale lijn waarbij water en bodem sturend is en het verder doorzetten op de inrichting en gebruiksmogelijkheden van de ruimte. De grenzen van het systeem zijn echter bereikt, en dat wordt gemerkt aan de slechte stand van de natuur, de afnemende biodiversiteit, de toeristische druk, in de gevolgen van hevige regelval en in de waterkwaliteit en de gevolgen van droogte en hittestress. In Panorama Zuid-Limburg wordt een aantal ruimtelijke keuzen gepresenteerd voor het gebied. Uit dit overzicht hebben we de concretere ruimtelijke keuzen (24 in totaal) geabstraheerd, welke in onderstaand overzicht worden weergegeven:

1. Uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aanwijzen, waar bestaande activiteiten die natuur en natuurherstel belasten moeten transformeren;
2. Ruimte maken voor natuur in stedelijk gebied;
3. Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van NNN terug te draaien;

4. Minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven houden voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik;
5. Ruimte maken voor de beek waar dat kan;
6. In het stedelijk gebied ruimte maken voor waterinfiltratie en wateropvang;
7. Ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit;
8. Een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt;
9. De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling;
10. Bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in N2000-gebieden en waardevolle bronnen daarbuiten;
11. Nieuwe verdienmodellen in de landbouw;
12. Inzetten op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, in combinatie met knooppuntontwikkeling door verbetering van de kwaliteit van stationsgebieden, en het verdichten en clusteren van regionale voorzieningen, woningbouw en bedrijven bij stations en mobiliteitshubs;
13. Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot;
14. Op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer;
15. Grote verkeersaantrekkelijke functies alleen direct aan of nabij weg- en railinfrastructuur;
16. Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine Corridor en warmtenettoepassingen);
17. Verduurzamen van de gebouwde omgeving;
18. Stimuleren van duurzame energieopwekking door maximaal gebruik te maken van daken en parkeervelden, het clusteren van energieopwekking op locaties met beperkte landschappelijke waarde in de stedenband rondom het middengebied, en het realiseren van lokale opslag van elektriciteit;
19. Efficiënt ruimtegebruik (verdichting, dubbelgebruik, revitalisering en transformatie);
20. Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen;
21. Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebouwd en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen;
22. Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking;
23. Beschermingsgebied, incl. een bufferzone van 10 km daaromheen, van de Einstein Telescope;
24. Voldoende ruimte creëren door het ruimtegebruik op bestaande bedrijventerreinen te optimaliseren middels slimme mobiliteit, meervoudig grondgebruik, etc.

9.3 Beoordeling doelbereik regio Zuid

In deze paragraaf vindt een beoordeling op doelbereik plaats, zoals toegelicht volgens de methodiek in Hoofdstuk 6. Per thema en bijbehorende set aan provinciale doelen wordt gekeken of en hoe de ruimtelijke keuzen van regio Zuid-Limburg hieraan raken. Op deze manier wordt bepaald hoe de ruimtelijke keuzen uit het synthesescenario bijdragen aan het behalen van de provinciale doelen.

Wonen

Voor het thema Wonen zijn drie provinciale doelen vastgesteld, deze doelen zijn:

- Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij');

- Ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen boven op de Woondeal);
- Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek).

Het eerste doel wordt negatief/onvoldoende beoordeeld op doelbereik. Dit komt doordat twee ruimtelijke keuzen een sterk negatieve impact op het doel. Het gaat hierbij om de ruimtelijke keuze om uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is te handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aan te wijzen en de ruimtelijke keuze om ruimte te maken voor natuur in stedelijk gebied. Door uitsluitingsgebieden te handhaven of bufferzones aan te wijzen, wordt de beschikbare ruimte voor woningbouw namelijk beperkt. Ook de keuze om in stedelijk gebied meer ruimte te geven voor natuurontwikkeling, creëert een spanningsveld met het doel om woningen zoveel mogelijk te realiseren in bestaand gebouwd gebied. Daarnaast zijn er vier ruimtelijke keuzen die een beperkte negatieve impact hebben op het eerste doel, bijvoorbeeld de keuze om groei in de steden te laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en in stedelijk gebied ruimte te maken voor waterinfiltratie en wateropvang. Vier ruimtelijke keuzen hebben een beperkte bijdrage op het eerste doel. Eén ruimtelijke keuze heeft een sterke bijdrage, namelijk de keuze om bij stedelijke vernieuwing aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen. Dit draagt positief bij aan het doel om woningen te realiseren in bestaand gebouwd gebied.

Het tweede doel wordt neutraal beoordeeld op doelbereik aangezien er enkele ruimtelijke keuzen zijn die een beperkte negatieve impact hebben op het doelbereik. Er zijn ook ruimtelijke keuzen die een (sterke) beperkte bijdrage hebben aan het doelbereik. De ruimtelijke keuzen die een beperkte negatieve impact hebben zijn met name ruimtereserveringen in stedelijk gebied, bijvoorbeeld voor waterinfiltratie, wateropvang of natuur. De vijf ruimtelijke keuzen die een sterke bijdrage hebben op het doelbereik gaan onder andere over stedelijke vernieuwing, efficiënt ruimtegebruik en het laten landen van groei in de steden binnen bestaand bebouwd gebied. Dergelijke keuzen dragen positief bij aan de ambitie voor een mix van wonen, werken, voorzieningen en groei rond de stations.

Het derde doel van het verbeteren van de betaalbaarheid van woningen en het laten aansluiten van het woningaanbod aan de woningbehoefte, heeft een onderbelicht/onzeker doelbereik. Alle ruimtelijke keuzen kleuren namelijk grijs omdat ze geen impact hebben op het doelbereik.

Tabel 9-1 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Wonen in regio Zuid. Gezien het grote aantal ruimtelijke keuzen zijn enkel de nummeringen van deze keuzen in de tabel opgenomen. Dit geldt voor alle tabellen in deze paragraaf. De volledig formulering van de ruimtelijke keuzen is te vinden in paragraaf 9.2.

Ruimtelijke keuzen → 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. Doelen ↓	
Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')	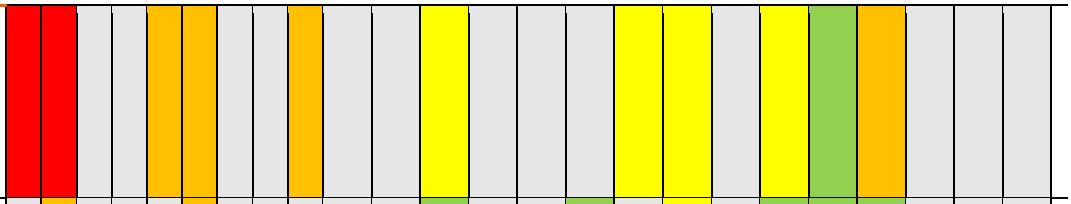
Ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen boven op de Woondeal)	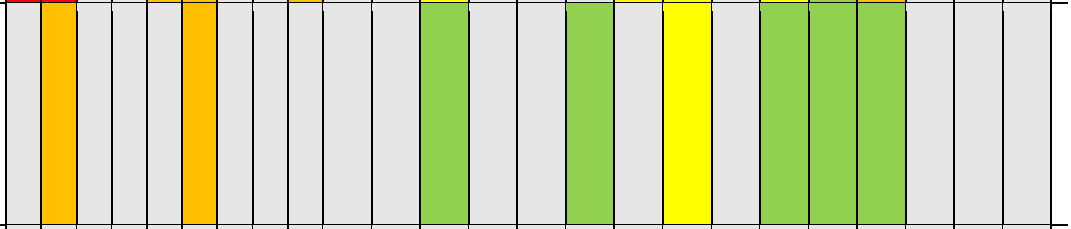
Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefte-onderzoek)	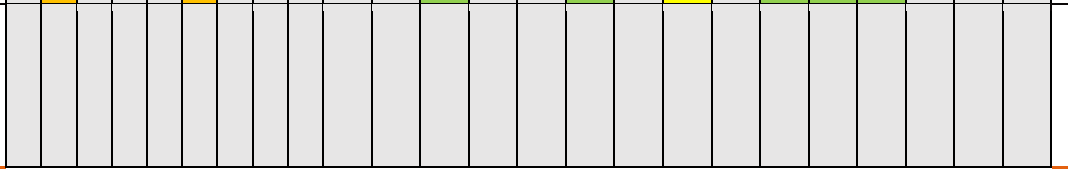

Werklocaties

Voor het thema Werklocaties is één doel vastgesteld, namelijk:

- Accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.

Vijf ruimtelijke keuzen hebben een beperkte negatieve impact op het doelbereik van bovengenoemd doel, één ruimtelijke keuze heeft een beperkte bijdrage aan het doelbereik en vier ruimtelijke keuzen hebben een sterke bijdrage aan het doelbereik. De keuze om voldoende ruimte te creëren door het ruimtegebruik op bestaande bedrijventerreinen te optimaliseren met maatregelen zoals slimme mobiliteit en meervoudig grondgebruik, heeft bijvoorbeeld een duidelijke positieve bijdrage aan het doel van dit thema inzake werklocaties, hetzelfde geldt voor de keuze voor efficiënt ruimtegebruik (door verdichting, dubbelgebruik, revitalisering en transformatie). Ruimtelijke keuzen zoals de keuze om in stedelijk gebied ruimte te maken voor natuur, waterinfiltratie en wateropvang, hebben een beperkte negatieve impact op het doelbereik omdat dit fysieke ruimte in beslag neemt die anders gebruikt had kunnen worden voor (nieuwe) bedrijventerreinen.

Tabel 9-2 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Werklocaties in regio Zuid.

Ruimtelijke keuzen → 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. Doelen ↓	
Accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen	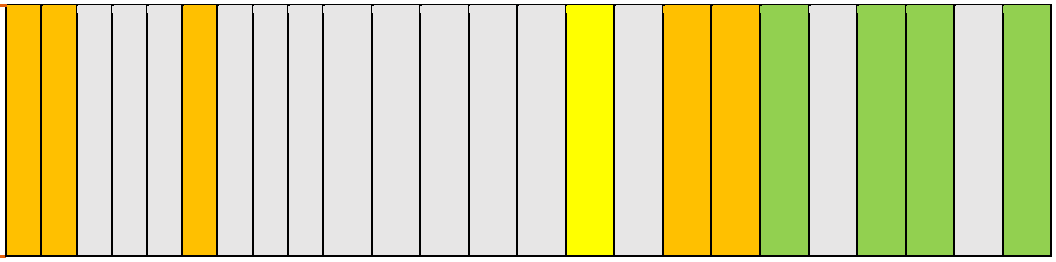

Water en bodem

Voor het thema Water en bodem zijn twaalf doelen vastgesteld, namelijk:

- Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos);
- Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving;
- Klimaatbestendige inrichting landelijk gebied;
- Beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte;
- Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit;
- Vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten;
- Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen;
- Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning;
- Verhogen organisch stofgehalte bodem;
- Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur;
- Negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen;
- Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg).

Eén van genoemde doelen voor het thema Water en bodem wordt als negatief/onvoldoende beoordeeld op doelbereik. Dit betreft het doel van gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor het aanpakken van hittestress, klimaatadaptatie en vergroening van de leefomgeving. Hoewel er diverse ruimtelijke keuzen zijn die een beperkte of zelfs sterke bijdrage leveren aan het doelbereik, zijn er ook drie ruimtelijke keuzen die een sterk negatieve impact hebben op het doelbereik. Het principe Water en Bodem-sturend vereist dat er voldoende ruimte wordt vrijgemaakt voor waterinfiltratie, wateropvang en vergroening, wat mogelijk haaks staat op de ruimtelijke keuze voor efficiënt ruimtegebruik gezien deze ruimte dan mogelijk niet meer kan worden gebruikt voor andere functies. Daarnaast levert de ruimtelijke keuze van stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen concurrentie op met de behoeftes die volgen uit het Water en Bodem sturend principe. Bij woningbouw wordt bijvoorbeeld vaak prioriteit gegeven aan bebouwing boven natuur en water, wat de implementatie van het principe bemoeilijkt. Ook de ruimtelijke keuze om groei in steden te laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in

hoofddorpen, heeft een sterk negatieve impact op het doelbereik. Het Water en Bodem sturend principe vereist dat er ruimte wordt gemaakt om de bebouwde omgeving klimaat adaptief te maken, wat lastig te realiseren is bij groei binnen de bestaande bebouwde ruimte.

Daarnaast zijn er drie doelen die op doelbereik onderbelicht/onzeker beoordeeld worden, namelijk het doel van verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur, het doel van negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen en het doel van meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen. Voor de laatste twee genoemde doelen geldt dat er geen ruimtelijke keuzen zijn die een impact hebben op het doelbereik. Voor het doel van verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur zijn er slechts twee ruimtelijke keuzen die een beperkte bijdrage hebben aan het doelbereik, de rest van de ruimtelijke keuzen heeft geen impact op doelbereik.

Tabel 9-3 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Water en Bodem in regio Zuid.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos);																								
Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving;																								
Klimaatbestendige inrichting landelijk gebied;																								
Beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte;																								
Verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit;																								
Vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten;																								
Ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen;																								
Vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning.																								
Verhogen organisch stofgehalte bodem;																								
Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur;																								

Ruimtelijke keuzen → Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen;																								
Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg).																								

Veiligheid en gezondheid

Voor het thema Veiligheid en gezondheid zijn vijf doelen vastgesteld, namelijk:

- Verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau;
- 3 kton reductie ammoniak;
- Aanpak wateroverlast langs de Maas;
- Verhogen waterveiligheid langs regionale wateren;
- Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven.

Het doel van een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven heeft slechts één ruimtelijke keuze die een beperkte bijdrage heeft aan het doelbereik. Het gaat hierbij om de ruimtelijke keuze om op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk te maken voor gemotoriseerd verkeer. De rest van de ruimtelijke keuzen van regio Zuid hebben geen impact op het doelbereik van dit doel, vandaar dat het doel beoordeeld is als onderbelicht/onzeker op doelbereik.

Ten aanzien van de andere vier doelen van dit thema geldt dat er ruimtelijke keuzen zijn die overwegend een beperkte of geen bijdrage hebben aan het doelbereik. Deze ruimtelijke keuzen hebben met elkaar gemeen dat ze gericht zijn op het versterken van de natuur en biodiversiteit, terwijl ze tegelijkertijd een balans proberen te vinden tussen verschillende vormen van landgebruik. Wel zijn er drie ruimtelijke keuzen te onderscheiden die een sterke bijdrage hebben aan het doelbereik van een aantal doelen op het thema inzake Veiligheid en gezondheid. De keuze van ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit draagt bijvoorbeeld positief bij aan het doel van 3 kton ammoniak reductie doordat het ingrijpt op de manier waarop landbouw en grondgebruik plaatsvinden. De ruimtelijke keuze van het verduurzamen van de gebouwde omgeving heeft ook een sterke bijdrage op het doelbereik, namelijk op het doel om de leefbaarheid van steden en dorpen te verbeteren omdat hierbij onder meer de aandacht voor gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid en gezondheid wordt genoemd. De keuze om de Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aan te pakken op het gebied van waterveiligheid heeft daarnaast ook duidelijk een sterke bijdrage aan het doel om de wateroverlast langs de Maas aan te pakken.

Tabel 9-4 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Veiligheid en gezondheid in regio Zuid.

Ruimtelijke keuzen → Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau;																								
3 kton reductie ammoniak;																								

Aanpak wateroverlast langs de Maas;	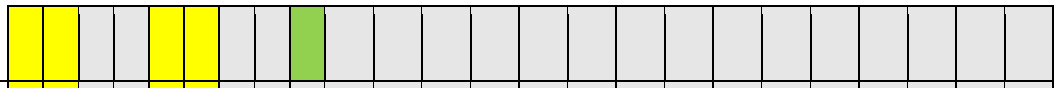
Verhogen waterveiligheid langs regionale wateren;	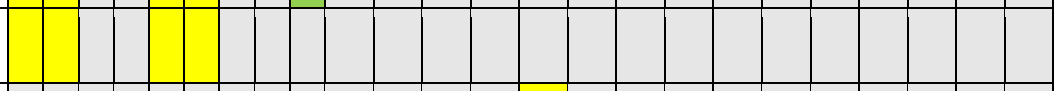
Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven.	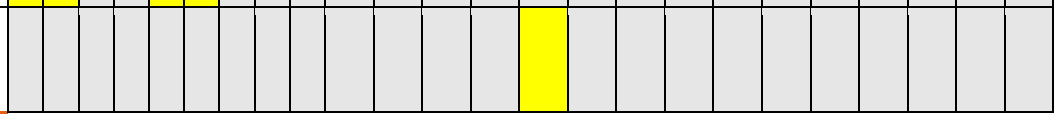

Natuur

Voor het thema Natuur zijn vijf doelen vastgesteld, namelijk:

- Completering Natuur Netwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden);
- Realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos;
- Hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit);
- 30% natuurherstel VHR in 2030;
- Toename groenblauwe dooradering landelijk gebied.

De gemeenschappelijke kern van de genoemde doelen voor het thema Natuur is dat de doelen streven naar natuurherstel, versterking van biodiversiteit en duurzame ecologische verbindingen. Op doelbereik worden alle doelen van dit thema neutraal beoordeeld. Dit komt doordat er niet veel ruimtelijke keuzen zijn die bijvoorbeeld in sterke mate of juist sterk negatief bijdragen aan het behalen van het doel en de beoordeling op doelbereik daardoor uitkomt op positief/voldoende of negatief/onvoldoende.

Voor het doel van completering Natuur Netwerk Limburg met 1.300 hectare geldt dat twee ruimtelijke keuzen een sterke bijdrage hebben aan het doelbereik, twee ruimtelijke keuzen een beperkte bijdrage hebben en twee ruimtelijke keuzen een beperkte negatieve impact hebben op het doelbereik. Een duidelijk positieve relatie is te vinden tussen enerzijds de keuze om uitsluitingsgebieden te hebben waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is en de keuze om in te zetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones, en anderzijds het doel van completering van het Natuur Netwerk Limburg met 1.300 hectare. De ruimtelijke keuzen over het vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk en het stimuleren van duurzame energieopwekking, hebben echter een beperkt negatieve impact op het doelbereik van dit doel omdat het gaat om indirecte ruimteclaims die mogelijk kunnen overlappen met natuur. De ruimtelijke keuzen worden met betrekking tot het doel van de realisatie van 3.500 hectare nieuw bos en revitalisering 20.000 hectare bos nagenoeg gelijk beoordeeld als die van het eerste doel.

Het doel om de hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde te brengen in 2027 (waterkwantiteit en- kwaliteit), heeft twee ruimtelijke keuzen die een sterke bijdrage hebben aan het doelbereik en één ruimtelijke keuze met een beperkte bijdrage aan het doelbereik. De rest van de ruimtelijke keuzen hebben geen impact. Hierdoor is dit doel beoordeeld als neutraal op doelbereik. Ook voor de doelen van 30% natuurherstel VHR in 2030 en toename groenblauwe dooradering landelijk gebied is de beoordeling neutraal op doelbereik. De ruimtelijke keuze van het vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk en strategische ruimtelijke reserveringen voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine Corridor en warmtenettoepassingen) heeft een beperkte negatieve impact op de twee laatstgenoemde doelen.

Tabel 9-5 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Natuur in regio Zuid.

Ruimtelijke keuzen → 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. Doelen ↓	
Completering Natuur Netwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden);	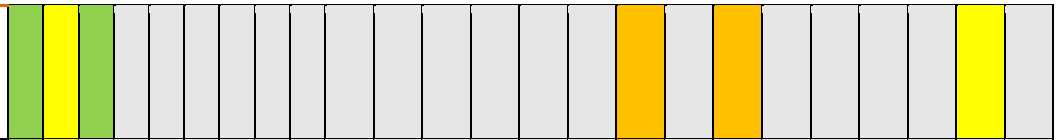
Realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos;	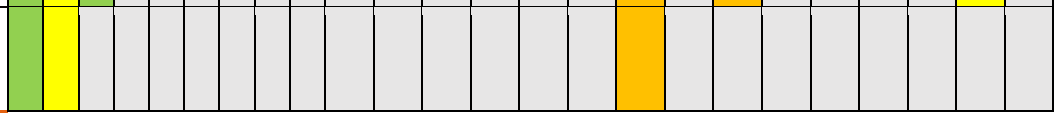

Hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit);	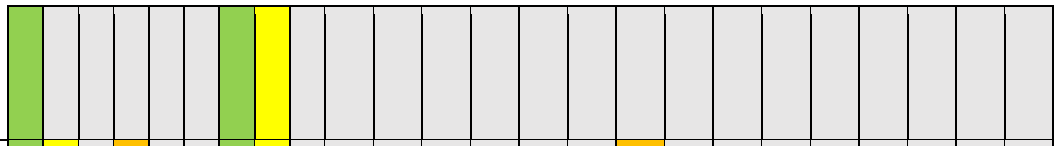
30% natuurherstel VHR in 2030;	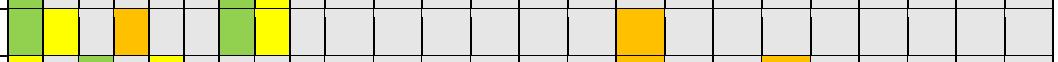
Toename groenblauwe dooradering landelijk gebied.	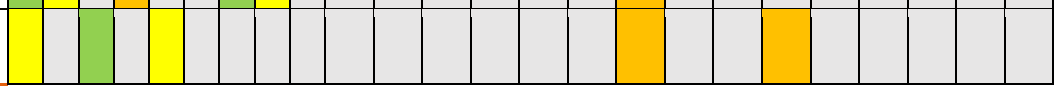

Mobiliteit

Voor het thema Mobiliteit zijn negen doelen vastgesteld, namelijk:

- Verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer;
- Verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau;
- Verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.);
- Bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets);
- Verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden;
- Op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland;
- Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030;
- Toename aantal duurzame verplaatsingen;
- Verbeteren verkeersveiligheid ten opzichte van 2023.

Alle doelen van het thema Mobiliteit hebben een neutrale beoordeling op doelbereik, op het doel van het verbeteren van de verkeersveiligheid ten opzichte van 2023 na. Het laatstgenoemde doel wordt als onderbelicht/onzeker beoordeeld op doelbereik. Dit komt doordat er slechts één ruimtelijke keuze is die een beperkte bijdrage heeft aan het doelbereik. Het gaat hierbij om de keuze om op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk te maken voor gemotoriseerd verkeer. De keuze heeft een positieve maar beperkte en lokaal gerichte bijdrage aan het verbeteren van de verkeersveiligheid. Structurele maatregelen met een bredere aanpak zijn nodig om verkeersveiligheidsuitdagingen in de gehele regio aan te pakken. De rest van de ruimtelijke keuzen hebben geen impact op het doelbereik, vandaar dat het doel als onderbelicht/onzeker wordt beoordeeld.

Voorts zijn er bij de regio Zuid verschillende ruimtelijke keuzen die een impact hebben op het doelbereik van de overige doelen van het thema Mobiliteit. Diverse ruimtelijke keuzen gaan namelijk in op mobiliteit, bereikbaarheid en infrastructuur. De bijdrage van deze ruimtelijke keuzen is voornamelijk beperkt, hoewel er ook één ruimtelijke keuze is die een sterke bijdrage heeft aan het doelbereik, namelijk het verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot. Deze ruimtelijke keuze heeft een sterke bijdrage op het doelbereik van onder meer het doel van verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van het openbaar vervoer en het doel van de verbetering van de bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau.

Tabel 9-6 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Mobiliteit in regio Zuid.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer;																								
Verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau;																								
Verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen																								

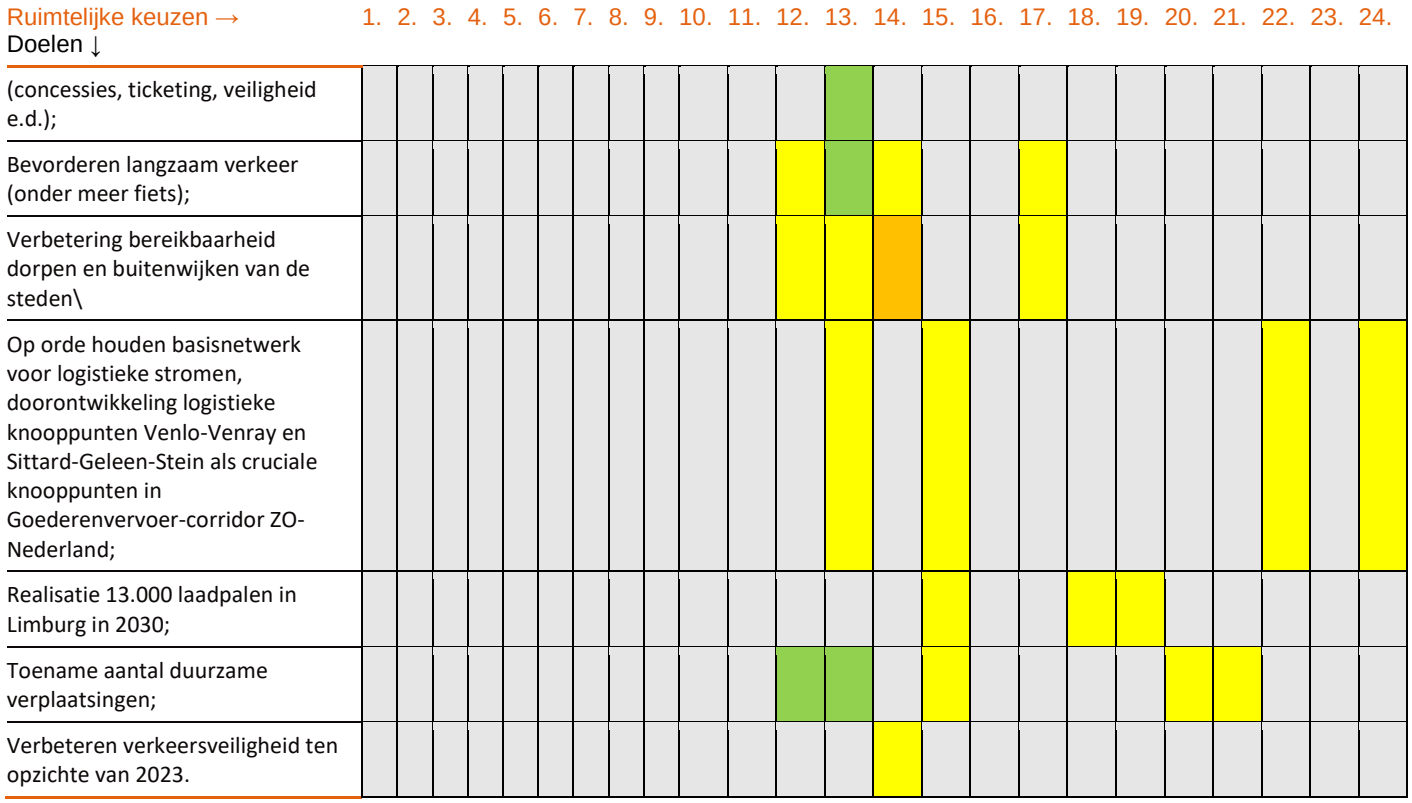

Landschap

Voor het thema Landschap zijn twee doelen vastgesteld, namelijk:

- Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed;
- Behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen.

Het eerste doel, het bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed, wordt beoordeeld als negatief/onvoldoende op doelbereik. Vijf ruimtelijke keuzen van de regio Zuid hebben een beperkt negatieve impact op het doelbereik, zes ruimtelijke keuzen hebben een beperkte bijdrage op het doelbereik. De ruimtelijke keuzen die een beperkt negatieve impact hebben, zijn grotendeels gericht op efficiënt ruimtegebruik en het bijdragen aan functionele kwaliteit, zoals betere mobiliteit, duurzame energieopwekking en multifunctioneel gebruik van ruimte. Dit kan positief uitwerken op de ruimtelijke kwaliteit doordat er lokaal veranderingen in het landschap optreden, maar de impact op de ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed is minimaal. De ruimtelijke keuze van efficiënt ruimtegebruik, door onder andere verdichting en dubbelgebruik, kan bijvoorbeeld leiden tot verlies van open ruimte en een gevoel van drukte. Doordat het doel gericht is op efficiënt gebruik van bestaande gebieden, wordt de impact op Limburgbrede ruimtelijke kwaliteit beperkt.

Het tweede doel, het behoud van de kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen, heeft een neutrale beoordeling op doelbereik. Dit komt doordat er één ruimtelijke keuze is met een beperkte negatieve impact en twee met een sterke bijdrage op het doelbereik. De rest van de ruimtelijke keuzen hebben geen impact op het doelbereik. Ruimte maken voor de beek waar het kan is een ruimtelijke keuze die een sterke bijdrage heeft op het genoemde doel. Dit komt doordat deze keuze direct aansluit bij de kwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Hetzelfde geldt voor de ruimtelijke keuze van de uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is handhaven en hier rondom bufferzones aanwijzen. De ruimtelijke keuze voor minder restricties op grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven behouden voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, heeft juist een beperkte negatieve impact op het doelbereik omdat hiermee niet per se de kernkwaliteiten van het Limburgs landschap en de beekdalen worden behouden.

Tabel 9-7 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Landschap in regio Zuid.

Ruimtelijke keuzen → 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. Doelen ↓

Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed	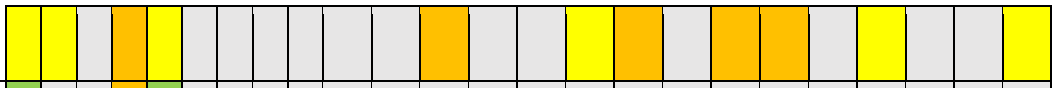
Behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen.	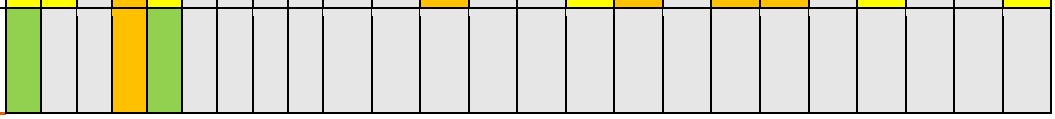

Land- en tuinbouw

Voor het thema Land- en tuinbouw zijn twee doelen vastgesteld, namelijk:

- Bieden perspectief landbouwbedrijven;
- Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden.

Het doel van perspectief bieden voor landbouwbedrijven wordt beoordeeld als negatief/onvoldoende op doelbereik. De ruimtelijke keuze van uitsluitingsgebieden handhaven waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) en bufferzones aanwijzen rondom deze gebieden, heeft namelijk mogelijk een sterk negatieve impact op het doelbereik. In deze effectrelatie staat de strijd tussen ruimte voor natuurontwikkeling en ruimte voor landbouw centraal. Door bufferzones aan te wijzen waar bestaande activiteiten die natuur en natuurherstel belasten moeten transformeren, vermindert de beschikbare ruimte en toekomstperspectief voor landbouwbedrijven in de regio. Dit maakt het moeilijker voor boeren om hun bedrijfsvoering duurzaam voort te zetten of uit te breiden waardoor de ruimtelijke keuze een sterk negatieve bijdrage heeft op het doelbereik. Daarnaast heeft dit doel één ruimtelijke keuze met een sterke bijdrage aan het doelbereik, twee met een beperkte bijdrage en één met een beperkt negatieve impact. De rest van de ruimtelijke keuzen hebben geen impact op het doelbereik.

De verantwoorde herinvulling van vrijkomende agrarische bebouwing en gronden heeft als doel een neutrale beoordeling op doelbereik. Drie ruimtelijke keuzen hebben een beperkte bijdrage aan het doelbereik, één ruimtelijke keuze heeft een sterke bijdrage en de overige ruimtelijke keuzen hebben geen impact op het doelbereik. Hierdoor is de impact van de ruimtelijke keuzen op dit doel minimaal.

Tabel 9-8 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Land- en tuinbouw in regio Zuid.

Ruimtelijke keuzen → 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. Doelen ↓	
Bieden perspectief landbouwbedrijven;	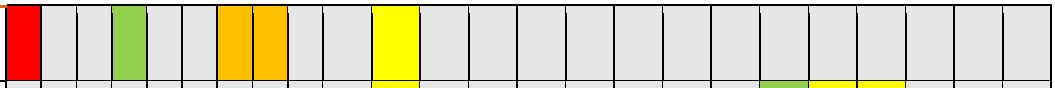
Verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden.	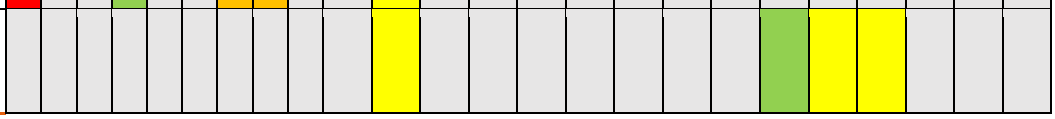

Energie

Het thema Energie heeft vijf doelen vastgesteld, namelijk:

- Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte);
- Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's);
- Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn;
- 2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030;
- Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie).

Op het doel van 2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030 na, worden alle doelen van het thema Energie beoordeeld als negatief/onvoldoende op doelbereik. Dit heeft met name te maken met twee ruimtelijke keuzen die een beperkt negatieve impact hebben op het doelbereik, namelijk de keuze van uitsluitingsgebieden van natuurontwikkeling handhaven en bufferzones aanwijzen, alsook de keuze van ruimte maken voor natuur in stedelijk gebied. De keuzen beperken namelijk de beschikbare ruimte en mogelijkheden om duurzame energieopwekking

grootschalig te realiseren. Toch zijn er ook ruimtelijke keuzen die een sterke bijdrage hebben aan het doelbereik van de doelen van het thema Energie. Zo heeft de keuze van het vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk en strategische ruimtelijke reserveringen voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen een sterke bijdrage aan het doelbereik van alle doelen van dit thema. Ook de keuze van het stimuleren van duurzame energieopwekking door maximaal gebruik te maken van daken en parkeervelden, het clusteren van energieopwekking op locaties met beperkte landschappelijke waarde in de stedenband rondom het middengebied en het realiseren van lokale opslag van elektriciteit, heeft een sterke bijdrage aan het doelbereik van meerdere doelen van dit thema.

Tabel 9-9 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Energie in regio Zuid.

Ruimtelijke keuzen → / Doelen ↓	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte);																								
Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's);																								
Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn																								
2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030;																								
Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie).																								

Economie

Voor het thema Economie zijn drie doelen vastgesteld, namelijk:

- Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk);
- Faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030);
- Ontwikkeling plattelandseconomie.

Er is één ruimtelijke keuze met een beperkte bijdrage aan het doelbereik van de doelstelling omtrent de winning van bouwgrondstoffen. Het gaat om de ruimtelijke keuze van het versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden. De rest van de ruimtelijke keuzen van de regio Zuid hebben geen impact op het doelbereik van dit doel. Voor dit doel is het doelbereik dan ook beoordeeld als onderbelicht/onzeker.

Tussen het doel van het faciliteren van de beoogde transitie naar een circulaire economie onder het thema Economie en de ruimtelijke keuzen, zijn drie ruimtelijke keuzen geïdentificeerd met een beperkte bijdrage aan het doelbereik en één ruimtelijke keuze met een sterke bijdrage aan het doelbereik. De ruimtelijke keuze met een sterke bijdrage is het versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met onder meer de focus op de circulaire economie. De overige ruimtelijke keuzen hebben geen impact op het doelbereik van dit doel. Het doelbereik is dan ook neutraal beoordeeld voor het genoemde doel.

Het doelbereik van het doel ‘ontwikkeling plattelandseconomie’ is als negatief/onvoldoende beoordeeld. Er zijn voor de regio Zuid vier ruimtelijke keuzen geïdentificeerd met een beperkte negatieve impact op het doelbereik, twee ruimtelijke keuzen met een beperkte bijdrage aan het doelbereik en één ruimtelijke keuze met een sterke bijdrage aan het doelbereik. De ruimtelijke keuzen die een beperkt negatieve impact op het doelbereik hebben, gaan over de uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is, het andere grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen, de indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom beken en rivieren en het versterken van de maakindustrie en kenniseconomie.

Ten slotte dient opgemerkt te worden dat de doelen voor het thema Economie niet ingaan op het onderwerp onderwijs. Ook in de ruimtelijke keuzen voor de regio Zuid blijft dit onderwerp onderbelicht aangezien er hierover geen ruimtelijke keuzen zijn gemaakt in het Ontwerpend Onderzoek.

Tabel 9-10 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Economie in regio Zuid.

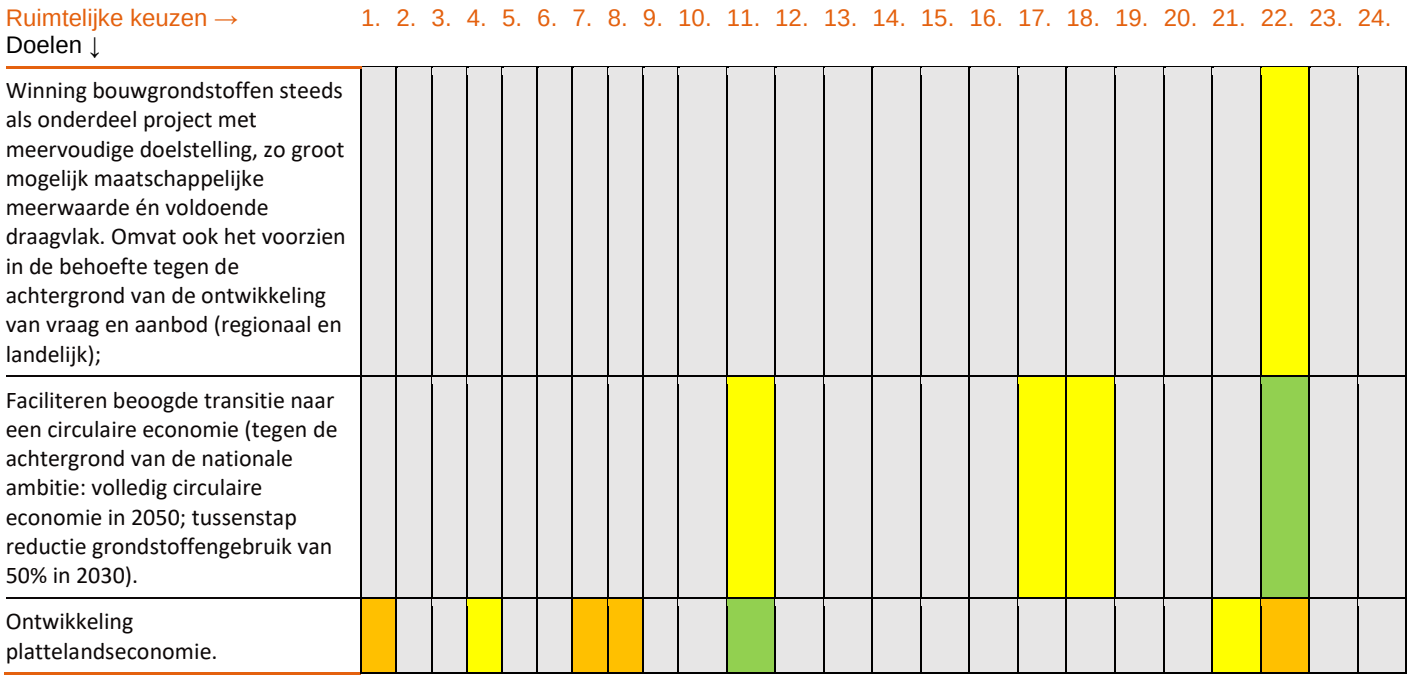

Cultuur, sport en erfgoed

Voor het thema Cultuur, sport en erfgoed zijn twee doelen vastgesteld, namelijk:

- Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten;
- Herbestemming/gebruik monumenten.

Ten aanzien van cultuur en sport zijn geen doelen of ruimtelijke keuzen geformuleerd.

Voor beide doelen van dit onderwerp is het doelbereik beoordeeld als onderbelicht/onzeker. De ruimtelijke keuze van het verduurzamen van de gebouwde omgeving heeft een beperkte bijdrage aan het doelbereik van beide doelen. Daarnaast heeft de ruimtelijke keuze van efficiënt ruimtegebruik (verdichting, dubbelgebruik, revitalisering en transformatie) een beperkte bijdrage aan het doelbereik van het doel ‘herbestemming/gebruik monumenten’. De rest van de ruimtelijke keuzen van de regio Zuid hebben echter geen impact op het doelbereik van de twee doelen van het thema Cultuur, sport en erfgoed. Om deze reden zijn ze op doelbereik beoordeeld als onderbelicht/onzeker.

Tabel 9-11 Beoordeling op doelbereik per ruimtelijke keuze voor het thema Cultuur, sport en erfgoed in regio Zuid.

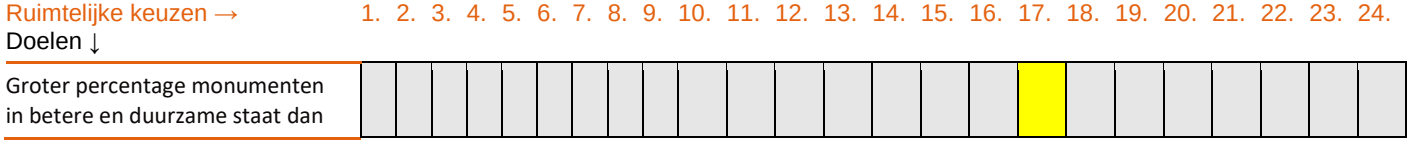

in 2023, inclusief groene monumenten;																							
Herbestemming/gebruik monumenten.																							

9.4 Conclusie doelbereik regio Zuid

Bovenstaande beoordeling wordt kort samengevat in het algehele doelbereik van de ruimtelijke keuzen op de beoordeling.

Positieve punten

Positieve punten zijn dat de concretisering van de doelen en de nieuwe doelen gezorgd hebben voor meer gele/groene beoordelingen dus over het algemeen een duidelijke bijdrage hebben aan het doelbereik. Met name het thema mobiliteit is goed belicht en scoort goed op doelbereik. Ook is er voldoende aandacht voor landschap, economie, veiligheid en gezondheid.

Aandachtspunten

Een aantal aandachtspunten volgen uit de beoordeling van het doelbereik voor de regio Zuid. Onderstaand volgt een overzicht van welke doelen onvoldoende, onzeker en onderbelicht zijn. In het algemeen valt het volgende te concluderen. De doelen van het thema Wonen richten zich op de realisatie van nieuwe woningen, zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied en rond de IC-stations, die ook betaalbaar zijn. Uit de analyse komt naar voren dat verschillende ruimtelijke keuzen, met name als het gaat om natuurontwikkeling, conflicteren met de woningbouwdoelen. Hoewel ruimte maken voor natuur in stedelijk gebied belangrijk is, bijvoorbeeld voor de biodiversiteit en klimaatadaptatie, kan het conflicteren met de ruimte die nodig is voor de realisatie van woningen. Hetzelfde geldt voor de ruimtelijke keuze om bufferzones rondom uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is aan te wijzen en in stedelijk gebied ruimte te maken voor waterinfiltratie en wateropvang.

De beoordeling van de ruimtelijke keuzen in relatie tot de gestelde doelen over het thema Water en bodem toont dat sommige keuzen conflicteren met de ruimteclaims die voortvloeien uit het principe ‘water en bodem sturend’. Bij het thema Water en bodem zijn er ook twee doelen waarvoor geen enkele ruimtelijke keuze is die een impact heeft op het doelbereik, namelijk het doel over steenkoolwinningen en het doel over ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen. Zonder dat ruimtelijke keuzen impact hebben op de doelen, blijven de doelen namelijk slechts losstaande ambities.

Nagenoeg alle doelen van het thema Energie hebben een negatieve/onvoldoende beoordeling op doelbereik, waarbij veel negatieve beoordelingen het gevolg zijn van overlappende ruimteclaims. Daarnaast zijn er meerdere ruimtelijke keuzen die een beperkte bijdrage hebben aan het doelbereik van de verschillende doelen over dit thema.

Ten slotte richten de doelen van het thema Cultuur, sport en erfgoed zich voornamelijk op de instandhouding en verduurzaming van monumenten en bieden geen expliciete ruimte voor de aspecten van cultuur en sport. Het is dan ook belangrijk om deze thema’s alsnog op te nemen in de omgevingsvisie.

Bij vier doelen is het doelbereik onvoldoende:

- Bieden perspectief landbouwbedrijven;
- Ontwikkeling plattelandseconomie;
- Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij’);
- Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving.

Bij vijf doelen is het doelbereik onzeker:

- Bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed;
- Versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte);

- Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's);
- Nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn;
- Nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie).

Bij negen doelen is het doelbereik onderbelicht:

- Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek);
- Een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven;
- Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023;
- Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk);
- Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten;
- Herbestemming/gebruik monumenten;
- Verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur;
- Negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen;
- Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg).

De beoordeling wanneer er sprake is van een van bovenstaande aandachtspunten is gemaakt op basis van expert judgement. Hier is rekening gehouden met de referentiesituatie en het geschatte effect van bepaalde ruimtelijke keuzen, welke niet altijd voldoende te duiden zijn door middel van de vijf gebruikte kleuren. Hiermee is er geen vaste 'regel' gebruikt voor de verhouding tussen positieve en negatieve verhoudingen in het doelbereik voor wanneer deze aangemerkt wordt als aandachtspunt.

9.5 Advies voor actualisatie van de POVI voor regio Zuid

Op basis van de beoordeling in dit hoofdstuk is er een advies opgesteld voor het actualiseren van de POVI. De adviezen worden hieronder per thema toegelicht. Een algemeen, overkoepelend advies is om ruimtelijke keuzen die elkaar tegenspreken, aan te passen. Bijvoorbeeld als het gaat om de keuze voor uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aanwijzen en de keuze voor minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven behouden voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik.

Thema	*Aandachtspunten voor de actualisatie*
Wonen	Het advies is om functiecombinaties mogelijk te maken in bufferzones, waarbij een evenwicht kan worden gevonden tussen natuurontwikkeling en woningbouw. Een afweging kan worden gemaakt in bufferzones met een beperkte ecologische waarde, zodat de woningbouwdoelen niet direct belemmerd hoeven te worden.
Water en bodem	Het advies is om verdichting en transformatie van bestaande bebouwde gebieden te koppelen aan klimaat adaptieve maatregelen, zoals waterinfiltratie, wateropvang en vergroening.
	Maak gebiedsgerichte locatiekeuzen voor de stedelijke ontwikkelingen of vernieuwingen en baseer dit op de bodem- en waterkwaliteit van de locatie, waarbij kwetsbare gebieden uitgesloten worden.
	Het advies is om een koppelkans te formuleren in de al bestaande ruimtelijke keuzen of nieuwe ruimtelijke keuzen te formuleren die een impact hebben op het doelbereik van deze doelen. Zo kunnen gesloten stortplaatsen aangewezen worden als kansrijke locaties voor duurzame energieopwekking of recreatie, en kan de winning van bouwgrondstoffen mooi gekoppeld worden aan projecten en ruimtelijke ontwikkelingen met meervoudige of multifunctionele doelstelling.
Land- en tuinbouw	Verruim de mogelijkheden voor natuurinclusieve landbouw binnen bufferzones rondom Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN).
	Het stimuleren van nieuwe verdienmodellen is essentieel om perspectief te bieden aan agrarische bedrijven; verbindt deze ruimtelijke keuze expliciet aan het doel door in te gaan op mogelijk nieuwe verdienmodellen, bijvoorbeeld als het gaat om innovatieve landbouwconcepten.

Thema	*Aandachtspunten voor de actualisatie*
	Reserveer gebieden waar nieuwe verdienmodellen mogelijk zijn.
	De ruimtelijke keuze over ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het verwerken van de biodiversiteit kan anders geformuleerd worden door het te presenteren als een kans voor agrarische bedrijven in plaats van dat het een verplichting oplegt (''ander grondgebruik'').
Energie	Het advies is om ruimtelijke inpassing van nieuwe energieinfrastructuur af te stemmen met andere functies, met name als het gaat om natuur en mobiliteit.
	De ruimtelijke keuze van uitsluitingsgebieden voor natuurontwikkeling en bufferzones moet expliciet worden afgestemd op energieontwikkelingen.
	Stel duidelijke zones of gebieden vast waar bepaalde functies prioriteit hebben in het kader van de reserveringen voor grootschalige energieinfrastructuur versus natuurgebieden. Het clusteren van duurzame energieopwekking kan bijvoorbeeld op locaties met een lage landschappelijke waarde en nabij al bestaande (energie)infrastructuur.
	Vermijd versnippering door grotere projecten te concentreren.
	Zorg voor duidelijke ruimtelijke reserveringen voor toekomstige energienetwerken, zoals de waterstofbackbone en de 380kV-verbinding, waarbij rekening wordt gehouden met ecologische verbindingszones.
	Bij dit thema hebben een aantal ruimtelijke keuzen een beperkte bijdrage aan het doelbereik. Voor deze ruimtelijke keuzen wordt geadviseerd om een koppelkans te formuleren zodat er betere afstemming is met de doelen en de ruimtelijke keuzen hierdoor een sterke bijdrage kunnen hebben aan het doelbereik.
Cultuur, sport en erfgoed	Neem de thema's cultuur en sport op in de omgevingsvisie.
	Voor sport kan dit door ruimtelijke keuzen te maken voor sportfaciliteiten of recreatiegebieden. Bij deze keuzen kan gedacht worden aan multifunctioneel ruimtegebruik (bijv. met bedrijvigheid of recreatie) of het koppelen van sport aan klimaatadaptatie (bijv. wateropvang in sportvelden).
	Ten aanzien van cultuur kan de provincie bijvoorbeeld ruimte voor bovenlokale culturele instellingen aanwijzen, zorgen dat het aanbod van cultuureducatie goed over de regio is verspreid, of actief amateurkunst ondersteunen.

10 Beoordeling op doelbereik voor de provincie als geheel

10.1 Provincie-brede conclusies

Er is voor de provincie als geheel gekeken wat de bijdrage van de Ontwerpende Onderwerken en het Ruimtelijk Voorstel is aan het doelbereik, door de beoordelingen op doelbereik van de drie regio's over elkaar heen te leggen om te kijken waar ze overlappen en elkaar aanvullen. Het is belangrijk om te benoemen dat de ruimtelijke keuzen veel positieve effecten kunnen hebben op het doelbereik, maar dat in deze beoordelingen en de conclusies meer nadruk is gelegd op de aandachtspunten. Deze keuze is gemaakt omdat de aandachtspunten sterker belichten waar de provincie actie kan ondernemen om de actualisatie van de POVI te verbeteren.

Positieve punten

Allereerst valt op dat bepaalde doelen en/of thema's goed worden ingevuld door de ruimtelijke keuzen van de drie regio's. Deze beoordelingen op doelbereik zijn dus **positief**. In alle drie de regio's is het doelbereik van de doelen omtrent landschap positief. Er is dus genoeg aandacht voor landschap en ruimtelijke kwaliteit in de ruimtelijke keuzen. In regio Noord en Midden is het doelbereik bij de doelen omtrent water en natuur ook positief beoordeeld. In regio Noord en Zuid geldt dit voor de mobiliteitsdoelen, met uitzondering van de verkeersveiligheid. Ten slotte is er veel aandacht voor veiligheid & gezondheid in de ruimtelijke keuzen in regio Midden en Zuid, waardoor er een sterk positieve bijdrage wordt geleverd aan het doelbereik bij deze thema's.

Aandachtspunten

Er zijn echter ook diverse doelen waarbij het doelbereik voor de provincie als geheel als **onvoldoende** wordt beoordeeld, omdat de ruimtelijke keuzen van de drie regio's tezamen een overwegend negatieve impact op het doelbereik van deze doelen hebben. Vaak werken ruimtelijke keuzen het doel zelfs tegen: er zijn veel oranje (licht negatief effect op doelbereik) beoordelingen, en soms ook rode (sterk negatief effect op doelbereik). Daardoor wordt het doelbereik bij deze doelen, op basis van de huidige ruimtelijke keuzen, negatief beïnvloed. Het gaat daarbij om de volgende doelen:

- Bieden perspectief landbouwbedrijven
- Ontwikkeling plattelandseconomie
- Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')
- Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023
- Een acceptabel geluidniveau langs provinciale wegen en bedrijven
- Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving[14]

Hierbij geldt wel de kanttekening dat dit niet betekent dat deze doelen sowieso niet gehaald worden. Ten eerste zijn er natuurlijk andere ontwikkelingen buiten de POVI die kunnen bijdragen aan het doelbereik. Ten tweede dient deze doelbereikbeoordeling als een inzicht in de risico's en kansen. Een onvoldoende beoordeling betekent in deze zin dat de ruimtelijke keuzen tezamen een risico kunnen zijn voor het behalen van het doel. Als bepaalde ruimtelijke keuzen bijvoorbeeld heel veel ruimte innemen zou dit flink kunnen botsen met doelen omtrent de woningbouwopgave. Het identificeren van dit soort risico's dient als input voor de aanbevelingen die dit planMER doet. Ruimtelijke keuzen zijn bijvoorbeeld aan te passen om risico's op doelbereik te mitigeren, of er moet prioriteit worden gegeven aan het behalen van bepaalde doelen boven specifieke ruimtelijke ontwikkelingen.

Bij veel andere doelen is het doelbereik **onderbelicht**, m.a.w. de ruimtelijke keuzen hebben vrijwel geen impact op dit doel. Hieronder zijn de doelen die in alle drie de regio's onderbelicht zijn, en dus een groot aandachtspunt zijn, opgesomd:

[14] Het doelbereik voor dit doel wordt enkel als onvoldoende beoordeeld voor Regio Zuid. Omdat dit doel echter in de andere twee regio's onderbelicht is, hebben alle ruimtelijke keuzen van de drie regio's tezamen een overwegend negatieve impact op het doelbereik van dit doel. Daarom is deze hier ook als aandachtspunt opgenomen. Dat neemt echter niet weg dat dit doel in regio Noord en Midden wel onderbelicht is, en dus ook is opgenomen in de opsomming van onderbelichte doelen op de volgende pagina.

- Verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)[15]
- Winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)
- Meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)

De volgende doelen zijn in twee van de drie regio's **onderbelicht** (tussen haakjes in welke regio's):

- Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving (Noord en Midden)
- Realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030 (Noord en Midden)
- Negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen (Noord en Zuid)
- Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten (Midden en Zuid)

Bij meerdere doelen is het doelbereik **onzeker** (wisselende effecten op doelbereik). Omdat dit per regio erg verschilt en de effecten op doelbereik dus onzeker zijn, worden deze niet opgenomen in de provincie-brede conclusies en aanbevelingen. In plaats daarvan wordt hiervoor verwezen naar elk regio-hoofdstuk (Hoofdstuk 7 t/m 9), en dan met name paragraaf 4 (***Advies voor actualisatie van de POVI***) van elk regio-hoofdstuk. Deze conclusies en aanbevelingen zijn dus met name van belang voor de regio's, maar niet voor de provincie als geheel.

10.2 Provincie-breed advies voor actualisatie van de POVI op basis van beoordeling op doelbereik

In deze paragraaf worden aanbevelingen gedaan op basis van de bevindingen zoals in Hoofdstuk 7 t/m 9 en de conclusies in paragraaf 10.1 hierboven. In paragraaf 4 van elk regiohoofdstuk (Hoofdstuk 7 t/m 9) zijn de aanbevelingen telkens in tabelvorm gedaan. Het provincie-brede advies op basis van de doelbereikbeoordeling wordt hieronder in tabelvorm gepresenteerd.

Tabel 10-1 | Provincie-breed advies voor de actualisatie van de POVI op basis van de beoordeling op doelbereik.

Thema	*Aandachtspunten voor actualisatie*
Wonen	Geef prioriteit aan betaalbaarheid en diversiteit. Stel expliciete plannen op om betaalbare woningen (sociale huur, middenhuur en betaalbare koop) te realiseren bij woningbouwprojecten, met speciale aandacht voor starters, kwetsbare groepen en ouderen. Deze plannen moeten onderdeel worden van de ruimtelijke keuzen, zodat het derde doel uit de Woondeal duidelijk wordt gekoppeld aan concrete acties.
	De keuze voor voornamelijk inbreiding bemoeilijkt het doelbereik voor de realisatie van woningen. Onderzoek mogelijkheden om een deel van de woningbouwopgave middels woningbouw aan randen van kernen en herontwikkeling van agrarische bebouwing mogelijk te maken. Het advies is om functiecombinaties mogelijk te maken in bufferzones rondom natuur, waarbij een evenwicht kan worden gevonden tussen natuur en woningbouw. Er valt een afweging te maken in bufferzones met een beperkte ecologische waarde, zodat de woningbouwdoelen niet direct belemmerd worden.
Water, bodem en ondergrond	De invulling van het principe Water en Bodem sturend moet beter worden uitgewerkt voor de bebouwde omgeving, zeker met het oog op inbreiding. Het advies is om verdichting en transformatie van bestaande bebouwde gebieden standaard te koppelen aan klimaatadaptieve maatregelen, zoals waterretentie, verkoeling en vergroening. Neem hier duidelijke richtlijnen en normen over op.
	Een duidelijke uitwerking van nieuwe waterwinningen en grondwaterbeschermingsgebieden ontbreekt. Het is van belang om deze aspecten mee te nemen in de POVI. Neem bijvoorbeeld keuzen op over het uitbreiden van grondwaterbeschermingsgebieden en inzetten op duurzame drinkwaterwinning.

[15] Er wordt op dit moment gewerkt aan een Volkshuisvestingplan waarin dit verder concreter wordt uitgewerkt.

Thema	*Aandachtspunten voor actualisatie*
	Maak gebiedsgerichte locatiekeuzen voor de stedelijke ontwikkelingen, clusteren van glastuinbouw en (ver)plaatsing van intensieve veehouderijen (‘’het juiste bedrijf op de juiste plek’’) en baseer dit op de bodem- en waterkwaliteit van de locatie, waarbij kwetsbare gebieden uitgesloten worden.
	Het advies is om een koppelkans te formuleren in de al bestaande ruimtelijke keuzen of nieuwe ruimtelijke keuzen te formuleren die een impact hebben op het doelbereik van deze doelen. Zo kan de provincie gesloten stortplaatsen aanwijzen als kansrijke locaties voor duurzame energieopwekking of recreatie, en is de winning van bouwgrondstoffen mooi te koppelen aan projecten en ruimtelijke ontwikkelingen met meervoudige of multifunctionele doelstelling.
	In de ruimtelijke keuzen moet meer expliciete aandacht worden besteed aan het voorkomen van negatieve effecten als gevolg van voormalige steenkolenwinningen. Hoe zijn deze te voorkomen, en hoe kan er adequaat gehandeld worden als deze effecten toch optreden?
Veiligheid en gezondheid	De ruimtelijke keuzen kunnen leiden tot een toename van verkeersdrukte en transport over weg en spoor, met luchtvervuiling en geluidsoverlast als gevolg. Het opnemen van mitigerende maatregelen, zoals geluidswerende schermen, innovatief/geluidsreducerend wegdek en groene buffers, kan helpen om overlast te beperken en de leefomgeving te verbeteren. Integreer geluidsmanagement in ruimtelijke plannen om de leefomgeving te verbeteren.
Mobiliteit	Aanvullende inzet op de verhoging van de verkeersveiligheid door infrastructurele verbeteringen wordt geadviseerd, zoals veilige fietspaden, rotondes en maatregelen tegen snelheidsovertredingen. Combineer dit met educatiecampagnes en handhaving om ongevallen te voorkomen.
	In de ruimtelijke keuzen is meer expliciete aandacht te besteden aan het bevorderen van de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen. Zo stimuleert de provincie duurzamere vormen van mobiliteit verder.
Land- en tuinbouw	Een verduidelijking op de gemaakte keuzen rondom de land- en tuinbouw is van belang om de agrarische sector een toekomstperspectief te kunnen bieden. Ontwikkel ondersteuning voor agrarische ondernemers, waarbij niet alleen financiële ondersteuning maar ook begeleiding en kennis over alternatieve verdienmodellen worden aangeboden. Ontwikkel bijvoorbeeld een programma dat landbouwbedrijven ondersteunt bij verduurzaming, extensivering en diversificatie. Dit versterkt de economische vitaliteit van landbouwbedrijven en verkleint de impact van ruimtelijke keuzen op hun bedrijfsvoering.
	Bied natuurinclusieve en andere vormen van extensieve, duurzame landbouw ook de ruimte. Verruim bijvoorbeeld de mogelijkheden voor dit soort landbouw binnen de bufferzones rondom Natura 2000-gebieden en NNN. Dit draagt wederom bij aan het toekomstperspectief voor de agrarische sector in de provincie.
Energie	Er staat een aantal grote ontwikkelingen te gebeuren op het gebied van energie. Extra aandacht voor de ruimtelijke inpassing van deze ontwikkelingen is essentieel om risico’s op het gebied van veiligheid, overlast en aantasting van het landschap te verminderen. Zorg dus voor een integrale ruimtelijke visie op energieinfrastructuur. Dit zal niet alleen bijdragen aan het beschermen van de leefomgeving, maar ook de energietransitie versnellen en draagvlak vergroten.
	Het advies is ook om ruimtelijke inpassing van nieuwe energieinfrastructuur af te stemmen met andere functies, met name als het gaat om natuur en mobiliteit. Wijs hierbij ook duidelijke zones of gebieden aan waar bepaalde functies prioriteit hebben in het kader van de reserveringen voor grootschalige energieinfrastructuur versus natuurgebieden. Het clusteren van duurzame energieopwekking kan bijvoorbeeld op locaties met een lage landschappelijke waarde en nabij al bestaande (energie)infrastructuur.
Economie	Stimuleer de plattelandseconomie: investeer in kleinschalige economische initiatieven op het platteland, bijv. omtrent lokale voedselketens, agrotoerisme en multifunctioneel landgebruik. Daarnaast kan de provincie specifieke gebieden reserveren voor innovatieve projecten die bijdragen aan de economische vitaliteit van het buitengebied en een structureel alternatief bieden voor agrarische bedrijven die onder druk staan.

Thema	*Aandachtspunten voor actualisatie*
	Onderwijs is onderbelicht in zowel de doelen als ruimtelijke keuzen. Formuleer aanvullende doelen en/of voeg ruimtelijke keuzen toe omtrent dit thema. ***Of***: geef gemotiveerd aan waarom hier géén doelen of keuzen voor zijn opgenomen.
Cultuur, sport en erfgoed	Dit thema is onderbelicht, met name sport en cultuur. Door aanvullende doelen te formuleren en/of ruimtelijke keuzen toe te voegen omtrent dit thema kunnen deze onderdelen meegenomen worden in de POVI en bijbehorende ruimtelijke afwegingen. De provincie kan sport en bewegen bijvoorbeeld stimuleren door het inrichten van bovenlokale sportaccommodaties en het beweegvriendelijk inrichten van de buitenruimte. Door sport en bewegen te combineren met bijvoorbeeld ruimtelijke en/of economische vraagstukken kunnen provincies sport en bewegen in samenwerking met gemeenten versterken. Ten aanzien van cultuur kan de provincie bijvoorbeeld ruimte voor bovenlokale culturele instellingen aanwijzen, zorgen dat het aanbod van cultuureducatie goed over de regio is verspreid, of actief amateurkunst ondersteunen. ***Of***: geef gemotiveerd aan waarom hier géén doelen of keuzen voor zijn opgenomen.
	Groene monumenten en historisch waardevolle landschapselementen behoeven bescherming en een duidelijke strategie voor verduurzaming en herbestemming. Het risico dat ontwikkelingen zoals de energietransitie, woningbouw of uitbreiding van infrastructuur deze elementen aantasten moet worden geminimaliseerd. Zet in op verduurzaming van monumenten en groene monumenten, waarbij kansen voor herbestemming worden benut. Zorg ervoor dat monumenten een actieve rol spelen in de samenleving, bijvoorbeeld als locaties voor (dag)recreatie, educatie, wonen of werken. Dit verhoogt hun economische en sociale waarde, voorkomt leegstand en verval en versterkt de culturele identiteit van Limburg.

11 Beoordelingskader en beoordeling resterende indicatoren

11.1 Beoordelingskader en methodiek

De NRD (Gedeputeerde Staten van Limburg, 2024) toont in bijlage 2 het beoordelingskader dat in het MER voor de POVI21 is gebruikt, deze is te vinden via: https://www.commissiemer.nl/adviezen/3871. Het beoordelingskader bevat ca. 125 indicatoren. De provincie geeft in de NRD aan dat dit kader ook gebruikt kan worden in het MER voor de actualisatie van de Omgevingsvisie in 2025.

In overleg met de provincie is echter besloten om in het huidige planMER niet álle indicatoren te beoordelen. In plaats daarvan is besloten om enkel de indicatoren te beoordelen die niet zijn afgedekt door de nu geldende provinciale doelen, die zijn uiteengezet in Hoofdstuk 4 van dit planMER en zijn beoordeeld op doelbereik in de latere hoofdstukken. We mogen er immers van uit gaan dat als de provincie een bepaald doel nastreeft en dit doel één of meerdere indicatoren afdekt, dit voldoende zekerheid geeft over deze indicatoren en mogelijke effecten hierop. Bovendien voorkomt dit dat een bepaald aspect dubbel wordt beoordeeld. Bijvoorbeeld: een bepaalde ruimtelijke keuze heeft effect op het aandeel duurzame energie. Er is zowel een doel als een indicator omtrent (het aandeel) duurzame energie. In plaats van beide mee te nemen en beide positief/neutraal/negatief te beoordelen, wordt de indicator dus afgedekt door het doel: het doel omtrent duurzame energie wordt wel beoordeeld op doelbereik, maar de indicator omtrent duurzame energie nemen we niet mee.

Er is dus bij alle indicatoren gekeken of de indicator al is afgedekt door één of meerdere provinciale doelen. Het resultaat van deze analyse is te vinden in Bijlage F. Als een indicator niet is afgedekt, is deze indicator wél meegenomen en beoordeeld in huidig planMER. Uiteindelijk betreft dit 34 indicatoren, die te zien zijn in Tabel 11-1. Bij de beoordeling hoort bij elke indicator ook een referentiesituatie (zie ook Hoofdstuk 5): deze is namelijk van belang voor de uiteindelijke situatie die wordt bereikt, samen met het effect van de ruimtelijke keuzen. Als een indicator bijvoorbeeld onderbelicht is door de ruimtelijke keuzen maar de referentiesituatie op dit aspect zeer gunstig is, hoeft dit geen probleem op te leveren. Daarom is de referentiesituatie hier van belang.

Tabel 11-1 | Indicatoren uit de NRD (Gedeputeerde Staten van Limburg, 2024) die niet worden afgedekt door de provinciale doelen, en dus afzonderlijk worden meegenomen in de milieueffectbeoordeling.

Thema	Aspect	Indicator en normering
Gezonde, veilige leefomgeving	Luchtkwaliteit	Ervaringen van geurhinder
	Geluidhinder	Gemiddelde afstand tot stiltegebieden
	Externe veiligheid	Populatie binnen risicocontouren
		Overschrijding van normen
Aantrekkelijke omgeving	Kwaliteit landelijk gebied	Nabijheid van recreatiegebieden
Wonen	Kwaliteit woning (energetisch/ bouwkundig/levensloopbestendig)	Percentage energieneutrale woningen
Sociaal	Sociale levendigheid	Aantal evenementen per kwartaal
		Aantal culturele activiteiten
	Sociale veiligheid	Toegankelijkheid vluchtwegen/calamiteitenroutes
		Aanwezigheid potentiële daders
	Sociale cohesie	Aandeel vrijwilligerswerk
		Betrokkenheid lokale politiek
		Sport- en cultuurparticipatie
	Voorzieningenniveau	Winkelleegstand
Ecologisch kapitaal	Biodiversiteit	Aantallen/verspreiding invasieve exoten

Thema	Aspect	Indicator en normering
Energie & grondstoffen	Energiegebruik	Totale energiegebruik
		Gemiddeld energiegebruik per inwoner
		Gemiddeld energieverbruik per m^2 bedrijvigheid
Historisch kapitaal	Archeologische waarden	Bescherming van archeologische waarden
		Beleving en bewustwording van bodemarchief (of behoud en ontwikkeling archeologisch erfgoed)
	Aardkundige waarden	Zichtbaarheid/herkenbaarheid aardkundige waarden
Vestigingsklimaat	Arbeidspotentieel	Omvang beroepsbevolking
		Opleidingsniveau van de beroepsbevolking
	Topsectoren	Concurrentiekracht / Winstgevendheid
		Internationale positie
		Innovatieve producten
Werk & inkomen	Vrij besteedbaar inkomen	Gemiddeld inkomen per huishouden
		Omvang vaste lasten
	Werkgelegenheid in balans (ruimtelijk / opleidingsniveau)	Spanningsindicator Arbeidsmarkt (UWV)[16]
Opleiding & netwerken	Opleidingen en ontplooiingsmogelijkheden	Aantal opleidingsplaatsen
		Nabijheid van scholen en universiteiten
	Kennisnetwerk	Aanwezigheid kenniscampussen
		Aanwezigheid Triple Helix[17] aanpak
	Fysieke netwerken (energie / data)	Dekkingsgraad mobielnetwerk

Bij een milieueffectbeoordeling wordt er gekeken wat de effecten van beleid en bijbehorende maatregelen zijn op een set aan aspecten ofwel indicatoren. Deze indicatoren worden in huidig planMER dus getoetst aan alle ruimtelijke keuzen van alle drie de regio's, om te kijken hoe deze keuzen mogelijk invloed hebben op de indicatoren. De methodiek bij deze beoordeling is grotendeels in lijn met de methodiek beschreven zoals in Hoofdstuk 6, en is als volgt:

Tabel 11-2 \| Methodiek beoordeling voor resterende indicatoren.

Kleur	Toelichting
	Ruimtelijke keuze heeft een sterk positief effect op indicator
	Ruimtelijke keuze heeft een beperkt positief effect op indicator
	Ruimtelijke keuze heeft geen effect op indicator
	Ruimtelijke keuze heeft een beperkt negatief effect op indicator
	Ruimtelijke keuze heeft een sterk negatief effect op indicator

[16] Deze indicator zegt iets over spanning/krapte op de arbeidsmarkt. De UWV Spanningsindicator berekent de spanning op de arbeidsmarkt in Nederland door het aantal vacatures te delen door het aantal WW'ers met een verstreken uitkeringsduur van minder dan 6 maanden.
[17] Wanneer er naast overheden en private partijen ook onderwijs- en kennisinstellingen meedoen in een dergelijke samenwerking, spreken we van een triple helix. Het triple helix-model gaat uit van gelijkwaardigheid tussen de samenwerkingspartners.

Per ruimtelijke keuze is dus gekeken of deze effect heeft op één of meerdere indicatoren, en zo ja, op wat voor manier. De gehele beoordeling van de milieueffecten is te vinden in Bijlage G.

Vervolgens is voor elke indicator in totaal gekeken of er effecten op zijn door de gemaakte ruimtelijke keuzen, en zo ja, wat voor effecten. Het effect kan overwegend positief of negatief zijn, of de indicator is onderbelicht:

- Overwegend positief: enkel positieve effecten, of meer positieve dan negatieve effecten.
- Overwegend negatief: enkel negatieve effecten, of meer negatieve dan positieve effecten. Als er evenveel positieve als negatieve effecten zijn geïdentificeerd, wordt er worst case beoordeeld en wordt er uiteindelijk uitgegaan van een overwegend negatief effect.
- Onderbelicht: geen enkele ruimtelijke keuze heeft impact op de indicator, of slechts één ruimtelijke keuze heeft een beperkt positief of beperkt negatief effect. Een indicator kan ook onderbelicht zijn als ruimtelijke keuzen van slechts één regio (beperkt) effect hebben, en de indicator in de andere twee regio's volledig onderbelicht is.

Wanneer het effect in totaal overwegend negatief is of de indicator onderbelicht is, zal hier een advies over geformuleerd worden in paragraaf 11.3.

11.2 Beoordeling resterende indicatoren

De gehele beoordeling van de resterende indicatoren, waarin het effect van elke ruimtelijke keuze op elke indicator te zien is, is te vinden in Bijlage G. In Tabel 11-3 hieronder is het resultaat van de beoordeling te zien. Voor de betekenis van de beoordeling (de kleuren) wordt verwezen naar Tabel 11-2. In Tabel 11-3 is in de tweede kolom per indicator de referentiesituatie opgenomen. Deze is afkomstig uit de referentiesituatie zoals beschreven in dit rapport (zie Hoofdstuk 5), tenzij anders vermeld middels een bronverwijzing. Als er geen data over de referentiesituatie beschikbaar zijn, is deze cel leeg gelaten. In de derde kolom is het totale effect van alle ruimtelijke keuzen tezamen op de indicator omschreven. In de laatste kolom wordt hier een conclusie aan verbonden: wat is de eindbeoordeling op basis van de referentiesituatie en het effect van de ruimtelijke keuzen? Wanneer de conclusie is dat er in de actualisatie van de POVI ten opzichte van de Ontwerpende Onderzoeken of het Ruimtelijk Voorstel aanvullende actie nodig is op dit aspect, is de conclusie **dikgedrukt**. In paragraaf 11.3 wordt aan deze conclusies een advies verbonden voor de actualisatie van de POVI.

Tabel 11-3 | Resultaat beoordeling milieueffecten: effect ruimtelijke keuzen op indicatoren waarvoor geen doelen zijn geformuleerd.

Indicator	Referentiesituatie	Totaal effect van alle ruimtelijke keuzen tezamen op indicator	Conclusie t.a.v. actualisatie POVI
Ervaringen van geurhinder	In de provincie Limburg, en meest voornamelijk Noord-Limburg, doen zich lokaal knelpunten ten aanzien van geurhinder voor. Dit is met name als gevolg van landbouw, met name veehouderijen.	Meerdere ruimtelijke keuzen, in alle drie de regio's, hebben een beperkt positief effect op geurhinder. Met name extensivering landbouw draagt hieraan bij.	Hier hoeft geen aanvullende actie op te worden ondernomen in actualisatie POVI, omdat ruimtelijke keuzen al een beperkt positief effect hebben op deze indicator.
Gemiddelde afstand tot stiltegebieden	De 31 stiltegebieden in de provincie Limburg hebben een gezamenlijk oppervlak van circa 18.000 ha. Limburg heeft een relatief groot aantal stiltegebieden, verspreid over de provincie. De gemiddelde afstand tot stiltegebieden in Limburg is hierdoor relatief laag.	Geen één van de ruimtelijke keuzen heeft effect op deze indicator.	Hier hoeft geen aanvullende actie op te worden ondernomen in actualisatie POVI, omdat de referentiesituatie geen knelpunten kent en vanuit de ruimtelijke keuzen geen negatieve effecten verwacht worden.
Populatie binnen risicocontouren	Over het algemeen gezien geldt dat de plaatsgebonden risico's en het groepsrisico geen knelpunten opleveren.	Meerdere ruimtelijke keuzen, in alle drie de regio's, hebben een beperkt negatief effect op deze indicator. Met name ontwikkelingen als de DRC, verdubbelingen van het spoor en woningbouw rond spoorzones dragen hieraan bij.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect, om negatieve effecten te voorkomen of te mitigeren.**
Overschrijding van normen	Voor het spoor zijn er de afgelopen jaren overschrijdingen op een aantal baanvakken.	Meerdere ruimtelijke keuzen, in alle drie de regio's, hebben een beperkt negatief effect op deze indicator. Met name ontwikkelingen als de DRC, verdubbelingen van het spoor en woningbouw rond spoorzones dragen hieraan bij.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect, om negatieve effecten te voorkomen of te mitigeren.**
Nabijheid van recreatiegebieden	Hoewel Limburg een relatief groot aantal recreatiegebieden heeft, is de totale oppervlakte ervan relatief klein in vergelijking met andere provincies (CBS StatLine, 2023). Volgens cijfers uit 2017 is de afstand tot recreatief terrein in Limburg relatief gemiddeld t.o.v. andere provincies (CBS StatLine, 2017).	Meerdere ruimtelijke keuzen tezamen hebben een beperkt positief effect op deze indicator.	Hier hoeft geen aanvullende actie op te worden ondernomen in actualisatie POVI, omdat ruimtelijke keuzen al een beperkt positief effect hebben op deze indicator en de referentiesituatie geen grote knelpunten heeft.
Percentage energieneutrale woningen	Het percentage energieneutrale[18] woningen t.o.v. alle gelabelde woningen was in Limburg in	Meerdere ruimtelijke keuzen in Regio Zuid hebben tezamen een beperkt positief effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit**

[18] Met een A++++ label is de woning volledig energieneutraal en wekt de woning in theorie evenveel energie op als de woning verbruikt. Omdat er geen cijfers zijn voor enkel dit label en in principe A ook voor (grotendeels) energieneutraal en zeer zuinig staat, worden voor de referentiesituatie cijfers gebruikt voor label A t/m A++++ (Label-up B.V., 2025) (Woonbewust, 2024).

Indicator	Referentiesituatie	Totaal effect van alle ruimtelijke keuzen tezamen op indicator	Conclusie t.a.v. actualisatie POVI
	2024 ca. 28%, t.o.v. 35% in Nederland (Regionale Klimaatmonitor, 2024).		**aspect, wat volledig onderbelicht is in Regio Noord en Midden.**
Aantal evenementen per kwartaal	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Twee ruimtelijke keuzen in Regio Noord hebben een beperkt positief effect op deze indicator. In Regio Midden en Zuid is de indicator volledig onderbelicht.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect, wat volledig onderbelicht is in Regio Midden en Zuid.**
Aantal culturele activiteiten	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Slechts één ruimtelijke keuze in Regio Noord heeft een beperkt positief effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit onderbelichte aspect.**
Toegankelijkheid vluchtwegen/calamiteitenroutes	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Slechts één ruimtelijke keuze in Regio Zuid heeft een beperkt positief effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit onderbelichte aspect.**
Aanwezigheid potentiële daders	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Geen één van de ruimtelijke keuzen heeft effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit volledig onderbelichte aspect.**
Aandeel vrijwilligerswerk	Het aantal inwoners dat vrijwilligers werk doet is in 2017 in Limburg (43,5%) lager dan het landelijk gemiddelde (49.1%).	Slechts één ruimtelijke keuze in Regio Midden heeft een beperkt positief effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect.**
Betrokkenheid lokale politiek	Het aantal inwoners dat betrokken is in de politiek is in 2017 in Limburg (42,1%) lager dan het landelijk gemiddelde (46,6%).	Geen één van de ruimtelijke keuzen heeft effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect.**
Sport- en cultuurparticipatie	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Geen één van de ruimtelijke keuzen heeft effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit volledig onderbelichte aspect.**
Winkelleegstand	Landelijk lag de leegstand in winkelgebieden op 9,3% in 2024. Ter vergelijking: in de hele provincie Limburg stond in 2024 15,2% van alle winkel- en horecapanden leeg (Klerks, 2024). Wel is de winkelleegstand flink gedaald afgelopen jaren (Provincie Limburg, z.d. c).	Geen één van de ruimtelijke keuzen heeft effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect.**
Aantallen/verspreiding invasieve exoten	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Meerdere ruimtelijke keuzen, in alle drie de regio's, hebben een beperkt negatief effect op deze indicator. Met name het verbinden van natuurgebieden draagt hieraan bij, wat als ongewenst effect kan hebben dat invasieve exoten zich gemakkelijker verspreiden.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect, om negatieve effecten te voorkomen en/of mitigeren.**
Totale energiegebruik	Er is sprake van een daling van het energieverbruik. In 2018 was het totaal bekende	Er zijn iets meer beperkt negatieve dan beperkt positieve effecten op deze	Omdat afgelopen jaren het energiegebruik in Limburg al flink is

Indicator	Referentiesituatie	Totaal effect van alle ruimtelijke keuzen tezamen op indicator	Conclusie t.a.v. actualisatie POVI
	energieverbruik in Limburg 167.294 TJ. Anno 2022 was dat 136.134 TJ, een daling van 18,6%.	indicator. Met name economische ontwikkelingen, (bevolkings)groei en ontwikkelingen in de energie(transitie) dragen hieraan bij.	gedaald, hoeft deze beoordeling niet per se problemen om te leveren. Er hoeft in de actualisatie van de POVI dus geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Gemiddeld energiegebruik per inwoner	Het totale energieverbruik door woningen is afgelopen jaren gestaag afgenomen (Regionale Klimaatmonitor, 2023), terwijl de bevolking licht is toegenomen (CBS StatLine, 2024).	Slechts één ruimtelijke keuze in Regio Zuid heeft een beperkt positief effect op deze indicator.	Omdat afgelopen jaren het energiegebruik in Limburg al gestaag is afgenomen, hoeft deze beoordeling niet per se problemen om te leveren. Er hoeft in de actualisatie van de POVI dus geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Gemiddeld energieverbruik per m^2 bedrijvigheid	Het gemiddeld energieverbruik per m^2 is niet bekend, maar het energieverbruik in totaal is afgelopen jaren licht gedaald (Regionale Klimaatmonitor, 2023). Bij enkele sectoren is het energieverbruik echter gestabiliseerd of zelfs licht toegenomen.	Het effect van alle ruimtelijke keuzen tezamen op deze indicator is beperkt positief.	Omdat afgelopen jaren het energiegebruik licht is afgenomen en het effect van de ruimtelijke keuzen op de indicator beperkt positief is, hoeft in de actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Bescherming van archeologische waarden	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Er zijn iets meer beperkt positieve dan beperkt negatieve effecten op deze indicator.	Omdat het effect van de ruimtelijke keuzen op de indicator beperkt positief is, hoeft in de actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Beleving en bewustwording van bodemarchief (of behoud en ontwikkeling archeologisch erfgoed)	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Het effect op deze indicator is overwegend beperkt negatief. Dit komt met name door ruimtelijke keuzen die een (aanzienlijk) ruimtebeslag leggen op landelijk/onbebouwd gebied. Denk hierbij aan woningbouw en energieinfrastructuur.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect, om negatieve effecten te voorkomen en/of mitigeren.**
Zichtbaarheid/herkenbaarheid aardkundige waarden	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Het effect op deze indicator is overwegend beperkt positief.	Omdat het effect van de ruimtelijke keuzen op de indicator beperkt positief is, hoeft in de actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Omvang beroepsbevolking	De beroepsbevolking is van 2018 tot 2022 heel licht (1%) toegenomen (Provincie Limburg, z.d. c).	Slechts één ruimtelijke keuze in Regio Zuid heeft een beperkt positief effect op deze indicator.	Omdat de referentiesituatie geen zorgen baart, hoeft deze beoordeling niet per se problemen om te leveren. Er hoeft in de actualisatie van de

Indicator	Referentiesituatie	Totaal effect van alle ruimtelijke keuzen tezamen op indicator	Conclusie t.a.v. actualisatie POVI
			POVI dus geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Opleidingsniveau van de beroepsbevolking	Het percentage bevolking dat hoogopgeleid is, is van 2018 tot 2022 gegroeid van 25,5% naar 27,4% (Provincie Limburg, z.d. c). Er zijn geen cijfers over andere opleidingsniveaus beschikbaar.	Eén ruimtelijke keuze in Regio Noord en één in Regio Zuid hebben een beperkt positief effect op deze indicator.	Omdat afgelopen jaren het percentage bevolking dat hoogopgeleid is, is gegroeid en het effect van de ruimtelijke keuzen op de indicator beperkt positief is, hoeft in de actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Concurrentiekracht / Winstgevendheid	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Er zijn iets meer beperkt positieve dan beperkt negatieve effecten op deze indicator.	Omdat het effect van de ruimtelijke keuzen op de indicator beperkt positief is, hoeft in de actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Internationale positie	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Het effect op deze indicator is overwegend beperkt negatief. Dit komt met name door keuzen die de internationale positie van het landbouwcluster negatief kunnen beïnvloeden, bijv. extensivering landbouw.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect, om negatieve effecten te voorkomen en/of mitigeren.**
Innovatieve producten	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Het effect op deze indicator is sterk positief.	Omdat de ruimtelijke keuzen tezamen een sterk positief effect hebben op deze indicator, hoeft er bij actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit onderwerp.
Gemiddeld inkomen per huishouden	Het gemiddelde inkomen per huishouden is van 2017 tot 2021 licht gestegen, maar wel lager dan het Nederlandse gemiddelde (Provincie Limburg, z.d. c).	Slechts één ruimtelijke keuze in Regio Zuid heeft een beperkt positief effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect.**
Omvang vaste lasten	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Geen één van de ruimtelijke keuzen heeft effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect.**
Spanningsindicator Arbeidsmarkt (UWV)[19]	Volgens de meest recente cijfers was de spanningswaarde in Limburg 2,79; dit typeert een krappe arbeidsmarkt. Voor Nederland als	Twee ruimtelijke keuzen in Regio Midden hebben een beperkt positief effect op deze indicator.	Omdat de referentiesituatie in Limburg op dit aspect relatief goed is en de ruimtelijke keuzen een beperkt

[19] Deze indicator zegt iets over spanning/krapte op de arbeidsmarkt. De UWV Spanningsindicator berekent de spanning op de arbeidsmarkt in Nederland door het aantal vacatures te delen door het aantal WW'ers met een verstreken uitkeringsduur van minder dan 6 maanden.

Indicator	Referentiesituatie	Totaal effect van alle ruimtelijke keuzen tezamen op indicator	Conclusie t.a.v. actualisatie POVI
	geheel was in dezelfde periode de spanningswaarde hoger (3,76) en de arbeidsmarkt dus nog krapper (UWV, 2025).		positief effect hebben, hoeft er bij actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit onderwerp.
Aantal opleidingsplaatsen	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Slechts één ruimtelijke keuze in Regio Noord heeft een beperkt positief effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect**
Nabijheid van scholen en universiteiten	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Slechts één ruimtelijke keuze in Regio Noord heeft een beperkt positief effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect**
Aanwezigheid kenniscampussen	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Het effect op deze indicator is overwegend positief.	Omdat het effect van de ruimtelijke keuzen op de indicator beperkt positief is, hoeft in de actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Aanwezigheid Triple Helix aanpak	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Twee ruimtelijke keuzen hebben een beperkt positief effect op deze indicator.	Omdat het effect van de ruimtelijke keuzen op de indicator beperkt positief is, hoeft in de actualisatie van de POVI geen aanvullende actie te worden ondernomen op dit aspect.
Dekkingsgraad mobielnetwerk	Hier is geen eenduidige informatie over beschikbaar.	Geen één van de ruimtelijke keuzen heeft effect op deze indicator.	**De actualisatie van de POVI kan meer aandacht besteden aan dit aspect.**

11.3 Conclusies en aanbevelingen op basis van beoordeling resterende indicatoren

Op basis van de bevindingen in dit hoofdstuk zijn in deze paragraaf meerdere aanbevelingen geformuleerd voor de actualisatie van de POVI. Het gaat om bevindingen op basis van de beoordeling op de resterende indicatoren. Dit zijn de indicatoren waarvoor geen afzonderlijke doelen zijn geformuleerd en die dus niet worden afgedekt door provinciale doelen. Eerst zullen de meest belangrijke bevindingen worden opgesomd. Daarna volgen de aanbevelingen.

11.3.1 Samenvatting bevindingen

Over de indicatoren op zichzelf zijn enkele zaken op te merken:

- Er ontbreekt normering en bronselectie voor diverse indicatoren, waardoor milieueffecten niet altijd concreet beoordeeld konden worden.
- Onduidelijkheid over waar precies naar wordt gekeken bij bepaalde indicatoren, zoals: Aanwezigheid Triple Helix aanpak, Aanwezigheid potentiële daders, Bescherming archeologische waarden, en Dekkingsgraad mobiel netwerk.
- Bij sommige indicatoren (bijv. Totale energiegebruik, Omvang beroepsbevolking) is monitoring goed mogelijk, maar is er onduidelijkheid over wanneer een positieve of negatieve beoordeling zou gelden (onduidelijke normering).
- Er zijn indicatoren waarbij geen bronnen beschikbaar zijn, waardoor beoordeling lastig of onmogelijk is.

Op basis van het afzetten van de provinciale doelen tegen de indicatoren, zijn de volgende zaken geconstateerd:

- 34 indicatoren worden niet afgedekt door provinciale doelen.
- Met name indicatoren omtrent sociale thema's, cultuur en sport, onderwijs en werk & inkomen zijn niet afgedekt.
- De thema's, doelen en indicatoren zijn niet goed op elkaar afgestemd.

Een aantal indicatoren is, naast niet afgedekt te worden door de provinciale doelen, onderbelicht in de ruimtelijke keuzen. Dat wil zeggen dat geen enkele ruimtelijke keuze impact heeft op de indicator, of slechts één ruimtelijke keuze een beperkt positief of beperkt negatief effect heeft. Een indicator kan ook onderbelicht zijn als ruimtelijke keuzen van slechts één regio (beperkt) effect hebben, en de indicator in de andere twee regio's volledig onderbelicht is. Of dit als problematisch moet worden geacht, is afhankelijk van de referentiesituatie. Uiteindelijk zijn er 14 onderbelichte indicatoren geïdentificeerd waarop in de actualisatie van de POVI aanvullende actie ondernomen kan worden. Deze worden hieronder opgesomd:

- Percentage energieneutrale woningen
- Sociale levendigheid: Aantal evenementen per kwartaal en Aantal culturele activiteiten
- Sociale veiligheid: Toegankelijkheid vluchtwegen/calamiteitenroutes en Aanwezigheid potentiële daders
- Sociale cohesie: Aandeel vrijwilligerswerk, Betrokkenheid lokale politiek en Sport- en cultuurparticipatie
- Winkelleegstand
- Vrij besteedbaar inkomen: Gemiddeld inkomen per huishouden en Omvang vaste lasten
- Opleidingen en ontplooiingsmogelijkheden: Aantal opleidingsplaatsen en Nabijheid van scholen en universiteiten
- Dekkingsgraad mobiel netwerk

Daarnaast wordt een aantal indicatoren negatief beïnvloed door de ruimtelijke keuzen. Of dit als problematisch moet worden geacht, is afhankelijk van de referentiesituatie. Uiteindelijk zijn er 5 indicatoren geïdentificeerd waarop in de actualisatie van de POVI aanvullende actie kan worden ondernomen om negatieve effecten te voorkomen of te mitigeren:

- Externe veiligheid (**Populatie binnen risicocontouren** en **Overschrijding van normen**): meerdere ruimtelijke keuzen, in alle drie de regio's, hebben een beperkt negatief effect op deze indicator. Met name ontwikkelingen als de DRC, verdubbelingen van het spoor en woningbouw rond spoorzones dragen hieraan bij.
- **Aantallen/verspreiding invasieve exoten**: meerdere ruimtelijke keuzen, in alle drie de regio's, hebben een beperkt negatief effect op deze indicator. Met name het verbinden van natuurgebieden draagt hieraan bij, wat als ongewenst effect kan hebben dat invasieve exoten zich gemakkelijker verspreiden.
- **Beleving en bewustwording van bodemarchief (of behoud en ontwikkeling archeologisch erfgoed)**: het effect op deze indicator is overwegend beperkt negatief. Dit komt met name door ruimtelijke keuzen die een (aanzienlijk) ruimtebeslag leggen op landelijk/onbebouwd gebied. Denk hierbij aan woningbouw en energieinfrastructuur.

- **Internationale positie**: het effect op deze indicator is overwegend beperkt negatief. Dit komt met name door keuzen die de internationale positie van het landbouwcluster negatief kunnen beïnvloeden, bijv. extensivering landbouw.

11.3.2 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen hierboven worden diverse aanbevelingen voor de actualisatie van de POVI gedaan.

Over de indicatoren op zichzelf zijn diverse aanbevelingen:

- Maak per indicator duidelijk welke bron geldt en wat de normering is bij het beoordelen. Dit is in lijn met het advies van de Commissie voor de mer op basis van de NRD (Commissie mer, 2024).
- Als er geen informatie beschikbaar is over een bepaalde indicator, maar de provincie het wel een belangrijke indicator vindt om te monitoren, is het advies aan de provincie om hier informatie over te gaan verzamelen of dit uit te zetten bij een organisatie.
- Sommige indicatoren (bijv. Totale energiegebruik, Omvang beroepsbevolking) zouden beter omgezet kunnen worden naar doelen, omdat monitoring van de indicator op zichzelf niet veel zegt. Een andere optie is om deze indicatoren relatiever te duiden, bijvoorbeeld wijziging van de indicator in de omvang van de beroepsbevolking t.o.v. het totaal aantal beschikbare mensen dat kan werken.
- Werk aan transparantie en duidelijkheid bij de beoordeling van alle indicatoren.
- Overweeg het laten vervallen van indicatoren die niet relevant zijn of waarvoor geen informatie beschikbaar is. Communiceer helder waarom bepaalde indicatoren wel of niet worden opgenomen in de actualisatie van de POVI en waarom deze voor één of meerdere regio's of de provincie als geheel niet relevant zijn om op te nemen.

Op basis van de samenhang tussen de doelen en indicatoren wordt het volgende geadviseerd:

- 34 indicatoren bleken dus niet afgedekt door de provinciale doelen. Als hier toch aspecten tussen zitten die de provincie relevant acht, ook met het oog op de referentiesituatie, is het advies dat de provincie hier aanvullende doelen over opneemt in de geactualiseerde POVI. Denk hierbij bijvoorbeeld aan doelen over sociale thema's, cultuur en sport, onderwijs, en werk & inkomen.
- Stem doelen en indicatoren beter op elkaar af: zorg dat elk doel minimaal één indicator heeft, en dat elke indicator aan een doel verbonden is. Dit is in lijn met het advies van de Commissie voor de mer op basis van de NRD, waarin werd genoemd dat het beoordelingskader niet goed aansluit op de belangrijkste doelen en prioriteiten voor de actualisatie van de POVI (Commissie mer, 2024).
- Maak de themaverdeling bij doelen en indicatoren duidelijker en eenduidiger. Door de aanbeveling hierboven uit te voeren, wordt dat waarschijnlijk al bereikt.

Op basis van de beoordeling van de resterende indicatoren moet eerst een algemeen aandachtspunt worden benoemd: het effect van alle ruimtelijke keuzen tezamen op de indicatoren kunnen niet uitsluitend positief zijn. Negatieve effecten op enkele indicatoren zijn onvermijdelijk. De provincie moet hierin vooral prioriteiten stellen en keuzen maken. Het advies is niet per se om ruimtelijke keuzen te schrappen vanwege mogelijke negatieve effecten, aangezien elke ruimtelijke keuze ook positieve effecten op ofwel doelbereik ofwel andere indicatoren met zich mee kan brengen. Er worden daarom enkel aanbevelingen gedaan over hoe de ruimtelijke keuzen en doelen gedurende de actualisatie van de POVI zouden kunnen worden aangescherpt. Voor aanpak van de negatieve effecten, worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Externe veiligheid: beschrijf maatregelen die negatieve effecten van ruimtelijke keuzen voorkomen of mitigeren, zoals bij ontwikkelingen rond DRC, spoorverdubbelingen en woningbouw rond spoorzones. Zorg ervoor dat externe veiligheid in de geactualiseerde POVI goed gewaarborgd wordt.
- Invasieve exoten: beschrijf maatregelen die de risico's op verspreiding van invasieve exoten beheren en biodiversiteit versterken. Het verbinden van natuurgebieden kan bijdragen aan de verspreiding van invasieve exoten, maar dat hoeft niet per se negatief te zijn als er maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Het is een kwestie van zorgvuldig plannen en actief beheren. Biodiversiteit versterken en invasieve soorten in toom houden moeten hand in hand gaan bij het ontwerpen van ecologische verbindingen. Dergelijke zaken zouden kunnen worden opgenomen in de POVI, om de aantallen/verspreiding van invasieve exoten te voorkomen en/of tegen te gaan.
- Bodemarchief/archeologisch erfgoed: waarborg behoud en ontwikkeling van archeologisch erfgoed door beschermingsmaatregelen op te nemen in ruimtelijke keuzen of elders in de POVI. Beschrijf duidelijk hoe deze negatieve effecten worden voorkomen of gemitigeerd. Zorg ervoor dat het bodemarchief en/of archeologisch erfgoed volwaardig wordt meegenomen in alle ruimtelijke ontwikkelingen.

- Internationale positie (landbouwcluster): neem in de ruimtelijke keuzen of elders in de POVI duidelijk op hoe deze negatieve effecten worden voorkomen of gemitigeerd. Hoe kan bijv. de landbouw zijn internationale positie behouden, ondanks of zelfs dankszij deze veranderingen? Formuleer strategieën om het landbouwcluster te ondersteunen. De provincie moet hierin echter ook een afweging maken tussen positieve effecten op natuur versus behoud van internationale landbouwpositie.

Voor de indicatoren die zowel door de doelen als door de ruimtelijke keuzen onderbelicht zijn kan – zoals al genoemd – aanvullende doelen worden opgenomen in de POVI. Er kan ook voor worden gekozen om in de ruimtelijke keuzen aandacht te besteden aan deze aspecten, door aanpassingen ofwel toevoegingen.

Met deze aanbevelingen kan de provincie Limburg de POVI actualiseren op een manier die beter aansluit bij de doelen, thema's en milieueffectbeoordeling en tegelijkertijd negatieve effecten zoveel mogelijk mitigeren.

C – Conclusie

12 Resultaten Passende beoordeling

In dit hoofdstuk worden kort de methodiek en uitkomsten van de Passende beoordeling beschreven. De gehele Passende beoordeling is te vinden in Bijlage H.

12.1 Doel Passende beoordeling

Eén van de redenen dat een planMER bij de POVI verplicht is, is omdat significante effecten op Natura 2000-gebieden niet op voorhand uitgesloten kunnen worden. Wanneer het niet mogelijk is om effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand uit te sluiten, dient er onder de Omgevingswet een Passende beoordeling te worden opgesteld. Deze Passende beoordeling maakt onderdeel uit van het planMER.

De Passende beoordeling heeft als doel om in beeld te brengen wat de risico's zijn op significante effecten op de natuurlijke kenmerken en de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-netwerk als gevolg van de ruimtelijke keuzen die zijn geformuleerd in de Ontwerpende Onderzoeken die zijn opgesteld voor de actualisatie van de Omgevingsvisie. Tevens zal de Passende beoordeling omschrijven welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden of welke beleidsaanpassingen kunnen worden gedaan om significante effecten te voorkomen. Tot slot benoemt de Passende beoordeling ook kansen op positieve effecten voor het Natura 2000-netwerk.

12.2 Methodiek

De Passende beoordeling sluit in het detailniveau aan bij een Omgevingsvisie, wat inhoudt dat deze voornamelijk plaatsvindt op hoofdlijnen. Hiermee heeft de Passende beoordeling het karakter van een risicobeoordeling. De Passende beoordeling dient ervoor om richting te geven aan de uitwerking van de ruimtelijke keuzen die per regio zijn geformuleerd in concrete kaders, voorwaarden, maatregelen en de vervolgtrajecten om significant negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden te voorkomen of, wanneer dit niet mogelijk is, deze zo veel mogelijk te beperken.

De Passende beoordeling stelt vast of het aannemelijk kan worden gemaakt dat de risico's op significante gevolgen in de beleidsuitwerking voldoende kunnen worden beperkt door mitigerende maatregelen te treffen of door afstemmingskaders toe te passen. Wanneer dit niet mogelijk is wordt – in de planuitwerking van een project – beoordeeld of de betreffende maatregel een zogenaamde ADC-toets zou kunnen doorstaan. Een ADC-toets (Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang, Compensatie) wordt uitgevoerd wanneer uit de Passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet volledig uitgesloten kunnen worden. De ADC-toets heeft een streng toetsingskader. Er moet blijken dat alternatieven die mogelijk leiden tot minder schade zijn onderzocht en overwogen. Ook moet blijken dat er een dwingende reden bestaat van groot openbaar belang. Tot slot moet blijken dat er voldoende mitigerende maatregelen worden genomen om de schade op de instandhoudingsdoelstellingen te beperken of effecten te compenseren.[20] De beoordeling in welke mate mitigatie negatieve effecten kan voorkomen en een eventueel advies aan de Provincie maken deel uit van voorliggende Passende beoordeling.

Voor alle ruimtelijke keuzen is afgewogen of er een risico bestaat op het optreden van significant negatieve effecten op relevante Natura 2000-gebieden. De ruimtelijke keuzen waarbij effecten volledig kunnen worden uitgesloten zijn niet verder beoordeeld in de Passende beoordeling. De ruimtelijke keuzen waarbij het niet mogelijk was risico's op significant negatieve effecten uit te sluiten zijn in Hoofdstuk 3 van de Passende beoordeling individueel beoordeeld. Ook is er bij deze ruimtelijke keuzen gekeken naar de mogelijkheid om eventuele effecten te voorkomen of beperken middels mitigerende maatregelen. Na deze beoordeling heeft elke ruimtelijke keuze een uiteindelijke effectbeoordeling gekregen op basis van de 'stoplichtmethode' (Tabel 12-1).

[20] Dit volgt uit artikel 10.24, lid 2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Tabel 12-1 | Stoplichtmethode voor de Passende beoordeling.

Kleur	Aard en mitigeerbaarheid van effecten
Groen	Er worden geen of enkel positieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden verwacht.
Oranje	Aantasting van de natuurlijke kenmerken van relevante Natura 2000-gebieden kan niet worden uitgesloten. Echter is het mogelijk om met mitigerende maatregelen, het toepassen van afwegingskaders of door bepaalde protocollen te hanteren deze effecten te voorkomen of beperken. Hiermee kan het stoplicht nog op groen komen.
Rood	Aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden kan niet worden uitgesloten. Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Voor ruimtelijke keuzes met een rode beoordeling wordt geadviseerd om randvoorwaarden te stellen of nuancering toe te voegen in de tekst van de Omgevingsvisie. Ook dient bij de planuitwerking voor deze ruimtelijke keuzen beoordeeld te worden of het noodzakelijk is om een ADC-toets te doorlopen.

In het huidige stadium van de Omgevingsvisie en de beoogde ruimtelijke keuzen en/of activiteiten is het nog niet mogelijk om cumulatieve effecten te beschouwen. Bij cumulatieve effecten dient te worden beoordeeld wat het effect is van een voorgenomen maatregel of activiteit in combinatie met overige plannen en projecten in de regio waar een Natura 2000-vergunning of een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit is aangevraagd, maar die nog niet (volledig) zijn uitgevoerd. Momenteel is het nog onduidelijk wat de aard, omvang, locatie en timing zal worden van de ruimtelijke keuzen zoals omschreven in de Omgevingsvisie. Daardoor is het nog niet mogelijk om te bepalen of er sprake kan zijn van cumulatieve effecten. Een dergelijke cumulatietoets dient plaats te vinden op het moment van vergunningverlening.

12.3 Conclusie

In de Passende beoordeling is beoordeeld of er risico's zijn dat de uitvoering van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken die zijn opgesteld voor de actualisatie van de Omgevingsvisie van de provincie Limburg leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Op basis van een zeefproces is er voor 15 ruimtelijke keuzen bepaald dat er geen sprake is van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. De overige 44 ruimtelijke keuzen zijn individueel beoordeeld.

Uit de beoordelingen blijkt dat voor deze ruimtelijke keuzen er risico's bestaan op significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Deze mogelijke effecten zijn worst-case beoordeeld, wat inhoudt dat er rekening is gehouden met de meest negatieve situatie die kan ontstaan bij de uitvoering van een ruimtelijke keuze. In een aantal gevallen kunnen de negatieve effecten worden gemitigeerd of is het mogelijk om de ruimtelijke keuze op te nemen in het beheerplan als instandhoudingsmaatregel, en kleurt de ruimtelijke keuze mogelijk groen. In veel gevallen kunnen een aantal van de negatieve effecten worden gemitigeerd, maar blijft de ruimtelijke keuze oranje of rood, voornamelijk omdat mogelijke significant negatieve effecten van stikstofdepositie niet met zekerheid kan worden uitgesloten.

In totaal kleuren er acht ruimtelijke keuzen rood, wat betekent dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet kan worden uitgesloten. Ook is het onzeker of er (voldoende) mitigerende maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Het algemene advies dat wordt meegegeven aan de provincie is om bij de ruimtelijke keuzen die rood kleuren (indien mogelijk) meer nuancering in de toelichting van de ruimtelijke keuzen toe te voegen. Binnen een aantal ruimtelijke keuzen zijn aannames gedaan over de uitvoering wanneer dit niet in de tekst werd toegelicht. Met meer nuancering of toelichting kunnen onzekerheden worden weggenomen of aannames worden weerlegd, waardoor een effectbeoordeling mogelijk toch oranje of groen zou kunnen kleuren. Indien dit niet mogelijk is en de Omgevingsvisie wordt vastgesteld met de ruimtelijke keuzes zonder verdere nuancering dient er voor de betreffende ruimtelijke keuzes in het planvormingsproces mogelijk (afhankelijk van de daadwerkelijke planuitwerking) een ADC-toets te worden doorlopen.

De Passende beoordeling heeft een relatief hoog abstractieniveau, dat aansluit bij het zeer globale niveau waarop ruimtelijke keuzen in de Ontwerpende Onderzoeken zijn opgenomen.

In verband hiermee is het in de meeste gevallen niet mogelijk om nu al de zekerheid te verkrijgen dat uit de Omgevingsvisie voortkomend beleid, plannen en projecten de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet zullen aantasten. Deze Passende beoordeling geeft daarom vooral een overzicht van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken voor de actualisatie van de Omgevingsvisie die kunnen leiden tot ecologische risico's voor Natura 2000-gebieden. Het document geeft in hoofdlijnen aan op welke wijze significante gevolgen kunnen worden voorkomen door treffen van mitigerende maatregelen. Deze Passende beoordeling heeft daarom vooral als doel om richting te geven aan verdere planuitwerking en onderzoek naar effecten van individuele initiatieven die uit de maatregelen zullen voortkomen. Er zijn mogelijkheden om deze vervolgtrajecten zo in te richten en uit te voeren dat uiteindelijk voorkomen kan worden dat Natura 2000-gebieden substantieel aangetast worden.

13 Grensoverschrijdende effecten

Mer-plichtige plannen, programma's en projecten kunnen aanzienlijke (milieu)effecten hebben in een ander land. Als dit het geval is, dan moet het bevoegd gezag in Nederland dat land hierover informeren.

In dit licht zijn hieronder de ruimtelijke keuzen die mogelijk een grensoverschrijdend (milieu)effect kunnen hebben opgesomd. Onder de tabel is ook beschreven of er mogelijk effecten zijn op Natura 2000-gebieden in het buitenland (op basis van de Passende beoordeling) en zo ja, wat voor effect.

Tabel 13-1 | Mogelijke grensoverschrijdende (milieu)effecten van ruimtelijke keuzen.

	Ruimtelijke keuze	Wat voor grensoverschrijdend effect is mogelijk?
Regio Noord	Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouwmateriaal.	De verandering van de waterhuishouding in en rondom de Peelvenen heeft gezien de afstand tot Duitsland en België geen effect. De extensivering van de landbouw kan tot een vermindering van de stikstofdepositie leiden, ook in het buitenland.
	Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties volgens het principe “het juiste bedrijf op de juiste plek”.	De invulling van “de juiste plek” is van groot belang voor het wel of niet ontstaan van grensoverschrijdende effecten.
	Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de delta Rhine Corridor en een 380kV station.	In het Ontwerpend Onderzoek is een aantal clusters voor glastuinbouw aangewezen nabij de grens met Duitsland. Emissies van deze clusters kunnen effect hebben over de grens. De aansluiting op de Delta Rhine Corridor kan economische effecten hebben in Duitsland.
	Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunten fungeren.	Het verhogen van de mobiliteit op bovenregionaal niveau kan de grensoverschrijdende mobiliteit verhogen.
	Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute.	Het verbinden van de Maasduinen aan de Gelderse Mookerheide en het Duitse Reichswald kan een effect hebben op de natuurkwaliteit.
	Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station.	Deze ruimtelijke keuze zet in op een internationaal energienetwerk via de Delta Rhine Corridor, wat economische effecten kan hebben in Duitsland.
	De kleine en middelgrote woonkernen in Noord-Limburg ontwikkelen zich met gerichte groei: Mook-Molenhoek en Reuver als forenzenplaatsen, Gennep als zorg- en voorzieningenkern, Venray en Horst met een combinatie van wonen, werken en economische functies.	Plaatsen als Mook, Molenhoek, Gennep en Reuver zijn gelegen aan de grens, waardoor economische effecten en stikstofemissies de omliggende regio's kunnen raken.
Regio Midden	Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen.	Aanpassing van deze beken kan leiden tot een verbeterde connectie met bovenstroomse delen van de beken in Duitsland en België.
	Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij.	Extensivering betekent minder stikstofdepositie op nabijgelegen natuurgebieden over de grens.

	Ruimtelijke keuze	Wat voor grensoverschrijdend effect is mogelijk?
	Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie.	Het vergroten van de waterberging heeft mogelijk ook effect op gebieden in België langs de Grensmaas.
	Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo.	Verdubbeling van het spoor verbetert de regionale verbindingen, ook van/naar het buitenland.
Regio Zuid	Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van NNN terug te draaien.	Betere uitwisseling van soorten en versterking van de biodiversiteit over landsgrenzen heen.
	De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling.	Verbeterde waterveiligheid en klimaatadaptatie voor zowel Nederland als België, omdat de Maas een internationaal stroomgebied is.
	Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot.	Een groter(e) en beter verbonden verkeersnetwerk en arbeidsmarkt.
	Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine Corridor en warmtenettoepassingen).	Verbeterde energievoorziening en samenwerking tussen Nederland en buurlanden.
	Beschermingsgebied, incl. een bufferzone van 10 km daaromheen, van de Einstein Telescope.	Ruimtelijke ingreep van het beschermingsgebied waar restricties gelden. Versterking internationale samenwerking op het gebied van wetenschap en technologie.

Natura 2000 en grensoverschrijdende effecten

Er is naar verwachting geen sprake van negatieve grensoverschrijdende effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden in Duitsland en België. Dit is beoordeeld op basis van de mogelijke effecten, waarbij het voornaamste grensoverschrijdende effect stikstofdepositie is. In zowel Duitsland als België gelden andere grenswaarden voor de kritische depositiewaarde voor stikstof, welke hoger zijn dan in Nederland. Aangezien er binnen de uitvoering van de ruimtelijke keuzen gewerkt wordt met deze lagere kritische depositiewaarde die geldt in Nederland, kan worden uitgesloten dat deze de grenswaarden in Duitsland en België overschrijdt. Hiermee is er geen sprake van grensoverschrijdende negatieve effecten op Natura 2000-gebieden.

14 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk volgen de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit dit planMER. In de laatste paragraaf worden ook diverse exogene ontwikkelingen benoemd die van invloed kunnen zijn op de ruimtelijke keuzen en de actualisatie van de POVI.

14.1 Op basis van analyse provinciale doelen

Op basis van de lijst van provinciale doelen en de analyse van deze doelen (zie Hoofdstuk 4), worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Maak de themaverdeling bij doelen eenduidiger. Zorg dat elk doel onder een bepaald thema hangt. Op deze manier ontstaat er meer samenhang in de POVI en haar beleidsthema's. In het huidige planMER is al een voorzet gedaan voor hoe deze thema-indeling eruit zou kunnen zien.
- Zorg dat er voor elk thema doelen zijn geformuleerd. Op dit moment ontbreken er nog doelen over bijvoorbeeld cultuur en sport/bewegen. Als er over bepaalde thema's toch geen doelen worden geformuleerd, is het goed om in de POVI duidelijk aan te gegeven waarom dit niet is gedaan.
- Op basis van de analyse van de doelen is geconstateerd dat niet alle doelen SMART zijn. Ondanks dat dit niet wil zeggen dat het geen goed inhoudelijk doel is, zegt dit wel iets over hoe specifiek, meetbaar en toetsbaar het doel is. In lijn met het advies van de Commissie voor de mer (Commissie mer, 2024) wordt hier daarom wederom geadviseerd om alle doelen zodanig uit te werken dat er goed aan getoetst kan worden. Oftewel: maak alle doelen SMART of laat ze vervangen/vervallen. In paragraaf 4.2 zijn voor meerdere doelen al voorstellen gedaan voor het beter meet- en toetsbaar maken.

14.2 Op basis van doelbereikbeoordeling (regio's Noord, Midden en Zuid)

Er zijn diverse doelen waarbij het doelbereik voor de provincie als geheel (regio Noord, Midden en Zuid) als **onvoldoende** wordt beoordeeld, omdat de ruimtelijke keuzen van de drie regio's tezamen een overwegend negatieve impact op het doelbereik van deze doelen hebben. Dit zijn de grootste aandachtspunten. Het gaat daarbij om de volgende doelen:

- Bieden perspectief landbouwbedrijven
- Ontwikkeling plattelandseconomie
- Realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')
- Verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023
- Een acceptabel geluidniveau langs provinciale wegen en bedrijven
- Gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving

Op basis van de doelen waarbij het doelbereik als ofwel onvoldoende ofwel onderbelicht is beoordeeld (zie Hoofdstuk 10) zijn diverse aanbevelingen geformuleerd. Het provincie-brede advies voor de regio's Noord, Midden en Zuid op basis van de doelbereikbeoordeling wordt hieronder in tabelvorm gepresenteerd.

Tabel 14-1 \| Provincie-breed advies voor de actualisatie van de POVI op basis van de beoordeling op doelbereik.

Thema	*Aandachtspunten voor actualisatie*
Wonen	Geef prioriteit aan betaalbaarheid en diversiteit. Stel expliciete plannen op om betaalbare woningen (sociale huur, middenhuur en betaalbare koop) te realiseren bij woningbouwprojecten, met speciale aandacht voor starters, kwetsbare groepen en ouderen. Deze plannen moeten onderdeel worden van de ruimtelijke keuzen, zodat het derde doel uit de Woondeal duidelijk wordt gekoppeld aan concrete acties.
	Doelbereik realisatie woningen wordt bemoeilijkt door de keuze voor voornamelijk inbreiding. Onderzoek mogelijkheden om een deel van de woningbouwopgave middels woningbouw aan randen van kernen en herontwikkeling van agrarische bebouwing mogelijk te maken. Het advies is ook om functiecombinaties mogelijk te maken in bufferzones rondom natuur, waarbij een evenwicht kan worden gevonden tussen natuur en woningbouw. Een afweging kan worden gemaakt in bufferzones met een beperkte ecologische waarde, zodat de woningbouwdoelen niet direct belemmerd worden.

Thema	*Aandachtspunten voor actualisatie*
Water, bodem en ondergrond	De invulling van het principe Water en Bodem sturend moet beter worden uitgewerkt voor de bebouwde omgeving, zeker met het oog op inbreiding. Het advies is om verdichting en transformatie van bestaande bebouwde gebieden standaard te koppelen aan klimaatadaptieve maatregelen, zoals waterretentie, verkoeling en vergroening. Neem hier duidelijke richtlijnen en normen over op.
	Een duidelijke uitwerking van nieuwe waterwinningen en grondwaterbeschermingsgebieden ontbreekt. Het is van belang dat deze aspecten worden meegenomen in de POVI. Neem bijvoorbeeld keuzen op over het uitbreiden van grondwaterbeschermingsgebieden en inzetten op duurzame drinkwaterwinning.
	Maak gebiedsgerichte locatiekeuzen voor de stedelijke ontwikkelingen, clusteren van glastuinbouw en (ver)plaatsing van intensieve veehouderijen (‘’het juiste bedrijf op de juiste plek’’) en baseer dit op de bodem- en waterkwaliteit van de locatie, waarbij kwetsbare gebieden uitgesloten worden.
	Het advies is om een koppelkans te formuleren in de al bestaande ruimtelijke keuzen of nieuwe ruimtelijke keuzen te formuleren die een impact hebben op het doelbereik van deze doelen. Zo kunnen gesloten stortplaatsen aangewezen worden als kansrijke locaties voor duurzame energieopwekking of recreatie, en kan de winning van bouwgrondstoffen mooi gekoppeld worden aan projecten en ruimtelijke ontwikkelingen met meervoudige of multifunctionele doelstelling.
	In de ruimtelijke keuzen moet meer expliciete aandacht worden besteed aan het voorkomen van negatieve effecten als gevolg van voormalige steenkolenwinningen. Hoe kunnen deze voorkomen worden, en hoe kan er adequaat gehandeld worden als deze effecten toch optreden?
Veiligheid en gezondheid	De ruimtelijke keuzen kunnen leiden tot een toename van verkeersdrukte en transport over weg en spoor, met luchtvervuiling en geluidsoverlast als gevolg. Het opnemen van mitigerende maatregelen, zoals geluidswerende schermen, innovatief/geluidsreducerend wegdek en groene buffers, kan helpen om overlast te beperken en de leefomgeving te verbeteren. Integreer geluidsmanagement in ruimtelijke plannen om de leefomgeving te verbeteren.
Mobiliteit	Er wordt een aanvullende inzet op de verhoging van de verkeersveiligheid door infrastructurele verbeteringen, zoals veilige fietspaden, rotondes en maatregelen tegen snelheidsovertredingen geadviseerd. Combineer dit met educatiecampagnes en handhaving om ongevallen te voorkomen.
	In de ruimtelijke keuzen moet meer expliciete aandacht worden besteed aan het bevorderen van de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen. Zo worden duurzamere vormen van mobiliteit verder gestimuleerd.
Land- en tuinbouw	Een verduidelijking op de gemaakte keuzen rondom de land- en tuinbouw is van belang om de agrarische sector een toekomstperspectief te kunnen bieden. Ontwikkel ondersteuning voor agrarische ondernemers, waarbij niet alleen financiële ondersteuning maar ook begeleiding en kennis over alternatieve verdienmodellen worden aangeboden. Ontwikkel bijvoorbeeld een programma dat landbouwbedrijven ondersteunt bij verduurzaming, extensivering en diversificatie. Dit versterkt de economische vitaliteit van landbouwbedrijven en verkleint de impact van ruimtelijke keuzen op hun bedrijfsvoering.
	Bied natuurinclusieve en andere vormen van extensieve, duurzame landbouw ook de ruimte. Verruim bijvoorbeeld de mogelijkheden voor dit soort landbouw binnen de bufferzones rondom Natura 2000-gebieden en NNN. Dit draagt wederom bij aan het toekomstperspectief voor de agrarische sector in de provincie.
Energie	Er staan een aantal grote ontwikkelingen te gebeuren op het gebied van energie. Extra aandacht voor de ruimtelijke inpassing van deze ontwikkelingen is essentieel om risico's op het gebied van veiligheid, overlast en aantasting van het landschap te verminderen. Zorg dus voor een integrale ruimtelijke visie op energieinfrastructuur. Dit zal niet alleen bijdragen aan het beschermen van de leefomgeving, maar ook de energietransitie versnellen en draagvlak vergroten.
	Het advies is ook om ruimtelijke inpassing van nieuwe energieinfrastructuur af te stemmen met andere functies, met name als het gaat om natuur en mobiliteit. Wijs hierbij ook duidelijke zones of gebieden aan waar bepaalde functies prioriteit hebben in het kader van de reserveringen voor grootschalige energieinfrastructuur versus natuurgebieden. Het clusteren van duurzame

Thema	*Aandachtspunten voor actualisatie*
	energieopwekking kan bijvoorbeeld op locaties met een lage landschappelijke waarde en nabij al bestaande (energie)infrastructuur.
Economie	Stimuleer de plattelandseconomie: investeer in kleinschalige economische initiatieven op het platteland, bijv. omtrent lokale voedselketens, agrotoerisme en multifunctioneel landgebruik. Daarnaast kunnen specifieke gebieden worden gereserveerd voor innovatieve projecten die bijdragen aan de economische vitaliteit van het buitengebied en een structureel alternatief bieden voor agrarische bedrijven die onder druk staan.
	Onderwijs is onderbelicht in zowel de doelen als ruimtelijke keuzen. Door aanvullende doelen te formuleren en/of ruimtelijke keuzen toe te voegen omtrent dit thema, kan dit subthema worden meegenomen in de POVI en bijbehorende ruimtelijke afwegingen. ***Of***: geef gemotiveerd aan waarom hier géén doelen of keuzen voor zijn opgenomen.
Cultuur, sport en erfgoed	Dit thema is onderbelicht, met name sport en cultuur. Door aanvullende doelen te formuleren en/of ruimtelijke keuzen toe te voegen omtrent dit thema kunnen deze onderdelen meegenomen worden in de POVI en bijbehorende ruimtelijke afwegingen. De provincie kan sport en bewegen bijvoorbeeld stimuleren door het inrichten van bovenlokale sportaccommodaties en het beweegvriendelijk inrichten van de buitenruimte. Door sport en bewegen te combineren met bijvoorbeeld ruimtelijke en/of economische vraagstukken kunnen provincies sport en bewegen in samenwerking met gemeenten versterken. Ten aanzien van cultuur kan de provincie bijvoorbeeld ruimte voor bovenlokale culturele instellingen aanwijzen, zorgen dat het aanbod van cultuureducatie goed over de regio is verspreid, of actief amateurkunst ondersteunen. ***Of***: geef gemotiveerd aan waarom hier géén doelen of keuzen voor zijn opgenomen.
	Groene monumenten en historisch waardevolle landschapselementen behoeven bescherming en een duidelijke strategie voor verduurzaming en herbestemming. Het risico dat deze elementen worden aangetast door ontwikkelingen zoals de energietransitie, woningbouw of uitbreiding van infrastructuur moet worden geminimaliseerd. Zet in op verduurzaming van monumenten en groene monumenten, waarbij kansen voor herbestemming worden benut. Zorg ervoor dat monumenten een actieve rol spelen in de samenleving, bijvoorbeeld als locaties voor (dag)recreatie, educatie, wonen of werken. Dit verhoogt hun economische en sociale waarde, voorkomt leegstand en verval en versterkt de culturele identiteit van Limburg.

14.3 Op basis van beoordeling resterende indicatoren

Op basis van de beoordeling op resterende indicatoren worden diverse aanbevelingen gedaan omtrent de indicatoren (beoordelingskader) en de provinciale doelen. De indicatoren zijn te vinden in de NRD via: https://www.commissiemer.nl/adviezen/3871.

Bij elke indicator moet duidelijk zijn naar welke bron wordt gekeken en wat de normering is. Als er geen informatie beschikbaar is over een bepaalde indicator, is het een actiepunt voor de provincie om hier informatie over te gaan verzamelen. Sommige indicatoren zouden beter omgezet kunnen worden naar doelen, omdat monitoring van de indicator op zichzelf niet veel zegt. Overweeg tenslotte het laten vervallen van indicatoren die niet relevant zijn of waarvoor geen informatie beschikbaar is. Communiceer wel helder waarom bepaalde indicatoren wel of niet worden opgenomen in de actualisatie van de POVI.

Daarnaast moet de samenhang tussen de doelen en indicatoren verbeterd worden. 34 indicatoren worden niet afgedekt door de doelen. Als hier toch aspecten tussen zitten die de provincie relevant acht, wordt er aanbevolen dat de provincie hier aanvullende doelen over opneemt in de geactualiseerde POVI. Denk hierbij bijvoorbeeld aan doelen over sociale thema's, cultuur en sport, onderwijs, en werk & inkomen. Stem daarnaast de doelen en indicatoren beter op elkaar af: zorg dat elk doel minimaal één indicator heeft, en dat elke indicator aan een doel verbonden is. Maak ook de themaverdeling bij doelen en indicatoren duidelijker en eenduidiger.

Op basis van de beoordeling van resterende indicatoren moet een algemeen aandachtspunt worden benoemd: niet alle indicatoren kunnen uitsluitend positieve effecten hebben. De provincie moet prioriteiten stellen en keuzen maken. Voor aanpak van de negatieve effecten, worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Externe veiligheid: beschrijf maatregelen die negatieve effecten van ruimtelijke keuzen voorkomen of mitigeren, zoals bij ontwikkelingen rond DRC, spoorverdubbelingen en woningbouw rond spoorzones. Zorg ervoor dat externe veiligheid in de geactualiseerde POVI goed gewaarborgd wordt.
- Invasieve exoten: beschrijf maatregelen die de risico's op verspreiding van invasieve exoten beheren en biodiversiteit versterken. Het verbinden van natuurgebieden kan bijdragen aan de verspreiding van invasieve exoten, maar er kunnen maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Biodiversiteit versterken en invasieve soorten in toom houden moeten hand in hand gaan bij het ontwerpen van ecologische verbindingen. Dergelijke zaken zouden kunnen worden opgenomen in de POVI.
- Bodemarchief/archeologisch erfgoed: waarborg behoud en ontwikkeling van archeologisch erfgoed door beschermingsmaatregelen op te nemen in ruimtelijke keuzen of elders in de POVI. Beschrijf duidelijk hoe deze negatieve effecten worden voorkomen of gemitigeerd. Zorg ervoor dat het bodemarchief en/of archeologisch erfgoed volwaardig wordt meegenomen in alle ruimtelijke ontwikkelingen.
- Internationale positie (landbouwcluster): neem in de ruimtelijke keuzen of elders in de POVI duidelijk op hoe deze negatieve effecten worden voorkomen of gemitigeerd. Formuleer strategieën om het landbouwcluster te ondersteunen. De provincie moet hierin echter ook een afweging maken tussen positieve effecten op natuur versus behoud van internationale landbouwpositie.

Voor de indicatoren die zowel door de doelen als door de ruimtelijke keuzen onderbelicht zijn kan – zoals al genoemd – aanvullende doelen worden opgenomen in de POVI. Er kan ook voor worden gekozen om in de ruimtelijke keuzen aandacht te besteden aan deze aspecten, door aanpassingen ofwel toevoegingen.

14.4 Op basis van Passende beoordeling

Van alle ruimtelijke keuzen die in de Passende beoordeling individueel zijn beoordeeld kleuren er in totaal 8 rood. Dit zijn de volgende ruimtelijke keuzen:

- Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380kV-station.
- Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen.
- Ruimte open houden of open maken tussen de kernen.
- Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen.
- Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot.
- Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen.
- Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen.
- Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking.

Bij de beoordeling van deze ruimtelijke keuzen is zorgvuldig onderzocht welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn om eventuele negatieve effecten op Natura 2000-gebieden te beperken. Op basis van een worst-case analyse is geconcludeerd dat het naar verwachting niet mogelijk is om alle negatieve effecten volledig te mitigeren. Dit betekent echter niet dat het per definitie niet kan. Dit dient verder uitgewerkt en beoordeeld te worden in de planuitwerkingsfase van een project. Indien niet anders mogelijk, bestaat ook de mogelijkheid om een ADC-toets te doorlopen voor de uitvoering van deze ruimtelijke keuzen. Dit gaat dan over effecten die ook na het toepassen van mitigerende maatregelen niet voorkomen of gemitigeerd kunnen worden, zoals bijvoorbeeld het verlies of aantasting van bepaalde habitattypen, versnippering, verstoring of vermesting als gevolg van stikstofdepositie.

14.5 Exogene ontwikkelingen die POVI kunnen beïnvloeden

Tot slot is er nog een aantal aanvullende/exogene ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de actualisatie van de POVI, en daarom hier als aanvullende aandachtspunten benoemd worden:

Tabel 14-2 \| Exogene ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de actualisatie van de POVI.

Exogene ontwikkelingen	*Potentiële invloed op de POVI*
Defensie	De mogelijke heropening van Vliegbasis De Peel voor F-35-jachtvliegtuigen en een zandlandingsbaan voor

Exogene ontwikkelingen	*Potentiële invloed op de POVI*
	transportvliegtuigen kan grote impact hebben op de leefomgeving. Mocht deze ontwikkeling plaatsvinden in Limburg zullen veel ruimtelijke keuzen en provinciale doelen herzien moeten worden.
Einstein Telescope	De ontwikkeling van de Einstein Telescope in Zuid-Limburg kan aanzienlijke ruimtelijke gevolgen hebben, zoals infrastructuuraanpassingen, beschikbaarheid werkgelegenheid en beperkingen op activiteiten die trillingen veroorzaken in een buffergebied rondom de telescope met een straal van 10 kilometer.
380kV-verbinding Maasbracht Graetheide	De aanleg van de 380kV-verbinding heeft invloed op het landschap en energieinfrastructuur in Limburg. Dit vraagt om duidelijke ruimtelijke reserveringen en afstemming met natuur- en mobiliteitsdoelen.
Delta Rhine Corridor	De uitbreiding van de Delta Rhine Corridor versterkt Limburg als internationaal logistiek knooppunt, maar brengt ruimteclaims met zich mee die van invloed kunnen zijn op natuur, landbouw en infrastructuur.
Bruinkool mijnen in Duitsland	Het uitfaseren van bruinkoolmijnen in Duitsland nabij de grens met Limburg kan gevolgen hebben voor de grondwaterstanden. De provincie moet nauw samenwerken met Duitse overheden om mogelijke effecten op het grondwatersysteem te mitigeren.

Deze ontwikkelingen kunnen meekoppelkansen ofwel risico’s vormen voor de POVI, afhankelijk van hoe de provincie hiermee omgaat en op anticipeert in de actualisatie.

15 Leemten in kennis, monitoring en evaluatie

15.1 Leemten in kennis

Er moet in het planMER worden aangesloten bij het beoordelingskader, dat onderdeel vormt van het provinciale indicatorenplan, dat dan weer de basis vormt voor de wijze waarop de langjarige monitoring voor het gehele provinciale beleid gebeurt. Op basis van de beoordeling van resterende indicatoren die in dit planMER (zie Hoofdstuk 11) is uitgevoerd met behulp van dit beoordelingskader, kunnen hier enkele uitspraken over worden gedaan.

Om goed te kunnen monitoren en te weten of een bepaald aspect verbeterd of verslechterd is, is allereerst informatie over de referentiesituatie nodig. In Hoofdstuk 11 is geconstateerd dat niet over alle aspecten/indicatoren informatie over de referentiesituatie beschikbaar is. Als er geen informatie beschikbaar is over een bepaalde indicator, maar de provincie het wel een belangrijke indicator vindt om te monitoren, is het een actiepunt voor de provincie om hier informatie over te gaan verzamelen of dit uit te zetten bij een organisatie. Daarnaast moet de provincie goed bekijken op welke aspecten en indicatoren uiteindelijk wel en niet gemonitord wordt. Overweeg het laten vervallen van indicatoren waarvoor geen informatie beschikbaar is. Communiceer helder waarom bepaalde indicatoren wel of niet worden opgenomen in de actualisatie van de POVI en waarom deze voor één of meerdere regio's of de provincie als geheel niet relevant zijn om op te nemen.

Gezien het abstractieniveau dat past bij een Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER is een zekere mate van onzekerheid acceptabel. Er kan dan toch een besluit over die Omgevingsvisie worden genomen, ondanks geconstateerde leemten in kennis.

15.2 Aanpak monitoring en evaluatie

Het planMER illustreert in de conclusies inzake monitoring en de leemten in kennis hoe belangrijk de provinciale koers naar een "databedreven provincie" is. Het proces van aanscherping van het provinciale indicatorenplan gaat voor alle fysiek-ruimtelijke elementen samen met het aanscherpen van de doelen en het verbinden van indicatoren aan doelen, het formuleren van indicatoren waarvoor passende data kunnen worden verzameld, dan wel het schrappen van indicatoren. Het planMER maakt met haar analyse duidelijk dat de POVI een permanent proces in de beleidscyclus is, waar de provincie op weg naar 2050 opgaven en vraagstukken vertaalt in doelen, waarvan de provincie de mate van realisatie via de passende indicatoren consequent kan blijven volgen.

Bijlage A: Bibliografie

Agrimatie. (z.d.). ***Agrimatie - informatie over de agrosector: Limburg - Land- en tuinbouw***. Opgehaald van https://agrimatie.nl/PublicatieRegio.aspx?subpubID=7281&sectorID=7309&themaID=2286&indicatorID%20=%202046

Antea. (2020). ***Bijlagenrapport bij het MER Omgevingsvisie Limburg 2021***. Opgehaald van https://www.commissiemer.nl/projectdocumenten/00007481.pdf

AT Osborne x PosadMaxwan. (2024, december). ***Startdocument TV 2050: Foto van Limburg, bouwstenen en opzet scenario's***.

AT Osborne x PosadMaxwan. (2024, december). ***Startdocument TV 2050: Portret van Limburg, bouwstenen en opzet scenario's***.

Bonnefantenmuseum. (sd). ***About the museum***. Opgehaald van Bonnefanten: https://www.bonnefanten.nl/en

Bots, P. (2025, januari 25). Limburg wil potentiële waterwinningslocaties snel gaan beschermen. ***Limburger***.

CB5, Provincie Limburg. (2025). ***Verkenning Straatje Erbij***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/actueel/nieuws/nieuwsberichten/2025/april/verkenning-straatje-erbij-afgerond/

CBS. (2023). ***Stikstofemissies naar lucht***. Opgehaald van Centraal Bureau voor de Statistiek: https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-stikstof/stikstofemissies-naar-lucht

CBS StatLine. (2017). ***Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, regionale cijfers - Groenvoorzieningen***. Opgehaald van https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80305ned/table?ts=1742379369532

CBS StatLine. (2023). ***Bodemgebruik; uitgebreide gebruiksvorm, per gemeente - Recreatieterrein***. Opgehaald van https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70262ned/table?ts=1742378944905

CBS StatLine. (2024). ***Regionale kerncijfers Nederland***. Opgehaald van https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table?ts=1742390687583

Commissie mer. (2024, november 7). ***Aanscherping omgevingsvisie provincie Limburg: Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport***. Opgehaald van https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p38/p3871/a3871rd.pdf

Gedeputeerde Staten van Limburg. (2024). ***Kennisgeving vaststelling concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER ten behoeve van de aanscherping van de Omgevingsvisie Limburg***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/8934/kennisgeving_publicatie_nrd_.pdf

Gedeputeerde Staten van Limburg. (2024). ***Notitie reikwijdte en detailniveau: Aanscherping Omgevingsvisie Limburg 2021 naar Omgevingsvisie Limburg 2025***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/8934/concept_nrd_aanscherping_povi_01_1.pdf

Gemeente Weert. (2024). ***Omgevingsvisie Weert.*** Weert: Gemeente Weert.

Klerks, M. (2024). ***Winkelleegstand in Eijsden-Margraten laagste van heel Limburg***. Opgehaald van AD: https://www.ad.nl/eijsden-margraten/winkelleegstand-in-eijsden-margraten-laagste-van-heel-limburg~ae06594a/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F#:~:text=Leegstand%20in%20Limburg&text=Landelijk%20ligt%20de%20leegstand%20in,dus%20dan%20in%20Eijsden%2DMa

Label-up B.V. (2025). ***Energielabel A***. Opgehaald van https://label-up.nl/energielabels/energielabel-a/#:~:text=Met%20een%20A%2B%2B%2B%2B%20label%20is,op%20als%20de%20woning%20verbruikt.

Limburg Sport. (sd). ***Nieuwsoverzicht***. Opgehaald van Limburg Sport: https://www.limburgsport.nl/nieuws/

Limburgs Museum. (sd). ***Actueel bij het Limburgs Museum***. Opgehaald van Limburgs Museum: https://www.limburgsmuseum.nl/

Metropool Regio Eindoven. (2024). ***Groen licht voor uitwerken van bovenregionale samenwerking***. Opgehaald van Metropool Regio Eindhoven: https://metropoolregioeindhoven.nl/actueel/ons-nieuws/groen-licht-voor-uitwerken-van-bovenregionale-samenwerking

Ministerie van BZK. (2024). ***Voorontwerp Nota Ruimte***. Opgehaald van https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1149298.pdf

Ministerie van Defensie. (2024a). ***Ontwikkelingen de Peel***. Opgehaald van Defensie.nl: https://www.defensie.nl/onderwerpen/luchthavenbesluiten/luchthavenbesluit-de-peel

Ministerie van Defensie. (2024b, december 12). ***Defensie beperkt zoeklocaties voor extra ruimte luchtmacht***. Opgehaald van Defensie.nl: https://www.defensie.nl/onderwerpen/ruimte-voor-defensie/nieuws/2024/12/12/defensie-beperkt-zoeklocaties-voor-extra-ruimte-luchtmacht

Passioned Group. (2025). ***Wat is SMART? Pas de 5 principes toe voor SMART doelen formuleren***. Opgehaald van https://www.passionned.nl/smart-doelen/

Pouderoyen Tonnaer. (2023). ***Geurbelasting uit stallen van veehouderijen in de concentratiegebieden van Limburg, Noord-Brabant en Gelderland***. Opgehaald van https://open.overheid.nl/documenten/dpc-2dc11ead05e634efa19ebcf080ffc7c24ed824b8/pdf

Provincie Limburg & WML. (2024, Oktober 31). ***Limburgs Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen.*** Opgehaald van Provincie Limburg: https://www.limburg.nl/actueel/nieuws/nieuwsberichten/2024/november/voldoende-drinkwater-beschikbaar-limburg/

Provincie Limburg. (2021a). ***Omgevingsvisie Limburg 2021***. Opgehaald van https://www.commissiemer.nl/projectdocumenten/014528_3871_Omgevingsvisie_Limburg_-oktober_2021-.pdf

Provincie Limburg. (2021b). ***Provinciaal Waterprogramma 2022-2027***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/979/provinciaal_waterprogramma_2022-2027.pdf

Provincie Limburg. (2022, oktober). ***Een ontwikkelperspectief voor de ontginningsgebieden in Noord-Limburg***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/8914/ontwerpend_onderzoek_noord_limburg_west_compressed.pdf

Provincie Limburg. (2023a, juli). ***Panorama Zuid-Limburg***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/8914/panorama_zuid-limburg_een_ruimtelijke_vertaling_van_de_grote_opgaven.pdf

Provincie Limburg. (2023b). ***Ruimtelijk Voorstel Limburg***. Opgehaald van https://www.commissiemer.nl/projectdocumenten/014527_3871_notitie_ruimtelijk_voorstel_limburg.pdf

Provincie Limburg. (2023c, maart 9). ***Woondeal Limburg***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/onderwerpen/wonen/woondeal-limburg/

Provincie Limburg. (2024a). ***Beleidskader 2024-2027: Cultuur en erfgoed voor iedereen***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/onderwerpen/cultuur-erfgoed-archeologie/cultuur/

Provincie Limburg. (2024b). ***Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/7863/bereikbaar_toegankelijk_limburg_beleidskader_2024-2027_1.pdf

Provincie Limburg. (2024c). ***Beleidskader 2024-2027: Leefbare steden en dorpen***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/actueel/nieuws/nieuwsberichten-onderwerpen/wonen/beleidskader-leefbare-steden-dorpen/

Provincie Limburg. (2024d). ***Beleidskader 2024-2027: Nieuwe energie en een schoon leefmilieu***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/7863/nieuwe_energie_en_een_schoon_leefmilieu_beleidskader_2024-2027.pdf

Provincie Limburg. (2024e). ***Beleidskader 2024-2027: Perspectief voor het landelijk gebied***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/7863/perspectief_voor_het_landelijk_gebied_beleidskader_2024-2027.pdf

Provincie Limburg. (2024f). ***Beleidskader 2024-2027: Werken aan een toekomstbestendige economie***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/7863/werken_aan_een_toekomstbestendige_economie_beleidskader_2024-2027_1.pdf

Provincie Limburg. (2024g, augustus). ***Ontwerpend Onderzoek naar een toekomstperspectief voor Midden-Limburg***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/publish/pages/8914/eindproduct_ontwerpend_onderzoek_midden-limburg_compressed_compressed.pdf

Provincie Limburg. (2024h). ***Woonmonitor 2024.***

Provincie Limburg. (2024i). ***Limburg Centraal.*** Maastricht: Provincie Limburg.

Provincie Limburg. (2025, januari). ***(LEO) Leefomgeving Commissievergadering vrijdag 24 januari 2025 - Agendapunt 12.2, Bijlage 1: Conceptoverzicht keuzevraagstukken***. Opgehaald van https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/ce2022fc-df2b-4e5a-863a-94d35f3c0ea8?documentId=e12121f0-57fb-4e29-8896-7a454af8eb31&agendaItemId=730d0109-bc65-44c6-997d-829e8b00546a

Provincie Limburg. (2025). ***Omgevingsverordening Limburg***. Opgehaald van https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR705183/2

Provincie Limburg. (z.d. a). ***Cultuur, erfgoed en archeologie***. Opgehaald van Provincie Limburg: https://www.limburg.nl/onderwerpen/cultuur-erfgoed-archeologie/

Provincie Limburg. (z.d. b). ***Einstein Telescope***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/thema/einstein-telescope/: https://www.limburg.nl/thema/einstein-telescope/

Provincie Limburg. (z.d. c). ***Economie en werklocaties***. Opgehaald van https://bbm.databank.nl/mosaic/dashboard/economie-en-werklocaties

Provincie Limburg. (z.d. d). ***Detailhandel***. Opgehaald van https://www.limburg.nl/onderwerpen/economie/detailhandel/

Regio Noord-Limburg. (2025). ***Ontwerpend Onderzoek Ruimte Noord-Limburg 2050: Veerkrachtig divers***. Opgehaald van https://rn-l.nl/project/bouwstenen-voor-ruimtelijke-opgaven/

Regionale Klimaatmonitor. (2023). ***Energieverbruik***. Opgehaald van https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/energieverbruik

Regionale Klimaatmonitor. (2024). ***Energielabels in woningen***. Opgehaald van https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/klimaatbeleid/energielabels-in-woningen

Rijksoverheid. (2024, Maart 28). *Nederland investeert € 2,5 miljard in sterk ondernemingsklimaat voor microchipsector* ***Brainport Eindhoven***. Opgehaald van www.rijksoverheid.nl: https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/03/28/nederland-investeert-25-miljard-euro-in-sterk-ondernemingsklimaat-voor-microchipsector-brainport-eindhoven

RUIMTEVOLK. (2025). ***CONCEPT Dynamisch zandland en ontspannen rivierland in synergie; Ontwerpend onderzoek naar een toekomstperspectief voor Noord-Limburg 2050.*** Provincie Limburg.

RWE Power. (2023, januari 11). ***RWE vervroegt kolenuitfasering Duitsland naar 2030: vijf bewoonde dorpen en drie boerderijen blijven bestaan, de voormalige nederzetting Lützerath wordt ontmanteld***. Opgehaald van RWE: https://benelux.rwe.com/pers/2023-01-11-rwe-vervroegt-kolenuitfasering-duitsland-naar-2030-vijf-bewoonde-dorpen-en-drie-/

UWV. (2025). ***Dashboard Spanningsindicator***. Opgehaald van https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/dashboards/spanningsindicator

Wacht niet op water. (z.d.). ***Geul***. Opgehaald van https://wachtnietopwater.nl/wat-doet-de-overheid/stroomgebieden/geul/#PagCls_146414

Woonbewust. (2024). ***Het nieuwe energielabel voor woningen. Wat verandert er in 2021?*** Opgehaald van https://woonbewust.nl/energielabel-woningen

Bijlage B: Afkortingenlijst

Letter	Afkorting	Betekenis
A	ARRRA	Antwerp-Rotterdam-RhineRuhr-Area
B	BO	Bestuurlijk Overleg
	BZK	(Ministerie van) Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
D	DRC	Delta Rhine Corridor
	DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
G	GS	Gedeputeerde Staten (van Limburg)
H	HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
	HR	Habitatrichtlijn
I	ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
	IenW	(Ministerie van) Infrastructuur en Waterstaat
K	KRW	Kaderrichtlijn Water
	kV	Kilovolt
L	LNV	(Ministerie van) Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
	LPLG	Limburgs Programma Landelijk Gebied
M	MER	Milieueffectrapport (product)
	mer	Milieueffectrapportage (procedure)
	MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
N	N2000	Natura 2000
	NHI-LHM	Nederlands Hydrologisch Instrumentarium - Landelijk Hydrologisch Model
	NNN	Natuurnetwerk Nederland
	NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
	NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
O	OCW	(Ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
	OO	Ontwerpende Onderzoeken
	OV	Openbaar Vervoer
P	PAGW	Programmatische Aanpak Grote Wateren
	PB	Passende beoordeling
	PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
	PO	Primair onderwijs
	POVI	Provinciale Omgevingsvisie (Limburg)
	POVI21	Provinciale Omgevingsvisie (Limburg) 2021
	PS	Provinciale Staten (van Limburg)
R	RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
	REBIS	Regionaal Economisch Bedrijventerrein Informatie Systeem
	RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

	RWE	Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk
S	s.d./sd	***Sine die*** (zonder dag/datum, van toepassing bij bronverwijzingen)
U	UM	Universiteit Maastricht
	UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V	VAB	Vrijkomende Agrarische Bebouwing
	VAWOZ	Verbindingen Aanlanding Wind op Zee
	VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
	VO	Voortgezet onderwijs
	VR	Vogelrichtlijn
	VRL	Vestigingenregister Limburg
	VVO	Verhuurbaar vloeroppervlak
W	Wgv	Wet geurhinder en veehouderij
	WHO	World Health Organization
	WLO	Toekomstverkenning Welvaart en Leefomgeving (PBL en CPB)
	WML	Waterleiding Maatschappij Limburg
	WRL	Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg
	WW	Werkloosheidswet

Bijlage C: Beoordeling doelbereik Regio Noord

Thema	Doelen[21]	1. Robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, waarbij de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel met ecologische verbindingsroutes aaneengeschakeld worden	2. Rond de Peelvenen komen hogere waterpeilen, met extensieve, waterpeil-volgende landbouw en een mix van productiebos en natuurlijker bos	3. Cultuurhistorie Peelvenen wordt uitgedragen door de Peel-Raamstelling zichtbaar te maken	4. Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor grasrand voedsel en biobased bouwmaterialen	5. Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties volgens het principe " het juiste bedrijf op de juiste plek"	6. Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de Delta Rhine Corridor en een 380kV station	7. Beekdalen versterken tot groenblauwe dwarsverbindingen, mede door ander landgebruik waarbij dicht bij de beek een focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloopgebied en verder van de beek mogelijkheden voor	8. Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten waarbij dagrecreatie te gast is en beperkt wordt tot een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzone rondom	9. Oude Maasmeanders worden gereactiveerd voor natuur, voor opvangen hoogwaters en als drinkwaterbron	10. Keuze voor regionale economie bestaande uit duurzame landbouw, bedrijvigheid met meerwaarde in de keten, de zorgsector en vrijetijdseconomie	11. Belangrijke economische assen maken van transportassen over weg, spoor en water, Maas wordt economische as voor transport en vrijetijdseconomie	12. Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Boxmeer, waarbij ook Venray en Horst Sevenum	13. Mobiliteit binnen de regio wordt verbeterd door een systeemintegratie van de diverse bestaande vervoerssystemen in Noord-Limburg	14. Mobiliteit wordt op lokaal niveau verbeterd door het benutten van fietspotentie middels verbeteringen van fietsroutes en veerponten	15. Maas wordt drager van landschap en natuur door herstel en uitbreiding Maasheggen en door recreatieve doorontwikkeling	16. Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute	17. Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station	18. De kleine en middelgrote woonkernen in Noord-Limburg ontwikkelen zich met gerichte groei: Mook-Molenhoek en Reuver als forenzenplaatsen, Gennep als
wonen	realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')																	
wonen	ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)																	
wonen	verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)																	
werklocaties	accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op																	

[21] Voor een toelichting op de methodiek van de beoordeling op doelbereik (betekenis van de kleuren) wordt verwezen naar Tabel 6-1.

	verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.																		
water / bodem	broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)																		
water / bodem	gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving																		
water	klimaatbestendige inrichting landelijk gebied																		
water	beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte																		
water	verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit																		
water	vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten																		
water	ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen																		
water	vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning																		
veiligheid & gezondheid	verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau.																		
veiligheid & gezondheid	3 kton reductie ammoniak																		
veiligheid & gezondheid	aanpak wateroverlast langs Maas																		
veiligheid & gezondheid	verhogen waterveiligheid langs regionale wateren																		
veiligheid & gezondheid	een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven																		
natuur	completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden)																		
natuur	realisatie 3.500 hectare nieuw bos revitalisering 20.000 hectare bos																		

natuur	hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit)																			
natuur	30% natuurherstel VHR in 2030																			
natuur	toename groenblauwe dooradering landelijk gebied																			
mobiliteit	verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer																			
mobiliteit	verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau																			
mobiliteit	verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.)																			
mobiliteit	bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets)																			
mobiliteit	verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden																			
mobiliteit	op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland																			
mobiliteit	realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030																			
mobiliteit	toename aantal duurzame verplaatsingen																			
mobiliteit	verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023																			
landschap	bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed																			
landschap	behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen																			
land- en tuinbouw	bieden perspectief landbouwbedrijven																			
land- en tuinbouw	verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden																			
energie	versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte)																			
energie	Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's)																			

energie	nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn																		
energie	2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030																		
energie	nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)																		
economie	winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)																		
economie	faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030)																		
economie	ontwikkeling plattelandseconomie																		
cultuur, sport & erfgoed	Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten																		
cultuur, sport & erfgoed	herbestemming/gebruik monumenten																		
bodem en ondergrond	verhogen organisch stofgehalte bodem																		
bodem en ondergrond	verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur																		
bodem en ondergrond	negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen																		
bodem en ondergrond	meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)																		

Bijlage D: Beoordeling doelbereik Regio Midden

Thema	Ruimtelijke keuzen → Doel[22]	1. Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen	2. Economisch profiel gericht op maakindustrie (“ Wat in Brainport bedacht wordt, wordt in Midden-Limburg gemaakt”)	3. Ruimte open houden of open maken tussen de kernen	4. Rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant	5. Krans van Natte Natuurparels oostelijk van Weert wordt flink natter en aaneengeschakeld tot een robuust netwerk	6. Op het eiland van Weert extensivering van landbouw met name veehouderij naar plantaardige productie voor regionale ketens, landschapsversterking door sloopregeling/rood-voor-rood	7. Peelkanalen worden vergroend en het water wordt na zuivering met slimme teelten geschikt voor vernatting van natuur	8. Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen	9. Inzetten op multifunctionele landbouw met maatschappelijke diensten (zorgboerderijen)	10. Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij	11. Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen	12. Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie	13. Clauscentrale wordt waterstofcentrale, gekoppeld aan de Delta Rhine Corridor	14. Roermond en kernen Melick en Swalmen groeien uit tot centrumstad, met name rond spoorzone	15. Echt en Susteren groeien bescheiden, stationsomgevingen worden opgewaardeerd	16. Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo (dit hoort ook bij regio Noord)	17. Nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur o.a. Meinweg inzetten op extensivering van de landbouw met strategisch gebruik van gemeentelijke grondposities	18. Tracé van Delta Rhine Corridor wordt bovengronds een ecologische verbinding
wonen	realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')																	
wonen	ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)																	
wonen	verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)																	
werklocaties	accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op																	

[22] Voor een toelichting op de methodiek van de beoordeling op doelbereik (betekenis van de kleuren) wordt verwezen naar Tabel 6-1.

	verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.																			
water / bodem	broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)																			
water / bodem	gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving																			
water	klimaatbestendige inrichting landelijk gebied																			
water	beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte																			
water	verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit																			
water	vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten																			
water	ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen																			
water	vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning																			
veiligheid & gezondheid	verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau.																			
veiligheid & gezondheid	3 kton reductie ammoniak																			
veiligheid & gezondheid	aanpak wateroverlast langs Maas																			
veiligheid & gezondheid	verhogen waterveiligheid langs regionale wateren																			
veiligheid & gezondheid	een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven																			
natuur	completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden)																			
natuur	realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos																			

natuur	hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit)																		
natuur	30% natuurherstel VHR in 2030																		
natuur	toename groenblauwe dooradering landelijk gebied																		
mobiliteit	verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer																		
mobiliteit	verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau																		
mobiliteit	verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.)																		
mobiliteit	bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets)																		
mobiliteit	verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden																		
mobiliteit	op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland.																		
mobiliteit	realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030																		
mobiliteit	toename aantal duurzame verplaatsingen																		
mobiliteit	verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023																		
landschap	bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed																		
landschap	behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen																		
land- en tuinbouw	bieden perspectief landbouwbedrijven																		
land- en tuinbouw	verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden																		
energie	versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte)																		
energie	Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's)																		

energie	nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn																		
energie	2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030																		
energie	nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)																		
economie	winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)																		
economie	faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030)																		
economie	ontwikkeling plattelandseconomie																		
cultuur, sport & erfgoed	Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten																		
cultuur, sport & erfgoed	herbestemming/gebruik monumenten																		
bodem en ondergrond	verhogen organisch stofgehalte bodem																		
bodem en ondergrond	verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur																		
bodem en ondergrond	negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen																		
bodem en ondergrond	meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)																		

Bijlage E: Beoordeling doelbereik Regio Zuid

Thema	Ruimtelijke keuzen → Doel[23]	1. Uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland)	2. Ruimte maken voor natuur in stedelijk gebied;	3. nzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van NNN terug te draaien;	4. Minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven houden voor bijvoorbeeld natuur	5. Ruimte maken voor de beek waar dat kan;	6. n het stedelijk gebied ruimte maken voor waterinfiltratie en wateropvang;	7. Ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit;	8. Een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt;	9. De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie.	10. Bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in N2000-gebieden en waardevolle bronnen daarbuiten;	11. Nieuwe verdienmodellen in de landbouw.	12. Inzetten op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, in combinatie	13.Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar	14. Op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer;	15. Grote verkeersaantrekkelijke functies alleen direct aan of nabij weg- en railinfrastructuur;	16.Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen	17. Verduurzamen van de gebouwde omgeving.	18. Stimuleren van duurzame energieopwekking door maximaal gebruik te maken van daken en parkeervelden, het clusteren van	19. Efficiënt ruimtegebruik (verdichting, dubbelgebruik, revitalisering en transformatie).	20. Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen;	21. Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebouwd en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen;	22. Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire	23. Beschermingsgebied, incl. een bufferzone van 10 km daaromheen, van de Einstein Telescope;	24. Voldoende ruimte creëren door het ruimtegebruik op bestaande bedrijventerreinen te optimaliseren middels slimme mobiliteit.
wonen	realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')																											
wonen	ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)																											
wonen	verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)																											
werklocaties	accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik																											

[23] Voor een toelichting op de methodiek van de beoordeling op doelbereik (betekenis van de kleuren) wordt verwezen naar Tabel 6-1.

	bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.																								
water / bodem	broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)																								
water / bodem	gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving																								
water	klimaatbestendige inrichting landelijk gebied																								
water	beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte																								
water	verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit																								
water	vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten																								
water	ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen																								
water	vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning																								
veiligheid & gezondheid	verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau.																								
veiligheid & gezondheid	3 kton reductie ammoniak																								
veiligheid & gezondheid	aanpak wateroverlast langs Maas																								
veiligheid & gezondheid	verhogen waterveiligheid langs regionale wateren																								
veiligheid & gezondheid	een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven																								
natuur	completering Natuur Netwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden)																								
natuur	realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos																								
natuur	hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit)																								

natuur	30% natuurherstel VHR in 2030																								
natuur	toename groenblauwe dooradering landelijk gebied																								
mobiliteit	verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer																								
mobiliteit	verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau																								
mobiliteit	verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.)																								
mobiliteit	bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets)																								
mobiliteit	verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden																								
mobiliteit	op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland																								
mobiliteit	realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030																								
mobiliteit	toename aantal duurzame verplaatsingen																								
mobiliteit	verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023																								
landschap	bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed																								
landschap	behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen																								
land- en tuinbouw	bieden perspectief landbouwbedrijven																								
land- en tuinbouw	verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden																								
energie	versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale) energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte)																								
energie	Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's)																								
energie	nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn																								

energie	2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030																									
energie	nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)																									
economie	winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)																									
economie	faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030)																									
economie	ontwikkeling plattelandseconomie																									
cultuur, sport & erfgoed	Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten																									
cultuur, sport & erfgoed	herbestemming/gebruik monumenten																									
bodem en ondergrond	verhogen organisch stofgehalte bodem																									
bodem en ondergrond	verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur																									
bodem en ondergrond	negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen																									
bodem en ondergrond	meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)																									

Bijlage F: Afzetten beoordelingskader uit NRD tegen provinciale doelen

Allereerst de doelen op basis van het Ruimtelijk Voorstel:

Thema	Hoofdstuk thema	Beoordeling doelen	Doel (ruimtelijk voorstel)	Afkomstig uit	Status doel
Wonen	1	SMART	realisatie 29.550 woningen t/m 2030 (Woondeal); zoveel mogelijk binnen bestaand gebouwd gebied, ca. 3.000 woningen aan de rand daarvan ('Straatje erbij')	RV. De Woondeal is volgens afspraken tijdens het BO Woondeal van november 2023 herijkt met 3.000 woningen t/m 2030. Onderzoek naar Straatje Erbij is in 2024 uitgevoerd en in 2025 vastgesteld door GS.	
Wonen	1	SMART	ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)	Limburg Centraal, Beleidskader Leefbare steden en dorpen (PS, pag. 42), uitgewerkt in projectplan GS, heeft geresulteerd in procesafspraak in BO Leefomgeving 4 juni 2024	Propositie van Provincie en de zes Limburgse gemeenten met een IC-station. In het voorontwerp Nota Ruimte is opgenomen dat Rijk en regio Limburg Centraal samen verder uit gaan werken in de vorm van een verstedelijkingsstrategie
Wonen	1	kwalitatief	verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)	Woondeal	Op 9 maart 2023 ondertekend door partijen (overheden, woningcorporaties).
Werklocaties	2	SMART	accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.	Principe (accommoderen behoefte met optimale benutting bestaande voorraad) komt uit POVI2021. Nieuwe raming (tot 2025) betreft een ambtelijke analyse, waarover GS geïnformeerd is,	Vastgesteld door PS.
Water/ bodem	9 of 10	SMART	broeikasgasreductie 0.3 Mton CO2 (veehouderij, akkerbouw, natuur, bos)	RV	
Water/ bodem	9 of 10	vaag, niet SMART	gebiedsgericht invullen principe Water en Bodem sturend bij ontwikkelingen in de bebouwde omgeving, met aandacht voor aanpakken hittestress, klimaatadaptatie en vergroening leefomgeving	RV	
Water	9	vaag, niet SMART	klimaatbestendige inrichting landelijk gebied	RV	
Water	9	kwalitatief	beter vasthouden water met oog op beperken impact perioden met grote droogte	RV	

Thema	Hoofdstuk thema	Beoordeling doelen	Doel (ruimtelijk voorstel)	Afkomstig uit	Status doel
Water	9	kwalitatief	verbetering waterkwaliteit (chemie, o.a. nitraat, fosfor, gewasbeschermingsmiddelen, en ecologie) en grondwaterkwantiteit	RV	
Water	9	kwalitatief	vermindering belasting grond- en oppervlaktewater met nutriënten	RV	
Water	9	kwalitatief	ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen	Is pas actuele ontwikkeling, wel meegenomen in het overzicht van keuzevraagstukken POVI, dat door GS is vastgesteld.	Vastgesteld door PS.
Water	9	kwalitatief	vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning	Beleidskader 2024-2027: Perspectief voor het landelijk gebied (spreekt van actualiseren) en Provinciaal Waterprogramma.	Vastgesteld door PS.
Veiligheid & gezondheid	5	kwalitatief	aanpak wateroverlast langs Maas	RV	
Veiligheid & gezondheid	5	kwalitatief	verhogen waterveiligheid langs regionale wateren	RV	
Veiligheid & gezondheid	9	SMART	3 kton reductie ammoniak	RV	
Veiligheid & gezondheid	1	vaag, niet SMART	verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau.	Beleidskader 2024-2027: Leefbare Steden en Dorpen	Vastgesteld door PS.
Veiligheid & gezondheid	5	kwalitatief	een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven	POVI21	Vastgesteld door PS.
Natuur	8	SMART	completering Natuur Netwerkwerk Limburg met 1.300 hectare (met oog op versterken en verbinden natuur/ leefgebieden)	RV	
Natuur	8	SMART	realisatie 3.500 hectare nieuw bos, revitalisering 20.000 hectare bos	RV	
Natuur	8	kwalitatief	hydrologische condities voor de Natura 2000-gebieden op orde brengen in 2027 (waterkwantiteit en –kwaliteit)	RV	
Natuur	8	SMART	30% natuurherstel VHR in 2030	RV	
Natuur	8	SMART	toename groenblauwe dooradering landelijk gebied	RV en Beleidskader 2024-2027: Perspectief voor het landelijk gebied	

Thema	Hoofdstuk thema	Beoordeling doelen	Doel (ruimtelijk voorstel)	Afkomstig uit	Status doel
Mobiliteit	4	kwalitatief	verbetering kwaliteit en toegankelijkheid openbaar vervoer	RV	
Mobiliteit	4	kwalitatief	verbetering bereikbaarheid op (inter)nationaal niveau	Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg.	
Mobiliteit	4	kwalitatief	verbetering grensoverschrijdende spoorverbindingen, in combinatie met afspraken over ondersteunende systemen (concessies, ticketing, veiligheid e.d.)	RV	
Mobiliteit	4	kwalitatief	bevorderen langzaam verkeer (onder meer fiets)	RV	
Mobiliteit	4	kwalitatief	verbetering bereikbaarheid dorpen en buitenwijken van de steden	RV	
Mobiliteit	4	kwalitatief	op orde houden basisnetwerk voor logistieke stromen, doorontwikkeling logistieke knooppunten Venlo-Venray en Sittard-Geleen-Stein als cruciale knooppunten in Goederenvervoer-corridor ZO-Nederland	RV	
Mobiliteit	4	SMART	realisatie 13.000 laadpalen in Limburg in 2030	RV	
Mobiliteit	4	kwalitatief	toename aantal duurzame verplaatsingen	Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	Vastgesteld door PS.
Mobiliteit	4	kwalitatief	verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023	Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	Vastgesteld door PS.
Landschap	7	kwalitatief	bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed	Beleidskader 2024-2027: Perspectief voor het landelijk gebied, met de kanttekening dat dit vooral gericht is op bevorderen ruimtelijke kwaliteit via de grote programma's. In algemene zin is dit invulling van het Limburgs principe uit de POVI2021: rekening houden	Vastgesteld door PS.
Landschap	7	kwalitatief	behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen	POVI2021 en Omgevingsverordening	Vastgesteld door PS.
Land- en tuinbouw	12	vaag, niet SMART	bieden perspectief landbouwbedrijven	RV	
Land- en tuinbouw	12	vaag, niet SMART	verantwoorde herinvulling vrijkomende agrarische bebouwing en gronden	RV	
Energie	3	kwalitatief	versterken, verzwaren, uitbreiden en ombouwen bestaande (regionale)	RV	

Thema	Hoofdstuk thema	Beoordeling doelen	Doel (ruimtelijk voorstel)	Afkomstig uit	Status doel
			energienetwerken of aanleg nieuwe (elektriciteit, aardgas/ CO2/ waterstof, warmte)		
Energie	3	kwalitatief	Limburg goed en tijdig aanhaken op (inter)nationaal energienetwerk (DRC, 380KV, Waterstofnetwerk, VAWOZ; conform nationale programma's)	RV	
Energie	3	vaag, niet SMART	nieuwe energieinfrastructuur goed ruimtelijk inpassen, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn	RV	
Energie	3	SMART	2,533 TWh duurzame elektriciteitsopwek voor 2030	RV	
Energie	3	vaag, niet SMART	nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)	Beleidskader 2024-2027: Nieuwe energie en een schoonleefmilieu	Vastgesteld door PS.
Economie	2	vaag, niet SMART	faciliteren beoogde transitie naar een circulaire economie (tegen de achtergrond van de nationale ambitie: volledig circulaire economie in 2050; tussenstap reductie grondstoffengebruik van 50% in 2030)	Beleidskader 2024-2027: Werken aan een toekomstbestendige economie.	
Economie	2	vaag, niet SMART	ontwikkeling plattelandseconomie	Deze kolom evt. overal nog invullen op basis van Ruimtelijk Voorstel blz. 75 t/m 79	
Economie	2	vaag, niet SMART	winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)	POVI21 De zinsnede tegen de achtergrond van vraag en aanbod is toegevoegd n.a.v. het door GS vastgestelde overzicht van keuzevraagstukken POVI (januari 2024. Daarin wordt verwezen naar een aantal onderzoeken die duidelijk maken dat er in de komende jaren op enig moment een tekort kan ontstaat.	Vastgesteld door PS.
Cultuur, sport & erfgoed	6	kwalitatief	Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief groene monumenten	Beleidskader 2024-2027 Cultuur en erfgoed voor iedereen	Vastgesteld door PS.
Cultuur, sport & erfgoed	6	kwalitatief	herbestemming/gebruik monumenten	Beleidskader 2024-2027: Cultuur en erfgoed voor iedereen en POVI21	Vastgesteld door PS.
Bodem en ondergrond	10	kwalitatief	verhogen organisch stofgehalte bodem	RV	

Thema	Hoofdstuk thema	Beoordeling doelen	Doel (ruimtelijk voorstel)	Afkomstig uit	Status doel
Bodem en ondergrond	10	kwalitatief	verbetering koolstofvastlegging in bos en natuur	RV	
Bodem en ondergrond	10	kwalitatief	negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen	POVI21	Vastgesteld door PS.
Bodem en ondergrond	10	kwalitatief	meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)	POVI21	Vastgesteld door PS.

Aanvullend zijn ook nog doelen aangeleverd door de provincie:

Thema	Doel (ruimtelijk voorstel)	Toelichting	Waar komt dit extra doel vandaan?
Wonen	ambitie voor mix van wonen, werken, voorzieningen en groen rond de 6 IC-stations (Limburg Centraal); omvat 30-35.000 woningen (waarvan 20-25.000 woningen bovenop de Woondeal)		Limburg Centraal
Wonen	verbeteren betaalbaarheid woningen; woningaanbod sluit aan bij woningbehoefte (als beschreven in Woondeal en woningbehoefteonderzoek)		Woondeal
Wonen	verbeteren leefbaarheid steden en dorpen, met aandacht voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving. En voor zoveel mogelijk behoud voorzieningenniveau.		
economie	accommoderen aanvullende behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen tot 2035 (raming 300-375 ha netto) door maximale inzet op verdichting en intensivering gebruik bestaande voorraad in combinatie met planningsopgave nieuwe terreinen.		
energie	nieuwe grootschalige ontwikkelingen (wonen, bedrijventerreinen) plannen in nabijheid energieinfrastructuur met capaciteit (energieplanologie)		
mobiliteit	toename aantal duurzame verplaatsingen		Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg
mobiliteit	verbeteren verkeersveiligheid t.o.v. 2023		Beleidskader 2024-2027: Een bereikbaar en toegankelijk Limburg
veiligheid & gezondheid	een acceptabel geluidsniveau langs provinciale wegen en bedrijven		POVI21
cultuur, sport & erfgoed	Groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023, inclusief (groene) monumenten	Verengt de scope wellicht iets maar maakt wel specifieker en sluit aan bij een doelstelling in de doelenboom.	Beleidskader 2024-2027 Cultuur en erfgoed voor iedereen
cultuur, sport & erfgoed	herbestemming/gebruik monumenten		
landschap	bevorderen ruimtelijke kwaliteit Limburgbreed		

Thema	Doel (ruimtelijk voorstel)	Toelichting	Waar komt dit extra doel vandaan?
landschap	behoud kernkwaliteiten in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en beekdalen		
water	ontwikkelen nieuwe drinkwaterwinningen om aan de toenemende vraag naar drinkwater te voldoen		
water	vergroten grondwaterbeschermingsgebieden met oog op bescherming drinkwaterwinning		
bodem en ondergrond	negatieve effecten a.g.v. voormalige steenkolenwinningen voorkomen en waar deze optreden adequaat handelen		POVI21
bodem en ondergrond	meervoudig hoogwaardig ruimtegebruik bij gesloten stortplaatsen (voor zover dit past binnen de nazorg)		POVI21
economie	winning bouwgrondstoffen steeds als onderdeel project met meervoudige doelstelling, zo groot mogelijk maatschappelijke meerwaarde én voldoende draagvlak. Omvat ook het voorzien in de behoefte tegen de achtergrond van de ontwikkeling van vraag en aanbod (regionaal en landelijk)		

Bijlage G: Afzetten Ruimtelijke keuzen tegen de resterende indicatoren

Thema	Gezonde, veilige leefomgeving			Aantrekkelijke omgeving	Wonen	Sociaal		Ruimtelijke keuzen Noord
Indicator	Ervaringen van geurhinder	Gemiddelde afstand tot stiltegebieden	Populatie binnen risicocontouren	Nabijheid van recreatiegebieden	Percentage energieneutrale woningen	Aantal evenementen per kwartaal	Aantal culturele activiteiten	Toegankelijkheid vluchtwegen/calamiteitenroutes	
									1. Robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, waarbij de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel met ecologische verbindingsroutes aaneengeschakeld worden
									2. Rond de Peelvenen komen hogere waterpeilen, met extensieve, waterpeil-volgende landbouw en een mix van productiebos en natuurlijker bos
									3. Cultuurhistorie Peelvenen wordt uitgedragen door de Peel-Raamstelling zichtbaar te maken
									4. Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouwmateriaal
									5. Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties volgens het principe “ het juiste bedrijf op de juiste plek”
									6. Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de delta Rhine Corridor en een 380kV station
									7. Beekdalen versterken tot groenblauwe dwarsverbindingen, mede door ander landgebruik waarbij dicht bij de beek een focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloopgebied en verder van de beek mogelijkheden voor extensieve veeteelt
									8. Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten waarbij dagrecreatie te gast is en beperkt wordt tot een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzones eromheen
									9. Oude Maasmeanders worden gereactiveerd voor natuur, voor opvangen hoogwaters en als drinkwaterbron
									10. Keuze voor regionale economie bestaande uit duurzame landbouw, bedrijvigheid met meerwaarde in de keten, de zorgsector en vrijetijdseconomie
									11. Belangrijke economische assen maken van transportassen over weg, spoor en water, Maas wordt economische as voor transport en vrijetijdseconomie
									12. Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunte
									13. Mobiliteit binnen de regio wordt verbeterd door een systeemintegratie van de diverse bestaande vervoerssystemen in Noord-Limburg
									14. Mobiliteit wordt op lokaal niveau verbeterd door het benutten van fietspotentie middels verbeteringen van fietsroutes en veerponten
									15. Maas wordt drager van landschap en natuur door herstel en uitbreiding Maasheggen en door recreatieve doorontwikkeling
									16. Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute
									17. Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station
									18. De kleine en middelgrote woonkernen in Noord-Limburg ontwikkelen zich met gerichte groei: Mook-Molenhoek en Reuver als forenzenplaatsen, Gennep als zorg- en voorzieningenkern, Venray en Horst met een combinatie van wonen, werken en economische functi

	Aanwezigheid potentiële daders																		
	Aandeel vrijwilligerswerk																		
	Betrokkenheid lokale politiek																		
	Sport- en cultuurparticipatie																		
	Winkelleegstand																		
Ecologisch kapitaal	Aantallen/verspreiding invasieve exoten																		
Energie & grondstoffen	Totale energiegebruik																		
	Gemiddeld energiegebruik per inwoner																		
	Gemiddeld energieverbruik per m2 bedrijvigheid																		
Historisch kapitaal	Bescherming van archeologische waarden																		
	Beleving en bewustwording van bodemarchief (of behoud en ontwikkeling archeologisch erfgoed)																		-
	Zichtbaarheid/herkenbaarheid aardkundige waarden																		
Vestiging klimaat	Omvang beroepsbevolking																		
	Opleidingsniveau van de beroepsbevolking																		
	Concurrentiekracht / Winstgevendheid																		

Thema Ruimtelijke keuzen Midden	Dekkingsgraad mobielnetwerk	Aanwezigheid Triple Helix aanpak	Aanwezigheid kenniscampussen	Nabijheid van scholen en universiteiten	Opleiding & netwerken Aantal opleidingsplaatsen	Spanningsindicator Arbeidsmarkt (UWV)	Omvang vaste lasten	Werk & inkomen Gemiddeld inkomen per huishouden	Innovatieve producten	Internationale positie
1. Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen										
2. Economisch profiel gericht op maakindustrie (“ Wat in Brainport bedacht wordt, wordt in Midden-Limburg gemaakt”)										
3. Ruimte open houden of open maken tussen de kernen										
4. Rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant										
5. Krans van Natte Natuurparels oostelijk van Weert wordt flink natter en aaneengeschakeld tot een robuust netwerk										
6. Op het eiland van Weert extensivering van landbouw met name veehouderij naar plantaardige productie voor regionale ketens, landschapsversterking door sloopregeling/rood-voor-rood										
7. Peelkanalen worden vergroend en het water wordt na zuivering met slimme teelten geschikt voor vernatting van natuur										
8. Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen										
9. Inzetten op multifunctionele landbouw met maatschappelijke diensten (zorgboerderijen)										
10. Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij										
11. Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen										
12. Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie										
13. Clauscentrale wordt waterstofcentrale, gekoppeld aan de Delta Rhine Corridor										
14. Roermond en kernen Melick en Swalmen groeien uit tot centrumstad, met name rond spoorzone										
15. Echt en Susteren groeien bescheiden, stationsomgevingen worden opgewaardeerd										
16. Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo (dit hoort ook bij regio Noord)										
17. Nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur o.a. Meinweg inzetten op extensivering van de landbouw met strategisch gebruik van gemeentelijke grondposities										
18. Tracé van Delta Rhine Corridor wordt bovengronds een ecologische verbinding										

	Indicator																		
Gezonde, veilige leefomgeving	Ervaringen van geurhinder																		
	Gemiddelde afstand tot stiltegebieden																		
	Populatie binnen risicocontouren																		
	Overschrijding van normen																		
Aantrekkelijke omgeving	Nabijheid van recreatiegebieden																		
Wonen	Percentage energieneutrale woningen																		
Sociaal	Aantal evenementen per kwartaal																		
	Aantal culturele activiteiten																		
	Toegankelijkheid vluchtwegen/calamiteitenroutes																		
	Aanwezigheid potentiële daders																		

	Aandeel vrijwilligerswerk																		
	Betrokkenheid lokale politiek																		
	Sport- en cultuurparticipatie																		
	Winkelleegstand																		
Ecologisch kapitaal	Aantallen/verspreiding invasieve exoten																		
Energie & grondstoffen	Totale energiegebruik																		
	Gemiddeld energiegebruik per inwoner																		
	Gemiddeld energieverbruik per m2 bedrijvigheid																		
Historisch kapitaal	Bescherming van archeologische waarden																		
	Beleving en bewustwording van bodemarchief (of behoud en ontwikkeling archeologisch erfgoed)																		
	Zichtbaarheid/herkenbaarheid aardkundige waarden																		
Vestiging klimaat	Omvang beroepsbevolking																		
	Opleidingsniveau van de beroepsbevolking																		
	Concurrentiekracht / Winstgevendheid																		
	Internationale positie																		

	Innovatieve producten																		
Werk & inkomen	Gemiddeld inkomen per huishouden																		
	Omvang vaste lasten																		
	Spanningsindicator Arbeidsmarkt (UWV)																		
Opleiding & netwerken	Aantal opleidingsplaatsen																		
	Nabijheid van scholen en universiteiten																		
	Aanwezigheid kenniscampussen																		
	Aanwezigheid Triple Helix aanpak																		
	Dekkingsgraad mobielnetwerk																		

Thema	Gezonde, veilige leefomgeving		Aantrekkelijke omgeving	Wonen	Sociaal	
Ruimtelijke keuzen Zuid / Indicator	Ervaringen van geurhinder	Gemiddelde afstand tot stiltegebieden	Populatie binnen risicocontouren	Overschrijding van normen	Nabijheid van recreatiegebieden	Percentage energieneutrale woningen	Aantal evenementen per kwartaal
1. Uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aanwijzen, waar bestaande activiteiten die natuur en natuurherstel belasten moeten transfo							
2. Ruimte maken voor natuur in stedelijk gebied;							
3. Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van NNN terug te draaien;							
4. Minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven houden voor bijvoorbeeld natuur inclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik;							
5. Ruimte maken voor de beek waar dat kan;							
6. In het stedelijk gebied ruimte maken voor waterinfiltratie en wateropvang;							
7. Ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit;							
8. Een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt;							
9. De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling;							
10. Bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in N2000-gebieden en waardevolle bronnen daarbuiten;							
11. Nieuwe verdienmodellen in de landbouw.							
12. Inzetten op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, in combinatie met knooppuntontwikkeling door verbetering van de kwaliteit van stationsgebieden, en het verdichten en clusteren van regionale voorzieni							
13. Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot;							
14. Op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer;							
15. Grote verkeersaantrekkelijke functies alleen direct aan of nabij weg- en railinfrastructuur;							
16. Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rijn corridor en warmtenet							
17. Verduurzamen van de gebouwde omgeving.							
18. Stimuleren van duurzame energieopwekking door maximaal gebruik te maken van daken en parkeervelden, het clusteren van energieopwekking op locaties met beperkte landschappelijke waarde in de stedenband rondom het middengebied, en het realiseren van lokale							
19. Efficiënt ruimtegebruik (verdichting, dubbelgebruik, revitalisering en transformatie).							
20. Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen;							
21. Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebouwd en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen;							
22. Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking.							
23. Beschermingsgebied, incl. een bufferzone van 10 km daaromheen, van de Einstein Telescope;							
24. Voldoende ruimte creëren door het ruimtegebruik op bestaande bedrijventerreinen te optimaliseren middels slimme mobiliteit, meervoudig grondgebruik, etc.;							

	Aantal culturele activiteiten																									
	Toegankelijkheid vluchtwegen/calamiteitenroutes																									
	Aanwezigheid potentiële daders																									
	Aandeel vrijwilligerswerk																									
	Betrokkenheid lokale politiek																									
	Sport- en cultuurparticipatie																									
	Winkelleegstand																									
Ecologisch kapitaal	Aantallen/verspreiding invasieve exoten																									
Energie & grondstoffen	Totale energiegebruik																									
	Gemiddeld energiegebruik per inwoner																									
	Gemiddeld energieverbruik per m2 bedrijvigheid																									
Historisch kapitaal	Bescherming van archeologische waarden																									
	Beleving en bewustwording van bodemarchief (of behoud en ontwikkeling archeologisch erfgoed)																									
	Zichtbaarheid/herkenbaarheid aardkundige waarden																									
Vestiging klimaat	Omvang beroepsbevolking																									

	Opleidingsniveau van de beroepsbevolking																								
	Concurrentiekracht / Winstgevendheid																								
	Internationale positie																								
	Innovatieve producten																								
Werk & inkomen	Gemiddeld inkomen per huishouden																								
	Omvang vaste lasten																								
	Spanningsindicator Arbeidsmarkt (UWV)																								
Opleiding & netwerken	Aantal opleidingsplaatsen																								
	Nabijheid van scholen en universiteiten																								
	Aanwezigheid kenniscampussen																								
	Aanwezigheid Triple Helix aanpak																								
	Dekkingsgraad mobielnetwerk																								

Bijlage H: Passende beoordeling

Aangeleverd als apart document.

Bijlage I: Verwerking advies Commissie voor de mer op NRD

Naar aanleiding van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau heeft de Commissie voor de m.e.r. een advies uitgebracht. Onderstaande tabel vat samen hoe met dit advies is omgegaan en waar in het planMER dit terug te vinden is.

Tabel 0-1: Verwerking van het advies van de Commissie voor de mer, 27 november 2024: Aanscherping Omgevingsvisie provincie Limburg, Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport.

Par.	Essentie van de opmerking	Verwerkt?	Toelichting	PlanMER
	Hoofdstuk 2 Context en reikwijdte van het MER			
2.2	Beschrijf de belangrijkste doelen, opgaven en ambities die in het MER worden onderzocht. Geef aan welke alternatieven daarbij horen en hoe die beoordeeld zullen worden op hun gevolgen voor de leefomgeving.	Deels	De alternatieven worden niet onderzocht en beoordeeld, zie hoofdstuk 2 voor een onderbouwing waarom dit niet is gedaan.	Par.4.1
2.3	Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor de aanscherping van de Omgevingsvisie, omdat deze leiden tot nieuwe opgaven en mogelijke aanscherping van doelen. Beschrijf de randvoorwaarden en uitgangspunten die hieruit voortkomen voor keuzen die de provincie in de Omgevingsvisie gaat maken.	Ja	-	Par.5.3
2.3	De NRD noemt ook provinciaal beleid dat nog in ontwikkeling is. Geef aan hoe dit beleid in de Omgevingsvisie wordt opgenomen. Het gaat hierbij vooral om: toekomstvisies, omgevingsverordening, Limburgs Programma Landelijk Gebied.	Ja	-	Par.5.3
2.3	Geef aan of, en zo ja voor welke ontwikkelingen provinciale programma's worden opgesteld, parallel aan het opstellen van de omgevingsvisie. Maak in het MER de samenhang tussen de Omgevingsvisie en deze parallelle trajecten duidelijk. Beschrijf waarover in welk traject wordt besloten. In andere woorden, maak duidelijk of de Omgevingsvisie leidend is bij het maken van keuzen of dat gemaakte keuzen uit andere kaders één op één worden overgenomen in de omgevingsvisie.	Ja	-	Par.5.3
2.3	De milieueffectrapportage wordt doorlopen voor de aanscherping van de Omgevingsvisie van de provincie Limburg. Geef aan welke vervolgbesluiten er nog volgen waarin de keuzen gemaakt in de POVI worden uitgewerkt, zoals provinciale programma's en de Provinciale omgevingsverordening.	Ja	-	Par. 2.4
2.4	Beschrijf hoe de provincie het participatieproces vormgeeft voor belanghebbenden in het mer-proces, zoals burgers, gemeentes en waterschappen. Doe	Deels	Niet gedaan voor Duitsland en België. Beide landen worden wel geïnformeerd in het kader van de ontwerp-POVI-procedure.	Par. 2.4

Par.	Essentie van de opmerking	Verwerkt?	Toelichting	PlanMER
	dit voor zowel Nederlanders als de inwoners van België en Duitsland die door de keuzen in de aanscherping van de POVI 21 geraakt kunnen worden. Beschrijf daarbij ook hoe het participatieproces is geweest in de Ontwerpende Onderzoeken en welke lessen hieruit te trekken zijn.			
	Hoofdstuk 3 Doelen, opgaven en ambities			
3	Beschrijf zo concreet mogelijk de gestelde doelen, opgaven en ambities. Doe dit zowel voor de hele provincie als voor de deelregio's en in ieder geval voor de thema's mobiliteit, energie, natuur, water, bodem, klimaat, gezondheid, economie en landbouw.	Ja	-	Paragraaf 4.2, Hst 7 t/m 9.
3	Onderbouw de doelen, opgaven en ambities op basis van een geactualiseerd 'Portret van Limburg' (zie ook paragraaf 4.1). Geef aan in welke mate de gestelde doelen, opgaven en ambities anders zijn dan die uit de POVI 21 en wat de aanleiding voor de wijzigingen is.	Ja	-	Hst 4 en 5
3	Geef aan hoe de aanpak met maatwerk voor de regio's vertaald zal worden in een overkoepelend verhaal voor heel Limburg. Beschrijf welke vraagstukken en ambities de regio's overstijgen. Bepaal welke hiervan kunnen botsen met de wensen van de regio's en of deze al met de regio's besproken zijn.	Deels	Dit landt nog in de POVI.	Par. 15.3
	Hoofdstuk 4 Alternatieven en referentiesituaties			
4.1	De Commissie adviseert om in het MER de beschrijving van de regio zuid op hetzelfde niveau te brengen als voor de overige regio's. Als niet alle informatie daarvoor beschikbaar is, geef dan aan welke gegevens verzameld moeten worden om dit te kunnen doen.	Deels	Alleen niet aangegeven indien informatie niet beschikbaar is, welke gegevens nog verzameld moeten worden.	Hst 9?
4.1	In ieder geval zullen in de regio zuid de volgende thema's een belangrijke rol spelen: • de stad-landverhouding; • de leefbaarheid van zowel stedelijk gebied en kleine kernen; • gezondheid. Ook deze thema's zijn nog onvoldoende uitgewerkt in het Ontwerpend Onderzoek. Verder spelen in de regio zuid, sterker dan in de rest van Limburg, grensoverschrijdende doelen en invloeden. Ga hier in het MER expliciet op in.	Ja	-	Hst 9 en 13
4.1	In het Ontwerpend Onderzoek voor de regio midden missen de omgevingsthema's	Ja	-	Hst 8, 10 en 11.

Par.	Essentie van de opmerking	Verwerkt?	Toelichting	PlanMER
	gezondheid en leefbaarheid. Ga hier in het MER nader op in.			
4.1	Het Ontwerpend Onderzoek voor de regio noord besteedt weinig aandacht aan stedelijke vraagstukken en vraagstukken op het gebied van mobiliteit, bereikbaarheid, leefbaarheid en gezondheid. Ook de rol van Venlo is onderbelicht, terwijl deze grote invloed heeft op het gebied wat betreft agrarische ontwikkeling en verstedelijking. Onderzoek ook deze vraagstukken in het MER.	Ja	Dit is inmiddels verwerkt in het nieuwe Ontwerpend Onderzoek.	
4.2	Beschrijf de te verwachten autonome ontwikkeling en wat die betekent voor de doelen en opgaven.	Ja	-	Paragraaf 5.2 en 14.5
4.2	Bij de te verwachten ontwikkelingen kan sprake zijn van ontwikkelingen die onzeker zijn, maar wel grote invloed zullen hebben op de te beschrijven referentiesituaties en alternatieven. Voorbeelden zijn het vliegveld de Peel, het militaire oefenterrein Weerterheide, ontwikkelingen rondom Maastricht Aachen Airport en de schaalsprong in de Brainportregio. Beschrijf de mogelijke consequenties van deze ontwikkelingen voor de synthesescenario's en alternatieven in de vorm van een 'robuustheidstoets': hoe worden scenario's en alternatieven beïnvloed als deze ontwikkelingen door zouden gaan?	Ja	-	Paragraaf 5.2 en 14.5
	Hoofdstuk 5 Gevolgen voor de leefomgeving			
5.1	Maak in het MER gebruik van een beoordelingskader dat actueel en concreet is.	Deels	Niet alles in het beoordelingskader is concreet.	Hst 6
5.2.1	Formuleer binnen de regio's de doelen voor natuur, klimaat en voor de uitvoering van de Kaderrichtlijn water. Baseer deze op de principes van 'Water en bodem sturend', gebruikmakend van landschapsecologische systeemanalyses. Beschrijf dit systeem op hoofdlijnen in het MER, en gebruik dit als basis voor de effectbeoordeling. Uit de natuurdoelanalyses en het advies van de EA vloeien maatregelen voort die de provincie Limburg moet nemen. Beschrijf in hoeverre de provincie deze maatregelen opneemt in de Omgevingsvisie en geef aan wat de gevolgen zijn voor de natuur in de provincie.	Ja	-	Hst 7 t/m 9.
5.2.1	Recent is de formulering van het Nationale Programma Landelijk Gebied gestaakt. Geef aan wat dit betekent voor het realiseren van de gestelde natuurdoelen en andere wettelijke doelen, zoals de Kaderrichtlijn	Ja	-	Paragraaf 5.3

Par.	Essentie van de opmerking	Verwerkt?	Toelichting	PlanMER
	water en de klimaatopgave, en hoe de provincie hier verder mee omgaat.			
5.2.1	Gebruik bij de Passende beoordeling het stoplichtmodel (groen, oranje, rood). Belangrijk is dat ook onderdelen worden meegenomen waarvan de locatie nog niet is vastgesteld, maar waarvoor wel grote ambities zijn opgenomen. Denk hierbij aan maatregelen voor de energietransitie. In dat geval moet ook duidelijk worden wat de ambitie betekent voor maatregelen zoals windturbines en zonnevelden. De effecten hiervan op Natura 2000-gebieden moeten in het MER en de Passende beoordeling worden meegenomen.	Ja	Overgenomen in de Passende beoordeling, als bijlage in het planMER. Hoofdpunten staan in het planMER.	PB Hst 12
5.2.2	“Ruimte is schaars, niet alles kan overal”. Voor het vinden van oplossingen voor de opgaven waar de provincie voor staat is het noodzakelijk dit motto in het MER concreet in te vullen.	Nee	Dit is nog niet mogelijk met het abstractieniveau dat is gehanteerd.	-
5.2.2	Maak in het MER regionaal – en waar nodig subregionaal - duidelijk waar de ruimte te schaars is en waar keuzen nodig zijn. Doe dat (semi)kwantitatief. Geef aan welke oplossingen gekozen worden in de situaties waar het niet past of erg knelt. Focus hierbij op die delen van Limburg waar de competitie om ruimte het sterkst is. Geef daarbij specifiek aandacht aan mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik en behoud of versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Gebruik hiervoor de kernkwaliteiten en kenmerken van de verschillende gebieden als referentiesituatie. Leid hieruit aandachtspunten af voor verdere planuitwerking.	Nee	Dit is nog niet mogelijk met het abstractieniveau dat is gehanteerd.	-
5.2.2.	Geef aan hoe de implementatie van de POVI21 tot nu toe gemonitord is en welke conclusies en lessen hieruit te trekken zijn. Beschrijf hoe de implementatie van de aangescherpte POVI gemonitord zal worden.	Ja	-	Hst 15

Colophon

PLANMER VOOR DE ACTUALISATIE VAN DE PROVINCIALE OMGEVINGSVISIE LIMBURG

CLIENT
Provincie Limburg

AUTHOR
Lara Welling, Tijn Boom, Rosalie Wesselink, Jitse Mulders, Alice Keijzer

PROJECT NUMBER
30265897

OUR REFERENCE
Definitieve versie

DATE
6 May 2025

STATUS
Final

CHECKED BY

Frans Dotinga
Milieuadviseur

RELEASED BY

Remko de Leeuw
Projectleider

Passende beoordeling - Actualisatie Omgevingsvisie Limburg

Provincie Limburg

6 mei 2025 - Restricted

Contactpersoon

ARCADIS B.V.

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 33
6800 LE Arnhem
Nederland

Inhoudsopgave

1 Inleiding 9
1.1 Wettelijk kader 9
1.1.1 Natura 2000 9
1.1.2 Passende beoordeling 9
1.2 Werkwijze 9
1.3 Afbakening en methode 9
1.4 Leeswijzer 10
1.4.1 Effectbeschrijving 10
1.4.2 Effectbeoordeling 10
1.4.3 Mitigerende maatregelen 11
1.4.4 Effectbeoordeling na mitigatie 11
1.5 Cumulatie 11

2 Afbakening 12
2.1 Eerste beoordeling ruimtelijke keuzen 12
2.2 Reikwijdte van in de Passende beoordeling verder behandelde maatregelen 15
2.3 Instandhoudingsmaatregelen en bronmaatregelen stikstofreductie 15

3 Effectbeoordeling 16
3.1 Inleiding 16
3.2 Effectbeoordeling ruimtelijke keuzen regio Noord 18
3.2.1 Robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, waarbij de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel met ecologische verbindingsroutes aaneengeschakeld worden & Rond de Peelvenen komen hogere waterpeilen, met extensieve, waterpeil-volgende landbouw en een mix van productiebos en natuurlijker bos 18
3.2.2 Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouwmateriaal 19
3.2.3 Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomst-bestendige locaties volgens het principe “het juiste bedrijf op de juiste plek” 20
3.2.4 Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de Delta Rhine Corridor en een 380kV station 20
3.2.5 Beekdalen versterken tot groenblauwe dwarsverbindingen, mede door ander landgebruik waarbij dicht bij de beek een focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloopgebied en verder van de beek mogelijkheden voor extensieve veeteelt en akkerbouwteelten en vollegrondsteelten hogerop de (drogere) flanken worden bekeken 22
3.2.6 Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten waarbij dagrecreatie te gast is en beperkt wordt tot een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzones eromheen 22

3.2.7 Oude Maasmeanders worden gereactiveerd voor natuur, voor opvangen hoogwaters en als drinkwaterbron 23
3.2.8 Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunten fungeren 24
3.2.9 Mobiliteit wordt op lokaal niveau verbeterd door het benutten van fietspotentie middels verbeteringen van fietsroutes en veerponten 25
3.2.10 Maas wordt drager van landschap en natuur door herstel en uitbreiding Maasheggen en door recreatieve doorontwikkeling 26
3.2.11 Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute 26
3.2.12 Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station 27
3.3 Effectbeoordeling ruimtelijke keuzen regio Midden 29
3.3.1 Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen 29
3.3.2 Ruimte open houden of open maken tussen de kernen 29
3.3.3 Rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant 30
3.3.4 Krans van Natte Natuurparels oostelijk van Weert wordt flink natter en aaneengeschakeld tot een robuust netwerk 31
3.3.5 Op het eiland van Weert extensivering van landbouw, met name veehouderij, naar plantaardige productie voor regionale ketens, landschapsversterking door sloopregeling/rood-voor-rood 31
3.3.6 Peelkanalen worden vergroend en het water wordt na zuivering met slimme teelten geschikt voor vernatting van natuur 32
3.3.7 Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen 33
3.3.8 Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij 33
3.3.9 Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen 34
3.3.10 Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie 34
3.3.11 Clauscentrale wordt waterstofcentrale, gekoppeld aan de Delta Rhine Corridor 35
3.3.12 Roermond en kernen Melick en Swalmen groeien uit tot centrumstad, met name rond spoorzone 36
3.3.13 Echt en Susteren groeien bescheiden, stationsomgevingen worden opgewaardeerd 37
3.3.14 Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo 37
3.3.15 Nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur o.a. Meinweg inzetten op extensivering van de landbouw met strategisch gebruik van gemeentelijke grondposities 38
3.3.16 Tracé van Delta Rhine Corridor wordt bovengronds een ecologische verbinding 39
3.4 Effectbeoordeling ruimtelijke keuzen regio Zuid 40
3.4.1 Uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aanwijzen, waar bestaande activiteiten die natuur en natuurherstel belasten moeten transformeren 40
3.4.2 Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van NNN terug te draaien 40

3.4.3 Minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven houden voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik 41
3.4.4 Ruimte maken voor de beek waar dat kan 41
3.4.5 In het stedelijk gebied ruimte maken voor waterinfiltratie en wateropvang 42
3.4.6 Ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit 43
3.4.7 Een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt 43
3.4.8 De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling 44
3.4.9 Bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in N2000-gebieden en waardevolle bronnen daarbuiten 45
3.4.10 Inzetten op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, in combinatie met knooppunt-ontwikkeling door verbetering van de kwaliteit van stationsgebieden, en het verdichten en clusteren van regionale voorzieningen, woningbouw en bedrijven bij stations en mobiliteitshubs 45
3.4.11 Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot 46
3.4.12 Op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer 47
3.4.13 Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine Corridor en warmtenettoepassingen 47
3.4.14 Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen 48
3.4.15 Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen 48
3.4.16 Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking 49

4 Conclusie 50

4.1 Samenvatting effectbeoordeling 50
4.2 Toepassing van deze Passende beoordeling 52
4.3 Grensoverschrijdende effecten 53
4.4 Leemten in kennis 53
4.5 Eindconclusie 53

Colofon 54

Informatie Natura 2000-gebieden

In voorliggende Passende beoordeling wordt inzichtelijk gemaakt of er mogelijk risico's zijn op significante effecten op de natuurlijke kenmerken en de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het beleid uit de geactualiseerde Omgevingsvisie van de provincie Limburg. De Natura 2000-gebieden die hiervoor relevant zijn, zijn de gebieden die ofwel binnen de provincie Limburg liggen, ofwel binnen een afstand van 25 kilometer van de provinciegrens van Limburg liggen. Deze gebieden zijn in onderstaande tabellen weergegeven voor zowel binnen Nederland als in Duitsland en België.

Nederland

Natura 2000 gebied	Bescherming	Overbelasting stikstof?	Gemeente	Regio	Provincie
Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Mariahoeve	Habitatrichtlijn	Nee	Echt-Susteren	Midden	Limburg
Bemelerberg en Schiepersberg	Habitatrichtlijn	Ja	Eijsden-Margraten, Maastricht, Valkenburg aan de Geul	Zuid	Limburg
Boschhuizerbergen	Habitatrichtlijn	Ja	Land van Cuijk, Venray	Noord	Limburg, Noord-Brabant
Brunsummerheide	Habitatrichtlijn	Ja	Brunssum, Heerlen, Landgraaf	Zuid	Limburg
Bunder- en Elslooërbos	Habitatrichtlijn	Ja	Meerssen, Stein	Zuid	Limburg
De Bruuk	Habitatrichtlijn	Ja	Berg en Dal	Noord	Gelderland
Deurnsche Peel & Mariapeel	Habitatrichtlijn & Vogelrichtlijn	Ja	Deurne, Horst aan de Maas, Peel en Maas, Venray	Noord	Limburg, Noord-Brabant
Geleenbeekdal	Habitatrichtlijn	Ja	Beekdaelen, Heerlen, Voerendaal	Zuid	Limburg
Geuldal	Habitatrichtlijn	Ja	Beekdaelen, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Meerssen, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Voerendaal	Zuid	Limburg
Grensmaas	Habitatrichtlijn	Nee	Echt-Susteren, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Sittard-Geleen, Stein	Zuid	Limburg
Groote Peel	Habitatrichtlijn & Vogelrichtlijn	Ja	Asten, Nederweert, Peel en Maas	Noord/Midden	Limburg, Noord-Brabant
Kunderberg	Habitatrichtlijn	Ja	Heerlen, Simpelveld, Voerendaal	Zuid	Limburg
Leudal	Habitatrichtlijn	Ja	Leudal	Midden	Limburg
Lingegebied en Diefdijk Zuid	Habitatrichtlijn	Ja	Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, West Betuwe	Noord	Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland
Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	Habitatrichtlijn	Ja	Altena, Zaltbommel	Noord	Gelderland, Noord-Brabant

Maas bij Eijsden	Habitatrichtlijn	Nee	Eijsden-Margraten, Maastricht	Zuid	Limburg
Maasduinen	Habitatrichtlijn & Vogelrichtlijn	Ja	Bergen (L), Gennep, Venlo	Noord	Limburg
Meinweg	Habitatrichtlijn & Vogelrichtlijn	Ja	Roerdalen, Roermond	Midden	Limburg
Noorbeemden & Hoogbos	Habitatrichtlijn	Ja	Eijsden-Margraten	Zuid	Limburg
Oeffelter Meent	Habitatrichtlijn	Ja	Land van Cuijk	Noord	Noord-Brabant
Rijntakken	Habitatrichtlijn & Vogelrichtlijn	Ja	-	Noord	Gelderland, Overijssel, Utrecht
Roerdal	Habitatrichtlijn	Ja	Roerdalen, Roermond	Midden	Limburg
Sarsven en De Banen	Habitatrichtlijn	Ja	Nederweert	Midden	Limburg
Savelsbos	Habitatrichtlijn	Ja	Eijsden-Margraten, Maastricht	Zuid	Limburg
Sint Jansberg	Habitatrichtlijn	Ja	Berg en Dal, Gennep, Mook en Middelaar	Noord	Limburg, Gelderland
Sint Pietersberg & Jekerdal	Habitatrichtlijn	Ja	Maastricht	Zuid	Limburg
Swalmdal	Habitatrichtlijn	Ja	Beesel, Roermond	Midden	Limburg
Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	Habitatrichtlijn & Vogelrichtlijn	Ja	Cranendonck, Nederweert, Someren, Weert	Midden	Limburg, Noord-Brabant
Zeldersche Driessen	Habitatrichtlijn	Ja	Gennep	Noord	Limburg

Duitsland

Natura 2000 gebied	Bescherming	Overbelasting stikstof?	Gemeente (Kreis)	Regio
Wyler Meer (Teilfläche des NSG Düffel)	FFH-Gebiete		Kranenburg (Kleve)	Noord
NSG Kranenburger Bruch	FFH-Gebiete		Kranenburg (Kleve)	Noord
Wisseler Dünen	FFH-Gebiete		Kalkar (Kleve)	Noord
Reichswald	FFH-Gebiete		Kleve, Goch, Kranenburg & Bedburg-Hau (Kleve)	Noord
Fleuthkuhlen	FFH-Gebiete		Geldern & Issum (Kleve)	Noord/Midden
Hangmoor Damerbruch	FFH-Gebiete		Straelen (Kleve)	Midden
Krickenbecker Seen – Kleiner De Wittsee	FFH-Gebiete		Nettetal (Viersen)	Midden
Elmpter Schwalmbruch	FFH-Gebiete		Brüggen & Niederkrüchten (Viersen)	Midden
Wälder und Heiden bei Brüggen-Bracht	FFH-Gebiete		Brüggen (Viersen)	Midden

Lüsekamp und Boschbeek	FFH-Gebiete		Niederkrüchten (Viersen)	Midden
Meinweg mit Ritzroder Dünen	FFH-Gebiete		Wegberg (Heinsberg)	Midden
Helpensteiner Bachtal-Rothenbach	FFH-Gebiete		Wegberg (Heinsberg)	Midden
Schaagbachtal	FFH-Gebiete		Wassenberg (Heinsberg)	Midden/Zuid
Teverener Heide	FFH-Gebiete		Geilenkirchen (Heinsberg)	Zuid
Wurmtal nördlich Herzogenrath	FFH-Gebiete		Herzogenrath (Städteregion Aachen)	Zuid
Wurmtal südlich Herzogenrath	FFH-Gebiete		Herzogenrath (Städteregion Aachen)	Zuid

België

Natura 2000 gebied	Bescherming	Overbelasting stikstof?	Gemeente	Regio
Voerstreek	Habitatrichtlijn		Voeren	Zuid
Plateau van Caestert met hellingbossen en mergelgrotten	Habitatrichtlijn		Riemst	Zuid
Overgang Kempen-Haspengouw	Habitatrichtlijn		Bilzen & Zutendaal	Zuid
Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek	Habitatrichtlijn		-	Zuid/Midden/ Noord
Mechelse heide en vallei van de Ziepbeek	Habitatrichtlijn & Vogelrichtlijn		-	Zuid
Noord-Oost Limburg	Habitatrichtlijn & Vogelrichtlijn		-	Zuid/Midden/Noord
Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof	Vogelrichtlijn		-	Midden/Noord

1 Inleiding

Provinciale Staten van Limburg hebben op 8 oktober 2021 de Omgevingsvisie Limburg (2021) vastgesteld. De Omgevingsvisie Limburg legt voor Limburg de hoofdlijnen van een langetermijnstrategie voor de (fysieke) leefomgeving vast. De Omgevingsvisie stelt kaders voor ontwikkelingen in de provincie met mogelijk aanzienlijke omgevingsgevolgen; bijvoorbeeld op het gebied van water, bodem, energie, klimaat, leefbaarheid, wonen, economie, natuur, landbouw, landschap, mobiliteit en vrijetijdseconomie. Momenteel wordt de Omgevingsvisie geactualiseerd en daarna opnieuw vastgesteld, waarmee een planMER[1] voor de Omgevingsvisie verplicht is. Aanvullend is een planMER ook verplicht indien significante effecten op Natura 2000-gebieden niet op voorhand uitgesloten kunnen worden. Onder de Omgevingswet dient vervolgens een Passende beoordeling te worden opgesteld.[2] Deze Passende beoordeling maakt dan onderdeel uit van het planMER voor de actualisatie van de Omgevingsvisie van de provincie Limburg.

De Passende beoordeling heeft als doel om in beeld te brengen wat de risico's zijn op significante effecten op de natuurlijke kenmerken en de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het beleid dat volgt uit de Ontwerpende Onderzoeken die ten grondslag liggen aan de inhoud voor de geactualiseerde versie van de Omgevingsvisie. Tevens zal de Passende beoordeling omschrijven welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden of welke beleidsaanpassingen kunnen worden gedaan om significante effecten te voorkomen. Tot slot benoemt de Passende beoordeling ook kansen op positieve effecten voor het Natura 2000-netwerk.

1.1 Wettelijk kader

1.1.1 Natura 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van natuurgebieden, gericht op het behoud van belangrijke flora en fauna op Europees niveau. Dit netwerk is ontstaan uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.[3] De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft gebieden aangewezen die deel uitmaken van dit Europese netwerk, dit zijn de Natura 2000-gebieden. Een dergelijk besluit bevat de instandhoudingsdoelstellingen met betrekking tot de bescherming van habitattypen en habitat- en vogelsoorten. De Omgevingswet regelt de bescherming van deze Natura 2000-gebieden.

1.1.2 Passende beoordeling

De juridische basis voor de Passende beoordeling volgt uit artikel 16.53c van de Omgevingswet. Hierin wordt bepaald dat voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar wel afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, een Passende beoordeling gemaakt dient te worden. Deze Passende beoordeling omschrijft de eventuele gevolgen voor het Natura 2000-gebied.

1.2 Werkwijze

In voorliggende Passende beoordeling is onderzocht of het beleid en de activiteiten die volgen uit de Omgevingsvisie kunnen leiden tot risico's dat een significant effect voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet op voorhand is uit te sluiten.

1.3 Afbakening en methode

Het detailniveau dat in voorliggende Passende beoordeling zal worden gehanteerd sluit aan bij het detailniveau van een Omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van een Omgevingsvisie, zal de Passende beoordeling voornamelijk op hoofdlijnen plaatsvinden. De Passende beoordeling heeft daarmee het karakter van een risicobeoordeling. Deze zal richting geven aan de uitwerking van de ruimtelijke keuzen die per regio zijn geformuleerd

[1] Milieueffectrapportage
[2] Dit volgt uit artikel 16.53c van de Omgevingswet.
[3] Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn); Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrichtlijn).

in concrete kaders, voorwaarden, maatregelen en de vervolgtrajecten. Hiermee kunnen mogelijk significant negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden worden vermeden.

De Passende beoordeling stelt vast of het aannemelijk kan worden gemaakt dat de risico's op significante gevolgen in de beleidsuitwerking voldoende kunnen worden beperkt door mitigerende maatregelen te treffen of door afstemmingskaders toe te passen. Wanneer dit niet mogelijk is wordt – in de planuitwerking van een project, dit wordt niet in voorliggende passende beoordeling meegenomen – beoordeeld of de betreffende ruimtelijke keuze een zogenaamde ADC-toets zou kunnen doorstaan. Een ADC-toets (Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang, Compensatie) wordt uitgevoerd wanneer uit de Passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet volledig uitgesloten kunnen worden. De ADC-toets heeft een streng toetsingskader. Er moet blijken dat alternatieven die mogelijk leiden tot minder schade zijn onderzocht en overwogen. Ook moet blijken dat er een dwingende reden bestaat van groot openbaar belang. Tot slot moet blijken dat er voldoende mitigerende maatregelen worden genomen om de schade op de instandhoudingsdoelstellingen te beperken of effecten te compenseren.[4] De beoordeling in welke mate mitigatie negatieve effecten kan voorkomen en een eventueel advies aan de Provincie maken deel uit van voorliggende Passende beoordeling.

Deze Passende beoordeling is uitgevoerd voor ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken die per regio zijn opgesteld voor de actualisatie van de Omgevingsvisie van de provincie Limburg. Deze Ontwerpende Onderzoeken vormen belangrijke bouwstenen voor de te actualiseren Omgevingsvisie. Voor deze ruimtelijke keuzen heeft nog geen eerdere Passende beoordeling plaatsgevonden. Op voorhand kan niet worden uitgesloten dat deze ruimtelijke keuzen mogelijk significant negatieve effecten hebben op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Gezien de ligging is er mogelijk ook sprake van effecten op buitenlandse Natura 2000-gebieden. Dit zijn gebieden in België en Duitsland. Er wordt, voor stikstofdepositie, rekening gehouden met de Natura 2000-gebieden die op maximaal 25 kilometer van de grens van Limburg liggen. De reikwijdte van alle andere effecten is (veel) minder ver dan deze 25 kilometer.

1.4 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk wordt in hoofdstuk 2 per ruimtelijke keuze beoordeeld of op voorhand kan worden uitgesloten dat er mogelijk sprake is van significant negatieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Wanneer een ruimtelijke keuze enkel kan leiden tot positieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen en de algehele ecologische toestand van het Natura 2000-gebied dan hoeft deze niet beoordeeld te worden in voorliggende Passende beoordeling. Wel wordt voor deze ruimtelijke keuzen toegelicht waarom dit niet nodig is. Vervolgens vindt in hoofdstuk 3 de effectbeoordeling plaats van de ruimtelijke keuzen waarbij effecten niet op voorhand konden worden uitgesloten. Deze effectbeoordeling per ruimtelijke keuze bestaat uit een aantal aspecten, die in de volgende paragrafen worden toegelicht.

1.4.1 Effectbeschrijving

Per ruimtelijke keuze zijn de risico's voor het optreden van significant negatieve effecten op relevante Natura 2000-gebieden beschreven. Aangezien de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken relatief abstract omschreven zijn en nog geen duidelijke kaders hebben, zijn de mogelijke effecten bepaald op basis van expert judgement en gebiedskennis van ecologen. Deze mogelijke effecten zijn (beknopt) gemotiveerd en waar mogelijk zijn deze ook onderbouwd met literatuur.

1.4.2 Effectbeoordeling

In deze stap worden de risico's op significant negatieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden getoetst aan de bepalingen uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl). Hierbij gaat het specifiek om de vraag of uitgesloten kan worden dat de natuurlijke kenmerken van deze Natura 2000-gebieden – ook gelet op de instandhoudings-doelstellingen – worden aangetast door de ruimtelijke keuze. Er is sprake van aantasting wanneer er sprake is van een zodanige vermindering van de oppervlakte en/of de kwaliteit van de aangewezen habitattypen of leefgebieden van aangewezen soorten dat de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar komt. In voorliggende beoordeling is uitgegaan van de instandhoudingsdoelstellingen die gelden op 1 maart 2025 in de verschillende Natura 2000-gebied.

[4] Dit volgt uit artikel 10.24, lid 2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

1.4.3 Mitigerende maatregelen

Voor de ruimtelijke keuzen waarvoor niet uitgesloten kan worden dat er mogelijk aantasting optreedt van de natuurlijke kenmerken in een relevant Natura 2000-gebied wordt aangegeven welke mitigerende maatregelen er genomen kunnen worden om dergelijke aantasting te voorkomen of te beperken. In deze paragraaf wordt ook aangegeven hoe effectief de mitigerende maatregel naar verwachting zal zijn. Het uitgangspunt voor de mitigerende maatregelen is dat de best beschikbare technieken kunnen worden toegepast wanneer de risico's optreden en dat de mitigerende maatregelen daarmee uitvoerbaar zijn. Kosteneffectiviteit wordt niet meegenomen in de beoordeling. Aangenomen wordt dat wanneer het te kostbaar is om een ruimtelijke keuze inclusief mitigerende maatregelen uit te voeren, dat deze of niet, of op een andere manier of middels een ADC-toets mogelijk worden gemaakt.

1.4.4 Effectbeoordeling na mitigatie

Na de eventuele mitigerende maatregelen worden de ruimtelijke keuzen opnieuw beoordeeld. Er wordt in deze paragraaf een inschatting gemaakt van de effectiviteit van de mitigerende maatregel(en). Uit deze beoordeling volgt een overzichtstabel van de mogelijke effecten van de ruimtelijke keuzen op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. In deze overzichtstabel wordt het stoplichtmodel toegepast (zie Tabel 1). Voor de ruimtelijke keuzen met een rood stoplicht wordt (indien van toepassing) geadviseerd dat de provincie randvoorwaarden of nuancering in de tekst van de geactualiseerde Omgevingsvisie opneemt. Hiermee kunnen aannames die in de Passende beoordeling zijn gedaan eventueel worden weerlegd of verder worden toegelicht of genuanceerd. Hierdoor is het mogelijk dat de effectbeoordeling van een ruimtelijke keuze anders uitvalt.

Tabel 1 Stoplichtmethode voor de Passende beoordeling

Kleur	Aard en mitigeerbaarheid van effecten
Groen	Er worden geen of enkel positieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden verwacht.
Oranje	Aantasting van de natuurlijke kenmerken van relevante Natura 2000-gebieden kan niet worden uitgesloten. Echter is het mogelijk om met mitigerende maatregelen, het toepassen van afwegingskaders of door bepaalde protocollen te hanteren deze effecten te voorkomen of beperken. Hiermee kan het stoplicht nog op groen komen.
Rood	Aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden kan niet worden uitgesloten. Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Voor ruimtelijke keuzes met een rode beoordeling wordt geadviseerd om randvoorwaarden te stellen of nuancering toe te voegen in de tekst van de Omgevingsvisie. Ook dient bij de planuitwerking voor deze ruimtelijke keuzen beoordeeld te worden of het noodzakelijk is om een ADC-toets te doorlopen.

1.5 Cumulatie

In het huidige stadium van de Omgevingsvisie en de beoogde ruimtelijke keuzen en/of activiteiten is het nog niet mogelijk om cumulatieve effecten te beschouwen. Bij cumulatieve effecten dient te worden beoordeeld wat het effect is van een voorgenomen maatregel of activiteit in combinatie met overige plannen en projecten in de regio waar een Natura 2000-vergunning of een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit is aangevraagd, maar die nog niet (volledig) zijn uitgevoerd. Momenteel is het nog onduidelijk wat de aard, omvang, locatie en timing zal worden van de ruimtelijke keuzen zoals omschreven in de Omgevingsvisie. Daardoor is het nog niet mogelijk om te bepalen of er sprake kan zijn van cumulatieve effecten. Een dergelijke cumulatietoets dient plaats te vinden op het moment van vergunningverlening.

2 Afbakening

2.1 Eerste beoordeling ruimtelijke keuzen

In onderstaande Tabel 2 is een eerste beoordeling van de ruimtelijke keuzen opgenomen. In de tabel is per ruimtelijke keuze aangegeven of er mogelijk effecten op kunnen treden op de instandhoudingsdoelstellingen voor relevante Natura 2000-gebieden. Daarnaast is aangegeven of er enkel positieve effecten verwacht worden (+ in tabel 2). De ruimtelijke keuzen waarvoor het niet mogelijk is om dit op voorhand uit te sluiten (+/- in tabel 2) worden in hoofdstuk 3 behandeld. Voor deze ruimtelijke keuzen wordt een volledige effectbeoordeling uitgevoerd.

Voor de ruimtelijke keuzen waarvoor effecten worden uitgesloten betekent dit dat door het uitvoeren van deze ruimtelijke keuzen er naar verwachting geen oppervlakteverlies (direct effect) plaatsvindt voor nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Ook vindt er geen versnippering, verontreiniging, verdroging, verstoring door licht, geluid of trillingen, optische verstoring of verstoring door mechanische effecten (indirecte effecten) plaats op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Tevens is er voor deze ruimtelijke keuzen geen sprake van een toename van stikstofdepositie. Deze ruimtelijke keuzen zullen verder niet in voorliggende Passende beoordeling worden behandeld.

Tabel 2 Mogelijke effecten van de ruimtelijke keuzen uit de Omgevingsvisie. Ruimtelijke keuzen met een mogelijk negatief effect worden meegenomen in de Passende beoordeling

Regio	Ruimtelijke keuzen	Mogelijk effect op Natura 2000-gebieden	Positief/ negatief effect
Noord	Robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, waarbij de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel met ecologische verbindingsroutes aaneengeschakeld worden.	Ja	+
	Rond de Peelvenen komen hogere waterpeilen, met extensieve, waterpeil-volgende landbouw en een mix van productiebos en natuurlijker bos.	Ja	+
	Cultuurhistorie Peelvenen wordt uitgedragen door de Peel-Raamstelling zichtbaar te maken.	Nee	Nvt
	Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouwmateriaal.	Ja	+
	Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties volgens het principe “het juiste bedrijf op de juiste plek”.	Ja	+
	Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de Delta Rhine Corridor en een 380kV station.	Ja	+/-
	Beekdalen versterken tot groenblauwe dwarsverbindingen, mede door ander landgebruik waarbij dicht bij de beek een focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloopgebied en verder van de beek mogelijkheden voor extensieve veeteelt en akkerbouwteelten en vollegrondsteelten hogerop de (drogere) flanken worden bekeken.	Ja	+/-
	Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten waarbij dagrecreatie te gast is en beperkt wordt tot een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzones eromheen.	Ja	+/-
	Oude Maasmeanders worden gereactiveerd voor natuur, voor opvangen hoogwaters en als drinkwaterbron.	Ja	+/-
	Keuze voor regionale economie bestaande uit duurzame landbouw, bedrijvigheid met meerwaarde in de keten, de zorgsector en vrije tijdseconomie.	Nee	Nvt

Regio	Ruimtelijke keuzen	Mogelijk effect op Natura 2000-gebieden	Positief/ negatief effect
	Belangrijke economische assen maken van transportassen over weg, spoor en water, Maas wordt economische as voor transport en vrije tijdseconomie.	Nee	Nvt
	Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunten fungeren.	Ja	+/-
	Mobiliteit binnen de regio wordt verbeterd door een systeemintegratie van de diverse bestaande vervoerssystemen in Noord-Limburg.	Nee	Nvt
	Mobiliteit wordt op lokaal niveau verbeterd door het benutten van fietspotentie middels verbeteringen van fietsroutes en veerponten.	Ja	+/-
	Maas wordt drager van landschap en natuur door herstel en uitbreiding Maasheggen en door recreatieve doorontwikkeling.	Ja	-
	Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute.	Ja	+
	Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station.	Ja	-
	De kleine en middelgrote woonkernen in Noord-Limburg ontwikkelen zich met gerichte groei: Mook-Molenhoek en Reuver als forenzenplaatsen, Gennep als zorg- en voorzieningenkern, Venray en Horst met een combinatie van wonen, werken en economische functies, Gennep en Panningen met versterkte voorzieningen, en de kleinere kernen met woningbouw afgestemd op lokale behoeften en bijzondere woonmilieus.	Nee	Nvt
Midden	Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen.	Ja	-
	Ruimte open houden of open maken tussen de kernen.	Ja	+/-
	Rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant.	Ja	+
	Krans van Natte Natuurparels oostelijk van Weert wordt flink natter en aaneengeschakeld tot een robuust netwerk.	Ja	+
	Op het eiland van Weert extensivering van landbouw, met name veehouderij, naar plantaardige productie voor regionale ketens, landschapsversterking door sloopregeling/rood-voor-rood.	Ja	+
	Peelkanalen worden vergroend en het water wordt na zuivering met slimme teelten geschikt voor vernatting van natuur.	Ja	+/-
	Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen.	Ja	+/-
	Inzetten op multifunctionele landbouw met maatschappelijke diensten.	Nee	Nvt
	Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij.	Ja	+
	Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen.	Nee	Nvt
	Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie.	Ja	+/-
	Clauscentrale wordt waterstofcentrale, gekoppeld aan de Delta Rhine Corridor.	Ja	+/-

Regio	Ruimtelijke keuzen	Mogelijk effect op Natura 2000-gebieden	Positief/ negatief effect
	Roermond en kernen Melick en Swalmen groeien uit tot centrumstad, met name rond spoorzone.	Ja	-
	Echt en Susteren groeien bescheiden, stationsomgevingen worden opgewaardeerd.	Ja	-
	Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo.	Ja	+/-
	Nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur o.a. Meinweg inzetten op extensivering van de landbouw met strategisch gebruik van gemeentelijke grondposities.	Ja	+
	Tracé van Delta Rhine Corridor wordt bovengronds een ecologische verbinding.	Ja	+/-
Zuid	Uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aanwijzen, waar bestaande activiteiten die natuur en natuurherstel belasten moeten transformeren.	Ja	+
	Ruimte maken voor natuur in stedelijk gebied.	Nee	Nvt
	Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van NNN terug te draaien.	Ja	+
	Minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven houden voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik.	Ja	+
	Ruimte maken voor de beek waar dat kan.	Ja	+/-
	In het stedelijk gebied ruimte maken voor waterinfiltratie en wateropvang.	Ja	+/-
	Ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit.	Ja	+/-
	Een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt.	Ja	+
	De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling.	Ja	+/-
	Bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in N2000-gebieden en waardevolle bronnen daarbuiten.	Ja	-
	Nieuwe verdienmodellen in de landbouw.	Nee	Nvt
	Inzetten op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, in combinatie met knooppuntontwikkeling door verbetering van de kwaliteit van stationsgebieden, en het verdichten en clusteren van regionale voorzieningen, woningbouw en bedrijven bij stations en mobiliteitshubs.	Ja	+/-
	Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot.	Ja	+/-
	Op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer.	Ja	+
	Grote verkeersaantrekkelijke functies alleen direct aan of nabij weg- en railinfrastructuur.	Nee	Nvt
	Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine corridor en warmtenettoepassingen).	Ja	+/-

Regio	Ruimtelijke keuzen	Mogelijk effect op Natura 2000-gebieden	Positief/ negatief effect
	Verduurzamen van de gebouwde omgeving.	Nee	Nvt
	Stimuleren van duurzame energieopwekking door maximaal gebruik te maken van daken en parkeervelden, het clusteren van energieopwekking op locaties met beperkte landschappelijke waarde in de stedenband rondom het middengebied, en het realiseren van lokale opslag van elektriciteit.	Nee	Nvt
	Efficiënt ruimtegebruik (verdichting, dubbelgebruik, revitalisering en transformatie).	Nee	Nvt
	Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen.	Ja	-
	Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen.	Ja	-
	Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking.	Ja	-
	Beschermingsgebied, incl. een bufferzone van 10 km daaromheen, van de Einstein Telescope.	Nee	Nvt
	Ruimte creëren door het ruimtegebruik op bestaande bedrijventerreinen te optimaliseren.	Nee	Nvt

2.2 Reikwijdte van in de Passende beoordeling verder behandelde maatregelen

De ruimtelijke keuzen die gemaakt worden in het kader van de provinciale Omgevingsvisie zijn over het algemeen zeer globaal omschreven. Met deze reden zijn de meeste keuzen nog niet duidelijk gerelateerd aan een specifiek gebied. Hiermee is de beoordeling niet voor alle keuzen uit te voeren op het niveau van afzonderlijke Natura 2000-gebieden, en kan dit enkel worden beoordeeld per regio.

2.3 Instandhoudingsmaatregelen en bronmaatregelen stikstofreductie

Binnen de ruimtelijke keuzen die worden vastgesteld in de geactualiseerde Omgevingsvisie van de provincie Limburg zitten een aantal instandhoudingsmaatregelen en bronmaatregelen voor stikstofreductie. Bronmaatregelen stikstofreductie zijn gericht op het verlagen van de depositie van stikstofoxiden op Natura 2000-gebieden. In sommige gevallen kunnen deze ook zorgen voor een verlaging van de depositie van ammoniak. De ruimtelijke keuzen die vallen onder ofwel de instandhoudingsmaatregelen ofwel de bronmaatregelen stikstofreductie worden in voorliggende Passende beoordeling positief beoordeeld. Dit wordt gedaan omdat deze ruimtelijke keuzen specifiek gericht zijn op het behouden of verbeteren van de ecologische situatie van de Natura 2000-gebieden.

3 Effectbeoordeling

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk vindt de effectbeoordeling plaats per ruimtelijke keuze waarbij in hoofdstuk 2 is geconcludeerd dat mogelijke effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden niet uitgesloten kunnen worden (zie hiervoor ook Tabel 2). De ruimtelijke keuzen worden individueel uitgebreid behandeld en de effectbeoordeling wordt hierbij toegelicht onder de paragraaf van die ruimtelijke keuze in de effectbeoordelingen per regio (paragrafen 3.2, 3.3 en 3.4). De volgende uitgangspunten zijn van toepassing voor de beoordeling van de mogelijke negatieve effecten:

- Binnen Natura 2000-gebieden worden geen gebouwen gerealiseerd of wegen aangelegd.
- Er wordt altijd gewerkt binnen de geldende milieunormen, waarmee er geen verontreiniging optreedt.

Effecten

Voor de mogelijke effecten die kunnen optreden is het rapport ‘Effectenindicator Natura 2000-gebieden: Achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren’ gebruikt. In dit rapport zijn 19 verstorende factoren opgenomen welke van invloed kunnen zijn op de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden. Hieronder worden een aantal effecten toegelicht welke worden benoemd in de individuele beoordelingen van de ruimtelijke keuzen in paragrafen 3.2, 3.3 en 3.4.

Oppervlakteverlies

Bij oppervlakteverlies vindt er een afname plaats van de oppervlakte van habitattypen en/of leefgebieden binnen de begrenzing van een Natura 2000-gebied. Gezien een van de uitgangspunten binnen deze Passende beoordeling is dat er niet gebouwd zal worden binnen Natura 2000-gebied, gaat het hierbij voornamelijk om het mogelijke verlies van (een/of meerdere) habitattype(n).

Versnippering

Er is sprake van versnippering wanneer het Natura 2000-gebied door werkzaamheden of door de realisatie van gebouwen en/of wegen wordt gesplitst, waardoor er twee of meerdere ‘deelgebieden’ ontstaan binnen het Natura 2000-gebied. Dit heeft als resultaat dat deze deelgebieden minder goed toegankelijk worden voor dieren of dat de uitwisseling tussen populaties wordt verminderd. Het leefgebied van soorten wordt hiermee verkleind of valt uiteen, met als mogelijk gevolg een negatief effect op de lokale staat van instandhouding van de populatie.

Verzuring/vermesting

Verzuring treedt op wanneer er stoffen in het milieu terecht komen die leiden tot het zuurder worden van de lucht, neerslag, bodem, oppervlaktewater of grondwater. Dit leidt tot een directe of indirecte afname van de buffercapaciteit van de bodem of het water. Vermesting treedt op wanneer er een verhoging optreedt van de uitstoot van met name stikstof (stikstofoxide (NO_x) en ammoniak (NH_3)) en fosfaat (PO_4^{3-}), maar ook verhoogde mineralisatie (de omzetting van plantenresten en humus tot voedingsstoffen en CO_2). Verzuring resulteert op termijn in een daling van de zuurgraad, waardoor soorten die gevoelig zijn voor verzuring verdwijnen; waarmee er een verandering van het habitattype kan ontstaan, wat vervolgens resulteert in het mogelijk verdwijnen van (beschermde) soorten.

Verontreiniging

Er is sprake van verontreiniging wanneer stoffen welke onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties voorkomen in een gebied terechtkomen door menselijke activiteiten. Dit gaat om een grote groep stoffen, waaronder onder andere zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling of geneesmiddelen.

Verdroging

Verdroging treedt op wanneer door menselijk ingrijpen de actuele grondwaterstand lager is dan de gewenste grondwaterstand. Verdroging heeft tot gevolg dat er een vochttekort ontstaat bij planten die afhankelijk zijn van

grondwater. Tevens treden er veranderingen op doordat de aard en beschikbaarheid van voedingsstoffen veranderen. Verdroging kan in sommige gebieden leiden tot vermesting en bodemdaling. Er kan ook verdroging optreden wanneer aanwezig kwelwater in een gebied afneemt of verdwijnt.

Vernatting

Vernatting is het permanent verhogen van het grondwaterpeil door menselijk handelen. Dit is een storende factor voor vegetatiesoorten en soorten die van nature onder drogere omstandigheden voorkomen. Wanneer er sprake is van significante vernatting kan een gebied ongeschikt worden voor zowel dieren als planten.

Verstoring

Veel soorten, met name zoogdieren en vogels, zijn gevoelig voor hoge niveaus van geluid, licht en de aanwezigheid en bewegingen van mensen en door mensen gebruikte werk- en voertuigen (optische verstoring). Verstoring door geluid kan bijvoorbeeld optreden door een toename van wegverkeer nabij een Natura 2000-gebied. Verstoring door licht kan komen door woonwijken en industrieterreinen. Optische verstoring volgt voornamelijk op de aanwezigheid van beweging van mensen (bijvoorbeeld wanneer er (water)recreatie plaatsvindt in een gebied) en door voertuigen. Verstoring leidt tot verhoogde stressniveaus, aanpassingen van natuurlijk gedrag wat uiteindelijk kan leiden tot effecten op de populatie van soorten in een gebied. Bijvoorbeeld doordat deze soorten wegtrekken uit een gebied, of door verhoogde sterfte of een verminderd voortplantingssucces.

Verstoring door trillingen wordt onder andere veroorzaakt door boor- en/of heiwerkzaamheden. Onder mechanische effecten wordt bijvoorbeeld verstaan een sterke golfslag in water, wat kan leiden tot de beschadiging van oevervegetatie; of luchtwervelingen van bijvoorbeeld windmolens, welke vogelsterfte tot gevolg kunnen hebben. Deze verstoring heeft verder dezelfde mogelijke impact als verstoring door geluid, licht en optische verstoring zoals hierboven omschreven.

Verandering in de populatiedynamiek

Verandering in de populatiedynamiek treedt op wanneer een activiteit zorgt voor een direct effect op de populatie-opbouw (een verandering van de verhouding in sterfte en reproductie) en/of de populatiegrootte. Een verandering in de populatie-opbouw leidt op termijn tot effecten. Zowel minder soorten (een kleinere populatie) als een verandering in de samenstelling van de populatie (bijvoorbeeld meer oudere dieren) kunnen leiden tot een verandering in de geboorte/sterfte ratio, wat zorgt voor veranderingen in de populatiedynamiek (het gedrag in de tijd). Dit kan vervolgens leiden tot het verdwijnen – al dan niet tijdelijk – van soorten, wat impact heeft op het evenwicht van het ecosysteem.

3.2 Effectbeoordeling ruimtelijke keuzen regio Noord

De ruimtelijke keuzen waarbij mogelijk sprake is van effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden worden in deze paragraaf voor de regio Noord in meer detail omschreven. Hierbij wordt eerst kort toegelicht wat de ruimtelijke keuze inhoudt met een toelichting uit het brondocument. Vervolgens wordt de effectbeschrijving en de initiële effectbeoordeling gegeven, worden mogelijke mitigerende maatregelen benoemd en volgt de uiteindelijke effectbeoordeling na het toepassen van mitigerende maatregelen.

3.2.1 Robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, waarbij de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel met ecologische verbindingsroutes aaneengeschakeld worden & Rond de Peelvenen komen hogere waterpeilen, met extensieve, waterpeil-volgende landbouw en een mix van productiebos en natuurlijker bos

3.2.1.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Deze twee ruimtelijke keuzen zijn samen beoordeeld aangezien deze erg met elkaar verbonden zijn en de verwachtte effecten vergelijkbaar zijn.

De Peelvenen – Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel – worden aaneengeschakeld tot een robuuste natuurlijke structuur. Het herstel van het hoogveen staat hierbij centraal: het veen wordt op deze manier weer in staat gesteld om CO_2 op te nemen in plaats van uit te stoten en de benodigde natte condities worden permanent geborgd. Dit werkt ook door in de manier waarop functies rondom het veen met water omgaan.

Om het hydrologische systeem op orde te brengen en de natuur te laten herstellen, gaan de waterstanden in deze zone permanent omhoog. Dit betekent dat er in de randen van deze gebieden - de overgangsgebieden - vernatting plaatsvindt waarop de landbouw meebeweegt. Hierdoor zal extensivering van de landbouw optreden. De vernatting wordt benut als kans voor nieuwe verdienmodellen die een waardevolle positie innemen in regionale (biobased) ketens. Daarnaast wordt bos ingezet om ecologische verbindingsroutes te maken.

In de Peelzone blijft ook sprake van land- en tuinbouw in dit gebied, maar dit zal volgend zijn aan de benodigde hydrologische condities. De bedrijven die er nu zitten staan voor de keuze te transformeren, te verplaatsen of te stoppen. Agrarische ondernemers die in het gebied blijven, zullen ook als natuurbeheerder een rol innemen bij het behoud en het versterken van de natuur en landschap.

Aan de bosranden van het zogeheten open drasland van de Pelen wordt ingezet op een mix van productiebos en natuurlijker bos, om daarmee gelijktijdig bij te dragen aan zowel de biobased keten als aan de bossenstrategie.[5]

Deze maatregel is een instandhoudingsmaatregel en is hierdoor vrijgesteld van de vergunningplicht. Om deze reden is het niet nodig om een effectbeschrijving en -beoordeling te doorlopen. In het beheerplan wordt de afweging gemaakt in hoeverre de maatregel negatieve effecten heeft op habitattype H4030, welke baat heeft bij vochtige tot droge omstandigheden. Binnen deze Natura 2000-gebieden is hoogveenherstel de topprioriteit.

3.2.1.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel is aangewezen voor drie habitattypen, H4030 Droge heiden, H7110A* Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap) en H7120 Herstellende hoogvenen. Het permanent verhogen van het waterpeil biedt kansen voor de habitattypen H7110A* en H7120, welke gedijen onder (zeer) natte omstandigheden. Dit geldt echter niet voor habitattype H4030 welke baat heeft bij vochtige tot droge omstandigheden. Door het permanent verhogen van de waterstanden kunnen H7110A* en H7120 zich ontwikkelen of uitbreiden, maar zal H4030 mogelijk negatief worden beïnvloed door de vernatting. Hierdoor kunnen delen van H4030 verloren gaan en kan versnippering optreden. Het aanplanten van bos moet plaatsvinden buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Het onttrekken van water is juist positief voor droge heide. In de natuurdoelanalyse van het Natura 2000-

[5] Dynamisch zandland en ontspannen rivierland in synergie: Ontwerpend Onderzoek naar een toekomstperspectief voor Noord Limburg 2050, Ruimtevolk (januari 2025; Ontwerpend Onderzoek regio Noord) p 65.

gebied is opgenomen dat H4030 hoog gelegen is, waardoor het hydrologisch herstel naar verwachting niet leidt tot opschuiving van dit habitattype (Arcadis, 2023)[6]. Negatieve effecten kunnen hierdoor worden uitgesloten wanneer bos buiten de begrenzing wordt ontwikkeld of onderdeel wordt van het habitattype. Er wordt aangenomen dat het aan te planten loofbos niet leidt tot ruimtebeslag op andere habitattypen. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden en is de initiële beoordeling **(+)**.

3.2.1.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Deze maatregel is een instandhoudingsmaatregel bedoeld voor het herstel van een verdroogde situatie. Deze instandhoudingsmaatregel moet nader uitgewerkt worden in het Natura 2000-beheerplan. Hierdoor zijn er geen mitigerende maatregelen geformuleerd.

3.2.1.4 Effectbeoordeling

De stoplichtmethode voor deze ruimtelijke keuze kleurt **groen**, omdat het hier om een instandhoudingsmaatregel gaat met enkel positieve effecten op Natura 2000-gebieden.

3.2.2 Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouwmateriaal

3.2.2.1 Toelichting ruimtelijke keuze

In de omgeving Venray-Ysselsteyn worden emissies omlaag gebracht om de volksgezondheid te verbeteren. Hiertoe vindt nabij kernen en natuurlijke gebieden zoals de beekdalen een herschikking van landbouw plaats. Nabij kernen en in beekdalen wordt ingezet op extensieve landbouw waarmee ook recht wordt gedaan aan de hechte verbinding tussen de gemeenschap en ondernemers. Hier liggen kansen om agrarische productie te verbreden met maatschappelijke diensten, zoals een zorgfunctie, boerderijeducatie, landwinkels of kinderopvang. Ook nieuwe functies voor vrijkomende agrarische bebouwing bieden hiervoor kansen rondom kernen.[7]

Deze maatregel is een instandhoudingsmaatregel en is hierdoor vrijgesteld van de vergunningplicht. De maatregel richt zich op het systeemherstel van natte beekdalen.

3.2.2.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Direct rondom Natura 2000-gebieden maakt landbouw plaats voor landschapsbeheer en maatschappelijke diensten. Hierbij is de verwachting dat onder andere uitspoeling van nutriënten richting Natura 2000-gebieden en stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden afneemt, met een positief effect op aanwezige vegetatie.

De aanname is dat de maatschappelijke diensten niet leiden tot ruimtebeslag op aanwezige habitattypen. Het inzetten op natte, klimaatrobuuste teelten en extensieve veeteelt heeft een positief effect op de natte habitattypen in de Natura 2000-gebieden, maar niet op droge habitattypen, zoals bijvoorbeeld H4030. Droge habitattypen horen ook niet thuis in beekdalen, maar horen thuis en komen voornamelijk voor op de randen. Indien er nu geen landbouw binnen de begrenzing van Natura 2000-gebieden aanwezig is, is de verwachting dat deze maatregel dat ook niet gaat veranderen. Door de vernatting kan het wel voorkomen dat droge heide meer opschuift omhoog langs de randen. Mogelijk is er sprake van oppervlakteverlies waarvoor er een instandhoudingsmaatregel getroffen moet worden. In het algemeen is deze maatregel gericht op het herstel van beekdalen, waardoor dit een positief effect heeft op Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.2.2.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

De positieve en mogelijk negatieve effecten voor droge habitattypen zijn binnen deze ruimtelijke keuze onlosmakelijk met elkaar verbonden, het is niet mogelijk om in te zetten op natte en klimaatrobuuste teelten en extensieve veeteelt zoals binnen ruimtelijke keuze toegelicht, zonder mogelijk risico voor droge habitattypen. Om mogelijk

[6] Arcadis, 2023. Natuurdoelanalyse 139 Deurnsche Peel & Mariapeel. Provincie Noord-Brabant. 28 februari 2023.
[7] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 67.

oppervlakteverlies voor deze droge habitattypen te voorkomen is het noodzakelijk om een instandhoudingsmaatregel te treffen, deze kan in het beheerplan voor de relevante Natura 2000-gebieden verder worden uitgewerkt.

3.2.2.4 Effectbeoordeling

De stoplichtmethode na het toepassen van mitigerende maatregelen is **groen**, mits het hier om een instandhoudingsmaatregel gaat met een uitwerking in het beheerplan en/of om een bronmaatregel voor stikstofreductie. Hierdoor is er enkel sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden.

3.2.3 Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomst-bestendige locaties volgens het principe “het juiste bedrijf op de juiste plek”

3.2.3.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Het gebied rondom Horst kent op dit moment een verscheidenheid aan landbouwprofielen; van akkerbouw en veeteelt tot een aantal tuinbouwclusters. Grootschalige veehouderijen die op hoogdynamische en innovatieve wijze verder willen boeren, krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties. Dit gebeurt wederom volgens het principe “het juiste bedrijf op de juiste plek”. De agrarische bedrijven zijn goed aangesloten op de oost-westas tussen Brainport en Venlo. Ze profiteren van de gunstige ligging ten opzichte van de logistieke keten en de Brightlands Campus waar innovatieve bedrijven samen met onderwijsvoorzieningen experimenteren met nieuwe technologieën. Een groot deel van deze bedrijven functioneert als proefboerderij voor omschakeling naar bijvoorbeeld eiwitrijke teelten, maar ook wordt er gewerkt met/aan nieuwe technologieën en precisielandbouw in de vollegrondstuinbouw en akkerbouw.[8]

Deze maatregel is een bronmaatregel in het kader van stikstofreductie. Hiermee is deze maatregel een instandhoudingsmaatregel die noodzakelijk is voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden.

3.2.3.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Naar verwachting zullen er in de uitwerking van deze ruimtelijke keuze in de directe omgeving van Natura 2000-gebieden veehouderijen verdwijnen om vervolgens naar een toekomstbestendigere plek te gaan. De aanname bij deze ruimtelijke keuze is dat de emissie van de bedrijven niet groeit in de nieuwe situatie. Omdat de bedrijven niet binnen de begrenzing van Natura 2000-gebieden liggen is er geen sprake van het vrijkomen van ruimte voor bijvoorbeeld ontwikkeling van habitattypen. Wel is er een kans op kwaliteitsverbetering van habitattypen binnen Natura 2000-gebieden door de vermindering van stikstofbelasting (minder depositie en uitspoeling). Om deze reden is er sprake van een positief effect op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.2.3.3 Effectbeoordeling

De stoplichtmethode voor deze ruimtelijke keuze kleurt **groen**, omdat er sprake is van een positief effect op nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

3.2.4 Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de Delta Rhine Corridor en een 380kV station

3.2.4.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Het zuidelijke deel van de hogere zandgronden heeft een gevarieerd agrarisch profiel: de glastuinbouwsector is hier in verhouding sterk aanwezig en blijft dat ook in de toekomst, in combinatie met (eiwitrijke) akkerbouwteelten. Vanuit de constatering dat de toekomst van de glastuinbouw onder druk staat door uitdagingen als schaarste aan energie, arbeidskrachten en ruimtegebrek, is de inzet om de beweging van clustering van glastuinbouwbedrijven door te zetten. Zo kan de energiebehoefte zo duurzaam mogelijk ingevuld worden. Om hier de slag te maken naar toekomst-

[8] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 68.

bestendige en innovatieve glastuinbouwgebieden is een aantakking op de Delta Rhine Corridor van groot belang, evenals een extra 380 KV station om de benodigde energieinfrastructuur op peil te houden.[9]

3.2.4.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Direct rondom Natura 2000-gebieden zal er naar verwachting glastuinbouw verdwijnen.[10] Omdat geen van deze bedrijven zich binnen de begrenzing van Natura 2000-gebieden bevinden is er geen sprake van vrijkomen van ruimte voor bijvoorbeeld het ontwikkelen van habitattypen. Aanvullend is de verwachting dat onder andere lichtvervuiling en optische verstoring van doelsoorten van de Natura 2000-gebieden zullen afnemen. De werkzaamheden die worden uitgevoerd zullen in de aanlegfase (de realisatie van de nieuwe glastuinbouwbedrijven) naar verwachting wel leiden tot stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Tijdens de aanlegfase kan verstoring van doelsoorten in Natura 2000-gebieden ook niet worden uitgesloten.

Het is onbekend hoe en waar de aantakking op de Delta Rhine Corridor en het 380kV station plaatsvindt. Aangenomen wordt dat er geen sprake is van ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden door het realiseren van onder andere hoogspanningsmasten en andere benodigde infrastructuur. Indien aanleg bovengronds plaatsvindt zullen er nieuwe hoogspanningsverbindingen gerealiseerd worden. Omdat de aanname is dat masten niet binnen de begrenzing van Natura 2000-gebieden worden geplaatst kan dit negatieve effecten hebben op aangewezen niet-broedvogels van de Natura 2000-gebieden en leiden tot een toename in draadslachtoffers. Het is niet uit te sluiten dat hierbij ook effecten op de populatiedynamiek van niet-broedvogels uit omliggende Natura 2000-gebieden optreden.

Aanvullend kan de hoogspanningsverbinding ook leiden tot versnippering. Indien er een ondergrondse kabelverbinding wordt gerealiseerd kan tijdelijke verstoring als gevolg van open ontgravingen plaatsvinden. De aanname is echter dat er niet binnen Natura 2000-gebieden gewerkt wordt. Om deze reden is er sprake van zowel positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.2.4.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Bij de uitwerking van deze ruimtelijke keuze kunnen er op meerdere momenten maatregelen worden genomen om negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zo veel mogelijk te mitigeren. Deze zijn wel afhankelijk van de daadwerkelijke uitwerking van deze ruimtelijke keuze, en verschillen per locatie. Maatregelen zijn gericht op het voorkomen en/of verminderen van de stikstofdepositie en voorkomen van effecten op (beschermde) soorten. Er kan gedacht worden aan maatregelen zoals:

- tijdens de aanlegfases zoveel mogelijk van de benodigde werkzaamheden met elektrisch materieel uitvoeren;
- voorafgaand aan de realisatiewerkzaamheden een ecologisch onderzoek laten uitvoeren;
- realisatie van het 380kV station zo ver mogelijk van Natura 2000-gebieden vandaan om effecten te voorkomen en/of zo veel mogelijk te mitigeren;
- geen kapwerkzaamheden onder de draden door masten van de juiste hoogte te kiezen;
- aanbrengen van varkenskrullen of andere technieken om draadslachtoffers te voorkomen.

3.2.4.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling kleurt na het toepassen van de mitigerende maatregelen **oranje.** Ondanks dat significante effecten op Natura 2000-gebieden of soorten deels gemitigeerd kunnen worden kunnen niet alle mogelijke negatieve effecten uitgesloten worden.

[9] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 68.
[10] Deze aanname is gebaseerd op het onderliggend Ontwerpend Onderzoek voor de regio Noord en uit gesprekken met de provincie waarin deze keuze verder is toegelicht.

3.2.5 Beekdalen versterken tot groenblauwe dwarsverbindingen, mede door ander landgebruik waarbij dicht bij de beek een focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloopgebied en verder van de beek mogelijkheden voor extensieve veeteelt en akkerbouwteelten en vollegrondsteelten hogerop de (drogere) flanken worden bekeken

3.2.5.1 Toelichting ruimtelijke keuze

De beekdalen worden (verder) hersteld en opgevat als zowel groenblauwe dooradering van het buitengebied als recreatief uitloopgebied vanuit de kernen. In de beekdalen wordt ook gewerkt aan het verbeteren van de waterkwaliteit in het kader van de Kaderrichtlijn Water en de lokale volksgezondheid. Hiertoe verandert het landgebruik rond de beken op basis van de beekdalbrede benadering. Dicht bij de beek ligt de focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloopgebied. Verder van de beek zijn mogelijkheden voor extensieve veeteelt en akkerbouwteelten en vollegrondsteelten hogerop de (drogere) flanken.[11]

3.2.5.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Wanneer deze beekdalen binnen de begrenzing van Natura 2000-gebieden liggen kan de versterking tot groenblauwe dwarsverbindingen positieve effecten hebben op doelsoorten die hier leven. Beekdalen als ecologische verbindingszone kunnen noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Hierdoor is deze maatregel mogelijk ook een instandhoudingsmaatregel. Door dicht bij de beek de focus op ecologie te leggen kunnen (natte) habitattypen zich hier ontwikkelen of uitbreiden. Het is onbekend wat er precies wordt verstaan onder recreatief uitloopgebied, maar de verwachting is dat het hierbij voornamelijk zal gaan om wandel- of fietsroutes in de omgeving. Hierbij wordt verwacht dat verstoring als gevolg van recreatie op habitattypen en doelsoorten niet is uit te sluiten. Om deze reden is er sprake van zowel positieve als mogelijk negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.2.5.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

De (mogelijk) negatieve effecten die kunnen optreden zijn sterk afhankelijk van de betekenis en de uitwerking van ‘recreatief uitloopgebied’. Indien er binnen dit gebied rekening gehouden wordt met aanwezige (beschermde) soorten en daar eventueel regels voor worden opgesteld (bijvoorbeeld verbod voor honden en geen toegang tussen zonsondergang en zonsopgang) kan verstoring op (beschermde) soorten worden voorkomen.

3.2.5.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling blijft na het toepassen van de mitigerende maatregelen **oranje**, omdat de handhaving van de genoemde mitigerende maatregelen mogelijk lastig is, waardoor verstoring van (beschermde) soorten door deze maatregelen niet volledig gemitigeerd kan worden.

3.2.6 Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten waarbij dagrecreatie te gast is en beperkt wordt tot een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzones eromheen

3.2.6.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten. Deze zijn ingericht voor natuur, waar dagrecreatie te gast is met een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzones eromheen. De beekdalzones functioneren vooral voor dagelijkse ommetjes.[12]

[11] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 68.
[12] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 62.

3.2.6.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door de grote natuurkernen te ontlasten krijgen habitattypen meer de kans om zich te ontwikkelen of uit te breiden. Door de recreatiedruk te spreiden kan niet worden uitgesloten dat locaties waar in de huidige situatie nog maar weinig recreatie is, meer onder druk komen te staan van recreatie. Het is onbekend of de genoemde bezoekerscentra en verblijfsrecreatie al bestaand zijn of nog niet. Indien het hier gaat om nog niet bestaande bezoekerscentra en verblijfsrecreatie is er mogelijk sprake van negatieve effecten stikstofdepositie bij de realisatie hiervan en verstoring tijdens de gebruiksfase. Indien bestaande recreatie wordt verplaatst vanuit binnen een Natura 2000-gebied naar buiten Natura 2000-gebieden gelegen beekdalen, dan is er sprake van een positief effect. Aangenomen wordt dat er geen sprake is van ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden bij de eventuele realisatie van bezoekerscentra. Om deze reden is er sprake van zowel positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.2.6.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Indien er binnen de planuitwerking voor deze ruimtelijke keuze rekening gehouden wordt met de recreatiedruk voor Natura 2000-gebieden waar deze momenteel laag is kunnen effecten naar verwachting voorkomen worden. Ook dient er in de aanlegfase van bezoekerscentra te worden beoordeeld of er sprake is van negatieve effecten door bijvoorbeeld verstoring of stikstofdepositie. Of hier mogelijk sprake van zal zijn is erg afhankelijk van de specifieke locatie, en kan binnen de scope van deze Passende beoordeling niet worden beoordeeld.

3.2.6.4 Effectbeoordeling

Indien er in de planuitwerking rekening gehouden wordt met bovengenoemde randvoorwaarden kleurt de stoplichtbeoordeling **oranje**, omdat het onbekend is of verstoring van (beschermde) soorten en stikstofdepositie door de eventuele realisatie van bezoekerscentra niet uitgesloten kan worden.

3.2.7 Oude Maasmeanders worden gereactiveerd voor natuur, voor opvangen hoogwaters en als drinkwaterbron

3.2.7.1 Toelichting ruimtelijke keuze

De Maas vormt de ruggengraat van Noord-Limburg. De natuurlijke kracht van de Maas wordt benut door langs de Maas oude Maasmeanders zo veel mogelijk te reactiveren en te benutten voor natuurontwikkeling in combinatie met het opvangen van hoogwaterpieken en als bron voor schoon drinkwater. In het landschap is de dynamiek van de rivier goed te beleven en vormt daarmee de basis voor de recreatieve doorontwikkeling van het Maasdal en beide flanken.[13]

3.2.7.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Bij deze maatregel is de aanname gedaan dat bij de daadwerkelijke planvorming geen afbreuk wordt gedaan aan de huidig voorkomende habitattypen en dat leefgebieden van doelsoorten niet worden aangetast. Het reactiveren van de Maasmeanders wordt al uitgevoerd onder de Kaderrichtlijn Water. Aangenomen wordt dat de Maasmeanders buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden liggen. Hierdoor zal het creëren van meer ruimte voor de natuur geen direct effect hebben op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de gebieden. Naar verwachting wordt het waterpeil in het gebied hoger door de reactivatie van oude Maasmeanders. Droge habitattypen kunnen hierdoor mogelijk negatief worden beïnvloed door vernatting. Om deze reden is er sprake van zowel positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.2.7.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

De positieve en negatieve effecten zijn binnen deze ruimtelijke keuze onlosmakelijk met elkaar verbonden, het is niet mogelijk om deze ruimtelijke keuze te realiseren zonder risico voor droge habitattypen. Dit dient in de planuitwerkingsfase van deze ruimtelijke keuze verder te worden afgewogen en beoordeeld in de vorm van een Natura 2000-voortoets. Indien deze ruimtelijke keuze als instandhoudingsmaatregel wordt opgenomen in de beheerplannen is hier geen sprake van.

[13] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 61.

3.2.7.4 Effectbeoordeling

De stoplichtmethode voor deze ruimtelijke keuze kleurt **oranje**, omdat mogelijk negatieve effecten op droge habitattypen niet op voorhand uitgesloten kunnen worden.

3.2.8 Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunten fungeren

3.2.8.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Op bovenregionaal en nationaal niveau is het van belang om de kwaliteit van de spoorverbindingen te verbeteren. Hier wordt ingezet op intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond. In dit netwerk zijn, naast de stations in Venlo, ook de stations Venray en Horst-Sevenum belangrijke knooppunten.[14]

3.2.8.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door de intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond zal stikstof worden uitgestoten tijdens de aanlegfase. Een tijdelijke toename van stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden kan hierdoor niet worden uitgesloten, met mogelijk negatieve effecten op stikstofgevoelige en stikstofoverbelaste habitattypen. In de gebruiksfase zal de stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden juist afnemen omdat er sprake is van elektrificatie van de treinen.

Het traject Eindhoven-Venlo grenst aan de Natura 2000-gebieden Deurnsche Peel & Mariapeel, Strabrechtse Heide & Beuven, en Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. De Maaslijn loopt vlak langs Natura 2000-gebied Swalmdal en door Natura 2000-gebied Boschuizerbergen. Zowel tijdelijke verstoring van habitattypen of doelsoorten van het Swalmdal en Boschhuizerbergen als stikstofdepositie op deze en andere omliggende Natura 2000-gebieden kunnen niet worden uitgesloten tijdens de aanlegfase.

De toelichting die over dit project te vinden is op de website van ProRail geeft aan dat het gaat om het voorzien van een bovenleiding en een aantal onderstations over het gehele traject, en op een aantal verschillende plaatsen de bogen in het spoor verruimen, waardoor de treinen op deze stukken niet meer hun snelheid hoeven te minderen. Ook wordt er op vier plekken extra spoor aangelegd, ter plaatse van Cuijk, Boxmeer, Venray en Reuver.[15] Hieruit blijkt dat de aanleg van extra spoor plaatsvindt rondom de dorpskern ‘Smakt’, op een afstand van circa 650 meter van het Natura 2000-gebied Boschuizerbergen. Het project bevindt zich al in een gevorderde fase, waarbij ook een Provinciaal inpassingsplan (PIP) en een milieueffectrapport (MER) zijn opgesteld. De aanname is dat er hiermee ook rekening is gehouden met de Natura 2000-gebieden in de omgeving, en dat deze ruimtelijke keuze niet zal zorgen voor (significant) negatieve effecten.

In de gebruiksfase zal een elektrische trein over het spoor rijden ten opzichte van de dieseltrein die er nu rijdt. In de gebruiksfase leidt dit dus tot minder stikstofuitstoot op omliggende Natura 2000-gebieden. Met de aanname dat de negatieve effecten zijn beoordeeld en indien nodig worden gemitigeerd en/of gecompenseerd binnen de planuitwerkingsfase resulteert deze ruimtelijke keuze voornamelijk in positieve effecten voor omliggende Natura 2000-gebieden door de lagere stikstofuitstoot van elektrische treinen ten opzichte van de dieseltreinen in de huidige situatie. Risico’s op significant negatieve effecten in de aanlegfase kunnen echter niet uitgesloten worden, waardoor er zowel positieve als negatieve effecten aan de orde kunnen zijn op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

[14] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 62.
[15] Maaslijn | ProRail

3.2.8.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Het is naar verwachting alleen mogelijk de negatieve effecten op Natura 2000-gebieden te mitigeren of volledig te voorkomen door alle werkzaamheden volledig elektrisch uit te voeren. Dit is naar verwachting niet haalbaar, gezien de schaal van het project en de afstand waarover de werkzaamheden uitgevoerd zullen worden.

3.2.8.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling kleurt voor deze ruimtelijke keuze **oranje**, want ondanks dat er sprake is van een positief effect op nabijgelegen Natura 2000-gebieden in de vorm van verminderde stikstofdepositie tijdens de gebruiksfase kunnen negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie en verstoring tijdens de aanlegfase niet uitgesloten worden.

3.2.9 Mobiliteit wordt op lokaal niveau verbeterd door het benutten van fietspotentie middels verbeteringen van fietsroutes en veerponten

3.2.9.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Voor het beter benutten van de fietspotentie, zowel voor utilitair als recreatief gebruik, is het van belang om (de kwaliteit van) het fijnmazige netwerk van fietsroutes en veerponten naar een hoger niveau te tillen. Deze zijn noodzakelijk om de kernen met elkaar te verbinden en het aantrekkelijker te maken om de fiets te pakken voor de korte verplaatsingen.[16]

3.2.9.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Er wordt niet concreet omschreven hoe het opwaarderen van fietsroutes en veerponten daadwerkelijk plaats zal vinden, of er bijvoorbeeld meer fietsroutes/veerponten bij zullen komen of dat er verbreed of anders veranderd zal worden in de routes. Er wordt aangenomen dat er zowel nieuwe fietsroutes/veerponten zullen worden gerealiseerd als werkzaamheden plaatsvinden aan bestaande fietsroutes. Door het verbeteren van fietsroutes en veerponten vindt er naar verwachting stikstofdepositie plaats op omliggende Natura 2000-gebieden in de aanlegfase. De locatie van deze fietsroutes en veerponten is niet bekend. Wel wordt aangenomen dat er geen ruimtebeslag binnen Natura 2000-gebieden plaatsvindt. Naast negatieve effecten kan deze maatregel ook positieve effecten hebben doordat het gebruik van fiets en veerpont aantrekkelijker wordt en daardoor minder verkeersbewegingen met de auto worden gemaakt. Om deze reden is er zowel sprake van positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.2.9.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Het is naar verwachting alleen mogelijk de negatieve effecten op Natura 2000-gebieden te mitigeren of volledig te voorkomen door alle werkzaamheden volledig elektrisch uit te voeren en de fietsroutes en veerponten op een locatie te realiseren waar verstoring van aanwezige natuurwaarden voorkomen kan worden, zo ver mogelijk buiten Natura 2000-gebieden. Mogelijk kunnen nog aanvullende mitigerende maatregelen genomen worden om verstoring te voorkomen. Hiervoor is het echter noodzakelijk om de locatie van de opwaardering en de mogelijke aanwezigheid van relevante natuurwaarden te weten. Vaak kunnen overtredingen worden voorkomen of gemitigeerd door middel van maatregelen zoals afstand houden tot bekende verblijfplaatsen, bomen niet aanlichten met kunstmatig licht en geen werkzaamheden uitvoeren tussen zonsondergang en zonsopkomst. Indien er bij de beoordeling in de planuitwerkingsfase blijkt dat verstoring op beschermde soorten binnen Natura 2000-gebieden niet volledig te voorkomen is, is er een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit benodigd om de werkzaamheden uit te kunnen voeren.

3.2.9.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling kleurt na het toepassen van de mitigerende maatregelen **oranje**, omdat verstoring van (beschermde) soorten en de uitstoot van stikstof tijdens de aanlegfase door deze maatregelen niet op voorhand uitgesloten kan worden. In de gebruiksfase is er mogelijk meer sprake van positieve effecten.

[16] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 62.

3.2.10 Maas wordt drager van landschap en natuur door herstel en uitbreiding Maasheggen en door recreatieve doorontwikkeling

3.2.10.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Het Maasheggenlandschap is een uniek cultuurlandschap dat van oorsprong op grote delen van de uiterwaarden van de Maas voorkwam - aan beide zijden van de Maas. Hier stonden duizenden kilometers aan heg die nu grotendeels gerooid zijn. Met name het Maasheggenlandschap nabij Boxmeer is nog goed herkenbaar. Dit is een belangrijke plek voor veel vogels en dassen. Het Brabantse deel van het Maasheggengebied heeft hier dan ook de Unesco Biosfeerstatus toegewezen gekregen: een speciale status waar mens en natuur samenkomen. Onder de noemer Herstel Maasheggenlandschap wordt voor het Limburgse deel ingezet op herstel, ontwikkeling en uitbreiding van het Maasheggenlandschap binnen Natura 2000-gebied Maasduinen.[17]

3.2.10.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Maasheggen zijn vooral te vinden in Natura 2000-gebied Maasduinen. Het is onbekend of de uitbreiding van Maasheggen ten koste gaat van andere habitattypen. Indien dit het geval is heeft dit negatieve effecten op de instandhoudingdoelstellingen van deze habitattypen. Het is onbekend wat recreatieve doorontwikkeling inhoudt. Verwacht wordt dat dit negatieve effecten zal hebben op aanwezige habitattypen of (leefgebieden van) doelsoorten door verstoring. Ook vindt mogelijk stikstofdepositie plaats voor het uitvoeren van werkzaamheden in de aanlegfase. Om deze reden is er sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

3.2.10.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

De negatieve effecten door verstoring als gevolg van recreatieve doorontwikkeling op (beschermde) soorten kunnen naar verwachting worden voorkomen als het herstel en uitbreiding van de maasheggen buiten Natura 2000-gebieden plaatsvindt. Voor de depositie van stikstof kan gekozen worden eventuele werkzaamheden (deels) uit te voeren met elektrisch materieel om dit te voorkomen.

3.2.10.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling kleurt na het toepassen van de mitigerende maatregelen **rood**, omdat verstoring van (beschermde) soorten en de uitstoot van stikstof niet volledig voorkomen kan worden.

3.2.11 Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute

3.2.11.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Het Maasdal en de oostflank vormen een kleinschalig, recreatief aantrekkelijk cultuurhistorisch landschap met robuuste natuurgebieden zoals de stuwwal Nijmegen, Mookerheide, St Jansberg, het Reichswald, Nationaal Park De Maasduinen en Grenspark Maas-Swalm-Nette. Door deze natuurgebieden te verbinden tot een groene as ontstaat een grootschalig grensoverschrijdend ecologisch netwerk. […] De N271 wordt verder opgewaardeerd tot etalage van de oostflank: een verhalende panoramaroute vanaf waar de diversiteit van het landschap optimaal te beleven is. De Maasoevers worden aangegrepen als waardevol uitloopgebied voor de dorpen en recreatieparken en als waterretentiegebied om de klimaatbestendigheid te vergroten.[18]

Het verbinden van de Maasduinen aan de Mookerheide en Reichswald kan gezien worden als een instandhoudingsmaatregel. Dit is hiermee vergunningsvrij.

3.2.11.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het is onbekend hoe de verbinding van de Maasduinen aan de Mookerheide en Reichswald wordt gerealiseerd. Omdat de focus ligt op rust, groen en beleving wordt aangenomen dat natuur zich met deze verbinding kan ontwikkelen en uitbreiden. Door de N271 als panoramaroute in te zetten kan niet voorkomen worden dat het aantal verkeersbewegingen en daardoor de stikstofuitstoot en verstoring toeneemt. Verder worden de Maasoevers ingezet

[17] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 31.
[18] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 70-71.

als uitloopgebied van dorpen en recreatieparken. Omdat het hier om een instandhoudingsmaatregel gaat ten behoeve van Natura 2000-gebied is hier enkel sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.2.11.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Omdat het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel is het nemen van mitigerende maatregelen niet aan de orde.

3.2.11.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling blijft na het toepassen van deze mitigerende maatregelen **groen**, omdat het gaat om een instandhoudingsdoel ten behoeve van Natura 2000-gebieden.

3.2.12 Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station

3.2.12.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Om de ambities naar een groeiende kennisstad te verwezenlijken zet Venlo een schaalsprong in op verschillende fronten, zoals woningbouw, voorzieningenniveau en mobiliteit. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar de wens om meer jongeren te binden aan de regio Noord-Limburg en het behoud en aantrekken van (internationale) kenniswerkers. Hiervoor wordt onder andere ingezet op gemengde woon-werklocaties die goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. Hiertoe wordt ook gewerkt aan een betere ov-bereikbaarheid van de Brightland Campus.

Venlo grijpt de Brightlands Campus aan als aanleiding om zich verder te ontwikkelen tot toonaangevende kennis- en praktijkhub op het gebied van duurzame, gezonde landbouw en logistiek. Als centrumstad op het kruispunt van diverse landschappen met ieder hun eigen (agrarisch) profiel functioneert Venlo als kennismotor. Enerzijds helpt Brightlands Campus om de transitie in deze gebieden op gang te brengen en anderzijds te sturen op het creëren van meerwaarde in de regionale ketens.

Naast het spoor blijft ook de Maas met Greenport Venlo een belangrijke transportas voor Venlo en Noord-Limburg. Gezien haar rol in de logistieke sector wordt ingezet op een aantakking op Delta Rhine Corridor, zowel ten behoeve van de verduurzaming van Greenport bedrijven (overgang op waterstof) als voor de bredere regio (bijvoorbeeld de verduurzaming van de tuinbouwsector). Voor de bedrijventerreinen en glastuinbouwgebieden rondom Greenport Venlo is een extra 380 KV-station essentieel om de benodigde energie infrastructuur op peil te houden.[19]

3.2.12.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

De aanname is dat de schaalsprong voor Venlo niet leidt tot ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden, maar wel tot een toename van stikstofdepositie. Dit heeft mogelijk negatieve effecten op alle relevante Natura 2000-gebieden binnen een straal van 25 km en bijbehorende stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden. Het is onbekend hoe en waar de aantakking op de Delta Rhine Corridor en het 380kV station plaatsvindt. Indien dit bovengronds plaatsvindt zullen er nieuwe hoogspanningsverbindingen gerealiseerd worden. Dit kan negatieve effecten hebben op aangewezen niet-broedvogels van de Natura 2000-gebieden en leiden tot een toename in draadslachtoffers.

Het is niet uit te sluiten dat hierbij ook effecten op de populatiedynamiek van niet-broedvogels uit omliggende Natura 2000-gebieden optreden. Aangenomen wordt dat er geen sprake is van ruimtebeslag in Natura 2000-gebieden door het realiseren van onder andere hoogspanningsmasten en gerelateerde bouwwerken. Indien er een ondergrondse kabelverbinding wordt gerealiseerd kan verstoring als gevolg van open ontgravingen plaatsvinden. De aanname is echter dat er niet binnen Natura 2000-gebieden gewerkt wordt. De reikwijdte van deze ruimtelijke keuze is onbekend, hierdoor wordt uitgegaan van een worst-case scenario waarbij effecten op Natura 2000-gebied Maasduinen niet uitgesloten kan worden. Om deze reden is er sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

[19] Ontwerpend Onderzoek regio Noord, p 71-72.

3.2.12.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Om draadslachtoffers te verminderen dient rekening gehouden te worden met de positionering van de hoogspanningsverbinding en kunnen varkenskrullen of vergelijkbare methoden worden ingezet. Het uitvoeren van een draadslachtofferonderzoek is hierbij noodzakelijk.

3.2.12.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **rood**, omdat mogelijk negatieve effecten door stikstofdepositie niet op voorhand uitgesloten kunnen worden en wordt uitgegaan van een worst-case scenario.

3.3 Effectbeoordeling ruimtelijke keuzen regio Midden

De ruimtelijke keuzen waarbij mogelijk sprake is van effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden worden in deze paragraaf voor de regio Midden in meer detail omschreven. Hierbij wordt dezelfde opzet gehanteerd als in voorgaande paragraaf voor de regio Noord. Er wordt eerst kort toegelicht wat de ruimtelijke keuze inhoudt met een toelichting uit het brondocument, vervolgens wordt de effectbeschrijving en de initiële effectbeoordeling gegeven. Daarna worden mogelijke mitigerende maatregelen benoemd, en volgt de uiteindelijke effectbeoordeling na het toepassen van mitigerende maatregelen.

3.3.1 Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen

3.3.1.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er komt een duidelijke hiërarchie in kernen binnen het regionale systeem, waarbinnen Weert en Roermond gelden als centrumsteden die (boven)regionale groei opvangen.[20]

3.3.1.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het groeien van Weert/Nederweert en Roermond leidt tot mogelijke stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Naar verwachting en aansluitend op de uitgangspunten is er geen sprake van ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden. Stikstofdepositie kan leiden tot negatieve effecten op in de Natura 2000-gebieden aanwezige habitattypen en leefgebieden van doelsoorten. Ook kan verstoring door werkzaamheden op doelsoorten van Natura 2000-gebieden niet uitgesloten worden. Naar verwachting zorgt groei van steden ook voor een toename van recreatie in Natura 2000-gebieden, en daarmee verstoring. Om deze reden is er sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

3.3.1.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Om de stikstofdepositie van de werkzaamheden te mitigeren dient al het werk elektrisch te worden uitgevoerd. De verwachting is echter dat dit niet realistisch is. Het volledig mitigeren van stikstofdepositie in de gebruiksfase, bijvoorbeeld door een toename van het aantal verkeersbewegingen kan niet gemitigeerd worden. Aanvullend kan er rekening gehouden worden met het uitvoeren van de werkzaamheden op locaties dicht bij omliggende Natura 2000-gebieden Roerdal, Meinweg, Swalmdal, Sarsven en De Banen en Weerter- en Budelerbergen & Ringselven. Deze werkzaamheden zouden voor zo min mogelijk verstoring moeten zorgen. Hierbij kan gedacht worden aan uitvoeren buiten het broedseizoen etc.

3.3.1.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **rood**, omdat mogelijk negatieve effecten door stikstofdepositie niet op voorhand uitgesloten kunnen worden en wordt uitgegaan van een worst-case scenario. Aanvullend kan niet worden uitgesloten dat verstoring op omliggende Natura 2000-gebieden plaatsvindt tijdens de werkzaamheden.

3.3.2 Ruimte open houden of open maken tussen de kernen

3.3.2.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er is de wens om een duidelijk contrast te creëren tussen stad en land, door ruimte open te houden of – indien nodig – open te maken tussen de bestaande kernen.[21]

3.3.2.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Verwacht wordt dat het open houden of het open maken tussen de kernen niet leidt tot ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden. Wel wordt verwacht dat er sprake is van tijdelijke stikstofdepositie als gevolg van werkzaamheden. Stikstofdepositie leidt tot negatieve effecten op in de Natura 2000-gebieden aanwezige habitattypen en leefgebieden van doelsoorten. Mogelijk resulteren de werkzaamheden ook tot verstoring van doelsoorten van Natura 2000-

[20] Een genereus landschap: Ontwerpend Onderzoek naar een toekomstperspectief voor Midden-Limburg, Ruimtevolk (augustus 2024; Ontwerpend Onderzoek regio Midden) p 12, 59.
[21] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 12, 59.

gebieden. Aanvullend zijn er ook positieve effecten mogelijk. Door de open ruimten als recreatiegebieden in te richten kunnen deze gebieden als recreatielocatie dienen. Hiermee kan de recreatiedruk van Natura 2000-gebieden worden verminderd. Om deze reden is er zowel sprake van positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.3.2.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Om de stikstofdepositie van de werkzaamheden te mitigeren dient al het werk elektrisch te worden uitgevoerd. De verwachting is echter dat dit niet realistisch is. Aanvullend kan er rekening gehouden worden met het uitvoeren van de werkzaamheden op locaties dicht bij omliggende Natura 2000-gebieden. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld het uitvoeren van werkzaamheden buiten het broedseizoen.

3.3.2.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **oranje**, omdat mogelijk negatieve effecten door stikstofdepositie niet op voorhand uitgesloten kunnen worden en wordt uitgegaan van een worst-case scenario. Aanvullend kan niet worden uitgesloten dat verstoring op omliggende Natura 2000-gebieden plaatsvindt tijdens de werkzaamheden. Omdat er naar alle waarschijnlijkheid ook minder recreatiedruk op Natura 2000-gebieden komt is er ook sprake van positieve effecten.

3.3.3 Rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant

3.3.3.1 Toelichting ruimtelijke keuze

In overgangsgebieden rond Peelvenen vindt vernatting plaats in combinatie met een extensivering van de landbouw: de waterstanden gaan permanent omhoog. Dit overgangsgebied wordt benut voor een robuuste aaneenschakeling van de Peelvenen. De vernatting van de overgangsgebieden draagt eraan bij dat de natuur zich kan ontwikkelen en kan herstellen van overbelasting. In de overgangsgebieden is natuurontwikkeling en -herstel leidend. Het grondgebruik past zich hierop aan. Hier vindt ook bosaanplant plaats, wat bijdraagt aan het beter vasthouden van het water in het gebied maar ook aan de doelstellingen voor de bossenstrategie. In de overgangsgebieden (buiten Natura 2000-gebieden) is primair ruimte voor natuurontwikkeling en natuurinclusieve landbouw onder natte condities en tegelijkertijd profiteert het gebied hier ook economisch van door de koppeling te leggen met de Unesco Mens- en Biosfeerstatus voor grenspark Kempen-Broek en goede infrastructuur (spoor-, weg- en fietsverbindingen).[22]

Deze maatregel is een instandhoudingsmaatregel en is hierdoor vrijgesteld van de vergunningplicht.

3.3.3.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Vernatting rond de Peelvenen heeft een positief effect op habitattypen die afhankelijk zijn van natte omstandigheden, zoals H7110A* en H7120. Deze habitattypen kunnen zich mogelijk uitbreiden of ontwikkelen als gevolg van de vernatting. In de toelichting van deze ruimtelijke keuze, welke volgt uit het Ontwerpend Onderzoek dat is opgesteld voor de regio Midden-Limburg, is aangegeven dat bosaanplant bijdraagt aan het beter vasthouden van water in het gebied. Bomen zorgen door verdamping ook voor een verdrogend effect op de ondergrond. Effecten op droge habitattypen worden echter niet verwacht omdat het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel om systeemherstel na te streven. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.3.3.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Omdat het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel met positieve effecten is het nemen van mitigerende maatregelen niet aan de orde. Een nadere uitwerking van de maatregel dient opgenomen te worden in het beheerplan op de gebiedsprocessen met als doel om de instandhoudingsdoelstelling te behalen.

[22] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 61.

3.3.3.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **groen**, omdat het hier om een instandhoudingsmaatregel gaat met positieve effecten op Natura 2000-gebieden. Deze maatregel moet wel nader uitgewerkt worden in het beheerplan.

3.3.4 Krans van Natte Natuurparels oostelijk van Weert wordt flink natter en aaneengeschakeld tot een robuust netwerk

3.3.4.1 Toelichting ruimtelijke keuze

De krans aan Natte Natuurparels aan de oostkant van het eiland van Weert wordt flink natter en aaneengeschakeld tot een robuust netwerk. Ook hier geldt dat er primair ruimte is voor natuurontwikkeling van grondwaterafhankelijke natuur en natuurinclusieve landbouw onder natte condities.[23]

Deze maatregel is een instandhoudingsmaatregel en is hierdoor vrijgesteld van de vergunningplicht.

3.3.4.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Ten oosten van Weert ligt Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen. Dit Natura 2000-gebied is aangewezen voor uitsluitend “natte” habitattypen. Door het vernatten van het gebied kunnen deze habitattypen zich mogelijk uitbreiden of ontwikkelen. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.3.4.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Omdat het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel met positieve effecten is het nemen van mitigerende maatregelen niet aan de orde. Een nadere uitwerking van de maatregel dient opgenomen te worden in het beheerplan op de gebiedsprocessen met als doel om de instandhoudingsdoelstelling te behalen.

3.3.4.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **groen**, omdat het hier om een instandhoudingsmaatregel gaat met positieve effecten op Natura 2000-gebieden. Deze maatregel moet wel nader uitgewerkt worden in het beheerplan.

3.3.5 Op het eiland van Weert extensivering van landbouw, met name veehouderij, naar plantaardige productie voor regionale ketens, landschapsversterking door sloopregeling/rood-voor-rood

3.3.5.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Op het eiland van Weert vindt een grote herschikking van de landbouw plaats. Er wordt volop ingezet op fijnstof- en stikstofreductie in het kader van de gezondheid. Hier vindt een forse extensivering plaats van veehouderijen. De focus op dierlijke productie vermindert en verandert naar een focus op plantaardige en biobased keten. Een deel van de veehouderijen zal stoppen, maar voor een (klein) deel liggen kansen in het opbouwen van een sterke circulaire regionale keten: als onderdeel van de kringloopgedachte richt de dierlijke productie zich hoofdzakelijk op het verwerken van reststromen uit de plantaardige sectoren die niet geschikt zijn voor menselijke consumptie.[24]

Deze maatregel is een bronmaatregel stikstofreductie.

3.3.5.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door het inzetten op reductie van fijnstof en stikstofdepositie zullen omliggende Natura 2000-gebieden minder stikstofdepositie ondergaan, wat leidt tot een positief effect op aanwezige habitattypen en leefgebieden in de gebruiksfase. Omdat deze maatregel geldt als bronmaatregel stikstofreductie is er geen sprake van negatieve effecten

[23] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 61-62.
[24] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 62.

als gevolg van stikstofdepositie in de aanlegfase. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.3.5.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Omdat het hier gaat om een bronregel met als doel stikstofreductie is het nemen van mitigerende maatregelen niet aan de orde. Een nadere uitwerking van de maatregel in het beheerplan is wel noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden.

3.3.5.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **groen**, omdat het hier gaat om een bronmaatregel stikstofreductie.

3.3.6 Peelkanalen worden vergroend en het water wordt na zuivering met slimme teelten geschikt voor vernatting van natuur

3.3.6.1 Toelichting ruimtelijke keuze

De Peelkanalen spelen een belangrijke rol in de wateraanvoer in het gebied, met name voor de (grondwaterafhankelijke) natuur in het gebied, maar ook voor de landbouw. Omdat dit water zeer voedselrijk is, is het niet geschikt om meteen aan te wenden voor de natuur in het gebied. Die heeft namelijk baat bij voedselarm water. Het water van de Peelkanalen wordt daartoe slim langs zuiverende teelten en gewassen geleid, zoals in de vernatte overgangsgebieden en langs specifieke natte landbouwgewassen. Teelten zoals lisdodde en riet dienen zo twee doelen: ze dragen bij aan de biobased productie en aan het zuiveren van het gebiedsvreemd water. De omgeving rond de Peelkanalen wordt vergroend, met het toevoegen van begroeiing en bomen. Hierdoor worden de Peelkanalen herkenbare groenblauwe linten in het landschap, die ook bijdragen aan de groenblauwe dooradering en beleefbaarheid van het cultuurhistorisch landschap.[25]

3.3.6.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het vergroenen van de Peelkanalen heeft naar verwachting een positief effect op omliggende natuur en Natura 2000-gebieden. Ook vernatten van de natuur heeft een positief effect op natte habitattypen van de omliggende Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van een positief effect op Natura 2000-gebieden **(+)**. Indien ook de droge habitattypen van omliggende Natura 2000-gebieden worden vernat, wat niet aannemelijk is, kan er naast een positief effect ook negatieve effecten optreden waarbij droge habitattypen (deels) verloren kunnen gaan en versnippering kan optreden **(-)**. Dit laatste negatieve effect geldt niet als deze maatregel als instandhoudingsmaatregel is opgenomen in het beheerplan. In dat geval is deze maatregel vergunningvrij en leidt het alleen tot positieve effecten op Natura 2000-gebieden. Omdat dit niet zeker is, is er sprake van zowel positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.3.6.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Om vernatting van droge habitattypen te voorkomen kan kunstmatig peilbeheer worden ingezet. Het is onduidelijk of dit een realistische oplossing is. Deze mitigerende maatregel is echter niet mogelijk als het gaat om een instandhoudingsmaatregel.

3.3.6.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **oranje**, omdat mogelijk negatieve effecten door vernatting van droge habitattypen niet op voorhand volledig uitgesloten kunnen worden en onduidelijk is of dit een instandhoudingsmaatregel is die in het beheerplan nader wordt uitgewerkt.

[25] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 62.

3.3.7 Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen

3.3.7.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Rond de natuurbeken wordt ingezet op de beekdalbrede benadering. Daarbij gaat grote aandacht uit naar de beken die nu in slechte conditie verkeren conform de Kaderrichtlijn Water (KRW). In dit deelgebied gaat hierom grote aandacht uit naar de Tungelroyse beek en Roggelse beek. Hier wordt ingezet op het weer laten meanderen van de beken, het vergroten van het watervoerende deel van de overstromingsvlakte en aanplant van beekdalbos om het vasthoudend vermogen te versterken en om bij te dragen aan de waterkwaliteit en biodiversiteit. Het hermeanderen van de beek wordt op een aantal plekken gekoppeld aan het toevoegen van nieuwe beek-lussen waar met helofytenfilters op een natuurlijke wijze waterzuivering plaatsvindt. Op verdere afstand van de beek, op de flanken, is ruimte voor agrarisch gebruik in combinatie met natuur- en landschapsbeheer, waarbij aandacht is voor (teelten die bijdragen aan) het vasthouden van water.[26]

3.3.7.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door het weer laten meanderen van verschillende natuurbeken wordt water langer in het gebied vastgehouden en kunnen leefgebieden van Natura 2000-doelsoorten uitgebreid worden. Door de komst van beekbegeleidende bossen kan dit specifieke habitattype zich uitbreiden. Het gaat hier om het realiseren van een ecologische verbindingszone, wat een positief effect heeft op natte natuurgebieden Het wordt aangenomen dat ruimte die gebruikt wordt voor het opnieuw laten meanderen van de natuurbeken en het ontwikkelen van beekbegeleidende bossen niet leidt tot ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden en andere habitattypen. De werkzaamheden die nodig zijn om de beken weer te laten meanderen kunnen mogelijk leiden tot tijdelijke stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van zowel positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Omdat stikstofdepositie niet uitgesloten kan worden wordt hier echter uitgegaan van grotendeels negatieve effecten tijdens de aanlegfase **(-)**. In de gebruiksfase hebben de positieve effecten op Natura 2000-gebieden de overhand.

3.3.7.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Om de stikstofdepositie van de werkzaamheden in de aanlegfase volledig te mitigeren dient al het werk elektrisch te worden uitgevoerd. Het is onduidelijk of dit mogelijk is. In de gebruiksfase zal er naar verwachting sprake zijn van positieve effecten op Natura 2000-gebieden.

3.3.7.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie gemitigeerd kan worden. Indien dit mogelijk is en alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd, kleurt de stoplichtbeoordeling **groen**.

3.3.8 Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij

3.3.8.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Specifiek in gebieden rond de beken die nu een overbelasting kennen op het gebied van stikstof/ammoniak wordt ingezet op het terugdringen van emissies. Hier vindt onder andere een extensivering van veehouderijen plaats. Hiertoe wordt ingezet op een omslag naar multifunctionele landbouw met een extensiever gebruik en een breder verdienmodel. Deze omslag gaat gepaard met versterking van het cultuurlandschap en de landschapsbeleving.[27]

Deze maatregel is een bronmaatregel voor stikstofreductie.

[26] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 63.
[27] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 64.

3.3.8.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het terugdringen van emissies rond stikstofoverbelaste beken zal leiden tot positieve effecten op de omliggende Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.3.8.3 Effectbeoordeling

De stoplichtmethode voor deze ruimtelijke keuze kleurt **groen**, omdat er sprake is van een positief effect op nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

3.3.9 Nieuw station Baexem-Heythuysen met stationsontwikkeling en bescheiden groei Heythuysen

3.3.9.1 Toelichting ruimtelijke keuze

In de kern Heythuysen vindt bescheiden groei plaats. Deze groei wordt gekoppeld aan het verbeteren van de bereikbaarheid van Midden-Limburg, delen van Noord-Limburg en Brainport Eindhoven: er wordt ingezet op een nieuw station Baexem-Heythuysen. Dit nieuwe station is ook van belang om de bereikbaarheid van het buitengebied te verbeteren. Daarom wordt de stationsontwikkeling nadrukkelijk gekoppeld aan het toevoegen van maatschappelijk programma in het stationsgebied. Dit draagt bij aan het op peil en bereikbaar houden van het voorzieningenniveau in het gebied.[28]

3.3.9.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door de realisatie van een nieuw station met stationsontwikkeling en groei van een dorp zullen de werkzaamheden leiden tot stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Het wordt aangenomen dat de bouw van het station en de groei van Heythuysen niet leidt tot ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden, wel kan er sprake zijn van verstoring van doelsoorten van het nabij liggende Natura 2000-gebied Leudal. Om deze reden is er sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

3.3.9.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

De effecten van stikstofdepositie kunnen enkel voorkomen worden als de werkzaamheden volledig elektrisch worden uitgevoerd. Naar verwachting is dit niet haalbaar. Verder kan verstoring op het Leudal zo veel mogelijk voorkomen worden door rekening te houden met o.a. het broedseizoen en de werkzaamheden zo veel mogelijk van het Natura 2000-gebied af uit te voeren indien mogelijk.

3.3.9.4 Effectbeoordeling

In gesprekken met de provincie is toegelicht dat deze ruimtelijke keuze uit het Ontwerpend Onderzoek niet zal worden overgenomen in de geactualiseerde versie van de Omgevingsvisie. Hiermee komt deze keuze te vervallen en is er geen sprake van een effect.

3.3.10 Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie

3.3.10.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Het Maasplassengebied heeft een belangrijke functie in het dempen van hoogwaterpieken. Om deze functie in de toekomst te behouden, is het van belang om voldoende ruimte te geven aan de Maas. Daartoe wordt ingezet op het benutten van oude Maasmeanders voor berging. Door het maaiveld te vergraven (weerdverlaging) kan - afhankelijk van de behoefte - een hoogwatergeul of een nevengeul ontstaan.

Op en rond de oevers van de Maasplassen, maar ook bij het vergraven van de oude meanders, wordt ingezet op een natuurlijke inrichting. Hiertoe wordt een diversiteit aan oevergradiënten aangebracht voor een variatie aan natuurwaarden. Dit draagt bij aan het vergroten van de sponswerking van de Maasplassen en aan de ecologische doelen, zoals benoemd in het streefbeeld van de Programmatische Aanpak Grote Rivieren (PAGW). Op deze manier

[28] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 64.

ontstaan immers ecologische stapstenen - als het ware een groenblauw lint in het rivierdal – die de verschillende grotere ecologische hotspots met elkaar kunnen verbinden.

Een meer natuurlijke inrichting van de oevers wordt ook aangegrepen om de leesbaarheid te accentueren tussen de Maas en het Lateraalkanaal, de Maasplassen en de Maasmeanders. Deze waterlichamen verschillen in gebruik, betekenis en beleving. De Maas en het Lateraalkanaal zijn zeer snel en hoogproductief: ze zijn gericht op scheepvaart en kadegebonden activiteiten. De Maasplassen kennen een wat meer ontspannen ritme en hebben in belangrijke mate een recreatieve functie. De Maasmeanders zijn veel trager van aard en gericht op natuurwaarden. Met verschillende typen begroeiing kan het eigen karakter van elk Maaselement versterkt worden - rivier, kanaal, plas of meander. Specifiek voor de Maasplassen is de inzet om de verschillende typologieën aan plassen met begroeiing te benadrukken en de oevers van het Maasplassengebied te laten uitgroeien tot een rivierbosgebied.[29]

3.3.10.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Aangenomen wordt dat de Maasmeanders buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden liggen. Hierdoor zal het creëren van meer ruimte voor de natuur geen direct effect hebben op het behalen van de instandhoudings-doelstellingen van de gebieden. Het herstellen van oude Maasmeanders leidt mogelijk wel tot het langer vasthouden van water in het gebied. Omdat ook wordt ingezet op de aanleg van publieke en recreatieve routes, waarbij nieuwe voet- en fietsbruggen over de Maas toegevoegd worden en oude jachthavens opgewaardeerd worden zal er ook sprake zijn van stikstofdepositie tijdens de werkzaamheden én een toename van verstoring door recreatie op doelsoorten. Om deze reden is er zowel sprake van positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.3.10.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

De effecten van stikstofdepositie kunnen enkel voorkomen worden als de werkzaamheden volledig elektrisch worden uitgevoerd. Naar verwachting is dit niet haalbaar. Verder kan verstoring op het Natura 2000-gebieden zo veel mogelijk voorkomen worden door rekening te houden met de locatie waar publieke en recreatieve routes worden aangelegd. Verstoring helemaal mitigeren is naar verwachting echter niet mogelijk.

3.3.10.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie gemitigeerd kan worden. Het compleet mitigeren van de verstoring van de aanleg en gebruik van publieke en recreatieve routes is naar verwachting niet mogelijk.

3.3.11 Clauscentrale wordt waterstofcentrale, gekoppeld aan de Delta Rhine Corridor

3.3.11.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Voor de Clauscentrale wordt ingezet op een waterstofcentrale die een knooppuntfunctie vervult in het nationale energienetwerk. Daarmee kan de Clauscentrale fungeren als aanjager voor een groene regionale economie. Een koppeling met de Delta Rhine Corridor is dan randvoorwaardelijk. Hieruit volgen immers mogelijkheden zoals toegang tot stroom afkomstig van wind-op-zee en het benutten van restwarmte.

Met deze condities als basis is de inzet om het economische profiel van de Maas verder uit te bouwen richting duurzame en watergebonden bedrijvigheid langs de Maas. Zo leveren de Clauscentrale en de koppeling met de Delta Rhine Corridor kansen om langs de Maas in te zetten op een omslag naar duurzame walstroom, waarmee lokaal de geluidsdruk en emissies van fijnstof en stikstof kan verminderen.[30]

3.3.11.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het is onbekend hoe en waar de aantakking op de Delta Rhine Corridor en het 380kV station plaatsvindt. Aangenomen wordt dat er geen overlap plaatsvindt met Natura 2000-gebieden. Indien dit bovengronds plaatsvindt zullen er nieuwe hoogspanningsverbindingen gerealiseerd worden. Dit kan negatieve effecten hebben op aangewezen

[29] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 65-66.
[30] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 66.

niet-broedvogels van de Natura 2000-gebieden en leiden tot een toename in draadslachtoffers en mogelijk een effect op de populatiedynamiek. Indien er een ondergrondse kabelverbinding wordt gerealiseerd kan verstoring als gevolg van open ontgravingen plaatsvinden. De aanname is echter dat er niet binnen Natura 2000-gebieden gewerkt wordt. Het doel van de oplossing is om lokaal de geluidsdruk en emissies van fijnstof en stikstof te verminderen. Om deze reden is er is er in de realisatiefase voornamelijk sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.3.11.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

De effecten van stikstofdepositie kunnen enkel voorkomen worden als de werkzaamheden volledig elektrisch worden uitgevoerd. Naar verwachting is dit niet haalbaar. Om draadslachtoffers te verminderen dient rekening gehouden te worden met de positionering van de hoogspanningsverbinding. Ook kunnen er varkenskrullen of vergelijkbare methoden ingezet worden. Het uitvoeren van een draadslachtofferonderzoek is hierbij noodzakelijk.

3.3.11.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie gemitigeerd kan worden. Het compleet mitigeren van de verstoring door het realiseren van een hoogspanningsverbinding kan niet worden uitgesloten.

3.3.12 Roermond en kernen Melick en Swalmen groeien uit tot centrumstad, met name rond spoorzone

3.3.12.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Roermond ontwikkelt zich verder door als centrumstad aan de oostzijde van de regio, via drie sporen: verdichting, transformatie en uitbreiding aan bestaande kernen zoals Melick en Swalmen. De spoorzone Roermond is hierbij een belangrijke locatie om tot ontwikkeling te brengen.[31]

3.3.12.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door de ontwikkeling van Roermond en kernen Melick en Swalmen tot centrumstad zullen de werkzaamheden leiden tot stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Het wordt aangenomen dat de uitbreiding niet leidt tot ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden. Afhankelijk van de afstand van de werkzaamheden tot Natura 2000-gebieden kan er ook sprake zijn van verstoring. Naar verwachting kan verstoring op Natura 2000-gebied Swalmdal niet worden uitgesloten omdat dit Natura 2000-gebied praktisch door Swalmen loopt. Dit geldt ook voor Natura 2000-gebied Roerdal, wat direct ten westen van Melick en Roermond is gelegen. Aanvullend wordt verwacht dat uitbreiding van de kernen ook leidt tot een toename aan recreatie in Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er naar verwachting sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

3.3.12.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Dit is naar verwachting niet haalbaar. Verder kan verstoring van de Natura 2000-gebieden Swalmdal en Roerdal niet volledig worden uitgesloten. Wel kan verstoring verminderd worden door bijvoorbeeld niet te werken binnen het broedseizoen of andere kritische perioden van doelsoorten van de Natura 2000-gebieden of door de werkzaamheden zo ver mogelijk van de Natura 2000-gebieden af uit te voeren.

3.3.12.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **rood**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie gemitigeerd kan worden. Het compleet mitigeren van de verstoring door het realiseren van de ontwikkeling van Roermond, Melick en Swalmen kan naar verwachting niet plaatsvinden.

[31] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 67.

3.3.13 Echt en Susteren groeien bescheiden, stationsomgevingen worden opgewaardeerd

3.3.13.1 Toelichting ruimtelijke keuze

In de kernen Echt en Susteren vindt bescheiden groei plaats. Deze groei wordt gekoppeld aan het opwaarderen van de stationsomgevingen, het toevoegen van maatschappelijk programma en het verbeteren van de fietsroutes en recreatieve verbindingen. Dit biedt een belangrijke basis onder het op peil houden van de bereikbaarheid en het voorzieningenniveau in het naastgelegen buitengebied.[32]

3.3.13.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door de groei van Echt en Susteren en de opwaardering van de stationsomgevingen zullen de werkzaamheden leiden tot stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Het wordt aangenomen dat de groei en opwaardering niet leidt tot ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden. Afhankelijk van de afstand van de werkzaamheden tot Natura 2000-gebieden kan er ook sprake zijn van verstoring op nabij liggende Natura 2000-gebieden Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Mariahoop en Grensmaas. Aanvullend wordt verwacht dat de groei van Echt en Susteren ook leidt tot een toename aan recreatie in Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

3.3.13.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Dit is naar verwachting niet haalbaar. Verder kan verstoring van de Natura 2000-gebieden Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Mariahoop en Grensmaas niet volledig worden uitgesloten. Wel kan verstoring verminderd worden door bijvoorbeeld niet te werken binnen het broedseizoen of andere kritische perioden van doelsoorten van de Natura 2000-gebieden of door de werkzaamheden zo ver mogelijk van de Natura 2000-gebieden af uit te voeren.

3.3.13.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **rood**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie gemitigeerd kan worden. Het compleet mitigeren van de verstoring door het groeien van Echt en Susteren en het opwaarderen van het stationsgebied kan naar verwachting niet plaatsvinden.

3.3.14 Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo

3.3.14.1 Toelichting ruimtelijke keuze

De spoorverbinding Nijmegen-Roermond wordt opgewaardeerd: er vindt elektrificatie en verdubbeling van het spoor plaats. Met deze inzet wordt de positie van Midden-Limburg op de as Nijmegen-Venlo-Maastricht stevig verankerd, wat van groot belang is voor de kenniseconomie en het vestigingsklimaat, waardoor het makkelijker wordt om mensen aan te trekken en te behouden in de regio.[33]

3.3.14.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door de verdubbeling van het spoor zullen de werkzaamheden tijdens de aanlegfase leiden tot stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Afhankelijk van de afstand van de werkzaamheden tot Natura 2000-gebieden kan er ook sprake zijn van verstoring tijdens de aanlegfase. Het wordt aangenomen dat de verdubbeling niet leidt tot ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden. Wel ligt het spoor direct naast de Natura 2000-gebieden Roerdal en Swalmdal. Bij de elektrificatie van het spoor wordt aangenomen dat tijdens de gebruiksfase meer elektrificatie aanwezig is dan in de huidige situatie. In de gebruiksfase leidt dit tot minder stikstofdepositie. Om deze reden is er zowel sprake van positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

[32] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 67.
[33] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 67.

3.3.14.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden aan het spoor elektrisch worden uitgevoerd. Dit is naar verwachting niet haalbaar. Verder kan verstoring van de Natura 2000-gebieden Roerdal en Swalmdal tijdens de werkzaamheden niet volledig worden uitgesloten door de korte afstand tussen het spoor en deze Natura 2000-gebieden. Wel kan verstoring verminderd worden door bijvoorbeeld niet te werken binnen het broedseizoen of andere kritische perioden van doelsoorten van de Natura 2000-gebieden of door de werkzaamheden zo ver mogelijk van de Natura 2000-gebieden af uit te voeren.

3.3.14.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie gemitigeerd kan worden. Het compleet mitigeren van de verstoring door het verdubbelen van het spoor kan naar verwachting niet plaatsvinden. Wel vindt door deze ruimtelijke keuze minder stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden plaats in de gebruiksfase.

3.3.15 Nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur o.a. Meinweg inzetten op extensivering van de landbouw met strategisch gebruik van gemeentelijke grondposities

3.3.15.1 Toelichting ruimtelijke keuze

In de nabijheid van de beekdalen, het Roer- en Swalmdal en de natuurgebieden waaronder de Meinweg vindt extensivering van agrarisch grondgebruik plaats. Hierbij wordt ingezet op regeneratieve landbouw: agrarische productie die een bijdrage levert aan het versterken van de bodemkwaliteit, biodiversiteit en natuurherstel. Deze landbouw is ook ‘watergebonden’, naar draagkracht van de waterbeschikbaarheid. Deze extensivering vindt plaats in combinatie met landschapsversterking en het vergroten van de mogelijkheden voor natuurrecreatieve functies (zoals kleinschalige verblijfsrecreatie, horeca en thematische routes).[34]

Deze maatregel is een instandhoudingsmaatregel waardoor deze vergunningsvrij is.

3.3.15.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door extensivering van landbouw zal de stikstofdepositie en verstoring op omliggende Natura 2000-gebieden afnemen. Omdat de extensivering plaatsvindt in combinatie met landschapsversterking en mogelijkheden voor natuurrecreatieve functies kan de verstoring echter weer toenemen. Het is onbekend hoe landschapsversterking en de uitbreiding van mogelijke natuurrecreatieve functies wordt gedaan. Hierdoor kan de mogelijke uitstoot van stikstofdepositie niet worden uitgesloten. Omdat het hier om een instandhoudingsmaatregel gaat wordt er echter enkel uitgegaan van positieve effecten op Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.3.15.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Omdat het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel is er sprake van enkel positieve effecten op Natura 2000-gebieden. Een nadere uitwerking van de maatregel in het beheerplan is wel noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden.

3.3.15.4 Mogelijke mitigerende maatregelen

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **groen**, omdat het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel ten behoeve van Natura 2000-gebieden.

[34] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 69.

3.3.16 Tracé van Delta Rhine Corridor wordt bovengronds een ecologische verbinding

3.3.16.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Bovengronds wordt het tracé van de Delta Rhine Corridor benut als ecologische verbinding tussen natuurgebieden. In deze groene corridor worden ook recreatieve routes opgenomen.[35]

3.3.16.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door het creëren van een ecologische verbinding zullen doelsoorten van omliggende Natura 2000-gebieden meer kans en gemak hebben om zich te verplaatsen tussen gebieden. Dit kan ten goede komen aan populaties en het leefgebied van deze doelsoorten. Het is onbekend hoe deze ecologische verbinding wordt gerealiseerd. Mogelijke stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kunnen hierdoor niet op voorhand worden uitgesloten. Omdat ook recreatieve routes worden opgenomen kan een toename van verstoring niet worden uitgesloten, zowel in de aanlegfase als in de gebruiksfase. Om deze reden is er zowel sprake van positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.3.16.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Mogelijke stikstofdepositie als gevolg van het realiseren van de ecologische verbinding kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Dit is naar verwachting niet haalbaar. Verder kan verstoring van de realisatie van recreatieve routes op Natura 2000-gebieden niet worden uitgesloten. Wel kan verstoring verminderd worden door bijvoorbeeld de toegang te beperken en de recreatieve routes zo ver mogelijk van leefgebieden van doelsoorten af te leggen.

3.3.16.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie gemitigeerd kan worden. Het compleet mitigeren van de verstoring door het realiseren van recreatieve routes kan naar verwachting niet plaatsvinden.

[35] Ontwerpend Onderzoek regio Midden, p 69.

3.4 Effectbeoordeling ruimtelijke keuzen regio Zuid

De ruimtelijke keuzen waarbij mogelijk sprake is van effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden worden in deze paragraaf voor de regio Zuid in meer detail omschreven. Hierbij wordt dezelfde opzet gehanteerd als in voorgaande paragrafen voor de regio's Noord en Midden. Er wordt eerst kort toegelicht wat de ruimtelijke keuze inhoudt met een toelichting uit het brondocument, vervolgens wordt de effectbeschrijving en de initiële effectbeoordeling gegeven. Daarna worden mogelijke mitigerende maatregelen benoemd, en volgt de uiteindelijke effectbeoordeling na het toepassen van mitigerende maatregelen.

3.4.1 Uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aanwijzen, waar bestaande activiteiten die natuur en natuurherstel belasten moeten transformeren

3.4.1.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Voor het versterken van ecologische structuren worden de uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (N2000 en NNN) gehandhaafd. Vanuit het Rijk is echter gevraagd om rondom deze gebieden een bufferzone aan te wijzen. In deze zone is natuurinclusief ruimtegebruik noodzakelijk. Dit houdt in dat bestaande functies en activiteiten die de natuur en het natuurherstel belasten moeten transformeren.[36]

Deze maatregel is een instandhoudingsmaatregelen en daarmee vergunningvrij.

3.4.1.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

In deze oplossing ligt de focus op natuur en worden alleen maar positieve effecten voor Natura 2000-gebieden behaald. Door het aanwijzen van bufferzones zal de mate van verstoring op Natura 2000-gebieden afnemen en kan er zelfs uitbreiding van habitattypen of leefgebieden optreden. Ook de bestaande activiteiten die een negatief effect hebben op natuurherstel worden gestaakt. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.4.1.3 Effectbeoordeling

De stoplichtmethode voor deze ruimtelijke keuze kleurt **groen**, omdat er sprake is van een positief effect op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Omdat het een instandhoudingsmaatregel is, is het wel noodzakelijk dat deze in het beheerplan nader wordt uitgewerkt.

3.4.2 Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van NNN terug te draaien

3.4.2.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er wordt daarnaast ingezet op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van het Natuurnetwerk Nederland terug te draaien. Deze zones beperken mogelijk andere ruimtevragen.[37]

Het is onduidelijk of het hier om een instandhoudingsmaatregel gaat, en daarmee vergunningvrij is, omdat de locatie van de ecologische verbindingszones onduidelijk is. Indien het een instandhoudingsmaatregel betreft is deze vergunningsvrij.

[36] Panorama Zuid-Limburg: Een ruimtelijke vertaling van de grote opgaven, Posad Maxwan, Arcadis (Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, juli 2023) p 30.
[37] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 30.

3.4.2.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door het inzetten op ecologische verbindingszones zullen kleinere delen van het NNN weer met elkaar verbonden worden. Omdat het NNN meestal ook overlap heeft met Natura 2000-gebieden zal dit ook hierop een positief effect hebben. Door het creëren van ecologische verbindingszones zullen voornamelijk soorten die gebruik maken van NNN en Natura 2000-gebied zich beter kunnen verplaatsen tussen leefgebieden en kan er makkelijker uitwisseling tussen populaties plaatsvinden. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.4.2.3 Effectbeoordeling

De stoplichtmethode voor deze ruimtelijke keuze kleurt **groen**, omdat er sprake is van een positief effect op nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

3.4.3 Minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven houden voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik

3.4.3.1 Toelichting ruimtelijke keuze

In de contramal van de bufferzones zijn minder restricties op het grondgebruik en blijft ruimte voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik.[38]

De aanleg van bufferzones ten behoeve van Natura 2000-gebieden wordt gezien als een instandhoudingsmaatregel en is hiermee vergunningvrij.

3.4.3.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het gaat hier om gebieden die grenzen aan de bufferzones rondom natuur. Hier wordt ingezet op natuurinclusieve landbouw in combinatie met recreatie. De aanname hier is dat er geen nieuwe landbouwbedrijven worden gerealiseerd, maar dat de bestaande landbouw wordt omgevormd naar natuurinclusieve landbouw. Dit leidt tot minder stikstofuitstoot op omliggende Natura 2000-gebieden. Omdat het hier om een instandhoudingsmaatregel gaat is er enkel sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.4.3.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Omdat het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel is het nemen van mitigerende maatregelen niet aan de orde. Een nadere uitwerking van de maatregel in het beheerplan is wel noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden.

3.4.3.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze is **groen**, omdat het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel.

3.4.4 Ruimte maken voor de beek waar dat kan

3.4.4.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Ruimte maken voor de beek waar dat kan door bijvoorbeeld hermeanderen, inundatiegebieden en bufferzones vraagt om zorgvuldige afweging van bestaande functies en nieuwe initiatieven in de beekdalen. Aandacht zal ook uit moeten gaan naar de monding van de beken op de Maas. In het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg worden specifieke uitvoeringsmaatregelen verder uitgewerkt.[39]

Het realiseren van bufferzones is een instandhoudingsmaatregel, en daarmee is deze ruimtelijke keuze deels vergunningvrij.

[38] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 30.
[39] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 31.

3.4.4.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Deze oplossing heeft nog geen betrekking op het daadwerkelijk ruimte maken voor de beek, maar eerst voor de planvorming hiervan. Het is nog onbekend welke maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden. Als wordt ingezet op hermeanderen en het aanleggen van bufferzones zal dit een positief effect hebben op Natura 2000-gebieden en leidt dit enkel tot positieve effecten. De werkzaamheden die hiervoor uitgevoerd moeten worden zullen ook leiden tot een toename van stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Indien er wordt ingezet op recreatie en nieuwe (maatschappelijke) initiatieven in de beekdalen dan kan verstoring niet worden uitgesloten. Om deze reden is het nu nog niet te zeggen of er sprake is van positieve of negatieve effecten. Gezien negatieve effecten niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten wordt binnen deze Passende beoordeling uitgegaan van beide effecten **(+/-)**.

3.4.4.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Mogelijke stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Dit is naar verwachting niet haalbaar. Om ruimtebeslag op aanwezige leefgebieden en habitattypen te voorkomen moet er rekening mee gehouden worden dat de nieuwe meanders niet op de locaties waar bestaande habitattypen en leefgebieden liggen gerealiseerd worden. Verstoring door recreatie, indien er recreatie in dit gebied plaats zal vinden, kan voorkomen worden door toegang tot natuurgebieden te beperken en recreatieve routes zo ver mogelijk van leefgebieden van doelsoorten af te leggen.

3.4.4.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie, ruimtebeslag en eventueel verstoring gemitigeerd kunnen worden. Indien het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel die in het nieuwe beheerplan wordt opgenomen dan is deze vergunningvrij en is er enkel sprake van positieve effecten op Natura 2000 (**groen**).

3.4.5 In het stedelijk gebied ruimte maken voor waterinfiltratie en wateropvang

3.4.5.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Ook in het stedelijk gebied moet ruimte gemaakt worden voor waterinfiltratie en wateropvang (bijvoorbeeld door afkoppelen van hemelwaterafvoer) om uitdroging, hittestress en wateroverlast door piekbuien te verminderen. Ontkluizen van oude beekstructuren kan daarnaast een kwaliteitsimpuls geven aan gebieden.[40]

3.4.5.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Omdat er geen overlap is tussen Natura 2000-gebieden en stedelijk gebieden zijn er geen directe effecten te verwachten. In het geval waterinfiltratie en wateropvang in stedelijk gebied op korte afstand van Natura 2000-gebieden ligt is het mogelijk dat dit zowel een positief als negatief effect heeft op Natura 2000-gebieden, afhankelijk van de aanwezige (droge en natte) habitattypen. Verdroging en vernatting van omliggende Natura 2000-gebieden is op voorhand niet uit te sluiten. Afhankelijk van de uitvoering moet er voor concrete projecten of werkzaamheden om waterinfiltratie en wateropvang mogelijk te maken een stikstofberekening worden uitgevoerd. Een toename van stikstofdepositie kan niet worden uitgesloten. Om deze reden is het nu nog niet te zeggen of er sprake is van positieve of negatieve effecten. Gezien negatieve effecten niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten wordt binnen deze Passende beoordeling uitgegaan van beide effecten **(+/-)**.

3.4.5.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Mogelijke stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Dit is naar verwachting niet haalbaar. Verdroging en vernatting van omliggende Natura 2000-gebieden kan mogelijk worden voorkomen door kunstmatig peilbeheer in deze gebieden.

[40] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 31-32.

3.4.5.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie, verdroging en vernatting gemitigeerd kunnen worden.

3.4.6 Ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit

3.4.6.1 Toelichting ruimtelijke keuze

De waterkwaliteitseisen (zowel voor oppervlakte- als grondwater) en het versterken van de biodiversiteit maken ander grondgebruik noodzakelijk. Dat zal bijvoorbeeld in de agrarische sector gevolgen hebben (minder beschikbare ruimte en bovendien minder opbrengst per ha.).[41]

Indien deze maatregel in het nieuwe beheerplan van Natura 2000-gebieden wordt uitgewerkt gaat het hier om een instandhoudingsmaatregel en is deze vergunningvrij.

3.4.6.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het doel van deze oplossing is het verbeteren van de waterkwaliteit en versterken van de biodiversiteit. Hierdoor wordt het bestaande grondgebruik onder de loep genomen en wordt niet uitgesloten dat het grondgebruik wordt aangepast. De werkzaamheden die worden uitgevoerd om het grondgebruik te veranderen kunnen leiden tot een verhoging van stikstofdepositie in de aanlegfase en mogelijk verstoring van doelsoorten van omliggende Natura 2000-gebieden (afhankelijk van de afstand tot de werkzaamheden). In de gebruiksfase is er echter minder sprake van stikstofdepositie door bijvoorbeeld minder landbouw in de omgeving. Ook is er mogelijk minder verstoring en meer ruimte voor uitbreiding van habitattypen en leefgebieden van Natura 2000-gebieden. Ondanks dat er om deze reden sprake is van zowel positieve als negatieve effecten **(+/-)** gaat het hier voornamelijk om positieve effecten op Natura 2000-gebieden. Indien het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel gaat het om enkel positieve effecten op Natura 2000-gebieden.

3.4.6.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Mogelijke stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Het is momenteel onbekend of dit haalbaar is. Verstoring van omliggende Natura 2000-gebieden kan mogelijk worden voorkomen door buiten het broedseizoen en andere kritische perioden van doelsoorten van Natura 2000-gebieden te werken en de werkzaamheden zo ver mogelijk van de Natura 2000-gebieden af uit te voeren. Indien het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel is het nemen van mitigerende maatregelen niet aan de orde.

3.4.6.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie en verstoring gemitigeerd kunnen worden. Indien het hier gaat om een instandhoudingsmaatregel wordt de stoplichtbeoordeling op **groen** gezet.

3.4.7 Een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt

3.4.7.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er wordt gewerkt met een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt. In het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg wordt verder uitgezocht wat de begrenzing van deze zone precies wordt en wat dit betekent voor de bestaande en nieuwe functies in de beekdalen.[42]

[41] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 32.
[42] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 32.

Indien deze maatregel in het nieuwe beheerplan van Natura 2000-gebieden wordt uitgewerkt gaat het hier om een instandhoudingsmaatregel en is deze vergunningvrij.

3.4.7.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Door het realiseren van een indicatieve bufferzone zal er minder sprake zijn van uitspoeling van nutriënten en mogelijk een afname van stikstofdepositie. Ook zal natte natuur meer ruimte krijgen om zich te ontwikkelen. Om deze reden is er sprake van positieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+)**.

3.4.7.3 Effectbeoordeling

De stoplichtmethode voor deze ruimtelijke keuze kleurt **groen**, omdat er sprake is van een positief effect op nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

3.4.8 De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling

3.4.8.1 Toelichting ruimtelijke keuze

De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht worden aangepakt op gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling.[43]

3.4.8.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Nabij Eijsden en Maastricht liggen de Natura 2000-gebieden Maas bij Eijsden en Sint Pietersberg & Jekerdal. Het is onbekend wat precies bedoeld wordt met het aanpakken van de Maasoevers. Er wordt aangenomen dat er geen sprake is van ruimtebeslag op Natura 2000-habitattypen en leefgebieden. Mogelijk neemt vernatting van het gebied toe. Omdat er binnen deze oplossing voornamelijk wordt gekeken naar waterveiligheid kan niet worden uitgesloten dat bestaande natuur buiten Natura 2000-gebieden moet plaatsmaken hiervoor. Dit geldt ook voor oplossingen voor recreatie en stedelijke ontwikkeling. Negatieve effecten als gevolg van verstoring en stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden kunnen niet worden uitgesloten. Dit geldt ook voor positieve effecten. De aanname is dat hier sprake is van zowel positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.4.8.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Indien vernatting een probleem oplevert voor droge natuur kan met kunstmatig peilbeheer de vernatting van deze habitattypen worden tegengegaan. Verder is het van belang, om verstoring door recreatie te voorkomen, dat toegang tot Natura 2000-gebieden beperkt wordt en dat recreatieroutes zo ver mogelijk van leefgebieden van doelsoorten van Natura 2000-gebieden afliggen. Mogelijke stikstofdepositie als gevolg van werkzaamheden kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd.

3.4.8.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en daarmee de stikstofdepositie, vernatting en verstoring gemitigeerd kunnen worden.

[43] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 32.

3.4.9 Bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in N2000-gebieden en waardevolle bronnen daarbuiten

3.4.9.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er wordt ingezet op de bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in Natura 2000-gebieden en de meest waardevolle bronnen en bronzones buiten Natura 2000-gebieden in Zuid-Limburg. Een aantal drinkwaterbronnen profiteert er ook van.[44]

3.4.9.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Grondwaterwinning kan negatieve effecten hebben op grondwaterafhankelijke habitattypen door een te laag (grond)waterpeil in bijvoorbeeld rivieren en beken. In bijvoorbeeld Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal liggen geen grondwaterafhankelijke habitattypen[45]. Grondwaterwinningen ten behoeve van drinkwater heeft in dit Natura 2000-gebied dan ook geen effect. Omdat onbekend is wat de locatie van deze ruimtelijke keuze is kan dit echter niet op voorhand voor alle Natura 2000-gebieden gezegd worden. Indien er meer grondwaterwinningen plaatsvinden in de omgeving van relevante Natura 2000-gebieden leidt tot negatieve effecten op aanwezige vegetatie en soorten door verdroging. Om deze reden wordt aangenomen dat er sprake is van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

3.4.9.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Verdroging kan (deels) gemitigeerd worden door gebruik te maken van kunstmatig peilbeheer. Verder kunnen natuurherstelmaatregelen genomen worden door bijvoorbeeld op andere locaties het grondwaterpeil te verhogen.

3.4.9.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze wordt na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze maatregelen uitgevoerd kunnen worden en verdroging gemitigeerd kan worden.

3.4.10 Inzetten op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, in combinatie met knooppunt-ontwikkeling door verbetering van de kwaliteit van stationsgebieden, en het verdichten en clusteren van regionale voorzieningen, woningbouw en bedrijven bij stations en mobiliteitshubs

3.4.10.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er wordt ingezet op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, zoals een combinatie van de trein, een snelbussysteem, snelle fietsroutes en een fijnmazig aanbod van mobiliteitshubs, waarmee delen en ketenmobiliteit worden gestimuleerd. Ook wordt er gefocust op knooppuntontwikkeling: het verhogen van de knooppuntwaarde en netwerkkracht door de verbetering van de kwaliteit van stations en stationsgebieden in combinatie met verdichting en clustering van regionale voorzieningen, woningbouw en bedrijven bij stations en mobiliteitshubs.[46]

3.4.10.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

De werkzaamheden die voor deze oplossing worden uitgevoerd zullen hoogstwaarschijnlijk leiden tot een toename in stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in de aanlegfase. Er wordt aangenomen dat er geen sprake is van ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden. Door de ontwikkeling vindt er mogelijk ook verstoring plaats op omliggende Natura 2000-gebieden. Omdat de locatie van deze ontwikkeling nog niet bekend is kan deze verstoring niet worden uitgesloten. In de gebruiksfase zal het aantal auto's afnemen en zal het clusteren van regionale voorzieningen een

[44] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 32.
[45] Provincie Limburg, 2020. Hoofdrapport Natura2000-plan 2021-2027 definitief. St. Pietersberg & Jekerdal (159). December 2020.
[46] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 37.

positief effect hebben door mogelijk minder stikstofdepositie en verstoring op Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er naar verwachting sprake van zowel positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.4.10.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Het is niet bekend of dit haalbaar is. Verstoring van Natura 2000-gebieden kan deels gemitigeerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen en andere kritische perioden voor doelsoorten van Natura 2000-gebieden uit te voeren. Ook kunnen de werkzaamheden zo ver mogelijk van Natura 2000-gebieden uitgevoerd worden.

3.4.10.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en stikstofdepositie en verstoring gemitigeerd kan worden.

3.4.11 Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot

3.4.11.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er wordt ingezet op het vergroten van de arbeidsmarkt met grensoverschrijdende openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar relevante bestemmingen in de Euregio bijvoorbeeld Aken, Hasselt en Genk. Aanvullend wordt er ook ingezet op het verbeteren van de grensoverschrijdende openbaarvervoerverbindingen met economische kerngebieden bijvoorbeeld door Brussel-Maastricht, Amsterdam-Aken en Schiphol-Luik.[47]

3.4.11.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

De aanname wordt gedaan dat het verbeteren van het openbaar vervoer en het realiseren en/of verbeteren van doorfietsverbindingen plaats zal vinden buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Het verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid zal, sowieso in de aanlegfase, leiden tot een toename aan stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden. Door in te zetten op het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen kan in de gebruiksfase het aantal verkeersbewegingen door auto´s afnemen. Dit leidt in de gebruiksfase mogelijk tot minder stikstofdepositie en daardoor tot positieve effecten op Natura 2000-gebieden . Om deze reden is er zowel sprake van positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.4.11.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Het is niet bekend of dit haalbaar is.

3.4.11.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en stikstofdepositie gemitigeerd kan worden.

[47] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 37.

3.4.12 Op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer

3.4.12.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Als op piekmomenten de autodruk (vanuit recreatie en toerisme) te groot is en doelgroepenbeleid, spreiden en verleiden onvoldoende voor verlichting zorgen worden gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer.[48]

3.4.12.2 Effectbeschrijving en beoordeling

De beoordeling van de oplossing is afhankelijk van of het gebied in de huidige situatie al toegankelijk is voor gemotoriseerd verkeer of niet. Het is ook onduidelijk of hier met gebieden ook Natura 2000-gebieden wordt bedoeld. Als de gebieden in de huidige situatie wel al permanent toegankelijk zijn voor gemotoriseerd verkeer dan leidt dit in de nieuwe situatie tot positieve effecten op Natura 2000-gebieden door afname van gemotoriseerd verkeer en verstoring. De provincie Limburg heeft toegelicht dat het bij deze keuze gaat om gebieden die momenteel al permanent toegankelijk zijn voor gemotoriseerd verkeer waarbij op piekmomenten deze toegang wordt beperkt. Dit zal dus leiden tot positieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. **(+)**

3.4.12.3 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze kleurt **groen**, omdat er enkel sprake zal zijn van een daling in de aanwezigheid van gemotoriseerd verkeer in bepaalde gebieden.

3.4.13 Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine Corridor en warmtenettoepassingen

3.4.13.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er wordt ingezet op het vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk, onder meer door het doortrekken van de 380 kV elektriciteitsverbinding van Maasbracht naar Zuid-Limburg. Daarnaast wordt er ingezet op robuuste energienetwerken met buisleidingen zoals waterstof backbone, Delta Rhine Corridor en warmtenettoepassingen tussen industriële en stedelijke gebieden, zowel nationaal als internationaal. Hiervoor worden op gewenste tracés strategische ruimtelijke reserveringen (70m) gedaan.

3.4.13.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het is onbekend hoe en waar de aantakking op de Delta Rhine Corridor en het 380kV station plaatsvindt. Indien dit bovengronds plaatsvindt zullen er nieuwe hoogspanningsverbindingen gerealiseerd worden. Dit kan negatieve effecten hebben op aangewezen niet-broedvogels van de Natura 2000-gebieden en leiden tot een toename in draadslachtoffers en mogelijk een verandering in de populatiedynamiek. Indien er een ondergrondse kabelverbinding wordt gerealiseerd kan verstoring als gevolg van open ontgravingen plaatsvinden. De aanname is echter dat er niet binnen Natura 2000-gebieden gewerkt wordt. In de aanlegfase zullen de werkzaamheden leiden tot verstoring en een toename van stikstofdepositie op nabij liggende Natura 2000-gebieden. In de gebruiksfase zullen er echter ook positieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen optreden door de verduurzaming van Chemelot, overige industrie en de land- en tuinbouwsector. Om deze reden is er sprake van zowel positieve als negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(+/-)**.

3.4.13.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Het is onbekend of dit haalbaar is. Verstoring op Natura 2000-gebieden kan deels gemitigeerd worden door werkzaamheden buiten het broedseizoen en andere kritische perioden van doelsoorten van Natura 2000-gebieden uit te voeren. Om

[48] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 37.

draadslachtoffers te verminderen dient rekening gehouden te worden met de positionering van de hoogspanningsverbinding en kunnen varkenskrullen of vergelijkbare methoden worden ingezet. Het uitvoeren van een draadslachtofferonderzoek is hierbij noodzakelijk.

3.4.13.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **oranje**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en stikstofdepositie, verstoring en een toename van draadslachtoffers gemitigeerd kunnen worden.

3.4.14 Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen

3.4.14.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Ouderen en jongeren vragen om andere typen woningen. De woningvraag is behalve kwantitatief (onder meer nodig voor het versterken van de sociaaleconomische structuur van gebieden en het bieden van verhuismogelijkheden om herontwikkeling op gang te brengen), ook kwalitatief (in relatie tot het verduurzamen van woningen). Stedelijke vernieuwing is daarbij essentieel.[49]

3.4.14.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Stedelijke vernieuwing leidt tot een toename van stikstofdepositie en mogelijke verstoring op omliggende Natura 2000-gebieden. Door het bouwen van nieuwe woningen zullen mogelijk ook meer mensen gaan recreëren in omliggende natuur, met verstoring van doelsoorten als gevolg. Er wordt aangenomen dat de stedelijke vernieuwing geen overlap heeft met Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

3.4.14.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Het is onbekend of dit haalbaar is. Verstoring op Natura 2000-gebieden kan deels gemitigeerd worden door werkzaamheden buiten het broedseizoen en andere kritische perioden van doelsoorten van Natura 2000-gebieden uit te voeren.

3.4.14.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **rood**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en stikstofdepositie en verstoring geheel gemitigeerd kunnen worden.

3.4.15 Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen

3.4.15.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Er wordt ingezet op het laten landen van groei in de steden binnen het bestaand bebouwd gebied: bij voorkeur rond ov-knooppunten, in de centra of in bestaande wijken als onderdeel van een revitaliseringsstrategie.[50]

3.4.15.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Groei van steden leidt tot een toename van stikstofdepositie en mogelijke verstoring op omliggende Natura 2000-gebieden. Door de groei van steden zullen mogelijk ook meer mensen gaan recreëren in omliggende natuur, met verstoring van doelsoorten als gevolg. Er wordt aangenomen dat de groei van de steden geen overlap heeft met Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

[49] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 45.
[50] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 45.

3.4.15.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Het is onbekend of dit haalbaar is. Verder kan verstoring deels worden gemitigeerd door toegang tot Natura 2000-gebieden te beperken.

3.4.15.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **rood**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en stikstofdepositie en verstoring geheel gemitigeerd kunnen worden.

3.4.16 Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking

3.4.16.1 Toelichting ruimtelijke keuze

Het is van belang dat investeringen in kennis en onderwijs niet alleen bijdragen aan hoogwaardige banen op de campussen, maar ook de bestaande maakindustrie versterken door het ontwikkelen van patenten en nieuwe (productie)middelen, waardoor er ook carrièrekansen zijn voor bijvoorbeeld technisch geschoold personeel in MBO en ook in aanpalende toeleveranciers en dienstverlening (trickle down effect). Naast het behouden van de zorg en toeristische sector, wordt sterker ingezet op de aan elkaar gerelateerde maakindustrie en kenniseconomie door middel van campusontwikkelingen en de banden met omliggende universiteitssteden en campussen zoals Aken, Eindhoven en Hasselt verder te versterken. De mogelijke komst van de Einstein Telescope draagt hier aan bij. De logistieke sector vraagt om ruimte, deze ruimtevraag moeten we zeer kritisch bekijken vanwege de kwaliteiten en ruimtedruk in de hele regio. Uitgangspunt is eerder prioriteit te geven aan de circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking. Actief beleid op slimme logistiek met hubs voor slimme en duurzame logistieke in de steden en het landschap is nodig om de behoefte aan ruimte te beperken.[51]

3.4.16.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Het versterken van de maakindustrie vraagt om (uit)bouw van industriële complexen. Dit zal leiden tot een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in zowel de aanleg- als de gebruiksfase. Er wordt aangenomen dat er geen sprake is van ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden. Om deze reden is er sprake van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden **(-)**.

3.4.16.3 Mogelijke mitigerende maatregelen

Stikstofdepositie kan alleen gemitigeerd worden als alle werkzaamheden elektrisch worden uitgevoerd. Het is onbekend of dit haalbaar is.

3.4.16.4 Effectbeoordeling

De stoplichtbeoordeling voor deze ruimtelijke keuze blijft na het toepassen van mitigerende maatregelen **rood**, omdat het momenteel onduidelijk is of deze uitgevoerd kunnen worden en stikstofdepositie geheel gemitigeerd kan worden.

[51] Ontwerpend Onderzoek regio Zuid, p 47.

4 Conclusie

4.1 Samenvatting effectbeoordeling

In deze Passende beoordeling is beoordeeld of er risico's zijn dat de uitvoering van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken die zijn opgesteld voor de actualisatie van de Omgevingsvisie van de provincie Limburg leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Op basis van een zeefproces is er voor 15 ruimtelijke keuzen bepaald dat er geen sprake is van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. De overige 44 ruimtelijke keuzen zijn individueel beoordeeld. In onderstaande Tabel 3 is een samenvatting weergegeven van de uiteindelijke effectbeoordeling. De onderstaande stoplichtmethode (zoals toegelicht in hoofdstuk 1) wordt toegepast voor de effectbeoordelingen in Tabel 3.

Kleur	Aard en mitigeerbaarheid van effecten
Groen	Er worden geen of enkel positieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden verwacht.
Oranje	Aantasting van de natuurlijke kenmerken van relevante Natura 2000-gebieden kan niet worden uitgesloten. Echter is het mogelijk om met mitigerende maatregelen, het toepassen van afwegingskaders of door bepaalde protocollen te hanteren deze effecten te voorkomen of beperken. Hiermee kan het stoplicht nog op groen komen.
Rood	Aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden kan niet worden uitgesloten. Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Voor ruimtelijke keuzes met een rode beoordeling wordt geadviseerd om randvoorwaarden te stellen of nuancering toe te voegen in de tekst van de Omgevingsvisie. Ook dient bij de planuitwerking voor deze ruimtelijke keuzen beoordeeld te worden of het noodzakelijk is om een ADC-toets te doorlopen.

Tabel 3 Samenvatting van de effectbeoordelingen voor en na het toepassen van mitigerende maatregelen

Regio	Ruimtelijke keuzen	Effectbeoordeling voor maatregelen	Effectbeoordeling na maatregelen
Noord	Robuuste Peelzone gericht op nat hoogveen-herstel, waarbij de Mariapeel, Deurnsche Peel en Groote Peel met ecologische verbindingsroutes aaneengeschakeld worden.	+	
	Rond de Peelvenen komen hogere waterpeilen, met extensieve, waterpeil-volgende landbouw en een mix van productiebos en natuurlijker bos.	+	
	Extensivering van landbouw nabij kernen en in beekdalen, soms met verbreding met maatschappelijke diensten, duurzame landbouw met regionale ketens voor gezond voedsel en biobased bouwmateriaal.	+	
	Grootschalige veehouderijen krijgen de ruimte op toekomstbestendige locaties volgens het principe "het juiste bedrijf op de juiste plek".	+	
	Verdere clustering van glastuinbouw en streven naar energie-efficiency met een aantakking op de Delta Rhine Corridor en een 380kV station.	+/-	
	Beekdalen versterken tot groenblauwe dwarsverbindingen, mede door ander landgebruik waarbij dicht bij de beek een focus op ecologie, wateropvang en de functie als recreatief uitloopgebied en verder van de beek mogelijkheden voor extensieve veeteelt en akkerbouwteelten en vollegrondsteelten hogerop de (drogere) flanken worden bekeken.	+/-	

	Er wordt ingezet op spreiding van de recreatiedruk om de grote natuurkernen te ontlasten waarbij dagrecreatie te gast is en beperkt wordt tot een aantal bezoekerscentra en verblijfsrecreatie in de randzones eromheen.	+/-	
	Oude Maasmeanders worden gereactiveerd voor natuur, voor opvangen hoogwaters en als drinkwaterbron.	+/-	
	Mobiliteit wordt verbeterd op bovenregionaal niveau middels intensivering van het traject Eindhoven-Venlo en de elektrificatie en verdubbeling van de Maaslijn tussen Nijmegen en Roermond, waarbij ook Venray en Horst-Sevenum als belangrijke knooppunten fungeren.	+/-	
	Mobiliteit wordt op lokaal niveau verbeterd door het benutten van fietspotentie middels verbeteringen van fietsroutes en veerponten.	+/-	
	Maas wordt drager van landschap en natuur door herstel en uitbreiding Maasheggen en door recreatieve doorontwikkeling.	-	
	Maasduinen wordt verbonden aan Mookerheide en Reichswald en richt zich op rust, groen en beleving, met N271 als panoramaroute.	+	
	Schaalsprong voor Venlo t.a.v. woningbouw, voorzieningen en mobiliteit m.b.v. Brightland campus (kennis- en praktijkhub landbouw en logistiek), aansluiting op Delta Rhine Corridor en een 380 kV station.	-	
Midden	Weert/Nederweert (vanwege Brainport) en Roermond groeien om (boven)regionale groei op te vangen.	-	
	Ruimte open houden of open maken tussen de kernen.	+/-	
	Rond de Peelvenen vernatting, extensivering van de landbouw en bosaanplant.	+	
	Krans van Natte Natuurparels oostelijk van Weert wordt flink natter en aaneengeschakeld tot een robuust netwerk.	+	
	Op het eiland van Weert extensivering van landbouw, met name veehouderij, naar plantaardige productie voor regionale ketens, landschapsversterking door sloopregeling/rood-voor-rood.	+	
	Peelkanalen worden vergroend en het water wordt na zuivering met slimme teelten geschikt voor vernatting van natuur.	+/-	
	Natuurbeken Tungelroyse beek, Roggelse beek, Vlootbeek, Putbeek, Pepinusbeek, Roer en Swalm gaan weer meanderen, watervoering wordt vergroot en er komen beekdalbegeleidende bossen.	-	
	Rond N-overbelaste beken komt extensivering van veehouderij.	+	
	Herstel oude Maasmeanders, weerdverlaging en Maasplassen voor waterberging, natuur en recreatie.	+/-	
	Clauscentrale wordt waterstofcentrale, gekoppeld aan de Delta Rhine Corridor.	+/-	
	Roermond en kernen Melick en Swalmen groeien uit tot centrumstad, met name rond spoorzone.	-	af
	Echt en Susteren groeien bescheiden, stationsomgevingen worden opgewaardeerd.	-	
	Verdubbeling en elektrificatie van het spoor Roermond-Venlo.	+/-	
	Nabij beekdalen, Roer- en Swalmdal en natuur o.a. Meinweg inzetten op extensivering van de landbouw met strategisch gebruik van gemeentelijke grondposities.	+	
	Tracé van Delta Rhine Corridor wordt bovengronds een ecologische verbinding.	+/-	
Zuid	Uitsluitingsgebieden waar uitsluitend natuurontwikkeling mogelijk is (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) handhaven en bufferzones rondom deze gebieden aanwijzen, waar bestaande activiteiten die natuur en natuurherstel belasten moeten transformeren.	+	
	Inzetten op (grensoverschrijdende) ecologische verbindingszones om versplintering van NNN terug te draaien.	+	
	Minder restricties op het grondgebruik in de contramal van de bufferzones en ruimte blijven houden voor bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw, eventueel met recreatief medegebruik.	+	
	Ruimte maken voor de beek waar dat kan.	+/-	
	In het stedelijk gebied ruimte maken voor waterinfiltratie en wateropvang.	+/-	

	Ander grondgebruik vanwege waterkwaliteitseisen en het versterken van de biodiversiteit.	+/-	
	Een indicatieve bufferzone van 100-250 meter rondom de beken en rivieren waarbinnen uitspoeling wordt beperkt.	+	
	De Maasoevers in onder meer Eijsden en Maastricht aanpakken op het gebied van waterveiligheid in relatie met klimaatadaptatie, recreatie en stedelijke ontwikkeling.	+/-	
	Bescherming van bronnen en grondwaterwinningen in N2000-gebieden en waardevolle bronnen daarbuiten.	-	+/-
	Inzetten op verknoopte netwerken die voor dagelijkse verplaatsingen een alternatief voor de auto bieden, in combinatie met knooppuntontwikkeling door verbetering van de kwaliteit van stationsgebieden, en het verdichten en clusteren van regionale voorzieningen, woningbouw en bedrijven bij stations en mobiliteitshubs.	+/-	
	Verbeteren van grensoverschrijdende bereikbaarheid door het verbeteren van openbaar vervoer en doorfietsverbindingen naar economische kerngebieden en andere relevante bestemmingen, waarmee de arbeidsmarkt wordt vergroot.	+/-	+/-
	Op piekmomenten gebieden selectief toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer.	+	
	Vergroten van de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk (o.a. doortrekken 380 kV) en strategische ruimtelijke reserveringen (70m) voor gewenste tracés voor robuuste energienetwerken met buisleidingen (waterstof backbone, Delta Rhine corridor en warmtenettoepassingen).	+/-	
	Stedelijke vernieuwing om aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningvraag te voldoen.	-	
	Groei in de steden laten landen binnen bestaand bebouwd gebied en het concentreren van voorzieningen in hoofddorpen.	-	
	Versterken van de maakindustrie en kenniseconomie via campussen en universiteitssteden, met focus op circulaire economie, scale-ups en bijdrage aan sociaaleconomische structuurversterking.	-	

Uit de beoordelingen blijkt dat voor deze ruimtelijke keuzen er risico's bestaan op significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Deze mogelijke effecten zijn worst-case beoordeeld, wat inhoudt dat er rekening is gehouden met de meest negatieve situatie die kan ontstaan bij de uitvoering van een ruimtelijke keuze. In een aantal gevallen kunnen de negatieve effecten worden gemitigeerd of is het mogelijk om de ruimtelijke keuze op te nemen in het beheerplan als instandhoudingsmaatregel, en kleurt de ruimtelijke keuze mogelijk groen. In veel gevallen kunnen een aantal van de negatieve effecten worden gemitigeerd, maar blijft de ruimtelijke keuze oranje of rood, voornamelijk omdat mogelijke significant negatieve effecten van stikstofdepositie niet met zekerheid kan worden uitgesloten.

In totaal kleuren er acht ruimtelijke keuzen rood, wat betekent dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet kan worden uitgesloten. Ook is het onzeker of er (voldoende) mitigerende maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken. Het algemene advies dat wordt meegegeven aan de provincie is om bij de ruimtelijke keuzen die rood kleuren (indien mogelijk) meer nuancering in de toelichting van de ruimtelijke keuzen toe te voegen. Binnen een aantal ruimtelijke keuzen zijn aannames gedaan over de uitvoering wanneer dit niet in de tekst werd toegelicht. Met meer nuancering of toelichting kunnen onzekerheden worden weggenomen of aannames worden weerlegd, waardoor een effectbeoordeling mogelijk toch oranje of groen zou kunnen kleuren. Indien dit niet mogelijk is en de Omgevingsvisie wordt vastgesteld met de ruimtelijke keuzes zonder verdere nuancering dient er voor de betreffende ruimtelijke keuzes in het planvormingsproces mogelijk (afhankelijk van de daadwerkelijke planuitwerking) een ADC-toets te worden doorlopen.

4.2 Toepassing van deze Passende beoordeling

Deze Passende beoordeling heeft een relatief hoog abstractieniveau, dat aansluit bij het zeer globale niveau waarop ruimtelijke keuzen in de Ontwerpende Onderzoeken zijn opgenomen.

In verband hiermee is het in de meeste gevallen niet mogelijk om nu al de zekerheid te verkrijgen dat uit de Omgevingsvisie voortkomende plannen en projecten de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet zullen

aantasten. Deze Passende beoordeling geeft daarom vooral een overzicht van de ruimtelijke keuzen uit de Ontwerpende Onderzoeken voor de actualisatie van de Omgevingsvisie die kunnen leiden tot ecologische risico's voor Natura 2000-gebieden. Het document geeft in hoofdlijnen aan op welke wijze significante gevolgen kunnen worden voorkomen door treffen van mitigerende maatregelen. Deze Passende beoordeling heeft daarom vooral als doel om richting te geven aan verdere planuitwerking en onderzoek naar effecten van individuele initiatieven die uit de ruimtelijke keuzes zullen voortkomen. Er zijn mogelijkheden om deze vervolgtrajecten zo in te richten en uit te voeren dat uiteindelijk voorkomen kan worden dat Natura 2000-gebieden substantieel aangetast worden.

4.3 Grensoverschrijdende effecten

Er is naar verwachting geen sprake van negatieve grensoverschrijdende effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden in Duitsland en België. Dit is beoordeeld op basis van de mogelijke effecten, waarbij het voornaamste grensoverschrijdende effect stikstofdepositie is. In zowel Duitsland als België gelden andere grenswaarden voor de kritische depositiewaarde voor stikstof, welke hoger zijn dan in Nederland. Aangezien er binnen de uitvoering van de ruimtelijke keuzen gewerkt wordt met deze lagere kritische depositiewaarde die geldt in Nederland, kan worden uitgesloten dat deze de grenswaarden in Duitsland en België overschrijdt. Hiermee worden er naar aanleiding van de ruimtelijke keuzes zoals deze in voorgaand hoofdstuk zijn toegelicht geen grensoverschrijdende negatieve effecten op Natura 2000-gebieden verwacht. Wel dient dit in nadere planuitwerking voor individuele plannen/projecten naar aanleiding van deze ruimtelijke keuzes beoordeeld te worden, aangezien dan aan de hand van de geplande werkzaamheden bepaald kan worden of er mogelijk sprake is van effecten.

4.4 Leemten in kennis

Voor alle in deze Passende beoordeling beoordeelde ruimtelijke keuzen geldt dat diepgaander en gedetailleerder onderzoek naar ecologische effecten nodig is bij verdere uitwerking van plannen en projecten. In de voorbereidende fase van de concreet uit te voeren projecten, zal meer kennis over effecten kunnen worden ingezet en benut dan bekend is ten tijde van het opstellen van voorliggende Passende beoordeling. Deze kennis zal tot een nuancering van de in deze Passende beoordeling opgenomen risico-inschattingen leiden. Hiermee neemt de onzekerheid over aard en omvang van effecten af. De aard en omvang van effecten kunnen verschillen, afhankelijk van de daadwerkelijk locatie van ruimtelijke keuzen die worden uitgevoerd, en de wijze waarop deze gebieden worden ingericht en ontwikkeld. Voor alle ruimtelijke keuzes geldt dat bij de huidige beoordelingen de huidige Natura 2000-aanwijzingsbesluiten het uitgangspunt zijn geweest. Indien de instandhoudingsdoelstellingen voor deze Natura 2000-gebieden wijzigen kan het zijn dat de effectbeoordelingen ook wijzigen.

4.5 Eindconclusie

De provincie Limburg werkt momenteel aan de actualisatie van de Omgevingsvisie. Deze Omgevingsvisie bevat voor alle drie de regio's (noord, midden en zuid) een aantal richtinggevende beleidskeuzen in de vorm van de ruimtelijke keuzen. Uit deze Passende beoordeling blijkt dat voor elke regio er een aantal instandhoudingsmaatregelen en bronmaatregelen stikstofreductie worden getroffen, welke bijdragen aan de instandhoudingsdoelstellingen van relevante Natura 2000-gebieden en de bescherming van doelsoorten. Tevens zijn er binnen elke regio een aantal keuzen die rood kleuren, voornamelijk door de onzekerheid rondom mogelijke stikstofdepositie. De provincie kan hiervoor in de actualisatie van de Omgevingsvisie aanvullende teksten opnemen om aan te geven dat – en hoe – hier rekening mee gehouden wordt in de uitvoering van ruimtelijke keuzen. Voor alle ruimtelijke keuzen (met uitzondering van de instandhoudingsmaatregelen) geldt dat er aanvullend een voortoets Natura 2000 uitgevoerd dient te worden om te bepalen of er risico's bestaan op significant negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelstellingen van relevante Natura 2000-gebieden.

Colofon

PASSENDE BEOORDELING - ACTUALISATIE OMGEVINGSVISIE LIMBURG

KLANT
Provincie Limburg

AUTEUR
Arcadis B.V.

PROJECTNUMMER
30265897

ONZE REFERENTIE
Definitieve versie

DATUM
6 mei 2025

STATUS
Definitief

GECONTROLEERD DOOR

Miriam de Boer
Senior ecoloog

VRIJGEGEVEN DOOR

Frans Dotinga
Milieuadviseur

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Actualisatie Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

12 september 2025 / projectnummer: 3871

1 Advies over het MER in het kort

De provincie Limburg wil haar provinciale omgevingsvisie (POVI) actualiseren. Deze visie geeft richting aan het beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. Ze biedt handvatten voor Rijk, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties, bedrijven, inwoners en partners om Limburg samen leefbaar, aantrekkelijk en toekomstbestendig te houden. De reden voor de actualisatie is het gegeven dat in de POVI2021 weinig keuzes werden gemaakt en daarmee weinig richting en sturing werd gegeven[1].
Voor het besluit over de actualisatie is een plan-milieueffectrapport (MER) opgesteld. Provinciale Staten van Limburg hebben de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

In het MER worden de ruimtelijke keuzen in de Ontwerpende Onderzoeken[2] voor de drie Limburgse regio's Noord, Midden en Zuid getoetst aan de provinciale doelen en hun effecten op de leefomgeving. De toetsing leidt tot aanbevelingen voor de actualisatie van de provinciale omgevingsvisie.
De conclusie in het MER is dat de ruimtelijke keuzen positief bijdragen aan landschap, natuur, waterbeheer en mobiliteit. Tegelijkertijd hebben sommige keuzen een negatief effect op bijvoorbeeld toekomstperspectieven voor landbouwbedrijven, de ontwikkeling van de plattelandseconomie, betaalbaarheid van woningen en verbeteren van verkeersveiligheid.
De 'Passende beoordeling' van effecten op beschermde natuur geeft voor acht ruimtelijke keuzen aan dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van nabijgelegen Natura 2000-gebieden niet kan worden uitgesloten. Ook is het onzeker of er (voldoende) maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of te beperken[3]. Dit geldt bijvoorbeeld voor de schaalsprong voor Venlo, de groei van Weert/Nederweert en de stedelijke vernieuwing in de regio Zuid.
Op basis van de conclusies in het MER worden aanbevelingen gedaan voor actualisatie van de POVI op het gebied van woningbouw, water en bodem, (externe) veiligheid, gezondheid, mobiliteit, land- en tuinbouw, invasieve exoten, energie, economie, cultuur, sport en erfgoed.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is grotendeels van goede kwaliteit. Bestuurlijke keuzes in de regio's worden inzichtelijk gemaakt, gekoppeld aan provinciale doelen en getoetst op doelbereik en milieueffecten. De hoofdstukken over de regio's geven een goed beeld van het profiel van de

---

1 Zie ook het artikel 217-a onderzoek Ruimte met regie waarin geconstateerd wordt dat in de POVI 2021 te weinig keuzes zijn gemaakt en deze daarmee te weinig sturend is geweest.

2 Zie Ontwerpende Onderzoeken - Provincie Limburg. Na vaststelling van de POVI in oktober 2021 is de provincie samen met de gemeenten aan de slag gegaan om de POVI op regionaal schaalniveau verder uit te werken. Dat is gedaan aan de hand van zogenoemde ontwerpende onderzoeken. Dit is een methode waarbij stapsgewijs inzicht wordt gekregen in welke (ruimtelijke) keuzes gemaakt kunnen en moeten worden. En tot welke (nieuwe) vraagstukken zo'n keuze kan leiden. Het ontwerpend onderzoek levert een ontwikkelperspectief op voor de regio.

3 Zie blz. 52 van de Passende beoordeling. Op pagina 5 van de samenvatting van het MER staat: '*Acht keuzen worden als problematisch beoordeeld (rood), omdat aantasting niet kan worden uitgesloten en er mogelijk geen of onvoldoende mitigerende maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen of beperken'.*

regio's. Onzekerheden in de autonome ontwikkeling worden goed beschreven. De toegankelijkheid en leesbaarheid is niet altijd optimaal[4].

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER echter ook dat belangrijke informatie ontbreekt: een integrale, en meer kwantitatieve en gebiedsgerichte, analyse van de belangrijkste ruimteclaims in de regio's en provincie die kunnen botsen en wat de gevolgen hiervan zijn voor het halen van de verschillende doelen. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de actualisatie van de POVI.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de actualisatie van de POVI.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject. Een belangrijk aandachtspunt is het inrichten van een goed en geregionaliseerd monitoringssysteem.

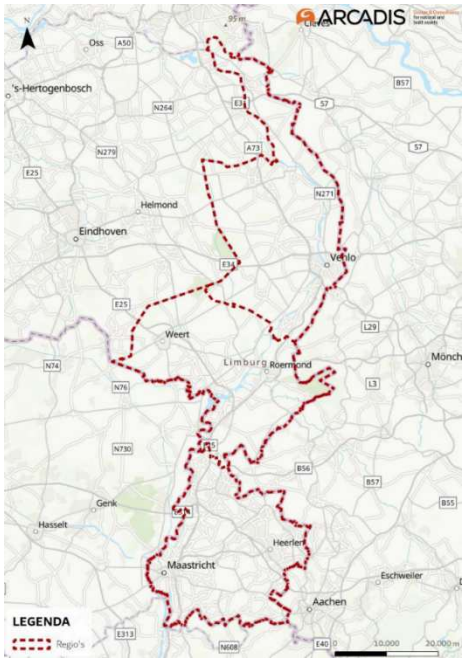

Figuur 1: Overzicht van regio's – bron: MER.

Aanleiding MER

De wereld en Limburg veranderen. Mondiale factoren zoals klimaatverandering, technologische innovaties en geopolitieke spanningen beïnvloeden ook de provincie. In Limburg wordt de ruimte schaarser. Ook de beschikbaarheid van voldoende water is geen zekerheid meer. Netcongestie neemt toe, de kwaliteit van lucht, water en bodem staat onder druk en de regio vergrijst sneller en sterker dan elders in het land. Dat vraagt om keuzes. De provincie speelt hierop in met de actualisatie van haar Provinciale Omgevingsvisie (POVI).

De visie stelt kaders voor ontwikkelingen in de provincie met mogelijk aanzienlijke omgevingsgevolgen, zoals op het gebied van water, bodem, energie, klimaat, leefbaarheid, wonen, economie, natuur, landbouw, landschap, mobiliteit en vrijetijdseconomie. Om die reden is een plan-MER voor de visie verplicht. Een plan-MER is ook verplicht omdat effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten en er daarom een zogenoemde 'Passende beoordeling' is opgesteld.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Provinciale Staten van Limburg – besluit over de actualisatie van de omgevingsvisie.

[4] Een aantal tabellen in het MER is moeilijk leesbaar en verifieerbaar omdat opgaven alleen met een nummer worden weergegeven.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3871 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de Provinciale Staten van Limburg.

In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Wat is goed aan het MER?

Het MER is grotendeels van goede kwaliteit:

- Het MER maakt ruimtelijke keuzes inzichtelijk, koppelt deze aan de provinciale doelen en analyseert of deze doelen SMART genoeg zijn[5]. Daardoor helpt het MER om de provinciale doelen concreter en zo veel mogelijk meetbaar te maken.
- De hoofdstukken over de regio's geven over het algemeen een goed beeld van het profiel van de regio's, gevolgd door een samenvatting van de referentiesituatie op basis van het Portret van Limburg. Relevante ruimtelijke keuzes worden concreet benoemd en getoetst op doelbereik en milieueffecten.
- Onzekerheden in de autonome ontwikkeling worden goed beschreven[6].
- De vernieuwing van de POVI – en de effectbeoordeling in het MER – is vanuit de regio's opgepakt. Dit is een goede keuze omdat hierdoor aandacht is voor de opgaven en keuzemogelijkheden in de regio's. Het vergroot ook de kans op betrokkenheid en draagvlak in de regio's[7].

2.2 Integrale analyse van botsende ruimteclaims

Het MER brengt op een goede wijze botsingen tussen individuele thema's in beeld. Bijvoorbeeld landbouw versus gezondheid of wonen versus water. Wat het MER echter te weinig doet is een integrale, meer kwantitatieve, analyse van alle ruimteclaims in de specifieke gebieden in de provincie. Bijvoorbeeld de optelsom van ruimteclaims voor water, natuur, klimaat, gezondheid en landbouw in bepaalde gebieden in Noord-Limburg.

---

5 SMART staat voor 'specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden'. Uit de analyse blijkt dat van de 51 doelen er 11 SMART zijn, 30 SMART te maken en 10 niet SMART zijn.

6 Het MER noemt deze 'exogene ontwikkelingen'.

7 Daarbij wijzen veel gemeenten in de zienswijzen over de in hun ogen te gebrekkige participatie in het laatste deel van het proces.

Deze analyse is belangrijk omdat in alle regio's mogelijk sprake is van botsende ruimteclaims. Uit een integrale analyse wordt duidelijk welke doelen mogelijk niet gehaald worden en welke keuzes voorliggen.[8]. In haar advies over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) gaf de Commissie hiervan al een aantal voorbeelden[9]:

- voor het landelijk gebied in Noord-Limburg: water, natuur, klimaat, gezondheid en landbouw;
- voor de stedelijke zones in Midden en Zuid-Limburg: wonen, werken, infrastructuur, gezondheid, groen en recreatie;
- voor het middengebied in Zuid-Limburg: landbouw, recreatie, natuur en economie (toerisme).

Het ontbreken van een integrale analyse leidt ertoe dat spanning tussen het totaal van ambities en ruimteclaims (en de milieueffecten daarvan) en de beschikbare ruimte pas op een later moment (na vaststelling van de Omgevingsvisie) duidelijk wordt. Het is de vraag of in dat stadium nog voldoende breed naar de verschillende opgaven en belangen kan worden gekeken om alsnog tot samenhangende oplossingen te komen. Het is daarom essentieel dat deze informatie beschikbaar is bij het besluit tot vaststelling van de OVI[10].

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER meer inzicht te verschaffen in de belangrijkste ruimteclaims die kunnen botsen, wat de gevolgen zijn voor het halen van de verschillende doelen, welke keuzes voorliggen, en wat daarbij de rol en het belang[11] van de provincie is. Doe dit zo veel mogelijk samen met regio's en gemeenten om tot een zo groot mogelijk draagvlak te komen[12]. Ga daarbij in ieder geval in op de volgende vragen:

- Is er voldoende ruimte in de regio's, of de provincie als geheel, om de verschillende doelen te behalen?
- Op welke onderwerpen is het nodig om prioriteiten te stellen of ambities of doelen bij te stellen? Dan wel deze op een andere wijze te bereiken?

Breng botsende ruimteclaims zo veel mogelijk kwantitatief en gebiedsgericht in beeld. Dit is belangrijk om concrete keuzen te kunnen maken en lijkt in ieder geval nodig en mogelijk voor woningbouw en landbouw.

Een aandachtspunt bij de analyse van botsende ruimteclaims is de relatie tussen landbouw, natuur en gezondheid. In het MER valt op dat ruimtelijke keuzes voor landbouw een opvallend sterk positief effect hebben op natuur en gezondheid. Dit effect zal voor een belangrijk deel afhangen van de mate van extensivering van de landbouw. In het MER wordt weinig onderbouwd hoe dit gerealiseerd kan worden en daarmee, in hoeverre dit realistisch is.

---

8 Zie bijvoorbeeld ook de zienswijzen van de gemeentes Valkenburg, Meerssen en Maastricht waarin aangegeven wordt dat ruimte overvraagd wordt, zonder scherpe keuzes die bijdragen aan de gezamenlijke ambities. Het vooruitschuiven daarvan leidt tot het risico dat doelen niet worden gehaald, dat belangrijke thema's tot 2027 komen stil te liggen en dat een integrale aanpak moeilijk wordt.

9 Zie blz. 14 van het advies, waarin de Commissie stelt: *'Ruimte is schaars, niet alles kan overal". Voor het vinden van oplossingen voor de opgaven waar de provincie voor staat is het noodzakelijk dit motto in het MER concreet in te vullen. (…) Maak in het MER regionaal – en waar nodig subregionaal – duidelijk waar de ruimte te schaars is en waar keuzes nodig zijn. Doe dat (semi)kwantitatief. Geef aan welke oplossingen gekozen worden in de situaties waar het niet past of erg knelt. Focus hierbij op die delen van Limburg waar de competitie om ruimte het sterkst is.'*

10 Uit veel zienswijzen blijkt ook nadrukkelijk de behoefte aan gebiedsgerichte concretisering. Gemeenten vragen om ruimtelijke doorvertaling van ontwikkelopgaven, bijvoorbeeld rondom woningbouw, infrastructuur en economische zones.

11 Veel zienswijzen vragen om een goede definiëring van het provinciale belang.

12 Veel regio's en gemeentes dringen hier ook op aan.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de landbouwbedrijven in bufferzones en nabij kernen in beeld te brengen, in relatie tot stikstof, geur en fijnstof. Beschrijf in hoeverre extensivering van landbouw mogelijk is en onderbouw in welke mate dit bijdraagt aan de natuurdoelstellingen en een gezonde leefomgeving.

2.3 Aanbevelingen

Gebruik actuele informatie

De Commissie constateert dat in het MER bij een aantal onderwerpen gebruik is gemaakt van verouderde informatie of onjuist kaartmateriaal[13]. Dit geldt voor de kaarten voor luchtkwaliteit, geluid, externe veiligheid en gezondheid, die uit 2016 tot 2020 dateren. Een voorbeeld is ook het hanteren van de WHO-advieswaarden voor PM_{10} en NO_2 uit 2005[14]. Voor genoemde onderwerpen is recentere informatie beschikbaar, zoals de nieuwe WHO-advieswaarden uit 2021 voor gezondheid en de vorig jaar verschenen EU-richtlijn voor luchtkwaliteit[15] die vanaf 2030 gaat gelden. Recentere informatie is ook te vinden in het geactualiseerde Portret van Limburg.
Het updaten van informatie en kaartmateriaal zal in de POVI niet tot wezenlijk andere beslissingen leiden. Dit ligt anders bij de uitwerking van de POVI in bijvoorbeeld programma's en vertaling naar gebieden en regio's. De Commissie beveelt daarom aan bij de verdere uitwerking van de POVI de meest recente kaarten te gebruiken voor milieubelasting, veiligheid en gezondheid en deze te toetsen aan de meest recente WHO-advieswaarden en EU-richtlijnen.

Verduidelijk hoe met uitzonderingen wordt omgegaan

Op veel maatregelen en beleid in de POVI lijken uitzonderingen mogelijk. Er is bijvoorbeeld de keuze om geen verblijfsrecreatie-initiatieven of uitbreiding hiervan toe te staan waarbij sprake is van uitponding[16]. Een uitzondering is echter mogelijk als een gemeente aantoont dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd, waarbij er een verhuurplicht is voor alle individuele recreatieverblijven.
De Commissie beveelt aan te verduidelijken in welke mate uitzonderingen worden toegestaan [17]. Als uitzonderingen niet de regel moeten worden: geef dan aan hoe dit geborgd zal worden bij de uitvoering van de POVI. Bovendien benadrukt dit het belang van een goed monitoringssysteem.

Een verdiepingsslag voor mobiliteit

De Commissie constateert dat de POVI en het MER wat betreft mobiliteit grotendeels aansluiten bij de inhoud van de POVI 2021 en het bijbehorende MER. Dit is begrijpelijk omdat veel onderwerpen daar al uitgebreid zijn beschreven. De basis en ambities van de provinciale

[13] Zie ook een groot aantal zienswijzen.

[14] WHO global air quality guidelines. Particulate matter (PM2.5 and PM10), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide. Executive summary. Geneva: World Health Organization; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

[15] Richtlijn (EU) 2024/2881 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa (herschikking) PE/88/2024/REV/1.

[16] Zie POVI 13.6.5. Uitponding is het afzonderlijk verkopen van recreatieverblijven op een recreatieterrein.

[17] Zie bijvoorbeeld ook de zienswijzen van de gemeentes Valkenburg en Meerssen wat betreft 'straatje erbij': "*We verwachten wel dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI.*"

mobiliteitsvisie blijven daarmee overeind en het MER biedt voldoende onderbouwing van de besluiten over mobiliteit in de POVI. Wel onderschrijft de commissie het belang dat in veel zienswijzen naar voren wordt gebracht om een verdiepingsslag te maken op het gebied van regionale concretisering en een sterkere koppeling tussen mobiliteit, woningbouw, economische knooppunten, logistieke corridors en regionale ontwikkelperspectieven. De POVI laat voldoende ruimte om deze onderwerpen bij de uitvoering van de POVI op te kunnen pakken.

2.4 Monitoring

Het MER bevat slechts een korte passage over monitoring. Ook gezien vele zienswijzen[18] adviseert de Commissie om de monitoring per regio uit te werken, inclusief concrete indicatoren voor bijvoorbeeld mobiliteit, luchtkwaliteit, geluid en gezondheid. Deze aanpak vergroot de bruikbaarheid van het MER voor gemeenten en maakt regionale doorvertaling eenvoudiger. Het is daarbij ook belangrijk aan te geven hoe beleid en beslissingen in de POVI zullen worden bijgesteld op basis van de uitkomsten van monitoring.

De Commissie beveelt aan een monitoringsprogramma in te richten op twee niveaus:

1. Monitoring van de 'toestand' van de leefomgeving: een beschrijving op gebiedsniveau van de toestand van de leefomgeving, de veranderingen in de kwaliteit ervan (inclusief de effecten van de POVI) en de opgaven die spelen. Door dit op een zo laag mogelijk aggregatieniveau en zo uniform mogelijk te doen kunnen verschillende regio's op dezelfde manier monitoren. Gemeenten kunnen dan bij het maken van hun omgevingsvisies gebruik maken van dezelfde informatie[19]. Daarmee wordt eventuele discussie over data voorkomen.
2. Monitoring van het beleid voor de leefomgeving: worden gestelde doelen gehaald of is bijsturing van het beleid gewenst? Geef speciale aandacht aan de onderwerpen waar doelen en ambities botsen. Breng in beeld welke opgaven op gebiedsniveau opgepakt worden, wie het initiatief neemt, wie partners zijn, voor welke aanpak gekozen wordt, hoe financiering plaatsvindt, tegen welke problemen men in de gebieden aanloopt, welke resultaten worden geboekt etc. Geef inzicht in vraagstukken die eventueel blijven liggen en waarom. Maar ook of sprake is van belemmeringen en knelpunten waarvoor actie van de provincie gewenst is.

Baseer monitoring zo veel mogelijk op SMART geformuleerde indicatoren. Maak daarbij gebruik van de analyse op 'SMART indicatoren' in het MER. Belangrijk hierbij is de relatie tussen doelen, SMART formulering en te monitoren indicatoren. Deze drie aspecten moeten logisch uit elkaar voortvloeien: bij het SMART (dus ook Meetbaar) maken volgt automatisch de indicator en vervolgens de monitorfrequentie dan wel inspanning, gevolgd door eventueel alternatieve maatregelen, wanneer blijkt dat het doel niet of niet op tijd wordt gehaald.

[18] Zie bijvoorbeeld de zienswijzen van Venlo, Roermond en Roerdalen, waarin geconstateerd wordt dat er onvoldoende aandacht is voor monitoring. En dat de provincie hier meerwaarde kan hebben door dit samen met de gemeenten op te pakken.

[19] In haar advies over de NRD verwijst de Commissie naar een zienswijze van de regio Noord waarin wordt verzocht de monitoring zo te organiseren dat de verzamelde gegevens bruikbaar zijn op provinciaal, regionaal én lokaal niveau.

Zie ook de aanbeveling van de Commissie in het advies over de NRD om bij monitoring het 'zandlopermodel' te hanteren[20].

[20] Zie het advies van de Commissie over de NRD: '*Overweeg om bij beschrijven en beoordelen een zogenaamd 'zandlopermodel' te hanteren: gebruik een breed beoordelingskader bij het beschrijven van de referentiesituatie; gebruik een smaller kader bij het vergelijken van alternatieven door deze te richten op de belangrijkste doelen en effecten en alleen de criteria waarop alternatieven zich onderscheiden; gebruik weer een breed kader bij de monitoring van de implementatie van de POVI.'*

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
drs. John Dagevos
ir. Tilly Fast
prof.dr. Henk Meurs
drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)
prof. dr. Henk Siepel
drs. Rob Verheem (secretaris)
drs. Gerrit de Zoeten

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

De omgevingsvisie stelt kaders voor ontwikkelingen in de provincie voor meerdere projecten genoemd in Bijlage V van het Omgevingsbesluit met mogelijk aanzienlijke omgevingsgevolgen, zoals op het gebied van water, bodem, energie, klimaat, leefbaarheid, wonen, economie, natuur, landbouw, landschap, mobiliteit en vrijetijdseconomie. Om die reden is een plan-MER voor de omgevingsvisie verplicht. Een plan-MER is ook verplicht omdat effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten en er daarom een zogenoemde 'Passende beoordeling' is opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Provinciale Staten van de provincie Limburg

Initiatiefnemer besluit

Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg

Bevoegd gezag mer-procedure

Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 13 augustus heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?
U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer 3871 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 april 2026 22:14
Aan: griffie <griffie@prvlimburg.nl>
CC: [redacted]
Onderwerp: POVI Limburg 2026 – huisvesting arbeidsmigranten op bedrijventerreinen; input voor de commissievergadering LEO van 17 april as.

Geachte mevrouw Van Birgelen, beste Leonie,

Aanstaande vrijdag bespreekt de commissie LEO de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 (POVI). Wij willen u met nadruk wijzen op een fundamenteel knelpunt in het ontwerp dat directe negatieve gevolgen zal hebben voor Limburg.

Het ontwerp-POVI sluit huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen in de praktijk grotendeels uit. Dit is niet alleen in strijd met de aanbevelingen uit het rapport *'Geen tweederangsburgers'* van de commissie Roemer, maar ook schadelijk voor de Limburgse economie, woningmarkt en leefbaarheid.

De kern is helder:
door deze vorm van huisvesting te blokkeren, creëert de provincie het probleem dat zij zegt te willen oplossen.

De gevolgen zijn voorspelbaar en ongewenst:

1. extra druk op de toch al overbelaste woningmarkt;
2. verdere toename van verkamering en huisjesmelkerij in woonwijken;
3. verlies van grip op kwaliteit, toezicht en begeleiding van arbeidsmigranten;
4. directe belemmering voor Limburgse bedrijven die afhankelijk zijn van internationale medewerkers.

Daartegenover staat een bewezen werkend alternatief:
grootschalige, professioneel beheerde huisvesting op of nabij bedrijventerreinen. Dit is exact wat de commissie Roemer bepleit voor short stay arbeidsmigranten. Deze locaties maken fatsoenlijke huisvesting, begeleiding en integratie mogelijk, zonder extra druk op woonwijken.

De provincie heeft dit zelf ook onderschreven in de *Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025–2027*. Het huidige POVI-voorstel staat hier haaks op en ondermijnt het eigen beleid.

De praktijk bevestigt dit beeld. KaFra Housing huisvest in Limburg ruim 2.000 arbeidsmigranten op grootschalige locaties, waaronder bedrijventerreinen. Deze aanpak werkt aantoonbaar:

1. 90% tevredenheid onder bewoners;
2. een gemiddelde score van 9,02 in 2025 (2.745 respondenten);
3. gecontroleerde, veilige en maatschappelijk verantwoorde huisvesting.

Het voorgestelde beleid maakt voortzetting van deze aanpak op termijn onmogelijk. Dat betekent concreet: terug naar de oude, ongewenste situatie van versnipperde en slecht controleerbare huisvesting in woonwijken.

Dit is een stap achteruit voor Limburg.

Wij doen daarom een dringend en concreet beroep op u:

1. **pleit actief voor aanpassing van het POVI**
2. **zorg dat huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen mogelijk blijft, mits kwalitatief geborgd**
3. **overweeg gebruik te maken van amendementen om dit te verankeren**

Zonder deze aanpassing wordt een bewezen oplossing uitgesloten en ontstaat een probleem dat op korte termijn zichtbaar zal worden in Limburgse gemeenten en woonwijken.

Gezien de korte termijn houden wij het hierbij. Wij zijn uiteraard direct beschikbaar voor afstemming voorafgaand aan de vergadering.

Met vriendelijke groeten,

Frank van Gool
Shareholder
[redacted]
W: kafrahousing.com

Van: Gert-Jan Boeijen
Verzonden: woensdag 15 april 2026 13:37
Aan: griffie@prvlimburg.nl
CC: [redacted]
Onderwerp: Toelichtende brief Regio Noord Limburg op agendapunt POVI 17 april

Geachte mevrouw Van den Broek,

Hedenochtend heb ik spreekrecht aangevraagd bij de commissie LEO voor aanstaande vrijdag Het spreekrecht is aangevraagd namens de wethouders Ruimte en Wonen in Noord-Limburg m.b.t. de POVI (G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026).

De voorzitter van het regiooverleg Ruimte en Wonen verzoekt me om u in dit kader tevens een schriftelijke bijdrage toe te sturen. Deze bijdrage zal ter vergadering worden toegelicht. Ik verzoek u de leden van de commissie LEO, maar ook de leden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten deze bijdrage z.s.m. te doen toekomen.

Ik verzoek u de ontvangst van deze mail per omgaande te bevestigen aan ondergetekende.

Met vriendelijke groet,

Gert-Jan Boeijen
Programmamanager Ruimte

Bezoekadres: Villa Flora, box 162, Villafloraweg 1, 5928 SZ Venlo | Postbus 3434 5902 RK Venlo
[redacted]

www.rn-l.nl / www.gezondsteregio.nl

Regio Noord-Limburg

Aan
De leden van Provinciale Staten van Limburg

Kenmerk:
Behandelaar
Telefoonnummer
E-mail
Datum

Onderwerp: POVI - onnodige blokkades voor de Limburgse opgaves

Geachte leden van de Limburgse Provinciale Staten,

In 2024 is de provincie Limburg gestart met de actualisatie van de provinciale omgevingsvisie Limburg (POVI). Een kans om, zoals wij al eerder hebben bepleit, de bestuurlijke keuzes te maken op een groot aantal Limburgse opgaven.

In Dagblad De Limburger moesten wij op 7 april lezen dat de nota van zienswijzen beschikbaar is gekomen. Waarbij de fase nu gestart is van de bestuurlijke behandeling, te beginnen met de commissie LEO van 17 april 2026. Zoals in het artikel geschetst, hebben ook de Noord-Limburgse gemeenten uitgebreid en in detail gereageerd op de POVI. Met deze brief leggen we onze zorgen nogmaals voor.

Zoals we ook in onze zienswijzen aangegeven gaat wat nu op tafel ligt ons niet helpen om de gezamenlijke opgaves in onze regio en in onze uitvoeringspraktijk op te lossen. Wij hadden de verwachting dat het college van Gedeputeerde Staten op basis van onze zienswijzen tot een bijstelling van de POVI zou komen. Wij constateren echter dat dit onvoldoende het geval is waardoor wij vanuit onze verantwoordelijkheid naar onze inwoners en bedrijven nu op dit late moment nog een ongebruikelijke brief richten aan u als Provinciale Staten.

We lichten onze bezwaren toe aan de hand van drie grote maatschappelijke opgaves die onderwerp van gesprek zijn in onze gemeenschappen. Deze opsomming is niet limitatief.

Wonen
Wij staan als regio voor grote uitdagingen als het gaat om het realiseren van woningbouw. We zijn kansrijk door onze ligging om veel woningen te bouwen. Gezamenlijk geven we daar als partners uitvoering aan via de Woondeal, Limburg Centraal en Novex De Peel. De huidige uitwerking van de POVI verplicht ons tot het opstellen van onnodige extra onderbouwingen in beleid, die leiden tot vertraging in plaats van versnelling. Hierdoor lopen projecten vast, zonder dat daar een inhoudelijke

noodzaak voor bestaat. We begrijpen dat de provincie een regierol heeft, maar deze rol dient plaats te vinden via constructief en integraal overleg over de concrete projecten en niet via belemmerende regels. Alleen zo sluit de provinciale aanpak aan op de gemeentelijke praktijk en op de landelijke koers als het gaat om het wegnemen van belemmeringen voor woningbouw.

Huisvesting arbeidsmigranten
We hebben overeenstemming in ons streven naar goede huisvesting voor arbeidsmigranten. We verschillen van mening in de wijze hoe we dat gaan bereiken. In de aanpassing van de POVI is opgenomen dat we hierover bestuursafspraken over short-stay gaan maken. Niettemin zien we dat voor de korte termijn de ontwikkelmogelijkheden voor short stay-voorzieningen op slot zijn gezet. Arbeidsmigranten, en bedrijven die hier afhankelijk van zijn, worden op deze wijze niet geholpen: fatsoenlijke huisvesting raakt verder uit zicht.

Landelijk gebied
In het landelijk gebied speelt in onze regio een ongekende transitie waarin vele opgaven op een integrale wijze bij elkaar moeten komen. Via gebiedsprocessen met alle stakeholders geven gemeenten uitwerking aan passende oplossingen. Dit is geen gemakkelijk proces, zeker in het primair landbouwgebied. De POVI levert voor het landelijk gebied een rigide beleidskader op; vanuit sectorale belangen ingestoken waarin vrijwel niets meer kan. Ook niet waar zorgvuldig ingepaste, maatschappelijk noodzakelijke functies aan de orde zijn. Dit is niet uitlegbaar aan diegenen die positief mee willen werken aan de transitie en zet daarmee de leefbaarheid op ons platteland onder druk.

Bestuurlijke afstemming
We komen uit een traditie dat het gebruikelijk was dat de provincie Limburg ambtelijk en bestuurlijk aanschoof bij de regionale overleggen Ruimte en Wonen. In die overleggen werden beleidsaanpassingen, maar ook concrete cases besproken en zo nodig afgewogen. Wij constateren dat we dit overleg missen. Want het delen van ervaringen (beeldvorming en oordeelsvorming) tussen enerzijds de theoretische beleidsvorming, en anderzijds de uitvoeringspraktijk blijft daarmee achterwege.

Februari 2025 is het rapport ‘Ruimte met regie’ (217a onderzoek) aan uw Staten gestuurd. In reactie op dat rapport melden Gedeputeerde Staten van Limburg dat: ‘gemeenten als eerste overheid vertrouwen verdienen’ en dat GS regie willen voeren ‘op basis van het principe van subsidiariteit’. In overleggen met uw gedeputeerde hebben wij herhaaldelijk uitgesproken dat wij achter stevige bestuurlijke keuzes staan. Mits deze recht doen aan het provinciaal belang en ons niet hinderen om als gemeenten met onze burgers en bedrijven de juiste oplossingen te zoeken.

In de periode na het indienen van de zienswijzen zijn nog een tweetal bestuurlijke overleggen POVI geweest. Wij betreuren het dat wij er in deze overleggen niet in geslaagd zijn om tot het juiste gesprek te komen. En dat wij nu de stap moeten zetten om ons tot Provinciale Staten te richten.

Afrondend
Zonder substantiële aanpassingen van de POVI dreigt Limburg, maar zeker onze regio Noord-Limburg, bestuurlijk en maatschappelijk vast te lopen. Deze brief is bedoeld als oproep om onze zorgen te betrekken bij uw afweging en debat over de POVI. Op vrijdag 17 april bieden wij u deze brief aan tijdens de commissie LEO.

Met vriendelijke groet,

Het portefeuillehoudersoverleg Ruimte & Wonen van Noord-Limburg

LIMBURGSE
WERKGEVERS
VERENIGING
VNO-NCW IN LIMBURG

Provincie Limburg
Aan de leden van de Proviciale Staten,
Gedeputeerde Staten en directie van de Provincie
Limburg

Datum: 15-04-2026
Betreft: Zienswijze LWV inzake voorgenomen beleidslijn huisvesting internationale werknemers (POVI 2026)

Geachte lezer,

Namens de Limburgse Werkgevers Vereniging (LWV) vragen wij uw aandacht voor de voorgenomen beleidslijn in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 (POVI) met betrekking tot de huisvesting van internationale werknemers, in het bijzonder de beperking van huisvestingsmogelijkheden op bedrijventerreinen en in buitengebieden.

Allereerst spreken wij onze waardering uit voor de integrale benadering in de POVI en de duidelijke keuzes die worden gemaakt ten aanzien van zorgvuldig ruimtegebruik, versterking van de ruimtelijke kwaliteit en het concentreren van functies in bestaand bebouwd gebied. Deze uitgangspunten sluiten goed aan bij de brede maatschappelijke opgaven waar Limburg voor staat. Tegelijkertijd constateren wij dat de voorgenomen beleidsrichting ten aanzien van de huisvesting van internationale werknemers spanning oproept met andere urgente opgaven, met name op het gebied van woningmarkt en arbeidsmarkt.
In dat kader valt op dat de POVI enerzijds ruimte biedt voor short-stay huisvesting van arbeidsmigranten buiten het stedelijk gebied en landelijke kernen, terwijl anderzijds huisvesting op bedrijventerreinen in beginsel wordt uitgesloten. Dit heeft voor ons aanleiding gegeven om deze benadering nader te beschouwen en daarop te reageren.

De Limburgse economie is in belangrijke mate afhankelijk van internationale werknemers, onder meer in de logistiek, agrofood en maakindustrie. Tegelijkertijd is er sprake van een nijpend tekort aan betaalbare woningen in stedelijke gebieden. De POVI onderkent zelf het belang van voldoende, passende en betaalbare woningen en de noodzaak om deze primair binnen stedelijk gebied te realiseren. In dat licht achten wij het van belang om zorgvuldig te kijken naar de effecten van het beperken van specifieke huisvestingsvormen voor internationale werknemers. Het volledig of grotendeels uitsluiten van grootschalige, gereguleerde huisvestingslocaties, in het bijzonder op of nabij bedrijventerreinen, kan onbedoeld leiden tot:

- · extra druk op de reguliere woningmarkt;
- · toename van ongewenste verkamering van woningen;
- · verschuiving naar minder gereguleerde en kwalitatief mindere huisvesting.

Godsweerdersingel 77 | Postbus 474 | Secretariaat@lwv.nl | IBAN: NL25RABO0174102674 | BTW: NL005946153B01
6041 GK Roermond | 6040 AL Roermond | 0475 - 35 26 00 | BIC: RABONL2U | KVK: 40175801
www.lwv.nl

LIMBURGSE
WERKGEVERS
VERENIGING
VNO-NCW IN LIMBURG

Daarbij merken wij op dat, indien de provincie ruimte ziet voor huisvesting in het landelijk gebied, het voor de hand ligt om ook te bezien in hoeverre op of nabij bedrijventerreinen mogelijkheden kunnen worden geboden. Juist daar zijn de koppeling met werk, professioneel beheer en toezicht, en het beperken van druk op reguliere woonwijken goed te organiseren.

Zoals ook blijkt uit praktijkervaringen in de sector, voorzien juist deze grootschalige en professioneel beheerde locaties in een duidelijke behoefte, met name voor werknemers die tijdelijk (short stay) in Nederland verblijven .

Wij onderschrijven in dit verband de lijn van VNO-NCW en MKB-Nederland dat goed werkgeverschap ook betekent dat werkgevers verantwoordelijkheid nemen voor fatsoenlijke, veilige en passende huisvesting van internationale werknemers. Daarbij is differentiatie essentieel: de huisvestingsbehoefte verschilt sterk tussen short stay, mid stay en long stay. Voor met name de eerste categorie zijn collectieve, goed georganiseerde huisvestingsvormen vaak het meest passend en wenselijk.
Vanuit deze optiek pleiten wij voor een genuanceerde benadering binnen de POVI en de daarop volgende omgevingsverordening, waarbij:

- ruimte blijft voor kwalitatief hoogwaardige, goed gereguleerde huisvestingsconcepten, waaronder nadrukkelijk op of nabij bedrijventerreinen;
- maatwerk mogelijk is per regio en type gebied;
- aansluiting wordt gezocht bij de draagkracht van de omgeving;
- en tegelijkertijd de druk op de reguliere woningmarkt wordt beperkt.

Wij begrijpen en ondersteunen de wens om zorgvuldig om te gaan met het buitengebied en de ruimtelijke kwaliteit te bewaken. Tegelijkertijd vragen wij aandacht voor het feit dat een al te restrictieve benadering kan leiden tot ongewenste neveneffecten die juist strijdig zijn met de doelstellingen van leefbaarheid, sociale cohesie en goed functionerende arbeidsmarkten.

Graag gaan wij hierover met u en uw collega's in gesprek om gezamenlijk te verkennen hoe binnen de kaders van de POVI een evenwichtige en toekomstbestendige oplossing kan worden gevonden.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Addy Lutgenau,
Directeur Limburgse Werkgevers Vereniging (LWV)

Godsweerdersingel 77
6041 GK Roermond

Postbus 474
6040 AL Roermond

Secretariaat@lwv.nl
0475 - 35 26 00
www.lwv.nl

IBAN: NL25RABO0174102674
BIC: RABONL2U

BTW: NL005946153B01
KVK: 40175801

SML Bestuur Overleg Ruimte
p/a Gemeente Roermond

Postadres: Postbus 900
6040AX Roermond

Bezoekadres: Markt 31
6041EM Roermond

[redacted]
E-mail: sjoerdvaneck@roermond.nl

Provinciale Staten van Limburg van
Limburg en college van Gedeputeerde
Staten van Limburg
Postbus 5700
6202 MA MAASTRICHT

Per mail aan postbus@prvlimburg.nl
en omgevingsvisie@prvlimburg.nl

Roermond, 16 april 2026

Betreft: POVI'25
Zaaknummer: 71066-2025
Bijlagen: Bijlage 1: Aanbiedingsbrief ontwerpend onderzoek Midden-Limburg, d.d. 2 juli 2024
Bijlage 2: Brief inzake Evaluatie advies- en instemmingsrecht, d.d. 2 december 2024
Bijlage 3: Brief inzake oproep zorgvuldig POVI-proces, d.d. 13 februari 2025

Geachte Staten, Geacht College,

Van 26 mei tot en met 7 juli 2025 heeft de Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg ter inzage gelegen. Omdat de versie van de ontwerp POVI inhoudelijk slechts een 80% versie betrof, en het kaartmateriaal nog niet klopte, hebben onder andere de 7 Midden-Limburgse gemeenten een zeer uitgebreide zienswijze ingediend en ook vanuit het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg is een zienswijze ingediend. De ingediende zienswijzen gaan wij hier niet herhalen.

Eerder verzonden brieven vanuit Bestuurlijk Overleg Ruimte SML
De afgelopen jaren hebben wij meerdere brieven aan u gestuurd inzake het Ontwerpend Onderzoek, de Evaluatie van het instemmingsbevoegdheid en onze zorgen rondom het POVI proces. Op geen enkele brief hebben wij een formele reactie van u mogen ontvangen. Daarom voegen wij wederom deze brieven in. In onze zienswijze over de POVI hebben wij ons daarom afgevraagd of u onze inbreng als regio wel serieus neemt.

Proces na zienswijzeperiode
Na het beëindigen van de zienswijzeperiode bent u aan de slag gegaan met het beoordelen van de zienswijzen maar was ons onbekend welke inhoudelijke wijzigingen zouden gaan plaatsvinden. Sinds vorige week beschikken wij over de Nota van Zienswijzen en hebben wij voor het eerst kunnen bekijken op welke wijze u onze zienswijzen wil verwerken in de definitieve versie van de POVI. Wij

hebben de Nota van Zienswijzen doorgenomen en moeten helaas concluderen dat met 70%-80% van onze zienswijzen niets wordt gedaan. Nogmaals zet dit twijfels bij de inbreng die wij leveren en ook de vele uren die wij hier bestuurlijk en ambtelijk aan spenderen.

Relatie met Omgevingsverordening Limburg
Momenteel ligt tot en met 13 mei 2026 de ontwerp Omgevingsverordening Limburg ter inzage. Willen wij dat ontwerp goed kunnen beoordelen en voorzien van een reactie moet er ook duidelijk zijn over de uiteindelijke inhoud van de POVI. En wederom vragen wij ons op voorhand af of een zienswijze indienen wel zinvol is aangezien het lijkt alsof u onze inbreng niet serieus neemt.

Proces tot aan de behandeling door de Provinciale Staten
Vrijdag 17 april 2026 wordt de ontwerp POVI en de nota van zienswijzen behandeld in de Commissie LEO en op 8 mei 2026 wordt de ontwerp POVI behandeld in de Statenvergadering. Wij ontvangen graag uiterlijk 1 mei 2026 een schriftelijke reactie op onze zienswijze van vorig jaar en onze zorgen daarin.

Ter afronding
U heeft een ontwerp POVI ter inzage gelegd die inhoudelijk nog lang niet gereed was. Dit bemoeilijkt de beoordeling van de gevolgen voor onze gemeenten, waardoor wij een groot risico lopen. Zeker nu in combinatie met een ontwerp Omgevingsverordening die niet goed te beoordelen is omdat de POVI niet gereed is. Wij overwegen om in te spreken tijdens de Statenvergadering ter borging van onze belangen. Daarnaast betekent dit dat wij ons ook het recht voorbehouden dat er na de vaststelling nog onvolkomenheden inzitten die mogelijk strijdig zijn met ons lokale belang en dat wij ons eigen belang voorrang geven.

Namens het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg,

Dirk Franssen
Voorzitter Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

Samenwerking
Midden-Limburg

SML Bestuur Overleg Ruimte
p/a Gemeente Roermond

Postadres: Postbus 900
6040AX Roermond

Bezoekadres: Markt 31
6041EM Roermond

[redacted]
E-mail: sjoerdvaneck@roermond.nl

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Roerdalen, Roermond, Echt-Susteren, Maasgouw, Weert, Nederweert en Leudal,
Het college van Gedeputeerde Staten van Limburg en Provinciale Staten van Limburg

Roermond, 2 juli 2024

Betreft: Aanbieding Ontwerpend Onderzoek Midden-Limburg
Zaaknummer: 28879-2023

Geachte Colleges, geachte Staten,

De gemeenten in de regio Midden-Limburg hebben in 2021 zienswijzen op de ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie ingediend bij Provinciale Staten. De zienswijzen betroffen onder meer de opmerking dat de Provinciale Omgevingsvisie meer richting en sturing zou moeten geven bij het beantwoorden van vragen omtrent afwegingen rond de veelheid aan ruimteclaims van alle maatschappelijke opgaven en ambities.

Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten hebben deze zienswijzen overgenomen. Gedeputeerde Staten hebben vervolgens besloten om de uitwerking naar "meer richting en sturing vanuit samenhang" van de in essentie vooral thematisch opgebouwde POVI samen met de drie regio's te doen middels ontwerpend onderzoek. Voor de regio Midden-Limburg heeft het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg (verder: BO Ruimte) in 2022 ingestemd met het verrichten van zo'n ontwerpend onderzoek. Het ontwerpend onderzoek is in de loop van 2023 en de eerste maanden van 2024 opgesteld. Op 22 mei 2024 heeft het BO Ruimte kennis genomen van het resultaat van het ontwerpend onderzoek voor haar regio.

Het BO Ruimte is van mening dat het voorliggende resultaat van het ontwerpend onderzoek daarmee vanuit regionaal Midden-Limburgs perspectief bezien een bouwsteen is voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie en de Gemeentelijke Omgevingsvisies (1.0 respectievelijk 2.0) van de zeven Midden-Limburgse gemeenten.

Hierbij wordt wel opgemerkt dat het Ontwerpend Onderzoek niet volledig is. Bij het Ontwerpend Onderzoek wordt voornamelijk vanuit het scenario "Water en Bodem Sturend" gedacht en nadruk gelegd op het watersysteem. In ieder geval worden de volgende zaken benoemd die nadere aandacht vragen bij de verdere uitwerking:

- Het economisch profiel van de regio ontbreekt in het onderzoek. Het is van belang dat dit economisch profiel wel een plek krijgt bij de verdere stappen en uitwerking.
- De relatie met andere beleidstrajecten zoals "Grootschalige Woningbouwlocaties", "Straatje Erbij" en "Limburg Centraal" ontbreekt;

- In de rapportage (hoofdstuk 3.6, 3.7 en 5.3) wordt regelmatig de grote opgave benoemd die er is ten aanzien van woningbouw, maar ook de kansen die het landschap biedt voor toerisme en recreatie. In de samenvatting komt dit echter minder naar voren.
- In het onderzoek wordt te sterk en op te korte termijn (2040) ingezet. Als de aanbevelingen uit het onderzoek worden overgenomen door het Rijk en de provincie betekent dit dat er in enkele gemeenten geen ruimte meer is voor intensieve veehouderijen. Dit heeft een direct gevolg voor de economie en werkgelegenheid. Gevraagd wordt op een meer gefaseerde omslag en op het behoud van ruimte voor de agrarische sector.
- Bij de vertaling van het Ontwerpend Onderzoek naar de nieuwe provinciale Omgevingsvisie hebben wij wel de wens voor maatwerk per gemeente. Immers is de ene gemeente de andere niet.
- Naar aanleiding van het ontwerpend onderzoek wens de provincie keuzes te maken. Hierbij gaan wij er wel van uit dit in samenspraak met gemeenten gebeurt.

Bijgevoegd treft u het eindrapport aan met het verzoek dit ter kennisname aan het college en raad aan te bieden.

Daarnaast doen wij, in navolging van het bestuurlijk overleg Ruimte op 22 mei 2024, middels deze brief nog een oproep. Gezien de goede bestuurlijke samenwerking in de regio en met de provincie hechten wij er als gemeenten in Midden-Limburg waarde aan dat de provincie Limburg niet betrokken hoeft te worden bij elk kleinschalig/individueel plan. Daartoe zou een aanpassing in de belangenstaat (namelijk van bindend advies naar raadgevend advies) helpend zijn waardoor er minder vertraging in ruimtelijke procedure optreedt. Daarbij denken wij aan een inhoudelijke aanpassing van de belangenstaat, en/of de wijze waarop de provincie invulling geeft aan haar adviesrecht.

Namens het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg,

[redacted]

Dirk Fransse[redacted]
Voorzitter Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

Samenwerking
Midden-Limburg

SML Bestuur Overleg Ruimte
p/a Gemeente Roermond

Postadres: Postbus 900
6040AX Roermond

Bezoekadres: Markt 31
6041EM Roermond

[redacted]
E-mail: sjoerdvaneck@roermond.nl

Het college van Gedeputeerde Staten van Limburg

[redacted]

Roermond, 2 december 2024

Betreft: Evaluatie advies- en instemmingsrecht

Geacht College,

In het Provinciaal blad 2023114731 d.d. 13 december 2023 is uw besluit d.d. 5 december 2023 gepubliceerd waarmee u de gevallen van provinciaal belang heeft aangewezen waarin advies en instemming van Gedeputeerde Staten vereist is.

In onze brief van 2 juli 2024 bij de aanbieding van het Ontwerpend Onderzoek Midden-Limburg aan uw Staten hebben wij als regiogemeenten reeds het volgende aangehaald ten aanzien van het advies- en instemmingsrecht:
Gezien de goede bestuurlijke samenwerking in de regio en met de provincie hechten wij er als gemeenten in Midden-Limburg waarde aan dat de provincie Limburg niet betrokken hoeft te worden bij elk kleinschalig/individueel plan. Daartoe zou een aanpassing in de belangenstaat (namelijk van bindend advies naar raadgevend advies) helpend zijn waardoor er minder vertraging in ruimtelijke procedure optreedt. Daarbij denken wij aan een inhoudelijke aanpassing van de belangenstaat, en/of de wijze waarop de provincie invulling geeft aan haar adviesrecht.

Uw Staten achten het nu, na bijna een jaar werken met dit besluit, het juiste moment om het advies- en instemmingsrecht, te evalueren. Binnen de zeven gemeenten in onze regio hebben wij de volgende opmerkingen opgehaald welke wij u mee willen geven bij de evaluatie.

- GS heeft voor teveel plannen advies en instemmingsrecht, met name plannen vanaf één woning en alle recreatieve ontwikkelingen (vrijetijdseconomie). Als bijlage zijn diverse voorbeelden opgenomen waar onze gemeenten in de praktijk tegenaan lopen.
- GS maakt altijd gebruik van het instemmingsrecht, terwijl vaak een advies ook volstaat (Provincie Noord Brabant heeft bijvoorbeeld besloten om in alle gevallen af te zien van instemmingsrecht).
- De advisering is te indringend, waardoor GS op de stoelen van de colleges van B&W en de gemeenteraden gaat zitten. Beperk de advisering tot het onderdeel van de Omgevingsverordening / Belangenstaat, op grond waarvan advies moet worden gevraagd (bijvoorbeeld: is advies nodig op grond van onderdeel 0. Artikel 12.1, beperk de advisering dan tot de planvoorraad wonen, en betrekt hierin niet allerlei andere omgevingsaspecten).
- De advisering duurt te lang, de adviestermijn van 2 weken wordt niet gehaald. Met uitschieters naar ruim 10 weken. Wij kunnen dat niet uitleggen aan initiatiefnemers. Daarnaast kunnen wij als gemeenten geconfronteerd worden met een dwangsom voor het niet tijdig besluiten. De kosten

zijn voor rekening van de gemeente terwijl het uitblijven van besluitvorming bij een andere overheid ligt.

- Het advies is niet altijd duidelijk, vaak wordt er erg veel 'onder voorbehoud' opgemerkt en geen duidelijk standpunt ingenomen. Ook gaat het detailniveau van de opmerkingen bij diverse dossiers (met name bij recreatieve) erg ver.
- GS heeft niet opgenomen dat geen advies vereist is als toepassing wordt gegeven aan artikel 12.27a van het Bkl en bij de eerste fase al advies en instemming is verleend.
- Ook in situaties waar de instructieregels helder zijn (bijvoorbeeld zonneparken op landbouwgrond) is advies en instemming van GS nodig. Als er sprake is van vertrouwen tussen provincie en gemeenten is er geen reden voor advies en instemming als aan de instructieregels voldaan wordt.

Wij vertrouwen erop dat u onze evaluatiepunten meeneemt in de aanpassing van het Advies- en instemmingsrecht.

Namens het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg,

[redacted]

Dirk Franssen
Voorzitter Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

Bijlage: Artikelsgewijze voorbeelden

Artikel 11.1 Herbenutting van monumentale en beeldbepalende gebouwen
Activiteit: Een activiteit die mogelijk in een leegstaand monumentaal gebouw ondergebracht kan worden. Het is onduidelijk hoe aan dit artikel in de praktijk uitvoering moet worden gegeven gezien het begrip 'mogelijke activiteit'.

Artikel 12.1 Instructieregels nieuwe planvoorraad wonen
Activiteit: De realisatie van een of meerdere woningen. Dit leidt tot problemen in de uitvoering. Wij schetsen drie situaties:

1. In sommige gevallen voorziet het planologisch kader reeds in de mogelijkheid om een woning te bouwen (waarbij dus sprake is van harde planvoorraad), maar moet de daadwerkelijke woning nog worden gebouwd. Voor de daadwerkelijke bouw is een omgevingsvergunning nodig. In de praktijk komt het vaak voor dat bij die aanvraag sprake is van een kleine afwijking. Onder de Wabo kon de gemeente met een eenvoudige procedure medewerking verlenen aan deze afwijking. Onder de Omgevingswet leidt deze kleine afwijking ertoe dat sprake is van een bopa. Dit betekent dat er advies en instemming nodig is. Dit is naar onze mening een onevenredig zware procedure: het gaat om relatief kleine afwijkingen.
2. Bij zogeheten gefaseerde vergunningen/opvolgende bopa's leidt het aanwijzingsbesluit er in deze opzet toe dat de provincie voor één ontwikkeling tweemaal advies en instemming moet verlenen. Het is onder de Omgevingswet mogelijk om een bouwplan in twee fasen te vergunnen. Eerst wordt een vergunning aangevraagd voor het ruimtelijk kader: denk aan het bouwrijp maken, aanbrengen van verhardingen, bouwlocatie (bouwvlak) en afmetingen. Dit is vergelijkbaar met een nieuw planologisch kader. De tweede fase ziet op de omgevingsvergunning voor de daadwerkelijke bouw van de woning (omgevingsplanactiviteit bouwwerken). Voor beide fasen geldt dat hoe dan ook sprake is van een bopa (ook indien fase 2 geheel voldoet aan de kaders die zijn gesteld in de omgevingsvergunning van fase 1). Het is niet praktisch dat er in deze gevallen 2x advies en instemming gevraagd moet worden. Wij zien niet in wat het provinciaal belang is om een bouwplan 2x voor advies en instemming voor te leggen[1].
3. Voorheen vielen woningbouwplannen in de kernen buiten de reikwijdte van het provinciaal belang. Nu vallen alle woningen binnen het aanwijzingsbesluit. Een ondergrens is hier wenselijk

Samengevat verzoeken wij u om gevallen waarin het planologisch kader of een eerdere omgevingsvergunning reeds voorziet in een bouwmogelijkheid niet aan te wijzen als gevallen waarin advies en instemming van GS vereist is. De bouwmogelijkheid bestaat in beide situaties immers al.

Artikel 13.2 Instructieregel zonnepanelen op daken van bedrijfsgebouwen
Activiteit: De realisatie van een bedrijfsgebouw. Waar gaat het in dit geval om? De realisatie van een bedrijfsgebouw? Of om de realisatie van een bedrijfsgebouw met zonnepanelen op daken? Dit is niet duidelijk af te leiden uit de redactie van het besluit (verschil tussen titel en activiteit). Bovendien zijn bedrijventerreinen reeds aangewezen in artikel 12.5. Hoe verhoudt dit zich met elkaar?

---

[1] *Overigens kan betwist worden of de aanvraag voor fase 1 op grond van het huidige aanwijzingsbesluit dient voorgelegd te worden voor advies en instemming. Dit omdat in deze fase niet daadwerkelijk een woning wordt gerealiseerd: enkel de kaders worden vastgelegd. Dat zou betekenen dat de provincie enkel in fase 2 om advies en instemming wordt gevraagd. Dat is onwenselijk ,omdat de bouwmogelijkheid dan al is vergund.*

Samenwerking
Midden-Limburg

SML Bestuur Overleg Ruimte
p/a Gemeente Roermond

Postadres: Postbus 900
6040AX Roermond

Bezoekadres: Markt 31
6041EM Roermond

[redacted]
E-mail: sjoerdvaneck@roermond.nl

Het college van Gedeputeerde Staten
van Limburg en Provinciale Staten van
Limburg
Postbus 5700
6202 MA MAASTRICHT

Roermond, 13 februari 2025

Betreft: Zorgen over participatieproces actualisatie POVI
Zaaknummer: 152364-2024
Bijlagen: Aanbiedingsbrief Ontwerpend Onderzoek en Evaluatiepunten

Geacht College, geachte Staten,

Op dit moment doorloopt de Provincie Limburg het participatieproces om te komen tot een aanscherping van de Provinciale Omgevingsvisie uit 2021 (POVI). Op donderdag 23 januari jl. vond een bijeenkomst plaats in Roermond waar we bestuurlijk en ambtelijk zijn meegenomen in de huidige stand van zaken en het aankomende proces. In de bijeenkomst bleek dat het traject op dit moment in een sneltreinvaart wordt doorlopen.

Onze afdronk van deze bijeenkomst is dat er te weinig tijd genomen wordt voor een goede discussie over de noodzakelijk te maken keuzes en we maken ons zorgen of er voldoende rekening wordt gehouden met onze belangen en met de regionale verschillen die er binnen Limburg zijn. Ook omdat er geen aandacht is besteed aan het economisch profiel van de provincie. Namens de wethouders ruimtelijke ordening van de gemeenten in Midden-Limburg sturen wij daarom deze brief om enerzijds onze zorgen te uiten, maar anderzijds ook aan te geven dat we bereid zijn om mee te denken.

In oktober 2021 is de huidige POVI vastgesteld door Provinciale Staten. Kritiek op deze POVI was dat er onvoldoende scherpe keuzes zijn gemaakt door de provincie. Als reactie op de kritiek is bij de vaststelling door Gedeputeerde Staten toegezegd om samen met gemeenten een ontwerpend onderzoek uit te voeren om 'meer richting en sturing' te geven aan alle ruimtelijke ontwikkelingen binnen Limburg. Nu, drie jaar later, zijn alle ontwerpende onderzoeken gereed. De aanbiedingsbrief van het ontwerpend onderzoek Midden-Limburg is als bijlage 1 bijgevoegd.

In de tussentijd zijn binnen het Programma NOVEX van het Rijk (waarmee het Rijk de regie op de ruimtelijke ordening wil hernemen) ook het Ruimtelijk Voorstel en twee NOVEX Ontwikkelperspectieven (voor de Peel en Zuid-Limburg) opgeleverd. De optelsom hiervan levert een kraakhelder beeld van de gewenste toekomst van Limburg. Het levert daarnaast ook keuzevraagstukken op voor u als provinciebestuur. Immers: onvoldoende ruimte maar ook een grote woningbouwopgave en daarnaast schaarste én gevaar voor en aan water, milieuruimte en netcongestie betekent keuzes en duidelijke afspraken maken.

Als gemeenten lopen we steeds meer tegen praktische problemen aan ten aanzien van uitbreiding van woningbouw of bedrijventerreinen, aanleg van energie-infrastructuur en opgaves in het landelijk gebied. Het is noodzakelijk dat de provincie enerzijds duidelijke keuzes maakt, maar anderzijds ook op een aantal thema's beleidsruimte aan gemeentes geeft om zelf maatwerk te kunnen leveren. Zie hiervoor ook de door Midden-Limburg ingediende brief inzake uw evaluatie van het advies- en instemmingsrecht in bijlage 2.

De actualisering (waarmee eigenlijk verduidelijking en actualisering wordt bedoeld) van de POVI gaat daarom voor een belangrijk deel over keuzes maken. Dit moment – het maken van keuzes – is voor ons van zeer groot belang en hierbij willen we u graag ondersteunen. Heb daar oog voor en faciliteer daarbij het goede gesprek zodat ook de juiste keuzes worden gemaakt voor de toekomst van Limburg, ook als dat ten koste gaat van de ambitieuze planning. Nu is het moment om samen de juiste keuzes voor onze mooie provincie te maken.

Tot slot willen wij benadrukken dat de uitdagingen waar wij voor staan, niet losstaan van de ontwikkelingen in omliggende (Eu)regio's. Midden-Limburg heeft de potentie om een belangrijke verbindende rol te spelen tussen verschillende regio's, zoals de Brainportregio en Zuid-Nederland. Dit vraagt om een sterke samenwerking met de provincie en omliggende gemeenten, waarbij wij gezamenlijk werken aan een toekomstbestendige en duurzame ontwikkeling van Limburg.

Namens het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

[redacted]

Dirk Franssen
Voorzitter Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

Bijlage 1: Aanbiedingsbrief ontwerpend onderzoek Midden-Limburg, 2 juli 2024
Bijlage 2: Brief inzake Evaluatie advies- en instemmingsrecht, 2 december 2024

In afschrift aan:

- *Bestuurlijke Samenwerking Noord-Limburg*
- *Bestuurlijke Samenwerking Zuid-Limburg*

Samenwerking
Midden-Limburg

SML Bestuur Overleg Ruimte
p/a Gemeente Roermond

Postadres: Postbus 900
6040AX Roermond

Bezoekadres: Markt 31
6041EM Roermond

[redacted]
E-mail: sjoerdvaneck@roermond.nl

Het college van Gedeputeerde Staten van Limburg

Per e-mail: [redacted]

Roermond, 2 december 2024

Betreft: Evaluatie advies- en instemmingsrecht

Geacht College,

In het Provinciaal blad 2023114731 d.d. 13 december 2023 is uw besluit d.d. 5 december 2023 gepubliceerd waarmee u de gevallen van provinciaal belang heeft aangewezen waarin advies en instemming van Gedeputeerde Staten vereist is.

In onze brief van 2 juli 2024 bij de aanbieding van het Ontwerpend Onderzoek Midden-Limburg aan uw Staten hebben wij als regiogemeenten reeds het volgende aangehaald ten aanzien van het advies- en instemmingsrecht:
Gezien de goede bestuurlijke samenwerking in de regio en met de provincie hechten wij er als gemeenten in Midden-Limburg waarde aan dat de provincie Limburg niet betrokken hoeft te worden bij elk kleinschalig/individueel plan. Daartoe zou een aanpassing in de belangenstaat (namelijk van bindend advies naar raadgevend advies) helpend zijn waardoor er minder vertraging in ruimtelijke procedure optreedt. Daarbij denken wij aan een inhoudelijke aanpassing van de belangenstaat, en/of de wijze waarop de provincie invulling geeft aan haar adviesrecht.

Uw Staten achten het nu, na bijna een jaar werken met dit besluit, het juiste moment om het advies- en instemmingsrecht, te evalueren. Binnen de zeven gemeenten in onze regio hebben wij de volgende opmerkingen opgehaald welke wij u mee willen geven bij de evaluatie.

- GS heeft voor teveel plannen advies en instemmingsrecht, met name plannen vanaf één woning en alle recreatieve ontwikkelingen (vrijetijdseconomie). Als bijlage zijn diverse voorbeelden opgenomen waar onze gemeenten in de praktijk tegenaan lopen.
- GS maakt altijd gebruik van het instemmingsrecht, terwijl vaak een advies ook volstaat (Provincie Noord Brabant heeft bijvoorbeeld besloten om in alle gevallen af te zien van instemmingsrecht).
- De advisering is te indringend, waardoor GS op de stoelen van de colleges van B&W en de gemeenteraden gaat zitten. Beperk de advisering tot het onderdeel van de Omgevingsverordening / Belangenstaat, op grond waarvan advies moet worden gevraagd (bijvoorbeeld: is advies nodig op grond van onderdeel 0. Artikel 12.1, beperk de advisering dan tot de planvoorraad wonen, en betrekt hierin niet allerlei andere omgevingsaspecten).
- De advisering duurt te lang, de adviestermijn van 2 weken wordt niet gehaald. Met uitschieters naar ruim 10 weken. Wij kunnen dat niet uitleggen aan initiatiefnemers. Daarnaast kunnen wij als gemeenten geconfronteerd worden met een dwangsom voor het niet tijdig besluiten. De kosten

zijn voor rekening van de gemeente terwijl het uitblijven van besluitvorming bij een andere overheid ligt.

- Het advies is niet altijd duidelijk, vaak wordt er erg veel 'onder voorbehoud' opgemerkt en geen duidelijk standpunt ingenomen. Ook gaat het detailniveau van de opmerkingen bij diverse dossiers (met name bij recreatieve) erg ver.
- GS heeft niet opgenomen dat geen advies vereist is als toepassing wordt gegeven aan artikel 12.27a van het Bkl en bij de eerste fase al advies en instemming is verleend.
- Ook in situaties waar de instructieregels helder zijn (bijvoorbeeld zonneparken op landbouwgrond) is advies en instemming van GS nodig. Als er sprake is van vertrouwen tussen provincie en gemeenten is er geen reden voor advies en instemming als aan de instructieregels voldaan wordt.

Wij vertrouwen erop dat u onze evaluatiepunten meeneemt in de aanpassing van het Advies- en instemmingsrecht.

Namens het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

[redacted]

Dirk Franssen
Voorzitter Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

Bijlage: Artikelsgewijze voorbeelden

Artikel 11.1 Herbenutting van monumentale en beeldbepalende gebouwen
Activiteit: Een activiteit die mogelijk in een leegstaand monumentaal gebouw ondergebracht kan worden. Het is onduidelijk hoe aan dit artikel in de praktijk uitvoering moet worden gegeven gezien het begrip 'mogelijke activiteit'.

Artikel 12.1 Instructieregels nieuwe planvoorraad wonen
Activiteit: De realisatie van een of meerdere woningen. Dit leidt tot problemen in de uitvoering. Wij schetsen drie situaties:

1. In sommige gevallen voorziet het planologisch kader reeds in de mogelijkheid om een woning te bouwen (waarbij dus sprake is van harde planvoorraad), maar moet de daadwerkelijke woning nog worden gebouwd. Voor de daadwerkelijke bouw is een omgevingsvergunning nodig. In de praktijk komt het vaak voor dat bij die aanvraag sprake is van een kleine afwijking. Onder de Wabo kon de gemeente met een eenvoudige procedure medewerking verlenen aan deze afwijking. Onder de Omgevingswet leidt deze kleine afwijking ertoe dat sprake is van een bopa. Dit betekent dat er advies en instemming nodig is. Dit is naar onze mening een onevenredig zware procedure: het gaat om relatief kleine afwijkingen.
2. Bij zogeheten gefaseerde vergunningen/opvolgende bopa's leidt het aanwijzingsbesluit er in deze opzet toe dat de provincie voor één ontwikkeling tweemaal advies en instemming moet verlenen. Het is onder de Omgevingswet mogelijk om een bouwplan in twee fasen te vergunnen. Eerst wordt een vergunning aangevraagd voor het ruimtelijk kader: denk aan het bouwrijp maken, aanbrengen van verhardingen, bouwlocatie (bouwvlak) en afmetingen. Dit is vergelijkbaar met een nieuw planologisch kader. De tweede fase ziet op de omgevingsvergunning voor de daadwerkelijke bouw van de woning (omgevingsplanactiviteit bouwwerken). Voor beide fasen geldt dat hoe dan ook sprake is van een bopa (ook indien fase 2 geheel voldoet aan de kaders die zijn gesteld in de omgevingsvergunning van fase 1). Het is niet praktisch dat er in deze gevallen 2x advies en instemming gevraagd moet worden. Wij zien niet in wat het provinciaal belang is om een bouwplan 2x voor advies en instemming voor te leggen[1].
3. Voorheen vielen woningbouwplannen in de kernen buiten de reikwijdte van het provinciaal belang. Nu vallen alle woningen binnen het aanwijzingsbesluit. Een ondergrens is hier wenselijk

Samengevat verzoeken wij u om gevallen waarin het planologisch kader of een eerdere omgevingsvergunning reeds voorziet in een bouwmogelijkheid niet aan te wijzen als gevallen waarin advies en instemming van GS vereist is. De bouwmogelijkheid bestaat in beide situaties immers al.

Artikel 13.2 Instructieregel zonnepanelen op daken van bedrijfsgebouwen
Activiteit: De realisatie van een bedrijfsgebouw. Waar gaat het in dit geval om? De realisatie van een bedrijfsgebouw? Of om de realisatie van een bedrijfsgebouw met zonnepanelen op daken? Dit is niet duidelijk af te leiden uit de redactie van het besluit (verschil tussen titel en activiteit). Bovendien zijn bedrijventerreinen reeds aangewezen in artikel 12.5. Hoe verhoudt dit zich met elkaar?

---

[1] *Overigens kan betwist worden of de aanvraag voor fase 1 op grond van het huidige aanwijzingsbesluit dient voorgelegd te worden voor advies en instemming. Dit omdat in deze fase niet daadwerkelijk een woning wordt gerealiseerd: enkel de kaders worden vastgelegd. Dat zou betekenen dat de provincie enkel in fase 2 om advies en instemming wordt gevraagd. Dat is onwenselijk ,omdat de bouwmogelijkheid dan al is vergund.*

Samenwerking
Midden-Limburg

SML Bestuur Overleg Ruimte
p/a Gemeente Roermond

Postadres: Postbus 900
6040AX Roermond

Bezoekadres: Markt 31
6041EM Roermond

[redacted]
E-mail: sjoerdvaneck@roermond.nl

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Roerdalen, Roermond, Echt-Susteren, Maasgouw, Weert, Nederweert en Leudal,
Het college van Gedeputeerde Staten van Limburg en Provinciale Staten van Limburg

Roermond, 2 juli 2024

Betreft: Aanbieding Ontwerpend Onderzoek Midden-Limburg
Zaaknummer: 28879-2023

Geachte Colleges, geachte Staten,

De gemeenten in de regio Midden-Limburg hebben in 2021 zienswijzen op de ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie ingediend bij Provinciale Staten. De zienswijzen betroffen onder meer de opmerking dat de Provinciale Omgevingsvisie meer richting en sturing zou moeten geven bij het beantwoorden van vragen omtrent afwegingen rond de veelheid aan ruimteclaims van alle maatschappelijke opgaven en ambities.

Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten hebben deze zienswijzen overgenomen. Gedeputeerde Staten hebben vervolgens besloten om de uitwerking naar "meer richting en sturing vanuit samenhang" van de in essentie vooral thematisch opgebouwde POVI samen met de drie regio's te doen middels ontwerpend onderzoek. Voor de regio Midden-Limburg heeft het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg (verder: BO Ruimte) in 2022 ingestemd met het verrichten van zo'n ontwerpend onderzoek. Het ontwerpend onderzoek is in de loop van 2023 en de eerste maanden van 2024 opgesteld. Op 22 mei 2024 heeft het BO Ruimte kennis genomen van het resultaat van het ontwerpend onderzoek voor haar regio.

Het BO Ruimte is van mening dat het voorliggende resultaat van het ontwerpend onderzoek daarmee vanuit regionaal Midden-Limburgs perspectief bezien een bouwsteen is voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie en de Gemeentelijke Omgevingsvisies (1.0 respectievelijk 2.0) van de zeven Midden-Limburgse gemeenten.

Hierbij wordt wel opgemerkt dat het Ontwerpend Onderzoek niet volledig is. Bij het Ontwerpend Onderzoek wordt voornamelijk vanuit het scenario "Water en Bodem Sturend" gedacht en nadruk gelegd op het watersysteem. In ieder geval worden de volgende zaken benoemd die nadere aandacht vragen bij de verdere uitwerking:

- Het economisch profiel van de regio ontbreekt in het onderzoek. Het is van belang dat dit economisch profiel wel een plek krijgt bij de verdere stappen en uitwerking.
- De relatie met andere beleidstrajecten zoals "Grootschalige Woningbouwlocaties", "Straatje Erbij" en "Limburg Centraal" ontbreekt;

- In de rapportage (hoofdstuk 3.6, 3.7 en 5.3) wordt regelmatig de grote opgave benoemd die er is ten aanzien van woningbouw, maar ook de kansen die het landschap biedt voor toerisme en recreatie. In de samenvatting komt dit echter minder naar voren.
- In het onderzoek wordt te sterk en op te korte termijn (2040) ingezet. Als de aanbevelingen uit het onderzoek worden overgenomen door het Rijk en de provincie betekent dit dat er in enkele gemeenten geen ruimte meer is voor intensieve veehouderijen. Dit heeft een direct gevolg voor de economie en werkgelegenheid. Gevraagd wordt op een meer gefaseerde omslag en op het behoud van ruimte voor de agrarische sector.
- Bij de vertaling van het Ontwerpend Onderzoek naar de nieuwe provinciale Omgevingsvisie hebben wij wel de wens voor maatwerk per gemeente. Immers is de ene gemeente de andere niet.
- Naar aanleiding van het ontwerpend onderzoek wens de provincie keuzes te maken. Hierbij gaan wij er wel van uit dit in samenspraak met gemeenten gebeurt.

Bijgevoegd treft u het eindrapport aan met het verzoek dit ter kennisname aan het college en raad aan te bieden.

Daarnaast doen wij, in navolging van het bestuurlijk overleg Ruimte op 22 mei 2024, middels deze brief nog een oproep. Gezien de goede bestuurlijke samenwerking in de regio en met de provincie hechten wij er als gemeenten in Midden-Limburg waarde aan dat de provincie Limburg niet betrokken hoeft te worden bij elk kleinschalig/individueel plan. Daartoe zou een aanpassing in de belangenstaat (namelijk van bindend advies naar raadgevend advies) helpend zijn waardoor er minder vertraging in ruimtelijke procedure optreedt. Daarbij denken wij aan een inhoudelijke aanpassing van de belangenstaat, en/of de wijze waarop de provincie invulling geeft aan haar adviesrecht.

Namens het Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

[redacted]

Dirk Franssen
Voorzitter Bestuurlijk Overleg Ruimte Midden-Limburg

Technische vragen Cie LEO POVI 17 april 2026 - BBB

VRAAG	ANTWOORD
Hoe is de verdeling in hectares van groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied en verwevingsgebied als je de verwevingsgebieden op max 100 meter stelt?	*Om tot onderstaand antwoord te komen is een indicatieve analyse uitgevoerd op het terugbrengen van de verwevingsgebieden rondom de stedelijke gebieden van 500 meter naar 100 meter. Hiermee is niet meegenomen de mogelijke aanwezigheid van overlappende verwevingsgebieden vanaf landelijke kernen, werklocaties, of bebouwingsclusters. In een exactere telling zouden onderstaande indicatieve hectareaantallen meer hectares verwevingsgebied aangeven.* *In de zone tussen 500 en 100 meter vallen ~11.500 ha. Hiervan zouden, op basis van de 8 lagen die de groenblauwe landbouwzone opbouwen, ~5000 ha naar de groenblauwe landbouwzone gaan. Dit betekent dat ~6.500 ha naar het primair landbouwgebied zouden gaan.* *Toegepast op de totale verdeling:* *GBLZ: ~58.000 ha* *Primair landbouwgebied: ~66.000 ha* *Verwevingsgebied: ~5.500 ha*
Hoeveel meter is er nodig om 1 straatje erbij aan te leggen?	*Dit is afhankelijk van het type woning en de afstand ertussen. Het gaat met name om het aantal woningen van maximaal 25-30 woningen per straatje erbij.*
In de POVI zien we dat er op sommige plekken de verwevingsgebieden zijn aangepast. Kan er toegelicht worden op basis waarvan sommige verwevingsgebieden zijn vergroot of verkleind?	*De begrenzing en grootte van het Verwevingsgebied zijn in eerste instantie modelmatig toegekend. Hiervoor hebben we ons laten inspireren door modellen van de provincie Utrecht en het Planbureau voor de Leefomgeving. Op basis daarvan zijn verdere beleidskeuzes gemaakt. Omdat dit een modelmatige benadering was, is in het ontwerp aangegeven dat de exacte begrenzing in samenspraak met gemeenten nader wordt vorm gegeven.* *De grens is vooral bedoeld om aan te geven in welke gebieden van het voormalige Buitengebied er naar ons oordeel meer of juist minder verweving van landbouw met andere functies zou mogen plaatsvinden. Vrijwel alle gemeenten vragen in hun zienswijzen om kleine*

	aanpassingen, bv om een beoogd straatje erbij goed te kunnen inpassen. Die verzoeken zijn voor een groot deel ingewilligd (mede afhankelijk van de status van de plannen). Verzoeken van een klein aantal gemeenten om een grotere verruiming van het Verwevingsgebied zijn niet gehonoreerd. Omgekeerd geldt dat een aantal gemeenten voor delen van het Verwevingsgebied op hun grondgebied verzocht heeft om een inperking van de omvang daarvan. Zodat de POVI beter aansluit op de gemeentelijke visie op de ontwikkeling van die gebieden.
Zijn er op plekken extra verwevingsgebieden ingetekend o.b.v. woningbouwplannen? **Zo ja, wat als deze plannen nog niet onherroepelijk zijn en uiteindelijk blijkt dat het betreffende plan niet doorgaat. Blijft het verwevingsgebied dan hetzelfde of wordt deze dan verkleind?** **Indien het verwevingsgebied hetzelfde blijft kan er dan toegelicht worden waarom dit zo is?**	*Er is op locaties ruimer verwevingsgebied ingetekend, ook maar niet uitsluitend op basis van woningbouwplannen.* *Deze verzoeken zijn door de Provincie bekeken en beoordeeld op basis van de ligging van locaties ten opzichte van het doel van het verwevingsgebied om in deze gebieden meer of juist minder verweving van landbouw met andere functies plaats te laten vinden, ook in het kader van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL).* *Omdat in het beoordelen van zienswijzen met name is gekeken naar het gebied en de exacte ligging van een plan in plaats van de beoogde functie, zullen deze gebieden verwevingsgebied blijven ook als het plan dat de aanleiding vormde voor deze overweging komt te vervallen of niet doorgaat.* *Mocht op een later moment blijken dat een gebied toch niet geschikt is voor de verweving van functies rondom het bebouwd gebied, of om andere redenen primair landbouwgebied of GBLZ een logischere aanduiding zou zijn, dan is het mogelijk om deze in een volgende POVI en OVL aan te passen.*

VRAAG	ANTWOORD
Aanvullende vragen	
Bij de geborgde aanpak stikstop staat bij de mogelijke maatregelen (vrijwillige) bedrijfsbeëindiging. Waarom staat vrijwillige tussen haakjes?	*Het doel was hier om aan te geven dat bedrijfsbeëindiging vrijwillig moet zijn. Vandaar dat het woord hier is toegevoegd.* *De volledige passage in de Omgevingsvisie die bij u voorligt luidt: Het Rijk en de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) zijn verantwoordelijk voor de nucleaire veiligheid en de vergunningverlening. De vergunningverlening vindt pas plaats als er een volledig veiligheidsdossier is aangeleverd waarin alle veiligheidsaspecten in detail zijn uitgewerkt. De ANVS ziet dus toe op de veiligheid, niet uw Staten of ons College. Het Safety Analysis Report (SAR) is voor de ANVS een cruciaal document waarin de veiligheid van de nucleaire installatie wordt aangetoond. De handreiking-vooroverleg-nieuwbouw-kernreactoren geeft hoofdstuk 4 inzicht in de opzet van een dergelijk rapport en hoe de beoordeling plaatsvindt. Kortheidshalve verwijzen we u hierna.*
In de POVI staat dat vergunningsverlening van een SMR pas plaats vindt als er een volledig veiligheidsdossier is aangeleverd. Hier hebben we enkele vragen over: Wat dient er in zo'n veiligheidsdossier te staan?	
Wie is de opdrachtgever voor het opstellen van een dergelijk veiligheidsdossier?	
Wanneer wordt een dergelijk dossier in opdracht gegeven?	
Zijn er richtlijnen waar een dergelijk dossier aan moet voldoen?	
Wie mogen dergelijke dossiers opstellen?	
In hoeverre kan er op dit moment een volledig veiligheidsdossier worden opgesteld als er een concreet plan is voor een SMR in Limburg?	
Indien er op dit moment nog geen volledig veiligheidsdossier kan worden aangeleverd; wat zijn hier de redenen van en op welke termijn zijn de verwachtingen dat dit wel kan?	
Bij het stuk over SMR is het stuk tekst weggehaald dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de planologische inpassing van SMR's en de gemeente beoordeeld als bevoegd gezag de geschiktheid van de beoogde locaties. Waarom is dit stuk tekst weggehaald?	*Tussen de ontwerp Omgevingsvisie en de Omgevingsvisie die bij u voorligt, is de Rijksstrategie voor kleine modulaire kernreactoren gepubliceerd. In hoofdstuk 1 SMR's in Nederland, leest u onder de paragraaf bevoegd gezag dat de strategie is om het bevoegd gezag voor de inpassing van SMR's neer te leggen bij het Rijk of Provincies. Deze voortschrijdende benadering, heeft er toe geleid dat vermelde zin is verwijderd.*
Waarom is een groot gedeelte van de zone uitsluitingsgebied windturbines toegevoegd	*De begrenzing van het uitsluitingsgebied windturbines in de ontwerp Omgevingsvisie, kwam niet overeen met de begrenzing van het*

aan de zone "Ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten"?	*uitsluitingsgebied windturbines in uw vigerende Omgevingsverordening. Het is ongewenst om in twee provinciale ruimtelijke documenten die een duidelijk samenhang met elkaar hebben, eenzelfde naamgeving te hebben voor gebieden met verschillende begrenzingen. Om hierin eensluidendheid in te creëren is de Omgevingsvisie die bij u voorligt aangesloten bij de begrenzing van het uitsluitingsgebied windturbines uit uw vigerende Omgevingsverordening. Binnen de uitsluitingsgebieden prevaleren anderen provinciale belangen boven windturbines. Alle gebieden tussen de zoekgebieden en de uitsluitingsgebieden, zijn de zogenaamde beperkingengebieden geworden, met de aanduiding dat de ontwikkeling van windturbines hierin niet is uitgesloten. Plaatsing van windturbines in beperkingengebied ligt minder voor de hand vanwege regelgeving of omdat wij dit ruimtelijke en landschappelijk minder passend achten. Realisatie binnen het beperkingengebied is niet vanzelfsprekend of vanwege wettelijke regels feitelijk onmogelijk, maar met mitigerende maatregelen zou een project in specifieke delen in dit gebied alsnog mogelijk gemaakt kunnen worden. Daarmee is het gebied ook niet geheel uitgesloten.*
Er wordt gesproken over beperkingsgebieden windturbines en de kaartlaag ontwikkeling van windturbines niet uitgesloten. Is dit niet hetzelfde? En zou hierbij niet beter 1 term gebruikt kunnen worden? Indien dit niet hetzelfde is zou dit dan verder kunnen worden toegelicht?	*Zoals bovenstaand is opgemerkt is dit inderdaad hetzelfde. 1 Term had gekund. Met de aanduiding 'ontwikkeling van windturbines is hierin niet uitgesloten' op de kaart, wordt een bepaalde mate van voorzienbaarheid gecreëerd. De term beperkingengebied geeft aan dat hier wel restricties op liggen.*

Wat zijn concreet de opgaven in het verwevingsgebied en worden deze opgaven niet al gediend door landelijke/ gemeentelijke regels zoals het geurbeleid en het beleid rondom gewasbeschermingsmiddelen?	*Het Verwevingsgebied is een gebied waar heel veel opgaven en belangen samenkomen. Denk hierbij aan zowel opgaven vanuit het landelijk gebied (landbouw, natuur, water) maar ook vanuit het bebouwd gebied (woningbouw, leefbaarheid). Voor veel van die individuele opgaven ligt er inderdaad landelijk en/of gemeentelijk beleid, soms ook regels.* *Het is de kunst om hier bij de ontwikkeling van nieuwe initiatieven verstandig met deze verweving van opgaven en belangen om te gaan.*
In de POVI is geprobeerd om terminologie rondom landbouw aan te passen, bijvoorbeeld naar "landbouw die rekening houdt met de water en natuur opgave". Hoewel deze formulering op zichzelf duidelijker lijkt, roept deze ook vragen op over de concrete invulling en toetsbaarheid.	In de groenblauwe landbouwzone is het van belang dat de landbouw zich bewust is van de opgaven en doelstellingen ten aanzien van natuur en water. De concrete invulling wordt in de nieuwe POVI verduidelijkt omdat de groenblauwe landbouwzone nu is opgebouwd uit diverse lagen. Deze lagen zijn uitgewerkt in de POVI en geven concreter inzicht wat er speelt.
Hoe wordt bepaald wanneer een agrarische onderneming daadwerkelijk "rekening houdt met een bepaalde opgave"?	De nieuwe POVI en de ontwerp verordening is met name gericht op bewustzijn en motivering. Uiteindelijk bepaalt de onderbouwing van de betreffende initiatiefnemer of er voldoende rekening is gehouden met de water en natuur opgaven. We willen namelijk toekomstbestendige ontwikkelingen mogelijk maken.
Welke criteria of meetbare normen worden hiervoor gehanteerd, en door wie worden deze vastgesteld?	Elk gebied en elke plek is anders, hier zijn geen generieke meetbare criteria of meetbare normen aan verbonden. Zoals aangegeven betreft het met name een motivering waarom deze ontwikkeling hier past en hoe met natuur en water opgaven in de groenblauwe landbouwzone is omgegaan.
Welke consequenties heeft het als de ene ondernemer hier in meer of mindere mate invulling aan geeft dan een andere ondernemer?	Zoals aangegeven is elk gebied en elke plek anders, dit vraagt maatwerk. De opgaven en doelstellingen in de groenblauwe landbouwzone zijn uitgewerkt in de POVI en dat biedt houvast voor een eerlijk proces.
Daarnaast lijkt de terminologie in de POVI nog niet overal consistent te zijn doorgevoerd. Wordt hier nog naar gekeken?	Er is veel moeite gedaan om dit overal consistent door te voeren. Een verdere verbeterslag kan worden meegenomen in een volgende herziening.

Hanteren alle provincies het begrip 'verwevingsgebieden' en zo ja is de omschrijving ook identiek?	*Nee, niet alle provincies hanteren "verwevingsgebieden".*
Als het rijk, bijvoorbeeld via generiek beleid, een kleinere zonering intekent, wat is dan de status van de grotere zonering van de Provincie? Wordt deze dan aangepast naar de geldende zonering in het rijksbeleid? Of is dat dan een kop op het rijksbeleid?	*Indien Rijksbeleid aanleiding geeft de POVI aan te passen, dan zal dat meegenomen worden.*
Wat is de functie van de gebiedspaspoorten in de POVI?	*De gebiedspaspoorten zijn inspirerend van karakter en kunnen helpen bij het onderbouwen van initiatieven*
Hoe wordt er omgegaan met delen van de overgangsgebieden rondom N2000 gebieden, als er uit de gebiedsprocessen blijkt dat het overgangsgebied kleiner hoort te zijn, dan er op dit moment is ingetekend?	*Op het moment dat blijkt dat er kleinere overgangsgebieden nodig zijn, dan zal dit aanleiding zijn voor een volgende herziening van de Verordening.*

Technische vragen Cie LEO POVI 17 april 2026 - CDA

VRAAG	ANTWOORD
Kunt u nader duiden wat de mogelijkheden zijn voor nieuwvestiging, al dan niet van verplaatsers, in het primaire landbouwgebied?	We hebben in de POVI aangegeven dat het primair landbouwgebied voor ons het hoogproductief landbouwgebied is, dat zich richt op de primaire agrarische productie. Vanuit die gedachte is nieuwvestiging van agrarische bedrijven, onder voorwaarden, mogelijk. Uit deze vraag kan echter niet opgemaakt worden of hier de nieuwvestiging van een bepaalde vorm van landbouw bedoeld wordt. We hebben in de POVI en met name de ontwerp omgevingsverordening dan ook regels opgenomen voor diverse vormen van nieuwvestiging in het primair landbouwgebied. Onderstaand zijn deze benoemd/geciteerd: ***Artikel 10.1 Instructieregels nieuwvestiging van een veehouderij met varkens, kippen, vleeskuikens, vleeskalveren, stieren voor roodvleesproductie, geiten, eenden, konijnen, kalkoenen of parelhoenders*** *3. Het eerste lid is niet van toepassing op nieuwvestiging van een veehouderij met varkens, kippen, vleeskuikens, vleeskalveren, stieren voor roodvleesproductie, geiten, eenden, konijnen, kalkoenen of parelhoenders in het primair landbouwgebied als is aangetoond dat:* *a. de huidige planvoorraad geen ruimte biedt;* *b. het initiatief in positieve zin bijdraagt aan de beleidsmatige opgave voor de omgeving;* *c. er een koppeling is met de beëindiging van vergelijkbare activiteiten elders; en* *d. de locatie niet in een waterwingebied of grondwaterbeschermingsgebied ligt.* ***Artikel 10.2 Instructieregels nieuwvestiging van een veehouderij met andere landbouwhuisdieren*** *3. Het eerste lid is niet van toepassing op nieuwvestiging van een veehouderij met andere landbouwhuisdieren in het primair landbouwgebied als is aangetoond dat:* *a. de huidige planvoorraad geen ruimte biedt; en* *b. het initiatief in positieve zin bijdraagt aan de beleidsmatige opgave voor de omgeving.* **Paragraaf 10.1.2 Geitenhouderij** Een omgevingsplan laat geen nieuwvestiging van geitenhouderijen of uitbreiding van geitenhouderijen toe. Ook niet in het primair landbouwgebied

	Paragraaf 10.1.3 Glastuinbouw Nieuwvestiging van glastuinbouwbedrijven kan alleen in de ontwikkelingsgebieden glastuinbouw. Hierbij zit geen koppeling met het primair landbouwgebied. Zoals ook in de POVI staat aangegeven gaan we het beleid omtrent glastuinbouw nog actualiseren. ***Paragraaf 10.1.4 Akkerbouw, tuinbouw, sierteelt, fruitteelt en andere plantaardige agrarische teelten*** *2. Het eerste lid is niet van toepassing op nieuwvestiging van een bedrijf met akkerbouw, tuinbouw, sierteelt, fruitteelt of een andere plantaardige agrarische teelt in het primair landbouwgebied als is aangetoond dat* *a. de huidige planvoorraad geen ruimte biedt; en* *b. het initiatief in positieve zin bijdraagt aan de beleidsmatige opgave voor de omgeving.*
In het Los staat dat doelen in gebiedsprocessen haalbaar en betaalbaar moeten zijn. Kunt u duiden hoe dit zich verhoudt tot de overige kaartlagen in de POVI?	We gaan er bij deze vraag van uit de gedoeld wordt op de overige zeven kaartlagen in de Groenblauwe landbouwzone. Ten aanzien van de overige kaartlagen van de Groenblauwe landbouwzone, zetten we vooral in op het realiseren van water- en natuuropgaven door te stimuleren bijvoorbeeld via subsidiegelden (GLB, ANB) op een vrijwillige basis. In het Programma LOS worden mogelijke beperkingen voor het gebruik van dierlijke mest, kunstmest en gewasbescherming en beregening en drainages in zones rondom Natura 2000-gebieden aangekondigd. Die worden ingevoerd op het moment dat dit gebiedsgericht onderbouwd is en rekening houdend met haalbaarheid en betaalbaarheid (waaronder middelen voor nadeelcompensatie) en met reële termijnen waarbinnen sectoren zich kunnen aanpassen. Deze passage is overgenomen in het Statenvoorstel POVI (paragraaf 5.3.4). De precieze maatregelpakketten worden per Natura 2000-gebied bepaald. Deze maatregelen richten zich op de Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. De begrenzing daarvan in POVI en Omgevingsverordening is nu nog voorlopig.
Kunt u nader duiden hoe GS staat ten opzichte van het toepassen van instrumenten uit de voormalige WILG (nu onderdeel van de omgevingswet). Bijvoorbeeld bij het faciliteren van permanent grasland rondom natura 2000 gebieden?	WILG is vervallen (per 1-1-2024) en opgegaan in de Omgevingswet. De regels over landinrichting (zoals herverkaveling en kavelruil) zijn daarin geïntegreerd. Ook via onderliggende AMvB's. De klassieke 'landinrichting' is opgesplitst in meerdere instrumenten afhankelijk van schaal en initiatiefnemer. Deze kunnen onderdeel vormen van de maatregelpakketten voor Overgangsgebieden rondom kwetsbare Natura 2000-gebieden. Eventuele toepassing ervan is maatwerk en gebiedsafhankelijk.

Technische vragen Cie LEO POVI 17 april 2026 – PvdA

VRAAG	ANTWOORD
De Groenblauwe landbouwzone (GBLZ) is vergroot, maar ligt op heel wat plekken niet meer direct tegen het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Voorbeelden van het verwijderen van de GBLZ weg van het NNL: • **bij Grubbevorst, zowel aan de zuid-, noord als westkant van het St.Jansberg Sleutelbos** • **bij Swolgen (langs het bgebied Swolgener en Tienraysche heide** • **Bij het Broekhuizer Schuitwater (nabij Broekhuizen)** • **Ten oosten van Roermond rondom natuurgebieden Boukoul en Exaten** • **Bij de Moeselpeel (aan de zuidoostkant van Weert).**	De “oude” Groenblauwe mantel was samengesteld op grond van andere criteria dan de huidige GBLZ en had over de jaren heen veel mutaties ondergaan, waardoor de begrenzing niet meer volledig functioneel was voor de hedendaagse doelen. Zo zaten er in de GBM bijvoorbeeld percelen die met het verkleinen van de Ecologische hoofdstructuur in de periode 2011-2013 waren verwijderd, en daarmee niet meer ingericht hoefden te worden als natuur, maar die om andere redenen wel nog op kaart waren gebleven. Denk bijvoorbeeld aan landschappelijke waarden. De “nieuwe” GBLZ is in zijn geheel opnieuw opgebouwd uit een aantal kaartlagen. Daarmee zijn soms andere percelen begrenst dan voorheen. De nieuwe begrenzing is doelgerichter. Dat uit zich bijvoorbeeld in een grotere focus op N2000 gebieden. (bv. via de overgangsgebieden) en wat minder focus op overige delen van het NNL. Dit is dan ook de verklaring dat soms delen bij NNL dat niet als N2000 te boek staat, zijn vervallen.
Ik zou graag voorafgaand aan de commissievergadering horen wat de redenatie hiervoor is.	

Technische vragen Cie LEO POVI 17 april 2026 – Partij voor de Dieren

VRAAG	ANTWOORD
Hoofdstuk 4 (4.5 en 4.5.1) - Gebiedspaspoorten	
Kan GS toelichten welke juridische status de gebiedspaspoorten in hoofdstuk 4 hebben? Zijn deze documenten uitsluitend richtinggevend binnen de omgevingsvisie, of worden zij gekoppeld aan bindende regels in de Omgevingsverordening?	*De gebiedspaspoorten zijn onze abstracte duiding van de gebiedsidentiteit en -kenmerken. Gemeenten dienen in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe de ontwikkeling zich in positieve zin verhoudt tot de omgevingskenmerken en identiteiten van de gebieden. Daarbij, ter inspiratie, gebruikmakend van de gebiedspaspoorten en ontwerpbeginselen en/of andere ruimtelijke- en landschappelijke kwaliteitskaders (betreffen geen toetsingskaders).*
Op welke wijze moeten gemeenten en initiatiefnemers de gebiedspaspoorten betrekken bij ruimtelijke plannen? Betreft dit een niet-bindend kwaliteitskader, of worden de paspoorten door GS toegepast als beoordelingskader bij vergunningverlening of planbeoordeling?	
Hoofdstuk 4 (4.6) Kernkwaliteiten	*De kernkwaliteiten worden net als in de huidige omgevingsverordening gekoppeld aan een motiveringsplicht m.b.t. de bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten. Ontwikkelingen binnen de ruimte van het beleid voor de verschillende thema's zijn mogelijk, mits de kernkwaliteiten behouden blijven of versterkt worden.* *Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan. GS kunnen toetsen of instructieregel is gevolgd*

Hoofdstuk 4.6 werkt de kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen Zuid-Limburg en de Groenblauwe Landbouwzone inhoudelijk uit. Worden deze door GS gebruikt als beoordelingskader bij ruimtelijke besluiten?	*De kernkwaliteiten worden net als in de huidige omgevingsverordening gekoppeld aan een motiveringsplicht m.b.t. de bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten.* *Ontwikkelingen binnen de ruimte van het beleid voor de verschillende thema's zijn mogelijk, mits de kernkwaliteiten behouden blijven of versterkt worden.* *Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan. GS kunnen toetsen of instructieregel is gevolgd*
Kunt u aangeven welke juridische status deze kernkwaliteiten hebben en of zij onderdeel uitmaken van de Omgevingsverordening?	*De kernkwaliteiten worden net als in de huidige omgevingsverordening gekoppeld aan een motiveringsplicht m.b.t. de bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten.* *Ontwikkelingen binnen de ruimte van het beleid voor de verschillende thema's zijn mogelijk, mits de kernkwaliteiten behouden blijven of versterkt worden.* *Gemeenten hebben de motiveringsplicht om in de toelichting op nieuwe omgevingsplannen of omgevingsplanactiviteiten aan te geven hoe met de bescherming en versterking van de kernkwaliteiten in de betreffende gebieden wordt omgegaan. GS kunnen toetsen of instructieregel is gevolgd*

VRAAG	ANTWOORD
Bodem	
De WWB-overgangslocaties staan op kaart. Dit zijn er behoorlijk veel, met ook relatief grote oppervlakten. Is er een overzicht beschikbaar van deze locaties, hun oppervlaktes, welke stoffen hier liggen en wat het beleid per locatie is van de provincie?	*Een lijst met locatie en oppervlakten is beschikbaar te maken. Daarbij is niet eenvoudig duidelijk welke stoffen het per locatie betreffen. Met de komst van de omgevingswet is de oude Wet Bodem Bescherming (WBB) komen te vervallen voor nieuwe locaties. Voor de locaties voor de inwerkingtreding van de omgevingswet (01/01/2024) geldt het overgangsrecht. Het beleid ten aanzien van het overgangsrecht is vastgelegd in een brief van GS aan colleges van B&W. Doc-nr 00601007.*
Ontgrondingen alleen bij meervoudige doelstellingen wordt gesteld (blz 78). Betekenen de voorbeelden dat een recreatieplas met ontgrondingen als meervoudige doelstelling (recreatie en ontgronding) gelden?	*Een recreatieplas in combinatie met een ontgronding kan inderdaad invulling geven aan de meervoudige doelstelling mits de recreatieplas ruimtelijk gewenst is en aan o.a. de maatschappelijke meerwaarde wordt voldaan. Een deel van dit vraagstuk wordt afgewogen in het ruimtelijke/planologische spoor.*
Wordt het criterium ondergrond moet duurzaam inzetbaar zijn nog meegewogen bij ontgrondingen?, (blz 79)	*Dit criterium wordt onder andere afgewogen in het ruimtelijke/planologische spoor en zal ook in het proces van de omgevingsvergunning voor de ontgrondingsactiviteit als 1 van de vele belangen worden meegewogen.*

VRAAG	ANTWOORD
Voedselzekerheid	
Voedselzekerheid is de reden voor het behoud van landbouwgrond: **Wat is hierbij de definitie van voedselzekerheid, inclusief aangeven van**	*Voedselzekerheid wordt in deze context opgevat als het vermogen om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de voedselvoorziening, in een wereld met toenemende druk door klimaatverandering, geopolitiek en bevolkingsgroei. Daarbij is expliciet erkend dat Limburg niet zelfvoorzienend kan zijn en dus onderdeel is van een groter systeem. Hierbij dient gedacht te worden op schaal van (Noordwest) Europa.* *De totale landvoetafdruk per persoon per jaar wordt berekend door het Compendium voor de Leefomgeving (CLO). De meest recente cijfers geven aan dat dit voor Nederland neerkomt op 0,7 hectare per persoon voor de totale consumptie en 0,2 hectare voor alleen voeding. Dit is gebaseerd op het huidige dieet.* *Het is niet te zeggen, danwel al onderzocht, hoe zich dit verhoudt tot de vragen die gesteld worden. Om dit volledig en correct in beeld te brengen vraagt om een diepergaand onderzoek, wat op dit moment niet is voorzien. De Provincie Limburg ziet hier voor de eigen provincie ook geen rol in weggelegd. Zoals bovenstaand aangegeven voorzien wij alleen een rol in de afweging die gemaakt wordt bij het zorgvuldig omgaan met het behouden van (waardevolle) landbouwgrond.*
Voor welke afbakening inwoners Limburg, Nederland, EU? Indien NL of EU, welk aandeel in de voedselvoorziening vanuit Limburg ziet de provincie dan voor zich?	
Op basis van voldoende calorieën en voedingsstoffen of op basis van het huidige gemiddelde voedingspatroon?	
Voedselzekerheid in de zin van kunnen omschakelen voor "uitzonderlijke omstandigheden" of om structureel op in te zetten?	
Van welke niveaus van import (o.a m.b.t. landbouwdieren voedsel) of export (vlees wordt daarbij uitgegaan t.o.v. de huidige niveaus.	
Hoeveel oppervlakte landbouwgrond is dan nodig op basis van die definitie? En hoeveel landbouwgrond ligt er momenteel in Limburg. Hoeveel landbouwgrond wordt daarbinnen gebruikt voor sierteelt, bouwstoffen of energievoorziening zoals zonnepanelen	

Om een inzicht te geven in de huidige stand van zaken ten aanzien van het areaal cultuurgrond in Limburg (meitellingsgegevens 2025; bron: CBS Statline):

	Areaal in hectares
Totaal aantal hectare cultuurgrond	*94.769*
In gebruik voor akkerbouw (incl vezelteelt)	*40.111*
Tuinbouw open grond (excl sierteelt)	*11.122*
Tuinbouw bedekt (excl sierteelt)	*669*
Grasland	*30.378*
Grienvoedergewassen (voederbieten, snijmaïs)	*11.982*
Sierteelt open grond	*315*
Sierteelt bedekt	*191*
Vezelteelt	*<100*
Zonnepanelen/energie	*Onbekend*

Aan de leden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten
van de Provincie Limburg

Geachte leden van PS en GS,

In De Limburger van 16 april jl. werd gemeld dat onder andere de heren Uijlenbroek en Van Gool zich schriftelijk tot u gewend hebben om zich uit te spreken tégen een eventueel verbod op wonen en daarmee op de huisvesting van arbeidsmigranten op industrieterreinen. De heer Uijlenbroek maakt het bont door zich te presenteren als medeauteur van het rapport “Geen tweederangsburgers”, terwijl hij zich uitdrukkelijk met het beleid van de provincie bemoeit als direct belanghebbende (namelijk als bemiddelaar voor huisvesting van arbeidsmigranten) in wat ook wel de “arbeidsmigrantenindustrie” genoemd wordt. Daarmee is hij, evenals de heer Van Gool (van Kafra Housing) onderdeel van de lobby voor grootschalige huisvestingspartijen die arbeidsmigranten shortstay-complexen bepleiten aan de randen van bewoond gebied en op industrieterreinen. En natuurlijk zingt de Limburgse Werkgevers Vereniging (LWV) mee in dit koortje.

Gesteld wordt in verschillende toonaarden dat de Limburgse economie in belangrijke mate afhankelijk zou zijn van “internationale werknemers” (stelt het LWV) en een nijpend tekort aan betaalbare woningen in stedelijke gebieden. Wat het eerste punt betreft is die “afhankelijkheid” natuurlijk vooral een product van de industrie zélf, die niet kiest voor de zo broodnodige innovatie (automatisering en robotisering), die de arbeidsproductiviteit in Nederland écht een boost zou geven, maar die nu belemmert wordt door het inzetten van de spreekwoordelijke “goedkope handjes”, die bedrijven als van Uijlenbroek en Van Gool geen windeieren leggen en ondertussen als neveneffect hebben dat het hele “loongebouw” omlaag getrokken wordt door de inzet van arbeidsmigranten. En de problemen met betaalbare woningen zijn vooral veroorzaakt door het besluit van jaren terug (bij de opheffing van het ministerie van Volkshuisvesting) om de verantwoordelijkheid van de overheid voor woningbouw over te hevelen naar de “markt”, die gebaat is met tekorten. De heer Van Gool, de grote sponsor van de VVD, herhaalt de argumenten van onder andere de LWV door te beweren dat een verbod op de inhumane huisvesting op industrieterreinen de woningmarkt belast, de toename van huisjesmelkerij bevordert en kwaliteit, toezicht en begeleiding van arbeidsmigranten zou aantasten. Huisvesting op bedrijventerreinen zou – volgens Van Gool – zelfs de integratie van arbeidsmigranten bevorderen. Een gotspe, als je je realiseert dat integratie vooral tot stand komt in een gezonde uitwisseling van relaties tussen in dit geval de arbeidsmigranten en de Nederlanders. En dat is anders dan de arbeidsmigranten met name de Engelse taal aan te leren (vooral beperkt tot het aanleren van beroepstermen/beroepsjargon) om zo optimaal te kunnen functioneren binnen de (wensen van de) industrie.

In de praktijk blijkt dat huisvesting van arbeidsmigranten op de door de lobby van de arbeidsmigrantenindustrie bepleitte grootschalige shortstay-huisvesting op industrieterreinen er juist toe leidt dat de arbeidsmigrant nog meer afhankelijk wordt van uitzendbureaus. In shortstay-huisvesting mag niet worden gewoond, een arbeidsmigrant kan zich ook niet inschrijven en dan wordt het ook bijzonder lastig om een Digi-D aan te vragen, kan geen eigen zorgverzekering worden afgesloten en is het haast onmogelijk om gebruik te maken van het sociaal vangnet van Nederland. Een shortstay-verblijf is altijd gekoppeld aan werk, bij verlies van baan wordt een arbeidsmigrant dus dakloos. Dat was dan ook de reden dat SP-kamerlid Bart van Kent 12 maart 2025 een **breed door de Kamer ondersteunde motie** indiende tegen de bouw

van die grootschalige huisvestingslocaties op industrieterreinen. In de discussie over de motie stelde Van Kent: ”Ik neem aan dat de minister het ook vanuit menselijke waardigheid onwenselijk vindt dat 400 of 500 arbeidsmigranten (aan de rand) van een bedrijventerrein worden gehuisvest. En vraag twee is of de minister voorbeelden kent van een situatie waarin bijvoorbeeld panden in de binnensteden of in dorpen die door uitzendbureaus voor de verhuur gebruikt werken, weer beschikbaar kwamen voor woningzoekenden”. Wat dat laatste punt betreft: natuurlijk zorgt shortstay-verblijf op industrieterreinen niet dat arbeidsmigranten geen beroep gaan doen op woningen in de dorpen en steden in bijvoorbeeld Noord-Limburg. De lobby wil doen geloven dat arbeidsmigranten hier maar kort verblijven en tijdelijk komen werken. Dat klopt niet! Cijfers tonen aan dat ruim driekwart van de arbeidsmigranten nog in Nederland is een jaar na aankomst en meer dan de helft is er na drie jaar nog steeds. Ook uit onderzoek van Dolly Loomans (in opdracht van het Planbureau voor de leefomgeving - https://www.pbl.nl/publicaties/wie-komt-wie-blijft-wie-vertrekt) blijkt dat veel arbeidsmigranten lang in Nederland blijven.

Wie naar Nederland komt om te werken, heeft allereerst een Burger Service Nummer (BSN) nodig. Om dit te verkrijgen, schrijven uitzendbureaus de zojuist aangekomen werknemers in bij het Register Niet Ingezetenen (RNI). In dit register wordt het adres in het thuisland van de arbeidsmigrant geregistreerd als woonadres. Er is dus geen sprake van een verhuizing naar Nederland. De arbeidsmigrant verblijft hier op papier dus tijdelijk en houdt zijn hoofdverblijf in het thuisland. Omdat er geen sprake is van vestiging in Nederland, kan er geen eigen zorgverzekering worden afgesloten en is het aanvragen van een Digi-D bijzonder ingewikkeld. Het niet hebben van een Digi-D bemoeilijkt de communicatie met de overheid. Ook is het zonder BRP-inschrijving niet mogelijk om bij een huisarts in te schrijven. Deze constructie zorgt er ook voor dat een hele grote groep arbeidsmigranten onzichtbaar en onvindbaar is voor de overheid. Het overzicht van wie waar is en hoeveel mensen er zijn, is er simpelweg niet.
Met andere woorden: arbeidsmigranten met een RNI-inschrijving zijn geen onderdeel van de Nederlandse samenleving en kunnen geen gebruik maken van het medische en sociale vangnet in ons land. Het zijn passanten die hier op papier slechts tijdelijk verblijven. Maar hoe lang is tijdelijk?

Inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) opent deuren (en is een wettelijke verplichting) Iedereen die langer dan vier maanden in Nederland verblijft, is wettelijk verplicht zich in te schrijven in de BRP. Wie ingeschreven staat in de BRP, is een inwoner van ons land en kan gebruik maken van alle Nederlandse vangnetten. Men kan zonder veel moeite een Digi-D aanvragen, bij het UWV aankloppen, zelf een zorgverzekering afsluiten en zich inschrijven bij een huisarts. Een inschrijving in de BRP is dus meer dan een verplichting. Het is een noodzakelijke stap om volledig onderdeel te worden van het Nederlandse systeem en gebruik te kunnen maken van alle faciliteiten voor burgers. Een BRP-inschrijving is noodzakelijk om te kunnen integreren.

Grootschalige shortstay-huisvesting aan de randen van bewoond gebied of op industrieterreinen maken inschrijvingen in de gemeente-administratie tot een groot probleem. De meeste gemeenten werken namelijk niet mee aan het inschrijven in de BRP van iemand die op een short stay-locatie verblijft. Een BRP-inschrijving zou namelijk betekenen dat er op zo’n locatie gewoond wordt, wat niet mag. Ook uitzendbureaus proberen het inschrijven te ontmoedigen. Zo heeft branchevereniging ABU in haar model-huurovereenkomst een clausule staan die zegt dat het hoofdverblijf van de huurder in het thuisland moet zijn. Ook bij NBBU leden zijn dergelijke

clausules in contracten gevonden. Daarnaast voeren veel uitzendondernemingen druk uit op arbeidsmigranten om inschrijving tegen te gaan. Denk hierbij aan dreigen met ontslag, een boete of een verplichte verhuizing.

Zoals hiervoor aangegeven blijft het merendeel van de arbeidsmigranten lang in Nederland. Het zijn dus niet de 'tijdelijke werknemers' waar de branche altijd over rept. Het zijn mensen die in Nederland een toekomst willen opbouwen maar de kans hiertoe niet krijgen, omdat ze vast blijven zitten in shortstay-constructies op industrieterreinen, als tweederangsburgers! Gekoppeld aan tijdelijke werkcontracten, vaak jarenlang. Door de nog steeds voortdurende woningcrisis in Nederland is het haast onmogelijk om zelf betaalbare woonruimte te vinden als arbeidsmigrant.

In plaats van meer shortstay-huisvesting bouwen, zou er dus juist geïnvesteerd moeten worden in complexen met zelfstandige woonunits waarop wel een woonbestemming zit. En er is nog iets: Veel grootschalige shortstay-complexen worden gedeeltelijk verhuurd aan het COA. Zie bijvoorbeeld de huisvestingslocatie van Kafra Housing in Venlo aan de Venrayseweg! Dit toont aan dat de behoefte onder uitzendbureaus om hun mensen te vestigen kleiner is dan gedacht.

Je kunt je afvragen waarom de branche niet investeert in huisvesting met woonbestemming? Dat heeft alles te maken met het feit dat arbeidsmigranten met huurrecht door de branche gezien worden als risico. Shortstay verhuur aan arbeidsmigranten is een goed verdienmodel. De huur kan oplopen tot meer dan 150 Euro per persoon per week. Het is makkelijk in te zien dat een complex waar 300 arbeidsmigranten tijdelijk mogen verblijven, heel veel geld oplevert. Zodra arbeidsmigranten 'gewone huurders' worden, verandert er het een en ander. Vanaf dat moment is er sprake van huurbescherming. Iemand zomaar op straat zetten kan dan niet meer. Ook zal het puntenstelsel voor zelfstandige of onzelfstandige woningen van toepassing worden, wat zal zorgen voor een aanmerkelijk lagere huuropbrengst. En wat vooral lijkt te steken: door de huurbescherming raken arbeidsmigranten hun huisvesting niet langer kwijt als de uitzendbaan stopt. Hiermee zullen de investeerders in dergelijke bouw dezelfde incassorisico's lopen als elke andere verhuurder.

Arbeidsmigranten die gehuisvest worden in shortstay hebben altijd gekoppelde woon- en werkcontracten. Hierdoor raken ze hun bed kwijt als hun baan ophoudt. Het bouwen van meer shortstay is dus geen maatregel om dakloosheid tegen te gaan, maar juist een middel om nog veel meer arbeidsmigranten op termijn dakloos te maken. In plaats van zich te richten op het bouwen van grootschalige shortstay, zou beleid van de overheid – en dus ook de provinciale overheid – gericht moeten zijn op het realiseren van woonunits waar men zich wel in mag schrijven en die geschikt zijn om straks, als shortstay aan banden wordt gelegd, arbeidsmigranten te kunnen huisvesten die een vast of tijdelijk huurcontract krijgen. Het beleid van de provincie, als geformuleerd in het ontwerp-POVI biedt die kans.

Voor u als Provinciale Statenleden en leden van gedeputeerde Staten is het van belang om u rug recht te houden en uw oren niet enkel naar de uitzendlobby te laten hangen, maar vooral te kijken naar wat echt nodig is, nu en in de nabije toekomst. En laat u daarbij niet verleiden te geloven in de praatjes van de lobby van de arbeidsmigrantenindustrie, dat "we" niet zonder de arbeidsmigranten kunnen (zoals de LWV stelt in haar brief), bijvoorbeeld vanwege de groeiende vergrijzing. In dat kader is informatie van een (geanonimiseerde) ambtenaar, die verkregen is naar aanleiding van een Woo-verzoek aan de gemeente Horst aan de Maas inzake huisvesting

van arbeidsmigranten, illustratief. Hij (of zij) schrijft: **“**Alsof de toestroom aan arbeidsmigranten met name door de vergrijzing komt. Waarom komen er dan in de meeste andere regio’s dan relatief weinig arbeidsmigranten? De hogere toestroom naar specifiek onze gemeente is het gevolg van een doelbewuste strategie, van Greenport-loodsen, uitbreidingen van glastuinbouw en zachtfruitsector. De overflow aan gastarbeiders en daarmee de extra druk op woningmarkt is gecreëerd en geen natuurverschijnsel!”

Tot slot willen ik u in deze bijdrage aan het debat nog wijzen op de zienswijze die de Werkgroep Huisvesting Arbeidsmigranten Horst aan de Maas heeft ingediend met betrekking tot de POVI, die ik als bijlage meesturen. Deze zienswijze is met name ook gericht op de manier waarop volgens de werkgroep omgegaan dient te worden met (de huisvesting van) arbeidsmigranten.

In de hoop dat u de belangen van arbeidsmigranten hoger stelt dan de belangen van de lobby van grote huisvestingspartijen en dat u daadwerkelijk een bijdrage levert aan het bestrijden van de bestendiging arbeidsmigranten als tweederangsburgers in de periferie van de samenleving, op industriebedrijven, ver buiten de samenleving!

Met vriendelijke groet,

Paul Geurts

PS: Deze brief schrijf ik u op persoonlijke titel, maar wél vanuit mijn betrokkenheid met de problematiek, als voorzitter van de Werkgroep Huisvesting Arbeidsmigranten Horst aan de Maas en vanuit mijn betrokkenheid vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw vanuit de SP Horst aan de Maas, waarin ik gezien heb, dat de discussies uiteindelijk steeds weer om dezelfde items draaien, waarbij de belangen van arbeidsmigranten ondergeschikt gemaakt worden aan de belangen van de industrie en de uitzendlobby.

Aan Gedeputeerde Staten van Limburg
p/a Cluster Ruimte
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Horst, 4 juli 2025
Betreft: Zienswijze Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Geacht College van GS,

Bijgaand sturen wij – de Werkgroep huisvesting Arbeidsmigranten Horst aan de Maas – u onze zienswijze toe op het Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg. Daarbij heeft de werkgroep zich met name gefocust op de consequenties van de Provinciale Omgevingsvisie voor zaken met betrekking tot arbeidsmigratie.

Zienswijze m.b.t. bevolkingsgroei, arbeidsmigratie en werkgelegenheidsontwikkeling

> Sinds 2021 groeit de Limburgse bevolking licht, in tegenstelling tot eerdere voorspellingen. Dat komt niet door natuurlijke bevolkingsgroei, maar door een positief binnenlands en buitenlands migratiesaldo (sociale bevolkingsgroei). Maar toekomstige groei van de Limburgse bevolking is niet vanzelfsprekend. Daarvoor is het essentieel dat het vestigingsklimaat voor ondernemingen en werknemers continu wordt versterkt. De beschikbaarheid en bereikbaarheid van passend werk, passende woningen en een aantrekkelijke leefomgeving spelen een belangrijke rol in dat vestigingsklimaat. Ze bepalen mede in hoeverre Limburg talent weet aan te trekken en te behouden, wat van invloed is op onze bevolkingssamenstelling.

Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI)
Paragraaf 2.2.3 Opgaven demografische ontwikkelingen

> Als we niets doen, dan zal de beroepsbevolking in Limburg tot 2050 naar verwachting met 2,5 tot 10% krimpen, terwijl voldoende personeel juist essentieel is voor het slagen van de transities en een evenwichtige arbeidsmarkt. Het aantrekken van (internationale) werknemers kan het tekort aan arbeidskrachten verminderen, samen met het inzetten van digitalisering, robotisering en automatisering. Het is ook essentieel om knelpunten op de grensoverschrijdende arbeidsmarkt op te lossen. Zo wordt het eenvoudiger om het arbeidspotentieel van onze buurlanden te benutten.

Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI)
Paragraaf 2.2.5 Opgaven voor de economie en werklocaties
6de alinea

De stelling in het ontwerp POVI dat bevolkingsgroei essentieel zou zijn, behoeft een belangrijke nuancering. De ambitie om een aantrekkelijk vestigings-klimaat te creëren voor jongeren, “terugkeerders” en overige doelgroepen die zich langdurig wil-len vestigen in Limburg is te begrijpen en wordt gesteund. Echter, het actief nastreven van bevol-kingsgroei louter ter ondersteuning van economische expansie, en met name door middel van migratie, acht de werkgroep onwenselijk. Integendeel: veel van de opgaven en knelpunten die in de POVI worden geschetst – zoals druk op de woningmarkt, verstedelijkingsdruk, verminderde leefbaarheid en overbelasting van voorzieningen – vinden mede hun oorsprong in bevolkingsgroei en de ruimtelijke impact hiervan.

En het werven van arbeidsmigranten levert daaraan een grote bijdrage. Arbeidsmigranten die hier komen wonen en werken doen ook een beroep op woningen, voorzieningen en maatschappelijke diensten en creëren daarmee een extra druk die op zich de roep naar meer arbeidsmigranten doet toenemen om die extra druk op te kunnen vangen - de bekende ”migratie-paradox”!

Het is van belang dat Limburg zich niet richt op kwantitatieve bevolkingsgroei, maar op kwalitatief behoud en versterking van de bestaande bevolking. Dat betekent onder andere: het vasthouden van Limburgse jongeren, het stimuleren van “terugkeerders” en het creëren van toekomstperspectief binnen de regio. Daarbij hoort het verstandig anticiperen op de verwachte krimp van de beroepsbevolking met 2,5% tot 10% richting 2050, zoals ook door de provincie is onderkend.

In dit licht is het essentieel om ontwikkeling van werkgelegenheid selectief te sturen. De afgelopen jaren is er structureel werkgelegenheid gecreëerd waarvoor lokaal onvoldoende werknemers beschikbaar waren, wat heeft geleid tot een sterke toename van het aantal migranten.

Op basis van deze door de overheid gecreëerde situatie wordt in diverse beleidsnota’s – óók die van de provincie – en uitgesproken door diverse belanghebbenden (m.n. uitzendbureaus en een specifieke categorie bedrijven en hun vertegenwoordigers) en sommige politieke partijen gesteld dat “we” niet zonder arbeidsmigranten kunnen. Maar het gaat dus niet om een natuurlijke en daarmee onvermijdelijke ontwikkeling, maar om een ontwikkeling die tot stand is gekomen op basis van de belangen van de eerdergenoemde uitzendbureaus, bedrijven en hun vertegenwoordigers en deels gecreëerd op basis van door diverse overheden vastgesteld en uitgevoerd beleid. Dit beleid en de daarmee gecreëerde situatie heeft er geleid tot een “loon-gebouw” waarbij de lage beloningen voor het werk van de arbeidsmigranten ertoe leiden dat minimumloon en hogere loonschijven niet stijgen op basis van een normale “markt” van vraag en aanbod[1].

De hiervoor bedoelde ontwikkeling is niet houdbaar en belemmert het bereiken van andere beleidsdoelstellingen op het gebied van leefbaarheid, huisvesting en ruimtelijke kwaliteit. Het stelsel van arbeidsmigratie, dat (in het beste geval) in oorsprong bedoeld was als tijdelijke oplossing, is de afgelopen jaren geëvolueerd tot een structureel systeem dat in toenemende mate disfunctioneert, zowel op sociaal, economisch als bestuurlijk niveau en van daaruit vele negatieve maatschappelijke consequenties heeft. En die negatieve consequenties kunnen vele decennia doorwerken, zoals het migratieverleden ons heeft kunnen leren. Duidelijk is geworden dat de massale import van goedkope ongeschoolde arbeiders, voor tweede en opvolgende generaties, die veelal tussen wal en schip raakten, een enorme decennia voortdurende sociaal-, maatschappelijke-, maar ook economische negatieve impact heeft gehad. En de sociaal-, maatschappelijke- en economische impact vindt niet alleen bij ons plaats maar ook in de landen van herkomst. In Roemenië bijvoorbeeld lopen hele dorpen leeg waardoor alle maatschappelijke voorzieningen waaronder onderwijs, ouderenzorg, gezondheidszorg, veiligheid, etc. niet meer fatsoenlijk functioneren. Er blijven, door de behoefte aan goedkope arbeidskrachten vanuit specifieke delen van het bedrijfsleven (denk aan de vleessector, de logistieke sector en de agrarische sector), daar jonge kinderen achter die niets en niemand meer om zich heen hebben om voor hun basisbehoeften zorg te dragen.

---

[1] Overigens zijn er nog wel andere argumenten die de stelling dat “we” niet zonder arbeidsmigranten kunnen tegenspreken. Denk alleen al aan de mogelijkheid om mensen die nu nog niet deelnemen aan de arbeidsmarkt, omdat ze afhankelijk zijn (gemaakt) van een uitkering, vanwege specifieke beperkingen, en dergelijke, alsnog betrokken worden bij het aanbod van werk. En daar waar geopperd wordt dat “Nederlanders” door arbeidsmigranten uitgevoerde werkzaamheden niet (meer) zouden willen verrichten, zouden aanpassingen (aanzienlijke verbeteringen van de arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden) dat argument grotendeels tenietdoen.

Daarom dient in het beleid expliciet te worden opgenomen dat het creëren van nieuwe werkgelegenheid die primair afhankelijk is van de inzet van (tijdelijke) arbeidsmigranten, niet (meer) wenselijk is. De provincie dient hierop sturend op te treden. In plaats daarvan moet worden ingezet op hoogwaardige werkgelegenheid, met focus op innovatie, automatisering en digitalisering – passend bij Limburgs profiel als 'innovation leader' en 'more developed region'. Dit draagt ook bij aan het versterken van de regionale kenniseconomie en biedt perspectief voor jonge-ren en professionals. Door de arbeidsproductiviteit te verhogen in plaats van de arbeidscapaci-teit uit te breiden, wordt het Bruto Binnenlands Product duurzaam versterkt[2].

Tot slot is het van strategisch belang om de economische afhankelijkheid van arbeidsmigratie af te bouwen, mede gelet op mogelijke geopolitieke onzekerheden. In dat kader kan ook gewezen worden op de ontwikkeling dat door bijvoorbeeld uitzendbureaus gebruik (misbruik) gemaakt wordt van routes om nog goedkopere arbeiders van buiten de EU te werven. Via zogenaamde werkinschrijving in een Oost Europees land, werken ze zo veelal feitelijk illegaal in Nederland. Daarbij wordt in ook vaak misbruik gemaakt met zogenaamde ZZP- constructies. Overigens maken niet alleen uitzenders hier misbruik van. In de transportwereld is dit een veel gebruikt (misbruikt!) concept.

Het streven naar robuuste economische systemen en toekomstbestendige productiestructuren vereist dat de provincie Limburg de transitie maakt van een extensieve naar intensieve, kennis- en technologiegedreven economische ontwikkeling.

Zienswijze op bedrijventerreinen en werklocaties, specifieke Greenport Venlo

- Kwetsbare functies zoals verblijfsrecreatie (logies) en (tijdelijk) wonen zijn niet toegestaan op Bedrijventerreinen, met uitzondering van bedrijfswoningen die nog in gebruik zijn. Dat onder meer vanwege omgevingsfactoren als geluids- en geuroverlast, verkeersveiligheid, fijnstof, milieucirkels en de vaak niet-geringe afstand tot voorzieningen – aspecten die behoren bij het creëren van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. In bepaalde gevallen kan aan de randen van bedrijventerreinen eventueel via maatwerk een functiewijziging worden toegestaan. Dat is wel afhankelijk van de milieuzonering

Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI)
Paragraaf 12.4.4.3.3. Efficiënt ruimtegebruik en functiemenging bedrijventerreinen
Paragraaf Functiemenging op bedrijventerreinen

De constatering dat Limburg op termijn mogelijk te maken krijgt met een tekort aan bedrijventerreinen, dient mede bezien te worden in het licht van eerdere beleidskeuzes. De wijze waarop in bedrijventerreinen als Greenport zijn ontwikkeld, laat zien dat een gebrek aan regie en scherpe selectiecriteria leidde tot suboptimale benutting van beschikbare ruimte.

Het door de provincie zelf opgerichte ontwikkelbedrijf Greenport Venlo heeft – ondanks de oorspronkelijke ambities ten aanzien van hoogwaardige, circulaire en innovatieve bedrijvigheid – in de praktijk veel gronden uitgegeven aan bedrijven die slechts beperkte meerwaarde leveren voor de regionale economie en nauwelijks bijdragen aan de maatschappelijke opgaven die in de POVI worden benoemd[3].

[2] Daarbij kan verwezen worden naar de “Wet van Kleinknecht”, geïnspireerd op Alfred Kleinknecht, die veel onderzoek verrichtte waaruit bleek dat loonmatiging en flexibilisering van de arbeidsmarkt een negatieve impact hebben op innovatie en de groei van de arbeidsproductiviteit. De stelling van Kleinknecht is onder economen tamelijk onomstreden.
[3] Onderzoek leert dat slechts zo’n 25% van de producten die de distributiehallen op Greenport verlaten, bedoeld zijn voor de Nederlandse markt en dat de massale komst van distributiebedrijven (overigens in

De sterk commerciële inslag van Greenport heeft geleid tot een overhaaste uitgifte, zonder voldoende borging van beleidsmatige kaders op het gebied van circulaire economie, innovatie en duurzame werkgelegenheid. Het gevolg is een ruimtelijke versnippering van bedrijvigheid, met een oververtegenwoordiging van laagproductieve sectoren zoals grootschalige logistiek en e-commerce, die bovendien sterk afhankelijk zijn van arbeidsmigratie.

Het is wenselijk dat de provincie erkent dat hieruit lessen moeten worden getrokken. Dat betekent o.a.: beëindiging van ontwikkelbedrijf Greenport als sturend instrument en een hernieuwde positionering waarbij Horst aan de Maas haar regierol op eigen grondgebied kan oppakken.

In de ontwerp-POVI wordt Greenport Venlo opnieuw aangemerkt als werklocatie van provinciaal belang, met nadruk op circulaire economie. Deze ambitie dient dan ook daadwerkelijk geëffectueerd te worden. Concreet betekent dit: het formuleren en handhaven van duidelijke instapeisen voor nieuwe bedrijven op het gebied van circulair ondernemerschap, innovatieve technologie en maatschappelijk verantwoorde arbeidsverhoudingen. Bedrijven die afhankelijk zijn van het zogenaamde lage-lonen-model, waaronder flexibele arbeidsconstructies gericht op grootschalige inzet van migranten, dienen niet langer in aanmerking te komen voor vestiging locatie.

Een marktgericht aanbod van bedrijventerreinen, gebaseerd op louter vraag van commerciële partijen, zoals in het verleden het geval was, is niet in lijn met een zorgvuldige ruimtelijke ontwikkeling en leidt aantoonbaar tot suboptimale benutting van schaarse ruimte. Er dient een duidelijke afweging te worden gemaakt op basis van regionale meerwaarde, productiviteit, duurzaamheid, innovatiekracht en bijdrage aan maatschappelijke opgaven. Indien het begrip “regionale meerwaarde” niet is omschreven in het POVI, is het wenselijk dat hier alsnog een heldere definitie voor wordt opgenomen, als toetsingskader voor vestiging en uitbreiding van bedrijven op locaties met provinciaal belang.

De centrale regie van de provincie mag niet uitmonden in het eenzijdig vaststellen van welke ontwikkelingen als ‘noodzakelijk’ of ‘ongewenst’ worden aangemerkt. Er dient structureel ruimte te blijven voor gemeenten om hun lokale beleidsruimte uit te oefenen en eigenstandig opgaven te prioriteren. Beleidsvorming en locatiekeuzes vragen om een transparante en navolgbare afweging, waarbij economische lobby’s van marktpartijen en ontwikkelaars niet leidend mogen zijn, maar in balans gebracht worden met omgevingskwaliteit, maatschappelijk draagvlak en leefbaarheid.

Volgens eerder provinciaal beleid zijn grenzen gesteld aan de omvang van nieuwe bedrijfskavels (max. 5 ha). Deze begrenzing is op democratische wijze tot stand gekomen en dient ook in de huidige en toekomstige planvorming te worden gehandhaafd, om ongewenste schaalvergroting en landschappelijke aantasting tegen te gaan.

Ten aanzien van de voorgenomen uitbreiding bij Greenport Venlo, locatie Klaver 7, is door omwonenden, natuurorganisaties en lokale ondernemers een alternatief plan opgesteld (plan “Ten Oosten van Sevenum”) dat voorziet in een sobere en zorgvuldige uitbreiding van ongeveer 30 hectare over een periode van 15 jaar. Dit plan is afgestemd op het recent uitgevoerde behoefteonderzoek (BUCK 2024), sluit aan bij het coalitieakkoord van de gemeente Horst aan de Maas, en geniet breed draagvlak onder belanghebbenden (waaronder de Dorpsraad Sevenum, Behoud de Parel, Groengroep Sevenum, Natuur- en Milieufederatie Limburg, Dassenwerkgroep Limburg, lokale ondernemers en diverse politieke partijen).

---

geheel Nederland) het gevolg is van voor de distributiebedrijven gunstige regelingen en subsidies in het kader van het beleid onder de noemer van “Nederland Distributieland”, waarvoor de kosten voornamelijk afgewenteld zijn op de Nederlandse belastingbetalers.

Belangrijke uitgangspunten van dit alternatieve plan zijn:

- gefaseerde ontwikkeling afgestemd op regionale behoefte;
- het bieden van ruimte voor lokale en regionale ondernemers;
- landschappelijke inpassing en versterking van de ecologische structuur (groene buffer bij Lage Heide);
- het voorkomen van toename van bestaande knelpunten zoals netcongestie, arbeidskrapte en draagvlakproblemen;
- borging van meerwaarde voor de Limburgse economie.

Het is van groot belang dat het provinciaal beleid ruimte laat voor dit type gebiedseigen oplossingen en alternatieven, en dat de provincie – bij de nadere begrenzing en ontwikkeling van werklocaties zoals Greenport Venlo – daadwerkelijk het gesprek aangaat met de lokale gemeenschap en gemeentebesturen.

Daarom roept de Werkgroep Huisvesting Arbeidsmigranten Horst aan de Maas op tot:
1. Aanpassing van de begrenzing van Greenport Venlo (o.b.v. de structuurvisie 2012 en actuele ruimtelijke inzichten).
2. Het beëindigen van de rol van het ontwikkelbedrijf Greenport Venlo.
3. Het borgen van kwaliteitseisen voor circulaire, innovatieve en maatschappelijk verantwoorde bedrijvigheid.
4. Het erkennen van het alternatief Klaver 7-plan als zorgvuldig en gedragen voorstel.
5. Het expliciet opnemen van een definitie voor 'regionale meerwaarde' in het POVI.
6. Het respecteren van gemeentelijke autonomie bij het afwegen van ruimtelijke economische belangen.

Zienswijze op het thema Wonen en Arbeidsmigranten

- Het tegengaan van misstanden bij de woon- en leefomstandigheden van (kwetsbare) arbeidsmigranten is een provinciaal belang. Daarvoor geven wij uitvoering aan de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 – Waardig werken en wonen. Door in Limburg te beschikken over meer, kwalitatief betere en duurzame huisvesting voor arbeidsmigranten, voorkomen wij misstanden zoals (dreigende) dak- en thuisloosheid.

Provinciale Omgevingsvisie Limburg (POVI)
Paragraaf 10.2 Provinciaal belang en rol wonen, 4de bullit

In de ontwerp-POVI wordt het realiseren van meer huisvesting voor arbeidsmigranten gepresenteerd als een (deel)oplossing voor dakloosheid en woningtekorten. Deze aanname is onjuist en behoeft correctie. Dakloosheid onder arbeidsmigranten is niet het gevolg van een structureel tekort aan woningen, maar van de aard van de huisvestingsconstructies en de kwetsbare juridische positie van deze groep. De meeste arbeidsmigranten die dakloos raken, hadden immers al huisvesting – vaak gekoppeld aan hun arbeidsovereenkomst. Het beëindigen van de arbeidsrelatie leidt doorgaans automatisch tot beëindiging van het verblijf, zonder enige huurbescherming. De huisvesting betreft in veel gevallen logiesverblijf (short stay), dat naar zijn aard van korte duur is. Dit type verblijf biedt geen bestaanszekerheid, laat staan een duurzaam perspectief. Het gebruik van logiesvoorzieningen als "fatsoenlijke huisvesting" is een framing die voorbijgaat aan de realiteit: deze vorm van huisvesting is niet gelijkwaardig, niet duurzaam, en in veel gevallen onmenswaardig. Arbeidsmigranten beschikken in deze constructies niet over dezelfde woonrechten als reguliere huurders. Ze worden feitelijk uitgesloten van bescherming onder het huur-recht, en daarmee op een lager niveau geplaatst dan andere bewoners.

Terwijl de arbeidsmigranten als “huurders” van deze “woningen/verblijven” ondertussen veelal relatief meer huur betalen dan Nederlanders die wonen in kwalitatief betere huizen. Deze praktijk draagt niet bij aan integratie of participatie (die door bestuurders vaak met de mond beleden wordt), maar creëert een systeem van afhankelijkheid, waarin mensen gevangen blijven in precaire werk- en woonsituaties. Dit is niet alleen sociaal onwenselijk, maar ook discriminerend van aard.

Bovendien rijst de vraag wie heeft vastgesteld dat er überhaupt een structureel tekort aan huisvesting voor arbeidsmigranten is. De zogenoemde “huisvestingsopgave” wordt veelal benoemd zonder dat er zicht is op essentiële data zoals de bezettingsgraad van al vergunde bedden. Deze cijfers ontbreken in onderzoeken zoals die van Decisio, terwijl berichten over leegstand toenemen en de uitzendmarkt onder druk staat. Zolang de werkelijke cijfers ontbreken, kan van een goed onderbouwde opgave geen sprake zijn, en blijft het risico bestaan dat het huisvestingsvraagstuk wordt geframed als een noodzaak, terwijl het in feite vooral een economisch verdienmodel ondersteunt.

De meeste arbeidsmigranten komen naar Nederland met het doel om een toekomst op te bouwen. Het ontbreken van structureel perspectief in het huisvestingsbeleid – bijvoorbeeld na afloop van een short stay-periode – leidt tot grote onzekerheid. Nergens wordt duidelijk wat er gebeurt ná deze periode. Wordt de bewoner dan dakloos? Gaan overheden actief de dialoog aan over zijn of haar intentie? Juist het (er)kennen van die intentie is cruciaal om beleid te kunnen voeren dat gericht is op menselijke waardigheid, beheersbaarheid en duurzame integratie.

Tegen deze achtergrond is het noodzakelijk om fundamenteel anders te kijken naar de relatie tussen werkgelegenheid en huisvesting. Het toevoegen van nog meer short stay-huisvesting is geen oplossing, maar een symptoom van het probleem. De oorzaak ligt bij het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor lokaal geen arbeidsaanbod beschikbaar is, en waarvoor bewust arbeidsmigranten worden aangetrokken. Nederland heeft de afgelopen negen jaar ruim anderhalf miljoen extra banen gecreëerd, terwijl de demografische ontwikkeling krimp laat zien. Deze disbalans is alleen houdbaar zolang er steeds meer tijdelijke krachten worden aangetrokken. Dit is geen duurzaam model.

De oplossing ligt in een koerswijziging: stop met het toevoegen van laagproductieve werkgelegenheid die afhankelijk is van tijdelijke arbeid en investeer in innovatie en automatisering. Het is niet problematisch dat de beroepsbevolking krimpt; dat is een realiteit die beheerst en verantwoord benaderd moet worden. Een kleinere, innovatieve en technologisch hoogwaardige economie is toekomstbestendiger dan een economie die blijft groeien op basis van goedkope arbeid.

Ten slotte is er binnen de POVI sprake van een tegenstrijdigheid. In de tekst wordt erkend dat logiesverblijf op bedrijventerreinen onwenselijk is – vanwege de beperkingen voor integratie, veiligheid, en leefbaarheid. Toch wordt deze opvatting direct ondermijnd door de formulering dat logiesvestiging onder voorwaarden op bedrijventerreinen alsnog kan worden toegestaan. Deze redenering verdient herziening. Het huisvesten van mensen op bedrijventerreinen, in containers, caravans, omgebouwde schuren of voormalige agrarische bedrijfsgebouwen is sociaal en maatschappelijk onverantwoord. Het leidt tot sociale isolatie, belemmert integratie, vergroot afhankelijkheid en creëert spanningen in de leefomgeving.

We moeten breken met het model waarin huisvesting en arbeid onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn in een systeem dat voornamelijk voordelig is voor werkgevers, niet voor mensen.

Investeren in fatsoenlijke, duurzame en gelijkwaardige woonoplossingen – los van de werkrelatie – is niet alleen menswaardiger, maar ook noodzakelijk voor een gezonde samenleving. Dat zou beter aansluiten bij de eerder gepresenteerde provinciale nota “Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025 – 2027 – Waardig Wonen en Werken”.

Daarom roept de Werkgroep Huisvesting Arbeidsmigranten Horst aan de Maas op tot:
1. Het loskoppelen van arbeid en huisvesting voor arbeidsmigranten (in lijn met de aanbevelingen van de commissie Roemer) en beëindigen van logiesfuncties als structurele huisvestingsvorm.
2. Het erkennen dat dakloosheid vooral voortkomt uit kwetsbare woonconstructies, niet uit woningtekort.
3. Het formuleren van beleid dat uitgaat van duurzame verblijfsintentie, met passende huisvesting, rechten en bescherming.
4. Het stoppen met het toevoegen van werkgelegenheid waarvoor geen lokaal arbeidspotentieel beschikbaar is.
5. Het investeren in innovatie, automatisering en hoogwaardige werkgelegenheid als alternatief voor het huidige model.
6. Het niet toestaan van arbeidsmigrantenhuisvesting op bedrijventerreinen, ongeacht het type of de omstandigheden.

Het is tijd voor beleid dat mensen als volwaardige bewoners en deelnemers aan onze samenleving behandelt – niet als anonieme arbeidskrachten die tijdelijk mogen verblijven zonder rechten of toekomstperspectief.

In afwachting van uw reactie en in de hoop dat onze zienswijze positieve gevolgen heeft voor de aanpassingen van uw omgevingsvisie.

Met vriendelijke groet,

Werkgroep Huisvesting Arbeidsmigranten

Technische vragen Cie LEO POVI 23 april 2026 - BBB

Vragen Verwevingsgebieden

Inleiding

	Buitengebied 2021 in ha.	Primair landbouwgebied in ha.	Procentuele afname
Noord-Limburg	36.100	28.054	22%
Midden -Limburg	30.285	23.625	22%
Zuid-Limburg	17.655	7.887	55%
Totaal	**84.040**	**59.566**	**29%**

Bron: Arvalis dd. 14-04-2026

Omdat de terminologie van de Povi 2021 en de terminologie in de nieuwe voorgelegde Povi verschillen, stellen we het buitengebied 2021 gelijk met het primair landbouwgebied in de huidige Povi. Dit met het uitgangspunt dat daarin de ruimtelijke beperkingen voor de landbouw in beide visies het minste is.

Uit bovenstaande tabel en bijgevoegd kaartmateriaal blijkt dat in het Zuidelijk Heuvelland een forse afname is van landbouwgrond met de minste beperkingen.

In de Povi wordt gesproken over stedelijk gebied. Uit het kaartmateriaal stedelijk gebied blijken de steden Venray, Oostrum, Venlo, Tegelen, Nederweert, Weert, Roermond, Herten in Noord- en Midden-Limburg als stedelijk gebied zijn aangemerkt.

In Zuid-Limburg is dat Born, Buchten, Sittard, Neerbeek, Beek, Urmond, Stein, Elsloo, Nieuwdorp, Brunssum, Heerlen, Landgraaf, Heerlen, Eygelshoven, Maastricht, Gronsveld, Kerkrade, Hoensbroek en Geleen.

Vragen

1. Welke definitie geldt voor stedelijk gebied en welke voor landelijke kernen?
2. Wanneer is iets stedelijk gebied en wanneer is iets een landelijke kern?
3. Welke objectieve parameters zijn hieraan gekoppeld, denk aan inwonersaantallen etc?

Antwoord op de vragen 1,2,3

De aanduiding van het stedelijk gebied zoals deze is opgenomen in de nu voorliggende POVI is overgenomen uit eerder provinciaal omgevingsbeleid. Hierin wordt het stedelijk gebied van Limburg van oudsher al geduid als zijnde de bebouwde gebieden van de Westelijke Mijnstreek, Heerlen, Brunssum, Landgraaf en Kerkrade en de steden Maastricht, Venlo, Roermond, Weert en Venray. Hierbij merken we op dat niet alle gebieden opgenomen in de zone 'stedelijk gebied' ook een stad zijn (zoals is aangemerkt

in de inleiding van de vragen). Het Stedelijk gebied wordt hierbij gekarakteriseerd door een stedenbouwkundig samenspel van bebouwing voor hoofdzakelijk wonen. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dag recreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), stedelijk groen en water.
Het stedelijk gebied zoals opgenomen in de voorliggende POVI, komt dus voort uit bestaand beleid. Het is daarmee ook basis voor gemeentelijk beleid (Bijvoorbeeld gemeentelijke omgevingsvisies) en basis voor data en onderzoek. Een voorbeeld hiervan is Panorama Zuid-Limburg dat samen met gemeenten is uitgewerkt en ook is vastgesteld.

De landelijke kernen kennen een andere schaal, dynamiek en voorzieningenniveau dan het stedelijk gebied en worden gekarakteriseerd door een aaneengesloten gebied van groepen van gebouwen met een samenhangend stratenpatroon in gebruik voor hoofdzakelijk wonen, dat niet als stedelijk gebied wordt aangemerkt. Het omvat naast woongebieden ook detailhandel, horeca, voorzieningen, sport- en dagrecreatieve terreinen, infrastructuur (wegen, energie, data), groen en water. Om een kern te kwalificeren als landelijke kern dient er sprake te zijn van een samenhangend stratenpatroon én een sociaal-ruimtelijke eenheid. Deze sociaal-ruimtelijke eenheid komt tot uiting in de aanwezigheid van een samenspel van onderstaande elementen: minimaal 20-25 woningen; dichtheid; aanwezige voorzieningen; ruimtelijk historische en/of lokale context die maakt dat een landelijke kern een specifieke functie verzorgt voor het omliggend gebied.

De ontwerp POVI bevat geen scherp criterium voor het onderscheid tussen stedelijk gebied en landelijke kern. Het verschil zit vooral in schaal en dynamiek en, met de komst van het verwevingsgebied, in de verschillende omvang van het Verwevingsgebied dat rondom stedelijke gebied resp. landelijke kernen ligt. De zone stedelijk gebied zal na vaststelling van de POVI in gesprek met gemeenten nader tegen het licht gehouden worden, mogelijk resulterend in aanpassingen in de aanduiding en begrenzing. Besluitvorming daarover vindt conform geldende procedures plaats door Provinciale Staten.

Vraag 4
Kan het college verduidelijken wat de afweging is geweest bij het opnemen van de verwevingsgebieden in de povi, dit in combinatie met de haalbaarheid en betaalbaarheid in onze beleidskaders?

Antwoord

In de inleiding bij deze technische vraag wordt het Buitengebied uit de POVI2021 gelijk gesteld aan het Primair landbouwgebied voor de nieuwe POVI. De aanname hierbij is dat

de ruimtelijke beperkingen voor de landbouw in beide visies voor die zones het minste is. Dat is geen juiste aanname. De definitie van het oude Buitengebied uit de POVI 2021 geeft op geen enkele wijze bescherming voor de bestaande landbouw. De nu voorliggende POVI geeft die bescherming wel, en met name in het Primaire landbouw gebied. Daarmee lijkt het Verwevingsgebied dus meer op het oude Buitengebied dan het Primaire landbouwgebied. Daarnaast stelt de nu voorliggende POVI dat de bij elkaar komende belangen in het Verwevingsgebied, rekening met elkaar dienen te houden. Oók met die van de daarbinnen gelegen agrariërs. De wijze waarop we daarop sturen is bijvoorbeeld de terughoudende houding voor het bouwen buiten het bestaande bebouwde gebied en het bouwen van "straatjes erbij" tegen de bestaande bebouwing aan. Tot slot is toegezegd dat nieuwe uitbreidingen van het Verwevingsgebied ook in de toekomst niet zullen plaatsvinden zonder een landbouweffectrapportage.

In de Nota van zienswijzen hebben we uitgelegd dat de indeling in de nieuwe POVI van het landelijk gebied in vier zones het perspectief weerspiegelt dat de Provincie heeft op de transitie die de landbouw doormaakt. Door deze zonering wordt duidelijk gemaakt hoe we deze transitie willen stimuleren en geven we zoveel mogelijk duidelijkheid aan de agrariërs daarover. De vernieuwing van de zonering zit met name in de Groenblauwe landbouwzone, het Primair landbouwgebied en het Verwevingsgebied. Dit zijn alle drie gebieden waar de landbouw de hoofdgebruiker is, waarbij de gebruiksmogelijkheden in meer of mindere mate worden beïnvloed door andere doelen en opgaven die in deze gebieden spelen.

- *Groenblauwe landbouwzone (landbouw met water- en natuuropgaven)*
- *Primair landbouwgebied (hoogproductief landbouwgebied)*
- *Verwevingsgebied (landbouw met stad-landopgaven)*

Primair landbouwbouwgebied en Verwevingsgebied vormen in de POVI2021 samen nog het Buitengebied.

In het discussieblad 'Ruimtelijke indeling landelijk gebied' dat op 25 april 2025 sonderend in de Commissie LEO is besproken is aangegeven dat door gebieden aan te wijzen waarin landbouw de dominante functie is, het belang van het behoud hiervan expliciet gemaakt kan worden. Om de transitie van de landbouw in deze gebieden een kans van slagen te geven, moeten we voorkomen dat er nieuwe beperkingen ontstaan voor de landbouw door toevoeging van nieuwe gevoelige (stedelijke) functies.

Ten opzichte van het Buitengebied POVI2021 wordt in het Primair landbouwgebied één generieke nieuwe regel geïntroduceerd. Dat is een nee-tenzij bepaling voor ontwikkeling van nieuwe niet-agrarische activiteiten. Die is er juist op gericht om meer dan nu te voorkomen dat de landbouw in deze zone belemmerd wordt. Bovendien schrappen we hier de bestaande regels voor extensiveringsgebieden.

Daar komt bij dat in het Buitengebied POVI2021, net als in het Verwevingsgebied, ontwikkeling van stedelijke functies waarvoor in het bestaand bebouwd gebied geen plek is, niet uitgesloten is.

Vraag 5

Hoe verhouden gemeentelijke omgevingsvisies zich tot de POVI binnen de huidige verwevingsgebieden?

Antwoord

In de Nota van zienswijzen (paragraaf 2.2) wordt ingegaan op de relatie tussen POVI en omgevingsvisies/ omgevingsplannen van gemeenten.
De in de POVI opgenomen algemene zonering past bij het provinciaal schaalniveau. En geeft op hoofdlijnen richting aan de inrichting van het bebouwd en landelijk gebied. Verspreid binnen zo'n zone liggen bijvoorbeeld woningen, groenvoorzieningen en landschapselementen. Alle zones worden doorsneden door wegen en energie-infrastructuur. De gemeentelijke omgevingsvisies (GOVI's) zijn meestal gedetailleerder. De GOVI's zijn zelfbindend voor de gemeente, net zoals de POVI dat is voor de Provincie. In de GOVI's maken gemeenten, zoals ook wordt aangegeven in diverse zienswijzen, eigen keuzes over de inrichting van het landelijk en het bebouwd gebied. Bv het benoemen van kernrandzones (soms ook overgangsgebieden of stadsrandzones genoemd). Indien een dergelijke gemeentelijke zone groter is dan de provinciale zone en deze dus over loopt in het primaire landbouwgebied, blijven wel de "nee-tenzij" regels uit het provinciale primair landbouwgebied gelden. We zetten in op een optimale afstemming tussen POVI en GOVI, net als we dat aan de andere kant doen tussen de POVI en de Nota Ruimte (als nationale omgevingsvisie). Daar waar wij vinden dat provinciale belangen bindend moeten doorwerken in gemeentelijke omgevingsplannen, nemen we regels op in de Omgevingsverordening. Daar waar wij in de toekomst vinden dat nieuwe GOVI's in strijd zijn met provinciale zonering, zullen wij gemeenten hierop attenderen, eventueel in de vorm van een formele zienswijze.

Technische vragen PvdD over Raakvlakken ZRK-rapport Circulaire Economie, POVI en het uitvoeringsplan Circulaire Economie

Beantwoording vragen voor zover deze betrekking hebben op de POVI. Dit betreft de vragen 1 tot en met 3. De overige vragen worden separaat beantwoord.

1. Er wordt gesteld dat de transitie naar circulaire economie mogelijk extra ruimte (aan bedrijventerreinen) zal vragen (P133) en dat er tot 2035 een ingeschatte extra ruimtebehoefte is van 900-1.000 hectare netto, o.a. doordat het aandeel van circulair georiënteerde bedrijvigheid zal groeien (P143) Waar zijn deze stellingen en omvang op gebaseerd? Waar voor een transitie naar circulaire economie de opbouw van circulaire bedrijvigheid toeneemt, zal immers gelijktijdig de lineaire bedrijvigheid af moeten bouwen waardoor er ruimte vrijkomt. Dus graag een onderbouwing.

   Antwoord

   De omvang van die raming (900-1000 ha) komt voort uit analyses vanuit het provinciale monitoringsysteem REBIS (www.rebislimburg.nl) en de achterliggende database waarbij o.b.v. ervaringsgegevens uit het verleden inschattingen worden gemaakt over de vraag naar ruimte voor een een zekere periode in de toekomst (in deze tot 2035, langer wordt te speculatief). Een dergelijke extrapolatie wordt verrijkt met trendmatige correcties waarvan circulaire economie er een is. Overigens is het aandeel circulair daarin (nog) beperkt (ca. 10%). Dat heeft ermee te maken dat een dergelijke transitie een proces van decennia is en de horizon van die ruimtebehoefte inschatting veel korter en dus ook nog vooral lineair zal zijn. Op dit moment is pas 6% van de Limburgse bedrijven circulair. Primair zal de afbouw van lineaire bedrijvigheid vooral komen uit de transitie binnen de bedrijven zelf (ombouw). Voor zo ver het "nieuwe" circulaire bedrijven betreft zal dat zelden in de tijd parallel lopen met de afbouw/stoppen van lineaire bedrijven. Zo lang deze commercieel gezien bestaansrecht hebben zullen die ook eigenstandige uitbreidings- c.q. ruimtevragen blijven ontwikkelen waar we rekening mee zullen moeten houden. Als overheid kunnen we processen/transities stimuleren, maar geen bedrijven sluiten of verbieden. En hopelijk zal het aandeel circulair in die ruimtebehoefte toenemen de komende decennia.

2. Er wordt via de Omgevingsverordening Limburg invulling gegeven aan 'bedrijventerreinen van Provinciaal Belang. Mogen deze bedrijventerreinen uitbreiden? Welke voorwaarden en eisen worden gesteld bij eventuele vergroting van dergelijke bedrijventerreinen? Zijn of worden allicht eisen gesteld aan de aard van de bedrijvigheid, Kan vergroting ten koste gaan van bestaande natuur (anders dan Natura 2000 of NNL- gebieden)?

   Antwoord
   Ja deze bedrijventerreinen van provinciaal belang mogen uitbreiden. Uiteraard moet dat passen binnen de gestelde planningsopgaven in de POVI, maar ook zal ten tijde van planontwikkeling de behoefte concreet moeten worden aangetoond en de mogelijkheden de bestaande terreinen in de nabijheid kunnen bieden, alvorens uitbreiding van die terreinen te overwegen. Vervolgens moet dat planologisch wel mogelijk zijn. Dat betekent dat bestaande beperkingen (bijv. Natura 2000) gerespecteerd moeten worden. De primaire verantwoordelijkheid ligt daarvoor bij de gemeenten,

binnen de kaders die de Provincie stelt in de Omgevingsverordening. Dat geldt ook voor het type of aard van de beoogde bedrijvigheid. Gemeenten zijn bevoegd gezag voor zo'n ruimtelijk plan, maar aangezien we ze hebben aangeduid als 'bedrijventerrein van provinciaal belang' zal dit in afstemming met de Provincie moeten gebeuren. Bij uitbreidingen van dergelijke bedrijventerreinen zal het in de praktijk bijna altijd gaan om landbouwgronden. Of daarbij natuur (niet zijnde Natura2000 of NNL) in het geding kan zijn, hangt mede af van de bepalingen in het gemeentelijke omgevingsplan. Bij ontwikkelingen in de Groenblauwe landbouwzone is dan een compensatieplicht voorzien in de Omgevingsverordening.

3. Er wordt gesteld dat het gebruik van binnenvaart en Limburgse binnenhavens wordt gestimuleerd, o.a. omdat ze een rol kunnen spelen bij de transitie naar een circulaire economie (P155). Onder andere bij het vervoeren van gevaarlijke stoffen (P158). Dit geeft een risico op toename van gevaarlijke stoffen in onze waterwegen, met mogelijke gevolgen voor waterkwaliteit en biodiversiteit in onze waterwegen. Welke afwegingen, eisen en voorwaarden worden bij deze stimulering meegenomen?

   Antwoord
   Inderdaad zullen bij een transitie naar een circulaire economie veranderingen optreden in de grondstoffenstromen. Per definitie is vervoer over water veiliger dan vervoer over de weg. Bij het vervoer van gevaarlijke stoffen per schip is er geen risico dat die tot negatieve gevolgen leidt voor waterkwaliteit en biodiversiteit. Er gelden zodanig (wettelijke) eisen voor die schepen en bij overslaghandelingen dat er geen "weglekeffecten" mogen optreden. Los van calamiteiten (bijv. aanvaringen) bestaat er geen risico en waarvoor ook veiligheidsmarges gelden.

Van:
Verzonden: vrijdag 1 mei 2026 12:09
Aan:
Onderwerp: Onderwerp: Dringend verzoek tot herziening Nota van Zienswijzen POVI - Onvolledige belangenafweging en beroep op controlerende taak

Geachte leden van de Provinciale Staten en de leden van het College van Gedeputeerde Staten van Limburg,

Middels dit schrijven doe ik een formeel verzoek aan het Team POVI tot herziening van de 'Nota van Zienswijzen'.
Gelijktijdig doe ik een dringend beroep op de controlerende taak van de Statenleden in deze kwestie.

Motivering van het verzoek
Tot mijn grote verbazing en zorg heb ik door nader onderzoek moeten constateren dat de door mij ingediende zienswijze ZW-0421 niet is verwerkt in de definitieve Nota van Zienswijzen van 24-04-2026.
Ik heb hierover contact opgenomen met het Team POVI/Cluster Ruimte en deze hebben bevestigd dat mijn zienswijze per abuis niet is verwerkt in de Nota van Zienswijzen.
Het feit dat ik hier per toeval achter moet komen, wekt de ernstige schijn dat de zorgvuldigheid van het proces in het geding is.
De vraag is of dit met meerdere zienswijzen is gebeurd.

Aangegeven werd dat mijn aangevoerde punten voldoende waren meegenomen in de nota van Beantwoording.
Echter bij het controleren van de Nota van Beantwoording moet ik helaas constateren dat aan een aantal elementaire zaken die in mijn zienswijze zijn aangevoerd in het geheel ontbreken.
Door het negeren van de aangevoerde punten is de provincie in gebreke gebleven.

De conclusie is, dat de Nota van Zienswijzen op dit moment onvolledig is en vormt daarmee geen getrouwe weergave van de ingebrachte belangen.
Dit is rechtstreeks in strijd met artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht, waarin is vastgelegd dat het bestuursorgaan bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis vergaart omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen.

Wanneer zienswijzen worden overgeslagen, kan er geen sprake zijn van een evenwichtige belangenafweging.
Dit tast de legitimiteit van de besluitvorming rondom de POVI aan.

Ik spreek hierbij mijn diepe zorg uit over het feit dat dit mij per toeval onder ogen komt.
Dit doet vrezen dat mijn casus geen incident is, maar dat er mogelijk meerdere zienswijzen van burgers of organisaties buiten de nota zijn gehouden.
Dit raakt de kern van de rechtszekerheid en het democratisch proces.

Ik verzoek Provinciale Staten dan ook om:
Gebruik te maken van de haar toebedeelde controlerende taak en het College van Gedeputeerden op te dragen deze Nota te controleren op ontbrekende zienswijzen en mijn zienswijze alsnog integraal op te nemen en te beantwoorden in een herziene versie van de Nota van Zienswijzen;
Aan de Statenleden en Gedeputeerden transparantie te bieden over hoe dit heeft kunnen gebeuren en of de volledigheid van de overige zienswijzen is gegarandeerd.

Ik vertrouw erop dat u deze omissie met de nodige spoed en zorgvuldigheid herstelt.

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,

Bijlagen:

1. *Zienswijze*
2. *Verlenging*
3. *Meer tijd*
4. *Toelichting nota Zienswijzen*
5. *Zie onderhavige mail*

Van: _omgevingsvisie <omgevingsvisie@prvlimburg.nl>
Verzonden: Woensdag, 29 April, 2026 13:33
Aan:
CC:
Onderwerp: Zienswijzen

Geachte ,

Wij hebben geprobeerd zo zorgvuldig mogelijk om te gaan met het groot aantal zienswijzen die zijn ingediend.
Helaas moeten we constateren dat de door u ingediende zienswijze per abuis niet is opgenomen in de Nota van Zienswijzen.
Hiervoor bieden we onze excuses aan.

Omdat de door u gestelde vragen en gedeelde aandachtspunten ook door andere indieners naar voren zijn gebracht, willen wij alsnog een aantal inhoudelijke antwoorden uit de Nota van Zienswijzen met u delen.

Daarnaast voegen wij bij deze e-mail de twee inhoudelijke hoofdstukken uit de Nota van Zienswijzen toe die aansluiten bij de onderwerpen uit uw zienswijze.

Met betrekking tot afstandsnormen – Hoofdstuk 7.9 Windenergie

Afstandsnormen zijn eenvoudig te begrijpen, maar leiden niet tot een gegarandeerd beschermingsniveau. Het optredende geluidniveau bijvoorbeeld wordt niet alleen door afstand bepaald, maar ook door het type turbine, het aantal turbines in een project, eventuele cumulatie van bestaande geluidbronnen en andere omgevingsfactoren. Met andere woorden, bij dezelfde afstand zal het milieueffect (zoals o.a. geluidniveau) per project verschillen. Daarom vinden we afstandsnormen ongeschikt. Als afstandsnormen door Rijksbeleid wettelijk worden vastgesteld, dan passen wij deze alsnog toe.

Met betrekking tot vragen over gezondheid en windturbines – Hoofdstuk 7.9 Windenergie

De door ons gemaakte gebiedsindeling is gebaseerd op een beperkt aantal algemene ruimtelijke milieutechnische gronden op provinciale schaal. Gedetailleerde gebied- en locatie specifieke effecten zullen aan bod komen bij de planologische en milieukundige toets als zich een initiatief voordoet. Op basis van gedetailleerd onderzoek maakt het bevoegd gezag alsdan een definitieve belangenafweging en neemt een op de situatie toegesneden besluit. Daarbij betrekt het alle dan vigerende regels en beleid.

Met betrekking tot kaart zoekgebieden wind – Hoofdstuk 7.7 Kaartbeeld

Met de zoekgebieden maken we een eerste planologische afweging over de plaatsingsmogelijkheden voor zon-pv en windturbines. Dit betekent niet automatisch dat deze installaties mogen en kunnen worden geplaatst. Hiervoor is een nader initiatief-, locatie- en gebied specifiek onderzoek en haalbaarheidsanalyse nodig. Op basis daarvan maken wij een afweging over de geschiktheid van een gebied rekening houdend met de regels hiertoe opgenomen in de Omgevingsverordening.

Wij hopen u hiermee alsnog voldoende inhoudelijk te informeren over de wijze waarop de genoemde onderwerpen zijn betrokken bij de verdere uitwerking en besluitvorming.
Nogmaals bieden wij onze excuses aan voor het feit dat uw zienswijze niet afzonderlijk in de Nota van Zienswijzen is opgenomen.

Mocht u naar aanleiding van deze reactie nog vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groeten,

Team POVI en omgevingsverordening
Cluster Ruimte
E omgevingsvisie@prvlimburg.nl
Bereikbaar: maandag t/m vrijdag
Postadres Postbus 5700 | 6202 MA Maastricht
Bezoekadres Limburglaan 10 | 6229 GA Maastricht
Kijk ook op www.limburg.nl

provincie limburg

Gedeputeerde Staten van Limburg
Cluster Ruimte
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Datum 20-07-2025

Pro Forma Aanvulling Zienswijze Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Geachte leden van Gedeputeerde Staten,

Via dit schrijven stel ik u in kennis van mijn bezwaar tegen de afwegingen tot het mogelijk plaatsen van nog meer windturbines in mijn directe omgeving in Nederweert-eind tegenover Windpark Ospeldijk.

Het is de Provincie Limburg en de Gemeente Nederweert, reeds vier jaren bekend, dat ik als gedupeerd omwonende van Windpark Ospeldijk, dagelijks (geluid)hinder ervaar en daardoor slaapverstoring met de daarbij behorende (gezondheid)gevolgen onderga. Ik slaap hierdoor al vier jaar met gesloten ramen waardoor onder meer het recht op frisse lucht door ventilatie is ontnomen. De industriële windturbines, hierna IWT'S genoemd, hebben een grote impact op mijn welzijn- en leven en dat van naasten en huisdier(en).

Dat mag zo niet voortduren.

Ik concentreer me in dit schrijven vooral op mijn persoonlijke bezwaren en ervaringen maar zoals u weet zijn de klachten rondom IWT- park Ospeldijk veelvuldig op meerdere vlakken waardoor ik ook met regelmaat in de we vorm spreek. De hinder treft vele omwonenden inclusief kinderen en dieren uit woningen binnen minstens 1500 meter oftewel 7x de tiphoogte van de IWT'S en daarbuiten. Ik verwijs u voor de meldingen naar de site van de Gemeente Nederweert Milieuzaken. Zij zijn op de hoogte van de meldingen rondom de IWT'S van Ospeldijk www.gemeentenederweert.nl

Het cumulatieve effect van meerdere IWT-projecten zoals Weert, Neer, Egchel, Heibloem e.a. is nooit onderzocht maar merkbaar tot op vele kilometers. Er staan hier inmiddels meer dan twintig turbines om ons heen gebouwd en de leefomgeving is hierdoor verslechterd in plaats van verbeterd. De wettelijke taak van de Bevoegde Gezagen om onze leefomgeving te verbeteren is mislukt.

Een gedeelte van deze schade is reeds onomkeerbaar, ik kom daar later op terug. Ik verzoek u vriendelijk doch met klem om de plannen en plaatsing van nieuwe IWT'S minstens een halt toe te roepen totdat er betere normen zijn die de daadwerkelijke overlast beschermen en met nog meer klem om de huidige omwonenden per direct te beschermen door te stoppen met draaien middels een stilstand voorziening van de bestaande IWT'S in uw Provincie Limburg en diens grenzen middels het Europees Voorzorgsbeginsel.

De vele klachten van gedupeerde omwonenden, echte mensen van vlees en bloed, die lijden rondom de vergunde IWT'S alsmede de onafhankelijke informatie die tot u is gekomen, lijken tot nu toe van tafel geveegd en van ondergeschikt belang gebleven aan de energietransitie, zoals de Provincie deze wil invullen en we lijken geofferd te worden ter vermeende oplossing aan de mogelijke klimaatnoodzaak.

Wist u dat er inmiddels tienduizenden mensen in Nederland wakker liggen van IWT'S?

Gedeputeerde Staten van Limburg
Cluster Ruimte
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Datum 20-07-2025

Pro Forma Aanvulling Zienswijze Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Tot mijn grote verbazing is onze leefomgeving wederom als nieuw zoekgebied voorgesteld in de door u uitgegeven Omgevingsvisie 2025. Dat is gezien de omstandigheden absoluut onacceptabel.

De hoorbare geluidsnormen voor IWT'S zijn gebaseerd op L-den jaargemiddelden. Ze zijn niet representatief voor de daadwerkelijke overlast die wij ervaren en we worden onvoldoende beschermd tegen blootstelling van IWT'S. Handhaven is door deze slecht beschermende normen niet mogelijk en ik verzoek u om hier verandering in aan te brengen door real time metingen te doen waar de piekbelastingen voorkomen worden. Een max van 35dBA is daarbij een pré.

De Laagfrequente Geluiden worden niet meegenomen in de curve terwijl ze wel aanwezig zijn en een zeer onrustig gevoel en verstoring van nachtrust veroorzaken met meerdere gezondheidsrisico's en klachten als gevolg. Ik verwijs u hiervoor naar de site van een onafhankelijk artsencollectief www.windwiki.nl en verzoek u om de volgende video te bekijken: https://youtu.be/3GcBip1fZoE?feature=shared

Graag wil ik u uitnodigen om uw eigen huiswerk te doen en niet klakkeloos over te nemen wat het RIVM en de GGD u en de Bevoegde Gezagen als informatie verstrekken. Aannemelijk is dat zij zich laten informeren door bij NedZero aangesloten bureaus die mogelijk niet de burger maar de plaatsing van meer Wind op Land in portefeuille hebben en invloeden hebben op het beleid.

Ik doe een beroep op u als Provincie om erop toe te zien en te handelen, om mij als burger, geen willens en wetens schade toe te brengen of in stand te houden en om te zorgen dat mijn situatie en leefomgeving verbeteren in plaats van verslechteren.

Het verwijderen van het zoekgebied Nederweert en omgeving is daarvoor een start.

De Gemeente Nederweert heeft enige tijd geleden aan ons gedupeerde omwonenden ook aangegeven geen nieuwe windturbines meer in hun mooie gemeente te willen dus ik ga ervan uit dat u hier geen medewerking zult verwachten. De RES heeft immers geen juridische status en voordat u plannen omzet in juridisch bindende besluiten en regels voor de gemeente Nederweert, zult u mijns inziens hun medewerking en toestemming nodig hebben voorzien van de nodige onafhankelijke informatie ter bescherming van de burgers van Nederweert.

Als laatste wil ik u melden dat ik me, samen met een groep onafhankelijk deskundigen en gedupeerde omwonenden, grote zorgen maak over de hoeveelheden Bisphenol A (hierna te noemen BPA) die door de windturbines van Ospeldijk en de andere IWT'S in onze Provincie en in de rest van Nederland verspreid worden. Het wordt verspreid door de lucht waardoor ik als direct omwonende een verhoogd risico op te hoge inname aan stofdeeltjes loop. Ik verzoek u om die reden om per direct het Europees Voorzorgbeginsel toe te passen op de windturbines in onze omgeving. Tevens komt BPA in ons drinkwater terecht. Hier in Ospeldijk staan twee van de vier turbines van de Water Maatschappij Limburg (WML) nota bene in waterwingebied.

Gedeputeerde Staten van Limburg
Cluster Ruimte
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Datum 20-07-2025

Pro Forma Aanvulling Zienswijze Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Er heerst een ernstige dreiging voor onze volksgezondheid!

Hopelijk heb ik u voldoende geïnformeerd en neemt u mijn motivatie serieus door de zoekgebieden in en rondom mijn leefomgeving Nederweert-eind te verwijderen uit uw Ontwerp Provinciale Omgevingsvisie.

Mocht u nog vragen hebben, dan ben ik bereikbaar via onderstaande gegevens.

Graag ontvang ik een bevestiging van ontvangst en verwerking.

Met vriendelijke groet,

Van:
Verzonden: vrijdag 24 april 2026 12:53
Aan: _omgevingsvisie <omgevingsvisie@prvlimburg.nl>
Onderwerp: Re: Verlenging indienen zienswijze
Beste ,

Ik ben er achter gekomen dat mijn zienswijze (bijlage) niet is meegenomen terwijl ik hem wel op tijd heb aangevuld/ingediend.

Ik ben aan het rond bellen en mailen.
Graag ontvang ik uw reactie hierover!

Met vriendelijke groet,

Van:
Verstuurd: donderdag, september 18, 2025 3:48:50 p.m.
Aan: _omgevingsvisie <omgevingsvisie@prvlimburg.nl>
Onderwerp: Re: Verlenging indienen zienswijze
Geachte ,

Bij deze zend ik u nogmaals mijn zienswijze door.
Ik had hem weken geleden al verzonden maar wellicht is daar iets misgegaan.
Bedankt voor uw bericht en graag ontvang ik van u een bevestiging van goed ontvangst.

Met vriendelijke groet,

Van: _omgevingsvisie <omgevingsvisie@prvlimburg.nl>
Verzonden: Donderdag, 18 September, 2025 14:51
Aan:
Onderwerp: Verlenging indienen zienswijze

Geachte heer/ mevrouw,

U heeft een pro-forma zienswijze ingediend voor de Provinciale Omgevingsvisie Limburg. Door de vele zienswijzen is uw pro-forma onopgemerkt gebleven.
Hoewel de zienswijzeperiode, inclusief pro-forma periode reeds voorbij is, willen we u uit coulance wel nog de pro-forma tijd van 2 weken geven voor het indienen van een formele zienswijze.
Hiermee komt de finale deadline op 2 oktober 2025 te liggen.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geinformeerd.

Cluster Ruimte
E omgevingsvisie@prvlimburg.nl

Bereikbaar: ma, di t/m do
Postadres Postbus 5700 | 6202 MA Maastricht
Bezoekadres Limburglaan 10 | 6229 GA Maastricht
Kijk ook op www.limburg.nl

provincie limburg

Provincie gaat extra in gesprek over Provinciale Omgevingsvisie (POVI)

Vorig jaar juni is het traject voor de totstandkoming van de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) gestart. In dit proces is sprake van grote betrokkenheid van vele belanghebbenden. Om elke Limburger in de gelegenheid te stellen zijn of haar gedachten met de Provincie te delen, lag het ontwerp van de Omgevingsvisie ter inzage tot en met 7 juli 2025 en zijn Limburgers nadrukkelijk uitgenodigd te reageren. Het document is veelvuldig geraadpleegd, bestudeerd en er is door vele Limburgers op gereageerd. In totaal zijn er ruim 1250 zienswijzen ontvangen. Dit is bovengemiddeld hoog en gedienstig aan de inhoud. Om recht te doen aan al deze reacties is besloten om meer tijd te nemen om deze te bestuderen en om ruimte te organiseren voor extra gesprekken. Dit heeft ook gevolgen voor de planning.

Gedeputeerde Michael Theuns: *"Het doet ons goed dat provinciaal beleid overduidelijk leeft onder provinciegenoten. Uit alle reacties spreekt een grote betrokkenheid van de Limburgers bij hun omgeving. We voelen dat hier sprake is van belangstelling in provinciaal beleid en dat waarderen we. Zowel uit de zienswijzen als uit vele inhoudelijke gesprekken die we de afgelopen periode met onze partners en medeoverheden hebben gevoerd, blijken duidelijke signalen waar we echt recht aan willen doen. Dat kunnen we wanneer wij meer tijd nemen om deze te bestuderen en te beoordelen. Ook gaan wij extra inhoudelijk in gesprek met onze bestuurlijke partners en Provinciale Staten. Deze gesprekken vinden de komende maanden plaats."*

Geactualiseerde planning
Zorgvuldig luisteren naar alle geluiden vraagt dus extra tijd en die tijd wordt nu genomen. De planning van de totstandkoming van de POVI is daarom aangepast en behandeling in Provinciale Staten is voorzien in mei 2026.

Urgentie blijft
De Provincie begrijpt dat er ook mensen en organisaties zijn die liever gisteren dan vandaag een nieuwe vastgestelde POVI en Omgevingsverordening zouden zien. Het document werpt immers een langjarige blik op de toekomst en geeft richting en duiding aan vele ontwikkelingen in het ruimtelijk domein. Gedeputeerde Michael Theuns: *"Ondanks een ruimere planning, blijft de urgentie voor het maken van keuzes onverminderd hoog. Elke vorm van eventueel ongeduld is begrijpelijk – en die voelen wij zelf ook geregeld. Daarom is het goed te weten dat wij in de tussentijd altijd in gesprek zullen gaan over kwesties die om extra snelheid vragen om de noodzakelijke voortgang van ontwikkelingen te borgen."*

De POVI
De Provinciale Omgevingsvisie Limburg is het strategisch plan voor de fysieke leefomgeving in Limburg. Het is de opvolger van de huidige Omgevingsvisie Limburg. In de Omgevingsvisie staan de ambities, doelen en kaders voor de lange termijn (2025-2050) van de Provincie Limburg. Het document biedt een integrale leidraad voor de inrichting, het beheer en het gebruik van de schaarse ruimte in de provincie Limburg. Daarbij kijkt de Omgevingsvisie naar de leefomgeving in de brede zin. Dus niet alleen naar traditionele ruimtelijke onderwerpen, maar ook naar thema's zoals gezondheid, leefbaarheid, milieu en veiligheid. Op www.limburg.nl/povi2025 staat meer informatie over de POVI en het aangepaste proces.

Van: _omgevingsvisie <omgevingsvisie@prvlimburg.nl>
Verzonden: donderdag 23 april 2026 11:26
Aan:
Onderwerp: Toelichting nota zienswijze

Geachte indiener van een zienswijze op de Provinciale Omgevingsvisie,

In de periode mei tot juli 2025 heeft een zienswijze ingediend op het ontwerp van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg (Ontwerp POVI). Met deze e-mail willen wij u laten weten dat de Nota van Zienswijzen gereed is en is verstuurd aan Provinciale Staten. U vindt de Nota van Zienswijzen dan ook bij de stukken van Provinciale Staten die op 8 mei 2026 besproken zullen worden en op de website. Het is hierbij van belang te weten dat de Nota van Zienswijzen pas definitief is nadat de POVI is vastgesteld.

Uw zienswijze is voor de verwerking gekoppeld aan een nummer. In deze mail informeren wij u over uw persoonlijke "zienswijzenummer" waarmee u de punten uit uw eigen zienswijze terug kunt vinden.

U heeft een zienswijze ingediend namens:
Deze is gekoppeld aan het volgende zienswijzenummer:

Met dit zienswijzenummer kunt u uw reactie terugvinden in de Nota van Zienswijzen. Deze vindt u via de volgende link: https://www.limburg.nl/onderwerpen/omgeving/povi-ovl/

In de Nota van Zienswijzen zijn de ingediende zienswijzen voorzien van een reactie. Met behulp van bovenstaand zienswijzenummer kunt u nagaan op welke plaats uw zienswijze is opgenomen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Team POVI en Omgevingsverordening 2026
Cluster Ruimte

E omgevingsvisie@prvlimburg.nl
Bereikbaar: maandag t/m vrijdag

Postadres Postbus 5700 | 6202 MA Maastricht
Bezoekadres Limburglaan 10 | 6229 GA Maastricht
Kijk ook op www.limburg.nl

provincie limburg

Stichting Graetheide Comité

Secretariaat: Annastraat 48, 6191 SZ Beek
E-mail: info@graetheidecomite.nl
Web-site: www.graetheidecomite.nl
Bankrekening NL25Rabo01679.05.635

Doel van het Graetheide Comité is het opkomen voor een goed leefklimaat in het Graetheide-gebied, met meer aandacht voor natuur, milieu en recreatie en het tegengaan van de vestiging van (industriële) activiteiten die hiermee in strijd zijn.

Berg a/d Maas 3-5-2026

Aan de leden van Provincial Staten van Limburg
Ter behandeling in de Statenvergadering van 8 mei.

Voorstel voor aanpassing van de POVI

In 7.3.4 van de POVI wordt het volgende gesteld over het gewenste draagvlak voor ontgrondingen: "*Om een vergunning voor de activiteit ontgronden te kunnen verkrijgen, dient gestreefd te worden naar het bereiken van een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en een breed draagvlak in de omgeving.*"
In het antwoord op de zienswijze van het Graetheidecomité hieromtrent stelt GS : "*Dat hoeft echter niet te betekenen dat er ook werkelijk een breed draagvlak is. Initiatiefnemer dient in de aanvraag aan te tonen op welke wijze zij moeite heeft gedaan om breed draagvlak te creëren. Dat hoeft echter niet te betekenen dat er ook werkelijk een breed draagvlak is.*"
Het lijkt ons uit democratisch oogpunt ongewenst om een dergelijke ingrijpende activiteit uit te voeren zonder voldoende draagvlak bij de omwonenden. We verzoeken u daarom bovenstaande zin uit de POVI te vervangen door:
"*Om een vergunning voor de activiteit ontgronden te kunnen verkrijgen, dient gestreefd te worden naar het bereiken van een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde en dient er een een breed draagvlak in de omgeving te zijn.*"

Namens het Graetheidecomité,
voorzitter

Aan de fracties van Provinciale Staten Limburg

Betreft: behandeling Provinciale Omgevingsvisie Limburg tijdens vergadering PS op 8 mei a.s.

Roermond, 6 mei 2026

Geachte leden van Provinciale Staten Limburg,

Hierbij richten wij, als gezamenlijke belangenbehartigers voor water- en windmolens, een brandbrief aan uw fractie.
A.s. vrijdag staat de vaststelling van de Provinciale Omgevingsvisie 2026 op de agenda van uw vergadering. Omdat over dit laatste deel van de procedure van de POVI niet gecommuniceerd is met indieners van zienswijzen, hebben wij niet via inspraak bij de commissievergadering of de provinciale Statenvergadering kunnen reageren op de ons inziens ontoereikende tekst van de concept-POVI en de afhoudende en weinig concrete reactie op onze ingediende zienswijze. Bovendien neemt de Provincie o.i. in de POVI niet haar verantwoordelijkheid en worden er geen daadkrachtige consequenties verbonden aan de belangen van het cultureel erfgoed die zij wel in de inleidende teksten onderschrijft.

De standpunten die GS in de nota van zienswijzen ontwerp-POVI op onze zienswijze inneemt, zijn teleurstellend. Weliswaar wordt op diverse punten aangegeven dat men het inhoudelijk eens is met onze reactie, maar vervolgens worden hier geen consequenties aan verbonden voor wat betreft de omgevingsvisie.

Toen wij als belangenbehartigers in 2024 als zienswijze op de Ontwerp Wijzigingsverordening 2024 Omgevingsverordening Limburg aangaven dat watermolens een betere bescherming tegen wateroverlast behoeven, werd door de Provincie aangegeven dat dit niet in deze omgevingsverordening aangepast kon worden. In een gesprek met gedeputeerden Theuns en Kuntzelaers en enkele ambtenaren met ons is wel aangegeven dat dit in de nieuwe POVI opgenomen zou worden. Het is dan ook teleurstellend dat dit onvoldoende heeft plaatsgevonden.

Nogmaals een pleidooi om méér te doen met onze zienswijze: er is meer nodig én mogelijk voor het behoud van dit cultureel erfgoed, waarbij sprake kan zijn van een win-winsituatie.
Een (water)molen is meer dan een historisch object. Zeker in Limburg hebben watermolens van oudsher vormgegeven aan de beekdalen en -landschappen. Op alle beleidsniveaus neemt men ‘water en bodem sturend’ als uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingen. Watermolens passen dit principe al eeuwenlang toe en kunnen dat ook in de toekomst blijven doen, als op provinciaal niveau de bescherming van functionerende watermolens, inclusief het watermolenlandschap, veilig gesteld wordt. Hoewel GS dit onderschrijft, wordt dit niet in de POVI vertaalt naar concreet beleid. Maar o.i. is de provincie juist hiervoor verantwoordelijk!

Functionerende watermolens kunnen uitstekend een duurzame bijdrage leveren aan zowel natuurbehoud als aan de hydrologische/klimatologische opgaven. Dit gedachtegoed wordt in diverse provincies binnen Nederland al succesvol toegepast, bijvoorbeeld in Noord-Brabant en Gelderland. Door watermolenlandschappen te erkennen, worden hier niet alleen cultuurhistorische waarden veiliggesteld, maar laat men molens een actieve rol spelen in ruimtelijke, hydrologische en klimatologische opgaven. Dit veiligstellen is niet alleen een taak -op provinciaal niveau- van het beleidsveld erfgoed, maar nadrukkelijk ook van Cluster Water & Natuur/Ruimte. In de praktijk blijkt dat de verantwoordelijkheid tussen deze beleidsvelden regelmatig op elkaar wordt afgeschoven. Met als gevolg: er gebeurt niets. Reden te meer om zowel in omgevingsvisie als in de -verordening zaken duidelijk te benoemen. Ook het verleggen van de verantwoordelijkheid naar andere overheden, zoals waterschap en gemeenten, ontheft de provincie niet van de taak om duidelijke kaders en regels op te

stellen. Evenzo geldt dat voor windmolens de windmolenbiotoop veiliggesteld moet worden. Ook hier zijn andere provincies als voorbeeld te nemen, die de windmolenbiotoop op kaart zetten in de POVI, o.a. door middel van instructieregels.

Middels de omgevingswet verdient nadrukkelijk óók de omgeving van een monument bescherming. In het artikel 5.130 Bkl van bovengenoemde wet is een instructieregel ter bescherming van rijksmonumenten opgenomen. Conform lid d. dient tevens de omgeving van monumenten beschermd te worden: De regels in het omgevingsplan moeten voorkomen dat in de omgeving van rijksmonumenten of door de gemeente aangewezen monumenten activiteiten plaatsvinden die het monument kunnen ontsieren of beschadigen, of de werking ervan kunnen belemmeren (artikel 5.130, lid 2, onder d, sub 1, Bkl).

Als bijlage sturen we u onze volledige zienswijze toe. Daarin staan 15 punten die o.i. in de Omgevingsvisie geregeld (hadden) moeten worden. Als voorbeeld lichten we er één uit. In de nota van beantwoording zienswijze 1711 staat: 'in de hydrologische invloedssfeer overheersen natuur- en landschapswaarden'. De hydrologische invloedssfeer is op basis van dit standpunt dan geen onderdeel van het te beschermen (watermolen)ensemble. GS ontkent daarmee de werking van het verdrag van Granada en in feite de uitgangspunten van de Omgevingswet. Met betrekking tot windmolens is al helemaal niets geregeld in de huidige concept-POVI.
Vasthouden aan de huidige globale POVI-tekst en Omgevingsverordening zal een verdere achteruitgang van het erfgoed en het Limburgse Landschap tot gevolg hebben. Het is een taak van provincie om deze bescherming juist wel goed te regelen.

Wij roepen u als Statenleden dan ook op om bij de vaststelling van de POVI te bewerkstelligen dat bescherming van de molens in Limburg duidelijk en krachtig geregeld wordt.
Uiteraard zijn wij bereid om aan deze taak bij te dragen aan de hand van concrete ideeën voor uitwerking hiervan.

Hoogachtend,

mr. J.W.M.S. Minses,
Voorzitter Molenstichting Limburg

namens
de Molenstichting Limburg
de Stichting tot behartiging van de belangen van watermolenexploitanten,
de Stichting het Limburgs Landschap,
de vereniging De Hollandsche Molen, vereniging tot Behoud van Molens in Nederland,
de Stichting Limburgse Kastelen,
de Commissie Landschapsgeschiedenis der vereniging Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap (LGOG)

Dit bericht is tevens verzonden aan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg

Geachte Statenleden,

Naar aanleiding van de commissievergadering van 17 april jl., waarin door de fractie van de BBB is aangekondigd een amendement/motie in te dienen over afstandsnormen voor windturbines, willen wij u graag onze overwegingen meegeven. Op basis daarvan adviseren wij u om niet met dit amendement dan wel deze motie in te stemmen.

Afstandsnorm werkt contraproductief

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat een generieke afstandsnorm niet leidt tot minder hinder voor omwonenden, geen extra bescherming biedt bovenop bestaande geluidsnormen en bovendien de prikkel om stillere windturbines te ontwikkelen kan verminderen (zie onderzoek van Sweco dat zij onlangs in Gelderland hebben gedaan). Deze conclusies onderschrijven wij. Echter opteert de BBB nu voor een afstandsnorm van 4x tiphoogte. Hiermee zou kunnen worden geredeneerd dat dit wel degelijk zorgt voor extra bescherming van omwonende, aangezien windenergie dan onmogelijk wordt in Limburg.

Desalniettemin is een generieke afstandsnorm is geen effectieve oplossing voor hinder. Overlast wordt immers niet primair bepaald door afstand, maar door factoren als geluid en slagschaduw. Juist daarom pleitte een brede coalitie van provincies en gemeenten, netbeheerders, bedrijven en sectororganisaties eerder al unaniem tegen invoering van een afstandsnorm en vóór toepassing van milieunormen. [vng.nl]

Milieunormen bieden wel bescherming voor bewoners, houden rekening met lokale omstandigheden en stimuleren innovatie, bijvoorbeeld in stillere turbines. Dit sluit aan bij de lijn die u zelf heeft ingezet met de recente beleidsregel voor geluid en slagschaduw. In onze ogen onderstreept dat juist de noodzaak van dergelijke normen in plaats van een generieke afstandsnorm. [vng.nl]

Afstandsnorm biedt schijnzekerheid en vergroot juist impact

De provincie noemt als voordelen van een afstandsnorm de duidelijkheid richting inwoners en het reguleren van visuele impact. Tegelijkertijd moeten we constateren dat, als we het licht aan willen houden en de energierekening betaalbaar willen houden, uitbreiding van windenergie op land noodzakelijk blijft.

Een afstandsnorm leidt ertoe dat relatief meer, kleinere windturbines nodig zijn om dezelfde hoeveelheid energie op te wekken. Dit vergroot juist de visuele impact in het landschap en kan leiden tot meer hinder voor omwonenden.

Negatieve effecten op energievoorziening en economie

Daarnaast heeft een generieke afstandsnorm duidelijke nadelen voor de energievoorziening en economie. Uit onderzoek blijkt dat strengere afstandseisen het potentieel voor windenergie op land sterk beperken. [regionale-...rategie.nl]

Ook wordt door overheden en sectorpartijen onderkend dat een afstandsnorm de realisatie van betaalbare en betrouwbare energie belemmert en daarmee andere maatschappelijke opgaven, zoals woningbouw en verduurzaming van bedrijventerreinen, in de knel brengt. [ipo.nl]

Hoewel wij positief zijn over de voorgestelde uitzondering voor bedrijventerreinen, leidt de generieke norm er tegelijkertijd toe dat windenergie wordt verdrongen naar suboptimale locaties. Hierdoor nemen de kosten toe en verslechtert de efficiëntie van het energiesysteem, terwijl juist

betaalbare en efficiënte opwek cruciaal is voor onze concurrentiepositie en het verminderen van afhankelijkheden.

Conclusie

Als Limburg een afstandsnorm van vier keer de tiphoogte invoert, betekent dit in de praktijk dat grootschalige windenergie op land vrijwel onmogelijk wordt. Het theoretisch potentieel voor windenergie neemt bij dergelijke normen immers sterk af, waardoor realisatie van projecten nauwelijks nog haalbaar is.

Instemmen met dit amendement komt daarmee feitelijk neer op de keuze om geen nieuwe windenergie meer te realiseren. Dat is een principiële keuze, die verder reikt dan alleen ruimtelijke ordening. Het betekent dat u de nadelen van het fossiele energiesysteem voor lief neemt, inclusief de bijbehorende risico's voor leveringszekerheid en energieprijzen.

Juist in een tijd waarin betaalbare en betrouwbare energie cruciaal is voor huishoudens en bedrijven, ligt het voor de hand om ruimte te behouden voor efficiënte vormen van duurzame opwek. Een generieke afstandsnorm staat daar haaks op.

Wij adviseren u daarom om niet met het voorgenomen amendement/motie in te stemmen en vast te houden aan een benadering op basis van milieunormen en lokaal maatwerk.

Wij zijn uiteraard graag bereid om deze punten nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Namens het Regioteam Energietransitie[1]

Huub Saris

[redacted]

[redacted]

[1] Het Regioteam Energietransitie (samenwerkingsverband Nederlandse Vereniging Duurzame Energie, Energie-Nederland, Holland Solar, Energy Storage NL, NedZero

Stemresultaat

Limburgs Parlement

Overzicht van de stemming

Vergadering: Statenvergadering

Naam agenda: 8.3

Onderwerp: G-26-009

Beschrijving: G-26-009 Gewijzigd Statenvoorstel inzake vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026, brief GS van 7-4-2026 (GS DOC-00903638)

Geopend: 2026-05-08 18:11:43

Gesloten: 2026-05-08 18:12:06

Stem resultaten in totalen

Aanwezigen: 45

Stemronde

Voor:	35
Tegen:	9
Totaal stemmen:	44
Niet gestemd:	1

Individuale resultaten van deelnemers:

Naam deelnemer	Partij	Antwoord
Duncan Zeedzen	BBB	Voor
Diederik Nijenhuis	BBB	Voor
Christian van Bommel	BBB	Voor
John Huizing	BBB	Voor
Iloy Goossen	BBB	Voor
René Franssen	BBB	Tegen
Heidi van der Pol	BBB	Voor
Annetje Schoolmeesters	BBB	Voor
Guus Queisen	BBB	Voor
Charline Jiménez-Hastenrath	PVV	Tegen

Frank Hoks	PVV	Tegen
Roel van Bijnen	PVV	Tegen
Lei Hermans	PVV	Tegen
Mart Bosch	PVV	Tegen
Jeroen Hendrikx	VVD	Voor
Herman Nijskens	VVD	Voor
Sjoerd Maillé	VVD	Voor
Jacques Michél Bloi	VVD	Voor
Sabine Koopman	VVD	Voor
Marcel Hanegraaff	CDA	Voor
Angely Waajen-Crins	CDA	Voor
Marlou Absil	CDA	Voor
Mirjam Depondt-Olivers	CDA	Voor
Thea Jetten	GroenLinks	Voor
Mark Mülders	GroenLinks	Voor
Kathleen Mertens	GroenLinks	Voor
Eric Sol	GroenLinks	Voor
Lianne Schuuring	PvdA	Voor
Aleida Berghorst	PvdA	Voor
Lisa Wolters	PvdA	Voor
Jorge Wolters-Gregório	SP	Voor
Cynthia Smeets	SP	Voor
Laila Kuiper	SP	Voor
Anne Wesseling	D66	Voor
Mathijs Stocks	D66	Voor
Leon Vaessen	D66	Voor
Raimond Franssen	LOKAAL-LIMBURG	Voor
Roy Blijlevens	JA21	Voor
Philippe Schyns	JA21	Voor
Ina Boven	Partij voor de Dieren	Tegen
Ruby Driessen	Forum voor Democratie	Tegen
Anne-Marie Fischer-Otten	50PLUS	Voor
Peter Loomans	Horizon	Tegen
Chrétien Wetemans	oos limburg	Voor

provincie Limburg | Limburgs Parlement

BESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: G-26-009

Onderwerp: Vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026

Provinciale Staten van Limburg;
gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van 7 april 2026 besluiten:

1. in te stemmen met de bestuurlijke standpunten t.a.v. de ingediende zienswijzen zoals geformuleerd in de Nota van Zienswijzen;
2. de digitale Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 vast te stellen met inachtneming van de in de Nota van Zienswijzen voorgestelde wijzigingen en de wijzigingen in de volgende amendementen (Bijlage 1):
   - 2e Gewijzigd Amendement 211 Nijskens c.s. inzake waterveilig bouwen in waterveiligheidszone H5;
   - Gewijzigd Amendement 215 Van der Pol inzake Zorgvuldige uitwerking bij samenloop van opgaven;
   - 2e Gewijzigd Amendement 216 Van der Pol c.s. inzake Zoekgebieden grootschalige zon PV op landbouwgrond niet nodig;
   - Amendement 217 Van der Pol inzake Haalbaarheid en betaalbaarheid;
   - Gewijzigd Amendement 218 Mertens c.s. inzake Ruimte voor biologische landbouw;
   - Amendement 219 Mertens c.s. inzake Primair landbouwgebied;
   - Gewijzigd Amendement 220 Franssen inzake een goede verhuizing naar “primair landbouw”;
   - 2e Gewijzigd Amendement 221 Franssen inzake Maatwerk voor agrarische sector bij instandhouding landschap;
   - 2e Gewijzigd Amendement 223 Franssen inzake Herintroductie fauna-elementen bezint eert ge begint!;
   - Gewijzigd Amendement 224 Wesseling c.s. inzake Strategische locaties energieopslag;
   - Gewijzigd Amendement 225 Wesseling c.s. inzake Ambitie internationale spoorverbindingen POVI;
   - 2e Gewijzigd Amendement 226 Schyns inzake Locatieonderzoek SMR.

3. de Omgevingsvisie Limburg 2021 in te trekken;
4. Gedeputeerde Staten op te dragen de verdere afhandeling en publicatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 te verzorgen.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 8 mei 2026.

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

Bijlage 1:

- **2e Gewijzigd Amendement 211 Nijskens c.s. inzake waterveilig bouwen in waterveiligheidszone H5**:
  Besluiten:
- in het Ontwerpbesluit G-26-009 Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg aan beslispunt 2 toe te voegen:

en met in achtneming van de volgende teksten in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026: (rood doorgehaald: te schrappen tekst. Geel gearceerd: toe te voegen tekst):

- *Paragraaf 6.4.13: In de Waterveiligheidszone H5 Noord- en Midden-Limburg en de Waterveiligheidszone H5 Zuid-Limburg zijn de waterdiepte en stroomsnelheid en de combinatie van beide nog steeds zo groot dat er gevaar is voor verdrinking, meesleuren van mensen en auto's, en het instorten van bouwwerken en gebouwen. Ook hier is het toekennen van een nieuwe functie voor het verblijf van niet-zelfredzame mensen, zoals ouderen, mensen met een beperking en kinderen, niet toegestaan. Het toekennen van een nieuwe woonfunctie of verblijfsrecreatiefunctie wordt sterk afgeraden en is alleen mogelijk wanneer deze zo waterveilig mogelijk kan worden uitgevoerd en niet tot onverantwoorde extra opstuwing of overlast elders leidt. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de impact op de ontwikkeling door het water, de mogelijkheid van evacuatie en vluchtwegen, en met de te verwachten snelheid waarmee het water zal stijgen. Wij vragen om elke nieuwe woonfunctie en verblijfsrecreatiefunctie te onderbouwen met een nader onderzoek naar de waterveiligheid, waaruit blijkt dat deze zo waterveilig mogelijk kan worden ontwikkeld. Daarbij vragen wij gemeenten te motiveren dat de betreffende woonfuncties op een beschermingsniveau van 1:100 te brengen zijn. Daarbij dient het risico zo nodig op lokaal niveau te worden gemodelleerd met actuele gegevens. Er dient naast waterdiepte en stroomsnelheid (en de combinatie van beide) rekening te worden gehouden met de snelheid waarmee het water kan stijgen (hoeveel tijd is er om te vluchten?) en met de mogelijkheden van (hoogwaterveilige) vluchtwegen en evacuatie. Als er sprake is van een ligging in de nabijheid van een beek of in een overstromingsgevoelig beekdal mag de ontwikkeling geen nadelige effecten hebben op de waterafvoerende en waterbergende functie van het beeksysteem. Omdat dit een complexe afweging en beoordeling is, dient er een advies te worden gevraagd aan zowel het waterschap als aan de veiligheidsregio. Voor bestaande plannen die nog niet uitgevoerd zijn, vragen we om hier de inrichting zodanig uit te voeren dat de veiligheid zo groot mogelijk wordt. Bij herontwikkeling van bestaande gebouwen vragen we om rekening te houden met de waterveiligheid. Zeker wanneer het niet zelfredzame-groepen betreft. Deze regels voor ~~deze~~ bouwen in waterveiligheidszone H5 nemen we op in de Omgevingsverordening Limburg.*

Paragraaf 6.4.14: In de waterveiligheidszone H2-H4 ligt de verantwoordelijkheid voor de afweging om waterveilig te bouwen en te ontwikkelen bij de gemeenten. In deze zones is nog steeds sprake van veiligheidsrisico's. Daarnaast hebben woningen en gebouwen hier een (grote) kans op schade door wateroverlast. Het is van belang dat gemeenten bij nieuwe ruimtelijke plannen goed afwegen hoe ze met deze risico's omgaan en wat dit betekent. Ook hier geldt dat zo waterveilig mogelijk bouwen een belangrijk uitgangspunt is. Verder dient onverantwoorde opstuwing of overlast elders als gevolg van de ontwikkeling te worden voorkomen (de ontwikkeling moet niet leiden tot afwentelen). We vragen extra aandacht voor kwetsbare functies en doelgroepen zoals ouderen, mensen met een beperking en jonge kinderen. In de Provinciale Omgevingsverordening wordt hiertoe een instructieregel opgenomen in de vorm van een motivatieplicht.

- **Gewijzigd Amendement 215 Van der Pol inzake Zorgvuldige uitwerking bij samenloop van opgaven:**
  Besluiten
1. In het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met inachtneming dat in hoofdstuk 2, paragraaf 2.3.5 Ambitie zonering natuur en landbouw onderstaande aanvullende passage na de laatste alinea wordt toegevoegd.

> *"Bij de uitwerking van deze omgevingsvisie beoordeelt de provincie per gebied welke opgaven daar feitelijk aan de orde zijn, welk doel daarmee moet worden bereikt en welke gevolgen dat heeft voor het bestaande gebruik en eventuele ontwikkelmogelijkheden. Daarbij kijkt de provincie in ieder geval naar de noodzaak van een maatregel, de uitvoerbaarheid daarvan en de aanwezigheid van minder belastende alternatieven.*
> *Voor het geval landelijke regels of normen rechtstreeks van toepassing of leidend zijn, vormen deze het uitgangspunt. Aanvullende provinciale maatregelen worden in dat geval alleen ingezet indien gemotiveerd is dat zij, gelet op gebiedsspecifieke omstandigheden en de gevolgen voor het betrokken gebied, nodig zijn voor het bereiken van provinciale doelen. ~~en niet verder gaan dan daarvoor noodzakelijk is.~~ Indien aanvullende lokale maatregelen van toepassing zijn, zal de provincie deze meenemen in haar afwegingen.*
> *Wanneer landelijke regels of normen ontbreken, kiest de provincie voor de maatregel of combinatie van maatregelen die noodzakelijk zijn om provinciale doelen te bereiken, waarbij in de afweging expliciet de mate van extra beperking voor het betrokken gebied wordt meegenomen. De provincie werkt dit per gebied uit op basis van de feitelijke situatie ter plaatse en motiveert daarbij duidelijk welke maatregelen nodig zijn, waarom daarvoor is gekozen en waarom minder ingrijpende alternatieven niet volstaan."*

- **2e Gewijzigd Amendement 216 Van der Pol c.s. inzake Zoekgebieden grootschalige zon PV op landbouwgrond niet nodig:**
  Besluiten:
1. In het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met inachtneming dat de kaartlagen en zonering "zoekgebied grootschalig zon-PV" en "zoekgebieden zon met extra inspanning" vervallen en verwijderd worden, inclusief de bijbehorende legenda-aanduidingen;

En de onderstaande passage uit hoofdstuk 9.5.5 Zonne energie:

> *"We nemen zoekgebieden grootschalig zon-pv op waar we kansen zien voor deze grootschalige opwek. Projecten binnen deze zoekgebieden dienen te voldoen aan de voorwaarden van de voorkeursvolgorde zon, zoals hierboven beschreven. Bij initiatieven in de zoekgebieden gaan we een actieve rol vervullen. We werken onze rol en de voorwaarden waaronder wij hieraan meewerken nader uit."*

Wordt vervangen door:

> *"We gaan uit van wensgebieden, als gebieden waar gemeentes en initiatiefnemers bij voorkeur een project willen laten landen. Dit kunnen alle gebieden in Limburg zijn, die niet expliciet zijn uitgesloten. Projecten zullen worden getoetst aan <u>artikel</u> ~~paragraaf~~ 13.4 uit de omgevingsverordening en bij voorkeur in gebieden zoals benoemd in motie 3012"*

En voor het overige in de POVI zal het woord zoekgebied worden vervangen door wensgebied.

- **Amendement 217 Van der Pol inzake Haalbaarheid en betaalbaarheid:**
  Besluiten:

1. In het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met inachtneming dat in hoofdstuk 5 § 5.3.6 Instrumentarium natuur onderstaande alinea, als laatste alinea wordt toegevoegd:

> *"Bij het opnemen van maatregelen in de Groenblauwe landbouwzone en het verwevingsgebied voor het behalen van doelen wordt rekening gehouden met de haalbaarheid en betaalbaarheid, inclusief de financiële gevolgen voor betrokkenen, en met reële termijnen waarbinnen sectoren zich kunnen aanpassen. Waarbij wordt gestreefd naar een evenwichtige verdeling van lasten, en waar aan de orde, gebruik wordt gemaakt van wettelijk beschikbare instrumenten, zoals nadeelcompensatie."*

- **Gewijzigd Amendement 218 Mertens c.s. inzake Ruimte voor biologische landbouw:**
  Besluiten als volgt:
  In het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met in achtneming daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende tekst aangepast:

Paragraaf 5.3.5 de volgende tekst:

Aansluitend bij het behoud en herstel van de natuur in Limburg, zullen we bij het verpachten van onze eigen gronden waar passend randvoorwaarden stellen op het gebied van natuur- en water(beheer). Daarmee kunnen we grondgebruikers betrekken bij en medeverantwoordelijk maken voor het beheer van onze natuur en ons water. Wij stimuleren met ons pachtbeleid regeneratieve, natuurinclusieve en biologische landbouw.

Te wijzigen in:

"Wij scherpen ons pachtbeleid voor nieuwe pachtcontracten in de Groenblauwe Landbouwzone aan. Hier stimuleren we regeneratieve, natuurinclusieve en biologische landbouw. Daar waar dit bijdraagt aan natuur-en waterdoelen, staan we het gebruik van niet-biologische gewasbeschermingsmiddelen in principe niet toe."

- **Amendement 219 Mertens c.s. inzake Primair landbouwgebied:**
  Besluiten dat:

1. In het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met in achtneming daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende tekst aangepast:
De volgende tekst uit paragraaf 11.3.3:
Het Primair Landbouwgebied betreft ons hoogproductief gebied, gericht op de primaire agrarische productie. We streven we hier naar hoogproductief emissiearm agrarisch grondgebruik.
Hightechbedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm.

Te wijzigen in:

"In het Primair Landbouwgebied is er ruimte om hoogproductieve, emissiearme land- en tuinbouw te laten ontwikkelen. Bedrijven die ingericht zijn om precies, efficiënt en duurzaam voedsel te produceren zijn hier de norm. Hier is ook ruimte voor de transitie naar andere vormen van duurzame land- en tuinbouw, zoals biologisch, biobased bouwmaterialen en plantaardige eiwitten."

- **Gewijzigd Amendement 220 Franssen inzake een goede verhuizing naar "primair landbouw":**
  Besluiten:

1. in het Ontwerpbesluit G-26-009 Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met in achtneming van daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende alinea toegevoegd:

De volgende tekst toe te voegen aan hoofdstuk 5, paragraaf 5.3.4

"Bij de zonering "primair landbouwgebied", houden we nadrukkelijk en zoveel mogelijk rekening met de positie van agrariërs en stellen we de mogelijkheden voor agrariërs centraal. Op het moment dat de agrarische onderneming moet of wil verhuizen -bijvoorbeeld vanuit de groenblauwe landbouwzone - naar "primair landbouwgebied" gaan we voor maatwerk Daarmee wordt bedoeld dat als VAB's / bestaande gebieden echt niet geschikt zijn dat er mogelijkheden gezocht moeten worden in nieuwe gebieden binnen primair landbouwgebied."

- **2e Gewijzigd Amendement 221 Franssen inzake Maatwerk voor agrarische sector bij instandhouding landschap:**
  Besluiten:

1. in het Ontwerpbesluit G-26-009 Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met in achtneming van toevoeging van hoofdstuk ~~5~~ 11, paragraaf ~~5.3.4~~ 11.1.1 aan de Provinciale Omgevingsvisie:

"Bij de hantering van de zoneringen, kaartlagen, gebiedspaspoorten en motiveringsvereisten, houden we nadrukkelijk rekening met de positie van agrariërs. Daarmee wordt onder meer bedoeld de rol die de agrarische sector heeft voor de instandhouding van ons landschap.

- ~~Verder de uitwerking die de sector heeft op de leefbaarheid, het toerisme en de economie.~~ We zetten waar mogelijk in op maatwerk-oplossingen. Bovendien moeten agrarische ondernemers in voldoende mate kunnen anticiperen op wijzigingen."

- **2e Gewijzigd Amendement 223 Franssen inzake Herintroductie fauna-elementen bezint eert ge begint!:**
  Besluiten:

1. in het Ontwerpbesluit G-26-009 Vaststellen definitieve geactualiseerde Provinciale Omgevingsvisie Limburg aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met in achtneming daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende alinea toegevoegd:

De volgende tekst toe te voegen aan hoofdstuk 5, § 5.3.2 Faunabeheer en soortenbescherming

"Indien soorten niet meer vanzelf terug keren in geschikt leefgebied kan herintroductie en bijplaatsing van soorten een geschikte maatregel zijn, mits de gevolgen hiervan vooraf goed in beeld zijn gebracht in een beheerplan, de verantwoordelijkheid voor het beheer van de populatie helder is én er draagvlak is in de streek."

- ~~"Het herintroduceren en uitzetten van fauna, zoals de bever, is iets wat onze provincie zelf niet in de hand heeft, maar waar ze de gevolgen wel van merkt. Limburg ziet er heel anders uit dan 200 jaar geleden. Sommige soorten die in aanmerking komen voor herintroductie, zijn niet of moeilijk meer verenigbaar met ons ruimtebeslag, onze veiligheid, waterregulering en leefbaarheid. We mogen er niet zonder meer van uitgaan dat een te herintroduceren soort zich uitsluitend in de daarvoor bedachte leefgebieden zal gaan ophouden. We gaan samen met andere provincies indringend het gesprek aan met organisaties en stichtingen, zoals Stichting "de Ark" rewilding. Organisaties die plannen hebben om fauna van vroeger te herintroduceren, mogen dat niet meer doen louter vanuit hun ideaalbeeld en zonder daaraan faunabeheer en~~

~~kostenverantwoordelijkheid te koppelen. Dat introduceren vereist een verantwoordelijkheid die ook het Rijk moet nemen en we sturen erop aan dat het Rijk ook deze stichtingen nadrukkelijker gaat monitoren. Dat is de boodschap die we uitdragen".~~

- **Gewijzigd Amendement 224 Wesseling c.s. inzake Strategische locaties energieopslag:**
  Besluiten:

1. In het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met in achtneming daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende tekst op pagina 102, paragraaf 9.4.1 toegevoegd:

"De provincie zet in op een toekomstbestendig energiesysteem door actief te sturen op de ruimtelijke inpassing van energie-infrastructuur middels innovatieve grootschalige energieopslag. Daarbij worden strategische locaties voor innovatieve grootschalige energieopslag in beeld gebracht, met prioriteit voor gebieden waar netcongestie optreedt en waar koppeling met duurzame opwek en gebruik mogelijk is."

- En bij de eerstvolgende wijzigingsverordening na september 2026 kaartlagen op te nemen voor energieopslag, zoals ook voor zon en wind gedaan wordt.

- **Gewijzigd Amendement 225 Wesseling c.s. inzake Ambitie internationale spoorverbindingen POVI:**
  Besluiten:

1. In het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met in achtneming daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende tekst aangepast:

- De tekst in de POVI, pagina 15, paragraaf 2.4.6:

  "We willen optimaal aanhaken bij de buitenlandse netten en HSL-stations van Luik, Brussel, Antwerpen, Aken en Düsseldorf. Goede verbindingen met internationale HSL-stations dragen bij aan het beperken van vliegen op afstanden tot 750 kilometer. Het is belangrijk om te zorgen voor grensoverschrijdende afstemming van detechnische, administratieve en juridische systemen."

te vervangen door:

- *"We willen optimaal aanhaken bij de buitenlandse netten en HSL-stations van Luik, Brussel, Antwerpen, Aken en Düsseldorf. Daarbij zetten we in op het beter benutten en stapsgewijs versterken van bestaande en potentiële grensoverschrijdende spoorcorridors, zodat vanuit meerdere Limburgse intercitystations een goede en waar mogelijk directe aansluiting op internationale netwerken kan ontstaan. Goede verbindingen met internationale HSL-stations dragen bij aan het beperken van vliegen op afstanden tot 750 kilometer. Het is belangrijk om te zorgen voor grensoverschrijdende afstemming van technische, administratieve en juridische systemen, zodat deze verbindingen in de praktijk gerealiseerd en doorontwikkeld kunnen worden."*

- **2e Gewijzigd Amendement 226 Schyns inzake Locatieonderzoek SMR:**

Besluiten:

1. In het Ontwerpbesluit G-26-009 vaststellen Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2026 aan beslispunt 2 toe te voegen:

En met in achtneming daarvan wordt in de Provinciale Omgevingsvisie de volgende tekst aangepast:

- Onder het kopje: § 9.5.3 van de provinciale omgevingsvisie de volgende tekst toe te voegen:
- ~~"Provincie Limburg zet zich maximaal in om actief op zoek te gaan naar locaties voor een SMR."~~
- ~~"Provincie Limburg zet zich maximaal in om instemming en steun te krijgen van het rijk voor het realiseren van een locatieonderzoek voor een SMR in Limburg."~~
- "Provincie Limburg zet zich maximaal in ten behoeve van het rijksonderzoek naar locaties voor SMR's"